Kinabuhi sa mga Santo

Balaan Dimitri sa Rostov (Tuptalo)

Mga Kinabuhi sa mga Santo sa Ruso, gikompila subay sa Cheti-Minei ni San Demetrio sa Rostov

* * *

Sulod:

Introduksyon ***33***

Enero ***48***

1 Enero **48**
Ang Pag-antos ni San Bonifacio nga Martir 48
Ang Kinabuhi ni Santo Bonifacio nga Maloloy-on, Obispo sa Ferentium 54
Ang Kinabuhi ni Santo Gregorio, Arsobispo sa Omirus 57
Paghandum sa mga Balaang Martir Elias, Probo ug Aris 72
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Polyevktus ug Timoteo 72

2 Enero **73**
Ang pagkamartir ni San Ignacio nga Nagbitbit sa Diyos 73
Paghandum kang Santa Philogion, Obispo sa Antioquia 81
Ang Kinabuhi ni Santo Daniel, Arsobispo sa Serbia 81

3 Enero **88**
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Juliana nga Birhen ug sa mga uban kaniya 88
Ang Kinabuhi ni San Pedro, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya 94
Paghinumdom sa Balaang Martir Themistocles 99

4 Enero **100**
Ang pagkamartir sa Balaang Dakong Martir nga si Anastasia nga Manluluwas gikan sa Pagkaulipon, kang Chrysogonus, iyang magtutudlo, kang Theodota, ug uban pa nga nag-antos uban kaniya 100

5 Enero **111**
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Niphon, Obispo sa Cyprus 111
Ang Pag-antos sa Napulo ka Balaang Martir sa Crete 124
Paghandum kang San Pablo, Obispo sa Neocaesarea 127

6 Enero **128**
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Martir Eugenia 128
Kumemorasyon sa Banal nga Nicolo nga Monghe 142

7 Enero **144**
Ang Pagkahimugso sa Ginoo nga Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo 144
Homiliya alang sa Pagkahimugso ni Kristo 153
Ang Sugilanon sa Pagdayeg sa mga Mago 160

8 Enero **165**
Ang Sugilanon sa Pagpangikyas sa Labing Balaan nga Birhen Maria uban sa Bata nga si Hesus paingon sa Ehipto 165
Ang Kinabuhi sa Matarong nga Hari David 168
Kumemorasyon ni San Jose, ang minahal ni Maria, ang Labing Balaang Birhen 180
Paghandum kang San Euthymius, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sardis 182
Paghinumdom sa Banal nga Evarest 183
Kumemorasyon sa Banal Constantine sa Sinad 184

9 Enero.....185
Ang Pag-antos ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono.....185
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaan nga Gihimaya nga Martir ug Kumpesor Theodore ug sa iyang igsoon, ang Gihimaya nga Theophanes sumala sa nahisulat.....190
Paghandum kang San Teodoro, Arsobispo sa Constantinople.....201

10 Enero.....201
Ang pag-antos sa baynte ka libo ka mga martir, gisunog sa Nicomedia.....202

11 Enero.....212
Paghandum sa napulo'g upat ka libo ka mga bata nga gipatay ni Herodes sa Betlehem.....212
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Marcellus, Abad sa 'Monasteryo sa Wala Matulog'.....216
Ang Kinabuhi sa Banal nga si Marcos nga Tawo sa Kuhaan ug ni Teofilo nga Nagahilak.....224
Kumemorasyon sa Banal nga Tadeo nga Kumpesor.....228

12 Enero.....229
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Anisia nga Birhen.....229
Paghinumdom sa Balaang Martir Phileter.....234
Adlaw sa Kapistahan sa Kagalang-galang nga si Zoticus, Tag-atiman sa mga Ulila.....235
Kumemorasyon sa Banal nga Theodora sa Caesarea.....236
Paghinumdom kang Banal nga Theodora sa Constantinople.....237

13 Enero.....238
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Inahan Melania nga taga-Roma.....238

14 Enero.....247
Ang Pulong mahitungod sa Pagpamutol sa Tuli ni Kristo.....247
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Basilio ang Dako, Arsobispo sa Caesarea.....251
Paghinumdom kang San Basilio nga Martir sa Ancyra.....277

15 Enero.....277
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Seraphim sa Sarov.....278
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Sylvester, Papa sa Roma.....313
Paghandum sa Balaang Pari-Martir Theogenes, Obispo sa Paros.....323

16 Enero.....324
Ang Pag-antos ni San Gordius nga Martir.....324
Paghandum sa Balaang Propeta Malaquias.....328

17 Enero.....329
Fiesta sa Kapito-an ka Balaang Apostoles.....329
Ang Kinabuhi ni San Eustatyo, Arsobispo sa Serbia.....341
Paghinumdom sa Balaang Kagalang-galang nga Martir Zosima ug sa Martir Athanasius.....344

18 Enero.....345
Ang Pagkamartir ni San Theopemptus ug San Theona.....345
Kumemorasyon sa Banal nga Syncletica.....348
Ang Kinabuhi sa Banal nga Apollinaria.....349
Kumemorasyon sa Balaang Propeta Mika.....356
Kumemorasyon sa Banal nga Gregorio sa Crete.....357
Komemorasyon sa Benerableng Fostirios.....358
Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Mina.....359

19 Enero.....359
Ang Pagbunyag sa Ginoo.....359
Ang mga pulong ni San Juan Crisostomo mahitungod sa Epipanya sa Ginoo.....361
Ang Pulong sa Epipanya sa Ginoo.....363

20 Enero.....370
Fiesta ni San Juan, ang Munauna ug Maminyo sa Ginoo.....370
Ang Sugilanon sa Tuong Kamot ni San Juan nga Mananambag, nga nagbunyag sa Ginoo.....371

21 Enero.....374
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa mga Balaang Martir nga magtiayon Julian ug Vasilissa ug sa uban pa uban kanila.....375
Kumemorasyon sa Banal nga Gregorio sa mga Kuweba.....384
Paghinumdom kang Banal nga Domnika.....388
Kumemorasyon sa Banal nga si George sa Hozevit.....388
Paghandum kang San Carterius, ang Balaang Martir.....391
Kumemorasyon sa Kagalang-galang Elias nga Eremita.....392
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Theophilus ug Helladius.....393
Kumemorasyon sa Banal Emilian nga Kumpesor.....393

22 Enero.....393
Ang Pagkamartir ni San Polyeuctus.....393
Kumemorasyon ni San Felipe, Metropolitan sa Moscow.....397
Paghinumdom sa Banal nga Eustratius.....402
Paghinumdom kang Balaang Propeta Samea.....403
Kumemorasyon ni San Pedro, Obispo sa Sebaste.....403

23 Enero.....404
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio, Obispo sa Nyssa.....404
Paghinumdom kang San Dometio, Obispo sa Melitene.....407
Ang Kinabuhi sa Banal nga Marcian.....408
Paghinumdom sa Banal nga Pablo sa Komel.....411

24 Enero.....413
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Teodosio ang Dako.....414
Paghinumdom sa Balaan nga Theodosius sa Antioquia.....426
Kumemorasyon sa Banal Michael sa Klopsk.....427

25 Enero.....429
Ang Pagkamartir ni Santa Tatiana.....429
Ang Kinabuhi ni Santo Sava, Arsobispo sa Serbia.....432
Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Pedro Avesalomit.....454
Kumemorasyon sa Balaang Martir Mertius.....456

26 Enero.....456
Ang Pagkamartir sa mga Balaan Hermylus ug Stratonicus.....456
Ang Kinabuhi ni San Santiago, Obispo sa Nisibis.....460
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Irinarkh, ang eremita sa Monasteryo sa Borisoglebsky sa Rostov, nga nahimutang sa bunganga sa suba.....464

27 Enero.....481
Ang unang pagpanlupig sa mga balaan nga amahan sa Sinai ug Raifah.....481
Ikaduhang Pagpanlutos sa mga Balaang Amahan sa Sinai ug Raifah.....490
Ang Kinabuhi ni Santa Nina, Kapariho sa mga Apostoles, Magsusiga sa Iberia.....494
Paghinumdom sa Banal nga Esteban.....511

28 Enero.....511
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan nga si Pablo sa Thebes.....511
Ang Kinabuhi sa Banal nga si Juan nga Naga-puyo sa Busay.....515
Kumemorasyon sa Balaang Martir Pansophia.....523

29 Enero.....524
Pagdayeg sa balaan nga kadena ni San Pedro nga Apostol.....524
Ang Pag-antos sa mga balaan nga martir Speusippus, Eleusippus ug Melusippus, sa ilang lola nga si Leonilla, ug sa uban pa nga uban kanila.....525
Kumemorasyon sa Balaang Martir Danakt nga Managtulon-anon.....531

30 Enero.....531
Ang Kinabuhi sa atong Benerableng Amahan Anthony ang Dako.....531

31 Enero **552**
Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Athanasius, Arsobispo sa Alexandria 552

Pebrero ***570***

1 Pebrero **570**
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Macarius sa Ehipto 571
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Macarius sa Alexandria 591
Paghinumdom sa Balaang Martir Euphrasia 600
Kumemorasyon ni San Arsenio, Arsobispo sa Kerkyra 601

2 Pebrero **602**
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Euthymius ang Dako 602
Paghandum sa mga Balaang Martir nga sila Vass, Eusebius, Eutychius ug Basilides 620
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Inna, Pinna ug Rimma 621

3 Pebrero **621**
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Maximus nga Kumpesor 621
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Neophytus 643
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Agnia nga Birhen 647
Paghandum sa mga Balaang Martir Valerian, Candidus, Eugenius ug Aquila 652

4 Pebrero **653**
Ang Kinabuhi ni San Timoteo nga Apostol 653
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Kagalang-galang nga Martir Anastasiyo sa Persia 656
Paghinumdom sa mga balaan nga martir Manuel, George, Peter, Leontius, Sionius, Gabriel, John, Leontius, Parod ug uban pa, nga miabot sa 377, nga nag-antos uban kanila 667

5 Pebrero **667**
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Clemente, Obispo sa Ancyra, ang Balaang Martir Agathangelus, ug sa uban pa uban kanila 667
Ang Kinabuhi ni San Paulino nga Maloloy-on, Obispo sa Nola 684
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Gennadius sa Kostroma 687
Paghinumdom kang Banal Maussima sa Sirin 694
Paghinumdom sa Kagalang-galang Salaman nga Hilom 695
Komemorasyon sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho 696

6 Pebrero **697**
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Inahan Xenia, sa kalibutan si Eusebia 697
Paghandum sa mga Balaang Martir nga si Babila sa Sicilyo ug sa iyang mga disipulo nga sila Timoteo ug Agapio 704
Kumemorasyon sa Banal nga Macedonia nga Eremita 705

7 Pebrero **705**
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio ang Teologo, Patriarka sa Constantinople 705
Paghinumdom sa Balaang Martir Felicita ug sa iyang pito ka mga anak nga lalaki 719
Kumemorasyon sa Banal nga Poplius 720
Kumemorasyon sa Banal nga si Mara nga Mang-aawit 720

8 Pebrero **721**
Ang Kinabuhi sa mga Kagalang-galang Xenophon ug Marya ug sa ilang mga anak nga sila Juan ug Arcadius 721
Paghinumdom sa Banal nga Simeon nga Karaan 732
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Ananias nga Presbiter, Pedro nga gaoler, ug sa pito ka sundalo uban kaniya 732
Fiesta ni San Jose sa Tesalonica 733

9 Pebrero **734**
Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa atong Balaang Amahan nga si Juan Chrysostom 734

10 Pebrero **738**
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Efrem nga taga-Sirya 738
Ang Kinabuhi ni Santo Efren sa mga Kuweba, Obispo sa Pereyaslav 744
Kumemorasyon sa Banal nga Amahan Efrem sa Novotorzhsk 745
Kumemorasyon sa Banal nga Hermitang si Palladius 746

11 Pebrero.....747
Ang pagbalhin sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Ignatius, ang Tagadala sa Dios.....747
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Lawrence, ang Eremita sa mga Kuweba.....747
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Silvanus nga Obispo, Lucas nga Diakono, ug Mokias nga Lektor.....749
Paghinumdom sa mga balaan nga martir Romanus, Santiago, Philotheus, Hyperichius, Avivus, Julian ug Parigorius.....749

12 Pebrero.....749
Fiesta sa Tulo ka Dako nga Ekumenikal nga Magtutudlo: Basilio ang Dako, Gregorio ang Teologo ug Juan Crisostomo.....749
Paghandum sa Balaang Martir Teofilo nga Bag-o.....751
Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Hippolytus, Kensorin, Savinus, ang dalagang si Chrisia ug sa uban pang baynte ka martir.....752
Kumemorasyon sa Banal nga Zinon.....753

13 Pebrero.....753
Ang Pag-antos sa mga Balaan nga Nakahimo og mga Milagro ug mga Unmercenaryo nga sila Cyrus ug Juan, ug sa Balaang Martir nga si Athanasia ug sa iyang tulo ka anak nga babaye, sila Theoktista, Theodota ug Eudoxia.....753
Ang Kinabuhi ni Santo Nikita, Obispo sa Novgorod.....757
Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Victorinus, Victor, Nicophorus, Claudius, Diodorus, Serapion ug Papias.....759
Kumemorasyon sa Balaang Martir nga si Tryphena.....760

14 Pebrero.....760
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Trifon.....760
Paghandum kang Banal Vendimian, monghe sa Bithynia.....767
Paghinumdom sa Balaang Martir Perpetua ug, uban kaniya, sa mga balaang batan-on nga sila Satyrus, Revocatus, Saturninus, Secundus ug Santa Felicitas, iyang asawa.....767

15 Pebrero.....768
Fiesta sa Pagpresentar sa Ginoo.....768

16 Pebrero.....773
Paghandum kang San Simeon nga Nadawat sa Diyos.....773
Paghandum kang San Blas nga Martir.....775
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Adrian ug Evbul.....775
Ang Kinabuhi ni Santo Roman, ang Matinud-anong Prinsipe ug Tagahimo sa mga Katingalahan sa Uglich.....776
Paghinumdom kang San Azarías nga Propeta.....778
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Papias, Diodorus ug Claudian.....778

17 Pebrero.....778
Paghandum sa atong respetadong amahan nga si Isidore sa Pilusiot.....779
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan nga si Nicholas nga Kumpesor, Abad sa Studion.....782
Paghinumdom kang Banal nga Cyril, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Novoezersk.....789
Paghandum kang San Avraam, ang balaang pari-martir ug Obispo sa Arvil.....791
Sa handumanan sa usa ka monghawa nga mahadlokon sa Dios.....791

18 Pebrero.....793
Ang Pag-antos ni Santa Agata nga Martir.....793
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Theodulia.....799
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodosius, Arsobispo sa Chernihiv.....801

19 Pebrero.....810
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Fausta nga Birhen, kauban nila Evilasia ug Maximus.....810
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Dorotea, kauban nila Christina, Callista ug Theophila.....814
Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Julian.....821
Kumemorasyon ni San Vukol, Obispo sa Smyrna.....821
Paghinumdom sa mga balaang martir nga sila Marta ug Maria ug sa ilang igsuon nga lalaki, ang balaang martir nga si Licarius ang batan-on.....822

20 Pebrero.....823
Ang kinabuhi sa atong balaang amahan Parthenius, Obispo sa Lampsacus.....823
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Lucas sa Efeso.....830

Paghinumdom sa 1,003 ka balaang martir nga nag-antos sa Nicomedia..... 843

21 Pebrero..... 844

Ang Pag-antos ni San Teodoro nga Stratelates, ang Dakong Martir..... 844
Paghinumdom sa Balaang Propeta Zacarias nga Manalansang sa mga Bitin..... 852

22 Pebrero..... 855

Ang Pag-antos ni San Nikiforos nga Martir..... 855
Paghandum sa mga Balaang Martir Marcellus, Obispo sa Sicily, ug Philagrius, Obispo sa Cyprus..... 859

23 Pebrero..... 859

Ang pagkamartir ni San Charalampius, Obispo sa Magnesia, ug uban kaniya ang mga martir nga sila Porphyrius ug Vaptos, ug ang tulo ka babayeng martir..... 859
Ang Kinabuhi sa Banal nga Prochorus, ang Milagro nga Manugbuhat sa mga Kuweba..... 868
Paghinumdom kang mga Balaan Ennafa, Valentina ug Pavla..... 871

24 Pebrero..... 872

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Blas, Obispo sa Sebaste, ug uban pa nga nag-antos uban kaniya..... 872
Paghinumdom kang Santa Teodora, Reyna..... 878
Kumemorasyon sa Banal nga Demetrius sa Prilutsk, ang Himagsaon sa Vologda..... 878
Paghandum sa balaan ug matinud-anong Prinsipe Vsevolod, nga ginganlan og Gabriel sa iyang balaan nga pagbunyag..... 880

25 Pebrero..... 882

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Meletius, Arsobispo sa Antioquia..... 882
Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Alexius, Metropolitan sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, ang Himagsaon..... 888
Ang Kinabuhi sa Banal nga si Maria, nga nagpuyo isip lalaki ubos sa ngalan nga Marina, ug sa iyang amahan, ang Banal nga si Eugene..... 892
Paghandum kang San Antonio, Patriyarka sa Constantinople..... 896

26 Pebrero..... 897

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Martinian, ug ang paghinumdom sa mga balaan nga babaye nga sila Zoe ug Photinia. 897
Paghinumdom sa Balaan nga Simeon nga Tagahatag og Mirra, Hari sa Serbia..... 907
Paghinumdom kang San Eulogio, Arsobispo sa Alexandria..... 907

27 Pebrero..... 908

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Auxentius..... 908
Ang Kinabuhi sa Banal nga Isaac, ang Eremita sa mga Kuweba..... 911
Kumemorasyon sa Banal nga Maron..... 914
Paghinumdom kang San Abraham, Obispo sa Kariya..... 915
Ang pagbalhin sa mga relikya sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Michael Vsevolodovich sa Chernigov ug sa iyang boyar nga si Theodore..... 916

28 Pebrero..... 916

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Onesimo nga Apostol, usa sa Pito ka Pulo..... 916
Paghandum kang Banal Eusebio nga Eremita..... 919

Marso..... 920

1 Marso..... 920

Ang Pag-antos sa Napulo'g Duha ka Balaang Martir, si Pamphilus nga Presbiter ug ang uban pa uban kaniya..... 920
Paghinumdom kang San Maruf nga Obispo ug sa mga balaan nga martir nga nag-antos sa Martiopol..... 923

2 Marso..... 924

Ang Pagkamartir ni San Teodoro Tyron, ang Dakong Martir..... 924
Paghandum kang Santa Mariamna..... 929
Ang Pagkadiskubre sa mga Relikya sa Balaang Martir Mina Kallikeladas..... 929

3 Marso..... 930

Paghandum kang atong Balaang Amahan Leo, Papa sa Roma..... 930
Paghinumdom sa atong balaang amahan Flavian nga Kumpesor, Patriarka sa Constantinople..... 934

Paghandum kang San Agapitus nga Kumpesor, Obispo sa Synada..... 939

4 Marso.....940
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Dositheus, disipulo sa Kagalang-galang nga Dorotheus.....940
Paghandum sa mga Balaang Apostol nga sila Archippo, Filemón ug Apfia..... 947
Paghinumdom sa Banal nga Ravula.....948
Kumemorasyon sa mga Kagalang-galang Evgeny ug Makarios, mga Kumpesor.....949

5 Marso.....950
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Leo, Obispo sa Catania.....951
Ang Pagkamartir ni San Sadoc, ang Balaang Hieromartir, Obispo sa Persia, ug sa 128 ka Martir uban kaniya.....952
Kumemorasyon ni San Agaton, Papa sa Roma.....954

6 Marso.....955
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Timoteo, ang eremita sa Symbolae.....955
Paghandum kang San Jorge, Obispo sa Amastris..... 955
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Eustathius, Obispo sa Antioquia.....956

7 Marso.....970
Ang Pag-antos ni San Mauritius nga Martir, sa iyang anak nga si Photinus, ug sa 70 ka sundalo uban kanila.....970
Kumemorasyon ni Banal Falassius, ang Siryanong eremita..... 975
Paghinumdom kang Banal Varadat, ang Siryanong monghe..... 976
Paghinumdom kang Banal nga Athanasius nga Kumpesor..... 976

8 Marso.....977
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Polikarpo, Obispo sa Smyrna.....977
Paghandum kang Banal Juan, Antiochus, Antoninus ug Moises..... 984
Kumemorasyon sa mga Banal nga Zevin, Polychronius, Moses ug Damian..... 985

9 Marso.....986
Ang unang ug ikaduhang pagpangita sa dungog nga ulo ni Juan nga Munaong Magsusulti ug Bunyag sa Ginoo.....986
Paghandum kang Banal Erasmus sa mga Kuweba.....992

10 Marso.....993
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tarasius, Arsobispo sa Constantinople..... 993

11 Marso.....1002
Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Porphyrius, Obispo sa Gaza..... 1002

12 Marso.....1015
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Procopius nga taga-Decapolis, ang Kumpesor..... 1015
Paghinumdom sa Banal nga Falaleus.....1016
Ang Kinabuhi sa Banal nga Tito, Presbiter sa mga Kuweba..... 1018

13 Marso.....1020
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni Santo Proterius, ang Balaang Hieromartir ug Patriarka sa Alexandria..... 1020
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Basilio ang Kumpesor..... 1022
Paghandum sa Balaang Martir Nestor, Obispo sa Magidia.....1023
Paghinumdom sa mga Banal nga Babaye Marina ug Kyra.....1023

14 Marso.....1024
Komonemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Cassian sa Roma.....1024
Paghinumdom sa Banal nga Juan, nga nailhan usab nga Varsanophius.....1025
Paghandum kang San Theoktist, ang Martir ug Abad sa Pelikit..... 1026

14 Marso.....1026
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Mapinanggaong Martir Eudokia.....1026
Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Nestor ug Trivimius..... 1046
Ang Pagkamartir ni Santa Antonina.....1047
Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Domnina.....1047

15 Marso.....1048

Ang pagkamartir sa balaang pari-martir Theodotus, Obispo sa Cyrene..... 1048
Paghandum sa Balaang Martir Euphalia..... 1052
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Arsenius, Obispo sa Tver..... 1052

Marso 16..... 1060
Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Eutropius, Cleonicus ug Basiliscus..... 1060

Marso 17..... 1068
Ang Kinabuhi sa atong bililhon nga amahan Gerasimus, nga nagpuyo sa daplin sa Jordan..... 1068
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Pablo ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Juliana, ug sa uban pa nga uban kanila. 1071
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Santiago nga Manag-ayuno..... 1082

Marso 18..... 1090
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Conon sa Isauria..... 1090
Paghinumdom sa Balaang Martir Konon, nga gitawag nga Mag-uuma..... 1096
Kumemorasyon sa Banal nga Isichius nga Manag-ayuno..... 1097
Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Mark nga Managpuasa..... 1098
Paghinumdom sa Balaang Martir Eulogius..... 1099

19 Marso..... 1099
Ang pagkamartir sa balaan nga monghe-martir nga si Conon ug sa iyang anak nga si Conon, nga nag-antos sa Iconium..... 1099
Ang Pag-antos sa 42 ka Balaang Martir..... 1104
Paghinumdom sa Banal nga Arcadius (ug sa mga martir nga sila Julian ug Eubulus)..... 1114

20 Marso..... 1114
Ang pagkamartir sa mga balaang hieromartir nga sila Ephrem, Basil, Eugene, Elpidius, Agathodorus, Epherius ug Capito, nga mga obispo sa Cherson sa lain-laing mga panahon..... 1114
Paghandum kang Banal Emilian..... 1117
Paghandum kang Banal Paul nga Kumpesor..... 1118
Ang Sugilanon sa Eremita nga Gipadayag sa Diyos ang Kapalaran sa mga Modawat og Limus..... 1119

21 Marso..... 1120
Ang Pag-antos ni San Teodoreto, ang Balaang Pari-Martir sa Antioquia..... 1120
Paghinumdom sa Banal nga si Theophylact nga Kumpesor, Obispo sa Nicomedia..... 1123

22 Marso..... 1124
Ang Pag-antos sa Kwarenta ka Balaang Martir, sa Sebaste, Armenia..... 1125
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Urpasian..... 1132
Adlaw sa Kapistahan ni San Caesarius..... 1133

23 Marso..... 1133
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Codratus ug sa iyang mga kauban..... 1133
Ang Pag-antos ni San Codratus sa Nicomedia, ang martir, ug uban kaniya ang mga balaan nga martir Satorinus ug Rufinus ug ang uban pa..... 1138
Paghandum sa atong bililhon nga inahan nga si Anastasia, nga ginganlan pag-usab og Anastasius nga eunuko..... 1147

24 Marso..... 1150
Paghinumdom sa atong amahan taliwala sa mga balaan, Sophronius ang Maalamon, Patriyarka sa Herusalem..... 1150
Ang Pag-antos sa Balaang Hieromartir Pionios, Pari sa Smyrna, ug sa mga kauban niya..... 1156
Paghandum sa atong balaang amahan Euthymius, Arsobispo sa Novgorod..... 1164

25 Marso..... 1167
Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Theophanes ang Kumpesor..... 1167
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio nga Dialogista, Papa sa Roma..... 1177
Paghandum sa matarong nga Pinéas..... 1182

26 Marso..... 1183
Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya ni Nikiforos, Patriarka sa Constantinople..... 1183
Paghandum kang San Alexander nga Martir..... 1185

27 Marso..... 1186

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan nga si Benedict..... 1186
Paghinumdom kang San Euschymon nga Kumpesor..... 1199

28 Marso..... 1199
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Agapius, Puplius, Timolaus, Romilus, Alexander, Alexander, Dionysius ug Dionysius 1200
Paghandum sa Balaang Martir Nicander..... 1201
Kumemorasyon ni San Alexander, Pari ug Martir..... 1201

29 Marso..... 1203
Paghandum kang San Aristobulo nga Apostol..... 1203
Kumemorasyon sa Balaang Martir Savin..... 1203
Ang Pagkamartir sa Balaang mga Martir Trofim ug Fal..... 1204
Kumemorasyon sa Balaang Martir Papa..... 1207

30 Marso..... 1207
Ang Kinabuhi sa Banal nga Alexius, usa ka Tawo sa Dios..... 1207
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Marinus..... 1215
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Macarius sa Kolyazino..... 1215

31 Marso..... 1225
Paghandum sa atong amahan nga si Cirilo, Arsobispo sa Herusalem, nga gibilang sa mga balaan..... 1225
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Anin nga Managhimagma..... 1229
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Trofim ug Evkarpios..... 1233

Abril..... 1234

1 Abril..... 1234
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga Chrysanthus ug Darius..... 1235
Adlaw sa Kapistahan ni San Pancharius nga Martir..... 1244

2 Abril..... 1246
Ang Pag-antos sa atong mga bililhon nga amahan nga sila Juan, Sergio ug Patrisio; Paghandum..... 1246
Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Fotina..... 1251
Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Alexandra ug Claudia..... 1254
Paghandum kang San Nikita nga Kumpesor..... 1255

3 Abril..... 1255
Paghandum sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Santiago, obispo ug magmamatuod..... 1255
Paghandum sa atong balaang amahan nga si Cirilo, Obispo sa Catania..... 1256
Paghandum kang Amahan nato Tomas, Patriyarka sa Constantinople..... 1256

4 Abril..... 1257
Ang Pag-antos ni San Basilio, ang Balaang Martir, Pari sa Ancyra..... 1257
Paghandum sa Balaang Martir Drosida..... 1263

5 Abril..... 1265
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Nikon, ang Pari-Martir..... 1265
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Nikon, Abad sa mga Kuweba..... 1271
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir nga sila Philitus ug Lydia..... 1274

6 Abril..... 1275
Kumemorasyon sa atong balaan nga amahan Artemon, Obispo sa Seleucia..... 1275
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Santiago nga Mankumpisal..... 1276
Hinumdom sa usa ka milagro nga nahitabo sa Kiev-Pechersk Lavra..... 1277

7 Abril..... 1278
Homiliya sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios..... 1278

8 Abril..... 1286
Fiesta ni San Gabriel Arkanghel..... 1286
Ang Pag-antos ni San Irenaeus, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sirmium..... 1291

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Malchus....1294
Kumemorasyon sa 26 ka Martir nga Gótico....1298
Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Basilio nga Bag-o....1299

9 Abril....1329
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan nga Klaro ang Panan-aw, eremita ug mongha sa Ehipto....1329
Kumemorasyon sa Balaang Martir Matrona sa Tesalonica....1338
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Manuel ug Teodosio....1339

10 Abril....1340
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa atong Kagalang-galang nga Amahan Eustratius sa mga Kuweba....1340
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Jonas ug Barachias....1342
Kumemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hilarion nga Bag-o....1343
Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si Esteban ang Kumpesor....1344
Ang Sugilanon ni Taxiotes ang Mandirigma....1344

11 Abril....1346
Ang Pag-antos sa atong bililhon nga amahan Mark, Obispo sa Arefusius....1346
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Eremita....1349
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Eustathius nga Kumpesor, Obispo sa Bithynia....1350

12 Abril....1351
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan Climacus....1351
Paghandum kang San Joad nga Propeta....1358
Ang sugilanon sa monghe nga wala maghukom sa bisan kinsa....1359

13 Abril....1359
Kumemorasyon ni San Hipatio, Martir ug Himalaon, Obispo sa Gangra....1360
Komemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hypatius, sa Rufina....1362
Paghinumdom sa Balaan Apollonius....1363
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Avda ug Benjamin....1363
Ang Pagkatulog sa atong Balaang Amahan nga si Jonas, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya....1364
Ang Kinabuhi ni San Jose nga Husto, nga Matahum....1370

14 Abril....1388
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Inahan nga si Maria sa Ehipto....1388
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Euthymius sa Suzdal....1400

15 Abril....1403
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Amphian ug Edesius....1403
Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Titus nga Managhimo sa mga Katingalahan....1405
Paghinumdom kang San Polikarpo nga Martir, nga nag-antos sa Alexandria atol sa paghari ni Emperador Maximiano....1406

16 Abril....1406
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Nikita nga Kumpesor....1406

17 Abril....1416
Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Jose, himnograpo ug kompositor sa mga kanon....1416
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Fervufa....1422
Paghinumdom kang Banal nga Zosima....1425

18 Abril....1426
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Agathopod ug Theodulus....1426
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Mark sa Atenas....1433
Paghinumdom sa Banal nga si Publius....1440
Kumemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Plato nga Kumpesor....1440
Paghinumdom kang Banal nga Theodora sa Tessalonica....1444

19 Abril....1444
Ang Kinabuhi sa atong Amahan Eutychius, Arsobispo sa Constantinople, sumala sa nahisulat sa Mga Kinabuhi sa mga Santo
....1444

Paghandum kang Banal Platonida..... 1451

20 Abril..... 1452
Paghandum sa atong kagalang-galang nga amahan nga si George ang Kumpesor, Metropolitan sa Mytilene..... 1452
Ang Pagkamartir ni San Calliopius..... 1454

21 Abril..... 1458
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Niphon, Obispo sa Novgorod..... 1458
Kumemorasyon sa atong amahan nga si Celestino, Papa sa Roma, uban sa mga balaan..... 1461
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Pavsilip..... 1461
Kumemorasyon sa mga Balaang Apostol Herodion, Agabus, Rufus, Asyncritus, Phlegon ug Hermas..... 1462

22 Abril..... 1463
Ang Pagkamartir ni San Eupsychius..... 1463
Ang Pag-antos ni San Vadim, ang Dungogong Martir ug Arkhimandrita..... 1465

23 Abril..... 1466
Ang pagkamartir sa balaan nga martir Terentius ug sa uban pa uban kaniya..... 1466

24 Abril..... 1470
Ang pagkamartir ni San Antipas, Obispo sa Pergamon..... 1470
Paghandum sa mga Balaang Martir Prokessus ug Martinianus..... 1473

25 Abril..... 1474
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Inahan nga si Athanasia..... 1474
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Isaac nga taga-Siria..... 1480
Paghandum kang Santo Zinon, ang Balaang Martir ug Obispo sa Verona..... 1482
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Basil nga Kumpesor, Obispo sa Paros..... 1483
Paghinumdom kang Banal Anfusa..... 1483

26 Abril..... 1484
Ang Pag-antos sa Balaang Hieromartir Artemon..... 1484
Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Thomais..... 1489
Ang Pagkamartir ni San Criscent..... 1491

27 Abril..... 1492
Ang pagkamartir sa atong balaan nga amahan Martin nga Kumpesor, Papa sa Roma..... 1492
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir sa Lithuania: Anthony, Juan ug Eustace..... 1497
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Ardalion..... 1501
Ang Pagkamartir sa Libo ka Balaang Martir ug Azat..... 1501

28 Abril..... 1502
Ang Pag-antos ni San Savva sa Gothia..... 1502
Paghandum sa mga Balaang Apostol Aristarchus, Pudens ug Trophimus..... 1505
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Vasilissa ug Anastasia..... 1506

29 Abril..... 1506
Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Agapia, Chionia ug Irina..... 1506
Ang pagkamartir ni Santa Irina..... 1512

30 Abril..... 1512
Ang Pagkamartir ni San Simeon, Obispo sa Persia..... 1512
Ang Kinabuhi sa Atong Amahan Akakios, Obispo sa Melitene, uban sa mga Balaan..... 1516
Ang Pagkamartir ni San Adrian..... 1519
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Zosima, Abad sa Solovki..... 1519
Paghinumdom sa atong Amahan Agapitus, Papa sa Roma, taliwala sa mga balaan..... 1531

Mayo..... 1532

1 Mayo..... 1532
Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Juan, disipulo ni San Gregorio nga Dekapolitano..... 1532

Ang paghinumdom sa mga balaang martir nga sila Victor, Zoticus, Zeno, Akinindus ug Severian..... 1533
Ang Pagkamartir ni San Juan nga Bag-o..... 1534
Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Cosmas nga Kumpesor, Obispo sa Calcedonia, ug sa Kagalang-galang nga Auxentius 1537

2 Mayo..... 1537
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Karaan nga Magsusulod sa Kuweba..... 1537
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Christopher, Theona ug Antoninus..... 1538
Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si George ang Magtug-an, Obispo sa Antioquia sa Pisidia..... 1539
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Trifon, Patriarka sa Constantinople..... 1539
Fiesta sa Banal nga Nikiforos..... 1541

3 Mayo..... 1541
Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Anastasius, abad sa Bukid Sinai..... 1541
Adlaw sa Kapistahan ni Santo Anastasius nga taga-Sinai, Patriarka sa Antioquia..... 1543
Paghinumdom kang San Gregorio, Patriarka sa Antioquia..... 1545
Paghandum kang atong bililhon nga amahan Theodore Trichina..... 1546

4 Mayo..... 1546
Ang Pagkamartir sa Balaang Pari-Martir Januarius..... 1547
Ang Pag-antos ni San Teodoro nga Martir..... 1548
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Isakios, Apollos ug Kodratos..... 1551

5 Mayo..... 1551
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore Sikeot, Obispo sa Anastasiopolis..... 1552
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Vitalius nga Monghe..... 1570

6 Mayo..... 1573
Ang Pag-antos ni San Jorge, ang Dakong Martir ug Mananaog..... 1573

7 Mayo..... 1595
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Tomas nga Buang alang kang Kristo..... 1595
Kumemorasyon sa Balaang Martir Savvas ang Stratilates ug sa kapito-an ka sundalo uban kaniya..... 1596
Paghinumdom sa atong bililhon nga inahan nga si Elizabeth nga Managhimo og Milagro..... 1597
Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Pasikrat ug Valentine..... 1598
Ang Pagkamartir ni San Eusebio, San Neon, San Leontio, San Longino ug sa uban pa nga uban kanila..... 1598

8 Mayo..... 1599
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Marcos nga Apostol ug Ebanghelista..... 1599
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Silvestr sa Obnorsk..... 1607

9 Mayo..... 1609
Ang Pagkamartir ni San Basilio, Obispo sa Amasya..... 1609
Ang Kinabuhi sa atong Amahan Stephen, Obispo sa Perm, taliwala sa mga Balaan..... 1614
Paghinumdom sa Balaang Matarong Glafira..... 1624

10 Mayo..... 1624
Paghandum kang San Simeon nga Apostol ug Balaang Martir, paryente sa Ginoo..... 1624
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Esteban, Obispo sa Vladimir-Volyn..... 1625

11 Mayo..... 1627
Kumemorasyon ni San Jason ug San Sosipater, mga Apostol, ug ni Santa Kerkira, Birhen ug Martir..... 1628
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Maximus, Dada ug Quintilian..... 1629
Kumemorasyon sa atong balaang amahan nga si Cirilo, Obispo sa Turov..... 1632

12 Mayo..... 1633
Paghandum sa siyam ka balaang martir nga nag-antos sa Cyzicus..... 1633
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Memnon nga Tagahimo sa mga Katingalahan..... 1635

13 Mayo..... 1635
Paghandum kang San Santiago, anak ni Zebedeo, Apostol..... 1636

Paghandum sa atong Amahan Donatus, Obispo, taliwala sa mga balaan..... 1638

14 Mayo.....1641
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Propeta Jeremias.....1641
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Paphnutius sa Borovsk.....1660
Ang Pagkamartir ni Santo Vata.....1677

15 Mayo.....1677
Ang Pagkamartir sa mga Balaan nga Esper ug Zoe.....1677
Ang Pag-antos ug mga Milagro sa Balaang mga Martir nga magtungha nga Boris ug Gleb, mga Prinsipe sa Rusya..... 1681

16 Mayo.....1702
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Timoteo ug Maura.....1702
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Teodosio, Abad sa mga Kuweba.....1709
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Pedro nga Managhimo sa mga Katingalahan..... 1733

17 Mayo.....1734
Ang Pag-antos sa Balaang Martir, ang Birhen Pelagia..... 1734
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Silvanus, Obispo sa Kesia ug sa kap-atan ka martir uban kaniya..... 1742
Ang pagkamartir ni San Alvian, Obispo , ug sa iyang disipulo..... 1742
Ang Pagkamartir ni San Erasmo.....1743

18 Mayo.....1744
Ang Pagkamartir ni Santa Irina, ang Dakong Martir..... 1744

19 Mayo.....1755
Ang Kinabuhi ni San Job, ang Matarong ug Mapailubon..... 1755
Ang Pag-antos ni Santa Barbara nga Mandirigma ug sa mga uban kaniya..... 1762
Paghandum kang Santa Barbara, kaniadto usa ka tulisan..... 1763

20 Mayo.....1765
Ang Pag-antos ni San Akakios nga Martir..... 1765
Paghinumdom sa timaan sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo nga nagpakita sa kalangitan.....1773

21 Mayo.....1775
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Arsenius ang Dako.....1775
Paghandum kang San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo..... 1790

22 Mayo.....1791
Ang Kinabuhi ni San Isaias nga Propeta..... 1791
Ang Pag-antos ni San Kristóbal nga Martir.....1801
Ang Sugilanon sa Pagbalhin sa mga Relikya ni San Nicolas, Arsobispo sa Myra..... 1802

23 Mayo.....1805
Kumemorasyon ni San Simão ang Zelote, Apostol..... 1805
Ang Kinabuhi sa Banal nga Isidora nga Buang alang kang Kristo.....1805
Paghandum kang Banal nga Taísia.....1808
Ang Kinabuhi sa Banal nga Simon, Obispo sa Vladimir ug Suzdal..... 1809
Ang Pag-antos ni San Isichius nga Martir.....1812
Ang pagkamartir sa mga balaang martir nga sila Alfias, Philadelphus, Cyprian ug uban pa nga nag-antos uban kanila..... 1813

24 Mayo.....1813
Ang pagkamartir ni San Mokius nga Hieromartir..... 1813
Ang kinabuhi ug mga buhat sa atong bililhon nga mga amahan nga si Methodius ug Constantine, nga nailhan sa monastikong kinabuhi isip Cyril, mga magtutudlo sa mga Slav.....1818

25 Mayo.....1849
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Herman, Arsobispo sa Constantinople.....1849
Paghandum sa atong balaang amahan nga si Savin, Obispo sa Cyprus.....1853
Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Poluvius, Obispo sa Rinokir.....1854
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Epiphanius, Arsobispo sa Cyprus.....1854

26 Mayo.....1879
Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Glyceria ug, uban kaniya, si Laodicea, ang bantay sa bilanggoan..... 1879
Ang Pag-antos ni San Alehandro nga Martir..... 1887
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Pavsikakios, Obispo sa Synada.....1898
Paghinumdom kang San Jorge nga Kumpesor..... 1899

27 Mayo.....1899
Ang Pag-antos ni San Isidoro nga Martir.....1900
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Serapion nga Sindonita..... 1902
Ang Pag-antos ni San Maximo nga Martir.....1905

28 Mayo.....1906
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pachomius ang Dako.....1906
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Euphrosynus, ang Milagro-manalita sa Pskov..... 1931
Paghinumdom sa atong Benerableng Amahan Achillius, Obispo sa Larissa..... 1933

29 Mayo.....1934
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Teodoro nga Gikonsagra, usa ka disipulo ni Pachomius..... 1934
Paghandum kang Banal nga Birhen Muse.....1941

30 Mayo.....1942
Kumemorasyon ni San Andronico nga Apostol ug ni Junia, iyang kauban.....1942
Paghandum sa Balaang Martir Solokhon..... 1943

31 Mayo.....1944
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Teodoto ug sa pito ka birhen uban kaniya: Faïna, Claudia, Matrona, Tekusa, Julia, Alexandra ug Euphrasia..... 1944
Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir nga sila Pedro, Dionisio, Andres, Saulo, Kristina, Heraklio, Paulino ug Venedimo. 1958
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Simeon, Isaac ug Vakhtiis.....1961

Hunyo.....1961

1 Hunyo..... 1961
Ang pagkamartir sa balaan nga pari-martir nga si Patrick ug sa tulo ka presbiter nga kuyog niya: Akakios, Menander ug Polyenus.....1961
Ang Pagkamartir ni San Kaluf nga Ehipsiyano..... 1965
Ang Pagkatulog sa Matarong nga Prinsipe Juan sa Uglich, nga nailhan sa monastikong kinabuhi nga si Ignatius, ang Milagro-gama sa Vologda.....1965
Paghinumdom sa atong Banal nga Amahan Juan, Obispo sa Gotha..... 1966

2 Hunyo..... 1967
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Falaleus..... 1967
Ang Pag-antos sa Balaang Martir sa Ascalon.....1970
Ang pagdiskubre ug pagbalhin sa balaan nga mga relikya ni Alexius, Metropolita sa Tibuok Rusya ug Tagahimo sa mga Katingalahan.....1973

3 Hunyo..... 1975
Ang Kinabuhi ni San Constantine, Hari ug Kapariho sa mga Apostoles, ug sa iyang balaan nga inahan nga si Helena.....1976
Paghandum sa Balaan ug Matinud-anon nga Prinsipe Constantine ug sa iyang mga anak nga lalaki: Michael ug Theodore, mga manugbuhat og katingalahan sa Murom.....1994

4 Hunyo..... 1996
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Vasilisk.....1996

5 Hunyo..... 2003
Paghandum sa atong bililhon nga amahan Michael nga Kumpesor.....2004
Ang Pag-antos sa Balaan nga Kagalang-galang nga Martir Michael nga Nagsul-ob og Itom..... 2005
Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga Euphrosyne, Abadesa sa Polotsk.....2006

6 Hunyo..... 2013

Ang atong Balaang Amahan Simeon sa Katingalahang Bukid..... 2013
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Meletius nga Stratilates ug sa 1,318 ka sundalo uban kaniya..... 2028
Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Serapion, kauban nila Callinicus, Theodore ug Faustus..... 2028
Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Nikita ang Stylite, ang Tagahimo sa Katingalahan sa Pereyaslav.....2029

7 Hunyo..... 2032
Paghandum kang San Ferapontus, ang balaang martir ug Obispo sa Cyprus..... 2032

8 Hunyo..... 2034
Ang Pag-antos ni San Jorge nga Bag-o..... 2034
Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Juan nga Psychait..... 2037
Kumemorasyon ni San Carpus, usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles..... 2037
Paghandum kang San Alfeo nga Apostol..... 2038

Hunyo 9..... 2039
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Theodora ug Didymus..... 2039
Paghinumdom sa Balaang Hieromartir Ferapontus..... 2042
Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya sa mga Santo nga sila Cyprian, Photius ug Jonah, mga Tagahimo sa Katingalahan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya..... 2043
Kumemorasyon sa atong Balaang Amahan Ferapont, ang Himagsaon sa Belozero..... 2043

10 Hunyo..... 2045
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Elikonida.....2045
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Nikita, Obispo sa Calcedonia..... 2049
Paghandum kang San Ignacio, Obispo sa Rostov..... 2050
Paghandum sa Balaang Martir nga si Helladius.....2051

11 Hunyo..... 2051
Kumemorasyon sa Balaang Martir Theodosia.....2052
Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Teodosio..... 2053
Paghinumdom kang San Juan nga Buang alang kang Kristo, ang Milagrero sa Ustyug..... 2057

12 Hunyo..... 2058
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Isaac nga Kumpesor..... 2058

13 Hunyo..... 2062
Ang Pagkamartir ni San Hermias..... 2062
Ang mga pag-antos sa balaan nga martir nga pilosopo..... 2065

14 Hunyo..... 2065
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Justin nga Pilosopo..... 2066
Ang Pagkamartir ni San Justin Martir ug sa iyang mga kauban.....2073
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Agapitus sa mga Kuweba, ang Walay Bayad nga Medico.....2075
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Dionysius, abbot sa Glushitsa, ang bag-ong manalagna sa mga milagro.....2078

15 Hunyo..... 2080
Ang Kinabuhi sa atong Amahan Nikiforos nga Kumpesor, Patriarka sa Constantinople, taliwala sa mga balaan..... 2080
Ang Pag-antos ni San Juan nga Bag-o, ang Dakong Martir..... 2090

16 Hunyo..... 2096
Kumemorasyon sa Balaang Martir Lucillian ug uban kaniya ang upat ka batan-on nga sila Claudius, Hypatius, Paul ug Dionysius, ug sa Balaang Birhen Paula..... 2096
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Lucian, Pari-Martir..... 2098

17 Hunyo..... 2104
Kumemorasyon sa atong balaan nga amahan Mitrophan, Patriarka sa Constantinople..... 2104
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Concordius..... 2106
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Frontasius, Severinus, Severianus ug Silanus..... 2109
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Zosima, Obispo sa Babilonia..... 2110

18 Hunyo..... 2113

Kumemorasyon ni San Doroteo, ang balaang martir ug Obispo sa Tiro..... 2113
Ang Pagkatulog sa atong Gihimaya nga Amahan Anubius, ang Kumpesor ug Eremita sa Ehipto..... 2114
Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan Theodore nga Eremita..... 2116
Ang Sugilanon sa Kamatayon sa Bulahan Constantine, Metropolitan sa Kyiv..... 2117
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir: Marcian, Nicander, Hyperchius, Apollonius, Leonidas, Arius, Gorgias, Selinius, Irineus ug Pamvon..... 2119

19 Hunyo..... 2119
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Vissarion..... 2119
Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hilarion nga Bag-o..... 2122
Ang Pag-antos sa Balaang Kagalang-galang nga mga Martir Archelaia, Thecla ug Susanna..... 2124

20 Hunyo..... 2128
Ang Pag-antos ni San Markell, ang Balaang Hieromartir ug Papa sa Roma, ug sa mga kauban niya..... 2128
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Cyriaca, Calleria ug Maria..... 2137
Paghinumdom kang San Marcellinus nga Martir..... 2138

21 Hunyo..... 2139
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Efren, Patriyarka sa Antioquia..... 2139
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Zosima..... 2142
Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa Balaang Dakong Martir Teodoro nga Stratelates..... 2144

22 Hunyo..... 2145
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Cirilio, Arsobispo sa Alexandria..... 2145
Paghinumdom sa Banal nga si Alexander, Abad sa Kush..... 2158

23 Hunyo..... 2159
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Vassian, Obispo sa Lodium..... 2159
Kumemorasyon sa Banal nga Theophanes..... 2167
Kumemorasyon ni San Timoteo nga Hieromartir, Obispo sa Prussia..... 2167
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Alexander ug Antonina..... 2168

24 Hunyo..... 2172
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Bartolomeo nga Apostol..... 2172
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Bernabé nga Apostol..... 2177

25 Hunyo..... 2186
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Onuphrius ang Dako..... 2187
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pedro sa Bukid Athos..... 2199

26 Hunyo..... 2208
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Aquilina..... 2208
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tryphilius, Obispo sa Leukousia..... 2213

27 Hunyo..... 2215
Ang Kinabuhi ug mga Milagro ni San Elias nga Propeta..... 2215
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Metodio, Patriarka sa Constantinople..... 2227

28 Hunyo..... 2234
Paghandum kang Santo Propeta Amos..... 2234
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Dula..... 2237
Kumemorasyon sa Banal nga Dula nga Nag-antos..... 2243
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Vita, Modesta ug Criscentia..... 2247
Ang Kinabuhi ni Beato Hieronimo..... 2257

29 Hunyo..... 2270
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tikhon nga Himagsaon, Obispo sa Amaphunt..... 2270
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Tikhon, ang Himagsaon sa Lukhov..... 2272

30 Hunyo..... 2272
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Manuel, Savel ug Ismail..... 2272

Hulyo *2277*

1 Hulyo **2277**
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Leontius, Hypatius ug Theodulus 2278

2 Hulyo **2284**
Kumemorasyon ni San Hudas nga Apostol, igsoon sa Ginoo sa unod 2284
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Paissius ang Dako 2287
Ang Pag-antos ni San Zosima, ang Mandirigma nga Martir 2306
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Eremita 2309

3 Hulyo **2310**
Ang Kinabuhi sa atong Amahan Levkius nga Kumpesor, nga giihap sa mga balaan 2310
Paghandum kang San Metodio, ang balaang martir ug obispo sa Patara 2317
Paghandum sa mga Balaang Martir Aristocles, Dimitrian ug Athanasius 2318
Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa mga Balaang Martir Inna, Pinna ug Rimma 2319

4 Hulyo **2319**
Kumemorasyon sa Balaang Martir nga si Julian sa Tarsus 2320
Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga si Hulyo nga Presbiteryo ug ni Hulyano nga Diakono 2321

5 Hulyo **2324**
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Eusebio, Obispo sa Samosata 2324
Paghandum sa mga balaan nga martir Zinon ug Zina 2329

6 Hulyo **2330**
Paghandum kang Santa Agrippina nga Martir 2330
Ang Sugilanon sa Paghinulsol ni Teofilo 2331
Fiesta sa Milagrusong Imahe sa Inahan sa Dios sa Vladimir 2339

7 Hulyo **2340**
Sinaksaryon alang sa Pagkahimugso ni San Juan nga Maninulti ug Bawtista sa Ginoo 2341
Ang mga pulong ni San Juan Crisostomo mahitungod sa Pagkahimugso ni San Juan nga Propeta, Minalantaw ug Maminyoo sa Ginoo 2343

8 Hulyo **2348**
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Fevronia 2348
Paghinumdom sa balaan ug matinud-anong Prinsipe Pedro ug Prinsesa Fevronia, sa monastisismo si David ug si Euphrosyne, mga manlilikha og milagro sa Murom 2364

9 Hulyo **2365**
Ang pagpakita sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga Ikong Tikhvin 2365
Mahitungod sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga 'Odigitria' 2381
Mahitungod sa Milagrusong Ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Lydus, o Roma 2382
Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan David sa Tesalonica 2387

10 Hulyo **2387**
Ang Kinabuhi sa atong kagalang-galang nga amahan Sampson nga Maabiabihon 2387
Paghandum kang Santo Severus 2394

11 Hulyo **2395**
Ang pagbalhin sa balaan nga mga relikya sa mga balaan nga martir nga sila Cyrus ug John 2395
Paghandum kang Banal Pablo 2399

12 Hulyo **2400**
Ang Kinabuhi, mga Buhat ug Pag-antos sa Balaan, Himayaon ug Pinadayeg nga Punong Apostol Pedro 2400
Ang Kinabuhi, mga Buhat ug Pagkamartir sa Balaan, Himayaon ug Pinadayeg nga Punong Apostol Pablo 2411

13 Hulyo **2426**

Fiesta sa Balaan, Himayaon ug Labawng Gidayeg nga Napulo'g Duha ka Apostoles: Santiago nga Anak ni Zebedeo (30 Abril), Juan (26 Septyembre), Felipe (14 Nobyembre), Bartolomeo (11 Hunyo), Tomas (6 Oktubre), Mateo (16 Nobyembre), Santiago nga anak ni Alfeo (9 Oktubre), Hudas (Tadeo) (19 Hunyo), Simon nga Zelota (10 Mayo) ug Mateo (9 Agosto)..... 2426

14 Hulyo.....2427

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Cosmas ug Damian.....2427
Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Pedro..... 2430
Ang Pagkamartir ni Santo Potitus.....2431

15 Hulyo.....2439

Ang Sugilanon sa Pagbutang sa Balaang Bisti sa Labing Putli nga Birhen Maria sa Simbahan sa Blachernae..... 2439
Paghandum sa atong balaan nga amahan Juvenal, Patriyarka sa Herusalem..... 2442

16 Hulyo.....2445

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Hyacinth.....2445
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Alexander, ang nagtukod sa Monasteryo sa Walay Katulogon.....2449
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Mokias ug Mark..... 2460

17 Hulyo.....2460

Paghandum kang atong balaan nga amahan Andres, Arsobispo sa Crete.....2460
Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Marta..... 2462
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Theodotus ug Theodotia..... 2467
Ang Pag-antos ni San Teodoro, Obispo sa Cirene, ang Balaang Martir..... 2468
Ang Pagkadiskubre sa mga Relikya sa Atong Balaang Amahan Euthymius, ang Himagsaon sa Suzdal.....2469

18 Hulyo.....2470

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Athanasius sa Bukid Athos..... 2470

19 Hulyo.....2487

Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Sisoes ang Dako..... 2487
Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga Birhen nga si Lucia, kauban nila Rixa ug uban pa..... 2490
Ang pagkamartir ni San Cointus..... 2490
Ang pag-antos sa mga balaan nga martir Marina, Martha, Avdifax, Avvakum, Kirik, Valentine nga presbiter, Asterius ug daghan pa..... 2491

20 Hulyo.....2497

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Thomas Malein..... 2497
Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Peregrinus, Lucian, Pompeius, Isichius, Papias, Satorninus ug Germanus..... 2498
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa mga Balaang Martir, ang Kagalang-galang Epictetus nga Presbiter ug Astion nga Monghe..2499
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Cyriaca..... 2508

21 Hulyo.....2509

Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir Procopius.....2510
Kapistahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria sa pagpasidungog sa pagpakita sa Iyang Ikono sa Kazan.....2523

22 Hulyo.....2524

Paghandum kang San Pankratius, ang balaan nga pari-martir ug Obispo sa Tauromenium..... 2524
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa mga Banal nga Amahan Patermufius ug Koprius, ug uban kanila si Alexander nga Layko..... 2526
Paghinumdom sa Banal nga si Patermufius..... 2530
Komemorasyon sa Banal nga Koprius.....2533
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore, Obispo sa Edessa..... 2535

23 Hulyo.....2557

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si Anthony sa mga Kuweba..... 2557
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Apollonius.....2569
Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Vianor ug Siluan..... 2570
Ang pag-antos sa Kapat-pulo'g Lima ka Balaang Martir nga nag-antos sa Nicopolis sa Armenia..... 2570
Ang Salaysay sa Pagbalhin sa Balaang Bisti sa atong Ginoong Jesu-Kristo gikan sa Persia paingon sa Imperyal nga Siyudad sa Moscow.....2576

24 Hulyo.....2579

Paghinumdom sa milagro ni Santa Eufimia nga Gidayeg sa Tanan, ang Dakong Martir..... 2579
Ang Pagkatulog sa Bulahan nga Prinsesa Olga, nga nabunyagan nga Helena..... 2587
Paghandum sa Balaang Martir Kindai..... 2598

25 Hulyo..... 2599
Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Proklus ug Hilarion..... 2599
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Michael Malein..... 2602
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Golindukha..... 2603

26 Hulyo..... 2607
Fiesta ni San Gabriel Arkanghel..... 2607
Paghinumdom sa Banal nga Esteban nga Savait..... 2608
Adlaw sa Kapistahan ni Santo Serapion..... 2609
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Julian..... 2609
Ang Pagkamartir ni San Marcian..... 2614

27 Hulyo..... 2615
Paghandum kang San Akwila nga Apostol..... 2615
Paghinumdom sa Banal Elias..... 2617
Kumemorasyon ni San Justus nga Martir..... 2619

28 Hulyo..... 2619
Ang Pagkamartir ni San Cirio ug Santa Julita..... 2619

29 Hulyo..... 2622
Ang Pag-antos ni San Atenogenes nga Hieromartir ug sa iyang napulo ka mga disipulo..... 2622
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Julia..... 2625
Ang Pag-antos ni San Antiochus nga Martir..... 2628
Ang Pagkamartir ni San Pablo nga Martir ug uban kaniya ang mga Balaang Martir Alevtina ug Chionia..... 2629

30 Hulyo..... 2629
Ang pagkamartir sa Balaang Dakong Martir Marina..... 2629

31 Hulyo..... 2635
Ang Pag-antos ni San Emiliano nga Martir..... 2635
Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Pamva..... 2638
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Juan nga Mapailubon..... 2642
Ang Pag-antos ni San Hyacinth nga Martir..... 2645

Agosto..... 2645

1 Agosto..... 2645
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Inahan Macrina..... 2645
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Dia..... 2652

2 Agosto..... 2656
Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa Balaang Propeta Elias..... 2656
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Abraham sa Chukhlom, ang Himagsaon sa Galich..... 2668

3 Agosto..... 2669
Ang Kinabuhi sa Balaang Propeta Ezequiel..... 2669
Ang mga kinabuhi sa atong mga halangdong amahan nga si Simeon, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Cristo, ug si Juan, iyang kauban sa pagkamartir..... 2675

4 Agosto..... 2700
Ang Kinabuhi ni Santa Maria Magdalena, ang Nagdala og Mirra ug Kapariho sa mga Apostoles..... 2700

5 Agosto..... 2721
Ang pagkamartir ni San Apolinario, Pari-Martir..... 2721
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Trophimus ug Theophilus..... 2729

6 Agosto..... 2730

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Christina.....2730
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Polycarp, Arkimandrita sa mga Kuweba..... 2734

7 Agosto.....2737
Ang Kinabuhi sa Balaan nga Birhen Eupraxia..... 2737
Ang Kinabuhi ni Santa Olympias nga Diakonisa.....2754

8 Agosto.....2757
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Moises nga Hunggaro..... 2757
Paghandum sa Balaang Martir Hermolaus.....2762
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Paraskeva..... 2763

9 Agosto.....2764
Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir Panteleimon..... 2764
Paghinumdom sa Banal nga Abadesa Anfisa.....2775

10 Agosto.....2775
Ang Balaang mga Apostol (sa Kap-atan) Prochorus, Nicanor, Timon ug Parmen..... 2776
Paghinumdom kang San Eustatyo nga Martir..... 2777
Paghinumdom sa Balaang Martir Akakios..... 2778
Ang Pagkamartir ni San Julian..... 2778

11 Agosto.....2781
Ang Pag-antos sa Balaang Martir, ang Birhen Seraphima.....2781
Ang Pag-antos ni San Callinicus nga Martir.....2785

12 Agosto.....2788
Ang mga Balaang Apostol Silas, Siluan, Crispus ug uban pa uban kanila.....2788
Ang Pag-antos ni San Valentin, ang Balaang Martir..... 2789
Ang Pag-antos ni San Polychronius nga Martir..... 2793
Kumemorasyon ni San Juan nga Manlaban..... 2796

13 Agosto.....2797
Santo Eudokimus ang Matarong..... 2797
Paghandum sa Balaang Martir nga si Julitta..... 2800

14 Agosto.....2800
Ang Pagpangita sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo..... 2800
Ang Pag-antos sa mga Martir sa Daang Tugon: Eleazar nga pari, ang pito ka magsoon nga Maccabeo, ang ilang inahan nga si Solomonia, ug uban pa nga kauban nila..... 2803
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Leontinus, Attus, Alexander, Kindius, Minsifeus, Cyriacus, Mineus (Mineon), Catunus ug Eucleius..... 2811

15 Agosto.....2811
Ang pagbalhin sa mga relikya ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono..... 2811
Ang Pagkatulog ni San Basilio nga Bulahan, ang Matarong ug Milagrero sa Moscow..... 2817

16 Agosto.....2818
Ang atong mga Balaan nga Amahan nga sila Isaac, Dalmat ug Faustus..... 2818
Ang Kinabuhi sa Banal nga Cosmas, ang eunuko nga eremita..... 2820

17 Agosto.....2821
Ang Pito ka Balaang Kabatan-onan sa Efeso..... 2821

18 Agosto.....2830
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santo Pontio.....2830
Kumemorasyon sa Balaang Martir Eusignius..... 2838
Paghinumdom sa Balaang Martir Favius, Papa sa Roma..... 2839

19 Agosto.....2841
Synaxarion sa Pagbag-o sa Ginoo..... 2841
Sermon para sa Kapistahan sa Pagbag-o sa Ginoo..... 2842

20 Agosto.....2848
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Pimen nga Daghan og Pagsulay..... 2848
Ang Pagkatulog sa Banal nga Ora nga Monghe.....2852
Paghinumdom sa Balaang Kagalang-galang nga Martir Dometius.....2854
Ang Pag-antos sa mga Balaan nga Martir Marina ug Asterius..... 2855

21 Agosto.....2857
Fiesta sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa pagpasidungog sa pagpakita sa Iyang labing dungganan ug milagrosong imahe,
nga nailhan nga Tolgskaya..... 2858
Paghandum sa atong balaang amahan Miron nga Managhimag, Obispo sa Crete.....2860
Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Emilian ang Kumpesor, Obispo sa Kizich..... 2861

22 Agosto.....2861
Ang Pagkamartir ni San Mateo Apostol..... 2862
Ang Pag-antos ni San Antonio nga Martir.....2866
Kumemorasyon sa mga balaang martir nga sila Julian, Marcian ug sa uban pa nga nag-antos uban kanila tungod sa mga ikon.
.....2866

23 Agosto.....2867
Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Lawrence nga Arkidiakono, Papa Sixtus ug uban pa uban kanila..... 2867

24 Agosto.....2874
Ang mga kinabuhi sa atong bililhon nga mga amahan Teodoro ug Basilio, mga monghe sa Kiev-Pechersk Lavra.....2874
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Susanna nga Birhen ug sa uban pang mga martir uban kaniya..... 2881
Kumemorasyon ni San Eupla, Diakono, Martir..... 2888

25 Agosto.....2891
Ang mga Balaang Martir nga sila Photius ug Anicetus.....2891
Kumemorasyon ni San Alexander, ang Balaang Martir ug Obispo sa Comana..... 2893

26 Agosto.....2895
Balaan nga Martir nga si Hipolito..... 2896

27 Agosto.....2897
Sa pagtukod sa Simbahan sa Mahimayaong Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Kiev-Pechersk Lavra.....2898
Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa atong Gihimaya nga Amahan Theodosius, Abad sa mga Kuweba.....2908
Paghandum sa Balaang Propeta Micha.....2914

28 Agosto.....2917
Ang Pagkatulog sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria.....2917

29 Agosto.....2934
Ang Pagbalhin gikan sa Edessa paingon sa Constantinople sa Dili-Madaut nga Litrato sa atong Ginoong Jesu-Kristo..... 2934
Usa ka sipi gikan kang Banal Juan sa Damasco mahitungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon.....2938
Kumemorasyon ni San Diomedes nga Martir.....2940
Niadtong adlaw usab, ang paghinumdom sa Banal nga si Cherimon.....2940

30 Agosto.....2941
Ang Pagkamartir ni San Patroklus.....2941
Ang Kinabuhi sa atong Benerableng Amahan Alipius sa mga Kuweba.....2945
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Straton, Philip, Eutychian ug Cyprian..... 2951
Kumemorasyon sa Balaang Martir Miron..... 2951

31 Agosto.....2952
Ang pagkamartir sa balaan nga pari-martir Emilian ug sa uban pa uban kaniya..... 2952
Paghandum sa mga Balaang Martir Flora ug Laurus..... 2956
Paghandum sa mga Balaang Martir Hermas, Serapion ug Polyenus.....2958

Setyembre.....2958

1 Setyembre.....2958

Ang Pag-antos ni San Andres nga Stratilates....2958
Fiesta sa dungog sa Ikono nga ' ' sa Inahan sa Dios sa Don....2963
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Timoteo, Agapio ug Teakla....2964

2 Septiyembre....2964
Ang Kinabuhi ni Santo Samuel nga Propeta....2964
Ang mga Balaang Martir Severus ug Memnon nga Centurion, ug uban kanila trenta'y pito ka martir....2976

3 Septiyembre....2976
Ang Kinabuhi ni San Tadeo, Apostol (usa sa Pito ka Pulo)....2976
Paghinumdom sa Balaang Martir Vassa ug sa iyang mga anak: Theognis, Agapias ug Pista....2981

4 Septiyembre....2982
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Eulalia....2982
Fiesta sa dungog sa Georgian nga Ikono sa Inahan sa Dios....2985
Paghinumdom sa mga balaan nga martir: Agathonica, Zoticus, Theoprepia, Akininda, Severianus ug uban pa uban kanila. 2987
Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Anfusa, sa Balaang Hieromartir nga Obispo Athanasius, ug sa duha ka sulugoon ni Santa Anfusa: sila Charisimus ug Neophytus....2988

5 Septiyembre....2988
Ang pagkamartir ni San Irenaeus, Obispo sa Lyon....2988
Paghinumdom kang San Callinicus, Patriarka sa Constantinople....2995
Kumemorasyon sa Balaang Martir Luppus....2997
Kumemorasyon sa mga Benerable Eutychius ug Florentius....2998

6 Septiyembre....3000
Ang pagkamartir ni Santa Syra....3000
Paghinumdom sa Balaang Martir Eutychius....3010
Paghandum sa Balaang Martir Tatian....3011

7 Septiyembre....3012
San Tito nga Apostol....3012
Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya ni San Bartolomeo nga Apostol....3015
Paghinumdom sa mga balaang katekista ni Kristo, nga nag-antos sa kamot sa mga Ariano sa Edesa....3016
Paghandum kang Santa Mina, Patriarka sa Constantinople....3019

8 Septiyembre....3020
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Adrian ug Natalia....3020
Fiesta sa pagpasidungog sa Panagtagbo sa Ikono sa Vladimir sa Inahan sa Dios....3032

9 Septiyembre....3034
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pimen ang Dako....3034
Paghinumdom sa Balaang Martir Kuksha ug ni Pimen nga Manag-ayuno....3043
Kumemorasyon ni San Liberio nga Kumpesor, Papa sa Roma....3044
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Osias nga Kumpesor, Obispo sa Korduba....3044
Kumemorasyon sa Banal nga Pimen (gikan sa Palestina)....3045

10 Septiyembre....3046
Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Moses Murin....3046
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Savva sa Krypets, ang tigbuhat sa mga milagro sa Pskov....3052
Paghandum kang Santa Ana nga Matarong....3053

11 Septiyembre....3053
Fiesta sa Pagputol sa Ulo ni San Juan nga Propeta, Minalantaw ug Maminyoo sa Ginoo....3054
Ang homilía ni San Juan Crisóstomo alang sa adlaw sa pagputol sa ulo ni San Juan nga Mánguna sa Ginoo....3057

12 Setyembre....3061
Mga Santo nga sila Alexander, Juan ug Pablo, mga Patriyarka sa Constantinople....3061
Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Alexander Nevsky....3068
Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Alexander sa Svir....3092
Paghandum sa atong Balaang Amahan Christopher....3095

Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan Fantin..... 3096

13 Septiyembre.....3097
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Martir nga si Cyprian, Obispo sa Kartago.....3097
Kumemorasyon ni San Gennadius, Patriarka sa Constantinople..... 3112
Fiesta sa Balaang Talinga sa Labing Balaang Theotokos..... 3114

14 Septiyembre.....3115
Ang Pulong sa unang adlaw sa indiksyon, o Bag-ong Tuig.....3115
Ang Kinabuhi sa atong Dungog nga Amahan nga Nagbitbit sa Dios, si Simeon nga Stylita..... 3122
Paghandum kang Husto nga Josue..... 3136
Paghinumdom sa Katedral sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Monasteryo sa Miasin.....3137
Paghinumdom sa 40 ka birhen nga nagpuasa ug kang Ammun, ilang magtutudlo..... 3138
Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Callista ug sa iyang mga igsoon, sila Evod ug Hermogenes..... 3138

15 Septiyembre.....3138
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Mamante nga Martir.....3138
Ang Kinabuhi ni San Juan nga Manag-ayuno, Patriyarka sa Constantinople..... 3145
Paghinumdom sa 3,618 ka martir nga nag-antos sa Nicomedia..... 3147

16 Septiyembre.....3147
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Anphimus, Obispo sa Nicomedia, ug daghan uban kaniya..... 3147
Sa maong adlaw, ang pagkamartir sa balaan nga martir nga si Vasilisa.....3154
Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga pari-martir Aristion..... 3155

17 Septiyembre.....3155
Ang pagkamartir ni San Bavila nga Hieromartir, kauban ang tulo ka batan-on..... 3155
Ang Kinabuhi ni Santo Moises nga Makakita sa Dios.....3161
Paghandum sa mga Balaang Martir Theodore, Mian, Julian ug Kion..... 3175
Paghinumdom kang San Bavila sa Nicomedia ug sa 84 ka mga bata nga uban kaniya..... 3175
Kumemorasyon sa Balaang Martir Hermiona..... 3176

18 Septiyembre.....3177
Ang Kinabuhi ni San Zacarias nga Propeta..... 3178
Paghandum sa mga balaan nga martir Urvan, Theodore ug Medimna, ug sa daghan pa uban kanila..... 3181
Kumemorasyon sa Balaang Martir Obadias..... 3181
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Fifael ug Fivae.....3182
Ang Pagkamartir ni Santo Prinsipe Gleb..... 3182
Fiesta ni San Pedro Apostol, sa Athira..... 3183
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Juvenal ug Maximus.....3183

19 Septiyembre.....3184
Paghinumdom sa milagro ni San Miguel Arkanghel sa Chonae..... 3184
Ang Pag-antos ni San Romil nga Martir..... 3193
Ang Pagkamartir ni San Eudoxio.....3194
Paghandum sa Balaang Martir Cirilo, Obispo sa Gortyna..... 3197
Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang David..... 3198
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Cyriacus, Faustus ug Aviv.....3199

20 Septiyembre.....3199
Ang Pagkamartir ni Santo Sozont..... 3199
Paghandum sa mga Balaang Apostol Evod ug Onesiphorus..... 3201
Paghinumdom sa Balaang Martir Eupsychius..... 3202
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan, Arsobispo sa Novgorod..... 3202

21 Septiyembre.....3208
Homiliya sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios..... 3208

22 Septyembre.....3213
Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga mga Nagsidlak og Diyos, Joachim ug Anna..... 3213

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Severian..... 3217
Paghinumdom kang Banal Nikita, usa ka tinago nga sulugoon sa Dios, nga nakita sa diakono Sozont..... 3221
Paghinumdom sa Balaang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso.....3223
Paghinumdom sa Banal nga Jose sa Volokolamsk.....3224
Paghinumdom sa Banal nga Theophanes, ang Manag-ayuno ug Kumpesor..... 3225

23 Septiyembre.....3225
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa mga Balaang Martir Minodora, Mitrodora ug Nymphodora.....3226
Ang Kinabuhi ni Santa Pulcheria, Reyna.....3232
Kumemorasyon sa Tulo ka Balaang Babaye nga nakaplagan sa usa ka bukid sa disyerto.....3238
Paghinumdom sa Balaang Martir Varipsav..... 3240
Paghandum sa mga Balaang Apostol Apellius, Lucas ug Clemente.....3240

24 Septiyembre.....3240
Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Kagalang-galang nga Inahan Theodora, nga nagpuyo ingon usa ka lalaki..... 3240
Paghinumdom kang Banal nga Euphrosyne.....3253
Paghinumdom sa Balaang Martir II..... 3255
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Diodorus ug Didymus.....3255

25 Septiyembre.....3256
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Hieromartir Autonomus.....3256
Kumemorasyon sa Balaang Martir Cornutus, Obispo sa Nicomedia..... 3258
Fiesta ni San Julian nga Martir.....3259

26 Septiyembre.....3260
Sermon sa Pagrekonstrak sa Simbahan sa Banal nga Sepulkro sa Jerusalem.....3260
Ang Kinabuhi sa Balaang Martir Cornelius nga Senturyon.....3262
Paghandum sa mga Balaang Martir Gordian, Macrobius, Elias, Zoticus, Lucian ug Valerian..... 3268
Paghinumdom kang Banal nga Pedro sa Atrae..... 3268
Paghandum sa mga Balaang Martir Selevkos, Stratonikos, Kronidos, Leontios ug Serapion..... 3269

27 Septiyembre.....3269
Fiesta sa Pagtaas sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo.....3269
Paghandum sa Balaang Martir Papias..... 3274

28 Septiyembre.....3274
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Nikita.....3275
Kumemorasyon ni San Philotheus, pari ug manalagsaong tigbuhat sa mga milagro.....3278
Kumemorasyon ni San Porfirio nga Martir.....3278
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Maximus, Askliaida ug Theodotus.....3278

29 Septiyembre.....3279
Ang Pagkamartir sa Labawng Martir nga Puno sa Pagdayeg nga si Euphemia..... 3279
Paghandum kang Santa Sebastiana nga Martir.....3284
Fiesta ni Santa Melitina nga Martir..... 3285
Adlaw sa Kapistahan sa Balaang Martir Ludmila.....3285
Komemorasyon ni San Cipriano, Metropolitan sa Kyiv.....3286
Paghinumdom kang Banal Doroteo nga Eremita..... 3287

30 Septiyembre.....3288
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga Pagsalig, Paglaum ug Gugma, ug sa ilang inahan nga si Sophia.....3288
Paghinumdom sa Balaang Martir Agathoclia..... 3296
Kumemorasyon sa Balaang Martir Theodota.....3296

Oktubre..... 3297

1 Oktubre.....3297
Ang among Kagalang-galang nga Amahan Eumenius, Obispo sa Gortyna..... 3297
Paghandum sa Balaang Martir Ariadne..... 3299

2 Oktubre.....3299

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Trophimus, Savvatius ug Dorimedon..... 3300
Ang Pag-antos ni San Zosima nga Eremita, Balaang Martir..... 3304
Paghinumdom sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Theodore, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Smolensk ug Yaroslavl, ug sa iyang mga anak nga sila David ug Constantine..... 3306

3 Oktubre.....3309
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Eustatyo Plakidas, ang Dakong Martir, uban sa iyang asawa ug mga anak..... 3309
Ang pag-antos sa mga balaang martir Michael, Prinsipe sa Chernigov, ug sa iyang boyar Theodore, nga nag-antos sa kamot sa dautang si Batu..... 3321

4 Oktubre.....3327
Sant Codratus nga Apostol..... 3327
Paghandum sa mga Balaang Martir Hypatius ug Andrew.....3328
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Eusebio ug Prisca..... 3329
Kumemorasyon sa mga Balaang Obispo Isakios ug Meletios..... 3330
Ang Kinabuhi ni San Demetrio, Metropolitan sa Rostov, ang Himagayaon..... 3330

5 Oktubre.....3347
Ang Pag-antos ni San Fokas, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sinope..... 3347
Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Fokas, nga nailhan nga 'Manalaga sa Hardin'..... 3348
Ang Kinabuhi ni San Jonas nga Propeta..... 3350
Paghandum kang Benerableng Jonas nga Presbiter..... 3355
Ang Kinabuhi ni San Pedro, kaniadto usa ka tigkolekta sa buhis.....3356

6 Oktubre.....3359
Ang Pulong mahitungod sa Pagpanamkon sa Dangal ug Mahimayaong Propeta, Magsusugod ug Maminyo sa Ginoo, si Juan3360
Paghandum sa mga Balaang Martir nga sila Andres, Juan, Pedro ug Antoninus..... 3362
Aldo sa Kapistahan ni Santa Iraida nga Martir..... 3362
Ang Kinabuhi sa Banal nga Polyxenia.....3363

7 Oktubre.....3365
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Tecla, ang Unang Martir ug Kapariho sa mga Apostoles..... 3365
Paghandum sa Banal nga Koprius.....3372
Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Nicander sa Pskov.....3373

8 Oktubre.....3384
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Inahan Euphrosyne.....3384
Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa atong Balaan ug Dios-bitbit nga Amahan Sergius, ang Milagro-buhaton sa Radonezh..... 3392
Ang Kinabuhi sa Banal nga Euphrosyne sa Suzdal..... 3422
Kumemorasyon sa Kagalang-galang nga Martir Paphnutius.....3423

9 Oktubre.....3423
Ang Kinabuhi ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo..... 3424

10 Oktubre..... 3438
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Callistratus nga Martir.....3438
Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Savvatiy sa Solovki, ang Himalaon..... 3443
Paghandum sa mga Balaang Apostoles Marcos, Aristarcus ug Zenas..... 3448
Paghinumdom sa Balaang Martir Epicharia..... 3449
Kumemorasyon sa Banal nga Ignatius..... 3449

11 Oktubre..... 3450
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Chariton nga Magtutumpay..... 3450
Paghandum kang Balaang Propeta Baruk..... 3456
Kumemorasyon sa mga balaang martir nga sila Alexander, Alpheus, Zosima, Mark, Nikon, Neon ug Iliodorus.....3456
Ang Kinabuhi ni Santo Wenceslaus, Prinsipe sa Bohemia..... 3457

12 Oktubre..... 3459
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Cyriacus..... 3459
Paghandum sa mga Balaang Martir Dada, Gavedday ug Kazdoi.....3467

Paghinumdom kang Banal Theophanes....3470

13 Oktubre.... 3471

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Gregorio, Obispo sa Dako nga Armenia, ug ang katorse ka birhen uban kaniya.... 3471

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio, abad sa monasteryo sa Suba sa Pelshma, ang Milagro nga Gihimo sa Vologda 3478

Paghandum kang San Miguel, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya, ang Tagahimo sa mga Milagro....3479

14 Oktubre.... 3481

Homiliya sa Pagpanalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios....3481

Ang Pagkamartir ni San Ananias nga Apostol....3487

Kumemorasyon sa Banal nga Romano nga Melodista....3489

Ang Kinabuhi sa Banal nga Savva sa Vishersk.... 3492

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Domnin.... 3498

Paghandum kang Banal Michael sa Zovi ug sa mga nakig-antos uban kaniya.... 3498

15 Oktubre.... 3499

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Cipriano, Pari-Martir, ug ni Santa Justina, Martir....3499

Ang Kinabuhi ni San Andres, ang Buang alang kang Kristo.... 3507

16 Oktubre.... 3520

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Dionisio Areopagita, ang Balaang Pari-Martir....3520

Ang Sugilanon ni Santo Dionisio bahin kang Santo Carpo ug sa Duha ka Makasasala.... 3524

Kumemorasyon sa Banal nga Juan Hozevit, Obispo sa Caesarea....3526

Kumemorasyon ni San Isichius nga Chorevite....3527

17 Oktubre.... 3527

Ang Kinabuhi sa mga Santo Gury, Arsobispo sa Kazan, ug Varsonofy, Obispo sa Tver.... 3528

Paghinumdom kang Santo Hierotheos, ang Balaang Martir ug Obispo sa Atenas....3532

Ang Kinabuhi sa Banal nga Amahan Ammon.... 3533

Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Paul nga Yano.... 3535

Paghandum sa mga balaan nga martir Gaius, Faustus, Eusebius ug Herimon....3539

Kumemorasyon sa Balaang Martir Davikt ug sa iyang anak nga babaye nga si Kallisthenia.... 3539

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Pedro, Presbiter sa Capetolium....3540

18 Oktubre.... 3540

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Charitina....3540

Ang Kinabuhi sa Banal nga Damian sa mga Kuweba.... 3543

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga Jeremiah sa mga Kuweba....3544

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang Mateo sa mga Kuweba....3545

Paghandum sa Balaang Martir Mamelkha....3546

Fiesta sa mga Balaang Hierarkiya sa Moscow: Pedro, Alekseyo, Jonas ug Felipe.... 3547

Ang Kinabuhi ni Santo Dionisio, Obispo sa Alexandria.... 3548

19 Oktubre.... 3556

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Tomas nga Apostol....3556

20 Oktubre.... 3565

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Sergius ug Bacchus....3565

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Julian ug Caesarius.... 3571

Adlaw sa Kapistahan ni San Polychronius nga Martir....3571

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Sergius sa Nurom, ang Tagahimo og Katingalahan sa Vologda ug Obnora 3572

21 Oktubre.... 3580

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Inahan Pelagia.... 3580

Ang Kinabuhi sa Banal nga Thais.... 3587

Kumemorasyon ni Santa Pelagia, Birhen.... 3589

22 Oktubre.... 3590

Ang Kinabuhi ni San Santiago nga Apostol, anak ni Alfeo....3590
Ang Kinabuhi sa mga Banal nga Andronicus ug Athanasius....3591
Ang Kinabuhi ni Santo Abraham nga Husto....3596
Kumemorasyon sa Banal nga Pedro....3606
Adlaw sa Kapistahan ni Santa Poplia....3607

23 Oktubre....3607
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eulampius ug Eulampia....3607
Ang Kinabuhi sa Balaan nga Teofilo....3610
Ang Pagkamartir ni San Theoktinos....3613
Kumemorasyon sa Banal nga Vassian....3613

24 Oktubre....3614
Ang Kinabuhi ni San Felipe nga Apostol....3614
Ang Kinabuhi sa Banal nga Theophanes nga Magsusugid ug Kanonista....3615
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Zinaida ug Philonilla....3617
Kumemorasyon sa milagro nga gihimo sa ikon sa Ginoong Hesukristo....3617
Paghinumdom sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho....3618

25 Oktubre....3624
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Tarach, Probus ug Andronicus....3624
Si Cosmas sa Maium, ang tighimo sa mga kanon....3634
Ang Kinabuhi ni San Martin nga Mahinatagon, Obispo sa Tours....3636
Kumemorasyon ni Santa Domnica nga Martir....3647
Fiesta nga naghinumdom sa pagbalhin sa mga relikya sa Malta....3647

26 Oktubre....3653
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir nga sila Carpus, Papylus, Agathodorus ug Agathonica....3653
Paghandum kang San Florentino nga Martir....3660
Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Nikita nga Kumpesor....3660
Kumemorasyon ni San Benjamín, Diakono ug Martir....3662

27 Oktubre....3662
Ang pag-antos sa mga balaan nga martir Nazarius, Gervasius, Protasius ug Celsus....3662
Ang Kinabuhi sa Banal nga Paraskeva....3668
Ang Kinabuhi sa Banal nga Nicholas Svyatosha....3671
Paghandum kang San Silvano, ang Balaang Martir....3676

28 Oktubre....3676
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Euthymius nga Bag-o....3676
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Martir Lucian, Pari sa Antioquia....3683
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Sarvil ug Vevae....3687
Adlaw sa Kapistahan ni San Savin, Obispo sa Catania....3687
Ang Kinabuhi ni San Juan, Obispo sa Suzdal....3687

29 Oktubre....3698
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Longinus ang Sentruryon, ang Balaang Martir....3698

30 Oktubre....3702
Ang Pag-antos ni San Andres sa Crete, ang Balaang Martir....3702
Paghandum sa Balaang Propeta Oseas....3705
Ang Pagkamartir sa mga Santo Cosmas ug Damian, nga mga Walay Bayad....3706
Kumemorasyon ni San Lazaro nga Husto, ang upat ka adlaw nga patay....3707

31 Oktubre....3708
Ang Kinabuhi ni San Lucas nga Apostol ug Ebanghelista....3708
Ang Kinabuhi sa Banal nga Julian....3713

Nobyembre....3715

1 Nobyembre....3715

Kumemorasyon sa Balaang Propeta Joel..... 3715
Ang pagkamartir sa balaan nga martir Uar ug sa pito ka Kristohanong magtutudlo uban kaniya, ug ang paghinumdom sa bulahan nga Cleopatra ug sa iyang anak nga si Juan..... 3717
Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Juan sa Rylsk..... 3723

2 Nobyembre..... 3725
Santong Artemio nga Martir..... 3725
Paghinumdom sa Balaan nga Artemius, ang Milagro-gaw-ang sa Verkol 3733

3 Nobyembre..... 3737
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Hilarion ang Dako..... 3737
Paghandum kang San Hilarion sa Meglin..... 3751
Paghandum sa mga Balaang Martir Dasius, Gaius ug Zoticus..... 3752

4 Nobyembre..... 3752
Paghandum kang San Avercius, Katumbas sa mga Apostoles, Obispo sa Hierapolis..... 3752
Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Alexander nga Obispo, Heraclius nga sundalo, ug sa upat ka babaye: Anna, Elizabeth, Theodota ug Glyceria..... 3760
Kumemorasyon sa Banal nga Theodoret ug Paul sa Rostov , mga magtutukod sa Monasteryo ni Boris ug Gleb..... 3760

5 Nobyembre..... 3765
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Santiago nga Apostol, igsoon sa Ginoo sa unod..... 3765
Paghandum kang San Santiago sa Borovitsky..... 3769
Paghinumdom kang Santo Ignacio, Patriarka sa Constantinople..... 3770

6 Nobyembre..... 3771
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Arefa.....3771
Ang Kinabuhi sa Banal nga Arefa sa mga Kuweba..... 3786

7 Nobyembre..... 3787
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Marcian ug Martyrius.....3787
Paghandum kang San Anastasiyo nga Martir.....3789

8 Nobyembre..... 3789
Ang Pag-antos ug mga Milagro sa Balaan ug Himayaong Dakong Martir Demetrius.....3789

9 Nobyembre..... 3798
Ang Pag-antos ni San Nestor nga Martir.....3798
Ang Kinabuhi sa Balaan nga Nestor nga Kronikista..... 3800
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Capetolina ug Erotiida.....3801

10 Nobyembre..... 3801
Ang Pagkamartir ni Santa Paraskeva, ang Dakong Martir.....3801
Paghandum kang San Cirio, Balaang Hieromartir ug Patriarka sa Herusalem..... 3805
Paghandum sa mga Balaang Martir Terentius ug Neonilla.....3805

11 Nobyembre..... 3806
Kumemorasyon ni Santa Anastasia, ang Dakong Martir sa Roma.....3806
Ang Kinabuhi ni Avraam nga Eremita ug Banal nga Maria.....3811
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Avraam sa Rostov..... 3820

12 Nobyembre..... 3824
Ang pagkamartir ni San Zinovius, Obispo sa Aegea, ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Zinovia..... 3824
Paghandum sa Balaang Martir Eutropia..... 3826
Paghinumdom sa mga Balaang Apostol Tertius, Marcos, Justus ug Artema..... 3827
Kumemorasyon ni San Marcian, Obispo sa Syracuse..... 3827

13 Nobyembre..... 3827
Komonemorasyon sa Balaang Martir Epimachus.....3828
Kumemorasyon sa mga Balaang Apostoles Stachys, Amilius, Urvan, Narcissus, Apellius ug Aristobulus.....3829
Ang Kinabuhi sa mga Banal nga Spiridon ug Nicodemus.....3829

14 Nobyembre..... 3830
Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa mga Santo Cosmas ug Damian, nga Walay Bayad ug mga Manlilikha sa mga Milagro..... 3831
Paghandum sa mga Balaang Martir Caesarius ug Dasius.....3833
Ang pag-antos sa balaan nga martir Erminingeld, Prinsipe sa mga Goto..... 3834
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Kyriena ug Juliana..... 3835
Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Juan ug Santiago..... 3835

15 Nobyembre..... 3836
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Akindin, Pigasius ug Anempodistus..... 3836
Paghandum sa Banal nga si Marcian..... 3843

16 Nobyembre..... 3844
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Akepsimus nga Obispo, Jose nga Presbiteryo ug Aifal nga Diakono.....3844
Konsagrasyon sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Lydda.....3854
Paghandum kang Banal Akexim..... 3855
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Atticus, Agapia, Eudoxia, Kateria, Istukaria, Paktovia ug Nikopolion.....3855

17 Nobyembre..... 3856
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Juan ang Dako.....3856
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Nicander, Obispo, ug Hermas, Presbiteryo..... 3868
Ang Pagkatulog sa Balaan Simon sa Yuryevets.....3868

18 Nobyembre..... 3871
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Kagalang-galang nga mga Martir Galaktion ug Epistima..... 3871
Ang Kinabuhi ni San Jonas, Arsobispo sa Novgorod..... 3879
Paghinumdom sa mga Balaang Apostoles Patros, Ermas, Linus, Gaius ug Philologus..... 3886
Kumemorasyon ni San Gregorio, Obispo sa Alexandria..... 3887

19 Nobyembre..... 3887
Ang Kinabuhi ni San Pablo nga Kumpesor, Arsobispo sa Constantinople.....3887
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Barlaam, ang Milagrero sa Novgorod.....3893
Ang Kinabuhi ni Santo Herman, Arsobispo sa Kazan..... 3894
Paghinumdom kang San Lucas..... 3899

20 Nobyembre..... 3899
Ang Pagkamartir ni San Hieron ug sa iyang mga kauban.....3900
Paghandum sa mga Balaang Martir Melasippus, Cassinia ug Antoninus..... 3904
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Avkt, Taurion ug Thessalonica.....3904
Kumemorasyon sa Banal nga Lazarus.....3905

21 Nobyembre..... 3905
Fiesta ni San Miguel Arkanghel ug sa ubang dili-mortal nga langitnong mga puwersa..... 3906

22 Nobyembre..... 3911
Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Banal nga Inahan Matrona..... 3911
Ang Kinabuhi sa Balaan nga Theoktista..... 3921
Ang Kinabuhi sa Banal nga si Juan Kolov.....3925
Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Onisiphorus ug Porphyrius..... 3928
Paghinumdom kang Banal nga Eustolia ug Sosipatra..... 3928
Kumemorasyon ni San Antonio nga Martir.....3929
Paghinumdom kang San Alexander, Martir sa Tessalonica..... 3930

23 Nobyembre..... 3930
Ang pagkamartir ni San Orestes..... 3930
Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Milij..... 3934
Paghandum sa mga Balaang Apostol Olympus, Rhodion, Sosipater, Erastus ug Quartus.....3935

24 Nobyembre..... 3936
Ang Pag-antos ni Santa Mina, ang Dakong Martir.....3936
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Victor ug Stephanida..... 3943

Ang pagkamartir ni San Vicente..... 3946
Ang Kinabuhi sa Atong Gihimaya nga Amahan Theodore nga Studite..... 3949
Ang Kinabuhi ni Santo Esteban sa Dečani, Hari sa Serbia..... 3968
Paghinumdom kang Banal Maximus, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo, sa Moscow..... 3978

25 Nobyembre..... 3979
Ang Kinabuhi ni Juan nga Mahigugmaon, Patriyarka sa Alexandria..... 3979
Paghandum kang Banal nga Nilus nga Managpuasa..... 3993
Paghinumdom sa Balaang Propeta Ahijah..... 3994
Ang Kinabuhi sa Bulahan nga si Juan nga Balahibo, ang Himagsaon sa Rostov..... 3994

26 Nobyembre..... 3995
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Juan Chrysostom, Patriarka sa Constantinople..... 3996
Paghandum sa mga Balaang Martir Antoninus, Nicophorus, Germanus ug Manes..... 4031

27 Nobyembre..... 4031
Ang Kinabuhi ni San Felipe nga Apostol..... 4031
Ang Kinabuhi ni San Gregorio Palamas, Arsobispo sa Tessalonica..... 4038
Ang Kinabuhi sa Banal nga Felipe sa Irap..... 4047
Paghinumdom sa matinud-anong Emperador Justinian ug Emperatris Theodora..... 4052

28 Nobyembre..... 4053
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Gurius, Samon ug Aviv..... 4053
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Elpidias, Marcellus ug Eustochius..... 4065
Kumemorasyon ni San Demetrio nga Martir..... 4065

29 Nobyembre..... 4066
Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista..... 4066

30 Nobyembre..... 4070
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Gregorio nga Magbubuhat sa mga Katingalahan, Obispo sa Neocaesarea..... 4070
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Nikon, Abad sa Radonezh..... 4082
Paghinumdom sa Banal nga si Lazaro nga Manunulat..... 4090

Disyembre..... 4091

1 Disyembre..... 4091
Ang Pag-antos ni San Plato nga Martir..... 4091
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Romanus ug sa Batan-ong Varul..... 4096
Paghandum sa mga Balaang Martir Zacchaeus ug Alpheus..... 4098

2 Disyembre..... 4098
Ang Kinabuhi ni San Obadias nga Propeta..... 4099
Ang Kinabuhi sa Balaan nga si Barael ug ni Joasaph, Prinsipe sa India, ug sa iyang amahan, si Haring Avenir..... 4100
Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Barlaam..... 4121
Ang Kinabuhi sa Banal nga Barlaam sa mga Kuweba..... 4128
Paghinumdom sa Balaang Martir Aza ug sa 150 ka mga mandirigma uban kaniya..... 4130
Paghinumdom sa Balaan nga Martir Iliodor..... 4131

3 Disyembre..... 4132
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Gregorio nga taga-Dekapolitana..... 4132
Ang Kinabuhi ni Santo Proklus, Patriyarka sa Constantinople..... 4137
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eustathius, Fespesius ug Anatolius..... 4139
Kumemorasyon ni Santo Dasio nga Martir..... 4145
Paghandum sa mga Balaang Martir Nirsas ug Joseph..... 4145
Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Juan, Saverius, Isaac, Hypatius ug uban pa..... 4146

4 Disyembre..... 4148
Fiesta sa Pag-sulod sa Templo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen Maria..... 4148

5 Disyembre..... 4155

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Kikilia ug uban kaniya ang mga Balaang Martir Valerian, Tivurtia ug Maximus..... 4155
Kumemorasyon sa mga Balaang Apostol Filemón, Archippo ug Apfia..... 4161
Paghandum kang Balaan Michael, ang Mankombatante..... 4161
Paghinumdom kang San Procopio nga Martir..... 4163
Paghandum sa Balaang Martir Menignus..... 4164
Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Agavva..... 4164

6 Disyembre..... 4165
Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Amphilochius, Obispo sa Iconium..... 4165
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Gregorio, Obispo sa Akragantia..... 4168
Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Sisinnius..... 4185
Paghandum sa Balaang Martir Theodore..... 4186

7 Disyembre..... 4186
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Catalina, ang Dakong Martir..... 4186
Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir nga si Merkuriyo..... 4200
Paghandum sa Balaang Martir nga si Merkuriyo sa Smolensk..... 4206
Paghandum kang Banal Simon sa Soigino..... 4208
Paghinumdom kang Banal Mastridia..... 4209

8 Disyembre..... 4210
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Clemente, Papa sa Roma..... 4210
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Pedro nga Hieromartir, Arsobispo sa Alexandria..... 4219
Paghandum kang Banal nga Pedro nga Hilom..... 4223

9 Disyembre..... 4223
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Alipius nga Stylite..... 4223
Paghinumdom sa Banal nga si Santiago nga Eremita..... 4228
Kumemorasyon sa konsagrasyon sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Kyiv..... 4229

10 Disyembre..... 4230
Ang Pag-antos ni San Santiago nga Persyano..... 4230
Paghinumdom kang Banal nga Romano..... 4237
Komemorasyon ni San Santiago, Obispo sa Rostov..... 4237
Paghinumdom kang San Palladius, Obispo sa Helenopolis..... 4238

11 Disyembre..... 4239
Ang Pagkamartir ni San Esteban nga Bag-o..... 4239
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore, Arsobispo sa Rostov..... 4263
Paghinumdom sa Balaang Martir Irinarh..... 4268
Paghinumdom sa mga Balaang Martir, kauban si San Esteban nga Bag-o, alang sa mga balaang larawan sa mga nag-antos 4268

12 Disyembre..... 4268
Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Akakios sa Sinai..... 4268
Kumemorasyon sa Balaang Martir Paramon..... 4269
Paghinumdom sa Balaang Martir Philumenus..... 4270

13 Disyembre..... 4270
Ang mga Kalihokan ug Pag-antos ni San Andres nga Unang Gitawag nga Apostol..... 4270
Kumemorasyon ni San Frumentio, Arsobispo sa India..... 4281

14 Disyembre..... 4283
Kumemorasyon ni San Naum nga Propeta..... 4283
Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Filaret nga Maloloy-on..... 4285

15 Disyembre..... 4300
Paghandum sa Balaang Propeta Habakuk..... 4300
Ang Pag-antos sa Balaang Martir Myropia..... 4303
Ang Kinabuhi sa Banal nga Athanasius sa mga Kuweba..... 4304
Ang Kinabuhi ni Santo Esteban, Hari sa Serbia..... 4305

Paghinumdom kang Banal Juan, Heraclemon, Andres ug Teofilo.....4307

16 Disyembre.....4307
Kumemorasyon sa Balaang Propeta Sofonias.....4307
Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Juan nga Hilom.....4310
Ang Pagpahulay sa Banal nga Savva sa Storozhev.....4319

17 Disyembre.....4322
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Barbara, ang Dakong Martir.....4322
Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Juan sa Damasco.....4335
Paghinumdom kang Banal Juan sa Polivots.....4347

18 Disyembre.....4348
Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Kagalang-galang nga Amahan Savva nga Ginasantu.....4348
Paghinumdom kang Banal Karion nga monghe ug sa iyang anak nga si Zacarias.....4379

19 Disyembre.....4380
Ang Kinabuhi ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, Arsobispo sa Myra.....4380

20 Disyembre.....4402
Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Ambrose, Obispo sa Milan.....4402
Ang Kinabuhi sa Balaan nga Nilus sa Stolobensk, ang Milagro-manugbuhat sa Novgorod.....4415
Kumemorasyon ni San Atenodorus nga Martir.....4418
Kumemorasyon sa Banal nga Pablo nga Naghinulsol.....4418

21 Disyembre.....4419
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Patapios.....4419
Paghinumdom sa mga Balaang Apostoles Sosthenes, Apollos, Cephas, Tychicus, Epaphroditus ug Caesar.....4421
Kumemorasyon sa mga balaang martir nga nag-antos sa kamot sa mga Ariano sa Aprika.....4423

22 Disyembre.....4424
Ang Pagpanamkon ni Santa Ana, Inahan sa Dios, sa dihang siya nagpanamkon sa Bulahang Birhen Maria.....4424
Paghandum kang Santa Ana nga Propeta, inahan sa propeta Samuel.....4425
Kumemorasyon sa Banal nga Esteban nga Bag-ong Magpasiga.....4426
Kumemorasyon sa Banal Sophronius, Arsobispo sa Cyprus.....4428

23 Disyembre.....4428
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Mina, Hermogenes ug Evgraphus.....4428
Paghandum kang San Gemellus.....4441
Kumemorasyon sa Banal nga Tomas Defurkin.....4441

24 Disyembre.....4444
Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Daniel nga Stylite.....4444
Ang Kinabuhi sa Banal nga Nikon nga Wala'y Laman, sa mga Kuweba.....4460
Paghinumdom sa mga Balaang Martir Akepsia ug Aifala.....4462
Adlaw sa Kapistahan sa Balaang Martir Mirax.....4462
Paghinumdom kang Banal Lucas, ang Bag-ong Stylita.....4464

25 Disyembre.....4465
Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Spyridon sa Trimythous.....4465
Paghandum kang San Alexander, ang Balaang Martir ug Obispo sa Herusalem.....4476
Paghinumdom sa Balaang Martir Razumnik.....4477

26 Disyembre.....4477
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eustratius, Eugenius, Auxentius, Mardarius ug Orestes.....4477
Ang Pagkamartir ni Santa Lucia.....4494
Kumemorasyon sa Banal nga Arsenius sa Latrus.....4498

27 Disyembre.....4498
Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga mga Firs, Leucius, Callinicus, Philemon, Apollonius ug uban pa uban kanila.....4498

28 Disyembre.....4512

Ang Pagkamartir sa Balaang Hieromartir Eleutherius ug sa iyang inahan nga si Amphia..... 4512
Ang Kinabuhi ni San Esteban nga Kumpesor, Arsobispo sa Surozh..... 4516
Paghandum kang Banal Pablo sa Latrus..... 4520
Paghandum kang San Eleuterio sa Kuvikularia..... 4521
Kumemorasyon sa Kagalang-galang Parda nga Eremita..... 4522

29 Disyembre..... 4522
Kumemorasyon sa Balaang Propeta Hageo..... 4523
Ang Kinabuhi sa Bulahan nga Reyna Theophania..... 4524
Paghandum sa Balaang Martir Marinus..... 4527

30 Disyembre..... 4528
Ang Kinabuhi ni San Daniel nga Propeta ug sa Tulo ka Balaang Kabatan-onan uban kaniya: Ananias, Azarias ug Misael..... 4528
Paghinumdom kang Banal nga Daniel nga Kumpesor..... 4542

31 Disyembre..... 4543
Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Sebastian nga Martir ug sa iyang mga kauban..... 4543
Paghandum kang San Modesto, Arsobispo sa Herusalem..... 4558
Paghinumdom kang San Florus, Obispo sa Amia..... 4559
Paghinumdom sa Banal Michael Syncellus..... 4559

Introduksyon

Ang Minei-Cheti ni San Demetrio sa Rostov dugay nang paborito nga pagbasa sa mga tawo sa Rusong Ortodokso ug hangtod karon nagpabilin nga ingon ana. Gisulat sa Slavonic nga pinulongan, ang Minei-Cheti gipakatag sa daghang kopya sa tibuok ika-17 hangtod ika-19 nga mga siglo. Padayon kini nga gipatik hangtod karon, ug ang panginahanglan niini wala magpakita og pagkunhod. Bisan pa, sa miaging mga tuig, kauban niining panginahanglan, ang Moscow Synodal Printing House nagsugod sa pagdawat og mga hangyo nga ipatik ang Minei-Cheti sa pinulongang Ruso. Nagkadaghan ang maong mga hangyo matag tuig, nga nagpamatood sa dinalian nga panginahanglan alang sa ingon nga publikasyon. Aron matubag kini nga panginahanglan, ang Direktor sa Moscow Synodal Printing House, si S. D. Voit, midawat sa buluhaton sa pagmantala sa Menaia-Chet'i sa hubad nga Ruso. Ang iyang petisyon alang niini, nga nakadawat og maalamon nga simpatiya ug kusganong suporta gikan kang Mr. K. P. Pobedonostsev, ang Punong Piskal sa Balaang Sinodo, ug ang iyang kauban nga si P. I. Ostroumov, malampuson, ug niadtong Mayo 1900 gitugotan sa Balaang Sinodo ang Moscow Synodal Printing House nga ipadayon ang unang edisyon sa Menaia-Chetikh sa Rusyano.

Aron mapagawas kining halapad nga edisyon, gitukod ang usa ka Komisyon sa Tahanan sa Pag-imprinta sa Moscow, nga gilangkoban sa daghang mga tawo sa simbahan ug sa sekular, kadaghanan adunay mas taas nga teolohikal nga education[1] . Ang Komisyon gipangulohan ni His Grace Parthenius, Obispo sa Mozhaisk, nga, pinaagi sa desisyon sa Balaang Sinodo, gisaligan usab sa pagsensura sa bag-ong edisyon sa Menaion-Chetii. Sumala sa giandam nga plano, ang edisyon gibase sa teksto sa Menaion-Chetii ni Santo Demetrio. Dugang pa, sa mga kaso diin ang Miney naghisgot lang sa paghinumdom sa usa ka santo, ang impormasyon mahitungod kaniya gikuha gikan sa Prologo. Ang teksto sa kinabuhi sa mga santo gisubay sa lain-laing mga paliwanag nga nota. Apil usab sa edisyon ang mga kinabuhi sa mga santo nga girespeto sa lokalidad nga taga-Russia, taga-South Slavic, ug taga-Georgia. Mahitungod sa mga santo nga taga-Russia, kinahanglan pang tukoron sa Komisyon ang kadaghanan

[1] Ang Komisyon naglangkob sa mosunod nga mga miyembro: Arkipari P. A. Smirnov; ug ang mosunod nga mga pari: I. V. Arsenyev, N. V. Arsenyev, M. I. Belyachev, H. M. Milovsky, S. D. Mure-tov, A. A. Polozov, A. M. Pyatikrestovsky, P. I. Pyatnitsky, I. R. Solovyov, S. V. Strakhov, I. I. Fudel – Mga Ginoo: S. K. Bogoyavlensky, M. O. Verzhbolovich, V. P. Dorofeev, A. V. Zverev, A. D. Italinsky, N. I. Kedrov, Pogozhev E. N., Pogorelov V. A., Rozanov H. P., Struzhentsov M. I., Trush K. A., Ushakov D. N. – Mga Ginoo: Kasatkin S. V., Molchanov S. I., Pokrovsky A. A., Sakharov S. N., Sergievsky H. F., Sobolev A. M., Stavrovsky S. I., Troitsky N. I. (ang ulahing walo nalambigit sa trabahong editoryal).

sa mga kinabuhi, pinaagi sa pagkuha sa mga manuskrito nga anaa sa nagkalain-laing mga librarya ug monasteryo sa tibuok nasud.

Tungod kay ang pagkompila sa bag-ong mga hagiograpiya nagkinahanglan og taas nga panukiduki ug pakigsulat sa nagkalain-laing institusyon, ug aron dili madugay ang pagmantala niining dugay nang gihulat nga buhat, napagpasyahan nga ipatik ang mga hagiograpiya sa mga santo nga Ruso samtang nahuman na kini sa laing mga isyu, nga unya pagatiponon sa espesyal nga dugang nga mga bolyum sa upat ka bulan nga mga bolyum, samtang, sa pagkakaron, ang umaabot nga bulanan nga mga tomo maglakip sa tibuok ug gipamubo nga mga hagiograpiya nga makita sa 'Mineya-Chet'ye' ni Dimitry sa Rostov. Sa pagpili ug pag-edit sa hagiograpikal nga materyal alang sa kompilasyon sa kinabuhi sa mga santo sa Rusya, ang Komisyon nagsunod sa mga giya ni Propesor V. O. Klyuchevsky sa Moscow Theological Academy ug Moscow University.

Apil usab sa publikasyon si M. I. Sokolov, usa ka propesor sa maong Unibersidad, nga mao ang nagdumala sa pagtipon sa kinabuhi sa mga santo sa Rusya—ang mga gikan sa Rostov ug Yaroslavl—ug sa pipila ka mga santo nga Slavic. Ang editoryal nga trabaho sa publikasyon sa Minei-Chetiye gisalig kang A. S. Orlov, katabang sa manedyer sa imprenta, ug kang A. N. Solovyov, tagasusi sa kopya sa imprenta.

Ang kinabuhi ug mga pagdayeg sa mga santo susama sa kahayag sa mga bitoon: kay sama sa mga bitoon, nga lig-on nga natukod sa ilang mga puwesto sa kalangitan, naghatag sila og kahayag sa tibuok kalibutan ilawom sa kalangitan, ingon usab makita sila sa mga Indiyano ug dili natago gikan sa mga Skita; naghatag sila og kahayag sa yuta, nagdan-ag sa dagat, ug naggiya sa mga barko nga naglayag; ug bisan pa man nga dili nato mailhan ang ilang mga ngalan, kay daghan kaayo sila, naghanga gihapon kita sa ilang masidlak nga pagkamaayo. Ingon usab ang kahayag sa mga santo: bisan pa nga ang ilang mga relikya gipahimutang sa sulod sa mga lubnganan, ang ilang gahum sa kalibutan dili mapugngan sa mga utlanan sa yuta; natingala kita sa ilang kinabuhi ug nabighani sa himaya nga gihatag sa Dios sa mga nakapahimuot kaniya.'

Siméon Metaphrastes

* * *

Hinumdumi ang inyong mga magtutudlo nga nagwali kaninyo sa pulong sa Dios, ug, sa paghunahuna sa paagi sa ilang pagpanaw, sundi ang ilang pagtuo

Hebreohanon 13:7

Ang mga salaysay ug talaan sa kinabuhi ug mga buhat sa mga balaan nga asketiko ug mga nag-angkon sa pagtuo, nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa nagkalain-laing buhat sa pagkamatinud-anon, naglungtad sulod sa Kristohanong Simbahan sukad pa sa unang mga adlaw niini. Ang basihanan alang niining mga salaysay gitukod ni San Lucas nga Ebanghelista, nga sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, gisaysay ang mga kaisog ug pag-antos sa mga pangunang disipulo sa atong Manluluwas ug sa Iyang ubang mga sumusunod. Sa wala pa niini, ang Balaang Apostol Pablo, sa usa sa iyang mga Epistola, nagmando sa mga Kristohanon nga hinumduman ang ilang mga espirituhanong magtutudlo, nga nagpamatuod sa ilang pagtuo kang Kristo pinaagi sa ilang kinabuhi ug pagkamartir. Sumala sa ehemplo sa narrator nga giinspirar sa Diyos ug sa pagtuman sa sugo sa labaw nga apostol, ang mga Kristohanon kanunay nga maampingong nagpanalipod sa mga rekord sa kinabuhi ug mga buhat sa mga santo.

Ang pinakamauna nga mga talaan ug kasaysayan naghisgot sa mga balaan nga martir. Ang pagkamartir adunay dakong papel sa paglapad ug pagtukod sa Kristiyanismo. Ang pagkamapailubon ug walay paglubad nga determinasyon sa mga martir, nga maisugong mitubang sa kamatayon alang sa ilang pagtuo, nakaabot og lawom kaayong epekto sa kasingkasing sa mga pagano nga dili na katingad-an nga ang mga tigpahirap mismo, sa dihang nakita nila ang pagkamaisug sa ilang mga biktima, mibali sa pagka-Kristohanon. Busa, ang dugo sa mga Kristohanong martir mao, sumala sa mga pulong ni Tertullian, ang binhi sa mga bag-ong Kristohanon.

Pinaagi sa tukmang pagrekord sa mga adlaw sa kamatayon sa mga balaang martir, magkatigum ang mga Kristohanon niining mga adlawa aron sa pagsaulog sa ilang handumanan. 'Timaan-a ang mga adlaw,' misulat si San Cipriano sa Kartaha sa iyang mga klero, 'nga diin mamatay ang mga nag-angkon kang Kristo, aron kita adunay kahigayunan sa pagsaulog sa ilang handumanan kauban ang mga martir.' Alang niini, ang Kristohanong Simbahan adunay espesyal nga mga manunulat nga nagtala sa tanang nahitabo sa mga Kristohanon sa prisohan ug korte. Kini nga mga manunulat, nga ilado kaayo, gitudlo ni Santo Climeas sa nagkalain-laing distrito sa Roma atol sa pinakaunang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Bisan pa sa paghulga sa paganong gobyerno nga silotan

og kamatayon kining mga manunulat, nagpadayon gihapon nga walay hunong ang pagrekord sa tibuok panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon[2] . Kining mga rekord, diin usahay makit-an ang detalyadong impormasyon bahin sa mga pangutana sa mga huwes-manlupig ug sa mga tubag sa mga martir, nailhan nga Mga Buhat sa mga Martir. Lakip sa ingon nga mga akto mao ang tibuok kaso sa korte nga gikompila atol mismo sa paglitis sa mga martir. Kini mga kopya sa opisyal nga rekord sa korte, nga gipalit sa mga Kristohanon gikan sa mga pagano sa dako kaayong gasto.

Ang mga adlaw sa kamatayon sa mga martir gisaulog dili lamang sa mga simbahan diin sila miyembro, kondili sa tanang uban pa, tungod kay ang mga Kristohanon sa matag simbahan mopahibalo sa ubang simbahan mahitungod sa mga martir nga nag-antos uban kanila. Busa, ang Simbahan sa Smyrna, diin nakasinati si San Policarpo sa iyang kamatayon isip martir, nagpadala og mensahe bahin niini ngadto sa Simbahan sa Philadelphia ug nangayo nga ipasa kini nga mensahe sa ubang mga simbahan. Ang mga salaysay sa pag-antos sa mga balaang martir gihatagan og dakong pagtamod. Gihungaw kini sa mga tigum sa simbahan dayon pagkahuman sa Balaang Kasulatan. Sama sa masabtan gikan sa Mga Buhat sa Pagkamartir ni San Ignacio nga Nagbitbit sa Diyos, kining kostumbre naglungtad na sa ikaduhang siglo. Ang karaang hagiograpiya sa martir nga si Eustratius naglatid usab sa panahon sa pagbasa sa mga salaysay sa pag-antos sa mga santo – mao ang sa Matins pagkahuman sa pagkanta sa mga salmo. Ug niadtong 418, ang Konseho sa Carthage nagpasa og lagda nga, sa mga pista sa mga martir, ang ilang mga salaysay sa pag-antos basahon sa simbahan.

Sa dihang mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ug ang Simbahan ni Kristo nakab-ot ang dominante nga posisyon sulod sa estado, mitungha sa sulod niini ang mga matinahuron ug maampingong indibidwal nga nagtudlo sa ilang kaugalingon sa buluhaton sa pagtigom sa tanang mga rekord ug talaan mahitungod sa mga martir. Ang una niini nga mga tig-kompila mao si *Eusebius sa Pamphylia*, Obispo sa Caesarea[3] . Una niyang gipangtipon ang mga kinabuhi sa mga martir sa Palestina nga nag-antos ilawom ni Emperador Diocletian. Unya, sumala sa tradisyon, nangayo siya kang Constantine the Great aron ipakuha ang mga buhat sa pagkamartir gikan sa tanang hudisyal nga rekord sa Greko-Romanhong Imperyo. Pinaagi sa imperyal nga dekreto, gipadala ngadto kang Eusebius ang tanang susamang mga rekord, ug base niini nga mga buhat, iyang gikompila ang 'Collection of Ancient Martyrdoms'. Ang koleksyon naglangkob sa mga salaysay sa mga martir, obispo, mga nag-angkon sa pagtuo, mga balaang babaye ug mga birhen gikan sa tanang diyosesis. Sumala sa uban, kini naglangkob og baynte ka libro; sumala sa uban, napulo'g unom. Apan sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo, ang koleksyon ni Eusebius nahimong talagsaon kaayo nga wala nay kopya nga makita bisan sa Simbahang Alehandriya o sa Simbahang Romano. Busa, dili na ikatingala nga ang buhat ni Eusebius wala na maluwas sa

---

[2] Dugay nang giila nga adunay napulo ka paglutos sa mga Kristohanon, nga gihimo sa mosunod nga mga emperador: Nero (54–68), Domitian (81–96), Trajan (98–117), Marcus Aurelius (161–180), Septimius Severus (193–211), Maximinus (235–238), Decius (249–261), Valerian (253–259), Aurelian (270–276) ug Diocletian (284–305). Sa tinuod, dili pa gani napulo ang mga kaso sa kinatibuk-ang, laganap nga pagpanlupig, samtang mas daghan kaayo ang mga kaso sa nag-inusara ug sporadikong pagpanlupig. Ang tanang karaang Kristohanon nagtuo nga ang hinungdan sa mga pagpanlupig mao ang dautang buot sa yawa, nga nakig-away batok sa Kristohanong Simbahan ug naningkamot, pinaagi sa pagpanlupig sa mga Kristohanon—ingon nga usa sa labing epektibong paagi—aron mapahunong ang paglapad niini. Kini nga panan-aw gipadayag ni Eusebius sa Caesarea sa iyang *History*. Alang sa estado sa Roma, sa ilang panan-aw, daghan ang mga rason sa pagpanglutos sa mga Kristohanon. Gitan-aw ang mga Kristohanon nga nakalapas sa kadungganan ni Cesar, kay nagdumili sila sa pagpasidungog sa mga imperyal nga larawan pinaagi sa paghalad og ilimnon ug insenso; giila sila nga mga apostata gikan sa mga diyos sa estado ug mga sumusunod sa usa ka relihiyon nga gidili sa balaod. Gitan-aw sa mga pagano ang mga milagrosong pag-ayo ingon mga buhat sa mahika nga gidili sa balaod. Ang Kristiyanismo nagrepresentar sa hingpit nga pagdumili sa paganong kahimtang: ang ilang relihiyon, estado, pamaagi sa kinabuhi, mga kostumbre, ug sosyal ug panag-iyaong kinabuhi. Ang mga emperador ug mga magmamando nagtan-aw sa mga Kristohanon ingon mga konspirador ug rebelde nga nagpaluya sa pundasyon sa estado ug katilingban; ang mga pari nagpukaw og kasuko batok kanila, tungod kay ang mga Kristohanon nagaguba sa pagsalig kanila: ang mga edukadong tawo, nga nagtahud sa siyensya ug arte, nagtan-aw sa Kristiyanismo ingon usa ka mabangis ug delikadong pamintasan; ang mga walay edukasyon nga kadaghanan, nga buta nga nagkabit sa mga dios-diosan ug paganong mga pista, nagtan-aw sa mga Kristohanon nga walay Diyos ug masigasig nga mitabang sa pagpatuman sa silot ug pagpahamtang sa paganong balaod batok kanila.

[3] *Si Eusebius* (268–340), nga dugay nga naglingkod isip obispo sa Caesarea sa Palestina ug naapil pag-ayo sa daghang dagkong panghitabo sa iyang panahon, nailhan nga amahan sa kasaysayan sa simbahan ug, sa mas kinatibuk-an, usa ka teologo, nga ang mga sinulat gihatagan og dakong pagdayeg sulod sa Kristohanong Simbahan. Nailhan siya tungod sa iyang halapad nga kahibalo, usa ka kinaiya nga dako kaayo'g impluwensya gikan sa iyang higala nga si Pamphilus, usa ka presbiteryo sa Simbahan sa Caesarea. Ang ilang panaghigalaay suod kaayo ug matinud-anon nga, sa paghinumdom sa iyang higala, gidugang ni Eusebius ang ngalan niini sa iyang kaugalingong ngalan ug nailhan siya nga si Eusebius Pamphilus.

tibuok, ug pipila ra ka bahin niini ang makita sa mga sinulat sa ubang mga awtor. Lagmit nga ang libro ni Eusebius gipakatag ug gidugangan sa mga sumusunod nga tigkolekta ug tig-kompila sa mga hagiograpiya pagkahuman sa pagmantala niini, mao nga dali ra kini nga nawala ang orihinal nga porma ug ang ngalan sa unang tig-kompila niini. Labaw pa, tungod sa kalisod ug taas nga gasto sa pagkopya sa tibuok buhat ni Eusebius, kini gibahin sa mga seksyon, nga makita sa mga ulaking sinulat gikan sa lain-laing mga nasud.

Gawas kang Eusebius, si Santo Marufa, Obispo sa Mesopotamia, nailhan usab tungod sa iyang buhat sa pagtipon sa kinabuhi sa mga santo. Gihulagway niya sa historikal nga katukma ang mga pag-antos sa mga martir nga gipanglutos sa Persia. 'Mahitungod sa,' ingon ni San *Marufa*, 'mga martir nga akong gihulagway ang ilang mga pag-antos, mga sentensya ug kamatayon, ako usa ka saksi sa pipila niini, kay nakasinati ko sa ilang pag-antos sa akong kaugalingong panahon. Mahitungod sa kasaysayan sa mga unang martir, gisulat ko kini base sa mga salaysay sa mga tigulang nga obispo ug matinud-anon, kasaligan nga mga presbiter, nga sila mismo mga saksi sa mga buhat sa mga martir nga nahitabo sa ilang panahon."

Human Niya ikalat ug itukod ang Iyang Simbahan pinaagi sa dugo sa mga martir, nga nagpamatuod sa kamatuoran sa ilang pagtuo pinaagi sa maisugong paglahutay ug dili masukod nga mga pag-antos[4] , ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagpaila usab og lain pang mga dalan paingon sa kaluwasan ug paghimaya sa Iyang mga sumusunod. Pagkahuman sa mabangis nga pagpanlupig nga nakurog apan wala makaguba sa Simbahan ni Kristo, gihatagan siya sa Ginoo og kalinaw ug kahilom, ug niadtong panahona gipadayag sulod niini ang bag-ong mga balaan. Mibutho ang dagkong mga asketiko sa taliwala sa mga Kristohanon; ang uban nailhan tungod sa ilang pagtudlo ug pagpangwali sa Pulong sa Dios, ang uban tungod sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi ug sa pagtudlo sa uban sa pagkamaayo, ang uban pa tungod sa ilang pagpuasa ug boluntaryong pagpahinabo sa unod ug mga pagbati, ug ang uban pa tungod sa lain-laing mga paningkamot ug buhat. Sama sa detalyadong paghulagway sa pag-antos sa mga Kristohanong martir, ang mga paningkamot usab niining mga bag-ong asketiko wala malimtan. Usa ka bag-ong serye sa mga eklesiastikal nga talaan mahitungod sa mga santo sa Dios mitungha. Makita nato kining mga talaan, gawas sa pipila ka eklesiastikal-historikal nga mga buhat, sa lain-laing medyo mubo nga mga koleksyon, sama sa Paterika, Synaxaria ug uban pa[5] .

Daghang mga Paterika sa Griyego, nga kolektibong nailhan nga πατερικα, γερονιτικα, μοναχικα βιβλια, gipundok atol sa ika-15 ug ika-16 nga mga siglo. Ang labing nailhan niini mao ang:

1) *Ang Dakong Limonar*[6] sa Ehipto, nga wala na magpabilin hangtod karon, ug gikan niini nanggawas ang Skete Paterikon ug ang Alphabetical Paterikon (mga pulong sa balaang mga tigulang);

2) *ang Lausaic*, nga nagasaysay sa kinabuhi sa mga Ehipsiyong asketiko, nga ang ilang mga biyograpiya narekord sa ika-5 nga siglo sa obispo nga saksi nga si Palladius para kang Lausa, ang magmamando sa Kapadokya;

3) *Ang Kasaysayan sa mga Dios-Mahigugma*, mao ang mga Siryanong asketiko, nga gipangolekta ni Teodoreto sa Tarsus († 457);

4) *Ang Pakighinabi (o Dayalogo)*, nga naglangkob sa mga salaysay sa kinabuhi ug mga milagro sa mga asetikong Italyano, gisulat niadtong 593 ni San Gregorio ang Dako, nga ginganlan og 'ang Dialogista' tungod niini nga buhat, ug gihubad gikan sa Latin ngadto sa Griyego pagkahuman sa usa ka gatus ug kan-um ka tuig;

5) *Ang Espirituhanong Pastulan*, nga naglangkob sa mga panultihon, milagro ug mga buhat sa mga halangdong amahan sa Palestina, Ehipto ug Siria, gipangolekta sa monghe nga si John Moschus (namatay niadtong 622).

---

[4] Sa Griyego, ang martir gitawag og μάρτυς, nga nagpasabot og *'saksi'* (sa kamatuoran), mao nga ang mga talaan sa mga martir gitawag og *martyrologies*.

[5] *Ang 'Paterikon'* (πατερικόν – nga nagpasabot og βιβλίον) sa Ruso nagpasabot og *'libro sa mga Amahan*', mao ang usa ka libro nga gisulat sa mga Amahan o mahitungod sa mga Amahan. Mao kini ang ngalan nga gihatag sa mga koleksyon nga naglangkob sa mubo nga mga sugilanon sa mga asketiko o sa ilang moral nga mga pagtulon-an. – *Ang Synaxarion* (gikan sa Griyegong pulong nga συνάγω – 'pagkatigom, paghiusa') usa ka koleksyon nga gituyo nga basahon sa mga tigum sa Kristohanong simbahan, nga naglangkob sa mubo nga mga salaysay sa mga buhat sa mga balaan ug sa pag-antos sa mga martir, ingon man usab sa kompleto nga mga biyograpiya, nga sa ulahi nailhan nga 'prologs'.

[6] *Limonar* – gikan sa Griyegong pulong nga λειμών – parang, pastulan.

Ang tanang mga buhat nga gilista sa ibabaw – mga salaysay sa pagkamartir, mga koleksyon sa impormasyon bahin sa mga asketiko ug uban pa – nagsilbi nga basihan alang sa mga bulanan nga kalendaryo, synaxaria ug *sa 'Menaion-Chet'i'*, nga mao ang, ang bulanan nga pagbasa sa kinabuhi ug mga buhat sa mga santo.

Ang mosunod nailhan gikan sa Griyegong bulanan nga kalendaryo ug synaxaria:

1) *Ang Menologion* nga gikompila sa sugo ni Emperador Basil (sa ika-10–11 nga mga siglo);

2) *Ang Synaxarion ni Pedro*, nga mas karaan sa pagkahimo kaysa Bulanang Kalendaryo ni Basil (ang labing karaan nga manuskrito gikan pa sa 1249);

3) *Ang Claromontane Synaxarion* sa ika-11–12 nga mga siglo, susama sa estruktura sa Synaxarion ni Peter.

Dugang pa, adunay duha ka matang sa bersikulo nga sinaksaryo, nga ginganlan ingon niini tungod kay naglangkob kini og duha o tulo ka bersikulo isip pagpasidungog sa mga santo sa wala pa matag sugilanon. Ang mga bersikulo nga sinaksaryo gikompila sa ika-12 hangtod ika-13 nga siglo base sa gihisgutan nga mga bersyon nga walay bersikulo.

Sumala kang Theodore the Studite, sa katapusan sa ika-8 nga siglo, napulo'g duha ka libro sa 'Menaion-Chetiy' ang naglungtad na sulod sa Kristohanong Simbahan. Nagkalainlain ang ilang sulod. Gawas sa mga kinabuhi sa mga santo, gisugdan na nila nga iapil ang mga pulong sa labing iladong mga Amahan sa Simbahan alang sa dagkong pista. Ang pipila ka mga salaysay sa pagkamartir o karaang mga sugilanon sa mga asketiko gisugdan nga usbon aron mahimong mga eulogiya. Dugang pa, ang pipila ka karaang hagiograpiya gisugdan nga isulat pag-usab sa usa ka bag-ong, mas elegante ug matahum nga estilo.

Niining ulahing genre, milabaw ang bantugang *si Simeon Metaphrastes* sa tanan pinaagi sa iyang mga buhat. Gitudlo siya ni Emperador Constantine[7] aron kolektahon, kutob sa mahimo, ang tanang karaang hagiograpiya ug han-ayon kini sumala sa bulan ug petsa. Gipalihok sa dakong kadasig alang sa himaya sa mga balaan nga asketiko, si Simeon dili lang nagtigom sa mga salaysay sa ilang kinabuhi, apan giusab usab ang daghan niini, gipamubo ang uban, ug, labaw sa tanan, gipulihan ang karaang, bug-at ug kasagaran malibog nga sinultian sa klaro ug pinino nga estilo sa iyang kaugalingong panahon[8] . Giestimar sa uban nga ang gidaghanon sa mga hagiograpiya nga giusab ni Simeon miabot sa lima ka gatus. Dugang pa, siya mismo ang nagsulat sa usa ka gatus ug baynte-dos ka mga biograpiya gikan sa sinugdanan. Si Metaphrastus nagdugang sa mga hagiograpiya sa mga santo og mga pulong sa pagdayeg ug pagtudlo para sa mga pista sa Ginoo, sa Inahan sa Dios, ug sa pipila ka mga santo, nga gipili gikan sa mga buhat sa mga dakong Amahan ug magtutudlo sa Simbahan.

Sa sayong Kristohanong Simbahan ug sa Simbahang Ruso, hugot kaayo nga gisunod ang batasan sa pagbasa sa kinabuhi sa mga balaan atol sa Balaang Misa. Mas kasagaran kini basahon sa Matins, pagkahuman sa ika-unom nga ode sa canon, pagkahuman sa kondak ug ikos, diin ang mubo nga kinabuhi nga porma-prologue labi ka susama[9] . Busa, adunay Slavonic nga hubad sa Prologo nga naglungtad sa Simbahang Ruso sukad pa sa sayo kaayo nga panahon. Sa sinugdan gitawag kini nga synaxarion; pagkahuman, sumala sa unang pagsulod niini – πρόλογος, nga nagpasabot og 'panimad-ag' – gitawag na *kini nga Prologo*.

Aduna'y tulo ka matang sa Slavonic Prologue.

Ang una gibase sa Griyegong bulanang kalendaryo ni Emperador Basil, nga gidugangan sa ikaduhang tunga sa ika-11 nga siglo sa Studite nga monghe nga si Ilias (mga entry gikan sa Synaxarion ni San Pedro) ug ni Constantine, Metropolitan sa Mokisia (unom ka pulo'g lima ka dagkong sugilanon).

Ang ikaduhang matang sa prologo gikompila sa mga Slav base sa una ug sa karaang Menaia-Chetiya.

---

[7] Ang Emperador Constantine VII naghari gikan sa 912 hangtod 959 ug nailhan tungod sa iyang paghigugma sa mga akademikong buhat. Niadtong iyang paghari, sa 957, nabunyagan si Dakilang Prinsesa Olga sa Constantinople.

[8] Tungod niini, gihatagan si Simeon og ngalan nga Metaphrastes, nga nagpasabot og 'narrator' o 'paraphraser'. Si Simeon natawo sa Constantinople, nakadawat og taas nga sekular ug teolohikal nga edukasyon, nagsilbi isip sekretaryo sa emperador, nagpahigayon og mga hinungdanong misyon diplomatiko, ug siya ang Grand Logothete sa Simbahan sa Constantinople, usa ka patrician ug magister sa imperyo. Sa Simbahang Griyego, si Simeon Metaphrastes giila nga usa sa mga balaan.

[9] *Ang kondak* sa mubo nga paagi nagasaysay, sa porma sa naratibo, sa nag-unang mga kinaiya sa kinabuhi sa santo; *ang ikos*, base sa niining mga kinaiya, nagadayeg sa santo, nga nagsugod sa matag kinaiya uban sa pag-ingon: 'Maglipay ka'. Ang labing karaang mga kinabuhi sa mga santo sa Rusya, sa ilang estruktura, sa kinatibuk-an gipalapad nga kondak ug ikos.

Ang ikatulo usa ka bersyon *sa berso*, nga gihubad sa ika-14 nga siglo gikan sa pinakaunang porma sa Griyegong bersong Prologo *[10] *.

Ang Slavonic nga hubad sa Menaia-Chet'i angay usab itakda sa sayong mga siglo sa Slavonic nga literatura. Sa tinuod, dili tanan napulo ug duha ka libro sa Menaia-Chet'i ang nakaluwas gikan niadtong panahona: partikular, gikan sa ika-11 nga siglo, usa ka libro sa Marso ang nakaluwas sa usa ka South Slavonic nga manuskrito, samtang gikan sa ika-12 nga siglo, usa ka sipi gikan sa libro sa Mayo ang nakaluwas[11] . Bisan pa, base sa mga manuskrito sa ika-15 nga siglo (wala'y bisan usa gikan sa ika-13 o ika-14 nga siglo), nga nagkopya sa mga daan kaayo nga manuskrito, makatarunganon nga hunahunaon nga sa ika-10 hangtod ika-11 nga mga siglo, ang mga Slav adunay kompleto nga hubad sa Menaion-Chetii alang sa tanang dose ka bulan. Ang Slavonic nga hubad gihimo gikan sa Griyegong Menaia, nga giagian lang og gagmay nga pag-usab ni Metaphrastus.

Ang Paterika mitungha sayo kaayo sa mga Slavonic nga hubad. Sa mga Slavonic nga manuskrito, ang ngalan nga 'Skit Paterikon' kasagarang gigamit nga walay klarong pag-ila para sa mga paterika nga nagkalainlain ang komposisyon, bisan pa man ang Limonar sa kadaghanan sa mga kaso gitawag nga 'Sinai Paterikon' o ang 'Hardin sa Bulak'. Ang mga Rusong manuskrito sa Paterika sa Sinai ug Skete nagsugod pa sa ika-12 hangtod ika-13 nga siglo ug nailhan sa daghang mga manunulat sa ika-13 nga siglo. Sukad sa ika-16 nga siglo paingon sa unahan, napreserbar ang mga Paterika sa daghang kopya ug lapad ang paggamit niini.

Ang unang Paterikon nga gipatik sa Rusya – *Ang Espirituhanong Uma* – mitungha niadtong 1628. *Ang mga Diskurso ni San Gregorio ang Dialogista* gisalin niadtong 1671 ni Simeon sa Polotsk.

Sa karaang panahon, *ang mga panegiriko* (βιβλία πανηγυρικά) gihubad gikan sa Griyego ngadto sa Slavonic. Nabahin kini sa duha ka matang.

Ang una – *ang Menaion* – nagsunod sa han-ay sa Buwanang Menaion; partikular, ang mga sulod niini gihan-ay sumala sa mga pista matag bulan ug petsa sa tibuok tuig, nga nagsugod sa Septiyembre. Kini nga tipo naglangkob og mga himno sa pagpasidungog sa mga pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios, ang kinabuhi sa mga balaan, ug mga salaysay sa gigikanan sa mga pista ug selebrasyon sa simbahan.

Ang ikaduhang matang sa Festal Book – *ang Triodion* – naglangkob sa mga sulod nga gihan-ay sumala sa han-ay sa Lenten ug Paschal Triods, mao nga matag semana, gikan sa Domingo sa Publican ug Pharisee hangtod sa Domingo sa Tanan nga mga Santo. Kadaghanan sa mga sulod niini nga matang naglangkob sa mga sermon nga may kalabotan sa kahulugan sa semana, ug pipila ka mga pulong sa pagdayeg.

Ang Miney Festal Book, nga gihubad sa Bulgaria, nakaabot sa Rus' sa sayo pa kaayo, kay adunay kopya niini sa Rusyano nga nagagikan pa sa ika-12 nga siglo. Ang kasaysayan sa mga kausaban sa Miney Festal Book sa Rus' mahimong isumada sa mosunod:

1) pagkunhod sa gidaghanon sa mga Griyegong hagiograpiya,

2) ang pagdugang sa mga Rusyano nga entry,

3) ang paghiusa niini sa Triodion.

Sa ika-18 nga siglo, sumala sa daang Miney Festal Books, usa ka bag-ong libro ang gihimo, nga bahín gibase sa mga naka-print nga prologo ug sa mga Ebanghelyo.

Ang Triodion gihubad usab sa Bulgaria. Ang mga kausaban niining matang sa liturhikal nga kalendaryo sa Rusya naglangkob sa:

---

[10] Ang labing karaang mga manuskrito sa unang tipo mao ang mosunod: 1) *Ang manuskrito sa Lobkovsky* (sa librarya sa Moscow Edinoverie Monastery), nga naglangkob sa Septiyembre nga tunga-tunga sa tuig; kini gipetsahan sa 1262; 2) *ang manuskrito sa St Sophia* (sa librarya sa St Petersburg Theological Academy), nga gisulat sa wala pa ang 1250, nga naglangkob usab sa unang katunga sa tuig; 3) *ang Tipograpikal nga kopya* (sa librarya sa Moscow Synodal Printing House), nga gikan pa sa ika-13–14 nga mga siglo, nga naglangkob sa mga sugilanon ug mga paghinumdom gikan Marso 24 hangtod Agosto 25. Ang pinakadakong koleksyon (labaw sa 30 ka butang) sa mga Slavonic parchment prologues anaa sa maong librarya sa Moscow Synodal Printing House. Ang labing karaan nga kopya sa ikaduhang tipo *usa ka gipatik nga edisyon* sa ika-14 nga siglo; ang labing karaan nga kopya sa bersong Prologo *usa ka Serbian nga* gikan pa sa 1370 (sa librarya sa Moscow Monasteryo sa Parehong Pagtuo). Ang gipatik nga Prologo gikompila gikan sa tulo ka gihisgutan nga bersyon. Ang unang edisyon niini gipatik niadtong 1641 – nga naglangkob sa unang katunga sa Septiyembre; ang Prologo gipatik sa tibuok niini sa unang higayon niadtong 1642–1643. Nakaagi kini og daghang koreksyon ug dugang atol sa proseso sa pag-imprinta.

[11] Usa ka Menaion sa ika-11 nga siglo – nga naglangkob sa bulan sa Marso – nadiskubre sa Monasteryo sa Supraśl duol sa lungsod sa Białystok sa Grodno Governorate ug busa kasagarang gitawag nga 'Supraśl Manuscript'; usa ka Menaion sa ika-12 nga siglo – nga naglangkob sa bulan sa Mayo – anaa sa librarya sa Katedral sa Dormition sa Moscow.

1) ang pag-apil sa mga pulong ni Cyril, Obispo sa Turov (ika-12 nga siglo), ug

2) ang pag-apil sa ika-15 nga siglo sa mga pulong ni Gregory Tsamblak (ang labing karaan nga manuskrito sa librarya ni Mr. Uvarov, nga may petsang 1473–1477[12]).

Sa samang panahon, samtang hinay-hinay nga mitubo ang Simbahang Ruso, hinay-hinay usab nga misaka ang gidaghanon sa mga hagiograpiya sa mga santo sa Ruso. Ang unang mga tigkompila sa ingon nga mga buhat mao sila: Jacob nga Itom ang Bisti (ang Monghe) (1074–1088), nga kaniya gipahinungod ang mga kinabuhi sa mga Balaan nga Boris ug Gleb, ug ang Balaan nga Nestor, nga misulat og duha ka salaysay – usa mahitungod sa mga Balaan nga Boris ug Gleb, ug ang usa pa mahitungod sa Balaan nga Teodosio sa mga Kuweba.

Sa ika-15 nga siglo, mitungha *ang 'Paterikon sa mga Kuweba*', nga gikompila sa pag-uyon sa mga Griegong paterikon[13] . Naglangkob kini og koleksyon sa mubo nga mga sugilanon nga puno sa mga milagro bahin sa mga asketiko sa Monasteryo sa mga Kuweba ug bahin sa mismong monasteryo. Ang Paterikon gibase sa mga sugilanon ni Simon, Obispo sa Vladimir[14] , ug ni Polycarp, usa ka monghe sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev.

Napulo ug upat sa mga sugilanon ni Simon gisulat sa porma sa sulat ngadto kang Polycarp. Siyam niini nagasaysay sa kinabuhi sa mga tawo nga nagbuhat og milagro sa Mga Kuweba, ug lima naglarawan sa mga milagro nga kauban sa pagtukod sa pangunang simbahan sa Mga Kuweba.

Gidugangan ni Polycarp ang koleksyon sa mga sugilanon ni Simon, base sa kaugalingong mga salaysay ni Simon, pinaagi sa pagsulat og onse ka naratibo, nga usab porma sa sulat ngadto kang Archimandrite Akindin sa mga Kuweba.

Kining mga pangunang bahin sa Paterikon gisumpay pa pagkahuman, kauban ang pipila ka ulahi nga mga artikulo ug buhat gikan sa sayong panahon: ang Kinabuhi sa Banal nga Theodosius, gibutang sa sinugdanan sa Paterikon ug gisulat ni Nestor; ug ang mga sugilanon nga 'nagpasabot ngano nga ginganlan ang Monasteryo sa mga Kuweba' ug mahitungod sa unang mga monghe sa Mga Kuweba, nga gikuha gikan sa Primary Chronicle ug gi-atribusyon sa Paterikon kang Nestor usab, apan gisulat sa usa ka bag-ohan ug disipulo ni Banal nga Theodosius, tingali si Sylvester, nga sa ulahi nahimong abbot sa Monasteryo ni San Miguel sa Kyiv. Ang daghang manuskrito sa Paterikon sa mga Kuweba nga nakaabot kanato nagpamatuod nga kini paborito nga libro sa atong mga ninuno[15] .

Ang mga kinabuhi sa mga santo sa Rusya sa sinugdan kasagaran anaa sa porma sa usa ka talaan, o 'memorial', sa santo. Kini mga uga, mubo nga mga salaysay, nga usahay lang mabuhi pinaagi sa pakigpulong sa usa ka karakter o pinaagi sa mga panultihon gikan sa Bibliya. Apan sa pagdagsa sa mga hubad nga Griegong hagiograpiya ug, labi na, ubos sa impluwensya sa eklesiastikal nga oratarya—sama sa mga eulohiya ug sermon alang sa mga pista sa mga santo—gikan sa ika-15 nga siglo paingon sa unahan, ang kinabuhi sa mga santo sa Rusya nakab-ot og bag-ong porma.

Ang unang maong buhat mao ang kinabuhi ni San Pedro nga Metropolitan, nga gisulat ni San Sipriano. 'Ang pagdayeg angay sa mga matarong,' ingon sa awtor sa pasiuna sa kinabuhi, 'ug ako, nga gipalihok sa gugma

---

[12] Ang Triodion gipatik niadtong 1647 ('Ang Basahon nga Nailhan nga Sobornik'). Niadtong 1700, kini nga edisyon giusab base sa mga tekstong Griyego ug Slavonic.

[13] Ang Spiritual Meadow, ang Lavsaik, ang Alphabetical Paterikon, ug uban pa. Ang labing karaan nga manuskrito sa Kiev Caves Paterikon gikan pa sa 1406; kini gikopya para kang Arsenius, Obispo sa Tver, ug karon gitipigan sa Imperial Public Library.

[14] *Si Santo Simon*, usa ka monghe sa Kiev-Pechersk Lavra ug abad sa Monasteryo sa Nativity sa Vladimir, nahimong Obispo sa Vladimir ug Suzdal niadtong 1215 ug namatay niadtong 1226. Ang iyang mga relikya nagpabilin sa mga Kuweba sa Kiev; ang iyang pista mao ang ika-10 sa Mayo.

[15] Sa paglabay sa daghang siglo, ang Kiev-Pechersk Paterikon nasailalim sa daghang rebisyon nga gihimo sa mga tawo nga nalambigit sa Pechersk Lavra. Ang labing hinungdanon niini mao ang: 1) niadtong 1460, ang mga sulod niini gidugangan ug gihan-ay subay sa sugo ni Cassian, usa ka klerigo ug sa ulahi nahimong abad sa Pechersk Monasteryo; 2) tali sa 1847 ug 1866, ang Paterikon giusab ug gidugangan og mga kronikang entry subay sa sugo ni Archimandrite Joseph Trizna sa Kyiv-Pechersk Lavra; 3) niadtong 1661, uban sa panalangin ni Innokenty Gizel, Archimandrite sa maong Lavra, kini gipatik; kini nga bersyon sa Paterikon naglangkob sa usa ka serye sa hingpit nga mga hagiograpiya sa mga asetik sa Pechersk; busa, ang mga epistola ug naratibo sa karaang Paterikon gibahin sa mga seksyon, nga ang matag-usa naglangkob og impormasyon mahitungod sa usa ka partikular nga asetik, ug nagpunay sa usag usa; 4) Bisan pa, sa wala pa ang Rusyano nga edisyon sa 1661, ang Kiev Paterikon gipatik sa pinasimple nga porma sa Polako ni Sylvester Kossov, Obispo sa Mstislavl, Oshan ug Mogilev, niadtong 1635, subay sa mga tinguha ni Metropolitan Peter Mohyla, uban sa tumong nga supakon ang mga Latin-Polish nga manunulat nga misupak sa pagkabalaan sa mga asetik sa Mga Kuweba ug miangkon nga ang Kyiv gipahimakas sa Kristohanong pagtuo pinaagi sa Papa, imbis pinaagi sa mga patriyarka sa Sidlakan.

alang sa magbalantay, gusto maghalad og gamay nga pasidungog sa santo.' Gitan-aw ang biograpiya sa santo ingon usa ka eulogiya, nakit-an ni Cyprian nga ang miaging hagiograpiya ni San Pedro sobra ka yano ug uga, dili angay alang sa maong katuyoan. Busa misulat siya og bag-ong hagiograpiya nga mas detalyado ug mas maanyag, ug gipahuman kini sa usa ka solemne nga eulogiya alang sa santo.

Kini nga bag-ong direksyon sa natad sa mga kinabuhi sa mga santo sa Rusya gipasiugda pa ug gipalambo sa monghe nga si Epiphanius[16] . Sa mga kinabuhi ni Stephen sa Perm ug Sergius sa Radonezh nga iyang gikumpila, daghan kaayong mga himan sa retorika ang gigamit ug gihatagan og halapad nga kahigayunan ang 'eloquence', o sining sa retorika.

Ang labing inila nga personalidad sa pagkompila sa mga kinabuhi sa mga santo sa Rusya, bisan pa man, mao si Pachomius nga Logothete[17] . Sa eklesiastikal nga kalibutan sa iyang kapanahonan sa Rusya, giila siya nga representante sa akademikong kahibalo, nga milabaw sa tanan sa intelihensiya ug kinaadman. Busa, ang Dakong Prinsipe, ang Metropolita, ang Obispo sa Novgorod, ug ang abad sa Monasteryo sa Trinity-Sergius nangayo tanan kang Pachomius og hangyo nga mosulat mahitungod sa usa ka santo o sa lain. Sa iyang mga buhat, gitukod ni Pachomius ang sukaranan nga porma sa panitikan sa hagiograpiya, nga sa ulahi gisundan sa kadaghanan sa mga Rusong 'hagiograpo'.

Usa ka bag-ong yugto sa kasaysayan sa Rusyano nga hagiograpiya gimarkahan sa buhat ni Metropolitan Makarii[18] . Ang iyang panahon, sa kinatibuk-an, dato sa bag-ong mga kinabuhi sa mga Rusyanong santo. Kining kadagaya gipasabot sa kanonisasyon sa daghang mga santo sa mga Konseho sa 1547 ug 1549. Pagkahuman sa unang usa niini nga mga Konseho, gipundok sa mga obispo sa diyosesis ang kinabuhi, mga kanon ug mga milagro sa mga bag-ong dagkong manalagna sa milagro ug, pagkahuman nga gi-awtentikar kini sa Konseho sa 1549, gitukod nga ang mga pista sa daghang bag-ong gipadayag nga mga santo nga Ruso angay ipahigayon subay niini nga mga kinabuhi ug kanon. Apan ang pangunang buhat ni Macarius mao ang iyang *Dakong Menaion-Chetii*.

Samtang Arsobispo pa siya sa Novgorod, gisugdan ni Makarii ang buluhaton sa pagtigom sa tanang espirituhanong literatura sa iyang panahon o, sa iyang kaugalingong mga pulong, 'ang tanang mga libro nga makita sa yutang Ruso'. Si Macarius mismo misulti mahitungod niining buhata ingon niini: 'Gisulat ko kining mga balaan ug dagkong libro sa Veliky Novgorod, samtang ako ang Arsobispo didto, ug gisulat, gipangtipon ug gikompila ko kini sa usa ka dapit sulod sa napulo'g duha ka tuig[19] , uban sa dagkong kapanguhaan ug daghang lain-laing manunulat, nga wala magtagad sa kuwarta o bisan unsang dungog; apan labaw sa tanan, gisugdan nako ang bug-at nga buluhaton sa pagrepaso sa mga langyaw ug karaang panultihon, paghubad niini sa pinulongang Ruso, ug kutob sa pagsabot nga gihatag sa Dios kanamo, mao kana kadako ang among nahimo nga pag-ayo; samtang ang uban nagpabilin nga wala pa ma-ayo hangtod karon, ug among gibyaan kini alang sa mga makahimo, uban sa tabang sa Diyos, sa pag-ayo niini pagkahuman namo.' Sa Moscow, gidugangan ni Makarii ang iyang koleksyon sa daghang mga buhat nga wala apil sa iyang orihinal nga kompilasyon sa Novgorod.

---

[16] *Si Epifanio ang Maalamon*, usa ka disipulo ni San Sergio, nabuhi sa ulahing bahin sa ika-14 ug sayong bahin sa ika-15 nga siglo; nagpuyo siya sa Constantinople, sa Bukid Athos ug sa Jerusalem; namatay siya niadtong 1420 isip usa ka hieromonk ug espirituhanong amahan sa Trinity-Sergius Lavra.

[17] Si *Pachomius*, usa ka Serbo sa pagkatawo ug monghe sa Bukid Athos, miabot sa Moscow mga tuig 1440. Nagpuyo siya og baynte ka tuig sa Trinity Lavra, diin nagtrabaho siya sa pagkompila sa mga hagiograpiya ug pagkopya sa mga libro. Gitawag siya ni Arsobispo Jonah sa Novgorod aron kompilahan ang mga hagiograpiya sa mga santo sa Novgorod.

[18] *Si Macarius* (1482–1564) – Metropolita sa Tibuok Rusya, usa ka disipulo sa Banal nga Paphnutius sa Borovsk; niadtong 1526, samtang usa ka arkhimandrita sa Mozhaisk-Luzhetsky Monasteryo, gitudlo siya nga Arsobispo sa Novgorod, ug niadtong 1542 gipahimutang siya nga Metropolita sa Moscow. Nakadawat siya sa pabor ni Ivan ang Makalilisang ug sa pagtahod sa tanan niyang kaubanan, bisan unsang politikal nga paksyon pa ang ilang gisaligan. Si Macarius adunay hinungdanong puwesto sa kasaysayan sa Simbahang Ruso ug sa literatura. Ang labing hinungdanong mga panghitabo atol sa iyang pagserbisyo isip Metropolitan sa Moscow mao ang: 1) ang mga eklesiastikal nga Konseho sa 1547 ug 1549, 2) ang Konseho sa Stoglav niadtong 1551, ug 3) ang pag-abli sa unang makinang pang-imprinta sa Moscow niadtong 1563. Aron makatigom sa karaang mga hagiograpiya ug makahimo og bag-ong mga sinulat bahin sa mga santo sa Rusya, nagtigom si Macarius og daghang mga eskolar sa iyang palibot, diin siya mismo dili lang ang lider ug editor, apan usab usa ka masigasig nga kontribyutor.

[19] Mao kana, ang mga tuig 1529–1541. Ang mga pulong ni Macarius nga gikutlo dinhi makita sa gitawag nga Kronika, nga gilakip sa Mineya. Gikan sa maong Kronika, klaro nga usa sa mga obispo nga nakalista sa Mineya gilakip sa Katedral sa Dormition niadtong 1552 ug nga ang buhat lagmit nahuman sa maong panahon. Busa gituohan nga ang pagkompila sa Mineya nagpadayon sulod sa dili moubos sa baynte ka tuig.

Ang sulod sa 'Minei-Chet' ni Makarii labi ka lainlain. Sa ilawom sa matag petsa, adunay duha ka prologues[20] , nga naglangkob og mubo nga impormasyon bahin sa kinabuhi o pagkamartir sa santo, sa pista sa adlaw, ug lain-laing mubo nga mga artikulong makapadasig nga dili direkta nga may kalabotan sa pista sa adlaw; ginasundan sa detalyadong kinabuhi sa mga santo, mga salaysay sa pagkadiskubre sa mga relikya—nga kaniadto anaa na sa daghang koleksyon o ingon nga bulag nga mga teksto—ug mga pulong sa pagdayeg ug kaseremonya, nga giapil sa espesyal nga mga koleksyon nga nailhan nga 'solemnities'. Dugang pa, ang Makaryevsky Miney naglangkob sa ubang mga buhat sa espirituhanong literatura nga nailhan niadtong panahona, ang kadaghanan sa Balaang Kasulatan, daghang mga buhat sa mga Balaang Amahan, ingon man sa mga Slavonic ug Ruso nga mga hierark ug espirituhanong manunulat, mga hagiograpiya (lakip na ang sa Kiev-Pechersk Lavra) ug susamang mga buhat[21] . Sa kinatibuk-an, kini usa ka komprehensibo nga ensayklopidya sa espirituhanong kahibalo sa Rusya niadtong panahona.

Niadtong 1600, sa Monasteryo sa Chudov sa Moscow, nahuman ang kompilasyon sa Cheti-Minei nga adunay napulo't tulo ka tomo, 'tungod kay ang bulan sa Nobyembre gibahin sa duha ka bahin'. Sa pagkakaron, napulo'g usa ka tomo na lang ang nakaluwas. Ang sulod niini gihulagway sa mosunod nga paagi sa introduksyon sa matag bulan: 'Ug niini narekord ang mga mambabasa sa pista ug mga propetikanhong sermon, ang mga pag-antos ug mga pagdayeg sa mga Apostoles, ang kinabuhi sa tanang mga santo, ang mga pag-antos sa mga balaang martir ug mga balaang martir nga babaye, ang kinabuhi ug mga buhat sa mga halangdon ug Dios-bitbit nga mga Amahan, ang mga pag-antos ug mga buhat sa mga balaang halangdon nga babaye, ug ang mga bag-ong manlilikay, ingon man usab ang Paterikon sa mga Kuweba sa Kiev ug uban pang mga libro..." Apil sa mga ulahi, sa laing bahin, mao ang Paterikon sa Sinai ug ang mga Romanong Diskurso ni Papa Gregorio ang Dako. Ang Cheti-Minei ni Metropolitan Makarii sa Chudov lahi sa koleksyon ni Makarii tungod kay wala kini'y mga prologo ug mas gamay ang gipanghulam gikan sa mga kalendaryo sa solemnidad; aduna usab kini bag-ong mga sulod nga wala apil sa koleksyon ni Makarii.

Usa ka siglo human sa Minei ni Makarii, tali sa 1627 ug 1632, ang Chetii Minei gikompila sa monghe nga si German Tulupov sa Trinity-Sergius Monasteryo. Kini hapit eksklusibo nga naglangkob sa mga kinabuhi ug mga sugilanon sa mga santo sa Rusya.

Sa hapit parehas nga panahon, si John Milyutin, usa ka pari sa Simbahan sa Pagkahimugso ni Kristo sa Sergiev Posad, nagtrabaho sa iyang kaugalingong Miney. Kauban ang iyang tulo ka anak, naggahin siya og walo ka tuig (1646–1654) sa pagkopya sa mga kinabuhi sa mga santo. 'Gisulat nako,' ingon niya sa pasiuna, 'gikan sa monastikong Minei-Cheti', nga mao ang Minei sa Trinity Lavra, nga gikumpila ni German Tulupov. Aduna'y pipila ka dugang nga gibase sa gipatik nga Prologo sa 1642–1643. Si Ioann Milyutin wala lang nagtigom sa mga sulod, apan giusab usab niya kini. Ang iyang Miney naglangkob sa daghang mga sulod ug kinabuhi sa mga santo sa Rusya nga wala makita sa Makaryevsky Miney. Ang mosunod nga kuatrain gilakip sa hulagway sa matag bulan: 'Kay ang kahitas-an sa langit dili masukod, ang gilapdon ug gitas-on sa yuta dili masukod, ang kalawom sa dagat dili masukod, ug ang mga milagro sa mga santo dili mabilang ug labaw pa sa pagsabot'[22] .

Samtang sa Amihanan nga Rus' ang mga monumento sa karaang literatura—lakip na ang mga hagiograpiya sa mga santo—nahimong buo nga napreserbar, ang Simbahan sa Habagatan nga Rus', tungod sa mga paglusob sa mga Tatar ug sa kadaut nga gihimo sa mga Polako ug Litwano, nawad-an sa daghang bililhon nga espirituhanong mga libro, ug uban niini ang mga kinabuhi sa mga santo. Busa, kadtong nangita og pagbasa alang sa kaluwasan sa kalag napugos nga magsalig sa mga Western martyrologies nga gihubad sa Polish ug kadaghanan

---

[20] Ang ikaduhang matang sa prologo, nga gisulat sa mga Slav, anaa sa berso.

[21] Sa mga nailhang kopya sa Menaia ni Makarii, ang labing importante mao ang mosunod: 1) *Ang kopya sa Tsar*, nga gihatag ni Makarii kang Tsar Ivan the Terrible ug lagmit orihinal nga gitipigan sa mga kuwarto sa tsar, karon anaa sa Moscow Synodal Library. 2) *Ang kopya sa Uspensky*, nga gihatag ni Makarii sa Katedral sa Dormition, naa usab didto; 3) *Ang kopya sa Sofiysky*, nga gihatag ni Makarii sa Katedral ni Santa Sofia sa Novgorod niadtong 1541, naa sa librarya sa Akademiya Teolohikal sa St Petersburg. Sa niini nga mga manuskrito, usa ra ang hingpit gayud – mao ang kopya sa Uspensky. Ang Menaion sa Tsar kulang ang Marso ug Abril, samtang ang Menaion sa St Sophia naglangkob lamang og pito ka bulan (Setyembre–Nobyembre, Pebrero, Mayo–Hulyo). Ang mga Menaion ni Makarii kasamtangang gipatik sa Komisyon sa Arkeograpiya ubos sa Ministeryo sa Publikong Edukasyon.

[22] Ang Chudov ug Milyutin Mineas anaa sa Moscow Synodal Library, samtang ang Tulupov Mineas naa sa library sa Trinity-Sergius Lavra.

supak sa espiritu sa Ortodoksiya. Aron matul-id kini nga makalumos nga mga kalisdanan, si Metropolitan Peter Mohyla sa Kyiv ([23]) dako kaayo ang kabalaka sa pagmantala sa mga kinabuhi sa mga santo sa Slavonic nga pinulongan. Alang niini, nagplano siya nga maghimo og bag-ong hubad sa mga biograpiya sa Griego nga ug nakakuha na siya og kopya sa kinabuhi ni Simeon Metaphrastes gikan sa Bukid Athos. Apan, ang dili tukmang kamatayon sa iladong Primate sa Kyiv nakapugong kaniya sa pagtapos sa buhat nga iyang gipangandoy.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, si Arkhimandrita Innokenty Gizel sa Kiev-Pechersk Lavra[24] ang nagdumala sa publikasyon sa mga kinabuhi sa mga santo uban sa dakong kadasig. Gawas sa materyal para niining buhata, nga gipreparar na ni Petro Mohyla, nangayo si Innokenty gikan kang Patriarka sa Moscow, Joakim, sa Dakong Menaion-Chetii ni Macarius, diin ang unang tulo ka bulan gipadala kaniya. Apan, tungod sa kagubot sa militar sa panahona, nga nagpugong sa malinawon nga pagpang-espiritwal nga mga kalihokan, wala natapos ni Innokenty kini nga dakong paningkamot.

Ang iyang manununod, si Arkhimandrita Varlaam[25] , nga hingpit nga nakig-uyon sa giplanong publikasyon sa mga kinabuhi sa mga santo, nagbuhat og tanang paningkamot aron kini matuman. Apan, wala niya gihukman nga siya mismo ang mohimo niini nga buluhaton, kondili nangita siya og usa ka tawo nga mas takus niini ug dili kaayo malibog sa ubang mga butang. Ang iyang napili mao si Dimitri (nga natawo nga si Daniil Tupalo), usa ka monghe sa Krupitsky Monasteryo sa Baturyn, ug kini nagtimaan sa usa ka hinungdanong kausaban sa kasaysayan sa Rusyano nga hagiograpiya.

Si Dimitri, usa ka maalamon, katingalahang mapisan ug mapainubsanon nga estudyante sa Eskwelahan sa Kyiv, napugos sa mga kahimtang sa militar sa panahon nga mobiya sa wala pa niya mahuman ang iyang kurso, mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa sayong pagkabatan-on. Tungod kay sayo siyang mibiya sa eskwelahan, napadayon niya ang suod nga koneksyon sa relihiyosong pagbati sa mga tawo ug aduna siyay lawom nga pagsabot sa ilang espirituhanong mga panginahanglan. Tungod sa iyang hilig sa pag-inusara ug malumong kinaiya sa pagpamalandong, kauban sa mainitong gugma sa mga akademiko nga kalihokan, nakakaplag si Dimitri og igong bakante sa monasteryo aron sa independyenteng pagtapos sa edukasyon nga iyang gisugdan sa eskuylahan ug aron mapalambo ang iyang katingalahang mga gasa. Sa dihang miduol kaniya si Archimandrite Varlaam uban sa iyang sugyot, si Dimitri usa na ka iladong magtutudlo sa Kasadpang Rus', gipangita sa mga obispo ug mga monasteryo nga nagkumpitensya aron madungog ang iyang matinud-anong mga pulong.

Gisugdan ni Dimitri ang buluhaton nga gisalig kaniya, sama sa iyang kanunay nga pagsisugod sa bisan unsang hinungdanong buluhaton, uban sa walay pag-angkon nga kadasig ug kakulang sa pagsalig sa iyang kaugalingong abilidad. 'Usa ka mapisan nga tawo sukad pa sa sinugdan,' sumulat ni Archimandrite Varlaam bahin kaniya, 'apan human sa taas nga panahon sa mapainubuson nga pagsakripisyo sa kaugalingon, nga nagbutang sa iyang paglaum sa tabang sa Dios ug sa mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa tanang mga balaan, gisugdan niya ang pagtuman sa buluhaton nga gisalig kaniya.' Sumala sa kaugalingong salaysay ni Dimitri, klaro nga usahay siya molingkod sa iyang trabaho hangtod sa Matins, nagpadayon bisan sa iyang pagkatulog, sa katingalahang mga panan-awon[26] .

Nagsugod si Santo Dimitri sa iyang dakong paningkamot niadtong 1684. Niadtong 1685, ang Metropolis sa Kyiv, nga hangtod niadto nasakop sa Patriarka sa Constantinople, sa katapusan gibutang ilawom sa awtoridad sa Patriarka sa Moscow. Ang ulahi dayon nangayo nga ang tanang dagkong desisyon sa hierarkiya ug mga akademikong paningkamot sulod sa Metropolis sa Kyiv buhaton lamang uban sa iyang panalangin. Busa, sa dihang gikinahanglan ang sunod nga kwarter sa Makariyevsky Menaion (nga naglangkob sa mga bulan sa Disyembre, Enero ug Pebrero) para kang Santo Demetrio, si Arkhimandrita Barlaam, samtang nangayo sa Patriarka nga ipadala kini nga mga libro, misaad nga magsumite kaniya og bag-ong mga hagiograpiya sa mga santo alang sa iyang panalangin ug pagrepaso. Apan sa dili madugay, gipangayo sa Patriarka nga ibalik ang mga

---

[23] *Si Petro Mohyla* (1596–1647), anak sa Prinsipe sa Moldavia ug Wallachia, napili nga Arkhimandrita sa Kiev-Pechersk Lavra niadtong 1627 ug gikonsagra isip metropolitano niadtong 1633.

[24] *Si Innocent Gisel*, nga lumad sa Prussia, mibalhin sa Kyiv sa iyang pagkabatan-on, nibalhin sa Ortodoksiya, ug sa ulahi nahimong rektor sa Eskwelahan sa Kyiv; gikan sa 1656 hangtod sa iyang kamatayon, nagsilbi siya isip arkhimandrita sa Kyiv-Pechersk Lavra.

[25] *Si Barlaam sa Yasyn*, usa ka estudyante sa Eskwelahan sa Kyiv ug sa ulahi nahimong rektor niini ug abá sa Kyiv Lavra, usa ka maalamon nga tawo. Niadtong 1690, siya gikonsagra isip Metropolitan sa Kyiv.

[26] Tan-awa ang kinabuhi ni Santo Demetrio sa ika-21 sa Septyembre niining maong libro.

Menaia. Samtang gipadala ang gipangayo nga mga libro paingon sa Moscow pinaagi sa usa ka espesyal nga sugo, gipadala ni Santo Demetrio ang mosunod nga sulat ngadto sa Patriarka (1688):

'Sa atubangan sa Imong Kasantosohan, among amahan ug arkipastor, ako, usa ka karnero sa imong panon—bisan pa man ang labing gamay ug labing dili mailhi sa tanan— uban niining akong pobre nga sinulat (kay wala ko kini mahimo sa akong kaugalingon), ako moanhi ug mohulog sa tiilan sa imong balaan nga mga tiil, aron ako unta mahimong takus pinaagi sa akong labing balaan nga Arkipastol nga maila ug matawag sa ngalan... Ikaw, Imong Kasantosohan... mipahimulos sa pagsulat mahitungod sa mga libro.... Kining mga libro hangtod karon gipabilin sa akong dili takus nga mga kamot sa Monasteryo sa Baturyn ug gituon pag-ayo. Nakadawat ko og daghang kaayohan gikan niini ug nakit-an nga nagtugma kini sa kinabuhi sa mga santo sama sa nahisulat niini, karon gipresentar ko kini kang Inyong Kabanalan uban sa pagpasalamat ug ipahibalo kanimo nga, sa balaan nga pagsunod sa buluhaton nga gisalig kanako sa Simbahan sa Gamay nga Rusya, sa akong pagpaningkamot uban sa tabang sa Dios ug, sa akong makakaya nga makaya, gisulat pag-usab gikan sa dagkong buhat sa Balaan nga si Macarius, Metropolita sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, ug gikan sa ubang Kristohanong historyador, *gisulat nako ang kinabuhi sa mga santo sulod sa unom ka bulan*, gisugdan sa unang adlaw sa Septyembre ug natapos sa katapusang adlaw sa Pebrero, subay sa mga dagkong balaang basahon sa tanang kasaysayan, sugilanon, ug mga buhat nga gihimo sa mga santo, sa ilang mga pakigbisog ug pag-antos. Ug ang mga kinabuhi sa mga santo nga naisulat na, kadaghanan gisugilon kanamo sa pipila ka mga dungog nga tawo, ug labi na sa Balaang Lavra sa mga Kuweba. Karon, ingon tubag sa pabor ug tinguha sa kadaghanan, gusto unta nako, alang sa espirituhanong kaayohan sa mga Kristohanon, *nga ipatik kini*; alang niini, labi nakong napadasig ako sa kanunay nga mga sinulat sa labing respetadong Arkimandrita sa mga Kuweba. *Alang niining paningkamot*, nga akong gituohan nga dili dili angay sa Simbahan sa Dios, *nangayo ako sa imong* labing halangdong arkipastoral nga *panalangin*. Nangamuyo ako, nga giya, gitudloan, ug gitabangan sa imong arkipastoral nga panalangin, nga mahimo nakong buhaton pag-ayo ang buluhaton nga anaa sa akong atubangan, pinaagi sa pagpresentar niini alang sa konsiderasyon sa Simbahan ug sa pagmantala sa sinulat nga porma sa mga sinulat nga natigom sulod sa unom ka bulan, nga, sa diha nga mahuman ug maipatik kini pinaagi sa tabang sa Dios ug sa imong arkipastoral nga panalangin, unya (kung buot sa Ginoo ug buhi pa kami) magpadayon kami sa uban ug moanhi aron mouko sa atubangan sa Imong Kasantosan bahin sa ubang balaang mga libro'. Apan, wala'y tubag nga nadawat alang niining sulata. Unya, sa mosunod nga tuig, 1689, ang Kiev Lavra misugod sa pag-imprinta sa unang kwarter sa Menaion-Chetii ug nahuman kini sa maong tuig usab, nga sila mismo ang nagpundo sa gasto ug nagdala sa responsibilidad. Supak sa iyang saad, wala ipadala ni Arkhimandrita Varlaam ang mga manuskrito nga giandam para ipatik ngadto sa Patriarka, apan iyang gireserba ang katapusang pagrepaso para sa iyang kaugalingon ug sa konseho sa mga tigulang. Ang Patriarka dali dayon nga nagpadala og sulat sa pagpangasaba, diin iyang gipadayag ang iyang pagkadismaya nga naimprinta ang libro nga wala pa niya kini narebyu ug gipanalanginan, gipunting ang pipila ka mga sayop sa publikasyon, ug gisugo nga ang mga pahina nga adunay sayop ilisan sa mga nakatama, ug nga walay lain nga mga tomo sa 'Minei-Cheti' ang maimprinta kung walay iyang pagtugot. Apan kining mga pagsaway gitumong lamang sa mga tigmantala.

Alang sa tigkompila sa Menaia, sa katapusan sa maong tuig, 1689, siya mismo nakadawat sa panalangin sa Patriarka aron ipadayon ang iyang buhat. Ug sa mosunod nga tuig, 1690, si Varlaam, nga karon Arsobispo sa Kyiv, nagdala kang Dimitri og panalangin ug sulat sa pagdayeg gikan sa bag-ong Patriarka nga si Adrian gikan sa Moscow. Sa iyang tubag nga puno sa pagpasalamat, nangayo si Santo Dimitri sa Patriarka nga ipadala pag-usab kaniya ang Makariyevsky Miney para sa Disyembre, Enero, ug Pebrero. 'Kon ang Inyong Arkipastoral nga Grasya buot mosugot, ' iyang gisulat, 'aron sa pagpadayon sa konsistensya sa kinabuhi sa mga santo nga among gisulat, sugoa nga kining maong balaang mga libro para sa tulo ka gihisgutan nga bulan ipadala sa akong pagkawalay-kaya sa takdang panahon; ako maningkamot, uban sa tabang sa Dios, *nga tun-an kini adlaw ug gabii*, makakuha og daghang kaayohan gikan niini, ug ipatik kini alang sa kaayohan sa kalibutan.'

Pagkabaton sa gipangayo nga mga libro, gipreparar dayon ni San Demetrio ang ikaduhang kwarter sa Menaion (Disyembre, Enero ug Pebrero) alang sa publikasyon ug, niadtong 9 sa Mayo 1692, personal niyang gidala kini sa imprenta sa Kyiv-Pechersk Lavra. Apan, ang libro wala mailaom hangtod Pebrero 1695. Ang hinungdan sa paglangan tingali mao ang maampingong pagsusi niining mga libro ni Metropolitan Varlaam. Dugang pa, ang tighugpong mismo, pagdawat niya sa 'mga libro ni Bollanda' gikan sa Danzig, gusto niyang

ikumpara ang teksto nga giandam para ipatik niini ug usbon kini pag-ayo. Sa pasiuna sa ikaduhang kwarter sa Cheti-Minei, gisulbad ni San Demetrio ang pipila ka mga duha-duha nga hugna ug mga sayop gikan sa unang edisyon.

Gipadala ang mga libro ngadto sa Moscow sa Patriarka, nga iyang gisulat ni San Demetrio, lakip sa uban, nga iyang gipresentar ang libro isip timailhan sa pagpasalamat alang sa labing malumo nga kalooy sa arkipastor, nga midawat sa pagpadasig sa 'dili takos' nga tig-kompila pinaagi sa sinulat nga panalangin, aron siya makapaningkamot sa pagtuman sa buluhaton nga gisalig kaniya, naningkamot sa iyang makakaya sa pagsulat sa mga kinabuhi sa mga santo ug 'gipasakop ang akong gisulat sa eklesiastikal nga paghukom, ug labi na gayud sa Diosnong-maalamon nga arsobispo, ang Iyang Kahalangdon nga Metropolitan Varlaam sa Kyiv'. 'Mahitungod sa imong arkipastoral nga panalangin,' padayon nga gisulat ni Santo Demetrio, 'gikuha nako ang kagawasan nga iapil kini sa bag-ong libro usab, alang sa mas dakong pagpanamkon niini ug sa walay duhaduha nga pagkasaligan sa balaan ug katingalahang mga buhat nga anaa niini, nga gipangolekta ni Santo Simeon Metaphrastes ug sa daghang uban pang mga historyador.' Gipangayo usab ni Santo Demetrio ang ingon nga panalangin gikan sa Patriarka alang sa sunod, ikatulong bahin sa libro, aron si Metropolitan Varlaam sa Kyiv makabasa uban sa pag-ila sa kinaiya sa akong gisulat, ako nga makasasala, uban sa tabang sa Ginoo ug pinaagi sa imong arkipastoral nga panalangin, sama sa iyang pagbasa sa unang duha ka quarterly nga mga libro; ug unta buot sa Imong Kabanalan nga mosulat sa Iyang Kagalang-galang nga bulag bahin niini nga butang. Mahitungod sa butang nga anaa sa akong atubangan, ug sa Dakong Menaia-Chet'i sa bulahan nga si Macarius, Metropolitan sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, nga makita sa katedral nga simbahan sa Imong Kasantosohan, alang sa tulo ka bulan—Marso, Abril, Mayo – Mapainubsanon kong hangyoon ang Imong Kasantosohan nga ipadala kini kanako sa pipila ka panahon, sama sa pagpadala kanako niini sa miaging mga bulan, aron sa pag-uyon mahitungod sa sinulat nga kinabuhi sa mga santo."

Pagkahuman niini, nakadawat si Santo Demetrio og bag-ong sulat sa pag-uyon gikan kang Patriarka Adrian, nga misulat: Nag-ampo kami sa Ginoo nga Siya motabang kanimo sa pagtapos sa *nahibilin nga unom ka bulan nga trabaho*, sa bisan unsang paagi nga ikaw, isip anak sa Simbahan, magpaningkamot uban sa Iyang grasya, aron kini nga buhat, nga makapahimuot sa Dios ug mapuslanon sa Simbahan, mahuman nga malampuson; ug alang niini among gihatag ang among panalangin pag-usab ug pag-usab. Ikaw, isip anak sa Simbahan ug usa ka Kristohanon sa among diyosesis, alang sa kaayohan sa tanan ug sa among hangyo, paningkamoti… alang sa walay katapusang himaya ug walay katapusang paghinumdom sa mga unang nakahunahuna niini nga paningkamot; kay among gipangandoy nga, sa maayong panglawas, kalipay ug kalamboan… makapuyo ka sa imong mga adlaw sa pagkahingpit ug ikonsiderar nga takus nga motindog sa atubangan sa Ginoo sa langit taliwala sa balaan nga katilingban nga gitukod sa Dios'. Nalipay ug napadasig, gisugdan ni Dimitri ang pag-andam sa ikatulong kwarter sa Minei-Cheti alang sa publikasyon, nga gipatik niadtong 1700. Ang katapusang kwarter nahuman samtang siya naa sa Rostov, taliwala sa iyang dagkong archpastoral nga mga buluhaton, ug gipatik niadtong Septyembre 1705.

Ang *Minei-Chet'i* ni San Demetrio naglangkob, gawas sa mga kinabuhi sa mga santo, og mga sinaksaryo para sa mga pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios, para sa mga pista nga nagtimaan sa pagbalhin sa mga relikya, ingon man usab og mga pulong nga makapadasig, nga ang sulod gikuha gikan sa kasaysayan sa pista; kini nga mga pulong gi-atributo sa usa sa mga karaang Amahan sa Simbahan o mismo kang Santo Demetrio. Sama sa makita gikan sa duha ka listahan sa 'mga magtutudlo, manunulat, historyador ug mga manunaysay' nga gibutang sa wala pa ang unang ug ikaduhang kwarter sa Menaion, si Santo Demetrio nanghulam gikan sa daghang lain-laing tinubdan. Kini nga mga listahan naglangkob sa taas nga serye sa labing bantugan nga mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang ilang mga sinulat napasa kanato sa Griyego o Latin, ingon man usab sa karaang mga historiyador sa simbahan ug daghang mga kaubanan ug mga saksi sa mga hitabo nga gihulagway. Labaw pa, gipakita ni San Demetrio ang mga tinubdan nga iyang gigamit bisan sulod sa mga hagiograpiya mismo. Sa taliwala niining espesipikong mga reperensya, ang ngalan ni Simeon Metaphrastes mao ang labing kanunay nga mogawas.

Alang sa mga kinabuhi sa mga santo nga Ruso ug Slavic, si San Demetrio misandig sa 'Menaion-Chet'i' ni Makarii, ang 'Prologo', ang 'Paterikon sa mga Kuweba', ug lain-laing mga koleksyon gikan sa Kiev-Pechersk Lavra ug ubang mga monasteryo sa Rusya. Gawas sa mga buhat nga gilista sa ibabaw, gigamit ni Santo Demetrio ang *Lives of the Saints* ni Suria[27] ug ang *Acts of the Saints*, nga gipatik sa mga Bollandist[28] . Ang una niini nga mga buhat hinungdanon tungod kay naglangkob kini sa mga kinabuhi nga gi-atribusyon kang Metaphrastus,

samtang ang ikaduha, nga gipatik sa mas ulahi kaysa sa una, naglakip sa orihinal nga Griyegong teksto sa mga salaysay sa mga santo.

Sa pagkompila sa iyang *Minei-Chetii*, si Santo Demetrio kasagaran literal nga naghubad sa orihinal nga mga naratibo ngadto sa Slavonic nga pinulongan o gitul-id ang karaang estilo sa Slavonic, uban ang tumong nga mas sayon kini masabtan, nga wala'y pag-usab sa sulod. Sa kadaghanan, bisan pa man, kinahanglan niyang tipuon ang mga salaysay gikan sa lain-laing tinubdan. Sa ingon nga mga kaso, samtang ginatigom ang nagkalain-laing materyal ngadto sa usa ka tibuok, si San Demetrio mopuno sa kulang sa usa ka tinubdan gamit ang materyal gikan sa lain, o usbon ang porma sa orihinal nga teksto—pananglitan, pagbag-o sa usa ka eulogiya o pamulong sa lubong ngadto sa usa ka yano nga historikal nga salaysay—o hisgutan ang mga testimonya sa ubang mga historyador isip suporta sa naratibo, o yano lang nga hisgutan kini. Kasagaran kaayo, gipamubo ni San Demetrio ang orihinal nga teksto. Ang mga pagmubo naglangkob sa pagtangtang sa mga pambungad ug konklusyon, ug usahay usab sa pipila ka detalye sa paghulagway sa mga panghitabo ug kahimtang sa kinabuhi sa santo. Sa pag-ila nga gikinahanglan kining mga pagmubo, gihisgutan kini ni Demetrio sa pambungad sa ikaduhang kwarter sa iyang Menaion-Chet'i:

'Tanan nga gisulat niining basahon, sama sa una, gisulat sa pinasimple nga porma; ug sama sa pagkuha gikan sa dagkong, nagbubo nga suba sa kasaysayan, gikan sa daghang talaan sa Simbahan, kini nga basahon gikuha pinaagi sa gamay nga sakayan. Kay kon adunay bisan kinsa nga gustong isulat ang tanang mga buhat, mga sugilanon, ug mga milagro sa mga santo sa usa ka tuloy-tuloy nga sugilanon, dili igo ang tibuok niyang kinabuhi alang niini, sama sa nahitabo bisan pa sa karaang mga manunulat sa simbahan. Labaw pa, tungod sa kahuyang sa tawo, ang tanan nga gisulat dinhi gipamubo, aron ang kinabuhi sa matag balaan mabasa nga walay kakapoy sa hunahuna. Kay kung ang mga tawo, nga gikapoy na, dili gani mosugot nga pasidunggan o maminaw bisan pipila ka mubo nga pulong, unsa pa kaha ang ilang kakapoy sa taas nga pagbasa. Sa tinuod, ang kinabuhi sa daghang mga santo lapad kaayo sa Dakong Pagbasa ug sa ubang manuskritong mga libro—nga gisulat sa daghang pulong—nga halos dili na posible nga mabasa bisan usa niini sulod sa duha o tulo ka adlaw, bisan pa sa masigasig nga pagbasa. Tungod niini, gipamubo kini sa maong basahon, nga naghulagway sa usa ka buhat sa mga santo, samtang gipapas ang mga dili kinahanglan nga pulong ug taas nga mga talata.'

Bisan pa samtang ang Santo nag-atiman sa katapusang bolyum sa Menaion-Chetii, gihangyo siya ni Archimandrite Joasaph Krokowski sa Kiev-Pechersk Lavra nga mopadayon sa usa ka bag-ong buluhaton. Ang Santo mismo ang misulat sa mosunod ngadto sa iyang higala nga si Theologus[27] bahin niini nga butang. 'Gipasayag ko kanimo, Kagalang-galang,' misulat kanako ang dili takus nga Amahan Archimandrite sa mga Kuweba, 'nga gusto niya nga *sugdan nako pag-usab ang pagrepaso sa unang* tulo ka bulan nga *bolyum—nga naglangkob sa* Setyembre, Oktubre ug *Nobyembre—alang sa ikaduhang pag-imprinta, aron kini mas kompleto kaysa kaniadto*, pinaagi sa pagdugang sa mga kinabuhi sa mga santo nga namatay na.'

Ingon tubag niini nga hangyo, nagpadayon ang santo, hangtod sa iyang kamatayon, sa pag-amping sa pagpaayo sa iyang buhat ug naghimo og pipila ka mga koreksyon niini. Kining mga koreksyon gilakip sa ikaduhang edisyon sa Minei-Chetii, nga gisugdan sa pagtrabaho sa Kiev Lavra usa ka tuig human sa kamatayon sa santo. Ang unang kwarter gipatik niadtong 1711, ug ang ikaduha niadtong 1714 – pareho ubos ni Archimandrite Athanasius Mislavsky; ang ikatulo gipatik niadtong 1716 ubos ni Archimandrite Ioannikios Senyutovich. Mahitungod sa ika-upat nga bahin, samtang kini gipaprint pa, nasunog kini sa usa ka kalayo nga hingpit nga naglaglag sa imprenta ug librarya sa Kyiv niadtong 1718.

Sulod sa duha ka gatus ka tuig, ang mga literado sa Rus' gikan sa tanang sektor sa katilingban matinud-anon nga nagbasa sa Chetii-Minei ni Santo Demetrio sa Rostov, samtang ang mga dili literado nagpaminaw niini, nga nakakaplag niini isip dili matuubos nga tinubdan sa moral nga pagtukod ug kahibalo sa kasaysayan sa simbahan, ug naglitok sa ngalan sa ilang tigkompila uban sa pagrespeto.

Niadtong 1741, ang Kyiv-Pechersk Lavra nagtinguha nga ipadayon ang pag-imprinta sa Chetii-Minei ni Santo Dimitri sa Rostov. Sa dili pa dugay niadto, nakadawat ang Lavra og usa ka dekreto gikan sa Balaang Sinodo nga nagsugo niini 'nga dili mag-imprinta og bisan unsang bag-ong buhat, gawas sa mga naunang edisyon sa simbahan; ug bisan pa gani kining mga daang libro sa simbahan kinahanglan ipares sa susamang mga libro sa

[27] Tag-usisa sa Prentahan sa Mosku.

simbahan nga adunay selyo sa Dakong Ruso sa dili pa pag-imprinta, aron walay kalainan o partikular nga dialektal nga kalainan niini; ug nga walay lain nga mga libro, bisan daan o bag-ong edisyon, ang ipatik kung dili una ipahibalo sa Espirituhanong Kolehiyo ug makuha ang pagtugot niini, aron walay pagsupak sa Simbahang Sidlakan o panagbangi sa tradisyon sa Dakong Rusya nga motumaw sa ingon nga mga libro'.

Sumala niining dekreto, si Arkhimandrita Timofey Shcherbatsky sa Kiev-Pechersk Lavra nangayo sa Balaang Sinodo og pagtugot aron ang Lavra makaprinta sa ikatulong edisyon sa Menaion. Gihatag ang pagtugot, apan sa kondisyon nga 'kini nga mga libro nga naglangkob sa kinabuhi sa mga balaang amahan, sa dili pa ipa-imprinta, susihon pag-ayo sa arkhimandrita kauban ang ubang mga eskolar ug kadtong maalamon sa Balaang Kasulatan ug kasaysayan sa simbahan, uban ang labing hugot nga pagsusi; ug kon adunay makaplagan nga supak sa Balaang Kasulatan, ang mga Espirituhanong Regulasyon ug mga dekreto, o kung adunay makaplagan nga dili kasaligan ug wala mapamatud-an sa mga magtutudlo sa simbahan ug mga historyador sa pagtuo, kondili taas kaayo og pangutana, nan kini kinahanglan itala sa katapusan sa kinabuhi sa maong balaan, o, kung mahimo, itul-id. Mahitungod sa prosody ug diyalekto, kini kinahanglan sa tanang aspeto mosunod sa mga Dakong Rusyano nga mga libro nga walay kapakyasan.' Pagdawat niini nga dekreto, mitubag ang arkhimandrita nga wala siyay igo nga ihap sa mga tawo nga may kahanas nga mahimong saligan sa maong buluhaton, ni wala usab siyay tanang karaang mga libro nga kinahanglan gamiton sa pagsusi sa kinabuhi sa mga santo, tungod kay ang librarya sa monasteryo hingpit nga nasunog niadtong 1718. Gisugo sa Labing Balaan nga Sinodo ang arkhimandrita nga tipuon ug ipadala ang katalogo niining mga libro, uban sa pagsabot nga kini makit-an sa Moscow, bisan sa Sinodal nga Aklatan o sa mga aklatan sa Balay sa Pag-imprinta. Apan, wala gyud natipon ang katalogo.

Samtang nagpaabot, ang Balaang Sinodo ug ang Lupon sa Langyaw nga mga Butang nakadawat og hangyo gikan sa Metropolita sa Montenegro aron paspasan ang pagmantala sa 'Minei-Chetiye'. 'Tungod kay,' sumulat sa Metropolitan, 'ang mga katawhang Serbian, Bulgarian, Dalmatian ug Croatian tinud-anay nga nangandoy nga makakuha og ingon nga mga libro, apan wala silay kaplagan diin kini makuha.' Aron matuman kini nga tinguha, ang Balaang Sinodo nagpasiya nga ipatik mismo ang Menaia-Chetiya ug gisalig ang pagrepaso niini kang Archimandrite Joasaph Mitkevich, ang rektor sa Novgorod Theological Seminary, nga nagpuyo niadtong panahona sa St Petersburg (nga sa ulahi nahimong Obispo sa Belograd) ug Hierodiakono Nicodemus Puchenkov, rektor sa Alexander Nevsky Seminary. Aron matabangan sila, gawas sa lain-laing mga buhat sa edukasyon ug kasaysayan, gihatagan sila sa 'Annotations on the Prologues' ni Hieromonk Stephen Pribylovich[28] , mga sipi nga gipadala gikan sa Kiev Lavra, ug sa mga komentaryo ni Metropolitan Arsenius sa Rostov[29] , nga sa samang panahon gisugo usab sa pagsulat sa kinabuhi ni Santo Demetrio.

Nagsugod sila Joasaph ug Nicodemus sa pagtuman sa buluhaton nga gisalig kanila niadtong 6 Nobyembre 1755 ug nahuman nila ang ilang buhat sa Oktubre sa sunod tuig, 1756. Ang ilang mga rebisyon naglangkob sa pag-ilis sa mga pulong sa Gamay nga Ruso sa mga Slavonic-Ruso, pag-ilis sa yano nga sinultian sa mas taas nga estilo, ug hingpit nga pagtangtang sa pipila ka mga hugpong sa pulong ug bisan tibuok nga mga talata. Gawas pa niini nga mga pag-usab, giisip nga gikinahanglan nga maghimo og mga koreksyon sa *Minei-Chet'i* 'sumala sa gramatika sa Dakong Ruso – uyon sa kinaiya sa Slavonic nga diyalekto, pag-usab sa han-ay sa mga pulong ug sa mga panapos'. Kini nga buluhaton hingpit nga gisalig sa mga tagasusi sa printing house. Niadtong 31 Disyembre 1756, gisugdan ang pag-imprinta sa printing house sa Moscow, ug niadtong 1759 gipatik ang Synodal nga edisyon sa Minei-Chet'ikh, nga hangtod karon gi-reprint nga walay kausaban.

Sa sugo sa Pinakabalaang Sinodo, gisulat nila Joasaph ug Nicodemus ang usa ka espesyal nga prefatoryo para sa bag-ong edisyon sa 'Minei-Chet'i', nga hangtod karon gihapon gipatik. Niining prefatoryo, lakip sa uban, gitagna ang usa ka pangutana gikan sa mga magbabasa: 'Tugot ba nga usbon sa bisan kinsa ang bisan unsa pagkahuman ni San Demetrio, usa ka tawo nga ilado tungod sa iyang dakong kinaadman ug kahibalo, pagkabalaan sa iyang kinabuhi, ug, sa katapusan, ang iyang pagka-dili madunot ug mga milagro?' Ingon tubag niini, gipatin-aw sa detalyado 'tungod sa unsang rason nga giusab sa Labing Balaang Sinodo ang mga Menaia-Chet'i'. Sa pagtumong sa mga buhat ni Eusebius sa Caesarea, Symeon Metaphrastes ug Metropolitan Macarius, giingon sa mga awtor sa pasiuna: 'Ug si San Demetrio sa Kristo, uban sa tanang pagpaubos, giila ang mga kakulangan ug

[28] Magtutudlo sa Akademya sa Kiev, unya sa Akademya sa Moscow, ug sa katapusan usa ka hieromonk sa Lavra ni Alexander Nevsky.
[29] *Si Arseny Matseevich* (1697–1772) nagdumala sa Diyosesis sa Rostov gikan sa 1742 hangtod sa 1765.

sayop nga iyang nabuhat sa unang bolyum, ug pagkahuman nga iyang kini gisulbad sa iyang kaugalingon, iya kining gisumite sa Simbahan aron susihon ug usbon, nga nasayud nga bisan unsang kamatuoran sa kasaysayan mahimong mapulihan sa mas kasaligan nga ebidensya."

Ang mga unang Kristohanon nakakita sa pangunang katuyoan sa pagbasa sa kinabuhi sa mga santo isip moral ug makapabalaan nga bili niini. Aron makasukol sa tanang hulga ug tanang tukso gikan sa ilang mga manlupig sa matag pagpanlupig, ang mga Kristohanon nagpalig-on ug nagpabakod sa ilang kaugalingon pinaagi sa halangdong mga ehemplo sa pagkamapailubon, debosyon, ug gugma sa Dios nga ilang nakaplagan sa mga sugilanon sa mga martir. Sa diha nga nahuman na ang mga pagpanlupig, ang mga Kristohanon misugod usab sa pagbasa sa kinabuhi sa mga santo uban sa dakong kadasig – aron maprotektahan ang ilang kaugalingon gikan sa mga tukso sa kalibutan. Ang espirituhanon ug moral nga kaayohan sa karaang kinabuhi sa mga santo hayag nga gipakita sa mosunod nga mga pulong: 'Kung wala unta nakakita og kaayohan ang Simbahan sa Dios kanila, dili unta kini madawat: kay kini dili man gilangkoban sa malimbungong bakak o sa mga pampanitikan nga pulong, kondili ang ilang mga pulong hingpit nga matinud-anon ug mapainubsanon, nga makabuak sa kasingkasing ug makapahumok sa kalag; kay kini matam-is ug tinuod nga mapuslanon sa mga tinuod nga nangandoy sa kaluwasan.'

Mao kini ang nahitabo sa sayong Simbahan, ug mao usab kini dinhi. Usa sa mga awtor sa karaang Rusyano nga mga hagiograpiya nagsulti kanato unsay gipangita sa Rusyano nga magbabasa niining mga sugilanon. 'Ang kinabuhi sa mga santo,' ingon niya, 'nagpukaw sa kahadlok sa Dios sa kalag, nagpahawa sa kawalay kahadlok, nagdala sa pagbiya sa dautan ug sa pagdawat sa pagkamaayo: kay kadtong makakita niining mga kinabuhi makamatngon sa ilang kaugalingong mga buhat ug magbuot sa pagbiya sa dautang hunahuna; kay ang kinabuhi sa mga santo usa ka kahayag ug paghayag alang sa atong mga kalag.' Sa usa ka karaang koleksyon sa Ruso, makita nato ang mosunod nga mapangadi nga hangyo: 'Ipahibalo kanako ang wala mailhi ug natago nga kinaadman sa Imong kinaadman, kay nagsalig ako Kanimo, O Dios, aron imong pasidlak ang akong hunahuna ug mga paghunahuna sa kahayag sa Imong kinaadman, dili lamang aron pasidunggan ang gisulat, kondili aron usab kini ipatuman, aron dili *nako basahon* ang mga pagtulon-an ug *kinabuhi sa mga balaan* ingon usa ka sala alang sa akong kaugalingon, kondili alang sa pagbag-o, kahayag, ug kaluwasan sa akong kalag, ug alang sa akong pag-agi ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan." Napansin ni San Demetrio nga sa iyang panahon, daghan, sa pagmata gikan sa tulog, giisip nilang katungdanan, sa taliwala sa ilang mga pag-ampo , nga mosangpit sa Ginoo uban sa mga paghangyo ug pag-ampo sa santo sa adlaw, samtang naningkamot usab nga hinumduman ang nag-unang mga hitabo sa kinabuhi niining santo, bisan pa gikan sa mubo nga mga sipi gikan sa mga prologo[30] .

Sa tinuod, ang mga nangita og espirituhanong pagtulon-an ug pagtukod kanunay makakaplag sa kinabuhi sa mga santo og daghang pagkaon aron matubag ang ilang tinguha. Ang nagkalain-laing pagpadayag sa gahum sa Dios—sa walay kahadlok nga kaisog ug dili mapildi nga paglahutay sa mga martir, ug sa mga timaan ug katingalahan nga nahimo kanila ug pinaagi kanila—makapahimangno. Pareho usab nga makapahibalo ang gahum sa pagtuo nga gigamit sa pagpatin-aw sa doktrina sa pagtuo sa mga nagdepensa niini. Sa mga tubag sa mga martir sa ilang mga paglitis, madungog nimo ang buhing tingog sa mga nagpanghimatuud sa kamatuoran sa pagtuo, nga adunay hingpit nga pagsalig sa iyang langitnong dungog, ug andam nga pirmahan ang ilang pag-angkon sa ilang kaugalingong dugo.

Ang mga nag-angkon sa pagtuo mipamulong og gamay aron ipanagang ang kamatuoran nga ilang giangkon, ug yano ra ang ilang paglitok; apan ang ilang mga tubag tinuod kaayo ug lig-on, nga ang labing mapintas nga mga tigpahirap ra ang dili makakita sa kamatuoran nga nagbuhi pinaagi kanila.Sama sa mga sinulat sa mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, sa kinabuhi sa mga balaan ug sa mga salaysay sa pagpanamastamas, makaplagan ang kumpirmasyon ug pagpatin-aw sa nagkalain-laing mga doktrinang kamatuoran ug ang pagsupak sa mga bakak nga pagtulon-an. Sa kinabuhi sa mga balaan nga hierarkiya ug mga asketa nga nangdepensa sa

---

[30] Kini nga kahimtang, sa laing bahin, nagpukaw kang Santo Demetrio sa pagsugod og bag-ong buhat nga giulohan og **Usa ka Mubo nga Kinabuhi sa mga Martir**. Sa iyang pasiuna niini, siya misulat: 'Human natipon ang mga kinabuhi sa mga santo gikan sa lain-laing tinubdan ngadto sa upat ka libro nga naglangkob sa tulo ka bulan nga yugto sa mubo nga paagi, nagpasiya kami nga magtipon og usa ka labi pa nga gipamubo nga bersyon, nga gihan-ay sumala sa bulan nga kalendaryo, ngadto niining gamay nga bolyum ug pagtawgon kini, sumala sa karaang kostumbre, nga *Martyrology*.' Tungod sa dili mailhi nga mga hinungdan, kini nga buhat gibyaan sa sinugdanan pa lang.

Ortodoksiya batok sa mga heretiko ug nag-antos tungod sa ilang pagkamatinud-anon sa pagtulon-an sa Simbahan, makita usab ang klarong pagpatin-aw sa mga dogma nga ilang gisagdan, ug usa ka pahimangno batok sa mga sayop nga supak niini nga mga dogma. Sa kini nga bahin, ang kinabuhi ug mga pag-antos sa mga tigdepensa sa pagsimba sa mga ikono labi ka makapahimangno.

Sa kinabuhi sa mga balaan, kasagaran makit-an ang giya sa pagsulbad sa nagkalain-laing kalisdanan nga masinati sa usa ka Kristohanon sa kinabuhi. Mao nga ang mga tigulang nga asketiko kanunay adunay angay nga mga pananglitan gikan sa kinabuhi sa mga balaan alang sa matag talagsaong kahimtang sa kinabuhi. Hinumdumi nato nga bisan ang Ginoo mismo, sa pagtubag sa pangutana sa mga Pariseo kon puwede ba mag-ani og bukilid sa Sabado kung gutom, nagtumong sa ehemplo ni David. Nagpasabot kini nga ang usa ka tawo mahimong maggiya sa mga ehemplo sa mga balaan nga tawo sa matag higayon nga adunay pagduha-duha kon tugotan ba o dili ang bisan unsang buhat nga wala klaro nga gisulti sa balaod.

Sa kinatibuk-an, ang kinabuhi sa mga santo usa ka bahandi nga punô sa kayamanan diin ang matag-usa makakuha sa bisan unsang gikinahanglan aron molambo sa espirituhanong kinabuhi.

'Ang mga libro sa kinabuhi sa mga santo,' ingon sa gisulti sa pasiuna sa Miney-Chetiy, 'gihalad kanimo, matinud-anong magbabasa, alang sa kaayohan sa imong kalag; ang gikinahanglan na lang karon mao ang kadasig ug pagkaandam sa pagbasa niini, ug samtang imo kini basahon, dili ka makalikay sa paghanga ug pagdayeg sa kinaadman ug kadako sa Dios. Kay makita nimo kung unsa ka lainlain ang mga agianan nga Iyang gitakda sa atubangan sa katawhan, nga nagdala ngadto sa Iyang himaya. Ang mga tawo sa tanang ranggo ug kahimtang makakaplag og igo nga mga ehemplo alang sa ilang kaugalingon niining mga basahon: ang labing hataas nga mga awtoridad makakaplag sa mga pinahiluna sa Dios sama kanila, nga nagdumala sa ilang mga gingharian uban sa kalooy ug kamatuoran, mipanalipod sa Simbahan ni Cristo ug nagpalambo niini; ang mga magbalantay sa Simbahan ni Kristo – ang mga bantugang Amahan sa Simbahan ug mga santo, nga maayo ang pagbalantay ug naningkamot alang sa pagtuo, ug karon nagalipay uban sa Punong Magbalantay; kadtong mipili sa kinabuhi nga nag-inusara – mga asketiko, mga tawo sa pag-ampo, mga boluntaryong martir ug uban pa nga, pinaagi sa kalisdanan, nakaabot sa Gingharian sa Langit ug karon naglipay sa kalipay niini; mga kumander ug sundalo – ang mga mandirigma nga, samtang nag-alagad sa mga hari sa kalibutan, nag-alagad usab sa Hari sa langit, ug, human nilang mapildi ang mga kaaway sa lawas, napildi usab nila ang sa kalag, ug karon naglipay uban ni Kristo, ang Tiglalang sa ilang mga pakigbisog; mga huwes ug sibil nga maghuhukom – kadtong naghigugma sa hustisya ug mapasigarbohon sa pagpakita og kaluoy sa hukmanan, nga dili modawat og suhol sa dautan o paboritismo, apan maghuhukom sa ulila ug sa kabus nga patas; mga negosyante – dili mga mananapamuhunan og taas nga interes o kadtong nangita og dautang kita, kondili kadtong nakapalit sa Gingharian sa Langit pinaagi sa matarong nga pag-angkon; mga ordinaryong tawo – kadtong, sama kanila, nagkinabuhi sa pagkamatarong sa kalag, walay sala nga paningkamot ug Kristohanong mga hiyas, ug nakaabot sa usa ka dapit nga daghan, bisan pa sa ilang tanang himaya ug kadungganan, wala maabot. Ang nahabilin na lang mao nga sundon sa tanan ang ilang ehemplo ug laktaw sa dalan nga gitakda kanila'.

Enero

1 Enero

19 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Bonifacio nga Martir

Gisaulog sa 19 Disyembre

Sa karaang panahon, adunay usa ka babaye nga nagpuyo sa Roma nga ginganlan og Aglaida; ang iyang amahan, si Akakios, kaniadto gobernador sa siyudad. Bata pa siya ug gwapa, tag-iya sa dagkong panimalay nga napanunod gikan sa iyang mga ginikanan, ug nag-enjoy sa gawasnong kinabuhi nga walay ligal nga bana; siya, napildi sa mga tinguha sa iyang maluya nga unod, gigugol ang iyang mga adlaw sa pakighilawas ug sala. Aduna siyay usa ka matinud-anong sulugoon nga nagdumala sa iyang panimalay ug mga kabtangan; batan-on ug gwapo siya. Ang iyang ngalan mao si Vonifatius – ug nagpuyo si Aglaida uban kaniya sa usa ka bawal nga pakig-uban, aron matubag ang iyang mga kahilambigit nga tinguha. Ug walay ikauwaw sa paghisgot niini, kay ang mosunod nga sugilanon naghisgot sa bulahan ug katingalahang pagbag-o sa ilang kinabuhi; kay kung gidayeg ang mga santo, ang ilang nangaging mga sala dili itago, aron ipakita nga dili tanan bulahan ug matarong sukad pagkabatan-on, kondili, sama sa uban, adunay madunot nga lawas; apan pinaagi sa tinuod nga paghinulsol, usa ka kausaban paingon sa kaayohan sa ilang kaugalingon ug dagkong mga hiyas, nahimong bantog sila tungod sa ilang pagkabalaan. Gihisgutan kini sa Mga Kinabuhi sa mga Santo aron kita usab, nga mga makasasala, dili mawadan og paglaum, kondili magdali sa pag-ayo sa atong mga sala nga walay paglangan, kay nasayud kita nga, uban sa tabang sa Dios ug bisan pa sa pagkasala, posible nga mahimong balaan, basta kita mismo ang maghandum niini ug maningkamot alang niini. Sa pagkatinuod, katingalahan kaayo kana nga makapahupay sa kasingkasing nga sugilanon diin atong madungog nga ang usa ka makasasala, nga daw walay paglaum sa kaluwasan, nahimong, labaw pa sa tanang gilauman, usa ka balaan ug, labaw pa, usa ka martir para kang Kristo, sama ni San Bonifacio, nga sa iyang malibog nga kinabuhi nag-alagad sa sala, apan sa ulahi nahimong usa ka magtug-an sa iyang pagtuo, usa ka maisugong asketa ug usa ka himayaong nag-antos alang kang Kristo. Sa iyang maluoy nga kinabuhi, si Bonifacio ulipon sa sala; apan aduna siyay pipila ka angay dayegong hiyas: siya maloloy-on sa mga kabus, mahigugmaon sa mga biyahero, ug matinubag sa tanan nga naa sa kalisdanan; sa uban naghatag siya og daghang limos, sa uban gidala niya ang kahupayan uban sa gugma, ug sa uban pa nagtanyag siya og tabang uban sa kaluoy. Tungod sa lig-on niyang tinguha sa pagbag-o, si Boniface kanunay nga nag-ampo sa Dios aron luwason Siya kaniya gikan sa mga panukso sa yawa ug tabangan siya nga mahimong agalon sa iyang kaugalingong mga tinguha ug mga pagbati. Ug ang Ginoo wala balibari ang Iyang alagad, ni gitugotan Siya nga malubong pa gayud sa hugaw sa sala, kondili gipili Niya nga ipahapsay ang tanan aron ang iyang hugaw nga mga buhat matabonan sa pag-ula sa iyang kaugalingong dugo; ug pinaagi niining maong buhat, ang iyang kalag nahimong, daw, usa ka maharlikang purpura nga kapa ug gikoronahan sa korona sa martir. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Niadtong panahona, adunay grabeng pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; ang lawom nga kangitngit sa idolatría mitabon sa tibuok Sidlakan, ug daghang mga magtutuo ang gipahirapan ug gipatay tungod kang Kristo. Misulod sa hunahuna ni Ginang Boniface Aglaida ang usa ka makaluwas nga hunahuna ug usa ka kusgan, dili mapugngan nga tinguha nga makuha ang mga relikya sa martir sa iyang panimalay. Tungod kay wala siyay sulugoon nga mas matinud-anon o mas masinabtanon kay kang Boniface, gitawag niya siya, gipadayag kaniya ang iyang tinguha, ug miingon sa sekreto:

'Ikaw mismo nakahibalo, igsoon sa Kristo, kung unsa kita ka hugaw tungod sa atong mga sala, nga wala gyud magtagad sa umaabot nga kinabuhi ug sa atong kaluwasan; unsaon man nato pagpakita sa atubangan sa Makahadlok nga Paghukom sa Dios, diin kita pagahukman sa grabeng pag-antos sumala sa atong mga binuhatan? Apan nakadungog ako gikan sa usa ka matinud-anong tawo nga kon kinsa ang adunay mga relikya sa mga martir ni Kristo ug magpasidungog niini, makadawat sila og tabang padulong sa kaluwasan, ug ang sala dili mosaka sa panimalay niadtong tawo, aron ang maong tawo makab-ot pa gani ang walay katapusang kalipay nga gihatag sa mga balaan nga martir. Karon, ingon nila, daghan ang nagbuhat og kaisug alang kang Kristo, ug pinaagi sa paghalad sa ilang mga lawas sa pag-antos, nakadawat sila sa mga korona sa pagkamartir. Buhata ko og usa ka pabor: miabot na ang panahon aron ipakita nimo kanako kon tinuod ba gyud nga gihigugma ko nimo. Dali ngadto sa mga yutang naglagot ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug paningkamoti nga madala kanako ang relikya sa usa sa mga balaang martir, aron mahatagan ko kini og dungog nga pag-idolo sa akong panimalay, pagtukod og simbahan nga gipahinungod kanang martir, ug kanunay siya akong giya, magbabantay, ug kanunayng manamahayaw sa atubangan sa Dios.

Pagkahuman maminaw kang Aglaida, malipayong misugot si Bonifacio sa iyang sugyot ug gipadayag ang hingpit niyang pagkaandam sa pagpanaw. Gihatagan siya sa iyang ginoo og daghang bulawan, kay imposible makuha ang mga lawas sa mga martir kung walay gasa ug bulawan: ang mga walay Diyos nga manlutos, sa ilang

pagtan-aw sa dakong gugma ug kadasig sa mga Kristohanon alang sa mga relikya, dili kini ihatag nga libre, kundili gibaligya kini sa taas nga presyo, aron makakuha sila og dako nga kita. Gikuha ni Onuphrius ang daghang bulawan gikan sa iyang hinigugma—ang usa ka bahin aron bayran ang mga relikya sa mga martir, ug ang usa ka bahin aron ihatag nga limos sa mga kabus—ug nag-andam usab siya og daghang matang sa insenso, mga lino nga panapton, ug tanang butang nga gikinahanglan aron tabunan ang bililhon nga mga lawas sa mga martir. Nagdala pa siya og daghang ulipon, katabang, ug kabayo, ug mibiyahe siya. Samtang nagbiya na siya sa balay, miingon siya sa iyang ginagmay samtang nagkatawa:

'Ug unsa man ang mahitabo, akong ginoo, kung dili ko makakita ug lawas sa martir, ug ang akong kaugalingong lawas, nga gipaka-antos alang kang Kristo, dad-on ngadto kanimo—dawaton ba nimo kini uban sa dungog?'

Si Aglaida, nga nagkatawa, gitawag siya nga hubog ug makasasala ug, samtang gisaway siya, miingon:

'Karon dili panahon sa pagpanag-aw, akong igsoon, kondili alang sa pagrespeto. Kinahanglan mag-amping ka pag-ayo batok sa tanang dautang binuhatan ug pagpanamastamas samtang nagbiyahe ka: ang usa ka balaan nga buluhaton kinahanglan buhaton nga may dungog ug husto, ug niining panaw kinahanglan magpabilin kang mapainubsanon ug may pagpugong sa kaugalingon; hinumdumi nga hapit na nimo pag-alagad ang mga balaan nga relikya, nga kita dili takos dili lang hikapon, apan bisan tan-awon. Lakaw sa kalinaw; hinaut nga ang Dios, nga nagporma nga sulugoon ug nagbubo sa Iyang dugo alang kanato, pasayloon ang atong mga sala ug magpadala sa Iyang Anghel kanimo, nga maggiya kanimo sa usa ka maayong ug luwas nga dalan.

Gikuptan ni Boniface sa kasingkasing ang sugo sa iyang hinigugma ug mibiyahe, samtang naghunahuna kung unsa ang iyang hikapon gamit ang iyang hugaw ug makasasala nga mga kamot. Nagsugod si Bonifacio sa pagmasubo tungod sa iyang mga nangaging sala ug nagpasiya nga magpuasa: dili mokaon og karne, dili moinom og bino, kondili mag-ampo nga matinud-anon ug kanunay, aron siya makaabot sa kahadlok sa Dios. Karon, ang kahadlok mao ang amahan sa pagmatngon, ug ang pagmatngon mao ang inahan sa kalinaw sa sulod, diin moturok ang sinugdanan ug gamot sa paghinulsol. Busa, gitamnan ni Boniface sa iyang kaugalingon ang gamot sa paghinulsol; nagsugod sa kahadlok sa Dios, sa pagsusi sa kaugalingon ug sa walay hunong nga pag-ampo, gipalambo niya sa iyang sulod ang tinguha alang sa hingpit nga kinabuhi.

Sa pag-abot ni Bonifacio sa Asia Minor ug pagsulod niya sa bantog nga siyudad sa Tarsus sa Cilicia[31] , usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang nagpadayon didto ubos sa Emperador Diocletian ug sa iyang kauban nga si Maximian, ug ang mga magtutuo gipailawom sa grabeng pagpanamastamas. Gibilin niya ang iyang mga sulugoon sa inn ug gisugo sila nga magpahulay, samtang siya mismo, nga wala magpahulay, dayon midiretso aron masaksihan ang pag-antos sa mga martir nga iyang nadungog kaniadto. Pag-abot niya sa lugar sa pagpanakit, nakita ni Bonifacio ang daghang katawo nga nagtigum aron motan-aw sa mga pagpanakit nga gihimo batok sa mga Kristohanon. Giakusahan silang tanan sa usa ra ka kalapasan: ang Kristohanong pagtuo ug usa ka matinud-anong kinabuhi; apan ang mga pagpanakit nga gihimo kanila lainlain ug dili patas: ang usa gibitay nga nakalukop, samtang nagdilaab ang kalayo sa yuta sa ilawom niya, ang usa gibitay sa porma sa krus sa upat ka poste; ang usa naghigda nga gipikas sa duha ang iyang lawas; ang uban gikiskis sa hait nga instrumento sa ilang mga tigpahirap; ang usa gikuhag ang mga mata; ang usa giputol-putol ang mga bukton ug tiil; ang usa gisaksak sa usa ka poste ug, pagkahuman gipataas gikan sa yuta, gisaksak ang poste sa yuta aron kini moabot sa iyang liog; ang usa gibali ang mga bukog; ang usa giputol ang mga bukton ug mga tiil, ug nagliligid-ligid siya sa yuta sama sa bola; apan sa matag nawong makita ang espirituhanong kalipay, kay samtang nag-antos sila sa mga pag-antos nga dili madala sa tawo, gipalig-on sila sa grasya sa Dios. Gitan-aw pag-ayo ni Balaan Bonifacio ang tanan niini, usahay namangha sa maisugong paglahutay sa mga martir, usahay nangandoy nga makab-ot usab niya ang ingon nga korona; unya, napuno sa langitnong kadasig ug nagtindog sa tunga-tunga sa maong dapit, gisugdan niya ang pagyakap sa tanan nga nagpaila nga martir—nga aduna na dayon kapin sa baynte—ug sa tingog nga klaro nga madungog sa tanan, miingon siya:

---

[31] Cilicia – usa ka probinsya sa Roma sa habagatan-sidlakan sa Asia Minor. – Tarsus – usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad niining probinsya, nahimutang sa habagatan nga bahin niini, sa usa ka mabungahong kapatagan duol sa suba nga Cydnus, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediterraneo dili kaayo layo sa siyudad – hangtod karon nagpabilin nga usa ka hinungdanong sentro sa kalakalan.

'Dako ang Kristohanong Dios! Dako Siya, kay gitabangan Niya ang Iyang mga sulugoon ug gipalig-on sila sa ingon ana kadako nga mga pag-antos!'

Pagkahuman niya og sulti niini, iyang gisugdan pag-usab ang paghikap sa mga martir ug paghalok sa ilang mga tiil uban sa gugma; ug alang sa kadtong walay tiil, giyakap niya ang nahibilin nilang mga lawas, gipislit kini sa iyang dughan samtang gitawag sila nga ' '—ang mga bulahan—tungod kay, human nila nga maisugong pag-antos sa ilang mubo nga mga pag-antos, makadawat dayon sila sa walay katapusang pahulay, kahupayan ug walay katapusang kalipay; sa samang higayon, nag-ampo si Boniface alang sa iyang kaugalingon, nga siya usab mahimong kauban sa mga martir sa ingon nga buhat ug kaambit sa korona nga ilang madawat gikan sa Tagahatag sa mga Buhat – si Kristo. Ang tibuok katawoan mitutok sa iyang pagtan-aw, labi na ang huwes nga nagpahirap sa mga balaan nga martir. Sa dihang nakita niya sa iyang atubangan, sa pagkatawo ni Bonifacio, usa ka estranghero ug dili mailhi nga tawo, nangutana siya: kinsa man siya ug asa siya gikan? Ug dayon gisugo niya nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan, nangutana siya:

'Kinsa ka?'

'Kristohanon!' tubag sa santo.

Apan gusto sa huwes nga mahibal-an ang iyang ngalan ug asa siya gikan. Sa tubag, miingon ang santo:

'Ang akong unang ug labing pinalanggang ngalan mao ang Kristiyano; gikan ako dinhi sa Roma, ug kung gusto nimong mahibal-an ang ngalan nga gihatag kanako sa akong mga ginikanan, ako gitawag nga Bonifacio.'

'Mao na, Bonifacio,' ingon sa huwes, 'simba ang among mga dios sa dili pa nako piraw-pirawon ang imong unod ug bukog, ug ihalad sila og halad. Unya hatagan ka og daghang panalangin, mapalig-on nimo ang mga dios, malikayan nimo ang mga pag-antos nga naghulga kanimo, ug makadawat ka og daghang gasa gikan kanamo.'

Sa pagtubag niini, miingon si Vonifatius:

'Dili unta ko motubag sa imong mga pulong, apan isulti ko pag-usab ang akong gisulti na daghang higayon: Kristohanon ako, ug kana ra ang imong madungog gikan kanako; ug kung dili nimo gusto madungog kini, buhata nako ang imong gusto!'

Sa diha nga nahuman ni Bonifacio ang paglitok niining mga pulong, gisugo dayon sa huwes nga hubaron siya, isabit nga nakalukop, ug bug-at kaayo nga latigon. Ug ang balaan gilati og grabe kaayo nga ang dagkong piraso sa unod nahulog gikan sa iyang lawas, nga napadayag ang iyang mga bukog. Siya, bisan pa man, sama sa wala gyud nabati og kasakit ug wala magtagad sa mga samad nga iyang nadawat, gitutok lang gayud ang iyang panan-aw sa mga balaan nga martir, nga nakakita sa ilang pag-antos isip ehemplo alang sa iyang kaugalingon ug nakakaplag og kahupayan sa kamatuoran nga giisip siya nga takus nga mag-antos alang kang Kristo uban kanila. Unya gisugo sa tigpahirap nga pahupayon gamay ang iyang pag-antos ug, sa usa ka pagsulay pag-usab sa pagpangumbinsi kaniya pinaagi sa mga pulong, miingon:

'Bonifacio, himoa kining sinugdanan sa imong pag-antos nga magsilbing pahimangno kanimo kung unsang dalan ang imong pilion: nakasinati na ka karon og dili matag-an nga pag-antos; paminawa na, ikaw nga salbahis, ug ihalad ang imong sakripisyo, kay kon dili, ipailawom ka dayon sa mas grabe ug mas makalilisang nga mga pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Ngano man imong gisugo ko sa pagbuhat sa dili angay, ikaw buang! Dili gani nako kaya madungog ang ngalan sa inyong mga dios, apan gisugo pa ko nimo nga maghalad kanila!'

Unya ang huwes, sa dakong kasuko, nagsugo nga tuslokon ang matalom nga dagom ilawom sa mga kuko sa iyang mga kamot ug tiil, apan ang santo, nga nagtutok sa langit ang iyang mga mata ug hunahuna, nag-antos niini sa hilom. Unya ang hukom naghimo og bag-ong pagpanakit: gisugo niya nga tunawon ang lata ug ibubo sa baba sa santo. Samtang gitunaw ang lata, ang santo, nga nagtangay sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo:

'O Ginoo akong Dios, Hesukristo, nga nagpalig-on kanako sa mga pag-antos nga akong naagian, ubanan ako karon, ug pahupaya ang akong pag-antos. Ikaw ra ang akong kadasig: hatagi ako, busa, og klarong timaan nga Ikaw nagtabang kanako sa pagdaog batok kang Satanas ug niining dili matarong nga huwes: alang sa Imong ngalan, ingon nga Ikaw mismo nakahibalo, nag-antos ako.

Pagkahuman niini nga pag-ampo, si Bonifacio mituyok ngadto sa mga balaang martir uban ang hangyo nga pinaagi sa ilang mga pag-ampo, tabangan siya nila nga makasugakod niining makalilisang nga pag-antos. Ang

mga mananakit, nga miduol kaniya, gipugos ang iyang baba gamit ang mga puthaw nga instrumento ug gibubo ang natunaw nga tingga sa iyang tutunlan, apan wala nila masamari ang santo. Ang mga nanan-aw sa pagpanakit, sa pagkakita sa ingon ana ka malupit, nangurog ug misugod sa pag-ingon:

'Dako ang Kristohanong Dios! Dako ang Hari – si Cristo! Nagtuo kami tanan Kanimo, O Ginoo!'

Samtang nagasinggit sila niini, mitultol silang tanan sa duol nga paganong templo, nga gustong laglagon kini, samtang kusgan nilang gisaway ang huwes ug naglabay og mga bato kaniya, nga nagtinguha sa pagpatay kaniya. Ang huwes, mibangon gikan sa lingkoranan sa paghukom, milayas nga napasubo paingon sa iyang balay, samtang gisugo ni Boniface nga siya bantayan.

Sa buntag, sa dihang nahunong na ang kagubot ug mikunhod ang pag-alsa sa katawhan, mibalik ang huwes sa iyang lingkoranan ug, pagtawag kang Boniface, gisal-ut ang ngalan ni Kristo ug giyagong ang paagi sa pagkrusipi ni Kristo. Ang santo, nga dili na makasustiner sa mga panamastamas batok sa iyang Ginoo, siya mismo ang misulti og daghang mga pulong nga nakapasuko pag-ayo sa huwes, nga gitamastam usab ang mga diyos nga walay kalag ug gisaway ang pagkabuta ug pagkabuang sa mga nagasimba kanila; ug sa pagbuhat niya niini, mas gipapasuko pa gyud niya ang huwes, nga dayon misugo nga painiton ang usa ka kaldero nga puno sa katamisan ug itambog ang balaan nga martir . Apan wala biyai sa Ginoo ang Iyang alagad: kalit lang nga usa ka Anghel ang mibaba gikan sa langit ug mibubo og tubig sa martir sa kaldero; ug sa dihang gibubo ang katam-is, misiga ang kusog nga kalayo sa palibot, nga gisunog ang daghang walay Dios nga pagano nga nagbarog duol. Ang santo, bisan pa man, migawas nga wala'y samad, nga wala gyud masamdan bisan gamay gikan sa katam-is o sa kalayo. Unya ang tigdusa, sa pagkakita sa gahum ni Kristo, nahadlok nga basin siya mismo ang masakitan, ug gisugo nga dayon putlon sa ulo si Bonifacio. Gidakop sa mga sundalo ang martir ug gidala siya sa pagpatay. Apan ang santo, pagkahuman nangayo og gamay nga panahon aron pag-ampo, mituyok paingon sa sidlakan ug nag-ampo:

'Ginoo, Ginoong Dios! Ihatag kanako ang Imong kaluoy ug pagka-tabang kanako, aron ang kaaway, tungod sa akong mga sala—nga nabuhat sa kawalay-huna-huna—dili makababag sa akong dalan paingon sa langit, kondili dawata ang akong kalag sa kalinaw ug ihap-a ako sa taliwala sa mga balaan nga martir nga nagbubo sa ilang dugo alang Kanimo ug nagpabilin nga matinud-anon sa pagtuo hangtod sa katapusan; ug luwasa ang panon, nga napalit sa Imong bililhon nga Dugo—ang Imong katawhan, O Kristo, nga mahal kanako—gikan sa tanang dautan ug paglimbong sa pagano, kay Ikaw panalanginan ug buhi hangtod sa kahangturan!

Pagkahuman sa pag-ampo, gipanaug ni Bonifacio ang iyang ulo sa ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo; midagayday ang dugo gikan sa iyang samad kauban ang gatas. Ang mga dili motuo, sa pagkakita niini nga milagro, dayon mibaling sa Kristo—nga nag-ihap og mga 550 ka tawo—ug, sa pagbiya sa ilang makalilisang nga mga dios-diosan, miapil sa mga matinud-anon. Mao kana ang kamatayon ni San Bonifacio, nga sa dihang mibiyahe siya gikan sa iyang panimalay, nagtagna sa iyang hinigugma, uban sa katawa, sa butang nga iyang gipamatud-an ug natuman sa buhat: '[32] '.

Samtang nagpaabot, ang mga higala ni Bonifacio ug ang mga sulugoon ni Aglaida, nga miuban kaniya aron pangitaon ang mga relikya, naglingkod sa karwahehan, wala silay nahibaloan sa nahitabo, ug naghulat kang Bonifacio. Sa dihang wala siya mobalik pag-abot sa gabii, nabigla sila; ug sa dihang wala siya makita sa tibuok gabii, ug bisan pa sa sunod buntag, nagsugod sila sa paghusga kaniya ug sa pagbinuang batok kaniya (sama sa ilang kaugalingong paghisgot sa ulahi), nga nagtuo nga hubog siya sa lain nga dapit ug nag-uban sa mga puta:

'Aw,' ingon nila nga nagkatawa, 'mao diay ni ang paagi nga pag-anhi sa atong si Boniface aron pangitaon ang mga balaang relikya!'

Apan tungod kay wala siya mobalik pagkasunod gabii o sa ikatulong adlaw, nabalaka na sila ug nangita kaniya, naglibot sa tibuok lungsod ug nangutana bahin kaniya. Sa dihang swerte, o mas tukma pa, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakasugat sila og usa ka tawo nga igsoon sa komentador nga si[33] , ug nangutana sila kaniya kon nakakita ba siya og usa ka lalaki, usa ka biyahero, nga niabot dinhi. Mitubag siya nga gahapon usa ka langyaw nga lalaki, human masinati ang pag-antos alang kang Cristo sa dapit sa pagpanakit, gisilotan sa kamatayon ug giputol ang ulo gamit ang espada.

'Wala ko kahibalo,' matod niya, 'mao ba kana ang inyong gipangita? Sultihi ko, unsa man siya dagway?'

---

[32] Si San Bonifacio, ang martir, nag-antos ug namatay niadtong 19 Disyembre 290.

[33] Alang sa opisina ug mga katungdanan sa commentarii, tan-awa ang p. 987, nota 1.

Gihulagway nila ang hitsura ni Bonifacio—nga gamay siya ug tangkad ug pula ang buhok—ug gihisgutan usab nila ang ubang talagsaong dagway sa iyang nawong. Unya miingon ang lalaki kanila:

'Sigurado gayud nga kini ang imong gipangita!'

Apan wala sila motuo kaniya, miingon:

'Wala ninyo kaila sa tawo nga among gipangita.'

Ug samtang nag-istorya sila sa ilang kaugalingon, ilang gihinumduman ang kaniadto nga kinaiya ni Vonifatius, ilang gipangdaot siya ug miingon:

'Sigurado ba nga ang usa ka hubog ug malandi mag-antos para kang Kristo?!'

Apan ang igsoon sa komentador nagbarug gihapon sa iyang gituohan.

'Sa gawas, usa ka tawo sama sa imong gihulagway tinuod nga gipangtortyur sa korte gahapon ug sa miaging adlaw,' matod niya, 'apan unsa may makapugong kaninyo? Adto kamo ug tan-awa sa inyong kaugalingon ang iyang lawas nga naghigda diin siya giputol ang ulo.'

Mibiyahe sila aron sundon ang lalaki ug nakaabot sa lugar sa pagkamartir, diin adunay usa ka guwardiya militar nga gibutang aron mapugngan nga kuhaon sa mga Kristohanon ang mga lawas sa mga martir. Ang lalaki nga nanguna mitudlo sa martir nga giputol ang ulo nga naghigda didto ug miingon:

'Dili ba kini ang inyong gipangita?'

Sa pagkakita nila sa lawas sa martir, dali dayon nilang nakaila sa ilang higala; ug sa dihang gibutang ang iyang ulo, nga nagbulag, sa iyang lawas, hingpit silang nakumbinse nga mao gyud kini si Bonifacio, ug dako kaayo ang ilang katingala; sa samang higayon, nabati nila ang kaulaw, kay naghunahuna ug nagsulti sila og dautan batok kaniya, ug nahadlok k a basin silotan sila tungod kay gisilotan nila ang santo ug giyamakan ang iyang kinabuhi, nga wala nila masayri ang mga hunahuna sa iyang kasingkasing o ang iyang maayong tuyo.

Samtang nagtutok sila sa nawong sa santo ug napuno sa dakong katingala, kalit nilang nakita nga hinay-hinay nga nag-abli si Bonifacio sa iyang mga mata ug nagtan-aw kanila nga malumo, daw sila iyang mga higala; ang iyang mga ngabil nagngisi, ug ang iyang nawong nagdan-ag, daw aron ipakita nga iyang gipasaylo ang tanan nilang mga sala batok kaniya.

Nahadlok ug nalipay kaayo sila, ug samtang nagahulog ang init nilang mga luha, nagahilak sila ibabaw kaniya, nga nag-ingon:

'Alagad ni Cristo, pasayloa ang among mga sala, kay among gisilotan ang imong kinabuhi nga dili matarong ug among gisal-ut ka sa dili paghunahuna!'

Unya gihatagan nila og 500 ka bulawan nga sinsilyo ang daotan nga mga tawo ug gikuha ang lawas ug ulo ni San Bonifacio; pagkahuman nila kini pahiran sa humot nga pahid, ilang gilukot kini sa limpyo nga mga sudlo ug, pagkahuman ibutang sa usa ka reliquaryo, mibiyahe pauli, nagdala sa lawas sa martir ngadto sa ilang agalon. Sa dihang nagkadool na sila sa Roma, usa ka anghel sa Dios ang nagpakita kang Aglaida sa usa ka damgo ug miingon:

'Andam kamo sa pagdawat sa kaniadto inyong alagad apan karon nahimong among igsoon ug kauban nga ministro; dawata kamo ang kaniadto inyong ulipon apan karon siya na ang inyong agalon, ug pasidunggi siya uban sa pagpasidungog, kay siya ang magbabantay sa inyong kalag ug magpanalipod sa inyong kinabuhi.'

Pagmata niya, napuno siya sa kahadlok sa Ginoo; dayon gidala niya ang pipila ka respetadong klero ug migawas aron sugaton si balaan nga martir Bonifacio, nga kaniadto gipadala niya ingon ulipon, ug sa iyang pagbalik gidawat niya siya sa iyang balay uban sa pagrespeto ug mga luha, isip iyang agalon. Ug iyang gihinumduman ang propesiya nga gipahayag sa santo sa dihang mibiyahe siya, ug nagpasalamat sa Dios, nga naghan-ay aron si San Bonifacio, alang sa iyang kaugalingong mga sala ug sa iya, nahimong halad nga makapahimuot sa Dios. Sa iyang panimalay, nga nahimutang 50 ka stadia gikan sa Roma[34] , Nagpatukod si Aglaida og katingalahang simbahan sa dungog sa balaan nga martir nga si Bonifacio, ug gibutang niya ang iyang balaang relikya sa sulod niini, human daghang mga milagro ang nagsugod sa paghitabo pinaagi sa pag-ampo sa

[34] Ang stadiyo usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 88 ka fathom; busa, ang 50 ka stadiyo hapit na moabot sa 9 ka verst. Ang ulo ni San Bonifacio sa ulahi nakita sa Constantinople niadtong 1200 sa Rusong peregrino nga si Anthony. Sa ibabaw sa simbahan ni San Bonifacio sa Roma, nga gitukod para kaniya ni Aglaida, gitukod pagkahuman ang usa ka mas lapad nga simbahan nga gihalad kang San Alexius, usa ka tawo sa Dios; ang mga relikya gibalhin gikan sa ubos nga simbahan ngadto sa bag-ong simbahan sa ibabaw, diin sa sakristiya niini karon ginatipigan nga bulag ang ilang mga balaan nga ulo.

martir: ang mga masakiton nanaog sa daghang paagi, ang mga demonyo napalayas gikan sa mga tawo, ug daghan nga nag-ampo sa lubnganan sa santo ang natubag ang ilang mga hangyo.

Sa ulahi, ang bulahang Aglaida mismo, pagkahuman niyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug nanginahanglan, mibulag sa kalibutan; ug, pagkahuman siya mabuhi og dugang 18 ka tuig sa lawom nga paghinulsol, siya namatay nga malinaw ug nabalik sa balaang martir nga si Boniface, ug gilubong siya tupad sa iyang lubnganan[35] .

Busa, kining pares nga mga santo, human sa milagrosong pagbag-o sa ilang kaniadto nga kinabuhi, nakaabot sa usa ka bulahan nga katapusan: ang usa, nga nahugasan ang iyang mga sala sa iyang kaugalingong dugo, gihimong takus sa korona sa martir, samtang ang usa pa, pinaagi sa mga luha ug kinabuhi sa pagka-mapainubsanon, gipanlimpyo ang iyang kaugalingon gikan sa kahugawan sa unod; ug ang duha napamatud-an nga matarong ug walay sala sa atubangan sa Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Santo Bonifacio nga Maloloy-on, Obispo sa Ferentium

Gisaulog sa ika-19 sa Disyembre

Si San Bonifacio[36] , lumad sa rehiyon sa Tuscan[37] sa Italya. Sukad pagkabata, nailhan siya tungod sa iyang gugma sa mga kabus; matag makakita siya og usa ka hubad, iyang tangtangon ang iyang kaugalingong sinina ug panapton ang hubad niini, mao nga usahay mobalik siya sa balay nga walay tunika, usahay walay kapa[38] , ug ang iyang inahan, usa ka kabus nga balo, kanunay masuko kaniya ug moingon:

'Walay pulos imong gibuhat, pagpanapton sa mga kabus samtang ikaw mismo kabus.'

Usa ka adlaw misulod siya sa iyang kamalig, diin gitipigan ang pan sulod sa tibuok tuig, ug nakit-an niyang walay sulod: si Bonifacio, ang iyang anak, tinago niyang gihatag kini tanan sa mga kabus, ug ang iyang inahan misugod sa paghilak, gipukpok ang iyang nawong ug misinggit:

"Lagmit ko! Asa kaha ko makakuha og pagkaon para sa tibuok tuig, ug unsaon nako pagkaon sa akong kaugalingon ug sa akong pamilya?"

Miadto kaniya si Boniface ug gisulayan siyang pahupayon; apan sa dihang, bisan pa sa iyang kusog nga paghilak, wala gihapon niya mapakalma ang iyang inahan pinaagi sa iyang mga pulong, nangayo siya kaniya nga mogawas lang sa kamalig bisan sa usa ka gutlo. Pagkahuman migawas ang iyang inahan, gisirad-an ni Boniface ang pultahan sa kamalig, mihigda siya sa yuta ug misugod sa pag-ampo sa Dios – ug sa kalit lang napuno sa trigo ang kamalig. Si Boniface, pagkahuman siya mipasalamat sa Dios, gitawag niya ang iyang inahan; sa dihang nakita niya nga puno na og liso ang kamalig, napahupay siya ug gidayeg ang Dios. Sukad niadto, wala na niya gipugngan ang iyang anak sa paghatag kutob sa iyang gusto sa mga kabus, kay nakita niya sa iyang anak ang dako kaayong pagtuo nga wala siya magkawad-on sa paghatag og limos ug nakadawat sa bisan unsa nga iyang gihangyo sa Ginoo. Ang inahan ni Boniface nag-atiman og mga manok sa ilang balay, nga kanunay gikawat sa usa ka soro, hinungdan sa kapildihan sa kabus nga balo. Usa ka adlaw, samtang nagbarog si batan-ong Bonifacio sa iyang pultahan, nakita niya ang soro nga miabot sama sa kanunay, midakop og langgam ug midagan paingon sa kabukiran. Sa kasubo sa iyang inahan, midagan siya paingon sa simbahan, nahulog sa yuta ug sa iyang pag-ampo, nagreklamo siya kang Dios bahin sa soro, nga nag-ingon:

---

[35] Sumala sa Romanong Akta sa mga Balaang Martir ug sa Griyegong Synaxarion sa monghe sa Bukid Athos nga si Nicodemus, si Aglaida, pagkahuman sa iyang mga buhat, gihatagan pa gani og gasa sa paghimo og mga milagro ug pagpahawa sa mga demonyo; gibilang siya sa mga santo, ug ang iyang pista gisaulog kauban ang pista sa Balaang Martir nga si Boniface.

[36] Si San Bonifacio nga Maloloy-on nabuhi sa ika-6 nga siglo.

[37] Ang Tuscia – nga nailhan usab nga Etruria – usa ka karaang rehiyon sa sentral Italya, nahimutang tali sa Dagat Tyrrhenian ug sa Kabukiran sa Apennine, sa amihanan sa Roma.

[38] Ang chiton mao ang Griyegong ngalan sa ilawom nga sinina (tunic); sa mga katawhang Sidlakan, ang 'svita' o 'svitka' nagtumong sa gawas nga sinina nga yano ug magaspang.

'Ginoo, tinuod ba nga kabubut-on Nimo nga dili ko mabuhi sa paningkamot sa akong inahan? Apan ania karon, ang soro moanha ug mangawat sa among pagkaon!'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mibalik si Bonifacio sa balay ug nakita niya ang maong salot nga fox nga misulod sa ilang bakuran, nagbitbit sa gipangawat nga langgam sa iyang baba; gipagawas niini buhi ang langgam sa atubangan ni Bonifacio, ug dayon namatay kini sa diha-diha dayon. Busa maminaw ang Dios sa mga nagbutang sa ilang paglaum kaniya bisan pa sa gagmay nga butang, kay dako ang iyang pag-amuma kanato, aron nga, bisan gamay pa ang nadawat nato gikan kaniya, maglaum kita nga makadawat pa gayud og labaw pa kon mahimo.

Si San Bonifacio pagkahuman gitudlo nga obispo sa siyudad sa Ferentium[39] , ug ang iyang daghang mga milagro gisaysay sa presbiterio nga si Gavdennius, nga sulugoon sa santo ug nakasaksi sa iyang kaugalingong mga mata sa tanan niyang gihimo. Ang obispado sa Ferentium anaa sa dakong kakabus, nga nagsilbi nga magbalantay sa pagpaubos alang sa mga deboto; Ang obispo wala'y yutang simbahan aron masuportahan ang iyang kaugalingon, gawas sa kita gikan sa usa ka ubasan nga iya sa simbahan. Sa usa ka higayon, adunay kusog nga ulan sa yelo nga naglaglag sa tanang baging nagbunga, mao nga pipila ra ka hugpong sa ubas ang nabilin sa ubang baging. Sa pag-abot ni Balaan Bonifacio sa ubasan, nakita niya nga ang tanan nadaut ug misugod siya sa pagpasalamat sa Diyos nga, sa iyang pagka-imol, karon nag-antos na siya sa mas dakong kakabus. Pag-abot sa panahon nga maghinog na ang mga ubas, si Bonifacio, sumala sa iyang batasan, mitudlo og tigbantay ug gisugo nga bantayan pag-ayo ang nahibilin nga mga hugpong sa ubas. Usa ka adlaw, gisugo niya si presbiterio Constantius, ang iyang apo, nga hugasan ang tanang sudlanan sa bino sa balay sa obispo ug, sumala sa batasan, pahiran kini og pitch. Pagkadungog niini, ang presbiteryo nabigla kaayo nga, bisan wala'y bino, nagmando siya nga andamon ang mga sudlanan sa bino. Wala siya kaisog mangutana nganong kinahanglan andamon ang mga sudlanan, apan sa pagsunod sa mando, gibuhat niya ang tanan sumala sa naandan. Si Onuphrius, pagkasulod niya sa ubasan ug pagkatigom og pipila ka hugpong sa ubas, gidala kini niya sa gilingan sa ubas[40] ug gisugo ang tanan nga mobiya sa lugar, samtang siya nagpabilin uban sa usa ka batang lalaki, nga iyang gisugo nga ipiga ang tanan niining pipila ka hugpong sa ubas sa gilingan. Sa dihang nagsugod na og dagayday hinay-hinay ang bino gikan sa pugon sa bino, gikuha kini sa santo sa usa ka sudlanan ug hinay-hinay niyang gibubo sa tanang andam nga pitser aron kini panalanginan, gibahinbahin ang bino aron hapit lang mabasa ang mga sudlanan niini. Sa ingon niini, gipanalanginan ni Bonifacio ang tanang sudlanan, gitawag ang presbiteryo ug gisugo siya nga tawgon ang mga kabus, aron, sumala sa kostumbre, sila moanha ug kuhaon ang pipila sa bag-ong bino nga naa sa mga sudlanan. Unya ang bino sa palyete misugod sa pagdaghan, aron mapuno ang tanang sudlanan nga gidala sa mga kabus. Ang santo, sa dihang nakita niya nga igo na ang bino para sa tanan nga miabot, gisugo ang batang lalaki nga mobiya sa lagayan sa bino, giselyohan ang bodega sa bino, gibutangan kini og selyo, ug misulod sa simbahan. Paglabay sa tulo ka adlaw, gitawag ni Boniface ang presbiterio nga si Constantius ug, pagkahuman sa pag-ampo, gibuksan niya ang pultahan sa silid-imbakan sa bino; didto iyang nakita nga ang tanang sudlanan ug pitsil, diin hinay-hinay nga gibuboan og bino alang sa panalangin, nagbubo sa bino nga puno sa bula, nga sobra pa gani nga nag-awas misobra sa mga kilid; bisan ang yuta nababad sa bino, ug kon napalangan pa ug gamay ang obispo sa pagsulod sa silid-imbakan, ang tibuok yuta untang natabunan sa nabubo nga bino. Sa dihang ang presbiter, pagkakita niini, natingala kaayo, gipugngan siya sa santo nga dili mosulti niini bisan kinsa, tungod sa kahadlok ug paglikay sa walay pulos nga himaya sa tawo. Sa lain nga higayon, sa dihang gisaulog ang pista sa balaan nga martir nga si Proclus, usa ka maharlika gikan sa maong siyudad nga ginganlan og Fortunatus nangayo kang Santo Bonifacio, pagkahuman sa serbisyo alang sa balaan nga martir, nga moanha sa iyang balay ug maghatag og panalangin; wala siya magdumili, tungod kay si Fortunatus nangayo kaniya uban sa pagtuo ug tinuod nga gugma. Si Bonifacio, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, miadto sa balay ni Fortunatus aron magpangaon. Sa wala pa niya, sumala sa iyang batasan, pagpasalamat sa pagkaon, usa sa mga mananagsawà mitindog sa pultahan nga nagdala og unggoy ug misugod sa pagtukar sa simbal[41] . Ang santo, sa pagdungog sa tingog sa simbal, nasuko ug miingon:

---

[39] Ferentium – usa ka siyudad sa karaang Etruria, sa Italya; karon mga ruina sa Ferento.

[40] Tochilo – usa ka lungag diin gipisil ang hinog nga ubas aron makahimo og bino gikan sa katas niini; ang ubas gipisil gamit ang espesyal nga himan o sa tiil lang.

[41] Cymbal – usa ka karaang instrumento sa perkusyon nga hinimo sa metal nga disk, diin sa tunga niini gitaod ang usa ka strap o pisi aron ikabit sa tuo nga kamot. Ang cymbal gihampak batok sa lain nga cymbal nga gisul-ob sa wala nga kamot, nga maoy naghimo sa tunog.

'Ala, kining dautang tawo patay na, tinuod gayud nga patay! Miabot ko aron mokaon ug wala pa gani ko makapamulong sa kanunayng pagdayeg sa Dios, sa dihang gi-istorbohan na ko niya, miabot uban sa usa ka unggoy ug nagpatugtog sa simbal!'

Gidugang niya:

'Adto, hatagi siya og pagkaon ug ilimnon, apan hibaloa nga patay na siya.'

Ang dautang tawo, pagkahuman niya pagkuha sa pan ug bino, hapit na unta mobiya sa ganghaan, apan kalit lang nahulog ang usa ka dakong bato gikan sa luyo ug mibangga sa iyang ulo; natumba ang payaso sa yuta ug, hapit nangamatay, gidala sa mga tawo pauli sa ilang mga bukton, ug sa sunod adlaw dayon, sama sa gipanghimatuud sa santo, namatay siya. Busa, angay gayud nga tahuron ug pasidunggan sa tawo ang balaang mga santo sa Dios, kay sila mao ang mga templo sa Dios ug ang Dios nagpuyo sa ilang sulod. Kung masuko ang usa ka santo, masuko usab ang Dios nga nagpuyo sa sulod niya, ug dayon mahimo sa santo nga silotan ang nakapasakit kaniya pinaagi sa usa ka pulong lang. Sa lain nga higayon, ang maong presbiterio nga si Constantius, apo sa santo, namaligya sa iyang kabayo sa baylo sa baynte ka bulawan nga sinsilyo; pagkahuman niya kini gibutang sa usa ka kaban[42] , nagpadayon siya sa iyang mga buluhaton. Kalit lang, daghang mga pulubi ang miadto sa obispo ug sige'g samok kaniya, nangayo og tabang sa bisan unsang paagi. Ang santo, nga wala nay ikahatag kanila, nasubo sa iyang kasingkasing, kay dili niya gusto nga pasagdan ang mga pulubi nga walay tabang; apan sa paghinumdom niya sa kuwarta nga nadawat ni Constantius alang sa kabayo, misulod siya sa kwarto diin gitipigan ang baul, ug pagkahuman kini niya panalanginan tungod sa pagbati sa sala, gibuksan kini, gikuha ang mga bulawan nga sinsilyo ug gihatag kini sa mga kabus. Pagbalik sa presbiterio ug pagkakita niya nga abli ang kaban, ug wala na'y kuwarta, nasuko kaayo siya, naghimo og dakong kasamok ug misinggit sa kasuko:

'Dili gyud ko makapuyo dinhi!'

Sa pagdungog sa iyang tingog, nagtapok ang tanan sa balay sa obispo; ang obispo mismo miabot ug misugod sa paglipay kaniya, nga nagpakighinabi kaniya nga malumo. Apan mitubag siya sa balaan nga nasuko:

Maayo ang kinabuhi sa tanan dinhi, apan ako ra ang walay puy-anan ug dili makapuyo sa kalinaw; ihatag kanako ang akong kuwarta ug mobiya na ko kaninyo.

Ang obispo miadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nagsul-ob sa iyang phelonion[43] , ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot ug pagtan-aw sa langit, nag-ampo nga ang Ginoo magpadala kaniya gikan sa bisan asa og parehas nga kadaghan sa bulawan nga sinsilyo nga iyang gikuha gikan sa presbiter, aron iyang mabalik kini kaniya ug mapakalma ang iyang kasuko. Samtang nag-ampo, gitutokan sa santo ang iyang kaugalingon ug nakakita siya og baynte ka bulawan nga sinsilyo nga kalit lang mitungha sa iyang pektoral nga krus; kini nagbarug taliwala sa iyang mga kamot nga nagtindog pataas, ug nagdan-ag sama sa bag-o lang gihimo ug gikuha gikan sa kalayo. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, mibiya ang obispo sa simbahan ug gilabay ang kuwarta sa sinina sa naglagot nga presbiter, nga nag-ingon:

'Ani, kuhaa ang kuwarta nga imong gipangahisgutan, ug mahibal-an nimo nga pagkahuman sa akong kamatayon, tungod sa imong kurit, dili ka mahimong obispo ning simbahan!'

Sa pagkatinuod, mao gyud kini ang nahitabo: gitigom sa presbiter ang kuwarta aron makab-ot ang pagka-obispo, apan ang pulong sa usa ka tawo sa Dios dili gayud mapakyas, ug natapos si Constantius sa iyang kinabuhi isip usa ka presbiter.

Sa usa ka higayon, duha ka lalaki gikan sa Gothia ang nagbiyahe paingon sa siyudad sa Ravenna[44] ug, isip mga biyahero, mainit kaayo silang gidawat ni San Bonifacio sa puloy-anan sa obispo. Sa dihang mibiya na sila, gisugat sila ni Bonifacio, ug siya mismo ang nagbubo og bino sa usa ka kahoy nga sudlanan ug gihatag kini kanila alang sa ilang biyahe isip timaan sa panalangin. Gamay ra ang sudlanan, busa ang bino igo ra unta alang sa usa ka panihapon. Gidawat nila kini ug nilakaw, ug sa pag-abot sa takna, miminom sila sa bino gikan sa sudlanan; apan

---

[42] Ang casket usa ka gamay nga kahon.

[43] Ang phelonion usa sa mga kasuotan sa pari, usa ka tunika. Sa karaang panahon, gisul-ob ang phelonion sa panahon sa mga banal nga serbisyo sa mga pari ug obispo. Karon, ang mga presbiter ra ang nagsul-ob niini.

[44] Ravenna – usa ka siyudad nga adunay pantalan sa Dagat Adriatico, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Apennine. Gipalibotan kini og daghang kuta ni Emperador Augustus, ug giisip kini nga usa ka kuta sa Italya. Ang mga emperador sa Kasadpang Imperyong Romano, sugod kang Honorius, nagpuyo dinhi. Naglungtad gihapon karon ang Ravenna ug kini mao ang punoang siyudad nga nag-uswag sa rehiyon sa Italya nga pareho ang ngalan.

ang bino sa sudlanan wala gyud mikunhod bisan gamay, ug ang sudlanan kanunay nga puno. Pagkahuman sa pipila ka adlaw sa Ravenna, mibalik ang mga biyahero ug mibalik usab sa santo, nagpasalamat kaniya sa iyang panalangin, ug gidala nila kaniya ang sudlanan nga adunay maong bino, nga nagreport nga sa tibuok nilang biyahe wala sila mag-inom og lain nga bino bisan asa; apan ang bino sa sudlanan wala gihapon mahurot.

Dili usab nato kalimtan nga hisgutan ang gisaysay sa usa sa mga klerigo sa maong nasud, usa ka matinud-anong tawo.

'Sa usa ka higayon,' ingon sa klerigo, 'misulod si Santo Bonifacio sa iyang ubasan ug nakakita og kadaghan kaayong mga ulod nga natabonan ang tibuok ubasan, ug hapit nang malaglag ang tanang dahon. Ug miingon ang santo sa mga ulod: 'Gipapanumpa ko kamo sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, palayo kamo dinhi, ug ayaw na pagkaon ning hilamon.' Ug sa pagkasulti pa lang sa sulugoon sa Dios, ang tibuok panon sa mga ulod mibiya sa ubasan, nga wala'y bisan usa nga nabilin.

Hinaut nga ang Ginoong Dios, nga nagpasidunggan sa Iyang mga balaan ug nagatuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya, Siya mismo pasidunggan sa kanila hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Santo Gregorio, Arsobispo sa Omirus.

Gisaulog sa Disyembre 19

Si Santo Gregorio sa sinugdan nag-alagad sa siyudad sa Mediolanum, diin, pinaagi sa banal nga pagpili, misidlak siya sa kandelabro sa ministeryo sa simbahan sa ranggo nga diakono; pagkahuman, ang ubang mga lungsod ug baryo nakadawat kaniya isip magtutudlo sa ngalan ni Kristo ug usa ka manlupig sa idolatrikong pagpangdayeg. Si Gregorio anak siya sa mga matinud-anon nga ginikanan nga sila Agapius ug Theodota; gidako siya sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios ug, sukad pagkabatan-on pa siya nga napuno sa grasya sa Dios, usa na siya ka tigbuhat sa mga milagro ug mananambal. Ang Ginoo nag-andam kaniya alang sa pag-alagad sa episkopal nga katungdanan, nga Iyang gipadayag kaniya pinaagi sa mga panan-awon ug pinaagi sa pagsabot sa mga balaang amahan. Sa dihang miadto si Gregorio sa Milan aron bisitahan ang usa ka monghe, gitagna niini ang tibuok niyang kaugmaon; kay usa siya ka tawo nga adunay panan-aw, ug nauna pa niyang nakita bisan ang pag-abot ni Gregorio, samtang kining ulahi naa pa sa traynta ka yugto[45] ang gilay-on kaniya, usa ka kamatuoran nga gisulti sa monghe sa iyang sulugoon. Aduna usab lain tigulang monghe[46] nga mibulag sa kalibutan alang sa Dios ug nagpuyo sa kabukiran. Si Gregorio, sa dihang nakahibalo mahitungod sa tigulang, miadto kaniya. Sa iyang pagduol sa bukid diin nagpuyo kining amahan, nakakita siya og haligi sa kalayo sa hangin ug, tungod sa kahadlok, nahugno sa yuta. Unya, pagkahuman niyang nabawi ang iyang kaisog, mitindog siya ug miadto aron tan-awon kung unsa kini nga nagdilaab nga panan-awon. Gikan sa gilay-on, nagpakita kini kaniya nga sama sa kalayo, apan sa dihang miduol siya, nakakita siya og usa ka monghuhunong nga padulong kaniya, nga sa pagduol gisud-ong siya ug gitawag siyang Gregory, bisan pa wala pa sila magkita kaniadto. Nagpabilin si Gregorio uban niining maimpleng tigulang sulod sa duha ka adlaw ug gihatagan siya og katingalahang mga panan-awon. Sa tungang gabii nakita niya kining tawo nga pino sa pagtuo, nga nag-unat sa iyang mga kamot sa pag-ampo, misaka gikan sa yuta ug nagtindog sa hangin. Natingala kaayo si Gregorio sa maong panan-awon, ug sa buntag, pagtawag kaniya sa tigulang, miingon kini sa malumo ug malinawong tingog:

'Adto, akong higala ug igsoon! Ug paminawa ang akong isulti kanimo; kay mao kini ang hinungdan nganong miadto ka kanako—aron mahibal-an ang tanan nga gipadayag kanako mahitungod kanimo. Makita nimo ang Roma, mag-ampo sa simbahan sa mga balaan nga martir Boniface ug Aglaida, ug gikan didto kinahanglan ka mosakay sa barko paingon sa Alexandria, unya paingon sa Etiyopya aron ipangwali ang pulong sa kamatuoran, ug gikan didto paingon sa siyudad sa Omirit nga Nagran[47] , nga nakuha sa hari sa Omirit nga si Dunaan ug

[45] Ang 'poplis' usa ka yunit sa gilay-on, katumbas sa 690 ka fathoms. Ang traynta ka 'poplis' katumbas sa gilay-on nga hapit 41 ka versts.
[46] Ang skhimnik usa ka monghe nga nakadawat sa eskema. Ang Skhima usa ka Griyegong pulong (sxiya) nga nagpasabot og 'hulagway', 'porma' o 'ranggo'. Ang Skhima nagtumong sa labing hataas nga hugna sa monastisismo, nga may kalabotan sa bag-ong ug labing istrikto nga mga saad sa pagdumili sa kaugalingon ug pag-alagad kang Kristo; kini mao ang hingpit nga pagbulag gikan sa kalibutan, usa ka mas dako nga tinguha nga mahiusa kang Kristo (Filip 1:2).

nanginahanglan sa pangwali sa apostolikong pagtulon-an; didto, human nimo buhaton ang dagkong himayaong buhat, ikaw mamatay ug mosulod sa puloy-anan sa mga matarong. Apan kinahanglan nimong pag-antos og daghang kalisod sa kamot sa mga mapanghimagsik nga Hudiyo nga nagpuyo sa Omirite, ug imong mabalhin sa pagtuo ngadto sa Dios ang daghan kanila, nga Siya mao ang imong malumo nga Tabang, nga magiya ug magtudlo kanimo. Didto usab, ikaw pagahimongon sa opisina sa arsobispo sa Patriarka sa Alexandria.

Pagkadungog niini, ang bulahan nga si Gregorio misugod sa pagsulti nga dili siya angay sa gipangpanagna kaniya sa tigulang, ug gusto pa niyang magpabilin uban sa eremita og dugay pa. Unya gisultihan siya sa clairvoyant nga tawo bahin sa panan-awon nga nakita mismo ni Gregorio. Nakita niya ang mga pangunang Apostoles, si Pedro ug si Pablo, nga gibutang ang omophorion[48] sa abaga ni Gregorio, nga nagtagna sa grasya sa pagka-episkopo nga madawat ni Gregorio. Natingala kaayo ang Bulahan nga si Gregorio sa katingalahang pagsabot sa tigulang, nga bisan pa ang iyang nakita sa tago wala matago kaniya, ug miingon siya:

'Kaluoy sa Dios, nga naglihok sa ingon niini pinaagi sa mga nagahigugma kaniya; mahituman unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Paglabay og duha ka adlaw, gipahawa siya sa tigulang, gisagol siya og mahigugmaong halok, ug mibiya si Gregorio, nga nagahilak sa iyang pagbulag gikan sa ingon ana ka-matuod nga tawo sa Dios, nagdilaab sa gugma kaniya ug kanunay siyang gihinumduman. Gikan didto, si Gregorio unang miadto sa Kartago[49] ug nagpuyo didto sa dugay nga panahon, nagwali sa Pulong sa Dios ug nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit. Unya, sumala sa sugo sa Dios, mibyahe siya paingon sa Roma ug nag-ampo sa simbahan sa balaan nga martir nga si Bonifacio ug Aglaida. Sa dihang miabot siya sa lubnganan sa balaan nga Apostol Pedro ug nahulog sa yuta nga nagahilak, nakasinati siya og panan-awon: sa atubangan niya nakita niya nga abli ang mga ganghaan sa langit, ug nagsidlak ang usa ka katingalahang kahayag. Ug tan-awa, si San Pedro Apostol, nga nagkupot og yawi sa iyang tuo nga kamot, migawas gikan sa ganghaan sa langit, miduol kaniya uban sa dakong himaya ug masidlak nga dagway, ug miingon, samtang nagtutok kaniya uban sa hayag nga pagtan-aw:

'Miabot ako dinhi, akong anak nga si Gregorio, pinaagi sa grasya sa Ginoo; apan sa wala pa kini, kauban ang uban pang mga apostoles, naa ako sa Nagran, ang siyudad sa Omirit, nagbarug uban sa mga nag-antos alang sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa kamot sa mga Hudiyo sa Dunaan, ug nagpalig-on sa matag-usa kanila sa pagkamatinud-anon. Sa tabang sa Dios, mitumaw silang tanan batok sa kabubut-on sa maong Hudiyong walay balaod, nagpabilin nga lig-on sa pagkamatinud-anon, nag-antos alang sa kamatuoran, ug karon naa na sila sa langit uban sa mga amahan nga gihatagan og himaya nga dili mamatay. Miabot ako dinhi aron bisitahan kining siyudad, samtang ang akong igsoon nga si Pablo, ang kampyon sa mga simbahan, mibulag kanako sa Jerusalem ug mipadayon paingon sa Persia. Sa imo, anak ko, samtang naglakaw ka niining maayong dalan, paningkamoti nga malipay ang Ginoo, kanunayng pagkat-on sa Iyang balaod, nga nahibalo nga ang kinabuhi ug katahum niining kalibutan molabay sama sa damgo ug landong; panalanginan ka kon, sama sa imong pagsugod, imong tapuson ang imong panaw, nga naglakaw sa kabubut-on sa Ginoo, ug imong madala ang daghan sa kahadlok sa Dios. Usa ka trono sa langit ang giandam na para kanimo sa Ginoo mismo, ug madawat nimo ang imong ganti uban kanamo.

---

[47] Ang mga Omirita mao ang mga lumolupyo sa habagatan sa Arabia nga nagpuyo duol sa Gulpo sa Arabia. Sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, ang Arabia gipuy-an sa onse ka lain-laing tribo, diin duha ra—ang mga Omirita ug ang mga Sabio—ang nagpanghimatuud sa pagtuo sa Kristiyanismo. Ang ubang mga tribo, tungod kay kanunay silang nakigkontak sa mga Hudiyo, kadaghanan misunod sa balaod sa mga Hudiyo. Ang mga Omirita nabunyagan sa Kristiyanismo ni Teofilo sa India, ang ikaduhang obispo sa kapital sa Etiyopya, Axum. – Nagran o Anagran – usa ka halapad ug daghan og tawo nga siyudad sa baybayon sa Gulpo sa Arabia, nga ang mga pumoluyo niini, walay eksepsyon, nagtuo sa Kristohanong pagtuo.

[48] Omophorion – (Griyego para sa 'nagbitbit sa abaga') usa sa pito ka episcopal nga kasuotan, gibutang sa abaga ug nagbitay paingon sa atubangan ug likod, ug nagbitbit og upat ka krus. Sa simbolikong pagsabot, ang omophorion nagrepresentar sa nawala nga karnero, mao ang katawhan; pagkahuman kini Nakit-an, gidala kini sa Ginoo sa Iyang abaga ug gihiusa kini sa Iyang kaugalingong mga karnero, mao ang mga Anghel. Pinaagi sa mga krus, gipakita sa obispo ang iyang determinasyon nga mosunod sa Pag-antos ni Kristo: sama sa pagdala Niya sa Iyang krus sa Iyang abaga ug sa Iyang pagkrusipisyon, ingon usab ang obispo nagkuha sa krus ni Kristo sa iyang kaugalingong abaga, nga dili molikay sa pag-antos; kay ang krus usa ka simbolo sa pag-antos.

[49] Carthage – ang labing karaan ug bantog nga kolonya sa mga Fenicio sa Amihanan nga Aprika, nga nakaabot sa tumoy sa iyang gahum sa karaang kasaysayan ug gipukan niadtong 146 BC – sa mga ruinas sa karaang Carthage, sa panahon sa pagdumala sa mga unang Emperador Romano, mitindog ang usa ka bag-ong Carthage, nga nag-uswag uban sa dakong kahimayaan sulod sa taas kaayo nga panahon. Sa Carthage, ang pagano nga Greko-Romanhong kulto labi ka naugmad, ug ingon usa ka direkta nga sangputanan, ang mga pamintuan ug salamangka nagpadayon sulod sa taas nga panahon, ug ang gitawag nga 'mga arte sa mahika' milambo.

Pagkahuman niini, nilarga ang apostol, ug natapos ang panan-awon. Si Gregorio, sa pagbangon sa iyang hunahuna, nahulog pag-usab sa yuta, nagtawag sa iyang kaugalingon nga mapail-unon ug makasasala. Human sa taas nga pag-ampo, miadto siya sa iyang puloy-anan ug niadtong gabii mismo, sa usa ka damgo, nakita niya ang balaan nga Apostol Pablo nga nagtanyag kaniya og sudlanan sa lana: kini usa ka timaan sa grasya sa pagkapari ug pagkaepiskopo nga gitakda alang kaniya. Si Gregorio, pagdawat niini nga lana gikan sa kamot sa apostol sa iyang damgo, dali siyang namata, nalipay, ug nag-awit: *'Mga maayong pulong ang nagawas gikan sa akong kasingkasing'* (Salmo 44:2, 8), kay gihaplasan ko sa Dios sa lana sa kalipay.

Unya mibiya siya sa Roma ug mibyahe paingon sa Alexandria, kanunay nga nagtuyok ang iyang kasingkasing ngadto sa Dios, nagkadako ang iyang pagkamaayo, napuno sa banal nga kinaadman ug pagsabot, ingon man sa dagkong banal nga mga gasa. Niadtong panahona, samtang naghari ang mga matinud-anong hari—si Justin[50] sa Gresya, ug si Elezwoy sa Etiyopya—si Dunaan, nga naghari sa yuta sa Omirit, misugod og pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ug naningkamot nga wagtangon bisan ang ngalan ni Kristo gikan sa iyang gingharian. Pinaagi sa limbong, iyang gisakop ang himayaong siyudad sa Nagran, diin adunay mga magtutuo kang Kristo, ug gipatay ang dili masukod kadaghan nga mga Kristohanon: ang uban gisunog niya sa poste, ang uban gipatay sa espada, ug gipatay usab niya ang matinud-anong prinsipe Arefu kauban ang labing bantugan nga mga lungsoranon. Pagkadungog niini, ang mga matinud-anong hari nga sila Justin ug Elezvoy nanghilak pag-ayo sa walay sala nga dugo sa mga Kristohanon nga nabubo; si Justin misulat kang Elezvoy[51] , nga nag-awhag kaniya sa pagpakig-away batok sa dautang si Dunaan, aron panimalos sa walay sala nga dugo nga nabubo. Ang dayegon nga Haring Elezvoy, puno sa kadasig, nagtigom sa tibuok niyang hukbo ug nakig-away batok sa dautang Haring Dunaan[52] . Sa niining dakong gubat, si Elezvoy, uban sa tabang sa Dios, napildi ang mga rehimen ni Dunaan ug hingpit niyang gilaglag ang tibuok niyang hukbo, samtang siya mismo ug ang iyang mga paryente napatay sa espada. Pagkahuman niyang nakuha ang gingharian ni Dunan, si Elezvoy mipaningkamot nga limpyohan kini gikan sa mga sayop sa mga Hudiyo ug pagano, ug gipakatag ang himaya sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Daghang mga Hudiyo ug mga pagano nga nagpuyo sa Omirit ang gustong mabunyagan, apan wala silay obispo, pari, diakon, o bisan usa ka klerigo, kay ang tibuok hierarkiya sa simbahan gipapas ni Dunaan. Unya, ang bulahan nga si Elezvoy nangayo og tabang sa Patriarka sa Alexandria. Pagkahuman niyang gisaysay sa detalye kung giunsa sa Dios pagtabang sa pagpanumbalik sa Kristiyanismo sa yuta sa Omirith, ang hari nangayo sa Patriarka nga mopili og usa ka tawo nga maalamon, matinahuron ug maalam sa Balaang Kasulatan, ug, human siya nga giordinahan nga obispo, ipadala siya sa rehiyon sa Omirith uban sa tanan nga gikinahanglan para sa simbahan. Pag-abot niining mensahe sa Alexandria, ang Patriarka, kauban ang tanang mga Kristohanon, naglipay sa tabang sa Dios nga gipadala gikan sa kahitas-an alang sa mga Kristohanon batok sa mga daotan, ug nagsugod sa masigasig nga pagpangita og usa ka takus nga tawo aron, human siya nga gahinan og balaan isip obispo, mapadala siya kang Elezvu nga walay paglangan. Daghang mga lalaki ang gidala sa atubangan sa patriyarka, apan wala'y bisan kinsa kanila nga iyang nakita nga angay sa opisina sa pagka-obispo. Unya, sa gabii, ang patriyarka naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, nga naghangyo nga ang Ginoo mismo ang mopili ug motudlo kaniya og usa ka lalaki nga angay sa ingon nga ministeryo. Samtang nag-ampo siya, ang Balaang Apostol Marcos mipakita sa Patriarka sa usa ka panan-awon, ug gisugo siya nga pangitaon si diakono Gregorio, nga bag-o lang niabot sa Alexandria ug nagpuyo uban sa usa ka si Leontius, aron siya itudlo nga obispo ug ipadala sa Eleusis, kay alang gayud niini nga tuyo gidala sa Ginoo si Gregorio dinhi. Sa sunod buntag, gisugo dayon sa patriyarka ang pagpangita sa balay ni Leontius; pagkaplag nila niini, gitawag niya si Gregorio nga nagpuyo didto, ug gipangutana siya kinsa siya ug asa siya gikan. Unya ang patriyarka, pagkahuman niyang gisulti kaniya ang iyang panan-awon ug gipatin-aw ang panginahanglan sa simbahan, gisugdan niya ang pagpangumbinsi kaniya nga dawaton ang katungdanan sa obispo. Apan si Gregorio, sa paghinumdom sa mga pulong sa eremita nga sa Mediolanum

[50] Si Justin I, ang Emperador nga Byzantine, naghari gikan sa 518 hangtod 527.

[51] Ang Emperador sa Byzantium dako kaayo ang interes sa kapalaran sa mga lumolupyo sa siyudad sa Nagran, tungod kay kini nga siyudad, nga nakuha niadtong tuig 25 AD sa Romano nga heneral Aelius Gallus, naa sa panalipod sa mga Emperador Romano.

[52] Gihunahuna sa Hari sa Etiyopya nga katungdanan niya nga motabang sa mga Kristohanong Omirita tungod kay gikan kanila nila nadawat ang Kristiyanismo mismo gikan sa Etiyopya ug, lagmit, anaa sila sa ilawom sa eklesiastikal nga hurisdiksyon sa Metropolis sa Axum.

nagtagna kaniya nga madawat niya ang katungdanan sa arsobispo pinaagi sa ordinasyon sa Patriyarka sa Alexandria, naantig ug napaluha ug miingon:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Ginoo: buhata ang imong gusto, Kahalayan, sumala sa sugo sa Ginoo.'

Gidali-dali sa Patriarka ang pag-orden kang Gregorio isip presbiterio ug dayon gikonsagra siya isip arsobispo. Niadtong takna, nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: atol sa serbisyo ug sa ordinasyon, nabag-o ang nawong ni Gregorio, nahimong masidlak sama sa kalayo, nagdan-ag sa grasya sa Espiritu Santo, samtang gikan sa iyang mga bisti misidlak ang aso sa mabangong mira ug usa ka humot nga, sa iyang tam-is nga baho, napuno ang tibuok simbahan. Nagpadayon kini sa tibuok serbisyo; nakatutok ang tanan sa Santo Gregorio, ug nangahibulong sila sa ingon nga milagro. Nakasaksi usab niini ang mga sugo gikan sa Elezwo, nangahibulong, ug sa ulahi gisaysay nila sa tsar ang tanan nilang nakita. Pagkahuman sa iyang ordinasyon ug usa ka espirituhanong pakighinabi sa patriarka, gipadala si Santo Gregorio uban sa mga sugo ni Elezwo, kauban ang mga klero nga angay sa iyang ranggo ug tanan nga gikinahanglan alang sa pagtukod sa usa ka simbahan. Dali ra nila naabut ang Etiyopya, ug pagkahuman ang yuta sa Omirit. Si Haring Elezvoy dako kaayo ang kalipay sa pag-abot ni Gregorio, ug labi pa gayud sa dihang nahibaloan niya nga si Gregorio napili pinaagi sa Balaang Pahayag ug nga ang grasya sa Espiritu Santo milagrosong gipakita kaniya atol sa iyang konsagrasyon[53] . Gidawat niya si Gregorio uban sa dakong dungog, gisugat siya nga mainit kaayo, ug gihatag ang tibuok rehiyon alang sa iyang pagdumala. Samtang nagbiyahe siya uban ni Gregory sa mga lungsod sa rehiyon sa Omirite, nagtukod ang hari og bag-ong mga simbahan, nagpalamuti sa mga lubnganan sa balaan nga mga martir nga gipatay alang kang Kristo sa dautang si Dunaan, ug gidala ang mga dili motuo sa bunyag. Sa lungsod sa Nagran, gitudlo ni Elezvo ang anak sa martir nga si Arefa isip prinsipe ug nagtukod didto og usa ka matahum nga simbahan alang sa pagpasidungog sa Pagkabanhaw ni Kristo, usa pa ka simbahan alang sa pagpasidungog sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug usa pa sa ngalan sa balaang martir nga si Arefa ug sa mga nag-antos uban kaniya, nga dili layo sa balay diin kaniadto nagpuyo ang balaang martir. Daghang simbahan usab ang gitukod sa ubang mga lungsod, nga gipahinungod mismo ni Gregorio ug diin iyang gitudlo ang mga presbiterio ug diakon, nga iyang gisaligan sa pag-atiman sa kawan ni Kristo. Ang Bulahan nga Haring Elezwo nagpabilin sa yuta sa Omirit sulod sa hapit 36 ka bulan pagkahuman sa kamatayon ni Dunaan, ug pagkahuman niyang naayohon ang tanan didto, gusto na niyang mobalik sa iyang trono sa yuta sa Ethiopia. Pagkatigum niya sa tanang maharlika, prinsipe, boyar ug mga magtatambag uban ni San Gregorio, misugod siya sa pakigkonsulta kanila kung kinsa nga tawo—matood sa pagtuo, maalamon, mapainubsanon ug mahadlok sa Dios—ang angay pilion ug pahiran og lana isip hari sa Gingharian sa Omirit. Mitubag ang tanang magtatambag sa hari:

'Kinsa man inyong nailhan, ug kinsa man ipadayag kaninyo sa Dios, itudlo siya; kay wala kami'y lain nga sama kaninyo sa kinaadman o takus sa korona sa hari.'

Unya ang hari, nga mituyok ngadto sa arsobispo, miingon:

'Kini ang imong responsibilidad, ginagalang nga amahan ug among magtutudlo! Ania sa imong atubangan ang tanang prinsipe, maharlika, ug mandirigma, ang hataas ug ang ubos; tawga kinsa man ang imong gusto ug, sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, pahiran siya alang sa gingharian; bahin kanamo nga tanan nga gikan sa Ethiopia, kon buot sa Dios, gusto namo nga mobalik sa among yutang natawhan.'

Mitubag ang balaan nga arsobispo:

'Nakita nimo kini nga klaro, matinud-anong Hari: sama sa imong kasingkasing nga naa sa kamot sa Dios, ingon usab ang imong mga pulong gihatag kanimo sa Dios. Husto gayud kanunay, sa tanang butang, nga una una nga makigkonsulta sa Langitnong Amahan, nga naa sa langit, ug buhaton ang Iyang gisugo.'

Pagkahuman niya niini, mibangon ang bulahan gikan sa iyang lingkoranan, nilakaw ug gamay palayo kanila, ug sa pag-atubang sa sidlakan, mihapa siya. Gipataas niya ang iyang mga mata ug hunahuna paingon sa langit ug gialsa ang iyang mga kamot, ug nag-ampo siya nga matinud-anon ug dugay nga unta ang Dios, nga nakahibalo sa kinabuhi ug hunahuna sa matag tawo, magtudlo kanila og usa ka tawo nga takus sa gingharian. Samtang nag-ampo ang arsobispo, kalit lang usa ka dili makita nga gahum sa Ginoo ang mibangon sa usa ka lalaki nga ginganlan og Avraam ngadto sa hangin ug gibutang siya sa atubangan ni Haring Elezvo. Ang tanan misinggit sa kahadlok sulod sa dugay nga panahon:

---

[53] Ordinasyon – ang paghatag sa usa ka balaan nga katungdanan o ranggo.

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Apan miingon ang arsobispo:

'Tan-awa, mao kini ang tawo nga inyong gipangayo nga pahiran og lana isip hari; biyaan ninyo siya dinhi isip hari. Magkahiusa kita sa hunahuna uban kaniya, ug ang Dios motabang kanato sa tanang butang.'

Ug adunay dakong kalipay sa tanan tungod niining maong gikan sa langit nga pag-atiman. Pagkahuman niini, gidala ni Haring Elezvoy si Avraam, ang tawo nga gipadayag sa Dios, ngadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Trinidad, nga nahimutang sa hariang siyudad sa Afara, gisul-oban siya sa hariang purpura[54] ug gibutangan og diyadema ang iyang ulo[55] , diin gipahigayon ni Santo Gregorio ang pag-uyog sa lana kaniya ug gihalad ang Walay-Dugo nga Halad alang sa mga hari ug sa tanang katawhan, ug ang duha ka hari midawat sa Balaang Misteryo gikan sa kamot sa arsobispo. Sa pagtapos sa selebrasyon, ang tanan nga anaa misinggit:

'Mabuhi si Elezvu, Hari sa Etiyopya! Ug mabuhi usab si Avramius, ang Kristo-higugmaong Hari sa Omirit!'

Ug usab sila nag-uban sa pag-usab:

'Mabuhi unta si Elezvu ug si Avramy, ang mga matinud-anon ug mahigugmaon sa Dios nga mga hari!'

Ug ilang gida-aw ang himno nga 'Many Years' tulo ka beses. Unya ang tanan misinggit:

'Para kang Gregorio, among labing balaan nga arsobispo, magtutudlo ug maggiya, nga magmalipayon siya sa malinawong, himsog ug daghang katuigan; ug sa tibuok Kristohanong panon ug sa tanang matinud-anon, daghang katuigan!'

Pagkahuman, sa pagsulod nila sa mga kwarto sa hari, ang tanan naglipay ug nagpanghandum, samtang nagpasalamat sa Ginoong Dios, ilang Manluluwas, ug sa ilang mga matinud-anong hari.

Nagpabilin si Elezwoy sa yuta sa Omirit sulod sa dugang nga traynta ka adlaw, nagtudlo ug naggiya sa bag-ong hari sa pagkamatinud-anon ug sa paagi sa pag-organisar ug pagdumala sa gingharian sa matarong nga paagi, ug sa pagsunod kang Kabanalan Archbishop Gregory, ang iyang espirituhanong amahan, sa tanang butang. Pagpili niya og 15,000 ka maisugong lalaki gikan sa hukbong Etiyopiya, gibyaan sila ni Elezvoy uban sa bag-ong hari aron motabang kaniya ug moprotektar sa gingharian, ug mibalik siya sa Etiyopiya. Dinhi, pagkahuman sa mubo nga panahon, pagbiya niya sa iyang yutang gingharian, misulod siya sa kamingawan, diin, duol sa usa ka monasteryo, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa usa ka ngitngit nga selda ug wala na kini biyai hangtod sa iyang kamatayon, nga ang pagkaon iyang nadawat pinaagi sa bintana gikan sa mga monghe nga nagpuyo didto; ug pagkahuman sa dugayng pagpuyo sa hugot nga kinabuhi sa usa ka asetik, mibyahe siya paingon sa Gingharian sa Langit[56] . Ang ingon nga mahimayaon ug dato nga hari naghatag og ehemplo sa tanan sa pagpaubos ug boluntaryong pagkabos! Pagkahuman sa iyang kamatayon, gisaysay sa mga monghe ang mosunod nga hitabo. Usa ka batan-ong monghe, nga gipadala gikan sa monasteryo aron buhaton ang usa ka buluhaton, kanunay nga mibisita sa usa ka taverna, diin samtang naglingaw-lingaw sa bino, nahulog siya sa sala sa hugaw nga karniyal nga tinguha. Ug busa, usa ka adlaw, pagkahuman niya sa iyang naandan nga sala ug sa pagbalik paingon sa monasteryo pinaagi sa disyerto, nasugat niya ang usa ka dili matabok nga dapit diin usa ka dakong bitin ang misulong aron atakihon siya. Ang monghe midagan aron makalikay, nagliko-liko aron makalingkawas sa bitin, apan dali ra kaayo kini nakasundan kaniya. Sa dihang napugos na gayud ang monghe ug wala na siyay laing dalaganan, mihuros ang bitin aron kan-on siya; apan nahinumdom ang monghe sa bulahan nga Haring Elezvo, mituyok siya sa bitin ug miingon:

'Tungod sa mga pag-ampo sa matarong ug labing balaan nga Elezvoe – palayo kanako.'

Ang bitin, murag naulaw sa balaan nga ngalan ni Elezvoe, mihunong ug, pinaagi sa sugo sa Dios, nga gihatagan og tingog sa tawo, miingon sa monghe:

'Unsaon ko ikaw pasayloa, samtang ang Anghel sa Dios mitungha kanako ug gisugo ko nga kan-on ka tungod sa imong kahugaw ug mga sala, kay ikaw, nga nanumpa nga mosilbi sa Ginoo sa pagkabalaan, gidalit ang imong lawas sa sala ug busa gipukaw nimo ang kasuko sa Espiritu Santo?'

---

[54] Porphyry – usa ka purpura, mahal nga bisti, kasagaran naglangkob sa gawasnong seremonyal nga sinina sa mga hari.

[55] Ang diadem usa ka bandiha sa ulo nga gisul-ob sa karaang mga hari – usa ka korona nga panerohan.

[56] Ang kamatayon sa Bulahan nga Elezwo, Hari sa Ethiopia, nahitabo mga tuig 553–555. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada ika-24 sa Oktubre.

Ang monghe, sa pagdungog nga ang bitin nagsulti sa tingog sa tawo ug nagpasangil sa iyang mga binuhatan, naghilom, nangurog, ug nagpakumbinsi sa bitin pinaagi sa panumpa nga pasagdan siya. Miingon ang bitin kaniya:

'Ngano man ka nagpakisayud kanako? Una, panumpa kanako nga dili na ka mosugot sa imong mga kahuyang sa unod, ug unya bayaan tika.'

Nagsugod ang monghe sa pagpanumpa, nga nag-ingon:

'Nagapanumpa ako sa Dios, nga nagpuyo sa langit, ug sa mga pag-ampo sa matarong nga Haring Elezvo, nga dili na nako pasipalahan pag-usab ang akong Ginoo, nga akong napasipalahan karon tungod sa karning hugaw.'

Sa diha-diha nga nahurot sa monghe ang maong mga pulong, kalit nga nahulog ang kalayo gikan sa langit ug gisunog ang bitin sa iyang atubangan. Napuno sa kahadlok ug pag-uyog, mibalik ang monghe sa iyang monasteryo, ug wala na usab makasala, apan natapos ang iyang kinabuhi sa matinud-anong paghinulsol.

Sa paghari sa matinud-anong Haring Avram, si Arsobispo Gregory, human magtudlo og mga obispo—mga tawo nga maalamon ug maalam sa pagsulti—sa daghang siyudad, nagtambag sa hari nga sugoan ang mga Hudiyo ug mga pagano nga nagpuyo sa iyang gingharian nga magpabunyag, o kung dili, patyon sila. Pagkahuman sa pag-isyu sa dekreto sa hari bahin niini, daghang mga Hudiyo ug pagano, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, misugod sa pagdawat sa balaan nga binyag tungod sa kahadlok sa kamatayon. Unya ang mga tigulang ug kadtong labing maalam sa Balaod sa mga Hudiyo, nga nagtigum gikan sa tanang siyudad, nagpahigayon og tinago nga miting aron hisgutan unsay ilang buhaton, ug naghunahuna sa ilang kaugalingon:

'Kung dili kita mabunyagan, unya, sumala sa sugo sa hari, kita, ang atong mga asawa ug ang atong mga anak, pagapatyon.'

Ang uban kanila miingon:

'Aron malikayan ang sayo nga kamatayon, tumanon nato ang kabubut-on sa hari, apan sa tago magpabilin nga matinud-anon sa atong pagtuo.'

Ang uban, bisan pa, miingon nga dili sila magpaka-hipokrito, kondili hayag nga mosunod sa ilang balaod nga Hudiyo, aron, human makalingkawas sa kamot sa tawo (sumala sa ilang giingon), dili sila mahulog sa kamot sa Manimalos—ang Dios—ug, labi pa gani, mapukan. Ang uban misupak:

– Nakita nato nga ang atong Dios wala magkinahanglan nga buhaton nato kini nga buhat, kay Iyang gihatag ang atong matinud-anong Haring Dunaan ug ang tibuok niyang hukbo ngadto sa kamot ni Elezvoy, ug wala kita kahibalo unsa ang buhaton nato.

Ang uban miingon:

'Kung gusto nato nga mapreserbar ang atong balaod ug magpabilin nga dili masamdan, magtago kita sa paglayas, usa-usa, gikan niining yuta, nga magdala sa tagsa-tagsa sa iyang kaugalingon, aron dili nato laglagon ang atong mga lawas ug kalag.'

Misupak ang uban:

'Kung mosulay kita og ikyas, makita kita sa mga Kristohanon ug patyon kita.'

Ug sila tanan wala'y nahimo nga buhaton. Apan, adunay usa ka labing maalamon nga magtutudlo sa Balaod taliwala kanila, nga ginganlan og Ervan, nga nakahibalo sa tibuok Daan nga Tugon ug maalamon kaayo sa pagpanulti; miingon siya kanila:

"Walay pulos ang inyong gisulti, ug ang inyong gisugyot dili mahimo; apan kon andam kamo maminaw kanako, adtoa nato ang hari ug si Arsobispo Gregorio ug hangyoon sila nga sa ilang kaugalingong kabubut-on, magtudlo sila og bisan kinsa nga gustong makigkompetensya kanato sa mga butang sa pagtuo ug sa Balaod. Kung mapildi kita nila, mosugot kita nga mahimong Kristohanon; apan kung mapamatud-an nga sayop sila, makita nila nga dili patas ang ilang pagpugos kanato sa pagbiya sa among balaod. Sulayon nato sila aron masayran nato unsa ang ilang pagtuo. Kung tinuod kini, motuo kita nga miabot na ang Mesiyas, bisan wala kita kahibalo niini. Apan kon mapamatud-an nga bakak ang ilang pagtuo, mahimong klaro kanato nga kita nag-antos ug kamatayon alang sa Dios, ug dawaton nato ang kamatayon uban sa kadasig.

Sa dihang nahuman ni Ervan ang paglitok niining mga pulong, napuno sa kahadlok ang tanan ug miingon:

'Nakita namo nga ginatabangan ninyo ang mga Kristohanon; wala ba mo kahibalo nga tinuod ang among pagtuo? Unsaon namo pagbiya niini?'

Mitubag si Ervan:

'Wala ko mag-ingon kaninyo og bisan usa ka bakak, mga igsoon, apan hibaloa kini: sa usa ka paagi o sa lain, mapugos kamo nga mabunyagan. Kung dili kamo maminaw kanako, dili ako masang-at sa bisan kinsa kaninyo, kay bisan pa kung dili ninyo sulayon ang ilang pagtuo pinaagi sa panaglalis, kinahanglan gihapon ninyo kini dawaton nga wala masulayi ug buhaton ang ilang gisugo; apan kung dili ninyo dawaton ang ilang pagtuo, patyon kamo nila."

Pagkadungog niini, gipatuman nila ang tambag ni Ervan ug, pagkahuman nila og gisulat ang usa ka petisyon, gipadala nila kini sa hari. Ang hari, pagkahuman niya og basa niini, nasuko kaayo ug andam na unta siya nga patyon silang tanan, apan gipugngan niya ang iyang kaugalingon, kay dili siya gustong mohimo og bisan unsang aksyon nga wala magpakonsulta kang Gregory, kaniya nga iyang gihatagan sa petisyon. Ang Balaan, pagkahuman niya og basa niini, miingon:

'Maayo ug maalamon ang gisulti sa mga Hudiyo, nga mas maayo nga motuo sa kaugalingong kagustuhan, tungod sa pagtuo, kaysa pinaagi sa pwersa. Pasayloa sila, Oh Hari; pasagdi sila nga makiglalis una kanamo, ug unya buhata sila sumala sa imong pagtan-aw.'

Miuyon ang hari sa tambag sa santo, ug gihatagan ang mga Hudiyo og kap-atan ka adlaw aron mag-andam para sa debate, aron makapili sila sa bisan kinsang magtutudlo nga ilang gusto ug moanhi sa debate nga walay kahadlok. Pag-abot sa takdang panahon, nagtigom ang daghang kadaghanan sa mga Hudiyo, kauban ang daghang labing maalamon nga mga rabino[57] , nga maalamon sa Balaod ug andam para sa debate. Ang debate sa pagtuo gihimo sa kapital nga siyudad sa Afar, sa atubangan sa hari uban sa tibuok niyang konseho, sa arsobispo uban sa tibuok eklesiastikal nga klero, ug sa daghang Kristohanong kongregasyon nga miabot aron maminaw sa debate. Miapil usab ang mga Hudiyo, kauban ang ilang mga eskriba, iskolar, ug magtutudlo. Gipili sa mga Hudiyo si Obispo Ervan isip ilang pangunang tagpamulong, usa ka tawo nga maalamon sa Balaod ug sa mga propetiko nga basahon ug maalamon sa pilosopiya. Sa dihang, sa usa ka gisgutan nga senyales, nahilom ang tanan, nagsugod ang diskusyon ug debate tali sa arsobispo ug ni Ervan[58] .

Ang kinauyokan sa debate mao ang mosunod:

Pagkahuman sa taas nga kahilom, diin ang tanan nag-andam sa pagpaminaw sa panag-istorya, ang balaan nga Arsobispo Gregorio misugod sa pagsulti sa maalamon nga magtutudlo nga Hudiyo nga si Ervan ug sa tibuok katiguman ingon niini:

'Karon nga nilabay na ang gabii ug misidlak na ang Adlaw sa Pagkamatarung, ngano man kamo maglalis, supak sa Iyang Kahayag ug dili motuo kaniya?'

Miingon si Ervan:

'Kung misidlak na ang Adlaw sa Pagkamatarung, ug mosukol kita, sama sa inyong giingon, sa Iyang kahayag samtang nagtuo kita sa tinuod nga Dios, nan labi pa gayud kamo, ingon nga mga pagano nga nagsunod sa langyaw nga doktrina, mosukol sa kahayag sa kamatuoran, ug mosaway sa Balaang Balaod nga gihatag kanato sa Dios.'

Mitubag ang Arsobispo:

'Kami mga pagano, apan kinsa kami gipanag-iya – isip mga binuhat ug binuhat?'

Mitubag si Ervan:

– Klaro kaayo, kita mao ang binuhat ug buhat sa Dios. Miingon ang Arsobispo:

'Kung kita, sama ninyo, mga binuhat sa Dios, unsa may mas dako nga kahimayaan nga inyong nakuha kaysa kanamo?'

Misupak si Ervan:

– Ang among pagka labaw kaysa mga Ehipsiyo.

'Maayo nga imong nahisgutan ang mga Ehipsiyo,' tubag sa arsobispo, 'busa ipakita nato kaninyo ang inyong pagka labaw kanila!'

---

[57] Ang rabino usa ka magtutudlo sa mga Hudiyo.

[58] Mahitungod niining mga debate, sumala sa gisulat ni San Demetrio, adunay usa ka laing libro sa Menaion-Chet'i ni Macarius nga wala niya giapil, tungod sa kadaghan sa mga pamulong, sa mga pangutana ug tubag nga gipangutana, ug, sa kinatibuk-an, sa kadako sa bolyum sa teksto.

Miingon si Ervan:

'Wala ba nimo mabasa ang mga dakong milagro sa yuta sa Ehipto, sa Dagat Pula, ug sa kamingawan, nga gihimo sa Dios pinaagi kang Moises pagkahuman sa pagpanaw sa Israel: giunsa Niya paglunod ang mga Ehipsiyo apan giluwas ang Israel?'

Mitubag ang arsobispo:

Walay bisan gamay nga kalainan tali kaninyo ug sa mga Ehipsiyo, kay ang ilang Dios naglunod kanila sa dagat, samtang gipapas Niya kamo sa yuta tungod sa inyong pagkadautan.' Pagkahuman ninyo makatawid sa Dagat Pula sama sa paglakaw sa uga nga yuta, nalunod kamo sa baybayon, natapos ang inyong kinabuhi sa pag-antos sa disyerto; kay sa kapin sa unom ka gatos ka libo ka tawo, duha ra—si Caleb ug si Josue—ang giisip nga takus makakita sa Yutang Saad[59] . Sa unsang paagi, busa, gipasidunggan kamo sa Dios labaw pa sa mga Ehipsiyo?

Nangutana si Ervan:

'Kanino gipadala sa Dios ang manna sa kamingawan?' Miingon ang Arsobispo:

'Asa sa imong hunahuna ang mas maayo: ang karne nga inyong gikaon sa Ehipto, o ang manna nga gipadala sa disyerto?'

Mitubag si Ervan:

'Klaro nga mas maayo ang manna.'

Misupak ang Arsobispo:

– Ngano man, unya, nga nangandoy kamo sa karne sa kaldero, sa ahos, sa sibuyas ug sa tanang pagkaon sa Ehipto (Num. 11:5), samtang nagdumot kamo sa mana?

Pagkahuman niini, nagsugod ang usa ka debate mahitungod sa Balaang Trinidad.

Miingon si Ervan:

'Giunsa man nga ang mga Kristohanon nag-angkon og tulo ka Dios: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, samtang ang Dios miingon sa Sinai: *"Paminawa, O Israel: Ang Ginoo nga atong Dios, ang Ginoo usa ra; ug walay lain Dios gawas kaniya"* (Deut. 6:4)? Naglihok ba ang mga Kristohanon supak sa balaod pinaagi sa pagsimba dili sa Usa ka Dios, kondili sa Tulo?

Ang Arsobispo, sa pagtubag, miingon nga nagasimba kita sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanan, sa tulo ka Persona ra—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—apan sa usa ra ka Pagkadiosnon, ug gisaysay niya kining mga pulong ni David isip ebidensya. *'Pinaagi sa pulong sa Ginoo nahimo ang mga langit, ug pinaagi sa gininhawa sa Iyang baba ang tanang kasundalohan niini'* (Salmo 32:6). Ang kahulugan niining panultihon, gipatin-aw ni Gregorio, mao ang mosunod: Ang Ginoo mao ang Dios Amahan, ang Iyang Pulong mao ang Dios Anak, ug ang Espiritu sa Iyang mga ngabil mao ang Dios Espiritu Santo: busa napadayag ang tulo ka Banal nga mga Persona, samtang ang Pagkadios usa ra, kay ang Anak ug ang Espiritu pareho nga substansya, pareho nga walay katapusan, pareho nga kina-iya, ug pareho nga naglingkod sa trono uban sa Amahan. Gisipi usab ni San Gregorio ang mga sinulat sa Daang Tugon, mga propesiya ug prediksyon batok sa mga Hudiyo mahitungod sa pagkrusipisyon ug kamatayon sa Ginoo, sama sa: *'ug ang imong kinabuhi magbitay sa timbangan sa atubangan sa imong mga mata'* (Deut. 28:66): 'Moanha siya ug magbutang ug makahilo nga kahoy sa iyang pagkaon' (Jer. 11:19), – ug mahitungod sa kamatuoran nga ang arka ni Noe usa ka hulagway sa krus, mahitungod sa tanaman sa Shechem, diin usa ka karnero ang gipulihan atol sa halad ni Isaac (Gen. 22:13), sa tungkod ni Jose nga gipakumbabaan ni Jacob (Gen. 47:31), sa krus-porma nga panalangin ni Jacob sa mga anak ni Jose (Gen. 48:13–15), sa tungkod ni Moises nga mibahin sa dagat (Ex. 14:11–29), ang pag-alsa ni Moises sa iyang mga kamot aron makab-ot ang kadaogan batok sa mga Amalekita (Ex. 17:8–14), ang bronse nga bitin nga gibitay sa kamingawan (Num. 21:4–9), ang kahoy nga nagpahimakas sa mapait nga tubig sa Marah (Ex. 15:22–26), ug daghang uban pang misteryosong mga propesiya nga makita sa Balaod. Ug nagpadayon ang debate hangtod sa gabii, diin ang matag kilid kusganong nangatarungan ug nagpasaka og mga pagsupak batok sa usag usa; apan ang arsobispo mibuntog sa tanang diskusyon, kay ang Espiritu Santo misulti pinaagi kaniya, ingon sa gisulat sa Kasulatan: *'Kay dili kamo ang nagsulti, kondili ang Espiritu sa inyong Amahan nga nagsulti pinaagi kaninyo'* (Mat. 10:20). Sa pag-abot sa gabii ug wala pa mahuman ang debate, mitindog ang hari gikan sa iyang lingkoranan, ingon man ang arsobispo, ug nagkabulag-bulag ang katiguman, nga gipahulay ang diskusyon hangtod sa buntag. Ang mga Hudiyo, bisan pa

[59] Num. 14:24, 30; Num. 26:65; Num. 32:1; Deut. 1:36.

man, gilibotan si Ervan, naglipay, nagyakap ug naghalok kaniya, gidayeg siya tungod kay kusgan kaayo siya nga misupak batok sa mga Kristohanon. Niini, miingon si Ervan kanila:

'Amo kining pag-ampo nga ang Tinuod nga Dios motabang kanato, kay makita man ninyo kung unsa ka maalamon ang arsobispo, ug unsa kalisod nga mapildi siya.'

Gidasig siya nila, bisan pa niana, nga mosulti kaniya nga walay kahadlok ug uban sa kaisog. Sa buntag, nagtigom pag-usab ang asembleya, ug sa pagpakita sa hari ug sa arsobispo, ug pag-abot sa mga Hudiyo uban ni Ervan, misugod pag-usab ang debate; apan niadtong adlawa, sa ikatulo, sa ikaupat, o bisan sa ikalima, wala gihapon natapos ang debate. Sa tibuok niining mga adlaw, ang hari anaa sa mga debate, kauban ang tibuok sinclite, nagpaminaw uban ang kalipay sa mga mitultol ug naglipay sa kinaadman ug pagsabot nga gihatag sa Dios sa iyang labing balaan nga arsobispo. Sa tinuod, daghan ang madungog ug daghan ang hinumduman, kay daghang mga pulong sa propeta ang gihubad ug daghang misteryosong mga bersikulo sa Kasulatan ang gipasabot. Sa diskusyon mahitungod sa Inkarnasyon ni Hesukristo ug sa Labing Balaan nga Birhen, gisaysay sa arsobispo ang mga pulong sa propeta Isaias: *'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit ug anak nga lalaki'* (Isaias 7:14). Sa pagtubag sa pagsupak ni Ervan nga si Maria nanganak lamang og tawo, ug dili sa Diyos, mitubag ang arsobispo sa mosunod nga mga pulong: *'Ug pagatawag nila ang ngalan Niya nga Emmanuel, nga nagpasabot og "Ang Diyos uban kanato'"* (Mat. 1:23).

Miingon si Ervan:

– Unsaon kaha sa sabakan sa usa ka babaye pag-sulod sa makabungog nga kadungganan sa Pagkadiyosnon?

Mitubag ang arsobispo:

– Sama sa puloy-anan ni Abraham nga naglangkob sa Dios ilawom sa kahoy nga oak sa Mamre sa dihang Miadto Siya aron mokaon uban ni Abraham (Genesis 18).

Misupak si Ervan:

'Unsaon man nga ang kalayo sa Pagkadiyos dili makasunog sa lawas sa usa ka babaye?'

Mitubag ang Arsobispo:

'Sama sa kalayo nga wala gisunog ang palumpong sa Bukid Sinai (Ex. 3:2–4), mao usab ang Pagkadiyos nga wala makadaot sa sabakan sa birhen: ang Birhen nanganak, ug nagpabilin nga Birhen.'

Misupak si Ervan:

'Ang pagkahimugso gikan sa Birhen usa ka ilusyon, dili tinuod, kay imposible nga ang sabakan dili madaut sa pagpanganak, ug klaro sa tanan nga kini bakak.'

Mitubag ang Arsobispo:

'Sa panahon nga misulod si Habakuk sa langob sa mga leon uban ni Daniel, samtang ang mga pultahan sa langob gisirado ug giselyohan sa usa ka selyo, sultihi ako, giunsa siya pagsulod ug paggawas nga wala mag-abli sa mga pultahan o makaguba sa mga selyo?' (Dan. 14:30–40.)

Sa katapusan sa debate, sa ikatulong adlaw, misulay si Ervan nga molagpot, apan gipugngan siya sa mga Hudiyo, nga miingon:

'Kung mobiya ka kanamo, kami tanan malaglag. Pabilin pa og dugay, padayon sa pagdepensa sa tanang paagi—siguro dili man kami biyaan sa Dios? Bisan pa kon mapildi kami niining debateha, naa pa kami'y lain paagi sa pagsukol nga dili nila kami mapildi.'

Sa dihang, atol sa debate, gisugdan ni Ervan ang pagpasangil sa mga Kristohanon sa pagsimba sa mga ikon, gitawag ang mga ikon nga 'idolo' ug ang mga nagluhod niini nga 'magsusimba sa idolo' ug 'kaaway sa balaod sa Dios', ug miingon nga gisugo sa Dios nga dili maghimo og bisan unsang inukit nga larawan o bisan unsang hulagway[60] , nangutana kaniya ang arsobispo:

'Sa dihang miabot ang Baha sa mga adlaw ni Noe, giunsa siya pagluwas?'

Mitubag si Ervan:

'Pinaagi sa usa ka arka nga hinimo sa kahoy.'

Misupak ang arsobispo:

'Mahimo ba nga maluwas ni Dios si Noe gikan sa Baha nga walay arka, o dili, unsa man imong hunahuna?'

[60] Ikaduhang sugo sa Napulo ka Sugo.

Mitubag si Yervan:

'Sa akong hunahuna, mahimo Niya, kay giingon nga sa Diyos posible ang tanan.'

Misupak ang Arsobispo:

'Ug kung makahimo ang Diyos, nganong gikinahanglan pa man ang Arka aron maluwas ang matarong? Dili ba kini nagpasabot nga si Noah unta magpasalamat sa Arka sa iyang kaluwasan, imbis sa Diyos?'

Mitubag si Ervan:

'Dili – angay nga dayegon ang Dios, dili ang walay kinabuhi nga binuhat.'

Miingon ang Arsobispo:

'Apan nagtuo ka nga giandam sa Dios ang kaluwasan ni Noe pinaagi sa usa ka walay kinabuhi nga binuhat—ang arka. Sa samang paagi, gihatag sa Dios ang Iyang grasya kanato pinaagi niining makita nga mga ikono, kay bisan pa man kini walay kinabuhi, kini gihimo alang sa atong kaluwasan.' Samtang nagtan-aw kita sa mga ikono, ang atong hunahuna mibangon ngadto sa orihinal nga modelo ug kita napukaw sa pagkamapangahas alang sa Dios: kay dili nato ginalarawan ang usa ka diyos-diyosan, kondili ang Ginoong Jesu-Kristo sa Iyang pagkatawo, ug dili sa Iyang pagka-Dios, nga dili masukod. Ug sama sa pagpasalamat ni Noe sa Diyos alang sa iyang kaluwasan sa arka pinaagi sa pagtukod og halaran, ingon usab kita nagpasalamat kang Kristo nga Diyos pinaagi sa pagpintal sa Iyang hulagway, aron pinaagi sa pisikal nga paghunahuna kaniya maluwas kita gikan sa mental nga baha. Kita, ingon sa pagkasulti, nag-ila sa Iyang pagkatawo—pinaagi niini gidala Niya ang atong mga sala—ingon usa ka laing arka, ug, pagkahuman Niya kitang balaan pinaagi sa Iyang pagka-Diyosnon, gipataas Niya kita ngadto sa langit. Gipintalan nato sa pintal ang Kadtong nakita sa mata sa unod, nga naglarawan sa labing putli nga hulagway sa Iyang pagkatawo; ug, ubos sa tabon niining lawasnong hulagway, gisaad-arongan nato ang Iyang Pagkadiyosnon ug, diha Niya, gihatagan nato og angay nga pagdayeg ang Amahan ug ang Espiritu Santo.

Si Ervan, bisan pa niana, nga nagpadayon sa pagpanamastamas batok sa mga balaan nga ikon, miingon:

'Natingala ko sa inyong Kristohanong mga sugilanon, nga nag-angkon nga ang Dios nagpadala sa Iyang grasya ngadto sa mga ikon nga gipintalan sa mga bungbong ug tabla, nga wala gayud maglakaw ni mag-istorya.'

Ang Arsobispo, sa tubag, nangutana:

'Sultihi ako, Ervan, ngano man nga gihatagan sa Dios ang Iyang grasya sa estatwa ni Elias[61] , nga wala Niya ihatag kang Eliseo, ug ngano man nga gipaboran Niya ang usa ka walay kinabuhi nga estatwa kaysa sa usa ka buhing propeta, kay ang propeta dili makatabok sa Jordan sa iyang kaugalingon, apan gibahin niya ang mga tubig gamit ang iyang tungkod ug mitabok sa uga nga yuta, ug bisan unsang milagro nga dili mabuhat ni Eliseo, kana nga walay kinabuhi nga estatwa nakahimo (2 Mga Hari 2:13–15). Ngano nga dili kini gihatag kang Moises, nga nagbuhat og mga milagro sa yuta sa Ehipto, kondili sa iyang tungkod nga gihatagan sa Dios og gahum nga milagros, ug pinaagi niini gihimo Niya ang tubig nga dugo, gibahin ang dagat, ug naghimo pa og daghang katingalahan ug himayaong mga milagro? Labaw pa, ang Toldang-tipanan[62] , ang Kaban sa Tugon[63] , ang bulawanong banga[64] nga naglangkob sa manna[65] , ang mga lapida ug ang tungkod ni Aaron, ang halaran, ang insinsadoro ug ang kandelabron nga pito ka sanga—dili ba tanan kini nagbaton sa grasya sa Dios, bisan pa man nga kini walay kinabuhi, gihimo sa makita ug mahikap nga materyales sa kamot sa tawo? Apan natabonan sila sa himaya sa Dios, napuno ug napalibotan sa panganod, ug dili maabot sa bisan kinsa gawas sa mga pari ug mga Levita; walay makahikap kanila, kay sila balaan ug balaodnon. Kung mao kini ang nahitabo sa Daang Tugon, nganong katingalahan pa man nato ang grasya nga gihatag sa balaang mga ikon sa Bag-ong Tugon?

Misupak pag-usab si Ervan:

---

[61] Milo – panit sa karnero; – panapton sa gawas, kapa, payong.

[62] Ang Tabernakulo – ang madaladala nga santuwaryo sa mga Hudiyo, gitukod nila atol sa ilang pagpanaw sa kamingawan, sumala sa sugo ug pagtudlo sa Ginoo, ug nagpabilin kini uban kanila hangtod gitukod ni Solomon ang maanindot nga Templo sa Herusalem.

[63] Ang Kaban sa Tipan – usa ka kaban nga gihimo ni Moises; ang Tipan mao ang labing balaan nga butang sa mga Hudiyo. Gihimo kini gikan sa kahoy sa sedro ug gitabonan sa sulod ug sa gawas sa pinakadalisay nga bulawan. Naglangkob kini sa mga lapida (mga batong tabla) diin gisulat ang Napulo ka Sugo, usa ka bulawanong sudlanan nga adunay manna, nga mao ang ilang gikaon samtang naglibot-libot sa kamingawan, ug ang tungkod ni Aaron, nga namulak.

[64] Ang stamna usa ka sudlanan nga porma sama sa pitsil

[65] Manna – ang milagrosong pagkaon nga gipadala sa Diyos gikan sa langit ngadto sa mga Israelita atol sa ilang upat ka pulo ka tuig nga pagbiyahe sa disyerto.

'Nakasulat sa mga Salmo: *"Apan ang ilang mga dios-diosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa* tawo*"* (Salmo 113:12): busa ang inyong mga ikon mao ang mga dios-diosan, kay buhat kini sa kamot sa tawo.'

Mitubag ang Arsobispo:

– Wala koy pagdumili sa panan-aw nga ang mga dios-diosan sa mga pagano nga wala mailhi ang Dios, sa kinauyokan, mga dios-diosan gayud, kay gikumpara sila sa mga tawo nga nagkinabuhi sa walay Dios nga pagkadautan: mga salamangkero, mga mago, mga mamamatay, mga mananapaw, ug ang tanan kanila nakasinati og mapait nga kamatayon ingon nga resulta sa ingon nga kinabuhi; Sa paghinumdom kanila, ang uban naghimo og mga diyos-diyosan nga hinimo sa kahoy ( ), ug ang mga sumusunod nga henerasyon, nga nadani ug nabuta ni Satanas, gihimo kini nga mga diyos ug gisimba kini. Gibuhat usab ninyo ang sama, nagasimba kamo og mga dios-diosan, nagahalad kamo sa inyong mga anak nga lalaki ug babaye kanila, nagbubo sa dugo sa mga inosente—ang dugo sa inyong mga anak nga lalaki ug babaye, nga inyong gihalad sa mga dios-diosan sa mga Cananeo, nga mga dios-diosan gayud. Apan karon, sa dihang nagpintal kita og mga hulagway sa mga santo sa Dios, kini dili mga dios-diosan, kondili mga dungganong ikon. Gipintal nato ang dagway sa mga nakaila sa Dios, nagtuo kaniya, nakapahimuot kaniya pinaagi sa pagkamatarong, mga tawo nga matinud-anon, balaan ug pinalangga sa Dios, ug nakahimo og daghang milagro pinaagi sa grasya sa Dios. Gipatindog nila ang mga patay, gi-ayo ang mga masakiton, ang mga bulag, ang mga pilay ug ang mga paralitiko; gipanlimpyo nila ang mga ketong ug gipahawa ang mga demonyo; ang ilang pagpanaw dungganon, ug ang ilang handumanan walay katapusan ug himayaon: *'Bililhon sa panan-aw sa Ginoo ang kamatayon sa Iyang mga balaan! Ang ilang handumanan dili gayud matandog; ang mga matarong hinumduman hangtod sa kahangturan'* (Salmo 115:6, 111:6).

Sa dihang misulti pag-usab si Ervan og ingon ana ka-mapintas batok sa pagtuo, nga nag-angkon nga ang mga ikon dili lahi sa mga dios-diosan, miingon ang arsobispo:

'Ang imong bado, Ervan, ug ang Tabernakulo—pareho nga hinimo sa lana ug lino—apan pareho ba ang ilang gahum? Ang imong tungkod ug ang tungkod ni Aaron, nga nagpabilin nga lig-on, pareho ba ang dungog? Ang banga—nga naa nimo sa balay—ug ang stamn (sudlanan) nga naglangkob sa manna—pareho ba sila? Ang kabanhaan diin nimo gitipigan ang gikinahanglan sa lawas, ug ang Kabanhaan sa Tugon – pareho ba ang ilang himaya? Ang kalayo ug lana nga imong gisiga sa imong balay alang sa kahayag – ikumpara ba nimo kini sa bulawanong kandelabro nga pito ka sanga? Ang balay nga imong gipuy-an, ug ang templo nga gitukod ni Solomon – ipareho ba nimo ang usa sa lain? Dili gayud; apan gihatagan ninyo kini tanan og labaw nga pagpasidungog, kay usahay mipahulay ang Balaang grasya kanila. Busa, sabta usab nga ang usa ka butang usa ka diyos-diyosan—ang hulagway sa usa ka daotan nga tawo nga gilabay sa impyerno—ug ang usa pa mao ang ikon sa usa ka balaan nga alagad sa Dios, diin ang Balaang grasya sa Ginoo gipang-ulan kanato pinaagi sa mga pag-ampo sa hulagway nga anaa niini.

Nisulti usab si Ervan mahitungod sa mga Anghel, nga sila walay lawas, ingon sa gisulat: *'Gihimo Niya ang Iyang mga anghel nga espiritu'* (Salmo 103:4), ug nga, bisan pa niana, ang mga Kristohanon, nga walay pag-ulaw, naglarawan kanila sa mga ikon, nga naghatag og lawasnong porma sa mga espiritu nga walay lawas. Niini mitubag ang arsobispo:

'Wala ka kahibalo unsa imong gisulti, kay gikan kaninyo mismo namo nakat-on sa paglarawan sa mga anghel.'

Misupak si Ervan:

'Wala pa namo gibuhat ang ingon ana.'

Nangutana ang arsobispo:

'Nakatun-an ba nimo ang tibuok Daan nga Tugon ug wala nimo kini nahibal-an?'

Mitubag si Ervan:

'Nagapanumpa ko sa Ginoo nga wala ko kahibalo nga adunay bisan unsang panahon nga ang mga hulagway sa mga anghel gipintalan o giila isip balaan sa atong taliwala!'

Niini mitubag ang Arsobispo:

'Sa tinuod, ikaw mismo ang naghisgot niini: sa dihang gitukod ni Solomon ang templo alang sa Dios, wala ba siya magbutang og mga kerubin sa himaya ibabaw sa Labing Balaan nga Puloy-anan, nga nagtabon sa halaran? Ug wala ba usab siya magbutang og mga kerubin sa ibabaw sa unang ug ikaduhang pultahan sa Balaang Dapit? Sa pagkatinuod, sa Tabernakulo nga gitukod ni Moises – wala ba'y mga hulagway sa mga kerubin sa ibabaw sa Kaban

sa Tugon, ug wala ba'y mga nawong sa kerubin nga gilukit sa mga tabing? Ug wala ba kamo magpasidungog sa tanang niini nga mga hulagway sa mga anghel, kauban ang Tabernakulo ug ang Templo? Kung busa, gihatagan ninyo og dungog ang mga dili-mortal nga binuhat pinaagi sa paglarawan kanila, ngano man inyong pasanginlan kami sa paglarawan ug pagdayeg sa mga nawong sa mga balaan nga nakapahimuot sa Dios samtang anaa pa sila sa unod?

Kini ug daghan pa nga susama niini ang gisulti sa ika-upat ka adlaw sa mga debate; apan sa pag-abot sa gabii, ug sa pagbarog sa hari ug sa arsobispo gikan sa ilang mga lingkoranan, nangibulag ang tigum, nga nagdahom nga matapos ang mga debate sa kaadlawon ug nga mahimo silang makasaksi sa kadaugan sa mananaog. Nagmalipayon ang mga Hudiyo kang Ervan, nga maayo iyang pagtubag ug nakapangutana siya sa arsobispo, ug sa pagdasig kaniya, miingon sila kaniya:

'Maayo kaayo imong pagbuhat; ayaw kahadlok, kondili magbarug ka nga lig-on, kay nakita namo nga ang Dios uban kanimo. Ayaw pasagdi nga mahadlok ang imong kasingkasing, kay klaro nga malipayong maminaw kaninyong duha ang hari.'

Si Ervan, bisan pa, mitubag kanila:

'Mga igsoon, sa akong panan-aw, kinalabaw pa kanako kana nga tawo sa kaalam ug sa maayong pagsulti, ug imposible nga mapildi nako siya; kamo mismo nakadungog kung giunsa niya pagsupak ug pagkaulaw sa tanan nakong argumento, nga iyang gihimong walay pulos.'

Sa sayo kaayo nga buntag pagkasunod adlawa, sa dihang miadto pag-usab kang Ervan ang labing maalamon sa mga Hudiyo, miingon siya kanila:

'Mga igsoon, isulti ko kaninyo ang kamatuoran: mapildi ko sa arsobispo, kay kagabii, sa usa ka panan-awon, nakita nako si Moises ug si Jesus, nga mao ang atong gihisgutan. Nakita nako sila nga mura'g nagbarog sa atop sa usa ka balaan nga dapit ug nag-istorya, ug nakita nako si Moises nga nagluhod kang Jesus ug gipislit ang iyang mga kamot sa iyang dughan, mura'g nakagapos, ug nagbarog nga puno sa kahadlok sa atubangan ni Jesus, sama sa atubangan sa iyang Ginoong Dios. Natingala kaayo ko niini, ug sa pag-abli sa akong baba, miingon ko:

'Ginoo, Moises, husto ba ang imong gibuhat?'

Siya, bisan pa, mituyok kanako ug gipahunong ko, nga miingon:

'Tunda! Dili ko makasala sa pagsimba sa akong Ginoo, kay dili ko sama kaninyo ug gipanghimatuud ko ang akong Magbubuhat ug Ginoo. Ngano man ninyo gub-an ang matarong nga arsobispo pinaagi sa pagsupak sa kamatuoran? Sa umaabot nga adlaw mapildi kamo kaniya ug mosimba kamo, sama nako, sa Ginoong Jesu-Cristo.'

'Mao kini akong nakita, mga igsoon, apan wala ko kahibalo unsay kahulugan niini; bisan pa niana, magpadayon gihapon ko sa pagsupak sa arsobispo, magpugos sa among balaod hangtod ang Dios mismo ang maghan-ay sa tanan sumala sa Iyang kabubut-on.'

Daghang mga tawo, sa pagdungog niini, napuno sa pagduha-duha ug kalibog. Sa pag-abot sa adlaw ug pagtigum sa konseho, ang hari miabot uban sa iyang konseho, ang arsobispo uban sa iyang mga klero, ug usa ka dakong kadaghanan sa mga tawo ang nagtigom; si Ervan usab miabot uban sa mga magtutudlo sa balaod nga nagtabang kaniya, ug ang mga debate nagsugod pag-usab, sama sa nangagi. Usa ka maalamon nga notaryo, si[66] , usa ka sulugoon sa arsobispo nga gidala niya gikan pa sa Alexandria, nga usa ka manunulat sa mubo nga sinulat, anaa didto ug nitala sa tanang pakigpulong nga gihimo sa arsobispo ug ni Ervan. Pinaagi sa tabang sa Espiritu Santo, nga misulti pinaagi sa baba sa arsobispo, napildi ang pikas nga kiliran, samtang ang atong kiliran, nga naa sa Ginoo, ang nidaug. Ang arsobispo mibuntog sa matag debate, samtang si Ervan nagkaluya, ingon man ang mga Hudiyong eskriba nga nagtabang kaniya; apan ang ilang malisya nakapabulag kanila, bingi ang ilang mga dalunggan, ug sirado ang ilang mga mata sa kamatuoran. Ug gikinahanglan nga ang mga pulong sa santo sundon sa gahum sa pagtuo ug usa ka milagro nga mopadayag sa mga napuno sa kasina ug mopahiya sa ilang kawalay pagtuo—nga tinuod gayud nga nahitabo ingon niini.

Sa dihang napildi na gayud si Ervan sa debate, misinggit siya:

'Ngano man nga mag-usik pa ta og panahon sa taas nga mga argumento! Ako na ang mohukom niining panaglalis. Kung gusto nimo, Arsobispo, nga motuo ako kang Jesus, nga Siya mao ang Tinuod nga Dios, ipakita

[66] Notaryo – usa ka manunulat; kini nga termino nagtumong sa mga sekretaryo sa imperyo, nga nagtala sa mga minuto sa labing importante nga miting sa estado, ug sa mga sekretaryo sa mga patriyarka.

Siya kanako nga buhi, aron makita ko Siya ug makig-istorya kanako; ug unya akong i-angkon nga kamo mga Kristohanon nakadaog ug napildi kami.'

Sa dihang nahuman ni Yervan ang iyang gisulti, misinggit ang katiguman sa mga Hudiyo:

'Gina-implore namo ikaw, magtutudlo, ayaw pagpalimbong, basi mahimong Kristiyano ka; pagpakaisog pa ug baroga nga lig-on sa kamatuoran, kay nahibalo ka nga walay mas tinuod pa kaysa sa Usa ka Dios sa atong mga amahan.'

Miingon si Ervan kanila nga masuko:

'Unsa kining binuang imong gisulti? Paminawa, kung makumbinsi ko Niya nga tinuod gayud ang Dios nga gipadayag sa mga propeta, unsa pa man inyong paabuton?'

Ang Arsobispo, sa dihang nakita niya nga matinud-anon ang iyang gisulti ug dili pabuya, miingon kaniya:

'Ervan, naghatag ka og dakong tukso, ug ang imong hangyo labaw pa sa among gahum, kay dili nimo kini gipangayo sa mga tawo kondili sa Dios; apan, aron ikaw ug ang imong kauban motuo, ug aron mapalig-on ang kasingkasing sa mga matinud-anon, ang Dios igo kaayo'g gahum aron matuman kini. Ingna lang ko karon dayon, unsaon nako pagpatunay kanimo?'

Mitubag si Ervan:

'Ampoa ang imong Ginoo, kon Siya anaa sa langit, sama sa imong giingon, nga moubos dinhi ug pakita-a Siya kanako, aron makig-istorya ako Kaniya; ug nagapanumpa ako sa Ginoo nga motuo dayon ako Kaniya ug mopabunyag.'

Sa dihang nahuman ni Ervan og sulti niini, ang tibuok grupo sa mga Hudiyo misinggit:

'Sa pagkatinuod, Arsobispo, pamatud-i kanamo pinaagi sa buhat ang kamatuoran sa imong mga pulong; ipakita kanamo ang imong Kristo, aron, kon wala kami'y tubag, motuo kami Niya uban ang kahadlok.'

Ug, nagasinggit, mitapok silang tanan kang Santo Gregorio, nangayo nga ipakita niya kanila si Kristo sa tinuod, kon buhi pa Siya human sa Iyang pagkrusipisyon ug kamatayon. Unya ang mga Hudiyo nagsugod sa pag-ingon sa usag usa:

'Kung ipakita sa arsobispo ang iyang Kristo kanamo, unsaon man nato? Kaulaw gayud kanato; batok sa atong kabubut-on, mapugos kitang mahimong mga Kristohanon.'

Ang uban, bisan pa, miingon:

'Kung ipakita niya kanato si Kristo, nganong dili man kita motuo Niya?'

Ang uban pa miingon:

'Giunsa man nga mahimo nga ipakita Siya nga namatay sama sa usa ka tawo, ug daghang katuigan na ang nilabay sukad sa adlaw sa Iyang kamatayon? Asa kaha man makita ang Iyang lawas ug espiritu, samtang ang tanan Niyang bukog ug litid sa lubnganan dugay na nga nangalotngot ngadto sa abog?'

Ang Arsobispo, samtang naghunahuna sa kahinungdanon sa maong butang ug nakita ang ilang kusgan nga pagpangayo, gisalig niya ang iyang kaugalingon sa Ginoo sa tibuok niyang kasingkasing ug naghunahuna siya sa iyang kaugalingon nga kon dili niya hangyoon ang Ginoong Kristo nga matubag ang ilang hangyo, nan ang pikas nga partido magdaug pag-ayo, ang mga Hudiyo mopadayag nga mananaog, samtang ang mga Kristohanon daw napildi, ug ang atong mga kaaway motamay ug mosaway sa mga Kristohanon. Ug uban sa paglaum miingon siya sa tigum sa mga Hudiyo:

Kung gusto sa Kristo, ipakita ko Siya kaninyo. Apan kabalo kaayo kamo nga kung ipakita ko Siya kaninyo ug dili kamo motuo kaniya, dayon kamo laglagon sa espada; apan kung, tungod sa akong kaugalingong kakulang sa pagkaangay, dili ko ipakita kaninyo ang akong Ginoo, buhata ninyo ang inyong gusto.

Pagkadungog niini, ang mga Hudiyo nangalulungkot ug nalipay: nangalulungkot tungod kay nahadlok sila nga kon ipakita niya kanila si Kristo, mapugos sila, batok sa ilang kabubut-on, sa pagtuo Niya; nalipay, bisan pa, sa paglaum nga dili niya ipakita kanila si Kristo, ug nga mahimo silang magpabilin nga gawasnon sa pagsunod sa ilang kaugalingong pagtuo. Apan ang mga pulong sa Arsobispo Ervan ug sa labing maalamon nga mga magtutudlo sa Balaod nga kuyog niya makapahimuot; nag-ingon sila sa usag usa:

'Dili posible nga ang usa ka tawo, nga gipatay sa atong mga katigulangan, namatay ug gisilyohan sa lubnganan, ug ang iyang lawas gikawat sa iyang mga disipulo, mabuhi pa human sa 500 ka tuig.'

Si San Gregorio, nga nakahibalo sa mga pulong sa Ginoo nga gisulti sa Ebanghelyo: *'Kon kamo adunay pagtuo nga sama sa liso sa mustasa ug moingon kamo niining bukid, "Lihok gikan dinhi ngadto didto," molihok*

kini; ug walay bisan unsa nga dili posible alang kaninyo' (Mateo 17:20), ug samtang gihuptan kini sa hunahuna, uban sa walay pag-uyog nga pagtuo sa Dios ug lig-on nga pagsalig kaniya, mitindog siya gikan sa iyang lingkoranan ug milakaw sa gamay nga gilay-on – ngadto sa usa ka lugar nga mas angay alang sa pag-ampo. Ang Tsar, kauban ang tanang katawhan, nabigla ug namangha sa ingon ana ka dako nga kaisog atubangan sa Dios ug sa pagtuo sa Arsobispo, nga misulay sa pagbuhat sa ingon ana ka lisod nga buluhaton, ug nagpaabot sila nga puno sa kahadlok aron makita kung unsay mahitabo. Ang Santo, pagkahuman mibulag sa gamay nga gilay-on gikan sa katiguman, naghimo sa tanda sa krus ug misugod sa pag-ampo. Mapainubsanon niyang giluhod ang iyang mga tuhod ug gitutok ang tibuok niyang pagkatawo paingon sa langit, ug nag-ampo siya og dugay ug kusog aron madungog sa tanan nga naa didto, gihinumduman ang tanang misteryo sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios ug ang tibuok kinabuhi ni Kristo taliwala sa mga tawo, gikan sa Iyang Pagkahimugso hangtod sa Iyang boluntaryong pag-antos, ang Krus, ang Iyang kamatayon, ang Iyang pagkabanhaw sa ikatulo ka adlaw, ug ang Iyang Pag-alsa sa langit. Ug sa katapusan, miingon siya:

'Ipahibalo ang Imong kaugalingon, O Ginoo, niining mga tawo nga natig-a ug nabuta sa dautang buot; ipahibalo ang Imong kaugalingon alang sa Imong Balaang Ngalan, ug pasagdi sila nga makita sa ilang kaugalingong mga mata ang Imong nagahatag-kinabuhi nga pagkatawo, nga imong gisul-ob alang kanato, ug pinaagi niini ka misaka sa langit, aron, sa pagkakita nila kanimo, sila magtuo kanimo, ang Tinuod nga Dios, ug kaniya nga nagpadala kanimo—ang Amahan ug ang Espiritu Santo.

Sa paghuman niya sa iyang pag-ampo, ug samtang ang tanan naglantaw kaniya nga matinud-anon, kalit nga miigo ang usa ka linog ug usa ka makalilisang nga dagundong sa kilidab nga nadungog gikan sa sidlakan, nga ang yuta nangurog, ug ang tanan nahulog sa yuta sa kahadlok. Sa dihang nakabawi sila sa ilang kahadlok, hinay-hinay silang mitindog ug gitutokan nila ang sidlakan, ug ilang nakita nga nabuksan ang langit ug usa ka hayag nga panganod, nga adunay nagdilaab nga kalayo ug sinag sa adlaw, naganaog gikan didto paingon sa yuta. Sa tunga-tunga sa panganod, makita ang usa ka Tawo, ang labing gwapo sa tanang mga anak sa tawo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Iyang nawong nagdan-ag nga dili masukod ug ang Iyang mga bisti misidlak sama sa kilat. Sa usa ka katingalahang lihok, nga nagalakaw sa ibabaw sa panganod, Niduol Siya sa yuta ug mitindog sa kahitas-an atubangan sa arsobispo sa ibabaw sa panganod, nga nagdani sa mga mata ug kasingkasing sa tanan ngadto Kaniya pinaagi sa Iyang kaanyag, nga walay sinultihan makasaysay. Tungod sa kahadlok sa Iyang himaya, nga dili matagbaw nga tan-awon, sama sa mga disipulo kaniadto sa Bukid Tabor, mao nga nangahulog silang tanan sa yuta—ang hari uban sa iyang mga maharlika, ug ang tanang katawhan, batan-on ug tigulang; samtang ang mga Hudiyo, gikurog sa dakong kahadlok, nagdagan-dagan sa nagkalain-laing direksyon, naningkamot nga makalingkawas, kay ang kahayag sa Banal nga suga gisunog sila, ug ang himaya sa Ginoo, nga dili nila matan-aw, napuno kanila sa dakong kahadlok. Apan dili sila makalingkawas o makalihok gikan sa ilang puwesto, kay usa ka dili makita nga gahum ang nagkupot kanila. Ang Arsobispo, nga napalig-on gikan sa itaas, misinggit sa kusog kang Ervan:

'Ervan, tan-awa ang Usa nga imong madungog na kaayo sa mga sugilanon; tan-awa Siya ug tuohi nga ang Usa ka Balaan, ang Usa ka Ginoo, si Jesu-Kristo, mao ang himaya sa Dios Amahan, amen.'

Apan natul-og sa kahilom si Ervan ug wala makaresponde. Ug nadungog ang tingog sa Ginoo:

'Pinaagi sa pag-ampo sa obispo, Giya nga gipako sa krus sa inyong mga amahan ang nag-ayo kanimo.'

Pagkadungog nila niining tingog, labi pa silang nangurog ug nahulog sa yuta, napuno sa dakong kahadlok. Ug sama sa gibuhat ni Saulo kaniadto, sa dalan paingon sa Damascus, sa dihang gilibotan siya sa usa ka kahayag gikan sa langit ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an, ug nahulog siya sa yuta ug, bisan pa nga abli ang iyang mga mata, wala siyay nakita (Buhat 9:3–8), ingon usab nabuta sila; bisan pa nga abli ang ilang mga mata, wala sila makakita, kondili nangasubo ug nanghilak sa kapait. Pagkahuman niini, nadungog ang usa ka langitnong tingog sa atubangan sa nawong sa Ginoo, ug ang hayag nga panganod nga naa sa ilawom sa mga tiil sa Ginoo nagtabon kaniya gikan sa panan-aw sa tanan; hinay-hinay kini nga nipis sa tanang kilid sa iyang pag-asdang paingon sa kahitas-an, hangtod nga ang langitnong himaya nawala sa langit ug ang tanan nga nakita natabonan gikan sa panan-aw. Ang Hari ug ang tanang mga Kristohanon misinggit nga mapangahas sulod sa dugay nga panahon, nga nagsunod sa Ginoo:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Ang matarong nga arsobispo, sa samang higayon, nag-uyog sa iyang nawong sa yuta, nag-ampo sa Ginoo alang sa katawhan nga puno sa luha ang iyang mga mata. Human niini, ang tanan nga nagtigum sa konseho—ang Tsar uban sa iyang konseho ug ang katawhan—nagsugod sa pagpasidungog kang Arsobispo Gregory uban sa espesyal nga pagtahod ug pagdayeg, namangha sa iyang pagkabalaan ug sa gahum sa iyang pag-ampo. Ang mga Hudiyo, bisan pa, nangutana sa usag usa:

– 'Igsoon, nakakita ka ba ug bisan unsa?'

Ug ang matag-usa mitubag:

'Wala koy makita.'

Ug silang tanan misinggit kang Ervan:

'Magtutudlo, unsa man among buhaton?'

Mitubag si Yervan:

'Ikaw ba ra ang nabuta sa pagtan-aw sa Kristohanong Dios, o nabutang ba usab ang mga Kristohanon sa parehas nga kapalaran?'

Pagkadungog niini, miingon ang mga Kristohanon:

'Pinaagi sa grasya ni Kristo, klaro among panan-aw, ug mas himsog karon among mga mata kaysa kaniadto; kamo ra ang bulag tungod sa inyong kawalay pagtuo. *"O Dios sa panimalos, O Ginoo, Dios sa panimalos, ipahibalo ang Iyang kaugalingon"* (Salmo 93:1); Gikuha Niya ang inyong panan-aw, kay kamo, nga dili takus, nakakita Kaniya.'

Unya si Ervan, kauban ang tanang mga Hudiyo, misugod sa paghangyo sa arsobispo uban sa mga luha nga tambalan ang ilang nabuta nga mga mata ug hatagan sila sa balaan nga binyag. Gipangutana sila sa arsobispo: nagtuo ba kamo sa tinuoray kang Ginoong Jesu-Kristo? Ug silang tanan mitubag nga nagtuo sila uban sa hingpit nga pagtuo. Sa dayon, ang arsobispo, kauban ang mga obispo ug mga presbiter nga uban kaniya, nagtudlo kanila ug nagpadayon sa pagdumala sa sakramento sa bunyag. Sa dihang misulod ang mga Hudiyo sa balaan nga batyanan[67] , usa ka matang sa kaliskis dayon nahulog gikan sa ilang mga mata, ug nakakita silang tanan sa ilang pisikal ug espirituhanong mga mata, *'nga nagtuo sa kasingkasing alang sa pagkamatarong, ug nag-angkon sa ilang mga baba sa Ginoong Jesu-Cristo alang sa kaluwasan'* (Roma 10:10), ug tanan nabunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, nga nagsugod kang Ervan, nga ang hari mismo mao ang ninong sa bunyagan ug gihatagan sa ngalan nga 'Lev' sa balaang bunyag; gidawat siya sa hari sa iyang sinclite, ug gihimong patrician[68] , isip usa ka tawo nga puno sa kinaadman ug angay pasidunggan. Si Ervan nangamubo pag-ayo sa iyang unang sayop ug napuno sa kahadlok ug katingala, kanunay niyang gihinumduman sa iyang hunahuna ang dagway sa Ginoo.

'Giunsa man,' ingon niya, 'nga buhi ang Ginoong Jesu-Cristo—Siya nga gipako sa krus ug gilubong sa atong mga amahan, ug nga atong gihunahuna nga patay na?

Ug uban sa mga luha sa iyang mga mata, misinggit siya:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Buhing Dios! Pasayloa ako sa akong pagkasala tungod sa akong pagkawalay-hibalo.'

Sa bahin sa balaan nga Arsobispo Ervan, giila niya siya nga sama sa anghel sa Dios ug wala siya gustong bulagon siya. Busa ang yuta sa Omirit napailawom sa kahayag sa balaan nga pagtuo: sa tanang lungsod ug baryo, dili lamang mga Hudiyo kondili pati na usab mga pagano ang nabunyagan. Ug adunay dakong kalipay sa tibuok yuta; uban sa mga tawo, ang mga anghel nalipay sa niini nga pagbag-o ug paghinulsol sa mga kalag sa tawo, ug ang Dios, nga naghandum sa kaluwasan sa tanang tawo, gipadayeg.

Pagkahuman niini, gisugyot ni San Gregorio ang Arsobispo sa hari nga ipagawas ang usa ka mando nga ang mga Hudiyo dili magpuyo sa ilang kaugalingon, kondili magpuyo taliwala sa mga Kristohanon, aron dili sila makahimo og tinago nga mga tigum o miting. Ang hari nagpagawas sa mosunod nga mando:

'Dili ipangasawa sa bisan kinsang Hudiyo ang iyang anak nga babaye sa usa ka lalaking Hudiyo, kondili ipangasawa kini sa usa ka Kristohanon; ug ang anak nga lalaki sa usa ka Hudiyo dili magkuha og asawa gikan sa

---

[67] Bautismo nga batya – usa ka sudlanan nga gigamit sa sakramento sa binyag.

[68] Sa ato pa, giisip siya nga usa sa labing taas nga klase, katumbas sa atong panulundon nga kadungganan.

mga anak nga babaye sa Hudiyo, kondili mangita og Kristohanong asawa; ug kon kinsa ang makasupak niini nga balaod, pagapatyon siya sa espada.'

Gibuhat kini sa arsobispo aron ang mga Hudiyo, samtang nag-uban sa mga Kristohanon, sa pipila ka tuig hingpit nga makalimot sa ilang karaang pagtuo ug mga kostumbre sa Daan nga Tugon. Tanan hilom; ang hingpit nga pagpaubos ug pagkamatinud-anon misidlak sa tanang dapit. Ang hari ug ang arsobispo nagpaningkamot nga matinud-anon sa atubangan sa Dios, nagbantay tibuok gabii sa pagdayeg kang Kristo nga Ginoo, nag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo ug nagdumala sa gingharian uban sa kalooy ug hustisya. Ang debotong Haring Avraam, nga nagpuyo sa yuta sa Omirit sulod sa 30 ka tuig, namatay human siya pahibaloan ni Santo Gregorio sa adlaw sa iyang kamatayon, ug gilubong siya uban sa dungog sa siyudad sa Afara. Pagkahuman sa kamatayon sa hari, ang atong balaan nga amahan nga si Gregorio, pagkahuman niyang pag-atiman sa iyang panon, nagtukod sa pagtuo ibabaw sa basihanan sa mga apostoles ug mga propeta, ug naghimo og daghang mga tanda ug katingalahan alang sa himaya sa Dios, natapos ang iyang kinabuhi niadtong ika-19 sa Disyembre ug gilubong uban sa dungog sa maong siyudad, sa kripta sa dakong simbahan nga[69] . Ang tibuok rehiyon sa Omirite naghilak tungod kaniya, labi na gayud ang mga Hudio nga nabunyagan, kay siya usa ka maayo ug maloloy-on nga amahan, pinalangga sa mga tawo ug madawat sa Dios, nga sa Iyang atubangan karon nagtindog si Santo Gregorio uban sa ubang balaang mga hierarka, nga naghimaya uban kanila sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Elias, Probo ug Aris

Gisaulog sa ika-19 sa Disyembre

Ang mga Balaan nga mga Martir nga sila Elias, Probo ug Aris taga-Ehipto. Gipahayag nila ang Kristohanong pagtuo ug, tungod sa ilang kadasig alang sa himaya sa Dios, gibisita nila ang mga nag-antos alang kang Kristo nga nakabilanggo sa mga kal-ang, gipahupay sila sa taliwala sa ilang mga pag-antos ug gi-ayo ang ilang mga samad. Usa ka adlaw mibyahe sila paingon sa rehiyon sa Cilicia[70] ug sa pagsulod nila sa siyudad sa Ascalon[71] , gidakop sila sa ganghaan sa siyudad sa mabangis nga mga pagano nga guwardiya, nga nagduda nga sila mga espiya ug gidala sila sa atubangan ni Prinsipe Firmilian. Sa ilang interogasyon sa atubangan sa prinsipe, ilang gipahayag nga sila mga Kristohanon ug tungod niini gipailaw sila sa malupit nga pagpanakit. Si San Aris mao ang una nga nakasinati sa daghang pagpanakit ug gikondena nga sunogon sa poste. Unya si San Prov gipanakit ug giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Sa katapusan, human sa daghang pag-antos, si San Elias[72] giputol usab ang iyang ulo gamit ang espada.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Polyevktus ug Timoteo

Gisaulog sa ika-19 sa Disyembre

Ang Balaang Martir Polyeuctus lumad sa Caesarea[73] , diin iyang gipangwali ang Ebanghelyo uban sa dakong kalampusan, nga nakapabalhin sa daghang dili motuo gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ngadto sa balaang Kristohanong pagtuo. Tungod sa iyang pagwali, siya gidakpan ug gipahamtang sa prisohan. Human sa walay hunong nga pagpugos nga isalikway si Kristo, gipikas-pikas ang iyang tibuok lawas sa puthaw nga mga kuko; dayon gipabuak ang iyang panga ug gilabay siya sa nagdilaab nga pugon.

Sa samang panahon, sa Mauritania[74] , malampuson nga gipangwali ni diakonong Timoteo ang pagtuo kang Kristo. Tungod niini, gipailawom siya sa daghang grabeng pag-antos. Gibilanggo siya, gipaka-antos sa gutom ug

---

[69] Si San Gregorio namatay mga tuig 552.

[70] Cilicia – usa ka habagatang-sidlakang baybayon nga rehiyon sa Asia Minor.

[71] Ashkelon – usa ka karaang siyudad sa mga Filisteo sa Palestina, sa Dagat Mediterraneo.

[72] Kining tanan nga mga martir nag-antos niadtong tuig 308.

[73] Kini, siyempre, nagtumong sa Caesarea sa Cappadocia, sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor.

kauhaw, ug pagkahuman gipagawas gikan sa bilanggoan human sa walay pulos nga pag-awhag nga maghalad sa mga diyos-diyosan, misaka siya uban sa pag-ampo sa nagdilaab nga siga nga gipreparar para kaniya ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Diyos. Ang iyang mga relikya gihinalad sa matinahuron sa mga matinud-anon sa rehiyon sa Mauritania[75] .

2 Enero

20 Disyembre (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Ignacio nga Nagbitbit sa Diyos.

Gisaulog niadtong 20 Disyembre

Sa panahon nga misaka si Trajan sa trono sa Roma[76] , ang obispo sa Simbahan sa Antioquia mao si Santo Ignacio, nga nailhan nga 'Magbitbit sa Diyos' sa ngalan ug buhat, nga misunod kang Santo Evod, ang manunod sa Apostol Pedro. Ang maanindot nga kapital sa Siria mao ang labing dako nga siyudad pagkahuman sa Roma sulod sa Imperyong Romano ug adunay populasyon nga mga 200,000. Dinhi nahitabo ang ministeryo sa pagpangwali ni San Pedro ug San Pablo nga mga Apostoles, ug pagkahuman sa ilang kamatayon, naabot usab kini sa ministeryo ni San Juan nga Apostol sa Asia Minor. Karon, ang Antioquia mao ang gamay ug pobre nga lungsod sa Antakya sa Asyanong Turkey, nahimutang mga 10 ka verste gikan sa dagat. – Si San Pedro nga Apostol ang nangulo sa Simbahan sa Antioquia gikan sa AD 47 hangtod 67; ang iyang manununod, si San Evod nga Apostol, hangtod sa AD 68; ug si San Ignacio nga Tagadala sa Dios gikan sa AD 68 hangtod 107. Gisulti bahin niining Balaang Ignatius nga Tagbitbit sa Dios nga sa dihang usa pa siya ka sanggol[77] , samtang ang Ginoong Jesu-Kristo nagpuyo pa sa yuta taliwala sa mga tawo ug nagtudlo kanila mahitungod sa Gingharian sa Dios, ang mga ginikanan ni Ignatius nakatindog sa usa ka higayon sa taliwala sa kadaghanan, nagpaminaw sa mga pulong sa Dios nga nanggawas gikan sa baba sa Manluluwas, uban ang ilang anak nga nagbarug tupad kanila. Sa pagtan-aw kanila, gitawag sa Ginoo ang batang si Ignatius ngadto kaniya, gipahimutang siya taliwala sa mga tawo, giyakap siya ug, sa pag-alsa kaniya sa Iyang mga bukton, miingon:

'Kon dili kamo mobalik ug mahimong sama sa mga bata, dili kamo makasulod sa Gingharian sa Langit; ug bisan kinsa nga modawat sa usa ka bata nga ingon niini sa akong ngalan, modawat kanako' (Mat. 18:3, 5; Mar. 9:37; Luc. 9:48).

Busa si Santo Ignacio gitawag nga 'Tagadala sa Dios', tungod kay gidala siya sa mga bukton sa Dios nga Nahimong Tawo, ug tungod kay gidala niya ang Dios sa iyang kasingkasing ug sa iyang mga ngabil[78] , nga usa ka sudlanan sama kang San Pablo nga Apostol, usa ka sudlanan nga gipili aron dalhon ang ngalan sa Dios sa atubangan sa mga nasud ug mga hari. Sa sinugdan, siya usa ka disipulo ni San Juan nga Teologo[79] , kauban ni San Policarpo, Obispo sa Smyrna[80] . Unya, sa tambag sa tanang balaang apostoles, siya giordinar nga obispo sa

---

[74] Mauretania – usa ka probinsya sa baybayon sa Romano sa Amihanang Aprika.

[75] Ang mga balaan nga martir nga sila Polyectus ug Timoteo nga diakono nag-antos sa sinugdanan sa ika-upat nga siglo.

[76] Naghari si Emperador Trajan gikan sa 98 hangtod sa 117.

[77] Walay klarong impormasyon bahin sa lugar ug panahon sa pagkahimugso ni San Ignacio o sa iyang sayong pagkabata. Siya taga-Sirya; ang iyang Siryanong ngalan, Nurono, nagpasabot og 'kusog sama sa kalayo', sama usab sa Ignatius, usa ka ngalan nga gihunahuna nga gikan sa Latin nga pulong ignis – kalayo.

[78] Ang titulo nga 'Tagbitbit sa Diyos' (Θεοφόρος), nga gihatag sa uban kang San Ignacio ug gigamit usab niya sa iyang mga sulat, nagpasabot, sumala sa iyang kaugalingong pagpasabot, sa usa ka tawo nga 'adunay Kristo sa iyang kasingkasing'. Ang sugilanon nga gikuptan ni Hesukristo si Santo Ignacio sa Iyang mga bukton unang mitungha sa mga sinulat ni Simeon Metaphrastes, diin kini sunod nga giapil sa Chetii Minei ni Santo Demetrio. Pinaagi niining sugilanona, ang epiteto ni Santo Ignacio nga Θεόφορος, o 'Magdala sa Dios', giusab ngadto sa Θεοφόρος, o 'gidala sa Dios'.

[79] Nisulat si San Gregorio nga Dialogista bahin kang San Ignacio nga siya usab usa ka disipulo ni Apostol Pedro, samtang ang uban nagaingon nga siya ni Apostol Pablo. 'Si San Juan Crisostomo naghisgot sa mga apostoles sa ilang mga pulong ug sa dili masukod nga butang.' (Tan-awa ang ika-42 nga homilia kang San Ignacio).

Antioquia, diin ang Kristohanong ngalan mitungha na daan kaysa sa ubang mga lugar[81] . Sa pagdumala niya sa Simbahan, wala siya maglangan sa pagpangwali sa pagkamatinud-anon, nagpakita og apostolikong kadasig sa tanang butang. Kining balaang hierarkiya nagtukod sa praktis sa Simbahan sa pag-awit sa mga banal nga himno sa duha ka koro, sama sa mga koro sa mga anghel; kay, pagdawat niya sa usa ka banal nga pagpadayag, nakita niya kung giunsa sa mga koro sa mga anghel ang pag-awit sa tagsa-tagsa: kung ang usa nag-awit, ang usa pa naghilom; kung ang usa pa nag-awit, ang una maminaw; ug kung mahuman sa usa ang himno, ang usa mosugod; sa ingon niini, ang mga anghelikong koro naghimaya sa Balaang Trinidad, sama sa pagbalhin sa mga himno gikan sa usa ngadto sa lain. Pagdawat niini nga pagpadayag, si San Ignacio nagtukod niini nga han-ay sa balaang mga himno una sa iyang simbahan sa Antioquia, ug gikan didto kini nga matahum nga ritwal gidawat sa tanang simbahan[82] . Kini nga obispo nga nagdala sa Diyos usa ka maayong administrador sa mga ritwal sa simbahan, hingpit nga ministro sa mga sakramento ni Kristo[83] , ug sa ulahi usa ka martir, gilabay sa mga hayop aron kan-on, sama sa isaysay pa sa ubos. Sa usa ka grabe nga gubat batok sa mga Scythian[84] , mibuntog si Emperador Trajan. Nagtuo siya nga nakadaog batok sa iyang mga kaaway pinaagi sa tabang sa iyang mga paganong diyos, busa gusto ni Trajan nga pasalamatan sila pinaagi sa daghang halad, aron sa umaabot magpadayon ang mga diyos sa pagsiguro sa kalampusan sa iyang mga gubat ug sa iyang paghari. Unya nagsugod ang grabeng pagpanlutos sa mga Kristohanon. Nakahibalo ang emperador nga ang mga Kristohanon dili lang misalikway sa paghalad sa mga pagano nga diyos, apan nagpasipala usab batok kanila, nga nagpadayag sa ilang bakak; busa gisugo niya nga patyon bisan asa ang mga Kristohanon nga wala mosunod sa iyang sugo. Sa dihang ang emperador mibiyahe pag-usab alang sa kampanya batok sa mga Armenyo ug Parto, miabot siya sa Antioquia, ug didto gisumbong si Santo Ignacio nga Tagadala sa Dios sa atubangan niya sa basihanan nga gihatagan niya og dungog si Kristo—nga gikondena sa kamatayon ni Pilato ug gilansang sa krus—isip Dios, ug nagtukod og mga balaod mahitungod sa pagpreserbar sa pagkabirhen, sa pagsalikway sa bahandi, ug sa tanang makapahimuot sa kinabuhi[85] . Pagkadungog niini, gipatawag ni Trajan ang santo ug, sa atubangan sa iyang tibuok konseho, miingon kaniya:

'Ikaw ba, ang gitawag nga Tagadala sa Diyos, nga misupak sa among sugo ug nagaguba sa tibuok Antioquia, nga nagadala niini sa mga tiil sa imong Kristo?'

Mitubag ang balaan nga si Ignatius:

'Oo, ako kini.'

Nangutana ang emperador:

'Unsa ang kahulugan sa imong titulo nga "Tagbitbit sa Diyos"?'

Mitubag ang santo:

'Ang nagdala kang Kristo nga Dios sa sulod sa iyang kalag mao ang Dios-nagdala.'

– Busa, – nangutana ang Tsar, – nagadala ba ka sa imong Kristo sa sulod nimo?

Mitubag ang santo:

---

[80] Gipahimutang nga Obispo sa Smyrna sa Balaang Apostol Juan, si San Policarpo suod kaayo nga higala ni San Ignacio ug nakigbahin sa iyang kabalaka alang sa mga simbahan sa Dios; pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpabilin siya nga 'lider sa tibuok Asia'. Ang pista ni San Policarpo gisaulog matag ika-23 sa Pebrero

[81] Sa Mga Buhat 11, gisulti mahitungod sa Apostol Bernabé sa Antioquia: *'Sulod sa tibuok tuig nagkatigum sila sa simbahan ug nagtudlo sa daghang mga tawo, ug ang mga disipulo sa Antioquia unang gitawag nga mga Kristohanon*'.

[82] Gipamatud-an kini sa historyador sa simbahan nga si Socrates. Kini mao ang gitawag nga antiphonal chanting, nga gigamit gihapon karon sa mga serbisyo sa simbahan ug naglangkob sa mga salmo sa Daang Tugon o mga iladong bersikulo gikan niini, nga gihimo sa pag-ilis-ilis sa duha ka koro, bersikulo-bersikulo.

[83] Sa tibuok niyang kap-atan ka tuig nga ministeryo, si San Ignacio, sumala sa giingon ni San Juan Crisostomo, usa ka modelo sa pagkamaayo. Sa panahon sa pagpanlupig ni Domitian (95–96 AD), sumala sa gisulat sa iyang mga disipulo, 'gikombat niya ang kagubot pinaagi sa angkla sa pag-ampo ug pag-ayuno, walay kapoy nga pagtudlo, ug kadasig sa espiritu, aron walay mahuyang o walay kasinatian ang malumos'... Sa taliwala sa mga pag-antos ug pagkahuman niini, 'ang pari sa Dios naghatag kahayag sa kalag sa matag tawo pinaagi sa iyang pagpatin-aw sa Kasulatan'.

[84] Nahitabo kini niadtong tuig 106.

[85] Gikan karon paingon sa unahan, gisaysay sa talaan ang pagkamartir ni San Ignacio. Detalyadong impormasyon bahin niini napreserbar sa mga salaysay sa iyang pagkamartir nga gisulat sa mga nakakita mismo – mga kauban nga misunod kaniya gikan sa Antioquia paingon sa Roma. Kasagaran gituohan nga kini mao ang mga diakono Philo ug Agathonides, nga gihisgutan ni San Ignacio sa iyang mga sulat ngadto sa mga taga-Smyrna ug taga-Philadelphia.

– Oo, tinuod gayud, kay nasulat: 'Pumuyo ako *kanila ug maglakaw ako taliwala kanila'* (2 Cor. 6:16). Miingon ang hari:

'Unsa man, sa imong hunahuna, ang hinungdan nganong dili nato kanunay dad-on ang atong mga dios sa atong paghinumdom ug gamiton sila isip atong mga tigtabang batok sa atong mga kaaway?'

Mitubag ang Diosnon:

Masubo ko nga imong gitawag nga "mga dios" ang mga dios-diosan, kay usa ra ka Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit, yuta, dagat ug sa tanan nga naa niini; usa ra ka Ginoo, si Jesu-Kristo, ang Bugtong Anak sa Dios, ug ang Iyang gingharian walay katapusan. Kung nakaila ka kaniya, Oh Hari, ang imong purpura nga bestida, ang imong korona ug ang imong trono mas magahimo pa unta.

'Ignatius!' ingon sa hari. 'Undang sa imong gisulti ug paminawa hinoon ang akong mga pulong: kon gusto nimo nga pahimulosan ko ug ibilang ka sa akong mga higala, nan halad ka uban namo sa mga dios, ug ikaw dayon mahimong among punong pari sa dakong Diy[86] , ug tawgon kang amahan sa synclite.'

Mitubag ang santo:

'Unsa may kapuslanan para kanako nga mahimong labawng pari ni Dia, samtang ako usa ka obispo ni Kristo, Kang Kinsa kanunay nakong gihalad ang pagdayeg ug naningkamot nga ihalad ang akong kaugalingon nga tibuok isip halad, aron madala nako sa sulod sa akong kaugalingon ang hulagway sa Iyang boluntaryong kamatayon?'

Miingon ang hari:

'Kanino man nimo gustong ihalad ang imong kaugalingon ingon usa ka halad? Sa Kadtong gipako sa krus ni Pontio Pilato?'

Mitubag ang santo:

'Pasagdi nga mahimong halad ako alang Kaniya nga mituslok sa krus sa sala, nagapakunhod sa yawa, ang prinsipe sa sala, ug nakadaog sa tanang gahum niini pinaagi sa krus.'

Miingon ang hari:

'Sa akong tan-aw, Ignatius, kulang ka sa maayong panghuna-huna ug matarong nga paghukom: dili ka untang malimbongon sa mga sinulat sa Kristohanon kon imong masabtan pag-ayo kung unsa ka mapuslanon ang pagsunod sa kabubut-on sa hari ug ang paghalad og sakripisyo sa mga dios uban sa tanan.'

Ang Tagadala sa Dios, nga mas napalig-on pa gayud ang kaisog, miingon:

'Buhian man ninyo ako sa mga hayop aron kan-on, ipapako man ninyo ako sa krus, ipapatay man ninyo ako sa espada o sa kalayo, dili gayud ako mohatag og halad sa mga demonyo.' Dili ko mahadlok sa kamatayon, ni mangita ko og panalangin nga pansamantala; ang akong gipangandoy mao lamang ang mga langitnong panalangin, ug naningkamot ko sa tanang paagi aron makaabot lamang kang Kristo nga akong Dios, nga mipakita sa Iyang pagkamapainubuson sa pag-antos ug kamatayon alang kanako."

Sa kana nga punto, ang mga anaa sa sinodo, nga gustong ipadayag nga sayop si Ignacio, miingon:

'Nagaingon kamo nga patay ang inyong Diyos; unsaon man sa usa ka patay nga tawo pagtabang sa bisan kinsa, labi na gayud sa usa nga namatay sa makauwaw nga kamatayon? Ang among mga diyos, sa laing bahin, tinuod nga imortal ug giila ingon ana.'

Mitubag ang Nagdala sa Diyos:

'Ang akong Ginoo ug Dios, si Jesu-Cristo, nahimong tawo alang kanato ug, alang sa atong kaluwasan, malipayong gidawat ang pagkrusipisyon, kamatayon ug paglubong; unya mibanhaw Siya pag-usab sa ikatulong adlaw, gipukan ug gipilde niya ang gahum sa kaaway, misaka sa langit, diin siya naggikan, aron ibalik kita gikan sa atong pagkahulog ug ibalik kita sa paraiso diin kita gipahawa, ug gihatagan kita og mas dagkong panalangin kaysa kaniadto. Apan wala'y bisan usa sa mga diyos nga inyong gipasidunggan nga nakahimo og ingon ana; kay daotan ug walay balaod nga mga tawo nga nakabuhat og daghang kadaut, gibyaan lang nila ang mga buang nga adunay pipila ka walay pulos nga hunahuna bahin sa ilang pagka-diyos. Sa dihang gikuha ang tabon sa bakak gikan kanila, nahimong klaro kung unsa gyud sila ug unsa ka-kaulaw ang ilang kataposan.

Pagkahuman niini gisulti ni San Ignacio, ang hari ug ang sinclite, nga nahadlok nga labi pa niyang mapahiya ang ilang mga diyos, nagmando nga dad-on siya sa prisohan. Ang hari mismo wala matulog tibuok

[86] Si Zeus, nga nailhan usab nga Jupiter, mao ang pangunang paganong diyos sa mga Griyego ug Romano.

gabii, naghunahuna kung unsang porma sa pagpatay ang iyang gamiton aron kuhaon ang kinabuhi ni Ignacio, ug nakahukom nga silotan siya nga kan-on sa mga mabangis nga hayop, kay kini ang giisip niyang labing malupit nga porma sa kamatayon. Sa buntag gipahibalo niya kini sa konseho; uyon silang tanan, apan gisugyot nila nga ayaw siya ihatag sa mga hayop sa Antioquia, aron dili siya mahimaya sa iyang mga ka-siyudad tungod sa pag-antos sa kamatayon sa martir alang sa iyang pagtuo, ug aron ang uban, sa pagtan-aw kaniya, mapalig-on ang ilang pagtuo nga Kristiyano. Busa ilang gisugyot nga siya dad-on nga nakadena paingon sa Roma ug itugyan sa mga hayop didto; kay didto, tungod sa kakapoy sa taas nga biyahe, mas grabe pa ang iyang pagpatay, ug walay Romanong makaila kaniya; ilang hunahunaon nga usa sa mga salawayon ang namatay, ug walay bisan unsang handumanan kaniya ang mabilin. Nalipay ang emperador sa maong tambag, ug gisilot niya si Ignatius sa kamatayon, nga gisugo nga itugyan siya sa mga hayop aron putlon-putlon sa Roma atol sa usa ka pista, sa atubangan sa tanang katawhan. Busa ang balaan gikondena sa mga daotan, daw sa kaulaw sa mga anghel ug sa mga tawo (1 Cor. 4:9).

Si Ignatius nga nagdala sa Dios, sa pagkadungog niya niining silot batok kaniya, misinggit:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo, nga giisip Nimo ako nga takus nga magpamatuod sa hingpit nga gugma alang Kanimo ug nalipay Ka sa paghigot kanako sa puthaw nga kadena, sama sa gibuhat Nimo kang imong Apostol nga si Pablo.'

Malipayon niyang gidawat ang mga kadena, sama sa usa ka matahum nga kuwintas sa mga perlas—usa ka bililhon nga palamuti nga iyang gipangandoy nga madala pag-usab sa umaabot nga kinabuhi[87] . Ang hari mibyahe paingon sa gubat uban sa iyang hukbo, samtang ang Banal nga Martir, nga nakagapos sa bug-at nga kadena, gihatag sa napulo ka malupit ug walay kalooy nga sundalo ug gipadala sa Roma. Sa dihang mibiya siya sa Antioquia, nag-ampo siya nga may pag-ampo alang sa Simbahan ug gisalig niya ang iyang panon sa Diyos . Ang tanang mga magtutuo nanghilak alang kaniya ug nagahilak sa kasakit, samtang ang uban, nga napugos sa mainitong gugma kaniya, misugod sa panaw aron sundon siya. Sa Seleucia, sa daplin sa pantalan, dili layo sa Antioquia, misakay si San Ignacio uban sa mga sundalo sa usa ka barko nga maglayag sa baybayon sa Asia Minor[88] , ug pagkahuman sa taas ug delikadong pagbiyahe, nakaabot sa Smyrna. Didto, nakigkita ug gisaludo ni Ignacio si San Policarpo, ang balaan nga apostol, Obispo sa Smyrna, iyang kauban nga disipulo, ug nakakaplag siya og kahupayan sa balaan nga pakighinabi kaniya, naglipay sa iyang mga gapus ug nagpasigarbo sa iyang mga kadena. Kay unsa pa kaha ang mas dako nga dungog alang kaniya kaysa niining mga kadena nga iyang gisul-ob tungod sa iyang Ginoo? Nakigkita usab siya sa ubang mga obispo, mga presbiterio ug mga diyakono, nga nanag-awas gikan sa mga simbahan ug siyudad sa Asia, nga nangandoy nga makita siya ug madungog ang mga banal nga pulong gikan sa iyang mga ngabil. Gipalig-on ni San Ignacio ang pagtuo sa mga Kristohanon pinaagi sa pulong ug pananglitan, gidasig pa gayud sila nga mag-amping batok sa mga erehiya nga mitumaw ug mikaylap niadto, ug nga magpabilin nga matinud-anon sa mga tradisyon sa mga Apostoles. Nangayo siya kang Policarpo ug sa tibuok Simbahan nga ipangamuyo siya, aron madali na siyang mahimong pagkaon sa mga hayop ug makatindog sa atubangan sa nawong sa Ginoo, nga Kaniya ang iyang kalag naghandum. Sa dihang nakita niya nga sila nabalaka ug wala magtinguha sa iyang kamatayon o pagbulag kaniya, Nahadlok si Ignacio nga basin madismaya usab ang mga magtutuo sa Roma, dili nila ikatugot nga makita siyang ihatag sa mga hayop, ug magbutang sila og babag sa iyang dalan; basin mosukol pa gani sila batok sa mga gisugo nga ihatag siya sa mga hayop, nga mao ang pagsira sa abli nga pultahan sa iyang pagkamartir ug sa kamatayon nga iyang gipangandoy. Busa nagpasiya siya nga magpadala kanila og hangyo nga pag-ampo para kaniya, aron ang dalan sa iyang pag-antos dili maputol, kondili aron siya pa gayud mapikas-pikas sa mga hayop ug makaadto sa iyang hinigugma nga Ginoo.

Misulat siya ingon niini:

– Ignatius, ang magdala sa Dios sa Simbahan, gipanalanginan sa himaya sa Labawng Amahan ug sa Iyang Bugtong Anak, si Jesu-Cristo, gihigugma ug gipahayag sa kabubut-on sa Iyang sa kinsa sa panan-aw mahimayaon ang tanang butang nga natuman pinaagi sa gugma ni Jesu-Cristo, ang atong Dios, – sa Simbahan nga nagdumala sa kapital sa probinsya sa Romano, deboto, himayaon, bulahan, angay dayegon, dungganan, putli ug labaw sa gugma, nagbitbit sa ngalan ni Cristo, nga ginganlan sa Amahan, diin ako nagpadala sa akong pangumusta sa

---

[87] Tan-awa ang Epistola ni Santo Ignacio ngadto sa mga taga-Efeso.

[88] Gipasabot kini sa kamatuoran nga ang mga gikondena wala gipadala sa usa ka espesyal, gitudlo nga barko, kondili sa usa nga nahimong magamit, ug nga, naglayag sumala sa gikinahanglan, mihunong sa usa ka lugar o sa lain.

ngalan ni Hesukristo, ang Anak sa Amahan, – ngadto sa mga naghiusa sa usag usa sa lawas ug espiritu sa matag sugo Niya, nga walay kabahin nga nadawat ang pagkamakompleto sa grasya sa Dios, nga gipahapsay gikan sa matag langyaw nga mantsa[89] , ug nagtinguha sa paglipay pag-ayo kang Hesukristo, among Dios. – Pinaagi sa pag-ampo sa Dios, nadawat nako ang akong dugay nang gipangamuyo: nga makita ang inyong mga nawong nga angay sa Dios. Gibilanggo alang kang Cristo, naglaum ko nga mahalok kamo, kon ang kabubut-on sa Dios motugot kanako nga makaabot sa katapusan. Nakasugod na sa maayo: makahuman pa kaha ako sa akong tawag pinaagi sa grasya sa Dios nga walay babag? Kay nahadlok ako nga basin makadaot kanako ang inyong gugma, tungod kay sayon ra kaninyo buhaton ang inyong gusto, samtang lisod kaayo para kanako ang makaabot sa Dios kon kamo magmaloloy-on kanako. Gusto unta nako nga dili ninyo palipay-on ang mga tawo, kondili ang Dios, sama sa karon nga nagpalipay kamo kaniya. Kay dili na usab ko makabaton og ingon ana ka paborableng kahigayunan aron makaabot pag-usab sa Dios, ug dili usab kamo makapahimulos sa usa ka mas maayong buhat kon maghilom kamo. Kon maghilom kamo bahin kanako, akoa na sa Dios; apan kon ipakita ninyo ang gugma alang sa akong unod, unya kinahanglan pa nakong mosulod pag-usab sa arena[90] . Ayaw na ninyo pagbuhat og laing butang para kanako gawas sa pagsiguro nga ako ikahalad sa Dios karon nga andam na ang halaran; ug unya, uban sa gugma, magtukod kamo og koro ug mag-awit og himno sa pagdayeg sa Amahan sa Kristo Hesu, nga ang Dios nagtamod sa Obispo sa Siria nga takus tawgon gikan sa Sidlakan paingon sa Kasadpan. Makapahibulong kaayo alang kanako ang pagbiya niining kalibutan paingon sa Dios, aron ako masidlak diha kaniya. Wala ka gayud mag-inggit sa bisan kinsa, ug nagtudlo ka sa uban nga buhaton usab kini. Gusto ko nga imong kumpirmahon sa buhat ang imong gitudlo sa imong mga pagdasig[91] . Hangyoa lang ang Diyos alang kanako og kusog sa sulod ug sa gawas, aron dili lang ko makasulti, kondili maghandum usab; aron dili lang ko matawag nga Kristohanon, kondili tinuod gayud nga usa niini. Kung mapamatud-an gyud nako nga usa ako niini, unya mahimo nakong tawgon ang akong kaugalingon nga ingon ana, ug sa ingon lang mahimo kong tinuod nga matinud-anon, sa dihang dili na ko makita sa kalibutan. Walay makita nga butang ang walay katapusan: *'ang makita panandaliang mao, apan ang dili makita walay katapusan'* (2 Cor. 4:18). Ang atong Dios, si Jesu-Cristo, mas mahimayaon Siya kon Siya anaa uban sa Amahan. Ang pagka-Kristohanon dili nagbarug sa hilom nga pagtuo, kondili sa kadako sa buhat sa usa ka tawo, labi na kon kini gikaligut-an sa kalibutan. Nagsulat ako ngadto sa mga simbahan ug gipahibalo sa tanan nga andam akong mamatay alang sa Dios, gawas kon mapugngan ninyo ako. Gina-implorar ko kamo: ayaw ko pagpakita og dili panahon g gugma. Pasagdi nga pagkaon ko sa mga hayop ug, pinaagi kanila, makaabot ko sa Dios. Ako ang trigo sa Dios: pasagdi nga galingon ko sa ngipon sa mga hayop, aron mahimong putli nga pan ni Cristo. Mas maayo pa gani, pahupaya kining mga hayop aron mahimo silang akong kabaong ug dili magbilin ug bisan unsa sa akong lawas, aron pagkahuman sa akong kamatayon dili ko mahimong pas-an sa bisan kinsa. Unya tinuod gayud nga mahimong disipulo ako ni Kristo, sa diha nga bisan ang akong lawas dili na makita sa kalibutan. Pag-ampo kamo kang Kristo alang kanako, aron pinaagi niining mga instrumento mahimong halad ako sa Dios. Dili ko kamo sugoan sama nila Pedro ug Pablo. Sila mga apostoles, apan ako usa ka tawo nga gisentensyahan na; sila gawasnon, apan ako usa gihapon ka ulipon. Apan kon mag-antos ako, ako pagagawason ni Jesus ug mubanhaw pag-usab uban Niya ingon usa ka gawasnon nga tawo. Karon, samtang nakagapos sa akong mga kadena, ginatudloan ko kamo nga dili maghandum sa bisan unsang butang nga kalibutanon o walay pulos. Sa pagbiyahe gikan sa Siria paingon sa Roma, sa yuta ug sa dagat, sa gabii ug sa adlaw, nakigbisog na ako sa mga mabangis nga hayop, nga nakagapos uban sa napulo ka leopardo—mao kana, usa ka detachment sa mga sundalo nga, tungod sa mga pabor nga gihatag kanila, mas nagkagrabe pa ang ilang kabangis[92] . Pinaagi sa ilang mga insulto, mas daghan akong nahibal-an, apan wala nako kini gigamit nga pasangil (1 Cor. 4:9). Oh, unta dili ko malikayan ang mga mabangis nga hayop nga giandam para kanako! Nag-ampo ko nga kalit nila kong dakpon uban sa ilang grabe nga kagutom. Akong dayon sila aron kanon dayon ko, imbis nga, sama sa gibuhat nila sa uban, mahadlok sila ug biyaan ko nga dili nila hikapon. Ug kung dili nila buot buhaton kini sa ilang kaugalingong kabubut-on, pugson ko sila. Pasayloa ko; nahibalo ko unsay maayo para kanako. Bag-o pa lang ko nagsugod nga mahimong usa ka disipulo. Wala'y bisan

[89] I.e. bakak nga mga pagtulon-an

[90] Kana mao, sa dagan niining kinabuhi.

[91] Nagaestorya si San Ignacio dinhi bahin sa himaya sa pagkamatay alang kang Kristo.

[92] Usa ka pagtumong sa mga gasa nga gihatag sa mga Kristohanon sa mga bantay ni Ignacio aron malumo ang ilang kabug-at.

unsa—makita man o dili makita—nga makapugong kanako sa pagduol kang Jesu-Cristo. Pasagdi nga moabot kanako ang kalayo ug ang krus, daghang mga hayop, pagputol-putol sa akong lawas, pagkabungkag, pagduag sa akong mga bukog, pagputol sa akong mga bukton ug tiil, pagbungkag sa akong tibuok lawas, ug ang mabangis nga pagpanamastamas sa yawa—basta makab-ot lang nako si Cristo. Ang mga kalipay ning kalibutan, ug ang gingharian niining kapanahona, walay kapuslanan kanako. Mas maayo pa nga mamatay ako alang kang Jesu-Cristo kaysa maghari sa tibuok kalibutan: *'Unsa may kapuslanan sa tawo nga makab-ot ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag?'* (Mateo 16:26). Gipangita ko Siya nga namatay alang kanato; gihandom ko Siya nga nabanhaw pag-usab alang kanato. Anaa sa akong hunahuna ang akong kaugalingong kaayohan: pasayloa ako, mga igsoon! Ayaw ninyo ako pugngi sa pagkinabuhi; ayaw ninyo ako hangui nga mamatay. Gusto kong mahimong iya sa Dios; ayaw ninyo ako ihatag sa kalibutan. Pasagdi ko nga moadto sa putli nga kahayag: sa diha, mahimong ako usa ka tawo sa Dios. Pasagdi nga ako mahimong tighulip sa mga pag-antos sa akong Dios. Kinsa man ang adunay Kaniya sa iyang sulod, pasabta niya ang akong gipangandoy, ug pasayloa ko, sa pagtan-aw sa nakapuno sa akong hunahuna. Ang prinsipal sa kalibutan buot ko limbongan ug laglagon ang akong tinguha, nga nagtudlo paingon sa Dios. Ayaw tugoti nga bisan kinsa kaninyo nga naa didto motabang kaniya. Hinuon, akoa kamo—sa ato pa, sa Dios. Ayaw pag-awhag sama sa mga nagtawag kang Jesu-Cristo apan nagahigugma sa kalibutan. Ayaw tugoti nga magpuyo ang pagpanukmod sa inyong sulod. Ug bisan pa kon ako mismo mangayo kaninyo og lain nga butang, ayaw ko paminawa: tuohi pag-ayo ang akong gisulat kaninyo karon. Nagsulat ako kaninyo samtang buhi pa, nagdilaab sa tinguha nga mamatay. Ang akong gugma gipako sa krus, ug walay kalayo sa sulod nako nga nagahigugma sa materyal nga kalibutan, apan ang buhing tubig[93] , nga nagasulti sa sulod nako, nagtawag kanako gikan sa sulod: 'Adto sa Amahan'. Wala koy kapyahan sa madunot nga pagkaon, ni sa mga kalipay niining kinabuhi. Gitinguha ko ang pan sa Dios, ang pan sa langit, ang pan sa kinabuhi, nga mao ang unod ni Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga natawo niining katapusang mga adlaw gikan sa binhi ni David ug Abraham. Ug gitinguha ko ang ilimnon sa Dios – ang Iyang dugo, nga mao ang dili malaglag nga gugma ug walay katapusang kinabuhi. Dili na nako gusto nga mabuhi sa kinabuhi sa mga tawo. Ug matuman kini kung gusto usab ninyo. Busa, naghangyo ko kaninyo nga gustohon kini, aron kamo usab makadawat og pabor. Nagsulat ko kaninyo niining mubo nga sulat. Tuhua ako, ug si Jesu-Cristo—nga ang mga ngabil wala maglitok og bakak, pinaagi kaniya gayud ang Amahan misulti—ipadayag kaninyo nga nagsulti ko sa kamatuoran. Amo akong ipangamuyo aron magmalampuson ako. Gisulat ko kini kaninyo dili sumala sa unod, kondili sumala sa hunahuna sa Dios. Kung mag-antos ako, nagpasabot kini nga gihigugma ninyo ako; apan kung dili ko giisip nga takus, nagpasabot kini nga gikaligut-an ninyo ako. Hinumdumi ang Simbahan sa Siria sa inyong mga pag-ampo: ang Dios karon mao na ang magbalantay niini imbis kanako. Si Jesu-Cristo ra ang magdumala niini, uban sa inyong gugma. Sa bahin nako, nahuya ko nga matawag nga usa sa mga miyembro niini, kay dili ko takus niini, nga mao ang labing gamay kanila ug usa ka gipahilayo. Apan kon makaabot ko sa Dios, pinaagi sa Iyang grasya mahimo ko nga usa ka butang. – Ang akong espiritu nagpangumusta kaninyo, ingon man usab ang gugma sa mga simbahan nga midawat kanako sa ngalan ni Jesu-Cristo, dili ingon usa ka ordinaryong biyahero[94] . Bisan pa gani ang mga simbahan nga naa sa gawas sa agianan sa akong pisikal nga pagbiyahe mipagawas aron sugaton ko sa siyudad. Gisulat ko kini kaninyo gikan sa Smyrna pinaagi sa labing bulahan nga mga taga-Efeso. Kauban nako, uban sa daghan pa, si Crocus – usa ka ngalan nga akong gihigugma. Mahitungod sa mga tawo nga, alang sa himaya sa Dios, nanguna kanako gikan sa Siria paingon sa Roma, nagtuo ko nga kaila na kamo kanila: sultihi sila nga duol ra ko. Sila tanan takus sa Dios ug kaninyo: kinahanglan ninyo silang dasigon sa tanang paagi. – Gisulat ko kini kaninyo siyam ka adlaw sa wala pa ang Kalends sa Septyembre[95] , mao nga niadtong 28 sa Agosto[96] . Pagpabilin nga matinud-anon hangtod sa katapusan sa pagkamapailubon ni Hesukristo. Amen.

Gipadala ni Ignacio kini nga mensahe uban sa pipila ka mga Kristohanon gikan sa Efeso nga nag-uban kaniya, ug nga mibiyahe paingon sa Roma pinaagi sa labing mubo nga agianan[97] . Paglabay sa pipila ka panahon,

---

[93] Buhing tubig, mao ang Espiritu Santo, nga nagdasig ug nagpalig-on sa pagkamartir. Tan-awa Juan 4:10; Juan 7:3.

[94] Sa ato pa, uban sa ingon nga gugma nga daw si Ignatius mao ang ilang kaugalingong obispo.

[95] Mao kini ang kalkulasyon sumala sa Romanong kalendaryo.

[96] Sa tuig 107

[97] Aduna'y duha ka agianan gikan sa Smyrna paingon sa Roma – usa pinaagi sa dagat nga moagi sa Kapupud-an ug Mediteranyo, ug ang usa paagi sa yuta pinaagi sa Macedonia. Gidala si Ignatius sa ikaduhang agianan, samtang ang mga Kristohanon sa Efeso mahimo untang

mibiya ang santo mismo sa Smyrna, kauban ang mga sundalo, ug miabot sa Troas. Didto nadawat niya ang maayong balita nga mihunong na ang pagpanlupig sa Antioquia ug nabalik na ang kalinaw sa simbahan. Sa paghinumdom sa iyang ulila nga simbahan sa tanang pag-ampo, iyang gihangyo ang tanang magtutuo nga mag-ampo alang niini: sa diha nga mas dako ang iyang kalipay sa kalinaw sa iyang panon, mas malinawong usab siya sa pag-atubang sa kamatayon. Sa maong kahimtang sa hunahuna, nagsulat siya og mga sulat ngadto sa mga taga-Filadelfia (sa Cilicia) ug sa mga taga-Smyrna, nga nag-awhag sa mga Kristohanon nga moapil pag-ayo sa malipayong mga kalihokan sa Simbahan sa Antioquia; ug labi na gayud, nagsulat siya kang San Policarpo, Obispo sa Smyrna, nga ipadala niya ang usa ka miyembro sa klero ngadto sa Antioquia aron pahupayon ang simbahan didto, ug gisugo siya nga mosulat sa ubang mga simbahan aron sila usab makabuhat sa sama nga butang[98] . Gikan sa Troad, misakay pag-usab si San Ignacio sa barko paingon sa Neapolis (sa Macedonia), naglakaw paingon sa Philippopolis ug Macedonia, mibisita sa mga simbahan sa dalan, nagtudlo niini, nagtudlo ug nagdasig sa mga maluya nga igsoon, ug nag-awhag usab sa tanan nga magkinabuhi nga malipayon ug matinahuron. Pagkahuman sa pag-agi sa Epirus, misakay pag-usab si San Ignacio sa barko sa Epidamnus ug nilarga paingon sa Italya tabok sa Dagat Adriatico ug Tyrrenian. Sa dihang nakita niya ang Puteoli (usa ka lungsod sa Campania) sa gilay-on, gusto niyang moanhi sa baybayon aron makaabot siya sa Roma pinaagi sa samang agianan nga gisubay kaniadto ni Apostol Pablo sa susamang misyon. Apan usa ka kusog nga hangin ang nakababag sa barko nga makaabot sa baybayon, ug si San Ignacio nakaabot sa pantalan sa Portus, nga dili layo sa Roma, sa sulod lang sa usa ka adlaw. Ang mga sundalo nagdali paingon sa Roma aron makatan-aw sa mga pasundayag, nga hapit na matapos[99] . Samtang nagkuyanap ang balita sa pag-abot sa Obispo sa Antioquia, ang mga nagkatigum nga Kristohanon migawas aron sugaton siya, puno sa kalipay ug lawom nga kasubo. Ang uban naglaum nga mapugos ang mga tawo nga biyaan ang madugo nga pasundayag sa kamatayon sa matarong nga tawo. Apan si Ignacio, tungod sa gugma kanila, nangaliya nga ayaw nila kini buhaton; ug, mitukkod uban sa mga igsoon nga naa didto, nag-ampo siya sa Anak sa Dios alang sa mga simbahan, alang sa katapusan sa pagpanlupig, ug alang sa pagpreserbar sa panag-igsoon nga gugma tali sa mga igsoon – ang mga magtutuo. Dayon gidala si San Ignacio sa Roma ug gihatag sa eparco sa siyudad pinaagi sa imperyal nga sugo. Pagkakita niya kang Ignacio nga nagbitbit sa Dios ug pagbasa sa sulat sa imperyo, dayon gisugo sa eparco nga ipangandam ang mga mananap. Miabot ang adlaw sa pasundayag, ug gidala ang santo ngadto sa lugar sa iyang pagbitay; ang tibuok siyudad nagtigom alang niini nga pasundayag, kay ang balita mikaylap nga ang Obispo sa Syriac ilabay sa mga mananap. Sa pagbutang kaniya sa arena, ang santo mituyok uban ang masidlak nga nawong ngadto sa mga tawo, nagpasigarbo sa iyang maisugong espiritu ug naglipay nga dawaton niya ang kamatayon alang kang Kristo, ug misinggit siya sa kusog:

'Mga tawo sa Roma, nga nakasaksi sa akong karon nga buhat! Kabalo kamo nga wala ko atubang sa pagbitay tungod sa bisan unsang dautang buhat, ni gikondenar ko sa kamatayon tungod sa bisan unsang kalapasan, kondili tungod sa akong Usa ka Dios, nga pinaagi sa Iyang gugma ako gikuptan ug nga kaniya ako kusganong nagtinguha. Ako ang Iyang trigo, ug pagagalingon ko sa mga ngipon sa mga mananap, aron mahimong putli nga pan alang Niya.

---

mitabok sa dagat ug madala ang mga sulat ni Ignatius sa Roma sa wala pa siya moabot. Apan bisan pa sa yuta, natural lang nga nakaabot sila sa Roma una pa kang Ignatius, nga nabug-atan sa katigulangon ug nagpabilin pa sa Smyrna. Gikan sa Smyrna, nagpadala si San Ignacio og tulo ka sulat ngadto sa mga taga-Efeso, mga taga-Magnesia (ang siyudad sa Magnesia duol sa Meander sa Ionia) ug mga taga-Tralla (sa Asia), nga nagpadala sa ilang mga obispo, mga presbiterio ug mga diakon sa Smyrna aron kumustaon ang balaang priso. Niining mga sulat, gipasalamatan ni San Ignacio ang simbahan sa gugma nga gipakita kaniya, gihangyo ang ilang kawan nga panalipdan ang pagkahiusa sa espiritu ug mosunod sa mga obispo ug mga presbiter, ug nagpahimangno batok sa mga bakak nga magtutudlo – ang mga Hudyohong Kristohanon, nga nagtan-aw sa Kristiyanismo ingon lang usa ka dugang sa Hudaismo, ug ang mga Doketista, nga wala motugot sa kamatuoran sa pagkahimugso, pag-antos ug pagkabanhaw sa Manluluwas ug wala gyud mailhi ang bisan unsang pagka-tao Niya.

[98] Busa, pito ka sulat ni San Ignacio ang nakaluwas. Orihinal kini nga gisulat sa Griego, ug pagkahuman gihubad sa Siryako, Armenyo, unya sa Slavonic, ug sa mas bag-o pa, sa Ruso. Ang sulod sa niini nga mga sulat naglangkob sa pangunang mga pagdasig sa mga Kristohanon nga ipadayon ang panag-uyon sa sulod ug sa gawas sa Simbahan; tungod niini, si San Ignacio matarong nga matawag nga magtutudlo sa panaghiusa, sama sa iyang pagtan-aw sa iyang kaugalingon nga usa ka tawo nga gitakda alang sa panaghiusa (sa Sulat ngadto sa mga taga-Filadelfia). Dugang pa, kadaghanan niini gitumong batok sa mga heresiya sa iyang panahon.

[99] Kini nga mga pasundayag ug dula mao ang gitawag nga 'Saturnalia', nga ang padayon ug konklusyon mao ang 'Sigillaria'; molungtad kini og pito ka adlaw, nagsugod sa ika-17 sa Disyembre, aron sa paghinumdom sa bulawanong kapanahonan nga, sumala sa mga paganong Romano, naglungtad atol sa paghari sa ilang diyos nga si Saturn.

Sa diha-diha nga nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, gipahugot dayon ang mga leon kaniya. Nilukso sila sa kalit, gipikas-pikas ang balaan ug gilamoy siya, ug gibyaan lamang ang iyang mga lig-on nga bukog. Ug natuman ang tinguha sa balaan nga ang mga mananap mahimong iyang kabaong, ug gitugotan kini sa Dios nga mahitabo sumala sa tinguha sa balaan. Mahimo unta niyang pahilomon ang mga leon sa iyang atubangan, sama sa gibuhat Niya alang sa balaang propeta Daniel sa lungib sa mga leon ug alang kang Santa Tecla sa panahon sa iyang pagkamartir, alang sa himaya sa Iyang Balaang Ngalan; apan wala Niya kini buhata, kay gipili Niya nga tumanon ang tinguha ug hangyo sa Iyang alagad kaysa himayaon ang Iyang gamhanang gahum. Mao kana ang kamatayon ni San Ignacio nga Tagadala sa Dios, mao kana ang iyang kaisog, mao kana ang iyang gugma sa Dios.

Pagkahuman sa pasundayag, ang mga magtutuo sa Roma—kanila gisulat sa balaan gikan sa Smyrna—ug pipila sa mga kauban niya mi-tipon sa nahibilin nga mga bukog sa martir; ug, samtang naghilak nga dili mapugngan alang kaniya, ilang gilubong kini uban sa dungog sa usa ka espesyal nga dapit sa gawas sa siyudad niadtong ika-20 sa Disyembre sa tuig 107[100] .

'Kami, nga nakasaksi niini sa among kaugalingong mga mata,' ingon sa mga kronikador sa pagkamartir ni San Ignacio, 'nagpabilin kami sa tibuok gabii sa balay nga nagahilak, nagaluhod ug nag-ampo, nangayo sa Ginoo nga pahupayon kami sa nahitabo.' Sa dihang natulog kami og mubo, ang uban kanamo nakakita kang San Ignacio nga kalit lang mitungha ug giyakap kami; ang uban nakakita kaniya nga nag-ampo para kanamo; samtang ang uban pa nakakita kaniya nga nababad sa singot, sama sa pagkahuman sa bug-at nga paningkamot, ug nagtindog sa atubangan sa Ginoo. Nalipay kami sa pagkakita niini ug pagkahuman namo sa paghubad niining mga damgo, nagdayeg kami sa Dios, ang Tagahatag sa tanang maayong butang; gipasidunggan namo ang balaan nga tawo ug gisulat namo ang adlaw ug tuig sa iyang pagpanaw, aron sa adlaw sa iyang pagkamartir, magkatigum kami ug makaambit sa komunyon uban niining asketiko ug maisugong martir ni Cristo.

Sa pagkahibalo ni Emperador Trajan sa kamatayon ni San Ignacio, sa iyang maisugong pagkamaabiabihon, ug sa paagi nga miadto siya sa kamatayon alang sa iyang Ginoong Kristo nga walay kahadlok ug uban sa kalipay, nabati niya ang kasubo alang kaniya. Nakadungog usab siya nga ang mga Kristohanon maayong ug malumo nga mga tawo, nga nagkinabuhi sa pagpugong sa kaugalingon, naghigugma sa pagkabalaan, naglikay sa tanang dautang buhat, nagkinabuhi nga walay sala ug sa walay paagi supak sa iyang gingharian, apan dili lang mosimba sa daghang mga dios, nagpasidungog lamang sa Usa ka Kristo, Wala gisugo ni Trajan nga pangitaon sila aron patyon, kondili gitugotan sila nga mabuhi sa kalinaw. Pagkahuman niini, ang balaang relikya ni San Ignacio nga Tagadala sa Diyos gihalad nga may dungog ngadto sa Antioquia[101] alang sa pagpanalipod sa siyudad, alang sa pagtambal sa mga masakiton, ug alang sa kalipay sa tibuok kawan niining magbalantay, alang sa himaya sa Diyos, ang Usa sa Trinidad, nga gihimaya sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Ang masidlak nga adlaw nagpahibalo sa tanan sa imong himayaong mga buhat mahitungod Kaniya nga natawo sa sabsabanan: kay, sa tinguha nga malipay Kaniya tungod sa gugma, naningkamot ka nga kan-on ka sa mga mabangis nga hayop. Tungod niini gitawag ka nga Magbitbit sa Dios, maalamon nga Ignacio.

---

[100] Sa Chetii-Minei ni San Demetrio sa Rostov, ang kinabuhi ni San Ignacio naglakip sa mosunod nga salaysay: 'Aduna usab uban nga nagsaysay niini mahitungod kang San Ignacio nga Tagbitbit sa Dios. Sa dihang gidala siya aron kan-on sa mga mabangis nga hayop ug kanunay niyang gipangulit ang ngalan ni Hesukristo sa iyang mga ngabil, nangutana ang mga daotan kaniya nganong kanunay niya kining gipangulit nga ngalan. Mitubag ang santo nga ang ngalan ni Hesukristo nakasulat sa iyang kasingkasing ug iyang giangkon sa iyang mga ngabil ang Usa nga kanunay niyang gidala sa iyang kasingkasing. Sa dihang gikaon siya sa mga hayop, sumala sa kabubut-on sa Dios, ang iyang kasingkasing nagpabilin nga buo taliwala sa iyang mga bukog, wala matandog sa mga hayop. Pagkakaplag nila niini, nahinumduman sa mga dili motuo ang mga pulong ni San Ignacio ug gibahin nila ang iyang kasingkasing sa duha, aron masuta kon tinuod ba ang iyang gisulti. Ug ilang nakaplagan, sa duha ka sulod nga bahin sa nabahin nga kasingkasing, usa ka inskripsyon sa bulawanong mga letra: 'Jesus Christ'. Busa si San Ignacio usa ka 'Magdala sa Dios' sa ngalan ug sa tinuod, kanunay nga nagdala kang Kristo nga Dios sa sulod sa iyang kasingkasing, uban sa hunahuna nga nakatutok sa Dios nga klarong nakasulat sama sa gigamit ang panit sa kawayan nga panulat."

[101] Ang pagbalhin sa mga relikya ni San Ignacio gisaulog kada Enero 29

Paghandum kang Santa Philogion, Obispo sa Antioquia

Kumemorasyon sa ika-20 sa Disyembre

Sukad pagkabata, ang Bulahan nga si Philogion nagtuon sa Balaang Kasulatan uban sa kadasig ug, pinaagi sa tabang sa Dios, nahibalo gayud siya niini; gikuha niya ang balaang pagtulon-an ingon nga iyang giya, ug misidlak siya sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi. Si Philogion adunay asawa ug anak nga babaye ug, isip usa ka abogado, kanunay siyang motambong sa korte: didto kanunay niyang gidepensa ang mga ginapanglutos, naghatag kanila og tabang ug mitindog batok sa mga naglutos sa mga balo ug mga ulila, sa mga walay-puy-anan ug mga kabus. Ug misidlak siya pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang asawa, gipataas siya sa episkopal nga katungdanan[102] . Niadtong panahona, adunay dakong kagubot sulod sa Kristohanong Simbahan: bisan pa nga mihunong na ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga pagano[103] , mas kusog pa nga mga unos ang mibuto batok sa Simbahan, nga mao ang pagsugod sa mga heretikal nga kagubot. Si Philogion, isip obispo ug maayong magbalantay, mitindog nga lig-on sa pagpanalipod sa iyang panon ug, pinaagi sa iyang kinaadman, gipahunong kining mga kagubot pinaagi sa pag-analisar ug pagsupak sa heretikal nga sofistika. Tungod niini, gihatagan siya og pasidungog sa pagdayeg ni San Juan Crisostomo[104] , nga naghisgot usab sa iyang kinabuhi sa mas detalyado nga paagi. Busa, human sa usa ka matinud-anon ug anghelnong kinabuhi ug sa pag-atiman sa espirituhanong panon nga gisalig kaniya sa paagi nga makapahimuot sa Dios, malinawon nga mibya si Santo Philogion paingon sa himayaong puloy-anan sa Langitnong Amahan[105] .

Ang Kinabuhi ni Santo Daniel, Arsobispo sa Serbia

Gisaulog sa 20 Disyembre

Ang balaan nga Serbian Arsobispo Daniel nabuhi atol sa paghari sa mga Serbian nga hari Stefan Uroš II Milutin[106] , Stefan Uroš III sa Dečani ug Stefan Dušan, sa labing himayaong yugto sa karaang Serbia. Gikan siya sa usa ka maharlika nga pamilya nga nagdumala sa gingharian ug anak siya sa mga ginikanan nga dato[107] , nga daghan og mga anak nga lalaki ug babaye, apan namatay silang tanan samtang bata pa si Daniel. Sa pagkabata, nangayo si Daniel sa iyang mga ginikanan nga ipadala siya sa usa ka magtutudlo aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat, apan tungod sa kasubo sa kamatayon sa ilang ubang mga anak, wala gustong biyaan sa iyang amahan ug inahan ang ilang anak. Bisan pa niana, nagbarug gyud ang batang lalaki sa iyang gusto: nakumbinse niya ang usa ka paryente nga motabang kaniya ug, nga wala mahibalo ang iyang mga ginikanan, miadto siya uban kaniya sa magtutudlo. Nailhan sa magtutudlo kung kinsa ang gidala kaniya ug gisugdan dayon niya ang pagtudlo kaniya uban sa dakong pag-amping. Nagpakita ang bata og katingalahang abilidad ug kaisog sa pagtuon, mao nga dali ra niyang nalabwan ang iyang mga kaedad ug kaklase sa eskwelahan ug siya mismo nakahimo na sa pagtudlo sa uban.

---

[102] Pagkahuman sa kamatayon sa iyang asawa, gipugos sa mga tawo si Philogion nga biyaan ang lugar sa paglitis ug, isip pag-ila sa iyang pagkamatarong, gitudlo siyang obispo niadtong 318.

[103] Ang katapusang pagpanlutos sa Kristohanong pagtuo nahitabo ubos sa mga emperador Maximian ug Galerius (305–311) ug Licinius (307–324). Niining panahona, si Philogion, tungod sa iyang gugma sa kamatuoran ug hustisya, malampuson niyang gipanalipdan ang Kristohanong pagtuo ug ang mga gipanglutos nga Kristohanon, ug napamatud-an nga usa siya ka magtutug-an sa pagtuo. Apan sa dihang ang gipanglutos nga pagtuo nakadaog batok sa paganohan sukad pa sa panahon ni Constantine nga Kapariho sa mga Apostoles, ang bag-ong mga pakana sa kaaway sa Simbahan ni Kristo, ang yawa, nagmugna sa erehe nga Arianismo. Apan si Philogion, nga gipili sa katawhan isip obispo ug nakadawat og maayong edukasyon sukad pagkabatan-on, masigasig niyang gisaway ang bakak nga erehe nga mga spekulasyon.

[104] Si San Juan Crisostomo naghatag og eulogiya para kang Philogonius niadtong 386.

[105] Namatay siya sa kalinaw mga tuig 323.

[106] Naghari si Milutin gikan sa 1262 hangtod sa 1320.

[107] Ang tuig ug lugar sa pagkahimugso ni Daniel, ingon man ang iyang sekular nga ngalan, wala mailhi.

Sa sinugdan, nabalaka kaayo ang iyang mga ginikanan, apan sa dihang nahibaloan nila kung asa ang ilang anak ug unsa ka maayo ang iyang pag-uswag, gidawat nila ang kahimtang ug gisalig ang tanan sa kabubut-on sa Diyos.

Samtang nagpadayon, ang batan-on misugod og pagtamod sa pagkahinlo, pagkaputli, pag-ayuno, pagpangbantay, ug pag-ampo—mga hiyas nga nagpalahi sa mga tawo nga lig-on—ug nadani siya sa kinabuhi nga pag-ascetismo. Gipangita niya ang pakigkita sa mga monghe, gihatagan sila og angay nga dungog, ug nakig-istorya bahin sa kinabuhi sa monghe, nga sa dili madugay nakapukaw sa iyang kasingkasing ang tinguha nga mahimong monghe usab, ug nag-ampo siya sa Ginoo nga ihatag kaniya ang han-ay sa monghe. Bisan niadto, tungod kay nakadungog siya og daghan mahitungod sa mga milagro sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem ug sa Balaang Bukid sa Athos, napuno siya sa nagdilaab nga tinguha nga mabisita kining mga balaang dapit. Apan wala pa moabot ang panahon alang niini.

Sa pagdako ni Daniel, gitawag siya sa Serbian nga Haring Stefan Uroš Milutin ngadto sa iyang korte tungod sa nadunggan niya nga mga maayong kinaiya; nahigugma siya kaniya ug gidala siya sa iyang suod nga sirkulo. Bisan pa sa iyang maharlikang pagkatawo ug pagkasuod sa hari, wala magpasigarbo si Daniel; bisan sa korte nagpuyo siya nga mapainubuson ug wala gayud niya biyai bisan sa usa ka gutlo ang hunahuna sa kinabuhi sa pagka-monasto.

Ang debotong Haring Milutin kanunay nga nagbuhat og mga peregrinasyon sa tibuok niyang gingharian, mibisita sa mga simbahan ug monasteryo, nagpasidungog sa mga balaang relikya ug naghatag og daghang limos. Sa usa sa ingon nga biyahe, kauban ni Haring Milutin si Daniel. Sa usa ka hunonganan sa Monasteryo sa Balaang Trinidad sa Sopočani[108] , si Daniel—nga kanunay malingaw sa pakig-istorya sa mga monghe—nakaila og usa ka monghe nga hingpit kaayo nga angay sa iyang mga tinguha. Nakakaplag siya niining monghe og usa ka maayong magtatambag ug tabang, nga miuyon sa pagtabang sa batan-ong maharlika sa pagkuha sa mga panata sa pagkamonghe.

Sa dihang nahuman na ni Haring Milutin ug sa iyang mga kauban ang ilang peregrinasyon sa Sopoč, ug nakapahulay na ang tanan human sa ilang mga paningkamot, ang matinud-anong batan-on, uban sa tabang sa maong monghe, tinago siyang nilayas gikan sa monasteryo sa tunga-tunga sa gabii. Gidala siya sa iyang bag-ong giya sa Monasteryo sa Conchul ni San Nicolas sa Suba sa Ibri; didto, ubos sa abad sa maong monasteryo, si Nicodemus—nga usa usab ka lumolupig gikan sa korte sa hari—gituli siya isip monghe ug gihatagan og ngalan nga Daniel.

Tungod kay dugay na siyang nangandoy sa kinabuhi sa monghe, si Daniel, nga giila nga takus niini, misugod sa pagtuman sa iyang mga panata sa pagka-monghe uban sa dakong kadasig; samtang matinud-anon siyang motambong sa mga serbisyo sa simbahan uban sa uban ug nagbuhat sa tanang mga buluhaton sa monghe sa tibuok adlaw, iyang gigahin ang iyang mga gabii sa pag-inusara nga gipahinungod sa pagbantay, pagpamalandong sa Dios, ug walay hunong nga pag-ampo. Ang pag-ampo, ang mga luha sa paghinulsol ug pag-ampo sa pagbalos, ang pag-ayuno ug uban pang mga ascetic nga buhat dali siyang nahimong ehemplo sa ubang monghe. Ang balita sa iyang mga binuhatan milapta pa sa gawas sa pader sa monasteryo. Dali ra siyang napansin sa Arsobispo sa Serbia niadto, si Eustathius II[109] , nga gustong tawgon si Daniel sa iyang kiliran, kay nanginahanglan siya og mga pari nga maalamon ug deboto. Gipatawag ni Eustathius si Daniel sa daghang higayon, apan tungod kay naanad na siya sa kinabuhi sa monghe nga dugay na niyang gipangandoy, dili mosugot ang bantugang monghe nga mobiya sa dapit diin siya naghimo sa iyang mga panata; busa napugos ang arsobispo nga mangayo og tabang kang Haring Milutin, aron ang hari mismo ang mosugo sa monghe nga motungha sa atubangan sa arsobispo.

Gidawat pag-ayo ni Eustathius, si Daniel dali ra gi-ordinahan isip hieromonk ug gipabilin sa arsobispo sa iyang korte, nga nahimutang sa monasteryo sa Žiče[110] .

---

[108] Ang Sapoca ug ang lungsod sa Sapocani nahimutang sa tinubdan sa Suba sa Raska, tulo ka oras nga biyahe gikan sa Novi Pazar sa Daang Serbia; karon, ang nahabilin na lang sa Monasteryo sa Troitsky, usa ka sakop sa dinastiyang Nemanjić, mao ang mga ruina.

[109] Si Eustathius II mao ang Arsobispo sa Serbia gikan sa 1286 hangtod 1304.

[110] Ang Monasteryo sa Žiča (Žiča, Židča), nga naglungtad pa hangtod karon, nahimutang sa tuo nga pampang sa Suba sa Ibar, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Morava sa Serbia, sulod sa utlanan sa karon nga Gingharian sa Serbia.

Samtang nag-alagad sa arsobispo, gipadayon ni Daniel ang iyang asetikong kinabuhi, ug wala gyud niya gilapas ang iyang mga monastikong panata sa bisan unsang paagi. Sa samang panahon, gihimo ni Daniel ang nagkalain-laing buluhaton nga gihatag sa arsobispo ug misilbi sa mga butang nga may kalabotan sa administrasyon sa Simbahan. Nailhan si Daniel tungod sa iyang gwapong dagway ug matahum nga tingog, ug adunay 'gasa gikan sa Ginoo sa pagsulti nga maalamon ug makatarunganon sa atubangan sa mga hari', sama sa gihulagway sa propeta Isaias.

Dugay nang gipangandoy ni Daniel nga makita ang balaan nga Bukid Athos. Sa tinuod, ang pinakaunang Serbian nga magmamando, si Santo Esteban Nemanja—amahan sa unang Serbian nga arsobispo, si Santo Sava—mao ang nagtukod sa Serbian nga Hilandar Monasteryo sa Bukid Athos, diin si Esteban mismo nagpuyo isip monghe ubos sa monastikong ngalan nga si Simeon Nemanja, sama sa iyang anak, si Santo Sava. Ang Monasteryo sa Hilandar sa Bukid Athos busa nahimong, hangtod sa kahangturan, ang labing bililhon nga santuwaryo para sa mga Serbo. Gipahiuli kini ni Haring Milutin; sa dapit sa karaang gamay nga ermitanyo, nagtukod siya og usa ka maanindot nga monasteryo nga nahimutang dili layo sa baybayon. Sa hangyo sa abad niadto, si Kyriakos, nagtukod si Milutin og usa ka 'pirg', o pinasikad nga tore, sa baybayon mismo, nga adunay simbahan nga gipahinungod sa Manluluwas, aron mapanalipdan ang monasteryo gikan sa mga pirata sa dagat.

Ang maong abá, si Kyriakos, namatay sa dili madugay. Si Arsobispo Eustathius ug si Haring Milutin, nga nabalaka sa pagpili og takus nga manunod, mitigum og sinodo alang sa konsultasyon, nga nagkahiusa sa pagpili kang hieromonk Daniel. Busa si Daniel, nga dugay nang nangandoy nga makita ang balaan nga Bukid Athos, gitudlo dayon isip abbot sa Monasteryo sa Hilandar, nga ilado na niadtong panahona ug labi ka importante sa mga Serbo.

Ang panahon nga gipahimutang sa Diyos si Daniel isip abbot sa Hilandar usa ka lisod ug mapanghikayat nga yugto, dili lamang para sa Balaang Bukid sa Athos kondili usab sa tibuok Gingharian sa Gresya. Niadtong panahona, ang mga Ottoman nga Turko nagpadulong na sa Constantinople; dili lamang sila misulong gikan sa Asya, apan naningkamot usab silang tabokon ang dagat aron lusobon ang Europa. Ang mga Griyegong emperador nagbuhat sa tanang lakang aron mapanalipdan ang mga Kristohanon gikan sa mga dili magtotoo. Gawas sa ilang kaugalingong pwersa, naningkamot sila pag-ayo sa pagpangayo og tabang gikan sa gawas. Busa, ang Serbianong Haring Milutin mitabang sa Griyegong Emperador Andronikos ang Karaan batok sa mga Turko sa Asya. Sa ulahi, napugos ang Griyegong Tsar nga mogamit og mga sundalong bayaran, mao ang mga Kastilang Katalan. Kining mga pwersang bayaran, nga gikan sa lain-laing nasyonalidad, wala nagtuman sa ilang kasabotan; dali ra silang nakigsabot sa mga Turko, ug gikan sa pagka-alyado ug tigpanalipod, dali silang nahimong mabangis nga kaaway sa gingharian sa Ortodoksong Kristiyano. Gipanguha nila ang mga kabtangan, gilaglag ug gisunog ang mga panimalay sa tibuok Peninsulang Balkan. Ang mga pirata, labi na ang mga Venesiano, naglaganap sa mga baybayon sa Dagat Griyego. Wala'y bisan usa sa mga kaaway sa yuta—ang mga Katalano—ug sa dagat—kadaghanan mga Venesiano—nga nagbilin sa kalinaw sa E , ug sa balaang Bukid Athos. Ang gipabug-at nga mga hungihong bahin sa kadato sa mga monasteryo sa Athos nakadani sa mga tulisan nga, nga walay kalooy sa mga lumolupyo ug walay pag-ila sa ranggo o edad, nagdakop sa mga tawo, nagpamatay ug nangawat.

Bisan ang Serbianong Monasteryo sa Hilandar sa Bukid Athos wala malikayan sa mga mananakop, nga bisan Kristohanon, mga Latino.

Niining ingon ani nga lisod nga mga panahon gitudlo si Santo Daniel nga abbot sa Hilandar.

Gipadala ni Haring Milutin ug Arsobispo Eustathius si Daniel uban sa daghang bililhon nga gasa para sa Balaang Monasteryo sa Hilandar. Tungod kay dugay na niyang gihandom nga itugyan ang iyang kaugalingon sa monastikong kinabuhi sa Bukid Athos, malipayon nga gisugdan ni San Daniel ang pagtuman sa iyang dugay nang gipangandoy. Gitugyan niya ang tibuok niyang kasingkasing sa monastikong ascesis, nga matinud-anon niyang napildi ang tanang mga tukso nga gipanglabay sa kaaway, ang yawa, sa nagkalain-laing paagi sa dalan padulong sa iyang kaluwasan. Ang ehemplo sa abbot ug ang iyang maalamon nga mga instruksyon ug pagtulon-an nagpalig-on ug nagpakaylap sa debosyon, pagkahiusa sa hunahuna, kaayusan, ug gugma sa usag usa sulod sa monasteryo.

Apan gawas sa iyang espirituhanong mga katingalahan, kinahanglan usab ni Abad Daniel nga makigbisog sa pisikal aron iprotektar ang monasteryo gikan sa maong mga tulisan, nga naglaglag ug nagwasak sa tibuok Banal nga Bukid. Daghang monghe ug ordinaryong lumolupyo, lakip na ang mga babaye ug mga bata, ang milayas

paingon sa lig-on ug maayong organisadong Monasteryo sa Hilandar, aron mangita og dalangpanan ug pagkaon didto.

Gihatag ang tanang suplay sa monasteryo aron mapakaon ang nag-antos nga populasyon, apan naubos usab kini sa katapusan. Naglapta ang gutom sa halapad nga dapit. Ang mga tawo ug bisan ang mga hayop sa umahan sa guba nga yuta nangamatay sa gutom. Sa atubangan niining dili masabar nga kalamidad, bisan ang mga monghe sa Hilandar Monasteryo nagsibya-sibya aron mangita og kaluwasan, apan sila usab gikuha sa kaaway isip mga ulipon o nangamatay sa gutom. Ang abbot nga si Daniel ra, nga dili matandog sa iyang determinasyon, ang wala mawad-an og paglaum. Sulod sa tulo ka tuig ug tunga, nagpabilin siya sa gipakusgan nga monasteryo. Sa makatag-an, miduol ang mga kaaway sa ganghaan sa monasteryo, giatake nila ang mga pader, apan mibiya sila nga walay malampuson, samtang nagsaad nga mobalik. Gipanalipdan ni Daniel ang monasteryo nga walay kapoy, kauban ang mga nagpabilin didto, ug uban sa kanunay nga pag-ampo sa Ginoong Dios.

Tungod sa nagbitin nga grabe ka delikado nga kahimtang, ang maalima ug maampingong abá, pagkahuman nakakuha og saad ug mga piansa gikan sa mga nangitag dalangpanan sa monasteryo nga ilang panalipdan kini, naghukom nga luwason ang mga bahandi niini ug makalingkawas sa katalagman pinaagi sa pansamantalang pagpangitag dalangpanan sa iyang patron, ang Hari sa Serbia nga si Milutin.

Paghatag niya og dakong kantidad sa bulawan sa mga nabilin sa monasteryo, si Daniel, kauban ang pipila ka miyembro sa komunidad sa mga monghe, gidala ang mga balaan nga sudlanan ug alahas—bisan pa ang mga hayop sa monasteryo—ug mibyahe paingon sa Serbia sa mga yutang gisakop ug gipanglaglag sa kaaway. Pinaagi sa grasya sa Dios, taliwala sa tanang matang sa katalagman, nakalarga siya nga luwas paingon sa kapital sa Serbia niadto, ang siyudad sa Skopje. Malipayon nga gidawat ni Haring Milutin si Abad Daniel ug gihangyo siya nga magpabilin uban kaniya hangtod nga milabay ang katalagman. Apan si Daniel, human niya itugyan kang Milutin ang mga bahandi ug mga hayop sa monasteryo aron kini bantayan, mibalik sa iyang panaw, andam nga moantos sa bisan unsa, bisan pa sa pagkamartir.

Sa iyang pagbalik, naatubang na usab niya ang nagkalain-laing katalagman gikan sa mga tulisan ug kaaway. Sa usa ka higayon, giatake siya sa usa ka lokal nga magmamando nga nagtinguha sa pagdakop ug pagpangawat kaniya, apan ang mga kauban ni Daniel malampuson nga napildi ang mga mananakop, giputlan nila og pisi ang kaaway, gidala siya uban kanila, ug gipagawas lang siya pagkahuman nila makagawas sa utlanan sa yutang gipangamhanan niini.

Pagbalik sa Monasteryo sa Hilandar, si Abad Daniel una sa tanan naghimo og mga lakang aron maprotektahan ug masaligan ang monasteryo sa umaabot gikan sa mga kaaway nga padayon nga nagbuhat og kadaut sa Bukid Athos ug sa mga kasikbit nga yuta. Paghatag niya og kuwarta sa pipila ka kasaligan nga mga tawo, gipadala niya sila sa mga pantalan aron mopalit og pan ug magkuha og mga armadong tawo aron depensahan ang monasteryo. Sa pagsiguro sa depensa sa monasteryo, si Daniel mismo mibalik sa Rusik Monasteryo sa Bukid Athos aron makigkita sa iyang espirituhanong amahan alang sa espirituhanong tambag, ug usab alang sa iyang kaugalingong kaluwasan, kay ang mga kaaway nangita og kahigayunan nga dakpon ang abbot sa Hilandar. Duha ka traidor gikan sa Monasteryo sa Hilandar ang mibyahe paingon sa Rusik uban ang tuyo nga limbongan ang ilang abbot ug ihatag siya sa mga kaaway. Apan ang maalamon ug matin-aw nga panan-aw ni Daniel nakapahimo kaniya sa pagkuha sa ilang armas, bisan pa nga ang mga kaaway, nga naglibot sa Rusik, misulay sa pagsunog niini ug pagdakop kang Daniel. Apan giluwas sa Diyos si Daniel gikan niining katalagman: nagkasinagol ang mga kaaway ug kalit nga mihawa sa monasteryo.

Pagpasalamat kang Dios sa kaluwasan gikan sa nagbitin nga katalagman, si Daniel, kauban ang iyang mga espirituhanong anak ug kauban, mibyahe paingon sa baybayon ngadto sa Athonite nga monasteryo sa Xiropotamou, nga usab gitukod ug gitagaan ni San Sava, Arsobispo sa Serbia. Dinhi, gipabutang ni Daniel ang iyang kaugalingon ug ang iyang mga ginikanan sa synodikon alang sa paghinumdom, ug pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pag-ampo, mibalik siya sa iyang monasteryo, ang Hilandar.

Samtang ang mga kaaway sa gawas, nga nagdala og makalilisang nga kalamidad ug kadaut sulod sa kapin tulo ka tuig, hinay-hinay nga misugod sa pag-atras gikan sa Bukid Athos, ug hinay-hinay usab nga nabalik ang kalinaw didto. Ang Griyegong Tsar Andronikos ug ang Hari sa Serbia nga si Milutin mitabang sa pagpildi ug pagpakalat niining mga kaaway.

Sa pagbalik sa kalinaw ug kalinaw sa Bukid Athos, Si Daniel, nga walay kakapoy ug masigasig nga nangdepensa ug nagbantay sa Serbianong santuwaryo, nagpasiya, alang sa usa ka hilumon ug hilit nga asetikong kinabuhi, nga biyaan ang pagka-abad sa Hilandar, nga iyang gihatag sa iyang disipulo nga si Nicodemus, ug mibalik sa Athonite nga monasteryo sa Karyes. Didto nagtindog ang selda ni San Sava, nga gituyo alang sa kinabuhi sa kahilom ug pag-inusara sumala sa mga lagda ni San Sava, diin siya mismo, samtang nagpuyo didto isip monghe, naghimo og mga pag-ampo, pagbantay sa gabii, pagyuko ug pag-awit sa mga salmo. Sa diha nga nakapuyo na siya sa maong selda, gipahinungod ni Daniel ang iyang kaugalingon sa hingpit sa espirituhanong pagka-asketiko, nga ang dungog niini mikaylap sa tibuok Bukid Athos, mao nga daghan ang misugod sa pagduol kaniya aron mangayo og espirituhanong kahupayan ug giya.

Sa panahon nga si Daniel nagpraktis sa pagka-asketa sa ermitahan sa Karyes, nisugod ang gubat sa iyang yutang natawhan nga Serbia: ang igsuon ni Haring Milutin, si Dragugin, mibangon batok kaniya, nga nagtinguha, uban sa tabang sa Haring sa Hungary, nga wagtangon si Uroš Milutin sa trono sa Serbia alang sa iyang kaugalingong anak nga si Urošica. Nakaatubang si Milutin sa dakong katalagman. Nahadlok sa posibleng pagsulong sa kaaway, iyang gipundok ang iyang mga bahandi sa Monasteryo sa Banja, apan wala siyay kasaligan nga iyang mapasalig sa pagbantay niini. Niadtong panahona, pagkahuman sa kamatayon sa obispo, bakante ang Sede sa Banja. Busa gipatawag pag-usab ni Haring Milutin si Daniel nga puno sa kusog, ang kanhing abbot sa Hilandar, ug nagpadala og sunod-sunod nga sugo ngadto kaniya sa Karyes, nga nagpatawag kaniya sa iyang korte. Tungod kay matinud-anon siya sa iyang nag-inusarang ascetic nga mga praktis, dugay siyang misalikway, apan ang padayon nga hangyo sa hari napugos kaniya sa pag-uyon, ug busa mitungha siya sa atubangan ni Haring Milutin. Gipasabot sa hari ang iyang grabe nga kahimtang ug, sa paghatag sa mga bahandi nga natigom sa Monasteryo sa Bansko, gihangyo niya si Daniel nga panalipdan kini ug gitanyag kaniya ang katungdanan nga obispo sa Bansko. Lisod kaayo para kang Daniel nga biyaan ang iyang hilit nga kinabuhi sa balaan nga bukid, apan sa katapusan napugos siya ni Haring Milutin nga dawaton ang maong sugyot, nga nagsaad nga tugutan siyang mobalik sa balaan nga bukid human malampuson nga matapos ang gubat.

Sa dihang malampuson nga nabuntog ni Haring Milutin ang mga kalisdanan nga mitumaw gikan sa pag-alsa nga gipangulohan sa iyang igsoon nga si Dragugin, Nangayo pag-usab si Daniel nga mobalik sa balaang bukid, ug bisan pa sa dakong pagpangumbinsi sa hari nga magpabilin siya sa Serbia, mibalik gihapon siya sa iyang gihigugma nga Hilandar, diin, pag-estar niya sa maong pirg, o tore, mibalik usab siya sa kinabuhi sa pagka-asketiko. Sama sa kanunay, labi na karon, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa ug pagtuon sa Balaang Kasulatan.

Dugay nang gihagit si San Daniel sa tinguha nga mabisita ang Balaang Dakbayan sa Herusalem ug pagdayeg sa mga Kristohanong balaang dapit. Ug karon nagtuo siya nga sa katapusan husto na ang panahon aron matuman ang iyang plano. Nagsugod siya sa pagpangandam alang sa iyang pagbiyahe paingon sa Herusalem.

Pagkahibalo niini, ang Hari sa Serbia nga si Milutin nasubo kaayo: wala niya gusto nga biyaan siya ni Daniel sa hingpit; gikinahanglan niya siya isip usa ka tawo nga iyang masaligan, ug makahatag og maayong tambag ug lain-laing matang sa tabang. Gisugdan sa hari ang pagpangumbinsi kang Daniel nga ipalangan ang iyang mga plano ug, imbis nga mobiyahe paingon sa Jerusalem, mobalik na lang sa Serbia, diin nagpaabot kaniya ang nagkalain-laing katungdanan ug dungog. Mitugot si Daniel sa pagpugos sa hari. Gipahunong ang Obispado sa Bansko ug gihimong abadia, samtang gitugotan si Daniel nga magpuyo uban sa Arsobispo sa Serbia nga si Sava III, kinsa nagtukod og usa ka selda para kaniya sa iyang kaugalingong balay isip umaabot niyang manunod: kay si Milutin, samtang nagdani kang Daniel nga mobalik sa Serbia, nagsaad kaniya sa umaabot nga serbianong arsobispado ni San Sava.

Si Sava III namatay dili madugay pagkahuman. Bisan pa, tungod sa dili mailhi nga mga hinungdan, dili si Daniel ang napili nga mosunod kaniya, kondili ang iyang disipulo, ang abá sa Hilandar, si Nicodemus; samtang si Daniel gitudlo sa Diyosesis sa Kholm[111] .

Niadtong 20 Oktubre 1320, namatay ang debotong Serbian nga hari nga si Stefan Uroš II Milutin; nagdumala siya sa Serbia sulod sa traynta ka tuig, gipalapdan ang mga utlanan niini ug gidala ang dakong himaya sa nasud. Gipaabot kang Daniel ang sakit sa hari ug naa siya sa iyang kamatayon ug lubong, nga nahitabo sa

[111] Ang Diyosesis sa Kholm o Zaholm nahimutang sa karon nga Herzegovina.

serbisyo sa handumanan ni Milutin sa Monasteryo ni San Esteban sa Banja, diin kaniadto nagsilbi si Daniel isip obispo.

Ang anak ni Milutin, si Santo Esteban Uroš III sa Dečani[112] , misaka sa trono sa Serbia.

Pagkahuman dayon sa iyang koronasyon, gitawag niya si Obispo Daniel ug gidala siya sa iyang suod nga sirkulo; sukad pagkabatan-on, nahigugma ug gipasalamatan niya siya isip usa ka maalamon nga magtatambag sa daghang katuigan nga misilbi siya ilawom sa iyang amahan, ug labi na isip iyang tabang ug manalipod sa panahon sa dakong kalisdanan.

Sa pananglitan ug pag-awhag ni Daniel nakab-ot ni Stefan sa Dečani ang iyang kagawasan gikan sa pagka-priso sa Constantinople ug ang iyang katapusang pakig-uli sa iyang amahan.

Busa nahimong permanente nga magtutudlo, magtatambag, ug katabang ni Daniel ang hari sa Serbia. Sa pagsugod sa paghari ni Stefan sa Dečani, mitumaw ang mga kalisdanan sulod sa nasud ug gikan sa gawas. Kinahanglan ipagtanggol sa bag-ong hari ang iyang kaugalingon batok sa mga kaaway sa sulod—ang iyang mga karibal nga misugod og pag-alsa, mao sila ang iyang ig-agaw nga si Vladislav, anak ni Haring Dragutin, ug ang iyang tinuod nga igsoon sa kiliran sa amahan, si Constantine. Kinahanglan usab niyang panalipdan ang iyang kaugalingon ug ang Serbia gikan sa mga kaaway sa gawas. Gipalayas sa Bulgarian Tsar Michael ang iyang asawa nga si Neda, igsoon ni Stefan sa Dečani, ug nangita siya og pakig-uli ug alyansa sa mga Griyego batok sa mga Serbo. Kinahanglan ni Stefan sa Dečani nga ipagtanggol ang iyang kaugalingon pinaagi sa kusog sa armas ingon man usab nga mosalig sa mga kasabotan sa kalinaw ug negosasyon. Niadtong panahona, walay lain nga mas angay alang sa ingon nga mga negosasyon gawas kang Obispo Daniel, nga adunay daghang kasinatian sa kalibutan ug katingalahang kaisog sa pagsulti, ug labaw sa tanan, usa ka gasa sa pagsulti sa atubangan sa mga hari. Busa, sa hangyo ug sumala sa mga sugo ni Haring Stefan sa Dečani, malampuson nga natuman ni Daniel ang usa ka diplomatikong misyon ngadto kang Tsar Michael sa Bulgaria ug sa Tsar sa Constantinople, si Andronikos nga Bata.

Samtang nagbuhat sa nagkalain-laing buluhaton para sa iyang ginoo, dili gayud makalimot si Daniel sa iyang gihigugma nga Balaang Bukid sa Athos ug, sa matag higayon nga mahimo, mopaingon gihapon siya didto; apan dili na siya makapabilin didto og dugay. Busa, pagkahuman niya sa maong mga misyon diplomatiko, hapit na siya mobalik sa Athos, apan ang kamatayon sa Arsobispo sa Serbia nga si Nicodemus niadtong 13 Mayo 1323 nagpugos kaniya sa pagbalik sa Serbia. Usa ka konseho sa mga klero ug mga maharlika, nga gitigum sa hari, nagkahiusa nga gipahayag si Daniel nga 'Arsobispo sa tanang yutang Serbian ug Pomeranian' niadtong 14 sa Septyembre sa maong tuig. 50 anyos siya niadto.

Sa pag-ukop niya sa luklukan sa arsobispo, gipahinungod ni Daniel ang tibuok niyang kasingkasing alang sa kaayohan sa Simbahan ug sa iyang pinalanggang yutang natawhan. Una sa tanan, siyempre, gitutokan niya ang pagpaayo sa Simbahan, sa sulod ug sa gawas. Ingon usa ka maalamon nga tawo, naningkamot siya sa pagpataas sa lebel sa edukasyon sa mga klero pinaagi sa pagdasig sa pagtuon sa Kasulatan, pagtukod og mga eskwelahan, ug pag-apod-apod og mga libro.

Sa banal nga pagsimba ug sa kinabuhi sa mga klero, iyang gipasiugda ang istriktong ritwal, kahusay, ug kaanyag. Nagpaningkamot siya pag-ayo aron masiguro nga ang mga simbahan adunay gikinahanglan nga mga libro; daghang mga libro ang gipaila sa eklesiastikal nga paggamit nga wala pa kaniadto sa mga Serbo.

Sa tibuok niyang taas nga kinabuhi, nakatigom si Arsobispo Daniel og daghang kasinatian sa mga butang sa konstruksyon ug administrasyon. Sa dihang gisagop niya ang labing hataas nga katungdanan sa administrasyon sa Simbahang Serbian, gigamit niya ang iyang halapad nga kahibalo ug kasinatian sa kasamtangang buluhaton. Sa suporta sa hari sa Serbia, nakabaton siya sa tanang kahigayunan, nga gipalihok sa iyang mainitong kadasig, aron buhaton ang panlabang pagpaayo sa mga simbahan sa Serbia: nagtukod siya og mga bag-ong matahum nga simbahan, gipahiuli ug gitukod pag-usab ang mga daan, gipahimutang ang sulod ug gawas niini, gihatagan kini og mga kasangkapan sa simbahan, balaang bisti ug mga libro, ug gipalamuti kini og mga ikon ug mga pintal sa bungbong. Aron pagtukod ug pagdekorar sa mga simbahan, iyang gipangkuha ang gikinahanglan—ug kasagaran mahal—nga mga materyales sulod mismo sa Serbia ug gikan sa gawas sa nasod, nagkomisyon sa mga artesano ug sa mga butang mismo; pananglitan, mga kampana para sa mga simbahan gikan sa baybayon sa Adriatico.

[112] 6 Enero 1321; tan-awa ang kinabuhi ni San Esteban sa Dečani ubos sa 11 Nobyembre.

Gipahinungod niya ang dakong paningkamot ug pag-atiman sa pagtukod ug pagdekorar sa mga simbahan sa duha ka arkiyesbopikal nga katedral nga monasteryo, sa Žiče ug Peć. Sa usa sa niini nga mga dapit, isip timailhan sa pagpasalamat nga nakaluwas siya sa mga katalagman nga iyang naatubang atol sa iyang daghan ug lain-laing mga pagbiyahe sa tibuok Serbia ug sa ubang lugar, gitukod niya ang usa ka matahum nga simbahan alang sa dungog sa Inahan sa Dios, nga nailhan nga Odigitria sa Constantinople, nga adunay duha ka kilid nga kapilya – usa alang kang Juan nga Maninubig ug ang usa alang kang San Arsenius, Arsobispo sa Serbia – ug, tupad niini, usa ka gamay nga simbahan nga gipahinungod kang San Nicolas nga Maghimog Milagro. Pagkahuman niya kini pagdekorasyon sa matahum nga paagi sa sulod ug gawas, ug paghatag niini sa tanang gikinahanglan, iyang gipahamtang nga ang mga serbisyo sa kini nga simbahan pagahimoon sa mga Griyegong monghe sumala sa , sa mga Griyegong liturhikal nga basahon ug subay sa mga ritwal sa mga Griyegong monasteryo. Sa laing bahin, kauban sa daan nang mga simbahan sa Balaang mga Apostoles ug ni San Demetrio, ug sa Simbahan sa Inahan sa Dios nga iyang gitukod, nagdugang siya og usa ka komunal nga refektoryo, nga gihulagway sa mga Griyegong simbahan, gitukod gikan sa bililhon nga mga materyales ug gipalamuti sa nagkalain-laing dekorasyon sa sulod ug sa gawas, ug duol niini, usa ka pirg, o pinakusgan nga tore, nga adunay simbahan sa tumoy nga gihalad kang San Daniel nga Stylite.

Sa lain-laing bahin sa Serbia, sama sa kuta sa Magliče, sa mga lungsod sa Elice, Lizice ug uban pa, si Arsobispo Daniel nagtukod pag-usab o nag-ayo sa daghang simbahan, monasteryo ug uban pang mga bilding nga iya sa Simbahan.

Gawas sa pagtukod sa mga simbahan ug uban pang mga bilding, gisiguro ni Daniel nga bisan asa adunay mga monasteryo ug simbahan, natukod ug natamnan ang mga tanaman sa gulay, mga tanoman sa prutas, mga ubasan ug, sa kinatibuk-an, mga umahan aron masuportahan ang nagkalain-laing eklesiastikal nga mga institusyon.

Ang pagdumala ni Arsobispo Daniel mao ang bulawanong kapanahonan sa internal ug external nga kaayohan sa Simbahang Serbian; daghang historikal nga monumento gikan niadtong panahona ang nagpabilin hangtod karon.

Sa ilawom ni Stefan sa Dečani, si Daniel nagsilbi isip kanunay ug punoang magtatambag. Sa pagsugod sa gubat tali sa Serbia ug Bulgaria, ug sa dihang si Stefan sa Dečani mibiyahe sa usa ka kampanya uban sa iyang anak nga si Stefan Dušan, si Daniel ang gibyaan isip tigbantay sa pamilya sa hari ug punoang magmamando sa nasud. Ang hari nagpadala og balita gikan sa gubat nga gi-address kang Arsobispo Daniel, ug ang arsobispo nag-organisar og mga pag-ampo alang sa kadaogan; ug sa Digmaan sa Velbuga, sa dihang nakab-ot sa mga Serbo ang hingpit nga kadaogan batok sa mga Bulgaryano, gisugo ni Daniel nga ipahigayon ang mga serbisyo sa pagpasalamat sa tibuok yutang Serbian. Si Haring Stefan sa Dečani, isip timailhan sa iyang pagpasalamat sa Ginoong Dios sa kadaugan nga gihatag kaniya, nagpasiya nga gamiton ang mga bahandi nga nahulog kaniya isip gasa sa gubat pagkahuman sa kapildihan sa mga Bulgaryano aron pagtukod alang sa iyang kaugalingon og usa ka handumanan: ang maanindot nga Simbahan sa Pag-alsa sa Ginoo sa Dečani. Si Arsobispo Daniel adunay dakong papel sa pagpili sa lugar ug pagtukod niining bililhon ug artistikong matahum nga simbahan; dili lang siya ang nagtukod ug nagtukod sa monasteryo, apan usa usab ka pinansyal nga kontribyutor: gigamit niya ang iyang kaugalingong pondo aron tukoron ang usa ka bahin sa simbahan isip iyang kaugalingong handumanan[113] .

Pagkahuman sa mga selebrasyon sa kadaugan batok sa mga kaaway, kinahanglan ni Arsobispo Daniel nga atubangon ang lisud nga kahimtang sa sibil nga panagbangi sa Serbia, diin ang debotong Haring Stefan sa Dečani natakdan sa kamatayon isip usa ka martir sa kamot sa mga mamamatay nga nakahibalo sa tinguha sa iyang anak, si Stefan Dušan[114] .

Si Stefan Dušan, nga nahimong bugtong magmamando sa Serbia, gipalapdan ang mga utlanan sa estado pinaagi sa kusog sa armas ug naghatag og bag-ong himaya sa Serbia ug sa Simbahang Serbian. Gikuha niya ang titulo nga Tsar sa mga Serbo ug Griyego pagkahuman sa pagsakop sa pipila ka mga rehiyon sa Gresya, ug gipataas ang Arsobispo sa Serbia ngadto sa ranggo sa Patriarka sa Serbia. Nahitabo kini niadtong 1346, apan wala na

---

[113] Alang sa dugang detalye mahitungod sa tanang niini nga mga panghitabo, tan-awa ang gihisgutan nga Kinabuhi ni San Esteban sa Dečani ubos sa Nobyembre 11 niining Menaia-Chetiya.

[114] Tan-awa ang maong kinabuhi.

mabuhi si Arsobispo Daniel aron masaksihan kini nga mga panghitabo: siya namatay nga malinaw niadtong 20 Disyembre 1337.

Ang Balaang Arsobispo Daniel nailhan dili lang isip usa ka debotong asketiko, usa ka lider sa simbahan ug estado, kondili usab isip usa ka maalamon nga iskolar ug manunulat. Ang iyang disipulo, nga misulat sa iyang hagiograpiya, nagpamatuod sa talagsaong kahibalo ni Daniel, sa iyang paghigugma sa pagbasa ug sa paghatag og kahayag sa uban, ug sa iyang paningkamot sa pagpalapad sa pagpakaylap sa mga libro sa Serbia—dili lamang pinaagi sa bag-ong mga kopya sa naglungtad nga mga buhat, kondili usab pinaagi sa pagtigom ug paghubad sa mga bag-ong buhat. Si Daniel mismo nagpaningkamot nga walay pagkapoy sa tibuok niyang kinabuhi sa duha ka paningkamot. Ingon usa ka manunulat, nagbilin siya sa lawom ug bililhon nga buhat nga *The Lives of the Kings and Archbishops of Serbia*. Gihigugma pag-ayo ni Daniel ang iyang yutang natawhan ug gisiguro nga ang mga pakigbisog ug buhat sa mga karaang hari ug arsobispo—daghan kanila ang gikan gi-kanonisa nga mga santo—dili malimtan[115] . Pinaagi sa iyang ehemplo ug paningkamot, dako kaayo ang natampo ni Daniel sa pagpalambo sa literatura sa Serbia sa iyang panahon, labi na sa Monasteryo sa Hilandar, nga iyang gihigugma ug dugay nang nagsilbi nga sentro sa espirituhanong kahayag sa Serbia.

3 Enero

21 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Juliana nga Birhen ug sa mga uban kaniya

Gisaulog sa 21 Disyembre

Sa panahon sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador Romano—si Diocletian sa Sidlakan ug si Maximian sa Kasadpan—naghari ang idolatriya sa Byzantine nga siyudad sa Nicomedia[116] . Niadtong panahona, nagpuyo didto ang usa ka dato ug mahimayaong lalaki nga ginganlan og Africanus, nga lawom kaayo ang pagtuo sa paganong idolatriya; siya adunay anak nga babaye nga ginganlan og Juliana. Sa dihang nagsugod na si Juliania sa pagdako ug nagbunga sa iyang katahum, samtang nagpakita usab siya og kaalam ug maayong kinaiya, usa sa mga dignitaryo sa imperyo nga ginganlan og Eleusius, aron mapugngan ang ubang nanliligaw, unang nagpahigayon sa pakigtipan kaniya; apan ang pagtuman sa kasal gipahunong hangtod siya moabot sa hustong edad. Samtang si Juliana, pagkadungog niya sa ebanghelyo mahitungod kang Kristo, mituo kaniya ug nahimong tinagoang Kristohanon. Sa dihang gitan-aw niya ang langit, ang yuta, ang dagat ug ang kalayo, gipangita niya ang Usa nga nagmugna niining tanan, ug pinaagi sa binuhat nakakat-on siya sa pag-ila sa Magbubuhat, ingon sa giingon sa Balaang Apostol Pablo: 'Kay ang Iyang mga kinaiya nga dili makita, ilabi na ang Iyang walay katapusang gahum ug pagka-Diyosnon, klaro kaayo nga nasabtan sukad pa sa paglalang sa kalibutan pinaagi sa mga butang nga nabuhat' (Roma 1:20). Ug naghunahuna siya sa iyang kasingkasing: 'Aduna'y usa ra ka tinuod nga Dios, nga angay natong simbahon! Ang mga walay kinabuhi nga dios-diosan, bisan pa, dili mga dios, kondili mga puloy-anan sa mga demonyo.' Sukad niadto, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga matinud-anon sa pag-ampo ug sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, nga nagtuon sa Balaod sa Ginoo sa adlaw ug sa gabii – sa tago gikan sa iyang amahan, nga, isip usa ka masigasig nga pagano, usa ka amigo sa mga demonyo ug kaaway sa mga Kristohanon. Sa bahin sa inahan ni Juliana, bisan pagano usab siya, wala usab niya gisalikway ang Kristohanong pagtuo. Apan, wala siya maghatag og partikular nga pagtagad sa bisan usa sa duha ka pagtuo – wala siya nag-alagad sa mga dios-diosan uban sa kadasig ni wala usab siya nagtahud kang Kristo, ug busa wala siya magtagad kung unsang pagtuo ang gisunod sa iyang anak nga babaye. Busa, samtang ang iyang inahan walay pagtagad, dali

[115] Kini nga buhat ni Daniel, nga usahay gitawag nga Genealogy o Royal Chronicle, gipatik uban sa mga ulahi nga dugang, lakip na ang kinabuhi ni Daniel nga gisulat sa usa sa iyang mga disipulo, nga gipatik ni Danicic sa edisyon nga gipakita sa nota sa panid 1016.
[116] Alang sa Nicomedia, tan-awa ang p. 954, nota 7.

ra kaayo sa bulahan nga si Juliana nga matago ang iyang pagtuo kang Kristo gikan sa iyang amahan ug itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagbasa sa Balaang Kasulatan. Napuno sa gugma sa Diyos ang iyang kasingkasing ug lig-on sa pagkamatinud-anon, naghunahuna siya kung giunsa niya maputol ang iyang pakasal ug malikayan ang pagminyo sa usa ka dili matinuoron nga lalaki, mapreserbar ang iyang pagkabirhen gikan sa usa ka mananamba sa dios-diosan, ug mapabilin nga putli ang iyang lawas gikan sa usa ka sulugoon sa yawa.

Busa, samtang nagkadool na ang panahon sa kasal, nagpadala si Juliana og mensahe sa iyang hinigugma nga si Eleusius, nga nagaingon:

'Ayaw pag-andam sa walay pulos para sa kasal; hibaloa kini: Dili ko mouyon nga magminyo kanimo gawas kon ikaw mahimong gobernador niining probinsya.'

Mao kini ang gibuhat sa balaan, nga kumpiyansa nga dili gyud makab-ot ni Eleusius kining maong katungdanan, ug pinaagi niini naglaum siya nga malikayan ang kaminyoon kaniya. Apan si Eleusius, nga nabihag sa iyang gugma kaniya, misugod sa pagpaningkamot aron makab-ot ang katungdanan nga eparco uban sa dakong kugi – usahay pinaagi sa matinud-anong paghangyo, usahay pinaagi sa dagkong gasa, ug usahay pinaagi sa mga impluwensyal nga manamagit – nga naghangyo sa hari nga pasidunggan siya niining maong katungdanan. Ug pagkahuman sa taas nga panahon, nga naubos na ang kadaghanan sa iyang bahandi, nakab-ot niya ang iyang tinguha, bisan pa sa kalisod, pinaagi sa tabang sa usa ka demonyo; kay ang yawa, nga gustong pugngan ang maayong tuyo sa balaan nga dalaga, mitabang kang Eleusius. Sa dihang nahimong gobernador na siya, gipadala dayon niya ang balita sa iyang hinigugma, nga nagaingon:

'Maglipay ka, Juliana, nga ako ang imong kasintahan, usa ka tawo nga gipasidunggan sa himaya, kay ako na karon usa ka gobernador! Busa, andama ang imong kaugalingon alang sa kasal.'

Si Juliana, sa dihang nakita nga wala siya makalikay sa mga bitag ni Eleusius pinaagi sa usa ka hinimo-himong pasangil, hayag niyang gipadayag ang dugay na niyang gitago sa kasingkasing, ug mitubag kaniya pinaagi sa mga sugo ingon niini:

– Maayo nga ikaw gitudlo nga obispo sa diyosesis; apan kon dili ka mosimba sa akong Dios ug dili ka mag-alagad sa Ginoong Jesu-Kristo, nga akong gina-alagad, nan mangita ka og lain nga prinsesa para sa imong kaugalingon; dili ka madawat kanako, kay dili ko gusto nga ang akong bana dili mosugot sa parehas nga pagtuo kanako.

Pagkadungog niini, nabigla si Eleusius sa kausaban sa iyang hinigugma ug nasuko kaayo. Gipatawag niya ang amahan niini, si Africanus, ug gisugdan niya siyang pangutan-on:

'Ngano gani nga gisalikway sa imong anak ang among mga diyos, ug gitamay pa ko?'

Sa samang higayon, gisaysay ni Eleusius kang Africanus ang tanang pulong nga iyang gisulti, sumala sa gisulti sa mga sugo.

Pagkadungog niini, nabulabog si Africanus, namangha sa ingon ana ka dili gilauman nga kalit nga panghitabo, ug dili siya moubos sa kasuko kang Juliana sama sa pagkasuko sa eparco, kay siya mismo usa ka masigasig nga mananamba sa iyang dautang mga dios. Pagbalik sa balay, gisugdan niya ang hinay ug amahanong pagpangutana sa iyang anak nga babaye:

'Sultihi ako, akong pinalanggang anak ug kahayag sa akong mga mata, ngano man nga imo giliko ang imong nawong gikan sa kaminyoon ug gisalikway ang tanyag sa eparco?'

Si Juliana, nga wala gani gustong maminaw niini, mitubag:

'Undang, Amahan! Kay nanumpa ko sa akong paglaum—ang akong Ginoong Jesu-Cristo—nga si Eleusius dili ko pakaslan gawas kon una niyang dawaton ang akong pagtuo; kay unsa man klase nga kaminyoon kini nga maghiusa sa lawas apan magbulag sa espiritu, ug magkasumpaki sa usag usa?'

Unya ang amahan ni Julia, nga nasuko kaayo, misinggit:

'Nabaliw ka ba, ikaw nga salbahis, o nalingaw ka ba sa pag-antos?'

'Gihigugma nako ang pag-antos alang kang Kristo,' tubag sa balaan nga dalaga.

'Nagpanumpa ko sa dagkong diyos—Apollo ug Artemis[117] ,' miingon si Africanus, 'nga ihatag nako ang imong lawas sa mga hayop ug mga iro aron kan-on.'

---

[117] Apollo – usa sa mga paganong diyos nga labing girespeto sa karaang mga Griyego ug Romano, giisip nga diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa publikong kahusay, tigbantay sa balaod ug diyos sa propesiya. Si Artemis – nga nailhan usab

Mitubag ang balaan:

'Ngano man nga naglangan ka pa! Pabuhata ang mga iro, pabuhata ang mga hayop, ug himoa nga daghan ang akong kamatayon imbis usa ra—kung mahimo—kay malipay ako sa pagkamatay og daghang higayon alang kang Kristo ug sa pagdawat sa Iyang ganti matag higayon.'

Unya ang iyang amahan, nga gustong madani siya pinaagi sa limbong aron mosugot sa iyang kabubut-on, gibalewala ang iyang kasuko ug misugod sa malumo nga pakig-istorya kaniya, naghangyo ug nag-ampo nga dili siya mosupak kaniya. Apan siya, puno sa maayong paglaum, misupak ug mitubag nga walay kahadlok:

'Ikaw ba usab sama sa inyong mga bingi nga diyos, kay naa man gani'y dalunggan apan dili maminaw? Wala ba ko nagaingon kanimo, sa ilawom sa panumpa, nga dili ko makig-uban kang Eleusius gawas kon siya una mosugot sa pagsimba sa akong Kristo?'

Pagkadungog niini, gipriso siya sa iyang amahan sa iyang kwarto. Unya gidala siya pag-usab ug, uban sa buotan ug malumo nga mga pulong ug luha sa iyang mga mata, gisugdan niya pagpangumbinsi sa santa nga pasidunggan ang mga dios ug higugmaon si Eleusius. Apan ang maisugong dalaga misinggit pag-usab:

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa mga diyos, dili ko mosimba sa mga diyot, dili ko higugmaon ang walay Diyos nga si Eleusius! Ako mosimba lamang kang Kristo, gipasidunggan ko si Kristo, gihigugma ko si Kristo!'

Unya ang iyang amahan, nga nasuko kaayo, gikuptan si Juliana ug gisugdan siyang bugbog nga walay kalooy: gilabay siya sa yuta, gihila sa iyang buhok ug gitamakan sa tiil – dili ingon usa ka ginikanan, kondili ingon usa ka manlupig, nga wala magpakita bisan gamayng kalooy sa ginikanan ug, sa iyang mabangis nga kasuko ug walay pagpugong nga kalagot, nakalimot sa iyang natural nga gugma alang sa iyang anak nga babaye. Ug gipalo niya siya hangtod siya mismo napul-an, nga ang bulahan nga dalaga hapit na lang namatay. Pagkahuman niini, gipadala niya siya sa iyang hinomong bana—ang eparco Eleusius—aron buhaton niya ang bisan unsa nga iyang gusto kaniya. Siya, tungod kay gisalikway siya niini, napuno sa dakong kasuko batok kaniya: naghingos og kalayo ug nagngitngit sa iyang mga ngipon kaniya, giisip niya nga dakong kaulaw nga gisalikway siya niini ug gisalikway ang iyang gugma. Busa, nalipay kaayo siya nga nadala siya sa iyang mga kamot ug nakab-ot niya ang gahum batok kaniya. Busa nagpasiya siya nga ipahigayon siya sa usa ka pampublikong paglitis (kay siya usa ka gobernador), sa paagi nga daw tungod sa dili pagpasidungog sa mga dios, apan sa tinuod aron panimalos sa iyang pagdumot kaniya. Sa dihang mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes, gisugo niya nga dad-on ang Kordero ni Cristo aron ipatawag ug pangutan-on.

Sa dihang ang balaan nga birhen nga si Juliana mitungha sa atubangan sa iyang betrothed, si Eleusius, ug misidlak sama sa kaagahon sa katahum sa iyang nawong, ang tanan mitutok sa iyang panan-aw, namangha sa iyang katahum. Si Eleusius, sa diha nga nakita niya si , dali siyang nablandihan, ug ang iyang kasuko nahimong gugma. Sa sinugdan, dili niya madala nga mosulti bisan usa ka mapait nga pulong kaniya, apan misugod siya og pakigpulong nga malinaw ug malumo, tungod sa tinguha nga makab-ot ang dalaga. Miingon siya kaniya:

'Tuohi ako, labing gwapa nga dalaga, nga kon ako ang imong pilion nga bana, maluwas ka sa tanang mabug-at nga pag-antos nga nagpaabut kanimo, bisan pa kon dili ka mosugot sa paghalad sa mga diyos. Dili tika pugson sa pagbuhat niini – mouyon lang ka nga pakaslan ko.'

Sa niini, mitubag ang Nobya ni Kristo:

'Walay pulong, walay pag-antos, bisan pa ang kamatayon mismo ang makapugos kanako sa pagminyo kanimo hangtud nga mahimong Kristiyano ka ug madawat nimo ang balaan nga binunyag.'

'Ug buhaton ko kini, akong hinigugma,' tubag ni Eleusius, 'kon dili tungod sa akong kahadlok sa kasuko sa hari: kay sa diha nga mahibalo ang hari niini, kuhaon niya kanako dili lang kining hataas nga katungdanan, kondili pati na ang akong kinabuhi.'

Miingon ang santo:

'Kung mahadlok ka kaayo sa imong hari—usa ka mortal, pansamantalang magmamando nga adunay gahum lamang sa lawas ug dili sa kalag—unsaon nako nga dili mahadlok sa Imortal nga Hari, nga adunay gahum sa tanang hari ug nagahari sa matag buhing gininhawa ug sa kalag, ug unsaon nako pagsulod sa panag-asawa uban sa Iyang kaaway?! Kung ang usa sa imong mga sulugoon makig-amigo sa imong kaaway, malipay ka ba niini, o

---

nga Diana – usa ka bantog nga pagano nga diyosa sa mga Griyego; siya nagrepresentar sa bulan ug giisip nga patronesa sa mga lasang ug pangayam. Ang pagsimba niining diyosa gihimo uban sa dakong kahimayaan ug karangyaan.

dili ka ba masuko sa imong sulugoon tungod niini? Busa, ayaw limbong sa imong kaugalingon, ayaw paglitok og walay pulos nga mga pulong sa paglaum nga mapugos ko. Kung gusto nimo, ikaw mismo ang mobalik sa akong Dios; kung dili, patya ko, ihaboy ko sa kalayo, pun-a ko og samad, itugyan ko sa mga hayop ug ipahamtang kanako bisan unsang pag-antos nga imong gusto, apan dili ko magtuman kanimo, kay makalilisang ka kanako; ang panaghiusa kanimo alang kanako wala'y kalainan sa pagkahigala sa mga demonyo, ug ang kaminyoon kanimo sama sa usa ka mabahong kabaong nga gibutang sa atubangan sa akong mga mata.

Pagkadungog niini, napuno si Eleusius sa kasuko ug nabag-o ang iyang dagway, kay ingon ana ka hugaw ang gugma kon kini balibaran ug kasuklaman. Gisuwayan niya nga hubaron si Juliana ug ipahimutang sa porma sa krus, igapos sa pisi ang iyang mga kamot ug tiil, ug dayon malupit nga latigon gamit ang uga nga litid ug mga tungkod. Ug ang santa gibugbog sa unom ka sundalo – sa dugay nga panahon, hangtod gikapoy na mismo ang mga nagpahirap kaniya. Siya, bisan pa man sa iyang kinaiyahan nga maluya, mitugot sa mga pag-antos uban sa kaisog.

Pagkahuman gisugo ang mga sundalo nga undangon ang pagpalo, miingon ang eparco kang Juliana:

'Kini, Juliana, mao pa lang ang sinugdanan sa imong mga pag-antos; mas labaw pa nga kadako ang nagpaabot kanimo kon dili ka maghalad og sakripisyo sa dakong Artemis.'

Apan ang martir, nga mas mipili sa pag-antos sa mga pag-antos kaysa maminaw kang Eleusis, nga naglaum pa gihapon nga mapugos siya sa pagbuhat sa iyang kabubut-on, mitubag:

'Oh, tinuod gayud nga buang ka ug walay hunahuna! Ngano man nga wala pa ninyo ko gipahirapan? Unsa pa man inyong gihulat? Mas andam ko nga mag-antos sa pag-antos kaysa kamo nga mohatag niini kanako.'

Unya gisabit ang santa sa iyang buhok ug gibyaan nga nakasabit sa ingon ana sulod sa taas nga bahin sa adlaw, nga ang panit sa iyang ulo mibulag sa iyang lawas, ang iyang nawong namaga, ug ang iyang mga kilay gipataas. Si Eleusis, bisan pa, nga nagpabilin pa ang pipila ka paglaum tungod sa gugma kaniya, hinay-hinay siyang gihangyo nga luwason ang iyang kaugalingon. Sa dihang wala'y kapuslanan ang iyang malumo nga mga pulong ug hangyo, mas nasuko pa gyud siya ug gisugo nga pagsunogon ang iyang kilid gamit ang mapaso nga puthaw ug pasigaon usab ang uban niyang bahin sa lawas; unya, pagkahuman niyang gaposan ang iyang mga kamot ug tuslokon ang iyang hita sa hait nga puthaw, gilabay niya siya, hapit na lang patay, sa usa ka kalapaan.

Samtang naa siya sa bilanggoan, si Santa Juliana natandog sa yuta ug misinggit ngadto sa Dios:

'O Ginoo akong Dios, makagahum, dili mapildi sa kusog ug gamhanan sa mga buhat! Kuhaa kini nga mga kasubo gikan kanako ug luwasa ako gikan sa mga pag-antos nga miabut kanako, sama sa imong pagluwas kang Daniel gikan sa mga leon, ug kang Thecla gikan sa kalayo ug sa mga mabangis nga hayop!' Gibayaan na ko sa akong amahan ug sa akong inahan—apan Ikaw, O Ginoo, ayaw ko pagbalibari; hinuon, sama sa pagpreserba Nimo kaniadto sa mga Israelita sa ilang pagtabok sa dagat ug paglunod sa ilang mga kaaway, ingon usab karon, preserbahi ako. Mahitungod kang Eleusis, nga mitindog batok kanako, ug uban kaniya si Satanas, nga naningkamot sa pagbabag sa akong kaluwasan, duruga sila, O dili mapildi nga Hari!

Samtang nag-ampo si Juliana sa ingon niini kang Dios, ug ang pag-ampo naa pa sa iyang mga ngabil, ang dili makita nga kaaway—ang yawa—nagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa dagway sa usa ka masidlak nga anghel, nagpakita sa atubangan niya ug miingon:

'Tan-awa, Juliana, nag-antos ka og grabeng pag-antos, apan si Eleusius nag-andam para kanimo og pag-antos nga mas grabeng kaayo ug dili gyud mapugngan. Sa diha nga madala ka gawas sa bilanggoan, halad dayon og halad sa mga dios, kay dili na nimo makaya ang grabeng kainit sa mga pag-antos.'

Nangutana ang santa:

'Kinsa ka?'

Mitubag ang Yawa:

'Ako usa ka Anghel, ug tungod kay dako kaayo ang pag-amuma sa Dios kanimo, gipadala ko Niya kanimo, kay gusto Niya nga mosunod ka sa gobernador aron ang imong lawas dili mapukan sa daghang pag-antos. Maloloy-on ang Ginoo ug pasayloon ka Niya niini tungod sa kahuyang sa imong nag-antos nga unod.'

Pagkadungog niini, nabigla ug nalibog ang martir, kay nakita niya nga ang nagpakita, sa hitsura usa ka Anghel, apan sa iyang mga pulong, usa ka kaaway. Busa, sa paghuyop gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing, uban sa mga luha sa iyang mga mata, miingon siya:

'Ginoo ko, Magbubuhat sa uniberso, Siya nga gidayeg sa mga langitnong puersa ug sa atubangan Niya nagkurog ang kadaghanan sa mga demonyo! Ayaw ko pagdumti, nga nag-antos alang sa Imong ngalan, basi pa sa

akong kaaway isagol ang katam-is sa kapait ug ihatag kini kanako. Sultihi ako, kinsa man ang misulti kanako og ingon ana nga mga pulong? Kinsa man siya nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga imong alagad?

Mao kini ang gisiyagit sa balaan, ug dayon siya nadungog, kay usa ka tingog ang mibuto gikan sa langit:

'Ayaw kawala'g kaisog, Juliana! Anaa ako uban kanimo! Mahitungod sa usa nga miadto kanimo, buhata kaniya ang imong gusto: Gihatagan tika og awtoridad ug gahum batok kaniya' – ug imo mismo siyang pangutan-a kinsa siya ug ngano nga miadto siya kanimo.

Pagkahuman niini, nahitabo ang mosunod nga milagro: sa kalit lang napalaya ang mga kadena ug nahulog ang puthaw gikan sa iyang mga hita, ug unya mibangon ang santa gikan sa yuta, himsog ug kusgan sa lawas, samtang ang yawa, nga gipugngan sa gahum sa Dios, nagbarog didto nga dili makalingkawas, napugos sa dili makita nga mga kadena. Gidakop siya sa balaan nga martir sama sa usa ka bihag nga dili makagawas, ug, sama sa pag-interogahan siya sa hukmanan, gisugdan niya pagpangutana kinsa siya, asa siya gikan, ug kinsa ang nagpadala kaniya. Ang yawa, bisan puno sa bakak, napugos sa makapahugno nga gahum sa Magbubuhat ug misugod—bisan supak sa iyang kabubut-on—sa pagsulti sa kamatuoran.

'Ako,' matod niya, 'mao ang Yawa, usa sa mga nangunang prinsipe sa kangitngit, gipadala sa akong amahan nga si Satanas aron tuksuhon ug limbongon kamo; kay nakasinati kami og dakong pag-antos tungod sa inyong mga pag-ampo, sa inyong pagkabirhen ug sa inyong maisugong paglahutay.' Ako mao ang usa nga kaniadto nagtambag kang Eba sa Paraiso nga supakon ang sugo sa Dios, nga nagdala sa iyang pagkahugno. Ako ang nag-awhag kang Cain sa pagpatay sa iyang igsoon nga si Abel. Ako ang nagtudlo kang Nebuchednezer sa pagtukod og bulawanong dios-diosan sa kapatagan sa Dura. Ako ang nagdani sa mga Hudiyo sa pagsimba og mga dios-diosan. Gipabuang nako si Salomon nga maalamon pinaagi sa pagpukaw sa iyang tinguha sa mga babaye. Gihagit nako si Herodes sa pagpatay sa mga bata, ug si Hudas sa pagtraydor sa Magtutudlo ug sa pagbitay sa iyang kaugalingon. Gihagit nako ang mga Hudiyo sa pagbato kang Esteban hangtod mamatay; gihagit nako si Nero sa pagkrusipisyon kang Pedro nga nakalukop ug sa pagputol sa ulo ni Pablo gamit ang espada.

Pagkadungog niini, si Santa Juliana naghimo og bag-ong milagro, kay gitali niya siya gamit ang lain nga mga pisi ug gipakaangol siya (gawas sa mga dili makita nga pisi nga gigapos sa diyablo sa Diyos), kay pagkahuman niya siya pagtalig, gisugdan niya siya og bugbog. Ug ang katingalahan mao nga ang santa nakapugong sa usa ka dili lawm ug dili materyal nga espiritu gamit ang materyal nga mga pisi ug nabugbog pa siya! Kay ang gahum sa Dios, nga nagpugong kaniya sa mga gapus nga walay agianan sa pag-ikyas ug nagsilot kaniya—bisan pa dili makita, apan uban sa tinuod nga kasakit—gihatag siya sa gahum sa Iyang pinalanggang nobya. Ug gisagop sa demonyo ang kasakit sa kamot sa dalaga ingon nga kini gikan mismo sa kamot sa Dios, kay kauban sa pisikal nga pagpanghampak, nakadawat usab ang demonyo og dili-materyal nga samad—mao gayud kana nga samad nga tinuod nga gisagop sa usa ka sulugoon sa yawa ang pag-antos.

'Lagmit na gayud ako,' iyang gisiyagit, 'unsaon man nako karon, ug giunsa man nako pag-ikyas?! Nakadani ko sa daghan ug nagdala ko kanila og kalisdanan, apan karon ako mismo ang nadani ug nahulog sa kalisdanan. Nakapahimo ko og samad sa daghan, apan karon ako mismo ang napugngan sa mga kamot sa dalaga ug nasamdan niini. Gipailalom nako sa pagkaulipon ang daghan, apan karon ako mismo ang bihag ug ulipon. O akong amahan—Satanas! Ngano man nga gipadala ko nimo dinhi? Wala ba ka kahibalo nga walay mas kusgan kay sa pagkabirhen ug walay mas gamhanan kay sa mga pag-ampo sa mga martir?

Busa gilutos ni Santa Juliana ang demonyo tibuok gabii, ug sa buntag gisugo sa gobernador nga, kon buhi pa siya, ipagawas siya gikan sa bilanggoan. Samtang naglakaw siya, gihila sa balaan ang yawa sa iyang likod ug gilabay kini sa usa ka tapok sa lapok nga iyang naagian sa dalan. Unya mipakita siya sa atubangan ni Eleusius, nagdan-ag sa iyang kanhing katahum ug grasya sa iyang nawong, ug himsog sa lawas, ingon nga wala gyud siya nakasinati og bisan unsang pag-antos. Natingala, miingon kaniya ang tigpahirap:

'Sultihi ko, Juliana, kanus-a ug giunsa nimo pagkat-on og ingon ana nga salamangka? Ug pinaagi sa unsang arte ka nakab-ot nga dali kaayo ka nakabawi gikan sa imong mga samad, nga wala na gani bisan gamay nga bakas niini ang nabilin kanimo?'

Mitubag ang balaan:

Wala ko kahibalo sa arte sa salamangka, apan napaayo ko sa dili masukod ug gamhanang gahum sa Dios, nga nakapahiya dili lang kanimo, kondili usab sa imong amahan—si Satanas—ug naghimo kanako nga mas kusgan kaysa ninyo duha. Ikaw ug ang imong agalon—ang yawa—nagahigda sa akong tiilan, kay gipanghigot

nako ang imong ginoo nga imong giserbisyohan, ug gihimo nako nga daw wala gyud nahitabo ang imong mga pag-antos. Busa gipapas sa akong Kristo ang inyong gahum dinhi, samtang didto Iyang gitagana para kanimo, sa imong amahan ug sa imong mga sulugoon ang walay katapusang kalayo ug ang makalilisang nga Tartarus, hingpit nga kangitngit ug usa ka dapit nga puno sa walay hunong nga mga ulod, nga inyong madawat sa dili madugay.

Unya ang manlutos, pagkadungog gikan sa baba sa balaan mahitungod sa kalayo nga walay katapusan, dayon misugo nga andamon dayon ang usa ka dakong pansamantalang kalayo; ug gipabaga ang pugon ngadto sa kusog kaayong kalayo, ug gilabay ang balaan ngadto niini. Siya, nga wala'y kadaut bisan pa sa nagdilaab nga kalayo, nag-ampo didto sa Ginoo ug nagahulog og luha gikan sa iyang mga mata – ug kalit lang kining gagmay nga mga luha nahimong, daw, duha ka dagkong tinubdan ug gipalong ang tibuok kalayo.

Ang tibuok katawhan sa Nicomedia nangahibulong kaayo sa maong milagro, ug mga lima ka gatus ka lalaki ug usa ka gatus ug traynta ka babaye ang mituo kang Kristo. Sila tanan, daw sa usa ka tingog, misinggit:

Usa ra ka Dios, ang Dios nga gihimaya sa martir nga si Juliana, ug nagtuo kami Niya, samtang gisalikway namo ang pagsimba sa mga diyos-diyosan sa pagano. 'Kristohanon kami! Ipaabot kanamo ang espada, ipaabot kanamo ang kalayo, ipaabot kanamo ang labing makalilisang nga kamatayon—andam kami mamatay uban ni Juliana alang sa Usa ka Tinuod nga Dios!'

Sa dihang misinggit sila niini aron madungog sa tanan, ang gobernador dayon mi-utos nga dad-on ang mga armadong sundalo ug, pagkahuman niyang gibulag ang tanang magtutuo gikan sa katawhan nga nagtigum aron motan-aw sa pasundayag, mi-utos nga putlon sila sa ulo gamit ang espada, nga dayon gipatuman. Ug ila tanan malipayon nga gipailawom ang ilang mga ulo sa espada ug namatay alang kang Kristo, nga nabunyagan sa ilang kaugalingong dugo. Pagkahuman niini, ang tortyurador, nga nagbukal sa walay pagpugong nga kasuko, nagsugo nga hubaron ang santa ug ilabay sa nagbukal nga kaldero aron maluto sa dugay nga panahon, mura'g usa siya ka klase sa pagkaon. Apan kini nga kaldero daw usa ka init nga paliguan para sa santa human sa iyang mga pag-antos, kay wala kini makadaot sa iyang lawas bisan gamay, kundili gihugas lang siya niini, daw sa usa ka batyismoan, kay ang Anghel sa Ginoo mibaba kaniya ug gipanalipdan siya nga dili masamdan. Apan ang kalayo gikan sa pugon misaka paingon sa mga nagbarog sa duol ug gibuhat ang nahitabo kaniadto sa pugon sa Babilonia – gisunog niini ang tanan nga naabot niini. Pagkahuman niini, nibuto ang kaldero, ug ang martir migawas niini nga walay samad. Ang mga tawo mitigom sa iyang palibot nga natingala, mura'g siya usa ka taas nga tore, kay sa tinuod, ang santa mitubo nga mas taas kaysa sa tanan.

Sa pagkakita niini tanan, napalibog ang tortyurador unsa pa iyang buhaton, kay napakyas ang tanan niyang pagpanakit sa pag-angkon sa iyang tumong. Sa pagbati nga giulaw ug gipakaulaw siya sa dalaga, gisugdan niya ang pag-uyog sa iyang buhok, pagkamot sa iyang nawong, pag-uyog sa iyang sinina ug, sa iyang mabangis nga kasuko, misulti og daghang blasphemous ug bastos nga mga pulong batok sa iyang mga dios – nga, samtang nag-alagad kanila, wala siya makadaog bisan usa ka dalaga. Dayon gisugo niya nga putlon sa espada ang balaan nga martir nga si Juliana.

Sa bahin sa Yawa, nga gipangapos sa santo sa bilanggoan, mipakita na usab kini ug, nagtindog sa gilay-on (kay nahadlok pa kini sa balaan nga martir ug nahinumdom sa mga hampak nga iyang nadawat gikan kaniya), sa makita nga porma—isip usa ka lalaki—nalipay sa iyang paghukom sa kamatayon ug gihagit ang mga sundalo nga dakpon dayon siya ug patyon. Sa dihang gilantaw siya sa balaan nga dalaga uban sa masuko nga tan-aw, nakurog dayon siya ug misinggit:

'Ala, kawawa ko! Kini nga walay kalooy nga dalaga gusto ko dakpon pag-usab sa iyang kaugalingong mga kamot!'

Ug pagkahuman niyang gisigaw kini sa kusog aron madungog sa tanan, nawala ang yawa.

Gidakpan sa mga sundalo ang martir ug gidala siya aron putlon ang ulo, ug ang balaan naglakaw uban sa kalipay ug pagmalipayon, sama sa paingon sa kasal, nagdali padulong sa kwarto sa nobya. Pagkahuman sa pag-ampo, iyang gipailawom ang iyang balaan nga ulo sa espada ug giputol ang iyang ulo. Busa, nakig-uban siya sa iyang Hinigugma nga Nobyo – si Kristo nga Ginoo, alang Kaniya siya malipayong nag-antos[118] .

Usa ka Romanang babaye nga ginganlan og Sophia, nga niadtong panahona naa sa Nicomedia alang sa iyang kaugalingong buluhaton ug nagpauli na paingon sa Roma, gidala ang lawas sa martir ni Kristo nga si Juliana.

[118] Si Santa Juliana, usa ka dalaga, kauban ang 500 ka lalaki ug 130 pa ka uban, nakasinati og pagkamartir niadtong tuig 304.

Pag-abot niya niini sa iyang panimalay, nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan nga angay sa ingon nga martir, gipahinungod kang Juliana, ug dungogong gilubong ang iyang balaan nga mga relikya sulod niini.

Sa bahin ni Eleusius, dali ra siyang natagbo sa silot sa Dios: samtang naglayag siya sa dagat, misangpot ang bagyo, nabangga ang barko, ug nalunod ang tanan nga anaa niini. Apan si Eleusis mismo – sa iyang dakong kamalasan ug pag-antos – nakalikay sa pagkalunod ug nadala sa usa ka isla, diin gipangpirmi-pirmi siya sa mga iro.

Busa ang dautang tawo nangamatay sa kaulaw, nga nadawat ang husto nga silot alang sa iyang mga binuhatan – sa pagpatay sa inosente ug balaan nga dalaga nga si Juliana.

Mao kana ang pagkamartir sa nobya ni Kristo, si Juliana, ug ang iyang masakiton nga kamatayon.

Gipangasaw-an siya kang Eleusius sa ikasiyam ka tuig sa iyang kinabuhi, ug sa iyang ika-katorse ka tuig gipahiusa siya sa Imortal nga Nobyo pinaagi sa iyang kaugalingong dugo, nga nagtugyan sa iyang kalag alang Kaniya; ug karon nagalipay siya sa langitnong palasyo uban ni Kristo nga Ginoo, gipadayeg sa tanang binuhat hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

O dalaga, nga napahapsay sa mga hiyas sa pagkabirhen, ug karon gikoronahan sa mga korona sa pagkamartir, hatagi og tambal ang mga nagkinahanglan ug masakiton, ug kaluwasan ang mga moduol sa imong relikwaryo: kay si Kristo nagahatag og banal nga grasya ug kinabuhi nga walay katapusan.

Ang Kinabuhi ni San Pedro, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya

Gisaulog sa Disyembre 21

Si San Pedro, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya, natawo sa yuta sa Volhynia[119] , sa mga debotong Kristohanong ginikanan[120] . Samtang naa pa siya sa sabakan sa iyang inahan, sa kaagahon sa usa ka Domingo, nakakita ang iyang inahan og usa ka panan-awon: daw nagkupot siya og karnero sa iyang mga bukton, nga gikan sa mga sungay niini mitubo ang usa ka kahoy nga daghan og dahon nga nagbitbit og daghang bunga ug bulak; sa taliwala sa mga sanga niini adunay daghang kandila – nagdan-ag ug nagpagawas og humot nga baho.

Pagmata niya, nabulabog ang iyang inahan niining katingalahang panan-awon, apan sa ulahi natuman kini sa Ginoo pinaagi sa pagpakabusog sa Iyang mga gasa sa iyang anak.

Sa edad nga pito, gipadala si San Pedro aron tudloan sa Balaang Kasulatan, apan sa sinugdan wala siya makat-on og maayo, nga dakong kasubo sa iyang mga ginikanan. Apan kini aron siya makadawat sa maalamon nga kinaadman gikan sa Dios imbis gikan sa mga tawo. Ug sa tinuod, ingon niini kini nadawat ni San Pedro.

Usa ka adlaw nakita niya sa damgo nga usa ka tawo nga nagsul-ob og kasul-oban sa pari miduol kaniya ug miingon:

'Bata ko, ablihi ang imong baba!'

Sa pagbuhat ni Pedro niini, gitandog sa bisita ang iyang dila gamit ang tuo niyang kamot ug, pagkahuman siya panalanginan, gipuno ang iyang tutunlan sa katam-is.

Pagmata niya, wala siyay nakita, apan nabati niya sa iyang kasingkasing ang usa ka matang sa kalami ug kalipay.

Sukad niadto, dali nga nasabtan ni San Pedro ang gitudlo kaniya sa iyang magtutudlo; sa dili madugay, natun-an na niya ang tibuok Balaang Kasulatan ug nalabaw siya sa tanan niyang kaubanan sa pagkat-on.

Sa dihang napulo'g duha na ka tuig si Pedro, miadto siya sa usa ka monasteryo duol sa iyang lugar nga natawhan ug gidawat sa pagka-miyembro; didto iyang gihimo ang iyang mga katungdanan isip monghe, nagdala

---

[119] Volhynia – ang habagatan-kasadpang bahin sa Rusya.

[120] Ang mga ginikanan ni San Pedro kay mga tawo nga adunay igong kabtangan ug sakop sa boyar o klase sa mga negosyante, mao nga sa ulahi nakahimo si San Pedro sa pagtukod og usa ka monasteryo sa iyang kaugalingong gasto.

og tubig ug kahoy sa kusina, naglabong sa mga sinina nga panit sa mga igsoon, ug wala gayud siya milapas sa iyang lagda bisan tingtugnaw o ting-init. Siya ang una nga moabot sa serbisyo sa simbahan ug ang katapusan nga mobiya; mitindog siya sa simbahan uban sa pagrespeto, nagpaminaw pag-ayo sa Balaang Kasulatan, wala gayud mosandig sa pader – kanunay siyang mosunod sa iyang magtutudlo ug malipayong nagsilbi sa mga igsoon sa pagkamaubsanon ug kahilom. Pinaagi sa sugo sa abad, giordinar siya nga diyakono, ug k , sa ulahi, usa ka pari. Nakat-on siya sa pagpintal og mga balaang ikon[121] , ug samtang nagpintal, iyang gilayo ang iyang hunahuna ug pagtagad gikan sa mga butang sa kalibutan; napuno sa pagpamalandong sa Dios, masigasig siyang naningkamot alang sa usa ka buhing may hiyas.

Pagkahuman sa medyo taas nga pagpuyo sa maong monasteryo, uban sa panalangin sa abá, mibulag si San Pedro ngadto sa usa ka walay sulod nga dapit ug nagtukod og usa ka hermitahan para sa iyang kaugalingon sa daplin sa Suba sa Rate[122] . Didto nagtukod siya og simbahan nga gipahinungod sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, ug sa dili madugay daghang mga kaigsuonan ang nagtigom aron mouban kaniya.

Maayo ug malumo ang santo, ug giisip niya ang iyang kaugalingon nga labing gamay sa tanan; nagtudlo siya sa tanan uban sa pagpaubos ug masigasig nga naghatag og limos, wala gyud siya magsalikway sa bisan sinong nangayo og limos o biyahero nga walay tabang nga iyang gihatag, mao nga ang balita sa iyang matarong nga kinabuhi nakaabot sa prinsipe. Tungod niini, girespeto siya sa tanan, ug gipatigbabaw sa tanan ang iyang mga pulong sa pagtudlo.

Niadtong panahona, miabot sa Rus' gikan sa Constantinople si Metropolitan Maximus[123] , nga nagtudlo sa katawhan sa mga balaang pagtulon-an. Sa dihang miadto kaniya uban sa iyang mga igsoon aron madawat ang panalangin, gihatagan siya ni San Pedro og usa ka ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga siya mismo ang nagpintal. Gipanalanginan siya sa Balaang Amahan ug ang iyang mga igsoon, ug pagdawat niya sa balaang ikon, gipabilin niya kini sa iyang pagpanag-iya uban sa labing dakong pagrespeto.

Paglabay sa mubo nga panahon – sa dihang namatay na si Santo Maximus – usa ka Gerontius[124] nangahas sa pag-angkon sa obispado, gikuha niya ang mga kasuotan sa obispo, ang sakristerya ug ang pastorales, ingon man usab ang mismong ikon nga gipintalan ug gihatag ni Pedro kang Santo Maximus, ug mibyahe paingon sa Constantinople, nga nagtinguha nga mahimong Metropolitan sa Rus'.

Unya ang prinsipe sa rehiyon sa Volhynia[125] misugod sa pag-awhag kang balaan nga Pedro – usahay direkta nga nangayo kaniya, usahay nagpahimangno kaniya pinaagi sa mga boyar – nga moadto sa Constantinople aron siya makonsagrasyon sa Katungdanan sa Metropolis sa Kyiv, kay walay bisan kinsa ang nakasimpatiya kang Gerontius tungod sa iyang pagka-mapangahas, nga iyang gipaspasan aron kuhaon ang balaan nga katungdanan nga walay pakigkonsulta o eleksyon: *'Wala siya mosulod pinaagi sa pultahan, kondili misaka siya sa laing dalan'* (Juan 10:1).

Si Banal nga Pedro, bisan pa, dugay nga nagpanuko ug misalikway, apan sa katapusan, human siya hangyoon sa prinsipi, sa mga boyar ug sa konseho sa mga obispo, mibiyahe siya; ug ang prinsipi nagpadala og mensahe bahin kaniya kang Iyang Kasantosohan ang Patriarka ug sa tibuok niyang konseho, nga nagpahayag sa iyang tinguha nga makita si Pedro sa trono sa pagka-obispo.

---

[121] Sumala sa usa ka karaang hagiograpiya, nabihasa ni San Pedro ang arte sa pagpintal og ikon sa ingon ka taas nga lebel nga nahimo siyang usa ka 'talagsaong pintor sa ikon'. Duha ka mga ikon sa Inahan sa Dios nga iyang gipintalan, nga hangtod karon gitipigan sa Dakong Katedral sa Dormition sa Moscow, nagpamatood niini: ang Dormition sa Inahan sa Dios ug usa pa, nga ginganlan sa iyang ngalan, kasagarang nailhan nga Petrovskaya Icon.

[122] Ang maong dapit nahimutang sa amihanan sa Lviv, ang kapital sa Prinsipalidad sa Halych-Volhynia; ang Suba Rata nag-agos sa karon nga Austrian Eastern Galicia ug misumpay sa Upper Western Bug sa wala nga pampang niini. – Ang Monasteryo ni San Pedro, nga gitukod aron pasidunggan ang Manluluwas (Pagbag-o sa Porma), wala na karon; sa iyang dapit naa na karon usa ka baryo, nga adunay simbahan sa parokya nga gihalad usab sa Manluluwas.

[123] Si San Maximus, nga Griego ang gigikanan, nagpangulo sa Simbahang Ruso gikan sa 1283 hangtod sa 1304.

[124] Usa sa mga abá sa Vladimir.

[125] Kini, siyempre, nagtumong kang Yuri Lvovich, Prinsipe sa Galicia-Volhynia, nga mas nasuko sa abusadong pagbuot ni Gerontius tungod kay sa Volhynia, ang mga dili kontento sa pagbalhin sa sentro sa metropooliya gikan sa Kyiv paingon sa layo nga Vladimir gusto nga ibase ang metropooliya sa habagatan; labi na gayud si Prinsipe Yuri nga gusto nga ang sentro sa metropooliya naa sa Halych. Si Prinsipe Yuri usa ka gamhanang personalidad, nagdumala sa tibuok Galicia; gitawag pa gani siya nga 'Tsar sa Rus'.

Sa dihang misakay si Gerontius sa barko paingon sa Constantinople, napamatud-an nga dili paborable ang biyahe para kaniya: misaka ang kusog kaayong bagyo, uban sa supak nga hangin ug balud, hinungdan nga nawad-an siya og daghang oras sa pagbiyahe. Apan alang sa bulahan nga si Pedro, adunay kalinaw ug paborable nga hangin sa maong dagat, ug nakatawid siya sa dagat sama sa usa ka damgo.

Sa samang higayon, nakasinati si Gerontius og panan-awon sa maong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga miingon kaniya:

'Walay pulos, O tigulang, ang imong paningkamot, kay dili ka makab-ot sa katungdanan sa obispo nga imong gipangita. Apan siya nga nagpintal kanako – si Pedro, ang abá sa Rats – usa ka sulugoon sa Akong Anak ug sa Dios, ug Akoa, itataas sa episkopal nga trono ug matarong nga mag-amuma sa Iyang katawhan, nga alang kanila gibubo sa Akong Anak – si Kristo nga Ginoo – ang Iyang dugo, nga Ako midawat gikan kanako, ug pagkahuman sa pagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, sa iyang katigulangon malipayon siyang molarga ngadto sa Ginoo sa tanan.

Nagmata si Gerontius nga nahadlok ug gisultihan niya ang tanan mahitungod sa panan-awon.

Sa katapusan, nakaabot si San Pedro sa Constantinople; niadtong panahona, si Athanasius ang Patriarka sa Constantinople – usa ka katingalahang tawo nga nagpahimaya sa Ekumenikal nga Sede pinaagi sa iyang mga hiyas[126] . Sa dihang miabot si Pedro sa atubangan sa Patriarka, napuno ang simbahan sa humot nga baho; gipahibalo gikan sa kahitas-an, nasabtan sa Patriarka nga kini nga humot tungod sa pag-abot ni Pedro, ug gipanalanginan siya uban sa kalipay. Unya, pagkahibalo sa hinungdan sa iyang pag-abot, nagtigom ang Patriarka og konseho sa mga balaang obispo, ug gihimo nila ang naandan nga pagsusi sa maong butang. Gikonsiderar si Pedro nga takus sa opisina sa obispo, nga gipili na daan alang niini bisan pa sa wala pa siya matawo.

Busa, samtang nagsaulog sa Banal nga Liturhiya, gipahinungod sa Patriyarka kining katingalahang si Pedro sa ministeryo sa pagkaepiskopo[127] ; niadtong takna, ang nawong niining tawo sa Dios misidlak kaayo atol sa konsagrasyon nga ang tanan namangha ug miingon:

'Tinood gayud, kini nga tawo miabot kanato pinaagi sa sugo sa Dios,' ug napuno sa espirituhanong kalipay ang tanan.

Paglabay sa pipila ka adlaw, miabot si Gerontius sa Constantinople ug (bisan pa man batok sa iyang kabubut-on) gisaysay niya ang tanan nga nahitabo kaniya. Ang Patriarka, pagkahuman kuhaan siya sa mga bisti sa obispo, sa balaan nga ikon, sa pastorales nga tungkod ug sa mga sudlanan sa simbahan, gihatag kini tanan sa tinuod nga magbalantay – si Pedro.

Pagkahuman niini, ang Iyang Kasantosohan ang Patriarka, human sa dugay nga pagtudlo kang balaan ug bulahan nga Pedro sulod sa daghang adlaw ug pagpanalangin kaniya, gipadala siya gikan sa Constantinople uban sa dungog.

Si Santo Pedro, pag-abot niya sa iyang metropolitano nga dapit, naghatag og kalinaw ug panalangin sa tanan ug masigasig nga nagtudlo sa kawan nga gisalig kaniya sa Dios, nga nagbiyahe gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain[128] .

Apan ang malimbungon nga kaaway wala makasabar niini ug naghimo og usa ka panukmo batok kang Santo Pedro, nga nagtudlo sa uban sa ideya nga dili siya angay ilhon nga santo. Bisan pa, daghan kanila ang sa ulahi nangamubo, midawat sa santo ug, sa pagsumpo kaniya, nakadawat og pasaylo gikan kaniya.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang malimbungon nga kaaway nagpukaw og kasina kang San Pedro sa kasingkasing ni Andres, Obispo sa Tver[129] , nga tungod sa dili niya mapugngan ang iyang dila, misugod sa

---

[126] Athanasius II – Patriarka sa Constantinople gikan sa 1303 hangtod 1311.

[127] Gikonsagra si San Pedro isip Metropolitan sa Tanan nga Rus' niadtong 1308, tulo ka tuig human sa kamatayon ni Metropolitan Maximus.

[128] Sa sunod tuig pagkahuman sa iyang konsagrasyon, mibalhin si San Pedro nga Metropolitan ngadto sa Vladimir, diin kaniadto natukod ang Sede sa Metropolitan sa Tibuok Rus'. Unya mibyahe siya aron susihon ang mga diyosesis: busa mibisita siya sa Novgorod, Bryansk ug uban pang mga lungsod ug rehiyon.

[129] Si Obispo Andres sa Tver gikan sa Panimalay sa mga Dakong Dukes sa Lithuania. Nagdamgo siya nga makuha ang katungdanan sa metropolitan. Ang pagka-noblesa sa iyang kaliwatan ug ang pagkawalay-malipay sa uban sa metropolitan nga gipili sa habagatan nagpasiugda sa iyang damgo nga makab-ot ang labing hataas nga katungdanan. Sunod, pagkahuman siya tangtangon sa iyang katungdanan, namatay siya niadtong 1323 sa Monasteryo sa Inahan sa Dios, nga siya mismo ang nagtukod kaniadto, sa Suba sa Shosha (usa ka sangang suba sa tuo sa Volga).

pagpakaylap og bakak nga mga hungihong bahin sa matarong nga tawo ug, pagkahuman misulat og daghang bakak ug blasphemous nga mga pulong, gipadala kini ngadto sa Kabanalan Patriyarka Atanasio. Natingala ang Patriarka ug wala katuo niini; bisan pa niana, nagpadala siya og usa sa mga klerigo sa simbahan ngadto sa yutang Ruso, ug usa ka konseho ang gitigum sa siyudad sa Pereyaslavl[130] . Niadto sa maong konseho si Obispo Simeon sa Rostov, ang Banal Prochorus, ang abad sa Kiev Caves, mga prinsipe, mga boyar, mga pari, mga monghe ug daghang uban pa. Sa dihang gitawag sa konseho si Obispo Andres sa Tver, nagsugod ang imbestigasyon sa maong butang, ug sa dihang misulti ang mga bakak nga saksi batok kang Pedro, misangpot kini sa dakong kagubot. Ang nag-awhag sa dautan wala magpabilin nga tinago, kondili napadayag sa atubangan sa tanan. Napadayag ang dautang tuyo ug panamastamas ni Andres, ug ang malimbungon nga manamastamas napahiya ug napakauwaw sa atubangan sa tanan. Si Santo Pedro, bisan pa niana, wala magbuhat ug dautan kaniya, kondili gipasaylo siya ug, pagkahuman sa igo nga pagtudlo sa tanan, gipahawa ang konseho sa kalinaw. Iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa iyang mga buluhaton, gipadaghan sa usa ka gatus ka pilo ang talento nga gihatag kaniya ug naglihok ingon amahan sa mga ulila.

Niadtong panahona, mitungha ang usa ka heretiko nga ginganlan og Seyt[131] , nga nagwali og mga doktrina nga supak sa Simbahan ni Kristo ug sa Ortodoksong pagtuo; gipanghimaraot siya sa Balaan sa Dios, ug ang dautang heretiko sa dili madugay nakasinati og bayolenteng kamatayon.

Pagkahuman niini, miabot ang alagad sa Dios nga si Pedro sa himayaong siyudad sa Moscow, nga niadtong panahona anaa sa pagdumala sa debotong Dakong Prinsipe Juan Daniilovich[132] , usa ka tawo nga gipunoan sa tanang hiyas, maloloy-on sa mga kabus ug sa mga klero, nga nahigugma sa mga simbahan ug deboto sa mga balaang basahon. Ang Santo nahigugma kaayo kaniya ug nagsugod sa paggahin og mas daghang panahon sa maong siyudad kaysa sa ubang mga lugar[133] . Gidasig niya ang matinud-anong prinsipe nga magtukod og simbahan nga bato sa Moscow nga gihalad sa Pagkatulog sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria, pinaagi sa ingon niini:

'Kung tukion nimo ang akong tambag, anak ko, ug magtukod ka ug simbahan alang sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, nan ikaw mismo pagadayegon labaw sa tanang ubang prinsipe, ug ang imong siyudad pagadayegon: ang mga balaan nga tawo magpuyo niini, ang mga kamot niini mopatigbabaw batok sa mga kaaway niini, ang Dios pagadayegon niini, ug ang akong mga bukog ipahulay dinhi.'

Gisunod sa prinsipe ang tambag sa santo, busa gisugdan niya ang pagdumala sa pagtukod sa simbahan[134] . Sa diha nga nahimutang na ang pundasyon sa simbahan, nagpadayon adlaw-adlaw ang trabaho sa pagtukod niini, ug ang santo mismo ang nagpanghimatuud nga ang proyekto mopadayon nga walay hunong.

---

[130] Ang konseho gitigum niadtong 1310 o sayong bahin sa 1311 sa Pereyaslavl-Zalessky – karon usa ka lungsod sa distrito sa Vladimir Governorate.

[131] Sumala sa mga kronika, ang termino nga 'Seita' kanunay gigamit aron motumong sa mga magtutudlo sa Islam, nga sa kana nga panahon masigasig kaayo nga gipakatag ni Khan Uzbek sa mga Tatar; bisan pa, ang pagtawag kaniya nga erehe ug ang ekskomunikasyon gikan sa Simbahan nga gipahayag ni San Pedro batok sa maong Seita nagpakita nga siya usa ka Kristohanon nga grabeng gipakurang ang Kristohanong doktrina; ang ngalan nga 'Seit', bisan pa, gihatag kaniya tungod sa iyang pagka-fascinado sa pipila ka mga prinsipyo sa Islam. Sumala sa pipila ka mga talaan, si Seyt usa ka protopresbiter sa Novgorod nga nabihag sa Muslim nga kadasig alang sa usa ka senswal nga kinabuhi ug mitudlo batok sa monastikong selibasiya uban sa ingon ka kusgan nga kusog nga daghang monghe ang mibiya sa monastikong kinabuhi ug nagminyo. Ang pagpadayag kang Seyt nahitabo atol sa inspeksyon sa mga diyosesis sa santo.

[132] Kini, siyempre, nagtumong kang Dakong Prinsipe Juan I Daniilovich Kalita sa Moscow, apo ni San Alexander Nevsky ug San Daniel, ang nagtukod sa Prinsipalidad sa Moscow; naghari siya gikan sa 1328 hangtod 1340; Gitawag siya nga Kalita tungod kay, tungod sa iyang pagkamahinatagon sa mga kabus, kanunay siyang nagbitbit og kalita (usa ka bag) nga puno sa kuwarta aron ipang-apod-apod kanila.

[133] Si Santo Pedro, nga gipahibalo sa grasya, nakakita sa dakong kaugmaon sa Moscow; bisan pa nga sa kana nga panahon kini usa ka siyudad nga pipila ra ka tawo ang nagpuyo, nakita niya nga ang Moscow magtipon sa mga nabahin-bahin ug guba nga mga rehiyon sa Rusya ilawom sa iyang panalipod, ug nagpasiya nga magpabilin sa Moscow hangtod sa kahangturan ug didto pagatamnan, imbis sa Vladimir. Busa, ang metropolitano nga katungdanan gibalhin gikan sa Vladimir paingon sa Moscow, nga nakatabang sa pagpasaka sa Moscow ug pagtukod og lig-on nga pundasyon alang sa kalinaw (sa taliwala sa internal nga panagbangi sa mga prinsipe sa appanage niadtong panahona) ug alang sa kadako sa Rusya.

[134] Mao kana, ang Katedral sa Dormition; pagkahuman, sa paghari ni Dakong Prinsipe Ivan III Vasilyevich, gitukod sa lugar sa orihinal ang katedral nga nagbarug karon ug gikonsagran niadtong 1470.

Sa dili pa dugay sa bulahan nga pagpahulay ni San Pedro, nakasinati si Prinsipe Ioann Daniilovich sa mosunod nga damgo. Nakita niya ang usa ka hataas nga bukid nga natabonan sa niebe ang tumoy, ug kalit lang natunaw ug nawala ang niebe. Sa dihang gisaysay sa prinsipe kini nga katingalahang damgo sa santo, miingon ang santo:

'Ang hataas nga bukid mao ikaw, O Prinsipe, ug ang niebe mao ako, ang mapainubuson, nga kinahanglan sa dili madugay mobiya niining kinabuhi paingon sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Tungod kay nahibaloan niya pinaagi sa banal nga pagpadayag ang iyang hapit na nga pagpanaw, ang balaan nga tawo sa Dios nagtukod sa iyang kaugalingong lubnganan gamit ang iyang kaugalingong mga kamot duol sa halaran sa simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga niadtong panahona gitukod pa. Ug sa dihang andam na ang lubnganan, nakadawat siya pag-usab og pagpadayag gikan sa Dios mahitungod sa iyang pagpanaw. Napuno sa kalipay, ang santo miadto sa simbahan ug gisaulog ang Banal nga Misa, nag-ampo alang sa tanang Ortodoksong tsar ug prinsipe, alang sa iyang espirituhanong anak – ang debotong Prinsipe Juan – ug alang sa tanang debotong Kristohanon sa yutang Ruso; unya naghalad siya og paghinumdom alang sa mga namatay ug midawat sa Balaang Komunyon. Pagbalik gikan sa simbahan, gitawag niya ang tibuok klero ug, pagkahuman sa iyang naandan nga pagtudlo, gipahawa niya sila. Niadtong panahona, naghatag siya og daghang limos sa mga kabus ug nanginahanglan, sa mga simbahan, monasteryo ug sa klero. Samtang nagpadayon, ang iyang lawas dali kaayo nga nanghuyang. Pag-abot sa adlaw sa iyang pagpanaw, gitawag sa balaan si Kapitan Velyaminov, nga mao ang nagdumala sa siyudad niadtong panahona (tungod kay ang prinsipe mismo wala sa siyudad niadtong panahona), ug miingon kaniya:

'Tan-awa, anak ko, mobiya na ako sa kinabuhi; sa akong pinalanggang anak, si Prinsipe Juan, ug sa iyang mga kaliwatan, akong gipamana hangtod sa kahangturan ang kaluoy, kalinaw, ug panalangin sa Dios.'

Unya, pagkahuman sa ubang mga pag-andam, gihatagan siya ni San Pedro og usa ka supot sa kuwarta aron makompleto ang pagtukod sa simbahan. Pagkahuman niyang nakigkita sa tanan, misugod siya sa pag-awit sa Vespers, ug samtang ang pag-ampo naa pa sa iyang mga ngabil ug gialsa pa niya ang iyang mga kamot ngadto sa Dios, ang iyang kalag mibiyahe paingon sa Ginoo[135] .

Pagkadungog sa prinsipe sa pagpanaw sa santo, nagdali siya uban sa tanang boyar paingon sa siyudad nga puno sa kasubo; ang tibuok katawhan naghilak ug nagminosal sa iyang pagpanaw. Pagkahuman nila ibutang ang iyang balaan nga lawas sa lubonganan, gidala nila siya, sumala sa kostumbre, ngadto sa simbahan[136] .

Niadtong panahona, usa ka tawo nga gipuy-an sa kawalay pagtuo, misulod sa tunga sa mga Ortodoks nga naglibot sa lawas sa santo ug misugod sa pagpanamastamas kaniya sa iyang hunahuna, nga naghunahuna:

'Kinsa kaha ning patay nga lalaki nga gisamahan sa pagpaalam sa prinsipe mismo ug sa daghang mga tawo, ug ngano man nga gihatagan siya og ingon nga dungog?'

Sa diha-diha nga nahunahuna niya kini, nakita dayon niya ang santo nga naglingkod sa iyang lubonganan, nagpanalangin sa mga tawo sa duha ka kilid sa tibuok panahon hangtod gidala siya sa lubnganan. Unya, ang maong tawo mituo sa pagkabalaan sa sulugoon sa Dios ug gisultihan ang mga tawo sa iyang nakita. Pagkahuman madala ang balaang relikya ni Pedro sa simbahan, gibutang kini sa usa ka lubnganan nga bato nga siya mismo ang nag-andam, diin nagpabilin kini hangtod karon, nagbuhat og lain-laing mga milagro alang sa mga moanha uban sa

---

[135] Si San Pedro nga Metropolita namatay niadtong 21 Disyembre 1326.

[136] Ang balaang relikya ni Metropolitan Pedro gibutang sa Simbahan sa Dormition, nga iyang gisugdan apan wala nahuman; ang simbahan nahuman ug gipahinungod sa sunod tuig, 1327. Sa paglusob ni Tokhtamysh, gipanguha sa mga Tatar ang lubnganan ni San Metropolitan Pedro, nga naglaum nga makakaplag og mga bahandi didto; sa samang higayon, ang Katedral sa Dormition nasunog sa usa ka makaguba nga kalayo. Niadtong 1471, sa dihang gipagub-ab ang daang Katedral sa Dormition ug gisugdan ang pagtukod sa bag-o, ang mitigom nga Banal nga Sinodo nagpasiya sa pagtangtang sa mga relikya sa santo. Ang iyang kabaong nasuta nga gipukan sa kalayo, apan ang mga relikya niining santo, usa ka tawo sa Dios, nagpabilin nga buo ug walay kadaut. Gihimo ang pagbalhin sa iyang mga relikya, ug aron sa paghinumdom niini, gitukod ang usa ka pista nga nagmarka sa maong pagbalhin niadtong 24 sa Agosto. Ang mga relikya sa Unang Hierark sa Moscow gitipigan sa hayag nga lugar, apan pagkahuman sa paglusob sa mga Polako, nga nangawat sa bililhon nga pilak nga reliquaryo, gibutang kini sa usa ka tinagoan nga lugar ug nagpabilin didto hangtod sa 1812. Niadtong tuiga, gibuksan ni Napoleon ang lubnganan sa santo, tingali uban sa parehas nga tuyo sama ni Tokhtamysh. Pagkahuman sa pag-atras sa mga Pranses gikan sa Moscow, solemne nga gipadayag ni Arsobispo Augustine sa Moscow ang dili madunot nga mga relikya ni Metropolitan Peter; kini gidala sa prusisyon palibot sa Katedral sa Dormition atol sa pagkonsagrasyon niini niadtong 30 Agosto 1813. Duha ka sermon ni Santo Pedro, sa porma sa mga sulat-pabilin, ang nakaluwas.

pagtuo. Usa ka batan-on nga lalaki sukad pagkahimugso adunay huyang ug hingpit nga dili makalihok nga mga bukton, nga dili niya kini mabuhat paingon sa iyang baba. Miadto siya sa lubnganan niining santo, nag-ampo uban sa mga luha, ug sa kalit lang napalig-on ang iyang mga bukton ug nahimong himsog. Gipanambal usab sa santo ang usa ka tawo nga dunay depekto sa lawas ug gibalik ang pandungog sa usa ka bingi. Ug sa usa ka tawo nga buta sulod sa daghang katuigan, sa dihang miadto ug nag-ampo, kalit nga nabuksan ang iyang mga mata. Daghang uban pang mga panalangin ang nagpadayon nga milagrosong nag-awas hangtod karon alang sa mga moanha uban sa pagtuo sa balaan nga lubnganan ni San Pedro – alang sa dungog ug himaya sa Dios, nga gihimaya sa Trinidad hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

O yuta nga kaniadto walay bunga, lipaya karon: kay gipadayag sa Kristo ang usa ka suga sa sulod nimo, nga nagdan-ag pag-ayo sa kalibutan ug nag-ayo sa atong mga kapansanan ug mga sakit. Tungod kaniya, maglipay ug magsaulog uban ang kaisog: kay ang Balaan mao ang nagbuhat niining kahayag sa Labing Halangdon.

Laing troparion, tono 8:

Paglikay, O labing bulahan nga siyudad sa Moscow, nga adunay sulod kanimo si Obispo Pedro ingon sa pagsubang sa adlaw, nga naghayag sa tibuok Rusya pinaagi sa iyang mga milagro: kay siya nag-ayo sa mga kakulian ug nagpahawa sa mga sakit sama sa kangitngit gikan sa mga nagatuaw kaniya: Paglikay, hierarkiya sa Labawng Dios, nga pinaagi kanimo nagbuhat niining kahayag alang sa imong kawan.

Kontakion, Tono 8:

Sa napili ug katingalahang tigbuhat og milagro sa among yuta, nagdali kami karon uban sa gugma kanimo, naghimo og himno sa Magdala sa Dios: kay, nga adunay kaisog sa atubangan sa Ginoo, luwasa kami gikan sa nagkalain-laing kasakit, aron among matawag kanimo: Malipay ka, kusog sa among siyudad.

Paghinumdom sa Balaang Martir Themistocles

Kumemorasyon sa Disyembre 21

Si Santo Themistocles nabuhi sa panahon sa paghari ni Decius ug usa ka magbalantay sa lungsod sa Myra sa Lycia[137] . Niadtong panahona, ang lokal nga gobernador sa probinsya, si Asclepius, sumala sa sugo sa hari, misugod og pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ug, uban sa uban pa, nangita kang Santo Dioscorides[138] , nga nagtago ug nilayas sa kabukiran. Ang grupo sa pagpangita nga gipadala sa aron pangitaon si Dioscorides nakasugat kang Themistocles, nga nag-atiman sa mga karnero, ug nangutana kaniya bahin kang Dioscorides, apan wala niya ipadayag ang nahimutangan sa nagatago nga tawo, miingon:

'Walay bisan kinsa dinhi!'

Apan napadayag siya sa iyang kaugalingon sa dihang giangkon niya nga Kristohanon siya ug gikumpisal niya si Kristo sa ilang atubangan; gidala dayon si Themistocles sa atubangan ni Asclepius, ang magmamando sa maong rehiyon. Gisugo sa prinsipe nga latigon siya – ug gibugbog ang balaan sa tiyan hangtud kini nabuka; dayon gisabit siya sa usa ka kahoy. Pagkahuman, pagkahuman siya gikuha gikan sa kahoy, gihulbot ang martir sa usa ka rehas nga adunay hait nga mga tunok, aron ang tibuok niyang lawas mapikas-pikas ug maputol-putol. Busa iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios[139] .

---

[137] Ang Licia – usa ka habagatang baybayon nga rehiyon sa Asia Minor – kabahin sa Prefektura sa Pamphylia. Gihimulag kini ni Emperador Theodosius gikan sa Pamphylia, ug ang Myra nahimong kapital niini. Pagkahuman sa 395, ang Licia nahimong probinsya sa Imperyong Byzantine; sukad sa ika-6 nga siglo, kini naa na sa ilawom sa pagdumala sa mga Muslim.

[138] Ang pista ni San Dioscorides mao usab ang Disyembre 21.

4 Enero

22 Disyembre (Daang Estilo)

Ang pagkamartir sa Balaang Dakong Martir nga si Anastasia nga Manluluwas gikan sa Pagkaulipon, kang Chrysogonus, iyang magtutudlo, kang Theodota, ug uban pa nga nag-antos uban kaniya

Gisaulog niadtong 22 Disyembre

Si Santa Anastasia natawo sa bantugang siyudad sa Roma. Nangibabaw siya tungod sa iyang pagkabanaag, kaanyag sa kalag ug lawas, maayong kinaiya ug pagkamapaubsanon. Ang iyang amahan, nga ginganlan og Pretextatus, usa ka senador ug nagtuo sa pagano nga pagtuo sa Gresya. Ang iyang inahan, nga ginganlan og Fausta, nagtuo kang Kristo. Sa pagkabata pa niya, gisalig ni Anastasia sa iyang inahan sa pag-atiman sa usa ka takus nga lalaki, nga ilado sa iyang kahibalo ug labi na gayud sa iyang pagkamatinud-anon. Chrysogonus ang iyang ngalan. Kristohanon siya, maalamon sa balaan nga mga pagtulon-an ni Kristo, ug sa ulahi nahimong martir. Gikan niining balaan nga tawo, nakat-on si Anastasia dili lang sa pagbasa ug pagsulat; nakakat-on usab siya sa pag-ila Kaniya Nga mao ang sinugdanan sa tanang butang nga makita ug dili makita, ang tumong sa tanang matinud-anong tinguha sa kasingkasing, ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang Manlalang ug Makumpleto sa tanang butang. Ug misugod siya sa masigasig nga pagbasa sa mga Kristohanong libro, pagtuon sa Balaod sa Ginoo sa adlaw ug gabii, ug pagpalig-on sa iyang kasingkasing sa gugma sa Dios.

Sa dihang nahuman na ni Anastasia ang iyang pagtuon ubang kang Chrysogonus, siya gidayeg sa tanan ingon usa ka maalamon ug matahum nga dalaga.

Samtang nagpadayon kini, namatay ang bulahan nga inahan ni Anastasia, si Fausta. Ang iyang amahan, bisan pa man batok sa iyang gusto, gipangasaw-an siya kang usa ka Pompilius, nga gikan usab sa kaliwatan sa mga senador ug nagtuo sa pagtuo sa Gresya; ug gidala si Anastasia sa balay sa iyang hinigugma—ang matinud-anon ngadto sa dili matinud-anon, ang karnero ni Cristo ngadto sa lobo. Apan ang Dios, nga iyang gisang-at ang mga paghilak, nga iyang gipangamuan adlaw ug gabii, nagpanalipod kaniya. Wala mawala sa balaan ang iyang pagkabirhen, ug wala hugawi sa iyang dili matinahuron nga bana ang iyang putli nga lawas. Nagpakaaron-ingnon si Anastasia nga nag-antos sa usa ka kroniko ug dili na matambalan nga sakit sa kababayen-an, ug miangkon nga dili niya matuman ang iyang mga katungdanan isip asawa. Usahay, ang iyang bana mosulay, pinaagi sa pwersa ug pakigbisog, aron matuman ang iyang kahilayan, apan si Anastasia, uban sa dili makita nga tabang sa iyang Bantay nga Anghel, makalingkawas sa iyang pagkupot – ug busa nagpabilin siyang putli nga dalaga.

Kasagaran, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang mamahong sinina ug bililhon nga alahas ug tinagoang pagsul-ob og panapton sa pulubi, mobiya si Anastasia sa balay nga walay nakahibalo gawas sa usa ka sulugoon nga babaye nga kanunay siyang kauban. Kauban ning sulugoon, mibisita si Anastasia sa tanang bilanggoan, naghatag og bulawan sa mga guwardiya aron makasulod, ug gibisita ang mga nag-antos alang kang Kristo, giserbisyohan sila uban sa pagrespeto ug kadasig kutob sa iyang makaya. Gihugas niya ang mga kamot ug tiil sa mga priso, gisuklay ang ilang buhok nga nagkagulong sa hugaw, gihikap ang ilang dugo, gitabonan ang ilang mga samad gamit ang limpyo nga panapton, ug gihatagan sila og pagkaon ug ilimnon. Unya, pagkahuman niya sa pag-alagad kanila, mobalik siya sa balay.

Kasagaran, kini nga mga kalihokan nagkinahanglan nga mobiya siya sa balay, ug kini nabantayan sa iyang bana. Nakahibalo siya nga si Anastasia nagbisita sa mga priso ug mas nasuko pa gayud siya kaniya, labi na kay nasuko na daan siya sa santa tungod kay wala siya mosugot nga mag-uban sila sa kaminyoon, ug tungod niini, iyang gipaka-antos pag-ayo si Anastasia. Mahitungod sa mga kalihokan ni Anastasia, nahibalo siya niini gikan sa ulipong babaye nga kauban niya; kini nga traydor nga babaye gisulti kaniya ang tanan.

---

[139] Si San Themistocles namatay niadtong 251.

Human sa brutal nga pagpanghampak kang Anastasia, gipriso siya sa iyang walay balaod nga bana sa usa ka laing kwarto, ug gibantayan aron dili siya makagawas. Ug ang espiritu sa santa nasubo alang sa mga priso ni Kristo, kay wala siya makabisita kanila, makaserbisyo kanila, o makahatag kanila sa tanan nilang gikinahanglan. Ang kasingkasing ni Anastasia labi nang masakitan alang sa iyang balaan nga magtutudlo, si Chrysogonus, nga wala niya makita.

Sulod na sa duha ka tuig, nag-antos si San Chrysogonus sa daghang lain-laing pag-antos samtang naa sa prisohan. Sa dihang gawas pa siya, kanunay siyang mibisita kaniya. Karon, tungod kay nakabilanggo siya ug hugot kaayo ang pagbantay kaniya, dili na niya mabisita ang iyang magtutudlo.

Ang bana ni Anastasia misugod sa pagpanglutos kaniya labi na pagkahuman sa kamatayon sa amahan niining matinud-anong asawa, si Pretexstat; ang tibuok dako nga kabtangan ni Pretexstat napasa pinaagi sa panulondon kang Anastasia, isip iyang bugtong anak nga babaye, kay wala siyay lain anak o paryente. Busa si Pomplius, nga misamantala sa kamatayon sa iyang biyenan ug gipalihok sa kasuko tungod sa pagdumili ni Anastasia nga motugot sa iyang mga kahilambigitnong tinguha, nagplano sa pagpatay kaniya aron siya makapanunod sa tanan niyang kabtangan ug makigpuyo uban sa lain nga asawa sa gasto sa uban. Gitrato niya ang balaan sama sa usa ka bihag ug ulipon, gipaka-antos ug gipangtorture siya adlaw-adlaw. Nahibal-an kini gikan sa usa ka sulat nga iyang gisulat sa tinago kang Chrysogonus ug gipadala pinaagi sa usa ka tigulang nga babaye. Mao kini ang maong sulat: 'Para kang Chrysogonus, ang balaan nga magtutumpaw sa pagtuo ni Kristo, gikan kang Anastasia. Ang akong amahan usa ka mananamba sa mga diyos-diyosan; apan ang akong inahan, si Fausta, kanunay nga nagkinabuhi sa putli ug debotong Kristohanong kinabuhi. Ug gipadako ko niya nga Kristiyano sukad pagkabata pa ko. Pagkahuman sa iyang kamatayon, gidawat nako ang bug-at nga yoke sa kaminyoon sa usa ka pagano. Apan, pinaagi sa kaluoy sa Dios kanako, malampuson nakong gilikayan ang iyang higdaanan pinaagi sa pagkunwaring masakiton, ug karon, adlaw ug gabii, nagkabit ko sa mga tiil sa akong Ginoong Jesu-Cristo. Ang akong bana, bisan pa niana, ginausik ang akong panulondon uban sa mga dili angay ug malaut nga mananamba, ginapanghambog ang akong bahandi nga daw iya kini; samtang ako, isip usa ka salamangkera ug kaatbang sa iyang pagano nga pagtuo, iyang gipabilin sa ingon ka grabeng pagkabilanggo nga wala na koy laing kapilian kondili isugyot ang akong espiritu sa Ginoo ug matumba nga patay. Siyempre, angay unta ko malipay nga tungod kay nakasinati ko og pag-antos alang sa Ginoo, mamatay ko nga nag-angkon kaniya; apan masubo kaayo ko sa pagtan-aw nga ang tanan nakong bahandi, nga akong gisaaran sa Dios, ginarasun sa mga kamot sa daotan ug mga tawo nga supak sa Dios. Busa, ako kamoa hangyoon, kamo nga mga tawo sa Dios, nga mag-ampo kamo nga matinud-anon ngadto sa Ginoong Cristo, nga pasagdan Niya ang kinabuhi sa akong bana, kon Siya makahibalo nga sa umaabot mosalig siya; o kon magpadayon siya sa pagkawalay pagtuo, nga sugoan Siya siya nga molayas gikan sa mga buhi ug mohimo og dalan alang sa mga nagpasidungog sa Dios. Mas maayo pa nga mamatay siya kaysa sa pagdumili sa pag-angkon sa Anak sa Dios ug sa pagpugong sa mga nag-angkon kaniya. Gihimong saksi nako si Cristo nga, kon ako makagawas, ihatag nako ang akong kinabuhi sa pag-alagad sa mga balaan ug atimanon ko sila nga matinud-anon, sama sa akong gisugdan na... Paalam, tawo sa Dios, ug kalooy-i ako.' Ingon tubag niini nga sulat, nakadawat si Santa Anastasia sa mosunod nga tubag: 'Gikan kang Chrysogonus ngadto kang Anastasia. Kanimo, nga nabalisa sa unos ug kagubot ning kalibutan, moabot na dayon si Kristo, nga naglakaw ibabaw sa mga tubig, ug sa usa ka pulong lang, Iyang pahupayon ang hangin sa mga bakak sa kaaway nga misaka batok kanimo. Samtang naa ka sa taliwala sa bagyong dagat, paghulat nga mapailubon kang Kristo, nga moanha kanimo, ug pagtuaw nga walay hunong gamit ang mga pulong sa propeta: *'Ngano man nga nagpaubos ka, O akong kalag, ug ngano man nga nabalaka ka? Ilabay ang imong paglaum kang Dios, kay ako pa gani magadayeg kaniya, akong Manluluwas ug akong Dios'* (Salmo 41:6). Pagpaabot og doble nga ganti gikan sa Dios. Kay ang imong panulundon sa yuta ibalik kanimo, ug ang langitnong panulundon ihatag usab kanimo: Usahay tugotan sa Ginoo nga mahitabo ang dautan ug ipugngan Niya ang Iyang mga panalangin sa pipila ka panahon, aron dili kita mahimong kampante sa atong kaluwasan. Ayaw pagkaguol inig makita nimo nga ang kalisdanan moigo sa mga tawo nga nagkinabuhi sa pagkamatinud-anon. Dili ka balibaran sa Ginoo, kondili gisuwayan ka Niya. Hibal-i usab nga ang panalipod nga gihatag sa kamot sa tawo dili magdugay, ingon sa giingon sa Kasulatan: *'Masaway ang tawo nga nagsalig sa tawo, ug bulahan ang tawo nga nagsalig sa Ginoo'* (Jer. 17:5, 7). Magbantay ka nga matinud-anon ug malipayon batok sa tanang sala, ug mangita ka og kahupayan gikan sa Usa ka Dios, pinaagi sa pagtuman sa Iyang balaan nga mga sugo. Mobalik ra sa dili madugay ang malinawon nga mga panahon kanimo.

Sama sa hayag nga adlaw nga mosidlak pagkahuman sa kangitngit sa gabii, ug sama sa mainit nga tingpamulak nga mosunod sa bugnaw nga tingtugnaw, ingon ana usab moabot kanimo ang bulawanong ug hayag nga mga adlaw; ug unya ikaw maghatag og panandaliang kahupayan sa tanan nga nag-antos tungod sa ngalan ni Cristo, samtang ikaw mismo walay duhaduha nga hatagan sa walay katapusang kalipay… 'Ligtas ka sa Ginoo, ug ampoa ako.'

Sa dili madugay, nakasinati pa si Anastasia og dugang nga grabeng pagdaot sa kamot sa iyang walay kalooy ug dautang bana, ug misulat siya og laing sulat kang San Chrysogonus. Mao kini ang gisulat niini: 'Gikan kang Krisosogono, Kumpesor ni Kristo, ngadto kang Anastasia. Hinumdumi ako ug ampoa ako, aron ang Ginoo, nga alang kaniya ako nag-antos niining mga pag-antos—nga isulti kanimo sa tigulang nga babaye nga gipadala kanimo—dawata ang akong kalag.'

Mitubag kaniya ang santo: 'Si Chrysogonus kang Anastasia. Ang kahayag kanunay gisundan sa kangitngit, ug ang maayong panglawas kasagaran mobalik human sa sakit, ug ang kinabuhi gisaad kanato human sa kamatayon. Pareho ra nga katapusan ang nagpaabot sa tanan, maswerte man o nag-antos, aron dili makabihag sa mga nagasubo ang kawad-on sa paglaum, ug aron sa kalipay dili masugot sa mga tawo ang pagpasigarbo. Usa ra ka dagat ang ginasagaran sa gagmayng bangka sa atong kinabuhi, ug uban sa usa ra ka Timonero ang atong mga kalag nagbiyahe. Ang uban adunay mas lig-on nga sakayan nga makalabang sa mga unos nga walay kadaut, samtang ang uban adunay huyang nga sakayan nga delikado malubong bisan pa sa kalinaw sa dagat. Nagkadool na ang panahon sa kapahamakan alang sa mga wala maghunahuna sa pag-abot sa luwas nga pantalan. Apan ikaw, putli nga sulugoon ni Kristo, pangkabigkis sa imong tibuok hunahuna sa Krus ni Kristo ug andama ang imong kaugalingon alang sa buhat sa Ginoo; ug sa diha nga moserbisyo ka kang Kristo sa imong kaugalingong kagustuhan, malampuson kang makalabang gikan sa imong mga pag-antos paingon sa bulahan nga kinabuhi uban ni Kristo."

Niining sulat, gipahayag ni San Krisogonus ang hapit na nga kapahamakan sa iyang malupit nga bana, si Pompilius. Ug sa tinuod, gipadala siya sa Persiya isip usa ka sugo ngadto sa hari sa Persiya. Sa pagsugod sa iyang panaw, kinahanglan niyang molayag tabok sa dagat. Ang barko nga iyang gisakyan nalunod atol sa kalit nga bagyo. Mao kini ang hinungdan sa pagkamatay niining malisud nga tawo. Si Santa Anastasia, nga napreserbar ang iyang pagkabirhen, nakalikay sa bitag sa mangangayam sama sa usa ka langgam. Kauban sa iyang kagawasan, nadawat usab niya ang tibuok panulondon nga gibilin kaniya sa iyang mga ginikanan. Busa misugod siya, nga walay makababag kaniya karon, sa pagbisita sa mga nakabilanggo sa mga selda. Giserbisyohan niya ang mga nag-antos alang kang Kristo dili lang sa iyang bahandi. Kauban niini, gihupay niya sila ug, pinaagi sa iyang maalamon nga mga pulong, gidasig sila sa maisugong paglahutay ug sa walay kahadlok nga kamatayon alang kang Kristo.

Niadtong panahona, si Emperador Diocletian naa sa Aquileia[140] ug gitutokan niya ang tanan niyang paningkamot aron masiguro nga walay bisan usa ka Kristohanon ang makalingkawas sa iyang pagdakop sa tinago. Gipahibalo siya gikan sa Roma nga napuno ang mga prisohan sa daghang mga Kristohanon, nga bisan pa sa nagkalain-laing pagpanakit, wala nila biyai ang ilang Kristo, ug nga sa tanan niini napalig-on sila sa Kristohanong magtutudlo nga si Chrysogonus, nga ilang gisunod, nga nagtuman sa iyang mga sugo sa tanang butang. Gisugo sa hari nga silotan sa pagpanakit ug patyon ang tanang Kristohanon, ug ipadala kaniya si Chrysogonus. Naghunahuna siya nga kung mapildi niya ang pagkamapisan ni Chrysogonus, dali ra usab niyang mapailalom ang uban pang mga Kristohanon.

Samtang gidala si Chrysogonus sa atubangan sa hari alang sa iyang paglitis, misunod si Anastasia sa iyang magtutudlo gikan sa gilay-on.

Pagkita sa hari sa balaan nga tawo, gisugdan niya ang pakig-istorya kaniya, hinay-hinay nga gihangyo siya nga isalikway si Kristo.

---

[140] Ang Aquileia usa ka siyudad sa amihanang Italya, nga gitukod isip usa ka Romanhong kolonya. Nahimutang kini sa Suba sa Natisone, pipila ka gilay-on gikan sa Dagat Adriatico. Sa dili madugay pagkahuman sa pagtukod niini, ang Aquileia nahimong usa ka dakong sentro sa kalakalan, diin ang mga dalan militar mipadulong paingon sa amihanan ug sa mga yutang silangan palibot sa Dagat Adriatico. Sa panahon sa imperyo, kini nagsilbi nga ganghaan paingon sa Italya, ug busa kanunay nga gipahimutang didto ang mga tropa. Pagkahuman, ang siyudad hingpit nga gipukan sa usa ka mabangis nga barbarong katawhan – ang mga Huns – ug ang uban sa mga lumolupyo niini nilayas ngadto sa mga laguna sa Suba Po, diin sila miapil sa pagtukod sa Venice.

'Dungga ang akong maayong tambag, Chrysogonus,' miingon ang walay balaod nga magmamando, 'apil sa among pagtuo, buhata ang makapahimuot sa mga dios, ug pilia ang makalipay kaysa masubo, ug ang mapuslanon kaysa walay pulos. 'Hibal-i nga dili lang ikaw maluwas gikan sa pag-antos ug makab-ot nimo ang kagawasan nga imong gipangandoy, apan, labaw pa, ikaw mahimong maghuhari sa dakong siyudad sa Roma.'

Mitubag ang santo:

'Nailhan ko na ang Usa ka Dios, ug Siya mas pinalangga kanako kaysa sa tanang kahayag ug mas madanihon kaysa sa tanang kagawasan. Siya mas pinalangga kanako kaysa sa tanang kinabuhi, mas mapuslanon kaysa sa tanang bahandi. Sa Iya ra ako motuo sa akong kasingkasing, ako Iya mosugid sa akong mga ngabil, ako Siya pasidunggan sa akong kalag, ug sa atubangan sa tanan ako Iya motungo sa akong mga tuhod. Mahitungod sa pagpasidungod sa imong daghang mga dios, diin nagpuyo ang mga demonyo, dili ko kini buhaton; gihunahuna ko sila sama sa gibuhat ni Socrates[141] , nga miingon bahin kanila: 'Kinahanglan gayud nga molikay ta kanila sa tanang paagi, kay ginatintal nila ang mga tawo ug nailhan sila nga mga managlaglag sa kalag.' Mahitungod sa mga gasa ug dungog nga imong gihatag kanako, wala ko kini gihatagan bili gawas sa usa ka damgo o kangitngit.

Dili na makaya sa hari ang pagpaminaw sa ingon ana ka mapangahas nga mga pulong gikan kang Chrysogonus, busa gisugo niya ang iyang mga sundalo nga dakpon siya, dad-a sa usa ka walay tawo nga dapit, ug putlon ang iyang ulo. Ang lawas sa santo gilabay sa baybayon sa[142] , dili kaayo layo sa puloy-anan sa usa ka presbiterio nga ginganlan og Zoilus, usa ka tawo nga balaan ang kinabuhi, ug tulo ka dalaga—mga igsoon sa lawas ug espiritu—Agapia, Chionia ug Irina. Kining presbiter, pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios, nakahibalo sa lawas ni San Chrysogonus; gidala niya kini, kauban ang giputol nga ulo, gibutang sa usa ka reliquaryo, ug gitago sa iyang kaugalingong balay[143] . Paglabay sa traynta ka adlaw, nagpakita kaniya si San Chrysogonus sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Hibal-i nga sulod sa sunod nga siyam ka adlaw, tulo sa mga birhen ni Cristo nga nagpuyo duol kanimo pagailad-ilad. Ikaw, bisan pa, kinahanglan mosulti kang Anastasia, sulugoon sa Ginoo, nga siya mag-atiman kanila, pagadasigon sila sa pagpakita og kaisog hangtod sila makorona sa mga korona sa martir. Ikaw usab, kinahanglan adunay maayong paglaum nga makapamunga ka sa tam-is nga bunga sa imong mga paningkamot. Sa dili madugay, ikaw usab buhian gikan niining kinabuhi sa yuta ug dad-on kang Kristo uban sa mga nag-antos alang Niya.

Si Santa Anastasia nakadawat usab sa susamang pagpadayag. Busa, gipukaw sa Espiritu sa Dios, miadto siya sa balay sa presbiter, nga wala pa niya masugat kaniadto, ug nangutana kaniya:

'Ain sa mga dalaga nga ang pagkamartir gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon?'

Unya, pagkahibalo niya kung asa sila nagpuyo, miadto siya kanila ug nagpabilin didto sa gabii, nga naghisgot kanila mahitungod sa gugma sa Dios ug sa kaluwasan sa kalag. Ug pinaagi sa iyang mga pulong, gihangyo niya sila nga magbarug nga matinud-anon kang Cristo, ang ilang Nobyo, bisan pa sa dugo. Sa balay sa presbiterong si Zoilus, iyang nakita ang mga relikya sa balaan nga martir ni Kristo, si Chrysogonus, ang iyang pinalanggang magtutudlo, ug naghilak siya og daghan nga init nga luha niini, samtang nagpakayno sa iyang kaugalingon sa iyang mga pag-ampo. Unya mibalik siya sa Aquileia.

Dili madugay pagkahuman, natuman ang propesiya ni Santo Chrysogonus kang presbiter Zoilus. Paglabay sa siyam ka adlaw, namatay ang maong presbiter ug miadto sa Ginoo, samtang ang mga balaan nga birhen nga sila Agapia, Chionia ug Irina gidakpan ug gidala sa atubangan ni Emperador Diocletian alang sa interogasyon. Gidasig

---

[141] Si Socrates usa ka karaang Griyegong pantas ug pilosopo nga nagpuyo sa Atenas sa ika-5 ug sayong bahin sa ika-4 nga siglo BC. Nailhan siya tungod sa iyang halangdong panan-aw sa kalibutan nga labi ka abante kaysa sa iyang mga kaubanan. Sa laing bahin, wala siya motuo sa kadaghanan sa mga paganong diyos ug usa siya ka monoteista, nga nagpasabot nga nagtuo siya nga usa ra ka Diyos. Tungod niini, gipasakaan si Socrates og kaso sa kawalay pagtuo ug, tungod niini, ingon man sa giakusahan nga pagdaot sa mga batan-on (nga dili matarong), gisilotan siya sa kamatayon pinaagi sa pag-inom og hilo. Niadtong Mayo 399 BC, miinom si Socrates og usa ka tasa sa hemlock ug namatay, nga gilibotan sa iyang mga tinun-an ug mga naggahom kaniya. Sa mga tinun-an niining pilosopo, ang labing nailhan mao si Plato, nga sama sa iyang magtutudlo, usa usab ka monoteista.

[142] Kini, siyempre, nagtumong sa Dagat Adriatico, nga usa ka golpo sa Mediteranyo ug nahimutang tali sa Italya ug sa Balkan Peninsula.

[143] Sunod, ang balaang ulo ni San Chrysogonus gilalin ngadto sa Roma, diin, sukad pa sa papadiya ni Symmachus (498–514), adunay simbahan nga gipahinungod sa martir ug didto gibutang ang iyang ulo. Apan, ang lawas sa santo naa sa Venice.

niya sila sa taas nga panahon nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, nga usahay magpangdayeg ug usahay maghulga, apan wala niya sila mapangumbinsi ug, sa katapusan, gipriso sila.

Si Santa Anastasia, bisan pa, sa iyang naandan nga pagbisita sa mga priso, miadto sa mga balaan nga birhen ug gipahupay sila, gipuno kanila ang pagsalig sa walay kapakyas nga tabang ni Kristo ug paglaum sa usa ka himayaong kadaugan batok sa mga kaaway sa Ginoo.

Samtang ang hari kinahanglan mubiyahe paingon sa Macedonia alang sa buluhaton sa estado[144] , busa ang mga balaan nga birhen gisalig kang Dulkitius, ang tortyurista, nga nagtortyur ug nagpahirap kanila, ug dayon gihatag sila aron tortyuron sa usa ka kondi nga si Sisinnius[145] . Kining ulahi gilabay si Santa Agapia ug si Santa Chionia sa kalayo. Didto ilang gihatag ang ilang espiritu sa Dios, samtang ang ilang mga lawas nagpabilin nga buo ug walay kadaut sa kalayo. Sa bahin ni Santa Irina, usa sa mga sundalo ni Sisinnius ang nakasamad kaniya gamit ang pana gikan sa kusgan nga busog, ug pagkahuman niini namatay ang santa. Gikuha ni Santa Anastasia ang ilang putli nga mga lawas, gilukot kini sa puti nga mga sudlo nga mabango sa humot nga lana, ug uban sa dakong pagrespeto gibutang sila sa usa ka napiling dapit, aron mapahupay ang ilang mga pag-antos.

Pagkahuman niini, si Anastasia misugod sa pagbiyahe gikan sa siyudad ngadto sa siyudad ug gikan sa nasud ngadto sa nasud; bisan asa siya moadto, iyang giservisyohan ang mga Kristohanong gipriso, gihatagan ang mga priso og pagkaon ug ilimnon, sinina ug tanang gikinahanglan sa iyang kaugalingong gasto, ug nagtanyag og medikal nga pag-atiman sa mga masakiton. Siya usa ka tinubdan sa kahupayan sa tanan nga grabe ang pag-antos ug pisikal nga gikapoy, ug gigamit niya ang iyang kaugalingong bahandi aron palayloon sila gikan sa ilang dugay na ug bug-at nga mga gapus. Mao nga gitawag si Anastasia nga 'Manluluwas gikan sa Gapus', kay pinaagi sa iyang tinago nga pag-atiman, daghan ang iyang napalaya gikan sa ilang mga gapus. Sa uban, gidala niya ang kahupayan; sa uban, sa iyang pag-atiman sa iyang kaugalingong mga kamot, gipang-ayo niya ang mga samad nga gihuna-huna nga dili na maayo ( ); ug sa uban pa, nga hapit na mamatay, gibanhaw niya pinaagi sa iyang pag-atiman, nga naghatag kanila og kahimsog ug kusog alang sa bag-ong mga pag-antos nga nagpaabut kanila.

Tungod sa iyang tinguha nga matabangan ang masakiton ug ang mga walay swerte, iyang gitun-an ang arte sa medisina ug siya mismo ang mitambal sa mga samaran. Wala niya gisalikway ang pagbitbit sa iyang mga bukton sa mga dili na makagamit sa ilang mga kamot o tiil, nga nabali o nabuthan alang sa tinguha ni Kristo – ug siya mismo ang nagpakaon kanila, nagpainom, naglimpyo sa ilang nana, ug nagbabalot sa ilang mga pilas. Ug ang iyang bugtong kalipay ug kalinaw mao ang pag-alagad kang Kristo mismo pinaagi sa mga tawo nga nag-antos tungod sa ilang pag-angkon sa pinakamatam-is nga ngalan ni Kristo. Gipahinungod niya ang tanan niyang kusog niini, naningkamot alang niini sa tanang paagi, ug, sa pagpaningkamot niini uban sa tibuok niyang kalag, nalabwan niya ang iyang natural nga kahuyang, nagpaila siya sa iyang pagkamaabiabihon ug kaisog, ang iyang gugma sa Dios ug sa iyang isigkatawo, ug ang iyang pag-atiman sa mga balaang martir, nga kanunay duol sa Dios ug kinsa iyang gihisgutan, kauban ni David: *'Unsa ka bililhon ang imong hunahuna kanako, O Dios'* (Salmo 138:17).

Samtang naa siya sa Macedonia, sa iyang pagbuhat sa iyang kasagarang buluhaton didto, nakasugat si Santa Anastasia nga Manluluwas og usa ka batan-ong balo nga ginganlan og Theodotia, nga taga-rehiyon sa Bithynia, gikan sa siyudad sa Nicaea[146] . Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, nabilin siya nga adunay tulo ka gagmayng anak nga lalaki ug nagpuyo sa Macedonia, ug gigugol niya ang mga adlaw sa iyang pagbalo sa masigasig nga pagpanumpa sa Kristohanong pagtuo ug sa mga matinud-anong buhat. Si Banal nga Anastasia kanunay nagpuyo uban niining biyuda; gihigugma niya siya ingon usa ka matinud-anong sulugoon ni Kristo ug nakakaplag siya og kahupayan sa matam-is nga pakighinabi kaniya mahitungod sa labing matam-is nga gugma alang sa Dios, nga alang niini daghang mga balaan ang naghalad sa ilang kinabuhi. Sa paglabay sa panahon, nahibal-an nga si Theodota usa ka Kristohanon, ug ang maayong balo gidakpan ug gidala sa atubangan sa hari aron usisahon.

---

[144] Ang Macedonia mao ang ngalan nga gihatag sa nasud nga nahimutang sa amihanan sa Hellas (Gresya), tali sa Dagat Adriatico ug sa Kapupud-an. Karon, kini nga rehiyon naglangkob sa duha ka probinsya nga kabahin sa Europa sa Turkey: ang usa sa sidlakan, nga nagbitbit sa karaang ngalan nga Macedonia, ug ang usa sa kasadpan, nga nailhan nga Albania.

[145] Ang termino nga 'komites' nagtumong sa mga kauban (entourage) sa labing taas nga ranggo nga opisyal sa mga probinsya, ug sa ulahi sa mga kauban sa mga emperador.

[146] Ang Nicaea usa ka siyudad nga nahimutang dili layo sa Bithynia.

Samtang nagtindog siya sa maong walay Diyos nga hukmanan, usa sa mga alagad sa hari nga ginganlan og Leukadios nabihag sa iyang katahum, kay siya man gwapa ug masidlak. Nangayo siya sa hari nga ayaw pagpatay kang Theodota, kondili ihatag siya kaniya aron siya makigminyo kaniya. Miuyon ang hari, nga naglaum nga mas sayon siyang mapaliko sa pagsimba sa mga diyos-diyosan pinaagi sa bana.

Gidala ni Leukadios si Theodota ug ang iyang mga anak sa iyang panimalay, ug gisulayan niya ang tanang paagi—pagpakiluoy, paghangyo, pagpangumbinsi ug pagpanghulga—aron mapugos siya nga isalikway si Kristo ug mahimong iyang asawa. Mitubag si Theodota kaniya:

'Kung naningkamot ka nga himuon akong asawa tungod kay gitinguha nimo ang akong bahandi ug mga panag-iya, andam ko nga ihatag kanimo ang tanan; apan tugoti ko nga mag-alagad sa Kristo, aron imbes sa tanang bahandi, ako magapanunod lamang sa Kristo. Apan kung ginahandom ko nimo tungod kay nadani ka sa akong katahum ug nagtuo ka nga malikayan nimo ako sa akong Kristo, hibaloa nga naningkamot ka sa dili mahimo. Kay mas sayon pa nimo nga himuon nga pangit ang akong katahum ug himuon nga kamatayon ang akong kinabuhi kaysa sa pagbulag sa akong hunahuna gikan kang Kristo ug pugson ko sa pag-uyon sa kaminyoon kanimo.

Niadtong panahona, kinahanglan kauban ni Leucadius ang hari, nga nagbiyahe. Busa mibiyahe siya, gibyaan si Theodota sa iyang balay, ug wala siya mibalik sulod sa dugay nga panahon. Si Theodota, nga nabati nga medyo nakahupay, nag-alagad sa mga priso kauban si Santa Anastasia, nag-ayo sa mga masakiton, naglubong sa mga patay, ug nagdasig sa mga buhi sa pagbuhat og dagkong mga buhat. Ug busa napahibalo pag-usab kang Diocletian nga napuno na sa mga Kristohanon ang mga prisohan sa mga siyudad, ug wala nay luna aron ipuy-an ang ubang mga priso. Unya gisugo sa dautang manlutos nga patyon ang tanang mga priso pinaagi sa nagkalain-laing pamaagi sa pagbitay, aron ang mga selda, kon mapapas na, makasulod pa ug uban pang mga Kristohanon. Usa ka gabii ra ang gitagana alang niini nga tuyo, diin daghan kaayong mga martir ang gitawag ngadto sa Adlaw nga dili gayud malata – si Kristo nga Ginoo. Ang uban napatay sa espada, ang uban nalumos, ang uban gisunog sa nagdilaab nga hurno, samtang ang uban gilunok nga buhi sa kalalum sa yuta: ang mga lawom nga kanal ug lungag napuno sa mga tawo ug gitabonan sa yuta ug mga bato.

Sa sunod buntag, ang Kristohanong mahigugma ug bulahan nga si Anastasia, sumala sa iyang batasan, miadto sa usa sa mga bilanggoan ug sa dihang wala niya makita ang bisan kinsa sa mga dungganong martir didto, gipuno niya ang hangin sa makaluoy nga mga paghilak ug pag-agol. Sa dihang nangutana ang mga sundalong naa didto ngano siya nagahilak pag-ayo, mitubag siya:

'Gipangita ko ang mga sulugoon sa akong Dios, nga naa niining bilanggohan gahapon, apan karon wala ko kahibalo asa sila.'

Sa pagkahibalo sa mga sundalo nga usa siya ka Kristohanon, gidakop dayon siya ug gidala sa gobernador sa probinsya sa Illyric, si Florus[147] . Sa dihang gidala ang balaan sa atubangan sa gobernador, nangutana siya kaniya:

'Kristiyano ka ba?'

Mitubag si Santa Anastasia:

'Tinuod, usa ako ka Kristiyano. Ang imong giisip nga makalilisang bililhon kaayo kanako. Ug ang ngalan nga Kristiyano, nga imong giisip nga kaulaw, dungganon ug himayaon kaayo kanako.'

Unya gisugdan sa gobernador ang pagpangutana kang Anastasia bahin sa iyang gigikanan ug, sa dihang nahibaloan niya nga gikan siya sa usa ka dungganong pamilyang Romano, nangutana siya nga nabigla:

'Unsa may nakapukaw kanimo sa pagbiya sa Roma, imong himayaong yutang natawhan, ug sa pag-anhi dinhi?'

Mitubag ang santo:

'Walay lain kondili ang tingog sa akong Ginoo, nga nagtawag kanako ngadto Kaniya. Sa pagtagad nako niining tingog, gibyaan nako ang akong yutang natawhan ug ang akong mga higala, gidala nako ang Krus sa akong Kristo, ug malipayon ug maligayaong mibiyahe aron mosunod kang Kristo.'

---

[147] Ang Illyria nag-okupar sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Adriatico, nga gilimitahan sa amihanan-kasadpan sa Suba sa Sava ug sa habagatan-sidlakan sa Drina. Karon, kini nga rehiyon naglangkob sa Dalmatia ug Bosnia ug Herzegovina, ingon man usab sa usa ka gamay nga bahin sa Albania. Ang Illyria nahimutang duol sa Macedonia, busa si Santa Anastasia, samtang nagbuhat og buhat sa kalooy sa mga priso sa mga selda sa Macedonia, posibleng nakasulod usab sa teritoryo sa Illyria, mao nga gidala siya sa atubangan sa gobernador sa Illyria.

Mitubag ang gobernador:

'Ainó man ning Kristo nga imong gipanghimatuud?' Mitubag si Anastasia:

Walay lugar nga wala ang Kristo. Anaa Siya sa langit, sa dagat, ug sa yuta; nagpuyo Siya sa tanan nga nagtawag Kaniya ug nagahadlok Kaniya, nagahatag kahayag sa ilang hunahuna ug kanunay nga nag-uban kanila.'

Nangutana si Igemon:

'Ain man kaha kining mga tawo nga nagahadlok sa imong Kristo, nga imong gihisgutan? Sultihi kami, aron mailhan namo sila.'

Mitubag ang santo:

'Hangtud karon, kauban pa namo sila dinhi sa yuta, nagkinabuhi sa unod; apan karon, nga gibyaan na nila kining kalibutan, naa na sila sa langit ug nagtutok kanato gikan sa kahitas-an. Kining kalipay gihatag kanila pinaagi sa ilang kamatayon alang kang Kristo. Ug gusto usab nako nga makig-uban kanila ug mosunod sa samang dalan nga ilang gisundan.'

Walay mahimo ang gobernador batok sa mahimayaong Romanang babaye hangtud nga mahibaloan siya sa emperador, busa, pagkahuman niyang gisaysay ang tanan mahitungod kang Anastasia, gipadala niya kini sa usa ka espesyal nga ulat kang Diocletian. Nailhan ni Diocletian ang mga ginikanan ni Anastasia ug ang iyang bana, ingon man si Anastasia mismo. Sa pagkahibalo nga gigasto niya ang bahandi nga napanunod niya gikan sa iyang mga ginikanan alang sa mga kabus nga Kristohanon, gisugo niya nga dad-on ang santa sa iyang atubangan; ug sa pagkakita kaniya, gisugdan niya ang pagpangutana kaniya bahin sa iyang bahandi, kay gihigugma niya ang bahandi labaw pa kaysa sa iyang kaugalingong mga dios.

'Asa na ang bahandi nga gibilin kanimo sa imong amahan?' Matapang nga mitubag ang santa:

'Kung naa pa koy nahabilin nga bahandi ug kabtangan nga magamit pa nako aron masuportahan ang mga alagad sa akong Kristo, dili unta ko mosurender sa kamot sa mga tawo nga nangita sa dugo sa mga Kristohanon. Apan karon naubos na nako ang tanan nakong kabtangan, nga akong gisakripisyo kang Kristo, ug wala na koy nahabilin gawas sa akong lawas; busa, gipangandoy ko nga ihalad kini ingon usa ka gasa sa akong Dios.

Sa dihang nakita sa hari kung unsa ka gawasnon ang pagsulti sa santo, ug sa pagkahibalo niya sa kaisog niini, nawala ang tanan niyang paglaum nga mapildi siya sa mga pulong o makuha ang bisan unsa sa iyang bahandi, nga bag-o lang niyang nadungog nga nahurot na. Nahadlok siya nga makig-istorya pa kaniya, basi mapahiya siya sa maalamon niyang mga pulong, ug gisugo niya nga dad-on siya sa gobernador sa probinsya, nga miingon:

'Dili angay nga makig-istorya ang Iyang Kamahal sa usa ka buang nga babaye.'

Ang gobernador sa probinsya nangayo og buotan nga pangutana kang Santa Anastasia:

'Ngano man nga dili ka mosangpit og halad sa mga dios, sama sa gibuhat sa imong amahan? Ngano man nga gibyaan nimo sila ug misimba kang Kristo? Sigurado ko nga wala nimo siya mailhi: Natawo siya sa taliwala sa mga Hudiyo ug gipatay nila ingon usa ka kriminal.'

Mitubag si Anastasia:

'Ako usab adunay mga dios ug diyosa sa akong balay—gibuhat sa bulawan, pilak, ug bronse. Nakita nako nga nagbarog ra sila didto nga walay buhat, nagsilbi lamang nga pul-anan sa mga langgam ug puy-anan sa mga gagamba ug langaw. Busa, gilabay nako ang mga dios ug diyosa sa kalayo, aron luwason sila gikan sa kahuy-an nga gihimo kanila sa mga langgam, gagamba, ug langaw. Ug gikan sa kalayo mitungha sila nga sama sa mga sinsilyo sa bulawan, pilak, ug tanso. Pinaagi niining kuwarta, gipakaon nako ang daghang nagutom, gipahuman nako ang mga hubad, gitabangan nako ang mga masakiton, ug gitagan nako ang mga nanginahanglan. Busa, gikan sa mga diyos nga nagbarug lang nga walay buhat ug walay pulos, nakahatag ko og kaayohan sa kadaghanan.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang gobernador sa probinsya misinggit nga nasuko:

'Dili gani nako gustong madungog ang imong walay-Diyos nga buhat.' Unya mitubag ang santo nga nagngisi:

'Natingala ko sa imong pangatarungan, huwes. Unsaon man nimo pagtawag sa akong buhat nga walay Diyos? Kung kining mga diyos-diyosan nga walay kalag adunay bisan gamayng pagbati o bisan unsang gahum, unsa kaha ang makapugong kanila sa pagpagawas sa ilang kaugalingon gikan sa kamot sa ilang mga maninira, o sa pagpanimalos batok sa ilang mga maninira, o, sa labing gamay, sa pagsinggit ug pagpangayo kanimo og

tabang? Apan wala gani sila makahibalo sa ilang kaugalingong paglungtad; wala sila kahibalo unsay ginabuhat kanila."

Giputol sa huwes ang pakigpulong sa santo ug miingon:

'Ang atong banal nga hari nagsugo kanimo—nga biyaan ang tanang walay pulos nga pakigpulong—nga buhaton ang usa sa duha ka butang: mosugot sa halad ngadto sa mga dios, o mamatay sa usa ka makalilisang nga kamatayon.'

Mitubag ang santo nga ang pagkamatay alang kang Kristo dili nagpasabot sa pagkaguba, kondili sa pagsulod sa kinabuhi nga walay katapusan.

Pagkahuman sa taas nga pakighinabi, sa dihang nakita nga dili mausab ang balaan, gisumbong kini sa gobernador sa probinsya sa emperador. Si Diocletian, sa dakong kasuko, misugod sa paghunahuna unsaon pagbuhat kang Santa Anastasia. Usa sa iyang mga kortesano ang nagtambag sa emperador nga ihatag siya kang Ulpian, ang pari sa Capitoline[148] , aron siya mapugos sa pagsalikway kang Kristo, o pugson pinaagi sa pagpanakit, o, kung dili siya mosugot, patyon siya; ug kung adunay nahabilin nga kabtangan pagkahuman sa iyang kamatayon, kini dad-on sa Capitoline. Nalipay ang hari sa maong tambag, ug iyang gihatag si Santa Anastasia kang Ulpian, ang labawng pari sa tanang diyos.

Dala siya ni Ulpian sa iyang balay nga may dungog, nga naglaum nga mapabor siya pinaagi sa pagpangdayeg kaysa hulga. Human sa daghang malumo nga pagpangumbinsi, gitanyag niya kaniya ang pagpili tali sa duha ka magkasupak nga mga butang, nga naglangkob sa tanang kahimayaan sa kalibutan ug sa tanang matang sa instrumento sa pagpanakit nga mahunahuna, gipahimutang kini nga magkatupad: sa usa ka kilid, mga bililhon nga bato; sa pikas, mga kutsilyo nga duha ka hait; dinhi, mga bulawanong lingkoranan nga gipalamuti sa bililhon nga kristal nga inlay; didto, mga higdaanan nga puthaw nga nagdilaab sa kainit ug puno sa nagdilaab nga uling; dinhi, mga kuwintas[149] , mga hikaw, ug lain-laing palamuti nga bulawan ug perlas; didto, mga gapos, kadena ug puthaw nga gapos. Ania ang hayag nga mga salamin ug tanang matang sa pampanindot sa kababayen-an, samtang ania ang puthaw nga suklay ug mga pika nga gidisenyo aron gisi-on ang unod. Sa usa ka bahin, bililhon nga mga bado; sa pikas, mga piraso sa salamin ug mga hiwa sa kahoy, nga kasagarang ipahid sa mga tortyurista sa mga samad nga gihatag sa mga martir.

Ngano man nga kining malimbungon ug maalamon nga tawo naglihok sa ingon ani? Ngano man nga gibutang niya, tupad sa mga butang sa kahayahay, ang mga instrumento sa pagpanakit ug pag-antos; tupad sa mga butang nga nagahatag kalipay, ang mga butang nga nagahatag kasubo; ug tupad sa mga butang nga makapahupay, ang mga butang nga makalilisang? Aron madani niya ang Nobya ni Cristo pinaagi sa una, o aron ikalilisang siya pinaagi sa ikaduha. Apan wala niya kini tagda: wala siyay gipangandoy nga makahatag ug kahupayan; wala siya mahadlok o gustong molayas gikan sa mga butang nga naghatag ug kasubo ug kawad-on sa paglaum; ug gitutokan niya ang mga instrumento sa pagpanakit uban ang mas dako nga kadasig kaysa sa mga pampanindot sa babaye. Busa, nahitabo sa maldito ang giingon sa propeta: *'Gipakadaya sa dautang tawo ang iyang kaugalingon'* (Salmo 36:12)—ug ang malimbongong pari, nga wala magmatngon, naghan-ay sa tanan alang sa iyang kaugalingong kadaut ug kaulaw; kay si Anastasia unya nagpakita pa gayud og mas dako nga kaisog ug gugma alang kang Kristo, aron ang hingpit nga kawalay pulos sa malimbongong plano sa pagano nga pari ug ang kawalay sulod sa iyang limbong mapadayag. Sa dihang miingon siya sa balaan:

'Pilia bisan unsa ang imong gusto gikan sa duha ka kilid.'

---

[148] Ang Capitoline – ang sentral nga kuta sa Roma, nahimutang sa Bukid Capitolinus, diin nakatutok ang labing hataas nga mga institusyon sa gobyerno sa imperyo. Dinhi nahimutang ang Templo ni Jupiter Capitolinus, nga giisip nga pangunang santuwaryo sa Roma ug diin kanunay nagpahigayon og sesyon ang Senado bahin sa relihiyoso ug estado nga mga butang. Kining templo gipaguba kaduha, ug sa matag higayon gitukod pag-usab uban sa dakong kaanyag. Kini katapusang gitukod pag-usab ni Emperador Domitian (niadtong 62 o 70 AD). Ang punong pari sa Templo ni Jupiter Capitolinus sa paganong Roma nakatagamtam og dakong dungog ug adunay dakong kahinungdanon sulod sa estado.

[149] Ang monista usa ka palamuti sa liog nga binubuo sa kadena o pisi nga gisangkapan og mga sensilyo nga gilukot sama sa kuwintas. Usa ka makapaikag nga pananglitan sa usa ka monista makita sa Ravenna (Italy), sa Simbahan ni San Vitalis, sa usa ka mosaiko nga naglarawan kang Emperatris Theodora nga kauban ang mga babaye; ang tanan nga mga babaye nagsul-ob og mga monista, ang uban mas detalyado kaysa sa uban ug naglangkob sa daghang han-ay sa mga palamuti.

Siya, sa pagtan-aw sa mga butang sa kahayahay ug bililhon nga bahandi nga gibutang sa iyang atubangan, miingon:

'Kining tanan, O diyablo, iya kanimo ug sa mga nag-alagad kanimo, nga uban usab nimo mahulog sa walay katapusang pagkaguba.'

Unya, sa dihang nagtan-aw siya sa mga kadena ug instrumento sa pagpanakit, nagpahayag si Santa Anastasia:

'Gilibotan niini nga mga butang, mas mahimong matahum ug makapahimuot ako sa akong gihandom nga Nobyo – si Kristo. Kini akong gipili, ug kana akong gisalikway; kini akong gihigugma alang sa akong pinalanggang Ginoo, ug kana akong gikaligut-an.'

Unya ang pari, nga nagpasaylo kaniya ug wala mawagtangi ang paglaum nga mausab pa ang iyang hunahuna, gihatagan siya og tulo ka adlaw aron maghunahuna. Apan ang martir, nga masulob-on, miingon:

'Ngano pa man maglangan? Ngano dili ninyo gusto nga pag-antoson ako karon dayon? Wala na kamo makadungog pa gikan kanako gawas sa akong gisulti karon: Dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios, ug dili usab nako buhaton ang kabubut-on ninyo o sa inyong hari; apan maghalad ako og halad sa pagdayeg sa Hari sa mga kapanahonan, ang akong bugtong ug walay kamatayon nga Dios, alang kaniya itugyan ko ang akong kalag. Mahitungod sa mga pag-antos nga imong gipanghulga kanako, ginatamay ko kini, kay wala koy gitinguha gawas kang Kristo ra, nga diin anaa ang walay katapusang kinabuhi.

Nangutana kaniya ang pari:

'Pilia usab ba nimo alang sa imong kaugalingon ang kamatayon sama sa kamatayon ni Cristo?'

Ang martir, pagkadungog sa kamatayon ni Kristo, napuno sa kalipay ug miingon:

'Amen, amen! Hinaut nga ingon ana usab kanako, Kristo, akong Hari!'

Nangutana ang pari:

'Unsa ang kahulugan sa pulong nga "Amen"?'

Mitubag ang santo:

'Dili ka angay makasabot o mosulti sa pulong nga "[150] ". Walay maalamon nga tawo nga mobubo og bililhon nga mira sa usa ka bulok nga sudlanan.'

Unya gisugo ni Ulpian nga dad-on si Santa Anastasia sulod sa tulo ka adlaw ngadto sa pipila ka mga babaye nga iyang nailhan, nga kaniadto iyang mga silingan ug higala, aron sila makumbinse kaniya nga mobalik sa mga diyos sa iyang mga katigulangan. Unsa kaha ang wala buhata niadtong mga malimbungon ug walay Diyos nga mga babaye! Unsa kaha ka daghan nga tambag, unsa kaha ka malumo ug makapahimuot nga mga pulong ang ilang gipangyaw-yaw kang Santa Anastasia, nga nagpahinumdom kaniya sa katahum ug ka-amumot sa kalibutan! Apan ang santa sama sa usa ka bingi, nga wala makadungog, ug sama sa usa ka pipì, nga wala mag-abli sa iyang mga ngabil. Niining tulo ka adlaw, wala siyay gikaon o giminom, apan walay hunong siyang misinggit sa iyang kasingkasing ngadto sa iyang Nobyo, si Kristo. Pagkahuman sa tulo ka adlaw, si punong pari Ulpian, sa dihang nakita nga si Santa Anastasia lig-on sa iyang pag-angkon sa pagtuo, sama sa haligi nga dili matuyok ug bukid nga dili matandog, gisilotan siya sa pagpanakit. Apan una, kining maluoy nga lalaki, nabihag sa iyang katahum, naningkamot nga hugawan ang putli nga salampati ni Cristo pinaagi sa iyang kaugalingong kahugaw. Apan sa dihang gisulayan niining walay Diyos nga lalaki nga hikapon siya, kalit siyang nabuta; usa ka makalilisang nga kasakit ang mibutho sa iyang ulo, ug, daw buang, misinggit ug mitawag sa iyang mga diyos, nga naghangyo og tabang. Gisugo niya nga dad-on siya sa paganong templo, nga naglaum nga makadawat og tabang gikan sa iyang giserbisyohan, apan imbis nga makadawat og tabang, nakasinati siya og dakong kadaut, ug imbis nga kinabuhi – kamatayon; kay gipagawas niya ang iyang dautang kalag ug mibiyahe aron makig-uban sa iyang mga dios – sa impyerno. Ang balita sa maong milagro mikaylap sa halayo ug halapad, samtang ang balaan nga martir nga si Anastasia nagpabilin nga wala'y kadaut. Pagkahuman niana, mibiya siya sa maong dapit ug miadto sa iyang giingon nga espirituhanong igsoon nga babaye, si Theodota, nga nagpabilin pa sa balay sa gobernador sa siyudad,

---

[150] Ang 'Amen' usa ka Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot og: tinuod, sa pagkatinuod, mao pa unta. Kining pulonga kanunay makita sa balaang mga basahon sa Daan ug Bag-ong Tugon, ug sa usa ka higayon gigamit pa gani kini sa Anak sa Dios mismo, Kinsa mao ang walay katapusang kamatuoran (Pahayag 3:14). Sukad pa sa karaang panahon, gigamit usab ang pulong nga 'Amen' sa Kristohanong pagsimba.

si Leucadius, ug gisaysay niya kaniya sa detalye ang tanan niyang naagian, ug ang milagro nga gihimo sa Dios pinaagi kaniya, nga nagpakita sa Iyang kaluoy kaniya. Paglabay sa mubo nga panahon, mibalik si Leucadius gikan sa Bithynia. Gibalik niya ang iyang daang batasan ug, sama sa kaniadto, gisulayan niya pinaagi sa pagdayeg ug hulga aron madani si Theodota sa pagbuhat og duha ka dautang buhat – ang pagsimba sa iyang mga dios-diosan nga dili matinud-anon ug ang pagminyo kaniya nga makauwaw ug makalilisang para kaniya. Sa katapusan, pagkahuman sa tanan niyang paningkamot ug sa pagkahibalo nga wala siyay makab-ot samtang naa pa didto si Anastasia, ang malupit nga lalaki gisakpan sa labi pang dakong kasuko: Gipabugkos niya si Anastasia ug gidala sa paglitis, samtang gipadala niya si Theodota, nga nakagapos, uban sa iyang mga anak ngadto sa Bithynia kang amphipate Nikita[151] , human niya gisulti kaniya sa usa ka sulat ang tanan mahitungod kang Theodota.

Sa dihang gidala ang bulahan nga si Theodota sa atubangan niining proprokonsul, gisugdan siya niini og hulga sa pagpasakit atol sa interogasyon. Niining panahona, ang panganay nga anak nga lalaki ni Theodota, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Evod, miingon sa proprokonsul:

'Kami, O hukom, dili mahadlok sa mga pag-antos nga nagdala og pagkadaut sa lawas apan sa pagkawalay kamatayon sa kalag. Hinuon, nahadlok kami sa Dios, nga makaguba sa kalag ug sa lawas sa nagdilaab nga Gehenna.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa huwes nga latigon ang batang lalaki hangtod siya magdugo, didto mismo sa atubangan sa iyang inahan. Ang iyang inahan, sa pagtan-aw niini, nalipay ug gipalig-on ang iyang anak sa mga pulong sa Diyos, nga nag-awhag kaniya nga batukan ang tanang pag-antos uban sa kaisog. Human niining pagpanakit, si Theodota gihatag sa usa ka walay hiya nga lalaki nga ginganlan og Girtak, aron siya mahugawan. Apan sa diha pa lang nga miduol siya sa mahinahon nga sulugoon sa Dios ug gisulayan siyang hikapon, nakita niya ang usa ka masidlak nga batan-on nga lalaki nga nagtindog tupad kaniya; ang batan-on, nga nagtutok kaniya nga puno sa hulga, gisumbag siya sa nawong og kusog kaayo nga napuno siya og dugo. Klaro kaayo nga nasaksihan sa amfipatus kini nga milagro, apan imbis nga mailhan ang Dios, nga nagpanalipod sa pagkabalaan sa mga matinahuron, mas nasuko pa gayud siya, ug giingon nga kini usa ka salamangka. Gisugo niya nga painiton pag-ayo ang hurno ug ilabay ang inahan ug ang iyang tulo ka anak. Ug si Santa Teodota, kauban ang mga bulahan nga bunga sa iyang sabakan, nahimong halad nga makapahimuot sa Dios: namatay siya sa kalayo[152] .

Niadtong panahona, si Santa Anastasia gipriso sa mga kadena sa gobernador nga Illyrian.

Kini nga tawo gahakog, ug sa pagkadungog nga si Anastasia adunay daghang bahandi, gisugo niya nga dalhon siya kaniya sa tinago ug miingon kaniya:

'Nasayud ko nga dato ka ug daghan kaayong kuwarta ug kabtangan. Bisan pa niana, nagpabilin ka sa pagtuo sa Kristohanong dili nimo itago. Busa, tuman-a ang sugo sa imong Kristo, nga nagsugo kanimo nga balewalaon ang tanang bahandi ug magpakabus-an. Ihatag kanako ang imong bahandi ug himoa kong manunod sa imong kabtangan.' Pinaagi niini, makab-ot nimo ang doble nga kaayohan: matuman nimo ang sugo sa Kristo ug, human ka makagawas sa among kamot, makaserbisyo ka sa imong Dios nga walay kahadlok o babag.

Ang labing maalamon nga si Anastasia mitubag nga maampingon:

'Sa Ebanghelyo adunay giingon sa akong Ginoo: *"Ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus, ug aduna ka'y bahandi sa langit"* (Mat. 19:21). Kinsa bay buangon nga ihatag kanimo, usa ka adunahan, ang iya sa mga kabus? Kinsa bay kulang sa paghukom nga ihatag kanimo—nga nalumos sa karangyaan ug nagpuyo sa kalipay ug pagpalugway sa kaugalingon—ang pagkaon sa mga kabus? Kung makita tika nga gutom ug kauhaw, hubad ug masakiton, ug gipahamtang sa bilanggoan, nan buhaton nako para nimo, sumala sa angay, ang tanan nga gisugo kanato ni Kristo: Pakan-on tika, hatagan ug ilimnon, panaptonan, bisitahon, alagdon, ug tabangan, ug ihatag kanimo ang tanan nimong gikinahanglan (Matt. 26:34–45).

Nasuko kaayo ang gobernador sa niining mga pulong ug, sa iyang kasuko, gisugo nga ipriso ang balaan sa usa ka ngitngit nga bilanggoan ug gutomon sulod sa traynta ka adlaw. Apan napalig-on siya sa iyang paglaum—si Kristo nga Ginoo: Siya ang iyang tam-is nga pagkaon ug iyang kahupayan sa iyang kasubo. Kada gabii, ang balaang martir nga si Teodota nagpakita kaniya, nagpuno sa iyang kasingkasing og kalipay ug nagpalig-on kaniya.

---

[151] Si Anphipates mao ang titulo sa labing hataas nga gobernador sa rehiyon, diin ubos sa iyang awtoridad ang daghang mga probinsya, nga ang matag-usa adunay kaugalingong magmamando, nga nailhan nga hegemon.

[152] Ang lugar sa pag-antos ug pagkamartir ni Santa Teodota ug sa iyang mga anak nga lalaki mao ang siyudad sa Nicea, sa Bithynia.

Si Anastasia nakig-istorya og dugay sa bulahan, nangutana kaniya og daghang mga pangutana. Lakip sa uban, nangutana siya kaniya:

'Giunsa man nimo pag-anhi kanako pagkahuman sa kamatayon?'

Gipasabot ni Theodota kaniya nga ang mga kalag sa mga martir gihatagan og espesyal nga grasya sa Dios, aron bisan pa sa ilang pagbiya niining kalibutan, makaanhi sila sa bisan kinsa nga ilang gusto, makig-istorya kanila ug makahupay kanila.

Paglabay sa traynta ka adlaw, ang gobernador, sa dihang nakita niya nga si Anastasia wala maluya tungod sa gutom ug nagpabilin nga himsog ug masidlak, nasuko pag-ayo sa mga guwardiya, kay nagduda siya nga sila naghatag kaniya og pagkaon. Sa katapusan, gisugo niya nga ibutang siya sa mas lig-on nga bilanggoan, giselyohan ang entrada gamit ang iyang kaugalingong selyo, ug, pagkahuman niyang nagpahimutang ang labing kasaligan nga mga guwardiya, gipagutom ug gipahilomon si Santa Anastasia sulod sa lain pang traynta ka adlaw. Ug niining panahona, ang balaan nga martir nagpabilin nga buhi adlaw ug gabii pinaagi lamang sa iyang mga luha ug nag-ampo nga matinud-anon sa Dios. Sa katapusan niining traynta ka adlaw, gidala sa gobernador si Anastasia gikan sa bilanggoan ug, sa dihang nakita niya nga wala mausab ang iyang dagway, gisilotan siya sa kamatayon kauban ang uban nga gisilotan usab sa kamatayon tungod sa lain-laing mga krimen. Gidiktar nga ilunod silang tanan sa dagat.

Apil sa mga gikondenar usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Eutychian, nga gikuhaan sa tanan niyang kabtangan alang kang Kristo; siya usab gisilotan sa parehas nga kamatayon. Busa gisakay silang tanan sa usa ka barko ug gidala paingon sa dagat. Pag-abot nila sa lawom nga dagat, ang mga sundalo mibutang og daghang lungag sa barko, samtang sila mismo mibalhin sa usa ka bangka nga espesyal nga giandam alang niini nga katuyoan ug naglayag paingon sa baybayon. Ug sa dihang hapit na malubong ang barko, kalit nga nakita sa mga naa sa barko ang balaang martir nga si Theodota, nga nagpadagan sa mga layag ug nagiya sa barko paingon sa baybayon, nga dali ra kaayo niabot. Ang tanan nga gikondena, sa pagkakita sa ilang kaluwasan gikan sa pagkalunod sa dagat, nangahibulong ug sa pagkahugno sa tiilan sa duha ka Kristohanon, sila Eutychian ug Anastasia, nangayo kanila nga tudloan sila sa Kristohanong pagtuo.

Pag-abot nila sa baybayon nga wala'y kadaut, nadawat nila ang pagtulon-an sa pagtuo gikan kang Eutychian ug Anastasia ug nabunyagan sila. Adunay usa ka gatus ug baynte ka kalag tanan nga naluwas sa pagkalunod ug mituo kang Kristo.

Ang gobernador, sa dihang nahibaloan niya kini sa dili madugay, nasuko kaayo ug nagmando nga dakpon sila ug patyon pinaagi sa tanang matang sa pagpanakit; alang kang martir Anastasia, gimandoan niya nga itambog siya taliwala sa upat ka haligi ug sunogon. Busa ang bulahan nga Manluluwas gikan sa Pagkaulipon nakab-ot ang iyang pagkamartir – siya napalaya gikan sa mga gapos sa unod ug mibiyahe paingon sa gipangandoy nga kagawasan sa langit[153] . Ang iyang dungganong lawas, nga wala'y kadaut gikan sa kalayo, nakuha gikan sa asawa sa igemon sa usa ka matinud-anong babaye nga ginganlan og Apollinaria, nga gilubong kini uban sa dungog sa iyang ubasan. Sa paglabay sa panahon, sa dihang mihunong na ang pagpanlupig sa Simbahan, nagtukod siya og simbahan ibabaw sa lubnganan sa martir.

Paglabay sa daghang katuigan, ang balaan nga relikya ni Santa Anastasia nahimong bantog. Unya, uban sa dakong dungog, kini gilalin ngadto sa imperyal nga siyudad sa Constantinople, alang sa pagpanalipod ug kaluwasan sa siyudad, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, sa usa ka pagka-Dios. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Kadtong mga nag-antos sa tunga sa mga pagsulay ug kasubo, nga modagan sa imong simbahan, makadawat og mga bulahan nga gasa gikan sa langitnong grasya nga nagpuyo kanimo, Anastasia: kay ikaw kanunay nagahatag og panambal sa kalibutan.

[153] Nahitabo kini mga tuig 304 AD, niadtong 22 Disyembre.

5 Enero

23 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Niphon, Obispo sa Cyprus

Gisaulog kaniadtong 23 Disyembre

Ang Kagalang-galang Niphon lumad sa rehiyon sa Paphlagonia, gikan sa lungsod sa Plagion[154] , ug anak siya sa usa ka bantugang tawo nga ginganlan og Agapitus. Sa iyang pagkabatan-on, gisalig siya kang gobernador Savvatius, nga gipadala gikan sa Constantinople paingon sa Paphlagonia ni Emperador Constantine the Great. Gipadala dayon sa gobernador ang batang lalaki, kauban ang iyang punoang tagapanginabuhi nga si[155] , ngadto sa Constantinople aron tudloan sa iyang asawa. Didto, nagsugod ang batang lalaki sa pagtuon ubos kang presbiter Peter, nga nagpuyo sa panimalay sa gobernador, ug nagtuon siya nga masigasig ug malampuson, tungod kay maalamon siya sa iyang pagtuon. Sukad pagkabata, si Niphon buotan, malumo, mapainubsanon ug mapainubuson, ug ganahan kaayo siya moadto sa simbahan. Apan, sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, hinay-hinay siyang nadani sa dautang mga kauban: ang mga batan-on, kon dili sila magdako sa kahadlok sa Dios, dali ra silang madani sa dautang mga ehemplo. Ug sama sa mga hamtong, dali ra mapalipat ang usa ka maayong tawo sa dautan, ingon sa giingon: 'Mapalipat kamo *sa mga mapanghimagsik'* (Sal. 17:27), mas kanunay kini mahitabo sa mga batan-on, nga sa kinaiyahan mas hilig sa dautan kaysa sa maayo, ingon sa gisulat: *'Ang tuyo sa kasingkasing sa tawo dautan sukad pagkabatan-on niya'* (Gen. 8:21). Busa ang batan-ong si Niphon misugod sa pagpuyo og tapulan ug walay buhat nga kinabuhi, nagakaon nga walay pagpugong ug nagainom og sobra; nakat-on siya og walay pulos nga pakigstorya ug bati nga sinultian gikan sa mga batan-ong way-asoy; misugod siya sa pagtan-aw sa mga pasundayag sa mga skomorokhs, ug unya nibaling sa dautang mga buhat, nga naggugol sa matag gabii uban sa iyang mga kauban sa pagsalikway sa balaod, nagahugaw sa iyang kaugalingon sa hugaw nga mga sala, ug labaw pa niana, nagsugod siya og kawaton, panaglalis ug pakig-away sa tanan, ug nahimong tukso sa ubang kabatan-onan, kay dili lang siya mismo ang nagbuhat sa tanang matang sa kalapasan, apan gidala pa niya ang daghan sa sama nga dalan. Usa ka kaila ni Nifont nga ginganlan og Vasily, kanunay siyang giingnan:

'Lagmit nga malaglag ka, Nifont! Buhi pa ang imong lawas, apan patay na ang imong espiritu, ug ang imong landong ra ang naglakaw taliwala sa mga tawo.'

Apan si Nifont dili maminaw niining mga pulong o mubungkag sa paghilak ug paghinulsol sa iyang mga sala; apan, samtang nagpadayon sa pagsunod sa iyang dautang batasan, nalumos siya sa dautang binuhatan sama sa dagat, ug, human hingpit nga mawad-an og paglaum sa iyang kaluwasan, mosulti siya:

'Nawala na gyud ko ug dili na makabalik sa paghinulsol—busa bisan pa man, malingaw ko sa mga kalipay ning kalibutan.'

Ug gipahugot sa yawa ang kasingkasing ni Nifont nga dili na gyud siya makapangamuyo: kay mura'g kanunay nga adunay bato nga nagatunggo sa iyang kasingkasing. Ug ang babaye nga kauban ni Nifont sa pagpuyo, sa dihang nakita niya ang iyang malaut nga kinabuhi, miingon uban sa masakit nga kasingkasing:

'Lagmit na gayud ako! Ngano man nga niabot kanako kining kalamidad?'

Ug daghang higayon siyang gipahimangnoan, gi-away, gisaway ug gibunalan, apan nagpabilin siyang dili matul-id. Gihisgot kini aron ipakita kung unsa ka dako ang kaluoy sa Dios, pinaagi niini ginagawas Niya ang mga matarong gikan sa dili angay ug ginahimo Niya nga matarong ang mga makasasala – ug nga walay sala nga makalabaw sa gugma sa Dios alang sa katawhan. Hinaut nga kini magsilbi nga ehemplo kanato nga mga makasasala, aron kita, nga nalubong sa daghang mga kalapasan, dili mawagtang ang paglaum, kondili matul-id pinaagi sa paghinulsol, sama kang Nifon. Kay siya, sama sa pagkasulti, usa ka sudlanan sa sala, apan pagkahuman,

---

[154] Sa amihanang bahin sa Asia Minor.

[155] Proto-vestiarian – usa sa mga opisina sa imperyal nga korte sa Constantinople. Ang proto-vestiarian adunay kinatibuk-ang pagdumala sa imperyal nga aparador.

pinaagi sa tinuod nga paghinulsol, nahimong sudlanan sa Espiritu Santo, sama sa atong mahibal-an karon gikan sa mosunod nga sugilanon.

Si Niphon adunay usa ka higala nga ginganlan og Nicodemus. Usa ka adlaw, miadto si Niphon kaniya; mitan-aw si Nicodemus kaniya ug nahadlok, nagtutok sa iyang nawong uban sa katingala. Nangutana si Niphon kaniya:

'Ngano man nga nagtutok ka nako mura'g estranghero ko?'

Mitubag si Nicodemus

Tuohi ko, igsoon, wala pa gyud tika makita nga ingon ani kaniadto: ang imong nawong kutob sa kahadlok sama sa nawong sa usa ka Etiyopiyano.

Sa pagdungog niini nga mga pulong, nahadlok ang batan-on, ug sa samang higayon nabati niya ang kaulaw; gitabonan niya ang iyang nawong sa kamot, ug milakaw siya nga puno sa kasubo. Sa dalan, miingon siya sa iyang kaugalingon:

– Kaluoy-a ako, usa ka makasasala! Kung dinhi sa kalibutan itom ako sa kalag ug sa lawas, unsa kaha ako sa paghukom sa Dios? Unsaon nako pagpakita sa atubangan sa Dios? Kaluoy-a ako, kawalay-kausaran nga tawo! Ain na karon, akong kalag? Layo ko! Unsaon man nako? Makapanamastamas pa kaha ko? Naa pa bay makatultol kanako sa pagpanamastamas ug makasulti kanako kon maluwas pa kaha ko? Unsaon nako pagsulti sa Dios, 'Tintalawa-a ako!' – samtang daghan kaayong dautang buhat ang akong nabuhat atubangan Niya?

Ug si Niphon nakasulti pa ug daghan kaayo sa iyang kaugalingon gawas pa niini; sa katapusan, mibalik siya sa balay nga masubo ug gikapoy, uban sa nagkasumpaki nga mga hunahuna nga nag-away sa sulod niya. Usa ka maayong hunahuna miingon kaniya, 'Amo'g pag-ampo sa Dios karong gabii: Buhaton Niya kanimo sumala sa Iyang kabubut-on.' Apan usa ka dautang hunahuna misupak niini, nga nag-ingon, 'Kung motindog ka aron mag-ampo, mawagtang ang imong huna-huna, mahimo kang balaan nga buang, ug katawaon ka sa tanan.'

Ang yawa nagpanimanman og kahadlok sa iyang hunahuna ug dako kaayo ang kabalaka nga gibati sa iyang kalag. Apan siya, nga nakab-ot og gamay nga kusog, miingon sa iyang kaugalingon:

'Sa dihang nagkinabuhi ko sa kalibog, wala man ko'y naangol; karon nga gusto na nako mag-ampo sa Ginoo, dili man tingali ko'y madaut? Paka-sumpa ka, ikaw nga hugaw ug malimbungong demonyo, nga nagbutang niining mga hunahuna sa akong huna-huna!'

Niadtong gabii, mibangon si Niphon gikan sa iyang higdaanan ug misugod sa paghilak, nga nagpukpok sa iyang dughan, nga nag-ingon:

'Unsaon ko pagkinabuhi nga matinud-anon ug matarong kaniadto; karon, ako patay na, grabeng nasamdan sa akong mga sala. Apan, *"O Ginoo akong Dios, Kanimo ako nagapanalipod; luwasa ako, aron dili kuhaon sa yawa ang akong kalag sama sa leon, ug bungkagon kini, samtang walay makaluwas kanako"* (Salmo 7:3).'

Samtang nag-ampo siya, nagtutok paingon sa sidlakan, kalit siyang natabonan sa usa ka lawom nga kangitngit, nga miduol ug nagpahulog kaniya sa kahuyang, sakit, ug walay kinutuban nga kahadlok. Sa dakong kahadlok, si Niphon natulog sa iyang higdaanan, nagahilak ug nagasubo tungod sa iyang mga sala. Sa buntag miadto siya sa simbahan; sa pag-alsa niya sa iyang mga mata, gitan-aw niya ang ikon sa Labing Balaan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios, ug misinggit siya:

'Kaluy-i ako, Ikaw nga Mananaghulagway sa mga Kristohanon, O Ikaw nga Kalipay ug Pagkahinlo! Tabangi ako pinaagi sa Imong dakong kaluoy, kay Ikaw ang paglaum ug dalangpanan sa mga naghinulsol.'

Sa pagdungog niini nga mga pulong, mipahiyom ang hulagway sa Inahan sa Dios, ug malipayon ang Iyang dagway. Natingala si Nifont sa pagkakita niini nga milagro; nalipay siya ug napuno sa kalipay ang iyang kasingkasing, ug miingon siya:

'O kahiladmon sa gugma sa Dios alang sa katawhan! Unsa ka dako ang Imong kaluoy, O Ginoo, nga Iyang gipakita sa mga nakasala sa Imo! Tungod kanila, Iyong gihatag ang Imong Labing Balaan nga Inahan, aron siya makalumoy sa atubangan sa Imong kadakila!'

Human sa taas nga pag-ampo, pagkahuman niyang gihalukan uban sa gugma ang ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, migawas siya, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon:

'Tan-awa, kawalay-kalahiang kalag, giunsa kita paghigugma sa Dios, apan kita mismo ang nagpalayo Niya: tan-awa, gihatag Niya kanato ang Iyang Labing Balaan nga Inahan ingon atong manalipod, apan gisalikway pa nato kini nga Tabang.'

Pagkahuman niini, ang yawa nagpakita kaniya sa usa ka damgo, sa porma sa usa ka batan-ong lalaki nga kaniadto iyang kauban sa dautan; nagtindog siya didto nga maluya, murag sa lawom nga kasubo; gitanao siya ni Niphon ug miingon:

'Ngano man ka masulob-on kaayo?'

Mitubag ang yawa:

'Tulo na ka adlaw sukad nga miadto ka sa imong higala nga si Nicodemus ug mibali ka gikan sa pagtuo: mao kini ang nakapasubo kanako, ug dili nako ikuha nga imo kong gisalikway.'

Unya miingon si Niphon:

'Ngano man nga sobra kaayo ka masubo niini?'

Apan ang yawa mitalikod ug wala magtubag kaniya. Kalit lang nga namata si Niphon; nasabtan niya nga nasubo ang yawa tungod sa iyang paghinulsol. Dali-dali siyang mibangon, miadto sa simbahan ug gitutok ang iyang hunahuna ug mga mata sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nag-ampo hangtud nga nakita niya Siya nga nangisi pag-usab ug nabati ang Diyosnong katam-is sa iyang kasingkasing.

Usa ka adlaw, samtang naglakaw paingon sa simbahan aron mag-ampo, nakakita si Niphon og usa ka tawo nga nagbuhat og dautang pamatasan sa dalan ug gisaway niya kini sa iyang hunahuna. Pag-abot niya sa balay sa Dios ug, sumala sa iyang batasan, nagtutok sa ikon, kalit niyang nakita ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga masuko ug seryoso ang nawong, nga naglikay kaniya. Nahadlok kaayo si Niphon ug, samtang gipaubos ang iyang mga mata, miingon sa iyang kaugalingon:

'Lagmit na gayud ako, usa ka makasasala! Usa ra ka kalipay ang naa kanako—ang imong labing balaan nga hulagway, O Ginoo; karon bisan kana naglikay sa akoa, ug sa unsa nga hinungdan, wala ko masayri!'

Unya, sa iyang pagpamalandong sa sulod sa iyang kasingkasing, kalit niyang nahinumduman kung giunsa niya paghukom sa makasasala, ug nasabtan niya nga tungod niini nga hinungdan nga ang Inahan sa Dios milihok ang Iyang nawong gikan kaniya. Nagahilak sa kusog, miingon siya:

'O Dios, pasayloa ako, usa ka makasasala: kay gikuha nako ang Iyang dungog ug awtoridad ug gikondena ang akong silingan sa wala pa ang Iyang paghukom; apan kaluy-i ako, O Ginoo, kay ang akong kalag nagsalig Kanimo – sugod karon dili na gyud nako kondena pag-usab ang akong igsoon.'

Nagpadayon si Niphon sa pagpakigpulong samtang naghilak gihapon, ug sa pagtan-aw pag-usab niya sa ikon, nakita niya nga nagngisi kini sama sa kaniadto; ug sukad niadto, nag-amping gayud siya nga dili na maghukom sa uban. Kanunayng mahitabo nga sa matag higayon nga siya makasala sa bisan unsang paagi, ang hulagway sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios mobalhin sa nawong palayo, ug pinaagi niini natun-an si Nifont og leksyon ug gitul-id ang iyang kaugalingon.

Sa usa ka higayon, samtang si Niphon nagkuha og tubig gikan sa balon gamit ang timba, gisukod siya sa yawa, ug siya, nga natisod ang duha ka tiil, nahulog sa balon; samtang nagahulog siya, mihigot siya sa timba ug misinggit:

'O Ginoo, tabangi ko!'

Ug sa kalit lang, nakatindog siya nga wala'y kadaut sa ibabaw sa usa ka troso sa tupad sa bubon. Sukad niadto, sa pagkahibalo nga ginapanalipdan siya sa Inahan sa Dios, si Niphon kanunay nga nagbitbit sa Iyang ngalan sa iyang mga ngabil. Pagkahuman niini, siya nagkasakit – gikan sa pista sa Pagkabanhaw ni Cristo hangtod sa Tunga-tunga sa Kwaresma – ug atol sa iyang pagkasakit, wala siyay lain gisulti gawas sa:

'Gloria sa akong Dios, gloria sa akong tigtabang, ang Labing Balaan nga Birhen Maria.'

Sa Lunes sa wala pa ang Miyerkules sa Tunga-tunga sa Kwaresma, nag-ampo siya ingon niini:

'O Ginoo akong Dios, ipagana nga makatagamtam ako sa Imong Balaang Misteryo sa Kaduhaan sa Kwaresma, kay ang akong kalag dako kaayo ang tinguha nga mapakabusog sa Imong Lawas.'

Unya natulog siya, ug nakakita siya og panan-awon: duha ka labing masidlak nga babaye ang nilabay sa kilid sa iyang higdaanan sama sa mga Magdadala sa Mirra – ang usa, nagsul-ob og bisti nga purpurang maharlika, nagkupot og sanga sa oliba; ang usa pa, nga susama kaniya, misunod sa luyo, nagbitbit og gamay nga sudlanan nga adunay balaang relikya ug sanga nga gilubong sa balaang lana; sa pagduol nila sa higdaanan, mihunong sila. Ug ang babaye nga nagsul-ob sa maharlikang purpura nga bado miingon sa usa pa:

'Tan-awa, Anastasia, unsa kaha ang giantos niining batan-on?' Mitubag si Anastasia sa iyang[156] :

'Ginikanan, nag-antos siya tungod sa iyang dili mapugngan nga dila; kay sa dihang siya himsog pa, ang iyang mga ngabil wala gyud mohunong sa pagsulti, ug karon ginadisciplina siya sa Ginoo aron dili siya hukman didto uban sa tibuok kalibutan; kay gihigugma siya pag-ayo sa Dios ug ginadisciplina siya; ug ikaw, Ginikanan, kung buot nimo, kalooy-i siya ug tabangi siya.'

Ang Reyna, nga nagsul-ob sa iyang maharlikang purpura, mitubag:

– Magkalooy ko kaniya; idala lang siya ngadto sa among padulngan. Gikuptan siya ni Anastasia sa kamot ug gidala ngadto sa Simbahan sa mga Balaang Apostoles. Unya ang Reyna, nga nagsul-ob og purpurang maharlika, miingon kaniya:

'Kuhaa ang lana gikan sa lampara nga nagdilaab sa halaran ug pahiran siya gikan sa ulo hangtod sa tiil.'

Busa gihaplasan niya siya ug miingon:

'Tan-awa, Ginoo, akong natuman ang imong sugo.'

Ang Babaye nga nagsul-ob sa maharlikang purpura mipahiyom ug miingon:

'Mao kini ang timaan sa kaluoy nga among gipangita.'

Ug gihatag niya kang Niphon ang sanga sa oliba nga iyang gihuptan sa kamot, nga nag-ingon:

'Tan-awa ug sabuta nga kini nga sanga gikan sa grasya sa Ginoo; gihatag ko kini kanimo tungod kay ang kaluoy sa labing mapinanggaon nga Dios karon gibubo na kanimo, ug karon kinahanglan ka makig-away batok sa mga demonyo ug daoga sila nga sama ra kadali sa usa ka kawayan o dayami.'

Nihapa si Niphon sa iyang tiilan ug, pagmata, nasabtan niya nga kini nga panan-awon nagpasabot sa panalangin sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; dayon siya nabalik ang panglawas ug mibangon gikan sa iyang higdaanan. Niadtong Martes, siya mikaon og pagkaon aron makabaskog, ug sa mismong adlaw sa Tunga-tungang Kwaresma, miadto siya sa simbahan ug, uban sa dakong kalipay, midawat sa Balaang Misteryo. Busa, pinaagi sa tabang sa Dios, gibyaan sa bulahan nga si Niphon ang iyang daang makasasala nga kinabuhi, mihawa sa kalibutan ug nahimong monghe. Gidukdok niya ang iyang kaugalingon sa pag-ascetismo ug nagpaningkamot pag-ayo, gipamatay ang unod ug gisupil kini sa espiritu, ug gigugol ang iyang mga adlaw sa mga luha ug hugot nga paghinulsol. Giatiman kaayo niya ang iyang mga ngabil aron malikayan ang walay pulos nga pakigstorya, ug labi na gayud ang bastos nga panultihon ug panamastamas, ug gihimong lagda niya nga hampakon pag-ayo ang iyang kaugalingon og upat ka pulo ka beses sa nawong kon sa dili niya pag-amping makasulti siya og bisan unsang bastos o abusadong pulong. Usahay, bisan pa man, magbutang siya og bato sa iyang baba ug biyaan kini didto sulod sa dugay nga panahon, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon:

'Mas maayo pa para kanimo, ikaw nga walay balaod, nga mokaon og bato kaysa mosulti og bisan unsang dautang pulong.'

Kasagaran, human niya nga magtago sa iyang payag ug maghubo, iyang bubuhaton ang iyang tibuok lawas gamit ang bisan unsang makita niya nga kusog kaayo, nga usahay pa gani mga piraso sa unod ang mahulog gikan sa iyang mga samad. Busa, nakigbisog siya nga kusgan kaayo batok sa iyang dili makita nga kaaway, apan ang kaaway misugod usab og mabangis nga pakig-away batok kaniya, naghatag kaniya og tanang matang sa kadautan ug naningkamot nga mapildi ang iyang dili mapildi nga kaisog. Samtang nag-ampo siya, motungha kaniya ang demonyo – usahay sa porma sa langgam nga molupad-lupad sa iyang atubangan, usahay ingon itom nga iro nga mosulong kaniya – aron kahadlukan siya ug putlon ang iyang pag-ampo, apan iyang palagson ang demonyo pinaagi sa tanda sa krus. Sa dihang mobati siya og gutom, dad-on sa demonyo kaniya ang nagkalain-laing putahe sa isda ug karne ug lamiang pagkaon, apan moingon dayon ang bulahan:

– Ang pagkaon dili makadala kanato nga mas duol sa Diyos[156] , – kan-a ang imong kaugalingong pagkaon, demonyo, o dad-a kini sa mga nagahimo sa ilang tiyan nga ilang diyos.

Sa matag higayon nga ang santo nagbantay, ang yawa maghatag kaniya og katulogon ug lawom nga tulog, apan ang bulahan, sa pagbati niini, mokuha og baston ug mopalo sa iyang kaugalingon nga masakit, nga nag-ingon:

'Gihatagan tika og pagkaon ug ilimnon, apan gusto ka pa jud matulog: ani-a, pahupayon tika niining tungkod.'

[156] Ikompara sa 1 Cor. 8:8.

Kung makasinati siya og bisan unsang carnal nga tinguha, dili siya mokaon bisan usa ka subo sa pan sulod sa tibuok semana, ginapugngan ang iyang kagutom ug kauwaw hangtod mapatay niya kana nga carnal nga tinguha sa sulod niya; ug kung malupigan siya sa grabeng kauwaw, mopuno siya og tubig, ibutang kini sa iyang atubangan, ug samtang nagtutok niini, moingon siya:

'Ka lami ning tubig!'

Unya, kuhaan niya og gamay nga tubig sa iyang baba, tilawan kini sa iyang dila ug ibubo sa yuta. Wala na makasabar ang yawa sa pagkamapailubon sa balaan ug misinggit siya sa kusog:

'Imong napildi ako, Niphon!'

Apan si Santo Niphon, nga giila nga ang iyang kadaugan batok sa mga demonyo tungod sa gahum ug tabang sa Dios, ug dili tungod sa iyang kaugalingong mga buhat ug pagpugong sa kaugalingon, mitubag kaniya:

'Dili ako ang nakadaog kanimo, kondili ang gahum sa atong Dios, nga nagapanalipod sa Iyang mga sulugoon.'

Gitugotan sa Dios nga moabot kang Niphon ang usa ka tukso aron, susama sa bulawan nga gisulayan sa kalahoran, mapamatud-an niya nga angay siya sa grasya sa Ginoo; kini nga tukso mao ang pagkadautan sa iyang hunahuna, ug nagpadayon kini sulod sa upat ka tuig ubos sa impluwensya sa yawa. Usa ka adlaw, si Nifont nag-ampo gikan sa gabii hangtod sa kaadlawon sa dihang kalit siyang nakadungog og makalilisang nga kasaba nga misibog gikan sa tuo paingon sa wala. Nahadlok kaayo ang santo ug nangutana unsa kaha ang maong kasaba; kalit lang mitungha ang yawa nga kusog ang pag-ungol ug puno sa kasuko, ug gipunoan niya og dakong kahadlok ang santo nga natabonan ang iyang hunahuna. Sa diha nga nabawi niya ang iyang paghunahuna, gusto na unta niya nga mag-ampo ug maghimo sa tanda sa krus, apan gisulong siya sa yawa, nga miingon:

'Ihunda ang imong pag-ampo, ug dili na tika supakon!'

Apan mitubag ang balaan:

'Dili gyud ko mosunod kanimo, hugaw nga espiritu: kung gisugo ka sa Dios nga laglagon ko, dawaton ko kini uban sa pagpasalamat; apan kung dili, sa dili madugay, uban sa tabang sa Dios, mapildi tika!'

Niini mitubag ang yawa:

'Nasayop ka, Niphon; walay Diyos, kay asa Siya?' Ingon ana, ang demonyo nagpadayon sa pakig-istorya kaniya nga walay hunong, naglagot ug nagpalabo sa iyang hunahuna. Apan mitubag kaniya ang balaan:

'Nagsulti ka, oh diyablo, sama sa usa ka buang, kay *"ang buang miingon sa iyang kasingkasing, 'Walay Dios'"* (Salmo 13:1).

Gusto siyang mag-ampo, apan dili niya mahimo: gipagawas niya ang mga pulong, apan ang iyang hunahuna dili mosunod kaniya. Ang balaan nangasubo pag-ayo, natabonan ang iyang hunahuna; sukad niadto nawala ang iyang pag-ila ug nag-antos siya, ug sa matag higayon nga mobalik ang iyang pag-ila sa pipila ka bahin, ang demonyo usab, nga walay hunong, moingon kaniya: 'Walay Dios' – apan ang balaan mitubag:

'Bisan pa og makighilawas ako, bisan pa og mamuno ako, bisan pa og makabuhat ako og bisan unsang sala, dili ko molihok gikan sa akong Kristo.'

Apan misulti pag-usab kaniya ang Yawa:

'Unsa man imong gisulti: Anaa ba'y Kristo? Wala'y Kristo: Ako ra ang nagdumala sa tanan ug naghari sa tanang butang; kinsa may nagsulti kanimo nga adunay Diyos o Kristo?'

'Dili nimo ako malimbongan, O gahum sa kangitngit!' tubag sa santo. 'Lakò gikan kanako, kaaway sa tanang kamatuoran!'

Apan wala mouli ang Yawa ug nagpadayon sa pakigbisog kaniya, gipangit-it ang iyang hunahuna ug gipugos siya sa pagsulti, 'Walay Dios.' Busa, sulod sa upat ka tuig, nakigbisog ang santo sa yawa ug napugos ang iyang kaugalingon sa pag-ampo. Usa ka adlaw, samtang nag-ampo, sa dihang nagsugod na siya og pagduha-duha kon naglungtad ba ang Dios, gitutokan niya ang ikon sa Manluluwas ug, sa paghuyop gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing, gipadulong niya ang iyang mga kamot paingon sa ikon, nga miingon:

'O Dios, akong Dios, nganong gibyaan Mo ako?[157] Ipakita Nimo kanako nga Ikaw ang Dios ug wala nay lain gawas Kanimo, aron dili ko mosugot sa tambag sa kaaway.'

[157] Usa ka hugpong sa mga pulong gikan sa Salmo 21:1.

Sa paglitok niya niini, nakita niya nga ang nawong ni Kristo sa ikon nagdan-ag sama sa adlaw, ug sa samang higayon nakabati siya og dili masukod nga humot. Sa kahadlok, nahugno siya sa yuta, nga nag-ingon:

'Pasayloa ako, Ginoo, sa pagsulay kanimo pinaagi sa pagduha-duha kanimo, akong Dios; karon nagtuo na ako nga Ikaw mao ang Usa ka Dios ug Magbubuhat sa tanang binuhat.'

Nagahigda sa yuta, gituyok niya ang iyang ulo ug gitutokan ang hulagway sa Manluluwas, ug nakakita siya og milagro: ang hulagway sa Ginoo mihimo sa paglihok sa mga mata ug kilay, sama sa usa ka buhing tawo. Mitawag si Niphon:

'Bulahan ang akong Dios, ug bulahan ang Iyang himayaong ngalan, karon ug hangtod sa walay katapusan, amen!'

Sukad niadto, mibuhos ang grasya sa Dios kang Niphon, kay upat ka tuig na sa iyang mga pagsulay ang nilabay; pagkahuman niini, ang iyang nawong kanunay malipayon ug masidlak, nga ang uban nabulabog ug miingon:

'Unsa kaha kini nga pasabot? Kay sulod sa daghang katuigan naglibot-libot siya nga masulob-on, ug karon malipayon ug masigla na siya?'

Ang santo, bisan pa niana, nagpakita og kaisog batok sa mga demonyo; sa pagpanamastamas kanila, moingon siya:

'Asa na ang mga miingon nga walay Dios?' Ug napildi niya sila pinaagi sa kanunay nga pag-ampo. Sa paghunahuna niya sa iyang mga nangaging sala, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Halina, makasasala nga Niphon, adto ta sa simbahan ug ikumpisal ang atong mga sala sa Ginoo; didto nagpaabot kanato ang mapinanggaon nga Amahan.'

Ug mao nga miadto siya sa simbahan. Sa pagduol niya sa pultahan sa simbahan, gitangtang ni Niphon ang iyang mga kamot pataas ug, uban sa mapait nga pag-agik-ik, misinggit siya:

'Dawat-a ako, Ginoong Hesukristo, akong Dios, nga patay sa kalag ug hunahuna. Dawat-a kining mapangahas ug makasasala, hugaw sa kalag ug lawas, ug ayaw pagbaliko sa Imong nawong; ayaw pag-ingon, O Ginoo: 'Wala ko kahibalo kinsa ka,' apan paminawa ang tingog sa akong paghangyo ug luwasa ako, kay dili Nimo gusto ang kamatayon sa mga makasasala, ug dili ko molihok palayo gikan Kanimo hangtud maminaw Ka kanako ug pasayloa ang akong mga sala.

Samtang nag-ampo siya, kalit nga nadungog ang dakong kasaba gikan sa langit, ug ang santo, napuno sa kalipay, nakakita sa nawong sa usa ka hayag nga tawo nga nagpakita sa panganod; ug nakita niya ang iyang gipalapad nga mga bukton, nga iyang gigamit sa pagyakap sa balaan, sama sa gibuhat sa amahan sa maluoy nga anak kaniadto (Lucas 15:20), ug gihalokan siya sa liog, nga nag-ingon:

'Maayo kaayo nga miadto ka dinhi, akong masubo nga anak! Nagsubo ug nagminasak ako pag-ayo alang kanimo; giunsa pagdilaab sa akong kasingkasing sa pagpaabot, nga naghunahuna kon kanus-a ka mobalik kanako, sa gabii man o sa buntag; karon malipayon ako, karon maligaya ako, kay nakita nako nga mibalik ka kanako uban sa tibuok nimong kasingkasing.'

Sa ulahi, gisaysay kini ni Niphon sa iyang disipulo, samtang nagahilak siya sa kapait. Pagkahuman niini, samtang nag-ampo na usab siya, usa ka Anghel sa Dios ang nagpakita nga nagdala og kalis nga puno sa mira, nga iyang gibubo sa iyang ulo, ug napuno ang lugar sa humot nga baho; ingon usab, sa dihang gihampak niya ang iyang lawas, naghimo og samad sa iyang kaugalingon, ang Anghel mibaba ug nagsunog og insenso sa iyang palibot, nga naglapta sa humot nga baho sa tibuok lugar.

Ang espirituhanong mga mata sa bulahan nga si Niphon gipakahanaw kaayo nga nahibalo siya sa mga tinago sa kasingkasing sa tawo; nakig-istorya siya pag-abli sa mga anghel, sama sa mga higala, ug klaro niyang nakita ang mga demonyo. Sa usa ka higayon, sa iyang pagpauli gikan sa Simbahan ni Santa Anastasia paingon sa iyang payag, nakakita siya og anghel nga porma og batan-ong lalaki nga nagahilak pag-ayo sa ganghaan sa balay sa usa ka puta, ug gipangutana niya ang hinungdan sa iyang paghilak. Mitubag ang anghel:

'Gipadala ko sa Dios aron bantayan ang usa ka tawo nga karon natulog sa sulod niining balay uban sa usa ka puta ug pinaagi niini malupit nga nakapasakit kanako; dili ko na makaya nga masaksihan ang dautang iyang ginabuhat—unsaon man nako nga dili maghilak samtang makita nako kung unsa ka lawom ang kangitngit nga nahulogan ang hulagway sa Dios?'

Miingon kaniya ang Bulahan:

'Ngano man nga dili nimo siya silotan, aron siya mobalik gikan sa sala?'

'Dili ko makahimo,' tubag sa Anghel, 'sa pagduol kaniya, kay sukad siya nagsugod sa pagpakasala, nahimo na siyang ulipon sa mga demonyo, ug wala koy gahum batok kaniya: kay ang Dios nagmugna sa tawo nga adunay gawasnong kabubut-on ug gipakita kaniya ang masipit nga dalan ug ang lapad nga dalan, aron siya makalakaw sa bisan asa nga iyang pilion.'

Unya si Santo Niphon miingon sa iyang disipulo:

Walay mas makalilisang pa kay sa sala sa pakighilawas; apan, kung ang usa ka salarin maghinulsol, dawaton siya sa Dios nga mas sayo kaysa sa ubang nakasala, tungod kay kini nga sala naggikan sa kinaiyahan sa tawo, pinaagi sa pagpukaw sa yawa, ug kini nga kahuyang mapalayas pinaagi sa masigasig nga pag-ampo, hugot nga pagpuasa ug lain-laing porma sa pagpamatay sa unod.'

Makita usab sa santo kung giunsa sa mga demonyo ang paglakaw taliwala sa mga tawo ug ang pagtuptop kanila, nga nagpanimpluwensya kanila sa pagdumot, panamastamas, panagbangi ug lain-laing kasubo. Usa ka higayon nakakita siya og usa ka tawo nga nagtrabaho, ug ania, miabot ang usa ka demonyo kaniya ug misugod og hunghong sa iyang dalunggan; dili kaayo layo, aduna pay lain tawo nga nagtrabaho, ug miabot usab ang usa ka demonyo ug misugod og hunghong sa iyang dalunggan; unya, pagbiya nila sa ilang trabaho, nagsugod sila og panag-away. Ang bulahan, bisan pa, mitindog ug miingon:

'O dautang tukso! Unsaon man nimo pagtanum og pagdumtog tali sa mga tawo!'

Sa usa ka higayon, gisulong siya sa demonyo sa garbo ug miingon:

'Magsugod na ikaw karon sa pagbuhat og mga milagro, ug ang imong ngalan pagadayegon sa tibuok kalibutan, kay nakapahimuot ka sa Dios.'

Apan ang Balaan miingon sa maong demonyo:

'Hulat, ug maghimo ako og usa ka timaan para kanimo.'

Ug, pagkakita niya og bato sa iyang atubangan, miingon siya:

'Nagaingon ako kanimo, bato, lihok gikan dinhi ug adto sa lain nga dapit.'

Apan ang bato nagpabilin nga walay lihok. Unya miingon ang santo sa demonyo:

'Ani-a ang imong gasa, diyablo!'

Ug gilud-og niya ang laway sa nawong niini, dayon nag-ampo siya, ug kalit nga nawala ang yawa. Sa lain nga higayon, nakakita si Niphon og usa ka ministro sa simbahan nga adunay demonyo nga nagalakaw sa iyang likod, nagpanginabuhi sa iyang hunahuna og dautan ug mapangblasphemong mga hunahuna; kining tawoha, sa pagbati sa mga limbong sa yawa, kanunay siyang molingi ug mopahid sa demonyo og laway. Miingon ang Balaan sa dautang espiritu:

'Undang, demonyo, sa pagsamok sa mga sulugoon sa Dios! Unsa may imong mapahimulos kung kini nga kalag malaglag?'

Mitubag ang demonyo:

'Wala kami'y makuha ani, apan aduna kami'y sugo gikan sa among hari ug sa mga prinsipe nga nagdumala kanamo nga makig-away batok sa mga tawo. Kung mahibaloan sa mga prinsipe nga wala kami nakig-away batok sa mga tawo, bugbogon mi nila nga walay kalooy.'

Pag-usab, nakakita ang Balaan nga usa ka monghe nga naglakaw ug nag-ungol-ungol sa pag-ampo, samtang usa ka kalayo nga siga misibog gikan sa iyang baba ug misaka paingon sa langit; kauban niya ang iyang Anghel, nga naggunit og kalayo nga pika sa iyang mga kamot, nga gigamit niya aron palagson ang mga demonyo gikan sa maong monghe. Sa gabii sa Biyernes Santo, sa pag-abot sa pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, si Niphon nagtindog sa simbahan uban sa mga magtutuo ug nakakita sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios uban sa mga Apostoles ug kadaghanan sa mga balaan; Siya misulod sa simbahan ug nagtutok sa mga naa didto uban sa inahanong gugma. Kung makakita Siya og bisan kinsa kanila nga nabalaka sa ilang kaluwasan, malipay kaayo Siya; apan sa pagtan-aw sa mga pasagad, iyang giuyog ang iyang ulo ug naghilak; bisan pa, sa pag-unat sa Iyang mga kamot, nag-ampo Siya sa Dios alang kanila tanan, aron sila makab-ot ang kaluwasan. Sa pagkakita niini, ang Reverendo nga Amahan nalipay sa walay sukod nga kalipay nga ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios wala biyai ang mga Kristohanon, kondili kanunay Siyang nagatabang kanila; ug alang kaniya mismo, Siya usa ka tigpanalangin ug tigpanalipod.

Sa usa ka higayon, samtang natulog si Niphon, kalit nga miabot ang yawa, naggunit og armas, ug gisugdan siyang atakehon aron patyon siya; apan, tungod sa gahum sa Dios, wala siya makahimo og kadaut sa santo ug nilayas, nga nagngurog sa iyang mga ngipon samtang nag-ingon:

'O Maria! Kanunay ka man gani nagpahawa kanako gikan niining tawo nga grabe ka malupigon kanako!'

Ang Balaang Amahan adunay gasa sa pagtudlo ug paglipay sa mga nag-antos pinaagi sa iyang mga pulong. Usa ka igsoon nga lalaki miadto sa santo nga nagmasubo ug nangutana:

'Unsa akong buhaton, Amahan?' Daghang dautang demonyo ang nagasamok kanako: bisan pa man mokaon ko, moinom, o motindog sa pag-ampo, ilang gipang-instilar sa akong kasingkasing karon mga erehes, karon mga grabeng panamastamas batok sa akong Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug batok sa mga balaan nga larawan; nahadlok ko nga usa ka adlaw moubos ang kalayo gikan sa langit ug pagasunogon ko nga buhi."

Mitubag kaniya ang santo:

'Paminawa ang akong tambag, igsoon. Kung magbaga ang dagat, kini mopukaw og mga balod ug ibangga kini sa mga bato; apan ang mga balod mobalik pag-usab sa dagat. Ingon usab ana, ang dautang hunahuna nga gipadala sa yawa makaapekto sa kalag sa tawo; ug kung ang tawo maminaw sa tambag niini ug mosunod niini, siya malaglag, sama sa daghan nga nalaglag tungod sa pag-uyon kaniya. Apan kon kinsa man, sa pakigbisog batok sa dautang hunahuna, dili mosurender, kundili magpakusog pa gayud sa kaisog ug mosukol niini, samtang ginatamay ang yawa, nan ang malisiya sa yawa mobalik batok kaniya, samtang ang maong tawo makadawat og ganti gikan sa Dios. Ug ikaw, akong anak, paglahutay; batoki ang yawa pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, ug dali ra siya molayas gikan kanimo. Pag-amping sa panamastamas ug kasuko, kay kini makapukaw sa pagpanamastamas labaw pa sa bisan unsa.

Pagkahuman niyang gi-instruksyon ang iyang igsoon, gipahawa niya kini sa kalinaw. Dili usab gikuhaan ang Banal nga Amahan sa gasa sa pagtambal sa mga sakit. Usa ka babaye nga nag-antos sa kasakit sa ngipon ang miadto kaniya ug nangayo sa balaan nga tambalan siya. Miingon siya kaniya:

'Makasasala ug mapukan kami nga mga tawo, ug dili ka namo mapanul-an gawas kon ang Dios mismo magmaloloy-on kanimo.'

Ug uban niining mga pulong, misulod si Niphon sa simbahan, nag-ampo, ug, pagkuha og lana gikan sa lampara sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, gihiusan niya ang nawong sa pasyente sa tibuok hubag – ug sa diha-diha dayon mihunong ang kasakit; pagkahuman nakab-ot og kaayohan, nilakaw ang babaye, samtang naghimaya sa Dios. Gipang-ayo usab niya ang laing babaye, nga kaniadto nagdala kaniya og pagkaon, sa dihang masakiton na siya ug hapit na mamatay; giayo niya siya pinaagi sa pag-ampo, ug nakabawi siya. Pinaagi sa iyang clairvoyant nga mga mata, makita niya ang mga kalag sa tawo samtang kini mobiya sa lawas. Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo siya sa Simbahan ni Santa Anastasia, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nakita niya nga nabuksan ang langit ug daghang mga anghel, ang uban niini nag-anaog paingon sa yuta, samtang ang uban misaka, nagdala sa mga kalag sa tawo paingon sa langit. Ug tan-awa, nakakita siya og duha ka anghel nga nag-alsa, nagbitbit og kalag. Ug sa dihang naduol sila sa puwesto sa mga manininggil og buhis, ang mga manininggil og buhis nga gipuy-an sa demonyo migawas ug nasuko nga miingon:

'Mao kana among kalag; giunsa ninyo pagdala niini nga milabay kanamo?'

Mitubag ang mga anghel:

'Unsa nga marka ang naa ninyo niini nga nagpaila nga kini kaninyo?'

Miingon ang mga demonyo:

'Gihugawan niya ang iyang kaugalingon sa mga sala hangtod sa iyang kamatayon, dili lang natural nga mga sala, apan pati na ang dili natural; gawas pa niana, gisaway niya ang iyang silingan, ug namatay nga walay paghinulsol. Unsa may inyong ikasulti ana?'

'Dili kami motoo,' tubag sa mga Anghel, 'ikaw man o ang imong amahan nga si Satanas, hangtud nga makigsabot kami sa Bantay nga Anghel niining kalag.'

Sa dihang gipangutana siya, miingon siya:

'Tinuod nga dakog sala ning kalag, apan sa dihang masakiton na siya, misugod siya og sangpit ug pag-ikumpisal sa iyang mga sala sa Dios; ug kung gipasaylo siya sa Dios, Siya ang nakahibalo ngano: Kay Anaa Siya'y gahum. Himaya sa Iyang matarong nga paghukom!'

Unya ang mga Anghel, pagkahuman nilang napahiya ang mga demonyo, misulod sa ganghaan sa langit uban sa kalag.

Unya nakita sa bulahan nga nagbitbit ang mga Anghel og laing kalag, samtang ang mga demonyo midali-dali pag-atubang kanila, nga nagasinggit:

'Unsa man inyong gibuhat, nagdala og mga kalag nga wala ninyo mailhi, sama sa pananglitan kining usa—gahaman, mapanghimalauton, ug tulisan!'

Mitubag ang mga Anghel:

'Nasayud kami pag-ayo nga, bisan pa nga gibuhat niya kining tanan, naghilak siya ug nagminhon, nag-angkon sa iyang mga sala ug naghatag og limos; tungod niini, gipasaylo siya sa Dios.'

Ang mga demonyo, bisan pa, misugod sa pagsulti:

'Kung bisan kining kalag takus sa kaluoy sa Dios, padayon ug kuhaa ninyo ang tanang makasasala sa tibuok kalibutan! Ngano pa man nga magpaningkamot pa kami!'

Mitubag ang mga Anghel:

'Ang tanang makasasala nga mag-angkon sa ilang mga sala uban sa pagpaubos ug mga luha makadawat sa pasaylo pinaagi sa kaluoy sa Dios, apan kadtong mamatay nga walay paghinulsol pagahukman sa Dios.'

Sa pagkapahiya sa dautang mga espiritu, milabay ang mga Anghel. Nakita usab sa santo ang kalag sa usa ka tawo nga mahigugmaon sa Diyos nga gidala palayo—usa ka putli ug maloloy-on nga tawo nga nahigugma sa tanan; ang mga demonyo, sa ilang pagtan-aw kaniya gikan sa gilay-on, nagngurog sa ilang mga ngipon, samtang ang mga Anghel sa Diyos migawas aron masugat siya gikan sa ganghaan sa langit ug gidawat ang maong kalag sa ingon niini nga paagi.

'Gloria kanimo, Kristo among Dios, nga wala Nimo siya biyai sa kamot sa kaaway, kondili giluwas Nimo siya gikan sa kalawoman sa impyerno.'

Paglabay sa pipila ka panahon, nakita sa bulahan nga si Niphon ang mga demonyo nga nagadani og usa ka kalag paingon sa impyerno. Kini mao ang kalag sa usa ka sulugoon nga gipagutom ug gibunalan sa iyang agalon; tungod kay wala na niya ikapugos ang ingon nga pag-antos, ug sa pagdani sa yawa, mikuha siya og pisi ug nagbitay sa iyang kaugalingon. Ang iyang guardian angel, sa samang higayon, naglakaw sa gilay-on sa luyo, nga nagahilak sa kapait, samtang ang mga demonyo nagalipay. Ang nagahilak nga anghel gisugo sa Dios nga moadto sa siyudad sa Roma ug bantayan ang usa ka bag-ong natawo nga bata nga gibunyagan didto niadtong takna. Nakita usab sa Reverendo ang lain nga kalag nga gidala sa hangin sa mga anghel, samtang daghang mga demonyo ang migawas aron atubangon sila; Wala pa gani sila nakaabot sa ika-upat nga estasyon sa panaw sa kalag sa dihang gikuha sa mga demonyo ang maong kalag gikan sa kamot sa mga balaang anghel ug gilabay kini sa kalawoman uban sa pagdumot. Kini mao ang kalag sa usa ka klerigo gikan sa Simbahan ni San Eleutherius; kining klerigo kanunay nga nagpukaw sa kasuko sa Dios pinaagi sa pakighilawas, salamangka ug pagpangawat, ug namatay siya kalit nga walay paghinulsol, sa kalipay sa mga demonyo.

Ang Reverendo nagtukod og simbahan sa Constantinople nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; nagpuyo siya didto ug nakapabalhin sa daghang dili motuo ngadto sa Kristohanong pagtuo. Dili mapailub-an sa yawa nga nakapahawa si Niphon sa daghan gikan sa mga tukso sa demonyo, ug miadto siya kaniya uban sa kadaghanan sa mga demonyo, nga mga usa ka libo ang ihap; ilang giatake ang santo sa gabii ug naningkamot nga pag-antoson siya; ang tibuok niyang puloy-anan napuno sa mga demonyo. Apan gisaway niya sila pinaagi sa gahum sa Krus ug, uban sa tabang sa Diyos ug sa tabang sa usa ka balaan nga anghel, gidakop niya sila usa-usa, gipukpok ang matag-usa sa libo ka beses hangtod nanumpa sila nga dili na mosuod bisan sa dapit diin gisulti ang ngalan ni Niphon.

Samtang nakig-istorya siya sa usa ka adlaw sa mga igsoon mahitungod sa kaayohan sa kalag, nahinumdom si Niphon sa mosunod.

'Aduna,' iyang gisaysay, 'dinhi sa dakbayan, usa ka ulipon nga iya sa usa ka tawo nga halangdon ang pagkatawo, nga ginganlan Basil, usa ka mananahi ang propesyon, dautan ang kinaiya, bastos ang baba, dili masunuron ug usa ka payaso; iyang gigahin ang tanan niyang oras sa mga dula ug sa unodnong, hugaw nga mga sala uban sa mga manlilipong, ug wala magtagad sa mga pahimangno sa iyang agalon. Apan, pinaagi sa katingalahang pagdumala sa maloloy-on nga Ginoo, siya naluwas sa ingon niini nga paagi: pinaagi sa pagtugot sa Dios, isip silot sa mga sala sa mga tawo, usa ka dakong gutom ang miabot sa yuta, ug ang mga agalon misugod sa

pagpahawa sa ilang mga ulipon tungod sa kakulang sa pagkaon; ingon usab gipahawa siya sa agalon ni Vasily. Mibiya si Basil ug sa unang adlaw pa lang, gibaligya niya ang iyang sinina aron makapalit og pagkaon; pagkahuman, nagsugod siya sa paglibot nga hubad ug nangayo og limos, apan tingtugnaw niadto, ug nabugnaw kaayo siya ug nangurog sa katugnaw. Sa katapusan, tungod sa kakapoy, natulog siya sa kadalanan; pagkahuman sa pipila ka panahon, nagsugod og pagkabulok ang iyang mga tudlo sa tiil, ug unya ang iyang mga tiil mismo. Gidala ni Vasily ang tanan, giisip kini nga silot sa iyang mga sala, ug wala siyay lain gisulti gawas sa: 'Kahimaya sa Dios sa tanan!' Busa nagpabilin siya didto sa kadalanan sulod sa duha ka bulan, walay puloy-anan, naghilak ug nag-aga tungod sa iyang mga sala. Sa dihang swerte lang, usa ka debotong Kristohanon nga si Nikifor ang naglakaw sa maong dalan. Pagkita niya kang Vasily nga nag-antos, gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga dalhon siya sa iyang balay, diin gihatagan niya siya og mahigugmaong pag-amuma, gihimoan siya og higdaanan sa iyang kaugalingong mga kamot, ug gipakaon siya. Duha ka semana pagkahuman, sa usa ka Sabado, ang masakiton nga si Vasily misugod og sulti:

'Nalipay kaayo ko sa inyong pag-abot, balaang mga anghel; pahulay lang kamo og gamay, unya adto na kita.'

Apan miingon sila:

'Dili, dali kamo, kay ang Ginoo nagtawag kanimo.'

'Paghulat pa og gamay,' tubag ni Basil, 'hangtud mabayran nako ang akong utang. Nanghulam ko og napulo ka sinsilyo nga tanso gikan sa usa sa akong higala ug wala pa nako nabayri; basi pugngan ko sa yawa sa hangin tungod niini.'

Ug naghulat ang mga Anghel hangtud nga nakatigom si Basil sa napulo ka sinsilyo nga tanso ug gipadala kini ngadto sa iyang utang; ug unya iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios.

'Nakita ninyo, mga anak,' matapos ni Nifont, 'mao kana ang mga paagi sa Dios, ug kung giunsa Niya, sumala sa Iyang kaugalingong kabubut-on, pagluwas sa makasasala.'

Usa ka adlaw, ang bulahan miabut uban sa iyang disipulo aron mag-ampo sa simbahan nga tupad sa gitawag nga Palasyo ni Aponius, diin ang santo nagselebrar sa Banal nga Misa; ug unya nabuksan ang espirituhanong mga mata sa santo, ug nakita niya ang kalayo nga nanaog gikan sa langit ug nagtabon sa halaran ug sa obispo; Samtang ginaawit ang 'Balaan, Balaan, Balaan', mipakita ang upat ka anghel ug misalmot sa pag-awit uban sa mga koro. Ug sa pagbasa sa Epistola, nakita niya si San Pablo nga Apostol nga nagtan-aw sa magbabasa gikan sa luyo; ug sa pagsugod nila sa pagbasa sa Ebanghelyo, misaka ang mga pulong paingon sa langit sama sa mga suga. Sa pagpresentar sa mga halad, nabahin ang tabing sa simbahan ug nabuksan ang langit, ug usa ka katingalahang humot ang nabati; unya ang mga anghel misugod sa pag-anaog, nga nag-awit: 'Gloria sa Kristo nga Dios!' Gidala nila ang usa ka gwapong batan-on, gibutang siya sa ibabaw sa usa ka diskus[158] , ug sila mismo naglibot sa trono ug nag-alagad sa balaan nga mga halad, samtang duha ka Serapim ug duha ka Kerubim, nga naglutaw sa ibabaw sa iyang ulo, gitabonan siya sa ilang mga pako. Sa pag-abot sa panahon sa pagkonsagrasyon sa mga halad ug sa pagsaulog sa makahadlok nga sakramento, usa sa labing masidlak nga mga anghel ang miabante, mikuha og kutsilyo, ug gipatay ang batan-on; gitugotan niya nga modagayday ang dugo ngadto sa balaang kalis ug, pagkahuman ibutang ang batan-on sa diskus, mibalik siya nga matinahuron sa iyang puwesto. Unya nagsugod ang pagdawat sa Banal nga mga Misteryo, ug nakita sa bulahan nga ang uban nga nagdawat sa Komunyon hayag kaayo ang nawong sama sa adlaw, samtang ang uban ngitngit ug malungkot, sama sa nawong sa mga Etiopyan. Ang mga Anghel nga nagbarog didto nagtan-aw samtang ang matag tawo nagduol, ug gikoronahan nila ang mga angay modawat sa Komunyon, samtang naglikay sa mga dili angay ug nagpakita og pagdumot kanila. Sa katapusan sa balaang serbisyo, iyang nakita nga kalit nga nabalik sa hingpit ang batan-on –

---

[158] Ang diskos (Griyego para sa 'sanga' o 'plato') mao ang sanga diin gibutang ang Kordero, nga mao ang bahin sa prosphora nga, atol sa Liturhiya, pinaagi sa pag-awhag sa Balaang Espiritu, nabag-o ngadto sa tinuod nga Lawas ni Kristo. Sa panahon sa Proskomedia, sa dihang kuhaon ang Karnero gikan sa prosphora ug ibutang sa diskos, ginahinumduman ang Pagkahimugso sa Ginoo, ug ang diskos nagsimbolo sa sabnita diin gibutang ang bata nga si Jesus. Tungod niini, usahay ginalarawan ang diskos uban ang bata nga Dios-tawo nga nagahigda sa sabnita. Sa samang higayon, bisan pa, atol sa Proskomedia, sa dihang giluk-an ang Kordero sa diskos ug ang mga halad gibalhin gikan sa halaran paingon sa trono, ginahinumduman ang pag-antos sa Ginoo sa krus, ang Iyang kamatayon ug ang Iyang paglubong, ug ang diskos nagsimbolo sa Golgota ug sa lubnganan sa Manluluwas.

sa mga bukton sa mga Anghel – ug misaka sa langit. Ang Reverendo mismo sa ulahi nagsaysay niini sa iyang disipulo, nga nagtala niini alang sa kaayohan sa kadaghanan.

Sa usa ka higayon, samtang ang santo naglakaw paingon sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga siya mismo ang nagtukod, nakakita siya og usa ka Etiyopyan nga naglakaw sa dalan, nga nagpakita og dakong kasubo; kini usa ka prinsipe sa mga demonyo, ug gisundan siya sa ubang mga demonyo. Sa dihang miduol sila ug nakadungog sa pag-awit sa simbahan, ang gagmay nga mga demonyo misugod sa pagsaway sa ilang prinsipe, nga nagaingon:

'Tan-awa kung giunsa paghimaya sa ngalan ni Jesus sa mga kaniadto atong gipailalom sa atong gahum – diin na kaha ang atong kusog? Napildi na kini, ug ang atong gingharian guba na.' Busa ginsulto sa mga demonyo ang ilang prinsipe, apan miingon siya kanila:

'Ayaw pagmasubo, ayaw pag-undang sa kaisog; sa dili madugay, akong pasikop ang mga Kristohanon kang Jesus ug kami na ang ilang dayegon.'

Naglakaw sila og gamay ug nakasugat og traynta ka lalaki; ang prinsipe sa mga demonyo miduol sa usa kanila ug mihisgot sa iyang dalunggan – ug nabulag ang hunahuna sa lalaki; misugod siya og sulti og mga bastos, nagkatawa ug nag-awit og walay hiya nga mga kanta. Unya nakasugat sila og usa ka musikero nga naglakaw, nagpatugtog sa iyang instrumento. Nakita sa Balaan nga usa ka Etiyopiyano gitali sila tanan sa usa ka pisi ug gihila sila sa likod sa musikero, ug misunod sila kaniya nga nagasayaw; usa ka dakong grupo ang misalmot kanila, ug nagpadayon sila sa ilang pagbiyahe – nagasayaw ug nagakanta og malalas nga mga kanta: kay gihila sila sa mga demonyo, nga nakuha sila sa kasingkasing. Usa ka adunahan nga tawo, nga nagtan-aw gikan sa iyang balay, naghatag sa musikero og usa ka sinsilyo nga tanso aron mosayaw sila sa iyang atubangan. Sa dihang gibutang sa musikero ang sinsilyo sa iyang bulsa, gikuha kini sa mga demonyo ug gipadala nila kini sa impyerno ngadto sa ilang amahan nga si Satanas, nga nag-ingon kaniya:

'Maglipay ka, among amahan! Si Alazion, among prinsipe, mao ang nagpadala kanimo og halad nga gidala sa among mga kaaway—ang mga Kristohanon—nga naghatag og mga sinsilyo nga tanso alang sa among pasundayag.'

Gidawat kini ni Satanas, nalipay siya ug miingon:

'Paningkamoti ninyo, akong mga anak, nga madugangan ang among halad, ug daoga ang mga Kristohanon.'

Ug dayon gibalik niya ang sensilyo sa bulsa sa musikero. Apan si Bulahan Niphon, sa pagkakita niini sa iyang espirituhanong mga mata, miingon uban sa kasubo:

'Kahilak sa mga naghalad og sakripisyo sa mga demonyo pinaagi sa mga dula!'

Ug iyang gi-amuma ang iyang mga tigpaminaw nga mag-amping batok sa dautan ug dili hapsay nga mga dula, kay kini gikan sa yawa. Sa usa ka higayon, pagkahuman sa pag-ampo, ang santo naa sa espirituhanong ekstasi ug nakakita og usa ka halapad nga kapatagan, nga pantay ang gitas-on ug gilapdon, diin nagtindog ang daghang mga Etiyopiyano, gibahin sa mga rehimen; adunay tulo ka gatus ug unom ka pulo ka rehimen tanan – nga katumbas sa gidaghanon sa grabeng mga sala. Usa ka Etiyopyan, ang labing itom sa tanan, nag-ihap sa mga mandirigma ug naghan-ay sa mga rehimen sama sa usa ka gubat, ug miingon siya:

'Tan-awa ako ug ayaw kahadlok sa bisan unsa: ang akong gahum uban kaninyo!'

Daghang mga demonyo ang nagdala og daghang lain-laing armas ug gipangbahin-bahin kini sa mga rehimento. Unya gihatagan sa yawa ang matag rehimento og gahum sa salamangka ug pangkukulam, ug gipadala sila sa tibuok kalibutan batok sa Simbahan ni Kristo. Samtang nagtan-aw niini si bulahang Niphon, kalit siyang nakadungog og tingog:

'Lingi, Niphon, paingon sa sidlakan ug tan-awa.'

Mituyok siya ug nakakita og usa ka kapatagan, putli ug matahum kaayo tan-awon, ug niini nagtindog ang dili masukod nga kadaghanon—mas daghan pa kaysa mga Etiyopiyano—gatusan ka libo ka mga mandirigma nga nagsul-ob og puti nga bisti, tanan armado sama sa usa ka gubat. Unya usa ka lalaki ang mitungha, mas hayag pa kaysa adlaw, ug miingon:

'Mao kini ang sugo sa Ginoo sa mga Hukbo: adtoa ang tibuok kalibutan, tabangi ang mga Kristohanon ug panalipdi ang ilang kinabuhi.'

Sa pagkakita niini, gipadayeg sa Reverendo nga Amahan ang Dios, nga motabang sa Iyang Simbahan.

Si Reberendo Niphon hapit na moabot sa katigulangon. Miabot na ang panahon aron siya madawat sa opisyo sa pagka-obispo, nga gipadayag sa Ginoo kaniya pinaagi sa mosunod nga panan-awon. Nakita niya ang usa ka uma nga puno sa daghang mga karnero, apan wala kini magbalantay. Naghunahuna ang bulahan:

'Sigurado ba nga kining mga karnero, nga walay magbalantay, dili mahadlok sa lobo?' Sa diha-diha dayon, usa ka tawo nga nagpakita nga balaan, nga susama sa Balaang Apostol Pablo, mitungha ug miingon:

'Ngano man nga nagatindog ka lang diha, nagtutok sa mga karnero sa hari? Ngano man nga wala ka mag-atiman kanila?'

Mitubag ang bulahan nga si Niphon:

'Unsaon nako pag-atiman sa mga karnero sa hari? Dili ko pamilyar niini nga buluhaton ug huyang kaayo ko.'

Ug ang tawo nga mitungha miingon:

'Gisugo ka sa Hari nga mag-atiman kanila sa mubo nga panahon; pagkahuman, sa diha nga makapahulay ka na, makadawat ka og dakong ganti.'

Ug uban niining mga pulong, gihatagan siya og tungkod, gisalig kaniya ang mga karnero ug ang bakod, ug nilakaw siya. Pagmata, ang bulahan naghunahuna: 'Unsa kaha kini nga pasabot?' – ug nasabtan niya nga ang tawo nga nagpakita kaniya mao ang balaang Apostol Pablo, ang mga karnero mao ang mga tawo, ug ang kulungan mao ang Simbahan; nahadlok kaayo siya, basi himuon siyang obispo sa hariang siyudad sa[159] . Ug si Niphon miingon sa iyang kaugalingon: 'Dili ba ko nangayo sa Diyos nga dili unta ko magdumala sa bisan kinsa? Ug karon Iya kong ihatagan og awtoridad! Buhaton ko sama sa gibuhat sa propeta Jonas (Jonas 2), ug molayas ko gikan dinhi!' Gidala niya ang iyang disipulo, mibiya sa iyang selda ug misakay sa barko. Sa hinay nga hangin, dali ra nakaabot ang barko sa Alexandria, diin si Alexander[160] mao ang patriyarka niadto, nga nagdumala sa Simbahan human kang Pedro, nga nag-antos alang kang Kristo ubos ni Diocletian. Niadtong adlaw mismo, miabot ang mga lumolupyo sa siyudad sa Constance, gikan sa isla sa Cyprus, ug nangayo kang Patriarka Alexander nga magtudlo kanila og usa ka obispo, bisan kinsa nga iyang giisip nga takus, alang sa ilang magbalantay, usa ka tawo nga ginganlan og Christopher—usa ka balaan ug respetadong tawo—nga namatay na. Miingon ang Patriarka kanila:

'Pagpaabot lang og pila ka gutlo, hangtod ipakita sa Dios kanako ang ingon nga tawo.'

Ug niadtong gabii mismo, nakakita ang Patriarka sa Balaang Apostol Pablo, nga nangutana kaniya:

'Kinsa ang imong itudlo nga obispo sa siyudad sa Constance?'

Mitubag ang Patriarka:

'Wala ko kahibalo: bisan kinsa ang pilion sa Dios.'

Miingon ang pagpakita:

'Ipakita sa Diyos kanimo ang usa ka angay nga kandidato; anaa lang sa simbahan ugma uban sa tibuok klero ug tan-awa ang mosulod: ug kinsa man ang imong makita nga susama kanako sa tanang paagi, kaniya nimo itugyan ang kawan.'

Sa sunod buntag, ang Patriyarka naglingkod sa simbahan, nagbantay aron makita kung kinsa sa mga mosulod ang susama sa bisita. Si Niphon, bisan pa, nga wala'y nahibaloan bahin niini, miadto sa simbahan ug miingon sa iyang disipulo sa dalan:

'Nabati nako ang sagol nga kasubo ug kalipay sa akong kasingkasing: naghunahuna ko kung basin adunay mahitabo kanato!'

Ug uban niining mga pulonga, misulod siya sa simbahan. Pagkakita kaniya, miingon ang patriyarka sa iyang arkidiakano:

'Tan-awa, Athanasius, dili ba susama ang nawong niining tawo sa hulagway ni San Pablo nga Apostol?'

'Oo, Amahan,' tubag sa arkidiakono, 'tinuod gayud kana, ug siya angay nga magbalantay sa Simbahan ni Kristo: Nakita nako nga usa ka Anghel sa Dios naglakaw uban kaniya ug nakig-istorya kaniya; labaw pa, makita ang usa ka korona nga hinimo sa bililhon nga mga bato sa iyang ulo.'

Unya gitawag sa Patriarka ang santo, gipangumusta siya, ug naglingkod sila. Miingon ang arkidiakono kang Niphon nga nagngisi:

---

[159] Mao kana, sa Constantinople.

[160] Si Santo Alexander mao ang Patriarka sa Alexandria gikan sa 312 hangtod 326; ang iyang pista gisaulog matag ika-29 sa Mayo.

'Ngano man ka nilayas, Amahan? Niabot ka karon dinhi batok sa imong kabubut-on.'

Sa dihang nasabtan sa balaan unsay mahitabo kaniya, miingon siya uban sa usa ka paghuyop:

'Lagmit ko! Usa ko ka makasasala ug dili takos modawat og ingon ana nga awtoridad!'

Mitubag ang Patriarka:

'Oh, unta ingon ana ka dili takus!'

Ug sa niining mga pulong mibangon siya, ug gisugdan ang Banal nga Liturhiya, ug giordinar ang Kagalang-galang Niphon sa ranggo nga klerigo; unya, sa paglabay sa pipila ka adlaw, giordinar siya nga diakono ug pari; ug pagkahuman gipataas siya sa opisina sa pagka-obispo, sa kalipay sa tanan sa pagbaton og ingon nga magbalantay, nga gipadala sa Dios. Pagkahuman sa iyang konsagrasyon isip obispo, nagpabilin si Niphon sa Alexandria sulod sa tulo ka adlaw, nakig-istorya sa mga balaan nga tawo nga naa didto. Pagkahuman niini, gipadala sa Patriarka si Niphon sa iyang diyosesis, kauban ang iyang arkidiakono ug uban pang mga balaan nga tawo isip timailhan sa dungog. Miabot sila sa siyudad sa Constance sa Cyprus niadtong ika-4 sa Septyembre; human salihan kaniya ang kawan, mibalik ang mga sugo sa Alexandria, nga naghimaya sa Dios. Ang balaan nga tawo sa Dios, si Niphon, masigasig nga gipang-amuma ang kawan ni Cristo ug gitagad ang kaluwasan sa mga matinud-anon. Siya usa ka amahan sa mga ulila ug mga balo, usa ka mananambal nga mitambal sa mga masakiton nga walay bayad, ug usa ka mananabang sa mga huyang; labaw pa, naghimo siya og daghang mga milagro, nga daghan kaayo aron isaysay tanan, ug tungod niini, siya gihigugma ug gihatagan og dakong dungog sa tanan. Samtang nag-atiman siya sa iyang kawan nga walay hunong, nakakita siya sa usa ka taas nga Etiyopyan, nga nagsandig sa iyang tungkod, naglakaw paingon sa siyudad nga daw masulob-on, ug kanunay nga nagapahulay sa dalan. Nakasabot ang santo nga kini mao ang yawa ug misinggit kaniya.

'Nagaingon ko kanimo, ikaw nga salbahis, ngano ug giunsa nimo pagdangop diri?'

Ang Etiyopiyano mitutok kaniya nga puno sa kasuko, mura'g gusto niya siyang kan-on, ug miingon:

'Nadungog nako nga naa ka dinhi, ug miabot ko aron paglapukan ka ug ang imong mga karnero.'

Apan miingon kaniya ang santo:

'Ikaw salbahis! Ikaw mismo gipisil na, apan gusto pa man nimo nga pisilon ko? Nakita nako kung giunsa ka gisukol sa usa ka asketiko, ug napul-an ang traynta sa imong mga demonyo sa ilang pakigbisog kaniya; kinsa bay dili motawa sa imong kahuyang!'

'Ayaw pagkahibulong niini,' miingon ang yawa, 'kung naa pa nako ang akong kaniadto nga kusog, dili ko maglisod sa paglaglag kanimo, apan sukad nga gilansang si Jesus sa krus, tinuod nga huyang na gayud ko.'

Mitubag ang santo:

'Ug karon, kon mag-ampo ko sa akong Kristo, unsa kaha ang mahitabo kanimo, ikaw nga walay hiya?'

'Nasayud ko,' tubag sa yawa, 'nga daghan ka'g mahimo, apan ayaw ko pagdaot; mobiya ko sa imong siyudad ug dili na gayud ko mobalik pa.'

Sa pagkakita niini, ang santo nagpasalamat sa Dios nga nagpanalipod kaniya ug nagbantay sa Iyang panon gikan sa dautang yawa.

Pagkahuman sa mubo nga panahon sa pagdumala sa Simbahan ni Kristo, naduol na ang panahon sa kamatayon ni San Niphon, nga iyang nahibal-an daan tulo ka adlaw sa wala pa kini mahitabo. Unya miabot kaniya ang bantugang Atanasio; kaniadto siya usa ka arkidiakono, ug sa ulahi, pagkahuman sa kamatayon ni Alejandro, gidumala niya ang Simbahan sa Alexandria[161] . Siya gipahimangnoan sa Dios sa umaabot nga pagpanaw ni Niphon, busa miadto siya uban sa tibuok niyang klero aron magpaalam sa balaan sa Dios sa katapusang higayon. Si Niphon, sa dihang nakita niya si Atanasio, nangutana kaniya:

'Ngano man nga nagpaningkamot ka pa, bulahan nga Amahan, sa pag-anhi kanako, usa ka makasasala nga tawo?'

[161] Si San Atanasio ang Dako nahimong Patriarka sa Alexandria sukad pa niadtong 326; kining bantugang santo usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya batok sa mga Arianong erehe. Nabilin kang San Atanasio ang daghang mga sinulat, nga nagbarug isip usa ka malungtaron nga monumento sa dili mapukan nga Ortodoksiya bisan pa sa bisan unsang mga kaaway. Namatay siya niadtong 373. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada 18 sa Enero.

'Nakat-on ko,' tubag ni Athanasius, 'nga ugma mobiyahe ka paingon sa langitnong Herusalem, ug mianha ko aron makig-istorya kanimo. Palihug hinumdumi ako sa atubangan sa trono sa Dios, aron ako usab makadawat og kaluoy gikan sa Ginoo.'

'Ug ikaw usab, Amahan,' miingon ang santo, 'sa diha nga imo nga pagaselebrar ang Banal nga Misa, hinumdumi ang akong pagka-ubos.'

Niadtong gabii mismo, si Santo Niphon nangamuyo og dugay alang sa iyang kaugalingon ug alang sa iyang kawan. Ug ang Anghel sa Ginoo mipakita kaniya, nagdala og kahupayan ug balita nga ang walay katapusang pahulay giandam na alang kaniya. Sa panahon sa mga buntag nga himno, nagsugod siya og grabe nga pag-antos tungod sa pisikal nga sakit, busa miingon siya sa iyang disipulo:

'Anak ko, tabuni ako og banig sa yuta.'

Ug sa dihang natuman sa disipulo ang iyang sugo, mihigda si Niphon niini, nga grabe kaayo ang sakit. Sa pagsubang sa adlaw, miabot kaniya si Athanasius nga Dako, ug sa dihang mipahimutang siya tupad kaniya, nangutana:

'Amahan, adunay ba'y kapuslanan sa tawo sa pagkasakit, o wala?'

Mitubag ang santo:

'Sama sa bulawan, kon limpyohan sa kalayo, matangtang ang hugaw niini, ingon usab ang tawo, pinaagi sa sakit, nagalimpyo sa iyang kaugalingon gikan sa iyang mga sala.'

Unya, pagkahuman sa mubo nga kahilom, siya mihilak; unya mipahiyom siya, ug misidlak ang iyang nawong, ug miingon siya:

'Gidayeg ko kamo, balaang mga Anghel!'

Paglabay sa pipila ka gutlo, miingon siya:

'Maglipay kamo, balaang mga martir!' Ug mas misidlak pa gayud ang iyang nawong. Paglabay sa pipila ka gutlo, iyang gidugang:

'Kaayo nga grasya kaninyo, mga bulahan nga propeta!'

Unya nabuksan ang espirituhanong mga mata ni San Atanasio, ug nakita niya nga ang bulahan gisal-ut sa tanang ranggo sa mga santo, tagsa-tagsa. Unya miingon si Niphon nga malipayon:

'Gidayeg ko kamo, mga pari, mga reverendo nga amahan ug tanang mga santo!' – ug mihilom siya. Pagkahuman sa mubo nga panahon, mitawag siya:

'Maglipay ka, O Nalipay, akong masidlak nga kahayag, akong tig-tabang ug akong kusog; gidayeg ko Ikaw, O Maayo, kay nahinumdom ko sa Imong kaluoy ug grasya!'

Pagkahuman niini, mitahimik siya, ug ang iyang nawong misidlak sama sa adlaw, nga ang tanan nga naa didto napuno sa kahadlok sa Ginoo. Nakaplagan ang humot nga baho, ug sa dili madugay nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagtawag kaniya sa walay katapusang pahulay. Busa iyang gisumite ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa mga kamot sa Dios niadtong ika-23 ka adlaw sa Disyembre. Adunay paghilak ug mapait nga pag-aga sa tibuok siyudad, ug si Santo Niphon gilubong uban sa dungog sa dakong Simbahan sa mga Balaang Apostoles, nga naghimaya sa Usa nga maloloy-on sa mga makasasala, katingalahan sa taliwala sa mga balaan, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Ang Pag-antos sa Napulo ka Balaang Martir sa Crete

Gisaulog sa ika-23 sa Disyembre

Si Decius, ang Emperador Romano, mitudlo kang Decius—nga pareho og ngalan kaniya—isip gobernador sa isla sa Crete[162] ; kining si Decius susama sa iyang emperador sa kalupigan, pagpanakit ug pagpanlutos sa mga Kristohanon. Pag-abot niya sa isla sa Crete, gisugo dayon ni Decius nga pangitaon ang tanang nagtuo kang Kristo

[162] Ang isla sa Crete (nga nailhan usab nga Candia) nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo. Tungod sa kadako ug pagkamabungahon niini, kaniadto kini nailhan nga 'reyna sa mga isla' sa Mediterraneo. Nagsugod dinhi ang Kristiyanismo sukad pa sa panahon sa mga Apostoles; ang pundasyon niini gibutang sa mga nakakita mismo sa pag-anhi sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, kay naa ang mga taga-Creta sa maong hitabo (Buhat 2:11). Sunod kini natukod ug napalapdan dinhi ni Apostol Pablo

ug dad-on sa iyang atubangan aron tortyuron. Busa gisugdan nila ang pagdala sa iyang atubangan sa mga Kristohanon nga lig-on sa ilang pagtuo ug, human sa daghang pagpanakit ug pag-antos, gipatay sila sa nagkalain-laing paagi. Niadtong panahona, napulo ka labing himayaong mga lalaki ang gidakop ug gidala sa atubangan sa tortyurista. Sila mga lumad sa lain-laing mga lungsod: gikan sa lungsod sa Gorgis[163] – si Theodulus, Saturninus, Euphorus, Gelasius ug Eunician; gikan sa Chios – si Zoticus; gikan sa Epinea – si Pompeius ug Agathopus; gikan sa Kidonia – si Basilides; gikan sa Heraclea – si Evarestus[164] ; apan silang tanan naningkamot alang sa walay katapusang langitnong kalipay. Miapil sila sa atubangan sa ilang magpapasakit – ug unsa kaha ka mapangahas ang ilang mga pulong, unsa kaha ka dako ang ilang kaisog, unsa kaha ka daghan nga pag-antos ang ilang gisagubang, unsa kaha ka grabe nga kasakit ang ilang napildi pinaagi sa ilang pagkamapailubon! Gipalo sila, gipangtortyur, gihulbot sa yuta, gibato, gipangatawa ug gisibogan; busa, sulod sa traynta ka adlaw, gisagubang nila ang tanang matang sa pag-abusar. Gikatakda ang paglitis sa Disyembre 28, ug sa dihang mipahimutang ang gobernador sa iyang lingkoranan, gidala sa iyang atubangan ang mga martir, puno sa kaisog ug pagkamakaisog, alang sa ilang katapusang paghukom. Ang gobernador, sa kalagot sa kasuko, nangandoy nga laglagon ang mga balaan nga martir sa iyang malupit nga mga kamot, samtang sila andam nga mag-antos hangtod sa ilang katapusang gininhawa. Sa kalagot, gitutokan sila sa makapatay nga gobernador ug miingon:

'Unsa kaha kamo ka buang, kay wala kamo natun-an sa kinaadman o sa panahon unsay maayo?'

Unya, daw nahadlok na sila kaniya tungod sa iyang kasuko, iyang gidugang:

'Maghalad kamo; kung dili, dili na ko mosulti pa kaninyo, ug inyong masayran unsa si Decius, ang usa nga dili ninyo gusto mosunod!'

Niini mitubag ang mga martir:

'Hegemon! Dugay na namo nga gipakita kanimo, sa pulong ug sa buhat, nga dili kami maghalad og sakripisyo sa mga dios, ug dili usab kami mosugot sa imong sugo.'

Giputol sila sa gobernador ug miingon:

'Busa wala gyud mo maghunahuna sa mga pag-antos nga nagpaabot kaninyo, kamo nga mga walay Diyos?'

'Dili gyud kami mahadlok sa pag-antos,' tubag sa mga balaan, 'sa tinuod, mapasalamaton pa gani kami kanimo sa pagpangandam alang kanamo og ingon nga espirituhanong kombiyerto—ang pag-antos alang kang Kristo—ug sa paghalad niini kanamo.'

Miingon ang gobernador:

'Dili kini mahitabo: mailhan ninyo ang gahum sa mga dagkong dios nga inyong walay-hiya nga ginasal-ot, nga walay pagbati sa kaulaw sa atubangan sa daghang maalamon nga ania dinhi, nga nagpasidungog sa labaw sa mga dios, si Dia, ingon man usab si Hera, Rhea ug ang uban pa[165] ; karon pasailan kamo sa ingon nga mga pag-antos nga dili lang mawala ang inyong kaisog, kondili ang uban nga sama kaninyo—ang mga mapanghimagsik, kon aduna man gani—mahadlok.

Sa niini, mitubag pag-usab ang mga tawo nga lig-on ang espiritu:

Ayaw kami paghisguti, Hegemon, bahin kang Diya ug sa iyang inahan Rhea! Dili na kini bag-o kanamo: nasayud kami, tungod kay nadungog namo gikan sa among mga amahan, ang iyang gigikanan, kinabuhi, ug kinaiya. Sobra siya ka walay pagpugong ug daotan nga nakighilawas dili lang sa mga babaye kondili pati sa mga lalaki; pinaagi sa salamangka ug mga limbong sa mahika giusab niya ang iyang tinuod nga porma ug nagpakaaron-ingnon nga lain, tanan alang sa mas dako pang pakighilawas, ug kanunay siyang nagahugaw sa iyang kaugalingon sa mga makauwaw nga binuhatan. Ang uban, nga gipukaw sa parehas nga kahiligon, misundog sa iyang mga makalilisang nga binuhatan – kay unsa pa bay mas sayon sundon kaysa dautan? – gipahayag nila siyang diyos, nagtukod og mga templo, ug nagsugod sa paghalad kaniya og mga sakripisyo, aron ang ilang kaugalingong tinguha daw makapahimuot sa diyos, ug aron ang pakighilawas ug usa ka kinabuhi sa kahilayan dili lang dili ikonsiderar nga makalagot sa Diyos, kondili, kawawa! mailhan nga makapahimuot kaniya.

---

[163] Gortyna, o Gortyn – sa karaang panahon usa ka hinungdanong siyudad sa isla sa Crete, nahimutang sa Suba sa Lefea (karon Ieropotamos). Ang mga ruina sa karaang siyudad nagpabilin hangtod karon.

[164] Ang Kios, Epineus, Kidonia ug Heraclea mao ang nagkalain-laing mga lungsod sa isla sa Crete.

[165] Alang kang Dye o Zeus, Hera ug Rhea, tan-awa ang nota 1, sa p. 989.

Mao kini ang gisulti sa mga balaan sa Dios, samtang ang gobernador napuno sa kasuko, nga nakamatikod nga husto sila; ang katawhan labi pang naglagot, midagsa sa mga martir, ug unta ilang gisi-gisi sila sa ilang kaugalingong mga kamot kon wala si Decius, pinaagi sa iyang tingog ug pag-uyog sa kamot, napahunong ang kagubot ug ang kasaba sa katawhan. Pagpahilom sa tanan, misugod siya sa paghunahuna kung unsang malupit nga kamatayon ang iyang ipahamtang sa mga martir. Ug sa diha-diha dayon, sumala sa sugo sa gobernador, gidakop sa mga tortyurista ang mga santo aron silotan, ug gisugdan sila sa lain-laing mga pag-antos—pareho nga malupit ug makapahugno. Ang usa kanila gisabit ug gipikas-pikas ang unod gamit ang puthaw nga mga kuko: gipunit ang iyang mga litid, ug ang mga piraso sa iyang lawas nahulog sa yuta. Ang uban gibato ug tuslob sa hait nga mga poste sa kilid hangtod sa bukog; alang sa uban pa, ang bug-at nga mga hampak sa tingga nagbungkag sa ilang mga lutahan, nagbungkag ug nagbungkag sa ilang mga bukog. Ang matag-usa gitortyur sa lain-laing paagi. Masakiton pa gani madungog ang ingon ana ka malupit nga mga pag-antos; sama sa dili na ikatugot sa mga maloloy-on nga tawo nga masaksihan kini nga pag-antos, ingon usab makapaguol ang pagkadungog sa detalyadong paghulagway niini. Apan ang mga martir mitugot sa ingon nga mga pag-antos uban sa hingpit nga kalinaw—o, aron mas husto, gidala kini uban sa kalipay—ug sa mga nagtindog sa palibot, daw dili sila ingon nga nag-antos sa sakit k , kondili nagbasol sa kakulang sa ilang mga pag-antos ug naghandum pa gani og mas grabe pa. Nagpundok ang tanan aron tan-awon sila nga daw bag-o ug katingalahang butang – mga magtutuo ug dili magtutuo; ang mga magtutuo, nga nagatago sa ilang pagtuo, midali sa paghanga sa kaisog sa mga nag-antos ug pinaagi niini gipalig-on ang ilang kaugalingong pagtuo, samtang ang mga dili magtutuo nangita sa pagdaot sa paglahutay sa mga balaan ug, samtang nagtutok sa ilang makalilisang nga pag-antos, naglipay sa ilang kasakit. Dili lang sila nagpakita bisan gamayng kalooy, apan gipadasig pa nila ang gobernador ug ang mga mananakit sa mas grabe pang kalupigan. Gidasig sa ilang mga pulong, ang gobernador nagpagawas og mga sugo, ug ang mga mananakit mituman niini, samtang ang mananabwag sa lungsod misinggit:

'Luwas-a ang inyong kaugalingon, mosumite kamo sa inyong mga nakahataas, maghalad kamo og halad sa mga dios.'

Apan taliwala sa ingon ka malupit nga pag-antos, milabaw ang mga martir sa tanan sa ilang kaisog ug pagkamapailubon: ang katawhan, ang mananabtan, ang mga mananakit, ang gobernador mismo, ug labaw sa tanan ang ilang prinsipal—si Satanas ug ang tanan niyang gahum. Ang tanang martir, daw sa usa ka tingog, misinggit:

'Kristohanon kami, sakripisyo ni Kristo, gipatay alang kang Kristo; bisan pa ug kinahanglan pa namo mamatay napulo ka libo ka beses, mamatay kami nga malipayon!'

Sa dihang wala'y pagtagad ang mga balaan nga martir sa tanan nilang pag-antos, si Decius, ang masigasig nga sulugoon ni Satanas, tungod kay nawad-an siya og paglaum nga mapugos sila sa paghalad, gipahayag ang silot sa kamatayon batok kanila. Gidala ang mga santo aron putlon ang ilang mga ulo gamit ang espada sa usa ka lugar nga dili layo sa siyudad, nga gitawag sa mga lumolupyo sa maong yuta nga Alonion. Sa dalan paingon didto, ang mga martir nagpakita og usa ka bag-o ug katingalahang butang: sa tibuok nilang pag-antos nagkahiusa sila sa tuyo ug hunahuna, apan sa pagkahuman nagsugod sila og panaglalis kon kinsa kanila ang unang atubang sa espada ug madawat ang korona. Apan kining panaglalis gipahunong ni Teodulo – usa sa niining mga balaan nga martir – – nga ang una sa ila mao ang usa nga, pagkahuman sa tanan, iyang ihatag ang iyang ulo sa espada: kon, sa pagtan-aw sa pagputol sa ulo ug kamatayon sa tanan niyang uban nga mga higala sa iyang atubangan, siya dili mahadlok bisan gamay, wala magpakita og kasubo, ug wala gani mag-usab ang iyang dagway, nan siya gayud ang mopamatud-an nga labing himayaong asketiko ug mananaog. Nagkasinabot ang tanan sa mga pulong ni Theodulus. Una sa tanan, nag-awit sila og himno ngadto sa Dios:

– 'Bulahan ang Ginoo, nga wala kami itugyan ingon sa biktima sa ilang ngipon! Nakalingkawas ang among kalag, sama sa langgam, gikan sa bitag sa mga mananbitag' (Salmo 123:6–7). Unya, pag-abot nila sa gitakdang lugar, ang matag-usa kanila mipahayag sa mosunod nga pag-ampo:

– 'Pasayloa, O Ginoo, ang Imong mga sulugoon, ug dawata ang pag-ula sa among dugo alang sa among kaugalingon, alang sa among mga paryente ug mga higala, ug alang sa tibuok yutang natawhan; mahatag sila gikan sa kangitngit sa pagkawalay-hibalo ug, uban sa mga mata nga nahayag, makakita sa Kristohanong pagtuo, ug mailhan Ka, Ikaw nga Tinuod nga Kahayag, ang Walay Katapusan nga Hari!'

Pagkahuman sa ilang pag-ampo, giputol-putol ang ilang balaan ug madaugong mga ulo, usa-usa, samtang ang ilang mga kalag malipayon nga misaka ngadto kang Kristo nga Dios. Pagkahuman sa pagputol sa ilang mga

ulo, sa dihang nilakaw na ang mga tigpahirap, ang pipila ka mga Kristohanon nga nagpabilin sa maong dapit nagtigom sa balaan nga mga lawas sa mga martir ug gilubong kini uban ang dungog[166] .

Sa dihang nahuman na ang pagpanlupig ug misidlak pag-usab ang pagkamatinud-anon, ang bulahan nga si Pablo, Obispo sa Gortyna, miabot sa Constantinople ug nangayo og pagtugot nga ibalhin ang mga lawas sa mga balaan gikan sa Alonia – diin kini gilubong pagkahuman giputol sa espada – paingon sa Gortyna. Pagbalik niya sa Crete ug pag-abot sa dapit sa Alonia uban sa daghang mga Kristohanon, nga ang uban anaa pa sa pagmartir sa mga santo, ug pagkahuman sa pagtangtang sa yuta nga nagtabon kanila, iyang nakaplagan ang ilang mga lawas nga daw basa pa, napreserba sa kabubut-on sa Dios – wala'y kadaut ug buo – ug iyang gilalin kini uban sa dungog, alang sa pagpanalipod sa siyudad ug sa tabang sa tanan nga nanginahanglan. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, unta mahimong takus usab kita nga makig-ambit sa langitnong mga panalangin nga gitagana alang kanila, pinaagi sa grasya ug gugma sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawaton ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Misidlak ang kaagahon pinaagi sa mahimayaong pag-antos sa mga martir, nga nagpahibalo kanato sa Usa nga natawo sa sabsabanan, nga gidala sa Birhen nga walay binhi.

Paghandum kang San Pablo, Obispo sa Neocaesarea

Gisaulog sa ika-23 sa Disyembre

Ang atong balaang amahan nga si Pablo, samtang nag-alagad isip Obispo sa Neocaesarea[167] , nahimong bantog kaayo tungod sa iyang mga pagka-balaan nga ang katingalahang ngalan niini nakaabot sa pagtagad ni Licinius[168] , nga naghari niadtong panahona sa Nicomedia. Si Licinius, nga naglunsad og malupit nga pagpanlutos batok sa mga Kristohanon, gipatawag si Pablo aron atubangon siya. Ug sa dihang gidala siya sa mga sugo sa atubangan sa korte sa emperador, una nila siyang gipahadlok pinaagi sa hulga ug gipagutom, unya gisugdan siya nilang pagpanakit. Gidala sa santo ang tanan niini uban sa kaisog, ug ang tanan nangahibulong sa iyang pagkamapailubon. Pagkahuman niini, gisailalim siya sa laing porma sa pagpanakit: usa ka panday, gamit ang plasketa, nagbutang og pula-pula nga init nga puthaw nga singsing, nga nagbuga og mga siga sa kalayo, sa palad sa santo; gitabonan sa santo ang singsing gamit ang iyang pikas kamot, ug, human giputlan sa puthaw ang duha niyang kamot, gihuptan niya kini hangtod nga nangabugnaw ang puthaw. Busa, ang mga kaunoran sa kamot sa santo mikunhod ug namateng, nga ang iyang mga tudlo dili na makaliko o makatuyot. Ang bililhon nga amahan gilakip ug gidala sa baybayon sa Suba sa Euphrates, diin siya gipriso.

Sa dihang si Emperador Constantine ang Dako, pagkahuman niyang biyaan ang Roma, sa katapusan misaka sa trono sa Sidlakan ug, sa usa ka edikto nga gipagawas niadtong maong higayona, gipahayag ang iyang tinguha nga ang tanan niyang nasasakupan mahimong mga Kristohanon, unya ang tanan nga gipahimakas ug gipriso tungod sa ngalan ni Cristo gihatagan og kagawasan, ug ang matag-usa mibalik sa iyang kaugalingong yutang natawhan. Niadtong panahona, ang atong balaan nga amahan nga si Pablo, pagkahuman siya usab gipagawas, mipahimutang sa katungdanan sa obispo ug misidlak sa pagkamatinud-anon, sama sa iyang nabuhat kaniadto sa dihang usa pa siyang mongtawo, nga mitambong uban sa uban pang 318 ka balaan nga mga amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho nga gihimo sa Nicaea[169] , Si Santo Pablo naa didto taliwala sa mga nagbitbit sa

---

[166] Nahitabo kini sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo.

[167] Gipaila-ila ni Blessed Theodoret si Pablo isip obispo sa Neocaesarea – usa ka kuta nga nahimutang sa baybayon sa Euphrates.

[168] Naghari si Licinius gikan sa 307 hangtod 324 sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano, sa sinugdan isip kauban sa paghari uban ni Emperador Galerius, ug sa ulahi nga independente. Samtang si Constantine ang Dako nahimong emperador sa kasadpan, si Licinius – usa ka pagano – sa sinugdan mitratar sa mga Kristohanon nga halos paborable, apan sa dihang determinado nga gideklarar ni Constantine ang iyang kaugalingon nga manalipod sa Kristiyanismo, Si Licinius nahimong mabangis nga manlutos sa Simbahan ni Kristo, nagduda nga si Constantine nagtinguha usab sa pag-angkon sa kontrol sa Sidlakan, ug nga ang iyang kaugalingong mga sakop nga Kristohanon nagsimpatya kang Constantine ug gustong mosumite kaniya.

ilang mga lawas sa mga samad[170] sa Ginoong Hesus: sa mga Amahan nga mitambong sa Konsilyo, ang uban nawalaan og kamot, ang uban og dalunggan, ang uban og ilong, ang uban og mata, o nakasinati og lain pang kadaut sa lawas; ang uban nakasinati og pagpanakit, pagbali sa mga bukog ug pagkapikas sa mga lutahan alang sa ginoong Kristo, samtang ang uban mitugot sa pagsunog ug pagpanit sa ilang mga bukton. Apil kanila ang bulahan nga si Pablo, usa ka matinud-anong martir alang sa pagtuo kang Kristo, kay siya usab nagbitbit sa mga pilas sa pagpanakit gamit ang mga tungkod, ug ang iyang balaan nga mga kamot, nga nasunog, nangalaga ug dili na makalihok. Ang konseho gitigum batok sa dautang eretiko nga si Ario, nga sa kana nga panahon gikondena sa paghukom sa Diyos. Pagkahuman sa konseho, gipresentar ang mga Amahan sa Emperador. Dayon gikuptan sa bulahan nga Emperador Constantine ang mga kamot sa bulahan nga Pablo ug, gisunggo kini ug gipislit sa iyang mga mata ug uban pang bahin sa iyang lawas, nagpahayag:

'Dako ang among kalipay sa pagdawat sa usa ka tawo nga nakasinati og daghang pag-antos alang kang Kristo nga among Dios, ug sa paghalok niining mga gisunog nga kamot, nga karon walay kusog.'

Mibalik unya si Banal Pablo sa iyang siyudad ngadto sa iyang katungdanan isip obispo ug, human sa daghang katuigan sa pag-amuma sa iyang panon, malinawong mibyahe paingon sa Ginoo.

6 Enero

24 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Martir Eugenia.

Gisaulog sa 24 Disyembre

Sa ikapitong tuig sa paghari sa Romanong Emperador nga si Commodus, nga misunod sa trono pagkahuman sa iyang amahan nga si Marcus Aurelius[171] , usa ka bantugang maharlika nga ginganlan og Philip ang gitudlo nga gobernador sa tibuok Ehipto. Pagdawat niya sa maong pagtudlo, mibalhin si Philip uban sa iyang asawa nga si Claudia ug sa ilang mga anak gikan sa Roma paingon sa Alexandria. Aduna siya'y duha ka anak nga lalaki, sila Avitus ug Sergius, ug usa ka anak nga babaye, si Eugenia, nga matahum ang dagway ug putli ang espiritu; ang kinabuhi niya mao ang gisaysay niining sugilanona.

Gipangdumala ni Philip ang Ehipto subay sa mga balaod sa Romano ug sa mga batasan sa iyang mga katigulangan. Dako kaayo ang iyang pagdumot sa mga salamangkero ug mago ug gipanglutos niya sila sa tanang paagi nga mahimo. Dili pud niya ganahan ang mga Hudiyo, hangtod nga dili na niya ikatugot nga makadungog pa siya og ngalan nga Hudiyo. Buotan kaayo siya sa mga Kristohanon ug, bisan pa nga gipahawa niya sila sa Alexandria pinaagi sa usa ka dekreto sa hari, gitugotan gihapon niya sila nga magpuyo nga malinawon ug mosimba sa ilang Dios sa mga palibot sa maong siyudad. Girespeto ni Philip ang mga Kristohanon tungod sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi ug sa ilang kinaadman. Siya mismo hilig kaayo sa pilosopiyang Griyego, diin iyang gitudloan usab ang iyang anak nga si Eugenia, aron makab-ot niya ang lig-on nga kahibalo sa pilosopiya. Dugang pa, gitudloan ni Philip si Eugenia sa hapsay ug maalamon nga pagsulti sa Latin ug Griyego. Tungod sa klaro niyang panghuna-huna ug pagkamasinabtanon, dali ra kaayo nga nangibabaw si Eugenia sa iyang mga pagtuon. Bisan unsa ang iyang nadungog o nabasa kaniadto, kanunay niya kini hinumduman pag-ayo, gihimong bahandi sa iyang kasingkasing sama sa giukit kini sa usa ka tanso nga tabla. Gwapa usab siya sa nawong ug payat sa panglawas, apan mas labaw pa ug mas matahum ang pagkamatinahuron sa iyang hunahuna ug ang pagkabirhen sa iyang pagkatawo. Tungod niini, usa sa labing bantugan nga dignitaryo sa Roma, si Aquilinus, gusto siyang

---

[169] Niadtong 325,

[170] Sumala sa ehemplo ni Apostol Pablo, nga sa iyang Epistola sa mga Galacia 6:17 miingon, 'Kay dala-dala nako sa akong lawas ang mga samad sa Ginoong Jesus.'

[171] Si Marcus Aurelius, Emperador Romano, naghari gikan sa 161 hangtod 180. Si Commodus, iyang anak, naghari gikan sa 180 hangtod 192.

ipangasawa sa iyang anak nga lalaki, si Aquilius. Apan sa dihang gipangutana siya sa iyang mga ginikanan kung mouyon ba siya sa pagminyo niining maong iladong batan-ong lalaki, mitubag si Eugenia:

'Kinahanglan pilion ang bana nga labing maayo sa iyang pagkinabuhi, dili sa iyang kaliwatan, kay uban man siya ang puy-on, dili ang iyang pamilya.'

Gusto usab sa ubang maharlika ug dato nga mga batan-on nga lalaki nga siya ang ipangasawa, apan iyang gisalikway silang tanan, sa rason nga dili mohaom ang ilang estilo sa kinabuhi kaniya, samtang sa tinuod, iyang gilikayan ang kaminyoon tungod sa gugma sa iyang pagkabirhen, kay ang iyang bugtong tinguha ug kabalaka mao ang pagpabilin nga birhen.

Busa kining matahum ug putli nga sudlanan giandam aron dawaton ang Banal nga grasya, ug sa dili madugay misunod ang tinuod nga pagtuo sa iyang mga maayong buhat, ug si Eugenia, putli sa kasingkasing, nanghugop gikan sa putli nga tinubdan sa pagkamapainubsanon. Ang mosunod nga panghitabo nagtimaan sa pagsugod sa iyang pagbalik ngadto sa Dios. Sa dihang nahitabo kini, o mas tukma pa, pinaagi sa Banal nga probidensya, nabasa niya ang mga Epistola ni San Pablo nga Apostol. Sa maampingong pagbasa niini ug pagsabot sa kahulugan, nahibal-an ni Eugenia ang paglungtad sa Usa ka Tinuod nga Dios nga nagmugna sa uniberso; ug dayon nahanaw ang iyang hunahuna, kay dugay na kini nga napahapsay ug napreparar sa pagdawat sa Espiritu Santo. Sa iyang kasingkasing, lig-on ang iyang pagtuo kang Kristo, apan wala siya kaisog nga ipahayag kini sa hayag sa iyang mga ngabil, tungod sa kahadlok sa kasuko sa iyang mga ginikanan.

Sa dihang, pinaagi sa mando sa hari, gipahawa ang mga Kristohanon gikan sa Alexandria—nga ang mga pagtulon-an dako kaayo ang tinguha ni Eugenia nga madungog—nangayo siya og pagtugot sa iyang mga ginikanan nga mubisita sa usa sa iyang pinakaduol nga mga propyedad, sa pasangil nga magpahulay sa hilit nga kabukiran, apan sa tinuod aron matuman ang iyang tinguha. Wala masayud sa tuyo ni Eugenia, gitugotan siya sa iyang mga ginikanan nga moadto sa maong panimalay. Samtang naglabay siya sa usa ka monasteryo nga nahimutang sa usa sa mga Kristohanong puloy-anan sa iyang karwahe, kauban ang iyang mga eunuco ug sulugoon, nadungog ni Eugenia ang mga monghe nga nag-awit gikan sa luyo sa pader: *'Ang tanang diyos sa mga pagano mga demonyo, apan ang Ginoo nagmugna sa langit'* (Salmo 95:5). Pagkadungog niini nga mga pulong ug tungod sa kaulaw sa sayop sa iyang amahan, siya mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kalag ug miingon sa iyang duha ka eunuko, nga ang usa gitawag og Protos ug ang usa pa Hyacinth:

'Nakat-on kamo uban nako sa daghang siyensya; magkuyog natong nasabtan ang mga pagtulon-an sa mga pilosopo: Socrates, Aristotle ug Plato, ang iladong sayop sa mga Stoiko ug ang mga panan-aw ni Epicurus[172] , ug ingon usab nabasa ug natun-an nato ang mga buhat sa ubang sofista ug makata. Sigurado ko nga nasabtan ninyo nga kining tanan puro sugilanon lang, nga walay basihan gawas lang tingali sa usa ka pagtan-aw sa kamatuoran nga makalimbong sa kadaghanan. Dili na pud kini tinago kanamo, nga ang mga Griyego mapahitas-on sa ilang kaalam: ang uban kanila naningkamot pag-ayo aron mapamatud-an nga walay Diyos gayud, samtang ang uban nagtuo nga daghan ang mga diyos, giisip ang uban nga labaw ug ang uban nga ubos. Apan ang mga Kristohanon mapildi silang tanan pinaagi sa usa ka pahayag, nga nag-ingon: *'Ang tanang diyos sa mga pagano mga demonyo'* (Salmo 95:5), kay ang pagtuo niining mga diyos sa pagano usa ka hingpit nga kabuang ug magdala sa pagkaguba. Samtang ang pagtulon-an sa Kristohanon: *'Ang Ginoo nagmugna sa kalangitan'* (Salmo 95:5), hayag nga nag-ila sa Usa ka Dios ug naghatag kanato og kahibalo sa atong komon nga Ginoo. Ang ilang Apostol nga si Pablo nagtudlo sumala niini; nabasa nako ang iyang mga sinulat, nga nagpamatuod sa paglungtad sa Usa ka Dios, gahapon ug sa miaging adlaw. Ug nagtuo ako sa mga pulong niining apostol, kay kini klaro kaayo ug kasaligan, tungod kay gibase nila ang pagtuo sa mga buhat. Sa iyang mga sulat, klaro nga gipakita sa Apostol ang dalan padulong sa kaluwasan, ug kamo, kon gusto ninyo, mosunod sa iyang giya. Ako, dili na unta ko tawgon nga inyong agalon-babaye, kondili inyong igsoon ug kauban nga sulugoon, kay usa ra ang atong Ginoo ug Amahan—ang Dios. Busa, mag-usa kita sa kasingkasing ug hunahuna, ingon mga igsoon, ug magkahiusa sa pagbalik ngadto kang Kristo. Nadungog nako nga ang Kristohanong obispo nga si Elius nagtukod dinhi og usa ka monasteryo, diin ang mga monghe walay hunong sa paghimaya sa Dios pinaagi sa mga himno, sa adlaw ug sa gabii. Gitugyan sa obispo ang monasteryo sa usa ka presbiterio nga ginganlan og Teodoro, nga giingon nga pinaagi sa iyang mga pag-

[172] Socrates, Plato (ang iyang estudyante), Aristotle (estudyante ni Plato) ug Epicurus mao ang bantugang Griyegong mga pilosopo nga nabuhi sa ika-4 nga siglo BC.

ampo, mabalik niya ang panan-aw sa mga bulag, mapalayas ang mga demonyo, ug maayohon ang tanang matang sa sakit sa usa ra ka pulong. Giingon usab nga sa bisan unsang kahimtang, dili tugotan ang mga babaye nga mosulod niining monasteryo. Busa, putla ug mubo ang akong buhok, sul-ota ko ug sinina sa lalaki, ug dad-a ko didto sa gabii. Magplano kita nga mobalik sa siyudad sa ulahing gabii; pasagdi nga ang tanang sulugoon maglakaw sa atubangan sa karwahe, samtang kamo duha mosunod sa luyo. Hinay-hinay ko nga moubos sa karwahe ug molayas kita nga walay makabantay; mobalik sa balay nga walay sulod ang karwahe, samtang kita moadto sa mga sulugoon sa Dios.

Ang mga pulong ni Eugenia, ingon man ang iyang plano, nakapahimuot sa duha ka eunuco, ug sa pag-abot sa gabii, ilang gibuhat sumala sa ilang gikasabutan daan. Sa ulahing gabii, sa ilang pagpauli sa siyudad, tinago nilang gitabangan si Eugenia sa pag-anaog gikan sa karwahe aron walay sulugoon nga makabantay; pagkahuman nila sa pagtago, gisul-otan siya nila og bisti sa lalaki, giputol ang iyang buhok nga pang-dalaga, ug mibyahe sila paingon sa monasteryo. Sa dili pa sila makaabot sa monasteryo, ilang nakita si Blessed Elijah, Obispo sa Heliopolis[173] , nga nagkadool. Sa Ehipto, kostumbre nga kon ang usa ka obispo mobisita sa mga monasteryo ug simbahan, ang mga tawo mosunod kaniya samtang nag-awit og mga himno. Mao usab kini kang Obispo Elijah: sa atubangan niya ug sa luyo niya naglakaw ang hapit napulo ka libo ka mga lalaki, nga nag-awit ug nagasinggit:

– *'Ang dalan sa matarong patag; imong patag-on ang agianan sa matarong'* (Isaias 26:7).

Pagkadungog niini nga mga pulong, miingon si Eugenia sa iyang mga higala:

'Hunahunaa ang kahulugan niining mga bersikulo ug timan-i kung giunsa nga ang matag pulong niini magamit kanato. Sa dihang naghisgot kami mahitungod sa Tinuoray nga Dios, nadungog namo ang pagkanta: *"Ang tanang dios sa mga pagano mga demonyo, apan ang Ginoo nagmugna sa kalangitan"* (Salmo 95:5). Karon, samtang nagsugod na kita sa dalan nga atong gipili aron makaabot kang Kristo, nga mibulag kita sa idolotriya, ania karon ang daghang libo ka mga tawo nga sa ilang pagkita kanato, nag-awit sa unisono: *'Ang agianan sa mga matarong patag; imo ginapatag ang agianan sa mga matarong'* (Isa. 26:7). Ug daw sa akong pagtan-aw, kini wala mahitabo sa tsamba, kondili pinaagi sa Balaang pagdumala. Tan-awa nato kung asa padulong kining mga tawo, ug kon pareho ba kini nga monasteryo nga among padulngan, nan moapil kita kanila ug maglakaw kita nga mag-uban, sama sa pagka-amigo nila.

Pagkahuman nila nga nakig-uban sa mga tawo nga naglakaw ug nag-awit, nangutana sila sa usa ka tawo sa dalan:

'Kinsa kining tigulang nga lalaki nga nagasakay sa asno sa taliwala sa mga tawo nga naglibot kaniya?'

Ug ilang nadungog nga tubag nga siya mao si Obispo Eli, usa ka Kristohanon sukad pagkabatan-on, nga gipadako sa usa ka monasteryo. Sa dihang, isip usa ka batang lalaki, gisugo siya sa pagkuha og kalayo gikan sa silingan, magbitbit siya og nagdilaab nga uling sa pilo sa iyang bisti, ug dili masunog ang iyang sinina: ingon ana siya ka-malipay sa Diyos bisan pa sa iyang pagkabata.

'Sa pipila ka adlaw ang milabay,' padayon sa lalaki nga gipangutana, 'usa ka salamangkero nga ginganlan og Zariy mitungha dinhi sa among dapit, naglimbong sa mga tawo pinaagi sa lain-laing limbong ug orasyon: gitawag niya si Obispo Eliy nga usa ka manlimbong, samtang iyang giangkon nga siya usa ka maayong magtutudlo nga gipadala sa mga tawo ni Kristo. Busa, daghang mga Kristohanon ang nagtigom ug miadto sa among amahan, nga inyong makita dinhi, ug miingon: 'Nadungog namo si Zariy nga nag-angkon nga siya gipadala ni Kristo; busa, dawata siya sa inyong panag-uban, o, kung bakak ang iyang mga pulong, balibara siya, ug kami mosunod kaninuman kaninyo nga modaog sa panaglalis.' Si San Elius nga Obispo misugot sa usa ka debate kang Zarius: gibase niya ang iyang paglaum kang Kristo, sama sa gibase ni Zarius ang iyang paglaum sa iyang mga demonyo. Gitudlo ang usa ka adlaw alang sa debate ug gipreparar ang usa ka lugar sa sentro sa Heliopolis. Ang salamangkero nga si Zarius mitungha uban sa iyang mga mahika, samtang ang obispo miabot uban sa mga pulong nga giinspirar sa Dios ug, pagkahuman niyang pagpanalangin sa katawhan, miingon: *'Niini inyong mailhan ang Espiritu sa Dios: ang bisan unsang espiritu nga nag-angkon nga si Jesu-Cristo mianha sa unod, gikan kini sa Dios'* (1 Juan 4:2). Pagkahuman, mituyok siya kang Zarius ug gisugdan ang usa ka dakong panaglalis batok kaniya. Apan ang salamangkero maalamon sa iyang limbong, hambog ug walay pagpugong sa iyang m nga pakigpulong; nangita siya og kadaugan dili pinaagi sa gahum sa kamatuoran, kondili pinaagi sa walay hiya nga

[173] Ang Heliopolis usa ka siyudad sa Ubos (Amihanan) nga Ehipto.

kadaghan sa pulong. Busa, ang malumo ug mahumok nga obispo wala makalabaw kaniya sa argumento, ug nasubo ang mga tawo nga si Zariy ang nakadaog batok sa obispo sa debate. Pagkamatikod niini, gisugo ni Elius nga hunongon ang kagubot ug miingon sa mga tawo: kinahanglan karon natong sundon ang sugo sa Apostol Pablo, nga iyang gihatag sa iyang disipulo nga si Timoteo: *'Ayaw pag-apil sa mga panaglalis, nga walay kapuslanan gayud, kondili magdala lamang sa kalibog sa mga maminaw'* (2 Tim. 2:14). Apan aron dili maghunahuna ang bisan kinsa nga gisaysay nato kini nga pagpamatuod sa Apostol dili aron ipamatuod ang kamatuoran, kondili tungod sa kahadlok – pasigaon ang dakong kalayo sa tunga-tunga sa lungsod ug mosulod kita duha sa kalayo; kinsa man kanato ang dili masunog mao ang tinuod nga sugo sa Kristo. Kining sugyot nakapahimuot sa tibuok katawhan, ug dayon gipasiga ang dakong kalayo. Nagsugod ang obispo sa pagtawag sa salamangkero ngadto sa kalayo, apan mitubag kini: 'Sulod ka una sa kalayo, kay ikaw man ang nagsugyot niining pagsulay.' Gihimo ang tanda sa krus ug gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit, misulod ang obispo sa tunga-tunga sa dakong siga ug nagbarog didto sulod sa hapit tunga ka oras, napalibotan sa dakong kalayo, apan wala gyud masunog bisan gamay: wala masunog sa kalayo ang iyang buhok o bisan pa ang iyang sinina. Gihagit niya si Zaria nga mosulod usab sa kalayo, apan ang salamangkero, tungod sa kahadlok, misulay sa pag-ikyas. Unya gikupot siya sa mga tawo ug gipugos nga itambog sa kalayo. Ang salamangkero dayon nasunog ug hingpit untang nasunog kon wala siya giluwas sa balaan nga Obispo Elias gikan sa kalayo samtang tunga na siya nasunog apan buhi pa. Pagkahuman niini, ang salamangkero gipalayas nga may dunggoan gikan sa utlanan sa Heliopolis. Samtang ang obispo nga imong makita dinhi, bisan asa siya moadto, gisundan siya sa mga tawo uban sa mga banal nga awit.

Samtang gipaminaw niya kini nga sugilanon, ang bulahan nga si Eugenia nalipay sa espiritu, namangha, miluok og lawom, ug sa katapusan, misugod sa mapinanggaong paghangyo sa lalaki nga iyang ka-istorya (nga ang ngalan niya si Eutropius):

'Gipangayo ko kanimo, ginoo, nga sultihi ang balaan nga obispo bahin kanamo, nga gustong molikay sa mga dios-diosan ug mobalik kang Kristo. Mga igsoon kami ug nagkasabot kami nga mahimong mga Kristohanon ug mag-uban dinhi sa monasteryo, nga dili na kami magbulag.'

'Ayaw na kini hisguti karon,' tubag sa iyang bana, 'hangtud mosulod ang obispo sa monasteryo ug makapahulay gamay gikan sa iyang biyahe; ug sa husto nga panahon, ingon sa imong gusto, isulti ko kaniya ang bahin kaninyo.'

Sa pagduol nila sa monasteryo, migawas ang mga monghe aron sugaton ang obispo ug nag-awit: *'Nakadawat kami, O Dios, sa Imong kaluoy taliwala sa Imong* katawhan' (Salmo 47:10).

Kauban ang obispo ug ang mga tawo, misulod sa monasteryo si Eugenia—nga sama sa usa ka batan-ong lalaki sa iyang sinina ug mubo nga buhok—ug ang iyang mga eunuko. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa sa simbahan ug pagkaon og magaan nga panihapon sa alas-dyes sa gabii, sumala sa kostumbre sa mga nag-obserba sa pag-ayuno, si San Elias mipahulay gikan sa iyang mga buluhaton ug nakakita sa mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo: uban nga mga lalaki nagbitbit sa ilang abaga, ug gihalad ingon usa ka diyosa uban sa mga halad ug pagsimba, usa ka babayeng estatwa nga susama sa usa sa mga diyosa sa Heleniko. Masakiton sa obispo nga makita kung giunsa pagpalipat sa mga tawo, nga nahulog sa pagsimba sa diyos-diyosan, ug miingon siya, nga nagtubag sa diyosa nga nagtindog taliwala kanila:

'Angay ba kanimo, usa ka binuhat sa Dios, nga pasidunggan sa mga tawo ingon sa Dios ug modawat gikan kanila sa pagsimba nga para lamang sa Dios?'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang diyosa dayon mibulag sa mga lalaki nga nagasimba kaniya ug misunod sa obispo, nga miingon:

'Dili tika biyaan o talikdan hangtod nga madala mo ako ngadto sa akong Magbubuhat ug Maghihimo ug itugyan ako Niya.'

Nagmata nga nabigla gikan sa iyang tulog, nagpamalandong ang obispo niining panan-awon. Ug unya misulod si Eutropius ug miingon:

Imong Grasya! Tulo ka batan-ong lalaki, magsoon sa pagkatawo, nga pareho nga misalikway sa idolotriya ug gustong iapil sa mga nag-alagad kang Kristo dinhi sa monasteryo, misulod karon sa monasteryo sa inyong pag-abot ug, uban sa luha sa ilang mga mata, nangayo kanako nga ipahibalo sa Imong Kasantos ang ilang presensya.

Misulti ang obispo uban sa dakong kalipay:

– Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, sa paghatag kanako sa pribilehiyo sa pagpaminaw sa ingon ani ka malipayong balita karong adlawa!

Ug gisugo niya nga dad-on dayon kaniya ang tulo ka batan-on. Sa dihang misulod sila nga mag-inusara ug mitindog sa atubangan sa obispo, ang balaan nga tawo una nga mipangamuyo, ug unya misugod sa pakig-istorya kang Eugenia sa usa ka amahanong ug mahigugmaong paagi, nangutana sa ilang mga ngalan, gigikanan ug yutang natawhan. Uban sa pagkaulaw sa babaye, mapainubsanon nga mitubag si Eugenia:

'Gikan kami sa himayaong siyudad sa Roma, ug ang Roma mao ang among yutang natawhan. Mga igsoon kami sa dugo. Ang una kanamo ginganlan og Prot, ang ikaduha si Hyacinth, ug ako mismo si Eugene.'

Samtang gitan-aw siya nga puno sa gugma, miingon si Obispo Eliy:

'Tama ang pagtawag kanimo nga Eugenia, Eugenia! Ang imong ngalan, "[174] ", angay kaayo sa imong espiritu, kay aduna kay mahimayaon, maisugong kalag ug sa tanang paagi, usa ka lalaki ka.' Pugngi pag-ayo sa imong hunahuna ang imong desisyon, daoga ang imong pagka-babae, ug ikaw mahimong maisugon ug matukod kang Kristo, kinsa tungod kaniya, bisan pa ikaw usa ka asawa, imong gihalad ang imong kaugalingon ingon usa ka bana, nga nag-ilis sa imong hitsura ug ngalan nga babaye tungod sa gugma sa Dios. Ginasulti ko kini kanimo, dili aron pasipalahon ka, ni aron hukman ang imong pagkababayen-an, ni aron pugngan ka sa imong tinguha, kondili aron mahibal-an nimo kung giunsa ka pag-atiman sa Dios—Siya nga nagpadayag kanako sa tanan nga may kalabotan kanimo, nga wala'y gipahilom: kinsa ka, unsaon nimo pag-abot kanako, ug kinsa pa ang uban nga moabot uban kanimo kanako. Busa, Eugenia, paningkamoti nga mapamatud-an nga dili moubos ang imong kaisog sa espiritu sama sa imong hitsura: kay gipadayag usab sa akong Ginoo kanako nga imong giandam ang imong kaugalingon ingon usa ka putli nga sudlanan para Niya, gipreserbar nimo ang imong pagkabirhen nga walay mantsa ug gisalikway nimo ang mga tukso sa kinabuhi dinhi sa yuta.

Unya, mituyok siya kang Prot ug Iakinf, ug miingon ang balaan:

'Mga sulugoon kamo sa ngalan, apan gawasnon sa espiritu, kay ang inyong espiritu wala'y bisan unsang butang sa kalibutan nga nagpakaulipon kaninyo. Busa, dili ako, kondili ang Ginoong Jesu-Cristo mismo *ang* nagaingon kaninyo: *"Dili na tika tawgon nga mga sulugoon, kondili mga higala"* (Juan 15:15). Bulahan kamo tungod sa ingon nga kagawasan, apan labi pang bulahan tungod sa inyong pakig-uban ug panaghiusa kang Kristo: kay kamo nagkahiusa sa pagdawat sa Iyang yugo, ug sa walay paagi gipugngan ang bulahang Eugenia sa iyang pagbuot, kondili uban kaniya nagdilaab kamo sa kadasig ug tinguha sa pag-alagad sa Ginoo. Ug sa diha nga siya mobiya na ning kinabuhi, kamo usab, kauban niya, hatagan sa Ginoo sa parehas nga mga korona ug ganti sama kaniya.

Walay bisan kinsa ang anaa atol niining panag-istorya ni Eugenia, sa mga eunuco, ug sa obispo. Gisugo ni Obispo Elius si Eugenia nga magpabilin sa sinina sa lalaki, kay walay nakahibalo sa iyang tinago. Ug siya, kauban ang mga eunuco, wala mobiya sa monasteryo hangtod nabunyagan na sila tanan sa obispo ug giapil sila sa komunidad sa mga monghe.

Karun atong mahibal-an unsay nahitabo sukad sa higayon nga ang balaan, kauban nila Protos ug Hyacinth, tinago nga mibaba sa karwahe, nga wala masayri sa mga ulipon, ug unsaon paghilak sa iyang mga ginikanan alang kaniya.

Ang walay sulod nga karwahe nagpadayon sa pagbiyahe ug hapit na moabot sa balay, samtang ang mga ulipon naglakaw sa unahan niini, nga wala masayud sa nahitabo. Ang mga sulugoon sa sulod sa balay migawas dala ang mga lampara aron sugaton si Eugenia. Sa pagduol nila sa karwahe, ilang nakita nga walay sulod kini ug, sa dihang wala nila makita ang ilang agalon, sila nabigla kaayo. Ang iyang amahan, inahan, mga igsoon nga lalaki ug tanang sulugoon nabalibog, ug ang mga hiyop, singgit, hikab ug kusog nga paghilak nagdungog sa tanang dapit. Nagsugod ang pagpangutana sa tibuok siyudad, ug ang mga tawo sa Alexandria nangahibulong sa nahitabo sa anak nga babaye sa gobernador. Daghang mga ulipon ang gipadala sa tanang direksyon aron pangitaon si Eugenia. Gipangita nila dili lang ang tibuok siyudad, kondili ang tibuok yuta sa Ehipto, ug wala nila pasagdi bisan kinsa nga ilang masugat sa dalan o sa ilang mga panimalay: mga negosyante, mag-uuma, ug mga biyahero; apan bisan asa wala silay nadungog bahin niadtong bililhon nga perlas, nga gihuptan sa Tuong Kamot sa Labing Kataas sa Iyang bahandi hangtod sa takdang panahon.

---

[174] Ang Eugenia, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'mahimayaon' o 'maisug'.

Adlaw ug gabii, naghilak ang iyang mga ginikanan alang kang Eugenia ug nag-aga nga dili mapahupay, kanunay nilang gitawag ang iyang ngalan, gisi-sisi ang ilang nawong, nagwisik og abo sa ilang ulo, ug nahugno sa yuta tungod sa kakapoy ug kasakit sa kasingkasing.

'Evgenia, among pinalanggang anak,' ilang gisiyagit, 'among kahayag, asa ka nagpahilom sa among panan-aw? Among kahupayan, asa ka nagpanalipod? Among paglaum, tinuod ba nga ikaw namatay na?'

Ug ang iyang mga ginikanan naghilak alang sa ilang anak nga babaye, ang iyang mga igsoon nga lalaki naghilak alang sa ilang igsoon nga babaye, samtang ang mga sulugoon nga lalaki ug babaye naghilak alang sa ilang agalon. Ang tanang lungsuranon usab nagminos alang kang Eugenia ug nakig-ambit sa kasubo sa magmamando, ingon nga ilang buotan nga agalon ug hari. Unya misugod sila sa pagpakonsulta sa mga salamangkero ug mangkukulam ug sa paghalad og daghang halad sa mga dios-diosan, sa paglaum nga basin adunay usa sa mga dios nga makapadayag og usa ka butang mahitungod sa nawala nga dalaga. Apan wala usab sila makakat-on og bisan unsa gikan kanila. Ang mga salamangkero ug mangkukulam nagpabilin nga hilom, kay limbongon ug ignorante sila, samtang ang mga dios-diosan walay kalag. Sa katapusan, usa sa mga lumolupyo sa Alexandria naghimo og usa ka sugilanon aron pahupayon ang magmamando, nga mao kini: ilang giangkon nga napadayag kanila nga nabihag ang mga dios sa katahum ni Eugenia, gidala siya sa langit ug giisip nga usa kanila. Nituo ang amahan nga gikapungot sa kasubo niining sugilanona, nakakaplag og gamay nga kahupayan sa iyang kasubo ug, sa dakong kalisod, giusab ang iyang paghilak ngadto sa kalipay. Gisugo dayon niya nga himoon og idolo nga bulawanon nga susama sa iyang pinalanggang anak; gibutang kini sa usa ka bantugang dapit sa Alexandria ug gisugdan niya ang pagdayeg kang Eugenia sa publiko isip usa ka bag-ong diyosa, uban sa bag-ong mga pista ug halad sa daghang mga sakripisyo. Sa ingon niini, naglaum siya nga mapagaan ang iyang kasubo. Apan, ang inahan ni Eugenia nga si Claudia, ang iyang igsoon nga lalaki nga sila Avit ug Sergius, wala motuo sa maong sugilanon ug nagpadayon sa paghilak nga walay hunong ug walay kahupayan alang kang Eugenia.

Samtang ang bulahan nga dalaga, nga nagtago sa ilawom sa sinina sa lalaki ug ngalan nga lalaki ug giisip nga lalaki tungod sa iyang hugot nga pagkinabuhi, nagpuyo sa maong monasteryo, masigasig nga nagpraktis sa pagka-sunodonon sa monastiko ug nag-alagad sa Dios. Nibulabog siya kaayo sa espirituhanong kahibalo nga, sulod sa duha ka tuig, nahibalô na niya sa kasingkasing ang tibuok Balaang Kasulatan: ug ang iyang kalag napuno sa ingon ka dako nga kalinaw nga giisip siya sa tanan nga usa sa mga anghel. Wala'y bisan kinsa nga nakamatikod sa iyang pagka-babaye, nga natabonan sa gahum ni Kristo ug sa iyang hingpit nga pagkabirhen, samtang ang iyang pamaagi sa kinabuhi ug ang iyang maayong kinaiya nagpuno sa mga tawo og katingala. Mapainubuson, mahigalaon, malumo ug mubo ang iyang pakigpulong, puno sa kahadlok sa Dios ug makapadasig sa pagkamatinud-anon. Walay miabot sa serbisyo sa simbahan nga una pa kaniya, ug walay nilakaw pagkahuman niya. Siya usa ka tinubdan sa kaayohan ug pagtukod sa tanan: gihupay niya ang mga masubo ug naglipay uban sa mga malipayon; giubos niya sa usa ka pulong ang mga dali ra masuko ug mabangis; sa mga hambog, ang pagtan-aw lang sa iyang mapainubsanon nga pagkinabuhi adunay ingon nga epekto nga dayon kini nakapahumok sa ilang garbo ug naghimo kanila nga malumo.

Paglabay sa mubo nga panahon, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og mga milagro. Sa matag pagbisita niya sa masakiton, ang ilang sakit dayon mawala sa iyang presensya, ug ang masakiton mobalik sa hingpit nga panglawas. Ang iyang duha ka eunuko, sila Prot ug Iakinf, nagpabilin kanunay uban kaniya ug nagsunod sa iyang ehemplo sa kinabuhi; sila mao ang iyang matinud-anong sulugoon ug higala.

Tulo ka tuig human sa iyang pagbag-o ngadto sa Dios, namatay ang abad sa maong monasteryo, ug ang mga tigulang nga nagkatigum misugod sa paghangyo sa bulahan nga babaye sa usa ka tingog nga mahimong ilang abadesa: wala sila kahibalo sa misteryo nga gipanalipdan sa Dios, nga ang ilang si Eugenia dili lalaki sa kinaiyahan kondili usa ka babaye. Nakita nila ang iyang maalamon, walay sala, ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi, nga milabaw pa gayud sa tanang asketiko sa maong monasteryo, busa nangaliya sila kaniya sa taas nga panahon ug gihangyo siya nga dawaton ang awtoridad ibabaw kanila. Sa usa ka bahin, nahadlok siya nga dili angay ug supak sa balaod alang kaniya, nga usa ka babaye, ang pagdumala sa mga lalaki; sa pikas bahin, nahuya siya sa pagpanglimbong ug pagdumili sa matinud-anong hangyo sa daghang dungog nga monghe, miingon ang balaan kanila:

'Ako kamoa magpakiluoy, mga igsoon, dad-a dinhi ang Balaang Ebanghelyo.'

Ug sa dihang gidala na kini, nagpadayon siya:

'Angay alang sa mga Kristohanon, sa bisan unsang pagpili, nga unang-una konsultahon ang Ginoong Kristo mismo. Tan-awa nato unsay gisugo kanato ni Kristo niining butanga, ug mosunod kita sa Iyang kabubut-on.'

Sa pag-abli sa Ebanghelyo sa atubangan sa tibuok komunidad, ilang nakaplagan ang mosunod nga mga pulong: *'Bisan kinsa ang gustong mahimong dako kaninyo, kinahanglan siya inyong alagad; ug bisan kinsa ang gustong mahimong una kaninyo, kinahanglan siya inyong ulipon'* (Mateo 20:26–27).

Sa pagbasa niini nga mga pulong, misinggit ang santo:

'Ani-a ako, nagatuman sa sugo ni Cristo ug sa inyong hangyo. Pasagdi nga mahimong sulugoon ug ulipon ako sa inyong gugma.'

Ug ang tanan nalipay sa iyang pag-uyon. Ug ang lalaki nga nailhan nga si Eugene—nga sa tinuod si Eugenia—nagmando isip madre-abad sa maong monasteryo, ug nahimong, daw, usa ka bihag ug sulugoon sa tanan, nga nagpaningkamot nga walay hunong para sa tibuok komunidad, nagdala og tubig, nagputol og kahoy, naglimpyo sa tanang selda, ug nagsilbi sa tanan uban sa dakong kadasig. Alang sa iyang kaugalingong puy-anan, gipili ni Evgenia ang selda sa bantay-pultahan, aron dili siya magpakita nga labaw sa uban tungod sa kalidad sa iyang selda. Samtang nagbuhat sa mga buluhaton sa monasteryo, wala gyud niya kalimti ang naandan nga mga serbisyo sa simbahan, mao ang Matins, ang mga Oras (ug sa espesyal nga mga adlaw, ang Liturgiya) ug Vespers. Ug daw sa iyang pagtan-aw, ang bisan unsang takna nga wala siya magdayeg sa Dios kay sayang lang, busa nag-amping gayud siya nga walay usa ka takna nga molabay nga wala maghimaya sa Dios. Aduna siyay buhat sa iyang mga kamot ug walay hunong nga pag-ampo sa iyang mga ngabil. Ug nadawat niya ang gahum batok sa mga hugaw nga espiritu aron ipahawa kini sa mga tawo, ug gihatagan siya og grasya sa pagbuhat og lain-laing mga milagro, nga kulang ang panahon aron isaysay sa detalye. Apan isaysay namo kung giunsa pagsugod sa pag-antos sa balaan, ingon man ang nahibilin sa iyang kinabuhi ug ang katapusan sa iyang mga pag-antos.

Aduna'y usa ka babaye sa Alexandria nga ginganlan og Melanthi, dato sa kabtangan apan kulang sa maayong buhat. Siya nagkasakit sa hilanat ug nag-antos niini sulod sa kapin usa ka tuig. Ang iyang panimalay nahimutang duol sa monasteryo diin nagpuyo si Eugenia. Sa dihang nadungog niya usa ka adlaw nga ang monghe nga ginganlan og Eugenia nakahimo sa pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, midali siya ngadto kaniya ug nangayo nga ayoon niya ang iyang sakit. Naluoy kaniya si Eugenia, gidihogan siya og balaang lana, ug dayon gipagawas niya ang tanan nga daotan nga naa sa iyaha nga hinungdan sa iyang sakit; pagkaayo niya, mibalik siya nga naglakaw paingon sa iyang panimalay. Paglabay sa mubo nga panahon, nag-andam siya og tulo ka sudlanan nga puro pilak , ug pagkahuman pun-on kini og kuwarta, gipadala niya kini sa iyang mapainubsanon nga tig-ayo isip pasalamat sa pag-ayo nga iyang nadawat. Apan wala dawata ni Eugenia ang gasa ug gibalik kini kaniya, nga miingon:

'Gipanalanginan kita sa Ginoo sa tanang panalangin. Akong tambag kanimo, akong pinalanggang Melania, nga ipangbahin nimo kini tanan sa mga kabus ug nanginahanglan.'

Sa pagbalik sa iyang mga gasa, nasubo kaayo si Melania. Pag-abot niya sa kumbento, nagpakusog siya sa paghangyo ug nagpangayo kang Eugenia sa tanang paagi nga dili niya balibaran ang mga gasa nga iyang gidala! Sa katapusan, sa dakong kalisud, napugos niya si Abad Eugene nga sugoon nga dad-on ang mga sudlanan sa sakristiya sa simbahan, diin gitipigan ang mga gamit para sa banal nga serbisyo.

Sukad niadto, kanunay nang mibisita si Melania kang Eugene ug nahigugma pag-ayo kaniya, nga wala siya kahibalo nga adunay usa ka babaye nga nagtago ilawom sa iyang sinina sa lalaki ug sa iyang ngalan. Sa dihang nakita niya siya nga batan-on ug gwapo, wala damha ni Melania nga makapabilin sa pagkamakabubut-on ang ingon ka batan-ong lalaki; gisugdan niya nga giisip ang iyang kaugalingong pagkaayo dili tungod sa iyang pagkabalaan, kondili tungod sa iyang kahanas sa medisina. Ug busa, adlaw-adlaw, napuno siya sa nagkadako nga tinguha nga makig-uban sa unlanong relasyon uban kaniya, nga nangita lang og angay nga panahon ug lugar aron matuman ang iyang tinguha. Ug sa usa ka adlaw, samtang naa siya sa iyang panimalay nga dili kaayo layo sa monasteryo, si Melania, nga gisunog sa hugaw nga kahilambigit alang sa batan-ong monghe, nagpakaaron-ingnon nga masakiton ug gipatawag siya, nga nangayo nga bisitahan siya sa pribado ug tabangan siya, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon.

Pag-abot niya, mipahimutang si Eugenia sa kilid sa higdaanan ni Melania; si Melania nag-antos dili tungod sa sakit, kondili tungod sa lamanong tinguha. Sa pagtan-aw niya sa nawong ni Eugenia, wala na'y gahum si

Melania nga itago pa ang kalayo nga dugay nang nagdilaab sulod kaniya. Gibuka niya ang iyang walay-hiya nga mga ngabil ug misugod sa pagsulti og mga pulong sa kahilayan, gipangdani siya ug gidani ngadto sa sala, sama sa pagpanikas kanhi ni Potipar, ang asawa sa Ehipsiyuno, kang Jose (Genesis 39:7–20).

'Gisunog ko sa dili na mapugngan nga tinguha ug gugma para kanimo,' ingon niya, 'ug ang akong espiritu dili makapahulay hangtod mouyon ka nga mahimong agalon sa tanan nakong kabtangan, ug sa akong bana.' Ngano man nga imong walay hinungdan nga gipaka-antos ang imong kaugalingon pinaagi sa dili kinahanglan nga pagpugong sa kaugalingon ug tinuyo nga gibubo ang mga adlaw sa imong pagkabatan-on sa kakabus ug kakulangan, nga grabe kaayo ang pagkapoy sa imong lawas ug pagkunhod sa katahum sa imong nawong? Tan-awa, dagkong mga panimalay; tan-awa, kadaghang bulawan ug pilak, bililhon nga mga bato ug mamahong mga bisti; daghang mga ulipon nga lalaki ug babaye! Ug sa katapusan, ania ako—usa ka batan-on ug gwapa nga babaye, nabalo niining tuiga lang, ug walay anak pa gani, busa walay manunod sa akong bahandi. Panunodon nimo kini ug mahimong akong ginoo ug agalon.

Gisulti ni Melanthi kining tanan ug daghan pa, nga naningkamot sa paglimbong kang Eugenia. Apan ang mahimayaong Eugenia, nga naulaw sa kawalay-hiya sa babayeng salawayon, mitubag nga hugot:

Hilom ka, babaye, hilom ka! Ug ayaw pagsuway sa pagdaot kanako sa hilo sa karaang bitin. Nakita nako nga gihimong dakong puloy-anan nimo ang yawa; palayo ka sa mga sulugoon sa Dios, ikaw nga mananukso; pasagdi nga ang imong bahandi panunod sa mga tawo nga maluoy sama nimo; apan ang among bahandi mao ang pagkabos sa pag-uban kang Cristo. Mahitungod sa kaminyoon, dili gani tugotan nga ang atong hunahuna maghunahuna sa makalupa nga mga kalipay. O bulahan nga pagkabubut-on, dili ka namo ilako alang sa malaglag nga bahandi! O balaan nga pagkabirhen, dili ka namo hugawan sa pakighilawas! O Inahan sa Dios ug Birhen, diin ako nagasalig, dili ko malapas ang akong mga saad! Usa ra ang among kaminyoon—ang among gugma kang Cristo; usa ra ang among bahandi—ang mga panalangin nga gitagana sa langit; usa ra ang among panulondon—ang kahibalo sa kamatuoran!

Pagkahuman niini, ang bulahan nga babaye dali dayon mibangon ug mibalik sa iyang kombento, samtang si Melanthi, nga napuno sa dili masukod nga kaulaw ug, sa samang higayon, kasuko, mibyahe paingon sa siyudad ug, sa dihang mitindog siya sa atubangan sa gobernador, miingon kaniya:

Usa ka Kristohanong batan-on, nga nag-angkon nga doktor ug nagpuyo sa usa ka kumbento nga dili layo sa akong panimalay, miadto sa akong balay, ug gitugotan nako siya nga mosulod sa akong kuwarto aron tambalan ako. Apan siya, nga nagtuo nga usa ko sa mga daotan ug walay hiya nga mga babaye, gisugdan ko niyang pugson sa pagbuhat sa dautan, una pinaagi sa malumo nga mga pulong, ug unya nangandoy nga gamiton ang pwersa; ug kon wala ko misinggit, ug kon wala dayon miadto ang akong sulugoon nga babaye aron motabang kanako sa akong pagsinggit, kining walay hiya nga batan-on siguradong gahugawan ko niya pinaagi sa pwersa, sama sa usa ka barbaro nga naglugos sa usa ka bihag.

Ang mga pulong ni Melanphia napuno sa dakong kasuko ang maghuhari, ug dayon siya nagpadala og mga sulugoon aron dakpon dili lang ang batan-ong lalaki nga si Eugene, nga nailhan nga usa ka doktor, kondili pati usab ang tanan nga nagpuyo uban kaniya, ug pagkahuman giputol sila sa puthaw nga gapus, gipabilin silang nakagapus. Apan tungod kay dili makasulod sa usa ka bilanggoan ang tanan nga monghe nga kauban ni Eugenia, gibahin-bahin sila sa lain-laing bilanggoan. Ang balita bahin niining panghitabo mikaylap dili lang sa tibuok Alexandria kondili pati sa mga kasikbit nga lungsod, ug ang mga Kristohanon nakasinati og daghang pag-abusar ug pagpanamastamas gikan sa mga pagano , kay ang tanan nga nakadungog sa salaysay ni Melanthi mituo sa iyang mga pulong ingon tinuod, tungod kay siya ilado sa mga pagano tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug halangdong pagkatawo.

Gitudlo ang petsa para sa paglitis ug pagpatay sa mga monghe; ang gobernador nagtuyo nga ilabay ang uban kanila sa mga hayop, pasunogon ang uban sa poste, ipabitay ang uban sa kahoy, ug patyon ang uban pa pinaagi sa lain-laing porma sa tortyur. Ug sa pag-abot sa gitudlong adlaw, nagtigom ang daghang katawhan, dili lang gikan sa siyudad kondili usab gikan sa tanang palibot niini. Daghang mga Kristohanon usab ang nagtigom, diin apil ang daghang mga presbiterio ug pipila ka mga obispo: miabot sila aron masaksihan ang kamatayon niining mga inosenteng sulugoon sa Dios (nagtuo ang mga Kristohanon nga bakak ang mga panamastamas), aron kuhaon ang ilang mga nahibilin ug hatagan kini og angay nga lubong.

Sa pag-abot ni Gobernador Philip uban sa iyang mga anak nga sila Avitus ug Sergius ug sa paglingkod niya sa iyang lingkoranan sa naandan nga lugar para sa huwes, ang bulahan nga si Eugenia—nga ang tinago wala pa masayri sa bisan kinsa—dali dayon gidala sa tunga-tunga sa arena, kauban ang iyang mga eunuco ug uban pang mga monghe, nga tanan gipangposasan og bug-at nga mga kadena sa puthaw. Unya misinggit og kusog ang katawhan:

'Patayon kining mga walay Diyos nga manalapas sa balaod!'

Apan ang gobernador misugo nga ang 'prinsesa sa daotan' (sama sa ilang pagtawag kaniya), ang walay sala nga karnero ni Cristo, dad-a duol kaniya alang sa paglitis; nga ibutang sa iyang atubangan ang tanang instrumento sa pagpanakit; ug nga ang mga mamamatay-tao magbarug nga andam ug makalilisang.

Ug si Santa Eugenia mitindog sa paglitis atubangan sa iyang amahan ug mga igsoon, inosente sa bisan unsang dautan, natabonan sa sinina sa monghe sa lalaki ug nakayuko ang ulo, aron dili dayon mailhan. Mituyok kaniya ang gobernador ug nangutana nga puno sa hulga:

'Ingna kami, Kristohanong walay balaod, gisugo ba ka sa imong Kristo sa pagbuhat og dautang mga buhat ug, pinaagi sa limbong, pangumbira sa mga dungog nga babaye aron matuman ang imong dautang mga tinguha?' Sultihi kami, ikaw nga dautang tawo, giunsa nimo pagdangop sa balay sa labing iladong Ginang Melanphia ug pugson ang iyang labing mahimayaong pagkabirhen nga malapasan? Pinaagi sa malimbungon nga pagpakabanaog isip doktor, napamatud-an nimo nga kaaway ug mananasa ka. Busa, makadawat ka og angay nga silot alang sa imong walay hiya ug hambog nga tuyo, ug, tungod kay daotan ka, mamatay ka sa usa ka daotan nga kamatayon.

Mao kini ang gisulti sa gobernador uban sa dakong kasuko, samtang ang bulahan nga si Eugenia mapainubsanon nga mitubag kaniya:

'Ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, nga akong giserbisyohan, nagtudlo sa pagkabalaan ug nagasaad sa kinabuhi nga walay katapusan sa mga nagpabilin nga putli ang pagkabirhen. Mapamatud-an dayon nato nga bakak ang pag-akusar ni Melania kanato. Apan mas maayo nga kita mismo ang mag-antos ug dili mawala ang bunga sa atong pagkamapailubon, kaysa siya, nga mapilde ug mapadayag ang iyang sala, ang mag-antos sa bisan unsang kadaut. Apan, kon manumpa ka kanako sa ngalan sa imong mga hari nga dili nimo pasakitan kining bakak nga saksi, nan karon atong pangutan-on siya mahitungod sa sala nga walay-hustisya niyang giakusahan kanamo, ug makita nato nga siya mismo ang napamatud-an nga nakasala niini.

Pagkahuman nga nakapanumpa ang gobernador kaniya ug nagsaad nga matuman ang iyang hangyo, miingon si Eugenia, samtang nagtuyok kang Melania:

'Melanphia, ang imong kaugalingong ngalan—[175] —nagpamatuod sa kangitngit ug kalibog! Nagdala ka og daghang lain-laing pag-antos sa mga Kristohanon pinaagi sa imong bakak nga panamastamas. Busa, ipugos nga kami pag-antoson, sunogon ug bugbogon! Apan masayud ka nga ang mga sulugoon ni Kristo dili sama sa imong bakak nga paghulagway kanila. Idala karon kana nga ulipong babaye nga imong ginganlan nga saksi sa among sala, aron ang bakak mapadayag sa iyang kaugalingong baba ug ang kamatuoran mahimong klaro.

Apan ang ulipong babaye nga gidala misangko og bakak sa ibabaw sa bakak aron malipay ang iyang agnang babaye, kay unsaon man niya pag-ingon og bisan unsa batok kaniya?

'Nasayud ko,' ingon niya, 'nga kining walay hiya nga batan-on kanunay makasala uban sa mga ordinaryong babaye; siya bastos, kanunay siyang naningkamot nga duolon ko, ug sa katapusan, nangahas pa gyud sa paghikap sa akong agalon nga babaye.' Misulod siya sa iyang kuwarto sa unang oras sa adlaw, unang nakigsulti kaniya isip usa ka doktor, nangutana sa iyang panglawas; unya misugod siya og sulti og walay hiya-hiya nga mga pulong ug, sa katapusan, misulay siya og gahasa kaniya, ug tingali nakahuman pa gani siya sa iyang dautang buhat kung wala ko dayon gitawag ang ubang mga sulugoon ug giluwas ang among agalon gikan sa kamot niining salbahis.

Gisugo sa huwes nga tawgon ang ubang mga sulugoon nga babaye, apan sila usab mitestigo batok sa monghe Eugene, nga mitabang sa ilang agalon. Unya ang gobernador, sa dakong kasuko, misinggit:

'Unsa man imong masulti sa imong pagpanalipod, ikaw daotan nga tawo, karon nga daghan kaayong mga saksi ang nakalabaw kanimo ug nakapadayag sa imong kadautan?'

---

[175] Ang Melania, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'itom ang buhok'.

'Karon na ang panahon sa pagsulti,' tubag ni Santa Eugenia, 'kay nahuman na ang panahon sa kahilom. Miabot na ang panahon aron gawasnon nga ikumpisal ang kamatuoran, aron dili magdaug nga walay sukod ang mga bakak nga gipamutang kanamo, ug aron dili mosibog ang dautang mga hungihong bahin sa mga Kristohanon taliwala sa mga pagano. Tinuod, gusto unta nako nga itago ang akong tinago hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi, ug pinaagi niini, sa umaabot nga paghukom ni Kristo, ipadayag ang mga bakak nga gipasaka batok kanamo ug mapamatud-an ang akong pagkabalaan sa Iyang atubangan, tungod sa gugma Niya nga akong gipreserbar kini. Ang akong gipaningkamotan pag-ayo nga itago hangtod karon, kinahanglan na nako ipadayag karon, aron ang pagka-balaod-wala dili modaog batok sa pagkawalay-sala, ug aron ang pagka-daotan sa mga pagano dili makapanamastamas o makapanuya sa usa ka matinud-anon ug putli nga kinabuhi sa usa ka Kristohanon. Ipadayag ko ang kamatuoran dili tungod sa garbo, kondili alang sa himaya sa ngalan ni Hesukristo; kay mao kana ang gahum sa balaan nga ngalan nga bisan ang mga asawa nga nagkinabuhi sa kahadlok sa Dios gihimo nga patas sa dungog sa ilang mga bana, ug ang mga tawo sa usa ka sekso dili mahimong labaw sa pagtuo kaysa sa lain nga sekso, ingon sa giingon sa Kristohanong magtutudlo, si Apostol Pablo: walay kalainan sa atubangan sa Dios tali sa bana ug asawa, *'kay kamo tanan usa sa Kristo Jesus'* (Gal. 3:28). Busa ako usab nangandoy, alang kang Kristo nga akong gituohan, nga akong gihigugma sa tibuok nakong kalag ug diin ako nagbutang sa tanang paglaum, nga sa akong pagkinabuhi ug sa akong panagway, usa ka lalaki kaysa babaye, nga nagpanalipod sa akong pagkabirhen alang sa usa, labing putli ug dili malaglag nga Langitnong Nobyo.

Pagkahuman niini, gisi niya ang iyang bisti gikan sa ibabaw, nga nagpadayag sa bahin sa iyang balaan ug putli nga pagkabirhen, ug nakita sa gobernador nga babaye siya. Unya miingon si Eugenia kaniya:

'Ginoo, kamo ang akong amahan sa unod, si Claudius ang akong inahan, ug sila Avitus ug Sergius, nga naglingkod uban kaninyo, mao ang akong mga igsoon. Sa akong bahin, ako ang imong anak nga si Eugenia, nga mibulag sa kalibutan ug sa tanang kalipay niini tungod sa gugma kang Kristo; ania sila Prot ug Hyacinth, akong mga eunuko, kinsa akong gisunod sa pagtulon-an ni Kristo. Ug si Kristo naghatag kanako og ingon nga grasya nga, pinaagi sa Iyang kalooy, gihimo ko Niya nga mananaog sa tanang kahakog ug tinguha, ug nagtuo ko nga Iyang panalipdan ako ingon karon hangtod sa katapusan.

Wala pa gani siya makahuman sa iyang pakigpulong sa dihang ang iyang amahan ug mga igsoon, base sa iyang mga pulong ug usab sa pipila ka dagway sa iyang nawong (kay naglantaw sila pag-ayo kaniya), nakaila nga siya gayud si Eugenia. Sa diha-diha dayon, napuno sa dili masukod nga kalipay ug luha, mitindog sila gikan sa ilang lingkoranan ug midagan paingon kaniya, giyakap siya, gihalokan, nagahilak sa kalipay ug nagasaulog nga kalit nilang nakaplagan si Eugenia, nga kung wala siya, bisan ang kahayag sa kalibutan mihunong na sa paghatag kanila og kalipay. Ang iyang inahan, si Claudia, gisultihan dayon nga nakaplagan na ang iyang anak nga si Evgenia. Nidali-dali siya ug sa dihang nakita niya ang iyang pinalanggang si Eugenia, gibuhat niya ang tanan niyang makaya, gipuno siya sa labing malumo nga mga pulong, nagtutok sa iyang anak nga daw nabanhaw gikan sa mga patay. Sa pagkakita sa nahitabo, ang katawhan nangahibulong ug misinggit sa kusog:

'Usa ka Kristo, ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang Kristohanong Dios!'

Ug ang kadaghanan sa mga Kristohanon nga miuban sa ilang mga obispo ug mga presbiter aron ilubong ang mga lawas sa mga martir misanaw usab, napuno sa dili masukod nga kalipay: *'Ang imong tuo nga kamot, O Ginoo, gipadayeg sa gahum; ang imong tuo nga kamot, O Ginoo, mipukan sa kaaway.' Kinsa ang diyos nga ingon kadako sama sa atong Diyos, nga nagpadayag sa tinago ug nagpahibalo sa sekreto; iyang madakpan ang maalamon sa ilang kaugalingong limbong'* (Exod. 15:6; Sal. 76:14; Job 5:13).

Unya gidala nila ang mga bisti nga hinablon sa bulawan ug gipalamuti sa bililhon nga hiyas, nga gisul-ob sa iyang mga ginikanan ug igsoon batok sa iyang kabubut-on, ug gipahimutang siya sa usa ka hataas nga dapit aron makita siya sa tanan ug malipay uban kanila sa pagkapulihay sa nawala. Sa diha-diha dayon, ang mga monghe nga nakagapos uban ni Eugenia gipagawas gikan sa ilang mga gapos; gitratar sila nga may pagkamabuotan ug gipasidunggan isip tinuod nga mga alagad ni Cristo.

Apan si Melanthi napuno sa dakong kahadlok ug kaulaw, ug sa wala pa siya makahawa sa lugar sa paghukom, nibuhos ang kalayo gikan sa langit sa iyang balay ug gisunog kini hangtod sa yuta, kauban ang tanan niyang bahandi ug kayamanan, nga wala'y bisan gamay nga nahabilin. Ug adunay dakong kalipay sa tanang magtutuo sa Alexandria ug sa tibuok Ehipto – labi na sa dihang ang gobernador Philip mismo, kauban ang iyang asawa, ang iyang mga anak nga lalaki ug ang tibuok niyang panimalay, nabunyagan ug mituo sa atong Ginoong

Jesu-Cristo; usa ka daghang pagano ang nakadawat sa balaan nga bunyag, ug nabalik ang kalinaw sa Simbahan ni Cristo.

Pagkahuman niining mga hitabo, nagpadala og sulat si Gobernador Felipe ngadto sa mga emperador Severus ug Antoninus[176] , diin iyang gisulat nga dili kini makapabor sa Imperyong Romano nga ipahawa ang mga Kristohanon gikan sa mga siyudad, kay sila importante alang sa kaayohan sa tanan. Gipatigbabaw sa mga hari ang iyang tambag, ug sa tanang siyudad sa Ehipto nabawi sa mga Kristohanon ang ilang mga panimalay, yuta, simbahan, ug dungog, nag-enjoy sa kalinaw – ug milambo ang Kristohanong pagkamatinud-anon.

Apan ang pagkabalaan kanunay kauban sa pagdumot sa kaaway, ug ang sala nakig-away batok sa pagkamaayo. Busa karon usab, lisod alang sa pipila sa labing inila nga mga mananamba sa idolo sa Alexandria nga makita kung giunsa, adlaw-adlaw, ang gidaghanon sa mga Kristohanon nagkadaghan, samtang ang gidaghanon sa mga nananamba sa idolo nagkagamay pa gayud. Gitudloan sa ilang amahan nga si Satanas, miadto sila sa mga hari uban sa mga bakak batok sa magmamando nga si Philip.

'Sulod sa siyam ka tibuok tuig,' ingon nila, 'nagdumala si Philip sa yuta sa Ehipto sa maayong paagi ug hugot nga nagsunod sa mga balaod sa hari. Apan wala na namo masayri unsa na ang nahitabo kaniya karon: dako kaayo ang iyang kausaban. Gibyaan niya ang pagsimba sa mga dios sa atong mga amahan ug gidala ang tibuok katawhan sa pagsimba kaniya nga (sumala sa tanan) gipamatay sa mga Hudiyo sa Palestina pinaagi sa pagkrusipisyon. Walay na'y pagrespeto o husto nga pagsunod sa inyong mga balaod sa hari. Gipili niya ang mga Kristohanong walay dios kaysa kanato tanan; daghan kanila, sa pagbisita sa mga templo sa atong mga dios, nagbubo og daghang insulto, nagtawag niini nga mga kahoy, bato nga walay pagbati, ug mga diyos-diyosan nga walay kalag.

Pinaagi sa ingon ana ug susamang mga pulong, ilang gipukaw ang kasuko sa duha ka hari batok kang Felipe, ug ilang gipadala kaniya ang mosunod nga mensahe:

'O labing Banal nga Hari, ang nag-una nga maghuhari kanamo, sa pagkahibalo sa imong pagkamatinud-anon ug pagrespeto sa mga ancestral nga diyos sa Roma, nagtudlo kanimo sa Alexandria dili lang isip gobernador, kondili sama sa hari sa Ehipto, ug nagmando nga ikaw ang magdumala niining yuta nga walay hunong hangtod sa imong kamatayon, ug nga walay lain nga itudlo sa imong dapit. Gipadayon usab namo kining dungog nga dili malapas, apan hangtod lang nga ikaw usa ka higala ug alagad sa mga dios. Karon, bisan pa, nadungog namo nga gibyaan nimo ang mga dios ug supak ka kanamo. Busa among gisugo nga mobalik ka sa imong kaniadto nga pagsimba sa mga diyos nga Romano ug ipadayon ang pag-angkon sa dungog ug himaya sama sa kaniadto, o, kung dili ka mohunong sa pagdumili sa mga diyos, dayon isalikway ang imong katungdanan ug isalikway usab ang imong mga kabtangan.

Pagkahuman mabasa sa gobernador ang sulat sa hari, nagpakaaron-ingnon siya nga masakit aron makabaton og panahon sa pagbaligya sa tanan niyang kabtangan ug pag-apod-apod niini—ang uban sa mga simbahan, ug ang uban sa mga kabus.

Si Balaan Felipe adunay gasa sa elokwensya ug, pinaagi sa iyang mga pamulong, nakumbinse ug nakapabawtismo sa daghang bantugang Griyego ngadto sa Kristiyanismo, samtang nagpalig-on ug nagpamatuod sa mga maluya ug nagduha-duha sa ilang pagtuo.

Sa dihang nabaligya ug naapod-apod na ang iyang kabtangan, iyang gibilin ang iyang katungdanan isip gobernador, ug dayon gipili siya sa tanang Kristohanon sa Alexandria nga mahimong ilang obispo. Paglabay sa pipila ka panahon, miabot gikan sa Roma ang lain nga gobernador nga ginganlan og Terentius aron mopuli kaniya; gusto niyang patyon si Felipe apan nahadlok siya sa katawhan, kay andam silang tanan isakripisyo ang ilang kinabuhi alang sa ilang obispo. Busa nagkuha siya og mga tinagong mamamatay nga, pagkasulod nila sa kwarto sa santo ug nakit-an siyang nag-inusara nga nag-ampo sa Dios, gipatay nila siya gamit ang ilang mga espada ug pagkahuman milayas sila. Kining balita dali nga mikaylap sa tibuok siyudad, ug usa ka dakong paghilak, pag-aga-aga ug kagubot ang nibuto sa tanang dapit. Nahadlok nga basin masayud ang mga tawo sa iyang pagka-traidor, gisugo ni Terentius nga pangitaon dayon ang mga mamamatay ug gipriso sila, gitali sa bug-at nga kadena, murag gusto pa sila pasakitan sa malupit nga paagi ug patyon. Ang bulahang Obispo Philip, bisan pa man, nabuhi pa sulod sa tulo ka adlaw human sa iyang mga samad ug, pagkamatay isip usa ka martir sa Ginoo, gihatagan siya sa

[176] Ang Emperador Romano nga si Septimius Severus (193–211) gihimo niyang kauban sa paghari ang iyang anak nga si Antoninus.

korona sa martir. Nagsilbi siya isip obispo sulod sa usa ka tuig ug tulo ka bulan. Gilubong siya sulod sa siyudad sa usa ka lugar nga gitawag og Izium, sa simbahan nga iyang kaugalingong gitukod.

Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nakabilanggo ang mga mamamatay, gipagawas sila sa gobernador Terentius, kuno tungod sa sugo sa hari, ug didto nasayud ang tanan nga gipatay ang balaan nga obispo subay sa iyang sugo. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, gipundok ni Santa Eugenia ang mga batan-ong babayeng Kristohanon sa iyang palibot ug nagpadayon sa pag-alagad sa Diyos uban kanila, nga nagpuyo sa kinabuhi sa pagkamakabubut-on, samtang ang iyang inahan, si Claudia, nagtukod og lapad nga balay-pang-abiabi ug nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pag-alagad sa mga biyahero ug sa mga masakiton. Paglabay sa pila ka panahon, mibalik siya sa iyang yutang natawhan, ang Roma, gidala ang iyang duha ka anak nga lalaki ug ang iyang bulahan nga anak nga si Eugenia, ug nagpuyo didto sa iyang panimalay. Ang gobyernong Romano midawat kang Avitus ug Sergius nga paborable, ug ang usa kanila gitudlo nga gobernador sa probinsya sa Carthage[177] , samtang ang usa nahimong gobernador sa hari sa Aprika.

Samtang nagpuyo sa Roma, si Santa Eugenia tinago nga gidala ang daghang mga dalaga—ang mga anak nga babaye sa mga halangdong dignitaryo—ngadto kang Kristo ug gihangyo sila nga panalipdan ang ilang pagkabirhen. Niadtong panahona, nagpuyo sa Roma ang usa ka batan-ong dalaga nga gikan sa maharlikang kaliwatan, nga ginganlan og Vassilla, nga nahimong ulila pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan. Gitugyan siya sa iyang tiyo nga si Elin hangtod siya moabot sa hustong edad, ug gipangasaw-an siya sa mga hari sa usa ka batan-ong lalaki nga bantog sa iyang kaisog ug pagkabanaog, nga ginganlan og Pompey. Apan napalangan ang kasal sulod sa pipila ka tuig, kay batan-on pa kaayo si Vassilla pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan. Sa kanunay niyang nadungog ang ngalan ni Kristo ug ni Eugenia, ang iyang matinahuron ug matinud-anon nga kinabuhi, ug ang mga milagro nga gihimo pinaagi sa gahum ni Kristo, nasiga ang iyang espiritu, kay ang Ginoo, sa Iyang misteryosong paagi, nagtawag kaniya ngadto sa Iyang langitnong puloy-anan. Aduna siya'y duha ka tinguha: nga mahibal-an ang kamatuoran mahitungod kang Kristo ug nga makita si Eugenia. Apan dili siya makaduol kaniya sa personal ug makig-istorya, tungod sa kahadlok nga mahibal-an kini sa iyang hinigugma, ug tungod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga nagakahitabo sa Roma niadtong panahona. Busa, nagpadala si Vassilla og usa ka sulugoon nga matinud-anon kaniya kang Eugenia, nga naghangyo kaniya nga isulti kaniya ang bahin kang Kristo—bisan pa man pinaagi sa sinulat—ug tudluan siya kon unsaon pagtuo kaniya.

Nalipay kaayo si Santa Eugenia sa maong mensahe. Pagkahukom niya, kauban ang iyang inahan ug ang mga eunuco, nga ang sulat dili makapahibalo og epektibo sama sa pulong nga gisulti sa usa ka tawo, gisugo niya ang mga eunuco nga mag-andam, nga gusto niya silang ipadala sama sa usa ka regalo kang Vassilla. Sa pagpadala kanila, misulat si Eugenia:

'Gipadala ko kanimo isip usa ka gasa, akong pinalanggang igsoon nga si Vassila, ang duha sa akong matinud-anong sulugoon, ang mga eunuco nga sila Protas ug Iakinfos, nga nagdako uban kanako sukad pagkabatan-on; hinaut nga sila mahimong usa ka buhing sulat gikan kanako.'

Malipayon nga gidawat ni Vasilla ang mga eunuko, nga nagpakita nga mga sulugoon apan sa tinuod mga apostoles ni Kristo. Sa pakig-istorya kanila adlaw ug gabii, ilang gitudloan siya sa balaan nga pagtuo, kay kanunay siyang maminaw uban sa pagtagad, kalipay ug debosyon sa mga pulong sa Diyos nga nagagikan sa ilang mga ngabil, ug mituo siya sa tibuok niyang kasingkasing sa usa ka Kristohanong Diyos, ang Magbubuhat sa tanang butang. Sa dihang nahibaloan kini ni Papa Cornelius, ang bulahan[178] , miadto siya kaniya sa tinago ug gibunyagan siya sa ngalan sa Balaang Trinidad. Pagkahuman niini, ang iyang tiyo nga si Elin misalig usab kang Kristo, aron dali na makigkita si Vassilla kang Eugenia ug malingaw sa balaan ug makalipay nga pakighinabi kaniya. Kada gabii, moanha si Eugenia sa iyang balay nga walay babag, ilawom sa proteksyon sa iyang tiyo.

Sa ingon niini, si Santa Eugenia ug ang iyang bulahan nga inahan nga si Claudia nagdala sa daghang mga tawo kang Kristo. Ang tanang Kristohanong balo sa Roma nangita og dalangpan kang Claudia, ug ang mga batan-ong babaye kang Eugenia, diin nakakaplag sila og pahulay alang sa lawas ug kalag uban kanila. Kada Sabado sa gabii, si San Cornelio, Papa sa Roma, magpadala og mga pag-ampo ug salmo[179] ngadto sa balay ni Claudia, aron

[177] Usa ka karaang siyudad sa amihanan sa Aprika. Karon, nagtindog ang Tunis sa maong dapit.
[178] Si San Cornelio, Papa sa Roma, nagdumala sa Simbahang Romano gikan sa 251 hangtod 252.
[179] Kini mao ang mga liturhikal nga basahon, nga talagsaon niadtong panahona ug dili laganap.

sila makapangamuyo ug makapadayeg sa Dios sa tibuok gabii; ug sa buntag, sa pag-ungol sa manok, siya mismo ang moanha kanila, mobunyag sa mga mibalik sa Kristo, magsaulog sa Banal nga Misa ug maghatag sa Balaang Misteryo sa tanang kababayen-an. Ug ang Simbahan sa Dios mitubo ug namulak taliwala sa pagpanlupig, sama sa liryo taliwala sa mga tinik. Oh, pila kaha ka mga birhen ang gidala sa balaan nga mga dalaga nga sila Eugenia ug Vassila ngadto sa Dios, pila kaha ka mga babaye ang gidala ni Santa Claudia ngadto Niya, ug pila kaha ka mga batan-ong lalaki ang gidala sa bulahan nga mga eunuko nga sila Prot ug Hyacinth ngadto Niya!

Apan sa dihang ang mga walay-Diyos nga hari nga sila Valerian ug Gallienus[180] miabot sa gahum, milala pa gayud ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Nagpagawas ang mga hari og mando nga patyon ang tanang magtutudlo nga Kristohanon, ug una sa tanan ilang gipangita si Santo Cornelio, ang Papa, aron patyon siya.

Sa dihang nakaila siya kang Santa Vasilla niadtong panahona, miingon si Santa Eugenia kaniya:

'Gipadayag sa Ginoo kanako nga sa dili madugay madawat nimo ang korona sa martir tungod sa imong pagkabirhen.'

'Ang Ginoo usab buotan kaayo nga nagpadayag kanako mahitungod kanimo,' tubag ni Vasilia, 'nga makadawat ka og doble nga korona sa martir – usa alang sa kasubo ug mga pag-antos nga imong naagian sa Alexandria, ug ang usa alang sa dugo nga imong ibubo samtang nag-antos alang kang Kristo.'

Unya gitaas ni Balaan Eugenia ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Ginoong Hesus, Anak sa Labawng Kataas-taasan, nga natawo gikan sa Birhen, imong Labing Putli nga Inahan, alang sa ikagaling sa among kaluwasan, panguna ang tanang birhen nga gisalig Nimo kanako, sa ilang dili malata nga pagkabirhen, ngadto sa walay katapusang Gingharian sa imong himaya!'

Unya mituyok siya sa kadaghanan sa mga birhen ni Kristo nga naglingkod uban kaniya ug kang Vassila, ug miingon ang Bulahan nga Eugenia:

– Miabot na ang panahon sa pag-ani sa ubas, sa dihang ang mga hugpong gipamutang ug dayon gipresentar isip bino sa maharlikang lamisa. Ug walay bisan usa ka gamhanang gingharian o halangdong katungdanan nga wala pagahisgutan sa dugo niining mga hugpong. Busa kamo usab, akong mga sanga ug hugpong sa akong kasingkasing, mag-andam kamo alang sa Ginoo. Ang pagkamakasilaw nagdala kanato nga mas duol sa Dios; ang pagkamakasilaw naghimo kanato nga susama sa mga anghel; kini mao ang inahan sa kinabuhi nga walay katapusan, kauban sa pagkabalaan, luwas nga dalan paingon sa langit, magtutudlo sa kalipay, maggiya sa katingalahang gahum, kainit ug korona sa pagtuo, kusog ug kumpirmasyon sa gugma. Kinahanglan nga paningkamotan nato ug labaw sa tanan, ug tagaan nato ug dakong pagtagad, ang pagpabilin sa walay-daot nga pagka-virgin; apan labi pang himayaon ang mamatay alang sa pagka-virgin. Unsa man ang mga walay pulos ug limbong nga kalipay ning kalibutan, nga sa dihang mopakita, magdala og pansamantalang kalipay, apan sa dihang mawala, magdala og walay katapusang pag-antos; nga maghatag og malipong nga katawa aron lang mosangpot sa walay katapusang paghilak; nga magpakita sa dali ra malata nga mga bulak sa kalipay aron lang magdala og walay katapusang kasubo; nagsaad og malipayong kinabuhi karon, aron lang itugyan kamo sa walay katapusang pag-antos sa umaabot nga panahon. Tungod niini tanan, O labing pinalanggang mga birhen, nga nakigbisog uban kanako sa pakigbisog sa pagkabirhen, padayon sa pagpuyo sa gugma sa Ginoo, sama sa inyong gisugdan. Miabot kaninyo ang mga adlaw sa panandaliang paghilak, aron kamo maglipay ug malingaw sa walay katapusan. Ako karon, gisalig ko kamo sa Espiritu Santo ug nagtuo ko nga Iya kamo pagaputlihon ug pagabantayan nga walay mantsa. Ayaw na ninyo pangitaa nga makita ang akong pisikal nga nawong, kondili tan-awa sa espirituhanong mga mata ang akong mga buhat ug lihok.

Pagkahuman niya sa paghatag kanila niini nga pagdasig, gisagol ni Eugenia ang matag-usa kanila ug gihupay ang mga nagahilak; unya, pagkahuman sa pag-ampo uban ni Vasilia ug sa pagbinayloay og sagol, nagbulag sila. Niadtong adlawa mismo, usa sa mga sulugoon nga babaye ni Santa Vasilia miadto sa hinigugma sa iyang agalon, si Pompey, ug miingon kaniya:

'Ginoo, nasayud ko nga gisaad sa mga hari ang akong agalon nga babaye kanimo sa kaminyoon, ug sulod na sa kapin unom ka tuig nagpaabot ka nga siya moabot sa hustong edad nga wala pa kamo magminyo. Miabot ako karon aron ipahibalo kanimo nga dili na nimo kinahanglan siyang pakaslan, kay ang iyang tiyo ug magbabalantoy usa ka Kristohanon, ug siya mismo mibaling sa tibuok niyang kasingkasing sa Kristohanong pagtuo ug karon

[180] Valerian – Emperador Romano, naghari gikan sa 253 hangtod 260. Ang iyang anak nga si Gallienus naghari gikan sa 260 hangtod 268.

ginatamay dili lang ikaw, kondili ang tibuok kalibutan. Aduna siyay duha ka eunuco nga gipadala kaniya ni Eugenia, ug girespeto niya sila ingon nga iyang mga agalon, ginahalokan niya ang ilang mga tiil matag-adlaw sama sa mga di-mortal nga diyos. Kining mga eunuco, sa tinuod, mga magtutudlo sa Kristohanong salamangka.

Ang salaysay sa ulipong babaye napuno kang Pompey sa labing mabangis nga kasuko; mitindog dayon siya ug nilarga aron makigkita kang Elin, ang magtutudlo ni Vasilia.

'Niaging mga adlaw,' miingon siya kaniya, 'nakahukom ko nga magminyo. Busa, tugoti ko nga makita ang dalaga nga gihatag kanako sa dili mapildi nga mga hari isip akong asawa.'

Dali dayon nasabtan sa magtutudlo nga nahibalo si Pompeyo sa ilang pagbag-o ngadto kang Kristo, ug mitubag siya:

'Samtang batan-on pa ug dili pa hamtong si Vasilia, gipangga ug gipanalipdan ko siya sama sa itlog sa akong mata, ug gipadako ko siya sumala sa angay sa iyang kahimtang. Apan karon nga nakaabot na siya sa edad sa pagkahamtong ug pagka-maalamon, ug tungod sa iyang mahimayaong pagkatawo, gusto niya nga hingpit nga gawasnon ug dili masakop sa bisan kinsa. Busa, wala sa akong gahum nga tugotan ka nga makakita kaniya: kini nagdepende sa iyang kaugalingong pagtugot.

Sa paglagot pa gyud niya, miadto si Pompeyo sa puloy-anan ni Vasilia ug misipa sa pultahan, gisugo ang mga bantay-pultahan nga ipahibalo kang Vasilia ang iyang pag-abot.

Apan, pagkahibalo niya sa pag-abot ni Pompey, wala tugoti ni Vasilia nga mosulod siya. 'Dili angay alang sa usa ka batan-ong lalaki,' tubag niya, 'ang makig-istorya sa pribado sa usa ka dalaga; ug dili usab angay alang sa usa ka dalaga nga motan-aw gani sa nawong sa usa ka lalaki. Labaw pa, wala ko kahibalo unsa ang tuyo ni Pompey sa pag-anhi kanako.'

Sa kaulaw, mibulag si Pompeyo ug nangita sa pipila ka mga maharlika. Kauban sila, mihapa siya sa tiilan sa mga hari, nagreklamo bahin sa iyang nobya ug kang Eugenia.

'O labing bantog nga mga hari,' ingon niya, 'tabangi ang inyong mga Romanong sakop ug pahawaa sa siyudad ang pagtuo sa bag-ong Dios nga gipangwali ni Eugenia. Sulod na sa dugayng panahon, kini nga mga tawo nga nagtawag sa ilang kaugalingon nga Kristohanon nagapasakit sa katawhan. Ginasupak nila ang among mga balaod, ginatamay ang among mga dios sama sa walay pulos nga mga dios-diosan, ug ginabaliko ang balaod sa kinaiyahan mismo, nga nagdili sa usa ka nobya nga pakaslan ang lalaki nga iyang kapikas sa kasal. Kung walay kaminyoon, asa man manamkon ang mga tawo? Ug kung dili sila manamkon, kinsa man inyong pagaharian? Asa man gikan ang mga hukbo ug ang kusog sa katawhang Romano? Kinsa may makadaog sa atong mga kaaway? Unsaon man pagpadayon sa atong yutang natawhan, ug unsaon man pagpadayag sa kinabuhi sa tawo?

Si Pompey misulti og dugay mahitungod sa susamang mga butang, nga nagahilak pag-ayo. Si Haring Gallienus, kauban ang tanan niyang mga maharlika, naluoy kaniya ug dayon nagmando nga si dalagang Vasilla kinahanglan mouyon sa pagminyo sa iyang hinigugma o ipapatay sa espada. Sa bahin ni Eugenia, gisugo niya nga maghalad siya og sakripisyo sa mga dios o mamatay sa pag-antos. Dugang pa, gisugo sa hari nga patyon ang tanang Kristohanon – ug dili lang ang mga Kristohanon, apan pati na usab kadtong nangahas sa pag-alima sa mga Kristohanon patyon usab.

Sa pag-abot sa mando sa hari kang balaan nga birhen Vasilia, mitubag siya nga kusog ug walay kahadlok:

'Ang akong ikakasal mao ang Hari sa mga hari, si Kristo, ang Anak sa Dios, ug gawas Niya, wala koy laing gustong mailhi nga tawo.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gipatay dayon siya gamit ang espada. Ang duha ka balaan nga eunuko, sila Prot ug Iakinf, gidakop usab ug gihatak ngadto sa paganong templo aron pagsimba sa dautang diyos nga si Diya[181] . Apan sa diha nga misulod pa lang ang mga santo sa templo, nahulog ang idolo sa ilang mga tiil ug nabungkag ngadto sa abog ug uling. Ang gobernador sa siyudad, si Nikitius, pagkahibalo niini, nagmando nga putlon ang ilang mga ulo, kay nagtuo siya nga ilang gipapas ang diyos nga si Diya pinaagi sa ilang salamangka. Sa bahin ni Santa Eugenia, gipatawag siya sa iyang atubangan ug gisugdan siya og pangutana bahin sa arte sa

[181] Ang mga santo nga sila Eugenia, Claudia, Basilla, Protus ug Hyacinth namatay sa palibot sa tuig 262. Ang mga lubnganan ni Protus ug Hyacinth gibuksan atol sa pontipikato ni Papa Damasus niadtong 366, ug sa dili madugay gitukoran kini og simbahan. Sa pagkakaron, ang mga relikya ni Protus nagpuyo sa Roma sa Simbahan ni San Juan Bautista sa mga taga-Florence; ang mga relikya ni Hyacinth sa Simbahan ni San Pablo sa Ostia; ang mga relikya ni Eugenia sa Simbahan sa Napulo'g Duha ka Apostoles; ug ang mga relikya ni Vasilia sa Simbahan ni Praxedes.

salamangka. Ingon tubag, ang santa misugod og pakigpulong sa taas ug uban sa dakong kinaadman bahin sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga sa pagngalan pa lang Niya ang mga demonyo mangurog sa kahadlok, aron sila mahulog uban sa mga dios-diosan. Wala magtagad sa iyang mga pulong, gisugo sa magmamando nga dad-on siya sa templo ni Diana aron ihalad, apan sa wala pa siya makasulod niini, nangabagsak ang templo kauban ang diyus-diyosan. Pagkahibalo niini, gisugo sa hari nga ilabay siya sa Suba sa Tiber nga gitaliang bato ang iyang liog. Apan sa pagpatuman niini, dali dayon nga nahimulag ang bato ug nakalakaw ang balaan ibabaw sa tubig sama sa paglakaw sa uga nga yuta. Unya gidakop siya pag-usab ug gilabay sa usa ka kusog kaayong nagdilaab nga hurno, apan kalit nga nangabugnaw ang hurno, nga wala gayud makadaot sa balaan, ug migawas siya niini nga hingpit nga walay samad. Gibutang siya unya sa usa ka lawom ug ngitngit nga bilanggoan ug gipagutom sulod sa napulo ka adlaw, apan ang sinag sa Balaang grasya wala gyud mihunong sa pagdan-ag kaniya, ug gipadalaan siya og pagkaon gikan sa langit. Didto sa bilanggoan, ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagpakita kang Eugenia ug miingon:

Ako ang imong Manluluwas, nga imong gihigugma ug gihigugma uban sa tibuok nimong kalag ug tibuok nimong kasingkasing, ug tungod Kanako imong ginasagubang kining mga pag-antos. Ako magsul-ob kanimo og dakong himaya ug pun-on ka sa dili masukod nga kalipay. Himoon usab kini nga usa ka timaan kanimo: Dawaton tika sa Akong langitnong puloy-anan sa maong adlaw nga Ako natawo dinhi sa yuta gikan sa usa ka putli, birhen nga sabakan.

Kining pagpadayag sa Ginoo napuno sa dili masukod nga kalipay ang kasingkasing sa balaan nga birhen, ug nagsugod siya sa pagpaabut uban ang kalipay sa panahon sa iyang pagbulag sa lawas. Sa mismong adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo, gipadala ang usa ka tigpamatay ngadto kaniya sa bilanggoan, nga gipatay siya gamit ang espada[182] .

Busa ang balaan ug mahimayaong birhen nga si Eugenia miabot sa katapusan sa iyang panahong kinabuhi ug sa iyang kalibutanong pag-antos, ug sa pagsugod sa walay katapusan ug bulahan nga kinabuhi. Ang iyang bulahan nga inahan, si Claudia, kauban ang iyang panimalay, gidala ang iyang balaan ug dungganong lawas ug gilubong kini sa yutang kabilin sa pamilya, dili layo sa Roma, diin si Santa Eugenia, sa iyang kinabuhi, nakalubong sa mga lawas sa daghang mga magtutuo.

Sa usa ka gabii, samtang nagahilak ang iyang inahan sa lubnganan ni Santa Eugenia, nagpakita kaniya si Santa Eugenia, kauban ang daghang ubang mga birhen ug napalibotan sa dakong himaya, ug miingon:

'Maglipay ka ug magtula, akong inahan, kay gidala ko ni Kristo sa kalipay sa mga balaan, ug ang akong amahan sa gidaghanon sa mga patriyarka: sa adlaw sa Pagkabanhaw dawaton usab ka Niya sa walay katapusang kalipay. Ipangayo sa inyong mga anak nga lalaki, akong mga igsoon, nga matinud-anon nilang tumanon hangtod sa katapusan ang Kristohanong tawag nga ilang nadawat sa bunyag, aron sila mahimong akong mga igsoon dili lang sa lawas kondili usab sa espiritu, ug aron sa ingon niini atong mahanyag ang atong tibuok pamilya ingon usa ka makapahimuot nga halad sa Dios.

Samtang ang balaan misulti niini sa iyang inahan, nadungog ang mga tingog sa daghang balaang anghel nga nag-awit ug naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad; Kaniya, bisan pa gikan kanato nga mga makasasala, ang himaya ug pagdayeg hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Nicolo nga Monghe.

Gisaulog sa ika-24 sa Disyembre

Ang atong Balaang Amahan nga si Nicholas sa sinugdan usa ka kumander militar ubos sa Griyegong Tsar Nikiforos[183] ug aduna siyay daghang mga rehimen militar nga sakop sa iyang mando. Sa usa ka higayon, samtang si Haring Nikiforos nakig-away sa mga Bulgarians, si Nicholas usab mibiyahe uban sa iyang mga sundalo: sa pagkahapon, misulod siya sa usa ka karwahe, nagpangaon uban sa tag-iya niini ug, pagkahuman sa pag-ampo, natulog siya. Apan sa ikaduhang ug ikatulong bantay sa gabii[184] , ang anak nga babaye sa tag-iya sa panimalay,

[182] Sumala sa kalendaryo ni Beato Jerome ug sa ubang tinubdan, si Santa Eugenia nag-antos sa pagkamartir niadtong 25 sa Disyembre.
[183] Ang Emperador nga Byzantine nga si Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod sa 811.

gipalihok sa satanikong tinguha sa pagpakasala, hilom nga miduol sa higdaanan sa kumander, gipukaw siya, ug gisugdan ang pagpangumbinsi kaniya sa pakighilawas pinaagi sa makasasala nga mga pulong.

'Likay sa imong sataniko ug mabuang nga kahilambigit, dalaga,' ingon sa voivode kaniya, 'ug ayaw pagpaningkamot sa pagdaot sa imong pagkabirhen, ni sa paglabay kanako, usa ka malisud nga kalag, ngadto sa kahiladman sa impyerno!'

Nabati niya ang gamayng kaulaw, busa mibulag siya, apan sa dili madugay mibalik siya kaniya, gitagad ang matinahuron nga lalaki aron makasala. Gipahawa siya sa gobernador pag-usab, apan mibalik siya kaniya sa ikatulong higayon, gipukaw sa maluoyong kahilakaw sa yawa. Unya miingon ang bulahan nga gobernador kaniya:

'O ikaw nga maluya, napuno sa tanang matang sa kawalay-hiya ug kabuang, ulipon sa imong mga tinguha! Wala ba nimo makita nga ginapukaw ka sa mga demonyo, nga nagtinguha sa pagdaot sa imong pagkabirhen ug paghimo kanimo nga kataw-anan ug kaulaw sa tibuok nimong pamilya ug sa tanang tawo, samtang itambog ang imong kalag sa walay katapusang pag-antos? Dili ba nimo makita nga ako, bisan dili takos, hapit na magpakig-away og madugo nga gubat batok sa langyaw nga katawhan? Unsaon man nako pagdunggo sa akong lawas pinaagi sa pagsulod sa gubat! Dili, ang Dios motabang kanako, ug dili ko dunggoan ang akong kaugalingon!"

Gisulti niya kini ug daghan pa sa walay hiya nga dalaga ug, napuno sa kaulaw, gipahawa siya gikan kaniya. Sa pagsubang sa adlaw, mibangon ang gobernador ug, pagkahuman sa pag-ampo, mibiyahe siya. Sa sunod nga gabii, sa usa ka damgo, nakita niya ang iyang kaugalingon nga nagtindog sa usa ka eteryal nga lugar. Nalingkod tupad kaniya ang usa ka Gamhanan, nga ang tuo niyang tiil nakapatong sa wala.

'Nakita ba nimo kana nga mga mandirigma sa matag kilid?' pangutana niya kang Nicholas.

'Oo, Ginoo,' matubag niya, 'nakita nako nga ginadaug sa mga Griyego ang mga Bulgaryano.'

Unya ang Tawo nga nagpakita sa matarong nga kumander miingon kaniya:

'Tan-awa kami.'

Sa pagtan-aw sa Gamhanan, nakita sa kumander nga gisapaw Niya ang Iyang wala nga bitiis ibabaw sa tuo. Pagkahuman niini, ang matarong nga si Nicholas mituyok ngadto sa mga mandirigma ug nakita nga nabawi sa mga Bulgaryano ang ilang kusog ug walay kalooy nga gipildi nila ang mga rehimento sa Griyego.

Sa dihang nahuman na ang gubat, miingon ang Gamhanan sa matarong nga kumander:

'Susihon pag-ayo ang mga lawas sa mga napatay ug sultihi ko unsay imong makita.'

Pagkahuman sa paglibot, nakita sa kumander nga ang tibuok kapatagan napuno sa mga patay nga lawas, samtang sa tunga-tunga niini adunay usa ka dapit nga natabonan sa sagbot ug bakante, igo ra kaayo para matulog ang usa ka tawo.

'Ginoo,' matod niya, 'ang tibuok kapatagan natabonan sa mga bangkay sa mga Griyego nga walay kalooy nga gipatay, gawas lang sa usa ka dapit diin makahigda ang usa ka tawo.'

"Unsa man imong hunahuna bahin niini?" pangutana sa Gamhanan.

Mitubag ang gobernador kaniya:

'Wala ko kahibalo, Ginoo, ug dili ko maalamon, ug wala ko masabti kini.'

Unya miingon kaniya ang makahadlok nga Tawo:

'Kining bakanteng dapit nga natabonan og sagbot, igo ra kaayo para matulog ang usa ka tawo, giandam para kanimo. Gitudlo ka nga matulog didto, patyon kauban sa imong mga higala, ug pun-on ang kawad-on niini. Apan sukad kagabii, imong maisugong gipahawa gikan sa imong kaugalingon ang malimbongon nga bitin, nga nakigbisog kanimo sa tulo ka beses, gituksuhon ka sa pagpakasala ug nangita sa pagpatay kanimo; busa nakaluwas ka sa kamatayon: imong gibyaan kining bakanteng dapit nga natabonan ug sagbot nga walay sulod, ug nasalbar nimo ang imong kalag uban sa imong lawas. Sa nahibilin nga kinabuhi, nga naluwas ka gikan sa kamatayon, mag-alagad ka Kanako.

Sa pagkakita ug pagkadungog niini tanan, ang matarong nga si Nicholas napuno sa kahadlok; mibangon siya gikan sa iyang tulog, napildi sa kahadlok ug kaguol, ug sa pagbangon, nag-ampo siya sa Dios alang sa iyang mga mandirigma. Sa pagsugod sa gubat ug sa kusog kaayong pakig-away sa duha ka panig, sa sinugdan nakab-ot

---

[184] Sa karaang panahon, aron mapanalipdan ang mga panimalay ug siyudad gikan sa pag-atake sa kaaway ug uban pang mga hulga, gibahin ang mga bantay sa daghang turno aron ang kanunay nga pag-ilis sa mga bantay makapugong sa kakapoy. Tungod niini, ang oras gisukod base sa bantay – unang bantay, ikaduhang bantay, ug uban pa.

sa mga Griyego ang labaw ug napildi nila ang mga Bulgaryano, apan kalit lang nga nibangon pag-usab ang mga Bulgaryano ug nagsugod sa pagpildi sa mga Griyego. Sama sa mga hayop nga nasuko, misulong sila nga maisugon sa han-ay sa mga Griyego ug gipahawa nila kini, nga walay kalooy nga gipildi sila. Sa dili madugay, nahulog ang tibuok pwersa sa mga Griyego sa mga espada sa mga Bulgaryano, ug si Tsar Nikiforos mismo hapit na madakpan apan nakalingkawas uban sa pipila ka gamayng kauban.

Unya ang kumander sa mga rehimen sa Griyego, si San Nicolas, sa dihang nakita niyang natuman ang iyang damgo, nagpasalamat sa Diyos sa iyang kaluwasan gikan sa kamatayon ug, pagkahuman niyang gibyaan ang iyang katungdanan, mibalik sa usa ka monasteryo, nga nagahilak nga dili mapahupay ug nagasubo sa mga nahulog nga sundalo. Pagkahuman niya sa pagbaton sa balaan nga eskema ug sa masigasig nga pag-alagad sa Dios sulod sa daghang katuigan, nahimo siya nga usa sa mga mapailad-on ug bantugang amahan. Kauban nila, gihatagan siya og puwesto sa langit uban ni Cristo Jesus nga atong Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

7 Enero

25 Disyembre (Luma nga Estilo)

Ang Pagkahimugso sa Ginoo nga Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo.

Kumemorasyon sa ika-25 sa Disyembre

Ang Pagkahimugso ni Hesukristo nahitabo ingon niini: nahitabo kini pagkahuman sa pagpakasal sa Iyang Pinakabendisyonang Inahan, ang Pinakabalaan nga Birhen Maria, kang Jose, usa ka matarong nga tawo nga tigulang na (kay walumpung anyos na siya). Ang Labing Putli nga Birhen gihatag kaniya, sumala sa testimonya ni San Gregorio sa Nyssa[185] ug ni San Epifanio sa Cyprus, ubos sa porma sa kaminyoon, aron siya makapreserba sa iyang pagkabirhen ug makaatiman kaniya. Bisan pa sa wala pa sila mag-uban, nahibal-an na nga siya nagdadalangtao pinaagi sa Espiritu Santo. Si Jose mao ang nominal nga bana ni Maria, apan sa tinuod siya ang tigbantay sa iyang pagkabirhen nga gipahinungod sa Dios, ug usa ka saksi sa iyang walay sala nga kinabuhi. Kay gipahimutang sa Ginoo nga itago sa yawa ang misteryo sa Iyang Inkarnasyon gikan sa Labing Balaan nga Birhen, ug alang niini gitabonan Niya ang pagkabirhen sa Iyang Inahan sa porma sa kaminyoon, aron ang kaaway dili makahibalo nga siya mao ang Birhen nga giprofetahan ni Isaias: *'Aniay, ang usa ka birhen magdalit'* (Isa. 7:14). Si San Atanasius, Arsobispo sa Alexandria[186] , nagpamatuod niini sa mosunod nga mga pulong: 'Si Jose gitudlo aron pag-alagad sa misteryo, aron ang Birhen, daw adunay bana, mapasidunggan[187] , ug aron ang tinuod gayud

[185] San Gregorio sa Nyssa, igsoon ni San Basilio nga Dako, Obispo sa Nyssa sa Kapadokya, usa sa labing iladong mga Amahan sa Simbahan sa ika-4 nga siglo, nailhan tungod sa iyang masigasigong pakigbisog batok sa Arianismo ug sa iyang daghang mga buhat—teolohikal, pilosopikal ug homiletiko—nga ang labing bantugan mao ang mosunod: Ang Dakong Kateketikal nga Orasyon, diin ang balaang Amahan naghatag og modelo sa pagpangumbinsi sa mga Hudiyo ug pagano sa kamatuoran sa Kristiyanismo; usa ka dayalogo mahitungod sa kalag ug pagkabanhaw tali ni San Gregorio ug sa iyang igsoon nga babaye, ang Kagalang-galang Macrina, pagkahuman sa kamatayon sa ilang igsoon nga lalaki, si San Basilio ang Dako; ginasundan sa daghang mga buhat batok sa nagkalain-laing mga erehe, ingon man daghang mga diskurso sa Balaang Kasulatan ug mga sermon. Namatay si San Gregorio niadtong 394. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada ika-10 sa Enero.

[186] Si San Atanasius ang Dako, Arsobispo sa Alexandria, usa ka iladong tigpanalipod sa Ortodoksiya batok sa erehiya sa Arianismo, usa ka maisugong magtug-an ug martir alang sa kamatuoran, nga sa iyang taas nga pagdumala isip ulo sa Simbahan sa Alexandria, nakasinati og lima ka pagbiya sa yutang natawhan ug, sa katapusan, pagkahuman sa daghang mga pagsulay ug paglutos, namatay niadtong 373. Nagsulat siya og daghang sinulat aron ipanagang ang Ortodoksong doktrina mahitungod sa Anak sa Dios. Ang iyang labing nailhan nga mga buhat mao ang mosunod: 'Batok sa mga Griyego' (Kata 'Ellinon'), diin iyang gisupak ang pagano, gisundan sa daghang mga buhat nga nagtumong sa pagsupak sa mga pagtulon-an ni Ario ug pagpanalipod sa ortodoksong doktrina sa pagkapanag-usa sa kina-iya sa Anak sa Dios uban sa Dios Amahan. Nagsulat usab siya og pipila ka mga exegetical nga buhat, sama sa komentaryo sa mga Salmo ug daghang uban pang mga traktado. Gisaulog sa Simbahan si San Atanasio sa Mayo 2 ug Enero 18.

nga kahimtang magpabilin nga tinago sa yawa, aron siya dili makahibalo unsay mahitabo, nga mao, kung giunsa sa Dios pag-uyon nga puy-an ang katawhan' (Homily on the Nativity of Christ). Ug si San Basilio nga Dako[188] nagaingon: 'Ang pakasal kang Jose nahitabo aron matago ang Inkarnasyon sa Anak sa Dios gikan sa prinsipe niining kalibutan (i.e. ang yawa)' (Homily on the Nativity of Christ). Si San Juan sa Damasco[189] miingon usab sa sama nga paagi: 'Nipangasawa si Jose kang Maria aron ang yawa, nga wala mahibalo sa pagkahimugso ni Kristo gikan sa Birhen, mohawa, nga mao, undang sa pagpukaw kang Herodes ug pagpukaw sa mga Judio sa pagkasinaot. Kay sukad pa sa panahon nga nagpahayag si Isaias sa propesiya, *'Aniay, ang usa ka birhen magdalit ug anak nga lalaki'* (Isa. 7:14), ang yawa nagbantay pag-ayo sa tanang mga birhen, aron walay bisan kinsa kanila ang magdalit nga walay bana ug manganak samtang nagpabilin nga birhen. Ang probidensya sa Dios naghan-ay sa pakasal ni Birhen Maria kang Jose, aron ang pagkabirhen sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug ang Inkarnasyon sa Pulong sa Dios matago gikan sa prinsipal sa kangitngit. Bisan pa sa wala pa nahitabo ang pagtuman sa panag-asawa, nasuta nga nagbuntis si Birhen Maria, ang Labing Putli, pinaagi sa Espiritu Santo, ug mitubo ang iyang balaan nga sabakan nga naglangkob sa dili masabtan nga Dios. Mas klaro nga nakita ang iyang pagbuntis pagkahuman sa tulo ka bulan nga pagpuyo uban ni Elizabeth, sa dihang mibalik siya sa iyang kaugalingong balay (Lucas 1:56), ug ang balaan nga Bata sa iyang tiyan mitubo adlaw-adlaw, samtang nagkadool na ang adlaw sa pagkahimugso sa bata nga si Cristo. Sa pagkakita niini, napuno si Jose og dakong kalibog ug kasubo, kay nagtuo siya nga gilapas Niya ang Iyang saad sa pagkamakabulos. Sa dakong kasakit, miingon ang matarong nga tigulang: 'Unsaon man ni nahitabo? Wala ko Siya mailhi, ni nakasala pa gani ko batok Niya sa hunahuna, apan ania Siya karon, nagdadalangtao. "Ala, giunsa man ni nahitabo? Kinsa man ang nakapangumbinsi kaniya? Ug wala ko kahibalo unsa ang buhaton. Ipahibalo ba nako siya nga nakalapas sa balaod, o maghilom nalang ko tungod sa kahuya nga moabut kaniya ug kanako?" Kung isumbong ko Siya, siyempre, Siya pagabatohon hangtod mamatay subay sa Balaod ni Moises, ug ako magpakita, ingon ba, nga usa ka manlupig nga naghukom kaniya sa usa ka malupit nga kamatayon. Kung, bisan pa, dili ko Siya isumbong, ako mahimong kauban sa mga mananapaw. Unsa man akong buhaton? Nalibog kaayo ko. Pasagdan ba Nako Siya nga molakaw sa tinago, aron makadto Siya bisan asa Siya gusto? O ako ba mismo ang molayas gikan Kaniya paingon sa layo nga yuta, aron ang akong mga mata dili makasaksi sa ingon nga kaulaw?' Samtang naghunahuna sa ingon niini, miduol si Jose nga matarong kang Birhen Maria ug misulti Kaniya, ingon sa gipamatuod ni Santo Sopronio sa Herusalem: 'Maria, unsa kini nga butang nga akong nakita kanimo? Ang dungog nahimong kaulaw; ang kalipay nahimong kasubo. Imbis nga maghatag ka kanako og pagdayeg, nagdala ka kanako og pagpasipala. Gidawat tika gikan sa mga pari sa simbahan nga walay mantsa, ug unsa karon akong makita?'[190] . Ug si Santo Atanasio sa Alexandria nagasaysay sa maong panghitabo ingon niini: 'Si Jose, sa pagkakita nga nagbuntis ang Birhen Maria, apan wala pa siya kahibalo sa dakong bahandi nga anaa kaniya, nangutana kaniya nga nalibog: 'Unsa may nahitabo kanimo, Maria? Dili ba ikaw ang putli nga Birhen, nga gipadako sa balaan nga dapit sa templo? Dili ba ikaw si Maria, nga dili gani

---

[187] Nahibal-an nga sa taliwala sa mga Hudiyo, sa wala pa ang pag-abot sa Mesiyas, ang pagka-birhen gitan-aw nga ubos, ug ang kaminyoon ra ang giisip nga hingpit nga bulahan nga kahimtang.

[188] Si San Basilio ang Dako, Arsobispo sa Caesarea sa Kapadokya, usa sa labing bantugan nga mga santo sa ika-4 nga siglo, gihatagan og dungog, kauban nila San Gregorio ang Teologo ug San Juan Crisostomo, sa titulo nga 'Unibersal nga Magtutudlo'. Tungod kay nakadawat siya og tinuod nga Kristohanong pagpadako sulod sa iyang debotong pamilya ug dayon og komprehensibo nga akademikong edukasyon sa mga eskwelahan sa Caesarea sa Palestina ug Atenas, gisugdan niya ang iyang ministeryo sa Simbahan sa usa ka labing lisod nga panahon alang niini, sa dihang ang mga kontrobersiya sa Arianismo nagdala og dakong kagubot ug nagbahin-bahin sa Simbahan. Pagkahuman sa taas nga panahon sa Disyerto sa Pontic, diin nagpuyo siya sa kinatumyan sa pagka-asketiko, giordinar siya nga presbiter niadtong 364, ug niadtong 370 siya ang nasunod sa katungdanan sa Caesarea. Niining maong katungdanan, iyang hugot nga gipanalipdan ang Ortodoksiya batok sa Arianismo ug, bisan pa sa kusog nga paningkamot sa Emperador Valens niadto—usa ka mainitong sumusunod sa erehe nga Arianismo—nga madani siya sa iyang kiliran, nagpabilin siyang lig-on sa iyang pagpanalipod sa Ortodoksong pagtuo. Sa iyang daghang mga buhat, ang mosunod ilado kaayo: Mga Diskurso sa Unom ka Adlaw sa Paglalang, Mga Diskurso sa Propeta Isaias, Mga Diskurso sa mga Salmo, daghang mga traktado batok sa mga Ariano, mga lagda sa monastiko, ang Liturhiya, daghang mga homilya, mga sulat ug mga pag-ampo, ug uban pa. Namatay si San Basilio niadtong 379. Ang iyang pista gisaulog matag Enero 1.

[189] Si San Juan sa Damascus, nga sa sinugdan gobernador sa Damascus ug sa ulahi nahimong monghe sa bantog nga Lavra sa Jerusalem ni San Sabbas ang Balaan, usa ka iladong tigpanalipod sa Ortodoksiya batok sa heresiya sa iconoclastic ug ang awtor sa tukmang pagpasabot sa Ortodoksong Pagtuo (ang unang 'Dogmatika'), ingon man daghang himno sa simbahan. Namatay siya sa katapusan sa ika-8 nga siglo. Ang iyang pista gisaulog kada 4 sa Disyembre.

[190] Gikan sa serbisyo sa gabii sa pag-abot sa Pagkatawo ni Kristo, ang tropario sa unang hari nga oras.

motan-aw sa nawong sa mga lalaki? Dili ba ikaw si Maria, nga wala gani motan-aw sa nawong sa mga lalaki? Dili ba ikaw si Maria, nga nagsaad nga dili malata ang rosas sa imong pagkabirhen? Asa na ang santuwaryo sa imong pagkamakabubut-on? Asa na ang kwarto nga nagbantay sa imong pagkabirhen? Asa na ang imong mahiyain nga nawong? 'Nahuya ko, apan ikaw mapangahas, kay gitabonan ko ang imong sala.' Sa dihang gisulti ni Jose kini tanan kaniya, oh, unsa kaha ka-ulaw sa walay-daotang Kordero, sa putli nga salampati, sa mahinhingalong Birhen, nga nagpula ang iyang nawong sa mga pulong ni Jose! Wala siya kaisog nga ipadayag kaniya ang maayong balita nga gidala sa Arkanghel kaniya, ni ang propesiya nga gisulti ni Elizabeth mahitungod kaniya—wala siya kaisog nga buhaton kini tungod kay nahadlok siya nga motan-aw siya nga hambog ug mahiligon sa pagdayeg. Gipamatud-an usab kini sa giingon ni Santo Atanasius, nga gibutang ang mosunod nga mga pulong sa iyang baba samtang siya nagasulti kang Jose: 'Kung mosulti ako kanimo bahin sa akong kaugalingon, mura'g mapahitas-on ako sa imong panan-aw. Pagpaantus pa ug gamay, Jose, ug ang mga magbalantay sa karnero mopadayag kanimo sa kamatuoran bahin kanako.' Ang Birhen Maria miingon lang ug usa ka butang kang Jose isip tubag sa iyang kalibog: 'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, nga nagpanalipod kanako hangtod karon sa hingpit nga pagkabirhen, kay wala ko mailhi ang sala, wala'y nakahikap kanako, ug ang naa sa sulod nako mao ang kabubut-on sa Dios ug pinaagi sa lihok sa Dios.' Si Jose, bisan pa, ingon nga tawo, naghunahuna sa tawong paagi ug nagduda nga ang iyang pagbuntis nahitabo pinaagi sa sala. Apan, ingon nga matarong nga tawo, wala niya gustong ipahibalo ang iyang kahimtang, kondili nagtuyo siya nga pasagdan siya sa hilom, o (sama sa gisulat sa Siryac nga hubad) nagpasiya siya nga mobiya kaniya sa hilom, nga mao, ang pagpalayo kaniya. Sa dihang naghunahuna pa siya niini, ang anghel sa Ginoo mitungha kaniya sa damgo, nga miingon, 'Jose, anak ni David, ayaw kahadlok nga kuhaon si Maria nga imong asawa.' Busa gitawag sa Anghel ang Birhen nga asawa ni Jose aron supakon ang iyang pagduhaduha sa pakighilawas (kay nagtuo si Jose nga nagbuntis si Maria pinaagi sa pakighilawas). Ang anghel, ingon pa, nag-ingon kang Jose: 'Siya mao ang asawa nga gipangasaw-an kanimo, ug dili siya iya sa lain nga bana.' Ang Bulahan nga Teofilacto miingon niini: [191]

Ang anghel nagtawag kang Maria nga asawa ni Jose, aron ipakita nga siya, bisan pa nga gipangakabana kaniya, wala makasala uban sa lain. Ug aron usab ang matarong nga kaminyoon mapahimangnoan kauban sa iyang pagkabirhen. Si San Basilio nga Dako naghatag usab og susamang rason: Gitawag sa anghel si Maria nga birhen ug kasal na sa usa ka bana, aron pasidunggan ang iyang pagkabirhen ug dili pasipalahan ang iyang kaminyoon. Gipili ang pagkabirhen nga gikinahanglan alang sa balaan nga pagkahimugso, samtang ang pakasal—nga mao ang sinugdanan sa kaminyoon—gihimo subay sa balaod aron walay mosangka nga ang pagkahimugso nahitabo pinaagi sa dili matarong, ug usab aron si Jose mahimong kanunay nga saksi sa pagkamaputli ni Maria, aron siya dili masaway nga daw nahugawan ang iyang pagkabirhen. Aduna siya (sa pagkatawo ni Jose) usa ka hinangumang bana nga saksi ug tigbantay sa iyang kinabuhi' (Sermon on the Nativity of Christ). Ang anghel miingon kang Jose: 'Ayaw kahadlok sa pagdawat kang Maria ingon imong asawa'. Ang buot ipasabot niining mga pulong mao: 'Ampata ang imong asawa sumala sa inyong pakasal, ug ang dalaga sumala sa iyang saad nga gihimo sa Dios (sama sa gipatin-aw ni San Gregorio sa Nyssa ug ni Beato Jeronimo), kay siya ang unang birhen sa katawhan sa Israel nga misaad sa Dios nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen nga walay mantsa hangtod sa iyang kamatayon. Apan pag-amping, kay ang nabuo kaniya gikan sa Espiritu Santo. Manganak siya og Anak nga Lalaki, ug ikaw ang magngalan kaniya—magngalan ka kaniya sama sa pagbuhat sa usa ka amahan, bisan pa wala ka miapil sa Iyang pagkahimugso, kay batasan na sa mga amahan ang pagngalan sa ilang mga anak, sama sa pagngalan ni Abraham sa iyang anak nga si Isaac (Gen. 21:2) Ingon usab ikaw, bisan dili ka ang tinuod kondili ang putatibo nga amahan sa Bata, mag-alagad ka kaniya ingon usa ka amahan, tungod kay ikaw ang naghatag sa Iyang ngalan.' Ingon niini si Blaheng Theophylact misulti kang Jose, sa ngalan sa Anghel: 'Bisan pa nga wala ka'y kalambigitan sa pagkahimugso sa Bata, gusto ko nga ihatag kanimo kini nga titulo (nga amahan), aron ikaw makahatag kaniya og ngalan; ikaw ang magngalan kaniya, bisan pa dili siya imong kaugalingong anak; pinaagi niini, buhaton nimo alang kaniya ang angay buhaton sa usa ka amahan. Unsa man nga ngalan, unya? Hesus, nga nagpasabot og Manluluwas, kay luwason Niya ang Iyang katawhan gikan sa ilang mga sala.' Si Jose, pagmata gikan sa iyang pagkatulog, gibuhat niya ang gisugo kaniya sa Anghel sa Ginoo, ug gidawat niya ang iyang bana,

[191] Bendito nga si Teophylact, Arsobispo sa Ohrid sa Bulgaria, nailhan tungod sa iyang komentaryo sa Upat ka Ebanghelyo, diin gisunod niya si Juan Crisostomo sa daghang aspeto. Namatay siya mga tuig 1085.

nga iyang gipangasawahan—kang siya usa ka putli nga Birhen, gipahinungod sa Ginoo pinaagi sa panata sa pagkabirhen, ug ang Inahan sa Ginoo, nga nagbuntis sa Manluluwas sa kalibutan pinaagi sa Espiritu Santo. Gidawat niya siya isip iyang mapangasaw-on, gipakita kaniya ang dakong dungog uban sa gugma isip Birhen sa Ginoo, ug gisilbihan siya uban sa pagrespeto ug kahadlok isip Inahan sa Manluluwas. *'Ug wala niya siya mailhi hangtud nga siya nanganak'* (Mat. 1:25), nga nagpasabot (sumala sa pagpatin-aw ni Teofilacto) nga wala gyud niya siya mailhi isip usa ka asawa. Kay giunsa man niya, nga matarong, mailhan siya, siya nga gihatag kaniya gikan sa templo sa Ginoo dili alang sa kaminyoon, kondili aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen ubos sa porma sa kaminyoon? Giunsa man niya paghikap sa dalaga sa Ginoo, nga misaad sa Dios sa walay katapusang pagkabirhen? Unsaon man niya paghikap sa Walay Sala nga Inahan sa iyang Ginoo ug Magbubuhat? Mahitungod sa pahayag sa Ebanghelyo nga 'hangtod siya nanganak', kini usa ka kasagarang panultihon sa Kasulatan, nga naggamit sa pulong nga 'hangtod' aron ipakita ang usa ka dili piho nga panahon. Kay si David usab miingon: 'Miingon ang Ginoo sa akong Ginoo: *"Lingkod sa akong too hangtod akong himoon ang imong mga kaaway nga salog sa imong mga tiil"*' (Salmo 109:1)[192] . Ang kahulugan dinhi dili nga ang Ginoo nga Anak molingkod sa tuo sa Ginoo nga Amahan hangtod lang nga Iyang ibutang ang Iyang mga kaaway sa Iyang tiilan; kondili, bisan pa human mapailalom sa Iyang mga tiilan ang Iyang mga kaaway, magpadayon ang Ginoo nga Anak sa paglingkod sa labi pang dakong himaya, isip Mananaog, hangtod sa walay katapusan. Sa susama, gisulat mahitungod kang San Jose: *'Ug wala niya siya mailhi hangtud nga nanganak siya'* (Mat. 1:25) – dili sa kahulugan nga pagkahuman mailhan na siya ni Jose, sama sa gihunahuna sa pipila ka mga heretiko [193] , usa ka pagtulon-an nga layo sa Simbahang Ortodokso; kondili sa kahulugan nga, pagkahuman sa pagkahimugso sa ingon nga Anak, Nga mao ang Dios nga nahimong tawo, ug pagkahuman sa ingon ana kadako nga mga milagro nga nahitabo sa panahon sa Iyang Pagkahimugso, nga gisaksihan ni Jose, kining matinud-anong tigulang dili lang wala magdagan sa paghikap kaniya, apan gipasidunggan pa gayud siya pag-ayo, sama sa usa ka sulugoon nga nagpasidunggan sa iyang agalon, nag-alagad kaniya isip Inahan sa Dios uban sa kahadlok ug pag-uyog. Mahitungod sa pulong nga 'hangtod', si Santo Teofilacto nagkomento ingon niini: 'Ang Kasulatan kasagaran mosulti sa ingon ani nga paagi, sama sa giingon niini bahin sa Baha: *"Ang uwak dili mobalik sa Arka hangtod nga mawala na ang tubig sa yuta"* (Gen. 8:7), ug ang uwak wala na gyud mobalik bisan pagkahuman pa niana.

Ug si Kristo miingon: *'Ania karon, uban kaninyo ako kanunay, hangtod sa katapusan sa kalibutan'* (Mat. 28:20). Apan dili ba Siya uban kanato pagkahuman sa katapusan sa kalibutan? Sa kasukwahi, labi pa gayud, hangtod sa kahangturan, Siya mag-uban kanato. Busa gisulti dinhi: 'hangtud siya nanganak', nga nagpasabot nga si Jose wala mailhi ang Labing Balaan nga Birhen sa wala pa o pagkahuman sa pagkahimugso ni Kristo, sama sa Ginoo nga mag-uban kanato nga walay hunong sa tibuok mga kapanahonan ug pagkahuman sa katapusan sa mga kapanahonan. Ug sa tinuod, giunsa kaha paghikap ni Jose sa Labing Balaan nga Birhen pagkahibalo niya sa dili masukod nga pagkahimugso sa Manluluwas gikan kaniya?'

Ang walay-salikway nga pagka-birhen sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios klaro usab nga napadayag pagkahuman sa pagkahimugso sa Manluluwas, pinaagi sa kamatuoran nga sa dihang si Jose nagsugod og pagduha-duha mahitungod sa nagdadalangtao nga Birhen ug naghunahuna pa gani kon gipugos ba siya sa pagwagtang sa iyang pagka-birhen, usa ka anghel ang nagpakita kaniya ug gitawag si Maria nga iyang asawa: 'Ayaw kahadlok,' miingon siya, 'akuha si Maria nga imong asawa,' pinaagi niini gisalikway ang iyang pagduhaduha sa pakighilawas (sama sa nahisgutan na). Apan sa dihang ang maong Anghel mipakita kang Jose pagkahuman sa Pagkahimugso ni Kristo sa Bethlehem ug sa Ehipto—nga sa panahona nakadawat na kining matarong nga tigulang og pahibalo mahitungod sa pagkabalaan ni Maria ug sa Balaang Bata nga gikamangkon sa Espiritu Santo—dili na gitawag sa Anghel ang Labawng Balaan nga Birhen Maria nga iyang asawa, apan ingon lang Inahan sa Bata, kay mao kini ang nakasulat sa Ebanghelyo: 'Pagkahuman nila sa paglarga, usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kang Jose sa damgo ug miingon, *"Tindog, kuhaa ang Bata ug ang Iyang Inahan* (ug dili ang imong asawa), *ug lumayas ngadto sa Ehipto"'* (Mat. 2:13). Ug usab, sa Ehipto, miingon ang Anghel kang Jose:

---

[192] Kini nga salmo usa sa mga propetiko o mesiyanikong salmo, kay naghisgot kini sa kadaugan sa Mesiyas, si Kristo, batok sa Iyang mga kaaway ug sa paghimaya sa Iyang balaan nga pagkatawo.

[193] Ang mga erehe nga nagdumili sa walay katapusang pagkabirhen sa Labawng Balaang Birhen Maria mao, una, ang gitawag nga Antidinomarians sa Arabia sa ika-4 nga siglo, batok kanila misulat si San Epifanio sa Cyprus; unya, sa katapusan sa ika-4 nga siglo, si Helvidius, ang monghe nga si Jovinian, ug si Bonos, Obispo sa Sardis. Nagsulat si Blessed Jerome batok kang Helvidius ug Jovinian.

'Tindog, kuhaa ang Bata ug ang Iyang Inahan, ug adtoa ang yuta sa Israel' (Mat. 2:20), nga klarong nagpakita nga dili niya giya si Jose paingon sa kaminyoon, kondili paingon sa pag-alagad sa Bata ug sa Iyang Inahan. Busa, dili lang nga wala mailhi ni Jose si Maria ingon iyang asawa hangtud nga siya nanganak sa iyang panganay nga Anak, apan bisan pagkahuman sa pagkahimugso sa Balaang Bata nagpabilin siya nga usa ka putli nga Birhen, ingon sa usa ka tingog nga pagpamatuod sa tanang dagkong Amahan sa Simbahan.

Gisaysay usab sa[194] nga sa panahon nga ang Labawng Balaan nga Birhen Maria nagdadalangtao na, usa ka eskriba nga ginganlan og Annin (human sa pagpakita sa Anghel kang Jose), pag-abot niya sa ilang balay ug pagkakita sa Birhen nga nagdadalangtao, midali siya ngadto sa punong pari ug sa tibuok Sanhedrin ug miingon kanila: 'Si Jose nga aninongero, nga inyong gitawag nga matarong, nakasala: iyang tinago nga gidalit ug gisal-otan ang Birhen, nga gisalig kaniya gikan sa Templo sa Ginoo alang sa pag-amuma, ug karon siya buntis.' Ang mga sulugoon nga gipadala sa punong pari miadto sa balay ni Jose ug nakit-an nila si Maria nga nagdadalangtao, sama sa gisulti sa eskriba kanila. Gidala nila siya, kauban si Jose, ug gidala sila sa atubangan sa punong pari ug sa tibuok Sanhedrin. Unya miingon ang punong pari kang Birhen Maria: 'Nakalimot ka ba sa Ginoo nga imong Dios, ikaw nga gipadako sa Labing Balaan nga Puloy-anan, nga gikaon og pagkaon gikan sa kamot sa mga anghel ug nakadungog sa ilang mga kanta! Unsa may imong gibuhat?' Mitubag siya nga nagahilak: 'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo nga akong Dios, ako putli ug wala ko kaila og bisan kinsa nga lalaki.' Unya miingon ang punong pari kang Jose, 'Unsa may imong gibuhat?' Mitubag siya, 'Buhi ang Ginoo nga akong Dios, inosente ako kaniya.' Miingon unya ang punong pari kaniya: 'Tungod kay wala ka magluhod sa gamhanang kamot sa Dios, aron panalanginan ang imong kaliwatan, ug tungod kay tinago ka nakighilawas sa dalaga nga gihalad isip halad sa Ginoo, nga wala'y nahibaloan ang mga anak sa Israel, busa kinahanglan nimong imnon uban kaniya ang tubig sa pagsulay[195] , aron ipadayag sa Ginoo ang imong sala sa atubangan sa tanan.'

Ug ang Dios, pinaagi kang Moises, nagtukod og ingon nga paghukom, sama sa gisulat sa Ika-upat nga Basahon ni Moises (Numeros), kapitulo 5: kung adunay lalaki o babaye nga gisuspetsahan og pakighilawas ug dili mosugid sa kamatuoran, dayon ang maong tawo gihatagan sa tubig sa panumpa sa templo sa Ginoo, kauban ang espesyal nga balaan nga mga ritwal ug usa ka piho nga seremonya. Ug pinaagi sa paghukom sa Dios, pagkahuman sa pag-inom niini, usa ka timailhan sa pagsilot motungha sa mananapaw, usa ka timailhan nga nagpadayag sa dautang buhat nga nahimo. Kini gayud nga tubig ang gigamit sa punong pari, sumala sa hustong pamaagi, aron una niyang ipainom kang Jose, unya kang Maria; ug wala'y timaan sa pagsilot nga mitungha kaniya, busa nangahibulong ang mga tawo nga wala mapadayag ang iyang sala. Unya miingon kanila ang punong pari:

'Tungod kay wala ipadayag sa Ginoong Dios ang inyong sala, kamo paingon sa kalinaw.'

Ug gipahawa niya sila. Si Jose, gidala si Birhen Maria sa iyang kaugalingong balay, naglipay ug nagdayeg sa Dios sa Israel.

Pagkahuman niini, usa ka sugo ang gipagawas ni Cesar Augusto[196] nga magpahigayon og usa ka pagrehistro sa tibuok kalibutan, ug ang tanan miadto aron magparehistro sa ilang kaugalingong lungsod. Busa mibyahe si Jose gikan sa Galilea, sa lungsod sa Nazaret, paingon sa Judea, sa lungsod ni David nga gitawag nga

---

[194] Ang maong salaysay makita sa apokrifal nga Ebanghelyo ni Santiago (ang gitawag nga 'Unang Ebanghelyo ni Santiago'), sa mga kapitulo 15 ug 16. Gipaulit usab kini sa daghang ubang apokrifal nga mga sinulat, pananglitan sa 'Kasaysayan sa Pagkahimugso ni Maria ug sa Pagkabata sa Manluluwas', bisan pa adunay pipila ka kalainan.

[195] Kini, siyempre, nagtumong sa iladong ritwal nga, sumala sa Balaod ni Moises (Bilangan 5), gihimo kon ang bana magduda sa iyang asawa nga nakighilawas. Ang giakusahan nga babaye gidala sa atubangan sa pari, nga pagkahuman sa paghalad og sakripisyo, mokuha og balaan nga tubig sa sudlanan nga luwad, idugang niini ang abog gikan sa salog sa Tabernakulo o sa Templo (sa dihang napulihan na ang Tabernakulo sa Templo), tabunan pag-usab ang ulo sa asawa ug unya, pagbutang og halad nga tinapay sa iyang mga kamot, ug, gikuptan ang tubig sa iyang kaugalingong kamot, mopahayag siya og usa ka seryosong orasyon ibabaw niini, nga kon inosente siya, kining tubiga dili magsilbing silot kaniya, apan kon siya masala, kini mahimong usa ka panalangin batok kaniya, nga magpahinabo sa pagkalaya sa iyang mga hita ug paghubag sa iyang sabakan. Human sa pipila pa ka ubang ritwal, ipainom sa pari ang tubig sa asawa. Angay hinumduman nga, sumala sa salaysay sa apokrifa nga Ebanghelyo, ang punong pari mismo (dili usa ka pari) ang naghimo niini nga ritwal, ug dili lang kang Birhen Maria, apan usab kang Jose.

[196] Si Augustus, ang unang emperador sa Roma (15 BC – 14 AD). Ang iyang tibuok ngalan mao si Gaius Julius Caesar Octavianus Augustus. Siya ang anak ni Octavius ug ni Actia, ang anak nga babaye ni Julius, igsoon nga babaye ni Julius Caesar. Ang Gubat sa Actium, diin iyang gipildi si Mark Antony, naghimo kaniya nga nag-inusarang magmamando sa halapad nga Imperyo Romano. Sa iyang paghari, ang senso nga gihisgutan sa Ebanghelyo (Lucas 2:1) gihimo sa tibuok imperyo, ug kini maoy nakapukaw kang San Jose ug sa Bulahan nga Birhen Maria sa pagbiyahe paingon sa Betlehem.

Betlehem, kay siya man gikan sa panimalay ug kaliwatan ni David, aron iparehistro uban ni Maria, ang iyang nobya nga nagdadalangtao. Ang Bethlehem usa ka gamay nga lungsod, dili layo sa Jerusalem paingon sa habagatan, nahimutang sa dalan padulong sa kabukiran, paingon sa Hebron, ang siyudad sa mga pari, diin nahimutang ang balay ni Zacarias, ug diin ang Labawng Balaang Birhen, pagkahuman sa Pagpahibalo sa Arkanghel, mibisita ug gitagbo si Elias, ang inahan ni Juan nga Maminyo. Busa ang Betlehem nahimutang sa tunga-tunga sa Jerusalem ug Hebron, ug usa ka biyahe nga tulo ka adlaw, o medyo sobra pa, gikan sa Nazaret, ang lungsod sa Galilea. Ang Bethlehem gitawag nga Siyudad ni David tungod kay si David natawo didto ug gipahiran didto isip hari; namatay usab didto si Rahel, ug giingon nga didto ang lubnganan ni Jesse, ang amahan ni David (Gen. 35:19). Ang karaang ngalan sa Bethlehem mao ang Ephrathah, apan si Jacob, samtang nag-atiman sa iyang mga panon didto, ginganlan ang lugar og 'Balay sa Pan' (Bethlehem), nga gipadayag sa Espiritu ug gipahayag daan nga sa maong lugar pagatawo ang pan nga gikan sa langit (Juan 6:51), si Kristo ang Ginoo. Ug duol sa Bethlehem, sa sidlakan, atbang sa balon ni David—nga sa kaniadto grabe siyang kauhaw ug miingon, *'Kinsa kaha ang mohatag kanako og tubig nga imnon gikan sa balon sa Bethlehem nga anaa sa daplin sa ganghaan?'* (2 Sam. 23:15)—adunay usa ka langob sa batong bungtod diin nahimutang ang lungsod sa Bethlehem. Dili layo gikan niining langob, adunay uma nga iya ni Salome, nga usa usab ka lumolupyo sa Bethlehem ug paryente ni Birhen Maria ug ni Jose.

Ug samtang nagkadool si Jose sa siyudad, miabot na ang panahon para sa Putli nga Nobya, nga wala pa gayud nakaila og bana, nga manganak, ug nagsugod siya pagpangita og kapuy-an para sa gabii, diin makakaplag ang Inahan nga mag-aanak og komportableng dapit para Iya mismo nga ipanganak ang bulahan nga Bunga sa Iyang sabakan. Apan wala siya makakita og puloy-anan para sa iyang kaugalingon, tungod sa kadaghan sa mga tawo nga miabot aron magparehistro, nga dili lang napuno ang pampublikong panimalay hangtod sa kapasidad, apan pati na ang tibuok lungsod. Busa, mibalik si Jose sa maong langob, kay wala nay bakante para kanila sa panimalay, ug hapit na matapos ang adlaw. Kana nga langob nagsilbi nga dalangpanan sa mga hayop, ug didto ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen, sa tungang gabii, nag-ampo nga mainiton sa Dios; ug, samtang hingpit nga nalunod sa paghunahuna sa Dios ug nagdilaab sa tinguha sa Ginoo ug gugma alang Niya, siya nanganak nga walay kasakit sa atong Ginoong Jesu-Kristo, sa ika-kadalas-siyam ka adlaw sa Disyembre[197] . Angay ra nga Siya nga nagbuntis nga walay kahamugaway sa kaminyoon, manganak usab nga walay kasakit: 'Wala ko mailhi sa lalaki' ( ), miingon Siya, 'Wala ko makatilaw sa kahamugaway sa kaminyoon' ([198]). Ug tungod kay nagbuntis Siya sa pagkabalaan, nanganak usab Siya nga walay kasakit, ingon sa giingon ni Santo Gregorio sa Nyssa: 'Usa ka Birhen ang nagbuntis, usa ka Birhen ang nagbitbit sa iyang sabakan, usa ka Birhen ang nanganak, usa ka Birhen ang nagpabilin nga birhen; wala pa gyud'y nahitabo nga milagro dinhi sa yuta sama niini' (Homilya sa Pagkahimugso ni Kristo). Ug si San Damasceno miingon: 'Usa ka milagro nga bag-o sa tanang karaang mga milagro: kay kinsa bay nakahibalo og inahan nga nanganak nga walay bana?'[199] . Ang Labing Balaan nga Birhen miburot kang Kristo nga walay bana, sama sa pag-anak ni Adan kang Eba nga walay asawa, bahin niini si San Crisostomo[200] miingon: 'Sama sa pag-anak ni Adan og asawa nga walay asawa, ingon usab dinhi ang Birhen miburot og bana nga walay bana, pinaagi niini gibayran niya ang mga bana alang kang Eba. Nabilin nga buo si Adan human gikuhaan og tadyaw gikan sa iyang lawas, ug nabilin nga dili malata ang Birhen human sa

---

[197] Ang tradisyon nga ang Pagkahimugso ni Kristo nahitabo niadtong ika-25 sa Disyembre kay karaan kaayo. Sa sayo pa sa Apostolikong Konstitusyon (Libro V, Kapitulo 12), gisulti: 'Tuman-a, mga igsoon, ang mga adlaw sa pista, ug, una sa tanan, ang adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo, nga pagasaulogon ninyo sa ika-25 ka adlaw sa ika-napulo ka bulan (decembri).' Ug si Clemente sa Alexandria, sa ika-2 nga siglo, giila ang Disyembre 25 ingon adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo. Bisan pa, sa unang tulo ka siglo, sa dihang ang pagpanlupig nagpugong sa kagawasan sa pagsimba sa mga Kristohanon, sa pipila ka bahin sa Sidlakan ang pista sa Pagkahimugso ni Kristo gisagol sa pista sa Epipanya sa Enero. Kining praktis nagpadayon sa mga Armenyo hangtod karon.

[198] Ikaduhang stichera sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Theotokos, sa 'O Ginoo, ako misinggit'.

[199] Stichera sa psalmodyo, tono 2.

[200] Si San Juan Crisostomo, Arsobispo sa Constantinople, usa ka iladong Amahan sa Simbahan sa ulahing ika-4 ug sayong ika-5 nga mga siglo, nga nahimong bantog kaayo tungod sa iyang daghang mga homilía. Tungod sa iyang katingalahang elokwensiya gihatagan siya sa ngalan nga Crisostomo. Gigugol niya ang unang bahin (ug ang kadaghanan) sa iyang kinabuhi isip presbiter sa Antioquia, ug sa katapusan kaayo sa ika-4 nga siglo, gidawat niya ang katungdanan isip Arsobispo sa Constantinople. Niining katapusang yugto sa iyang kinabuhi, nakasinati siya og daghang paglutos gikan kang Emperatris Eudoxia, ang asawa sa Emperador Gisaulog ang iyang handumanan matag Nobyembre 13 ug Enero 30. Siya ang awtor sa Liturgiya nga gisaulog sa Simbahang Orthodox sa kadaghanan sa tuig.

pagkahimugso sa Bata' (Homily on the Nativity of Christ). Ug busa natuman ang, ingon pa, gipadayag sa landong sa nagdilaab nga tanom ug sa Pula nga Dagat: 'sama sa tanom nga wala gilamon sa kalayo' (sama sa pagkanta sa Simbahan), 'busa ikaw ang nanganak samtang nagpabilin nga Birhen'[201] . Ug sa lain nga bahin: 'ang dagat nagpabilin nga dili malabang: ang Walay Sala, pagkahuman sa pagkahimugso ni Emmanuhel, nagpabilin nga dili malata'[202] . Busa, nga wala'y paglapas sa iyang pagkabirhen, ang Kanunay nga Birhen Maria nanganak sa Dios nga nahimong tawo. Ug kini nga pagkahimugso nahitabo nga walay kasagarang tabang ug pag-atiman sa mananambong, ingon sa gipamatuod ni Santo Atanasio sa Alexandria sa dihang iyang gihisgutan ang mosunod nga mga pulong sa Ebanghelyo: *'ug nanganak Siya sa Iyang panganay nga Anak, ug gibalotan Siya sa mga lampin, ug gibutang Siya sa sabsabanan*' (Lucas 2:7), ingon niya: 'Tan-awa ang misteryoso nga pagkahimugso sa Birhen: Siya mismo ang nanganak, ug Siya mismo ang nagbalot sa Bata. Sa taliwala sa mga babayeng kalibutanon, ang usa nanganak samtang ang lain nagbalot, apan sa Labing Balaan nga Birhen dili ingon ana. Siya mismo ang nanganak, ug Siya mismo ang nagbalkot Niya; bisan pa nga Siya usa ka inahan nga walay kasakit ug usa ka dili sanay nga mananambal, wala Siya nagtugot nga bisan kinsa makahikap sa Labing Balaan nga Pagkahimugso gamit ang hugaw nga mga kamot: Siya mismo ang nag-atiman sa Iyang gipanganak, ug nagbalkot Niya, ug gibutang Siya sa sabsabanan." Si San Cipriano usab miingon: 'Sa Pagkahimugso ug pagkahuman sa Pagkahimugso, ang Birhen nagpabilin nga birhen pinaagi sa gahum sa langit – Siya nga nanganak nga walay kasakit ug wala magkinahanglan og tabang gikan sa mananapangan, apan Siya mismo ang inahan ug mananapangan, ug busa naghatag Siya og matinahuron nga pag-atiman sa Iyang Anak nga Sanggul: Gihikap Niya Siya, giyakap Niya Siya, gihalokan Niya Siya, gihatagan Niya Siya og dede, ug gibuhat Niya kini tanan uban sa kalipay, nga walay bisan unsang sakit, walay bisan unsang kahuyang sa lawas, nga kasagarang masinati sa pagpanganak." Busa, Siya mismo, sa Iyang mga kamot nga birhen, nag-atiman sa Iyang dili malaglag nga Pagkahimugso (ang Balaang Bata), samtang nagpaabot kang Salome nga tigulang, Iyang paryente, nga gipatawag ni Jose aron mosilbi sa Labing Balaang Birhen. Apan niabot si Salome sa dihang nahuman na ang nahitabo, kay Siya nga nanganak mao usab ang misilbi, nagbitbit sa Bata, giputos-putos Siya ug gibutang Siya sa sabnanan.

Ang Balaang Martir nga Obispo Zinon nagpadayon sa pagsaysay nga sa pag-abot sa komadrona, wala siya motoo nga ang pagkahimugso usa ka birhenal ug walay kasakit, ug pinaagi sa kasagarang pamaagi sa komadrona, gisulayan niya nga masuta kon tinuod ba gayud nga ingon ana ang pagkahimugso. Apan siya dayon natumba isip silot sa iyang hambog nga binuhatan, kay ang iyang kamot, nga nangahas sa pagbuhat niadtong pagsulay, kalit nga grabeng napasiga sa usa ka masunog nga sakit ug namalanga. Sa dihang gibutang sa nag-antos nga babaye ang iyang kamot sa Balaang Bata, siya dayon nangaayo ug nabalik ang iyang panglawas sama sa kaniadto. Unya misalig si Salome nga ang Inahan usa ka Birhen ug ang Bata mao ang Dios[203] .

Pagkahuman niini, ang Imaculada nga Inahan ug talagsaong Sulugoon sa iyang bag-ong natawo nga Anak, human niyang giputos ang iyang pinakamahigugmaong Anak sa panapton nga pambalot—puti, putli ug pinong lino, nga gipreparar daan alang niini nga katuyoan ug gidala gikan sa Nazaret—ug human niya Siyang gibutang sa sabnong nga nahimutang sa maong langob, niduko siya sa Iyang atubangan ingon nga Dios ug iyang Manlalang, sama sa bulahan nga Jose , ang kompositor sa mga kanon[204] , nga naghinumdom niini sa dihang iyang giatubang ang Labing Balaan nga Birhen uban niining mga pulong: 'O Birhen sa Nakahimong-tawo, nga nagsul-ob og porma sa tawo, nagkupot Kaniya sa imong mga bukton, nagasimba Kaniya ug nagahalik Kaniya sama sa usa ka inahan: "Bata ko," imong giingon, "pinakamasamyong, ingon niini ko ikaw gikuptan, ikaw nga nagkupot sa tanang binuhat sa imong kamot"'[205] . Sigurado nga ang Inahan sa Dios miyuko sa yuta atubangan sa Iyang natawo gikan

---

[201] Dogmatiko nga Awit sa ikaduhang tono.

[202] Dogmatiko sa ikalimang tono.

[203] Kini nga salaysay gikuha gikan sa 'Unang Ebanghelyo ni Santiago'.

[204] Si San Jose nga Himnograpo, kompositor sa mga kanon, lumad sa Sicily ug sa ulahi nahimong monghe sa usa ka monasteryo sa Thessaloniki. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga ikonoklasta ubos kang Emperador Leo nga Armenyo, nakasinati siya og dakong pag-antos alang sa Ortodoksong pagtuo. Sa ilawom sa lain pang iconoclastic nga emperador, si Teofilo, siya gipahilayo sa Chersonesus, diin siya gibalik ni Emperatris Teodora. Namatay siya niadtong 883. Ang iyang handumanan gisaulog kaniadtong 4 Abril uban sa daghang mga himno, ug usa ka partikular nga daghang mga canon (mga 48).

[205] Ang serbisyo para sa gabii sa Pagkahimugso ni Kristo sa ika-23 sa Disyembre naglakip og tripesner sa Vespers, Ode 9.

kaniya, nga naghigda sa sabsabanan, samtang ang dili makita nga han-ay sa mga anghel naglibot kanila sa katingala.

Ug usa ka baka ug usa ka asno gitali sa sabnitan, aron matuman ang Kasulatan: 'Ang baka nakaila sa iyang tag-iya, ug ang asno sa sabnitan sa iyang agalon' (Isaias 1:3). Kining baka ug asno gidala ni Jose gikan sa Nazaret. Ang asno gidala alang sa nagdadalangtao nga Birhen, aron siya makasakay niini sa iyang likod atol sa biyahe, samtang si Jose nagdala sa baka aron ibaligya kini ug bayran ang gikinahanglan nga buhis nga gipahamtang sa sugo ni Cesar, ingon man aron mapalit ang tanan niyang gikinahanglan para sa iyang kaugalingon. Ang duha ka hayop nga walay pulong, nga nagbarog sa kilid sa sabnanan, gipainit ang Bata sa ilang gininhawa, kay tingtugnaw man niadto, ug sa ingon niini gisilbihan nila ang ilang Ginoo ug Magbubuhat[206] . Si Jose, sa iyang bahin, misimba sa Bag-ong Natawo ug sa Iyang Inahan, kay nasabtan niya nga ang Bata nga natawo kaniya gikonsebar sa Espiritu Santo, sama sa giingon usab ni San Atanasio: 'Sa tinuod, wala mailhi ni Jose si Maria hangtod sa iyang pag-anak sa panganay nga Anak; samtang nagbitbit ang Birhen sa Bata nga nabuhat sa sulod niya, wala mailhi ni Jose si Maria; wala niya masayri unsa ang naa sa sulod niya, ni wala niya masayri unsa ang nahitabo sa sulod niya. Apan sa dihang nanganak siya, didto siya nakahibalo; didto nakahibalo si Jose mahitungod sa Birhen, unsa ang iyang gahum, ug kinsa ang iyang giisip nga takus nga mahimong. Didto siya nakahibalo, sa dihang nakita niya ang Birhen nga nagapasuso sa iyang mga suso samtang sa samang higayon nagpabilin ang dili malata nga kahayag sa iyang pagkabirhen. Didto siya nakahibalo, sa dihang nanganak ang Birhen apan wala niya masinati ang angay sa mga babaye nga nag-antos sa pagpanganak. Didto niya nasabtan nga ang walay putol nga bato nagapasuso sa espirituhanong Bato[207] . Didto nasabtan ni Jose nga gisulat ni Isaias mahitungod kaniya: 'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit sa iyang sabakan'. Kining mga pulong ni San Atanasius nagpamatuod nga niadtong panahona nakaila si Jose sa gahum sa misteryo ug, sa pagkahibalo niini, misimba siya uban sa kahadlok ug kalipay, nagpasalamat sa Dios nga nahimong tawo, nga nagtahud kaniya nga takus nga mahimong saksi sa mata ug ministro niining misteryo. – Mahitungod sa oras sa pagkahimugso ni Kristo, daghang kasaligan nga mga manunulat ang nag-ingon nga kini tungang gabii, pagkahuman sa Sabado ug sa wala pa ang Adlaw sa Ginoo, ug kini nga salaysay uyon sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho[208] , nga nagpatin-aw sa pagsaulog sa Adlaw sa Ginoo (Domingo) ingon niini: 'Kay niadtong adlawa gimugna sa Dios ang kahayag; niadtong maong adlawa misugot ang Ginoo nga matawo; niadtong maong adlawa nabunyagan Siya sa Jordan ni Juan; niadtong maong adlawa ang labing maloloy-on nga Manuluwas sa katawhan, alang sa atong kaluwasan, nabanhaw gikan sa mga patay; ug niadtong maong adlawa gibubo Niya ang Espiritu Santo ibabaw sa Iyang mga disipulo'. Kay sama sa, sumala sa kasaligan nga tradisyon, Siya gikonsepsyon sa sabakan sa Birhen sa panahon sa Pagpahibalo niadtong Biyernes, ug nag-antos niadtong Biyernes, ingon man usab niadtong Domingo Siya natawo ug niadtong Domingo Siya nabanhaw pag-usab. Ug angay nga si Kristo matawo niadtong Domingo, ang adlaw nga ang Dios miingon: *'Magkadan-ag'* (Gen. 1:3); ug sa dihang *'nahimo ang kahayag'* (Gen. 1:3), angay ra nga Siya mismo, ang walay katapusan nga Kahayag, mosidlak sa kalibutan niadtong maong adlaw. Mahitungod sa kamatuoran nga si Kristo paganganak sa gabii ug sa usa ka piho nga takna niini, kini gipahayag sa propesiya sa Basahon sa Kaalam ni Solomon, diin gisulat kini: *'Kay sa dihang ang tanan natabonan sa hilom nga kahilom, ug ang gabii nakaabot sa tunga niini, ang Imong gamhanang Pulong mibaba gikan sa langitnong mga trono ngadto sa sentro sa nagkaguba nga yuta, sama sa usa ka gamhanang mananakop'* (Wis. 18:14–15)[209] . Dagkong mga milagro usab ang nahitabo

---

[206] Kini nga salaysay gikuha usab gikan sa apokrifal nga mga Ebanghelyo. Pananglitan, makita kini sa 'Kasaysayan sa Pagkabata sa Manluluwas'.

[207] Kining mga pulong klarong nagtumong sa duha ka talata gikan sa Balaang Kasulatan: Dan. 2 (diin gipatin-aw sa balaang propeta Daniel kang Haring Nebucadnezar ang iyang damgo bahin sa hulagway, ug diin ang Labawng Balaang Birhen ug ang supernatural nga pagkahimugso ni Kristo gikan kaniya gipakita nga daan pinaagi sa usa ka bato nga nahimulag gikan sa usa ka bukid nga wala'y giputol ug walay tabang sa tawo), ingon man 1 Cor. 10:4 (diin ang Apostol Pablo naghisgot sa Bato.

[208] Ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong 680, sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine Pogonatus, aron atubangon ang heresiya sa Monothelite, nga nagtudlo nga usa ra ka kabubut-on ang naa sa nagkatawang Kristo nga Manluluwas, ug kini gikondena ang maong heresiya. Ang Konseho gihimo sa Constantinople.

[209] Kini nga talata gikan sa Basahon sa Kaalam ni Solomon (Kaalam 18:14–15) nagtumong gayud sa maong gabii nga, pinaagi sa gamhanang gahum sa Dios, ang mga panganay sa Ehipto gipamatay, samtang ang mga panganay sa mga Hudiyo gipanalipdan sa Anghel sa Paglaglag. Gihisgutan ni San Demetrio kining talata isip usa ka propesiya mahitungod sa bulahan nga gabii sa Pagkahimugso ni Kristo

sa tibuok uniberso sa panahon sa Pagkahimugso ni Kristo . Busa, sa maong takna nga ang atong Ginoo misulod pinaagi sa birhen nga ganghaan, nga gipanghimaraot sa pagkabalaan, kalit nga misabwag ang tubig gikan sa bato sa maong langob, samtang sa Roma misabwag ang lana gikan sa yuta ug midagayday ngadto sa Suba sa Tiber. Ang paganong templo, nga nailhan nga 'Eternal', gipukan; nabungkag ang mga diyos-diyosan, ug tulo ka adlaw ang mitungha sa langit sa maong dapit. Samtang, sa Espanya niadtong gabii, usa ka panganod nga mas hayag pa sa adlaw ang mitungha, ug sa yuta sa mga Hudiyo, namulak ang mga ubasan sa Engaddo, bisan pa tingtugnaw[210] . Labing katingalahan, bisan pa, mao ang gihulagway sa Ebanghelyo, sa dihang ang mga Anghel mibaba gikan sa langit nga nag-awit ug nagpakita nga klaro sa atubangan sa mga tawo. Mao kini ang nahitabo. Atubangan sa langob diin natawo si Kristo, sumala sa testimonya ni Beato Jerome, nagtindog ang usa ka taas kaayo nga tore nga gitawag og Ader, diin nagpuyo ang mga magbalantay. Niadtong gabii mismo, tulo kanila ang nagbantay sa ilang panon sa karnero, ug tan-awa, ang pangulo sa langitnong mga puersa (nga, sumala kang San Cipriano, mao ang balaang mensahero nga si Gabriel) nagpakita kanila sa dakong kahimayaan, nagdan-ag sa langitnong himaya, nga iyang gipadan-ag kanila; Sa pagkakita nila kaniya, nahadlok kaayo sila. Apan ang Anghel nga nagpakita, nga nagsugo kanila nga ilabay ang ilang kahadlok ug dili mahadlok, nagpahayag kanila sa kalipay nga miabot sa tibuok kalibutan pinaagi sa pagkahimugso sa Manluluwas. Sa samang higayon, iyang gipakita kanila ang timaan sa kamatuoran sa iyang mensahe: *'Makakita kamo*,*'* ingon niya, *'usa ka bata nga giputos sa lampin ug naghigda sa sabakan.' Samtang ang Anghel nagasulti pa kanila, kalit lang nga adunay tingog sa hangin sa kadaghanan sa langitnong mga puersa, nga naghimaya sa Dios ug nag-awit: 'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong kabubut-on sa mga tawo'* (Lucas 2:12–14); pagkahuman niining pagpakita sa anghel ug sa pagkanta sa mga langitnong puersa, ang mga magbalantay sa karnero, human magkonsulta sa usag usa, midali paingon sa Betlehem aron susihon kon tinuod ba ang gisulti sa anghel, ug miadto sila ug nakakita sa Labaw nga Balaan nga Birhen Maria, ang Inahan sa Dios, ug ni San Jose, ang iyang betrothed, ingon man ang giputos nga Bata nga naghigda sa sabnong. Ug pagtuo nila nga walay pagduha-duha nga kini mao si Kristo nga Ginoo, ang dugay na nga gipaabot nga Mesiyas nga miabot aron luwason ang katawhan, nagsimba sila kaniya ug gisaysay ang tanan nilang nakita ug nadungog, ug unsay gisulti sa Anghel kanila mahitungod niining Bata. Ug ang tanan nga nakadungog kanila—si Jose, si Salome, ug kadtong mga niadto sa maong panahon—natingala sa mga pulong sa mga magbalantay; apan labaw sa tanan, ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan, nga nanganak nga walay kasakit, gipangtipig ang tanang pulong, ug gipamalandong kini sa iyang kasingkasing. Ug mibalik ang mga magbalantay, naghimaya ug nagdayeg sa Dios. Busa natuman ang Pagkahimugso ni Hesukristo, atong Ginoo; kaniya, bisan pa gikan kanato nga mga makasasala, mao ang dungog ug himaya, pagsimba ug pagpasalamat, uban sa Iyang Amahan nga walay sinugdanan ug sa Kanunayng Espiritu, karon ug sa kanunay hangtod sa katuigan sa mga katuigan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Sa imong pagkahimugso, O Kristo among Dios, misidlak ang kahayag sa pangatarungan sa kalibutan: kay pinaagi niini, kadtong nag-alagad sa mga bitoon nakakat-on gikan sa bitoon sa pagsimba kanimo, Adlaw sa Pagkamatarung, ug sa paggiya kanimo gikan sa kahitas-an sa Sidlakan: O Ginoo, himaya kanimo.

Kontakion, Tono 3:

Karon ang Birhen nag-anak sa Walay-sugdan, ug ang yuta nagtanyag og sabsabanan sa Dili-maabot; ang mga anghel ug mga magbalantay nagdayeg, samtang ang mga Mago nagbiyahe uban sa bitoon: alang kanato, O Bata, ang Walay-sugdan nga Dios, natawo.

– tingali tungod kay, sama sa paagi nga kining gabii (sa Ehipto) naghatag og kaluwasan sa katawhan sa Dios, mao usab kining gabii (sa Betlehem) nagdala og kaluwasan sa tanang tawo.

[210] Lagmit nga kining mga salaysay gikuha ni San Demetrio sa Rostov gikan sa mga tradisyon sa Kasadpan mahitungod sa Pagkahimugso ni Kristo, nga ang uban niini nakasulod usab sa atong karaang Rusong manuskrito ug mga gipatik nga koleksyon.

Homiliya alang sa Pagkahimugso ni Kristo

Paghinumdom sa ika-25 sa Disyembre

Ang langitnong magbalita nagtudlo sa mga magbalantay sa Betlehem niining timaan sa pag-abot sa Manluluwas sa kalibutan: usa ka Bata nga giputos sa lampin ug naghigda sa sabsabanan. Kay ingon siya kanila: *'Makakita kamo og usa ka Bata nga giputos sa lampin, naghigda sa sabsabanan'* (Lucas 2:11–12). Tingali adunay maghunahuna nga dili kini dakong timaan—ang pagtan-aw sa usa ka giputos nga sanggol—kay kasagaran giputos ang matag bag-ong natawo nga bata. Dako unta kini nga timaan kung ang Anghel, isip usa ka pagpamatuod ug klarong kumpirmasyon sa Pagkahimugso ni Kristo, nagpakita og usa ka talagsaong butang, sama sa bitoon sa sidlakan ngadto sa mga Magi, o sama sa gipakita sa Sibyl[211] kang Augustus sa adlaw nga usa ka dalaga nga naggunit og bata sa iyang mga bukton. Apan kon kinsa man ang gustong motan-aw sa espirituhanong mata sa mga misteryo nga nagakahitabo sa bata nga giputos, makita ug mailhan nila nga ang timaan nga gipakita sa Anghel sa mga magbalantay—ang bata nga giputos nga naghigda sa sabnong—usa ka dakong timaan. Kay Kini nga Bata mao ang Iyang Pagkahimugso nga nagpadayag sa kalibutan sa kahayag sa kahibalo sa Dios, nga mas hayag pa kaysa mga bitoon ug sa adlaw; Ang Iyang mga lampin mas dako pa kaysa mga panganod, ug ang Iyang sabnita mas lapad pa kaysa mga langit, kay niini natulog ang walay sukod nga Kristo Dios. Busa, atong itutok ang atong hunahuna sa pagkabata ni Kristo. Kay Siya nga nagmugna sa mga kapanahonan ug gikan sa kahangturan nag-andam sa atong kaluwasan—Siya nagpakita sa yuta ingon usa ka bata aron bag-ohon ang kaluyahon sa atong kinaiyahan: *'Makakaplag kamo*,*'* miingon ang Anghel, *'usa ka bata*'.

Tingali adunay uban nga nagtuo nga si Kristo unta unta misulod sa kalibutan dili ingon usa ka bata, kondili ingon usa ka hamtong, sumala sa propesiya ni David, nga nagpahayag sa pag-abot sa Mesiyas ingon niini: *'Mogawas siya sama sa usa ka nobyo gikan sa iyang lawak'* (Salmo 18:6) (i.e. gikan sa sabakan sa Labawng Balaan nga Birhen), *'nagmalipayon sama sa usa ka higante samtang nagpadayon sa iyang agi'* (Salmo 18:6)[212] . Tingali mao kana ang hinungdan nganong miingon ang Anghel: 'makakaplag kamo og usa ka bata', ug dili usa ka higante. Apan kon atong hunahunaon ang pagkabata ni Kristo, makakaplag kita og lain nga rason sa mga pulong sa Anghel. Sama sa pagkahimugso ni Kristo nga dili sama sa ordinaryong pagkahimugso sa tawo, kondili katingalahan ug labaw sa kinaiyahan, ingon usab ang Iyang pagkabata nga katingalahan ug dili sama sa ubang mga bata. Ang tanang bag-ong natawo nga mga bata maluya ug walay pagsabot; wala silay kaugalingong kusog ug dili makahimo og bisan unsa hangtod, human sa taas nga panahon sa pagtubo, mosugod na ang ilang kusog ug pagsabot sa pagpakita ug pag-uswag sulod kanila. Apan kining bag-ong natawo nga Bata, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, natawo nga adunay kusog ug pagsabot. Mao nga ang Anghel nagtumong niining Bata, nga natawo nga adunay dili mapildi nga kusog ug dili masukod nga kinaadman, ingon usa ka milagro, talagsaon sa iyang matang ug wala pa masaksihan sa kalibutan. Mahitungod sa Iyang dili mapildi nga kusog ug gahum, ang Simbahan wala magpabaya sa paghisgot niini karong pista, sa dihang kini nag-awit uban sa propeta Isaias: *'Usa ka Gamhanang Dios, Usa ka Prinsipe sa Kalinaw'* (Isaias 9:6). Giingon sa usa ka dapit nga mailhan ang leon sa iyang mga kuko. Si Kristo, ang Leon sa tribu ni Juda, nagpadayag sa Iyang kaugalingon sukad pa sa Iyang unang mga adlaw (mao, sukad pa sa Iyang pagkabata) *nga 'Ang Ginoo gamhanan ug kusgan; gamhanan sa pakig-away ang Ginoo'* (Salmo 23:8). Tan-awa nato kung unsa ka dako ang gahum ug kusog sa bag-ong natawo nga Bata. Sa diha nga nagsugod na sa paglapta ang balita sa Iyang Pagkatawo, *'nalisang si Herodes, ug ang tibuok Herusalem uban kaniya'* (Mat. 2:3). Wala pa gani mag-istorya ang Bata, apan nakapahadlok na Siya sa mga bantugan sa kalibutan; Naa pa Siya sa lampin, apan napuno na Siya sa kahadlok ang Iyang mga manlupig; Naa pa Siya sa maeraan, apan nakapahugno na Siya sa naglingkod sa maharlikang trono.

---

[211] Ang mga Sibylin mga babayeng propeta sa mga pagano. Ang karaang mga Kristohanong manunulat nag-angkon nga ang pipila kanila, sama sa Sibylin sa Cucha, Sibylin sa Eritrea ug uban pa, mao ang tinubdan sa mga propesiya bahin sa Manluluwas ug sa mga panahon sa Bag-ong Tugon sa kinatibuk-an.

[212] Literal nga nagtumong kini nga hugna gikan sa Salmo 18 sa adlaw, nga gikumpara sa salmista sa usa ka nobyo ug usa ka higante nga mogawas gikan sa iyang palasyo. Si San Demetrio nakakita niini isip usa ka propetikanhong timailhan sa pag-abot sa Mesiyas, si Kristo, sa kalibutan.

Usa sa mga labing maalamon nga doktor nag-ingon nga kadtong gitudlo nga mahimong bantog, iladong-ilado sa kalibutan, o mga hari ug makaisog nga mga mandirigma – sumala kaniya, kinaiya sa ingon nga mga tawo nga ipakita daan ang ilang umaabot nga gahum ug mga buhat sukad pa sa pagkabata. Dugang pa, giingon sa maong doktor nga si Pericles[213] wala pa matawo, apan nakapahadlok na siya sa kasingkasing sa mga Griyego pinaagi sa iyang mga damgo; si Alexander[214] wala pa matawo, apan gitawag na siya sa tanan nga anak ni Jupiter[215] ug magmamando sa gingharian. Sa laing bahin gisaysay nga ang mga hulmigas nagdala og mga bukal sa trigo ug gibutang kini sa baba ni Midas, Hari sa Phrygia[216] , samtang siya bag-o pa natawo ug natulog, nga nagpahibalo sa iyang umaabot nga walay kinutuban nga bahandi. Ingon usab, ang atong Hari ug Ginoo, ang bag-ong natawo nga Bata, nagpadayag bisan pa sa Iyang pagkabata og klarong mga timaan sa Iyang umaabot nga gahum ug mga buhat. Ang timaan nga, pinaagi sa Iyang pagdumala, gidala ngadto kaniya gikan sa pinakalayo nga mga yuta ang bulawan, insenso, ug mira, nagtumong sa umaabot nga bahandi nga giandam alang sa mga nagahigugma kaniya. Ang Iyang umaabot nga kadaogan batok sa kamatayon ug sa yawa, ug ang Iyang pagdaug batok sa tibuok impyerno, gipakita daan sa kamatuoran nga Iyang gikurat ug gipahilom si Herodes ug ang tibuok Jerusalem. Kana nga awtoridad Niya sa makita ug dili makita nga kalibutan, nga gihatag k o sa Iyang pagkatawo, ug nga Iyang isulti sa takdang panahon: *'Gihatag kanako ang tanang gahum sa langit ug sa yuta'* (Mat. 28:18), gipakita daan sa kamatuoran nga, pinaagi sa Iyang kabubut-on, ang mga anghel ug mga magbalantay nag-alagad sa Iyang Pagkahimugso, samtang ang mga hari sa Sidlakan miabot aron mosimba kaniya, sumala sa propesiya ni David: *'Ug ang tanang gingharian sa yuta mosimba kaniya'* (Sal. 71:11). Kay natuman na karon kini nga propesiya, sa dihang Siya, isip Hari sa mga hari, gihatagan og pagsimba ug mga gasa sa tulo ka mga hari sa kalibutan. Ang Primate sa Simbahan sa Hippo, ang Bulahang Augustine[217] , matahum nga naghisgot niini sa mosunod nga paagi: 'Mao kini ang mga timaan sa Imong Pagkahimugso, O Ginoong Jesus: sa wala pa mapahilom ang mga balod sa dagat ilawm sa Imong mga tiil, sa diha nga maglakaw Ka ibabaw sa dagat; sa wala pa mapahilom ang mga hangin pinaagi sa Imong sugo; sa wala pa mausab ang mga patay pinaagi sa Imong pulong; sa wala pa mangitngit ang adlaw sa takna sa Imong kamatayon, ug ang yuta makurog sa Imong pagkabanhaw gikan sa lubnganan, ug ang langit mabukas sa Imong Pag-alsa; sa wala pa Nimo pagbuhat niining tanan ug sa ubang katingalahang mga buhat – bisan pa niini, Gidala pa gihapon Ka sa bukton sa Imong Inahan ug sa samang higayon gipadayag Nimo ang Imong kaugalingon ingon nga Ginoo sa tibuok kalibutan'. Mao kana ang kusog ug gahum sa bag-ong natawo nga Bata, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga bisan pa sa Iyang pagkabata klaro Niyang gipadayag ang Iyang kaugalingon ingon nga gamhanang Ginoo: 'Dako ang gahum sa Dios; tinuod, ang gahum sa Dios nahuman sa kahuyang' (2 Cor. 12:9). Kay sa gagmay ug maluya nga mga bukton sa bata, makita nato ang dakong gahum ni Hesukristo, nga mao ang gipakita sa Simbahan sa dihang itandi niya ang bag-ong natawo nga Ginoo sa usa ka kordero, ug sa dihang tawgon niya Siya nga kordero, nga naghimaya kaniya sa kanunay nga pag-ampo sa pagsimba sa mga magbalantay pinaagi niining mga pulong: Gitan-aw nila Siya ingon nga walay-sala nga Kordero, nga gipakaon sa sabakan ni Maria, ug nag-awit sila: 'Maglipay ka, O Inahan sa Kordero ug Magbalantay'[218] .

Dinhi, si Kristo, nga natawo gikan sa Birhen, gipahisama sa usa ka karnero ug gitawag nga karnero. Apan unsa kaha ka kusgan, unsa kaha ka gamhanan ang usa ka karnero? Usa ka gahum nga tinuod nga dili mapildi, sama sa atong makita sa mosunod. Sa usa ka higayon, si Juan nga Teologo nakakita sa iyang pagpadayag og nagkalain-laing mga mananap ug mga bitin nga misulpot gikan sa lain-laing dapit – gikan sa dagat, gikan sa kalawoman ug gikan sa kamingawan – nga adunay daghang makalilisang nga ulo ug nagkabuka-buka nga mga baba nga puno sa makamatay nga hilo – ug ang pagtan-aw kanila ra gayud makalilisang kaayo! Tanan sila mitindog batok sa usa ka Kordero, ingon sa giingon sa Kasulatan: *'makig-away sila batok sa Kordero'* (Pahayag 17:14). Tingali, sa pagtan-

---

[213] Pericles – usa ka bantugang estadista sa karaang Atenas, nga nabuhi sa ika-5 nga siglo BC.

[214] Mao kana, ang bantog nga si Alexander the Great, ang iladong mananakop sa hapit tibuok Sidlakan, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo BC.

[215] Jupiter o Zeus – ang pangunang diyos sa karaang mga Griyego ug Romano (Jupiter mao ang iyang Romanong ngalan; Zeus o Zevs ang Griyego).

[216] Midas – usa ka semi-mitikal nga hari sa Phrygia, nga daghang mga maalamat nga sugilanon ang napreserbar mahitungod kaniya.

[217] Bendito nga San Agustin, Obispo sa Hippo sa Amihanan nga Aprika, usa ka bantugang Amahan sa Simbahang Kasadpan, nga nagbilin og daghang mga buhat mahitungod sa mga isyu sa doktrina, ingon man daghang komentaryo sa nagkalain-laing mga libro ug piho nga mga bersikulo sa Balaang Kasulatan. Namatay siya niadtong 430.

[218] Ikos 4.

aw niini nga pakigbisog tali sa mga bitin ug mga hayop ug sa Kordero, ang uban maghunahuna nga bisan usa sa labing huyang nga hayop dali ra makadakop ug makagisi sa Kordero, aron ang mas dagkong hayop walay atubangon. Apan tan-awa ang gahum sa Kordero: Gihimo Niya nga kusgan kaayo ang Iyang kaugalingon batok kanila nga ang tanang gahum sa mga hayop kalit lang, pinaagi sa Iyang lihok, nahugno ug nalubong sa yuta, ingon sa gisulat: *'Mapildi sa Kordero sila, kay Siya mao ang Ginoo sa mga ginoo ug Hari sa mga hari'* (Pahayag 17:14). Tinuod gayud, mao kini ang dakong gahum sa Karnero! Kining Karnero nagpasabot sa Anak sa Dios; samtang ang mga bitin ug mga hayop nagpasabot sa mga demonyo ug sa ilang mga sulugoon. Aniay usa ka punto nga angay hunahunaon: ngano man nga ang Anghel, human ipakita pinaagi niining mga hulagway ang pakigbisog sa Anak sa Dios batok sa Iyang mga kaaway, wala Siya gitawga sa Iyang tinuod nga ngalan—ang ngalan nga gipanaog gikan sa langit sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Birhen ug gihatag sa Iyang pagtuli? Ngano wala niya giingon, 'Kini magpakig-away batok kang Jesu-Cristo', kondili miingon hinoon: 'Kini makig-away sa Kordero'? Sa tinuod, tungod kay bisan pa sa Iyang Pagkahimugso, wala pa gani maghulat nga tawgon ang Iyang ngalan, gipukan na Niya ang Iyang mga kaaway. Samtang nagahigda pa Siya sama sa kordero sa dayami, ginagisi-gisi na Niya ang mga imahinaryong bitin ug mga hayop; sama sa usa ka kawayan, ginabungkag Niya sila nga daw mga sudlanan nga hinimo sa luwad. Maayo kaayo kini nga gisulat sa propesiya: *'Ug pagatawgon nila ang iyang ngalan: Maher-Shalal-Hash-Baz; kay sa dili pa makahibalo ang bata sa pagtawag og "amahan" o "inahan", dad-on na ang bahandi sa Damasco ug ang mga gipanguha sa Samaria sa atubangan sa hari sa Asiria'* (Isa. 8:3–4)[219] . Kini nga bag-ong natawo nga Kordero wala maghulat sa panahon nga Siya mahimong usa ka leon, ug kini pag-ingonon mahitungod Niya: 'Kining mananaog mao ang Leon sa tribu ni Juda' (Pahayag 5:5). Kini nga Bata wala maghulat sa panahon nga Siya motubo sa kusog sama sa usa ka higante. Kini nga Bata wala maghulat sa panahon nga ang Iyang batan-ong mga bukton makab-ot ang kusog sama kang Samson[220] . Bisan pa, sa wala pa Siya magsugod sa pagsuso sa suso sa Iyang Inahan, napildi na Niya ang Iyang mga kaaway . Sa wala pa Siya makahimo sa paglitok sa Iyang kaugalingong ngalan o sa ngalan sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, giwagtang Niya ang mga ngalan sa dili angay nga mga tawo gikan sa basahon sa kinabuhi. Sa wala pa magsugod kining Bata, samtang nagdako Siya, sa pag-angkon og kusog sa lalaki, iyang gipahawa ang mga gamhanan gikan sa ilang mga trono: *'Ang Kordero madaug kanila; kay Siya mao ang Ginoo sa mga ginoo ug Hari sa mga hari'* (Pahayag 17:14). Mao kana ang kusog sa atong Kordero, mao kana ang dili mapildi nga gahum sa Balaang Bata, nga uban Niya natawo!

Gipanganak usab Siya nga adunay kinaadman, kay Siya nga adunay kusog ug gahum sa Iyang pagkabata adunay usab kinaadman. *'Dako ang among Ginoo, ug dako ang Iyang gahum; Ang Iyang kinaadman walay sukod'* (Salmo 146:5). Aduna bay bata nga angay i-aplikar ang mosunod nga mga pulong: *'mas maalamon pa kaysa sa mga tigulang'* (Salmo 118:100)? Kining mga pulong para lamang sa Banal nga Bata. Ang mga ordinaryong bata wala'y masabti pagkahimugso hangtod sila motubo, ug bisan pa sa ilang pagtubo, nanginahanglan sila og pagtudlo aron makasabot. Kining Banal nga Bata, bisan pa man, sama sa Iyang pagka-Kaalam mismo sa wala pa ang Iyang Pagkatawo, mao usab sa Iyang Pagkatawo ang kalawom sa kinaadman ug ang hunahuna sa pagka-Diyosnon (Roma 11:33). Sa Iyang pagkabata, Siya nasakop sa mga kondisyon sa panahon, apan sa Iyang Kinaadman, Siya daang-walay katapusan. Ang Bata nanganak alang kanato, ug sa dagway sa usa ka 'tigulang', nga mao ang usa ka dungogang tigulang, nakakita si propeta Daniel sa Dios (Dan. 7:9–13)[221] , ang Bata, ug (sa samang higayon) ang Amahan, ingon sa gisulti karon ni propeta Isaias bahin Kaniya sa Iyang Pagkahimugso: *'Amahan sa umaabot nga kapanahonan'* (Isa. 9:6). Kini nga titulo nga 'Amahan' angay dili sa mga bata, kondili sa mga hamtong, ug wala pay bisan kinsa nga nagtawag sa usa ka bata nga ginapasuso sa gatas sa inahan nga amahan. Bisan pa niana, ang propeta, nga walay pagduha-duha, nagtawag sa bag-ong natawo nga Kristo nga 'Amahan'. Ngano man kini? Aron

---

[219] Gipakita niini ang sugo nga gihatag sa Ginoo sa propeta Isaias nga ngalanan ang iyang anak nga lalaki og 'Madakpan sa dili madugay, walay pulos (kalit) nga napukan' (Gloria sa Dios, sa mga Oras sa Bisperas sa Pasko). Ang maong ngalan gituyo nga magsilbing timaan sa mga kaubanan sa propeta sa hapit na nga kadaugan sa katawhang Hudiyo batok sa mga gingharian sa Siria ug Israel. Ang uban nga mga komentador nakakita sa misteryosong pagngalan sa anak sa propeta nga usa ka pahibalo sa unahan, ingon ba, sa himaya ug gahum sa Mesiyas. Sa niini nga kahulugan kini gisaysay ni San Demetrio sa maong talata.

[220] Si Samson, usa sa mga hukom sa Israel, ilado tungod sa iyang katingalahang kusog. Ang sugilanon ni Samson makita sa Mga Hukom 13; Mga Hukom 14; Mga Hukom 15; Mga Hukom 16.

[221] Ang katigulangon usa ka simbolo sa kahangturan sa Dios. Niining maong hugna, si San Demetrio, pinaagi sa pagtawag sa Bata nga si Jesus nga 'ang Karaan sa mga Adlaw', nagtumong sa Iyang paglungtad nga wala pa'y sinugdan isip Dios.

ipakita nga sa maong gihimong-diyos nga Bata anaa ang parehas nga hunahuna, ang parehas nga kinaadman, sama sa sa Amahan sa karaang panahon. Sama sa pagtratar sa labing maalamon nga amahan sa iyang mga anak, mao usab ang pagtratar niining Langitnong Bata, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, kanato. Ug kini mao ang timaan nga nagpasiguro kanato nga ang Manluluwas natawo na alang kanato: kay sa Iyang pagkabata, Siya usa ka amahan kanato. Sa unsang paagi man, busa, Siya usa ka amahan kanato? Paminawa nato kung giunsa kini mahitabo: pinaagi sa Iyang kaugalingong pagkatawo, sa samang higayon gihatagan Niya kita og bag-ong kinabuhi gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi, sama sa amahan sa Sugilanon sa Ebanghelyo sa Anak nga Dili Matarong, nga kaniadto patay ug unya nabuhi pag-usab. Kadtong amahan, aron mabuhi pag-usab ang iyang patay nga anak, gikupot niya kini sa liog ug gihalokan. Kining paghalok sa amahan usa ka timaan sa anak nga ang iyang mga sala—nga mao ang hinungdan sa iyang espirituhanong kamatayon—gipasaylo na; kay pinaagi sa sala moabot ang kamatayon; ug sa diha nga kining mga sala, ang mga hinungdan sa kamatayon, nawala na gikan sa makasasala pinaagi sa pasaylo, ang patay nga tawo nabuhi dayon. Kay sama sa pagsubay sa adlaw sa gabii, sa diha nga ang ngitngit ug makasasalaong kamatayon matangtang sa usa ka tawo, ang grasya sa Dios—nga mao ang kinabuhi sa kalag—mosidlak. Tinuod gayud kini, nga si Kristo, ang atong Manluluwas, gikahagkò kita Niya sa Iyang Pagkahimugso, ug, bisan pa patay kita sa atong mga sala, gibuhi kita Niya pag-usab pinaagi sa Iyang grasya; ug pinaagi niini Siya usa ka labing maalamon nga Amahan kanato sa Iyang pagkabata. Ug aron masabtan nga gisal-ot kita ni Kristo nga atong Manluluwas sa Iyang Pagkahimugso, hunahunaa nato kung giunsa sa Awit sa mga Awit ang usa ka kalag nga mahigugmaon sa Dios nagpahayag sa mainit kaayong tinguha sa panaghiusa uban sa Dios: *'Pasagdi nga hal-on niya ako sa halok sa iyang baba!'* (Awit sa mga Awit 1:1)[222] . Gusto ba nato mahibal-an kinsa ang naghandum sa halok sa Diyos? Paminawa nato si San Ambrosio[223] , nga miingon nga ang atong kinaiyahan, ang atong unod, mao gayud ang naghandum, pinaagi sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, nga makab-ot ang gugma sa Dios ug ang pagkasuod sa Dios, aron kini makatan-aw kaniya, ingon sa atubangan sa atubangan, ug makahagkò kaniya, ingon sa baba sa baba, pinaagi sa balaan nga halok. Ang maong magtutudlo misulti niini sa mosunod nga paagi: 'Sabta nato nga (ang nawong nga mahigugmaon sa Dios sa Awit sa mga Awit) mao kana nga unod nga, sa pagkatawo ni Adan, natakdan sa hilo sa bitin ug nagkadaut tungod sa baho sa sala. Tungod kay nahibal-an niya gikan sa daghang mga propesiya nga moabot ang Dios, Kinsa, pagkahuman wagtangon ang limbong sa bitin, magbubo sa grasya sa Espiritu Santo, siya nag-ampo, nga nagaingon niini: 'Hagkuna ako sa halok sa iyang mga ngabil?' Ug si San Crisostomo misulti niini alang sa Simbahan nga natigom gikan sa mga Hentil: 'Ako, ang Simbahan sa mga Hentil, dili ingon kaayo ang akong tinguha nga Siya mosulti kanako pinaagi kang Moises, Isaias, Jeremias ug sa ubang mga propeta, kaysa sa akong tinguha nga Siya mismo ang makig-istorya kanako. Busa pasagdi Siya nga magpakita sa iyang kaugalingon, ug makig-istorya ako kaniya atubangan-atubangan. Pasagdi Siya nga moanha ug halokan ako sa halok sa Iyang mga ngabil. Nadungog nako si Jeremias nga nagasulti bahin kaniya ingon niini: 'Ang *kasingkasing limbongon labaw sa tanang butang ug dili na kini matambalan; kinsa may makasabot niini?'* (Jer. 17:9)[224] ? Siya ra ang akong gipangandoy, nga Siya magpakita ug mohalok kanako sa halok sa Iyang mga ngabil. Nadungog nako si Amos nga nagsulti bahin Kaniya ingon niini: *'Tan-awa, usa ka tawo ang nagtindog sa bungbong nga adamant, ug sa Iyang kamot adunay adamant'* (Amos 7:7)[225] . 'Apan ako nagapangita kaniya mismo, aron siya moanha ug mohalok kanako sa halok sa iyang mga ngabil.' Gikan niining mga pulong sa balaang mga magtutudlo, klaro nga gipadayag nga ang halok sa Diyos uban sa atong kinaiyahan mao ang Inkarnasyon sa Anak sa Diyos. Kay sama sa paghalok diin ang mga ngabil magdikit sa usag usa, ingon usab sa Inkarnasyon sa Manluluwas ang banal nga kinaiyahan naghiusa sa tawo nga kinaiyahan

---

[222] Ang gikutlo nga teksto gikuha gikan sa Awit sa mga Awit 1:1, diin ang nobya, nga mainitong naghandum nga makadawat og halok gikan sa iyang nobyo, nagrepresentar sa katawhan, nga mainitong naghandum nga makita dayon ang Manluluwas ug makadawat og kaluwasan gikan Niya.

[223] Si San Ambrosio, Obispo sa Milan, nga, masulti pa nato, ingon ka importante para sa Kasadpang bahin sa Tibuok Simbahan sama ni San Basilio ang Dako para sa Sidlakan; kay si San Ambrosio, sama ni San Basilio, ilado kaayo isip masigasig nga manalipod ug tigdepensa sa Ortodoksiya batok sa Arianismo. Nabilin usab kaniya ang daghang mga sinulat, diin sa pipila ka bahin iyang gipasabot ang Pulong sa Dios, sa pipila ka bahin iyang gipahayag ang doktrina sa pagtuo, ug sa pipila ka bahin nagtudlo sa mga Kristohanong hiyas. – Namatay si San Ambrosio niadtong 397. Ang iyang pista gisaulog kada ika-7 sa Disyembre.

[224] Ang propesiya ni Jeremias nga gimention dinhi gisagop isip simbolo sa dili masabtanon sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios.

[225] Sa propesiya ni Amos nga gikutlo dinhi, nakita sa Balaang Amahan ang usa ka pagtagna sa gahum sa pagka-Diyos sa Mesiyas.

ug nakig-uban niini. Busa, sa Iyang Pagkahimugso, si Kristo among Manluluwas, sama sa usa ka amahan, gihalokan kita, ingon sa gipahayag ni David sa dihang miingon siya: *'Naghalok ang pagkamatarong ug ang kalinaw'* (Salmo 84:11), diin sa maong talata nasabtan sa komentador nga si Euthymius (Zigaben) nga ang 'kalinaw' nagpasabot sa banal nga kinaiyahan, kay ang Dios ra ang matarong nga Huwes, ug ang 'pagkamatarong' nagpasabot sa tawo nga kinaiyahan ni Kristo, tungod sa tinuod nga pagkamaumok nga anaa niining kinaiyahan. Busa giingon nga naghalokay kini nga duha ka kinaiyahan, nga nagpasabot nga sa Kristo kini naghiusa pag-ayo, nagkahiuyon, ug nagkasinabtanay. [226]

Tinuod usab nga, pinaagi niining halok, si Kristo nga atong Manluluwas, sa Iyang Pagkahimugso, gibanhaw kita gikan sa kamatayon sa sala ngadto sa kinabuhi sa balaan nga grasya. Sa Ika-upat nga Basahon sa Mga Hari (4 Mga Hari 4:28–30, 34–35) mabasa nato ang mosunod. Sa dihang ang babayeng taga-Shunem nangayo kang propeta Eliseo, nga nagpuyo sa Bukid Carmelo, nga moanha sa iyang balay pagbanhaw sa iyang patay nga anak, wala dayon moadto ang propeta, kondili gisugo una niya ang iyang sulugoon nga si Gehazi uban sa iyang tungkod, aron ipahimutang ang tungkod sa nawong sa bata; apan ang patay nga bata wala maghimo og tingog ug wala magtagad kang Gehazi. Sa dihang miabot na mismo ang propeta sa patay nga batang lalaki, gibutang niya ang iyang mga ngabil sa ngabil sa bata ug gipanghuyop siya – ug tan-awa, mibuka ang mga mata sa bata. Tan-awa kung giunsa paghatag sa kinabuhi sa patay nga bata pinaagi sa pagbutang sa ngabil sa propeta sa ngabil sa bata, sama sa mahitabo sa usa ka halok. Tinuod gayud, adunay usa ka halok didto, sa dihang gibutang ang mga ngabil sa ngabil sa batang lalaki, ug pinaagi sa halok sa maong mga ngabil, nabanhaw ang patay. Kini usa ka pahibalo sa pagkatawo ni Kristo. Ang kamatayon, nga misulod sa kalibutan pinaagi sa sala, gikuha ang unang batang lalaki, si Adan, nga bag-o pa lang nagsugod sa pagkinabuhi. Ang babaye, ang tawo, nag-agulo sa Dios uban sa pagkamabuotan: *'O Ginoo! Iyuko ang langit, ug paganaug'* (Salmo 143:5); *'Pasidlak ang imong nawong, ug maluwas kami'* (Salmo 79:4). Ang Ginoong Dios dili dayon moanha sa Iyang kaugalingon, apan, sama sa pagpadala ni Eliseo sa iyang sulugoon, ingon ana usab, una Niya gipadala ang Iyang mga sulugoon—ang mga propeta nga adunay tungkod sa Balaod—aron ipahimutang kini nga tungkod sa batan-on, sa kaliwatan ni Adan; apan kining batan-on wala pa mabuhi, ug ang mga tawo nagpuyo gihapon sa kangitngit ug landong sa kamatayon[227] . Apan sa dihang ang Ginoo mismo miabot sa Iyang Inkarnasyon ug, ingon sa giingon, gipislit Niya ang mga ngabil sa Iyang Pagkadiyosnon sa mga ngabil sa pagkatawo, ug gihalokan kita sa halok sa Iyang mga ngabil, niining taknaa mibangon dayon ang batan-on, ang mga patay gibanhaw (*ang Pagkabanhaw sa Inahan sa Dios sa wala pa ang Dakong Doxolohiya*), – kita gibanhaw gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi sa Pagkahimugso ni Kristo. Sama kini sa usa ka karaang sugilanon. Usa ka buotan nga higala, sa dihang nakita nga ang iyang pinalanggang higala nasamdan sa samad sa samdal nga adunay hilo sa kaaway, nagpaningkamot kaayo aron makakaplag og paagi sa pag-ayo sa iyang makamatay nga samad. Apan dayon gisultihan siya sa mga doktor nga dili na maayo ang samad, kay ang espada nga gilubong sa hilo, dili lang misulod sa unod ug naghatag og grabeng samad, apan pinaagi usab sa maong hilo nadaot ang tibuok lawas, busa nagpaabot gihapon ang kamatayon sa iyang higala, gawas kon adunay mosalbar kaniya pinaagi sa ilang kaugalingong panglawas sa ingon ani nga paagi: pinaagi sa pagbutang sa iyang mga ngabil sa samad sa iyang higala ug pagsuyop sa hilo gikan niini: 'Unya,' ingon sa mga doktor, 'sayon ra nga maayo ang imong higala, apan ang mosuyop sa hilo siguradong mamatay.' Pagkadungog niini, usa ka tinuod nga higala, bisan pa nga wala niya gihatagan og dakong bili ang iyang kaugalingong kinabuhi, bisan pa niana, tungod kay gihigugma niya ang iyang higala labaw pa sa iyang kaugalingon ug giuna ang panglawas sa iyang higala kaysa sa iyang kaugalingong kinabuhi, – gi-ayo niya ang iyang higala sa paagi nga gihulagway sa ibabaw – pinaagi sa pagbutang sa iyang mga ngabil sa samad ug pagsuyop sa hilo, ug pinaagi sa iyang kaugalingong kamatayon gihatagan niya ang iyang higala og kahimsog. Sa samang paagi, ang atong Ginoo nga Dios naglihok kanato, , nga nasamdan sa makahilo nga espada sa sala nga gigunit sa prinsipal sa impyerno. Walay bisan kinsa ang makahilot sa atong samad o makaluwas kanato gikan sa kamatayon kung dili una tangtangon ang makamatay nga kadaut gikan kanato. Wala'y ingon nga hingpit nga Mananambal nga

[226] Euthymius Zigaben (o Zigaden), usa ka monghe gikan sa Constantinople sa unang katunga sa ika-12 nga siglo, nailhan nga dogmatista ug exegete sa Balaang Kasulatan. Sa iyang mga komentaryo, dili siya orihinal nga awtor, kondili tig-kompila lang sa mga naunang interpretasyon sa mga ama sa simbahan.

[227] Ikumpara sa Lucas 1:79.

makita hangtod ang Labaw sa Tanan mismo, nga Nalingkod sa ibabaw sa mga Kerubin, ang hingpit nga Mananambal ug Magbubuhat sa mga kalag ug lawas, gigamit ang Iyang mga ngabil—mao ang Iyang Anak; kay sama sa pagtawag sa Balaang Espiritu sa Kasulatan nga tudlo sa Amahan: *'Gipalayas ko ang mga demonyo pinaagi sa tudlo sa Dios*,' ingon sa Ginoo, '(Lucas 11:20)', ingon usab nga ang Dios Anak gitawag nga baba sa Amahan, ingon nga nasulat: *'pinaagi sa gininhawa sa Iyang baba—ang tanan nilang panon'* (Salmo 32:6). Busa, nagaingon ako, gibutang sa Ginoong Dios ang Iyang baba—mao ang Iyang pinalanggang Anak—ibabaw sa samad sa atong kinaiyahan tungod sa gugma alang sa katawhan: kay gihigugma sa Dios ang kalibutan nga gihatag Niya ang Iyang bugtong Anak (Juan 3:16). Unsa man, busa, ang akong pasabot sa 'ngabil'? Ang Dios nga Anak, sa paghiusa Niya sa atong samdan nga kinaiyahan, gidala Niya sa Ijapon ang makasasala nga hilo: sa pagdala Niya sa mga sala sa kalibutan, gidala Niya ang atong mga sala ug gihaylo kita, nga nagtanyag sa Ijapon nga kaayohan alang kanato. Pinaagi niini, gibanhaw Niya kita ngadto sa kinabuhi sa grasya pinaagi sa Iyang halok, mao kana, pinaagi sa Inkarnasyon, ug sa ingon niini, sa Iyang pagkabata, gipadayag Niya ang Iyahang kaugalingon ingon nga atong Manluluwas, atong Labing Maalam nga Amahan, atong maalamon nga Medico, ug atong labing pinalanggang Higala. Tan-awa, busa, ang pagkabata ni Kristo, kung giunsa pagkahimugso si Kristo: uban sa dili mapildi nga gahum ug sa dili masukod nga kinaadman. Ug matarong gayud nga gipakita sa Anghel sa mga magwawali ang timaan sa pag-abot sa Manluluwas sa kalibutan—ang Bata—usa ka Bata nga talagsaon ug dili sama sa bisan unsang ubang bata sa Iyang pagkahimugso: usa ka Bata nga lig-on ug maalamon, usa ka Bata nga gamhanan ug puno sa kinaadman. Aniya ang timaan para kaninyo: makakaplag kamo og usa ka Bata, ug usa ka Bata nga giputos sa lampin, kay bisan pa ang lampin sa maong Bata puno sa misteryo. Miingon si San Ambrosio: 'Si Kristo giputos sa lampin aron kamo mapalaya gikan sa mga panapton sa kamatayon. Didto makita ang misteryo sa mga lampin ni Kristo: aron atong tangtangon ang magaspang nga panapton sa pagkadaut nga gisul-ob kanato sa kamatayon.' Atong hunahunaon pag-ayo ang mga pulong ni San Ambrosio. Ngano wala siya miingon 'usa ka panapton', kondili 'mga panapton nga inyong gitangtang!' Nagtuo ko nga nagtumong siya dinhi sa mga bisti ni Adan, kay si Adan, human sa iyang pagkahulog, adunay duha ka bisti: usa ka bisti sa mga dahon ug usa ka bisti sa panit. Ang bisti sa mga dahon naa sa Paraiso, nga gihimo ni Adan ug ni Eba para sa ilang kaugalingon: *'nagtahi sila og mga dahon sa igos ug naghimo og mga salawal alang sa ilang hawak'* (Gen. 3:7). Ang panapton nga panit, sa laing bahin, naa sa gawas sa Paraiso, sa dihang gihimo sa Dios ang 'mga bisti nga panit' para kang Adan ug sa iyang asawa ug gisul-oban sila niini nga mga bisti (Gen. 3:21). Ang duha ka sinina mortal, kay bisan pa ang mga dahon gikan sa kahoy nga nagdala og kamatayon sa tawo; sa tinuod, ang uban nga magtutudlo sa Simbahan nagtuo nga ang kahoy nga gidili kang Adan nga kan-on ang bunga mao ang igos. Ug ang panit gikan sa usa ka hayop nga gipatay. Ang bisti nga mga dahon nagsimbolo sa pagsuway ni Adan, diin nahimulag siya sa Dios, sama sa dahon nga nahulog gikan sa kahoy, samtang ang bisti nga panit usa ka timaan sa lihok sa unod, o walay pagpugong nga tinguha. Si Kristo, bisan pa, ang bag-ong Adan, giputos sa lampin aron luwason ang katawhan gikan niining duha ka bisti, nga mao: gikan sa pagkamasuwakon ug gikan sa mga tinguha nga walay pulong; kay ang Iyang balaan nga lampin sa misteryosong paagi nagsimbolo sa pagkasuod ug pagkabalaan – nagsimbolo kini sa pagkasuod, sama sa gipatin-aw sa nahisgotan nga Amahan sa Simbahan, si San Ambrosio.

'Hunahunaa kini nga misteryo,' ingon niya, 'gikan sa sabakan sa usa ka dalaga mibutho ang usa ka sulugoon ug (sa samang higayon) ang Ginoo: sulugoon, aron mag-alagad, kay kinsa man ang gisul-oban og lampin, gisul-oban siya alang sa pag-alagad; ang Ginoo, bisan pa, aron maghari. 'Maayo ang pag-alagad nga nakahatag kaniya sa ngalan nga labaw sa tanang ngalan; kay ang dunggoan sa uban mao ang himaya ni Cristo.' Hunahunaa nato kining mga pulong. Ang bisan kinsa nga magbisti sa mga lampin nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa pag-alagad. Busa, ang mga panapton sa hawak nagpahayag sa pagsunod ni Cristo, kay ang nagabuhat ug nagaserbisyo usa ka tinun-an. Ug angay alang sa usa ka tinun-an nga magpanapton sa iyang hawak, sumala sa sugo sa usa ka magtutudlo sa Ebanghelyo: *'Andama ang akong panihapon, ug pagkahuman ka magpanapton sa imong hawak, pag-alagad kanako'* (Lucas 17:8). Ug ang atong Ginoo nagpasan sa papel sa usa ka disipulo, kay Nagaingon Siya mahitungod sa Iya mismo: 'Dili sila moanha aron mag-alagad kanako, kondili ako ang mag-alagad kanila' ([228]); Siya nagbisti sa Iya mismo og lampin aron mag-alagad kanato, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo: *'Sa pagkatinuod, nagaingon ako kaninyo, magbisti siya ug ipalingkod sila, ug moanha siya ug mag-alagad kanila'*

[228] Ikumpara sa Mateo 20:28; Marcos 10:46.

(Lucas 12:37). Ug pinaagi sa Iyang matinumanon nga pag-alagad, giayo Niya ang pagkamasuwakon ni Adan. Ang daang Adan masuwakon, samtang ang bag-ong Adan *'masunuron hangtod sa kamatayon'* (Fil. 2:8). Busa, ang mga panapton sa pagkamasuwakon ni Adan giayo sa mga lampin sa pagkasunuron ni Kristo. Mahitungod sa pagkabalaan, makita usab nato kini nga misteryosong gipakita sa mga lampin sa Ginoo, kon hunahunaon nato nganong ang karaang Adan gisul-oban og panapton nga panit, samtang ang bag-ong Adan gilukot sa lino nga lampin (sama sa kasaligan nga nahibal-an), nga gipreparar daan alang niini nga katuyoan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Kasagaran mahitabo sa mga tawo nga ang panapton sa gawas motumaw sa sulod nga hunahuna ug kinaiya sa usa ka tawo, aron pinaagi sa panagway sa gawas klaro nga mapadayag ang sulod nga kasingkasing sa usa ka tawo (2 Cor. 4:16). Ang hambog nga si Herodes[229] , sa adlaw nga gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, nagsul-ob sa iyang maharlikang bisti; ug dili ba kini nga mga bisti nagtugma sa iyang sulod nga pagka-hambog? Oo, tinuod gayud, ingon sa gipamatuod sa Kasulatan: *'nalingkod sa iyang trono'* (sa atubangan sa katawhan uban ang garbo), *'nagsulti kanila'* (Buhat 12:21). Ang iyang garbo sa sulod klarong napadayag pinaagi sa iyang hambog ug mapanghambog nga sinina. Ang mapainubsanon ug mahadlokon sa Dios nga Reyna Esther[230] usab, sa takdang panahon, nagsul-ob sa mga palamuti sa ginharianong dignidad, apan dili tungod sa garbo, kondili tungod sa katalagman nga naghulga sa mga Hudiyo; ug pagkahuman sa tulo ka adlaw, sa dihang nahuman na niya ang pag-ampo, iyang gikuha ang iyang mga sinina sa pagminos ug nagsul-ob sa iyang malipayong sinina (Esther 4–5). Dili ba kining iyang mga sinina nga gisul-ob mitugma sa iyang masidlak nga kalag ug sa iyang maayong ug putli nga tuyo? Sigurado gayud nga mao kana, ingon sa giingon sa Kasulatan: *'Ug sa pagpasidlak sa iyang kaugalingon, mitawag siya kang Dios, ang Makakita sa Tanan, ug Manluluwas'* (Esther 5:1), aron ang iyang gikan sa gawas nga katahum mitugma sa iyang sulod, espirituhanong katahum. Hinumdumi usab nato si Adan. Sa dihang nakasala siya sa Paraiso, nahimong, ingon sa pagkasulti, usa ka buang nga hayop: usa ka hayop, tungod kay gikawat niya ang gidili nga bunga; ug buang, tungod kay misugod na siya og dagan ug pagtago, sama sa usa ka hayop sa kamingawan. Ang iyang mabangis nga kinaiya kinahanglan motakdo sa mabangis, panit nga mga sinina, aron ang iyang sulodnong kinaiya ug gawasnong sinina magkatugma. Si San Gregorio sa Nyssa (sa iyang salaysay sa kinabuhi ni Moises) nakasabot niini sa parehas nga paagi, nga miingon sa mosunod bahin niini: 'Pasul-oba sa panit sa mga hayop ang mga tawo nga, tungod sa ilang hayop nga kinaiya, nagdunggo sa ilang mga kalag.' Sabta ngano nga ang karaang Adan gisul-oban og mga basahan, ug ngano nga ang bag-ong Adan, si Kristo, giputos sa panapton nga lino. Ang lino, sumala sa pagpamatuod ni Gregorio ug Isidoro[231] , sa Balaang Kasulatan usa ka simbolo sa pagkabalaan – mao nga sa Daan nga Tugon, ang mga bisti sa mga pari gihimo sa lino, isip timaan sa ilang walay kapintasan ug putli nga pag-alagad. Uyon niini si Beato Jeronimo; sa iyang sulat kang Fabiola[232] , miingon siya: 'Sa dihang kita, nga nag-andam sa pagsul-ob sa atong kaugalingon kang Kristo, magwagtang sa atong panapton nga panit, unya magsul-ob kita og panapton nga lino, nga walay bisan unsang hugaw ug putli sa tanang aspeto.' Ang panapton nga lino gituyo isip timaan sa pagkaputli, apan, O unsa ka putli si Kristo atong Manluluwas! *'Ang Iyang mga kamot walay sala, ug ang Iyang kasingkasing putli; wala Siya makasala, ug walay limbong nga makita sa Iyang baba'* (Salmo 23:4; Salmo 31:2). Siya ingon ka putli nga bisan ang labing putli ug hayag nga mga bitoon maluya sa atubangan sa Iyang pagkaputli, sumala sa Kasulatan: *'ang mga bitoon hugaw sa atubangan Niya'* (Job 25:5). Ug alang sa usa ka labing putli nga Bata, nga natawo gikan sa Labing Putli nga Birhen, dili angay nga magsul-ob og panapton nga panit o panit sa hayop, kondili putli nga lino ug puti nga lampin, aron adunay panag-uyon tali sa sulod ug gawas nga pagkaputli. Apan dili pa kini ang katapusan sa kahulugan sa mga panapton sa pagbabalot. Ngano man nga si Adan gisul-oban og panit sa hayop, samtang si Kristo gisul-oban

---

[229] Mao si Herodes Agripa, nga gihatagan sa pagdumala sa Judea sa Romano nga Emperador nga si Caligula. Aron makakuha og pabor sa mga Hudiyo, gisugdan niya ang paglutos sa mga Kristohanon ug gipatay si San Santiago nga anak ni Zebedeo, samtang gibilanggo niya ang Apostol Pedro, kinsa milagrosong gipagawas gikan sa prisohan sa usa ka anghel. Ang kamatayon ni Herodes Agripa nahitabo sa dili madugay pagkahuman siya mitungha sa publiko sa Caesarea, sa plasa, nga nagsul-ob og maharlikang bisti, ug sa dihang ang mga mapaluyong nagsugod sa pagtawag kaniya nga diyos (tan-awa Ang Mga Buhat 12:21–23),

[230] Si Esther, usa ka debotong babayeng Hudiyo nga nahimong asawa sa Persyano nga hari Ahasuerus (tingali si Artaxerxes Longimanus) ug nagluwas sa iyang katawhan gikan sa pagpatay nga giplano batok kanila sa dautang maharlika nga si Haman. Gihulagway kini sa Basahon ni Esther.

[231] Ang Kagalang-galang Isidoro sa Pelusio, usa ka Ehipsiyong asketiko sa ika-5 nga siglo, nga nagsulat sa 200 ka sulat diin iyang gipasabot ang daghang mga talata sa Balaang Kasulatan. Ang iyang pista gisaulog kada Pebrero 4.

[232] Fabiola, usa ka maharlikang babayeng Romano ug disipulo ni Beato Jeronimo, nga iyang ka-sulatan.

og panapton nga lino? Ang panit mas hugot nga nakabugkos sa lawas kaysa bisan unsa pa. Ug busa ang panit hugot kaayo nga nakadikit sa lawas nga kini mapikas lamang pinaagi sa dakong paningkamot, samtang ang lino walay kalabotan sa unod; kini nagbarug sa kaugalingon ug walay ingon ana nga panag-uyon sa unod. Dinhi makita ang labing hinungdan ngano nga si Adan gisul-oban og panit, samtang si Kristo gisul-oban og lino. Si Adan carnal: gihigugma niya kaayo ang unod sa iyang kaugalingong lawas nga dili niya buot biyaan bisan pa sa pinakagrabing kahimtang—sa dihang iyang gipahungaw ang Dios—apan kauban niini, ang panit ug ang unod, iyang gipahungaw ang iyang Magbubuhat; busa gisul-oban siya sa Ginoo og carnal, panit nga panapton, sama sa *usa ka tawo nga 'nagtutok sa mga butang sa unod'* (Roma 8:5). Si Kristo, bisan pa nga Siya nagpakita sa unod, labaw gihapon Siya sa tanang unod, kay Siya mismo ang Tinubdan sa pagkabalaan. Busa, Siya giputos sa panapton nga lino, nga walay bisan unsang kalabotan sa unod, ug pinaagi niini gipawala Niya ang panapton nga panit sa unodnong tinguha ug sa dili masulti nga kahilakaw. Hunahuna-a ang misteryo sa mga panapton sa pagbalot kang Kristo: kining mga panapton sama sa plaster alang sa atong makasasala nga mga samad; kini nagpahawa sa mga luha gikan sa atong mga mata; kini nagbugkos kanato nga dili mapabulag alang sa labing suod nga panaghiusa sa Dios ug sa hingpit nga gugma alang Niya. Bisan ang sabnanan diin naghigda ang bata nga giputos dili walay mistikal nga kahulugan. Paminawa nato unsay giingon sa bulahan nga si Teodoreto of : 'Tan-awa,' ingon niya, 'ang mapainubuson nga puloy-anan Niya nga nagapabakod sa langit; tan-awa ang sabnanan Niya nga naglingkod sa ibabaw sa mga Kerubin; tan-awa ang Iyang kalibutanong pagkabos, samtang nagapamalandong kita sa Iyang langitnong bahandi. Ang Dios, nga dato sa kaluoy, nahimong pobre aron kita madato pinaagi sa Iyang pagkabos; ug tungod niini ang Hari sa Langit gibutang sa sabnong, aron kita makat-on sa Iyang boluntaryong pagkabos ug pagka-mapainubsanon." Ug si San Cipriano miingon: 'Gibutang Siya sa sabnong aron kita, nga mibiya sa usa ka hayop nga paagi sa kinabuhi, mapakabusog dili sa dayami (ang mga kalipay sa sala), kondili sa langitnong pan.' Ug si Teodoreto usab nagaingon: 'Ang Pulong sa Dios gibutang sa sabnong aron ang mga nagasulti ug ang mga dili nagasulti (mao ang mga matarong ug ang mga makasasala) makatagamtam nga gawasnon ug walay babag sa makaluwas nga pagkaon.' [233]

Mao kana ang misteryo sa sabsabanan sa Ginoo, ug mao usab kana ang klarong timaan sa pag-abot sa Manluluwas sa kalibutan, sama sa gipahibalo sa Anghel sa mga magbalantay sa karnero: ang bata nga giputos sa lampin nga naghigda sa sabsabanan. Ug sa tinuod, kini usa ka dakong timaan, kay puno kini sa dagkong mga misteryo, sama sa atong nadungog na.

Busa, pasidunggan, pagpasalamat, ug pagsimba ang tanang binuhat ngadto sa Diyosnong Bata nga natawo alang kanato, ug himaya ug pagdayeg gikan sa tanang henerasyon hangtod sa kahangturan ngadto sa Labing Balaan ug Labing Bulahan nga Birhen Maria nga Nanganak Kaniya. Amen.

Ang Sugilanon sa Pagdayeg sa mga Mago

Gisaulog sa ika-25 sa Disyembre

'Si Jesus natawo sa Betlehem sa Judea sa mga adlaw ni Haring Herodes… ug ang mga magi gikan sa Sidlakan' (Matt. 2:1) – dili gikan sa usa ka nasud sa Sidlakan, kondili gikan sa lain-laing mga nasud, sama sa makita sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan, nga naghisgot niini sa lain-laing paagi. Ang uban nagtuo nga ang mga Magi gikan sa Persia[234] ; kini ang panan-aw ni San Crisostomo, San Cirilo sa Alexandria, Teofilacto ug uban pa – tungod kay ang arte sa astrolohiya milambo labi na sa maong nasud[235] ug walay bisan kinsa ang mahimong hari didto kung wala pa siya nakat-on niining arte. Ang uban, bisan pa, nagtuo nga ang mga Magi gikan sa Arabia[236] ; kini nga panan-aw gipasiugda ni San Justin nga Martir[237] , San Cipriano ug San Epifanio – tungod kay

[233] Bendito Theodoret, Obispo sa Cyrrhus sa Syria, nailhan labi na sa iyang mga komentaryo sa Balaang Kasulatan. Nipuyo siya sa ika-5 nga siglo.

[234] Persia – usa ka nasud nga nahimutang tali sa Arabia ug Asia Minor sa usa ka bahin, ug India ug Turkestan sa pikas bahin.

[235] Ang maong arte naglangkob sa pagtino sa kapalaran sa mga tawo ug paghimo og prediksyon mahitungod sa umaabot nga mga panghitabo base sa lihok sa mga bitoon ug uban pang langitnong lawas ug sa ilang lain-laing posisyon.

[236] Ang Arabia, usa ka halapad nga nasud sa habagatang-kasadpan sa Asya, nga naglangkob sa peninsula sa habagatan sa Siria ug Palestina.

kini nga nasud dato kaayo sa bulawan, insenso ug mira[238] . Ug ang uban nagtuo nga ang mga Magi gikan sa Etiopia[239] ; tungod kay ang Reyna sa Saba, mao ang reyna sa Etiyopya, kaniadto gikan didto paingon sa Herusalem aron paminawon ang kinaadman ni Solomon[240] , nga, sumala sa pagpatin-aw ni Blessed Jerome, nagtagna sa karon nga panghitabo, mao ang pag-abot sa mga Magi ngadto sa espirituhanong Solomon – si Kristo, Nga mao ang Kinaadman sa Dios (Bendito nga si Jeronimo, Komentaryo sa Propeta Isaias). Ug si David nagaingon: *'Ang Etiyopya mag-unat sa iyang mga kamot ngadto sa Dios'* (Salmo 67:32). Labaw pa, ang tanang nasud nga gihisgutan—sa sidlakan ug nagkasuod sa usag usa—nag-abondansya sa bulawan, insenso ug mga panakot; sa tanan niini laganap ang praktis sa salamangka ug astrolohiya; Labaw pa, ang mga maalamon sa niining mga yuta nasayud sa propesiya ni Balaam[241] mahitungod sa bitoon nga mosidlak, usa ka propesiya nga gipasa-pasa nila gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon, sa bahin pinaagi sa pulong ug sa bahin pinaagi sa sinulat. Mahimong hunahunaon nga ang labing lagmit nga pagpasabot mao nga ang usa sa mga Magi gikan sa Persia, ang lain gikan sa Arabia, ug ang ikatulo gikan sa Ethiopia, kay adunay timaan sa ilang gigikanan gikan sa lain-laing yuta sa propesiya ni David, diin giingon: *'Ang mga hari sa Persia ug sa mga isla magahatag kaniya og halad; ang mga hari sa Arabia ug sa Sheba magadala og mga gasa'* (Salmo 71:10). Gitagna kini ni David mahitungod sa mga Magi nga moanha kang Kristo uban sa mga halad, sumala sa gisugyot sa mga maghuhubad sa Balaang Kasulatan. Ang mga pulong ni David: 'ang mga hari sa Farsis' nagpasabot og 'gikan sa pikas dagat', kay ang 'farsis' nagpasabot og 'dagat'; busa, ang Persia dinhi angay sabton nga nahimutang sa pikas sa dagat[242] . 'Ang mga hari sa Arabia' klaro nga nagtumong sa Arabia. Ug si David nagtumong sa Etiopia sa dihang miingon siya: 'ug si Seba magdala og mga gasa', kay si Seba usa ka siyudad nga mao ang kapital sa tibuok Etiopia. Busa, kadtong tulo ka magi gikan sa Persia, Arabia ug Ethiopia. Gitawag sila nga 'magi', dili sa kahulugan nga mga tawo nga nagbuhat og demonyohanong salamangka ug malisyosong orasyon, kondili tungod kay kini usa ka kostumbre sa mga Arabo, Siryano, Persyano, Etiyopiyano ug uban pang mga katawhang Sidlakan nga tawgon ang ilang mga maalamon ug astrologo nga 'magi'. Ug kining mga Magi wala sa mga salamangkero ug manan-or, kondili sa labing maalamon nga mga astrologo ug pilosopo[243] . Gitawag usab sila nga 'mga hari' dili sa kahulugan nga gamhanang mga hari, mga magmamando sa daghang yuta, kondili tungod kay ang matag-usa kanila nakadawat sa kaugalingong siyudad o usa ka piho nga prinsipalidad gikan kanila. Kay ang Balaang Kasulatan naandan nga motawag sa mga magmamando sa tagsa-tagsa ka siyudad nga 'mga hari', sama sa makita sa Genesis 14. Bahin sa tukmang mga siyudad diin naggikan kining mga hari, walay kasaligan nga impormasyon; nahibal-an lang nga sila gikan sa mga yutang sidlakan ug tulo sila ka numero, nga nagtumong sa tulo ka gasa nga ilang gidala: bulawan, insenso, ug mira. Bisan pa man nga ang matag-usa kanila mibyahe gikan sa kaugalingong nasud, giya sa usa ka bitoon, sila, pinaagi sa probidensya sa Dios, nagkahiusa sa ilang pagbiyahe ug, pagkahibalo sa tuyo sa usag usa, nagpadayon nga magkauban, nagsunod sa bitoon nga gipanghulaan sa labing iladong astrologo nga si Balaam, nga miingon: *'Usa ka bitoon ang mosidlak gikan kang Jacob, ug usa ka scepter ang motindog gikan sa Israel'* (Num. 24:17). Unsa kaha kining bitoon? Gipanghimatuud ni Chrysostom ug Theophylact nga kini dili usa sa mga langitnong o makita

---

[237] Si San Justin Martir, kaniadto usa ka pagano, nga sa ulahi mibali sa Kristiyanismo ug gihiusa ang pagtuon sa pilosopiya sa iyang Kristohanong pagtuo. Labing angay timan-an sa iyang mga sinulat mao ang duha ka depensang pamulong (o apolohiya) nga gisumite kang Emperador Antoninus Pius ug Marcus Aurelius pabor sa mga Kristohanon, ingon man ang iyang dayalogo kang Trypho nga Hudiyo. Si San Justin nakasinati og pagkamartir atol sa mga pagpanlupig ni Marcus Aurelius. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan matag Hunyo 1.

[238] Lebanon – usa ka matang sa mabangong dagta nga gigamit sa pagsimba isip insenso. Mirra – usa ka mabangong substansya nga gikan sa tanum (ang dagta gikan sa panit sa kahoy sa mirra), gigamit sa paglubong sa mga patay ug aron mapreserbar ang lawas gikan sa pagkadaut.

[239] Etiopia, usa ka nasud sa Aprika sa baybayon sa Dagat Pula, karon nailhan nga Abyssinia.

[240] Tan-awa 3 Hari 10:1–13.

[241] Balaam – usa ka propeta nga gitawag gikan sa Mesopotamia ni Balak, hari sa Moab, aron sumpaon ang mga Hudiyo, apan kinsa, pinaagi sa kalit nga pag-apil sa Espiritu sa Dios, nagpahayag og panalangin sa katawhang Hudiyo ug, sa pagbuhat niini, nagtagna sa pag-abot sa Mesiyas (ang propesiya ni Balaam mahitungod sa bitoon ni Jacob). Tan-awa Numero 22:23–24.

[242] Dili hingpit nga husto nga isulti nga ang Persia nahimutang sa pikas daplin sa dagat gikan sa Palestina, kay ang Gulpo sa Persia nagbulag lang sa Persia gikan sa Arabia.

[243] Ang mga pilosopo mao ang mga tawo nga nagtuon sa mga pangutana mahitungod sa gigikanan sa kalibutan ug sa katawhan, ingon man sa kinaiya sa pagkamaayo, sa katapusang katuyoan sa tanang naglungtad, sa kahulugan sa kinabuhi sa tawo, ug sa daghang uban pang mga butang.

nga kahayag, kondili usa ka partikular nga gahum nga diyosnong ug angheliko nga nagpakita ingon usa ka bitoon. Kay ang tanang mga bitoon naglungtad sukad pa sa paglalang sa kalibutan, samtang kining bitoon nagpakita sa katapusan sa mga kapanahonan, sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios. Ang tanang mga bitoon adunay ilang lugar sa kalangitan, apan kining bitoon makita sa hangin; ang tanang mga bitoon kasagarang molihok gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan, apan kining bitoon dili kasagaran nga milihok gikan sa sidlakan paingon sa habagatan, padulong sa Jerusalem; ang tanang mga bitoon mosidlak lamang sa gabii, apan kining bitoon misidlak bisan sa adlaw sama sa adlaw, milabaw sa dili masukod nga paagi sa mga bitoon sa langit sa kahayag ug kadungganan; ang tanang mga bitoon, kauban ang ubang langitnong lawas—ang adlaw, ang bulan ug ang tibuok hugis sa langitnong mga lawas—adunay kaugalingong kanunay nga lihok ug agianan, samtang kining bitoon usahay molihok ug usahay mohunong, ingon sa giingon ni Teofilacto: 'Sa dihang nagbiyahe ang mga Magi, ang bitoon misunod kanila, ug sa dihang mihunong sila, kini usab mihunong'. Mahitungod sa panahon sa pagpakita sa bitoon, nagkalainlain ang panan-aw sa mga komentador: ang uban nagaingon nga kini nagpakita sa mismong gabii ug sa mismong takna sa pagkahimugso sa Manluluwas gikan sa Birhen, apan kining panan-aw dili katuohan; kay kung ang bitoon nagpakita niadtong panahona, giunsa kaha sa mga Magi pagbiyahe gikan sa layo paingon sa Herusalem sa ingon ka mubo nga panahon? Kap-atan ka adlaw human sa pagkahimugso sa Balaang Bata, ug human sa pagtuman sa balaodnong ritwal sa paghinlo sa templo, si Jose, nga walay paglangan, mibiya sa iyang panimalay sa Nazaret, nagdala lamang sa gikinahanglan alang sa biyahe, ug midali paingon sa Ehipto. Bisan pa man, ang uban nagaingon nga ang mga Magi misakay og paspas nga kabayo ug, sa pagbiyahe sa dako kaayong tulin, nakaabot sa Bethlehem sa ika-13 ka adlaw human sa Pagkahimugso ni Kristo, kini, bisan pa, dili katuohan. Sa katapusan, mga hari man sila, dili paspas nga mga biyahero, ug nagbiyahe uban sa mga regalo ug daghang sulugoon, sumala sa angay sa ilang maharlikang ranggo ug dungog, ingon man uban sa mga hayop ug sa mga pagkaon nga gikinahanglan para sa biyahe; busa, giunsa kaha nga posible nga makaabot sa lungsod sa Bethlehem gikan sa Persia, Arabia ug Ethiopia sa sulod sa 13 ka adlaw? Labaw pa, gipabilin sila ni Herodes sa Jerusalem sulod sa pipila ka panahon hangtod, pagkahuman gipangutana ang mga punoang pari ug mga eskriba, nahimong klaro nga si Kristo matawo sa Betlehem sa Judea. Ang ubang mga komentador, bisan pa, lakip na si Santo Epifanio, nagtuo nga ang bitoon mitungha sa takna sa Pagkahimugso ni Kristo, apan ang mga Magi miabot aron mosimba Niya duha ka tuig pagkahuman ug ilang nakaplagan nga ang Bata nga si Kristo duha na ka tuig ang panuigon. Kini nga panan-aw gibase sa kamatuoran nga gisugo ni Herodes ang pagpatay sa mga bata nga duha ka tuig pataas, sumala sa oras nga iyang maampingong nahibal-an gikan sa mga Magi. Apan si Santo Teofilacto tin-aw nga gitawag kining panan-aw nga sayop, kay adunay usa ka panan-aw nga gidawat sa tibuok Simbahan, sumala niini nga ang mga Magi misimba kang Kristo sa Betlehem samtang Siya naa pa sa langob; ug duha ka tuig pagkahuman, si Kristo dili na lang naa sa Betlehem, apan wala na gani sa Palestina, kondili naa na sa Ehipto. Kay, ingon sa gisulti, sumala sa pagpamatuod ni San Lucas, pagkahuman sa paghinlo sa kap-atan ka adlaw sa templo, diin nakigkita si Simeon nga tigulang sa Ginoo, ug pagkahuman nga nahimo ang tanan sumala sa balaod sa Ginoo, sila San Jose ug ang Labing Balaan nga Birhen Maria, uban ang Bata, dayon mibalik sa Galilea, dili sa Judea; mibalik sila sa ilang kaugalingong lungsod sa Nazaret, dili sa Betlehem; ug gikan sa Nazaret, sa sugo sa Anghel, mibyahe sila paingon sa Ehipto. Unsaon man kaha sa mga Magi, duha ka tuig pagkahuman, nga nakakaplag kang Kristo sa Bethlehem? Si Nikiforos, ang karaang Griyegong historyador[244] , nagreport nga ang bitoon mitungha sa sidlakan duha ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso, ug nga ang mga Magi nagbiyahe sulod sa duha ka tuig paingon sa Herusalem, aron sila makaabot sa tukmang takna sa Pagkahimugso. Morag mouyon usab kini nga historyador sa gisulat sa Ebanghelyo mahitungod sa pagpatay sa mga bata nga duha ka tuig pataub ug ubos pa, apan dili usab kasaligan ang iyang salaysay. Kay unsa kaha ang rason sa mga Magi nga magbiyahe og duha ka tuig gikan sa sidlakan, nga sa tinuod mahimo ra maabot ang Herusalem sa duha o tulo ka bulan? Bisan pa man og nagbiyahe sila og hinay ug dugay, sama sa angay sa mga hari, dili gihapon katuohan nga nagpuyo sila og kapin sa unom o pito ka bulan sa biyahe, kay ang mga yutang sidlakan—sama sa Persia, Arabia ug Ethiopia—dili man kaayo layo sa Jerusalem nga ang biyahe tali nila ug niadtong siyudad molungtad og duha ka tuig. Busa, asa nga panan-aw mahitungod sa panahon sa pagpakita sa bitoon ang kasaligan? Nagtuo ko nga mao kini ang panan-aw ni San Juan Crisostomo ug ni Teofilacto. Ang mga Amahan sa Simbahan nagpahayag: 'Ang bitoon mitungha sa mga

[244] Si Nikephoros Kallistos, usa ka Griyegong historyador sa ika-14 nga siglo, nga nagbilin kanato sa iyang *Kasaysayan sa Simbahan*.

Magi sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo. Tungod kay magdugay sila sa pagbiyahe, ang bitoon mitungha kanila sa taas nga panahon sa wala pa ang Pagkahimugso sa Manluluwas, aron sa dihang nakaabot sila sa Bethlehem, makasimba sila kang Kristo samtang Siya anaa pa sa lampin. Atong hinumduman nga kining mga Amahan sa Simbahan wala magtino og duha ka tuig nga panahon para niining bitoon, kondili nag-ingon lang sila og 'daan pa kaayo', sama sa pag-ingon og 'pipila ka bulan'. Base sa paghubad ni Chrysostom ug Theophylact—sumala sa diin ang bitoon nagpakita sa wala pa ang panahon sa Pagkahimugso ni Kristo—angay nga masabtan nga sa maong adlaw ug sa maong takna, sa dihang, pinaagi sa pahibalo sa Arkanghel ug sa inspirasyon sa Espiritu Santo, ang Pulong nahimong unod, nga ginkamangkon sa walay-sala nga sabakan sa Birhen, siyam ka bulan sa wala pa ang Pagkahimugso, ang bitoon mitungha sa sidlakan. Pinaagi sa pagsabot niini sa ingon ani, dili kita molapas sa pagpamatuod sa mga magtutudlo nga atong gihisgutan ug, sa samang higayon, atong balibaran ang dili katuohan nga hunahuna nga ang mga Magi na-late sa ilang pagbiyahe sulod sa duha ka tuig; bahin sa duha ka tuig nga edad sa mga bata nga gipatay, kini hisgutan pa unya sa adlaw sa ilang paghinumdom. Busa, siyam ka bulan—sama sa atong bag-ohay lang giingon—sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo, sa panahon sa Pagpahibalo, nakakita ang mga Magi og usa ka bitoon sa sidlakan ug, sa sinugdan, sa katingala ug kalibog, naghunahuna kon unsang matang sa bitoon kini. Basig usa kini ka matang sa meteor[245] nga nagdan-ag sa langit ug nagpahibalo og kalamidad, sama sa gibuhat sa mga kometa[246] ? Ug sa tinuod, sa mga yutang kana, ang maong bitoon nagpahibalo og kalamidad alang sa mamamatay nga kaaway, mao ang: ang pagkahugno sa mga dios-diosan, ang pagpahawa sa mga demonyo, ug ang hayag nga kahayag sa balaan nga pagtuo. Unya, sa pagkahibalo nga kining bitoon dili lang usa ka katingad-an kondili adunay kinaiyahan ug dagway nga diyosnong, gihinumduman sa mga Magi ang karaang propesiya ni Balaam, ug napasidan-an usab sila sa gipahayag sa Indiyang Sibyila sa Eritrea[247] mahitungod niining maong bitoon; ug, labi na, sama sa gipatin-aw ni San Leo, ang Papa sa Roma, nga tinagoan silang gisugo sa Dios mismo nga miabot na ang panahon sa pagkahimugso sa Ginoo ug Hari sa tibuok uniberso, nga matawo sa Israel, sama sa gipanghulaan ni Balaam: *'Mubangon ang usa ka tawo gikan sa Israel'* (Num. 24:17), – ug nga kini mao ang Iyang bitoon, nga gipanghimatuud sukad pa sa una. Sa pagtuo, nga walay duhaduha, nga mao gayud kini ang nahitabo, ug pagkahuman nila sa tanang pag-andam para sa ilang panaw, mibiya sila sa ilang kaugalingong yuta ug, sama sa nahisgutan na, nagkita-kita sila sa ilang pagbiyahe ug nagpadayon sa pagpanaw uban sa usa ka tumong. Samtang nagkadool sila sa Jerusalem, kalit nga nawala sa ilang panan-aw ang bitoon nga nagiya kanila; kay kung ang maong bitoon misidlak pa sa Jerusalem, siguradong nakabantay unta ang mga tawo. Sa dihang nagkadool na sila sa Jerusalem, kalit nga nawala sa ilang panan-aw ang bitoon nga nagiya kanila ; kay kung ang maong bitoon misidlak sa Jerusalem, siguradong makita kini sa mga tawo ug, pinaagi sa pagsunod niini, mosunod sila uban sa mga Magi paingon kang Kristo. Unya si Herodes ug ang mga mapanghinaut nga lider sa sinagoga sa mga Hudiyo makahibalo unta asa nahimutang ang bag-ong natawo nga si Kristo, ug tungod sa pagpanukmod patyon unta Siya sa dili pa ang Iyang takdang panahon. Apan ang probidensya sa Dios, nga maoy labing maayo nga nag-andam sa atong kaluwasan, gisugo nga mawala ang bitoon—sa bahin aron ang mga nangita sa Bata dili makaplagan ang dapit sa langob, sa bahin tungod kay ang mga mata sa daotan nga katawhang Hudiyo dili takus makakita niining katingalahang bitoon, ug sa bahin aron masulayan ang ilang pagtuo: – kon motuo ba sila sa mga pulong sa mga Magi nga nagpahibalo sa pag-abot sa Mesiyas, ug kon gusto ba nila mailhan si Kristo, ang Manluluwas sa kalibutan; ug kon dili, paingana kini sa ilang mas dako nga pagsilot. Mao kini ang hinungdan nga gisulti sa bulahan nga si Teofilacto bahin niini nga butang: 'Alang sa unsang katuyoan,' ingon niya, 'miabot ang mga Magi? Alang sa pagsilot sa mga Hudiyo; kay kung ang mga Magi, nga mga pagano, mituo, unsa kaha ang ikatubag sa mga Hudiyo? Ang mga Magi gikan pa sa halayo kaayo nga mga yuta aron pagsimba kang Cristo, samtang ang mga Hudiyo, nga naa Siya sa ilang taliwala, gipersekuto Siya."

---

[245] Meteor – sumala sa pinakabag-ong teyorya, mga piraso sa usa ka nabungkag nga planeta (ang planeta usa ka bitoon nga naglihok), nga usahay mahulog sa nawong sa Yuta.

[246] Ang kometa usa ka langitnong lawas nga dili mosunod sa regular nga agianan sa kalangitan apan motungha sa taas nga mga pagkahilayo. Sumala sa karaang mga pagtuo, ang mga kometa sa lain-laing panahon nagtagna sa nagkalain-laing mga katalagman ug kapakyasan.

[247] Ang Sibylla nga Erythraean, mao, gikan sa siyudad sa Erythrae, nga lagmit nahimutang sa baybayon sa Dagat Pula, sa Ethiopia, nga karon nailhan nga Abyssinia. Dinhi, sayop nga gitawag ang Sibylla nga Erythraean nga Indiano. – Apan, aduna pa'y tulo ka ubang Erythraea: usa sa Gresya, sa Boeotia; usa pa sa Asia Minor; ug ang ikatulo sa Aetolia.

Ang mga Magi, sa pagsulod nila sa kapital nga siyudad sa Jerusalem, nangutana bahin sa bag-ong natawo nga Hari: *'Asa man ang Hari sa mga Hudiyo nga natawo? Kay nakita namo ang iyang bitoon sa sidlakan ug miabot kami aron mosimba kaniya'* (Mat. 2:2). Ug sa diha-diha dayon kining balita nakapahingangha sa mga tawo ug nakapaguol kang Haring Herodes ug sa tanang magmamando sa Jerusalem. Ang Hari, pagkatigom niya ang tanang punoang pari ug mga eskriba, nangutana kanila:

'Asa ipanganak ang Cristo?'

Nisugod siya og kahadlok nga basin kuhaon ang iyang gingharian, ug naghunahuna kung giunsa niya pagpatay ang bag-ong natawo nga Hari. Pagkahibalo nga ang Kristo matawo sa Bethlehem, gitawag niya ang mga Magi ug gipangutana sila bahin sa panahon sa pagpakita sa bitoon. Unya, gitago ang iyang limbong, nagbitbit og dautang hunahuna ug dautang tuyo, maalamon siyang miingon:

'Adto kamo ug pangitaa pag-ayo ang Bata; ug sa diha nga makaplagan ninyo Siya, pasulti-a ako, aron ako usab makaanhi ug mosimba kaniya' (Mat. 2:8).

Pagkahuman nilakaw sa mga Magi ang Jerusalem, dayon mitungha ang bitoon nga nag-una kanila ug mipahiluna kini sa ibabaw sa puloy-anan diin natulog ang Bata; sa ato pa, kini mibaba gikan sa kahitas-an ug miduol sa yuta. Kay kon dili, imposible unta nga masayran kung sa ibabaw sa unsang dapit kini nagbarug kon wala kini mibaba. Ang bitoon mihunong ibabaw sa puloy-anan diin natulog ang Bata; sa ato pa, kini mibaba gikan sa kahitas-an ug miduol sa yuta. Kung dili, imposible nga mahibal-an kung ibabaw sa unsang dapit kini nagbarug kon wala kini mibaba pa. Mao usab kini ang panan-aw ni Beato Teofilacto, nga nagsunod kang San Crisostomo: 'Kini usa ka talagsaong timaan,' ingon niya, 'tungod kay ang bitoon mibaba gikan sa kahitas-an ug, pag-abot sa yuta, gipakita sa mga Magi ang lugar. Kay kung nagpabilin kini sa kahitas-an, giunsa man nila paghibalo sa tukmang lugar diin anaa si Kristo? Kay ang matag bitoon nagdumala sa daghang mga lugar. Sama sa kanunay nimo makita ang bulan ibabaw sa imong balay, ingon ana usab sa akong pagtan-aw nga naa kini ibabaw sa akong balay, ug pareho usab ang pagtan-aw sa tanan, nga daw ang bulan o usa ka bitoon nagbarog lamang ibabaw nila. Sa samang paagi, dili unta klarong matudlo sa bitoon si Kristo kon wala kini mibaba ug mihunong ibabaw sa ulo sa Bata." Ug gikan niining milagro, klaro nga ang maong bitoon dili usa sa mga bitoon sa kalangitan, kondili usa kini ka espesyal nga gahum sa Dios. Busa, nakaplagan sa mga Magi ang Ginoo nga ilang gipangita sa dihang misulod sila sa balay, sumala sa gisaysay sa Ebanghelyo. Base niini, daghan ang nagtuo nga nakaplagan nila si Kristo dili sa usa ka langob, kondili sa usa sa mga balay sa lungsod, tungod kay balay ang gihisgutan sa Ebanghelyo imbis nga langob. Sumala niining panan-aw, murag ingon ang Ebanghelyo: 'Sa dihang nangibulag na ang kadaghanan sa mga tawo nga miabot alang sa senso, nahimong bakante ang pampublikong kapuy-an ug ang ubang mga balay sa mga lungsoranon sa Betlehem; niadto gilalin ang Inahan ug ang Bata gikan sa langob ngadto sa usa sa mga balay. Apan ang balaang martir nga si Justin, si Chrysostom, si Gregory sa Nyssa ug si Jerome nagpamatuod nga ang Ginoo nagpabilin sa langob diin Siya natawo hangtod sa panahon sa Iyang paghinlo, nga nahitabo sa ika-kapat pulog ka adlaw, ug didto Siya nakaplagan sa mga Magi. Ug nahitabo kini aron makat-on ang mga hari sa kalibutan nga ang Gingharian sa bag-ong natawo nga Hari anaa sa kakabus, sa pagpaubos ug sa pagsalikway sa himaya sa kalibutan, ug dili sa bahandi, sa kahaw-ang ug sa mga palasyo. Ang katuyoan niini mao usab nga mas klaro nga mapadayag ang ilang pagtuo, nga tungod niini wala sila magbasol sa ilang pagbiyahe ni magreklamo sa dihang ilang nakaplagan Siya—alang Kaniya nga ilang giagian ang ingon ana ka taas nga biyahe ug nga ilang gilauman nga makaplagan sa mga palasyo sa hari—sa ingon ana ka kabos.

Sa dihang nakakaplag sila sa Ginoo sa usa ka langob, mihulog ang mga Magi ug misimba Siya; buot ipasabot, dili lang sa yano nga pagdayeg, kondili sa pagsimba nga angay sa Dios, dili lang isip usa ka tawo kondili usab isip Dios, kay, sumala kang San Irenaeus ug Papa Leo: Kadtong mga Magi, nga misteryosong gipahimakas sa grasya sa Ginoo, sa pagtan-aw nila sa Bata, nakaila ug mituo nga Siya mao ang Dios, ug busa gisimba Siya dili lamang isip Hari kondili usab isip Dios – uban sa usa ka porma sa pagsimba nga angay sa Dios. Mao nga gisulat: *"nagluhod sila ug gibuksan ang ilang mga bahandi, ug naghalad kaniya og mga gasa"* (Mat. 2:11), nga nagtuman sa sugo: *'Dili sila moanhi sa atubangan sa Ginoo nga walay dala'* (Exod. 23:15). Unsa kaha kini nga mga gasa? Bulawan, insenso, ug mira: bulawan ingon sa usa ka Hari, insenso ingon sa Dios, ug mira ingon sa usa ka mortal nga tawo (Bulahan nga si Teofilacto). Kay ang mga Hudiyo nagpahid sa lawas sa namatay og mira, aron kini mapreserbar nga buo. Busa ang tulo ka hari nagpasidungog sa Usa sa Trinidad pinaagi sa tulo ka gasa, ug pinaagi niining mga gasa ilang gikumpisal ang duha ka kinaiyahan Niya. Si San León misulti niini sa mosunod nga paagi:

'Nagdalá sila og insenso ngadto sa Dios, mirra ngadto sa tawo, ug bulawan ngadto sa Hari, sa matarong nga pagpasidungog sa pagka-divino ug pagka-tawo nga nagkahiusa; gituohan nila kini sa ilang kasingkasing ug gipahayag nila kini pinaagi sa ilang mga gasa.'

Pagkahuman nila makadawat og mensahe sa damgo gikan sa Anghel nga nagpakita kanila, nga nagpahimangno kanila nga dili na mobalik kang Herodes—nga nagplano og dautang buhat ug nagtinguha sa pagpatay sa bag-ong natawo nga Hari—mibalik ang mga Magi pinaagi sa lain nga dalan, ang matag-usa sa iyang kaugalingong nasud, ug didto nahimong mga magtutudlo ug magwawali ni Kristo, sumala sa kasaligan nga pagpamatuod ni Nikephoros, Kay, samtang nagwali sa pag-abot sa kalibutan ni Kristo, ang Anak sa Dios, ilang gitudloan ang mga tawo sa pagtuo Niya, sama sa ilang pagtuo, ug walay duhaduha nga pagkahuman sa ilang kamatayon giisip silang takus nga iapil sa han-ay sa mga balaan. Ug mao kini ang ilang mga ngalan: ang una – si Melchior, usa ka tigulang nga lalaki nga puti ang buhok, taas ang buhok ug bungot; nagdala siya og bulawan ngadto sa Hari ug Ginoo. Ang ikaduha mao si Gaspar, batan-on ug walay bungot, nga pula-pula ang panit; nagdala siya og insenso ngadto sa Dios nga nahimong tawo. Ang ikatulo mao si Balthasar, nga itom ang panit, nga taas ang bungot; nagdala siya og mira ngadto sa mortal nga Anak sa Tawo. Ang ilang mga lawas, pagkahuman sa daghang katuigan, unang gidala sa Constantinople, unya sa Milan[248] , unya sa Cologne[249] , alang sa dungog ni Kristo nga Dios nga nahimong tawo, Kang Kinsa, kauban sa Iyang Inahan, mag-alayon ang himaya gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 6:

Ikaw nga natawo gikan sa Amahan sa wala pa masidlak ang adlaw, nga walay inahan, ug kinsa karon napakatawo sa yuta nga walay amahan gikan kanimo: busa ang bitoon nagpahibalo sa maayong balita sa mga Magi, samtang ang mga anghel, uban sa mga magbalantay, nag-awit sa imong dili masukod nga Pagkahimugso, O Punô sa Grasya.

8 Enero

26 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Sugilanon sa Pagpangikyas sa Labing Balaan nga Birhen Maria uban sa Bata nga si Hesus paingon sa Ehipto

Gisaulog sa ika-26 sa Disyembre

Pagkahuman mibiya ang mga Magi sa Betlehem, Usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kang Jose sa damgo, nga nagsugo kaniya nga molayas paingon sa Ehipto uban sa bag-ong natawo nga bata nga si Jesu-Kristo ug sa Iyang Inahan, ang Labing Balaan nga Birhen Maria, ug magpabilin didto hangtod siya gisultihan nga mobalik, kay si Herodes nagtuyo sa pagpangita sa Bata aron siya mapapas. Mibangon si Jose, gidala ang Bata ug ang Iyang Inahan sa gabii, ug mibyahe paingon sa Ehipto. Apan una, sa dili pa molarga paingon sa Ehipto, gipatuman niya sa Templo ni Solomon ang tanan nga gisugo sa Balaod sa Ginoo, kay miabot na ang mga adlaw sa paghinlo sa Labing Balaan ug Walay Sala nga Inahan sa Dios, ug sa maong Templo nakigkita sa atong Ginoo ang tigulang nga si Simeon ug ang propetesa nga si Ana. Unya, pagkahuman niyang natuman ang tanan nga gisugo sa Balaod, mibalik si Jose sa Nazaret, sa iyang kaugalingong panimalay. Kay ingon ni San Lucas: *'Ug pagkahuman nila sa pagtuman sa tanang gikinahanglan sa Balaod sa Ginoo, mibalik sila sa Galilea, sa ilang kaugalingong*

[248] Mediolan, karon Milan, usa ka siyudad sa amihanang Italya, kapital sa karaang Liguria.

[249] Cologne (ang karaang Colonia Agrippina), usa ka karaang siyudad sa Rhine sa Alemanya, ilado tungod sa iyang maanyag nga katedral, diin, sumala sa matinud-anong pagtuo sa mga Kristohanong Kasadpan, nahimutang ang mga relikya sa Tulo ka Manggagaway. Gitan-aw usab ni San Demetrio ang Cologne nga tigbantay niining relikya.

lungsod nga Nazaret' (Lucas 2:39). Gikan niini klaro nga wala sila dayon mibiyahe gikan sa Betlehem paingon sa Ehipto, kondili una sila miadto sa templo sa Ginoo, unya sa Nazaret, ug sa katapusan sa Ehipto. Gipamatud-an usab kini ni Santo Teofilacto sa iyang komentaryo sa Ebanghelyo ni Mateo, diin siya misulat ingon niini: 'Pangutana: Unsaon man nga giingon sa Ebanghelista Lucas nga ang Ginoo miadto sa Nazaret kap-atan ka adlaw pagkahuman sa Iyang pagkahimugso ug pagkahuman sa Iyang pagpresentar kang Simeon nga tigulang? Apan dinhi si San Mateo nagaingon nga Miadto Siya sa Nazaret pagkahuman lang sa pagbalik gikan sa Ehipto? Tubag: Hibal-i nga si Ebanghelista Lucas naghisgot sa wala gilakip ni Ebanghelista Mateo, nga mao nga ang Ginoo (sumala kang Lucas) miadto sa Nazaret pagkahuman sa Iyang pagkahimugso. Si Mateo, sa laing bahin, naghisgot sa nahitabo pagkahuman, nga mao kini: giunsa sa atong Ginoo pag-ikyas paingon sa Ehipto ug giunsa, pagkahuman sa pagbalik gikan didto, Siya mibalik sa Nazaret. Sa kinatibuk-an, ang mga Ebanghelista dili magkasupak-supak; ang tinuod lang, si Lucas naghisgot sa pagbiya ni Kristo gikan sa Betlehem paingon sa Nazaret, samtang si Mateo nagasaysay sa Iyang pagbalik sa Nazaret gikan sa Ehipto." Busa, pagkahuman nilang mobiya sa Templo sa Ginoo, ang balaan nga mga biyahero unang mibyahe paingon sa Nazaret ug dayon nag-andam dayon sa ilang panimalay; unya, pagkahuman nilang tiguma ang tanan nga gikinahanglan para sa biyahe, nagdali-dali silang nilarga sa gabii (aron dili masayran sa ilang mga silingan) paingon sa dalan padulong sa Ehipto. Gidala usab nila uban kanila aron mosilbi kanila si Santiago, ang panganay nga anak ni Jose, nga sa ulahi gitawag nga igsoon sa Ginoo, sama sa makita sa himno sa simbahan alang sa ika-23 sa Oktubre, nga nag-ingon ingon niini: 'Nagpakita ka nga igsoon, disipulo, ug saksi sa mata sa mga langitnong misteryo, nga nilayas uban kaniya ug naa sa Ehipto uban ni Jose'[250] . Gikan niini klaro nga misunod usab si Santiago sa Banal nga Pamilya sa ilang pagbiyahe paingon sa Ehipto, nga nag-alagad kanila sa tibuok biyahe. Ug ang Ginoo milayas paingon sa Ehipto aron ipakita nga Siya usa ka tinuod nga tawo nga nainkarnar, ug dili usa ka espiritu o panag-an (sama sa giingon ni San Efrem sa iyang homilía mahitungod sa Pagbag-o sa Porma, sa dihang miingon siya: 'Kung dili Siya unta unod, kinsa kaha ang kauban ni Jose sa pag-ikyas paingon sa Ehipto?'); ug sa bahin aron tudloan kita nga modagan gikan sa kasuko ug kalagot sa tawo, imbis nga atubangon kini uban sa garbo. Ingon usab gipatin-aw ni Crisostomo: 'Sa Iyang paglayas,' ingon niya, 'ang Ginoo nagtudlo kanato sa paglikay sa kasuko, nga mao ang paglayas gikan sa kasuko sa tawo. Ug kung ang Labawng Gahum naglayas, nan kita, sa atong garbo, makakat-on niini nga dili ipahimutang ang atong kaugalingon sa katalagman.' Ang katuyoan sa paglayas sa Ginoo paingon sa Ehipto mao usab ang paghinlo sa Ehipto gikan sa mga dios-diosan ug, sumala kang Santo Papa Leo, aron ang sakramento sa labing balaan nga halad mapreparar sa maong yuta diin, sa unang higayon, pinaagi sa pagpatay sa karnero, gipakita daan ang makaluwas nga timaan sa Krus ug ang Paskwa sa Ginoo. Aron usab matuman ang mosunod nga propesiya ni Isaias: *'Ang Ginoo mosakay sa usa ka hayag nga panganod ug moanha sa Ehipto; ug ang mga dios-diosan sa Ehipto makurog sa Iyang presensya'* (Isaias 19:1). Niining maong talata, nasabtan ni San Ambrosio nga ang 'bulag' nagtumong sa Labing Balaan nga Birhen, Kinsa nagbitbit sa Ginoo sa Iyang mga bukton paingon sa Ehipto, ug ang mga diyos-diyosan sa mga Ehipsiyano nangahugno. Kana nga panganod, ang Labing Balaan nga Birhen, hayag, kay Wala Siya'y gibug-aton sa bisan unsang sala, carnal nga tinguha o kahibalo sa kaminyoon.

Gisaysay usab nga sa dihang nagbiyahe paingon sa Ehipto si Jose nga matarong, ang Labing Balaan nga Birhen ug ang Bata nga si Jesus, giatake sila sa mga tulisan sa usa ka walay sulod nga lugar; gisulayan sa mga tulisan nga kuhaon kanila ang asno nga ilang gisakyan ug diin nila gidala ang pipila ka gamit nga ilang gikinahanglan sa ilang pagbiyahe, ug usahay gisakyan usab nila. Apan usa sa mga tulisan, sa dihang nakakita sa Bata nga katingalahang matahum ug nabighani sa maong kaanyag, miingon:

'Kung ang Dios magpakatawo, dili Niya gustong mas gwapo pa kaysa niining Bata.'

Pagkahuman niya niini, iyang gisugo ang iyang mga kauban, ang ubang mga tulisan, ug wala niya tugoti nga dauton nila kining mga biyahero sa bisan unsang paagi. Unya ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios miingon sa maong tulisan:

'Hibal-i nga kining Bata magahatag kanimo og daghang ganti tungod kay gipanalipdan Nimo Siya.'

Kining kriminal mao gayud siya nga, sa ulahi, sa pagkrusipisyon ni Kristo, gipako sa krus sa tuo nga kilid, ug kaniya miingon ang Ginoo: *'Karong adlawa kauban ka Nako sa Paraiso'* (Lucas 23:43). Ug natuman ang propetikanhong panagna sa Inahan sa Dios, nga 'bayaran ka niining Bata'.

---

[250] Sa stichera, ang ikaduhang stichera.

Sa dihang misulod sila sa yuta sa Ehipto ug naa na sila sulod sa utlanan sa Thebaid, miduol sila sa siyudad sa Hermopolis[251] . Duol sa entrada sa maong siyudad nagtindog ang usa ka matahum kaayo nga kahoy nga gitawag og 'Persea', nga ang mga lumolupyo, sumala sa ilang idolatrikong batasan, girespeto ingon usa ka diyos tungod sa kahitas-on ug mahimayaong katahum niini, gisimba kini ug naghalad og mga sakripisyo kaniya, kay sa maong kahoy nagpuyo ang usa ka demonyo nga ilang girespeto . Sa dihang ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, uban sa Balaang Bata, miduol sa maong kahoy, kini dayon kusog nga nangurog, kay ang demonyo, nga nahadlok sa pag-abot ni Jesus, milayas. Ug ang kahoy mipakanaog sa iyang korona hangtod sa yuta, naghatag og angay nga pagdayeg sa Iyang Magbubuhat ug sa Iyang Inahan, ang Labing Balaan nga Birhen; labaw pa, gipanalipdan sila gikan sa masunog nga adlaw pinaagi sa landong sa daghang dahon nga sanga niini, nga nagtugot sa gikapoy, labing balaan nga mga biyahero nga makapahulay. Ug sa kini nga nakayuko nga kahimtang, nagpabilin ang kahoy nga usa ka klarong timaan sa pag-abot sa Ginoo sa Ehipto. Human ang Ginoo, kauban ang Iyang Inahan ug si Jose, nakapahulay sa ilawom niining kahoy, nakabaton kini og gahum sa pagtambal, kay ang tanang matang sa mga sakit natambal sa Iyang mga sanga. Pagkahuman niini, unang misulod ang mga balaan nga biyahero sa maong siyudad ug sa paganong templo nga nahimutang niini, ug dayon nahulog sa yuta ang tanang diyos-diyosan. Gihisgutan ni Palladius kini nga templo sa iyang *Lausaios*[252] : 'Nakita namo,' ingon niya, 'didto (sa Hermopolis) usa ka paganong templo diin, sa panahon sa pag-abot sa Manluluwas, ang tanang mga dios-diosan nahulog nga nag-uyog sa yuta. Sa susama, sa usa ka baryo nga gitawag og 'Sirens', tulo ka gatus ug sitenta ug lima ka mga dios-diosan nahulog sa usa ka templo sa dihang misulod si Kristo uban sa Labing Balaang Inahan[253] .

Sa tinuod, sa tibuok Ehipto, sa panahon sa pag-abot sa Ginoo, nabungkag ang mga idolo ug nilayas ang mga demonyo gikan niini; ug niining maong hitabo natuman ang gipahayag sa balaan nga propeta Jeremias samtang siya naa sa Ehipto, sa dihang miingon siya: 'Ang tanang diyos-diyosan mahulog, ug ang tanang mga larawan sa mga dios mapukan sa dihang moabot dinhi ang Birhen Inahan uban sa Bata nga natawo sa sabsaban.' Sukad pa sa panahon sa propesiya ni Jeremias, ang mga Ehipsiyo adunay batasan sa paglarawan sa Birhen nga nagpahulay sa usa ka higdaanan, uban ang Bata nga naghigda sa sabsab ug giputos sa lampin tupad kaniya, ug sa pagsimba niini nga imahe. Sa dihang gipangutana ni Haring Ptolemy ang mga pari nga Ehipsiyo nganong gibuhat nila kini, mitubag sila, 'Kini usa ka misteryo nga gipadayag sa among labing karaang mga katigulangan sa usa ka balaang propeta, ug nagpaabut kami sa pagtuman niining propesiya ug sa pagpadayag niining misteryo.'

Pagkahuman niini, ang mga balaan nga biyahero mihawa gamay gikan sa siyudad sa Hermopolis ug, sa pagpangita og puy-anan, misulod sa usa ka baryo nga ginganlan og 'Natarea', nga nahimutang dili layo sa Heliopolis[254] . Gibyaan ni Jose ang Labing Balaan nga Birhen Maria uban sa Ginoong Jesus duol niining baryo, samtang siya mismo misulod sa baryo aron kuhaon ang gikinahanglan. Ug kana nga igos, nga naghatag og dalungan sa mga balaan nga biyahero ilawom niini, nabahin gikan sa tumoy paingon sa ubos ug gibabaan ang korona niini, nga naghimo, ingon pa, og payong o tolda ibabaw sa ilang mga ulo: ug sa ubos, sa iyang mga gamot, nahimo kini og lungag sa maong liki, angay alang sa pagpahulay, ug didto ang Labing Balaan nga Birhen uban sa Bata nagpahulay gikan sa ilang pagbiyahe. Ang maong dapit giila gihapon nga balaan hangtod karon, dili lang sa

---

[251] Ang Thebaid mao ang rehiyon sa karaang Ehipsiyong siyudad sa Thebes, nga bantog sa karaang panahon; ang ngalan gigamit usab, human sa pangunang siyudad niini, sa tibuok Upper (Habagatan) nga Ehipto. Ang Hermopolis usa sa mga dagkong siyudad sa karaang Ehipto, nga nagsilbi isip usa ka inila nga relihiyosong sentro sa pagano.

[252] Si Palladius sa Helenopolis (c. 368–430) lumad sa Galatia; Niadtong 388 miabot siya sa Alexandria, diin gikan niadto mibulag siya ngadto sa duol nga kamingawan aron magpraktis og ascesis sa hilom, ug sa ulahi mibalhin sa Bethlehem; niadtong 399 napili siya nga Obispo sa Helenopolis, sa Bithynia, Asia Minor. Sunod, gipahawa siya sa Emperador Arkadio ngadto sa Itaas nga Ehipto isip usa ka sumuporta ni San Juan de Chrysostomo, diin siya gibalhin ngadto sa Antinoe niadtong 408, ug niadtong 412 gibalik siya sa iyang katungdanan sa Helenopolis. Sa hangyo ni Laus, ang prefect sa Cappadocia, niadtong 420 gisulat niya ang usa ka koleksyon sa kinabuhi sa mga balaang asketiko ug mga salaysay sa ilang mga buhat, nga iyang ginganlan og 'Lausaium' aron pasidunggan siya. – Ang paghinumdom kang Palladius sa Helenopolis mahulog sa Sabado sa Keso.

[253] Ang tanang detalye mahitungod sa pagbiyahe sa Labing Balaang Birhen uban sa Bata nga si Hesus ug uban kang San. Si Jose paingon sa Ehipto ug ang ilang pagpuyo didto, ingon man ang mga detalye mahitungod sa Pagkahimugso ni Kristo, gikuha gikan sa mga apokrifal nga Ebanghelyo, labi na gikan sa gitawag nga 'Ebanghelyo sa Pagkabata sa Manluluwas' ug usab gikan sa usa ka apokrifal nga buhat nga nailhan nga 'Ang Kasaysayan sa Pagkahimugso ni Maria ug sa Pagkabata sa Manluluwas' – ang tradisyon mahitungod sa pagkahugno sa mga idolo sa Ehipto sa pagsulod sa iyang pamilya sa Ehipto gihisgutan usab sa Akathist ngadto sa Manluluwas, diin gisulti: 'Kay ang mga idolo, O among Manluluwas, nga dili makasukol sa Imong gahum, nahugno' (Ikos 6).

[254] Ang Heliopolis usa ka siyudad sa Lower (Amihanan) nga Ehipto.

mga Kristohanon kondili usab sa mga Saraceno, nga bisan karon (sumala sa kasaligan nga mga saksi) mosiga og lampara nga adunay lana sa liki sa kahoy aron pasidunggan ang Birhen ug ang Bata nga nagpahulay didto. Gusto ni Jose ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga magpabilin sa maong baryo ug, pagkakit-an nila og payag para sa ilang kaugalingon nga dili layo sa maong kahoy, nagsugod sila pagpuyo didto. Usa pa ka milagro ang nahimo pinaagi sa gahum sa Balaang Bata, kay didto mismo, duol sa ilang puloy-anan ug duol sa katingalahang kahoy, kalit nga mitungha ang usa ka bukal sa buhing tubig, diin ang Labing Putli nga Birhen nanguhaw og tubig para sa iyang mga panginahanglan ug diin niya gihilab-an ang iyang Bata. Kana nga bukal naglungtad pa hangtod karon, ug ang tubig niini bugnaw kaayo ug himsog. Ug ang mas katingalahan pa, sa tibuok yuta sa Ehipto, kini ra ang bugtong bukal sa buhing tubig, ug bantog kini sa maong baryo. Mao kini ang katapusan sa salaysay sa pagpuyo sa Labawng Balaang Inahan sa Dios uban ni Kristo sa Ehipto, diin nagpuyo sila sulod sa pipila ka tuig. Apan, walay tukmang impormasyon kung pila ka tuig ang gigugol sa Ginoo sa Ehipto. Si San Epifanio miingon duha ka tuig, si Nikephoros tulo ka tuig, ug si George Kedrin lima ka tuig; ang uban, sama ni Ammonius o sa Alexandria, nagtuo nga pito ka tuig kini. Sa bisan unsang paagi, walay duhaduha nga *nagpabilin* Siya *didto* hangtod sa kamatayon ni Herodes, ingon sa giingon sa Ebanghelyo: *'Ug nagpabilin siya didto hangtod sa kamatayon ni Herodes'* (Mat. 2:15).

Pagkahuman sa pagpatay sa mga bata sa Bethlehem ug pagkahuman nga nakasinati si Herodes nga gisumpa og makalilisang nga katapusan, ang Anghel sa Ginoo mipakita pag-usab kang Jose sa usa ka damgo, nga nagsugo kaniya nga mobalik gikan sa yuta sa Ehipto paingon sa yuta sa Israel, *'kay*,' ingon niya, *'ang mga nangita sa kinabuhi sa bata patay na*'. Mibangon si Jose, gidala ang Bata ug ang Iyang Inahan, ug miadto sa Judea, nga mao ang labing maayo ug labing dako nga bahin sa yuta sa Israel. Apan sa dihang nadungog niya nga si Archelaus nagahari sa Judea sa dapit sa iyang amahan nga si Herodes, nahadlok siya nga moadto didto. Kay si Herodes nabilin nga adunay tulo ka anak nga lalaki: ang panganay, si Archelaus; ang ikaduha, si Herodes Antipas; ug ang ikatulo, ang bungsong si Felipe. Pagkahuman sa kamatayon sa ilang amahan, nangadto silang tanan sa Roma, ngadto kang Cesar, tungod sa ilang panagbangi, kay ang matag-usa kanila gustong mamana sa gingharian sa ilang amahan. Ang Cesar, nga wala magtugot nga bisan kinsa kanila ang makadawat sa dungog sa paghari, gibahin niya ang gingharian sa upat ka bahin, nga gitawag niyang tetrarchies. Alang sa panganay nga igsoon, si Archelaus, gihatagan niya og Judea; kang Herod Antipas, gihatagan niya og Galilea; ug sa bungsong igsoon, si Felipe, gihatagan niya og rehiyon sa Trachonitis; Gihatagan niya si Abilene kang Lysanias, ang bungsong anak ni Lysanias nga Karaan, nga kaniadto higala ni Herodes apan sa ulahi gipatay niya tungod sa pagkainggit. Gipahawa sila tanan sa Roma, ug gisaaran ni Caesar si Archelaus sa titulo nga hari, basta ipakita niya ang maayong ug masinabtanon nga pagdumala sa iyang bahin. Apan si Archelaus dili mas maayo kaysa sa iyang malupit nga amahan, nagpahirap ug nagpamatay sa daghan; kay pag-abot niya sa Jerusalem, gilutos ug gipatay niya dayon ug walay hustisya ang tulo ka libo ka tawo, ug gisugo niya nga pahirapan ang daghang lungsoranon sa usa ka pista, sa tunga-tunga sa templo, sa atubangan sa tibuok katiguman sa mga Hudiyo. Tungod niining kalupigan, pipila ka tuig pagkahuman gipasipala siya, gikuhaan sa gahum ug gipadala sa pagbiya sa yuta. Pagbalik niya, nadungog ni Jose nga nagahari kining daotan nga si Archelaus, bisan wala'y titulong hari, ug nahadlok siya nga moadto sa Judea; apan pagdawat niya og mensahe sa damgo gikan sa maong anghel nga kaniadto nagpakita kaniya, miadto siya sa rehiyon sa Galilea, sa gingharian ni Herodes Antipas, Ang igsoon ni Archelaus, kay kining Herodes nagdumala sa katawhan uban sa mas malumo nga pagdumala kaysa sa iyang igsoon; ug si Jose nagpuyo sa lungsod sa Nazaret, sa iyang kaugalingong balay, diin sila kaniadto nagpuyo, aron matuman ang gipahayag sa mga propeta mahitungod sa Ginoong Kristo, nga siya pagatawgon nga taga-Nazaret. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa Matarong nga Hari David[255]

Gisaulog sa ika-26 sa Disyembre

Ang balaan nga Hari ug Propeta nga si David gikan sa tribo ni Juda. Ang iyang amahan, si Jesse, usa sa mga anciano sa lungsod sa Bethlehem ug adunay walo ka anak nga lalaki, diin si David mao ang kamagulangan. Sa pagkabatan-on ni David, gisugo siya sa iyang amahan sa pag-atiman sa iyang mga panon sa karnero. Ang

batan-on nagpuyo nga nag-inusara sa taliwala sa mga panon sa karnero, nagbantay sa kabtangan sa iyang amahan; sa matag higayon nga moanha ang leon o oso ug magdala og karnero gikan sa panon, sundon kini ni David ug kuhaon pag-usab ang biktima; sa matag higayon nga mosugat kaniya ang usa ka mananap, dakpon kini ni David sa balhibo sa liog, pation kini ug patyon. Gipanalipdan sa Ginoo ang batan-on, kay deboto siya ug wala maghigugma sa katamaran; naghimo siya para sa iyang kaugalingon og usa ka instrumento nga may kwerdas ug, sa iyang bakanteng oras, nagpraktis siya sa pagkanta ug pagtukar niini. Gigamit ni David kining gasa nga gihatag sa Diyos alang sa maong arte sa pag-alagad sa Diyos, aron himoon nga himayaon ang Iyang balaan nga ngalan; samtang kanunay siyang nagpuyo sa paghunahuna sa Diyos, ang batan-on, samtang gipitik ang mga kwerdas, nag-awit mahitungod sa kinaadman ug pagkamaayo sa Langitnong Amahan, nga gipadayag sa tanang binuhat sa Diyos ug sa kinabuhi sa tawo.

Niadtong panahona, si Saul ang hari sa Israel. Pinaagi sa pipila ka iyang mga lihok, gipakita niya ang pagsuway sa mga sugo sa Ginoo ug gipangibabaw niya ang iyang kaugalingong kusog ug tinguha kaysa sa kabubut-on ug kaluoy sa Hari sa mga hari. Unya gisugo sa Ginoo si propeta Samuel nga ipahibalo kang Saul:

'Tungod kay imong gibaliwala ang pulong sa Ginoo, gibaliwala usab ka Niya, aron dili na ikaw mahimong hari.'

Paglabay sa mubo nga panahon, gipadala sa Ginoo si Samuel kang Jesse sa Bethlehem, 'kay "sa iyang mga anak nakita ko ang usa ka hari para kanako,"' miingon ang Ginoo. Pag-abot niya sa Bethlehem, gisugo sa propeta ang mga anciano sa siyudad nga mag-andam og halad ngadto sa Dios sa Israel, ug giimbitar niya si Jesse ug ang iyang mga anak nga moapil kanila. Sa pag-abot ni E g mga anak ni Jesse, sa pagtan-aw ni Samuel kang Eliam, ang panganay, nagtuo siya nga siya ang napili sa Dios, apan miingon ang Ginoo sa propeta:

'Ayaw tan-awa ang iyang dagway o ang iyang gitas-on; gisalikway ko siya. Dili ko tan-awon sama sa pagtan-aw sa tawo: kay ang tawo motan-aw sa panagway, apan ang Ginoo motan-aw sa kasingkasing.'

Ug wala makadawat si Samuel og pahibalo bahin sa bisan kinsa sa pito ka anak nga kauban ni Jesse; busa nangutana siya kang Jesse kon naa ba ang tanan niyang mga anak. Mitubag ang tigulang nga aduna pa'y usa ka anak nga nag-atiman sa mga karnero; gisugo sa propeta nga ipatawag ang batan-on. Pag-abot ni David, miingon ang Ginoo kang Samuel:

'Tindog, pahiran siya og lana, kay siya gayud kini.'

Gikuha sa propeta ang sungay sa lana nga gidala niya ug gihiusan niya si David sa taliwala sa iyang mga igsoon. Ug ang Espiritu sa Ginoo mipahulay kang David sukad niadtong adlawa. Unya mibulag si Samuel sa Betlehem, ug ang batan-on mibalik sa iyang kanhing buluhaton.

Apan ang Espiritu sa Ginoo mibulag kang Saul, ug siya gilutos sa usa ka pagpanag-ayag; ang mga pag-atake niining sakit makalilisang kaayo, ug si Saul kanunay nga masuko-suko, gilutos sa ngitngit nga mga hunahuna. Gani, ang mga opisyal sa korte misugyot sa ilang hari nga tawgon ang usa ka tawo nga maalam sa pagtukar og arpa, aron ang tugtog niini makapahupay sa hari sa panahon sa iyang mga krisis. Misugot si Saul, ug usa sa mga opisyal dayon nagtudlo kang David. Sa sugo sa hari, gitawag sa palasyo ang napulo'g walo anyos nga magbalantay; matag higayon nga si Saul mag-antos sa kasakit, magpatugtog si David sa iyang arpa, makapahimuot sa Ginoo, ug mobati si Saul og kahupayan ug kalinaw, ug molayas ang dautang espiritu gikan kaniya. Nahigugma kaayo ang hari kang David, ug nahimong magdala sa iyang baluti siya; apan ang iyang pag-alagad sa korte dili kanunay, ug makabalik siya sa iyang lungsod sa dugay nga panahon, diin iyang gipadayon ang iyang trabaho isip magbalantay.

Sa dili madugay pagkahuman, ang mga Filisteo[255] misalakay sa yuta sa Israel. Sa pagsulod nila sa teritoryo sa tribo sa Juda, nagtukod sila og kampo tali sa Socoh ug Azekah sa Ephes-Dammim[256] . Si Saul ug ang hukbong Israelita mihunong duha ka verste sa habagatan; Sa taliwala sa duha ka kampo adunay usa ka halapad nga walog. Nagpasiya ang mga Filisteo nga tapuson ang gubat pinaagi sa duwaan, sama sa naandan sa karaang panahon, ug

[255] Ang mga Filisteo – mga kaliwat ni Meshaim, anak ni Ham; kini nga katawhan, nga paryente sa mga Ehipsyo, nagpuyo sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Palestina, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo sa walog sa Shephelah.

[256] Ang Sokhof, karon Shuweike, usa ka lungsod sa kabukiran, 24 ka verste sa habagatan-kasadpan sa Jerusalem. Ang Azek, karon Deir al-Azbek, nahimutang 13 ka verste sa amihanan sa Sokhof. Ang Ephes-Dammim (ang 'utlanan sa dugo') nahimutang sa dapit sa karon nga Beid-Fazeb (ang 'balay sa pagdugo') – duha ka verste sa habagatan sa Azek.

gikan sa ilang kampo mitindog ang higante nga si Goliath, lumad sa Gath, gikan sa kaliwatan sa mga Anakim[257] . Siya mitindog nga unom ka kubito ug usa ka span ang gitas-on[258] , nga katumbas sa 4 ka arshin ug 14 ka vershoks; nagsul-ob siya og kompleto nga bronse nga baluti: baluti nga hinimo sa mga kaliskis nga nagbug-at og lima ka libo ka shekel[259] , usa ka helmet, greaves ug usa ka taming; sa iyang mga kamot nagbitbit siya og puthaw nga pika nga nagbug-at og sisenta ka shekel. Sa pag-atubang sa hukbo sa mga Israelita, misinggit si Goliath:

'Pilia ang usa ka tawo gikan kaninyo, ug pasagdi siya nga moanhi kanako; kon siya makapatay kanako, kami mahimong inyong mga ulipon; apan kon ako siya mapildi, kamo mahimong among mga ulipon ug mag-alagad kanamo.'

Ang makalilisang nga dagway sa higante nakapahadlok sa kasingkasing sa mga Israelita, ug wala'y bisan kinsa kanila ang misugakod kang Goliath sa tagsa-tagsa nga pakig-away; siya nagkadako ang pagpasigarbo matag adlaw ug sulod sa kap-atan ka adlaw nagpadayon sa pagpanamastamas sa mga Israelita.

Ang mga igsoon ni David anaa niadto sa mga sundalong miadto sa pakig-away batok sa mga Filisteo; usa ka adlaw, gisugo ni Jesse ang iyang bungsong anak nga lalaki nga moadto sa hukbo aron tan-awon ang iyang mga igsoon ug dad-an sila og pagkaon. Miabot ang batan-on sa kampo sa suplay sa hukbo sa dihang gipahimutang na ang mga sundalo sa pormasyon ug nag-andam na sa pakig-away uban sa usa ka pagsinggit; midali si David ngadto sa han-ay sa hukbong Israelita aron makita ang iyang mga igsoon. Samtang nag-istorya pa siya kanila, mihawa si Goliath gikan sa han-ay sa mga Filisteo ug misugod sa pagpasigarbo sa iyang mga pulong; sa pagkakita sa higante, nangdagan ang mga Israelita sa kahadlok, ug sa ilang han-ay miingon sila:

'Kung kinsa man ang makapatay kang Goliath, hatagan siya sa hari og dagkong bahandi, ipangasawa kaniya ang iyang anak nga babaye, ug luwason ang panimalay sa iyang amahan sa Israel.'

Ang batan-ong anak ni Jesse nasuko kaayo sa garbo sa higanteng Filisteo.

'Giunsa kaha kining dili giputol sa ari nga Filisteo pagpasipala sa hukbo sa Buhing Dios sa ingon ani nga paagi?' miingon si David nga nasuko sa mga mandirigma sa Israel.

Niadto sa hari ang mga pulong sa batan-on, ug gipatawag siya sa atubangan niya. Ang mga pulong ni David napuno sa kusgan nga pagtuo sa tabang sa Dios samtang gihangyo niya si Saul nga tugutan siya sa pakig-away kang Goliath, mao nga sa katapusan miingon ang hari:

'Adto, ug unta ang Ginoo uban kanimo.' Gidumili ni David ang panon sa militar nga gisul-ob kaniya sumala sa sugo ni Saul, kay dili siya naandan niini. Gikuha niya ang iyang tungkod sa magbalantay, ang iyang sling, ug ang iyang bag, diin iyang gibutang ang lima ka hapsay nga bato nga iyang gipili gikan sa sapa, ug sa ingon nga sinina siya miadto aron atubangon si Goliath.

Sa mga pang-insulto ug pangdaot sa higante nga Filisteo, mitubag si David:

'Nianhi ka batok kanako nga nagdala og espada, bangga ug taming, apan ako moanha batok kanimo sa ngalan sa Ginoo sa mga Hukbo, ang Dios sa mga kasundalohan sa Israel, nga imong gisupak. Karon, itugyan ka sa Ginoo sa akong kamot, ug patyon tika ug putlon ang imong ulo; ihatag nako ang imong bangkay ug ang mga bangkay sa kasundalohan sa mga Filisteo sa mga langgam sa kahanginan ug sa mga hayop sa yuta, ug ang tibuok yuta makahibalo nga adunay Dios sa Israel. Ug kining tanan nga katiguman makahibalo nga dili pinaagi sa espada o sa sibat nagluwas ang Ginoo.

Ug ang pagsalig sa batan-on sa tabang sa Dios wala magpahiya kaniya: usa ka bato, nga maalamon nga gipanglabay gikan sa latigo ni David, mitama sa higante sa agtang uban sa kusog nga pwersa nga nahugno si Goliath sa yuta; unya midagan si David ngadto kaniya ug giputol ang iyang ulo gamit ang kaugalingong espada. Natingala sa gibuhat ni David, ang mga Filisteo midagan, samtang ang hukbo sa Israel, pagkasikop sa ilang kampo, misunod sa kaaway uban ang dakong kadaugan hangtod sa utlanan sa ilang yuta.

Gikuptan ni David ang ulo sa napatay nga higante sa iyang mga kamot, ug mipakita siya sa atubangan ni Saul. Nalipay kaayo ang hari, busa iyang gipabilin ang batan-on sa iyang kiliran ug, sa kalipay sa tibuok nasud, gipromote niya kini sa ranggo nga kumander. Sa pagbalik sa mga mananaog sa ilang panimalay, gidayeg sila sa

---

[257] Ang mga anak ni Anak gitawag nga mga higante sa mga espiya nga Hudiyo (Num. 13:34); alang sa ilang pagpuyo sa Gath, tan-awa Josh. 11:22.

[258] Mga sukod sa gitas-on sa mga Hudiyo: ang usa ka kubito katumbas sa 12 ka vershak; ang usa ka pyad'en katumbas sa 6 ka vershak.

[259] Ang Hebreohanon nga shekel gibug-aton og 3 zol. 34, 40 dol.

matag lungsod sa Israel sa tibuok dalan, ug ang mga babaye misayaw samtang nagpatugtog og timbrel ug simbal, ug nag-awit og kanta sa kadaogan nga ang balikan mao:

'Gipatay ni Saul ang liboan, ug napulo ka libo ni David.'

Ang ingon nga pagpadayag sa gugma sa katawhan kang David nakapasuko sa hari; nahibaloan ni Saul gikan sa propeta nga gibalibaran siya sa Ginoo isip hari ug gihatagan ang gingharian sa lain. Nagsugod ang hari og tan-aw kang David ingon nga iyang manunod ug nahimong masuspitsoso sa batan-on. Ang grabeng kasakit nga nag-antos kang Saul napalala pa niini, ug usahay mosabog sa kasuko ang hari; sa duha ka higayon atol niining mga pagpanuko, gipanglabay niya og sibat si David, nga nagpatugtog og arpa aron pahupayon ang hari; apan ang batan-on, nga gipanalipdan sa Espiritu sa Dios, nakaluwas sa kamatayon. Pagkahuman niini, nahadlok si Saul kang David ug gipahawa siya, ug gitudlo siyang kumander sa usa ka libo ka tawo. Sa kini nga posisyon, naglihok si David nga maampingon sa tanang butang, busa nakadawat siya og mas dako pang gugma gikan sa katawhan, nga dako kaayo'g kasuko kang Saul, nga misugod sa pagpangita sa iyang kamatayon.

Sa sinugdan, nagbuhat ang hari og malimbongon, gipadala si David sa delikadong pakiggubat batok sa mga Filisteo. 'Ayaw tugoti nga ang akong kamot ang mopata sa kaniya, kondili tugoti nga ang kamot sa mga Filisteo ang mopata kaniya,' mao ang plano ni Saul. Sa pagpadala kang David sa gubat, nagsaad ang hari nga ihatag kaniya ang kamot sa iyang panganay nga anak nga babaye, si Merab; apan gihatag niya kini sa lain nga lalaki, ug gitanyag kang David ang kamot sa iyang ikaduhang anak nga babaye, si Michal, sa kondisyon nga mudawat si David og laing kampanya nga mas delikado pa.

'Dili ba sayon ang pag-umangkon sa hari, samtang ako usa ka pobre ug walay bili nga tawo?' tubag sa batan-ong kumander nga mapainubuson sa ingon ana ka mapahimuslanong mga tanyag.

Gipanalipdan sa Ginoo ang Iyang pinili, ug siya mibalik nga mananaog matag higayon, nga ang iyang ngalan nahimong bantog, ug napugos si Saul nga ihatag kaniya si Michal, nga nahigugma kang David. Pagkahuman niini, mas mitubo pa ang selos ni Saul; nahimong kaaway siya ni David hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi ug nagsugod siya sa hayag nga pagpahayag sa iyang tinguha nga patyon ang iyang manugang.

Usa sa mga anak ni Saul, ang maisug nga si Jonathan, nahigugma kang David sama sa iyang kaugalingong kalag sukad pa sa kadaugan batok kang Goliath; usa ka suod nga panaghigalaay ang naghiusa sa duha ka batan-on. Sa pagkahibalo sa dautang tuyo sa iyang amahan, miingon si Jonathan kang Saul:

'Ayaw pagpasipala sa hari batok sa iyang sulugoon nga si David, kay wala siyay nabuhat nga sala kanimo, ug ang iyang mga binuhatan dako kaayo ug kaayohan kanimo; Gipusta niya ang iyang kinabuhi aron patyon ang Filisteo, ug ang Ginoo naghatag og dakong kaluwasan alang sa tibuok Israel; nakita nimo kini ug nalipay ka. Ngano man karon nga gusto ka magkasala batok sa walay sala nga dugo ug patyon si David nga walay hinungdan?

Nisaar ang hari nga dili niya patyon si David, ug natukod ang maayong relasyon tali sa hari ug sa iyang manugang, bisan pa man mubo ra kini nga milungtad; sa dili madugay, nagsugod ang gubat batok sa mga Filisteo, diin nakab-ot ni David ang usa ka hingpit nga kadaogan. Unya, sa kalagot, gisulayan pag-usab ni Saul nga tuslok sa bangaw si David—nga nagpatugtog og arpa sa iyang atubangan—sa pader. Nakalingkawas si David ug nangitag dalangpanan sa iyang kaugalingong balay. Nagpadala ang hari og mga sundalo aron palibutan ang balay aron madakpan nila si David sa diha nga mogawas siya ug patyon siya. Walay paglaum ang kahimtang sa inosenteng nag-antos, apan wala madispirar si David; sa baylo, nangayo siya og kahupayan ug tabang pinaagi sa pag-ampo, nga makita ang hulagway niini sa iyang ika-58 nga inspirado nga salmo.

'Luwas-a ako gikan sa akong mga kaaway, O akong Dios,' pagtuaw ni David, 'panalipdi ako gikan sa mga nanag-alsa batok kanako. Kay ania, nagpanago sila aron patyon ako; ang gamhanan nagkatigum batok kanako—dili tungod sa akong kalapasan, ni tungod sa akong sala, O Ginoo; walay hinungdan nga misulong sila kanako ug nag-andam sa ilang kaugalingon.' Tabangi ako ug tan-awa ako. Lig-on sila, apan ako magpanalangin kanimo, kay ang Dios mao ang akong manalipod.

Mao kini ang gisiyagit ni David, ug giluwas siya sa Ginoo gikan sa sigurado nga kamatayon pinaagi sa kamot sa iyang mahigugmaong asawa, nga gipaubos ang iyang bana gikan sa bintana gamit ang pisi.

Sukad niadto, nagsugod ang pagpanaw ni David. Gidumog sa hari ang iyang manugang *'sama sa salampati sa kabukiran'* (1 Sam. 26:20). Wala makakaplag si David og dalangpanan bisan sa mga puloy-anan sa Israel o sa mga siyudad sa silingang mga Filisteo, nga nahinumdum sa iyang mga daang kadaugan. Walay pulos ang paningkamot ni Jonathan nga pahupayon ang hari, nga gipaasawa pa gani ang asawa ni David sa lain nga lalaki;

gipatay ni Saul si punong pari Ahimelech ug ang tibuok niyang pamilya, tungod kay gisuspetsahan siya nga simpatiya sa iyang manugang[260] . Apan, nakahimo si David sa pagpanalipod sa iyang mga ginikanan gikan sa kasuko sa hari pinaagi sa pagbutang kanila sa pag-atiman sa Haring Moab[261] . Sumala sa usa ka pahibalo gikan sa Dios, nga gidala sa propeta Gad, miadto si David sa teritoryo sa tribo sa Juda ug nagtago didto gikan sa hari sa kabukiran ug kamingawan sa habagatan sa Bethlehem; ang tanan nga dili kontento kang Saul misugod sa pagtigom sa iyang palibot, busa sa dili madugay nahimong pangulo si David sa usa ka grupo nga moabot sa 400 ka tawo, nga tanan maisugon ug mahiligon sa gubat. Kauban kining grupo, si David—bisan siya mismo gisundan sa hari—nakahimo gihapon sa pag-alagad sa iyang kaugalingong katawhan; iyang gipahawa ang mga Filisteo gikan sa lungsod sa Keilah, nga ilang gisakop ug nahimutang sa kabukiran sa Juda, ug giprotektahan ang mga panon sa karnero nga nagapang-uma sa maong kabukiran gikan sa mga pag-atake sa mga tulisan sa kamingawan.

Gisalig ni David ang iyang kinabuhi sa kabubut-on sa Dios, ug gipanalipdan sa Ginoo ang Iyang pinahiran; busa, sa dihang naa si David sa Keilah ug nagtinguha si Saul nga dakpon siya didto, gipadayag sa Ginoo kang David nga itugyan siya sa mga lumolupyo sa lungsod ngadto sa hari, mao nga mibiya si David ug ang iyang grupo sa maong lungsod ug *'miadto bisan asa sila makakaya'* (1 Sam. 23:13). Pagkahuman makakaplag og dalangpan sa kabukiran, walay tanom nga disyerto sa Ziph ug Maon, sa kasadpang baybayon sa Dagat nga Patay, hapit na masikop si David sa hukbo sa hari, apan niadtong panahona nakadawat si Saul og balita bahin sa paglusob sa mga Filisteo ug napugos nga pansamantalang hunongon ang iyang pagdakop kaniya. Pagkahuman mapalayas ang kaaway, mibalik ang hari uban sa iyang hukbo gikan sa kamingawan aron dakpon si David. Samtang nangita sa mga takas sa kining katingalahang yuta nga daghan og bangin ug langob, misulod si Saul sa usa sa mga langob diin nagpanago niadtong panahona si David uban sa pipila sa iyang mga sumusunod. Wala mailhi ni Saul ang mga kaaway nga nagpanago sa kangitngit, busa iyang gikuha ang iyang kapa; samtang ang mga naglibot kang David nakaila sa hari ug miingon sa ilang pangulo:

'Mao kini ang adlaw nga giingon sa Ginoo kanimo: "Tan-awa, ihatag ko ang imong kaaway sa imong kamot, ug buhata siya sumala sa imong gusto."'

Mitubag si David:

'Dili unta buhaton sa Ginoo nga buhaton nako ang ingon ana sa akong ginoo, ang pinahiluna sa Ginoo, nga itugyan ang akong kamot kaniya, kay siya man ang pinahiluna sa Ginoo.'

Maampingon niyang giputol ang pambungot sa kapa ni Saul, ug sa dihang migawas na ang hari gikan sa langob ug nakalayo na gamay, gitawag siya ni David. Mitutok si Saul paatras, ug si David, nga mihapa sa yuta sa atubangan niya, misugod sa paghangyo sa hari nga ayaw motuo sa malisyosong bakak.

'Amahan,' miingon ang batan-on, 'tan-awa ang tumoy sa imong bado nga naa sa akong kamot; giputol nako ang tumoy sa imong bado, apan wala tika patya. Ilhi ug masayud ka nga walay dautan o limbong sa akong kamot, ug wala ko makasala batok kanimo , apan gipangita nimo ang akong kinabuhi aron kuhaon kini. Hinaut nga ang Ginoo ang maghukom tali kanimo ug kanako, ug hinaut nga ang Ginoo ang magpanimalos kanako batok kanimo; apan ang akong kamot dili mosukol kanimo. Ang Ginoo ang mosusi ug maghukom sa akong kaso, ug luwason ko gikan sa imong kamot.

Naantig kaayo si Saul sa kaluoy sa tawo nga iyang gipanglutos, ug uban sa mga luha iyang giangkon ang iyang sala; pagkahuman niini, mibalik ang hari sa iyang kapital, samtang si David nagpadayon sa paglibot-libot sa kamingawan.

Dili dugay nahinumduman ni Saul ang mahimayaong binuhatan ni David. Ang iyang kaugalingong masuspetsuhong kinaiya, kauban ang nagkadako nga kusog ni David—ug ang nagkadaghan nga mga tawo nga simpatiya kaniya—nag-awhag sa hari nga ipadayon ang pagpangita kaniya, ug uban sa pwersa nga tulo ka libo ka tawo, mibiya pag-usab si Saul ngadto sa kamingawan. Giatiman pag-ayo ni David ang lihok sa hari, ug sa dihang nagtukod og kampo ang hari sa usa sa mga bungtod, mipahimutang si David sa usa ka bukid diin makita ang kampo sa hari. Aron masuta ang tukmang gidaghanon sa pwersa ni Saul, si David, kauban ang usa sa iyang mga sumusunod, si Abishai, nipanik sa kampo sa hari sa gabii; sobra ka pasagad ang mga kumander sa hari nga wala

---

[260] Sa dihang miadto si David kang Ahimelech sa iyang pagpanaw, gihatagan siya ni Ahimelech sa tinapay sa atubangan ug sa espada ni Goliath. Miabot ang balita niini kang Saul, mao nga nagduda siya nga ang punong pari nagsimpatya kang David.

[261] Ang mga Moabita mga kaliwatan ni Moab, anak ni Lot; nagpuyo sila sa sidlakan sa Dagat nga Patay.

gani magbantay sa tolda sa hari, ug misulod si David ug ang iyang kauban niini. Si Saul natulog pag-ayo, nga ang bangkaw nakatusok sa yuta sa iyang ulo. Si Abishai mitanyag nga patyon si Saul gamit kana nga bangkaw, apan si David miingon:

'Ingon nga buhi ang Ginoo! Pabayaa nga ang Ginoo maoy mohampak kaniya—o moabot ang iyang panahon ug mamatay siya, o mogawas siya sa gubat ug mapukan; apan dili gayud tugotan sa Ginoo nga itas nako ang akong kamot batok sa pinahiluna sa Ginoo!'

Gikuha niya ang pika ug ang mangkok sa tubig nga naa sa tolda aron ipakita kang Saul nga ang kinabuhi sa hari naa na usab sa iyang kamot, ug, nga wala'y nakabantay, mibiya siya sa kampo. Pagbalik niya sa iyang kaugalingong kampo,

Gisugdan ni David pagbasol ang mga kumander sa hari sa kusog nga tingog tungod kay napakyas sila sa husto nga pagbantay sa ilang hari. Nadungog ni Saul ang tingog ni David ug misulti siya kaniya gikan sa gilay-on.

Miingon ang hari:

'Nakasala ako; balik, anak nakong si David, kay dili tika dautahan, kay bililhon na karon ang akong kinabuhi sa imong mga mata; buang ako sa akong pagbuhat ug nakasala gayud ko pag-ayo.'

Mitubag si David:

'Ani-a ang pika sa hari; paanhi ug usa sa mga batan-on aron kuhaon kini. Ug hinaut nga ang Ginoo mubayad sa matag-usa sumala sa iyang pagkamatarong ug pagkatinud-anon; kay ang Ginoo mipahamtang sa hari sa akong kamot, apan dili ko itas ang akong kamot batok sa hinaplas sa Ginoo.' Ug ingon nga bililhon ang imong kinabuhi sa akong mga mata, ingon usab pa nga bililhon ang akong kinabuhi sa mga mata sa Ginoo; panalipdi ko ug luwasa ako gikan sa tanang kaguliyang.

Sa ilang pagbulag, gipanalanginan ni Saul si David sa ngalan sa Ginoo, ug wala na gyud sila magkita pag-usab.

Daghang rason si David nga dili mosalig sa maayong tinguha ug saad ni Saul, busa giisip niya nga mas luwas alang kaniya ang mobiya sa utlanan sa Gingharian sa Israel ug magpuyo sa yuta sa mga Filisteo. Sa habagatan nga utlanan nahimutang ang lungsod sa Ziklag, nga giandam sa hari sa mga Filisteo isip puy-anan para kang David ug sa iyang mga sumusunod, nga adunay 600 ka lalaki. Gikan didto, si David misugod sa paglutos batok sa mga lumolupyo sa kamingawan, ang dugay nang kaaway sa katawhang Israelita. Samtang nagpadayon, ang hari sa mga Filisteo misugod og usa ka kusgan nga paglusob sa yuta sa Israel ug gipangayo niya nga moapil si David ug ang iyang grupo niini. Lisod kaayo kini nga tumanon para kang David, nga pinalangga kaayo ang iyang kaugalingong katawhan; apan bisan pa niini, ang tabang sa Dios—nga kanunay niyang gisaligan—wala siya biyai: nagduda ang mga prinsipe sa mga Filisteo nga, isip usa ka Hudio, dili siya mahimong matinud-anong kaalyado sa mga kaaway sa iyang yutang natawhan, ug gipugos nila nga mobalik si David sa Ziklag. Sa iyang pagbalik, nahibaloan niya nga ang iyang lungsod gipanguha sa mga Amalekita[262] , nga gikuha ang mga pamilya ug kabtangan niya ug sa iyang mga kauban, ug gidala kini ngadto sa kamingawan. Nagsamok ang mga kauban ni David; sa ilang mapait nga kasubo tungod sa pagdakop sa ilang mga anak nga lalaki ug babaye sa kaaway, gusto sila siyang batuan og bato. Apan si David nakakuha og kaisog sa Ginoo nga iyang Dios, gisundan niya ang mga mananakop ug nabawi ang tanan nilang gipanguha.

Samtang ang gubat tali sa mga Filisteo ug mga Israelita natapos sa kapildihan sa mga Israelita sa kabukiran sa Gilboa[263] ; sa kini nga pakig-away, napukan si Saul ug ang iyang anak nga si Jonatan. Ang balita sa ilang kamatayon gidala kang David sa usa ka Amalekita, nga nagasaysay usab nga, sa hangyo ni Saul, gipatay niya siya samtang gisundan siya sa mga Filisteo. Pagkadungog niini nga sugilanon, misinggit si David:

'Giunsa man nimo pagdangop sa pag-alsa sa imong kamot aron patyon ang pinili sa Ginoo?'

Ug gisugo niya nga patyon ang mensahero. Gipadayag ni David ang iyang tinuoray ug lawom nga kasubo alang kang Saul, nga naglutos kaniya, ug alang sa iyang pinalanggang higala nga si Jonathan sa usa ka inspirado nga kanta:

'O mga bukid sa Gilboa,' pag-ingon sa Salmist, 'dili unta mag-ulan o mag-ambon kaninyo, ni adunay mga uma nga mamunga kaninyo; kay didto nahulog ang taming sa gamhanan, ang taming ni Saul, bisan pa man siya

---

[262] Ang mga Amalekita mao ang mga kaliwatan ni Esau; kini nga katawhan nagpuyo sa yuta taliwala sa yuta sa mga Filisteo ug Ehipto.
[263] Kining mga bukid naglibot sa walog sa Esdraelon gikan sa habagatan, nga nagbulag sa Galilea ug Samaria.

gipahiran sa lana.' Si Saul ug si Jonathan, nga pinalangga ug nagkahiusa sa ilang kinabuhi, wala magbulag bisan pa sa kamatayon; sila mas paspas pa sa agila ug mas kusgan pa sa leon. Nagahilak ako alang kanimo, akong igsoon nga si Jonathan; pinalangga kaayo ka kanako; ang imong gugma kanako labaw pa sa gugma sa usa ka babaye.

Pagkahuman sa pagminosal para kang Saul ug Jonathan, si David, pinaagi sa langitnong pagpadayag, miadto sa teritoryo sa tribo ni Juda ug nagpuyo uban sa tanan niyang kauban sa Hebron[264] . Didto, gipahiran og lana si David ug gipahayag nga hari sa habagatan nga bahin sa Gingharian sa Israel[265] , samtang sa nahibilin nga bahin sa gingharian naghari si Jeboshai nga anak ni Saul, nga gipahimutang ni Abner nga kumander isip hari. Ang pagbahin sa gingharian nagpadayon sulod sa hapit duha ka tuig, apan, sumala sa pulong sa Dios nga gipadayag pinaagi sa propeta Samuel, ang awtoridad sa Israel dili magpabilin sa balay ni Saul. Si Jebosai gipatay sa duha ka traydor gikan sa iyang kaugalingong mga bantay; gidala sa mga mamamatay ang iyang ulo kang David, nga naglaum nga makadawat og ganti. Apan si David, pagkahuman sa pagminos sa kamatayon sa iyang kaatbang, misinggit:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, nga nagluwas sa akong kalag gikan sa tanang kaguol! Kung ako gidakop ug gipatay ang tawo nga nagdala kanako sa balita nga namatay si Saul—ang usa nga nagtuo nga siya magdala og maayong balita—sa Ziklag, imbis nga gantihan siya, karon nga ang dautang mga tawo nakapatay og usa ka inosenteng tawo sa iyang kaugalingong balay, sa iyang higdaanan, Dili ba nako paningkamotan nga panublon ang imong dugo ug pahawaon ka sa nawong sa yuta!

Ug gipatay ang mga mamamatay. Pagkahuman niini, ang mga representante sa tanang tribo sa Israel mitigum sa Hebron, ug si David, taliwala sa kinatibuk-ang kalipay sa katawhan, gipahiran og lana nga hari sa tibuok Israel.

Ang unang buluhaton ni David mao ang pagtukod og bag-ong kapital para sa gingharian; alang niini, gipili niya ang usa ka lig-on nga kuta nga nahimutang sa utlanan tali sa mga tribo sa Juda ug Benjamin, nga kontrolado sa tribong Kanaanita nga mga Jebusita; sa dihang misalikway sila sa kusang paghatag niini kang David, ang iyang kumander nga si Joab gisakop ang kuta pinaagi sa kusog; ginganlan ni David kining kuta og Jerusalem, nga nagpasabot og Dakbayan sa Kalinaw, ug nagtukod siya sa iyang bag-ong palasyo didto; Ang bag-ong kapital dali nga mitubo nga maanindot ug malambuon ug sa ulahi nahimong labing bantog nga siyudad sa kalibutan, isip lugar sa labing hinungdanong mga hitabo sa kaluwasan sa katawhan. Aron pagpakabanal sa iyang kapital ug aron mapaduol sa puloy-anan sa himaya sa Ginoo, nagtukod si David og tabernakulo sa Jerusalem, nga sa tanang aspeto susama sa gitukod ni Moises, sumala sa sugo sa Dios, sa kamingawan, ug nga nahimutang sa Gibeon sa panahon ni David[266] . Dinhi niya gidala ang labing balaan nga relikya sa katawhan sa Dios, ang Kaban sa Tipan, gikan sa Kiriath-Jearim[267] . Ang pagbalhin sa relikya gihimo uban sa dakong kaseryosohan. Hangtod sa pitong puluhang libo ka mga Israelinhon ang miapil sa prosisyon. Sa sinugdan, gidala ang Kaban sa usa ka karwahe, apan tungod kay gipatay sa Ginoo ang usa ka Israelinhon nga misuway sa paghikap sa Kaban aron kini matibayon sa dihang nangurog ang karwahe, sa nahibilin nga bahin sa biyahe gidala ang Kaban sa abaga sa mga miyembro sa pari nga tribo ni Levi. Sa matag unom ka lakang nga gihimo sa mga nagbitbit sa Kaban, gipadayag ang halad nga usa ka batan-ong toro ug usa ka karnero ngadto sa Ginoo. Ang prosisyon misunod uban sa pagkanta sa mga salmo, sa kusog nga tunog sa mga trumpeta ug uban pang mga instrumento sa musika, ug sa malipayong mga singgit sa katawhan. Ang hari mismo, sa matinahuron nga kalipay, misayaw sa atubangan sa Kaban sa Ginoo, nga iyang gibyaan ang iyang maharlikang bado ug nagpabilin sa iyang panapton nga linen sa pagka-pari. Sa dihang ang Kaban gibutang na sa iyang lugar sa Toldang Tukoran, si David naghalad og halad-saulog ug halad-sa-kalinaw sa Ginoo ug gipanalanginan ang katawhan sa ngalan sa Ginoo sa mga Hukbo. Ang iyang asawa, si Mical, nga gidala pag-usab ni David pagkahuman sa kamatayon ni Saul, gisaway ang hari tungod sa iyang pamatasan atol sa pagbalhin sa Kaban, kay nakita niya kini nga pagpaubos sa kahimayaan sa hari, bisan pa sa panan-aw sa mga babaye. Apan mitubag si David:

---

[264] Ang Hebron usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Palestina: nahimutang kini mga 20 ka verste sa habagatan sa Bethlehem ug mao ang puloy-anan sa mga lubnganan sa mga patriyarka nga sila Abraham, Isaac, ug Jacob ug sa ilang mga pamilya (gawas lang kang Rachel, nga gilubong sa Bethlehem).

[265] Kini mga tuig 1055 BC.

[266] Karon kini mao ang baryo sa El-Jib, duha ka oras nga biyahe paingon sa amihanan sa Jerusalem.

[267] Kiriath-Jearim – usa ka lungsod sa mga Kanaan nga duol sa Gibeon.

'Magdula ug mosayaw ako sa atubangan sa Ginoo; magpakapainubos pa gayud ako ug maghimo sa akong kaugalingon nga labi pang walay bili sa akong kaugalingong mga mata, ug sa panan-aw sa mga sulugoon nga babaye nga imong gihisgutan, didto ako pagadayegon.'

Sama sa karaang Toldang-Tipanan sa Gibeon, ingon man usab sa Kaban sa Dios, 'nga gisulat ang ngalan sa Ginoo sa mga panon, nga naglingkod ibabaw sa mga kerubin', nagtukod si David og usa ka han-ay sa pagsimba subay sa balaod nga gihatag pinaagi kang Moises. Alang niini, gibahin niya ang mga kaliwatan ni Levi, nga gitahasan sa pag-alagad sa Dios, sa mga turno, ug gihatagan sila og tagsa-tagsa ka buluhaton. Ang labing bantugan nga mga musikero ug mag-aawit gipili aron maghimo og husto nga mga koro ug maghimo og mga himno alang sa pagsimba, ingon man aron himoon nga himaya ang Dios 'pinaagi sa pagtukar og mga trumpeta, mga simbal ug lain-laing mga instrumento sa musika'. Ang ingon ani nga mga tawo mao sila Heman, Asaph ug Ephan, ug sa ilang pangulo nagtindog si David mismo, nga sa mga katuigan sa pagsulay, misuhid sa mga paagi sa Providensya uban sa talagsaong pagsabot ug kanunay nga gipadayag ang iyang matinud-anong pagbati sa mga inspirado nga salmo.

Niining mga balaang kanta, gipadayag ni David ang kabug-aton ug kalawom sa dili angay nga pag-antos nga gipahinabo sa pagpanlupig; pinaagi sa iyang mga salmo, gipahupay niya ang iyang kaugalingon sa mga panahon sa kahadlok, gipagaan ang iyang kasubo, ug gipakalma ang iyang matarong nga kusog nga kasuko ug kasina batok sa kawalay-katarongan sa tawo; Niini usab, iyang gibubo ang iyang lawom nga kasubo sa atubangan sa Dios ug nangayo sa Iyang tabang; pinaagi sa iyang mga himno, gipalig-on ni David ang iyang espiritu aron madala ang iyang mga pag-antos nga walay reklamo, gipalig-on ang iyang paglaum sa Dios isip iyang manluluwas, ug nagtanyag kaniya og pagdayeg ug pagpasalamat alang sa Iyang walay hunong nga pag-atiman ug pagpanalipod taliwala sa mga katalagman. Sa samang higayon, samtang gihulagway niya ang iyang kaugalingong pag-antos uban sa paglaum sa kaluwasan, ang gipanglutos nga salmista, sa usa ka propetikanhong espiritu, magdala sa iyang kaugalingon sa iyang mga awit ngadto sa halayo nga umaabot ug magpamalandong sa Nag-antos – si Kristo; Sa Iyang walay sala nga pag-antos, nakita sa propeta-psalmis ang usa ka unibersal nga kadaugan batok sa dautan ug ang pagsubang sa usa ka bag-ong gingharian sa pagkamatarong[268] . Sa dihang nahimong hari si David sa tibuok Israel, gigamit niya ang iyang dakong gasa sa pag-awit aron itanom sa iyang katawhan ang espiritu sa pagtuo ug pagkamapaubsanon[269] , gugma sa yutang natawhan[270] , kaisog[271] , hustisya[272] ug uban pang mga birtud. Ang tanang labing hinungdanong mga hitabo sa paghari ni David gisubay sa musikal nga pagbubo sa matinud-anong kalag sa hari-psalmis. Sumala sa testimonya sa maalamon nga anak ni Sirach, si David *'human sa matag buhat niya maghalad ug pagpasalamat sa Labaw nga Labaw Ginoo pinaagi sa mga pulong sa pagdayeg; sa tibuok niyang kasingkasing nag-awit ug gihigugma ang iyang Magbubuhat. Ug gibutang niya ang mga mag-aawit sa atubangan sa halaran, aron ang ilang mga tingog makapahumot sa mga himno; gihatagan niya og kahimayaan ang mga kombira ug tukma nga gitino ang mga panahon, aron sila magdayeg sa Iyang balaan nga ngalan ug modagayday sa tibuok santuwaryo sukad sa sayong buntag'* (Sir. 47:9–12).

Dili mapugngan sa paghimaya sa ngalan sa Ginoo, si David miingon sa propeta Natan:

'Ania ako nagpuyo sa usa ka balay nga cedar, samtang ang Kaban sa Dios nagpabilin sa usa ka tolda.'

Gisugotan sa propeta ang tinguha sa hari nga magtukod og permanente nga templo para sa Ginoo, apan niadtong gabii nadawat niya ang usa ka pahibalo gikan sa Ginoo, nga iyang gipahibalo kang David. Miingon ang Ginoo kang David pinaagi sa propeta:

'Sa pagkahuman sa imong mga adlaw ug ikaw makapahulay uban sa imong mga amahan, akong itindog ang imong kaliwat pagkahuman kanimo, usa nga mogikan sa imong kaugalingong hawan, ug akong lig-onon ang iyang gingharian. Siya magtukod ug usa ka balay alang sa akong ngalan, ug akong lig-onon ang trono sa iyang gingharian hangtod sa kahangturan. Ako mahimong iyang Amahan, ug siya mahimong akong Anak; ug kon siya makasala, Ako siya silotan sa tungkod sa mga tawo ug sa mga pisi sa mga tawo, apan dili ko kuhaon ang akong pabor kaniya, sama sa akong pagkuha niini kang Saul, nga akong gisalikway sa imong atubangan. Ang imong

---

[268] Sal. 33; Sal. 51; Sal. 53; Sal. 55; Sal. 56; Sal. 58; Sal. 14.

[269] Salmo 1; Salmo 11; Salmo 13; Salmo 14; Salmo 18; Salmo 23; Salmo 28; Salmo 35; Salmo 63; Salmo 103; Salmo 104; Salmo 121; Salmo 144.

[270] Salmo 132.

[271] Salmo 9; Salmo 19; Salmo 20; Salmo 32, ug uban pa.

[272] Salmo 14; Salmo 36, ug uban pa.

panimalay ug ang imong gingharian magpabilin nga lig-on hangtod sa kahangturan sa akong atubangan, ug ang imong trono magpabilin nga lig-on hangtod sa kahangturan.

Kini nga halangdong saad, nga nagsilbi isip labing hinungdanong ebidensya sa espesyal nga pabor sa Dios kang David ug sa iyang kaliwatan, nagpasiugda ug nagpalabaw sa propetikanhong panan-aw sa hari mahitungod sa umaabot nga kapalaran sa iyang gingharian. Ang propeta-salmist nakakaplag niining saad og usa ka dili mahurot nga tinubdan sa mga awit mahitungod sa umaabot nga walay katapusang gingharian sa Anak ni David, Si Kristo, ang Manluluwas sa kalibutan, nga iyang giangkon nga ang wala pa'y katapusan nga Anak sa Dios, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Iyang alagad; sa iyang mga kadaugan batok sa mga nasud sa palibot, nakita ni David ang kapildihan sa mga kaaway ni Kristo ug ang unibersal nga paglapad sa Iyang gingharian, nagpahayag sa mga seryosong awit sa umaabot nga himaya sa gingharian ni Kristo.

Ug naghari si David sa tibuok Israel, naghatag og hustisya ug pagkamatarung sa tanan niyang katawhan. Sa pagtukod sa panloob nga kahusay sa Gingharian sa Israel, nga nabutho sa kagubot atol sa katapusang mga katuigan ni Saul, si David labing nagpanguna sa pagpalipay sa Dios, ang Langitnong Hari sa Israel, nga mao ang Iyang representante, ug sa kaayohan sa katawhan. Ang bugtong katuyoan sa iyang tibuok kinabuhi mao ang pagtuman sa balaod nga gihatag sa Dios ug aron kini mapugos sa tanan niyang sakop. Tungod sa paghari ni David, ang iyang kapital, ang Jerusalem, nagpabilin sulod sa daghang katuigan pagkahuman sa iyang kamatayon nga usa ka 'matinud-anong kapital, puno sa hustisya'. Ang hingpit nga pagsunod ni David sa langitnong kabubut-on gikoronahan sa iyang himayaong kadaugan batok sa mga langyaw nga nasud; Sa iyang paghari, ang Gingharian sa Israel nakaabot sa mga utlanan nga gisaad sa mga kaliwat ni Abraham sa panahon nga gihimo ang pakigsaad. Tungod sa mga kadaugan ni David, ang iyang gingharian misakop gikan sa Dagat Pula paingon sa Suba sa Eufrates, nakaabot sa habagatan hangtod sa Disyerto sa Arabia, misakop sa Siria sa amihanan, ug natapos sa kasadpan sa Dagat Mediteranyo. Niadtong panahona, ang Israel usa ka gamhanang estado, nga nagdumala sa daghang nasud nga sakop; kini dato sa sulod ug sa mga gipangkuha sa gubat, ug nakaangkon og hingpit nga seguridad alang sa mga sakop sa Haring Hudiyo ug sa ilang mga kabtangan. Sa pag-atubang sa ingon ana ka klaro nga mga pagpadayag sa kaluoy sa Dios, ang nahabilin na lang kang David mao ang mapainubuson nga pagpasalamat sa Dios ug pagbuhat og maayo alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan. Apan ang mga kahuyang ug kakapoy nga anaa sa kinaiyahan sa tawo dili usab layo kang David; napalibotan sa kalibutanong himaya ug kadungganan, gitugotan niya kining mga kahuyang nga mopakita, nga ang mga sangputanan niini napamatud-an nga grabe kaayo para kaniya.

Sama sa ubang mga magmamando sa Sidlakan, si David adunay daghang mga asawa ug mga concubine; ang kaluho ug kahimayaan sa korte sa hari nga kauban niini nakahatag og epekto nga nakapaluya sa moralidad ni David. Busa, sa usa ka adlaw, samtang naglakaw siya sa atop sa iyang palasyo, nakakita siya og usa ka matahum nga babaye nga nagligo sa bakuran sa silingan, wala niya pugngi ang iyang makasasala nga tinguha ug gisugo nga dad-on siya kaniya. Kining babaye, nga ginganlan og Batseba, mao ang asawa sa usa sa mga kumander ni David, si Uria, nga niadto wala sa kampanya militar, ug siya nabuntis sa hari. Pagkahibalo niini, gisulayan una ni David nga itago ang iyang sala gikan sa bana niini; aron makab-ot kini, gipatawag niya kini sa Jerusalem aron kuyog sa iyang asawa. Apan sa dihang napakyas kini, gisugo niya ang iyang punong heneral nga ibutang si Uria sa labing delikadong posisyon atol sa gubat. Napatay si Uria sa gubat, ug nahimong asawa ni David si Bathsheba ug nanganak siya og usa ka anak nga lalaki. Ug ang gibuhat ni David dautan sa panan-aw sa Ginoo. Aron pagsaway sa hari, miadto kaniya ang propeta Natan ug miingon kang David sa ngalan sa Ginoo:

'Ngano man nga imong gitamay ang pulong sa Ginoo ug gibuhat ang dautan sa Iyang panan-aw? Busa, ang espada dili gayud molayas sa imong balay, tungod kay gitamay mo ako ug gikuha nimo ang asawa ni Uria.'

Sa samang higayon, gipahayag sa propeta ang hapit na nga kamatayon sa bata nga natawo kang Batseba. Sa tinuod, nagkasakit ang bata, ug sulod sa pito ka adlaw, nag-ampo si David alang sa bata sa hingpit nga pag-inusara, nga walay pagkaon o tulog. Sa dihang namatay ang bata, Mapainubsanon nga misumite si David sa kabubut-on sa Dios; kining pagsumite hingpit sama sa iyang paghinulsol sa sala nga iyang nabuhat nga matinud-anon ug lawom. Ang pagkabuak sa iyang kasingkasing napadayag sa usa ka mainitong penitensyal nga salmo, nga nahimong hangtod sa walay katapusan nga pag-ampo sa paghinulsol alang sa matag maghinulsol nga makasasala (Salmo 50).

Ang paghukom sa Dios alang sa krimen nga nahimo dali nga mipadayag sa panimalay ni David pinaagi sa usa ka serye sa makalilisang ug madugo nga mga panghitabo. Misugod ang usa ka makamatay nga panagbangi tali sa duha ka pinalanggang anak ni David nga lalaki gikan sa lain-laing asawa, ang gwapong si Amnon ug si Absalom, tungod kay gisamaran ni Amnon ang igsoon ni Absalom nga si Tamar; ug gibalesan sa igsoon ang maong kahuya pinaagi sa malimbungong pagpatay kang Amnon atol sa usa ka kombiras, pagkahuman niini mibiya siya sa nasud. Ang hari masakiton nga nagminos sa pagkawala sa iyang pinalanggang mga anak nga lalaki, ug pagkahuman sa pipila ka tuig lamang iyang gitugotan si Absalom nga mobalik sa palasyo. Tungod niining dakong buhat sa kaluoy, gibayran sa walay pagtagad nga anak ang iyang amahan sa hingpit nga kawalay pagpasalamat. Gipasiugda niya ang usa ka pag-alsa batok kang David, nga karon tigulang na; tungod sa iyang pagka-mapahiangay ug mapaluyong simpatiya sa mga panginahanglan sa kasagarang katawhan, nakatigom si Absalom og daghang mga sumusunod sa iyang palibot ug gipahayag ang iyang kaugalingon nga hari sa Hebron; usa ka gamhanang konspirasyon ang nabuo, ug ang mga tawo nangdagsang ngadto kang Absalom ug mitubo ang iyang gidaghanon.

Pagkadungog niini, si David, uban sa pipila ka gamay nga suod niyang kauban, nagpasiya nga molayas ngadto sa yuta sa pikas daplin sa Jordan alang sa iyang kaugalingong kaluwasan; gusto sa punong pari nga kauban ang hari uban sa Kaban sa Tugon.

Apan miingon si David sa punong pari:

'Ibalik ang Kaban sa Dios sa siyudad, ug pasagdi nga magpabilin kini sa iyang lugar. Kung makakaplag ko ug pabor sa mata sa Ginoo, Iya kong ibalik ug pasudlon ko Siya ug makita ang Iyang puloy-anan. Apan kung Iyang isulti, "Dili ko nalipay kanimo," ania ako: buhata Niya kanako sumala sa Iyang pagbuot.'

Pagkahuman niya makalabang sa Sapa sa Cedes[273] , misaka si David sa Bukid sa mga Olibo; samtang naglakaw siya, naghilak siya, natabonan ang iyang ulo, ug naglakaw siya nga hubad; ug ang tanan nga mga tawo nga kauban niya nagtabon sa ilang mga ulo ug naglakaw nga naghilak. Ang labing maayo sa katawhan nakig-amgo sa mapait nga kahimtang sa tigulang nga hari, apan aduna usab uban nga misamantala sa kahigayunan aron pasipalahan ang nag-antos nga walay silot. Busa usa ka Semei nga gikan sa panimalay ni Saul walay pagtagad nga nagpasipala sa hari, naglabay og mga bato ug lapok kaniya; nasuko sa niini, nangayo og pagtugot ang mga kauban ni David aron patyon ang walay pagtagad nga tawo, apan miingon ang nag-antos:

'Pabayaan ninyo siya; pasagdi nga siya mag-insulto kanako, kay gisugo siya sa Ginoo sa pagbuhat niini. Tingali tan-awon sa Ginoo ang akong pag-antos ug bayaran ko Niya og kaayo tungod sa iyang pag-insulto karon.'

Ang maong paglaum sa kaluoy sa Dios gipadayag usab sa makapahinganghang mga salmo *[274] *, diin, atol niadtong lisod nga panahon, gipadayag ni David nga tigulang ang iyang kalag sa atubangan sa Ginoo, tungod kay nasakitan ang iyang pagbati isip amahan ug hari.

Ug giluwas sa Ginoo ang Iyang alagad gikan sa kalamidad nga miabut kaniya. Usa ka gamhanang hukbo ang nagtigom sa pikas daplin sa Jordan palibot sa matarong nga hari, ug gisalig ni David ang pagdumala niini sa iyang gisaligan nga mga heneral, sila Joab, Abishai, ug Ephraim. Sumala sa ilang tambag, samtang nagpabilin siya sa luyo sa linya sa iyang kaugalingong hukbo, nangayo si David sa mga kumander nga luwason ang kinabuhi sa iyang kanhing anak. Apan wala tagda ang iyang hangyo: sa dihang napildi ang hukbo ni Absalom, naningkamot siya nga makatakas; samtang nagdagan-dagan sa lasang, ang daghang buhok ni Absalom nasabit sa mga sanga sa usa ka kahoy nga oak ug nahangos siya niini; Dinhi na gisugat siya ni Joab ug gipusil; ang gipangabuso nga lawas sa mapanghimagsik nga prinsipe gilabay sa usa ka lubnganan, nga dayon gitabonan sa usa ka dako kaayong tumpok sa mga bato, sumala sa sugo sa Balaod ni Moises nga ang mga masuwon nga anak dapat batuhon hangtod mamatay. Pagkahibalo niini sa amahan, wala na niya hinumdumi ang mga sala nga gibuhat sa iyang anak kaniya; misaka siya sa iyang lawakan ug naghilak, ug samtang naglakaw siya, miingon siya:

'Absalom akong anak, Absalom akong anak, Absalom akong anak! Oh, unta adunay motugot nga ako na lang ang mamatay imbis kanimo, Absalom akong anak, akong anak!'

Nasinati usab ni David ang lawom nga kasubo tungod sa mga kalamidad nga gidala sa Dios sa yuta sa Israel; kini mao ang tulo ka tuig nga gutom ug tulo ka adlaw nga salot. Gidala ni David kining mga pagsulay uban

---

[273] Ang kini nga sapa nag-agos sa sidlakan nga bahin sa Jerusalem.

[274] Salmo 6; Salmo 31; Salmo 37; Salmo 38; Salmo 142.

sa pagpaubos ug pagsumpo sa kabubut-on sa Ginoo, ug gipahupay ang hustisya sa Dios pinaagi sa pag-ampo ug halad nga gisunog alang sa iyang kaugalingong mga sala ug sa mga sala sa iyang katawhan.

Gigugol ni David ang katapusang mga tuig sa iyang paghari, nga milabay sa walay hunong nga kalinaw, sa pagpangandam alang sa dakong buluhaton nga, sumala sa kabubut-on sa Dios, pagahimoon sa iyang manununod, mao ang pagtukod sa Templo sa Ginoo. Gihimo ang mga plano para sa tanang estruktura sa balaang tukuran, ug giandam ang mga disenyo para sa tanang gamit sa liturhiya; ang tanang materyales nga gikinahanglan para sa hingpit nga pagtukod sa Templo natigom, ingon man ang mga mananap sa tanang klase. Gitugyan ni David ang tanan niini, samtang buhi pa siya ug sa atubangan sa mga tigulang sa katawhan, sa iyang anak nga si Solomon, nga, sumala sa pulong sa Ginoo, mopuli sa trono; sa samang higayon, ang mga tigulang naghimo og daghang halad sa ilang kaugalingong kabubut-on, ug ang katawhan nalipay sa ilang kadasig. Sa usa ka inspirado nga pag-ampo, gipahinungod sa hari sa Ginoo ang mga bahandi nga iyang gipundok alang sa pagtukod sa templo ug ang boluntaryong halad sa iyang mga nasasakupan alang niining dakong buhat.

'Kinsa man ako,' ingon ni David, 'ug kinsa man ang akong katawhan, aron makahimo kami og ingon nga halad! Apan ang tanan gikan kanimo, ug ang among nadawat gikan sa imong kamot, among gibalik kanimo.' Nasayud ako, Ginoo akong Dios, nga imo gisulay ang kasingkasing ug gihigugma ang pagkamatinud-anon; gitanyag ko kining tanan uban sa matinud-anong kasingkasing, ug karon nakita nako nga ang imong katawhan nga ania dinhi naghalad usab kanimo uban sa kalipay. O Ginoo, Dios ni Abraham, ni Isaac, ug ni Israel, among mga amahan! Panalipdi hangtod sa kahangturan kini nga pagbati sa kasingkasing sa taliwala sa Imong katawhan, ug itudlo ang ilang mga kasingkasing ngadto Kanimo. Mahitungod kang Salomon, akong anak, hatagi siya og matarong nga kasingkasing, aron tumanon niya ang Imong mga sugo, ang Imong mga lagda ug ang Imong mga tulisan, ug tumanon ang tanan niini, ug tukuron ang templo nga akong giandam.

Paglabay sa mubo nga panahon, gipahimutang ni David si Solomon nga hari, ug siya gipahiran og lana sa punong pari nga si Zadok; ang tanang katawhan nalipay, ug ang tanang sulugoon ni David nagpangumusta kaniya, samtang ang tigulang nga hari, gikapoy sa katigulangon, mitungo gikan sa iyang katre ug miingon:

'Bulahan ang Ginoo, ang Dios sa Israel, nga karon nagpatindog ug usa gikan sa akong kaugalingong kaliwatan aron molingkod sa akong trono, ug nakita kini sa akong mga mata.'

Ug gipataas sa Ginoo si Solomon sa atubangan sa tibuok Israel ug gihatagan siya sa himaya sa gingharian, nga wala pa masinati sa bisan kinsa nga hari sa Israel sa wala pa siya. Ug si David, anak ni Jesse, naghari sa tibuok Israel; ang gidugayon sa iyang paghari mao ang kap-atan ka tuig: naghari siya sa pito ka tuig sa Hebron ug sa traynta ug tulo ka tuig sa Jerusalem. Ug siya namatay sa tigulang na kaayo, nga napuno sa kinabuhi, bahandi ug himaya, ug si Solomon, ang iyang anak, naghari nga mipuli kaniya.

Ang Balaang Apostol Pedro nagtawag kang Haring David nga usa ka propeta (Buhat 2:30). Si San Atanasio sa Alexandria, sa iyang komentaryo sa Salmo 20, nagtudlo: 'Gipasidunggan si Haring David tungod sa kamatuoran nga ang kaluwasan sa kalibutan naggikan sa iyang kaliwatan. Kay iyang gitinguha kini pag-ayo ug nag-ampo alang niini. Busa, kini gihatag kaniya ingon usa ka matang sa korona nga puro bulawan (Salmo 20:4), nga naghimaya sa iyang ulo. Kay si David gihimaya sa tanang nasud uban sa Ginoo ug sa Iyang Anak sumala sa unod. Sa tinuod, kining kaluwasan alang kaniya dili lang usa ka korona, kondili usab usa ka tinguha, ug taas nga kinabuhi, ug himaya, ug kahimayaan, ug kalipay, ug pagmalipayon, ug paglaum, ug dili matuyok nga kaluoy'. Sa iyang komentaryo sa mga pulong sa Salmo 50: *'Itudlo ko sa mga dautan ang imong mga dalan, ug ang mga dili matarong mobalik kanimo'* (Sal. 50:15), gibutang ni San Juan Crisostomo ang mosunod nga pag-angkon ngadto sa Ginoo sa baba sa salmista:

– Gihatagan Mo ako og ingon nga dungog nga gipadayag Mo kanako ang Imong Anak ug gipaila Mo Siya kanako; nakahibalo ako nga aduna Ka'y Anak nga nagpakaaron-ingnon nga tawo; nakahibalo ako nga aduna Ka'y Usa nga naglingkod sa Iyong tuo; ug gipahayag nako sa tibuok uniberso ang krus, Ang Iyang paglubong, ang Iyang pag-adto sa Hades, ang Iyang pagkabanhaw; akong gisulti ang Iyang paghukom, ang kaluwasan sa mga Hentil, ang pagtawag sa mga Apostoles, ang pagsalikway sa mga Hudiyo, ang pagtawag sa Simbahan, ang panitig sa mga birhen, ug ang Iyang paglingkod sa Imong tuo.' – 'Busa, David,' padayon sa balaan nga amahan, 'imong gipahayag ang mga propesiya bahin sa tanan: ngano man nga nagatuaw ka: *"Himua ako, O Dios, ug usa ka putli nga kasingkasing, ug bag-o ang matarong nga espiritu sa sulod kanako"* (Salmo 50:12)? Usa ka hari ka; nagsul-ob ka ug diadem; nagsul-ob ka ug purpura. Apan, – ingon niya, – tanan niini sama sa hilamon, usa ka gabii ug usa ka

damgo; nangita ako og lain nga matang sa kaanyag. Ihatag kanako ang Espiritu Santo, aron Sika makasulti pag-usab kanako ug ako makasulti kanimo. Ang Espiritu nilayas gikan kanako, sama sa salampati nga molupad sa pagtan-aw sa hugaw; gusto nakong ibalik Siya, ug unya moanha ako ug magpakita sa atubangan sa Imong nawong; apan karon dili na nako kini ikapadayon, kay nawala ang akong kaisog sa atubangan Nimo. Tan-awa kung giunsa ni David pag-ikumpisal sa atubangan sa Dios. Busa, tan-awa karon kung unsa ka dako nga dautan ang sala: pakighilawas, pagpatay, paglapas sa balaod, paglapas sa mga sugo sa Ginoo. Ginasulti ko kini dili aron hukman ang propeta, kondili aron ipakita ang iyang dali nga paghinulsol. Ang sala nabuhat dayon, apan ang paghinulsol miabot pa gani sa mas dali. Human siya makasala uban sa asawa ni Uria, nabug-atan siya sa maong sala ug, samtang nagsugod siya sa pagsulat sa salmo, misinggit siya:

'Kaluy-i ako, O Dios, sumala sa imong dako nga kaluoy' (Salmo 50).

Ug pinaagi sa iyang hingpit nga paghinulsol, nadawat niya ang hingpit nga pagpasaylo sa iyang sala. Ug sa mga kinaiya sa matarong nga hari—ang propeta—ug sa mga kahimtang sa iyang kinabuhi, nga puno sa mga pagsulay, nakita sa mga Amahan nga maalamon sa Dios ang hulagway sa umaabot nga Anak ni David sumala sa unod, sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Si San Juan Crisostomo, sa iyang paghunahuna sa pagkamapainubsanon, pagkapaubos, ug pagkamalumo ni David, nagtudlo:

'Ug ang malumo nga si David gipatay si Goliath, gipildi ang hukbo ug nakadaog sa kadaogan. Sa kinatibuk-an, kinaiya sa mga malumo nga pasayloon ang mga dautang nabuhat kanila ug panimalos sa mga dautang nabuhat sa uban. Mao kini gayud ang gibuhat ni Cristo.' Si Santo Atanasio sa Alexandria, sa iyang mga komentaryo sa Salmo 51, 56 ug 58, nagpamatuod nga kining mga salmo, nga naglarawan sa mga kasakit ni David sa kamot ni Saul, nagtagna sa pag-abot sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga naghatag og mga pabor sa mga dili mapasalamatong Israelinhon (nga gipakita ni Saul) ug gipanglutos pinaagi sa ilang pagpanamastamas, nagpahibalo sa pagkatawo ni Hudas ug nagpahayag sa pagtawag sa tanang Hentil pagkahuman nga gilabay ang Israel gikan sa giya sa Dios tungod sa ilang pagkadautan. Sumala niini, ang atong Ginoong Jesu-Cristo kanunay nga gipakita sa mga propeta ilawom sa ngalan ni David; ang mga Kristohanon gitawag nga kaliwat ni David; ang paghari ni Cristo nga Manluluwas mao ang yawi ni David; ang Iyang trono mao ang trono ni David; ug ang Simbahan ni Cristo gitawag nga balay ni David.

Ang mga sinulat ni David nga giinspirar sa Diyos gisagol unya sa usa ka libro sa mga Salmo, o ang Salterio; nagpamatuod si San Atanasio sa Alexandria nga kini gibuhat sa usa sa mga propeta. Si Bulahan Theodoret, sa iyang komentaryo sa mga Salmo, nagtudlo: 'Aduna'y uban nga nagaingon nga dili tanan nga salmo kang David, kondili ang uban gisulat sa uban. Kay, sa paghubad nila sa mga titulo sa ingon ani nga paagi, ilang gi-atribusyon ang pipila ka salmo kang Idithum, ang uban kang Epham, ang uban pa sa mga anak ni Korah, ug ang uban pa kang Asaph, tungod kay nahibal-an nila gikan sa Basahon sa mga Cronica nga ug nga sila usab mga propeta. Wala ko mag-angkon bahin niini nga butang. Kay unsa may kapuslanan nga madala kanako kung ang tanang salmo gisulat ni David, o kung ang uban giisip usab nga gisulat sa mga gihisgutan sa taas, samtang klaro nga kini tanan gisulat ubos sa inspirasyon sa Espiritu Santo? Nasayud kita nga ang Basahon sa Cronica nagtumong kang propetang David ug sa uban pa ingon mga propeta. Katangian sa usa ka propeta nga himuon ang iyang dila nga instrumento sa grasya sa Espiritu, sama sa gisulti sa mga Salmo: 'Ang akong dila mao ang panulat sa usa ka paspas nga manunulat' (Salmo 44:2). Bisan pa niana, pasagdi nga maghari ang paghukom sa kadaghanan, kay kadaghanan sa mga manunulat nagpamatuod nga ang mga Salmo iya kang David."

Gihulagway ni San Basilio nga Dako ang dakong kahulugan sa Basahon sa mga Salmo alang sa kinabuhi sa Kristohanon ingon niini: *'Ang tanang Kasulatan gipadayag sa Dios ug mapuslanon'* (2 Tim. 3:16); kini gisulat sa Balaang Espiritu aron sa sulod niini, sama sa usa ka komon nga apot sa tambal para sa mga kalag, kita tanan—mga tawo—makakaplag og tambal—ang matag-usa gikan sa iyang kaugalingong kasakit. Kay giingon: *'Ang kalumo motabon sa dagkong mga sala'* (Eclo. 10:4). Apan ang mga propeta nagtudlo og usa ka butang, ug ang mga historyador og lain; sa usa, nagtudlo ang Balaod, samtang sa lain, gitanyag ang tambag sa porma sa pagdasig; ang Basahon sa Salmo, bisan pa, naglangkob sa sulod niini sa tanan nga mapuslanon gikan sa tanang basahon. Nagpanagna kini mahitungod sa umaabot, naghinumdom sa nangagi nga mga hitabo, naghatag og mga balaod sa pagkinabuhi, ug nagtanyag og mga lagda sa pamatasan. Sa mubo, kini usa ka unibersal nga bahandi sa maayong pagtulon-an ug maampingong nangita sa makapahimulos alang sa matag tawo. Gina-ayo niini bisan ang dugay nang samad sa kalag, naghatag og paspas nga tambal sa mga bag-ong nasamdan, nagpahiuli sa nagkasakit ug

nagpalig-on sa himsog; ug, sa kinatibuk-an, gina-wagtang kutob sa mahimo ang mga pagbati nga nagdominar sa kalag sa tawo sa nagkalain-laing porma. Labaw pa, kini magtudlo sa usa ka tawo og hilum nga kalipay ug kalinaw, nga nagahimo sa hunahuna nga putli. Ang salmo mao ang kalinaw sa kalag, usa ka magdala sa kalinaw; kini makapakalma sa mga suway ug walay hunong nga hunahuna; kini makapahumok sa kasuko sa kalag ug makapugong sa kawalay pagpugong. Ang salmo usa ka tunga-tungang sa panaghigalaay, usa ka panumpay sa mga nagkalayo, usa ka pagpasig-uli sa mga nagkasumpaki. Kay kinsa bay makatan-aw pa nga kaaway ang usa ka tawo nga iyang gikauban sa usa ka tingog ngadto sa Dios? Busa, ang pag-awit sa salmo nagahatag kanato sa usa sa labing dagkong panalangin – ang gugma, nga nagahimo sa panag-awit sa komunidad isip usa ka panumpay sa panaghiusa ug nagahiusa sa mga tawo ngadto sa usa ka tingog nga magkahiuyon. Ang salmo usa ka dalangpanan gikan sa mga demonyo, usa ka paagi aron maprotektahan sa mga anghel, usa ka armas batok sa kahadlok sa gabii, usa ka pahulay gikan sa mga kaguol sa adlaw, kaluwasan para sa mga bata, usa ka palamuti sa kasibot sa kinabuhi, kahupayan para sa mga tigulang, ug ang labing angay nga palamuti para sa mga babaye. Ang salmo nagpuyo sa mga disyerto ug nagdala og pagkamatinahuron sa mga merkado. Alang sa mga bag-o pa, kini ang basihanan sa pagtudlo; alang sa mga nag-uswag, pagdugang sa kahibalo; alang sa mga hingpit na, pagpamatuod: kini ang tingog sa Simbahan. Kini usa ka maalamon nga imbensyon sa magtutudlo, nga naghan-ay aron kita mag-awit ug magkat-on sa mapuslanon nga mag-uban. Ang mga pagtulon-an gisagol sa kalipay sa matam-is nga pag-awit, aron kauban sa makalipay ug makapawala sa kapul-an, atong hinay-hinay nga madawat ang mapuslanon sa pulong. Kay ang makat-unan pinaagi sa pagpugos dili magpabilin sa dugay, apan ang madawat uban sa inspirasyon ug kalipay mas hugot nga moturok sa atong mga kalag'. 'Sa mga Salmo, ang mosunod usab takus sa katingalahan: – sama sa pagtudlo ni Santo Atanasio sa Alexandria – sa ubang mga libro, kung ang mga santo mosulti ug unsay ilang gisulti, ang mga magbabasa nag-ila kini nga gikan gayud sa mga tawo nga gisultihan, ug ang mga mamiminaw nagpalahi sa ilang kaugalingon gikan sa mga tawo nga gihulagway; ug kung sila mahibulong ug nagtinguha nga sundon ang mga buhat nga gisaysay, ang tanan niini usa ka pag-angay. Apan bisan kinsa ang mokuha sa Basahon sa mga Salmo: samtang ang mga propesiya mahitungod sa Manluluwas gibasa uban sa kasagarang katingala ug pagrespeto, sama sa ubang kasulatan, ang uban pang mga salmo gibasa nga daw kini kaugalingong mga pulong, ug ang mamati, ingon nga siya mismo ang misulti niining mga pulong sa iyang kaugalingon, mabati og lawom nga pagbati, ug ang tanang pulong sa mga awit mahimong pinalangga kaniya, ingon nga kini tinuod gayud nga iya."

'Atong dayegon tanan ang Dios Amahan, Haring David; kay gikan kaniya moabut ang tungkod sa Birhen, ug gikan kaniya mosidlak ang bulak ni Cristo, ug gikan sa abog iyang pagabangon si Adan ug si Eba, kay siya maloloy-on' (Stichera sa adlaw, sa 'O Ginoo, ako misinggit').

Kumemorasyon ni San Jose, ang minahal ni Maria, ang Labing Balaang Birhen

Gisaulog kaniadtong 26 sa Disyembre

Si San Jose gikan sa maharlikang kaliwatan, sa balay ni David ug Solomon; siya apo ni Matfat, apo sa tuhod ni Eliezer, anak ni Jacob sa pagkatawo, ug anak ni Elijah sumala sa balaod sa pag-ampon[275] . Kay namatay na ang iyang apohan nga si Matfat, amahan sa iyang amahan nga si Jacob. Ang asawa ni Matthat, inahan ni Jacob, gipangasawahan pagkahuman ni Melchias, nga gikan sa tribo ni Naphtali ug anak ni David, ug siya miburo si Elijah. Apan si Elias nagminyo ug namatay nga walay anak; ug pagkahuman kaniya, gikuha ni Jacob—nga igsoon niya sa inahan apan dili sa amahan—ang asawa ni Elias ingon sa iya, tungod kay ang balaod nagmando nga kon ang usa ka lalaki mamatay nga walay anak, ang iyang igsoon ang kinahanglan mokuha sa iyang asawa ug

[275] Ang balaod sa levirate nga kaminyoon nagtino nga kon mamatay ang bana nga walay anak, ang iyang buhing igsoon, sumala sa karaang batasan (Gen. 38 ff.), obligado, isip bayaw (jabam, levir), nga pakaslan ang biyuda nga asawa sa iyang igsoon. Gipahayag kini nga balaod ni Moises sa Deuteronomio (Deut. 25:5–10). Makapaikag nga hinumduman nga ang levirate nga kaminyoon anaa usab sa daghang katawhan sa Sidlakan, pananglitan ang mga Persyano, Indiyano, Afghan, Druze, kadaghanan sa mga tribo sa Caucasian, ug uban pa. Ubos sa balaod sa levirate nga kaminyoon, ang mga anak nga natawo gikan sa ingon nga kaminyoon giisip nga mga anak sa lalaki nga ang balo niyang asawa gikuha sa bayaw isip iyang asawa ubos niining balaoda; mao kini ang gipasabot sa 'pagpahiuli sa kaliwatan sa iyang igsoon'.

magpadako sa kaliwatan sa igsoon. Sumala niining balaoda nga gikuha ni Jacob ang asawa sa iyang igsoon ug nanganak ni balaan nga Jose nga Nobyo; ug si Jose, sama sa nahisgutan na, anak siya sa duha: sa kinaiyahan, ni Jacob; ug sa balaod, ni Elias. Mao kini ang hinungdan nganong si San Lucas nga Ebanghelista, sa paglatid sa kaliwatan ni Cristo, ginganlan si Elias isip amahan ni Jose, sa paghisgot kang Cristo ingon niini: *'Siya, sumala sa gihunahuna, anak ni Jose, anak ni Elias, anak ni Mateo'* (Lucas 3:23–24), ginganlan si Elias imbis nga si Jacob. – Aduna'y nagkalain-laing panan-aw tali sa mga Kristohanong Kasadpan ug Sidlakan mahitungod ni San Jose. Ang mga Kristohanong Kasadpan nagaingon nga siya nagpabiling birhen hangtod sa iyang kamatayon, nga wala gyud siya magminyo, samtang ang mga Kristohanong Sidlakan nagtuo nga siya adunay asawa ug nanganak. Busa, si Nikiforos, usa ka karaang Griyegong historyador, nga nagsunod kang San Hipolito, nag-ingon nga siya nagminyo kang Salome, apan ayaw pagtuo (dugang pa niya), nga kini mao ang parehas nga Salome nga naa sa Betlehem ug gitawag nga ninang sa Ginoo; lain kini nga Salome. Kay ang nauna paryente siya ni Elizabeth ug sa Labing Balaang Theotokos, samtang kining usa mao ang anak nga babaye ni Haggai, igsoon ni Zacarias, amahan sa Minalang; ug sila Haggai ug Zacarias mga anak sila sa pari nga si Barachiah. Sa pagka-asawa niya niining Salome, anak ni Haggai, nagkaanak si San Jose og upat ka anak nga lalaki: Si Santiago, Simon, Hudas, ug Josias, ug duha ka anak nga babaye, sila Esther ug Phamar, o, sumala sa uban, si Marta; samtang ang Synaxarion para sa semana sa mga Balaang Myrrh-Bearers nagdugang usab og ikatulong anak nga babaye nga ginganlan og Salome, nga minyo kang Zebedeo. Mahitungod kang Georgy Kedrin, pagkahuman niyang nahisgutan ang duha ka anak nga babaye ni Jose, iyang giingon nga ang usa kanila, si Maria, gipangasawahan ni Cleopas, igsoon ni Jose, pagkahuman sa pagbalik ni Jose gikan sa Ehipto; apan si Maria daw mao gihapon nga tawo sama ni Marta o Phamar[276] . Bisan kinsa pa nga anak nga babaye siya, ug bisan pila pa ka anak nga babaye si Jose, walay duhaduha nga si Jose minyo ug adunay mga anak nga lalaki ug babaye. Human sa kamatayon sa iyang asawa nga si Salome, si San Jose nagpuyo isip usa ka balo sulod sa taas nga panahon, nga gigugol ang iyang mga adlaw sa pagkabalaan. Sa Balaang Ebanghelyo, ang iyang balaan ug walay sala nga kinabuhi gipamatud-an sa mosunod nga mga pulong, nga bisan mubo, puno sa pagdayeg: *'Apan si Jose, ang bana niya, usa ka matarong nga tawo'* (Mat. 1:19). Ug unsa pa kaha ang mas dako nga pagpamatuod kaysa niini? Tinuod nga matarong siya nga sa iyang pagkabalaan, nalabaw pa siya sa ubang matarong nga mga katigulangan ug patriyarka. Kay kinsa bay angay mahimong betrothed ug nominal nga bana sa Labing Balaan nga Birhen, ang Inahan sa Dios? Ug kinsa man ang gihatagan og ingon nga dungog—nga mahimong betrothed nga amahan ni Kristo? Sa pagkatinuod, ang Ginoo nakakaplag niining tawo nga sumala sa Iyang kaugalingong kasingkasing, nga kaniya Iyang gipadayag ang Iyang *'dili mailhi ug natago nga kinaadman'* (Salmo 50:8), ug gihimong ministro sa misteryo sa atong kaluwasan. Tinuod gayud, angay siya sa ingon nga dungog ug ministeryo, tungod sa pagkahingpit sa iyang mahimayaong kinabuhi. Sa dihang tigulang na siya, mga kawalo ka pulo anyos ang panuigon, ang Labing Balaan nga Birhen Maria gipangasaw-an kaniya ug gisalig kaniya aron ipreserbar ang iyang pagkabirhen (ug dili alang sa usa ka unodnong, tinuod nga kaminyoon). Ug gisilbihan niya siya uban sa tanang pagrespeto ug kahadlok, isip Inahan sa Dios, ug isip Ginoo ug Gino-on niya mismo ug sa tibuok kalibutan (nga gipahibalo kaniya niini sa Anghel nga nagpakita kaniya sa usa ka damgo), ingon man usab sa Balaang Bata nga natawo gikan Kaniya, sa panahon sa paglayas paingon sa Ehipto ug sa ilang pagbalik gikan didto, ug samtang nagpuyo sila sa Nazaret, nga nag-atiman kaniya pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot, kay usa siya ka anluagi ug usa ka tawo nga yano ang kahimtang, bisan pa man nga siya gikan sa linya sa hari. Kay gipili sa Ginoo nga matawo sa kabus, nga gikuha gikan sa linya sa hari ang Iyang unod lamang, apan dili ang himaya sa hari, ang bahandi o ang gahum. Busa, Iyang gipili nga ang Iyang Labing Balaan nga Inahan mahimong usa ka kabus nga babaye, ug ang Iyang ginikanan nga amahan mahimong usa ka kabus nga lalaki, nga nagtukod og ehemplo sa pagpaubos. Pagkahuman sa kinabuhi nga milungtad og usa ka gatus ug napulo ka tuig[277] , si San Jose namatay nga malinawong ug mibyahe aron makig-uban sa iyang mga amahan sa Sheol[278] , nagdala didto sa malipayong ug tinuod nga balita nga ang dugay nang

[276] Angay usab nga hinumduman dinhi, sa kalendaryo sa mga santo sa Georgia, taliwala sa mga Balaang Babayeng Nagbitbit og Mirra, si Sta. Famar (ubos sa ngalan nga Tamara) giila usab ug gipasidunggan. Klaro nga ang tradisyon nga gipreserbar sa Simbahang Georgian susama sa salaysay nga nag-ingon nga si Famareh mahimong anak nga babaye ni Jose ug, pagkahuman, usa ka Babayeng Nagbitbit og Mirra, kauban ang iyang igsoon nga si Salome (ang lain nga anak nga babaye sa matarong nga tigulang).

[277] Kini nga tradisyon mahitungod sa edad ni Husto nga Jose nga 110 ka tuig uyon sa salaysay nga siya namatay sa edad nga 111, sama sa gihisgutan sa apokrifal nga 'Kasaysayan ni Jose nga Anluagi'.

gihulat nga Mesiyas miabot na—Siya nga magluwas ug magsalbar sa katawhan, si Kristo nga Ginoo, Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 2:

Ipahibalo, O Jose, ang mga katingalahan sa matarong nga amahan ni David: nakita nimo ang Birhen nga nanganak, nagpasalamat ka uban sa mga magbalantay sa karnero, nagsimba ka uban sa mga Mago, nga nakadawat sa mensahe gikan sa Anghel: pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Karong adlawa napuno si David sa langitnong kalipay, samtang si Jose naghalad og pagdayeg uban kang Jacob: kay, nga nadawat ang korona pinaagi sa pagkapariho kang Cristo, nagalipay sila ug nag-awit mahitungod Kaniya nga natawo sa yuta sa dili masukod nga paagi: O Mapinanggaon, luwasa ang mga nagpasidungog Kanimo.

Paghandum kang San Euthymius, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sardis

Gisaulog sa ika-26 sa Disyembre

Nabuhi si Santo Euthymius sa panahon sa paghari ni Constantine ug Irene[279] ug nahimong bantog kaayo tungod sa iyang pagkamatinud-anon nga misidlak siya sama sa usa ka hayag nga bitoon pinaagi sa iyang kinabuhi nga monghe sulod sa Simbahan ni Kristo. Tungod niini, gihatagan siya og dungog sa pagka-obispo[280] ug mitambong sa Ikaduhang Konsilyo sa Nicaea – ang Ikapitong Ekumenikal nga Konsilyo[281] , diin siya walay kahadlok ug masigasig nga nakigbatok batok sa mga heretiko ug napahiya sila; gipadala usab siya sa mga emperador sa nagkalain-laing misyon sa estado ngadto sa mga rehiyon diin naghari ang pag-alsa ug pagrebelde. Sa pag-abot ni Nikephoros[282] sa trono, si Santo Euthymius, kauban ang ubang mga Obispo nga Ortodokso, gipahilayo ngadto sa kasadpan sa Patalaria[283] , kun unsa pa gani tungod sa pugsadong paggupit sa buhok sa usa ka batan-ong babaye[284] , ug sukad niadto hangtod sa iyang pagkamartir wala na siya mobalik sa iyang diyosesis ni magdumala niini. Ika-29 ka tuig pagkahuman, sa dihang misaka sa imperyal nga trono sa Griyegong estado ang hayop-sama nga si Leo[285] , gitawag ang santo gikan sa iyang gipahimutangan sa pagpahiluna[286] , gidala sa atubangan sa emperador ug gipangutana bahin sa pagsimba sa mga ikon: Sumala sa iyang batasan, mapangahas niyang gisaway ang heretikal nga kawalay-pagtuo ug gipahayag ang ekskomunikasyon gikan sa Simbahan batok sa iyang tigpanglutos. Ang hari nasuko kaayo sa nagkumpisal ug gipalayas siya pag-usab ngadto sa siyudad sa Ass[287] . Paglabay sa mubo nga panahon, gipahawa sa trono si Emperador Leo ug napatay siya sa espada; gisundan

---

[278] Sheol – impyerno, puloy-anan sa mga patay.
[279] Naghari si Constantine ug si Irene: ang una gikan sa 780 hangtod 797, ang ikaduha gikan sa 797 hangtod 802.
[280] Si San Euthymius mao ang Obispo sa Sardis (sa Mysia, Asia Minor).
[281] Ang konseho batok sa mga iconoclasta nahitabo niadtong 787.
[282] Naghari si Nikiforos gikan sa 802 hangtod sa 811.
[283] Ang Patalarea usa ka isla tali sa Sicily ug Tunisia, nga mas duol sa Aprika.
[284] Sa tinuod, bisan pa, siya gisilotan tungod sa iyang pagpanaway sa walay balaod nga emperador nga nagpahimulos sa paglutos batok sa tanan nga, kauban sa mga mongheng Studite, misalikway sa bisan unsang pakig-uban sa gi-excommunicate—apan sa ulahi gibalik ni Emperador Nikephoros—nga oikonomos Joseph, tungod sa pag-organisar sa kaminyoon ni Emperador Constantine VI kang Theodota samtang buhi pa ang iyang unang asawa.
[285] Si Leo V ang Armenyo – Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 813 hangtod 820.
[286] Si San Euthymius, usa ka haligi sa Simbahan, nagpabilin nga suga bisan pa sa iyang pag-exile; sumala sa Banal nga Theodore nga Studite, gipahibalo niya ang daghan ug gidala sila ngadto sa Dios pinaagi sa iyang tam-is nga mga pagtulon-an, nga nakapahasol sa heretikal nga emperador. Gitawag gikan sa pagka-bilanggo aron usisahon niadtong 815, si Santo Euthymius, kauban ni Patriarka Nikephoros ug uban pang mga Ortodoksong obispo, masigasig nga gisaway ang emperador tungod sa iyang iconoclasm.
[287] Ang Ass usa ka gipanday nga lungsod sa Mysia, sa Gulpo sa Adramyttium.

siya ni Emperador Michael, nga nailhan nga Ang Naga-ngalngal. Sa ilawom niining emperador, gitawag gikan sa Ass ang Banal nga Tawo, ug gipugos nga isalikway ang pagdayeg sa mga ikono; apan walay kahadlok niyang gipahayag ang mosunod nga mga pulong aron madungog sa tanan:

'Kinsa man ang dili mosimba sa hulagway sa atong Ginoong Jesu-Cristo, sa iyang pagkatawo, among gi-anatemisa.'

Tungod niini, una siyang gipamulbitan ug dayon gipahiluna sa Crete[288] , diin siya gibilanggo sa usa ka ngitngit nga bilanggoan ug, labaw pa, gipasakitan sa malupit nga paagi: gipahimutang siya sa upat ka haligi ug gipamulbitan gamit ang litid sa baka, nga ang iyang lawas napuno sa daghang samad ug namaga. Paglabay sa mubo nga panahon, ang balaan nga magtug-an malinawong mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa Dios[289] .

Paghinumdom sa Banal nga Evarest

Gisaulog sa Disyembre 26

Si Santo Evarest, lumad sa Asia Minor, gikan sa Diyosesis sa Galatia, natawo sa mga ginikanang maharlika, bisan pa nga wala mailhi ang ilang mga ngalan. Ang emperador sa Imperyong Byzantine niadtong panahona mao si Leo, usa ka malupit nga manlutos sa pagsimba sa mga ikon, nga namatay sa espada, busa nakasinati siya og angay nga katapusan isip kaaway sa Dios. Ang iyang manununod mao si Michael[290] , nga pareho usab adunay malimbungon nga pagdumot batok sa Ortodoksiya.

Sa pagkabatan-on pa niya, si Everest, sa dihang nakaabot na sa hustong edad, nakadawat og lig-on nga edukasyon ug nahimong tanan sa tanan sumala sa mga Apostoles (1 Cor. 9:22): masunuron sa iyang mga ginikanan, mahigalaon sa iyang mga kauban ug silingan, buotan sa mga estranghero ug sa iyang kaugalingong mga tawo, kanunay ug sa tanang butang matinud-anon, ug mapinanggaon ug matinahuron sa tanan pinaagi sa iyang gugma. Busa sukad pagkabatan-on, napuno si Evarest sa nagdilaab nga tinguha nga mabuhi subay sa mga balaang sugo ug nahigugma sa kinabuhi sa monghe. Samtang nagpadulong ang iyang amahan sa Constantinople alang sa negosyo, misunod kaniya si Everest. Didto siya gidawat sa usa ka paryente niya, ang patrician nga si Vriennis, nga nakab-ot na og dungganong puwesto sa katilingban. Paglabay sa pipila ka adlaw, gikinahanglan sa Emperatris Theodora nga magpadala og embahada ngadto sa mga Bulgarians[291] ; ang giingon nga patrician nga si Vriennius gitudlo nga embahador. Gidala niya uban ang maayong buhat nga si Evarest. Pag-abot nila sa usa ka dapit nga gitawag og Skupel[292] , mihunong sila ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon. Dinhi, ang bulahan nga si Evarest, pinaagi sa usa ka talagsaong kahimtang sa probidensya sa Dios, giordinar nga presbiter; ug pagkahuman, samtang nagpuyo sa usa ka asketikong kinabuhi, iyang nakab-ot ang kanunayng gipangandoy sa iyang kalag uban sa gugma – siya misumpa sa monastikong panata, busa gidawat niya ang yugo sa Ginoo nga dugay na niyang gipangandoy. Nahitabo nga niining panahona nakuha niya ang usa ka libro sa kanunay hinumduman nga si Ephrem; pagkahuman niya kini nabasa ug nabihag sa pagtukod nga gitanyag niini, Si Evarest nahimong masigasig nga sumusunod sa matinud-anong pagtulon-an ni Ephrem, ug tungod sa iyang

---

[288] Sumala sa ubang mga sugilanon, gipriso si San Euthymius sa Akrit sa Itom nga Dagat.

[289] Namatay si San Euthymius mga tuig 840, sa paghari ni Teofilo, anak ni Michael II nga Balagbag. Sumala kang Nicodemus, ang mga relikya ni San Euthymius nga Kumpesor gitipigan sa Anchialus, usa ka siyudad sa Thrace sa baybayon sa Itom nga Dagat, ug kini mao ang tinubdan sa daghang mga milagro.

[290] Si Emperador Michael II nga Gitik-ang, pagkahuman sa iyang pag-ukop sa trono niadtong 820, Gipagawas niya si Patriarka Nikephoros, ang Banal nga Theodore the Studite ug uban pang mga Ortodoksong Kristohanon—nga nag-antos tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon ilawom ni Leo the Armenian—gikan sa pagka-priso, apan wala niya ibalik ang pagdayeg sa mga ikon, gitugotan lang ang kanunay nga pagdayeg sa mga ikon sa pribadong panimalay.

[291] Ang mga Bulgaryano, usa ka mabangis nga katawhan, naglaglag, mga tuig 817, ang siyudad sa Adrianople ug gidakop si Arsobispo Manuel (ang iyang handumanan ug ang sa 377 ka mga martir nga nag-antos uban kaniya gisaulog matag ika-22 sa Enero); pagkahuman, napugos sila sa paghimo og kalinaw sa mga Griyego ug bisan sa paghatag og mga bihag, diin usa niini mao ang igsoon nga babaye sa prinsipe sa Bulgaria nga si Boris. Gidala siya sa Kristohanong pagpadako sa Constantinople ug gibunyagan sa ngalan nga Theodora. Pagkahuman sa 850, mibalik siya sa Bulgaria ug gihagit ang iyang igsoon nga lalaki nga dawaton ang Kristiyanismo. Tungod sa iyang impluwensya, mibalik si Prinsipe Boris sa Kristohanong pagtuo, gibunyagan niadtong 864 ug ginganlan og Michael.

[292] Skupel – Skopla – usa ka lokalidad sa Albania, sa Balkan Peninsula.

espirituhanong kinaiya ug matinahuron nga kinabuhi, gisaligan siya sa mga sulat sa luwas nga pagbiyahe alang sa iyang panaw ug gipadala, uban sa mga pag-ampo, sa Monasteryo sa Studion[293] . Pag-abot niya sa maong monasteryo, gidawat siya sa komunidad ug gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa tibuok pag-ascetismo sa monastiko; pagkakita niya nga usa sa mga igsoon labi nang abante sa espirituhanong kinabuhi, miduol siya kaniya ug gipadoble ang iyang paningkamot, naningkamot nga makigkompetensya niining igsoon sa pagsaka padulong sa pagkahingpit, bisan pa man wala kini namatikdi sa uban . Ang iyang pagkaon mao ang usa ka gamay nga piraso sa tinapay, ug uga pa; sa pagkaon nga luto, mokaon lang si Everest kausa sa usa ka semana. Mahitungod sa iyang ubang mga buhat ug paningkamot, imposible nga ihulagway tanan; igo na lang nga isulti nga nagbitbit siya og bug-at nga mga kadena sa puthaw sa iyang hubag nga abaga ug ang iyang hawak gisikad. Ug nilabaw siya sa tanan niadtong panahona tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi ug, human siya mabuhi sa ingon nga matinud-anon nga paagi sulod sa pito ka pulo'g lima ka tuig, iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo[294] .

Kumemorasyon sa Banal Constantine sa Sinad

Gisaulog sa 26 sa Disyembre

Ang Kagalang-galang Constantine natawo sa lungsod sa Synada[295] ug siya usa ka Hudiyo. Sa pagkabata pa niya, kaniadto samtang nag-uban siya sa iyang inahan, nakakita siya og usa ka Kristohanon nga nag-uyog sa iyang baba ug naghimo sa tanda sa krus ibabaw niini. Gisundog niya kini ug nagsugod usab siya sa pagbuhat sa sama. Samtang nagpadayon kini nga gawasnong paggaya, nadani siya sa lawom nga pagsabot sa sulod nga kinaiya sa Kristohanong pagtuo. Sa iyang kalag nabati niya ang kainit sa grasya sa Dios, ug ang iyang nawong misidlak; gipasiugda sa misteryosong giya gikan sa taas, sa daghang adlaw mura'g nakalimot siya sa pisikal nga pagkaon, kay wala siyay gibati nga kagutom. Nahimong usa kini ka sapaw sa mga tawo sa iyang palibot (1 Cor. 1:23): usa ka Hudey nga dalaga kaisa misukot kaniya nga walay pagduha-duha, apan tungod niini, unang natumba siya pinaagi sa timaan sa Balaang Krus, ug dayon nabuhi pag-usab. Pinaagi sa pagpaminaw sa ingon niini nga paagi uban sa putli ug matinud-anong kasingkasing sa tingog sa Ginoo (Heb. 4:7), gibyaan niya ang iyang pamilya ug, daw giya sa usa ka langitnong panganod[296] , nakaabot siya sa usa ka dapit nga gitawag og 'Espirituhanong Kaluwasan', diin nagpuyo niadtong panahona ang mga bantugang tawo, nga nagdan-ag sa mga hiyas ug mga buhat sa monastiko. Pagpakaila niya sa abbot sa mga monghe, gisultihan niya kini sa tanan niyang detalye; gisugo sa abbot nga dad-on ang krus ug gisugo siya nga halukan kini. Malipayon siyang mihagkò sa balaang krus ug gibutang kini sa iyang ulo, diin dayon natimbag ang marka sa labing gipasidunggan nga armas, nga nagpabilin nga dili mapapas bisan pagkahuman niini, hangtod sa iyang kamatayon. Pagkahuman niini, giisip siyang takus sa balaang pagbunyag ug ginganlan siyang Constantine. Pagkahuman sa iyang pagbunyag, mibulag siya ngadto sa usa ka duol nga dapit ug didto iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga masigasig sa kinabuhi sa pagka-asceta; nga nagtinguha sa pagkuha sa mga panata sa pagka-monasto, bisan pa sa wala pa ang iyang paggupit sa buhok (tonsura) nalabaw na niya ang tanan sa iyang istriktong pagkamatinud-anon, nga gihan-ay ang iyang kinabuhi sumala sa ehemplo ug mga pagtulon-an sa Balaang Apostol Pablo. Sa dihang gipahayag ni Constantine ang iyang mga monastikong panata sa Diyos, napuno sa humot nga baho ang dapit diin kini nahitabo, ug ang mga pultahan sa simbahan kusang nabukas sa iyang atubangan. Tungod sa pagkamahigpit sa iyang kasingkasing, gihatagan siya og laing espesyal nga gasa: gihatagan siya sa gasa sa clairvoyance, kay bisan ang mga hunahuna sa matag igsoon nabutyag sa iyang atubangan. Gikan niining monasteryo, mibiyahe siya paingon sa Bukid Olympus[297] ; unya miabot siya sa

---

[293] Ang Monasteryo sa Studion sa Constantinople – gitukod atol sa paghari ni Emperador Leo ang Dako sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo, ug ubos ni Emperador Constantine Copronymus sa ikaduhang tunga sa ika-8 nga siglo; nakasinati kini og dakong kadaut sa kamot sa mga iconoclast ug naabot ang tumoy sa iyang kasikatan ubos sa pagpangulo ni San Theodoret sa Studion, nga nangulo sa mga Ortodokso sa pakigbisog batok sa mga iconoclast; sa tunga-tunga sa ika-15 nga siglo, gipaguba sa mga Turko ang monasteryo ug giusab ang simbahan ngadto sa usa ka moske.

[294] Si San Everest namatay mga tuig 825. Gilibingan siya sa Monasteryo sa Kokkorov.

[295] Sinad o Sinnady – usa ka lungsod sa amihanan sa Phrygia, duol sa usa ka han-ay sa kabukiran diin nahimutang ang bantog nga minahan sa marmol sa Sinnady. Karon, ang mga ruinas duol sa Eskikar nailhan nga Gassaf.

[296] Exodo 13:21. Ang lugar nga naabot sa santo mao ang Bukid Sinai sa Siria, diin nagpuyo na ang mga balaang eremita sukad pa sa ika-3 nga siglo.

Attalia[298] , human niya makatawid sa usa ka kusog nga suba sa katingalahang paagi, mibisita sa Myra sa Lycia ug sa daghang uban pang mga lugar, ug mibalik pag-usab sa Bukid Olympus. Dinhi gigugol ni Constantine ang kapatan ka adlaw nga walay pagkaon, gilubong sa yuta hangtod sa iyang hawak. Unya, batok sa iyang kabubut-on, giordinar siya nga pari ug, nga wala hunong sa iyang mga ascetic nga paningkamot, nagpadayon sa pagbiyahe paingon sa Atrea[299] . Walo ka bulan sa wala pa, gitagna niya ang iyang kaugalingong kamatayon ug, sumala niini nga propesiya, malinawong namatay siya ngadto sa Ginoo[300] .

9 Enero

27 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono

Gisaulog sa 27 Disyembre

Sa dihang ang atong Ginoong Jesu-Kristo, pagkahuman Niya sa pagtuman sa misteryo sa atong kaluwasan, misaka Siya sa langit ug gipadala ang Espiritu Santo ibabaw sa mga apostoles gikan sa Amahan sa porma sa mga dila sa kalayo (Buhat 2:1–4), ug ang unang Simbahan (sa Jerusalem) misugod sa pagtubo, dali ra mitungha ang panagbangi sa sulod niini tali sa mga Kristohanong adunay Hellenistikong gigikanan[301] ug sa mga Kristohanong adunay Hudiyong gigikanan. Dili kini nagtumong sa mga Hellenes nga nagsimba sa mga dios-diosan ug kinsa kasagaran gitawag sa Balaang Kasulatan nga 'pagano'. Niadtong panahona, wala pa mabuksan ang agianan sa pagtuo kang Kristo alang sa mga Hentil, ni napangwali pa kanila ang pulong sa kaluwasan; bisan pa human sa pagpatay sa arkidiakono nga si Esteban, milungtad pa og pila ka panahon nga wala pa madawat ang mga Hentil sa katiguman sa mga matinud-anon. Ang unang Hentil nga nahimong Kristohanon mao si Cornelio nga senturyon (Buhat 10), apan sa diha-diha nga nabunyagan siya ni San Pedro, nasuko ang mga Kristohanon nga gikan sa mga Hudiyong giputla tungod kay miadto si Pedro sa mga dili giputla, ug nagreklamo sila batok kaniya hangtud nga gisultihan niya sila mahitungod sa panan-aw nga iyang nakita—sa usa ka habol nga nanaog gikan sa langit (Buhat 11:5–18). Unya napahupay sila ug gipadungog ang Dios, nga nagaingon:

'Morag gitagaan sa Dios ang mga Hentil pa gani og paghinulsol nga magdala sa kinabuhi.'

Busa, sa panahon sa kinabuhi ni San Esteban, dili ang mga Hellenista gikan sa mga Hentil ang nagreklamo batok sa mga Hudiyo, kondili kining mga Hudiyo mismo nga nagsunod sa samang Balaod nga gihatag ni Moises, apan nga nagkalat sa lain-laing mga yuta (sama sa gisulat ni San Santiago nga Apostol sa iyang epistola: *'Alang sa napulo'g duha ka tribo nga nagkalat sa halayo, panamilit'* (Santiago 1:1), ug nga midawat sa Hellenic nga pinulongan (apan dili sa pagtuo o mga batasan); mao nga gitawag sila sa mga nagpuyo sa Herusalem nga mga Hellenes. Nagpahayag si Chrysostom og susamang panan-aw: 'Nagtuo ako nga ang mga Hellenes nga gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles gitawag ingon niini tungod lang kay nagsulti sila og Griyego, bisan pa man nga mga Hudiyo sila.' Taliwala niining mga Hellenistic nga Kristohanon misaka ang usa ka reklamo batok sa mga Hudiyong Kristohanon sa Jerusalem, usa ka reklamo nga ang mga balo sa mga Hellenista gipabaya-an sa adlaw-adlaw nga pagbahin sa mga buluhaton: o gihatagan sila og mga gamay ug ubos nga buluhaton, o gihatagan sila og mas gamay ug mas pobre nga bahin sa pagkaon ug sinina.

---

[297] Ang Bukid Olympus sa Asia Minor, diin sa palibot niini nagtindog ang mga monasteryo nga bantog niadtong mga panahona, diin ang mga bantugang asetik nagpraktis sa ilang asetikismo, sama ni Juan nga Dako, ug uban pa.

[298] Attalia, usa ka siyudad sa baybayon sa Pamphylia, nga gitukod tunga ka siglo sa wala pa ang Kristohanong panahon ni Attalus II Philadelphus ug ginganlan human kaniya.

[299] Atroya – usa ka lungsod nga nahimutang dili kaayo layo sa Bukid Olympus.

[300] Si San Constantine nagpuyo ug nagpraktis sa iyang ascesis sa ika-8 nga siglo.

[301] Ang termino nga 'Hellenes' nagtumong sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa lain-laing nasud sa pagano nga kalibutan nga nagsulti sa lapad nga gigamit nga Hellenic (Griyego) nga pinulongan; moanha sila sa Jerusalem alang sa mga pista ug magpabilin didto sulod sa taas nga panahon.

Tungod niining kahimtanga, gitigum sa balaang Napulo'g Duha ka Apostoles ang tanang magtutuo nga anaa niadtong panahona ug miingon kanila:

'Dili matarong nga biyaan namo ang pulong sa Dios aron mag-alagad sa mga lamisa. Busa, mga igsoon, pagpili kamo gikan sa inyong kaugalingon og pito ka lalaki, nga puno sa Espiritu Santo ug kinaadman, nga among itudlo alang niining buluhatona, samtang among itutok ang among kaugalingon sa pag-ampo ug sa ministeryo sa pulong' (Buhat 6:2–4).

Ang maong sugyot sa mga balaan nga apostoles giaprubahan sa tibuok katiguman sa mga matinud-anon, nga dayon mipili kang: Esteban, usa ka tawo nga puno sa pagtuo ug sa Espiritu Santo; Felipe; Prokoro; Nicanor; Timon; Parmenas; ug si Nicolas, nga taga-Antioquia.

Ang mga ngalan mismo niining napiling mga lalaki nagpakita nga dili sila gikan sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa Jerusalem, kondili gikan sa mga nagpuyo sa mga yutang Helenistiko, kay ang ilang mga ngalan dili Hudiyo kondili Helenistiko. Niini, si Esteban paryente ni Saulo, nga sa ulahi gitawag sa Ginoo—ubos sa ngalan nga Pablo—sa pagtuo ug sa ministeryo apostoliko; si Pablo, sa iyang bahin, lumad sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[302] . Busa kining pito ka lalaki gipili gikan sa mga Hellenes aron mag-alagad sa mga pobre nga balo, aron ang mga Hellenes, nga hangtod karon nagasubo tungod sa pagpasagad sa ilang kaugalingong mga balo, sa katapusan mapahupay ug mohunong sa pagreklamo ug pagungol.

Ang tanan niining napili nga mga lalaki gidala sa atubangan sa mga apostoles, kinsa nag-ampo, gibutang nila ang ilang mga kamot kanila ug giordinar sila nga mga diakon (mga ministro).

Ang labaw sa tanan kanila mao si Esteban, puno sa pagtuo ug gahum, busa gitawag siyang arkidiakono. Pinaagi sa grasya sa Dios, naghimo siya og daghang mga timailhan ug katingalahan taliwala sa mga matinud-anon; ug kung ang iyang mga milagro wala gihisgutan sa Balaang Kasulatan, dili kini ikatingala, kay gisulti pa gani bahin sa mga buhat sa Kristo nga Ginoo mismo: *'Kung isulat pa sa detalyado ang matag buhat, nagtuo ako nga bisan pa ang kalibutan dili makasulod sa mga basahon nga masulat*' (Juan 21:25). Bisan pa niana, masulti nato nga adunay maayong rason nga si San Esteban, sama sa mga unang apostoles, nagbutang sa iyang mga kamot sa mga masakiton, ug sila nanaog. Labaw pa, siya usa ka tawo nga adunay dakong gahum sa pulong ug buhat; gipalig-on niya ang mga matinud-anon sa ilang pagtuo, samtang gisaway niya ang mga dili motuo nga Hudiyo, gipamatud-an kanila gikan sa Balaod ug sa mga Propeta nga sila sa dili matarong, tungod sa pagkainggit, gipatay ang Anak sa Dios, ang Mesiyas, nga ilang gipaabot sulod sa daghang mga siglo. Ug sa dihang misiklab ang panaglalis tali sa mga Hudiyo, ang mga Pariseo, ang mga Sadusiyo, ug ang mga Helenistikong Hudiyo mahitungod sa atong Ginoong Jesu-Cristo, diin ang uban miingon nga Siya usa ka propeta, samtang ang uban miingon nga Siya usa ka manlimbong, ug ang uban pa nagaingon nga Siya mao ang Anak sa Dios, si San Esteban, pagkahuman mosaka sa plataporma, misugod sa pagwali sa tanan mahitungod kang Kristo nga Ginoo, nga nag-ingon:

Mga igsoon! Ngano man nga nagkadako ang panagbangi tali kaninyo, ug ngano man nga ang tibuok Jerusalem nabahin-bahin sa mga paksyon? Bulahan siya kaninyo nga nagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, kay Siya, aron maluwas kita gikan sa atong mga sala, mibaba gikan sa langit ug natawo sa Labaw nga Balaan ug Walay Sala nga Birhen, nga napili pa sa wala pa natukod ang kalibutan, Gikuha Niya ug gidala ang atong mga kakulian ug mga sakit, gihatagan og panan-aw ang mga bulag, gipanlimpyo ang mga ketong, ug gipahawa ang mga demonyo.

Apan sa pagdungog nila sa iyang mga pulong, misugod sila sa pagpakiglalis kaniya, naningkamot sa pagsupak kaniya ug sa pagpanamastamas sa Ginoo nga iyang gipangwali, sumala sa gisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles:

'Ang uban sa gitawag nga Sinagoga sa mga Libertino ug mga taga-Cirene, mga taga-Ehipto, ug uban pa nga gikan sa Silicia ug Asia, misugod sa pakiglalis kang Esteban' (Buhat 6:9).

Kay ang mga Hudiyo nga nagpuyo taliwala sa mga Griyego sa lain-laing halayo nga mga yuta adunay kaugalingong bulag nga sinagoga sa Herusalem. Busa, gawas sa pangunang sinagoga sa mga Hudiyo, aduna pay daghang sinagoga sa Herusalem nga iya sa nagkalain-laing mga imigrante, o mga Hudiyo nga nagpuyo sa lain-

[302] Ang Cilicia usa ka baybayon nga rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor. Ang Tarsus mao ang kapital sa Cilicia ug nagpabilin nga usa ka mauswagon nga siyudad hangtod karon.

laing mga nasud, ug gikan sa matag nasud, ang mga Hudiyo magpadala sa ilang mga anak eksklusibo sa ilang kaugalingong sinagoga sa Herusalem aron tun-an ang Balaod sa Dios. Labaw pa, sila mismo, nga moanha matag tuig aron mosimba sa Templo ni Solomon, magpabilin sa ilang kaugalingong sinagoga, magtapok didto, ug magtuon didto, sama sa makita sa ikaduhang kapitulo sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles: 'Sa Jerusalem adunay mga Hudiyo, mga matinud-anon nga tawo gikan sa matag nasud ilawom sa langit, mga Parto, Medyo ug Elamita' ug uban pa (Buhat 2:5–9), nga mao ang mga Hudiyo nga nagpuyo sa Parthia, Media, Elam[303] , ug sa ubang mga nasud nga nahisgutan didto, nga karon miabot na sa Herusalem alang sa pista. Sumala niini, naa sa Jerusalem ang mga sinagoga sa Cilicia, Alexandria ug Cyrene[304] . Mahitungod sa sinagoga sa mga Libertine[305] , giingon nga kini puy-anan sa usa ka talagsaong grupo sa mga Hudiyo, nga nagasubay sa ilang kaliwatan ngadto sa mga kaniadto gidakop ni Pompeyo nga Romano[306] , nga dayon gipagawas, ug busa gitawag silang 'liberi', nga nagpasabot og 'libre'. Sa susama, miingon si San Crisostomo: 'Ang mga Libertino mao kadtong gihatagan sa mga Romano og kagawasan. Ug tungod kay ang Jerusalem puy-anan sa mga imigrante gikan sa lain-laing nasud, aduna silay kaugalingong sinagoga didto, diin sila maminaw sa pagbasa sa Balaod ug nag-ampo.'

Kining maong mga tigum sa sinagoga—ang mga Libertino, ang mga Cireneo, ug uban pa—samtang nakiglalis kang Esteban, wala makasukol sa kinaadman ug sa Espiritu nga iyang gigamit sa pagsulti; ug niadtong panahona, si San Esteban, pinaagi sa pulong sa kamatuoran, nakadaog sa tulo ka bahin sa kalibutan—Europa, Asia ug Aprika; napildi niya ang Europa pinaagi sa mga Libertino nga gikan sa Roma, nga nahimutang sa Europa; napildi niya ang Asia pinaagi sa mga Silikiano, lumad sa Asia; ug napildi niya ang Aprika pinaagi sa mga Cireneo ug Alejandrino, nga taga-Aprika.

Apan sila, tungod kay dili sila makasulti og bisan unsa batok sa kamatuoran nga gipangwali ni Esteban—usa ka kamatuoran nga mas hayag pa sa adlaw—napuno sila sa kasuko batok kaniya ug, napuno sa pagkainggit, gipukaw nila ang pipila sa ilang mga kauban nga pareho og hunahuna, nga naandan mosulti og bakak, aron ipahayag sa atubangan sa punoang sinagoga sa mga Hudiyo nga ilang nadungog si Esteban nga misulti og mga pulong nga mapintas batok kang Moises ug sa Dios. Sa pag-awhag nila sa katawhan, sa mga tigulang ug sa mga eskriba, ilang giatake si San Esteban, gidakop siya ug gidala sa sinagoga sa atubangan sa mga punong pari ug sa daghang mga magtutudlo sa Balaod; didto ilang gipakita ang mga bakak nga saksi nga miingon:

'Kining tawoha dili gyud mohunong sa pagsulti og mga blasphemous nga pulong batok niining balaan nga dapita ug batok sa Balaod, ug nadungog namo siya nga miingon nga si Jesus nga taga-Nazaret laglagon kining dapita ug usbon ang mga batasan nga gitukod kanato ni Moises.'

Apan si San Esteban mitindog nga walay kaguol taliwala niining tigum nga buang sa pagpatay, sama sa usa ka Anghel sa Dios, nagdan-ag sa kahayag sa grasya sa Dios, sama sa nahitabo kang Moises kaniadto: kay nabag-o ang dagway sa iyang nawong, ug ang tanan nga naa sa tigum, sa pagtan-aw kaniya, nakakita sa iyang nawong nga sama sa nawong sa usa ka Anghel.

Ang punong pari nangutana kaniya:

'Tinuod ba ang gisulti sa mga saksi bahin kanimo?'

Ang Santo, sa pag-abli sa iyang baba, mitug-an og taas nga pakigpulong. Nagsugod siya kang Abraham, nga mao ang unang nakadawat sa saad sa pag-abot sa Mesiyas, ug dayon gisaysay ang tibuok kasaysayan hangtod kang Moises, nga naghisgot kaniya uban sa labing dakong pagrespeto ug pagdayeg, ug pinaagi niini klaro niyang gipakita ug gisupak ang mga bakak nga saksi, nga nagpamatuod nga siya mismo dili gayud usa ka mapintaslitan batok kang Moises o sa Balaod sa Dios nga gihatag pinaagi kang Moises; ug mas klaro pa niyang napamatud-an nga ang ilang mga katigulangan mao ang mga mapintaslitan.

---

[303] Kining tanan mao ang mga probinsya sa kaniadto nga gamhanang mga gingharian, nga sa ulahi napailalom sa Imperyong Romano; nahimutang sila tali sa Dagat Caspian ug Gulpo sa Persia. Ang Parthia usa ka dakong nasud sa habagatan-sidlakan sa Dagat Caspian. Ang Media mao ang kasadpang bahin sa Iran, sa habagatan sa Dagat Caspian. Ang Elam usa ka nasud nga nahimutang sa laing daplin sa Mesopotamia, sa pikas bahin sa Tigris ug sa habagatan paingon sa Gulpo sa Persia.

[304] Cyrenaica – usa ka rehiyon sa Amoong Libya, sa amihanan nga baybayon sa Aprika, sa kasadpan sa Ehipto.

[305] Ang mga Libertino (gikan sa Latin nga nagpasabot og 'bibo' o 'mga nabibongga') – mga Hudiyo nga napildi sa mga Romano atol sa ilang mga gubat batok kanila, labi na sa panahon ni Pompey, mga tuig 60 BC.

[306] Pompey – usa ka bantugang Romanong heneral ug mananakop nga, pagkahuman sa pagkaguba sa Republika sa Roma, nagdumala sa usa ka ikatulo sa imperyo nga autokratiko isip usa sa mga Triumvir.

'Ang atong mga amahan,' ingon niya, 'wala mosunod kaniya, kondili ilang gisalikway siya ug gibaliktad ang ilang kasingkasing paingon sa Ehipto' (Buhat 7:39).

Unya, sa pagsupak sa lain pang panamastamas—nga siya nakasulti og blasphemiya batok sa balaang dapit—miingon siya:

'Si Solomon nagtukod ug templo alang Kaniya' (Buhat 7:47).

Pinaagi niining mga pulong, daw nag-ingon siya: 'Gipasidunggan ko ang balaan nga dapit, nga maalamong gitukod ni Haring Solomon sumala sa maayong kabubut-on sa Dios ug gipanalanginan sa himaya sa Ginoo, nga napadayag sa usa ka panganod; Gipasidunggan nako ang templo, nga gimugna sa mga tawo alang sa himaya sa Dios, apan sa samang higayon giila nako nga mas ganahan ang Dios nga puy-anan ang dili materyal, dili gimugna nga mga templo, mao ang mga putli nga kalag sa tawo."

'Ang Labaw Dako dili nagpuyo sa mga templo nga hinimo sa kamot sa tawo,' ingon niya, 'sama sa giingon sa Dios pinaagi sa propeta: *"Ang langit mao ang akong trono, ug ang yuta mao ang akong salog sa tiil; asa kaha kamo magtukod ug balay para kanako, ingon sa Ginoo, ug asa kaha ang lugar sa akong pahulayan? Kay ang tanan niini akong kamot ang naghimo"* (Isa. 66:1–2).

Sa katapusan, napuno sa langitnong kadasig, sama sa nahitabo kang Elias kaniadto, naghatag si San Esteban og usa ka pamulong sa pagpanamastamas batok sa tibuok katiguman:

'Kamong mga tawo nga matig-a ang liog, nga walay pagtuli sa kasingkasing ug sa dalunggan! Kanunay kamo mosupak sa Espiritu Santo, sama sa gibuhat sa inyong mga amahan. Asa sa mga propeta ang wala gipanglutos sa inyong mga amahan? Gipamatay nila ang mga nagpamulong sa pag-abot sa Husto (ang gisaad nga Mesiyas), nga inyong gilapas ug gipatay karon' (Buhat 7:51).

Kining mga pulong sa santo nakapukaw og dili masukod nga kasuko sa punong pari ug sa mga eskriba, ug samtang nagpaminaw sila niini, napuno sila sa kasuko sa ilang kasingkasing ug gipikpak nila ang ilang mga ngipon batok kaniya.

Apan wala tagda ni Esteban ang ilang kasuko, kay napuno siya sa Espiritu Santo, nga naghimo kaniya nga maisug ug giinspirar sa Diyos. Mitutok siya paingon sa langit, ug nakita niya ang himaya sa Dios. Hangtud niadto, ang tinguha lang nga makita kini ang nakapalihok kaniya, ug uban sa hingpit nga pagtuo, hugot niyang gilauman nga makab-ot kini; apan karon, bisan pa sa wala pa ang iyang kamatayon, gisugdan na niya kini nga hunahunaon ug, ingon sa usa nga hapit na mamatay, gidawat kini ingon nga sinugdanan sa kalipay; Nakita usab niya si Kristo Hesus mismo, ang iyang Ginoo ug Magtutudlo, nga nagtindog sa langit ug, daw nagpaabot sa iyang pag-abot ngadto kaniya, aron sa dihang siya makagawas na sa iyang lawas, siya makadali ngadto kaniya; ug diin ang Ginoo mismo anaa, didto usab ang iyang sulugoon be[307] .

Ug ang iyang nakita, iyang gipahayag sa tanan, nga nagasinggit sa kusog nga tingog:

'Tan-awa, nakita nako nga nabuksan ang langit, ug ang Anak sa Tawo nagatindog sa tuo sa Dios' (Buhat 7:56).

Wala niya gitago kini nga panan-awon, sama sa kasagarang ginabuhat sa mga balaan; kay tungod sa pagpaubos, dili nila ipadayag ang mga panan-awon nga gipadala kanila sa Dios. Sa baylo, iyang gipahayag kini nga himayaong pagpadayag sa tanan, aron ang mga matinud-anon mapalig-on sa ilang pagtuo ug ang mga dili motuo mapahiya. Gibuhat niya kini, labaw pa, aron masiguro ang mga martir sa umaabot nga mosunod kaniya nga alang sa mga nag-antos alang kang Kristo, walay babag sa pagsaka paingon sa langit, ni bisan unsang pagsulay nga pag-agwantan; hinungdan, usa ka diretso ug walay babag nga dalan ang nag-abli, ang langit lapad kaayo ang abli, ug ang ganti andam na. Ang Labaw nga Ginoo Mismo naghulat; ang himaya sa Ginoo mismo ang mosugat sa martir sa ganghaan sa langit. Busa ang balaan nga unang martir nagpahibalo sa tanan nga iyang makita, sama sa pagtawag sa uban nga mosunod kaniya ngadto sa parehas nga korona sa pagkamartir.

Apan ang mga mapanukhom nga Hudiyo, nga naandan sa pagpatay sa mga propeta ug misukol batok sa Ginoo mismo, ang Katumanan sa Balaod ug sa mga Propeta, dili nila ikapugos ang mga pulong sa kamatuoran, kay sila mismo mapanglimbong, ug misalikway sa pagpaminaw sa pagpadayag ni San Esteban; apan nagsinggit sila og kusog, gitabonan ang ilang mga dalunggan ug, nagdali-dali nga misulong kaniya, gibutang ang ilang mga kamot sa pagpatay kaniya, gidala siya gawas sa siyudad—sama sa ilang gibuhat kaniadto kang Ginoong Hesus,

[307] Sumala sa mga pulong sa Manluluwas. Tan-awa Juan 12:26.

nga mipahimulos sa pag-antos gawas sa mga pader—ug gibato ang maayong matinud-anon nga sulugoon sa Ginoo. Aron mas sayon ang paghulog og bato sa santo, gikuha sa mga bakak nga saksi ug mamamatay-tao ang ilang panapton sa gawas ug gibutang kini sa tiilan sa usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Saulo, nga bisan pa man igsoon sa lalaking gipatay, mas nasuko pa kaysa sa uban tungod sa buta nga kadasig alang sa Daang Tugon. Si Saulo – sumala sa gisulat sa Mga Buhat – mipabor sa iyang pagpatay (Mga Buhat 8:1). Ug si San Juan Crisostomo misulti niini sa mosunod nga paagi: 'Naghinanakit si Saulo nga dili igo ang iyang mga kamot aron mapukpok tanan kang Esteban, ug kontento na lang siya nga ang martir gipukpok sa daghang kamot sa mga bakak nga saksi, nga mao ang nagbantay sa ilang mga bisti.'

Sa mismong higayon nga ginapatay si San Esteban sa Walog sa Issafat (nga nahimutang taliwala sa Herusalem ug sa Bukid sa mga Olibo, duol sa Sapa sa Cedron, nga ang mga pampang napuno sa daghang bato), sa gilay-on, sa usa ka gamay nga bungtod, nagtutok paubos gikan sa bukid, nagtindog ang Labing Balaan nga Birhen uban ni San Juan nga Teologo, nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo ug sa Iyang Anak alang kang Esteban, nga Padayona Siya sa paglig-on kaniya sa pagkamapailubon ug dawata ang iyang kalag sa Iyang mga kamot. Oh, unsa ka tam-is ang kamatayon sa balaan nga unang martir, bisan pa sa malupit nga pagbato, sa dihang gikan sa kahitas-an sa langit ang Pinakamatam-is nga Hesus, ug gikan sa kalibutanong bukid ang Pinakamatam-is nga Inahan uban sa iyang pinalanggang disipulo, nagtutok sa iyang buhat! Ug si San Esteban, samtang padayon nga nagahulog kaniya ang mga bato, ang tibuok niyang lawas natabonan sa dugo, nanghuyang ang iyang kusog, ug samtang gipagawas siya gikan sa mga gapos sa unod, nasubo ang iyang kasingkasing dili alang sa iyang kaugalingon kondili alang sa mga nagapatay kaniya, ug nag-ampo siya nga mas mainit alang kanila kaysa alang sa iyang kaugalingon sa wala pa ang iyang kamatayon: kay bahin sa iyang kaugalingon, samtang nagtindog nga matuwid, miingon siya:

'Ginoong Jesus, dawata ang akong espiritu' (Buhat 7:59). Unya, mitukkod siya sa tuhod, ug nag-ampo siya alang sa iyang mga mamamatay, nga misinggit:

'Ginoo, ayaw pag-isip kanila niini nga sala' (Buhat 7:60).

Pinaagi niining mga pulong, gisumite sa santo ang iyang putli nga kalag kang Kristo. Mao kini ang pagpanaw sa maong maayong asketiko; mao kini ang pagkorona sa unang martir, daw sa mapula nga mga bulak ug mga batong natapakan sa dugo, ug misulod sa abli nga langit nga iyang nakita, ngadto sa Ginoo ug Hari sa himaya, aron maghari uban Niya sa walay katapusang gingharian.

Gipahinungod siya nga arkidiakono sa mga balaang apostoles pagkahuman sa Pentekostes, ug namartir sa samang tuig, pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, niadtong ika-27 sa Disyembre, nga hapit na siya 31 anyos. Gwapo siya sa dagway, apan mas matahum pa gayud ang iyang kalag.

Ang iyang balaan nga lawas, bisan pa man, gibyaan aron kan-on sa mga mabangis nga hayop ug langgam, ug nagpabilin nga wala mailubong adlaw ug gabii. Hangtud sa sunod nga gabii, si Gamaliel[308] , usa ka iladong Hudiyong magtutudlo sa Balaod sa Jerusalem (nga siya mismo sa ulahi mituo kang Kristo, kauban ang iyang anak nga si Aviv), nagpadala og mga dungog ug matinud-anong tawo nga, tago nga gikuha ang lawas sa santo ug gidala kini sa iyang propriedad, nga nahimutang 20 ka stadia[309] gikan sa Jerusalem, nga gitawag og Kfar Gamala, diin iyang gilubong kini uban sa dungog, ug naghimo og dakong paghinanakit alang kaniya. 'Ug kinsa bay dili maghilak,' ingon ni Crisostomo, 'sa pagtan-aw niadtong malumong karnero, gipusil og bato hangtod mamatay ug naghigda didto nga walay kinabuhi!'

Paglabay sa daghang katuigan, ang debotong Griyegong reyna nga si Eudoxia, asawa ni Teodosio ang Bata[310] , miabot sa Herusalem ug sa mismong dapit diin gipatay ang balaan nga protomartir nga si Esteban ug natinta ang yuta sa iyang bililhon nga dugo, nagtukod siya og matahum nga simbahan sa iyang ngalan[311] , alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

---

[308] Gamaliel – usa ka bantugang magtutudlo sa Balaod sa mga Hudiyo nga adunay hataas nga puwesto sa Sanhedrin sa Jerusalem ug girespeto sa tibuok nasud, hangtud gitawag siya nga 'himaya sa Balaod'. Sumala sa tradisyon, siya kauban ang iyang anak nga si Aviv gibunyagan sa mga Apostoles nga sila Pedro ug Juan.

[309] Mga 3½ ka verstas.

[310] Si Teodosio II, o ang Bata, naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[311] Ang simbahan gipahinungod niadtong 460; lapad kaayo kini nga makasulod og hangtod 10,000 ka tawo.

Troparion, Tono 4:

Naningkamot ka sa mga maayong buhat, O Unang Martir ni Kristo ug Apostol, ug gipadayag nimo ang kadautan sa mga manlulutos: kay, human kang gipusil-pusilan hangtod mamatay sa kamot sa mga walay balaod, nadawat nimo ang korona gikan sa tuo sa kahitas-an, ug misinggit ka sa Dios, nga nagaingon: 'Ginoo, ayaw sila pasanginli niini nga sala.'

Kontakion, Tono 3:

Kagahapon ang Ginoo miabot kanato sa unod, ug karon usa ka sulugoon mibulag gikan sa unod: kagahapon Kadtong nagahari natawo sa unod; karon usa ka sulugoon gipamatay pinaagi sa bato. Busa, ang unang martir ug banal nga Esteban nakasinati sa iyang katapusan.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaan nga Gihimaya nga Martir ug Kumpesor Theodore ug sa iyang igsoon, ang Gihimaya nga Theophanes[312] sumala sa nahisulat

Gisaulog sa ika-27 sa Disyembre

Sa taliwala sa mga martir nga nag-antos alang kang Kristo, ang uban nakigbisog alang sa Kristohanong pagtuo, nga mitindog batok sa mga pagano nga nagdepensa sa ilang idolatrikong limbong, samtang ang uban, nga nakigbisog alang sa tinuod nga pagtuo batok sa ilang ka-Kristohanon nga naggunit og dili ortodoksong pagtuo, nakasinati og dili moubos nga mga pagsulay kaysa sa una, diin nakadawat sila og mga korona nga kapariho sa ila. Apil sa ikaduha mao ang katingalahang ug bantugang Teodoro.

Si Theodore gipadako sa Palestina, ang yuta nga gihatag sa Dios isip panulondon kang Abraham ug matarong nga gitawag nga Yutang Saad, kay dili lamang ang tibuok panon sa mga propeta ug patriyarka gikan niini, apan si Kristo mismo, sumala sa unod, natawo didto, ingon man usab ang tanang mga Apostoles nga nakapahimuot sa Dios. Kana usab nga yuta naghatag sa kalibutan niining suga sa pagtuo ug haligi sa pagkamatinud-anon – si Santo Teodoro – tungod sa iyang mahimayaong parents[313] , nga ang tibuok panulondon ug bahandi mao ang pagtawag kanila nga mga Kristohanon, nagpuyo sa balaang siyudad sa Herusalem.

Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, nakab-ot ni San Teodoro ang dakong kinaadman, ug sa iyang pagka-tin-edyer, aduna na siya'y hunahuna nga labaw pa sa iyang edad; imbis nga moapil sa mga duwa sa bata o malingaw sa mga pasundayag, kanunay siyang nagpabilin sa mga templo sa Dios, ug walay butang nga mas makalipay kaniya kaysa sa pagtan-aw sa mga maayong ug dungganong buhat ug pagkat-on gikan niini. Sa samang panahon, nagpakita usab siya og walay duhaduha nga pagsunod sa iyang mga ginikanan. Sa mubo nga pagkasulti, ang Banal, sama sa usa ka mabungaon nga tanaman, gipakita sukad pa sa sinugdanan sa iyang kinabuhi kung unsa siya mahimong sa umaabot.

Sa dihang siya mitigulang, gipadala siya sa iyang mga ginikanan sa Monasteryo ni San Savvas[314] ngadto sa usa ka maalamon ug matinud-anon nga presbiter, aron siya makat-on sa mga balaang basahon sa Balaang Kasulatan ug, sa samang higayon, makat-on sa kahadlok sa Dios. Si Theodore adunay igsuon nga lalaki nga ginganlan og Theophanes, nga mas bata kaniya sa edad apan kapariho niya sa pagkamatinud-anon. Kauban sa iyang maguwang, gitudloan sila sa maong presbiter. Tungod sa iyang hait nga panghuna-huna, dali ra kaayo niyang nahibal-an ang tanang kaalam sa pagtuon nga gitudlo kaniya. Dili siya kontento niini, apan naningkamot nga makab-ot ang mas taas nga kahibalo, mibiya siya sa monasteryo ug, sa dihang nakakaplag siya og usa ka tigulang nga puno sa kinaadman, nangayo siya kaniya nga dawaton siya isip usa ka disipulo. Gikan niining

---

[312] Tan-awa ang hulagway ni San Teofanes sa edisyon sa Oktubre sa 'Kinabuhi sa mga Santo', sa panid 245.

[313] Ang amahan sa Banal nga Presbiteryo mao si Jonah, nga ang pista nahulog sa ika-5 sa Disyembre. Ang paghinumdom kang Presbiteryo Jonah ginasaulog sa ika-22 sa Septyembre.

[314] Kini mao, siyempre, ang mao gihapon nga monasteryo ni Savva nga Balaan, diin sa ulahi namatay ang amahan ni San Teodoro.

tawoha, si Santo Teodoro dili lang hingpit nga nakat-on sa tanang panabot sa kalibutan[315] , apan nakab-ot usab niya ang lig-on nga pundasyon sa espirituhanong giya. Nakat-on siya gikan sa mas tigulang nga biyernes nga pagdumtan ang kalibutan ug ang tanang butang sa kalibutan, ug, human niyang hingpit nga nahasa ang duha ka disiplina—kalibutanon ug espirituhanon—mibalik siya pag-usab sa monasteryo ni Santo Sava.

Pagkahuman nahimong monghe ug pagbuhat og mga buhat nga makapahimuot sa Dios, milabaw si Teodoro sa kadaghanan tungod sa iyang pamaagi sa kinabuhi. Kinsa pa ang mas mahinay kay sa kaniya? Kinsa pa ang mas walay dautang buot kay sa kaniya? Kinsa pa ang mas makapugong sa kaugalingon? Kinsa pa ang mas nakahibalo kay sa kaniya kung kanus-a angay maghilom o mosulti, o magbuhat og usa ka buluhaton, aron dili mabungkag ang hilom, dili mapalampas ang kahigayunan sa pagsulti og mapuslanong butang sa husto nga panahon, ug dili pasagdan ang bisan unsang buluhaton sa monastiryo? Kinsa ang nagpaka-antos sa iyang unod, nagpugong sa iyang dila ug mga mata, ug nakigbatok sa mga pagsulong sa dautang hunahuna sa sama nga lebel sama kang Teodoro? Tungod niining iyang mga kaayo, pinaagi sa probidensya sa Dios ug sa hangyo sa tibuok komunidad sa mga monghe, giordinar siya sa balaan nga Obispo sa Herusalem isip pari. Busa, ang Monasteryo ni San Sava nakadawat kaniya sa ilang han-ay ingon usa ka masipag nga putyukan nga nagpaniguro sa pagtipon sa dugos sa kaayo. Kinahanglan usab isulti mahitungod kang Teodoro nga siya gipahisama sa propeta Jeremias, nga giingnan: *'Sa wala pa tika porma sa sabakan, nailhan tika, ug sa wala pa ka matawo, gipili tika'* (Jer. 1:5). Kay samtang batan-on pa siya nga nagpuyo sa Lavra[316] ug nagkat-on og mobasa ug mosulat gikan sa maong presbiterio nga nahisgutan, kini nga tawo nga giinspirar sa Dios nagpanghimatuud mahitungod kaniya nga kini nga maayong batan-on tapuson ang iyang kalibutanong kinabuhi sa pagka-asketa pinaagi sa kamatayon sa martir alang kang Cristo. Nahitabo kini pagkahuman, sama sa ipakita sa mosunod nga salaysay.

Niadtong panahona, niburot pag-usab ang heresiya sa iconoclastic; kini gipanglaglag gikan sa Simbahan pagkahuman sa paghari ni Leo the Isaurian[317] , Constantine Copronymus[318] ug sa iyang anak nga si Leo[319] , ug gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[320] , nga gitigum sa matinud-anong Emperatris Irene ug sa iyang anak nga si Constantine[321] . Kining heresiya gibanhaw pag-usab sa dautang Tsar Leo nga Armenyo[322] , nga angay hisgutan dinhi ang pipila ka pulong bahin sa iyang sayong kinabuhi. Sa paghari ni Nikephoros[323] , siya unang nahimong kumander sa bantay-guwardiya sa Armenya, ug sa ulahi usa ka bantugang dignitaryo ug kumander sa kasadpang hukbo. Unya misaka siya sa trono pinaagi sa limbong, gipahawa ang maayo ug debotong Haring Michael, nga gitawag usab og Rangava[324] , nga gipugos niya sa pagpanumpa sa mga monastikong panata; sa samang higayon, gipakastrar niya ang iyang mga anak nga sila Ignatius ug Theophylact ug gipadala si Michael, kauban ang iyang asawa ug mga anak, sa pag-exile.

Sa dihang gikoronahan ni Balaan Patriarch Nikiforos si Leo nga Armenyo sa katedral ug gibutang ang korona sa iyang ulo, nabati niya ang kasakit sa iyang mga kamot, sama sa mga tunok, mura'g ang korona sa kamot sa balaan nahimong korona sa tunok, nga naghatag og masakitong tusok, ug nasabtan sa Labawng Balaan nga Patriarka nga kini usa ka klarong timaan sa dagkong kasubo ug kalamidad nga ipahamtang niining tsar sa umaabot sa Simbahan ni Kristo.

---

[315] Ang panerohan nga kinaadman pareho sa kinaadman sa kalibutan, nga gitawag ingon ana aron mapalahi kini sa relihiyosong kahibalo, nga gitawag nga espirituhanon o sulod nga kinaadman.

[316] Ang Lavra o Monasteryo ni San Savvas.

[317] Si Emperador Leo nga Isauriano (717–741) mao ang unang iconoclasta nga nagpagawas og dekreto nga nagmando nga tangtangon ang balaang mga ikon sa mga simbahan ug laglagon.

[318] Si Emperador Constantine Copronymus (741–775) kusganong misuporta sa heresiya sa iconoclasm. Nagpatawag siya og konseho sa Constantinople, nga iyang gitawag og Ekumenikal nga Konseho, diin gisalikway ang pagdayeg sa mga ikon.

[319] Si Emperador Leo, nga nailhan nga Khazar, naghari gikan sa 775 hangtod sa 780. Gisuportahan niya ang ikonoklasmo, apan dili tibuok kasingkasing.

[320] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gitigum sa Nicaea niadtong 887. Gipamatud-an niini pag-usab ang pagdayeg sa mga ikon ug gideklarar nga heretikal ang konseho nga gipahigayon ni Constantine Copronymus.

[321] Si Santa Irene, Emperatris ug asawa ni Leo nga Khazar, sa sinugdan, pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, nagdumala sa imperyo alang sa iyang batang anak nga si Emperador Constantine Porphyrogenitus (gikan sa 780 hangtod 792), samtang menor de edad pa siya, ug pagkahuman sa iyang kaugalingong katungod (gikan sa 797 hangtod 802).

[322] Si Emperador Leo nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

[323] Si Emperador Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod sa 811.

[324] Si Emperador Michael I Rangab naghari gikan sa 811 hangtod sa 813.

Sa sinugdan, gitago sa dautang tsar ang erehe nga nag-alimpulos sa iyang sulod ug nagpakaaron-ingnon nga deboto, hangtod nga napalig-on na niya ang iyang posisyon sa trono. Apan pagkahuman sa dakong gubat batok sa mga Bulgaryano, diin siya mitumaw nga usa ka himayaong mananaog, sa katapusan gipagawas niya ang hilo sa dautang buot nga natago sa iyang sulod, ug hayag niyang gipadayag ang iyang ka-ikonoklasta. Nagsugod kini sa mosunod nga paagi: pagbalik gikan sa gubat, gihinumduman sa tsar ang usa ka eremita nga kaniadto nagpanagna nga siya mahimong tsar—usa ka panagna nga natuman. Tungod kay gusto siya pasalamatan sa maong panagna, gipadala sa tsar kaniya ang nagkalain-laing mga regalo pinaagi sa usa ka kasaligan nga sulugoon: mga sudlanan nga bulawan ug pilak, nagkalain-laing mga lamian nga pagkaon ug mga pabango gikan sa India[325] . Apan, ang sugo sa tsar nga si wala makit-i ang eremita didto, kay namatay na siya; imbis niini, ang iyang disipulo nga si Savvatiy ang nagpuyo sa maong eremiteryo. Gisugdan sa sugo sa tsar ang paghangyo kaniya nga dawaton ang mga regalong gipadala sa iyang magtutudlo ug nga mag-ampo alang sa tsar. Apan gisalikway ni Savvatiy ang mga gasa, ug uban niini ang nagdala niini, ug gideklarar nga dili angay sa trono ang tsar tungod sa pagdayeg sa mga ikon ug pagtuman sa mga doktrina nga gitukod sa kanhing Emperatris Irina ug sa kanhing Patriarka Taras. Sa samang higayon, gisilotan niining pobre nga tawo si Irina ug si Tarasius, gitawag ang una nga 'babaing soro' ug ang ikaduha nga 'manag-uyog sa katawhan'; bahin kang Tsar Leo, gihulga siya sa hapit nga pagkawala sa iyang gingharian ug kinabuhi gawas kon iyang isalikway ang mga ikon ingon mga diyos-diyosan sulod sa mubo nga panahon.

Pagbalik sa Tsar, gisaysay sa sugo ang tanan niyang nadungog gikan sa monghe ug gidala usab ang sinulat nga mensahe gikan kaniya bahin sa maong hilisgutan. Nalibog, gipatawag sa hari ang usa sa iyang labing kasaligan nga magtatambag, usa ka tawo nga ginganlan og Theodotus, anak ni Michael, usa ka patrician sa Melissia[326] , nga gitawag og Cassiter, ug nakigsabot kaniya sa pribado bahin sa unsay buhaton. Dugay nang naimpluwensyahan si Theodotus sa heresiya nga iconoclastic ug nagpaabot lang sa husto nga higayon aron hayag niyang ipadayag ang iyang kawalay pagtuo. Gihatag niya sa tsar ang mosunod nga tambag:

'Sa Monasteryo sa Dagestan,' ingon niya, 'nagpuyo didto ang usa ka balaang monghe, usa ka tigbuhat sa milagro ug usa ka manan-aw sa umaabot: kinahanglan nato siyang pakig-istorya ug buhaton ang iyang tambag.'

Sa dihang misugot ang tsar kaniya, si Theodotus milihok nga tinago paingon sa Monasteryo sa Dagestan aron makita ang monghe nga iyang gihunahuna, nga sa tinuod usa ka erehe. Pag-abot niya, miingon siya:

Karong gabii, moanha kanimo ang hari nga nagsul-ob og yano nga bisti aron hisgutan ang mga butang sa pagtuo ug uban pang mga hilisgutan, ug aron mangayo sa imong maalamon nga tambag. Ikaw, sa baylo, kinahanglan nga pahimangnoan siya sa pagdawat sa gisalikway nga mga doktrina sa kanhing Haring Leo nga taga-Isauria ug sa paglabay sa mga idolo (sama sa gitawag sa kana nga salawayon nga mga balaang ikon) gikan sa mga simbahan sa Dios. Unya paningkamoti nga kahadlukan siya pinaagi sa pagsulti nga kon dili niya kini buhaton, dili lang niya mawala ang iyang kinabuhi kondili pati na ang iyang gingharian; apan kon siya mopromisa nga buhaton kini, propetikanhon nga ipahibalo kaniya ang taas nga kinabuhi ug malambuong paghari.

Busa, ang erehe nga si Teodo, sa pakigkumpol sa ereheng monghe, nagplano aron madani ang hari—nga dali ra kaayo mapalihok ang kasingkasing sa ilang panukmo—sa ilang pagkadautan. Wala'y kahibalo sa limbong ni Theodotus, mibangon ang hari sa gabii ug, nagsul-ob og daotan nga sinina (aron dili siya mailhan), miadto sa maong bakak nga tigbuhat og milagro ug limbong nga propeta. Ang iyang giya mao mismo si Theodotus. Pag-abot nila sa puy-anan sa maong monghe nga nahisgutan na ug nagsugod na ang panag-istorya, ang monghe, nga nagtindog tupad sa hari ug daw pinaagi sa langitnong pagpadayag nakaila sa iyang maharlikang ranggo, misinggit sa katingala:

'Nakasala ka, Oh Ari, sa pagtago sa imong maharlikang dungog kanamo ilawom niining mga dautang sinina. Apan bisan pa sa imong gibuhat, ang grasya sa Espiritu Santo wala magtugot nga magpabilin kami sa pagkawalay-hibalo sulod sa dugay nga panahon ug gipadayag nga ikaw usa ka ari, dili usa ka ordinaryong tawo.'

Nahadlok kaayo ang hari sa niining mga pulong ug, napuno sa pagtuo sa pagkabalaan ug kinaadman sa monghe, mituo sa iyang gasa sa pagpanagna ug sa iyang gahum sa paghimo og mga milagro. Dali ra siyang

---

[325] Mga pahumot sa India – mga pahumot nga gikan sa India. Ang India – usa ka nasud nga nahimutang sa dakong habagatan nga peninsula sa Sidlakang Asya – dugay nang nailhan tungod sa mga humot nga tanom niini.

[326] Melissa – usa ka siyudad sa Phrygia, nga naglangkob sa tibuok sentral nga bahin sa kasadpang tunga sa peninsula sa Asia Minor.

misugot sa bisan unsang gisugo sa monghe, nga wala'y bisan gamayng pagduha-duha sa bisan unsang gikan sa iyang baba, ug gidawat ang tambag sa heretiko—nga makaguba sa kalag ug puno sa hilo sa bitin—ingon nga husto ug mapuslanon sa kalag. Dali dayon siyang misaad nga tumanon ang tanang tambag sa monghe, nga gitudloan sa usa ka heretiko sama kaniya, si Theodotus, ug nilakaw, puno sa dautang tuyo nga magsugod og pagpanlupig batok sa mga balaang ikon. Ug busa, sama sa usa ka kusgan nga bagyo, ang walay Diyos nga tsar misugod sa pagsamok sa kalinaw sa Simbahan ni Kristo.

Gipahawa niya sa iyang yutang natawhan ang Kabanalan Patriarka Nikiforos, nga wala mouyon sa iyang dautang tuyo, ngadto sa Prokonissos[327] ; Sa samang paagi, gipahawa ug gibilanggo niya sa halayo nga mga yuta si Theophanes, ang abbot sa monasteryo nga nailhan nga Dakong Baryo[328] , ingon man usab si Theodore the Studite[329] ug daghan pang ubang bantugan ug gipukaw sa Diyos nga mga Amahan nga kusganong misupak kaniya. Sa bahin sa patriyarkal nga katungdanan, sa , sa mismong adlaw sa Pagkabanhaw ni Kristo, iyang gipataas ang maong heretiko nga si Theodotus sa Melissia, nga gitawag usab og Cassiter, ngadto sa trono. Ug siya mao, ingon man*, 'ang kasuklam-suklam sa pagkaguba nga nagtindog sa balaan nga dapit'* (Matt. 24:15; Dan. 9:27).

Unya ang Dios, sa Iyang matarong nga kasuko batok sa dautang buhat sa hari, wala maglangan sa pagsilot kaniya pinaagi sa Iyang paghukom ug gitugotan ang kalit nga pagsulong sa langyaw nga mga tribo. Kini mao ang mga Arabo nga nagpuyo sa mga disyerto sa sidlakan; pagkahuman nila pagtigom sa tanang pwersa, misalakay sila sa mga teritoryo sa Griyego, gipanglaglag ang yuta, giatake ang mga monasteryo sa Palestina ug, lakip sa uban, ang monasteryo ni San Savvas, diin nagpuyo isip monghe ang bulahan nga si Theodore uban sa iyang igsoon nga si Theophanes. Nasabtan sa Iyang Kabanal-banalan, ang Patriarka sa Balaang Dakbayan sa Herusalem, nga kini usa ka silot sa mga sala ug sangputanan sa kasuko sa Dios tungod sa paglapas ug pagdumili sa mga balaang ikon. Gipalihok sa kadasig alang sa Ortodoksiya, nagsugod siya sa pagpangita og paagi aron mapalong kini nga kalayo ug ipadayag ang dautang gibuhat sa mga nakalapas sa tradisyon sa mga Amahan ug nagpasulod og mga kabag-ohan. Pagkahuman sa pagpangita, nakakaplag siya og tawo nga angay alang niini nga buluhaton sa Balaang Teodoro, nga bantog sa iyang matarong nga kinabuhi ug kinaadman, nga napuno sa langitnong kadasig ug nagbantay sa Ortodoksiya uban sa dili matuyok nga kaisog. Gipanalipdan siya sa pag-ampo ug gipalig-on sa paglaum kang Kristo, gipadala siya sa Patriarka sa imperyal nga siyudad aron supakon ang kawalay balaod.

Si Banal nga Theodore, sama sa usa ka masunuron nga anak, wala magdumili sa pagtuman sa sugo. Andam dili lamang sa pag-antos sa daghang kalisdanan alang sa tinuod nga pagtuo, apan usab sa pagdawat sa pag-antos ug bisan sa paghalad sa iyang kinabuhi alang sa dungog sa mga balaang larawan, malipayon siyang mituman. Gidala niya ang iyang igsoon nga si Theophanes, mibiyahe si Theodore ug sa dili madugay nakaabot sa imperyal nga kapital. Didto, una sa tanan, walay kahadlok niyang gisaway isip heretiko ang usa ka sundalong bayaran nga dili magbalantay—mao si Theodotus sa Melissia, ang bakak nga Patriarka sa Constantinople. Gisaway siya sa Pari sa hayag nga paagi tungod sa pagdaot sa mga sakop sa iyang pag-atiman, sa paglaglag sa espirituhanong mga karnero sa kawan ni Kristo pinaagi sa pagpakaon kanila sa makadaot nga pagkaon sa heretikal nga doktrina, ug sa pagpanamastamas sa Simbahan sa Ortodoksiya samtang nagtukod og templo sa pamahiin. Sa dihang mitindog siya sa atubangan mismo sa emperador, ug dala ang Pulong sa Dios sa iyang mga ngabil—hait sama sa espada—gisugdan ni Teodoro ang pagpasidaan sa emperador, nga klaro kaayo nga gipamatud-an kaniya nga dili lang niya guba ang iyang kaugalingong kalag, kondili ginadala usab niya ang katawhan sa Dios sa kapahamakan, ug ginakadaut sila pinaagi sa limbong. Sa samang higayon, iyang gihangyo siya nga mobalik sa pagkamatinud-anon, ug biyaan ang iyang mga walay-pagtuo nga hunahuna.

'Tingali,' miingon siya, 'pinaagi niini imong mapaligaya ang Ginoo ug dili nimo imnon ang tibuok tasa sa kasuko sa Dios nga nagbitay ibabaw kanimo.'

Natingala ang hari sa prangkang pamulong sa tawo, sa pagka-mapangumbinse sa iyang mga pulong, sa pagkamahumok sa iyang pamatasan, ug sa iyang walay kahadlok nga kaisog, busa mapainubsanon niyang gidawat

---

[327] Prokonissos – usa ka isla sa Dagat Marmara, karon nailhan nga Mariara; kini nagsilbing lugar sa pagpahiluna sa daghang mga magtutumpaw sa panahon sa kagubot sa iconoclastic.

[328] Syempre, si San Teofanes, anak sa usa ka maharlika sa Constantinople, nga mipapanumpa nga mahimong monghe pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Leo nga Khazar, diin siya naggunit og hataas nga posisyon. Ang iyang pista gisaulog matag ika-12 sa Marso sa lasang nga Kabukiran sa Sigrian, sa baybayon sa Suba sa Rivdaka.

[329] Si Teodoro nga Studita – abbot sa bantog nga Monasteryo sa Studion. Ang iyang pista gisaulog matag 11 Nobyembre

ang pagsaway. Gipatawag siya pag-usab sa ikaduhang higayon, ug ang hari misugod sa pakig-istorya kaniya sa mahigalaong paagi, nangutana kinsa siya, asa siya gikan, ug unsa ang iyang gilauman nga makab-ot pinaagi sa iyang mapangahas nga pamulong. Pagkahuman niyang gisultihan ang hari bahin sa iyang yutang natawhan ug nga siya gikan sa Palestina, gipatin-aw usab sa santo ang rason sa iyang pagbisita, nga mao nga siya miadto kaniya aron mohisgot og hayag alang sa pagpanalipod sa dungog sa Dios, tungod kay nakita niya nga ang Hari sa Langit ginapasipalahan sa Iyang mga ikon ug ginapasipalahan sa pagkatawo sa Iyang mga sulugoon, nga ginapasipalahan nga walay hustisya.

'Dili angay,' matod niya, 'nga mahadlok kita sa usa ka yutang hari labaw pa sa langitnong Hari; katungdanan nato nga pasanginlan ang mga hari kon sila makapukaw sa kasuko sa Dios.'

Unya ang Balaang Amahan misugod sa pagpatin-aw sa mga dogma sa balaang pagtuo ug pagtudlo sa husto nga pagdayeg nga angay sa mga banal nga ikon. Pinaagi sa paghisgot sa daghang mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan, iyang gidugang nga ang pagdayeg sa mga balaang ikon usa ka timailhan sa atong gugma ug pangandoy kang Kristo, ingon man usa ka pagpamatuod sa atong pagtuo ug sa atong pag-angkon sa Iyang Inkarnasyon. Nakiglalis ang hari kaniya sa dugay nga panahon, naghimo og daghang mga pagsupak base sa iyang pamintahan, apan walay pulos, kay ang mga pulong sa tawo nga matarong lig-on sama sa adamant, ug ang iyang pagtuo dili matandog sama sa lig-on nga bungbong. Human sa taas nga panaglalis, napildi ni Theodore ang hari sa argumento ug napamatud-an kaniya ang kawalay-hustisya sa iyang mga panan-aw. Unsa kaha ang gibuhat sa dautang hari? Naghukom siya nga yugyugan ang dili matandog nga tawo pinaagi sa pagpangdayeg, naningkamot pinaagi sa mga paghangyo, mga gasa, ug mga saad sa dungog aron madani si Teodoro nga mouyon kaniya, apan wala siya magmalampuson. Human sa daghang pagpangumbinsi sa hari, mitubag kaniya ang santo nga way kahadlok ug matinagdanon:

'Nakalimot ka sa mga saad, O Hari, nga imong gihimo sa Dios sa dihang gibutang sa obispo ang korona sa imong ulo. Kaluoyi ang imong kalag; ibalik sa Simbahan ang iyang kaanyag; ayaw pakig-away sa Dios, ang matarong ug gamhanang Hukom!'

Unya gipulihan sa hari ang iyang kunwaring pagkamaulawon sa iyang tinuod nga mabangis nga kasuko sama sa hayop, nga angay sa iyang ngalan. Gisugo niya nga si Teodoro, ang magtutug-an ni Cristo, ug ang iyang igsoon nga si Teofanes, bug-atan og dugay ug grabeng paghampak, ug unya gipalayas sila sa bunganga sa suba, ug gidili ang bisan kinsa sa paghatag kanila og pagkaon, ilimnon o sinina, aron, ingon sa dautang hari, 'ang dautan mamatay sa malain nga kamatayon'.

Apan samtang nag-antos ang mga balaan tungod sa mga ikon ni Kristo, gilutos sa katugnaw, kagutom ug kauwaw, 'ang Dios, ang Ginoo sa panimalos' wala maglangan sa pagpatuman sa Iyang matarong nga paghukom batok sa daotan. Sa dili madugay, ang nagbahin sa ngalan ug kalupigan sa mga hayop nakasinati sa parehas nga kamatayon kanila, kay gilamoy siya hangtod mamatay sama sa usa ka hayop. Kining kamatayon gitagna sa usa ka espesyal nga pagpadayag nga nadawat sa inahan sa tsar sa dili pa mamatay ang iyang dautang anak. Siya usa ka balo sulod sa daghang katuigan ug nagkinabuhi sa pagka-mapugong. Usa ka adlaw, sa usa ka damgo, nakakita siya sa mosunod nga panan-awon: daw naglakaw siya paingon sa Simbahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria sa Vlacherna[330] , ug sa pagsulod niya sa ganghaan, nakit-an niya ang usa ka labing masidlak nga Birhen, nga napalibotan sa daghang mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bado, samtang ang simbahan nabaha sa mga sapa sa dugo. Gisugo sa Birhen ang usa sa mga lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti nga kuhaon ang pipila ka dugo, pun-on ang usa ka palayok nga luad niini, ug ihatag kini sa inahan sa dautang hari aron imnon niya. Sa pagkakita niini, ang inahan sa hari miingon nga nahadlok:

'Dili ko mokaon ug karne sulod sa daghang katuigan tungod sa akong pagka-balo, ug wala pa gyud ko makasulod ug bisan unsang butang nga dugo sa akong baba. Unsaon nako pag-inom niining dugo?'

Unya ang Labing Balaan nga Birhen nangutana kaniya nga masuko:

---

[330] Ang Vlacherna usa ka distrito sa Constantinople sa kasadpan sa siyudad. Sa kasikatan sa Imperyo sa Byzantine, nailhan kini sa tibuok Sidlakan tungod sa mga balaan nga dapit. Ang Vlacherna ilado kaayo tungod sa Simbahan sa Inahan sa Dios, nga gitukod ni Emperador Leo I ang Dako (457–474), ug sa iyang paghari, ang balaang mga sinina sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga gikan sa Palestina, gibutang niini nga simbahan niadtong 474. Dinhi, kauban sa mga sinina ni Birhen Maria, ang iyang panapton sa ulo (omophorion) ug usa ka bahin sa iyang sinturon gitipigan sa usa ka reliquaryo nga gipahiran og bulawan.

'Ngano man, unya, nga ang imong anak padayon nga napuno sa dugo, nga busa nagapasuko Kanako ug sa Akong Balaang Anak?'

Niining panahona natapos ang damgo, ug ang inahan sa hari dali nga nagmata, puno sa kahadlok ug pag-uyog. Sukad niadto, siya nagsugod sa walay hunong ug uban sa mga luha nga pagpakiluoy sa iyang anak nga hari nga undangon ang pagbungkag sa mga balaang ikon ug ang pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon tungod niini. Apan ang ikaduhang Hudas, usa ka matinumanon nga sulugoon sa erehiya ug usa ka malimbungon nga manlimbong, nagpabilin nga dili matul-id.

Paglabay sa mubo nga panahon, adunay ikaduhang panan-awon, kining higayona ngadto sa tsar mismo, unom ka adlaw sa wala pa ang iyang masakiton nga kamatayon. Sa panan-awon, ang Labawng Balaan nga si Tarasius nagpakita kaniya—usa ka tawo nga dugay nang namatay ug kinsa ang nahimong Patriarka atol sa paghari ni Irene ug Constantine. Sa dakong kasuko, gisugo ni Tarasius sa panan-awon ang usa ka tawo nga ginganlan og Michael nga patyon ang tsar gamit ang espada. Sa pagtuman sa sugo, gipukpok ni Michael ang tsar sa kusgan nga paagi gamit ang iyang espada ug nabuthan siya. Ang tsar mismo ang nakasaksi niini tanan ug namata nga puno sa dakong kahadlok, naghunahuna kung unsa kaha kini kahulugan.

Nagtuo siya nga adunay usa ka Michael nga nagpuyo sa Monasteryo ni San Tarasio ug nagplano sa pagpatay kaniya, busa gipatawag dayon niya ang mga monghe ug, samtang nangutana bahin kang Michael, gisugo niya nga silotan sila og kadena hangtod ipakita nila ang Michael nga naa sa ilang taliwala.

Niadtong panahona, adunay usa ka militar nga kumander nga ginganlan og Michael, nga gitawag usab Travleus o Valvos[331] , nga lumad sa Amorea[332] , nagpuyo sa Constantinople. Kaniadto, dako kaayo ang iyang natabang kang Leo sa pag-abot niini sa imperyal nga trono; matinud-anon siya kaniya ug dako ang pagtagad kaniya, hangtud nga nahimong ninong pa gani si Leo sa iyang anak nga lalaki. Apan sa ulahi, tungod sa pipila ka rason nasuko siya sa hari, gibali ni Michael ang ilang pagkahigala isip pagkabigbiga, ug samtang nagpanghandum uban sa iyang mga higala—kasagaran hubog—walay pagtagad niyang gisulti ang dautan batok sa hari. Sa pagkakita nga si Michael supak sa tsar, ang pipila sa tinago nga mga kaaway sa tsar misuporta kaniya, ug daghan sila; nagplano sila nga patyon ang tsar ug ipahimutang si Michael sa trono. Tungod kay dili siya mapugngan sa pagsulti, wala kini gitago ni Michael, apan naghambog siya sa pipila ka tawo nga siya mahimong tsar. Niadto kini nga balita sa tsar, ug gidakpan dayon niya si Michael ug gisilotan nga sunogon nga buhi. Si Michael, nga nakagapos, gidala na paingon sa pugon sa paliguan, diin anaa ang tsar, nga gustong siya mismo ang makasaksi sa iyang kamatayon. Nahitabo kini niadtong Disyembre 24, sa gabii sa pag-anhi ni Kristo. Ang asawa sa hari, si Teodosius, pagkahibalo niya niini, dali-dali siyang migawas sa iyang kuwarto ug gisaway pag-ayo ang hari, gitawag pa gani siya nga walay Diyos tungod kay wala siya nagtahud bisan sa balaan nga adlaw diin siya unta magdawat sa Balaang Misteryo. Gipatigbabaw sa hari ang iyang gisulti ug gisugo nga ibalik si Michael, nga ipalangan ang iyang pagsunog hangtod sa ulahi; unya, sa pag-atubang niya sa reyna, miingon siya:

'Gibuhat ko ang imong gisugo, akong asawa, ug karon gituman ko ang imong masuko nga pahimangno, apan ikaw mismo ug ang atong mga anak makakita unsay mahitabo sunod.'

Sa niining mga pulong, ang walay balaod nga hari wala magtuyo apan nakapahayag og usa ka propesiya mahitungod sa iyang kaugalingon, kay hapit na ang iyang kamatayon.

Gisalig sa Tsar ang pagbantay kang Michael nga nakagapos sa usa sa mga guwardiya sa palasyo nga ginganlan og Papius, samtang siya mismo ang nagkupot sa yawi sa gapos sa priso ug nagpabilin nga walay tulog ug puno sa kasubo tibuok gabii – nabalaka ang iyang espiritu, kay wala siya kahibalo unsa ang buhaton. Sa pagmata, miadto ang Tsar aron tan-awon ang priso – aron makita unsa ang iyang gibuhat: nagahilak ba ug nagasubo, sama sa kasagaran sa mga gipahamtang sa kamatayon? Hinay-hinay niyang gibuksan ang tinago nga pultahan sa kuwarto ni Papias, ug nakakita siya og dili niya damhang butang: si Michael, nga iyang gilauman nga nagahilak ug nagasubo, natulog nga lawom, nagapahulay sa hataas ug maanyag nga higdaanan ni Papias, samtang si Papias mismo natulog-tulog sa lapyahan nga salog. Nahadlok ang hari sa pagkakita nga ang nakondena nga priso gihatagan og ingon ana ka dako nga dungog ug malinawong kahimtang, ug nilakaw siya nga nasuko,

---

[331] Ngalan: Ang 'Travlius' Latin, samtang ang 'Valvos' (Balba) Griyego. Sa Ruso, pareho kini nagpasabot og 'tongue-tied' (nagkabit ang dila). Kining si Michael ulahi nahimong emperador ug naghari gikan sa 820 hangtod 829.

[332] Ang Amorea usa ka siyudad sa probinsya sa Phrygia sa Asia Minor.

naghulga nga dili lang si Michael kondili pati si Papias iyang laglagon. Nadungog kini sa usa ka batang lalaki nga naa sa maong kwarto. Pagkaila niya sa hari, iyang gipukaw si Michael ug si Papias ug gisultihan sila nga miabot ang hari ug naghulga nga patyon sila duha. Napuno sa kahadlok ang tanan. Unya si Michael, nga wala'y pagsupak gikan kang Papias, nagpadala sa usa ka si Theoktistus ngadto sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo uban sa sugo nga isulti kanila:

'Kung dili ninyo buhaton dayon, nga walay paglangan, ang among gikasabutan, unya ugma isulti nako sa hari ang mahitungod kaninyo ug pasanginlan nako kamo tagsa-tagsa, aron dili lang ako ang makasinati og makalilisang nga kamatayon, kondili kamatayon usab kamo uban kanako.'

Nahadlok kaayo ang mga konspirador sa maong hulga ug, pagkahiusa nila, nagsugod sila og hunahuna kung giunsa nila pagluwas ang ilang kaugalingon ug si Michael gikan sa nagpaabut nga katalagman ug kamatayon. Tunga-tunga sa gabii, ug nagsugod na sa mga simbahan ang naandan nga tibuok gabii nga pagbantay alang sa Pagkahimugso ni Kristo. Pagkahuman sa ilang pagkonsulta, gitago nila ang ilang mga armas sa ilawom sa ilang mga sinina ug mibiyahe paingon sa gitawag nga 'mga kahoy-elefante' nga padulong sa palasyo sa hari. Didto, samtang nagsagol sa mga koro sa hari nga misulod sa simbahan sa palasyo pinaagi niining mga pultahan, misulod usab sila sa simbahan uban kanila, mura'g moapil sa pagbantay. Misulod usab ang Tsar sa simbahan ug, mitindog sa tuo nga choir loft sama sa iyang kanunay nga ginabuhat, siya mismo ang nangulo sa pagkanta sa simbahan, nga kusog kaayo ang iyang tingog.

Nakaawit na sila sa canon ug hapit na nila maabot ang ikapitong ode sa dihang ang mga konspirador nagsugod sa pagbulong-bulong sa usag usa:

'Ngano man nga nagbarog ra ta dinhi nga walay buhat? Maluman na ang pagkanta. Unsa pa man nato gipaabot?'

Niadtong mismong higayon, misugod ang Tsar sa kusog nga pagkanta sa ikapitong irmos sa ikaduhang canon para sa Kapistahan sa Pagkahimugso ni Kristo. Ug busa usa sa mga konspirador, nga nagkuha og espada gikan sa ilawom sa iyang sinina, misulong sa Tsar, apan wala niya kini natamaan: Imbis nga ang tsar iyang natamaan, natamaan niya ang maestro sa koro sa tuo, tingali tungod kay pareho sila og gitas-on sa tsar, o tingali tungod kay tungod sa katugnaw natabonan ang iyang ulo sama sa tsar; sa dihang gitangtang sa maestro sa koro ang iyang kalo, nahimong klaro ang sayop. Ang tsar mismo, sa pagkahibalo sa ilang pakana, midagan sa halaran ug, sa pagkuha sa krus, misugod sa pagpanalipod sa iyang kaugalingon gamit kini sa ganghaan, nga naglikay sa mga hampak sa mga konspirador. Apan unya, usa ka makalilisang nga mandirigma nga dako kaayo ang panglawas ang miduol. Sa pagkakita niini nga mandirigma, ang tsar misugod sa pagpakiluoy kaniya, nga naghangyo sa halaran sa Diyos nga ayaw siya pasakitan.

'Dili karon ang panahon sa mga incantasyon, kondili sa pagpatay,' tubag sa mandirigma, ug gipukpok niya si Lev nga Armenyo og kusog nga hampak gamit ang iyang armas, nga nakasamad kaniya pag-ayo ug nakaputol sa iyang bukton kauban ang tumoy sa krus. Unya ang nahibilin nga mga mandirigma misugod sa pagputol-putol sa lawas sa hari. Nahulog sa salog, natagak si Lev sa usa ka lat-ang sa iyang kaugalingong dugo ug naghingos pa. Sa pagkakita nga naghingos pa siya, giputol sa usa sa mga mandirigma ang iyang ulo.

Busa, gipatay sama sa usa ka hayop, ang walay balaod nga tsar mihunong sa pagginhawa sa pagsubang sa adlaw taliwala sa makalilisang nga kasakit. Gipatay siya sa mismong dapit diin unang gisulayan niyang ihulog sa yuta ang ikon sa Manluluwas, gilud-an kini ug gitamakan sa iyang tiil. Si Lev nga Armenyo naghari sulod sa 7 ka tuig ug 5 ka bulan, apan sa iyang kalupigan nakigkompetensya siya sa mga bantugang karaang manlupig sa Simbahan. Human sa pagpatay, ang iyang lawas gilabay sa plasa sa lungsod ug nagpabilin didto nga walay lubong sulod sa tibuok adlaw. Ug wala'y bisan kinsa nga nagminuslog sa iyang kamatayon; sa tinuod, ang tibuok lungsod nalipay.

Giingon usab nga sa mismong takna nga gipatay kining maldito nga manlalapas sa mga ikon, usa ka malipayong tingog ang nadungog gikan sa langit, nga nagpahibalo sa kadaghanan sa kamatayon sa dautang hari. Ang pipila ka mga marinero nga nakadungog niining tingog misulat sa oras ug sa ulahi nahibal-an nila nga sa maong higayon ang madugo nga tirano—nga, sama sa gisugyot sa iyang ngalan, susama sa usa ka hayop—tinuod nga namatay. Sa bahin sa iyang kaugalingong mga anak, nakasinati sila og doble nga pag-antos kumpara sa gibuhat niya sa mga anak sa iyang nauna, si Tsar Michael Rangava: sama sa nahisgutan na, gipakastra niya ang duha ka anak nga lalaki ni Michael; sa parehas nga paagi, gipakastra usab ang iyang upat ka kaugalingong anak

nga lalaki: Si Basil, nga ginganlan og Constantine ug gitakda nga maghari, si Savvatius, si Gregory ug si Theodosius. Ang katapusan dili makasukol sa sakit nga misunod sa iyang pagkaputol sa ari; namatay siya ug gilubong tupad sa iyang amahan, samtang si Basil, nga ginganlan og Constantine, naparalisa sa maong sakit. Gibilanggo silang tanan kauban ang ilang inahan.

Pagkahuman sa pagpatay kang Leo, ang mga sundalo miadto kang Michael ug gipahimutang siya sa trono sa hari samtang nakagapos ang iyang mga tiil (kay ang yawi sa gapos, sumala sa giingon, gipreserbar mismo ni Haring Leo).

Unya, sa pagsubang sa adlaw, gipikas nila ang mga gapos ug gidala siya ngadto sa katedral. Busa, si Michael sa Travleia gikoronahan sa mismong adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo.

Pagkahuman sa pag-asdang ni Michael sa trono, gipagawas ang tanan nga mga magtutumpay kang Kristo gikan sa pagka-bilanggo ug nibalik sila nga walay babag sa ilang mga panimalay. Bisan pa man nga ang bag-ong Tsar Michael dili usa ka Ortodoks ug sumusunod sa maong heresiyang iconoclastic, wala niya gipanglutos ang mga Ortodoks, ug gihatagan niya ang tanan og kagawasan sa pagtuo sumala sa ilang gusto. Siya usa ka tawo nga walay kahibalo sa Pulong sa Dios ug wala magbasa og mga libro, kondili hingpit siyang nabalot sa mga kahaw-ang sa kalibutan ug sa kabalaka sa adlaw-adlaw nga kinabuhi.

Apan, mibalik sila Theodore nga Bulahan ug ang iyang igsoon nga si Theophanes, dili sa ilang yutang natawhan—ang Palestina—kundi sa Constantinople, ang misyon nga gitudlo kanila alang sa pagpangwali, ug nagsugod sila sa hayag nga pagpadayag sa ilang pagkamatinud-anon, nga nakapahawa sa daghan gikan sa ikonoklastikong erehe ug nagtudlo kanila sa tinuod nga pagtuo.

Niadtong panahona, adunay usa ka tawo nga nagpuyo sa Constantinople nga ginganlan og Juan[333] , nga nagsunod sa parehas nga erehe sama sa emperador ug adunay dakong impluwensya kaniya. Nagbisti og monastikong bisti ug hipokritang nagpakita nga siya usa ka ehemplo sa pagkamaayo, nadani niya dili lang ang emperador kondili usab daghang myembro sa labing hataas nga gobyerno, mao nga gipatigbabaw nila siya ug gisunod ang iyang malimbungong tambag sa tanang butang. Misaka siya sa trono sa patriyarka, nga misunod sa heretiko nga si Theodotus, samtang siya mismo usa usab ka heretiko. Tungod kay dili niya gusto nga makita nga gawasnon sila Theodore ug Theophanes—kining duha ka suday sa Ortodoksiya nga naghayag sa tibuok lungsod sa hari—gibilanggo niya sila; unya, pagtawag kanila alang sa usa ka pakighinabi, nakiglalis siya kanila sa taas nga panahon, apan sa dihang napakyas siya sa pagdaog kanila, gipahawa niya sila sa siyudad, human makuha ang usa ka espesyal nga dekreto sa hari alang niini (tungod kay siya ang magtutudlo ug punoang magtatambag sa tsar). Pinaagi niining mando, gipahilayo sa yuta nga nailhan nga Sosfenius[334] ang mga Balaan nga Martir Theodore ug Theophanes. Apan alang sa mga halangdong magtutumpaw, kining langyaw nga yuta nahimong, sama sa pagkasulti, ilang yutang natawhan alang kang Kristo, kay andam silang mag-antos bisan asa alang sa mga ikon ni Kristo.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay si Tsar Michael, ug gibyaan ang iyang anak nga si Theophilus[335] sa trono, nga mas masigasig nga mitutok sa heresiya sa iconoclastic kaysa sa bisan kinsa pa ug kinsa usab ang mibalik sa pagpanlupig batok sa Simbahan. Pag-usab, gisalikway ang mga balaan nga ikon ug gipailawom sa paglapas sa balaan; pag-usab, gipreparar ang mga pagpanakit, mga selda, ug mga paglitis para sa mga Ortodokso; ug pag-usab, gisugdan pag-usab ang tanang matang sa dili matarong nga pag-antos. Daghang mga tawo, nga nahadlok sa mga pagpanakit, misunod, bisan pa man nga nangamgo sila pagkahuman. Niining panahona, nakasinati usab si Teodoro og bag-ong mga pag-antos. Nahibaloan sa emperador nga dili matuyaw ang iyang pag-angkon sa pagtuo ug dili maluyaw ang iyang pulong, ug nga sama sa iyang pagpasidungog sa mga ikon, gitudloan usab niya ang uban nga buhaton kini[336] . Dali dayon, gisugo sa walay Diyos nga tsar nga dad-on sa paglitis si Banal nga Teodoro, ug busa, pinaagi sa sugo sa tsar, gidala ang balaan, kauban ang iyang igsoon nga si Teofanes ug uban pang mga Ortodoksong Kristohanon, sa atubangan sa prefect sa siyudad aron silotan. Sa dihang, human sa taas nga

---

[333] Kini nagtumong, siyempre, kang Juan nga Gramatiko, magtutudlo ni Tsar Teofilo, nga sa ulahi (gikan sa 832 hangtod 842) nahimong Patriarka sa Constantinople; siya namatay sa pagka-bilanggo.

[334] Sosthenes – usa ka lugar duol sa Constantinople.

[335] Ang Emperador Theophilus naghari gikan sa 829 hangtod 842.

[336] Ang panulondon sa edukasyonal nga buhat ni San Teodoro naglangkob sa mga sermon nga nakaluwas. Gikredito usab siya sa 'Refleksyon sa Pagdayeg sa mga Icono' ug sa libro nga 'Mahitungod sa Ortodoksong Pagtuo'.

panaglalis sa pulong, ug bisan pa sa pagpangdayeg ug hulga sa magmamando, wala mosugot si Teodoro sa iyang pagpangumbinsi, gipahubad ang balaan nga tawo ug grabe siyang gibugbog sulod sa taas nga panahon gamit ang baga nga latigo. Sa dihang mihunong sa pagbugbog kaniya ang iyang mga tigpahirap, mitindog siya sa tunga-tunga sa hukmanan, hubad ug nagdugo, gidayandayan sa atubangan sa mga Anghel ug mga tawo sa mga samad nga iyang nadawat alang kang Kristo. Gituohan sa gobernador nga daotan ang panan-awon, apan miingon ang balaan:

'Ako usa ka manlalaban ug miabot ako aron makig-away sa mga kaaway alang sa mga ikon sa akong Ginoo; kasagaran mosulod sa gubat nga hubo ang mga manlalaban. Kung makakita ako og bisan kinsa sa mga matinud-anon, nga karon nag-antos sa mga samad sa inyong kamot, nga mapul-an, unya , dayon ihatag nako dayon ang akong kaugalingong lawas sa mga hampak imbis kaniya. Ug sa ingon niini, matabunan nako ang iyang kakulang sa pagkamapailubon.' Mao kana nga nagbarog ako dinhi nga hubo!

O gamhanang tawo! O gawasnong pamahayag! O kadasig alang sa Dios! Pagkahuman niini, si Theodore ug ang iyang igsoon gipadala pag-usab sa pagbiyahe ngadto sa Afusia[337] . Kinsa may makasaysay sa mga pag-antos nga ilang naagian sa dalan ug sa maong lugar: mga kadena, bagyo, gutom, ang nag-abong adlaw, katugnaw sa gabii, panamastamas, adlaw-adlaw nga hapit na kamatayon ug mga pag-alsa? Kinsa may makahisgot sa detalye sa bag-ong mga samad, sa mga hampak, sa pagputol sa dalunggan? Igo na lang isulti nga alang kang Kristo malipayon nilang gisagubang ang tanang pag-antos, kauban ang ilang taas nga pagbiya sa yutang natawhan.

Milabay ang duha ka tuig, ug usab, pinaagi sa sugo sa hari, gidala sila sa Constantinople ug gipresentar sa hari mismo alang sa paglitis: kay dako kaayo ang iyang tinguha nga mapailalom sila sa iyang pagsimba sa diyos-diyosan. Ang ilang gisagubang niining panahona makita sa sulat nga ilang gisulat pagkahuman kang Juan, Obispo sa Cyzicus[338] . Niining sulat, gisaysay nila ang mosunod bahin sa ilang kaugalingon: 'Sa dihang gidala kami sa palasyo sa emperador ug misulod kami sa pultahan, ang emperador nagpakita kanamo nga labing makalilisang ug puno sa kasuko. Daghang mga kortesano ang naglibot kanamo gikan sa tanang kilid, ug kami mitungo sa emperador gikan sa gilay-on.

Siya, bisan pa, sa kusog nga tingog ug gamit ang mapait nga mga pulong, gisugo kami nga moduol kaniya ug nangutana:

'Asa ka natawo nga nasud?'

Sa among pagtubag, 'Sa yuta sa Moab'[339] , nangutana siya pag-usab:

'Ngano man kamo niabot dinhi?'

Ug sa dili pa kami makatubag, gisugo niya nga hampakon kami sa nawong. Ug sa dugay nga panahon, gibuhos nila kanamo ang bug-at nga mga hampak, nga hapit na kami mahulog sa salog; ug, kung wala ko nagkapilit sa bisti sa tawo nga naghampak kanako (ingon ni Theodore), nahulog unta ako sa tiilan sa trono sa hari, apan, samtang nagkapilit gihapon ko sa iyang bisti, nagbarog ko nga lig-on samtang nagdawat sa mga hampak. Pagkahunong nila sa pagpigo kanamo, nangutana pag-usab ang tsar:

'Ngano man nga niabot mo dinhi?'

Nipahilom kami ug mitutok sa ubos, kay wala pa kami makabawi gikan sa kasakit sa mga hampak. Unya ang hari misuko nga mituyok sa usa ka opisyal nga duol didto ug, nagdilaab sa dakong kasuko ug nagpanumpa og bastos, miingon:

'Kuhaa sila dinhi ug, human ninyong markaon ang ilang mga nawong, ihatag sila sa duha ka Saracen[340] aron madala sila pabalik sa ilang kaugalingong yuta.'

Dili kaayo layo, nagtindog ang usa ka magbabalak, nga nagkupot sa iyang mga kamot og usa ka pergamino nga adunay mga berso nga gisulat na bahin kanamo.

Gisugo siya sa Tsar nga basahon kini ug gidugang:

'Kung pobre ang mga berso, ayaw pag-undang sa paglaum.'

Sa diin mitubag siya:

---

[337] Ang Afusia, nga nailhan usab nga Ophius, usa ka isla duol sa Constantinople.

[338] Ang Kyzikos usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.

[339] Ang yuta sa Moab nahimutang sa Palestina, sa sidlakan nga baybayon sa Patay nga Dagat. Ang mga utlanan niini mao: sa kasadpan, ang Patay nga Dagat; sa amihanan, ang tribo ni Reuben; sa sidlakan, ang Disyerto sa Arabia; ug sa habagatan, ang Edom.

[340] Kini ang termino nga gigamit sa mga Kristohanong manunulat aron itumong sa tanang Muslim, ug labi na sa mga Arabo.

'Sobra na kana nga mga berso aron makahatag kanila og kaulaw.' Miingon usab ang usa pa ka tawo nga naa didto:

'Ginoo, dili gani sila angay sa labing maayo.'

Unya gibasa ang mosunod nga mga berso:

Tungod kay ang tanan ganahan mubisita sa siyudad,
Diin mitindog ang labing putli nga mga tiil sa Pulong sa Dios
Aron ibalik ang uniberso, –
Mipakita sa labing dungganong dapit
Ug kining mga limbongon ug hugaw nga mga sudlanan.
Human sila makahimo og daghang makauwaw nga mga buhat didto,
Pinaagi sa kawalay pagtuo ug pagkadautan,
Gipahawa sila gikan didto isip mga apostata;
Apan sa pag-ikyas nila ngadto sa hari-hariang siyudad,
Wala usab sila mihunong sa ilang mabuang nga paglaglag didto.
Busa, gisilot ug gipahawa sila pag-usab.
Gisilotan ug gipahawa pag-usab sila.

Pagkahuman namati sa pagbasa sa mga bersikulo, gisugo sa hari nga dakpon kami (mao kini ang giingon sa mga santo bahin sa ilang kaugalingon). Sa among pagbiya, naabtan kami sa usa ka tawo, ug gisugo kami nga mobalik, dali-dali niya kami gidala pagbalik sa hari.

Pagkakita kanamo, miingon ang hari:

'Murag sa akong tan-aw, sa dihang mobiya na mo, miingon mo sa inyong taliwala, "Nasipalaan nato ang hari." Apan una, ako mismo ang mosipala kaninyo, unya buhian tamo kamo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gisugo niya nga hubaron kami. Pagkahuman nga gihubaran mi duha, gisugdan nila pag-una ang paghampak kanako (ingon ni Theodore), samtang ang hari mismo mitabang sa mga tortyurista ug nagasinggit nga walay hunong:

'Hatawa pa gyud siya!'

Ug gibunalan ko nila sa abaga ug dughan nga walay kalooy o kaluoy. Samtang gibunalan ko nila, misinggit ko sa kusog:

'Wala kami makasala batok kanimo, O Tsar!'

Ug usab:

'Ginoo, kalooy-i kami! Labing Balaan nga Inahan sa Dios, tabangi kami!'

Unya gisugdan nila og hampak ang akong igsoon, nga misinggit usab sa parehas nga paagi:

'O Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga milayas uban sa Imong Anak ngadto sa Ehipto, tan-awa ang akong mga pag-antos! O Ginoo, O Ginoo, nga nagaluwas sa mga maluya gikan sa kamot sa mga gamhanan, ayaw itago ang Imong tabang kanamo!'

Human kami niyang pasipalahan sa iyang tibuok kasingkasing, gisugo pag-usab sa hari nga ibalik kami sa prisohan.'

Kining tanan gisulat mismo sa mga maisugong martir sa usa ka sulat ngadto sa Obispo sa Kizich.

Paglabay sa upat ka adlaw, gidala sila pag-usab sa atubangan sa eparco, nga mitagad kanila nga may pagkamabuotan:

'Mokaon lang ka uban namo sa Balaang Misteryo kaisa, ug pasagdan tika nga moadto bisan asa ang imong gusto.'

Apan mitubag kaniya si Banal Teodoro:

'Ang imong sugyot, Eparco, sama sa usa ka tawo nga moingon kanako: "Usa ra ka butang akong hangyo kanimo—pahawa ko ang imong ulo, unya pwede ka moadto bisan asa nimo gusto." Hibal-i kini: ang pagpalayo kanamo sa tinuod nga pagtuo lisod sama sa pagbaliktad sa langit ug yuta, aron ang yuta naa sa ibabaw ug ang langit naa sa ilawom.'

Gisugo dayon sa eparco nga itato sa ilang mga nawong ang maong mga bersikulo. Ang mga samad nga bag-o pa lang nakuha sa mga martir wala pa maayo ug naghatag kanila og grabeng kasakit. Bisan pa niana, gipahigda sila sa mga tabla, nga nakatutok ang nawong pataas, ug gituslok ang ilang mga nawong gamit ang

espesyal nga giandam nga mga instrumento, aron itato ang maong mga bersikulo kanila. Gipahirapan sila sa maong pagsunog sa tibuok adlaw, ug sa pagsalop sa adlaw ug pag-abot sa pagkahapon lang mihunong ang mga mananakit sa ilang pagpanakit. Sa ilang pagbiya sa eparco, miingon ang mga martir nga gisunogan:

'Ipahibalo sa tanan nga ania dinhi nga ang mga Kerubin nga nagbantay sa Paraiso molihok sa kilid sa among pag-abot, sa diha nga makita nila kini nga mga inskripsyon sa among mga nawong, ug ipanaog nila ang ilang nagdilaab nga mga armas, nga maghatag kanamo og gawasnong pagsulod sa Paraiso. Kay wala pa gayud kini nga bag-ong porma sa pagpanakit nga gipahamtang kanamo karon sa bisan unsang kapanahonan. Ug sa bisan unsang paagi, kining mga marka makita usab sa nawong ni Kristo, ug ang sala niini mahulog kaninyo, kay Nagaingon Siya: *'Sa bisan unsang paagi nga inyong gibuhat kini sa usa sa labing gamay niini nga akong mga igsoon, gibuhat ninyo kini kanako'* (Mat. 25:40).

Sunod niining bag-ong dili-makatawo nga pag-antos nga gisagubang tungod sa balaan nga mga ikon, samtang nag-agos pa ang dugo, gibilanggo ang mga santo; ug unya, pinaagi sa sugo sa giingon nga si Juan, nga mao ang Patriarka niadtong panahona, gibaybay sila pag-usab ngadto sa Apamea sa Bithynia[341] . Sa samang panahon, gipagawas ang usa ka sugo nga, kon mamatay sila didto, ang ilang mga lawas dili hatagan og husto nga lubong, kondili ilabay sa layo gawas sa siyudad, sama sa bangkay sa mga hayop. Sa ilang pagpadulong sa lugar sa pag-exile, ang mga balaang konosesor nakalabay sa isla diin nagpuyo niadtong panahona si San Metodio, nga gi-exile usab tungod sa mga balaang imahe. Gibilanggo siya didto sa usa ka lubnganan-langob uban sa duha ka tulisan ug nakadawat og pagkaon gikan sa usa ka mangingisda. Sa dihang nakasugat nila kining mangingisda sa dalan, nahibal-an sa mga santo ang tanan mahitungod kang San Metodio gikan kaniya. Tungod kay dili nila siya makita sa personal tungod sa kalupigan sa mga sundalong nag-uban kanila, nagsulat ug nagpadala sila kaniya, uban sa tabang sa maong mangingisda, sa mosunod nga mubo nga balak:

Alang sa buhing patay nga tawo ug sa patay nga tawo nga nagahatag kinabuhi,
Alang kaniya nga nagpuyo sa yuta ug nagatamay sa yuta,
Ang mga gisulat naga-sulat, mga bihag ngadto sa usa ka bihag.

Nakapahupay sa espiritu si San Metodio sa pagbasa niining mga bersikulo, ug sa pagkahibalo niya sa halangdong mga mag-aantos pinaagi sa salaysay sa mangingisda, nagpasalamat siya sa Dios, nga nagpalig-on kanila alang sa ingon nga buhat, ug gisulat niya ang mosunod nga mga bersikulo isip tubag:

Kadtong gisulat sa langitnong mga basahon,
Duha, nga gimarkahan sa ilang mga nawong,
Kadtong gilubong sa wala pa ang ilang kamatayon,
Gidawat sa ilang kauban, nga gilubong buhi.

Gidala sa mga sundalo, nakaabot ang mga kinasihan sa Apamea, nga nagbitbit sa ilang mga agtang sa dili masayop nga mga timailhan sa ilang matinud-anong pagtuo kang Kristo; didto sila gipahamtang sa bilanggoan. Tungod kay tigulang na siya, didto namatay ang Kinasihan Theodore tungod sa daghang samad ug sa kalisod nga iyang naagian. Sa pista ni San Esteban, ang Unang Martir, natulog siya sa Ginoo ug misulod sa walay katapusang pahulay, nga gibyaan ang iyang lawas nga nag-antos pag-ayo sa mga kadena nga iyang gisul-ob alang kang Kristo. Ang Kagalang-galang Theophanes, iyang igsoon sa unod ug espiritu, pagkahuman sa iyang pagminusmus sa pagkabulag sa igsoon ug pagkanta sa mga himno sa lubong alang kaniya, gibutang siya sa usa ka kahoy nga kabaong. Gisulti nga usa ka tigulang, bantog sa iyang mga pagkamaayo, naa sa Apamea sa panahon sa kamatayon sa Banal nga si Theodore ug nakadungog og pag-awit sa mga anghel, nga nagpahayag gikan sa kahitas-an sa solemne nga pagsaka sa kalag sa martir, kauban ang mga anghel, paingon sa langit.

Pagkahuman sa kamatayon ni Haring Theophilus, nabalik ang kalinaw sa Simbahan. Ang debotong Reyna Theodora, kauban ang iyang anak nga si Michael[342] , gipagawas ang tanang balaang amahan gikan sa pagka-bihag ug gihatagan sila og dungog ug pagdayeg. Niadtong panahona, gipagawas usab si Santo Teofanes gikan sa iyang pagkabilanggo. Kauban sa uban, miadto siya sa Constantinople, nga nagbitbit sa iyang agtang sa timaan sa iyang

[341] Ang Apamea sa Bithynia ginganlan aron mailhan kini gikan sa Apamea sa Syria. Ang Bithynia usa ka rehiyon sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[342] Si Emperador Michael III (naghari 842–867) misaka sa trono sa edad nga upat, busa ang estado gipangulohan sa iyang inahan, si Santa Theodora, hangtod sa 855.

kadaugan batok sa erehiya, ug gihatagan siya og dungog taliwala sa mga balaang amahan sama sa usa ka kerubin sa taliwala sa mga anghel. Sa unang semana sa Dakong Kwaresma, gidala sa simbahan uban sa dakong kaseryosohan ang mga balaang ikon[343] . Alang niining selebrasyon, ang bulahan nga si Teofanes naghimo ug nag-awit og usa ka matahum nga kanon[344] .

Gitudlo siya pagkahuman nga Metropolitan sa Nicomedia ug gikonsagra sa balaan nga Patriarka Metodio, siya mismo nga kaniadto gibilanggo sa usa ka lubnganan. Sa ingon niini, misidlak ang kahayag sa Ortodoksiya, ug pinaagi sa grasya ni Kristo hingpit nga napapas ang kangitngit sa heresiya sa iconoclastic—nga sulod sa 120 ka tuig nakasamok ug nakalibog sa Simbahan sa Dios.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga relikya sa magtug-an sa pagtuo kang Kristo, ang Balaan nga si Teodoro[345] , gilalin gikan sa Apamea paingon sa Chalcedon[346] , ug daghang mga pag-ayo ang nahimo pinaagi niini alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang San Teodoro, Arsobispo sa Constantinople

Paghandum sa ika-27 sa Disyembre

Si San Teodoro lumad sa Constantinople, diin usab siya gipadako. Sa pag-abot niya sa pagkahamtong, una siya, tungod sa iyang dakong pagkamatinud-anon, giordinahan nga presbiter sa 'Dako' nga Simbahan sa E [347] ; pagkahuman gitudlo siya nga syngellos[348] ug skeuophylax[349] . Pagkahuman sa kamatayon sa Iyang Kabanalan ang Patriarka sa Constantinople, napugos siya sa tanang boyars, sa Tsar mismo, ug labi na sa Balaang Sinodo, nga modumala sa Simbahan ug gipataas sa katungdanan nga Patriarka sa Constantinople[350] . Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa malisyosong panamastamas sa iyang mga kaaway, siya gipahawa sa trono sa patriyarka; apan sa katapusan mibuntog ang kamatuoran, ug si Santo Teodoro gibalik pag-usab sa pagka-Patriyarka sa Constantinople[351] . Human sa maayong pagdumala sa Simbahan sa Dios, siya malinawon nga namatay ug miadto sa Ginoo kapin sa duha ka tuig pagkahuman[352] .

10 Enero

28 Disyembre (Daang Estilo)

---

[343] Nahitabo kini niadtong 19 Pebrero 842. Kining adlawa gitakda isip Pista sa Ortodoksiya ug pagasaulog matag tuig sa unang Domingo sa Dakong Kwaresma.

[344] Nabilin si Theophanes og daghang mga buhat sa pagpanalipod sa Ortodoksiya; siya labi nga nailhan isip awtor sa mga kanon, nga miabot sa 148. Ang iyang labing maayong mga kanon naglakip sa kanon para sa Semana sa Ortodoksiya, tanang kanon nga gipahinungod sa mga Apostoles, ug kadtong para sa mga namatay na. Dugang pa, nagsulat si San Theophanes og mga stichera para sa pipila ka mga adlaw.

[345] Kini nahitabo samtang buhi pa ang iyang igsoon nga si Theophanes; nagsulat siya og usa ka kanon kang Santa Theodora nga adunay akrostiko: 'Naglalang ko og tinuod nga pagdayeg para kanimo, igsoon'.

[346] Ang Chalcedon nahimutang atbang sa Constantinople, sa baybayon sa Asia Minor sa Bosphorus.

[347] Mao kana, ang Katedral ni Santa Sofia.

[348] Syncellus – usa ka miyembro sa konseho sa patriyarka nga responsable sa mga butang sa administrasyon sa simbahan. Ang mga Syncellus nagbuhat og lain-laing mga buluhaton para sa mga patriyarka, direkta silang mga saksi sa ilang kinabuhi, nagpabilin kanunay sa ilang kiliran, ug kasagaran sila ang mosunod kanila pagkahuman sa ilang kamatayon.

[349] Skevofilax – tigbantay sa mga balaang sudlanan, sakristan.

[350] Nahitabo kini niadtong 676.

[351] Giwagtang si San Teodoro sa trono sa patriyarka niadtong 678 ug gibalik sa katungdanan niadtong 683.

[352] Si San Teodoro namatay mga tuig 686.

Ang pag-antos sa baynte ka libo ka mga martir, gisunog sa Nicomedia

Komemorasyon sa 28 Disyembre

Sa ikaduhang tuig sa paghari ni Emperador Maximian[353] , sa dihang usa ka malupit nga pag-uyog sa mga Kristohanon ang giandam na, ang balaan nga pagtuo kang Kristo napalig-on ug nag-uswag, ug ang mga pastor ug magtutudlo sa Simbahan nga nagbitbit sa Diyos hayag nga nagpahayag sa mga Ortodoksong doktrina. Usa kanila niadtong panahona mao si Santo Cirilo, ang bantugang obispo sa Simbahan sa Nicomedia[354] , nga nailhan tungod sa iyang matarong nga kinabuhi ug sa gasa sa pulong. Pinaagi sa iyang pagpangwali, ang Kristohanong pagtuo nagsugod na sa pag-abot sa imperyal nga korte. Daghang suod nga alagad sa emperador ang nagsugod na sa pagtalikod sa mga dios-diosan ug pagbalik kang Kristo. Pagkahibalo niini, nagpasiya si Maximian nga magsugod dayon og pag-uyog batok sa Simbahan ni Kristo, apan niadtong panahona nag-atubang siya og gubat batok sa mga barbaro; busa iyang gihukman nga una niyang atubangon ang iyang mga kaaway sa gawas ug daogon sila, ug unya maglunsad og gubat sa sulod sa nasud – dili batok sa mga kaaway, kondili batok sa iyang kaugalingong mga sakop ug matinud-anong tabang, ang mga Kristohanon nga nagpalig-on sa yutang natawhan pinaagi sa ilang mga pag-ampo ug tinuod nga pagtuo. Sa dihang mibiya siya sa Nicomedia aron makig-away batok sa mga Etiopiyano, ang kahayag sa balaan nga pagtuo mas misidlak pa, nga nagpasidaan sa mga dili motuo; samtang, sa samang higayon, ang hukbo ni Cristo mitubo sa gidaghanon ug nag-andam alang sa umaabot nga pakigbisog.

Niadtong panahona, adunay usa ka matahum nga dalaga sa Nicomedia nga nagdako sa harianong palasyo, nga ginganlan og Domna. Gihatag siya sa hari sa iyang dautang mga dios, gisugo siya nga panalipdan ang iyang pagkabirhen, ug gihimo siyang pangunang babayeng pari sa pagsimba sa diyos-diyosan sa iyang palasyo.

Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, usa ka basahon sa Bag-ong Tugon ang nahulog sa iyang mga kamot; sa diha nga iyang gibasa kini, ang iyang kalag misugod sa pagkahayag. Nalooy siya nga nakakaplag og ingon nga espirituhanong bahandi, namangha sa dakong pagtuo sa mga Kristohanon sa Usa ka Diyos, ug nasubo sa iyang kasingkasing nga hangtod niadto naa siya sa kangitngit sa kawalay-hibalo ug sayop. Tungod sa iyang dakong tinguha nga mas mailhan pag-ayo ang Kristohanong pagtuo ug dawaton kini, wala na siya maglangan pa sa pagtawag sa usa ka dalagang Kristohana, anak sa usa ka maharlika, ug pagkahuman makadawat og pagtulun-an gikan kaniya, mibyahe siya sa gabii, tinago sa tanan, paingon sa balaan nga Obispo Cirilo. Pagkahuman sa igong pagtudlo sa dalaga sa Balaang Kasulatan ug pagpanalangin kaniya sa tanda sa krus, gipahayag siya sa obispo nga usa ka '[355] ' ug gisalig siya sa usa ka balaan nga diakono nga si Agapius, aron, ubos sa iyang giya, siya mag-andam sa iyang kaugalingon alang sa balaang pagbunyag pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo. Gibuhat ni Domna sa tago ang tanan nga gisugo kaniya, aron walay lain nga nakahibalo gawas lang sa usa sa iyang mga eunuco, si[356] , usa ka tawo nga malumo ang kinaiya sama kaniya, nga ginganlan og Indis, nga kauban niya nibalhin sa balaang pagtuo ug nag-andam usab sa pagdawat sa bawtismo. Sa paghuman sa panahon nga gitakda sa obispo, gibunyagan si Domna ug si Indis. Busa, ang dalaga, nga napulo'g upat anyos pa lang, pagkahuman sa iyang unang pagkahimugso—ang pisikal—nahimugso pag-usab sa ikaduhang higayon—ang espirituhanon.

Pagbalik niya sa palasyo, gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sukad niadto sa pag-ampo, pag-ayuno, ug pagbasa sa Balaang Kasulatan. Usa ka adlaw, samtang nagbasa siya sa Mga Buhat sa mga Apostoles, naabot niya ang mosunod nga bersikulo: *'Kay ang tanan nga adunay yuta o balay mobaligya niini, dad-on ang kita sa halin, ug ibutang kini sa tiilan sa mga apostoles'* (Mga Buhat 4:34–35).

---

[353] Maximian II Galerius – manugang ug kauban sa pagdumala sa Emperador Romano nga si Diocletian, ug pagkahuman nahimong iyang manununod (305–311).

[354] Nicomedia – usa ka mauswagon nga siyudad sa Asia Minor sa baybayon sa Dagat Marmara, kapital sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano ubos ni Diocletian ug sa iyang mga manununod

[355] Ang 'katekumenasiya' mao ang paunang panahon sa pagtudlo alang sa mga nag-andam sa pagdawat sa Bawtismo ug sa ilang pagtun-an sa mga kamatuoran sa pagtuo. Molungtad kini gikan sa 40 ka adlaw hangtod sa 3 ka tuig, bisan pa usahay, depende sa kahimtang, kini mapamubo ngadto sa pipila ka adlaw.

[356] Ang pulong nga 'eunuko' literal nga nagpasabot og 'lalaking giputol ang sekswal nga organo'. Sa karaang panahon, kasagaran nga ang mga maharlikang babaye adunay mga eunuko nga nag-alagad kanila, nga nagkupot og prominente nga posisyon sa korte real.

Nagpasiya si Santa Domna nga buhaton usab kini. Gipundok niya ang tanan niyang kabtangan—bulawan ug pilak, perlas ug bililhon nga mga bato, mamahongon nga mga sinina ug tanan niyang pampanindag nga alahas—ug tinago niya kini gidala ngadto sa iyang espirituhanong amahan, si San Cirilo. Gibutang niya ang tanan sa tiilan niini, sama sa gibutang sa tiilan sa mga Apostoles, ug naghangyo siya kaniya nga ipangbahin ang kuwarta nga nakuha gikan sa pagbaligya sa tanang butang gamit ang iyang kaugalingong mga kamot ngadto sa mga nanginahanglan, nga iyang gihimo. Paglabay sa pipila ka panahon, namatay si Santo Cirilo ug miadto sa Ginoo. Gidala sa iyang kasingkasing ug gipalalom ang tanan niyang pagtulon-an, si Domna naningkamot adlaw ug gabii aron malipay ang Dios, nag-alagad Kaniya uban sa dakong kadasig kauban ang iyang kauban nga pareho og hunahuna ug espirituhanong igsoon, ang eunuko nga si Indis, kinsa iyang kauban nga nabunyagan sa tubig ug sa Espiritu[357] . Sa pagtuon sa Balaod sa Ginoo, nag-ayuno sila adlaw-adlaw hangtod sa ulahing bahin sa gabii; ang ilang pagkaon, nga ginakaon sa ulahing gabii, naglangkob sa tigulang nga pan ug tubig; ug ang pagkaon nga gihatag sa hari ug giserbihan kanila adlaw-adlaw nakapahupay sa ilang kagutom, kay tinago nila kini tanan gipang-apod-apod sa mga kabus. Sa pagkinabuhi nga ingon ana ka-matuod sa Diyos, sila, sama sa usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod (Mat. 5:14), dili gayud matago, bisan pa sa ilang tanang paningkamot sa pagtago sa ilang kaugalingon. Ang ilang pagkamatinud-anon napadayag sama sa suga nga gibutang sa ibabaw sa bangko (Mateo 5:15), ug sama sa bahandi nga nakaplagan sa uma (Mateo 13:14). Busa nalipay ang Dios nga kining balaan nga magtiayon mahimong ehemplo sa mga matinud-anon ug hinungdan sa kaulaw sa mga dili matinud-anon.

Ang punoang eunuko, nga nagdumala sa tibuok palasyo ug nagbantay sa lamesa sa hari, nakahibalo sa adlaw-adlaw nga pagpuasa ni Domna ug Indis. Imbis nga mahibulong sa pagka-mapainubsanon sa ilang kinabuhi, gigamit niya ang pagpanakit ug gibugbog sila sa dugay nga panahon, gipugos sila sa pag-ako kung unsa ang ilang gigamit sa pagkaon nga gihatag kanila; apan gitago nila ang ilang pagkamaayo ug wala mosugot nga moako niini. Unya usa ka eunuko, nga taga-Persya sa pagkatawo ug pagtuo, miduol ug misugod sa pagsulti sa punoang eunuko bahin sa ilang pagkamaayo, gipresentar kini nga daw usa ka klase sa pagkadautan ug gisagulan pa sa mga bakak ug insulto. Gisulti niya ang mahitungod sa malumo ug putli nga kinabuhi nga gipangulo ni Domna ug Indis, sa ilang paglikay sa pagkaon, ug sa paagi sa ilang pag-apod-apod sa pagkaon nga gidala kanila ngadto sa mga kabus nga Kristohanon, ang mga kaatbang sa hari.

'Kung gusto ninyo mahibal-an ang kamatuoran,' iyang pagtapos, 'ablihan ninyo ang ilang mga bodega, ug makita ninyo nga tinuod ang akong mga pulong.'

Unya ang punoang eunuko, nga siya usab ang katiwala sa palasyo, gikuha ang mga yawi ug miadto sa pagsusi sa ilang mga puloy-anan ug kamalig; Pag-abli niya niini, wala siyay nakaplagan gawas sa Balaang Krus, usa ka basahon sa Bag-ong Tugon, duha ka banig nga kawayan nga nakatapad sa salog, usa ka banga nga putyokan, usa ka kandila, ug usa ka gamay nga sudlanan nga kahoy nga naglangkob sa Labing Balaang Misteryo[358] .

'Apan asa na ang bulawan?' pangutana niya kanila, 'asa na ang bililhon nga mga bisti ug uban pang bililhon nga mga butang ug palamuti?'

Wala'y nakuha nga tubag, gibalik niya ang pagpanakit kang Domna ug Indis, apan wala gihapon sila mitubag. Gisuwayan niya nga dad-on sila sa lain nga lugar ug ipabilin sa prisohan hangtod siya makapamulong sa hari bahin kanila. Sa dihang gidala ang balaan nga dalaga gikan sa iyang puy-anan aron ipriso, tinago siyang nagkuha og usa ka basahon sa Bag-ong Tugon ug gitago kini sa iyang sinina: gamay ra ang basahon ug sayon ra itago; ug si Indis, sa parehas nga paagi, nagkuha og usa ka gamay nga sudlanan nga naglangkob sa Balaang Misteryo. Gibilanggo silang duha ug gipaka-gutom ug gipaka-uhaw sulod sa dugay nga panahon: mao kini ang gisugo sa ilang dili matarong nga mananakit, si ' ', nga ang mga nagpakabusog sa nagutom kinahanglan mamatay sa gutom. Tungod sa iyang dugay nga pagpabilin nga walay pagkaon, ang batan-ong dalaga nagkasakit; apan Siya nga nag-atiman sa mga langgam ug mga hayop, nga nagbukas sa Iyang kamot ug nagpabusog sa matag buhing binuhat sumala sa Iyang maayong kabubut-on (Salmo 144:16), Ang Dios, ang Magtugot, wala biyai ang Iyang mga sulugoon nga nanghuyang tungod sa dugay nga gutom: sa usa ka gabii gipadala Niya ang Iyang mga Anghel

---

[357] Sumala sa pagpadayag sa Ebanghelyo; tan-awa Mateo 3:5.

[358] Sa mga Kristohanon sa unang mga siglo, batid ang pagdawat sa Banal nga Komunyon matag-adlaw; apan tungod kay dili posible nga ipahigayon ang Liturhiya matag-adlaw, gihatag ang Balaang Misteryo sa mga matinud-anon aron dad-on pauli.

kanila, nga nagpasiga kanila sa kangitngit sa langitnong kahayag, nagtanyag kanila og katingalahang salo-salo – langitnong pagkaon ug talagsaong ilimnon – ug nilakaw. Si Domna ug si Indis, pagkahuman nila matilawan ang gitagana para kanila, napalig-on ug nakalimot sa mga kasakit nga ilang naagian. Napahupay sa pagpakita sa mga anghel ug nabusog sa pagkaon sa langit, misidlak ang ilang mga nawong ug, sama sa naglingkod sa mga bulwagan sa kalipay, nag-awit sila*: 'Sama sa pagkapuno sa akong kalag og dugos ug lana, ingon usab ang akong mga ngabil nagadayeg Kanimo uban sa malipayong tingog… O Dios! Ikaw ang akong Dios; gipangita ko Ikaw sukad sa pagsubang sa adlaw; ang akong kalag nagkagutom kanimo; ang akong lawas naghandum kanimo sa usa ka walay sulod, uga ug walay tubig nga yuta'* (Salmo 62:6, 2).

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang punoang eunuko aron susihon kon napildi na ba sila sa gutom, kay nagtuo siya nga pinaagi niini mapugos niya sila sa pagsunod kaniya. Apan, sa dihang nakita niya silang malipayon, nga may masidlak nga nawong ug malipayong espiritu, iyang gipulihan ang iyang masuko ug malupit nga pagtratar—nga wala'y nakab-ot—sa kunwaring pagkamabuotan; Gisugo niya sila nga mobalik sa ilang orihinal nga puloy-anan ug gihatagan sila og daghan sa tanan nilang gikinahanglan—pagkaon ug sinina, bulawan ug pilak, ug mga bisti sa babaye—nga wala gyud niya gipakunhod kumpara sa iyang gihatag kaniadto. Apan si Santa Domna sa pag-usab tinago nga gipangbahin ang tanan sa mga kabus—dili lamang pagkaon, kondili usab ang bililhon nga mga bisti. Sa dihang nakita niya ang kadaghan sa mga pulubi nga nagdagsang ngadto kaniya sama sa usa ka manul-obon, gikuha niya ang iyang sinturon, nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato ug perlas, ug ang tanan niyang uban pang palamuti, ug gipadala kini kang diyakono Alimpius uban sa hangyo nga ibaligya kini tanan ug gamiton ang kita aron pakaonon ang mga pulubi. Nagpamalandong unya kung giunsa niya malikayan ang pagpuyo uban sa mga makasasala ug pagpabilin sa usa ka palasyo nga puno sa dautang idolatriya, gihinumduman ni Santa Domna ang tawo sa Dios, si David, nga nakalingkawas kang Saul ug nagkunwari nga buang sa atubangan ni Achish, hari sa Gath (1 Sam. 21:13). Nagpakaaron-ingnon nga buang siya, nagsugod siya og hikap sa yuta, naglaway, nagkurog, ug nagsinggit. Pagkahibalo niini, ang punoang eunuko nga nagdumala sa palasyo nabalaka, naghunahuna kung giunsa niya siya pag-ayo. Pagkadungog nga ang mga Kristohanon makahimo sa pag-ayo sa ingon nga mga sakit, iyang gipatawag ang Kristohanong obispo, si San Anphimus, ug gisalig kaniya ang dalaga aron ayohon siya sa dili pa mobalik ang hari gikan sa gubat; gitudlo usab niya ang eunuko nga si Indis aron atimanon siya.

Sa pagsabot sa obispo sa tuyo ni Domna sa iyang kasingkasing, malipayong gidawat niya siya ug gipadala sa usa ka kombento. Si Domna, sa iyang bahin, nalipay pag-ayo ug sobra kaayo nga malipayon nga nakagawas siya sa pagpuyo uban sa mga dili matulid ug gihatagan siya sa pribilehiyo nga makigpuyo uban sa mga Kristohanon.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik si Maximian nga mananaog gikan sa gubat. Gituohan niya nga ang iyang kadaugan batok sa iyang mga kaaway dili tungod sa Dios nga Labaw sa Tanan, gamhanan sa pakig-away, kondili tungod sa iyang mga diyos-diyosan nga walay kalag, busa gusto niya nga pasalamatan sila pinaagi sa makalilisang nga mga halad ug, sa samang higayon, sugdan ang pagpanlupig sa mga Kristohanon. Pagkahuman niyang giandam ang usa ka lugar para sa pasundayag sa sentro sa siyudad, gidala niya gikan sa iyang palasyo ang mga bulawanon ug pilak nga diyos-diyosan, gibutang sila sa mga trono sa hari, ug pagkahuman gikoronahan sila og mga bulak, misugod siya sa paghalad kanila og mga tambok nga baka isip halad. Gisugo sa hari ang mga pari nga isabwag ang dugo sa halad sa mga tawo nga nagbarog sa palibot. Sa diha-diha dayon, ang mga Kristohanon sa taliwala sa mga nanan-aw misugod sa paggawas gikan sa kadaghanan aron dili sila mahugawan sa pagsabwag sa dugo gikan sa idolatrikong halad. Pagkakita niini, ang hari misugod sa kusog nga pagsulti, nga nagtubag sa mga tawo:

'Asa kamo paingon, O katawhan nga mas gipili ang kangitngit kaysa kahayag, ug nga wala motuo sa paglungtad niining mga dios nga gisaligan sa uniberso? Wala ba ninyo makita kining tinuod nga mga selebrasyon ug kadaugan? Wala ba ninyo makita pila ka mga panalangin ang nadugang sa karaang mga panalangin, giunsa pagpadayon sa tanan sa kalinaw, giunsa pag-abot sa bag-ong mga panalangin matag-adlaw, ug giunsa nato karon pagpanag-iya sa mga butang nga wala nato kaniadto? Wala ba ninyo makita giunsa pagdako sa atong himaya, giunsa pagpalapad sa atong gingharian, giunsa nato pagkadaug sa pipila ka mga siyudad, samtang ang uban pa daogon pa nato? Dili ba nimo makita kung giunsa nato pagpailalom ang mga gingharian sa ubang katawhan, ug kung giunsa pagbuhat sa tanan sumala sa atong kabubut-on? Pinaagi sa kinsa nga pagdumala nahitabo kining

tanan, kon dili pinaagi sa pagdumala sa mga dios nga atong ginaserbisyohan? Pasagdi nga ang maayong panahon, ang hustong ulan, ug ang kadagahan sa bunga nga gihatag sa mga dios makapahimo kanimo nga motuo niini.

Mao kini ang gisulti sa walay balaod nga hari, nga nagpakaaron-ingnon sa bakak ingon kamatuoran, ug gusto pa unta niya og daghan pa ang isulti, apan ang Ginoo, nga giingon*, 'Tinood ang mga paghukom sa Ginoo, ug matarong ang tanan niini'* (Salmo 18:10), wala magtugot nga magpadayon ang mga bakak aron magpasigarbo ug magpasaka sa ilang kaugalingon labaw sa kamatuoran: kalit lang, sa hayag nga kahayag sa adlaw ug ilawom sa katangon nga adlaw, mibuto ang dagundong sa makalilisang nga dalugdog; nangitngit ang langit sa mga ngitngit nga panganod; mibuhos ang kusog nga ulan, kauban ang kusog nga hangin ug bagyo, uban sa kilat ug dalugdog nga yelo. Sa ingon niini, klarong napadayag ang kasuko sa Dios batok sa mga daotan: ang uban, , nahadlok sa dalugdog, nahugno nga daw patay; ang uban, nagdali sa pag-ikyas, nagkatapakan, ug daghan ang namatay sa kadaghanan, gipyatakan; ang hari mismo, gikuptan sa kahadlok ug kahilakaw, midagan nga napahiya paingon sa palasyo. Sa ingon, natapos ang talan-awon, ug ang walay-Diyos nga pista uban sa hugaw nga mga halad naputol. Mitubo ang mga suba tungod sa daghang ulan ug nabaha ang mga uma, nga naglaglag sa tanang paningkamot sa mga mag-uuma, kay panahon na sa pag-ani. Apan nahitabo kini tanan aron mailhan sa mga daotan ang gamhanang kamot sa Usa ka Dios nga nagpuyo sa langit. Apan ang malupit nga hari, nga nabuta sa dautang buot, wala kini masabti: imbis nga ilhon ang gahum sa tinuod nga Dios, nahulog siya sa labi pang dakong kabuang, ug nagpahigayon og gubat batok sa Makahadlok nga nag-aagaw sa kinabuhi sa mga hari (Salmo 75:13).

Paglabay sa mubo nga panahon, sa dihang wala niya kaplag si Domna ug si Indis taliwala sa mga pari nga nag-alagad sa iyang napulo'g duha ka punoang bakak nga diyos, nga nagbarog sa palasyo, nangutana ang hari kung asa sila. Pagkadungog nga nawala sa buot si Domna ug naa siya sa pag-atiman sa mga bihasa sa pagtambal niini nga sakit, ug nga si Indis gitahasan aron protektahan ug alagaran siya, Si Maximian nasuko kaayo sa punoang eunuco nga nagpaluwas kanila gikan sa pag-alagad sa mga dios; gikuhaan niya kini sa iyang katungdanan ug gipaka-antos siya sa labing kaulaw nga pagdumot, gitudlo siya aron mag-atiman sa mga kamelyo sa Claudiopolis[359] . Pagkahuman gipatawag ni Indis, gibalik sa hari ang iyang daang katungdanan: nga mag-alagad sa mga dios nga naa sa palasyo. Apan si Indis, nga wala mahibaloan sa hari, nagpadayon sa pag-alagad lamang sa Usa ka Tinuod nga Dios nga iyang gituohan. Samtang nagpadayon kini, si Maximian misugod sa hayag nga pagpanlutos sa Simbahan ni Cristo, gipanglaglag ang mga balaang simbahan ug nagtukod og mga pagano nga santuwaryo. Gitudlo niya ang mga malupit nga tawo isip mga gobernador sa tibuok imperyo, nga gisugo sa pagpangtortyur sa mga Kristohanon nga walay kalooy. Ang emperador mismo mao ang pangulo ug labing malupit sa mga tortyurador; gipatay ug gilaglag niya ang mga Kristohanon ug gibubo ang dugo sa mga inosente sama sa tubig. Usahay naningkamot siya sa pagpanglimbong kanila pinaagi sa malimbungong mga pulong, aron dayon ipailawom sa pagpanakit ug kamatayon ang mga wala mosugot sa iyang malimbungong panikas. Samtang nangita siya sa labing balaan nga Obispo Anphimus, nga nagtago sa usa ka lugar, ug wala siya makakaplag kaniya, misulod si Maximian sa usa ka Kristohanong simbahan, kauban ang daghang armado nga mga sundalo, sama sa usa ka lobo sa taliwala sa panon sa mga karnero. Sa iyang pakigpulong sa katiguman, gisulayan niya, pinaagi sa pagdayeg ug hulga, nga madani ang tanan sa iyang sayop nga pagtuo. Sa katapusan, miingon siya:

'Ikawala ang inyong walay pulos nga pagtuo; kung dili ninyo kini ikawala, dili na madugay moabot ang silot. Nakita ba ninyo kini nga simbahan diin kamo nagtigom: sa dili madugay, pagasunogon ko kini uban kaninyo.'

Usa ka Kristohanong presbiter, si San Glycerius, misugat kaniya nga mapangahas ug gipahiya ang tawo nga walay balaod pinaagi sa iyang walay kahadlok nga mga pulong:

'Ang mga gasa nga imong gisaad,' ingon niya, 'wala'y bili kanamo, Oh Hari; ug dili usab kami mahadlok sa imong mga hulga.' Gitan-aw namo ang tanan nga naa niining kalibutan sama sa usa ka damgo; sa tinuod, among ituring kini nga kasubo ug silot gikan sa Dios kon dili namo pag-antoson ang labing grabeng pag-antos alang kang Cristo. Nagapasigarbo ka sa imong kadaugan batok sa mga barbaro, apan mapildi ka bisan sa kamot sa mga babaye ug mga bata nga Kristohanon, kay ang gahum sa atong Cristo klarong dili mapildi. Kinsa bay wala maghinumdom sa bag-ohay lang nga dalugdog ug kilat, sa katingalahang kasaba ug ulan? Daghan kaninyo ang namatay kalit, ug ang bunga sa yuta gipapas sa usa ka dili gilauman nga baha. Kini usa ka klarong timaan sa kasuko sa Dios, nga

[359] Ang Claudiopolis usa sa mga siyudad sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor.

napukaw tungod kay inyong gihatag ang tanan sa inyong bakak nga mga dios imbis sa tinuod nga Dios. Dili namo ikahadlok ang inyong mga pagpanlutos: ang Hari sa tanan naghatag kanamo gikan sa kahitas-an og usa ka armas nga among gigamit aron ipangdepensa ang among kaugalingon, sama sa inyong gibuhat karon uban sa inyong mga sundalo. Sa among pagbarog batok kaninyo, lig-on among paglaum nga makab-ot ang usa ka katingalahang kadaugan, kay samtang gipukan kami, kami magdaug, ug samtang mahulog kami, kami magtinguha.

Bisan pa man nga nasuko kaayo ang hari sa iyang kasingkasing sa pagdungog niining mga pulong, mibiya gihapon siya sa simbahan nga walay gisamaran bisan kinsa. Ug ang mga debotong tawo nga naa sa simbahan naghimaya kang bulahan nga Glycerius tungod sa iyang kaisog. Apan, tungod kay dili niya mapugngan dugay ang iyang kasuko, gisugo dayon sa hari nga dakpon si Glycerius, dad-on sa iyang dili matarong nga hukmanan, ug pahamtangon og mabangis nga pagpanakit nga walay paglitis. Ug ilang gibunalan ang martir hangtud nga napul-an na mismo ang mga mananakit. Samtang gibunalan siya, misinggit ang heraldo:

'Glycerius, pakunhod sa imong paglitok; ayaw pagpasigarbo, pagrebelde o pagpasipala; pasidunggi ang hari ug ang mga balaod sa Romano.'

Ang martir, bisan pa, nga mas kusgan kaysa sa iyang mga mananakit, misinggit ngadto sa iyang Langitnong Hari: 'Ginoong Jesu-Kristo! Ingon nga gipalig-on Mo ako aron makasulti mahitungod Kanimo, palig-oni usab ako aron mag-antos alang Kanimo, aron pinaagi niining mga pag-antos mahimong takus ako sa mas dako nga ganti.'

Sama sa pagsiga sa kalayo, mao usab nga ang mga pulong nakapahimo sa kasuko sa tortyurista nga si Maximian nga mas mosiga pa gayud. Siya mismo ang naa didto sa pagpanakit aron masiguro nga ang mga tortyurador maghatag pa gyud og mas mabangis nga mga hampak ug samad sa lawas sa martir, hangtud nga ang yuta nababad sa iyang dugo ug ang mga bukog, nga wala nay unod, nakita na; hangtud nga nabungkag ang matag bahin sa lawas sa martir; ug bisan pa niana, ang iyang dila nagpadayon gihapon sa gawasnong pagsulti:

'Kristohanon ako, usa ka alagad ni Kristo, ang usa ka tinuod nga Dios; Siya ra ang akong Ginoo, Siya ra ang akong Hari!'

Tungod kay dili na niya ikapailub ang pagpaminaw sa ingon ana nga mga pulong gikan kang Glycerius, gisugo sa tigpahirap nga siya pasunogon sa gawas sa siyudad. Ug nahimo siya nga usa ka mabangong halad ngadto sa Dios ug usa ka makapahimuot nga halad nga gisunog.

Sa dili madugay, miabot na usab ang lain nga pagano nga walay Diyos nga pista. Ang mga hayop nga ihalad gidala ngadto sa templo sa dose ka pangunang diyos nga nahimutang sulod sa palasyo. Sa dihang gitan-aw niya ang mga pari nga nagsul-ob og puti nga bado, ug wala niya makita si Indis taliwala nila, nangutana ang hari kung asa siya. Apan si Indis nagsul-ob og sinina nga hinimo sa sako ug nagtago sa iyang kuwarto, nagahilak ug nagasubo tungod sa pagkaguba sa mga daotan. Gipahibalo kini sa hari. Gitawag dayon sa hari si Indis, ug sa dihang nakita niya siya nga nagsul-ob og sinina sa pagluoy ug paghilak, nasabtan sa hari ang nahitabo; ug, nga wala na magpangutana pa bahin sa iyang pagtuo o sa iyang kinabuhi, gisugo niya nga gapuson siya sa kamot, tiil, ug liog, ug igabira sa bilanggoan. Unya gisugdan niya pag-usab ang pagpangutana kang Domna, nga nakalimot sa gisulti kaniya kaniadto, ug sa iyang kasuko, sama sa hubog, kanunay niyang gi balik-balik:

'Ain sa, si Domna? Asa ang pari-babaye ni Diana ug Minerva?'

Gisultihan siya pag-usab nga nawala na siya sa iyang pag-isip, ug tungod niini gipahawa siya sa punong eunuko gikan sa palasyo. Sa paghinumdom sa punong eunuko niadtong takna, gisugo sa hari nga putlon ang iyang ulo ug nga pangitaon si Domna bisan asa. Kining mando sa hari nahibaloan bisan pa sa kombento diin nagpuyo si Domna. Sa pagkahibalo nga imposible na siyang itago, giputol sa madre superiora sa kombento, si Agathia, ang iyang buhok nga mubo sama sa lalaki ug gisul-oban siya og bisti sa lalaki. Pagkahuman, gipanalipdan siya pinaagi sa usa ka pag-ampo nga puno sa luha, gipahawa niya si Domna sa ilang balaan nga puloy-anan aron matago ang dalaga nga nagpakaaron-ingnon nga lalaki taliwala sa mga lalaki ug dili mailhan. Ang mga nangita kang Domna wala gyud siya makit-i bisan asa. Niresulta kini sa mas dakong kasuko sa hari; iyang gisugo nga panaklon ang tanang kombento, ug ang mga dalaga pasipalahan ug hugawan pinaagi sa bayolenteng pamaagi. Ug dayon, misugod ang ingon nga mga kalamidad ug kadaut sa tibuok siyudad, murag kini gipangdakop sa mga barbaro. Ang mga birhen nga mas kusgan ang lawas nilayas paingon sa kabukiran ug kamingawan, nagtago sa mga langob ug sa kahiladman sa yuta, mas gipili nilang mabuhi taliwala sa mga buangis nga hayop ug mapanggiha sa mga kini kaysa mabuhi taliwala sa mga tawo nga walay balaod ug mahulog sa kamot sa mga daotan. Ang mga dalagang dili

makalingkawas gidakop; ang uban gipadala sa paglitis ug pagpanakit, samtang ang uban gidala sa mga pampublikong bordel aron malapasan. Apan ang gahum ni Kristo nagpalig-on kanila tanan ug nagpanalipod kanila gikan sa kaulaw ug kahugawan. Usa kanila mao si Theophila, nga labi ka talagsaon ug misidlak taliwala sa mga birhen, sama sa bulan taliwala sa mga bitoon, tungod sa iyang katahum ug kaanyag, ang iyang pagkabana ug pagkabalaan sa kinabuhi. Sa dihang gipugos siya sa mga walay hiya nga sundalo paingon sa bordel, iyang gitangtang ang iyang mga mata ug mga kamot paingon sa langit ug misinggit uban sa mga luha:

'O akong Hesus, akong gugma, akong kahayag, akong gininhawa, magbalantoy sa akong pagkabirhen ug sa akong kinabuhi, tan-awa ang Imong nobya! Tan-awa ako, akong dili makita nga Nobyo, ug dali sa pagtabang kanako, aron ang akong saad sa pagkabirhen, nga gisaad kanimo, dili mabali, kay wala na gani'y panahon alang sa pag-ampo! Ayaw itugyan ang kalag nga nag-angkon sa Imong ngalan ngadto sa mga hayop, basi paabakon sa mga lobo ang Imong karnero. Panalipdi ang Imong nobya, O akong Nobyo! Bantayi ang akong pagkabirhen, O Tinubdan sa pagkab-ulion, aron ang Imong ngalan, nga gihimaya sa mga Anghel, mahimaya usab.

Mao kini ang iyang pag-ampo, ug ang Dios nag-andam na sa pagtubag sa iyang pag-ampo. Sa dihang gidala siya sa hugaw nga puloy-anan sa mga hayag nga makasasala, misulod ang usa sa mga sundalo, napuno sa hugaw nga tinguha nga hugawan ang putli nga nobya ni Cristo; ug tan-awa, sa diha pa lang nga miduol siya kaniya, kalit siyang natumba nga patay sa yuta ug natagak sa iyang mga tiil, nga naghuyop sa iyang katapusang gininhawa. Samtang nagpabilin sa gawas ang uban pang mga sundalo, nagpaabot nga mogawas siya, nasuko kay dugay na kaayo siya ug gusto na unta sila mosulod usab. Sa katapusan, usa kanila, nga gipukaw sa makasasala nga tinguha ug dili na makahulat pa, misulod ug napuno sa kahadlok sa dihang nakita niya nga patay ang iyang amigo. Sa dihang nakita usab niya ang dili masudlan nga kahayag nga nagdan-ag ibabaw sa balaan nga dalaga, dali siyang nawalaan og panan-aw; tungod kay nabuta siya, gisugdan niya ang paghikap sa bungbong gamit ang iyang mga kamot aron makapangita og agianan paingon sa gawas, apan wala niya kini makaplagan. Daghang uban nga misulod sa kuwarto sa dalaga nga walay hiya ug may hugaw nga tinguha nakasinati sa parehas nga kapalaran. Nahibaloan kini sa mga nagbarug sa gawas, ug nagtigom silang tanan—dili tungod sa kahilayan, kondili aron makita unsay nahitabo—ug nakita nila ang dalaga nga naglingkod nga mahinahong ug nagbasa sa usa ka gamay nga basahon nga : mao kini ang Ebanghelyo, nga iyang gihuptan kanunay; Tupad niya nagtindog ang usa ka gwapong batan-on, nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag, nagtutok uban sa mga mata nga paspas sama sa kilat. Sa pagkakita nila sa batan-on, ang mga dautang lalaki dali dayon milayas sa dakong kahadlok; samtang ang uban misinggit:

'Kinsa may sama sa Kristohanong Dios?'

Sa pag-abot sa gabii, gidala sa hayag nga batan-on ang babaye gikan didto, gidala siya sa dakong simbahan ug, sa pagpa-lingkod kaniya sa beranda, miingon:

'Ang kalinaw maoy uban kanimo.'

Unya mibiya siya, nga nagbilin sa balaan nga dalaga nga si Theophila nga puno sa kahadlok ug kalipay: kahadlok, tungod kay ang iyang manalipod nilakaw na; kalipay, tungod kay nakalingkawas siya nga luwas gikan sa mga kamot sa mga walay balaod nga tawo. Pagduol niya sa pultahan sa simbahan, misugod siya og katok, nangayo nga ablihan kini, aron ang mga Kristohanon nga nagtigum sa sulod makahimo sa Banal nga Pagbantay Tibuok Gabii, kay gisirad-an sa Ginoo ang mga pultahan tungod sa kahadlok sa dautang mga pagano. Usa sa mga diakono nangutana gikan sa sulod kinsa ang nagkatok; sa pagdungog ug pag-ila sa tingog ni Theophila, iyang gipahibalo kini sa katilingban nga nagtigum sa simbahan. Sa pagbukas sa pultahan, ang tibuok katilingban midagsa padulong sa balaan nga dalaga: tanan nakahibalo sa iyang mahimayaong pagkatawo ug sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi. Unsa ka malipayon, ug uban sa unsang mga luha, gipadayeg nila ang Dios sa dihang nahibaloan nila nga siya naluwas gikan sa kapintas sa mga daotan, ug unsa ang kaluoy nga gipakita sa Ginoo kaniya, nga napreserbar ang iyang pagkabirhen sa Iyang gamhanang kamot! Kay wala niya gitago ang himayaong mga katingalahan sa Dios, nga angay ipahayag ug dili itago. Ang balaan nga dalaga, samtang nagluhod sa yuta, gibabad ang salog sa simbahan sa iyang mga luha sa kalipay, ug ang tanan naghalad og usa ka panag-ambit nga pagpasalamat kang Kristo nga Ginoo.

Niadtong panahona, pipila sa labing bantugan nga mga maharlika ug punoang mga alagad sa korte royal giakusahan sa atubangan sa hari nga sakop sa pagtuo nga Kristiyano. Lakip kanila ang usa ka Dorotheus, nga ilado sa iyang kaisog sa militar ug mga merito sa sibilyan, nga nagbitbit sa titulo nga gobernador sa Italya; uban kaniya

si Mardonius ug Migdonius ug uban pang mga dignitaryo, nga ilado sa ilang mga nahimo, apan labi na gayud sa ilang pagtuo ug pagkamasinabtanon. Sa dihang gidala sila aron pangutan-on, ang hari sa sinugdan gisugdan sila og pagsaway sa mabangis nga paagi, ug dayon gisugo nga paluon sila og dugay ug walay kalooy; pagkahuman giputlan sila og kadena, gipahamtang sila sa prisohan. Walay adlaw nga milabay nga wala'y mga Kristohanon nga gidakop, gipahirapan, ug gipailawom sa nagkalain-laing porma sa pagpatay. Apan miabot ang pista sa Pagkahimugso ni Kristo[360] , ug usa ka maluho nga halad ang ipahigayon alang sa Bag-ong Natawo. Ang tanang matinud-anon mitigum sa simbahan. Unya ang dautang mga sulugoon sa dautang si Maximian, sa pagduol kaniya, miingon:

'O Hari! Karon usa ka dakong pista alang sa mga Kristohanon; naghimo sila og usa ka sugilanon nga kini ang adlawng natawhan sa ilang Dios, ug nagtigom silang tanan sa simbahan aron sa pagsaulog niini nga hitabo. Busa, siguroha nga dili makalusot ang dakop: sugoa ang mga sundalo nga magbarug sa entrada sa ilang simbahan, ug pasud-onga ang usa ka halaran sa atong mga dios sa atubangan sa ganghaan sa simbahan; pasugo sa mga heraldo nga biyaan dayon nila ang simbahan ug dayon maghalad og sakripisyo sa mga dios. Kung mosunod sila, mahimo nimo silang pagtratar sumala sa imong gustong buhaton. Apan kung buot ka mosunod sa among tambag, sugoa ang mga sundalo nga libuton ang simbahan sa tanang kilid, pasigaa kini ug laglaga ang matag Kristohanon nga dili mosumite kanimo. Pinaagi sa dayon nga paglaglag niining mga tawo nga delikado ug makadaot sa imong gingharian, malikayan nimo ang kabalaka alang sa umaabot.

Wala pa gani sila makahuman sa ilang pakigpulong sa dihang giputol sila ni Maximian, ug misinggit siya:

'Nagapanumpa ako sa mga dagkong dios nga dugay na nakong gipangandaman ang pagbuhat niini, ug wala ko kahibalo unsa ang nakapugong kanako hangtod karon sa pagtuman sa akong plano! Dako kaayong pasalamat ang angay kaninyo karon, O mga dios, kay kamo ang naghan-ay aron ang maong plano, nga mapuslanon sa among gingharian, misulod sa hunahuna sa akong mga alagad sa hustong panahon.'

Ug dayon niyang gisugo ang pangulo sa iyang mga bantay nga molarga uban sa dakong pwersa, palibutan ang Kristohanong simbahan og abaka, durog nga kahoy, ug uban pang dali ra masunog nga materyales, ug bantayan pag-ayo ang tanang agianan paingon sa gawas, nga nakahugot ang armas, aron walay bisan usa ka Kristohanon ang makalingkawas sa ilang pagdakop. Sa pagkahuman niini tanan, misulod sa simbahan ang usa ka heraldo nga gipadala sa hari ug, mitindog sa tunga, misinggit sa kusog:

'Mga tawo nga nagtigum dinhi! Si Maximian, Ginoo sa Tibuok Kalibutan, nga nagpadala kanako kaninyo, nagtanyag kaninyo og kapilian tali sa duha ka kapilian: mobiya sa simbahan ug dayon maghalad og sakripisyo sa mga dios, ug magpabilin kamo nga buhi; ang halaran para niini gipreparar na sa atubangan sa pultahan; o, kon mosupak kamo, mangamatay kamo dinhi ng mag-uban sa usa ka makalilisang nga kamatayon: andam na ang kalayo ug napalibotan na ang simbahan sa mga uga nga sanga sa kahoy. Busa, pilia dayon kung unsay inyong gusto. Pagkahuman niya niini, mitahimik siya. Unya ang arkidiakono, nga nagbarog sa daplin sa halaran ug ang iyang kasingkasing gisiga sa kalayo sa Balaang grasya, mitubag sa katawhan, nga nagaingon:

'O mga hinigugma ug suod nga mga igsoon! Wala ba ninyo mahibaloan unsa ang gibuhat sa tulo ka batan-on sa Babilonia[361] , nga ang ilang dili matandog nga kaisog sa tinuod nga pagtuo ug pagkamapailubon nagpuno kanato sa dili masukod nga katingala sa dihang, pipila ka adlaw ang milabay, gisaulog nato ang ilang handumanan—unsaon nila pagkanta og himno ug pagtawag sa tanang binuhat aron dayegon ang Ginoo sa tanan, ingon nga wala sila sa tunga sa kalayo, kondili naglakaw-lakaw taliwala sa malumo nga mga bulak! Ug dili lang nato sila gipasidunggan, kondili gitinguha usab nato nga makigbahin sa ilang mga korona. Kita usab, kuhaa nato ang ehemplo gikan sa tulo ka batan-on, kay ang karon mismo nga panahon nagtawag kanato niini: kay si Haring Maximian sama siya kang Nebucadnezzar; bisan pa nga lahi sila sa ngalan, susama kaayo sila ug nagkasinabot sa ilang kalupigan ug pagkawalay Diyos. Dili ba ikauwaw alang kanato, nga kining mga batan-on—tulo ra ka numero ug walay naunang ehemplo sa usa ka mahimayaong buhat alang sa tinuod nga pagtuo—nakig-away sa ingon ka himayaon; samtang kita mas daghan pa kaysa kanila, sa tinuod halos dili na mabilang; daghan kanato ang tigulang na, ug naa sa atubangan nato ang daghang mga ehemplo sa maisugong pag-antos alang kang Kristo: busa dili ba kita mahiya, nga adunay ingon ana kadaghan ug edad, nga ipakita nga nagkabit kita niining malabay nga

[360] Niadtong tuig 303 AD.

[361] Mao sila sila Ananias, Azarias ug Misael (Dan. 3), nga ang pista gisaulog matag ika-17 sa Disyembre

kinabuhi, mahadlokon ug duwa-duwaon, ug mapakyas sa pag-aprovechar sa karon nga panahon, nga nagtawag kanato sa kabayanihan sama sa usa ka dakong bentaha – dili pagdumot niining temporaryong kinabuhi alang sa Dios, nga nagmugna kanato ug gihatag ang Iyang kaugalingong kalag ngadto sa kamatayon alang kanato, ug dili magpamatuod pinaagi sa atong kamatayon sa atong lig-on ug dili matuyok nga pagtuo?! Ug tinuod gayud, kana usa ka dili masukod nga kaulaw. Ginasulti ko kini bisan pa kon walay ganti nga mosunod sa atong pag-antos. Apan ang mga pag-antos niining panahona gamay ra kon itandi sa ganti nga nagpaabut kanato sa pikas kinabuhi: usa ka walay katapusan ug walay kasakit nga kinabuhi ang gitagana para kanato puli sa kining yutang, masulob-on ug mubo nga kinabuhi; dili malaglag nga himaya puli sa malata nga himaya; bahandi nga dili makuha; ug kalipay nga dili gayud mahimong kasubo. Sigurado gayud, busa, nga dili na nato pangandoyon pa kini nga kinabuhi sa yuta! Dili ba kita maningkamot, samtang paborable pa ang panahon, aron mas paspas natong makab-ot kana nga kinabuhi nga walay katapusan pinaagi sa pagkamatay alang kang Kristo? Tan-awa, O mga igsoon, ang halaran sa Ginoo, ug sabta nga ang atong tinuod nga Ginoo ug Dios karon gihalad na ibabaw niini ingon usa ka halad alang kanato. Dili ba nato ihalad usab ang atong mga kalag alang kaniya dinhi sa balaan nga dapit? Ug dili ba nato kini ihalad kaniya ingon usa ka halad nga gisunog, sama sa usa ka halad?

Mao kini ang gisulti sa balaan nga arkidiakono, ug napuno ang tanan sa nagdilaab nga tinguha nga mamatay alang kang Kristo ug misinggit sila sa usa ka tingog:

'Mga Kristohanon kami, mga Kristohanon kami, Oh hari, ug dili namo giya-on ang inyong mga bakak nga diyos!'

Gisumbong kini kang Maximinus, kinsa dayon nagmando nga sunogon ang simbahan uban sa tanang Kristohanon nga naa sa sulod. Samtang nagpadayon kini, ang mga matinud-anon nagtigom sa tanan nilang katekumeno sulod sa simbahan ug gibahin sila sa upat ka grupo, aron mapadali ang paghatag kanila sa Bawtismo. Pagkahuman sa pagbunyag ug krismasyon, tanan midawat sa Banal nga Komunyon. Samtang nagpadayon kini, ang mga sundalo, sa sugo sa walay Diyos nga hari, gisunogan ang mga sanga sa kahoy ug dayami sa palibot sa simbahan; dali ra nasunog ang mga bungbong niini, ug ang dakong kalayo nga naglibot niini sa tanang kilid misaka paingon sa langit ug, sa pagsulod niini sa sulod, dali kaayo gilamoy ang tanan. Samtang gisunog ang mga Kristohanon, misinggit sila sa kusog ngadto sa Dios, nag-awit sa himno sa tulo ka batan-on ug nanawag sa tanang binuhat nga mouban sa pag-awit. Ug sa wala pa nila mahuman ang ilang mga himno, ilang gisumite ang ilang balaan nga kalag sa kamot sa Ginoo, ingon usa ka makapahimuot nga halad ngadto sa walay dunggoan nga Kordero, nga gipatay alang sa kalinaw. Ang gidaghanon sa mga gisunog hangtod mamatay miabot sa baynte ka libo. Busa ang himayaong panon sa mga balaan nga martir mibiya sa Militante nga Simbahan paingon sa Triumfante nga Simbahan aron sa pagsaulog sa walay katapusang pista sa kalipay.

Paglabay sa lima ka adlaw, nagpadayon gihapon ang kalayo sa pagsunog sa nahibilin sa simbahan ug nagasaka gihapon ang aso; apan dili lang nga wala'y baho gikan sa mga nasunog nga lawas, kondili ang aso mismo adunay katingalahang humot; Usa ka dakong humot nga nagagikan sa mga guho ang mikaylap sa hangin, ug usa ka bulawanong kahayag ang makita, sama sa makita sa pagsidlak sa adlaw sa sidlakan. Apan si Maximian, nga nagtuo nga iyang napukan ug napapas na ang tanang Kristohanon sa siyudad, gitutok ang iyang pagtagad sa mga dula, lumba sa kabayo ug lain-laing mga pasundayag.

Duol sa lugar diin gihimo ang mga pasundayag, sa Nicomedia adunay usa ka dakong templo nga gipahinungod sa paganong diyosa nga si Ceres[362] . Sa usa ka higayon, pag-abot niya sa templo uban sa tibuok niyang hukbo ug sa mga tawo, si Emperador Maximian naghalad og mga sakripisyo sa diyosa. Unya usa sa mga sundalo, nga ginganlan og Zeno, usa ka kumander sa ranggo, nga gipalihok sa kadasig alang sa tinuod nga pagtuo ug dili na makasustiner sa makita nga ingon ana ka-dili pagpanata, mitindog sa usa ka hataas nga dapit ug misinggit, nga nagtumong sa hari:

'Nasayop ka, O Hari, sa paghalad og halad sa walay sentido nga mga bato ug sa hilom nga kahoy. Kini tinuod nga limbong sa mga demonyo, nga nagdala sa pagkaguba sa mga nagasimba niini. Pagninilayi, O Maximian, ug, sa pag-alsa sa imong pisikal nga mga mata paingon sa langit uban sa imong espirituhanong mga mata, maila ang Magbubuhat pinaagi sa Iyang makita nga binuhat. Pinaagi sa binuhat, ilhi kung unsa ang kinaiya

[362] Ceres o Demeter – ang Greko-Romanong diyosa sa agrikultura ug pagkamabungahon. Ang laganap kaayo nga mga pista sa iyang dungog gipangiladman sa immoralidad.

sa Nagbuhat niini, ug pagkat-on sa matinud-anong pagsimba sa Dios—Siya nga wala maglipay sa dugo ug aso sa halad sa mga hayop nga walay pulong, kondili sa mga walay sala nga kalag sa tawo ug sa mga putli nga kasingkasing!

Pagkadungog niini, gisugo ni Maximian nga durugon sa bato ang baba ni Zinon ug bungkagon ang iyang nawong ug ngipon, ug unya, samtang hapit na siya mamatay, dad-on siya gawas sa siyudad ug patyon sa espada. Busa ang balaan nga martir nga si Zinon gikoronahan sa korona sa pagkamartir.

Samtang nagpaabut, si Santo Doroteo nakadena uban ni Indis ug sa uban niyang mga kauban. Ang bulahan nga Obispo Anphimus mibisita kanila gikan sa iyang dalangpanan uban sa kanunay nga mga mensahe, nagpaligon kanila, nagdasig kanila nga magpabilin nga matinud-anon sa pagtuo, ug nagdasig kanila sa mga buhat nga bayani. Usa ka adlaw, gidakop sa mga daotan si Diakono Teofilo, nga padulong sa mga martir uban sa usa ka sulat gikan kang Anphimus, ug gidala siya sa atubangan sa hari. Pagkahuman mabasa sa hari ang sulat sa obispo, nasuko siya kaayo, kay kini wala maglangkob sa iyang ikalipay, kondili sa makapahimulos alang sa mga balaan. Gisuwayan niya nga dad-on dayon sa iyang atubangan si Doroteo ug ang iyang mga kauban; Samtang naglagot siya kanila ug nagasaway, gipabasa niya ang mga sulat ni Anphimus. Apan sila, sa pagtan-aw sa diakono, nalipay sa ilang kasingkasing ug gidayeg siya gikan sa gilay-on uban sa masidlak nga mga mata ug malipayong mga nawong, samtang ang mga pulong sa balaan nakatatok sa ilang mga kasingkasing. Naglagot ang hari sa diakono ug gisultihan siya sa hulga:

'Sultihi ko, ikaw nga salbahis, kinsa ang naghatag kanimo niining sulat ug asa siya nagtago?'

Una, nag-ampo ang diakono sa Dios sa iyang kasingkasing, unya mitubag siya nga walay kahadlok:

Kining sulat gihatag kanako sa usa ka magbalantay nga, bisan pa karon layo siya sa iyang panon, nagawhag ug nagdasig kanila sa pagkamasinabtanon. Labi na karon, nga nakahibalo sa pagsulong sa mga lobo ug uban pang mga mananap, siya nagmando ug nagpahayag sa kusog nga tingog sa iyang mga karnero unsa ang angay nilang buhaton. Apan ang mga pulong nga iyang gipahayag dili iya, kondili gipahulam gikan sa atong Labaw ug Unang Magbalantay, nga miingon: *'Ug ayaw kamo kahadlok kanila nga mamamatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili, kahadloki kamo Siya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mat. 10:28). Gisulti na nako kaninyo kinsa ang naghatag niini nga mensahe, apan bahin sa kung asa ang nagpadala niini, dili ko isulti: kabuang gayud unta kung ako, nga nakadawat og daghang kaayohan gikan sa akong magbalantay, mahimong iyang traydor; madiskobre ra siya sa dili madugay bisan pa walay tabang nato, kay ang siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago (Mat. 5:14), sama sa gipahayag sa Banal nga Tingog.

Tungod kay dili na niya ikapugong ang mapangahas nga mga pulong sa diakono, gisugo sa hari nga putlon dayon ang iyang mahimayaong dila, ug dayon patyon siya sa gawas sa siyudad pinaagi sa pagbato ug pagpana. Dayon gipatay niya ang nahibilin nga mga balaan nga martir pinaagi sa lain-laing pamaagi sa pagpanakit: si Doroteo giputol ang ulo, si Mardonio gisunog nga buhi, si Migdonio gilubong nga buhi sa usa ka lungag, samtang sila Gorgonio, Indis, ug Pedro gilabay sa dagat nga may gipangtali nga gilingan sa liog. Busa kining mga maisugong martir ni Cristo natuman ang ilang buhat ug mibiyahe paingon sa Ginoong Dios pinaagi sa samang dalan, bisan pa sa lain-laing mga kamatayon.

Samtang si Santa Domna nagpanago sa usa ka langob sa bukid, nagpanginabuhi sa mga tanom nga mitubo sa palibot niini. Pagkadungog niya sa kamatayon sa mga balaang martir, naglipay ang iyang espiritu nga nakalabang sila gikan sa walog niining masubo nga kinabuhi paingon sa gipangandoy nga yuta sa walay katapusang kalipay. Nagmalipayon siya labi na alang kang Indis, iyang espirituhanong igsoon sa pagtuo ug kauban sa iyang espirituhanong pagkabanhaw pinaagi sa bunyag. Samtang nag-andam siya sa iyang buhat ug nangayo og tabang gikan sa langit, nasubo siya sa iyang kaugalingon, nga sa tanan kanila siya ra ang wala pa miadto sa Ginoo pinaagi sa parehas nga dalan sa pagkamartir. Unya mibaba siya gikan sa bukid ug misulod sa siyudad nga nagsul-ob sa parehas nga sinina sa lalaki nga gisul-ob kaniya sa iyang espirituhanong inahan, si Agathia. Sa dihang wala niya kaplagan ang bulahan nga si Agathia, nga iyang gipangita, nasayud si Domna nga gisunog hangtod mamatay sa simbahan kauban ang daghang ubang dalaga, ug naghilak siya sa kasakit; Wala siya mag maghinulsol sa iyang kamatayon, kondili naghinanakit nga siya mismo wala giisip nga takus nga mamatay uban kaniya alang kang Kristo. Ug sa pagbarog niya sa dapit sa nasunog nga simbahan, si Domna naghilak ug nagagol, gipabasa ang abo sa iyang mga luha. Sa pag-abot sa gabii, miadto siya sa baybayon, diin nalunod si Indis ug ang uban pang mga martir. Ug didto, ang mga mangingisda nga nagbarug didto nag-andam sa ilang lambong alang

sa pagpangisda, sa dihang nakakita sa balaan nga dalaga ug nasayop nga lalaki siya tungod sa iyang sinina sa lalaki, miingon kaniya:

'Ani'a ug tabangi kami, batan-on; kung makakuha kami ug bisan unsa, hatagan ka namo ug bahin.'

Miapil siya sa pagtabang kanila. Sa dihang gilabay na nila ang ilang lambat ug gina-alsa na paingon sa baybayon, nabati nila nga bug-at kaayo ang lambat nga halos dili na nila kini madala paingon sa yuta. Gabii nga hayag ang bulan, ug nakakita sila og daghang isda, ug sa tunga-tunga sa ilang nakuha, naa ang mga lawas sa tulo ka martir: Gorgonius, Indis ug Pedro. Nalukop sa dakong kahadlok ang mga mangingisda; dali nila giputos ang ilang mga lambong ug dakop, ug gibutang ang mga lawas sa yuta, dayon nagdali sila pagsaka sa ilang sakayan aron molarga paingon sa pikas baybayon. Gitawag nila ang batan-ong lalaki nga ilang gihunahuna nga kauban nila aron mosunod kanila, apan misalikway siya sa pag-uban kanila. Gidugangan nila siya og bahin sa mga isda nga ilang nadakpan ug gamay nga pan isip bayad sa iyang paningkamot, ug nilarga sila gikan didto. Ang balaan nga birhen nga si Domna miduol sa mga lawas sa mga martir ug, sa pag-ila sa matag usa—ilabi na sa iyang pinalanggang si Indis—nagsugod, uban sa dili masukod nga kalipay, sa pagyakap ug paghalok kanila, samtang nagahulog og daghang init nga luha ibabaw nila. Sa pagbarog niya, nakakita siya og barko sa dagat nga nagkadool sa baybayon ug naglihok lang pinaagi sa mga sagwan samtang nakababa ang mga layag. Gibyaan ang mga lawas sa mga balaan nga martir, miduol si Domna sa barko ug, mituyok ngadto sa mga marinero, gipakita niya kanila ang iyang mga isda. Sa pagtuo nga ginabaligya ang mga isda ug tinguha nga mapalit kini, nangutana ang kapitan sa barko sa presyo, apan gisultihan siya ni Domna nga kuhaon na lang kini libre. Unya, nalibog, miingon siya:

'Sa ngalan ni Kristo, sultihi ko sa tinuod: pila nimo ginabaligya ang isda?'

Pagkadungog sa ngalan ni Kristo, nasayud si Santa Domna nga mga Kristohanon ang mga tawo sa barko ug gisultihan niya sila bahin sa mga lawas sa mga balaan nga martir, bahin sa tanang pag-antos nga ilang naagian, ug bahin sa ilang mga ngalan. Dali dayon, ang kapitan sa barko, kauban ang iyang mga kauban, nagkuha og limpyo nga lino ug humot nga lana; pagkahuman nilang balot sa mga lawas sa mga santo, gidala nila kini ngadto sa pader sa siyudad, diin, sa ganghaan duol sa suba, namatay si San Doroteo. Didto ilang matinahuron nga gilubong ang mga lawas sa mga martir. Pagkahibalo nga si Domna nagtuo usab sama kanila, ug tungod kay abi niya nga usa siya ka batan-ong lalaki, ang kapitan sa barko misugod sa paghangyo kaniya nga mosakay sa barko uban kaniya.

'Dili kita magbulag hangtod sa katapusan sa atong kinabuhi,' ingon niya.

Apan misalikway siya ug gisultihan siya nga ipadayon na lang ang iyang pagbiyahe.

'Magpabilin ako dinhi,' matod niya, 'kay duol na ang katapusan sa akong kinabuhi, ug dili ko gusto nga ang akong lawas mabulag sa mga lawas sa mga balaan, nga akong nakig-usa sa espiritu ug pagtuo atol sa akong kinabuhi.'

Unya gihatagan siya sa kapitan og igong bulawan—dili alang sa bisan unsang materyal nga panginahanglan, kay wala man siya'y ingon ana, kondili alang sa mga pahumot ug insenso aron pasidunggan ang mga lubnganan sa mga santo—ug mibiyahe na siya. Si Santa Domna, bisan pa man, nagpabilin adlaw ug gabii sa daplin sa mga lubnganan sa mga martir, naghalad kanila og insenso ug pahumot ug nag-ampo uban sa mga luha.

Apan dili mahimo nga magpabilin nga natago ang buhat sa kahayag sa mga naglakaw sa kangitngit, o nga ang tinguha ni Santa Domna alang sa pagkamartir magpabilin nga walay katumanan, kay ang iyang pagkabalaan ug pagkamatinud-anon nagpadayag kaniya. Nabalitaan ang hari nga adunay usa ka batan-ong lalaki nga nagabisita sa mga lubnganan sa mga Kristohanon ug naghalad og insenso niini. Nangatawa ang hari ug miingon:

'Angay ra usab nga masinati niya ang parehas nga kamatayon sama nila, aron makat-on siya sa kaugalingon niyang kasinatian kung unsa ka walay pulos ang paghatag og ingon nga dungog sa mga tawo nga, pagkahuman mamatay, wala na'y pulos.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gisugo dayon niya nga putlon ang iyang ulo. Ug si Santa Domna gipatay sa espada samtang nag-ampo siya sa lubnganan sa mga balaan nga martir. Ang iyang balaan nga lawas gisunog sa mga daotan. Sa samang higayon, pagkahuman sa dugay nga pag-antos, ang balaan nga martir nga si Euthymius gipatay usab sa espada. Busa ang Nicomedia napalamutihan sa iyang mga martir sama sa mga bitoon, nga nagdala sa ihap ngadto sa baynte mil sa katingalahang si Glycerius, ang labing bulahan nga si Zeno ug si Theophilus; Niadto usab sila kauban nila Dorotheus uban nila Mardonius ug Migdonius, Indis uban niGorgonius[363] ug ni Peter,

[363] Ang mga relikya ni San Gorgonio nga Martir pagkahuman gilipat ngadto sa Roma.

ug ang tulo ka balaan nga birhen nga sila Agathia, Theophila, ug ang matahum nga Domna; ug ang tumoy sa tibuok panig-uban mao si Euthymius, alang sa himaya ni Cristo, ang tinuod nga Dios, kinsa, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, modawat sa dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 2:

O mga mag-antos alang sa Ginoo, bulahan ang yuta nga nababad sa inyong dugo, ug balaan ang mga dapit nga midawat sa inyong mga lawas: kay sa inyong pakigbisog napildi ninyo ang kaaway ug maisugong gipahayag si Cristo. Nag-ampo kami nga kamo mag-ampo uban Niya, O mga bulahan, alang sa kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Magbarug kamo nga lig-on sa balaan nga pagtuo, O mga martir nga, pinaagi sa kalayo sa pag-antos, napildi ang duha ka kangitngit, nga nagasinggit ngadto Kaniya nga natawo gikan sa Birhen: dawata ang among halad nga gisunog alang sa Iyang ngalan, sama sa mga gasa sa mga hari sa Persia—bulawan, mira ug insenso—O walay katapusang Dios.

11 Enero

29 Disyembre (Daang Estilo)

Paghandum sa napulo'g upat ka libo ka mga bata nga gipatay ni Herodes sa Betlehem

Kumemorasyon sa 29 Disyembre

Si Herodes, sa dihang nakita niya nga gihimo siyang kataw-anan sa mga Magi, nasuko kaayo (Mat. 2:16). Kinsa man diay iyang gisukuan? Sa usa ka bahin, sa mga Magi nga nagpahiyos kaniya; sa pikas bahin, sa bag-ong natawo nga Hari sa mga Hudiyo. Nasuko siya sa mga Magi tungod kay wala sila mibalik kaniya ug wala magreport bahin sa Bata; ug nasuko siya kang Kristo tungod sa kahadlok nga kuhaon Niya ang iyang gingharian; kay wala siya kahibalo nga ang gingharian ni Kristo *'dili gikan niining kalibutan'* (Juan 18:36), Nagtuo si Herodes nga si Kristo maghari sa usa ka yutang gingharian. Unsa man, busa, ang gibuhat sa malisud nga si Herodes, nga dili niya mahimo ang pagpanimalos sa mga Magi kay nilakaw na sila, o ang pagpatay kang Kristo kay wala siya makaplagan? Gibubo niya ang iyang kasuko sa mga inosenteng bata. Sama sa usa ka mabangis nga mananap, kon masamdan, kasagaran dili na tagdon ang nakasamad kaniya, kondili mosulong diretso sa bisan unsa nga naa sa atubangan sa iyang panan-aw, ug sa iyang kasuko, gisi-gisihon kini nga daw mao gayud ang salarin sa iyang samad; mao usab si Herodes, nga gipanghurot sa kasuko ug, sa diha nga wala siyay nakaplagan nga pasangil sa iyang kasuko, gitugyan ang iyang kalagot sa mga bata, nga walay bisan unsang sala kaniya. Nagpadala siya og mga sundalo, nga armado sama sa para sa gubat, aron *'pamatyon ang tanang mga batang lalaki sa Bethlehem ug sa tanang palibot niini, gikan sa duha ka tuig pataas, sumala sa panahon nga iyang nahibal-an gikan sa mga Magi'* (Matt. 2:16). Nahinumdom si Herodes sa takna nga gipakita sa mga Magi alang sa pagpakita sa bitoon, nga, sumala sa interpretasyon ni San Juan Crisostomo ug San Teofilacto, nagpakita pa gani sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo. Apan pila kaha ka dugay ang wala pa? Kung kini nagpakita sa mismong takna sa Pagpahibalo, nan siyam ka bulan ang nilabay gikan sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Theotokos hangtod sa Pagkahimugso ni Kristo. Apan ang mga Magi miabot sa Herusalem sa mismong adlaw sa Pasko ug misimba kang Kristo sa Betlehem, ug mibalik sa ilang kaugalingong nasud pinaagi sa lain nga agianan: busa wala dayon nakamatngon si Herodes nga gihimo siyang kataw-anan nila, kondili sa sinugdan iyang gihunahuna nga tungod

kay wala nila kaplagan ang bata nga ilang gipangita ug nahuya sa ilang sayop, wala na sila misugot nga motungha pa kaniya ug tinago, uban sa kahuya, nga mibalik sa ilang yutang natawhan. Unya, kap-atan ka adlaw pagkahuman, usa ka himayaong panghitabo ang nahitabo sa Templo ni Solomon: didto nakigkita si Simeon nga tigulang ug si Hanna nga propetesa sa Balaang Bata, nga gidala sa Inahan sa Dios sa adlaw sa Iyang paghinlo[364] , ug nagpamatuod sila kang Cristo ug hayag nga gipahayag ang Maayong Balita mahitungod Kaniya sa katawhan. Ang balita sa tanan nga nahitabo sa Templo atol sa Pagpresentar sa Ginoo mikaylap sa tibuok Herusalem ug nakaabot sa hari. Unya nasabtan ni Herodes nga mao kini gayud ang bata nga iyang gipangita, ug tinuod ang gisulti sa mga Magi mahitungod sa bag-ong natawo nga Hari—nga ilang nakaplagan sa Betlehem apan wala na mobalik kang Herodes tungod kay ilang gisalikway ang iyang awtoridad. Ang walay balaod nga si Herodes nasuko sa walay sukod. Dali dayon siyang nangita aron makaplagan ang Bata nga si pinaagi sa limbong ug tinago nga mga pakana, apan wala niya siya makaplagan, kay si Jose midagan uban Niya paingon sa Ehipto dayon pagkahuman sa panan-aw nga iyang nadawat. Nagpadayon ang paningkamot ni Herodes sa pagpangita kang Kristo sulod sa usa ka tuig. Pagkahuman niini, sa pipila ka rason, kinahanglan siyang mobiyahe paingon sa Roma aron makita si Cesar, ug si Herodes nabalaka kaayo nga wala pa niya makita ang Bata nga iyang gipangita, kay nahadlok siya nga sa iyang pagbiya, adunay bag-ong hari nga makita ug mahimong bantog sa katawhan, ug kuhaon ang Gingharian sa mga Hudiyo gikan kaniya. Busa, dali dayon siyang nakahukom sa iyang kasingkasing nga patyon ang tanang mga bata sa Bethlehem, aron mapapas ang bag-ong natawo nga Hari kauban nila. Ug kini nga walay-balaod nga pagpatay sa mga bata nahitabo sa unang tuig pagkahuman sa Pagkahimugso ni Kristo, niadtong ika-29 sa Disyembre; niining adlawa, ginahinumduman sa Simbahan ang mga bata nga gipatay. Usa ka tuig ug siyam ka bulan na ang nilabay sukad sa pagpakita sa bitoon. Mahitungod sa pagpatay ni Herodes sa mga bata nga duha ka tuig pataas ug ubos, gibuhat niya kini tungod sa kahadlok ug alang sa mas dakong seguridad. Busa si San Crisostomo miingon: 'Ayaw katingala nga gisugo ni Herodes ang pagpatay sa mga bata nga duha ka tuig pataas: ang kasuko ug kahadlok naghiusa sa manlutos; busa si Herodes nahimong labi ka mag-amping, ug tungod sa dakong kahadlok gikondena pa gani niya sa kamatayon ang mas tigulang nga mga bata.' Sumala niini, si Euthymius usab miingon[365] : 'Nagtuo si Herodes nga ang bitoon wala dayon nagpakita sa mga Magi, kondili nga ang bata nanganak na sa dugay na nga panahon sa wala pa kini nagpakita. Aron mas segurado, busa gisugo niya nga ipauna ang panahon og duha ka tuig.'

Gipatay ang mga bata sa lain-laing paagi: ang uban gipatay sa espada, ang uban gibunggo sa mga bato ug pader, ang uban gilabay sa yuta ug gitapakan, gilumos sa kamot, gipikas-pikas, gitusok, o gipikas sa tunga. Ang mga inahan naghilak sa kapait: ang ilang kusog nga pag-agulo nakaabot sa langit; Gihila nila ang ilang buhok ug sinina ug gipaka-antos nila ang ilang kaugalingon, aron matuman ang pulong sa propeta Jeremias: *'Usa ka tingog ang nadungog sa Rama, paghilak ug pag-aga ug dakong pagngalngal; nagahilak si Rachel tungod sa iyang mga anak ug dili siya pasagdan nga pahupayon, kay wala na sila'* (Jer. 31:15; Mat. 2:18).

Si Rama mao ang ngalan sa usa ka lungsod nga nahimutang sa usa ka bungtod, sulod sa teritoryo sa tribo ni Benjamin. Ang uban, bisan pa, nagtawag kang Rachel nga 'Betlehem', kay didto gilubong si Rachel, ang asawa sa patriyarka nga si Jacob ug inahan ni Benjamin. Gikan sa iyang lubnganan nga ang Betlehem nailhan nga 'Rachel'. Busa, sa dihang gipatay ang mga bata sa Rachel—mao kana, sa Bethlehem—ang paghilak, pag-agoy, ug kusog nga mga pag-ingay sa mga inahan nga nagminarunong sa ilang mga patay nga anak nadungog sa lungsod sa Ramah, nga dili kaayo layo sa Bethlehem. Kining paghilak gipatin-aw sa duha ka Santo nga si Juan: si Crisostomo ug si Damasceno. Ang una nagasaysay sa mosunod.

Sa pagkakita niini, nangutana ang mga inahan sa mga mamamatay:

'Ngano man inyong gipatay ang among mga anak? Unsa bay sala nga ilang nabuhat sa Tsar o kaninyo?'

Ug wala'y bisan kinsa nga makapatin-aw nganong gihimo kining walay pulos nga pagpatay; wala'y bisan kinsa nga makahupay kanila sa ilang dakong kasubo. Mitawag sila sa mga sundalo:

---

[364] Sumala sa Balaod ni Moises, ang inahan sa usa ka bata (human sa 40 ka adlaw kung lalaki ang bata, ug human sa 80 ka adlaw kung babaye ang bata) gikinahanglan nga moadto sa templo ngadto sa pari ug maghalad sa Diyos og usa ka tuig nga kordero o duha ka salampati. Kini nga ritwal gitawag nga paghinlo. (Lev. 12:2–5)

[365] Euthymius Zigabenus, usa ka Byzantine nga teologo sa ika-12 nga siglo; nagsulat siya og kasaysayan sa mga erehiya ug mga komentaryo sa Upat ka Ebanghelyo, sa mga Salmo ug sa Awit sa mga Awit.

'Luoy-i kami, luoy-i kami! Wala ba mo'y inahan sa inyong kaugalingon? Wala ba mo'y kahibalo sa gugma sa inahan? Wala ba mo'y asawa? Wala ba mo gihigugma sa inyong kaugalingong inahan? Wala ba mo'y kahadlok nga pareho nga kapalaran ang moabot sa inyong kaugalingong mga anak? Kaluoy-i kami! Ayaw ninyo kuhaa ang among mga anak kanamo, apan patya kami una, kay dili namo ikaya ang kamatayon sa among mga anak! Kamo na mismo ang mopatay kanamo! Kung ang among mga anak nakabuhat ug dautan kaninyo, kami usab ang mamatay uban kanila!

Busa misinggit sila sa kasakit sa ilang kasingkasing; ug, tungod kay nabuang sila sa kasubo ug gipahawa na ang tanang kaulaw, gisi-gisi nila ang ilang mga sinina, gibunalan nila ang ilang mga dughan sa kasubo, gisi-gisi nila ang ilang mga nawong, gipunit nila ang ilang mga buhok, ug gitawag nila ang langit nga magpamatuod, nga nagasinggit ngadto sa Dios:

– O among Ginoo, O Dios! Unsa may kahulugan niining dakong kalupigan nga gibuhat sa hari? Nagaalsa siya batok sa Imong binuhat: Ikaw ang naglalang, siya ang mamamatay; Ikaw ang naghatag kanamo og mga anak, siya ang nagkuha kanila gikan kanamo! Ngano man nga nanganak pa kami og mga lalaki, kon ang among mga sanggol mag-antos pa sa ingon ani ka malupigon nga kamatayon?

Gisaysay ni San Juan sa Damasco kining paghinanakit sa mosunod nga paagi: Ang mga inahan, nga nakasinati sa kasakit sa pagpanganak, naglingkod sa kilid sa mga bangkay sa ilang gipatay nga mga anak; uban sa ilang buhok nga magubot, gitangtang nila ang ilang mga kamot paingon sa langit, gikagisi nila ang ilang buhok, gibutangan nila kini og abog, gitawag nila ang langit nga magpamatuod, ug, samtang nagahilak sa kasubo, misulti sila ingon niini kang Herodes nga wala didto, sama sa iyang pag-anaa:

'Unsa man ang kahulugan niining imong sugo, O Hari, nga batok kanamo? Dili ba ikaw amahan sa imong kaugalingong mga anak? Wala ba ka kahibalo unsa kadako ang gugma sa mga ginikanan alang sa ilang mga anak? Nakapasakit ba kanimo ang bitoon? Apan ngano man, unya, dili nimo itudlo ang imong mga pana sa langit, kundili pahawaon pa nimo ang gatas sa among mga suso? Gihimo ba kamo'g kadaut sa mga Magi ? Apan ngano man, unya, nga dili ninyo gihimo ang gubat batok sa Persia, apan imbis niini inyong gikuhaan og gatas ang mga bata sa Bethlehem? Kung usa ka bag-ong hari ang natawo ug nahibal-an ninyo kini gikan sa mga libro, unya dakpa si Gabriel ug ipriso siya.

Pagkahuman sa pagpatay sa mga balaan nga bata, nga ang ihap nila kay katorse ka libo, miabot ang paghukom sa Dios sa mismong mamamatay, si Haring Herodes. Malupigon ang iyang katapusan, sumala sa gisaysay ni San Teofilacto: gikupot sa hilanat ug sulod nga sakit, uban sa hubag nga mga bitiis, baradong mga lungag sa ilong, ang tibuok lawas nagkurog ug ang tanan niyang mga bukton ug tiil nagkadaut, ang dautang hari, gilamoy sa mga ulod, mihuyop sa iyang katapusang gininhawa sa makalilisang nga kasakit. Giingon usab nga dili igo alang kaniya ang pagpatay sa mga bata sa Bethlehem; bisan pa sa mismong takna sa iyang kamatayon, gipatay niya ang daghang labing bantugan ug iladong mga lungsoranon sa Jerusalem: busa gipatay niya si Hyrcanus, ang Punong Pari sa mga Hudiyo, ingon man usab ang tanang punong pari ug mga eskriba sa katawhan nga kaniadto niyang gipangutana: 'Asa man pagkahimugso ang Cristo?' – ug kinsa mitubag kaniya: 'Sa Betlehem sa Judea'.

Gipatay niya silang tanan sa espada. Ug kini usa ka matarong nga paghukom sa Dios batok kanila, aron silang tanan, kauban si Herodes, nangamatay sa makalilisang nga pag-antos, sama sa gipahibalo sa Anghel kang Jose sa Ehipto:

'Ang mga nangita sa kinabuhi sa Bata nangalaglag.'

Klaro nga dili lang si Herodes ang nangita kaniya, kondili ang tanan niyang mga magtatambag, ang mga punong pari ug ang mga eskriba. Busa, dili lang si Herodes ang namatay, kondili ang tanan nga, kauban niya, nangita sa kinabuhi sa Bata. Siya gipatay sa Dios mismo, samtang kining mga tawo gipatay ni Herodes. Nakasinati sila og malupit nga katapusan tungod sa usa nga ilang gisimpatiyahan. Ug ang kamatuoran nga nangita silang tanan sa pagpatay kang Kristo ug nagkahiusa sila sa hunahuna kang Herodes makita sa mosunod: sa dihang namatay si Simeon nga matarong nga tigulang nga Ginoo-Modawat, nga nakasaksi kang Kristo sa templo ug sa atubangan sa tanang katawhan, ilang gisalikway ang angay nga lubong, nga angay alang sa usa ka balaan nga tawo, usa ka labing maalamon nga magtutudlo, usa ka maalamon nga propeta ug usa ka tigulang nga girespeto sa tanan. Gipatay usab nila ang balaan nga propeta Zacarias tungod kay gibutang niya ang Labing Balaan nga Birhen—nga misulod sa templo uban sa Bata alang sa iyang paghinlo—sa taliwala sa mga batan-ong dalaga, diin

dili angay motindog ang mga minyo nga babaye. Kini gimention ni Gregorio sa Nyssa, Cirilo sa Alexandria ug Andres sa Crete.

Sa dihang nakita kini sa mga eskriba ug Pariseo, nasuko sila; apan mitindog si Zacarias batok kanila, nga nagpamatuod nga kini nga Inahan nagpabilin nga putli nga Birhen bisan pa pagkahuman sa pag-anak. Wala sila motuo kaniya, busa miingon ang santo nga ang kinaiyahan sa tawo, kauban ang tanang binuhat, nasakop sa Ilang Magbubuhat, ug nga anaa sa sulod sa Iyang labawng gahum nga kabubut-on ang paghan-ay sa Iyang binuhat sumala sa Iyang gusto, ug aron masiguro nga ang Birhen nanganak ug nagpabilin nga Birhen bisan pa human sa pagkahimugso.

'Maong,' ingon niya, 'gidawat ko kining Inahan sa panag-uban sa mga dalaga, ingon usa ka tinuod nga Birhen.'

Ang mga eskriba nasuko sa ilang kasingkasing batok kang Zacarias, kay giisip nila siya nga klarong nakalapas sa balaod; ug tungod sa kasina, nasuko sila nga ang Inahan sa Bata gibutang taliwala sa mga birhen ug nga gipahayag ang ingon nga mga pagpamatuod mahitungod sa Bata. Wala nila gitago ang ilang pagbati kang Herodes, kondili gipadayag nila kini kaniya, ug dayon gisugdan nila ang pagpangita sa Bata, apan wala nila Siya makita, tungod kay si Jose sa samang higayon nilayas uban ni Maria paingon sa Ehipto. Sukad niadto, nasuko kaayo ang mga eskriba kang San Zacarias, ug uban kaniya, si Simeon nga tigulang. Wala madugay namatay si Simeon, ug wala nila siya hatagi og angay nga lubong. Si Zacarias, bisan pa niana, gisilotan unya og kamatayon ni Herodes sa ilang hangyo. Sa panahon sa pagpatay sa mga bata sa Bethlehem, si San Zacarias gipatay taliwala sa simbahan ug halaran tungod kay wala niya itugot nga ihatag ang iyang anak nga si Juan aron patyon. Mao kini ang pagpanimalos sa mga eskriba ug Pariseo kaniya tungod sa iyang pagpamatuod mahitungod sa Labing Balaang Birhen ug sa pagbutang kaniya sa templo taliwala sa mga batan-ong dalaga. Dili madugay pagkahuman, nadawat nila mismo ang silot nga angay kanila sa kamot sa ilang kaugalingong hari, si Herodes. Ang sukod nga ilang gigamit mao usab gayud ang sukod nga gigamit kanila. Gawas kanila, gipaputol usab ni Herodes ang ulo sa 70 sa labing maalamon nga mga tawo; ang ilang asembleya gitawag og Sanhedrin[366] . Usa ra kanila ang iyang gipasagdan, apan bisan kana nga tawo gisugo niya nga pabulagon. Niadtong panahona, sa Jerusalem adunay duha ka labing maalamon, bantugan ug gihigugma sa tanan nga magtutudlo: si Judas, nga nailhan nga si Avrifeus, ug si Mateo Garguloaeus; gisugo niya nga sunogon sila nga buhi kauban ang pipila sa ilang mga higala; apan bisan pa niini, si Herodes misukol pag-ayo batok sa iyang kaugalingong panimalay: Gipatay niya ang iyang igsoon nga si Feror, ang iyang igsoon nga babaye nga si Salome ug ang bana niini, nga gikan sa panimalay ni David; ang iyang asawa nga si Mariamne – nga usab gikan sa panimalay ni David[367] ; ang iyang anak nga si Antipater, nga natawo gikan kaniya; ug unya duha pa ka anak, sila Aristobulus ug Alexander; ug gipatay pa niya ang daghan nga uban nga walay hinungdan. Sa katapusan, samtang naghigda na siya sa kamatayon, gisugo ni Herodes sa iyang labing matinud-anong mga sundalo—mahitungod sa ubang bantugang mga Hudiyo nga daghan pa ang iyang gipangdakop—nga sa diha nga siya mamatay na, dayon patyon sa mga sundalo ang tanang mga priso: aron dili maglipay ang mga Hudiyo sa iyang kamatayon, kondili maghilak sa pagtan-aw sa kadaghan sa ilang kaugalingong mga tawo nga napatay[368] . Busa ang dautang tawo nangamatay sa usa ka dautang kamatayon, nga nakaguba sa daghan kauban niya. Nakaangkon siya og dapit sa Hades, kauban ang iyang mga kauban sa dautang buhat. Sa bahin sa mga balaang bata, nga gipatay alang kang Kristo, nakuha nila ang ilang puwesto uban sa mga anghel sa langit, kay sa ingon nga mga bata gayud ang gingharian sa langit (Lucas 18:16) mahitungod kang Kristo, among Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

---

[366] Ang Sanhedrin mao ang labing hataas nga hukmanan sa mga Hudiyo, nga nagdumala usab sa mga kalihokan sa estado; kini naglangkob sa 70–72 ka miyembro ug nagtigom ilawom sa pagkapresidente sa labawng pari.

[367] Nasayud si Herodes sa mga propesiya bahin sa pagkahimugso sa Mesiyas gikan sa kaliwatan ni David. Tungod niini, gisulayan niya nga laglagon ang tanang kaliwatan ni David nga buhi sa iyang panahon, bisan pa ang iyang kaugalingong mga paryente wala niya pasayloi.

[368] Maayo na lang, wala kini nga mando natuman.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Marcellus, Abad sa 'Monasteryo sa Wala Matulog'

Gisaulog sa ika-29 sa Disyembre

Ang Kagalang-galang Marcellus lumad sa siyudad sa Apamea sa Syria ug gikan sa usa ka bantugan ug adunahan nga Kristohanong pamilya. Sa sayo pa niyang pagkabatan-on nawad-an siya sa iyang mga ginikanan, mao nga miadto siya sa dakong siyudad sa Antioch aron magtuon sa nagkalain-laing siyensya diin dali ra niyang nabinuhatan; unya nangandoy usab siya nga makab-ot ang sulodnong, espirituhanong kinaadman. Alang niini, nagpasiya si Marcellus nga mobiyahe paingon sa Efeso, diin, sumala sa iyang nadungog, daghan ang mga tawo nga hingpit sa pagkamatinud-anon. Pagkahuman niyang biyaan ang Antioquia, una niyang gipang-apod-apod sa mga kabus ang tibuok manggaranon nga panulondon gikan sa iyang amahan, nga iyang gipanag-iya sa Apamea; ug, sa ingon nga pagbiya sa tanang butang sa kalibutan, sa dili madugay nakaabot siya sa Efeso. Pagpahimutang didto uban sa usa ka matinud-anon nga tawo, gisugdan niya ang pagdedikar sa iyang kaugalingon sa pagkamaayo ilawom sa giya sa usa ka si Promotus, nga nakaangkon sa labing hataas nga espirituhanong pagkahingpit. Ug ang bulahan nga si Marcellus nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan gikan sa pagtan-aw sa mga buhing may pagkamaayo niini ug sa ubang balaang mga tawo sa Efeso. Sama sa paghabi og korona sa nagkalain-laing bulak para sa iyang kaugalingon, gipalambo niya ang nagkalain-laing mga hiyas, nga adunay nagkalain-laing mga ehemplo sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios nga iyang gisubay. Nagpuyo sa boluntaryong pagkabos, iyang gikuha ang gikinahanglan para sa iyang pisikal nga panginahanglan pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot. Maayo siya sa kaligrapiya, iyang gigahin ang tanan niyang gabii sa pag-ampo ug ang iyang mga adlaw sa pagkopya og mga libro; iyang gibaligya kining mga libro sa patas nga presyo ug gigamit ang usa ka bahin sa kuwarta para sa iyang kaugalingong panginahanglan, samtang iyang gipang-apod-apod ang nahabilin sa mga kabus. Mao kana ang sinugdanan sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Sa ulahi, pagkakadungog niya nga adunay usa ka Abba Alexander[369] nga nagpuyo sa Byzantium—usa ka tawo nga dako kaayo og kinaadman ug kahibalo, sa buhat ug sa pulong, nga makahimo sa paggiya sa daghan paingon sa kaluwasan—mibiya si Marcellus sa Ephesus ug midali-dali paingon kaniya. Niadtong panahona, si Santo Alexander nagpuyo uban sa iyang mga igsoon sa simbahan ni Santo Mina; apan sa ulahi, nagtukod siya sa bantog nga monasteryo sa baybayon, diin iyang gipaila ang usa ka bag-ong lagda nga nagkinahanglan nga ang Dios pagadayegon sa adlaw ug sa gabii pinaagi sa walay hunong nga pag-awit sa mga salmo: ang mga igsoon nag-awit sa simbahan, nag-ilis-ilis sa takdang oras. Pag-abot niya sa Byzantium, nakaila si Marcellus og usa ka monghe gikan sa maong monasteryo nga ginganlan og Santiago, kinsa dayon gidala siya kang Abba Alexander. Ang abá, sa pagtan-aw sa grasya sa Dios kaniya, gisul-oban siya sa monastikong bisti, ug nagpanagna mahitungod kang Marcellus ug kang Santiago nga pagapanalanginan sila sa daghang langitnong gasa. Sa partikular, sa paghisgot niya kanila duha, miingon siya:

'Si Andres mao ang unang misunod sa mga tiil ni Cristo, apan nalabwan siya ni Juan.'

Gitawag niya si James nga 'Andrew' ug si Marcellus nga 'John', kay nakita niya nga pareho silang mainitong debosyon sa Diyos; ug samtang si James, sama sa Apostol Andrew, mao ang unang misulod sa yoke ni Kristo, si Marcellus, sama sa Apostol John, milabaw kaniya sa daghang mga gasa. Ug si Marcellus tinuod nga sama kang San Juan – ang Birhen ug ang Teologo – sa iyang walay sala nga pagkabirhen ug kinaadman nga gihatag sa Diyos. Human sa igong panahon nga nag-alagad sa kini nga monasteryo, nakab-ot ni Marcellus ang gasa sa pagtan-aw sa unahan; ug, sa pagtan-aw niya sa hapit nang kamatayon sa iyang magtutudlo, si Abba Alexander, ingon man sa kamatuoran nga, sa pagpanaw ni Abba, ang dungog sa pagka-abad ihatag kaniya, tinago nga mibiya si Marcellus sa monasteryo: Tungod kay batan-on pa siya, wala siya'y tinguha nga magdumala sa mga tigulang o adunay kaugalingong mga sakop, kay mas gusto niya nga siya ang magsubay sa giya sa uban. Nagsugod siya sa pagbiyahe sa mga silingang rehiyon, mibisita sa mga amahan nga nagpraktis sa ilang ascesis sa lain-laing paagi ug nakadawat og partikular nga kaayohan gikan sa matag-usa kanila. Samtang nagpadayon kini, si San Alexander namatay na ug miadto sa Ginoo. Ang tibuok komunidad nagkahiusa nga gusto nga si Marcellus ang

[369] Ang iyang pista mao ang ika-23 sa Pebrero. Ang 'Abba' nagpasabot og 'amahan' sa Hebreo; kini ang termino nga gigamit sa Sidlakan aron motumong sa espirituhanong mga magtutudlo sa monastikong kinabuhi.

mopuli kaniya ug nangalulumo tungod kay wala nila siya makaplagan bisan asa. Tungod kay wala nila makaplagan si Marcellus, ilang gitudlo si Juan, usa ka tigulang ug maalamon nga lalaki, isip abbot sa monasteryo. Pagkahibalo ni Santo Marcellus sa maong pagtudlo, mibalik dayon siya sa iyang monasteryo, ug ang tibuok komunidad nalipay sa iyang pagbalik. Dako kaayo ang pagrespeto ni Abba Juan kaniya, kay dako kaayo ang natabang niya kaniya, mura'g tuo niyang kamot. Paglabay sa pipila ka panahon, gibalhin ni Abba Juan ang monasteryo ngadto sa lain nga mas hilit nga dapit sa Bithynia[370] , atbang sa lungsod sa Sosthenes[371] , nga gitawag og Irineum, nga nagpasabot og 'malinawon', kay kining dapita, nga layo sa mga tsismis ug kasaba sa kalibutan, tinuod nga usa ka malinawon nga dalangpanan para sa mga monghe. Ang gibalhin nga monasteryo matinud-anon usab nga nagpabilin sa kaniadto nga lagda, nga gitukod sa Kagalang-galang Alexander, nga nagkinahanglan nga mag-ilis-ilis ang mga magsoon adlaw ug gabii sa paghimaya sa Dios sa simbahan: tungod niini nga lagda nga ang monasteryo gitawag nga 'Monasteryo sa Wala'y Katulogon'. Ang tibuok konstruksyon sa bag-ong dapit ug ang pag-atiman sa monasteryo gisalig kang Marcellus, isip usa ka matinud-anon ug maalamon nga tawo sa tanang butang. Dali na siyang mopuli sa pagpangulo sa monasteryo, usa ka kamatuoran nga iyang nakita daan sa iyang maalamon nga mga mata, ug gipadayag usab sa Diyos sa pipila sa mga igsoon. Ang abad sa usa ka silingang monasteryo—si Macedonius (dili ang Macedonius nga usa ka espirituhanong rebelde, kondili lain: ang una naa sa mga gipahimaraot[372] , samtang ang ikaduha naa sa mga kagalang-galang)— usa ka tawo nga adunay panan-aw sa unahan, nagtagna kang Marangal Marcellus nga dili lang siya mahimong magbalantay sa panon sa Pulong, kondili ang iyang ngalan mismo pagadayegon sa tibuok yuta tungod sa iyang mahimsog nga kinabuhi ug pagkabalaan.

'Daghang mga Griyego ug mga barbaro,' ingon niya, 'nga natudloan niya, mobiya sa sayop sa ilang mga katigulangan ug mobalik sa Dios, ug ang Dios pagadayegon pinaagi kaniya.'

Apan si Marcellus nga Dungog, pinasikad sa iyang dakong pagka-mapainubsanon, wala magdumili sa pag-atiman mismo sa mga asno sa monasteryo, ug halos napugos siya sa mga igsoon—nga angay unta mahimong magbalantay sa kawan sa pulong—nga undangon ang pag-atiman sa mga hayop nga walay pulong.

Sa dili madugay, mibya si Abba Juan paingon sa Ginoo, ug ang bulahan nga si Marcellus gitudlo nga abbot sa Monasteryo sa Sleepless. Labi siyang maloloy-on sa mga kabus, nagpakaon sa daghang gutom matag adlaw. Ug gipanalanginan sa Dios ang iyang maayong pag-alagad: sama sa Iyang pagpadaghan sa lima ka tinapay ug duha ka isda aron mapakaon ang lima ka libong tawo (Mat. 14:18–21), ingon usab sa monasteryo ni Marcellus, ang gamay nga pagkaon dili makita ug milagrosong napadaghan, aron igo dili lamang para sa mga maghuhuna-huna, kondili usab para sa adlaw-adlaw nga pagkaon sa daghang mga pulubi ug mga biyahero, sama sa isaysay pa unya.

Mitubo ang espirituhanong panon ni Marcellus, ug adlaw-adlaw misaka ang ihap sa mga igsoon. Tungod sa kadaghan sa mga tawo sa Dios nga mitigom sa palibot ni Marcellus tungod sa iyang mga pagkamaayo, gikinahanglan ang mas lapad nga palibot, mas dako nga simbahan para sa pag-ampo, igong suplay sa pagkaon, ug uban pang mga panginahanglan sa kinabuhi sa tawo; Apan si Marcellus, sa kana nga panahon, nahurot na ang tanan niyang kapanguhaan sa pag-atiman sa mga kabus. Apan ang Dios, diin gibutang sa maong matinahuron nga tawo ang tanan niyang paglaum, wala biyai ang Iyang mga sulugoon ug gihatag ang tanan nga gikinahanglan sa mosunod nga paagi.

Aduna'y usa ka tawo nga ginganlan og Faretrius, nga adunay dakong bahandi. Tungod kay nahigugma siya sa debotong kinabuhi, miadto siya kang Banal Marcellus, gidala ang iyang duha ka anak nga lalaki nga mga batang gamay pa, ug gipadayag ang iyang tinguha nga mahimong monghe. Gibilin niya ang tanan niyang bahandi sa monasteryo ug sa dili madugay gipahimo siyang monghe, kauban ang iyang duha ka anak. Sa yutang iyang gihatag, unang gitukod ang usa ka bag-ong simbahan nga bato—matahum ug lapad; unya gitukod pag-usab ang tibuok palibot sa monasteryo ug daghang bag-ong selda ang gitukod, samtang ang mga daan nga selda gi-ayo. Dugang pa, gitukod ang usa ka ospital ug usa ka panimalay para sa mga bisita, ug nahuman ang tanang gikinahanglan nga mga bilding. Pagkaon, sinina, ug uban pang mga gikinahanglan gihimo usab nga makuha para sa monasteryo gamit ang pondo nga gihatag ni Pharetrius. Busa mao kini ang pag-atiman sa Dios k , ang

[370] Bithynia – usa ka rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat ug Dagat sa Marmara, nga ang Nicomedia mao ang kapital niini.

[371] Sosthenes – usa ka gamay nga lungsod nga nahimutang sa palibot sa Constantinople.

[372] Ang erehe nga si Macedonius wala nag-ila sa Espiritu Santo isip Dios, apan giisip Niya nga usa ka binuhat nga walay bahin sa pagka-Dios ug himaya sa Amahan ug sa Anak. Ang erehiya sa Macedoniano gisaway sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho niadtong 381.

Magahatag, sa mga matinud-anon. *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarung, ug idugang kaninyo kining tanan'* (Mat. 6:33). Ug ang dungog sa Banal nga si Marcellus ug sa walay hunong nga pagdayeg nga natukod sa iyang monasteryo mikaylap sa halayo ug lapad; daghan ang misunod niini nga lagda ug gidala kini sa ilang kaugalingong mga monasteryo, nangayo og mga magtutudlo gikan sa Banal. Ug sama sa mga suba nga misibog gikan sa Eden[373] , ingon usab gikan sa monasteryo ni Marcellus ang mga lagda ug kostumbre sa kinabuhi sa monghe ug sa walay hunong nga pag-awit sa simbahan mikaylap sa tanang monasteryo nga nahimutang sa nagkalain-laing nasud ug siyudad. Sa matag monasteryo, ang mga abbot mga monghe gikan sa monasteryo ni Marcellus, ug sa bisan asa gisunod ang han-ay sa 'Wala Matulog', kay si Marcellus mao ang ulo sa han-ay, ang arkhimandrita, ang maghahatag sa balaod ug ang administrador sa tanang monasteryo nga naa sa maong yuta. Ug daghan sa mga Griyego ug mga barbaro ang nibaling sa tinuod nga Dios pinaagi sa pagtuman sa mga pagtulon-an ni Markell, sumala sa propesiya sa giingon nga clairvoyant nga si Macedon. Busa ang han-ay sa mga anghel sa yuta, nga naghimaya sa Dios adlaw ug gabii, nagkadaghan pag-ayo.

Angay na karon nga isaysay ang mga milagro sa Kagalang-galang Marcellus.

Tulo ka obispo ang nadakpan sa mga barbaro; pagkahuman nga napalaya gikan sa pagka-priso, nagpauli na sila, apan sa dihang ang ilang agianan mipasar sa monasteryo sa Kagalang-galang Marcellus, niliko sila gikan sa dalan ug miadto aron siya makita. Gidayeg niya sila ug gitagaan og pahulay; ug sa dihang hapit na sila molarga pag-usab, gusto niya nga hatagan sila og butang para sa ilang pagbiyahe, kay pobre kaayo sila. Gitawag niya ang iyang katiwala nga si Julian ang ngalan, ug gipangutana sa Reverendo kung pila ang kuwarta nga naa sa kaban.

'Napulo ka pilak nga sinsilyo,' tubag ni[374] .

Gisugo dayon ni Markell nga ihatag ang tanang kuwarta sa tulo ka obispo, apan ang katiwala miadto ug usa ra ka pilak nga sinsilyo ang gihatag niya sa matag-usa kanila, ug iyang gipreserbar ang nahabilin para sa mga panginahanglan sa monasteryo. Pagkahibalo niini pinaagi sa Espiritu, gitawag sa santo ang steward ug gisugo siya nga ihatag ang nahibilin nga pilak nga sinsilyo sa mga obispo nga walay palya. Unya gihatagan sila sa steward og duha pa ka sinsilyo matag-usa; bisan pa nga nakagasto na siya og siyam, gihuptan gihapon niya ang ika-sampu, nga iyang gibuhat alang sa mga pulubi nga moanha sa monasteryo matag-adlaw. Pagkahuman niini, usa ka matinud-anon nga tawo, nga gipalihok sa Espiritu, miadto sa Balaang Amahan ug gihatagan siya og nobenta ka talento nga bulawan[375] alang sa mga panginahanglan sa monasteryo. Unya gitawag sa Balaang Amahan Marcellus si Julian nga katiwala ug, sa kasuko, gisugdan niya ang pagsaway kaniya tungod sa iyang pagkama-kuripot:

'Tan-awa, gusto sa Dios nga magpadala kanato og usa ka gatos ka talento pinaagi sa kamot niining matinud-anong tawo, apan tungod kay imo gipugngan ang usa ka sinsilyo nga pilak, nga wala mosunod sa akong sugo, ang atong komon nga Manunubag, nga gusto untang ganti-an kita og gatus ka pilo, gikuhaan kita og napulo ka talento.'

Ug tungod sa kaulaw, mihulog ang katiwala sa iyang tiilan, naghangyo og pasaylo.

Ang Reverendo usab adunay grasya sa pag-ayo sa masakiton: pinaagi sa usa ka paghikap lang, giayo niya ang monghe nga si Elpidius, nga adunay masakiton nga bukol sa iyang baba. Gipang-ayo usab niya pinaagi sa iyang paghikap ang monghe nga si Stephen, nga nag-antos sa grabeng sakit sa tiyan, nga wala nay tambal nga nakatabang kaniya ug nagkawalay na siya paglaum sa kinabuhi: giayo siya sa santo pinaagi sa paghikap sa iyang tiyan ug gulugod. Sa dihang ang giingon nga steward nga si Julian masakiton ug hapit na mamatay, gihatagan siya sa Reverendo og doble nga pag-ayo – espirituhanon ug pisikal: Una, gitun-an niya siya nga dili mosupak sa mga sugo sa abbot ug dili magbutang sa iyang paglaum sa panandaliang bahandi, kondili magsalig sa Dios, nga nag-atiman sa tanan; ug pagkahuman nga matul-id ang iyang espiritu, giayo usab niya siya sa iyang pisikal nga sakit.

Kinahanglan usab natong isaysay ang usa ka labi pang katingalahang hitabo. Usa ka Hudiyo ang nag-antos sa usa ka dili na matambalan nga sakit: puno sa baho nga mga samad ang tibuok niyang lawas. Sa dihang napakyas ang tanang paningkamot sa mga doktor ug nawad-an na og paglaum ang masakiton sa pagkaayo, miadto siya kang Banal Marcellus, ang paspas ug mapainubsanon nga mananambal, isip iyang katapusang paglaum. Gipangutana sa

---

[373] Kana mao ang Gasa sa Eden sa unang mga tawo. Upat ka suba ang nibubo gikan niini: ang Pishon, ang Gihon, ang Tigris ug ang Eufrates (tan-awa Gen. 2:10–14).

[374] Ang usa ka pilak nga sensilyo (pilak nga denarius) nagkantidad og 22 ka kopecks.

[375] Ang usa ka talento nagkantidad og hapit 1,500 ka rublo.

Reverendo ang Hudiyo bahin sa iyang pagtuo ug, sa dihang nahibaloan niya ang iyang pagkadautan, miingon siya nga dili siya mapag-ayo gawas kon una niyang isalikway ang iyang pagkadautan ug modawat sa Kristohanong pagtuo. Nisaad ang Hudiyo nga mosugot siya kang Kristo dayon, sa diha nga siya maayo na. Sa pagsunod sa iyang hangyo, giayo sa tigulang ang masakiton pinaagi sa iyang pag-ampo, ug ang nangaayo dayon midawat sa Kristohanong pagtuo. Apan wala pa gani milabay ang upat ka adlaw sa pagbalik sa Hudiyo sa iyang dautang pamatasan. Mibalik usab kaniya ang iyang kaniadto nga sakit: sama sa pag-ayo nga misunod sa iyang pagbag-o, misunod usab ang iyang kaniadto nga sakit misunod sa iyang pagbiya sa pagtuo. Napugos, bisan pa batok sa iyang kabubut-on, nga pangitaon pag-usab ang santo, iyang gibalibaran pag-usab ang iyang pagkadautan, giyakap ang pagkamatinud-anon, ug nangayo sa kaluoy sa mahigugmaong amahan. Pagkahuman nga naayo pag-usab, pagkahuman sa pipila ka adlaw mibalik usab siya, sama *sa 'baboy nga mibalik aron maglubog sa lapok'* (2 Pedro 2:22), ug naigo sa usa ka mas grabeng sakit.

Unsa kaha ang gibuhat sa dautang tawo? Wala'y pagmahay, gipangita pag-usab niya ang santo. Ug ingon ana kini balik-balik. Sa katapusan, miingon kaniya ang reverendo:

'Hibal-i kini, tawo: dili ako ang imong ginadani, kondili si Cristo; kay dili ako ang nag-ayo kanimo, kondili si Cristo, ug dili nimo matago ang pagkadautan sa imong kasingkasing gikan sa Iyang makakita sa tanan nga mata, nga ginapasidunggan Siya sa imong mga ngabil samtang ang imong kasingkasing layo kaniya (Mat. 15:8), – nag-angkon og pagkamatinud-anon sa pulong, apan sa buhat mobalik ka sa imong daang pagkadautan. Balik ka kang Kristo sa tibuok nimong kasingkasing, nga walay bisan unsang limbong, ug pag-ayo ka dayon, dili lang sa lawas kondili usab sa kalag.

Apan ang daotan ug buang nga Hudiyo mitubag sa santo:

– 'Bisan unsa pa ang akong masinati, dili gyud nako biyaan ang pagtuo sa akong mga amahan.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, hilom nga nilakaw ang balaan nga amahan gikan kaniya, ug ang Hudiyo, nga nakalayo gamay gikan sa monasteryo, kalit nga nahulog ug namatay, sa lawas ug sa kalag. Pagkahibalo niini, ang balaan nga amahan nanghilak ug miingon: *'Ayaw ninyo pagsulayi ang Ginoo inyong Dios'* (Deut. 6:16).

Apan padayonon nato ang atong salaysay sa pag-ayo sa mga matinud-anon. Usa ka tawo nga ginganlan og Kir, nga sa ulahi nahimong dakong personalidad sa kinabuhi sa monghe ug nagsilbi nga tinubdan sa kaayohan ug kusog sa kadaghanan, sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagkamonghe, adunay dakong pisikal nga kusog ug kahanas sa pakigbisog. Kalit lang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, gipaka-antos siya sa yawa gikan sa ulo hangtod sa tiil sa usa ka nagbulok nga sakit, sama sa iyang pag-antos kang Job kaniadto, ug dili lang ang iyang panit ang nabulok, apan pati na ang iyang unod ug litid, nga ang makita na lang mao ang iyang mga bukog. Ang kadako sa pag-antos niining tawoha dili masukod. Ug imposible nga siya maayohon sa bisan unsang tambal sa tawo, kondili pinaagi lamang sa langitnong tambal, nga gidala ni Santo Marcellus. Sa dihang gipailawom sa masakiton ang iyang kaugalingon sa tiilan ni Santo Marcellus, nagahilak ug nagapakusog sa pag-ampo alang sa kaayohan, dayon gitaas sa bulahan ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, sumala sa iyang batasan, naghalad siya og mainitong pag-ampo alang sa masakiton. Unya, sa dihang gihikap niya ang iyang mga samad gamit ang iyang kamot, miingon siya:

'O maayong tawo! Dili angay nga mapildi ka niining mga pag-antos, ug dili usab angay nga ang usa ka tawo nga nakigbisog batok sa mga kaaway nga dili makita magtagad sa lawas. Magtuo ka, ug kon pilion nimo ang Labaw nga Labaw (Salmo 90:9) ingon imong dalangpanan, nan kining samad mobiya sa templo sa imong lawas.'

Mao kana ang gisulti sa santo, ug dayon mibiya ang sakit sa maong tawo. Ang mga samad misugod og tabon sa unod, nga makita sa tanan – sama sa gihulagway sa propesiya ni Ezekiel (Ezek. 38:8); nabalik ang mga litid, napalig-on ang mga lutahan ug natabonan sa panit: ug si Cyrus, labaw pa sa tanang gilauman, dali ra kaayo nakabawi. Ug pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Dios, kining sulugoon sa Dios naghimo og mga milagrosong pag-ayo dili lamang sa mga tawo nga iyang gihikap sa iyang kaugalingong mga kamot, kondili bisan pa sa mga tawo nga layo kaniya.

Ang asawa sa usa ka diyakono nga si Eugene, miabot na ang panahon sa iyang pagpanganak, apan dili siya makapanganak – ug wala'y makatabang kaniya bisan mga doktor o mga komadrona. Naga-dismaya na ang tanan sa iyang kinabuhi, ug natulog siya nga walay malay. Unya ang iyang bana, si Diyakono Eugene, mihulog sa tiilan sa reverendo ug, uban sa mga luha, misugod sa pagpakisayud kaniya alang sa tabang. Nag-ampo ang Reverendo

nga Amahan ug, pagkahuman niyang pagpanalangin sa pan, gihatag kini sa diakono aron ipahimutang dayon sa dughan sa masakiton nga babaye. Ug sa diha-diha nga nahimo kini, nanganak ang babaye og usa ka bata ug nawala ang iyang kasakit.

Sa pagmata niya, misugod siya og pangutana:

'Asa na ang monghe nga nagtapos sa akong pag-antos? Asa na ang usa nga nagluwas kanako gikan sa kamatayon?'

Sa dihang gipangutana siya kinsa kining monghe nga iyang gipasabot, ug unsa ang hitsura niini, gihulagway sa babaye ang dagway sa monghe nga nagpakita kaniya, ug nasabtan sa tanan nga mao kini si Banal Marcellus, nga nagpakita kaniya ug nagluwas kaniya gikan sa kamatayon.

Kining bulahan nga amahan nakaangkon na sa hingpit nga kahingpitan sa kinabuhi sa monghe, nga tungod sa iyang pagkabalaan ug pagkasantos, ang mga anghel nagpuyo uban kaniya. Si Sergius, ang abad sa usa ka monasteryo nga nahimutang sa daplin sa Suba sa Euphrates[376] , pagkahibalo sa daghan bahin sa Reverendo nga Amahan, miadto aron makita siya ug nakasaksi pa gyud og labaw pa kaysa sa iyang nadungog bahin kang Marcellus. Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo sila nga magkuyog, nakita ni Sergius nga sa dihang mituhop ang Kagalang-galang Marcellus, duha ka masidlak nga anghel ang misuporta kaniya sa matag kilid ug gibangon siya gikan sa yuta, samtang ang iyang nawong, atol sa pag-ampo, nahimong hayag sama sa kilat. Sa pagkakita niini, nangurog si Sergius sa kahadlok, ug hapit na mibulag ang iyang kalag sa iyang lawas sa kahadlok.

Gihatag usab sa Dios ang mga pagpadayag mahitungod sa Iyang balaan, si Marcellus, ngadto sa ubang dagkong amahan. Si Eliseus, ang abá sa Monasteryo sa Des, gusto makakita sa santo ug makahibalo sa iyang kinabuhi; sa dihang nag-ampo siya sa Dios alang niini, gipadayag sa Ginoo kaniya sa usa ka panan-awon si Marcellus sama sa iyang panagway sa gawas, ug gipadayag usab kaniya ang kahitas-an sa iyang mga hiyas. Gisaysay kini pagkahuman ni Eliseus kang Pedro, ang disipulo ni San Marcellus, nga nagpuyo uban kaniya.

Gipadayag kang Gavdiol, ang abad sa monasteryo nga nahimutang sa siyudad sa Pompeia, sa baybayon sa Dagat Euxine[377] , nga gihatagan si Markell sa Diyos og grasya nga katumbas sa grasya sa magbubuhat sa balaod nga si Moises. Gipamatuod kini ni Gavdiol sa atubangan ni Eulassius, usa ka disipulo ni Markell. Tinuod gayud nga ang maalamon nga tawo adunay gasa sa pagpanagna, kay bisan unsa pa iyang gipahayag sa bisan kinsa, kanunay kini matuman. Sa usa ka higayon, usa ka obispo—nga usa ka mapiniriso kaayo nga tawo—miadto kaniya. Gipangayo sa bulahan nga ipahulam siya og duha ka zlatnik[378] aron ihatag sa mga kabus, apan misalikway ang obispo ug wala kini gihatag, nga miingon nga wala siya'y kaugalingon. Unya miingon ang reverendo kaniya sa usa ka propesiya:

'Sa dili madugay, dili na gani nimo makuha ang imong kaugalingong lawas, nga kuhaon sa lubnganan, samtang ang imong bulawan moadto sa komunidad sa mga monghe.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo. Wala pa gani milabay ang duha ka adlaw sa dihang namatay ang obispo, ug ang iyang kabtangan gihatag sa monasteryo sa Banal nga Tawo, sumala sa iyang propesiya. Nakita sa Banal nga Tawo ang unahan sama sa usa ka butang nga duol ra kaayo. Sa usa ka higayon, ang iyang mga tinun-an naglayag sa Dagat Euxine sa mga barko alang sa usa ka panginahanglan sa monasteryo. Misidlak ang dakong bagyo; nagbukal-bukal ang dagat, ug nawad-an na sila og paglaum sa ilang kinabuhi; sa kana nga takna, mitungha kanila ang Reverendo ug giluwas sila, gidala sila nga luwas sa pantalan. Samtang naa sila sa siyudad sa Ancyra[379] , usa kanila nga ginganlan og Pablo, grabe kaayo ang sakit, ug ang mga monghe nga kauban niya naghunahuna na nga biyaan siya didto. Unya ang masakiton, nga naghingos gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, misinggit uban sa mga luha:

'Amahan Marcellus, asa na ang imong mga pag-ampo? Gikatugyan ko kanimo sa Diyos, apan ania ako karon nagkamatay; ug ang labing masakit sa tanan, nagkamatay ako gawas sa imong panon ug layo sa akong mga igsoon!'

---

[376] Usa ka dakong suba nga nag-agos paingon sa Gulpo sa Persia, ang gigikanan niini naa sa kabukiran sa Armenia.

[377] Karon nailhan na nga Itom nga Dagat. Kaniadto gitawag kini nga Dagat Axine, nga nagpasabot og 'Walay Swerte', tungod sa mga bagyo niini; apan sa dihang hinay-hinay nga gipuy-an sa mga Griyego ang mga baybayon niini, giusab nila ang ngalan ngadto sa Dagat Euxine, nga nagpasabot og 'Maabiabihon'.

[378] Ang usa ka zlatnik (bulawanong denarius) katumbas sa 25 ka pilak nga denarius, o mga 5 ka rublo ug 60 ka kopecks.

[379] Ang Ankyra, karon Angora, usa ka karaang siyudad sa rehiyon sa Galatia sa Asia Minor.

Mao kini ang gisulti sa masakiton nga tawo uban sa mga luha sa siyudad sa Ancyra, ug ang Ginoong Amahan sa monasteryo nakadungog sa iyang paghilak ug mga pag-agulo ug gisultihan ang iyang disipulo nga si Caesarius nga ang usa sa mga igsoon nga gipadala sa usa ka misyon anaa sa kalisdanan ug masakiton. Mibangon siya, nag-ampo para kaniya, ug si Pablo dayon nabalik ang panglawas. Apan, gitan-aw ni Cesario ang oras, ug sa pagbalik sa mga igsoon, nahibal-an nga nabalik ang panglawas ni Pablo sa Ancyra sa mismong takna nga ang balaan nga amahan, sa pagtan-aw daan sa iyang sakit, nag-ampo para kaniya.

Sa usa ka higayon, gipahamtang sa Dios ang dakong gutom sa yuta. Ang tigbantay sa kamalig sa monasteryo, usa ka tawo nga ginganlan og Malch, miadto sa balaang amahan ug mitaho nga hapit na mahurot ang mga butil ug hapit na usab mahurot ang pan nga igo lang alang sa napulo ka adlaw.

'Adto,' tubag sa santo, 'ug buhata ang imong katungdanan, ayaw kabalaka sa bisan unsa.'

Sa pagtuo nga ang Abba naglaum nga daghan kaayong pan ang moabot gikan sa layo, si Malch, sumala sa iyang batasan, nagpadayon sa pag-apod-apod sa pan gikan sa kamalig dili lang aron matubag ang panginahanglan sa mga igsoon, kondili usab sa mga kabus. Milabay ang lima ka adlaw; gamay na kaayo ang nabilin nga pan sa kamalig, ug miadto pag-usab si Malch sa abad, nga nagreport nga hapit na mahurot ang butil. Apan ang abad, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon, gipabalik siya sa iyang mga katungdanan, nga nagsugo kaniya nga ayaw kabalaka bahin niini. Paglabay sa duha ka adlaw, wala na gyud'y nabilin sa kamalig, ug mibalik si Malch sa abbot nga nalibog. Mibangon ang respetadong amahan, miadto sa kamalig ug gisugo si Malch nga ablihan kini.

Apan si Malch nanumpa nga wala gyud bisan usa ka liso ang nabilin ug wala nay pulos nga ablihan pa kini; bisan pa niana, gibuhat niya kini. Ug didto iyang nakita nga ang kamalig puno sa tanang klase sa liso, ug napuno siya sa kahadlok; apan ang reverendo gisaway siya tungod sa iyang kawalay pagtuo. Ug sukad niadto, wala gayud nahurot ang sulod sa kamalig hangtod nga nahurot ang gutom: bisan unsa pa kadaghan ang gigamit sa katiwala sa usa ka adlaw, punô gihapon kini pag-abot sa sunod. Ug sa ingon niini, atol sa gutom, ang Balaang Amahan nagpakaon dili lamang sa mga igsoon, kondili usab sa daghang mga pulubi ug mga kabus, mga biyahero ug mga bisita nga m . Kining tanan nga mga buhat sa Ginoo, nga gihimo sa Iyang sulugoon nga si Marcellus, katingalahan, apan mas katingalahan pa nga mga hitabo ang mosunod.

Usa ka si Pablo – dili ang gihisgutan sa ibabaw, kondili lain, usa ka monghe gikan sa lain nga monasteryo – nga nag-antos sa grabeng sakit, nagpadala og mensahero ngadto sa santo nga naghangyo nga moanha siya kaniya. Pag-abot sa mensahero sa monasteryo ni Markell, nakit-an niya nga naghisgot siya sa mga dogma sa Simbahan uban sa Obispo sa Calcedonia[380] , ug wala makapadayon ang santo sa pagbisita sa masakiton hangtud nga nahuman niya ang iyang pakighinabi sa obispo bahin sa mga butang sa Simbahan. Samtang nagpadayon kini, namatay na ang masakiton, ug pag-abot sa Banal nga Amahan, nahuman na ang tanang ritwal alang sa namatay ug gidala na ang iyang lawas alang sa paglubong. Tungod sa iyang dakong pagtuo, ang balaan nga amahan mitan-aw sa langit sa iyang pisikal ug espirituhanong mga mata, nag-ampo nga matinud-anon kang Dios sa tinago nga lawak sa iyang kasingkasing, sumala sa iyang batasan, ug gibutang niya ang iyang kamot sa patay. Ang uban sa mga anaa nagbinuang kaniya sa ilang kasingkasing, nga nagaingon:

'Dili ba motuo ning tigulang nga patay na ang iyang igsoon, nga gisulayan pa niya kini sa iyang kamot?'

Samtang naghunahuna pa sila niini, ug samtang gihikap sa balaan ang namatay gamit ang iyang kamot, kalit nga nabanhaw kini, mitindog, mipungko sa iyang higdaanan, ug misugod og sulti. Napuno sa kahadlok ug katingala ang tanan sa katingalahang milagro, apan gisugo sa reverendo nga amahan ang mga nanan-aw nga dili kini isulti; bisan pa man, ang kadungganan sa Dios ug ang Iyang gipanghatag nga gasa sa reverendo nga amahan dili matago.

Kinahanglan usab natong hisgutan ang gahum ug awtoridad nga gipanag-iya ni Maranun Marcellus batok sa mga demonyo. Sama sa abog nga gipapas sa kusgan nga hangin, ang mga demonyo gipahawa gikan sa mga tawo pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Sa usa ka higayon, upat ka lalaki nga gipanag-iya sa demonyo, nga malupit kaayo nga gipang-antos niini, gidala ngadto kaniya, ug misinggit sila sa santo:

'Sugo-a kami nga mogawas, kay aduna ka'y gahum kanamo!'

---

[380] Chalcedon – usa ka siyudad sa Asia Minor, sa baybayon sa Dagat Marmara, nga bantog isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho.

Apan ang santo nagpabilin nga hilom ug wala gani sila tan-awa; nag-ampo lang siya sa Dios sa iyang kasingkasing:

'Ginoo, kalooy-i ang Imong binuhat!'

Nasayud kaayo siya sa kalimbungon sa mga demonyo, nga naningkamot sa pagpangdani kaniya ngadto sa garbo pinaagi sa ilang limbong nga mga pulong. Ug samtang naghilom ang balaan, nilayas ang mga demonyo, napildi sa iyang pagpaubos.

Apan kinsa may makasaysay sa detalye sa mga milagro sa atong bililhon nga amahan? Kinsa may makasukod sa grasya sa Dios nga mipahulay kaniya? Kinsa may makapahayag sa pulong sa iyang dakong pagtuo, nga maoy hinungdan sa iyang pagbuhat sa ingon nga mga buhat? Dili na unta igo ang panahon aron isaysay silang tanan. Aniya ang usa sa iyang daghang mga milagro, igo na alang sa atong pagtukod ug alang sa paghimaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Sa usa ka higayon, sa Byzantium, misiga ang dakong kalayo, ug ang tibuok siyudad nalukop sa kalayo, gipaka-antos sa Dios tungod sa mga sala sa mga pumoluyo niini. Walay paagi nga mapalong ang dili mapugngan nga kusog sa kalayo, nga gilamoy ang tanan sa usa ka mabangis nga alimpulos ug gipahimong abo ang tanan. Wala nay paglaum nga bisan usa ka balay ang makaluwas sa kalayo, kay ang tibuok siyudad hingpit nga nalukop sa kalayo. Pagkahibalo niini, ang Banal nga si Marcellus misugod sa pag-ampo, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nagahulog ang mga luha gikan sa iyang mga mata. Ug tan-awa, ang kalayo dayon mihunong ug wala na mikaylap pa, ug ang katunga sa siyudad naluwas, kay ang tibuok kusog sa kalayo kalit nga napalong, murag tungod sa dakong ulan, pinaagi sa mga tulo sa luha sa Banal nga tawo.

Pagkahuman niini, nahitabo usab ang mosunod. Usa ka maharlika nga ginganlan og Ardavurius, anak ni Aspar, nga malupigon ang kinaiya ug Arian sa pagtuo, nasuko kaayo sa usa sa iyang mga sakop nga ginganlan og Juan, ug gusto siyang patyon. Wala siyay lain kapilian, busa midagan si Juan ngadto sa monasteryo sa Banal Marcellus. Nakadungog niini si Ardavuri, busa nagpadala siya og mga sulugoon aron kuhaon siya didto, apan wala siya ipahatud ni Reverendo Markell. Nagpadala pag-usab ang maharlika og mga sulugoon kang Reverendo Markell uban sa hangyo—ug sa samang higayon hulga—nga ipahatud dayon si Juan, apan gipahawa sila ni Reverendo Markell nga walay dala. Unya, sa iyang kasuko, nagpadala si Ardavuri og mga armadong sundalo aron pugos nga kuhaon si Juan gikan sa monasteryo ug patyon sa espada ang bisan kinsa nga mosupak. Busa, sa dihang ang mga sundalo, nga nagbitbit sa ilang mga armas, gilibutan na ang monasteryo ug hapit na nilang lusubin ang mga pader, miadto ang mga igsoon sa santo ug, samtang nagahilak, nangayo kaniya nga ihatag si Juan sa mga sundalo, aron dili usab sila mapukan sa dili matarong tungod kaniya. Apan wala tagda sa reverendo nga amahan ang hangyo sa mga igsoon (kay siya mapinanggaon kaayo ug dili gustong ihatag ang usa ka inosenteng tawo ngadto sa kamatayon), ug mihimo siya sa espirituhanong armas, ang gahum sa Balaang Krus; gipanalipdan ang iyang kaugalingon niini, ug siya mismo ang migawas aron atubangon ang mga sundalo. Ug sa kalit, gikupot sa dakong kahadlok ang tanang sundalo: ilang nakita ang Krus nga nagdan-ag sama sa adlaw, ug sa palibot niini usa ka dakong kalayo, dalugdog ug daliling. Gibato nila ang ilang mga armas, ug nangdagan sila sa kahadlok ngadto sa nagpadala kanila. Pagkadungog niini, si Ardavuri mismo napuno sa kahadlok ug, pagkahuman mapugngan ang iyang kasuko, gipasaylo si Juan.

Tungod kay nahisgutan na dinhi si Ardavurius ug ang iyang amahan nga si Aspar, dili sayop nga isaysay ang ilang kamatayon, sumala sa gipadayag sa Reverendo. Si Aspar, nga gikan sa tribong Gothic nga[381] , ikaduha lang sa hari sa pagkabana ug gahum, ug siya ang nagmando sa tibuok hukbong Griyego. Aduna siya'y duha ka anak nga lalaki: ang panganay, si Ardavurius, ug ang manghud, si Patricius. Nagpaningkamot siya sa daghang paagi aron supakon ang hari ug, kauban ang tibuok niyang panimalay, tinago siyang nagpuyo og kasuko batok sa panimalay sa hari; si Aspar nakahatag og dakong kadaut sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa pagtabang sa mga Ariano. Ang matinud-anon ug mahigugmaon kang Kristo nga Haring Leo[382] , nga nailhan nga ang Dako, mapainubsanon ug mahadlok sa Dios, ug gidala kini sulod sa pipila ka panahon, sa bahin tungod sa iyang pagkamaayo, ug sa bahin tungod kay ang tibuok kusog sa Greko nga hukbo—nga kadaghanan niini mga Ariano—

[381] Ang mga Goto – usa ka tribong Germanic nga unang nagpuyo sa timog-sidlakan sa Dagat Baltic. Sa ulahi, nabahin kini sa mga grupong silangan ug kasadpan ug mipuyo sa halos tibuok Europa. Gidawat sa mga Goto ang pagtuo sa Kristohanong relihiyon, apan sa baluktot nga porma – ang mga Ariano.

[382] Naghari siya gikan sa 457 hangtod sa 474.

matinud-anon sa panimalay ni Aspar ug nagsunod kaniya: Kining dautang panimalay gitakda nga malaglag sa dili madugay pagkahuman. Ang Kagalang-galang Marcellus nakakita kaniya sa mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo: usa ka leon ang nakig-away sa usa ka bitin, nga tungod sa kadako kaayo niini, gihampak kini sa iyang ikog ug nagbuntog kaniya. Ang napildi nga leon nasubo ug naglibot-libot sa bitin nga walay pulos, nga dili makahimo og bisan unsang kadaut niini. Unya ang duha—ang leon ug ang bitin—nagpahulay, gikapoy sa pakigbisog. Paglabay sa mubo nga panahon, nakapahulay na ang leon ug, sa pagtigom sa iyang kusog, kalit, sama sa pagmata gikan sa tulog, midagsa sa bitin uban sa dakong kasuko ug napildi kini, gipukan sa yuta. Pagkahuman niya kini makita sa usa ka panan-awon, nagpanagna si Abba Markell nga mapatay si Aspar sa kamot sa hari, kauban ang tibuok niyang panimalay; kay ang leon nga iyang nakita nagpasabot kang Haring Leo, samtang ang dakong bitin nagrepresentar kang Aspar, nga tinuod nga usa ka bitin, nga nagsamdan sa Ortodoksiya ug nagdaot niini pinaagi sa iyang dautang Arianismo. Sa dili madugay, natuman ang panan-aw ug propesiya sa santo. Ang debotong Haring Leo, pinaagi sa iyang kalooy ug pagkamaayo, gusto nga ipasig-uli si Aspar ug ang iyang mga anak kaniya, nga gikan sa pagka-kaaway nahimong mga higala, ug naningkamot usab siya nga paggiyahan sila sa pagkadeboto. Busa, iyang gipangasaw-an ang iyang anak nga si Ariadne kang Patricius, ang bungsong anak ni Aspar, nga iyang tuyo nga itudlo isip iyang manunod, kay wala siyay kaugalingong anak nga lalaki ug nagplano nga ipahimutang ang iyang manugang. Apan unya misugod ang hungihong sa taliwala sa mga matinud-anon nga tawo: nahadlok ang tanan nga ang Simbahan ni Cristo mapakaulaw hangtod sa katapusan tungod sa mga pagpanamastamas ug dautang buot sa mga Ariano, kay Ariano man ang manugang sa hari. Ang tanang Ortodokso, nga nagtigom uban sa mga obispo ug pari ug gidala nila uban ang balaan nga tigulang nga si Marcelo, miadto sila sa hari sa hipodrom[383] ug gisultihan siya nga ayaw pag-gahum sa usa ka heretiko, kondili ang manugang sa hari kinahanglan nga biyaan ang Arian nga heresiya o, kung gusto niya nga magpabilin niini, dili na siya dapat modawat sa maharlikang katungdanan.

Aron pahupayon ang katawhan, nagsaad si Haring Leo sa tanang paagi nga ibalik ang iyang manugang sa Ortodoksong pagtuo. Ug bisan pa nga ang manugang, tungod sa ka-astig, misulod sa tinuod nga pagtuo, wala gihapon mapahunong ang mga hungihong sa katawhan. Niining panahona, napadayag ang mga intriga ug dautang tuyo ni Aspar – nasuta nga dili lang niya gihandom ang korona sa hari, apan kauban usab ang iyang mga anak, gipangita nila ang ulo sa hari ug tuyoang patyon siya. Unya ang tibuok katawhan mitindog batok sa panimalay ni Aspar, kay dili na nila ikapailob ang iyang pagkanilad, ug naningkamot sa tanang paagi aron siya mapukan; apan si Aspar, sa dihang nahadlok, midagan uban sa iyang mga anak nga lalaki paingon sa Chalcedon ug nagsirado sa sulod sa simbahan sa martir nga si Euphemia, samtang daghang mga sundalo ang nagbarug palibot sa simbahan ug nagbantay sa iyang kaluwasan. Apan, pagkahuman sa makig-uli nga mga pulong sa hari, migawas siya gikan didto ug mibalik pag-usab sa Constantinople. Paglabay sa pipila ka panahon, si Aspar mismo ug ang iyang anak nga si Ardavuri gipatay ni Zeno subay sa sugo sa hari; samtang ang manugang sa hari, si Patricius, gipahilayo sa nasud, ug ang prinsesa Ariadne, nga iyang gipangasawahan, gipangasawahan kang Zeno, nga pagkahuman, pagkahuman sa kamatayon ni Haring Leo, mipuli sa gingharian sa Gresya[384] . Busa nangalaglag ang dautang panimalay sa mga Aspar, napildi ni Leo – sumala sa propesiya sa balaan.

Apan, mobalik kita pag-usab kang Banal Marcellus. Sa dihang ang mga tawo, kauban ang mga obispo ug mga presbiter, ingon man si Banal Marcellus, nagpadulong kang Haring Leo sa hippodrome, daghan sa mga matinud-anon ang nakadawat sa pribilehiyo nga makakita kung giunsa sa usa ka Anghel sa Dios, sa porma sa usa ka gwapong batan-on, nga nagsul-ob og puti ug gisabinan og bulawan nga sinturon, kauban ni Santo Marcellus ug gisapnan siya sa bukton; nakita nila kini sa tibuok panahon samtang naglakaw siya uban sa mga tawo ug sa iyang pagbalik, hangtod sa pultahan sa iyang puloy-anan. Pag-abot niya sa pultahan, ang Anghel nahimong dili makita. Gikan niini makita nato kung unsa ka pinalangga sa Dios ang atong bulahan nga amahan nga si Marcellus, kay gipadala Niya ang Iyang mga anghel aron mag-alagad kang Marcellus, aron giyaon ug panalipdan siya sa iyang panaw. Ug natuman kaniya ang mga pulong sa Kasulatan : *'Ibilin niya ang iyang mga anghel mahitungod kanimo—aron bantayan ka sa tanang dalan nimo'* (Salmo 91:11).

---

[383] Ang Hippodrome usa ka lugar para sa lumba sa kabayo; gigamit usab kini alang sa tanang matang sa dagkong pampublikong tigum.
[384] Naghari si Zeno gikan sa 474 hangtod sa 476.

Human sa pagkinabuhi og sitenta ka tuig sa monastikong pagka-ascetiko, ang Kagalang-galang Marcellus sa katapusan nagkadool na sa iyang bulahan nga pagpanaw. Ug siya gipahisama sa mga propeta sa iyang paghukom, sa mga patriyarka sa iyang pagtuo ug dili matandog nga pagsalig sa Dios, ug sa mga martir sa iyang adlaw-adlaw nga pagpamatay sa unod; sa iyang panan-aw sa Dios siya gipahisama sa propeta Moises, kinsa iyang kapariho sa grasya, pagkamaumol — kang David; sa kadasig alang sa pagtuo, kang Apostol Pedro; sa pagkamahigalaon ug teolohiya, kang Juan; ug sa grasya sa pagtambal, sa tanang mga Apostoles, kay siya usa ka tinubdan sa pagtambal ug usa ka suba sa katingalahang mga panalangin alang kanila tanan. Sa dihang ang Reverendo nga Amahan naghigda sa iyang higdaanan sa sakit, gilibutan siya sa daghang monghe nga nagahilak. Lakip kanila ang usa ka Lucian, nga halangdong natawo, nga gisalikway ang tanang butang sa kalibutan, misulod sa kinabuhi sa monghe ug nilabaw sa uban sa usa ka matinahuron nga kinabuhi; nga nagahilak nga mas mapait pa kaysa sa uban, iyang gihangyo ang santo nga ayaw siya biyai nga walay giya, sama sa usa ka barko nga walay timon nga mapadala sa dagat sa kining kinabuhi sa yuta, taliwala sa mga balud sa tukso, kondili dad-a siya uban kanimo. Sa pagtan-aw kaniya, miingon ang Ginoong Ama:

'Ayaw kabalaka, anak ko, kay dili madugay human sa akong pagpanaw, mosunod usab ka sa akong mga bakas.'

Ang mga abad ug monghe nga nagagikan sa kasikbit nga mga monasteryo mitigum, samtang ang mga obispo ug mga maharlika gikan sa imperyal nga siyudad miabot aron bisitahan ang masakiton nga santo ug ihatag kaniya ang katapusang halok. Ang Reverendo, bisan pa niana, naghatag sa matag-usa kanila og angay nga pagtulun-an ug nakig-istorya kanila sa taas nga panahon bahin sa kaayohan sa kalag ug sa walay katapusang kinabuhi. Unya gihangyo niya sila nga biyaan siya sa pipila ka gutlo, daw aron ipakita nga gusto siya matulog og gamay. Sa dihang nilakaw na ang tanan, natulog siya sa usa ka bulahan ug walay katapusang katulogon, gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios[385] . Gipahimutang siya sa lubnganan sa simbahan nga iyang kaugalingong gitukod. Ang Bulahan Lucian naghilak nga walay hunong sa iyang kabaong, ug sa ikalima ka adlaw, ang Reverendo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Ngano man nga nagasubo ka? Wala ba ka motuo nga ako nakapakig-ampo alang kanimo sa Dios, ug nga mag-uban ta sa dili madugay?'

Sa ikatulong adlaw pagkahuman niining panan-awon, natulog si Lucian sa Ginoo, nga nabuhi pa og walo ka adlaw pagkahuman sa iyang amahan ug magtutudlo. Busa, bisan pagkahuman sa iyang pagpanaw, natuman sa Kagalang-galang Marcellus ang iyang propesiya, nga gidala dayon ang iyang pinalanggang disipulo nga si Lucian kaniya, sumala sa saad, ug nagpakita sa atubangan sa mga balaan, kinsa iyang giisip nga kapariho tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, sa Labing Balaan sa tanang mga Santo, ang iyang Ginoo, sa walay katapusang kalipay ug paglipay; hinaut nga kita usab, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, mahimong takus niini, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa Banal nga si Marcos nga Tawo sa Kuhaan ug ni Teofilo nga Nagahilak.

Gisaulog sa ika-29 sa Disyembre

Ang labing maayong ebidensya sa panahon sa kinabuhi ni Bulahang Marcos mao ang kamatuoran nga, sa iyang kinabuhi, ang bililhon nga mga relikya sa atong ginagalang nga amahan Teodosio gibalhin gikan sa usa ka langob paingon sa balaan nga dakong simbahan. Sa pagdawat niya sa balaan nga anghelikong paagi sa kinabuhi, mipuyo si Beato Mark sa usa ka langob ug didto nagpuyo, nga iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa paghukay og daghang kwarto gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, dili lamang alang sa pagpraktis sa pag-ampo[386] , kondili usab alang sa paglubong sa mga igsoon nga namatay, nga iyang gipagawas ang nahukay nga yuta sa iyang abaga. Busa nagpaningkamot siya nga walay hunong niining balaan nga buhat, nagpaabut sa dakong ganti

[385] Ang Kagalang-galang Marcellus namatay mga tuig 486.

[386] Ang mga monghe sa Monasteryo sa Kweba sa Kiev adunay batasan nga magretiro sa mga kweba alang sa nag-inusarang pag-ampo. Alang niini, ilang gipahukay ang mga lungag sa bungbong sa kweba, nga makita gihapon karon.

sa langit, apan dili niya gusto madawat kini dinhi sa yuta; kay sa matag higayon nga pugson siya sa bisan kinsa sa pagdawat og bisan unsa isip baylo sa iyang paningkamot, dali niyang ihatag sa mga kabus ang iyang nadawat. Labaw pa, ang bulahan nagbukot sa iyang kaugalingon og puthaw nga sinturon, nga iyang gisul-ob sa tibuok niyang kinabuhi, nga nag-ampo adlaw ug gabii. Kauban sa iyang walay hunong nga pag-ampo, ang bulahan nga si Marcos nagpraktis usab og hugot nga pagpuasa; kay ang Ginoo mismo naghiusa sa pagpuasa ug pag-ampo[387] ; busa, ang respetadong amahan bisan sa tubig nag-inom lang og gamay gikan sa tanso nga krus, nga lungag sa sulod, ug gisukod kini pinaagi niining matarong nga sukod. Sa ingon niini nga paagi , sa katapusan iyang napildi ang karaang kaaway sa katawhan, 'nga nagahandom sa espiritu'[388] , gipatay niya ang iyang unod, dili lamang pinaagi sa pagkabilanggo, kondili usab pinaagi sa pagpaningkamot ug kadena, pagpugong sa pagkatulog ug gutom, dili lamang pinaagi sa kahilom sa ngitngit nga langob, kondili usab pinaagi sa paghukay sa yuta, usa ka puthaw nga sinturon, pagpangbantay ug pagpuasa. Nagpuyo sa porma nga anghel, ang santo sa buhat nagpaila nga siya, sama sa pagka-walay-laman, aron dili siya mahadlok sa kamatayon; hinuon, ang kamatayon nahadlok sa iyang tingog, sama sa trumpeta sa Arkanghel, kay ang atong bililhon nga amahan nga si Mark nakadawat gikan sa Ginoo og ingon ana ka kusog sa paghimo og milagro nga bisan ang mga patay misunod sa iyang mga sugo, sama sa gipamatud-an sa daghang mga milagro. Sa usa ka higayon, samtang naghukay siya og lubnganan sumala sa iyang batasan, napul-an siya human sa taas nga pagpaningkamot ug nahimo siyang masipit ug dili igo ang gilapdon. Nahitabo nga usa ka monghe, nga daan nang masakiton, namatay, ug wala nay lain nga lugar para sa iyang paglubong gawas sa lubnganan nga gihukay ni Marcos. Gidala ang lawas sa langob, ug halos dili na kini masulod sa masipit nga lubnganan. Unya misugod ang mga igsoon sa pagreklamo batok kang Marcos, nga tungod sa kasipit sa lubnganan dili nila matarong paglubong ang namatay o pag-ibot kaniya og lana. Apan ang eremita mitungo kanila nga mapainubuson ug miingon:

'Pasayloa ko, mga amahan; tungod sa akong kahuyang, wala nako nahuman ang lubnganan.'

Apan nagpadayon sila sa pagsaway ug pagdumot kaniya nga mas grabe pa. Unya miingon ang bulahan sa patay:

'Igsoon, tungod kay masipit kaayo ang luna, ikaw na lang ang molihok ug, pagdawat nimo sa lana, ibubo kini sa imong kaugalingon.'

Ang patay nga tawo dayon mipahaba sa iyang kamot ug, sa pag-alsa gamay sa iyang kaugalingon, gidawat ang lana, gihaplasan ang iyang nawong ug dughan sa porma sa krus, ug gibalik ang sudlanan; unya, sa atubangan sa tanan, siya mihigda, nagpahimutang, ug nagpahulay.

Sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang milagro, ang tanan napuno sa dakong kahadlok ug katingala.

Sa lain nga higayon, usa ka igsoon ang namatay human sa taas nga sakit. Usa sa iyang mga higala ang nagpunas kaniya gamit ang espongha, sumala sa kostumbre, unya misulod siya sa langob, nga gusto makita ang dapit diin ipahulay ang lawas sa iyang pinalanggang higala, ug nangutana siya kang balaan nga monghe Mark bahin niini.

Mitubag ang bulahan nga eremita:

'Adto ug sultihi ang imong igsoon nga maghulat hangtod sa sunod buntag, samtang ako maghukay ug lubnganan para kaniya, ug unya mosulod siya sa kapahulayan sa walay katapusang kinabuhi.'

'Amahan,' tubag sa igsoon sa eremita, 'nahugasan na nako ang iyang patay nga lawas gamit ang espongha; kinsa man, busa, ang imong gisugo nga akong sultihan niini?'

'Makita nimo nga dili pa andam ang lubnganan,' miingon pag-usab si Mark kaniya, 'ug gisugo tika: adto ug ingna ang minatay: ingon niining makasasala nga si Mark kanimo: igsoon, pabilin pa dinhi karong adlawa, samtang mag-andam ko ug lubnganan para kanimo, ug unya pasidan-an tika, ug ugma moadto ka kang Kristo nga imong gihandom.'

Misunod ang igsoon ug sa pag-abot niya sa monasteryo, iyang nakita ang tibuok komunidad nga nag-awit sa kasagarang awit alang sa namatay. Unya miingon siya sa namatay:

'Igsoon! Nagaingon si Marcos nga wala pa andam ang imong lubnganan; busa hulat dinhi hangtod ugma.'

---

[387] Sumala sa makita sa mga pulong sa Ginoong Jesu-Kristo bahin sa pagpahawa sa mga demonyo: *'Kini nga klase dili mapahawa gawas sa pag-ampo ug pag-ayuno'* (Mat. 17:21).

[388] Kana mao ang unod, nga kanunay supak sa Espiritu (Gal. 5:17).

Sa diha-diha nga nahurot niya ang maong mga pulong, sa katingala sa tanan, kalit nga gibuksan sa patay ang iyang mga mata, ug nibalik ang iyang espiritu. Nabuhi siya niadtong adlawa ug sa tibuok gabii, wala mag-istorya bisan kinsa, kundili nagtutok lang nga abli ang iyang mga mata. Sa buntag, mibalik ang maong igsoon sa langob aron tan-awon kon andam na ba ang lugar. Miingon kaniya si San Marcos:

'Adto ug sultihi ang nabanhaw: Si Marcos nagaingon kanimo: biyai kining temporaryo nga kinabuhi ug sudla ang walay katapusan; ihatag ang imong espiritu sa Dios, ug pasagdi nga ibutang dinhi sa langob uban sa mga balaang amahan ang imong lawas. Kay tan-awa, andam na ang lubnganan para kanimo.'

Ang igsoon, pagbalik niya, gisulti ang tanan niini sa tawo nga nabanhaw; giliko dayon niya ang iyang mga mata, gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, ug gipahulay siya uban sa dungog sa langob, sa gipreparar nga lubnganan. Ug nangahibulong ang tanan niining labing himayaong milagro, nga nabuhi pag-usab ang patay sa pulong sa balaan ug namatay pag-usab sa iyang pulong, ug ilang gidayeg pag-ayo ang Dios.

Sa lain nga higayon, nahitabo ang mosunod. Sa maong Monasteryo sa Pechersk, adunay duha ka magsoon, sila Juan ug Teofilo, nga nagpakita og labing tinuoray nga gugma sa usag usa; sukad pagkabatan-on, usa ra ang ilang hunahuna sa tanang butang ug nag-alagad sila sa Dios uban sa parehas nga kadasig. Gipangayo nila kang balaan Marcos nga hukayon ang usa ka lubnganan para sa ilang paglubong kon sugoan sila sa Ginoo nga mamatay. Paglabay sa taas nga panahon, ang maguwang nga si Teofilo nilakaw aron sa pagdumala sa mga buluhaton sa monasteryo, samtang ang manghud nga si Juan, tungod kay nakapahimuot sa Ginoo, nagkasakit, namatay, ug gilubong sa langob sa , sa lugar nga gitagana. Paglabay sa pipila ka adlaw, mibalik si Teofilo ug sa dihang nadungog niya ang kamatayon sa iyang igsoon, gilumos siya sa kasubo. Nagdala siya og pipila ka mga igsoon ug miadto sa langob aron makita kung asa gipahulayan ang namatay. Apan sa dihang nakita niya nga siya gipahulay sa ilang komunal nga lubnganan sa ibabaw, nasuko si Teofilo ug misugod sa mapait nga pagreklamo batok kang Marcos, nga nagaingon:

'Ngano man inyong gibutang ang akong igsoon sa akong dapit, kay ako man ang mas tigulang kaysa kaniya!'

Apan ang mapainubsanon nga lumolupyo sa langob mitungo kaniya ug miingon:

'Pasayloa ko, igsoon, nakasala ko.'

Unya, mituyok siya ngadto sa patay ug miingon:

'Igsoon, bangon ug ihatag kini nga dapit sa imong maguwang; ikaw mismo ang matulog sa ubos.'

Ug sa pagkahuman sa pulong sa balaan nga tawo, mibangon ang patay ug naghigda sa ubos nga higdaanan. Ang tanan nga kauban ni Teofilo sa pag-abot nakasaksi niini nga milagro ug napuno sa dakong kahadlok ug pagkahadlok. Ang igsoon nga nagreklamo batok kang balaan nga Marcos nahulog sa iyang mga tiil, nangayo og pasaylo: 'Nakasala ako, Amahan, sa pagpugos sa akong igsoon nga molihok gikan sa iyang lugar,' ingon niya, 'nangayo ko kanimo: sugoa siya nga mobalik paghigda sa iyang unang lugar.'

Apan mitubag kaniya ang balaan:

'Ang Ginoo mismo ang naghan-ay niini aron ang lawas niining namatay nga tawo ipakita ang gugma nga iyang gipadayon para kanimo bisan pa sa kamatayon, pinaagi sa pagsumpo sa imong pagka-higit ug pagbalhin gikan sa ibabaw nga bahin sa komon nga lubnganan nga giandam para kaninyong duha. Giplano kini sa Ginoo aron tapuson ang panagbangi nga mitumaw tali kanato tungod sa imong pagreklamo, ug aron dili ka na magbati og dautang buot o kasuko batok kanako. Mahitungod sa pagbanhaw sa mga patay, buhat kana sa Dios; apan usa ako ka makasasala nga tawo, ug busa dili nako masulti sa niining patay nga tawo: 'Bangon ug higda pag-usab sa ibabaw.' Sugoa siya: dili ba siya mosunod kanimo? Hibal-i usab nga dili na unta nimo angay biyaan ang langob, aron dayon nimo mapanunod ang imong katigulangan ug madala dayon sa kalinaw dinhi. Apan tungod kay dili pa ka andam sa paglarga, adto ug atimana ang kaluwasan sa imong kalag, ug sa pipila ka adlaw madala ka dinhi.

Pagkadungog niini, napuno sa kasubo si Teofilo, nagtuo nga matumba siya ug mamatay diha-diha dayon, ug wala na gani naglaum nga makaabot sa monasteryo. Uban sa dakong kalisud nabawi niya ang iyang kaugalingon, mibalik sa iyang selda, ug mipahinungod sa dili mapugngan nga paghilak. Gihatag niya ang tanan niyang kabtangan, nagpabilin lamang kaniya ang usa ka kamiseta ug usa ka balabal. Adlaw-adlaw iyang gihulat ang takna sa iyang kamatayon, ug walay makapahunong kaniya sa paghilak nga mapait; sa tinuod, kadtong naningkamot sa paglipay kaniya nakapahimo lang kaniya nga mas maghilak pa. Wala usab nila siya mapugos sa

pagtilaw bisan unsang lamian nga pagkaon: ang iyang mga luha mao ang iyang pan adlaw ug gabii (Salmo 41:4). Sa pagsubang sa adlaw, huhugasan niya ang iyang nawong sa iyang mga luha ug moingon:

'Wala ko kahibalo kon mabuhi pa ba ko hangtod sa gabii.'

Ug sa pag-abot sa gabii, iyang pag-usab itabon sa luha ang kahayag sa iyang mga mata, nga nag-ingon:

'Kinsa may nakahibalo kon mabuhi pa ba ko hangtod sa buntag!' Daghan, pagmata sa buntag, wala na nakaabot sa gabii o sa lain pang tulog gawas sa kamatayon; ug daghan, pagkatulog, wala na mubangon sa ilang higdaanan. Unsaon nako paglaum nga mabuhi pa, nga nadawat nako ang balita nga hapit na ko mamatay?

Ug sa walay hunong nga paghilak ug pag-ayuno, nag-ampo siya nga ang Ginoo, sa Iyang walay sukod nga pagkamaayo, maghatag kaniya og panahon sa paghinulsol. Sa pagpadayon niini sulod sa daghang katuigan, napul-an kaayo ang iyang lawas nga mabilang na ang iyang mga bukog, ug nawala ang iyang panan-aw tungod sa sobra nga paghilak.

Ang atong bililhon nga amahan nga si Marcos, sa dihang naanad niya ang takna sa iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, gitawag niya si Teofilo ug miingon kaniya:

'Pasayloa ako, igsoon, sa paghatag kanimo og ingon ka lawom nga kasubo, ug pag-ampo sa Dios alang kanako, kay, tan-awa, nagahawa na ako sa kalibutan.' Kon akoa kining kaisog, dili ko kalimtan ang pag-ampo sa Ginoo alang kanimo, aron Iya kitang duha pasagdan makakita sa Iyang labing balaan nga nawong, magkita kita didto, ug magpuyo uban sa atong mga respetadong amahan, sila Antonio ug Teodosio sa mga Kuweba.

Si Teófilo, bisan pa man, mitubag kaniya uban sa mga luha:

'Ngano man nga biyaan nimo ako, Amahan? Dad-a ako uban kanimo, o hatagi ako og panan-aw dinhi. Nasayud ako nga, tungod sa akong mga sala, namatay unta ako sa langob sa wala pa nimo nabanhaw ang akong patay nga igsoon; apan, tungod sa imong balaan nga mga pag-ampo, gipasagdan ako sa Ginoo, nagpaabot sa akong paghinulsol. Ug karon mahimo nimo nga tumanon ang akong hangyo: nga makuyog ko kanimo paingon sa Ginoo, o mobalik ang akong panan-aw."

'Ayaw kasubo, igsoon,' tubag sa Banal nga si Marcos, 'nga nabuta ka sa imong pisikal nga mga mata alang sa Ginoo, kay sa imong espirituhanong mga mata nakakita ka ug nakabaton sa tinuod nga pagsabot, ug giisip ko kini nga usa ka panalangin nga ako ang hinungdan sa imong pagkabuta: Gipahayag ko daan ang imong kamatayon, sa tinguha nga makabenepisyo sa imong kalag, ug aron mapahiubos ang imong garbo sa unod, kay *'ang usa ka mapikas ug mapinul-an nga kasingkasing'* (ug dili ang nagapasigarbo sa katigulang) *'dili Nimo pagatamakan, O Dios'* (Salmo 50:19). Busa, wala kay kinahanglan makakita niining malabay nga kahayag, kondili hangyoa ang Ginoo aron makita nimo ang Iyang himaya sa walay katapusang kahayag. Ug ayaw paghandum sa kamatayon: moabot kini, bisan supak pa sa imong kabubut-on. Apan himoa kini nga timaan kanimo sa imong pagpanaw: tulo ka adlaw sa wala pa ang imong kamatayon, maayohon ang imong pagkabuta, ug mopalagpot ka ngadto sa Ginoo nga makakita, ug didto imong makita ang walay katapusang kahayag ug ang dili masukod nga himaya.

Pagkahuman niyang biyaan kining propesiya mahitungod sa pagpanaw ni Teofilo, ang atong bililhon nga amahan nga si Marcos mismo nagtapos sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta sa Ginoo ug misulod sa walay katapusang kinabuhi sa langit, uban sa Tinuod nga Awtor sa Pagkabanhaw, si[389] nga si Jesus, ug uban sa tanang balaang propeta, ingon usa nga nagmando sa mga patay ug nagpanagna. Ang iyang mga milagrosong relikya gipahimutang sa langob diin siya mismo ang naghukay sa iyang kaugalingong lubnganan, ug nagahatag og dili mahurot nga panambal sa tanan nga moanha uban sa pagtuo sa iyang bililhon nga lubnganan; Didto usab natabonan ang puthaw nga mga kadena nga gisul-ob sa Reverendo nga Amahan, ug ang tanso nga krus diin siya miminom og tubig, ug nga iyang gipanalanginan pag-ayo sa iyang mga ngabil nga kini gihatagan og katingalahang gahum. Kay bisan kinsa nga moanhi uban sa pagtuo ug nag-ayuno aron imnon ang balaan nga tubig gikan niining Balaan nga Krus makadawat og milagrosong pag-ayo, mas masaligan pa kaysa sa bisan unsang medisinal nga tubig.

Sa bahin ni Blaheng Teofilo, milig-on ang iyang paghilak; naghilak siya og kusog tungod sa iyang pagkabulag sa iyang amahan ug magtutudlo, si Reverendo Marcos, ug tungod usab sa iyang kaugalingong kamatayon, nga iyang gipaabot bisan unsang adlawa. Sa paghinumdom niya sa propesiya sa tawo nga nagpuyo sa langob, nagbubo siya og suba-suba nga luha, apan kini misaka pa gayud tungod niini. Si Beato Teofilo adunay usa

[389] Mao Siya nga nagpasugod sa pagkabanhaw, ang unang nabanhaw gikan sa mga patay.

ka batasan: sa matag higayon nga siya mag-ampo ug daghang luha ang modagayday gikan sa iyang mga mata, magbutang siya og sudlanan sa ilawom niya, diin siya magahilak; ug sa daghang katuigan napuno kini hangtod sa tumoy sa iyang mga luha. Sa dili madugay, nibalik ang iyang panan-aw, sumala sa saad sa Banal nga si Marcos. Unya nasabtan ni Teofilo nga hapit na ang iyang kamatayon. Busa, nagsugod siya og matinud-anong pag-ampo sa Dios aron ang iyang mga luha makapahimuot Kaniya, ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, miingon siya niini:

'O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, Ginoong Jesu-Cristo, akong Dios! Ikaw nga wala maghandum sa kamatayon sa mga makasasala, kondili nagpaabut sa ilang pagbag-o; Ikaw nga nakahibalo sa among mga kahuyang, Labing Balaan nga Hari, Maayong Maglipayon, Kaayohan sa mga masakiton, Kaluwasan sa mga makasasala, Kusog sa mga gikapoy, ug Mananabang sa mga nahulog—nagaampo ako Kanimo niining takna! Ipakita ang Imong kaluoy kanako, bisan dili ko takos, ug dawata ang pagbubo sa akong mapait nga mga luha! Ibubo kanako ang dili mahurot nga kalawom sa Imong kaayo, ug hatagi ako nga dili masulod sa tukso sa mga pagsulay ning kinabuhi[390] ni mahulog sa gahum sa prinsipal sa kangitngit, pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga bantugang balaan, among ginatahud nga mga amahan, Anthony ug Theodosius sa mga Kueba, ug sa tanang mga santo nga nakapahimuot Kanimo sukad pa sa karaang panahon.

Sa dihang nahuman na sa bulahan nga si Teofilo ang maong pag-ampo, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya sa dagway sa usa ka gwapong batan-ong lalaki ug miingon:

'Maayo ka mag-ampo, Teofilo, apan ngano man nga nagapasigarbo ka sa kadaghan sa mga luha nga imong gipaluha?'

Ug gipakita sa Anghel kaniya ang iyang kaugalingong sudlanan, nga mas dako kaayo kaysa sudlanan ni Teofilo, nga napuno sa usa ka humot nga daw gikan sa bililhon nga mira.

'Ani-a ang imong mga luha,' miingon ang Anghel, 'nga imong gipagawas gikan sa imong kasingkasing sa pag-ampo ngadto sa Dios ug imong gihikap gamit ang imong kamot, o tuwalya, o imong sinina, o nga nahulog gikan sa imong mga mata paingon sa yuta. Gitigom ko silang tanan niining sudlanan ug gipreserba ko kini subay sa sugo sa akong Ginoo ug Magbubuhat. Ug karon gipadala ako aron dalhon kanimo ang maayong balita, aron makadto ka uban sa kalipay ngadto kaniya nga miingon: *'Bulahan ang mga nagasubo, kay sila pagalihon'* (Mateo 5:4).

Pagkahuman niya og sulti niini ug pagbilin sa sudlanan diin kini nagtindog, ang Anghel nahimong dili makita. Si Bulahan Teofilo, pagtawag niya sa abad, gisultihan niya kini mahitungod sa pagpakita sa Anghel ug sa Iyang mga pulong, ug gipakita usab niya kaniya ang duha ka sudlanan nga puno sa luha: ang usa iya mismo, ug ang usa pa ang sa Anghel, nga nagpagawas ug humot nga labaw pa sa bisan unsang pabango, ug nangayo nga sa diha nga siya mamatay, kini ibubo sa iyang lawas. Sa ikatulong adlaw pagkahuman mibalik ang iyang panan-aw, mibyahe siya paingon sa Ginoo aron makita ang Labing Balaan nga Trinidad. Ang iyang balaan nga lawas gilubong sa langob, tupad sa iyang pinalanggang igsoon, si , ang bulahan nga Juan, duol sa balaan nga Marcos. Ug gihaplasan siya gikan sa Anghelikong Sudlanan, diin napuno sa humot ang tibuok langob. Unya gibubo pa nila kaniya ang lain sudlanan sa mga luha, aron siya nga nanamkon sa yuta uban sa mga luha makaanihos sa langit uban sa kalipay. Nadawat niya kini nga kalipay pinaagi sa pag-ampo sa iyang mahimayaong magtutudlo, si Marcos nga Naga-puyo sa Kuweba ug Milagrero, ug pinaagi sa grasya sa Dios, ang tanang kahupayan; Kaniya, nga gihimaya sa Trinidad, ang tanang himaya angay, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Tadeo nga Kumpesor[391]

Gisaulog sa ika-29 sa Disyembre

[390] Ang termino nga 'mytharstvo' literal nga nagpasabot og: usa ka buhatan sa aduana diin gikolekta ang buhis; sa lapad nga pagsabot, usa ka dapit sa pagpangikil ug pagpanglupig. Sa espirituhanong kahulugan, ang termino nga 'mytharstvo' nagtumong sa mga pag-antos sa kalag sa dihang mobiya kini sa lawas, sa wala pa ang paghukom sa Diyos niini, nga gipahamtang sa hangin sa dautang mga espiritu.

Ang Kagalang-galang nga si Tadeo nabuhi atol sa paghari sa heresiya sa pagdaot sa mga ikon. Sa dihang siya, kauban ang uban, nadakpan ug gidala sa paglitis, ang daotan nga mga iconoclasta nangusog nga pugson siya sa pagyatak sa usa ka balaang ikon, apan wala nila kini mabuhat. Busa mao kini ilang gibuhat: gibutang nila sa yuta ang ikon sa Manluluwas ug pugsanong gibutang nila si Santo Tadeo ibabaw niini; ug bisan pa nga misukol siya sa tibuok niyang kusog, napugos gihapon siya, batok sa iyang kabubut-on, nga matapakan ang balaang ikon, tungod kay gipugngan siya sa mga kusgan nga tawo. Unya miingon kaniya ang tigpahirap:

'Ania karon ginatamakan nimo ang ikon sa imong kaugalingong Kristo; ngano man nga nagpadayon ka gihapon sa pagsupak kanamo? Karon kinahanglan nga mag-uyon ka namo.'

Apan mitubag ang magtutisog kang Kristo:

'Ikaw nga maldito, dautang tawo, puno sa tanang matang sa kahugawan! Wala nako kini gibuhat sa akong kaugalingong kagustuhan—layo kini kanako—apan napugos ko pinaagi sa pwersa tungod sa imong paglimbong ug dili matarong nga paghukom. Ako, bisan pa man, mosimba sa ikon ni Kristo nga akong Dios, ug ako kini halukan, ug gusto nakong mamatay nga malipayon alang niini.'

Nahuya sa mga pulong, gisugo sa dautang tigpahirap nga bugbogon ang santo gamit ang mga tungkod hangtod siya mamatay. Ug sa dihang ilang gihunahuna nga patay na siya, gihulbot siya nila gikan sa siyudad pinaagi sa iyang mga tiil. Gihulbot, daw patay, sa merkado ug sa lapok, gilabay si San Tadeo ilawom sa pader sa siyudad. Usa sa mga debotong Kristohanon ang nakakaplag kaniya didto ug gihugas ang lapok sa iyang lawas samtang nagaginhawa pa siya. Pagkahuman niini, nagpuyo pa si San Tadeo sulod sa tulo ka adlaw ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Dios[392] .

12 Enero

30 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Anisia nga Birhen

Gisaulog sa 30 Disyembre

Sa panahon sa paghari sa dautang Emperador Maximian[393] , nagpuyo sa himayaong siyudad sa Tessalonica[394] usa ka batan-ong dalaga, nga ginganlan og Anisia, anak sa mga manggaranon nga Kristohanong ginikanan nga nagpadako kaniya sa kahadlok sa Dios, aron siya mitubo sa pagkamatinud-anon nga mas paspas kaysa sa iyang edad, kay gipakaon siya sa iyang mga ginikanan sa mga kamatuoran sa pagtuo ug pagkamapaubsanon imbis sa gatas. Sa dihang nahuman na ang iyang pagkabata ug nahimong matahum nga dalaga si Anisia, maampingong gitudloan siya sa iyang mga ginikanan sa tanang kinaadman sa Kasulatan. Gitagaan siya og kaalam, dali ug sayon kaayo niyang nakat-onan ang tanan ug nagbunga siya og angay nga bunga gikan sa iyang nahibal-an pinaagi sa iyang mga lihok. Napuno sa Espiritu sa Dios , siya adunay tinuod nga anghelnong kinaiya, samtang ang iyang nawong nagdan-ag sa dili matupong nga katahum. Niadtong panahona, dili siya kanunay mogawas sa balay ug, sa pagtago sa iyang pagkabatan-ong katahum sulod sa iyang kuwarto, kanunay siyang mosulti sa iyang kaugalingon uban sa kasubo:

---

[391] Ang mga 'Confessors' mao kadtong, atol sa pagpanlupig tungod sa pagtuo, hayag nga nagpahayag nga sila mga Kristohanon ug nag-antos sa mga pag-antos, apan nakaluwas. Gihimaya sila sa mga Kristohanon: busa gihatagan sila og katungod sa pagbalik sa Simbahan sa mga nanghilayo o misalikway sa ilang pagtuo.

[392] Ang Kagalang-galang nga si Tadeo nga Kumpesor namatay niadtong 818.

[393] Ang Emperador Maximian naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[394] Thessaloniki – usa ka labing hinungdanon, karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa mas dako nga Gulpo sa Thessaloniki o Gulpo sa Ferla sa Dagat Aegean (Kapuloan). Karon, kining siyudad nga nailhan nga Thessaloniki mao ang nanguna nga komersyal ug pabrika nga sentro sa European Turkey pagkahuman sa Constantinople, nga adunay daghang populasyon.

'O limbong nga kinabuhi sa pagkabatan-on, nga nagaguba sa uban ug gubaon sa uban! Maayo ang katigulangon, apan, hala, alang kanako! Ang gitas-on sa panahon nagpuno kanako sa kasubo, kay kinahanglan pa ko maghulat og daghang katuigan alang niini; daghang katuigan ang nagbulag kanako sa langit!'

Ug si Anisia wala gyud mohunong sa pagtawag kang Kristo alang sa tabang, nagluhod sa iyang mga tuhod ug nagbubo og daghang luha sa yuta. Sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan ug siya nahimong manunod sa kabtangan sa iyang amahan, nagsugod siya sa pagpamalandong unsa ang buhaton niya sa iyang bahandi. Kay ang iyang mga ginikanan nakatigom og dagkong bahandi sa pilak ug bulawan, dagkong mga panag-iya, dagkong panon sa mga hayop, dili mabilang nga mga ulipon nga lalaki ug babaye, bililhon nga mga sinina nga seda ug burdang bulawan, ug mga bulawanong sudlanan nga gidayandayan sa mga perlas ug bililhon nga mga bato, nga manan-awon sa ilang kaanyag. Sa pagkakita niini tanan, miingon si Santa Anisia:

'Unsaon man pagluwas sa usa ka tawo taliwala sa ingon kadako nga kayamanan sa kalibutan? Unsaon man pagkatapakan sa ulo sa karaang bitin, ang yawa, ug pagdaog sa iyang gahum? Apan nahibalo ko unsay buhaton: gamiton nako ang kaugalingong limbong sa bitin batok kaniya. Sama sa iyang pagbag-o matag tuig pinaagi sa pagtangtang sa iyang daang panit, mao usab akong buhaton: tangtangon ko ang akong mga bahandi. Kay kini nagdala og dakong kadaut sa mga naggamit niini sa dautan ug naglaglag sa tanan nga nagtigom niini pinaagi sa dili na matambal nga hilo; samtang ang mga kuripot ug walay kalooy napugos sa ilang mga gapus ug lambat. Ang pagpanag-iya sa mga kabtangan nagpalambo sa kasuko ug nagdala sa pagtigom sa bahandi pinaagi sa limbong ug dili matarong nga paagi; ang mamahong sinina nagtudlo sa hambog nga pamatasan ug nagdala sa usa ka tawo ngadto sa sala; ang bulawanong kadena ug kuwintas nagpugos sa usa ka tawo nga itas ang iyang ulo sa garbo, kay ilang gusto nga makita ug dayegon sila sa mga tawo. Mao kini ang akong buhaton kanila: Ako ang mahimong ilang natural nga agalon, sa dili pa sila makab-ot og dili natural nga paghari ibabaw kanako. Tinood gayud nga ako ang mahimong ilang agalon ug ipang-apod-apod ko sila alang sa kaayohan sa tanan, samtang sa samang higayon likayan ko ang mga tukso nga ilang ginamugna. Makaplagan ko ang lig-on nga panalipod para kanila: itugyan ko sila, sama sa usa ka bahandi, sa mga panimalay sa mga balo, mga ulila, ug mga kabus. Ug matinud-anon ang akong Manggagarantiya, ang Ginoo, nga dili lang ako bayaran og doble, kondili usa ka gatus ka beses, ug himuon ako nga kauban sa kinabuhi nga walay katapusan. Ihatag ko ang tanan aron madawat ko kini pag-usab sa hingpit, nga gipadaghan og usa ka gatos, ug sa paghatag nako niini, akong kuhaon ang krus ni Cristo. Kay dali ra kaayo nako nga mosunod kang Cristo, nga biyaan ang mga butang sa kalibutan dinhi sa yuta, aron makigpuyo ko uban sa mga Anghel sa langit. Mas maayo nga likayan ang kinabuhi nga makaguba ug hugaw ug pangandoyon ang kinabuhi nga dili malaglag ug mga espirituhanong buhat. Ibaylo nako ang panandaliang alang sa walay katapusan: Ihatagon nako ang dungog sa usa ka dili malaglag nga kaminyoon, magpabilin nga putli, ug panalipdan nako ang akong lawas nga putli alang sa Magbubuhat. Karon ang panahon sa pagpamalit, samtang bukas pa ang merkado. Hinaut nga ang mga pagpanlupig ug kasakit maghatag kanako og ganti sa langit. Hinaut nga ang akong mga manlupig ug ang akong pag-antos magbukas kanako sa dalan padulong sa kalipay sa paraiso, ug hinaut nga ang akong mga samad ug ang akong prisohan magdala kanako sa palasyo ni Cristo; kay dili lamang ang mga lalaki ang makadawat og ganti, kondili ang mga babaye usab giisip nga takus sa mga korona.

Busa siya mitultol sa iyang kaugalingon ug nag-ampo uban sa mga luha:

'O Ginoo, Hesukristo! Akong Kahayag! Tinubdan sa imortalidad! Gamot sa pagkawalay-kadaut, nga sa katingalahang paagi naburos sa sabakan sa Birhen, ug kinsa, pagkahuman sa Imong pagkahimugso, gipanalipdan ang Imong Labing Balaan nga Inahan gikan sa pagkadaut! O Maayong Ginoo, tugoti nga ako usab mapasulod sa han-ay sa mga birhen ug dili ipahilayo gikan sa Imong palasyo! Ihapita ako uban sa mga maalamon nga birhen (Mat. 25:1–12) ug tugoti nga masugat tika uban sa lampara nga dili mapalong, aron makig-ambit sa Imong himaya, nga nahuman nako ang akong buluhaton nga walay mantsa!

Pagkahuman sa ingon nga pag-ampo, si Santa Anisia dali dayon nga gibaligya ang tanan niyang kabtangan, ug wala niya kini gibaligya sa bili nga angay niini, ni sa naandan nga paagi sa transaksyon sa merkado. Kay miingon siya sa mamalitay:

'Hibal-i nga ang mga butang nga ginabaligya iya sa mga kabus ug mga nanginahanglan. Busa, itakda ang matarong nga presyo, aron makadawat usab ka og ganti, kay ang Ginoo matarong ug higugma sa pagkamatarong, ug nagahatag og ganti sumala sa pagkamatarong.'

Sa dihang nabaligya na ang tanan niyang kabtangan, gisugdan niya ang pagbahin-bahin sa kita ngadto sa mga kabus ug sa mga nag-antos sa prisohan. Misulod siya mismo sa tanang selda, ug ang balaan dili lang naghatag sa tanang gikinahanglan, apan nagsilbi usab sa mga priso sa iyang kaugalingong mga kamot, labi na sa mga dili na makatagad sa ilang kaugalingon human sa daghang pag-antos ug kadaut. Giatiman niya ang ingon ani nga mga tawo, gipahiran sila og pahid ug gitabonan ang ilang mga samad; gihupay niya ang mga masubo, gibisita ang mga nag-antos sa ilang higdaanan ug gitabangan sila gikan sa iyang kaugalingong bahandi; naglakaw siya sa mga plasa ug kadalanan ug, uban sa bukas nga kamot, naghatag og daghang tabang k , sa tanang kabus ug masakiton nga naghigda sa ilang hugaw, bisan asa niya sila makita. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Dili ko mangita og kahupayan o kalipay sa bahandi, nga sa Adlaw sa Paghukom dili gani moabot sa usa ka tulo sa tubig.'

Sa dihang nahurot na ni Anisia ang tanan hangtod sa katapusang sinsilyo, nga wala nay nahabilin para sa iyang kaugalingon, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa usa ka gamay nga kwarto ug, pinaagi sa iyang kaugalingong paningkamot, gisugdan niya ang pag-andam sa pagkaon nga gikinahanglan sa iyang lawas, nga gipaniguro ang iyang pan sa singot sa iyang agtang, nga nagsunod sa mga pulong sa Apostol: *'Kung adunay dili gustong magtrabaho, dili unta siya mokaon'* (2 Tes. 3:10), kay angay sa mga Kristohanon nga suportahan ang ilang kaugalingon pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot. Nagpahinungod sa pag-ampo ug pag-ayuno, si Anisia nagpuyo nga daw walay unod. Sa dihang naanad na siya sa pagka-asketiko ug sa lisod nga kinabuhi, iyang gigugol ang mga adlaw sa pagpanarbaho ug pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug ang mga gabii sa pag-awit sa mga Salmo ug pag-ampo. Ang yuta mao ang iyang higdaanan; imbis nga humok nga higdaanan, usa ra ka banig nga hinimo sa kawayan ang iyang gigamit; imbis nga mainit nga habol, nipis nga panapton ang iyang gisul-ob; gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, kay moingon siya sa iyang kaugalingon:

'Dili luwas para kanako nga matulog samtang ang akong kaaway nagmata.'

Sa samang higayon, ang santa nagbubo og daghang luha, ug ang iyang mga paghuyop labaw pa kadaghan kaysa mga pulong nga migawas sa iyang mga ngabil. Siya gikuptan pag-ayo sa Banal nga gugma nga sa dihang siya mitukkod sa pag-ampo, mura'g nahulog siya sa tiilan sa Manluluwas ug gihalokan kini, ug gihikap ang abog gikan sa tiilan sa Ginoo gamit ang iyang buhok[395] . Kini nga hunahuna nagpaluwas ug daghang luha sa sulod niya, sama sa paghilak sa babaye kaniadto, nga naghugas sa tiil sa Ginoo sa iyang mga luha ug nagpahid niini gamit ang buhok sa iyang ulo (Lucas 7:36–50); ug adunay siya walay hunong nga tinguha nga makagawas gikan sa mga gapos sa lawas ug magpuyo uban ni Cristo. Ug samtang nag-ampo siya, iyang gihampak ang iyang dughan ug miingon:

– Labawng Ginoo, Dios, Amahan sa Iyang Bugtong Anak nga si Jesu-Cristo, among Ginoo, Dios ug Manluluwas, nga naglingkod sa trono sa Iyang himaya! Ikaw, kinsa giserbisyohan sa libo-libo ka mga Arkanghel, ug sa atubangan Nimo nagatindog ang kadaghanan sa mga e[396] , nga nagatuman sa sugo sa Imong mga trono, mga gingharian, mga prinsipalidad ug mga gahum; Ikaw nga gidayeg sa mga Kerubin ug walay hunong nga gihimaya sa mga Serafin[397] , nga nagasinggit sa tulo ka beses nga balaan nga himno! Ikaw, nga gipahulog ang mga espiritu nga misupak Kanimo ngadto sa kalawoman sa impyerno, ug gibugkos ang bitin—nga gikuhaan sa Imong grasya—sa dili maputol nga mga kadena; Ikaw nga gipahulog ang iyang trono ngadto sa yuta, gikuhaan siya sa iyang langitnong ministeryo ug bulahan nga kinabuhi, ug gipakumbaba ang iyang garbo pinaagi sa kahuya sa krus! Ikaw, nga gipadala gikan sa Imong walay-sala nga sabakan ang Pulong sa Dios, ang walay katapusang Manluluwas sa among mga kalag, nga natawo sa Espiritu Santo ug sa Birhen Maria, ug pinaagi Niya gipangita ang mga nawala, gipalig-on ang mga maluya, ug gipang-ayo ang mga masakitan sa kasingkasing! Nagpanawag ako Kanimo sa tibuok nakong kasingkasing, ako nga imong mapainubuson ug makasasala nga sulugoon. Ikaw nga nakahibalo sa hunahuna sa matag tawo, nga nagdilaab sa akong kasingkasing og mainit nga gugma alang Kanimo, ani ug luwasa ako, imong dili takos nga sulugoon, kay gitinguha tika, gipangita tika, ug nagkupot ako Kanimo sa

---

[395] Ang Banal nga Liturhiya ni Santa Anisia, ikaduhang stichera sa 'O Ginoo, mitawag ako'.

[396] Napulo ka libo sa kangitngit.

[397] Seraphim, Cherubim, Thrones, Dominions, Powers, Principalities, Archangels ug Angels – ang mga han-ay sa mga anghel, nga ang Balaang Simbahan nag-ila og siyam tanan.

tibuok nakong kusog. Ginoo nga Dios ug Anak, dawata ang akong pag-ampo, nga gihalad Kanimo uban sa mapungot nga kasingkasing ug mapainubuson nga espiritu. Ayaw ko pagdumti, O Hesukristo, kinsa tungod kanimo gipako sa krus, gipukpok sa mga aping, ug kinsa tungod kanimo miminom og apug nga gisagol sa suka, natilawan ang mapait nga kamatayon, nabanhaw gikan sa mga patay sa ikatulong adlaw, misaka sa langit, ug naglingkod sa tuo sa Amahan: ayaw ko pagkahiya o paglabay gikan sa taliwala sa Imong mga sulugoon nga babaye, kondili hatagi ko og Kristohanong kamatayon, nga susama sa Imong Balaang Krus! Himua akong kaambit sa Imong mga pag-antos, aron ako mahimong takus nga motindog sa atubangan sa Imong nawong. Padayona akong matinud-anon Kanimo! *'Ang akong unod nangurog sa kahadlok Kanimo, ug nahadlok ako sa Imong mga paghukom'* (Sal. 118:120), *'Ilikay ang akong mga mata, aron dili sila motan-aw sa walay pulos; pabilin nga buhi ako sa Imong dalan'* (Sal. 118:37), apan *'ablihi ang akong mga mata'*, ako naghangyo Kanimo, *'aron makita nako ang mga katingalahan sa Imong balaod'* (Sal. 118:18). Salmo 118–. Gipasalig ko Nimo sukad pa sa sabakan sa akong inahan; Ikaw ang akong Ginoo! *'Kay gibyaan ko sa akong amahan ug sa akong inahan'* (Salmo 26:10). Apan Ikaw, O Ginoo, midawat kanako. Pahimutang sa matarong ang akong mga agi, aron ang imong sulugoon dili mapasipala, kondili *'ipakita kanako ang timailhan sa imong pabor'* (Salmo 85:17) ug tuman-a ang akong hangyo, kay *'O Ginoo! Ang tanan nakong tinguha anaa sa imong atubangan, ug ang akong paghungihong wala natago kanimo'* (Salmo 37:10). Ug usab ako nag-ampo kanimo, O Dios Amahan, tabangi ako, aron walay sala nga makaplagan kanako, ang imong alagad; kay gihalad ko ang akong kaugalingon ingon usa ka halad kanimo. Tungod niini, dawata ako ingon usa ka halad nga gisunog sa karnero ug mga bisiro, ug ingon sa kadaghan sa mga tambok nga kordero; unta ang akong halad anaa sa imong atubangan. Ug tugoti nga masunod ko ang imong walay dunggoan nga Kordero, si Jesu-Kristo, uban Niya kanimo, kauban ang Espiritu Santo, ang himaya, dungog ug gahum hangtod sa kahangturan, amen.

Pagkahuman sa pag-ampo, mitindog si Santa Anisia ug naghimo sa tanda sa krus. Nakita sa malimbungon nga kaaway sa katawhan ang tanan niini ug wala niya ikapadayon ang iyang anghelhon ug langitnong kinabuhi. Nakita niya nga siya nagpuyo na sa espiritu sa langit ug tibuok kasingkasing niyang gipangandoy nga mag-antos alang kang Kristo; ug gipisot niya ang iyang mga ngipon kaniya ug gisulayan niyang huyuson ug baliktaron ang iyang puloy-anan: apan, sa dihang nakita niya nga siya protektado sa tanang kilid sa tanda sa krus, siya milayas, sama sa gipahawa sa dili makita nga mga hampak. Apan, usahay malampuson siya sa pagpahimutang sa balaan og pagbati sa katamaran ug kawad-on sa paglaum; apan gilaglag dayon niya ang iyang paglimbong, nga nagpanalipod sa iyang kaugalingon sama sa usa ka pader pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo. Ug ang kaaway sa kamatuoran nasubo ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Lagmit na gayud ako, ang gisumpa! Gidani nako ang mga anghel gikan sa langit sa akong pagsubay; napailalom nako sa akong gahum ang daghang gamhanan; apan karon ang mga batan-on ug mga dalaga nagkatawa na kanako. Gihigugma nila ang kamatayon labaw pa sa kinabuhi, ug, nga gikoronahan niini, midagan sila paingon sa langit, nga nagbilin niining kalibutan nga walay sulod para kanako. Ang dugo sa mga patayng martir nakapahupay kanako, apan ang ilang pagtuo, ilang mga buhat ug ilang pagpangwali nakausab sa tibuok mga siyudad ug nasud. Ang akong mga templo gubaon, ang akong mga orakulo nangahilom, ang akong mga halaran gipukan, ug ang mga pari, nga kaniadto malipayon, karon napuno sa kawad-on sa paglaum. Sa akong pagkalaglag, gitukod ang krus bisan asa ug ang akong gingharian nagaguba, kay kadtong malipayon sa ilang pag-antos makalilisang sa ilang mga lubnganan: gisunog ko nila, gibunalan ko nila ug gipalayas ko nila sa tanang dapit; ug ang akong gihimo batok kanila nahimong mas dakong kalamidad para kanako. Apan nahibalo ko unsa ang buhaton kanila: naghimo ko og bag-ong limbong.

Ug dayon ang kaaway nagplano sa mosunod: nga nagtinguha sa paglubong sa himaya sa mga balaan nga martir sa abog sa kalimot, aron ang umaabot nga mga henerasyon dili sila mahinumduman, aron himuon nga dili mailhi ang ilang mga buhat ug wagtangon ang bisan unsang rekord, ang masilakon naghan-ay nga patyon ang mga Kristohanon bisan asa nga walay paglitis o paghukom, dili na pinaagi sa mga hari ug mga kumander militar, kondili pinaagi sa labing mapainubsanon ug labing ubos nga mga tawo. Wala masabti sa malisyosong kaaway nga ang Dios dili magkinahanglan og mga pulong, kondili maayong buot lamang.

Pagkahuman niyang gipamatay ang daghang mga Kristohanon, si Maximian, sa pagpukaw sa yawa, nagkunwari nga gikapoy. Pagkabusog niya sa dugo sa mga inosente, nahimo siya nga sama sa usa ka hayop nga uhaw sa dugo nga, sa diha nga mabusog na sa unod ug dili na gustong mokaon, magpakita nga malumo ug dili na

tagdon ang mga hayop nga naglabay; ingon usab niini nga dautang manlupig, nga napul-an sa pagpatay, nagpakaaron-ingnon nga malumo. Miingon siya:

'Ang mga Kristohanon dili angay patyon sa atubangan sa hari. Ngano pa man nga kinahanglan pa sila pangutan-on ug hukman, o isulat pa ang ilang mga pulong ug buhat?' Kay kining mga rekord basahon ug ipasa-pasa gikan sa usa ka henerasyon ngadto sa lain sa mga nag-angkon sa parehas nga Kristohanong pagtuo, ug ang ilang handumanan dayon pagahimayaon hangtod sa kahangturan. Ngano man, busa, nga dili ko sugoan nga sila patyon sama sa mga hayop, nga walay interogasyon o rekord, aron ang ilang kamatayon magpabilin nga dili mailhan ug ang ilang handumanan mapugngan sa kahilom?'

Pagkahuman sa paghimo niini nga desisyon, ang dautang hari dayon nagpagawas og mando sa tibuok yuta, aron bisan kinsa nga gustong mamuno sa mga Kristohanon mahimo kini nga walay kahadlok, nga dili mahadlok sa paglitis o silot sa pagpatay. Busa, daghang Kristohanon ang gipatay adlaw-adlaw, sa matag nasud, lungsod ug baryo, sa mga plasa ug sa mga dalan. Bisan kinsa nga makasugat og usa ka magtutuo, sa diha-diha dayon, sa diha pa lang nga masayran nila nga Kristohanon siya, mopigo dayon kaniya sa bisan unsang butang nga anaa sa ilang kamot, o tuslok siya sa kutsilyo, o putlon siya sa espada o bisan unsang armas nga ilang madala—bato o tungkod—ug patyon siya sama sa hayop, aron matuman ang mga pulong sa Kasulatan: *'Apan tungod kanimo ginapatay kami sa tibuok adlaw; ginakonsiderar kami sama sa mga karnero nga ipatay'* (Salmo 43:23).

Niadtong malupit nga mga panahon alang sa mga Kristohanon, si Santa Anisia, nga nagdilaab ang kasingkasing sa tinguha nga mamatay alang kang Kristo, mibiya sa iyang kuwarto, nga gihagit sa Espiritu, nga nagtinguha nga moadto sa templo sa Ginoo. Sa dihang misulod siya sa gitawag nga Pultahan sa Kasantriotian, nakadungog siya og kagubot sa taliwala sa katawhan. Ang mga walay Dios nagselebrar niadtong adlawa sa pista sa adlaw ug naghalad sa ilang hugaw nga mga sakripisyo. Ug tan-awa, usa sa mga sundalo sa hari, nga padulong kaniya, nakakita sa gwapa nga dalaga, si Santa Anisia, ug, gipukaw sa diyablo mismo, gipahunong siya ug miingon:

'Pahunong, dalaga, ug sultihi ko asa ka paingon?'

Sa dihang nakita niya ang iyang kawalay hiya ug kabangis, ug nagtuo nga kini usa ka tukso gikan sa kaaway, naghimo siya sa tanda sa krus sa atubangan mismo sa iyang mga mata. Apan ang sundalo wala mapahiya sa mahinuklugong kahilom sa dalaga; imbis, giisip kini nga insulto kaniya ug pagpakita sa pagdumot, gikuptan niya siya sama sa usa ka hayop, sama sa usa ka lobo nga mokuptar og karnero, kay sa tinuod mas mabangis pa siya kaysa sa hayop, ug sa tingog nga puno sa hulga nangutana siya kaniya kinsa siya ug asa siya gikan. Tungod kay gusto niyang makagawas sa iyang mga kamot ug sa iyang bastos ug nakatutok nga pagtan-aw, ang karnero ni Kristo misulay sa pagbiya kaniya pinaagi sa malumo nga tubag ug miingon:

'Usa ko ka sulugoon ni Kristo ug paingon ko sa simbahan.'

Apan ang walay hiya nga mandirigma, gipalihok sa demonyo sa sulod niya, mitubag:

'Dili tika buhian, apan dad-on tika sa dapit diin ginahalad ang mga sakripisyo sa atong mga dios, kay karong adlawa gisaulog nato ang pista sa adlaw.'

Samtang nagsulti siya, gisulayan niyang pwersa nga tangtangon ang belo sa iyang ulo aron hingpit nga ipadayag ang iyang nawong; apan mapisan siyang misukol kaniya ug wala nagtugot nga ipadayag ang iyang ulo; imbis niini, mituol siya sa iyang nawong ug miingon:

'Dili unta ka tugotan sa akong Ginoong Hesukristo, O diyablo!'

Unya ang sundalo, nga dili na makasabar sa ngalan ni Kristo, gikuha ang espada nga iyang gidala ug, sa paghampak kaniya sa kilid, gituslob kini kaniya. Ang balaan nga dalaga nahulog sa yuta ug, samtang nag-awas ang iyang dugo, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot ni Kristo nga iyang Ginoo, Kinsa iyang gihigugma ug Kinsa iyang gitinguha nga mamatay sulod sa tibuok niyang kinabuhi. Ang mga tawo nga naglabay nga nakasaksi niini mitapok sa iyang palibot samtang naghigda siya patay sa usa ka lat-ang sa dugo; ang uban nanghilak tungod sa iyang batan-ong kinabuhi ug malupit nga kamatayon, samtang ang uban namulong batok sa walay Diyos nga hari nga naghimo og ingon ana ka hugot nga balaod aron laglagon ang mga inosente. Ang uban sa mga matinud-anon nagkuha sa iyang balaan nga relikyas ug, human kini ilang girespeto nga gipunit, ilang gilubong kini duha ka verst gikan sa Kasantriotian Gates, sa wala nga daplin sa pampublikong dalan. Pagkahuman, gitukod ang usa ka balay sa pag-ampo ibabaw sa dapit sa lubong ni Anisia. Nahitabo kini sa mga adlaw nga naghari si Maximian sa yuta, samtang ang atong Ginoong Jesu-Kristo naghari sa mga matinud-anon hangtod sa

kahangturan. Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir Phileter

Gisaulog sa ika-30 sa Disyembre

Sa usa ka higayon, sa pag-abot ni Diocletian sa Nicomedia, gisultihan siya bahin sa usa ka Kristohanon. Gidali-dali siya nga gipatawag sa emperador, nga dad-on siya sa iyang atubangan, ug sa pagkakita kaniya, nabigla siya: ang santo taas ug labing gwapo. Busa, gitawag siya ni Diocletian nga diyos, dili tawo. Ug miingon ang emperador kaniya:

'Sultihi kami – asa ka gikan? Ug unsa ang imong ngalan? Ug unsa ang imong gigikanan?'

Mitubag ang santo:

'Natawo ug nagdako ako dinhi sa Nicomedia; anak ako sa usa ka gobernador, usa ka Kristohanon sa pagtuo, ug nagpuyo ako taliwala sa mga Kristohanon.'

Gitawag siya sa hari nga mas duol, una niyang gisulayan nga impluwensyahan siya pinaagi sa mahigalaong mga pulong, samtang nagbubo usab og mga panamastamas batok sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Mibulag ang santo gikan sa manamastamas ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon:

'Hupti nga hilom ang baba sa bisan kinsa nga mangahas sa pagpanamastamas sa akong Kristo, bisan pa man kini ang hari o kinsa pa man.'

Sa diha-diha dayon, nahitabo ang usa ka linog ug usa ka makalilisang nga dagundong sa dalugdog, nga ang hari ug ang mga naglibot kaniya nangurog. Pagkahuman niini, gilabay si Phileter sa nagdilaab nga pugon. Apan ang santo nag-ampo – ug ang pugon nabungkag, ang kalayo namatay, ug siya migawas nga walay samad. Ang hari, naantig sa milagro nga bag-o lang nahitabo, ug nabilib usab sa iyang kaanyag ug dungganong kaliwatan, gihatagan siya og kagawasan nga moadto bisan asa nga iyang gusto.

Sa ulahi, sa pagdumala ni Maximiano[398] , sa Nicomedia, napasakaan pag-usab og bakak nga pasangil ang balaan sa atubangan sa hari; ug pag-usab, sa dihang gidala siya sa atubangan sa hari, iyang gipanghimatuud si Kristo among Dios, ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan ug ang Maninagana. Tungod niini, gisugdan nila siya og hampak gamit ang mga tungkod: ang mga tigpahirap, sa ilang kadasig, naubos ang kusog hangtod hingpit nga kapoy, nga sila mismo nahulog sa yuta nga hapit na lang patay, samtang ang santo daw wala gyud nabati og kasakit, mura'g dili siya kondili laing tawo ang nag-antos: mao kini ang paagi nga gipalig-on siya ni Kristo. Gbitay siya ug gipanit; pagkahuman, gilabay siya sa mga hayop aron putlon-putlon, apan ang mga hayop mitapad lang sa tiilan sa santo ; – gipugos siya sa pagsulod sa templo aron pugson siya sa pagsimba sa mga dios-diosan, apan ang martir mipangaliya sa Dios, ug ang mga dios-diosan nabungkag ug natumba sa yuta. Unya gisugo sa hari nga patyon ang santo gamit ang espada, apan ang kamot sa sulugoon nga midakop kaniya dali dayon nga nangalot; pareho usab nga nahitabo sa lain nga magpapatuman sa sugo sa hari: – sa diha nga iyang gituyok ang kamot nga nagbitbit sa espada ibabaw sa ulo sa santo aron putlon kini, nangalot dayon ang iyang kamot. Pagkahuman niini, gilabay ang martir sa prisohan ug gipusil sa kadena. Ug tungod kay wala siyay bisan gamayng tinguha sa pagsumpo, gisugo sa hari nga ipa-exile siya sa Prokonnis[399] , diin siya gipadala nga nakagapos. Sa dalan, naghimo siya og daghang milagro: iyang gipahawa ang mga demonyo, gipahapsay ang mga ketong, ug giayo ang tanang matang sa uban pang mga sakit; sa usa ka pulong lang iyang gipahugno ang mga dios-diosan; iyang gihikap ang usa ka matahum kaayo nga pagano nga templo, ug kini nangalaglag hangtod sa pundasyon. Tanan niining mga milagrosong timaan, ug labi na gayud ang katapusan—ang paglaglag sa templo—nagpahinungod sa daghan sa pagtuo kang Kristo, lakip na ang unom ka sundalo ug ang ilang kumander, nga gisugo nga i-eskort ang santo paingon sa pagbiya.

---

[398] Si Maximian II Galerius, manugang ug manunod kang Emperador Diocletian, nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 306 hangtod 311.

[399] Proconnis – usa ka isla sa Dagat Marmara, karon nailhan nga Marmara.

Sa pag-abot sa martir ug sa iyang mga kauban sa yuta sa ESigrian[400] , diin naghimo usab ang santo og daghang mga milagro, miingon ang mga tawo sa iyang palibot nga duol ra didto ang usa ka tawo nga ginganlan og Evvios[401] , usa ka Kristohanon nga nakasinati og daghang malupit nga pag-antos alang kang Kristo sa kamot sa prinsipe, apan wala siya'y kadaut ug nagbuhat og dagkong mga milagro. Pagkadungog niini, nagpasiya si San Phileter nga adtoan si Evvios. Niadtong takna, usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita sa bulahan nga si Evvios ug miingon:

'Biyae ang imong selda ug adtoa sa usa ka piho nga dapit aron makigkita kang Phileter, imong kauban sa pag-antos.'

Ang eremita dali dayon mibiya sa iyang selda ug misugod sa pag-anaog sa bukid diin siya nagpuyo. Samtang si Phileter, nga nagsunod sa mga direksyon sa usa ka lumolupyo ug nagpadulong aron makigkita kang Evvios, misugod sa pagsaka sa Bukid Sigrian uban sa komander ug unom ka sundalong nakatuo na, nabunyagan, ug gustong magpabilin kanunay uban kaniya. Pagkahuman sa mubo nga paglakaw, ilang nasugat ang bulahan nga si Evviot, nga nagpaubos aron masugat sila, ug sa ilang pag-abi-abi, napuno sila sa kalipay sa usag usa. Sa kalipay sa Espiritu, misaka silang tanan sa bukid paingon sa puloy-anan ni Santo Evviot ug nagpabilin didto nga mag-uban sulod sa pito ka adlaw. Ug ang bulahan nga si Phileter nahulog sa katulogon nga iyang gihandom nga puno sa gugma: siya mibalik sa Ginoong Kristo, nga iyang gihigugma ug naghigugma kaniya, samtang gisumite niya ang iyang espiritu sa Iyang mga kamot[402] . Ang bulahan nga si Evvios naglubong kaniya sa iyang puloy-anan. Paglabay sa onse ka adlaw, namatay usab ang kumander sa eskort ug ang unom ka sundalong kauban sa santo, ug gilubong silang tanan duol sa mga relikya sa balaan nga martir.

Adlaw sa Kapistahan sa Kagalang-galang nga si Zoticus, Tag-atiman sa mga Ulila

Gisaulog sa 30 Disyembre

Ang Kagalang-galang nga si Zoticus gikan sa usa ka mahimayaon ug bantog nga pamilya ug natawo sa siyudad sa Roma. Sukad pagkabata, iyang gitun-an ang tanang matang sa kalibutanong ug espirituhanong kinaadman, ug tungod niini nakuha niya ang pabor sa unang Kristohanong emperador, si Constantine ang Dako. Sa dihang gilalin sa matinud-anong hari ang kapital sa imperyo gikan sa Roma paingon sa Constantinople[403] , ang bulahan nga si Zoticus, kauban ang uban pang mga miyembro sa suod nga sirkulo sa emperador, nilalin ngadto sa maong siyudad ug didto gihatagan siya og dungog sa ranggo nga magistrado[404] .

Apan sa dili madugay, pagbiya niya sa mga dungog sa kalibutan ug sa pagkamapahitas-on, gi-ordinar siya nga pari. Sama sa gibuhat ni Abraham sa pag-abli sa iyang tolda, mao usab gibuhat ni San Zoticus sa pag-abli sa iyang balay aron dawaton ug pakan-on ang mga kabus; gidawat niya sa iyang hospisyo ang mga walay puy-anan, mga biyahero, ug mga masakiton, ug nahimong tinuod nga amahan sa mga balo, mga dili makalihok, ug mga ulila.

Niadtong panahona, usa ka sakit ang naglaganap sa siyudad – ang ketus, nga kanunay naglaganap sa Sidlakan. Aron mapahunong ang pagkatap sa sakit, gipagawas ang mando nga itambog sa dagat ang tanang ketuso. Ang maloloy-on nga si Zotikos, nga gipukaw sa gugma sa Diyos, miadto sa hari ug miingon kaniya:

'O Hari! Hatagi ako, ang imong alagad, og daghang bulawan kutob sa mahimo, aron mapalit nako para kanimo ang bililhon nga perlas ug manan-aw nga hiyas para sa imong mga korona, kay maalamon kaayo ako sa ingon ani nga mga butang.'

---

[400] Ang rehiyon sa Sigrian – usa ka kabukiran nga dapit duol sa Cyzicus, sa Asia Minor.

[401] Paghinumdom kang San Evviot nga Martir sa ika-18 sa Disyembre.

[402] Ang kamatayon ni San Phileter nga Martir nahitabo sa tuig 311.

[403] Niadtong tuig 330, ang siyudad gisagradohan sa solemne nga paagi ug gihatagan og ngalan nga Bag-ong Roma, nga mipuli sa kaniadto nga ngalan niini, Byzantium. Bisan pa, kining ngalan dili kanunay gigamit sa Byzantium, nga pagkahuman ni Constantine the Great, kadaghanan nailhan nga Constantinople, nga nagpasabot og Siyudad ni Constantine.

[404] Ang Magister literal nga nagpasabot og 'magtutudlo'; apan sa ilawom sa mga emperador sa Byzantine, kini nga titulo nagtumong sa usa sa labing hataas nga opisina sa korte, susama sa karon nga Ministro sa Korte.

Ang hari, nga nahigugma kang Zotikos, nagmando nga matuman ang iyang hangyo, ug kining sulugoon nga mahigugmaon sa Dios ug buotan, pagkahuman gikuha ang bulawan, mibiya sa palasyo sa hari uban ang kalipay ug pagdayeg. Nakita niya ang labing maayong gamit sa bulawan: Gigamit kini ni Santo Zoticus aron bayran ang mga malas nga mga ketong gikan sa mga sundalo, nga gisugo sa eparco nga dakpon sila ug ilabay sa dagat, ug gidala sila sa iyang pag-atiman. Duol sa Constantinople, sa pikas baybayon sa Bosphorus, sa usa ka bukid, nagtukod siya og mga ospital para sa mga ketong ug nag-atiman kanila didto. Busa gigasto niya ang tanang bulawan nga gihatag kaniya ni Constantine nga Dako alang sa mga ketong ug sa mga masakiton.

Samtang nagpadayon kini, namatay ang matinud-anong emperador ug ang iyang anak nga si Constantius[405] misaka sa trono; wala niya gisunod ang pagkamatinud-anon sa iyang amahan: nahulog siya sa erehe nga Arian ug gipanglutos ang mga Ortodokso. Si Santo Zoticus usab gitakda nga mag-antos sa iyang kamot. Human sa usa ka malisyosong akusasyon sa dautang mga tawo, nga nagsulti kaniya nga gikuha ni Zoticus ang bulawan gikan sa iyang amahan aron mopalit og bililhon nga mga bato, gitawag sa hari si Zoticus ug gipangutana siya:

'Naghimo na ba ka sa mga perlas ug uban pang bililhon nga mga bato para sa among panimalay, nga imong gipalit gamit ang daghang bulawan nga imong gikuha gikan sa among labawng amahan?'

Mitubag si Zotik:

'Mag-andam ka og barko, Oh Hari, ug ipakita ko kanimo ang bahandi nga wala pa nimo matagamtaman kaniadto.'

Unya, pagtabok niya uban sa hari paingon sa pikas baybayon sa Bosphorus, gidala niya siya sa mga ospital ug, samtang nagtudlo sa mga ketong ug sa mga masakiton, miingon:

'Tan-awa, Oh Hari, kining mga matahum nga bato ug manan-aw nga perlas, nga akong nakuha alang sa imong kaluwasan uban sa dakong paningkamot ug dako kaayong gasto.'

Nasuko kaayo ang hari sa santo ug gisugo siya nga gapuson sa mga buang nga mulo ug padaganon sa mga uma ug dalan. Gidani sa mga mulo ibabaw sa mga bato, ang balaan nga tawo nakasinati og makalilisang nga pag-antos: ang tanan niyang mga bukton ug tiil napikas-pikas sa hait nga mga bato; ug sa dihang dali kaayo siyang gipahulog sa kabukiran sa mga mulo, nabungkag ang iyang mga bukog, ug iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo[406] . Ug sa mismong dapit diin siya namatay, misabwag ang usa ka bukal sa putli ug tam-is nga tubig, ug pinaagi niining tubiga, naay nagkadaiyang mga sakit nga nangaayo, alang sa paghimaya sa balaan sa Dios, alang sa himaya ug dungog sa Usa ka Dios sa Trinidad, nga gihimaya ug gisaulog sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Theodora sa Caesarea

Kumemorasyon sa Disyembre 30

Ang Banal nga si Theodora nagpuyo isip monghe sa Monasteryo ni Santa Ana sa Caesarea; siya nagpuyo atol sa paghari ni Leo nga taga-Isauria ug sa iyang anak nga si Constantine Copronymus ([407]); siya gikan sa mahimayaong ug iladong kaliwatan; ang iyang amahan, nga ginganlan og Theophilus, nagkupot sa hataas nga ranggo nga patrician, samtang ang iyang inahan gitawag og Theodora. Ang ulahi, tungod kay baog sulod sa daghang katuigan, grabe ang iyang kasubo ug nag-ampo siya nga matinud-anon kang Dios; labi na, mitunong siya uban sa luhaong paghangyo sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug nakadawat og gasa nga nagpahisama kaniya kang matarong nga Ana, ang inahan sa Inahan sa Dios: nawala ang pagka-baog ni Theodora, nabuntis siya ug nanganak og usa ka anak nga babaye. Sa pagdako sa iyang anak nga babaye, gidala siya sa iyang inahan sa Simbahan ni Santa Ana, ingon usa ka tawo nga gipahinungod sa Diyos sukad pagkahimugso. Ang batan-ong dalaga nga si Theodora gidawat sa kumbento, diin siya nagpuyo ilawom sa mahigugmaong giya sa usa ka debotong madre superiora ug gitudloan sa Balaang Kasulatan. Samtang nagpadayon, ang mahadlokon sa Diyos ug

---

[405] Ang Emperador Constantius naghari gikan sa 337 hangtod sa 361.

[406] Kini mga tunga-tunga sa ika-4 nga siglo.

[407] Si Leo III ang Isoyuriano naghari gikan sa 717 hangtod 741; gisundan siya sa iyang anak nga si Constantine V Copronymus (741–775); kining mga emperador mao ang unang mga iconoclasta.

matinahuron nga kinabuhi sa batan-ong madre dili mapailub-an sa labing maalamon nga yawa, nga nakakita niini nga tinubdan sa iyang kaugalingong kaulaw. Busa gipukaw niya sa hunahuna ni Emperador Leo nga Iconoclast ang ideya nga ipangasawa ang walay-sala nga karnero sa usa sa iyang mga opisyal sa korte. Gidala siya pinaagi sa pwersa ug, uban sa makalilisang nga kasubo sa pagkabulag sa iyang mga igsoon sa kumbento, gidala sa Constantinople. Dinhi, andam na ang tanan alang sa iyang kasal; sumala sa sugo sa emperador, andam na usab ang silid-pangkasal. Apan ang kinalabasan niining dautang plano dili gilauman nga ingon niini: Ang Dios, nga kaniadto nag silot sa Ehipsiyano nga gisunog sa maluoy nga tinguha kang Sara (Gen. 12:10–20) ug nga gipukan ang gahum ni Tiridates, nga misulay sa paglapas sa pagkabirhen ni Ripsimia[408] , milagrosong giluwas usab si Theodora gikan sa kahugawan pinaagi sa usa ka pugsadong kaminyoon. Sa panahon sa salo-salo sa kasal, ang mga Scythian misulong sa kapital[409] ; ang nobyo dayon gipadala batok sa kaaway ug namatay sa pinakaunang engkwentro. Samtang, sa taliwala sa kinatibuk-ang kagubot, si Theodora, ang walay dunggoan nga karnero ni Cristo, gipahimuslan ang kahigayunan nga gihatag sa kagubot, nilayas nga wala'y nakabantay kaniya sa mga naa sa salo-salo sa kasal ug, gidala ang iyang bulawan, pilak, mga hiyas ug mga bisti nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato, mibanaog siya sa baybayon, misakay sa barko ug mibalik sa iyang kombento, naglipay ug nagpasalamat sa Diyos sa tanan. Sa ulahi, sa dihang nahibaloan sa usa sa mga opisyal sa hari ang pag-ikyas ni Theodora, miabot siya sa monasteryo ug nakit-an siya nga nakapanumpa na sa mga panata sa pagka-monasto ug nagsul-ob na lang ug bas-bas, gipabayan na lang siya niini sa kalinaw, pinaagi sa pagdumala sa Dios nga Labaw sa Tanan. Sa ingon nga nakagawas na siya sa iyang mga manlutos, gikapoy kaayo ni Banal nga Theodora ang iyang lawas pinaagi sa iyang mga pag-awhag sa pagka-asceta nga makita na ang iyang mga bukog sa ilawom sa iyang panit. Ang iyang pagkaon mao lamang ang usa ka gamay nga piraso sa pan, ug kana usab kausa matag duha o tulo ka adlaw. Ang iyang bugtong sinina hinimo sa magaspang nga lana; ang iyang higdaanan gibutangan og hait nga mga bato, gitabonan sa magaspang nga mga panapton: busa nagbantay siya, bisan pa sa iyang dili kusang, bug-at nga tulog, ug kanunay siyang magpabilin nga walay tulog sulod sa tibuok gabii. Dili siya kontento niining mga buhat, gibutangan niya ang iyang lawas og mga kadena nga puthaw ug gikapoy kaayo ang tanan niyang lutahan ug mga bukton hangtud nga baho ang iyang mga bukog. Ug busa, sulod sa daghang katuigan, nga nagmalungtaron sa tanang hiyas, misulod siya sa usa ka walay katapusan ug malipayong kinabuhi[410] .

Paghinumdom kang Banal nga Theodora sa Constantinople

Gisaulog sa Disyembre 30

Ang Banal nga si Theodora Griyego ang gigikanan, adunay dakong bahandi, ug sa sinugdan nagpuyo sa usa ka Kristohanong kaminyoon. Sa pagkamatay sa iyang bana, siya, subay sa sugo sa Ginoo, *'gikuha ang iyang krus'* ug misulod sa monastikong kinabuhi aron mosunod kang Kristo (Marcos 8:34; Mat. 16:24). Niining panahona, naghari si Romanus[411] , samtang buhi pa si Banal Basilio nga Bag-o; nagpuyo siya sa balay ni Theodora, sa usa ka selda sa pag-ampo nga espesyal nga giandam para kaniya, ug ubos sa iyang giya, nagkinabuhi siya sa usa ka matinud-anon nga kinabuhi. Pagkahuman sa iyang taas nga kinabuhi, namatay siya sa katulo ka adlaw sa Disyembre. Ug sa dihang ang kalag sa Banal nga si Theodora, nga nakabulag na sa iyang lawas, gidala

---

[408] Si Tiridates, Hari sa Armenia, naa sa maayong relasyon uban sa Emperador Romano nga si Diocletian; ang ulahi nagtinguha nga kuhaon ang Kristohanong babaye nga si Ripsimia isip iyang asawa, apan siya milayas ug nangitag dalangpanan sa usa sa mga monasteryo sa Armenia. Gipangayo ni Diocletian kang Tiridates nga pangitaon siya ug ipadala kaniya, o, kung gusto niya, kuhaon siya isip iyang kaugalingong asawa. Pagkahibalo ni Tiridates sa katingalahang katahum ni Ripsimia, napuno siya sa mainit nga tinguha nga makuha siya ug gipatawag siya; apan ang mga sugo – nga nagdala og daghang bililhon nga gasa – natandog sa dalugdog ug nibalik nga hingpit ang kahadlok. Ang naglagot nga hari nagpadala og tibuok yunit militar; gidala si Ripsimia sa atubangan sa hari ug gidala sa iyang kuwarto. Gisulayan siya sa hari nga gahason, apan – bisan pa man siya mananakop sa mga Goto ug mga Persyano – napakyas siya sa pagdaog sa dalaga, ang nobya ni Kristo.

[409] Ang Scythia mao ang ngalan nga gihatag sa nasud nga nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Byzantium ug sa baybayon sa Pontus (ang Itom nga Dagat).

[410] Ang Banal nga si Theodora namatay sa ikaduhang tunga sa ikawalong siglo.

[411] Si Emperador Romanos I Lekapenos naghari sa Byzantium gikan sa 919 hangtod 944.

sa mga balaang Anghel, si Banal nga Basilio, nga naghunahuna, mihatag kanila, aron matabangan ang iyang kalag, usa ka matang sa pantubos, nga gikuha niya ang usa ka gamay nga kaban gikan sa iyang dughan.

Si Basilio adunay usa ka disipulo nga ginganlan og Gregorio, nga mapainubsanon siyang nangayo kaniya: 'Ain sa Theodora?'

Ug sa usa ka adlaw, samtang natulog si Gregorio, usa ka batan-ong lalaki nga masidlak ang hitsura ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Lakaw dayon; nagtawag kanimo si Banal nga Basil aron ipakita kanimo si Theodora.'

Gidala dayon si Grigory ngadto sa ganghaan sa paraiso, unya gidala siya sa mga balaan nga dapit, ug didto nakita niya si Banal nga Basil ug si Theodora, ug naglipay silang tanan. Ug nangutana si Grigory:

'Ginang Theodora! Giunsa nimo pag-antos sa makalilisang nga takna sa kamatayon, ug giunsa nimo pagpahawa sa dautang mga espiritu?'

Gisaysay niya dayon ang mga panghitabo sa husto nga han-ay:

Sa dihang mibulag ang akong kalag sa akong lawas, nakakita ko og makalilisang nga mga Etiyopiyano nga nagpakita kanako og usa ka makina nga gisulat ang tanan nakong sayong mga buhat ug misinggit sama sa mga baboy, nga nagagisi sa ilang mga ngipon batok kanako. Unya gidala ko sa mga Anghel ug gidala ko nila sa taliwala sa mga pag-antos. Ang unang pagsulay mao ang bakak; ang ikaduha, panamastamas; ang ikatulo, pagka-inggit; ang ikaupat, bakak nga pagkasensitibo nga naggikan sa garbo; ang ikalima, kasuko ug kalagot; ang ika-unom, garbo; ang ikapito, pag-abuso ug malaswang sinultian; ang ikawalo, kahakog ug pagdayeg-dayeg; ang ikasiyam – pagkamapahitas-on; ang ika-napulo – kahakog; ang ikalabing-usa – pagkalasing; ang ikalabing-duha – pagkapanghimalos; ang ikalabing-tulo – salamangka; ang ika-katorse – kulto ug paggamit og mga talisman; ang ikalabing lima – pagkalapoy sa pagkaon ug idolatriya; ang ikalabing unom – pakighilawas; ang ikalabing pito – pagpatay; ang ikalabing walo – pagpangawat; ang ikalabing siyam – pakighilawas sa dili minyo; ang ikakadalaw – kakulang sa kalooy. Ug kon, sa bisan asa sa mga toll-house, ang ebidensya sa akong mga maayong buhat ra dili igo alang sa akong pagdepensa, ang mga Anghel magdugang sa akong mga maayong buhat gikan sa tindahan sa mga maayong buhat ni San Basilio. Busa nakalabang ko sa tanang toll-houses nga walay babag ug gidawat ko sa niining bulahan nga dapit. Apan kon ang kalag makasasala, kini ihatag sa mga Etiyopyan, ug sila, samtang ginahasol kini, dad-on kini sa pag-antos.

Ug sa diha-diha dayon mibanhaw si Gregorio ug gisultihan kami sa iyang nakita ug nadungog samtang naa siya sa kahimtang nga sama sa damgo nga kalipay. Kami, sa pagdungog niini, namangha ug nagpasalamat sa dakong Dios ug among Manluluwas, nga naghatag kang Teodoro og puwesto taliwala sa Iyang kaugalingon sa langitnong mga puloy-anan.

13 Enero

31 Disyembre (daang estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Inahan Melania nga taga-Roma.

Gisaulog sa ika-31 sa Disyembre

Sama sa maayong bunga nga gikan sa maayong kahoy, ingon usab ang balaan nga sanga nga nag-uswag gikan sa balaan nga gamot. Makita nato kini sa ehemplo sa Kagalang-galang Melania, nga natawo gikan sa matinud-anong Kristohanong ginikanan. Ang iyang amahan ug lolo apil sa labing taas nga ranggo sa mga senador. Sa dihang siya miabot sa hustong edad, si Melania mainitong nangandoy nga mapreserbar ang iyang pagkabirhen nga walay mantsa ug kanunay siyang nangayo sa iyang mga ginikanan sa tanang iyang kusog aron tugutan kini. Apan, tungod kay siya ra ang ilang anak nga babaye ug wala nay lain nga manunod sa ilang daghang mga kabtangan ug bahandi, sa dihang napulo'g upat anyos na ang balaan, gipangasaw-an siya batok sa iyang kabubut-on ngadto sa usa ka lalaki nga pareho usab og kahimayaan nga ginganlan og Apinianus, nga hapit na moabot sa

iyang ikalabing-pito ka tuig. Sa pagkahuman sa kasal, wala biyai ni Melania ang iyang determinasyon ug tinguha—nga mapreserbar, kung dili man ang iyang pagkabirhen, unya ang iyang pagkabalaan—ug gibuhat niya ang tanan sa iyang gahum aron mapangumbinsi ang iyang bana sa pagpraktis sa abstinensya, kanunay siyang ginapahimangnoan ug nag-ingon uban sa mga luha:

'Unsa kaha ka malipayon kita kung mag-uban kita sa pagkabalaan, nga nag-alagad sa Dios sa atong pagkabatan-on nga walay unyon sa unod—mao kana ang akong kanunayng gipangandoy ug gihandom gihapon! Unya mag-uban kita sa usa ka katingalahang kinabuhi nga makapahimuot sa Ginoo. Apan kon ang imong kahinam, nga kinaiya sa pagkabatan-on, makadaog kanimo ug makababag kanimo sa pagtuman sa akong hangyo, nga dili nimo mapugngan ang imong mga kahilambigit nga tinguha—biyae ako ug ayaw pagbabag sa akong tinguha. Bilang baylo sa akong kagawasan, ihatag ko kanimo ang tanan nakong bahandi, ang akong mga ulipon nga lalaki ug babaye, ang akong mga kayamanan, ang akong bulawan ug pilak, ug ang akong ubang dili mabilang nga mga butang. Kuhaa nimo kining tanan, apan tugoti lang ko nga malaya sa unayong panag-uban.

Pagkadungog ni Apinianus niini nga mga pulong, wala niya hingpit nga gisalikway ang hangyo niini, ni wala usab niya kini hingpit nga gitugotan; mitubag lang siya nga malumo:

'Dili kini mahimo hangtud nga adunay tawo nga magpanunod sa atong mga kabtangan. Sa diha nga matawo na kanato ang maong magmamana, dili usab ko magpabilin sa luyo sa imong maayong tinguha, kay dili matarong nga ang asawa molabaw sa bana sa pagbuhat og maayo ug sa pagpangita kang Dios.' Maghulat kita hangtod hatagan kita sa Diyos sa bunga sa atong kaminyoon, ug unya mosugod kita sa kinabuhi nga imong gipangandoy.

Miuyon si Melania sa tinguha sa iyang bana, ug tan-awa, gipadala sa Diyos kanila ang usa ka anak nga babaye. Sa pagkahimugso niini, naghimo si Melania og panata sa pagkamalinis alang kaniya, aron mabayran ang iyang utang: gusto niya nga tumanon sa iyang anak ang iyang napakyas nga pagtuman, tungod kay gipangasawahan siya batok sa iyang kabubut-on.

Unya, sa pagpangandam alang sa lain nga paagi sa kinabuhi, gisugdan niya ang pag-anad sa iyang kaugalingon sa paglikay ug pagpamatay sa unod: nagpuasa siya, gipugngan ang tanang kahimut-an sa unod, misalikway sa pagsul-ob og maanindot nga bisti o bililhon nga alahas sa babaye, ug wala na mosulod sa paliguan. Ug sa dihang gipangumbinsi siya sa iyang bana o ginikanan nga moadto sa paliguan, dili niya ipakita ang iyang lawas ug mobiya siya nga ang iyang nawong ra ang nahugasan; labaw pa, gidili niya ang iyang mga sulugoon nga babaye nga mosulti niini sa bisan kinsa ug gihatagan sila og regalo aron masiguro ang ilang kahilom. Sa samang higayon, iyang gipangayo nga tumanon sa iyang bana ang iyang saad:

'Naa na kitay manunod sa atong bahandi,' ingon niya, 'busa dili na nato kinahanglan ang panag-uyon sa magtiayon, sama sa imong gisaad.'

Apan wala niya tagda ang mga pulong sa iyang asawa.

Si Melania, sa dihang nakita niya ang iyang pagdumili, nagpasyag nga lihim nga molayas ngadto sa usa ka dili mailhi nga yuta, nga biyaan ang iyang amahan, inahan, bana, anak ug ang tanan niyang bahandi: ingon ana ka kusgan ang iyang pagkahigot sa iyang pangandoy kang Dios ug sa iyang tinguha nga mabuhi sa pagkabalaan. Buhaton unta niya kini dayon kon wala siya mapugngan sa tambag sa pipila ka maampingong mga tawo, nga nagpahinumdom kaniya sa mosunod nga mga pulong sa Apostol: *'Alang sa mga minyo, dili ako ang nagmando, kondili ang Ginoo: ang asawa dili angay mobulag sa iyang bana'*, ug usab: *'Unsaon man nimo pagkahibalo, asawa, kon maluwas ba nimo ang imong bana? O ikaw, bana, unsaon nimo pagkahibalo kon maluwas ba nimo ang imong asawa?'* (1 Cor. 7:10–16).

Busa, samtang nabisi sa hunahuna sa kaluwasan sa iyang bana, iyang gibyaan ang plano nga molayas. Apan, naglisod siya sa pagtuman sa iyang mga katungdanan isip asawa. Tago-tago siyang nagsul-ob og hugot nga sinina nga hinimo sa buhok ilawom sa iyang mga sinina, ug kuhaon ra niya kini kung kahibalo siya nga mag-inusara sila sa iyang bana, aron dili niya madiskubre ang kamatuoran sa iyang kinabuhi. Apan sa usa ka adlaw, nasayran kini sa igsoon nga babaye sa iyang amahan ug misugod siya sa pagpanamastamas sa buhok nga sinina, nagbinuang ug nagpasipala sa santa tungod niini. Si Melania, nga naghilak, nangayo sa iyang ig-agaw nga dili niya isulti sa bisan kinsa ang iyang nadiskubre. Paglabay sa pipila ka panahon, nabuntis pag-usab si Melania, ug nagkadool na ang panahon sa iyang pagpanganak. Miabot ang pista sa balaan nga martir nga si Lawrence. Wala matulog ang santa tibuok gabii; nagluhod siya sa pag-ampo ug nag-awit og mga salmo. Sa samang higayon,

gipaningkamotan niya nga pag-agwantan ang natural nga kasakit sa pagpanganak. Miabot ang buntag, apan wala gihapon siya mohunong sa iyang bug-at nga pag-ampo. Misamot kaayo ang kasakit sa pagpanganak, apan nagluhod gihapon siya sa pag-ampo; sa katapusan, napildi siya sa bug-at nga tibuok gabii nga pag-ampo ug sa natural nga kasakit sa pagpanganak. Unya, sa dakong kasakit, nanganak siya og usa ka batang lalaki. Pagkahuman makadawat sa balaan nga bunyag, ang bata dayon mibiya sa kalibutan padulong sa langitnong yutang natawhan. Human sa pagpanganak, si Melania grabe kaayo ang sakit ug hapit na mamatay. Ang iyang bana, nga nagtindog sa kilid sa iyang higdaanan, hapit na usab mamatay sa kasakit ug kasubo alang kaniya. Sa iyang kasubo, midali siya paingon sa simbahan, diin, samtang nagahilak, nag-ampo siya sa Ginoo, nga naghangyo Niya nga pabaw-a ang iyang hinigugma nga asawa. Si Melania, sa dihang nakita niya nga husto na ang panahon aron madani ang iyang bana sa pagsunod sa iyang plano, nagpadala og sulat kaniya samtang naa pa siya sa simbahan:

'Kung gusto nimo nga mabuhi kita duha, saad sa atubangan sa Dios nga dili na nimo ako hikapon pag-usab, ug magpuyo kita sa pagkamatinahuron hangtod sa katapusan sa atong kinabuhi.'

Ang bana ni Melania, nga gihigugma siya labaw pa sa mga pulong ug gihatagan ug bili ang iyang panglawas kaysa sa kaugalingon, mituman sa iyang kabubut-on ug nagsaad sa atubangan sa Dios nga mabuhi sila nga matinul-id hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi. Sa pagbalik sa mensahero ug pagsulti niini kang Melania, nalipay siya ug nabati ang dakong kahupayan. Ang iyang pisikal nga sakit napulihan sa espirituhanong kalipay, ug gipadayeg ni Melania ang Labaw nga Ginoo, nga nitabang kaniya pinaagi sa pagtuman, pinaagi sa iyang sakit, sa labing pinalanggang tinguha sa iyang kasingkasing.

Sa pagbangon ni Melania gikan sa iyang higdaanan sa masakiton, ang iyang anak nga babaye—usa ka matahum nga bulak sa pagkabirhen nga gisaad sa Diyos—nagpaingon na Niya. Ang iyang kamatayon nakapadasig pa gayud kang Apinian sa pagpanalipod sa iyang pagkabirhen, labi na kay si Melania wala gyud mohunong sa pagdasig kaniya alang niini.

'Nakita ba nimo,' miingon siya sa dihang namatay na ang ilang anak nga babaye, 'kung giunsa kita pagtawag sa Dios mismo ngadto sa usa ka putli nga kinabuhi? Kung Iyang gusto nga magpadayon ang atong pisikal nga kaminyoon, dili unta Niya gikuha ang atong mga anak gikan kanato.'

Busa, sila Apinian ug Melania, pagkahuman sa ilang natural ug unodnong kaminyoon, misulod sa usa ka mas hataas ug espirituhanong kaminyoon, ug nagdasig sa usag usa sa pagkamatinud-anon, nga nagpraktis sa pagpuasa, pag-ampo, pagpaningkamot ug pagpamatay sa unod. Nagkasabot sila nga ihatag ang tanan nilang kabtangan kang Kristo pinaagi sa mga kabus, samtang sila mismo mobiya gyud sa kalibutan ug mahimong mga monghe. Apan ang mga ginikanan ni Melania hingpit nga dili mouyon niini. Ug busa, sa usa ka gabii, samtang si Apinianus ug si Melania gikapoy kaayo sa hunahuna tungod niini ug nagpakonsulta sa usag usa kon giunsa nila pagluwas sa ilang kaugalingon k , ang komplikadong bitag sa kalibutan, kalit nga mibuhos kanila ang grasya sa Diyos gikan sa kahitas-an. Nabati nila ang usa ka dakong humot nga nanaog gikan sa langit, nga dili masabtan sa hunahuna ug dili mailhan sa pulong, ug napuno sila sa ingon ka espirituhanong kalipay nga nakalimot sila sa tanang ilang kasubo. Sukad niadto, gisakpan ang mga santo sa mas dako pang kauhaw sa espirituhanong mga panalangin: ang kalibutan ug ang tanan nga anaa niini nahimong makalilisang kanila, ug ilang gipangandoy nga biyaan ang tanan, molayas sa lain nga dapit ug mahimong mga monghe. Apan ang Balaang Pag-amuma nag-andam og lain nga dalan aron makab-ot nila ang ilang gipangandoy.

Sa dili madugay, namatay ang amahan ni Melania, ug nakagawas si Apinian ug si Melania sa paglihok sumala sa ilang gusto. Apan tungod kay daghan kaayo ang ilang bahandi, nga ilang gisaaran nga ihalad kang Kristo, wala sila dayon mibulag sa kalibutan ug sa ilang yutang natawhan. Samtang wala pa nila nabahin ang tanan sa mga kabus, gipili nila nga puy-anan ang usa sa ilang mga propriedad sa gawas sa Roma ug nagpuyo didto, nga hugot kaayo sa pagbantay sa pagkamakasil. Sa panahong gipili niining bulahan nga magtiayon ang kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, si Apinianus nagsugod na sa iyang ika-24 ka tuig, samtang si Melania hapit na matapos ang iyang ika-20 ka tuig[412] . Tinuod gayud nga usa ka dakong milagro nga niadtong mga katuigan, sa dihang ang kabatan-onan kasagaran nagdilaab sa kalayo sa makalaut nga mga tinguha, kining balaan nga magtiayon, nga nagpuyo sa kinabuhi nga labaw sa unod, nagpabilin nga walay samad, sama sa mga batan-on sa hurno sa Babilonia.

[412] Ang kining kausaban sa kinabuhi ni Melania nahitabo niadtong 401.

Tanan kini nahitabo ubos sa paggiya ni Melania. Siya, isip usa ka maalamon nga sulugoon sa Ginoo, hugot nga nagbantay sa iyang kaugalingon ug sa iyang bana, aron siya kaniya nahimong magtutudlo, maggiya, ug giya sa dalan sa Ginoo. Sa pagpanginabuhi og ingon ana ka katingalahang kinabuhi, ilang gibaligya ang ilang mga kabtangan ug gawasnon nga nagtabang sa mga nanginahanglan.

Niadtong panahona, gipadala sa Dios kanila ang usa ka pagsulay. Ang igsoon ni Apinian nga si Severus, sa dihang nakita niya ang kinabuhi nga gipanginabuhi sa kini nga bulahan nga magtiayon, misugod sa pagtan-aw kang Apinian ug Melania nga walay bili ug gikuha ang pipila sa ilang mga kabtangan. Sa dihang nakita niya nga wala sila magpakita og pagsupak ug wala magtagad sa kabtangan nga gikuha gikan kanila, misugod siya og dugang nga pagplano, gipahimong iya ang tanan. Si Apinianus ug si Melania, sa ilang pagkamaabiabihon, nag-antos niini, ug gibutang ang ilang paglaum sa Dios. Usa ra ka butang ang nakapasubo kanila: sa ilang pagkakita nga ang mga kabtangan nga ilang gitagana para kang Kristo nahulog sa kamot sa usa ka masinupatanon nga tawo, ilang gilamenta nga ginapanakawan ang kabtangan sa mga kabus. Apan ang Ginoo, nga nagpanalipod sa Iyang mga sulugoon ug nagluwas kanila gikan sa kamot sa mga nagapasipala kanila, nagpatindog batok kang Severus sa debotong Reyna Verina[413] . Nadungog niya ang mahitungod sa debotong kinabuhi nga gipanguna ni Apinianus ug Melania ug, sa dihang nahibaloan niya nga gikuha ni Severus ang ilang mga kabtangan, gitawag niya sila ngadto kaniya ug gidawat sila uban sa dungog. Sa dihang ang matinud-anong magtiayon mitungha sa atubangan sa reyna nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug mapainubuson ang pamatasan, dako kaayo ang katingala sa reyna sa ilang kakabus ug pagka-mapainubuson; unya, gikuptan niya si Melania sa pagyakap ug miingon kaniya: 'Bulahan ka, nga mipili og ingon nga kinabuhi para sa imong kaugalingon!' Sa samang higayon, misaad ang reyna nga panimaloson siya kang Severus alang kanila. Apan si Melania ug si Apinian nangayo kaniya nga ayaw na lang siya magpanimalos, kondili pahimangnoan lang si Severus aron dili na sila niya pasakitan pag-usab.

'Para kanamo,' ingon nila, 'mas maayo nga mag-antos sa dautan kaysa magbuhat og dautan sa uban, kay ang Balaang Kasulatan nagmando nga kon naigo ka sa usa ka aping, ihatag usab nimo ang pikas (Mat. 5:39).' Nagpasalamat kami kanimo, O Ginoo, sa imong mahigugmaong tinguha nga panalipdan kami, apan dili namo ikaw hangyoon nga magpanimalos kang Severus. Sa baylo, among hangyo nga dili siya pasakitan tungod kanamo. Igo na kanamo kung, sugod karon, undang na siya sa pagdaugdaug kanamo ug sa pagkuha sa mga butang nga dili iya, kondili iya sa Kristo ug sa mga sulugoon ni Kristo, sa mga ulila ug mga balo, sa mga kabos ug mga pobre.

Nangayo usab sila sa emperatris nga tugutan sila nga ibaligya, gawasnon ug walay babag, ang ilang dagkong mga panag-iya, nga naglangkob sa mga lungsod ug baryo nga nahimutang dili lamang sa Italya, sa probinsya sa Roma, kondili usab sa Sicily[414] , Espanya, Gaul ug Britanya. Dako kaayo ang bahandi sa mga ginikanan ni Melania nga gawas sa hari, walay mas dato pa kanila. Gidawat sa reyna ang hangyo ni Apinianus ug Melania, ug gihatagan sila og kagawasan nga ibaligya ang tanan nilang mga propriedad nga walay babag, bisan asa pa kini nahimutang. Gusto ni Melania nga hatagan ang igsoon sa hari og bililhon nga mga regalo, apan misalikway kini sa pagdawat sa bisan unsang gihatag, kay giisip niya nga sakrilihiyo ang pagkuha sa bisan unsa gikan sa mga kabtangan nga gihatag kang Kristo.

Sa katapusan, mibalik si Apinianus ug si Melania uban sa dakong dungog gikan sa palasyo sa hari padulong sa ilang puy-anan.

Ang kadako sa bahandi nga ilang gipanag-iya—nga ilang gihatag kang Kristo—makita sa kamatuoran nga niadtong panahona, walay bisan kinsa ang makapalit sa ilang balay sa Roma sa husto nga presyo. Sa ulahi na lang, sa dihang gisunog sa mga barbaro ang balay ug grabe kaayo ang kadaut tungod sa kalayo, nabaligya kini sa mas ubos nga kantidad kaysa sa bili niini, ug ang kita gikan sa halin gipangbahin-bahin sa mga kabus. Busa, masulti nga walay duhaduha nga si Apinianus ug si Melania nagpakita og mas dako nga debosyon sa Dios kaysa kang Job. Kay siya nagpasalamat sa Dios sa dihang gikuhaan siya sa iyang bahandi batok sa iyang kabubut-on, samtang sila boluntaryo nga gisalikway ang ingon nga bahandi, nga nangita og kinabuhi sa pagka-imol. Sa sinugdan, ang ingon nga kinabuhi puno sa kasubo para kanila ug daw lisod kaayo, apan sa ulahi nahimo kini nga sayon ug puno sa tanang matang sa kahupayan: kay *ang 'yugo'* ni Cristo *'maayo'* ug *ang Iyang 'karga magaan'* (Mat. 11:30).

---

[413] Si Verina mao ang asawa ni Emperador Honorius, nga nagdumala sa kasadpang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 396 hangtod sa 423.

[414] Ang Sicily usa ka dakong isla sa Dagat Mediteranyo nga duol sa habagatan-kasadpang tumoy sa Peninsulang Apennine (Italya).

Gisulayan sa Yawa nga tuksuhon ang matinud-anong magtiayon pinaagi sa kahakog. Usa ka adlaw, sa dihang gidala kanila ang daghang bulawan gikan sa pagbaligya sa ilang mga panag-iya, gisugdan niya ang pagpanghimo sa ilang mga kasingkasing og usa ka hilig sa bulawan. Apan si Melania, sa pag-ila sa mga limbong sa karaang bitin, dayon niyang gipisil ang ulo niini, giisip ang bulawan nga abog ug gigasto kini nga walay pagduha-duha alang sa mga kabus. Ang Bulahan misaysay sa mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Aduna koy usa ka propyedad nga adunay balay sa hataas ug matahum nga dapit; kini mao ang labing maayo sa tanang among mga propyedad. Sa usa ka kilid nahimutang ang dagat, ug gikan sa bungtod makita nimo ang mga barko nga naglayag ug ang mga mangingisda nga nagdakop og isda. Sa pikas bahin nagtindog ang mga hataas nga kahoy; makita ang mga gipangtanom nga uma, mga tanoman og prutas ug mga malambuon nga ubasan; sa usa ka dapit adunay marangyang paliguanan, sa lain adunay natural nga bukal; didto madungog nimo ang awit sa nagkalain-laing langgam, samtang dinhi adunay tanang matang sa mga hayop sa mga kulungan nga gitagana para kanila, ug malampuson ang pagpangayam kanila. Ug gisulod sa kaaway sa akong hunahuna nga ipabilin kining maong panulondon tungod sa iyang kaanyag ug dili ibaligya, kondili para kanako, aron didto ko magpuyo. Apan, pinaagi sa grasya sa Dios, nabati nako nga kini mao ang mga limbong sa kaaway, ug sa pagbalhin nako sa akong hunahuna ngadto sa langitnong puy-anan, dali dayon nako gibaligya kana nga panulondon ug gihatag ang nakuha niini sa akong Kristo.

Pagkahuman sa pagbaligya sa matinud-anong magtiayon sa ilang mga kabtangan sa Italya, ang ilang mga kalooy misibog sama sa dagkong suba ngadto sa upat ka kanto sa kalibutan. Nagpadala sila og daghang limos ngadto sa Mesopotamia, Fenicia, Siria, Ehipto ug Palestina – ngadto sa mga simbahan ug monasteryo, alang sa mga lalaki ug babaye, sa mga hospisyo ug ospital, sa mga ulila ug mga balo, sa mga nakagapos ug sa mga nakabilanggo, ug usab alang sa pantubos sa mga bihag. Napuno ang Kasadpan ug Sidlakan sa mga kalooy nga nibubo gikan sa ilang mga kamot. Usahay mopalit sila og tibuok mga isla sa hilom ug dili kaayo daghan og tawo nga mga dapit, ug pagkahuman pagtukod didto og mga monasteryo, ilang gisalig kini sa pag-atiman sa mga klero. Sa bisan asa, ilang gipahimutang ang mga balaang simbahan sa bulawan ug pilak, sa mga bisti sa pari nga burdado og bulawan, ug wala gyud sila magtipid sa gasto alang sa kadungganan sa simbahan. Unya, pagkahuman nilang biyaan ang gamay nga bahin sa ilang yuta sa Italya nga wala nila nabaligya, sila, kauban ang ilang inahan nga si Melania nga buhi pa, misakay sa barko paingon sa Sicily, aron sa pipila ka bahin mobaligya mismo sa ilang mga kabtangan didto, ug sa pipila ka bahin aron bisitahan ang bulahan nga Obispo Paulinus, ilang espirituhanong amahan.

Pagkahuman sa ilang pagbiyahe, ang mga barbaro[415] misulong sa Roma ug gipangguba ang tibuok kabukiran palibot sa siyudad ug ang tibuok Italya pinaagi sa espada ug kalayo. Maayo nga nakabaligya ang mga santo sa ilang mga kabtangan sa tabang sa Diyos sa wala pa miigo kining kalamidad. Kay ang gikatakda nga madaut nga walay pulos, nga walay ganti gikan sa Diyos, nabag-o alang kanila ngadto sa gatus ka pilo nga ganti sa kinabuhi nga walay katapusan. Labaw pa, napreserba nila ang ilang pisikal nga panglawas pinaagi sa pagbiya sa Italya, sama sa gibuhat ni Lot sa Sodom[416] , sa wala pa ang mabangis nga pagkaguba niini sa mga barbaro. Pagkahuman nila pagbisita sa Sicily, ug sa ilang pagbiyahe didto nakigkita sila kang San Paulinus, Obispo sa Nola[417] , gisulbad nila ang mga butang mahitungod sa ilang kanhing mga kabtangan didto ug misakay paingon sa Libya ug Carthage[418] .

Samtang naglayag sila sa dagat, misaka ang mabangis nga bagyo ug dakong unos nga milungtad sulod sa daghang adlaw. Nahurot na ang preskong tubig sa barko, samtang daghan ang mga magmamaga ug mga sulugoon, ug silang tanan nag-antos sa grabeng kauhaw. Si Santa Melania, sa pagkahibalo nga ang Ginoo wala

---

[415] Kini nagtumong, siyempre, sa mga Goto, usa ka tribong Germanic nga mibutho sa Roma niadtong 408, 409 ug 410 ug sa katapusan gipanguha kini.

[416] Si Lot mao ang pag-umangkon ni Abraham, ang katigulangan sa mga Hudio. Pagkahuman niyang mibulag sa iyang tiyo, nagpuyo siya uban sa iyang pamilya sa Sodom – usa ka siyudad nga nahimutang sa usa ka walog, diin sa ulahi naporma ang Dagat nga Patay. Sa dihang gipukaw sa mga tawo sa Sodom ang kasuko sa Dios pinaagi sa ilang mga sala ug gikondena sa Dios ang Sodom sa pagkaguba, si Lot, nga gipahimangnoan daan sa usa ka anghel, nilayas gikan sa Sodom uban sa iyang asawa ug mga anak nga babaye.

[417] Ang siyudad sa Nola nahimutang sa habagatan sa Italya, sa Campania. Si San Paulinus mao ang Obispo sa Nola gikan sa 409 hangtod 431. Ang iyang pista mao ang ika-23 sa Enero,

[418] Sa Amihanan nga Aprika, hapit direkta nga atbang sa Italya.

magpanalangin sa ruta nga ilang gipili paingon sa Libya, nagsugo nga ibaliktad ang mga layag ngadto sa hangin, nagasalig sa Dios nga I a Siya magiya sa barko bisan asa I ang gusto. Gidala sa hangin, nakaabot sila sa usa ka isla. Sa dili pa sila moabot, kalit lang nga giatake sa mga barbaro ang isla, gisakop kini, ug gidala ang daghang mga lalaki ug babaye; nagpadala sila og mensahe sa nahabilin nga mga lumolupyo nga, kung gusto nila, kinahanglan dayon nilang bayaran ang hulam para sa mga bihag: kung dili, putlon sa ulo ang tanang bihag. Ang mga lumolupyo sa isla nasubo kaayo, kay tungod sa ilang gamay nga kapanguhaan, pipila ra ang makabayad sa pantubos.

Niadtong panahona, usa ka barko nga nagdala kang Melania ug Apinian mipundo sa isla. Ang obispo sa maong isla, pagkadungog nga niabot ang usa ka barko gikan sa Roma, miadto aron mangayo og tabang sa pagpang-reskat sa mga bihag ug nakadawat pa gani og labaw pa sa iyang gilauman. Naluoy kanila, si Melania ug si Apinian naghatag og bulawan nga igo aron mabayran ang ransom sa tanang bihag. Sa dihang nilarga sila gikan sa maong isla, usa ka malumo ug paborableng hangin ang mihuyop, ug sa dili madugay nakaabot sila sa Carthage. Pagkahuman nila pag-anhi sa baybayon, ilang gihimo ang ilang daghang buhat sa kalooy, nga nakapahimulos sa mga simbahan ug monasteryo, ug nakapamenos sa kaguol sa mga kabus ug masakiton.

Samtang nagbuhat sila niining mga maayong buhat, mipuyo sila sa usa ka lungsod nga dili layo sa Carthage nga ginganlan og Tagaste. Ang Obispo sa Tagaste mao si Alipius, usa ka higala sa Bulahan nga Augustine[419] , usa ka tawo nga maalamon sa pakigpulong ug pagtudlo, nga maalamong nagtudlo sa tanan nga miadto kaniya. Sa paghigugma nila ni Apinian ug Santa Melania niining maayong magbalantay, ilang gipahimutang sa daghang bahandi ang iyang simbahan ug nagpalit og daghang mga propyedad alang niini; labaw pa, nagtukod sila og duha ka monasteryo didto, usa alang sa mga lalaki—nga adunay walong puluhang monghe—ug ang usa alang sa mga babaye—nga adunay usa ka gatus ug traynta ka madre—ug gihatagan nila kining mga monasteryo og yuta ug tanan nga gikinahanglan. Si Santa Melania nagsugod sa hinay-hinay nga pag-anay sa mas hugot nga pagpuasa: sa sinugdan mokaon siya matag ikaduhang adlaw, unya matag ikatulo ka adlaw, ug sa katapusan dili na siya mokaon sulod sa tibuok semana, gawas lang sa Sabado ug Domingo. Usahay mosulat siya og mga libro, kay maayo kaayo ug walay sayop ang iyang sinulat; sa ubang panahon maghimo siya og sinina para sa mga kabus. Gipadala niya ang mga kinopya nga libro aron ibaligya, ug gipang-apod-apod ang kuwarta nga nakuha gikan niini sa mga kabus. Gidukdok usab niya ang iyang kaugalingon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Kung mapoy na ang iyang mga kamot sa trabaho o sa pagsulat, magbasa siya aron hatagan og buhat ang iyang mga mata. Apan kon mapoy ang iyang mga mata sa dugay nga pagbasa, motabang ang iyang pandungog, kay magpasugo siya sa uban nga mobasa samtang siya nagpaminaw. Naa siya'y batasan nga basahon ang Daang Tugon ug Bag-ong Tugon tulo ka beses matag tuig; ug iyang gihupot sa iyang hunahuna ang labing importante nga mga bersikulo ug kanunay kini naa sa iyang mga ngabil. Gani, duha ka oras ra ang iyang tulog matag gabii, ug bisan pa niana, dili kini sa higdaanan kondili sa salog, sa usa ka magaspang nga banig. Kanunay siyang mosulti nga kinahanglan kanunay nga magbantay, kay wala kita kahibalo sa unsang oras moabot ang kawatan.

Gitanum niya kini nga asketikong pamaagi sa kinabuhi sa mga batan-ong babaye nga nag-alagad kaniya; apan nakumbinse usab siya sa daghang batan-ong lalaki nga mabuhi sa pagkabalaan ug mapreserbar ang ilang pagkabirhen. Nadani niya ang daghang dili motuo kang Kristo ug gidala sila sa Dios.

Pagkahuman sa pito ka tuig sa Carthage, gusto ni Melania nga makita ang mga balaang dapit sa Jerusalem. Misakay siya sa barko uban sa iyang inahan ug kang Apinianus—nga kaniadto iyang bana apan karon iyang espirituhanong igsoon ug kauban—ug nilarga sila tabok sa dagat. Ang barko nga ilang gisakyan, nga gitabangan sa paborableng hangin, malampuson nga nakadaog sa Alexandria. Didto sila gisugat ni San Cirilo, Arsobispo sa Alexandria. Human nila malingaw sa iyang pag-uban, mibiyahe na usab sila sa barko ug nakaabot sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem. Pag-abot nila didto, uban sa dakong pagbati ug dili masukod nga kalipay sa ilang mga kasingkasing, gibisita nila ang mga balaang dapit nga gipanalanginan sa among Ginoo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios pinaagi sa Ila nga labing balaang mga lakang. Sa Balaang Sepulkro, magpabilin si bulahang Melania matag gabii gikan sa pagkahapon aron mag-ampo. Didto maghalad siya og mainitong pag-ampo kang Kristo nga Ginoo, nagahilak samtang nagapaubos siya sa atubangan sa Balaang Sepulkro, giyakap kini ug gihalokan.

[419] Gipili si Alipius isip obispo sa Tagaste niadtong 391

Samtang nagpuyo si Melania ug si Apinianus sa Jerusalem, usa ka matinud-anong higala nila ang namaligya sa ilang nahibilin nga mga kabtangan sa Italya ug gipadala ang kuwarta ngadto kanila sa Jerusalem.

Pagkahuman sa pipila ka panahon sa Jerusalem, gusto nilang magpadayon paingon sa Ehipto aron bisitahan ang mga amahan sa disyerto didto ug suportahan sila gikan sa ilang bahandi. Nibiyahe sila sa dagat, gibyaan ang ilang inahan, nga tigulang na kaayo ug gikapoy, sa Balaang Siyudad. Sa samang higayon, gisugo siya sa pagtukod og balay para kanila sa Bukid sa mga Olibo.

Sa Ehipto, si Melania, kauban ang iyang espirituhanong igsoon nga si Apinian, mibisita sa mga amahan sa disyerto ug nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan gikan sa ilang mga pulong nga giinspirar sa Diyos. Sa samang higayon, nagpakita sila og dakong k ong pagkamaabiabihon sa mga nanginahanglan. Apan nakasugat usab sila og daghang susamang mga amahan nga dili mahiligon sa kalibutan nga misalikway sa pagdawat sa limos nga gihatag kanila ug gilikayan ang bulawan sama sa pangil sa bitin. Lakip kanila ang usa ka ginganlan og Efestion, nga bisan pa sa ilang paghangyo nga dawaton ang pipila ka bulawan nga sinsilyo, misalikway gihapon sa pagdawat niini. Sa dihang gilibot niya ang selda ug gisusi ang mga butang sa eremita, nakit-an ni Melania nga adunay sapaw nga dayami ug pitser sa tubig, gamay nga uga nga pan, ug usa ka kahon nga adunay asin. Hilom niyang gibutang ang bulawan sa maong kahon ug gitabonan kini og asin. Sa dihang mibiya na sila sa puloy-anan sa eremita, napansin sa tigulang ang gibuhat ni Melania. Pagkita niya sa bulawan, midagan siya pagsunod kanila, nagtawag sa kusog nga mohunong sila ug maghulat kaniya. Paghunong nila, gipakita sa tigulang ang bulawan nga gihuptan niya sa kamot ug miingon:

'Wala ko'y kinahanglan ani: Wala ko kabalo unsaon nako pag-usar niini; kuhaa na lang inyong bahandi.'

Mitubag sila:

'Kung wala moy kinahanglan niini, ihatag kini sa uban.'

Apan mitumaw ang tigulang:

'Kinsa dinhi ang nanginahanglan niini, ug para unsa? Makita ninyo nga walay tawo ning dapita.'

Wala gihapon sila mopahimulos sa pagkuha pagbalik sa ilang bulawan gikan sa tigulang, busa gilabay niya kini sa suba ug mibalik sa iyang selda.

Pagkahuman niini, mibalik pag-usab ang mga biyahero sa Alexandria, unya sa Nitria[420] , nagbisita sa mga puloy-anan sa mga eremita bisan asa, sama sa mga putyukan nga molupad gikan sa bulak ngadto sa bulak ug mangolekta gikan niini. Unya mibalik sila sa Jerusalem, napalambo sa daghang makapadasig nga mga pagtulun-an nga ilang nadawat gikan sa mga balaang eremita. Ug, sama sa ilang gilauman, nakakaplag sila og usa ka balay nga andam na para kanila sa Bukid sa mga Olibo. Didto sila nagpuyo.

Gipahiluna ni Melania ang iyang kaugalingon sa usa ka gamay ug ngitngit kaayo nga selda, nga nanumpa nga dili siya makakita sa bisan kinsa, ug walay bisan kinsa nga makakita kaniya. Kada semana, usa ra ka beses siya gibisita sa iyang inahan ug sa iyang espirituhanong igsoon nga si Apinian. Nagpuyo siya sulod sa napulo ug upat ka tuig sa maong pag-inusara. Niining panahona, namatay ang inahan ni Melania, nga napuno sa mga maayong buhat ug panalanginong paglaum. Ang santa, pagkahuman sa husto nga mga ritwal sa paghinumdom sa iyang namatay nga inahan, mibalik pag-usab sa usa ka mas gamay ug ngitngit kaayo nga kwarto, diin siya nagpuyo sulod sa usa ka tuig. Ang iyang dungog milapta sa halayo ug halapad, ug daghan ang misugod sa pagduol kaniya alang sa espirituhanong giya. Unya mibutho si Melania gikan sa iyang pag-inusara aron moserbisyo sa kaluwasan sa uban. Nagtukod siya og usa ka kumbento, diin nagtigom siya og kapin sa nobenta ka mga batan-ong babaye. Daghan usab nga klarong makasasala ang miadto kaniya, ug, nga giya niya paingon sa dalan sa paghinulsol, nagsugod sila sa pagpuyo og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios. Mipili si Melania og usa ka madre superiora para sa iyang kumbento, samtang siya mismo misilbi sa tanan ingon usa ka sulugoon ug nag-atiman kanila tanan ingon usa ka inahan. Gitudloan niya ang mga madre og lain-laing hiyas: una, pagkabalaan; unya gugma, nga kung wala niini, walay hiyas ang hingpit; gisundan sa pagpaubos, pagmasunuron, pagkamapailubon, ug pagkamaayo. Aron mapadasig sila, gisultihan niya sila sa mosunod nga sugilanon. 'Sa usa ka panahon, usa ka batan-ong lalaki ang miadto sa usa ka dakong tigulang, nga nagtinguha nga mahimong iyang disipulo. Ug ang tigulang, nga nagpakita sukad pa sa sinugdanan kung unsa ang angay nga kinaiya sa usa ka disipulo, nagsugo kaniya nga kuhaon ang usa

[420] Ang Nitria usa ka bukid sa habagatan sa Alexandria, sa kasadpan sa Suba sa Nilo, duol sa Disyerto sa Libya. Ang ngalan sa bukid naggikan sa nitro nga makita sa mga lanaw nga duol niini.

ka tungkod ug hampakon pag-ayo ang haligi nga nagbarug sa ganghaan, gamit ang tibuok niyang kusog, unya lukso ug sipa kini. Ang disipulo, nga nagsunod sa sugo sa tigulang, gipukpok ang walay kinabuhi nga haligi gamit ang tibuok niyang kusog. Gipangutana sa tigulang ang batan-on:

'Ang kini nga haligi nga imong gibunalan, mibalik ba kini ug hampak kanimo, o nasuko ba kini? Miusab ba kini sa iyang puwesto, o misulong ba kini kanimo?'

Mitubag ang batan-on:

'Dili!'

Unya miingon ang tigulang:

'Hugti pa gyud nimo paghampak, ug kauban sa imong mga hampak ang pinakagrabe nga mga pulong: panginsultoha kini, pasanginliha, dautaha ang dungog, panamastamaha ug panamastamaha kini sa tanang paagi.'

Pagkahuman gibuhat kini sa batan-on, nangutana ang tigulang:

'Nasuko ba kanimo ang gipaka-insulto nga haligi, nakasulti ba kini batok kanimo? Niprotesta ba kini o nagpasaway kanimo?'

Mitubag ang batan-on:

'Dili, Amahan! Ug giunsa kaha masuko ang usa ka haligi nga walay pagbati ug walay kalag?'

Miingon pag-usab ang tigulang:

'Kung mahimo ka nga sama niining haligi—dili masuko sa mga naghampak kanimo, dili molayas gikan sa mga hampak, dili mosupak sa mga nagmando kanimo, dili motubag sa mga pang-insulto og pang-insulto—kung, taliwala sa tanang matang sa kasubo, magpabilin kang lig-on sama sa haligi, nan, umari ug mahimong among disipulo. Kung dili, ayaw gani pagduol sa among pultahan.

Pinaagi niining parabula, gitudloan sa bulahan ang mga madre og pagkamapailubon ug pagkamahumok, ug napalig-on sila niini nga ehemplo, nga nakapahimulos kanila. Samtang nagtudlo ug naggiya sa mga madre sa kombento nga iyang gitukod, si Santa Melania sa samang panahon nagtukod og usa ka matahum nga simbahan sulod sa maong kombento ug gisiguro nga kini gipahinungod uban sa balaang relikya sa propeta Zacarias, sa unang martir nga si Esteban, ug sa kap-atan ka mga martir.

Pagkahuman niining mga hitabo, ang iyang espirituhanong igsoon—nga kaniadto iyang bana sa unod—ang Bulahan nga si Apinian, tungod kay nakapahimuot siya sa Ginoong Dios, mibyahe aron makig-uban Niya samtang nagpuyo na isip usa ka monghe. Gilubong siya ni Melania uban sa dungog ug dayon misugod sa pag-andam sa iyang kaugalingon alang sa iyang kaugalingong pagpanaw, nga nagpaabut sa iyang hapit na nga kamatayon. Apan ang Pag-amuma sa Dios nagpalugway sa iyang kinabuhi alang sa kaluwasan sa uban. Pagkahuman sa kamatayon ni Apinian, nagtukod si Melania og laing monasteryo para sa mga lalaki ug gigasto ang iyang katapusang kabtangan niini, gihatag ang tanan alang sa himaya sa Dios. Busa, siya nga dugay nang midawat sa pagka-imol sa espiritu nahimong imol usab sa lawas.

Niadtong panahona, miabot ang usa ka mensahe para kang Melania gikan sa Constantinople, gikan sa iyang tiyo nga si Volusianus nga Romano. Kining si Volusianus, nga sa kana nga panahon gitudlo nga Romano nga amphipate sa[421] , gipadala sa Byzantium alang sa usa ka espesyal nga misyon gikan sa Emperador sa Kasadpan. Pag-abot niya sa Sidlakan, gusto niyang makita ang iyang pag-umangkon nga si Banal nga Melania. Busa nagpadala siya og mensahero ngadto kaniya sa Jerusalem, nga nangayo nga moanha siya sa Byzantium aron makigkita kaniya. Sa sinugdan, nagduha-duha si Melania nga moadto sa iyang tiyo, tungod kay nagsunod siya sa Helenikong politeismo; apan sa ulahi, sa tambag sa iyang mga espirituhanong amahan, mibiyahe siya aron makig-uban kaniya, nga gipalihok sa paglaum nga matultol siya ngadto sa Dios. Sa iyang pagbiyahe, sa matag lungsod nga iyang gihunongan, gidawat siya uban sa dakong dungog, kay ang Dios nagpasidungog sa mga nagpasidungog Niya. Gisugat siya sa mga obispo ug pari, mga tigulang sa siyudad ug sa mga tawo, ug gidawat siya sa tanan uban sa gugma, sama sa usa ka bisita gikan sa langit, tungod kay ang kahayag sa iyang mga hiyas ug balaan nga kinabuhi misidlak sa tibuok kalibutan. Sa kapital mismo, gidawat usab siya uban sa dakong dungog ni Emperador Teodosio ang Bata, sa iyang emperatris nga si Eudoxia, ug ni Patriarka Proclus. Nakita niya nga masakiton ang iyang tiyo nga si Volusianus. Pagkakita kaniya sa iyang tiyo, dako kaayo ang iyang katingala sa sinina nga

[421] Anfipatus – ang gobernador sa usa ka rehiyon nga naglangkob sa daghang mga probinsya.

monastiko ug sa pagpamatay sa unod, kay ang iyang nawong nangayayat tungod sa dugay nga pag-ayuno ug kakapoy, ug ang iyang kanhing katahum nangalipong. Ug si Volusianus misinggit:

'Unsa na man imong nahimo, akong pinalanggang Melania!'

Apan nganong magdugay pa ta niini? Bahin tungod sa kinaiya ni Melania mismo, bahin tungod kang Santo Proclus, apan labaw sa tanan tungod sa espirituhanong pakighinabi niining matinud-anong sulugoon ni Cristo ug sa iyang mga mapuslanong pagdasig, dali ra kaayo nahitabo nga ang iyang tiyo misalikway sa pagka-walay pagtuo sa Gresya ug midawat sa balaan nga bunyag. Pagkahuman niya madawat ang Balaang Sakramento, mibulag siya sa kalibutan pipila ka adlaw pagkahuman ug gilubong siya mismo ni Santa Melania.

Sa iyang medyo taas nga pagpuyo sa Byzantium, nakapabalhin si Melania sa daghan gikan sa heresiya sa Nestorian—nga sa panahona nagdala og dakong kalibog sulod sa Simbahan—paingon sa tinuod nga pagtuo, ug napreserbar usab niya ang daghang Ortodoksong magtutuo nga dili maliso; kay gihatagan siya sa Ginoo og ingon nga grasya nga ang heretikal ug sofistikadong mga argumento sa mga Nestorian dili gayud siya mapildi. Ang Kagalang-galang nakahibalo pag-ayo sa mga Kasulatan, tungod kay iyang gipahinungod ang tanang katuigan sa iyang kinabuhi sa pagbasa niini ug napuno siya sa grasya sa Espiritu Santo. Gikan sa buntag hangtod sa gabii, daghang mga tawo ang makig-istorya kaniya ug mangutana kaniya bahin sa Ortodoksiya, ug motubag siya og maalamon, nga ang tibuok kapital nangahibulong sa iyang kinaadman. Sa ulahi, ang bulahan mibalik pag-usab sa Jerusalem ug, samtang nagkadool na siya sa katapusan sa iyang kinabuhi, nag-andam siya alang sa usa ka maayong pagpanaw.

Gihatagan siya sa gasa sa pagtambal, ug nakatambal siya sa daghang mga sakit. Sa mga pagtambal nga iyang gihimo, atong isaysay ang pipila, ingon nga ebidensya sa grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya.

Si Reyna Eudoxia[422] , nga nagtudlo kang Banal nga Melania isip iyang espirituhanong inahan, miabot sa Jerusalem, sa pipila ka bahin aron pagdayeg sa mga balaang dapit ug sa pipila ka bahin aron bisitahan ang iyang espirituhanong inahan.

Sa dalan, nabali ang bukong-bukong niya ug grabe kaayo ang kasakit nga dili na siya makalakang. Apan sa diha nga gihikap lang siya ni Santa Melania sa bukong-bukong, naayo dayon kini.

Usa ka batan-ong babaye gilutos sa usa ka demonyo, nga giselyohan pag-ayo ang iyang mga ngabil aron dili niya kini ablihan; dili siya makasulti bisan usa ka pulong ni makatilaw og pagkaon, ug nagpaabot na kaniya ang kamatayon – mas sayo pa tungod sa dugay nga gutom kaysa sa mga pag-antos nga gihimo sa demonyo. Gipangayuan ni Santa Melania og pag-ayo kining babaye pinaagi sa pag-ampo, ug gihaplasan siya og balaan nga lana. Mibiya ang demonyo kaniya, ug nabuka ang iyang mga ngabil aron dayegon ug pasalamatan ang Dios; ug pagkahuman matilawan ang pagkaon, nabalik ang iyang panglawas.

Usa pa ka babaye ang nagbuntis ug miabot na ang panahon nga siya manganak; apan wala niya kini mabuhat, kay namatay ang bata sa iyang sabakan. Gihigot sa grabeng kasakit, hapit na siya mamatay. Apan gitabangan ni Santa Melania kining babaye pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Sa diha nga gibutang ang usa ka sinturon sa dughan sa masakiton nga babaye, nahulay siya sa iyang karga: migawas ang patay nga sanggol gikan kaniya, nabati niya ang kahupayan, ug nagsugod siya og sulti, bisan kaniadto dili siya makasulti bisan usa ka pulong.

Sa pagtan-aw sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, ang respetadong babaye mibisita sa mga balaang dapit sa Herusalem ug sa palibot niini, sa Betlehem ug Galilea. Pag-abot sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo, naa siya sa tibuok gabii nga pagbantay sa langob diin natawo si Kristo, ug didto gisultihan niya ang usa sa mga madre, nga paryente niya ug kanunay nga naa sa iyang kiliran, nga kini na ang katapusang higayon nga saulogon niya ang Pagkahimugso ni Kristo uban kanila. Ang paryente sa santa, sa pagdungog niining mga pulonga, naghilak pag-ayo. Unya, sa pista ni San Esteban nga Unang Martir, miapil si Melania sa pagbantay sa tibuok gabii sa simbahan ni San Esteban, nga nahimutang sulod sa kombento nga iyang gitukod. Samtang gibasa sa igsoon ang salaysay sa pagkamartir ni San Esteban nga Unang Martir, iyang gidugang sa iyang kaugalingong kabubut-on nga kini ang katapusang higayon nga iyang kini gibasa para kanila. Misubay dayon og dakong pag-agol sa mga igsoon: nasabtan nila nga hapit na mobiya ang santa sa kalibutan. Apan si Melania, sumala sa iyang batasan, gipahupay

[422] Emperatris Eudoxia – ang asawa sa Sidlakang Emperador Theodosius II, nga naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

sila sa dugay pinaagi sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos ug gitudloan sila sa pagkamatinud-anon. Unya misulod siya sa simbahan ug misugod sa pag-ampo:

'O Ginoo akong Dios, Kinsa akong gipili ug gihigugma sukad pa sa sinugdanan, Kinsa akong gipili kaysa sa usa ka bana sa unod, sa bahandi, sa himaya ug sa mga kalipay ning kalibutan, Kinsa akong gisaligan sa akong lawas ug kalag sukad pa sa akong pagkahimugso, alang Kanimo akong gipraktis ang pag-agil, nga bisan ang akong mga bukog nakadikit sa akong unod, – Nga nagiya sa akong tuo nga kamot ug nagtudlo kanako pinaagi sa Imong inspirasyon – ug karon paminawa ang akong pagtuaw sa pag-ampo. Ug unta kining akong mga luha makapukaw sa mga sapa sa Imong kaluoy alang kanako. Limpyoha ako sa akong mga sala, tinuyo man o dili tinuyo. Andama alang kanako ang usa ka dalan paingon Kanimo, nga walay kalibog ug babag, aron ang dautang mga espiritu sa hangin dili makababag kanako. Ikaw nahibalo, O Imortal, sa among mortal nga kinaiyahan. Ikaw nahibalo, O Mahigugma sa Katawhan, nga walay tawo nga walay bahid; walay bisan kinsa nga dili makit-an sa kaaway ang sayop, bisan pa og usa ka adlaw lang siya mabuhi. Apan Ikaw, O Ginoo, nga wala magtagad sa tanan nakong mga sala, himoa akong putli sa Iyang Paghukom.

Mao kana ang pag-ampo ni Santa Melania, ug samtang nagpadayon pa ang iyang pag-ampo, nakasinati siya og pisikal nga kasakit. Bisan pa man gikapoy siya tungod sa iyang sakit, wala niya hunong sa iyang mga buluhaton; mitambong siya sa kanunay nga serbisyo sa simbahan ug sukad sa buntag, nagtudlo siya sa iyang mga igsoon pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Dayon gidawat niya ang Pinakabalaan ug Divinong Misteryo gikan sa kamot ni Obispo Eleutheropolis[423] , nga miuban sa mga klero aron bisitahan siya, ug misugod na siya sa pagpaabot sa pag-abot sa kamatayon. Sa samang higayon, gihupay niya ang iyang paryente, nga masubo kaayo sa iyang pagkabulag gikan sa santa, ingon man usab ang tanang mga igsoon nga babaye; ug, pagkahuman niyang gihagkaw ang tanan sa katapusang halok, gisulti niya ang mosunod nga mga pulong:

'Sumala sa kabubut-on sa Dios, mao kini ang nahitabo.'

Sa niining mga pulong, samtang naghigda sa usa ka yano nga higdaanan, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, gipiyong pag-ayo ang iyang mga mata ug gipilo ang iyang mga kamot sa ibabaw sa iyang dughan sa tanda sa krus[424] .

Ang mga monghe ug madre gikan sa tanang monasteryo nga naglibot sa balaang siyudad nagtigom alang sa iyang lubong; nag-awit sila og mga salmo alang kaniya tibuok gabii, ug dayon gilubong siya uban sa dungog. Ang iyang balaan nga kalag mibyahe ngadto sa Ginoong Dios, kinsa iyang gihigugma ug gipaningkamotan pag-ayo sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi. Ug karon, kauban sa tanang mga balaan, nga nag-ambit sa Iyang himaya, nag-ampo siya didto alang kanato nga mga makasasala ngadto sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

14 Enero

1 Enero (Daang Estilo)

Ang Pulong mahitungod sa Pagpamutol sa Tuli ni Kristo

Kumemorasyon sa Enero 1

Ang atong Ginoong Jesu-Kristo, walo ka adlaw pagkahuman sa Iyang pagkahimugso, mipailalom sa pagtuli. Sa usa ka bahin, mipailalom Siya niini aron matuman ang Balaod: *'Wala ko moanhi aron wagtangon ang Balaod,'* miingon Siya, *'kundili aron tumanon kini'* (Mat. 5:17); kay gisunod Niya ang Balaod aron luwason gikan niini kadtong napailalom sa pagkaulipon niini, ingon sa giingon sa Apostol: *'Gipadala sa Dios ang Iyang Anak, nga napailalom sa Balaod, aron tubson kadtong anaa ilawom sa Balaod'* (Gal. 4:5). Sa laing bahin, gisunod Niya

[423] Eleutheropolis – usa ka lungsod sa habagatan sa Palestina, sa dalan tali sa Jerusalem ug Gaza. Karon, adunay baryo nga nagtindog niini nga dapit, nga nahimutang sa punto diin ang kapatagan sa Shephelah mosugot sa kabukiran sa Juda. Dili layo gikan niini nga baryo makita ang mga ruina sa karaang Eleutheropolis.

[424] Disyembre 31 sa tuig 439.

ang pagtuli aron ipakita nga tinuod gayud nga Nagsul-ob Siya og unod sa tawo, ug aron patahimikan ang mga tinig-iri nga nag-angkon nga si Kristo wala magsul-ob sa tinuod nga unod sa tawo, kondili natawo lamang sa usa ka porma nga ilusyon[425] . Busa, gituli Siya aron ang Iyang pagka-tawo mahimong hayag. Kay kon wala Siya magkuha sa atong unod, giunsa kaha nga ang usa ka hulagway—dili unod—ang giputol sa sirom? Si San Efren nga Siryano miingon: 'Kon si Kristo dili unod, kinsa kaha ang giputol ni Jose? Apan tungod kay Siya tinuod nga unod, gipakutlo Siya ingon usa ka tawo, ug ang bata tinuod nga natulman sa Iyang kaugalingong dugo, ingon Anak sa Tawo; nag-antos Siya ug naghilak sa kasakit, ingon angay sa usa ka tawo nga adunay kina-iya sa tawo.' Dugang pa, Siya misailalim sa pisikal nga pagpakutlo aron matukod ang espirituhanong pagpakutlo para kanato[426] ; kay, pagkahuman Niya sa daang balaod mahitungod sa unod[427] , Iyang gipasiugdahan ang bag-ong espirituhanong balaod. Ug sama sa pagkatulog sa unod sa daang Testamento sa senswal nga unod, ingon usab ang bag-ong espirituhanong tawo kinahanglan magkatulog sa mga pagbati sa kalag: kasuko, kalagot, pagpanukotuko, garbo, hugaw nga mga tinguha ug uban pang mga sala ug makasasala nga mga tinguha. Gipakutol Siya sa ikawalong adlaw tungod kay, pinaagi sa Iyang dugo, gipakita Niya alang kanato ang kinabuhi nga umaabot, nga kasagarang gitawag sa mga magtutudlo sa Simbahan nga ikawalong adlaw o kapanahonan. Busa, si San Esteban, ang awtor sa kanon para sa Pagpakutol sa Ginoo[428] , miingon: 'Nagatagna kini sa walay katapusang kinabuhi sa ikawalong kapanahonan, diin ang Ginoo giputol sa unod'[429] . Ug si San Gregorio sa Nyssa miingon: 'Ang pagtuli, sumala sa Balaod, buhaton sa ikawalong adlaw, diin ang numero walo nagtagna sa umaabot nga ikawalong kapanahonan'[430] . Angay usab nga masayran nga ang circumcision sa Daan nga Tugon gitukod isip usa ka hulagway sa pagbunyag ug sa paghinlo sa orihinal nga sala, bisan pa nga kining sala wala hingpit nga nahinlo pinaagi sa circumcision—nga dili unta mahitabo hangtod nga si Kristo boluntaryong nag-ula sa Iyang labing putli nga dugo alang kanato sa Iyang mga pag-antos. Ang circumcision usa lamang ka hulagway sa tinuod nga paghinlo, ug dili ang tinuod nga paghinlo mismo, nga natuman sa atong Ginoo pinaagi sa pagtangtang sa sala gikan sa kalibutan ug pagpakusot niini sa krus[431] , ug pinaagi sa pagtukod, sa dapit sa circumcision sa Daan nga Tugon, sa bag-ong bunyag sa grasya uban sa tubig ug sa Espiritu. Ang circumcision niadtong mga adlaw, sama sa usa ka silot tungod sa sala sa unang mga ginikanan ug usa ka timaan nga ang bata nga gipakutlo natawo sa pagkadautan, ingon sa giingon ni David, ug nga ang iyang inahan nagbata kaniya sa sala (Salmo 50:7), mao nga nagpabilin ang samad sa lawas sa bata. Ang atong Ginoo, bisan pa niana, walay sala; kay bisan pa Siya pareho kanato sa tanang paagi, wala Siya magdala og sala sa Iyang kaugalingon. Sama sa bronse nga bitin, nga gitukod ni Moises sa kamingawan, nga pareho sa bitin sa hitsura apan walay hilo sa bitin (Num. 21:9), ingon usab si Kristo usa ka tinuod nga tawo, apan wala nalambigit sa sala sa tawo, ug natawo sa usa ka supernatural nga paagi, gikan sa usa ka putli ug birhen nga Inahan . Tungod kay Siya walay sala ug Siya mismo ang Maghahatag sa Balaod, dili gani Niya kinahanglan nga moagi sa masakiton, balaodnong pagtuli; apan tungod kay Miabot Siya aron sa pag-ako sa mga sala sa tibuok kalibutan, ug ang Dios, ingon sa giingon sa Apostol, gihimo Niya nga halad alang sa sala alang kanato ang wala mailhi nga sala (2 Cor. 5:21), Siya, nga walay sala, nagpa-circumcise sama sa usa ka makasasala. Ug sa Iyang pagpakutol, gipadayag sa Ginoo kanato ang mas dako nga pagpaubos kaysa sa Iyang pagkahimugso. Kay sa Iyang pagkahimugso gisul-ob Niya ang dagway sa tawo, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'nga nakaplagan nga naa sa dagway sa tawo, ug sa pagtan-aw sama sa tawo'* (Fil. 2:7); apan sa Iyang pagpakutol, gidawat Niya sa Iyang kaugalingon ang dagway sa usa ka makasasala, nga nag-antos ingon sa usa ka makasasala sa kasakit nga angay sa sala. Ug bisan pa nga wala Siya'y sala bisan unsa, nag-antos Siya ingon sa usa ka inosente, nga daw nagpadungog

---

[425] Ang mga erehe nga nailhan nga mga Docetista nagtudlo nga ang Dios dili makahimo sa pagdawat sa Iyang kaugalingon og maluya nga unod sa tawo, ug nga daw lang sa mga tawo nga ang Kristo nag-antos ug namatay.

[426] Sa ato pa, ang bunyag, nga, sama sa giingon sa ubos, nagwagtang sa makasasala nga mga pagbati sa usa ka tawo.

[427] Ang Daang Tugon naglangkob sa kadaghanan sa mga probisyon nga may kalabotan sa panlabaw nga kaayohan sa usa ka tawo

[428] Stephan Savait

[429] Ang Serbisyo sa Pagpamutol sa Ginoo, kanon, ika-upat nga oda.

[430] Ang numero pito sa Balaang Kasulatan nagpasabot sa pagkahuman. Busa, aron ipakita ang tibuok gitas-on sa kinabuhi dinhi sa kalibutan, gigamit sa mga balaang amahan ang paglitok nga 'pito ka siglo' o 'pito ka adlaw', samtang ang ikawalong siglo o adlaw, siyempre, gituyo aron ipasabot ang kinabuhi sa umaabot.

[431] Col. 2:14. Ang sala mitindog sa dalan, nga mao, ang sala naglihok isip babag, usa ka hadlang, nga nagbulag sa tawo gikan sa Dios. Apan unya ang sala gipako sa krus, nga mao, kini gikuhaan sa tanang gahum ug dili na makababag sa tawo sa pagsulod sa pakig-uban sa Dios.

kang David: 'Ang wala nako kuhaa, kinahanglan nako ibalik' (Salmo 68:5), nga nagpasabot, 'tungod sa sala nga wala ko'y kalambigitan, gidawat nako ang pag-antos sa pagtuli.' Pinaagi sa pagtuli nga iyang giagian, gisugdan Niya ang Iyang pag-antos alang kanato ug ang pag-inom sa baso nga iyang imnon hangtod sa katapusan, sa dihang nagbitay Siya sa krus, miingon Siya: *'Tapos na'* (Juan 19:30)! Karon nagatulo Siya og mga tulo sa Dugo gikan sa Iyang di-giputol nga unod sa ari, ug unya modagayday kini sa dagan gikan sa Iyang tibuok lawas. Nagsugod Siya sa pag-antos sa pagkabata ug naanad sa pag-antos aron, sa diha nga nahimong hingpit nga tawo, makasukol Siya sa mas grabeng mga pag-antos; kay kinahanglan nga matudloan ang usa sa mga buhat sa kaisog sukad pagkabatan-on. Ang kinabuhi sa tawo, nga puno sa kakapoy, sama sa usa ka adlaw, diin ang buntag mao ang pagkatawo ug ang gabii mao ang kamatayon. Busa, sukad pa sa buntag, sukad pa sa Iyang lampin, si Kristo, ang gi-diyos nga Tawo, misugod sa Iyang buhat, sa Iyang mga paningkamot—nagpaningkamot Siya sukad pa sa Iyang pagkabatan-on ug sa Iyang buhat hangtod sa gabii (Salmo 103:23), kana nga gabii sa pagsalop sa adlaw ug sa paghulog sa kangitngit sa tibuok yuta, hangtod sa ikasiyam ka oras. Ug miingon Siya sa mga Hudiyo: *'Ang akong Amahan nagbuhat gihapon sa Iyang buhat, ug ako usab nagbuhat sa akoa'* (Juan 5:17). Unsa kaha, busa, ang Ginoo nagbuhat para kanato? – Ang atong kaluwasan: *'Siya nga nagdala og kaluwasan sa yuta'* (Salmo 73:12). Ug aron matuman kini nga buhat sa hingpit, gisugdan Niya kini sa buntag pa, sukad sa Iyang pagkabatan-on, nga nagsugod sa pag-antos sa lawasnong pag-antos, samtang sa samang higayon nag-antos usab Siya sa Iyang kasingkasing alang kanato, sama sa Iyang kaugalingong mga anak, hangtod nga Siya mismo—si Cristo—maforma na sa sulod nato[432] .

Sukad sa buntag, Nagsugod Siya sa pagtanum gamit ang Iyang dugo, aron sa gabii Siya makapamupol sa himayaong bunga sa atong pagtubos. Sa Iyang pagpakutol, ang Hinigugma nga Bata gihatagan sa ngalan nga Jesus, nga gidala gikan sa langit sa Arkanghel Gabriel sa dihang iyang gipahibalo ang pagpanamkon kang Labing Balaan nga Birhen Maria, sa wala pa Siya mapanamkon sa iyang sabakan, nga mao, sa wala pa dawaton sa Labing Balaan nga Birhen ang mga pulong sa magbalita, sa wala pa siya miingon: *'Tan-awa, ako ang alagad sa Ginoo; buhata kanako sumala sa imong pulong!'* (Lucas 1:38). Kay, sa paglitok niya niining mga pulong, ang Pulong sa Dios dayon nahimong unod, nagpuyo sa iyang labing putli ug labing balaan nga sabakan. Busa, ang labing balaan nga ngalan nga 'Jesus', nga gihatag sa Anghel sa wala pa ang pagpanamkon, gihatag kang Kristo nga Ginoo sa Iyang pagtuli, nga nagsilbi nga pahibalo sa atong kaluwasan; kay ang ngalan nga Jesus nagpasabot og 'kaluwasan', sama sa gipatin-aw sa maong Anghel sa dihang nagpakita siya kang Jose sa usa ka damgo, nga miingon: *'Awagan nimo ang Iyang ngalan og Jesus, kay luwason Niya ang Iyang katawhan gikan sa ilang mga sala'* (Mat. 1:21). Ug ang balaan nga Apostol Pedro nagpamatuod sa ngalan ni Jesus pinaagi niining mga pulong: *'Walay lain ngalan ilawom sa langit nga gihatag sa katawhan nga pinaagi niini kita angay maluwas'* (Buhat 4:12). Kini nga nagaluwas nga ngalan, Hesus, gipreparar sa wala pa ang tanang kapanahonan sa Konseho sa Trinidad, gisulat, ug napreserbar hangtod karon alang sa atong kaluwasan; apan karon, sama sa usa ka bililhon nga perlas, gidala gikan sa langitnong bahandi alang sa pagtubos sa katawhan ug gipadayag sa tanan pinaagi kang Jose. Niining ngalan napadayag ang kamatuoran ug kinaadman sa Dios (Salmo 50:8). Kini nga ngalan, sama sa adlaw, naghayag sa kalibutan pinaagi sa kahayag niini, sumala sa mga pulong sa propeta: *'Apan alang kaninyo nga nagatahud sa akong ngalan, mosubang ang Adlaw sa Pagkamatarung'* (Malakias 4:2). Sama sa humot nga mira, napuno niini ang uniberso sa iyang humot: 'Ang mira nga nabubo,' ingon sa Kasulatan, 'nagagikan sa humot sa imong pahid' (Kanta sa mga Kanta 1:2); ang Iyang ngalan dili mao ang mira nga nagpabilin sa sudlanan, kondili kana nga nabubo. Kay samtang ang pahid gipabilin sa sudlanan, ang humot niini nagpabilin nga nakaputos; apan sa diha nga kini ibubo, dayon kini mopuno sa hangin sa humot niini. Ang gahum sa ngalan ni Jesus wala mailhi samtang kini natago sa Walay Katapusang Konseho, sama sa usa ka sudlanan. Apan sa diha nga ang maong ngalan gipagawas gikan sa langit ngadto sa yuta, kini dayon, sama sa mabangong mira nga gipagawas sa panahon sa pagtuli sa bata, nagpuno sa uniberso sa humot sa grasya, ug karon ang tanang nasud nag-angkon nga ang Ginoong Jesu-Kristo, alang sa himaya sa Dios Amahan,[433] . Ang gahum sa ngalan ni Jesus napadayag na karon, kay kana nga katingalahang ngalan, Jesus, napuno sa katingala ang mga anghel, naghatag og kalipay sa katawhan, ug nagpahinam sa mga demonyo, kay bisan pa ang mga demonyo nagtuo ug nagkurog (Santiago 2:19); sa maong

---

[432] Gal. 4:19. 'Himoon nga mabuo ang hulagway' – ang hulagway ni Cristo klaro nga gipamutang kanato, aron kita hingpit nga takus sa ngalan nga 'Kristohanon'

[433] Fil. 2:11. Buot ipasabot, ang Ginoong Jesus naghimaya sa Dios Amahan pinaagi sa buhat nga Iyang gikuha sa Iyang kaugalingon

ngalan, ang impyerno nagkurog, ang ilawom sa yuta nag-uyog, ang prinsipe sa kangitngit nawala, ang mga dios-diosan nahulog, ang kangitngit sa idolatriya napapas, ug sa iyang dapit ang kahayag sa pagkamakatawo misidlak ug naghatag kahayag sa matag tawo nga moabot sa kalibutan (Juan 1:9). Kini nga ngalan labaw pa sa tanang ngalan, aron sa ngalan ni Jesus mokiling ang matag tuhod, sa langit ug sa yuta ug sa ilawom sa yuta (Fil. 2:10). Kini nga ngalan ni Jesus usa ka gamhanang armas batok sa mga kaaway, ingon ni San Juan Climacus: 'Kanunay nga patumbaha ang mga kaaway gamit ang ngalan ni Jesus, kay dili ka makakaplag og mas kusgan nga armas kaysa niini, bisan sa langit o sa yuta.' Ka-tam-is sa kasingkasing nga naghigugma kang Kristo Jesus kining labing bililhon nga ngalan, Jesus! Ka malipayong gayud kini alang sa mga nagpanag-iya niini! Kay si Jesus mao ang tanang gugma, tanang kaamum. Ka bililhon gayud ning labing balaan nga ngalan ni Jesus alang sa ulipon ug bihag ni Jesus, nga nabihag sa Iyang gugma! Si Jesus anaa sa hunahuna, si Jesus anaa sa mga ngabil, si Jesus anaa sa lugar diin ang kasingkasing nagtuo alang sa pagkamatarong, si Jesus anaa sa lugar diin ang baba nag-angkon alang sa kaluwasan (Roma 10:10). Bisan naglakaw ka, naglingkod, o nagtrabaho – si Jesus kanunay sa atubangan sa imong mga mata. 'Kay akong gipasyan,' miingon ang apostol, 'nga wala koy lain ipahibalo kaninyo kondili si Jesus' (1 Cor. 2:2). Kay alang sa mga nagkugkod Niya, si Jesus mao ang kahayag sa hunahuna, ang kaanyag sa kalag, kahimsog sa lawas, kalipay sa kasingkasing, tabang sa mga kasakit, kalipay sa mga kasubo, tambal sa sakit, kaaliwan sa tanang kalisdanan, ug paglaum sa kaluwasan; ug alang sa mga nagahigugma Niya, Siya mismo mao ang ganti ug bayad.

Sumala kang Jerome, ang dili masulti nga ngalan sa Dios kaniadto gisulat sa usa ka bulawanong plato nga gisul-ob sa punong pari sa iyang agtang[434] ; apan karon ang banal nga ngalan ni Jesus gisulat sa Iyang tinuod nga dugo, nga gipagawas sa Iyang pagtuli. Gisulat kini, bisan pa, dili na sa pisikal nga bulawan, kondili sa espirituhanong bulawan, mao ang mga kasingkasing ug mga ngabil sa mga sulugoon ni Jesus, sama sa gisulat kini sa usa nga giingon ni Cristo: *'kay siya mao ang akong pinili nga sudlanan aron ipahayag ang akong ngalan'* (Buhat 9:15). Ang labing tam-is nga Hesus naghandom nga ang Iyang ngalan, sama sa labing tam-is nga ilimnon, madala sa usa ka sudlanan, kay Siya tinuod nga tam-is sa tanan nga matilawan Siya uban sa gugma; kanila gipunting sa salmista kining mga pulong: *'Tilawi ug tan-awa nga maayo ang Ginoo'* (Salmo 33:9)! Pagkatilaw kaniya, ang propeta misinggit: *'Gihigugma tika, Ginoo, akong kusog'* (Salmo 17:2)! Pagkatilaw kaniya, ang balaan nga Apostol Pedro miingon usab: *'Tan-awa, gibyaan namo ang tanan ug gisunod ka; kang kinsa pa kaha kami moadto? Ikaw may mga pulong sa kinabuhi nga walay katapusan'* (Mateo 19:27; Juan 6:68). Pinaagi niining katam-is, ang grabeng pag-antos sa mga balaang martir napagaan kaayo nga wala sila mahadlok bisan sa labing makalilisang nga kamatayon. 'Kinsa,' ilang gisiyagit, 'ang makabulag kanamo gikan sa gugma sa Dios? Ni ang kalisdanan, ni ang kaguol, ni ang espada, ni ang kamatayon, ni ang kinabuhi; kay ang gugma kusgan sama sa kamatayon' (Roma 8:35, 38; Awit sa mga Awit 8:6). Sa unsang sudlanan, busa, ganahan madala ang dili masukod nga katam-is—ang ngalan ni Jesus? Sigurado sa usa nga bulawanon, gisulayan sa hurno sa mga paglalis ug kasakit, gipahimutang, ingon pa gani, sa mga bililhon nga bato—ang mga samad nga nadawat alang kang Jesus—ug nga nagaingon: *'Kay bitbit sa akong lawas ang mga samad sa Ginoong Jesus'* (Gal. 6:17). Gikinahanglan sa maong katam-is ang ingon nga sudlanan; sa ingon nga sudlanan gustong dalhon ang ngalan ni Jesus. Dili kini walay hinungdan nga si Jesus, sa pagdawat Niya sa Iyang ngalan sa Iyang pagpakutol, nagbubo sa Iyang dugo; pinaagi niini daw Niya gisulti nga ang sudlanan nga gitakda nga magdala sa Iyang ngalan kinahanglan mabahiran sa dugo. Kay sa dihang ang Ginoo mipili alang sa Iya og usa ka sudlanan aron himoon nga himayaon ang Iyang ngalan—ang Apostol Pablo—dali Niya gidugang: *'Ug ipakita ko kaniya pila ka daghan ang iyang pag-antos tungod sa akong ngalan'* (Buhat 9:16). Tan-awa ang akong sudlanan, natabonan sa dugo ug nabuthanan—mao kini ang ngalan ni Jesus nga gisulat sa pagkapula sa dugo, sa mga sakit ug pag-antos sa mga nagbarug nga lig-on hangtod sa pag-ibot sa dugo, nga nakigbisog batok sa sala (Hebreohanon 12:4).

Busa, gihalokan ka namo uban sa gugma, O pinakamatam-is nga Ngalan ni Jesus! Ginasimba namo ang Imong labing balaan nga Ngalan uban sa kaisog, O pinakamatam-is ug labing maloloy-on nga Jesus! Gidayeg namo ang Iyang labing halangdon nga ngalan, Hesus ang Manluluwas; nagluhod kami sa atubangan sa Iyang dugo nga natulo sa Iyang pagtuli, O malumo nga Bata ug hingpit nga Ginoo! Busa, among gihangyo ang Imong walay kinutuban nga kaayo, alang sa Imong labing balaan nga Ngalan ug alang sa Imong labing bililhon nga dugo nga

[434] Ang gamay nga bulawanong plato nga nakadikit sa panapton sa ulo sa punong pari nagbitbit sa inskripsyon sa ngalan sa Dios (Jehova).

gibubo alang kanamo, ug usab alang sa Imong Walay Sala nga Inahan, nga nanganak Kanimo nga walay kadaut – ibubo ang Imong daghang kaluoy kanamo! Pahamotika ang among mga kasingkasing, O Hesus, pinaagi Kanimo! Protektahi ug panalipdi kami, Hesus, bisan asa pinaagi sa Imong ngalan! Tandaan ug timan-i kami, Imong mga sulugoon, Hesus, pinaagi niining ngalan, aron dawaton kami sa Imong umaabot nga Gingharian, ug didto, kauban sa mga Anghel, himoon namo nga himayaon ug dayegon, Hesus, ang Imong labing dunggan ug himayaong ngalan hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 1:

Naglingkod sa nagdilaab nga trono sa langit uban sa Amahan nga walay sinugdanan ug sa Imong Diosnong Espiritu, mipakita Ka nga buot pa nga matawo dinhi sa yuta gikan sa Birhen, Imong Inahan nga wala mailhi sa lalaki, O Hesus: tungod niini giputol Ka sa Imong tul-an sa ikawalong adlaw, sama sa usa ka tawo. Gloria sa Imong hingpit nga maayong tambag, gloria sa Imong probidensya, gloria sa Imong pagkanaug, O Ikaw ra nga Manggugigihot sa Katawhan.

Kontakion, Tono 3:

Ang Ginoo nag-antos sa pagtuli sa tanan ug, isip Maayo, nagtuli sa mga sala sa tawo: Iyang gihatag ang kaluwasan sa kalibutan karong adlawa. Ug sa langit nagalipay ang hierarkiya sa Magbubuhat, ug ang nagadala-sidlak nga banal nga katiwala ni Cristo, si Basilio.

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Basilio ang Dako, Arsobispo sa Caesarea

Gisaulog sa ika-1 sa Enero

Si Basilio, ang dakong alagad sa Dios ug ang Dios-nga-maalamon nga magtutudlo sa Simbahan, natawo sa mga ginikanang maharlika ug deboto sa siyudad sa Caesarea sa Kapadokya[435] , mga tuig 330, sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine ang Dakong. Naghari si Constantine ang Dakong gikan sa 324 hangtod 337. Ang iyang amahan ginganlan usab og Basil[436] , ug ang iyang inahan mao si Emmelia. Ang unang mga binhi sa pagkamatinud-anon gitamnan sa iyang kalag sa iyang matinud-anon nga lola, si Macrina, nga sa iyang pagkabatan-on nakadawat og pagtudlo gikan mismo kang Santo Gregorio nga Milagrero, ug sa iyang inahan, ang matinud-anon nga si Emmelia. Ang amahan ni Basil, sa iyang bahin, nagtudlo kaniya dili lamang sa Kristohanong pagtuo kondili usab sa sekular nga mga siyensya, nga maayo niyang nahibaw-an, kay siya mismo nagtudlo og retorika—mao ang arte sa pampublikong pakigpulong—ug pilosopiya. Sa dihang si Basil mga 14 anyos na, namatay ang iyang amahan, ug ang ulilang si Basil nagpuyo sulod sa duha o tulo ka tuig uban sa iyang lola nga si Macrina, nga dili kaayo layo sa Neocaesarea, duol sa Suba sa Iris[437] , sa usa ka balay sa uma nga iya sa iyang lola,

---

[435] Ang Kapadokya – usa ka probinsya sa Imperyong Romano, nahimutang sa sidlakan sa Asia Minor – nailhan sa panahon ni Basil nga Dako tungod sa kahibalo sa mga lumolupyo niini. Sa katapusan sa ika-11 nga siglo, napailawom sa pagdumala sa mga Turko ang Kapadokya ug nagpabilin na kini ilawom sa ilang kontrol sukad niadto. Ang Cesarea mao ang pangunang siyudad sa Kapadokya; dugay nang nailhan ang Simbahan sa Cesarea tungod sa kahibalo sa mga pangulo niini. Si San Gregorio ang Teologo, nga nagsugod sa iyang edukasyon dinhi, gitawag ang Cesarea nga kapital sa kahibalo.

[436] Ang amahan ni Basil, nga ginganlan usab Basil, nailhan tungod sa iyang pagkamaabiabihon ug minyo sa usa ka maharlika ug dato nga batan-ong babaye nga ginganlan og Emmelia. Gikan niining kaminyoon natawo ang lima ka anak nga babaye ug lima ka anak nga lalaki. Ang panganay nga anak nga babaye, si Macrina, nagpabilin nga matinud-anon niining malambuong panag-uban, ug nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pagkamatinahuron (ang iyang pista mao ang Hulyo 19). Sa lima ka magsoon nga lalaki, usa namatay sa sayo pa niyang pagkabata; tulo nahimong obispo ug gikanonisa; ang ikalima namatay samtang nangayam. Sa mga nakaluwas, ang panganay nga anak nga lalaki mao si Basil, gisundan ni Gregory, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Nyssa (gisaulog sa ika-10 sa Enero), ug ni Peter, nga sa sinugdan usa ka yano nga asketiko, unya nahimong Obispo sa Sebaste (gisaulog sa ika-9 sa Enero). – Ang amahan ni Basilio lagmit nga nahimong pari sa dili pa siya mamatay, sumala sa masabtan sa pagtawag ni Gregorio nga Teologo sa inahan ni Basilio nga Dako nga asawa sa usa ka pari.

nga sa ulahi nahimong monasteryo. Gikan didto, kanunay nga mibyahe si Basil paingon sa Caesarea aron bisitahan ang iyang inahan, nga nagpuyo sa maong siyudad—ang iyang lungsod natawhan—uban sa iyang ubang mga anak.

Pagkahuman sa kamatayon ni Makrina, si Basil, nga 17 anyos, mibalik pagpuyo sa Caesarea aron magtuon og lain-laing mga hilisgutan sa lokal nga mga eskwelahan. Tungod sa iyang talagsaong kaalam sa hunahuna, dali ra kaayo niyang naabtan ang kahibalo sa iyang mga magtutudlo ug, sa pagpangita og dugang pagkat-on, mibyahe paingon sa Constantinople, diin sa panahona nailhan ang batan-ong sofista nga si Libanius[438] tungod sa iyang elokwensya. Apan wala pud magdugay si Basil didto ug mibyahe paingon sa Athens – ang siyudad nga giisip nga duyan sa tanang Helenikong kinaadman[439] . Sa Atenas, misugod siya sa pag-apil sa mga lektura sa usa ka iladong paganong magtutudlo nga si Eubulus, samtang nag-apil usab siya sa mga eskwelahan sa duha pa ka bantugang magtutudlo sa Atenas, sila Iberius ug Proeresias[440] . Sa niining panahona, si Basil 26 anyos na, ug gipakita niya ang katingalahang kaisog sa iyang pagtuon, samtang nakadawat usab siya og unibersal nga pag-uyon tungod sa pagkabulos sa iyang kinabuhi. Duha ra ka agianan ang iyang nahibal-an sa Atenas – ang usa padulong sa simbahan, ug ang usa pa padulong sa eskwelahan. Sa Atenas, nahimong higala si Basil sa usa ka bantugang santo – si Gregorio nga Teologo, nga nagtuon usab sa mga eskwelahan sa Atenas niadtong panahona[441] . Si Basilio ug si Gregorio, nga pareho sa ilang pagkamabuotan, pagka-mapainubsanon ug pagkabirhen, naghigugma sa usag usa nga daw usa ra ka kalag ang ilang gipaambit – ug gipadayon nila kining panag-higugma hangtod sa kahangturan. Si Basilio sobra ka na-absorb sa iyang pagtuon nga samtang nagbasa siya sa iyang mga libro, kanunay siyang makalimot pa gani sa pagkaon. Nagtuon siya og gramatika, retorika, astronomiya, pilosopiya, pisika, medisina ug siyensya sa kinaiyahan. Apan ang tanan niini nga sekular, kalibutanong siyensya wala makatagbaw sa iyang hunahuna, nga nangita og mas hataas, langitnong kahayag; ug, pagkahuman sa paggahin og lima ka tuig sa Atenas, nabati ni Basil nga ang kalibutanong kahibalo dili makahatag kaniya og lig-on nga basihanan alang sa Kristohanong pagkahingpit. Busa, nagpasiya siya nga molarga paingon sa mga yutang gipuy-an sa mga Kristohanong asketa, ug diin siya makahibalo pag-ayo sa tinuod nga Kristohanong kahibalo.

Busa, samtang nagpabilin si Gregorio nga Teologo sa Atenas, nga nahimong magtutudlo sa retorika, miadto si Basilio sa Ehipto, diin milambo ang kinabuhi sa mga monghe[442] . Didto, sa balay sa usa ka Archimandrite nga si Porphyry, nakakaplag siya og daghang koleksyon sa mga teolohikal nga buhat, nga iyang gitun-an sulod sa tibuok tuig, samtang nagpraktis usab siya sa mga disiplina sa pagka-asketa. Sa Ehipto, gitan-aw ni Basil ang kinabuhi sa mga bantugang asketiko sa iyang panahon – si Pachomius nga nagpuyo sa Thebaid, si Macarius ang Karaan ug si Macarius sa Alexandria, si Paphnutius, si Paul ug uban pa. Gikan sa Ehipto, mibyahe si Basilio paingon sa Palestina, Siria, ug Mesopotamia aron bisitahan ang mga balaang dapit ug mailhan ang kinabuhi sa mga asketa didto. Apan sa iyang pagbiyahe paingon sa Palestina, mihunong siya sa Atenas, diin nakig-istorya siya sa iyang kanhing magtutudlo, si Eubulus, ug nakiglalis usab sa tinuod nga pagtuo uban sa ubang Griyegong pilosopo.

Tungod kay gusto niyang ipa-tuo ang iyang magtutudlo sa tinuod nga pagtuo ug aron mabayran ang kaayo nga iyang nadawat gikan kaniya, nangita si Basilio kaniya sa tibuok siyudad. Wala niya siya makita sulod sa taas

---

[437] Ang Neocaesarea – karon nailhan nga Niksar – mao ang kapital sa Pontus Polemoniacus, sa amihanan sa Asia Minor, nga bantog sa iyang katahum; labi na kini nga bantog tungod sa ekumenikal nga konseho nga gihimo didto niadtong 315. Ang Iris usa ka suba sa Pontus, nga nagsugod sa Kabukiran sa Antitaurus.

[438] Ang mga Sofista mao ang mga eskolar nga nagpunting sa ilang kaugalingon sa pagtuon ug pagtudlo sa retorika. – Si Libanius nagpadayon sa pakigsulat kang Basil, bisan pagkahuman nga nahimong obispo na siya.

[439] Athens – ang kapital sa Gresya, nga dugay nang nakadani sa pinakamaayo nga intelihensiya ug talento sa mga Griyego. Ang bantugang mga pilosopo sama nila Socrates ug Plato kaniadto nagpuyo dinhi, ingon man usab ang mga magbabalak nga sila Aeschylus, Sophocles, Euripides ug uban pa. – Ang 'Hellenic wisdom' nagpasabot, siyempre, sa pagano nga kahibalo ug pagano nga edukasyon.

[440] Si Proairesius, ang labing iladong magtutudlo sa pilosopiya niadtong panahona, usa ka Kristohanon, nga makita sa kamatuoran nga gisira niya ang iyang eskwelahan sa dihang gidili sa Emperador Julian ang mga Kristohanon sa pagtudlo og pilosopiya. Wala'y nahibal-an bahin sa relihiyon nga gipraktis ni Iberius.

[441] Si Gregory (sa Nazianzus) misilbi isip Patriarka sa Constantinople sulod sa pipila ka panahon ug nailhan tungod sa iyang lawom nga mga sinulat, diin gihatagan siya og titulo nga 'ang Teologo'. Nailhan na niya si Basil samtang naa pa siya sa Caesarea, apan nahimong suod sila nga mag-amigo sa Athens. Ang iyang pista mao ang ika-25 sa Enero.

[442] Ang Ehipto dugay nang nahimong lugar diin labi ka maayo nga naugmad ang Kristohanong asetikong kinabuhi. Sa samang paagi, daghan kaayong Kristohanong iskolar didto, nga ang labing bantugan mao sila Origen ug Clement sa Alexandria.

nga panahon, apan sa katapusan, sa gawas sa pader sa siyudad, nakit-an niya siya samtang si Evbul naghisgot og usa ka importante nga butang uban sa ubang mga pilosopo. Pagkahuman maminaw sa debate ug wala pa ipaila ang iyang ngalan, miapil si Basil sa panaghisgot, dayon gisulbad dayon ang lisod nga pangutana, ug dayon nagpangutana og bag-ong pangutana sa iyang magtutudlo. Sa dihang nabulabog ang mga mamiminaw kung kinsa kaha ang makatubag ug makasukol sa bantugang Euvulus sa ingon ana nga paagi, miingon ang ulahi:

'Kini usa ka diyos, o si Basil[443] .'

Pag-ila niya kang Basil, gipahawa ni Evvulus ang iyang mga higala ug mga estudyante, ug gidala si Basil sa iyang kaugalingong balay, diin nagpabilin sila sulod sa tulo ka tibuok adlaw sa pakighinabi, hapit wala gyud sila mokaon. Lakip sa uban, nangutana si Evvulus kang Basil unsa, sa iyang opinyon, ang naglangkob sa sukaranan nga bili sa pilosopiya.

'Ang kinauyokan sa pilosopiya,' tubag ni Basil, 'mao ang paghinumdom sa tawo sa kamatayon[444] .'

Sa samang higayon, iyang gipahinumduman si Evvul sa pagkawalay-puy-anan sa kalibutan ug sa tanang kalipay niini, nga sa sinugdan daw matam-is kaayo, apan unya mahimong labi ka pait alang sa mga sobra nang nakadikit niini.

'Kauban niining mga kalipay,' miingon ni Basil, 'aduna usab mga kahupayan nga lain ang klase, nga gikan sa langit. Dili *mahimong* malingaw sa duha sa samang higayon – *"Walay magsilbi sa duha ka agalon"* (Mateo 6:24), – apan, kutob sa mahimo sa mga tawo nga napugos sa kalibutanong mga buluhaton, among buklion ang tinapay sa tinuod nga kahibalo ug, alang sa mga tawo nga, bisan pa sa ilang kaugalingong sayop, gikuhaan sa bisti sa pagkamaayo, among dad-on sila sa ilawom sa payag sa maayong mga buhat, nga nagpakita kanila og kaluoy sama sa pagpakita nato niini sa usa ka hubad nga tawo sa kadalanan.

[445]Pagkahuman niini, misugod si Vasily sa pakig-istorya kang Evvul bahin sa gahum sa paghinulsol, nga naghulagway sa mga hulagway sa pagkamaayo ug pagkadautan nga iyang nakita kaniadto—nga nagdani sa usa ka tawo paingon kanila—ug sa hulagway sa paghinulsol, diin nagbarug ang nagkalain-laing mga birtud, sama sa pagkamahinatagon, pagkamapainubsanon, pagkamapailubon, pagkamatarong, pagkamatinud-anon, pagkamakabuhi, pagkamakabuhi sa espiritu, pagkamakabuhi sa pagtuo, pagkamakabuhi sa paglaum, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa Dios, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong katawhan, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong yutang natawhan, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong pamilya, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong kaugalingon, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong kaugalingon sa espiritu, pagkamakabuhi sa pagkamahigugmaon sa kaugalingong kaugalingon sa pagtuo, pag

'Apan wala nato'y kinahanglan, Evvul,' dugang ni Basil, 'nga mogamit og ingon ana ka artipisyal nga paagi sa pagpangumbinsi. Anaa kanato ang kamatuoran mismo, nga bisan kinsa nga tinud-anay nga mangita niini makasabot. Sa tinuod, nagtuo kami nga kita tanan mosaka pag-usab sa usa ka adlaw – ang uban ngadto sa walay katapusang kinabuhi, ug ang uban ngadto sa walay katapusang pag-antos ug kaulaw. Ang mga propeta nagasulti kanato niini nga klaro: Isaias, Jeremias, Daniel ug David, ug ang Banal nga Apostol Pablo, ingon man usab ang Ginoo mismo, nga nagtawag kanato sa paghinulsol, nga nangita sa nawala nga karnero, ug nga, sa pagyakap sa walay pulos nga anak nga nagbalik uban sa paghinulsol, uban sa gugma, gihalokan siya, gipahimutang siya sa maanindot nga bisti ug singsing, ug nag-andam ug usa ka salo-salo para kaniya (Lucas 15). Nagahatag Siya og patas nga ganti sa mga miabot sa ika-onse ka oras, sama sa Iyang paghatag niini sa mga nakigbisog sa kakapoy sa tibuok adlaw ug sa kainit[446] . Iyang gihatag kanato, nga nagahinulsol ug natawo sa tubig ug sa Espiritu, ang gisulat: 'Walay mata nga nakakita, walay dalunggan nga nakadungog, ug walay hunahuna sa tawo nga nakahuna-huna sa giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma kaniya'[447] .

---

[443] Sa laing pagkasulti, sumala kang Eubulus, si Basilio adunay hunahuna nga milabaw sa kasagarang sukod sa intelihensiya sa tawo, ug sa kini nga bahin, miduol siya sa mga dios.

[444] Sa laing pagkasulti, ang mga tawo nga nagtan-aw sa kamatayon ingon usa ka pagbalhin ngadto sa bag-ong kinabuhi ug busa mobiya sa kalibutan nga walay kahadlok lamang ang angay sa dungog nga titulo nga 'pilosopo'.

[445] Ang ingon nga mga hulagway kanunay gigamit sa mga moralista sa karaang panahon aron makahatag og mas dako nga impresyon sa ilang mga mamiminaw.

[446] Sa ato pa, ang kainit, ang nagasunog nga kainit, nga labi ka kusog sa Sidlakan (Mat. 20:12).

[447] Pasabot niini, usa ka butang nga karon dili pa nato masugdan nga hunahunaon (1 Cor. 2:9).

Sa dihang gisaysay ni Basil sa mubo kang Eubulus ang kasaysayan sa pagtukod sa atong kaluwasan, nga nagsugod sa pagkahulog ni Adan ug nagtapos sa pagtulon-an mahitungod kang Kristo nga Manuluwas, misinggit si Eubulus:

'O Basil, gipadala gikan sa langit! Pinaagi kanimo nagtuo ako sa Usa ka Dios, ang Amahan nga Makagagahum, ang Magbubuhat sa tanang butang, ug nagpaabut ako sa pagkabanhaw sa mga patay ug sa kinabuhi sa umaabot nga kalibutan, amen. Ug mao kini ang pagpamatuod sa akong pagtuo sa Dios: Igauban ko ikaw sa nahibilin nakong kinabuhi, ug karon gusto ko nga matawo sa tubig ug sa Espiritu.'

Unya miingon si Basil:

'Bulahan ang atong Dios karon ug hangtod sa walay katapusan, Nga nagpasidlak sa imong hunahuna, Evbul, sa kahayag sa kamatuoran, ug nagdala kanimo gikan sa hingpit nga sayop ngadto sa kahibalo sa Iyang gugma. Kung, sama sa imong giingon, gusto ka magpuyo uban kanako, nan ipasabut ko kanimo kung giunsa nato pag-atiman sa atong kaluwasan, pinaagi sa pagpagawas sa atong kaugalingon gikan sa mga bitag niining kinabuhi sa yuta. Ibaligya nato ang tanan natong kabtangan ug ihatag ang kuwarta sa mga kabus, ug adtoa nato mismo ang Balaang Siyudad aron makita ang mga milagro didto[448] ; didto labi pa kitang mapalig-on sa atong pagtuo.

Pagkahuman nila pag-apod-apod sa ilang tanang kabtangan ngadto sa mga nanginahanglan ug pagpalit og puti nga bisti, sumala sa gikinahanglan sa mga mopabunyag[449] , mibiyahe sila paingon sa Herusalem, nga nakapahukman sa daghan ngadto sa tinuod nga pagtuo sa tibuok dalan.

[450]Pag-abot nila sa Antioquia[451] , misulod sila sa usa ka panuluyan. Ang anak sa tag-iya sa panimalay, si Philoxenus, naglingkod tupad sa pultahan niadtong panahona, lawom kaayo ang iyang kasubo. Ingon nga estudyante sa sofista nga si Livanus, nanghulam siya kaniya og pipila ka berso ni Homer aron himuon kini nga retorikal nga pamulong, apan wala niya kini makaya ug tungod sa maong kalisdanan, dako kaayo ang iyang kasubo. Si Basil, pagkakita kaniya nga masulob-on, nangutana:

"Ngano man ka masulob-on, batan-on?"

Mitubag si Philoxenus:

'Bisan pa kon isulti nako kanimo ang hinungdan sa akong kasubo, unsa may kapuslanan nga makuha nako gikan kanimo?'

Sa dihang nagpugos si Basil ug nagsaad nga dili masayang ang pagsulti sa batan-on sa hinungdan sa iyang kasubo, gisultihan siya sa batan-on bahin sa sofista ug sa mga berso, ug gidugang pa nga ang hinungdan sa iyang kasubo mao nga dili niya klaro nga maipadayag ang kahulugan sa maong mga berso. Gikuha ni Basil ang mga berso ug gisugdan ang pagpasabot niini, gigamit ang yano nga pinulongan; ang batang lalaki, nga nabighani ug nalipay, nangayo kaniya nga isulat kini nga hubad para kaniya. Unya gisulat ni Basil ang hubad sa mga berso ni Homer sa tulo ka lain-laing paagi, ug ang batang lalaki, nga nagdala sa hubad uban sa kalipay, miadto sa buntag uban niini sa iyang magtutudlo, si Livanius. Si Livanius, pagkahuman niyang mabasa kini, nabigla ug miingon:

'Nagapanumpa ko sa Balaang Pag-atiman nga walay bisan kinsa sa mga pilosopo karon nga makahatag og ingon ana nga interpretasyon! Kinsa man kaha ang misulat niini para nimo, Philoxenus?'

Mitubag ang batang lalaki:

'Aduna'y usa ka biyahero nga nagpuyo sa akong balay nga misulat niining interpretasyon sa dali ra kaayo ug walay kalisud.'

Dali dayon si Lavian nga miadto sa karwahe aron makita kini nga biyahero; sa dihang nakita niya didto si Basil ug Eubulus, nabigla siya sa ilang wala damhang pag-abot ug nalipay kaayo nga nakita sila. Gipangayo niya nga magpabilin sila sa iyang balay ug, sa dihang miadto sila kaniya, gihatagan niya sila og maluho nga pagkaon. Apan si Basil ug si Evbul, sumala sa ilang batasan, pagkahuman nila matilawan ang pan ug tubig, nagpasalamat sila sa Dios, ang maghahatag sa tanang maayong butang. Pagkahuman niini, gisugdan ni Libanius ang pagpangutana kanila og lain-laing sofistikadong pangutana, samtang ila siyang gitubag og diskurso bahin sa

---

[448] Pasabot niini, nagkalain-laing mga dapit nga makapaikag, sama sa lubnganan ni Kristo, Golgota ug uban pa.

[449] Sa karon ug sa karaang panahon, ang bag-ong nabunyagan magsul-ob og puti nga bisti isip timaan sa paghinlo gikan sa sala nga ilang nadawat.

[450] Homer – ang labing bantugan nga Griyegong makata, nga nabuhi sa ika-9 nga siglo BC; siya ang nagsulat sa bantugang mga epiko: ang *Iliad* ug ang *Odyssey*.

[451] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Siria, sa Suba Orontes, nga nailhan nga 'ang Dako'.

Kristohanong pagtuo. Si Libanius, pagkahuman sa iyang maampingong pagpaminaw kanila, miingon nga wala pa moabot ang panahon aron dawaton kini nga mensahe, apan kon mao kana ang kabubut-on sa Diyosnong Pagdumala, walay makasupak sa mga pagtulon-an sa Kristiyanismo[452] .

'Dako kaayo ang imong buhaton nga pabor kanako, Basil,' iyang gipahuman, 'kung dili ka mosalikway sa pagpatin-aw sa imong pagtulon-an alang sa kaayohan sa mga disipulo nga kuyog nako.'

Sa dili madugay, nagtigom ang mga disipulo ni Livanius, ug gisugdan ni Basil ang pagtudlo kanila sa pag-amuma sa pagkaputli sa kalag, pagpugong sa kaugalingon sa lawas, matinahuron nga pamatasan, malumo nga tono sa tingog, mapainubuson nga pakigpulong, pagkatamtam sa pagkaon ug ilimnon, kahilom sa atubangan sa ilang mga tigulang, pagmatngon sa mga pulong sa mga maalamon, pagsunod sa ilang mga nakahataas, ug matinud-anong gugma alang sa ilang mga kaubanan ug sa mga mas ubos ang kahimtang; aron sila makalikay sa daotan, sa mga paspas ang pagbati, ug sa mga nataliwala sa lamanong kalipay; aron sila makamenos sa pagsulti ug makadaghan sa pagpaminaw ug pagpamalandong; aron sila dili magpadagayday sa ilang mga pulong, nga dili mangusap-ngusap, dili mangatawa nga walay pagrespeto sa uban, pagpanamkon sa kaulaw, dili makig-istorya sa mga babayeng daotan, ipanaug ang ilang mga mata samtang ginatutok ang ilang kalag sa kasubo, likayan ang panaglalis, dili mangita sa katungdanan nga magtutudlo, ug itagad nga walay bili ang dungog ning kalibutan. Apan kon kinsa man ang buhaton ang bisan unsa alang sa kaayohan sa ilang silingan, paabuton nila ang ganti gikan sa Dios ug ang walay katapusang ganti gikan kang Jesu-Cristo, atong Ginoo. Ingon niini si Basilio mitultol sa mga disipulo ni Libanio, ug sila naminaw kaniya uban sa dakong katingala; pagkahuman niini, mibiyahe pag-usab siya uban ni Eubulo.

Pag-abot nila sa Jerusalem ug, uban sa pagtuo ug gugma, gibisita nila ang tanang balaang dapit, pagkahuman sa pag-ampo didto sa Usa ka Magbubuhat sa tanang butang, ang Dios, mipakita sila sa obispo sa maong siyudad, si Maximus[453] , ug nangayo kaniya nga bunyagan sila sa Jordan[454] . Ang obispo, sa pagkakita sa ilang dakong pagtuo, gitugotan ang ilang hangyo: gidala niya ang iyang mga klero ug mibiyahe uban nila Basil ug Evvul paingon sa Jordan. Sa dihang mihunong sila sa pampang, natumba si Basil sa yuta ug, uban sa mga luha, nag-ampo siya sa Dios nga ipakita Niya kaniya ang usa ka timaan aron mapalig-on ang iyang pagtuo. Unya, mitindog siya nga nagkurog, gikuha niya ang iyang mga sinina, ug uban niini *gilabay niya ang karaang paagi sa kinabuhi sa daang tawo* [455] ug, misulod siya sa tubig, nag-ampo. Sa dihang miduol ang santo aron bunyagan siya, kalit nga misidlak kanila ang usa ka nagdilaab nga kidlat, ug usa ka salampati nga migawas gikan niining kidlat milusong sa Jordan; pagkahuman sa pag-uyog sa tubig, milupad kini paingon sa langit[456] . Ang mga nagtindog sa pampang, pagkakita niini, napuno sa kahadlok ug gipadayeg ang Dios. Pagkahuman nabunyagan, migawas si Basilio gikan sa tubig, ug ang obispo, nga natingala sa iyang gugma sa Dios, gisul-oban siya sa bisti sa Pagkabanhaw ni Cristo[457] , samtang naghalad og pag-ampo. Gibunyagan usab niya si Eubulo, ug dayon gihaplasan sila duha og mira ug gihatagan sila sa Balaang mga Gasa.

Pagbalik nila sa Balaang Siyudad, nagpabilin didto si Basil ug si Evbul sulod sa usa ka tuig. Dayon mibyahe sila paingon sa Antioquia, diin giordinar si Basil nga diakono ni Arsobispo Meletius, ug pagkahuman mitutok siya sa pagpatin-aw sa mga Kasulatan[458] . Paglabay sa mubo nga panahon, mibiyahe siya uban ni Evbul

---

[452] Pasabot niini, wala pa moabot ang panahon aron ilisan ang pilosopiya ug paganong relihiyon sa Kristohanong pagtuo. Namatay si Libanius nga pagano (mga tuig 391, sa Antioquia).

[453] Maximus III – Patriarka sa Herusalem – gikan sa 333 hangtod 350.

[454] Ang mga unang Kristohanon ulahi kaayo sa pagdawat sa Balaang Bunyag – sa bahin tungod sa pagpaubos, sa bahin tungod sa rason nga, pinaagi sa pagbunyag sa dili madugay sa wala pa sila mamatay, makadawat sila og kapasaylo sa tanang ilang mga sala pinaagi sa bunyag.

[455] Sa ato pa, sila gipagawas gikan sa orihinal nga sala nga napanunod gikan sa ilang mga katigulangan (Efe. 4:22).

[456] Kini nga milagro nagpahinumdom sa pag-anhi sa Espiritu Santo sa porma sa usa ka salampati ibabaw kang Kristo nga Manluluwas sa dihang gibunyagan Siya sa Jordan.

[457] Ang Ginoong Jesu-Kristo, samtang naa sa lubnganan, giputos sa puti nga mga sudlo.

[458] Si San Basilio ang Dako mao ang awtor sa daghang mga buhat. Sama sa pagka-ilado sa tanang buhat ni San Basilio sa talagsaong kadako ug kahinungdanon, ingon usab ang tanan niyang mga sinulat napuno sa parehas nga espiritu sa Kristohanong kahitas-an ug kadako. Sa iyang mga buhat, siya nagpakita isip usa ka magtutudlo sa pulpit, usa ka polemikista sa dogma, usa ka exegete sa Balaang Kasulatan, usa ka magtutudlo sa moralidad ug pagkamapaambag, ug, sa katapusan, usa ka tig-organisar sa liturhiya sa Simbahan. Sa iyang mga diskurso, ang mosunod giila nga labing maayo sa ilang gahum ug kadasig: ang batok sa mga mananapamuhunan, batok sa

paingon sa iyang yutang natawhan, ang Kapadokya. Sa ilang pagduol sa siyudad sa Caesarea, si Leontius, ang Arsobispo sa Caesarea, gipahibalo sa usa ka damgo bahin sa ilang pag-abot ug gisultihan nga si Basil sa umaabot mahimong arsobispo sa maong siyudad. Busa, gitawag sa arsobispo ang iyang arkidiakano[459] ug pipila ka bantugang klero, ug gipadala sila sa sidlakang ganghaan sa siyudad, nga nagsugo kanila nga dad-on sa iyang atubangan uban sa dungog ang duha ka biyahero nga ilang masugat didto. Miadto sila ug sa dihang nakigkita sila kang Basil ug Evvulus samtang mosulod pa sila sa siyudad, gidala nila sila sa arsobispo; sa dihang nakita sila niya, nabigla siya, kay sila gayud ang iyang nakita sa iyang damgo – ug gidayeg niya ang Dios. Pagkahuman niya sila pangutan-a kung asa sila gikan ug unsa ang ilang mga ngalan , ug pagkahibalo niya sa ilang mga ngalan, gisugo niya nga dad-on sila sa bulwagan sa salo-salo ug hatagan og pagkaon; samtang siya mismo, pagtawag niya sa iyang mga klero ug sa mga dignitaryo sa siyudad, gisultihan sila sa tanan nga gipadayag kaniya sa usa ka panan-aw gikan sa Dios mahitungod kang Basil. Unya ang mga klero misulti sa usa ka tingog:

'Tungod kay, tungod sa imong matarong nga kinabuhi, ang Dios nagtudlo og manunod sa imong trono, pagtratar kaniya sumala sa imong pagtan-aw nga angay; kay sa tinuod, ang tawo nga direkta nga gitudlo sa kabubut-on sa Dios angay sa tanang dungog.'

---

pagkalasing ug karangyaan, mahitungod sa himaya, ug mahitungod sa gutom. Sa iyang mga sulat, klaro kaayo nga gipakita ni San Basilio ang mga panghitabo sa iyang panahon; daghan sa mga sulat ang naglangkob og maayong mga pagtulon-an bahin sa gugma, pagkamapainubsanon, pagpasaylo sa mga sala, pagpadako sa mga anak, batok sa kahakog ug garbo sa mga adunahan, batok sa walay pulos nga mga panumpa, o paghatag og espirituhanong tambag sa mga monghe. Ingon usa ka dogmatista ug polemista, gipadayag siya kanato sa iyang tulo ka libro nga gisulat batok sa bakak nga magtutudlo nga Ariano nga si Eunomio, ug sa iyang traktado batok kang Sabellio ug sa mga Anomoeano mahitungod sa pagka-Diyos sa Espiritu Santo. Dugang pa, si Basilio ang Dako misulat og laing libro mahitungod sa Espiritu Santo batok kang Aetio, nga gisapnan usab ni Eunomio. Ang mga dogmatiko nga buhat ni San Basilio naglakip usab og pipila ka mga homilía ug mga sulat. Ingon usa ka exegete sa Balaang Kasulatan, nakab-ot ni San Basilio ang talagsaong dungog tungod sa iyang siyam ka homilía sa 'Libro sa Genesis', diin iyang gipakita ang iyang kahibalo dili lamang sa Pulong sa Dios, kondili usab sa pilosopiya ug siyensiyang natural. Ang iyang mga homilía sa mga Salmo ug sa unang 16 ka kapitulo sa Basahon ni Isaias nailhan usab kaayo. Ang mga homilía sa 'Unom ka Adlaw' ug kadtong sa mga Salmo gipahayag sa simbahan ug busa, kauban sa eksegesis, naglangkob kini og mga pagdasig, paglipay, ug mga pagtulon-an. Gihisgutan niya ang hilisgutan sa pagkamatinud-anon sa iyang bantog nga 'Mga Panudlo sa mga Batan-ong Lalaki Kon Giunsa Paggamit ang mga Sinulat sa mga Pagano' ug sa duha ka libro mahitungod sa ascesis. Ang mga sulat ni Basilio ang Dako ngadto sa pipila ka mga obispo gikonsiderar nga kabahin sa iyang kanonikal nga mga buhat. – Si Gregorio nga Teologo misulti niini bahin sa merito sa mga buhat ni Basilio nga Dako: 'Sa bisan asa, ang usa ug labing dakong kalipay mao ang mga sinulat ug buhat ni Basilio. Human kaniya, ang mga manunulat dili na magkinahanglan og lain nga bahandi gawas sa iyang mga sinulat. Siya ra ang nahimong igo para sa edukasyon sa mga estudyante, puli sa tanan nga uban.' 'Ang bisan kinsa nga gustong mahimong usa ka maayong pampublikong orador,' ingon sa maalamon nga Patriarka Photius, 'dili na kinahanglan pa si Demosthenes o si Plato, basta kuhaon niya ang mga pulong ni Basil nga modelo ug tun-an kini.' Sa tanan niyang mga pulong, labaw si San Basilio. Tag-iya siya, labi na, og pinulongang putli, elegante ug mahimayaon; sa han-ay sa iyang mga hunahuna, siya ang una. Gikombinar niya ang pagka-makumbinsi uban sa pagka-malipay ug pagka-klaro.' Mao kini ang gisulti ni San Gregorio nga Teologo bahin sa kahibalo ug mga sinulat ni San Basilio: 'Kinsa, labaw pa kang Basil, ang napasidlak sa kahayag sa kahibalo, nakatan-aw sa kalawom sa Espiritu, ug, kauban sa Dios, nakasusi sa tanan nga nahibal-an mahitungod sa Dios? Sa Basil, ang pagkamaayo mao ang iyang kaanyag, ang teolohiya ang iyang kadungganan, ang iyang agianan usa ka walay hunong nga paningkamot ug pagsaka paingon sa Dios, ug ang iyang kusog naa sa pagtanum ug pag-apod-apod sa pulong. Busa, masulti ko nga walay pagduha-duha: 'Ang ilang tingog miadto sa tibuok kalibutan, ug ang ilang mga pulong hangtod sa katapusan sa uniberso, ug ang iyang mga pulong hangtod sa katapusan sa kalibutan', sama sa gisulti ni San Pablo bahin sa mga apostoles (Roma 10:18).... – Sa dihang gihuptan nako ang iyang *Six Days* sa akong mga kamot ug gibasa kini sa kusog: unya nakig-istorya ako sa Magbubuhat, nasabtan nako ang mga balaod sa paglalang, ug mas natingala pa ako sa Magbubuhat kaysa kaniadto – nga kaniadto panan-aw ra ang akong giya. Sa dihang naa sa akong atubangan ang iyang mga pulong sa pagsaway batok sa mga bakak nga magtutudlo: didto nako makita ang kalayo sa Sodoma, diin gilunok ang mga limbongon ug walay-balaod nga mga dila. Sa dihang akong basahon ang mga pulong mahitungod sa Espiritu: didto nako mabalik-balikon ang pag-ila sa Dios nga akong gipanag-iya ug mabati sa sulod nako ang kaisog sa pagpahayag sa kamatuoran, samtang mosaka ko sa mga hagdanan sa iyang teolohiya ug pamalandong. Sa dihang akong basahon ang iyang ubang mga interpretasyon, nga iyang gipasabot bisan pa sa mga adunay limitadong pagsabot: unya ako makumbinse nga dili magpabilin sa usa ka letra, ni motan-aw lang sa nawong, kondili molalom pa, molihok gikan sa usa ka kalawmon paingon sa lain, motawag sa kalawmon pinaagi sa kalawmon ug makadawat og kahayag pinaagi sa kahayag, hangtod makab-ot nako ang labing hataas nga kahulugan. Sa dihang motan-aw ko sa iyang mga pagdayeg sa mga asketiko, malimtan nako ang akong lawas, makig-istorya ko sa mga iyang gidayeg, ug mapukaw ang akong kadasig sa pagbuhat og mga buhat nga bayani. Sa dihang akong basahon ang iyang mga pulong bahin sa moralidad ug lihok: unya ako malimpyo sa kalag ug lawas, ako mahimong usa ka templo nga makapahimuot sa Dios, usa ka instrumento nga gitugtog sa Espiritu sama sa usa ka mag-aawit sa himaya ug gahum sa Dios, ug pinaagi niini ako nabag-o, ako matul-id, ako nabag-o gikan sa usa ka tawo ngadto sa lain, ako nabag-o pinaagi sa usa ka banal nga pagbag-o." (Panalangin sa Lubong ni San Basilio ni Gregorio ang Teologo).

[459] Ang mga arkidiakono adunay dakong kahinungdanon sa sayong Simbahan isip labing suod nga mga katabang sa mga obispo.

Gitawag dayon sa Arsobispo si Basil ug si Evbul ngadto kaniya ug gisugdan ang paghisgot sa mga Kasulatan uban kanila, aron masuta ang kalawom sa ilang pagsabot. Samtang nagpaminaw siya sa ilang mga pulong, namangha siya sa kalawom sa ilang kinaadman ug, gipabilin sila sa iyang atubangan, gitagad sila uban sa espesyal nga pagtahud. Sa bahin ni Basil, samtang nagpuyo siya sa Caesarea, gipadayon niya ang parehas nga kinabuhi nga iyang nahibal-an gikan sa daghang mga asketiko samtang nagbiyahe siya sa Ehipto, Palestina, Siria ug Mesopotamia, ug sa pag-obserba sa mga amahan nga asketiko nga nagpuyo sa maong mga yuta. Busa, pinaagi sa pag-alig sa ilang paagi sa kinabuhi, nahimo siyang usa ka debotong monghe, ug ang Arsobispo sa Caesarea, si Eusebio[460] , giordinar siya nga presbiterio ug gitudlo siya nga pangulo sa mga monghe sa Caesarea. Pagkahuman siya giordinar nga presbiter, gipahinungod ni San Basilio ang tanan niyang oras sa mga katungdanan sa maong ministeryo, hangtud nga mihunong pa gani siya sa pakigsulat sa iyang mga kanhing higala[461] . Ang iyang pag-atiman sa mga monghe nga iyang natigom, ang pagpangwali sa Pulong sa Dios, ug uban pang pastoral nga katungdanan wala nagtugot kaniya nga madisturbo sa ubang dili may kalabutan nga mga butang. Sa samang panahon, sa iyang bag-ong katungdanan, dali ra siyang nakadawat og dako kaayong respeto nga bisan ang arsobispo mismo wala makab-ot—kay ang ulahi wala pa kaayo nakasinati sa mga butang sa simbahan, tungod kay napili siya sa Katungdanan sa Caesarea gikan sa mga katekumeno. Apan hapit usa ka tuig pa lang sukad sa iyang pagka-pari, si Obispo Eusebius, tungod sa kahuyang sa tawo, nagsugod og pagbati og inggit ug dautang buot batok kang Basil. Si San Basilio, pagkakahibalo niya niini ug dili gustong mahimong tinuon sa pagpanukot, mibulag paingon sa Pontic Desert[462] . Sa Pontic Desert, mibulag si Basilio paingon sa Suba sa Iris – sa dapit diin kaniadto nagpuyo sa ilang kaugalingon ang iyang inahan nga si Emmelia ug ang iyang igsoon nga si Macrina – ug nga ila gayud. Nagtukod si Macrina og usa ka monasteryo didto. Duol niini, sa tiilan sa usa ka hataas nga bukid nga natabonan sa daghang kakahoyan ug gipainom sa bugnaw ug limpyo nga mga sapa, nagpuyo si Basil. Ang disyerto kaayo'g makapahimuot kang Basil tungod sa walay hunong nga kahilom niini, mao nga iyang gipangandoy nga didto na siya magpuyo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Dinhi iyang gisundog ang mga kaisog sa mga bantugang tawo nga iyang nakita sa Siria ug Ehipto. Nagpuyo siya sa grabeng kakabus, nga usa ra ka sinina ang iyang panapton – usa ka tunika ug usa ka balabal; nagsul-ob usab siya og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, apan sa gabii ra aron dili kini makita; nagpabilin siyang nagkinabuhi sa pan ug tubig, nga gipahumotan sa asin ug mga gamot. Tungod sa iyang istriktong pagpugong sa kaugalingon, nahimong putla kaayo siya ug payat, ug naangkon niya ang grabeng kakapoy. Wala gyud siya mosulod sa paliguan o mosiga og kalayo. Apan si Basil wala

---

460 Gitudlo si Eusebius sa katungdanan sa obispo, sa hangyo sa katawhan, diretso gikan sa serbisyo sibil ug busa wala siya'y dakong awtoridad isip usa ka teologo ug magtutudlo sa pagtuo.

461 Usa sa iyang labing hinungdanon nga katungdanan niadtong panahona mao ang pagpangwali sa Pulong sa Dios. Kanunay siya mangwali dili lang adlaw-adlaw, kondili duha ka beses matag adlaw, sa buntag ug sa gabii. Usahay, human siya mangwali sa usa ka simbahan, mopadayon siya sa pagpangwali sa lain. Sa iyang mga sermon, klaro ug makapukaw nga gipadayag ni Basil sa hunahuna ug kasingkasing ang kaanyag sa Kristohanong mga hiyas ug gisaway ang kabaw-an sa mga dautang hiyas; gihagit niya ang mga tawo nga paningkamotan ang una ug likayan ang ikaduha, ug gipakita niya sa tanan ang dalan padulong sa pagkahingpit, kay siya mismo usa ka batid nga asketiko. Ang iyang mga komentaryo gitumong, una sa tanan, alang sa espirituhanong pagtukod sa iyang mga mamiminaw. Bisan pa man kon iyang gipasabot ang sugilanon sa Paglalang, ang iyang tumong, una sa tanan, mao ang pagpakita nga 'ang kalibutan usa ka eskuylahan sa kahibalo sa Dios' (Unang Homilía sa Unom ka Adlaw sa Paglalang), ug pinaagi niini, aron dasigon sa iyang mga tigpaminaw ang pagbati sa kahingawa sa kinaadman ug pagkamaayo sa Magbubuhat, nga gipadayag sa Iyang mga binuhat—gagmay ug dagko, matahum, lainlain ug dili masukod. Ikaduha, gusto niyang ipakita kung giunsa sa kinaiyahan kanunay pagtudlo sa tawo sa pagpanginabuhi nga matinud-anon ug matarong. Ang paagi sa kinabuhi, kinaiya ug batasan sa mga hayop nga upat ka tiil, mga langgam, isda ug mga reptilya—kini tanan, bisan pa gani kadtong mabuhi lang sulod sa usa ka adlaw—naghatag kaniya og kahigayunan sa pagkuha og mga makapabaton nga pagtulun-an para sa ginoo sa kalibutan—ang tawo. Bisan pa man kon iyang gipasabot ang Basahon sa mga Salmo—nga, sa iyang kaugalingong mga pulong, naghiusa sa sulod niini sa tanan nga mapuslanon sa ubang mga sinulat: mga propesiya, kasaysayan ug pagtukod—una niyang gi-aplikar ang mga pulong sa Salmist sa kinabuhi ug mga kalihokan sa usa ka Kristohanon.

462 Ang Pontus usa ka rehiyon sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, dili layo sa Neocaesarea. Ang Disyerto sa Pontic walay bunga, ug ang klima niini layo kaayo sa makatabang sa maayong panglawas. Ang payag diin nagpuyo si Basil didto wala'y lig-on nga pultahan, ni husto nga dapugan, ni atop. Tinuod nga usa ka matang sa init nga putahe ang giserbe sa oras sa pagkaon, apan, sumala kang Gregorio nga Teologo, kini kauban sa pan nga sobra ka lig-on nga, sa diha nga kagat-on, ang ngipon moslida una niini ug dayon masangit niini. Gawas sa komunal nga pag-ampo, pagbasa sa Balaang Kasulatan ug mga akademikong sinulat, si Basilio ang Dako, si Gregorio ang Teologo ug ang ubang mga monghe didto mismo ang nagbuhat sa pagdala og kahoy-pangluto, paghimo og bato, pag-atiman sa tanaman sa gulay, ug pagbira sa usa ka dakong kariton nga puno sa abono.

magkinabuhi para sa iyang kaugalingon ra: nagtigom siya og komunidad sa mga monghe; pinaagi sa iyang mga sulat, gidani niya ang iyang higala nga si Gregory nga mouban kaniya sa disyerto.

Sa ilang pag-inusara, si Basilio ug si Gregorio nagbuhat sa tanan nga mag-uban; nag-ampo sila nga mag-uban; pareho silang mihunong sa pagbasa sa mga sekular nga libro, nga kaniadto ilang daghang oras gigahin, ug nagpahinungod lamang sa Balaang Kasulatan. Tungod kay gusto nila kini nga tun-an pag-ayo, gibasa nila ang mga buhat sa mga Amahan sa Simbahan ug sa mga manunulat nga miuna kanila, labi na si Origen. Dinhi usab, nga giya sa Espiritu Santo, gisulat ni Basilio ug Gregorio ang mga lagda para sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe, nga hangtod karon giya gihapon sa kadaghanan sa mga monghe sa Simbahang Sidlakan[463] .

Sa ilang pisikal nga kinabuhi, nakakaplag si Basil ug si Gregory og kalipay sa paglahutay; nagtrabaho sila gamit ang ilang kaugalingong mga kamot, nagbitbit og kahoy-pagluto, naghakog bato, nagtanum ug nagdidilig sa mga kahoy, nagbitbit og abono ug nagdala og bug-at nga karga, nga ang mga kalus sa ilang mga kamot nagpabilin sulod sa dugay nga panahon. Ang ilang puloy-anan walay atop ni ganghaan; wala gyud silay kalayo o aso didto. Ang pan nga ilang gikaon uga kaayo ug dili maayo pagkaluto nga halos dili na kini makagatgati.

Miabot ang panahon, bisan pa, nga kinahanglan nang mobiya ni Basil ug ni Gregory sa disyerto, kay gikinahanglan ang ilang serbisyo sa Simbahan, nga niadtong panahona gikabalaak sa mga heretiko. Ang amahan ni Gregory, si Gregory—usa ka tigulang nga lalaki nga busa wala nay kusog aron supakon ang mga heretiko sa ligon nga paagi—gidala siya sa Nazianzus aron motabang sa mga Ortodokso; Sa bahin ni Basil, napugos siya sa pagbalik ni Eusebius, Arsobispo sa Caesarea, nga nakig-uli kaniya pinaagi sa usa ka sulat ug nangayo sa iyang tabang alang sa Simbahan, nga giatake sa mga Ariano[464] . Si Basilio nga Beato, sa dihang nakita niya ang kalisod sa Simbahan ug giuna ang kaayohan niini kaysa sa kinabuhi isip monghe, mibiya sa iyang pag-inusara ug miadto sa Caesarea, diin siya nagpaningkamot pag-ayo, nagdepensa sa ortodoksong pagtuo batok sa erehiya pinaagi sa iyang mga pulong ug sinulat. Sa dihang namatay si Arsobispo Eusebius, nga iyang gipahulay ang katapusang gininhawa sa kamot ni Basil, gipataas si Basil sa katungdanan nga arsobispo ug gikonsagra sa konseho sa mga obispo. Usa sa mga obispo mao si Gregorio nga tigulang na, ang amahan ni Gregorio sa Nazianzus. Tungod kay huyang na ug gikapoy sa katigulangon, iyang gisugo nga dad-on siya sa Caesarea aron kumbinsihon si Basil sa pagdawat sa pagka-arkobispo ug aron mapugngan nga usa ka Ariano ang mapahimutang sa katungdanan.

Malampuson nga gidumala ni Basilio ang Simbahan ni Cristo; giordinar niya ang iyang igsoon nga si Pedro isip presbiter aron motabang kaniya sa buhat sa Simbahan, ug sa ulahi gitudlo siya nga obispo sa siyudad sa Sebaste[465] . Niining panahona, ang ilang inahan, ang bulahan nga si Emmelia, namatay ug miadto sa Ginoo, nga nagkinabuhi sulod sa kapin sa 90 ka tuig.

Paglabay sa pipila ka panahon, nangayo si Banal Basilio sa Diyos nga pasigaon ang iyang hunahuna, aron siya makahanyag sa walay-dugo nga halad ngadto sa Diyos sa iyang kaugalingong mga pulong, ug aron ang grasya sa Espiritu Santo ipagawas kaniya alang niini nga katuyoan[466] . Paglabay sa unom ka adlaw, sa ikapitong adlaw, sa dihang si Basilio, nga nagtindog sa atubangan sa halaran sa simbahan, nagsugod sa paghalad sa pan ug sa kopa, ang Ginoo mismo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, kauban ang mga apostoles, ug miingon:

---

[463] Kini nga mga lagda nagsilbi, ug nagpadayon nga nagsilbi, isip giya sa kinabuhi sa mga monghe sa tibuok Sidlakan ug, labi na gayud, alang sa among mga mongheng Ruso. Sa iyang mga lagda, gihatagan ni Basilio og prayoridad ang komunal nga kinabuhi kaysa sa kinabuhi sa usa ka eremita o nag-inusarang pagpamalandong, kay, pinaagi sa pagpuyo uban sa uban, ang usa ka monghe adunay mas dako nga kahigayunan sa pag-alagad sa katuyoan sa Kristohanong gugma. Gitukod ni Basil alang sa mga monghe ang katungdanan sa walay pagduha-duha nga pagsunod sa abbot, ug gisugo nga mahigalaon sila sa mga biyahero, bisan pa gilimitahan niya ang paghatag kanila og espesyal nga pagkaon. Pagpuasa, pag-ampo ug kanunay nga pagpaningkamot – mao kini ang mga kalihokan nga angay ipahinungod sa mga monghe, sumala sa mga lagda ni Basilio; bisan pa, dili nila kalimtan ang mga panginahanglan sa mga kabus ug masakiton sa ilang palibot nga nanginahanglan og pag-atiman.

[464] Ang mga Ariano, usa ka heretikal nga sekta, nagtudlo nga si Kristo usa ka binuhat, dili walay katapusan, ug dili pareho nga kinaiya sa Dios Amahan. Kining heresiya nakakuha sa ngalan ni Ario, usa ka presbiteryo sa Simbahan sa Alexandria, nga nagsugod sa pagpangwali niining mga ideya niadtong tuig 319.

[465] Sebaste – usa ka siyudad sa Kapadokya.

[466] Si Proklus, Arsobispo sa Constantinople (sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo), miingon nga si San Basil naghimo og mas mubo nga liturhiya tungod kay daghang mga Kristohanon sa iyang panahon ang nagsugod sa pagpahayag sa ilang kakulang sa kasiyahan sa gitas-on sa serbisyo sa simbahan. Alang niini, iyang gipamubo ang naandan nga komunal nga mga pag-ampo, samtang sa samang higayon iyang gipalapdan ang mga pag-ampo sa mga klero. – Gawas sa mga liturhiya, si Basilio ang Dako naghimo og: a) usa ka pag-ampo sa wala pa Komunyon; b) mga pag-ampo sa gabii sa Pentekostes; ug c) usa ka pag-ampo ug incantasyon alang sa mga gihuptan sa demonyo.

'Sumala sa imong hangyo, pun-a ang imong mga ngabil sa pagdayeg, aron makahimo ka sa pagdumala sa walay-dugo nga serbisyo samtang nag-awit sa imong kaugalingong mga pag-ampo.'

Pagkahuman niini, si Basilio misugod sa pagsulti ug pagsulat niining mga pulong: 'Pun-a ang akong baba sa pagdayeg; tugoti ko nga mag-awit sa imong himaya', 'Ginoo among Dios, buhata kami ug dalha kami ngadto niining kinabuhi', ug uban pang mga pag-ampo sa Balaang Liturhiya. Sa katapusan sa pag-ampo, iyang gitaas ang pan, nag-ampo nga mainit uban niining mga pulong: 'Paminawa, O Ginoong Jesu-Cristo among Dios, O , sa langit diin ang imong puloy-anan ug sa atubangan sa trono sa imong gingharian, ug anhi aron pagbalaan kami, ug lingkod sa ibabaw niining bukid ug puyo dinhi uban kanamo sa dili makita nga paagi: ug itugot nga pinaagi sa imong kamot ihatag kanamo ang imong labing putli nga lawas ug dugo'[467] . Samtang gihimo kini sa santo, nakakita si Eubulus ug ang mga tigulang nga klero og langitnong kahayag nga nagdan-ag sa halad-anan ug sa santo, ingon man usab sa pipila ka masidlak nga mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti nga naglibot kang Santo Basilio. Sa pagkakita niini, napuno sila sa dakong kahadlok ug mihapa sa yuta, nagahilak ug naghimaya sa Dios.

Niadtong panahona, gipatawag ni Basilio ang usa ka alahero ug gisugo siya sa paghimo og usa ka salampati gikan sa putli nga bulawan – sama sa salampati nga nagpakita ibabaw sa Jordan – ug gibutang kini sa ibabaw sa balaang halaran, aron kini, daw, magbantay sa Balaang Misteryo.

Ang Ginoong Dios nagpamatuod sa pagkabalaan ni Basilio bisan pa sa iyang pagkabuhi pinaagi sa pipila ka mga milagrosong timaan. Sa usa ka higayon, samtang nag-alagad siya sa Banal nga Misa, usa ka Hudiyo, nga nagtinguha sa pagdiskubre sa kinaiya sa Balaang Misteryo, miapil sa uban nga mga magtutuo, nagpakaaron-ingnon nga Kristohanon, ug sa pagsulod niya sa simbahan, nakita niya nga si San Basilio nagkupot og usa ka bata sa iyang mga kamot ug gipikas-pikas kini. Sa dihang ang mga matinud-anon nagsugod na sa pagdawat sa Komunyon gikan sa kamot sa santo, miduol usab ang Hudiyo, ug gihatagan siya sa santo, sama sa gibuhat niya sa ubang mga Kristohanon, og usa ka bahin sa Balaang mga Dala. Sa pagkuha niini sa iyang mga kamot, nakita sa Hudiyo nga kini tinuod nga unod, ug sa dihang miduol siya sa kalis, nakita niya nga kini naglangkob og tinuod nga dugo. Gitago niya ang nahabilin sa Balaang Komunyon ug, pagbalik niya sa balay, gipakita kini sa iyang asawa ug gisultihan siya sa tanan niyang nakita sa iyang kaugalingong mga mata. Nalipay nga ang Kristohanong sakramento tinuod nga katingalahan ug himayaon, miadto siya pagkasunod buntag kang balaan nga Basil ug nangayo kaniya nga hatagan siya sa balaang binyag. Si Basil, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, dayon niyang gibinyagan ang Hudiyo ug ang tibuok niyang pamilya.

Sa usa ka higayon, samtang naglakaw ang santo sa dalan, usa ka pobre nga babaye nga gidaugdaug sa usa ka opisyal nahulog sa tiilan ni Basilio, naghangyo kaniya nga mosulat sa opisyal alang kaniya, tungod kay siya usa ka tawo nga dako og pagrespeto ang opisyal. Ang santo, nga nagkuha ug papel[468] , misulat sa mosunod ngadto sa opisyal: 'Kining kabus nga babaye miadto kanako, nga nag-ingon nga dako kaayo ug kahinungdanon kanimo ang akong sulat. Kung mao kini, ipakita kini kanako pinaagi sa buhat ug hatagi kini nga babaye ug kalooy.' Pagkahuman niya pagsulat niining mga pulong, gihatag sa santo ang pergamino sa kabos nga babaye, ug siya, pagdawat niini, gidala kini sa iyang nakahataas. Pagkahuman sa pagbasa sa sulat, misulat siya sa mosunod nga tubag ngadto sa santo: 'Sumala sa imong sulat, balaan nga amahan, gusto unta nako magpakita og kalooy sa maong babaye, apan dili nako kini mahimo, kay sakop siya sa kinatibuk-ang buhis.' Misulat pag-usab ang santo kaniya sa mosunod nga paagi: 'Maayo pa unta kon gusto ka unta, apan dili ka makahimo; apan kon makahimo ka unta, apan wala ka magbuot, ibutang ka sa Dios mismo sa taliwala sa mga kabos, aron dili na nimo mabuhat ang imong gusto.' Dali ra natuman ang mga pulong sa santo: pagkahuman sa mubo nga panahon, nasuko ang hari sa maong opisyal, kay nahibaloan niya nga nagpahamtang kini og dakong pagpanglupig sa katawhan, ug gipapriso siya aron siya makabayad-sala sa tanan niyang gipagrabe. Gikan sa prisohan, ang opisyal nagpadala og hangyo kang San Basilio, nga magpakita siya og kaluoy kaniya ug mangamuyo sa hari alang kaniya. Midali si Basilio sa pagdepensa sa kaso sa opisyal sa atubangan sa hari, ug unom ka adlaw pagkahuman miabot ang usa ka dekreto nga nagpawala sa silot sa opisyal. Ang opisyal, sa dihang nakita niya kung unsa ka maloloy-on ang santo kaniya, midali-dali siya paingon

[467] Usa ka pag-ampo gikan sa Liturhiya ni San Basilio nga Dako.

[468] Kartula – papiro o pergamino nga gigamitan sa pagsulat sa karaang panahon; usa ka manuskrito, usa ka makina (3 Maccabees 4:15; 2 Juan 1:12).

kaniya aron magpasalamat, ug sa maong kabus nga babaye gihatagan niya, gikan sa iyang kaugalingong kabtangan, og doble sa kantidad nga iyang gikuha gikan kaniya.

Sa panahon nga kining sulugoon sa Dios, si Basilio ang Dako, mapisan nga nakig-away sa Caesarea sa Cappadocia alang sa balaan nga pagtuo kang Cristo[469] , si Emperador Julian ang Apostata, usa ka mapangahas ug dakong manlutos sa mga Kristohanon[470] , nga nagpasigarbo nga iyang laglagon ang mga Kristohanon, nagmartsa paingon sa gubat batok sa mga Persiano. Niadtong panahona, nag-ampo si San Basilio sa simbahan atubangan sa usa ka ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, diin sa tiilan niini anaa ang hulagway sa Balaang Dakong Martir nga si Merkuriyo nga gipakita nga usa ka mananakop nga nagbitbit og bangaw. Si Merkuriyo nga mananakop nakasinati og kamatayon isip martir sa Caesarea sa Kapadokya (ang iyang pista mao ang Nobyembre 24). Nag-ampo siya nga dili tugotan sa Dios si Julian, ang manlutos ug manlaglag sa mga Kristohanon, nga makabalik nga buhi gikan sa gubat sa Persia. Ug unya nakita niya nga ang hulagway ni San Merkuriyo, nga nagtindog tupad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nabag-o, ug ang porma sa martir nahimong dili makita sulod sa usa ka mubo nga . Paglabay sa mubo nga panahon, mibalik pagpakita ang martir, apan nagbitbit og bangkaw nga natapakan sa dugo. Niadtong maong higayon, gituslok sa balaan nga martir nga si Mercury si Julian sa Gubat sa Persia, nga gipadala sa Labing Balaan nga Birhen Maria aron laglagon ang kaaway sa Dios.

Si San Basilio ang Dako usab adunay ingon ana nga gasa nga puno sa grasya. Sa dihang, atol sa Liturhiya, iyang gialsa ang Balaang mga Gasa, usa ka bulawanong salampati nga nagbitbit sa Balaang mga Gasa, nga naglutaw ibabaw sa balaang halaran, gipalihok sa gahum sa Dios, nangurog tulo ka beses. Sa usa ka higayon, samtang si Basilio nag-awit sa Liturhiya ug nag-alsa sa Balaang mga Gasa, wala mopakita ang kasagarang timailhan sa salampati—nga ang pag-uyog niini nagpasabot sa pag-anhi sa Espiritu Santo. Samtang naghunahuna si Basilio sa hinungdan niini, iyang nabantayan nga ang usa sa mga diakono nga naggunit sa ripida[471] , nagtutok sa usa ka babaye nga nagtindog sa simbahan. Gisugo ni Basil ang diakon nga molayo sa balaan nga halaran ug gihatagan siya og penitensya: magpuasa ug pag-ampo sulod sa pito ka adlaw, magpabilin nga mag-ampo tibuok gabii nga walay tulog, ug maghatag og limos sa mga kabus gikan sa iyang kaugalingong kabtangan. Sukad niadto, gisugo ni San Basilio nga magbutang og kurtina ug partisyon sa simbahan atubangan sa halaran, aron walay babaye nga makatan-aw sa balaan nga dapit samtang gisaulog ang Balaang Misa; gisugo usab niya nga ang mga dili mosunod kuhaon gikan sa simbahan ug ipahamtang og ekskomunikasyon gikan sa Balaang Komunyon[472] .

Samtang si San Basilio usa ka obispo, ang Simbahan ni Kristo gipanglutos ni Emperador Valens ([473]), nga nabuta sa erehe nga Arianismo. Pagkahuman niyang gipahawa ang daghang Ortodoksong obispo gikan sa ilang mga katungdanan, iyang gipuli ang mga Ariano sa ilang lugar, samtang gipugos ang uban—ang mga mahuyang ug mahadlok—nga mosapi sa iyang erehe. Nasuko ug nabalaka siya sa sulod, sa pagtan-aw nga si Basil nagpabilin nga walay kahadlok sa iyang trono, sama sa usa ka haligi sa iyang pagtuo nga dili matandog, ug nagdasig ug nag-awhag sa uban nga dumotan ang Arianismo ingon usa ka bakak nga doktrina nga makalilisang sa Dios. Samtang nagbiyahe sa iyang mga gingharian ug grabe kaayo ang iyang pagpanlupig sa mga Ortodokso bisan asa, ang emperador, paingon sa Antioquia, miabot sa Caesarea sa Capadocia ug didto gisugdan niya ang paggamit sa

---

[469] 'Kung wala si Basil,' ingon sa historyador sa simbahan nga si Sozomen, 'ang erehya ni Eunomius misakop unta hangtod sa Taurus, ug ang erehya ni Apollinaris gikan sa Taurus paingon sa Ehipto.'

[470] Si Julian nga Apostata naghari gikan sa 361 hangtod sa 363. Sa dihang nahimong emperador siya, iyang gisalikway ang Kristohanong pagtuo ug gihimo niyang buluhaton sa kinabuhi ang pagpanumbalik sa paganismo; mao kini ang hinungdan nganong gitawag siya nga 'ang Apostata'.

[471] Ripida – (Griyego: opachalo, usa ka instrumento aron palayoon ang mga langaw). Kini mga metal nga disk sa medyo taas nga hawakan, nga adunay hulagway sa unom ka pako nga serapim. Sa panahon sa serbisyo sa obispo, ang mga diyakono mopaspas ug mokuyog niini ibabaw sa Balaang mga Gasa aron mapugngan nga mahulog ang bisan unsang insekto niini; Sa samang higayon, nagpahinumdom ang mga ripida kanato nga ang mga Balaang Anghel, nga ang mga hulagway niini makita sa ibabaw niini, anaa ug kauban nato sa pagsaulog atol sa balaang Liturhiya. Gigamit ang mga ripida atol sa serbisyo sa obispo; atol sa serbisyo sa pari, kini pulihan sa usa ka belo.

[472] Ang mga kurtina, sa tinuod, gibutang sa atubangan sa bahin sa simbahan diin nagtindog ang mga babaye; kini nga mga kurtina gibabà sa panahon sa pagsaulog sa Sakramento sa Eukaristiya, ug gidili ang mga babaye, nga kon supakon mapahawa sila sa simbahan, nga ipataas kini niadtong panahona. Ang halaran, sa samang higayon, gibulag gikan sa nahibilin nga bahin sa simbahan pinaagi sa usa ka screen nga hinimo sa latticework, nga sa ulahi nahimong iconostasis nga atong makita karon.

[473] Ang Emperador Valens naghari gikan sa 364 hangtod sa 378.

tanang paagi aron madani si Basil sa pag-uyon sa Arianismo. Gisugo niya ang iyang mga heneral, mga maharlika, ug mga magtatambag nga pugson si Basil, pinaagi sa mga paghangyo ug saad sa usa ka bahin, ug hulga sa pikas, aron matuman ang tinguha sa hari. Ang mga kauban sa hari nga pareho og hunahuna padayon usab nga gihangyo ang santo nga buhaton kini; labaw pa, ang pipila ka mga maharlikang babaye nga pinalabi sa hari misugod sa pagpadala sa ilang mga eunuko ngadto sa santo, nga matinud-anon nga nag-awhag kaniya nga maghunahuna subay sa panan-aw sa hari. Apan walay bisan kinsa ang makapugos niining hierarko, nga dili matandog sa iyang pagtuo, sa pagsalikway sa Ortodoksiya. Sa katapusan, gitawag ni Episkopo Modesto[474] si Basil sa iyang atubangan ug, sa dihang napakyas siya sa pagpangumbinsi kaniya nga isalikway ang Ortodoksiya pinaagi sa maluhong mga saad, misugod siya sa mabangis nga paghulga kaniya sa pagkonfiskar sa iyang kabtangan, pagpahilayo ug kamatayon. Ang santo, bisan pa niana, matapang nga mitubag sa iyang mga hulga:

'Kung kuhaon ninyo ang akong kabtangan, dili kamo manginahanglan ug dili usab ko mapakabus-an. Nagtuo ko nga wala kamo'y gikinahanglan niining akong gisi-gising sinina o sa pipila ka libro diin anaa ang tanan nakong bahandi.' Walay pag-exile para kanako, kay wala ko gipanghigot sa bisan unsang lugar; ug ang lugar nga akong gipuy-an karon dili akoa, ug bisan asa ko ipadala, kana nga lugar akoa. Mas maayo pa nga isulti: ang tanang dapit kay sa Dios, bisan asa ko mahimong *usa ka 'estranghero ug pansamantalang lumolupyo'* (Salmo 38:13). Unsa bay kadaut nga mahimo sa pagpanakit kanako? – Hinay kaayo ko nga ang pinakaunang hampak ra ang masakit kanako. Mahitungod sa kamatayon, usa kini ka panalangin kanako: dad-on ko niini sa Dios nga mas paspas, Kinsa akong gipangabuhi ug gitrabahoan, ug Kinsa akong dugay nang gitinguha.

Natingala sa niining mga pulong, miingon ang gobernador kang Basil:

'Walay bisan kinsa nga nakasulti kanako og ingon ana ka-maisug kaniadto!'

'Oo,' tubag sa santo, 'tungod kay wala pa gyud ka makig-istorya sa usa ka obispo kaniadto.' Sa tanang ubang butang nagpakita kita og pagkamapainubsanon ug pagkamaulawon, apan kon mahisgotan ang Dios, ug kon mangahas sila sa pagsupak Niya, – unya, nga wala'y pagtagad sa tanan nga ubang butang ingon walay pulos, Siya ra gayud ang among gitan-aw; unya ang kalayo, ang espada, ang mga mabangis nga hayop ug ang puthaw, nga nagpahirap sa lawas, mopalipay pa gayud kanamo kaysa makapahadlok kanamo.

Sa pagreport kang Valens bahin sa pagkamapailubon ug kawalay kahadlok ni San Basilio, miingon si Modest:

'Napildi kita, O Hari, sa ulo sa Simbahan. Kini nga tawo labaw pa sa mga hulga, mas lig-on kay sa mga argumento, ug mas kusgan pa kaysa sa mga pagtuo.'

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga dili samokan si Basil ug, bisan pa nga misalikway siya sa pakig-uban kaniya, nahuya nga ipakita nga siya nabag-o, misugod siya sa pagpangita og mas dawaton nga pasangil.

Miabot ang pista sa Epipanya sa Ginoo. Ang hari, uban sa iyang mga kauban, misulod sa simbahan diin si Basil nag-alagad ug, sa pag-uban sa katawhan, naningkamot nga ipakita ang panaghiusa sa Simbahan. Sa dihang gitan-aw niya ang kahimayaan ug kahusay sa simbahan ug nadungog ang pag-awit ug pag-ampo sa mga matinud-anon, natingala ang hari, ug miingon nga sa iyang kaugalingong mga simbahan nga Arian wala pa gyud siya makakita og ingon nga kahusay ug kahimayaan. Miadto si San Basilio sa hari ug nakig-istorya kaniya, nagtudlo kaniya gikan sa Balaang Kasulatan; si Gregorio sa Nazianzus, nga naa didto niadtong panahona, namati niining panag-istoryaha ug sa ulahi misulat mahitungod niini. Sukad niadto, nagsugod ang hari sa pagtan-aw kang Basilio sa mas paborableng paagi. Apan, pagbalik niya sa Antioquia, nasuko na usab siya kang Basilio tungod sa pagpukaw sa dautang mga tawo; mituo siya sa ilang panamastamas, busa gipahamtang niya si Basilio sa pagbiya sa yutang natawhan. Apan sa dihang hapit na niya pirmahan ang maong silot, ang trono nga iyang gipungpungan misayaw, ug ang baston[475] nga iyang gamiton sa pagpirma sa dokumento nabali. Gikuha sa tsar ang lain nga panakom, apan pareho ra gihapon ang nahitabo niini; pareho usab sa ikatulo. Unya misugod ang pag-uyog sa iyang kamot, ug gikupot siya sa kahadlok; sa pag-ila niini nga gahum sa Dios, gipunit sa tsar ang dokumento. Apan ang mga kaaway sa Ortodoksiya misugod pag-usab sa walay hunong nga pagsamok sa hari bahin kang Basil, nag-awhag kaniya nga dili siya pasagdan nga malinawon, ug ang hari nagpadala og usa ka dignitaryo nga ginganlan og

[474] Kini nga eparco mao ang magmamando sa tibuok Sidlakan ug, sa samang higayon, kumander sa Praetorian Guard o sa imperyal nga bantay.

[475] Ang instrumento nga gigamit sa mga karaanan sa pagsulat sama sa panit, lapis o stylus (tan-awa Salmo 44:1–3).

Anastasius aron dad-on si Basil sa Antioquia. Sa pag-abot niining dignitaryo sa Caesarea ug sa pagpahibalo niya kang Basil sa sugo sa hari, mitubag ang santo:

'Anak ko, sa miaging panahon nadungog nako nga ang hari, pagtagad sa tambag sa mga buang, nakabuak og tulo ka kawayan samtang naningkamot sa pagpirma sa usa ka mando nga magbilanggo kanako ug sa ingon itago ang kamatuoran. Ang mga patay nga kawayan ang mipugong sa iyang walay pagpugong nga kusog, mas gipili niyang mabali kaysa magsilbi nga armas para sa iyang dili matarong nga paghukom.

Pag-abot niya sa Antioquia, mitindog si Basil sa atubangan sa hukmanan sa eparco, ug sa dihang gipangutana siya, 'Ngano man nga dili ka mosunod sa pagtuo nga gipang-angkon sa hari?', mitubag siya:

'Dili gayud mahitabo nga, human masayop gikan sa tinuod nga Kristohanong pagtuo, mahimong mosunod ko sa dautang doktrina ni Ario; kay napanunod nako gikan sa akong mga katigulangan ang pagtuo sa konsubstansyal nga[476] , nga akong gipahayag ug gihimaya.'

Gipahadlok siya sa hukom sa kamatayon, apan mitubag si Basilio:

– Unsa man? Pasagdi nga mag-antos ako alang sa kamatuoran ug makagawas sa mga gapos sa unod; dugay na nako kini gipangandoy – ayaw lang balika ang imong saad.

Gisumbong sa eparco sa hari nga si Basil wala mahadlok sa mga hulga, nga dili mapalihok ang iyang mga pagtuo, ug nga ang iyang kasingkasing lig-on ug matinud-anon. Ang hari, nga nagdilaab sa kasuko, misugod sa pagplano og paagi aron laglagon si Basil. Apan sa maong higayon, kalit nga nangmasakit ang anak sa hari, si Galat, ug gipahayag na sa mga doktor nga dili na siya maluwas. Ang iyang inahan, nga miadto sa atubangan sa hari, nasuko nga miingon kaniya:

'Tungod kay naggunit ka sa bakak nga pagtuo ug ginapanglutos nimo ang obispo sa Dios, ang bata nag-antos sa kamatayon tungod niini.'

Pagkadungog niini, gitawag ni Valentus si Basil ug miingon kaniya:

'Kung ang mga pagtulon-an sa imong pagtuo makapahimuot sa Dios, nan, ayo-a ang akong anak pinaagi sa imong mga pag-ampo!'

Mitubag ang santo:

'O Hari! Kung mobalhin ka sa Ortodoksong pagtuo ug hatagan nimo og kalinaw ang mga simbahan, mabuhi ang imong anak.'

Sa dihang misaad ang hari nga buhaton kini, si San Basilio dayon mitagad sa pag-ampo ngadto sa Dios, ug ang Ginoo nagpadala og kagawasan gikan sa sakit sa anak sa hari. Human niini, si Basilio gibalik sa iyang obispado uban sa dungog. Ang mga Ariano, sa pagkadungog ug pagkita niini, napuno sa pagka-inggit ug dautang buot ug miingon sa hari:

'Makahimo pud unta mi ana!'

Gipanglimbong pag-usab nila ang hari, aron dili niya sila pugngan sa pagbunyag sa iyang anak. Apan sa dihang gidala sa mga Ariano ang prinsipe aron bunyagan siya, namatay dayon siya sa ilang mga bukton. Ang maong Anastasius nakasaksi niini sa iyang kaugalingong mga mata ug gisumbong kini kang Haring Valentiniano[477] , nga naghari sa kasadpan, igsoon sa hari sa sidlakan, si Valens. Si Valentinian, namangha sa maong milagro, naghimaya sa Dios ug, pinaagi kang Anastasius, nagpadala og dagkong gasa kang Santo Basilio; pagdawat niini, nagtukod si Basilio og mga ospital sa mga lungsod sa iyang diyosesis ug naghatag didto og puloy-anan alang sa daghang mga masakiton ug kabus nga mga tawo.

Gipadayag pa ni Banal Gregorio sa Nazianzus nga giayo pa gani ni San Basilio si Modestus, ang eparco nga grabe kaayo ang pagka-malupigon kaniya, gikan sa grabeng sakit pinaagi sa iyang mga pag-ampo, sa dihang si Modestus, sa iyang pagkasakit, mapainubuson nga nangayo og tabang gikan sa iyang balaan nga pag-ampo.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka paryente sa hari nga ginganlan og Eusebius ang gitudlo nga eparco sa dapit ni Modestus. Sa Caesarea niadtong panahona nagpuyo ang usa ka balo – usa ka batan-on, dato, ug matahum kaayo nga babaye nga ginganlan og Vestiana, anak ni Araks, nga usa ka miyembro sa Senado. Gusto sa eparco nga si Eusebius nga pugson kining balo nga magminyo sa usa ka dignitaryo; apan siya, nga matinahuron ug nagtinguha nga mapreserbar ang pagkabalo nga walay mantsa, alang sa himaya sa Dios, misalikway sa pagminyo.

---

[476] Sa ato pa, ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Dios Amahan ug kapariho Niya.

[477] Naghari si Valentinian gikan sa 364 hangtod sa 376.

Sa dihang nahibalo siya nga ilang tuyo siyang pugson ug pugngan sa pagminyo, midagan siya paingon sa simbahan ug mihulog sa tiilan sa Obispo sa Dios, si San Basilio[478] . Gidala niya siya sa iyang panalipod, ug wala niya siya itugyan sa mga tawo nga miabot aron kuhaon siya; unya tinago niya siyang gipadala sa usa ka kumbento, ngadto sa iyang igsoon nga babaye, ang Kagalang-galang Macrina. Nalagot sa balaan nga si Basil, ang eparco nagpadala og mga sundalo aron pugosong kuhaon ang biyuda gikan sa simbahan; ug sa dihang wala siya makaplagan didto, gisugo niya nga pangitaon siya sa kuwarto sa santo. Ang eparco, nga usa ka tawo nga way maayong pamatasan, nagtuo nga gipabilin siya ni Basil uban kaniya uban sa makasasala nga tuyo ug gitago siya sa iyang kuwarto. Apan, sa dihang wala siya makaplagan bisan asa, gitawag niya si San Basilio sa iyang atubangan ug, sa dakong kasuko, gisaway siya, naghulga nga pasakaan siya og pagpanakit gawas kon ihatag niya ang biyuda. Apan si San Basilio nagpakita nga andam siya nga mag-antos sa pagpanakit.

'Kung imo akong lawas ipapiskat sa puthaw,' ingon niya, 'pag-ayo nimo sa akong atay, nga, sama sa imong makita, naghatag kanako og dakong kasakit[479] .'

Niadtong higayona, pagkahibalo sa mga lungsoranon sa nahitabo, nangdagsang ang tanan – dili lang mga lalaki, apan pati na mga babaye – ngadto sa palasyo sa eparco nga nagbitbit og mga armas ug mga pamalo, nga nagtinguha sa pagpatay kaniya alang sa ilang balaang amahan ug magbalantay. Ug kon wala gipakalma ni San Basil ang mga tawo, mapatay unta ang eparco. Ang eparco, sa dihang nakita niya ang dakong kasuko sa katawhan, nahadlok kaayo ug gipagawas ang santo nga walay samad ug gawasnon.

Si Helladius, usa ka saksi sa mga milagro ni Basil ug ang iyang manununod sa katungdanan sa obispo—usa ka matinahuron ug balaan nga tawo—nagsaysay sa mosunod. Usa ka Ortodoksong senador nga ginganlan og Proterius, samtang nagabisita sa mga balaang lugar, nagpasiya nga itugyan ang iyang anak nga babaye sa pag-alagad sa Dios sa usa sa mga monasteryo; apan ang yawa, ang karaang kaaway sa kaayohan, nagpukaw sa usa sa mga sulugoon ni Proterius og usa ka tinguha alang sa anak nga babaye sa iyang amo. Sa pagkahibalo nga dili niya makab-ot ang iyang tinguha ug wala siya kaisog nga isulti sa dalaga ang iyang pagbati, ang sulugoon miadto sa usa ka salamangkero nga nagpuyo sa maong siyudad ug gisultihan siya sa iyang kalisud. Nisaad siya sa salamangkero og daghang bulawan kon gamiton niya ang iyang salamangka aron matabangan siya nga makigminyo sa anak sa iyang amo. Misalikway una ang salamangkero, apan sa katapusan miingon siya:

'Kung gusto nimo, dad-on tika sa akong agalon, ang Yawa; motabang siya nimo ani, basta motuman pud ka sa iyang mga sugo.'

Mitubag ang malas nga ulipon:

'Bisan unsa pa ang iyang sugo nako, saad ko nga buhaton kini.'

Unya miingon ang salamangkero:

'Buwagon ba nimo ang imong Kristo ug pirmahan ang usa ka pahayag nga nagpamatuod niini?'

Mitubag ang sulugoon:

'Andam ko buhaton bisan kana, basta makuha nako ang akong gipangandoy.'

'Kung mohimo ka og ingon ana nga saad,' ingon sa salamangkero, 'unya ako usab mahimong imong tabang.'

Unya, gikuha niya ang usa ka piraso nga papel, gisulat niya ang mosunod ngadto sa yawa:

– Tungod kay katungdanan ko, Ginoo, ang paningkamot sa pagpaling sa mga tawo gikan sa Kristohanong pagtuo ug pagdala kanila ilawom sa imong gahum aron madugangan ang gidaghanon sa imong mga sakop, karon gipadala ko kanimo ang nagdala niining sulata, usa ka batan-ong lalaki nga gisunog sa kahinam alang sa usa ka dalaga, ug ako naghangyo alang kaniya nga tabangan nimo siya sa pagtuman sa iyang tinguha. Pinaagi niini, ako usab pagadayegon, ug madani pa nako og daghang mga taga-dayeg kanimo.

---

[478] Sa karaang panahon, sukad pa sa panahon ni Constantine the Great, gihatagan ang mga simbahan sa gitawag nga katungod sa asilo: ang mga gipanglutos nga dili matarong mopangitagò didto, ug ang mga awtoridad busa adunay panahon aron masuta ang ilang pagkawalay sala.

[479] Si Basilio ang Dako usa ka tawo nga maluya kaayo ang panglawas ug kanunay hingpit nga maubos ang pisikal nga kusog. 'Ang kanunay ug grabeng hilanat,' iyang gisulat mismo, 'nakapaluya kaayo sa akong lawas nga wala na koy kalainan sa sapot sa gagamba. Ang matag agianan dili nako malabyan; ang matag huyop sa hangin mas delikado pa kaysa kagubot nga atubangon sa mga manlangoy... Usa ka sakit mosunod sa lain."

Pagkahuman gisulat niining mensahe ngadto sa Yawa, gihatag kini sa salamangkero sa batan-ong lalaki ug gipadala siya uban niining mga pulong:

'Adto karon nga takna sa gabii ug baroga sa lubnganan sa Hellenic[480] , bitbit ang papel pataas; unya kining mga espirituhanong dautan nga magdala kanimo ngadto sa yawa motungha dayon kanimo.'

Ang malas nga ulipon nilarga dayon ug, pag-abot niya sa sementeryo, gisugdan niya ang pagtawag sa mga demonyo. Ug sa kalit lang, mitungha ang dautang mga espiritu sa iyang atubangan ug malipayong gidala ang nalimbong batan-on ngadto sa ilang prinsipe. Sa dihang nakita siya nga naglingkod sa hataas nga trono, gilibutan sa daghang dautang espiritu, gihatag sa ulipon kaniya ang sulat gikan sa salamangkero. Ang Yawa, pagkuha sa sulat, miingon sa ulipon:

'Nagtuo ka ba kanako?'

Mitubag ang lalaki, 'Oo.'

Nangutana pag-usab ang Yawa:

'Ikaw ba magsalikway sa imong Kristo?'

'Oo,' tubag sa sulugoon.

Unya miingon kaniya si Satanas:

'Kamo mga Kristohanon kanunay ninyo ko limbongan: kon mangayo kamo og tabang, moanhi kamo kanako, apan sa diha nga makab-ot na ninyo ang inyong tumong, balibaran ninyo ko pag-usab ug mobalik kamo sa inyong Kristo, nga buotan ug mahigugmaon sa katawhan, ug midawat kaninyo. 'Ihatag kanako, busa, ang sinulat nga saad nga boluntaryo ka nga mosalikway kang Kristo ug sa imong binunyag, ug saad nga ako na gayud ang imoha hangtod sa kahangturan, ug nga sugod sa Adlaw sa Paghukom mag-antos ka sa walay katapusang pag-antos uban kanako: kon ingon ana, matuman nako ang imong hangyo.'

Gikuha sa ulipon ang dokumento ug gisulat niya ang gusto sa yawa nga isulat niya. Unya ang manlupig sa mga kalag, ang karaang bitin (mao ang yawa), nagpadala sa mga demonyo sa pakighilawas, ug gipukaw nila sa dalaga ang ingon ka kusgan nga gugma para sa batan-on nga, napildi sa unodnong kahinam, nahugno siya sa yuta ug misinggit sa iyang amahan:

'Kaluy-i ako, kaluy-i ang imong anak nga babaye, ug ihatag ako sa among sulugoon nga akong gihigugma sa tibuok nakong kasingkasing. Kung dili nimo kini buhaton para kanako, ang imong bugtong anak nga babaye, makita nimo ako nga mamatay sa makalilisang nga kasakit ug kinahanglan ka motubag para kanako sa Adlaw sa Paghukom.'

Pagkadungog niini, napuno sa kahadlok ang iyang amahan ug misinggit:

'Lagmit ko, usa ka makasasala! Unsa may nahitabo sa akong anak nga babaye? Kinsa may nangawat sa akong bahandi gikan kanako? Kinsa may nakilingkod sa akong anak? Kinsa may nakapalong sa kahayag sa akong mga mata?' Gusto unta nako, anak, nga ipangasawa ka sa Ginoong Manulon gikan sa langit, aron sama ka sa mga anghel ug himoon nga himaya ang Dios pinaagi sa mga salmo ug espirituhanong awit (Efe. 5:19), ug ako mismo naglaum nga makab-ot ang kaluwasan alang kanimo; apan walay hiya ka nga nagpugos sa pagminyo! Ayaw ko pagdala sa ilawom sa yuta sa akong kasubo, akong anak; ayaw paghatag ug kaulaw sa imong dungganong kahimtang pinaagi sa pagminyo sa usa ka ulipon.

Apan siya, nga wala magtagad sa mga pulong sa iyang amahan, miingon lang niini:

'Kung dili nimo buhaton ang akong gusto, magpakamatay ko.'

Ang iyang amahan, nga wala na kahibalo unsa ang buhaton, ug sa tambag sa iyang mga paryente ug higala, misugot nga mas maayo nga tumanon ang iyang hangyo kaysa makita siyang mamatay sa makalilisang nga paagi. Gitawag niya ang iyang ulipon, gihatagan niya kini og asawa nga iyang anak nga babaye, kauban ang dako nga panulondon, ug miingon sa iyang anak:

'Adto na, malisud nga babaye, ug magminyo na! Apan nagtuo ko nga pagasubohon kaayo nimo ang imong mga gibuhat pagkahuman, ug kini walay kapuslanan para nimo.'

---

[480] Ang mga lubnganan sa mga pagano, tungod kay giisip nga hugaw, gitan-aw sa mga unang Kristohanon nga paboritong puloy-anan sa mga demonyo.

Paglabay sa pipila ka panahon human nahitabo ang kaminyoon ug natuman ang buhat sa yawa, napansin nga ang bag-ong magtiayon wala moadto sa simbahan o modawat sa Balaang Sakramento. Gipahibalo kini sa iyang dili swerte nga asawa:

'Wala ba ka kahibalo,' ingon nila kaniya, 'nga ang imong bana, nga imong gipili, dili usa ka Kristohanon, kondili estranghero sa pagtuo ni Kristo?'

Pagkadungog niini, napuno siya sa kasubo; nahugno siya sa yuta, gisugdan niyang garas ang iyang nawong gamit ang iyang mga kuko, walay hunong niyang gihampak ang iyang dughan gamit ang iyang mga kamot, ug misinggit:

'Walay bisan kinsa nga misupak sa ilang ginikanan ang naluwas! Kinsa kaha ang mosulti sa akong amahan bahin sa akong kaulaw? Ala-ala nako, kawawa nga babaye! Unsa kaha kadako sa pagkaguba nga nahulog nako! Ngano pa kaha nga natawo ko, ug ngano wala na lang ko namatay sa pagkahimugso?'

Samtang naghilak siya, nadungog siya sa iyang bana ug midali-dali siya paingon kaniya aron pangutan-on ang hinungdan sa iyang paghilak. Pagkahibalo niya sa nahitabo, gisulayan niya siya sa paglipay, nga nag-ingon nga gipakabug-an siya og bakak bahin kaniya, ug gipasiguro kaniya nga usa siya ka Kristohanon. Siya, nga medyo nakalma sa iyang mga pulong, miingon kaniya:

'Kung gusto ka gyud nga hingpit kong tuohan ug kuhaon ang kasubo sa akong salawayong kalag, adto ka uban nako sa simbahan ugma sa buntag ug dawata ang Pinakabalaan nga mga Sakramento sa akong atubangan: unya motuo ko nimo.'

Ang iyang dili swerte nga bana, sa dihang nakita nga dili na niya matago ang kamatuoran, napugos, batok sa iyang kabubut-on, nga isulti kaniya ang tanan bahin sa iyang kaugalingon – kung giunsa niya pagbaligya sa iyang kalag sa yawa. Siya, bisan pa niana, nga nakalimot sa iyang pagka-babae nga maluya, midali kang San Basilio ug misinggit kaniya:

'Tintalawa kanako, disipulo ni Kristo, tintalawa kining masuwong anak nga babaye nga misupak sa kabubut-on sa iyang amahan ug napildi sa panikas sa yawa!' – ug gisultihan niya siya sa tanan nga detalye bahin sa iyang bana.

Gitawag sa santo ang iyang bana ug gipangutana kon tinuod ba ang gisulti sa iyang asawa bahin kaniya. Mitubag siya nga nagahilak:

'Oo, Balaan sa Dios, tinuod gayud ang tanan! Ug kon maghilom ako, ang akong mga binuhatan mosinggit batok kanako,' ug gisaysay niya ang tanan sa husto nga han-ay, kung giunsa niya paghatag sa iyang kaugalingon sa mga demonyo.

Unya miingon ang santo:

'Gusto ba nimo nga mobalik sa atong Ginoo, si Jesu-Cristo?'

'Oo, gusto ko, apan dili nako mahimo,' matud niya.

'Ngano man?' pangutana ni Basilio.

'Tungod kay,' tubag sa lalaki, 'nipirma ko og dokumento nga nagbiya kang Kristo ug naghatag sa akong kaugalingon sa yawa.'

Apan miingon si Basil:

'Ayaw kasubo niini, kay maloloy-on ang Dios ug dawaton Niya ang mga naghinulsol.'

Ang iyang asawa, sa samang higayon, mihulog sa tiilan sa santo ug nangayo kaniya, nga nag-ingon:

'Disipulo ni Kristo! Tabangi kami sa bisan unsang paagi nga imong mahimo.'

Unya miingon ang santo sa lalaki:

'Nagtuo ka ba nga maluwas pa ka?'

Mitubag siya:

'Nagtuo ko, Ginoo; tabangi ang akong kakulang sa pagtuo.'

Pagkahuman niini, gikuptan siya sa balaan sa kamot, gihimo ang tanda sa krus ibabaw kaniya, ug gisirad-an siya sa usa ka kwarto sulod sa palibot sa simbahan, nga nagsugo kaniya nga mag-ampo kanunay sa Dios. Siya mismo nagpabilin sa pag-ampo sulod sa tulo ka adlaw, ug unya gibisita niya ang naghinulsol ug nangutana kaniya:

'Unsa na imong gibati, anak ko?'

'Naa ko sa labing kalain nga kahimtang, Kalihawan,' tubag sa batan-on, 'dili nako ikaya ang mga sigaw sa mga demonyo, ni ang kahadlok, ni ang pagpusil, ni ang mga hampak sa pako. Kay ang mga demonyo, nga

nagkupot sa akong resibo sa ilang mga kamot, ginapasipala ko, nga nagaingon: "Ikaw ang miadto kanamo, dili kami ang miadto kanimo!'"

Miingon dayon ang santo:

'Ayaw kahadlok, akong anak, kondili magtuo ka.'

Ug pagkahuman siya gitagaan og gamay nga pagkaon, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya ug gibalik siya sa prisohan. Paglabay sa pipila ka adlaw, gibisita niya pag-usab ug miingon:

'Unsa na, anak ko?'

Mitubag ang batang lalaki:

'Nadungog gihapon nako ang ilang mga hulga ug mga singgit gikan sa gilay-on, apan dili nako sila makita.'

Si Basilio, pagkahuman siya hatagan og gamay nga pagkaon ug pag-ampo para kaniya, gibilanggo siya pag-usab ug nilakaw. Unya, sa ika-kapat-pulo ka adlaw, miadto siya kaniya ug nangutana:

'Unsa na, anak ko?'

Mitubag siya:

'Maayo, balaang amahan, kay nakita tika sa damgo nga nakig-away para nako ug napildi nimo ang yawa.'

Pagkahuman sa pag-ampo, gidala siya sa santo gikan sa selda ug gidala sa iyang kaugalingong selda. Sa sunod buntag, gitawag niya ang tibuok klero sa simbahan, ang mga monghe ug ang tanang tawo nga mahadlok sa Ginoo, ug miingon:

– Paghimayaon nato, mga igsoon, ang Dios nga Mahigugma sa katawhan, kay karon ang Maayong Magbalantay gustong kuhaon ang nawala nga karnero sa Iyang abaga[481] ug dad-on kini sa simbahan: karong gabii kinahanglan nato nga hangyoon ang Iyang kaluoy, aron mapildi ug mapahiya Niya ang kaaway sa atong mga kalag.

Ang mga matinud-anon mitigum sa simbahan ug nag-ampo tibuok gabii alang sa penitente, nagasinggit: 'Ginoo, kalooy-a.'

Sa pag-abot sa kaadlawon, gidukdok ni Basilio ang penitente sa kamot ug gidala siya uban sa tanang katawhan sa simbahan, nag-awit og mga salmo ug mga himno. Ug tan-awa, ang yawa walay hiya nga miabot didto nga dili makita uban sa tibuok niyang gahum nga makaguba, nga nagtinguha sa pagdakop sa batan-on gikan sa kamot sa balaan. Apan ang batan-on misugod sa pagsinggit:

– Balaan sa Dios, tabangi ako!

Apan ang yawa miatake sa batan-on nga may dako kaayong kaisog ug kawalay hiya nga nakapasakit bisan pa kang Santo Basilio, ug gihila ang batan-on aron madala uban kaniya. Unya ang balaan mitubag sa yawa sa ingon ani nga mga pulong:

'Pinaka-walay-hiya nga mamamatay, prinsipal sa kangitngit ug pagkaguba! Dili pa ba igo kanimo ang imong kaugalingong pagkaguba—nga ikaw mismo ang nagdala sa imong kaugalingon ug sa mga uban nimo? Dili ka ba gayud mohunong sa pagpanglutos sa mga binuhat sa akong Dios?'

Apan misinggit ang yawa kaniya:

'Gapasipalaan ko nimo, Basil!' – ug daghan ang nakadungog niining boses sa yawa. Unya miingon ang santo:

'Dili unta kini tugotan sa Ginoo, O Yawa!'

Apan ang Yawa mitubag pag-usab kaniya:

'Basil, ginapasipala ko nimo! Kay dili ako ang miadto kaniya, kondili siya ang miadto kanako: iyang gisalikway ang iyang Kristo, ug gihatagan ko og sinulat nga deklarasyon, nga gihuptan nako sa akong kamot, ug ipakita nako sa Unibersal nga Hukom sa Adlaw sa Paghukom.'

Niini mitubag si Basilio:

'Bulahan ang Ginoo nga akong Dios! Dili ipanaog niining mga tawo ang ilang mga kamot, nga gituyok paingon sa langit[482] , hangtud nga imong ihatag kana nga resibo.'

Unya, sa pag-atubang sa katawhan, miingon ang balaan:

---

[481] Ibabo sa abaga sa usa ka tawo, sama sa pagbabo sa usa ka Silangang magbalantay sa gikapoy nga gamay nga karnero sa iyang abaga.

[482] Ang mga unang Kristohanon adunay batasan sa pag-alsa sa ilang mga kamot paingon sa langit sa dihang nag-ampo. Busa, ang atong himno sa Simbahan nagaingon: 'Ang pag-alsa sa akong mga kamot usa ka halad sa gabii' (Stichera para sa Vespers).

'Itaas ninyo ang inyong mga kamot sa kasubo ug pag-agulo: "Ginoo, kalooy-a kami!"' Ug busa, pagkahuman nga gitaas sa mga tawo ang ilang mga kamot ngadto sa langit ug naghilak samtang nag-agaw og hangtod sa dugay nga panahon, 'Ginoo, kalooy-a kami!', ang resibo sa batan-on, sa panan-aw sa tanan, nilupad sa hangin diretso ngadto sa kamot ni Santo Basilio. Sa pagkuha sa resibo, naglipay ang santo ug nagpasalamat sa Dios, ug dayon misulti sa kusog ngadto sa batan-on:

'Nasayud ka ba, igsoon, unsa kini nga resibo?'

Mitubag ang batan-on:

'Oo, Balaang Amahan, ako kini nga resibo; ako mismo ang nagsulat niini sa akong kaugalingong kamot.'

Gihaboy dayon ni Basilio nga Dako kini sa piraso-piraso sa atubangan sa tanan, ug gidala ang batan-on sa sulod sa simbahan, gihatagan siya sa Balaang Misteryo ug nag-andam og maluho nga panyapon para sa tanan nga naa didto. Pagkahuman, pagkahuman niyang natudloan ang batan-on ug gipahimutang ang angay nga mga lagda para sa iyang kinabuhi, gibalik niya kini sa iyang asawa, samtang ang batan-on, nga walay hunong, naghimaya ug nagpasalamat sa Diyos.

Ang maong si Helladius nagasaysay sa mosunod bahin kang San Basilio. Sa usa ka higayon, ang atong bantugang amahan Basilio, nga gipadayag sa grasya sa Diyos, miingon sa iyang mga klero:

'Umari kamo, akong mga anak, sundi ako, ug atong makita ang himaya sa Dios, ug magkahiusa kitang maghimaya sa atong Ginoo.'

Sa ingon niini nga mga pulong, mibiya siya sa siyudad, apan walay nakahibalo kung asa siya paingon. Niadtong panahona, sa usa ka baryo, nagpuyo ang usa ka presbiterio nga si Anastasius uban ang iyang asawa nga si Theognia. Nagpuyo silang mag-uban sa pagkamatinahuron sulod sa kap-atan ka tuig, ug daghan ang nagtuo nga baog si Theognia, kay walay nakahibalo sa ilang putli nga pagkamatinahuron nga ilang gitago. Si Anastasius, bisan pa niana, tungod sa iyang balaan nga kinabuhi, giisip nga takus nga madawat ang grasya sa Espiritu Santo, ug usa siya ka tawo nga adunay langitnong pagsabot. Sa dihang nakita niya sa iyang espiritu nga gusto siyang bisitahan ni Basil, miingon siya kang Theognia:

'Mopaingon ko sa uma aron magtrabaho, apan ikaw, akong igsoon, ayuha ang balay ug sa ikasiyam ka oras sa adlaw, human nimo isiga ang mga kandila, paggawas aron sugaton ang balaan nga Arsobispo Basil, kay moanha siya aron bisitahan kita nga mga makasasala.'

Natingala siya sa mga pulong sa iyang agalon, apan gisunod niya ang iyang sugo. Sa dihang si San Basilio hapit na moabot sa balay ni Anastasius, migawas si Theognia aron sugaton siya ug mihapa sa atubangan niya.

'Maayo ka ba, Ginang Theognia?' pangutana ni Basil. Apan siya, sa pagdungog nga gitawag siya sa iyang ngalan, napuno sa kahadlok ug miingon:

'Maayo ra ko, balaan nga ginoo!'

Unya miingon ang santo:

'Ain sa imong igsoon nga lalaki, Maestro Anastasius?'

Mitubag siya:

'Dili siya akong igsoon, kondili akong bana; miadto siya sa umahan.'

Miingon dayon si Basilio:

'Naa siya sa balay – ayaw kabalaka!'

Pagkadungog niini, labi pa siyang nahadlok, kay nasabtan niya nga nahibal-an sa santo ang ilang tinago, ug samtang nagkurog, mihulog siya sa tiilan sa santo ug miingon:

'Amo kong ipangamuyo, O Balaan sa Dios, kay makita nako nga makahimo ka sa dagkong katingalahang buhat.'

Nag-ampo ang santo para kaniya ug mipadayon sa iyang paglakaw. Sa dihang mosulod na siya sa balay sa presbiter, mipagawas si Anastasius mismo aron sugaton siya ug, sa paghalok sa tiil sa santo, miingon:

'Ngano man nga ang balaan sa akong Ginoo miabot kanako?'

Ang santo, sa baylo, gipangumusta siya pinaagi sa paghalok sa ngalan sa Ginoo ug miingon:

'Maayo nga nakakaplag ko nimo, disipulo ni Cristo; adto kita sa simbahan ug magsaulog sa Banal nga Misa.'

Kining presbitero adunay batasan nga magpuasa matag adlaw sa semana gawas lang sa Sabado ug Domingo, ug mokaon lang og pan ug tubig. Pag-abot nila sa simbahan, gisugo ni San Basilio si Anastasius nga magsaulog sa Misa, apan misalikway siya, nga miingon:

'Nasayud ka, Imong Grasya, sa giingon sa Kasulatan: *"Ang mas gamay gipanalanginan sa mas dako"* (Hebreohanon 7:7).'

Niini mitubag si Basilio:

'Kauban sa tanan nimong uban pang maayong buhat, himoa usab nga bahin nimo ang pagsunod.'

Samtang nagselebrar si Anastasius sa Liturhiya, sa pag-alsa sa Balaang mga Gasa, nakita ni San Basilio ug sa uban nga giisip nga takus ang Pag-anhi sa Labing Balaang Espiritu sa porma sa kalayo nga mibutho ug mibalot kang Anastasius ug sa balaang halaran. Sa pagtapos sa Banal nga Liturgiya, misulod ang tanan sa balay ni Anastasiyo, ug nag-andam siya og panyapon para kang San Basilio ug sa iyang mga klero.

Sa panahon sa panyapon, nangutana ang santo sa presbiter:

'Asa nimo nakuha kini nga bahandi, ug unsa man ang imong kinabuhi? Sultihi ko.'

Mitubag ang presbiterio:

'Balaan sa Dios! Usa ako ka makasasala nga tawo ug sakop sa kasagarang buhis; aduna koy duha ka pares nga baka, ang usa ako mismo ang nag-uma, ug ang usa ka mag-uuma ang nag-uma; ang akong kita gikan sa usa ka pares sa baka gigasto nako sa pag-atiman sa mga biyahero, samtang ang kita gikan sa lain nga pares gigahin sa pagbayad sa buhis: ang akong asawa usab nagtrabaho uban kanako, nag-alagad sa mga biyahero ug kanako.

Unya miingon kaniya si Basilio:

'Tawga siya nga imong igsoon, kay mao man gyud siya, ug isulti kanako ang imong mga kaayo.'

Mitubag si Anastasius:

'Wala koy maayong nabuhat dinhi sa yuta.'

Unya miingon si Basilio:

'Mangmata ta ug mag-uban ta,' ingon ni Vasily. Ug sa pagmata nila, miadto sila sa usa sa mga kwarto sa iyang balay.

'Ablihi kining mga pultahan para nako,' miingon si Basil.

'Dili, Balaan sa Dios,' matod ni Anastasius, 'ayaw pagsulod didto, kay walay lain didto kondili mga gamit sa panimalay.'

Apan si Basil miingon:

'Apan ako mianha gayud alang niining mga butanga.'

Tungod kay nagdumili gihapon ang presbiteryo sa pag-abli sa mga pultahan, giablihan kini sa santo pinaagi sa iyang pulong ug, sa pagsulod, nakit-an niya didto ang usa ka tawo nga gilutos sa labing grabeng leproso[483] , diin daghang bahin sa lawas ang nahulog na tungod kay nabubulok na. Wala'y nakahibalo kaniya gawas sa presbiteryo mismo ug sa iyang asawa.

Miingon si Basilio sa presbiterio:

'Ngano man nga gusto nimo itago kini nga bahandi nimo kanako?'

'Siya usa ka mainit ang ulo ug palaban nga tawo,' tubag sa presbiter, 'busa nahadlok ko nga dalhon siya sa imong atubangan, basi makasakit siya sa imong pagkabalaan pinaagi sa usa ka mapait nga pulong.'

Unya miingon si Vasily:

'Nagbuhat ka og mahimayaong buhat, apan tugoti usab ko nga mag-alagad kaniya karong gabii, aron makig-ambit usab ko sa ganti nga imong madawat.'

Busa nagpabilin si San Basilio nga nag-inusara uban sa ketong; gisirado niya ang iyang kaugalingon, ug gigugol niya ang tibuok gabii sa pag-ampo, ug sa sunod buntag gidala niya kini gawas nga wala'y kadaut ug himsog. Ang presbiter, kauban ang iyang asawa ug ang tanan nga naa didto, pagkahuman masaksihan ang ingon nga milagro, naghimaya sa Dios; ug si San Basilio, human sa mahigalaong pakighinabi sa presbiter ug usa ka sermon nga iyang gipadayag sa mga naa didto, mibalik sa iyang panimalay.

Sa dihang nadungog sa Kagalang-galang Efrem nga Siryano[484] , nga nagpuyo sa kamingawan, ang mahitungod kang Santo Basilio, misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga ipakita Niya kaniya kung unsa si Basilio.

---

[483] Ang ketong usa ka sakit nga nagaguba sa tibuok lawas sa tawo ug, labaw pa, kini makahawa.

Ug busa, sa usa ka adlaw, samtang naa siya sa espirituhanong ekstasi, nakakita siya og haligi sa kalayo, nga ang tumoy niini misaka sa langit, ug nakadungog siya og tingog nga miingon:

'Ephrem, Ephrem! Sama sa imong pagkakita niining haligi sa kalayo, mao usab si Basil.'

Ang Kagalang-galang Efrem dayon mibyahe paingon sa Caesarea, nagdala og usa ka maghubad uban kaniya – kay wala siya kahibalo mosulti og Griyego – ug nakaabot didto sa pista sa Epipanya sa Ginoo. Nagbarog siya sa gilay-on, nga wala'y nakabantay kaniya, ug nakita niya si Santo Basilio nga naglakaw paingon sa simbahan uban sa dakong kaseryosohan, nagsul-ob og hayag nga bisti, ug ang iyang mga klero, nga nagsul-ob usab og hayag nga bisti. Mituyok siya sa maghuhubad nga kauban niya, ug miingon si Efrem:

'Mura'g, igsoon, naningkamot kita sa walay pulos, kay kini usa ka tawo nga taas kaayo'g ranggo nga wala pa gyud ko makakita og sama kaniya.'

Pag-abot niya sa simbahan, mitindog si Efrem sa usa ka kanto nga wala'y nakakita kaniya, ug miingon sa iyang kaugalingon ingon niini:

'Kita, *nga nag-awit sa "karga sa adlaw ug sa kainit"* (Mateo 20:12), wala gyud makab-ot bisan unsa, samtang kining tawo, nga gidayeg ug gihatagan og dungog sa mga tawo, usa usab ka haligi sa kalayo. Makatingala kini kanako.'

Samtang si Santo Efrem naghunahuna ingon niini bahin kaniya, gipahibalo si Basilio ang Dako sa Espiritu Santo ug gipadala niya ang iyang arkidiakono kaniya, nga miingon:

'Adto sa kasadpang ganghaan sa simbahan; didto, sa usa ka kanto sa simbahan, makakita ka og monghe nga nagtindog uban sa lain nga tawo, hapit walay bungot ug gamay ang tangkad. Ingna siya: adto ug mosulod sa santuwaryo, kay nagatawag kanimo ang arsobispo.'

Ang arkidiakono, human siya nakalusot sa daghang tawo nga lisod kaayo, miduol sa dapit diin nagbarog ang Banal nga si Ephrem ug miingon:

'Amahan! Palihug sulod sa santuwaryo: nagtawag kanimo ang arsobispo.'

Si Efrem, pagkahibalo pinaagi sa usa ka maghuhubad sa gisulti sa arkidiakono, mitubag kaniya:

'Nasayop ka, igsoon! Estranghero ra kami dinhi ug wala kami mailhi sa arsobispo.'

Miadto ang arkidiakono aron isulti kini kang Basilio, nga niadtong panahona nagpatin-aw sa Balaang Kasulatan sa katawhan. Ug tan-awa, nakita sa Banal nga si Efrem nga kalayo ang nagagikan sa baba ni Basilio samtang siya nagasulti.

Unya miingon pag-usab si Basil sa arkidiakono:

'Adto ug sultihi kana nga monghe nga mibisita: "Sir Ephrem! Palihug—sulod sa balaang halaran: nagtawag kanimo ang arsobispo."'"

Miadto ang arkidiakono ug gisulti kini sumala sa gisugo kaniya. Si Efrem, bisan pa, natingala niini ug gidayeg ang Dios. Unya, pagkahuman niyang mipakumbaba sa yuta, miingon siya:

'Tinuod, dako si Basil; tinuod, haligi siya sa kalayo; tinuod, ang Balaang Espiritu nagasulti pinaagi sa iyang mga ngabil!'

Dayon gisugo niya ang arkidiakono nga ipahibalo sa arsobispo nga sa katapusan sa Banal nga Misa, gusto niya nga magpasidungog kaniya ug kumusta sa usa ka hilom nga dapit.

Pagkahuman sa Banal nga Misa, miadto si Santo Basilio sa sakristiya ug, pagtawag kang Banal nga Efren, gihalokan siya sa Ginoo ug miingon:

'Gidayeg ko ikaw, Amahan, nga nagpadaghan sa mga disipulo ni Cristo sa kamingawan ug, pinaagi sa gahum ni Cristo, gipalayas ang mga demonyo gikan niini! Ngano man, Amahan, nga imong gibuhat ang ingon nga paningkamot aron moanhi ug makakita sa usa ka makasasala nga tawo? Hinaut nga ganti-on ka sa Ginoo sa imong paningkamot!'

Apan si Efrem, mitubag kang Basilio pinaagi sa usa ka maghubad, gisulti kaniya ang tanan nga naa sa iyang kasingkasing, ug, kauban ang iyang kauban, midawat sa Labing Balaang Misteryo gikan sa balaan nga mga kamot ni Basilio. Sa dihang naglingkod na sila aron mokaon sa balay ni Basilio, miingon ang Balaan nga Efrem kang Santo Basilio:

---

[484] Si San Efrem nga taga-Siria usa ka bantugang Kristohanong asketiko ug manunulat. Ang iyang pista mao ang ika-28 sa Enero. Gitawag si Efrem nga 'taga-Siria' tungod kay ang Mesopotamia, diin siya natawo, giisip nga kabahin sa Siria sa karaang panahon.

'Labing balaan nga Amahan! Usa ka pabor akong hangyoon kanimo—palihug tugoti kini kanako.'

Miingon kaniya si Basilio nga Dako:

'Sultihi ko unsa imong gikinahanglan: dako kaayo akong utang kanimo sa imong paningkamot, kay nagbiyahe ka pa man og ingon ana ka layo alang kanako.'

'Nasayud ko, Amahan,' miingon ang Banal nga si Efrem, 'nga ang Dios nagahatag kanimo sa tanan nimong gipangayo Niya; ug gusto nako nga imo Siyang hangyoan sa Iyang kaayo aron hatagan ko Niya og abilidad sa pagsulti og Griyego.'

Mitubag si Basilio:

'Ang imong hangyo labaw pa sa akong gahum, apan tungod kay nangayo ka uban sa lig-on nga paglaum, adto kita, halangdong Amahan ug magtutudlo sa disyerto, sa templo sa Ginoo ug mag-ampo sa Ginoo, Kinsa makatuman sa imong pag-ampo, kay nasulat: *'Ihatag Niya ang tinguha sa mga nagahadlok kaniya; paminawon Niya ang ilang pagtuaw ug luwason sila'* (Salmo 144:19).

Pagpili og angay nga panahon, misugod sila sa pag-ampo sa simbahan ug nag-ampo sulod sa dugay nga panahon. Unya si Basilio ang Dako miingon:

'Ngano man, respetadong Amahan, nga dili ka modawat sa ordinasyon sa katungdanan nga presbiter, samtang angay ka niini?'

'Tungod kay usa ko ka makasasala, Imong Grasya!' tubag ni Efrem pinaagi sa usa ka maghubad.

'Oh, unta ako unta adunay imong mga sala!' matod ni Basil, ug gidugang, 'Mopahapa kita.'

Sa dihang mipahapa sila sa yuta, gibutang ni San Basilio ang iyang kamot sa ulo sa Banal nga Efren ug gipangamuyo ang gipreskribang pag-ampo para sa ordinasyon sa usa ka diakono. Unya miingon siya sa Banal:

'Igun-i kami karon nga motindog gikan sa yuta.'

Sa bahin ni Efrem, kalit nga nahimong klaro kaniya ang pinulongang Griyego, ug siya mismo miingon sa Griyego: 'Mangamuyo ka alang kanamo, luwasa kami, kalooy-i kami, panalipdi kami, O Dios, pinaagi sa Imong grasya'[485] .

Gidayeg sa tanan ang Dios, nga naghatag kang Efrem sa abilidad sa pagsabot ug pagsulti sa Griyego. Nagpabilin ang Banal nga si Efrem uban ni San Basilio sulod sa tulo ka adlaw, sa espirituhanong kalipay. Gihimong diakono ni Basilio siya, ug ang iyang maghuhubad usa ka pari, ug dayon gipadala sila sa ilang dalan sa kalinaw.

Sa usa ka higayon, usa ka dili deboto nga hari mihunong sa siyudad sa Nicaea[486] , ug ang mga representante sa erehe nga Arian miduol kaniya uban ang hangyo nga ipahawa ang mga Ortodoks gikan sa katedral sa siyudad ug ihatag ang simbahan sa ilang Arian nga kongregasyon. Ang hari, nga usa usab ka heretiko, gibuhat gayud kini: pwersado niyang gikuha ang simbahan gikan sa mga Ortodokso ug gihatag kini sa mga Ariano, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa Constantinople. Sa dihang ang tibuok dakong komunidad sa mga Ortodoksong magtutuo nalunod sa dakong kasubo, si San Basil nga Dako, ang komon nga mananaghawa ug manalipod sa tanang simbahan, miabot sa Nicaea; diin ang tibuok kawan sa mga Ortodokso miduol kaniya uban sa mga paghilak ug paghilak, ug gisultihan siya ni e sa sayop nga gibuhat kanila sa hari. Ang santo, pagkahuman sa paglipay kanila sa iyang mga pulong, dayon mibiyahe paingon sa hari sa Constantinople ug, sa pagtindog sa atubangan niya, miingon:

'Kay ang gahum sa Hari malipay sa hustisya' (Salmo 98:4). Ngano man, O Hari, nga naghukom ka og dili matarong, gipahawa ang mga Ortodokso gikan sa balaang simbahan ug gisalig ang pagdumala niini sa mga tawo nga lain ang pagtuo?'

Mitubag ang hari:

'Ginasultokan ko na pud nimo, Basil! Dili angay nga molihok ka sa ingon ani.'

Mitubag si Vasily:

'Tungod sa kamatuoran, malipayon kong mamatay.'

---

[485] Usa ka pagtawag gikan sa Gamay nga Litanya, nga gisulti sa diakono sa Vespers sa adlaw sa Pentekostes.

[486] Nicaea – usa ka siyudad sa probinsya sa Bithynia sa Asia Minor. Ang Unang Ekumenikal nga Konseho gipahigayon dinhi niadtong tuig 325.

Samtang nagdebate ug nag-away sila sa usag usa, ang punoang kusinero sa hari, usa ka tawo nga ginganlan og Demosthenes, nga anaa didto, nagpaminaw kanila. Tungod kay gusto niyang motabang sa mga Ariano, miingon siya og bastos nga pulong isip pagdaot sa santo.

Ang santo, bisan pa niana, miingon:

'Dinhi atubangan nato makita ang walay edukasyon nga si Demosthenes[487] .'

Ang kusinero, nga nahiyang, mipung-aw og tubag, apan miingon ang santo:

'Ang imong trabaho mao ang paghunahuna sa pagkaon, dili ang pagpaniguro sa pagluto sa mga dogma sa simbahan.'

Ug si Demosthenes, nga napahiya, nanghilom. Ang hari, karon nagbukal sa kasuko, karon napahiya, miingon kang Basil:

'Adto ug ayuha ang ilang panagbangi; apan paghukom sa paagi nga dili ka mahimong tabang sa imong mga kaigsuonan sa pagtuo.'

'Kung ako maghukom nga dili matarong,' tubag sa santo, 'busa ipadala usab ako sa exilio, ipahawa ang akong mga kaigsuonan sa pagtuo, ug ihatag ang simbahan sa mga Ariano.'

Gidawat sa santo ang dekreto sa hari, mibalik siya sa Nicaea ug, pagtawag sa mga Ariano, miingon kanila:

'Tan-awa, gihatagan ko sa hari og awtoridad sa paghusga tali kaninyo ug sa mga Ortodokso bahin sa simbahan nga inyong gikuptan pinaagi sa puwersa.'

Mitubag sila kaniya:

'Maghukom ka, apan sumala sa dekreto sa hari[488] .'

Miingon dayon ang balaan:

'Adto kamo karon, kamo nga mga Ariano ug kamo nga mga Ortodokso, ug siradi ang simbahan; pagkahuman ninyo kini gipangluko, timan-i kini sa inyong tagsa-tagsa ka selyo: kamo sa inyong selyo, ug kamo sa inyong selyo, ug magbutang og kasaligan nga bantay sa matag kilid. Unya, kamo nga mga Ariano ang unang mag-ampo sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, ug pagkahuman duola ang simbahan. Ug kon, pinaagi sa inyong mga pag-ampo, ang pultahan sa simbahan moabli sa iyang kaugalingon, kanunay na kamo ang magpanag-iya sa simbahan; apan kon dili kini mahitabo, mag-ampo kami sulod sa usa ka gabii ug maglalin sa usa ka prusisyon[489] , nga nag-awit og balaang mga himno, paingon sa simbahan; kon moabli kini para kanamo, kanunay na kami ang magpanag-iya niini; apan kung dili usab kini mubukas para kanato, unya ang simbahan imoha pag-usab.

Nalipay ang mga Ariano niining sugyot, samtang ang mga Ortodokso nasuko sa santo, nga nag-ingon nga wala siya naghukom sumala sa hustisya, kondili tungod sa kahadlok sa hari. Unya, sa dihang gisirad-an pag-ayo sa duha ka panig ang balaang simbahan, usa ka mapangbantay nga guwardiya ang gibutang didto pagkahuman kini maselyohan. Sa dihang ang mga Ariano, pagkahuman sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii nga pag-ampo, miabot sa simbahan, wala'y nahitabo nga katingalahan: nag-ampo sila didto gikan sa buntag hangtod sa ika-unom ka oras, nagbarog ug nagasinggit, 'Ginoo, kaluy-i kami'. Apan wala magbukas ang pultahan sa simbahan sa ilang atubangan, ug nilakaw sila nga napasipala. Unya si Basilio ang Dako, pagkahuman niya pagtigum sa tanang Ortodoksong magtutuo, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, mibiya sa siyudad paingon sa simbahan ni San Diomedes nga Martir ug, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii didto, miadto sila uban sa tanan sa buntag sa gisirad-an nga katedral nga simbahan, nga nag-awit:

'Balaan nga Dios, Balaan nga Gamhanan, Balaan nga Walay Kamatayon, kaluy-i kami!'

Mihunong siya sa atubangan sa pultahan sa simbahan ug miingon sa mga tawo:

'Itaas ninyo ang inyong mga kamot ngadto sa langit ug paghilakaw kamo sa tibuok inyong kasingkasing: "Ginoo, kaluy-i kami!"'

Unya gisugo sa santo nga maghilom ang tanan, ug sa pagduol niya sa pultahan, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw niini tulo ka beses ug miingon:

– Bulahan ang Kristohanong Dios, kanunay, karon ug sa walay katapusan.

---

[487] Si Demosthenes mao ang labing bantog nga orador sa karaang Gresya; siya nabuhi gikan sa 384 hangtod 322 BC.

[488] Sa ato pa, sa parehas nga paagi nga ang hari mismo maghuhukom.

[489] Ang Litia, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'madasigon nga pag-ampo'. Kasagaran kini ginahimo sa gawas sa simbahan, apan karon ginahimo na kini sa narthex.

Sa pag-ingon sa mga tawo og 'Amen', ang yuta kalit nga nangurog, ug ang mga kandado nagsugod og pagkabuak, nahulog ang mga tsapa, nabungkag ang mga selyo, ug ang mga ganghaan misidlak nga nabuksan sama sa kusog nga hangin ug bagyo, nga ang mga pultahan nabangga sa mga pader. Unya si San Basilio misugod og kanta:

'Itaas inyong mga ulo, O mga ganghaan; itaas ninyo, O karaan nga mga pultahan, aron makasulod ang Hari sa himaya!' (Salmo 23:7).

Unya misulod siya sa simbahan uban sa kadaghanan sa mga Ortodoksong magtutuo ug, pagkahuman sa pagsaulog sa Balaang Liturgiya, gipahawa niya ang katawhan uban sa kalipay. Usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga Ariano, pagkahuman masaksihan ang maong milagro, gisalikway ang ilang erehiya ug miapil sa mga Ortodokso. Sa dihang nahibaloan sa hari ang matarong nga desisyon ni Basilio ug kana nga himsog nga milagro, siya dako kaayo ang katingala ug misugod sa pagpanamastamas sa Arianismo; apan, tungod kay nabuta sa dautang buot, wala siya mibalik sa Ortodoksiya ug sa ulahi nakasinati siya og makaluoy nga katapusan. Sa tinuod, sa dihang siya natumba ug nasamdan sa pakig-away sa yuta sa Thrace, siya nilayas ug nangitag dalangpanan sa usa ka kamalig diin gitipigan ang dayami. Gilibutan sa iyang mga tigpangdakop ang kamalig ug gisunog kini, ug ang hari, nga nasunog didto, misulod sa kalayo nga dili mapalong[490] . Ang kamatayon sa hari misunod pagkahuman sa pagpanaw sa atong balaang amahan Basil, apan sa samang tuig nga namatay ang santo mismo.

Sa usa ka higayon, gisumbong sa atubangan ni Santo Basilio ang iyang igsoon nga si Pedro, Obispo sa Sebaste. Giingon nga nagpadayon pa siya sa pagpuyo uban sa iyang asawa, nga iyang gibyaan sa wala pa siya gikonkretar isip obispo – kay dili man angay nga magminyo ang usa ka obispo. Pagkadungog niini, miingon si Basilio:

'Maayo nga gisultihan mo ko ani; moadto ko uban nimo ug ipadayag ko siya.'

Apan sa dihang nagkadool na ang balaan sa siyudad sa Sebaste, nahibalo si Pedro pinaagi sa Espiritu sa pag-abot sa iyang igsoon, kay napuno usab si Pedro sa Espiritu sa Dios ug nagpuyo uban sa iyang gitawag nga asawa dili ingon sa usa ka asawa, kondili ingon sa usa ka igsoon nga babaye, sa pagkamatinahuron. Busa migawas siya sa siyudad aron masugat si Santo Basilio, nga walo ka stadia ang gilay-on[491] , ug sa dihang nakita niya ang iyang igsoon nga adunay daghang kauban, mipahiyom siya ug miingon:

'Igsoon, ngano man nga mitagbo ka nako murag usa ka tulisan?'

Pagkahuman sa paghalok sa Ginoo, misulod sila sa siyudad ug, pagkahuman sa pag-ampo sa simbahan sa Kwarenta ka Balaang Martir, miadto sila sa puloy-anan sa obispo. Si Basil, sa dihang nakita niya ang iyang manugang, miingon:

'Maayong pag-abot, igsoon nako—o mas tukma pa, nobya sa Ginoo; niabot ko dinhi alang kanimo.'

Mitubag siya:

'Pagpanamastamas usab kanimo, labing dungog nga Amahan; dugay na nakong gipangandoy nga mahalok ang imong dungog nga mga tiil.'

Ug si Basilio miingon kang Pedro:

'Palihug, igsoon, magpabilin ka karong gabii sa simbahan uban sa imong asawa.'

'Buhaton ko bisan unsa ang imong sugo,' tubag ni Pedro.

Sa pag-abot sa gabii, samtang nagpahulay si Pedro sa simbahan uban sa iyang asawa, naa usab didto si San Basilio kauban ang lima ka matinud-anong lalaki. Sa tunga-tunga sa gabii, iyang gipukaw kining mga lalaki ug miingon kanila:

'Unsa man inyong makita ibabaw sa akong igsoon ug sa akong hipag?'

Mitubag sila:

'Nakita namo ang mga anghel sa Dios nga nagahuyop kanila ug nagahirang sa ilang putli nga higdaanan sa humot.'

Dayon miingon kanila si Basilio:

'Busa, hilom kamo, ug ayaw isulti sa bisan kinsa ang inyong nakita.'

---

[490] Nahitabo kini sa siyudad sa Adrianople, sa karon nga Bulgaria.

[491] Ang 'poplis' usa ka yunit sa gilay-on; katumbas kini sa 690 ka sazhens.

Sa sunod buntag, gisugo ni Basil ang mga tawo nga magtapok sa simbahan ug magdala og brazier nga adunay nagdilaab nga uling. Pagkahuman niana, miingon siya:

'Iyapasa ang imong bado, akong dungog nga manugang.'

Ug pagkahuman niya niini, miingon ang balaan sa mga nagkupot sa brazier:

'Butangi og nagdilaab nga uling ang sulod sa iyang bisti.'

Gipatuman nila kini nga sugo. Unya miingon ang santo kaniya:

'Ipahuptan nimo kining mga uling sa imong sinina hangtod moingon ko nga kuhaa na.'

Unya gisugo niya nga dad-a pa ang daghang nagdilaab nga uling ug miingon siya sa iyang igsoon:

'Iyapasa ang imong felon, igsoon[492] .'

Pagkahuman nila pagtuman niining sugo, miingon si Basil sa mga sulugoon:

'Ibubo ang mga uling gikan sa brazier ngadto sa felon,' ug gibuhat nila kini.

Sa dihang gikuptan ni Pedro ug sa iyang asawa ang nagdilaab nga uling sa ilang mga bisti sulod sa taas nga panahon ug wala sila'y nadawat nga kadaut gikan niini, ang mga tawo nga nakasaksi niini namangha ug miingon:

'Ang Ginoo nagpanalipod sa Iyang mga balaan ug nagahatag kanila og panalangin bisan pa anaa pa sila sa yuta.'

Sa dihang gilabay ni Pedro ug sa iyang asawa ang uling sa yuta, wala'y baho sa aso nga migawas gikan niini, ug ang ilang mga sinina wala masunog. Unya gisugo ni Basil ang lima ka matinud-anong lalaki nga gihisgutan sa ibabaw nga isulti sa tanan ang ilang nakita, ug ilang gisaysay sa katawhan kung giunsa nila pagkakita sa mga Anghel sa Dios sa simbahan, nga naglutaw ibabaw sa higdaanan sa bulahan nga si Pedro ug sa iyang asawa, ug nagpahid sa ilang putli nga higdaanan og humot nga lana. Pagkahuman niini, ang tanan naghimaya sa Dios, nga naglimpyo sa Iyang mga balaan gikan sa bakak nga panamastamas sa tawo.

Sa mga adlaw sa atong respetadong amahan Basil, adunay sa Caesarea usa ka balo nga gikan sa dungganong kaliwatan nga sobra ka dato; nagkinabuhi sa sobra nga pagtagad sa kalibutanong kahimut-an ug pagtagbaw sa unod, hingpit niyang giulipon ang iyang kaugalingon sa sala ug nagpabilin sa kahugawan sa pakighilawas sulod sa daghang katuigan. Apan ang Dios, Nga nagahandom nga maghinulsol ang tanan (2 Pedro 3:8), mihikap sa iyang kasingkasing sa Iyang grasya, ug ang babaye misugod sa paghinulsol sa iyang makasasala nga kinabuhi. Sa usa ka adlaw, sa dihang nag-inusara siya, iyang gihunahuna ang dili masukod nga kadaghan sa iyang mga sala ug misugod sa paghilak sa iyang kahimtang ingon niini:

'Lagmit gayud ako, usa ka makasasala ug salawayon! Unsaon man nako pag-atubang sa matarong nga Huwes sa mga sala nga akong nabuhat? Gihugawan nako ang templo sa akong lawas; gihugawan nako ang akong kalag. Lagmit gayud ako, ang labing dautan sa tanang makasasala!' Kanino ko ikatandi sa akong mga sala? Sa usa ka salarita, o sa usa ka manininggil sa buhis? Apan walay bisan kinsa nga nakasala sama nako. Ug – nga labi ka makalilisang – nakahimo ko og daghang dautan bisan pa pagkahuman nako mabunyagan. Ug kinsa may moingon kanako kon dawaton ba sa Dios ang akong paghinulsol?

Samtang nagahilak, iyang gihinumduman ang tanan niyang nabuhat sukad pagkabatan-on hangtod sa pagkatigulang, ug pagkahuman mipungko, gisulat niya kini tanan sa usa ka pergamino. Pagkahuman, iyang gisulat ang iyang labing bug-at nga sala ug giselyohan ang pergamino gamit ang tingga nga selyo. Unya, sa pagpili og higayon nga paingon na sa simbahan si Santo Basilio, midagan siya padulong kaniya ug, gipanaug ang iyang kaugalingon sa tiilan niini uban ang pergamino, misinggit:

'Tintalawa-a ako, Balaang Amahan sa Dios – mas daghan akong sala kaysa bisan kinsa!'

Mihunong ang santo ug nangutana kaniya unsa ang iyang gusto kaniya; siya, sa baylo, mipasa kaniya og usa ka selyadong pergamino ug miingon:

'Ani-a, Imong Grasya, gisulat nako dinhi sa pergamento ang tanan nakong mga sala ug kalapasan ug giselyohan kini; apan ikaw, O tawo sa Dios, ayaw kini basaha o bungkaga ang selyo, kondili limpyoha lang kini

---

[492] Ang 'felon' mao ang kinatibuk-ang termino sa karaang panahon alang sa taas, lapad, walay manggas nga panapton sa gawas nga mosiksik sa lawas sa tanang kilid. Tungod sa pagrespeto sa Manluluwas ug sa iyang mga apostoles, nga nagsul-ob, kung dili man kini eksakto, nan susamang panapton sa gawas, giapil sa Kristohanong Simbahan ang felon sa iyang mga balaan nga kasul-oban ug, sukad pa sa unang mga panahon, gidawat kini alang sa mga obispo ug pari.

pinaagi sa imong pag-ampo, kay nagtuo ako nga Siya nga nagdasig kanako niining hunahuna maminaw kanimo sa diha nga mag-ampo ka para kanako.'

Si Basilio, sa pagdawat sa pergamino, nagtan-aw sa langit ug miingon:

'Ginoo! Ikaw ra gayud ang makahimo niini. Kay kon gidala Nimo sa Imo mismo ang mga sala sa tibuok kalibutan, labi pa gayud nga mahimo Nimo limpyohan ang mga kalapasan sa usa ka kalag, kay ang tanan natong mga sala, bisan pa gani nga gibilang Nimo kini, napildi sa Imo nga walay kinutuban ug walay sukod nga kaluoy!'

Pagkahuman niya niini, misulod si Santo Basilio sa simbahan, gihuptan ang pergamento sa iyang mga kamot, ug sa iyang pagluhod sa atubangan sa halaran, iyang gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo alang sa maong babaye.

Sa sunod buntag, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, gitawag sa santo ang babaye ug gihatagan siya sa selyadong pergamino eksakto sama sa iyang nadawat niini, samtang miingon kaniya:

'Nakadungog ka ba, babaye, nga *"kinsa may makapasaylo sa mga sala gawas sa Dios ra"* (Marcos 2:7)?'

Mitubag siya:

'Nakadungog ko, respetadong Amahan, ug mao kana ang hinungdan nganong akong gipangayo kanimo ang paghangyo sa Iyang kaluoy.'

Pagkahuman niini, gibuksan sa babaye ang iyang pergamento ug nakita nga napapas na ang iyang mga sala; nagpabilin nga wala mapapas ang grabe nga sala nga iyang gisulat pagkahuman. Sa pagkakita niini, nahadlok kaayo ang babaye ug, samtang nagpukpok sa iyang dughan, nahulog siya sa tiilan sa santo, nga nagasinggit:

'Kaluy-i ako, alagad sa Labawng Dios, ug sama sa imong pagpakita og kaluoy sa tanan nakong mga sala ug pag-ampo kang Dios alang niini, ingna usab karon alang niini aron kini hingpit nga mapalimpyo.'

Ang arsobispo, nga napuno sa kalooy kaniya hangtod sa paghilak, miingon:

'Bangon, babaye: Ako usab usa ka makasasala nga tawo, ug ako mismo nanginahanglan og kaluoy ug pasaylo; Ang mao gihapon nga naglimpyo sa imong ubang mga sala makahimo usab sa paglimpyo niining imong sala nga wala pa mabayri; ug kon, sugod karon, mag-amping ka batok sa sala ug magsugod sa paglakaw sa dalan sa Ginoo, dili lang ikaw pasayloon, kondili giisip usab nga takus sa langitnong himaya. Mao kini ang akong tambag kanimo: adtoa ang kamingawan; didto makakaplag ka og usa ka balaan nga tawo nga ginganlan og Efrem; ihatag kaniya kini nga dokumento ug hangyoa siya nga mang-ampo alang sa imong kaluoy sa atubangan sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan.

Ang babaye, nga nagsunod sa tambag sa santo, misulod sa disyerto ug, pagkahuman sa taas kaayong biyahe, nakit-an niya ang selda sa bulahang Efrem. Pagkatuktok niya sa pultahan, miingon siya:

'Tinabangay-a ako, usa ka makasasala, halangdong amahan!'

Si Santo Efrem, sa pagsabot sa iyang espiritu sa tuyo sa pag-abot sa babaye, mitubag:

'Lakaw gikan kanako, babaye, kay usa ka makasasala nga tawo ako ug nanginahanglan usab sa tabang sa uban.'

Unya gilabay niya ang usa ka dokumento sa atubangan niya ug miingon:

'Gipadala ko kanimo ni Arsobispo Basil aron, human ka makapanalangin sa Diyos, limpyohan ko gikan sa sala nga gisulat niining makulid; gilimpyohan ko niya sa akong ubang mga sala, apan ayaw pagdumili sa pag-ampo alang niining usa ka sala, kay gipadala ko kanimo.'

Mitubag ang Kagalang-galang Efrem:

'Dili, anak ko, siya nga nakahimo sa pag-ampo sa Diyos alang sa daghan sa imong mga sala, mas makahimo pa gayud sa pag-ampo alang sa usa ra ka sala. Busa, lakaw, lakaw karon dayon, aron imong makaplagan siya nga buhi pa sa dili pa siya mopalagyo ngadto sa Ginoo.'

Unya ang babaye, pagyuko niya sa Balaang Amahan, mibalik sa Caesarea.

Apan nakaabot siya dinhi sa tukmang panahon para sa lubong ni San Basilio, kay namatay na siya, ug ang iyang balaang lawas gidala na paingon sa lubnganan. Pagkita niya sa prusisyon sa lubong, ang babaye misinggit sa paghilak, mihilab sa yuta ug misulti sa santo nga daw buhi pa siya:

'Lagmit ko, Balaan sa Dios! Lagmit ko, maluya nga babaye! Tungod ba niini nga gipadala ko nimo sa kamingawan, aron nga dili ka masamokan nako ug makagawas ka sa imong lawas? Ug karon nibalik ko nga walay dala, human ko mibyahe sa lisod nga pagbiyahe paingon sa kamingawan nga walay pulos. Tan-awa kini sa Dios,

ug hukmi Niya tali kanimo ug kanako, kay bisan pa man nga aduna ka'y gahum nga motabang kanako sa imong kaugalingon, gipadala ko pa man Nimo sa lain.

Sa ingon niini, gisigaw niya, gilabay niya ang makasulat sa higdaanan sa santo, ug gisultihan niya ang tanan sa iyang kasubo. Usa sa mga klero, nga gustong makita unsay nakasulat sa makasulat, gikuha kini ug sa pagbukas niini, wala siyay nakitang mga pulong niini: ang tibuok makasulat nahimong puti.

'Walay gisulat dinhi,' ingon niya sa babaye, 'ug nagasubo ka sa walay pulos, wala ka makahibalo sa dili masukod nga gugma sa Dios nga gipakita kanimo.'

Ang tibuok katawoan, pagkakita sa maong milagro, naghimaya sa Dios, nga mao ang naghatag og ingon nga gahum sa Iyang mga sulugoon ug pinaagi sa ilang pag-ampo.

Sa Caesarea nagpuyo ang usa ka Hudiyo nga ginganlan og Jose. Maayo kaayo siya sa arte sa medisina nga pinaagi sa pagtan-aw sa dagan sa dugo sa mga ugat, mahibal-an niya ang adlaw sa kamatayon sa pasyente tulo o lima ka adlaw daan, ug matino pa gani ang tukmang oras sa ilang pagpanaw. Ang atong banal nga amahan nga si Basilio, nga nakamatikod sa iyang umaabot nga pagbalhin ngadto kang Kristo, gipangga siya pag-ayo ug kanunay siyang giimbitar sa pakig-istorya kaniya, ug gihangyo nga biyaan ang pagtuo sa mga Hudiyo ug dawaton ang balaan nga bunyag. Apan misalikway si Jose, nga miingon:

'Sa unsang pagtuo ako natawo, sa kana usab ako mamatay.'

Unya miingon kaniya ang santo:

'Tumana ako, dili ako mamatay hangtod ikaw *dili pa "natawo sa tubig ug sa Espiritu"* (Juan 3:5): kay kung walay ingon nga grasya, imposible nga makasulod sa Gingharian sa Dios. Dili ba ang inyong mga amahan sa pagtuo nakadawat sa bunyag *"sa panganod ug sa dagat"* (1 Cor. 10:1)? Wala ba sila mag-inom gikan sa bato, nga usa ka pahibalo sa espirituhanong bato—si Kristo, nga natawo gikan sa Birhen alang sa atong kaluwasan? Kining Kristo gilansang sa krus sa inyong mga katigulangan, apan Siya, pagkahuman Siya gilubong, nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw ug, misaka sa langit, mipahiluna sa tuo sa Amahan, ug gikan didto Siya moanha aron hukman ang buhi ug ang patay.

Ang santo mitultol kaniya sa daghang uban pang mga butang nga mapuslanon sa kalag, apan ang Hudiyo nagpabilin nga lig-on sa iyang kawalay pagtuo. Sa pag-abot sa panahon sa pagpanaw sa santo, siya nagkasakit ug gitawag ang Hudiyo sa kilid sa iyang higdaanan, sama sa nanginahanglan sa iyang tabang medikal, ug nangutana kaniya:

'Unsa man imong giingon bahin kanako, Jose?'

Ang Hudio, pagkahuman niyang masusi ang santo, miingon sa iyang panimalay:

'Andama ang tanan para sa lubong, kay gilauman nga mamatay siya sa bisan unsang takna.'

Apan si Basilio miingon:

'Wala ka kahibalo unsa imong gisulti!'

Mitubag ang Hudiyo:

'Tuohi ko, Kagalang, moabot ang imong kamatayon sa dili pa mosalop ang adlaw.'

Unya miingon si Basil kaniya:

'Ug kung mabuhi pa ko hangtod sa buntag, hangtod sa ika-unom ka oras, unsa man imong buhaton unya?'

Mitubag si Jose:

'Busa, tugoti ko nga mamatay!'

– 'Oo,' miingon ang santo, 'matawo, apan matawo sa pagkamakasasala, aron mabuhi ka alang sa Dios!'

'Nasabtan ko ang imong pasabot, Kahalangon!' tubag sa Hudiyo, 'busa nagasaar ko kanimo nga kung mabuhi ka hangtod sa kaadlawon, tumanon ko ang imong hangyo.'

Unya si San Basilio misugod sa pag-ampo sa Ginoo nga pahaboin pa ang iyang kinabuhi hangtod sa kabuntagon alang sa kaluwasan sa kalag sa Hudiyo – ug gitubag ang iyang pag-ampo. Sa sunod nga buntag, gipatawag niya siya; apan wala motuo ang lalaki sa sulugoon nga nagsulti kaniya nga buhi pa si Basilio, bisan pa niana, miadto gihapon siya aron tan-awon siya, nga nagtuo nga patay na siya. Sa dihang nakita niya nga buhi gayud siya, daw nabalot siya sa dakong kalipay; unya, sa pagkahulog niya sa tiilan sa santo, miingon siya sa usa ka tinuoray nga pagbubo sa pagbati:

'Dako ang Kristohanong Dios, ug walay lain Dios gawas Niya! Giya-on ko ang walay-Dios nga pagtuo sa mga Hudiyo ug nagbalhin ko sa tinuod nga pagtuo sa Kristohanon. Busa, sugoa, balaan nga amahan, nga ako ug ang tibuok akong panimalay pagabunyagan dayon.'

Miingon kaniya si Santo Basilio:

'Ako mismo ang mopabunyag kanimo gamit ang akong kaugalingong mga kamot!'

Ang Hudiyo, miduol kaniya, gihikap ang tuo nga kamot sa santo ug miingon:

'Nakahuyang na ang imong kusog, Ginoo, ug hingpit nang napul-an ang imong tibuok pagkatawo; dili na ka makabunyag kanako sa imong kaugalingon.'

'Anaa kanamo ang Magbubuhat nga nagpalig-on kanamo,' tubag ni Basilio.

Ug sa pagmata, misulod siya sa simbahan ug sa atubangan sa tanang katawo, gibunyagan niya ang Hudiyo ug ang tibuok niyang pamilya; ginganlan niya siya og Juan ug gihatagan siya sa Balaang Misteryo, kay siya mismo ang nagsaulog sa Liturhiya niadtong adlawa. Pagkahuman niyang tudlohan ang bag-ong nabunyagan nga lalaki mahitungod sa kinabuhi nga walay katapusan ug paghatag og pulong nga makapadasig sa tanan niyang espirituhanong panon, nagpabilin ang santo sa simbahan hangtod sa ikasiyam ka oras. Unya, pagkahuman niyang paghatag sa tanan og katapusang halok ug panalangin, misugod siya sa pagpasalamat sa Dios sa tanan Niyang dili masukod nga mga panalangin; ug samtang ang mga pulong sa pagpasalamat naa pa sa iyang mga ngabil, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios ug, isip usa ka obispo, miapil sa mga namatay na nga mga obispo, ug isip usa ka gamhanang tingog sa Pulong[493] – ang mga magtutudlo – sa unang adlaw sa Enero 379, sa paghari ni Gratian[494] , nga misaka sa trono pagkahuman sa iyang amahan, si Valentinian.

Si San Basilio ang Dako nagpastol sa Simbahan sa Diyos sulod sa walo ka tuig, unom ka bulan, ug napulo'g unom ka adlaw, ug ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga tuig sa iyang kinabuhi mao ang kap-atan ug siyam.

Usa ka bag-ong nabunyagan nga Hudiyo, sa dihang nakita niyang namatay ang santo, mihulog sa iyang nawong ug miingon uban sa mga luha:

'Tinuod gayud, Basil, alagad sa Dios, dili ka pa unta namatay karon kon wala nimo kini gipili alang sa imong kaugalingon.'

Ang paglubong ni San Basilio usa ka hinungdanon nga panghitabo ug nagpakita sa dakong pagdayeg nga gihatag kaniya. Dili lang mga Kristohanon, apan usab mga Hudiyo ug mga pagano ang nagdagsang sa kadalanan sa daghang gidaghanon ug nagpugos nga mosulong paingon sa kabaong sa namatay nga santo. Niadto usab si San Gregorio sa Nazianzus sa lubong ni Basilio ug naghilak og daghan alang sa santo. Ang mga arsobispo nga nagtigum didto mitugtog og mga himno sa lubong ug gilubong ang halangdong mga relikya sa dakong tawo sa Dios, si Basilio, sa Simbahan ni San Eupsychius nga Martir[495] , nagdayeg sa Dios, Usa sa Trinidad, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[496] .

---

[493] Sa ato pa, usa ka tawo nga adunay espesyal nga gasa sa elokwensya, kahanas sa pagpangumbinsi, ug gahum sa pagsulti.

[494] Si Gratian nagdumala sa imperyo (sa sinugdan kauban ang iyang amahan nga si Valentinian I) gikan sa 375 hangtod 383.

[495] Ang kasamtangang nahimutangan sa mga relikya ni San Basilio wala mailhi: sa Bukid Athos (sa Monasteryo ni San Atanasio) ang iyang ulo ra ang gipakita; ang iyang balaan nga lawas, sumala sa mga sinulat sa mga manunulat sa Kasadpan, gikuha gikan sa Caesarea atol sa mga Krusada ug gidala sa mga Krusado paingon sa Kasadpan – sa Flanders.

[496] Tungod sa iyang mga serbisyo sa Simbahan ug sa iyang talagsaong kinabuhi nga puno sa hataas nga moral nga kinaiya ug pagkamapainubsanon, si San Basilio gitawag nga 'ang Dako' ug giila isip 'ang himaya ug kaanyag sa Simbahan', 'ang kahayag ug mata sa uniberso', 'ang magtutudlo sa mga dogma', 'ang tigpanalipod sa kahibalo' ug 'ang magmamando sa kinabuhi'. Sa panahon sa Tibuok Gabii nga Pagbantay sa handumanan ni San Basilio nga Dako, ang Simbahan nagbasa og duha ka paremia sa pagpasidungog sa Pagpamutol sa Ginoo, ug usa alang sa unibersal nga magtutudlo ug balaang amahan Basilio – mahitungod sa hataas nga pagkahingpit sa mga matarong ug sa maayong ilang gidala sa ilang mga silingan (Hulagway 10:31–32, 11:1–12). Ang Ebanghelyo sa buntag sa pagpasidungog sa Balaang Amahan (Juan 10:1–9) nagpahayag sa dignidad sa tinuod nga magbalantay nga nagahalad sa iyang kinabuhi alang sa iyang mga karnero. Sa Liturhiya, nga sa Enero 1 gipahinungod kang San Basilio ang Dako, ang Simbahan, pinaagi sa pagbasa sa Epistola alang kaniya, nagpahayag sa labing hingpit nga Labawng Pari – ang Anak sa Dios, nga gisunod ni San Basilio ang Dako sa iyang kinabuhi (Hebreohanon 7:26–8:2). Ang mga pagbasa sa Ebanghelyo sa Liturhiya (usa para sa Kapistahan sa Pagpamutol sa Tuli, ang usa para kang San Basilio) sa pagpasidungog sa santo nagpahayag sa pagtulon-an ni Hesukristo mahitungod sa kalipay sa mga kabus sa espiritu, sa mga nagagutom ug nagahilak sa pagkamatarung, ug sa mga gipanglutos tungod kang Kristo (Lucas 6, 17–23), sama sa gibuhat ni San Basilio nga Dako mismo.

Troparion, Tono 1:

Ang imong pagtulon-an miabot sa tibuok kalibutan, kay pinaagi sa pagdawat sa imong pulong, nga imong gitudlo kanila sa kahadlok sa Dios, gipadayag nimo ang kinaiyahan sa tanang butang, gipahapsay nimo ang mga batasan sa tawo, O labing halangdong Amahan: pag-ampo kang Cristo Dios aron maluwas ang among mga kalag[497] .

Kontakion, Tono 4:

Nipakita ka nga usa ka dili matuyaw nga pundasyon sa Simbahan, naghatag sa tanan og dili malaglag nga gingharian isip usa ka tawo, giselyohan kini sa imong mga sugo, O Banal nga Basilio, nga wala ipadayag sa langit.

Paghinumdom kang San Basilio nga Martir sa Ancyra

Gisaulog sa ika-1 sa Enero

Ang Balaan nga Martir Basil usa ka myembro sa kadungganan sa Ancyra[498] . Sa panahon sa paghari ni Emperador Julian the Apostate[499] , siya gidakpan tungod sa pag-angkon ug pagwali sa Kristohanong pagtuo ug gidala sa atubangan sa gobernador Saturninus. Sa dihang nangutana ang gobernador kon nagtuo ba siya kang Kristo, misinggit si Basil sa kusog nga tingog:

'Walay Dios gawas kaniya.'

Busa, nga walay bisan gamayng kahadlok, nagpamatuod ang santo sa iyang pagtuo kang Kristo, nga mao ang hinungdan nga gipailawom siya sa malupit nga pagpanakit: gisabit siya sa usa ka kahoy, ug ang iyang lawas walay kalooy nga gipang-uyat gamit ang puthaw nga mga instrumento.

Pagkahuman niini, kining maisugong magtug-an kang Kristo gipadala sa Constantinople, diin siya usab gipailawom sa parehas nga grabeng pagsulay. Pagkahuman niini, gisugdan sa mga mananakit ang pag-unat sa lawas sa martir uban sa kusog kaayo nga pwersa nga ang iyang mga bukog nabulag sa ilang mga lutahan; sa samang higayon, giputol nila ang mga piraso sa panit gikan sa sundalo ni Kristo ug gituslob ang iyang lawas sa mga pula-pula nga puthaw nga pikas.

Mapisanong gisagubang ni San Basilio ang tanang pag-antos, nga gipalig-on sa gahum sa Diyos. Sa katapusan, gilabay siya sa iyang mga tigpanglutos sa usa ka nagdilaab nga hurno. Gipanalipdan nga wala'y samad sa gahum sa Diyos gikan sa nagdilaab nga kalayo, gidala si Basilio nga nakadena gikan sa Constantinople paingon sa Caesarea[500] ug didto gisilotan nga putlon-putlon sa mga mabangis nga hayop. Uban sa mainitong pag-ampo, gihulat ni San Basilio ang korona sa martir ug nadawat kini pagkahuman siya gipikas-pikas sa usa ka leona[501] .

Ang pipila ka paryente ug higala sa balaan nga nag-antos sa pagpanamastamas maampingong gipangolekta ang iyang balaan nga mga nahabilin, gipahiran kini og insenso ug, pagkahuman giputos sa mga sudlo, gihatagan kini og dungganong lubong. Sunod, gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa lubnganan sa balaan nga martir Basil.

15 Enero

2 Enero (Daang Estilo)

---

[497] Ang mga pulong nga 'kinsa imong gitudloan sa usa ka matinud-anong paagi' nagtumong sa dakong kahibalo ni San Basilio – sa iyang lawom nga pagsabot sa mga balaod sa kinaiyahan. Nabilin kang San Basilio ang daghang sinulat diin iyang gipatin-aw, lakip sa uban pa, ang maalamon nga han-ay sa tanang binuhat sumala sa pagtukod sa Dios. – Ang mga pulong: 'gipahimutang nimo ang mga batasan sa tawo' – nagpasabot nga nagsulat si San Basilio og daghang lagda ug balaodnon, pinaagi niini iyang gipaila ang daghang debotong batasan sa praktis.

[498] Ancyra, ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Galatia (karon Angora).

[499] Naghari si Julian gikan sa 361 hangtod sa 363.

[500] Kini, siyempre, nagtumong sa Caesarea sa Cappadocia.

[501] Ang balaan nga martir nga si Basil namatay mga tuig 362.

Sa maong adlaw, ginahinumduman nato ang Banal nga Silvestr sa mga Kuweba, nga nagpadayon sa kronika pagkahuman ni Nestor (ang unang kronikista sa Rusya), nabuhi sa ika-12 nga siglo ug nagpabilin nga dili malata sa duol nga Kuweba ni San Antonio.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Seraphim sa Sarov

Gisaulog sa ika-2 sa Enero

Ang Banal nga si Seraphim, ang Kura sa Sarov, lumad sa Kursk ug gikan sa matinud-anon ug dato nga mga ginikanan sa pamilya Moshnyin, nga sakop sa bantugang klase sa mga negosyante sa siyudad; siya natawo niadtong 19 Hulyo 1759 ug ginganlan og Prokhor sa iyang balaan nga pagbunyag. Ang iyang amahan, si Isidor, dako kaayo ang iyang debosyon sa mga simbahan sa Dios, samtang ang iyang inahan, si Agafya, mas dako pa kaysa sa iyang bana ug giila kaayo tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug pagkamaabiabihon. Sa dihang tulo anyos pa siya, namatay ang amahan ni Prokhor, ug ang iyang debotong inahan, si Agafia, maoy nag-inusara nga nag-atiman kaniya; ubos sa iyang giya, mitubo siya sa Kristohanong pagka-matoor ug sa gugma sa pag-ampo ug sa balay sa Dios. Sukad pagkabata, usa ka katingalahang gilaraw sa langit ang makita sa ibabaw sa maayong bata, nga klarong nagtagna nga siya usa ka napili sa Diyos nga puno sa grasya. Usa ka adlaw, samtang gisusi sa iyang inahan ang pagtukod sa usa ka simbahan nga gisugdan sa iyang bana, gidala niya ang pito ka tuig nga si Prokhor sa tuktok kaayo sa kampanaryo nga gitukod. Tungod sa kawalay pag-amping, nahulog ang batang lalaki gikan sa tore sa kampana paingon sa yuta. Midagan si Agafya palayo sa tore sa kampana sa kahadlok, nagtuo nga nadugmok sa kamatayon ang iyang anak, apan sa iyang katingala ug kalipay nakita niya nga nagtindog kini sa iyang mga tiil, buo ug himsog. Busa natuman ang mga pulong sa Kasulatan niining bulahan nga batang lalaki: **'Walay kadaut nga mahitabo kanimo, ni bisan unsang salot nga moanha sa imong puloy-anan; kay siya magasugo sa iyang mga anghel bahin kanimo—aron bantayan ka sa tanan nimong mga dalan: ila kang dalhon sa ilang mga kamot, aron dili matama ang imong tiil sa bato'** (Salmo 90:10–12).

Sa dihang napulo ka tuig na si Prokhoro, gitudloan siya sa pagbasa ug pagsulat, ug dali ra kaayo niyang nasabtan ang literatura sa simbahan, nga nagpakita sa iyang hayag nga panghuna-huna ug maayong memorya, samtang sa samang higayon napasigarbo siya tungod sa iyang pagka-mapainubsanon ug pagka-mapakumbaba. Apan kalit lang siya grabe nga masakiton, nga ang iyang pamilya wala nay paglaum nga siya makabawi. Niining lisod nga panahon, nakita ni Prokhor sa usa ka damgo ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga misaad nga mabisita siya ug tambalan sa iyang sakit. Wala madugayi, natuman ang mga pulong sa Inahan sa Dios. Niadtong panahona, usa ka relihiyosong prusisyon ang gihimo sa Kursk, nga gipangulohan sa milagrosong ikon nga Timaan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios[502] . Tungod sa ulan ug lapok, ang prusisyon mipili og shortcut nga misulod sa bakuran sa pamilya Moshny. Ang debotong si Agafya dali-dali nga gikuha ang iyang masakiton nga anak, gipahimutang siya sa atubangan sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, ug pagkahuman niini hingpit nga naayo ang batang lalaki.

Ang debotong batang lalaki mitutok sa iyang pagtuon uban sa gugma, nagbasa sa Balaang Kasulatan ug uban pang mga banal ug makapadasig nga mga libro, ug gipunting ang tibuok niyang hunahuna kang Dios, nga ang iyang putli nga kalag nagdilaab sa gugma alang Niya. Samtang ang iyang maguwang nga usa ka negosyante hinay-hinay nga gipaila-ila si Prokhor sa kalakalan, apan ang kasingkasing sa batang lalaki wala magpokus niini: ang iyang kalag naghandum sa pag-angkon alang sa iyang kaugalingon og usa ka espirituhanong bahandi nga dili malaglag ug dili mahurot. Bisan pa man nga dili siya makatambong sa Banal nga Liturhiya sa mga adlaw sa semana, halos wala gyud adlaw nga milabay nga wala siya mibisita sa balay sa Dios; mobangon siya sa kaagahon aron motambong sa Matins; Sa mga Domingo ug pista, labi niyang gihigugma ang paggahin sa iyang bakanteng

[502] Ang Ikono nga Znamenskaya sa Inahan sa Dios gibutang sa Monasteryo nga Kursk Znamensk; nailhan usab kini nga Ikono nga 'Korenna', tungod kay kini milagrosong nakaplagan sa gamot sa usa ka kahoy, diin sa ulahi natukod ang eremitahan sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios (karon komunal) niadtong 1597, 27 ka verste gikan sa Kursk. Ang solemne nga pagsaulog sa milagrosong 'Korenna' Icon nga Timaan sa Inahan sa Dios ginahimo kada Nobyembre 27 ug Setyembre 13, ang adlaw sa pagbalik niini sa Znamensky Monasteryo gikan sa Korenna Hermitage, diin kini dad-on matag tuig sa ika-9 nga Biyernes pagkahuman sa Pasko sa Pagkabanhaw, ug magpabilin didto hangtod Setyembre 12.

oras sa pagbasa sa mga espirituhanong libro nga makapadasig; usahay mobasa siya sa tingog sa iyang mga kaubanan, apan mas gipili niya ang pag-inusara ug kahilom. Nasayud kaayo ang inahan ni Prokhor sa hilig sa iyang anak, apan wala niya kini gipugngan. Busa, sa dihang ang debotong batan-on nakatigulang og napulo'g pito, hugot niyang giresolba nga biyaan ang kalibutan ug, uban sa panalangin sa iyang inahan—nga gipahawa siya uban sa usa ka tanso nga krus, nga wala na niya gibulag sukad niadto—gitugyan niya ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa pagka-mona.

Pagbiya niya sa kalibutan, ang bulahan unang mibyahe alang sa usa ka peregrinasyon ngadto sa Kiev-Pechersk Lavra, diin usa ka clairvoyant nga eremita nga ginganlan og Dosifei, sa pag-ila sa batan-on nga usa ka maayong asketiko ni Kristo, gipanalanginan siya aron mangita og kaluwasan sa Sarov Hermitage[503] .

'Ani-a, anak sa Dios,' ingon sa maalamon nga tigulang sa batan-ong asketa, 'ug puyo sa monasteryo sa Sarov; kini nga dapit mao ang imong kaluwasan; uban sa tabang sa Dios, didto nimo matapos ang imong panaw dinhi sa yuta. Ang Espiritu Santo, ang Bahandi sa mga Husto, maggiya sa imong kinabuhi niining balaan nga dapit.'

Sa pagsunod sa tambag sa clairvoyant nga tigulang, miadto si Prokhor sa Sarov Hermitage, diin siya mainitong gidawat sa abbot, ang tigulang nga si Pachomius, usa ka malumo ug mapainubuson nga monghe nga nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo ug usa ka modelo sa iyang mga kauban nga monghe. Sa pag-ila sa maayong buot ni Prokhor, gidawat siya ni Pachomius sa han-ay sa mga bag-ohan ug gisalig siya sa paggiya sa tigulang, si Hieromonk Joseph, ang kanhi tesorero sa monasteryo. Samtang nag-alagad ubos sa giya sa tigulang, si Prochorus masigasig nga nagtuman sa tanang lagda ug balaod sa monastiko ug nagbuhat sa nagkalain-laing katungdanan para sa kapatiran: sa panaderya, sa kwarto sa prosphora ug sa talyer sa karpenteria; dugang pa, gipahigayon usab niya ang mga katungdanan sa usa ka sakristan sa simbahan. Wala gyud siya magpahulay, apan pinaagi sa kanunay nga pagtrabaho naningkamot siya nga panalipdan ang iyang kaugalingon batok sa kagul-anan, nga iyang giisip nga usa sa labing delikadong tukso alang sa usa ka monghe.

"Kining sakit mahimong maayo," miingon siya sa ulahi, nga nagsalig sa iyang personal nga kasinatian, "pinaagi sa pag-ampo, paglikay sa walay pulos nga pakig-istorya, pagbuhat sa manwal nga trabaho nga kaya sa usa ka tawo, pagbasa sa Pulong sa Dios, ug pagkamapailubon; kay kini motumaw gikan sa kawalay kaisog, kawalay pag-amping, ug walay pulos nga pakig-istorya."

Si Prokhor kanunay siyang una nga moabot sa mga serbisyo sa simbahan, nagbarog nga walay lihok sa tibuok serbisyo, bisan unsa pa kini kadugay. Gawas sa simbahan, ganahan siya nga mubalik sa iyang selda. Samtang nagbuhat og pisikal nga trabaho o uban pang buhat sa pagsunod, kanunay niyang gihuptan sa hunahuna ug kasingkasing ang Pag-ampo ni Hesus, ug napildi niya ang nagkalain-laing tukso sa kaaway pinaagi sa gahum niini. Dili kontento sa kalinaw ug kahilom sa monasteryo sa Sarov, ang batan-ong asketiko, nga nagsundog sa pipila ka mga tigulang nga, uban sa panalangin sa abbot, mibulag gikan sa palibot sa monasteryo paingon sa kahiladman sa lasang sa monasteryo alang sa hingpit nga pagbulag[504] , – uban sa panalangin sa iyang , si Elder Joseph, siya usab mibulag sa iyang bakanteng oras ngadto sa kahoyan sa lasang alang sa hilom nga pag-ampo.

---

[503] Ang Sarov nga Hermitahan sa mga Lalaki, sa Tambov Governorate, Temnikov District, nahimutang 37 ka verste gikan sa lungsod sa Temnikov; gitukod kini ni Hieroschemamonk John niadtong 1770 sa panagtagbo sa mga suba sa Sarovka ug Satis, sa dapit sa Tatar nga lungsod sa Saraklych. Kining dapita gipanalanginan na sa mga buhat sa mga matinud-anong asketiko: una ang monghe nga si Teodosio ug unya si Gerasim, nga nakasaksi sa nagkalain-laing banal nga mga timaan nga klarong nagtagna sa umaabot nga kahulugan niining dapita (pananglitan, sa porma sa sinag sa kalayo nga mibaba gikan sa ibabaw, kusog nga pag-uyog sa daghang kampana, ug uban pa.). Unom ka tuig human sa pagtukod sa monasteryo, sa adlaw nga gitakda alang sa pagtindog sa krus sa ibabaw sa unang simbahan nga gitukod sa Sarov, usa ka kusog nga pag-uyog sa kampana nadungog sa gabii sa bukid diin nahimutang ang monasteryo, bisan pa nga walay kampana didto; nahitabo usab kini pag-usab sa wala pa udto, samtang usa ka katingalahang kahayag nagdan-ag sa mga nagtrabaho. Sa mga sumunod kang Hieroschemamonk John, labi nga mailhan si Ephraim, ang magtutukod, tungod sa iyang asetikong kinabuhi ug sa iyang mga buhat sa pagpaayo sa monasteryo. Ang Sarov Hermitage dugay nang nailhan tungod sa istrikto nga pagsunod sa mga lagda sa monastiko ug sa asetikong kinabuhi sa mga eremita niini. Sa pagkakaron, ang Sarov Hermitage usa sa labing maayo nga organisado ug labing mauswagon nga mga komunidad sa monastiko sa Rusya. Aduna kini hangtod sa pito ka simbahan; ang sakristerya niini talagsaon tungod sa katingalahang bili, katahum, ug kaanyag sa mga liturhikal nga bisti ug gamit nga anaa niini. Ang monasteryo nagpanag-iya og dagkong yuta.

[504] Pananglitan, mao sila ang bantugang abbot ug tigpahiuli sa Monasteryo sa Valaam, si Nazarius, nga nagsugod sa iyang monastikong kinabuhi sa Sarov ug didto gigugol ang katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi; si Hieromonk Dosipheus; ug, labi na gayud, si schemamonk Mark, nga ilado sa iyang mga asetikong buhat, nga nagpuyo isip usa ka hilom nga monghe sulod sa dugay nga panahon.

Gihugpong niya ang pag-ampo sa pag-agil ug pagpuasa; sa Miyerkules ug Biyernes wala gyud siyay gikaon, ug sa ubang adlaw usa ra ka beses siya mokaon. Gipasidunggan ug gihigugma sa tanan kining talagsaong asketiko; lisod itago ang iyang kanunay ug katingalahang mga buhat, bisan pa sa iyang lawom nga pagpaubos. Ang mga tigulang nga sila Pachomius ug Joseph, labi na gayud, nagpakita kaniya og gugma ug pagsalig, sama sa usa ka anak nila. Kining gugma ug ang kinatibuk-ang pagtahod sa mga monghe sa Sarov alang sa batan-ong ascetic ni Kristo labi ka klaro nga gipakita sa mosunod nga panghitabo.

Niadtong 1780, grabe kaayo ang sakit ni Prokhor. Namaga ang tibuok niyang lawas, ug samtang nag-antos sa grabeng kasakit, naghigda siya nga walay lihok sa iyang malig-on nga higdaanan. Wala'y doktor, ug wala motubag ang sakit sa bisan unsang tambal; daw kini usa ka edema. Nagpadayon ang sakit sulod sa tulo ka tuig, nga tunga niini gigugol sa pag-antos sa higdaanan. Bisan pa niana, wala gyud bisan usa ka pulong sa reklamo ang mipagawas ni Prokhor; iyang gisumite ang iyang tibuok kaugalingon—lawas ug kalag—sa Ginoo ug nag-ampo nga walay hunong, nga gihugas ang iyang higdaanan sa iyang mga luha[505] . Ang espirituhanong amahan ug magtutudlo ni Prokhor, si elder Joseph, nag-alagad kaniya atol sa iyang sakit isip usa ka yano nga bag-ohan; ang abad sa monasteryo, si elder Pachomius, kanunay nga nagpabilin sa iyang kiliran; si elder Isaiah ug ang uban pang mga elder ug mga igsoon nag-atiman usab pag-ayo kaniya. Sa katapusan, tungod sa kahadlok alang sa kinabuhi sa nag-antos, mapugos nga gihangyo siya ni Pachomius nga motawag og doktor. Apan ang bulahan, uban sa labi pang kusgan nga determinasyon, misalikway sa medikal nga tabang.

'Gisalig ko ang akong kaugalingon, balaan nga Amahan,' ingon niya sa tigulang, 'sa tinuod nga Manag-ayo sa mga kalag ug lawas, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan; ug kon ang inyong gugma nagtuo nga husto kini, hatagi ako, usa ka mapintas nga kalag, alang sa Ginoo, og langitnong tambal (mao kana, ang Balaang Komunyon).'

Unya, sa hangyo sa masakiton ug tungod sa iyang kaugalingong kadasig, gisaulog ni Elder Jose ang Tibuok-Gabii nga Pagbantay ug ang Balaang Liturhiya alang sa pagkaayo ni Prokhor; ang mga igsoon mitigom alang sa serbisyo, nga andam nga mag-ampo alang sa nag-antos nga tawo. Human sa Liturhiya, gikumpisal ni Prokhor ang iyang mga sala ug gidawat ang Balaang Misteryo ni Kristo samtang naghigda sa iyang higdaanan.

Ug tan-awa, pagkahuman niya makadawat sa Komunyon, ang Labing Balaan nga Birhen Maria nagpakita kaniya sa usa ka dili masukod nga kahayag, kauban ang mga Apostoles Juan nga Teologo ug Pedro. Sa pagbalhin sa iyang langitnong nawong ngadto sa Teologo, miingon siya, samtang nagtudlo sa tudlo kang Prokhor:

'Kini usa sa atong kaugalingong matang!' [506]

Unya gibutang Niya ang Iyang tuo nga kamot sa iyang ulo – ug sa kalit lang, ang likido nga napuno sa lawas sa masakiton misugod og agos paingon sa gawas pinaagi sa usa ka lungag nga nahimo sa iyang tuo nga kilid. Sa dili madugay, hingpit nga naayo si Prokhorus, ug nagpabilin na lang sa iyang lawas ang mga marka sa samad nga mao ang hinungdan sa iyang sakit, ingon ba, isip pamatuod sa iyang milagrosong pagkaayo. Paglabay sa mubo nga panahon, pinaagi sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, natukod sa dapit sa pagpakita sa Birhen Maria ang usa ka simbahan nga duha ka andana ug adunay duha ka altar, kauban ang usa ka ospital nga natukod tupad niini, sa dapit sa guba nga selda ni Prokhor. Ang ikaduha, subay sa sugo sa abá, nangolekta og donasyon para sa maong tukuran ug sa iyang kaugalingong mga kamot naghimo og haladanan gikan sa kahoy nga sipres sa ubos nga simbahan sa ospital. Sa diha nga nakonsagrasyon na ang maong halaran, ang Kagalang-galang Seraphim madawat ang Balaang Komunyon sa nahibilin niyang kinabuhi kadaghanan niini sa maong simbahan – ingon usa ka kanunay nga pahinumdom sa dakong panalangin gikan sa Dios nga gipadayag kaniya sa maong dapit gayud[507] .

---

[505] Sumala sa ehemplo sa Balaang Salmist, nga sa taliwala sa kasubo ug sakit, misinggit: 'Gihab-on ko ang akong higdaanan sa akong mga luha' (Salmo 6:7).

[506] Ang paglitok nga *'sa atong klase*' klaro nga nagpakita nga si Banal nga Seraphim usa ka labi ka masigasig nga mananambag sa atubangan sa Inahan sa Dios ug busa siya mismo naa sa ilawom sa iyang espesyal nga panalipod ug pag-ampo, usa ka kamatuoran nga klarong napamatud-an sa daghang mga pananglitan gikan sa kinabuhi sa Banal nga Tawo mismo.

[507] Ang tigulang mismo sa ulahi kanunay kini gisgutan ug sa daghang mga tawo. Ang haladanan nga gitukod ni San Seraphim gikonsagran niadtong 17 Agosto 1786 aron pasidunggan ang Banal nga Zosima ug Savvatiy sa Solovki ug nagbarog gihapon sa maong dapit hangtod karon. Ang ibabaw nga haladanan gikonsagran sa ngalan sa Pagbag-o sa Ginoo. – Sa lisod nga buluhaton sa pagpangolekta og pondo para niini nga konstruksyon, si Seraphim naa sa iyang natawhan nga Kursk, apan ang iyang debotong inahan wala na buhi; ang iyang igsoon nga lalaki, nga nahimong bugtong manunod sa kabtangan sa pamilya pagkahuman sa kamatayon sa ilang inahan, sa baylo naghatag kang Prokhor og daghang pinansyal nga tabang para sa pagtukod sa simbahan sa monasteryo.

Pagkahuman sa walo ka tuig sa Sarov Hermitage isip usa ka bag-ohan, si Prokhor, niadtong 18 Agosto 1786, sa edad nga 27, gihatagan og dungog sa tonsura aron mosulod sa monastikong kinabuhi, diin siya gihatagan og bag-ong ngalan – Seraphim. Sa iyang pagdawat sa monastikong kinabuhi, ang mismong kahulugan sa iyang bag-ong ngalan, '[508] ', nga nagpahinumdom kang Seraphim sa pagkabalaan ug mainitong pag-alagad sa Diyos sa mga anghel, nagpukaw sa iyang sulod og mas kusgan nga tinguha ug balaang kadasig sa pag-alagad sa Ginoo. Gipadoble ni Seraphim ang iyang mga buhat ug mga paningkamot sa pag-asketismo ug misugod sa pagpuyo nga labi pang hilit, nga naglubong sa iyang kaugalingon sa sulodnong pagmumuni-muni nga nakasentro sa Dios.

Paglabay ug gamay kapin sa usa ka tuig, ang Reverendo nga Amahan gi-ordinahan nga hierodeacon[509] . Sukad niadto, sulod sa hapit unom ka tuig, nag-alagad siya halos walay hunong niining maong katungdanan, nagdugang og paningkamot sa paningkamot ug bag-ong mga buhat sa iyang daan nang mga buhat, nagdilaab sa kadasig ug nagdilaab sa balaan nga gugma. Gigugol niya ang mga gabii sa wala pa ang Domingo ug mga pista sa pagbantay ug mainitong pag-ampo, nga walay pahulay, nagbarog sa iyang lagda sa pag-ampo hangtod sa Liturhiya; ug sa pagtapos sa Banal nga Serbisyo, magpabilin siya sa simbahan sulod sa taas nga panahon pagkahuman, naghan-ay sa mga balaang sudlanan ug nagsiguro sa pagkabalaan sa halaran sa Ginoo. Apan, bisan pa niini tanan, halos wala mabati ni Beato Seraphim ang kakapoy, wala siya gikapoy, ug wala na siya nanginahanglan og dugay nga pahulay pagkahuman; kanunay siyang makalimot sa pagkaon ug ilimnon, ug, sa dihang mihawa siya aron magpahulay, naghinanakit siya nga ang tawo dili makaserbisyo sa Diyos nga walay hunong, sama sa mga Anghel.

Ang kalag ni Seraphim misaka pa gayud sa hagdanan sa mga hiyas ug sa mga paghunahuna nga may kahibalo sa Dios – ug, daw sa pagtubag sa iyang mainit nga balaan nga kadasig, Gipahupay ug gipalig-on siya sa Ginoo sa iyang mga buluhaton pinaagi sa grasya nga puno nga langitnong mga panan-awon, nga iyang nakita tungod sa pagkamahigpit sa iyang kasingkasing, walay hunong nga pagpugong sa kaugalingon, ug kanunay nga pagtaas sa iyang kalag paingon sa Dios. Busa, usahay sa mga serbisyo sa simbahan, iyang nakita ang mga balaang Anghel nga nag-uban sa pagselebrar ug pagkanta uban sa mga igsoon, sa porma sa mga batan-on nga paspas sama sa kilat nga nagsul-ob og puti nga mga bado nga gilakip og bulawan; ang ilang pagkanta dili masukod sa mga pulong ni mapareho sa bisan unsang tugtug sa kalibutan. '**Ang akong kasingkasing nahimong sama sa waks; natunaw** kini' (Salmo 21:15)," mao kini ang iyang giingon sa ulahi, nga nagasipi sa Salmistahan, samtang iyang gihinumduman ang dili masukod nga kalipay nga iyang nabati atol niining mga langitnong panan-awon. Ug sa iyang kalipay wala na siyay nahinumduman pa niadtong panahona; nahinumduman lang niya kung giunsa niya pagsulod sa simbahan ug giunsa niya paggawas niini.

Apan sa usa ka higayon, atol sa Banal nga Liturgiya sa Semana Santa, ang Reverendo nga Amahan gihatagan og usa ka talagsaong panan-aw nga puno sa grasya ug dako kaayong kahulugan. Niining Maundy Thursday kini nahitabo. Ang Liturgiya gisaulog sa matinahuron nga mga tigulang nga sila Pachomius ug Joseph kauban ang bulahan nga Seraphim – kay si Pachomius nahigugma pag-ayo sa batan-on apan debotong monghe ug halos kanunay siyang kauban sa pagsaulog sa Banal nga Serbisyo. Sa dihang si Seraphim, pagkahuman sa Gamay nga Pag-entra ug sa mga pagbasa, mipahayag: 'Ginoo, luwasa ang mga matarong', ug, pagkahuman misulod sa Hariang Pultahan, sa mga pulong nga: 'ug hangtod sa kahangturan', gituyok ang insenso padulong sa katilingban, kalit siyang nababad sa usa ka katingalahang kahayag gikan sa ibabaw, sama sa sinag sa adlaw. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa kahayag, nakita sa bulahan nga si Seraphim ang atong Ginoong Jesu-Kristo sa porma sa Anak sa Tawo nga himayaon, nga mas hayag pa kaysa adlaw uban sa dili masukod nga kahayag ug napalibotan, daw usa ka panon sa mga putyukan—ang mga Langitnong Gahum: mga Anghel, Arkanghel, mga Kerubin ug mga Serapim. Miagi Siya sa hangin gikan sa ganghaan sa simbahan sa kasadpan, mihunong atubangan sa ambo ug, sa

---

[508] Ang Hebreohanon nga pulong nga 'Seraphim' nagpasabot og: kalayo, nagdilaab; ang dugang nga kahulugan, sumala sa pipila ka interpretasyon, mao ang 'gipasidunggan', 'mahimayaon'. Sa tinuud, kini usa ka ngalan nga angheliko, diin ginganlan ug giila karon ang mga hayag nga espiritu nga sakop sa usa sa mga ranggo sa langitnong hirarkiya nga labing duol sa Dios; sila nag-okupar sa unang puwesto sa unang han-ay sa atubangan sa trono sa Labaw nga Labaw. – Kini nga ngalan gihatag kang Prokhor sa iyang tonsura ngadto sa kinabuhi sa monastiko nga wala siya kabalo o mouyon, ug kini mahimong tan-awon nga usa ka pagpadayag sa panan-aw sa mga awtoridad sa monasteryo kaniya; ilang nasaksihan ang kadasig ni Prokhor alang sa kinabuhi nga gipahinungod sa Dios ug sa wala pa nila masayri, ilang nakita sa iyang sulod ang usa ka mas dako pang kalayo alang sa Dios.

[509] Nahitabo kini niadtong Disyembre 1787.

pag-alsa sa Iyang mga kamot, gipanalanginan Niya ang mga nagdumala sa seremonya ug ang mga nag-ampo. Unya Siya nagpakita sa porma sa tawo duol sa mga pultahan sa hari[510] . Ang kasingkasing sa bulahan napuno sa dili masukod nga kalipay sa katam-is sa mainit nga gugma alang sa Ginoo ug nasidlak sa Banal nga kahayag sa langitnong grasya. Ug siya mismo, sa pagkakita niining misteryosong panan-awon, dali nga nabag-o ang hitsura – ug dili na siya makalihok gikan sa iyang puwesto ni makasulti bisan usa ka pulong. Daghang nakabantay niini, apan walay nakasabot sa tinuod nga hinungdan sa nahitabo. Dali dayon, duha ka hierodeacon ang miduol kang Seraphim ug gidala siya sa santuwaryo; apan bisan pagkahuman niini, nagbarog siya nga walay lihok sa usa ka dapit sulod sa hapit duha ka oras – ang iyang nawong ra ang nagbag-o matag gutlo: usahay kini maputi sama sa niyebe, usahay usab mosidlak ang mabuhi nga pula niini. Ang mga tigulang nga sila Pachomius ug Joseph, nga nagselebrar sa Liturgiya, nangutana kon basin nakasinati si Seraphim og kaluyahon nga wala damha, nga natural ra kaayo mahitabo kaniya sa Maundy Thursday human sa taas nga pagpuasa, labi na tungod sa dakong pagrespeto nga dugay nang gibati kaniya sa Bulahan nga Seraphim; apan unya ilang nasabtan nga nakasinati siya og panan-awon. Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo, gipangutana siya sa mga tigulang unsay nahitabo kaniya. Mapainubsanon, uban sa pagsalig sama sa bata, gisaysay ni Seraphim kanila ang iyang panan-awon. Ang mga tigulang, nga eksperyensyado sa espirituhanong kinabuhi, gipangbililhon sa ilang kasingkasing ang iyang gisaysay; ug giyaganan nila si Bulahan nga Seraphim nga dili magpasigarbo, ug nga dili magpuyo sa iyang kalag bisan unsang dautang hunahuna bahin sa iyang kaugalingong bili sa atubangan sa Dios. Apan walay lain nga nakahibalo niadtong panahona, gawas sa gihisgutan nga mga tigulang, sa katingalahang pagbisita gikan sa Dios nga gihatag kang Bulahan nga Seraphim.

Ug ang santo, nga nagsunod niining grasya-puno nga langitnong panan-awon, wala magpasigarbo bahin sa iyang kaugalingon o sa iyang espirituhanong mga gasa, kondili napalig-on pa gayud sa pagpaubos. Gilibotan sa lalom nga pagpaubos, siya nag-uswag gikan sa kusog ngadto sa kusog ug, kanunay nga naningkamot sa espirituhanong pagpaubos sa kaugalingon, naglakaw nga matinud-anon ug walay paglubad sa maharlikang dalan sa Krus sa Ginoo. Sukad niadto, mas mapisan si Seraphim sa pagpangita og kahilom ug mas kanunay siyang mibulag kaysa kaniadto aron mag-ampo sa Lasang sa Sarov, diin giandam alang kaniya ang selda sa usa ka eremita. Gigugol niya ang iyang mga adlaw gikan sa buntag hangtod sa gabii sa monasteryo, nag-alagad sa mga serbisyo, nagsunod sa mga lagda sa monastiko ug nagbuhat sa iyang mga katungdanan, sa gabii mobalik siya sa iyang selda sa eremita para sa pag-ampo sa gabii, ug sayo sa buntag mobalik siya sa monasteryo aron tumanon ang iyang mga katungdanan.

Niadtong 1793, sa edad nga katorso ug lima, giordinar si Seraphim nga hieromonk[511] . Ug niining han-ay, iyang gipadayon, sama sa kaniadto apan uban sa mas dako nga gugma, ang iyang walay hunong nga balaan nga ministeryo sulod sa taas nga panahon, nga adlaw-adlaw nga nag-apil uban sa pagtuo ug pagrespeto sa Balaang Misteryo ni Kristo.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang Kagalang-galang nga Seraphim mihimo og mas dako pa nga asetikong paningkamot ug boluntaryong mibulag ngadto sa disyerto. Kini nahitabo pagkahuman sa pagpanaw sa iyang pinalanggang labaw ug magtutudlo, ang Bulahan nga Kura Pachomius, nga nagpanalangin kaniya alang niini nga paningkamot sa wala pa ang iyang kaugalingong pagpanaw. Pagkahuman niyang gipahulay ang lawas sa iyang magtutudlo uban sa mapait nga paghilak, si Seraphim, pagkahuman madawat ang panalangin sa bag-ong

---

[510] Angay nga hinumduman sa niini nga konteksto nga ang bulahan nga panan-aw sa Banal nga Serapim nahitabo niadtong takna sa Liturhiya diin ang pagsulod sa mga klero sa santuwaryo nagsimbolo sa ilang prosisyon, ingon ba, paingon mismo sa langit, ug ang pari, sa hilom nga pag-ampo, nagpakilusot sa Ginoo: O Ginoo, among Dios, nga nagtukod sa langit sa mga han-ay ug dignidad sa mga Anghel ug Arkanghel, alang sa imong paghimaya, ipagani nga uban sa among pagsulod moabot usab ang pagsulod sa mga balaang Anghel aron mag-alagad kanamo ug maghimaya kanimo, samtang ginakanta ang Anghelikong Trisagion: Balaan nga Dios, Balaan nga Gamhanan, Balaan nga Walay Kamatayon, kaloy-i kami. Busa, kining panan-aw klarong nagpamatuod nga dili kita nagtuo nga walay hinungdan nga, atol sa Balaang Liturhiya, ang Langitnong mga Gahum nag-alagad uban kanato sa dili makita, ug nga ang Hari sa Himaya mismo—si Kristo—anaa uban kanato niadtong panahona

[511] Niadtong 2 sa Septyembre 1793, si Obispo Teofilo sa Tambov, sa rekomendasyon sa mga nakahimula sa monasteryo—nga klarong nakakita nga si Padre Seraphim, tungod sa iyang mga pagpanukmod sa pag-awhag sa kaugalingon, labaw kaayo sa ubang mga igsoon ug busa angay hatagan ug prayoridad sa pag-alsa ngadto sa labing hataas nga ranggo sa ministeryo sa simbahan—

abá, ang Kuma Isaiah, nga mao ang iyang espirituhanong amahan, mibiya sa monasteryo aron magsugod sa usa ka kinabuhi sa hilom nga pag-ascetismo sa disyerto[512] .

Ang selda sa Kagalang-galang Seraphim nahimutang sa usa ka siksik nga kakahoyan sa pino, sa pampang sa Suba sa Sarovka, sa usa ka hataas nga bungtod, mga 5–6 ka verste gikan sa monasteryo, ug naglangkob sa usa ka gamay nga kahoy nga kwarto nga adunay kalan. Tupad sa iyang selda, gitukod sa Kagalang-galang Seraphim ang usa ka gamay nga tanaman sa gulay ug sa ulahi usa ka apiaryo, nga pareho niyang gilibotan og bakod. Dili layo kang Seraphim, nagpuyo usab sa kailawom ang ubang mga eremita sa Sarov, ug ang tibuok palibot nga dapit—nga naglangkob sa nagkalain-laing bungtod, gisagulan sa kalasangan, sagbot, ug sa mga selda sa mga eremita—murag susama sa balaang Bukid Athos. Tungod niini, ginganlan sa Reverendo nga Amahan ang iyang gibyaan nga bungtod og 'Bukid Athos', ug gihatagan ang uban pang labing hilit nga mga dapit sa lasang og mga ngalan sa lain-laing balaang mga lugar: Jerusalen, Betlehem, ang Jordan, Sapa sa Sedro, Golgota, Bukid sa mga Olibo, ug Bukid Tabor – sama sa pagbuhi sa kinabuhi sa mga balaan nga hitabo sa yutang kinabuhi sa Manluluwas, Kaniya nga hingpit niyang gisumiter ang iyang kabubut-on ug ang tibuok niyang kinabuhi. Kanunay nga nagpraktis sa pagbasa sa Balaang Ebanghelyo, labi niyang gihigugma ang pagbasa dinhi sa mga hitabo sa Ebanghelyo nga nagtugma sa ilang mga ngalan. Sa iyang tanaman sa Bethlehem, mag-awit siya sa himno sa Ebanghelyo: **'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, maayong buot sa mga tawo!'**[513] . Sa pampang sa Sarovka, sama sa pampang sa Jordan, hinumduman niya ang pagwali ni San Juan nga Maninubig ug ang pagbunyag sa Manluluwas. Naminaw siya sa Sermo sa Bukid sa Ginoo mahitungod sa siyam ka Beatitud sa usa ka bukid duol sa Sarovka, samtang sa lain nga bungtod, nga nailhan nga Bukid sa Pagbag-o, iyang gipamalandong ang himaya sa Ginoo nga Nabag-o, sama sa pag-uban sa mga Apostoles. Sa dihang mosulod siya sa kahiladman sa daghang suksuk sa usa ka siksik nga lasang, iyang hinumduman gikan sa Ebanghelyo ang pag-ampo sa Ginoo mahitungod sa baso nga '[514] ' ug, tungod sa lawom nga pagbati sa Iyang sulodnong pag-antos, maghalad siya og mga pag-ampo nga puno sa luha alang sa iyang kaugalingong kaluwasan. Sa gitawag niya nga Bukid sa mga Olibo, iyang gipamalandong ang himaya sa Pag-alsa ni Kristo paingon sa langit ug ang Iyang paglingkod sa tuo sa Dios.

Ang Kagalang-galang nga Seraphim kanunay nga nagsul-ob sa parehas nga yano, bisan pa gani daan nga sinina: sa iyang ulo usa ka daan nga kamelaukion, sa iyang abaga usa ka tunga nga kaftan, nga mura'g puti nga sinina nga lino, sa iyang mga kamot panit nga gwantes, ug sa iyang mga tiil panit nga medyas ug bastos nga sapatos; Nabitay sa iyang bado mao gihapon kanunay ang samang krus nga gigamit sa iyang inahan sa pagpanalangin kaniya sa dihang gipadala siya gikan sa balay paingon sa balaang monasteryo, samtang nakasabit sa iyang abaga usa ka bag diin kanunay gidala sa asketiko ang Balaang Ebanghelyo, nga kanunay nagpahinumdom kaniya sa makaluwas nga pagdala sa bulahan nga yugo ug gaan nga karga ni Kristo. Ang tanan niyang oras gigahin sa walay hunong nga pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo, pagbasa sa mga balaang kasulatan, ug pisikal nga trabaho.

Sa panahon sa katugnaw, ang reverendo magtigom og gagmay'ng sanga ug lapok ug magputol og kahoy-pang-sunog gamit ang iyang gamay'ng palakol aron painitan ang iyang yano nga selda. Sa ting-init, nagtrabaho siya sa iyang gamay'ng tanaman sa gulay, nga siya mismo ang nag-uma ug nagpataba, ug kadaghanan sa iyang

---

[512] Nahitabo kini niadtong 20 Nobyembre (ang adlaw sa pag-abot sa Banal sa Sarov Hermitage) 1794. Hangtod karon, usa ra ka kopya sa permiso nga giisyu kang Banal Seraphim alang sa walay babag nga pagpuyo sa iyang selda sa eremitahe, nga gipirmahan sa nagtukod, ang tigulang nga si Isaiah, ang napreserba sa Sarov Hermitage. Mao kini ang teksto sa maong permiso: 'Ang nagbitbit niining dokumento, si Hieromonk Seraphim sa Sarov Hermitage, gitugotan nga magpuyo sa hermitage, sa iyang selda (sa monasteryo), tungod kay dili na siya makapuyo sa komunidad, tungod sa sakit (nga resulta sa walay hunong nga pagbantay sa iyang selda, kanunay nga pag-apil sa mga serbisyo sa simbahan ug pagtindog sulod sa daghang katuigan nga gamay ra ang pahulay sa gabii; sa wala pa siya mibiyahe paingon sa disyerto, nagkasakit si Seraphim; namaga ang iyang mga tiil ug mitumaw ang mga samad niini, hinungdan nga sa pipila ka panahon dili niya mabuhat ang balaang mga ritwal. Ang maong sakit usa ka hinungdanon nga butang sa iyang pagpili sa kinabuhi isip eremita, tungod sa iyang kadasig (sa ato pa, ang iyang talagsaon ug labaw nga monastikong ascesis, nga nanginahanglan og kahilom ug pag-inusara) ug human sa daghang katuigan sa mga tukso (tukso, pagsulay sa monastiko) sa maong monasteryo ug sa disyerto, gipahawa siya alang lamang sa kalinaw sa hunahuna sa Dios, ug subay sa lagda nga gihatag kaniya sumala sa mga probisyon sa Balaang mga Amahan, ug sugod karon walay bisan kinsa ang makababag kaniya sa pagpabilin sa usa ka lugar, ug akong gipamatud-an kini – ang magtutukod, Hieromonk Isaiah, 20 Nobyembre 1797. Gibutang ko karon ang akong selyo isip timailhan sa pagka-otentiko.

[513] Ang Himno sa Pasko sa mga Anghel alang sa mga Pastol sa Betlehem. (Lucas 2:14).

[514] Sa Hardin sa Gethsemane sa wala pa ang Pag-antos.

pagkaon naggikan sa ani niini. Aron patabahon ang yuta, mogawas siya sa init nga mga adlaw sa ting-init paingon sa mga lat-ang aron mangolekta og lumot, – ug tungod kay mosulod siya niining mga lugar nga hubo, nga adunay saput lang sa hawak, ang mga lamok ug uban pang insekto nga naglupad sa lat-ang mokuha pag-ayo sa iyang lawas, nga kasagaran dili lang mubaga, kondili mobalik pa gani ug bughaw ug matabonan sa dugo. Apan kini nga asketa sa Dios malipayong gidala kining makalilisang nga mga samad, alang sa Ginoo, ug naglipay pa gani siya niini tungod kay, sumala sa iyang giingon sa ulahi, 'ang mga pagka-ambaw mapapas pinaagi sa pag-antos ug kasubo, bisan pa kini gipugos sa kaugalingon o gipadala sa Providensya', ug busa, alang sa labing hingpit ug masaligan nga paghinlo sa kalag, iyang gikuha sa iyang kaugalingon ang boluntaryong pag-antos. Sa pagtipon sa lumot sa ingon niini nga paagi, gipataba sa tawo sa Dios ang mga tanoman, gitamnan niya og liso, gihigaan, gilimpyo sa sagbot, ug gipamunga ang mga gulay, nga walay hunong nga naghimaya sa Dios ug nagbubo sa iyang hilum, balaan nga kalipay sa pagkanta sa mga balaang awit, nga pinaagi niini iyang gipabugnaw ug gipauswag ang iyang espiritu taliwala sa pagkapul-an sa iyang pisikal nga mga buluhaton. Tungod kay maayo kaayo ang iyang panumduman ug matinahuron nga nagtagad sa mga serbisyo sa simbahan sukad pagkabata, Kahibalo si Seraphim sa daghang mga himno sa simbahan nga kanta sa hunahuna, nga iyang gihigugma nga kanta samtang nagtrabaho sa iyang hilom, hilit nga disyerto; sa tinuod, ang uban sa labing duol sa Banal nga Amahan nakamatikod nga daghan niini nga mga himno ang labi ka angay sa lugar ug sa iyang nag-inusarang monastikong kinabuhi. Busa, si Santo Seraphim hilig kaayo nga pirmi mag-awit **sa**: **'Universal** Glory'[515] – aron pasidunggan ang Inahan sa Dios, nga iyang giisip nga patronesa sa iyang disyerto, – **'Ang walay hunong nga banal nga tinguha sa mga pumoluyo sa disyerto mao ang pag-anaa nga bulag sa walay pulos nga kalibutan'**[516] – usa ka antiphon nga naglarawan sa kinabuhi sa disyerto ug nagtaas sa kalag sa eremita paingon sa mga banal nga butang, ingon man usab mga himno nga nagtaas sa kalag sa tawo paingon sa dakong buhat sa gugma sa Dios, sa paglalang sa kalibutan ug sa katawhan, sama sa: **'Ang tanang kamatuoran makita sa mga nagbitbit niini, gimugna sa Pulong, natuman sa Espiritu'**[517] , **'Panaug sa imong sugo niining hugaw nga yuta'**[518] , ug uban pa.

Busa, taliwala niining pag-ampo nga paningkamot, samtang nagtrabaho siya sa utaan, sa beeyaryo o sa lasang, ang Reverendo nga Amahan malumos kaayo sa pagkontemplar sa mga espirituhanong misteryo nga, sa dili niya mabantayi, mihunong siya sa iyang trabaho; mahulog ang iyang mga galamiton gikan sa iyang mga kamot, mokunhod ang iyang mga bukton, ug ang iyang mga mata maghatag sa iyang nawong og usa ka espesyal, grasya-puno nga ekspresyon sa lawom nga pagkontemplar sa kaugalingon. Ang Karaan maglubong sa iyang kaugalingon uban sa tibuok niyang kalag, ang iyang hunahuna mosaka paingon sa langit ug malinawong magpuyo sa kahilom sa paghunahuna sa Dios. Ug kon adunay bisan kinsa nga naa sa duol o molabay sa ingon nga mga higayon, walay bisan kinsa ang misuway sa pagsamok sa bulahan nga kahilom ug kalinaw sa Karaan, ug ang tanan hilom nga molayo gikan kaniya. Sa matag butang, sa matag lihok, nakita ni Seraphim ang ilang tinago nga koneksyon sa espirituhanong kinabuhi; gikan niini nakakuha siya og mga pagtulun-an ug gitangtang niya pataas ang iyang espirituhanong mga mata. Busa, samtang nagputol og kahoy, pagkahuman sa usa o tulo ka putol, malunod siya sa pagkontemplar sa dakong misteryo sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad.

Gawas sa iyang pisikal nga mga buluhaton, ang Kagalang-galang nga Seraphim, aron mosaka pa gayud sa espirituhanong pagkahingpit, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa labing halangdong mga paningkamot sa hunahuna ug kasingkasing, ug nagbasa og daghang mga libro, labi na ang Balaang Kasulatan, ingon man usab ang mga buhat sa mga Balaang Amahan[519] , ug mga liturhikal nga teksto. Ang pinakaunang libro para kaniya mao ang Balaang Ebanghelyo, nga wala gyud niya biyai, gidala kini kanunay. Ang iyang asetikong kinabuhi, pagkabalaan sa kasingkasing, mapangamendong pakighinabi sa Dios, espirituhanong pagpamalandong ug halapad nga kahibalo sa Balaang Kasulatan ug mga makapabalaan nga libro nagpasiga sa iyang hunahuna sa ingon ka hayag nga nasabtan ug nasuhop niya pag-ayo ang kahulugan sa Pulong sa Dios sa tibuok niyang kalag. Gihimo

---

[515] Ang Domingo nga Himno sa Inahan sa Dios sa Vespers (Dogmatiko) – unang tono.

[516] Ikaduhang antiphona sa Domingo, unang tono, sa Matins

[517] Irmos 3 sa kanon sa Domingo, Tono 3.

[518] Irmos 3 sa kanon sa Domingo, ikawalong tono.

[519] Ingon ana, labi na gayud, ang mga asetikong buhat sa mga Balaang Amahan, sama sa mga buhat ni San Juan Climacus ug Abba Barsanuphius, ni Efrem ug Isaac nga Siryano, ni Santa Margarita (nga kadaghanan gihimo gikan sa mga buhat ni San Juan Chrysostom) ug uban pa

niya nga kanunay nga lagda alang sa iyang kaugalingon sa kamingawan ang pagbasa adlaw-adlaw, nga nagpasabot sa pipila ka mga talata gikan sa Ebanghelyo ug sa mga Epistola. 'Kinahanglan nga mapakabusog ang kalag,' ingon niya sa ulahi, 'sa Pulong sa Dios: kay ang Pulong sa Dios mao ang pan sa mga anghel, ug pinaagi niini napakabusog ang mga kalag nga nagagutom sa Dios. Labaw sa tanan, angay nga praktisahon ang pagbasa sa Bag-ong Tugon ug sa Salmo. Ang pagbasa sa Balaang Kasulatan nagahatag kahayag sa hunahuna, nga pinaagi niini mausab kini sa usa ka banal nga pagbag-o. Kinahanglan nga tudloan ang kaugalingon sa ingon nga paagi nga ang hunahuna, daw naglangoy sa balaod sa Ginoo, pinaagi sa giya niini, angay ipahimutang ang kaugalingong kinabuhi. Dako kaayo'g kapuslanan ang pagbasa sa Pulong sa Dios sa kahilom ug ang maampingong pagbasa sa tibuok Bibliya. Tungod lang niining usa ka buhat, dugang pa sa ubang maayong buhat, dili itago sa Ginoo ang Iyang kalooy gikan sa usa ka tawo, kondili ihatag Niya kanila ang gasa sa pagsabot.' Ug ang balaan nga tigulang, pinaagi sa iyang walay hunong nga pagbasa sa Pulong sa Dios, nakab-ot niya alang sa iyang kaugalingon kini nga grasya-puno nga gasa sa pagsabot, ug sa samang higayon – kalinaw sa hunahuna ug ang labing hataas nga gasa sa matinud-anong pagkamabuotan. Sa Balaang Kasulatan, wala lang siya nangita og kamatuoran, kondili usab og kainit sa espiritu; ug kanunay, samtang nagbasa sa balaan nga kasulatan, motulo ang mga luha sa pagkamabuotan gikan sa iyang mga mata—mga luha nga, sumala sa giangkon sa tigulang mismo, makapainit sa tibuok tawo ug pun-on sila sa espirituhanong mga gasa nga makapahimuot sa hunahuna ug kasingkasing labaw pa sa bisan unsang mga pulong.

Adlaw-adlaw, gipahigayon sa Reverendo nga Amahan ang monastikong lagda sa pag-ampo sumala sa Salmo sa Orden, nga nagsunod sa praktis sa pinakaunang Kristohanong mga amahan sa disyerto; sa angay nga mga panahon, siya mokuway ug mobasa sa 1st, 3rd, 6th ug 9th Hours, Vespers, ang Small Compline, ug mga pag-ampo sa wala pa matulog; labaw pa, kanunay siya, imbis sa gabii nga serbisyo, mohimo og usa ka libo ka prostrasyon sa usa ka paglingkod, ang Midnight Office ug uban pang mga serbisyo sa simbahan. Human masinati ang tanang porma ug lebel sa pag-ampo, niabot siya dili lamang sa kahanas sa gitawag nga 'intelektwal nga pag-ampo', kondili usab sa kinataas-taasang tumoy sa mapanalanginong pagkontemplar dinhi sa yuta, diin ang hunahuna ug kasingkasing naghiusa sa pag-ampo, ang mga hunahuna dili magkawalat, ug ang kasingkasing gipainit sa espirituhanong kainit, diin misidlak ang kahayag ni Kristo, nga nagpuno sa tibuok sulod nga tawo sa kalinaw ug kalipay.

Busa, samtang nagpuyo siya sa kamingawan sulod sa usa ka semana, moanha si Santo Seraphim sa monasteryo sa Sarov sa gabii sa dili pa ang Domingo ug mga pista, motambong sa Vespers, sa All-Night Vigil o Matins, ug modawat sa Balaang Komunyon atol sa sayong Liturhiya, Pagkahuman niini, hangtod sa Vespers, modawat siya sa mga igsoon nga moanha kaniya uban sa ilang mga panginahanglan, ug unya, magdala siya og igo nga pan para sa semana, mobalik siya sa iyang selda sa eremita. Gigugol niya ang tibuok unang semana sa Dakong Kwaresma sa monasteryo, ug sa mga adlaw nga kana nagpuasa siya, nagkumpisal ug nakadawat sa Balaang Komunyon.

Ang bulahan nga tigulang gisagol ang iyang mga asetikong buhat sa pag-ampo uban sa dakong pagpugong sa kaugalingon ug pag-ayuno. Sa pagsugod sa iyang kinabuhi isip eremita sa kamingawan, nagpuyo siya sa pagkaon og tigulang ug uga nga pan, nga iyang gidala gikan sa monasteryo kada Domingo aron igo sulod sa tibuok semana; apan bisan pa gani niining kantidad sa pan, nagreserba siya og dakong bahin para sa mga buangis nga hayop ug langgam sa kamingawan, nga nahigugma kaayo kaniya ug kanunay mibisita sa dapit diin siya nag-ampo. Ang tigulang nakapukaw pa gani og pagrespeto sa mga buangis nga hayop. Pananglitan, usa ka dako kaayong oso kanunay nga moanha kaniya, ug siya magpakaan niini; sa iyang sugo, ang oso mosulod sa lasang unya mobalik, ug ang tigulang magpakaan niini ug usahay tugotan usab niya ang iyang mga bisita nga magpakaan niini. Sunod niini, gipakusog pa gayud ni Banal nga Seraphim ang iyang pag-ayuno, nga nagpugong bisan sa pagkaon og pan, ug gitun-an ang iyang lawas sa ingon ka dakong pagpugong sa kaugalingon nga, sumala sa mga pulong sa Apostol sa , **siya 'nagbuhat sa iyang kaugalingong mga kamot'** (1 Cor. 4:12) – nga nagpuyo lamang sa mga utan gikan sa iyang kaugalingong tanaman. Sa unang semana sa Dakong Kwaresma, wala gyud siya mokaon hangtod nakadawat siya sa Balaang Komunyon niadtong Sabado. Human hingpit niyang undangon ang pagkuha og pan gikan sa monasteryo, nagpuyo siya sulod sa kapin duha ka tuig ug tunga nga walay bisan unsang suporta gikan niini, ug nangutana ang mga igsoon unsa kaha ang iyang gikaon sa tibuok nga panahon, dili lang sa ting-init kondili pati na sa tingtugnaw; Sa dili madugay sa wala pa siya mamatay, gisultihan sa tigulang ang pipila ka suod

niyang kauban nga sulod sa hapit tulo ka tuig, nagpuyo ra siya pinaagi sa usa ka sabaw nga gihimo gikan sa tanom nga 'sniti' ([520]), nga iyang gipangolekta sa ting-init ug gipauga para sa tingtugnaw.

Samtang daghan ang nagsugod sa pagsamok sa kahilom sa bulahan nga eremita, kanunay silang mibisita kaniya alang sa espirituhanong giya ug kahupayan. Daghang miyembro sa monastikong komunidad sa Sarov ang miadto kaniya alang sa tambag ug giya, o aron lang siya makita. Tungod kay mailhan ug masuta niya ang mga tawo, ang tigulang mobaliko sa uban ug magpabilin nga hilom. Apan kadtong adunay tinuod nga espirituhanong panginahanglan, iyang gidawat dayon ug giya uban sa gugma pinaagi sa iyang tambag, pagtudlo, ug espirituhanong pakighinabi. Pananglitan, mao kini ang iyang kanunay nga mga bisita, ang schemamonk Mark ug ang hierodeacon Alexander[521] : apan bisan pa sila, sa dihang makita nila nga ang tigulang usahay hingpit nga nalunod sa paghunahuna sa Dios, dili nila kaisog nga samokon ang iyang kalinaw; maghulat sila hangtod mahuman ang iyang mga buluhaton sa pag-ampo o, pagkahuman sa pipila ka gutlo nga paghulat, hilom nga molakaw gikan sa presensya sa tigulang. Gidawat usab sa Balaang Amahan ang mga bisita gikan sa gawas. Apan kon sa gawas sa iyang selda isip eremita, kalit siyang makakita og usa ka tawo sa lasang, kasagaran siya, nga wala mag-istorya, mouko nga mapainubuson ug molakaw; kay, sama sa iyang gisulti sa ulahi sa iyang mga pagtulon-an, walay bisan kinsa nga nagbasol sa kahilom. Apan sa kinatibuk-an, gibati ni Seraphim nga pas-an ang mga bisita nga makasamok sa iyang kahilom. Labi na gayud nga lisod kini para kaniya kung mga babaye ang moanhi aron makakita kaniya; apan dili niya mahimo nga balibaran sila sa pagtudlo, kay gihunahuna niya nga kini dili makapahimuot sa Dios. Niadtong panahona, ang balaan nga tigulang, tungod sa yano nga rason nga gidili ang mga babaye sa pagsulod sa Balaang Bukid sa Athos, nagpasiya nga ipalapdan kini nga pagdili ngadto sa iyang kaugalingong bungtod, nga iyang ginganlan sumala sa maong bukid. Sa usa ka higayon nga miabot siya sa monasteryo samtang gisaulog ang Balaang Liturgiya, nangayo si Seraphim og panalangin alang niini gikan sa nagtukod sa Sarov, ang tigulang nga si Isaias, nga human sa pipila ka pagduha-duha[522] , gipanalanginan siya gamit ang usa ka ikon sa Inahan sa Dios nga nailhan nga 'Bulahan nga Tiyan'[523] . Sa samang higayon, ang Kura Seraphim nag-ampo nga may kainit sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga matuman ang iyang tinguha ug nga bawalan ang mga babaye sa pagsulod sa iyang eremitahan sa bungtod, aron kini dili mahimong babag o tukso, dili lang sa pipila ka mga igsoon, kondili labi na gayud sa mga layko; Ingon usa ka timaan sa pabor sa Diyos bahin niini nga hangyo, nangayo siya og timaan sa porma sa mga sanga sa kahoy nga mobaliko paubos samtang siya moagi niini, sa iyang pagpauli gikan sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo sa Sarov paingon sa iyang eremiteryo. Ug busa, sa gabii sa Disyembre 26, sa dihang mibyahe siya paingon sa Sarov aron motambong sa Banal nga Liturgiya, Pag-abot niya sa dapit nga kusog kaayo ang pag-ubos sa yuta, iyang nakita nga sa duha ka kilid sa agianan nahulog ang dagkong mga sanga gikan sa karaang mga pino nga nagtabok sa dalan, nga nagbabag sa agianan paingon sa iyang selda, samtang wala pay ingon ana sa miaging gabii. Unya ang balaang tigulang, nga napuno sa labing lawom nga pagpasalamat sa Dios, mihapa sa iyang mga tuhod, nga nasabtan gikan sa nahitabo nga ang iyang tinguha makapahimuot sa Ginoo. Ug siya mismo ang nagdali sa pagbabag sa agianan padulong sa iyang selda gamit ang mga troso, ug sukad niadto, hingpit nga napugngan ang pag-adto kaniya, dili lamang sa mga babaye kondili sa mga langyaw sa kinatibuk-an.

Sa pagkakita sa ingon nga mga katingalahan sa dakong tigulang, ang karaang kaaway sa katawhan nag-andam sa iyang kaugalingon batok kaniya gamit ang tanang matang sa tukso ug limbong. Busa, gipahimoot niya sa asceta ang nagkalain-laing kahadlok: usahay magpagawas siya og tingog nga sama sa pag-ungol sa usa ka

---

[520] Usa ka tanom nga halamang-halamang nga laganap sa Rusya, nga daghan kaayo ang pagdaghan pinaagi sa ilawom nga mga gamot; kadaghanan, kini usa ka sagbot ug gamay ra ang nutrisyonal nga bili, apan gigamit sa katutubong medisina aron tambalan ang pipila ka mga sakit, samtang ang mga batan-ong dahon usahay gamiton isip gulay sa mga sabaw.

[521] Ang una mobisita kaniya mga duha ka beses matag bulan, samtang ang ikaduha moabot lang kausa. Malipayon si Banal nga Seraphim sa pakig-istorya kanila bahin sa nagkalain-laing mga butang nga may kalabotan sa kaluwasan sa kalag.

[522] Samtang gi-bendisyunan niya si Reverendong Seraphim, nangutana si Isaias nga naglibog: 'Apan unsaon nako pagbantay gikan sa lima ka verst ang gilay-on aron masiguro nga dili mosulod ang mga babaye?' Apan mitubag si Seraphim nga may pagtuo ug kumpiyansa: 'Kinahanglan lang nimo ko bendisyunan, ug walay bisan usa kanila ang mosaka sa akong bukid.'

[523] Kini nga ikon, nga ginganlan human sa bersikulo sa Ebanghelyo (Lucas 11:27): 'Bulahan ang sabakan nga nag-anak Kanimo, ug ang mga suso nga nagpamati Kanimo', sa Domingo sa Tanan nga mga Balaan ug sa ika-26 sa Disyembre, sa maong adlaw mismo nga nangayo og panalangin si igsoon Seraphim kang Isaias, ang magtutukod sa monasteryo, aron dili pasudlon ang mga babaye sa iyang ermitanyo sa bukid.

mabangis nga hayop gikan sa luyo sa pultahan; usahay usab ipakita niya nga daw adunay daghang tawo nga nagbungkag sa pultahan sa iyang selda, nagbuak sa mga kuadro sa pultahan, naglabay og kahoy ngadto sa tigulang, ug uban pa; usahay sa adlaw, apan labi na sa gabii, samtang ang Kagalang-galang nga Anciano Seraphim nag-ampo, kalit siyang makakita og , mura'g nagkaguba ang iyang selda ug ang mga makalilisang nga mananap misulod gikan sa tanang kilid uban sa mabangis nga pag-ungol; sa ubang panahon, kalit nga motungha sa iyang atubangan ang mga abli nga kabaong, diin mobangon ang mga patay gikan niini. Ug sa ulahi, sa dihang usa ka layko, sa pagkamapainubsanon sa iyang kasingkasing, nangutana kaniya, 'Amahan, nakakita na ba ka ug dautang espiritu?', mitubag siya uban sa pahiyom, 'Makadiri sila – sama sa pagka imposible alang sa usa ka makasasala nga motan-aw sa kahayag sa usa ka anghel, ingon usab makalilisang ang makakita ug mga demonyo, kay makadiri sila.' Apan kining tanan makalilisang nga mga panan-awon, kahadlok ug mga tukso, usahay kauban ang pisikal nga pag-antos, napildi sa bulahan nga tigulang pinaagi sa mainitong pag-ampo ug napukan sa gahum sa Mahimayaong ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo. Sa kapila ka higayon, gitintal si Elder Seraphim sa espiritu sa ambisyon, nga gipang-nominar isip abbot ug archimandrite sa nagkalain-laing monasteryo[524] ; apan sa ingon nga mga higayon iyang gisalikway kanunay kining mga pagtudlo uban sa dili matuyok nga pagkamahigpit, nga gipakusgan sa lawom nga pagka-mapainubsanon, naningkamot alang sa tinuod nga asetikismo ug nangita, sa iyang monastikong kinabuhi, alang lamang sa kaluwasan sa iyang kaugalingong kalag ug sa kalag sa iyang mga silingan.

Sa pagtan-aw sa pagka-mapainubsanon ug kinaadman sa balaan nga tigulang, ang yawa nagpahigayon og mabangis nga pakigbisog sa hunahuna batok kaniya[525] , nga gipadayon uban sa ingon ka kusog nga bisan ang pipila sa mga bantugang asketiko napukan. Unya si Elder Seraphim, sa usa ka kahimtang sa lawom nga kasakit, mitunong siya uban sa usa ka matinud-anong pag-ampo ngadto sa Awtor sa atong kaluwasan, ang Ginoong Jesu-Kristo, ug ngadto sa Iyang Labing Balaan nga Birheng Inahan; ug sa samang higayon, aron mapugngan ug madaut ang mga limbong sa yawa, nagpasiya siya nga buhaton ang usa ka bag-o ug labing hataas nga asetikong buhat sa pag-ampo, sumala sa ehemplo sa karaang Kristohanong estilita. Sa kahiladman sa usa ka siksik nga lasang, sa gabii, nga walay makakita kaniya, mosaka siya sa usa ka hataas nga bato nga granito aron palig-onon ang iyang pag-ampo, ug mag-ampo didto sulod sa taas nga panahon, nagtindog o nagluhod, nagtawag gikan sa kahiladman sa iyang kalag sa pag-ampo sa manininggil sa buhis:

'O Dios, kalooy-a ako nga makasasala!'

Sa iyang selda, kini nga bag-ong nagpuyo sa haligi nagbutang usab og gamay nga bato diin siya nag-ampo gikan sa buntag hangtod sa gabii, gigamit lang niya kana nga bato aron pahulayan ang iyang kaugalingon kung hingpit na siyang kapoy o aron gamayng pakusgon ang iyang kaugalingon pinaagi sa daot nga pagkaon. Gigugol ni San Seraphim ang usa ka libo ka adlaw ug usa ka libo ka gabii niining dakong buhat. Sa katapusan napildi ang kaaway, ug mihunong ang espirituhanong pakigbisog. Apan tungod sa ingon ka katingalahang buhat sa pag-ampo ug hapit tulo ka tuig nga pagtindog, ang tigulang nahugno sa grabeng kakapoy sa lawas ug nakasinati og grabeng masakiton nga mga samad sa iyang mga tiil, nga wala na gayud mawala hangtod sa iyang kamatayon. Ug unya lang, sa katapusan, iyang gipahunong ang iyang dili matugkad ka lisod nga buhat sa pagtindog sa haligi, nga bisan pa sa karaang panahon pipila ra ka ascetic ang nangahas sa pagbuhat niini. Bisan pa niana, sa tibuok kinabuhi sa elder, walay nakahibalo sa kining katingalahang buhat sa pag-ampo, nga iyang nahilom gikan sa mausisaong mga mata sa mga tawo. Si Abad Niphon, nga misunod kang Elder Isaiah, nakadawat og kompidensyal nga pangutana bahin kang Seraphim gikan kang Kanyang Grasya ang Obispo sa Tambov, diin mitubag ang abad sa Sarov:

---

[524] Busa, ang Kagalang-galang Seraphim gitudlo nga abbot sa lungsod sa Alatyr (usa ka distrito nga lungsod sa Simbirsk Governorate), uban ang pag-alsa sa ranggo ngadto sa archimandrite; kay, sa usa ka bahin, ang Sarov Hermitage kanunay nga naghatag og maayong mga abbot gikan sa ilang mga kaigsuonan ngadto sa ubang mga monasteryo, ug sa laing bahin, kaila ang mga awtoridad sa simbahan kang Elder Seraphim ug nasabtan nila kung unsa kini ka mapuslanon alang sa kadaghanan nga adunay ingon nga elder nga mag-alagad isip abbot sa usa ka monasteryo. Sa lain nga higayon, gitudlo si Seraphim isip magtutukod sa Krasnoslobodsky Spassky Monasteryo. Apan sa duha ka kaso, tungod sa mapinanggaon nga hangyo sa tigulang ug sa panag-uyon sa gugma ug pag-uyon sa komunidad sa mga monghe, gipulihan siya sa ubang mga monghe gikan sa Sarov.

[525] Ang 'Struggle' usa ka termino sa monastikong asetik nga nagpasabot sa padayon ug dugay nga tukso nga gipailawom sa yawa sa mga monghe nga misupak kaniya. Tungod niining pakigbisog batok sa yawa, ang mga monghe kasagaran gitawag nga 'espirituhanong mga mandirigma' sa pinulongan sa asetik.

'Nasayud kami sa mga katingalahan ug kinabuhi ni Padre Seraphim; apan bahin sa iyang tinago nga mga buhat, lakip na ang iyang pagtindog sulod sa 1,000 ka adlaw ug gabii sa ibabaw sa usa ka bato, walay nakahibalo niini'[526] . Ug sa dili madugay sa wala pa ang iyang bulahan nga pagpanaw, gisaysay sa Balaang Seraphim, nga nagsunod sa ehemplo sa daghang uban pang mga asketa, kini nga katingalahang buhat—uban sa ubang mga panghitabo sa iyang kinabuhi—sa pipila ka miyembro sa komunidad monghe sa Sarov. Usa sa iyang mga mamati miingon nga kini nga buhat labaw pa sa kusog sa tawo. Niini, mitubag ang balaang tigulang uban sa pagpaubos sa pagtuo:

'Si Santo Simeon nga Stylita mitindog sa iyang haligi sulod sa kap-atan ug pito ka tuig: ikatandi ba ang akong mga paningkamot sa iyang buhat?'

Sa dihang miingon ang nakig-istorya kaniya nga sigurado gayud nga nabati sa tigulang ang nagpalig-on nga tabang sa grasya niadtong panahona, mitubag ang kagalang-galang:

'Oo, kay kung dili, dili unta igo ang kusog sa tawo… Gipalig-on ug gipahupay ako sa sulod niining langitnong gasa, nga nanaog gikan sa taas gikan sa Amahan sa mga kahayag.'

Unya, pagkahuman sa mubo nga pahulay, iyang gidugang:

'Kung adunay kalumo sa kasingkasing, ania ang Dios uban kanato[527] .'

Ang napasipala nga yawa misugod sa paghimo og bag-ong mga plano batok sa balaan nga tigulang aron mapalayas siya sa disyerto. Nagpadala siya og dautang mga tawo nga misunod kaniya, nga sa dihang nakit-an nila ang reverendo sa lasang, misugod sa pagpangayo og kuwarta gikan kaniya, nga ilang giangkon nga gihatag kaniya sa mga layko nga miadto aron makakita kaniya. Mitubag ang tigulang nga wala siyay nadawat nga kuwarta gikan sa bisan kinsa. Apan wala sila motuo kaniya, ug usa sa mga salbahis misulong kaniya, apan siya mismo ang nahulog. Si Seraphim adunay dakong pisikal nga kusog ug, uban sa usa ka palakol sa iyang kamot, makapanalipod unta siya batok sa tulo ka tulisan. Apan nahinumdom siya sa mga pulong sa Manluluwas: **'Ang tanan nga magkuha sa espada mapatay sa espada'** (Mat. 26:52); ug, sa pagpaubos sa palakol, gitipong niya ang iyang mga kamot sa porma sa krus sa iyang dughan ug miingon nga malumo:

'Buhaton ninyo ang inyong kinahanglan buhaton.'

Usa sa mga salawayon mibangon ang iyang palakol ug kusog kaayo niyang gihampak ang tigulang sa ulo gamit ang dili hait nga bahin sa palakol nga ang dugo misabwag gikan sa iyang baba ug dalunggan. Nawala sa kaalam si Kagalang-galang Seraphim. Padayon siyang gibugbog sa mga salawayon gamit ang dili hait nga bahin sa palakol, mga troso, ug sa ilang mga kamot ug tiil. Sa katapusan, sa pagkahibalo nga wala na siya'y gininhawa ug nagtuo nga patay na siya, gitali nila ang iyang mga kamot ug tiil gamit ang pisi, aron ilabay ang iyang lawas sa suba aron itago ang ilang krimen; Sila mismo nidali-dali sa selda sa tigulang aron pangitaon ang ilang gihunahuna nga nakuha, apan, pagkahuman nila kini gisusi pag-ayo, gipang-abog-abog ug gibungkag ang tanan sa selda, wala sila makit-an gawas sa usa ka balaang ikon ug pipila ka patatas. Unya gikupot sila sa kahadlok ug pagbasol nga ilang gipatay, nga walay bisan unsang kaayohan para sa ilang kaugalingon, ang usa ka balaan, dili kalibutanong tawo sa Dios, ug sila milayas nga nagpanik. Samtang si Seraphim, pagkahuman nga mibangon ang iyang hunahuna ug sa dili masabtan nga paagi nakagapos sa iyang mga kamot, nag-ampo sa Diyos alang sa pagpasaylo sa iyang mga mamamatay, ug uban sa dakong kalisud, nibalik nga nag-uyog paingon sa iyang selda, diin iyang gigugol ang tibuok gabii sa grabeng kasakit. Sa sunod adlaw, uban sa labing kusog nga paningkamot, mibiyahe siya paingon sa monasteryo sa tukmang oras para sa Liturgiya. Makalilisang siya tan-awon: ang iyang buhok nababad sa dugo, nagkagulong-gulong ug natabonan sa abog ug hugaw; ang iyang nawong ug mga kamot gubot kaayo; ang iyang mga dalunggan ug baba natabonan sa dugo; ug pipila sa iyang mga ngipon natumba. Sa dihang gipangutana siya sa mga igsoon, nga nahadlok sa ilang nakita, naghilom ang tigulang; apan, pagtawag niya sa abá, kang Elder Isaiah, ug sa penitensyaryo sa monasteryo, gisultihan niya sila sa nahitabo. Busa, sa kalipay sa yawa,

---

[526] Usa ka burador niining salaysay ni Abbot Nifont napreserbar sa mga arkibo sa monasteryo.

[527] Ang mga bato diin gipraktis ni Banal nga Seraphim ang iyang pagka-asketiko gipreserbar gihapon ug nagpabilin sa mga lugar diin kini nahimutang sulod sa pipila ka panahon human sa iyang kamatayon. Ang komunidad sa mga monghe ug ang mga peregrino nangdagsang motan-aw niini sa ingon ka kadaghan nga sa Seraphim Hermitage, usa ka lapad nga dalan—nga gisakyan sa mga karwahe—ang gibuksan pagkahuman sa karaang agianan sa mga tiil. Daghang mga tawo ang nagkuha ug mipikas sa mga tipik sa bato nga adunay hulagway ni Amahan Seraphim nga nagtindog sa mga bato sa baruganan sa pag-ampo, mao nga gikan sa dakong bato diin nag-ampo ang Balaang Amahan sa kahiladman sa lasang, usa ra ka tipik ang nabilin, nga gitipigan sa Monasteryo sa Diveyevo; Ang bato diin nag-ampo ang tigulang sa iyang selda gitipigan usab didto.

napugos si Seraphim nga magpabilin sa monasteryo. Nag-antos siya sa dili na ikatagamtam ug hapit na lang siya mamatay, nagdumili sa tanang pagkaon. Walo ka adlaw ang nilabay sa ingon niini nga paagi. Unya, sa pagka-wad-an nila og paglaum alang sa iyang kinabuhi, nagpatawag sila og mga doktor, nga sa pag-eksamin nila kang Seraphim, ilang nasuta nga nabali ang iyang bungo, nabali ang iyang mga tadyaw, gitamakan ang iyang dughan, ug ang tibuok niyang lawas natabonan sa mga samad nga makamatay sa nagkalain-laing dapit; ug namangha sila kon giunsa sa tigulang pag-survive sa ingon ana ka grabeng pagpanakit. Aron hisgutan unsay labing maayo nga buhaton aron mapagaan ang pag-antos sa tigulang, nagtigom ang mga igsoon sa iyang selda. Sa samang higayon, gipatawag nila ang abá. Ug tan-awa – sa mismong higayon nga ilang gipahibalo nga padulong na ang abá, nawala ang kahibalo ni Banal nga Seraphim ug natulog siya og lawom, hayahay, ug malinawong tulog. Sa iyang pagkatulog nakakita siya og katingalahang panan-awon, susama sa usa nga iyang nakita kaniadto pa, sa dihang bag-o pa siya nga novice ug grabe kaayo ang iyang sakit. Ang Labaw nga Balaang Inahan sa Dios miduol kaniya, nagsul-ob og maharlikang purpura ug napalibotan sa langitnong himaya; sa luyo niya naglakaw ang mga Apostoles nga sila Pedro ug Juan nga Teologo. Mitindog sa kilid sa higdaanan sa masakiton, gitudlo sa Labawng Balaang Birhen ang iyang tudlo sa tuo nga kamot ngadto sa masakiton ug, sa pag-atubang niya sa mga doktor, miingon:

'Ngano man nga nagpaningkamot ka?'

Unya, sa pagbalik pag-atubang kang elder Seraphim, miingon siya:

'Kini usa sa Akong kaugalingong matang!'

Pagkahuman niini, ang panan-awon—nga wala damha sa mga anaa—nagtapos; ug sa pagsulod sa abá sa selda, nabanhaw na ang lalaki nga masakiton. Gisugdan ni Padre Isaias ang paghangyo kaniya nga matinud-anon ug mapinanggaon nga dawata ang tambag ug tabang sa mga doktor. Apan ang pasyente, bisan pa sa iyang grabe nga kahimtang ug human sa tanang pag-atiman nga gihatag kaniya, sa katingalahan sa tanan, matinig-aong mitubag nga karon dili na siya nanginahanglan og bisan unsang tabang gikan sa mga tawo, ug naghangyo sa abá nga tugotan siya nga isalig ang iyang kinabuhi sa Diyos ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos. Napugos ang abá nga matuman ang hangyo sa tigulang; sulod sa pipila ka oras pagkahuman niining katingalahang pagbisita sa Diyos, napuno ang tigulang sa dili masukod ug dili kalibutanong kalipay. Unya, nanghupay ang tigulang ug nabati niya ang kahupayan gikan sa iyang sakit ug hinay-hinay nga pagbalik sa iyang kusog. Paglabay sa mubo nga panahon, nakabangon na siya sa higdaanan, nagsugod sa paglakaw-lakaw gamay sa iyang selda, ug sa gabii mikaon siya. Sukad niadtong adlawa, mibalik siya sa hinay-hinay sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa espirituhanong mga paningkamot.

Sukad sa adlaw nga siya masakiton, nagpabilin ang tigulang sa monasteryo sulod sa lima ka bulan. Ang iyang sakit nakapahimo kaniya nga magyuko, usa ka kahimtang nga makita na daan, human siya kaniadto mapisak sa usa ka kahoy samtang nagputol og kahoy. Apan, pagkabawi sa iyang kusog aron mamuhay isip eremita, miduol si Seraphim sa abbot aron hangyoon nga tugutan siya nga mobalik sa disyerto. Gipangaliya siya ni Igsoon Isaiah ug sa mga kaigsuonan nga magpabilin na gayud sa monasteryo. Apan ang respetadong monghe mitubag nga lig-on nga wala siyay gibati nga importansya sa ingon nga mga pag-atake sama sa nahitabo kaniya, ug andam siyang mag-antus hangtod sa kamatayon bisan unsang insulto nga moabot kaniya. Unya gibendisyunan ni Amahan Isaias ang iyang tinguha, ug mibalik si Seraphim sa iyang selda isip eremita.

Paglabay sa pipila ka panahon, nadiskobrehan ang mga tulisan nga mibugbog sa tigulang; mga ulipon sila sa usa ka lokal nga tag-iya sa yuta nga si Tatishchev. Ang Kagalang-galang nga si Seraphim, human siya mapinanggaon nga nakapasaylo kanila, nangayo sa abbot ug sa tag-iya sa yuta nga ayaw sila siloti, nga nagpahibalo nga kung dili, mobiya siya sa monasteryo sa Sarov ug tinago nga mobalhin sa ubang hilit nga balaang mga dapit. Tungod sa paghangyo sa tigulang, napasaylo ang mga dautang buhat, apan gisipaan sila sa Diyos tungod sa ilang pagtratar sa Iyang alagad: pagkahuman sa mubo nga panahon, usa ka kusog nga kalayo ang hingpit nga naglaglag sa ilang mga panimalay. Nanghinulsol unya ang mga tulisan ug, uban sa mga luha, nangayo kang Banal nga Seraphim og pasaylo ug sa iyang balaan nga mga pag-ampo, ug mibalik, uban sa iyang panalangin, sa dalan sa usa ka matinahuron nga kinabuhi.

Tungod sa iyang dagkong buhat ug banal nga kinabuhi, gihatagan sa Dios ang balaan nga tigulang sa grasya nga gasa sa clairvoyance. Apan labi pa gayud niyang gilikayan ang himaya sa tawo ug gipangita ang kahilom.

Niadtong 1806, ang abbot sa Monasteryo sa Sarov, si elder Isaiah, mihawa sa iyang mga katungdanan tungod sa dili maayong panglawas ug katigulangon, ug ang mga igsoon sa unibersal nga pag-uyon mipili kang Banal nga Seraphim aron siya ang mosunod kaniya. Apan gisalikway ni Seraphim kini nga dungog, tungod sa iyang lawom nga pagpaubos ug sa iyang dakong gugma sa kamingawan ug kahilom. Si Padre Niphon, nga nailhan ni Seraphim sukad pagkabata, ang napili nga abbot. Samtang ang tigulang nga si Isaiah, tungod sa iyang mga sakit ug kahuyang, dili makalakaw sa unom ka verste paingon sa disyerto aron bisitahan si Banal nga Seraphim; apan, tungod kay dili niya gusto nga mawad-an sa kahupayan sa pakig-istorya kaniya, dako kaayo ang iyang kasubo niini. Busa ang mga igsoon, tungod sa ilang debosyon, nagsugod sa pagdala sa tigulang nga si Isaiah ngadto sa eremiteryo aron makita ang Kagalang-galang nga si Seraphim, tungod sa pisikal nga kahuyang sa duha ka lalaki. Apan sa dili madugay, kining katapusan sa labing pinalanggang mga higala sa Kagalang-galang nga si Seraphim sa espirituhanong kinabuhi mibya usab paingon sa Ginoo. Kini nga pagkawala nakahatag kang Seraphim og lawom nga kasubo, ug sukad niadto, mas gipadalom ug mas kanunay niyang gipamalandong ang pagkawalay-puy-anan sa karon nga kinabuhi, ang umaabot nga kinabuhi, ug ang Katapusang Paghukom ni Kristo. Sa samang higayon, misugod siya sa pag-ampo nga adunay labaw nga kadasig alang sa kalinaw sa mga kalag sa mga pinalangga sa iyang kasingkasing—ang bulahan nga Pachomius, Si Jose ug si Isaias; ug sa paglabay sa sementeryo sa monasteryo, kanunay siyang naghalad og mainitong pag-ampo sa Labawng Ginoo sa ilang mga lubnganan alang kanila ug alang sa ubang mga tigulang ug mga asketa sa Sarov, nga gitawag sila, tungod sa kainit ug kahitas-an sa ilang mga pag-ampo, nga 'mga kalayo gikan sa yuta paingon sa langit'. Gidasig usab sa tigulang ang uban nga kanunay silang hinumduman sa ilang mga pag-ampo. Busa, sa usa ka madre nga iyang nailhan, nga kanunay mibisita sa Sarov ug nakakita kang Seraphim, iyang gihatag ang mosunod nga sugo:

'Sa diha nga moanhi ka aron makakita kanako, hunong ka sa lubnganan, yumuko ka tulo ka beses, hangyoa ang Dios nga hatagan og pahulay ang mga kalag sa Iyang mga sulugoon: Isaiah, Pachomius, Joseph, Mark ug ang uban pa, ug unya ingna sa imong kaugalingon: "Pasayloa ako, mga balaan nga amahan, ug ampoa ako."'

Pagkahuman sa kamatayon sa tigulang nga si Isaias, wala mausab ni Banal nga Seraphim ang iyang pamaagi sa kinabuhi isip usa ka eremita, apan gihatagan niya og bag-ong kinaiya ang iyang pagka-asketiko pinaagi sa pagdawat sa iyang kaugalingon sa bug-at nga buhat sa kahilom. Kung adunay mga bisita nga moanha kaniya sa disyerto, dili siya mogawas aron masugat sila. Kung siya mismo makakita og tawo sa lasang, mopahigda siya sa yuta ug dili niya itan-aw hangtud nga milabay ang maong tawo. Nipuyo siya sa ingon nga kahilom sulod sa hapit tulo ka tuig. Sa dili pa niini nga panahon, mihunong pa gani siya sa pagbisita sa monasteryo sa Sarov matag Domingo ug sa mga pista. Usa ka igsoon ang magdala kaniya og pagkaon sa iyang hermitahan, labi na sa tingtugnaw nga wala siyay kaugalingong gulay. Ang pagkaon gidala kaisahan sa usa ka semana, matag Domingo. Sa dihang mosulod ang igsoon sa beranda, ang tigulang, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon og 'Amen', mubukas sa pultahan, nga nakayuko ang nawong paubos , ug pagkahuman lang nga mobiya ang igsoon, magbutang ang tigulang og gamay nga piraso sa tinapay o gamay nga repolyo sa bandehadong naa sa lamesa, isip timaan kung unsa ang dad-on kaniya sa mosunod nga Domingo.

Apan kining tanan mga timailhan ra sa gawas sa kahilom. Ang kinauyokan sa bug-at nga asetikong paningkamot sa tigulang dili diay nahimutang sa iyang pagbiya sa sosyal nga kinabuhi, kondili sa kahilom sa hunahuna, sa pagbiya sa tanang makalibutanong hunahuna alang sa labing putli ug hingpit nga paghalad sa iyang kaugalingon sa Diyos.

Daghang mga igsoon ang dako kaayo ang pagbasol sa pagbiya sa bulahan nga tigulang sa pakig-uban kanila ug sa panata sa hilom nga iyang gihimo, ug ang uban pa gani daw nagpasipala kaniya tungod sa iyang pag-inusara, bisan pa man unta nga pinaagi sa pagpabilin sa suod nga pakig-uban sa mga igsoon, nakapadasig unta siya kanila pinaagi sa pulong ug pananglitan, nga walay kadaut sa pagpalambo sa iyang kaugalingong kalag. Apan sa tanang mga pasangil mitubag ang tigulang pinaagi sa mga pulong sa Kagalang-galang nga Isaac nga taga-Siria: 'Higugmaa ang kawalay-himo sa kahilom kaysa sa pagkahupay sa mga gutom sa kalibutan'; ug sa mga pulong ni San Gregorio nga Teologo: 'Katingalahan ang pag-apil sa teolohiya alang sa Dios, apan mas maayo pa kon ang usa ka tawo maghinulsol alang sa Dios'.

Ug ang lisod nga asetikong buhat sa pagpahilum nga gihimo sa Kagalang-galang nga Seraphim naghinlo ug nagpasidlak sa iyang matarong nga kalag sa labing hingpit nga paagi, nagtaas kaniya paingon sa mas halangdong mga misteryo sa pagkontemplar sa Dios, ug busa hingpit nga napildi ang yawa sa iyang pakigbisog

batok sa mongta. Ang espirituhanong bunga nga gidala niining asketikong paningkamot para kang Seraphim klaro nga masuta gikan sa mga pagtulon-an sa balaan nga tigulang bahin sa kahilom, nga walay duhaduha gibase sa iyang kaugalingong kasinatian. 'Sa dihang magpuyo kita sa kahilom,' miingon unya ni Banal Seraphim, 'dili makabuhat ang kaaway, ang yawa, batok sa tinago nga kalawom sa kasingkasing sa usa ka tawo: kini, bisan pa, kinahanglan masabtan ingon nga kahilom sa hunahuna. Nagbunga kini og lain-laing bunga sa Espiritu sa kalag sa nagahilom. Gikan sa pag-inusara ug kahilom moturok ang kalumo ug pagkamaulawon. Kung ipares sa ubang espirituhanong paningkamot, ang kahilom magtaas sa usa ka tawo ngadto sa pagkamapanghimatuud. Ang kahilom magdani sa usa ka tawo nga mas duol sa Dios ug himuon siya, sama sa pagkasulti, nga usa ka anghel sa yuta. Lingkod lang sa imong selda nga matinud-anon ug hilom, ug buhata ang imong makakaya aron mapaduol sa Ginoo, ug ang Ginoo andam nga usbon ka gikan sa pagka-tawo ngadto sa pagka-anghel: **'Apan kini ang akong tan-awon uban sa pabor: ang mapainubuson ug nagasubo sa espiritu, ug ang nagakurog sa akong pulong'** (Isaias 66:2). Ang bunga sa kahilom, gawas sa ubang espirituhanong mga kaayohan, mao ang kalinaw sa kalag. Ang kahilom nagtudlo sa pagkatinahuron ug kanunay nga pag-ampo, samtang ang pagpugong sa kaugalingon nagpabilin nga gawas sa samok ang hunahuna. Sa katapusan, usa ka kahimtang sa kalinaw nagpaabut sa mga nakab-ot niini.' Mao kini ang pagpraktis sa Banal nga Seraphim sa asetikong disiplina sa kahilom ug, sa pag-angkon sa labing hataas nga espirituhanong mga gasa, nakadawat siya og bag-ong mga konsolasyon nga puno sa grasya, nga nabati sa iyang kasingkasing **ang** dili masukod nga **'kalipay sa Espiritu Santo'** (Roma 14:17).

Sa pagpadayon pa sa hagdanan sa mga hiyas ug monastikong ascesis, gidawat sa Kagalang-galang Seraphim ang labi pang taas nga hagit sa pag-inusara. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Niadtong panahona, sumala kang Isaias, ang abbot sa Sarov mao si Padre Niphon, usa ka tawo nga mahadlokon sa Ginoo ug may maayong pamatasan, ug sa samang higayon usa ka lig-on nga tigpanalipod sa lagda sa monastiko ug han-ay sa simbahan. Samtang, sukad sa kamatayon ni Isaias, si Seraphim, nga naghimo og panata sa hilom, nagpuyo sa iyang selda sa disyerto sa hingpit nga pag-inusara, sama sa usa ka ermitanyo. Sa una, mosuroy siya sa monasteryo sa Sarov matag Domingo aron madawat ang Balaang Komunyon. Apan karon, tungod sa sakit sa iyang mga bitiis nga resulta sa dugay nga pagtindog sa mga bato, dili na siya makalakaw. Daghang monghe ang nalibog sa maong kahimtang, naghunahuna kon kinsa ang nagdumala sa Balaang Misteryo kaniya; busa ang abad sa katapusan mitigum og usa ka monastikong konseho sa mga tigulang nga hieromonk, ug gisumite kanila alang sa resolusyon ang pangutana bahin sa pagdawat ni Igsoon Seraphim sa Balaang Misteryo. Human sa daghang paghunahuna, nagdesisyon ang mga tigulang nga sugyoti si Seraphim nga, kon siya himsog ug lig-on ang iyang mga tiil, magpadayon siya sa paglakaw paingon sa monasteryo matag Domingo ug sa mga adlaw sa pista aron madawat ang Balaang Misteryo; apan kon mapakyas na ang iyang mga tiil, mobalhin na lang siya permanente sa usa ka selda sulod sa monasteryo. Gidesisyonan sa konseho nga pangutan-on, pinaagi sa igsoon nga nagdala og pagkaon kang Elder Seraphim matag Domingo, kung unsang kapilian ang iyang pilion. Gibuhat kini sa igsoon, apan sa unang higayon wala gyud mag-ingon og bisan usa ka pulong ang elder kaniya. Gisugo ang igsoon nga ipahibalo pag-usab kang Seraphim ang sugyot sa konseho sa monasteryo sa mosunod nga Domingo. Unya, pagkahuman pagpanalangin ni Elder Seraphim sa igsoon, misugod siya sa paglakaw uban kaniya paingon sa monasteryo, nga nagtimaan nga, tungod sa sakit, dili na niya makaya nga molakaw paingon sa monasteryo matag Domingo ug sa mga pista sama sa iyang nabuhat kaniadto. Nahitabo kini niadtong Mayo 8, 1810, sa dihang si Banal nga Seraphim lima ka pulo ka tuig ang panuigon. Pagbalik sa monasteryo human sa kinse ka tuig nga pagpuyo sa kamingawan, si Seraphim, nga wala mosulod sa iyang selda, diretso nga miadto sa infirmaryo. Niining hapon kini, sa dili pa magsugod ang Banhaw nga Pagbantay. Sa pag-uyog sa kampana, mitungha ang tigulang alang sa Tibuok Gabii nga Pagbantay sa Simbahan sa Dormition. Dako kaayo ang katingala sa tibuok kapatiran sa dihang, sa pagkurap sa mata, mikaylap ang balita sa tibuok monasteryo nga nagpasiya si Elder Seraphim nga magpuyo na sa monasteryo. Sa sunod nga buntag, Mayo 9, sa adlaw sa pagbalhin sa mga relikya ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, miadto si Seraphim, sumala sa iyang batasan, sa simbahan sa infirmary para sa sayong Liturgiya ug nakadawat sa Balaang Komunyon. Gikan sa simbahan, miadto siya sa selda sa magtutukod nga si Nifont ug, pagkahuman madawat ang iyang panalangin, nagpuyo siya sa kanhi selda monastiko ni Nifont. Bisan pa, ang tigulang wala modawat og bisan kinsa, wala mogawas bisan asa, ug wala mag-istorya bisan usa ka pulong sa bisan kinsa, busa gisugdan niya ang usa ka bag-ong ug labing lisod nga buhat sa pag-inusara.

Gamay ra kaayo ang nahibal-an sa mga buhat sa Kagalang-galang Seraphim samtang siya nag-inusara, kay wala siya magtugot og bisan kinsa nga mosulod sa iyang presensya ug wala mag-ingon bisan usa ka pulong sa bisan kinsa. Sa iyang selda, wala siyay bisan unsang butang, bisan pa gani ang labing gikinahanglan nga mga gamit: usa ka ikon sa Inahan sa Dios, nga sa atubangan niini kanunay nagdilaab ang lampara, ug usa ka putol sa puno sa kahoy nga iyang gisandigan ingon lingkoranan, mao ra kana ang tanan niyang mga butang. Wala gani siya mogamit og kalayo para sa iyang kaugalingon. Sa iyang abaga, ilawom sa iyang sinina, nagsul-ob siya og usa ka dakong puthaw nga krus nga lima ka vershok ang gibug-aton nga nakabitay sa pisi aron kamatayonon ang unod, **'aron maluwas ang espiritu'** (1 Cor. 5:5). Apan wala gyud siya magsul-ob og kadena o sinina nga buhok. 'Kinsa man ang makapasakit kanato sa pulong o buhat,' ingon niya, 'ug kon atong dalhon ang ingon nga mga pasakit sa espiritu sa Ebanghelyo—tan-awa, mao kini ang atong mga kadena, tan-awa, mao kini ang atong sinina nga buhok. Kining mga espirituhanong kadena ug sinina nga buhok labaw pa kaysa sa puthaw.' Padayon nga gisul-ob sa Kagalang-galang nga si Seraphim ang parehas nga sinina nga gisul-ob niya sa disyerto. Wala siyay giminom gawas sa tubig, ug mokaon lang siya og lugaw nga bukwitis ug puti nga sauerkraut. Usa ka monghe nga ginganlan og Pavel, nga nagpuyo sa iyang tupad, maoy nagdala kaniya og tubig ug pagkaon. Pagkahuman sa pag-ampo sa gawas sa selda sa tigulang, ibutang sa igsoon ang pagkaon tupad sa pultahan. Ug ang eremita, aron walay makakita kaniya, tabonan ang iyang kaugalingon og dako nga panapton ug, samtang nagluhod, kuhaon ang sudlanan ug dad-on kini sa iyang selda, sama sa pagdawat niini gikan sa kamot sa Dios. Unya, pagkahuman mokaon, ibalik niya ang mga pinggan sa ilang orihinal nga lugar, nga pag-usab natabonan niya ang iyang nawong sa habol, sumusunod sa ehemplo sa mga amahan sa disyerto, nga nagtago sa ilang nawong ilawom sa usa ka kapa[528] .

Ang mga asetikong paningkamot sa tigulang sa iyang pag-inusara wala'y nakahibalo; ang nahibal-an lang mao nga kini labing lisod, dako ug lainlain. Ug dinhi, sama sa kaniadto, gisunod niya ang iyang monastikong lagda ug gihimo ang tanang adlaw-adlaw nga serbisyo, gawas sa Banal nga Liturhiya. Dugang pa, kanunay niyang gipraktis ang 'mental' nga pag-ampo[529] ngadto sa Ginoo o sa Inahan sa Dios. Samtang nag-ampo, ang balaan nga tigulang usahay malubong sa usa ka lawom, mapamalandong, ug matinahuron nga kahimtang sa pag-ampo, nagtindog sa atubangan sa ikon, apan wala magbasa og bisan unsang pag-ampo o nagbuhat og pagyuko, kondili nagpamalandong lang sa Ginoo sa iyang kasingkasing pinaagi sa iyang hunahuna. Sa tibuok semana, basahon niya ang tibuok Bag-ong Tugon sunod-sunod: gikan Lunes hangtod Huwebes, ang upat ka Ebanghelyo – usa matag adlaw. Sa pasilyo sa atubangan sa pultahan, usahay madungog siya samtang nagbasa, naghubad sa balaan nga mga basahon sa Bag-ong Tugon para sa iyang kaugalingon, ug daghan ang moanha aron maminaw sa iyang mga pulong alang sa ilang kaugalingong kalipay, kahupayan, ug pagtukod. Sa tibuok niyang mga katuigan sa pag-inusara, nakadawat ang tigulang sa Balaang Komunyon matag Domingo ug pista. Aron dili niya malimtan ang takna sa iyang kamatayon, ug aron kini mas klaro niyang makita ug mas duol sa iyang atubangan, nangayo si San Seraphim nga himoan siya og kabaong ug ibutang kini sa entrada sa selda sa iyang pag-inusara. Natuman ang tinguha sa balaan nga tigulang: usa ka kabaong nga adunay takup ang giukit para kaniya gikan sa usa ka piraso nga kahoy sa oak, ug kini nagbarug, nga walay pintal, sa entrada sa tanang panahon. Dinhi kanunay nag-ampo ang tigulang, nag-andam sa iyang kaugalingon para sa iyang pagbiya niining kinabuhi. Sa mga pakighinabi uban sa mga igsoon sa Sarov, kanunay gihisgutan ni Banal nga Seraphim kini nga kabaong:

'Sa dihang mamatay ko, akoa kamo'g hangyo, mga igsoon, ibutang ko sa akong kabaong.'

Kauban sa iyang espirituhanong paningkamot, ang asetikong tigulang misugod sa paghiusa sa pisikal nga trabaho, usahay gipabugnaw ang iyang gikapoy ug tigulang nga dughan sa preskong hangin. Sa sayong kaagahon, samtang natulog pa ang tanan, kanunay ang balaang tigulang, samtang nag-awit sa Pag-ampo ni Hesus, dali-dali nga molihok paatras-paabante sa lubnganan, taliwala sa mga lapida o sa ubang dapit, hilom nga nagbitbit og gamay nga hugpong sa kahoy-pangluto gikan sa usa ka dapit paingon sa lain, ang labing duol sa iyang selda. Sa usa ka higayon, ang bag-ohan nga siya ang tigpukaw, nalipay sa nakita, midagan paingon sa tigulang, gikuyog ang iyang mga tiil ug nangayo sa iyang panalangin. Si Seraphim, pagkahuman siya panalanginan, miingon:

---

[528] Ang kukul usa ka monastikong pangbupot nga porma sa kapuha nga adunay banda nga nagbitay paingon sa abaga; sa sayong Simbahan, kini usa ka standard nga bahin sa mga sinina sa mga monghe.

[529] Sa pinulongan sa mga asketiko, ang 'maalamon' nga pag-ampo nagtumong sa kontemplatibo, sentro-sa-Diyos nga pag-ampo, sa dihang ang asketiko malumos sa pag-ampo uban sa iyang tibuok kalag sa kahilom.

'Tabuni ang imong kaugalingon sa kahilom ug bantayi ang imong kaugalingon!'

Pagkahuman sa paggahin og lima ka tuig sa pag-inusara, ang balaan nga tigulang sa ulahi gipahumok ang mga pagdili sa pipila ka bahin, sa sinugdan sa gawas lang: ang pultahan sa iyang selda gibiyaan nga abli, ug bisan kinsa makaduol kaniya; apan, tungod kay siya nagsaad sa paghilom sa atubangan sa Dios, wala siya motubag sa mga pangutana sa mga nanginahanglan og iyang giya, nagpadayon sa iyang espirituhanong buhat sa hilom. Si Iona, nga kanhi Obispo sa Tambov ug kanunay nga mibisita sa monasteryo sa Sarov, usa ka higayon gusto siyang makita si Amahan Seraphim sa personal ug, alang niini, miduol sa iyang selda; apan ang bililhon, nga matinud-anon nga nagtuman sa iyang mga saad sa atubangan sa Dios ug nahadlok sa tinguha nga malipay ang mga tawo, wala gihapon mibungkag sa iyang kahilom o pag-inusara niining higayona[530] . Murag wala pa moabot ang panahon para kang Banal nga Seraphim nga biyaan ang iyang kinabuhi sa pag-inusara. Nasabtan usab kini sa Iyang Kahalangdon; sa dihang gisugyot ni Abad Nifont nga tangtangon ang mga pultahan sa selda sa tigulang gikan sa mga bisagra, misalikway siya, nga miingon: 'Basig makasala kita.' Ug gibiyaan niya ang tigulang sa kalinaw.

Apan sa dili madugay, miabot gayud ang panahon nga kinahanglan hingpit nga biyaan ni Banal nga Seraphim ang asetikong praktis sa iyang pag-inusara ug kahilom. Human niya gilakaw ang dalan isip usa ka komunal nga monghe, usa ka eremita, usa ka nagpuyo sa haligi, usa ka tawo sa kahilom ug usa ka nag-inusara nga adunay hingpit nga pagsakripisyo sa kaugalingon, pagkamapailubon, pagka-mapainubsanon ug walay pag-uyog nga pagtuo, nakab-ot niya ang dakong pagkabalaan sa kalag ug giisip siya nga takus sa Diyos sa labing hataas nga espirituhanong mga gasa. Ug unya, sumala sa Kabubut-on sa Labawng Ginoo, nahulog kaniya nga biyaan ang iyang kahilom ug, samtang nagpadayon sa pagkinabuhi hingpit sa Dios ug alang sa Dios—usa ka kinabuhi nga puno sa labing hataas nga pagsalikway sa kalibutan—mosulod sa pag-alagad niining maong kalibutan: pinaagi sa iyang gugma, pinaagi sa grasya nga puno nga mga gasa sa pagtudlo, klarividensya, mga milagro ug pag-ayo, ang iyang espirituhanong giya, pag-ampo, kahupayan ug tambag. Busa, gisugdan sa Kagalang-galang nga Seraphim ang labing hataas nga buhat sa gitawag nga 'pagka-elder'[531] , diin iyang gipahuman ang iyang lisod ug matarong nga kinabuhi.

Nagsugod kini nga buhat sa dakong tigulang pagkahuman sa lima ka tuig, sa dihang misugod siya sa pakig-istorya sa mga bisita nga miadto kaniya, ug labi na gayud sa mga monghe. Sa iyang mga pakighinabi kanila, ang Kagalang-galang Seraphim nagpanguna sa paggiya kanila paingon sa matinud-anong pagsunod sa tanang lagda sa monastiko, nag-awhag kanila sa walay kapakyas nga pag-ampo ug pagpaminaw sa mga pag-ampo sa Simbahan, sa pagtuman sa ilang mga katungdanan uban sa pagpaubos, pagkamaigmaton, ug walay paglubad nga debosyon, nga maglingkod sa panihapon uban sa kahadlok sa Dios, nga dili mobiya sa monasteryo kung walay balido nga rason, nga magpugong sa kaugalingong kabubut-on ug pagka-mapangahas, nga magpadayon sa panag-uyon nga kalinaw, ug uban pa. Human niini, ang balaan nga tigulang gisugdan usab pagbisita sa mga langyaw ug mga layko. Ang pultahan sa iyang selda bukas sa tanan – gikan sa sayong Liturhiya hangtod alas otso sa gabii. Ug gidawat sa tigulang ang tanan, naghatag og panalangin ug mubo, angay nga mga pagtulun-an sa matag usa. Ang bulahan nga tigulang midawat sa mga bisita, kasagaran nagsul-ob og taas nga puti nga bado sa estilo sa balachon ug tunga nga kapa, uban ang epitrachelion ug mga maniko; apan, gisul-ob niya kini sa Domingo ug sa mga pista lamang, sa dihang iyang madawat ang Balaang Misteryo ni Kristo.

Uban sa labi nga gugma, gidawat sa balaan nga tigulang ang mga tinuoray ug mapainubsanon nga nangamubo, ug kadtong nagpakita og mainit nga kadasig alang sa Kristohanong espirituhanong kinabuhi. Human makig-istorya kanila, kasagaran ipahimutang ni Banal nga Seraphim ang tumoy sa iyang epitrachelion ug ang

---

[530] Sa niining kasoha, posible nga ang Banal nga Seraphim naggiya sa ehemplo sa Banal nga Arsenius ang Dako, nga iyang gisundog ang pagka-asketiko ug kahilom. Ang Arsobispo sa Alexandria, si Teofilo, nga gustong mabisita kang Arsenius, nagpadala og mensahero daan aron mangutana kon buksan ba niya ang iyang mga pultahan para kaniya. Mitubag si Arsenius: 'Kung ablihan nako ang pultahan para kanimo, ablihan nako kini para sa tanan.' Unya miingon si Theophilus: 'Mas maayo nga dili na lang ko moadto kaniya.'

[531] Ang katungdanan sa 'elder' nagrepresentar sa usa sa labing hataas nga kalampusan sa kinabuhi sa monghe, nga pipila ra ka pinili ang makahimo niini. Naglangkob kini sa espirituhanong giya ug pagtambal nga gihatag sa mga 'elder' sa mga monghe ug sa tanan nga moanha kanila nga nanginahanglan og espirituhanong kahupayan ug tambag. Ang mga boluntaryong disipulo, sa pagduol nila sa tigulang, gibutyag nila ang tibuok nilang kalag sa atubangan niya ug nagsumite sa hingpit nga pagsunod kaniya, samtang ang tigulang nag-ako sa labing bug-at nga trabaho sa Kristohanong gugma ug sa dakong responsibilidad sa atubangan sa Dios alang sa ilang mga kalag.

iyang tuo nga kamot ibabaw sa ilang nakayuko nga ulo. Sa samang higayon, iyang gihangyo sila nga isubli pagkahuman niya ang usa ka mubo nga pag-ampo sa paghinulsol, nga pagkahuman iyang gisulti ang pag-ampo sa pagpasaylo: '[532] ', diin kadtong miadto makasinati og paggaan sa ilang konsensya ug usa ka talagsaong espirituhanong kalipay; unya pahiran sa lana sa porma sa krus sa agtang sa bisita ang tigulang gamit ang lana gikan sa lampara nga nagdilaab sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios nga Gasa sa iyang selda, nga iyang gitawag nga ikon sa Inahan sa Dios – *'Kalipay sa Tanan nga Kalipay*'; ug kung kini mahitabo sa dili pa udto (i.e. sa dili pa ang husto nga oras sa pagkaon), iyang ihatag kanila aron makatilaw *sa dakong agiasma* (tubig sa Epipanya) ug panalanginan sila sa usa ka partikulo sa antidoron o sa balaan nga pan nga gikonsagra sa Tibuok-Gabii nga Pagbantay; unya – magbinayloay siya og tanda sa krus sa matag usa, bisan unsa pa ang oras, nga nagpahinumdom kanila sa makaluwas nga gahum sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug tugotan niya sila sa pag-venerate sa ikon sa Inahan sa Dios o sa krus nga nakasabit sa iyang dughan. Alang sa mga mi-salig kaniya bahin sa bisan unsang partikular nga sakit o kasubo sa kasingkasing, iyang gihatagan sila og kahupayan ug kaginhawaan pinaagi sa espesyal, angay, buotan ug amahanong tambag ug espirituhanong pagtambal; sa ubang mga higayon, ang tigulang naghatag og kinatibuk-ang Kristohanong pagtukod, labi na mahitungod sa kanunay nga paghinumdom sa Dios, pag-ampo ug pagkamalinis. Sa tanang ingon nga mga higayon, iyang gidasig gayud sila nga kanunay nilang buhaton nga naa sa ilang mga ngabil ug sa ilang mga kasingkasing ang Pag-ampo sa Ginoo – 'Amahan namo', ang Pag-ampo sa Arkanghel – 'Maglipay ka, O Birhen nga Inahan sa Dios', ang Kredong Apostoliko ug ang Pag-ampo kang Hesus – 'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, kalooy-a ako nga makasasala' – nga iyang giisip nga labi ka epektibo ug makaluwas. Lakip sa ubang mga bisita, usahay moanha kang Santo Seraphim ang mga bantugang tawo ug mga estadista, nga iyang gihatagan og angay nga giya, gitagad uban sa angay nga dungog ug Kristohanong gugma, ug gihatagan og pagtagad ang kahinungdanon sa ilang katungdanan, ug pinaagi niini gitudloan sila sa pagkamaunongon sa Balaang Ortodoksong Simbahan ug sa Inahan nga Yutang Gikanan. Ang mga miyembro sa imperyal nga pamilya mibisita usab sa anciano; busa, niadtong 1825, nadawat ni Grand Duke Mikhail Pavlovich ang iyang panalangin. Apan ang mga ordinaryong tawo ang miadto sa balaan nga anciano sa partikular nga kadaghan, nangayo kaniya dili lamang og giya kondili usahay usab og praktikal nga tabang, nga nagsalig sa iyang pagkabalaan ug clairvoyance, – ug dili lang niya sila gipahupay sa espirituhanong paagi, apan gitabangan usab sila sa ilang kasubo ug mga panginahanglan pinaagi sa gahum sa iyang pagka- clairvoyant, diin pananglitan, ipakita niya sa mga kabus nga mag-uuma kung asa nila makaplagan ang kabtangan nga nawala o gikawat gikan kanila, samtang gisugo sila nga itago kini. Kanunay usab siyang nag-ayo sa mga masakiton, ginapahiran sila sa lana gikan sa lampara nga nakasabit sa atubangan sa maong ikon sa Inahan sa Dios sa Pagkamabuotan sa iyang selda. Bisan pa niana, wala pa gihapon hingpit nga biyaan sa Kagalang-galang nga Seraphim ang iyang ermitahan; samtang iyang gibungkag ang selyo sa hilom sa iyang mga ngabil ug midawat sa mga bisita, siya mismo, bisan pa man, wala gayud mobiya sa iyang selda.

Sa dili madugay, miabot ang panahon nga kinahanglan na hingpit nga mobiya si Kagalang-galang Seraphim sa iyang selda. Apan sa wala pa siya maghukom sa pagbuhat niini, mitunong siya sa pag-ampo ngadto sa Dios, nga nangayo sa Iyang labing balaan nga kabubut-on bahin sa publikong pagtangtang sa iyang pag-inusara. Busa, sa gabii sa Nobyembre 25, 1825, ang Inahan sa Dios nagpakita sa tigulang sa usa ka damgo, kauban nila San Clemente sa Roma ug San Pedro sa Alexandria, nga mao ang ilang adlaw sa pista, ug gihatagan siya og pagtugot nga mobiya sa iyang selda ug mubisita sa kamingawan. Sa sunod adlaw, pagmata niya ug pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo, gisultihan niya si Abad Niphon sa iyang tinguha ug nakadawat sa iyang panalangin. Sukad niadto, si Kagalang-galang Seraphim misugod sa pagbisita sa iyang eremiteryo ug pag-ampo didto.

Ang tigulang kanunay kaayo nga moadto sa gitawag nga 'Teolohikal' nga bukal. Kini nga bukal nahimutang duha ka verste gikan sa monasteryo ug dugay na kaayo kini nga naglungtad, bisan pa sa wala pa ang pag-abot ni Seraphim sa Sarov; apan kini nabyaan: ang palanggana natabonan sa daghang troso ug napuno sa yuta; ang tubig misabwag gikan niini pinaagi sa usa ka tubo. Duol sa tinubdan, sa usa ka poste, nakatindog ang usa ka ikon ni San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista, diin gikan ang ngalan sa tinubdan. Nahigugma kaayo ang Reverendo Seraphim niining dapita. Sumala sa iyang mga tinguha, gilimpyo ug gibalik sa maayong kahimtang

[532] Gibuhat kini sa tigulang subay sa usa ka batasan nga gihapon ginapraktis sa Sidlakan taliwala sa mga 'gipahinungod', mao ang mga abbot nga naggunit sa ranggo sa pagkapari.

ang tinubdan; Gikuha ang bungbong nga naglangkob sa pool ug gipuli kini og bag-ong estruktura nga kahoy nga adunay tubo. Dinhi nagsugod ang elder sa paggahin og taas nga panahon, nagpamalandong sa Dios ug nagbuhat og manwal nga trabaho; kay tungod sa sakit, dili na niya makaya nga molakaw paingon sa iyang daang selda. Ang elder nangolekta og mga bato gikan sa Suba sa Sarovka ug gigamit kini isip lining sa pool sa tinubdan; nagtukod siya og tanoman sa gulay duol didto ug nagtanum og mga gulay. Sa usa ka gamay nga bungtod duol sa tinubdan, gitukod ang usa ka gamay nga kubo nga kahoy para sa tigulang—walay bintana o bisan pultahan, nga adunay lungag sa yuta sa usa ka kilid sa dingding. Pinaagi sa pag-uyog sa ilawom sa dingding, ang Kagalang-galang Seraphim magpahulay niining yano nga dalungan human sa iyang mga buluhaton, aron makapanalipod gikan sa kainit sa udto; Sa ulahi, gitukod para kaniya ang usa ka bag-ong selda, nga adunay pultahan ug kalan, apan walay bintana. Dinhi, sa iyang ermitahan, iyang gigugol ang tanang adlaw sa semana, ug mobalik sa monasteryo sa gabii. Kining dapita nailhan nga ubos nga ermitahan ni Amahan Seraphim, ug ang bukal nailhan nga balon ni Amahan Seraphim.

Makapahikap sa kasingkasing nga tan-awon kining mapainubuson, kurbado nga tigulang, nga nagsandig sa arado[533] , o lagari, sa ermitanyo nga nagputol og kahoy o nag-araro sa mga tanoman, nga nagsul-ob og gisi-gisi nga kamelauk nga luag ang pagkasul-ob, nga nagsul-ob og puti nga canvas nga kapa nga adunay bag nga gibitay sa iyang abaga, nga naglangkob sa Ebanghelyo ug daghang bato ug balas aron pagpakunhod sa iyang unod. Sa dihang gipangutana siya sa uban ngano gibuhat niya kini, mitubag ang tigulang:

'Gipalugos nako ang nagpalugos kanako.'

Misaka pag-ayo ang gidaghanon sa mga bisita sa bulahan nga tigulang. Ang uban nagpaabot kaniya sa monasteryo, samtang ang uban mibisita kaniya sa disyerto, nga naghandum nga makita siya ug madawat ang iyang panalangin ug giya. Makapahingangha nga tan-awon si Banal nga Seraphim nga nagbalik sa iyang gamay nga hermitage human sa pagsaulog sa Balaang Misteryo – nagsul-ob sa iyang manto, epitrachelion ug mga pulseras. Napahinay ang iyang paglakaw tungod sa kadaghan sa mga tawo nga nagpundok-pundok sa iyang palibot. Apan sa ingon ana nga mga panahon, wala siyay gisultihan, wala siyay gibasahan og panalangin, ug daw wala siyay nakita, hingpit nga natutok sa paghunahuna sa grasya nga puno sa gahum sa Balaang Sakramento. Si Abad Niphon, nga dako kaayo ang pagrespeto ug gugma sa tigulang nga puno sa grasya, kanunay mosulti mahitungod sa kadaghan sa mga bisita kang San Seraphim:

'Sa dihang nagpuyo si Padre Seraphim sa disyerto (sa duol ug sa layo nga disyerto), iyang gisagang ang tanang agianan sa iyang puloy-anan og mga kahoy aron dili mosulod ang mga tawo; apan karon nagsugod na siya og dawat sa tanan, mao nga dili nako masirad-an ang ganghaan sa monasteryo hangtod sa tungang gabii.'

Sukad niadto, pinaagi kang Banal nga Seraphim, gipadayag sa Dios sa mga matinud-anon ang usa ka tinuod nga dako ug bililhon nga bahandi. Labi nga makapahimuot mao ang mga pakighinabi nga makapabuhi sa kalag sa grasya-puno nga tigulang, nga puno sa usa ka espesyal nga matang sa gugma ug sa samang higayon nagpagawas og hilum nga gahum nga nagahatag kinabuhi. Ug ang iyang tibuok pamatasan ngadto sa mga bisita gipasiugdahan, labaw sa tanan, sa lalom nga pagpaubos ug usa ka aktibo nga Kristohanong gugma nga nagpasaylo sa tanan. Ang iyang mga pulong nakapainit bisan sa pinakalig-on ug pinakabugnaw nga mga kasingkasing, naghayag sa mga kalag sa espirituhanong pagsabot, nagpalihok kanila ngadto sa paghinulsol nga puno sa luha ug pagmugos sa kasingkasing, nagpukaw sa malipayong paglaum sa posibilidad sa pagbag-o ug kaluwasan bisan sa pinakalig-on ug pinakawalay paglaum nga mga makasasala, ug nagpuno sa kalag sa usa ka malinawong kahupayan nga puno sa grasya. Kining tawo sa Dios wala gayud magpuno og mabangis nga pagsaway o hugot nga pagdumot sa bisan kinsa, ni magbutang og bug-at nga karga sa bisan kinsa. Kanunay siyang mosulti og mga pulong sa pagdumot, apan hinay-hinay niyang gisagol kini sa pagpaubos ug gugma. Sa pagpangita sa pagmata sa tingog sa konsensya pinaagi sa tambag, iyang gipakita ang mga dalan padulong sa kaluwasan, kasagaran sa paagi nga ang maminaw wala gani makamatngon sa sinugdanan nga ang maong butang may kalabotan sa iyang kaugalingong kalag; apan pagkahuman, ang gahum sa pulong, nga gisawsawan sa grasya, kanunay nga nakahatag sa epekto niini. Ang Kagalang-galang nga Seraphim kanunay gibase ang iyang mga pulong, ingon man ang tibuok niyang kinabuhi ug tanang buhat, sa Pulong sa Dios, sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan, ug sa mga makatonang pananglitan gikan sa kinabuhi sa mga balaan nga nakapahimuot sa Dios. Sa pagbuhat niini, gihatagan sa

[533] Ang pala usa ka pickaxe; ang 'zastap' usa ka puthaw nga pala.

tigulang og labing dakong pagdayeg ang mga santo nga napamatud-an nga mao ang labing maisugon nga mga tigdepensa ug kampyon sa Ortodoksong pagtuo, sama sa: Basilio ang Dako, Gregorio ang Teologo ug Juan Crisostomo, Clemente, Papa sa Roma, Atanasio sa Alexandria, Cirilo sa Jerusalem, Ambrosio sa Milan, ug uban pa; ug sa pagbuhat niini, kanunay niyang gihangyo ang mga tawo nga magbarug nga lig-on sa dili matuyok nga pagtuo ug gihigugma niyang ipatin-aw kung unsa ang naglangkob sa pagkabalaan sa Ortodoksiya. Ganahan usab siya mosulti bahin sa mga santo sa Simbahang Ruso, pananglitan, ang mga Balaang Hierarkiya sa Moscow—Petro, Alekseyo, Jonas ug Filipo—ingon man usab si Demetrio sa Rostov, ang Balaan nga si Sergius, si Esteban sa Perm, ug uban pa, nga gipakita ang ilang kinabuhi ingon usa ka modelo sa dalan padulong sa kaluwasan. Tanan niining mga panultihon sa punoan nga puno sa grasya, gawas pa sa mga kalidad nga nahisgutan sa ibabaw, adunay espesyal nga gahum tungod kay kini tukmang giangay sa mga panginahanglan sa iyang mga mamiminaw ug hugot nga may kalabotan sa ilang kinabuhi ug sa partikular nga mga panginahanglan ug kahimtang nga maoy hinungdan nganong miadto sila sa Sarov aron makita ang Balaang Seraphim.

Si Santo Seraphim labi ka mapamalandong ug magbantay sa pagkaputli sa Ortodoksiya. Busa, sa dihang gipangutana siya sa usa ka skismatiko kung asa nga pagtuo ang mas maayo—ang kasamtangang gipraktis sa Simbahan o ang karaan—mitubag ang tigulang nga adunay awtoridad:

'Undang sa imong walay pulos nga pakig-istorya. Ang atong kinabuhi sama sa dagat, ang atong Balaang Simbahang Orthodox sama sa barko, ug ang timonero mao ang Manluluwas mismo. Kung, uban sa ingon nga Helmsman, ang mga tawo, tungod sa ilang makasasala nga kahuyang, naglisod sa pagtabok sa dagat sa kinabuhi, ug dili tanan maluwas sa pagkalunod, diin man kamo padulong sa inyong gamay nga sakayan, ug unsa man ang inyong gisaligan – nga maluwas kamo nga walay helmsman?

Sa lain nga higayon, gidala sa monasteryo sa Sarov ang usa ka masakiton nga babaye, nga sobra ka baliko ang lawas nga ang iyang mga tuhod natiklop paingon sa iyang dughan. Sa dihang gidala siya sa selda sa Banal nga Seraphim, gisugdan niya ang pagpangutana kaniya kung asa siya gikan ug giunsa siya pag-antos sa ingon nga sakit. Nagsulti siya nga gawasnon ug uban sa putli nga kasingkasing, wala magtago og bisan unsa, ug gibubo niya ang iyang kalag sa tigulang sama sa usa ka kumpisal, nga nagpasabot nga natawo siya sa Simbahang Orthodox apan nakigminyo sa usa ka skismatiko nga lawom kaayo ang pagka-ugat sa iyang bakak nga mga pagtulon-an; tungod sa dugay nga impluwensya sa iyang bana ug sa iyang pamilya, mibulag siya sa Ortodoksiya, ug tungod niini kalit siyang gipakitaan sa Diyos og silot: mura'g gisunog siya, unya nagsugod ang grabeng mga kurog. Nakasakit ug grabeng kasakit ang malisud nga babaye sulod sa upat ka tuig, diin wala niya makalihok ang iyang mga bitiis o mga bukton. Gipangutana sa bulahan nga tigulang ang masakiton nga babaye kon nagtuo na ba siya karon sa atong Balaang Ortodoksong Simbahan, ug sa pagdawat og positibong tubag, gisugo niya siya nga maghimo og tanda sa krus gamit ang tulo ka tudlo. Mitubag siya nga ang iyang sakit nakababag kaniya bisan sa pag-alsa sa iyang kamot . Apan sa dihang ang Balaang Amahan, samtang nag-ampo, gihaplasan ang iyang dughan ug mga kamot sa lana gikan sa lampara nga nakasabit sa iyang atubangan, kalit nga nawala ang iyang sakit, ug nagpasalamat siya sa tigulang nga naghatag kaniya og kaayohan. Natingala ang mga tawo sa pagkakita niining milagro, nga dali nga mikaylap ang balita niini sa tibuok monasteryo ug sa palibot niini.

Tungod kay nakab-ot niya ang gasa sa clairvoyance pinaagi sa pagkabalaan sa iyang espiritu, si Reverend Seraphim kanunay nga nagahatag og giya sa uban nga may kalabotan diretso sa ilang labing tinago nga pagbati ug hunahuna sa kasingkasing, bisan pa sa wala pa nila ipadayag kaniya ang mga kahimtang nga maoy hinungdan sa ilang pagduaw kaniya – ug sa ingon ana nga mga kaso, ang iyang mga pulong labi pang makapukaw ug makapadasig. Aniya ang usa ka talagsaong pananglitan niini.

Sa usa ka higayon, ang bantugang Teniente-Heneral L. miabot sa Sarov tungod sa kuryosidad. Human niya libuton ang mga bilding sa monasteryo ug wala'y nakapahupay sa iyang kalag, hapit na siya molakaw, apan gipahunong siya sa usa ka tag-iya sa yuta nga si Prokudin, nga nag-awhag sa heneral nga bisitahan ang eremita – ang Kuma Seraphim. Mapahitas-on sa kinaiyahan, misalikway una ang heneral, apan sa ulahi, sa pagdugay sa kanunay nga pagpangumbinsi ni Prokudin, mitugot nga makita ang tigulang. Pagkasulod pa lang nila sa selda, ang reverendo, nga miduol aron sugaton sila, mihapa sa tiilan sa heneral. Ang ingon nga pagpaubos nakapahingangha sa mapahitas-on nga heneral. Si Prokudin, nga nakamatngon nga dili angay nga magpabilin siya sa selda uban kanila, migawas sa beranda, ug ang heneral, nga nagsul-ob sa iyang mga medalya, nakig-istorya sa tigulang sulod sa hapit tunga ka oras. Paglabay sa pipila ka minuto, nadungog ang paghilak gikan sa selda ni Seraphim: mao kini

ang heneral nga nagahilak sama sa gamay nga bata. Paglabay sa tunga ka oras, nabuksan ang pultahan, ug gidala ni Santo Seraphim ang heneral pa gawas, gisapnan siya sa mga bukton; nagpadayon ang heneral sa paghilak, gitabonan ang iyang nawong sa iyang mga kamot. Gibyaan niya ang iyang mga medalya ug kepyas sa selda sa tigulang. Gidala kini sa reverendo ug gipilit ang mga medalya sa iyang kepyas. Sa ulahi, miingon ang heneral nga nakabiyahe siya sa tibuok Europa ug nakaila og daghang klase-klase nga mga tawo, apan kini ang unang higayon sa iyang kinabuhi nga nakasaksi siya og ingon ana ka pagpaubos nga gipakita kaniya sa monghe sa Sarov, ug wala pa gyud siya makaila kaniadto og ingon ana ka pagsabot, diin gipadayag sa tigulang ang tibuok niyang kinabuhi sa atubangan niya, hangtod sa labing tinago nga mga detalye. Sa dihang nag-istorya siya kang Seraphim, nahulog ang mga medalya sa heneral, ug miingon ang tigulang:

'Tungod kay wala ka'y angay nga nadawat niini.'

Ang gugma sa bulahan nga tigulang daw naglangkob sa tanan ug walay kinutuban; daw gihigugma niya ang matag usa nga labaw pa sa paghigugma sa usa ka inahan sa iyang bugtong anak nga lalaki, ang kahoy sa iyang mata. Walay pag-antos, walay kasubo sa kasingkasing sa silingan nga dili niya ipaambit, dad-on sa iyang kaugalingong kalag, ug dili niya pangitaa ang angay nga tambal. Busa, sa panan-aw sa mga Ortodoksong Ruso, nahimo siyang dalangpanan, usa ka espirituhanong haligi ug tinubdan sa kahupayan alang sa tanan nga nag-antos ug nabug-atan, nagasubo ug mapait ang kasingkasing, ug sa mga nangita sa kaluoy sa Dios ug sa mahigugmaong tabang. Ang mga tawo sa tanang edad, ranggo ug kahimtang, ug sa duha ka sekso, uban sa hingpit, hapit sama sa pagsalig sa bata, matinud-anon ug tibuok kasingkasing nga gibuksan ang ilang hunahuna ug kasingkasing kaniya, gipadayag ang ilang mga pagduha-duha ug kalibog, ang ilang espirituhanong panginahanglan ug kasubo, ang ilang mga kalapasan ug makasasala nga hunahuna, ug tungod sa mapainubuson nga pag-angkon niini, nga walay bakak nga kaulaw o pagtago, ang bulahan nga tigulang mismo kanunay nga motabang kanila, pinaagi sa maalamon nga pagbasa sa kalag sa bisita ug pagpadayag sa ilang mga sala ug hunahuna sa hayag sa ilang atubangan. Ug ang mahigugmaon ug balaan nga tigulang nakatagbaw ug nakapahupay sa tanan; walay bisan kinsa ang mibiya kaniya nga walay kahupayan ug kalinaw sa hunahuna, walay tinuod nga giya ug grasiyosong paglipay – dili ang dato o ang pobre, dili ang yano o ang maalamon, dili ang ubos o ang maharlika. Nagdagsa kaniya ang mga tawo matag-adlaw—hangtod sa usa ka libo, ug usahay moabot sa duha ka libo o sobra pa—labi na sa katapusang napulo ka tuig sa iyang kinabuhi. Apan ang balaan nga tigulang wala mabug-atan niini ug nakakaplag siya og panahon sa pakig-istorya sa tanan alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, nga nagpasabot sa matag usa sa pipila ka pulong sa tukmang gikinahanglan nila. Ug nabati sa tanan ang iyang dakong gugma ug ang gahum niini nga puno sa grasya, ug kasagaran mosibog ang daghang luha bisan pa sa mga tawo nga mapig-ot ug mapait ang kasingkasing.

Ang Kagalang-galang Seraphim kanunay nakapukaw og inggit, kritisismo o kalibog sa daghang mga tawo tungod kay gidawat niya ang tanan nga walay kalainan, nagbuhat og maayo sa tanan, maminaw, naghatag og kahupayan ug pagtulun-an sa tanan nga patas, nga wala magtagad sa sekso, ranggo, katilingbanong kahimtang o moral nga merito sa mga miadto kaniya. Mahitungod niini nga hilisgutan, ang Kagalang-galang nga Seraphim miingon sa kapin sa usa ka higayon:

'Pananglitan isira nako ang pultahan sa akong selda. Kadtong moanha niini, nga nanginahanglan og pulong sa paglipay, magpakusog sa akong ngalan sa Dios nga ablihan ang pultahan, ug, kung dili sila makadawat og tubag gikan kanako, mobalik sila sa ilang panimalay nga masubo… Unsa kaha nga pasangil ang akong mahatag sa Dios sa Iyang Katapusang Paghukom?'

Sa lain nga higayon, sa dihang nangutana ang usa ka monghe sa tigulang, 'Unsa man imong gitudlo sa tanan?', mitubag siya:

'Gisunod nako ang pagtulon-an sa Simbahan, nga nag-awit: "**Ayaw itago ang mga pulong sa Dios, kondili ipahayag ang Iyang mga katingalahan**"[534] .'

Busa, giisip sa balaan nga tigulang nga ang pagdawat sa tanan nga moanha kaniya usa ka butang sa konsensya, usa ka katungdanan sa iyang kinabuhi, nga pagapangayoon kaniya sa Dios sa Katapusang Paghukom. Apan, sa dihang nakita sa tigulang nga ang mga miadto kaniya nagtagad sa iyang tambag, nagsunod sa iyang mga sugo, ug mibiya sa dalan sa sala ug pagkaguba paingon sa dalan sa pagkamaayo ug kaluwasan, wala niya kini

[534] Sa Vespers sa Martes sa Semana Santa, gikan sa stichera nga 'O Ginoo, ako nagtawag' (ika-upat nga tono).

giisip nga bunga sa iyang kaugalingong paningkamot, wala siya nag-angkon og bisan unsa para sa iyang kaugalingon, kondili gihatag ang tanang himaya sa Tagahatag sa tanang maayong butang – ang Dios – ug sa ingon nga mga higayon miingon siya:

'Dili kanamo, Ginoo, dili kanamo, kondili sa Imong ngalan hatagi og himaya, tungod sa Imong kaluoy, tungod sa Imong pagkamatinud-anon' (Salmo 113:9).

Ug siya usab misulti mahitungod sa maong hilisgutan:

– 'Kinahanglan tangtangon nato ang tanang kalibutanong kalipay, pinaagi sa pagtuman sa pagtulon-an ni Jesu-Cristo, Nga miingon: "**Ayaw kamo paglipay nga ang mga espiritu nagsunod kaninyo, kondili lipaya kamo nga ang inyong mga ngalan nasulat sa** langit" (Lucas 10:20).'

Sa usa ka higayon, usa ka negosyante gikan sa Vladimir Governorate ug si Padre Anthony, ang nagtukod sa Vysokogorsk Hermitage,[535] , miabot sa selda sa Reverendo Seraphim sa samang oras. Ang Reverendo misugod, uban sa gugma, sa hinay ug mahigalaong pagdumot sa negosyante tungod sa iyang mga dautang batasan ug nagtanyag kaniya og angay nga giya. Ang mga pulong sa bulahan nga tigulang napuno sa kainit sa iyang kasingkasing nga ang negosyante nga iyang gisultihan, ug si Padre Anthony nga naa didto, naantig ug nanghilak. Pagkahuman nilakaw sa negosyante gikan sa selda, ang ulahi misulti sa balaan nga tigulang niining mga pulong:

'Amahan! Ang kalag sa tawo gibutyag sa imong atubangan, sama sa nawong sa salamin: bisan wala pa nimo mahuman pagpaminaw niining mananamba, ikaw mismo nakasulti na kaniya sa tanan. Karon nakita nako nga ang imong hunahuna putli kaayo nga walay bisan unsa sa kasingkasing sa uban nga natago niini.'

Apan si Banal nga Seraphim, sama sa gustong pahilomon ang iyang ka-istorya, gibutang niya ang iyang kamot sa iyang baba ug miingon:

'Dili ka mosulti ingon ana, akong kalipay: ang kasingkasing sa tawo abli lamang sa Ginoo, ug ang Dios ra ang nakahibalo sa mga kasingkasing, ug "**bisan pa sa kinahiladman sa tawo ug sa kalawom sa kasingkasing**" (Salmo 63:7).

'Apan giunsa man, Amahan,' nangutana pag-usab si Amahan Anthony, 'nga wala ka mangutana sa negosyante bisan usa ka pulong, apan gisultihan nimo siya sa tanan niyang gikinahanglan?'

Unya mitubag nga mapainubuson si Banal nga Seraphim:

– Miadto siya kanako, sama sa uban, sama nimo, nga miduaw isip usa ka sulugoon sa Dios: Ako, si Seraphim nga makasasala, nagtuo nga ako usa ka makasasala nga sulugoon sa Dios; unsay gisugo sa Ginoo kanako isip Iyang sulugoon, mao kana akong ipahibalo sa mga nangita og giya. Gitan-aw nako ang unang hunahuna nga motungha sa akong kalag ingon usa ka giya gikan sa Dios, ug mosulti ko bisan wala ko kahibalo unsay naa sa kasingkasing sa akong ka-istorya, apan nagtuo lang ko nga mao kini ang gisugo sa kabubut-on sa Dios nga buhaton nako alang sa iyang kaayohan. Sama sa puthaw sa panday, ingon ana usab ako nga nagasumiter sa akong kaugalingon ug sa akong kabubut-on sa Ginoong Dios: Naglihok ako sumala sa Iyang pagbuot; Wala koy kaugalingong kabubut-on; ug bisan unsa ang makapahimuot sa Dios, mao kana akong ipahibalo.

Samtang ang maong bulahan nga panabot sa Banal nga Seraphim tinuod nga katingalahan. Sa pagdawat niya og mga sulat, kasagaran nahibalo siya sa sulod niini bisan wala pa niya kini abliha, ug motubag siya: 'Mao kini ang angay nimong isulti gikan sa imong mapainubuson nga Seraphim', ug uban pa. Pagkahuman sa iyang bulahan nga pagkatulog, daghang susamang mga sulat nga wala pa abli ang nakaplagan, nga diin natubag na sa takdang panahon. Pinaagi sa Balaang Espiritu, ang tigulang nakig-uban sa daghang mga asketa nga wala pa niya makita ug nagpuyo liboan ka versts ang gilay-on gikan kaniya. Sa dihang misulod sa hunahuna ni George, usa ka monghe nga nag-inusara sa Monasteryo sa Zadonsk sa Inahan sa Dios – kon dili ba niya ilisan ang iyang puy-anan og mas hilit pa, ug walay lain nga nakahibalo niining tinago niyang kabalaka gawas kaniya mismo – kalit lang nga miabot kaniya ang usa ka piyerdo gikan sa Disyerto sa Sarov, nga gipadala ni Amahan Seraphim, ug miingon:

'Gisugo ko ni Amahan Seraphim nga sultihan ka: sayang kaayo, human sa daghang katuigan sa pag-inusara, nga mapildi ka sa ingon ana nga dautang hunahuna nga mobiya sa imong selda. Ayaw pag-adto bisan asa. Ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagmando kanimo nga magpabilin dinhi.'

Sa pagkahuman niya og sulti niini, ang estranghero mitungo ug nilakaw. Sa dihang nangita sila kaniya, wala nila siya makaplagan sulod man o gawas sa monasteryo.

---

[535] Sa ulahi nahimo siyang iladong abá sa Trinity-Sergius Lavra.

Wala pa'y nadungog bahin sa Banal nga Mitrofan, ang unang Obispo sa Voronezh, o sa iyang umaabot nga paghimaya: Wala pa'y bisan unsang pagpadayag o pagpakita; apan, sa pipila ka mga pulong nga gisulat sa iyang kaugalingong kamot, gipadayeg sa Kagalang-galang Seraphim ang Kanyang Kabanalan Arsobispo Anthony sa Voronezh sa pagkadiskubre sa balaang relikya sa Sulugoon sa Dios nga si Mitrofan.

Sa usa ka laiko nga si A.G. Vorotilov, gisulti sa tigulang sa daghang higayon nga tulo ka gahum ang motindog batok sa Rusya ug dakong pag-antos ang ilang ipahinabo niini; apan alang sa kaangayan sa Ortodoksiya, ang Ginoo magmaloloy-on kaniya ug mopanalipod kaniya. Niadtong panahona, kining mga pulong dili masabtan; apan ang mga nahitabo pagkahuman nagpaila nga ang tigulang nagtumong sa Kampanya sa Crimea.

Sugod pa niadtong 1831, gipahibalo ni Seraphim sa daghang mga tawo nga hapit na ang kagutom, ug, sumala sa iyang tambag, ang monasteryo sa Sarov nagtigom og igo nga pan aron molungtad sulod sa unom ka tuig; busa, wala'y kagutom sa monasteryo. Sa dihang nahitabo ang unang pagsulbong sa kolera sa Rusya, hayag nga gipahayag sa Reverendo nga Amahan nga dili kini moabot sa Sarov o sa Diveyevo – ug natuman gayud kini nga mga prediksyon, nga wala'y bisan usa ka tawo nga namatay tungod sa unang pagsulbong sa kolera sa Sarov o sa Diveyevo.

Makita sa Karaan ang nangagi ug ang umaabot nga pareho ra; sa pipila lang ka pulong iyang ihulagway ang umaabot nga kinabuhi sa usa ka tawo, ug siya mosulti ug mohatag og tambag nga daw katingalahan, apan ang mga panghitabo sa ulahi mopamatud-an kini, ug mapamatud-an nga kini puno sa espiritu sa pagsabot.

Gawas sa gasa sa pagtan-aw sa unahan, nagpadayon ang Ginoo sa pagpadayag kang Banal nga Seraphim sa grasya sa pag-ayo sa mga pisikal nga sakit ug balatian. Sa sayo pa, niadtong 1823, sa wala pa sa katapusan mibiya ang tigulang sa iyang hermitage, usa sa mga unang ug labing katingalahang pagpadayag sa katingalahang grasya nga gihatag kaniya sa Dios mao ang iyang pag-ayo kang M.V. Mantorov, usa ka silingan nga tag-iya sa yuta gikan sa Distrito sa Ardatovsky, gikan sa sakit nga wala matabangan sa bisan unsang pagtambal. Sa dihang ang sakit nakaabot na sa ingon ka kritikal nga hugna nga ang mga piraso sa bukog nahulog pa gani gikan sa mga bitiis sa nag-antos ug nawala na ang tanang paglaum sa medikal nga tabang, Si Mantorov, sa tambag sa iyang mga paryente ug kaila, nagpasiya nga mobiyahe paingon sa Sarov—upat ka pulo ka verste gikan sa iyang panimalay sa Nuch—aron makita si Amahan Seraphim, nga ang dungog sa iyang balaan nga kinabuhi niadtong panahona mikaylap na sa tibuok Rusya. Sa dakong kalisud, gidala si Mantorov sa beranda sa selda sa bulahan nga eremita, diin siya misugod sa mapanghilak nga paghangyo alang sa kaayohan gikan sa iyang makalilisang nga pag-antos. Unya ang tigulang, uban sa tinuod nga kalooy ug paghigugma sama sa amahan, nangutana kaniya kon nagtuo ba siya sa Diyos. Pagkabaton gikan sa nag-antos og tulo ka lig-on ug matinud-anong pagpasalig sa iyang walay kondisyon nga pagtuo sa Diyos, ang halangdong amahan mitingog kaniya nga may pagkamabuotan:

'Akong kalipay! Kung nagtuo ka niini, nagtuo usab ka nga ang tanan posible alang sa magtutuo pinaagi sa Dios; ug busa nagtuo ka nga ang Ginoo mag-ayo usab kanimo, samtang ako, ang pobre nga Seraphim, mag-ampo.'

Pagkahuman niana, mibalik siya sa iyang selda ug, pagkahuman sa mubo nga panahon, migawas niini dala ang balaang lana gikan sa lampara nga nakasabit sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios sa Pagkamabuotan; gisugo niya si Mantorov nga ipahubas ang iyang mga bitiis ug gihaplasan ang mga apektadong bahin. Ug sa kalit lang, nahulog ang mga balat-balat nga nagtabon sa iyang lawas, ug naayo si Mantorov. Wala'y tabang nga gikinahanglan, mibiya siya sa selda sa milagrosong tawo sa Sarov. Sa dihang nakamatikod si Mantorov nga naayo na siya, malipayon siyang mihilab-ot sa tiilan sa halangdon, gikahoy kini ug nagpasalamat kaniya sa pagkaayo, gipataas siya sa tigulang ug miingon nga hugot:

'Ang Seraphim ba ang magdala sa kinabuhi ug kamatayon, ang maglabay sa impyerno ug ang magbanhaw? Unsa man imong gihunahuna, Amahan? Kini ang buhat sa Usa ka Ginoo, Nga nagatuman sa kabubut-on sa mga nagahadlok Kaniya ug maminaw sa ilang mga pag-ampo. Pasalamata ang Labawng Ginoo ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan.'

Sa niining mga pulong, gipahawa sa mapainubsanon ug maalamon nga sulugoon sa Dios si Mantorov.

Dili usab kini kulang sa katingalahan ang pag-ayo nga gihimo sa balaan nga tigulang niadtong 1827 sa usa ka babaye nga ginganlan og Alexandra, asawa sa korte nga si Lebedev. Sulod sa kapin usa ka tuig, nag-antos siya sa makalilisang nga mga atake nga daw kalit lang moabot kaniya nga walay klarong hinungdan, kauban ang pag-uta, pag-ungol sa ngipon, ug panag-uyog sa tibuok lawas, nga pagkahuman mahugno siya sa hingpit nga kahimtang sa kawalay-malay; ang ingon nga mga atake mobalik-balik adlaw-adlaw. Ang mga tambal nga gireseta

sa mga doktor aron tambalan ang sakit sa pasyente napamatud-an nga hingpit nga walay epekto, apan usa ka batid, deboto, ug matinud-anon nga doktor, nga labi ka matinud-anon ang pag-atiman sa pasyente ug gihatag ang tanan niyang pagtagad, kahibalo, ug kahanas kaniya, sa katapusan nagtambag kaniya nga isugilon ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Labaw nga Ginoo ug mangayo Kaniya og tabang ug proteksyon, kay walay tawo nga makahimo sa pag-ayo kaniya. Kini nagpahugno sa tanan niyang duol sa lawom nga kasubo ug nagpahugno kaniya sa kawad-on sa paglaum. Ug unya, usa ka gabii, usa ka dili pamilyar, kaayo nga tigulang nga babaye nagpakita kaniya , ug sa dihang ang nag-antos, sa iyang kahadlok, misugod sa pag-ampo sa Balaang Krus, miingon kaniya:

'Ayaw ko kahadlok: Tawo ra ko sama nimo, karon lang dili na ko gikan niining kalibutan, kondili gikan sa gingharian sa mga patay. Bangon sa imong higdaanan ug padali dayon ngadto sa Monasteryo sa Sarov kang Padre Seraphim: nagpaabot siya nimo ugma ug siya mag-ayo kanimo.'

Nakuha sa masakiton nga babaye ang kaisog nga mangutana kaniya:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan?'

Mitubag ang pagpakita:

'Ako gikan sa komunidad sa Diveyevo; ang among unang madre superiora mao si Agafya.'

Sa sunod adlaw, gidala sa iyang mga paryente ang masakiton nga babaye sa Sarov; sa dalan, nakasinati siya og grabe nga pagkawala sa malay ug mga kumbulsiyon. Nakaabot siya sa Sarov pagkahuman sa ulahing Liturgiya, sa panahon sa pagkaon sa mga igsoon, sa dihang ang Ginoong Amahan misulod na sa iyang selda ug wala na modawat og bisita. Apan sa wala pa makaduol ang masakiton nga babaye sa iyang selda ug makahimo sa iyang naandan nga mga pag-ampo, migawas ang tigulang aron sugaton siya, gihikap niya ang iyang mga kamot ug gidala siya sa sulod sa iyang selda. Didto gitabonan niya siya sa iyang epitrachelion ug hilom nga nag-ampo ngadto sa Ginoo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios; unya gihatagan niya siya og tubig sa Epipanya nga imnon, gihatagan siya og usa ka partikulo sa Antidoron ug tulo ka piraso nga pan, ug miingon:

'Adlaw-adlaw, kuhaa ang usa ka wafer uban sa balaang tubig, ug adtoa sa Diveevo sa lubnganan sa sulugoon sa Dios, si Agatha; kuhaa didto ug yuta ug magluhod-luhod kutob sa imong makaya: siya (si Agatha) may kalooy kanimo ug naghandum sa imong pag-ayo.'

Paghatag pa og pipila ka mubo nga instruksiyon sa pag-ampo, gipahawa sa Reverendo nga Amahan ang masakiton nga babaye sa kalinaw; sa maong higayon, ang iyang sakit mibulag kaniya nga klaro kaayo, daw adunay usa ka tunog. Pagkahuman, wala na mobalik ang sakit kaniya, ug nakabaton siya og daghang mga anak nga lalaki ug babaye.

Ang Kagalang-galang nga si Seraphim naghimo og daghang lain-laing pag-ayo sa mga grabe nga masakiton; daghan niini ang narekord, samtang ang uban nabilin nga nakasulat lamang sa mga tabla sa kasingkasing sa mga iyang gipanalanginan; dili na unta igo ang luna para niini sa mubo nga salaysay sa kinabuhi niining tawo sa Dios. Sa tanang niini nga mga hitabo, sama sa among nahisgutan, ang tigulang kanunay nga nagahirang sa mga masakiton og lana gikan sa lampara nga nagdilaab sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios – *ang Malumo ang Kasingkasing* – sa iyang selda; ug sa dihang gipangutana siya nganong gibuhat niya kini, mitubag siya:

'Basaha nato sa Kasulatan nga ang mga apostoles naglangkob sa lana, ug daghang masakiton ang napaayo niini. Kinsa pa kaha ang atong sundon, kon dili ang mga apostoles?'

Ug ang mga masakiton nga gihaplasan sa Balaang Amahan naayo.

Sa selda ni Seraphim, daghang lampara ang nagdilaab, ug daghang kandilang wax, dako ug gamay, ang nagdan-ag sa nagkalain-laing lingin nga bandeha. Sa tinago nga hunahuna sa usa sa mga bisita kon para unsa kini, mitubag ang maalamon nga tigulang:

'Sama sa inyong nahibaloan, daghan kog mga tawo nga matinud-anon kanako ug nagbuhat og maayong buhat alang sa akong "mill orphans" (ang mga igsoon sa Seraphim-Diveyevo Convent). Nagadala sila kanako og lana ug kandila ug nangayo nga mag-ampo ako alang kanila. Busa, sa dihang akong binasa ang akong lagda, akong gihinumduman sila sa sinugdanan lang. Ug tungod kay dili nako maulit-ulit ang ilang mga ngalan sa matag bahin sa lagda, gihalad nako kining mga kandila ngadto sa Dios alang kanila – usa ka kandila para sa matag usa; para sa uban, usa ka dako nga kandila para sa daghang mga tawo – ug, kung angay, nga wala'y pagngalan, moingon ko: Ginoo, hinumdumi ang tanang mga tawo, imong mga sulugoon; alang sa ilang mga kalag, ako, usa ka pobre nga

tawo, nagsiga niining mga kandila ug lampara sa lana alang Kanimo. Ug aron kini dili hunahunaon nga kini akong kaugalingong imbensyon, sa pobre nga Seraphim, o simpleng akong kaugalingong kadasig nga walay basihanan sa balaan, akong isaysay kaninyo, isip suporta, ang mga pulong sa Balaang Kasulatan. Ang Bibliya nag-ingon nga nadungog ni Moises ang tingog sa Ginoo nga misulti kaniya: **'Sa gawas sa tabing sa Kaban sa Pamatasan, sa Toldang Panagtigom, itudlo kini ni Aaron [ug sa iyang mga anak] sa atubangan sa Ginoo gikan sa gabii hangtod sa buntag sa tanang panahon: kini usa ka walay katapusang balaod sa inyong mga kaliwatan'** (cf. Lev. 24:3). Mao kini ang hinungdan nganong ang Balaang Simbahan sa Dios nagdawat sa batasan sa pagsiga og lamparahan o kandila sa mga balaang simbahan ug sa mga panimalay sa matinud-anong mga Kristohanon sa atubangan sa mga balaang ikon sa Ginoo, sa Inahan sa Dios, sa mga balaang Anghel ug sa mga balaang tawo nga nakapahimuot sa Dios.

Mahitungod sa teolohikal nga bukal, nga nailhan nga 'Bukal sa Serapim', gisaysay sa tigulang sa ulahi:

'Naga-ampo ko nga ang tubig sa kini nga balon mahimong tambal sa mga sakit.

Ug unya ang tubig sa kini nga bukal nakabaton og espesyal, katingalahang ug makahupong nga mga kinaiya, nga napreserbar hangtod karon. Kining tubiga dili madaut, bisan pa magpabilin kini sulod sa daghang katuigan sa mga sudlanan nga walay tabon. Sa bisan unsang panahona sa tuig, ang masakiton ug ang himsog pareho nga ibubo kini sa ilang kaugalingon ug maghugas gamit niini, bisan pa sa grabeng katugnaw, ug makabenepisyo gikan niini. Sa daghan nga nag-antos sa grabeng kasakit tungod sa ulcer, gisugo sila sa Kagalang-galang nga si Seraphim nga maghugas gamit ang tubig gikan sa iyang bukal – ug tungod niini, sila tanan nangaayo. Ang uban nabawi ang ilang panan-aw pagkahuman sa paghugas gamit kini nga tubig; ang uban, pag-inom niini, dali nga naayo ang ilang sulod nga mga sakit ug mibangon gikan sa ilang higdaanan sa grabeng sakit nga himsog ug kusgan. Usa ka babaye, si M.V. Sipyagina, grabe kaayo ang sakit; nakasinati siya og dakong kasakit tungod sa iyang sakit ug, bisan pa sa iyang labing paningkamot, dili niya mokaon ang pagkaon nga gisugo sa mga lagda sa mga adlaw sa pagpuasa. Gisugo siya sa Kagalang-galang nga Seraphim nga moinom og tubig gikan sa iyang bukal. Pagkahuman, nga walay bisan unsang paningkamot gikan kaniya, daghang apdo ang nibubo gikan sa iyang tutunlan, ug siya naayo. Sa panahon sa epidemya sa kolera sa 1830s, daghang mga magtutuo ang nangadto sa balon ni 'Seraphim', ang uban gikan pa sa layo nga mga yuta, ug pinaagi sa ilang pagtuo, nakakaplag sila og kahupayan ug kaayohan gikan sa makahulongon nga tubig niini. Pananglitan, si Kapitan Teplov, nga tag-iya sa usa ka dako nga umahan sa Yekaterinoslav Governorate, diin ang kolera nagsugod na og hinungdan sa daghang kamatayon, sa dihang nakita niya nga nagkasakit ang iyang mga sulugoon sa kadaghanan, nahinumdom nga kaniadto si Banal nga Seraphim, mura'g sa walay pulos nga istorya, miingon kaniya:

'Sa dihang naa ka sa kalisod, adto ug bisitaha si pobre Seraphim sa iyang selda: siya mag-ampo para kanimo.'

Kining paghinumdom nag-awhag kaniya ug sa iyang asawa nga, bisan wala sila didto, mobalik sa tigulang nga si Seraphim, nga nag-ampo nga luwason sila gikan sa makamatay nga sakit. Ug niadtong gabii mismo, sa usa ka damgo, nagpakita ang tigulang kang asawa ni Teplov ug gisugo siya nga moadto sa bukal sa Bogoslovsky aron kumuha og tubig gikan didto, aron imnon ug aron maligo—ang magtiayon nga Teplov ug ang ilang mga sulugoon. Uban sa hingpit nga pagtuo sa gahum sa pag-ampo ni Santa Seraphim, mibyahe ang magtiayon Teplov paingon sa tinubdan, miinom ug naghugas sa tubig niini, ug napuno pa gyud nila ug tibuok bariles nga gidala nila pabalik sa ilang panimalay. Ug sa tinuod, ang mga masakiton sa panimalay sa Teplov—nga kadaghanan hapit na mamatay—nakasinati og milagrosong pagkaayo pinaagi sa paggamit lang sa tubig nga gipadala kanila, ug sukad niadto, walay namatay og kolera sa panimalay sa Teplov.

Apan ang Kagalang-galang nga si Seraphim wala magtan-aw lang sa mga butang sa yuta: ang mga misteryo sa langit gipadayag kaniya sa kapin sa usa ka higayon. Sa usa ka higayon, human sa taas nga pakighinabi uban sa monghe nga si Juan—nga nagtan-aw sa balaang tigulang uban sa pagsalig sama sa bata—mahitungod sa kinabuhi sa mga balaan sa Dios, ang ilang mga gasa ug ang langitnong mga saad, balik-balik kini gisulti kaniya sa ulahi:

'Akong kalipay, ako naghangyo kanimo, kuhaa ang malinawong espiritu, ug unya usa ka libo ka mga kalag ang maluwas sa imong palibot.'

Unya misulti ang Pari mahitungod sa iyang kaugalingon:

Nakakaplag ko og kalipay sa mga pulong sa akong Ginoong Jesu-Kristo: "**Sa balay sa akong Amahan daghan ang mga puloy-anan**" (Juan 14:2). Ug ako, usa ka mapangluya nga kalag, nagpabilin sa mga pulong niini, ug nangandoy nga makita kining mga langitnong puloy-anan, ug nag-ampo sa Ginoong Jesu-Kristo nga Iya kong ipakita kini kanako, ug ang Ginoo wala ko gipabay-i, usa ka mapangluya nga kalag, sa Iyang kalooy. Ug busa nadala ako ngadto sa mga langitnong puloy-anan—bisan pa wala ko kahibalo kung sa lawas o gawas sa lawas; ang Dios ra ang nakahibalo, kay kini labaw pa sa pagsabot. Mahitungod sa langitnong kalipay ug katam-is nga akong natilawan didto—dili kini masukod nga isaysay kaninyo.

Sa pagbati niining mga pulong, ang reverendo nga amahan nanghilom, miyuko gamay, ang iyang ulo nagbitay, ang iyang mga mata sirado, ug sa iyang gipahaba nga tuo nga kamot, hinay-hinay ug hilom niyang gihulagway ang usa ka bilog ibabaw sa iyang kasingkasing. Ang iyang nawong katingalahang nabag-o ug nagdan-ag og katingalahang kahayag nga dili na gani siya matan-aw; samtang sa iyang mga ngabil ug sa tibuok ekspresyon sa iyang nahan-ag nga nawong misidlak ang espirituhanong kalipay nga daw siya usa ka anghel sa yuta, sama sa naghunahuna ug nagpaminaw sa usa ka butang uban sa lawom nga pagbati.

Milabay ang tunga ka oras sa ingon ani nga paagi, unya misulti ang Reverendo:

'Ah, kon unta masayud ka, akong hinigugma, unsa ka dako nga kalipay, unsa ka tam-is ang nagpaabut sa mga matarong sa langit, unya magbuot ka nga pag-antos sa mga kasubo ning yutang kinabuhi uban sa pagpasalamat. Bisan pa unta kining selda puno sa mga ulod, ug kini mokaon sa atong unod hangtod sa katapusan sa atong kinabuhi, bisan pa niana, kinahanglan nato kini dawaton sa tibuok kasingkasing, basta dili lang nato ikalimod ang maong kalipay sa langit.

Ang impluwensya sa tigulang nga puno sa grasya wala lang natapos sa Sarov Hermitage. Nidula siya og talagsaong papel sa pagpalambo sa lokal nga monastisismo sa kababayen-an. Labing makapahikap ang relasyon ni Reverend Seraphim sa komunidad sa Diveyevo, nga gitukod mga tuig 1780 sa usa ka tag-iya sa yuta gikan sa Vladimir Governorate, ang balo nga babaye sa usa ka kolonel, si Agafya Semenovna Melgunova. Human niya mawala ang bana sa sayo pa niyang edad, nagpasiya siya nga ihatag ang iyang kinabuhi sa Diyos ug, aron makab-ot kini, mibisita siya sa daghang balaang mga dapit. Busa, samtang nagpahulay sa baryo sa Diveyevo, mga napulo ug duha ka verste gikan sa Monasteryo sa Sarov, nakita niya sa tunga-tunga sa pagkatulog ang Inahan sa Dios, nga nagsugo kaniya nga magpabilin sa maong dapit ug magtukod og simbahan isip pagpasidungog sa Iyang milagrosong Ikono sa Kazan. Pagkahuman, si Melgunova—nga nagpanumpa sa monastikong panata ubos sa ngalan nga Alexandra—giuban niby , ug uban pang mga asketiko; ug busa natukod ang Konbento sa Diveyevo, usa ka konbento nga ang ngalan sa Banal nga Seraphim sa Sarov dili mapabulag. Bisan ang nagtukod mismo sa Konbento sa Diveyevo, sa iyang higdaanan sa kamatayon, gisalig ang umaabot nga kaayohan sa mga madre kang Banal nga Seraphim, nga niadto usa ka hierodeacon; ug ang bulahan nga tigulang nga si Pachomius, ang abbot sa Sarov, sa dihang mibiya siya sa kalibutan, gisalig usab niya kaniya ang pag-atiman sa komunidad sa Diveyevo. Giatiman ni Venerable Seraphim ang komunidad uban sa tinuod nga pagka-amahanong gugma ug pag-amuma. Ang mga madre sa Diveyevo moadto kaniya aron mangayo og panalangin ug giya sa nagkalain-laing kabalaka, ug isulti kaniya ang ilang mga panginahanglan. Ang tigulang, sa baylo, maampingong naghatag kanila og maayong tambag nga makapabuhi sa kalag, nga adunay dakong interes sa kinabuhi ug han-ay sa komunidad.

Pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga Tawo, ug salamat sa pagkamaabiabihon sa mga mananambong nga adunay espesyal nga pagtuo kaniya ug nakadawat og pag-ayo pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang komunidad sa Diveyevo mitubo pag-ayo, usa ka kalamboan nga gikinahanglan tungod sa nagkadako nga populasyon niini. Sa samang higayon, gibahin ni Santo Seraphim ang monasteryo sa duha ka bahin ilawom sa usa ka komon nga awtoridad ug pagpangulo, aron sa pipila ka gilay-on sa luyo sa usa ka laing bakod, gitukod ang bag-ong mga selda nga adunay laing kapilya, nga naghimo, sama sa pagkasulti, og usa ka bag-ong gamay nga monasteryo. 'Kini,' miingon siya, 'mao ang kabubut-on sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios.' Naglihok ang santo sa ingon niini tungod kay iyang giisip nga dili angay ug dili maayo nga mag-uban ang mga dalagang putli uban sa mga balo nga nakasinati na og kinabuhi sa kaminyoon. Sumala sa sugo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang tigulang mipili og lugar alang niini, usa ka gatus ka sazhens gikan sa Simbahan sa Kazan sa Diveyevo, sa usa ka luna sa yuta nga gihatag alang niining katuyoan; dugang pa, sa bag-ong nakuha nga yuta, nagtukod siya og gilingan para sa mga madre sa Diveyevo. Busa, gitukod ni Venerable Seraphim ang usa ka lahi nga komunidad, nga nailhan nga Seraphim-

Diveyevo Community, nga bulag sa naunang komunidad nga gitukod sa giingon nga si Agafya Semenovna Melgunova[536] .

Nag-atiman siya sa mga igsoon nga babaye sa Diveyevo, labi na sa 'mga ulila sa iyang gilingan', ingon sa kasagarang pagtawag ni Banal nga Seraphim sa mga igsoon sa bag-ong nabulag nga komunidad, walay kapoy siyang naghatag kanila og kahupayan sa kasubo sa ilang lisod nga monastikong kinabuhi, nga puno sa grabeng kakabus; gipugngan niya ang mga mahuyang ang kasingkasing, nga ang uban niini nangandoy pa gani nga mobalik sa sekular nga kinabuhi, kay daghan ang nahadlok sa grabeng kakabus, tungod kay ang kombento wala'y bisan unsang kapanguhaan niadtong panahona. Apan tungod sa bulahan nga impluwensya sa Kagalang-galang nga Seraphim, ang monasteryo sa Diveyevo misugod sa pagdani og daghan pang mga madre nga nangita, ilawom sa amahanong giya sa balaan nga tigulang, og kinabuhi sa monastikong debosyon nga makapahimuot sa Dios. Ang uban gipahinungod ang ilang kinabuhi sa Dios sa monasteryo sa Diveyevo tungod sa pagpasalamat sa mga pag-ayo nga nadawat pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga tigulang. Ang uban, pinaagi sa iyang paghusga, daw gitakda na niya niini sukad pagkabata, ug daan pa, sa espiritu niining pagtawag, giya-giya sila paingon sa pagsulod sa kumbento. Ug sa dihang ang mga madre sa komunidad, nga nahadlok alang sa kaugmaon niini tungod sa kakulang sa pondo ug dili sigurado nga kahimtang, nagsugod sa pagkabalaka bahin niini, ang tigulang, samtang naglipay kanila, moingon nga kini nga dapit gipili para kanila sa Reyna sa Langit mismo, Kinsa motabang kanila sa tanang butang, aron nga adunay sila kaugalingong pan ug simbahan, ug ang monastikong lagda pareho sa sa Sarov, ug nga siya, 'kawawang Seraphim', kanunay nga nagluhod para kanila. Ang mga madre sa Konbento sa Diveyevo hingpit nga nagsunod kang Banal nga Seraphim. Wala silay gibuhat nga bisan unsa nga walay panalangin sa tigulang. Sa matag higayon nga ang usa ka madre gustong mobiya sa konbento sa pipila ka panahon, moadto siya kang Banal nga Seraphim aron mangayo sa iyang panalangin sa wala pa siya mobiya ug sa diha nga mobalik siya sa konbento.

Mihabilin si Seraphim og espesyal nga lagda sa pag-ampo para sa mga madre sa Konbento sa Diveyevo, sama sa iyang paghatag kanila og mga instruksiyon bahin sa pag-atiman sa sakristiya ug mga kabtangan sa simbahan, ug uban pa. Sa sinugdan, ang mga madre sa komunidad sa 'mill' wala pa'y kaugalingong simbahan, nga naghatag kanila og dakong kalisud. Apan pagkahuman nga milagrosong napaayo sa maalamat nga santo ang giingon nga si Mantorov, kining ulahi, tungod sa iyang pagpasalamat sa tigulang ug sumala sa iyang mga pagtuo, gibaligya ang iyang panimalay ug gihatag ang tibuok niyang bahandi alang sa pagtukod sa usa ka dakong simbahan nga bato para sa mga 'mill' nga madre. Ang simbahan gitukod nga adunay duha ka altar: gipahinungod sa Pagkahimugso ni Kristo ug sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios, ug gikonsagrasyon niadtong 1829.

Mahitungod sa mga trabaho ug kahanas sa pananahi, gisugo sa Kagalang-galang nga si Seraphim nga ang mga igsoon nga babaye sa Diveyevo magbuhat lamang sa mga trabaho nga tipikal sa kasagarang katawhan. Apan, ang tigulang wala magtugot sa pagpintal, pagbord sa seda ug bulawan, o uban pang susamang buhat nga nagkinahanglan og lawom nga paghunahuna ug mas duol sa arte ug mga butang sa karangyaan.

Ang tanan niining mga sugo sa tigulang hugot nga gisunod sa komunidad sa Diveyevo. Ang bisan unsang paglapas niini kasagaran magdala og dili maayong sangputanan para sa kumbento; apan si Seraphim, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nagpanalipod niini gikan sa kakulangon ug mga kalamidad. Busa, gisugo sa Reverendo nga Amahan nga sa Simbahan sa Pagkahimugso ni Kristo, nga iyang gitukod—diin ang Salmo kinahanglan kanunay basahon—kinahanglan adunay dili mapalong nga kandila nga nagdilaab sa atubangan sa ikon sa Manluluwas ug usa ka dili mapalong nga lampara sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios; ug iyang gidugang nga, kon kini nga sugo tumanon sa tukmang paagi, ang komunidad sa Diveyevo dili gayud mag-antos sa kakabus o kalisdanan, ug ang lana nga gikinahanglan alang niini dili gayud mahurot. Apan sa usa ka adlaw, usa ka magbalantay sa simbahan, sa dihang nangawala na ang tanan sa simbahan, nakita niya nga nahurot na ang lana ug nawala na ang suga; ug kini pa gani ang kataposang lana. Unya, sa paghinumdom niya sa testamento ni Elder Seraphim, nagtuo siya nga wala matuman ang iyang mga pulong, ug busa, dili usab kasaligan ang iyang ubang mga prediksyon.

---

[536] Niadtong 27 Hulyo 1842, nadawat ang usa ka dekreto gikan sa Balaang Sinodo nga nagpamatuod sa Konbento sa Diveyevo isip usa ka komunal nga monasteryo nga naglangkob sa duha ka seksyon. Niadtong 1861, ang komunidad sa Diveyevo gipataas ngadto sa kahimtang sa usa ka monasteryo sa kababayen-an nga ikatulong klase, ug karon kini usa sa labing daghan ug maayong organisado nga mga monasteryo sa kababayen-an sa Rusya, nga makapuy-an og hangtod 1,000 o labaw pa ka mga madre.

Nagsugod og duha-duha ang iyang pagtuo sa clairvoyance sa bulahan nga tigulang. Apan kalit lang, nakadungog siya og tingog nga nagkalit-kalit, ug sa pagyuko sa iyang ulo, nakita niya nga nasiga na usab ang lampara ug puno kini sa lana, nga adunay duha ka gagmay nga salapi nga naglutaw sa sulod niini. Sa kalibog, midali siya ngadto sa tigulang nga babaye nga si Elena Vasilyevna Mantorova, nga siya nag-atiman kaniya, aron isulti kaniya ang katingalahang panan-awon. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka mag-uuma nga mihatag kaniya og 300 ka rubles nga salapi aron ipaabot, alang sa lana sa kanunay nga nagdan-ag nga lampara isip handumanan sa iyang mga ginikanan.

Dili lang nagtagad sa mga panulondon nga gihatag sa mga madre sa Diveyevo ug nagtan-aw pa sa mas lapad pa, si Banal nga Seraphim, samtang buhi pa, nag-andam na og luna para sa pagtukod og katedral, samtang kaniadto gigamit sa mga madre ang simbahan sa parokya para sa pag-ampo.

'Kita, Inahan,' ingon niya sa usa sa mga tigulang nga madre sa Diveyevo, samtang gipahupay siya, 'magkaroon usab ta sa atong kaugalingong katedral. Sa atong yuta, magkaroon ta sa atong kaugalingong mga panon sa baka, atong kaugalingong mga karnero ug baka. Ngano man nga kita, Inahan, mawadan og kadasig? Magkaroon ta sa tanan nga kaugalingon nato. Ang mga madre ang mag-arado sa yuta ug magtanom sa mga liso.'

Sa paghunahuna sa pagtukod sa katedral, ang Reverendo nga Amahan mipili og lugar alang niini nga dili kaayo layo sa Simbahan sa Kazan, tunga-tunga sa daan ug bag-ong monasteryo, ug nakatigom og kuwarta aron mapalit ang yuta; apan, tungod sa mga kahimtang, ang pagtukod sa simbahan gipahunong nga walay takda.

Busa, gitukod ni Seraphim ang usa ka lahi nga komunidad, nga nailhan nga Komunidad sa Seraphim-Diveyevo, nga bulag sa naunang komunidad nga gitukod sa giingon nga si Agafya Semenovna Melgunova. Apan sa espiritu wala niya gibulag ang komunidad sa Melgunovo gikan sa komunidad sa Diveyevo, ug giisip niya si madre Alexandra (Melgunova) – nga iyang gipasidunggan kaayo ang handumanan – ingon nga nagtukod sa duha. Gikilala sa igsoon ang Inahan sa Dios ingon nga patronesa sa bag-ong natukod nga komunidad.

'Hibal-i kini, Inahan,' miingon siya sa usa ka tigulang nga madre, 'nga kini nga dapit gipili mismo sa Reyna sa Langit alang sa paghimaya sa Iyang ngalan: Siya ang imong pader ug imong panalipod.'

Sa parehas nga pag-atiman ug gugma, giatiman usab sa Kagalang-galang nga Seraphim ang Konbento sa Ardatovskaya[537] ug ang Komunidad sa Kababayen-an sa Zelenogorsk[538] , aron matuman ang grasya-puno nga panata sa Inahan sa Dios, nga sa usa ka katingalahang panan-aw, gisaligan siya sa paggiya ug pag-organisar niining tulo ka konbento sa kababayen-an.

Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, gipanalanginan sa Ginoo ang Reverendo og katingalahang mga gasa sa grasya. Wala na niya gi-lock pag-usab ang pultahan sa iyang selda. Sa iyang pakig-uban sa uban niyang mga kaubang tawo, kanunay klaro kaayo ang espiritu sa Kristohanong pagkamapainubsanon ug pagkapaubos kaniya. Ang iyang mga pakighinabi, bisan sa mga monghe o sa mga layko, nakapahingangha sa tanan tungod sa katingalahang kasimplehan niini ug nakahatag og lawom ug dili mapugngan nga impresyon bisan pa sa mga dili motuo ug sa mga kulang sa pagtuo, nga nagdala kanila paingon sa dalan sa makaluwas nga paghinulsol. Bisan pa man mga yano nga tawo, mga eskolar o mga skismatiko, tanan nakadawat og dakong espirituhanong pagtukod ug kahupayan gikan sa ilang pakig-istorya kaniya. Ang gasa sa clairvoyance ug paghimo og milagro nagpadayon sa paglig-on sa elder nga puno sa grasya. Sumala sa testimonya sa daghang heneral, opisyal, ug sundalo nga miapil sa kampanya sa Sevastopol, kadtong nakadawat sa panalangin ug balaan nga tubig sa maong bililhon isip pahalipay, ug kinsa misulti uban sa pagtuo sa larangan sa gubat: 'Ginoo, kalooy-i kami pinaagi sa pag-ampo sa tigulang nga si Seraphim!' —nabilin nga luwas ug wala'y kadaut bisan pa sa atubangan sa grabeng katalagman ug sigurado nga kamatayon. Kanunay kaayo, ang Kagalang-galang Seraphim maghatag og giya nga makaluwas sa kalag para sa umaabot—usa ka umaabot nga ang usa k , usa ka ordinaryong mortal, dili gayud makahibalo—ug mahinuklugon niyang mabasa ang mga pangutana sa kasingkasing sa mga nangayo sa iyang tambag sa dili pa nila kini masulti. Sa usa ka higayon, duha ka batan-ong babaye ang miadto kaniya – ang usa nga tigulang na, nga nagdilaab sa gugma sa Dios sukad pagkabatan-on pa ug nangandoy sa kinabuhi sa monastiko, ug ang usa ka batan-ong babaye nga wala gani maghunahuna sa monastisismo. Apan ang balaan nga tigulang miingon sa una kanila

[537] Niadtong 1861, ang komunidad sa Pokrovskaya Ardatskaya, nga gitukod mga tuig 1800 sa taga-lungsod nga si Vasilissa Dmitreva Pakhomova, gipataas ngadto sa kahimtang sa usa ka ikatulong klaseng kumbento.

[538] Karon nailhan na kini nga Spaso-Zelenogorsk Third-Class Communal Convent.

nga ang dalan padulong sa kinabuhi sa monghe dili para kaniya, ug makakaplag siya og kalipay sa kaminyoon; sa ikaduha, miingon siya nga mahimong madre siya, ug gipangalanan pa gani niya ang kombento diin iyang ihatag ang iyang kaugalingon sa iyang bokasyon. Ang duha ka dalaga mibiya sa presensya sa tigulang nga pari nga nalibog ug dili malipay, apan napamatud-an nga husto siya, ug ang mga prediksyon sa balaan nga tigulang natuman sa tukma. Ang kalag sa tawo nabuksan sa atubangan sa halangdon, sama sa nawong sa salamin. Sa uban nga tungod sa bakak nga kaulaw nahadlok sa pagsaway sa tigulang, iyang paminawon ang ilang mga pag-ako sa sala, ug siya mismo ang mosaysay sa ilang mga sala ingon nga nahimo kini sa iyang atubangan. Kasagaran, ang santo, pinaagi lang sa iyang hitsura ug usa ka yano nga pulong, makapabalik sa mga makasasala sa ilang pagka-matinuoron, ug magbuot sila nga usbon ang ilang mga binuhatan. Busa, sa usa ka higayon, usa ka mag-uuma misulay og agi sa taliwala sa daghang tawo aron makaabot kaniya, apan sa matag higayon mura'g adunay misukod kaniya. Sa katapusan, ang tigulang mismo mitan-aw kaniya ug hugot nga nangutana: 'Asa ka paingon?' Nagbubo ang singot sa nawong sa mag-uuma, ug uban sa labing dako nga pagpaubos sa atubangan sa tanan, misugod siya og paghinulsol sa taas nga tingog sa iyang mga dautang batasan ug labi na sa pagpangawat nga iyang nabuhat kaniadto, nga nakamatikod siya nga dili siya angay makita sa atubangan sa ingon ana ka hayag nga suga sa pagkabalaan.

Walay puas nga pag-ayo ang nagagikan sa balaan nga asketiko, apan, sama sa usahay nga masaksihan, mapainubsanon siyang mosupak nga kini dili siya ang nagbuhat, usa ka 'imol nga kalag', kondili pinaagi sa pag-ampo nga pag-ampo sa Inahan sa Dios ug sa mga Apostoles ni Kristo. Tanan nga miminom o milihok sa tubig gikan sa Bukal ni Seraphim, uban sa iyang panalangin, nakadawat og katingalahang pag-ayo sa ilang mga sakit; kini nga tubig nakab-ot og ingon nga gahum sa pag-ayo pinaagi sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang nga Seraphim. Sa usa ka monghe nga nag-antos sa hingpit nga paralisis sa mga bukton, ang tigulang, samtang nagkuha og sudlanan sa balaan nga tubig, miingon: 'Kuhaa kini ug imnon'; imnon sa lalaki ang tubig ug naayo siya.

Gipang-ayo usab niya ang uban gamit ang lana gikan sa lampara nga kanunay nagdilaab sa iyang selda atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios. Gipangayoon sa balaan nga nakapahimuot sa Dios ang usa ka mag-uuma nga hapit na mamatay tungod sa kolera pinaagi sa pagbutang kaniya sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios, paghatag kaniya og balaan nga tubig aron imnon, ug pagsugo kaniya nga molibot sa monasteryo ug, sa pagsulod sa katedral, mag-ampo didto, diin, sumala sa panagna sa tigulang, ang 'kaluoy sa Dios' nakapang-ayo sa nag-antos nga tawo. Bisan pa sa iyang kinabuhi, ang Kagalang-galang nga si Seraphim nagpakita sa daghan sa ilang mga damgo ug giayo sila gikan sa makamatay nga mga sakit, labi na sa panahon sa mga epidemya sa kolera, diin, pinaagi sa kaluoy sa Dios, dili lang mga indibidwal kondili pati na ang mga lumolupyo sa tibuok baryo giayo pinaagi sa tubig nga gi-konsagrar gikan sa bukal ni Seraphim. Ang Makapahimuot sa Dios usahay mag-ayo sa mga gipanag-iya sa demonyo pinaagi lang sa iyang presensya, sa tanda sa krus, ug sa pag-ampo. Ang mga pag-ampo ni Seraphim kusgan kaayo sa atubangan sa Dios nga aduna'y mga higayon nga ang mga masakiton nabuhi pag-usab gikan sa ilang higdaanan sa kamatayon. Pananglitan, ang asawa sa usa ka Vorotilov hapit na mamatay; ang bana niini, nga dako kaayo ang pagtuo sa maong halangdon, mituong kaniya uban sa hangyo nga puno sa luha aron tabangan ang iyang masakiton nga asawa; apan miingon ang elder nga nakatakda na nga mamatay ang iyang asawa. Unya si Vorotilov, nga nagahilak pag-ayo, nahulog sa iyang tiilan, nagpakusog sa paghangyo kaniya nga mag-ampo alang sa pagsubli sa iyang kinabuhi ug panglawas. Ang Banal nga Amahan misulod sa 'lalom' nga pag-ampo sulod sa hapit napulo ka minutos, unya gibuksan niya ang iyang mga mata, gitabangan si Vorotilov nga motindog ug malipayon siyang miingon kaniya: 'Maayo, akong kalipay, gihatag sa Ginoo ang kinabuhi sa imong asawa. Lakaw sa kalinaw paingon sa imong balay.' Nagdali si Vorotilov pauli nga puno sa kalipay, diin iyang nahibaw-an nga nakasinati og kahupayan ang iyang asawa sa mismong higayon nga ang Reverendo Seraphim nag-ampo. Paglabay sa pipila ka panahon, hingpit siyang naayo.

Sa uban, gipahibalo sa tigulang ang hapit na nga kamatayon, nga naghandum nga dili sila moagi sa kahangturan nga walay Kristohanong lubong; sa uban, iyang gipahibalo, alang sa ilang pag-usab, ang silot sa Dios nga moabut kanila kon magpabilin silang dili maghinulsol. Alang sa namatay nga abbot sa Trinity-Sergius Lavra, si Archimandrite Anthony[539] , nga niadtong panahona mao ang nagtukod sa Vysokogorsk Monastery, iyang gipanghimatuud ang usa ka paspas ug wala damhang pagbalhin ngadto sa 'dakong Lavra, nga gisalig sa Balaang Pag-atiman kaniya'.

Samtang nagkadool na siya sa katapusan sa iyang lisod nga kinabuhi, ang respetado dili lang wala pagaanon ang iyang mga kasubo, apan nagdugang pa siya og bag-ong mga buhat ug mga katingalahan sa iyang mga naunang gibuhat. Sa katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi, ang tigulang matulog nga naglingkod sa salog, nga ang iyang likod nakasandig sa dingding ug ang iyang mga tiil nakatunol; usahay ipahulay niya ang iyang ulo sa bato o sa lubid nga kahoy, o motulog siya sa mga sako, ladrilyo ug troso nga makita sa iyang selda sa ; ug sa dihang nagkadool na ang takna sa iyang pagbiya niining kalibutan, mopamuko siya ug matulog nga nakahiluna sa salog, nga gisapasa sa iyang mga siko, ug gisuportahan ang iyang ulo sa iyang mga kamot. Mokaon siya kausa ra sa usa ka adlaw, sa gabii; yano ug gisi-gisi ang iyang sinina. Ug sa dihang nangutana ang usa ka adunahan nga tawo kaniya nganong nagsul-ob siya og ingon ana ka gisi-gisi nga sinina, mitubag ang tigulang:

Gihunahuna ni Prinsipe Joasaph nga ang kapa nga gihatag kaniya sa eremita Barlaam mas labaw ug mas bililhon pa kaysa sa maharlikang lilang kapa[539] .'

Ang Kagalang-galang nga Seraphim namatay na sa kalibutan, samtang sa samang higayon walay hunong siyang nag-ampo uban sa walay kinutuban nga gugma sa atubangan sa Dios alang sa mga nagpuyo niini. Ang langit nahimong iyang tinuod nga puloy-anan. Sa dihang nangutana ang mga bisita gikan sa Kursk kang Seraphim kon aduna pa siyay ipahatud sa iyang mga paryente, gitudlo niya ang mga ikon sa Manluluwas ug sa Inahan sa Dios ug miingon uban sa pahiyom:

'Ani-a ang akong pamilya; bahin sa akong buhing paryente, ako usa na ka buhing patay.'

Niadtong panahona, ang tibuok Rusya nakaila ug nagpasidungog kang Banal nga Seraphim isip usa ka dakong asketiko ug manalagsaon[540] . Sa usa ka higayon, napansin nga samtang nag-ampo, ang tigulang naglutaw sa hangin; ug sa dihang ang saksi, nga napuno sa kahadlok, misinggit, hugot nga gidili siya sa tigulang nga mosulti niini hangtod sa iyang kamatayon, uban sa hulga nga mobalik ang sakit nga iyang gipakaayo kaniya[541] .

Usa ka tuig ug napulo ka bulan sa wala pa ang iyang pagpanaw, gipanalanginan si Kagalang-galang Seraphim sa pagbisita gikan sa Inahan sa Dios. Nahitabo kini sa Pista sa Pagpahibalo, Marso 25. Duha ka adlaw pagkahuman, iyang gisultihan ang usa ka debotong tigulang nga madre gikan sa Diveyevo—nga nakadawat niining katingalahang panan-awon—mahitungod sa nahitabo, aron pahupayon siya ug ang uban pang mga madre sa Diveyevo sa ilang kinabuhi sa monasteryo nga puno sa kasubo. Gisultihan sa tawo sa Dios ang tigulang nga madre nga dili mahadlok sa bisan unsa, ug siya mismo mituhop, gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit. Aduna'y tingog, sama sa kusog nga hangin, ug unya mitunog ang pag-awit sa simbahan.

'Tan-awa, ang atong Maluho, Labing Putli nga Ginoo, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nagkadool na kanato!' miingon ang Reverendo nga Amahan.

Usa ka hayag nga kahayag ang misidlak sa selda, ug usa ka katingalahang humot ang mikaylap sa tibuok

Duha ka anghel ang nanguna, nagkupot og mga sanga nga adunay mga bulak nga bag-o lang namulak. Sa ilang luyo naglakaw si San Juan nga Mananambag ug si Juan nga Teologo, ang Ebanghelista, nga nagsul-ob og hayag nga puti nga bado; gisundan sa Inahan sa Dios, kauban ang napulo'g duha ka balaan nga birhen – mga martir ug mga dungogong babaye. Ang Reyna sa Langit nagsul-ob og mantel, sama sa gipakita sa ikon sa Masubo nga Inahan sa Dios, ug nagdan-ag sa katingalahang kahayag ug dili masukod nga kaanyag; ibabaw sa mantel, murag adunay epitrachelion, ug sa iyang mga bukton adunay mga armband; sa iyang ulo adunay usa ka maanindot, hataas nga korona, nga daghan kaayong dekorasyon nga krus ug nagdan-ag og ingon ana ka hayag nga dili na kini matan-aw, sama sa dili usab matan-aw ang balaan nga nawong sa Inahan sa Dios mismo. Ang mga birhen misunod sa Inahan sa Dios nga nagpares-pares, nagsul-ob og mga korona, sa dili masukod nga langitnong himaya ug kaanyag.

---

[539] Tan-awa ang Menaion-Chet'i, sa ilawom sa Nobyembre 19.

[540] Ang mga debotong pari ug obispo sa Simbahang Orthodox, nga nailhan tungod sa ilang mga asetikong buhat ug espirituhanong kinabuhi, naghatag sa Banal nga Seraphim og lawom nga pagtahod ug pagsalig, ug nagsulat kaniya aron mangayo sa iyang tambag. Si Antonio, Arsobispo sa Voronezh, nga ilado tungod sa iyang balaan nga kinabuhi ug mga kaisog sa pagka-mona, naghatag kaniya og labawng pagdayeg. Sa dili madugay pagkahuman sa bulahan nga pagpanaw niining tawo sa Dios, miingon siya mahitungod kaniya ingon niini: 'Kita sama sa mga kandilang sentimo, samtang siya sama sa kandilang kadak-on sa pood, nga kanunay nagdilaab sa atubangan sa Ginoo, pinaagi sa iyang nangagi nga kinabuhi ug pinaagi sa iyang karon nga kaisog sa atubangan sa Labing Balaan nga Trinidad.'

[541] Kini nga hitabo gipamatud-an ni Prinsesa E.S.S., base sa salaysay sa iyang anak nga paralisado, nga gihayag sa Banal nga Amahan. Tungod niini, sa dihang namatikdan sa tigulang nga nakasaksi ang nag-antos, hugot niyang gisugo siya nga 'maghilom' ug dili kini isulti hangtod sa iyang kamatayon, nga gituman gayud sa batan-on.

Kalit nga nahimong lapad ang selda ug napuno sa kahayag nga lahi kaayo ang sinag, mas hayag ug mas puti pa kaysa sa adlaw. Ang Labawng Balaan nga Birhen mitingog nga malumo sa halangdong tigulang, sama sa pag-istorya sa usa ka suod nga paryente. Ang tigulang nga babaye, bisan pa niana, nahulog nga nagluhod sa kahadlok; apan gihupay siya sa Inahan sa Dios ug gisugo siyang motindog. Ug ang mga balaan nga birhen, nga nagpahupay sa tigulang nga babaye sa iyang kinabuhi nga puno sa kasubo, miingon kaniya—nga nagtudlo sa ilang masidlak nga korona—nga nadawat nila kini tungod sa ilang mga pag-antos ug insulto dinhi sa yuta. Ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios dugay nga nakig-istorya kang Banal nga Seraphim, apan ang tigulang nga babaye wala makasabot sa ilang panag-istorya; nadungog lang niya nga ang Labing Balaan nangayo kaniya nga dili niya biyaan ang Iyang mga birhen sa Diveyevo, ug nagsaad kaniya sa Iyang tabang ug pag-ampo. Natapos ang panan-awon uban sa Inahan sa Dios, nga nagtudlo sa mga korona sa mga balaang birhen, nagsaad usab sa sama alang sa ubang mga birhen ug mga asketiko. Unya, sa pag-atubang sa balaang tigulang, iyang gidugang:

'Sa dili madugay, akong pinalangga, kauban na ka namo.'

Gipanalanginan siya niini, ug pagkahuman mibulag kaniya ang tanang santo nga naa didto.

Samtang nag-asdang pa gyud sa hagdanan sa mga birtud sa monastiko ug mga buhat sa pagka-asketa, ang Mapinanggaon nga Seraphim sa katapusan nagkadool na sa iyang pagbiya niining kalibutan. Usa ka tuig sa wala pa siya mamatay, nabati niya nga hingpit na siyang gikapoy. Niadtong panahona, nakaabot na siya sa edad nga 72. Nagsugod siya sa pagbisita sa iyang eremiteryo nga dili na kaayo kanunay, ug bisan sa Sarov nabug-atan siya sa pagdawat sa daghang mga bisita. Ang grabeng pag-antos sa iyang mga tiil—nga masakit kaayo tungod sa walay hunong nga pagpanagnawa, sa pagtindog sa pag-ampo sa ibabaw sa usa ka bato sukad pa sa sayong kaagahon sulod sa usa ka libo ka adlaw ug gabii, ug tungod sa malupit nga pagpanakit sa mga tulisan—wala maghatag kaniya og pahulay hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, ug kanunay nga nag-awas ang nana gikan sa mga samad sa iyang mga tiil, apan nagpabilin nga masidlak ug malipayon sa espiritu ang Balaang Amahan, nabati niya ang langitnong kalipay ug himaya nga giandam sa Dios alang sa mga naghigugma kaniya.

Samtang nagpadayon sa paghatag og milagrosong pag-ayo sa daghang mga magtutuo ug sa pag-ambag sa kauswagan ug kaluwasan sa kadaghanan pinaagi sa iyang katingalahang gasa sa clairvoyance, ang Kagalang-galang Seraphim karon nagsugod sa pagtagna sa iyang hapit na pagpanaw. Samtang gihatag niya ang iyang katapusang mga pagtulun-an sa uban, kanunay niyang giinsistir: 'Dili na kita magkita pag-usab'; sa ubang mga monghe, ingon man sa mga layko, iyang gihangyo nga sila na mismo ang magdumala sa tanang butang ug kabalaka mahitungod sa ilang kaugalingong kaluwasan, nga nagpahibalo nga dili na sila magkita pag-usab ug magbulag na hangtod sa kahangturan, ug nangayo sa ilang mga pag-ampo alang kaniya. Niining panahona, ang balaan nga tigulang kanunayng makita sa portiko duol sa iyang selda, sa bangkito nga giandam para kaniya sa iyang hangyo, diin siya malunod sa paghunahuna sa kinabuhi human sa lubong, kasagaran kauban ang mapait nga paghilak. Gisulti niya kini pinaagi sa tinago nga mga pahimangno, ug usahay hayag kaayo, sa pipila ka mga igsoon nga babaye sa Diveyevo, nga nagbalik-balik:

'Nagkawala na ang akong kusog; magpadayon na kamo sa inyong kaugalingon; ginabilin ko kamo sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.'

Ang uban nangayo sa Diosnon sa iyang panalangin aron bisitahan siya sa Sarov sa dili pa moabot ang Dakong Kwaresma, apan mitubag siya:

'Sa dihang sirado na ang akong pultahan; dili na ninyo ko makita.'

Ug nahimong klaro kaayo sa iyang pisikal nga dagway nga ang kinabuhi sa Kagalang-galang nga Seraphim dali na kaayo nga nagkawala, apan sa espiritu nagpabilin siya nga mas alerto pa kaysa kaniadto. Gipahibalo niya sa iyang pinakaduol nga mga higala ug kauban, sama sa Bulahan nga Hieromonk Timon, ang iyang matinud-anong disipulo nga nagpuyo sa Disyerto sa Nadeevskaya, ang iyang hapit na nga pagpanaw, ug gihatag kaniya ang iyang katapusang mga instruksiyon nga makaluwas sa kalag.

"Itanom," iyang giusab pag-ingon kaniya, "itanom, Amahan Timon, ang trigo nga gihatag kanimo. Itanom kini sa maayong yuta, itanom kini sa balas, itanom kini sa bato, itanom kini sa daplin sa dalan, itanom kini taliwala sa mga tinik; bisan asa kini mahulog, moturok kini, motubo ug mamunga, bisan dili dayon." Ug ayaw itago ang talento nga gihatag kanimo sa yuta, aron dili ka silotan sa imong Ginoo; hatagi kini sa mga tagasukli sa kuwarta – pabuhata sila nga sila ang magahatag kanimo sa ganansya.

Upat ka bulan sa wala pa ang bulahan nga pagpanaw ni Banal nga Seraphim, niadtong Agosto 1832, mibisita kaniya sa iyang hermitage si His Grace Arsenius, Obispo sa Tambov (nga sa ulahi nahimong Metropolitan sa Kyiv). Human sa paglibot sa Sarov, gisusi sa obispo pag-ayo ang hermitage ni Seraphim, ang iyang mapainubuson nga selda, ug misulod pa gani sa gamay nga luna tali sa dingding sa selda ug sa kalan, diin ang asetikong makapahimuot sa Dios kanunay nga nagahin sa iyang kaugalingon sa mga buluhaton sa pag-ampo ug diin hapit usa ra ka tawo ang makasulod, nagpabilin didto nga nagtindog o nagluhod, kay imposible nga molingkod o mosandig bisan asa didto. Niining higayona, gihatagan sa balaan nga tigulang ang Iyang Kahalangdon og usa ka gasa 'gikan sa mapainubuson, makasasala nga Seraphim': usa ka rosaryo, usa ka bungkos sa kandilang wax nga giputos sa canvas, usa ka sudlanan nga pula nga bino ug usa ka botelya sa balaan nga lana. Ang Iyang Kahalangdon, human malumo nga midawat sa halad, wala masabti ang kahulugan niini; apan ang mga nahitabo pagkahuman nagpakita kaniya nga ang asketiko sa Dios tin-aw nga nagtagna sa iyang hapit na nga pagpanaw ug gituyo ang bino, lana, ug kandila alang sa iyang memorial service, nga iyang gipangayo usab kang Iyang Kahalangdon pinaagi sa pulong. Sunod niini, gipatuman gayud ni His Eminence Arsenius ang tinguha sa balaan nga tigulang sumala sa sulat, gipreserbar niya para sa iyang kaugalingon ang canvas ug ang rosaryo, samtang gigamit ang uban para sa paghinumdom atol sa liturhiya sa lubong alang sa Kagalang-galang Seraphim.

Ang Kagalang-galang nga Amahan kanunayng nagsulti sa iyang tig-atiman sa selda, nga nagpasabot sa iyang hapit na nga pagpanaw:

'Duol na ang akong pagpanaw!'

Human siya maghatag og pipila ka mga sugo sa usa sa mga tigulang sa Sarov, gisugo niya kini nga pahunongon ang kandila, ug sa diha nga napalong kini, miingon siya:

'Mao kana ang paagi nga ako usab molakaw.'

Sa dili pa dugay sa iyang kamatayon, nagsugo ang Reverendo nga mga sulat ipadala sa pipila sa iyang mga suod, nga nagdapit kanila sa pag-anhi sa iyang monasteryo; ug sa uban, nga dili na makaabot sa takdang oras, iyang gipangayo nga human sa iyang kamatayon, ipasabot nila ang iyang tambag alang sa kaluwasan sa kalag alang kaniya, nga nagdugang isip pagpasabot:

'Dili nila ko makita!'

Sa wala pa magsugod ang 1833, gisukod sa Reverendo ang lubnganan para sa iyang kaugalingon sa kilid sa halaran sa Katedral sa Dormition. Usa ka semana sa wala pa siya mamatay, sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo, mitambong siya sa Banal nga Liturgiya, nakadawat sa Banal nga Komunyon, ug pagkahuman sa Liturgiya nakig-istorya siya sa nagtukod sa monasteryo, si Hegumen Nifont, nga mag-atiman sa mga igsoon—labi na sa mga batan-on—ug gipamana nga pagahiliton siya pagkahuman sa iyang kamatayon sa kabaong nga iyang giandam para sa iyang kaugalingon. Sa Domingo, Enero 1, 1833, ang balaang tigulang miadto sa katapusang higayon sa Simbahan ni Zosima ug Savvati sa infirmaryo, gihalad ang pagsimba sa tanang mga ikon, gisindihan niya mismo ang mga kandila, ug dayon midawat sa Balaang Komunyon subay sa kostumbre sa Balaang Misteryo ni Kristo. Sa katapusan sa Liturgiya, nagpaalam siya sa tanang mga igsoon nga nag-ampo, gipanalanginan sila tanan, gihalokan sila, ug, samtang naghatag og mga pulong sa paglig-on, miingon:

'Magmalig-on kamo sa pagtuo, ayaw kamo kawala'g kadasig, magbantay kamo; karon ginahimo na ang inyong mga korona.'

Unya ang balaang tigulang nagpanalangin sa Balaang Krus ug sa ikon sa Inahan sa Dios; ug unya, pagkahuman niyang nilibot ang halaran ug gihatagan kini sa naandan nga pagdayeg, mibiya siya sa santuwaryo pinaagi sa amihanang pultahan, sama sa nagpasabot nga pinaagi sa usa ka grupo sa ganghaan—ang dalan sa pagkahimugso—mosulod ang tawo sa kinabuhi, ug pinaagi sa lain—ang ganghaan sa kamatayon—mibiya niini.

Niadtong adlawa, si Brother Paul, nga nag-uban sa selda sa tigulang ug kasagaran nag-alagad kaniya pinaagi sa pagdala og pagkaon, nakabantay nga ang reverendong amahan migawas tulo ka beses paingon sa lubnganan nga iyang giandam para sa iyang kaugalingon, diin nagpabilin siya og dugay nga panahon samtang nagtutok sa yuta. Niadtong gabii, nadungog sa maong monghe ang tigulang nga nag-awit og mga himno sa Pasko sa Pagkabanhaw sa iyang selda, naghimaya sa Pagkabanhaw ni Kristo.

Sa sunod adlaw, Enero 2, mibiya si Padre Pavel sa iyang selda sa alas sais sa buntag aron motambong sa sayong Misa ug nabantayan niya ang baho sa aso ug nasunog nga materyal sa entrada. Sa selda ni Seraphim,

kanunay nga nagdilaab ang mga kandila; wala gayud kini patya sa tigulang, ug sa tanang pahimangno bahin niini, kasagaran siya motubag:

'Basta buhi pa ko, walay kalayo; apan sa dihang mamatay na ko, ang akong pagpanaw ipahibalo sa kalayo.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo.

Pagkahuman niya sa iyang naandan nga pag-ampo, gipukpok ni Brother Pavel ang pultahan sa elder, apan kini nakasusi. Dayon iyang gisultihan ang uban, nga nagtuo nga ang elder miadto sa iyang hermitage ug nagdilaab ang kalayo sa selda.

Sa dihang napugos nila nga ablihan ang pultahan gikan sa sulod, ilang nakita nga walay kalayo, apan ang mga libro nga nagkalat, ingon man usab ang nagkalain-laing mga butang nga hinimo sa canvas nga gidala sa daghan ngadto sa maong tigulang tungod sa ilang debosyon, nag-asok-asok pa; ang tigulang mismo wala nila madungog o makita. Gipalong nila ang mga nag-asang mga butang ug gisultihan nila ang nahitabo sa ubang monghe nga naa sa sayong Misa. Daghang mga igsoon ang midali paingon sa selda sa tigulang. Pagkasiga sa kandila, ilang nakita si Seraphim nga nagsul-ob sa iyang kasagarang puti nga bado, sa iyang naandan nga dapit sa pag-ampo, nga nagluhod sa atubangan sa usa ka gamay nga lectern nga adunay tanso nga krusipijo sa iyang liog. Ang iyang mga kamot, nga nagkahiusa sa porma sa krus sa iyang dughan, nakapatong sa lectern ibabaw sa basahon diin siya nagbuhat sa iyang adlaw-adlaw nga pag-ampo atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios. Sa paghunahuna nga natulog ang tigulang, gisulayan siya og paggising sa mga monghe; apan ang iyang kalag mibiya na sa iyang lawas ug nibalik na sa Tighimo niini. Sirado ang mga mata ni Seraphim, apan buhi ang iyang nawong ug puno sa paghunahuna sa Dios ug pag-ampo; ang iyang lawas, labaw pa, init pa gihapon.

Sa panalangin sa abá, si Hegumen Nifont, Gihugasan sa mga igsoon ang lawas sa namatay nga asketiko, gisul-oban siya og monastikong bisti, ug gibutang siya sa kahon nga oak nga iyang giandam sa iyang kinabuhi, sumala sa iyang testamento, kauban ang usa ka ikon nga madreperla ni San Sergius, nga gipadala kaniya sa iyang pinalanggang disipulo, ang abá sa Trinity-Sergius Lavra, si Archimandrite Anthony.

Ang balita sa pagpanaw sa balaan nga tigulang dali ug lapad nga mikaylap, ug ang tibuok rehiyon sa Sarov dali nga nagdagsang paingon sa monasteryo. Labaw pang lawom ang kasubo sa mga igsoon nga babaye sa Diveyevo, kay nawala nila kaniya ang ilang pinalanggang amahan sa espirituwal ug magbabantay; ug ang ilang kasubo labi pang dili mapahupay tungod kay wala nay lain nga makapuli kaniya isip ilang giya sa espirituwal.

Sa gabii sa bulahan nga pagpanaw ni Banal nga Seraphim, si Hieromonk Filaret, nga nagpuyo sa Glinsk Hermitage sa Kursk Governorate, samtang mogawas siya sa simbahan human sa Matins, gipukaw niya ang pagtagad sa mga igsoon ngadto sa usa ka katingalahang kahayag sa langit ug miingon:

'Mao ni ang pagbiya sa kalag sa mga matarong paingon sa langit! Karon ang kalag ni Amahan Seraphim nag-asdang paingon sa langit.'

Sulod sa walo ka adlaw, ang lawas sa Kagalang-galang nga Seraphim gibutang alang sa pagpaniguro sa Katedral sa Dormition. Usa ka lubnganan ang giandam para sa bulahan nga tigulang sa mismong dapit nga siya mismo ang napili na kaniadto. Bisan pa sa wala pa moabot ang adlaw sa lubong, ang monasteryo sa Sarov napuno na sa liboan ka mga tawo nga nagtigom gikan sa mga silingang rehiyon ug probinsya sa . Nagkasinabot ang tanan sa paghinulsol sa pagpanaw sa bulahan nga tigulang. Sa adlaw sa lubong, sobra ka daghan ang mga tawo sa Liturgiya nga napalong ang mga kandila duol sa kabaong tungod sa makasul-ob nga kainit. Ang paglubong sa lawas sa Kagalang-galang Seraphim gihimo ni Abad Nifont sa Sarov, kauban ang daghang komunidad sa mga monghe; ang iyang lawas gipahulay sa tuo nga kilid sa altar sa katedral. Usa ka monumento nga hinimo sa puthaw sa porma sa lubnganan ang gitukod sa ulahi ibabaw sa lubnganan, nga adunay nakasulat: 'Nabuhi siya alang sa himaya sa Dios sulod sa 72 ka tuig, 6 ka bulan ug 12 ka adlaw'.

Ug bisan pa human sa iyang bulahan nga pahulay, nagpadayon gihapon ang Balaan nga Seraphim sa paghatag og lain-laing pag-ayo ug mga milagro sa tanan nga miduol kaniya uban sa pagtuo. Ug bisan pa sa dihang nahuman na ang iyang panaw dinhi sa yuta, nagpadayon gihapon siya sa pagpakita sa mga tawo sa sama nga gugma ug tabang, gipunoan ang tanan niyang pakig-uban kanila sa dili masukod nga bahandi sa kaluoy, gitawag sila sa dili masukod nga pagkabuotan nga 'akalipay ko', sama sa iyang pagtawag sa tanan sa iyang kinabuhi. Nagpakita siya labi na kanunay sa mga monghe sa Sarov ug sa mga madre sa Diveyevo aron sila pag-ayo ug paglipay.

Busa, dili molapas sa unom ka bulan human sa bulahan nga pagpanaw ni Elder Seraphim, usa ka igsoon sa Konbento sa Diveyevo misugod sa pag-antos sa mga atake sa pagpanag-iya. Apan usa ka gabii nakita niya, daw siya naa sa simbahan sa Diveyevo, diin anaa usab ang Banal nga Seraphim. Ang tigulang, gikuptan ang kamot sa masakiton nga babaye—uban sa usa pa ka igsoon nga naa didto—murag gidala siya sa santuwaryo, gilakaw-lakaw siya palibot sa halaran, ug kalit siyang nabati nga gaan ug maayo ang iyang gibati. Pagmata niya, nagbuhat siya og tanda sa krus ug hingpit nga nabawi ang iyang pagka-matino; namata siya nga hingpit ang panglawas, ug sukad niadto, wala na siya mabalik sa iyang kaniadto nga mga pag-atake ug nalingaw sa hingpit nga kahimsog.

Usa ka madre sa Konbento sa Diveyevo grabe kaayo ang sakit sa mata. Sa gabii sa bag-ong tuig 1835, nagdamgo siya nga naa siya sa Simbahan sa Inahan sa Dios sa Tikhvin, ug nakita niya si Banal nga Seraphim nga migawas gikan sa pultahan sa hari nga nagsul-ob og puti nga bado; gihatagan niya siya og hangin ug gisugo siya nga pahiran ang iyang mga mata niini.

Nangutana siya kaniya:

'Ikaw ba na, Amahan?'

Mitubag si Seraphim:

'Giunsa man nimo, akong kalipay, nga dili motuo! Ikaw mismo ang nangutana kanako, apan wala ka motuo, bisan pa nga ako nag-awit sa Balaang Liturgiya taliwala ninyo.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang tigulang. Sukad niadto, naayo ang sakit sa mata sa madre.

Ang Rusong asketiko sa Bukid Athos, nga nailhan ug girespeto sa tanan isip 'Balaang Monghe sa Bukid', si Hieromonk Seraphim (nga ang monastikong ngalan mao si Sergius), naghisgot sa mosunod sa iyang pribadong mga nota:

'Niadtong 1849 nangmasakit ko. Ang akong sakit grabe kaayo; wala ko nagdahom nga mabuhi pa ko. Wala'y tambal nga makapabalik sa akong panglawas. Nawad-an ko og paglaum. Sa ulahing gabii sa 1850 kalit lang nga adunay misulti kanako nga malumo: 'Ugma mao ang anibersaryo sa pagpanaw ni Amahan Seraphim, ang Kuma sa Sarov; pag-awit og memorial nga Liturgiya ug memorial nga serbisyo para kaniya, ug siya mag-ayo kanimo.' Kini nakapahupay pag-ayo kanako. Bisan wala ko personal nga nakaila kang Amahan Seraphim, samtang naa ko sa Sarov niadtong 1838 nakabati ko og pagtuo ug gugma para kaniya. Mas napalig-on pa kini nga pagbati sa akong sulod sa dihang, niadtong 1839, nagdamgo ko nga nag-awit ko og usa ka serbisyo sa pag-ampo alang kang Amahan Seraphim uban sa tibuok nakong kasingkasing ug kusog nga nag-awit: 'Amahan nga Reverendo Seraphim, ampinga kami sa Diyos!' Apan, sa dihang miabot na ang pagbasa sa Ebanghelyo, wala ko kahibalo kung asa ang akong basahon—ang gikan sa Banal nga Tawo o sa lain. Kalit lang, adunay miingon kanako: 'Basaha ang ika-36 nga bahin gikan kang Mateo.' Sa pagdungog nako niining mga pulong gikan sa misteryosong tingog, namata ko. Sukad niadto hangtod karon, tinuod gayud akong pagtuo nga si Padre Seraphim usa ka dakong balaan sa Dios. Apan mobalik ko sa akong nahunongan (mao ang salaysay sa akong sakit niadtong 1849). Sumala sa usa ka tinago nga pahimangno nga nag-awhag kanako sa paghinumdom kang Amahan Seraphim—tungod kay ako mismo dili makahimo sa pagsaulog sa Liturgiya o sa serbisyo sa paghinumdom alang kaniya—ug sa diha-diha nga nabuhat nako kini, nawala ang akong sakit: nabati nako ang katingalahang kalinaw ug nakagawas ko sa pag-antos sa akong kasakit. Ug sukad niadto hangtod karon, pinaagi sa grasya sa Dios, maayo na ang akong panglawas."

Niadtong 1858, sa usa ka Miyerkules sa ikalima ka semana sa Dakong Kwaresma, ang madre sa Diveyevo nga si Eudokia, kauban ang ubang mga madre, nagpuno og yelo sa usa ka dako nga komunal nga kamalig sa yelo sa dihang aksidenteng natisod siya ug nahulog sa ilawom gikan sa gitas-on nga tulo ka sazhens. Gikuha siya, daw walay kinabuhi; nagreklamo siya og grabeng kasakit sa kilid ug ulo, ug bisan gamayng paghikap makapahimo kaniya nga mawala ang malungtaron nga pagkahibulong. Ang doktor nga miabot nakit-an nga kritikal kaayo ang iyang kahimtang. Duha ka semana pagkahuman, diin halos wala siya matulog tungod sa kasakit, sa tungang gabii sa Huwebes Santo, natulog siya og hinay-hinay, diin nakita niya ang Kagalang-galang nga Seraphim misulod sa iyang selda ug miingon: 'Miabot ako aron bisitahan ang akong mga kabos (sama sa iyang kanunayng pagtawag sa mga madre sa Diveyevo nga iyang giatiman samtang buhi pa siya); dugay na ko nga wala dinhi'. Ang masakiton nga babaye misinggit uban sa mapait nga mga luha: 'Amahan, oh , grabe ka sakit akong kilid!' Ang tigulang, gipilo ang tulo ka tudlo sa iyang tuo nga kamot, naghimo og timaan sa krus tulo ka beses ibabaw sa samdan nga bahin, nga miingon: 'Gipahid ko kanimo ang plaster ug bendahe' – pagkahuman niini, siya nawala. Nibanhaw si Eudokia,

apan ang selda hingpit nga walay sulod ug hilom, ug natulog pag-usab siya. Sa alas singko sa buntag, nabanhaw siya nga nakahigda sa iyang masakit nga kilid, ug wala na gyud siyay nabati nga kasakit. Sa paghinumdom niya sa pagpakita kaniya sa tigulang nga si Seraphim, miingon siya nga 'sulod sa dugay nga panahon mura'g adunay plaster nga natabon sa hubag nga bahin'. Niadtong adlawa mismo, nakabangon siya gikan sa higdaanan nga walay tabang ug gisultihan niya ang tanan mahitungod sa iyang milagrosong pagka-ayo.

Ang respetadong tigulang naghatag og pagka-ayo sa daghan, nga nagtambag kanila nga moinom og tubig gikan sa iyang bukal ug maghugas sa ilang kaugalingon gamit kini. Busa, duha ka tuig human sa pagpanaw sa tigulang, usa ka madre gikan sa Konbento sa Diveyevo nag-antos sa hilanat ug hapit na mamatay, kay hingpit na niyang nawala ang paggamit sa iyang kamot. Ug busa, sa usa ka damgo, nakita niya ang Reverendo nga Amahan, nga nangutana kaniya nganong dili siya moanha kaniya sa tinubdan; ug, gikuha niya ang masakiton nga kamot niini, gitangtang kini, ug gisugo siya nga buhaton kini nga walay kapakyasan. Pagmata niya, nabati sa madre nga naayo na ang iyang kamot; ug sa dihang gidala siya sa iyang mga kaigsuonan sa Sarov ngadto sa Bukal ni Seraphim ug gibubo ang tubig niini ibabaw kaniya, hingpit na siyang naayo.

Si Kapitan Teplov, nga dako kaayo og pagrespeto kang Banal Seraphim, miabot sa Sarov niadtong 1834 uban sa iyang tulo ka tuig nga anak nga babaye, nga nag-antos sa sakit sa mga bitiis. Human nila sa pagsaulog sa usa ka memorial service sa lubnganan sa tigulang, gidala nila ang bata ngadto sa Tinubdan ni Seraphim, nga hugot ilang pagtuo nga ang Ginoo magpakita og kaluoy sa masakiton nga bata pinaagi sa mga pag-ampo sa tigulang. Paghatag nila sa bata og tubig gikan sa maong bukal aron imnon ug paghugas sa iyang mga tiil niini, nagdala sila og pipila ka tubig pabalik sa monasteryo, nga nagtuyo sa paghimo og usa ka pag-ampo didto uban sa pagbendisyon sa tubig. Apan, sa pagsulod nila sa monasteryo, nakalingkawas ang batang babaye sa pagkupot sa iyang yaya ug midagan pasulong nga daw himsog, ug hingpit na siyang naayo.

Niadtong 1856, ang bugtong anak nga lalaki sa Bise- Gobernador sa Kostroma Governorate, si A. A. Borzko, nga walo ka tuig ang edad, nagsugod og kasakit sa tiyan, nga nahimong grabeng sakit nga adunay makalilisang ug makapaluya nga mga pag-atake, mao nga ang iyang mga ginikanan nagsugod na og pagkawalay paglaum alang sa iyang kinabuhi. Niadtong panahona, si S. D. Davydova, usa ka bag-ong madre sa Kostroma Convent, gihatagan ang inahan sa masakiton nga bata og usa ka salaysay sa kinabuhi ug mga buhat ni Seraphim sa Sarov, nga gisugdan sa duha ka ginikanan pagbasa, nga natingala sa mga buhat sa grasya sa Dios nga gipadayag sa maong balaan. Usa ka gabii, nakakita ang bata sa Manluluwas sa usa ka damgo, nga gilibotan sa mga anghel, nga misaad sa masakiton nga bata og pagkaayo kon buhaton niya ang gisugo sa tigulang nga moanha kaniya. Unya, mipakita kaniya ang tigulang ug, sa pagpaila sa iyang kaugalingon nga si Seraphim, miingon:

'Kung gusto ka nga maayo, kuhaa ang tubig gikan sa bukal sa Lasang Sarov nga nailhan nga Bukal ni Serafim, ug sulod sa tulo ka adlaw, buntag ug gabii, hugasi ang imong ulo, dughan, mga bukton ug mga tiil gamit niini, ug imnon kini.'

Sa buntag, gisulti sa bata sa iyang mga ginikanan ang iyang damgo; nalibog sila kung giunsa nila pagkuha sa tubig ug nabalaka sila niini. Sa sunod buntag, gisaysay sa bata ang lain niyang damgo: ang Inahan sa Dios, nga gilibotan sa mga anghel, nagpakita kaniya ug mahigugmaong gisugo siya nga tumanon ang mga pulong sa tigulang. Niadtong adlawa mismo, mibalik si Mrs. Davydova, nga nagbiyahe paingon sa Sarov, ug gipangayoan siya sa mga ginikanan nga tabangan sila sa pagkuha og tubig gikan sa bukal ni Seraphimov. Iyang dayon gipadala kanila ang usa ka botelya niining tubiga. Ug sa dihang gisunod nila ang mga instruksyon sa tigulang, ang bata, nga hinay-hinay nga nag-ayo, hingpit nga naayo.

Gipanalipdan sa Kagalang-galang nga Serafim ang uban gikan sa mga tulisan ug kawatan pinaagi sa milagrosong pagpakita kanila uban sa mga hulga. Pananglitan, sa usa ka higayon usa ka peregrina naglakaw sa lasang sa Murom. Pagkadungog niya og makalilisang nga mga pagsinggit ug mga pag-agik-ik sa usa ka hilit nga dapit, iyang gikuha ang ikon ni Serafim nga iyang gidala ug naghimo siya og tanda sa krus gamit kini, ingon man sa dapit diin naggikan ang mga pagsinggit. Pagkahuman niini, nakaplagan duha ka lalaki nga grabe kaayo ang pagkabugbog duol diha; ilang gisaysay nga tuyo sa mga tulisan nga patyon sila apan kalit lang silang nilayas. Ang mga tulisan, nga nadakpan pagkahuman ug nag-ako sa ilang mga krimen sa Lasang sa Murom, nag-istorya nga samtang nag-andam na sila sa paghatag sa katapusang hampak sa ilang mga biktima, kalit nga migawas gikan sa lasang ang usa ka monghe nga abu-abuhon ang buhok ug nagkuyog ang kamelauk sa puti nga bado, nga nagtudlo

sa hulga ug nagasinggit: 'Ani-a ko!' Ug sa iyang likod midagan ang usa ka grupo sa mga tawo nga armado og mga patpat. Gipakita kanila ang hulagway ni Seraphim, nga gikuha gikan sa biyahero, ug ila siyang nakaila.

Ang asawa sa negosyante sa Shatsk, si Mrs. Petakovskaya, nga nakaila sa elder sa iyang kinabuhi ug gitagad siya sa labing taas nga pagrespeto, kaisa nakasinati og damgo diin ang Banal nga Seraphim mitungha kaniya ug miingon:

'Kagabii, nisulod ang mga kawatan sa tindahan sa imong anak, apan gikuha nako ang walis ug nagsugod ko og walis sa palibot sa tindahan, ug nilakaw sila.'

Sa pagkabuntag, nasuta nga gipunit ang tanang kandado, apan buo ug wala'y gilangan ang tindahan.

Niadtong 1865, sa balay sa usa ka Ginang Bar, sa dili pa ang Pasko, sa dihang gipang-apod-apod ang limos sa mga kabus sumala sa kostumbre, mitungha ang Reverendo nga nagsul-ob sa dagway sa usa ka kurbado, abuhing-buhok nga tigulang. Gipasabot niya sa babaye nga nag-apod-apod sa limos nga wala siya moanhi aron mangayo og limos, kondili kinahanglan niyang makita mismo ang tag-iya sa balay. Sa dihang gisulog sa usa ka sulugoon sa lain nga tingali usa siya ka pulubi, ang tigulang nga lalaki, nga nagsaad nga mobalik dayon sa dihang anaa na ang tag-iya sa balay, mihawa. Ang babaye nga nag-apod-apod sa limos gipuno sa pagbasol ug midagan paingon sa beranda aron sundon siya. Apan nawala na siya, ug ang tibuok panghitabo gitago sa tag-iya sa balay.

Alang sa malisyosong sulugoon, adunay miingon kaniya sa damgo:

'Sayop ka sa imong giingon: dili usa ka pulubi ang mibisita kanimo, kondili usa ka dakong tigulang sa Dios.'

Sa sunod mismo nga buntag, nakadawat si Mrs. Bar og pakete sa koreo nga adunay hulagway ni San Seraphim nga nagapakaon og oso; sa maong hulagway, nakaila kaniya ang mga nakig-istorya sa balaan nga tigulang sa miaging adlaw.

Ang Kagalang-galang nga Seraphim naghimo pa og daghang ubang mga milagro ug pag-ayo pagkahuman sa iyang bulahan nga pagpanaw. Sulod sa kapito-an ka tuig pagkahuman sa adlaw sa pagpanaw sa Kagalang-galang nga Seraphim, walay hunong ang mga pag-ayo alang sa mga nangaliya kaniya uban sa pagtuo sa iyang pag-ampo sa atubangan sa Ginoo. Niadtong 1891, gitukod ang usa ka kapilya ibabaw sa lubnganan sa Banal nga Seraphim. Sa paglabay sa panahon, ang handumanan sa ehemplaryong asetikong kinabuhi sa balaang tigulang ug sa pagtuo sa gahum sa iyang pag-ampo alang sa uban dili lang nga wala nahuyang, kondili nagkugi pa gayud ug mas napalig-on sa taliwala sa mga Ortodoksong katawhan sa tanang lebel sa kinabuhi. Tungod kay gipaambit pag-ayo sa Balaang Sinodo ang pagtuo sa katawhan sa pagkabalaan sa tigulang nga si Seraphim, kanunay nilang giila ang panginahanglan sa pagbuhat sa angay nga mga lakang padulong sa paghimaya niining alagad sa Dios. Niadtong 1895, ang Iyang Kahalangdon nga Obispo sa Tambov nagsumite sa Balaang Sinodo sa mga kaplag sa usa ka imbestigasyon nga gihimo sa usa ka espesyal nga komisyon mahitungod sa mga milagrosong timaan ug panambal nga nahitabo pinaagi sa mga pag-ampo ni Amahan Seraphim, diin 94 ka kaso ang gisusi. Sunod niini, ang Iyang Kahalangdon nga Obispo sa Tambov, sa duha ka higayon, sa sinugdanan ug katapusan sa 1897, nagsumite sa Balaang Sinodo og mga koleksyon sa mga kopya sa sinulat nga pahayag gikan sa nagkalain-laing mga indibidwal mahitungod sa mga milagrosong timaan ug pag-ayo nga nahitabo pinaagi sa mga pag-ampo ni Santo Seraphim. Sa katapusan, niadtong Hulyo 19, 1902, sa adlawng natawhan ni Elder Seraphim, ang Iyang Imperyal nga Kamahal, Ang Iyang Imperyal nga Kamahal, Emperador Nicholas Alexandrovich, malipayong gihandom ang mga debosyonal nga buhat sa namatay ug ang kadasig sa nasud sa pagpasidungog sa iyang handumanan, ug gipadayag ang iyang tinguha nga ang proseso sa paghimaya sa reverend elder, nga gisugdan na sa Balaang Sinodo, mahuman nga malampuson. Sa pagsugod sa mosunod nga tuig, 1903, ang Balaang Sinodo, nga hingpit nga nakasiguro sa kamatuoran ug pagka-orihinal sa mga milagro nga nahimo pinaagi sa mga pag-ampo ni Elder Seraphim, naghukom nga ilhon siya taliwala sa han-ay sa mga balaan, nga gihimaya sa grasya sa Dios, ug ang iyang labing dungog nga mga nahabilin ingon balaang relikya. Sa sugo sa ilang Imperyal nga Kamahal, usa ka mamahongon nga reliquaryo nga gipahiran og pilak ug bulawan ang gipahimo para kanila. Ang solemne nga paghimaya sa bag-ong gipadayag nga alagad sa Dios nahitabo sa atubangan sa Ila nga Imperyal nga Kamahal, ang Emperador ug ang Emperatris, uban pang mga miyembro sa Imperyal nga Pamilya, ug daghang katawhan niadtong 19 Hulyo 1903, ug gisundan sa daghang mga pag-ayo, nga nahitabo pinaagi sa matinahuron nga pag-ampo sa Venerable Seraphim, ang Tagahimo sa Katingalahan sa Sarov.

Hinaut nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo, panalipdan kita sa Ginoong Dios gikan sa tanang kasubo ug sakit! Alang sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan, mao ang tanang dungog, himaya ug pagsimba – kanunay, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Gikan pa sa imong pagkabatan-on gihigugma nimo si Kristo, O Bulahan, ug, sa mainitong tinguha nga Siya ra ang imong pag-alagad, nagpaningkamot ka sa kamingawan uban sa walay hunong nga pag-ampo ug pagpaningkamot; sa pag-angkon nimo sa gugma ni Kristo pinaagi sa mapinul-anong kasingkasing, nahimo kang pinili ug pinalangga sa Inahan sa Dios. Tungod niini nagatuaw kami kanimo: luwasa kami pinaagi sa imong mga pag-ampo, Serafim, among bililhon nga amahan.

Kontakion, Tono 2:

Gibyaan nimo ang kaanyag sa kalibutan ug ang tanan nga malabay niini, O Dungog nga Amahan, nagpuyo ka sa monasteryo sa Sarov; ug didto, sa pagpuyo nga sama sa anghel, nahimo kang dalan sa kaluwasan alang sa daghan: busa, gipahimaya ka ni Cristo, Amahan Seraphim, ug gipanalanginan ka sa gasa sa pag-ayo ug mga milagro. Busa nagatuaw kami kanimo: Malipayon ka, Seraphim, among bililhon nga Amahan.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Sylvester, Papa sa Roma

Gisaulog sa ika-2 sa Enero

Si Santo Silvestro natawo sa Roma. Gidako siya sa balaan nga pagtuo ug nagtuon ubos kang presbiter Quirinus, sa siyensya ug sa maayong pamatasan. Pag-abot niya sa pagkahamtong, nahimong dakong mahigugmaon sa mga estranghero siya ug, tungod sa gugma sa Dios ug sa iyang isigkatawo, madawat niya ang mga biyahero sa iyang panimalay; human niyang hugasi ang ilang mga tiil, pakan-on niya sila, nga naghatag kanila og hingpit nga kalinaw sa hunahuna. Sa dihang ang balaan nga tawo ug magtutumpay ni Kristo, si Obispo Timoteo sa[542] , miabot sa Roma gikan sa Antioquia aron ipangwali dinhi ang Ebanghelyo sa Gingharian ni Kristo, gidawat siya ni Sylvester sa iyang panimalay; ug, sa pagtan-aw sa iyang balaan nga kinabuhi ug sa pagpaminaw sa iyang mga pagtulon-an, mas mitubo pa siya sa pagkamatinahuron ug pagtuo. Pagkahuman sa usa ka tuig ug pipila ka bulan nga nagpuyo sa balay ni Sylvester, nakahimo si Timoteo sa pagbalhin sa daghang mga Romano gikan sa pagsimba sa mga diyos-diyosan ngadto sa tinuod nga Dios, busa gipapriso siya sa prefect sa siyudad nga si[543] Tarquinius. Pagkahuman sa taas nga panahon nga nakagapos ug nakabilanggo, gipahamtang siya og latigo, apan bisan pa niana, wala gihapon siya mouyon sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan, busa giputol ang iyang ulo gamit ang espada ug namatay siya isip usa ka martir. Ang Bulahan nga si Silvestro, pagkahuman niyang gikuha sa gabii ang iyang balaan nga relikya, gilubong kini uban sa angay nga mga himno sa lubong sa iyang kaugalingong balay. Sunod, usa ka debotong babaye nga ginganlan og Theonia, sa iyang kaugalingong gasto, nagtukod og simbahan alang sa dungog ni San Timoteo, uban sa panalangin sa Romano nga Obispo Melchiades[544] , nga iyang gibalhin ang balaang relikya sa martir ngadto niining simbahan. Gipatawag ni Tarquinius, ang prefect sa siyudad, si Sylvester ug gipangayo ang kabtangan nga gibyaan ni Timoteo; gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan, ug gihulga siya og makalilisang nga pagahirak kon mosupak siya. Apan si Sylvester, nga nakamatikod sa dili gilauman ug hapit na nga kamatayon sa prefect, miingon kaniya sa mga pulong sa Ebanghelyo:

'Niining gabii pa gayud kuhaon ang imong kalag gikan kanimo' (Lucas 12:20), ug ang imong gipanghulga nga buhaton kanako dili matuman.

Nagalagot sa maong mga pulong, gisugo sa prefekto nga gapuson ang santo sa puthaw nga gapus ug ilabay sa bilanggoan; siya mismo dayon mipahimutang aron mokaon. Samtang nagapanihapon siya, nasabod sa tutunlan ang usa ka bukog sa isda, nga wala'y makatangtang bisan pa sa tabang sa mga doktor; pagkahuman sa pag-antos

---

[542] Sa unang panahon sa Simbahan, ang termino nga 'mga nag-ako' gigamit sa mga Kristohanon nga sa panahon sa pagpanlupig hayag nga nagpaila nga sila mga Kristohanon ug nakasugakod sa pagpanakit, apan nakaluwas. Ang ingon nga mga indibidwal gihatagan og dakong dungog sulod sa Kristohanong komunidad, ug busa gihatagan sila og katungod nga mabalik sa Simbahan ang mga nahulog.

[543] Prefecto – ang gobernador sa usa ka siyudad.

[544] San Melquíades – Papa gikan sa 311 hangtod 314.

gikan sa panihapon hangtod sa tungang gabii, namatay si Tarquinius, sumala sa propesiya sa santo, ug sa sunod buntag gidala sa iyang mga paryente ang iyang lawas, nga nagahilak, ngadto sa lubnganan. Sa bahin ni Sylvester, malipayon siyang gidala sa mga matinud-anon gikan sa bilanggoan, ug sukad niadto gipasidunggan siya dili lamang sa mga magtutuo kondili pati sa mga dili magtutuo; kay daghan sa mga opisyal gikan sa korte sa prefect, sa dihang nakita nila nga natuman ang propesiya ni Silvestr, gikupot sa kahadlok ug mihulog sa iyang mga tiil, nga nahadlok nga basin adunay disgrasya nga moabot usab kanila, sama sa nahitabo sa ilang amo; samtang ang uban, nga napasalig niining milagro, misangko dayon kang Kristo. Paglabay sa mubo nga panahon, si Santo Silvestro gidawat sa klero sa Simbahan sa Roma ug giordinahan nga presbiter ni Papa Marcelino[545] . Pagkahuman sa kamatayon ni Papa Melkisedek, siya napili sa tanan nga walay supak nga mahimong Papa[546] ug misaka sa episkopal nga trono. Gipahimutang siya sa atubangan sa tanan sama sa usa ka kandila nga hayag kaayo ang siga sa kandelerya, ug giatiman niya ang kawan ni Kristo sama sa usa ka bag-ong apostol, nga gidala kini ngadto sa pastulan sa kaluwasan pinaagi sa iyang mga pulong ug mga buhat.

Sa pagkahibalo nga ang pipila ka mga miyembro sa klero nakalimot sa ilang mga katungdanan sa ministeryo ug misangko sa mga butang sa kalibutan, gipugos niya sila nga mobalik sa pag-alagad sa Simbahan ug, sa pagbuhat niini, nagpagawas siya og usa ka dekreto nga walay usa sa mga ordinado ang mosalmot sa kalakalan. Gitukod usab niya ang bag-ong mga ngalan para sa mga adlaw sa semana alang sa mga Kristohanon sa Roma. Niadtong panahona, gitawag sa mga Romano ang unang adlaw—nga atong gitawag karon og Domingo—nga Adlaw sa Ginoo ([547]), samtang ang uban pang mga adlaw ginganlan human sa Bulan, Mars, Mercury, Zeus, Venus ug Saturn ([548]). Gipasipala ang mga dili diosnon nga ngalan sa mga paganong diyos, gisugo ni Sylvester nga ang unang adlaw tawgon nga Adlaw sa Ginoo , tungod kay niadtong adlawa nahitabo ang himayaong Pagkabanhaw sa atong Ginoo gikan sa mga patay, samtang ang uban pang mga adlaw pagatawgon sa parehas nga paagi nga gitawag kini karon sa mga Kristohanong Romano[549] . Gidiktar usab niya nga ang mga Kristohanon magpuasa lamang sa usa ka Sabado diin namatay si Kristo ug mibaba sa impyerno aron kini laglagon ug luwason ang atong katigulangan nga si Adan, kauban ang ubang mga patriyarka, gikan didto; sa tanang ubang Sabado, iyang gipugngan ang pagpuasa[550] .

Niadtong panahona, sa Roma, sa usa ka lawom nga langob ilawom sa Tarpeian Rock[551] , nagpuyo ang usa ka dakong bitin, nga ginahalaran sa mga pagano matag bulan sama sa usa ka diyos; ug sa matag higayon nga mogawas kini nga bitin gikan sa langob, gipahilo niini ang hangin sa iyang makahilo nga gininhawa, ug daghan sa mga nagpuyo duol niadtong dapita ang namatay, kasagaran mga bata. Si San Silvestro, nga nagtinguha nga luwason ang mga tawo gikan sa makadaot nga bitin ug ibalhin sila gikan sa kawalay-Diyos[552] paingon sa tinuod nga Dios, mitawag sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa siyudad ug gisugo sila nga magpuasa ug mag-ampo sulod sa tulo ka adlaw, samtang siya mismo nagpuasa ug nag-ampo labaw pa kay sa bisan kinsa. Usa ka gabii, mitungha

---

[545] San Marcellinus – Papa gikan sa 296 hangtod 304.

[546] Sa karaang panahon, ang mga tawo miapil sa eleksyon sa usa ka obispo.

[547] Mao kini ang hinungdan nganong gitawag ang Domingo sukad pa sa Pahayag ni Juan nga Teologo

[548] Kining tanan mga diyos nga giila sa mga Romano ug giisip nga mga patron sa lain-laing adlaw.

[549] Sa Simbahang Romano, dugay nang gitawag ang mga adlaw sa semana *nga 'feriae'*, nga nagpasabot og mga adlaw sa pagsimba, nga, etimolohikal nga gikan sa Latin, nagtumong sa katungdanan sa usa ka Kristohanon nga mosimba sa Dios matag-adlaw. Ang Lunes mao ang unang feria, ang Martes ang ikaduha, ug uban pa. Ang Sabado nagpabilin sa iyang ngalan nga Hudiyo sa mga Kristohanong Romano, samtang ang Domingo nailhan sa karaang ngalan – *ang Adlaw sa Ginoo* (Dominica).

[550] Ang sama usab gipahayag mahitungod sa Sabado sa mga Kanon sa Balaang mga Apostoles (Kanon 64). Sa iyang komentaryo niining lagda, napansin ni Balsamon nga dili kita mag-ayuno sa Sabado aron dili magpakita nga ginaya nato ang mga Hudiyo; bisan pa, kung gidili ang pag-ayuno sa Sabado, nagpasabot kini nga sa Sabado dili angay magpadayon og hingpit nga paglikay sa pagkaon hangtod sa gabii, sama sa kasagaran buhaton sa Dakong Sabado, apan wala kini nagpasabot nga sa tanang Sabado, gawas lang sa Dakong Sabado, kinahanglan mokaon og pagkaon nga dili pang-ayuno. Sumala sa mga Balaod sa Simbahan, sa Sabado, dayon pagkahuman sa Liturhiya, mahimo mokaon og bino, lana ug uban pang pagkaon nga gitugotan sa mga balaod sa simbahan, nga mao, pagkaon nga dili pang-ayuno sa panahon nga dili pang-ayuno ug pagkaon pang-ayuno sa panahon sa pag-ayuno.

[551] Ang Bato sa Tarpeia mao ang habagatan nga hait nga bangin sa Bukid Capitolino. Gitawag kini nga Bato sa Tarpeia tungod kay gikan didto gilabay sa mga Sabino si Tarpeia, ang anak nga babaye sa kumander sa Bukid Capitolino, sa dihang nakuha nila ang kuta. Motindog kini og 150 ka tiil ibabaw sa lebel sa dagat.

[552] Ang mga pagano adunay daghang mga diyos, apan wala nila mailhi ang tinuod nga Dios, mao nga gitawag sila ni San Pablo nga Apostol nga 'walay Dios' (Efeso 2:12).

kaniya sa usa ka panan-awon si San Pedro nga Apostol ug gisugo siya nga magdala og pipila ka pari ug diakono uban kaniya ug moadto nga walay kahadlok sa langob diin nagpuyo ang bitin. Sa pagsulod sa langob, si Sylvester magsaulog sa Banal nga Misa, unya mosulod sa sulod sa langob ug, sa pagtawag sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo, iyang ipriso ang bitin didto aron dili na kini makagawas pag-usab. Ang santo, sumala sa sugo sa Apostol, miadto sa langob ug, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, misulod niini; sa dihang nakakita siya og pipila ka pultahan didto, gisira niya kini, samtang miingon:

'Dili unta mabuksan kining mga pultahan hangtod sa adlaw sa Ikaduhang Pag-abot ni Kristo!'

Busa, pagkahuman niyang gipriso ang bitin sa langob, iyang giputol ang tanang agianan niini sa pag-ikyas alang sa walay katapusang panahon. Ang mga pagano, bisan pa, nagtuo nga si Sylvester ug ang iyang mga klero kan-on sa bitin. Apan sa dihang nakita nila siyang migawas nga wala'y kadaut, nabigla sila; sa pagkahibalo nga ang bitin wala na usab migawas sukad niadto, daghan ang nakaila sa gahum sa tinuod nga Dios ug miapil sa mga matinud-anon.

Niadtong panahona, ang Imperyo Romano gipangulohan ni Constantine the Great, nga wala pa nabunyagi, bisan pa man nagtuo siya kang Kristo sa tibuok niyang kasingkasing. Nagpagawas siya og dekreto nga nagdili sa bisan kinsa sa pagpanamastamas kang Kristo o sa pagpanlutos sa mga Kristohanon; gisugo niya nga isirado ang mga templo sa idolatriya ug undangon ang mga pagano nga halad; ug gipagawas niya ang mga Kristohanon nga gibakwit ug gipagawas usab ang mga nakabilanggo sa mga kalabo. Sa samang panahon, ang emperador matinahuron sa mga nangayo og tabang kaniya ug gitubag ang tanang matarong nga hangyo; gikan sa iyang kaugalingong kabtangan, naghatag siya og daghang kalooy sa mga kabus. Sa Roma ug sa ubang bahin sa imperyo, gisugo ni Constantine nga pagtukod og mga simbahan sa Kristohanong relihiyon. Ang Simbahan ni Kristo mitubo adlaw-adlaw ug midaghan ang ihap sa mga anak niini, samtang ang idolatriya nanghina. Naghatag kini og kalipay sa mga magtutuo, nga daghan na kaayo sa Roma nga gusto nilang ipahawa sa siyudad ang tanan nga dili gustong mahimong Kristohanon; apan ang Emperador nagdili sa mga tawo nga buhaton kini, nga miingon:

'Ang atong Dios dili gusto nga may bisan kinsa nga mosalikway kaniya tungod sa pagpugos; apan iyang paboran ug malumo nga dawaton ang mga mosalig kaniya sa ilang kaugalingong kagustuhan ug uban sa maayong tuyo. Busa, tugoti ang matag-usa nga motuo sumala sa ilang gusto, sa hingpit nga kagawasan, ug ayaw tugoti nga adunay maglutos sa uban.'

Sa pagdungog sa katawhan sa mga pulong sa emperador, labi pa gayud silang nalipay, kay gitugotan sila sa emperador nga mabuhi sumala sa ilang kaugalingong pagtuo, sumala sa gusto sa matag-usa.

Nagmalipayon ang mga magtutuo dili lamang sa Roma kondili sa tibuok imperyo, kay bisan asa, ang mga matinud-anon nga gipaka-antos alang kang Kristo gipagawas gikan sa ilang mga gapus ug bilanggoan; ang mga nag-angkon kang Kristo mibalik gikan sa pagkabihag; ang mga Kristohanon nga nagtago sa mga disyerto tungod sa kahadlok sa ilang mga mananakit mibalik sa ilang mga panimalay nga walay kahadlok; ug mihunong ang pagpanlupig bisan asa.

Apan ang daang kaaway sa Kristiyanismo—ang yawa, nga dili makasabar sa panan-aw sa ingon nga kalinaw sa simbahan ug sa nagkuyanap nga kahayag sa pagkamatinud-anon—gisulod niya sa hunahuna sa mga Hudiyo nga mosangko kang Helena nga angay pasidunggan, ang inahan sa hari, nga nagpuyo niadto sa iyang yutang natawhan, ang Bithynia[553] .

'Maayo ang gibuhat sa imong anak, ang hari,' ingon nila kang Helena, 'sa pagbiya sa dautan ug pagtumba sa mga templong idolatra; apan dili husto nga mituo siya kang Jesus ug giila Siya nga Anak sa Dios ug tinuod nga Dios, samtang Siya usa ka Hudiyo ug salamangkero nga naglimbong sa mga tawo pinaagi sa lain-laing mga panan-awon nga iyang gihimo pinaagi sa iyang gahum sa salamangka; si Pilato, pagkahuman Siyang gipanglutos, gipapako Siya sa krus sama sa usa ka kriminal. Busa, O Reyna, kinahanglan nimo nga giyaon ang Hari gikan niining sayop nga pagtuo, aron dili masuko ang Dios kaniya ug dili siya matagbo sa bisan unsang kalisdanan.

[554]Pagkadungog niini, gisultihan ni Helena ang iyang anak nga si Constantine bahin sa maong butang pinaagi sa sinulat. Pagkabasa sa sulat, mitubag siya sa iyang inahan pinaagi sa sinulat, nga nagsugo nga ang mga Hudiyo nga nagreport niini kaniya moadto uban kaniya sa Roma ug didto makigkompetensya sa pagtuo uban sa

[553] Usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[554] Rabbi – usa ka titulong dungog sa Palestina, gihatag sa mga bantugang magtutudlo ug maghuhubad sa balaod sa Daang Tugon.

mga Kristohanong obispo; Busa, ang bisan unsang panig nga modaog mao ang naggunit sa mas tinuod nga pagtuo. Sa dihang gipahibalo sa reyna sa mga Hudiyo ang sugo sa hari, daghang maalamon nga mga Hudiyo ang dayon mitigom—mga tawo nga nakat-on sa ilang Balaod, nakahibalo sa mga pagtulon-an sa mga propeta ug sa pilosopiyang Griyego, ug andam na para sa debate—ug sila tanan mibyahe paingon sa Roma uban ni Reyna Helena. Usa sa ila mao ang labing maalamon nga rabino nga si Zambri, nga dili lang nakahibalo pag-ayo sa pilosopiyang Heleniko ug sa mga kasulatan sa mga Hudiyo, apan usa usab ka dakong salamangkero. Sa iyaha gibase sa mga Hudiyo ang tanan nilang paglaum, nagtuo nga kung dili niya mapildi ang mga Kristohanon sa berbal nga debate, pahibulong niya sila sa iyang mga katingalahang gahum.

Sa pag-abot sa adlaw sa debate tali sa mga Hudiyo ug mga Kristohanon, ang hari mipahimutang sa trono, gilibotan sa tibuok niyang konseho, ug si[555] ug si San Silvestro mitungha sa iyang atubangan uban sa gamay nga grupo sa mga kauban kanila, diin apil ang pipila ka mga obispo nga niabot niadtong panahona sa Roma. Misulod dayon ang mga Hudiyo, nga may gatus ug baynte ka lalaki, ug dayon nagsugod ang panaglalis; si Reyna Helena namati samtang naglingkod sa likod sa kurtina, samtang ang hari ug ang iyang konseho naghisgot sa gisulti sa duha ka panig. Sa sinugdan, nangayo ang mga Hudiyo nga ipadala sa mga Kristohanon ang napulo'g duha sa ilang labing maalamon nga mga tawo aron makiglalis kanila, apan misupak si San Silvestro, nga miingon:

'Ang among paglaum wala sa kadaghanon sa tawo, kondili sa Dios, nga nagpalig-on kanato tanan; sa pag-awhag kaniya alang sa tabang, among giingon: "Mata, O Dios, ug hukmi ang imong kaugalingong kaso!"'[556]

'Kini mga pulong gikan sa among Kasulatan,' mibalik ang mga Hudiyo, 'kay ang among propeta maoy misulat niini; dapat kamo ang mosulti sa mga pulong sa inyong kaugalingong mga libro, dili ang amo!'

Mitubag si Silvestro:

'Tinuod nga ang mga Kasulatan sa Daang Tugon ug ang mga propesiya sa mga propeta unang gipadayag kaninyo, apan kini amo usab, kay daghan kini'g gihisgutan mahitungod kang Kristo, among Ginoo.' 'Busa, ang atong debate kinahanglan ibase sa inyong mga libro; kay samtang ang inyong mga libro nahimong amo na, ang amo lahi kaninyo, ug mas lagmit kamo motuo sa inyong kaugalingong mga libro kaysa sa amo. Busa, base sa inyong mga libro, ipakita namo kaninyo ang kamatuoran nga inyong gisupak; mas himayaon ug klaro ang ingon nga kadaugan kon, pagkuha namo sa armas gikan sa kamot sa kaaway, atong siya mapildi gamit kana mismo nga mga armas!'

'Kini nga mga pulong sa obispo,' matod sa hari, 'husto, ug dili kini supakon sa bisan kinsa; kay kung gikan sa inyong kaugalingong mga libro, O mga Hudiyo, magdala ang mga Kristohanon og testimonya kaninyo mahitungod sa ilang Kristo, ang Dios, nan, siyempre, sila ang mopabor ug kamo mapildi sa inyong kaugalingong mga libro.'

Gidayeg sa tibuok konseho kining maharlikang desisyon. Unya misugod ang mga Hudiyo sa pagsulti sa mga Kristohanon sa mosunod:

'Ang atong Labawng Ginoo miingon sa Basahon sa Deuteronomio: "Tan-awa karon, tan-awa nga ako, ako—ug walay Dios gawas kanako" (Deut. 32:39). Unsaon man ninyo pagtawag kang Jesus nga Dios, nga usa ra ka tawo ug gilansang sa krus sa atong mga katigulangan? Ngano man nga inyong gipaila ang tulo ka dios: ang Amahan, nga among gituohan usab, ug si Jesus, nga inyong gitawag nga Anak sa Dios, samtang ang ikatulo ninyo gitawag nga Dios ang Espiritu? Pinaagi sa inyong pagtuo niini, dili ba kamo supak sa Magbubuhat sa tanang butang, ang Dios nga nagtudlo nga walay lain nga dios gawas Niya?

Niini, mitubag si Sylvester nga giinspirar sa Dios:

'Kung susihon ninyo ang mga Kasulatan sa inyong hunahuna, nga walay bisan unsang pagpihig o kasuko, makita ninyo nga wala kami magpasulod og bag-o sa dihang among gipahayag ang Anak sa Dios ug ang Espiritu Santo, kay kini dili among kaugalingong mga pulong, kondili ang Pahayag sa Dios nga anaa sa mga basahon sa mga propeta sa Dios. Una sa tanan, ang propeta ug hari nga si David, sa pagtagna sa pagrebelde sa inyong mga katigulangan batok sa atong Manluluwas, miingon: 'Ngano man nga naglagot ang mga nasud, ug ang mga katawoan maglutos sa walay pulos? Nagkahiusa sila batok sa Ginoo ug batok sa Iyang Pinahiran' (Salmo 2:1–2).

---

[555] Ang Synclite – usa ka militar ug sibil nga kagamhanan nga naglangkob sa labing hinungdanong mga magtatambag sa hari ug mga dignitaryo.

[556] Usa ka gamayng giusab nga panultihon (Salmo 34:23).

Busa, dinhi, pinaagi sa pagtawag kaniya nga Kristo ug Ginoo, dili siya nagtumong sa usa ka tawo, kondili sa duha. Ug nga si Kristo mao ang Anak sa Dios gipahayag sa maong propeta pinaagi niining mga pulong: *'Miingon kanako ang Ginoo: "Ikaw ang akong Anak; karong adlawa gipanganak tika"*" (Salmo 2:7). Ang usa mao ang Nanganak ug ang usa mao ang Gipanganak!

Niini mitubag ang mga Hudiyo:

'Sa pag-ingon nga ang Dios nanganak, ginahimo nimo nga masakitan ang dili masakitan. Unsaon man nga ang Anak, nga natawo sa usa ka piho nga panahon ug adunay panahong paglungtad, mahimong Dios? Kay ang pulong *nga "karon"* nagpasabot og piho nga panahon ug dili magtugot kanato nga maila ang Anak ingon nga walay katapusang Dios.'

Mitubag si Sylvester:

– Dili namo isulti nga, sa relasyon sa Dios, adunay pagkahimugso nga naglakip og pagbati; nagpahayag kami nga ang Pagkadios dili masinati og pagbati ug nga ang pagkahimugso sa Anak sama sa pagkahimugso sa usa ka pulong gikan sa hunahuna. Dili namo gipaila ang doktrina sa panahong pagkahimugso sa Anak gikan sa Amahan, kondili nagtuo kami sa Iyang walay katapusang pagkahimugso, nga dili sakop sa kondisyon sa panahon, kay nahibalo kami nga ang Magbubuhat sa panahon mao ang Anak kauban ang Amahan ug ang Espiritu, samtang ang Magbubuhat sa panahon mismo dili sakop sa panahon. Ang paglitok nga, 'Karon gipanganak ko Ka', nagpasabot dili sa labaw ug wala pa sa kahangturan nga pagkahimugso sa pagka-Diyos, kondili sa ubos nga pagkahimugso, nga nahitabo sa usa ka piho nga panahon ug natuman sa unod nga gikuha alang sa atong kaluwasan[557] . Nahibalo ang propeta nga si Kristo mao ang wala pa sa kahangturan nga Dios, mao nga miingon siya: *'Ang imong trono, O Dios, hangtod sa kahangturan'* (Salmo 44:7). Apan sa pagpanagna sa Inkarnasyon nga mahitabo sa takdang panahon, miingon siya: *'Ikaw ang akong Anak! Karon gipanganak tika*.' Busa, pinaagi niining mga pulong: *'Ikaw ang akong Anak'*, dili niya gitumong ang Iyang panahon nga pagkahimugso kondili ang Iyang walay katapusang pagkahimugso; samtang ang mga pulong: *'Nanganak ko kanimo karon',* iyang gipasabot ang Iyang pagkahimugso, nga nahitabo sa usa ka piho nga panahon. Pinaagi sa pag-ingon, *'Nanganak ko kanimo karon'*, gipakita sa propeta nga bisan ang pagkahimugso sa Anak, nga nahitabo sa usa ka piho ug gitakdang panahon, giangkon kini sa Amahan alang sa Iya mismo, tungod kay kini kinahanglan sumala sa Iyang kabubut-on. Apan bisan kana nga pagpadayag, *'Natawo na Taka karon'*, nagtumong sa pagka-walay katapusan sa pagpanamkon sa Dios, diin walay nangagi o umaabot, kondili kanunay lang ang karon. Mahitungod sa Espiritu Santo, si David mismo ang nagpamatuod pinaagi niining mga pulong: 'Pinaagi sa pulong sa Ginoo nahimo ang mga langit, ug ang tanang kasundalohan niini pinaagi sa gininhawa sa Iyang mga ngabil' (Salmo 32:6). Busa, dinhi iyang gihisgutan ang Tulo ka Persona: ang Dios Amahan ug ang Anak, nga iyang gitawag nga Pulong tungod sa Iyang labaw ug dili masakiton nga pagkahimugso, ug ang Espiritu Santo. Sa lain nga dapit miingon siya: *'Ayaw kuha sa imong Espiritu Santo gikan kanako'* (Salmo 50:13). Ug usab: *'Asa ako paingon gikan sa Imong Espiritu*?' (Salmo 138:7)? Pinaagi niining mga pulong, klaro nga gipakita sa propeta nga adunay Balaang Espiritu nga nagpuno sa tanang butang sa Iyang kaugalingon. Ug nagaingon usab siya: *'Imong gipadala ang Imong Espiritu, ug sila gimugna'* (Salmo 103:30). Dili ba si David ang misulti niining tanan? Apan si Moises, ang manan-aw sa Dios, misipi usab niining mga pulong sa Dios sa Basahon sa Genesis: *'Buhaton nato ang tawo sa atong larawan, sumala sa atong pagkapariho'* (Gen. 1:26). Kanino man, busa, nagsulti ang Dios, kon walay lain nga Persona uban Niya? Walay mosulti nga ang Dios misulti niining mga pulong ngadto sa mga Gahum sa Langit, kay ang mismong pulong *nga 'sa among hulagway'* wala magbilin og luna para sa ingon ana nga hunahuna; ang Dios ug ang mga anghel dili mag-ambit sa parehas nga hulagway ug pagkapareho, sama sa ilang kinaiya ug gahum nga dili pareho sa kinaiya sa Dios, apan ang kinaiya sa Dios usa ka butang ug ang kinaiya sa mga anghel lain. Kinahanglan nato nga hunahunaon nga aduna pay lain nga Presensya nga anaa sa maong pakighinabi, nga mao ang gisultihan sa Dios sa mga pulong: *'sumala sa among hulagway*'. Kining Lahi kinahanglan nga usa Siya nga nag-ambit sa parehas nga kina-iya sa Dios nga nagsulti, ug hingpit nga pareho sa Dios sa hulagway ug sa pagkapareho. Kinsa pa kaha kini gawas sa Anak, nga pareho ang kina-iya sa Amahan, kapariho Niya sa himaya ug gahum, nga mao ang dili mausab nga hulagway sa Dios? Unsa man, busa, ang among gipaila nga bag-o kon nagtuo ug nagpamatuod kami nga anaa ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo? Ug kon kini daw dili katuohan ug walay basihanan sa mga pagano,

[557] Halos tanan nga mga Balaang Amahan gigamit kini nga pagpadayag sa panalagsaong pagkahimugso sa Anak sa Dios sa unod sa tawo.

dili kini katingalahan, kay wala nila mailhi ang Balaang Kasulatan. Apan ngano man nga dili kamo motuo niini, kamo nga nagtuon sa mga pulong sa mga balaang propeta, nga walay bisan usa kanila nga wala magpanagna mahitungod kanato?

Pagkahuman niini, gusto pa unta ni San Silvestro nga mas detalyado nga hisgutan ang Labawng Balaang Trinidad, apan ang hari, nga mihunong sa iyang pakigpulong, miingon sa mga Hudiyo:

'Mga Hudiyo, kining mga pulong nga gisulti kanamo sa obispo gikan sa Kasulatan, pareho ba kini og pagbasa sa inyong mga libro?'

Mitubag sila:

'Oo, mao kana.'

Unya miingon ang hari:

'Busa, sa niini nga panaglalis mahitungod sa Labing Balaan nga Trinidad, daw napildi na kamo.'

– Dili, maayong Haring," – mitubag ang mga Hudiyo, – "dili gayud kami mapildi ni Sylvester kung ipresentar usab namo ang among mga rason batok kaniya; ug daghan pa unta among masulti, apan nakita namo nga walay pulos nga magpadayon pa kami sa mainitong paglalis bahin sa Trinidad. Wala kami moanhi aron hisgutan kung usa ba o tulo ang Dios, kondili aron ipangatarungan nga ang Nazareo dili Dios. Kay bisan pa kon mosugot ka nga adunay tulo ka Dios, dili gihapon kini nagpasabot nga kinahanglan nimong tuohan nga si Jesus mao ang Dios. Dili siya Dios, kondili usa ka tawo, nga natawo gikan sa tawo nga ginikanan ug nagpuyo taliwala sa mga makasasala, nagakaon ug nagainom uban sa mga manininggil sa buhis ug, ingon sa gisulat mahitungod kaniya sa Ebanghelyo, gitintal siya sa yawa, dayon gilimbongan sa usa ka disipulo, gidakpan, gipakaulaw, gibugbog, gipainom og apdo ug suka, gihubaran sa iyang mga sinina—nga gibahinbahin sa mga sundalo pinaagi sa pagpanghatag og suerti—gipako sa krus, namatay ug gilubong. Unsaon man pagtawag nga Dios ang usa ka ingon ana? Kini gayud, O Hari, ang among gisupak karon sa mga Kristohanon: nga nagpasulod sila og bag-ong Dios. Busa, kung aduna silay ikasulti bahin Kaniya ug kung aduna silay ebidensya, ipahibalo nila kanamo!

Pagkahuman niini, misugod og sulti si San Silvestro:

'Kami nga mga Hudiyo dili mosugot sa tulo ka Dios, sama sa imong gihunahuna, kondili nag-angkon kami sa usa ka Dios, nga among gihalad og dungog ug gisimba nga naglungtad sa Tulo ka Persona o Hipostasi. Dapat unta ninyo gisusi ang pagka-balaodnon sa mga pulong nga akong gikuha gikan sa inyong kaugalingong mga libro isip tubag sa unang pangutana nga inyong gipangutana, ug misulod sa usa ka debate bahin niining maong hilisgutan; apan tungod kay karon dili na ninyo gustong hisgutan kini, hisgutan nato ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga mao ang inyong kaugalingong gusto. Sugdan nato sa mosunod. Ang Dios, nga nagmugna sa tanang butang, sa dihang gihimo Niya ang tawo ug nakita Niya nga kini hilig sa matag matang sa dautan, wala Niya gitagad nga walay pulos ang buhat sa Iyang mga kamot nga nagalaglag, kondili nalipay Siya nga ang Iyang Anak, samtang nagpabilin nga dili mabulag gikan Kaniya (kay ang Dios anaa bisan asa), mouna sa atong kalibutan. Busa, Nianak Siya ug, isip natawo gikan sa Birhen, misilot Siya sa Balaod, *'aron matubos ang mga anaa ilawom sa Balaod'* (Gal. 4:4–5). Ug ang kamatuoran nga Siya matawo gikan sa Birhen gitagna sa banal nga propeta Isaias sa mosunod nga mga pulong: *'Tan-awa, ang usa ka Birhen magdalit ug mag-anak og usa ka Anak, ug ang Iyang ngalan pagatawgon nga: Emmanuel'* (Isa. 7:14). Kini nga ngalan, sama sa inyong nahibaloan, nagtumong sa pag-abot sa Dios ngadto sa katawhan ug, kon hubaron sa Griego, nagpasabot og 'Dios uban kanato'. Busa, ang propeta nagtagna sa una pa nga ang Dios matawo gikan sa Birhen.

Misupak ang mga Hudiyo:

'Sa among Hebreohanon nga teksto, ang Basahon ni Isaias wala maglakip sa pulong nga "dalaga", kondili nagtumong kini sa usa ka "batan-ong babaye"; inyong giliko ang Kasulatan pinaagi sa pagsulat sa pulong nga "dalaga" sa inyong mga libro imbis nga "batan-ong babaye".'

Si San Silvestro, ang obispo, mitubag:

'Kung ang inyong mga libro nag-ingon og "dalagang babaye" imbis nga "birhen", dili ba pareho ra ang kahulugan sa "dalagang babaye" ug "birhen"?' Sa dihang ang propeta Isaias, nga nagsulti sa ngalan sa Dios, miingon kang Ahaz: 'Mangayo ka sa Ginoo nga imong Dios og timaan, bisan sa kalawom o sa kahitas-an'[558] , mitubag si Ahaz: 'Dili ko mangayo, ni mosulay ko sa Ginoo'[559] . Unya miingon ang propeta: *'Tungod niini ang*

[558] *Sa kalawom*, i.e. sa yuta o gikan sa ilawom sa yuta; *sa kataas*, i.e. gikan sa langit.

Ginoo mismo magahatag kanimo og timaan.' Unsa nga timaan? *'Tan-awa, ang usa ka dalaga magdadalangtao sa iyang tiyan*.' Kung, bisan pa, moingon ka nga ang propeta wala maghisgot bahin sa usa ka birhen kondili sa usa ka batan-ong babaye, ug nga ang batan-ong babaye dili birhen[560] , nan ang timaan nga gisaaran sa propeta dili na matawag nga timaan; kay kung ang usa ka batan-ong babaye, nga gipangasawahan na, manganak, walay milagro dinhi, kondili usa ra ka ordinaryong panghitabo. Ang pag-anak nga wala pa nakighilawas sa bana, bisan pa, tinuod gayud nga milagro; kini usa ka talagsaong panghitabo nga milabaw sa 'mga balaod sa kinaiyahan'. Busa, kining batan-ong babaye nga imong gisulat bahin kaniya usa ka Birhen, tungod kay ang Ginoo nagsaad pinaagi kaniya nga maghatag og usa ka timaan—nga siya, nga wala mailhi sa bisan kinsa nga lalaki, sa supernatural nga paagi manganak og usa ka Anak. Ug wala namo baliko ang Kasulatan pinaagi sa pagsulat og 'Birhen' imbis nga 'batan-ong dalaga'; hinungdan, among tukmang gipadayag ang kahulugan niini aron kining katingalahang iladong sa Diyos, nga milabaw sa kinaiyahan sa tawo, mas klaro nga masabtan. Kay kinsa man sa mga tawo ang natawo nga walay binhi sa tawo, gawas lang kang Adan nga gihimo gikan sa yuta, ug kang Eba nga gimugna gikan sa iyang tadyaw? Ug asa man nga babaye ang nakapanganak nga wala makig-uban sa lalaki? Busa, wala untay bisan unsang timaan nga gisaad sa Dios nga ihatag – labi na kon ang dalaga naburos sa iyang tiyan dili pinaagi sa supernatural, kondili natural pinaagi sa panaghiusa sa bana – apan kini mahimong usa ka ordinaryong butang sa kinaiyahan sa tawo. Apan tungod kay ang bata nga natawo kang Maria gitawag nga Jesus ug dili Emmanuel,' mibatok ang mga Hudiyo, 'nagpasabot ba kini nga dili siya ang gisaaran sa Dios pinaagi sa propeta, kondili lain nga tawo?'

'Apan tungod kay ang natawo kang Maria gitawag dili Emmanuel kondili Jesus,' mibatok ang mga Hudiyo, 'nagpasabot ba kini nga dili siya ang gisaaran sa Dios pinaagi sa propeta, kondili lain?'

Mitubag si San Silvestro:

– Sa Balaang Kasulatan, usahay ang mga lihok sa usa ka partikular nga tawo ang gihisgutan imbis sa iyang ngalan, pananglitan: *'Tawga ang iyang ngalan: Maher-Shalal-Hash-Baz'* (Isaias 8:3). Kung, sa tinuod, wala gyud'y bisan kinsa nga nagbitbit niining ngalan, bisan pa niana, tungod kay ang Kristo mopildi sa Iyang mga kaaway ug kuhaon ang ilang mga gipanguha, ang propeta nagtumong sa mga buhat nga Iyang buhaton imbis sa Iyang ngalan. Sa samang paagi, ang propeta usab nagsulti mahitungod sa Jerusalem: 'Unya pagatawgon ka nila nga "Siyudad sa Pagkamatarong"! (Isa. 1:26) Bisan pa nga walay bisan kinsa nga nagtawag sa maong siyudad nga 'Siyudad sa Pagkamatarong', ug ang tanan nagtawag niini sa kasagarang ngalan – Jerusalem – apan tungod kay sa kana nga panahon ang Jerusalem gihimong matarong sa atubangan sa Dios, busa gihatagan kini sa ngalan nga 'Siyudad sa Pagkamatarong' sa propesiya, base sa hitabo nga nahitabo there[561] . Dugang pa, aduna'y mga bersikulo sa Kasulatan diin usa ka hitabo ang gitumong imbis nga usa ka ngalan. Mahitungod sa tuyo sa Dios nga puy-an ang katawhan, paminawa ang propesiya ni Baruk: *'Mao kini ang atong Dios, ug walay sama Niya. Nakit-an Niya ang tanang paagi sa kinaadman ug gihatag kini sa Iyang sulugoon nga si Jacob ug sa Iyang pinalanggang Israel. Pagkahuman niini, nagpakita Siya sa yuta ug naglakaw taliwala sa mga tawo'*[562] . Ug mahitungod sa kamatuoran nga Siya pagatintalun sa yawa, nagpanagna si Zacarias: *'Ug gipakita niya kanako si Jesus, ang punong pari, nga nagtindog sa atubangan sa Anghel sa Ginoo, ug si Satanas nga nagtindog sa iyang tuo nga kamot aron supakon siya. Ug miingon ang Ginoo kang Satanas: "Pasipalahan ka sa Ginoo, Satanas; pasipalahan ka sa Ginoo, diyablo"*[563] . Mahitungod sa iyang pagdakop, kini gipahayag sa Basahon ni Solomon: *'Ang daotan nagplano sa*

---

[559] Wala motuo si Ahaz sa propeta, apan wala siya kaisog nga mosulti niini diretso; busa, hipokritikong gisaligan niya sa iyang pagpanalipod ang mga pulong sa Balaod ni Moises, nga nagdili sa mga Hudiyo sa pagtuptop sa Ginoo pinaagi sa pagpangayo og mga milagro (Ex. 17).

[560] *'Usa ka* batan-ong babaye'—mao ang usa ka batan-ong babaye sa kinatibuk-an—'mahimong minyo na, o mahimong dili pa minyo nga babaye,' ingon sa interpretasyon sa mga Hudiyo. Sayop kini nga interpretasyon. Ang pulong nga gigamit dinhi sa Hebreohanon nga Bibliya (alma), base sa etimolohiya niini, nagpasabot lamang sa usa ka batan-ong dalaga nga nagadako pa. Dugang pa, sa tibuok Daan nga Tugon, kining pulonga wala gayud magamit sa pagtumong sa usa ka minyo nga babaye.

[561] Pasabot niini, tungod kay didto natawo ang Manluluwas sa kalibutan, nga gitawag ni San Pablo nga Apostol nga Hari sa pagkamatarong (Heb. 7:2).

[562] (Baruch 3:36–38), nga nagpasabot nga Siya kanunay naglihok uban sa labing hataas nga kinaadman ug nakahibalo sa labing maayong mga agianan padulong sa tumong.

ilang kasingkasing: "Magbutang kita og bitag batok sa matarong, kay bug-at siya kanato ug supak sa among mga buhat" (Wisdom 2:1, 12). Ug nga Siya pagatintalon sa Iyang kaugalingong disipulo gitagna sa salmista: *'Ang nakakaon sa akong pan nagalsa sa iyang tikod batok kanako'* (Salmo 40:10). Ug mahitungod sa mga bakak nga saksi, miingon siya*: 'Kay mitindog batok kanako ang mga bakak nga saksi'* (Salmo 26:12). Mahitungod sa iyang pagkrusipisyon, miingon siya: *'Gituslob nila ang akong mga kamot ug ang akong mga tiil. Ang tanan nakong bukog* makita'[564] . Ang maong propeta usab nagtagna sa pagbahin sa mga bisti ni Cristo: *'Gibahin-bahin nila ang akong mga bisti, ug nagpalit sila og suerti alang sa akong panapton'* (Salmo 21:19). Ug mahitungod sa paghatag kaniya og suka nga gisagol sa apdo, miingon siya*: 'Gihatagan nila ako og apdo isip akong pagkaon, ug sa akong kauhaw gihatagan nila ako og suka nga* imnon'[565] . Ug labaw pa, mahitungod sa iyang paglubong, nagtagna siya: *'Gitambak mo ako sa kalalum sa mga patay'* (Salmo 87:7). Ug si Jacob, ang imong katigulangan, sa dihang nakita niya kini pinaagi sa Espiritu, miingon: *'Nihukom siya; natulog siya sama sa leon ug sama sa leon nga babaye'*[566] .

Pinaagi sa paghisgot niini ug sa daghan pang uban nga mga testimonya sa balaang mga propeta mahitungod kang Kristo nga Ginoo, napildi ni San Silvestro ang mga Hudiyo; kay tungod kay ang Balaang Espiritu mismo ang misulti pinaagi sa iyang mga ngabil, klaro niyang napamatud-an nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios, nga natawo gikan sa Birhen.

Unya miingon ang mga Hudiyo:

'Ngano man nga kinahanglan pa nga matawo ang Dios sa unod sa tawo? Dili ba Niya maluwas ang katawhan sa laing paagi?'

Mitubag ang santo:

'Walay imposible alang sa Dios, apan ang yawa kinahanglan mapildi sa Kadtong kaniadto napildi niya. Ang tawo maoy napildi kaniya – usa ka tawo nga natawo dili sa ordinaryong dagan sa kinaiyahan, dili gikan sa binhi sa tawo, kondili gimugna gikan sa yuta, ug labaw pa gikan sa putli ug walay mantsa nga yuta, sama sa usa ka birhen, – kay wala pa kini gisumpa sa Dios, ni nadungisan sa dugo sa usa ka gipatay nga igsoon o sa paghalad sa mga hayop; busa wala pa kini madungisan sa nagkadaut nga mga lawas, ni nadungisan sa bisan unsang hugaw o dili angay nga mga buhat. Gikan sa ingon nga yuta gimugna ang unod para sa atong unang ginikanan, nga gihatagan ug kinabuhi sa Banal nga Gininhawa. Apan kon ang dautang demonyo nakadaog batok sa ingon nga tawo, kinahanglan nga siya usab mapildi sa usa ka tawo nga susama kaniya. Ug mao kana ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga natawo dili sumala sa batasan ug balaod sa kinaiyahan, kondili gikan sa sabakan sa usa ka putli ug balaan nga birhen, sama sa pagawas ni Adan gikan sa yuta nga walay sala. Ug sama sa pagkabanhaw ni Adan pinaagi sa Balaang Gininhawa, ingon usab Siya gihulma sa unod pinaagi sa buhat sa Espiritu Santo, nga mibaba sa Labawng Balaan nga Birhen, ug nahimong hingpit nga Dios ug hingpit nga tawo – sa tanang butang gawas sa sala, nga adunay duha ka kinaiyahan – pagka-Diosnon ug pagkatawo – apan sa usa ka persona; ug busa ang Iyang pagkatawo misakit alang kanato, samtang ang Iyang Pagkadiyos dili masakitan.

Mahitungod niini, ang santo naghatag sa mosunod nga pananglitan:

'Kung ang usa ka kahoy, nga gisidlak sa sinag sa adlaw, maputol sa hacha, ang sinag sa adlaw dili maputol uban sa kahoy. Ingon usab, ang pagkatawo ni Kristo, nga hiusa sa Pagkadiyosnon, bisan pa kini nakasinati og pag-antos, kining pag-antos wala nakaapekto sa Pagkadiyosnon.'

Ang hari ug ang tibuok konseho mipabor sa ebidensya nga gipresentar ni Santo Silvestro ug gideklarar siya nga mananaog sa panaglalis, kay ang mga Hudiyo wala na'y masulti pa batok kang Silvestro. Unya ang salamangkero nga si Zamvrius miingon sa hari:

---

563 (Zacarias 3:1–2). Si Jesus, ang Hudiyong Punong Pari, nga gisumbong sa yawa sa atubangan sa Ginoo, giila sa daghang mga Amahan sa Simbahan ingon usa ka pahibalo sa umaabot kang Jesu-Cristo, Kinsa usab mitugot sa nagkalain-laing mga pag-atake gikan sa yawa ug sa iyang mga sulugoon.

564 (Salmo 21:17–18), nga nagpasabot nga sa lawas ni Cristo, samtang nagbitay kini sa krus, ang mga bukog mituslob kaayo nga mabilang pa.

565 (Sal. 68:22). *Apdo* – kapait; *suka* – asido asetiko. Sumala sa interpretasyon ni Beato Theodoret, kining mga substansya gidugang sa ilimnon aron kini mapait ug dili malami.

566 (Gen. 49:9). Si Jacob tinuod nga naghisgot dinhi sa iyang anak nga si Juda, apan ang tanan nga giingon mahitungod kang Juda, sumala sa pagpatin-aw sa mga Amahan sa Simbahan, kinahanglan usab ipahimutang sa labing maayong kahulugan kang Ginoong Jesu-Cristo, nga si Juda usa ka tipo.

'Bisan pa nga mapildi kita ni Sylvester sa iyang mga pulong, nga maalamon ug maalamon sa panaglalis, dili kita tungod niini molapas sa balaod sa atong mga amahan, ni mosunod kita sa usa ka tawo nga ang atong mga amahan, pinaagi sa kinatibuk-ang pag-uyon, gisilotan og kamatayon. Ug tungod kay usa ra ka Dios ang among gisimba, ug walay lain, andam ko nga pamatud-an kini dili pinaagi sa mga pulong, sama sa gibuhat ni Sylvester, kondili pinaagi sa buhat; sugo lang, Oh Hari, nga dad-on dinhi ang usa ka dako ug mabangis nga toro, ug sa usa ka gutlo malimod ang imong kamahal ug ang tanan nga ania nga walay Dios gawas sa among Dios.

Usa sa mga anaa miingon:

'Aduna'y ingon ana nga toro sa akong kawan, dili layo sa ganghaan sa siyudad. Walay makapahimutang ug yoke kaniya; walay bisan kinsa nga makahikap kaniya gamit ang kamot o makatandog kaniya.'

Gisugo dayon sa hari nga dad-on ang toro. Samtang nagpadayon sa pakighinabi, nangutana si Santo Silvestro kang Zamvrius:

'Ngano man nimo kinahanglan ang toro, ug kon madala na kini, unsa may imong buhaton niini?'

Mitubag si Zamvrius:

Gusto nakong ipakita ang gahum sa atong Dios, kay kon ipisik ko ang maong ngalan sa dalunggan sa baka, kini mamatay dayon. Kay walay kamot nga binuhat makasukol sa ngalan sa Dios, ug walay bisan kinsa nga makadungog niini ang makalahutay nga buhi. Ug ang atong mga katigulangan, sa dihang dad-on ang mga baka alang sa halad, isulti nila kana nga ngalan sa dalunggan sa mga baka, ug kini dayon matumba uban sa kusog nga pag-ungol ug mohuyop sa ilang katapusang gininhawa, aron kini andam na alang sa halad.[567]

Misupak si Sylvester:

'Apan kung, sama sa imong giingon, kini nga ngalan makapatay sa bisan kinsa nga makadungog niini, giunsa man nimo pagkahibalo niini?'

Mitubag si Zamvri:

'Dili nimo mahibal-an kini nga tinago, kay ikaw among kaaway.'

Sa dihang mitubag si Zamvrius, miingon ang hari kaniya:

'Kung dili ka gustong ipadayag kini nga tinago sa obispo, ipadayag na lang kini kanamo, kay kini tinuod nga usa ka makalibog nga butang, gawas kon tuohan nga ang ngalan mahibal-an pinaagi sa pagbasa niini samtang nakasulat kini sa bisan asa.'

Mitubag si Zamvrius:

'Ni panit, ni papel, ni kahoy, ni bato, ni bisan unsa pa ang makasulod sa inskripsyon niining ngalan, kay sa diha-diha dayon, mamatay ang nagsulat ug ang butang mismo nga gisulatan niini.'

'Ingna ako unya,' miingon ang hari, 'unsaon man nimo pagkahibalo niini? Kay dili man kini mahibal-an gawas kon kini masulti o masulat?'

– 'Ako, O Hari,' tubag ni Zamvrius, 'nag-ayuno sulod sa pito ka adlaw, unya nagbubo ko og putli nga nagdaloy nga tubig sa usa ka bag-ong pilak nga lababo ug misugod ko og pag-ampo; unya, pinaagi sa usa ka dili makita nga tudlo, gisulat ang mga pulong sa tubig, nga nagpadayag kanako sa ngalan sa Dios.'

Miingon dayon ang maalamon nga si Sylvester:

'Kung tinuod nga nahibal-an nimo kana nga ngalan sa paagi nga imong giingon, nan sigurado, sa diha nga imong ipisik sa dalunggan sa usa ka tawo, dili ba nimo madungog ang maong ngalan sa imong kaugalingon nga pareho ka klaro sa kadungog sa imong kauban? Ug dili ba ka mamatay sa diha nga madungog nimo kini?'

Mitubag ang salamangkero:

'Gisultihan na tika nga dili ka angay makahibalo niining tinago, kay ikaw among kaaway. Ug unsa pa man ang pulos sa mga pulong kung mas maayo nga ipakita pinaagi sa imong mga buhat ang imong gisulti? Pilia ang usa sa duha ka butang: ikaw, pinaagi sa pagtawag sa ngalan sa imong Nazareño, patya ang toro aron kami usab motuo niining Nazareño, o ako ang mopahungit sa ngalan sa among Dios sa dalunggan sa toro ug patyon kini, aron mapugos ka nga motuo sa among Dios.

Ang tanan nga anaa, sa pagkadungog niini, misugot sa desisyon ni Zamvri; ang mga Kristohanon, bisan pa, nagsugod sa pagduha-duha, bisan pa man nga ang balaan nga obispo naningkamot sa paghatag kanila og kasiguruhan.

---

[567] Kini usa ka bakak nga imbento ni Zamariah. Ang mga baka, sumala sa gisulti sa Balaod (Lev. 1 ug mosunod), gipatay sa mga pari.

Unya miingon ang hari kang Zamvri:

'Kinahanglan una nimo tumanon ang imong saad, kay usa ka pulong ra ang imong gisaad aron patyon ang toro.'

Mitubag ang salamangkero:

'Kung imo ko sugoan sa pagbuhat niini, O Hari, tan-awa ang gahum sa akong Dios!'

Pagkahuman niini, miduol siya sa toro—nga bisan ang mga kusgan nga lalaki halos dili makadala—ug gisangkapan kini og lig-on nga lubid sa palibot sa mga sungay niini. Sa dihang miduol siya sa toro, gisulod ni Zamvrius ang usa ka pulong sa dalunggan niini, ug dayon ang toro misinggit og kusgan nga pag-ungol, nangurog pag-ayo ug natumba nga patay[568] . Ang tanan nga nakasaksi niini nabigla kaayo, samtang ang mga Hudiyo misinggit sa kusog nga tingog, nagpalakpak sa ilang mga kamot:

'Nakapadaog kita, nakadaog kita!'

Unya gihangyo ni Sylvester ang hari nga sugoan ang tanan nga hilom, ug sa pagkahilom, miingon ang obispo sa mga Hudiyo:

'Dili ba gisulat sa inyong kaugalingong mga basahon nga ang Labawng Ginoo miingon: *"Ako ang mamamatay ug magahatag kinabuhi; ako ang mopahampak ug mag-ayo"* (Deut. 32:39)?'

Mitubag sila:

'Oo, mao kana ang nakasulat.'

Unya miingon si Sylvester:

'Kung gipatay ni Zamvrius ang toro sa ngalan sa Dios, pasubli usab niya kini nga buhion gikan sa kamatayon pinaagi sa maong ngalan. Kay ang Dios usa ka Dios nga nagabuhat sa maayo, dili sa dautan; ug, pinaagi sa Iyang kinaiyahan, angay ra Niya nga magbuhat sa maayo, samtang ang pagbuhat sa dautan supak sa Iyang kinaiyahan; ang Iyang kabubut-on, nga kanunay maayo, kanunay gustong magbuhat sa maayo.' Usahay, silotan Niya ang usa ka tawo sa pipila ka dautang kapahamakan alang sa kaayohan sa uban, apan dili kini tungod kay Iyang gipangandoy, kondili tungod kay napugos Siya sa pagbuhat niini tungod sa atong dautang mga buhat. Busa, kung dali ra kaayo gihimo ni Zamvrius ang butang nga dili aprobahan sa Dios sumala sa Iyang kinaiyahan, labi pa gayud nga dali niya mahimo ang butang nga natural sa Dios. Balika niya sa kinabuhi ang toro pinaagi sa maong ngalan sa Dios nga gigamit niya sa pagpatay niini, ug motuo ko sa iyang pagtuo.

'O Hari!' mibalik si Zamvrius, 'Gusto ni Sylvester nga makiglalis pag-usab sa pulong, apan unsa pa'y pulos sa mga pulong kung nahuman na ang klarong buhat?'

Dayon, mituyok siya kang Sylvester ug nagpadayon:

'Kung ikaw usab, Obispo, adunay gahum, buhata ang usa ka milagro sa ngalan sa imong Jesus!'

'Kung gusto nimo,' tubag ni San Sylvester, 'ipakita nako kanimo ang gahum sa akong Kristo pinaagi sa pagtawag sa Iyang balaan nga ngalan aron buhion pag-usab ang baka nga imong gipatay.'

'Walay pulos imong pagpasigarbo, Sylvester,' mitubag si Zamvrius, 'dili posible nga mabuhi pag-usab ang toro!'

Unya miingon ang hari kang Zamvrius:

'Mao na, kung buhaton sa obispo ang imong giingon nga imposible, motuo ka ba sa iyang Dios?'

Mitubag si Zamvrius:

'Gisaad ko kanimo, Haring, nga kung makita nako nga mibanhaw ang toro, akong ikumpisal nga si Kristo mao ang Dios ug dawaton nako ang pagtuo ni Sylvester.'

Mao gihapon ang gisulti sa tanang mga Hudiyo. Unya ang obispo, mituhop, nag-ampo nga matinud-anon ug uban sa mga luha ngadto sa Dios; ug unya, mitindog ug gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit, misinggit siya aron madungog sa tanan:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios ug Dios, Ikaw nga makapatay ug makahatag ug kinabuhi, makapahugno ug makahulò, palihug, pinaagi sa pagtawag sa Imong labing balaan ug nagahatag-kinabuhi nga ngalan, buhion pag-usab kana nga toro nga gipatay ni Zamvrius pinaagi sa pagtawag sa mga demonyo, kay miabut

[568] Giila ni San Silvestro kining insidente nga resulta sa impluwensya sa mga demonyo, nga, sumala sa pagtudlo sa karaang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, gigamit ang tanang paagi niadtong mga panahona aron mapugngan ang pagtubo sa Kristohanong pagtuo.

na ang panahon nga ang Imong mga milagro matuman alang sa kaluwasan sa kadaghanan; Paminawa ako, imong alagad, karong takna, aron ang imong labing balaan nga ngalan mapadayeg!

Pagkahuman sa pag-ampo, miduol siya sa toro ug misinggit sa kusog:

'Kung si Hesukristo, nga akong gipangwali—nga natawo gikan kang Birhen Maria—mao ang tinuod nga Dios, nan, bangon ug pagtindog sa imong kaugalingong mga tiil, ug, human nimo biyaan ang imong kanhing kabangis, mahumok ka!'

Sa diha-diha nga nahuman sa santo sa paglitok niining mga pulong, mibanhaw dayon ang toro, mitindog sa iyang duha ka tiil, ug nagpabilin nga hilum ug kalma. Gisugo sa santo nga tangtangon ang mga pisi sa iyang mga sungay ug miingon:

'Balik ka sa imong gigikanan ug ayaw pagdaot sa bisan kinsa, kondili magmalinawon ka; mao kini ang gisugo kanimo ni Hesukristo, ang atong Dios!'

Ug ang toro nilakaw nga hilum, bisan kaniadto kini sobra ka mabangis. Sa pagkakita niini, ang tanan misinggit sama sa usa ka tingog:

'Dako ang Dios nga gipangwali ni Sylvester!'

Ang mga Hudiyo, kauban si Zamvrius, midagan paingon sa santo, giyakap ang iyang balaan nga mga tiil, ug nangayo kaniya nga ipangamuyo sila sa Diyos ug dawaton sila sa Kristohanong pagtuo. Sa samang paagi, ang bulahan nga si Helena, gipataas ang tabing diin siya naglingkod, nagpaminaw sa debate ug nagtan-aw sa nahitabo, migawas gikan didto ug mihulog sa tiilan sa santo, nag-angkon kang Kristo nga tinuod nga Dios. Tanan nga mga Hudiyo nga naa didto, nga gipangulohan ni Zambrus, ug ang dili masukod kadaghan nga mga tawo mibalik sa tinuod nga Dios ug misulod sa Simbahan ni Cristo.

Human niining kadaugan sa balaan nga Kristohanong pagtuo, gigugol ni Santo Silvestri ang nahibilin niyang mga adlaw sa walay hunong nga paningkamot ug pag-atiman sa Simbahan ni Cristo; pagkahuman niana, human niyang matinud-anong pag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya ug pag-abot sa tigulang nga edad[569] , mibyahe siya paingon sa Ginoo. Nipabilin siya sa katungdanan isip obispo sulod sa baynte-uno ka tuig ug onse ka bulan. Karon, sa kinabuhi nga walay katapusan, kauban sa mga Anghel, ginadayeg niya ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad; Kaniya usab, magahatag kita og himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 4:

Nagpakita ka nga pari taliwala sa mga pari, usa ka magdala sa Dios nga Hari ug Dios, nga nahimong kauban sa pagpuasa: busa, O Amahan, karon naglipay ka uban sa panon sa mga anghel, naglipay sa langit, O himayaong magbalantay Sylvester, nagluwas sa mga nagselebrar sa imong handumanan uban sa gugma.

Paghandum sa Balaang Pari-Martir Theogenes, Obispo sa Paros

Gisaulog sa ika-2 sa Enero

Ang balaang pari-martir nga si Theogenes mao ang obispo sa siyudad sa Paria[570] . Gidakop sa mga sundalo duol sa Lycia[571] sa Phrygia[572] , gipugos siya sa tribuno[573] Zalicintius nga mosulod sa serbisyo militar; apan,

---

[569] Si Santo Silvestro, Papa sa Roma, namatay niadtong tuig 335. Ang iyang mga relikya gilubong sa Dalan Salurian, sa mga katakomba ni Santa Prisila, usa ka milya gikan sa Roma.

[570] Parius – usa ka siyudad sa Hellespont (Dardanelles), sa Mysia, usa ka amihanan-kasadpang probinsya sa Asia Minor, taliwala sa Lampsacus ug Cyzicus.

[571] Licinius – usa ka Romanong emperador nga naghari kauban ni Constantine the Great

[572] Phrygia – usa ka dakong rehiyon sa Asia Minor, nga sa sinugdan naglangkob sa tibuok sentral nga bahin sa kasadpang katunga sa peninsula; dugang pa, sa ulahi gilakip niini ang habagatang baybayon sa Propontis (Dagat Marmara) hangtod sa Hellespont, nga pagkahuman giklasipikar nga kabahin sa Mysia; busa, ang siyudad sa Parion giklasipikar usab nga kabahin sa Phrygia sa ika-4 nga siglo, gikan sa 304 hangtod 320.

[573] Tribuno – punong kumander sa mga pwersa sa probinsya.

tungod sa iyang pagsukol, gisabit siya sa upat ka haligi ug gipailawom sa mabangis nga pagbugbog gamit ang mga tungkod. Gidala sa santo ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog ug, samtang nagbuhat niini, nagpanagna siya kang optio[574] ug sa tribuno nga pagadugmokon ang ilang mga bukog sa bitiis, ug kang Licinius nga mapildi siya. Pagkahuman niini, gipriso si Theogenes, ug samtang naa sa prisohan, gisalikway sa santo ang tanang pagkaon. Sa dihang nahibaloan kini ni Licinius, gisugo niya nga ilabay siya sa dagat. Unya ang santo, pagkahuman nangayo og panahon sa mga magbubuno aron makapangamuyo, mitindog nga nakatutok sa sidlakan ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot sa kahitas-an, nangamuyo sulod sa tulo ka oras. Samtang nag-ampo siya, nabalotan siya sa usa ka katingalahang kahayag, nga hinungdan nga ang mga magbubuno – ang mga marinero ug pipila ka sundalo – mibali sa pagtuo nga Kristohanon. Busa ang balaan nga martir nga si Theogenes gisumite ang iyang balaan nga kalag sa Ginoo, nalunod sa kalawoman sa dagat[575] . Pagkahuman, nakuha sa mga Kristohanon ang iyang lawas gikan sa tubig ug gilubong kini duol sa pader sa siyudad. Daghang mga milagro ang nahitabo sa mga relikya ni San Theogenes, ug adunay mga pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit.

16 Enero

3 Enero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Gordius nga Martir

Gisaulog kaniadtong 3 Enero

Si Gordius, usa ka martir alang kang Kristo, natawo sa Caesarea sa Cappadocia gikan sa mga Kristohanong ginikanan ug gipadako sa Ortodoksong Kristohanong pagtuo. Pag-abot niya sa pagkabatan-on, gipugos siya sa pagserbisyo militar ug gitudlo nga senturyon, kay nilabaw siya sa kadaghanan sa pisikal nga kusog ug kalig-on sa espiritu.

Niadtong panahona, gipagawas ni Emperador Licinius sa Roma[576] ang tibuok niyang kasuko batok sa mga Kristohanon ug gipataas ang iyang walay Diyos nga kamot batok sa Simbahan ni Kristo. Ang mga imperyal nga dekreto ug edikto gipakatag sa tanang merkado ug sa pinakadaghan og tawo nga pampublikong lugar, nga nagmando nga dili pagasimbaon si Kristo ug bisan kinsa nga makalapas niini nga imperyal nga pagdili pagapatyon. Gidala ang tanan sa atubangan sa mga diyos-diyosan nga bato ug kahoy aron pagsimba sa buhat sa kamot sa tawo, ug kadtong misalikway napugos pinaagi sa pagpanakit. Misabwag ang kagubot sa tibuok siyudad; gipanguha ang kabtangan sa mga Kristohanon, gisamok ang ilang mga panimalay, ug gibunalan ang mga tawo; ang mga matinud-anong babaye gipadagan sa kadalanan; – wala'y gipakita nga kalooy sa mga batan-on, ni respeto sa mga tigulang; ang mga inosente nag-antos sama sa mga kriminal; napuno sa daghang tawo ang mga selda; ug ang mga respetado ug manggaranon nga panimalay gibyaan nga walay sulod; ang kamingawan napuno sa mga tawo nga gipahawa tungod lang kay nagtuo sila kang Kristo; ang usa ka amahan iyang gihatol sa kamatayon ang kaugalingon niyang anak , ang usa ka anak iyang gihatol sa hukmanan ang amahan, ang usa ka igsoon misukol batok sa igsoon, ug ang ulipon misukol batok sa agalon; ang yawa iyang gibutang ibabaw sa kalag sa mga tawo sama sa usa ka makalilisang nga gabii sa kabuang, aron nga ang usa dili mailhan ang usa, sama sa kangitngit. Ang mga balay sa pag-ampo gipanglaglag sa kamot sa mga daotan, ang balaan nga mga halaran nabungkag, ug wala nay halad, wala nay insenso, ni bisan usa ka dapit diin mahimo ang Balaang Serbisyo: ang tanan natabonan sa kawad-on sa paglaum, sama sa usa ka ngitngit nga panganod; Gipahawa ang mga ministro sa Dios, ang matag matinud-anong tigum nahitabo sa kahadlok, samtang ang mga demonyo naglipay, ginahugawan ang uniberso sa aso ug dugo sa halad.

---

[574] Ang optio mao ang katabang sa senturiyon; ang senturiyon mao ang kumander sa senturia, usa ka yunit militar nga adunay 100 ka lalaki.

[575] Si San Theogenes, ang balaang martir, nag-antos sa pagkamartir mga tuig 320.

[576] Licinius – usa ka Romanong emperador nga nagdumala sa sidlakan nga katunga sa imperyo gikan sa 307 hangtod 321.

Sa pagkakita sa ingon nga mga kalamidad, nagpasiya si Gordius nga mobiya sa siyudad sa iyang kaugalingong kabubut-on; Pagkahuman niyang tangtanga ang iyang militar nga sinturon[577] ug biyaan ang iyang bahandi, mga paryente, mga higala, mga ulipon, ang mga kahupayan sa kinabuhi, ug tanan nga gipangandoy sa mga tawo nga nahigugma sa kalibutan ug sa mga kalipay niini, misulod siya sa lawom ug dili matabok nga mga disyerto, nga giisip nga mas malipayun alang kaniya ang kinabuhi uban sa mga buangis nga mananap kaysa sa pakig-uban sa mga mananamba sa diyus-diyosan; Gisunod niya ang ehemplo sa balaan nga propeta Elias, nga sa dihang nakasaksi sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Sidon, mihawa paingon sa Bukid Horeb, misulod sa usa ka langob, nga nangita sa Dios, kinsa iyang nakita, kutob sa makaya sa mata sa tawo nga makamatngon Niya (2 Mga Hari 19). Mao kana si Gordius, nga milayas gikan sa kagubot sa siyudad, gikan sa kasaba sa mga merkado, gikan sa garbo sa mga opisyal, gikan sa mga hukmanan sa mga mapanamastamas—kadtong namaligya, namalit, manumpa, bakak ug mambablaspema—ug milayas usab gikan sa mga dula ug panag-insulto ug gikan sa dili angay nga kalipay sa siyudad, kay siya adunay putli nga dalunggan, klaro nga mga mata ug, labaw sa tanan, usa ka putli nga kasingkasing, nga makahimo sa pagtan-aw sa Dios. Gikonsiderar siya nga takus sa mga langitnong pahibalo ug nakaila sa dagkong mga misteryo *'dili gikan sa mga tawo, ni pinaagi sa tawo'* (Gal. 1:1), kondili pinaagi sa usa ka dakong magtutudlo—ang Espiritu sa kamatuoran (Juan 15:26). Gikan niini, iyang gitutok ang iyang hunahuna sa kinabuhi—nga kini walay pulos ug mubo, sama sa damgo o landong—ug gihandom niya sa tibuok kusog sa iyang kalag ang walay katapusang puy-anan sa langit ug, sama sa usa ka gamhanang mandirigma, misugod siya sa pagpangandam alang sa pakigbisog pinaagi sa pag-ayuno, pagbantay, pag-ampo ug pagtuon sa Pulong sa Dios. Gipaabot niya uban sa dakong kadasig ang adlaw nga ang tibuok siyudad magselebrar sa pista sa dautang diyos nga si Mars—o, sa mas tukma, ang demonyo nga nahigugma sa strife[578] . Sa pag-abot niadtong adlawa, ang tibuok katawhan nangadto sa sirkus aron motan-aw sa lumba sa kabayo, ug ang tanan nagkuha sa ilang mga lingkoranan sa taas nga tribuna. Walay bisan kinsa ang nagpabilin sa siyudad niadtong panahona; uban sa mga nanan-aw sa paspas nga lumba sa mga kabayo ug sa kahanas sa mga karwahe, daghan usab ang mga Kristohanon, nga wala magtagad sa ilang kaugalingong kinabuhi ug wala maglikay sa walay pulos nga panagtigom. Niadtong adlawa, gipahawa ang mga ulipon gikan sa ilang mga buluhaton ug nagtigom usab didto; ang mga bata gikan sa mga eskwelahan midali didto, ug ang mga daotan ug walay hiya nga mga babaye anaa usab.

Busa napuno ang sirkus sa dili mabilang nga kadaghan sa mga tawo, nga nagmatngon kaayo sa mga lumba sa kabayo. Unya ang maisugon ug buotan nga si Gordius, pagkahuman niyang milugsong gikan sa hataas nga bukid paingon sa sirkus, wala matul-og sa kadaghanon; wala siya mihunong aron hunahunaon ang kadaghan sa mga armado nga kamot nga iyang gipahimutang sa iyang kaugalingon, apan uban sa walay pag-uyog nga kasingkasing ug walay kahadlok nga espiritu, misiksik sa mga tawo nga naglingkod sa sirkus, ug mipahimutang sa tunga-tunga, busa gipamatud-an niya ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang matarong maisug sama sa leon'* (Prov. 28:1)[579] . Apan dili siya kontento niini, human siya mitindog nga maisug sa hayag nga luna sa arena, nagpahayag siya sa kusog nga tingog, sama sa mga apostoles, sa mga pulong sa propeta Isaias: *'Ang mga wala magpangita kanako nakakaplag kanako*' (Isa. 65:1), nga klaro nga nagpakita kanila nga dili tungod sa panginahanglan siya gidala dinhi, kondili boluntaryo niyang gihalad ang iyang kaugalingon alang sa pagkamartir, sa pagpanig-ingon sa Ginoong Kristo, Kinsa mismo mitugyan sa Iyang kaugalingon sa mga kamot sa mga Hudiyo nga nangita kaniya sa kangitngit sa gabii. Sa dihang nasayud ang mga nanan-aw sa sirko kinsa ang nagbarog sa ilang atubangan, misinggit dayon ang kadaghanan: ang mga magtutuo mipakpak sa kalipay, samtang ang mga dili magtuo misinggit sa huwes nga ipapatay si Gordius. Napuno ang tanan sa mga singgit ug kagubot; mihunong sila sa pagtan-aw sa mga kabayo, mihunong sa pagtan-aw sa mga karwahe; ang kalingog sa mga ligid sa karwahe napuno sa hangin nga walay pulos: walay gustong makakita og bisan unsa gawas kang Gordius, walay gustong makadungog og bisan unsa gawas sa mga pulong ni Gordius. Napuno ang tibuok sirko sa kasaba nga misibog sa hangin sama sa hangin, ug natabonan ang ingay sa mga kabayo. Sa dihang gipahibalo sa heraldo ang kahilom, nanghilom ang mga trumpeta, mihunong ang mga plawta, ug nanghilom ang mga instrumento sa musika: ang

---

[577] Usa ka talagsaong kinaiya sa mga naggunit og dungganong posisyon sa hukbo mao ang usa ka espesyal nga sinturon diin nakasabit ang usa ka espada.

[578] Si Mars, ang Romanong diyos sa gubat, giila isip usa sa labing hinungdanong diyos sa relihiyon sa estado sa Roma.

[579] Sa laing pagkasulti, ang matarong nga tawo walay kahadlok, sama sa leon.

tanan nagtutok lamang kang Gordius, ang tanan nagpaminaw kaniya ra. Nalingkod didto sa sirkus ang gobernador sa siyudad, nga nagdumala sa han-ay sa mga lumba ug naghatag og mga premyo sa mga kalahok. Gidala dayon ang santo sa iyang atubangan, ug gipangutana siya sa mosunod nga pangutana:

'Kinsa siya, ug asa siya gikan? Gikan sa unsang pamilya ug kaliwatan siya?'

Unya gisultihan sila ni Gordius sa tanan mahitungod kaniya – unsang ranggo ang iyang gipangulohan, ngano nga mibiya siya sa serbisyo aron magretiro sa kamingawan, ug ngano nga mibalik siya.

'Nibalik ako,' matod ni Gordius, 'aron ipakita pinaagi sa akong mga lihok nga wala nako tagda ang inyong mga sugo ug gipang-angkon si Jesu-Cristo, akong paglaum ug akong panalipod. Sa dihang nahibaloan nako nga labaw ka sa kadaghanan sa imong kalukhan, tinuyo nakong gipili kining adlawa ingon usa ka angay nga panahon aron matuman ang akong tuyo ug akong saad.'

Sa pagdungog niini, misiga sama sa kalayo ang kasuko sa gobernador, ug iyang gitutokan ang tibuok niyang kasuko kang San Gordius.

'Patawa ninyo diri ang mga tigpamatay!' iyang gisigaw. 'Asoa ang mga latigo? Asoa ang mga bola nga tingga? Asoa ang mga ligid? Ipa-unat ninyo siya sa mga ligid ug putla-putla ninyo ang iyang lawas[580] ; isabit ninyo siya sa kahoy, dal-a ninyo ang mga galamiton sa pagpatay; itugyan ninyo siya sa mga hayop, putlon sa espada ug ilabay sa kalawoman.' Apan, bisan pa niini, dili gihapon igo kining tanan para sa dautang tawo, nga angay nga malaglag dili sa usa ka kamatayon, kondili sa daghan.

Unya miingon si Santo Gordius:

'Sa tinuod, dako kaayo ang kadaut nga akong madawat kung dili ko andam mamatay alang kang Kristo!'

Kining mga pulong nakapukaw sa gobernador sa labi pang dakong kasuko, nga nagpalala sa iyang natural nga kalupigan. Apan samtang nagkagrabe ang iyang kalupigan, nagkagrabe usab ang kaisog ni San Gordius sa iyang mga pag-antos. Walay pag-antos, walay makamatay nga himan ang makapahawa kaniya sa iyang pagbuot. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, nag-awit siya og mga bersikulo gikan sa salmo: *'Ang Ginoo anaa sa akong kiliran; dili ako mahadlok: unsa may buhaton sa tawo kanako?'* (Salmo 117:6) ug usab: *'Dili ako mahadlok sa kadautan, kay Kauban Ka kanako'* (Salmo 22:4); ug uban pang susamang mga pulong, nga iyang nahibal-an gikan sa Balaang Kasulatan, gisaawit ni Gordius, nga nagdasig sa iyang kaugalingon sa kaisog ug pagkamapailubon. Layo kaayo siya sa kahadlok nga siya mismo ang nangayo nga ipahamtang kaniya ang mga pag-antos.

'Ngano,' ingon niya, 'naglangan pa kamo? Ngano man nga nagatindog ra kamo diha? Hiwa-hiwaa ug putla-putlaa ang akong lawas; pasakit-a ko sumala sa inyong gusto. Ayaw ko pagkuha sa paglaum nga madawat nako ang mga saad nga panalangin nga gisaad kanako: sa mas pagpadaghan ninyo sa akong pag-antos, mas dako ang ganti nga akong madawat gikan sa akong Ginoo.' Ang kasubo niining kinabuhi nagdala og walay katapusang kalipay, ug kita, imbis sa mga samad nga inyong ipahamtang sa among mga lawas, makadawat og puti nga mga bado sa adlaw sa kinatibuk-ang pagkabanhaw; imbis sa pagdaot, hatagan kita og langitnong korona. Imbis sa paghukom uban sa mga daotan, tugutan kita nga puy-anan uban sa mga Anghel.

Tungod kay wala nila mapahawa si San Gordius sa balaan nga pagtuo pinaagi sa ilang kasuko ug mga pagpanakit, ang dautang gobernador misugod sa pagpangumbinsi kaniya pinaagi sa pagpangdayeg: kay mao kana ang batasan sa yawa—gikahadlukan niya ang mga mahadlokon, samtang ginapahumok niya ang mga matinindog pinaagi sa pagpangdayeg ug ginapatulog sila sa kahupayan. Busa, ang tortyurista misugod sa paghalad sa santo og lain-laing mga gasa ug nagsaad pa gani og mas dagkong ganti alang sa hari.

'Ang hari,' ingon niya, 'maghatag kanimo og hataas nga ranggo sa hukbo, halapad nga panimalay, bahandi ug himaya, ug bisan unsa pa ang imong gusto.'

Apan ang santo, sa pagdungog sa iyang mga saad, nagkatawa sa iyang kabuang ug miingon:

'Makahatag ba gyud ka nako og bisan unsa nga mas maayo pa kaysa sa Gingharian sa Langit?'

Unya ang dautang gobernador, nga nagkuha sa iyang espada sa kasuko ug nagsugo nga tawgon ang tigpamatey, gisilot si Santo Gordius nga putlon ang ulo. Sa wala pa mahitabo ang pagbitay sa atubangan sa daghang katawhan, gilibutan si Gordius sa mga nakaila kaniya; giyakapan nila siya ug gihatagan og katapusang halok. Uban sa luha sa ilang mga mata, ilang gihangyo siya nga ayaw ipahamtang ang iyang kaugalingon sa

[580] Ang mga instrumento sa pagpanakit nga gigamit sa mga unang Kristohanon.

kamatayon, ayaw isakripisyo ang iyang kinabuhi sa kasibot sa iyang mga katuigan, ug ayaw biyai kining adlaw nga kalipay sa tanan. Gipasabut nila kaniya nga isalikway si Kristo, bisan sa pulong lang, ug miingon:

'Sa usa ka pulong lang maluwas ka sa kamatayon; ikalimod si Kristo sa imong mga ngabil; apan tuohi Siya sa imong kasingkasing sumala sa imong gusto, kay ang Dios dili maminaw sa dila kondili sa hunahuna sa magtultol. Kung buhaton nimo kini, mapahupay nimo ang kasuko sa huwes ug makapahupay usab ka sa Dios.'

Apan siya, sama sa bato nga nagtindog sa tunga-tunga sa dagat, nga nagpabilin nga dili matandog bisan pa sa kusog kaayong pagbunggo sa mga balod sa dagat batok niini, nagpabilin nga lig-on sa iyang hugot nga pagbuot. Ug sama sa usa ka balay nga gitukod sa bato nga dili mapukan bisan pa sa kusog nga hangin, sa kusog nga ulan o sa baha sa suba, ingon usab kining matinud-anong tawo nga dili matandog sa iyang pagtuo.

Apan sa dihang nakita niya sa iyang espirituhanong mga mata nga ang yawa naglibot-libot sa iyang mga kaila, nagpahilak sa usa, nagpugos sa lain sa pagpakilusot ug sa dili maayong tambag, ang martir misulti sa mga pulong sa paglig-aw sa Ginoo: *'Ayaw kamo paghilak alang kanako'* (Lucas 23:28), apan hiyag kamo alang sa mga kaaway sa Dios nga naglutos sa mga Kristohanon; ako nagahisgot kanila, hiyag kamo alang kanila, nga, *'pinaagi sa pag-andam ug kalayo para kanato, nagpasiga alang sa ilang kaugalingon sa Gehenna ug nagtigom ug kasuko alang sa ilang kaugalingon sa adlaw sa kasuko'* (Roma 2:5). Undang na sa pagbungkag sa akong kasingkasing; kay andam ko nga mamatay dili lang kausa, kondili daghang higayon, alang sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Sa mga nag-awhag kang Gordius nga isalikway lang sa pulong si Kristo, mitubag siya ingon niini:

– Dili nako mapugos ang dila, nga gihatag kanako pinaagi sa grasya ni Kristo, nga ikalimod ang iyang Magbubuhat: *'kay sa kasingkasing man ang pagtuo ug pagpakabaton og matarong, ug sa baba man ang pag-angkon ug pagluwas'* (Roma 10:10). Unsaon nako kaha paglimod sa Ginoo, nga akong gisimba sukad pagkabata? Gidako ko sa balaan nga pagtuo. Dili ba mahadlok ang langit kon isalikway nako ang Dios? Dili ba itago sa mga langitnong lawas ang ilang kahayag kanako? Pasagdan ba ko sa yuta, o lulunokon ba ko niini nga buhi? *'Ayaw kamo pagdani: ang Dios dili pagatamayon'* (Galacia 6:7)[581] 'ug pinaagi sa atong mga pulong pagahukman kita; pinaagi sa atong mga pulong pagahimung matarong kita, ug pinaagi sa atong mga pulong pagasilotan kita' (Lucas 19:22; Mat. 12:37). Wala ba nimo nadungog ang makalilisang nga pahimangno sa Ginoo: *'Ang bisan kinsa nga mosalikway kanako sa atubangan sa mga tawo, mosalikway usab ako kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mat. 10:33)? Ngano man, busa, nga imong gisugyot nga isalikway nako ang akong Dios pinaagi sa akong mga ngabil? Aron ba kini mapalugway ang akong kinabuhi? Aron ba kini makalikay sa kamatayon sa pipila ka panahon ug makadugang pa og pipila ka adlaw sa kinabuhi? Apan pinaagi niini, mawala ang akong kinabuhi nga walay katapusan. Aron ba kini malikayan ang pisikal nga pag-antos? Apan pinaagi niini, dili nako makita ang mga panalangin nga giandam para sa mga matarong sa dapit nga walay sakit. Kabuang gayud unta kini kung, isip baylo sa usa ka mubo nga kinabuhi, mopalit ako alang sa akong kaugalingon og walay katapusang pag-antos ug pagkaguba, kauban ang akong kalag. Dili, ginatambagan usab tika: kung ingon ana imong paghunahuna, nan pagkat-on og pag-amping ug kamatuoran, ug, *'biyaan ang bakak, ug magtug-an sa kamatuoran'* (Efe. 4:25), ipahayag nga *'ang Ginoong Jesu-Cristo*, *alang sa himaya sa Dios Amahan'* (Fil. 2:11), kay ang matag dila mopahayag sa ingon nga mga pulong sa dihang *'ang matag tuhod sa langit, sa yuta ug sa ilawom sa yuta moduko sa ngalan ni Jesus'* (Fil. 2:10).

Pagkahuman niya og sulti niini ug paghimo sa tanda sa krus sa iyang kaugalingon, si San Gordius misangko sa iyang pagbitay nga walay kahadlok, nga malinaw ang nawong, ug mitindog sa lugar sa pagbitay nga daw walay magbitay sa iyang likod, ug daw nakita niya sa iyang atubangan ang mga Anghel nga iyang gustong itugyan ang iyang kalag. Pagkahugno tungod sa espada, nakab-ot niya ang usa ka bulahan nga kinabuhi: sama ni Lazaro, gidala siya, taliwala sa malipayong mga pag-awit, ngadto sa dapit sa walay katapusang pahulay, diin, sa pagdawat sa iyang ganti, gidayeg niya hangtod sa kahangturan, uban sa mga anghel, ang Magbubuhat sa Pagtuo – si Kristo, nga alang Niya siya nag-antos.

[581] Pasabot niini, dili matintal ang Dios.

Kontakion, Tono 8:

Ang imong singot, O labing himayaon, nagpabasa sa tibuok kalibutan, ug sa imong mahimayaong dugo, O Gordius, gipahimuot nimo ang tibuok kalibutan; pinaagi sa imong mga pag-ampo, O Dios-maalamon, luwasa ang tanan nga, uban sa pagtuo, nag-awit mahitungod kanimo, ug nga, sa ilang kalipay, misinggit og angay nga himno kanimo, O labing gidayeg, ingon usa ka tawo nga daghan og pag-antos.

Paghandum sa Balaang Propeta Malaquias

Gisaulog sa ika-3 sa Enero

Ang Balaang Propeta Malakias gikan sa tribo ni Zabulon[582] . Nanginabuhi ug nagprofesiya siya sa panahon ni Nehemias[583] human sa pagbalik sa mga Hudiyo gikan sa pagkaulipon sa Babilonya[584] , sa dihang gitukod pag-usab ang Templo sa Herusalem, ug gihimo didto ang mga banal nga serbisyo ug naghalad ang mga pari og mga sakripisyo. Pinaagi sa iyang matinud-anong kinabuhi, nakapahingangha siya sa mga tawo, nga sa dihang nakita nila nga sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi sama siya sa usa ka anghel sa Dios, gitawag siya nila og Malachias, nga nagpasabot og 'Anghel sa Ginoo'. Gitawag sa ministeryo sa pagpanagna, napamatud-an ni Malachias nga usa siya ka masigasig nga manalipod sa pagtuo, sa Balaod ug sa pagkamatinud-anon. Sa pagbalik sa mga Hudiyo gikan sa pagka-ulipon, daghan kaayong kagubot ang nahitabo sa ilang moral ug relihiyosong kahimtang, nga tungod sa kapabayaan ug kawalay pag-amping sa mga pari, nagkadaghan ug nagkagrabe pa, ug dili gyud kini makalikay sa paglagot ug pagkasubo sa propeta. Naghatag siya og kusgan ug hugot nga pagsaway batok sa katawhan ug sa mga pari. Gisaway sa propeta ang katawhan ug ang mga pari tungod sa ilang kakulang sa angay nga pagrespeto sa Dios ug sa paghalad kaniya og ubos nga halad (Mal. 1), ug gisaway ang mga pari tungod sa pagdaot sa Dios pinaagi sa ilang mga kawalay-hustisya, ilang paglayas gikan sa husto nga dalan, ilang kapakyas sa pagsunod sa mga sugo, ug ilang pagka-hipokrito sa mga butang sa Balaod, nga hinungdan nga natumba ang katawhan (Mal. 2:1–9). Sa hugot nga pagdumot sa katawhan tungod sa ilang pagkawalay pagtuo ug paglapas sa pakigsaad sa ilang mga amahan—tungod sa dili matarong nga pagtratar sa ilang mga asawa, dili patas nga pagdumili sa ilang mga legal nga asawa, ug pagkuha og mga langyaw nga asawa (Mal. 2:10–16)—ang balaan nga propeta Malakias naghulga kanila sa paghukom sa Dios alang sa lain-laing mga dautang buhat, tungod sa ilang salamangka ug pakighilawas, tungod sa ilang bakak nga panumpa, tungod sa pagpugong sa suhol sa mga trabahante, tungod sa pagpanglutos sa mga balo ug mga ulila, tungod sa pagdumili sa mga langyaw, ug tungod sa kapakyas sa pagsunod sa balaod mahitungod sa ikapulo ug mga halad ngadto sa templo sa Dios (Mal. 3:5–12). Sa katapusan, gisaway sa propeta ang mga Hudiyo tungod sa ilang pagpanamastamas, tungod sa ilang hambog ug mapangahas nga mga pulong, nga nag-angkon nga walay pulos ang pag-alagad sa Dios, nga walay gamit ang pagtuman sa Iyang mga sugo ug ang paglakaw sa Iyang atubangan nga nagsul-ob og sako, ug nga ang mga daotan ug ang mga nagbuhat sa kadautan mas malipayon ang kinabuhi, mas maayo ang pagdumala sa ilang mga butang ug nagpabilin nga walay kadaut (Mal. 3:13–15, 2:17). Samtang gisaway niya kining mga dautang buhat, ang balaan nga propeta Malakias nakamatikod usab sa himaya sa Ikaduhang Templo ug klaro kaayo niyang gipahayag ang pag-abot sa Mesiyas, ang pagpakita sa Munaong Magsusulti sa wala pa Siya moabot, ang paghukom sa Dios batok sa mga dautan, ang paghimaya sa mga matarong, ug ang paglapad sa himaya sa Dios sa tanang nasud (Mal. 1:5, 11, 2:1–5, 3:16–18, Mal. 4).

---

[582] Si Zebulun mao ang ika-unom nga anak nga lalaki sa patriyarka nga si Jacob uban ni Lea. – Ang iyang tribo nag-okupar sa labing maayong bahin sa yuta sa amihanan sa Palestina, nga misakop gikan sa Dagat Mediteranyo hangtod sa Dagat sa Galilea, nga nag-utlanan sa mga tribo sa Asher ug Naphtali sa amihanan ug sa tribo sa Isakar sa habagatan, nga nag-okupar sa dakong kapatagan sa Israel.

[583] Nehemias – usa ka Hudiyo, tag-alima sa baso sa Persyano nga hari Artaxerxes Longimanus; Gitukod pag-usab niya ang mga pader sa palibot sa tunga-tunga nga naguba nga siyudad sa Jerusalem ug, kauban ang maalamon nga pari nga si Ezra—nga nagpangulo sa daghang mga Hudiyo gikan sa Babilonia paingon sa Jerusalem—gi-organisar ang relihiyoso ug sibil nga kinabuhi sa mga Hudiyo sa Jerusalem pagkahuman sa pagka-exile. Girekord niya ang iyang mga buhat sa usa ka libro nga ginganlan sa iyang ngalan, nga kabahin sa Bibliya.

[584] Kana mao, mga 400 ka tuig sa wala pa si Kristo.

Ang balaan nga propeta Malakias namatay sa sayo pa niyang edad ug gilubong uban sa iyang mga katigulangan sa iyang natawhan nga baryo sa Zupha. Siya mao ang katapusang propeta sa Daan nga Tugon, mao nga gitawag siya sa mga Balaang Amahan nga 'selyo sa mga propeta'[585] .

Kontakion, Tono 4:

Manggaranon sa gasa sa pagpanagna, O Propeta, imong gipahayag daan ang pag-abot ni Kristo ug ang kaluwasan sa kalibutan, nga pinaagi sa Iyang kahayag napasidlak ang kalibutan.

17 Enero

4 Enero (Daang Estilo)

Sa samang adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga si **Theoktistus**, abá sa Kukuma sa Sicily (†800).

Fiesta sa Kapito-an ka Balaang Apostoles

Gisaulog sa ika-4 sa Enero

Gawas sa Napulo'g Duha ka Apostoles, ang Ginoong Jesu-Kristo mipili pa ug lain nga kapito-an. Ang Balaang Ebanghelista Lucas misulti niini sa mosunod nga paagi: 'Human niini, ang Ginoo mitudlo pa ug kapito-an ka laing tawo ug gipadala sila nga duha-duha sa atubangan niya' (Lucas 10:1). Ang Napulo'g Duha nagpabilin uban Niya isip mga saksi sa Iyang kinabuhi, samtang ang Pito ka Pulo nag-andam sa mga tawo aron dawaton si Kristo nga Manluluwas, pinaagi sa pagpangwali daan sa mga lungsod nga tuyo sa Ginoong Kristo nga bisitahan. Pagkahuman, daghan sa mga disipulo sa Ginoo—ug siyempre, daghan usab sa Pito ka Pulo nga apil niini—ang nangalayo gikan kang Kristo ug mihunong sa pag-alagad Niya. Nagsulat ang Balaang Ebanghelista Juan: 'Daghang mga disipulo Niya ang mibulag kaniya ug wala na magsunod kaniya. Unya miingon si Jesus sa Napulo ug Duha, "Gusto ba usab kamo nga molakaw?"' (Juan 6:66–67) Sa pagduol sa mga adlaw sa Pag-antos ni Kristo, mikunhod pa gayud ang gidaghanon sa mga disipulo ni Kristo, ug halos wala nay nabilin sa Kap-atan ug Pito nga nagpabilin uban Niya, samtang bisan usa sa Napulo ug Duha mibulag usab gikan Niya. Pagkahuman sa Pagkabanhaw ni Kristo, napuno pag-usab ang han-ay sa balaan nga Labing Napulo ug Duha pinaagi kang Mateo, samtang ang han-ay sa Kap-atan wala dayon napuno pag-usab, apan hinay-hinay – gikan sa mga tawo nga nabag-o sa Kristo pinaagi sa Napulo ug Duha ka Apostoles ug pinaagi sa pagpangwali sa Balaang Apostol Pablo, nga gitawag gikan sa ibabaw ngadto sa maong labaw nga panig ug kinsa, kauban ni Pedro, nahimong pangulo sa ilang tanan.

Base sa Balaang Kasulatan, tradisyon sa mga Balaang Amahan, karaang mga historyador ug kasaligan nga mga kronikista sa simbahan, ang grupo sa Balaang Kapito-an ka mga Apostoles mahimong ipresentar ingon niini.

Ang una sa Kap-atan ka Apostoles mao si San Santiago, igsoon sa Ginoo, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Galacia, nga nag-ingon: *'Misaka ako sa Jerusalem aron makakita kang Pedro; apan wala ko makita ang bisan kinsa sa uban pang mga Apostoles gawas kang Santiago, igsoon sa Ginoo'* (Gal. 1:18–19). Sumala sa tradisyon, siya gitudlo nga unang Obispo sa Jerusalem, nga gipili alang niini nga katungdanan ug giordinahan mismo ni Kristo atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Samtang nagwali kang Kristo

---

[585] Ang basahon nga nagbitbit sa ngalan sa propeta Malakias mao ang katapusan sa mga 'Mga Gamay' nga Propeta. Naglangkob kini og upat ka kapitulo ug nagtala sa usa ka propetikanhong pakigpulong gikan kaniya, nga lagmit naglangkob sa kinauyokan sa daghang iyang mga pasalitang diskurso. Ang sulod niining pahayag naglangkob sa pagpanamastamas sa moral nga mga kapakyasan sa katawhang Hudiyo sa panahon sa propeta, usa ka pahimangno sa silot sa Dios, ug usa ka saad mahitungod sa Manluluwas. Ang Basahon ni Malaquias puno sa mga propesiya sa Mesiyas; subay sa mesiyanikong kinaiya sa sulod sa basahon (Mal. 3:1–3, 6–7, 12, 17–18, 4:4–6), nga naglangkob sa mga propesiya mahitungod sa pag-abot sa Munauna sa Ginoo, ginabasa isip parimiya sa tanang pista aron pasidunggan si San Juan nga Munauna ug Bunyag sa Ginoo.

sa Jerusalem, gilabay sa mga Hudiyo si Apostol Santiago gikan sa atop sa templo paingon sa yuta, dayon gilapogan, ug namatay tungod sa hampak sa ulo gamit ang pisi[586] .

Si San Marcos nga Ebanghelista, nga misulat sa Balaang Ebanghelyo ubos sa giya ni San Pedro nga Apostol, nga naghisgot kaniya sa iyang unang sulat uban niining mga pulong: *'Ang simbahan sa Babilonia, nga napili kauban ninyo, nagpadala kaninyo og panamilit, ingon man si Marcos nga akong anak'* (1 Ped. 5:13). Kining maong San Pedro nga Apostol mitudlo kang Marcos isip obispo sa siyudad sa Alexandria[587] , diin, tungod sa pagwali mahitungod kang Kristo, giputlan siya sa mga idolatra, gihulbot sa ibabaw sa mga bato ug gibunalan. Niadtong panahona, ang Ginoong Jesu-Kristo nagpakita kaniya, nagtawag kaniya ngadto sa langitnong himaya, ug ang apostol gihatag ang iyang espiritu kaniya[588] .

Si San Lucas nga Ebanghelista, nga misulat sa Balaang Ebanghelyo ubos sa giya ni San Pablo nga Apostol, nga naghisgot kaniya sa iyang Epistola ngadto sa mga Colossian: *'Si Lucas, ang pinalanggang doktor, nagpadala kaninyo sa iyang pangumusta'* (Col. 4:14). Nagsulat usab siya sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles ug nagwali og daghan mahitungod kang Kristo[589] , labi na sa Boeotia[590] . Namatay siya isip martir sa Achaea[591] .

Si San Cleofas, ang manghud ni San Jose nga Napangakohan. Sa dalan paingon sa Emmaus, kauban si San Lucas, nakita niya ang Ginoo pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw; nailhan niya dayon ang Nabanhaw nga Kristo sa dihang nagpakita Siya sa mga tinipon nga disipulo sa usa ka balay, diin Siya mibungkag sa pan (Lucas 24:13–35). Tungod sa pagwali bahin kang Kristo, gipatay si San Cleofas sa mga Hudiyo[592] .

Si San Simeon, paryente sa Ginoo sa unod, mao ang ikaduhang obispo pagkahuman sa Apostol Santiago sa Herusalem, diin natapos ang iyang kinabuhi human siya gipako sa krus alang sa Kristo nga gipako sa krus.[593]

Si San Bernabe, ginganlan sa mga Apostoles, bisan pa kaniadto gitawag siyang Josias (Buhat 4:36). Siya gihisgutan sa Buhat sa mga Apostoles (Buhat 11:24) ug sa Epistola ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Galacia: *'Miadto ako*,' ingon ni Apostol Pablo, *'sa Jerusalem uban ni Bernabe'* (Gal. 2:1). Kining Apostol Bernabe, kauban sa Balaang Apostol Pablo, nag-alagad sa Ebanghelyo ug unang nagwali mahitungod kang Kristo sa Roma, ug sa ulahi gitudlo nga obispo sa Milan[594] . Namatay siya sa iyang yutang natawhan, sa isla sa Cyprus, diin gipangbato siya hangtod mamatay sa mga manlutos sa Kristohanong pagtuo. Gilubong siya sa mga Kristohanon uban sa dungog ug, sumala sa iyang katapusang testamento, gibutang sa iyang kabaong ang Balaang Ebanghelyo sumala ni Mateo, nga siya mismo ang nakopya ug wala gayud niya kini biyai[595] .

Sant Josiah, o Jose, nga nailhan usab nga Barsabas ug Justus. Siya gipanghisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostoles, diin gisaysay nga siya, kauban ni Mateo, napili aron pulihan ang apostata nga apostol nga si Hudas Iscariote (Mga Buhat 1:23), ug sa Epistola ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Colosas, diin ang Apostol, sa paglista sa iyang mga pangumusta sa mga matinud-anon sa Simbahan sa Colosas, miingon: *'ug si Jesus, nga gitawag og Justus'* (Col. 4:11). Ang mga Amahan sa Simbahan nagpahayag nga kining si Josiah mao ang anak ni Jose nga Nobyo, sama nila Santiago, Simon ug Hudas (dili si Iscariote), ug nga siya ang naggunit sa katungdanan nga obispo sa Eleutheropolis[596] , diin siya usab namartir.[597]

---

[586] Ang iyang paghinumdom gisaulog sa Simbahan kada 23 sa Oktubre

[587] Ang Alexandria usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great niadtong 331 BC, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa Ubos (Amihanang) Ehipto, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Sa karaang panahon, kini usa ka labing mauswagon nga komersyal ug industriyal nga siyudad. Karon, ang Alexandria usa sa labing gipanday nga mga pantalan nga siyudad ug labing hinungdanon nga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo, nga adunay populasyon nga moabot sa 230,000.

[588] Ang iyang pista gisaulog kada 25 sa Abril

[589] Ang paghinumdom kang San Lucas nga Apostol ug Ebanghelista gisaulog sa Simbahang Ortodokso kada 18 sa Oktubre, samtang ang adlaw sa pagbalhin sa iyang mga relikya mao ang 22 sa Abril.

[590] Ang Boeotia usa ka rehiyon sa sentral nga Gresya.

[591] Sumala sa gipamatuod ni San Gregorio nga Teologo sa iyang unang homilía batok kang Emperador Julian.

[592] Sumala sa tradisyon, sa maong balay mismo, kauban ni San Lucas, iyang nakaila sa nabanhaw nga Kristo pinaagi sa Iyang pagbungkag sa pan.

[593] Ang Simbahan nagtudlo sa ika-27 sa Abril isip adlaw sa paghinumdom kaniya

[594] Ang Mediolanum – karon Milan – mao ang labing importante nga siyudad sa Amihanan sa Italya, sa rehiyon sa Lombardy; gitukod kini sa labing karaang panahon ug kanunay nga adunay dakong kahulugan.

[595] Ang pista ni San Bernabé, Apostol, gisaulog matag ika-11 sa Hunyo

Si San Tadeo unang usa ka disipulo ni San Juan nga Mananambag, ug sa ulahi usa ka disipulo ni Kristo. Kinahanglan siya ilain gikan sa Balaang Apostol Judas Tadeo, o Levi, usa sa Napulo ug Duha. Gibunyagan niya si Avgar, Prinsipe sa Edesa, ug giayo siya gikan sa ketus. Pagkahuman sa daghang katuigan sa pagpangabudlay sa pagwali sa Ebanghelyo ni Kristo, natulog siya sa Ginoo[598] sa siyudad sa Berytus sa Fenicia[599] .

Si San Ananias, nga nagbunyag kang Apostol Pablo (Buhat 9:10–18), sa sinugdan usa ka obispo sa siyudad sa Damascus[600] . Natapos si San Ananias ang iyang kinabuhi sa Eleutheropolis, diin siya gipusil-bato hangtod mamatay sa mando sa gobernador Lucian[601] .

Si San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono, mao ang unang nakadawat sa korona sa martir alang kang Kristo, tungod kay gipangbato hangtod mamatay siya, mao nga gitawag siya nga 'Unang Martir'[602] . Sa dili pa siya mamatay, gihatagan siya og panan-aw nga nabuksan ang langit ug nakita niya ang Ginoong Jesus, sa porma sa Anak sa Tawo, nga nagtindog sa tuo sa Dios (Buhat 7:55).

Si San Felipe, usa sa pito ka diakon, nga nagbunyag kang Simon nga salamangkero sa Samaria[603] ug sa eunuko sa Reyna Candace (Buhat 8:26–39), nahimong obispo sa siyudad sa Tralles[604] ug, human mapahimakas ang daghan didto sa Kristohanong pagtuo, mibyahe paingon sa Ginoo sa iyang tigulang nga edad.[605]

Si San Prokoro, usa sa pito ka diyakono (Buhat 6:5), kauban ni San Juan nga Teologo ug kauban sa iyang mga buhat. Siya ang unang obispo sa Nicomedia sa Bithynia[606] , ug sa ulahi mitudlo mahitungod kang Kristo sa Antioquia[607] , diin siya namatay isip martir.

Si Santo Nicanor, usa sa pito ka diyakono, gipatay kauban ang duha ka libo ka mga magtutuo kang Kristo sa maong adlaw nga gipamatay si Santo Esteban, ang unang martir, pinaagi sa bato; nahitabo kini, sumala sa nahisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, atol sa dakong pagpanlutos nga gipahigayon batok sa Simbahan sa Herusalem (Mga Buhat 8:1).

Si San Timon, usa sa pito ka diyakono, mao ang obispo sa siyudad sa Vostra sa Arabia[608] , ug samtang nagwali sa ngalan ni Cristo, nakasinati siya og dakong pag-antos sa kamot sa mga Hudiyo ug Griyego.

---

[596] Eleutheropolis – usa ka siyudad sa habagatan sa Palestina, sa dalan tali sa Jerusalem ug Gaza. Karon, adunay usa ka baryo nga nahimutang sa dapit diin ang Sefel Plain mihunong ug misugod ang kabukiran sa Juda. Dili layo niini makita ang mga ruina sa karaang Eleutheropolis.

[597] Ang iyang pista gisaulog kada 30 sa Oktubre

[598] Gisaulog sa Simbahan ang Balaang Apostol Tadeo sa ika-21 sa Agosto

[599] Berytus – karon Beirut – usa ka karaang siyudad sa Fenicia, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; sa ika-5 nga siglo, miburok kini ug nailhan tungod sa prestihiyosong eskwelahan sa retorika, balak ug balaod; karon kini ang punoang administratibong siyudad sa Asyan-Turko nga Syria ug usa ka dakong sentro sa kalakalan sa baybayon sa Syria, nga adunay populasyon nga moabot sa 180,000.

[600] Damascus – ang pangunang ug pinakadato nga komersyal nga siyudad sa Syria, ug usa sa labing karaan nga mga siyudad sa kalibutan; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa pampang sa Suba sa Barada nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. Sa pagkakaron, ang siyudad sa Damascus, nga kabahin sa Imperyo sa Ottoman, usa sa pinakadato nga mga siyudad sa Asya ug adunay populasyon nga moabot sa 150,000.

[601] Ang Balaang Simbahan naghinumdom sa Apostol Ananias sa ika-1 sa Oktubre

[602] Ang handumanan ni San Esteban, ang Unang Martir, gisaulog sa Simbahan tulo ka beses sa usa ka tuig: sa ika-27 sa Disyembre, ang adlaw sa pagkamartir sa santo; sa ika-15 sa Septiyembre, sa dihang gisaulog ang pagkaplag sa iyang mga relikya; ug sa ika-2 sa Agosto, ang adlaw sa pagbalhin sa mga relikya ni San Esteban gikan sa Herusalem paingon sa Constantinople.

[603] Ang Samaria, isip usa ka rehiyon o probinsya sa Palestina, nahimutang sa sentro sa Palestina, sa kasadpan sa Jordan. Gipalibotan kini sa amihanan sa Galilea, sa habagatan sa Judea, sa sidlakan sa Jordan, ug sa kasadpan sa Dagat Mediteranyo. Ang Samaria, ang pangunang siyudad sa yuta sa Samaria ug kaniadto kapital sa Gingharian sa Israel, nahimutang hapit tulo ka verste sa amihanan sa Jerusalem. Karon, wala nay bisan usa ka bato nga nabilin sa kanaang karaang ug himayaong siyudad; sa iyang dapit nagtindog ang gamay ug mapainubsanon nga baryo sa Sabustia (kaniadto siyudad sa Sebaste).

[604] Trallia – usa ka siyudad sa Lydia sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[605] Gisaulog sa Simbahan ang Apostol nga si Felipe sa ika-11 sa Oktubre

[606] Nicomedia – usa ka dato ug mauswagon nga siyudad sa rehiyon sa Bithynia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Daghang mga ruina gikan sa karaang, mauswagon nga Nicomedia ang nagpabilin hangtod karon, nga nagpamatuod sa himayaong kagahapon niini.

[607] Antioquia – ang kapital sa Siria, ang labing karaan ug labing dato nga siyudad; nahimutang ang Antioquia sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediterraneo, taliwala sa mga kabukiran sa Lebanon ug Taurus. Sa pagkakaron, ang Antioquia naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Turko ug usa na kini ka gamay ug pobre nga lungsod nga adunay populasyon nga moabot sa 10,000.

Pagkahuman, pagkahagak niya sa nagdilaab nga hurno, migawas siya nga walay samad ug dayon mibyahe aron makig-uban sa Ginoo.

Si San Parmen, usa sa pito ka diakono, samtang nagbuhat sa pag-ebanghelismo nga gisalig kaniya sa mga Apostoles, namatay nga martir sa atubangan sa mga Apostoles[609] .

Si San Timoteo, nga nagpaningkamot sa pagwali sa Ebanghelyo ni Cristo kauban si San Pablo nga Apostol—nga misulat kaniya og duha ka sulat—usa siya ka obispo sa Efeso[610] , diin siya usab namatay isip usa ka martir[611] .

Si San Tito usab nagtrabaho kauban ni San Pablo nga Apostol sa pagwali sa Ebanghelyo. Gihisgutan siya ni San Pablo nga Apostol sa iyang mga sulat (2 Cor. 2:12–13, 12:18; 2 Tim. 4:10), ug nagsulat usab siya og sulat kaniya. Si San Tito mao ang obispo sa Gortyna, sa isla sa Crete. Namatay siya nga malinawon sa taas kaayo nga edad.[612]

Si San Filemón, nga gisulatan ni San Pablo nga Apostol og usa ka espesyal nga sulat, usa ka obispo sa Gaza[613] . Namatay siya isip martir atol sa paghari ni Nero.[614]

Si Santo Onesimo, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Epistola kang Filemón (Filemón 1:10–19), mitudlo sa Kristiyanismo sa Espanya, Gresya ug Asia Minor. Namatay siya isip martir sa dili madugay pagkahuman sa kamatayon ni Santo Ignacio nga Nagbitbit sa Diyos, human siya gipusil-bato hangtod mamatay sa Roma.[615]

Si San Epafra, nga gihisgutan usab ni San Pablo nga Apostol sa maong Epistola ngadto kang Filemon, nga nag-ingon: *'Si Epafra, akong kauban nga priso alang kang Cristo Jesus*, *nagpadala kaninyo og pangumusta'* (Filemon 1:23), mao ang obispo sa siyudad sa Colosas ug sa mga simbahan sa Laodicea ug Hierapolis[616] . Kauban sa Balaang Apostol Pablo, siya gipriso sa kadena sa Roma, diin gisulat ni Pablo ngadto sa mga taga-Colosas: *'Epaphras, nga usa kaninyo, usa ka alagad ni Jesucristo, nagpadala kaninyo og panamilit; kanunay siyang naningkamot alang kaninyo sa iyang mga pag-ampo, aron kamo magbarog nga lig-on ug mapuno sa tanan nga makapahimuot sa Dios. Makasaksi ko nga dako kaayo ang iyang kadasig ug kabalaka alang kaninyo ug alang sa mga tawo sa Laodicea ug Hierapolis'* (Col. 4:12–13).

Si Santo Archippus, nga gihisgutan sa maong Epistola kang Filemón, misunod kang Santo Epafra (nga gipriso sa Roma) isip obispo sa siyudad sa Colosas[617] ; nga gisulat sa balaang Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Colosas: *'Sultihi si Archippus: tan-awa nga imo tumanon ang ministeryo nga imong nadawat sa Ginoo'* (Col. 4:17). Didto namatay si San Archippus isip martir.[618]

Si San Silas usa ka disipulo ug suod nga kauban ni San Pablo nga Apostol, kinsa iyang kauban sa pagpangwali sa Pulong sa Dios ug nakasinati og daghang pag-antos, samad, ug pagkabilanggo (Buhat 16:13–24). Gihisgutan siya sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Si Pablo, pagkapili niya kang Silas, nagpalig-on sa mga*

---

[608] Ang Bostra usa ka siyudad sa Arabia. Sa karaang panahon, kini usa ka dato nga sentro sa kalakalan. Karon nahugno na kini. Ang nagpabilin nga taas nga han-ay sa mga tindahan nga bato nagpamatuod sa kaniadto nga gahum ug kadato niini.

[609] Ang paghinumdom sa mga Balaang Apostoles Prochorus, Nicanor, Timon ug Parmenas gisaulog pagkahiusa sa ika-28 sa Hulyo; ang pista ni San Nicanor gisaulog sa ika-28 sa Disyembre; ug ang paghinumdom ni San Timon sa ika-30 sa Disyembre.

[610] Ang Efeso mao ang kapital sa probinsya sa Asya sa Asia Minor; nahimutang kini sa Suba sa Cayster. Karon, ang dapit sa karaang siyudad sa Efeso gipuy-an sa usa ka kabus nga Turko nga baryo nga ginganlan og *Aysha-Soluk.*

[611] Ang paghinumdom kang San Timoteo nga Apostol ginasaulog sa Simbahan kada 22 sa Enero

[612] Ang kapistahan ni San Tito nga Apostol gisaulog sa ika-25 sa Agosto

[613] Ang Gaza usa sa labing karaang siyudad sa mga Filistihon, nga nagsilbi nga habagatang utlanan sa mga Cananeo sa Palestina. Pagkahuman, kining kaniadto mauswagon nga siyudad nawala ang tanang kahulugan, ug karon buhangin nga bungtod ug makaluluoy nga mga ruina na lang ang nagpamatuod nga kaniadto adunay dakong siyudad dinhi. Dili layo gikan dinhi, adunay bag-ong lungsod nga natukod sa ulahi, nga pareho usab ang ngalan.

[614] Gisaulog sa Simbahang Orthodox ang pista ni San Filemon nga Apostol sa ika-19 sa Pebrero

[615] sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador nga si Trajan, mga tuig 109. Ang paghinumdom kang San Onesimo nga Apostol gisaulog sa ika-15 sa Pebrero

[616] Mga siyudad sa Asia Minor.

[617] Colossae – usa ka siyudad sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Phrygia, sa Suba sa Lycus, duol sa Laodicea ug Hierapolis. Sa karaang panahon, kini usa ka dako, daghan og tawo ug dato nga siyudad. Karon, kini usa ka gamay nga baryo sa usa sa mga bakilid sa Bukid Hokas, diin duol niini nagbarug gihapon ang mga ruina sa karaang siyudad sa Colossae.

[618] Gisaulog sa Simbahan si San Arkipo nga Apostol sa ika-19 sa Pebrero

simbahan' (Mga Buhat 15:40–41). Pagkahuman, nagsilbi siya nga obispo sa Korinto[619] ug, human sa iyang dakong paningkamot sa pagwali sa Pulong sa Dios ug paghimo og mga tanda ug katingalahan, mibiya siya aron makig-uban sa Ginoo.[620]

Si Santo Silouan mitudlo sa Pulong sa Dios uban sa mga balaan nga apostoles nga sila Pedro ug Pablo. Gihisgutan siya ni Santo Pedro nga Apostol sa iyang Epistola ngadto sa Simbahan sa mosunod nga mga pulong: *'Gisulat ko kini nga mubo nga sulat kaninyo pinaagi kang Silouan, nga akong giisip nga matinud-anong igsoon'* (1 Pedro 5:12). Sa susama, ang Balaang Apostol Pablo misulat sa iyang Ikaduhang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto: *'Kay ang Anak sa Dios, si Jesu-Cristo, gipangwali kaninyo pinaagi kanamo—pinaagi kanako ug kang Silas'* (2 Cor. 1:19). Ang Apostol Silvano usa ka obispo sa Tesalonica[621] , diin, pagkahuman sa pag-antos sa daghang mga pag-antos samtang nagpaningkamot sa pagpanalipod sa balaan nga pagtuo ni Cristo, mibiya siya paingon kang Cristo, ang Tinubdan sa atong kusog.

Si San Crispus[622] , nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang ikaduhang sulat kang Timoteo (2 Tim. 4:10), usa ka obispo sa Galacia[623] , ug sa ulahi mitudlo kang Kristo sa Gaul. Didto, sa siyudad sa Vienne[624] , giordinar ni Crispus ang iyang disipulo nga si Zacarias isip obispo, ug mibalik pag-usab sa Galatia, diin siya namatay nga martir atol sa paghari ni Trajan[625] .

Si San Crispus, nga gihisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostol sa mosunod nga mga pulong: *'Si Crispus, ang pangulo sa sinagoga, mituo sa Ginoo uban sa tibuok niyang panimalay'* (Buhat 18:8), ug kinsa giingon sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto nga siya *'nagbunyag kang Crispus'* (1 Cor. 1:19), usa ka obispo sa isla sa Aegina, duol sa Peloponnese[626] , tali sa Dagat Aegean ug Dagat Ionian. Namatay siya sa kalinaw.

Si Santo Epeneto, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola sa mga Taga-Roma, nga nag-ingon: *'Pangumusta ang akong hinigugma nga si Epeneto, nga mao ang unang nakabig sa Achaia alang kang Cristo'* (Roma 16:5), usa ka obispo sa Kartago[627] .

Si San Andronico, nga gihisgutan ni San Pablo nga Apostol sa maong Epistola ngadto sa mga taga-Roma, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Andronico'*, ug kinsa iyang gitawag nga paryente ug ka-siyudad, usa sa labing importante nga mga apostoles nga misalig kang Cristo sa wala pa siya (Roma 16:7), usa ka obispo sa Pannonia[628] . Namatay siya sa kalinaw[629] .

Si San Stachys, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Stachys, akong hinigugma'* (Roma 16:9), gitudlo nga unang Obispo sa Byzantium sa Balaang Apostol Andres

---

619 Corinto – ang labing karaang, bantog ug dato nga siyudad sa panalitan sa Achaea, nahimutang sa usa ka matahum ug subaon nga kapatagan sa habagatang-sidlakan nga suok sa Gulpo sa Corinto, tali sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Karon, ang mga ruinas sa karaang Corinto nahimutang duol sa karon nga lungsod sa Corinto, nga nailhan nga Kuronto, nga adunay populasyon nga mga 5,000.

620 Ang iyang pista gisaulog kada 30 sa Hulyo

621 Ang Thessaloniki, o Thessalonica, usa ka labing hinungdanon nga karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa dakong Gulpo sa Thessaloniki, o Gulpo sa Fermea, sa Dagat Aegean (kapuloan). Sa pagkakaron, kining siyudad nga nailhan nga Thessaloniki mao ang nanguna nga komersyal ug pabrika nga sentro sa European Turkey pagkahuman sa Constantinople, nga adunay daghang populasyon.

622 Ang pista niini gisaulog kada 30 sa Hulyo

623 Galatia – usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia. Ang ngalan niini gikan sa mga taga-Galacia – mga mapanlaban nga tribo nga gikan sa Gallic o Celtic.

624 Ang Vienna – karon Vienne – usa ka karaang kolonya sa Romano ug sa ulahi nahimong kapital sa nagkalain-laing mga estado nga gitukod sa mga tribong Germanic, nahimutang sa wala nga baybayon sa Suba Rhône. Karon, ang siyudad dato sa mga nahibilin sa mga antigong Romano.

625 Si Trajan – usa ka Romanong emperador – naghari gikan sa 98 hangtod sa 117.

626 Ang Peloponnese mao ang habagatan nga bahin sa Gresya.

627 Carthage – ang labing karaan ug bantog nga kolonya sa mga Fenicio sa Amihanang Aprika, nga nakaabot sa tumoy sa gahum niini sa karaang kasaysayan ug gipapas niadtong 146 BC. Sa mga ruinas sa karaang Carthage, sa panahon sa paghari sa unang mga emperador sa Roma, mitumaw ang bag-ong Carthage, nga milambo uban sa dakong kahimayaan sulod sa taas kaayo nga panahon.

628 Pannonia – usa sa mga hinungdanong rehiyon sa daplin sa Danube sa Imperyong Romano; karon, kabahin sa Pannonia ang Hungary.

629 Ang Balaang Simbahan naghinumdom kang San Andronikо nga Apostol tulo ka beses sa usa ka tuig: sa Mayo 17, Hulyo 30 ug Pebrero 22.

nga Una nga Gitawag. Kauban niya, nagtukod si Santo Stachys og simbahan sa Argyropolis[630] , diin nagtigom ang daghang mga magtutuo, ug gitudloan niya sila sa mga sugo ni Kristo.

Si San Amplias, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Amplias, akong hinigugma sa Ginoo'* (Roma 16:8), mao ang obispo sa siyudad sa Diospolis[631] , diin iyang gipangwali si Cristo. Namatay siya sa siyudad sa Odyssa[632] , pagkahuman siya gipatay sa mga Griyego tungod sa iyang pagpangwali sa Kristo[633] .

Si San Urban, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Urban, among kauban sa pag-alagad kang Kristo'* (Roma 16:9), usa ka obispo sa Macedonia[634] ug namatay isip martir[635] .

Si Santo Narciso (gisaulog sa ika-31 sa Oktubre), nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta ang mga anaa sa panimalay ni Narciso nga anaa sa Ginoo'* (Roma 16:11), usa ka obispo sa Atenas[636] .

Si San Apeles, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Apeles, nga masulay sa Kristo'* (Roma 16:10), mao ang obispo sa siyudad sa Smyrna[637] .

Si Santo Aristobulo, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta ang mga matinud-anon gikan sa panimalay ni Aristobulo'* (Roma 16:10), usa ka obispo sa Britanya[638] ug didto, human sa taas nga mga paningkamot ug pag-antos, siya namatay[639] .

Si Santo Herodion, o Rodion, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Herodion, akong igsoon'* (Roma 16:11), usa ka obispo sa Patras[640] . Namatay siya isip martir sa Roma[641] .

Si Santo Agabus adunay gasa sa pagpanagna. Gihisgutan siya sa Mga Buhat sa mga Apostoles sa mosunod nga mga pulong: *'Usa ka propeta nga ginganlan og Agabus ang miabot gikan sa Judea ug, pagkuha sa sinturon ni Pablo, gitali niya ang iyang kaugalingong mga kamot ug mga tiil ug miingon, "Ingon ani ang giingon sa Espiritu Santo: 'Ang tawo nga iya kining sinturon pagatalihon sa ingon ani nga paagi sa mga Hudiyo sa Jerusalem ug itugyan sa mga Hentil'"* (Buhat 21:10–11; cf. 11:28). Ang Apostol Agabus nagwali sa daghang nasud ug gidala ang daghang tawo kang Kristo.[642]

Si Santo Rufo (nga ang pista gisaulog kada Abril 8), nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Sulat ngadto sa mga Taga-Roma, nga nag-ingon: *'Pangumusta si Rufo, nga napili sa Ginoo'* (Roma 16:13), usa ka obispo sa Tebo, usa ka siyudad sa Gresya[643] .

---

[630] Ang Argyropolis, karon Fundukli, usa ka suburbio sa Constantinople, duol sa Pera ug Galata

[631] Ang Diospolis nahimutang sa Palestina, sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem.

[632] Odessa – usa ka siyudad sa Mysia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor; karon Varna – usa ka pantalan sa amihanan-sidlakan nga bakilid sa Balkans, sa baybayon sa Itom nga Dagat, nga adunay populasyon nga kapin sa 25,000.

[633] Ang iyang handumanan gisaulog sa Simbahan kada 31 sa Oktubre

[634] Ang Macedonia nahimutang sa amihanan sa Gresya, taliwala sa Illyria, Thrace, ang Dagat Aegean ug ang Kabukiran Haemus o Balkan. Sa pipila ka panahon, kini nahimong usa ka independyenteng estado, nga misaka sa dakong pagkabantog ug dungog ilawom ni Haring Alexander the Great. Sa panahon sa mga Apostoles, ang Macedonia kabahin sa Imperyong Romano. Karon, kini naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Turko.

[635] Paghinumdom kang San Urvan nga Apostol, 31 Oktubre

[636] Athens – ang kapital sa karaang Griyegong estado; nailhan kini sa mga bilding, estatwa, kalamboan sa kalakalan ug industriya, ug labi na sa mga eskwelahan niini. Hangtod sa dili pa dugay nga panahon (ika-6 nga siglo BC), kini ang puloy-anan sa bantugang mga eskwelahan sa pilosopiya diin ang mga tawo gikan sa karaang mga yuta nakadawat sa ilang edukasyon.

[637] Ang Smyrna – usa ka bantog nga siyudad sa panalitan sa Ionia, sa silangang baybayon sa Dagat Aegean (o Kapupudanan), usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Asia Minor. Ang Smyrna gi-ebanghelyo ni San Juan nga Apostol, ang Teologo. Sa pagkakaron, ang Smyrna iya na sa mga Turko, apan ang Orthodox nga Kristohanong pagtuo gihapon gipraktis didto hangtod karon. Ang siyudad nagpabilin hangtod karon nga usa sa labing mauswagon ug labing siksik sa populasyon nga mga siyudad sa Imperyo sa Ottoman.

[638] Ang Britannia mao ang karaang ngalan sa Inglatera.

[639] Ang handumanan ni San Aristobulo nga Apostol gisaulog sa Simbahan kaduha sa usa ka tuig: sa Marso 16 ug Oktubre 31.

[640] Ang Patras, o Patara, usa ka lungsod-pangkalakalan sa baybayon sa probinsya sa Lycia sa Asia Minor (karon Anatolia). Gitukod kini sa mga Fenicio; karon nahugno na kini.

[641] Gisaulog sa Simbahan si Balaan nga Apostol Herodion kaduha sa usa ka tuig: sa ika-8 sa Abril ug ika-10 sa Nobyembre.

[642] Ang iyang pista mao ang ika-8 sa Abril

[643] Ang Thebes mao ang kapital sa Boeotia, usa ka rehiyon sa Gresya.

Si San Asyncritus, nga gihisgutan sa maong epistola (Roma 16:14), usa ka obispo sa Hyrcania, usa ka rehiyon sa Asia Minor, diin siya nag-antos pag-ayo alang sa ngalan ni Cristo[644] .

Si Santo Phlegon, nga gihisgutan sa maong epistola (Roma 16:14), mao ang obispo sa Maraphon, usa ka siyudad sa Tracia[645] .

Si Santo Hermas, nga gihisgutan sa maong epistola (Roma 16:14), usa ka obispo sa Philippopolis[646] , diin siya namatay isip martir[647] .

Si San Patro, nga gihisgutan sa maong epistola (Roma 16:14), mao ang obispo sa Naples[648] ug Puteoli[649] , diin iyang gipakabig ang daghang tawo kang Kristo[650] .

Si San Hermas (nga gisaulog sa Simbahang Ortodokso ang Balaang Apostol Hermas kaduha sa usa ka tuig: sa 8 Abril ug 31 Mayo), nga gihisgutan sa maong epistula, usa ka obispo sa Dalmatia[651] .

Gihisgutan ni San Pablo nga Apostol kining lima ka apostoles sa iyang Epistula ngadto sa mga Romano sa mosunod nga mga pulong: *'Paghatag og pangumusta kang Asyncritus, Phlegon, Hermas, Patrobas ug Hermas'* (Rom. 16:14).

Si San Lino, nga gihisgutan ni San Pablo Apostol sa iyang Ikaduhang Epistola kang Timoteo (2 Tim. 4:21), usa ka obispo sa Roma, nga misunod kang San Pedro Apostol[652] .

Si San Gayo, nga gihisgutan ni San Pablo nga Apostol sa iyang Epistola ngadto sa mga Taga-Roma, diin miingon siya: *'Si Gayo, nga akong magtatagad ug magtatagad sa tibook simbahan*, *nagpadala kaninyo og pangumusta'* (Roma 16:23), mao ang obispo sa Efeso, nga misunod kang San Timoteo.

Si Santo Philologus, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola, nga nag-ingon: *'Pangumusta kang Philologus'* (Roma 16:15), giordinar nga obispo sa Sinope[653] ni Balaang Apostol Andres, diin siya usab namatay sa kalinaw.[654]

Si Santo Lucio, o Lucas (nga ang pista gisaulog kada ika-10 sa Septyembre), nga gihisgutan ni Santo Pablo nga Apostol sa maong epistola (Roma 16:21), mao ang obispo sa Laodicea sa Syria[655] .

Si San Jason, nga gihisgutan sa maong epistola (Roma 16:21), usa ka obispo sa Tarsus[656] , diin siya nag-antos pag-ayo alang sa ngalan ni Cristo. Namatay siya nga malinawon sa taas kaayo nga edad[657] .

Si San Sosipater, nga gihisgutan usab sa Epistola ngadto sa mga Taga-Roma (Roma 16:21), usa ka obispo sa Iconium[658] . Namatay siya sa kalinaw[659] .

---

644 Ang iyang pista mao ang ika-8 sa Abril

645 Marathon – usa ka karaang lungsod sa Thrace, nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Macedonia.

646 Ang Philippi usa ka karaang gibastyonan nga siyudad sa Thrace, karon naa sa Eastern Rumelia, sa suba sa Maritsa; nagpabilin kini nga usa ka siyudad nga dako kaayong kahinungdanon tungod sa industriya ug populasyon.

647 Gisaulog kini sa Simbahan sa ika-8 sa Marso ug ika-5 sa Nobyembre.

648 Napoles – ang kapital sa probinsya sa Gingharian sa Italya nga pareho ang ngalan, nahimutang sa amihanang baybayon sa Gulpo sa Napoles.

649 Puteoli – usa ka lungsod sa baybayon sa Italya sa baybayon sa Dagat Tyrrhenian, duol sa Naples, sa rehiyon sa Campania.

650 Paghinumdom kang San Patros nga Apostol sa ika-5 sa Nobyembre

651 Dalmatia – ang habagatan nga bahin sa probinsya sa Illyria, nga nag-utlanan sa Pannonia sa amihanan ug sa Italya ug Dagat Adriatico sa kasadpan.

652 Paghandum kaniya sa ika-5 sa Nobyembre

653 Synope – usa ka lungsod sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat.

654 Ang iyang pista mao ang ika-5 sa Nobyembre

655 Laodicea sa Syria – kaniadto kapital sa Phrygia, nahimutang sa habagatan-kasadpan niini, sa Asia Minor, sa Suba sa Lycus; nailhan kini sa halapad nga kalakalan. Karon, ang mga ruina sa usa ka gamay nga bungtod, duol sa baryo nga Eski-Gassara nga walay tawo, nagsilbi nga monumento sa maong karaang siyudad.

656 *Tarsus* – usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa Cilicia (ang habagatang-sidlakang probinsya sa Asia Minor), nahimutang sa habagatan niini, sa usa ka mabungahong kapatagan sa daplin sa Suba sa Cydnus, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo. Bisan karon, nagpabilin gihapon ang Tarsus nga usa ka hinungdanong sentro sa kalakalan.

657 Ang pista ni Apostol Jason gisaulog kada 28 sa Abril

658 Ang Iconium usa ka siyudad nga nahimutang sa usa ka hataas ug mabungahong patag sa sulod sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus; kaniadto kini ang kapital sa Lycaonia; karon kini mao ang Konya, ang kapital sa probinsya sa Karaman sa Turko nga Asia Minor.

659 Ang iyang pista giisaulog kada 28 sa Abril

Mahitungod sa katapusang tulo ka mga apostoles, si San Pablo nga Apostol nagsulat sa mosunod sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano: *'Si Lucio, si Jason ug si Sosipater, akong mga paryente, nagpadala sa ilang pangumusta'* (Rom. 16:21).

Si Santa Olympan, o Olympus, nga gihisgutan ni San Pablo nga Apostol sa maong epistola (Roma 16:15), nagtambong sa pagkamartir ni San Pedro Apostol sa Roma, ug siya mismo giputol ang ulo sa ulahi, kauban ni San Herodion Apostol, sa sugo ni Nero, sumala sa gisulat ni Metaphrastus sa iyang homilia para sa pista sa mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostol[660] .

Si San Tertius maoy misulat sa Epistola ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Roma, sumala sa iyang giingon sa maong epistola: *'Ako, si Tertius, nga misulat niining epistola, nagpangumusta kaninyo sa Ginoo'* (Roma 16:22). Siya mao ang ikaduhang obispo sa Iconium, pagkahuman ni San Sosipater, ug didto nadawat niya ang korona sa martir[661] .

Si San Erasto, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa maong epistola (Roma 16:23), usa ka diyakono ug tesorero sa Simbahan sa Jerusalem, ug sa ulahi nahimong obispo sa Paneas[662] .

Si Santo Quartus, o Quart, nga gihisgutan sa maong epistula, usa ka obispo sa Berytus.

Nagsulat si San Pablo bahin niining duha ka apostoles ingon niini: *'Si Erasmo, ang tesorero sa siyudad, ug si Quartus nga igsoon, nagpadala kaninyo og pangumusta'* (Roma 16:23).

Si Santo Evod mao ang Obispo sa Antioquia pagkahuman ni Santo Pedro. Gihisgutan siya ni Santo Ignacio nga Tagadala sa Dios sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Antioquia, nga nag-ingon: *'Hinumdumi ang bulahan nga si Evod, inyong amahan, nga mao ang inyong unang magbalantay*.' Namatay siya isip martir[663] .

Si San Onesiforo, nga gihisgutan ni San Pablo nga Apostol sa iyang Ikaduhang Cartas kang Timoteo, nga nag-ingon: *'Hinaut nga magpakita ang Ginoo og kaluoy sa panimalay ni Onesiphorus, kay kanunay niya akong gipabugnaw ug wala siya maila-ila sa akong mga kadena'* (2 Tim. 1:16), usa ka obispo sa Colophon[664] ug Cyrene[665] . Namatay siya isip martir[666] .

Si San Clemente, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Filipos, nga nag-ingon: *'kinsa ang nagkugi uban kanako ug kang Clemente'* (Fil. 4:3), mao ang obispo sa Sardis[667] .

Si Santo Sostenes, nga misunod kang Santo Crispus isip pangulo sa sinagoga sa mga Hudiyo sa Korinto, nabalhin sa Kristiyanismo pinaagi kang San Pablo nga Apostol. Ang Mga Buhat sa mga Apostoles nag-ingon mahitungod kaniya: *' , gikuptan sa tanang Griyego si Sosthenes, ang pangulo sa sinagoga, ug gibugbog siya sa atubangan sa tribuno'* (Mga Buhat 18:17). Ang iyang ngalan gihisgutan usab sa Balaang Apostol Pablo kauban sa iyang kaugalingong ngalan sa Epistola ngadto sa mga taga-Corinto, nga nagsugod ingon niini: *'Si Pablo, usa ka apostol ni Jesu-Cristo pinaagi sa kabubut-on sa Dios, ug si Sostenes nga atong igsoon'* (1 Cor. 1:1). Pagkahuman, ang balaan nga apostol Sostenes misilbi isip obispo sa Colophon[668] .

Gihisgutan si San Apolos sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Usa ka Hudiyo nga ginganlan og Apolos, lumad sa Alexandria, usa ka maalamon nga tawo ug maalamon sa Kasulatan, miabot sa Efeso. Gitudloan siya sa mga batakang pagtulon-an sa dalan sa Ginoo, ug, nga masigasig sa espiritu, misulti ug nagtudlo mahitungod sa*

---

660 Ang pista ni San Olympus nga Apostol gisaulog kada 10 sa Nobyembre

661 Ang paghinumdom kang San Tertius nga Apostol gisaulog sa Simbahan kada 30 sa Oktubre

662 Ang Paneada usa ka siyudad sa amihanan sa Palestina; nailhan usab kini nga Caesarea Philippi.

663 Ang kamatayon ni San Evod nahitabo sa tuig 66 AD, atol sa pagpanlupig sa ilawom sa Romano nga Emperador nga si Nero. Ang paghinumdom kang San Evod gisaulog kada 7 sa Septyembre

664 Colophon – usa ka karaang siyudad sa Lydia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Ang mga ruinas niining siyudad bag-ohay lang nadiskubre.

665 Cyrene – ang kapital sa probinsya nga pareho ang ngalan – nahimutang sa Libya, sa amihanang baybayon sa Aprika, sa kasadpan sa Ehipto. Kini mao ang labing matahum ug manggaranon nga siyudad sa Amihanan nga Aprika. Karon, mga ruina na lang ang nahabilin niini.

666 Ang paghinumdom kang San Onesiphoro nga Apostol ginasaulog sa Simbahan sa duha ka okasyon: ika-7 sa Septyembre ug ika-8 sa Disyembre.

667 Sardica – karaang Sardis, o Sardy, usa ka manggaranon nga siyudad sa Lydia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, nga kaniadto mao ang kapital ug puy-anan ni Haring Croesus, nga bantog sa iyang kadato. Sa apostolikong mga panahon, kini usa gihapon ka hinungdanong siyudad; natukod didto ang Kristohanong Simbahan sa sayong yugto. Karon, gamay na lang kini nga baryo, ug ang mga ruina ra ang nagpamatuod sa kaniadto nga kadungganan sa siyudad.

668 Ang Simbahan naghinumdom kang San Sostenes nga Apostol kaduha sa usa ka tuig: sa Marso 30 ug Disyembre 8

Ginoo sa tukma nga paagi' (Buhat 18:24–25). Gihisgutan usab siya ni San Pablo Apostol sa iyang Unang Sulat ngadto sa mga taga-Corinto, nga nag-ingon: *'Ako ang nagtanum, si Apolos ang nagdunot, apan ang Diyos maoy naghatag sa pagtubo'* (1 Cor. 3:6). Sunod, si Apolos naa sa Crete[669] ug, sa ulahi pa, nagsilbi nga Obispo sa Caesarea[670] .

Gihisgutan si San Tychicus sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 20:4) ug sa mga sulat ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Colosas (Col. 4:7) ug ngadto sa mga taga-Efeso, diin gisulat: *'aron kamo makahibalo sa akong kahimtang; si Tychicus, akong pinalanggang igsoon ug matinud-anong alagad sa Ginoo, magsulti kaninyo sa tanan. Gipadala ko siya kaninyo alang niini gayud nga tuyo, aron kamo makahibalo sa among kahimtang ug aron siya makapadasig sa inyong mga kasingkasing'* (Efe. 6:21–22). Ug usab, sa Ikaduhang Epistola kang Timoteo, miingon ang Apostol Pablo: *'Gipadala nako si Tychicus sa Efeso'* (2 Tim. 4:12; cf. Tito 3:12). Si Tychicus mao ang Obispo sa Colophon pagkahuman ni Santo Sosthenes[671] .

Gihisgutan si San Epafrodito sa Epistola ni San Pablo ngadto sa mga taga-Filipos, diin miingon ang Apostol Pablo: *'Gihunahuna ko nga gikinahanglan nga ipadala kaninyo si Epafrodito, akong igsoon, kauban sa pag-alagad ug kauban sa pagka-sundalo, ug inyong sugo ug ministro sa akong panginahanglan'* (Fil. 2:25). Si Epafrodito usa ka obispo sa Adrianople[672] .

Si Santo Carpus, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Ikaduhang Epistola kang Timoteo uban sa mosunod nga mga pulong: *'Sa imong pag-abot, dad-a ang kapa nga akong gibyaan kang Carpus sa Troas, ug ang mga libro'* (2 Tim. 4:13), usa ka obispo sa Berea sa Tracia[673] . Namatay siya sa kalinaw[674] .

Si Santo Codratus mao ang obispo sa Atenas ug Magnesia, diin, samtang nagwali sa Pulong sa Ginoo, siya namartir sa kamot sa mga Atenyano[675] atol sa paghari ni Emperador Hadrian[676] .

Si San Marcos, nga nailhan usab nga si Juan, nga kauban ni Pablo ug Bernabe, gipanghisgutan sa daghang higayon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, pananglitan sa mosunod nga bersikulo: *'Ug sila si Bernabe ug si Saulo, pagkahuman sa ilang misyon, mibalik gikan sa Jerusalem (paingon sa Antioquia), gidala nila si Juan nga gitawag usab og Marcos'* (Buhat 12 ug uban pa.), nahimong obispo sa siyudad sa Byblos, sa Fenicia[677] . Si San Marcos naghimo og daghang mga milagro ug adunay gahum nga puno sa grasya nga ang mga masakiton nangaayo pinaagi sa iyang landong[678] .

Si San Zenas, nga nailhan nga 'ang Abogado', nga mao ang magtutudlo sa Balaod ni Moises, nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola kang Tito, nga nag-ingon: *'Tan-awa nga ipadala kanako si Zenas nga Abogado'* (Tito 3:13), usa ka obispo sa Diospolis.

Si San Aristarko, nga gihisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 19:29) ug sa mga sulat ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Colosas (Col. 4:10) ug ngadto kang Filemon (Filem. 1:23), usa ka obispo sa siyudad sa Apamea[679] .

---

669 Ang isla sa Crete (nga nailhan usab nga Candia, sumala sa ngalan sa iyang kapital nga siyudad nga pareho usab og ngalan) nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo, sa habagatan sa Dagat Aegean. Tungod sa kadako ug pagkamabungahong sa yuta niini, kaniadto kini nailhan nga 'reyna sa mga isla' sa Mediterraneo. Nagsugod dinhi ang Kristiyanismo sukad pa sa apostolikong kapanahonan; ang pundasyon niini gibutang sa mga saksi sa pag-anhi sa Balaang Espiritu ibabaw sa mga Apostoles, kay ang mga taga-Crete anaa sa maong hitabo (Buhat 2:11). Sa pagkakaron, ang Crete anaa sa ilawom sa pagdumala sa Turko.

670 Ang Simbahan naghinumdom sa Balaang Apostol nga si Apolos kaduha sa usa ka tuig: sa Marso 30 ug Disyembre 8

671 Ang iyang pista gisaulog matag ika-8 sa Disyembre

672 Si Adri, o Adriaca, usa ka lungsod sa Tracia sa Dagat Itom, dili layo sa Philippi, usa ka lungsod sa Macedonia nga nahimutang sa utlanan sa Tracia.

673 Ang Beria usa ka lungsod sa sidlakan nga bahin sa Macedonia. Nagwali didto si Apostol Pablo sa Kristiyanismo tali sa AD 40 ug 65. Karon gitawag kini nga Veria o Kara Veria (Itom nga Veria); adunay populasyon nga mga 10,000.

674 Ang pista ni Apostol Carpo gisaulog kada 26 sa Mayo

675 Ang iyang pista mao ang ika-21 sa Septyembre

676 Si Hadrian – usa ka Romanong emperador – naghari gikan sa 117 hangtod 138 AD

677 Ang Byblos – usa ka karaang siyudad sa Fenicia, dili layo sa dagat, taliwala sa Tripoli ug Berytus – bantog isip sentro sa kulto ni Adonis, diin gitukoran og usa ka maanindot nga templo. Karon, ang dapit sa Byblos usa ka gamay nga baryo nga gitawag og Jebel, nga adunay populasyon nga 600 ra. Napalibotan kini sa mga guho gikan sa panahon sa Romano ug sa panahon sa mga Krusada, ingon man sa dagkong sementeryo nga adunay mga antigong butang nga Ehipsiyo ug Fenisiyano.

678 Gisaulog siya sa Simbahan kada ika-27 sa Setyembre

679 Ang Apamea usa sa mga siyudad sa Syria.

Si Santo Pud, nga gihisgutan ni San Pablo Apostol sa iyang Ikaduhang Sulat kang Timoteo, nga nag-ingon: *'Nagpadala usab si Pud og pangumusta kanimo'* (2 Tim. 4:21), usa ka miyembro sa Senado Romano. Usa siya ka matinud-anong tawo nga midawat sa mga Balaang Apostol nga sila Pedro ug Pablo ug daghang mga magtutuo sa iyang panimalay. Sunod, ang iyang balay gihimong simbahan nga gitawag og 'Simbahan sa Magbalantay' ug diin, sumala sa tradisyon, gisaulog ni San Pedro Apostol ang Banal nga Misa.

Si San Trophimus, nga gihisgutan kaduha sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 20:4, 21:29) ug ni San Pablo Apostol sa maong Epistula kang Timoteo, *diin* miingon *siya*: *'Gibilin nako si Trophimus nga masakiton sa Miletus'* (2 Tim. 4:20), giuban niya si Apostol Pablo sa tanang iyang mga pag-antos, kauban ang mga Apostol Pudens ug Aristarchus; ug sa katapusan, sa dihang giputol sa espada si Balaang Apostol Pablo sa Roma sa panahon ni Nero, giputol usab siya sa ulo kauban ang iyang duha ka kauban[680] .

Si San Marcos (gisaulog sa ika-30 sa Oktubre), ang pag-umangkon sa Apostol Bernabe, mao ang obispo sa Apollonia sa Bithynia[681] . Gihisgutan siya sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Sulat ngadto sa mga taga-Colosas, kauban ang gihisgutan nga Apostol Aristarchus: *'Si Aristarchus, akong kauban nga priso, nagpadala kaninyo sa iyang pangumusta, ingon man usab si Marcos, ang pag-umangkon ni Bernabe'* (Col. 4:10).

Si San Artemas (nga ang pista mao ang Oktubre 30), nga gihisgutan ni San Pablo Apostol sa iyang Epistola kang Tito: *'Sa dihang ipadala nako si Artemas kanimo'* (Tito 3:12), usa ka obispo sa Lystra[682] .

Si San Aquila, nga gihisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 18:1–3) ug sa mga sulat ni Apostol Pablo (Roma 16:3–4, ug uban pa), usa ka obispo sa Heraclea, ug nagwali sa pulong sa Dios sa Asia ug Achaia, nga nakadawat sa korona sa martir tungod sa iyang pagwali[683] .

Si Santo Fortunatus, nga gihisgutan ni Santo Pablo Apostol sa iyang Unang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto (1 Cor. 16:17–18), nagpaningkamot nga walay pagkapoy sa pagpangwali sa ngalan ni Cristo; ug pagkahuman sa daghang mga paningkamot, nakab-ot niya ang usa ka bulahan nga pahulay.

Si Santo Achaicus, nga gihisgutan ni San Pablo Apostol kauban ni Fortunatus sa maong Epistola ngadto sa mga taga-Corinto, nga nag-ingon: *'Nalipay ako sa pag-abot nila Stephanas, Fortunatus ug Achaicus; gipuli nila ang inyong pagkawala kanako, kay gipabuhi nila ang akong espiritu ug ang inyong espiritu'* (1 Cor. 16:17–18).

Si San Dionisio Areopagita, nga gihisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 17:34), unang nahimong obispo sa Atenas, ug sa ulahi mitudlo kang Kristo sa Galia[684] , diin siya giputol ang ulo. Eusebius, Obispo sa Caesarea sa Palestina[685] , nagpamatuod nga siya usab sakop sa han-ay sa mga apostoles; sa paglista sa 70 ka apostoles, miingon siya: 'Idugang kanila ang Areopagita nga ginganlan og Dionysius, nga gisulat ni Lucas sa Mga Buhat sa mga Apostoles nga siya nabalhin sa pagtuo pinaagi sa pagwali ni Pablo sa Atenas.'

Si Santo Simeon, nga gitawag nga Niger; gihisgutan siya ni Santo Lucas nga Apostol sa Mga Buhat sa mga Apostoles, nga nag-ingon: *'Sa Antioquia, sa simbahan didto, adunay pipila ka mga propeta ug magtutudlo: si Bernabe, ug si Simeon, nga gitawag nga Niger'* (Mga Buhat 13:1). Nagpamatuod usab si San Epifanio nga siya miyembro sa apostolikong kompanya, ug gibutang siya taliwala sa mga apostoles, kay gilista niya ang ilang mga ngalan ingon niini: 'Marcos, Lucas, Justus, Barnabas, , Apeles, Rufo, Nigero (mao si Simeon Nigero) ug ang uban pa nga seventy-two[686] . Busa, ginasiguro kanato ni San Epifanio nga ang gidaghanon niining mga gamay nga

---

[680] Ang handumanan sa mga Apostol nga sila Aristarchus, Pudens ug Trophimus gisaulog sa Balaang Simbahan niadtong 15 Abril

[681] Ang Apollonia usa ka siyudad sa Bithynia, usa ka amihanang rehiyon sa Asia Minor, nga sa ulahi giapil sa Lydia

[682] Ang Lystra usa sa mga siyudad sa Lycaonia, usa ka sentral nga rehiyon sa Asia Minor nga nag-utlanan sa Phrygia. Dinhi gihimo ni Apostol Pablo ang pag-ayo sa usa ka pilay nga tawo, ug sa dihang nakita sa mga pagano ang maong milagro, gidala nila siya ug si Bernabas isip mga diyos (Buhat 14:6–18).

[683] Ang iyang pista gisaulog matag ika-14 sa Hulyo

[684] Gaul – karon nga Pransiya.

[685] Eusebius – nga naglingkod isip obispo sa Caesarea sa Palestina sulod sa dugay nga panahon ug dako kaayo ang iyang kalambigitan sa daghang dagkong panghitabo sa iyang kapanahonan, nailhan siya nga amahan sa kasaysayan sa simbahan ug usa ka teologo sa kinatibuk-an; ang iyang mga sinulat gihatagan og dakong bili sulod sa Kristohanong Simbahan, ug siya nailhan tungod sa iyang halapad nga kahibalo; Nabuhi siya gikan sa 268 hangtod 340. Gipundok ni Eusebius ang tanang mga rekord ug mga salaysay sa mga martir ngadto sa usa ka koleksyon nga ginganlan og *Ang Koleksyon sa Karaan nga mga Pag-martir*. Kini nga koleksyon naglangkob sa mga talaan sa mga martir, obispo, mga nag-angkon sa ilang pagtuo, mga balaang babaye ug mga birhen gikan sa tanang diyosesis. Sumala sa uban, kini naglangkob sa 20 ka libro; sumala sa uban, 16.

apostoles kay kapito-an ug duha ka tawo ug nga si San Simeon Niger usa kanila. Labaw pa, si San Juan sa Damasco[687] , sa Octoechos sa ikalimang tono sa Miyerkules sa Vespers, pagkahuman niyang hisgutan ang napulo ka apostoles, nagtumong usab sa tigum sa kap-atan ug duha ka apostoles, nga nag-ingon: 'Ang labing balaan nga napulo gihimo nga hingpit sa duha-duha, samtang nagtan-aw sa nagkahiusang tigum sa kap-atan ug duha.'

Pinaagi sa grasya nga puno nga mga pag-ampo sa tanang maong mga apostoles, unta mahimong takus usab kita nga makig-ambit sa langitnong kalipay ug makita ang Labaw nga Apostol ug Labaw nga Pari sa atong pag-ila, si Jesu-Kristo, ug himoon Siya nga himayaon uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan, amen.

Si Eusebius, Obispo sa Caesarea sa Palestina, misulat sa mosunod sa ikalabinduhang kapitulo sa unang libro sa iyang Kasaysayan: 'Ang ngalan sa matag usa (sa napulo ug duha) ka Apostoles ni Cristo nailhan sa tanan gikan sa mga Ebanghelyo, apan walay makita nga hingpit ug tukmang listahan sa kapito-an ka Apostoles. Apan, kon susihon pag-ayo ang maong butang, makit-an nga kapin sa pito ka pulo sila, pinaagi lamang sa pagpamatuod sa balaan nga Apostol Pablo, nga sa iyang unang sulat ngadto sa mga taga-Corinto miingon: *'Nga Siya* (si Kristo, pagkahuman sa Iyang pagkabanhaw) *nagpakita kang Cefas, unya sa Labing Napulo ug Duha; unya nagpakita Siya sa kapin sa lima ka gatus ka igsoon sa usa ka higayon, kadaghanan kanila buhi pa, bisan pa nga ang uban natulog na'* (1 Cor. 15:5–6). Sa daghang naningkamot sa buhat sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo sa unang Simbahan, nga nagpasiga sa lain-laing mga yuta sa pagtuo sama sa gibuhat sa mga balaang apostoles, ug busa angay tawgon nga 'apostol', atong hisgutan dinhi ang pipila ka partikular.

Si San Lazaro, nga patay na sulod sa upat ka adlaw ug gibanhaw sa Ginoo. Sa panahon sa pagpanlupig sa Simbahan sa Jerusalem, pagkahuman sa pagkamartir ni San Esteban, ang Unang Martir, gipahawa siya sa utlanan sa Hudiyo (Buhat 8:1) ug gilunod sa dagat sa usa ka sakayan nga walay sagwan, kauban ang balaan nga disipulo sa Ginoo, Maximinus, ug si Santo Kelidonius, nga natawo nga bulag apan giayo sa Ginoo. Pinaagi sa Balaang providensya, ang bangka nalunod sa dagat ngadto sa isla sa Cyprus, ug si Santo Lazaro misugod sa pagwali mahitungod kang Kristo sa siyudad sa Kydonia. Sunod, giordinar siya nga obispo sa maong siyudad ni Apostol Bernabé, ug didto sa isla sa Siprus siya namatay sa kalinaw. Paglabay sa daghang katuigan, nadiskubre ang iyang balaan nga lawas sa maong isla sa usa ka marmol nga sarkofago nga adunay inskripsyon nga: 'Lazaro sa Upat ka Adlaw, higala ni Cristo'[688] .

Si San Jose, lumad sa Arimathea[689] ug usa ka tinago nga disipulo ni Hesukristo, nga sa ulahi nangayo sa Iyang labing putli nga lawas kang Pilato (Lucas 23:50–52; Mateo 27:67; Marcos 15:42; Juan 19:38), gipahawa usab siya sa yuta sa mga Hudiyo sa mga maselos nga Hudiyo ug nagwali sa Kristo sa Inglatera, diin siya namatay. Gidayeg siya sa mga tawo sa Inglatera isip apostol sa ilang nasud[690] .

Si San Nicodemo, nga miadto kang Jesus sa gabii aron maminaw sa iyang mga pagtulon-an (Juan 3:1–2) ug nga naghatag og maayong tambag sa mga Hudiyo nga dili siya hukman sa wala pa nila siya madungog nga nagsulti ug masusi ang iyang mga buhat (Juan 7:50–51), ug kinsa sa ulahi, kauban ni Jose, nag-andam sa lawas ni Jesus alang sa lubong ug gihaplasan kini og mga panakot (Juan 19:39), – nag-antos usab sa kamot sa mga Hudiyo tungod sa iyang pagtuo kang Kristo ug sa apostolikong pagpangwali, ug gipahawa gikan sa Judea[691] .

---

[686] Si San Epifanio – kauban ni San Juan Crisostomo – nahimong obispo sa isla sa Cyprus sulod sa 36 ka tuig. Usa ka iladong Amahan sa Simbahan, nagbilin siya og daghang mga buhat batok sa mga erehya sa iyang panahon. Namatay siya niadtong 408. Ang iyang pista gisaulog matag 12 sa Mayo

[687] Si San Juan sa Damasco – usa ka labing talagsaong Kristohanong himnograpo ug teologo, nga namatay niadtong 776. Tungod sa iyang masigasigong pagpanalipod sa mga balaang ikon batok sa mga ikonoklasta, giputol ang iyang kamot, apan, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, kini nibalik ug nitubo sa iyang lawas. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada 4 sa Disyembre

[688] Ang paghinumdom kang San Lazaro sa Upat ka Adlaw gisaulog sa Simbahan kada 17 sa Oktubre, sa dihang gisaulog ang pagbalhin sa iyang mga relikya gikan sa isla sa Cyprus paingon sa Constantinople.

[689] Sumala kang Eusebio ug Jeronimo, ang Arimathea mao ang sama sa Rama, o Ramah—usa ka lungsod sa Bukid sa Efraim, duha ka oras nga biyahe paingon sa amihanan sa Herusalem, dili layo sa Lydda; gitawag usab kini nga Ramah-Zophim. Mao kini ang natawhan ni Jose sa Arimathea, usa sa mga disipulo ni Kristo (Juan 19:38) ug miyembro sa Hudiyo nga Sanhedrin, nga naglubong kang Jesu-Kristo sa iyang lubnganan nga gikutkot sa bato.

[690] Walay piesta nga gipahinungod kang San Jose, apan ginahinumduman siya sa semana sa mga Babayeng Nagbitbit og Mirra.

[691] Ang handumanan ni San Nicodemo gisaulog sa Simbahan kada ika-2 sa Agosto ug sa Semana sa mga Babaye nga Nagbitbit og Mirra.

[692]Si San Gamaliel mao ang magtutudlo ni San Pablo nga Apostol. Naghatag siya og maampingong tambag sa Sanhedrin bahin sa pagwali sa mga balaang apostoles, nga nagaingon: 'Kung kini usa ka buhat sa tawo, kini dili molungtad; apan kung kini gikan sa Dios, dili ninyo kini mapukan; pag-amping nga dili kamo makigbatok sa Dios' (Buhat 6:34–40). Pagkahuman sa pagkamartir ni Arkidiakono Esteban, gidala niya ang lawas niini ug gilubong kini sa iyang kaugalingong baryo duol sa Herusalem. Gipanalipdan usab niya si San Nicodemo, nga gipahawa tungod sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo, ug gilubong siya pagkahuman sa iyang kamatayon duol sa lubnganan sa balaang protomartir nga si Esteban, diin sa ulahi gilubong usab ang eunuko.

Ang eunuco ni Reyna Candace sa Etiyopya, nga nabunyagan sa Balaang Apostol Felipe sa dalan (Buhat 8:26–39) ug nga nagdala sa reyna kang Kristo, mao ang unang nagwali bahin kang Kristo sa Etiyopya[693] , diin siya usab namatay isip usa ka martir.

Si San Zacchaeus, nga malipayon nga midawat sa Ginoo sa iyang balay ug nakadungog kaniya nga miingon: *'Karong adlawa miabot ang kaluwasan niining panimalay'* (Lucas 19:1–10). Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, misunod si Zacchaeus kang Balaang Apostol Pedro, nga nag-ordinar kaniya nga Obispo sa Caesarea sa Palestina[694] , diin siya nagwali mahitungod kang Kristo[695] .

Si San Kornelio nga Senturyon, nabunyagan sa Balaang Apostol Pedro (Buhat 10), nga sa ulahi nag-ordinar kaniya nga obispo, nagwali bahin kang Kristo sa siyudad sa Scepsis[696] , diin siya usab namatay sa kalinaw[697] .

Si San Longino nga senturyon, nga nagbantay sa Krus sa Ginoo ug nagpamatuod nga si Jesus mao gayud ang Anak sa Dios (Mat. 27:54). Pagkahuman sa paglubong sa Ginoo, si Longinus mibantay pag-usab sa lubnganan sa Ginoo ug nahimong saksi sa pagkabanhaw ni Kristo, nga iyang gipamatuod sa atubangan sa tanan. Pagkahuman niini, nagwali siya mahitungod kang Kristo sa Kapadokya, diin siya namartir[698] .

Si San Ignacio nga Tagadala sa Dios, sumala sa tradisyon, mao gayud ang bata nga gikuptan sa Ginoo sa Iyang mga bukton ug gipakita sa mga Apostoles, nga miingon: 'Kung dili kamo mahimong sama sa mga bata, dili kamo makasulod sa Gingharian sa Langit' (Mateo 18:2–5; Marcos 9:37). Gipahimutang siya nga obispo sa Antioquia sa Balaang Apostol Pedro, diin siya nagwali mahitungod kang Kristo. Natapos niya ang iyang kinabuhi isip martir sa Roma, human siya gilabay ngadto sa mga leon[699] .

Si San Polikarpo mao ang Obispo sa Smyrna. Sama sa mga Apostoles, wala gyud siya kapoy sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, misulat og epistola ngadto sa mga bag-ong tinunaw nga Kristohanon, ug walay hunong nga nag-atiman sa kaayohan ug espirituhanong pagtukod sa iyang kawan. Si Beato Simeon Metaphrastes[700] , sa iyang 'Kinabuhi ni Santo Ignacio nga Nagbitbit sa Dios', klaro nga gitawag si Policarpo nga

---

[692] Kauban ni San Gamaliel, namatay usab ang iyang debotong anak nga si Aviv, nga mituo usab kang Kristo; ang handumanan nila San Gamaliel ug Aviv gisaulog sa Simbahan kada ika-2 sa Agosto

[693] Etiopia – sa Aprika, katumbas sa karon nga Abyssinia. Nahimutang kini sa ibabaw nga dagan sa Suba sa Nilo ug gipalibotan sa rehiyon sa Thebaid sa Ehipto sa amihanan, Libya sa kasadpan, habagatan sa Etiopia sa habagatan, ug sa Gulpo sa Arabia ug Dagat Pula sa sidlakan.

[694] Caesarea sa Palestina – usa ka siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo, gitukod ni Herodes, Hari sa mga Hudiyo, sa dapit sa karaang siyudad sa Straton ug ginganlan aron pasidunggan si Cesar Augusto (ang Emperador Romano nga si Octavian Augusto). Ang maong siyudad gipukan sa daghang higayon ug karon mga ruina na lang, nga natabonan sa sagbot, ang nabilin sa maong dapit.

[695] Gisaulog sa Simbahan si San Zacchaeus sa ika-32 ka semana, sa wala pa magsugod ang Lenten Triodion.

[696] Ang Skepsia usa ka lungsod sa probinsya sa Mysia sa kasadpang Asia Minor.

[697] Ang paghinumdom kang San Kornelio gisaulog sa ika-13 sa Septyembre

[698] Gisaulog sa Simbahan si San Longino nga Sentruryon sa ika-16 sa Oktubre

[699] Ang paghinumdom kang San Ignacio nga Tagadala sa Dios gisaulog sa Simbahan kaduha sa usa ka tuig: sa ika-29 sa Enero, sa dihang gisaulog ang pagbalhin sa iyang mga relikya gikan sa Roma paingon sa Antioquia sa iyang mga disipulo, ug sa ika-20 sa Disyembre, ang adlaw sa iyang pagpanaw.

[700] Si Simeon Metaphrastes – usa ka iladong eklesiastikal nga manunulat sa ika-10 nga siglo (940), tig-kompila ug tig-kolekta sa Mga Kinabuhi sa mga Santo, usa ka buluhaton nga iyang gihimo sa sugo sa Emperador sa Constantinople, si Constantine VII (912–954). Gipalihok sa dakong kadasig alang sa himaya sa mga balaang asketiko, si Simeon dili lang nagtigom sa ilang mga sugilanon, apan usab giusab ang daghan niini, gipamubo ang uban, ug labi na gayud, gipulihan ang karaang, bug-at ug kasagaran malibog nga pinulongan sa klaro ug pinahapsay nga estilo sa iyang kaugalingong panahon. Tungod niini, gihatagan si Simeon og ngalan nga Metaphrastes, nga nagpasabot og 'narrator' o 'paraphraser'. Ang iyang mga buhat sa maong larangan sunod nga nagsilbi isip pangunang tinubdan para sa Cheti-Minei ni San Demetrius sa Rostov

Balaang Apostol, nga nag-ingon: 'Miabot sila sa Smyrna, ug didto gikahoy ni Santo Ignacio si Santo Policarpo, ang Balaang Apostol, iyang kauban nga disipulo.' Namatay siya isip martir sa Roma[701] .

Si San Erophaeus, usa sa mga miyembro sa Areopagus sa Atenas; gitudloan siya sa Kristohanong pagtuo ni San Pablo, ang Balaang Apostol, kinsa usab ang nag-ordinar kaniya nga obispo sa Atenas. Kauban sa ubang balaang Apostoles ni ug ni San Erophaeus, gidala siya sa hangin ngadto sa lubnganan sa Inahan sa Dios pagkahuman sa Pagkatulog sa Labing Balaang Theotokos sa Jerusalem. Namatay siya isip martir[702] .

Si San Antipas, Obispo sa Pergamo, nag-antos usab tungod sa iyang apostolikong pagpangwali kang Kristo[703] . Mahitungod kaniya, ang Ginoong Jesu-Kristo mismo miingon sa Pahayag ni San Juan nga Teologo: *'Gipatay si Antipas, ang akong matinud-anong saksi'* (Pahayag 2:13).

Si San Demetrio, nga gihisgutan ni San Juan nga Teologo sa iyang ikatulong epistola (3 Juan 1:12). Si San Demetrio mao ang obispo sa siyudad sa Philadelphia sa Asia[704] .

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato sa kanta ang pitopulo ka mga disipulo ni Kristo, nga matinud-anon sa pagkadiyosnon: kay pinaagi kanila natong tanan nakakat-on sa pagpasidungog sa dili mabahin nga Trinidad, ug nagpabilin sila nga mga suga sa pagkadiyosnon nga pagtuo

Ang Kinabuhi ni San Eustatyo, Arsobispo sa Serbia[705]

Gisaulog sa ika-4 sa Enero

Nabuhi ug nag-alagad si Santo Eustatyo sa ikaduhang tunga sa ika-13 nga siglo, sa panahon sa paghari sa debotong Haring Serbian nga si Stephen Uroš II Milutin, nga naghari sa Serbia gikan sa 1262 hangtod 1320. Natawo siya sa rehiyon sa Budimlja[706] ngadto sa mga debotong ginikanan. Gihigugma pag-ayo ang iyang mga ginikanan, mitubo ang iyang gugma sa Diyos sukad pagkabata: gilikayan niya ang mga walay pulos nga kalingawan, naningkamot siya sa pagpalambo sa maayong pamatasan, kanunay siyang motambong sa simbahan ug malipayong maminaw sa banal nga pag-awit ug pagbasa, gihain niya sa hunahuna ang iyang nadungog ug naningkamot nga masabtan ang kahulugan niini. Usa ka higayon, miadto siya sa iyang mga ginikanan ug miingon:

'Dako kaayo ang akong tinguha sa pagkat-on; palihug padalha ko aron magtuon sa sinulat nga pulong.'

Pagkadungog nila niini nga mga pulong, naglipay ang iyang mga ginikanan ug nagpasalamat sa Dios, nga nagpukaw sa ingon ana ka mahimayaong tinguha sa ilang anak; nakakita sila og magtutudlo ug gisalig nila ang ilang anak kaniya aron tudloan sa kinaadman sa Kasulatan. Pinaagi sa tabang sa grasya sa Espiritu Santo, dali ra kaayo siya nakakat-on, nga samtang batan-ong estudyante pa lang siya, napamatud-an niya nga mas maalamon pa siya kaysa sa daghang maalamon nga magtutudlo. Ang batan-on wala gyud maghunahuna sa pagkaon, ilimnon, o sinina; halos wala na gani siya maghunahuna sa iyang mga ginikanan, apan tungod kay gitutok niya ang iyang hunahuna sa tibuok sa Balaang pagtulon-an, gibutang niya ang tanan niyang tibuok kasingkasing nga gugma ug paglaum sa Ginoo. Sa pag-abot niya sa mas dakong pagkahamtong ug human siya maghunahuna pag-ayo sa iyang tawag, nagpasiya siya nga mobiya sa panimalay sa iyang ginikanan ug mosubay sa dalan sa Ginoo. Nibyahe siya

---

[701] Ang pista ni San Policarpo gisaulog kada 23 sa Pebrero

[702] Ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Erofeus gisaulog sa ika-4 sa Oktubre

[703] Ang iyang paghinumdom gisaulog sa Balaang Simbahan sa ika-11 sa Abril

[704] Philadelphia – usa ka siyudad sa Lydia sa Asia Minor, dili layo sa Sardis, sa tiilan sa Bukid Tmolus. Ang ngalan niini gikan sa nagtukod niini, si Ashtal II Philadelphus, Hari sa Pergamon. Sa karaang panahon, kini usa ka dato, mauswagon nga siyudad nga daghan ang populasyon. Karon, kini usa ka gamay nga Kristohanong lungsod ilawom sa pagdumala sa mga Turko.

[705] Ang Kinabuhi ni San Eustatyo gisulat sa iyang mas bata nga kaubanan, si San Daniel II, Arsobispo sa Serbia, ug kabahin kini sa iyang *Genealogy* o *Krónika sa mga Hari*. Ang labing maayong edisyon makita sa libro nga *Lives of the King and the Serbian Archbishop*, gipatik ni Danicic niadtong 1866 (pp. 292–319). Alang sa Kinabuhi ni San Daniel, tan-awa ang Disyembre 20.

[706] Ang rehiyon sa Budiml, o 'župa', nahimutang sa dapit diin karon nagpuyo ang Serbian nga klan sa Vasoević sa amihanan-sidlakan sa Montenegro. Karon, ang baryo sa Budiml nagtindog sa maong dapit. Sa karaang panahon, ang Diyosesis sa Budiml adunay punong dapit sa Monasteryo ni San Jorge, nga hangtod karon nagbarug pa sa bahin nga naguba sa amihanan sa lungsod sa Gusinje, sa baryo sa Berane.

paingon sa rehiyon sa EZet[707] , sa Monasteryo sa Arkanghel Michael, diin nahimutang ang Obuphanan sa Zet. Didto, siya gitonsura nga monghe ni Obispo Neophytus ug misugod sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketiko, hugot nga gisunod ang iyang mga panata sa pagkamonghe. Tungod sa iyang pagka-mapugngan ug pagkabalaan sa kinabuhi, ug sa pagkapoy sa iyang kaugalingon pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay, wala gyud siya mapakyas sa pagdali sa simbahan alang sa mga serbisyo sa adlaw ug gabii, hugot niyang gisunod ang lagda sa pag-ampo sa iyang selda, ug gihatag ang nahibilin niyang oras sa pagpamalandong sa Dios ug sa pag-ampo sa hunahuna. Walay kaugalingong kabtangan, naningkamot siya nga magtipig og bahin sa iyang monastikong rasyon sa pagkaon ug sinina aron ipang-apod-apod sa mga kabus.

Nagpaningkamot sa kahilom sa monasteryo uban sa hingpit nga pagpaubos, siya sa dili madugay nahimong nailhan sa tibuok yuta isip usa ka dakong asketiko, nga nagsundog sa mga karaang Amahan.

Dili siya kontento sa monastikong ascesis sulod sa iyang kaugalingong monasteryo, napuno si Eustathius sa nagdilaab nga tinguha nga mabisita ang Balaang Dakbayan sa Jerusalem, aron pagdayeg sa Balaang Sepulkro ug sa ubang balaang mga dapit sa lugar sa Pag-antos sa Ginoo. Wala ipahibalo sa bisan kinsa ang iyang tuyo, siya mitunol sa mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoong Jesu-Kristo, nga hangyoon Siya nga hatagan siya og luwas nga pagbiyahe paingon sa Balaang Siyudad ug aron makita niya ang dapit diin Iyang gibubo ang Iyang dugo alang sa kaluwasan sa katawhan ug diin Iyang gihimo ang dagkong mga milagro. Natubag ang pag-ampo sa santo. Samtang naghunahuna siya kung asa siya makakaplag og mga kauban nga mahadlok sa Ginoo, duha ka monghe ang mitungha sa iyang atubangan, daw gipadala mismo sa Ginoo, ug gisultihan siya nga padulong sila sa Jerusalem aron pagdayeg sa Balaang Sepulkro ug sa mga bililhon nga dapit sa Pag-antos ni Kristo. Pagkahuman niya sa pagpasalamat sa Ginoong Dios ug sa pagdayeg sa Iyang labing putli nga hulagway ug sa hulagway sa Arkanghel Miguel, mibiyahe siya sa iyang dugay na niyang gihulat nga panaw uban ang kalipay ug kalinaw sa iyang kasingkasing.

Sa tabang sa Diyos, nahuman niya ang biyahe nga sayon ug luwas ug nakaabot siya sa Herusalem. Didto, uban sa dakong pagrespeto, giila niya ang Balaang Sepulkro ug ang tanang balaang dapit sa lugar sa Pag-antos sa Ginoo; hinay-hinay niya nga gibisita ang tanang balaang dapit ug nalipay siya sa pagpamalandong niini. Gilibot usab niya ang tibuok kabukiran sa palibot sa Jerusalem, diin nagpuyo ang mga respetado ug mahadlokon sa Diyos nga mga asetikong lalaki, ug iyang gi-obserbahan ug gisulod sa kasingkasing ang ilang pamaagi sa kinabuhi ug ang ilang mga asetikong buhat.

Human sa dugay nga pagpuyo sa Balaang Yuta, mibiyahe siya pauli, apan dili diretso sa iyang yutang natawhan, kondili paingon sa Balaang Bukid sa Athos, aron masaksihan ang kinabuhi sa mga monghe didto ug malingaw sa mga makapadasig nga panag-istoryahan bahin sa pagka-asketiko ug pagkabalaan sa kalag ug lawas.

Pag-abot niya sa Balaang Bukid, mipuyo ang Kagalang-galang Eustathius sa Serbianong Monasteryo sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa Hilandar, nga gitukod ni Santo Simeon—sa kalibutan, ang bantugang Serbianong župan Stefan Nemanja—ug sa iyang anak nga si Sava, ang unang Arsobispo sa Serbia. Dinhi iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa monastikong asetikismo, nagbuhat uban sa pagpaubos ug pagsunod sa matag buluhaton nga gihatag kaniya, wala gyud siya mapakyas sa pag-apil sa tanang serbisyo sa simbahan ug nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa kamingawan alang sa pag-ampo sa gabii ug pagpamalandong sa Dios. Busa, nagpuyo siya didto sulod sa daghang katuigan ug nahimong ilado sa tanang asketiko sa Bukid Athos. Daghang mga tigulang nga anciano, ug dili lang ang mga batan-ong monghe, kanunay nga moanha kang Eustathius ug makig-istorya kaniya sa mga pakighinabi nga makaluwas sa kalag, puno sa gugma ug espirituhanong kahupayan.

Pagkahuman sa daghang katuigan sa ingon nga asetikong kinabuhi, pinaagi sa unibersal nga tambag ug desisyon sa konseho sa tibuok Banal nga Bukid, gipataas si Eustathius sa ranggo nga abá sa Monasteryo sa Hilandar. Sa dihang nahimong abá siya sa monasteryo, labi pa gyud niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa iyang asetikong paningkamot, naghatag og ehemplo sa tanang paningkamot ug pagkabuotan, nagtudlo pinaagi sa pulong ug buhat. Sa pag-angkon sa ingon ka bantugang katungdanan ug sa pagkinabuhi nga matinud-anon, ang Mapinadayonong Eustathius nakab-ot og dakong dungog ug unibersal nga paghigugma, dili lamang sa mga asketa

[707] Ang rehiyon sa Zeta, o sa karaang panahon gitawag nga Dioclea, mao karon ang Montenegro. Ang Monasteryo ni San Miguel nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Gulpo sa Kotor, dili kaayo layo sa habagatan sa lungsod sa Kotor.

sa Bukid Athos kondili usab sa mga layko; dili lamang sa kasagarang katawhan kondili usab sa mga maharlika ug mga hari. Ang tanan nagdali sa pagpasidungog kang Eustathius ug naghatag kaniya og daghang mga gasa. Apan wala niya kini gipreserbar para sa iyang kaugalingon, kondili gipang-apod-apod niya kini nga buotan sa mga kabus, mga balo, mga ulila, ug sa mga walay pagkaon ug puy-anan.

Dili na katingalahan nga, tungod sa ingon nga mga merito ug hiyas, ang Kagalang-galang Eustathius napili ug gikonsagra isip Obispo sa Diyosesis sa Zet, diin siya naghimo sa iyang mga monastikong panata. Pagkahimong obispo, nga aduna nay kasinatian sa espirituhanong kinabuhi ug sa mga buluhaton sa simbahan, gipatuman ni Eustathius ang iyang mga katungdanan sa pag-atiman sa kawan uban sa dakong kalampusan ug nahimong labing bantugan nga obispo sa Serbia; ug sa dihang namatay ang Serbian Arsobispo Ioannikios, ang debotong Haring Serbian nga si Stefan Uroš Milutin mitigum og konseho sa mga obispo, mga abbot ug mga boyar, ug kining konseho nagkahiusa sa pagpili niining debotong Obispo Eustathius sa Zeta ngadto sa Serbian arsobispado ni San Sava. Ang Kagalang-galang Eustathius, sa iyang pagpaubos, misulay sa pagdumili sa ingon ka taas nga katungdanan nga nagdala og dakong responsibilidad, apan wala tagda ang iyang mga pulong, ug sa dili madugay siya pormal nga gipahimutang isip arsobispo sa atubangan sa tibuok konseho. Misumite si San Eustatyo sa probidensya sa Diyos ug nagpasalamat sa Ginoong Diyos pinaagi sa mainitong pag-ampo alang sa Iyang dakong kaluoy, nga iyang gihunahuna nga dili siya takus.

Samtang nagpaningkamot nga walay hunong alang sa kaluwasan sa iyang kaugalingong kalag, si Santo Eustatyo mipahinungod sa tibuok niyang kasingkasing alang sa kaayohan sa Simbahang Serbian nga gisalig kaniya. Ang arsobispado sa Serbia aduna nay dakong bahandi niadtong panahona, ug si Santo Eustazio nagpaningkamot pag-ayo aron masiguro nga walay simbahan sa iyang diyosesis nga magkawad-on sa batakang panginahanglan, nga buotan nga nagbahin og pondo gikan sa reserba sa iyang arsobispado aron matubag ang mga panginahanglan sa mga kabus nga simbahan.

Si Santo Eustatyo nagdumala sa Simbahang Serbian sulod lang sa pipila ka tuig: pito ka tuig human niya madawat ang hataas nga katungdanan, siya nagkasakit ug nakita nga nagkadool na ang iyang katapusan. Samtang nag-antos sa kamatayon, wala siya magreklamo, kondili malipayon niyang gihulat ang iyang pagbiya niining kalibutan paingon sa langitnong puloy-anan. Samtang naa siya sa iyang arsobispado sa Žiče[708] , iyang gipangandam ang iyang kaugalingon uban sa tibuok kasingkasing ug nag-ampo sa Ginoo nga hatagan siya og malinawong pagpanaw. Ang tibuok Konseho sa Simbahang Serbian mitigum sa palibot sa higdaanan sa masakiton: ang mga silingang obispo, ang mga abad sa mga monasteryo ug ang mga monghe, ug ang tibuok klero; tanan nanghilak samtang ilang gisaksihan ang nagkadool nga katapusan sa ilang magtutudlo ug arkipastor. Apan ang masakiton, mibangon gikan sa iyang higdaanan, mitubag sa mga nagahilak:

'Ibaliwala kining kasubo: *"Dayegon ang Ginoo uban kanako, ug atong itas ang Iyang ngalan"* (Salmo 33:4).'

Ang tanan nga naa didto mihunong sa paghilak ug nanag-ampo ug nag-awit og mga himno alang sa pagbiya sa iyang kalag. Unya si Santo Eustachio midawat sa Balaang Misteryo ug, human sa mubo nga pahulay, mituboy sa mga naglibot kaniya:

'Umari, mga hinigugma, magbinayloay kita og katapusang halok, kay karon ako nang mabulag kaninyo.'

Kining pamamaalam nakapahinungdan og dakong paghilak sa mga espirituhanong anak ni San Eustacio. Sa katapusan, samtang gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, miingon siya:

'O Dios sa mga dios ug Ginoo sa mga ginoo, nga nakahibalo sa katapusan sa matag kinabuhi, sa Imong mga kamot gisalig ko ang akong espiritu!'

Busa, si Santo Eustacio namatay sa kahimayaan ug himaya, naglipay sa Ginoo.

Ang mga klero nga nagtapok sa palibot sa kabaong, kauban ang mga layko, nagpahigayon og usa ka solemne nga serbisyo sa lubong sa Žiče, sa Simbahan sa Manluluwas, diin gibutang ang lawas sa usa ka marmol nga sarkofago nga si Eustathius mismo ang miandam daan.

Pagkahuman sa paglubong, sulod sa maong Simbahan sa Manluluwas, nagsugod ang mga timaan ug milagro sa lubnganan sa namatay. Usahay, nakakita ang mga tawo og daw nagdilaab nga kandila tupad sa

[708] Ang Monasteryo sa Žiča (Žiča, Židča), nga naglungtad gihapon karon, nahimutang sa tuo nga baybayon sa Suba sa Ibra, dili kaayo layo sa dapit diin kini mosulod sa Morava sa Serbia, sulod sa utlanan sa karon nga Gingharian sa Serbia.

sarkofago; sa uban nga panahon, sa gabii, klaro nilang nadungog ang mga tingog ug hungihong tupad sa kabaong, sama sa daghang libo ka tawo nga nagtigom didto. Usa ka lalaki, nga nag-alagad sa Simbahan sa Manluluwas, nag-antos sa sakit sa ilong. Nisuway siya og daghang tambal ug naggasto og daghang kuwarta sa pagtambal, apan wala kini'y kapuslanan. Tungod kay nawala na ang iyang paglaum sa mga lunas sa kalibutan, ang masakiton nga lalaki mitunol sa mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan sa Simbahan sa Manluluwas, nga nagbarog nga walay kapoy tupad sa reliquaryo sa Banal nga Eustathius sa matag banal nga serbisyo. Usa ka gabii, nakakita ang masakiton sa usa ka damgo nga nagtindog siya, sama sa iyang batasan sa tinuod nga kinabuhi, tupad sa reliquaryo ni Eustathius; usa ka mahimayaong lalaki nga nagsul-ob og bisti sa obispo ang nagpakita kaniya ug nangutana unsa ang iyang gikinahanglan. Gisaysay sa masakiton ang tanan sa husto nga han-ay. Unya miingon ang lalaki nga nagpakita:

'Gipadala ko sa Ginoo aron tambalan ka, apan ayaw na pagpakasala pag-usab, aron dili ka mas grabe pa pag-antos.'

Sa niining mga pulong, naghimo siya og tanda sa krus ibabaw sa masakiton ug gihikap niya ang iyang samad. Nangutana ang masakiton:

'Kinsa ka, balaan nga obispo?'

Mitubag ang bisita:

'Ako usa ka alagad ni Kristo, usa ka monghe nga ginganlan og Eustathius, nga naghigda dinhi niining dapita.'

Namata ang masakiton ug napuno sa kahadlok; nagkurog-kurog, midali-dali siya ngadto sa Arsobispo James niadto ug gisultihan niya ug sa tibuok konseho ang mahitungod niining milagrosong panan-awon. Ang masakiton dayon ug hingpit nga naayo, ug ang tanan naghimaya sa Ginoo ug sa iyang Balaan nga si Eustathius. Misugod og daghan ang mga milagro sa lubnganan ni Eustathius. Sa usa ka higayon, nakit-an nga miturok ang tulo ka bulak nga katingalahang katahum sa iyang marmol nga sarkofago, bisan pa man kini usa ka uga nga bato ra – walay yuta ni bisan unsang kabasa niini. Kini nga milagrosong timaan nagpahimo sa tanan nga motuo nga ang Dios nagpasidungog sa Iyang balaan ug nagpanalipod sa iyang lawas gikan sa pagkabulok. Niadtong mismong takna, usa ka makalilisang nga batan-on nga lalaki ang nagpakita sa damgo sa usa sa mga monghe sa maong monasteryo, ang eklesiarko, nga naggunit og nagdilaab nga armas sa iyang mga kamot, ug misulti kaniya nga puno sa kasuko:

'Ngano man nga nagpabilin kang walay pagtagad, sa pagkakita sa ingon nga mga timaan? O wala ba nimo masabti nga ang lawas sa namatay dili gituyo nga madaut, kondili kinahanglan nga kuhaon gikan sa yuta?'

Kining tanan nga mga milagro gisulti kang Uroš Milutin, ang matinud-anon nga Haring, nga, pagkahuman sa pakigkonsulta sa arsobispo, nagmando nga pormal nga ablihan ang reliquaryo; sa sulod niini, ang lawas ni San Eustatyo nakit-an nga dili malata ug gibutang sa hayag sa usa ka bag-ong reliquaryo. Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa katalagman nga dala sa pagsulong sa kaaway, ang mga relikya ni San Eustazio, pinaagi sa paningkamot ni Arsobispo James, gibalhin gikan sa Žiča paingon sa Ipek (o Peć)[709] ug gibutang sa lokal nga katedral sa arsobispado sa mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostoles.

Paghinumdom sa Balaang Kagalang-galang nga Martir Zosima ug sa Martir Athanasius

Gisaulog sa ika-4 sa Enero

Ang balaan nga martir nga si Zosima lumad sa Cilicia[710] ug nagpuyo isip usa ka eremita sa kamingawan. Pinaagi sa sugo sa walay Diyos nga si Diocletian[711] , siya gidakpan ug gipasakitan tungod sa iyang pagtuo kang Kristo. Gisunog ang iyang mga dalunggan gamit ang mapaso nga puthaw; gilabay siya sa usa ka kaldero nga puno

[709] Ipek, Pest, Peć – ang ikaduhang lingkoranan sa mga arsobispo sa Serbia; ang lungsod ug ang monasteryo niini naglungtad pa karon ug nahimutang sa Daang Serbia (nga sakop sa Turkey) sa suba sa Bistrica, nga mosulod sa White Drin sa iyang ibabaw nga dagan.
[710] Cilicia – usa ka habagatang-sidlakang rehiyon sa Asia Minor sa Dagat Mediteranyo.
[711] Diocletian – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 284 hangtod 305.

sa hugaw; gisabit siya nga baliktad sa iyang mga tiil; ug gipailalom siya sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit. Apan sa katingalahan, nakaluwas ang balaan gikan sa kamatayon. Samtang siya gipahirapan, usa ka leon ang migawas gikan sa disyerto ug misulti sa tingog sa tawo. Sa pagkakita niini nga milagro, ang tanan napuno sa kahadlok, ug si Zosima napalaya. Komento[712] Si Atanasio, sa dihang nakita niya nga wala siyay samad human sa ingon ana ka malupit nga pagpanamastamas, mituo kang Kristo ug nabunyagan. Si Zosima misunod kang Atanasio paingon sa kamingawan, ug didto, taliwala sa ilang debosyonal nga mga buhat, sa usa ka liki sa bukid, sila duha malinawong mitugyan sa ilang mga kalag sa Ginoo.

18 Enero

5 Enero (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Theopemptus ug San Theona

Gisaulog sa ika-5 sa Enero

Sa unang tuig sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon nga iyang gipasiugda, si Emperador Diocletian sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe, miabot sa siyudad sa Nicomedia ug, pagkahuman nagtukod og daghang mga idolo didto, nagsimba niini.

Paglabay sa pipila ka adlaw, nadakpan si Theopemptus, Obispo sa Nicomedia (nga siya ang unang nakasinati sa pag-antos ilawom sa pagpanlutos ni Diocletian batok sa mga Kristohanon), sa palibot sa siyudad; sa dihang gidala siya sa atubangan sa emperador alang sa paglitis, miingon siya:

'Kining mga dios—nga hinimo sa pilak ug bulawan, kahoy ug bato—nga inyong ginasimba dili gyud mga dios, kay dili sila makaginhawa, dili sila makasulti, ug dili sila makabuhat og bisan unsang maayo o dautan; samtang ang Makagagahum nga Dios sa Langit nagmugna sa kalangitan, sa yuta ug sa dagat, ug sa tanan nga naa niini.'

Samtang ang santo misulti niining mga pulong ug daghan pa mahitungod sa Kristohanong pagtuo, ang hari miingon kaniya sa kasuko:

'Gitawag tika dili aron makiglalis, kondili aron ikaw, nga walay paglangan, maghalad sa diyos nga si Apollo.'

Mitubag si Santo Teopemptus pinaagi niining mga pulong:

'Dili gyud ko maghalad og sakripisyo sa ingon ana nga mga dios, ni mahadlok ko sa mga pag-antos nga imong ipahamtang kanako, kay nasulat: *"Ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas, apan dili makapatay sa kalag"* (Mateo 10:28). Apan ikaw, nga adunay gahum sa akong lawas, buhata ang imong gusto!'

Unya gisugo sa hari nga painiton ang hurno aron itambog ang balaang obispo, ug gipainit sa mga sundalo ang hurno kutob sa mahimo, gikan sa buntag hangtod sa udto. Niadtong panahona, miingon kanila ang balaang obispo:

'Paghulat lang og gamay, ug ipakita nako kaninyo ang gahum sa Ginoo nga akong Dios, sa balaan nga ngalan Niya gipainit kining pugon para kanako.'

Pagkahuman niini, ang santo misulod sa nagdilaab nga pugon ug mipahiluna sa tunga-tunga niini, samtang ang mga sundalo, nga nagtuo nga siya dayon gisunog hangtod mamatay, nilakaw. Apan sa tungang gabii, ang balaan nga tawo migawas gikan sa pugon ug misulod sa kuwarto sa hari, nga ang mga pultahan kining abli sa ilang kaugalingon sa atubangan niya; ug pagkahuman niyang gipukaw ang hari, miingon siya kaniya:

'Ako si Theopemptus, obispo ug alagad ni Hesukristo: Wala ko mamatay, buhi pa ko, bisan pa gisugo nimo ang akong kamatayon.'

[712] Commentarius – usa ka tigbantay sa mga priso nga nagrekord kanila.

Pagkahuman niya niini, misulod siya pag-usab sa pugon. Ang hari, sa pagkakita sa balaan ug pagkadungog sa iyang mga pulong, napuno sa kahadlok ug daw naparalisa sa grabeng kahadlok. Sa sunod buntag, gitawag niya ang iyang mga sundalo ug miingon kanila:

'Gibutang ba ninyo sa nagdilaab nga pugon ang Kristohanon nga akong gisugo kaninyo nga ibutang didto?'

Mitubag ang mga sundalo:

'Gibuhat namo ang imong gisugo, ginoo – gilabay namo siya, ug namatay siya sa kalayo gahapon.'

Unya mitindog si Diocletian, miadto uban sa iyang mga sundalo sa hurno, ug didto nadungog niya ang balaan nga obispo nga nag-awit ug nagdayeg sa Dios sa tunga-tunga sa nagdilaab nga hurno. Kini napuno sa hingpit nga katingala ang hari, ug sa dihang migawas ang santo gikan sa hurno nga wala'y kadaut, miingon ang hari sa mga naa sa iyang palibot:

'Tan-awa kung unsa ka gamhanan ang Kristohanong salamangka; nadungog nako nga ginabuhat sa mga Kristohanon ang ilang mga mahikal nga buhat sa ngalan sa usa ka Jesus.'

Human niini, gisugo dayon sa hari nga kuhaon ug itambog sa hurno ang usa ka iro, aron masuta kon ang iro malikayan ba nga masamdan, sama sa milagrosong pagkawala og kadaut sa obispo; apan ang iro giluto dayon hangtud nga nahimong abo. Sa pagkakita niini, miingon ang hari sa tawo sa Dios:

'Isailalim tika sa labing grabeng pag-antos isip usa ka daotan nga tawo, kay kumbinsido ko nga ikaw usa ka manlimbong ug salamangkero.'

Gisugo niya nga ipriso siya sa usa ka masipit nga bilanggoan ug dili hatagan og pan o tubig hangtod sa adlaw nga gusto siya hukman sa hari, ug ang tawo sa Dios nagpabilin sa maong bilanggoan sulod sa duha ka pulo'g duha ka adlaw nga walay pagkaon o ilimnon, nga gipabuhi sa Dios. Sa katapusan niining panahona, miingon ang hari sa iyang mga sundalo:

'Adto ta ug tan-awa kon buhi pa ba kana nga Kristohanon o namatay na.'

Sa dihang nakita nila siyang buhi ug malipayon, mura'g bag-o pa lang siya nakapanihapon uban sa hari, misuko pag-ayo si Diocletian; ug pagkahuman gidala nila ang bulahan nga obispo gikan sa bilanggoan, gisi-gisi niya ang iyang kaugalingong sinina, nagpalakpak siya ug miingon:

'Tan-awa, unsa ka gamhanan ang Kristohanong salamangka!'

Apan mitubag ang bulahan nga obispo:

'Hangtud kanus-a, salbahis, nga magpabilin kang bulag, ug hangtud kanus-a ka pa magdumili sa pag-ila sa tinuod nga Dios nga akong gituohan? Kay Iyang gihatag kanako ang kusog ug kaisog aron mapildi ka ug malabwan ang tanang pag-antos nga imong mahimo para kanako, ug aron kini akong pagdumtan.'

Sa pagdungog niini, gisugo sa hari nga kuhaon ang tuo nga mata sa santo ug ibutang kini sa tuo nga kamot sa martir, ug dayon dad-on siya sa bilanggoan. Sa dihang misugod ang santo sa pag-ampo didto, usa ka dakong kahayag ang misidlak sa atubangan niya sa bilanggoan, ug sa kalit lang nabuka ang pupil sa iyang mata ug nahimong buo ug himsog, sama sa pikas. Pagkahibalo niini ug pagkita sa santo, mas naglagot pa gayud ang hari ug miingon:

'Nagapanumpa ako sa Romano nga Apollo[713] nga dili ko magpahulay hangtod makakaplag ko og mas gamhanang salamangkero nga makababag sa tanan nimong limbong ug buhat sa salamangka!'

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga ibalik siya sa prisohan, samtang siya mismo nagpadala og mga dekreto sa tanang yuta ilawom sa iyang pagdumala, nga nag-ingon:

'Kung adunay bisan kinsa nga salamangkero,' misulat ang hari, 'nga makapahunong sa Kristohanong salamangka, paabota siya dayon; siya makadawat og dagkong gasa ug hataas nga dungog.'

Ug busa miabot ang usa ka salamangkero nga ginganlan og Theon, nga sa iyang pagpakita sa atubangan ni Diocletian, miingon:

'Miabot ako sa imong sugo aron laglagon ang Kristohanong salamangka sa labing dali nga panahon, ug tumanon gyud nako ang akong gisaad kanimo.'

Pagkadungog niini, nalipay ang emperador ug miingon:

'Aduna koy Kristohanong prinsipe sa akong bilanggoan. Kung imong mapukan ang iyang gahum sa mahika, hatagan ka namo og dagkong dungog.'

---

[713] Usa ka Greko-Romanhong diyos nga giila isip patron sa intelektwal nga kahayag ug diyos sa adlaw.

Niini mitubag si Theona:

'Pasagdi kining Kristohanon nga maghimo og milagro sa akong atubangan, ug akong laglagon ang tanan niyang mga buhat sa imong atubangan.'

Nalipay kaayo ang hari niini ug miingon kang Theona:

'Apan, gusto ko una makakita og usa ka timaan nga imong ipakita.'

Dayon nangayo si Theona nga dad-on sa iyang atubangan ang labing mabangis nga toro. Pag-abot sa toro, gisulog ni Theona sa dalunggan ang pipila ka pulong, ug sa maong higayon nabahin ang toro sa duha ka bahin, nga nagkahiwalay.

Unya ang nabigla nga hari miingon:

'Tinuod gayud, makabuak ka sa gadyaw ni Kristiyano!'

'Pagpaabot pa og gamay, O Hari,' tubag ni Theona, 'ug masabtan nimo ang tibuok kadako sa kini nga milagro!'

Pagkahuman niini, gisugo niya nga dad-on ang timbangan ug gibutang ang duha ka bahin sa baka niini, nga napamatud-an nga patas ang gibug-aton. Pagkahuman niini, gisugo ni Diocletian nga dad-on sa iyang atubangan ang balaan nga Obispo Theopemptus ug, sa pagbutang kaniya atubangan sa salamangkero, miingon kaniya:

'Nasayud ko nga ikaw usa ka manlimbong ug salamangkero! Kining salamangkero gikan pa sa Ehipto, ug karon gusto nakong masayran kinsa kaninyo ang mas gamhanan sa salamangka.'

Unya miingon si Theon sa obispo:

'Mubuhat ko og duha ka pakitang gahum sa akong mahika kanimo, ug kung dili ka kini makadaot, motuo usab ko sa imong Dios.'

Pagkahuman niyang paghimo og duha ka lingin nga pan gikan sa harina, iyang gitanyag kini sa obispo aron kan-on. Gikuha kini sa obispo ug gikaon, ug sa iyang pagtilaw, tam-is kini sama sa dugos ug wala gayud kini makadaot kaniya.

Sa pagkakita niini, nabigla si Theon ug miingon:

'Sulayan pa nako kamo sa laing katingalahang buhat sa akong arte, ug kon dili kini makadaot kaninyo, motuo usab ako sa inyong Dios.'

Gikuha niya ang usa ka mangkok nga puno sa tubig, gibutangan kini og makahilo nga tanum ug gitawag ang labing gamhanang mga demonyo aron motabang kaniya, aron mas kusgan pa ang epekto sa hilo; unya gihatag niya ang tubig sa santo aron imnon.

Sa dihang imnon kini sa santo nga wala siyay kadaut nga nabati, dali dayon si Theon nga mihulog sa tiilan sa balaan nga obispo ug miingon:

'Walay lain Dios nga masaligan gawas kang Jesus lamang!'

Ug unya miingon siya sa hari:

'Kristiyano ako ug nagasimba ko sa Gipako sa Krus!'

Pagkadungog niini, ang hari nabulabog kaayo ug misinggit:

'Dako kaayo ang mga milagro sa mga Kristohanong salamangkero!'

Ug gisugo niya nga dad-on silang duha sa prisohan. Didto, ang balaan nga obispo, pagkahuman niyang tudloan si Teon sa pagtuo, ginganlan siya og Synesius (nga nagpasabot og 'puno sa kinaadman', tungod kay sa putli niyang kasingkasing nasabtan ug nakaila siya kang Kristo ingon nga Dios ug Ginoo) ug gibunyagan siya.

Sa sunod buntag, gisugo sa hari nga dad-on sa iyang atubangan ang balaan nga obispo, ug sa pagyuko sa iyang ulo sa atubangan niya, miingon:

'Maayong pag-abot, magtutudlo sa mga salamangkero.'

Ug dayon gisugdan niya ang pagpangumbinsi kaniya nga mobalhin sa dili-matinud-anong pagtuo sa Hellenic. Apan sa dihang misalikway ang balaan nga obispo sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, gisugo sa hari nga ipahigda siya sa yuta, nga nakatutok sa langit, ug igapos ang iyang mga kamot ug tiil sa upat ka kahoy; unya gisugo niya nga dad-on ug ibutang sa tiyan sa balaan nga obispo ang usa ka medyo dako nga piraso sa haligi nga bato—nga halos dili na madala sa walo ka tawo. Apan ang balaan nga obispo nag-ampo sa Diyos – ug sa kalit lang ang bato nga gibutang sa iyang tiyan misaka sa kaugalingon niini ug nahulog layo kaniya, hapit napulo'g lima ka kubito ang gilay-on. Unya gisugo ni Diocletian nga bitayon ang santo pinaagi sa iyang mga tiil , nga nakahiluna ang ulo, nga adunay bug-at nga bato nga gitali sa iyang liog, ug gibyaan siyang nakabitay sa maong posisyon gikan

sa buntag hangtod sa ikatulong oras sa adlaw. Gisugo niya nga putlon kalit ang lubid nga nagbitay sa balaan sa iyang mga tiil; nagtuo siya nga sa pagkahulog niya, mapisak siya sa bug-at nga bato, mabungkag-bungkag, ug sa ingon makasinati og makauwaw nga katapusan. Apan sa pagbuhat niini, ang balaan nga obispo, pinaagi sa gahum sa Dios, mitindog sa iyang kaugalingong mga tiil. Human niini, gipahayag sa tigpahirap ang silot sa kamatayon batok kaniya.

Ang santo, sa kalipay nga nadungog kini, misinggit sa kusog:

'Bulahan ang Dios, ang Amahan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, kay giisip ko Niya nga takus nga makaabot niining adlawa, nga kanunay nakong gipangandoy. Busa, nag-ampo ako kanimo, O Ginoo, hinumdumi ako hangtod sa kahangturan ug karon gayud niining taknaa!'

Pagkahuman niya niini, mituhop siya ug, pagkahuman giputol ang iyang ulo, namatay siya sa kalinaw, samtang nag-angkon sa Labing Balaan nga Trinidad.

Unya gisugo sa hari nga dad-on sa iyang atubangan si Theon nga salamangkero, nga namatuod na sa pagtuo kang Kristo; ug sa dihang wala niya siya mapangumbinsi sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, pinaagi sa pagpangdayeg o hulga, gisugo niya nga ilabay siya sa usa ka lawom nga lungag ug ilubong sa ilawom sa yuta. Gidala usab ang mga mabangis nga kabayo, nga nagtapakan sa yuta nga gipundok ibabaw sa santo, nga gisulod sa kanal. Busa si Santo Teon, natabonan sa yuta ug dugay nga gitapakan sa mga kuko sa kabayo, mibiyahe paingon sa Ginoo[714] .

Ang mga balaang martir, si Obispo Theopemptus ug si Theonas (nga nailhan usab nga Synesius), nag-antos sa ilang pagkamartir sa Nicomedia sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian, samtang nagpabilin sila ilawom sa awtoridad sa Labawng Hari, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, kang kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, magpabilin ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Syncletica

Gisaulog sa Enero 5

Ang Kagalang-galang nga si Syncletica natawo sa Ehipto, sa siyudad sa Alexandria, diin mibalhin ang iyang mga ginikanan—mga tawo nga halangdon ang kaliwatan, ilado sa ilang pagkamatinud-anon ug dakong bahandi—gikan sa Macedonia[715] . Sa pag-abot niya sa edad nga pwede na siya pakaslan, daghang batan-ong lalaki nga maharlika ug dato, nga nabihag sa katingalahang katahum sa iyang nawong ug sa iyang kinaiyahan nga nailhan sa tanan, ang nangita nga pakaslan siya. Apan wala siya gustong magminyo, tungod kay sukad pagkabatan-on napuno na siya sa gugma alang sa iyang Langitnong Nobyo, si Kristo nga Dios. Maong wala siya magtagad sa panlabas nga pampanindot, kondili sa sulod nga kaanyag, naghinlo sa iyang kalag pinaagi sa pagpuasa, pagkamatinud-anon ug pagkaputli sa hunahuna, aron siya mahimong makapahimuot sa panan-aw ni Cristo. Sa dihang iyang gitutok ang tibuok niyang hunahuna kang Dios, midaug siya batok sa dili makita nga kaaway, ang yawa, nga nag-awhag sa mga tawo sa pagpakasala. Pagkamatay sa iyang mga ginikanan, iyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug walay gipuy-an; iyang gibyaan ang kalibutan, gipahimutang ang iyang kaugalingon sa hingpit nga kakabus alang sa Dios, gidala ang iyang bulag nga igsoon nga babaye uban kaniya, ug nagpuyo sa lubnganan sa usa ka paryente. Gitan-aw niya ang kinabuhi sa pagka-monastiko nga dako kaayo nga wala siya kabalo unsaon pagpasalamat sa Dios, nga nagpakita kaniya og kaluoy, tungod niini. Sa sayong mga tuig sa iyang kinabuhi nga pagpanghimakas, nalabaw siya sa kadaghanan, apan gitago niya ang iyang mga buhat. Dili lang kay gamay ra iyang gikaon nga pan ug gamay ra usab ang iyang imnon nga tubig, apan ang iyang pan gihimo pa gikan sa balat sa trigo. Gipalig-on pa gyud niya ang iyang pag-ayuno matag higayon nga ang mga pag-atake sa kaaway gitumong kaniya. Ang dungog sa iyang mga buhat nakadani og daghang kababayen-an kaniya, nga nangayo sa iyang giya. Sulod sa dugay nga panahon, tubag lang niya sa ilang mga hangyo mao ang kahilom, apan ang ilang padayon nga paghangyo napugos kaniya sa paghatag og pagtulun-an sa daghang mga ascetic nga babaye nga nagtigom sa iyang palibot ug nakahimo og usa ka komunidad. Sa

[714] Namatay siya niadtong 303.

[715] Macedonia – usa ka probinsya sa Imperyong Romano sa habagatan sa Balkan Peninsula, amihanan sa Gresya.

pagkahuman sa iyang kinabuhi, nag-antos siya sa kamot sa manulaw sama sa pag-antos ni Job kaniadto, kay gilutos siya sa grabeng mga sakit, ug ang tibuok niyang lawas natabonan sa mga lat-ang, guwam ug gilaglag sa mga samad ug ulod. Busa nag-antos siya sulod sa tulo ka tuig ug unom ka bulan, wala magtugot nga tambalan siya sa doktor ug gibutang ang iyang paglaum sa Diyos ra gayud. Sa pag-abot sa panahon sa iyang pagbiya niining kinabuhi, nakita niya sa usa ka panan-awon ang mga balaang anghel ug ang mga nawong sa labing masidlak nga mga birhen nga nagtawag kaniya ngadto kanila, ug nakita usab niya ang langitnong mga puloy-anan. Pagkahuman niining panan-awon, sa dihang iyang giatubang ang mga madre, iyang gitagna ang adlaw ug oras sa iyang pagbulag gikan niining lawasa. Mahitabo kini pagkahuman sa tulo ka adlaw. Sumala sa iyang gisulti, mao gyud ang nahitabo: kay pagkahuman sa tulo ka adlaw, sa takna nga iyang gitakda, nabulag siya sa iyang lawas, nga gilutos sa daghang mga sakit ug grabeng mga samad, ug, ingon usa ka martir, misulod sa Ginoo ngadto sa kinabuhi nga walay kasakit, sama sa gina-enjoy sa mga balaan sa langit[716] . Nipuyo siya sa yuta sulod sa hapit walumpung ka tuig, nag-antos sa daghang mga pagsulay ug nagbuhat sa daghang mga buhat sa kaisog; karon nagpuyo siya sa walay katapusang langitnong puloy-anan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Apollinaria

Gisaulog sa Enero 5

Pagkahuman sa kamatayon sa Griyegong hari nga si Arcadius[717] , ang iyang anak nga si Theodosius[718] usa pa ka gamay nga batang lalaki nga walo ka tuig ang panuigon ug dili pa makahimo sa pagdumala sa gingharian; busa ang igsoon ni Arcadius, ang Romanong Emperador Honorius[719] , gisalig ang pagbantay sa batan-ong hari ug ang pagdumala sa tibuok Griyegong gingharian ngadto sa usa sa labing hinungdanong dignitaryo, ang amphipate[720] nga ginganlan og Anfemius[721] , usa ka maalamon ug labing debotong tawo. Sukad pag-abot ni Theodosius sa hustong edad, kining amphipate girespeto sa tanan niadtong panahona ingon usa ka hari; mao nga si San Simeon Metaphrastes, sa pagsugod niya sa pagsulat niining hagiograpiya, miingon: 'sa paghari sa matinud-anong Haring Anfemius' – ug gitawag siya nga hari sa tibuok maong salaysay. Kining Anfemius adunay duha ka anak nga babaye; ang usa, ang manghud, gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu sukad pa sa iyang pagkabata, samtang ang panganay gipahinungod ang iyang panahon gikan sa pagkabatan-on paingon sa mga balaang simbahan ug sa pag-ampo. Ang ngalan sa ikaduha mao si Apollinaria. Sa pag-abot niya sa hustong edad, ang iyang mga ginikanan nagsugod sa paghunahuna kung giunsa nila siya ipakasal, apan misalikway siya ug miingon kanila:

'Gusto nakong mosulod sa usa ka kumbento, aron didto pagtuon sa Balaang Kasulatan ug pagsunod sa monastikong paagi sa kinabuhi.'

Miingon ang iyang mga ginikanan kaniya:

'Gusto namo ikaw ipakasal.'

Apan mitubag siya:

'Dili ko gustong magminyo, apan naglaum ko nga panalipdan ko sa Dios nga matinud-anon sa Iyang kahadlok, sama sa pagpreserba Niya sa Iyang balaang mga birhen sa ilang pagkabirhen!'

---

[716] Ang Kagalang-galang Syncletica namatay mga tuig 350.

[717] Si Arcadius, pagkahuman sa pagbahin sa Imperyong Romano sa iyang amahan nga si Theodosius I ang Dako, naghari sa Sidlakang Imperyong Romano, o Byzantium, gikan sa 395 hangtod 408.

[718] Si Teodosio II – anak ni Arkadio, nailhan nga 'ang Bata' aron maila siya gikan sa iyang apohan nga si Teodosio I ang Dako – naghari sa Bizansyo gikan sa 408 hangtod 450.

[719] Honorius – laing anak ni Theodosius ang Dako – nakadawat sa Kasadpan sa pagbahin sa imperyo, ug naghari gikan sa 395 hangtod sa 423.

[720] Anphipatus (Griyego: Ανθύπατος), o proconsul, usa ka opisyal nga taas og ranggo sa Imperyo sa Byzantine nga naggunit sa pampublikong opisina isip gobernador sa usa ka piho nga rehiyon o probinsya.

[721] Si Anfemius – ang amahan ni Apollinaris – usa ka prokonsul o amphipatus sukad pa niadtong 405. Nalingaw siya og dakong impluwensya sa korte, busa sa pagkamatay ni Emperador Arcadius niadtong 408, gitudlo siya sa iyang igsoon nga si Honorius, Emperador sa Kasadpang Imperyo, isip tigbantay sa walo ka tuig nga anak ni Arcadius nga si Theodosius ug gisaligan siya sa pansamantalang pagdumala sa tibuok Sidlakang Imperyo. Tungod niini, gitawag si Anfemius nga hari sa iyang hagiograpiya. Gihisgutan siya ni Blessed Theodoret, ug usa ka sulat ngadto kaniya gikan kang San Juan Crisostomo ang nakaluwas.

Natingala kaayo ang iyang mga ginikanan nga nakasulti siya og ingon ani samtang batan-on pa kaayo, ug nga napuno siya pag-ayo sa gugma alang sa Balaan. Apan si Apollinaria usab misugod pag-usab sa paghangyo sa iyang mga ginikanan nga dad-an siya og usa ka madre nga makatudlo kaniya sa Salmo ug sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Si Anfemius, bisan pa, nabalaka kaayo sa iyang tinguha, kay gusto niya nga ipakasal siya. Sa dihang ang dalaga wala magduha-duha sa iyang pagbuot ug gisalikway ang tanang gasa nga gihatag kaniya sa mga batan-ong maharlika nga nangayo sa iyang kamot, miingon ang iyang mga ginikanan kaniya:

'Unsa man imong gusto, anak?'

Mitubag siya kanila:

'Gina-ampo ko kaninyo, ihatag ko sa Diyos – ug makadawat kamo og ganti tungod sa akong pagkabirhen!'

Sa ilang pagkakita nga dili matandog, lig-on ug matinud-anon ang iyang pagbuot, miingon sila:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Ug gidala nila kaniya ang usa ka batid nga madre, nga nagtudlo kaniya sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Pagkahuman niini, miingon siya sa iyang mga ginikanan:

'Palihug, tugoti ko nga mobiyahe aron makita nako ang mga balaang dapit sa Jerusalem. Didto mag-ampo ko ug mosimba sa Balaang Krus ug sa Balaang Pagkabanhaw ni Kristo!'

Wala nila gustong pasagdan siya, kay siya ra ang ilang kahupayan sa balay, ug pinalangga kaayo nila, tungod kay ang iyang lain nga igsoon babaye gipanag-iya sa demonyo. Si Apollinaria, bisan pa niana, dugay na kaayo nga nangayo sa pagtugot sa iyang mga ginikanan, ug busa, supak sa ilang kabubut-on, misugot na sila sa katapusan nga tugutan siya nga moadto. Gihatagan nila siya og daghang sulugoon nga lalaki ug babaye, daghang bulawan ug pilak, ug miingon:

'Ani-a kini, anak ko, ug adto ka; tuman-a ang imong saad, kay gusto sa Dios nga mahimo kang Iyang alagad!'

Pagkahuman nila siya gisakay sa barko, nagpaalam sila kaniya ug miingon:

'Hinumdumi usab kami, anak, sa imong mga pag-ampo sa balaan nga mga dapit!'

Mitubag siya kanila:

'Sama sa pagtuman nimo sa tinguha sa akong kasingkasing, ingon ana unta tugoti sa Dios ang imong mga hangyo ug luwasa ka sa adlaw sa kasakit!'

Ug busa, pagkahimulag niya sa iyang mga ginikanan, misakay siya sa barko. Pag-abot niya sa Ascalon[722] , nagpabilin siya didto sulod sa pipila ka adlaw tungod sa kusog nga balod ug gibisita ang tanang simbahan ug monasteryo didto, nag-ampo ug naghatag og limos sa mga kabos. Didto nakakaplag siya og mga kauban sa iyang pagbiyahe paingon sa Herusalem ug, pag-abot niya sa Balaang Siyudad, nagpasidungog siya sa Pagkabanhaw sa Ginoo ug sa Balaang Krus, naghalad og mainitong pag-ampo alang sa iyang mga ginikanan. Niining mga adlaw sa iyang pagpanaw, mibisita usab si Apollinaria sa mga monasteryo sa kababayen-an, naghatag og dagkong kantidad alang sa ilang mga panginahanglan. Sa samang panahon, gisugdan niya nga buhian ang iyang sobra nga mga ulipon nga lalaki ug babaye, nga buotan kaayo sa paghatag kanila og ganti alang sa ilang serbisyo ug nagasalig sa ilang mga pag-ampo. Pipila ka adlaw pagkahuman, pagkahuman sa iyang mga pag-ampo sa mga balaang dapit, si Apollinaria, nga mibisita sa Suba sa Jordan, miingon sa mga nagpabilin uban kaniya:

'Mga igsoon, gusto usab tika ninyong buhian, apan una kita moadto sa Alexandria ug magpasidungog kang San Mina.'

Mitubag sila:

'Sumala sa imong sugo, Ginoo!'

Sa ilang pagduol sa Alexandria, nahibaloan sa prokonsul nga si[723] ang iyang pag-abot ug nagpadala og mga dungog nga lalaki aron sugaton siya ug dawaton isip anak nga babaye sa hari. Apan siya, gisalikway ang mga dungog nga giandam para kaniya, misulod sa siyudad sa gabii ug, sa iyang pagpakita sa balay sa prokonsul,

---

[722] Ashkelon – usa sa lima ka nag-unang siyudad sa mga Filisteo sa Palestina sa baybayon sa Dagat Mediteranyo, taliwala sa Gaza ug Ashdod. Bisan pa nga gihatag kini sa tribo ni Juda ug napildi nila, nahimong independente kini pagkahuman ug, sama sa ubang siyudad sa mga Filisteo, nakig-away sa Israel.

[723] Ang usa ka prokonsul mao ang gobernador sa usa ka probinsya.

gipangumusta niya siya ug ang iyang asawa. Dayon mihulog ang prokonsul ug ang iyang asawa sa iyang tiilan, nga nag-ingon:

'Ngano man nga imong gibuhat kini, akong ginoo? Gipaabot ka namo aron dawaton ka, apan ikaw, among ginoo, miabot sa among atubangan sa imong kaugalingong kabubut-on ug mitungo sa atubangan namo.'

Miingon kanila ang Bulahan nga si Apollinaria:

'Gusto ba ninyo nga buhaton ninyo ang usa ka pabor para kanako?'

Mitubag sila:

'Siyempre, ma'am!' Unya miingon ang balaan kanila:

'Pahawaa ko karon dayon; ayaw ko pagsamoka sa mga dungog, kay gusto ko moadto ug pag-ampo sa balaan nga martir nga si Mina.'

Ug sila, pagkahuman nga gihatagan siya og bililhon nga mga gasa, gipasagdan siya nga molakaw. Ang Banal, sa iyang bahin, gipangbahin ang mga gasa ngadto sa mga kabus. Human niini, nagpabilin siya sa Alexandria sulod sa pipila ka adlaw, nagbisita sa mga simbahan ug mga monasteryo. Samtang didto, nakit-an niya ang usa ka tigulang nga babaye sa balay nga iyang gipuy-an, nga gihatagan ni Apollinaria og daghang limos ug gisugo nga lihim siyang palitan og mantel, paramand[724] , kowl, ug sinturon nga panit, ug tanang panapton sa mga monghe. Misugot ang tigulang nga babaye, gipalit ang tanan niini ug, sa pagdala niini ngadto sa bulahang babaye, miingon:

– Tabangi ka sa Ginoo, akong inahan!

Pagdawat niya sa mga kasuutang monghe, gitago kini ni Apollinaria aron dili kini mahibal-an sa iyang mga kauban. Gipahawa niya ang mga ulipon nga nagpabilin uban kaniya, gawas sa duha – usa ka tigulang nga ulipon ug usa ka eunuko – ug misakay sa barko paingon sa Limnos. Gikan didto, nag-abang siya og upat ka hayop ug mibiyahe paingon sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Mina. Human sa pagdayeg sa mga relikya sa santo ug paghalad sa iyang mga pag-ampo, misakay si Apollinaria sa usa ka siradong karwahe paingon sa eremiteryo aron magpasidungog sa mga balaang amahan nga nagpuyo didto. Gabii na sa dihang mibiyahe siya, ug gisugo niya ang eunuko nga magpabilin sa luyo sa karwahe, samtang ang ulipon sa unahan ang nagmaneho sa mga hayop. Ang Balaan, nga naglingkod sa natabonan nga karwahe ug nagbitbit sa iyang mga sinina sa monghe, nag-ampo sa sekreto, nangayo sa Ginoo og tabang alang sa paningkamot nga iyang gisugdan. Miabot ang kangitngit ug hapit na ang tungang gabii; ang karwahe usab miabot sa usa ka lat-ang nga nahimutang tupad sa usa ka bukal, nga sa ulahi gitawag nga Bukal ni Apollinaria. Gikuha ni Banal Apollinaria ang tabing sa karwahe, ug nakita niya nga natulog na ang iyang duha ka tig-alagad, ang eunuko ug ang karwahero. Unya gikuha niya ang iyang mga sinina sa kalibutan ug gisul-ob ang habito sa monghe sa lalaki, samtang nag-ampo sa Dios sa mga pulong nga:

'Ikaw, O Ginoo, ang naghatag kanako sa sinugdanan niining paagi sa kinabuhi; hatagi ako nga makapadayon niini hangtod sa katapusan, sumala sa Imong Balaang Kabubut-on!'

Unya, pagkahuman niyang paghimo sa tanda sa krus, hilom siyang mibaba sa karwahe samtang natulog ang iyang mga sulugoon, ug, pagsulod niya sa lat-ang, mitago didto hangtud nga milarga na ang karwahe. Ang santa mitukod sa iyang puy-anan sa kana nga disyerto sa daplin sa lat-ang ug nag-inusara nga nagpuyo sa atubangan sa Usa ka Dios, nga iyang nahigugma. Ang Dios, sa pagtan-aw sa iyang matinud-anong debosyon kaniya, gipanalipdan siya sa Iyang tuo nga kamot, gitabangan siya sa iyang pakigbisog batok sa mga dili makita nga kaaway ug gihatagan siya og pisikal nga pagkaon sa porma sa bunga sa palma sa datiles.

Sa dihang mibiyahe pag-usab ang karwahe diin tinago nga mibaba ang santa, namata ang mga sulugoon—ang eunuko ug ang tigulang—sa pagsubang sa adlaw, ug sa ilang pagkahibalo nga walay sulod ang karwahe, nahadlok kaayo sila; ilang nakita lamang ang mga sinina sa ilang agalon, apan wala nila siya makaplagan. Nalibog

---

[724] Ang paramand, nga nailhan usab nga analav, usa ka sinina sa mga monghe. Sa karaang panahon, ang paramand naglangkob sa duha ka strap nga gisul-ob ibabaw sa chiton o tunika sa porma nga krus sa abaga, nga nagpasimbolo sa pagbitbit sa krus ni Kristo sa abaga. Sa laing bahin, ang paramand gihimo sa duha ka strap nga lana nga nag-agos gikan sa liog, nagtabok sa abaga ilawom sa kilid, ug dayon gipahugot palibot sa ubos nga sinina. Sa ulahi, usa ka gamay nga panapton nga lino nga naglarawan sa Pag-antos ni Kristo ang gisugdan nga gilakip niini nga mga strap ug banda nga nagtabok sa dughan, diin ang mga tumoy sa strap o banda gitali palibot niini sa porma sa krus, nga susama sa orarion sa diakon. Ang uban nga monghe nagsul-ob sa paramand ibabaw sa ilang monghe nga bado, samtang ang uban nagsul-ob niini dili lang ibabaw sa chiton, o tunika, sama sa nakaugalian karon. Sa pagkakaron, bisan pa, ang mga skhimnik ra ang nagsul-ob og gipalawig nga paramand o analav ibabaw sa ilang bado.

sila, kay wala sila kahibalo kanus-a siya mibaba, asa siya paingon, o unsa ang tuyo, labi na gani nga gidala pa niya ang tanan niyang sinina. Gidugay nila siya pagpangita, nga nagtawag sa kusog; apan sa dihang wala nila siya makita, nagpasiya sila nga mobalik, kay wala na silay laing mahimo. Busa, pagbalik nila sa Alexandria, ilang gisumbong ang tanan sa Prokonsul sa Alexandria; ug siya, nga dako kaayo ang katingala sa sumbong nga iyang nadawat, dayon misulat og detalyado kang amphipate Anfemius, amahan ni Apollinaria, ug gipadala kaniya ang iyang mga sinina nga nabilin sa karwahe, pinaagi sa usa ka eunuco ug usa ka tigulang nga lalaki. Si Anfemius, pagkahuman mabasa ang sulat sa prokonsul, naghilak og dugay kaayo ug dili mapahupay kauban ang iyang asawa, ang inahan ni Apollinaria, samtang ilang gitan-aw ang mga bisti sa ilang pinalanggang anak; ug ang tanang maharlika naghilak uban kanila. Unya misinggit si Anfemius sa pag-ampo:

'O Dios! Gipili Mo siya; Imo usab siyang gitukod sa kahadlok Kanimo!'

Sa dihang mibuto pag-usab ang mga luha sa tanan, ang pipila sa mga maharlika misugod sa paglipay sa hari gamit kining mga pulong:

'Tan-awa ang tinuod nga anak nga babaye sa usa ka buotan nga amahan, tan-awa ang tinuod nga kaliwat sa usa ka matinud-anong hari! Niini, O labaw nga hari, ang imong pagkabuotan gipamatud-an sa atubangan sa tanan, nga mao ang hinungdan nganong gipanalanginan ka sa Dios og ingon nga anak nga babaye!'

Samtang nag-ampo sila sa Diyos alang kang Apollinaria, ilang gipaningkamotan nga pahupayon ang masakiton nga kasubo sa hari. Ug ang tanan nag-ampo sa Diyos alang kang Apollinaria, nga padayunan Niya siya sa ingon nga kinabuhi, kay ilang nasabtan nga misugod siya sa lisod nga kinabuhi sa pagka-asketiko, nga mao gayud ang nahitabo.

Ang balaan nga birhen nagpuyo sulod sa pipila ka tuig sa dapit diin siya mibaba sa karwahe, nagpuyo sa kamingawan duol sa usa ka lat-ang diin motumaw ang tibuok panganod sa mga gagmay nga lamok nga makagasol. Didto nakigbisog siya batok sa yawa ug sa iyang kaugalingong lawas, nga kaniadto malumo sama sa lawas sa usa ka dalagang gipadako sa kailawom sa kaharian, apan sa ulahi nahimong lig-on sama sa panit sa pawikan, kay gikapoy niya kini pinaagi sa pagpaningkamot, pag-ayuno ug pagbantay, ug gibyaan kini aron kan-on sa gagmay nga lamok; labaw pa, gisunog siya sa kainit sa adlaw. Sa dihang gusto sa Ginoo nga makakaplag siya og dalangpanan taliwala sa mga balaan nga amahan sa disyerto ug nga mahibal-an siya sa mga tawo alang sa ilang kaugalingong kaayohan, gidala siya gawas sa maong lat-ang. Usa ka anghel ang nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug gisugo siya nga moadto sa hermitage ug kuhaon ang ngalan nga Dorotheus. Ug mibiya siya sa iyang puloy-anan, nga ang hitsura dili masiguro sa bisan kinsa kung lalaki ba o babaye ang atubangan nila. Sa usa ka higayon, samtang naglakaw siya sa disyerto sa sayong buntag, nakasugat niya ang balaan nga eremita nga si Macarius, kinsa miingon kaniya:

'Bendisiuna ko, Amahan!'

Gipangayo usab niya ang iyang panalangin, ug pagkahuman nga nagpanalanginay sila, naglakaw sila nga mag-uban paingon sa eremiteryo. Sa dihang nangutana ang santo:

'Kinsa ka, Amahan?'

Mitubag siya:

'Ako si Macarius.'

Unya miingon siya kaniya:

'Palihug, Amahan, tugoti ko nga magpabilin uban sa imong mga igsoon!'

Ang tigulang, pagdala kaniya sa skete, gihatagan siya og selda, wala siya kahibalo nga babaye siya ug giisip siya nga eunuko. Wala ipadayag sa Dios kaniya kini nga tinago, aron sa ulahi makabenepisyo ang tanan og labaw pa ug alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan. Sa dihang gipangutana siya ni Macarius unsa ang iyang ngalan, mitubag siya:

'Dorotheus ang akong ngalan. Pagkadungog nako sa mga balaang amahan nga nagpuyo dinhi, miabot ko aron magpuyo uban kanila, basta mapamatud-an ko nga takus niini.'

Dayon nangutana kaniya ang tigulang:

'Unsa may imong mahimo, igsoon?'

Ug mitubag si Dorothea nga andam siya buhaton bisan unsa ang iyang sugoan. Gisugo siya sa tigulang nga maghabi og banig gikan sa mga tuge. Ug ang balaan nga dalaga misugod sa pagpuyo sama sa usa ka lalaki, sa usa ka laing selda, taliwala sa mga lalaki, sama sa gibuhat sa mga amahan sa disyerto: Wala tugoti sa Dios nga adunay

makahibalo sa iyang tinago. Gigugol niya ang iyang mga adlaw ug gabii sa walay hunong nga pag-ampo ug paghabol. Sa paglabay sa panahon, misidlak siya taliwala sa mga amahan tungod sa pagka-mapainubsanon sa iyang kinabuhi; labaw pa, gihatagan siya sa Diyos og grasya sa pagtambal sa mga sakit, ug ang ngalan nga Dorotheus nahimong ginahisgutan sa tanan, kay gihigugma sa tanan kining gihunahuna nga si Dorotheus ug gipasidunggan siya ingon usa ka dakong amahan.

Paglabay sa pila ka panahon, ang dautang espiritu nga nag-okupar sa bungsong anak nga babaye sa hari, si Anfemia—ang igsoon ni Apollinaria—nagsugod sa mas mabangis nga pagdaugdaug kaniya, nga nagasinggit:

'Kung dili nimo ako dad-on sa kamingawan, dili ko siya biyaan.'

Gigamit sa yawa kining limbong aron ipadayag nga nagpuyo si Apollinaria taliwala sa mga tawo ug aron mapalayas siya gikan sa hermitage. Ug tungod kay wala gitugotan sa Dios ang yawa nga mosulti og bisan unsa mahitungod kang Apollinaria, gipaka-antos niya ang igsoon niini aron siya mapadala sa disyerto. Gisugyot sa mga maharlika sa hari nga ipadala siya sa mga balaang amahan sa skete aron sila mag-ampo para kaniya. Gibuhat gayud sa hari kini, ug gipadala niya ang iyang anak nga gihuptan sa demonyo ngadto sa mga amahan sa disyerto uban sa daghang mga sulugoon.

Pag-abot nila sa hermitage, miadto si San Macarius aron sugaton sila ug nangutana:

'Ngano, akong mga anak, nga miabot kamo dinhi?'

Mitubag sila:

'Ang among matinud-anon nga hari, si Anfemius, nagpadala sa iyang anak nga babaye aron, human sa pag-ampo sa Diyos, inyong maayohon siya sa iyang sakit.'

Gidawat siya sa tigulang gikan sa kamot sa opisyal sa hari, gidala siya kang Abba Dorotheus, o mas tukma pa, kang Apollinaria, ug miingon:

'Ani-a ang anak nga babaye sa hari, nga nanginahanglan sa pag-ampo sa mga amahan nga nagpuyo dinhi ug sa imong kaugalingong pag-ampo. Ampona siya ug tambala siya, kay gihatagan ka sa Ginoo niining gasa sa pagtambal.'

Si Apollinaria, sa pagkadungog niini, misugod sa paghilak ug miingon:

'Kinsa man ako, usa ka makasasala, nga itugyan kanako ang gahum sa pagpahawa sa mga demonyo?'

Ug, sa pagkahugno niya sa iyang mga tuhod, nangaliya siya sa tigulang gamit kining mga pulong:

'Tugoti ako, Amahan, nga maghilak tungod sa akong daghang mga sala; ako maluya ug walay gahum sa pagbuhat bisan unsa sa ingon ani nga butang.'

Apan si Macarius miingon kaniya:

'Dili ba ang ubang mga amahan nagbuhat og mga milagro pinaagi sa gahum sa Dios? Ug kini nga buluhaton gisalig usab kanimo.'

Unya miingon si Apollinaria:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Ug, sa pagpakita og kalooy sa babayeng gipuy-an sa demonyo, gidala niya kini sa iyang selda. Sa pag-ila sa iyang igsoon, giyakap siya sa maong mahimayaong babaye uban sa mga luha sa kalipay ug miingon:

'Kaayo kaayo nga maayo nga niabot ka dinhi, igsoon!'

Apan, gidili sa Dios ang demonyo nga ipadayag ang kamatuoran bahin kang Apollinaria, nga nagpadayon sa pagtago sa iyang pagka-babae ilawom sa pagpanapaw ug ngalan sa usa ka lalaki, ug nakigbisog ang balaan batok sa yawa pinaagi sa pag-ampo. Usa ka adlaw, sa dihang gisugdan sa yawa ang pag-antos pag-ayo sa dalaga, ang bulahan nga si Apollinaria, samtang nag-alsa sa iyang mga kamot ngadto sa Dios, nag-ampo uban sa mga luha alang sa iyang igsoon. Unya ang yawa, nga dili makasukol sa gahum sa pag-ampo, misinggit sa kusog:

'Lagmit ko! Gipahawa ko diri, ug molakaw na ko!'

Ug, pagkahuman niyang ibutang ang dalaga sa yuta, mibiya siya kaniya. Si Santa Apollinaria, gidala ang iyang nabawi nga igsoon, gidala siya sa simbahan ug, sa pagkahulog sa mga tiil sa mga balaan nga amahan, miingon:

'Pasayloa ako, usa ka makasasala! Dako kaayo akong sala samtang nagpuyo ko uban kaninyo.'

Gitawag nila, sa baylo, ang mga sugo nga gipadala sa hari, gihatag nila kanila ang nanaog nga prinsesa, ug gibalik siya sa hari uban sa mga pag-ampo ug panalangin. Nalipay kaayo ang iyang mga ginikanan sa dihang ilang nakita ang ilang anak nga himsog, ug ang tanang mga maharlika nalipay sa maayong kapalaran sa ilang hari ug

gidayeg ang Dios sa Iyang dakong kaluoy, kay ilang nakita nga ang dalaga nahimong himsog, gwapa ang dagway ug malumo. Si Santa Apolinaris, sa iyang bahin, nagpaubos pa gayud sa atubangan sa mga amahan, nga nagbuhat ug nagpadayon sa daghan pang mga buhat sa pagkamaayo.

Unya ang yawa mibalik pag-usab sa limbong aron pasakitan ang hari ug makahatag og dunggo sa iyang panimalay, ingon man aron daotan ug makadaot sa gituhuan nga si Dorotheus. Misulod siya pag-usab sa anak nga babaye sa hari, apan wala niya siya gipaka-antos sama sa una; imbis, iyang gihimo nga daw nagdadalangtao siya. Sa pagkakita nila kaniya sa ingon ani nga kahimtang, nangalibog kaayo ang iyang mga ginikanan ug gisugdan siya nilang pangutan-on kinsa iyang kauban sa pagpakasala; apan ang dalaga, nga putli ang lawas ug kalag, mitubag nga siya mismo wala kabalo unsaon kini nahitabo. Sa dihang gisugdan siya sa pagpanakit sa iyang mga ginikanan aron pugson siyang mosulti kinsa iyang kauban sa pagpakasala, ang yawa misulti pinaagi sa iyang mga ngabil:

Ang monghe sa selda diin ako nagpuyo sa ermitahan ang salarin sa akong pagkahugno.

Ang Tsar nasuko kaayo ug gisugo nga laglagon ang eremiteryo. Miabot sa eremiteryo ang mga gobernador sa Tsar uban sa mga sundalo ug masuko nilang gipangayo nga ihatag kanila ang monghe nga grabe kaayo ang pagpasipala sa anak nga babaye sa Tsar; kon mosukol pa, ilang gipanghulga nga patyon ang tanang eremita. Pagkadungog niini, ang tanang mga amahan nabalibog kaayo, apan ang bulahan nga si Doroteo, mipahawa aron atubangon ang mga sulugoon sa hari, miingon:

'Ako ang inyong gipangita; ako ra inyong kuhaa nga may sala, ug pasagdi ang uban pang mga amahan sa kalinaw, kay sila inosente.'

Ang mga amahan, pagkadungog niini, nabalaka ug miingon kang Doroteo: 'Moadto usab kami uban kanimo!' – kay wala nila giisip nga siya ang nakasala niadtong sala. Apan ang bulahan nga si Doroteo miingon kanila:

'Mga ginoo! Kamo lang ang mag-ampo para kanako; ako, sa akong bahin, nagbutang sa akong paglaum sa Dios ug sa inyong mga pag-ampo, ug nagtuo ako nga sa dili madugay makabalik ako kaninyo nga luwas.'

Unya gidala siya, uban sa tibuok katiguman, sa simbahan ug, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya ug sa pagkomenda kaniya sa Diyos, gihatag siya sa mga sugo nga gipadala ni Anfemius; apan si Abba Macarius ug ang uban pang mga amahan kombinsido nga si Dorotheus wala'y sala bisan unsa. Sa dihang gidala si Dorotheus sa atubangan ni Anfemius, mihulog siya sa iyang mga tiil ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, matinud-anong hari, nga maminaw kamo nga mapailubon ug hilom sa akong isulti mahitungod sa inyong anak nga babaye; apan isulti ko kaninyo ang tanan sa pribado lang. Ang dalaga putli ug wala gyud masinati bisan unsang kapintas.'

Nagpabilin ang hari ug reyna uban ni Dorotheus, ug miingon siya kanila:

'Gina-imploro ko kamo sa ngalan sa Dios – saad-a kanako nga, sa diha nga masayran na ninyo ang kamatuoran, ibalik ko sa akong panimalay.'

Sa dihang gihatag na nila kaniya ang ilang gisaad isip hari ug reyna, miingon kanila ang bulahan nga si Apollinaria:

'Ako, usa ka mapainubuson nga tawo, maoy nag-ayo sa inyong anak nga babaye, pinaagi sa tabang sa Dios ug sa mga pag-ampo sa mga balaang amahan.'

Ang hari ug reyna, murag napahilom sa dakong katingala, mitutok sa pag-ila sa bulahan.

'Ipadayag ko kaninyo,' padayon niya, 'ang usa ka dakong misteryo, nga akong gipanalipdan pag-ayo hangtod karon, aron mapahiya ang yawa nga nagpasipala sa mga inosente.'

Pagkahuman niya niini, iyang gikuha ang belo sa iyang dughan, ug nakita sa hari ug reyna nga sa ilang atubangan dili usa ka lalaki ang nagtindog, kondili usa ka babaye.

'Amahan,' miingon ang Balaan, 'ako ang imong anak nga babaye—si Apollinaria!'

Pagkadungog niini, ang iyang mga ginikanan sa sinugdan mura'g naparalisa sa kahadlok ug katingala; apan sa dihang nakaila sila sa ilang anak nga babaye, napuno sila sa kalipay ug nagahulog og daghang luha sa kalipay niadtong adlawa. Dayon gidala nila kang balaan Apollinaria ang iyang igsoon nga babaye, nga ilang gihunahuna nga buntis, ug miingon kaniya:

'Kaila ka ba niining monghe?'

Mitubag siya:

'Oo, siya gayud ang tawo nga nag-ayo kanako pinaagi sa gahum sa Dios.'

Ug, sa pagkahulog sa mga tiil sa balaan, ang dalaga nangayo kaniya nga tambalan ang iyang sabakan. Apan si Apollinaria mibangon sa iyang igsoon gikan sa yuta, gibutang ang iyang kamot sa sabakan niini, ug ang demonyo dayon milayas, samtang ang dalaga nabalik ang panglawas sama sa kaniadto. Sa pagkakita niini, ang iyang mga ginikanan naghimaya sa Dios ug miingon:

'Tinood gayud, kini ang among anak nga babaye, si Apollinaria!'

Ug misangpot kini sa malipayong paghilak sa palasyo, tungod kay ang ilang panganay nga anak nga babaye, si Apollinaria—nga wala silay balita hangtod niadto—nakaplagan nga wala damha, ug tungod kay ang ilang lain nga anak nga babaye napalaya gikan sa dili angay nga kaulaw. Si Santa Apollinaria, sa iyang bahin, nagpabilin uban sa iyang mga ginikanan sulod sa pipila ka adlaw ug gisultihan sila sa tanan niyang detalye mahitungod sa iyang kaugalingon, samtang ang iyang mga ginikanan, sa dihang nagpaminaw kaniya, naghimaya sa Dios tungod sa Iyang milagrosong pag-amuma.

Sa dihang hapit na molarga ang balaan paingon sa iyang puy-anan, ang iyang mga ginikanan misugod sa pagpakusog kaniya nga magpabilin uban kanila. Apan wala nila siya mapugos, ug labi pa, wala nila gustong supakon ang saad sa hari nga ilang gihatag kaniya—nga tugutan siya nga mobalik sa iyang panimalay sa dili pa masuta ang iyang tinago. Busa, supak sa ilang kaugalingong tinguha, gipasagdan nila ang ilang pinalanggang anak nga mibiya, nga naghilak ug nag-aga, apan sa samang higayon naglipay sa ilang kasingkasing tungod sa usa ka anak nga may maayong hiyas nga naghalad sa iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Ang Bulahang Apollinaria nangayo sa iyang mga ginikanan nga ipangamuyo siya, ug miingon sila kaniya:

'Hinaut nga ang Dios, nga imong gipangakohan sa imong kaugalingon, magpadayag sa hingpit kanimo sa kahadlok ug gugma Niya ug tabonan ka sa Iyang kalooy; ug ikaw, among pinalanggang anak, hinumdumi kami sa imong balaan nga mga pag-ampo.'

Gusto sa iyang mga ginikanan nga hatagan siya og daghang bulawan aron dad-on sa hermitage para sa mga panginahanglan sa mga balaang amahan, apan wala niya kini dawata.

'Amahan,' ingon niya, 'wala kami magkinahanglan sa bahandi ning kalibutan; ang among kabalaka mao nga dili kami mawad-an sa mga panalangin sa langit.'

Busa, pagkahuman sa pag-ampo ug dugay nga paghilak, giyakap ug gihalokan sa hari ug reyna ang ilang pinalanggang anak nga babaye, ug gibalik siya sa iyang panimalay. Ang Balaan, sa iyang bahin, nalipay ug nagmalipayon sa Ginoo.

Pag-abot niya sa eremiteryo, naglipay ang mga amahan ug mga igsoon nga mibalik kanila ang ilang igsoon nga si Doroteo nga buo ug luwas, ug niadtong adlawa mismo naghimo sila og pista isip pagpasalamat sa Ginoo. Walay nakahibalo unsay nahitabo kaniya sa korte sa hari, ug wala usab nahibal-an nga si Dorotheus usa ka babaye. Ug si Santa Apollinaria, kining giingong Dorotheus, nagpuyo gihapon uban sa mga igsoon sama sa una, nagpuyo sa iyang selda. Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang iyang nabanabana ang iyang pagpanaw paingon sa Dios, miingon siya kang Abba Macarius:

'Palihug, Amahan: sa dihang moabot na ang panahon nga mobalhin ako sa sunod nga kinabuhi, ayaw pasabona o andama sa mga igsoon ang akong lawas.'

Mitubag ang tigulang:

'Unsaon man na?'

Sa dihang siya namatay ug miadto sa Ginoo[725] , miabot ang mga igsoon aron hugasan siya ug sa ilang pagkakita nga usa ka babaye ang naghigda sa ilang atubangan, misinggit sila sa kusog nga tingog:

'himaya kanimo, Kristo among Dios, nga adunay daghang natago nga mga balaan uban kanimo!'

Si Santo Macario, bisan pa, namangha nga wala ipadayag kaniya kini nga misteryo. Apan sa usa ka damgo nakakita siya og usa ka tawo nga miingon kaniya:

'Ayaw pagmasubo nga gitago kini nga misteryo kanimo; angay ra nga ikaw pagahungawan kauban sa mga balaang amahan nga nabuhi sa karaang panahon.'

Unya misulti ang pagpakita bahin sa gigikanan ug kinabuhi sa bulahang Apollinaria ug ginganlan siya. Pagmata nga nabigla, gitawag sa tigulang ang mga igsoon ug gisulti kanila ang iyang nakita, ug ang tanan nangahibulong ug naghimaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Pagkahuman nila pag-andam sa

[725] Sa mga 470 AD.

lawas sa santo para sa lubong, gilubong kini sa mga igsoon uban sa dungog sa sidlakan nga bahin sa simbahan sa , sa lubnganan ni San Macarius. Daghang mga pag-ayo ang nahitabo pinaagi niining mga balaan nga relikya, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kumemorasyon sa Balaang Propeta Mika

Gisaulog kaniadtong Enero 5

Ang Balaang Propeta Miqueas, anak ni Imla[726] , kaubanan sa panahon sa propeta sa Dios nga si Elias ug nabuhi sa panahon sa paghari ni Ahab, Hari sa Israel[727] , ug ni Josafat, Hari sa Juda[728] . Nagpahayag si Miqueas sa propesiya sa pulong ug nagtagna sa makalilisang nga sangputanan sa gubat ni Ahab batok sa Siria. Sa usa ka higayon, mibyahe si Jehoshaphat paingon sa Samaria[729] aron bisitahan si Ahab. Sa paghinumdom nga ang Ramoth, usa ka siyudad sa Gilead[730] , nga gipanag-iya sa mga Siryano, kaniadto iya sa Gingharian sa Israel, nangayo si Ahab kang Jehoshaphat nga maghiusa sila sa pwersa aron makig-away batok sa Siria[731] . Misugot ang matinud-anong Hari sa Juda, apan sa dili pa sila molarga sa kampanya, gusto niya nga masayran ang kabubut-on sa Dios gikan sa baba sa mga propeta. Gitawag dayon ni Ahab ang mga propeta ni Baal[732] . Kining mga bakak nga propeta, nga nagtindog sa atubangan sa duha ka hari samtang naglingkod sila sa maanindot nga mga trono sa ganghaan sa Samaria, nagtagna sa kadaugan ni Ahab batok sa mga Siryano. Apan nangutana si Jehoshaphat kon wala pa bay lain nga propeta sa Ginoo nga anaa, nga pinaagi kaniya sila makapangutana sa Ginoo.

'Aduna pa'y usa ka tawo nga atong mapangutana sa Ginoo,' tubag ni Ahab, 'apan dili ko siya ganahan, kay wala pa gyud siya magpanagna ug maayo para kanako, kondili dautan ra kanunay; siya mao si Micaiah, anak ni Imla.'

'Ayaw ingon ana, O Hari,' mibatok si Jehoshaphat.

Gidali-dali ni Ahab ang pagtawag kang Micaiah.

Nangutana ang hari kaniya:

'Micaiah, mosaka ba kita sa Ramoth-gilead, o magpabilin ba kita?'

Mitubag si Micaiah:

'Nakita nako ang tanang anak sa Israel nga nagkawalat sa kabukiran, sama sa mga karnero nga walay magbalantay, ug miingon ang Ginoo: "Walay pangulo sila; pauli sila sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay sa kalinaw."'

Unya si Ahab nagmando nga dad-on si propeta Micaiah sa prisohan ug hatagan lang siya og gamay nga tinapay ug tubig didto hangtod siya (Ahab) mobalik nga malinaw.

---

[726] Kining propeta nga si Micah dili usa sa 12 nga gitawag nga 'mga gamay nga propeta' ug nabuhi siya sa ika-9 nga siglo BC. Apan ang balaan nga propeta nga si Micah, nga usa sa 'mga gamay nga propeta', nabuhi ug nagpamulong sa mga 130 ka tuig pagkahuman.

[727] Si Ahab, anak ni Omri, mao ang hari sa Israel; gipangasaw-an niya ang daotan nga si Jezebel, anak sa hari sa Sidon, ug uban kaniya nagpasulod og bag-ong porma sa pagsimba sa diyos-diyosan sa gingharian sa Israel – ang pagsimba kang Baal ug Astarte, mga diyos sa Sidon. Sa iyang paghari, si Elias nga taga-Tishbe, usa ka propeta sa Dios, nagpuyo ug kusganong gisaway ang iyang dautang binuhatan.

[728] Si Josafat, anak ni Asa, usa ka hari sa Juda nga mahadlok sa Dios, naghari gikan sa 914 hangtod 889 BC.

[729] Ang Samaria mao ang kapital sa Gingharian sa Israel. Kini nga siyudad gitukod ni Omri, Hari sa Israel ug amahan ni Ahab, niadtong 925 BC, ug nagpabilin nga kapital ug lingkoranan sa mga hari sa Israel hangtod sa pagkaguba sa gingharian ni Shalmaneser, Hari sa Asirya.

[730] Ramoth – usa ka siyudad sa Gilead, karon nailhan nga Salt, nahimutang sa tiilan sa Bukid Gilead. – Gilead – usa ka rehiyon sa sidlakan sa Jordan.

[731] Sirya – sa pinakalapad nga pagsabot – nagtumong sa halapad nga yuta tali sa Dagat Mediterraneo ug Eufrates. Sa panahon sa iyang kagawasan, kini nabahin sa daghang mga gingharian, diin ang labing gamhanan mao ang Gingharian sa Damascus, nga mao ang gipasabot dinhi. Sa paghari ni Vaassa ug ni Amri, mga hari sa Israel, gikuha ni Ben-Hadad, hari sa Siria, ang daghang mga siyudad sa Israel. Sa paghari ni Ahab, anak ni Omri, gisikop ni Ben-Hadad II, anak sa nauna, ang Samaria mismo, apan nadakpan siya ug napugos sa paghimo og kalinaw, ug gibalik niya kang Ahab ang mga siyudad nga nakuha sa iyang amahan; bisan pa, ang Ramoth-Gilead nagpabilin sa kamot sa mga Siryano.

[732] Si Baal mao ang pangunang diyos sa mga Fenicio, diin sa iyang ngalan ila pangunahan nga gi-samba ang adlaw. Sa dihang gidala ni Ahab, kauban ni Jezebel, ang pagsimba kang Baal ug Astarte sa gingharian sa Israel, iyang labi nga gipaboran ang mga bakak nga propeta ni Baal, nga nagpabilin sa kapin sa usa ka libo sa gasto sa hari.

Niini, mitubag si Micah:
'Kung mobalik ka nga malinaw, dili ang Ginoo ang misulti pinaagi kanako.'
Wala tagda ni Ahab ang mga pulong sa propesiya ni San Micaiah ug nagpakig-away batok sa mga Siryano, apan sa unang gyera nakadawat siya og samad nga nakapatay[733] , samtang si Josafat mibalik sa Juda uban sa iyang hukbo.

Kumemorasyon sa Banal nga Gregorio sa Crete

Gisaulog sa ika-5 sa Enero

Ang atong bililhon nga amahan nga si Gregorio natawo niadtong tuig 760 sa isla sa Crete[734] ngadto sa mga matinud-anong ginikanan nga sila Theophanes ug Juliana. Gawas sa maayong pagpadako sa balay, nakadawat usab siya og pormal nga edukasyon. Niadtong panahona, ang mga nag-angkon sa Ortodoksong pagtuo nag-antos og dakong paglutos sa kamot sa mga ikonoklastikong heretiko. Tungod kay gipahinungod sa Ortodoksiya sukad pagkabata ug mainitong nagtinguha sa pagbarog sa tinuod nga pagtuo sa tanang pagkabubut-on niini, ang batan-on kaniadto nagkuha og pagkaon gikan sa balay ug mibulag paingon sa Seleucia[735] . Nagpuyo siya didto sulod sa taas nga panahon, nagpanginabuhi sa tinapay ug tubig ug nagpuyo og usa ka diosnon nga kinabuhi nga gipahinungod sa mga buhat sa pagkamatinud-anon.

Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Leo IV nga Iconoclast[736] , ang Banal nga si Gregorio, sa edad nga baynte, mibyahe paingon sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit niini. Nagpabilin siya didto sulod sa napulo'g duha ka tuig, nag-antos uban sa pagkamapailubon ug kalipay sa malupit nga paglutos nga gihimo sa mga Arabo[737] ug sa mga Hudiyo. Gikan didto, mibalhin si San Gregorio sa Roma, diin gisumpa niya ang mga monastikong panata sa anghelikong paagi, ug sa ingon niini siya nagpuyo, gipamatay ang unod pinaagi sa pag-agil.

Niadtong 811, si San Nikiforos, Patriarka sa Constantinople, nagpadala kang San Michael nga Magpamatuod, Obispo sa Synada[738] , ngadto kang Papa San Leo III[739] uban sa usa ka sulat-sinoudal mahitungod sa koronasyon ni Emperador Michael Kuropalates[740] . Didto sa Roma, si San Miguel nakahimo og suod nga espirituhanong panag-uban kang Banal nga Gregoryo ug, sa iyang pagbalik sa Constantinople, gidala siya uban kaniya, ug sa ulahi gipuy-anan siya sa usa ka monasteryo sa Cape Akrit[741] . Dinhi, alang kang Kristo, gisilotan sa maong matinahuron ang iyang kaugalingon sa dagkong kakabus: naglakaw siya nga walay sinina sa tiil, usa ra ka sinina ang iyang gipanag-iya, ug mokaon lang siya og gamay nga pan ug tubig kausa matag duha o tulo ka adlaw; Nakatulog siya sa banig, gipili niya ang usa ka lawom nga lungag ingon iyang puloy-anan, ug didto naghinanakit sa kasamok nga nag-antos sa mga Kristohanong simbahan niadtong panahona[742] . Pagkahuman, ang balaang asketiko nagtago sa iyang kaugalingon sa usa ka masipit nga selda; gikan didto siya mogawas, nga nagsul-ob lang ug panit nga sinina, aron kuhaon ang tubig para sa dako nga sudlanan nga naa tupad sa bungbong sa monasteryo. Pagkahuman niini nga bug-at nga buluhaton, ang reverendo mibalik sa iyang selda ug didto gisunod ang iyang

---

[733] Kini mga tuig 878 BC.
[734] Ang isla sa Crete, nga nailhan usab nga Candia – human sa panguna niini nga siyudad nga pareho ang ngalan – nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo, habagatan sa Dagat Aegean. Tungod sa kadako ug pagkamabunga niini, kaniadto kini nailhan nga 'reyna sa mga isla' sa Mediteranyo.
[735] Sa karaang panahon, adunay daghang mga siyudad nga nailhan nga Seleucia: sa Asia Minor, Mesopotamia, Syria ug Palestine. Tungod sa kadool niini sa isla sa Crete, ang tinutukoy dinhi mao ang siyudad sa baybayon nga Seleucia sa Cilicia, sa habagatan-sidlakan nga bahin sa Asia Minor.
[736] Leo – Emperador nga Byzantine, nga naghari gikan sa 776 hangtod 780.
[737] Gikupot sa mga Arabo ang Jerusalem niadtong 636 ubos kang Caliph Omar.
[738] Ang iyang pista mao ang ika-23 sa Mayo
[739] Gikan sa 795 hangtod 816.
[740] Si Michael Kuropalates, nga nailhan usab nga Rangav, naghari gikan sa 811 hangtod 813.
[741] Sa baybayon sa Asia Minor sa Dagat Marmara.
[742] Natural lang nga adunay kagubot nga gipahinabo sa mga iconoclast sa Sidlakan ug sa bag-ong doktrina bahin sa pag-agos sa Espiritu Santo gikan sa Amahan ug sa Anak sa Kasadpan.

monastikong lagda. Busa, samtang nagbuhat niining mahimayaong trabaho, iyang gisumite ang iyang balaang kalag sa kamot sa Dios[743] .

Komemorasyon sa Benerableng Fostirios

Gisaulog sa ika-5 sa Enero

Ang Kagalang-galang Fostirios, nga misidlak sama sa adlaw sa sidlakan, naghatag og kahayag sa mga nagpuyo sa kangitngit. Sa iyang pag-atras ngadto sa usa ka hataas ug walay sulod nga bukid, nagpabilin siya sa walay hunong nga pag-ampo sa Dios, gipamatay ang iyang nga unod pinaagi sa pagpuasa, mga pagbantay sa gabii, ug kinabuhi nga hingpit nga pagkawalay. Pinaagi sa iyang dakong pagka-asketa, misidlak siya sama sa usa ka bitoon sa uniberso, busa natuman niya ang ngalan nga iyang gidala[744] . Pagkahuman niyang gipahapsay ang iyang lawas ug gipabalaan ang iyang kalag pinaagi sa pagtuman sa sugo sa Ginoo: *'Kon kinsa ang gustong mosunod kanako, isalikway niya ang iyang kaugalingon, ug kuhaa ang iyang krus, ug sundon ako'* (Mateo 16:24), ang Kagalang-galang nga Amahan nahimong puloy-anan sa Espiritu Santo. Pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Dios, iyang gihaylo ang mga sakit ug tanang matang sa samad sa mga nangadto kaniya uban sa pagtuo.

Sama sa himayaong propeta Elias, ang atong bililhon nga amahan Fostirios nakadawat og pagkaon gikan sa langit. Apan dili mga uwak ang nagdala kaniya og pagkaon, sama sa gisaysay sa Kasulatan mahitungod sa propeta (3 Hari 17:6), kondili usa ka Anghel sa Ginoo. Kining langitnong mensahero magbutang og pan adlaw-adlaw para sa reverendo nga amahan sa usa ka nailhan nga dapit; ug sa matag higayon nga adunay mga bisita nga moanha sa balaan nga tawo, makakaplag usab ang reverendo nga amahan og pan didto para kanila. Kini nga himsog nga milagro sa pabor sa Dios wala nahitabo sulod lang sa pipila ka adlaw, sama sa mga adlaw sa balaan nga propeta Elias sa Bukid Carmelo, kondili sa tibuok daghang katuigan samtang ang Kagalang-galang Fostirios nagpuyo sa pag-inusara ug kahilom.

Sa ulahi, uban sa tabang sa Dios, nagtukod si Kagalang-galang Fostirios og usa ka monasteryo diin nagtigom ang daghang komunidad sa mga monghe, wala na siya makadawat og mga tinapay gikan sa langit sama sa kaniadto, kondili gitagaan niya sila og pagkaon gikan sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot. Dili kini tungod kay napul-an na ang Dios sa Iyang mahigugmaong tabang, ni tungod kay Iyang giliko ang Iyang nawong gikan sa pag-ampo sa balaan—labina nga ang balaang amahan mismo wala gayud mag-ampo alang sa pagkaon, nga naghunahuna sa sugo ni Cristo: *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong, ug idugang kaninyo kining tanan'* (Mat. 6:33). Apan kabubut-on sa Ginoo nga hatagan sila og pagkaon pinaagi sa ilang paningkamot, busa gisugo Niya ang Iyang alagad nga si Fostirios nga dili modawat og bisan unsa gikan sa bisan kinsa, kondili makuha ang tanan nga gikinahanglan gikan sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot. Tungod kay siya mismo wala modawat og bisan unsang halad, gisugo sa reverendo nga amahan ang iyang mga igsoon nga magpaningkamot sa pag-ampo, sa makapabalaan nga pagbasa, ug sa manwal nga trabaho, ug siya mismo ang kanunay nga ehemplo kanila niini.

Sa panahon sa kinabuhi ni Santo Fostirius, mitungha ang pipila ka mga erehiya sulod sa Simbahan; aron tapuson kini nga pagpanglimbong, gitigum ang usa ka konseho nga gilangkoban sa daghang mga Amahan, diin giimbitar usab ang Kagalang-galang Fostirius. Ang bulahan wala maglikay niining bag-ong paningkamot ug, pag-abot niya sa konseho, mapangahas ug makumbinsing gipahayag ang tinuod nga pagtuo, aron daghan sa mga heretiko ang mibalik sa komunyon sa Simbahan. Ang uban, sa samang higayon, mipasa sa mga monastikong panata, nga nainspirar sa balaan nga kinabuhi niining dakong asketiko; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghang mga milagro ang nahimo sa iyang yutang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang bulahan nga pag-adto sa Dios, nga nahitabo sa gabii sa wala pa ang Kapistahan sa Epipanya sa Ginoo.

---

[743] Si San Gregorio namatay mga tuig 820.

[744] Si Fostirios usa ka Griyegong ngalan (gikan sa pulong nga nagpasabot og 'sidlak'), nga nagpasabot og 'illuminator'.

Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Mina

Gisaulog kada Enero 5

Ang atong Balaang Amahan Mina nagpuyo isip usa ka asketiko sa usa sa mga komunal nga monasteryo sa Bukid Sinai[745] sa ika-unom nga siglo AD. Sulod sa limampung katuigan, nagbuhat siya sa nagkalain-laing mga katungdanan sa monastiko. Sa ikatulong adlaw human sa bulahan nga pagpanaw niining asketiko, ang tibuok kapatiran mitigum sa simbahan aron buhaton ang serbisyo sa lubong para sa namatay, sumala sa mga regulasyon sa simbahan. Sa panahon niining serbisyo, kalit nga napuno ang simbahan sa humot nga baho nga gikan sa dapit diin nakahigda ang namatay. Sa dihang gisugo sa abad nga ablihan ang kabaong nga naglangkob sa mga nahabilin sa ulahi nga Kagalang-galang Mina, nakita sa tanan nga anaa didto nga ang humot nga mira nag-agos sa duha ka sapa paingon sa iyang duha ka bitiis. Unya miingon ang abad sa mga igsoon:

'Tan-awa, kini daw singot sa mga paningkamot nga gihimo sa mga tiil sa namatay sa iyang kinabuhi; kini napuno sa humot ingon usa ka pagpamatuod nga ang mga paningkamot gidawat sa Dios. Busa kamo usab, tuman-a ang mga katungdanan nga gisalig kaninyo uban sa limpyo nga konsensya ug sa labing dakong pagkamaigmaton, aron madawat ninyo ang inyong ganti sa inyong mga paningkamot gikan sa Ginoong Dios ug atong Manluluwas.'

19 Enero

6 Enero (Daang Estilo)

Ang Pagbunyag sa Ginoo

Kumemorasyon sa Enero 6

Ang atong Ginoo nga si Jesu-Kristo, pagkahuman sa Iyang pagbalik gikan sa Ehipto, nagpuyo sa Galilea, sa Iyang lungsod nga natawhan sa Nazaret, diin Siya gipadako, gitagoan sa mga tawo ang gahum sa Iyang Pagkadiyosnon ug ang Iyang kinaadman hangtod Siya nakaabot sa edad nga traynta, kay imposible man sa mga Hudiyo nga bisan kinsa nga ubos sa edad nga traynta ang maordinahan nga magtutudlo o pari. Busa, wala magsugod si Kristo sa Iyang pagpangwali niadtong wala pa Siya nakaabot sa gitudlo nga edad, ni nagpaila Siya isip Anak sa Dios ug *'ang dakong Labawng Pari nga misaka sa langit'* (Heb. 4:14). Sa Nazaret nagpuyo Siya uban sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, sa sinugdan uban sa Iyang amahan sa pag-alaga, si Jose nga anluagi, samtang buhi pa kini, ug nagtrabaho Siya uban kaniya isip anluagi; ug unya, sa dihang namatay si Jose, Siya mismo nagpadayon sa maong pagpanarbaho, nagtrabaho aron mapakabuhi Siya ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan pinaagi sa pagpanarbaho sa Iyang kaugalingong mga kamot, aron matudloan kita sa hiyas sa pagkamasinabtanon (Lucas 3:23). Sa dihang nakaabot Siya sa ikatulo ka pulo ka tuig sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta ug miabot na ang panahon alang sa Iyang pagpadayag sa pagka-Diyos ngadto sa katawhan sa Israel, unya, sumala sa Ebanghelyo, *'miabot ang pulong sa Dios kang Juan, anak ni Zacarias, sa kamingawan'* (Lucas 3:2)—usa ka pulong nga nagpadala kaniya aron magbunyag sa tubig ug nagpadayag kaniya sa timaan diin mailhan ni Juan ang Mesiyas nga miabot na sa kalibutan. Ang mismong Maminyo naghisgot niini sa iyang sermon pinaagi niining mga pulong: *'Ang nagpadala kanako aron maminyo sa tubig miingon kanako, "Ang usa nga imong makita nga ang Espiritu mibaba ug magpabilin kaniya, siya ang maminyo sa Espiritu Santo"'* (Juan 1:33).

Ug busa si Juan, nga nagtuman sa pulong sa Dios, mibyahe sa tibuok dapit sa Jordan, nagwali *sa 'bunyag sa paghinulsol alang sa pagpasaylo sa mga sala'* (Lucas 3:3), kay siya mao ang giingon ni Isaias: *'Tingog sa usa ka*

---

[745] Ang Sinai mao ang bukid diin gihatag sa Ginoo ang Balaod sa mga Hudiyo pinaagi kang Moises. Kini usa sa mga tuktok sa han-ay sa bukid sa Horeb sa peninsula sa Dagat Pula. Kini nga han-ay sa kabukiran, nga nabahin-bahin sa masipit nga batong bangawan ug adunay daghang langob nga gikan pa sa pinakaunang mga adlaw sa Kristiyanismo, nahimong paboritong lugar sa mga asketiko, nga nagtukod didto og daghang skete ug monasteryo. Sa taliwala sa mga asketiko sa Sinai, ang mosunod ilabina nga nailhan: si San Juan nga Managayuno, nga sa ulahi nahimong Patriyarka sa Constantinople; si San Juan Climacus (awtor sa *Ang Hagdanan*), nga nagsilbi isip abbot sa Bukid Sinai—mao ang mga monasteryo nga nahimutang didto—sa ulahing bahin sa iyang kinabuhi; ug daghan pa.

nagasinggit sa kamingawan: "Andama ang dalan sa Ginoo; patul-id sa disyerto ang agianan alang sa atong Dios'" (Isaias 40:3; cf. Lucas 3:4). Ug ang tibuok Judea ug ang mga tawo sa Jerusalem miadto kaniya, ug silang tanan gibunyagan niya sa Suba sa Jordan, samtang nag-angkon sa ilang mga sala (Marcos 1:5). Unya si Jesus miadto gikan sa Galilea ngadto sa Jordan kang Juan, aron bunyagan kaniya (Mateo 3:13). Miabot Siya sa panahon nga si Juan nagpahibalo kaniya sa katawhan, nga nag-ingon: *'Moabot ang usa ka tawo nga mas gamhanan kay kanako, nga dili ko gani takus nga yuko aron ablihan ang sapot sa Iyang sapatos; ako nagbunyag kaninyo sa tubig, apan Siya magbunyag kaninyo sa Espiritu Santo'* (Marcos 1:7–8). Pagkahuman niining pahibalo, miabot si Jesus aron pagpa-bunyag. Bisan pa nga wala Siya'y gikinahanglan niini, kay Siya walay sala ug walay mantsa, natawo gikan sa Labing Putli ug Labing Balaan nga Birhen Maria ug Siya mismo ang tinubdan sa tanang pagkaputli ug pagkabalaan, apan tungod kay gidala Niya sa Iyang kaugalingon ang mga sala sa tibuok kalibutan, miadto Siya sa suba aron limpyohan kini pinaagi sa bunyag. Miadto Siya aron bunyagan usab aron pagbalaanon ang kinaiya sa tubig; miadto Siya aron bunyagan aron pag-andam usab sa batyanan sa balaan nga bunyag para kanato. Miadto usab Siya kang Juan aron si Juan, sa diha nga iyang makita ang Espiritu Santo nga nanlakaw ibabaw sa gibunyagan ug sa diha nga iyang madungog ang tingog sa Dios Amahan gikan sa kahitas-an, mahimong tinuod nga saksi mahitungod kang Cristo.

'Apan gisulayan siya pagpugong ni Juan, nga nagaingon, "Ako pa unta ang angay nimong bunyagan, ug ikaw pa kaha ang moanha kanako?'" (Mat. 3:14) Gikilala niya pinaagi sa Espiritu ang Usa nga, traynta ka tuig ang milabay*, 'nagsayaw sa kalipay'* sa sabakan sa iyang inahan (Lucas 1:44); mao nga siya mismo nangayo og bunyag gikan Kaniya, ingon usa ka tawo nga nag-antos sa bug-at sa sala sa pagsuway, nga gipasa gikan kang Adan ngadto sa tibuok katawhan. Apan miingon ang Ginoo kang Juan: *'Pasagdi karon, kay angay gayud nga atong tumanon ang tanang pagkamatarong'* (Matt. 3:15).

Ang pulong nga 'pagkamatarong', gihubad ni San Krisostomo dinhi ingon nga mga sugo sa Dios, mura'g si Jesus nagaingon: 'Tungod kay natuman na Nako ang tanang sugo nga gihatag sa Balaod, ug usa na lang ang nabilin—mahitungod sa bunyag—angay usab Nako kini tumanon'. Ang bunyag ni Juan usab usa ka balaang sugo, sama sa makita sa mga pulong ni Juan: *'Ang Naga-padala kanako aron magbunyag sa tubig miingon kanako'* (Juan 1:33). Kinsa man, busa, ang nagpadala kaniya? Klaro nga ang Dios mismo: *'Ang Pulong sa Dios miadto kang Juan,'* ingon sa giingon sa Ebanghelyo (Lucas 3:2). Ug laing rason nganong nabunyagan si Jesus sa edad nga traynta mao nga, sumala kang Crisostomo ug Teofilacto, ang usa ka tawo nga traynta anyos dali maimpluwensyahan sa tanang matang sa sala. Kay ang pagkabatan-on mapasakop sa kalayo sa makalupaong mga tinguha, samtang sa edad nga traynta—ang panahon nga ang kusog sa usa ka tawo hingpit na—ang usa ka tawo mapasakop sa gugma sa kuwarta, garbo, kasuko, kalagot ug sa tanang matang sa mga sala. Mao nga gipahinay-hinay sa Ginoong Kristo ang Iyang pagbunyag hangtod niining edadha, aron sa matag hugna sa kinabuhi sa tawo Iya nga matuman ang balaod, pagasantuhon ang atong tibuok kinaiyahan, ug hatagan kita og kusog aron mapildi ang atong mga pagbati ug malikayan ang makamatay nga mga sala.

Pagkahuman sa pagbunyag, ang Ginoo dayon, walay paglangan, misaka gikan sa tubig. Giingon nga si San Juan nga Maminyag mopahilob sa matag tawo nga iyang bunyagan hangtod sa tutunlan ug ipabilin sila didto hangtod ilang ikumpisal ang tanan nilang mga sala; pagkahuman niini, tugotan na ang ginabunyagan nga mosaka gikan sa tubig. Si Kristo, bisan pa, nga walay sala, wala mapugngan sa tubig; busa gidugang sa Ebanghelyo nga Siya misaka gikan sa tubig dayon (Mat. 3:16).

Sa dihang migawas ang Ginoo gikan sa tubig, nabuksan ang langit sa Iyang ibabaw, misidlak ang usa ka kahayag gikan sa kahitas-an sama sa dalugdog sa kidlat, ug ang Espiritu sa Dios mibaba sa Ginoo nga nabunyagan sa porma sa usa ka salampati. Sama sa mga adlaw ni Noe diin ang usa ka salampati nagpahibalo sa pag-urong sa baha, ingon usab dinhi ang hulagway sa salampati nagtimaan sa katapusan sa baha sa sala. Ug ang Espiritu Santo nagpakita sa porma sa usa ka salampati tungod kay kini nga langgam putli, mahigugmaon sa tawo, malumo, dili malisyoso, ug dili mosugot sa bisan unsang hugaw: ingon usab, ang Espiritu Santo mao ang tinubdan sa pagkabalaan, ang kalawoman sa gugma alang sa katawhan, ang magtutudlo sa pagkamalumo ug ang magdala sa kalinaw; labaw pa, Siya kanunay nga molayas gikan sa usa ka tawo nga nagalumos sa hugaw nga lapok sa sala. Sa dihang ang Espiritu Santo mibaba gikan sa langit ibabaw ni Hesukristo sama sa usa ka salampati, nadungog ang usa ka tingog nga miingon: *'Mao kini ang akong pinalanggang Anak, nga ako nalipay kaayo'* (Mat. 3:17). Ug kaniya ang himaya ug gahum hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang mga pulong ni San Juan Crisostomo mahitungod sa Epipanya sa Ginoo

Gisaulog kaniadtong Enero 6

Gusto ko, mga hinigugma, nga magsaulog ug malipay, kay kining balaan nga adlaw sa kahayag mao ang timailhan sa pista ug usa ka adlaw sa pagsaulog. Gisaulog niini ang sabsabanan sa Betlehem, diin ang Labaw sa mga Adlaw natulog sa sabsabanan sama sa usa ka bata sa dughan sa Iyang inahan; nagbukas usab kini sa mga tinubdan sa Jordan, diin ang maong Labaw sa mga Adlaw karon nabunyagan uban sa mga makasasala, nga naghatag sa kalibutan sa kapasaylo sa mga sala pinaagi sa Iyang labing putli nga Lawas. Sa unang hitabo—mao ang Iyang pagpadayag gikan sa sabakan sa Labing Balaan nga Birhen—Siya nagpakita sa mga bata ingon usa ka sanggol, sa Iyang inahan ingon usa ka anak, sa mga Magi ingon usa ka gasa, ug sa mga magbalantay ingon ang Maayong Magbalantay nga, sumala sa pulong sa Balaang Kasulatan, naghatag sa Iyang kinabuhi alang sa mga karnero (Juan 10:11). Sa ikaduhang higayon, mao kana sa Iyang kaugalingong pagbunyag, Miadto Siya sa tubig sa Jordan aron hugasan ang mga sala sa mga manininggil og buhis ug mga makasasala. Sa paghisgot sa katingalahang katingalahan niining hitaboha, ang labing maalamon nga si Pablo misinggit: *'Nipakita ang grasya sa Dios, nga nagdala og kaluwasan sa tanang tawo'* (Tito 2:11). Kay karon ang kalibutan gipailawom sa tanang bahin niini: ang langit nagalipay labaw sa tanan, nagpadangat sa mga tawo sa tingog sa Dios nga nanlakaw gikan sa kahitas-an sa langit; ang hangin gibalaan sa paglupad sa Espiritu Santo; ang kinaiya mismo sa tubig gibalaan, murag nakakat-on sa paghugas sa mga lawas ug mga kalag; ug ang tanang binuhat sa yuta nagalipay. Ang yawa ra ang nagahilak, sa pagtan-aw sa balaan nga batyasan nga giandam aron malumos ang iyang gahum.

Unsa pa ang gisulti sa Ebanghelyo kanato? *'Miadto si Jesus gikan sa Galilea paingon sa Jordan aron pagabawtismohan ni Juan. Apan gisulayan ni Juan nga pugngan Siya, nga nagaingon, "Ako unta ang angay pagabawtismohan Nimo, ug kamo pa kining moanhi kanako?"'* (Mat. 3:13, 14). Kinsa kaha ang nakakita sa usa ka Ginoo nga nagtindog sa atubangan sa usa ka sulugoon? Kinsa kaha ang nakakita sa usa ka hari nga nag-uyub sa iyang ulo sa atubangan sa iyang sundalo? Kinsa kaha ang nakakita sa usa ka magbalantay nga gipakita ang dalan sa usa ka karnero? Kinsa kaha ang nakakita sa usa ka tig-organisar sa lumba nga midawat og premyo gikan sa usa ka mananakbo[746] ? *'Kinahanglan ko nga bunyagan Nimo*' – nagpasabot kini, Ginoo, hatagi ako mismo sa bunyag nga gusto Nimong ihatag sa kalibutan. Kinahanglan ko nga bunyaan Nimo, kay nabug-atan ako sa sala sa atong unang mga ginikanan ug nagbitbit sa akong sulod ang hilo sa bitin. Kinahanglan ko nga limpyohan gikan sa hugaw sa karaang paglapas, apan unsang mga sala ang imong giadtoan aron pagabunyagan? Ang propeta mipamatuod kanimo, nga miingon: *'Kay wala Siya makasala, ug wala'y limbong nga nakaplagan sa Iyang baba'* (Isa. 53:9). Unsaon man kaha nga Ikaw, nga Ikaw mismo ang nagahatag sa kaluwasan, nangita pa og paghinlo? Ang mga pagabunyagan, sumala sa batasan, nag-angkon sa ilang mga sala ; apan unsa may imong angkonon, nga ikaw hingpit nga walay sala? Ngano man nga imong gipangayo kanako ang wala ko makat-unan? Dili ko kaisog buhaton ang labaw pa sa akong kusog; wala ko kahibalo unsaon paghugas sa kahayag, ni dili ko mapasiga ang adlaw sa pagkamatarung. Ang gabii dili magpasiga sa adlaw; ang bulawan dili mahimong mas putli kaysa tina; ang luwad dili makapahimo sa manananday; ang dagat dili magkuha sa iyang agos gikan sa tinubdan; ang suba dili nanginahanglan og usa ka tulo sa tubig; ang pagkaputli dili pagasantuhon sa hugaw; ug ang gisentensyahan dili makagawas sa hukom. *'Kinahanglan ko nga bunyagan Nimo*.' Ang patay dili makabangon sa buhi, ang masakiton dili mag-ayo sa doktor, ug nasayud ko sa kahuyang sa akong kinaiyahan! *'Ang usa ka disipulo dili labaw sa iyang magtutudlo, ni ang usa ka sulugoon labaw sa iyang agalon'* (Mat. 10:24). Ang mga Kerubin dili mosuod kanako uban sa kahadlok; ang mga Serapim dili mosimba kanako ni magpahayag sa 'Trisagion[747] '. Ang langit dili akong trono; ang bitoon wala maggiya sa mga Magi paingon kanako; si Moises, ang imong pinalanggang sulugoon, hapit

---

[746] Ang Ristania nagpahigayon og mga kompetisyon sa publiko sa Gresya atol sa nagkalain-laing mga pista isip kabahin sa mga dula sa publiko. Ang mananaog sa ingon nga kompetisyon gihatagan og premyo sa espesyal nga mga opisyal nga naghatag sa mga premyo.

[747] Usa ka pagtumong sa panan-awon sa propeta Isaias, nga gitugotan nga makasilip sa Dios nga naglingkod sa trono, samtang ang mga kerubin ug serapin nga naglibot sa trono nag-awit: 'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga hukbo; ang tibuok yuta napuno sa Iyang himaya!' (Isaias 6:3).

lang giisip nga takus makakita *sa 'imong likod'* (Exod. 33:23); unsaon pa nako pag-angkon sa kaisog nga hikapon ang Imong labing balaan nga ulo? Ngano man gisugo Mo ako sa pagbuhat sa butang nga labaw pa sa akong kusog? Wala koy kamot aron bawtisan ang Dios: *'Kinahanglan pa ko nga bawtisan Nimo*'. Natawo ako gikan sa usa ka tigulang nga babaye, kay ang kinaiyahan dili makasupak sa Imong sugo. Samtang naa pa ako sa sabakan sa akong inahan, nga dili pa makasulti para sa akong kaugalingon, gigamit ko ang iyang mga ngabil; ug karon, pinaagi sa akong kaugalingong mga ngabil, pagadayegon ko Ikaw, ang Dili Masabtan, nga gipanag-iya sa birhen nga arka[748] . Dili ako bulag sama sa mga Hudiyo, kay nahibalo ako nga Ikaw mao ang Ginoo, nga pansamantala lang miporma nga sulugoon aron tambalan ang katawhan; nahibalo ako nga miabot Ka aron luwason kami; nahibalo ako nga Ikaw mao ang bato nga giputol gikan sa bukid nga walay tabang sa kamot sa tawo—usa ka bato nga ang mga nagtuo dili malimbong. Dili ko malimbong sa makita nga mga timailhan sa Imong pagpaubos, ug nasabtan ko sa espiritu ang kadako sa Imong Pagka-Diyosnon. Ako mortal, apan Ikaw imortal; ako gikan sa usa ka walay bunga nga babaye, apan Ikaw gikan sa Birhen. Natawo ako sa wala pa Ikaw, apan dili ako labaw kanimo. Nakasugod pa lang ko sa pagwali sa atubangan Nimo, apan dili ko kaisog nga bunyagan Ka: Nasayud ko nga Ikaw mao ang palakol nga nagahigda sa gamot sa kahoy (Mat. 3:10), kana nga palakol nga nagapamutol sa mga walay bunga nga kahoy sa tanaman sa mga Hudiyo. Nakita nako ang ikog, andam sa pagputol sa mga pagka-daotan, ug gipahayag nako nga sa dili madugay mubuka ang mga tinubdan sa pagtambal bisan asa; kay unsang dapita pa ang magpabilin nga dili maabtan sa imong katawhang Hudiyo? Sa usa ka pulong lang, imong limpyohan ang mga ketong; mohunong ang pagdugo sa usa ka paghikap lang sa tupi sa imong bado; sa usa ka sugo gikan kanimo, mobalik ang kusog sa mga paralitiko. Gipakaon Nimo ang anak nga babaye sa babayeng Cananeo sa mga tipik sa Imong mga milagro; sa usa ka gininhawa ablihan Nimo ang mga mata sa mga bulag. Unsaon Nimo karon pagpangayo nga ipahimutang ko ang akong mga kamot ibabaw Kanimo? *'Kinahanglan pa ko nga bunyagan Nimo, apan Ikaw pa man ang miadto kanako, ug ang yuta nagakurog sa Imong pag-abot'* (Mat. 3:14; Salmo 103:32), nga naglakaw sa ibabaw sa mga tubig sama sa uga nga yuta—Ikaw, nga kanunay nakong gipahayag sa akong pagpangwali: *'Ania ang usa ka tawo nga moanha human kanako, nga mas gamhanan kay kanako, nga ako dili takos nga motungo ug magbukas sa tali sa Iyang sandalyas!'* (Marcos 1:7). Nagasalig ra ako sa Imong dili masukod nga kaayo ug gibutang nako ang akong paglaum sa Imong walay kinutuban nga gugma alang sa katawhan, diin gitugotan pa Gani Nimo ang usa ka malandingon nga babaye sa paghikap sa Imong labing putli nga mga tiil ug sa paghikap sa Imong labing balaan nga ulo.

Unsa man, busa, ang giingon sa Ginoo kaniya? *'Buhata karon ingon niini, kay angay ra kanato nga matuman ang tanang pagkamatarong'* (Mateo 3:15). Alagari ang Pulong sama sa pag-alagad sa tawo; alagari sama sa ulipon nga nag-alagad sa iyang Ginoo, sama sa mandirigma nga nag-alagad sa iyang hari, sama sa luad nga nag-alagad sa magbubuhat. Ayaw kahadlok, kondili bunyagi Ako nga mapangahas, kay Ako magluwas sa kalibutan; Ako magahatag sa Akong kaugalingon sa kamatayon aron buhion pag-usab ang patay nga kina-iya sa tawo. Ikaw, bisan pa sa Akong sugo, nagduha-duha gihapon sa pag-unat sa imong kamot, samtang ang mga Hudiyo sa dili madugay walay pagduha-duha sa pag-unat sa ilang dautang mga kamot batok Kanako aron itugyan Ako sa kamatayon. 'Buhata karon, kay mao man kini ang angay buhaton.' Tungod sa Akong gugma alang sa katawhan, nagpasiya Ako sa wala pa natukod ang kalibutan nga luwason ang kaliwatan sa tawo. Tungod sa pagkatawo, nahimong tawo Ako. Unsa kaha ang mas katingalahan pa kaysa nga Ako, nga usa ra ka tawo, mopabunyag? Gibuhat Ko kini kay wala Ko magdumot sa binuhat sa Akong kaugalingong mga kamot, ug wala Ko usab maila ang Akong pagkatawo sa yuta. Nagpabilin Ako nga sama sa Akong pagkaanaa sukad pa sa walay katapusan, ug nag-angkon Ako og bag-ong kinaiya; apan ang Akong kina-iya nagpabilin nga wala mausab: 'Biyaan na kamo karon'. Kay ang kaaway sa katawhan, nga gipahulog gikan sa langit ug gipalayas gikan sa yuta, nagpuyo sa kaharian sa tubig; ug ako mianha gikan didto aron palayason siya, ingon sa gipahayag sa propeta mahitungod kanako: *'Gipisil nimo ang mga ulo sa mga bitin sa tubig'* (Salmo 73:13). *'Biyaa ko karon*.' Kay kining kaaway naningkamot sa pagtu-aw kanako sama sa usa ka tawo, ug ako nag-antus niini aron mapamatud-an ang iyang kawalay gahum, kay ako moingon kaniya: *'Ayaw nimo pagsuway sa Ginoo nga imong Dios'* (Mat. 4:7; Deut. 6:16).

[748] Natural nga, ang birhen nga sabakan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

O bag-ong milagro! O dili masukod nga grasya! Si Cristo ang nagbuhat sa katingalahan, apan ako ang nakadawat sa dungog; Siya ang nakig-away batok sa yawa, apan ako ang gideklarar nga mananaog; Gipisil Niya ang ulo sa bitin sa tubig, samtang ako, daw, gikoronahan sama sa usa ka tinuod nga manlalaban[749] ; Gibunyagan Siya, samtang ang akong kahugawan gilaba; Ang Espiritu Santo mibaba kaniya, samtang ako gihatagan sa kapasaylo sa mga sala; Ang Amahan nagpamatuod kaniya isip Iyang pinalanggang Anak, samtang ako nahimong anak sa Dios alang kaniya; ang langit nabuksan alang kaniya, samtang ako mosulod niini; sa atubangan niya, samtang siya gibunyagan, ang langitnong gingharian napadayag, samtang ako madawat kini ingon akong panulondon; ang tingog sa amahan mitawag kaniya, ug uban kaniya gitawag usab ako; ang Amahan malumo kaniya, ug dili usab ko niya itulga. Sa akong bahin, gihimaya nako ang Amahan, nga nagpamati sa Iyang tingog gikan sa langit; ang Anak, nga gibunyagan dinhi sa yuta; ug ang Espiritu, nga mibaba sama sa salampati—ang Dios, Usa sa Trinidad, Nga kanunay nakong pagasimbaon. Amen.

Ang Pulong sa Epipanya sa Ginoo

Gisaulog sa Enero 6

Samtang gisaulog nato ang Pagpadayag sa Ginoo ibabaw sa mga tubig sa Jordan, hinumdumi nato nga ang atong Ginoong Dios kaniadto nangpakita na usab ibabaw sa mga tubig aron buhaton ang nagkalain-laing katingalahang mga buhat. Busa, sa dihang Siya nagpakita ibabaw sa mga tubig sa Dagat Pula, Iyang 'gipadayag ang kalawom ug ang ilawom' ([750]) ug gidala ang Iyang katawhan sa uga nga yuta; sa dihang mitabok Siya sa Jordan sa arka, Iyang gibaliktad ang mga tubig niadtong suba: *'Ang Jordan,' ingon sa giingon, 'nibaliktad'* (Salmo 113:3). Sa katapusan, sa sinugdanan, sa dihang ang Espiritu sa Dios naglupad-lupad *ibabaw sa mga tubig* (Gen. 1:1), gimugna sa Dios ang mga langit, ang yuta, ang mga langgam, ang mga hayop, ang tawo ug, sa tinuod, ang tibuok makita nga kalibutan.

Ug karon, ibabaw sa mga tubig sa Jordan, nagpakita ang Dios, Usa sa Trinidad: ang Amahan sa tingog, ang Anak sa unod, ang Espiritu Santo sa porma sa usa ka salampati. Unsa man, busa, ang Iyang nahimo niining Iyang pagpadayag? Nagtuga Siya og bag-ong kalibutan ug gipabag-o ang tanang butang, sama sa giingon sa troparion sa wala pa ang pista bahin sa pagtuga og bag-ong kalibutan, nga lahi sa una. *'Ang daan milabay na*,' ingon sa Kasulatan, '*karon tanan bag-o na'* (2 Cor. 5:17). Ang unang kalibutan, sa kinaiyahan niini, bug-at; dili kini makalupad paingon sa langit ug nanginahanglan og uga nga yuta aron motindog, sama sa nakapirmi sa usa ka dapit. Apan ang bag-ong kalibutan, nga gipagawas gikan sa mga tubig sa Jordan, gaan kaayo nga wala nay gikinahanglan nga uga nga yuta, dili kini natukod sa yuta, walay 'harang, kondili nangita sa kahitas-an', ug paspas nga mudagan gikan sa tubig paingon sa mga ganghaan sa langit nga nabukas ibabaw sa Jordan: *'Sa diha nga si Jesus misaka gikan sa tubig, nabuksan ang langit kaniya'* (Mat. 3:16). Alang sa unang kalibutan, nga nabug-atan sa kalisud sa kinabuhi, kon gusto niini nga makaabot sa langit, kinahanglan ang usa ka hagdanan, nga hugot nga gitukod sa yuta, nga ang tumoy niini moabot sa langit – apan bisan kana gisang-at lang ni Jacob; siya mismo wala mosaka niini, – samtang alang sa bag-ong kalibutan, ang pagsaka sa langit posible bisan walay hagdanan. Unsaon man, unya? Tan-awa, imbis nga hagdanan, ang Espiritu sa Dios, sa porma sa usa ka salampati, naglutaw ibabaw sa mga tubig. Ug kini nagpasabot sa mosunod. Ang kaliwatan sa tawo motungha gikan sa tubig sa bunyag dili na ingon usa ka reptilya nga nag-uyog sa yuta o usa ka nagahilom nga binuhat, kondili ingon usa ka langgam nga may balhibo; busa ang Espiritu Santo nagpakita ibabaw sa tubig sa bunyag sama sa usa ka langgam, aron Iyang itas ang Iyang mga anak—nga Iyang gipahimugso pinaagi sa batyagan sa bunyag—paingon sa langit nga walay hagdanan. Ug dinhi natuman ang mga pulong sa kanta ni Moises: *'Naglutaw Siya ibabaw sa Iyang mga anak'* (Deut. 32:11), o, sumala sa hubad ni Jerome, 'gipukaw Niya ang Iyang mga anak nga molupad'. Mao kini gayud ang bag-ong kalibutan nga gimugna sa Dios pinaagi sa Iyang pagpadayag ibabaw sa mga tubig sa Jordan—usa ka kalibutan nga dili nagpabilin sa yuta, kondili, sama sa langgam nga may balhibo, molupad sa kalangitan.

---

[749] Ang maong panultihon gikuha gikan sa karaang batasan – ang pagkorona sa mga mananaog og garlanda sa laurel sa mga pampublikong kompetisyon sa pakigbisog.

[750] Unang irmos para sa Bunyag sa Ginoo.

Hinumdumi nato dinhi ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ug miingon ang Dios, "Pasagdi nga ang mga tubig magbunga og mga langgam nga molupad sa ibabaw sa kalapad sa kalangitan"'* (Gen. 1:20), ug tan-awon nato kung giunsa sa usa sa mga Persona sa Balaang Trinidad, nga karon nagpakita ibabaw sa mga tubig sa Jordan sa pagbag-o sa kalibutan, ang paghimo gikan sa mga tubig sa bunyag sa Iyang espirituhanong mga sisiw ug ang pagtawag kanila sa paglupad, aron, sa pako sa pagkamaayo, sila mosaka paingon sa langit nga nabukas ibabaw sa Jordan. Apan sa dili pa nato kini susihon, ipamatud-an nato, sumala sa awtoridad sa mga Amahan sa Simbahan, nga ang matag tawo nga natawo sa tubig ug sa Espiritu mahimong usa ka langitnong sisiw. Si San Juan Crisostomo miingon: kaniadto gisulti: 'Pasagdi *nga ang tubig magpamunga og buhing binuhat'*; apan sukad nga misulod si Kristo sa tubig sa Jordan, ang tubig dili na magpagawas *og 'mga nagagapang-gapang, buhing kalag'*, kondili mga makatarunganon ug espirituhanong binuhat – mga kalag, nga dili nagagapang-gapang sa yuta, kondili molupad paingon sa langit sama sa mga langgam. Mao nga miingon si David: *'Ang among kalag sama sa langgam'* (Salmo 123:7). Kini nga langgam dili sa yuta, kondili sa langit; kay ang atong puloy-anan, nga giandam alang kanato sukad pa sa pagbunyag, naa, sumala sa Pulong sa Kasulatan, sa langit.' Si San Gregorio sa Nyssa, sa pagdumot niya sa mga tawo nga, pagkahuman madawat ang pagbunyag, mibalik sa ilang daang dautang binuhatan, miingon: 'Walay-hiya nga mga tawo nga nabunyagan, gipalihok—sa kinsa kabalo unsa—ngadto sa usa ka matang sa kalibog, mawala ang kaluwasan nga nadawat pinaagi sa tubig sa bunyag, bisan pa nga, tungod kay gilubong sila uban sa lawas ni Kristo, gisul-oban sila sa pako sa agila ug pinaagi niini aduna silay abilidad nga mosaka ngadto sa mga langitnong langgam, nga mao ang mga espiritu nga walay kahadlok'. Hatagi nato og pagtagad kining mga pulong: 'kay gilubong man sila uban sa lawas ni Kristo (pinaagi sa bunyag), gisul-oban sila sa pako sa agila, aron sila makalupad'. Pinaagi niini, kining balaan nga magtutudlo mapakita nga ang mga tawo nga mogawas gikan sa tubig sa bunyag mahimong mga langgam nga molupad paingon sa langit. Apan makita usab nato kini sa kasaysayan.

Ang Kagalang-galang Nonnus, Obispo sa Heliopolis, sa dihang iyang gipabalik sa Dios si Pelagia, usa ka bantog nga makasasala, sa Antioquia, nakakita sa mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo usa ka gabii[751] : Nitawag kaniya nga nagbarog siya sa simbahan samtang nag-alagad sa Misa, unya usa ka itom nga salampati nga natabunan sa lapok ang misugod og lupad palibot kaniya; gikuha niya kini, gihugas sa batyagan sa bunyag, ug ang salampati dayon nahimong puti sama sa niebe ug matahum, ug milupad diretso paingon sa langit gikan didto. Kini nga panan-aw nagpasabot nga kining bulahan nga amahan magdala sa makasasala ngadto sa Ginoo ug pasidan-an siya pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Busa, ang tubig sa Balaang Bunyag kusgan kaayo nga makausab sa usa ka tawo ngadto sa langitnong langgam. Ang tubig sa Jordan usab nagbuhat niini, naghatag sa usa ka tawo og pako aron siya makalupad paingon sa 'langit nga nag-abli sa iyang atubangan'.

Apan dili lamang ang pagbag-o sa kinaiyahan sa tawo sa tubig sa Jordan ang gipakita niining panan-aw; ang tulo ka mahimayaong Persona sa Pagkadiyos nga nagpakita usab misul-ob sa dagway sa nagkalain-laing mga langgam. Busa, nasayran nato nga ang Balaang Kasulatan nagpanghimatuud kang Dios Amahan sa usa ka agila: *'sama sa agila nga nagpukaw sa iyang salag'* (Deut. 32:11). Basahon usab nato nga si Dios Anak gipahisama sa usa ka inahong manok[752] : *'Jerusalem, Jerusalem*,' ingon niya, *'pila kaha ka beses nga gusto unta nakong tipuon ang imong mga anak, sama sa inahong manok nga nagtipon sa iyang mga sisiw ilawom sa iyang mga pako'* (Mat. 23:37). Sa katapusan, nasayud kita nga ang Dios nga Espiritu Santo nagpakita ibabaw sa Jordan sa porma sa usa ka salampati. Busa, ngano nga ang mga Persona sa Labing Balaan nga Trinidad gipahisama niining tulo ka matang sa langgam? Tinuod, tungod kay espirituhanon Nilang gipamugos ang mga kawan sa ingon nga 'mga batan-ong langgam' gikan sa tubig sa bunyag; sa ato pa, ginahimo Nila ang mga tawo nga espirituhanong batan-ong langgam—ang uban sama sa agila, ang uban sama sa inahing manok, ug ang uban, ingon sa pagkasulti, sama sa salampati.

Ang Simbahan, nga nagalipay sa langit, nagbahin sa matinud-anong mga sulugoon sa Dios, nga gikan sa Simbahang Militante, ngadto sa tulo ka lain-laing grupo sa langitnong puloy-anan: ang grupo sa mga magtutudlo, ang grupo sa mga martir, ug ang grupo sa mga birhen. Dili kita masayop sa pag-ingon nga kining tulo ka ranggo mao ang tulo ka kawan sa mga batan-ong langgam nga natawo ug gipagawas gikan sa tubig sa bunyag. Ang han-ay

---

[751] Tan-awa usab ang Kinabuhi ni Santa Pelagia, 8 Oktubre

[752] *Kokosh* – usa ka manok nga nagbantay; usa ka inahan nga langgam nga nagpanalipod sa iyang mga sisiw.

sa mga magtutudlo usa ka panon sa mga agila nga molupad sa kahangturan ug, nga dili magpikit sa ilang mga mata, nagtutok sa kahayag sa adlaw; kay ang mga balaang magtutudlo, nga naghunahuna sa Dios, molupad og taas sama sa adunay pako, ug sa ilang hayag nga hunahuna, sama sa usa ka mata, nagpamalandong sa kahayag sa Dios nga Talo ka Persona, naghatag og kahayag sa ilang kaugalingon ug sa uban pinaagi sa kinaadman. Ang hulagway sa mga martir sama sa usa ka panon sa mga inahin nga manok nga daghan og sisiw, kay pinaagi sa pag-ula sa ilang dugo alang kang Kristo, nakapamunga sila og daghan pang mga anak alang kang Kristo: ang dugo sa mga martir sa pagkatinuod nakapamunga og daghang mga anak alang sa unang Simbahan, nga ang ihap niini nahimong mas daghan pa kaysa mga bitoon sa langit ug balas sa baybayon. Ang hulagway sa mga birhen mao ang usa ka kawan sa putli nga mga salampati, kay ila gayud gihalad ang ilang kaugalingon ingon nga buhing halad sa Dios ug nag-amping sila nga dili ang unod ang ilang palipay, kondili ang usa ra ka Ginoo. Kining tulo ka kawan sa espirituhanong mga langgam, sama sa atong giingon, natawo sa tubig sa bunyag. Atong hunahunaon kung giunsa kini nahitabo.

Sa Awit sa mga Awit gisulat: *'Ilikay ang imong mga mata gikan kanako, kay kini nagpaguol kanako'* (Awit sa mga Awit 6:4). Nagpasabot kini: tan-awa ako, O Ginoo, sa imong maloloy-on nga mga mata ug ayaw pag-ilabay kanako ang imong mga mata, kay, pinaagi sa imong kaluoy, nahimo ako nga langgam nga naglupad paingon sa langit. Ug sa Iyang pagpakita sa Jordan, gitan-aw sa Dios ang kinaiyahan sa tawo: gitan-aw kini sa Dios Amahan, samtang gibuksan Niya ang langit sa ibabaw sa Iyang Anak; gitan-aw kini sa Dios Anak, nga gikan sa Nazaret sa Galilea aron pagpa-bunyag kang Juan sa Jordan – gitan-aw Niya kini, akong pasabot, tungod sa tanang hugaw sa sala ni Adan, tanan nga mga kahuyang sa atong kinaiyahan—Gitigom Niya kini ug gidala dinhi aron hugasan ug limpyohan kita gikan sa atong mga sala—ug ang Dios nga Espiritu Santo mitan-aw sa Diosnong Tawo samtang Siya gibunyagan. Sa pagtan-aw Niya kanato, wala ba gihimaya sa Usa ka Dios sa Trinidad ang kinaiyahan sa tawo? Tinuod gayud nga gihimo Niya kini, kay pinaagi sa maong banal nga pagtan-aw, diha-diha dayon mitungha ang mga panon sa agila, manok ug salampati—sa ato pa, ang mga hulagway sa mga magtutudlo, mga martir ug mga birhen. Ipasabot nato kini base sa Balaang Kasulatan.

Sa pagpadayag nga iyang nadawat, nakita sa teologo sa atubangan sa trono sa Dios ang dagat nga salamin, sama sa kristal (Pahayag 4:6); kini nga dagat nagsimbolo sa misteryo sa Balaang Bunyag, kay tali sa trono sa Dios ug sa tawo nga gustong moduol sa trono sa Dios anaa ang tubig sa Bunyag, ug walay bisan kinsa ang makaduol sa Dios, nga naglingkod sa langitnong trono, gawas kon una pa nga makatawid sa dagat sa Bunyag, sumala sa mga pulong sa Kasulatan: *'Kung dili siya matawo sa tubig ug sa Espiritu, dili siya makasulod sa Gingharian sa Dios'* (Juan 3:19). Apan ngano man nga kini nga dagat, nga nagpasabot sa misteryo sa bunyag, gihimo sa salamin ug kristal? Nasayud kita nga ang mga maghuhubad sa Balaang Kasulatan mosulti nga kini salamin tungod kay kini adunay pagkabalaan nga naglimpyo sa kalag sa tawo nga nagadawat sa bunyag, ug kini kristal tungod kay kini nagahatag kusog sa kasingkasing sa tawo. Gahum ug kristal usab kini tungod kay, sama sa sinag sa adlaw nga moagi sa salamin ug kristal, mao usab ang grasya sa Dios mosulod pinaagi sa misteryo sa bunyag, moabot sa tawo pinaagi niini ug mosidlak sa templo sa iyang kalag. Sa katapusan, ang dagat sa atubangan sa Trono sa Dios, nga nagpasabot sa misteryo sa bunyag, hinimo sa salamin ug kristal aron ang Labing Balaang Trinidad, nga naglingkod sa trono, masalamin ug makita niini, sama sa usa ka salamin nga hinimo sa salamin ug kristal; kay sa balaang bunyag napadayag ang hulagway sa Trinidad. *'Busa,' miingon si Jesu-Cristo, 'lakò ug pagahimoon inyong mga disipulo ang tanang nasud, pagbunyaga kanila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo'* (Mat. 28:19). Sa pagsabot sa tawo, kung ang Dios Amahan naglingkod sa Iyang trono sama sa usa ka agila, nan ang hulagway sa usa ka agila kinahanglan nga napamalandong sa dagat sa atubangan sa Trono, sama sa usa ka salamin nga salamin ug kristal. Kung ang Dios Anak naglingkod sa trono sama sa usa ka tandang – kay mao kana ang pagtawag Niya sa Ijapon sa Ebanghelyo – nan ang hulagway sa usa ka tandang unta nga makita, sama sa usa ka salamin, sa dagat sa atubangan sa Trono. Kung ang Espiritu Santo naglingkod sa maong trono ingon usa ka salampati, unya ang hulagway sa usa ka salampati angay usab nga mitungha sa maong dagat. Apan atong ipatin-aw ang espirituhanong kahulugan niining mga hulagway.

Gisulti na nato nga ang dagat nga makita sa atubangan sa trono sa Dios nagpasabot sa misteryo sa Bawtismo, diin ang atong kinaiyahan nga nabawtismo ginapahapsay, sama sa salamin, *'gikan sa tanang hugaw sa unod ug espiritu'* (2 Cor. 7:1), samtang ang atong kalag ginapabakod ug ginahanaw, sama sa kristal. Ug sa dihang ang Dios sa Trinidad motan-aw niining misteryosong salamin ug kristal atol sa atong pagbunyag, tinuod gayud

nga ang hulagway sa Trinidad mapadayag niini. Bisan pa man tan-awon kini ni Dios Amahan ingon usa ka espirituhanong agila, o ni Dios Anak ingon usa ka espirituhanong inahán, o ni Dios Espiritu Santo ingon usa ka espirituhanong salampati, ang misteryosong salamin ug kristal— nga mao ang pag-ingon, ang atong kinaiyahan nga nabunyagan nagpadayag sa sulod niini sa hulagway sa mga espirituhanong langgam ug nahimong sisiw sa agila, o sa manok, o sa salampati; nga mao ang pag-ingon, usa ka anak sa Dios, ang Usa sa Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—sama sa giingon: *'Sa ato nga nagtuo sa Iyang ngalan, gihatagan Niya kita og katungod nga mahimong mga anak sa Dios'* (Juan 1:12). Ang Labing Balaan nga Trinidad mitan-aw sa kina-iya sa tawo samtang kini gibunyagan sa tubig sa Jordan, ug napamalandong niini, nga naghatag niini, sama sa usa ka bag-ong lupad, sa espirituhanong pako sa usa ka agila, usa ka inahing manok ug usa ka salampati; sa ato pa, gidaghan Niya ang gidaghanon sa mga magtutudlo, martir ug mga birhen sa Militanteng Simbahan. Busa klaro nga ang matag Persona sa Labing Balaan nga Trinidad nagpagawas gikan sa tubig sa Jordan sa ilang kaugalingong espesyal nga espirituhanong mga sisiw. Ang Dios Amahan, sama sa usa ka agila, nagpagawas gikan sa Jordan og espirituhanong mga agila, sa ato pa, mga magtutudlo sa Simbahan. Si San Cirilo sa Jerusalem miingon: 'Ang sinugdanan sa kalibutan mao ang tubig; ang sinugdanan sa Ebanghelyo mao ang Jordan. Gikan sa tubig, misidlak ang kahayag sa adlaw, kay ang Espiritu sa Dios, nga sa sinugdan naglupad-lupad ibabaw sa mga tubig, nagmando nga mosidlak ang kahayag gikan sa kangitngit. Gikan sa Jordan, misidlak ang kahayag sa Balaang Ebanghelyo. Si Kristo, ang unang Magtutudlo sa tibuok kalibutan—ang gahum sa Dios ug ang Kaalam sa Dios—diin Niya gisugdan ang Iyang pagtudlo? Dili ba kini gikan sa tubig sa Jordan? *'Sukad niadto*,' ingon sa gisulat sa Ebanghelyo, *'nagsugod si Jesus sa pagwali ug sa pag-ingon, "Maghinulsol kamo"'* (Mat. 4:17). Ug dayon daghang magtutudlo ang mitungha nga nagsunod Kaniya – mao kini ang mga balaang apostoles, nga Iyang gipadala aron magwali. Busa, ang tubig naghatag ug kinabuhi sa natural nga mga langgam (Gen. 1:21) ug sa espirituhanong mga langgam. Kay gikan asa man gitawag si Pedro ug si Andres, si Santiago ug si Juan (Matt. 4:18, 21) sa apostoliko ug pagtudlo nga ministeryo? Dili ba kini gikan sa tubig? Gipili sa Ginoo ang Iyang mga apostoles gikan sa mga mangingisda. Gikan asa mitungha ang babayeng Samaria isip magtutudlo sa tinuod nga Mesiyas sa iyang kaugalingong lungsod? Dili ba kini gikan sa tubig sa balon ni Jacob (Juan 4:6–7)? Gikan asa mitindog ang tawo nga kanhi buta ug nabutang makakita isip usa ka saksi sa makahingangha nga gahum ni Cristo? Dili ba kini gikan sa tubig sa Langob sa Siloam (Juan 9:7)? Kining tanan usa ka pahibalo sa balaan nga bunyag, diin ang espirituhanong pagkabuta giayo, ang mga mantsa sa sala nahugasan, ug ang mga magtutudlo sa Simbahan nakadawat sa langitnong kinaadman. Kay pinaagi sa bunyag, gihatagan ang tawo og grasya nga pinaagi niini makab-ot niya ang dakong pagsabot; ug gikan niini, moturok ang espirituhanong pako sa mga magtutudlo sa pagtuo, sumala sa pulong sa Kasulatan: *'Molupad sila sa ilang mga pako sama sa agila; molakaw sila ug dili mapul-an'* (Isaias 40:31).

Ang Dios nga Anak, sama sa inahing nagatigom sa iyang mga sisiw nga nagkawalat ilawom sa iyang mga pako, nagagawas sa Iyang mga gamay—ang mga balaan nga martir—gikan sa tubig sa bunyag, Siya mismo ang unang naghalad sa Iyang unod, gibunyagan sa tubig, aron masamdan, ug Siya mismo ang unang naghalad sa Iyang kinabuhi alang kanato sa krus, aron kita usab andam nga mamatay alang Kaniya. Hinumdumi nato dinhi ang mga pulong sa Apostol: *'Kita nga nabunyagan kang Kristo Hesu, kita tanan nabunyagan sa Iyang kamatayon'* (Roma 6:3). Kini hapit pareho sa gisulti sa Apostol: ang tanan nga nabunyagan kang Kristo kinahanglan mamatay alang Niya, kinahanglan *'mapahiusa kaniya sa pagkapareho sa Iyang kamatayon'* (Rom. 6:5). Ug kinsa pa kaha ang nabunyagan sa Iyang kamatayon, gawas sa mga balaang martir, nga nagaingon: *'Tungod kanimo ginapatay kami matag adlaw'* (Sal. 43:23)? Kinsa pa kaha ang ingon ana *ka 'paghiusa kaniya sa pagkapareho sa Iyang kamatayon'* (Roma 6:5), diin Siya *'gidala sama sa karnero ngadto sa kataban'* (Isa. 53:7), kon dili ang mga balaang martir, nga nagaingon: *'Gibilang nila kami nga mga karnero nga itinalaga sa kataban'* (Salmo 43:23)? Maong gi-awit bahin kanila: 'Human ipangwali ang Kordero sa Dios, pagahukman kamo sa pagpatay, sama sa mga kordero'[753] . Ang kap-ot ug siyam ka balaang martir nabunyagan ngadto sa Iyang kamatayon; human gilabay sila sa danaw kauban ni Santo Callistratus, sila 'gihimo nga susama sa hulagway sa Iyang kamatayon' (*gisaulog sa ika-27 sa Septiyembre*), ingon man usab ang napulo ka libong mga martir nga, kauban ni San Romylos, gipako sa krus sa maong adlaw sa Disyerto sa Armenia (*gisaulog sa ika-6 sa Septiyembre*). Sa pagkatinuod, ang tanang balaang mga

[753] Gikan sa serbisyo sa paghinumdom.

nag-antos nga nagbubo sa ilang dugo alang kang Kristo miduol *'sa pagkapareho sa Iyang kamatayon'*, sama sa ilang pagbunyag ngadto sa Iyang kamatayon. Bisan pa sa tubig sa ilang pagbunyag, gipahimutang na sila alang sa korona sa pagkamartir. Ang usa ka ordinaryong inahing manok adunay batasan sa pagpili sa labing maayong bukal isip pagkaon ug, sa diha nga makit-an kini, gitawag niya ang iyang mga sisiw ngadto kaniya. Kon dawaton nato nga tinuod nga ang tanang hiyas espirituhanong pagkaon, kinahanglan maila sa tanan nga walay mas maayong bukal, ni mas labaw nga hiyas, kay sa gugma: *'Apan ang gugma mao ang labing dako niini'* (1 Cor. 13:13) – ug kini gayud ang matang sa gugma nga maghalad sa kinabuhi alang sa gihigugma: *'Walay mas dako nga gugma kay niini, nga ang usa ka tawo maghalad sa iyang kinabuhi alang sa iyang mga higala'* (Juan 15:13). Kini nga bukal sa gugma nakaplagan ug gipakita sa Iyang mga sisiw sa espirituhanong inahan – si Kristo nga Ginoo – nga naghalad sa Iyang kinabuhi alang sa Iyang mga higala: *'Kamo*,' miingon Siya sa mga apostoles, *'*mao *ang akong mga higala'* (Juan 15:14). Niining binhi mitapok ang gitawag nga mga sisiw—ang mga balaan nga martir—ug, gipalihok sa gugma, nagsugod sila sa paghalad sa ilang kinabuhi alang sa Ginoo, sama sa gipahayag sa usa ka martir ngadto sa Ginoo: 'Gihigugma tika, akong Nobyo, ug alang kanimo motugot ko sa pag-antos'[754] . Gikan asa, unya, gitawag kining mga espirituhanong sisiw ngadto sa binhi sa gugma? Dili ba kini gikan sa tubig sa pagbunyag, diin sila gibunyagan ngadto sa Iyang kamatayon? Paminawa nato si San Anastasyo sa Sinai[755] , nga sa dihang naghisgot sa maalamon nga kawatan nga alang kaniya ang tubig nga nibutho gikan sa kilid ni Kristo nahimong tubig sa pagbunyag, miingon: 'Ngadto niining mga langgam (mao ang, ngadto sa mga langitnong espiritu) nilupad ang labaw sa tanang langgam, ang balaang kawatan, gikan sa tubig nga naghatag kinabuhi nga nibutho gikan sa kilid sa Ginoo, misaka sa kahanginan sa usa ka panon sa mga langgam kauban ang Hari sa mga langgam – si Kristo – misaka sa kahanginan paingon sa paraiso.'

Ang Dios nga Espiritu Santo, sama sa salampati, nagpagawas gikan sa tubig sa bunyag sa Iyang mga anak—mga salampati nga putli sa lawas ug kalag, mao ang mga birhen. Kay hangtod nga ang kina-iya sa tawo, sa pagkatawo sa Ginoong Jesu-Kristo, pinaagi sa pagpaubos ug paglihok sa Espiritu Santo, napahiusa sa Pagkadiyosnon ug nahugas sa tubig sa Jordan, hangtod niadto ang kaminyoon gihatagan og mas taas nga dungog kaysa pagkaparagon; hangtod niadto, gamay ra ang nahibaloan mahitungod sa pagkaparagon nga pagkabalaan nga gipadayon alang sa himaya sa Dios. *'Ang gikan sa unod, unod man'* ([756]). Niadtong panahona, ang unod ra ang nanganak, samtang ang espiritu nagpabilin nga walay bunga; mao nga miingon ang Dios kaniadto: *'Dili magpakigbisog ang akong Espiritu sa tawo sa walay katapusan, kay unod man siya'* (Gen. 6:3). Apan sa dihang ang kinaiyahan sa tawo mibaba sa Jordan, ug ang Espiritu Santo mibaba kaniya, unya kalit lang, gikan sa Espiritu, ang pagkabirhen—ang labing hataas nga porma sa kaminyoon—gipabuhi, nga nagtinguha dili sa unodnon kondili sa espirituhanon, sumala sa mga pulong ni Juan nga Teologo: *'Ang gikan sa Espiritu espiritu'* (Juan 3:6). Ug tungod kay ang espiritu mas dako og dungog kaysa unod, ang pagkabirhen—nga naghiusa sa usa ka espiritu uban sa Ginoo—nahimong mas dungganon kaysa sa unodnong panag-uyon sa kaminyoon. Ang atong kinaiyahan, nga misulod sa espirituhanong panag-uyon sa kaminyoon uban ni Kristo sa Jordan, nahimong mabunga ug nagpamunga gikan sa kaugalingon og tibuok birhen nga mga porma. Ug ang ingon nga espirituhanong kaminyoon dili makapamunga og bisan unsa gawas sa pagkabirhen, sama sa gipahayag usab sa propeta Zacarias, nga miingon: *'bino para sa mga batan-ong babaye'* (Zac. 9:17). Pinaagi sa 'mga batan-ong babaye', ang gipasabot sa propeta mao ang mga porma sa pagkabirhen. Ang Espiritu Santo, sumala sa mga pulong sa propeta, gibubo sama sa bino ug nagmugna og mga birhen; kay bisan asa ibubo sa Espiritu Santo ang Iyang grasya, dili gayud mapakyas ang pagkahimugso sa pagkabirhen. Si Beato Jeronimo, sa iyang hubad sa Balaang Kasulatan , husto nga gipadayag ang kahulugan niining talata pinaagi sa mga pulong: 'bino nga nagmugna og mga birhen'. Sa tinuod, kana nga bino sa grasya sa Espiritu Santo gisabwag kaniadto sa mga apostoles ug nakapahubog kanila nga sa uban mura sila'g hubog sa bino; ug gihimo sila nga ingon ana ka mga birhen nga wala nay bisan unsang dautang hiyas nga nabilin kanila, ug nahimong putli ug hingpit sama sa mga salampati. Sa pista sa Pag-anhi sa Espiritu Santo, ang Simbahan nag-awit: 'Ang Espiritu sa kaluwasan nagmugna og putli nga kasingkasing sa mga apostoles'[757] . Busa, karon kini

---

[754] Gikan sa troparion para sa mga martir.

[755] Santong Anastasius sa Sinai – usa sa labing bantugan nga mga teologo sa Griyegong Simbahang Orthodox sa ika-7 nga siglo. Ang iyang pista mao ang ika-23 sa Abril.

[756] (Juan 3:6).

[757] Gikan sa Canon para sa Pentekostes, Ode 5.

nga bino gibubo sa tubig sa Jordan, ug kinsa may makaduha-duha nga ang tubig sa bunyag, nga gisagol sa bino sa Espiritu Santo, nagahatag og pagkabirhen, sumala sa mga pulong sa propesiya: 'bino nga nagmugna og mga birhen' – ug, labaw pa, ingon ana nga mga birhen nga giingnan sa Apostol: *'Gipangasaw-a ko kamo sa usa ka bana, aron mahatag ko kamo nga usa ka putli nga birhen kang Cristo'* (2 Cor. 11:2)? Gikan sa espirituhanong kaminyoon sa atong kinaiyahan uban sa Dios, ang pagkabirhen natawo gikan sa Espiritu, nga ang Balaang Espiritu, pagkahuman kini mapamunga gikan sa tubig sa bunyag, gidala ngadto sa langitnong mga puloy-anan.

Busa ang matag Persona sa Labing Balaan nga Trinidad, pagkahuman nga nagpakita sa Jordan, nagpagawas gikan sa tubig sa bunyag sa Iyang kaugalingong espesyal nga espirituhanong mga sisiw ug, pagkahuman nga gipagawas sila, nagtawag kanila nga molupad sa pako sa pagkamaayo nga gihatag kanila paingon sa abli nga langit.

Una, ang Dios Amahan, sama sa usa ka espirituhanong agila, nagtawag sa Iyang mga anak—espirituhanong agila, mao ang mga magtutudlo—nga molupad, ingon nga mga adunay espesyal nga pako, nga giingon sa Simbahan: 'Gihatagan sa Dios ang mga batan-on nga misulod, ug misaka sila sa kalangitan.'[758] Unsa man, busa, ang mga pako niining mga batan-ong langgam? Walay duhaduha, gawas sa ubang mga birtud nga komon sa tanan, duha kini: buhat ug pulong. Siya usa ka magtutudlo sa Simbahan, usa ka naglupad nga agila, nga iyang gipraktis sa iyang kaugalingon ang iyang gitudlo sa uban sa pulong. Ug nga ang mga pako sa espirituhanong agila mao gayud ang pulong ug buhat, klaro kaayo nga gipakita sa basahon sa propeta Ezequiel, nga kaniadto nakakita og upat ka buhing binuhat, nga ang matag-usa adunay upat ka pako, nga nagadani sa karwahe sa Dios. Ang mga binuhat naghimo og tingog sa ilang mga pako: *'Ug sa ilang paglihok,*' ingon sa propeta, '*nadungog nako ang tingog sa ilang mga pako, sama sa tingog sa daghang tubig, sama sa tingog sa Labaw nga Ginoo* (o, sumala sa hubad ni Symmachus, sama sa dalugdog sa gamhanang Dios), *usa ka gamhanang tingog, sama sa tingog sa kampo sa militar'* (Ezek. 1:24). Sa tinuod, usa kini ka dakong tingog, usa ka katingalahang kanta! Apan, ang makapahingangha dili ingon ka dako ang tingog mismo kondili ang gigikanan diin kini nanggawas. Kini nga tingog wala gikan sa larynx, ang mga pulong wala gikan sa dila, ni ang kanta gikan sa mga ngabil, kondili gikan sa mga pako sa maong mga binuhat. Miingon ang propeta: 'Nadungog nako ang tingog sa ilang mga pako.' Naga-awit sila, apan dili pinaagi sa ilang mga larynx; gidayeg nila ang Dios—apan dili pinaagi sa maalamon ug daghang pulong nga mga ngabil ug dila, kondili pinaagi sa mismong mga pako nga ilang gigamit sa paglupad: 'Nadungog nako ang tingog sa ilang mga pako.'

Unsa kaha, busa, ang misteryo nga natago dinhi? Ang misteryo mao kini: ang mga binuhat nga nagdala sa karwahe sa Dios nagsimbolo sa mga magtutudlo sa Simbahan, nga mga sudlanan nga napili aron ipakalat ang ngalan sa Dios sa tibuok uniberso, ug nga, pinaagi sa ilang pagtudlo, nagagiya sa Simbahan ni Cristo—sama sa karwahe sa Dios, diin adunay daghang napulo ka libo ka mga matinud-anong kalag—sa tul-id nga dalan padulong sa langit. Ang mga pako sa niining mga hayop, nga nagpagawas og tingog ug nag-awit, nagasimbolo sa mga buhat ug pulong sa magtutudlo. Ang mga pako, nga nagtugot sa paglupad, nagpasabot nga ang magtutudlo sa simbahan kinahanglan una nga magpakita og ehemplo sa pagkamaayo; kinahanglan una siya, sa atubangan sa tanan, molupad paingon sa langit pinaagi sa iyang kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, sama sa usa ka langgam. Ang tingog nga nagagikan sa mga pako sa mga binuhat nagpasabot sa pulong sa magtutudlo; ang magtutudlo kinahanglan magtaas og tingog nga angay sa gahum sa iyang paglupad—sa ato pa, kinahanglan niya tudluan ang kawan samtang nagkinabuhi siya subay sa iyang gitudlo. Kay ang tingog sa magtutudlo wala'y kapuslanan kon ang mga pako sa usa ka diosnong kinabuhi dili makita kaniya. Ang maong magtutudlo ra ang mosaka diretso paingon sa langit nga nabukas ibabaw sa Jordan nga molupad dili lang sa usa ka pako sa pulong, kondili usab sa pako sa usa ka matinahuron nga kinabuhi—nga nagtudlo sa pulong ug buhat sa samang higayon. Dili ingon kadali nga madala sa langit sa magtutudlo ug sa estudyante ang usa ka pulong nga hinimo nga komplikado, o usa ka baba nga matam-is paminawon, o usa ka kusog nga tingog, kumpara sa mga pako sa maayong buhat.

Ang Dios Anak, sama sa usa ka espirituhanong inahin, nagtawag sa Iyang mga sisiw—ang balaang mga martir—nga molupad. Ug ang mga pako sa pagkamaayo, nga ila ra gayud ug dili apil sa ubang kasagarang mga birtud, mao kini nga duha: pagtuo ug pag-angkon. Mahitungod niining mga pako sa mga martir, miingon ang Apostol: *'Kay sa kasingkasing motuo ang tawo aron matarung, ug sa baba mag-angkon aron maluwas'* (Roma

[758] Gikan sa Banal nga Liturhiya.

10:10). Ang dili matuyok nga pagtuo sa kasingkasing mao ang usa ka pako; ang maisugong pag-angkon sa ngalan ni Kristo sa mga ngabil atubangan sa mga hari ug mga mananakit mao ang pikas nga pako. Ang unang ' '—ang espirituhanong langgam nga nilupad paingon sa paraiso, ang maalamon nga kawatan nga nag-antos uban ni Kristo sa krus—nilitaw gayud sa niining mga pako sa pagtuo ug pag-angkon. Kay niadtong panahona, sa dihang ang atong Ginoo, nga boluntaryong nag-antos alang kanato, gibyaan sa tanan, ug sa dihang bisan si Pedro, nga nagsaad nga mamatay uban Niya, gilimod Siya, usa sa mga tulisan mituo kaniya sa kasingkasing ug nag-angkon sa iyang mga ngabil, nga nagtawag kaniya nga Hari ug Ginoo: *'Hinumdumi ako, Ginoo*, ' ingon niya, *'sa dihang moabot Ka sa Imong Gingharian*.' Unsa kaha kadako ning pagtuo sa kriminal, nga napakyas sa tanang disipulo ni Cristo (Mat. 26:56)! Sa dihang ang tanang magtutuo nalibog mahitungod kang Cristo, siya ra ang wala malibog, apan nag-ampo kaniya uban sa pagtuo, maong nakadungog niya kini nga mga pulong gikan kaniya: *'Sa tinuod ginasulti ko kanimo, karong adlawa ka uban kanako sa Paraiso*' (Lucas 23:42–48). Si San Ambrosio miingon niini: 'Niadtong mismong higayon nga gidawat sa Paraiso si Kristo, gidawat usab niini ang tulisan; apan ang pagtuo ra gayud ang naghatag niining himaya sa tulisan.' Busa klaro nga kini nga langgam—mao ang martir nga gipako-krusipisyon uban ni Kristo sa krus—nilupad paingon sa paraiso dili sa bisan unsang lain nga pako kondili pinaagi lamang sa pagtuo, nga gipahayag sa iyang mga ngabil. 'Kini nga himaya,' ingon ni San Ambrosio, 'gihatag sa kawatan pinaagi lamang sa pagtuo.'

Sa katapusan, ang Dios nga Espiritu Santo, nga nagpakita sa porma sa usa ka salampati, nagtawag sa Iyang kaugalingong mga anak—ang mga birhen—nga molupad, kay kinaiya Niya nga usbon ang tawo ngadto sa usa ka langgam nga may pako nga makalupad sa labing hataas nga mga gingharian. Nag-awit si San Damasceno: Alang sa Espiritu Santo ang tanang gahum nga makaluwas; kay kinsa man ang iyang gipahuyopan sa Iyang tuo, dali siyang gipataas gikan sa kalibutanon, molupad pataas, mobalik, ug mopahiluna sa kataas-taasan. Gipahiluna usab Niya ang mga espirituhanong salampati, ang mga balaan nga birhen, sa kataas-taasan, nga nagtawag kanila sa paglupad.[759] . Ang espesyal nga mga pako sa pagkamaayo nga gipanag-iya niining mga salampati mao ang pagpatin-aw sa unod ug sa espiritu. Ug tungod kay ang pagpatin-aw sa unod usa sa mga pako nga nag-alsa sa usa ka tawo paingon sa langit, si San Ambrosio sa Milan, sa paghubad sa mga pulong sa Ebanghelyo: *'Mas labaw kamo kaysa daghang mga langgam'* (Matt. 10:31), nag-ingon: 'Ang unod, nga andam tumanon ang Balaod sa Dios ug nakalikay sa sala, gipahisama, pinaagi sa pagkabalaan sa iyang pagbati, sa kinaiya sa kalag ug gipataas ngadto sa langit sa espirituhanong mga pako'. Dinhi, ang balaang magtutudlo sa Simbahan naghisgot sa pagkahimong sama sa kinaiya sa kalag, nga nagtumong sa pagpatumba sa unod, diin ang tinuod nga kinaiya sa unod, ingon ba, mosulod sa kinaiya sa kalag, sa dihang ang gamay masakop sa mas dako ug ang unod pagatawgon nga ulipon sa espiritu, sa dihang ang usa ka tawo mapalaya gikan sa sala ug limpyohan ang iyang mga pagbati—nga imposible kung walay pagpatumba sa unod. Sa pagpatay sa unod, ang tawo mahimong gaan ug may pako sama sa langgam, ug molupad paingon sa langit sa espirituhanong mga pako. Busa, ang pagpat-aw sa lawas alang sa pagkamatinahuron, nga naglupad paingon sa langit, mao ang unang pako; kay ang gustong magpabilin nga putli kinahanglan una sa tanan ipat-aw ang iyang unod, sama sa gipakita sa Espiritu Santo pinaagi sa mga pulong sa propeta David sa dihang gitubag niya si Kristo sa mosunod nga mga pulong: *'Ang tanan nimong bisti sama sa mira, aloes ug kasya'* (Salmo 44:9). Dinhi, ang mga maghuhubad sa Balaang Kasulatan nagpasabot sa 'mira' nga nagpasabot sa pagpatay sa mga pagbati, ang 'aloes' nagpasabot sa pagpaubos, ug ang 'kasya' nagpasabot sa pagtuo[760] . Kining mga humot naggikan sa mga bisti ni Cristo, nga mao ang Iyang Balaang Simbahan, gikan sa mga magtutuo nga Iyang gisul-oban sama sa bisti, human Siya magsul-ob sa unod ug nagpuyo sa sulod sa mga nagkinabuhi nga putli ug balaan. Busa, ang Espiritu Santo, ingon pa man, misulti sa ingon ani: ang pagpatay sa mga pagbati, ang pagpaubos ug ang pagtuo, sama sa bililhon nga mga pahumot, nagpagawas og tam-is nga baho sa atubangan sa Imong Amahan gikan sa Imong Simbahan, gikan sa mga putli ug matinahuron nga tawo nga nagpabilin niining mga hiyas sa ilang kasingkasing, ingon man sa mga sudlanan alang sa pagpreserba sa mga

[759] Antifona sa Domingo sa ika-unom nga tono.

[760] Ang mirra usa ka humot nga dagta gikan sa kahoy sa mirra, nga moturok sa Arabia ug Etiyopya. Gigamit kini nga dagta alang sa balaan nga pahid, alang sa humot ug insenso, alang sa pagpahid ug pag-uyog sa lawas, ug labi na alang sa pag-embalsamo ug pag-uyog sa mga lawas sa mga minatay. Stacti – usa usab ka mabangong pahid nga gigamit sa pagtambal sa mga sakit. Cassia – usa ka nipis, mabangong panit sa kahoy nga nagatabon sa mga sanga sa kahoy. Gigamit kini sa paghimo og mabangong pahid ug pabango, ingon man usab alang sa medikal nga katuyoan.

pahumot. Apan mangutana kita: ngano nga ang Espiritu Santo, samtang gidayeg ang Simbahan ni Cristo tungod sa nagkalain-laing mga hiyas niini, una sa tanan gidayeg kini tungod sa pagpatay sa mga kahuyang sa mga magtutuo, ug gibutang ang pagpaubos sa pinakaunang puwesto? Tinuod, aron ipakita nga, pagkahuman mapugngan ang mga walay-balaod nga tinguha, mapahunong ang makalupig nga kahilambigit, ug mapamatayon ang unod, mosunod na ang tanang uban pang mga hiyas, sama sa pagsunod sa ilang pangulo. Busa, ang mga bag-ong langgam sa Espiritu Santo—mao ang mga birhen nga nagtinguha nga himuon ang langit nga ilang pugad—kinahanglan una sa tanan nga adunay niini nga pako, mao ang pagpaté sa unod.

Ang ilang ikaduhang pako mao ang pagpaté sa espiritu, nga dili lang naglangkob sa pagpugong sa pagbuhat sa sala, apan usab sa dili paghandum niini sa espiritu, ug sa dili pagdala niini sa hunahuna. Posible nga ang usa limpyo sa lawas, apan sa samang higayon nagpuyo sa lain-laing dili angay nga mga tinguha, nga naglipay sa hunahuna sa hugaw. Dili kini walay rason nga ang Apostol nag-awhag: *'Maghinlo kita sa atong kaugalingon gikan sa tanang kahugawan sa unod ug sa espiritu'* (2 Cor. 7:1). Kining mga pulong klarong nagpamatuod nga sa sulod sa , adunay usa ka partikular nga matang sa kahugawan – ang kahugawan sa unod ug ang kahugawan sa espiritu. Kay ang unod naandan nga magpadayag sa iyang kaugalingon pinaagi sa mga buhat, samtang ang espiritu nagpadayag sa iyang kaugalingon pinaagi sa mga hunahuna ug mga disposisyon sa kasingkasing. Ang pagkabirhen nga nagpabilin lang sa pagkahinlo sa lawas, samtang wala magbuhat og paningkamot aron limpyohan ang kalag—nga nadungisan sa mga hunahuna ug tinguha—nagpasigarbo sa walay pulos sa iyang pagkahinlo ug naglaum nga makab-ot ang langitnong himaya. Kay sama sa usa ka langgam nga dili molupad kung usa ra ang pako, ingon usab ang usa ka birhen nga adunay pisikal nga pagkabalaan lamang, nga walay espirituhanong pagkabalaan, dili mosulod sa langitnong palasyo. Apan ang nagpanalipod pag-ayo sa duha ka matang sa pagkabalaan, sama sa usa ka salampati, molupad sa luyo sa Iyang nagpakita 'sa porma sa usa ka salampati'.

Busa, nadungog nato unsa ang gibuhat sa Usa ka Dios nga sa Tulo ka Persona, sa dihang Siya nagpakita ibabaw sa mga tubig sa Jordan sa pagbag-o sa kalibutan – giunsa Niya pagkuha gikan sa tubig sa bunyag sa mga espirituhanong sisiw sa Simbahan – mga magtutudlo, mga martir ug mga birhen – ug gitawag sila 'paingon sa abli nga langit'. Ang dungog, himaya, pagsimba ug pagpasalamat igahatag—gikan sa mga magtutudlo, martir ug birhen, ug kanato nga mga makasasala—sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, sa Dios nga napakita sa Jordan, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Sa imong pagbunyag sa Jordan, O Ginoo, napadayag ang pagsimba sa Trinidad: kay ang tingog sa Imong Amahan misaksi kanimo, nga nagtawag kanimo nga Iyang pinalanggang Anak; ug ang Espiritu, sa porma sa usa ka salampati, nagpamatuod sa kamatuoran sa Pulong. Pakita, O Kristo nga Dios, ug hayaga ang kalibutan; himaya kanimo.

Kontakion, Tono 4:

Nagpakita Ka karong adlawa sa tibuok kalibutan, ug ang Imong kahayag, O Ginoo, misidlak kanamo nga nag-awit kanimo sa among kasingkasing: Miabot Ka ug nagpakita, O Dili Masuod nga Kahayag.

20 Enero

7 Enero (Daang Estilo)

Fiesta ni San Juan, ang Munauna ug Maminyo sa Ginoo.

Paghinumdom sa ika-7 sa Enero

Sa adlaw pagkahuman sa pista sa Epipanya, ang Simbahan sukad pa sa unang mga panahon nagselebrar sa pista sa mahimayaong propeta, Unang Mibulalag ug Maminyoo sa Ginoo, si Juan. Ug angay kaayo nga pasidunggan pinaagi sa usa ka espesyal nga selebrasyon ang usa nga nag-alagad sa sakramento sa Bawtismo sa Diyos, nga gibutang ang iyang kamot sa ulo sa Ginoo. Busa, pagkahuman dayon sa Pagsaulog sa Pagbunyag sa Ginoo, ang Munauna gihatagan og dungog ug gihimaya pinaagi sa mga awit sa usa ka serbisyo sa katedral. Ang mismong pulong nga 'katedral' nagpasabot nga ang mga tawo magkatigum sa simbahan aron sa pagsaulog sa Banal nga Misa alang sa pagdayeg ug pagpasidungog sa bantugang Munauna ug Mambabunyag nga si Juan, nga karon gihimaya. Bisan pa man nga ang ingon nga conciliar nga serbisyo gisaulog na ug gisaulog gihapon sa tanang simbahan sa tibuok kalibutan, kini gisaulog uban sa partikular nga solemnidad sa mga simbahan nga gipahinungod sa Unang Mibabta, sama sa nahitabo kaniadto sa iyang simbahan sa daplin sa Jordan, diin niya gibunyagan si Kristo, ug sa Sebaste[761] , diin siya gilubong pagkahuman siya patyon ni Herodes[762] , ug sa Antioquia, diin unang gidala ang iyang tuo nga kamot sa balaan nga ebanghelista Lucas , ug sa Constantinople, diin ang maong balaang kamot sunod nga gilalin gikan sa Antioquia, ug diin ang Pagsaulog sa Minalang gihimo uban sa talagsaong kasolomnidad, tungod kay ang iyang kamot gilalin sa mismong gabii sa Pagsaulog sa Epipanya, sa dihang gihimo ang pagpanalangin sa tubig: daw mipahungaw ang Minalang mismo aron sa pagpanalangin sa tubig, ug dako kaayo ang kalipay sa mga hari ug sa tanang katawhan. Maong ang pista sa Mibulgar gisaulog uban sa dakong kaseremonya sa adlaw pagkahuman sa Epipanya sa Ginoo ug nagpadayon nga gisaulog usab sa mga katuigan nga misunod. Ug kita, uban sa espirituhanong kalipay, nagselebrar sa pista niining dakong Manggagawas ug ni Juan nga Maminar, nga nag-ampo kaniya nga hangyoon ang atong Ginoong Kristo nga tipuon kita sa simbahan sa mga nagakalipay sa walay katapusan, dili binuhat nga templo sa langit, diin nato madungog ang mga tingog sa mga nagselebrar ug miapil sa pista sa pagpasidungog sa walay katapusang pagpadayag sa Dios. Didto kita mapuno kang Kristo pinaagi sa panan-aw sa nawong sa Dios, nga klaro nga nagpadayag sa Iyang kaugalingon sa Iyang mga balaan, ug atong dayegon, kauban sa tanang langitnong puwersa, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen!

Ang Sugilanon sa Tuong Kamot ni San Juan nga Mananambag, nga nagbunyag sa Ginoo

Gisaulog sa ika-7 sa Enero

Pagkahuman nga giputol sa walay balaod nga Haring Herodes ang ulo ni San Juan nga Maninulti, ang Maminyo sa Ginoo, ang iyang balaan nga lawas gilubong sa iyang mga disipulo duol sa lubnganan sa propeta Elisha sa bantog nga Samaryanong siyudad sa Sebaste. Sa dihang si San Lucas nga Ebanghelista, samtang nagwali sa Ebanghelyo ni Cristo ug nagbiyahe sa daghang nasud ug siyudad, miabot sa Sebaste, nga adunay tuyo nga molarga gikan didto paingon sa iyang siyudad nga natawhan nga Antioquia, nahunahuna niining Apostol nga dad-on uban kaniya ang lawas ni San Juan nga Mawagtang, ang Bawtista, ug dad-on kini sa Antioquia. Dili kini madaut ug buo pa, apan dili kini madala, kay ang mga lumolupyo sa Sebaste naghatag ug labing dakong pagpasidungog sa mga relikya sa Mibulgar ug gipanalipdan kini pag-ayo. Busa, ang balaan nga ebanghelista

---

[761] Sebaste – ang pangunang siyudad sa Samaria. Nakadawat ang siyudad niining ngalan pagkahuman kini gihatag ni Augustus kang Herodes nga Dako, nga hingpit nga nagpahiuli ug nagpalamuti niini ug, ingon pasalamat kang Augustus, ginganlan kini og Sebaste, o Sebastia, nga nagpasabot og 'siyudad ni Augustus'.

[762] Siyempre, si Herodes Antipas, ang anak ni Herodes nga Dako, nagdumala sa Galilea ug Perea uban sa titulo nga tetrarko, nga nagpasabot og magmamando sa usa ka-kapat sa Palestina. Naa siyay legal nga asawa, ang anak nga babaye ni Aretas, Hari sa Arabia, apan gisalikway niya kini ug gikuha niya si Herodias, ang asawa sa iyang igsoon nga si Felipe, ingon niyang kaugalingong asawa. Gisaway ni San Juan nga Mananambag sa Ginoo si Herodes tungod niining dili matarong nga kaminyoon. Tungod niini, gipriso siya ni Herodes sa kuta sa Machaerus, nga nahimutang duol sa Dagat nga Patay sa utlanan sa Arabia. Didto, ang malisyosang si Herodias, sa dihang nakakita og paborableng kahigayunan atol sa usa ka salo-salo, nangayo kang Herodes, pinaagi sa iyang anak nga si Salome, sa ulo ni Juan nga Maminaral; ug ang walay balaod nga hari, sa tunga-tunga sa salo-salo, nagsugo nga putlon ang ulo sa Maminaral, ug kini gipatuman. Ang ulo gidala kang Herodias, nga sa iyang dautang kalipay, gituslob ang dila sa Mibabalaan; samtang ang lawas gilabay sa gawas sa pader sa kuta ug didto kini nakaplagan sa mga disipulo sa Mibabalaan, nga gidala kini uban ang dungog ngadto sa Sebaste ug didto gilubong.

Lucas nakahimulag lamang sa tuo nga kamot gikan sa balaan nga lawas sa Mibabag, nga mao ang nagbunyag sa atong Ginoong Jesu-Cristo; kini ang iyang gidala uban kaniya ngadto sa iyang siyudad sa Antioquia, ingon usa ka bililhon nga bahandi nga iyang gigamit aron pasalamatan ang Antioquia sa pagpadako nga iyang nadawat sa maong siyudad. Sukad niadto, ang balaan nga kamot sa Mangauna gipreserbar uban sa dakong pagrespeto sa mga Kristohanon sa Antioquia, kay daghang mga milagro ang nahimo pinaagi niini. Paglabay sa taas nga panahon, misaka sa imperyal nga trono si Julian nga Apostata[763] ; tin-aw niyang gisalikway si Kristo ug misimba sa mga diyos-diyosan. Nagsugod siya sa paglutos sa Simbahan sa Dios sama sa gibuhat sa mga paganong emperador nga milutos sa mga Kristohanon kaniadto pa kaniya, ug dili lang niya gipahawa ug gipatay ang buhing mga Kristohanon, apan naglagot usab siya batok sa mga patay: Gikuha niya ang mga lubong sa mga santo nga nag-antos alang sa balaang pagtuo gikan sa ilang mga kabaong ug gisunog kini, samtang gipahimong abo ang mga simbahan sa Dios ug tanang matang sa balaang mga dapit. Sa usa ka higayon miabot siya sa Antioquia, sa usa ka bahin aron maghalad didto og makalilisang nga halad sa iyang daotan nga diyos nga si Apollo[764] —nga ang idolo nagtindog duol sa siyudad, sa usa ka lugar nga gitawag Daphne—ug sa usa ka bahin aron usab panglutoson ang mga Kristohanon ug sunogon bisan unsang balaang relikya nila nga iyang makita. Ang mga Kristohanon sa Antioquia, pagkadungog nila sa iyang pag-abot, dali dayon nilang gitago ang balaan nga kamot ni Juan nga Maninabtol sa usa ka tore sa siyudad nga gitawag Gonia, aron dili kini mahugawan o masunog sa manlulupig. Si Julian, pag-abot niya sa Antioquia ug pagkahuman nakabuhat og daghang kadaut sa mga Kristohanon didto, misugod sa pagpangita sa kamot sa Baptist; ug sa dihang napakyas ang iyang pagpangita, nagpadala siya og mando sa siyudad sa Sebaste sa Palestina nga ang tibuok lawas sa Baptist – nga gitipigan didto gawas lang sa ulo ug sa kamot – – ingon man usab ang lubnganan ug simbahan ni Juan nga Manunubig – pagagub-on ug pagasunogon, nga gihimo, sumala sa gisaysay sa mga historyador nga sila Nikephoros ug Kedrin[765] . Apan, ang Banal nga Simeon Metaphrastes[766] nagreport nga dili ang lawas ni Juan nga Manunubag ang gisunog, kondili ang lawas sa lain, kay ang Patriarka sa Herusalem, sa dihang nahibalo na daan sa sugo ni Julian, tinago nga gikuha ang mga relikya ni Juan nga Manunubag gikan sa kabaong ug gipadala kini sa Alexandria aron tipigan; sa baylo, gibutang niya ang mga bukog sa lain nga namatay nga tawo sa kabaong, ug kini nga mga bukog, sumala kang Metaphrastus, ang gisunog—uban sa kabaong ug sa simbahan—imbes sa mga relikya sa Munaong Magsusulti.

Sa dihang namatay ang maong hari nga walay balaod ug mibalik pagdan-ag sa kalibutan ang tinuod nga pagtuo, gikuha ang kamot sa balaan nga Maminaral gikan sa tore diin kini gitago, sama sa pagkuha sa lampara gikan sa ilawom sa tabon. Sa pag-usab, gisugdan sa mga Kristohanon ang pagpasidungog niini, ug sa pag-usab, gisugdan usab ang paghimo sa mga milagro pinaagi niini, sama sa kaniadto. Niining mga milagro, among isaysay ang mosunod.

Sulod sa utlanan sa Antioquia, nag-agi-agi ang usa ka dakô ug makalilisang nga bitin, nga giila sa mga pagano ingon nga diyos ug kanunay nilang gihalaran matag tuig. Alang niining halad, kasagaran gitudlo ang usa ka espesyal nga pinili, putli nga dalaga, nga gihalad sa bitin aron kan-on, sa atubangan sa tibuok katawhan, nga nagtan-aw niining talan-awon gikan sa espesyal nga mga lugar sa pagtan-aw nga gitukod dili layo sa langob diin nagpuyo ang bitin. Molusot ang bitin gikan sa langob ug maghatag og kahadlok sa tanan tungod sa iyang makalilisang nga hitsura, nga naghihisak ug nagbuka sa iyang dagkong baba; dayon dakpon niini ang biktima nga gihalad kaniya ug, gisi-gisi kini sa iyang mga ngabil, kan-on kini. Alang sa ingon nga halad, ang mga anak nga babaye sa mga lungsoranon sa Antioquia gipili pinaagi sa suwerte. Usa ka tuig, nahulog ang suerti sa anak nga babaye sa usa ka Kristohanon gikan sa Antioquia. Kining Kristohanon nag-ampo nga puno sa luha kang Kristo nga

---

[763] Si Julian nga Apostata – ang pag-umangkon ni Constantine the Great, si Constantius – mao ang iyang kauban nga maghuhari, nga nagdumala sa kasadpang mga probinsya sa Imperyong Romano. Pagkahuman nahimong emperador niadtong 361, iyang gisalikway ang Kristohanong pagtuo ug gihimo niyang tumong sa iyang kinabuhi ang pagpanumbalik sa paganismo; busa gitawag siya nga Apostata. Naghari siya hangtod sa 363, sa dihang napatay siya sa gubat batok sa mga Persyano.

[764] Si Apollo usa sa labing girespeto nga Greko-Romanong paganong diyos. Siya giila isip diyos sa adlaw, intelektwal nga kahayag, balak ug musika, ingon man usab sa kaayohan ug kahusay sa publiko. Dugang pa, siya ang diyos sa propesiya ug sa arte sa pagtambal.

[765] Nikiforos Kallistos – usa ka historyador sa simbahan ug monghe sa Monasteryo sa Hagia Sophia sa Constantinople; namatay siya mga tuig 1350. Kedrin – usab usa ka iladong historyador sa simbahan, nga nabuhi sa ulahing bahin sa ika-11 o sayong bahin sa ika-12 nga siglo.

[766] Simeon Metaphrastes – usa ka iladong tig-kompila sa kinabuhi sa mga santo, nga nagpuyo sa Constantinople sa ika-10 nga siglo (namatay siya mga tuig 940).

Dios ug sa Iyang balaan nga Bawtista aron luwason ang iyang anak nga babaye gikan niining malupit nga kamatayon. Sa pag-abot sa adlaw mismo sa maong makalilisang nga pista, ang amahan misinggit ngadto sa Dios uban sa kusog nga paghilak ug pag-agol, naghangyo kang San Juan nga Bawtista alang sa tabang. Niadtong panahona, miadto siya sa simbahan ni San Juan Bautista, diin gitipigan ang kamot sa Bawtista, ug mapinanggaon siyang nangayo sa sakristan nga ablihan ang simbahan para kaniya ug tugotan siyang mosimba niadtong dungganon ug balaan nga kamot. Gibuhat niya kini uban sa tinago nga tuyo sa hunahuna, diin gisulod niya ang pipila ka bulawan nga sinsilyo sa iyang dughan. Sa dihang nagsugod siya og luhod sa atubangan sa reliquaryo diin gitipigan ang balaan nga kamot, 'aksidenteng' nahulog ang mga bulawan nga sinsilyo gikan sa iyang dughan. Ang tigbantay, nga mahiligon sa kuwarta, midali sa pagkuha sa mga sinsilyo, samtang niadtong maong higayon gikahagkaw sa Kristohanon ang balaan nga kamot sa Maminyo, tinago niyang gikagat ang lutahan sa gamayng tudlo gamit ang iyang ngipon, gitago kini, ug pagkahuman sa pag-ampo, mibiya siya, gidala ang lutahan sa tudlo. Pag-abot sa adlaw nga diin ang dalaga ipamatay sa dili matarong nga paagi, ug sa dihang ang mga tawo nagtigum sa tungang gabii sa lugar sa pagbitay, miabot usab ang iyang amahan didto, gidala ang iyang anak aron kan-on sa bitin, samtang sa iyang kasingkasing nag-ampo siya sa Diyos alang sa iyang kaluwasan. Ug busa ang makalilisang nga bitin migawas gikan sa iyang langob, nagngirit, nga ang baba nakabukas pag-ayo, ug misugod sa pag-uyog paingon sa halad nga giandam para kaniya – ang dalaga – aron kan-on siya. Apan ang amahan wala mobiya sa kiliran sa iyang anak nga babaye, nagtawag alang sa tabang sa Makakita sa Tanan nga Manluluwas, si Kristo nga Dios, ug sa Iyang Mibabalaod. Sa dihang hapit na kaayo ang bitin ug gilapad pa gyud ang iyang mga panga, gilabay sa amahan sa dalaga ang balaan nga timaan sa tudlo sa Bawtista diretso sa tunga-tunga sa tutunlan sa bitin, ug namatay dayon ang bitin. Naluwas ang dalaga gikan sa makalilisang nga kamatayon, samtang ang iyang amahan, uban sa luha sa kalipay, nagpasalamat pag-ayo kang Dios nga Manluluwas ug sa Iyang balaan nga Bawtista, ug gipasabot sa tanang katawhan ang dakong milagro nga gihimo sa Ginoong Dios. Ang mga tawo nga naa didto sa nahitabo, sa ilang pagkakita nga patay na ang bitin ug buhi ang dalaga nga nagdayeg sa Dios kauban ang iyang amahan, sa sinugdan nabigla kaayo ug napuno sa kahadlok sa pagtan-aw sa ingon ka himsog nga milagro; apan unya, napuno sa kalipay, nagsugod sila sa paghimaya sa usa ka tingog sa Usa ka Tinuoray nga Dios, nga nagpuyo sa langit ug naglantaw nga may pabor sa mga mapainubuson. Ug usa ka dakong selebrasyon ug pista ang nagsugod sa Antioquia, kay daghang mga pagano ang misalmot sa mga Kristohanon, nga nagtuo na kang Kristo nga Dios. Sa mismong dapit diin nahitabo kana nga dakong milagro, gitukod ang usa ka halangdon ug matahum nga simbahan sa ngalan ni San Juan nga Manunubig. Gisulti nga sa maong simbahan, sa pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus, itataas sa obispo ang dungganong kamot sa Maminyoo, ug usahay kini magpabilin nga tul-id, samtang sa ubang panahon kini mokurba: ang una nagtagna sa daghang ani sa mga butil ug sa tanang matang sa prutas ug gulay, samtang ang ikaduha nagsilbing timaan sa kapakyasan sa ani ug gutom.

Sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, nakuha sa mga Arabo ang Antioquia ug ang tanang teritoryo niini, kining dakong bahandi—ang labing dungog nga kamot ni San Juan nga Dako nga Maminaral—nahimong bihag, ingon sa pagkasulti. Ang mga matinud-anong Kristohanong hari naningkamot pag-ayo aron makuha ang labing dungog nga kamot sa Munauna gikan sa kontrol sa mga Arabo ug madala kini sa ilang kapital nga siyudad, apan sa dugay nga panahon napakyas sila sa pag-angkon niini, ug wala silay mabuhat, bisan pa sa bulawan o sa bisan unsang laing paagi. Apan sa panahon sa paghari sa mga imperyal nga magsoon Constantine ug Romanus[767] , kini nga gasa—labaw pa ka bililhon kaysa tanang bahandi sa kalibutan—nakuha sa mosunod nga paagi.

Usa ka diakono sa Antioquia nga ginganlan og Job ang giinspirar mismo sa Dios aron dalhon ang balaan nga kamot sa Mambabunyag gikan sa pagdumala sa mga Arabo ngadto sa yuta diin misidlak ang matinud-anong pagtuo kang Cristo. Tungod kay ang Balaang Kamot gibutang sa labing matahum nga simbahan sa Antioquia, nga gipahinungod kang San Pedro nga Apostol, misugod si Job sa pag-alagad niining maong simbahan ug nakig-amigo sa tigbantay niini, aron mas sayon alang kaniya ang pagpatuman sa iyang gipangplano. Gisulayan niya sa daghang higayon nga kumbinsihon ang sakristan nga mouyon sa iyang plano, apan ang lalaki dili mouyon bisan unsang paagi. Unya, sa usa ka adlaw, nag-organisar si Job og dakong salo-salo diin iyang giimbitar ang sakristan. Gipakitaan niya og dakong pag-abiabi ang tigbantay, ug sa dihang nakainom na kini og daghang bino ug natulog

[767] Ang Emperador nga Byzantine nga si Constantine VIII Porphyrogenitus naghari gikan sa 912 hangtod 959; ang iyang igsoon nga si Romanus naghari gikan sa 919 hangtod 944. Busa, gikan sa 919 hangtod 944, nagkahiusa silang nagdumala.

dayon, misulod si Job sa simbahan sa lihim ug, pag-abli sa reliquaryo, gikuha niya ang kamot sa Baptist ug gitago kini. Ang tigbantay, pagmata sa buntag, wala damha nga nawala kini. Samtang si Job, nga walay paglangan, mibiya sa Antioquia uban ang balaang kamot sa iyang pagpanag-iya ug midali paingon sa utlanan sa Kristohanong gingharian, kay nahadlok siya nga mahibaloan sa mga Kristohanong taga-Antioquia ug sa barbarianong kagamhanan ang pagpanakaw sa balaang kamot ug nga usa ka pagpangdakop ang ipadala batok kaniya. Apan, ilawom sa proteksyon sa Diyos ug gipanalipdan sa mga pag-ampo ni San Juan Bautista, dali ra siyang nakaabot sa teritoryo sa mga Kristohanon. Pag-abot niya sa Chalcedon[768] , iyang gipadayag ang iyang gitago ug gipakita sa mga Kristohanon kini nga bahandi nga iyang gidala gikan pa sa Antioquia. Ang balita niini dayon gipahibalo sa mga matinud-anong hari, ug sa pagdungog nila sa maong balita nga milabaw pa sa ilang gilauman, napuno sila sa dili masukod nga kalipay ug dayon gipadala nila ang ilang hari-hariang barko paingon sa Chalcedon. Sa barko anaa ang Labawng Balaan nga Patriarka ug pipila sa labing dungog nga mga senador, nga mao ang modawat sa kamot sa Baptist nga gidala ug dad-on kini uban sa dungog paingon sa kapital. Sa pagbalik sa barko gikan sa Chalcedon nga nagdala sa balaan nga kamot, nga gihuptan mismo sa Patriarka, ang mga hari ug ang tanang katawhan migawas paingon sa baybayon, sama sa pagtagbo sa balaang Bawtista mismo, nga dili makita nga mibaba gikan sa langit, ug gihatagan siya og dungog uban sa mga salmo ug himno, sa pagpasiga sa kandila ug sa pagsunog sa insenso. Pagkahuman sa matinahuron nga paghalok sa balaan nga kamot, gibutang kini sa mga hari sa simbahan sa ilang palasyo[769] . Kini nga pagbalhin sa balaan nga kamot sa Baptist nahitabo sa gabii sa wala pa ang Pagsaulog sa Epipanya, sa wala pa ang pagpanalangin sa tubig. Ug kini nga pista gisaulog, gisundan sa Pista sa Mibabaye uban sa dakong kalipay aron pasidunggan si San Juan Bautista, ang labing dako sa mga propeta, ug alang sa himaya sa Dios mismo sa Trinidad, nga gihimaya ug gisaulog sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 2:

Ang handumanan sa mga matarong uban sa pagdayeg; ang pagpamatuod sa Ginoo nagapahulay kanimo, O Unang Mibabta: kay tinuod nga gipakita nimo nga ikaw ang labing dungog sa mga propeta, tungod kay giisip kang takus sa pagbunyag sa Kadtong imong gipangwali sa mga tubig. Busa, human ka mag-antos alang sa kamatuoran uban sa kalipay, imong gipahayag ang Maayong Balita sa Dios, nga nagpakita sa unod ngadto sa mga anaa sa Hades, gikuha ang sala sa kalibutan ug naghatag kanato og dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 6:

Nagkurog ang Jordan sa hunahuna sa Imong pag-abot sa unod, ug nibalik sa kahadlok; samtang si Juan, nga nagatuman sa iyang ministeryo sa pagpanagna, nagtago sa kahadlok; Napuno sa kahadlok ang mga anghel sa langit sa pagtan-aw Kanimo nga gibunyagan sa tubig; ug ang tanan nga nagpuyo sa kangitngit nasidlak, nag-awit sa Imong mga pagdayeg, kay Ikaw mipakita ug misidlak sa tanan.

21 Enero

8 Enero (Daang Estilo)

---

[768] Ang Chalcedon usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Bithynia, sa baybayon sa Bosphorus, atbang sa Constantinople.
[769] Kini nga balaan nga kamot ni Juan nga Maninubig gitan-aw sa mga peregrino nga Ruso sa Constantinople sa ika-14 ug sayong bahin sa ika-15 nga siglo. Nabilin kini didto hangtod sa 1484, sa dihang kini gihatag sa mga Kabalyero sa Rhodes, nga pagkahuman sa pagtukod sa ilang kaugalingon sa isla sa Mediterranean nga Malta, gibalhin ang bahandi nga ilang nadawat didto. Niadtong 1799, gidala kining relikya sa mga Kabalyero sa Malta ngadto sa Gatchina isip regalo kang Emperador Paul I, diin kini gibalhin ngadto sa St Petersburg, sa Simbahan sa Manluluwas nga Dili Gihimo sa Kamot sa Winter Palace. Usa ka pista ang gitukod aron sa paghinumdom niining hitabo – Oktubre 12.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa mga Balaang Martir nga magtiayon Julian ug Vasilissa ug sa uban pa uban kanila

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Si San Julian natawo sa Ehipsiyong lungsod sa Antinoe[770] ngadto sa mga ginikanan nga mahimayaon ug dato. Sukad pagkabatan-on, gihigugma niya ang pagkabirhen ug gusto kini nga mapreserbar hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Gihimo niya kini nga pagkabirhen nga basihanan sa tanang uban pang mga hiyas, ug nagpuyo siya sa kahadlok sa Dios, masigasig nga nagbasa ug nagtuon sa Balaang Kasulatan. Gitudlo kang Julian ang kinaadman sa Heleniko ug ang doktrina sa Kristohanong pagtulun-an; maalam usab siya sa sekular nga pilosopiya, samtang hingpit niyang nahasa ang tibuok Balaang Kasulatan. Sa dihang siya miabot og napulo'g walo ka tuig, gipugos siya sa iyang mga ginikanan nga magminyo, kay siya ra ang ilang bugtong anak nga lalaki ug gusto nilang masiguro ang padayon sa ilang kaliwatan. Si Julian, bisan pa niana, misalikway sa kaminyoon sa tanang paagi. Sa dihang ang iyang mga ginikanan ug paryente nagsugod sa walay hunong nga pagpugos kaniya pinaagi sa ilang mga tambag ug hangyo, ang matinahuron nga batan-on nangayo og usa ka semana aron makapamalandong. Gipahinungod niya ang tibuok semana sa pag-ayuno, pag-ampo, ug paghilak, adlaw ug gabii nga naghangyo sa Dios nga panalipdan ang pagkabirhen nga iyang gisaaran kaniya. Sa ikapitong adlaw, sa pag-abot sa gabii, si Julian, nga gikapoy na kaayo ang lawas tungod sa pagpuasa ug pag-ampo, naghigda ug natulog; ug tan-awa, sa iyang pagkatulog, ang Ginoo nagpakita kaniya, naghatag kaniya og kahupayan ug kadasig, ug miingon:

Ayaw kahadlok sa pagtuman sa kabubut-on ug tambag sa imong mga ginikanan, kay ikaw magkuha og asawa nga dili makalapas sa imong pagkabirhen ni makabulag kanimo gikan Kanako. Dili lang kana, kondili alang kanimo, iyang panalipdan usab ang iyang pagkabirhen; ug pagkahuman dawaton ko kamo duha, ikaw ug siya, isip mga birhen, sa Akong langitnong puloy-anan, kay, pinaagi sa pagsunod sa imong ehemplo, daghang mga batan-on nga lalaki ug babaye ang mahimong mga birhen ug mga manununod sa Gingharian sa Langit. Ako kanunay nga mag-uban kanimo, magpuyo sa sulod nimo ug mapildi ang tanan nimong tinguha sa lawas ug makarnal nga panagbangi. Mahitungod sa dalaga nga ipangasawa kanimo, buhaton ko siya sumala sa akong kabubut-on. Akong masiguro nga siya usab magtinguha nga mosunod sa imong maayong tuyo, ug kamo duha makakita Kanako sa palasyo nga giandam para kaninyo, uban sa mga anghel ug sa dili mabilang nga mga birhen sa duha ka sekso, nga ang kinaiyahan nagbulag apan ang pagtuo Kanako naghiusa, ug kamo mahimong ehemplo kanila.

Pagkahuman niini, gihikap sa Ginoo si Julian ug miingon:

'Pagkugi sa kasingkasing, ug padayona nga lig-on ang imong kasingkasing!'

Sa ingon niini nga napalig-on ug napahupay sa maong banal nga panan-awon, ang mahimayaong batan-on mibangon gikan sa iyang pagkatulog ug miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Dios, nga nagasusi sa among mga kasingkasing, sa pagpahilayo gikan kanako sa mga kalipay ug kahupayan ning kalibutan, ug sa pagsaad nga mahimong tigbantay sa akong pagkabalaan ug akong tabang. Naglaum ako nga Imo akong ihatagan sa butang nga *'wala pa makita sa mata, wala pa madungog sa dalunggan, ug wala pa masulod sa hunahuna sa tawo'* (1 Cor. 2:9), nga imong gitagana alang sa mga nagahigugma kanimo. Ug tungod kay imo akong gipahimoong makalakaw sa imong dalan, nag-ampo ako kanimo nga ikaw mismo ang mahimong maayong dalan para kanako, ug usab ang dalan para sa tanan nga naghigugma sa pagkamahimayaon sa pagka- . Nasayud Ka, O Ginoo, nga sukad sa adlaw sa akong pagkahimugso hangtod karon nga takna, sa dihang gipili Ka nga tawgon ako, wala koy gihigugma ug gitinguha gawas Kanimo ra. Busa, kumpirmaa ang mga saad nga migikan sa akong mga ngabil ug tuman-a kini.

Sa pagawas niya sa iyang kwarto, gisultihan sa batan-ong lalaki ang iyang mga ginikanan nga mouyon siya sa pagtuman sa ilang tinguha ug dili niya balibaran ang kaminyoon. Nalipay kaayo sila, busa dali dayon silang nangita og batan-ong babaye nga angay nga kapikas sa ilang anak sa pagka-ilustrado ug sa bahandi. Sa katapusan, nakakaplag sila og ingon-ana nga babaye kang Vasilissa, nga siya ra ang anak nga babaye sa iyang mga ginikanan

---

[770] Ang Antinoe usa ka medyo hinungdanon nga siyudad sa utlanan tali sa Tunga-tungang Ehipto ug Itaas nga Ehipto. Karon, mga ruinas na lang ang nahabilin niining siyudad. Naglibot niini nga mga ruinas adunay daghang mga langob nga gikutkot sa mga bato. Sa daghang mga bungbong niini nakasulat ang tanda sa krus, nga nagpamatuod sa paglungtad dinhi sa mga simbahan ug mga monastikong panuluyan; ang mga lalam-yabong galeriya, diin gipahimutang ang mga selda, misabwag sa halapad nga gilay-on.

ug nailhan tungod sa iyang katahum ug mga hiyas. Ug busa gipangasaw-an siya kang Julian. Pagkahuman sa salo-salo sa kasal, gidala ang magtiayon sa kwarto sa kasal ug gisirad-an ang pultahan sa ilang likod, nabati sa nobya ang usa ka katingalahang humot, sama sa makita sa usa ka tanaman taliwala sa mga liryo, rosas ug uban pang humot nga mga bulak. Natingala, miingon siya sa iyang bana:

'Unsa kini nga kahulugan, akong ginoo? Tingtugnaw karon, apan mabaho ko og humot sa mga mamahumot nga bulak, mura'g tingpamulak, ug nalipay kaayo ko niining humot nga dili na ko ganahan maghunahuna pa og lain.'

Unya ang iyang hinigugma, ang bulahan nga si Julian, miingon:

'Ang humot nga imong nabati dili ordinaryo, kondili gikan kini kang Kristo, Kinsa naghigugma sa pagkamatinud-anon ug naghatag sa kinabuhi nga walay katapusan sa mga nagpabilin nga dalaga nga walay mantsa. Busa, kon gusto nimo nga tumanon ang mga sugo ni Kristo uban kanako ug malipay si Kristo, higugmaa Siya sa tibuok natong kalag ug panalipdi ang atong pagkabirhen sa pagkabalaan alang Niya. Mahimong kita nga Iyang pinili nga mga sudlanan sa karon nga kapanahonan, aron maghari kita uban Niya sa umaabot nga kapanahonan, ug dili kita gayud magbulag sa usag usa.

Sa niini nga mga pulong, mitubag ang bulahan nga nobya nga si Vasilissa:

'Ug unsa pa kaha ang mas gikinahanglan kay sa kaluwasan, nga pinaagi sa pagbantay sa atong pagkabirhen, atong madawat kauban ang kinabuhi nga walay katapusan? Nagtuo ko sa imong mga pulong ug, kauban nimo, gusto nakong magpabiling birhen hangtod sa akong kamatayon, aron madawat nako ang akong ganti gikan kang Kristo, akong Ginoo.'

Pagkahuman niya niini nga gisulti, ang bulahan nga si Julian nahulog sa yuta, nagasimba sa Dios, ug nagahapa, nagasinggit ngadto kaniya:

'Kumpirma, O Ginoo, ang imong gisugdan nga buhaton sa among sulod!'

Ang dalagang si Vasilissa, sa dihang nakita niya ang iyang betrothed nga nag-ampo, misugod usab sa pag-ampo. Ug kalit lang, nangurog ang mga pundasyon sa kwarto sa kasal, ug usa ka katingalahang kahayag ang misidlak sa sulod niini nga bisan ang mga kandila nga nagdilaab sa kwarto nangitngit sa atubangan sa langitnong sinag. Ug usa ka dakong banal nga panan-awon ang nagpakita: sa usa ka bahin nakita ang Hari sa Himaya, si Kristo, uban sa dili mabilang nga kadaghanan sa mga birhen, ug sa pikas bahin ang Labing Balaan nga Ginoo, ang atong Inahan sa Dios, uban sa mga nawong sa mga birhen; ug gikan sa duha ka kilid nadungog ang makalangit nga mga himno, puno sa dili masukod nga kaamoy, nga wala pa gayud madungog sa dalunggan sa tawo kaniadto.

Niadtong takna, duha ka hayag nga lalaki nga nagsul-ob og bulawanong balhibo ang miadto kang Julian ug Vasilissa, gipataas sila, ug gipakita kanila ang usa ka dako ug matahum nga basahon nga gibutang sa ilang higdaanan; Sa kilid sa higdaanan nagtindog ang upat ka matinahuron ug dungog nga mga tigulang, nga nagkupot og bulawanong kalis sa ilang mga kamot; gikan niining mga kalis, nga puno sa humot nga lana, misidlak ang katingalahang humot nga napuno sa tibuok kwarto. Ug miingon ang usa sa mga tigulang:

'Kining mga kalis nagpasabot sa inyong pagkahingpit, kay gipanalanginan kamo nga, pagkahuman ninyo mapildi ang malangay-langay nga kalipay ning kinabuhi, gitutokan ninyo ang kinabuhi nga walay katapusan, nga dili pa masabtan sa hunahuna sa tawo. Busa, basaha, Julian, ang nakasulat sa niining Basahon sa Kinabuhi!'

Unya mitan-aw si Julian sa basahon ug nakita niya ang iyang kaugalingong ngalan ug ang ngalan sa iyang asawa nga nakasulat didto. Ang mosunod ang nakasulat didto sa bulawanong mga letra:

– Si Julian, nga mibulag sa kalibutan tungod sa iyang gugma kanako, ihapon uban sa mga *'nga wala makahugaw sa ilang kaugalingon uban sa mga babaye'* (Pahayag 14:4); ug si Vasilissa, tungod sa iyang pagkabalaan ug walay-daot nga pagkabirhen, ihapon uban sa mga birhen nga nag-uban sa tinuod nga Birhen Maria, Akong Labing Balaan nga Inahan!

Pagkabasa ni Julian niini, misira ang basahon, ug ang mga hayag nga lalaki ug dalaga nga nagbarog sa matag kilid misinggit sa usa ka tingog:

'Amen!'

Unya mihuyop pag-usab ang tigulang kang Julian ug Vasilissa ug miingon:

'Niining basahon nga inyong makita gilista ang mga tawo nga putli, matin-aw, matinud-anon sa paglitok, maloloy-on, mapainubuson, malumo, mapinanggaon nga walay pagpakaaron-ingnon, nga nakasagubang sa tanang matang sa bug-at nga mga pagsulay, kasubo ug mga kalamidad, – mga tawo nga gihigugma kaayo si Kristo

nga, tungod sa ilang gugma kaniya, ilang giforsake ang ilang amahan, ug ang ilang inahan, ug ang ilang asawa, ug ang ilang mga anak, ug ang ilang mga kabtangan, ug ang ilang bahandi; ug, labaw pa, wala sila mahadlok nga isakripisyo bisan ang ilang kaugalingong kinabuhi alang kang Kristo; ug karon kamo usab napahiusa sa ilang panig.

Pagkahuman niining mga pulong gikan sa halangdong tigulang, mihunong ang makalangit nga panan-awon, ug ang bulahan nga magtiayon, napuno sa katingalahang kalipay, gigugol ang nahibilin nga bahin sa gabii sa pag-awit sa mga salmo. Sa pagsubang sa adlaw, ang ilang mga ginikanan ug paryente, ingon man usab ang uban pang mga bisita nga giimbitar sa kasal, nagpadayon gihapon sa ilang salo-salo, nagselebrar sa pisikal nga panaghiusa sa nobyo ug nobya, nga wala masayud sa ilang katingalahang espirituhanong panaghiusa. Busa nagpuyo si Julian ug si Vasilissa nga mag-uban sa hingpit nga pagkaputli ug pagkachaste, gipreserbar ang walay mantsa nga pagpanamkon sa ilang putli nga pagkabirhen. Apan gitago nila kini nga tinagoan gikan sa uban, aron walay bisan kinsa, bisan pa gani ang ilang ginikanan o paryente, nakahibalo sa ilang matinahuron nga kinabuhi hangtod nga ang Ginoo mismo ang nagpadayag niini alang sa kaayohan sa kadaghanan.

Pagkahuman sa kasal ni Julian ug Vasilissa, namatay ang ilang mga ginikanan, nga nagbilin kanila og dagkong panulondon; busa, tungod kay nakab-ot na nila ang kagawasan para sa ilang espirituhanong kinabuhi, nagpasiya sila nga moserbisyo alang sa kaluwasan sa uban, ug dili lang alang sa ilang kaugalingon. Alang niini, nagtukod sila og duha ka monasteryo, usa para sa mga lalaki ug usa para sa mga babaye, ug, pagbulag nila, naghimo sila og mga panata sa pagka-monasto – siya sa monasteryo sa mga lalaki ug siya sa monasteryo sa mga babaye. Pagkahuman nila og tipon og komunidad sa mga monghe ug madre sa ilang palibot, gidumala nila kini.

Hangtud sa napulo ka libo ka mga igsoon ang nagpuyo sa monasteryo ni San Julian, nag-alagad sa Dios uban sa kadasig; kay gihatagan siya sa Ginoo og ingon nga grasya nga ang mga gustong maluwas ang ilang kalag nangdagsang ngadto kaniya gikan sa tanang dapit. Gibyaan nila ang ilang mga panimalay, asawa, ginikanan, paryente, kabtangan, ug tanang kalipay ning kalibutan, ug gisalig nila kaniya ang ilang mga kalag, aron siya magdala kanila sa Gingharian sa Langit. Sa samang paagi, gipundok ni Santa Vasilissa sa iyang kumbento ang hangtod usa ka libo ka putli nga birhen ug, labaw pa, daghang mga babaye, ug gihimo sila nga mga nobya ni Kristo. Ug sa duha ka kumbento, sama sa duha ka tanaman sa paraiso, namulak ang pagkaputli sa mga anghel ug nidaug ang pagkabirhen batok sa malimbungon nga demonyo sa kahugawan.

Apan miabut na ang panahon aron hisgutan ang pagpanaw sa mga balaan, kung giunsa sila, kauban ang ilang mga anak nga natigom alang sa Dios, misulod sa langitnong puloy-anan, nga nagasinggit kang Kristo nga Ginoo: 'Ania kami, ug ania ang mga anak nga gihatag kanamo sa Ginoo.'[771]

Niadtong panahona, duha ka dautang hari ang nagdumala – sila Diocletian ug Maximian ([772]) – ug usa ka grabeng pagpanlutos ang gipahigayon batok sa mga Kristohanon ([773]), nga misabwag gikan sa usa ka nasud ngadto sa lain ug nagdala og kagubot sulod sa Simbahan ni Kristo, ug nagkadool na gayud sa utlanan sa yuta diin nagpuyo ang mga Balaan nga magtiayon Julian ug Vasilissa. Daghang mga matinud-anon ang gikupot sa kalibog ug kahadlok, apan ang bulahan nga sila Julian ug Vasilissa, samtang nag-ayuno ug nag-ampo, nagpakusog sa Diyos uban sa mga luha aron lig-onon ang mga nagtuo kaniya ug aron panalipdan, walay bisan kinsa nga maiiwan, ang komunidad sa mga monastiko nga ilang natigom gikan sa pagkahulog sa sala ug pagkaguba, aron sila tanan makasulod sa Langitnong Yutang Gikanan. Gidungog sa Ginoo kining pag-ampo ug nagpakita Siya kang Santa Vasilissa sa usa ka talagsaong panan-awon, nga nag-ingon kaniya nga sa dili madugay mobiya na siya niining kinabuhi paingon sa walay katapusang pahulay, apan bisan pa sa wala pa siya, ang tanan nga balaan nga mga

---

[771] Ang maong pagpadayag gikuha gikan sa (Isaias 8:18). Ang Mesiyas, nga mao ang pagbutang sa paglaum sa mga anak sa Israel, sumala sa kasigurohan sa propeta, maluwas sila gikan sa ilang mga kaaway sa kalibutan ug sa walay katapusan, ug pagkahuman madala sila ngadto sa Dios, ang ilang langitnong Ginoo, mosulti siya: *'Tan-awa, ako ug ang mga anak nga gihatag kanako sa Ginoo*.'

[772] Ang Emperador nga Romano nga si Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod 305 AD. Ang 'Maximian' dinhi nagtumong, siyempre, sa manugang ni Diocletian, si Maximian Galerius, iyang kauban sa paghari sa Sidlakan ug, pagkahuman kaniya, iyang manunod (gikan sa 306 hangtod 311).

[773] Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ilawom ni Diocletian nagsugod niadtong 303. Ang hinungdan sa pagpanlupig mao si Maximian Galerius, nga nakumbinsi kang Diocletian sa pagpagawas og usa ka kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon. Ang edikto nagsugo nga laglagon ang mga lugar sa pagsimba sa mga Kristohanon, sunogon ang mga Kasulatan, ug tangtangon ang mga Kristohanon sa tanang sibil nga katungod ug opisina. Ang mga pagpanlutos sa panahon ni Diocletian gipakita, una, sa kalupigan sa mga pagpanakit, ug ikaduha, sa kadaghan sa mga martir nga gipatay sa usa ka higayon – gikan sa 10 hangtod 100 o labaw pa sa usa ka adlaw.

birhen nga anaa sa iyang pag-atiman mobiya na sa kinabuhi, aron walay bisan kinsa kanila nga mabilin human kaniya ang matintal sa pagtuo tungod sa kahadlok sa pag-antos ug mapahilayo sa balaan nga panagtigom; Alang niini, magpuyo pa si Vasilissa sa yuta sulod sa tunga ka tuig, hangtod ang mga balaang birhen nga nagpuyo ilawom sa iyang pag-atiman mibalik na sa Dios; Pagkahuman sa kamatayon ni Vasilissa, ang iyang espirituhanong igsoon nga si Julian, kauban ang daghang mga igsoon, magbuhat sa buhat sa pagkamartir ug, pagkahuman niyang mapildi ang kaaway pinaagi sa iyang kaisog, mobiya sa kinabuhi aron madawat ang doble nga korona sa pagkabirhen ug pagkamartir *'sa kalipay sa imong Ginoo'* (Mat. 25:21). Ug mao kini ang nahitabo. Sa sulod sa tunga ka tuig, ang tibuok grupo sa mga birhen nga gipundok ni Santa Vasilissa namatay sa natural nga hinungdan paingon sa langitnong palasyo sa ilang imortal nga Nobyo, ug kanila, si Vasilissa ra ang nabilin nga buhi. Pagkahuman sa mubo nga panahon, ang tanan nga mga balaan nga birhen nagpakita kaniya sa usa ka damgo, nagsul-ob og maharlika ug masidlak nga bisti, ug miingon kaniya:

'Nagpaabut kami kanimo, among inahan, aron uban kanimo kami mosimba sa Ginoo ug among Hari. Adto na, ug ipresentar kami kang Kristo, Kinsa gihimo kami nga Iyang mga nobya!'

Pagmata niya gikan sa iyang pagkatulog, napuno sa dakong kalipay ang Kagalang-galang nga si Vasilissa, sa usa ka bahin tungod kay ang tibuok panon sa mga dalaga nga iyang natigom nakasulod na *sa 'kalipay sa imong Ginoo'*, ug sa laing bahin tungod kay, sumala sa nahitabo, usa ka langitnong puy-anan ang giandam alang kaniya didto. Gisugilon niya kini tanan sa iyang espirituhanong igsoon, si San Julian, ug unya, pagkahuman sa pipila ka adlaw, samtang nag-ampo siya nga mainit, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa iyang di-mortal nga Nobyo—ang Dios—ug gilubong siya ni San Julian uban sa angay nga dungog.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot sa maong dapit si gobernador Marcian uban sa iyang asawa ug anak nga lalaki ug gisugdan ang pagpanlupig sa mga Kristohanon uban sa kasuko, gipahamtang sila sa pagpanakit ug kamatayon. Pagkahibalo niya nga si Julian usa ka tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan nga nagtuo kang Kristo, ug pagkadungog usab niya sa daghang mga igsoon nga nagpuyo uban kaniya nga pareho og pagtuo, nagpadala siya og mga bantugang lungsoranon aron kumbinsihon si Julian sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, sumala sa gipangayo sa emperador. Niadtong panahona, daghang mga pari, diyakono, ug uban pang mga klero, kauban ang mga obispo, ang nagtigom sa monasteryo ni Banal nga Julian gikan sa mga kasikbit nga lungsod; ug silang tanan, nga nagdilaab sa gugma alang sa ilang Ginoo, andam nga malipayong dawaton ang kamatayon isip martir alang Kaniya. Sa dihang miabot ang mga sugo sa gobernador sa ilang atubangan, mitubag ang tanan nga nagtigum nga usa ra ka Hari ang ilang ginoo—ang Ginoong Jesu-Cristo, nga nagpuyo sa langit—ug nga gisugo sila Niya nga dili mosimba sa mga dios-diosan o sa mga demonyo nga nagpanago niini, kondili mosimba lamang sa Usa ka Tinuoray nga Dios; busa misunod sila kang Kristo ug andam dayon nga mamatay alang Niya. Mibalik ang mga sugo sa gobernador ug gisultihan siya sa ilang nadungog, ug ang gobernador, sa iyang kasuko, nagpadala og usa ka grupo sa mga sundalo aron dakpon si Julian nga mag-inusara – ug sunogon ang monasteryo, uban sa tanan nga naa niini. Busa, gidakop si bulahang Julian ug, gipangapos, gidala sa prisohan, samtang ang iyang mga igsoon sa monasteryo—nga miabot sa 10,000—uban sa mga obispo ug mga klero nga naa didto, gisunog, kauban ang monasteryo, ingon usa ka mabangong halad ngadto sa Dios. Ug sa dugay nga panahon pagkahuman, madungog sa maong dapit ang matam-is nga pag-awit gikan sa usa ka dagkong koro, sa tukmang oras diin kasagarang gisaulog ang Balaang Liturhiya – sa unang, ikatulong, ika-unom, ug ika-siyam nga oras. Sa maong dapit mismo, daghang mga pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit ang nahitabo – labi na sa mga masakiton nga nabuslot sa pagdungog sa maong pag-awit.

Sa sunod buntag, gidala si San Julian sa atubangan sa gobernador aron paglitis. Sulod sa dugay nga panahon, ilang gisulayan nga kumbinsihon ang santo pinaagi sa malimbungong mga pulong ug pagdayeg, o hadlukan siya sa kahadlok sa silot, apan wala siya magtagad sa mga hulga o pagpangumbinsi. Unya gisugdan nila siya og bugbog nga walay kalooy gamit ang mga hugot nga baston. Sa panahon sa maong pagpanakit, nabali ang usa ka tungkod tungod sa kusog sa hampak, ug usa ka pilas misulod sa mata sa usa sa mga paryente sa gobernador, nga nakasamad kaniya, hinungdan nga mas naglagot pa gayud ang gobernador. Miingon ang balaang martir sa gobernador:

'Paminawa, Marcian! I-utos ang tanan nimong labing maalamon nga mga pari nga magtigom, ug pasagdi sila nga tawagon ang ngalan sa ilang mga dios ug diyosa, nga magpakakusog kanila aron hatagan og tambal ang imong paryente. Apan kon dili nila kini mabuhat, ako, pinaagi sa pagtawag sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-

Kristo, dili lang nako ibalik ang iyang nawala nga pisikal nga mata, kondili ablihan usab nako ang mga mata sa iyang hunahuna aron makita nila ang kamatuoran.

Gidawat sa gobernador ang sugyot ug, pagkahuman niya pagtigum sa tanang pari, gisugo sila nga moadto sa pinakaduol nga paganong templo aron maghalad didto ug mangaliya sa mga dios ug diyosa nga tambalan ang mata sa samdanong tawo. Miadto ang mga pari ug gibuhat nila ang gisugo kanila, apan pagkahuman sa daghang halad, nadungog nila kini nga mga pulong gikan sa ilang mga dios:

'Lakò gikan kanamo, kay gipahamtang kami sa kalayo nga walay katapusan ug nagpuyo sa kangitngit. Unsaon namo paghatag og panan-aw sa mga bulag samtang kami mismo wala makakita? Ug ang pag-ampo ni Julian ngadto sa Labawng Dios gamhanan kaayo nga sukad sa iyang pag-antos, ang among pag-antos sa Gehenna nahimong usa ka gatus ka beses nga mas grabe.'

Sa pagkadungog niining mga demonyong pulong sa templo, ang tanang mga dios-diosan—nga mi-ihap og lima ka pulo—dali dayon natumba ug nahimong abog.

Unya misinggit ang gobernador kang San Julian:

'Salamangkero! Kusgan kaayo ang imong mga orasyon nga nabungkag pa gani nimo ang among mga diyos! Apan tan-awon nato kon mabalik ba nimo ang panan-aw sa bulag, sama sa imong gisaad.'

Ug gisugo sa gobernador nga ibabad sa hugaw ang hubad nga martir, aron, sumala sa giingon sa gobernador, mobiya kaniya ang iyang mahika ug milagrosong gahum. Apan kalit nga nahimong katingalahang humot ang baho sa hugaw nga mipuno sa hangin, nga ang tanan nabigla. Si San Julian, unya, samtang nagbuhat og tanda sa krus ibabaw sa mata sa samdan nga lalaki, gitawag niya ang ngalan sa Ginoo; ug sa kalit lang, ang masakiton nga lalaki , naayo, ug nakakita na usab ang iyang mata sama sa kaniadto. Ang gobernador, nga nabuta sa dautang buot, giisip kini nga pag-ayo ingon nga salamangka imbis nga gahum ni Kristo, samtang ang naayong lalaki misinggit sa kusog:

'Tinuod gayud, si Jesu-Cristo mao ang Tinuod nga Dios, ug Siya ra ang angay pasidunggan ug simbahon!'

Unya gisugo sa gobernador nga putlon ang ulo sa nanaog nga tawo, ug busa, nga nabawi na ang iyang panan-aw sa lawas ug sa espiritu, ug nabunyagan sa iyang kaugalingong dugo, mibiya siya aron sa espirituhanong paghunahuna sa dili makita nga Dios.

Sa bahin ni San Julian, gisugo siya sa walay Dios nga si Marcian nga gapuson sa bug-at nga kadena ang iyang mga kamot ug tiil, ug sa ingon nga kahimtang gisugo nga iparada siya sa siyudad aron pagdaugdaugan sa publiko; ug sa matag hunong sa kadalanan, siya ipailawom sa nagkalain-laing pagpanakit. Sa taliwala niining pag-antos ug pagdaugdaug, usa ka mananawag sa lungsod misinggit:

'Mao kini ang mahitabo sa mga dili mosimba sa mga dios ug nagtamay sa mga sugo sa hari!'

Sa pag-abot sa mga mananakit, kauban ang santo, sa balay diin gitudloan ang nag-inusarang anak sa gobernador nga si Celsius, ang batang lalaki, nga nagtan-aw usab sa santo, miingon sa iyang mga kauban nga nakakita siya og katingalahang butang. Gipangutana siya nila unsa ang iyang nakita, ug miingon si Celsius:

'Nakita nako nga ang gikondenang Kristohanon, nga gidala sa mga sundalo nga nakadena, napalibotan sa daghang manan-aw nga nagdan-ag; ang uban kanila nag-alagad ug nagtabang kaniya, samtang ang uban nagbutang sa iyang ulo og korona nga sobra ka hayag nga ang kahayag niini milabaw pa sa kahayag sa adlaw. Murag maayo nga motuo sa ingon ana nga Dios ug moserbisyo Kaniya, Nga nagpanalipod sa Iyang mga sulugoon ug nagpanamkon kanila sa ingon ana nga himaya; tuohi ko, akong mga higala, nga gusto usab nako mahimong ingon ana nga sulugoon, kon ang Dios niining Kristohanon buot nga mahimong akong Dios!

Sa niining mga pulong, gilabay ni Celsus ang iyang mga libro ug maayong sinina, gibyaan ang tanan niyang kabtangan dinhi sa kalibutan, ug midali-dali siya sa pagsunod sa santo. Sa pagkahulog niya sa tiilan sa martir, misinggit siya:

'Gusto ko ikaw akong ikaduhang amahan; gisalikway ko ang akong dili matinud-anon nga amahan sumala sa unod—ang kaaway sa mga matarong, ang mananakit—tibuok gayud. Musunod ko kanimo; gusto ko, sama kanimo, nga mag-antos alang kang Kristo, akong Ginoo ug Manluluwas, Kinsa wala pa nako mailhi hangtod karon!'

Ang mga sundalong nagpahirap kang Julian nabigla, ug ang tibuok siyudad nangabot aron masaksihan ang talagsaong panghitabo, nga natingala samtang ilang nakita ang anak sa gobernador nga nagkuyog sa martir ug naghalok sa iyang mga samad. Ug miingon ang batan-on sa mga tawo:

'Hibal-i kini: Ako ang anak sa gobernador; kauban sa akong walay Dios nga amahan, ako ang nanglutos sa mga inosenteng santo hangtod karon. Apan gibuhat ko kini tungod sa kawalay-hibalo; karon, nga nakaila na ko sa Dios ug nakaila usab Siya kanako, gisalikway ko ang mga bakak nga dios, gisalikway ko ang akong amahan ug inahan, ug gilubong ko ang akong bahandi; Gipahayag ko si Kristo ug nagtuo ko Niya, ug gideklarar ko nga usa ko ka sumusunod sa bulahan nga si Julian. Ngano man kamo naglangan, mga sulugoon ug mga sundalo? Lakaw ug sultihi ang akong ginikanan nga nakaila na ko sa tinuod nga Dios ug gusto nakong magpabilin uban sa Iyang matinud-anong sulugoon.

Sa dihang naabot kini nga balita sa amahan ug inahan ni Celsus, nasubo kaayo sila sa pagdungog sa dili gilauman nga balita ug dayon gipatawag nila ang bata aron kuhaon siya kang Julian ug dad-on pauli. Apan ang Dios, nga nagpanalipod sa mga bata, gipaniguro nga walay bisan kinsa ang makahikap kaniya, kay bisan kinsa ang makahikap kaniya, dali dayon makasinati og kusog nga kasakit sa ilang bukton ug abaga; busa walay bisan kinsa ang nangahas nga kuhaon siya gikan sa martir. Pagkahibalo niini, gisugo sa gobernador nga dad-on sila duha sa iyang atubangan ug miingon sa bulahan nga si Julian:

'Pinaagi sa imong limbong gisulayan nimo nga kuhaon ang tanan nakong paglaum ug limbongan kining batan-ong kasingkasing sa dautang mga pulong, ug wagtangon ang iyang gugma alang sa iyang mga ginikanan!'

Sa dihang nagasulti pa ang gobernador, nisulod nga nagdali ang inahan ni Kelsey uban sa daghang paryente, lalaki ug babaye. Gihuyop niya ang iyang buhok, gisi-gisi ang iyang sinina sa iyang dughan, ug ingon ka makalilisang ang iyang mga paghilak nga ang gobernador mismo gisi-gisi usab ang iyang sinina ug miingon sa martir:

'Malupit nga Julian! Tan-awa ang kasakit sa kasingkasing sa iyang amahan ug inahan ug ang paghilak sa tanan niyang paryente, ug buhian kining inosenteng batan-on gikan sa gahum sa imong salamangka! Ibalik kanamo ang among bugtong anak ug ibalik ang manununod ug pangulo sa among panimalay. Unya ako usab mopangaliya sa mga hari alang kanimo, aron pasayloon ang imong sala, ug ikaw makagawas nga walay samad.

Mitubag si San Julian:

– Wala ko magkinahanglan sa imong tabang, ni sa pagpangayo og pasaylo gikan sa imong mga hari; apan ako naghangyo lamang sa akong Ginoong Jesu-Kristo nga, sa diha nga makompleto na nako ang akong pagkamartir, ihap Niya ako sa han-ay sa mga gisunog, kauban ang karnero nga natawo sa sabakan sa usa ka lobo[774] , ug uban sa tanang matinud-anon. Sa atubangan nimo nagbarog ang usa nga natawo gikan kanimo sa unod, apan karon nabanhaw sa Espiritu, nga nagtuo kang Kristo uban kanako. Hamtong na siya karon – tugoti siya nga siya mismo ang motubag kanimo; pasayloa ang mga luha sa iyang inahan ug ayaw paglaglag sa suso nga nagpadako kaniya.

Niini, mitubag ang mahimayaon ug maalamon nga batan-on:

'Ang rosas moturok gikan sa palungpung sa dagom, apan dili kini mawala ang humot tungod kay gikan kini sa palungpung sa dagom, ni ang palungpung sa dagom nga nagbunga sa rosas mawala ang dagom tungod niini.' Busa, akong ginikanan, padayon, sumala sa inyong batasan, sa pagpanakit sa mga inosente sama sa mga tinik, apan biyaan ninyo ako, sama sa usa ka rosas, aron magpagawas og humot alang sa mga matinud-anon; pasud-oba kamo sa mga nagbarog sa dalan padulong sa pagkaguba, ug pasunod kamo kanako sa mga nangita nga molatas gikan sa gingharian sa kangitngit paingon sa gingharian sa kahayag. Tungod kang Ginoo nakong Jesu-Cristo, gisalikway ko kamo, akong ginikanan; apan kamo, tungod sa pagrespeto sa inyong mga dios, pag-antos sa inyong anak, kay pinaagi sa panandaliang kamatayon gusto kong makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan. Dili ko mahimong maayo kanimo samtang dautan ko sa akong kaugalingon, ug dili usab nako ipahimutang ang akong gugma kanimo labaw sa walay katapusang kalipay. Ngano pa man ka maglangan, amahan? Buhata kanako sama sa gibuhat ni Abraham sa iyang anak! Kuhaa ang imong espada ug halad-a ako, ang imong anak, ingon usa ka halad kang Kristo. Kung ang imong natural nga paghigugma isip ginikanan makababag kanimo sa pagbuhat niini, ipasa ako sa labing malupit nga mga tortyurista, aron ako makasinati og pag-antos alang sa akong Ginoo, si Jesu-Kristo. Walay pulos ang inyong paghilik ug mga luha, kay dili kini makapahawa sa akong pagtuo.

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga dad-on sila Julian ug Celsus sa usa ka bahô ug ngitngit nga bilanggoan; apan sa ilang pagsulod, ang kangitngit sa bilanggoan nahimong kahayag, ug ang bahô nahimong tam-

[774] Kini mao, siyempre, si Celsus, anak sa gobernador Marcian, usa ka walay kalooy nga manlutos sa mga Kristohanon.

is nga humot. Duha ka pulo ka sundalong anaa didto ang nagtuo kang Kristo, apan tungod kay ang bulahan nga si Julian dili usa ka presbiteryo ug dili niya mabunyagan ang mga nangtuo, napuno siya sa kasubo. Bisan pa niana, ang Dios, nga nagatuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya, nagpadala kanila og usa ka presbiteryo.

Sa maong siyudad adunay usa ka tawo nga halangdong natawo, nga gihatagan og dakong pagpasidungog sa mga emperador Diocletian ug Maximian isip paryente sa usa sa ilang kanhing mga emperador, si Carinus[775] . Kining tawo, kauban ang tibuok niyang pamilya, nagpahayag sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo. Siya ug ang iyang asawa namatay sa pagtuo ug pagkadi-os, nga nagbilin og pito ka anak nga lalaki nga, bisan pa batan-on sa edad, hamtong sa hunahuna. Tungod sa pagrespeto sa ilang mga ginikanan, gitugotan sila sa mga emperador nga praktison ang pagtuo sa ilang amahan ug dayegon ang ilang Kristo nga walay kahadlok. Busa, aduna sila'y kaugalingong presbiter nga ginganlan og Anthony, kinsa ilang nadawat ang Balaang Sakramento. Kanila gisugo sa Dios, pinaagi sa usa ka talagsaong pagpadayag, nga moadto uban sa ilang presbiter ngadto sa bilanggoan ug bisitahan si Julian ug si Celsus nga didto gipabilin. Sa dihang miadto sila didto sa gabii, usa ka Anghel ang miuna kanila; sa usa ka paghikap lang niya, nabuksan ang mga pultahan sa bilanggoan, ug sila, pagsulod sa selda, gihalokan ang mga balaan nga priso ug misugod sa pag-ampo sa Dios uban kanila. Gibunyagan sa presbiter ang bulahan nga batan-on nga si Celsus, anak sa gobernador, ug baynte ka sundalo, samtang pito sa maong mga igsoon napuno sa kadasig nga makig-ambit sa ilang pag-antos alang kang Kristo ug misalikway sa paggawas sa bilanggoan. Pagkahibalo niini, namangha ang gobernador nga ang mga tawo nga gitugotan sa mga hari nga gawasnon nga ipahayag ang pagtuo nga Kristiyano mao pa gayud ang nangita og kadena ug pagpanakit; ug, pagtawag niya sa mga igsoon kaniya, iyang gidasig sila sa taas nga panahon nga mobalik sa ilang panimalay ug himoon nga himayaon ang ilang Kristo sumala sa ilang gusto, kay ingon ana nga pagtugot gihatag kanila sa mga hari. Apan ilang gihandom ang mga kadena ug pagkabilanggo ug wala nila gipangandoy ang kagawasan.

'Ang bulawan nga wala pa unang natunaw pag-usab ug gipahapsay sa kalahoran dili angay para sa korona sa hari,' ingon nila. 'Ingon usab, dili kita angay sa atong Kristo gawas kon ang atong pagtuo kaniya masulayan sama sa bulawan.' Ang kahoy nga puno ra sa dahon apan walay bunga gamay ra ang bili. Ingon usab, dili kita makapahimuot sa atong Kristo gawas kon magbunga kita alang Niya sa maayong bunga sa atong pagtuo.

Unya gisugo sa gobernador nga matuman ang ilang hangyo, ug siya mismo ang nangako nga magreport bahin kanila sa hari.

Busa, ang mga bulahan nga batan-on mibalik gikan sa gobernador dili sa ilang mga panimalay, kondili sa bilanggoan, kang mga Santo Julian ug Celsus ug sa baynte ka sundalo; ug ang presbiterio nga si Anthony miuban kanila. Ang gobernador, sa iyang bahin, nagpadala og report sa mga hari mahitungod kang Julian, ang iyang anak nga si Celsus, ang mga sundalo, ug ang pito ka magsoon. Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang usa ka sugo gikan sa mga hari nga nagmando nga ang tanan nga magpakita og dili matandog nga pagsukol pagasunogon; apan kon pinaagi sa ilang salamangka maluwas sila sa kalayo, nan ang gobernador mismo ang magpatay kanila sumala sa iyang pagbuot. Pagdawat niya niining sugo gikan sa mga hari, gisugo sa gobernador nga magtukod og usa ka lugar sa paghukom sa tunga-tunga sa siyudad ug, samtang naglingkod sa atubangan sa katawhan, gisugo niya nga dad-on si Santo Julian sa iyang atubangan uban sa tibuok niyang pangkat, lakip na si Celsius, ang pito ka magsoon, si presbiter Anthony, ug baynte ka mga mandirigma. Nagsugod siya sa pagdasig kanila sa pagsimba sa mga dios-diosan, nga nagtudlo kanila sa mando sa hari nga nagmando sa ilang pagpatay kon dili sila maghinulsol. Apan nagbarug sila nga lig-on sa tinuod nga pagtuo, nga nagpamatuod nga ang Hari sa Langit nagmando sa walay katapusang silot alang sa mga nagsimba sa dios-diosan gawas kon maghinulsol sila; ug busa milabay ang taas nga panahon sa panaglalisay.

Sa kana nga takna, usa ka patay nga lawas ang gidala sa gawas sa korte paingon sa lubnganan, ug ang gobernador, sa dihang nakakita sa lawas, nagsugo nga dad-on kini sa iyang atubangan ug ibutang sa iyang atubangan. Nalibog ang mga tawo, kay wala sila kahibalo unsay tuyo sa gobernador nga buhaton sa patay nga lawas.

---

[775] Si Carinus mao ang anak sa Emperador Romano nga si Carus. Kauban sa iyang igsoon nga si Numerian, gipahayag siya nga Caesar sa pag-abot ni Carus sa trono, ug atol sa kampanya ni Carus batok sa mga Parthian, siya ang nagdumala sa kasadpang mga probinsya uban sa imperyal nga awtoridad (283–284). Sa dihang namatay si Carus ug gipahayag sa mga sundalo si Diocletian nga emperador, misukol si Carinus batok kaniya, apan napildi ug nahulog sa kamot sa mga mamamatay-tao niadtong 285.

Ug miingon ang gobernador kang San Julian:

'Ingon nila mahitungod sa imong Magtutudlo, si Kristo, nga sa wala pa Siya gilansang sa krus, gibanhaw Niya ang mga patay. Banhawa usab kining patay nga lalaki, sama sa gibuhat sa imong Magtutudlo, ug unya klaro na kon Siya ba gayud tinuod nga Dios.'

Mitubag si Santo Hulyano:

'Unsa may kapuslanan sa pagsulti sa usa ka bulag nga nagsubang ang adlaw?'

'Igo na ang imong mga panultihon,' matod sa gobernador, 'ug kon kamo ug ang inyong Diyos adunay gahum, biyaa kining patay nga tawo aron mabuhi, sama sa akong gisulti kanimo.'

Ug mitubag si San Julian:

'Bisan pa sa imong kawalay pagtuo nga naghimo kanimo nga dili takus nga masaksihan ang ingon nga milagro gikan sa Ginoo, makita gihapon nimo kini dayon, kay miabot na ang panahon aron ipadayag ang Iyang gahum nga pagka-Diyos, ug aron mahibal-an nimo nga ang Dios makahimo niini. Nagalaum ako nga ang Ginoo motugot kanako sa tanan nga akong hangyoon kaniya uban sa pagtuo, ug dili ko siya pasipalahan sa imong atubangan.'

Pagkahuman niya niini, gitangtang ni San Julian ang iyang mga mata ug kasingkasing paingon sa langit ug nag-ampo siya sa kusog nga tingog, samtang ang iyang nawong nagdan-ag sa kahayag.

Ug gisulti niya kini nga pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, Tinuod nga Anak sa Dios, – Ikaw nga gipanganak gikan sa Amahan sa wala pa ang tanang kapanahonan, ug sa pag-abot sa takdang panahon, nagsul-ob og unod sa tawo nga walay binhi, gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria! Tan-awa karon gikan sa kahitas-an sa langit, aron ang Imong mga kaaway mapahiya ug ang mga nagtuo Kanimo mapalig-on! Paminawa ko karon gikan sa Imong langitnong trono ug buhiona kining patay nga tawo, aron ang buhi dili mamatay sa espiritu, ug ang mga patay sa espiritu mabuhi, sa pagtan-aw sa Imong gahum sa tanan.

Nag-ampo siya ingon niini sulod sa pipila ka panahon, ug unya, sa pag-atubang sa patay, miingon siya:

'Nagaingon ako kanimo, uga nga yuta, sa ngalan Niya nga nagbanhaw kang Lazaro, nga patay na sulod sa upat ka adlaw: bumangon ug motindog sa imong mga tiil.'

Sa diha-diha nga nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, mibanhaw dayon ang patay ug mitindog, ug ang tibuok katawhan napuno sa kahadlok. Ang lalaki nga nabanhaw gikan sa kamatayon dayon misinggit sa kusog nga tingog:

'Oh, unsa ka gamhanan ang pag-ampo sa sulugoon sa Dios ug sa iyang putli nga pagkabirhen! Kay diin man ko gidala, ug diin man ko gipabalik?'

Ang gobernador Marcian mitan-aw sa nahitabo uban sa dakong pagtagad ug namangha, apan tungod kay gibuta siya sa usa ka demonyo, wala niya makita ang gahum ni Cristo nga nagalihok dinhi, kondili giisip niya nga tanan kini tungod sa salamangka. Unya, sa tinguha nga pangatawa ang nabanhaw nga tawo, gipangutana niya siya:

'Gikan asa ka nibalik?'

Apan mitubag pag-ayo ang tawo, nga nagaingon:

Gidala ko sa mga Etiopihano nga dagkong-dako ang panglawas, wala nako mailhi, makalilisang ang hitsura ug nagdan-ag sa kalayo ang mga mata, nga adunay ngipon sama sa leon ug kuko sama sa agila, nga gikan kanila, daw walay ikadahom nga kalooy. Naglipay-lipay, gidani ko nila paingon sa Impiyerno, apan sa dihang nakaabot ko sa mismong ganghaan sa kalawoman, kining mga Etiyopiyano nagsugod og paghulat sa paglubong sa akong lawas nga gikuha gikan sa yuta. Apan kalit lang, ang tibuok Impiyerno nabalibog, ug usa ka tingog ang nadungog gikan sa trono sa Dios:

'Tungod sa akong pinalanggang si Julian, pasud-onga kining kalag sa iyang lawas!'

Ug sa kalit lang, miabot ang duha ka lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti ug gidala ko gikan sa kamot sa mga hugaw, ug gibalik ko sa kalibutan, aron pinaagi Kaniya nga nagbanhaw kanako gikan sa mga patay, mailhan ko pagkahuman sa kamatayon ang Tinuod nga Dios, nga akong gisalikway samtang buhi pa ko.

Pagkadungog niini, nabulabog ang gobernador ug wala siya kahibalo unsa ang buhaton; apan sa dihang nahadlok siya sa kagubot sa katawhan, gisugo niya nga ang nabanhaw nga tawo, kauban si Santo Julian ug ang ubang mga santo, dad-on sa bilanggoan ug ang mga pultahan niini selyohan gamit ang iyang singsing. Didto, sa dungeon, gisugo ni San Julian ang bulahan nga presbiterio nga si Anthony nga bunyagan ang nabanhaw nga tawo,

ug sa balaan nga bunyag nakadawat kini og ngalan nga Anastasius, nga kon hubaron gikan sa Griyego, nagpasabot og 'ang nabanhaw'.

Sa sunod buntag, gisugo sa gobernador Marcian nga andamon ang katorse ka bariles nga gipahiran og tar, nga katumbas sa gidaghanon sa mga balaang martir, ug pun-on kini hangtod tunga sa tar ug asupre, samtang nag-andam usab og daghang kahoy ug sanga alang sa pagsunog sa mga santo. Sa dihang andam na ang tanan, gidala ang mga napusilan nga martir ni Kristo gikan sa bilanggoan, nga si Julian ug si Celsus gipangtaliwala. Daghan sa mga tawo sa katawhan ang wala makapugong sa ilang mga luha, nagahilak kay ingon ana ka batan-on ug gwapo nga mga batan-on ang paingon sa kamatayon, bisan pa wala silay sala nga nabuhat. Apan si San Julian miingon kanila:

'Ayaw pugngi ang bulawan nga moagi sa kalayo, aron kini mahimong labi pang putli!'

Wala gustong masaksihan sa gobernador ang pagsunog sa iyang anak, nga nagpasakit sa iyang kasingkasing; ug, gibyaan ang iyang deputy aron ipatuman ang sugo sa hari, mihawa siya nga puno sa kasubo. Unya, gibutang ang matag santo sa usa ka bariles nga puno sa pitch nga giandam para kaniya, ug pagkahuman, pagkahuman gipundok ang kahoy-palis, abuno, ug mga sanga sa palibot sa tanang bariles, gisiga kini. Misaka ang kalayo gikan sa mga bariles ngadto sa gitas-on nga traynta ka kubito, apan ang mga santo nagtindog sa tunga-tunga sa kalayo, nag-awit ug nagdayeg sa Dios. Sa dihang nahurot na ang kalayo sa mga bariles ug sa tibuok siga, nasuta nga buhi pa, huna-huna ug walay samad ang mga santo, ug ang ilang mga nawong nagdan-ag sa kalipay. Ang tanang katawhan, sa pagkakita niini, nabigla sa katingala, ug sa dihang gisumbong kini sa gobernador, midali siya nga motan-aw sa iyang kaugalingon ug, pagkahuman niini, hingpit siyang nalibog. Apan, gisugo niya pag-usab nga dad-on sa prisohan ang mga balaan, diin ang iyang asawa, ang inahan ni Celsus, dali dayon nga miadto, pagkahibalo niya nga buhi ug wala'y kadaut ang iyang anak. Pagkita niya sa iyang anak, mituo siya kang Kristo ug nabunyagan sa prisohan ni presbiter Anthony. Marionilla ang iyang ngalan. Apan, sa dili madugay nahibaloan sa gobernador nga nabunyagan isip Kristohanon ang iyang asawa, ug gipriso usab niya siya.

Unya, sa dihang mipahimutang siya sa lingkoranan sa paghukom, gisugo niya nga patyon sa espada ang baynte ka balaan nga mandirigma ug ang pito ka batan-ong magsoon; apan si Julian ug si Celsus, ingon man usab ang presbiter Anthony, si Anastasius ug ang iyang asawa nga si Marionilla, iyang gipili nga pasubli silang ipahukman, busa gibyaan sila nga nakadena.

Sa pag-abot sa adlaw sa paghukom, ang mga santo nagpakaaron-ingnon nga nagsunod sa kabubut-on sa hari ug sa tambag sa gobernador, ug nga gusto nilang mosimba sa mga diyos-diyosan. Tungod niini, malipayon silang gidala ngadto sa paganong templo; apan sa dihang hapit na ang prusisyon sa templo, si San Julian mipangaliya sa Dios – diin dayon nahugno ang templo, ug napukan ang tanang pari nga naa niini ug hangtod usa ka libo ka uban pang mga tawo. Ang mismong yuta diin nagtindog ang templo nabahin, ug ang kalayo nga misabwag gikan sa mga liki gilamon ang mga pagano nga nagkadool kanila. Pagkahuman niini, gibalik ang mga santo sa prisohan, diin samtang nag-ampo sila, usa ka dakong kadaghanan sa mga martir nga nauna pa kanila ang nagpakita kanila sa kahayag; nagsul-ob sila og puti nga bisti ug nag-awit og langitnong mga himno. Apil kanila ang baynte ka mga mandirigma ug pito ka magsoon nga bag-ohay lang gipatay sa espada. Nagpakita usab si Santa Vasilissa, kauban ang tanang balaang birhen, ug gipahibalo kang Santo Julian nga dili madugay, kauban ang iyang mga kauban, mabuhat niya ang usa ka buhat nga bayani, matapos ang iyang kinabuhi, ug mosulod sa langitnong puloy-anan nga mananaog.

'Ang Gingharian sa Langit,' ingon niya, 'abli para kanimo, ug ang atong Ginoong Jesu-Cristo modawat kanimo ngadto kaniya, kauban ang mga kauban nimo; ang mga panon sa mga patriyarka, propeta, apostoles ug mga martir mogawas aron sugaton ka sa kadaugan, ug magpuyo ka uban kanila hangtod sa kahangturan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili makita siya, ug uban kaniya nanglakaw ang tanang mga balaan nga nagpakita, nga nagbilin sa mga bihag sa dili masukod nga kalipay ug espirituhanong kalipay.

Pagkahuman niini, mibalik ang tigdusa sa iyang lingkoranan sa paghukom ug, pagkahuman niyang gipagawas ang mga balaan, gipailawom sila sa nagkalain-laing pag-antos. Una, gisugo niya nga ang ilang mga tudlo sa kamot ug tiil igapos gamit ang sinulid nga gibabad sa lana, ug kini nga sinulid iyang gisindihan; apan ang sinulid sa kamot ug tiil sa mga balaan nasunog nga wala maghatag kanila og kadaut. Gisugo niya nga hubasan og panit ang ulo nila San Julian ug San Celsus , samtang ang mga bulahan nga presbiter nga sila San Anthony ug San Anastasius kuhaan sa ilang mga mata. Apan sa dihang gisulayan nila pag-antos si Santa Marionilla, nangatam-ag

ang mga kamot sa mga tigpapatigbabaw, ug wala nila siya mahikap. Pagkahuman niini, gilabay ang mga santo sa mga hayop, apan gipanalipdan sila bisan sa mga hayop pinaagi sa gahum sa Dios, nga nagtapak sa ilang mga baba. Sa katapusan, gisugo sa gobernador nga tipuon ang tanang kriminal nga gisilotan og kamatayon gikan sa matag prisohan, aron ang balaan nga mga martir mapamatay uban kanila. Ug pagkahuman nga natuman kini nga sugo, gisugo niya nga dad-on sa pagpatay ang tanan, apil na ang mga martir, ug wala niya gipasaylo bisan ang iyang kaugalingong anak ug asawa. Busa, namatay ang mga santo pinaagi sa pagputol sa ilang mga ulo gamit ang espada, kauban ang mga kriminal[776] . Pagkahuman dayon sa ilang pagpatay, misugod ang usa ka linog nga naglaglag sa tibuok ikatulo sa mga bilding sa siyudad; sa tinuod, wala'y bisan usa ka dapit diin adunay idolo ang nakaluwas. Sa samang higayon, misidlak ang kilat, midagundong ang dalugdog ug nahulog ang uhab, ug daghang pagano ang namatay sa bagyo. Si Gobernador Marcian sa sinugdan hapit namatay sa kahadlok, unya dali ra siyang nagkasakit ug namatay gayud: gikaon siya sa mga ulod nga miturok sa iyang lawas.

Sa sunod nga gabii pagkahuman sa pagpatay sa mga santo, miabot ang mga pari uban sa mga matinud-anong tawo aron kuhaon ang mga lawas sa mga martir. Apan samtang nagbarug kining mga balaan nga lawas taliwala sa daghang bangkay, wala nila kini mailhi ug mihapa sila sa ilang mga tuhod ug misugod sa pag-ampo. Ug unya ang mga kalag sa mga santo nagpakita kanila sa porma sa mga dalaga, ang matag kalag nagtindog tupad sa kaugalingong lawas. Sa pag-ila nila sa balaan nga mga lawas sa mga martir, ang mga miabot nagtigom niini ug gilubong kini sa simbahan, ilawom sa halaran. Ang Dios, nga naghimaya sa Iyang mga balaan, nagsugo nga motibaw ang usa ka bukal sa buhing tubig nga makahimo'g pag-ayo sa maong dapit diin gilubong ang mga lawas sa balaang mga martir, ug ang tanang matang sa mga sakit naayo pinaagi niining tubiga ug sa pag-ampo sa mga balaan, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Gregorio sa mga Kuweba

Gisaulog sa Enero 8

Sama sa pagpasigarbo sa Neocaesarea kang Santo Gregorio nga Magbubuhat sa mga Katingalahan, ingon usab ang Balaang Dakong Lavra sa mga Kuweba nagapasigarbo sa Balaan nga nagbahin sa maong ngalan sa santo. Sa dihang gipadayag sa Dios ang Iyang kadako pinaagi sa Iyang mga balaan, sila Antonio ug Teodosio, nga nilanggang tungod sa nagkalain-laing mga milagro, sa maong takna usab gipili sa Dios ang Kagalang-galang Gregorio alang sa pagbuhat og mga milagro, ug gitawag siya ngadto sa Iyang Balaang Lavra. Busa, Samtang ang Banal nga si Antonio nagpuyo sa kaisahan sa usa ka langob, kini nga bulahan nga tawo miadto kang Banal nga si Teodosio, nga mao ang pangulo sa monasteryo; ug, pagkahuman nga nadawat niya ang monastikong habol gikan kaniya, natukod siya sa dili pagpanag-iya, pagkabalaan, pagka-mapainubsanon, pagkasunuranon ug uban pang mga hiyas, samtang iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo. Sa paghuman niya sa daghang katingalahan sa mubo nga panahon, gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro ug, labaw sa tanan, nadawat niya gikan sa Dios ang gahum batok sa mga demonyo, nga sa ilang pagtan-aw sa balaan gikan sa layo, misinggit:

'O Gregorio! Pahawaon mo kami pinaagi sa imong pag-ampo.'

Si Gregorio, sa tinuod, adunay batasan nga mag-ampo og mga eksorsismo pagkahuman sa matag banal nga pag-alagad. Ang napildi nga kaaway, human mapalayas sa tanang dapit, nagsugod gihapon og paghimo og plano batok sa santo, nga nagtinguha nga mapugngan ang iyang mga buhat sa pagkamaayo. Tungod kay wala siya'y gahum nga buhaton kini sa iyang kaugalingon, gitugotan niya ang mga dautang tawo nga kawaton ang santo, nga wala gayud'y bisan unsang kabtangan gawas sa mga libro nga naglangkob og mga pag-ampo ug mga himno. Busa, sa usa ka gabii, miabot ang mga kawatan sa selda ni Gregorio ug, pagkahuman nila sa pagpaningkod, naghulat sa higayon nga mobiya ang tigulang alang sa Matins sa simbahan, aron kuhaon nila ang tanan niyang kabtangan. Apan ang bulahan nakamatikod sa ilang pag-abot, kay nagmata siya tibuok gabii, nag-ampo sa Dios sa tunga-tunga sa iyang selda. Nagsugod usab siya sa pag-ampo alang kanila, nga nag-ingon:

[776] Nahitabo kini niadtong tuig 313, sa dihang ang Ehipto ug Aprika gipangulohan ni Maximinus Daza (311–313), nga kaniadto kauban sa pagdumala ni Maximian Galerius (sukad 305). Sa kasadpan, si Constantine ang Dako naghari na niadtong panahona

'O Dios! Hatagi ug tulog ang Imong mga sulugoon, nga napoy na sa walay pulos nga pag-alagad sa kaaway.'

Nadungog sa Dios ang pag-ampo sa tigulang, ug natulog ang mga kawatan sulod sa lima ka adlaw ug lima ka gabii, hangtod nga ang bulahan, sa atubangan sa daghang mga igsoon, gipukaw sila, ug gisultihan sila niining mga pulong:

'Hangtud kanus-a kamo magbantay nga walay pulos, nga naningkamot sa pagpangawat kanako? Pauli kamo dayon!'

Apan sa pagmata nila, dili na sila makalihok gikan sa ilang puwesto, kay nawala na ang ilang tanang kusog tungod kay dugay na kaayo sila nga wala mokaon. Unya gihatagan sila sa balaan og pagkaon, ug pagkahuman mapakaon, gipahawa na sila. Pagkahibalo niini, gisugo sa gobernador sa siyudad nga silotan kining mga tawo, apan si Gregorio, nga nasubo nga gipailawom sila sa pag-antos tungod kaniya, miadto sa gobernador, gipresentar niya ang pipila sa iyang kaugalingong mga libro, ug gipagawas niya ang mga kawatan. Sa nahibilin niyang mga libro, gibaligya niya kini ug gipangbahin ang kuwarta sa mga kabus, nga miingon:

'Aron dili na masakitan pa ang uban, nga matintal sa tinguha nga mangawat gikan kanako!' Busa, matuman ang sugo sa Ginoo, nga miingon: *'Ibaligya ang inyong mga butang ug maghatag kamo og limos. Mag-andam kamo alang sa inyong kaugalingon og mga bag nga dili maluma, usa ka bahandi sa langit nga dili mahurot, diin walay kawatan nga mosulod ug walay ulod nga makaguba'* (Lucas 12:33).

Sa bahin sa mga kawatan, tungod sa milagro nga nahitabo kanila, mibalik sila sa ilang daang batasan, apan naghinulsol ug, pag-abot nila sa maong Monasteryo sa Pechersk, nagsugod sila sa pagtrabaho para sa komunidad sa mga monghe. Apan wala biyai sa kaaway ang iyang dautang tuyo. Tungod kay ang Banal nga si Gregorio adunay kaugalingong gamay nga tanaman, diin siya nagtanum og mga utan ug nagpamutang og mga kahoy nga mamunga, usa ka higayon gipukaw sa kaaway ang ubang mga kawatan aron mosulod sa kini nga tanaman ug pun-on ang ilang mga sako og mga utan. Apan sa dihang ilang gibutang sa ilang likod ang mga sako ug misulay og lihis, dili na nila kini mabuhat; kay sulod sa duha ka tibuok adlaw ug duha ka gabii nagbarog sila sa usa ka dapit, gipabug-atan sa bug-at nga mga sako. Unya misugod sila og singgit:

'Balaang Amahan Gregory! Pasagdi kami; maghinulsol kami sa among sala ug dili na namo buhaton pag-usab.'

Pagkadungog sa ilang paghilak, miabot ang mga monghe ug gidakop sila, apan wala nila sila mabalhin gikan sa maong dapit. Unya nangutana sila sa mga kawatan:

'Kanus-a kamo niabot dinhi?'

Mitubag ang mga kawatan:

'Nagtindog na kami dinhi sulod sa duha ka adlaw ug duha ka gabii.'

Miingon kanila ang mga monghe:

'Apan daghan na kaayong higayon nga miagi kami dinhi, apan wala gyud namo kamo namatikdi.'

Mitubag ang mga kawatan:

'Ug kon nakita ka namo nga naglabay, nangayo unta kami kanimo uban sa mga luha nga manghangyo sa tigulang; apan sa dihang hingpit na kaming gikapoy, didto pa lang kami misinggit. Manghangyo ka sa balaan nga tigbuhat sa milagro alang kanamo, aron buhian kami.'

Niabot si Gregorio niadtong takna ug miingon kanila:

'Tungod kay gigugol ninyo ang tibuok ninyong kinabuhi sa paglingaw-lingaw, pagpangawat sa kabtangan sa uban, samtang nagdumili kamo sa pagtrabaho, sugod karon magbarog kamo dinhi sa maong dapit hangtod sa katapusan sa inyong mga adlaw.'

Sila, bisan pa, naghilak ug nangayo sa tigulang nga buhian sila, nga nagsaad nga dili na sila mangawat pag-usab.

Naluoy ang tigulang kanila ug miingon:

'Buwagan ko kamo kung saad ninyo nga magtrabaho ug magpakaon sa uban pinaagi sa inyong kaugalingong paningkamot.'

Sa dihang nanumpa ang mga kawatan nga dili sila mosupak kaniya, miingon si Gregorio kanila:

'Bulahan ang Dios, nga nag-amuma kaninyo! Sukad karon, magtrabaho kamo para sa balaang kapatiran ug, pinaagi sa inyong paningkamot, suplayan ninyo sila sa ilang gikinahanglan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipagawas niya sila. Ang mga kawatan, aron mabayran ang dautang ilang nabuhat sa gamay nga tanaman, misugod sa masigasig nga pagtrabaho sa mga tanoman sa Monasteryo sa Pechersk ug gigugol ang nahibilin nilang mga adlaw sa maong trabaho.

Ang malimbungong manulonya, bisan pa man, misulay sa ikatulong higayon nga dautahan ang santo pinaagi sa ingon ana ka malimbungong limbong. Usa ka adlaw, tulo ka nangayo og tabang ang mitungha sa atubangan ni Gregorio, nagpakaaron-ingnon nga nanginahanglan og tabang, aron sulayan ang respetadong amahan. Duha kanila, samtang nagtudlo sa ikatulo, miingon niini nga bakak:

'Amahan! Kining among higala gisentensyahan og kamatayon. Among hangyo kanimo nga hatagan siya og usa ka butang aron mabayran niya ang iyang pantubos ug makalikay sa kamatayon.'

Ang bulahan, sa pagkahibalo nga tinuod diay kini nga bakak, nanghilak sa kasubo ug miingon:

'Kaauwaw niining tawoha, kay miabot na ang adlaw sa iyang pagkaguba!'

Mitubag sila:

'Kung ikaw, Amahan, mohatag kaniya og bisan unsa, dili siya mamatay.'

Gisulti nila kini, nga naglaum nga makuha nila gikan kaniya ang usa ka butang ug pagbahin-bahinon kini sa ilang kaugalingon. Apan ang tigbuhat sa milagro, nga maalamon, miingon:

'Bisan pa og ihatag nako kini kaniya, mamatay ra gihapon siya! Pero sultihi ko: unsaon man siya pagpatay?'

– Ibitay siya sa kahoy, – tubag sa mga manlimbong.

'Nagsulti ka sa kamatuoran,' matod sa manan-aw, 'ug mao kini ang mahitabo ugma.'

Sa ingon niini nga mga pulong, mibaba siya sa langob diin siya kanunay magtago gikan sa mga mausisaong mata ug sa kagubot sa kalibutan, ug diin siya kasagarang nag-ampo. Gikuha niya ang mga libro nga iyang gibyaan didto, gihatag niya kini sa mga miabot ug miingon:

'Amo kini, ug kung dili ninyo na kinahanglan, ibalik ninyo kanako.'

Gikuha nila ang mga libro, mibiya sila ug misugod og katawa, nga nag-ingon:

'Ibaligya nato kini ug ipangbahin nato ang kita.'

Pagkakita nila sa mga kahoy nga mamunga nga iya sa santo, miingon sila:

'Mobalik ta dinhi karong gabii aron pitasan kining bunga.'

Pag-abot sa gabii, mibalik ang tulo ka kawatan; niadto, si Gregorio nag-ampo sa iyang langob, ug ilang gibabagan ang entrada sa langob gikan sa gawas, diin nag-ampo ang tigulang. Usa kanila, ang lalaki nga gisilotan nga ipabitay, misaka sa kahoy ug misugod pagpitas og mansanas. Niadtong higayona, nabali ang sanga nga iyang gikuptan, ug nahulog siya, samtang ang duha ka kawatan nga nagbantay nilayas sa kahadlok. Apan ang lalaki nga nahulog napabilin nga nakabitay sa lain nga sanga, ug sa ingon nga paagi nga dali siyang namatay sa gisi tungod kay walay nakaluwas kaniya.

Si Gregorio, tungod kay nakabilanggo, wala makig-uban sa mga igsoon sa simbahan alang sa Matins; busa, pagkahuman nila sa simbahan, miadto ang mga igsoon aron tan-awon nganong ang santo, supak sa iyang batasan, wala moanhi sa Matins. Didto ilang nakita ang usa ka patay nga lalaki nga nagbitay sa kahoy ug napuno sila sa kahadlok. Dali dayon nila nakit-an si Gregory nga nakabilanggo sa usa ka langob; ug sa dihang migawas siya gikan sa langob, gisugo niya nga ibaba ang lawas. Unya, sa dihang nakita niya ang iyang mga kauban nga miuban sa uban ug nagtutok sa patay nga lalaki, miingon siya kanila:

'Tan-awa kung giunsa *pagtuman* sa inyong dautang bakak, kay *"Dili pagadawatan ang Dios"* (Gal. 6:7). Kung wala ninyo ko gipriso, moanha unta ko ug motabang kaniya; apan tungod kay gitudluan kamo sa kaaway sa pagbantay *sa "walay pulos ug bakak"*, mao nga *"gibayaan* ninyo *ang inyong Maloloy-on*".'[777]

Ang mga hambog nga manan-aw, pagkakita nga natuman ang mga pulong sa balaan, nahulog sa iyang mga tiil, nangayo og pasaylo. Gisentensyahan sila ni Gregorio nga magtrabaho sa Monasteryo sa Pechersk, aron sukad niadto makakwarta sila sa ilang paninapin pinaagi sa singot sa ilang agtang ug makasuporta sa ilang kaugalingon ug sa uban pinaagi sa trabaho sa ilang kaugalingong mga kamot. Ug busa natapos nila ang ilang kinabuhi, nagtrabaho uban sa ilang mga anak sa Monasteryo sa Pechersk isip mga sulugoon sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug mga disipulo sa atong mga ginatahud nga amahan, sila Anthony ug Theodosius.

[777] Mga Himno para sa Dakong Sabado, Ode 6, cf. (Jonah 2:9).

Apan panahon na karon aron hisgutan ang pagkamartir sa maong bililhon.

Usa ka adlaw, nahulog ang usa ka hugaw nga hayop sa sudlanan sa monasteryo, ug ang Ginoong Amahan, aron kini limpyohan gikan sa kahugawan, mibaba sa Dnieper aron manghuyop ug tubig. Niadtong mismong takna, miabot didto si Prinsipe Rostislav Vsevolodovich[778] aron mag-ampo sa monasteryo ug mangayo og panalangin alang sa kampanya batok sa mga Polovtsian[779] , diin siya paingon uban sa iyang igsoon nga si Vladimir Monomakh[780] . Ang mga sulugoon ni Rostislav, gipukaw sa karaang kaaway, misugod sa pagdaot sa tigulang ug pagsamok kaniya pinaagi sa mga bastos nga pahayag. Apan ang tigulang, sa iyang espirituhanong panan-aw nakamatikod nga nagbitay kanila ang kamatayon, miingon:

'O mga anak! Dapat mangayo kamo sa tanan nga mag-ampo para kaninyo uban sa pagpaubos sa inyong mga kasingkasing, apan nagabuhat kamo og dautan nga makalilisang sa Dios. Busa, paghilak kamo tungod sa inyong kaugalingong kapahamakan ug maghinulsol kamo sa inyong mga sala, aron makakaplag kamo og pipila ka kahupayan sa makalilisang nga adlaw sa Katapusang Paghukom. Kay gisugo na kini sa paghukom sa Dios nga malunod kamo uban sa inyong prinsippe.'

Si Prinsipe Rostislav, bisan pa, sa pagdungog niya niining mga pulong sa reverendo, wala kini tuohi ug, nagtuo nga nagbinuang lang kini ug dili nagpanagna, miingon kaniya nga masuko:

'Gipa-ula ba nimo nga mamatay ko sa tubig, samtang maayo man ko molangoy? Dili—ikaw mismo ang mamatay sa ingon ana nga kamatayon!'

Ug dayon, nga nakalimot sa kahadlok sa Dios, iyang gisugo nga gapuson ang mga kamot ug tiil sa tigulang, ibutang ang bato sa iyang liog, ug itambog siya sa tubig.

Mao kana ang nahitabo sa paglunod sa balaan nga tigulang!

Gipangita siya sa mga igsoon sulod sa duha ka adlaw, apan wala siya nila makaplagan. Unya, sa ikatulong adlaw, sa dihang miabot sila sa iyang selda, aron kuhaon ang pipila sa nahabilin nga mga butang sa balaan, kalit nilang nakaplagan siya nga patay na sa selda, nga nakagapos ang iyang mga kamot ug tiil ug adunay bato nga nakabitay sa iyang liog. Basang-basa pa gihapon ang iyang sinina, hayag kaayo ang iyang nawong, ug ang tibuok niyang lawas daw buhi pa. Natingala ang mga igsoon kung kinsa ug giunsa pagdala sa tigulang dinhi, kay nakasusi ang selda; apan pagkahuman sa pagdayeg nila sa Dios, ilang gidala uban sa dungog ang mga milagrosong relikya sa santo ug gibutang kini sa usa ka langob, diin nagpabilin kini nga dili madaut hangtod karon.

Sa bahin ni Rostislav, tungod kay wala niya tagda ang sala nga iyang nabuhat ug napuno sa kasuko, misalikway siya bisan sa pagsulod sa monasteryo, supak sa iyang saad, aron modawat og panalangin – ug ang panalangin sa Dios mibulag kaniya. Si Vladimir Monomakh ra ang mibisita sa monasteryo aron mangayo og pag-ampo ug panalangin. Sa dihang ang mga prinsipe sa Rus' naa sa Tripol[781] ug nakatawid na sa Suba sa Stugna[782] , ilang gipalihok ang ilang mga tropa batok sa mga Polovtsian. Wala makapugong sa ilang posisyon ang ilang mga tropa ug nilayas; si Prinsipe Vladimir usab nilayas ug nakatawid pag-usab sa Suba sa Stugna nga luwas, pinaagi sa mga pag-ampo ug panalangin sa mga Balaan sa mga Kuweba, samtang si Rostislav, uban sa tibuok niyang hukbo, nalumos sa suba, ug busa natuman ang propesiya sa balaan: 'Sa sukod nga gigamit sa dautang mamamatay, ingon

---

[778] Si Rostislav Vsevolodovich, anak ni Vsevolod Yaroslavich ug apo ni Yaroslav ang Maalamon, nagdumala sa Pereyaslav – usa ka lungsod nga nahimutang sa habagatan sa Kyiv, sa mga suba sa Alte ug Trubezh. Karon, ang Pereyaslav usa ka lungsod sa distrito sa Poltava Governorate.

[779] Ang mga Polovtsian usa ka nomadikong katawhan nga Turko ang gigikanan nga, sukad sa ikaduhang tunga sa ika-9 nga siglo, nagpuyo sa habagatang steppes sa Rusya ug, hangtod sa paglusob sa mga Tatar, nagpahigayon og kanunay ug makaguba nga mga paglusob sa Rus'. Ang ilang mga pag-atake paspas ug kalit. Aron makigbatok sa mga Polovtsian, nagtukod ang mga prinsipe sa Rus og mga kuta sa utlanan ug naglunsad og mga kampanya nga milalom sa teritoryo sa mga Polovtsian. Usa niini nga kampanya, nga gihisgutan dinhi, gihimo sa Dakong Prinsipe sa Kyiv, si Sviatopolk Izyaslavich (naghari 1093–1113), sa unang tuig sa iyang paghari.

[780] Si Vladimir Monomakh usa sa labing talagsaong mga prinsipe sa Rusya sa panahon sa wala pa ang mga Mongol. Sa dihang namatay ang iyang amahan, si Vsevolod, siya—bisan pa sa paghigugma sa mga tawo sa Kyiv kaniya—wala mosaka sa trono sa Dakong Prinsipe sa Kyiv, apan imbis niini gitawag niya ang iyang ig-agaw nga si Svyatopolk Izyaslavich, nga iyang gihatagan sa dakong prinsipalidad isip pinakamaedad sa linya. Niadtong panahona, siya ang nagdumala sa Chernihiv ug, labaw pa, gipangulohan niya ang prinsipalidad sa Smolensk. Pagkahuman sa kamatayon ni Svyatopolk, misaka siya sa trono sa Dakong Prinsipe sa Kyiv, diin siya naghari hangtod sa iyang kaugalingong kamatayon (1113–1125).

[781] Karon usa kini ka lungsod sa Kyiv Governorate.

[782] Ang Stugna usa ka tributaryo sa tuo nga kilid sa Dnieper, nga nag-agos sa Vasylkivsky nga Distrito sa Kyiv Governorate. Sa karaang panahon, kini nga tributaryo usa ka medyo dako nga suba.

usab kini sukdon kaniya'[783] . Ang malumo nga si Gregorio nga Magbubuhat sa mga Katingalahan, bisan pa niana, nakakaplag sa bukal sa kinabuhi ug, sa pag-apil sa suba sa walay katapusang katam-is pinaagi sa mga tubig *'nga mas hataas pa kaysa mga langit'* (Salmo 148:4), nagadayeg sa ngalan sa Ginoo, nga kaniya ang himaya ug dungog hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom kang Banal nga Domnika

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Si Santa Domnica, kauban ang upat pa ka dalaga, miabot sa Constantinople gikan sa Carthage sa panahon sa paghari ni Emperador Theodosius ang Dako, samtang siya usa pa ka pagano[784] . Napuno siya sa nagdilaab nga tinguha nga yakpon ang Kristiyanismo ug mabuhi sumala sa mga sugo sa putli nga langitnong pagtuo. Si San Nektarius, Arsobispo sa Constantinople[785] , nakadawat og espesyal nga pagpadayag mahitungod kaniya. Busa, sa pagdawat kaniya, dili lang niya siya gihatagan og balaan nga pagbunyag kondili gi-ordinar usab siya nga diakonisa[786] . Gihatagan siya ni Emperador Leo og usa ka luna sa yuta gawas sa pader sa siyudad. Sa maong yuta, nagtukod si Santa Domnika og usa ka kumbento sa dungog ni San Zacarias, nagtigom og mga birhen sa iyang palibot, ug nagsugod sa pagpuyo uban kanila, nga nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pag-ayuno. Naghimo siya og daghang milagro: pananglitan, giluwas niya ang mga marinero nga nangalumos sa bagyo sa dagat pinaagi sa pagbubo og lana sa dagat uban sa iyang panalangin, diin mihunong ang bagyo. Aduna usab siya'y gasa sa pagpanagna, kay nauna niyang nakita ug gitagna ang kamatayon sa hari. Sa usa ka higayon, nakakita siya og anghel nga mibaba gikan sa langit ug nagbalaan sa tubig; nakadawat usab siya og ubang mga pagpadayag sa mga misteryo sa Diyos. Ang balaan namatay nga malinawon sa taas na kaayong edad, nga nakabuhi aron masaksihan ang paghari nila Leo ug Zeno[787] , ug gipauna na niya ang panahon sa iyang pagbiya ngadto sa Ginoo.

Kumemorasyon sa Banal nga si George sa Hozevit

Gisaulog sa Enero 8

Ang Kagalang-galang nga si George Hozevit[788] natawo sa isla sa Cyprus[789] sa usa ka pamilya nga nailhan sa ilang pagkamatinud-anon. Ang iyang maguwang nga si Heraclides, miadto sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem samtang buhi pa ang ilang mga ginikanan. Pagkahuman sa pagdayeg sa mga dapit didto nga gihalad sa mga tiil ug

---

[783] (Mateo 7:2) – sa maong talata, ingon niini ang teksto: *'Kay pinaagi sa paghukom nga inyong gamiton, pagahukman usab kamo; ug pinaagi sa sukod nga inyong gamiton, sukdon usab kamo*'.

[784] Si Teodosio ang Dako – Romanong emperador gikan sa 379 hangtod 395. Sa iyang paghari, hingpit nga natukod ang Kristohanong pagtuo sa Imperyong Romano.

[785] Si San Nektarius, Patriyarka, nagdumala sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 381 hangtod 397. Ang iyang pista gisaulog sa Sabado sa Keso.

[786] Diakonisa – gikan sa Griyego: 'babayeng ministro'. Kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka espesyal nga klase sa mga tawo sa Simbahan, nga ang institusyon niini nagsugod pa sa apostolikong mga panahon (Roma 16:1; cf. 1 Tim. 5:3–10). Alang sa katungdanan nga diakonesa, kasagaran gipili ang mga tigulang (dili ubos sa 40 anyos) nga birhen o mga balo. Ang ilang mga katungdanan mao ang pagtudlo sa mga babaye ug dalaga nga nakabalhin sa pagtuo kung giunsa nila paglihok atol sa bunyag, pagtabang sa obispo sa ilang bunyag ug, sa iyang ngalan, pag-aplikar sa lana sa ubang bahin sa lawas gawas sa agtang, aron masiguro ang kahusay ug angay nga pamatasan sa mga kababayen-an atol sa banal nga mga serbisyo, aron bisitahan ang mga masakiton ug ang mga nakabilanggo sa mga selda, aron mag-alagad sa mga nag-angkon sa ilang pagtuo ug mga martir nga nakabilanggo, aron motabang sa mga kabus, ug uban pa. Mahitungod sa mga diakonisa, adunay pipila ka kanonikong lagda, mao ang: Lagda 15 sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Lagda 14 sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, ug Lagda 44 ni San Basilio nga Dako.

[787] Kini, siyempre, nagtumong kang Emperador Leo II, nga naghari sulod sa dili molapas sa usa ka tuig (niadtong 474); si Emperador Zeno naghari gikan sa 474 hangtod 491. Namatay si Santa Domnica sa sayong mga tuig sa paghari ni Zeno, mga tuig 474. Tungod kay miabot siya sa Constantinople sa dili pa ang 385, ug tungod kay walay duhaduha nga siya labing menos 20 anyos na niadtong panahona (kay giisip ni Patriarka Nectarius nga posible siyang ordinahan isip diakonisa pagkahuman niini), namatay si Santa Domnica sa edad nga kapin sa 100 anyos.

[788] Ang termino nga 'Hozevites' nagtumong sa mga monghe sa Monasteryo sa Hozevit o Khuziv.

[789] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa Dagat Mediterraneo, dili kaayo layo sa baybayon sa Syria.

dugo sa Ginoong Hesus, mibulag siya paingon sa Walog sa Jordan[790] ug nagpuyo sa Lavra nga nailhan nga Kolomana[791] , diin siya mipasa sa mga monastikong panata. Apan si San Jorge nagpabilin uban sa iyang mga ginikanan, gipadako sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios.

Sa dihang namatay ang mga ginikanan ni George, ang batang ulila, kauban ang tibuok kabtangan nga gibilin kaniya sa iyang mga ginikanan, gikuptan sa pag-atiman sa usa ka paryente. Nahigugma kaayo kaniya ang abot, mao nga gusto niya nga ipangasawa kaniya ang iyang bugtong anak nga babaye. Apan ang santo, gikapoy na sa mga kahimayaan sa kalibutan ug dili gustong mabuhi uban sa asawa, mitago uban sa laing paryente niya nga mao ang abot sa usa ka monasteryo. Nahibaloan sa paryente nga iyang gibyaan ang nahimutangan ni George, nga gustong himuon siyang espirituhanong anak; miadto siya sa abbot diin nagtago si George ug gipangayo nga ibalik kaniya ang batan-on. Pagkahibalo niini, tinago nga mibiya si George sa maong monasteryo ug, misakay sa usa ka barko nga pa-alis, nilarga gikan sa Cyprus paingon sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem. Human magpasidungog sa mga balaang dapit, mibaba siya sa Walog sa Jordan ug miadto sa iyang igsoon sa Koloman Lavra. Ang ikaduha, sa dihang nakita niya nga batan-on pa siya ug walay bungot, sumala sa mga pagtulon-an sa mga balaang amahan, wala gustong ipabilin siya sa Lavra hangtud nga motubo ang iyang bungot, apan gidala siya sa monasteryo sa Atong Labing Balaang Ginoo, nga nailhan nga Khuziva[792] , ug gisalig siya sa abá didto. Dinhi, gisul-oban si San Jorge sa monastikong habol ug misugod sa agianan sa pagka-asketa. Nagpaningkamot alang sa himaya sa Dios ug sa kaluwasan sa iyang kalag, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon labi na sa pagpraktis sa pagpaubos ug pagmasunuron. Gihimaya sa Dios ang Iyang alagad ug gipanalanginan siya sa gasa sa paghimo og mga milagro. Ug ang tibuok kapatiran nangahibulong pag-ayo, sa pagkakita sa ingon nga pagkahingpit ug kaisog sa atubangan sa Dios sa usa ka batan-ong lalaki, nga bag-o pa lang nagsugod. Apan ang santo, sa kahadlok sa pangilad sa walay sulod nga himaya ning kalibutan, tinago nga mibiya sa monasteryo ug mibalik sa iyang igsoon sa Lavra.

Pagkahuman nila'g puy-anan didto, siya ug ang iyang igsoon nagpuyo sa gitawag nga Daang Simbahan, ug didto ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pag-ampo, pagpamalandong sa Dios, ug sa mga buluhaton sa kamingawan. Wala magluto og init nga pagkaon ang mga igsoon para sa ilang kaugalingon, gawas lang kon adunay moanhi nga mibisita kanila.

Usa ka adlaw, miingon si Abba Heraclides sa iyang igsoon:

'Kuhaa ang lagari, ug adto ta magputol og kahoy!'

Ug sa dihang iyang gikuha ang lagari, gisugo siya sa iyang maguwang nga putlon ang usa ka walay bunga nga palma nga nagtubo duol sa ilang selda. Nagluhod sa iyang maguwang, si George misugod sa pagpakusog:

'Dili, Amahan, ayaw nato kini putla; basin mamunga kini og datiles para nato.'

Apan ang maguwang mitubag nga puno sa hulga:

'Putla na kini; wala na kini magbunga sulod sa daghang katuigan – nganong mag-okupar pa kini og luna?'

Unya si George, nga mapainubuson nga miyuko pag-usab, miingon:

'Gisaad ko nga dili madugay mamunga kini.'

Pagkahuman niining mga pulong, mipahilum si Heraclides, ug sukad niadto ang palma misugod og daghang matahum nga bunga.

Niadtong panahona, adunay usa ka tag-iya sa yuta sa Jerico nga pinalangga kaayo sa mga balaan nga ascetic nga magsoon. Ang iyang bugtong anak nga lalaki, nga bata pa, namatay. Gibutang sa basket ang patay nga batang lalaki ug gitabonan siya sa unang mga bunga sa iyang ani, dayon dali-dali siyang gidala sa monasteryo.

---

[790] Ang Walog sa Jordan nahimutang sa daplin sa suba sa Jordan; tungod kay dili kini daghan og tawo, nahimong paborito nga pulungan sa mga eremita sukad pa sa karaang panahon. Busa, si San Juan nga Maninabtan mibulag dinhi ug mitudlo og mensahe sa paghinulsol. Sa Kristohanong mga panahon, daghan kaayong mga monasteryo sa tanang klase dinhi sa walog.

[791] Ang Kolomanov Lavra nahimutang duol sa Dagat nga Patay ug sa Suba Jordan.

[792] Ang Monasteryo sa Khuziv nahimutang sa Disyerto sa Khuziv o Hozeva, taliwala sa Jerusalem ug Jericho, sa tuo sa pangunang dalan nga kasagarang gisundan sa mga peregrino nga nagbiyahe gikan sa Banal nga Siyudad paingon sa Jordan, ug dili layo sa pagbaba paingon sa ubos nga Walog sa Jordan. Ang monasteryo nahimutang sa usa ka buang ug batuhan nga dapit. Ang mga simbahan ug ang mga selda sa mga monghe, nga nagbitay ibabaw sa usa ka bangin nga 50 ka sazhens ang gitas-on, mura'g nagkabit sa mga batuhan. Ang Monasteryo sa Khuziv gitukod sa ika-5 nga siglo. Wala mailhi ang ngalan sa unang nagtukod niini. Pagkahuman, nailhan ang monasteryo nga Lavra ug, sa ika-6, ika-7, ug ika-8 nga mga siglo—sa dihang kini ilado kaayo tungod sa hugot nga estilo sa kinabuhi sa mga asetik—niabut kini sa tumoy sa ka-uswagan. Sa ika-12 nga siglo, naglungtad pa kini nga monasteryo, apan wala'y nahibal-an bahin sa nahitabo niini pagkahuman. Bag-ohay lang, gitukod pag-usab kini nga monasteryo.

Misulod siya sa selda nila Heraclides ug George, gibutang ang basket sa atubangan sa maguwang, nangayo og panalangin alang sa mga bunga sa iyang paningkamot, ug dayon nilakaw dayon. Pagkuha niya sa mga bunga gikan sa basket ug pagkakita sa patay nga bata sa sulod, miingon si Heraclides sa iyang manghud:

'Tawga kana nga tawo, kay gusto niya kitang mga makasasala tuksuhon.'

Apan mitubag si George:

'Ayaw kasubo o pagkaglagot, amahan, apan tawga nato ang buotan ug maloloy-on nga Dios uban sa pagtuo; ug kon paminawon Niya kita nga mga makasasala ug buhion Niya ang bata gikan sa kamatayon, unya kuhaon siya sa atong amahan gikan kanato nga buhi isip ganti sa iyang pagtuo; ug kung dili kini buot sa Dios, ingnon nato ang amahan nga kita, nga mga makasasala, wala makab-ot ang ingon nga kaisog sa atubangan sa Dios aron motabang kaniya sa iyang kasakit.

Gipatigbabaw sa tigulang ang tambag sa iyang igsoon, ug nagsugod silang duha sa pag-ampo uban sa mga luha ug mapinul-anong kasingkasing. Ug ang labing maloloy-on nga Ginoo, nga nagatuman sa kabubut-on sa mga nagahadlok kaniya, midungog kanila ug gibanhaw ang bata gikan sa mga patay. Unya, pagtawag nila sa amahan sa bata, gihatag sa mga igsoon ang bata kaniya nga buhi, nga nagsugo kaniya nga dili niya kini isulti sa bisan kinsa nga tawo.

Busa, ang mga Balaan Heraclides ug George nagpuyo nga mag-uban sa kalinaw ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios, uban sa tanang pagpaubos ug pagkamahinatagon, ug walay bisan kinsa nga nakadungog og bisan unsang panag-away o dili pagkasinabtanay tali kanila, ni nakakita bisan og landong sa pagdumot gikan kanila batok sa usag usa o bisan kinsa pa.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay si Heraclides sa edad nga kap-atan ug napulo. Si Abba George, nga nag-inusara na sa iyang selda, naghilak ug nagminuslaw sa pagkamatay sa iyang igsoon, samtang maisugon usab niyang gisunod ang kinabuhi ug mga paningkamot niini. Ug kinsa may makasaysay sa iyang mga pagpanagmento sa lawas, sa iyang walay hunong nga pag-ampo ug paghunahuna sa Dios? Kinsa may makahisgot sa iyang pagpugong sa kaugalingon ug pag-ayuno? Tungod sa iyang kinabuhi nga pagpanagmento sa lawas, ang tigulang giordinahan nga diakono, ug sa niini nga katungdanan kanunay siyang motabang sa mga balaang amahan atol sa Balaang Misa. Samtang nagpuyo sa samang dapit sama sa kaniadto sa iyang kinabuhi nga pag-inusara, ang Kagalang-galang George wala magkuha og bino, lana, pan, o sinina; imbis, molibot siya sa mga tapok-tapokan sa basura, mangolekta og mga panapton ug, pinaagi sa pagtahi,

Nagpuyo isip usa ka eremita sa samang lugar sama sa kaniadto, si Banal nga George wala magkuha og bino, lana, pan, o sinina; imbis, molibot siya sa mga tapok-tapokan sa basura, mangolekta og mga basahan, ug pinaagi sa pagtahi niini, maghimo siya og sinina para sa iyang kaugalingon; ang iyang higdaanan gihimo usab gikan sa maong mga basahan. Gipangayo niya sa mga monghe nga nagpuyo sa monasteryo nga itipig alang kaniya, sulod sa usa ka semana, ang nahibilin gikan sa lamisa sa mga amahan ug mga bisita, bisan pa man gulay, prutas, o bisan mga bukog. Dayon, iyang galingon kini tanan sa usa ka batong galingan, himuon kini nga mga bola ug patuygon sa adlaw; kan-on niya kini nga mga bola, kauban ang tubig, pagkahuman sa duha o tulo ka adlaw. Dugang pa, gihangyo sa tigulang nga dili magluto og pan ang mga igsoon kung wala siya, kay nagtuo siya nga kadtong nagbuhat niini nga trabaho sa mga balaang dapit makadawat og dakong ganti sa langit, tungod kay sa Palestina, naandan nga ihatag ang sobra nga pan sa mga biyahero nga moanha aron mosimba sa dagkong balaang dapit didto. Sa panaderya, gihatagan kini og prayoridad kaysa sa ubang mga buluhaton, ang Banal nga si George magpasiugda sa pugon. Kini nga buluhaton labi ka lisod sa maong dapit sa ting-init, diin bisan ang mga kandila sa kandelero sa simbahan matunaw sa grabeng kainit. Apan si Kagalang-galang George, bisan pa sa kainit, nagtrabaho nga walay kapoy sa panaderya duha o tulo ka beses matag adlaw, nagpasiugda sa hurno ug nagluto og pan. Ang ubang mga igsoon wala makasustine sa ingon nga trabaho ug nag-ilis-ilis kanunay. Busa, nangahibulong ang tanan sa walay puas nga paningkamot ni George ug gitawag siya nga 'puthaw ang buot'.

Busa, kining anghel sa yuta ug tawo sa langit nagpaningkamot, nagatukod sa uban pinaagi sa iyang mga buhat.

Sa dihang nilusob sa mga Persyano ang Banal nga Yuta[793] , pansamantala niyang gibyaan ang Khuzivite Lavra ug nangitag dalangpanan sa Koloman; pagkahuman sa katalagman, mibalik ang tigulang sa Khuziva. Didto iyang gibalik ang iyang kaugalingon sa mga asetikong paningkamot samtang nagatudlo sa tanan nga miabot aron

maminaw sa iyang mga pulong nga gipangbuhian sa Diyos. Wala niya biyai bisan kinsa nga walay mapuslanong pakighinabi, apan nagtudlo siya sa tanan sa Pulong sa Dios ug sa pagkamapaambag.

Tungod kay nagkinabuhi siya sa usa ka matinud-anong kinabuhi ug nakapahimuot sa Dios, ang Mapinadayonong Si George gitawag na pauli ngadto sa langitnong puloy-anan, pagkahuman sa iyang pagkatigulang. Ang iyang disipulo, ang Mapinadayonong Si Anthony, nagasaysay sa mosunod bahin sa bulahan nga pagpanaw sa tigulang.

'Human sa daghang mga paningkamot, ang atong balaan nga amahan nga si George nasakit sa usa ka balatian diin sa ulahi siya namatay. Sa mismong gabii sa iyang pagpanaw, pinaagi sa probidensya sa Dios, daghan kaayong mga bisita ang naa didto, ug ako nabisi kaayo sa pag-atiman kanila. Ug ang pipila sa mga igsoon nga naglingkod uban sa tigulang kanunay motungha kanako, nga nag-ingon:

'Gipangita ka sa tigulang, nga nagaingon: "Ain si Anthony? Patawa siya, kay hapit na ko mamatay."'

Nagkagubot na ang akong hunahuna tali sa tinguha nga tumanon ang akong katungdanan ug sa pag-adto sa tigulang. Ug ang tigulang, sa pagbati niini sa iyang espiritu, nagpadala ug mensahe kanako pinaagi sa mga sugo:

'Ayaw pagmasubo o pagkabalaka, anak, kondili tuman-a ang imong katungdanan, ug maghulat ako hangtud moabot ka.'

Ug samtang ang mga bisita mibangon gikan sa ilang panihapon ug ang uban miabot, milungtad ang oras hapit na sa tungang gabii, ug buhi pa gihapon ang tigulang. Pagkahuman nako sa akong katungdanan ug pagpa-paingon sa mga bisita, miduol ko kaniya. Pagkakita niya kanako, giyakap ko niya ug gihalokan; ug pagkahuman niya ko pagpanalangin, mituyok siya paingon sa sidlakan ug miingon:

'Lakaw na, akong kalag, ngadto na sa Ginoo; lakaw na.'

Ug pagkahuman niya kini gisulti sa tulo ka beses, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo; mao nga siya namatay, malinaw ug hilom, klaro nga gisumite niya ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, ingon nga nakasulat: *'Ang mga kalag sa mga matarong anaa sa kamot sa Dios, ug walay pag-antos nga makahikap kanila'* (Kabalaoran 3:1), ug usab: *'Bililhon sa panan-aw sa Ginoo ang kamatayon sa Iyang mga balaan*.'[793] Sa akoa, sa dihang nahibaloan nako nga iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo, mihulog ko sa iyang dughan ug naghilak ug nag-aga tungod sa pagkawala sa reverendo nga amahan. Ug pagkahuman namo sa pag-andam sa iyang lawas uban sa mga salmo, himno, ug espirituhanong mga kanta, among gilubong siya sa lubnganan sa mga reverendong amahan; ug karon siya anaa na uban sa panon sa mga balaan, nag-ampo alang kanato ug alang sa tibuok kalibutan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Nipakita ka, O labing masidlak nga kahayag, Hues, nagpasiga sa langitnong sinag sa mga matinud-anon nga nagtawag kanimo: ipangamuyo kami kang Kristo nga Ginoo, nga nagpakita sa mga tubig ug nagpasiga sa mga natawo sa yuta.

Paghandum kang San Carterius, ang Balaang Martir

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Nabuhi si Santo Carterius sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian[794] ug siya usa ka pari ug magtutudlo sa Kristohanong pagtuo sa Caesarea sa Cappadocia, ubos sa procurator[795] Urvan. Nagtukod siya og simbahan sa Dios ug nagtigom og usa ka dakong kawan sa iyang palibot, nga iyang gitudloan sa pagsimba kang Kristo kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo isip Usa ka Tinuoray nga Dios. Gidala ang bakak nga akusasyon batok niining masigasig nga alagad ni Kristo sa atubangan sa procurator; busa ang bulahan nga pari mitago aron makalikay sa pagpanlupig. Apan ang Ginoo nagpakita kaniya ug miingon:

---

[793] Salmo 115:6.

[794] Naghari si Diocletian gikan sa 284 hangtod sa 305.

[795] Ang procurator mao ang responsable sa pagdumala sa hustisya sa mga probinsya sa Imperyong Romano. Sunod, gipadala ang mga procurator sa mga imperyal nga probinsya aron mangolekta og kita para sa imperyal nga kaban. Ang gagmay nga mga probinsya gidumala sa mga procurator.

'Adto, Carterius, ug atubang sa procurator. Amo ka sa akong kauban; kinahanglan ka mag-antos pag-ayo alang sa akong ngalan, ug daghan ang mosalig ug maluwas pinaagi kanimo.'

Napuno sa dakong kalipay, ang santo nagpasalamat sa Ginoo ug gisultihan ang procurator sa iyang nahimutangan, pagkahuman gibilanggo siya. Sa dihang gidala si Santo Carterius sa atubangan sa procurator, gisugo siya sa procurator nga maghalad og sakripisyo kang Serapis[796] . Human sa pag-ampo sa santo, nahulog sa yuta ang idolo niining bakak nga diyos; unya, sa sugo sa procurator, napulo'g unom ka sundalo ang misugod sa paghampak sa magtutug-an ni Cristo gamit ang mga tungkod, samtang upat ka sulugoon ang nagkupot kaniya sa yuta. Pagkahuman, gisabit sa mga tigpahirap si Santo Carterius sa usa ka kahoy, giputol ang iyang mga kuko sa kamot ug tiil gamit ang labaha, ug gikagkag ang iyang lawas gamit ang mga kawit nga puthaw.

Unya ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa balaan nga martir ug gipahupay ang iyang pag-antos, ug ang sundalo ni Kristo nagpabilin nga walay kadaut bisan pa sa ingon ka grabeng mga pag-antos.

Sa sugo sa taga-pahirap, gikuha siya gikan sa kahoy, gilubong ang iyang mga tiil sa mga puthaw nga baras, gibutang ang usa ka mapaso nga arado sa iyang dughan, gipahigda siya sa usa ka mapaso nga puthaw nga lingkoranan, ug gipahugot ang iyang mga bitiis gamit ang mapaso nga puthaw nga baras. Human niini, ang bulahan nga nag-antos gibalik sa bilanggoan.

Sa gabii, ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagpakita sa Iyang maisugong mag-aantos, gipagawas Siya kaniya gikan sa iyang mga kadena ug gidala Siya gawas sa bilanggoan. Unya daghan, sa pagkakita nga ang balaan nga martir nangaayo sa mga samad nga gihimo sa iyang mga magpapanlupig, misugod sa pagdawat sa balaang binyag, samtang nangaayo usab sila sa mga sakit nga ilang giantos.

Gidakpan pag-usab sa iyang mga mag-antos, si San Carterius gipailawom sa dugang pang mga pag-antos: Gibitay ang bug-at nga mga bato sa iyang mga kamot ug tiil, samtang ginabugbog siya sa mga torturer gamit ang mga kahoy sa tiyan, gisunog siya sa kalayo, gibuboan og asupre ug pitch ang iyang nagbuka nga mga samad, gibuboan og natunaw nga tingga ang iyang baba, gibutangan og helmet nga pula kaayo sa kalayo sa iyang ulo, ug sa katapusan gilabay ang balaan nga martir sa kalayo. Nag-awit og mga awit sa pagpasalamat sa Ginoo, migawas si San Carterius gikan sa kalayo nga wala'y kadaut.

Unya usa ka Hudiyo nga anaa sa dihang gihimo ang pagpanakit, sa kalagot, mikuha og bangga ug mihampak og makamatay nga hampak sa mga tadyaw sa balaang martir; ingon kadaghan nga tubig ang nibubo gikan sa samad nga nakalunod sa siga; unya misugod ang pag-agos sa dugo, ug ang martir ni Kristo gisumite ang iyang balaang kalag sa Dios[797] .

Kumemorasyon sa Kagalang-galang Elias nga Eremita

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Ang Kagalang-galang Elias misulod sa monastikong kinabuhi sukad sa iyang sayong pagkabatan-on ug nagpuyo og kapito-an ug lima ka tuig sa hingpit nga pag-inusara sa usa ka hilit ug lisod nga disyerto duol sa Antinoe sa Thebaid[798] . Dili masukod sa pulong ang dagkong mga buhat nga iyang gipahinungod sa tuktok sa usa ka buang, disyertong bukid, diin wala gyud siya misulod bisan kaisa sa mga puloy-anan sa tawo, ug diin usa ka masipit nga agianan, nga nahimutang taliwala sa hait nga mga bato ug hapit ra makasulod ang tiil, ang nagdala ngadto kaniya.

Ang mga masigasig nga mibisita makakita sa tigulang nga lalaki nga naglingkod ilawom sa bato nga atop sa usa ka langob, diin ang kangitngit hapit dili makapakita sa ermita; nagkurog siya sa tibuok lawas tungod sa katigulangon, kay siya nagpuyo na sulod sa kapin usa ka gatus ug napulo ka tuig. Ang ubang mga ermita nga amahan nagsulti bahin kang Banal nga Elias, nga walay makahinumdum kanus-a siya unang nagpuyo sa bukid.

---

[796] Serapis – usa ka diyos sa Ehipto nga giila usab sa Imperyong Romano sa katapusang mga tuig sa pagano. Girespeto siya isip diyos sa mga kalag nga nanglabay ug gihangyo isip manluluwas gikan sa sakit ug kamatayon.

[797] Sa tuig 304.

[798] Ang rehiyon sa Thebaid nakakuha sa ngalan gikan sa Thebes – ang pangunang siyudad sa Upper Egypt. Duol sa lungsod sa Antinoe adunay daghang mga hermitage ug monasteryo.

Sa iyang katigulangon, mokaon lang siya og tulo ka gagmay nga piraso sa pan sa buntag ug pareho usab sa gabii, kauban ang tulo ka inasinan nga olibo; sa iyang pagkabatan-on, mokaon lang siya kausa sa usa ka semana. Gitudloan niya ang mga miadto kaniya alang sa pagtukod sa espirituhanong kinabuhi ingon niini: 'Ayaw ninyo pag-isumite ang inyong kaugalingon sa gahum ni Satanas. Aduna'y tulo ka pagpadayag sa gahum sa yawa, nga dala sa mga sala sa mga monghe. Ang una mao ang kalimot, ang ikaduha mao ang katamaran, ug ang ikatulo mao ang kahakog. Kung ang kalimot modangat sa usa ka monghe, motumaw ang katamaran; gikan sa katamaran moturok ang kahakog; ug gikan sa kahakog, mahulog ang usa ka tawo. Apan kon ang usa ka monghe magmatngon ug adunay kahadlok sa Dios, dili niya masinati ang katamaran o dautang tinguha – ug tungod niini walay gahum si Satanas batok sa ingon nga tawo; dili niya siya madala sa pagpakasala, ug ang ingon nga tawo maluwas pinaagi sa grasya sa Dios."

Naghatag og maayong ehemplo sa tinuod nga kinabuhi sa monghe, ang Mapinadayonon nga si Elias mibiyahe paingon sa Ginoo sa iyang katigulangon.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Theophilus ug Helladius

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Ang mga balaang martir, ang diakono Teofilo ug ang laiko nga si Helladius, nag-antos sa Libya niadtong[799] . Walay kahadlok nilang giangkon nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo mao ang tinuod nga Dios, ilang gipakaulaw ang mga bakak nga diyos sa pagano ug gisaway ang mga mananamba, busa gidakpan sila sa procurator ug gipasakitan. Una, malupit nga gipukpok og latigo ang balaang mga katekumeno ni Kristo, unya gikiskis ang ilang mga lawas gamit ang hait nga piraso sa siramiko; pagkahuman giputlan ang ilang mga kamot ug tiil, gisunogan sa mga tigpapatuman ang ilang mga hawak gamit ang kalayo. Human sa matag ingon nga pagpanakit, gipugos sa mga mananakit ang mga martir nga isalikway si Kristo ug maghalad sa mga dios-diosan; apan nagpabilin nga lig-on sa ilang gugma kang Kristo sila San Teofilo ug San Helladio. Tungod kay dili sila mosugot, gipadagan sila sa yuta sa pagdumot ug gibungkag ang ilang mga bukog gamit ang mga bato; pagkahuman niini, nadawat sa mga maisugong martir ang ilang korona gikan kang Kristo, alang Kaniya nga ilang gisakit[800] .

Kumemorasyon sa Banal Emilian nga Kumpesor

Gisaulog sa ika-8 sa Enero

Si Emilian, Obispo sa Cyzicus[801] , nag-antos tungod sa iyang pagdayeg sa mga ikon niadtong 815, sa panahon sa paghari ni Emperador Leo nga Armenyo[802] . Ang iyang ikaduhang paghinumdom mao ang ika-8 sa Agosto.

22 Enero

9 Enero (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Polyeuctus

Gihinumduman sa 9 Enero

---

[799] Libya – usa ka rehiyon sa Amihanang Aprika, sa kasadpan sa Ehipto.
[800] Kini nahitabo sa sinugdanan sa ika-upat nga siglo.
[801] Cyzicus – usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.
[802] Si Leo V nga Armenyo – usa ka emperador sa Byzantine – naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

Sa panahon ni Decius ug Valerian[803] , mga Emperador Romano, sa siyudad sa Melitene, sa yuta sa Armenia[804] , nagpuyo ang duha ka respetadong mandirigma, sila Nearchus ug Polyevktus, nga nagbaton og gugma nga talagsaon alang sa usag usa, nga bisan pa sa mga magsoon sa usa ka inahan ug amahan, lisod kaplagan: ang matag-usa kanila naghigugma sa iyang amigo sama sa iyang kaugalingong kinabuhi ug gininhawa. Si Nearchus usa ka Kristohanon, lig-on sa iyang pagtuo ug matinud-anon nga nagasunod sa balaod sa Ginoo, samtang si Polyeuctus usa ka pagano, nga wala pa masabti ang kahayag sa tinuod nga pagtuo. Bisan pa niana, ang ikaduha nagpuyo subay sa mga Kristohanong batasan ug nangibabaw sa daghang mga hiyas, nga siya unta matawag nga usa ka mabunga nga olibo; ang nagpabilin na lang mao ang iyang pagdawat sa Simbahan sa Dios. Gipaningkamotan ni Nearchus nga mabalhin siya sa Kristohanong pagtuo sa E , kanunay siyang ginabasa og Balaang Kasulatan ug gisultihan mahitungod sa Usa ka Tinuod nga Dios, samtang gipadayag usab niya ang kawalay pulos ug kasuklam-suklam sa idololohiya. Apan ang takna sa pagbag-o ug kaluwasan ni Polyectus, nga gitakda sa Dios alang kaniya, wala pa moabot. Sa dili madugay, gisugdan nang basahon sa mga merkado ug kadalanan ang walay Diyos nga sugo sa dautang mga hari; nag-awhag kini sa tanan nga mosimba sa ilang makalilisang nga mga diyos ug naghulga sa mga mosupak niini sa nagkalain-laing pagpanakit ug pagbitay. Si Nearchus, isip usa ka matinud-anong sulugoon ni Kristo, misugod sa pagpangandam alang sa kamatayon; apan sa samang higayon, nagsubo siya alang sa iyang higala, si Polyeuctus, nga nagtuo nga ang iyang gilauman nga makita nga usa ka Kristohanon tungod sa kahadlok sa hulga sa hari magpabilin nga dili motuo ug, tungod niini, mawad-an siya sa walay katapusang kaluwasan. Kanunay nga nagasubo niini ug nagahilak tungod sa kapahamakan nga nagpaabut sa iyang higala, nabag-o ang dagway ni Nearchus, ug ang iyang tibuok pamatasan nagpadayag sa iyang sulod nga kagubot. Si Polyeuctus, sa pagkakita sa iyang higala nga ingon ana ka-gubot, nangutana kaniya sa hinungdan sa iyang kasubo; ug sa wala siya'y gisulti, nasubo usab si Polyeuctus, nga nakig-amgo sa lawom nga kasubo sa iyang higala. Sa katapusan, gisugdan ni Polyeuctus ang pagpugos kang Nearchus sa partikular:

'Nakasala ba ko nimo sa bisan unsang paagi? Unsa man akong sala? Unsa kaha kalain nga butang akong nabuhat nga dili na nimo pasayloon ang imong higala?'

Unya si Nearchus, nga nagahilak ug nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, miingon:

'Sa dihang ako, higala, maghunahuna nga ang atong gugma ug panaghigalaay kinahanglan nga matapos, mapuno ko sa kawad-on sa paglaum ug ang akong kalag masubo.'

Pagkadungog niini, si Polyeuctus nabalaka kaayo ug miingon:

'Unsaon man ni, akong higala? Ngano man ka mosulti og ingon ana ka imposible nga mga butang? Ngano man nga matapos ang atong gugma, bisan pa ang kamatayon mismo walay gahum nga makabulag kanato?'

'Akong pinalanggang higala,' tubag ni Nearchus, 'mao kini gayud ang nakapalumos sa kahiladman sa akong kalag: nga ang atong pagbulag mas grabe pa kaysa natural nga kamatayon.'

Si Polyeuctus, nga wala kasabot sa gisulti ni Nearchus, gikuptan pag-ayo ang iyang higala ug misugod sa pagpakusog sa iyang paghangyo kaniya:

'Sultihi ko, Nearchus, ug ipasabut unsa ang kahulugan niining atong pagbulag? Dili na nako ikaya ang imong kahilom, ug kon magpadayon ka sa imong kahilom ug dili ka mosulti kanako, makita nimo dayon ako nga patay na sa imong atubangan.'

Unya miingon kaniya si Nearchus:

'Akong pinalanggang Polyeuctus! Pagabulagon kita sa maong harihong sugo nga gipahayag bisan asa; kay ako sakop sa Kristohanong pagtuo, samtang ikaw sakop sa paganuong pagtuo. Busa, sa dihang dad-on ko nila sa akong kamatayon, ikaw mosalikway kanako ug biyaan ko.'

Pagkadungog niini, dali dayon nasabtan sa maalamon nga si Polyeuctus ang tuyo ni Nearchus, ug, sa kahayag sa grasya sa Dios, misugod siya sa pagpamalandong sa Balaan. Gihinumduman niya ang panan-aw nga iyang nakita pipila ka adlaw ang milabay ug miingon:

Ayaw kahadlok, akong pinalanggang higala Nearchus! Dili kami mohawa kanimo, kay nakita nako si Kristo sa damgo—ang Iyang ginaserbisyohan nimo—ug Siya, nga miduol kanako, gikuha ang akong sinina ug

---

[803] Ang Emperador Romano nga si Decius naghari gikan sa 249 hangtod 251, samtang si Valerian naghari gikan sa 253 hangtod 259.

[804] Ang siyudad sa Melitene gitukod sa Romanong Emperador nga si Trajan (98–117). Kini mao ang kapital sa probinsya nga pareho ang ngalan, nahimutang sa rehiyon sa Cappadocia sa Asia Minor, nga kaniadto naglangkob sa amihanang bahin sa Gamay nga Armenia.

gisul-oban ko og lain: bag-o, matahum ug bililhon, nga adunay bulawanong mga kawit; ug, labaw pa, gihatagan ko Niya og kabayo nga adunay pako.

Pagkadungog niini, nalipay si Nearchus ug gihubad ang panan-awon nga ang pagtangtang sa daang bisti ug pagsul-ob sa bag-o nagpasabot og kausaban paingon sa kaayohan sa kinabuhi sa usa ka tawo:

'Gitakda kini para kanimo,' ingon niya, 'aron isalikway ang dautang pagano ug magsul-ob ka kang Kristo pinaagi sa tinuod nga pagtuo; samtang ang may pako nga kabayo nagpasabot og paspas nga pag-abot sa langit.'

Unya miingon siya:

'Tan-awa, karon nakaila ka na kang Kristo, ang tinuod nga Dios!'

Mitubag si Polyeuctus:

'Kanus-a man ko wala nakaila Niya? Wala ba nagdilaab ang akong kasingkasing samtang imo kong gisultihan bahin Niya? Wala ba ko namangha sa Iyang mga pulong samtang imo kong gibasa ang Balaang Ebanghelyo? Ang kulang na lang mao ang usa ka Kristohanong ngalan; sa akong kasingkasing, usa na akong Kristohanon, kay wala koy lain gihunahuna kondili kung giunsa nako, human biyaan ang mga bakak nga diyos-diyosan, mahimong sulugoon ni Kristo nga Ginoo. Busa nganong maglangan pa, Nearchus? Ipakita nato ang atong debosyon kang Kristo pinaagi sa atong mga buhat!

Nalipay kaayo si Nearchus sa iyang mga pulong ug nagmalipayon; apan, tungod kay nahadlok siya nga basin pagbasolan sa iyang amigo ang iyang bahandi, ang iyang asawa ug mga anak, ug bisan pa ang iyang kaugalingong kinabuhi, gisugdan niya ang paghisgot kaniya bahin sa kawalay pulos sa kalibutan ug sa paghulagway sa dili makita nga mga panalangin ug sa himaya sa langit.

'Para kanako, Polyeuctus,' matod niya, 'dili ang bahandi, ni ang himaya, ni ang dungog sa militar—wala'y bisan unsang butang sa kalibutan nga ingon ka bililhon o ka madanihon sama sa kinabuhi sa Cristo Jesus: kana ra ang akong gipangandoy, samtang ang tanan nga uban daw walay pulos kanako.'

Apan si Polyeuctus, murag aron sulayon siya, miingon:

'Apan dili ba nimo bilila ang dungog sa imong ranggo militar?'

Mitubag si Nearchus:

'Sa akong tan-aw, Polyeuctus, wala pa nimo masabti ang tinuod nga dungog ug himaya ug walay katapusang kalipay nga giandam sa Ginoong Kristo alang sa Iyang mga sulugoon.'

Niini, mitubag si Polyeuctus:

'Nagtuo ka ba nga wala koy pagsabot sa himaya, dungog, ug kalipay nga gitagana para nato uban ni Cristo sa langit? Apan nagtuo ko nga nakalabaw pa ko nimo niini nga butanga, kay, sama sa akong gisulti kanimo, nadawat na nako ang maharlikang chlamys sa usa ka panan-awon.' Apan mao ni ang akong gusto ipangutana kanimo: posible ba, nga wala pa makadawat sa mga Sakramento sa Kristohanong, nga makaadto kang Kristo ug mahimong Iyang mandirigma?

'Ayaw pagduha-duha niini, akong matinud-anong higala,' tubag ni Nearchus, '*"Ang Dios makapahimugos og mga anak kang Abraham gikan niining mga bato"* (Mat. 3:9), kay dili Niya isirado ang pultahan sa Iyang kalooy sa bisan kinsa nga mobalik kaniya, ug sa mga mosulod sa Iyang ubasan sa ulahi, bayaran Niya sila pareho sa mga nagtrabaho tibuok adlaw[805] . Busa, gibuksan Niya ang ganghaan sa paraiso alang sa tulisan nga gipako sa krus, ug tungod sa usa ka mubo nga pag-angkon sa pagtuo gihatagan siya og ganti nga gipaningkamotan kaayo sa uban.

Pagkadungog niini, miingon si Polyevktus:

'Gloria sa Kristo, ang tinuod nga Dios! Sukad karon, akong gisalikway ang tanang kawalay pulos sa kalibutan ug nagpahayag ako nga usa ka alagad ni Kristo, Kinsa akong pag-alagaran sumala sa Iyang sugo kanako. Ug karon, moadto ako ug basahon ang hari nga sugo nga gipagawas batok sa mga Kristohanon ug batok sa Ginoo ug akong Dios, si Jesu-Kristo.'

Sa pagbati niini, miadto si Polyeuctus sa plasa ug, pagkahuman niyang nabasa ang dekreto sa hari, gilud-an kini ug gisi-gisi sa atubangan sa tanan. Pagkahuman niini, pagkakita nga ang mga dios-diosan nga gisimba sa mga tawo gidala ngadto sa templo, unang nagkatawa siya sa pagkabuang sa mga pagano; unya, nagpakaaron-ingnon nga gusto niya kining sambahon, gisugdan niya pagdakop sa mga dios-diosan usa-usa ug gibunggo kini sa yuta

[805] Tan-awa ang parabula sa Ginoo mahitungod sa mga mag-oobra sa ubasan (Mateo 20:1–16).

sama sa mga palayok nga luad; sa ingon niini, nabungkag niya ang kinatibuk-ang dose ka diyos sa pagano. Niadtong takna, miabot ang biyenan ni Polyeuctus, si Felix; gisugo siya sa mga hari nga persekutohon ang mga Kristohanon. Sa dihang nakita niya ang pagkaguba sa iyang mga diyos nga gibuhat ni Polyeuctus, siya nangalison kaayo ug miingon uban sa usa ka hungihong:

'Lagmit na gayud ako! Karon kalit ra kaayo nga nawala ang akong mga anak, kay wala'y bisan diyos o tawo nga maluoy kang Polyevkt, nga nakabuhat og ingon ani nga buhat.'

Apan si Polyeuctus, nga nagalipay sa pagkaguba sa mga diyos nga walay kalag, miingon sa iyang biyenan:

'Ngano man ka nabalaka, amahan? Klaro na kaayo nako nga gipakita kung unsa ka walay gahum ang imong mga dios; kung naa pa moy uban, dad-a dinhi, ug makita nimo kung giunsa sila pagpanawa sa mga sulugoon ni Cristo.'

'Ang atong mga gamhanang hari,' tubag ni Felix, 'nagmando nga patyon dayon ang ingon ani nga mga tawo, ug hapit na ka mamatay; nagpaabot kanimo ang pagbitay—dili kini mausab, kay ang mando sa hari dili mabalik.' 'Apan magpakita ko kaninyo og gamay nga kalooy: pwede na kamo mopauli ug paalam sa inyong asawa ug mga anak.'

'Makahilak ba ko para sa akong asawa ug mga anak,' mitubag ang santo, 'samtang gibyaan nako ang mga butang sa kalibutan ug nangita sa langitnong mga butang, ug naghunahuna sa walay katapusan? Kung gusto sa imong anak nga mosunod kanako, siya panalanginan; kung dili, malaglag siya uban sa imong mga dios.'

Pagkadungog niini, misugod si Felix sa paghilak alang sa bana sa iyang anak ug miingon kaniya:

'Kaauy-an ako, akong pinalanggang anak nga si Polyevkt! Napalimbong usab ka sa mahiwagang gahum ni Cristo.'

Mitubag si Santo Polyeuctus:

'Dili ko itago nga gitawag ko ni Kristo ngadto sa kahibalo sa kamatuoran. Pinaagi sa Iyang balaan ug gamhanang tuo nga kamot, gidala ko Niya gikan sa kangitngit ngadto sa kahayag, gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi; giya ko Niya gikan sa sayop ngadto sa husto nga dalan ug giisip ko Niya nga takus nga iapil sa Iyang panon.'

Sa dihang nahuman na sa balaan ang iyang gisulti, gikupot siya sa iyang mga tigpanglutos ug gisugdan siya nilang paghampak sa baba, apan wala siya magtagad niini. Unya miabot ang iyang asawa ug misugod sa paghilak para kaniya uban sa iyang amahan, si Felix. Ang balaan, bisan pa niana, miingon niini sa iyang biyenan:

'O labing dautan nga alagad sa malaut nga mga dios-diosan! Ngano man nga pinaagi sa imong mga luha ug sa luha sa imong anak nga babaye, naningkamot kamo nga madani ko sa pagbiya sa pagtuo kang Kristo? Ngano man kamo nagahilak para kang Polyevktos, samtang dapat unta nga kamo maghilak pag-ayo para sa inyong kaugalingon—nga tungod sa pag-alagad ninyo sa mga hari sa kalibutan, ginakondena ninyo ang inyong kaugalingon sa kalayo nga walay katapusan?"

Ang asawa sa santo, nga si Pavlina ang ngalan, misulti kaniya samtang nagahilak:

'Unsa may nahitabo kanimo, akong pinalanggang bana Polyevkt? Unsa may nakapahimo kanimo sa paglaglag sa among dose ka diyos?'

Apan mitubag kaniya ang santo nga nagngisi:

'Kung ako ra ang nakadaog ug nakaguba sa inyong dose ka dios, nan wala na moy lain nga adtoan aron mangayo og tabang: wala na moy nabilin nga mga dios. Paminawa ko, Pavlina, ug ilhi ang Usa ka Tinuoray nga Dios nga nagpuyo sa langit; simbaa Siya ug ilisi kining kinabuhi alang sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Samtang gipaminaw nila kining panag-istorya sa santo ug sa iyang asawa, daghan sa mga pagano nga nagbarog sa duol ang naantig sa iyang mga pulong; sa pag-ila sa kamatuoran, naantig ang ilang mga kasingkasing ug mibaling sila kang Kristo. Ang mga huwes sa siyudad ug ang tanan nga mga konsehal, bisan pa niana, nagtigom ug gipatawag si Santo Polyevktos aron motungha sa ilang atubangan; pinaagi sa pag-ilis-ilis sa pagpangdayeg ug hulga, ilang gisulayan pag-usab nga kumbinsihon siya nga mobalik sa pagsimba sa mga dios-diosan. Sa dihang napakyas ang ilang mga paningkamot, ilang gipahamtang ang silot sa kamatayon sa santo, ug gisugo nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada.

Ang santo mitungha sa iyang kamatayon uban sa dili masukod nga kalipay ug gisultihan ang mga tawo nga nag-uban kaniya nga nakig-istorya siya sa usa ka masidlak nga batan-on nga nagpalig-on kaniya ug nagsugo kaniya nga kalimtan ang tanang butang sa kalibutan; apan walay lain nga nakakita niining batan-ona gawas sa

mismong martir. Sa dihang nakita niya si Nearchus, ang iyang higala ug espirituhanong amahan sa pagtuo sa tinuod nga Dios, sa taliwala sa daghang tawo, mitawag siya kaniya:

'Paalam, akong pinalanggang higala, ug hinumdumi ang panumpay sa gugma nga naghiusa kanato!'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, iyang gipailalom ang iyang balaan nga ulo sa espada ug nabunyagan sa iyang kaugalingong dugo, tungod kay gipatay siya alang kang Kristo Hesus[806] .

Si Santo Polyeuctus mao ang unang martir sa siyudad sa Melitene sa Armenia, ug ang iyang kamatayon nakatampo sa pagtubo sa Militanteng Simbahan ug sa pagpalig-on sa Triumfanteng Simbahan, alang sa dungog ug himaya ni Kristo nga Dios, Nga mao ang Ulo sa duha, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang tanang dungog ug himaya angay hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon ni San Felipe, Metropolitan sa Moscow

Gisaulog kaniadtong Enero 9

Si San Felipe, Metropolita, natawo n[807] , sa imperyal nga siyudad sa Moscow, sa matinud-anon ug maharlikang ginikanan, gikan sa bantugang pamilyang boyar sa mga Kolychevs. Ang iyang amahan, nga ginganlan og Esteban, usa sa mga suod nga boyar ni Gran Prinsipe Vasily Ioannovich; ang iyang debotong inahan, nga ginganlan og Varvara, nagpuyo sa iyang katapusang mga adlaw isip madre ubos sa ngalan nga Varsonofia. Tungod sa ilang matinud-anong kinabuhi, isip usa ka pagpamatuod sa ilang mga hiyas, gipanalanginan sila sa Diyos og usa ka bulahan nga anak: gikan kanila natawo ang bulahan nga si Philip, nga ginganlan og Theodore sa iyang balaan nga bunyag. Gipadako siya sa iyang mga ginikanan sa pagkabalaan sa tanang aspeto. Sa dihang siya mitigulang na gamay, gipadala siya aron magtuon sa klasikal nga mga sinulat, diin siya nangibabaw tungod sa iyang dakong kugi, samtang gilikayan niya ang mga dula ug kalingawan nga tipikal sa pagkabata. Busa, dali ra nakab-ot ni Teodoro ang tanang kahibalo sa akademya ug nakakat-on sa kahanas sa pagbasa sa mga sinulat nga mapuslanon sa kalag. Ang iyang mga ginikanan, sa pagkakita sa iyang ehemplaryong pamatasan, nalipay kaayo niini. Paglabay sa pipila ka panahon, gitudlo kang Theodore ang mga 'batan-ong lalaki'[808] aron tudloan siya sa pagsakay sa kabayo; apan wala gyud siya'y interes niini, mas gipili niya ang pagbasa sa mga libro diin iyang nakaplagan ang kinabuhi sa mga santo ug mga matinud-anong tawo, ug pinaagi niini nakat-on siya sa paghingpit sa iyang kaugalingon sa pagkamaayo. Sa ulahi, gitun-an usab siya sa arte sa pakiggubat; apan bisan kini wala nakausab sa matinud-anong disposisyon sa iyang kalag; iyang gilikayan ang iyang mga kaedad ug ang ilang walay pulos nga estilo sa kinabuhi, busa daghan ang namangha sa iyang pagkamatinud-anon.

Pagkahuman sa kamatayon ni Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich[809] , ang sceptre sa gingharian gidala sa iyang anak, Dakong Prinsipe sa Tibuok Rusya Ioann Vasilyevich[810] . Niadtong panahona, si Fyodor, nga nakaabot na sa hustong edad, gidala sa korte aron mosilbi sa Tsar ug malampuson nga nakadaug sa paghigugma ug pabor sa batan-ong Prinsipe Ioann Vasilyevich. Apan si Theodore wala magdugay sa pag-alagad sa korte. Sa dihang siya nakaabot sa edad nga traynta, nahitabo kini, pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Dios nga nagtan-aw kaniya uban sa pabor, nga misulod siya sa usa ka simbahan samtang gisaulog ang Banal nga Liturgiya. Didto iyang nadungog ang mga pulong sa Ebanghelyo: *'Walay tawo nga makaalagad sa duha ka agalon'* (Mateo 6:24). Naantig sa niining mga pulong, iyang gihunahuna nga kini para usab kaniya, ug nagpasiya nga biyaan ang kalibutanong kinabuhi. Sa paghinumdom sa Monasteryo sa Solovetsky[811] , diin ang mga monghe nagkinabuhi sa

---

[806] Nahitabo kini sa tuig 295.

[807] 11 Pebrero 1507.

[808] Sa karaang Rus', ang termino nga 'otroki' nagtumong sa mga batan-ong miyembro sa eskorta sa usa ka prinsipe; sa ulahi, kini nagpasabot sa mga kasaligan nga sulugoon sa serbisyo sa prinsipe, nga kadaghanan nakasinati sa arte sa gubat ug nagbuhat og lain-laing mga buluhaton para sa ilang agalon. Ang mga boyar adunay usab kaugalingong 'otroki'.

[809] Vasily IV Ioannovich – Dakong Prinsipe sa Moscow gikan sa 1505 hangtod 1533.

[810] Ivan IV Vasilyevich ang Makalilisang – Dakong Prinsipe sa Moscow sukad 1533; niadtong 1547 gikuha niya ang titulo nga Tsar ug naghari hangtod 1584.

[811] Ang Solovetsky Unang-Klaseng Stavropegial nga Monasteryo nahimutang sa lagyong amihanan, sa Isla sa Solovetsky sa White Sea, 306 ka versts gikan sa Arkhangelsk; naglungtad kini sukad pa sa ika-15 nga siglo ug, sukad pa sa sinugdanan sa paglungtad niini, nailhan tungod sa istriktong asetikong kinabuhi sa mga monghe niini.

balaan nga pakigbisog, nagpasiya siya nga magretiro didto. Pagkahuman sa pag-ampo sa atubangan sa mga balaang relikya, samtang nagahilak sa katingalahan sa mga reliquaryo sa mga santo ug nagahumok sa mga balaang relikya, mibiya si Teodoro sa iyang panaw uban sa pag-ampo, tinago nga mibiya sa korte sa hari, sa iyang yutang natawhan ug sa iyang pamilya, ug nagdala lang sa pipila ka gikinahanglan nga sinina[812] . Sa sinugdan miabot siya sa utlanan sa Veliky Novgorod, sa Danaw Onega[813] , ug didto nagpuyo sa baryo sa Khizhakh uban sa usa ka mag-uuma. Ang nag-abi-abi, sa pagkakita sa iyang maayong kinaiya ug pagpaubos, gisaligan siya sa pag-atiman sa iyang mga karnero: busa gisugo sa Dios nga, sa wala pa niya atimana ang mga karnero sa Pulong, una niya atimana ang mga karnero nga dili makasulti. Samtang nagapangita siya sa iyang anak sa tanang dapit sa mga lungsod, ug wala siya makaplagan, naghilak sila pag-ayo alang kaniya. Ang debotong batan-on, pagkahuman sa daghang adlaw nga pagpuyo sa maong baryo, mibyahe paingon sa Isla sa Solovetsky ug gidawat sa abad sa Monasteryo sa Solovetsky, nga nagsugo kaniya sa pagpanarbaho sa serbisyo sa monasteryo. Sa iyang bahin, nga giya sa kahadlok sa Dios, iyang gihimo uban sa kadasig ug pagpaubos, sa pagkamapainubsanon sa kasingkasing, ang tanan nga gisugo kaniya. Nagtaga siya og kahoy, nanghukay sa yuta sa tanoman, nagdala og mga bato, usahay nagdala sa hugaw sa iyang abaga, ug nagbuhat og ubang mga buluhaton nga mas bug-at pa. Sa daghang higayon, kinahanglan niyang pag-antus ang mga insulto ug bisan mga pagpanakit gikan sa pipila ka monghe, apan wala gyud siya masuko ug gidala niya ang tanan uban sa kalipay ug pagpaubos, ug walay nakahibalo kinsa siya o asa siya gikan.

Tungod kay nasulayan na ang iyang pagkamapailubon, nangayo si Theodore sa abbot nga ipa-tonsura siya isip usa ka monghe. Gitonsura siya isip monghe ug ginganlan siya og Philip. Gitudlo siya ilawom sa pagdumala sa usa ka batid nga monghe nga si Ion, nga nagtudlo kaniya sa tanang hiyas.

Sa ulahi, gipadala siya sa abá sa kusina, diin mapainubuson siyang nag-alagad sa mga kaigsuonan, nagpabaga sa kalayo ug nagputol sa kahoy. Pagkahuman sa taas nga panahon sa maong pag-alagad, mibalhin si Philip gikan didto ngadto sa pandayan sa monasteryo, diin siya nagpaningkamot nga walay kapoy, nagdala og kahoy ug tubig.

[814]Gidayeg siya sa tanan nga nagtrabaho sa pandayan tungod sa iyang mga paningkamot. Unya, aron likayan ang dungog, mibulag siya gikan sa monasteryo paingon sa kamingawan ug didto, samtang gitutok ang iyang hunahuna kang Dios, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa walay hunong nga pag-ampo. Nagpaningkamot si San Felipe sa ingon niini sulod sa dugay nga panahon sa disyerto, sa mga kalasangan sa Solovetsky, ug unya mibalik pag-usab sa monasteryo aron ipadayon ang iyang mga buluhaton. Si Abad Alexius, sa dihang nakita niya nga siya mapisan kaayo sa iyang mga buluhaton isip monghe ug napuno sa lalom nga pagpaubos, nakabaton og dakong kahupayan kaniya ug gipabilin siya sa iyang kiliran isip katabang, ug gisaligan siya sa pagdumala sa mga bag-ong monghe. Gibuhat ni Philip kini tanan uban sa kadasig ug nagpuyo siya og siyam ka tuig sa maong mga buluhaton, nga gipasiugda sa mga pag-ampo ug panalangin sa iyang abá. Sa ulahi, si Abá Alexius, nga mibiya sa pagdumala sa monasteryo tungod sa mga kakulian sa katigulangon, mitudlo kang Santo Felipe isip abá sa[815] sa tambag sa mga igsoon. Apan bisan pa nga gidawat sa balaan ang maong posisyon sa awtoridad, wala gyud niya giusab bisan gamay ang iyang daang pamaagi sa kinabuhi. Sa kasukwahi, iyang gipadoble ang iyang mga paningkamot sa pag-ascetismo ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mas dagkong pisikal nga mga buluhaton; ug sa dihang nakita niya nga siya gidayeg ug gihatagan og dungog tungod niini, iyang kini giisip nga walay pulos, kay sukad pagkabatan-on siya gipanalanginan sa pagpaubos. Busa iyang gisalikway ang katungdanan isip abá ug mibalik pag-usab sa kamingawan, ug moanha ra sa monasteryo aron madawat ang Balaang Lawas ug Dugo ni Kristo nga atong Dios. Ang kanhing abá, si Alexius, ang mipuli sa

---

[812] Nahitabo kini sa tunga-tunga sa 1537.

[813] Ang Danaw Onega nahimutang sa amihanan sa Rusya, sa Gobernasyon sa Olonets; kini ang ikaduhang pinakadakong danaw sa Europa pagkahuman sa Danaw Ladoga.

[814] Ang mga Oprichniki nagpukaw og dakong kasuko batok kang Santo Felipe sa tsar uban sa dakong kadasig, nagpanamastamas sa santo ug nagpalig-on sa pagtuo sa tsar nga ang metropolitano nagbarug uban sa mga boyar nga iyang gikaligtaan ug nagsilbi nga ilang instrumento. Apan, sa dihang misamot ang kalapasan sa mga Oprichniki, ug wala magpakita ang tsar og timaan sa pagbag-o kondili nagpadayon sa pagbuhat og mga kalautan ug pagpatuman sa malupit nga pagbitay, ang santo, sa dihang nakamatikod nga walay pulos ang iyang tinago nga mga pahimangno sa tsar, misugod sa paghimo og hayag, publikong pagpanaway batok kaniya ug sa mga Oprichniki.

[815] Niadtong 1548 kini.

pagdumala sa monasteryo, apan namatay siya pagkahuman sa usa ka tuig ug tunga. Unya, sa hangyo sa mga igsoon, mibalik pag-usab si San Felipe sa katungdanan isip abá. Gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa mas dagkong pagpanagasa sa pagka-asceta ug nakab-ot ang mas hataas nga lebel sa pagkahingpit sa hiyas. Sa iyang pagdumala, ang Monasteryo sa Solovetsky milambo ug napahimutang[816] . Samtang, ang balita mahitungod kang Santo Felipe nakaabot sa matinud-anong Tsar ug Prinsipe John Vasilyevich. Niadtong panahona, si Athanasius, Metropolita sa Tibuok Rusya, mibiya sa iyang katungdanan[817] . Gusto sa Tsar nga si Santo Felipe itas sa Katungdanan sa Metropoliya sa Rusya – busa gipatawag niya ang santo sa Moscow alang sa 'espirituhanong tambag'[818] . Ang mga Ortodoks nga katawhan sa sinugdan nagpuyo sa kalinaw ug gugma; apan ang kaaway (ang yawa), pagkakita niini ug tungod kay kanunay niyang gikaligut-an ang kamatuoran, nagpukaw og unos sa panagbangi, nag-awhag og kasuko tali sa mga Ortodoks nga Kristohanon imbis nga gugma. Sa korte, taliwala sa mga boyar, nagsugod ang panaglalis, mapait nga pagdumot ug tanang matang sa dautang buhat batok sa usag usa. Pinaagi sa ilang pagkanilad ug panagbangi sa sulod, napukaw nila ang labing lawom nga kasuko ug kalagot sa tsar mismo. Tungod sa dautang panamastamas sa mga boyar, nagsugod siya og kahadlok bisan sa iyang matinud-anong mga sulugoon, suod nga paryente ug mga higala, ug napuno siya sa walay pagpugong nga kasuko batok sa mga boyar, nga iyang giisip nga mga kaaway ug mga rebelde. Busa gibahin niya ang gingharian sa duha ka bahin, nagtukod og espesyal nga grupo sa mga guwardiya para sa iyang kaugalingon, nga nailhan nga Oprichniki, nga nag-alagad sa kiliran sa Tsar ug naghimo og laing administrasyon[819] . Gipahimulos sa Oprichniki ang gahum nga gihatag kanila, gihikak nila ang katawhan, gikuha ang ilang kabtangan, ug kauban sa ilang pagpanguha sa bahandi ang pagpatay ug pagpanakit. Ang Tsar, bisan pa niana, misalig sa ilang pagkamaunongon ug debosyon, busa wala'y bisan unsang paagi nga makapugong kanila. Niadtong panahona, gitawag sa Tsar si Philip gikan sa Monasteryo sa Solovetsky. Pagdawat kaniya uban sa dungog, gisultihan siya sa Tsar sa iyang tinguha nga makita siya nga naglingkod sa trono sa metropolitano. Si Philip, sa iyang pagpaubos, misalikway niini nga hataas nga katungdanan; apan sa ulahi napugos siya sa pagsunod sa dili matandog nga kabubut-on sa tsar ug gipataas siya sa katungdanan nga metropolitano sa[820] . Sa sinugdan, malinawon ang tanan; girespeto sa tsar ang balaan ug gipaboran siya. Apan sa ulahi, sa dihang miabot sa tumoy ang mga kalautan nga gihimo sa mga Oprichniki, ang

---

[816] Sa iyang napulo'g walo ka tuig isip abá sa Monasteryo sa Solovetsky, hingpit kini nga gi-renovate ni Abá Philip; nagtukod siya didto og duha ka simbahan nga bato – ang Simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug ang Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo; iyang gipaila ang mga kampana aron ilisan ang 'bil' ug 'klepa' (mga plaka nga metal nga gigamit sa pagtawag sa mga kaigsuonan sa banal nga mga serbisyo); nagtukod siya og mga selda nga duha ug tulo ka andana ug usa ka ospital para sa mga kaigsuonan; gipadako ug gipaayo niya ang pabrika sa asin – ang pangunang tinubdan sa kita sa monasteryo – nagtukod siya og mga gilingan sa tubig, nagtukod og bakuran sa mga hayop ug kawan sa mga karabaw, gisumpay niya ang mga lanaw pinaagi sa mga kanal ug gipauga ang mga lat-ang, gilimpyo ang mga agianan sa lasang ug nagtukod og mga dalan. Isip abá, nabantayan pag-usab ni Philip si Dakong Prinsipe Juan Vasilyevich ug nakuha niya ang pabor niini. Gihatagan siya sa Tsar og mga charter para sa lain-laing distrito, baryo ug uban pang mga panag-iya; gihatagan siya og mahimong mga bisti nga gilukopan og perlas ug duha ka sudlo para sa mga relikya sa mga santo sa Solovetsky nga sila Zosima ug Savvatiy; ug pagkahuman nagpadala og usa ka libong rublo para sa pagtukod sa Simbahan sa Pagbag-o, duha ka kampana, duha ka bulawanong krus nga gibutangan og bililhon nga mga bato ug perlas, ug bag-ong mga sulat sa gasa nga nagpamatuod sa nagkalain-laing pribilehiyo para sa monasteryo.

[817] Si Athanasius – Metropolita sa Moscow ug sa Tibuok Rusya – nagdumala sa katungdanan nga metropolita gikan sa 1564 hangtod sa 1566.

[818] Nagpasabot kini nga si Philip ihatagan sa opisina sa Primate, ingon nga tinguha ug kabubut-on sa tsar.

[819] Ang mga Oprichniki gipili gikan sa mga prinsipe, mga maharlika, ug mga anak sa mga boyar. Naga-panag-iya sila sa ilang kaugalingong mga panag-iya sa yuta sa espesyal nga mga volost nga gitagana para sa Oprichnina; gitudlo pa gani ang piho nga mga lungsod aron mag-atiman sa ilang panginabuhi; ang mga Oprichniki nalingaw sa ilang kaugalingong mga katungod ug pribilehiyo. Ang nahibilin nga bahin sa Rusya gitawag nga 'zemshchina' ug gibutang ilawom sa administrasyon sa mga zemsky boyars alang sa pagdumala sa kasagarang mga kalihokan sa estado ug sa katawhan.

[820] Sa pagdumili sa pagdawat sa hataas nga opisina sa obispo, miingon si Felipe: 'Dili ko makaya ang buluhaton nga labaw pa sa akong kusog; pasagdi ko nga molakaw, alang sa Ginoo; ngano man nga itugyan ang dakong karga sa gamay nga sakayan?' Sa dihang nagpadayon ang tsar sa pagpugos, miingon si Philip nga tumanon niya ang kabubut-on sa tsar, apan sa kondisyon nga wagtangon ang Oprichnina nga nagpasakit sa yutang Ruso. Mitubag si Juan nga gikinahanglan ang Oprichnina alang sa tsar ug sa gingharian, kay aduna'y mga tawo nga nagplano batok kaniya. Napugos si San Felipe nga dili mosamok sa mga kalihokan sa korte ug sa Oprichnina, ug dili usab mopahawa sa katungdanan isip metropolitan tungod kay wala pa giwagtang sa tsar ang Oprichnina, kondili makigkonsulta sa tsar, sama sa gibuhat sa mga miaging metropolitan. Sa ingon niini, napabilin kang Santo Felipe ang kagawasan sa iyang konsensya ug ang katungdanan nga magmasubo alang sa mga walay sala nga gipanglutos ug mosulti sa kamatuoran sa Ebanghelyo—usa ka kinaiya nga dugay nang nahimong timailhan sa mga santo sa Rusya.

bulahan nga si Philip misugod sa paghangyo sa tsar nga tapuson ang kagubot sa mga Oprichniki ug sa pagsaway mismo sa tsar tungod sa iyang mga pagbitay. Misuko pag-ayo ang tsar batok sa santo, ug gipanghulga siya sa pagpanakit ug pagpahilayo. Apan siya, nga lig-on sama sa bato, wala magtagad sa mga hulga sa tsar ug wala gyud mihunong sa pagsulti sa kamatuoran. Makapasubo, aduna usab mga traydor sa han-ay sa mga pari, nga ang ilang kabalaka mao lamang ang pagpalipay sa tsar. Si Pimen, Arsobispo sa Novgorod, ug pipila pa uban kaniya[821] , kauban ang mga magtatambag sa tsar nga sila Malyuta Skuratov[822] ug Vasily Gryazny[823] ug ilang mga kauban nga pareho og hunahuna, naghimo og lain-laing mga pakana batok sa santo, naningkamot nga wagtangon siya sa iyang katungdanan ug nag-awhag sa tsar nga dili biyaan ang iyang mga tinguha. Ang Tsar, bisan pa, dili lang gustong wagtangon si Philip gikan sa katungdanan sa metropolita. Pagkahuman sa dili madugay, human sa mga akusasyon sa bakak nga mga saksi, gipadala niya si Obispo Pafnutius sa Suzdal ug si Prinsipe Vasily Temkin sa Solovki aron susihon ang nangagi nga kinabuhi ni Philip. Pag-abot nila sa Monasteryo sa Solovetsky, ang mga sugo misugod sa paglihok sa paagi nga makapahimuot sa tsar. Gipangumbinse nila ang pipila ka monghe nga mosulti og dautan bahin sa santo pinaagi sa pagpangdayeg ug panikas, ang uban pinaagi sa saad sa labing hataas nga dungog sa simbahan, ug ang uban pa pinaagi sa hulga. Sa bahin sa matinud-anong mga tigulang nga misulti sa kamatuoran mahitungod kang Philip, grabe silang gibugbog ug gisugo nga isaway ang santo. Apan, puno sa pagkamatinud-anon sa pagtuo, gidawat nila uban sa kalipay ang tanang insulto ug, sa usa ka tingog, nagpadayon sila sa pagsulti sa kamatuoran mahitungod kang Philip, nga ang iyang kinabuhi sa monasteryo walay kapintasan, sumala sa Dios. Apan wala gani maminaw niini ang mga sugo sa tsar; pagkahuman nila sa ilang buhaton, mibalik sila sa Moscow. Sa ilang pagbiyahe, gidala nila uban ang abad sa Solovki, si Paissius—nga ilang gisaadang hatagan sa katungdanan nga obispo—ug uban pang mga maninirang-puri nga nagpamatuod og bakak batok kang Santo Felipe. Gitigom dayon ang usa ka konseho aron ipahigayon ang paglitis sa santo. Ang mga manlalapas nga miabot gikan sa Solovki nagpresentar sa tsar og mga makulid nga naglangkob sa ilang bakak nga mga testimonya. Ang Tsar, pagkahibalo niya sa mga sinulat nga testimonya batok kang Philip—nga iyang ganahan—gisuwayan niya nga basahon kini sa kusog aron madungog sa tanan, pagkahuman niini misugod ang mga bakak nga saksi sa pagpangdaot sa santo sa pulong. Wala magdepensa ang santo ug gisugdan na niya pagtangtang sa tanang insinyas sa iyang katungdanan[824] , apan gisugo siya sa Tsar nga maghulat sa desisyon sa korte. Sa sunod adlaw, samtang si Santo Felipe, ang Metropolita, nagsaulog sa Banal nga Misa sa Katedral sa Dormition[825] , gipadala sa tsar ang iyang boyar, si Alexei Basmanov, didto uban sa daghang oprichniki. Pag-abot ni Basmanov sa katedral, gisugo niya nga basahon ang desisyon sa korte bahin sa pagbawi sa katungdanan sa metropolita aron madungog sa tanan. Unya, kalit nga misugod sa pag-atake ang mga Oprichniki sa santo sama sa mga buangis nga hayop, gikuhaan siya sa iyang liturhikal nga bisti, gisul-oban siya og yano ug gisi-gisi nga bisti sa monghe, gipahawa siya sa simbahan nga napahiya, ug pagkahuman gipahimutang siya sa usa ka kariton, gidala siya ngadto sa Monasteryo sa Epipanya, samtang gipang-insulto ug gibunalan siya[826] . Sa ulahi, pinaagi sa mando sa tsar, gipahilayo si Philip ngadto sa Monasteryo sa Otroch sa Tver[827] , diin ang santo nakasinati og daghang kadaut sa kamot sa iyang mga bantay.

---

[821] Apil kanila si Pafnutius, Obispo sa Suzdal, Philotheus, Obispo sa Ryazan, ug labi na gayud si Arkiprista Eustathius sa Katedral sa Pagpahayag, ang kumpesor sa tsar, nga gipailawom ni Philip sa pagbawal tungod sa pipila ka mga kalapasan ug nga walay hunong nga nagreport sa tsar, sa tago ug hayag, og mga malisyosong pahayag batok sa metropolitano.

[822] Malyuta Skuratov-Belsky – usa ka maharlika sa Duma ug pinalanggang oprichnik ni Tsar Ivan IV nga Gitahud-tahud, nga nailhan sa iyang kalupigan ug miapil sa halos tanang kalapasan sa Makalilisang nga Tsar. Ang hinumduman ni Malyuta Skuratov ug sa iyang mga kalapasan napreserbar sa mga balak sa katawhan, ug bisan ang iyang ngalan nahimong simbolo sa usa ka salawayon.

[823] Si Vasily Gryazny usa ka pinalabi ug kasaligan nga oprichnik ni Tsar Ivan IV ang Makalilisang.

[824] Isip tubag sa walay hiya nga pagpanamastamas ni Paissius, ang Primate malumo lang nga miingon kaniya: 'Bata ko, ang imong itanom mao ang imong aanihon.' Unya, sa dihang mituyok siya sa Tsar ug sa tibuok sinodo, iyang gipahayag nga dili gyud siya mahadlok sa kamatayon ug mas mopili nga mamatay nga inosenteng martir kaysa, samtang naggunit sa katungdanan isip metropolitan, hilom nga mag-antos sa kahadlok ug kawalay balaod sa kasamtangang panahon; busa gisugdan niya pagtangtang sa iyang puti nga kapa ug balabal.

[825] Nahitabo kini niadtong Nobyembre 8, 1568.

[826] Dinhi, si San Felipe nga Metropolitan nagpuyo sulod sa tibuok semana sa usa ka baho nga bilanggoan, gibug-atan sa bug-at nga mga kadena ug gipanglutos sa gutom. Dayon siya gilalin sa Monasteryo ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, nga nailhan nga 'Daang' Monasteryo. Dili pa kuntento sa gibati ni San Felipe, gipasailalim sa tsar ang mga anak sa boyar nga nag-alagad kaniya sa tortyur ug pagbitay; napulo ka miyembro sa iyang pamilyang Kolychev ang gipatay sunod-sunod. Gipadala sa tsar ang ulo sa usa kanila, si Ivan Kolychev—nga pinalangga kaayo sa santo—ngadto kaniya sa iyang bilanggoan. Niyuko ang santo sa yuta sa atubangan niini, gibendisyunan kini, gihalokan nga puno sa gugma, ug gibalik kini sa nagdala.

Mga usa ka tuig na ang milabay sukad gipriso ang santo, nga gibug-atan sa nagkalain-laing mga pag-antos nga gihimo sa iyang mga bantay. Niining panahona, ang Tsar, samtang nagbiyahe paingon sa Novgorod[828] ug nagkadool sa Tver, nahinumduman si San Felipe ug gipadala ang maong Malyuta Skuratov kaniya. Kalit lang misulod si Malyuta Skuratov sa selda sa santo. Sa laing bahin, tulo ka adlaw ang milabay, miingon ang santo sa mga kauban niya:

'Duol na ang katapusan sa akong pagpanarbaho,' ug nadawat niya ang Balaang Komunyon sa mahimayaon ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo nga atong Dios. Sa pagsulod ni Malyuta Skuratov sa selda ni San Felipe, nagkunwari siya nga matinahuron, mihulog sa tiilan sa santo ug miingon:

'Balaang Amahan, hatagi og panalangin ang Tsar aron makabiyahe paingon sa Dakong Novgorod.'

Apan mitubag ang Santo kang Malyuta:

'Buhaton nimo ang gusto nimo, apan ang gasa sa Diyos dili makuha pinaagi sa limbong.' Unya gipamatay sa salbahis nga walay kasingkasing ang matarong nga tawo pinaagi sa ulnan[829] .

Samtang ang mga kaaway ni San Felipe, nga misukol batok kaniya, dali ra silang natandog sa silot sa Diyos. Ang Tsar, sa pagkahibalo sa iyang kaugalingong kawalay-katarungan batok sa balaan nga tawo ug sa limbong sa iyang mga kaaway, nagmando nga sila ipriso sa lain-laing mga monasteryo, samtang ang uban gipatay[830] .

Pagkahuman sa kamatayon ni Tsar John Vasilyevich, ang trono sa gingharian sa Rusya gisagop sa iyang anak, ang debotong Tsar ug Dakong Prinsipe Theodore Ioannovich[831] . Sa ikapitong tuig sa iyang paghari, baynte-usa ka tuig human sa pagpanaw ni San Felipe, ang abbot sa Monasteryo sa Solovetsky, si Jacob, ug ang mga igsoon mipangayo sa matinud-anong tsar nga sugoan ang pagbalhin sa lawas sa santo gikan sa Monasteryo sa Otroch paingon sa Monasteryo sa Solovetsky. Gihatagan sila sa Tsar og pagtugot, ug ilang nakaplagan nga buo ug walay kadaut ang lawas sa santo, nga bisan ang pagkadaut wala gani nakaabot sa iyang mga sinina, samtang ang myrrh misabwag gikan sa mga relikya sa santo ug napuno ang hangin sa humot niini. Gidala sa mga monghe uban sa dungog ang lawas ni San Felipe ngadto sa ilang monasteryo ug gilubong kini sa mismong dapit nga iyang gipreparar alang niini nga katuyoan[832] . Sa panahon sa pagdumala sa labing debotong Tsar Alexei Mikhailovich[833] , ang dili mabulok nga mga relikya ni San Felipe nga Metropolitan gihatud nga may dungog ni Metropolitan Nikon sa Novgorod[834] gikan sa Monasteryo sa Solovetsky paingon sa kapital, ang Moscow, ug gibutang sa usa ka bag-ong reliquaryo sa Katedral sa Dormition, diin kini nagpabilin nga makita sa publiko hangtod karon[835] .

---

[827] Ang Monasteryo sa Ikaduhang Klase sa Pagkatulog sa Birhen nahimutang sa Tver ug natukod pa sa wala pa ang ika-13 nga siglo. Ang lugar sa pagkabilanggo ug pagkamartir sa santo usa ka basa, ngitngit, ug baho nga silong, diin kanunay naghari ang kabasa, kangitngit, ug baho sa daang butang. Sa ika-17 nga siglo, sa dihang gusto nila magtukod og halaran isip handumanan sa nag-antos ug santo, gitukod nila kini sa ikaduhang andana; niadtong 1833–34 pa lang sila nakahimo og kapilya sa kilid sa ubos, nga gihalad kang Santa Barbara, ang Dakong Martir; Ang halaranan sa maong kapilya anaa sa mismong dapit ilawom sa salog diin kaniadto gipriso ang santo. Duol sa katedral, sa amihanan-kasadpang suok, gitukod ang usa ka kapilya sa dapit sa lubnganan ni San Felipe. Ang katedral nagkupot sa reliquaryo ni San Felipe, nga nagbitbit sa iyang hulagway ug usa ka piraso sa iyang balaang relikya.

[828] Sa tinuod, kini usa ka makaguba nga paglusob ni Ivan the Terrible sa Novgorod, nga ang mga lumolupyo niini gi-report sa tsar nga andam na mosurender sa hari sa Poland. Sulod sa unom ka semana, ang Tsar nagpahigayon og makalilisang nga pagbitay sa Novgorod, diin daghang libo ka mga taga-Novgorod ug mga lumolupyo sa kasikbit nga mga lugar ang namatay; dili lang ang mga panimalay sa mga lungsoranon—labi na sa mga adunahan—ang gipanguhaan, apan pati na usab ang tanang monasteryo ug simbahan.

[829] Nahitabo kini niadtong 23 Disyembre 1569.

[830] Si Arsobispo Pimen sa Novgorod gipahawa sa iyang katungdanan duha ka semana lang human sa kamatayon ni San Felipe ug gisailawom sa labing grabeng pag-abuso, pagkahuman gipriso siya sa Monasteryo sa Venevsky, diin siya sa dili madugay namatay. Ang paborito sa Tsar, si Malyuta Skuratov, gipatay dili madugay human sa iyang pagtraydor duol sa lungsod sa Torzhok sa mga bihag nga Crimean, samtang ang Tsar mismo hapit na usab napatay. Gipahilayo si Abad Paisius sa isla sa Valaam, diin siya namatay; ang monghe nga si Zosima ug napulo pa ka ubang monghe, nga misilot usab kang Santo Felipe, gipakatag sa lain-laing mga monasteryo. Ang susamang banal nga silot miigo usab sa uban pang mga kaaway sa santo.

[831] Naghari si Fyodor Ioannovich gikan sa 1584 hangtod sa 1598.

[832] Niadtong tuig 1591. Ang lawas ni San Felipe unang gilubong ilawom sa portiko sa simbahan nga iyang gitukod, diin, samtang nag-alagad isip abbot sa Solovetsky, siya mismo ang naghukay og lubnganan tupad sa lubnganan sa iyang magtutudlo, si Elder Jonah; ug niadtong 1646 kini gibalhin sulod sa simbahan mismo.

[833] Naghari si Tsar Alexei Mikhailovich gikan sa 1645 hangtod sa 1676.

[834] Sa ulahi nahimo siyang iladong Patriarka sa Tibuok Rusya ug tig-usab sa mga liturhikal nga basahon ug ritwal.

Kahimaya sa atong Dios, karon ug kanunay, ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Paghinumdom sa Banal nga Eustratius

Gisaulog sa ika-9 sa Enero

Ang Banal nga Eustratius natawo sa rehiyon sa Tarsus[836] sa mga ginikanan nga dato ug deboto, sila George ug Meghefa. Gidako siya nila sa maayong pamatasan, ug sa pag-abot niya sa edad nga baynte anyos, napuno siya sa tinguha nga moserbisyo sa Dios ug, gibyaan ang iyang mga ginikanan, nilayas siya paingon sa Bukid Olympus[837] , sa Monasteryo sa Avgarov, diin duha ka mga tiyo sa iyang inahan, Gregoryo ug Basilio, diin si Gregoryo mao ang abá sa maong monasteryo. Pagdawat kaniya nila ug pagputol sa iyang buhok, misugod si Eustratius sa lisod nga kinabuhi sa monghe ug gihigugma sa tanan tungod sa iyang pagpaubos ug pagkamapainubsanon. Wala siyay pagtagad sa mga butang sa kalibutan – wala siyay gipanag-iya gawas sa usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug usa ka panit sa karnero nga iyang gipatulgan. Wala gani siyay kaugalingong selda o piho nga lugar nga iyang matawag nga kaugalingon, mao nga kasagaran siya matulog bisan asa siya nahimutang, ug bisan pa niana, mubo ra gayud ang iyang pagkatulog. Miingon ang mga Amahan bahin kaniya nga sukad pa sa adlaw sa iyang pagtuli sa buhok, wala gyud niya gipahaba ang tibuok niyang lawas samtang natulog; ug sa tibuok kapito-an ug lima ka tuig sa iyang asetikong kinabuhi, wala gyud siya natulog nga nakahigda sa iyang wala nga kilid. Samtang nagpuyo siya sa ingon niini sa monasteryo, namatay ang gihisgutan nga mga halangdong amahan – sila Gregory ug Basil – ug, tungod sa espesyal ug mapugos nga hangyo sa mga igsoon, napugos si bulahan Eustratius sa pagdawat sa administrasyon sa monasteryo. Apan unya ang maharlikang sceptre gikuptan sa dili matarong sa usa ka tawo nga nagdala sa ngalan sa hayop, si Leo nga Armenyo[838] , nga misukol kang Tsar Michael ug gipahawa siya sa gingharian. Sa dihang gisulayan niyang buhion pag-usab ang ikonoklasmo nga kaniadto nawala na, ang tanang Ortodoksong Kristohanon mibiya sa ilang mga panimalay ug monasteryo, nagpangitag sa paglutos sa tsar; sa tambag sa Banal nga Ioannikios ang Dako, mibiya usab si Bulahan Eustratius sa iyang monasteryo ug nangalibang sa mga bukid ug kamingawan hangtod nga napatay ang dautang tsar. Pagkahuman sa kamatayon sa hari, sa dihang napalamutihan pag-usab ang Balaang Simbahan sa mga ikon ug gibalik ang pagdayeg niini, mibalik usab si Bulahan Eustratius, kauban ang ubang mga amahan nga mibalik sa ilang mga monasteryo, sa Monasteryo sa Avgarov ug gipadayon ang iyang walay puas nga mga paningkamot sa pag-asceta ug ang iyang trabaho sa mga buluhaton sa monasteryo uban sa mga kaigsuonan. Ang pag-ampo wala gayud mihawa sa iyang mga ngabil, ug bisan pa sa panahon sa Balaang Liturgiya, samtang nagtindog sa balaang halaran, kanunay niyang balik-balik nga giingon sa iyang kaugalingon: 'Ginoo, kaluy-i ako!'

Naghimo usab siya og daghang mga milagro, nga walay duhaduha nagpamatuod sa pagka-diyosnon sa iyang kinabuhi. Ug sa pag-abot sa panahon nga siya mobiya na ning kalibutan, gitigum niya ang mga igsoon ug miingon kanila:

'Miabot na ang panahon sa akong pagpanaw; busa akoa kamo gipangayoan, akong pinalanggang mga anak, nga panalipdan ninyo ang mga tradisyon nga inyong nadawat, kay nahibalo kamo nga ang tanang panalangin ning kinabuhi kay malabay; kini panandaliang, samtang ang mga panalangin sa umaabot nga kinabuhi kay walay katapusan. Paningkamoti usab ninyo nga maihap kamo sa mga nakaluwas.'

Pagkahuman niya niini, siya nag-ampo ug, samtang gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kanila ug gitutokan ang langit, miingon siya:

---

[835] Ang pagbalhin sa mga relikya ni San Felipe nga Metropolita nahitabo niadtong 1652. Ang paghinumdom niining pagbalhin gisaulog matag ika-3 sa Hulyo. Dugang pa, ang pista ni San Felipe gisaulog usab matag ika-5 sa Oktubre, kauban ang mga pista sa mga Balaang Hierarkiya sa Moscow: Pedro, Alekseus ug Jonas.

[836] Ang 'rehiyon sa Tarsus' dinhi nagtumong sa Cilicia – ang habagatan-sidlakang probinsya sa Asia Minor. Gihatagan kini og ngalan nga 'Tarsus' human sa kapital sa rehiyon, ang Tarsus, nga nahimutang sa habagatan niini, sa usa ka mabungahong kapatagan duol sa Suba Cydnus, dili layo sa dapit diin ang suba mosulod sa Dagat Mediteranyo. Kini usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa panalitan, nga nagpabilin ang komersyal nga kahinungdanon hangtod karon.

[837] Ang Bukid Olympus nahimutang sa Bithynia, usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor. Aduna'y daghang lain-laing mga monasteryo sa maong bukid.

[838] Ang Emperador nga Byzantine nga si Leo V ang Armenyo, usa ka iconoclast, naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisumite ko ang akong espiritu!'

Sa niining mga pulong, natulog siya sa Ginoo. Pagkahuman sa siyamnapulo'g lima ka tuig nga kinabuhi, misulod siya sa kinabuhi nga walay katapusan ug giihap sa mga balaan.

Paghinumdom kang Balaang Propeta Samea

Gisaulog kada Enero 9

Ang balaan nga propeta sa Dios, si Samea, natawo sa Shiloh[839] sa panahon sa paghari ni Solomon[840] . Sa ilawom sa anak ug manunod ni Solomon, si Rehoboam[841] , nabahin ang Gingharian sa Israel, diin ang mga tribo sa Juda ug Benjamin nagpabilin nga matinud-anon kang Rehoboam, samtang ang napulo ka ubang tribo miila kang Jeroboam, anak ni Nabat, ingon ilang hari. Unya si Rehoboam mitigom og dakong hukbo, nga nagtuyo sa paggamit og pwersa aron ibalik sa iyang paghari ang mga tribo sa Israel nga mibulag uban kang Jeroboam. Ug adunay pahibalo gikan sa Ginoo kang Shemaiah, usa ka tawo sa Dios:

'Sultihi si Rehoboam, anak ni Solomon, Hari sa Juda, ug ang tibuok panimalay sa Juda ug Benjamin, ug ang nahibilin sa katawhan: Ingon ni Ginoo: Ayaw kamo paggawas o pakig-away batok sa inyong mga igsoon, mga anak sa Israel; pauli kamo ang tagsatagsa sa inyong kaugalingong panimalay, kay kini gikan Kanako.'

Misunod ang hari ug ang katawhan sa sugo sa Ginoo, ug napugngan ang gubat sa magsoon (3 Hari 12:21–24; 2 Cronica 11:1–4).

Sa ikalima ka tuig sa paghari ni Rehoboam, tungod kay mibulag siya sa Ginoo, gisakop sa gingharian sa Juda ni Sisak[842] , hari sa Ehipto; gisakop sa dagkong hukbo ni Paraon ang tanang kuta sa Juda ug misulong paingon sa Jerusalem. Unya miadto ang propeta Shemaiah kang Rehoboam ug sa mga prinsipe sa Juda, nga nagpanalipod sa sulod sa mga pader sa kapital gikan sa kaaway, ug gipahayag kanila:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo: gibyaan ninyo Ako; busa biyaon usab tika ug itugyan ka sa kamot ni Susakim.'

Pagkadungog niini, ang hari ug ang mga pangulo sa katawhan sa Juda nagpaubos ug miingon:

'Husto ang Ginoo!'

Pagkahuman niini, si Shemaiah, ang tawo sa Dios, nakadawat pa ug dugang nga pahibalo, kay ang Ginoo miingon kaniya:

'Nipahiubos sila; dili ko sila laglagon, kondili luwason ko sila sa dili madugay, ug dili ibubo ang akong kasuko ibabaw sa Jerusalem pinaagi sa kamot ni Susakim; apan mahimong mga ulipon sila kaniya, aron makat-on sila sa kalainan tali sa pag-alagad kanako ug sa pag-alagad sa mga gingharian sa yuta.'

Natuman ang pulong sa propeta. Guba ni Susakim ang Jerusalem ug mibiyahe paingon sa Ehipto, samtang naghari pa si Rehoboam sulod sa napulo'g duha ka tuig, ug napahawa ang kasuko sa Ginoo gikan kaniya (2 Cronica 12). Ang mga rekord sa paghari ni Rehoboam giya usab sa balaan nga propeta Shemaiah.

Kumemorasyon ni San Pedro, Obispo sa Sebaste

Gisaulog sa Enero 9

Si San Pedro igsoon ni Basilio ang Dako, ang ika-sapulo ug katapusang anak sa iyang mga ginikanan. Ang iyang maguwang nga babaye, si Macrina, dako kaayo ang papel sa pagpadako ni San Pedro. Gihatagan niya siya sa labing halangdong edukasyon, gipangbansay ang iyang hunahuna sukad pagkabata sa pagtuon sa Pulong sa Dios. Tungod sa pag-atiman ni Macrina, nakaabot ang batan-on sa ingon ka kahitas-an sa pagkamaayo nga, sumala sa pulong sa iyang igsoon nga si Gregory sa Nyssa, 'sa iyang ulahing kinabuhi siya, daw, dili ubos kang Basil ang

---

[839] Silo – usa ka lungsod sa teritoryo sa tribo ni Efraim, sa Palestina; dinhi nagtindog ang Tabernakulo sa Pamatud-an, nga gitukod ni Moises.

[840] Gikan sa 1020 hangtod sa 980 BC.

[841] Gikan sa 980 hangtod 963 BC.

[842] Si Susakim, nga nailhan nga Sheshonq sa mga kronika sa Ehipto, mao ang unang paraon sa ika-22 nga Dinastiya sa mga Bubastid.

Dako sa kahusayan sa iyang mga hiyas'. Sa pagdako ni Pedro, si Basilio, nga nahimong Obispo sa Caesarea sa Cappadocia, giordinar siya isip presbiter. Sunod, gitudlo si San Pedro nga Obispo sa Sebaste sa Armenia[843] . Ingon nga obispo, mitambong siya sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho batok kang Macedonius[844] , nga gihimo sa Constantinople niadtong 381. Namatay siya sa katapusan sa ika-4 nga siglo.

23 Enero

10 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio, Obispo sa Nyssa

Gisaulog sa 10 Enero

Si San Gregorio sa Nyssa mao ang manghud nga igsoon ni San Basilio ang Dako. Makita kini sa kamatuoran nga gitawag ni San Gregorio sa Nyssa si San Basilio ang Dako nga iyang magtutudlo ug amahan. Mahitungod sa tuig sa pagkahimugso ni San Gregorio, wala kini mailhi. Ang iyang pagpadako gisalig sa iyang debotong lola nga si Macrina, nga nagtudlo usab kang San Basilio sa[845] , samtang ang iyang unang pagtudlo sa gramatika ug retorika gikan sa iyang amahan. Sukad sa edad nga dose anyos, pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, nagtuon siya ubos sa mga retoriko sa Caesarea. Ang kahibalo nga nakuha ni Gregorio sa pagano nga eskwelahan sa Caesarea gisundan sa dugang nga independyenteng pagtuon ug mga leksyon gikan kang San Basilio ang Dako, nga sa iyang kaugalingong mga pulong, dako kaayo ang iyang utang kabubut-on. Tungod sa iyang natural nga gasa ug kaisog sa pagpangita og kahibalo, malampuson nga nakat-on si San Gregorio sa retorika[846] ug pilosopiya[847] ug nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa karera isip usa ka sekular nga orador. Apan lahi ang plano sa Diyos, ug usa ka kausaban ang nahitabo sa kalag ni Gregorio, nga niadto mas nakatutok sa sekular nga mga kalihokan ug sa pagtuon sa sekular nga siyensya. Sa usa ka higayon, usa ka selebrasyon ang giandam sa panimalay sa iyang inahan aron pasidunggan ang pagbalhin sa mga relikya sa Kapat-an ka Martir. Si Gregorio, nga niadto nagtuon sa Caesarea, giimbitar sa maong selebrasyon sa pamilya. Tungod kay dili siya kontento nga naputol siya sa iyang pagtuon ug wala gipailawom ang selebrasyon sa lain nga mas angay nga panahon, si Gregorio nagpaminaw nga walay pagtagad ug dili matinud-anon sa mga himno sa banal nga serbisyo, nga gihimo sa tanaman ug nagdugay tibuok gabii; ug sa katapusan, pagkahuman siya mibulag sa uban ug misulod sa usa sa iyang mga gazebo, natulog siya. Ug busa, sa iyang pagkatulog, nakita niya nga gusto niyang mosulod sa tanaman, apan pipila ka maningning nga mga mandirigma ang wala magtugot kaniya nga makalusot; ug pinaagi lamang sa pag-ampo sa usa kanila nga siya makalingkawas sa silot. Kining makalilisang nga damgo nakahatag ug lawom nga impresyon kang Grigory, ug pagbiya niya sa mga kalibutanong tinguha ug pagtuon, misugod siya sa pagbasa sa mga balaan ug makaluwas-kalag nga mga libro; sa dili madugay, gidawat niya ang katungdanan isip

---

[843] Ang Sebaste sa Armenia nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

[844] Si Macedonius mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 341 hangtod 360, nga adunay mga pagputol-putol. Siya ang nagtukod sa usa ka erehiya nga sayop ang pagtudlo bahin sa Espiritu Santo. Wala niya giila ang Espiritu Santo ingon nga Dios, kondili giisip niya kini nga usa ka binuhat, nga walay bahin sa Pagkadiosnon ug himaya sa Amahan ug sa Anak. Gikondena sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho niadtong 381 kini nga erehiya ug gipamatud-an ang ortodoksong doktrina sa Espiritu Santo isip Tinuod nga Dios. Dugang pa, giusab ang Kredong Niceno niining konseho. Pinaagi sa pagdugang og lima ka bag-ong klause (8–12), nga nagtukoy sa doktrina mahitungod sa Espiritu Santo, sa Simbahan ug sa mga sakramento, ug sa pagtuo sa pagkabanhaw sa mga patay ug sa kinabuhi sa umaabot nga kalibutan, gihatagan kini sa konseho sa porma nga napreserbar hangtod karon.

[845] Tan-awa kini nga hilisgutan, ingon man usab ang bahin sa mga ginikanan ni San Gregorio sa Nyssa, sa Kinabuhi ni San Basilio nga Dako ubos sa Enero 1

[846] Ang retorika mao ang siyensya nga naglangkob sa mga lagda sa elokwente nga pagpanulti.

[847] Ang pilosopiya (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'gugma sa kinaadman') – ang siyensya sa kinaadman – nag-atubang, base sa mga pagsusi sa hunahuna sa tawo, sa labing hataas, abstrakto nga mga pangutana sa pag-eksister: ang kinaiya sa pag-eksister, ang Diyos, ang gigikanan ug mga balaod sa kalibutan ug sa tawo, ang katuyoan sa tawo ug ang katapusang mga tumong sa pag-eksister sa kalibutan, ug uban pa.

usa ka anagnost, nga naglangkob sa pagbasa sa Balaang Kasulatan sa mga liturhikal nga tigum. Apan, kining panghunahuna sa sinugdan mipahimutang lang sa mubo nga panahon sa kalag ni Gregorio. Pagkahuman sa kamatayon ni Julian the Apostate[848] , nga nagdili sa mga Kristohanon nga mag-alagad isip mga magtutudlo sa retorika ug gramatika, mibalik pag-usab si Gregory sa iyang paboritong hilig, ug gipili niya alang sa iyang kaugalingon ang bokasyon nga magtutudlo sa retorika, nga nakapukaw og kakulang sa pagkasatisfied sa iyang mga higala ug hugot nga pagsaway gikan kang San Gregorio nga Teologo[849] . Apan, wala magdugay nga gipangita ni Gregorio ang dungog isip usa ka retoriko. Sa dili madugay, ubos sa impluwensya sa mga miyembro sa iyang pamilya ug mga higala nga adunay asetikong panghunahuna, iyang gipahinungod ang tibuok niyang kasingkasing sa pagtuon sa mga balaang kasulatan, gisalikway ang kalibutan ug mibulag ngadto sa kamingawan, ug nagpuyo sa usa ka monasteryo nga gitukod ni Basilio ang Dako sa baybayon sa Suba sa Iris. Paglabay sa mubo nga panahon, si Santo Basilio, nga nagtinguha nga adunay matinud-anong katabang kang Gregorio aron supakon ang erehe nga Arianismo, gitudlo siya nga Obispo sa Nyssa[850] . Si Santo Gregorio naglihok isip tinuod nga magbalantay ni Kristo, maisugong nagdumala sa Simbahan ug nagpanalipod sa kalinaw niini gikan sa mga pakana sa mga kaaway niini. Ang iyang debotong igsoon nga babaye, si Theozwa, nagsilbi isip diakonisa sa iyang kiliran ug dako kaayo ang iyang natabang sa igsoon sa mga butang sa simbahan, mao nga ang iyang pagkamatay ulahi usa ka dakong kawad-on para kaniya.

Sa paghari ni Valens[851] , si San Gregorio sa Nyssa nakasinati og dili matarong nga pagpanlupig sa kamot sa mga Arian nga magmamando[852] . Si Demosthenes, ang gobernador sa Pontus[853] , mitigum og usa ka konseho sa Ancyra[854] nga gilangkoban sa mga obispo nga matinud-anon sa gobyerno, diin si Gregorio bakak nga giakusahan sa pag-abuso sa kabtangan sa simbahan ug gikuhaan sa iyang katungdanan. Sumala sa sugo ni Demosthenes, ang santo gidakpan ug gipadala ubos sa bantay ngadto sa Ancyra, nga nakasinati og dakong pag-antos tungod sa kalupigan sa mga sundalo sa tibuok dalan. Dayon, naghukom siya nga molayas ug, pagkahuman makalingkawas gikan sa iyang mga bantay, nangitag dalangpanan sa usa ka luwas nga dapit. Sa sunod tuig, usa ka bag-ong konseho sa mga obispo gikan sa Pontus ug Galatia ang gitigum sa Nicaea mismo; wala motambong si Santo Gregorio sa paglitis ug usab siya gipahawa sa iyang katungdanan samtang wala siya. Bisan pa, human siya kuhaan sa iyang obispado, wala magpabilin nga walay buhat si Gregorio: nagbiyahe siya gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain aron ipasig-uli ang Ortodoksiya ug pahupayon ang mga matinud-anong Ortodokso. Pagkahuman sa kamatayon ni Valens, nabalik si San Gregorio sa iyang obispado ug gidawat siya sa dakong kalipay sa iyang mga parokyano. Sa dili madugay pagkahuman niini, nasubo siya sa kamatayon ni San Basilio nga Dako[855] , nga iyang gipangga ug girespeto pag-ayo isip iyang magtutudlo. Sa unang anibersaryo sa iyang kamatayon, gihatagan niya siya og eulogiya ug, tungod sa mapasalamaton nga pagtahod kaniya isip iyang magtutudlo, gikompleto niya ang iyang salaysay sa unom ka adlaw sa paglalang, diin kulang ang paghulagway sa tawo ug diin gusto sa uban nga masulbad ang pipila ka mga pangutana nga wala pa masulbad. Niadtong samang tuiga, miapil si Santo Gregorio

---

[848] Si Julian nga Apostata – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 361 hangtod 363. Bisan wala siya nagpahigayon og hayag nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, naningkamot gihapon siya nga wagtangon ang Kristiyanismo ug ibalik ang paganismo, diin gigamit niya ang tanang posible nga paagi.

[849] Si San Gregorio nga Teologo (sa Nazianzus) – usa ka dakong unibersal nga magtutudlo, higala ug kauban ni San Basilio nga Dako. Ang iyang pista gisaulog kada 25 sa Enero.

[850] Niadtong sayong bahin sa 372. Ang Nyssa usa ka lungsod sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Cappadocia (usa ka halapad nga silangang rehiyon sa Asia Minor).

[851] Si Valens mao ang emperador sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano, naghari gikan sa 364 hangtod 378.

[852] Ang erehe nga Arianismo nakakuha sa ngalan ni Arius, usa ka presbiteryo sa Alexandria, nga nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili walay katapusan nga gipanganak sa Dios Amahan, kondili gimugna Niya gikan sa walay sulod sa panahon, ug dili siya sa parehas nga substansya ni sa patas nga dungog sama Niya. Kini nga erehe nagtinguha sa pagbungkag sa Kristiyanismo sa kinatibuk-an.

[853] Pontus – usa ka amihanang-sidlakan nga rehiyon sa Asia Minor, sa baybayon sa Itom nga Dagat, diin kini nakakuha sa ngalan (Pontus – sa hubad gikan sa Griyego – literal nga nagpasabot og 'dagat', ug sa karaang panahon ang Itom nga Dagat nailhan nga Euxine nga Dagat).

[854] Ang Ancyra – usa ka karaang ug mauswagon nga siyudad sa Galatia (usa ka gamay nga probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia, sa sentral nga bahin sa Asia Minor) – karon nailhan nga Angora, nagpabilin hangtod karon nga usa sa labing importante nga sentro sa kalakalan sa Asia Minor. Ang Konsilyo sa Ancyra batok kang Santo Gregorio ug ang iyang pagdeponer nahitabo niadtong 375.

[855] Niadtong 379,

sa Nyssa sa Konsilyo sa Antioquia[856] . Niining konseho, gidesisyonan nga magpadala og usa ka tawo nga maalamon sa mga butang sa pagtuo aron susihon ang mga simbahan sa Arabia ug Palestina, diin ang pagtuo gipanghugno sa mga erehya sa Antikomariani, nga wala nagtahud sa Walay Sala nga Pagkabirhen sa Inahan sa Dios, ug sa Colliridiani, nga nagdayeg sa Inahan sa Dios isip usa ka diyosa. Gipili si Santo Gregorio aron ipasig-uli ang kalinaw ug pagtuo. Sa wala pa siya molarga sa maong panaw, gibisita niya ang iyang maguwang nga babaye, ang Bulahan nga si Macrina[857] . Pagkahuman sa iyang paglubong, malampuson niyang nahuman sa Arabia ang buluhaton nga gisalig kaniya sa Konsilyo sa Antioquia; apan sa Herusalem, diin gibisita niya ang mga balaang dapit uban sa matinahuron nga kalipay, wala niya makumpleto ang tanan nga gisalig kaniya, ug nagsulat siya uban sa kasubo nga ang mga sala ug sayop nakakaplag usab og kusgan nga suporta sa kasingkasing sa mga tawo didto. Samtang wala si Santo Gregorio, nibalik pag-usab ang Arianismo sa iyang diyosesis, nga iyang napildi uban sa dakong kalisud pagbalik niya sa iyang yutang natawhan. Sa samang panahon, miapil siya sa eleksyon sa mga obispo para sa Ivora ug Sebaste[858] sa hangyo sa mga lumolupyo, nga nahadlok nga ang mga heretiko ang mosunod sa mga namatay nga obispo. Sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Dako[859] , gitigum ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople batok sa erehe nga si Macedonius[860] , ug anaa didto si Santo Gregorio sa Nyssa, kauban ang ubang balaang amahan, isip usa ka kampyon sa pagkamatinud-anon, nga gisupak ug gipahimangnoan ang iyang mga kaatbang pinaagi sa gahum sa kamatuoran nga gibase sa Balaang Kasulatan. Niining konseho, pinaagi sa paningkamot ni San Gregorio, gidugang sa Simbolo sa Nicea ang usa ka klausula mahitungod sa Espiritu Santo, ug gidugang usab sa Simbolo ang ika-siyam, ika-napulo, ika-onse, ug ika-dose nga mga klausula. Sa tinuod, si Gregorio sa Nyssa usa sa mga nangunang personalidad sa konseho.

Kauban sa ubang mga obispo, miapil usab siya sa kumpirmasyon ni San Gregorio nga Teologo ug gibasa niya kaniya ug kang Beato Jeronimo ang iyang traktado batok kang Eunomios[861] . Sa dihang misaka ang mabangis nga pakigbisog batok kang San Gregorio nga Teologo gikan sa usa ka partikular nga grupo sa mga klero, nga naimpluwensyahan sa mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an o simpatiya sa mga heretiko, nga hinungdan nga napugos siya sa pagbiya sa Sede sa Constantinople, – Si San Gregorio sa Nyssa, kauban ang daghan pa, gibuhat ang tanan aron mapahunong kini nga panagbangi; apan, tungod kay wala nila kini makaya, naghatag siya og tambag mahitungod sa pagtuo ug sa iyang bag-ong tawag kang Nectarius[862] , ang sumunod kang San Gregorio ang Teologo, nga napili gikan sa mga katekumeno. Sa iyang pagpuyo sa Constantinople, si San Gregorio sa Nyssa mitugyan og duha ka sermon – usa sa okasyon sa pagkapili ni San Gregorio ang Teologo isip obispo sa kapital, ug ang usa usa ka sermon sa lubong sa paglubong ni Meletius.

Pagkahuman sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, kinahanglan nga mobalhin si Gregorio gikan sa usa ka simbahan ngadto sa lain aron ibalik ang kahusay taliwala sa panagbangi sa simbahan ug ipalig-on ang Ortodoksiya, tungod kay sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho gideklarar siya, kauban ang duha pa ka ubang arkipastor, nga tigbantay sa Ortodoksiya para sa Pontus. Niadtong 383, mitambong si Santo Gregorio sa Nyssa sa Konsilyo sa Constantinople, diin naghatag siya og sermon bahin sa pagka-Diyos sa Anak ug sa Espiritu Santo. Niadtong 386, mibalik siya sa Constantinople, diin, isip usa ka iladong orador, gisaligan siya sa paghatag og eulogiya sa lubnganan sa unibersal nga gihigugma nga Emperatris Placilla[863] . Niadtong 394, mitambong usab siya sa usa ka konseho sa Constantinople nga gitigum aron masulbad ang mga isyu nga may kalabotan sa Simbahan sa Arabia[864] .

---

[856] Ang Konseho sa Antioquia gipahigayon niadtong 379.

[857] Ang bunga sa pakighinabi sa santo sa iyang matarong nga igsoon nga babaye nga nag-antos sa kamatayon mao ang sumusunod nga traktado ni Gregorio bahin sa 'kalag' ug sa 'pagkabanhaw'.

[858] Ivora ug Sebaste – mga siyudad sa Kapadokya.

[859] Si Teodosio ang Dako – Emperador Romano – naghari gikan sa 379 hangtod 395; siya usa ka masigasig nga tigpanalipod sa Kristiyanismo ug kampyon sa ortodoksiya batok sa mga heretiko.

[860] Ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople gipahigayon niadtong 381.

[861] Eunomius – usa ka heresiarka sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo, usa ka ekstremong tig-awhag sa Arianismo.

[862] Si San Nektarius nagdumala sa Patriarkado sa Constantinople gikan sa 428 hangtod 431. Ang iyang pista gisaulog sa Sabado sa Keso.

[863] Placilla – ang asawa ni Emperador Theodosius ang Dako, nailhan nga usa ka debotong Kristohanon nga giila tungod sa iyang Kristohanong kalooy. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahang Griyego kada 14 sa Setyembre.

[864] Ang Lokal nga Konseho sa Constantinople niadtong 394, ubos kang Patriarka Nektarius, gitigum aron masulbad ang panagbangi tali sa duha ka obispo (Agapius ug Bagadius), nga pareho nangangkon sa parehas nga katungdanan (sa Bozra, Arabia).

Ingon usa ka matinud-anon ug tinuod nga magbalantay, si San Gregorio mapisan nga nagpalig-on sa iyang kawan sa pagtuo ug pagkamatinud-anon; usahay magwali siya kanila sulod sa daghang adlaw nga sunod-sunod. Sa samang panahon, siya usa ka tigpanalipod ug tigdepensa sa mga kabus sa atubangan sa korte, ug nailhan siya tungod sa iyang kalooy sa mga kabus, iyang pagkamapailubon, iyang kalinaw ug iyang pagkamatinud-anon. Pag-abot niya sa tigulang nga edad, natulog sa Ginoo si Santo Gregorio[865] , nga nagbilin og daghang sinulat nga mapuslanon ug bililhon alang sa Balaang Simbahan[866] .

Kontakion, Tono 2:

Si Gregorio sa Nyssa, ang banal nga hierarkiya sa Simbahan ug dungog nga magbalantay sa kinaadman, uban sa iyang maalamon nga hunahuna, naglipay uban sa mga Anghel ug nagmalipayon sa Banal nga Kahayag, nag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

Usa pa ka Kontakion, Tono 1:

Nagbantay sa mata sa imong kalag, O Balaan, nagpakita ka sa kalibutan ingon usa ka mapagmatngon nga magbalantay; ug pinaagi sa tungkod sa imong kinaadman ug sa imong mainitong pag-ampo, gipalayas nimo ang tanang daotan nga sama sa mga lobo, ug gipanalipdan nimo ang panon gikan sa kadaut, O labing maalamon nga Gregorio.

Paghinumdom kang San Dometio, Obispo sa Melitene.

Kumemorasyon sa ika-10 sa Enero

[867]Si Santo Dometian natawo atol sa paghari ni Justin the Younger[868] , sa matinud-anon ug manggaranon nga ginikanan, sila Theodore ug Eudokia. Pagkahuman sa iyang pagtuon, nagminyo siya, apan sa dihang namatay dayon ang iyang asawa, dali siyang mibulag sa kalibutan—tungod sa hilig sa espirituhanong kinaadman ug sa gugma sa Dios—ug gipahinungod ang iyang kinabuhi sa ascesis. Sa ulahi, sumala sa kabubut-on sa Dios, sa edad

---

[865] Si Santo Gregorio sa Nyssa namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo, dili madugay pagkahuman sa Konsilyo sa Constantinople niadtong 394.

[866] Nabilin kang Santo Gregorio sa Nyssa ang daghang sinulat diin usahay siya makita nga usa ka espirituhanong orador, usahay usa ka dogmatista ug mopamatud-an sa mga erehya, usahay usa ka exegete sa Balaang Kasulatan, ug usahay usa ka magtutudlo sa moralidad. Makita ang iyang talento sa pamulong sa iyang mga panultihon sa lubong alang kang Meletius sa Antioquia, Basil ang Dako, Santa Macrina, ang martir nga si Theodore Tyron, mahitungod sa Bunyag, sa Pasko sa Pagkabanhaw (lima ka panultihon), sa Pag-alsa ni Kristo, sa Pentekostes, ug sa Pagpresentar sa Ginoo. Sa mga dogmatiko nga buhat ni San Gregorio, ang labing maayo mao ang: ang Labinduhang Orasyon batok kang Eunomio ug ang Katekisimo, nga nagsilbi nga giya kung giunsa pagpadayon sa pagbag-o sa mga pagano ug Hudiyo ug kung giunsa pagsupak sa mga erehe. Sa iyang traktado batok kang Eunomius, samtang gisupak ang iyang mga pagtulon-an, gipamatud-an ni Gregorio ang pagka-Diyos sa Anak sa Dios ug, sa bahin, gipasabot ang tibuok Kristohanong doktrina sa Balaang Trinidad. Gipanalipdan ni San Gregorio kini nga doktrina sa Balaang Trinidad—ug labi na gayud ang pagka-Diyos sa Espiritu Santo—batok sa mga sayop sa iyang mga kaubang kapanahonan sa daghang ubang mga buhat, sama sa: ang traktado bahin sa Espiritu Santo batok sa mga Masedoniano; ang traktado bahin sa Pagkadiyosnon sa Anak ug Espiritu; ang sulat kang Simplicius mahitungod sa Pagtuo; ang sulat kang Avlalius mahitungod sa kamatuoran nga dili tulo ang mga Dios; ang traktado nga gihatag sa mga Griyego; ug ang traktado batok kang Ario ug Sabellio. Dugang pa, ang mga dogmatiko nga buhat ni San Gregorio naglakip sa *Ang Unom ka Adlaw*, diin gitubag niya ang mga lawom nga pangutana mahitungod sa kalibutan nga wala matubag ni San Basilio ang Dako sa iyang *Hexaemeron*; *Batok sa mga Manicheo*; 'Mahitungod sa Paglalang sa Tawo', usa ka traktado 'Mahitungod sa mga Bata nga Namatay nga Wala Nabunyaga' ug usa ka buhat 'Mahitungod sa Kalag ug sa Pagkabanhaw'. Aron ipatin-aw ang Balaang Kasulatan, nagsulat si San Gregorio og daghang mga buhat sa porma sa meditasyon: 8 ka diskurso sa unang 3 ka kapitulo sa Ecclesiastes, 15 ka panultihon sa Awit sa mga Awit, 2 ka meditasyon sa mga ulohan sa Salmo ug usa ka panultihon sa ika-unom nga Salmo, 5 ka panultihon sa Pag-ampo sa Ginoo, ug 8 ka panultihon sa walo ka Beatitud. Ang iyang moral ug asetikong mga buhat naglakip sa: tulo ka traktado bahin sa Kristohanong pagkahingpit, sa katuyoan sa kinabuhi sumala sa Dios, sa tinuod nga asetisismo, sa pagkabirhen, sa gugma alang sa mga kabus, ug uban pa. Dugang pa, hangtod sa 28 ka sulat ni San Gregorio ang nakaluwas.

[867] Kini nagtumong kang Khosrow II, Hari sa Persia, nga naghari gikan sa 590 hangtod sa 628.

[868] Si Justin II, o ang Bata, usa ka emperador sa Byzantine nga naghari gikan sa 565 hangtod 578.

nga traynta, gikonsagra siya nga Obispo sa Simbahan sa Melitene[869] . Ug dili lang siya usa ka maayong magbalantay sa iyang kawan, apan usa usab ka suga ug tabang sa ubang mga tawo, ug naghatag og dakong kaayohan sa tibuok Imperyo sa Gresya isip kampyon sa kaayohan sa tanan. Ang santo gipadala sa daghang higayon ni Haring Mauricius[870] paingon sa Persia[871] alang sa mga buluhaton sa pampublikong administrasyon; siya misilbi nga tighusay sa atubangan ni Khosrow, ang hari sa Persia, ug nagtabang sa pagtapos sa usa ka kasabotan sa kalinaw tali sa mga Griyego ug mga Persyano. Gikuhaan usab niya og gahum si Prinsipe Baram, nga misukol kang Khosrow ug walay kahadlok nga misulay sa pag-angkon sa trono sa Persia, ug gihimong sakop sa mga Griyego. Tungod niini, nahimong pinalanggang higala si Dometian ni Haring Maurice. Gihatagan siya sa hari og daghang bulawan ug mga panag-iya, apan iyang gipangbahin-bahin kini sa mga balaang simbahan ug mga balay-panginabuhi aron matabangan ang mga kabus. Pag-abot niya sa imperyal nga siyudad sa Constantinople, sa dili madugay, malinawon siyang namatay ug misangko sa Langitnong Hari[872] . Ang iyang balaan nga lawas gilubong uban sa dakong dungog sa atubangan sa emperador ug sa iyang konseho, kauban ang daghang tigum sa mga klero, ug dayon gibalhin ngadto sa iyang lungsod natawhan nga Melitine. Si Santo Dometiano naghimo og daghang mga milagro sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Marcian

Gisaulog sa ika-10 sa Enero

Sa paghari ni Marcian ug Pulcheria, usa ka labing maayo nga tawo, ang bulahan Marcian, lumad sa karaang Roma[873] , nahimong bantog tungod sa iyang mga birtud; ang iyang mga ginikanan matinud-anon, maharlika ug dato. Sa dihang mibalhin sila gikan sa karaang Roma paingon sa bag-ong siyudad, gidala nila ang ilang anak nga si Marcian; nagpaningkamot siya pag-ayo sa iyang pagtuon ug gipadako sa maayong pamatasan. Tungod kay gihigugma niya *ang 'puyo sa mga korti sa Ginoo'*[874] (Salmo 83:11) ug wala gyud siya mapakyas sa pag-apil sa mga serbisyo sa simbahan, busa si , ang patriyarka niadtong panahona, nahigugma kaniya ug gihimo siyang klero[875] . Paglabay sa mubo nga panahon, sa dihang nakita nga bisan batan-on pa siya sa edad, hamtong na siya sa kinaadman ug pagkabalaan sa kinabuhi, kay *'ang kinaadman mao ang uban sa tawo, ug ang walay sala nga kinabuhi mao ang katigulangon'* (Kinaadman 4:9)[876] , giisip siya nga angay sa katungdanan nga presbiter, ug pagkahuman gitudlo siya nga steward[877] sa dakong simbahan[878] . Sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan

---

[869] Ang Melitina, nga nailhan usab nga Melitene o Melita, mao ang kapital sa Lesser Armenia.

[870] Mauricius – usa ka emperador sa Byzantine nga naghari gikan sa 582 hangtod 602.

[871] Ang nasud nahimutang sa Asya, duol sa Gulpo sa Persia. Sa sinugdan, kini nga nasud sunod-sunod nga nasakop sa lain-laing silingang katawhan, apan sa pag-abot sa dinastiyang Sassanid (gikan sa 226 AD hangtod sa ika-7 nga siglo), ang mga Persyano nahimong politikal nga independente nga katawhan ug kanunay nakig-away batok sa Imperyong Greko-Romano. Ang mga kalihokan ni San Dometian usab nagsugod niining panahona.

[872] Namatay si San Dometio niadtong 601.

[873] Kini nagtumong sa kapital sa Greko-Romanhong Imperyo ug sa karon nga Gingharian sa Italya. Kining Roma gitawag nga 'daan' – supak sa Constantinople, nga gihimong kapital ni San Constantino ang Dako, mao nga ang maong siyudad sa ulahi nailhan nga 'bag-ong' Roma.

[874] Sa ato pa, ganahan siya moadto sa balay sa Dios ug magpuyo didto.

[875] Ang 'cleric' naggikan sa pulong nga 'kleros', nga sa Griego nagpasabot og 'panulondon (sa Dios)'. Mao kini ang hinungdan nga sukad pa sa karaang panahon, ang hirarkiya sa simbahan gitawag ingon niini, kauban ang mga naggunit sa lain-laing ubos nga posisyon sa pag-alagad sa simbahan (mga mag-awit, mga magbasa, ug uban pa), kay kining tanan mao ang mga tawo nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa usa ka espesyal ug direkta nga pag-alagad sa Dios.

[876] Ang kahulugan niining hugpong sa pulong mao nga ang tinuod (espirituhanong) edad sa usa ka tawo dili matino pinasikad sa gidaghanon sa mga tuig nga nabuhi, kondili sa lebel sa kinaadman ug moral nga pagkabalaan nga naangkon sa kinabuhi. Ang hataas nga lebel sa pagkahingpit sa duha ka aspeto mahimong makab-ot bisan pa sa pagkabatan-on; sa pikas bahin, ang uban sa katigulangon mahimong kauban sa pagkabata nga kabuang ug grabeng kakulang sa moralidad.

[877] Ang katungdanan sa steward mitumaw sa Simbahan sa ika-4 nga siglo uban sa pagdako sa kabtangan sa simbahan. Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, sa ika-26 nga kanon, nagtumong niini nga dugay na kini nga naglungtad. Ang mga katungdanan sa steward naglakip sa pagdumala sa kabtangan sa simbahan, labi na sa yuta ug mga real estate, ug sa mga kalihokan sa simbahan, ubos sa

gikan niining kalibutan, nagbilin sila og daghang mga kabtangan alang sa bulahan nga si Marcian, kay siya ra ang ilang bugtong anak; ug busa ang tanang bahandi sa iyang mga ginikanan mibalik pinaagi sa panulondon ngadto lamang sa iyang kamot. Wala niya gigasto kini nga bahandi sa mga panginahanglan sa kalibutan, kondili iyang gihalad kini tanan sa Dios – nagbuhat og maayong buhat alang sa mga kabus, nag-ayo sa mga daang simbahan sa Ginoo, ug nagtukod ug nagpahimutang sa mga bag-ong simbahan. Sa dakong gasto, nagtukod siya og bag-ong matahum nga simbahan nga gihalad kang balaan nga martir Anastasia. Sa dihang usa sa iyang mga higala nangibog sa ingon ka daghang paggasto sa bulawan alang sa pagtukod ug pagdekorar sa maong simbahan, miingon ang santo kaniya:

'Kung naa kay anak nga babaye ug gusto nimo siyang ipangasaw-ay sa labing halangdong lalaki, dili ba ka mogasto og daghang bulawan aron siya mapahimutang sa bililhon nga mga bisti?' 'Karon, nga nakahukom ko nga magtukod ug simbahan para sa labing gwapa nga nobya ni Cristo, nga gipangasaw-an Niya nga "*labaw pa sa pagka-gwapo kaysa mga anak sa tawo"* (Salmo 44:3)[879] ug nga iyang gibubo ang iyang dugo alang Niya, magkuripot pa kaha ko sa akong bahandi, o dili kaha ko magpakabana pa gayud sa paghatag ug ingon nga pagpanamestyo?'

Ang Balaan usa ka mapinanggaon ug andam nga mananabang alang sa kahimayaan sa mga balaang simbahan; apan alang sa iyang kaugalingon, siya mapinipigan ug dili mapinanggaon – dili lang niya hingpit nga gisalikway ang pagpanam-is sa iyang mga sinina ug nagsul-ob siya og magaspang nga bisti, apan usahay iyang tangtangon bisan kini nga magaspang ug gikinahanglan nga bisti ug ihatag kini sa mga nangayo, sama sa makita sa mosunod. Sa dihang natukod ug napalamutian sa tanang kahimayaan ang Simbahan ni Santa Anastasia, ang pagkonsagrasyon niini gihimo sa mismong adlaw sa paghinumdom sa maong martir, Disyembre 22, diin kaniadto siya nag-antos sa kamatayon isip martir alang kang Kristo. Ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Gennadius, kauban ang tibuok klero, ug ang Tsar, kauban ang tibuok Synclite ug ang katawhan, nagpahigayon og usa ka solemne nga prosisyon paingon niining simbahan, nga nagbalhin sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Anastasia gikan sa gamay, daang simbahan paingon sa bag-o ug mas dako nga gitukod ni Marcian. Samtang ang Kagalang-galang Marcian naglakaw uban sa ubang mga presbiter atol niining prosisyon, nagsul-ob og felon[880] , sa atubangan sa karwahe nga nagbitbit sa mga relikya sa santo, usa ka pobre miduol kaniya ug nangayo og limos. Siya mismo, nga wala'y dala gawas sa usa ka sinina (sa tibuok niyang kinabuhi wala gyud siya magpanag-iya og bisan duha ka sinina), ug dili gusto nga pabyaan nga walay dala ang pulubi, hilom nga nilayas gikan sa kadaghanan ug miadto sa usa ka hilom nga dapit; Gikuha niya ang iyang bado, gihatag kini sa pulubi, ug nagpabilin nga nagsul-ob lang og tunika ibabaw sa iyang hubad nga lawas, busa natuman niya ang sugo sa Ginoo: *'Hatagi siya nga mangayo kanimo'* (Mat. 5:42). Pagbalik niya sa iyang puwesto sa prosisyon, naglakaw siya taliwala sa mga presbiter sama sa una, samtang walay nakahibalo sa iyang gibuhat. Pagkasulod sa tanan sa simbahan, pagkahuman sa konsagrasyon ug sa mahimayaong pagbutang sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Anastasia, gisugo sa Iyang Kasantosohan ang Patriarka nga ang Balaang Liturhiya ipahigayon uban kaniya sa bulahan nga si Marcian. Pag-abot sa panahon sa paghugas sa kamot, gitabonan ni Marcian ang iyang kaugalingon sa iyang phelonion, samtang nagtan-aw-tan-aw aron masiguro nga walay makakita nga siya hubo. Ang mga presbiterio ug diakon nga naa didto, sa ilang pagtan-aw kaniya, nakakita sa ilawom sa iyang phelonion og usa ka katingalahang bisti, nga nagdan-ag sa bulawan, sama sa bililhon nga purpura nga bado sa hari. Sa pagkakita niini, ang uban natingala, samtang ang uban nasuko, nga naghunahuna sa ilang kaugalingon nga dili angay alang sa usa ka presbiter nga molakaw-lakaw ug magsaulog sa Liturhiya nga nagsul-ob og ingon nga bisti. Labi na gayud, nakita sa tanan kini nga katingalahang bisti, nga gigamit sa Dios aron tabunan ang kahubas sa Iyang sulugoon, sa dihang miduol siya

---

pagdumala sa obispo. Ang mga pari, diakon, ug bisan ang mga klero nga walay ranggo sa hierarkiya gipili alang niini nga katungdanan, basta sila nailhan sa ilang integridad ug kahanas.

[878] Kini mao ang Katedral ni Santa Sofia sa Constantinople.

[879] Kana mao si Kristo, ang labing maayo sa tanang mga anak sa tawo.

[880] Sa karaang panahon, ang 'felonia' usa ka taas, walay manggas nga sinina nga nagtabon sa lawas sa tanang kilid, susama sa gisul-ob ni Kristo ug sa mga Apostoles (2 Tim 4:13), mao nga giapil kini sa Simbahan sa mga balaang kasul-oban. Apan, dinhi sa Rusya, alang sa kahapsay sa panahon sa mga liturhikal nga serbisyo, giputol ang atubangan nga bahin, samtang sa Gresya nagpabilin gihapon kini sa karaang porma hangtod karon, ug busa si San Markian nakahimo sa hingpit nga pagtabon sa kahubas sa iyang lawas gamit kini hangtod kinahanglan na niya gamiton ang iyang mga kamot atol sa serbisyo.

aron madawat ang Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo. Ang pipila sa mga presbiter nagreport niini kang Iyang Kasantosang Patriarka Gennadius.

Miingon ang Patriarka:

'Nakita usab nako ang imong gihulagway.'

Sa katapusan sa serbisyo, iyang gipatawag ang Kagalang-galang Marcian ngadto sa sakristiya[881] ug gisugdan siya og pasidaan, nga nag-ingon:

'Unsa man imong gibuhat, igsoon – nagpamutho ka og bisti nga labaw pa sa kasagaran? Husto ba nga ikaw magsaulog sa Liturgiya nga nagsul-ob og ingon ana nga bisti, nga mas angay pa sa usa ka hari kaysa sa usa ka presbiteryo?'

Mapainubsanon nga mihulog ang Reverendo sa iyang tiilan, nga nag-ingon:

'Pasayloa ko, Imong Grasya – wala pa nako nabuhat ang imong gisulti. Sukad pagkabatan-on wala ko naandan sa pagsul-ob og maanyag ug bililhon nga bisti; magsugod pa kaha ko karon?'

'Nakita ka namo tanan nga nagsul-ob og bisti sa hari—ngano man imo kini ikalimod?' matod sa Patriarka, ug gisugo niya nga tabangan siya sa pagtindog.

Sa pag-abli nila sa iyang kapa, ilang nakita ang iyang hubad nga lawas ug nabigla sila. Sa pagtubag sa mga pangutana sa Patriarka, napugos ang bulahan nga tawo, batok sa iyang kabubut-on, sa pagsulti sa tibuok kamatuoran: kung giunsa niya, alang kang Kristo, ang paghatag sa iyang katapusang sinina sa usa ka pulubi. Tanan nga nakadungog niini ug nakakita sa maharlikang bisti ilawom sa iyang kamiseta gipadayeg ang Dios, nga nagahatag og ingon nga natago nga grasya sa mga nagahigugma kaniya. Sukad niadto, ang iyang kinabuhi, nga napuno sa kaluoy, nahibal-an sa kadaghanan.

Ang Balaang Amahan nagpraktis sa boluntaryong pagka-imol ug wala magtagad sa materyal nga mga butang sa ingon ka dako nga sukod nga sa usa ka higayon, pagkahuman siya nakalakaw sa ulan ug nabasa ang iyang sinina, mibalik siya sa iyang kwarto, gisirad-an ang pultahan sa likod niya, nagsiga og uling ug gipauga ang mga basang sinina, kay wala siyay lain para sa adlaw-adlaw nga paggamit. Niadtong panahona, gitawag sa Patriarka ang iyang katiwala alang sa pipila ka mga butang. Sa dihang miadto ang mga sugo aron tawagon si Marcian, ilang nasuta nga nakasusi ang pultahan sa iyang kwarto, ug samtang nagbarog sila sa gawas, gitawag nila siya aron moanha dayon sa Patriarka. Nisaad siya nga moanha apan wala siya miadto, tungod kay wala pa uga ang iyang mga sinina. Usa kanila, samtang nagtan-aw sa usa ka lungag, nakakita nga iyang ginapatuyo ang iyang sinina ibabaw sa uling, ug gisultihan ang uban nga kauban niya. Pagbalik nila, ilang gisumbong kini sa Patriarka.

'Ayaw kamo katingala niini,' ingon sa patriyarka, 'kay sukad pagkabatan-on ni Marcian gisagop na niya ang boluntaryong pagka-imol ug pagka-mapainubsanon, ug gipahinungod gayud ang iyang kaugalingon sa Usa ka Dios; sa tinuod, gituman niya ang mga pulong sa Apostol: "Kon aduna kitay pagkaon ug sinina, magkontento kita niini" (1 Tim. 6:8).

Ang mga nakadungog niini gidayeg ang Dios, nga adunay ingon ana nga mga sulugoon. Tungod sa ingon ana ka matinud-anong kinabuhi, gihatagan siya sa Dios og gasa sa pagbuhat og mga milagro – pagpahawa sa mga demonyo ug pagtambal sa mga masakiton. Sa usa ka higayon, samtang gisaulog ang usa ka pista sa simbahan ni Santa Anastasia ug daghang katawhan ang nagtigum, usa ka babaye nga nagdadalangtao misaka sa atop sa simbahan tungod sa kasiksikan sa sulod, apan aksidenteng nahulog gikan didto sa yuta ug namatay. Si San Marcian, nga dili makaya nga makita nga natabunan sa kasubo ang pista, mibangon sa iyang mga kamot ug nag-ampo nga matinud-anon ngadto sa Dios. Ug kining babaye kalit nga nabanhaw ug mitindog sa iyang mga tiil, buo ug himsog; ang bata nga iyang gisulod sa iyang tiyan nakaplagan usab nga buhi; ug ang mga tawo nangahibulong sa kining labing himayaong milagro.

Sa usa ka higayon, misiga ang dakong kalayo sa Constantinople, ug sa dihang napalibotan na sa kalayo ang Simbahan ni Santa Anastasia, misaka si Banal Marcian sa atop sa simbahan ug, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo. Kalit lang nibalik ang kalayo ug napugngan ang walay hunong nga siga niini; ug pinaagi sa pag-ampo sa santo, daw gibubnaan og dagkong tubig, hingpit kini nga napalong, nga wala gyud makadaot bisan gamay sa bilding sa simbahan.

---

[881] Sa kwarto diin gitipigan ang ekstrang balaang mga sudlanan ug mga liturhikal nga kasuotan.

Ang Kagalang-galang Marcian nagtukod og simbahan nga gipahinungod sa lain nga martir, si Santa Irene, sa dapit sa baybayon diin kaniadto nagtindog ang usa ka daan ug nagkaguba nga simbahan alang kaniya, ug iyang gipahiuli ang ubang mga simbahan nila San Teodoro ug San Isidoro nga nahimutang duol, ug gihatagan sila sa tanan nilang gikinahanglan. Sa dihang nakaabot na siya sa tigulang nga edad, sa wala pa ang iyang bulahanong pagpanaw, molakaw siya sa kadalanan sa gabii – ug bisan asa niya makit-an ang usa ka patay nga tawo, huhugasan ug pasul-oban niya kini. Samtang buhaton niya kini, moingon siya sa namatay:

'Bangon, igsoon, maghalok ta!'

Ang patay nga lalaki, mibangon sa pulong sa santo, mihagkò kaniya sa ngabil ug dayon natulog pag-usab. Gisalbar sa santo ang daghang mga babayeng puti, gipangumbinse sila—usahay pinaagi sa pagdasig, usahay pinaagi sa daghang tabang—nga mopili og bana ug mabuhi subay sa balaod; alang sa mga nadani sa ingon nga kinabuhi tungod sa kakabus, gidala niya sila ngadto sa usa ka putli nga kinabuhi, tinago nga nag-atiman kanila gikan sa maong mga panag-iya sa pamilya. Gikuha sa Dios kining bulahan nga tawo alang sa Iyang kaugalingon; gidayeg siya sa mga anghel, gipasidunggan siya sa mga balaang amahan, girespeto siya sa mga hari, namangha ang mga katawhan kaniya ug gipadayeg ang Dios pinaagi kaniya; samtang ang mga demonyo nahadlok kaniya ug nilikay kaniya. Namatay si San Marcian sa wala pa mahuman ug makonsagrasyon ang simbahan nga gipahinungod kang Santa Irene. Sa takna sa iyang kamatayon, miingon siya:

'Ginoo! Sa Imong mga kamot gisumite ko kining duha: ang kalag nga Ikaw mismo ang nagmugna, ug ang simbahan nga akong gitukod sumala sa Imong kabubut-on.'

Ang lawas ni San Marcian gilubong nga may dungog sa Monasteryo ni San Juan nga Mawagtang, nga nailhan usab nga Monasteryo ni Daniel, duol sa simbahan sa Balaang Martir Mokius. Sa pagkompleto sa Simbahan ni Santa Irene, kini gipangulohan pagkahuman sa kamatayon sa Balaan ni Emperatris Verina, usa ka debotong asawa ni Emperador Leo ang Dako[882] , nga misaka sa trono pagkahuman nila Marcian ug Pulcheria; gikompleto niya kini, gipahiran og bulawan ang atop ug gipahimutang sa sulod sa simbahan ang tanang matang sa kaanyag, sa handumanan sa Balaan Marcian ug sa pagpasidungog kang Kristo nga Dios mismo, Kang kinsa ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen.

Paghinumdom sa Banal nga Pablo sa Komel.

Gisaulog sa ika-10 sa Enero

Ang Banal nga si Pablo natawo ug nagdako sa himayaong kapital nga siyudad sa Moscow[883] . Gusto sa iyang mga ginikanan nga ipakasal siya, apan wala kini gusto ni Santo Pablo ug, pagkahuman nga tinago siyang nilayas sa balay sa iyang mga ginikanan nga walay gidala, miadto siya sa usa ka lugar nga gitawag og Priluk, nga nahimutang sulod sa teritoryo sa Monasteryo sa Triyunidad nga Nagahatag Kinabuhi[884] , nga gitukod ni Banal nga Sergius, ang Himag-aw sa Radonezh. Dinhi, sa monasteryo nga gipahinungod sa Pagkahimugso sa Ginoo nga Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo[885] , ang bulahan nga batan-on nakadawat sa iyang monastikong tonsura. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo didto, mibalhin si Santo Pablo sa monasteryo sa Banal nga si Sergius, diin nagpabilin siya ilawom sa espirituhanong paggiya sa dakong tigulang sulod sa kinse ka tuig, nga nagpuyo sa selda sa usa ka eremita[886] . Pagkahuman niini, nangayo si San Pablo sa Benerable Sergius og panalangin aron mosulod sa kamingawan ug magpuyo didto sa hingpit nga pag-inusara, nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain.

---

[882] Si Leo I ang Dako namatay niadtong 474. Tungod kay, sumala sa iyang hagiograpiya, gikompleto ni Verina ang pagtukod sa simbahan sa panahon nga buhi pa ang iyang bana, ug tungod kay ang nahisgotan nga pagpatay sa kalayo pinaagi sa pag-ampo ni San Markian gipetsahan sa 471, ang kamatayon sa santo kinahanglan ibutang tali sa 471 ug 474.

[883] Sa palibot sa 1367

[884] Karon mao na ang Trinity-Sergius Lavra.

[885] Ang Monasteryo sa Pagkahimugso ni Kristo, sa distrito sa Uglich, sa Priluka, nalista nga nasakop sa Balaang Trinidad-Sergius Lavra bisan pa sa ulahi nga mga panahon.

[886] Ang Banal nga si Pablo nag-alagad sa iyang novisiyato sa Trinity-Sergius Lavra sa kusina ug sa refektoryo. Sa pagpanalangin kang San Pablo alang sa iyang kinabuhi isip eremita, gihatagan siya ni Banal nga si Sergius og krus nga naghatag kinabuhi, nga hangtod karon gitipigan sa Obnorsk Monastery ni San Pablo.

Ang bulahan nga asketiko mibyahe paingon sa White Lake aron mouban kang Banal nga Cyril sa Monasteryo sa Dormisyon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga iyang gitukod[887] ; nagpuyo si San Pablo sulod sa pipila ka panahon sa usa ka hilom nga selda uban ni Banal nga Cyril ug unya mibalik pag-usab sa kamingawan, sa Suba sa Odrol. Pagkahuman sa usa ka mubo nga panahon sa pag-inusara didto, miabot si Banal nga Pablo sa rehiyon sa Galich, sa Dakong Disyerto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios[888] , ug nagpuyo sa usa ka selda sa eremita; apan, gipahawa siya gikan didto sa abbot sa disyerto ug mibalhin sa Gorodets, sa nga Volga, diin siya nagpuyo sa Monasteryo sa Feodorovsky[889] ; Dayon iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-inusara sa monastikong ascesis sa lain-laing mga bakanteng dapit, hangtod nga miabot siya sa Komel Forest[890] .

Dinhi, sa baybayon sa sapa sa Gryazovitsa, ang reverendo mipuyo sa lungag sa usa ka dako nga kahoy nga lime; ang balaang eremita nagpuyo niini sulod sa tulo ka tuig, nag-gahin sa adlaw ug gabii sa pag-ampo ug pagpuasa, nag-alagad sa Dios uban sa mga luha. Sa ulahi, mibalhin si Santo Pablo sa dapit diin karon nagtindog ang iyang halangdong puloy-anan[891] ; didto nagpabilin ang Reverendo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, nga nag-obserba og istriktong pagpuasa. Ang iyang pagkaon mao ang pan ug tubig, ug bisan pa man sa pinakagamay nga kantidad; mokaon siya niini matag Sabado ug Domingo. Sa uban pang mga adlaw, wala gyud mokaon si Santo Pablo, ug gigahin niya ang tanan niyang oras sa iyang hilit nga selda sa pag-ampo ug pagdayeg. Ang bulahang eremita mitugot sa dagkong kalisod alang kang Kristo ug daghang pag-antos sa kamot sa mga demonyo, ug gidala niya kini tanan uban sa tabang sa grasya sa Dios.

Sa usa ka higayon, misulod ang mga demonyo sa selda sa balaan ug nagtinguha nga laglagon kini, apan wala mahadlok si Balaan Pablo sa ilang mga limbong ug napahiya ang yawa pinaagi sa gahum sa Krus ni Cristo. Sa lain nga higayon, gisikop sa mga tulisan ang santo, mabangis siyang gibugbog ug pagkahuman nila sa pagpanakod sa iyang selda, gibilanggo nila ang monghawa nga nakagapos ang kamot ug tiil. Nagpabilin ang reverendo sa iyang selda sulod sa pipila ka adlaw hangtod nga, pinaagi sa ispirituwal nga pagdasig, miabot ang pipila ka maloloy-on nga mga tawo sa disyerto ug gipalaya nila ang bulahan nga tigulang. Gidala sa reverendo ang tanan niini nga walay reklamo alang sa ngalan ni Cristo. Nagdagsang sa daghang gidaghanon ang mga langgam sa lasang ngadto sa selda sa eremita; miabot usab didto ang mga buangon ug dugo-dugo nga mga hayop, ug nahimong malumo kini pinaagi sa mga pag-ampo sa santo ug mituman sa tanan nga gisugo kanila sa bulahan nga amahan.

Sa daghang higayon, nadungog ni San Pablo ang pag-awit sa kampana sa simbahan sa mismong dapit diin siya nagpuyo, ug nakakita siya og kahayag sa mismong lugar diin sa ulahi gitukod ang simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaang Trinidad. Kauban ang iyang disipulo nga si Alexius, ang Kagalang-galang mibyahe paingon sa Moscow ug gisaysay kini nga langitnong pahibalo kang Santo Photios, ang Metropolitan. Gipanalanginan sa Santo ang Kagalang-galang aron magtukod og simbahan sa iyang hermitage, giordinar si Alexius nga presbiter ug, pagkahuman og paghatag og daghang limos para sa pagtukod sa simbahan, gipahawa sa Santo ang kagalang-galang nga malinawon. Pagbalik niya sa Komel Desert, nagtukod ang Balaang Amahan og simbahan nga gihalad sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad[892] , nagtigom og komunidad sa mga monghe ug

---

[887] Ang Monasteryo sa Kirillov-Belozersky, nga gitukod sa Banal nga Cyril (nga ang pista gisaulog kada ika-9 sa Hunyo), nahimutang sa lungsod sa distrito sa Kirillov, Gobernadorato sa Novgorod, 602 ka verste gikan sa Novgorod; sa panahon ni San Cirilo ug San Pablo, ang labing duol nga lungsod sa maong rehiyon – Belozersk – kay 37 ka verste gikan sa monasteryo.

[888] Ang Chukhlomsky Abraham Monasteryo (Dakong Kalasangan), nga gipahinungod sa Pisi sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nahimutang sa distrito sa Galich sa Kostroma Governorate. Gitukod kini ni San Abraham sa Galich. Pagkahuman sa pagtukod niini, mibiya si San Abraham sa maong monasteryo ug nagtukod sa Voch Monastery nga 13 ka bersta ang gilay-on, diin siya namatay niadtong 1375. Ang iyang pista gisaulog matag ika-20 sa Hulyo.

[889] Karon usa na kini ka dili na magamit nga monasteryo sa Distrito sa Balakhna, Probinsya sa Nizhny Novgorod, duol sa baryo (kaniadto lungsod) sa Gorodets, sa wala nga baybayon sa Volga; gitukod niadtong 1164 ni Dakong Prinsipe Georgy Vsevolodovich. Ang monasteryo naglangkob sa selda diin namatay si Alexander Nevsky niadtong 4 Nobyembre 1263, samtang nagbalik gikan sa Horde.

[890] Ang Komel Forest sa Obnora volost misakop sa tibuok habagatan nga dapit sa Rehiyon sa Vologda, nga gilabwan sa mga suba nga Obnora, Nurma ug Komela uban sa ilang daghang sangang suba.

[891] Napulo'g lima ka verste gikan sa distrito nga lungsod sa Gryazovets, sa Vologda Governorate, sa baybayon sa Suba sa Nurma, usa ka sanga sa Obnora, nga nag-agos sa Vologda ug Yaroslavl Governorates ug nagbubo sa Suba sa Kostroma.

[892] Pagkahuman pagtukod sa simbahan, misulat si Banal nga Pablo kang Santo Metropolitan Photius, nangayo og antimension para sa konsagrasyon sa simbahan, ingon man usa ka panalangin aron matukod ang monasteryo ug matigom ang komunidad sa mga monghe. Gipadala sa Santo kaniya ang antimension uban sa usa ka sulat diin iyang gipanalanginan ang pagtukod sa monasteryo ug gihatagan og

nagtukod og monasteryo, ug gitudlo ang gihisgutan nga Hieromonk Alexius isip abbot niini. Sa bahin sa atong bulahan nga Amahan Paul mismo, nagpadayon siya sa pagpuyo sa iyang hilit nga selda, ug moanha lamang sa monasteryo kada Sabado ug Domingo aron tudluan ang iyang mga disipulo; nagpuyo siya subay sa mga sugo sa Ginoo ug sa mga lagda sa balaang mga amahan[893] .

Niadtong panahona, giatake sa mga Tatar ang siyudad sa Kostroma, gisunog kini ug gipanglaglag ang mga kasikbit nga pamuy-anan; daghang mga Ortodoksong Kristohanon ang gipatay sa mga dili motuo, samtang ang uban gidakop ug gidala ngadto sa pagkaulipon kauban ang ilang mga asawa ug mga anak[894] . Sa dili madugay pagkahuman, ang Banal nga si Pablo mibiya sa , ang Ginoo, gikan sa mga kaguol niining panalagsaong kinabuhi ngadto sa walay katapusang, dili masukod nga pahulay, nga nagbilin og hayag nga handumanan sa iyang kaugalingon taliwala sa iyang mga disipulo. Namatay siya niadtong 10 Enero 1429; siya nagkinabuhi sulod sa 112 ka tuig[895] .

Troparion, Tono 1:

Gidilaab sa gugma sa Diyos sukad pagkabatan-on, Gihimaya nga Pablo, sa dihang imong gisalikway ang tanang katahum sa kalibutan, imong gihigugma si Kristo lamang ug tungod niini nagpuyo ka sa sulod nga kamingawan, nagkinabuhi hingpit alang kang Kristo taliwala sa mga buangis nga hayop. Busa, ang Makakita sa Tanan, sa pagkakita sa imong mga paningkamot, nagpanalangin kanimo sa gasa sa mga milagro bisan pagkahuman sa imong kamatayon. Busa nagatawag kami kanimo: pag-ampo nga walay hunong alang kanamo tanan, nga kanunay nagpasidungog sa imong balaan nga handumanan sa among mga awit.

Kontakion, Tono 8:

Gitutok nimo ang tibuok tinguha sa imong hunahuna kang Dios, ug gisunod Nimo Siya nga walay pagbalik gikan sa kalawom sa imong kalag, nagpuyo ka sa kamingawan; ug, sa pagpuyo didto sa usa ka anghelnong paagi, nahimo kang dalan sa kaluwasan alang sa daghan: busa, gipahimaya ka ni Cristo ug gipakabuhian ka sa gasa sa mga milagro. Busa kita tanan nag-awit kanimo: Maglipay ka, Gihimaya nga Pablo, pumoluyo sa kamingawan.

24 Enero

11 Enero (Daang Estilo)

---

mga instruksiyon si Banal nga Pablo ug ang komunidad sa mga monghe. 'Sa dihang kauban ka pa nako,' misulat ang balaan, 'nahinumdom ka ba, anak ko, sa imong gisulti nga dugay bahin sa unsa ang angay nga kinaiya sa usa ka espirituhanong abbot? Kinahanglan siya nga usa ka ehemplo sa tanan: sa Adlaw sa Paghukom, maghatag siya og pasaysay sa mga kalag nga gisalig kaniya. Bahin niini gayud nga butang ang akong gisulat.' Sa iyang mga instruksiyon sa mga igsoon, gihangyo sila sa santo nga hugot ug walay paglubad nga tumanon ang ilang mga monastikong saad.

[893] Gisugo sa Kagalang-galang nga si Pablo ang mga igsoon nga tumanon ang mga monastikong lagda ni Pachomius ang Dako ug ni Theodosius ang Kinovarch; wala niya gitugotan ang mga monghe nga ituring nga ila ang bisan unsa, kondili ang tanan ipahigayon nga komon; dili unta adunay bisan unsa sa ilang mga selda gawas sa mga ikon ug mga libro, bisan pa gani kvass; ang mga monghe kinahanglan magpabugnaw sa ilang kauhaw sa refektoryo; sa simbahan, sa refektoryo ug samtang nagtrabaho, gisugo sila sa Reverendo nga Amahan nga maghilom, nga magpanginabuhi pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot, ug nga dili kalimtan ang mga kabus.

[894] Gipahimulosan sa mga Tatar ang Kostroma niadtong Enero 6, 1429. Niadtong maong adlaw, sa dihang miadto ang mga disipulo sa Balaang Amahan, siya mihuyop ug mihilak; sa dihang gipangutana siya sa mga naa didto bahin sa hinungdan niini, miingon si San Pablo: 'Niining maong adlawa ug sa maong takna, ang mga Tataro nga walay Diyos, pagkahuman nilang makuha ang siyudad sa Kostroma, ilang gilaglag kini pinaagi sa kalayo ug espada, ug daghan ang ilang nabihag – ug ang tanan niini tungod sa atong mga sala, tungod kay gisunod nato ang mga tinguha sa atong kasingkasing.'

[895] Gikananong Santo si Pablo sa Konseho sa Moscow niadtong 26 Pebrero 1547; ang iyang balaan nga relikya nagapahulay sa usa ka kripta ilawom sa katedral sa Obnorsk Monasteryo.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Teodosio ang Dako

Gisaulog niadtong 11 Enero

Ang Banal nga si Teodosio natawo sa baryo sa Mogarion, sa Kapadokya[896] , sa matinud-anon nga mga ginikanan – ang iyang amahan si Proeresius ug ang iyang inahan si Eulogia – ug gipadako sa pagkamaayo ug sa akademikong kahibalo. Sa pagdako sa batan-on ug pagkahuman niyang hingpit nga pagtuon sa Balaang Kasulatan, gisugo siya sa pagbasa sa gitudlo nga mga bahin gikan sa mga liturgical nga basahon sa simbahan, ug siya usa ka magbabasa nga may matam-is nga tingog ug dakong kahanas, nga walay sama. Samtang nagbasa siya niining mga pulong nga makapahibalo alang sa kaayohan sa iyang mga mamiminaw, nakadawat pa siya og mas dako nga kaayohan gikan niini alang sa iyang kaugalingon. Samtang nagpaminaw siya sa Ginoo—nga nagsugo kang Abraham nga biyaan ang iyang yuta ug ang iyang paryente (Gen. 12:1), ug kinsa, sa Ebanghelyo, nag-awhag sa mga tawo nga biyaan ang amahan, inahan ug mga igsoon alang sa kinabuhi nga walay katapusan (Matt. 19:29)— ang iyang kasingkasing nasiga ug ang iyang espiritu napukaw, nga naghandum nga biyaan ang tanan ug mosunod kang Kristo sa masipit ug masakit nga dalan. Sa paghunahuna niini, nag-ampo siya sa Dios: *'Itudlo ko, Ginoo, ang imong dalan, ug ako maglakaw sa imong kamatuoran'* (Salmo 85:11).

Unya, sa pagsalig niya sa Diyos, mibyahe siya paingon sa Jerusalem. Niining panahona sa paghari ni Marcian[897] , sa hapit na katapusan sa iyang kinabuhi, gipatawag ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho[898] sa Chalcedon[899] aron atubangon si Dioscorus ug si Eutyches[900] . Sa iyang paglabay sa Antioch[901] , ang bulahan nga si Teodosio gustong makita ang halangdong Simeon ug madawat ang iyang panalangin ug mga pag-ampo. Miduol siya kaniya ug, sa dihang hapit na siya sa haligi, nadungog niya ang tingog sa halangdong Simeon:

'Maayong pag-abot, tawo sa Dios, Teodosio!'

Sa pagdungog nga gitawag siya sa ngalan sa usa ka tawo nga wala pa gayud makakita o makaila kaniya, nabigla si Teodosio ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, mitungo sa atubangan sa maalamon nga amahan. Unya, sa iyang imbitasyon, misaka siya sa haligi ngadto sa santo ug mipanaug sa iyang balaan nga mga tiil. Ang santo, sa baylo, giyakap ug gihalokan ang batan-ong giinspirar sa Diyos ug nagpahayag sa propesiya nga siya mahimong magbalantay sa kawan sa Pulong ug makaluwas sa daghan gikan sa lobo sa hunahuna[902] ; nagpahayag pa siya ug daghang uban pang mga butang kaniya ug, pagkahuman siya panalanginan, gipadala na siya sa iyang dalan. Si Teodosio, nga napalig-on sa panalangin sa balaan ug gipuli ang iyang balaang pag-ampo isip usa ka magtutudlo ug magbabantay sa pagbiyahe, misugod sa dalan sa iyang atubangan ug nakaabot sa Herusalem; kini nahitabo sa panahon sa patriyarkado ni Juvenal. Pagkahuman niyang gibisita ang mga balaang dapit didto ug nag-ampo sa Balaang Sepulkro sa Simbahan sa Pagkabanhaw, iyang gihunahuna kung unsang pamaagi sa kinabuhi ang iyang pilion: ang kinabuhi sa eremita, o ang pagpuyo uban sa komunidad sa uban nga nangita og kaluwasan? Ug miabot siya sa konklusyon nga delikado ang pagpuyo sa kahilom ug pag-inusara samtang wala pa siya makat-on unsaon pagpakigbatok sa dautang mga espiritu. 'Kung walay sundalong sekular nga buangon nga, sa sinugdanan pa lang sa iyang serbisyo militar, samtang wala pa siya'y kasinatian ug wala pa natudloan sa arte sa gubat, mosulod dayon

---

[896] Ang Kapadokya usa ka rehiyon sa sidlakan sa Asia Minor. Niadtong tuig 11 AD, kini gihimong probinsya sa Roma ubos ni Emperador Tiberius.

[897] Marcian – usa ka Emperador nga Byzantine nga naghari gikan sa 450 hangtod 457.

[898] Niadtong 451,

[899] Ang kapital sa probinsya nga Romano nga Bithynia; nahimutang kini sa baybayon sa Asya sa Bosporus, atbang sa Byzantium.

[900] Eutyches, nga gisaway sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nagtudlo nga si Hesukristo adunay usa ka kinaiya – ang pagka-diyosnon – samtang ang Balaang Simbahan kanunay nga nag-ila, ug nagpadayon sa pag-ila, kang Hesukristo nga adunay duha ka kinaiya, pareho ang substansya ug dili mabahin – ang pagka-diyosnon ug ang pagka-tawo. Dioscorus – Patriarka sa Alexandria (sa Ehipto), usa ka sumusunod sa doktrina ni Eutyches, nga iyang gisulayan nga ipatuman sa Konseho sa 449.

[901] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Siria, nga nailhan nga 'ang Dako', usa ka siyudad sa Suba sa Orontes, nga gitukod ni Seleucus Nicator ug ginganlan niya human sa iyang amahan, si Antiochus. Ang mga hari sa dinastiyang Seleucid nagpuyo didto sa permanente, ug sa panahon sa mga emperador nga Romano nahimo pa gani kini nga kapital sa Sidlakan. Sa Antioquia unang gitawag ang mga disipulo ni Hesukristo nga mga 'Kristohanon'.

[902] Ang 'hinimo-himong lobo' dinhi nagtumong sa yawa ug sa matag usa sa iyang mga sulugoon nga nagdala sa mga tawo sa sayop nga pagtuo ug kadautan. Ang panultihon sa tibuok hugpong gikuha gikan sa Juan 10:12.

sa kasagsagan sa pakig-away, nan unsaon pa kaha nako, ' ingon sa santo sa iyang kaugalingon, 'nga wala pa nako naandan ang akong mga kamot sa armas ug ang akong mga tudlo sa gubat, ug nga wala pa nako nabistis ang kusog nga gikan sa itaas, mangahas ba ko, nga nag-inusara sa akong hermitahan, nga motindog batok sa mga prinsipalidad, gahum, ug mga magmamando sa kangitngit niining panahona, batok sa espirituhanong pwersa sa dautan sa langitnong mga dapit (Efe. 6:12). 'Kinahanglan una kong moapil sa balaan nga mga asketiko ug makat-on gikan sa mga batid nga amahan kung giunsa pagpakig-away batok sa mga dili makita nga kaaway; unya, sa takdang panahon, ang mga bunga nga moturok gikan sa pag-inusara ug kahilom pagatiponon.' Pagkahuman sa maampingong paghunahuna niini – kay sa iyaha, kauban sa ubang mga hiyas, adunay hingpit nga pagkamapinulid, nga nagtugot kaniya sa husto nga paghukom sa tanang butang – dali siyang nangita og magtutudlo.

Niadtong panahona, ang labing ilado sa tanang mga amahan nga nagpuyo sa Jerusalem ug sa palibot niini mao ang usa ka tigulang nga ginganlan og Longinus[903] , nga ang iyang selda naa sa kilid sa haligi nga, sukad pa sa karaang panahon, gitawag nga David's[904] ; didto sa iyang pag-inusara, mapisan niyang gihimo ang tam-is nga dugos sa pagkamaayo. Sa pagduol niya kaniya, ang bulahan nga si Teodosio misugod sa iyang mga monastikong paningkamot ug, sa pagdikit niya sa tigulang uban sa tibuok niyang kalag, nakat-on siya sa tanang hiyas gikan kaniya, kay kana nga matinahuron nga tawo dako sa pulong ug buhat. Paglabay sa pila ka panahon, gipalihok siya sa tigulang—bisan pa man batok sa iyang kabubut-on—paingon sa usa ka dapit nga gitawag og 'daang lingkoranan'[905] . Nahitabo kini tungod sa mosunod nga hinungdan: Usa ka matinud-anon nga babaye, usa ka dungogang balo ug sulugoon ni Kristo nga ginganlan og Glyceria, nagtukod og simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa maong dapit ug gipangusog si Balaan Longinus sa daghang matinud-anon nga hangyo aron tugutan si Teodosio nga magpuyo sa bag-ong natukod nga simbahan. Bisan pa man nga ang disipulo dili gustong mabulag sa iyang amahan, mibalhin gihapon siya didto sumala sa sugo sa iyang amahan. Samtang nagpuyo siya didto, ang mga hungihong bahin sa iyang pagkamaayo mikaylap sa halayo ug sa halapad. Ang pagkamaayo mopadayag sa nagpanag-iya niini sama sa usa ka nagdilaab nga kandila nga mopadayag sa nagbitbit niini sa gabii. Ug ang mga nangita og espirituhanong kaayohan misugod sa pagduol sa balaan, samtang ang mga gustong mosundog sa iyang paagi sa kinabuhi misugod sa pagtigom sa iyang palibot.

Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nagpuyo didto, ang bulahan nga tawo nabug-atan sa kakulang sa kalinaw, kay dili niya ikamao ang dungog sa tawo ug ang kasaba sa kadaghanan. Mibiya siya didto ug misaka sa usa ka bukid diin adunay langob; sumala sa karaang tradisyon, niining langoba diin ang tulo ka Magi, nga miadto sa Bethlehem kang Kristo uban sa mga gasa ug mibalik sa ilang kaugalingong nasud pinaagi sa lain nga agianan, nagpahulay gikan sa ilang pagbiyahe ug nagpabilin didto sa gabii (Matt. 2:1–12). Ang Banal nga si Teodosio mibalhin sa langob gikan sa iyang 'kanhing puloy-anan'. Kining pagbalhin gihimo pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Dios – aron usa ka himayaong monasteryo[906] matukod sa maong dapit ug aron ang daghang mga espirituhanong mandirigma matigom kang Kristo Dios.

Pinaagi sa pag-ilis sa iyang puy-anan, giusab usab sa bulahan ang iyang paagi sa kinabuhi, ug gisugdan ang pinakagamay nga dalan. Ang iyang tinguha mao ang pagtuman sa tanang sugo sa Ginoo sa tanang panahon; napuno siya sa gahum sa gugma sa Diyos nga iyang gitutok ang tanan niyang espirituhanong kusog dili sa bisan unsang butang dinhi sa kalibutan, kondili hingpit ngadto lamang sa Diyos nga Magbubuhat, aron mahigugma Siya sa tibuok niyang kalag, sa tibuok niyang kasingkasing ug sa tibuok niyang hunahuna, ug aron ipadayag kini nga gugma pinaagi sa iyang mga buhat sa pisikal nga paningkamot ug mga katingalahan, nga dili masukod sa detalye. Walay hunong ang iyang pag-ampo, nagpadayon ang iyang pagbantay sa tibuok gabii, ug kanunay nga nag-awas ang mga luha gikan sa iyang mga mata sama sa sapa gikan sa tinubdan. Walay kinutuban ang iyang pagpuasa: sulod sa traynta ka tuig wala gyud siya makatilaw og pan, nagpuyo lamang sa mga datiles, sochiv[907] , o sa mga tanom ug gamot sa disyerto, ug bisan niini gamay ra gayud ang iyang gikaon aron lang malikayan ang gutom. Sa

---

[903] Ang pista ni San Longinus (sa Simbahang Griyego) gisaulog matag Nobyembre 17 ug sa Sabado sa Keso.

[904] Usa ka karaang tore sa Citadel sa Jerusalem, duol sa Pultahan sa Jaffa.

[905] Sa Griyego: kafisma, o ang Simbahan sa Kafisma; nahimutang kini sa tunga-tunga tali sa Jerusalem ug Bethlehem.

[906] Lavra – (gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'bahin sa siyudad' o 'sipit') usa ka han-ay sa mga selda nga nahimutang sulod sa bakod nga naglibot sa puloy-anan sa abá, nga gipahimutang sama sa mga sipit sa siyudad. Sukad pa sa karaang panahon, ang ngalan nga 'lavra' gigamit sa dagkong ug importanteng mga monasteryo. Una kini nga mitumaw sa Ehipto ug pagkahuman sa Palestina.

[907] Usa ka ulam nga gihimo gikan sa mga liso, gisantes, beans o gulay.

dihang bisan kini nga pagkaon wala siya makuha tungod sa kakulang sa disyerto, iyang gipakaon ang iyang kaugalingon sa mga bukog sa datiles nga gibabad sa tubig; samtang ang iyang kalag iyang gipakaon nga walay hunong sa Pulong sa Dios, gipuno kini sa sulodnong panan-aw sa Dios. Sa pagkinabuhi sa ingon niini, misidlak siya sama sa hayag nga bitoon ug nailhan sa tanang lumolupyo sa Palestina, kay ang siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago (Mat. 5:14). Ang uban nga nahigugma sa pagkamaayo miadto kaniya, nga mas gipili ang kinabuhi sa kamingawan uban kaniya sa langob kaysa malipayong kinabuhi sa siyudad.

Sa sinugdan, ang Ginoong Pari adunay pito ka mga disipulo. Sa pagkahibalo nga alang sa mga nagsugod sa pagkinabuhi sumala sa kabubut-on sa Dios, walay butang nga labing mapuslanon kay sa paghinumdom sa kamatayon – nga gitawag ug giisip nga tinuod nga kinaadman – gisugo sa balaan ang iyang mga disipulo sa paghukay ug lubnganan, aron sa diha nga tan-awon nila kini, makat-on sila sa paghinumdom sa kamatayon, sama sa pagtan-aw niini sa ilang kaugalingong mga mata. Sa pag-andam sa lubnganan, miadto ang Ginoong Pari aron susihon kini ug, samtang nagtindog ibabaw niini, miingon siya sa iyang mga disipulo, daw nagngisi, tungod kay nauna na niyang nakita sa mata sa iyang kalag ang unahan:

'Tan-awa, akong mga anak, andam na ang lubnganan; wala bay bisan kinsa kaninyo nga andam na sa kamatayon, aron siya makabag-o niining lubnganan pinaagi sa iyang kaugalingong lawas?'

Pagkahuman sa pag-ingon niini sa balaan, usa sa iyang mga tinun-an nga nagbarog didto, nga ginganlan Basil, usa ka pari pinaagi sa ordinasyon, dali dayon, sa wala pa makareak ang uban, mihapa sa atubangan sa tigulang ug, nag-uyog sa iyang nawong paingon sa yuta, nangayo sa iyang panalangin aron mamatay ug mailubong sa maong lubnganan.

'Panalangini ako, Amahan,' ingon niya, 'aron ako makabag-o sa lubnganan, aron ako ang unang magsoon, nga nagkat-on mahitungod sa kamatayon, nga mahimong patay.'

Gitugotan sa tigulang ang iyang hangyo ug gisugo nga buhaton ang usa ka serbisyo sa paghinumdom alang sa buhing si Basil, ingon nga patay na siya, subay sa balaod mahitungod sa paghinumdom sa mga namatay, sa ikatulo, ikasiyam, ug ika-kwarenta ka adlaw. Pagkahuman sa tanang seremonya sa paghinumdom, namatay usab si Basilio nga bulahan, nga walay bisan unsang sakit; daw nahulog sa usa ka matam-is nga tulog ug nakapahulay, mibyahe siya ngadto sa Ginoo. Upat ka pulo ka adlaw pagkahuman sa iyang paglubong, nakita sa tigulang si Basilio, nga nagpakita taliwala sa mga igsoon samtang nag-awit ug misalmot sa ilang pag-awit. Nag-ampo siya sa Dios nga mabuksan usab ang mga mata sa uban, aron makita usab nila ang nakita. Pagkakita kaniya, usa sa mga igsoon nga ginganlan og Aetius, midagan sa kalipay aron yakpon siya, apan ang hulagway kalit nga nawala ug nahimong dili makita. Sa diha nga siya mibiya, misinggit siya sa kusog aron madungog sa tanan:

'Takas kamo, mga amahan ug mga igsoon, takas kamo, kay dili na ninyo ako makita pa dinhi!'

Kini mao ang unang pagpamatuod sa pagkamaayo sa Kagalang-galang nga si Teodosio – nga aduna siyay ingon nga disipulo, nga andam, sa iyang sugo, sa pag-atubang sa kamatayon, ug kinsa, pagkahuman sa iyang pisikal nga kamatayon, napamatud-an nga buhi sa espiritu, sumala sa mga pulong sa Ginoo sa Ebanghelyo: 'Ang bisan kinsa nga motuo kanako, bisan pa mamatay, mabuhi' (Juan 11:25). Ang ubang mga pagpadayag sa katingalahang grasya nga gihatag sa Dios niining tigulang makita sa mosunod nga salaysay.

Nagkadool na ang pista sa Pagkabanhaw ni Kristo. Ang mga disipulo sa santo, nga napulo'g duha na ka tawo niadtong panahona, nasubo nga wala silay pagkaon para sa pista – walay tinapay ni lana, ni bisan unsang pagkaon, , ug labaw sa tanan, nasubo sila nga sa ingon ka himayaong pista, wala'y mahimong Banal nga Liturgiya, kay wala'y prosphora ni bino para sa serbisyo, nga nagpasabot nga dili sila makadawat sa Balaang Misteryo. Sa tago, nagreklamo sila sa usag usa batok sa halangdon. Siya, bisan pa niana, nga adunay dili matandog nga paglaum sa Dios, gisugo ang mga igsoon nga pagahion ang Banal nga Altar ug dili magmahay.

'Siya,' ingon niya, 'Siya nga kaniadto nagpabuhi sa Israel sa kamingawan[908] ug pagkahuman nagpakaon sa daghang libo ka tawo pinaagi sa pipila ka tinapay[909] mag-atiman usab kanato: kay Wala Siya maluya sa gahum

[908] Dinhi, siyempre, kini nagtumong sa manna, ang milagrosong pagkaon nga gigamit sa Ginoo aron suportahan ang mga Hudiyo atol sa ilang pagpanaw sa disyerto paingon sa Yutang Saad (Ex. 16).

[909] Siyempre, kini nagtumong usab sa milagrosong pagpakaon ni Hesukristo sa kapin sa lima ka libo ka tawo gamit ang lima ka tinapay (Mat. 14:15–21) ug sa kapin sa upat ka libo ka tawo gamit ang pito ka tinapay (Mat. 15:32–38).

kaysa kaniadto, ni ang Iyang kadasig sa pag-atiman sa kalibutan mikunhod, apan Siya mao gihapon ang usa ka Dios hangtod sa kahangturan.'

'Busa,' miingon ang reverendo nga amahan, 'uban sa paglaum'—ug ang iyang mga pulong nahimong tinuod dayon. Sama sa karaang panahon nga usa ka karnero ang nagpakita kang Abraham sa kahoy nga daghan og sanga, andam isakripisyo (Gen. 22:13), ingon usab, pinaagi sa probidensya sa Dios, kining bulahan nga tigulang nakakaplag sa tanan niyang gikinahanglan. Samtang nagalubog ang adlaw, usa ka tawo sa Dios miabot sa ilang langob, nagdala gikan sa iyang balay, sa duha ka asno, lain-laing pagkaon para sa mga eremita sa disyerto, ingon man prosphora ug bino para sa pagsaulog sa Balaang Misteryo. Sa pagkakita niini, naglipay ang mga disipulo sa bulahan ug nasabtan nila kung unsa kadako nga grasya ang gihatag sa ilang igsoon sa Dios. Nagsaulog sila sa Pasko sa Pagkabanhaw uban sa kalipay, ug ang pagkaon nga gidala kanila igo na para sa tibuok panahon sa Pentekostes. Unya, nawad-an na usab og pagkaon, ug ang mga igsoon, nga gilutos sa gutom, nangalulumo na usab. Niadtong panahona, usa ka adunahan nga tawo ang nagahatag og daghang limos sa tanang monasteryo sa Palestina – apan wala siya maghatag og tabang sa monasteryo ni Teodosio, nga nahimutang sa usa ka langob, kay wala siya kahibalo niini. Ug gipanghilabtan sa mga igsoon ang ilang abá aron ipahibalo sa maong mananabang ang ilang kahimtang ug ang monasteryo, aron sama sa ubang mga monasteryo, makadawat usab sila og limos gikan kaniya alang sa ilang pagkabuhi. Ang Kagalang-galang Teodosio, nga wala gyud'y tinguha nga mailhan sa bisan kinsa sa kalibutan ug nagbutang sa iyang paglaum dili sa mga tawo kondili sa Dios, nga nag-abli sa Iyang kamot ug nagapahupa sa tanang buhing binuhat sumala sa Iyang maayong kabubut-on (Salmo 144:16), gipaambit sa iyang mga tinun-an ug gisugo sila nga maghulat nga mapailubon sa kaluoy sa Dios, nga nagasalig kaniya, nga nagapahupay sa matag gutom nga kalag: kon Iya gani pagahatagan og pagkaon ang mga hayop nga walay pulong ug ang mga batan-ong uwak nga nagatu-aw kaniya (Salmo 146:9), labi pa gayud nga dili Niya pasagdan nga walay gikinahanglan nga pagkaon ang mga binuhat nga makarason ug makasulti. Samtang ang santo nagahupay sa iyang mga igsoon nga nawagtang paglaum, usa ka lalaki ang miabot kanila nga nagdala og asno nga puno sa daghang pagkaon. Wala siya padulong sa langob ni Teodosio, kondili gidala niya ang pagkaon aron ihatud kini sa lain nga lugar. Apan sa dihang hapit na siya sa langob ug hapit na moagi, mihunong ang asno ug dili molihok gikan sa lugar; bisan pa sa kanunay nga pagpanghampak sa iyang agi, nagpabilin kini nga walay lihok, sama sa bato. Sa pagkahibalo nga ang iyang asno napugngan ug nagpabilin nga walay lihok tungod sa kabubut-on sa Dios ug sa usa ka dili makita nga gahum, gipalaya sa tawo ang mga tali niini ug gitugotan kini nga moadto bisan asa nga gusto niini. Ang asno, murag giyaan sa usa ka dili makita nga kamot, mitultol diretso sa eremiteryo ni Banal Theodosius, nga nahimutang sa usa ka langob; ug kining tawoha, sa pag-ila sa panalangin sa Ginoo ug sa Iyang pag-amuma ngadto sa Iyang mga sulugoon, gihatag ang tanan niyang pagkaon sa maong halangdon nga tigulang ug sa iyang mga disipulo. Ug sukad niadto, ang mga disipulo sa santo wala na magduha-duha sa kasingkasing ug naningkamot nga mahimong masigasig nga magpanalipod sa lig-on nga pagtuo ug paglaum sa Dios sa ilang ginagalang nga amahan.

Misaka adlaw-adlaw ang gidaghanon sa mga igsoon, kay ang mga tinubdan sa grasya nga napuno sa balaang amahan nagdani sa daghang mga kalag nga nahigugma sa pagkamaayo—mga kalag nga matawag nga 'mga maalamon nga usa nga nangita og espirituhanong tubig' (Salmo 41:2)—ug sa tinuod, daghang mga tawo nga may taas nga dungog ug bahandi ang miabot aron puyo uban sa kinasaypanan. Ang langob nahimong gamay na kaayo aron makasulod sa kadaghan sa mga tawo. Miduol sa reverendo nga amahan ang mga igsoon ug nagsugod sa pagsamok kaniya sa hangyo nga magtukod siya og monasteryo duol sa langob ug magtukod og lapad nga bakod para sa kawan sa Pulong.

'Ayaw kabalaka, Amahan,' ingon nila, 'bahin sa paagi sa pagtukod sa monasteryo; ihatag lang ang sugo, ug igo na ang among mga kamot sa pagbuhat niini nga buhat.'

Ang santo, sa dihang nakita niya nga gitawag siya aron mahimong magbalantay sa usa ka daghan kaayong panon, ug nga ang iyang kahilom nabalda, nabalaka siya sa nagkalain-laing hunahuna—usahay dili niya gusto biyaan ang iyang kahilom, sama sa usa ka inahan nga dili makasarili, ug usahay giisip niya nga ang pag-atiman sa mga igsoon usa ka butang nga dako kaayo'g importansya, kay ang usa k , dili unta mabuhi para lamang sa iyang kaugalingon, apan labi na gayud alang sa iyang silingan, sama sa gipakita ni Ginoong Kristo mismo, Nga nagtigum sa Iyang mga disipulo, nahimong Magbalantay sa mga karnero sa Pulong, ug gihalad ang Iyang kalag alang kanila. Sa paghunahuna niini, ang Kagalang-galang Teodosio nalibog kung asa ang iyang pilion: ang

kahilom o ang kabalaka alang sa kaluwasan sa iyang mga igsoon, ug ang iyang hunahuna nagduha-duha tali sa duha. Unsa man, busa, ang buhaton sa bulahan? Iasalig niya ang tanan sa Dios, nga makahimo sa paghiusa sa duha alang sa usa ka katuyoan, aron dili malimotan ang bunga sa kahilom ug dili usab siya mapugngan sa ganti sa pagpangulo sa iyang mga igsoon ug pag-atiman kanila; kay ang kinabuhi sa usa ka monghe mapalig-on dili pinaagi sa pagbulag sa lawas, kondili pinaagi sa pagkamapailubon sa pagbuhat sa maayo ug kalinaw sa kasingkasing. Gipanumduman usab sa Reverendo ang propesiya ni San Simeon nga Stylite, nga nagpanagna nga siya mag-atiman sa panon sa Pulong. Apan, iyang gisalig sa kabubut-on sa Dios ang buluhaton nga iyang gisugdan ug nag-ampo Siya nga ipahibalo Niya, kon Iyang kabubut-on, nga ang usa ka monasteryo angay itukod, ug nga Iyang ipakita pinaagi sa usa ka milagrosong timaan ang dapit diin ang pundasyon sa monasteryo angay ibutang. Nagkuha siya og censer ug gipuno kini og bugnaw nga uling, gibutangan niya kini og insenso nga wala gisindihi, ug mibyahe sa kamingawan, nag-ampo sa ingon niini:

'O Dios, nga nagpamatuod sa Israel pinaagi sa daghan ug dagkong mga milagro ug nagpamatuod sa imong alagad nga si Moises pinaagi sa lain-laing mga timaan aron dawaton ang bug-at sa pagdumala sa imong katawhan; nga nagbag-o sa tungkod ngadto sa bitin ug sa himsog nga kamot ngadto sa usa ka malangsa ug puti, ug dayon gibalik kini sa kahimsog (Ex. 3:3, 6:7); nga gihimo ang tubig nga nahimong dugo ug dali ra usab gihimo ang dugo nga tubig (Ex. 7:20); nga naghatag kang Gideon og timaan sa kadaugan sa balhibo sa karnero (Judg. 6:37–38), Magbubuhat sa tanang butang ug Makagagahum; nga nagtimaan kang Hezekiah sa pagdugang sa iyang kinabuhi pinaagi sa landong nga nibalik sa hagdanan (2 Mga Hari 20:1–11; Isaias 38:7–8); nga nakadungog sa mga pag-ampo ni Elias ug nagpadala og kalayo gikan sa langit aron usbon ang mga daotan, nga naglaglag sa kahoy, sa mga halad, sa mga bato ug sa tubig (3 Mga Hari 18:38) Ikaw gihapon mao ang samang Dios karon; paminawa ako, imong alagad, ug ipakita kanako ang dapit nga imong malipay aron ako makatukod ug balaang templo alang sa Imong Pagkahari ug magtukod ug puloy-anan alang sa Imong mga alagad, akong mga disipulo. Palihug, ipakita kanako ang ingon nga dapit diin imong sugoan kining mga uling nga mosiga sa ilang kaugalingon, alang sa imong himaya, aron maila ug ipahayag ang kamatuoran sa kadaghanan.

Samtang nag-ampo siya ug nagasulti niini ug susamang mga pulong, naglibot-libot siya sa mga dapit nga daw labing angay pagtukoran og monasteryo. Nibyahe siya og layo paingon sa disyerto ug, uban sa maong dili pa gisindihang ug bugnaw nga uling sa turibulo, nakaabot siya sa usa ka dapit nga gitawag og Kutilla ug sa baybayon sa Danaw Smolyanoye[910] . Ug sa dihang nakita niya nga dili mosiga ang uling ug wala matuman ang iyang tinguha, nagpasiya siya nga mobalik sa langob. Samtang nagpauli na siya, ug hapit na niya makita ang langob (O Imortal nga Hari, kinsa makadayeg sa Imong gahum!), kalit nga misaka ang humot nga aso gikan sa insenso, kay ang uling misiga sa kusog kaayong kalayo. Nasabtan sa santo nga kini mao ang dapit diin, pinaagi sa grasya sa Dios, itukod ang usa ka monasteryo, nga milagrosong gimarkahan dili sa mga pulong kondili sa kalayo. Ang mga disipulo sa santo dali dayon mipangtrabaho: pagkahuman nila sa pagbutang sa pundasyon, nagtukod sila og simbahan, mga selda ug pader, ug sa dili madugay, uban sa tabang sa Labawng Ginoo, natukod nila ang usa ka lapad nga monasteryo.

Ang Lavra sa Banal nga Teodosio nahimong bantog ug ilado, ug natukod didto ang komunal nga kinabuhi. Gihatagan sa Ginoo kining monasteryo sa tanang kaayo, aron kadtong nagpuyo didto dili lang mapalambo sa espirituhanong bahandi sa maayong buhat, apan dili usab mawad-an sa gikinahanglan sa lawas. Ug dili lang mga monghe ang nakakaplag og kahupayan didto, apan usab ang mga layko, mga biyahero ug mga estranghero, ang mga kabus ug walay gipuy-an, ang masakiton ug ang mga dili makalihok. Kay ang Kagalang-galang Teodosio mapinanggaon, maloloy-on, ug buotan, usa ka maloloy-on nga amahan sa tanan, usa ka mahigugmaong higala sa tanan, ug usa ka masinabtanon nga sulugoon ug ministro sa tanan; iyang gilimpyo ang mga samad ug kalot sa mga masakiton, gihugas ang ilang dugo, gipakaon sila sa iyang kaugalingong mga kamot ug gihatagan sila sa tanang serbisyo. Nagpakita usab siya og dakong gugma sa mga miabot gikan sa tanang dapit, gipakaon sila, gihatagan og kahupayan, ug gitagan sila sa tanan nilang gikinahanglan. Ang Reverendo nga Amahan usa ka komon nga dalangpanan, komon nga tambalanan, komon nga panimalay, komon nga handuman, komon nga bahandi alang sa mga masakiton, mga gutom, mga hubad, ug mga biyahero; ang tanan nakakaplag og kahupayan sa iyang gugma,

[910] Kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka bahin sa kamingawan sa kasadpang baybayon sa Dagat nga Patay, nga nailhan dinhi nga Bituminous o Asphalt nga Dagat.

kaluoy ug pagkahatag, ug wala siya magdumot bisan kinsa. Nakabantay ang mga nag-alagad sa refectory sa monasteryo nga usahay moabot og usa ka gatos ka putahe ang ilang giserbisyohan sa usa ka adlaw alang sa mga bisita, mga biyahero ug mga pulubi: mao kana ang gugma sa Reverendo nga Amahan alang sa katawhan ug ang iyang pagkamahigalaon sa mga estranghero. Ang Dios, nga Siya mismo mao ang Gugma (1 Juan 4:8), sa pagtan-aw Niya sa ingon nga gugma sa iyang sulugoon alang sa iyang mga silingan, gipanalanginan ang iyang monasteryo, aron bisan gamay nga pagkaon sa dili makita nga paagi madaghan sulod niini ug nakapakaon sa dili mabilang nga kadaghan sa mga tawo.

Sa usa ka higayon, atol sa kagutom sa Palestina, usa ka daghang mga pulubi ug mga kabus ang nagtigom gikan sa nagkalain-laing dapit sa ganghaan sa monasteryo sa Domingo de Ramos aron madawat ang ilang kanunay nga limos. Nasubo ang mga disipulo kay wala silay igo nga pagkaon nga ihatag sa ingon kadaghan nga nangayo, ug gisultihan nila ang bulahan bahin niini. Siya, bisan pa, mitan-aw kanila nga masuko, gisaway sila tungod sa ilang kawalay pagtuo ug miingon:

'Ablihi dayon ang mga ganghaan, aron makasulod silang tanan!'

Misulod ang mga pulubi ug mga kabus ug naglingkod sila sa han-ay.

Gisugo sa Balaang Amahan ang iyang mga disipulo nga hatagan sila og pan; ang mga disipulo miadto sa panaderya nga masubo, nga wala nagdahom nga makakita og bisan unsa, apan sa dihang gibuksan nila ang panaderya, ilang nakita nga napuno kini sa mga tinapay, kay ang kamot sa Maghatag sa tanan – ang Dios – maoy napuno niini, alang sa pagtuo sa Iyang sulugoon. Gidayeg sa mga igsoon ang Dios tungod sa ingon nga milagro ug natingala sila sa dakong pagsalig sa ilang abad sa Dios.

Sa lain nga higayon, sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, usa ka dakong grupo ang miabot sa monasteryo, wala nay igong pagkaon nga ihatag sa ingon kadaghan nga katawhan; ang Banal nga si Teodosio, mitan-aw sa langit ug nagpanalangin sa pipila ka gagmay nga tinapay, gisugo nga ipanghatag kini, ug busog ang katawhan, kay gipadaghan sa Dios kining mga tinapay, sama sa pagpadaghan Niya kaniadto sa lima ka tinapay (Mat. 14:21; Lucas 9:14); aron ang matag-usa nakakuha sa igo sa ilang gikinahanglan para sa biyahe. Ang mga igsoon nangolekta sa nahibilin nga mga tipik, napuno nila og daghang mga basket, ug pagkahuman nila kini pagpatuyo sa adlaw, nakabusog sila niini sulod sa taas nga panahon. Ug sa daghang mga higayon, dili masukod nga kadaghan sa mga tawo ang nagtigum sa monasteryo, nga daw wala gani igong mga balon aron mapalong ang kauhaw sa ingon kadaghan nga mga tawo; apan ang dili mahurot nga mga kamot sa Maghatag sa tanan—ang Dios—tibuok nga nakatagbaw kanila tanan.

Ang Reverendo nagtukod og daghang hospisyo ug lain-laing ospital, lakip na ang usa ka espesyal para sa mga naa sa posisyon sa awtoridad ug sa mga tigulang tungod sa ilang mga paningkamot. Mibisita usab siya sa mga nagpuyo sa kabukiran ug mga langob, nag-atiman kanila ug nabalaka kanila sa tibuok niyang kasingkasing, sama sa pag-atiman sa amahan sa iyang mga anak. Gihatagan niya sila sa tanan nilang gikinahanglan, alang sa lawas ug kalag, nagtudlo ug nagmando kanila, ug nakaluwas sa daghan gikan sa limbong ni Satanas.

Tungod kay ang komunidad sa mga monghe sa monasteryo naglangkob sa mga igsoon nga dili lang gikan sa usa ka nasud o usa ka pinulongan, kondili gikan sa lain-laing mga nasud, nagtukod usab siya og ubang mga simbahan diin ang matag katawhan makadayeg sa Dios sa ilang kaugalingong pinulongan. Busa, sa dakong simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios – ang mga Griyego[911] , sa lain – ang mga Iberian[912] , ug sa ikatulo – ang mga Armeniano[913] – nag-awit sa liturhikal nga serbisyo sa ilang kaugalingong mga pinulongan, pito ka beses sa usa ka adlaw, sumala sa Lagda ni David: 'Pito ka beses sa usa ka adlaw,' miingon siya, 'Gidayeg tika' (Salmo 118:164); Aduna'y espesyal nga simbahan para sa mga masakiton. Sa panahon sa pagdawat sa Labing Balaang Misteryo, ang tibuok kapatiran magtigom gikan sa tanang simbahan ngadto sa usa ka dakong simbahan, diin ang mga Griyego mag-awit, ug tanan magdawat sa Komunyon nga magkuyog. Ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga igsoon, mga anak sa respetadong amahan, nga iyang espirituhanong gibanhaw, gipadako ubos sa iyang amahanong giya ug gidala ngadto sa pagkamaayo, kay unom ka gatus ug siyam ka pulo ug tulo. Daghan kanila ang

---

[911] Ang mga Griyego usa ka katawhan nga sukad pa sa karaang panahon nag-okupar sa kadaghanan sa karon nga Balkan Peninsula ug sa mga kasikbit nga isla; sa Kristohanong mga panahon, kanunay silang nagpuyo sa daghang gidaghanon sa Banal nga Yuta.

[912] Ang mga Iberian, mao kadtong lumad sa Iberia, karon Georgia.

[913] Ang mga Armenyo nagpuyo sa palibot sa Balaang Yuta. Ang Armenia mismo nag-utlanan sa Colchis, Iberia ug Alabania sa amihanan, Asia Minor sa kasadpan, Mesopotamia sa habagatan, ug Media ug Syria sa habagatang-sidlakan ug sidlakan.

nahimong mga pastor sa ubang mga monasteryo, nga nakakat-on og maayong pagdumala gikan kang Santo Teodosio, nga napuno sa espirituhanong kinaadman ug pagsabot; Gipanagana niya ang iyang panon, dili pinaagi sa pagpanghampak gamit ang tungkod, kondili pinaagi sa pagtudlo sa pulong—usa ka pulong nga gisawsawan sa asin[914] , nga nakahikap sa kalag ug misulod sa kinahiladman sa sulod nga pagbati sa usa ka tawo; kauban sa pulong, nagtudlo siya pinaagi sa ehemplo, nga nagtukod sa iyang kaugalingon isip usa ka modelo alang sa iyang panon. Busa, bisan sa iyang malumo nga pagsabot sa uban, gihapon siya gikatahod sa kadaghanan, ug sa dihang iyang gisaway ang usa ka tawo, buotan ug matinahuron siya. Ang katingalahan kaniya mao nga, bisan wala siya magtuon sa kinaiyanhong kinaadman ug wala siya kahibalo sa literatura sa Griyego, gipadayag niya ang iyang mga pagtulon-an nga ingon ka lawom nga walay bisan kinsa nga naggahin sa tibuok kinabuhi sa pagtuon sa mga libro ug nakahibalo sa arte sa pamulong ang makatupong kaniya. Kay wala siya nagtudlo gikan sa kinaadman sa tawo, kondili gikan sa grasya sa Espiritu sa Dios, nga tinago nga misulti kaniya, sama sa lain nga Jeremias: 'Gibutang ko ang akong mga pulong sa imong baba' (Jer. 1:9). Ug ang bulahan misulti pa ug daghang mga pulong nga mapuslanon sa kalag, ang uban iya mismo, ug ang uban gikuha gikan sa mga panultihon sa mga Apostoles, sa mga pagtulon-an sa mga Amahan, ug sa mga asetikong sinulat ni Basilio nga Dako, kinsa iyang gisundog ang kinabuhi ug kinsa iyang labi nga gihigugma ang mga sinulat nga giinspirar sa Dios. Sa iyang daghang dagkong sermon, angay hinumduman ang mosunod nga mubo nga usa:

Gina-awhag ko kamo, mga igsoon, alang sa gugma sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga Iyang gihatag ang Iyang kaugalingon alang sa atong mga sala, nga sa katapusan atong atimanon ang atong mga kalag, magminosol kita sa kawalay pulos sa atong nangagi nga kinabuhi, ug maningkamot alang sa umaabot, alang sa himaya sa Dios ug sa Iyang Anak; ayaw kita magpabilin sa katamaran ug kaluagan karon, nga gigugol pa nato kining adlaw nga gihatag sa Diyos alang sa atong kaluwasan sa kawad-on sa paglaum ug sa paglangan sa pagsugod sa mga maayong buhat hangtod ugma, basi unta nga atong makita ang atong kaugalingon sa atubangan sa Hukom sa atong mga kalag nga walay maayong buhat, basi unta nga kita ipahawa gikan sa bulwagan sa kalipay, basi unta nga kita maghilak nga walay pulos ug walay paglaum tungod sa panahon sa atong kinabuhi nga nasayang, nga maghilak unya sa dihang dili na mapuslan ang paghinulsol: karon ang paborableng panahon, karon ang adlaw sa kaluwasan. Kining karon nga panahon alang sa paghinulsol, ug ang umaabot nga panahon alang sa ganti; kini alang sa pagbuhat, ug kana alang sa pagdawat sa ganti; kini alang sa pag-antos, ug kana alang sa kahupayan. Karon ang Dios mao ang Tabang alang sa mga molikay sa dautang dalan, apan unya Siya mahimong makalilisang nga Huwes sa mga binuhatan, pulong, ug hunahuna sa tawo, nga walay bisan unsa nga matago kaniya. Karon atong gina-angkon ang Iyang pagkamapailubon, apan unya atong mailhan ang Iyang pagkamatarong, sa dihang ang uban kanato mosaka ngadto sa walay katapusang pag-antos ug ang uban ngadto sa walay katapusang kinabuhi, ug ang matag-usa kanato modawat sumala sa atong mga buhat. Hangtud kanus-a pa nato paglangan sa pagtuman kang Kristo, nga nagtawag kanato ngadto sa Iyang Langitnong Gingharian? Dili na ba panahon aron kita magpahimangno? Dili na ba panahon nga molihok kita gikan sa kinabuhi nga walay pulos paingon sa kahingpitan sa Ebanghelyo? Unsaon nato pag-atubang sa makalilisang ug makahadlok nga Adlaw sa Ginoo, inig ang mga nagtindog sa tuo nga kamot[915] sa Dios—ug kadtong duol Niya pinaagi sa ilang mga maayong buhat—dawatun sa Gingharian sa Langit, samtang kadtong sa wala nga kamot[916] —gibaliwala tungod sa kakulang sa maayong buhat—ipahamtang sa nagdilaab nga Gehenna, sa walay katapusang kangitngit ug sa pag-agak-agak sa ngipon? Nagaingon kita nga gitinguha nato ang Gingharian sa Langit, apan wala kita magtagad kon giunsa kini pag-angkon. Wala kita magbuhat bisan gamay nga paningkamot aron matuman ang sugo sa Ginoo, apan nagalaum kita, sa kawalay pulos sa atong hunahuna, sa himaya nga kapariho sa mga nakigbisog batok sa sala hangtod sa kamatayon.

Sa pagtudlo sa iyang mga disipulo sa ingon niini nga paagi, gihangyo sila sa Reverendo nga Amahan sa labing dakong kadasig alang sa kaluwasan. Bisan pa nga malumo siya sa kinaiya sa tanang butang, apan kon malapas ang pagkamatinud-anon, siya sama sa nagdilaab nga kalayo, o sama sa usa ka palakdon nga lagari, o usa ka dili mapildi nga armas sa gubat.

---

[914] Mao kana, sa mga pulong nga makatarunganon ug puno sa pagtukod (Col. 4:6).
[915] Kana mao, sa tuo nga kilid (Mat. 25:34).
[916] Mao kana, sa wala nga bahin (Mat. 25:41).

Niadtong panahona, naghari si Anastasius[917] , nga napanunod ang trono gikan kang Leo ang Dako[918] ug kang Zeno[919] . Sa sinugdan, ang iyang paghari daw usa ka matam-is nga paraiso, apan sa ulahi nahimong daw usa ka uma sa pagkaguba. Nahimo siya sama sa mga magbalantay nga nagkatibulaag ug nagaguba sa ilang panon sa karnero ug nagapainom sa ilang mga karnero og hugaw nga tubig; kay nalipatag siya sa erehya ni Eutyches ug sa walay-ulo nga si Severus[920] ug pinaagi niini nalibog ang Simbahan sa Dios, gisalikway ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon sa mga Balaang Amahan, gipahawa ang mga Ortodoksong obispo gikan sa ilang mga katungdanan ug gipuli ang mga erehe sa ilang lugar, ug nagdani sa daghang mga Ortodokso nga mouyon kaniya – ang uban pinaagi sa hulga, ang uban pinaagi sa dungog ug mga gasa. Wala siya mahadlok nga targeton, pinaagi sa iyang malimbungon nga pagpangdayeg, bisan kining haligi sa dili matuyok nga pagtuo, ang atong bililhon nga amahan nga si Theodosius. Ang iyang paningkamot sa limbong mao ang pagpadala sa Ginoong Amahan og traynta ka litro nga bulawan[921] —sa porma nga alang sa pagkaon ug sinina sa mga kabus ug sa panginahanglan sa mga masakiton, apan sa tinuod aron makuha ang pabor sa Ginoong Amahan, nga gipaminaw sa tibuok Palestina ug gisunod ang iyang kinaadman ug tambag. Ang bantugang amahan, sa pagkahibalo sa limbong sa hari, sama siya sa usa ka agila nga naglupad sa panganod, dili maabot ug dili masabtan, nga mas lagmit pa nga siya ang makadakop sa iyang kaugalingong mangangayam. Wala niya balibari ang bulawan nga gipadala, aron dili siya magpakita nga walay pagtagad sa pagtuo sa hari ug dili maghatag og hinungdan sa kasuko niini; labaw pa, aron pinaagi sa halad nga gihatag gikan niining bulawana, siya makapakig-ampo sa Dios alang sa kaluoy kaniya, aron siya igiya sa tinuod nga dalan. Apan wala molampos ang halad, kay ang bulawan gipadala dili sa matinud-anong tuyo, kondili uban sa limbong. Naglaum ang hari nga makakaplag sa usa ka parisan nga espiritu kang Teodosio, tungod kay gidawat niya ang bulawan; apan walay pulos ang iyang paglaum.

Miabot ang panahon nga ang hari, pinaagi sa iyang mga sugo, misugod sa pagpangayo nga ipahayag sa Banal nga Amahan ang pagtuo nga iyang gipaabot kaniya—mao ang usa ka pagtuo nga subay sa mga pagtulon-an ni Eutyches ug Severus. Ang Reverendo, pagkahuman niya pagtigum sa tanang eremita, mitindog nga lig-on, sama sa usa ka gamhanang tawo ug pangulo sa espirituhanong panon, batok niining heretikal nga pamahiin; ug sa hari mitubag siya sa mosunod nga mensahe:

'O Hari! Sa diha nga atubang kami sa pagpili tali sa duha ka butang: o mabuhi nga dautan, nga nawala ang among kagawasan ug giya pinaagi sa pagsunod sa mga walay pangulo, o mamatay nga may dungog, nga nagpabilin sa tinuod nga mga doktrina sa balaan nga mga Amahan—hibaloa kini: kami, ang mga , mas mopili sa kamatayon, kay dili kami modawat og bag-ong mga doktrina, kondili mosunod kami sa mga balaod sa mga Amahan nga nanguna kanamo. Alang sa mga nag-angkon og bisan unsa nga lahi niini, among matinud-anon nga gisalikway sila ug gikondena sa anatema, ug dili namo dawaton ang bisan kinsa nga gi-ordinar sa mga schismatiko ubos sa pagpugos. Dili unta kini mahitabo kanamo, Kristo among Hari! Apan kon mahitabo gayud ang ingon niini, human namo tawgon ang Dios—nga ilang ginasal-ot karon—isip saksi sa kamatuoran, mosukol kami hangtod sa kamatayon. Malipayon namong ihalad ang among kinabuhi alang sa among yutang natawhan ug alang sa Ortodoksiya—bisan pa kon among makita kining mga balaang dapit nga malaglag sa kalayo. Kay unsa may pulos nga matawag lang nga balaang mga lugar kon, sa tinuod, kini nga mga balaang dapit ginahimaraot sa mga heretiko? Dili gayud namo tugotan ang among kaugalingon nga mosulti, labi na gani maghunahuna, og bisan unsang supak sa balaang mga Ekumenikal nga Konseho. Ang una niini gipangulohan sa tulo ka gatus ug napulo ug walo ka mga Amahan, nga nagtigum batok kang Ario[922] ug, pagkahukom nila sa maldito nga ipailawom sa anatema, gilakaw siya gikan sa lawas sa Simbahan; kay iyang gilayo ang Anak gikan sa kina-iya sa Amahan—sumala sa kinaiyahan—ug gipaila ang mga doktrina sa bakak nga pagtuo. Ang ikaduhang konseho, pinaagi sa ispirasyon sa Diyos, gitigum sa Constantinople batok kang Macedonius, nga misalaway sa Balaang Espiritu. Ang

---

[917] Si Anastasius I, Dikor, o ang Thraco, naghari gikan sa 491 hangtod sa 518.

[918] Naghari siya gikan sa 457 hangtod sa 474.

[919] Naghari gikan sa 474 hangtod 491.

[920] Ang mga Acephalist (Griyego: akephaloi) – mga heretiko sa ika-6 nga siglo, mga sumusunod kang Severus sa Alexandria. Gidumili nila ang mga obispo, pari, ug ang mga sakramento, ug sila ang labing ekstremong paksyon sa mga Monophysite.

[921] Ang litra usa ka libra, usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotnik; sa pilak kini nagkantidad og hangtod 42 ka rublo, ug sa bulawan hangtod 506 ka rublo.

[922] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho (Konseho sa Nicaea) gipahigayon niadtong 325.

Ikatulong Konseho gipahigayon nga solemne sa Efeso[923] batok kang Nestorio nga dautan ug walay pagtuo, nga nagpasipala sa unod ni Cristo[924] nga nadawat gikan sa Labing Balaang Birhen. Pagkahuman niini, adunay konseho sa unom ka gatos ug traynta ka mga Amahan nga nagdala sa Diyos sa Calcedonia, nga nagpahayag og usa ka dekreto subay sa mga naunang konseho ug gipatin-aw ang ilang gipahayag. Gipahawa nila sa balaan nga lawas sa Simbahan ang maldito ug daotan nga si Eutyches, kauban si Dioscorus, ug gipamatud-an nila ang apostolikong pagtuo; ug gipahawa usab nila gikan sa Simbahan ni Kristo bisan kinsa nga naghunahuna batok niini. Tungod sa pagsupak niini nga mga Konsilyo, pasigaa ang kalayo batok kanamo, pahasaa ang espada batok kanamo, ipahamtang kanamo ang labing makalilisang nga kamatayon, ug sa tinuod, kung mahimo, ipahamtang kanamo ang kamatayon dili lang kausa, kondili sa walay ihap ka beses. Apan kami, sa bisan unsang kahimtang, dili gayud molayas gikan sa tinuod nga pagkamatinud-anon, ni dili namo pasipalahon pinaagi sa pagdumili ang gikupot nga maisugon sa mga Amahan. Pahimulosan kining ilang paningkamot ug daghang mga buhat nga ilang gihimo alang sa pagtuo; apan kini among pugngan nga hugot ug dili mausab, ug sa mga nagtuo nga maayo ang pagsunod sa Dios ug kanamo. Hinaut nga ang kalinaw sa Dios, nga labaw pa sa tanang pagsabot (cf. Fil. 4:7), maoy magbabag ug magiya sa inyong gingharian.'

Pinaagi niining sulat, klaro nga gipakita sa Reverendo ang iyang dakong kadasig alang sa pagkamatinud-anon. Pagkahuman sa pagbasa niini, nahuya ang tsar ug midumili sa iyang kaugalingon, ug sa pipila ka panahon mihunong siya sa pagpanlupig sa mga Ortodokso sulod sa iyang gingharian. Mitubag siya sa Reverendo uban sa pagpaubos, samtang giakusahan ang uban nga hinungdan sa kagubot sa simbahan.

'O Tawo sa Dios,' iyang gisulat, 'dili kami ang angay basulon niining kabag-ohan. Mapangahas namo nga gitawag ang makakita-sa-tanan nga mata sa Dios isip among saksi—kini nga kagubot naggikan sa mga tawo nga, labaw pa sa uban, angay untang nagpasidungog sa mga dogma sa pagtuo ug sa mga konseho sa hilom. Sila, bisan pa, gusto nga molabaw sa usag usa sa panultihon ug dungog; nag-atakeay sila ug ginadani kami sa ilang panig. Dili na tinago sa Inyong Kabalaan nga ang pipila sa mga monghe ug klero, nga nagtuo nga sila ortodokso, mao ang hinungdan niining mga tukso, nga naningkamot, sama sa among giingon, nga ipakita ang ilang pagka-labaw."

Apan, ang pagpaubos sa emperador wala magdugay, ug pagkahuman sa pipila ka panahon mibangon na usab siya batok sa Ortodoksiya. Ug usab, sa tanang dapit—bisan sa balaang siyudad sa Jerusalem—gipahayag ang mga sugo sa hari, nga nagdumili sa mga balaang konseho, labi na sa Konseho sa Chalcedon. Sa usab, ang espirituhanong mandirigma, ang Reverendo Teodosio, bisan pa sa iyang katigulangon, nagpakita sa kaisog sa usa ka batan-on. Samtang ang tanan naghilom tungod sa kahadlok ug daghan ang nagpahayag sa ilang pag-uyon, ang Balaan nga Tawo miadto sa Jerusalem gikan sa iyang monasteryo ug, mitindog sa dakong Simbahan sa Jerusalem sa plataporma diin kasagarang mobasa ang mga pari sa Kasulatan sa katawhan, ug sa paghimo og senyas sa iyang kamot aron mangayo og kahilom, misinggit sa kusog:

'Kinsa ang dili magpasidungog sa upat ka Ekumenikal nga Konsilyo sama sa iyang pagpasidungog sa upat ka Ebanghelyo, pasipala siya!'

Pagkahuman niya og sulti niini, siya, sama sa usa ka anghel, nakapahimo sa mga tawo nga napuno sa kahadlok ug katingala, ug wala'y bisan usa sa iyang mga kaatbang ang nangahas sa pagsupak. Unya, pagtawag niya sa iyang labing masigasig nga mga disipulo, nagbiyahe siya uban kanila sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo, aron tapuson ang pamahiin ug pagtukod sa pagkamatinud-anon. Pagkadungog niini sa hari, gipadala siya sa exilio – wala masayri sa salbahis nga hapit na siya patyon. Gipadala sa pagbiya sa yutang natawhan ang Reverendo nga Amahan, ug si Haring Anastasius sa dili madugay namatay na sa kalibutanong kinabuhi, pagkahuman niini si Teodosio, ang magtutumpaw kang Kristo, kauban ang uban nga nakasinati sa pagbiya tungod sa Ortodoksiya,

---

[923] Efeso – ang bantog nga siyudad sa Lydia (sa kasadpang bahin sa Asia Minor), giisip nga kapital sa tibuok Asia Minor. Sulod sa dugay nga panahon, kini ang puy-anan ni San Juan nga Teologo, ang Apostol. Ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon didto niadtong 431.

[924] Si Nestorio, nga nagsilbi isip Arsobispo sa Constantinople (gikan sa 428 hangtod 431), nga misunod sa mga bakod ni Diodoro, Obispo sa Tarsus, ug ni Teodoro, Obispo sa Mopsuestia, giliko ang ortodoksong doktrina bahin sa paagi sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan ni Hesukristo. Gitudlo niya nga dili kini ang Dios-tawo kondili usa lang ka tawo nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria. Giingon nga siya natawo sa natural nga paagi ug, labaw pa, dili siya gawas sa mga pagbati ug kakulian. Sumala niining pagtulon-an, ang Pagkadiosnong kinaiya naghiusa sa tawo nga si Jesus pagkahuman lang, sa dihang hingpit na niyang natukod ang iyang kaugalingon sa pagkamaayo.

dayon mibalik sa ilang monasteryo. Si Felix, Obispo sa karaang Roma[925] , ug si Ephrem, Obispo sa Antioquia[926] , misulat kaniya, gidayeg ang bulahan sa daghang mga pulong sa pagdayeg tungod kay gipakita niya ang ingon nga kadasig – sa pag-antos sa pagbiya sa yutang natawhan alang sa tinuod nga pagtuo ug sa pagkaandam nga dawaton ang kamatayon. Apan karon panahon na aron atong atubangon ang salaysay sa mga milagro sa santo.

Sa panahon nga gipahayag ang dautang sugo ni Haring Anastasius sa balaang siyudad sa Herusalem, ang tanang mga amahan gikan sa mga monasteryo sa Palestina nagtigum alang niini nga tuyo, ug ang Kagalang-galang Theodosius, sama sa among giingon, miabot didto uban sa iyang mga tinun-an. Ug kining tibuok konseho gihimo sa usa ka dapit nga gitawag og Ierafion[927] . Kini nga dapit usa ka sentro nga gitukod ni Constantine the Great, diin matag tuig gisaulog ang Pag-alsa sa Balaang Krus sa Ginoo.

Niadtong panahona, usa ka babaye nga nag-antos sa sakit sa suso nga gitawag sa mga doktor nga 'cancrum'[928] , human sa dugay nga pag-antos ug wala'y nakuha nga kahupayan gikan sa mga doktor, miabot didto ug mitindog, hingpit nga gikapoy, duol sa hulagway sa mga balaang amahan. Miadto siya sa usa kanila (mao kini si Banal Isidoro, nga sa ulahi nahimong abá sa Monasteryo sa Sukia[929]), ug gisultihan niya siya nga naghilak bahin sa iyang sakit ug nangutana: naa ba si Banal Teodosio sa maong katedral, ug unsa man ang iyang dagway? Gipakita ni Isidoro kaniya ang santo. Miadto siya ug mitindog sa iyang likod; sama sa babaye nga nagdugo nga nakahikap sa pambungot sa bisti sa Ginoo (Mateo 9:20–22), tinago niyang gihikap ang bisti sa monghe nga gisul-ob sa Reverendo, ug dayon siya naayo. Nabantayan kini sa Reverendo, kinsa, sa pag-atubang sa babaye, miingon:

'Kusgi lang, anak kong babaye, kay ang akong Ginoo miingon, *'Ang imong pagtuo nakaluwas kanimo"* (Mat. 9:22).

Nagdali si Blessed Isidore paingon sa babaye, sabik nga makita ang milagro nga nahitabo, ug nakaplagan nga wala na gani bisan gamay nga bakas sa dapit diin kaniadto nahimutang ang dili na matambalan nga ulser.

Pagkahuman sa kamatayon ni Haring Anastasius ug sa pagbalik sa Banal nga Amahan gikan sa pagka-bihag, nahimo nga batasan ni Teodosio ang pag-adto sa Bethlehem aron mag-ampo. Sa usa ka higayon, nga gusto magpahulay gikan sa iyang mga buluhaton, mibulag siya sa dalan ug miadto sa monasteryo ni Reverendo Markian. Si Reverendo Markian, nga mainitong gidawat ang iyang pinalanggang bisita, wala'y bisan unsa nga iyang ihatag kaniya, kay niadtong panahona wala siyay pan o trigo. Pagkahuman nila og dugay nga espirituhanong pakighinabi ug pag-abot sa oras sa pagkaon, gisugo ni Marcian ang iyang mga tinun-an nga magluto og sochivo ug isilbi kini kanila. Apan si Teodosio, sa pagtan-aw sa iyang kakabus, gisugo ang iyang mga tinun-an nga kuhaon gikan sa ilang bag ang pipila ka pan nga ilang gidala gikan sa balay para sa biyahe ug ihatag kini kanila. Samtang nagakaon sila, miingon ang Banal nga si Marcian kang Banal nga si Teodosio:

'Ayaw ninyo kami pagsaway, Amahan, tungod kay gamay ra kaayo ang among gipangandam nga pagkaon, ug ayaw usab kami pagsaway sa dili paghalad kanimo og pan, kay kami nanghuyang na kaayo ug wala na gyud mi'y trigo.'

Pagkahuman niya niini, ang katingalahang si Teodosio, samtang nagtutok sa bungot ni Marcian, nakakita og usa ka liso sa trigo nga sa dili masabtan nga paagi nasulod niini. Hinay-hinay ug hilom nga gikuha kini gamit ang iyang tuo nga kamot, ug miingon siya uban sa malipayong pahiyom sa iyang nawong:

'Ani-a ang trigo—unsaon man nimo pag-ingon nga wala moy trigo?'

Malipayon nga gidawat ni Balaan Marcian ang liso—nga gipunit gikan sa iyang bungot—gikan sa kamot ni Theodosius, sama sa usa ka mabungaon nga liso, ug gisugo nga dad-on kini sa kamalig, nga nagtuo nga, pinaagi sa panalangin ni San Theodosius, kini magbunga og walay kahago nga bunga nga labaw pa sa usa ka tanom nga uma—nga mao gayud ang nahitabo. Pagkahuman mibulag si Teodosio, sa dihang gusto sa mga disipulo nga

---

[925] Si Felix, Obispo sa Roma, nagdumala sa Simbahan sa Roma gikan sa 526 hangtod 530.

[926] Si San Efren nagdumala sa Sede sa Antioquia gikan sa 528 hangtod 545.

[927] Kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka espesyal nga kapilya sa gitawag nga Martyrion, nga gitukod ni Constantine the Great. Ang Krus nga Nagahatag Kinabuhi gitipigan didto sukad pa sa ulahing bahin sa ika-4 nga siglo, ug gitukod matag tuig, labi na sa Semana Santa, kasagaran sa Biyernes Santo. Ang maong kapilya kanunay gisirado, ug ang yawi gihuptan sa usa ka espesyal nga presbiter nga gitawag og staurophylax (bantay sa Krus).

[928] Kini tingali nagtumong sa usa ka dili na maayong sakit nga karon gitawag nga 'kanser'.

[929] Usa sa labing bantugan nga mga monasteryo sa Palestina, nga gitukod ni San Chariton (gihinaut matag ika-28 sa Septyembre), nahimutang sa habagatan sa Bethlehem.

ablihan ang pultahan sa kamalig sa buntag, ilang nakita nga napuno kini kaayo sa trigo— —nga dili na gani mabukas ang mga pultahan. Nagpadala si Marcian og balita kang Banal nga Teodosio, nagreport sa nahitabo nga milagro ug nagpahayag sa iyang pagpasalamat sa pagdaghan sa trigo.

Mitubag ang Reverendo:

'Dili ako, kondili ikaw, Amahan, ang nagpadaghan sa trigo, kay ang liso gikuha gikan sa imong bungot.'

Usa ka bantugang babaye gikan sa Alexandria[930] miadto sa monasteryo ni Reverend Theodosius uban sa iyang anak nga lalaki, usa ka batang lalaki, nga sa dihang nakakita sa balaan nga amahan gikan sa layo ug nagtudlo kaniya, misinggit sa iyang inahan:

'Mao kana ang nakaluwas kanako gikan sa pagkalunod sa balon, gikuptan ang akong kamot aron dili ko malunod sa tubig.'

Ang inahan, nga mihulog sa tiilan sa Banal, nagasugilon sa mosunod:

'Kining batang lalaki,' ingon niya, 'samtang nagdula uban sa iyang mga kauban, aksidenteng nahulog sa usa ka lawom kaayo nga balon, ug nagtuo kami nga naangol siya didto ug nalumos. Nagahilak kami para kaniya nga daw patay na siya, gipadala namo ang usa ka tawo paubos sa balon aron kuhaon ang lawas sa bata gikan sa tubig, apan nakit-an namo nga buhi pa ang bata sa ibabaw sa tubig. Samtang kami nagkatingala ug nangutana kon giunsa niya nga wala nalumos, miingon siya kanamo: 'Usa ka tigulang nga monghe ang mitungha, gikuptan ko sa kamot ug gipapungko ko sa ibabaw sa tubig.'

Sukad niadto, gidala nako ang batang lalaki ug nagbiyahe ko sa mga lungsod ug baryo, kabukiran ug disyerto – hangtod makit-an nako kana nga amahan. Ug karon nakit-an na nako ang Inyong Kabalaan, ug ang akong anak, nga inyong giluwas gikan sa pagkalunod, nakaila kaninyo.

Usa pa ka babaye ang nakasinati og dakong kasakit sa pagpanganak; siya nanganak og mga patayng bata, ug matag higayon uban sa grabeng kasakit. Siya daghan og pagpanganak apan walay buhing anak: daghan og pagpanganak tungod kay kanunay siya nanganak, ug walay buhing anak tungod kay patay ang iyang mga natawo. Uban sa luha sa iyang mga mata, nangayo siya kang Reverend Theodosius nga ipangamuyo siya, aron dili na siya manganak og mga patayng natawo ug aron mapagaan ang iyang makalilisang nga pag-antos. Nangayo usab siya nga, kon siya manganak og lalaki, tugotan siyang ipangalan kini sa iyang ngalan – Theodosius.

'Kung tugotan nimo,' ingon niya, 'nga ang bata nga akong ipanganak ipangalan sa imo, nan naglaum ko nga buhi ang bata.'

Miuyon ang Reverendo sa iyang hangyo, nag-ampo siya nga matinud-anon kang Dios para kaniya, ug sa pag-abot sa panahon sa pagpanganak sa babaye, wala na siya mag-antos sama sa kaniadto; mas sayon ang iyang pagpanganak, ug buhi ang bata, usa ka lalaki, ug ginganlan siya sumala sa ngalan sa Reverendo. Pagkahuman niya sa pagpasuso kaniya ug pagkadako na gamay, gidala siya sa monasteryo ngadto sa Reverendo nga Amahan ug gipahinungod sa kinabuhi sa pagka-mona sa pag-alagad sa Dios. Sa susama, usa ka babaye gikan sa Bethlehem, nga nagmasubo tungod sa iyang mga anak nga hapit na mamatay, nakaluwas sa kinabuhi sa iyang bag-ong natawo nga anak pinaagi sa pagngalan kaniya sumala sa reverendong amahan; mitubo siya nga himsog ug nahimong usa ka maalamon nga lalaki, kay nahimong usa siya ka maayong arkitekto.

Sa usa ka higayon, ang mga ulod ug tipaklong nagbuhat og kadaut sa Palestina. Ang Reverendo nga Amahan sa kana nga panahona tigulang na kaayo ug dili na makalakaw. Bisan pa niana, gisugo niya ang iyang mga tinun-an nga dad-on siya sa umahan diin ang mga tanom nanghulga nga laglagon, ug didto iyang gipahunong ang mga tipaklong ug ulod, nga miingon:

'Ang atong Ginoo, nga komon kanato tanan, nagmando kaninyo nga ayaw paglaglag sa bunga sa paningkamot sa tawo ni paglamoy sa pagkaon sa mga kabus.'

Ug sa diha-diha dayon, ang mga tipaklong nanglata sama sa panganod, ug ang mga ulod nangamatay.

Sa usa ka higayon, ang mga igsoon nanginahanglan kaayo og sinina ug wala silay ikatabon sa ilang kahubas. Miadto sila sa Ginoong Amahan ug nagpakusog sa ilang hangyo kaniya. Siya, nga walay paagi sa

[930] Aduna'y daghang mga siyudad nga ginganlan niini nga nailhan sa karaang panahon. Dinhi, kinahanglan kini sabton nga nagtumong sa Alexandria, ang kapital sa Ehipto, sa Dagat Mediteranyo. Kining siyudad nailhan tungod sa kahibalo ug kadato niini; gitukod kini niadtong 332 BC ni Alexander the Great.

pagpalit og sinina, wala'y mahimo gawas sa pagpakig-amgo sa ilang kasakit; bisan pa niana, sa paghisgot sa mga pulong sa Ginoo, miingon siya kanila:

'Ayaw kamo kabalaka sa umaabot nga adlaw: pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarung, ug idugang kaninyo kining tanan; kay nahibalo ang inyong Amahan unsay inyong gikinahanglan sa dili pa kamo mangayo kaniya' (Mat. 6:34, 33, 8).

Samtang nagahupay ang santo sa mga igsoon, miabot ang usa ka lalaki nga wala mailhi sa bisan kinsa; wala niya ipadayag kinsa siya o asa siya gikan. Gihatagan niya ang Reverendo nga Amahan og usa ka gatos ka bulawan nga sinsilyo para sa mga panginahanglan sa monasteryo ug nilakaw siya. Ang reverendo nga amahan, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos alang niini nga probisyon, gigamit ang bulawan aron maghatag og sinina para sa mga igsoon, ug sila tanan natagaan sulod sa dugay nga panahon.

Si Julian, ang pastor sa simbahan sa Bostr[931] , nga nakat-on mobasa gikan sa Reverendo nga Amahan sa iyang sayong pagkabatan-on, naghisgot sa mosunod mahitungod kaniya:

'Sa usa ka higayon,' ingon niya, 'miadto kami uban sa Reverendo nga Amahan sa Bostrum, ug didto adunay usa ka babaye, nailhan tungod sa iyang talagsaong pagkadautan, nga sa dihang nakakita kanamo, mitan-aw sa Reverendo nga Amahan uban sa kasuko ug gitawag siya nga mapangdayag ug bakakon; ug dayon gipakitaan siya sa silot sa Dios: kalit siyang natumba ug namatay.

'Nahitabo,' iyang gipadayon, 'nga naglakaw kami sa kilid sa usa ka monasteryo nga gipuy-an sa mga monghe nga nagsunod sa erehe sa Amihanan. Pagkita nila kanamo, gisugdan nila pagtunog sa kampana sa simbahan[932] aron tawagon ang mga igsoon sa dili pa ang kasagarang oras sa pagkanta.' Ang Reverendo nga Amahan, sa pagkahibalo nga nagplano sila og usa ka panukso batok kanamo, napuno sa matarong nga kasuko ug propetiko niyang gisulti ang mga pulong sa Ginoo:

'Walay bisan usa ka bato dinhi nga mabilin ibabaw sa lain; tanan pagagub-on' (Mateo 24:2).

Dali ra natuman kining mga pulong: pagkahuman sa mubo nga panahon, ang mga Agariano[933] misulong sa maong monasteryo sa gabii; pagkahuman nila sa pagpanakod sa tanan nga sulod niini ug pagdakop sa tanang monghe, ilang gisunog ang monasteryo ug gipahugno ang maong dapit, sama sa gipahayag sa balaan.

Ang kumander sa Griyegong hukbo, nga nailhan nga Eastern Komit, si Kirik, nga maisugon sa gubat apan deboto sa atubangan sa Dios, misugod og kampanya batok sa mga Persyano[934] ; una, miadto siya sa Herusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug mangayo sa tabang sa Dios batok sa iyang mga kaaway. Miadto usab siya sa monasteryo ni Teodosio, kay ang dungog sa pagkabalaan sa maalamat nga amahan mikaylap sa halayo ug halapad, nga nagdani sa tanan ngadto kaniya. Samtang nakig-istorya siya sa santo, nakadawat siya og dakong kaayohan gikan kaniya: nadungog niya gikan kaniya nga dili angay mosalig sa kaugalingong pana, ni magbutang sa paglaum sa kadaghan sa mga tropa, kondili maila ang usa ra ka Tabang—ang Dios—ug mosalig sa Iyang dili mapildi nga gahum, kay sayon ra alang Niya nga ang usa ka tawo makapahimag sa usa ka libo, ug ang duha makapahimag sa daghang libo ka mga kaaway. Pinaagi niining pagtulon-an ug pakighinabi, nabati sa kondi ang dakong gugma alang sa santo ug gihangyo niya ang bisti nga buhok nga gisul-ob sa santo, aron kini magsilbing taming kaniya sa gubat. Sa dihang nakig-away ang Griyegong hukbo sa mga Persyano ug misalmot sa mabangis nga pakig-away, ang kondi, nga nagsul-ob sa buhok nga sinina ni Banal Theodosius sama sa baluti, wala masamdan sa mga pana, sibat, ug espada, ug nagpakita og dakong kaisog. Pagbalik niya sa katapusan sa gubat, mibalik siya pag-usab sa Banal ug miingon:

'Nakita tika mismo sa gubat, Amahan,' ingon niya, 'nga nagtabang kanako ug naghimo kanako nga kahadlok sa akong mga kaaway, hangtod nga among napildi ang mga pwersa sa Persia.'

---

[931] Vostra o Bostra – usa ka siyudad sa Banal nga Yuta, sa karaang panahon usa sa mga Levitikong siyudad sa tunga-tunga nga tribo ni Manasseh, sa pikas daplin sa Jordan.

[932] Ang 'bilo', gikan sa pulong nga 'pagpalo', usa ka tabla nga kahoy o metal nga gipalo aron tawgon ang mga matinud-anon sa komunal nga pagsimba. Sa atong nasud, napulihan na ang 'bilo' sa mga kampana, apan sa Gresya gigamit gihapon kini hangtod karon.

[933] Mao kana, ang mga Arabo. Mga kaliwat ni Ismael, anak ni Abraham ug ni Hagar.

[934] Ang ilang nasud nag-utlanan sa Susiana sa kasadpan, Media ug Parthia sa amihanan, Carmel sa sidlakan, ug misumpay sa Gulpo sa Persia sa habagatan. Sa una, ang mga Persyano nasakop sa mga Medes, Griyego, ug Parthian, apan sukad sa 226 AD nahimong independente sila ug kanunay nakig-away batok sa Imperyong Romano.

Ang Banal nga si Teodosio ang Dako nagpakita dili lang niining kondesa samtang layo siya, apan nagpakita usab siya sa daghang uban sa daghang mga lugar, nagdala og paspas nga tabang: nagpakita siya, nagluwas sa katalagman sa mga nangalumos sa barko taliwala sa balod ug unos, sa mga nagalibot-libot sa disyerto, ug sa mga nahulog sa baba sa mga mabangis nga hayop: sa uban samtang natulog, sa uban samtang nagmata.

Siya usa ka dali nga tigtabang dili lamang sa mga tawo, apan usab sa mga hayop nga walay rason. Usa ka biyahero ang naglakaw, nagdala og asno. Usa ka leon ang iyang naatubang sa dalan, wala magtagad sa tawo, mihigot sa asno aron kini putlon-putlon ug kan-on. Nagkurog sa kahadlok, ang tawo misinggit sa ngalan sa Balaan, nga nagaingon:

'Teodosio, tawo sa Dios, tabangi ako!'

Ug sa diha-diha dayon, pagkadungog sa ngalan sa santo, nibalik ang leon ug nilayas paingon sa kamingawan.

Hinumduman nato ang usa ka hitabo nga nagpakita usab sa pagka-maalam sa santo. Sa usa ka higayon, sa dili pa siya mamatay, gisugo niya nga ipatunog ang kampana aron tawgon ang mga igsoon. Pagkatigom sa tanan, siya mihuyop sa gininhawa, napuno og luha ang iyang mga mata, ug miingon:

'Kinahanglan kita mag-ampo, mga amahan ug mga igsoon, kinahanglan kita mag-ampo, kay nakita nako nga nagkadool na ang kalagot sa Dios sa yutang sidlakan.'

Pagkahuman niini, unom o pito ka adlaw ang nilabay, gisulti nga usa ka dakong linog ang nakaguba sa Antioquia – sa mismong higayon nga ang Ginoong Amahan, pagkakita sa kasuko sa Ginoo, nagsugo sa mga igsoon nga mag-ampo.

Pagkahuman niini, ang atong balaan nga amahan nga si Teodosio, samtang nagkadool sa iyang bulahan nga pagpanaw, nagpabilin sa iyang higdaanan sa sakit sulod sa tibuok tuig. Kanunay nga naa sa iyang mga ngabil ang pag-ampo, mao nga bisan sa dihang natulog siya, nagalihok ang iyang mga ngabil ug naglitok sa mga salmo ug pag-ampo nga iyang naandan. Ug sa dihang namata ang balaan, usa ka salmo ang naa sa iyang mga ngabil, aron matuman kaniya ang giingon ni David: *'Ang akong kanta kaniya sa gabii'* (Salmo 41:9). Kanunay siyang nagtudlo sa pagkamatinud-anon ug nagmando sa mga igsoon. Ug tulo ka adlaw sa wala pa ang iyang pagpanaw, gitawag niya ang tulo ka obispo nga iyang pinalangga ug, pagkahuman niyang ipahibalo kanila ang iyang pagpanaw ngadto sa Dios, gihatagan niya og katapusang halok ang mga nagahilak ug nagasubo tungod sa ilang pagkabulag kaniya. Sa ikatulong adlaw pagkahuman niini, samtang nag-ampo siya sa Dios, iyang gihatag ang iyang espiritu ngadto Kaniya, nga nagkinabuhi og kinatibuk-ang usa ka gatos ug lima ka tuig. Gipasidunggan sa Dios ang iyang pagpanaw pinaagi sa mosunod nga milagro: usa ka tawo nga ginganlan og Esteban, lumad sa Alexandria, dugay na nga gipanag-iya sa usa ka demonyo. Pagkahuman sa paghikap sa kaban sa balaan, napalaya siya gikan sa iyang manlupig ug nabalik ang iyang panglawas. Sa dili madugay, ang balita sa kamatayon sa santo mikaylap sa halayo ug sa halapad, ug daghang mga tawo ug monghe gikan sa mga monasteryo ang nagtigom gikan sa tanang siyudad; ug si Pedro, ang Patriarka sa Herusalem, miabot uban sa mga obispo, ug ilang gilubong uban sa dungog ang balaang lawas sa atong amahan nga si Teodosio sa langob diin siya unang nagpuyo, alang sa himaya sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Gitanum sa mga patyo sa imong Ginoo, mitubo ka nga matahum pinaagi sa imong mga bililhon nga hiyas, ug gipadaghan nimo ang imong mga anak sa kamingawan, nga gihisgutan sa mga panganod sa imong mga luha, Pastol sa balaan nga mga patyo sa Dios. Busa nagasinggit kami: Malipayon ka, Amahan Teodosio.

Paghinumdom sa Balaan nga Theodosius sa Antioquia

Gisaulog sa Enero 11

Ang Kagalang-galang Teodosio nga Manag-ayuno taga-Antioquia[935] ; ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga tawo, ug gikan kanila nakadawat siya og lig-on nga pagtulon-an sa balaod sa Ginoo. Gisunod niya ang labing hataas nga sugo sa atong Manluluwas (Lucas 14:26, 27), mibiya ang bulahan nga si Teodosio sa iyang

panimalay, sa iyang mga paryente, sa iyang bahandi ug sa uban pang mga butang sa kalibutan, ug misulod sa usa ka lasang nga daplin sa dagat, diin nagtukod siya og gamay nga selda ug nagpuyo didto. Dinhi gipanginabuhi sa maalamon ang iyang mahimayaong monastikong kinabuhi, nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug bug-at nga mga kadena – ang uban sa iyang liog, ang uban sa iyang hawak, ug ang uban pa sa iyang duha ka kamot. Si Santo Teodosio gipahinungod ang tanan niyang oras sa pag-ampo ug pagpaningkamot, pinaagi niini napildi niya ang mga kahuyang sa unod, garbo ug uban pang mga pagbati sa tawo. Ang buhok sa iyang ulo mitubo kaayo nga nakaabot sa iyang mga tiil. Ang maalamon nga santo magbuhat usahay sa paghimo og lubid, usahay sa tanaman sa gulay, diin siya mismo ang mokuha sa yuta sa tanoman, magtanom og liso ug mag-ani og gulay, nga gigamit unya aron pagkaon sa mismong asceta ug sa mga bisita nga miadto kaniya.

Ang dungog sa mga buhat ni Banal Theodosius milapad pa gayud, ug daghang mga bisita ang nagsugod sa pagpahayag sa tinguha nga magpuyo duol sa bulahan nga asetik aron sila makasubay sa iyang pamaagi sa kinabuhi. Sa pagdawat kanila, gihimo ni Santo Theodosius ang iyang disyerto nga usa ka langitnong puy-anan. Sa usa ka higayon, ang mga Agarian[935] misalakay sa rehiyon diin nahimutang ang monasteryo sa Banal; pagkahuman sa paglaglag sa palibot, gipahimulosan sa mga kaaway ang monasteryo, apan sa pagbuhat niini nabati nila ang presensya sa Gahum sa Dios sulod niini ug dali silang mibiya. Ingon nga resulta sa maong paglusob, mibiya ang Balaan sa disyerto ug mibalik sa iyang yutang natawhan; didto nagtukod siya og gamay nga selda ug nagpadayon sa pagpaningkamot alang sa iyang kaluwasan, nga gilibutan sa pipila sa iyang mga disipulo. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo sa bag-ong dapit sa iyang asetikong kinabuhi, malinawon nga natulog sa Ginoo si San Teodosio[936] .

Kumemorasyon sa Banal Michael sa Klopsk

Gisaulog sa ika-11 sa Enero

Napulo'g lima ka verste gikan sa Veliky Novgorod, sa baybayon sa Suba sa Veryazhi, nagtindog ang usa ka monasteryo nga nailhan nga Klopsky, nga adunay simbahan nga gipahinungod sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad[937] . Sa unang mga katuigan, pipila ra ang nakahibalo niini nga monasteryo, apan sa ulahi nakab-ot niini ang halapad nga dungog tungod sa mga milagro ni Santo Michael. Ang abad sa maong monasteryo mao si Teodosio, usa ka tawo nga daghan kaayong pagkamaayo; sa iyang pagdumala miabot si Balaan Michael sa Monasteryo sa Klopsky[938] .

Hangtod karon, wala gihapon masayri kung asa gikan si Santo Miguel ug kinsa ang iyang mga ginikanan. Nahitabo kini nga panghitabo sa ting-init, samtang ang tibuok komunidad sa mga monghe nag-apil sa Matins; sa ika-siyam nga ode sa canon, ang hieromonk nga nagdumala sa Balaang Liturgiya nagpaninsenso sa simbahan ug miadto aron paninsensohan ang iyang selda, nga nahimutang duol sa simbahan; Pagbalik niya sa monasteryo, gisultihan sa hieromonk ang abá ug ang mga igsoon sa iyang nakita. Human sa serbisyo, miadto sila sa selda ug ilang nakita nga nakasirado kini gikan sa sulod. Nag-ampo ang abá, apan walay tubag. Pagbalik sa simbahan, gisultihan sa hieromonk ang abbot ug ang mga igsoon sa iyang nakita. Pagkahuman sa Balaang Liturgiya, miadto sila sa selda ug ilang nakita nga nakasusi kini gikan sa sulod. Nag-ampo ang abbot, apan walay tubag gikan sa sulod sa selda. Nagsugod sila og hampak sa pultahan; apan nagpabilin kini nga nakasusi. Gisugo dayon sa abá ang pagtangtang sa atop sa ibabaw sa portiko; sa pagsulod nila, ilang nakita nga nakasusi usab ang sulod nga pultahan. Sa mando sa abá, gipugos nila ang pultahan ug sa pagsulod sa tanan sa selda, ilang nakita ang tigulang nga naglingkod didto, nagsulat. Gipangutana siya sa abá, 'Ingna ko, tawo ka ba o espiritu?' Gibalik sa tigulang ang mga pulong sa abá. Ang abá nag-ampo, ug giuli sa tigulang ang samang pulong sa pag-ampo sama sa abá. Unya

---

[935] Mao kana, ang mga Arabo (ulahi nga gidawat kini nga ngalan sa mga Muslim nga Arabo. – *Nota sa Editor, AV*)

[936] Ang Banal nga si Teodosio sa Antioquia namatay mga tuig 412.

[937] Ang tukmang petsa sa pagtukod sa monasteryo wala mailhi; nahimutang kini sa habagatan sa Novgorod, tulo ka verst gikan sa Danaw Ilmen.

[938] Nahitabo kini niadtong 23 Hunyo 1408, sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Vasily Dimitrievich (1389–1425) ug ubos sa pagdumala ni Balaang Metropolitan Photios.

gisugdan sa abá ang paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa bisita ug pagpanangom kaniya gamit ang insenso; apan ang tigulang miliko gikan sa insenso ug nagpakaaron-ingnon sama sa usa ka balaan nga buang.

Kauban sa mga igsoon, misulod si Santo Miguel sa simbahan alang sa Misa, diin siya miapil sa pagkanta sa koro uban sa mga kantador sa monasteryo. Gisugo siya sa abad nga mobasa sa Epistola, ug ang tanan nabati og dakong kahupayan sa katahum ug inspirasyon sa iyang pagbasa. Human sa pagkaon, diin gihimo sa santo ang gisugo nga pagbasa, gidala sa abá ang Banal nga si Miguel ngadto sa selda nga gihatag kaniya, ug sukad niadto nagpabilin ang bulahan sa Monasteryo sa Triyunidad nga Nagahatag-kinabuhi, nagatuman sa iyang katungdanan isip manunulti sa simbahan ug sa kakan-anan, ug ang tanan nga nakadungog sa iyang pagbasa nabati pag-ayo.

Apan ang abá ug ang mga igsoon wala gayud makahibalo sa ngalan sa bag-ong abot, asa siya gikan, o unsa ang iyang kagahapon. Sa usa ka higayon, mibisita si Prinsipe Konstantin Dimitrievich[939] sa Monasteryo sa Klopsk; pagkahuman madungog niya ang pagbasa ni Santo Miguel atol sa panihapon, miduol pag-ayo ang prinsipe kaniya, nakaila kaniya ug miingon:

'Mao ni si Michael, anak ni Maxim.'

Mitubag ang Reverendo:

'Ang nagmugna kanako ra ang nakahibalo kinsa ako.'

Unya miingon ang abá:

'Anak ko, nganong dili nimo isulti kanako ang imong ngalan?'

Ug gipamatud-an sa santo nga ang iyang ngalan mao si Michael[940] .

Sa iyang panahon sa Monasteryo sa Klopsk, ang Reverendo Michael mokaon lamang og pan ug tubig, ug bisan pa niana, kausa ra sa usa ka semana ug sa gamayng kantidad. Sa dihang, human sa dagkong pag-ampo, mobati siya og kakapoy, magpahulay siya pinaagi sa paghigda diretso sa yuta; sa iyang selda wala siyay bisan unsang butang, ni sinina gawas sa iyang sinina nga nagtabon sa iyang lawas. Dili masukod ang tanang dagkong paningkamot nga gihimo sa Balaang Michael alang kang Kristo; pinaagi sa iyang mga asetikong buhat ug pagpanghimakak sa kaugalingon, ang iyang lawas nahimong daw landong.

Niadtong panahona, adunay tig-a sa Veliky Novgorod ug sa palibot niini nga milungtad og tulo ka tuig: dili lamang ang mga sapa kondili pati na ang mga suba nang uga. Unya, pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal Michael, nahitabo ang usa ka linog duol sa monasteryo ug misabwag ang usa ka bukal nga daghan ang tubig, nga hangtod karon nag-alagad sa panginahanglan sa komunidad sa mga monghe ug sa mga bisita[941] . Pagkahuman sa tagtuyot, miigo ang gutom sa rehiyon, diin daghang mga kabus ang misugod pag-anhi sa monasteryo aron mangayo og usa ka piraso nga pan. Ang abad, nga nahadlok nga mahurot ang suplay, wala kabalo unsa ang buhaton; apan si Banal Michael, nga nagtumong sa pagkaon nga gihatag sa Ginoo sa upat ka libo ka tawo gamit ang pito ka tinapay, nakumbinsi sa abad nga pakan-on ang tanan nga nagutom. Sa dihang misupak ang mga igsoon niini, gidala sila sa Banal kauban ang abá sa kamalig sa pan, diin nabigla sila sa pagtan-aw nga, pinaagi sa pag-ampo sa balaan, wala gyud mikunhod ang suplay sa pan. Ang Kagalang-galang Michael nagpanghula sa taas nga panahon mahitungod sa pagdakop sa Veliky Novgorod[942] ug, human sa pagbuhat og daghang mga milagro sa ngalan ni Kristo,

---

939 Ang bungsong anak nga lalaki ni Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich Donskoy natawo niadtong 1389, upat ka adlaw sa wala pa mamatay ang iyang amahan. Ang iyang igsoon, si Dakong Prinsipe Vasily Dimitrievich, gihatagan siya sa appanage sa Toshia ug Ustyug, apan niadtong 1419, sa dihang wala mosunod si Konstantin Dimitrievich sa iyang igsoon, gibawi niini ang maong appanage, ug si Konstantin milayas paingon sa Novgorod, diin kaniadto siya nagsilbi niadtong 1408 isip gobernador sa Dakong Prinsipe. Nagpabilin siya sa exil para sa duha ka tuig; sa niining panahona, gisugo niya ang pagtukod sa usa ka bato nga simbahan nga gihalad sa Trinity nga Nagahatag Kinabuhi sa Klopsky Monasteryo.

940 Si San Miguel sa Klopsk gikan sa usa ka boyar nga pamilya.

941 Hangtod karon, ang Monasteryo sa Klopsky nagpakita og usa ka balon nga, sumala sa tradisyon, gitukod gikan sa tinuod nga tinubdan nga napagawas pinaagi sa mga pag-ampo ni Biyernes Michael atol sa uga. Sa Hunyo 23, ang adlaw sa pag-abot ni San Michael sa monasteryo, usa ka prusisyon ang ginahimo dinhi gikan sa mga kasikbit nga baryo.

942 Sa usa ka higayon, ang Bulahan nga si Michael naa sa Vyazhitsky Monasteryo. Kalit lang, nakit-an niya ang iyang kaugalingon sa kampanaryo ug gisugdan niya ang pagtunog sa tanang kampana. Sa dihang nangutana ang mga tawo unsa ang kahulugan niini, ang Bulahan, nga nagkunwari nga buang, mitubag: 'Aduna'y kalipay sa Moscow karong adlawa,' ug gidugang pa nga ang Dakong Prinsipe gipanalanginan og anak nga lalaki, si Ivan, nga mahimong kahadlok sa iyang mga silingan, kuhaon ang Novgorod, usbon ang ilang mga batasan, kuhaon ang ilang bulawan ug hingpit nga ilalom sa iyang paghari. Sa tinuod, niadtong 22 Enero 1440, natawo si Prinsipe Ivan Vasilyevich, nga nakadaog sa Novgorod niadtong 1471. Ang Novgorod sa katapusan gilakip sa estado sa Muscovite niadtong 1480.

malinawon siyang namatay sa Ginoo[943] . Ang iyang dungganon ug mapailubon nga lawas gilubong sa abá ug sa mga igsoon sa Monasteryo sa Triyunidad nga Nagahatag-kinabuhi[944] , diin nag-alagad ang Banal nga si Michael, ug gibutang sa tuo nga kilid sa katedral; didto kini nagpabilin hangtod karon, nagahatag og daghang panambal sa mga nagduaw uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Kristo among Dios.

Troparion, Tono 8:

Ikaw nga, alang kang Kristo, boluntaryong nagsilupot sa kalisod dinhi sa yuta, hingpit nga gikaligtaan ang mga kaanyag niining kalibutan; ug, pagkahuman nimong gipangayong ang mga kahimut-an sa unod pinaagi sa pagpuasa ug kauhaw, ug sa pagtulog sa yuta, wala gayud ka matagak sa kainit o katugnaw, sa ulan o niebe, o sa bisan unsang laing kalisod sa panahon, apan imong gipahapsay ang imong kalag pinaagi sa mga hiyas, sama sa bulawan nga gipahapsay sa pugon, O kagalang-galang ug Diosnong Amahan Michael, ug karon nagtindog ka sa Langit sa atubangan sa Trono sa Labing Balaan nga Trinidad. Apan tungod kay dako ang imong kaisog, pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Kay pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo, ikaw giisip nga susama sa mga propeta sa karaang panahon nga nagpamulong sa Dios, nga nagtagna sa mga butang nga dili mailhi ug natago, ug nagpatuman sa mga sugo sa probidensya sa Dios, ug pagkahuman nga nakabuhat ka og daghang ubang katingalahan mahitungod kang Cristo, ug nakapahingangha sa mga tawo, imong giandam sila aron magsaulog, nga nagasinggit: Kahimaya sa Dios, nga nagahimaya sa Iyang mga balaan.

25 Enero

12 Enero (Karaan nga Estilo)

Ang Pagkamartir ni Santa Tatiana

Ang Pagkamartir ni Santa Tatiana

Gisaulog kada 12 sa Enero

Si Santa Tatiana nga Martir natawo sa karaang Roma sa mga ginikanang maharlika. Ang iyang amahan, nga tulo ka beses nga nagsilbi isip konsul, usa ka tinagoang Kristohanon ug nailhan tungod sa iyang pagkamakatawo. Gidako niya ang iyang anak nga si Santa Tatiana sa pagkamakabalaan ug kahadlok sa Dios, ug gitudloan siya sa Balaang Kasulatan. Sa pagdako ni Santa Tatiana, nagpasiya siya nga magkinabuhi sa pagkabirhen ug pagkahinlo; siya gipangakohan kang Kristo; nagdilaab sa gugma alang Niya, siya nag-alagad lamang Niya sa adlaw ug gabii, gipamatay ang iyang unod pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno ug gisakop kini sa espiritu. Tungod sa iyang birtwoso nga kinabuhi, giisip siya nga takus nga mosilbi sa Simbahan: giordinar siya nga diakonisa ug, sama sa mga dili-mortal nga Anghel, misilbi siya sa Dios sa unod. Ug si Kristo Dios gimutangan ang Iyang nobya sa korona sa martir. Nagaantos siya sa mosunod nga paagi. Sa dihang gipatay sa iyang kaugalingong mga Romano ang walay pagtuo nga Emperador Antoninus Heliogabalus[945] , ug ang iyang lawas, gipadani sa

[943] Nagpuyo si San Miguel sa Monasteryo sa Klopsky sulod sa 44 ka tuig ug namatay niadtong 1452.
[944] Ang paghinumdom kang San Miguel pagasaulogon sa tanang dapit, sumala sa gisugo sa Konseho niadtong 1547.

siyudad nga walay dungog, gilabay sa Suba sa Tiber[946] , gipahimutang sa trono si Alexander[947] , usa ka batan-ong lalaki nga napulo'g unom ka tuig ang panuigon. Ang iyang inahan usa ka Kristohanon nga ginganlan og Mammea; kaniya siya nakakat-on sa pagrespeto kang Kristo, bisan dili subay sa Kristohanong pagtuo, kay sa samang panahon nagpadayon siya sa pag-alagad sa mga diyos-diyosan ug pagsimba kanila ingon sa karaang mga diyos sa Roma. Sa iyang palasyo adunay mga larawan ni Kristo ug ni Apollo, nga girespeto sa mga pagano[948] , sa personahe sa Daang Tugon nga si Abraham ug sa pagano nga si Orpheus[949] , ug daghan pa. Si Alexander mismo, isip anak sa usa ka Kristohanong babaye, wala maglutos sa mga Kristohanon, apan ang iyang mga gobernador, mga lalawigan nga magmamando, ug mga konsul grabe kaayo silang gipanglutos. Tungod kay bata pa si Alexander, ang pagdumala sa estado gisalig sa pipila ka miyembro sa konseho; ang labaw sa tanan mao ang eparco sa siyudad[950] nga si Ulpian, usa ka tawo nga hugot kaayo ang disposisyon ug dakong kaaway sa mga Kristohanon. Kining mga magtatambag ang nagdumala sa tanan alang sa hari. Sila ang nagpagawas og usa ka mando nga milapad ug milawom, nga nagmando nga ang mga Galileano (ingon nila pagtawag sa mga Kristohanon) pugson sa tanang dapit sa pagsimba sa mga diyos sa Roma, ug gihulga sila, kon mosupak, sa mabangis nga pagpanamastamas ug bisan kamatayon. Aron masiguro nga mosunod ang mga Kristohanon niini nga mando, gitudlo ang mosunod nga labing mapait nga mga kaaway sa mga Kristohanon ug matinud-anong mga sulugoon sa yawa: ang comitus nga si[951] Vitalius, ang cubicularius nga si[952] Vass, ug ang domesticus nga si[953] Caius. Unya, sa Roma ug sa tibuok Imperyo Romano, ang dugo sa mga Kristohanon misibog sama sa tubig. Wala silay nakuha nga kalooy, apan gipasakitan ug gipatay.

Niadtong panahona, ang balaan nga birhen Tatiana gidakop sa mga pagano ug gidala sa templo ni Apollo. Gipugos nila siya sa pagsimba niining diyos-diyosan. Apan siya nag-ampo sa tinuod nga Dios, ug kalit lang miigo ang usa ka linog: nahulog ug nabungkag sa daghang piraso ang idolo ni Apollo, ug ang usa ka bahin sa templo usab nangabagsak, nga nakapamatay ug nakapahugno sa daghang pagano ug pari. Ang yawa, nga nagpuyo sa sulod sa diyos-diyosan, nilayas gikan sa maong lugar uban sa kusog nga paghilak ug pag-agoy; nadungog sa tanan ang iyang pag-agoy ug nakakita og landong nga milupad sa hangin.

Unya gidala sa dautang mga tawo ang balaan nga dalaga sa paglitis ug pagpanakit. Sa sinugdan, gisugdan nila siya og hampak sa nawong ug gipikas ang iyang mga mata gamit ang puthaw nga kawit. Human sa dugay nga pagpanakit, napul-an na ang mga mananakit, kay ang lawas sa nag-antos alang kang Kristo lig-on sama sa martilyo alang sa mga naghatag ug samad kaniya, ug ang mga mananakit mismo nakasinati pa gayud ug mas grabe nga kasakit kaysa sa balaan nga martir. Ug ang mga Anghel mitindog nga dili makita tupad sa santa ug gipukpok ang mga nagpahirap kang Santa Tatiana, mao nga ang mga tortyurista misinggit sa dili matarong nga huwes ug nangayo kaniya nga sugo on ang paghunong sa pagpanakit; ilang giingon nga sila mismo ang mas nag-antos pa kaysa niining balaan ug inosenteng dalaga. Si Tatiana, bisan pa, nga nag-antos sa iyang mga pag-antos uban sa kaisog, nag-ampo alang sa iyang mga mananakit ug nangayo sa Ginoo nga ablihan ang ilang mga mata sa kahayag sa kamatuoran. Ug nadungog ang iyang pag-ampo. Misidlak ang langitnong kahayag sa mga manlutos, ug nabuksan ang ilang espirituhanong mga mata. Nakita nila ang upat ka anghel nga naglibot sa balaan, nakadungog

---

[945] Si Antoninus Heliogabalus, Emperador Romano, naghari gikan sa 218 hangtod 222; usa siya ka lubhang daotan nga tawo, mao nga dali ra siyang naangkon og pagdumot sa iyang mga sundalo. Gidawat niya isip anak ang iyang ig-agaw, ang mahimayaong si Alexander Severus, apan sa dihang naghinulsol siya niini ug nagsugod sa pagplano batok sa kinabuhi niini, gipatay siya sa mga sundalo.

[946] Ang Tiber usa ka suba nga nagagikan sa Apennines, diin nahimutang ang siyudad sa Roma sa baybayon niini.

[947] Naghari si Alexander Severus gikan sa 222 hangtod sa 235.

[948] Apollo – usa sa labing girespeto nga paganong diyos sa Greko-Roman; siya gisaulog isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa kaayohan ug kahusay sa publiko, tigbantay sa balaod ug diyos sa propesiya.

[949] Si Orpheus – usa ka bayani nga mag-aawit sa mitolohiyang Griyego, nga ang iyang pag-awit, sumala sa pagtuo sa mga Griyego, kusgan kaayo nga makapalihok sa mga kahoy ug bato ug makapahupay sa mga mabangis nga hayop.

[950] Eparco – usa ka gobernador sa probinsya; usahay, bisan pa, kini nga termino nagtumong sa kumander sa kuta, usa ka komandante. – Si Ulpian usa sa mga maharlika nga labing duol sa hari.

[951] Ang termino nga 'komites' sa sinugdanan nagtumong sa mga tig-alagad sa opisyal nga labing taas ang ranggo sa usa ka probinsya, ug sa ulahi sa mga tig-alagad sa mga emperador, nga naglangkob sa ilang pinakasentro nga pangkat.

[952] Cuvicularius – ang chamberlain sa emperador, o tig-atiman sa silid-tulugan.

[953] Domestici – ang mga bantay sa lawas sa mga Emperador Romano.

sila og tingog gikan sa langit nga misulti sa balaan nga dalaga, ug nahulog sila sa yuta sa atubangan niya, nga nagpakiluoy kaniya:

'Pasayloa kami, sulugoon sa tinuod nga Dios; pasayloa kami, kay dili kini sumala sa among kaugalingong kabubut-on nga among gihatag kanimo kining mga pag-antos.'

Tanan sila (walo ka numero) mituo kang Kristo ug nabunyagan sa ilang kaugalingong dugo, kay malupit silang gipangtorture tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo ug, sa katapusan, giputol ang ilang mga ulo.

Sa sunod adlaw, ang dili matarong nga huwes, nga naglingkod sa bangko, mipahimulos pag-usab nga dad-on si Santa Tatiana aron pasakiton. Apan siya mitungha sa atubangan sa iyang mananakit nga himsog kaayo. Ang iyang nawong malinaw ug malipayon. Gisugdan sa huwes ang pag-awhag sa balaan nga dalaga nga maghalad sa mga diyos-diyosan, apan napakyas ang iyang mga paningkamot. Gisugo niya dayon nga hubaron og hubad ang santa ug hiwaon gamit ang labaha. Ang iyang birhen nga lawas puti sama sa niyebe, ug sa dihang gisugdan nila paghiwa kini, gatas ang nibubo gikan sa mga samad imbis nga dugo, ug usa ka katingalahang humot ang mikaylap, sama sa gikan sa sudlanan sa mga pabango. Ang santa, bisan pa niana, mitan-aw sa langit ug nag-ampo taliwala niining mga pag-antos. Dayon siya gipahigda sa yuta nga porma krus ug gipukpok sa mga tungkod sulod sa dugay nga panahon, nga ang iyang mga manlupig napul-an ug kanunay nga gipulihan. Kay, sama sa kaniadto, ang mga Anghel sa Dios nagtindog nga dili makita tupad sa santa ug naghatag ug samad sa mga nagpamukpok sa balaan nga martir. Napul-an na ang mga sulugoon sa tigpahirap, nga nag-angkon nga naay naghampak kanila gamit ang puthaw nga tungkod. Sa katapusan, siyam kanila ang namatay, nga gipatay sa tuo nga kamot sa usa ka anghel, samtang ang uban nahulog sa yuta, hapit na lang buhi. Ang santo, bisan pa niana, gisaway ang huwes ug ang iyang mga sulugoon, nga nagdeklara nga ang ilang mga dios mga diyos-diyosan nga walay kalag. Sa pagkahapon, gilabay ang santo sa usa ka bilanggoan. Didto iyang gigugol ang tibuok gabii, nag-ampo sa Ginoo ug nag-awit sa Iyang mga pagdayeg. Misidlak ang usa ka langitnong kahayag kaniya, ug ang mga Anghel sa Dios nag-awit sa pagdayeg sa Ginoo uban kaniya. Sa buntag, gidala siya pag-usab sa atubangan sa hukmanan. Sa pagkakita sa balaan nga martir nga anaa sa hingpit nga panglawas, nga ang iyang nawong mas matahum pa kaysa kaniadto, ang tanan nabigla ug natingala. Sa sinugdan, ilang gisugdan ang hinay-hinay ug malimbungong pagpangumbinsi kaniya, nga pugson siya sa paghalad og sakripisyo sa ilang dakong diyosa, si Diana[954] . Ang balaan nga dalaga nagpakaaron-ingnon nga mouyon sa ilang tambag. Gidala siya ngadto sa templo ni Diana. Ang demonyo nga nagpuyo sa sulod sa diyos-diyosan ni Diana nabati ang pagduol sa balaan nga dalaga ug misugod sa kusog nga pag-ingay:

'Lagmit na ako, lagmit na ako! Asa man ako makalingkawas gikan sa Imong Espiritu, O Langitnong Usa, kay ang kalayo nga nagdilaab gikan sa matag kanto niining templo nagapahawa kanako?'

Ang santa, pagduol niya sa templo, naghimo sa tanda sa krus ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, misugod sa pag-ampo. Kalit lang, adunay makalilisang nga dagundong sa langit ug kilat: ang kalayo nga nahulog gikan sa langit gilunok ang templo uban sa idolo niini, ang mga halad ug ang mga pari; ug daghang mga dili motuo, nga gisunog sa kilat, nahulog patay sa yuta. Unya gidala si Santa Tatiana sa praetorium[955] , diin siya gibitay ug gitortyur gamit ang mga kawit nga puthaw; gipunit pa gani nila ang iyang mga suso. Human niini, gibilanggo ang santa, ug usab mitungha ang masidlak nga mga anghel sa langit sa balaan nga martir, hingpit nga nag-ayo sa iyang mga samad ug nagdayeg sa iyang maisugong pag-antos. Sa sunod buntag, gidala si Santa Tatiana sa sirkus[956] ug usa ka makalilisang nga leon ang gipahimutang batok kaniya aron piras-piraon siya. Apan ang mabangis nga hayop wala gani mihikap sa santa. Ang leon nagpakita og pagkamahigugmaon kaniya ug malumo nga gilinis ang iyang mga tiil. Sa dihang hapit na nila ibalik ang leon gikan sa arena paingon sa hawla, kalit kini nga misaka sa usa ka halangdong dignitaryo nga ginganlan og Eumenia ug gipikas-pikas siya. Gi-bitay pag-usab si Santa Tatiana, ug gisugdan nila pag-usab ang pagpamukol sa iyang lawas, apan pag-usab gipukpuk sa mga Anghel sa dili makita nga paagi ang iyang mga manigpasa, ug natumba sila nga patay. Unya gilabay ang santa sa kalayo, apan wala usab siya'y kadaut gikan sa kalayo: mikunhod ang kusog sa kalayo, murag nagpasidungog sa

---

[954] Si Diana, nga nailhan usab nga Artemis, mao ang Griyegong diyosa sa bulan ug sa pangayam.

[955] Ang praetorium mao ang hukmanan diin nagdumala ang usa ka Romanong magistrado, o huwes.

[956] Ang circus mao ang ngalan nga gihatag sa usa ka patag nga napalibotan sa han-ay sa mga lingkoranan o bungbong. Didto nakig-away ang mga gladiador sa usag usa ug batok sa mga mabangis nga hayop. Gihaboy usab ang mga Kristohanon sa kini nga patag o arena, ug dayon gipahimulosan sila sa mga mabangis nga hayop nga gipahimutang sa espesyal nga mga hawla sa circus.

sulugoon ni Kristo. Ang mga daotan, bisan pa man, gituohan nga kining tanan nga katingalahang mga timaan dili tungod sa gahum ni Kristo, kondili sa salamangka; giputol nila ang buhok sa santa, sa paglaum nga dili na molihok ang iyang mga orasyon. Gituohan nila nga ang santa adunay gahum sa salamangka sa iyang buhok, nga walay bisan unsa nga makadaot kaniya. Busa, giputol nila ang iyang buhok ug gipriso siya sa templo ni Zeus[957] . Nagtuo ang mga walay Diyos nga dili na makadaot ang santa sa ilang diyos sa bisan unsang paagi, kay sa pagkawala sa iyang buhok nawala usab ang iyang gahum sa salamangka. Ang santa nagpabilin sulod sa duha ka adlaw nga nakapriso sa maong templo. Ang langitnong kahayag nga kanunay nagdan-ag kaniya mikalat sa tibuok templo, ug ang mga anghel nagdasig ug nagpahupay kaniya. Sa ikatulong adlaw, miabot ang mga pari uban sa katawhan aron maghalad og sakripisyo sa ilang diyos nga si Zeus. Sa pag-abli nila sa templo, ilang nakita nga nahulog ug nabungkag ang ilang diyos-diyosan, samtang si Santa Tatiana nagpabilin nga naglipay sa ngalan sa Ginoong Dios. Gidala siya sa hukmanan. Ang huwes, nga wala nay lain mahimo kaniya, nagpaguusab og silot sa kamatayon batok kaniya, ug si Santa Tatiana giputol ang ulo gamit ang espada.[958] Gipapatay usab ang iyang amahan uban kaniya, kay nadiskubre nga siya usab usa ka Kristohanon. Una, gikuhaan siya sa iyang dungganong titulo sa iyang mga tigpahirap ug gikuha ang tanan niyang kabtangan. Gihukman sa kamatayon, namatay siya sa espada kauban ang iyang anak nga babaye alang sa ngalan ni Kristo. Ang duha giisip nga takus sa Ginoo nga madawat ang mga korona sa pagkamartir gikan kang Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Nangdan-ag ka sa imong pag-antos, O magdala-sa-pag-antos, natapakan sa imong kaugalingong dugo, ug sama sa matahum nga salampati, misaka ka sa Langit, Tatiana: busa hangyoa kanunay alang sa mga nagpasidungog kanimo.

Ang Kinabuhi ni Santo Sava, Arsobispo sa Serbia[959]

Gisaulog kaniadtong Enero 12

Si Santo Sava mao ang anak sa iladong nagtukod sa independyenteng estado sa Serbia, ang Dako nga Serbian Župan Stefan Nemanja, nga nailhan sa monastikong kinabuhi nga si Simeon, nga giila sa Simbahan isip patron santo sa Serbia. Mibuhi si Stefan Nemanja sa ika-12 nga siglo. Gipahiusa niya ang kadaghanan sa mga yutang Serbian ug gisiguro ang ilang politikal nga kagawasan. Ang iyang anak nga si Sava mao ang nagtukod sa independyenteng Simbahang Serbian.

Si Sava mao ang bungsong anak ni Stefan Nemanja ug sa iyang asawa nga si Anna. Ang ilang mga ginikanan, nga aduna nay daghang anak, nangaliya sa Ginoo, nga naghangyo Kaniya nga hatagan sila og laing anak nga lalaki nga mahimong kampyon sa pagkamatinud-anon sa ilang yutang natawhan ug magdala og himaya niini. Nisaad sila nga magpabilin nga putli hangtod sa kamatayon pagkahuman niini. Natubag ang ilang pag-ampo: gipanalanginan sila og usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Rastko—o Rostislav—sa iyang balaan nga pagbunyag, ingon sa pagdahom sa pagtubo sa espirituhanong himaya dili lamang sa ilang anak kondili usab, kauban niya, sa ilang pinalanggang yutang natawhan.

Napuno sa kalipay tungod sa grasya sa Diyos, ang mga ginikanan wala magtipid sa paningkamot aron masiguro nga ang ilang anak nga lalaki makadawat og maayong pagpadako. Sa diha nga mitubo na siya gikan sa pagkabata, gibutang siya nila sa espesyal nga mga kwarto, mitudlo og mga magtutudlo, ug gisiguro nga natudloan

---

[957] Si Zeus, o Jupiter, mao ang Greko-Romanong diyos nga girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, amahan sa tanang diyos ug tawo.

[958] Si Santa Tatiana nga Martir nag-antos atol sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa ika-upat ka tuig sa paghari ni Alexander Severus, niadtong tuig 226.

[959] Ang Kinabuhi ni San Savva gisulat sa iyang disipulo, ang monghe nga taga-Hilandar nga si Dometian. Kini mao ang basihanan sa kasamtangang salaysay. Gipatik kini ni Danichich sa libro nga *Ang Kinabuhi ni San Simeon ug San Savva*. Belgrade, 1865. Aduna pay lain nga kinabuhi gisulat sa usa ka dili mailhi nga awtor, nga gisulat, bisan pa, sa dili madugay pagkahuman sa kinabuhi ni Dometian ug naglangkob og pipila ka dugang nga impormasyon. Gipatik sa mao gihapon nga si Danichich niadtong 1860, kini usab gikonsiderar, ingon man ang kinabuhi ni Dometian kang Santo Simeon.

siya sa pagbasa ug pagsulat sa husto nga panahon. Ang grasya sa Diyos wala gayud mibulag sa batan-ong lalaki, nga gihatag sa iyang mga ginikanan isip tubag sa ilang espesyal nga mga pag-ampo: mitubo siya sa lawas ug milambo sa espirituwal, naghatag og dili masukod nga kahupayan sa iyang mga ginikanan samtang nagpuyo siya sa usa ka kinabuhi nga matinud-anon ug putli.

Pagkahuman sa iyang pagpadako, gihatagan siya sa iyang mga ginikanan og kaugalingong panimalay diin siya makapuyo nga independente uban sa iyang mga sulugoon ug malingaw sa pagpangayam ug uban pang kalingawan nga angay sa usa ka batan-ong tawo nga adunay maharlikang pagkatawo.

Mibiya ang batan-on sa panimalay sa iyang mga ginikanan. Apan wala siyay interes sa mga kalibutanong kalipay. Ang iyang hunahuna ug kasingkasing napuno sa lahi kaayong mga butang. Kasagaran niyang hinumduman ang mga pulong sa salmo: *'Bulahan ang tawo nga nagahadlok sa Ginoo'* – ug ang mga pulong sa Manluluwas: *'Bisan kinsa nga nagahigugma sa amahan o sa inahan labaw pa kanako, dili angay kanako; ug bisan kinsa nga dili mag-alsa sa iyang krus ug mosunod kanako, dili angay kanako'* (Salmo 111:1; Mateo 10:37–38). Nadani siya *sa 'dalagdan sa Ginoo'* – pagbiya sa kalibutan, pagpangita una sa Haring Ginoo ug sa pagkamatarong . Imbis nga malingaw sa walay pulos nga kalingawan, gipahinungod ni Rastko ang iyang kaugalingon sa pagpamalandong sa asetikong kinabuhi ug nag-ampo siya sa Ginoo nga ipakita Niya kaniya ang husto niyang dalan. Nadungog ni Rastko ang mahitungod sa asetikong kinabuhi sa balaang Bukid Athos ug mainit kaayo siyang nangandoy nga makasugat og usa ka tawo nga mosulti kaniya sa tanan niyang gustong mahibal-an. Busa gipadala sa Dios kaniya ang usa ka monghe nga pamilyar kaayo sa Balaang Bukid. Siya usa ka mongheng Ruso gikan sa Monasteryo sa St. Panteleimon sa Bukid Athos. Gituman niya ang tanang tinguha sa maayong batan-ong lalaki, gisultihan siya bahin sa tanang balaang monasteryo sa Athos ug sa tanang porma sa ascesis nga gipraktis sa Balaang Bukid.

Ang mga gisaysay sa mibisita nga monghe hingpit nga mitugma sa mga tinguha ug pangandoy sa debotong batan-on: didto dayon, dili na mausab, nagpanumpa siya sa Diyos nga biyaan ang kalibutan ug itugyan ang iyang kaugalingon sa ascesis sa Burot Athos. Napulo'g pito anyos pa lang ang batan-on sa dihang nagpasiya siya nga biyaan ang kinabuhi sa kalibutan.

Human sa iyang mainitong pag-ampo sa Ginoong Dios, nakumbinse niya ang pipila ka mga tawo nga mahadlok sa Dios nga motabang kaniya sa pagtuman sa iyang tinguha ug mahimong iyang mga kauban, ug mibiyahe dayon, una sa tanan paingon sa balay sa iyang mga ginikanan. Nalipay kaayo ang iyang amahan ug inahan sa pag-abot sa ilang pinalanggang anak; nag-organisar sila og usa ka salo-salo aron sa pagsaulog sa maong okasyon ug gibuhat nila ang ilang makakaya aron ipakita ang ilang paghigugma kaniya.

Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga nagpuyo isip bisita sa iyang mga ginikanan, nangayo si Rastko og pagtugot aron mangayam sa usa ka hilit ug karaan nga dapit nga daghan og tanang matang sa ayop. Dali ra kaayo silang mitugot. Pagdawat niya sa panalangin sa iyang ginikanan, si Rastko, kauban ang iyang matinud-anong mga tawo, mibyahe—dili aron mangayam sa kalasangan, kondili paingon sa balaang Bukid Athos, aron magbuhat og mga ascetic nga buhat alang sa iyang espirituhanong kaluwasan.

Pag-abot niya sa Bukid Athos nga luwas, nagpuyo si Rastko sa Rusong Monasteryo sa Panteleimon, diin kaniadto gisultihan siya sa usa ka monghe sa detalye mahitungod sa kinabuhi nga pag-ayo sa kaugalingon sa Balaang Bukid.

Dali ra nila nabantayan nga nawala ang ilang anak. Nagduda sila nga ang ilang anak nadani sa usa ka mongheng Ruso paingon sa Burot Athos, busa si Stefan Nemanja dayon nagpadala sa usa sa iyang mga senior nga voivode uban sa daghang tropa. Pagdawat sa hugot nga sugo gikan kang Emperador nga Griyego Isaac Angelos[960] , nga gidirekta ngadto sa protos (abad) sa Bukid Athos ug sa tanang monghe sa Balaang Bukid, ingon man usab sa usa ka militar nga detachment gikan sa gobernador sa Thessaloniki nga giuyonan ni Stefan Nemanja, ang sugo miabot sa Bukid Athos ug nakit-an ang gipangita nga mahimayaong takas sa Monasteryo ni San Panteleimon. Ang matinud-anong sulugoon ni Nemanja nalipay kaayo nga dali ra niyang nakaplagan ang tawo nga iyang gipangita, ug naglaum nga madali niyang mabalik ang batan-on sa iyang mga ginikanan, nga lalom kaayo ang kasubo alang kaniya, ug makadawat og angay nga ganti alang niini. Tungod kay wala nila damha nga mobalik ang takas sa iyang yutang natawhan nga boluntaryo ug malipayong pagbuot, gipabantayan pag-ayo sa mga sugo ang batan-on, aron

[960] Si Isaac Angel naghari gikan sa 1185 hangtod sa 1195.

masiguro nga dili na siya makalingkawas pag-usab. Apan dugay na nga nakahukom si Rastko, bisan unsa pa ang mga babag, nga mopasa sa mga panata sa pagka-monghe sa Bukid Athos ug magpabilin didto. Nailhan kini nga tinguha sa abbot sa Monasteryo sa Panteleimon, nga nakahukom nga motabang sa maisugon nga batan-on.

Usa ka Sabado, gisugo ni Rastko nga mag-andam og usa ka maluho nga salo-salo para sa mga sundalong gipadala sa iyang amahan aron kuhaon siya, kauban ang mga lumolupyo. Pagkahuman sa salo-salo, samtang natulog na ang tanan, sumala sa sugo sa abbot, gipahungit ang kampana, nga nagtawag sa tanan, sumala sa kostumbre, sa pagbantay sa gabii sa Balay sa Dios. Dili lang ang mga monghe, apan pati ang mga sundalo gipangayo nga moadto sa simbahan. Tungod sa kapoy sa pig-ot nga salo-salo ug sa taas nga pagbantay, natulog ang mga guwardiya sa ilang mga lingkoranan samtang ginabasa pa ang mga kathisma. Gipahimuslan ni Rastko kining kahimtanga, gisugo niya ang usa sa iyang mga sulugoon nga mosul-ob sa iyang bisti ug motindog sa iyang lugar hangtod matapos ang serbisyo, samtang siya mismo misulod sa balaang halaran, didto gisaaran ang iyang mga panata sa pagka-monghe ug, pagkahuman mibag-o og bisti, mibiya sa simbahan nga wala mailhi. Kauban ang usa ka tigulang monghe, misaka siya sa pirg, o tore, ug nagsira sa sulod didto. Wala mag-usik-usik og panahon, naghimo siya og panata sa pagka-monghe didto ubos sa ngalan nga Savva ug nagsul-ob og bisti sa monghe.

Nagkadool na sa katapusan ang gabii nga pagbantay; sa pag-abot sa kaadlawon, namata ang mga guwardiya ug sa ilang kahadlok, nasayud sila nga ang batan-ong lalaki nga ilang gipangita na usab nawala. Uban sa dakong kasuko, miduol sila sa mga monghe sa monasteryo ug, samtang naghulga og bayolenteng buhat, nangayo sila nga ihatag kanila ang batan-ong lalaki o ipadayag kung asa siya miadto. Pagkadungog sa dakong kagubot gikan sa tumoy sa tore ug pagkaluya sa kasingkasing sa kapalaran sa mga monghe, nga posibleng mag-antos pag-ayo tungod kaniya, ang mongheng nag-inusara mituyok gikan sa bintana sa tore ug, samtang gipakita ang iyang gipang-ahit nga ulo ug mga bisti sa monghe, misinggit:

'Ani-a ko, apan dili na isip si Rastko, kondili isip monghe Savva: ani-a ang akong buhok ug ang akong bado sa prinsipe; dad-a kini sa akong ginikanan isip ebidensya sa nahitabo kanako.'

Usa ka makalilisang nga kasubo ang misamok sa tigulang nga voivode ug sa iyang mga kauban: walay pulos ang tanan nilang paningkamot; dili na posible nga ibalik ang batan-on sa iyang mga ginikanan sama sa pagbiya niya kanila, ug wala na'y pulos: iyang gisalikway kining kalibutan.

Uban sa mabug-at nga kasingkasing, ang mga sugo ni Stefan Nemanja mibiyahe pauli ngadto sa ilang yutang natawhan.

Nagpabilin sa Monasteryo ni San Panteleimon, ang bag-ong gipahimutang monghe nga si Savva misugod sa iyang kinabuhi isip monghe ug naghatag og daghang bulawan alang sa pagtukod sa Rusyano nga Monasteryo ni Panteleimon nga midawat kaniya.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang Pista sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gisaulog nga solemne sa Monasteryo sa Vatopedi sa Bukid Athos. Ang tanang asketiko sa Athos giimbitar niini nga pista. Nakadawat usab og imbitasyon si Savva, ang maharlikang monghe. Uban sa dakong kalipay ug kadasig, mibyahe siya paingon sa maanindot nga selebrasyon, diin nagtigom ang tanang asketiko sa Bukid Athos, nga gipangulohan sa protos sa komunidad sa Bukid Athos. Gidawat uban sa dakong pagtagad sa tanang awtoridad sa Bukid Athos, nakabaton si Savva og kahigayunan nga masaksihan ang usa ka tinuod nga eklesiastikal nga selebrasyon sa Bukid Athos, kini nga balaan nga lugar nga pinalangga sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Nabilinhaw siya sa tanan niyang nakita ug nadungog nga dayon niyang gihukman nga magpabilin sa Monasteryo sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, ug nagsugod siya og mapinanggaong pagpangayo kang Theostiriktos, ang abá sa Monasteryo sa Vatopedi, nga dawaton siya sa pagka-miyembro sa komunidad sa monasteryo. Gidawat ug gitugotan ang matinud-anong hangyo ni Savva: miapil siya sa han-ay sa ordinaryong komunidad sa mga monghe ug gisugdan ang pagtuman sa tanan niyang mga katungdanan ug obligasyon sa pagka-monghe uban sa dakong kadasig. Pag-abot pa lang niya sa Monasteryo sa Vatopedi, dali kaayo si Savva sa paghimo og usa ka dako nga donasyon sa monasteryo, nga dako kaayo'g nakapahingangha kaniya ug nakatuman sa iyang dugay nang gipangandoy nga debosyon.

Samtang ang balita nga gidala sa mga sugo ni Stefan Nemanja paingon sa Serbia aron pangitaon ang iyang anak lalaki nakurat pag-ayo dili lang ang iyang mga ginikanan kondili ang tibuok nasod: ang prinsipe mibulag sa iyang pamilya ug sa tanang butang sa kalibutan ug nahimong monghe! Sa sinugdan, nasubo ang iyang mga ginikanan sa pagkabulag nila sa ilang anak, apan dali ra nilang nasabtan nga ang tanan sumala sa kabubut-on sa

Dios; ug, isip mga matinud-anong Kristohanon, ilang gihulma ang ilang kasubo ngadto sa kalipay, sa pagtan-aw sa ilang anak nga usa ka alagad sa Dios ug nagpaabut nga magdala siya og panalangin alang kanila ug sa ilang yutang natawhan.

Pagkahuman nilang maproseso ang ilang hunahuna ug pagbati, gipadala sa iyang mga ginikanan kang Savva og usa ka sulat nga puno sa luha diin, samtang gipadayag nila ang ilang kasubo sa ilang pagkabulag, gihatagan usab nila og himaya ang Ginoong Dios, nga, sa Iyang kinaadman, nagmando sa tanang butang alang sa kaayohan, ilang gihangyo ug gihangyo pag-ayo ang ilang anak nga bisitahan sila, nga moanha sa iyang natawhan nga Serbia ug maghatag og kahupayan sa tanan, nga nagsaad nga pasudlon siya nga mobalik nga walay babag sa Balaang Bukid human sa ilang panagtagbo.

Kauban sa sulat, gipadala sa iyang mga ginikanan sa anak nila ang dakong kantidad sa bulawan, alang sa iyang personal nga panginahanglan ug aron ipang-apod-apod sa mga simbahan sa Bukid Athos ug sa mga kabus.

Nakapahupay kang Santo Savva ang maong mensahe sa iyang mga ginikanan, apan wala siya'y tinguha nga mobalik sa iyang yutang natawhan: nagdilaab siya sa tinguha nga ihatag ang iyang kaugalingon sa asetikismo sa Bukid Athos, nga dugay na niyang gihandom ug diin siya malipayon nga nagpuyo.

Samtang nagpuyo sa Monasteryo sa Vatopedi, kanunay nga nagbiyahe si Savvas sa balaan nga Bukid Athos, nga nagtinguha sa pagbisita sa mga balaang monasteryo, pag-ampo sulod niini, pagkita sa mga bantugang asketiko, pakig-istorya kanila ug pagdawat og espirituhanong pagtukod. Walay sininaon nga sapatos ug nagsul-ob og yano nga bisti, naglakaw siya sa tibuok Bukid Athos, misaka sa labing hait ug hataas nga mga bangin, mitabok sa mga bangin ug bangin nga halapad, nangita sa mga nag-inusarang asketiko nga, sama sa mga langgam, nangitag dalangpanan sa mga bangin sa bukid nga halos dili maabot sa tawo. Sa pagbuhat niya sa ingon nga mga biyahe, ang tumong ni Savva dili lang aron matuman ang iyang tinguha nga makita ug tun-an ang asetikong kinabuhi sa Athos: gusto usab niya nga maghatag og materyal nga tabang sa mga kabus nga kalag, nga kasagaran mga nag-inusarang asetik sa Athos. Aron matabangan sila, wala siya magtipid sa gasto gikan sa daghang kapanguhaan nga iyang gipanag-iya.

Sa ingon nga mga biyahe sa tibuok Athos, kanunay siyang naatubang sa dagkong katalagman, apan gitabangan siya sa Ginoo. Niadtong mga panahona, ang Bukid Athos nakasinati og dakong kadaut tungod sa mga pirata sa dagat nga, sa pag-abot sa baybayon, nangawat sa tibuok monasteryo ug nagpaabut sa mga naglabaylabay ug mga biyahero, sa dagat duol sa baybayon ug sa yuta. Si Savva adunay batasan, panagsa, sa pagluto og bag-ong pan ug personal nga pag-apod-apod niini sa tibuok disyerto ngadto sa mga nag-inusarang asketiko nga walay init o luto nga pagkaon, apan nagpanginabuhi sa nagkalain-laing tanom. Gihigugma ni Savva nga buhaton kini matag Sabado atol sa balaan nga Pag-ayuno sa Kwaresma. Sa usa ka Sabado nga ingon ana, sayo sa buntag, pagkahuman niyang ikarga sa mga mula ang init nga pan, dali siyang nilarga, naglakaw nga hubad sa atubangan sa prusisyon, nagdilaab sa tinguha nga madala ang kahupayan ni Kristo sa mga asetik. Ang dalan hapit ra sa dagat, ug si Savva milabay duol sa usa k , usa ka dapit nga gitawag og Milopotam. Didto siya giatake sa mga tulisan, nga midakop kaniya ug sa iyang mga kauban sa biyahe. Grabe kaayo ang kasubo ni Savva nga kalit kaayo nga napugngan ang iyang biyahe. Gikan sa kahiladmon sa iyang kalag, nag-ampo siya sa Ginoong Dios alang sa iyang kaluwasan, ug giluwas siya sa Ginoo. Nagsugod ang mga tulisan sa pagpangutana kaniya:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan?'

Mitubag si Savva:

'Ako usa ka disipulo ni Amahan Macarius; gisugo ko niya gahapon paingon sa Esfigmen alang sa usa ka espirituhanong buluhaton, apan gipugngan ko sa mga igsoon hangtod kaniadtong buntag aron makapadala sila uban kanako og mga tinapay alang sa panalangin sa mga tigulang, kay kini ang batasan sa dagkong mga monasteryo nga magpadala og pan aron pahupayon ang mga eremita, nga nag-antos alang sa tinguha ni Cristo ug wala silay lain nga kahupayan gawas sa limos nga gipadala kanila sa Ginoong Dios."

Ang mga pulong ni San Savva nakapahumok sa nagkalisod nga mga kasingkasing sa mga tulisan; tungod sa ilang pagtuo, gipasagdan nila si Savva nga molakaw, aron siya makaabot sa anciano sa takdang oras. Sa diha pa lang nga nagsugod sila sa ilang pag-ampo, miabot na dayon ang mga tulisan sa monasteryo: tungod kay naghinulsol sila sa ilang mga binuhatan, misunod sila kang Savva ug, sa dihang nakita nila ang tigulang, nangayo sila sa iyang panalangin ug gisaysay nila ang tanan nga nahitabo kanila sa ilang pagbiyahe. Gitudloan sila sa

tigulang sa mga pulong sa Dios, ug nabag-o ang ilang kasingkasing ug nagasalig sila kaniya. Kining mga corsair, o mga tulisan sa dagat, kabahin sa iladong mga maharlika. Nangutana sila sa tigulang:

'Sultihi kami, palihug kang Kristo, tinuod ba nga kini nga monghe (mao si Savva) imong tinun-an? Nakita namo kaniya ang usa ka labing himayaong timaan.'

Mitubag ang tigulang:

'Tungod kang Kristo, isulti ko kaninyo, akong mga anak: kining monghe usa ka disipulo sa Dios, ug kanamo siya usa sa mga igsoon; siya ang anak sa matinud-anong Haring sa Serbia; ang Labawng Maloloy-on nga Dios nagpadala kaniya kanamo aron bisitahan ang Iyang mga sulugoon: sama sa inyong nakita, Gibyaan niya ang iyang gingharian ug naglibot-libot sa disyerto, nagbisita ug naghatag og kahupayan, nagpakaon ug nagpanapton sa mga nag-antos alang kang Kristo sa mga disyerto ug kabukiran, sa mga langob ug sa kalawmon sa yuta, nagpasiga ug nagpakita og kaluoy sa tanan sama sa adlaw, nga naglaum sa kaluoy ug kahupayan sa walay katapusang kinabuhi. Pagkadungog niini, ang mga tulisan mihulog sa tiilan ni Savva ug nangayo sa iyang panalangin. Pagdawat nila og panalangin gikan kaniya ug sa anciano, nagsaad sila nga dili na mobalik sa pagpangawat ug mibyahe pauli sa ilang mga panimalay.

Usa pa ka susamang panghitabo ang nahitabo atol sa usa sa mga pagbisita ni Santo Savva sa Monasteryo ni Santo Athanasius sa Bukid Athos. Naga-biyahe si Savva paingon sa monasteryo sakay sa sakayan tabok sa dagat, kauban ang pipila ka miyembro sa komunidad sa mga monghe. Sa ilang pagduol sa monasteryo, giatake ug gidakop sila sa mga tulisan. Usa sa mga kauban ni Savva nakalingkawas sa kamot sa mga tulisan, ug siya midali paingon sa Monasteryo ni San Athanasius aron ipahibalo sa abbot ang kasamok nga miabut kanila. Ang abbot ug ang mga igsoon, sa pagkadungog niini, nabalaka kaayo ug dayon nagpadala sa usa sa ilang kaugalingon, usa ka tawo nga nailhan sa iyang kinaadman. Samtang si Santo Savva naa pa sa kamot sa mga tulisan, nag-ampo siya sa hilom ngadto sa Ginoo alang sa kaluwasan. Dali ra miabot ang igsoon nga gipadala gikan sa monasteryo ug gisumiguro niya ang mga tulisan:

'Malipayong pag-abot! Maayong pag-abot sa monasteryo; didto kamo makapahulay ug makadawat sa tanan inyong gikinahanglan!'

Sa pagtan-aw niya kang batan-ong monghe Savva, miingon kaniya ang malimbungon nga monghe, daw sa dakong kasuko:

'Ug asa ka diay gikan? Dili ba ikaw gisugo sa abbot nga moanha dinhi gayud, apan ikaw nagbuot lang sa imong kaugalingon?'

Ug nagpahimo-himo siya nga mopukpok kang Savva. Si Savva, daw nahadlok, misibog gikan kaniya, milukso gikan sa bangka ug midagan. Ang mga nakurat nga tulisan, daw naulaw sa tanan nga nahitabo, wala gyud nakasulti og bisan unsa. Sa ulahi pa lang, sa monasteryo diin nagpanalipod si Savva, ila siyang nakita, nakaila kinsa siya, ug naghinulsol kaayo sila sa ilang kaugalingon nga usa ka bililhon nga bahandi ang ilang napalampas.

Pagkahuman sa pipila ka panahon sa Lavra, diin nakadawat siya og espirituhanon ug pisikal nga kahupayan gikan sa abbot ug sa mga kaigsuonan, mibalik si Santo Savva nga luwas sa Monasteryo sa Vatopedi.

Gamit ang pondo nga iyang nadawat gikan sa iyang matinud-anong ginikanan, gisugdan ni Santo Savva ang pagtukod ug pagdekorar sa mga simbahan sa Monasteryo sa Vatopedi. Una sa tanan, nagtukod siya og simbahan nga gihalad sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sulod sa kuta sa monasteryo, sa sidlakan sa dakong simbahan. Unya, sa maong kuta, tupad sa nahisgotang simbahan, gisugdan niya pagtukod og simbahan nga gihalad kang San Juan Crisostomo, nga nagdala sa paglaum sa iyang kasingkasing nga sa umaabot, ang iyang tigulang nang hari nga amahan, si Stefan Nemanja, mopuyo usab didto.

Pagkahuman ug pagdekorar ni Savva niining duha ka bag-ong simbahan, wala niya kalimti ang pangunang simbahan sa Vatopedi nga gihalad sa Pagpahayag sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios: kining simbahan adunay atop nga may baldosa; tungod kay gihunahuna ni Savva nga dili lig-on ang maong atop, gipulihan niya kini og atop nga lata, nga nanginahanglan og daghang pondo.

Unya nagtukod si Savva og lain pang simbahan – sa tore sa monasteryo, o pirg, nga gihalad sa Pagbag-o sa Hulagway sa Manluluwas.

Gawas pa niini nga mga pangunang bilding, wala magtipid si Santo Savva sa mga dekorasyon sa sulod ug mga gamit para sa pangunang Simbahan sa Vatopedi nga gihalad sa Pagpahayag sa Labing Balaan nga Inahan sa

Dios; ang tanan niini nga mga bahandi nagpabilin dinhi isip handumanan para sa umaabot nga mga henerasyon sa dakong manunabang sa Balaang Bukid, nga gikan sa yuta sa Serbia.

Ang hunahuna nga madala ang iyang debotong amahan, si Stefan Nemanja, sa Bukid Athos wala gayud mibiya sa hunahuna ni San Sava. Sa katapusan, nakahukom siya nga mosulat og usa ka maanyag nga sulat ngadto sa iyang mga ginikanan, diin iyang gihangyo ang iyang amahan nga biyaan ang iyang yutang gingharian ug pangitaon ang dalan paingon sa Gingharian sa Langit pinaagi sa pag-angkon sa anghel nga paagi sa kinabuhi ug pagbalhin aron mouban kaniya sa Balaang Bukid.

Dugay na kining gihunahuna ni Stefan Nemanja; dugay na niyang gipangandoy nga biyaan ang gahum sa kalibutan ug ang tanang butang sa kalibutan ug mopasa sa mga panata sa pagka-monasto. Karon, human sa maalamon nga paghangyo sa iyang anak, nagpasiya siya nga tumanon ang iyang tinguha. Human sa pakigkonsulta sa iyang asawa nga si Anna, nga pareho nila og hunahuna ug matinud-anon, gitawag ni Stefan Nemanja ang iyang anak nga si Stefan ug, sa atubangan sa mga maharlika ug opisyal gikan sa tibuok gingharian, gisalig niya kaniya ang awtoridad sa Serbia, gitudlo siya nga Grand Župan, ug gipahayag niya ang iyang tinguha nga biyaan ang kalibutan. Sa pagpaalam niya sa iyang mga maharlika ug mga sulugoon, ganti-an niya sila og dagkong ganti ug gihatagan og mga regalo; gihatagan niya og kagawasan ang mga ulipon ug gitabangan ang mga kabus. Pagkahuman niyang putlon ang tanang kalibutanong panag-uban, gisumpa niya ang iyang mga panata sa pagka-mona ug, sa pagkuha sa ngalan nga Simeon, giputol sa iyang obispo, si Callinicus, ang iyang buhok sa iyang kaugalingong tapunan, ang Monasteryo sa Studenica, nga siya mismo ang nagtukod.

Ang iyang asawa, si Anna, misunod sa iyang ehemplo ug gitonsura usab sa maong obispo, ug nagpuyo sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an.

Ang bag-ong maharlikang monghe nga si Simeon gigugol ang unang mga adlaw pagkahuman sa iyang pagtuli sa Studenitsa Monasteryo, nga nagpa-ila sa iyang kaugalingon sa lagda sa monastiko ug nagbuhat sa iyang unang mga katungdanan isip monghe. Daghang mga maharlika, nga gustong sundon ang pagkamatinud-anon sa ilang hari, wala na gustong magpabilin sa sekular nga kalibutan; naghimo sila sa mga panata sa pagka-mona ug nagpasiya nga kaubanon ang ilang kanhing hari sa iyang bag-ong dalan; sa dihang nagpasiya si Simeon nga molarga paingon sa Bukid Athos, misunod sila kaniya.

Sa pagbiyahe paingon sa Balaang Bukid, gidala ni Simeon ang daghang bulawan, sinina, kabayo ug tanang matang sa gamit sa kabayo, ug uban pang mga butang; ug sa pag-abot niya sa Monasteryo sa Vatopedi, iyang gihalad kini tanan isip gasa sa monasteryo, diin siya magpuyo ug diin nagpaabot kaniya ang iyang anak nga si Savva.

Makapahingangha ug makapahulagway nga tan-awon ang panagtagbo sa niining duha ka maharlikang monghe – ang batan-on pa nga si Savva ug ang tigulang niyang amahan, nga karon ginganlan na og Simeon. Ang ingon nga talagsaong panghitabo nakapukaw sa tibuok Bukid Athos. Gusto sa tanan nga makita kining mga katingalahang monghe, gikan sa protos sa Balaang Bukid hangtod sa labing mapainubuson nga mga asetik: bisan gikan sa pinakalayo ug dili maabot nga mga bangin ug langob, ang mga asketiko ug hilom nga monghe nga wala pa gayud mobiya sa ilang mga pul-ongan nagdagsang paingon sa Vatopedi, nga nagtinguha nga matilawan ang katingalahan ug talagsaong panan-aw niining duha ka dungganang monghe nga miabot sa ilang bukid aron magpraktis sa asketismo uban kanila.

Ug dili lang ang mga asketa sa Athos ang namati ug nagtutok nga namangha niining mga sulugoon sa Dios: ang balita bahin kanila, siyempre, nakaabot usab sa imperyal nga siyudad, ug dili lang nga namangha ang tanan niining hitaboha, apan daghan sa mga maharlika ug bantugang mga tawo ang misunod sa ilang ehemplo.

Ang bag-ong miabot sa Athos, ang maharlikang monghe nga si Simeon, dali niyang nakaila sa tanang mga asketa nga dugay na niyang nahibaw-an. Ug gipakita niya ang iyang kalooy ug pagkamaabiabihon sa tanan. Human sa pagpanagtag og daghang limos sa mga kabus, nagpadala siya og mga gasa nga bulawan ug mga gamit pang-simbahan sa tanang monasteryo sa Athos isip pahinumdom kaniya. Naghatag siya og labi ka daghang gasa sa Monasteryo sa Vatopedi, nga midawat kaniya sa han-ay sa ilang kapatiran, diin gihatagan niya ang abbot og dakong kantidad sa bulawan ug daghang sinina ug uban pang mga gamit sa simbahan, ingon man mga kabayo, mulo, ug mga tali para sa panginahanglan sa monasteryo.

Si Elder Simeon, bisan pa man nga gikapoy tungod sa sakit, gusto gihapon niyang maminaw sa serbisyo sa simbahan; busa nagpapatukod siya og usa ka selda sa kilid sa altar sa pangunang Simbahan sa Pagpahibalo, nga

adunay bintana nga nagtutok sa altar, ug pinaagi niining bintana nagtan-aw ug namati siya sa adlaw-adlaw nga serbisyo sa simbahan.

Samtang nag-atiman siya sa iyang amahan ug wala magpasagad sa iyang adlaw-adlaw nga mga katungdanan isip monghe, gipalapdan pag-ayo ni Santo Savva ang iyang mga buhat sa kalooy ug pagtukod sa Balaang Bukid. Sa dihang nakita niya ang Simbahan ni San Esteban, nga gipukan sa mga tulisan ug gibyaan, iyang gibalik-tukod kini, gipahimutang ang tanang gikinahanglan aron makapuyo didto ang mga monghe, ug iyang gisubli kini nga monastikong dalangpanan sa pag-atiman sa Monasteryo sa Vatopedi. Samtang nag-organisar niining gamay nga monasteryo, nagpaningkamot siya sa pagtukod og kuta ug bantayan (pirga) aron maprotektahan kini gikan sa mga pag-atake sa mga tulisan.

Daghang mga peregrino ang miabot sa Monasteryo sa Vatopedi gikan sa duol ug layo; aduna usab daghang mga tawo nga nagtrabaho para sa monasteryo tungod sa ilang debosyon. Kining tanan kasagaran walay-wala ug makapadayon lang sa ilang panginabuhi pinaagi sa limos sa monasteryo. Ang maloloy-on nga si Savva gikuptan sa kasingkasing ang mga panginahanglan niining mga tawo: naghatag siya og dakong kontribusyon sa kaban sa Vatopedi aron kining tanan dili mag-antos sa kakabus, kondili kanunay adunay pagkaon ug ilimnon, nga dili pas-an sa monasteryo.

Aduna usab daghan nga miadto sa monasteryo tungod kay nadungog lang nila ang kabantugan sa talagsaong mga asketiko ug gusto lang sila makakita kanila. Ug gitagad ni Savva ang tanang ingon niini nga mga tawo gamit ang iyang kaugalingong kabtangan; daghan ang nangayo, ug wala'y bisan usa nga wala mapalipay.

Si Santo Savvas nagtukod og duha ka kwarto sa Monasteryo sa Vatopedi, ang usa ginganlan sa iyang amahan nga si Simeon, ug ang usa nagbitbit sa iyang kaugalingong ngalan; kining mga kwarto nagpabilin nga usa ka malungtaron nga handumanan alang kanila.

Gireporma ug gibalik niya sa maayong kahimtang ang tanan sa monasteryo nga nadaut ug napasagdan.

Si Santo Savvas, human niya masusi ang daghang metochia—mao ang mga yutang monastiko—sa Bukid Athos ug sulod sa iyang mga utlanan nga nag-inusara ug walay nag-uma, nagpasiya nga kuhaon kini alang sa Monasteryo sa Vatopedi: Pagkahuman mangayo og pagtugot gikan sa Emperador nga Byzantino, iyang gipalambo kini, gipuy-an, ug giprotektahan alang sa monasteryo nga midawat kaniya ug sa iyang amahan.

Samtang si Elder Simeon, nga nagpuyo sulod sa pipila ka panahon sa Vatopedi, naghukom nga tumanon ang iyang dugay nang gipangandoy – nga susihon ang tibuok Banal nga Bukid, magpasidungog sa mga balaang simbahan, bisitahan ang mga asketiko ug makig-istorya kanila.

Kauban ni Santo Savvas, una silang mibyahe paingon sa monasteryo sa Karyes, diin nagpuyo ang Protos sa Bukid Athos. Pagkabaton sa iyang panalangin ug pagdayeg sa mga balaang relikya, si Simeon ug si Savvas buotan nga gihatagan ang monasteryo og kuwarta ug, labi na gayud, og bililhon nga mga butang: mga sudlanan sa simbahan ug uban pang gamit, mga kasul-oban sa pari ug mga habol sa halaran. Tungod niining mga halad, pareho silang narekord hangtod sa kahangturan sa synodikon isip ikaduhang mga nagtukod sa monasteryo, kay ang unang nagtukod mao ang Griyegong Haring Michael, nga nagtukod og simbahan nga gihalad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios isip pagpasalamat sa iyang pagkaayo gikan sa sakit.

Sa susama nga paagi, mibisita si Simeon ug si Savva sa Lavra sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Iveron, nga nailhan nga Portatissa, ug sa dakong Lavra ni Santo Atanasius sa Bukid Athos. Kining mga monasteryo napalambuon pinaagi sa ilang mga donasyon, ug sa matag-usa niini, ang duha ka Serbian nga manunabang narekord isip ikaduhang mga magtukod.

Samtang nagbisita sila sa mga monasteryo ug hermitahan, ug naghatag og daghang donasyon, gitagaan ni Simeon ug Savva og mga gasa ang mga monghe bisan asa ug buotan nga nag-apod-apod og limos sa tanan nga nanginahanglan.

Sa niining panaw, ang mga Serbianong monghe nangita og lugar diin sila makatukod sa ilang kaugalingong monasteryo. Apan aron kini mahimo, kinahanglan nila ang pagtugot sa Griyegong hari. Wala madugayi, miabot ang usa ka kahigayunan aron mangayo og ingon nga pagtugot.

Ang abad sa Vatopedi nakasinati og usa ka dinalian nga panginahanglan nga moadto sa Tsargrad aron makigkita sa emperador bahin sa mga butang nga may kalabotan sa monasteryo. Sa usa ka miting uban sa mga monghe, gihangyo sa abad si Savva nga moadto sa Constantinople puli niya. Misugot dayon si Savva.

Sa Constantinople, mainit siyang gidawat ni Tsar Alexei[961] , nga ang biyenan mao si Stefan Nemanja. Ang Tsar, siyempre, dugay nang nakahibalo sa tonsura ni Nemanja ug sa iyang pagpuyo sa Bukid Athos, busa gipangutana niya si Savva sa taas nga panahon bahin sa ilang kinabuhi.

Human gihatagan og dakong dungog si Savva, nagpadala usab ang Tsar og daghang bililhon nga gasa kang Simeon.

Malipayong gitugotan sa Tsar ang tanang hangyo sa Monasteryo sa Vatopedi. Niining higayona, mipangayo si Savva sa Tsar og personal nga hangyo: nga ihatag kaniya ug sa iyang amahan ang usa ka gamay, guba nga monasteryo sa Bukid Athos nga ginganlan og Hilandar. Dali ra kaayo nga gidawat sa hari ang ilang hangyo, gihatag kanila ang monasteryo uban sa tanang sakop niini, ug gipamatud-an kini pinaagi sa usa ka charter.

Pagbalik nila sa Bukid Athos, malipayon nga gisultihan ni Savva ang iyang amahan sa iyang kalampusan. Pag-angkon nila sa Hilandar, ilang gilakip kini sa Monasteryo sa Vatopedi, diin sila nagpuyo, ug gisugdan ang pag-organisar niini.

Ang maong pag-angkon nakapahimuot kang Simeon ug Savva sa personal, apan wala makatagbaw sa ilang mga kaubang Serbian, nga nagdagsang sa Bukid Athos sa daghang gidaghanon aron pagdayeg sa balaang dapit. Usa ka ingon nga debotong peregrino miduol kang Santo Savva uban sa sugyot nga magtukod og usa ka monasteryo sa Bukid Athos nga magsilbi nga permanente ug independyenteng dalangpanan para sa ilang yutang natawhan, ug diin ang mga taga-Serbia nga gustong mopasa sa mga monastikong panata ug magdedikar sa ilang kaugalingon sa asetikong kinabuhi. Ang ingon nga tambag nakapahimuot kaayo kang Santo Sava, nga gihigugma pag-ayo ang iyang yutang natawhan ug dako ang iyang pag-amgo sa kaayohan niini. Gipahibalo niya kini sa iyang espirituhanong amahan, si Elder Simeon, nga miuyon usab sa maong tinguha.

Miadto si Sava sa abad sa Monasteryo sa Vatopedi, ug nangayo kaniya nga ihatag ang usa ka bakanteng luna sa yuta alang sa pagtukod og mga selda para sa mga Serbo ug alang sa pagtukod og usa ka laing monasteryo para kanila. Apan, ang abad, nga nahadlok nga basin mobiya ang ingon nga mga mananambong sa Vatopedi, wala mouyon sa maong hangyo. Gidala dayon ni Savva ug Simeon ang ilang hangyo sa protos sa Bukid Athos ug sa Heneral nga Konseho sa mga monasteryo sa Athonite. Ang Konseho, nga gipangulohan sa protos, dali nga mitugot sa paghatag sa hangyo ug nagsugyot nga pilion nila ang bisan unsang bakanteng lugar aron pagtukod og monasteryo para sa mga Serbo.

Busa, ang tigulang nga si Simeon, kauban si Savva, mibiyahe pag-usab aron libuton ang Bukid Athos. Tungod kay dili na siya makasakay og kabayo tungod sa iyang katigulangon, si Simeon misakay sa usa ka litera nga gisapasan sa duha ka kabayo. Nakakita sila og daghang matahum nga mga lugar, apan sa katapusan wala silay nakit-an nga mas maayo pa kaysa sa ilang gihigugma nga Hilandar. Pagbalik nila gikan sa ilang pagbiyahe ug pagpaambit sa ilang ideya sa abbot sa Vatopedi, misugot na kini karon, tungod kay nahadlok nga basin masuko ang mga monastiko sa hari ug mobiya gyud sa Monasteryo sa Vatopedi.

Dayon, gisugdan ni Santo Savvas ang katapusang pag-organisar sa monasteryo. Una sa tanan, iyang gipahiuli ug gipalapdan ang karaang pangunang simbahan sa Hilandar, nga gipahinungod sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Theotokos. Palibot sa monasteryo, nagtukod siya og lig-on nga pader nga adunay hataas nga tore. Sulod sa mga pader, nagtukod siya og lapad nga puy-anan para sa mga monghe. Tungod kay gusto niyang palapdan ang mga kabtangan sa monasteryo, nangayo siya og pagtugot gikan sa Protos ug sa tanang lumolupyo sa Bukid Athos aron iapil ang baryo sa Malea sa Hilandar.

Pagkahuman sa iyang maanindot nga pagdekorar sa tanang mga bilding, si Santo Savva, kauban ang iyang amahan nga si Simeon, mibalhin gikan sa Vatopedi aron magpuyo na permanente sa Hilandar, ug didto sila duha nagsugod sa pagdedikar sa ilang kaugalingon sa ilang espirituhanong mga buluhaton.

Aron mas lig-on nga maseguro ang nabag-ong monasteryo alang kaniya ug sa Serbia, si Savva, pagkahuman sa pakigkonsulta sa iyang amahan, mibyahe pag-usab paingon sa Constantinople aron makigkita kang Tsar Alexius. Gidawat siya nga maayo sa emperador, gisultihan niya kini sa tanan nilang nahimo sa Bukid Athos, ug gihangyo pag-usab nga panalipdan ang ilang natukod para kanila ug sa ilang yutang natawhan, ang Serbia; sa samang higayon, gihangyo usab niya ang personal nga pag-apil sa emperador niini nga paningkamot. Mitubag ang Tsar nga puno sa simpatiya, gikumpirma ang tanan nilang nakuha ug, sa iyang kaugalingong

[961] Naghari si Alexius Angelos gikan sa 1195 hangtod sa 1203.

kabubut-on, gihatagan sila sa pagpanag-iya sa iyang maharlikang monasteryo sa Bukid Athos nga ginganlan og Zig, ug gikumpirma kini sa usa ka charter. Ang Hilandar, kauban ang tanang nakuha ug mga gasa nga nakadugtong niini, giila nga usa sa mga stauropegial nga monasteryo sa hari ug busa gibutang sa usa ka espesyal ug pribilehiyadong posisyon sa Bukid Athos.

Dako kaayo ang kalipay ni San Savva ug sa iyang amahan, si elder Simeon, sa dihang malampuson nga mibalik si Savva gikan sa Tsar ug gipresentar ang mga reyyal nga charter sa protos ug sa konseho sa Balaang Bukid, nga karon, sumala sa kabubut-on sa Tsar, gibalhin ang monasteryo sa Zig ngadto sa pagpanag-iya sa Hilandar. Dili madugay pagkahuman, aduna pay dugang nga nakuha; napalit ang Monasteryo sa Balaang mga Kumpesor gikan sa Konseho sa mga Tigulang. Gihatagan sa mga nagtukod ang Hilandar og daghang metochia, o mga propyedad nga nagmugna og kita, sa ilang yutang natawhan sa Serbia.

Busa, ilawom sa kolektibong ngalan nga Hilandar, napahiusa ang napulo ug upat ka lain-laing monasteryo ug mga panag-iya sa Bukid Athos, nga kauban sa mga pinansyal nga kontribusyon, nakasiguro og hingpit nga komportableng pagkinabuhi para sa duha ka gatos ka monghe nga taga-Serbia. Aron masiguro nga ang Monasteryo sa Hilandar magpabilin ilawom sa kontrol sa mga Serbo sa umaabot, gisalig kini sa mga nagtukod kang Dakong Serbianong Župan Stefan, ang panganay nga anak ni Simeon ug igsoon ni Santo Sava, isip usa ka panulundon nga kabtangan sa mga magmamando nga Serbo.

Busa, malampuson nga natuman ang gipangandoy ni San Simeon ug San Sava bahin sa pagtukod og usa ka monasteryo para sa mga Serbo sa Bukid Athos. Tungod kay segurado ang materyal nga kahinguhaan niini ug napasidunggan sa mga buhat ni Simeon ug Sava, ang Hilandar nahimong sentro sa Kristohanong kahayag sulod sa dugay nga panahon, dili lamang para sa mga Serbo kondili usab sa ubang mga Ortodoksong Slav.

Giorganisa ni Santo Sava ang kinabuhi sa mga monghe sa Hilandar sumala sa mga lagda sa komunal nga mga monasteryo ug nagsulat sa iyang kaugalingong charter, nga iyang gibyaan isip giya para sa mga mosunod nga henerasyon sa mga asketiko.

Sa Balaang Bukid, dili lamang adunay komunal nga mga monasteryo kondili usab lain-laing porma sa asetikismo. Daghang monghe ang mipili sa kinabuhi sa eremita: nagkatigom sa mga grupo nga duha o tulo, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa praktis sa kahilom ug pagpamalandong.

Si Santo Savvas, human sa iyang masinabtanong pagtuon sa nagkalain-laing porma sa monastikong asketismo ug sa iyang paningkamot nga masulayan kini sa tanan, nangandoy nga magpraktis sa asketismo isip usa ka eremita. Ang asketismo sa eremita labi ka laganap duol sa monasteryo nga nailhan nga Karea. Dinhi, mipalit si Santo Savvas og gamay nga luna sa yuta ug nagtukod niini og usa ka skete, o 'hermitage'; nagtukod siya og simbahan nga gihalad kang Santo Savvas nga Balaan sa Herusalem tupad niini, nga gituyo aron mapuy-an ang duha o tulo ka mga asketa. Siya mismo nagpuyo sa maong hermitahan sulod sa pipila ka panahon, nagpraktis sa kahilom ug pagpamalandong, ug naghimo og usa ka lagda para sa asetikong kinabuhi didto; kini nga lagda nagsilbi nga giya para sa mga asetik sa ulahi nga mga panahon usab.

Samtang nagpadayon kini, ang iyang tigulang nga amahan, si Simeon, nagkadool na sa katapusan sa iyang kinabuhi. Si Banal nga Savva, nga kanunay nagpakita og walay paglubad nga pag-atiman sa iyang amahan, wala gayud mobiya sa kiliran niini samtang nagkadool na sa kamatayon. Sa usa ka higayon, nagbantay si Savva sa pag-ampo sa tibuok gabii, nga nagtagna sa pagpanaw sa tigulang. Gibilin niya ang usa sa mga monghe sa kilid sa higdaanan sa iyang amahan, ug siya mismo miadto sa buntag nga serbisyo. Dali ra siya gitawag balik sa kilid sa iyang amahan ug nakita niya nga ang tigulang nag-andam na sa pagpanaw. Gikuha ni Savva ang iyang amahan gikan sa higdaanan ug, isip timailhan sa dakong pagpaubos, gibutang siya sa salog sa ibabaw sa usa ka banig, ug gidala siya niini paingon sa portiko sa simbahan. Didto, si Elder Simeon, sama sa nagmata gikan sa tulog, misugod sa pagpanalangin sa iyang anak ug sa mga igsoon sa Hilandar Monasteryo nga nagtigom sa iyang palibot. Niadtong higayona, nadungog ang usa ka kasaba, ug si Elder Simeon misugod sa pagkanta sa salmo: 'Pasidunggi sa Ginoo ang matag gininhawa', gikan sa sinugdanan hangtod sa katapusan. Nakadungog ang tanan sa pag-awit sa mga anghel, ug ang tigulang misabay sa pag-awit uban kanila – unya mibuga siya sa iyang katapusang gininhawa. Adunay paghilak sa pagpanaw sa kanunay nga gipanalanginan, ug si Savva nagahulog og luha sa kalipay ug kasubo: kalipay tungod kay giisip siya nga takus nga masaksihan ang panaw sa tigulang, ug kasubo tungod kay nawala kaniya ang iyang amahan ug kauban.

Human sa solemne nga serbisyo sa lubong, ang lawas sa namatay gilubong sa usa ka marmol nga sarkofago sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Hilandar.

Sa wala pa siya mamatay, gisugo sa tigulang kang Savva nga sa takdang panahon, ang iyang mga labi ibalhin sa iyang yutang natawhan sa Serbia, nga sa ulahi natuman.

Karon, ang Kagalang-galang Savva nabiya na usab nga nag-inusara sa Bukid Athos ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa espirituhanong pagka-asketiko, kanunay nga naghinumdom sa iyang namatay nga amahan sa iyang mga pag-ampo. Sa kapin sa usa ka higayon, ang namatay nagpakita kang Savva sa mga panan-awon sa gabii, naghatag kaniya og kahupayan, nagpadayag sa iyang puy-anan sa makalangit nga mga palasyo, ug nagtagna nga si Savva mismo pagatawgon aron ipalambo ang katuyoan sa pagtuo ug pagkamatinud-anon sa ilang yutang natawhan.

Sama sa kaniadto, ug uban sa mas dako nga kadasig, gipahinungod ni Savva ang iyang kaugalingon sa mga buhat sa kalooy. Walay hunong siya sa paghatag og limos sa mga kabus ug walay-puy-anan, gitabangan ang mga nanginahanglan, gipangita ang mga asketiko nga nag-antos ug gisuportahan sila; dili niya matanggihan bisan unsang hangyo alang sa tabang sa pagtukod, pag-ayo, o pag-atiman sa mga simbahan ug monasteryo, dili lang sa Bukid Athos kondili usab sa ubang, kasagaran hilit nga mga lugar. Usahay, mahurot ang iyang kasagarang kapanguhaan—nga iyang nadawat sa nagkalain-laing paagi gikan sa iyang yutang natawhan. Apan unya moabot kaniya ang tabang gikan sa taas. Aniya ang usa ka milagro nga nahitabo pinaagi kang Santo Savvas pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Sa kapin sa usa ka higayon, mibisita si Santo Savvas sa Constantinople ug, sumala sa iyang batasan, naghimo og mga kalooyong donasyon sa mga monasteryo ug simbahan. Aduna siyay partikular nga debosyon sa simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Evergetissa, o ang Mabontagon. Bisan pa samtang buhi pa ang iyang amahan, naghimo siya og dakong donasyon alang sa handumanan sa ilang pamilya; sa ulahi, kauban ang iyang amahan, nagsugod siya sa paghatag og tinuig nga kontribusyon niining maong simbahan; sa katapusan, si Santo Savva, sa iyang kaugalingong gasto, nagpatukod og usa ka aneks sa monasteryo aron adunay siya'y puy-anan sa panahon sa iyang pagbisita sa Constantinople. Sa usa sa ingon nga pagbisita, usa ka deboto ug matahum nga babaye ang miadto kaniya ug miingon nga, sumala sa kabubut-on sa Diyos, gisugo siya nga ipahibalo kang Savva nga sa balaang bukid, sulod sa utlanan sa Monasteryo sa Hilandar, sa duha ka dapit— —nagtago sa ilawom sa yuta ang mga bahandi, nga iyang magamit para sa iyang mga panginahanglan. Ang biyograpo ni Santo Savva nagpahayag nga kini nga pagpadayag nadawat ni Savva gikan mismo sa Labing Balaang Inahan sa Dios, apan tungod sa iyang pagpaubos, wala niya kini gipadayag. Sa iyang pagbalik sa Balaang Bukid, ang Mapinadayonong Savva misunod sa giya nga iyang nadawat ug sa tinuod nakaplagan ang mga bahandi sa duha ka dapit; apan wala niya kini gikuha alang sa iyang kaugalingong kaayohan, kondili gihatag kini isip limos sa mga kabus ug walay-puy-anan ug aron suportahan ang mga simbahan ug mga asketiko sa Balaang Bukid.

Ang mga monasteryo sa Bukid Athos, labi na kadtong naa sa baybayon, kanunay giharass ug gipanglooban sa mga pirata sa dagat. Sa usa ka higayon, ilang gikupot ang Monasteryo sa Caracalla, gipanglooban ang mga bahandi niini ug gidakpan ang mga monghe, apil na ang abbot, aron ibaligya sila isip mga ulipon, kung walay lain pa nga mapalit. Gidala sa mga corsair ang mga bihag ngadto sa Lavra ni San Athanasius sa Athos, nga naglaum og bayad-pangluwas. Gibayran gyud sila sa mga Lavriots gikan sa mga pirata, apan sa kondisyon nga kuhaan og awtonomiya ang Monasteryo sa Karakall ug ipailalom kini sa Lavra isip usa ka metochion. Pagkahuman niini, ang abbot ug ang komunidad sa mga monghe, human mabayran ang ilang lukat, walay kalooy nga gipahawa gikan sa Karakall. Nidangop sila dayon sa ilang matinud-anong manalagad, si Savva, nga, sa pagbati sa kaguol sa mga monghe, pag-usab gipalit ang Monasteryo sa Karakall gikan sa Lavra, kauban ang tanan nga katungod niini, gibalik ang mga exiles didto ug, pagkahuman ibalik ang monasteryo gikan sa kadaut nga gihimo sa mga tulisan, gihatagan kini og tanan nga gikinahanglan alang sa pagpadayon sa mga banal nga serbisyo ug malinawon nga kinabuhi sa mga monghe.

Sa susamang paagi, iyang gibalik ang Monasteryo sa Kwarenta ka Balaang Martir, nga nailhan nga Xiropotam, nga gipanglaglag sa mga tulisan; iyang kini gipahimutang og daghang fresco ug gihatagan kini sa tanang gikinahanglan. Busa, si Santo Savva nahimong bag-ong manalagad sa monasteryo ug gisiguro nga ang iyang maharlikang kaliwatan pagahinumduman didto hangtod sa kahangturan.

Matag tuig, si Santo Savvas nag-organisar og solemne nga paghinumdom sa iyang amahan sa Hilandar sa anibersaryo sa iyang kamatayon. Sa ingon nga mga okasyon, ang mga monghe gikan sa tanang monasteryo sa Bukid Athos, nga gipangulohan sa ilang protos, magkatigum sa iyang imbitasyon. Pinaagi sa diwibong pagpadayag, nahibalo ang matinud-anong si Savvas nga ang iyang amahan giapil sa han-ay sa mga balaan pagkahuman sa iyang kamatayon ug nag-ampo siya sa Ginoo alang sa iyang paghimaya sa atubangan sa katawhan dinhi sa yuta, nga naglaum ug nagtuo nga dili mapakyas ang iyang matinud-anong tinguha.

Sa gabii sa wala pa ang usa sa matag-tuig nga serbisyo sa paghinumdom para kang Simeon nga Karaan, si Santo Savva, pagkahuman sa serbisyo sa gabii, mihangyo sa protos nga mag-ampo sa Ginoo sa sunod buntag sa lubnganan ni Simeon alang sa iyang paghimaya, ug gihatagan niya kini og yawi sa simbahan, samtang siya kauban ang iyang mga kauban nga Serbian, mihawa paingon sa lain nga simbahan sa pirg, o tore, alang sa buntag nga serbisyo. Sa panahon sa Dakong Doxolohiya sa Matins, kalit nga misibog ang usa ka katingalahang humot sa tibuok simbahan, nga nagpuno sa tanan nga naa didto og matam-is nga espirituhanong kalipay; ug didto nila nasayran nga ang uga nga mga bukog sa tigulang nga si Simeon, nga nagahigda sa marmol nga kabaong, nagagawas og mabangong mira. Gisumbong kini sa protos nga nagdumala sa Matins, kinsa dali nga mipasidaan kang San Savva. Uban sa dakong kalipay, si Savva midali uban sa iyang mga igsoon ngadto sa lubnganan sa tigulang nga si Simeon ug nakita sa iyang kaugalingong mga mata ang dakong kaluoy sa Dios, nga himayaong nagpamatuod sa iyang mainitong pagtuo. Uban sa luha sa pagbati, gihalokan niya ang reliquaryo diin milagrosong nibotang ang bulahan nga mira. Daghan nga mga masakiton o gipanag-iya sa hugaw nga espiritu ang naayo pinaagi sa paghaplas sa ilang kaugalingon sa mabangong mira ug sa paghikap sa reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa santo. Tungod niining mga milagro, gilakip sa konseho sa mga monghe sa Athos ang bag-ong tigbuhat sa milagro sa han-ay sa mga daang balaan ug gisugo nga siya pagahinumduman kauban ni San Simeon nga Gitawir sa Diyos. Gitudlo sa konseho si San Savva sa paghimo og mga stichera ug usa ka canon, ug sa pagrekord sa mga milagro, nga iyang nahuman sa dili madugay.

Sulod sa tulo ka adlaw, gihimo ang mga selebrasyon sa Hilandar aron sa paghinumdom sa paghimaya ni San Simeon. Nag-andam si San Savvas og usa ka maluho nga salo-salo para sa tanan nga nagtigum alang sa selebrasyon ug gipahawa sila sa ilang paingnan, human siya mapinanggaon nga naghatag og mga gasa kanila tanan.

Si Santo Savvas nagpuyo sa kinabuhi sa monghe sulod sa daghang katuigan, apan nagpabilin siyang yano nga monghe. Ang protos sa Balaang Bukid, si Dometius, nga dako kaayo ang pagtamod ug gugma kang Savvas, dugay na siyang gihangyo nga modawat sa balaang orden, apan si Savvas, nga nagtuo nga dili siya takus, dugay siyang misalikway. Sa katapusan, napahimangnoan sa mga rason ni Dometius, nagpasiya siya nga ipahimutang una isip diyakono ug unya isip pari, nga gihimo ni Obispo Nicholas sa silingang lungsod sa Ierissos, nga giimbitar sa Hilandar ug adunay awtoridad sa pag-ordinar og mga pari sa Bukid Athos.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibyahe si Santo Savvas paingon sa siyudad sa Tessalonica alang sa mga buluhaton sa monasteryo, diin siya nagpuyo sa Monasteryo sa Philokalia, nga usa siya ka mananambong ug giila nga usa sa mga nagtukod niini. Si Metropolitan Constantine sa Thessaloniki, nga nakadungog og daghan bahin kang Savvas gikan kang Obispo Nicholas sa Ierissos, pagkahuman sa daghang pakighinabi, nagdapit kang Savvas aron mag-alagad sa katedral nga simbahan uban kaniya ug sa mga obispo nga sila Nicholas '' sa Ierissos, Michael sa Kassandra, ug Demetrius sa Adramyttium. Gipanalanginan siya sa mga conciliar hierarchs nga magsul-ob sa lumbago ug gipataas siya sa ranggo nga archimandrite. Uban niining bag-ong dungog, mibalik siya sa Hilandar.

Ang santo mitaho sa detalyado nga paagi sa iyang hari nga igsoon, si Grand Župan Stefan sa Serbia, sa tanang nahitabo sa Bukid Athos; nagpadala usab siya og balaang lana gikan sa lubnganan sa bag-ong nadiskobre nga tigbuhat og milagro – ilang katigulangan – kauban ang paghulagway sa mga milagro ug sa liturhiya.

Gidawat sa mahimayaong Stefan kining mga mensahe uban sa dakong kalipay; ug ang tibuok Serbia nalipay uban kaniya. Gitinguha kaayo ni Stefan nga ibalhin ang mga relikya ni Simeon ngadto sa Serbia, sumala sa kabubut-on sa namatay nga santo mismo.

Sa mga kalamidad nga gipahinabo sa gubat sibil nga gipasiugdahan batok kaniya sa iyang igsoon nga si Volkan, Nagsulat si Stephen og taas nga sulat kang Santo Sava, nga mapisan niyang gihangyo nga moanha sa Serbia ug ibalhin ang balaan, nagabubo-myrrh nga mga relikya ni Simeon, uban sa lawom nga pagtuo nga ang

ilang gahum nga puno sa grasya makatabang sa pagdala og kalinaw sa yutang natawhan pinaagi sa ilang mga pag-ampo.

Dili na naglangan si Santo Sava sa pagtuman sa hangyo sa iyang igsoon ug, sa samang higayon, sa katapusang testamento sa iyang amahan. Pagkuha niya sa balaang relikya, gidala niya kini ngadto sa Serbia, kauban ang daghang mga asketa gikan sa Bukid Athos. Sa wala pa siya moabot sa utlanan sa Serbia, gipahibalo niya ang iyang igsoon sa pagduol sa balaang relikya. Si Stephen, kauban ang mga klero, mga dignitaryo ug ang katawhan, migawas aron sugaton sila. Dako kaayo ang kalipay sa maong panagtagbo, samtang ilang nasaksihan ang pagbalik sa ilang yutang natawhan sa gipasidunggan nga mga relikya sa kanhi dakong župan – ang amahan – ug sa iyang anak, si Arkhimandrita Savva, nga usa ka ehemplo sa pagkamaayo. Masigasig nga gikahoy ni Stephen ang mga relikya ug giyakap ang iyang igsoon human sa taas kaayong pagbulag.

Ang balaang relikya ni Simeon gipahimutang sa Monasteryo sa Studenitsa, nga siya mismo ang nagtukod ug diin siya naghimo sa iyang mga panata sa pagka-mona; kini nagbubo og daghang myrrh, nga milagrosong nakapawala sa mga sakit ug naghatag og espirituhanong kalipay sa tanan nga miabot uban sa pagtuo.

Si Santo Savva, kauban ang mga monghe sa Bukid Athos nga misunod kaniya, mipuyo usab sa Monasteryo sa Studenitsa, nga dako kaayo'g kalipay sa iyang mga kaigsuonan.

Samtang nagpuyo didto, ug samtang nagbisita sa mga monasteryo, mga lungsod ug mga baryo, si Savva kanunay nga nagtudlo sa tanan sa pagtuo ug pagkamatinud-anon. Ang tanan nanan-aw uban sa kahupayan samtang ang kalinaw ug kalinaw naestablisar sa yutang natawhan, ug samtang napalig-on ang pagtuo ug maayong pamatasan. Ang panagbangi tali sa magsoon mihunong, ug si Volkan misumpo sa iyang igsoon.

Sumala sa iyang batasan, si Santo Savva nag-apod-apod og limos, naghimo og mga donasyon sa mga simbahan, gipahimutang pag-usab ang mga nadaut ug nagtukod og bag-ong mga simbahan, sama sa iyang gibuhat sa Bukid Athos, diin karon iyang gipangandoy nga mobalik, bisan pa sa mga kaayohan nga iyang nadala sa iyang yutang natawhan, nga klaro kaayo sa tanan. Sa daghang higayon, nangayo siya sa iyang igsoon nga si Stephen, ang magmamando, og pagtugot nga moadto sa Balaang Bukid; apan si Stephen mibulgar sa iyang igsoon nga magpabilin uban kaniya ug mag-alagad alang sa kaayohan sa Simbahan ug sa pagtuo. Gihatagan niya si Santo Sava sa pagka-abá sa Monasteryo sa Studenets, nga hingpit niyang katungod, tungod kay siya gi-ordinar na nga arkhimandrita. Pagkahuman sa pipila ka pagduha-duha, misugot si Sava sa pagpangulo sa monasteryo, nga pinalangga sa duha ka magsoon ug sa tanang Serbo, ug nagpahinungod sa walay kapoy sa pagtukod sa mga simbahan ug sa pagpalambo sa pagtuo ug debosyon bisan asa.

Kauban ang iyang igsoon nga si Stefan, nagpasiya si Santo Sava nga itukod ang bag-ong Monasteryo sa Pag-alsa sa Žiča (aron sa pagpasidungog sa Pag-alsa sa Ginoo), nga sa ulahi nahimong katedral nga monasteryo sa arkidiyosesis sa Serbia. Sa pagtukod niini ug sa ubang mga monasteryo, gidala ni Santo Sava ang mga asetikong praktis nga iyang nakita sa Bukid Athos: ang kinovia, ang lavras, ug ang sikhastaria. Tungod kay gusto niya nga ang ngalan sa Dios mapadayeg sa tibuok niyang yutang natawhan, naningkamot si Santo Sava sa pagtukod og daghang simbahan kutob sa mahimo; ug kon dili kini mahimo, magtukod man lang siya og balaang krus, aron ang tanan nga makakita niini mahinumdum sa Gipako sa Krus.

Bisan pa sa iyang kinabuhi, gihatagan si Santo Savva sa gasa sa pagbuhat og mga milagro. Busa, sa usa ka higayon sa Monasteryo sa Studenitsa, nakakita siya og usa ka paralisadong lalaki nga, sa walay mahimo nga kahimtang, nangayo og limos sa kilid sa dalan samtang nag-awit sa mga Salmo ni David. Napuno og pagbati si Sava sa kahuyang sa tawo; gidala niya ang paralisadong lalaki sulod sa simbahan atubangan sa ikon sa Manluluwas ug naghalad og mainitong pag-ampo para sa nag-antos, gihaplasan siya sa mira gikan sa reliquaryo ni San Simeon, ug gipasayloan siya sa iyang mga sala.

Ang paralisadong lalaki mitindog nga naayo. Ang balita sa kining milagrosong pag-ayo mikaylap sa halayo ug halapad; ang mga masakiton gikan sa tanang dapit midali sa Monasteryo sa Studenica ug nangayo sa pag-ampo ni Santo Savva alang sa pag-ayo. Si Savva nag-ampo, gihaplasan ang mga masakiton sa mira gikan sa reliquaryo sa iyang amahan, ug naayo ang mga masakiton.

Ang mga kalihokan ni Santo Sava ug ang dungog sa bag-ong myrrh-streaming nga tigbuhat sa milagro, si Simeon, nakadani sa pagtagad sa Serbia ug sa mga kasikbit nga yuta. Niadtong lisod nga mga panahon, daghan ang nangita og dalangpanan kang Serbian Grand Župan Stefan ug nakakaplag og proteksyon. Ang milagrosong pag-ampo ni Santo Sava misakop usab sa ingon nga mga tawo.

Ang Boyar nga taga-Bulgaria nga si Strez, paryente sa Tsar sa Bulgaria nga si Kaloyan—nga namatay atol sa kampanya batok sa Thessaloniki samtang ang Constantinople naa sa ilawom sa Latin nga pag-okupar—nilikay ngadto sa Dakong Župan sa Serbia, si Stefan, aron mangayo og proteksyon. Ang bag-ong Tsar sa Bulgaria nga si Boris (o Boril) nangayo nga ihatag si Strez, tungod kay paryente siya sa kanhing tsar. Dili lang nga wala ihatag ni Stefan ang mananapalingkod nga nangayo og proteksyon, gihatagan pa siya niini og tanang matang sa suporta ug gihatagan pa gani siya og gahum sa pagdumala sa lungsod sa Prosek, sa Suba sa Vardar, kauban ang palibot niini nga rehiyon. Si Strez, bisan pa man, napamatud-an nga walay pagpasalamat ug malupigon. Giyam-os niya ang iyang mga sakop ug, sa katapusan, mibangon batok kang Stefan. Hapit na mahitabo ang usa ka madugo nga gubat. Si Santo Sava nabalaka kaayo ug nagbuhat og mga lakang aron mapugngan ang pagdugo. Mapangahas siyang miadto sa kampo ni Strez ug, katingalahan, maayo siyang gidawat niining malupit nga magmamando, nga nakaila kaniya sa korte ni Stephen. Gibuhat ni Savva ang tanan aron mapangumbinsi siya nga dili mag-uyog og dugo sa walay hinungdan, biyaan ang iyang plano, hinumduman ang mga kaayo ni Stephen, ug hinumduman ang panata sa pagka-igsoon nga ilang gisaaran sa atubangan sa Balaang Ebanghelyo sa simbahan. Nagpabilin nga mapugos si Strez. Unya miingon si Savva nga ang Dios na ang mohukom tali kaniya ug kang Stephen, ug mibulag siya. Niadtong gabii, si Savva mipangaliya og mainitong pag-ampo sa Ginoo, nga hangyoon Niya nga ibaliktad ang armas ni Strez nga walay pagpasalamat batok kang Strez mismo. Ug niadtong gabii mismo, usa ka misteryoso ug makalilisang nga batan-ong lalaki ang mitungha sa atubangan ni Strez, gikuha ang armas ni Strez, gipukan siya, ug nawala. Ningagak si Strez ug nangayo nga tawgon si Savva kaniya, nagtuo nga ang miigo kaniya usa ka sugo gikan kang Savva. Apan nilakaw na si Savva sa kampo, ug wala siya makita. Namatay si Strez, ug dali nga nagkabulag-bulag ang iyang mga kauban; napugngan ang pagdalaag.

Daghang maayong buhat ug mapuslanong buhat ang nabuhat ni Santo Savva sa iyang yutang natawhan, nga iyang gihigugma pag-ayo. Apan kusgan kaayo ang iyang gugma sa balaang bukid; nangandoy siya niini ug kanunay nga nagtinguha nga makabalik didto. Daghang higayon nga iyang gipadayag kini nga tinguha sa iyang igsoon nga si Stephen, nga nagpaminaw niini uban sa kasubo ug naningkamot sa tanang paagi aron mapabilin si Savva sa iyang kiliran. Nipabilin si Savva, apan kanunay siyang nangayo og pahulay; sa katapusan, nakahukom na gyud siya sa tanang panahon. Misubo si Stephen samtang gihatod niya si Savva paingon sa utlanan sa Gresya, bisan pa man wala siya mawala paglaum nga pansamantala ra usab kini nga pagbiya; ang tanan niyang kauban usab nabungkag ang kasingkasing samtang nagpaalam sila kang Savva.

Sama sa kasubo sa pagbiya ni Savva sa Serbia, ingon usab ka malipayon ang iyang pag-abot sa Bukid Athos, gidawat dili lang sa mga monghe sa Monasteryo sa Hilandar kondili sa tanang lumolupyo sa Balaang Bukid.

Uban sa bag-ong kadasig, gibalik ni Savva ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa pagka-asketiko sa Balaang Bukid, nga nagpahiluna sa iyang kaugalingon sa pag-inusara, kahilom, ug pagpamalandong sa Dios. Apan sa samang higayon, gipadayon niya ang iyang mga buhat sa kalooy, nga kung wala kini, dili gyud siya mabuhi bisan asa: sa pag-usab, iyang giatiman ang mga walay-puy-anan, naghatag og limos sa mga kabus, naghimo og donasyon sa mga simbahan, ug mitabang sa mga asketa.

Miagi ang daghang katuigan sa ingon niini nga paagi. Sa Serbia, naghinanakit ang mga tawo sa pagkawala ni Savva ug nangandoy sa iyang pagbalik. Nagsulat si Igsoon Stephen kaniya bahin niini sa kapin sa usa ka higayon. Si Savva, bisan pa niana, nagpabilin nga dili maluyod. Apan unya, nahitabo ang usa ka panghitabo nga nagpabati sa tanan og labi pang paghandum sa pagbalik ni Savva sa iyang yutang natawhan: kalit lang, mihunong ang pag-agos sa milagrosong tubig gikan sa relikwaryo ni Santo Simeon. Gitan-aw sa tanan kini ingon sa paglagot sa Dios ug mainit nilang gipangandoy ang pag-ampo ni Savva sa lubnganan ni Simeon. Sa kahadlok, misulat si Stefan og usa ka makapukaw nga sulat kang Savva, nga naghangyo kaniya nga moanha sa Serbia ug, uban kaniya ug sa tibuok nasud, mag-ampo sa lubnganan sa tigulang nga si Simeon nga nag-awas og mira alang sa pag-uli sa grasya sa nag-awas og mira. Gipatahod ni Santo Sava kining hangyo, apan sa niining higayona usab wala siya personal nga miadto sa Serbia; imbis, nagpadala siya og usa ka monghe nga si Hilarion, Gihatagan niya kini og usa ka mainitong mensahe sa pag-ampo alang sa iyang bulahan nga namatay nga amahan nga si Simeon, nga basahon sa lubnganan sa balaan sa atubangan ni Prinsipe Stephen ug sa katawhan human sa banal nga serbisyo ug sa serbisyo sa pag-ampo. Sa iyang mensahe, gitawag sa anak sa kinaiyahan si Simeon – sama sa pagtawag sa usa ka amahan sa usa ka espirituhanong anak, kay sa iyang kinabuhi giila na ni Simeon si Savva ingon ana, tungod kay

gipangumbinsi siya ni Savva nga biyaan ang kalibutan ug pilion ang monastikong dalan padulong sa kaluwasan. Gibuhat sa monghe nga si Hilarion ang tanan sumala gayud sa gisugo ni Savva. Pagkahuman mabasa ang sulat ni Savva sa reliquaryo ni Simeon, kalit nga napuno ang simbahan sa humot nga baho, ug ang bulahan nga mira misugod pag-usab og dagayday gikan sa reliquaryo, nga naghatag dayon og kaayohan sa mga masakiton. Ang tanan mainitong nagpasalamat sa Ginoong Dios tungod sa Iyang dakong kaluoy ug natingala sa espirituhanong gahum sa Iyang asetikong si Savva. Kini nga milagro naghatag og kahupayan ug pagdasig sa tibuok Serbia.

Niadtong mga adlaw, dagkong mga panghitabo ang nahitabo sa Ortodoksong Sidlakan, nga grabe kaayo ang pag-antos sa kamot sa mga Latino. Ang imperyal nga siyudad sa Constantinople naagaw sa mga Latino niadtong 1204. Napugos ang Griyegong emperador ug patriyarka sa pagpangita og lain nga lugar aron paningkamotan nga maibalik ang guba nga imperyo ug mabalik usab ang grabe kaayo nga nag-antos nga pagtuo sa Ortodokso. Ang silingang mga Orthodox nga estado sa Bulgaria ug Serbia adunay kaugalingong mga kalisdanan ug kalisud, ug ang mga magmamando sa Serbia ug Bulgaria naningkamot pag-ayo sa pagpanalipod sa ilang kagawasan niadtong lisud nga mga panahon ug sa putli nga Orthodoxiya. Nakasabot si Santo Sava sa kahimtang sa mga panghitabo, sa mga kalisdanan ug sa mga panginahanglan sa Ortodoksong Sidlakan nga labaw pa sa bisan kinsa sa iyang mga kaubang Slaviko. Sama sa mauswagon nga mga adlaw sa Griyegong Imperyo nga kanunay siyang mibisita sa Constantinople ug nagpadayon sa relasyon sa mga emperador, karon sa panahon sa kalisod wala gihapon siya mohunong sa pakig-uban sa Griyegong emperador ug sa patriyarka. Ang Emperador Theodore Laskaris ug ang Patriarka nagpuyo niadto sa Asia Minor, sa siyudad sa Nicaea, nga ilado tungod kay didto gihimo ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Si Santo Sava adunay daghang rason aron motungha sa atubangan sa emperador ug sa patriarka, nga may kalabotan sa mga kalihokan sa Monasteryo sa Hilandar sa Bukid Athos ug sa mga panginahanglan sa iyang yutang natawhan, ang Serbia. Nagpasiya siya nga molarga paingon sa Nicaea.

Si Emperador Theodore Laskaris suod kaayo nga paryente sa Serbian Grand Župan: ang anak ni Stefan—ug busa ig-agaw ni Santo Sava—minyo sa anak nga babaye ni Emperador Theodore Laskaris. Ang panimalay nga harihan sa Serbia, sugod pa kang Stefan Nemanja—nga niadto giila na nga balaan nga si Simeon—dugay nang may kalabotan ug gihatagan og dakong pagtahod sa mga nangaging magmamando. Apan karon, ang relasyon tali sa mga magmamando sa Serbia ug Gresya nahimong labi ka suod, pinaagi sa panag-igsoon ug sa ilang parehas nga panginahanglan nga ipanagang ang kagawasan ug ang Ortodoksiya batok sa mga Latino. Busa dili na ikatingala nga si Santo Sava gidawat sa Nicaea sa hari ug sa patriyarka dili lang nga paborable, apan sa labing mainit nga pagtagbo. Tanan nga hangyo ni Sava mahitungod sa mga kalihokan sa Hilandar Monasteryo hingpit nga natuman.

Apan ang hunahuna ug kabalaka ni Santo Sava dili lang natudlong sa Hilandar Monasteryo: kini usab gitutok sa mga panginahanglan ug kaayohan sa iyang yutang natawhan, ug sa kagawasan ug awtonomiya niini, sibil man o simbahanon.

Nasabtan sa maalamon nga si Savva nga hamtong na ang panahon aron makab-ot sa Serbia ang eklesiastikal nga awtonomiya.

Pagkahuman sa iyang mga buluhaton mahitungod sa Hilandar Monasteryo, miduol si Santo Sava kang Tsar Theodore uban sa usa ka hinungdanong hangyo bahin sa Simbahang Serbian. Maayo ug detalyado niyang gihulagway ang kahimtang sa pagtuo sa iyang yutang natawhan; Gipasiugda niya ang mga hagit ug kalampusan sa pagpanalipod ug pagpadayon sa pagkahinlo sa Ortodoksiya atol niining lisod nga mga panahon, sa dihang ang dautang heresiya sa Bogomil nagkatibulaag taliwala sa mga Habagatang Slav ug mga Griyego sa Ortodoksong Sidlakan, ug sa dihang ang mga Latino misulong gikan sa kasadpan batok sa mga Griyego ug sa mga Ortodoksong Slav. Apan aron magpadayon ang mga paningkamot ug kalampusan sa mga butang sa pagtuo, gikinahanglan, sumala sa giingon ni Savva, nga ang Serbia adunay dili lang usa ka obispo nga gitudlo sa Patriarka sa Constantinople, sama sa nahitabo kaniadto, apan usa ka arsobispo, independente o autocephalous, nga siya mismo magtukod og mga diyosesis ug magtudlo og mga obispo niini kauban ang Serbianong Sinodo. Ang ingon ka hinungdanong hangyo unang nakapahinam sa tsar ug sa patriyarka. Apan pagkahuman sa maampingong paghunahuna ug deliberasyon, napamatud-an sa hari ug sa patriyarka nga pinaagi sa pagtugot niini nga hangyo, makahatag sila og dakong kaayohan sa Serbia ug sa ilang kaugalingon: Ang Serbia, nga nakab-ot na ang usa ka independyenteng arsobispo ug natukod na ang bag-ong mga diyosesis, mas sayon na niini ang pagpanalipod ug pagpalig-on sa Ortodoksiya ug dili masulod sa mga tukso sa Latinismo, samtang mosaka usab ang dungog niini

taliwala sa mga silingang estado; Ang Gresya, isip pagpasalamat niining pabor, makabaton sa soberano sa Serbia og usa ka higala ug kaalyado sa pakigbisog batok sa mga kaaway sa Imperyo.

Sa dihang nasulbad na kining hinungdanong butanga sa paborableng paagi alang sa Serbia, nangayo si Santo Sava nga usa sa mga tigulang nga hieromonk nga misunod kaniya pagataason sa ranggo nga arsobispo sa Serbia. Apan wala giisip sa tsar ug sa patriyarka nga posible nga buhaton ang sugyot ni Sava: ilang gisulti nga dili nila gustong itas ang bisan kinsa sa maong hataas nga katungdanan gawas sa petisyonaryo ug manalipod mismo. Ang ingon nga kalit nga panghitabo hingpit nga wala damha sa mapainubuson nga si Sava: wala gani niya gihunahuna ang posibilidad. Apan ang kabubut-on sa tsar ug sa patriyarka dili matandog. Pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoong Dios sumala sa nakaugalian, ug pagtagad sa pagpangumbinsi sa tsar ug sa patriyarka, ingon man usab sa iyang mga kauban, giila ni Savva kini nga kabubut-on sa Dios ug mitugot. Gisugo sa hari nga ang tanan nga gikinahanglan para sa pag-alsa sa hataas nga opisina sa autocephalous nga arsobispo ipanghatag gikan sa iyang kaban. Ug busa, sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios niadtong 1222, gikonsagra sa Ekumenikal nga Patriarka Germanus si Savva isip Arsobispo sa Serbia sa atubangan sa hari ug sa mga maharlika.

Napuno sa kalipay, gipasidunggan sa iyang hataas nga katungdanan ug daghan kaayong gasa gikan sa hari ug patriyarka, mibiyahe si Savva paingon sa iyang pagbalik. Pinaagi sa dagat, nakaabot siya sa Balaang Bukid sa Athos. Ang balita sa pag-alsa kang Savva sa katungdanan nga arsobispo miuna pa sa iyang pagbalik. Ang tanang mga asketiko sa Bukid Athos, gikan sa protos hangtod sa labing ubos nga eremita, naningkamot ug nagdali-dali aron makadawat og panalangin gikan sa bag-ong gi-ordinar nga arsobispo ug aron kumustaon siya. Labi na gayud nga dako ang kalipay sa Monasteryo sa Hilandar, apan aduna usab kasubo: hapit na sila magbulag, tingali hangtod sa walay katapusan, sa dakong nagtukod sa monasteryo ug sa dili mapulihan nga lider sa mga monghe. Ang protos ug mga abbot sa tanang labing importante nga monasteryo sa Bukid Athos, usa-usa, nangayo kang Savvas nga bisitahan ang ilang mga monasteryo, sa pagsaulog sa Banal nga Liturhiya ug sa pag-ordinar sa uban sa ranggo sa diyakono ug pari. Masigasig nga natuman ni Santo Savvas kining mga hangyo: kalipay sa iyang kalag nga mabisita pag-usab ang mga monasteryo nga iyang gihatagan og dakong dungog ug gipangga, ug sa pag-ampo sulod niini.

Pagkahuman niyang giyaan sa katapusang higayon ang mga igsoon sa iyang Monasteryo sa Hilandar nga magkinabuhi subay sa mga lagda ug pagtulon-an niini, mibiyahe si Santo Savva paingon sa iyang yutang natawhan, kauban ang daghang monghe nga gikan sa iyang mga disipulo ug kauban, nga iyang tuyo nga itudlo unya sa mga hinungdanong opisyal sa simbahan sa Serbia. Nasubo si Savva sa pagbulag sa Balaang Bukid, nga iyang gihigugma pag-ayo, apan nakapahupay sa iyang gibati ang kahibalo sa kadungganan sa ministeryo nga gitawag kaniya sa iyang yutang natawhan.

Gikan sa Bukid Athos, mibyahe si Savva paingon sa bantog nga siyudad sa Thessaloniki. Didto, una niyang gipasidunggan ang mga relikya sa Dakong Martir Demetrius nga Tagahatag og Mirra, ug unya mibisita siya sa Obispo sa Thessaloniki, si Metropolitan Constantius, nga dugay na niyang higala ug suod nga kauban. Nag-istorya og dugay si Savvas uban niining metropolitano bahin sa mga lisod nga butang sa administrasyon sa simbahan ug nangayo sa iyang tambag ug giya. Nipabilin si Santo Savvas sa Thessaloniki sulod sa taas nga panahon, nagpuyo sa iyang monasteryo, ang Philokalia, diin gidala niya karon ang bag-ong dagkong mga gasa.

Ang maalamon nga si Savva gigahin ang iyang panahon didto sa mga akademikong kalihokan: aron makapadagan og usa ka independyenteng simbahan, nanginahanglan siya og mga balaod eklesiastikal ug sibil. Nagsugod siya sa pagpangita og ingon nga mga libro sa Griyego—usa ka pinulongan nga hingpit niyang nahibawan—ug paghubad niini ngadto sa pinulongang Slavonic. Ang bunga sa iyang paningkamot mao ang pagmantala sa Slavonic nga pinulongan sa 'Kormchaya Kniga' (Ang Basahon sa Pagmaneho), nga ulahi gigamit sa administrasyong eklesiastikal dili lamang sa mga Serbo, kondili usab sa mga Bulgaryano ug mga Ruso.

Sa ingon nga nakapreparar na siya alang sa iyang hataas nga katungdanan, mibyahe si Sava paingon sa iyang yutang natawhan, human una siyang nagpadala og mensahe sa iyang igsuon, ang Dakong Župan sa Serbia, si Stefan, nga nagpahibalo kaniya sa tanan niyang naagian ug sa iyang pagbalik.

Nalipay si Stefan ug ang tibuok Serbia sa pagbalik ni Savva sa katungdanan isip arsobispo. Usa ka solemne nga pagdawat ang giandam para kaniya sa utlanan sa Serbia; apan, wala makatambong si Stefan sa personal, tungod kay masakiton siya ug nagpabilin sa iyang higdaanan. Gidawat uban sa dakong kalipay sa mga maharlika

ug sa katawhan, miadto si Sava sa iyang igsoon ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, gipatindog siya gikan sa iyang higdaanan sa sakit; gipanalanginan niya siya ug gikahagkaw nga panaghigalaay.

Dali dayon, ang duha ka magsoon misugod sa pag-organisar sa simbahan. Nagkasabot sila nga tapuson dayon ang kaniadto natukod nga monasteryo sa Žiče ug itukod didto ang katungdanan sa arsobispo.

Pagkahuman sa iyang pakigkita sa igsoon ug pagbuhat sa gikinahanglan nga unang mga lakang mahitungod sa mga buluhaton sa simbahan, mibyahe si Santo Savva paingon sa Monasteryo sa Studenica aron bisitahan ang lubnganan sa iyang amahan ug ang komunidad sa mga monghe, nga iyang gipangulohan isip arkhimandrita sa wala pa ang iyang pagbiyahe paingon sa Sidlakan.

Pagkahuman niyang halukan ang lubnganan ni Santo Simeon, diin misabwag ang daghang himsog nga mira, gisugdan ni Sava ang pagtudlo sa mga monghe ug pag-organisar sa mga buluhaton sa simbahan.

Karon, nga gihatagan na og awtoridad isip arsobispo, mas mapisan niyang gipadayon ang buhat sa pagtukod sa monastikong asketismo sa Serbia, nga gisubay sa tradisyon sa asketismo sa Bukid Athos. Gipaila niya ang mga lagda ug regulasyon mahitungod sa kinatibuk-ang pagsimba sa simbahan ug sa lagda sa mga monghe, ingon man sa tanang aspeto sa pamatasan sa mga monghe.

Sa wala pa, si Santo Sava, kauban ang iyang igsoon nga si Stephen, nagtukod sa pundasyon sa usa ka bag-ong monasteryo sa Žiče, uban sa dakong Simbahan sa Pag-alsa sa Ginoo. Gidesisyonan nga ang serbianong arsobispado itukod didto. Mibiyahe didto si Sava ug dali niyang nahuman ang pagtukod ug pagdekorar sa monasteryo.

Ang pinakauna ug labing importante nga kabalaka ni San Sava, nga karon nahimong arsobispo, mao ang pag-organisar sa Simbahan sa Serbia. Gibahin ni Sava ang tibuok teritoryo sa mga sakop sa Serbia ngadto sa dose ka diyosesis ug mitudlo og mga obispo alang niini, nga gipili ang mga angay nga indibidwal kadaghanan gikan sa iyang kaugalingong mga disipulo ug kauban. Gitudloan niya ang bag-ong gitudlo nga mga obispo kung giunsa pagdumala ang ilang mga kawan ug gisalig kanila ang mga libro sa mga kanon alang sa administrasyon sa Simbahan.

Paglabay sa pipila ka panahon, gitigum ni Sava ang usa ka kinatibuk-ang serbiyanhong eklesiastikal nga konseho nga naglangkob sa mga obispo, mga klero sa itom ug puti nga orden, ug mga layko, uban ang tumong nga palig-onon ang tinuod nga Ortodoksong pagtuo. Niadtong panahona, daghan kaayong kagubot sa mga butang sa pagtuo sa Serbia: naglungtad ang dautang Bogomil nga erehiya, ingon man ang mga nahibilin sa pagano, ug daghan pa kaayong lain-laing porma sa kagubot ug dautang pamatasan sa mga Kristohanon sa kinatibuk-an. Sa konseho, si Santo Sava mitugyan og usa ka halapad ug maanyag nga sermon bahin sa pagpanghimatuud sa Ortodoksiya. Gipahayag pag-usab ang Ortodoksong kredo, gihisgutan ang mga erehiya, ug gikuha ang mga lakang aron wagtangon ang nagkalain-laing pamahiin, mga dili regularidad, ug mga dautang batasan.

Lakip sa uban, nahibal-an nga daghang mga tawo ang nag-uban sa kaminyoon apan wala pa gipangminyo sa simbahan; daghan ang nagpuyo sa ingon niini sulod sa dugay na nga panahon ug adunay na silay mga anak, nga ang uban hamtong na. Gipili ni San Sava ang mga angay nga lalaki gikan sa iyang mga disipulo, gitudlo sila nga mga arkipriyete ug gipadala sila sa tibuok nasud aron ipakasal ang mga bana ug asawa nga wala pa nakasal sa simbahan; gisugo usab nga ipakasal ang ilang mga hamtong nga anak kauban ang ilang mga ginikanan. Kining maong mga arkipriyete gisaligan usab sa pagtangtang sa ubang kakulangan sa espirituhanong kinabuhi sa nasud.

Ang Serbian nga magmamando kaniadto nagbitbit sa titulo nga Grand Župan, samtang ang mga magmamando sa silingan nagbitbit sa mga titulo nga tsar o hari. Ang igsuon ni Sava, si Stefan, subay sa gahum ug kahinungdanon sa iyang estado, gusto nga koronahan sa usa ka korona sa hari. Kini karon hingpit nang mahimo, tungod kay ang Serbia adunay kaugalingong independyenteng hierarkiya nga makahimo sa ritwal sa koronasyon. Gihimo ni Santo Sava kini nga ritwal sa katedral nga simbahan sa Monasteryo sa Žiča. Tungod kay ang mga hari sa kasikbit nga mga estado nakadawat sa ilang mga korona gikan sa Papa, giisip nga gikinahanglan, aron maila ang soberano sa Serbia nga usa ka hari sa iyang mga silingan, nga mangayo sa pagtugot sa Papa; kini gihatag ug napakita sa pagpadala sa usa ka korona; apan kini nga kahimtang wala magpasangil sa pagsumpo sa Papa ni wala kini makadaot sa Ortodoksiya.

Ang pag-asenso sa Serbia dili gidawat sa silingang Haring Vladislav sa Hungary, nga andam makig-away batok sa bag-ong koronahang Haring Stefan sa Serbia. Aron malikayan ang pagdala og dugo, gipangayo ni Stefan sa iyang igsoon, si Arsobispo Sava, nga moadto sa hari sa Hungary aron masulbad ang maong isyu sa malinawon

nga paagi. Mibiyahe si Sava ug maayo ang pagdawat kaniya; apan dili mosugot ang hari nga maghimo og bisan unsang konsesyon. Bisan pa, ang milagrosong pag-ampo ni Sava nagdala og paborableng resulta. Nahitabo ang mosunod nga milagro. Ang negosasyon uban sa hari gihimo sa usa ka mainit kaayo nga adlaw. Gikapoy sa kainit ug kauhaw, nangayo si Sava og yelo nga dad-on kaniya. Apan natunaw na ang yelo sa mga silo. Unya si Santo Savva mituyok sa pag-ampo ngadto sa Ginoo, ug kalit lang mitungha ang usa ka panganod, misidlak ang kilat, midagundong ang dalugdog, ug nahulog ang kusog nga ulan sa yelo nga mitabon sa yuta. Gisugo ni Savva nga tipuon ang yelo sa usa ka sudlanan; pagkahuman niya kini gipanalanginan, gilamoy niya kini sa iyang kaugalingon ug gihalad kini sa hari, nga nag-ingon:

'Tungod kay natunaw ang imong yelo, nag-ampo ako sa Ginoong Dios, ug Iyang gipadala kanato kini nga makapabugnaw nga gasa!'

Ang tanan nabigla sa katingalahan ug nagsugod sa pagrespeto kang Santo Savva. Ang hari mibag-o sa iyang pagtan-aw sa Serbia; gibyaan ang ideya sa gubat. Labaw pa, nabati sa hari ang dakong pagrespeto ug pagdayeg kang Sava nga gusto niya nga ikumpisal kaniya ang iyang mga sala ug madawat ang dispensa gikan kaniya. Gihimo kini ni Sava uban sa dakong pag-amping ug napugos niya ang hari, nga malampuson, sa pagbiya sa Latinismo ug pagbalik sa Ortodoksiya.

Pagbalik niya sa Serbia, gisaysay ni Santo Sava sa iyang igsoon ang tanan, ug pareho silang nagpasalamat sa Diyos alang niining mga panalangin.

Si Haring Stephen nga Unang Gikoronahan nakaabot sa katigulangon ug kanunay nga gipang-antos sa sakit. Aduna siyay mainit nga tinguha, sa wala pa siya mamatay, nga mopasa sa mga panata sa pagka-monasto ug pagtuli sa iyang ulo sa iyang igsoon nga si Savva. Apan ang arsobispo misalikway niini nga hangyo, nga nag-ingon nga wala pa moabot ang takna. Usa ka adlaw, nangmasakit pag-ayo si Esteban samtang wala si Santo Savva sa usa ka halayo nga panaw. Gipadala dayon ang mga sugo aron kuhaon siya. Nidali dayon si Savva paingon sa iyang magmasakit nga igsoon; apan sa dalan, gisugat siya sa usa ka bag-ong sugo nga nagpahibalo kaniya nga namatay na ang hari ug dili na kinahanglan magdali pag-ayo – wala na siya sa mga buhi. Apan si Santo Savva, sa sukwahi, gipaspasan pa gyud ang iyang pagbiyahe, masubo nga wala niya nabutangan ang iyang igsoon sa himan nga anghel sa takdang oras, ug nag-ampo sa Ginoo nga luwason ang iyang igsoon aron mabuhi. Unsa man ang nahitabo? Sa dihang miduol si Savva sa kilid sa higdaanan sa iyang igsoon uban sa mainitong pag-ampo, nakakita siya og mga timailhan sa kinabuhi kaniya, ug dali dayon nga nabanhaw si Stephen. Nalipay si Santo Savva, gisul-oban niya si Stephen sa himayaong porma sa anghel nga nagbitbit sa ngalan nga ' ' ni Simeon, ug gihatagan siya sa halok sa kalinaw. Si Haring Stephen, nga nailhan nga si Simeon sa iyang kinabuhi isip monghe, malinawon nga namatay sa mga bukton sa iyang igsoon, si Santo Sava. Ang iyang mga labi gilubong sa Monasteryo sa Studenica tupad sa reliquaryo sa iyang amahan, si Santo Simeon Nemanja.

Ang trono sa Serbia gipundar sa panganay nga anak ni Stephen nga Unang Gikoronahan, si Radoslav, nga gi-korona sa balaang diadem ni Santo Sava.

Sulod sa dugay nga panahon, nangandoy si Santo Sava nga mabisita ang Banal nga Yuta, aron pagdayeg sa Banal nga Sepulkro ug paglakaw sa mga lugar nga nahimong bantog tungod sa kinabuhi ug kamatayon sa atong Manluluwas. Gusto usab niya nga mabisita ang mga iladong monasteryo sa Palestina ug masaksihan ang kinabuhi sa mga asetikong Palestino. Karon gipahibalo ni Sava ang iyang mga hunahuna ug desisyon sa iyang pag-umangkon, si Haring Radoslav. Lisod kaayo para sa hari ang pagbulag sa iyang tiyo, nga mahimong iyang maalamon nga magtatambag ug giya, apan wala siya kaisog nga mosalikway sa hangyo ni Sava ug gipahawa siya, samtang gihatagan siya og dagkong kantidad sa bulawan para sa biyahe.

Mibiyahe si Santo Savva paingon sa baybayon sa Adriatico, nga sakop sa Serbia, misakay sa iyang kaugalingong barko ug nilarga paingon sa Banal nga Yuta. Pagkahuman sa iyang panaw nga luwas, nakaabot siya sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem, diin siya mainitong gidawat sa Patriarka sa Jerusalem, si Athanasius, ug misugod siya sa pagbisita ug pagdayeg sa mga balaang dapit sa Jerusalem ug sa palibot niini. Kauban ang Patriarka, nag-alagad siya sa dakong Simbahan sa Pagkabanhaw, ug, uban sa panalangin sa Patriarka, sa ubang bantugang simbahan sa Bukid Zion, sa Bethlehem, Gethsemane, sa Bukid sa mga Olibo, ug Bethany. Sa tanang maong simbahan, ingon man sa ubang balaang mga lugar nga iyang gibisita, si Savvas buotan nga naghatag og limos ug naghalad alang sa pag-atiman, pagpaayo, ug pagpanamkon sa mga balaang simbahan.

Miadto si Santo Savvas sa Jordan aron makita ang dapit sa Epipanya ug ang simbahan sa langob ni Juan nga Maminyo, ug gikan didto mibalik siya sa Jerusalem pinaagi sa monasteryo ni Santo Gerasimus. Human sa mubo nga pahulay, mibyahe siya paingon sa bantog nga monasteryo sa iyang kapangalan, si Santo Savvas nga Balaan, diin siya gidawat uban sa dungog sa komunidad sa mga monghe. Gikan didto, mibyahe siya paingon sa Dagat nga Patay, gibisita ang mga langob sa mga hilum nga monghe ug nakig-istorya kanila. Mibisita usab siya sa monasteryo ni Dakong Euthymius ug ni Theodosius nga Kinovarch. Sa pagbalik niya sa Jerusalem, mibiyahe na usab siya paingon sa lain-laing mga lugar: sa Nazaret ug sa Bukid Tabor.

Samtang nagpuyo sa Jerusalem, nagbisita sa mga monasteryo ug uban pang bantugang mga lugar, naningkamot si Santo Savvas nga makakuha og kahibalo nga makapahimulos kaniya ug sa iyang yutang natawhan. Gituon niya ang mga balaod ug lagda sa Simbahan, nakakuha og mga libro, ug nakig-istorya sa mga maalamon nga hierarko ug asketa bahin sa pagdumala sa simbahan ug sa kaluwasan sa mga kalag. Dugang pa, nakakuha siya og daghang balaang relikya ug kasul-oban sa simbahan para sa iyang yutang natawhan.

Human sa paglibot sa Banal nga Yuta ug pagpasidungog sa mga balaang dapit, mibiyahe si Savvas paingon sa Griyegong hari nga si John Vatatzes, nga nagpuyo pa sa Nicaea, diin kaniadto mibisita si Savvas sa kanhing hari nga si Theodore Laskaris, ang biyenan ni Vatatzes. Si Santo Savva mainitong gidawat sa hari ug labi na gayud sa reyna, nga kaniadto nakaila na kang Santo Savva samtang buhi pa ang iyang amahan ug adunay dakong gugma ug pagtahod kaniya. Ang hari ug reyna buotan nga naghatag sa Serbian arsobispo og pondo gikan sa kaban sa panimalay ug mahal nga kasulotan alang sa mga balaang simbahan. Si Sava gihatod nga may dungog paingon sa usa ka barkong hari-hari nga adunay militar nga eskorta. Mibiyahe siya paingon sa balaan nga Bukid Athos, diin gibisita niya ang Vatopedi—ang monasteryo diin siya naghimo sa iyang mga panata sa pagka-monasto—ug ang Iver, ingon man usab ang ubang mga monasteryo; apan, gigugol niya ang kadaghanan sa iyang oras sa iyang kaugalingong Serbian nga monasteryo, ang Hilandar. Nalipay kaayo ang tanang monghe sa Bukid Athos sa pagtan-aw sa ilang kanhing kauban ug igsoon didto. Sumala sa kostumbre, si Santo Savva mapinanghatagon sa paghatag sa mga simbahan, mga monghe, ug sa mga kabus, gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan ug gikan sa mga gasa nga gihatag kaniya sa Griyegong hari ug reyna.

Gikan sa balaang Bukid Athos, mibyahe si Sava paingon sa siyudad sa Thessaloniki, diin, nga independente sa Haring Nicaea, si Theodoros sa pamilya Angelos—nga gitawag usab ang iyang kaugalingon nga hari—ang nagdumala. Importante kaayo alang niining magmamando ug sa Serbia nga mapadayon ang kalinaw atol niining mga lisud nga panahon, busa mainit kaayo nga gidawat si Santo Sava ni Theodore; sa tinuod, ang pagbisita ni Sava sa Thessaloniki nagdala og dakong kaayohan sa Serbia.

Gikan didto, mibyahe si Sava paingon sa iyang yutang natawhan. Ang balita bahin niini nagdani sa Hari sa Serbia nga si Radoslav nga mogawas aron sugaton si Sava, kauban ang mga klero, mga maharlika, ug ang katawhan. Kining panagtagbo usa ka malipayong okasyon alang kang Santo Sava ug sa katawhang Serbian, nga gipangulohan sa ilang hari.

Pagkahuman sa iyang pahulay gikan sa taas niyang pagbiyahe sa Monasteryo sa Studenica tupad sa lubnganan sa iyang amahan, si Santo Simeon nga Tagahatag-myrrh, ang Arsobispo Sava misugod sa pagdumala sa mga buluhaton sa pagtuo ug sa Simbahan uban sa dakong kadasig.

Una sa tanan, mitawag siya og usa ka espirituhanong konseho sa Studenica Lavra sa handumanan sa pagpanaw sa iyang igsoon, si Stephen nga Unang Gikoronahan, nga nagkuha sa monastikong ngalan nga Simeon. Pagkahuman sa banal nga serbisyo ug usa ka espesyal nga serbisyo sa pag-ampo, gisugo ni Santo Sava ang pag-abli sa reliharyo sa namatay, diin nakit-an ang iyang dili madaut nga mga relikya, nga nagpuno sa simbahan og humot nga baho. Dako kaayo ang kalipay sa tanan tungod niining bag-ong kaluoy sa Dios. Niadtong takna, napagpasyahan nga solemneng ibalhin ang balaan nga mga relikya ngadto sa gipaambit nga lubnganan ni Stephen nga Unang Gikoronahan ug ni Santo Sava sa katedral nga monasteryo sa Žiče, nga bag-o pa lang nilang natukod.

Pagkahuman niini, mibyahe si Santo Sava aron susihon ang mga diyosesis sa tibuok Serbian nga arkidiyosesis, nagdumala sa hustisyang eklesiastikal, nagtul-id sa mga kakulangan, nagtudlo sa mga tawo sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, ug buotan nga nag-apod-apod og limos sa mga walay-puy-anan ug kabus, samtang naghatag usab og kaayo sa mga simbahan ug monasteryo. Walay bisan kinsa ang gibyaan ni Sava nga walay pagtulon-an ug giya sa niini nga panaw: ang mga maharlika, sundalo, ug ordinaryong tawo pareho nakadungog gikan kaniya og maalamon nga mga pagtulon-an mahitungod sa Kristohanong kinabuhi.

Apan kinahanglan usab ni Santo Savva nga mag-antos og dagkong kasubo. Usa ka sibil nga panagbangi ang nibuto tali ni Haring Radoslav ug sa iyang manghud nga si Vladislav, nga ilegal nga mibangon batok sa iyang maguwang. Si Haring Radoslav sa sinugdan gihigugma sa mga tawo, apan sa ulahi, tungod sa pipila ka dili maalamon nga mga lihok—ilabi na sa iyang kinabuhi sa pamilya—nawala ang ilang pagsuporta kaniya: daghang mga maharlika ang nilayo kaniya ug mipabor sa iyang manghud nga mibangon batok kaniya. Giwagtang si Radoslav sa trono, gipahawa sa nasud ug nilayas paingon sa Drach sa Dagat Adriatico, diin, human siya masinati og pag-abuso sa kamot sa usa ka Frankish Latin nga magmamando, napugos siya nga molayas pag-usab. Nakakaplag siya og dalangpanan ug proteksyon sa iyang tiyo, si Arsobispo Sava, nga nakumbinsi kaniya, human sa usa ka magubot nga sekular nga kinabuhi, nga mangita og kahupayan sa kinabuhi sa monghe: giputol ni Sava ang buhok ni Radoslav aron mahimong monghe ubos sa ngalan nga Juan, ug pagkahuman sa mubo nga panahon sa kinabuhi isip monghe, siya namatay.

Pagkahuman sa kamatayon ni Radoslav, gikoronahan ni San Sava ang manghud nga pag-umangkon ni Vladislav—nga karon giila sa tanang mga Serbo—sa korona sa hari sa Serbia. Gihatagan ni Vladislav og dakong pagtahod ang iyang tiyo, gipatigbabaw ang iyang tambag, ug naningkamot nga sundon ang ehemplo sa iyang amahan ug apohan sa mga butang sa pagkamatinud-anon. Sa panalangin ni San Sava, nagtukod siya og usa ka simbahan-panumduman alang sa iyang kaugalingon, ang maanindot nga Simbahan sa Pag-alsa sa Ginoo sa Milesevo.

Si San Sava nagpaningkamot og dugay ug mapinanggaon alang sa kaayohan sa Simbahang Serbian; daghan siya og nabuhat nga maayo ug nakahatag og kaayohan isip usa ka prelate – usa ka arsobispo; apan ang iyang kalag naghandum gihapon sa balaan, layo nga mga lugar ug sa mga asetikong paningkamot sa hilom nga pag-inusara. Busa, sa pagsunod sa iyang sulodnong tawag, iyang gihukman nga biyaan ang karga sa pagka-arkobispo ug mibiyahe pag-usab paingon sa sidlakan. Iyang gisultihan diretso si Vladislav, ang mga obispo, ug ang mga maharlika sa iyang tuyo. Ang tanan naghangyo pag-ayo kaniya nga ayaw biyai ang iyang kawan, apan si Santo Sava nagpabilin nga dili mausab ang hunahuna; miingon siya nga kinahanglan niyang bisitahon ang mga balaang dapit nga wala pa niya naadtoan, ug unya, pagbalik niya, magpabilin siya uban kanila sa hilom nga pagka-asketa hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw.

Pagkahuman sa pagtigum sa konseho sa simbahan, gipili niya ang labing angay sa iyang mga disipulo, ang hieromonk Arsenius, ug gikonsagra niya kini isip Arsobispo sa Serbia aron mopuli kaniya; samtang siya mismo, pagkahuman sa paghatag og mga instruksiyon sa iyang kawan, mibiyahe pag-usab sa usa ka taas nga panaw.

Niining higayona usab, mibiyahe siya paingon sa dagat gikan sa Dalmatia. Niadtong panahona, daghan kaayong pirata sa dagat bisan asa. Misibog ang hungihong nga nagdala si Sava og dagkong bahandi. Nagpaabut ang mga pirata sa barko ni Sava ug andam na sa pag-atake, apan pinaagi sa mainitong pag-ampo ni Sava, malampuson nga nakalikay ang iyang mga marinero sa nagpaabut nga mga pirata ug nakasulod sa luwas nga pantalan sa Brindisi sa Italya. Naghinulsol ang mga pirata ug, pag-abot nila sa maong pantalan, nangayo sila og pasaylo kang Santo Savva. Sa dihang mibiyahe siya sa sunod nga bahin sa iyang panaw, ang balaan nga peregrino nakasinati og bag-ong katalagman. Misugod ang usa ka makalilisang nga bagyo. Wala mosugot ang mga marinero sa pagmaniobra sa barko ug nagpaabot na lang sa tabang gikan sa langit. Sa usa ka tingog, mitagad sila kang Savva, nangayo sa iyang pag-ampo ug pag-ampo alang kanila. Si Savva nag-ampo nga matinud-anon ngadto sa Ginoong Dios, gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit batok sa hangin, gisuportahan sa mga marinero. Ug nadungog sa Ginoo ang iyang pag-ampo: kalit nga mihunong ang bagyo, ug ang tanan nagpasalamat sa Ginoo nga Dios ug kang Santo Savva. Pag-abot nila sa baybayon nga siyudad sa Acre sa Palestina, nagpabilin didto si Santo Savva sa monasteryo ni Santo Savva nga Balaan, nga iyang gipalit kaniadto gikan sa mga Franco. Ang balita sa milagro sa pag-ampo ni San Savvas nga nakapakalma sa bagyo sa dagat mikaylap gikan sa mga marinero ngadto sa mga tawo, ug daghan ang nangita nga makakita sa katingalahang tigulang ug makadawat sa iyang panalangin.

Gikan sa Acre, mibiyahe paingon sa Jerusalem si Santo Savvas pinaagi sa dagat sa lain nga barko, nga mibyahe paingon sa Caesarea Maritima ug Joppa.

Sa Jerusalem, nagpuyo siya sa Monasteryo ni San Juan nga Teologo, nga iyang gipalit kaniadto ug gisalig sa pag-atiman sa mga monghe sa Monasteryo ni San Savvas nga Balaan. Kauban ang mga monghe sa maong monasteryo— , nga malipayong midawat kaniya—midiretso siya sa Simbahan sa Balaang Sepulkro aron pagdayeg sa mga balaang relikya. Didto, nakigkita siya sa Patriarka sa Herusalem, si Athanasius, nga dugay

siyang gipangutana bahin sa iyang pagbiyahe, sa yutang natawhan ni Santo Savvas, ug sa kahimtang sa gubat ug kalinaw sa mga nasud nga iyang nilaktan. Miapil si San Savva sa banal nga pag-alagad kauban ang Patriarka, nga sa niining higayona mitagna sa mga anaa bahin sa mga merito ni Savva, sa iyang mga maayong buhat ug mga milagro.

Si Savvas nailhan na kaayo sa Herusalem, ug ang iyang pagpakita pag-usab didto nakadani og daghang katawhan nga nangayo sa iyang pag-ampo ug panalangin.

Pagkahuman niyang natukod ang iyang puy-anan sa Monasteryo ni San Juan nga Teologo, mibisita si Santo Savvas sa mga balaang dapit ug nakig-istorya sa mga asketiko, kadaghanan kanila iyang nailhan sa dugay na nga panahon, labi na sa Lavra ni Santo Savvas. Apan wala lang magpabilin si Savvas sa pagdayeg sa mga balaang dapit sa Jerusalem. Gikan sa Jerusalem, naghimo siya og daghang taas nga mga biyahe. Pananglitan, gusto niya nga mabisita ang Alexandria sa Ehipto.

Didto siya gidawat uban sa pagkamabuotan ug dungog sa Patriarka sa Alexandria, nga nakahibalo na daan bahin sa bantog nga Serbian arsobispo ug karon, sa personal nilang pagkita, nangutana kaniya sa detalye bahin sa iyang yutang natawhan. Didto sa Alexandria, mibisita si Santo Sava sa mga balaang simbahan, gipasidunggan ang mga relikya ug naghalad bisan asa; ug sa katedral sa patriyarka, gipabutang ang iyang ngalan sa rehistro sa simbahan human siya makahatag og daghang donasyon. Nagbinayloay sila sa patriyarka og dagkong mga gasa.

Tungod kay gisaligan siya sa Patriarka sa mga kasaligan ug maalamon nga mga lider sa monastiko, mibiyahe si Santo Savvas sa mga disyerto nga naglibot sa Alexandria aron obserbahan ang asetikong kinabuhi ug makig-istorya sa mga eremita; mibisita siya sa Mareote ug sa mga disyerto sa Libya. Uban sa gugma ug pagpaubos, iyang gipangita ug gidawat ang pagtulun-an gikan sa mga hilom, nga ang ilang asetikismo gidayeg sa tanan ingon nga labing hingpit nga dalan paingon sa kaluwasan. Gikan didto, mibyahe siya paingon sa Thebaid ug sa Itom nga Bukid, nga ilado sa monastikong pagka-asketiko; mibisita siya sa nagkalain-laing bahin sa Siria ug bisan sa Persia, ug sa katapusan mibalik sa Jerusalem.

Pagkahuman sa mubo nga pahulay, mibiyahe siya pag-usab – paingon sa Bukid Sinai. Pagkahuman niya makatawid sa Walog sa Jordan, nakaabot siya sa Babilonia, diin nagpasidungog siya sa mga lubnganan sa tulo ka batan-on: Ananias, Azarias ug Misael. Gitagad siya pag-ayo sa lokal nga sultan ug gihatagan siya og mga eskorta paingon sa Sultan sa Ehipto, nga nagpakita usab og pagkamabuotan kang Santo Savvas ug gi-eskorta siya paingon sa Bukid Sinai.

Sa Bukid Sinai, mainit nga gidawat si Santo Savva sa Obispo sa Sinai ug nagpuyo sa Monasteryo sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Didto sa Bukid Sinai, gisugatan ni Santo Savva ang tibuok balaang panahon sa Kwaresma sa mga paningkamot sa pag-awhag sa lawas, pagdayeg sa mga balaang dapit, pagtuon sa asetikong pamaagi sa kinabuhi didto, ug pag-ampo sa maong balaang lugar alang sa iyang yutang natawhan.

Gikan sa Bukid Sinai, mibalik pag-usab si Santo Savvas sa Herusalem. Human sa mubo nga pahulay, gibisita niya pag-usab ang tanang balaang dapit ug nagpangumusta niini, ug unya nagsugod siya sa pagpangandam alang sa usa ka bag-ong panaw. Human sa matinud-anong pagpaalam kang Patriarka Athanasius sa Herusalem ug sa abad sa Monasteryo ni Santo Savvas ang Balaan, si Nicholas, ingon man sa tibuok klero sa patriarka ug sa mga kaigsuonan nga monghe, mibyahe si Santo Savvas paingon sa siyudad sa Antioquia, diin siya mainitong gidawat sa Patriarka sa Antioquia. Pagkahuman sa pagbisita sa mga balaang simbahan sa mismong Antioquia, mipahigayon si Santo Savvas og peregrinasyon aron pasidunggan ang lubnganan ni Santo Simeon sa Bukid sa mga Misteryo.

Gikan sa Antioquia, mibiyahe si Savva paingon sa Constantinople pinaagi sa Armenia ug Anatolia. Nakahuman siya sa biyahe nga walay kadaut, apan samtang naa na sa dagat, gisakitan siya sa grabeng sakit. Nakahadlok ang iyang mga kauban alang sa iyang kinabuhi ug gihangyo siya nga mokaon, kay wala na siya mokaon sulod sa pipila ka adlaw; apan si Savva wala makakaon bisan unsa gawas sa presko nga pagkaon. Apan layo pa ang baybayon, ug ang timonero sa barko bastos nga misalikway sa paghunong alang niini nga tuyo. Gisultihan siya sa iyang mga kauban bahin niini, apan gipahupay sila ni Savva, nga nag-ingon nga ang tanan sumala sa kabubut-on sa Dios, ug dili angay magreklamo. Kalit lang, sa maong higayon, usa ka balod ang nagdala og usa ka dako nga buhing isda ngadto sa barko, direkta sa dapit diin naghigda si Savva nga masakiton. Si Savva, samtang nagtudlo niini, miingon:

'Tan-awa, ang Ginoong Dios nagpadala kanato sa among gikinahanglan!'

Gihanda ang isda, ug napakaon ang tanan nga naa sa barko niini. Pagkakusgan sa preskong pagkaon, mitindog si Santo Savva, hingpit nang naulian ang iyang panglawas, samtang ang timonero, nahuya sa nahitabo, nangayo og pasaylo sa obispo.

Pag-abot niya sa Constantinople, una sa tanan mibalik si Santo Savva sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios Evergetissa, diin aduna siyay kaugalingong puy-anan. Gikan didto, mibyahe siya paingon sa sentro sa siyudad, sa Simbahan ni San Andres nga Apostol ( ), diin nakigpulong siya sa lain-laing mga butang uban sa mga Latin nga magistrado nga nagdumala niadtong panahona sa Constantinople.

Gikan sa Constantinople, ang kasagarang ruta ni Santo Savvas tingali paingon sa Bukid Athos, diin siya unta mobalik sa iyang yutang natawhan. Apan gipahimutang sa Diyos nga lain ang iyang dalan. Nagbiyahe si Santo Sava sa dagat gikan sa Constantinople paingon sa lungsod sa Mesembria sa Itom nga Dagat, ug gikan didto mipadayon siya sa kapital sa Bulgaria, ang siyudad sa Tarnovo, aron bisitahan ang iyang tig-asikaso sa kaminyoon, si Tsar John Asen sa Bulgaria, nga ang anak nga babaye minyo kang Haring Vladislav sa Serbia, nga ig-agaw ni Santo Sava. Ang Bulgaaryong Tsar nag-organisar og usa ka solemne nga pagdawat para kang Savva ug gidawat siya uban sa dakong dungog sa kapital, ang Tarnovo, ug gihatag ang iyang kaugalingong mga kwarto ug mga sulugoon alang sa iyang serbisyo. Sa gabii sa wala pa ang Pista sa Epipanya, gikonsagrahan ni Santo Savva ang tubig sa bunyag sa Katedral sa Upat ka Pulo ka mga Martir, ug sa sunod buntag gisaulog niya ang Banal nga Liturhiya kauban ang Bulgaaryong Patriarka.

Pagkahuman niini, pagdawat sa panalangin ni San Savva, mibiya ang tsar sa Bulgaria sa siyudad aron mangayam; samtang si San Savva grabe kaayo ang sakit ug nabati niya nga hapit na ang iyang katapusan.

Gitigum niya ang iyang mga disipulo ug kauban sa iyang palibot ug gihimo niya ang iyang katapusang mga pag-andam. Sa iyang pagbiyahe sa Sidlakan, nakatigom siya og daghang balaang relikya ug bililhon nga mga butang para sa iyang yutang natawhan: balaang relikya, mga sudlanan, mga libro, mga kasul-oban sa simbahan ug uban pang gamit sa simbahan; daghan niini nga mga butang iyang nadawat isip mga regalo, samtang daghan usab iyang napalit. Gipangbahin-bahin niya kining tanan nga bahandi uban sa tukmang paghan-ay, gispecified gyud niya kung asa ipadala ang matag-usa, ug gipadala niya kini sa unahan paingon sa iyang yutang natawhan.

Samtang nagkagrabe ang iyang sakit. Usa ka gabii sa Sabado, gitawag ni Savva ang iyang mga disipulo ug gisugo sila nga magpahulay og gamay, kay dili madugay kinahanglan na nila nga magpabiling mata og dugay. Sa tungang gabii, napuno si Santo Savva sa usa ka talagsaong espirituhanong kalipay ug, sa mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoo, gihulat niya ang iyang pagpanaw, nga miduol dayon sa atubangan sa iyang mga disipulo.

Human sa matinahuron nga pag-andam sa lawas sa namatay, ang mga disipulo misugod sa pag-organisar sa lubong. Usa ka mensahe dayon gipadala sa tsar sa Bulgaria, nga nagsugo sa Patriarka sa Bulgaria nga si Joakim nga hatagan si Santo Savva og usa ka solemne nga lubong sa Simbahan sa Kwarenta ka mga Martir sa Tarnovo, nga gihimo uban sa himaya ug dungog. Sa okasyon sa lubong sa arsobispo nga Serbian, gisugo sa hari nga ipang-apod-apod ang dakong kantidad sa bulawan gikan sa iyang tesorerya ngadto sa mga kabus ug nanginahanglan. Si Santo Sava mismo, sa wala pa siya mamatay, nagbilin og pondo, mga butang, ug mga kahinguhaan sa tesorerya alang sa iyang lubong ug paghinumdom sa Simbahan sa Kwarenta ka mga Martir.

Pipila ka tuig pagkahuman sa kamatayon ni Santo Sava, ang iyang manununod, si Arsobispo Arsenius sa Serbia, ug si Haring Vladislav sa Serbia nagpasiya nga ibalhin ang mga labi sa unang namatay nga arsobispo sa Serbia gikan sa Tarnovo paingon sa iyang yutang natawhan. Nagpadala ang hari og embahada ngadto sa iyang biyenan aron mangayo og pagtugot sa pagbalhin sa mga labi sa namatay nga magbalantay. Apan si Tsar John sa Bulgaria, ang Patriyarka ug ang katawhan dili gyud mosugot nga biyaan ang lubnganan, nga bililhon kaayo kanila. Mitubag sila nga kung pasagdan ang lubnganan, basin mangayo ang mga Serbo sa pagbalhin sa mga nahibilin; apan ang lubnganan nahimutang sa pangunang katedral, puno sa hiyas ug gilibotan sa tanang pag-atiman.

Nagpadala si Vladislav og ikaduhang embahada, apan napakyas usab kini. Busa nagpasiya siya nga personal nga moadto sa iyang biyenan, kauban ang mga maharlika ug mga obispo. Apan bisan pa sa personal niyang hangyo, sa sinugdan wala gihapon kini makumbinsi sa Tsar sa Bulgaria nga buhian ang lawas ni San Sava. Bisan pa sa buotan ug matinahuron nga pagdawat ni Tsar John sa iyang manugang, dili gihapon niya gustong buhian ang kabaong, nga pinalangga kaayo sa mga Bulgarians. Usa ra ka panan-awon sa gabii nga gipadala gikan sa kahitas-an kang Tsar John ang nakapugos kaniya nga dili supakon ang hangyo sa hari sa Serbia ug sa iyang katawhan. Pagkahuman sa panan-awon, nasabtan ni Tsar John nga kabubut-on kini sa Diyos, dili sa tawo.

Ang pagbalhin sa mga nahabilin ni Santo Sava gihimo uban sa dakong kaseryosohan. Sa dihang giablihan ang kabaong isip preparasyon sa pag-alsa ug pagdala niini, ilang nakaplagan nga ang lawas dili madaut. Pagkahuman sa tanang gikinahanglan nga preparasyon para sa taas nga biyahe, ug pagkahuman sa usa ka serbisyo sa pag-ampo, ilang gipataas ang balaang relikya ug mibiyahe. Natingala si Haring Vladislav kung unsa kadali ug kaayo ang paghan-ay sa tanan, kay ang Buligayong Tsar, bisan pa nga napadasig sa usa ka panan-awon ug nakahukom nga buhian ang lawas ni Santo Sava, wala pa hingpit nga nawala ang iyang kasagmuyo.

Apan sa dili madugay pagkahuman nga gidala ang mga relikya, usa ka paralisadong monghe nga ginganlan og Neophytus ang naghigda sa mga tabla nga kahoy nga gibutang tupad sa kabaong ni Santo Savva; sa paghikap niya niining mga tabla, kalit siyang naayo. Kini nga milagro naghatag og dakong kalipay sa mga Bulgaryano: ang milagrosong gahum ni San Sava nagpabilin sa dapit sa iyang lubnganan bisan pa pagkahuman nga gidala na ang iyang balaan nga mga relikya. Ug sukad niadto, daghang mga milagro ang nahitabo sa dapit diin gibutang ang kabaong ni San Sava sa Simbahan sa Kwarenta ka mga Martir.

Sa dihang ang prusisyon nga nagdala sa balaan nga relikya miabot sa utlanan sa Serbia, si Arsobispo Arsenius, kauban ang mga obispo ug uban pang mga klero, ingon man ang mga boyar ug daghang katawhan, migawas aron masugat sila, nga nag-awit og mga espirituhanong himno uban sa espirituhanong kalipay ug pagdayeg.

Uban sa lawom nga kalipay ug kahupayan, gisagol sa tanan ang dili madunot nga mga relikya ni San Sava ug solemne nilang gidala kini ngadto sa Monasteryo sa Mileševo, nga bag-o lang gitukod sa Haring Serbian nga si Vladislav isip iyang handumanan. Didto, si Vladislav nag-andam na ug usa ka halangdon nga kabaong alang sa pahulay sa mga relikya ni San Sava, diin ang daghang katawhan misugod pagdagsa gikan sa tanang kanto sa yutang Serbian.

Paglabay sa mubo nga panahon, nagpakita si Santo Sava sa usa sa iyang mga disipulo; gipahayag ni Santo Sava nga, sukad sa higayon nga gidala siya sa Ginoo gikan niining kalibutanong kinabuhi, dili angay nga magpuyo siya sa kabaong, kondili angay nga matulog siya sa simbahan, nga makita sa tanan.

Busa ang iyang mga relikya gikuha pag-usab gikan sa yuta, gibutang sa usa ka kahoy nga reliquaryo, ug gibutang sa tunga-tunga sa dakong simbahan.

Sa iyang taas ug balaan nga kinabuhi, si San Sava nagbuhat og daghang maayong buhat, alang sa mga indibidwal ug labi na sa iyang yutang natawhan nga Serbia, nagpalig-on sa pagtuo ug debosyon didto, nagtukod sa eklesiastikal nga hirarkiya ug husto nga administrasyon sa simbahan, ug nagpahimutang og ehemplo ug modelo sa askeetismo. Gisulat niya ang tanan niyang mga pagtulon-an sa iyang daghang sinulat nga mga buhat.

Ug ang mga tawo nga nagpuyo sa iyang panahon ug sa tanang mosunod nga mga kapanahonan—dili lamang mga Serbo, kondili ang tanang Ortodoksong Kristohanon—nagpasidungog ug nagpadayon sa pagpasidungog niining balaan, ang dakong manalagad ug patron sa yutang Serbian ug sa tibuok Ortodoksiya.

Troparion, Tono 3:

Ikaw mao ang magwawali sa dalan sa kinabuhi, usa ka magtutudlo, usa ka primado ug magtutudlo; kay sa imong pag-abot sa atubangan ni San Sava, gipahayag nimo ang imong yutang natawhan ug, sa pagkahimugso niini pinaagi sa Espiritu Santo, gitamnan nimo ang imong labing balaan nga mga anak sama sa mga kahoy sa oliba sa espirituhanong paraiso. Busa, samtang gihatagan ka namo og dungog isip kauban nga hegemon uban sa mga Apostoles ug mga santo, nag-ampo kami: ipangamuyo kang Kristo nga Diyos aron ipagawad Niya kanamo ang Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga dakong Unang Hierark ug kauban sa mga Apostoles, ginadayeg ka sa Simbahan, O Dungog; apan tungod kay aduna kay kaisog sa atubangan ni Kristo among Dios, luwasa kami sa tanang among mga kasakit pinaagi sa imong mga pag-ampo, aron among matawag kanimo: Malipayon ka, Amahan Savvas, Dios-maalam.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Pedro Avesalomit

Gisaulog sa ika-12 sa Enero

Si Pedro, nga nailhan nga Avesalamit, lumad sa rehiyon sa Eleutheropolis[962] , nadakpan atol sa pagpanlupig sa mga Kristohanon[963] sa siyudad sa Avlon[964] . Sa dihang gidala siya sa atubangan sa gobernador Severus aron pangutan-on, nangutana kini:

'Unsa imong ngalan?'

Mitubag si Pedro:

'Ang ngalan sa akong amahan mao si Avesalomit, apan ang espirituhanong ngalan nga akong nadawat sa akong pagbunyag mao si Pedro.'

'Unsa ang imong kaliwatan?' pangutana sa gobernador.

Mitubag si Pedro:

Kristiyano ko.

'Unsa ang imong ranggo?' pangutana sa gobernador.

'Dili ko makabaton og mas taas o mas maayong ranggo kaysa sa usa ka Kristohanon,' tubag ni Pedro.

'Aduna ka bay ginikanan?' pangutana sa gobernador.

'Wala,' tubag ni Pedro.

'Nagbakak ka,' miingon ang gobernador, 'kay nadungog nako nga naa man diay kay ginikanan.'

'Sa Ebanghelyo gisugo ako,' tubag ni Pedro, 'nga biyaan ang tanan kon mogawas ako aron ipanghimatuud ang ngalan sa Ginoo (Lucas 14:26; Mateo 10:37, 19:29; Marcos 10:29–30; Lucas 18:29–30).'

'Nasayud ka ba sa sugo sa hari?' pangutana sa gobernador.

'Nasayud ko niini,' tubag ni Pedro, 'sa gisugo sa akong Dios, ang tinuod ug walay katapusang Hari.'

Miingon ang gobernador:

'Ang labing maloloy-on nga mga hari[965] nagmando nga ang tanang Kristohanon kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga dios o ipapatay pinaagi sa lain-laing pamaagi sa pagbitay.'

Mitubag si Pedro:

'Apan ang tinuod ug walay katapusan nga Hari nagsugo nga bisan kinsa ang maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan imbis sa buhing Dios, mapukan hangtod sa kahangturan. Hukmi pag-ayo: tugot ba nga supakon kini nga sugo sa Hari sa Langit?'

'Paminawa ko,' miingon ang magmamando, 'halad og sakripisyo sa mga dios ug tuman-a ang sugo sa atong mga hari.'

Mitubag si Pedro:

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa buhat sa kamot sa tawo – sa mga dios nga kahoy ug bato, nga kamo mismo susama kanila.'

'Ginasultohan nimo kami,' tubag sa magmamando. 'Wala ba ka kahibalo nga naa koy gahum sa pagpatay kanimo?'

'Dili ko kamo ginapasipala,' tubag ni Pedro, 'kundi ginasulti ko ang nakasulat sa Balaod sa Ginoo: *"Ang ilang mga dios-diosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo: adunay sila'y baba, mata, ilong, dalunggan, kamot ug tiil, apan dili sila makasulti; dili sila makakita; dili sila makabaho, dili sila makadungog, dili sila makabati, dili sila makalakaw"*. Ang Ginoo nagaingon sa Kasulatan: *'Ang mga naghimo kanila, ug ang tanan nga*

---

[962] Eleutheropolis – usa ka siyudad sa Palestina nga nahimutang tali sa Dagat Mediteranyo ug sa Dagat nga Patay, sa sidlakan sa Ascalon. Sa ika-4 nga siglo, kini usa ka hinungdanong siyudad; karon, wala nay bisan gamay nga bakas niini.

[963] Kini nagtumong, siyempre, sa pagpanlupig nga nagsugod mga tuig 303, sa pagkahuman sa paghari ni Diocletian sa sidlakan ug ni Maximian sa kasadpan (284–305).

[964] Usa ka siyudad sa Macedonia nga adunay masigla nga pantalan sa baybayon nga pareho ang ngalan.

[965] Pagkahuman sa iyang pag-akyat sa trono, gipili ni Diocletian si Maximian Herculus isip iyang kauban nga maghuhari, ug gihatagan siya og katungdanan sa pagdumala sa kasadpang bahin sa imperyo samtang iyang gipabilin ang silangang bahin para sa iyang kaugalingon. Niadtong 292, mitudlo siya og duha pa ka mga katabang aron mamahala sa imperyo, nga may titulo nga mga Cesar: sila Constantius Chlorus ug Galerius.

nagsalig kanila, mahimong sama kanila' (Salmo 113:12–16).[966] Kung mao gani nga ang Espiritu Santo gikan sa Ginoo misulti niining mga pulong pinaagi sa baba sa mga propeta, giunsa man ninyo pagsulti nga gipasipala ko kamo pinaagi sa pagtandi kaninyo sa mga bingi ug bungol, mga dios-diosan nga bato ug kahoy – ug bisan pa mosugyot nga ako mahimong sama kaninyo?

Miingon ang magmamando:

'Paminawa ko, kalooy sa imong kaugalingon ug halad og halad sa mga dios.'

Mitubag si Pedro:

'Mao kana gayud ang panahon nga maluwas ko sa akong kaugalingon, kon dili ko maghalad sa inyong mga dios ug dili ko moliko gikan sa kamatuoran. Apan tungod kay dili ka motuo, mao nga wala ka motuo kanako ni sa balaod sa Dios—nga bisan kinsa ang maghalad sa mga dios malaglag. Ngano man nga naglangan ka? Buhata ang gisugo kanimo.'

'Nagpaabot pa ko,' tubag sa gobernador, 'nga mausab ang imong hunahuna, maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, ug sa ingon maluwas ka gikan sa imong mga pag-antos.'

'Walay pulos ang imong paghulat,' tubag ni Pedro; 'buhata ang imong giplano nga buhaton, tuman-a ang kabubut-on sa imong amahan—ang yawa—kay dili ko tumanon ang imong kabubut-on, ni pasudlon ko sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga akong giservisyohan nga matinud-anon, nga buhaton ko kini.'

Gisugo siya sa gobernador nga bitayon ug unya miingon kaniya:

'Unsa man imong isulti, Pedro? Maghalad ka ba ug halad sa mga dios o dili?'

'Ihatag ninyo kanako ang puthaw nga mga kuko,' tubag sa Santo, 'pahirita ninyo ako, kay gisultihan na tika og daghang higayon nga dili ko maghalad sa bisan kinsa gawas sa akong Usa ka Dios, nga alang sa Iyang ngalan ako nag-antos.'

Gisugo siya sa gobernador Severus nga malupit nga pag-antoson. Ang maisugong martir sa Dios wala magpagawas bisan usa ka pag-agik-agik, kondili nag-awit lang:

– *'Usa ka butang ang akong gipangayo sa Ginoo, ug kana ra ang akong gipangita: nga makapuyo ako sa balay sa Ginoo sa tanang adlaw sa akong kinabuhi'* (Salmo 26:4)[967] .

Ug siya usab mitugtog og kanta:

– *'Ako mag-alsa sa baso sa kaluwasan ug motawag sa ngalan sa Ginoo'* (Salmo 115:4)[968] .

Sa dihang miingon siya niini, mas naglagot pa gayud ang gobernador ug nagpatawag pa siya og ubang mga tigpamatay. Ang mga tawo nga nagatindog sa palibot, sa ilang pagkakita sa daghang dugo nga nag-awas sa yuta, nakig-amgo sa balaan ug miingon:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos, aron maluwas ka gikan niining mabangis nga mga pag-antos.'

'Kining mga pag-antos,' tubag ni San Pedro, 'wala'y bili, ug wala gyud kini makahatag kanako og kasakit. Apan kon ikalimod nako ang akong Dios, mao kana nga matinuod nga mahulog ko sa labing grabeng ug walay katapusang pag-antos.'

Miingon ang magmamando:

'Unsa may imong gipasabot, Pedro? Maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka magbasol unya, inig ulahi na kaayo.'

'Dili ko magbasol, ug dili ko maghalad og sakripisyo,' tubag ni Pedro.

'Patyon tika,' miingon ang magmamando.

'Mao kana gayud ang akong gipangandoy – nga mamatay alang sa akong Dios,' tubag ni Pedro.

Unya gipahayag sa gobernador ang mosunod nga silot sa kamatayon batok kaniya:

'Si Pedro, nga wala magtagad sa sugo sa dili mapildi nga mga hari alang sa balaod sa iyang Dios, akong gisugo nga ipako sa krus.'

---

[966] Ang gipanghisgutan nga teksto gikutlo dinhi uban sa pagtangtang ug pag-usab sa pipila ka mga pulong.

[967] Sa ato pa, ang balaang martir kanunay nga nag-ampo pag-ayo sa Ginoo nga dili Siya motugot nga siya mahulog gikan sa Balaang Simbahan.

[968] Gigamit sa balaan nga martir ang mga pulong sa salmo alang sa iyang kaugalingon sa kahulugan nga gidawat niya ang iyang mga pag-antos, nga nagtan-aw niini isip paagi sa iyang kaluwasan ug naghatag og himaya sa Dios tungod niini.

Busa, kining maisugong mandirigma ni Kristo, sa pagtuman sa iyang buhat, giisip nga takus, pinaagi sa pagkrusipisyon, nga makig-ambit sa pag-antos sa Ginoo[969] . Ang martir ni Kristo nga si Pedro Avesalamita nag-antos sa siyudad sa Avlon, samtang naghari si Maximiano sa Roma, ug labaw sa tanan, ang atong Ginoo nga si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Mertius

Gisaulog sa ika-12 sa Enero

Ang balaan nga martir nga si Merthius usa ka sundalo ubos ni Diocletian. Sa usa ka kampanya batok sa mga Moro[970] , gisugdan siya sa iyang kumander nga pugson sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Wala mosugot si Santo Mertius sa pagsunod, busa gipasailalim siya sa pinakagrabeng mga pagpanakit, nga iyang gisagubang nga mapisan nga ang iyang mananakit, natandog sa kahadlok ug katingala, nahugno sa kalibog: nagpadayon ang mga pagpanakit hangtod nga wala nay nahabilin nga dapit sa lawas sa santo nga walay marka; kini tibuok natabonan sa mga pilas gikan sa mga hampak ug samad. Gibutang siya sa prisohan pagkahuman niini, ug nag-antos didto sulod sa walo ka adlaw kining martir ni Kristo, gilutos sa gutom ug sa kalupigan sa iyang mga bantay. Pagkahuman, pagkahuman siya nangamuyo sa Ginoo, misinggit ang balaang nag-antos: 'Sa Imong mga kamot, Anak sa Dios, gisumite ko ang akong espiritu' – ug mibiyahe siya paingon kang Kristo, nga alang Niya siya nag-antos nga maisugon.

26 Enero

13 Enero (Karaan nga Estilo)

Ang Pagkamartir sa mga Balaan Hermylus ug Stratonicus

Gisaulog sa 13 Enero

Sa paghari ni Licinius[971] , usa ka dili deboto ug sobra ka masigasig nga mananamba, ang tanang Kristohanon nakasinati og makalilisang nga kamatayon. Gipanukso sila sa tanang probinsya, siyudad, ug baryo. Ug bisan kinsa nga makakaplag og Kristohanon ug mosumbong kaniya sa emperador, makadawat sa pabor sa emperador ug hatagan og dagkong dungog. Busa, aron mapasaya ang emperador, ang tanan misugod sa pagpangita ug paglutos sa mga Kristohanon.

Usa ka adlaw, samtang si Licinius naglingkod sa iyang trono ug nagdumala sa korte, usa ka sundalo ang miduol kaniya ug miingon:

Aduna dinhi usa ka Kristohanon nga ginganlan Hermyl, nga naggunit sa katungdanan nga diakono sa mga Kristohanon; human sa dugay nga pag-alagad kang Kristo, iyang giyamakan ang atong mga diyos ug ikaw, O Hari, ug dili siya mosugot nga ilhon ka.

Pagkadungog niini, gisugo sa hari nga pangitaon ug dakpon si Hermil. Nag-ampo ang santo, gitaas niya ang iyang mga kamot ngadto sa Ginoo niyang Dios, sa dihang miabot kaniya ang mga sugo sa hari. Sa pagkahibalo niya nga dad-on siya aron atubangon ang paglitis ug pagpanakit alang kang Kristo, nalipay siya ug napuno sa kalipay, ug misunod siya sa mga sundalo dili ingon usa ka gipugos, kondili uban sa malipayong kadasig, sama sa

---

[969] Sa ato pa, giisip siya nga takus nga mag-antos sa parehas nga silot (pagpapako sa krus) nga gisagop kang Jesu-Cristo.

[970] Ang mga Moro mao ang usa ka katawhan sa Aprika nga sakop sa usa ka Negroid nga tribo.

[971] Sa sinugdan, si Licinius kauban nga maghuhari ni Eastern Emperor Maximian Galerius, nga nagbitbit sa titulo nga Augustus. Pagkahuman sa kamatayon ni Galerius, pagkahuman niyang gipahawa ang iyang mga kaatbang, nahimong Emperador sa Sidlakan niadtong 312, samtang si Constantine the Great nahimong Emperador sa Kasadpan. Samtang gipanalipdan ni Constantine the Great ang mga Kristohanon, gipanglutos ni Licinius ang iyang mga Kristohanong sakop, tingali kay nagduda siya nga nagsimpatya sila kang Constantine. Sunod niini, nibuto ang gubat tali ni Licinius ug Constantine; napildi si Licinius, gikuhaan siya sa gahum ug sa katapusan gipatay niadtong 324.

usa ka paingon sa pagdawat og dungog. Napuno sa mahimayaong kaisog, mitindog siya sa atubangan sa hari. Sa pagkakita kaniya, nangutana si Licinius:

'Sultihi kami, tinuod ba gyud ka nga Kristiyano, sama sa among nadungog?'

'Ako,' tubag ni Hermylus, 'dili lang ko gawasnong nag-angkon nga usa ka Kristohanon, apan gipahayag ko nga giordinahan ako sa atubangan sa dili makita nga Dios ug nagbarug ako sa Iyang atubangan sa katungdanan nga diakono.'

'Busa mahimong diakon—mao ang usa ka ministro[972] —sa among mga dios usab,' miingon ang hari.

Sa sugyot sa hari, mitubag ang martir uban sa pagdumot:

'Sa akong tan-aw, Oh Hari, bingi ka o buang. Gisultihan na tika nga nag-alagad ako sa dili makita nga Dios, ug dili sa inyong mga dios-diosan nga bisan pa makita, wala'y makita sa ilang kaugalingon ug wala sab masabti unsa ang kahulugan sa pagka-diakono.' Sa imong paglibog, imong giila sila nga mga dios, apan sila mga walay kalag ug bingi nga bato ug kahoy, buhat sa kamot sa tawo, nga angayng katawaon kaysa pag-alagad.

Dili na makasabar ang hari sa pagpaminaw sa mapangahas nga mga pulong sa martir ug dayon gisugo nga siya patongan sa mga aping gamit ang espesyal nga bronse nga instrumento, nga giandam daan alang sa pagpanakit, samtang gipahayag ang mosunod nga mga pulong:

'Ayaw pagpasagad sa imong dila, Hermyl; tahura ang hari, maghalad og sakripisyo sa mga diyos, ug luwasa ang imong kaugalingon gikan niining pag-antos.'

Ang santo, bisan pa niana, daw wala gyud nabati og kasakit bisan pa sa pinakagrabeng pagpanakit, ug murag nagkatawa pa gani sa kawalay-gahum sa tigpahirap. Unya, sa pagtaas sa iyang tingog, misulti siya sa hari sa kusog nga tingog:

– Ikaw mismo makadawat og daghang samad ug masinati ang makalilisang nga kamot sa Dios kanimo tungod kay gibyaan nimo ang imong Magbubuhat ug misandig sa mga dios nga bingi ug bungol; ug labi na gayud sa pagpugos sa uban paingon sa sama nga pagkaguba, murag tungod sa pagpanukmod sa ilang kaluwasan.

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga ipriso si San Hermylus sulod sa tulo ka adlaw, nga naglaum nga mobalik siya sa hustong paghuna-huna ug maghinulsol sa iyang kaisog. Apan ang martir nag-awit sa dalan:

– 'Ang Ginoo anaa sa akong kiliran; dili ako mahadlok: unsa may buhaton sa tawo kanako?' (Salmo 117:6). *'Nagasalig ako sa Ginoo; dili ako mahadlok; unsa may buhaton sa unod kanako?'* (Salmo 55:5).

Sa pagsulod niya sa bilanggoan, nag-awit siya:

– 'O Magbalantay sa Israel! Paminawa; Ikaw nga nagamando kang Jose sama sa panon sa karnero, Ikaw nga naglingkod sa ibabaw sa mga kerubin, ipadayag ang Imong kaugalingon ug anhi aron luwason kami' (Salmo 79:2–3).

Ug ang Ginoo wala magkalimot sa Iyang alagad, apan nagpadala Siya og usa ka Anghel aron pahupayon ug palig-onon siya; ug sa dihang mipakita ang Anghel, miingon kini kaniya:

'Hermil! Pagpakaisog, sulti, ayaw paghilom, ug ayaw kahadlok, kay sa dili madugay madaug nimo ang mga tiktik sa manlupig ug madawat nimo ang labing balaan nga korona gikan sa kahitas-an tungod sa imong pag-antos.'

Busa ang Dios, pagkahuman Niya pag-andam sa Iyang mandirigma alang sa maong buhat, gisul-oban siya og kusog, gipalig-on ang iyang mga kamot alang sa pakigbisog, ug gihatagan ang iyang mga kaunoran, ingon man, og busog nga bronse ug taming sa kaluwasan.

Paglabay sa tulo ka adlaw, gitawag pag-usab sa hari si Hermylus aron atubangon ang paghukom ug miingon kaniya:

'Naghinulsol na ba ka, ug andam na ba kang maghalad og mga halad sa mga dios aron malikayan nimo ang mga pag-antos nga nagpaabut kanimo? O gipanag-iya pa ba gihapon ka sa kabuang ug nagdala ka og kadaut sa imong kaugalingon?'

Ang mandirigma ni Kristo, alang sa himaya sa Ginoo nga nagpalig-on kaniya, mitubag nga mapangahas:

'O Hari! Usa na ka beses nakong gisultihan ka, ug unta kontento na ka sa akong unang mga pulong ug dili na unta nimo ako pasubangon pa. Aduna koy Dios sa langit; Pinaagi Niya ra ako buhi, Kaniya ako andam ihalad ingon usa ka halad, ug gikan Niya ako nagpaabut nga makadawat og dakong tabang para sa akong kaugalingon.'

---

[972] Diakono – gihubad gikan sa Griyego, kini literal nga nagpasabot og 'sulugoon', sa kahulugan nga usa ka klerigo nga ubos ang ranggo.

'Tan-awon nato kon tabangan ka sa Dios nga nagpuyo sa langit,' miingon ang hari, ug dayon gisugo niya ang unom ka kusgan ug malupit nga sundalo nga pugson siya sa yuta ug bugbog-on siya nga walay kalooy.

Ang santo misabar sa pag-antos nga matinahan-ayon – daw dili siya ang ginabugbog – ug nag-ampo sa Dios ingon niini:

'O Ginoo akong Dios! Tungod kanako, gisagubang Nimo ang mga samad ug pagpanakit ilawom ni Poncio Pilato[973] ; pabakoda ako, busa, sa akong mga pag-antos alang kanimo, ug hatagi ako og kusog nga makasugakod niining mga pag-antos, aron, pinaagi sa pag-ambit sa imong mga pag-antos, mahimong takus ako nga makaambit sa imong walay katapusang himaya.'

Samtang nag-ampo ang Santo sa ingon niini, kalit nga nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga miingon:

'Amen, amen, Hermyl! Sa sulod sa tulo ka adlaw, maluwas ka gikan niining mga pag-antos ug makadawat ka og dakong ganti alang sa imong mga pag-antos.'

Kini nga tingog napuno sa dakong kaisog ug kusog ang martir, samtang napuno sa dakong kahadlok ug kahilakpan ang iyang mga manlupig; nahulog sila sa yuta ug wala na makalihok. Ang hari usab gikupot sa kahadlok, apan wala gihapon mosugot nga ilhon ang gahum sa Dios. Sa iyang sugo, ang balaan nga martir gibalik pag-usab sa prisohan.

Ang bantay sa bilanggoan nga gisugo sa pagbantay sa martir mao si Stratonik. Siya usa ka tinago nga Kristohanon ug higala ni Santo Hermylus. Napikas ang iyang kasingkasing sa pagtan-aw sa pag-antos sa martir, apan sa samang higayon nalooy siya sa sulod sa iyang kasingkasing sa kaisog ug pagkamapailubon niini; wala lang gyud siya kaisog nga masinati ang ingon nga pag-antos sa iyang kaugalingon.

Sa pagsulod niya sa bilanggoan, nag-awit si San Hermylus:

– 'Ang Ginoo mao ang akong suga ug akong kaluwasan; kinsa may akong kahadlukan? Ang Ginoo mao ang kuta sa akong kinabuhi; kinsa may akong kahadlukan?' (Salmo 26:1)

Usa ka langitnong kahayag ang misidlak ibabaw kaniya gikan sa kahitas-an, ug usab nadungog ang usa ka tingog nga nag-awhag kaniya nga batason ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog ug nagsaad nga kini matapos pagkahuman sa tulo ka adlaw.

Sa sunod buntag, gitawag pag-usab sa hari ang santo sa korte. Miapil siya sa atubangan niya nga may masidlak nga nawong, malipayong pagtan-aw, ug kalipay sa iyang kasingkasing. Ang tortyur, nga nag-uyog sa ulo ug nagbinuang sa martir, miingon:

'Tubaga kami: unsang kaayohan ang nadala kanimo niadtong ngitngit nga bilanggoan? Ang mga pag-antos nga imong naagian nakapahimo ba kanimo nga mosugot sa balaod sa hari ug mosimba sa mga dios sa angay nilang dungog? O kinahanglan pa ba namo nga maghimo pa og dugang pag-antos aron mapildi ang pagkatig-a sa imong kasingkasing?'

'Kana nga ngitngit nga bilanggoan,' tubag sa martir, 'naghatag kanako og kahayag; ang akong kalag naa sa kalinaw, malipayon ug hayag, nga naghatag kanako og maayong paglaum nga madawat ang akong umaabot nga ganti; ug dako kaayo akong katingala nganong ang kangitngit nga imong gilubong—ug nga nagtago sa kamatuoran gikan sa mata sa imong kalag—dili gani mahanaw sa gamay.'

Sa dihang gipadayag sa santo ang sayop sa hari, misinggit si Licinius:

'Ikaw, daw, walay lain ikahimo gawas sa pagdaot kanako sa hayag tungod sa imong walay pagpugong nga dila, imong kabangis ug kabuang. Tubag, busa, ug sulti sa hayag: maghalad ka ba sa mga dios ug mosunod sa among sugo, o ipailawom ba nimo ang imong kaugalingon sa mga pag-antos nga angay kanimo?'

'Nadungog na nimo, Oh Hari, ang akong tubag,' matod ni Hermylus, ang martir ni Kristo, 'ug dili na ka makadungog pa og bisan unsa gikan kanako; buhata ang imong gusto, tuman-a ang bisan unsang imong gipangplano.'

Sa kasuko, gisugo ni Licinius nga ipahigda nga hubo sa yuta ang santo ug hampakon sa mga baston sa tiyan. Sa taliwala sa iyang pag-antos, usa ra ka kalipay ang gihuptan sa santo—sa Kristo—ug nag-ampo siya, gitaas ang iyang espirituhanong mga mata ngadto Kaniya:

– 'Dali, O Dios, sa pagluwas kanako; dali, O Ginoo, sa pagtabang kanako' (Salmo 69:2).

---

[973] Si Poncio Pilato mao ang Romanong gobernador sa Judea, diin nag-antos ug gipatay ang atong Ginoong Jesu-Kristo.

Ang pagkamapailubon sa santo nakapukaw sa mas dako pang kasuko sa iyang tigpahirak, ug gisugo niya nga bungkagon ang iyang tiyan gamit ang mga kuko sa agila:

'Pabut-ana siya,' ingon niya, 'sa iyang kaugalingong mga bituka gamit ang iyang kaugalingong mga mata.'

Apan miingon ang martir:

– *'Ang akong kasingkasing ug ang akong unod nagasinggit alang sa buhing Dios'* (Salmo 83:3). *'Ang akong kalag napahimuot sama sa tambok ug sa pinakamaayo nga pagkaon; ang akong baba magadayeg Kanimo uban sa makalipay nga tingog'* (Salmo 62:6).

Si Stratonikos, sa dihang nakita niya ang ingon ana ka-inhumano nga pag-antos nga gihimo kang San Hermylus, iyang higala, ug ang pagkabungkag sa iyang mga bituka, misugod sa paghilak.

Pagkakita niini, ang uban sa mga anaa didto dayon gisumbong kini sa hari, nga nagaingon:

'Ang bantay sa bilanggoan nga si Stratonik wala nagtago sa iyang pag-apil sa Kristohanong erehiya ni sa iyang pagkahigala kang Hermylus, kay nagmalasakit siya kaniya ug nagahilak alang kaniya.'

Gitawag sa hari si Stratonicus ug nangutana: 'Ikaw ba usa ka higala ni Hermylus?' Si Stratonicus, nga dili gustong mosulti og bakak isip usa ka disipulo sa kamatuoran, ug sa pagtan-aw nga miabot na ang panahon aron siya maghimo og usa ka bayani nga buhat, nagpahayag nga siya usa ka higala ni Hermylus ug usa ka Kristohanon; iyang gisaway ang pagkawalay kinabuhi sa mga diyos-diyosan ug ang kabuang sa mga nagasimba kanila, ug gipadayeg ang Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta. Ang nasuko nga hari misugo nga hubaron si Stratonicus og hubad ug bugbogon sa tibuok lawas gamit ang mga tungkod. Sa taliwala sa iyang pag-antos, gitangtang sa martir ang iyang mga mata ngadto sa iyang higala, si San Hermylus, ug miingon:

'Amo ko sa pag-ampo kang Kristo, Hermylus, aron Tabangan ko Niya sa pagbarug nga lig-on ug walay paglubad sa pagtuo ug sa pagdaug batok sa akong mga manlupig.'

Sa samang higayon, gihangyo niya si Licinius nga undangon ang pagsimba sa mga bulag ug walay kalag nga diyos-diyosan ug kahadlukan ang silot sa tinuod nga Dios, nga makalilisang ang pagkahulog sa Iyang mga kamot (Hebreohanon 10:31).

Gibugbog ang santo hangtod siya nanghilom, gikapoy sa iyang mga samad. Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga ipriso si Stratonicus ug si Hermylus. Nag-ampo si Santo Stratonicus ug miingon:

'Ayaw hinumdumi ang mga sala sa akong mga amahan' (Salmo 78:8).

Ug silang duha misinggit ngadto sa Dios:

– *'Tabangi kami, O Dios, among Manluluwas, tungod sa himaya sa Imong ngalan'* (Salmo 78:9).

Ingon tubag niini, nadungog ang usa ka langitnong tingog nga miingon:

– 'Nakahimo ka sa maayong pakigbisog, natuman nimo ang pagtuo, ug ang putong sa pagkamatarong gireserba para kanimo (tan-awa 2 Tim. 4:7–8), nga imong madawat sa buntag.'

Pag-abot sa buntag, gidala pag-usab si Hermylus sa atubangan sa hukmanan, ug gipangutana siya ni Licinius:

'Maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos?'

'Ang akong gisulti kanimo kaniadto,' tubag sa santo, 'ibalik nako karon. Sunuga ko, hiwaa ko, ug pahirasi ko sumala sa imong gusto, kay naanad ko nga dili mahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag (cf. Mat. 10:28).'

Gisugo sa torturador nga bitayon ang santo sa kahoy ug putlon ang iyang lawas gamit ang mga kutsilyo. Sa taliwala sa malupit nga pag-antos, nag-ampo ang santo nga walay hunong ug miingon:

'Pag-alagad nga Tabang kanako, O Ginoo, akong Manluluwas!'

– 'Ayaw kahadlok: Anaa ako uban kanimo, ang imong Dios!' – nadungog niya ang usa ka tingog gikan sa ibabaw.

Pagkahuman niini, gisilotan sa hari si San Hermylus nga malunod sa Suba sa Istra[974] . Dayon gipangayo niya kang San Stratonicus nga maghalad sa mga diyos.

– 'Kung dili, ikaw usab, kawawa,' miingon siya, 'makasinati sa parehas nga kapalaran sama sa imong higala.'

Mitubag ang bulahan nga Stratonicus:

[974] Kini mao ang ngalan sa Suba Danube.

'Sa tinuod, maluoy ko kung mosunod ko sa imong buang nga sugo. Unsaon nako paghandum sa kinabuhi samtang ang akong higala mamatay alang kang Kristo?'

'Unsa man kaha? Gusto ba ka mamatay uban ni Hermylus?' pangutana ni Licinius.

Mitubag si Santo Stratonicus:

'Oo, tinuod gayud! Ang tinuod nga mga higala kinahanglan mag-antos sa kasakit ug mag-ambit sa panalangin. Unsa pa kaha ang mas makalipay kanamo kaysa pag-antos ug kamatayon alang kang Kristo?'

Sa pagkawalay paglaum sa kalampusan, gisilotan ni Licinius si San Stratonicus sa parehas nga kamatayon – malunod sa tubig kauban si San Hermylus. Ang duha ka balaang martir gidala ngadto sa suba. Sa dalan, malipayon silang nag-awit:

'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong buot sa mga tawo!'[975]

Sa dihang gidala sila sa mga sundalo ngadto sa Suba sa Istra, gibutang sila sa mga lambong ug gilabay sa lawom nga tubig; ug busa gidawat sa suba ang mga lawas sa balaang mga martir, samtang gidawat sa Langit ang ilang mga kalag ngadto sa mga puloy-anan niini[976] . Sa ikatulong adlaw, nakaplagan sa mga matinud-anon ang ilang balaang mga lawas sa pampang ug gilubong kini uban ang dungog sa gilay-on nga napulo'g walo ka stadia gikan sa siyudad sa Singidon[977] . Gibutang sila sa usa ka kabaong, aron makig-ambit sila sa tanan: usa ka komon nga pag-angkon kang Kristo, usa ka komon nga prisohan, komon nga mga pag-antos, komon nga paglunod, usa ka komon nga paglubong sa ilang mga lawas, ug usa ka komon nga himaya sa langit pinaagi sa grasya ug gugma sa atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang tanang himaya, dungog ug pagsimba ang angay, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi ni San Santiago, Obispo sa Nisibis

Gisaulog kada Enero 13

Si San Santiago natawo sa siyudad sa Nisibis[978] , nga nahimutang sa usa ka rehiyon nga usahay mapailalom sa mga Romano ug usahay sa mga Persyano, ug nga sa panahon sa pagkahimugso niining balaang tawo, iya sa mga Romano. Sa pagdako niya, mibulag si San Santiago ngadto sa kamingawan ug nagpuyo sa hataas nga kabukiran. Gigugol niya ang tingpamulak, ting-init, ug tingdagdag sa lasang ilawom sa hayag nga langit, samtang sa tingtugnaw nagpuyo siya sa usa ka langob, diin siya nangitag dalungan batok sa katugnaw. Ang iyang pagkaon mao ang bisan unsang gipagawas sa yuta sa kaugalingon niini, nga walay bisan unsang pag-uma: nagtigom siya og mga bunga gikan sa mga kahoy sa kalasangan ug mga gamot nga makaon, susama sa makita sa mga tanaman, ug gipakaon niya ang iyang maluya nga lawas niini nga igo ra aron mabuhi. Samtang gipaka-antos niya ang iyang lawas sa ingon niini nga paagi, ang balaan sa Dios sa samang higayon walay hunong nga gipakaon ang iyang kalag sa espirituhanong pagkaon; Pinaagi sa paghinlo, iyang giandam ang iyang hunahuna alang sa panan-aw sa Dios, nga nahimong salamin sa Espiritu Santo; ug, ingon sa giingon sa Balaang Apostol, samtang nagtutok uban sa walay tabon nga nawong sa himaya sa Ginoo, siya nabag-o ngadto sa maong hulagway gikan sa himaya paingon sa himaya, pinaagi sa Espiritu sa Ginoo (2 Cor. 3:18). Pinaagi niini, ang iyang kaisog sa pag-ampo sa Dios kanunay nga nagkadako – ug sa matag higayon nga siya mangayo og bisan unsa sa Dios, kini iyang madawat dayon: iyang nahibal-an ang umaabot sa usa ka propetiko nga paagi, ug gihatagan siya sa Balaang Espiritu og grasya aron makahimo og mga milagro. Niining mga milagro nga iyang gihimo, atong isaysay ang pipila ug ipadayag sa mga wala makahibalo sa balaang grasya nga misidlak sa sulod niya.

Niadtong panahona, ang mga buang nagasimba sa mga dios-diosan ug naghatag og dungog sa langitnon sa mga bato nga walay kinabuhi. Daghang mga tawo ang dili lang nagpasagad sa tinuod nga pagsimba sa Dios, apan gani nagdumot sa mga tawo nga, hingpit sa pagkamatinud-anon, nakaila sa kamatuoran ug, mibulag sa pagsimba sa mga dios-diosan, nagbinuang sa kawalay pulos sa mga idolo ug nagsimba sa Magbubuhat sa tanang butang. Unya si San Santiago, pagkahuman biyaan ang disyerto, mibyahe paingon sa Persia[979] aron makita ang bag-ong

---

[975] Ang mga pulong sa anghelikong proklamasyon sa Pagkahimugso ni Kristo. (Lucas 2:14).

[976] Ang pagkamartir ni San Hermylus ug San Stratonicus nahitabo mga tuig 315.

[977] Singidunum – karon Belgrade, usa ka siyudad sa tuo nga pampang sa Danube, sa ubos nga agianan niini, ang kapital sa Serbia.

[978] Ang Nisibis, o Nisibida, usa ka dakong ug daghan og lumolupyo nga siyudad sa probinsya sa Migdonia, sa Mesopotamia.

tanom nga tanaman sa balaang pagtuo ug, kutob sa mahimo, siya mismo ang magpaningkamot sa pagpalapad sa tinuod nga pagtuo.

Usa ka adlaw, samtang nagtabok siya sa usa ka sapa nga iyang nasugat sa dalan, pipila ka batan-ong babaye nga naglabada nga hayag ang ilang mga bitiis hangtod sa tuhod, walay pisi nga nagtutok sa eremita nga nagsul-ob og talagsaong bisti, nga wala mag-ulaw sa iyang mahimayaong dagway ug sa ilang kaugalingong kahubas, ug mitindog sa iyang atubangan nga walay pisi, nga wala magtabon sa ilang ulo. Sa pagkakita niya sa ingon ana ka walay-hiya, nasuko pag-ayo ang santo, nga nagtinguha nga ipakita ang gahum sa Dios pinaagi sa ilang silot, ug aron usab mapahiya ang idolatriya sa mga daotan pinaagi sa pagbuhat og milagro; gisumpa niya ang bukal diin naggikan ang sapa; ang bukal ug ang sapa namala dayon, nga wala gyud bisan usa k ka tulo sa tubig ang nabilin niini. Gisumpa usab niya kining mga dalaga ug gipakanaog sa ilang walay-ulaw nga pagkabatan-on ang kalit nga pagkatigulang. Sa milagrosong pulong sa santo, ang itom nga buhok sa ilang ulo kalit nga nangputi, ug sila mismo kalit nga nagtigulang, nga sama sa mga dahon sa batan-ong kahoy nga kalit natandog sa hamog-yelo. Sa pagkakita sa kalit nga pagkawala sa tubig ug sa pagpakita sa puti nga buhok sa matag-usa kanila, napuno sa kahadlok ang mga dalaga ug, pagbalik nila sa siyudad, gisultihan nila ang tanan bahin niini.

Pagkahuman nila makita ang milagro, ang mga lumolupyo sa lungsod miadto sa dakong tigbuhat sa milagro, si San Santiago, ug nagsugod sa mapinanggaong paghangyo kaniya nga kalooyon sila ug ibalik ang ilang tubig. Ang ilang paghangyo nakapukaw sa kalooy sa santo; siya nag-ampo sa Dios, ug ang bukal napuno pag-usab og tubig, ug ang sapa misugod pag-agos sama sa kaniadto. Gipangayo sa mga tawo sa santo nga kalooyon usab ang mga dalaga ug, imbis sa sayo nga pagkatigulang, ibalik ang ilang pagkabatan-on. Andam usab ang santo nga buhaton kini; apan sa dihang nangutana siya kung asa ang mga dalaga, wala sila'y makita, kay wala sila miadto sa santo aron maghinulsol. Tungod sa ilang kakulang sa paghinulsol, gibyaan sila niya sa ilang silot, aron hinumduman nila ang milagrosong gahum sa Dios, ug aron makat-on ang uban sa usa ka leksyon sa pagkamatinahuron ug pagkahusto.

Mao kana ang milagro sa bag-ong Moises, nga iyang gihimo dili pinaagi sa hampak sa iyang tungkod, kondili pinaagi sa tanda sa Balaang Krus. Ug labaw pa sa milagro mismo, angay nga ikatingala ang iyang pagkamaulawon—nga wala siya nagpadala, sama sa bantugang propeta Elias (2 Hari 2:24), nagpadala og mga babaing oso aron gisi-gision ang mga walay hiya nga dalaga, apan, sa pagtudlo kanila sa maayong pamatasan ug kahadlok sa Dios, gipahamtang lang niya ang usa ka gaan nga silot – usa ka pagkunhod sa ilang panagway nga kaanyag. Dili namo kini giingon aron pagaminus sa kasuko sa propeta, kondili aron lang ipakita nga si Santo Santiago adunay parehas nga gahum sa milagro sama sa propeta, apan gipakita niya kini sa espiritu sa pagkamaayo ni Kristo ug subay sa Bag-ong Tugon.

Sa usa ka higayon, nakita ni San Santiago nga usa ka huwes nga Persyano ang dili matarong nga naghukom sa usa ka inosenteng tawo. Nasubo siya ug, sa pagdenunsyar sa paglapas sa balaod sa huwes, gisugo niya ang usa ka dakong bato nga nagbarug duol nga mabungkag ug mahimong abog. Ang tanan nga nakasaksi niini nahadlok kaayo. Bisan ang dili matarong nga huwes mismo gikupot sa kahadlok; siya naghinulsol sa iyang sala ug gibaliktad ang iyang desisyon, ug naghimo na lang og matarong nga hukom. Dinhi usab, ang tigbuhat sa milagro naglihok pinaagi sa pag-alig sa iyang Ginoo. Si Kristo, nga gustong ipakita nga Iyang giandam ang pag-antos, ug nga, kon Iyang gusto, dali ra unta Niya laglagon ang Iyang mga mamamatay, wala Niya sila laglaga, kondili gipadayag Niya ang Iyang gahum pinaagi sa pagpauga sa igos sa usa ka pulong lamang (Mat. 21:19). Ug si San Santiago, nga nagsundog sa kaluoy sa Ginoo, wala gihukman sa kamatayon ang dili matarong nga huwes, kondili gipikas ang bato ug pinaagi niini gitudloan ang huwes sa dalan sa hustisya. Ang ingon nga mga milagro nakahatag sa santo og dungog ug unibersal nga pagrespeto, ug, batok sa iyang kabubut-on, napili siya nga obispo sa mga lumolupyo sa iyang natawhan nga siyudad sa Nisibis; wala niya gipangita ang ingon nga hataas nga katungdanan, kundili gilikayan pa gayud kini, ug mitugot lamang sa mapugos nga hangyo sa mga matinud-anon.

Pagkahuman niyang biyaan ang iyang hilit nga kinabuhi sa disyerto ug nagpuyo uban sa iyang mga kaubang nasudnon, wala giusab ni San Santiago ang iyang pagkaon o ang iyang sinina; sa iyang bag-ong palibot, gipadayon niya ang iyang kaniadto nga pamaagi sa kinabuhi ug nagtrabaho pa gyud siya og mas kusog kaysa

[979] Ang Nazibiya nahimutang dili kaayo layo sa utlanan sa Persia, mao nga ang pagbiyahe paingon sa Persia wala maghatag og dakong kalisud.

kaniadto. Sa iyang pagpuasa, mga pagyuko ug pagsul-ob og baslak, gidugang karon ang pag-atiman sa uban – pag-amuma sa mga balo ug mga ulila, pagpanalipod sa mga gipanglutos, pagtabang sa tanan ug pagtudlo sa tanang hiyas. Apan nganong mosulod pa man sa detalye bahin sa mga paningkamot ug pag-atiman sa uban nga kauban sa ingon nga katungdanan? Kini nahibal-an sa mga nagpasan sa ilang kaugalingon niining kawad, labi na sa mga naghigugma ug nahadlok sa Langitnong Ginoo, Nga nagsalig kanila sa pag-atiman sa Iyang espirituhanong panon. Sa mas kusog nga pagpaningkamot ni San Santiago sa iyang episkopal nga katungdanan, mas daghan ang iyang mga maayong buhat, ug mas daghan usab ang iyang natigom alang sa iyang kaugalingon nga mga gasa sa Espiritu Santo.

Sa usa ka higayon, samtang naglakaw ang santo paingon sa usa ka baryo, miduol kaniya sa dalan ang pipila ka mga pulubi ug nangayo og limos para sa paglubong sa usa ka namatay. Samtang nag-istorya sila, nagtudlo sila sa usa ka patay nga tawo nga naghigda sa kilid sa dalan, nga sa tinuod buhi ra ug nagpakaaron-ingnon nga patay. Kining mga pulubi, pagkakita nila nga nagkadool ang obispo gikan sa gilay-on, nagsugo sila sa usa sa ilang kauban nga magkunwaring patay, aron pinaagi niini nga limbong makapangayo pa sila og daghang limos gikan sa obispo. Gihatagan sila sa santo sa limos nga ilang gipangayo ug nag-ampo siya para sa namatay, nga pasayloon sa Dios ang iyang mga sala ug hatagan ang iyang kalag og pahulay uban sa mga matarong, unya mipadayon siya sa iyang paglakaw. Pagkahuman nilakaw ang santo, gipangduso siya sa iyang mga higala nga mobangon; apan nagpabilin siyang walay lihok, kay patay na gyud siya ug mihunong na sa pagginhawa. Ang mga pulubi, pagkakita nga nahimong tinuod ang ilang bakak, misunod sa santo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangamubo sa ilang sala. Gipangatarungan nila ang ilang kakabus isip rason, nangayo sila kaniya nga pasayloon sila ug buhion pag-usab ang patay. Ang tigbuhat sa milagro, nga nagsunod sa ehemplo sa maloloy-on nga Ginoo, gipasaylo sila, ug pinaagi sa iyang pag-ampo, nabuhi pag-usab ang patay. Kini, sama sa atong makita, susama sa milagro sa Apostol Pedro, nga gipatay dayon si Ananias ug si Sapphira tungod kay misugot sila nga magbakak sa Espiritu Santo ug nagtago sa bahin sa kita gikan sa pagbaligya sa ilang kabtangan (Buhat 5:1). Ug gikuha ni San Santiago ang kinabuhi sa usa ka tawo nga nagtago sa iyang espiritu ug bakakon nga nagpakaaron-ingnon nga patay. Apan si San Pedro gipatay ang mga nagpahilom sa kuwarta, nga giya sa Espiritu Santo ug nakahibalo sa pagpangawat; samtang si Santiago gikuha ang kinabuhi sa maong pulubi pinaagi sa iyang pag-ampo, nga wala makahibalo sa limbong, kay ang lalaki nagkunwari nga patay. Wala giusab ni Pedro sa kinabuhi gikan sa kamatayon si Ananias ug si Sapphira pinaagi sa iyang pulong, kay ang sinugdanan sa maluwasong pagpangwali nanginahanglan sa pagpugong sa daotan—aron mahadlok usab ang uban; si Santiago, bisan pa, nga adunay apostolikong grasya, gipahamtang sila sa kamatayon sa mubo nga panahon ug dayon gipahupay sila pinaagi sa pagbanhaw sa ilang kinabuhi.

Paglabay sa mubo nga panahon, si Ario, ang pinakaunang mapangblaspemo sa pagkapareho sa kinaiya sa Anak sa Dios ug sa Espiritu Santo uban sa Amahan, gipahugot ang iyang dila batok sa Magbubuhat ug gipahilabtan ang tibuok Ehipto. Unya si Constantine, ang labing bantugan sa mga Kristohanong magmamando, nga daw usa ka ikaduhang Zerubbabel (si Zerubbabel—usa ka kaliwat ni David—mao ang lider sa mga Hudiyo; sa ilawom sa iyang pagpangulo ang mga Hudiyo mibangon gikan sa pagka-ulipon sa Babilonia aron mobalik sa ilang yutang natawhan), gipagawas ang uniberso gikan sa pagka-ulipon sa pagano, gitukod pag-usab ang mga templo sa Dios nga gipahugno hangtod sa yuta ug gitindog kini pag-usab, ug gitigum ang Unang Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan sa Nicaea[980] . Usa sa mga Balaang Amahan sa Konseho mao si San Santiago, Obispo sa Nisibis, nga miapil sa pagpanalipod sa Ortodoksiya ug sa pag-exkommunikar kang Ario gikan sa Simbahan.

Ang Nisibis, sama sa atong giingon, anaa niadtong panahona ilawom sa pagdumala sa mga Emperador Romano. Pagkahuman sa kamatayon ni Constantine the Great[981] , miabot ang Persyano nga hari nga si Shapur[982] uban sa tibuok niyang hukbo ug, pagkahuman niyang gibutangan og harang ang siyudad sa Nisibis, gilupig kini sulod sa dugay nga panahon. Apan, pinaagi sa pag-ampo ni San Santiago nga Obispo, napakyas ang iyang

[980] Nicaea – usa ka siyudad sa Bithynia, usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor. Gitigom ni Emperador Constantine, ang Unang Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 325 ug gipaila ang Kredong Apostoliko sa eklesiastikal nga paggamit, nga sunod nga gidugang ug gipahuman sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa Constantinople niadtong 381.

[981] Si Constantine ang Dako, Hari ug Kapariho sa mga Apostoles, namatay niadtong 337.

[982] Si Sapor II, nga nailhan nga Dakung Hari sa Persia; naghari gikan sa 310 hangtod 381 AD; nailhan sa iyang malampusong mga gubat batok sa mga Romano, usa siya ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo.

paningkamot, ug wala niya makuha ang siyudad. Unya, gitabonan ni Sapur ang suba nga nag-agi sa siyudad gamit ang mga bato ug yuta sa ibabaw, aron mapahunong ang dagan niini. Sa dihang daghan na ang tubig nga natigom, kalit niya kini gipagawas tanan sa siyudad sa usa ka higayon. Tungod sa kusog sa tubig, nangabagsak ang mga pader sa siyudad, ug nabaha ang usa ka bahin niini. Nahadlok ang mga lungsoranon; apan ang mga Persyano nalipay, nga nagtuo nga ang siyudad naa na sa ilang kamot.

Apan, wala nila giatake ang siyudad niadtong adlawa, tungod kay napugngan sila sa baha, ug nagpasiya sila nga magsugod sa kinatibuk-ang pag-atake pagkasunod buntag. Sa pag-abot sa gabii, ang tibuok populasyon sa siyudad, nga gipukaw ug giinspirar sa ilang obispo, misugod sa pag-ayo sa mga pader sa siyudad; ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nabalik ang mga pader sa ingon ka maayo nga nahimong imposible ang pagsulod sa siyudad, bisan pa sa kabayo o sa paglakaw, kung walay hagdanan. Bisan pa niana, dali ra kaayo untang masakop ang siyudad kung wala nangayo og tabang gikan sa langit ang mga lumolupyo niini. Nagsugod ang tanan sa paghangyo kang San Santiago nga Obispo nga mosaka sa bungbong sa siyudad ug sumpaon ang kaaway nga hukbo. Nisaka si San Santiago ug, sa dihang nakita niya ang dili mabilang nga mga rehimento sa Persiano, misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga magpadala ug mga lamok ug langaw sa kabayo[983] kanila, aron maila nila ang gahum sa Dios ug tangtangon ang pag-atake sa siyudad. Gidungog sa Dios ang pag-ampo sa Iyang alagad ug dayon gipadala ang tibuok panon sa mga lamok ug langaw sa kampo sa mga Persyano. Grabe kaayo ang ilang kagat nga ang mga kabayo ug elepante, nga dili na makasugakod, giputol ang ilang mga tali ug bridle ug nagdagan-dagan nga walay hunong ug kusog. Kining mga lamok ug langaw dili lang makaya sa mga hayop, apan pati na sa mga Persyano mismo – mas grabe pa kaysa daghang armadong mandirigma. Ang dautang hari mismo, sa dihang nakita nga walay pulos ang iyang paningkamot ug napildi ang iyang hukbo sa mga lamok ug langaw, napuno sa kalibog ug dakong kahadlok. Labaw pa, nakita niya kini nga banal nga tawo, si Obispo James, sa bungbong sa siyudad, ug nasayop siya nga siya mao ang hari, kay sa iyang panan-aw nagsul-ob siya og purpurang pananamit sa hari ug usa ka korona nga nagdan-ag sa iyang ulo. Nalagot siya pag-ayo sa iyang mga espiya, nga nagreport kaniya nga walay hari sa siyudad, ug gipahamtang niya kanila ang silot sa kamatayon. Gikuha niya ang harang sa siyudad, midagan siya paingon sa iyang kaugalingong yuta, gisundan sa mga langaw ug lamok. Ang Ginoo naghimo niini nga milagro ingon tubag sa pag-ampo sa Iyang sulugoon, nga wala mag-ampo nga maghulog ang kalayo gikan sa langit ibabaw sa mga kaaway aron kalunon sila, sama sa gihangyo sa propeta Elias kaniadto alang sa ingon nga kalayo ibabaw sa mga Pentekostes (2 Mga Hari 1:10–12), ni nga ang yuta magbuka sa iyang baba ug molunok kanila (Mga Bilang 16:31–33), kondili— —nga mga lamok ug langaw lang ang ipadala kanila, aron mailhan nila ang gahum sa Dios. Ug sa tinuod, usa ka dakong milagro ang nahitabo niadto, kay ang dagkong kasundalohan sa Persia wala makasukol sa gagmayng insekto ug, napildi kanila, milayas sa kaulaw. Dako kaayo ang grasya nga nadawat ni San Santiago gikan sa Dios, ug dako usab kaayo ang kaisog sa iyang pagtuo!

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, natulog sa Ginoo ang balaan nga tawo sa Dios[984] . Paglabay sa pipila ka panahon human sa iyang kamatayon, nahulog ang siyudad sa Nisibis ilawom sa pagdumala sa mga Persyano. Sa dihang mibiya ang mga matinud-anon sa siyudad, gidala nila uban ang mga relikya sa ilang mananaghulagway ug lider, si San Santiago, nga sa iyang pagkabuhi, dili gyud unta nahulog ang siyudad sa kamot sa mga barbaro, kay gipanalipdan niya kini gikan kanila pinaagi sa dili mapugngan nga gahum ni Cristo nga atong Dios, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, magpabilin ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

---

[983] Ang termino nga 'dog flies' nagtumong sa usa ka klase sa mga langaw nga kumagat o insekto nga giingong labi ka makadaot sa mga iro, o, sa mas kinatibuk-an, sa mga insekto nga labi ka makadaot. Ang dog flies mao ang ika-upat nga salot nga gipahamtang sa mga Ehipsiyo sa panahon ni Moises.

[984] Nahitabo kini mga tuig 350, niadtong 11 Hulyo. Si San Santiago sa Nyssa gitawag nga usa ka tigbuhat og milagro tungod sa daghang mga milagro nga iyang gihimo, ug gitawag siyang 'Ang Maalamon' tungod sa kahitas-an sa iyang espirituhanong kinaadman. Napulo'g walo sa mga sinulat ni San Santiago sa pinulongang Armenian ang nailhan karon, nga gisulat niya sa hangyo ni San Gregorio, ang Nagpasidlak sa Armenia. Gawas sa ilang dogmatiko ug moral nga kahulugan, importante ang mga pagtulon-an ni San Santiago isip usa ka modelo sa matinud-anong paghubad sa Balaang Kasulatan; sa natural nga paagi, nga walay bisan unsang artipisyalidad o paningkamot, ang karaang magtutudlo nagkuha gikan sa Balaang Kasulatan sa mga halangdong dogma ug pagtukod sa espiritu.

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Irinarkh, ang eremita sa Monasteryo sa Borisoglebsky sa Rostov, nga nahimutang sa bunganga sa suba[985]

Kumemorasyon: 13 Enero

Ang Banal nga Irinarkh natawo sa rehiyon sa Rostov, sa baryo sa Kondakovo[986] . Ang iyang mga ginikanan mga mag-uuma; ang ngalan sa iyang amahan mao si Akindin, ug ang ngalan sa iyang inahan mao si Irina. Sa iyang balaan nga pagbunyag, ang bata gihatagan og ngalan nga Elias. Nalipay kaayo ang iyang mga ginikanan samtang ilang gitan-aw ang ilang anak nga paspas kaayo og pagtubo: sa edad nga baynte ka semana, nakatindog na siya sa iyang mga tiil ug nagsugod na og paglakaw. Gidako sa iyang mga ginikanan ang ilang anak sa pagkamatinud-anon ug pagkabalaan sa Kristohanong pagtuo. Wala magdula ang bata, apan gihigugma niya ang pagka-mapainubsanon ug pagka-mapasibo; hilumon siya ug buotan sa tanan.

Sa dihang unom pa lang siya ka tuig ang panuigon, miingon siya sa iyang inahan sa usa ka higayon:

'Sa dihang motigulang na ko, magpa-tonsura ko ug mahimong monghe; magsul-ob ko ug sinina nga hinablon sa buhok sa karnero ug magpaningkamot alang kang Ginoo, ug mahimong magtutudlo ko sa tanang tawo.'

Natingala ang iyang inahan sa ingon nga mga pulong gikan sa iyang gamay nga anak, apan nalipay usab siya. Kining mga pulong nga propetiko sa unom ka tuig nga bata natuman pag-ayo sa ulahi.

Sa hapit niadtong panahona, giimbitar sa amahan ni Ilya Akindin ang pari sa baryo, nga si Vasily ang ngalan, sa panihapon sa ilang balay. Sa panahon sa panihapon, gisaysay sa pari ang kinabuhi ni Macarius nga Gihimaya, ang Tagahimo og Katingalahan sa Kalyazin[987] . Samtang nagpaminaw siya sa gisulti sa pari, kalit nga miingon si Ilya:

'Ug mahimo usab kong monghe sama kaniya.'

Natingala si Padre Vasily nga nadungog ang usa ka bata nga nagsulti sa paagi nga angay sa usa ka hamtong, ug miingon siya nga seryoso:

'Giunsa man nimo, anak, paglitok og ingon ana nga mga pulong?'

Mitubag si Ilya:

'Ang mga dili mahadlok kanimo ra ang makasulti og ingon ana.'

Nagkadako si Ilya uban sa iyang mga ginikanan. Apan unya miigo ang kagutom sa tibuok rehiyon. Si Ilya, nga napulo'g walo na karon, mibulag sa iyang amahan ug inahan ug nilarga aron mangita og trabaho sa Nizhny Novgorod.

Sulod sa duha ka tuig, wala mobalik ang anak sa balay ug wala magpakita og bisan unsang timaan sa kinabuhi. Nagdesisyon ang iyang mga ginikanan nga pangitaon siya ug gipadala ang ilang duha ka panganay nga anak nga lalaki – sila Andrei ug David. Nakita sa mga magsoon si Ilya duol sa Nizhny Novgorod sa usa ka baryo, nagpuyo uban sa usa ka mag-uuma nga iyang gitrabahoan; nalipay kaayo sila sa pagkita sa ilang igsoon, mao nga nagpabilin sila uban kaniya sa balay sa mag-uuma sulod sa usa pa ka tibuok tuig.

---

[985] Kini, siyempre, nagtumong sa Monasteryo sa Borisoglebsky sa Diyosesis sa Yaroslavl, Distrito sa Rostov, nga nahimutang sa Suba sa Ustye, 18 ka bersta gikan sa Rostov sa dalan paingon sa lungsod sa Uglich. – Ang Kinabuhi ni Irinarh gisulat sa iyang disipulo nga si Alexander, nga nagpuyo uban kaniya sulod sa traynta ka tuig. Ang orihinal nga hagiograpiya nailhan lamang gikan sa mga manuskrito, apan wala pa kini na-publish. Ang Iyang Kahalangdon Amphilochius, kanhi arkhimandrita sa Borisoglebsky Monasteryo, nag-publish og usa ka salaysay sa hagiograpiya sa Moscow niadtong 1863, nga nagsunod pag-ayo sa mga teksto sa manuskrito ug naglakip og mga ilustrasyon. Niadtong 1872, gipatik sa Gazeta sa Diyosesis sa Yaroslavl ang kinabuhi ni Irinarh (ni N. Korsunsky), nga gikompila usab gikan sa mga manuskrito; gipatik kini nga bulag sa Yaroslavl niadtong 1873. Kini nga salaysay gibase sa orihinal nga hagiograpiya, nga nailhan nato gikan sa daghang mga manuskrito.

[986] Ang baryo sa Kondakovo karon nahimutang sa Distrito sa Uglich, sa Suba sa Ustye paingon sa taas sa Monasteryo sa Borisoglebsky, 43 ka verste gikan sa Uglich ug parehas nga gilay-on gikan sa Rostov.

[987] Ang Monasteryo sa Kalyazin nahimutang kap-atan ka verste gikan sa Kondakovo. Ang mga pista ni Macarius sa Kalyazin gisaulog kada Marso 17 ug Mayo 26.

Sa iyang pagpuyo uban sa mag-uuma, usa ka higayon samtang naglingkod si Ilya sa usa ka kwarto uban sa uban, misugod siya og hilak nga dili mapahunong. Ang tanan nga nakakita kaniya nabigla ug, tungod kay wala sila makahupay kaniya, nangutana sila kaniya nga masubo ngano siya naghilak ug nagahilak-hilak. Mitubag siya:

'Makita nako ang pagpanaw sa akong amahan; mga batan-ong hayag buhok ang nagbitbit sa akong amahan paingon sa iyang lubnganan.'

Natingala ang tanan nga naa sa iyang palibot kung giunsa niya pagkakita sa pagpanaw sa iyang amahan gikan sa tulo ka gatus ka verste ang gilay-on. Sa dihang mibalik siya sa ilang balay niadtong maong tuiga ug nangutana sa iyang inahan bahin sa iyang amahan, nahibaloan niya nga namatay ang iyang amahan atol sa Pag-ayuno sa Dormition niadtong maong tuiga. Unya nahinumduman niya ang panan-awon ug miingon siya sa iyang inahan:

'Niadtong panahona nakita nako ang akong amahan: mga batan-ong hayag buhok ang nagbitbit kaniya paingon sa lubnganan.'

Ug ang iyang inahan napahupay, sa pagkakita sa iyang anak ug sa pagpaminaw sa iyang katingalahang mga pulong.

Karon, pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, si Ilya, kauban ang iyang inahan ug ang iyang maguwang nga si Andrei, mibalhin sa siyudad sa Rostov, mipalit og balay ug nagtukod og negosyo, diin dali ra nilang nadugangan ang ilang bahandi.

Ang manghud ni Ilya, nga kanunay nagpuyo ang kahadlok sa Dios sa iyang kasingkasing, misugod sa paghalad sa iyang kaugalingon labi na sa simbahan ug sa paghatag og limos sa mga kabus. Pinaagi sa hugot nga pagbantay sa pagkamatinahuron, gusto niyang hingpit nga biyaan ang kalibutanong kinabuhi ug magbaton og porma sama sa anghel, nga dili gyud mapalampas sa pag-adto sa simbahan sa Dios.

Nakaila siya og usa ka negosyanteng lalaki nga ginganlan og Agafonik, nga hilig mobasa og mga libro; nahigala sila ug nagsugod siya og kanunayng pakighisgot bahin sa Balaang Kasulatan, nga nangita og kaluwasan para sa iyang kalag.

Pagkahuman niyang pag-andam sa ingon niini, gikuha ni Ilya ang balaang krus, gibendisyunan niya ang iyang kaugalingon niini, ug mibiyahe siya. Sa dihang nangutana ang iyang inahan unsa iyang gibuhat ug asa siya paingon, mitubag si Ilya:

'Moadto ko sa monasteryo sa Balaang mga Nag-antos Boris ug Gleb sa Ustye aron mag-ampo.'

Nisugod og hilak ang iyang inahan, apan nahinumdom siya nga ang iyang anak, sa dihang unom pa lang ka tuig ang edad, miingon na nga mahimong monghe siya. Niyuko ang iyang anak sa iyang inahan, gihalokan siya, ug mipadayon sa iyang pagbiyahe.

Sa dihang naduol na niya ang monasteryo nila Boris ug Gleb ug nakita kini, nalipay kaayo si Ilya sa tibuok niyang kasingkasing ug midiretso siya sa abad, mihukom ug nangayo sa iyang panalangin. Gipanalanginan siya sa abad ug nangutana:

'Ngano, anak ko, nga niabot ka dinhi?'

Mitubag si Ilya:

'Gusto ko, Amahan, nga mopasa sa Anghelikong Panata; alang sa Ginoo, putla ang akong buhok—usa ka ignorante nga mag-uuma—ug ibilang ako sa napiling panon ni Kristo ug sa imong balaang kapunongan!'

Nakita sa abá sa mata sa iyang kasingkasing nga ang batan-on gikan sa Diyos, ug gidawat siya uban ang kalipay; giputol niya ang iyang buhok sumala sa Orden sa Anghel ug gihatagan siya og monastikong ngalan nga Irinarkh.

Sumala sa kaugalian sa monastiko, gibutang sa abá si Irinarh ilawom sa paggiya sa usa ka tigulang, kinsa iyang gipuy-an sa pagsunod ug pagpaubos, sa pagpuasa ug pag-ampo.

Pagkahuman nga malampuson nga natapos ni Irinarh ang iyang unang yugto sa pagsunod, ang abá, isip usa ka pagsulay ug alang sa pagpaubos, gipadala siya sa panaderya, diin siya nagpaningkamot alang sa mga igsoon sa adlaw ug gabii uban sa pagsunod ug pagpaubos, nga wala gyud magtagad sa bisan unsang butang nga kalibutanon ug wala gayud mapakyas sa pag-adto sa simbahan sa Dios, diin siya moabot una pa sa tanang uban pang mga igsoon; Samtang nagbarog sa simbahan, wala siyay gisultihan; sa panahon sa pagbasa, wala siya molingkod, kondili kanunay nga nagbarog nga lig-on sama sa bato, ug wala gayud mobiya sa simbahan hangtod sa pagtapos sa serbisyo. Pagkahibalo ni Ilya sa pagtuli sa iyang ulo, ang iyang higala nga si Agafonik miadto sa monasteryo

aron bisitahan si Irinarkh ug nagpabilin uban kaniya didto sulod sa pipila ka adlaw. Gikuyog ni Irinarkh ang iyang higala sulod sa duha ka verste gikan sa monasteryo ug, pagkahuman sa paghalok kaniya sa pamamaalam, mibiyahe na siya pauli. Sa dalan, naghunahuna siya sa iyang kasingkasing kung giunsa siya maluwas, ug nagsaad nga moadto sa Monasteryo sa Kirillov-Belozersky o sa Monasteryo sa Solovetsky. Ug unya nakadungog siya og tingog gikan sa ibabaw:

'Ayaw pag-adto sa Kirillov o sa Solovki; maluwas ka dinhi!'

Nagduha-duha siya sa tingog, apan nadungog niya pag-usab ang maong tingog sa ikaduhang higayon:

'Ligtas ka dinhi!'

Napuno si Irinarkh sa kahadlok; nagsugod siya og paghilak ug naghunahuna kung unsa ang kahulugan niini. Ug sa ikatulo nga higayon nadungog niya pag-usab ang maong tingog:

'Ligtas ka dinhi!'

Sa paglibot-libot niya, wala siyay nakita ug napuno siya sa pagtuo nga ang tingog usa ka pahibalo gikan sa taas.

Pagbalik niya sa monasteryo, gibalik niya ang iyang daang mga katungdanan, nagpahinungod sa pag-ampo ug pagbantay sa gabii ug matulog lang og mubo, ug dili sa higdaanan kondili direkta sa yuta.

Human niining panahona sa pag-alagad, gitudlo sa abbot si Irinarh isip sexton, usa ka katungdanan nga iyang gidawat uban sa kalipay.

Sa usa ka higayon, nakakita si Irinarkh og usa ka biyahero nga walay sinina; tungod sa kalooy, iyang gipangamuyo ang Ginoo uban niining pag-ampo:

Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa unang tawo, ang atong katigulangan nga si Adan, sa Imong kaugalingong hulagway, ug kinsa naghatag kaniya og kainit sa balaan nga Hardin sa Eden, mahituman pa unta ang Imong balaan nga kabubut-on kanako, Imong alagad: Ginoo, hatagi ako og kainit sa akong mga tiil, aron maluoy ko niining biyahero ug ihatag kaniya ang akong mga botas aron isul-ob!

Ug, pagkuha niya sa iyang mga botas, gihatag kini ni Irinarkh sa pulubi. Ug sukad niadtong takna gihatagan siya sa Diyos og pagkamapailubon ug kainit: nagsugod siya og paglakaw nga hubag sa tugnaw sama sa paglakaw sa init nga selda. Sukad niadto, nagsugod usab siya og pagsul-ob lamang og gisi-gising sinina.

Ang ingon nga pamatasan ni Irinarh, nga gipukaw sa yawa, nakapasuko sa abbot, nga misugod sa pagpahiubos sa ascetic sa nagkalain-laing paagi. Busa, ipatindog niya siya sa katugnaw sulod sa duha ka oras matag higayon, nga nag-ampo sa gamay nga bintana sa iyang selda, ug dayon pugson siya sa pag-ring sa mga kampana sulod sa taas nga panahon sa kampanaryo. Gipailob ni Irinarkh ang tanan niini uban sa pagkamaulawon, samtang naghinumdom sa pulong sa Ginoo*: 'Kinahanglan kitang moagi sa daghang kasakit aron makasulod sa Gingharian sa Dios'* (Buhat 14:22). Pagkahuman niini, gipriso sa abbot si Irinarh sulod sa tulo ka adlaw, nga wala'y gihatag nga pagkaon o ilimnon – aron pugson siya sa pagsul-ob og bag-ong sinina ug sapatos. Apan wala gihapon kini molampos. Gibalik dayon siya sa abbot sa iyang kanhing mga katungdanan. Nagpadayon si Irinarkh sa paglakaw nga walay sinina sa tiil sa katugnaw, nga nagsundog sa pagkamapailubon ni Isaac sa mga Kuweba, kinsa ang mga tiil natugnaw sa bato samtang wala siyay nabati nga katugnaw.

Nadungog ni Irinarh nga sa Rostov adunay usa ka tawo nga mahadlok sa Dios nga nabaligya sa pagkaulipon sa mga mananapuhunan, ug gusto niya nga tubson kini nga tawo gikan sa iyang pagkaulipon. Alang niini, mibiyahe siya nga walay sapin paingon sa Rostov, samtang grabe ka bugnaw. Pagkahuman sa pagbiyahe og pito ka verste gikan sa monasteryo, na-frostbite si Irinarh sa iyang mga tudlo sa tiil ug, tungod sa grabeng katugnaw, mibalik sa monasteryo. Sulod sa tulo ka tuig nag-antos siya sa iyang mga tiil, diin miturok ang mga samad ug nagdugo; apan bisan pa sa iyang sakit wala niya biyai ang iyang lagda ug nagpadayon sa pag-alagad sa Dios. Sa dihang giayo sa Ginoo si Irinarh sa iyang sakit, nagpadayon siya sa paglakaw nga walay sapin sa tiil sa tingtugnaw ug ting-init, ug gisaway gihapon siya sa abbot tungod niini. Nagpasiya karon ang abá nga ipadala si Irinarkh sa gawas sa monasteryo aron magtrabaho. Kining pagpahawa o pagpalagpot gikan sa balay sa Dios nakapaguol kaayo sa asketiko: wala niya kini madala nga paglutos ug nagpasiya nga mobiya sa Monasteryo sa Borisoglebsky. Samtang naglakaw siya sa lasang nga naglibot sa monasteryo niadtong mga adlawa, giatake siya sa mga buangis nga hayop—mga lobo ug oso—apan, sa paghimo niya sa tanda sa krus ug hilom nga pag-ampo, napalayas niya sila. Miadto si Irinarkh sa Rostov ug mibiyahe paingon sa Avramiev Monastery sa Epiphany. Gidayeg siya sa kalipay sa archimandrite sa monasteryo, nagpabilin siya didto uban sa mga igsoon ug sa dili

madugay gitudlo siya nga cellarer sa monasteryo. Malipayon nga misugod si Irinarkh sa pag-alagad sa mga igsoon, samtang nagpadayon sa pagtuman sa tanan niyang katungdanan sa simbahan. Samtang nag-alagad isip tagdumala sa panimalay, nakita niya nga ang mga monghe ug uban pang opisyal sa monasteryo nagkuha og tanang klase sa suplay sa monasteryo nga walay sukod o pagpugong, hinungdan nga naubos ang kabtangan sa monasteryo. Sa pagkakita niini, mihuyop siya sa sulod sa iyang kasingkasing ug nag-ampo:

'Venerable Abraham, dili ako ang magdala og kadaut sa inyong monasteryo!'

Sa usa ka higayon, sa usa ka damgo, nakita ni Irinarch nga misulod si Banal Abraham sa iyang selda ug miingon:

'Ngano man nga nagasubo ka, O pinili ug matarong nga binhi ug pumoluyo sa balaang paraiso? Ngano man nga nagasubo ka tungod sa paggasto sa monasteryo? Hatagi sila nga walay pagduha-duha, kay gipili nila nga mabuhi sa kahayahay dinhi, samtang ikaw nagagutom ug nagsul-ob og gisi-gisi; ug ikaw mabuhi sa kasaganaan sa langitnong gingharian ug malingaw sa pagkaon sa langit, samtang sila magutom hangtod sa kahangturan. Mahitungod niining dapita, ako nangamuyo ug nangaliyong sa Labawng Magbubuhat nga ang akong balay dili gayud maubusan sa mga gikinahanglan sa monasteryo alang sa mga nagagutom ug nagpuyo dinhi.

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, wala nay nakita si Irinarkh didto. Sukad niadto, nakakaplag siya og kahupayan ug naghatag og limos nga walay bisan gamayng pagduha-duha.

Usa ka adlaw, samtang nagbarog siya sa simbahan atol sa Liturgiya, sa panahon sa Himno sa Kerubin, misugod si Irinarkh sa paghilak ug pag-agol nga kusog kaayo nga nadungog siya sa tibuok simbahan. Ang nabigla nga arkhimandrita miduol kaniya ug miingon:

'Ngano man, respetadong tigulang, nga nagahilak ug nagahilak-hilak ka ingon ani?'

'Namatay na ang akong inahan!' tubag ni Irinarkh.

Natingala ang arkhimandrita sa iyang mga pulong ug nabati niya nga napuno siya og kasubo hangtod nanghilak. Wala pa mahuman ang Liturgiya sa dihang miadto kaniya ang iyang igsoon nga si Andrei ug gisultihan siya nga namatay na ang ilang inahan nga si Irina. Pagkahuman makadawat sa panalangin sa arkhimandrita, nilarga ang tigulang uban sa iyang igsoon nga si Andrei paingon sa balay sa ilang inahan ug nagpahigayon og husto nga lubong.

Pagbalik niya sa Monasteryo sa Avramiev human sa lubong sa iyang inahan, misugod si Irinarkh sa pagpamalandong sa lain nga dalan paingon sa kaluwasan: ang katungdanan sa magbabalantay sa selda (cell-master) daw kaniya usa ka halangdon ug dungganong katungdanan, apan gusto niya nga mag-alagad sa pagkapaubos ug pagpamenos sa kaugalingon.

Gibyaan ang Monasteryo sa Avramiev sa Epipanya, mibalhin si Irinarkh sa Monasteryo ni San Lazaro sa Rostov[988] , diin siya nagpuyo sa usa ka hilit nga selda ug nagpuyo didto sulod sa tulo ka tuig ug unom ka bulan, gigugol ang iyang mga adlaw sa luha ug pag-ampo, kasubo ug kalisud, nag-antos sa gutom ug wala magkaon sulod sa pipila ka adlaw sa usa ka panahon. Dinhi kanunay siyang gibisita sa Banal nga Juan nga Buang alang kang Kristo, ug ang duha ka mga asketiko nakakaplag og kahupayan sa espirituhanong pakighinabi.

Si Elder Irinarkh wala gyud mapakyas sa pag-adto sa Simbahan sa Dios ug kanunay siyang moadto sa Katedral sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, diin siya nag-ampo uban sa mga luha.

Sa usa ka higayon, pagkahuman sa pagbalik gikan sa serbisyo sa simbahan, mitungko siya sa iyang selda ug nag-ampo uban sa mga luha ug mga paghuyop ngadto sa mga Mártir ni Kristo, Boris ug Gleb, ug misinggit:

'Balaang mga Nag-antos Boris ug Gleb, ug tanang mga monghe! Daghan kaayong luna para kaninyo sa monasteryo, apan walay luna para kanako, usa ka makasasala.'

Samtang naglingkod siya didto, natulog siya sa diwa ug sa usa ka hayag nga damgo nakita niya ang balaang mga Nag-antos nga nagpadulong sa monasteryo ni Lazaro; nangutana siya kanila:

'Asa pa kamo paingon, Balaang mga Nag-antos Boris ug Gleb?'

'Moanha kami, Amahan, aron mosunod kanimo,' ilang tubag, 'uma sa among monasteryo!'

Nagmata siya gikan sa iyang tulog ug nakadungog og tawo nga nag-ampo sa kilid sa bintana. Sa pag-abli niya sa iyang gamay nga bintana, nakita niya ang usa ka tigulang gikan sa Monasteryo ni Boris ug Gleb nga ginganlan og Ephrem, nga miingon:

---

[988] Ang monasteryo dugay nang wala na; sa iyang dapit nagtindog karon ang parokyal nga simbahan ni San Lazaro.

'Amahan, gipadala ko kanimo ni Varlaam, ang magtutukod: adtoa ang among monasteryo aron matuman ang imong saad; nangutana ang magtutukod: kinahanglan ba ka og kariton, o ikaw ba mismo ang moanha sa monasteryo?'

Mitubag ang tigulang nga si Irinarh:

'Kalinaw ug panalangin kang Maestro nga Taga-tukod Varlaam; bahin kanako, moanha ko sa monasteryo sa takdang panahon.'

Ug niadtong panahona nagsul-ob na siya og bug-at nga mga kadena ug may gapos sa iyang mga tiil.

Sa dili madugay, gipukaw niya ang iyang kaugalingon ug, uban sa dakong kalipay, mibiyahe aron tumanon ang iyang saad sa Monasteryo sa Borisoglebsky. Sa dalan, gikapoy sa bug-at sa iyang mga kadena, mipahulay siya ug nakatulog og mubo. Sa iyang damgo, nakita niya ang usa ka bitin nga nag-uyog paingon kaniya, hapit na mosaka; apan gihampak niya kini sa tutunlan gamit ang iyang tungkod, ug ang bitin milayas. Namata ang tigulang, mitindog, naghimo og krus sa iyang dughan, ug nagpadayon sa iyang pagbiyahe nga walay kadaut.

Pagkita niya sa monasteryo, nalipay siya sa tibuok niyang kasingkasing, miduol sa ganghaan ug nag-ampo nga matinud-anon. Sa pagsulod niya sa monasteryo, diin gisaulog niadto ang Liturgiya, misulod siya sa simbahan, mipahimutang sa iyang lingkoranan, nag-ampo ug miyuko sa magtutukod. Ang magtutukod, si Varlaam, nalipay kaayo sa pag-abot ni Irinarkh; gihalokan niya siya nga puno sa gugma ug gipahimutang siya tupad niya.

Tungod sa yawanong pagdumot, usa sa mga tigulang nga ginganlan og Nikifor, miduol ug miingon sa magtutukod:

'Ngano man nga gidawat nimo kining tigulang? Wala man siya mosunod sa abá; nagalibot-libot siya nga nagsul-ob og gisi-gisi ug nipis nga bisti ug walay sinina sa tiil, ug nagsul-ob og daghang piraso sa puthaw sa iyang lawas.'

Apan gisukod sa magtutukod nga si Varlaam ang maong tigulang—nga gipalihok sa pagdani sa yawa—gamit ang iyang tungkod, ug malipayon niyang gidawat pag-usab si Irinarh sa monasteryo, ug gihatagan siya og laing selda.

Ang Kagalang-galang Irinarkh wala gyud mapakyas sa pag-adto sa simbahan ug, nagbarog uban sa kahadlok ug pag-uyog, nag-ampo siyang matinud-anon sa atubangan sa mga balaang ikon. Kanunay siyang nagtutok sa hulagway sa paglansang sa krus sa atong Ginoong Hesukristo ug sa Iyang mga pag-antos. Sa usa ka higayon, samtang nagbarog sa atubangan niining ikon, gipadayag niya ang mosunod nga pag-ampo uban sa mga luha:

– Matarong nga Adlaw, among labing hayag nga suga, Ginoo ug Mahigugma sa Katawhan, Hesukristo! Ikaw, O Ginoo, mitugot sa ingon ka dako nga pag-antos: ang pagkrusipisyon, ang pagpang-insulto, ang pagbuga sa laway, ang mga hampak sa aping, ang pag-inom sa suka ug apdo, ug alang sa among kaluwasan gisagubang Nimo kini tanan sa kamot sa Imong kaugalingong binuhat, sa kamot sa walay sentido ug walay balaod nga grupo sa mga Hudiyo, ug tungod sa kasina niining mga tawo! Karon, O Ginoo, ipadayag kanako, usa ka makasasala ug buang nga mag-uuma, kung giunsa ako maluwas ug makapahimuot Kanimo ra, Hesukristo, Anak sa Dios, nga gilansang sa krus ug gihimaya sa Trinidad, usa ka pagkaanaa uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo! Himoon paunsa ang imong kabubut-on, O Ginoo, kanako!

Ug sa maong takna, usa ka mensahe ang miabot kang Irinarh gikan sa hulagway sa Ginoo:

'Adto sa imong selda, puyo nga nag-inusara ug ayaw pagbiya niini: pinaagi niini maluwas ka!'

Miadto si Irinarh kang Varlaam nga magtutukod ug nangayo sa iyang panalangin alang sa usa ka kinabuhi nga pag-inusara, aron mag-ampo nga walay hunong sa iyang selda, sumala sa mga pulong sa Ginoo sa Ebanghelyo: *'Kinahanglan kitang moagi sa daghang kasakit aron makasulod sa Gingharian sa Dios'* (Buhat 14:22). *'Kay bisan kinsa ang gustong magluwas sa iyang kinabuhi, mawala kini kaniya; apan bisan kinsa ang mawala ang iyang kinabuhi tungod kanako ug sa ebanghelyo, makaluwas niini'* (Marcos 8:35).*''Mapalad ang mga nagagutom karon, kay sila pagabus-on'* (Lucas 6:21). Gipanalanginan siya sa magtutukod nga si Varlaam alang sa iyang pag-inusara, aron mag-ampo nga walay hunong gikan sa iyang selda.

'Ug gipadayeg sa Dios ang yutang Ruso ug ang puloy-anan sa mga bantugang nag-antos alang kang Kristo, sila Boris ug Gleb, ug sa atong mga ginatahud nga amahan Theodore ug Paul sa karon nga kapanahonan!' pag-ingon sa tigkompila sa hagiograpiya, si Alexander, usa ka monghe ug disipulo ni Irinarchs, 'gipadayeg sa mga takus nga tawo, mga martir, mga magtutudlo ug mga magtatambag!'

Sukad niadto, misugod si Irinarh sa usa ka bag-ong katingalahan: nag-ampo siya nga walay hunong sa iyang selda, naghinumdom sa mga monghe sa karaang ug unang mga panahon, kung giunsa nila pagpuyo sa kalasangan, sa mga isla ug sa mga langob, nga gisalikway ang malabay nga kalibutan ug bisan ang pagtan-aw sa kahaw-as niini ilang gilikayan.

Sa pagsugod niya sa iyang paningkamot, naghimo si Irinarkh og puthaw nga kadena nga tulo ka sazhens ang gitas-on ug gipusil niya ang iyang kaugalingon niini sa usa ka lingkoranang kahoy. Ang tanan niyang lihok napugngan lamang sa gitas-on sa maong kadena. Gawas pa niini nga kadena, nagbutang siya og ubang puthaw nga mga pabug-at sa iyang kaugalingon ug nagpaningkamot niini, nagtrabaho uban sa singot sa iyang agtang. Nasinati niya ang daghang pag-insulto ug pagpanawa gikan sa iyang mga kaubang monghe, apan gidala niya kini tanan uban sa pagkamapaubuson ug nag-ampo siya sa Dios alang kanila:

'Ginoong Jesu-Cristo! Ayaw kini itugyan kanila ingon usa ka sala; wala sila masayud unsay gibuhat sa Imong mga sulugoon, O Ginoo!'

Niadtong panahona, usa ka tawo nga ginganlan og Alexei ang miadto kang Irinarh ug nabihag sa iyang paagi sa kinabuhi—ang iyang daghang pag-antos, ang iyang pagpuasa ug pag-ampo, ang iyang pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon, ug ang bug-at nga mga kadena nga kanunay niyang ginasul-ob sa iyang lawas. Nagsugod siya og hangyo kang Irinarh nga dawaton siya ug tudloan siya sa mga sugo sa Ginoo. Ang tigulang, sa pagkahibalo nga ang tinguha niini naggikan sa putli nga kasingkasing, midawat sa bag-ong abot uban sa kalipay ug gugma; ug, pagtawag sa usa ka pari ug usa ka diakono, gisugo niya nga siya pasibog-an ug gihatagan siya sa ngalan nga Alexander. Kining si Alexander nahimong unang disipulo ni Irinarh ug nagpuyo kanunay uban kaniya sa iyang selda ilawom sa iyang paggiya, nga nagpakita og dakong pagsunod ug kadasig sa pagpuasa ug pag-ampo adlaw ug gabii.

Usa ka daang higala ni Irinarh, ang bulahan nga si Juan, ang balaan nga buang sa Rostov ug Moscow, nga nailhan sa palayaw nga 'Dako nga Kapa', miadto aron bisitahan siya sa iyang hermitage. Sa pakighinabi sa asketiko, miingon si Juan:

'Elder Irinarh, paghimo ka og usa ka gatus ka tanso nga krus, nga ang matag-usa mobug-at og katunga ka grivna (mao kana, usa ka kapat sa libra).'

'Dili nako kaya, usa ka pobre nga tawo, ang paghimo og ingon kadaghan,' tubag ni Irinarh, 'kay ako'y walay-wala.'

Misupak si Juan:

'Dili kini akong mga pulong, kondili ang mga pulong sa Ginoong Dios: *"Ang langit ug ang yuta mahanaw, apan ang mga pulong sa Ginoo dili gayud mahanaw"* (Mat. 24:35); ang tanan nga gisulti matuman, ug ang Dios motabang kanimo.'

Ug si Juan misulti pa ug daghang uban pang mga butang sa tigulang.

'Ayaw pagkahibulong nga mahitabo kini kanimo; imposible nga ipadayag o isulat sa tanan gamit ang mga pulong sa tawo. Ang Dios magahatag kanimo og kabayo, ug sa maong kabayo nga gihatag sa Dios, walay lain makasakay gawas kanimo, ug walay bisan kinsa ang makapuli kanimo pagkahuman nimo.'

Natuman gayud kining mga alegorikal ug propetikal nga pulong ni Juan mahitungod sa dagkong ug lisod nga mga buhat ni Irinarkh. Sa dihang mihawa siya kang Irinarkh, propetikal usab nga gipahayag ni Juan ang mosunod:

'Ang Ginoong Dios nagsugo sa Iyang matinud-anong mga disipulo, gikan sa sidlakan hangtod sa kasadpan, sa pagtudlo ug pagpanudlo sa mga tawo, ug sa pagpalayo sa kalibutan gikan sa walay-balaod nga pagkalasing. Tungod niining pagkalasing, ang Ginoo magdala ug langyaw nga mga tribo sa atong yuta. Ug kining mga langyaw nga tribo mangahibulong sa imong dakong pag-antos; ang ilang mga espada dili ikaw makadaot, ug ilang ikaw himoon nga mas himaya kaysa sa mga matinud-anon.' – Ug ako moadto sa Moscow ngadto sa Tsar aron mangayo og yuta: didto, sa Moscow, daghan kaayong makita ug dili makita nga mga demonyo ang naa kanako nga hapit imposible na ang pagtukod og mga poste para sa pagtanom og hop. Apan ang Balaang Trinidad papagawas sila tanan pinaagi sa Iyang gahum.

Mao kini ang gisulti sa Balaan nga Juan mahitungod sa iyang umaabot nga kamatayon ug sa paglusob sa mga Lithuanian sa Moscow.

Pagkahuman niini, ang tigulang nga si Irinarkh, subay sa mga pulong ni Beato Juan, misugod sa pagpanarbaho ug pag-ampo nga mas mapisan pa, ug kanunay niyang gihunahuna ang mga tanso nga krus. Sa usa ka higayon, nagdamgo siya nga miadto kaniya ang usa ka higala ug gihatagan siya og tanso nga krus, ug sa lain nga higayon nagdamgo siya nga gihatagan siya sa lain niyang higala og puthaw nga tungkod. Ug unsa may nahitabo? Paglabay sa pipila ka adlaw, usa ka higala—si Ivan, usa ka tawo gikan sa lungsod—miabot gayud kaniya ug, sumala sa propesiya ni Beato Juan, nagdala ug balaang krus, diin gipahimo ni Irinarkh ang usa ka gatus ka krus, samtang nagpasalamat siya sa Diyos ug kang Beato Juan. – Usa pa ka higala, nga ginganlan og Vasily, miabot ug gihatagan siya og puthaw nga tungkod, nga gidawat ni Irinarkh ug gidugang sa iyang ubang 'pagpaningkamot' o karga nga iyang gipasan.

Sa Monasteryo sa Borisoglebsky adunay usa ka tigulang nga ginganlan og Leontius; napukaw siya sa mga hiyas ug paningkamot sa Tigulang Irinarkh; sama kaniya, nagpangadena siya sa iyang kaugalingon ug nagbitbit og traynta ug tulo ka tanso nga krus. Gihatag niya kining mga krus kang Alexander, ang disipulo ni Irinarkh, samtang siya mismo miadto sa tigulang aron mangayo sa iyang panalangin nga moadto sa disyerto. Gisulayan ni Elder Irinarkh pagpangumbinsi kaniya nga ayaw moadto sa disyerto, aron dili siya patyon sa mga tulisan. Apan nagpadayon si Leontius sa pagpangayo sa iyang panalangin.

Sa dihang wala niya siya mapugos, gihatagan siya ni Irinarh og panalangin, apan samtang nagpaalam siya kaniya, miingon siya uban sa luha sa iyang mga mata:

'Akong pinalanggang anak, Leontius! Dili na ka mobalik dinhi alang sa mga balaang krus.'

'Kung mao na,' tubag ni Leontius, 'busa pabilin na lang ang akong mga krus kanimo!'

Pagkahuman sa pagpaalam kang Irinarh, mibyahe si Leontius paingon sa distrito sa Pereyaslav, sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Kurbui, diin siya gipatay sa mga tulisan.

Gidugang ni Irinarh ang mga krus ni Leontius sa iyang kaugalingong mga krus gikan sa iyang 'pagpanarbaho', ug sa kinatibuk-an adunay siya'y usa ka gatus ug kwarenta ug duha ka krus. Nagpaningkamot ang tigulang sa mga kadena nga tulo ka sazhens ang gitas-on sulod sa unom ka tuig; usa ka debotong Kristohanon gikan sa lungsod sa Uglich nagpadala sa tigulang og usa ka kadena nga tulo usab ka sazhens ang gitas-on, ug sa niining duha ka kadena nagpaningkamot si Irinarh sulod sa 12 ka tuig. Usa ka tigulang sa Monasteryo sa Borisoglebsky nga ginganlan og Theodoret naghimo og puthaw nga kadena nga tulo ka sazhens ang gitas-on ug nagpaningkamot niini sulod sa baynte ka tuig ug lima ka semana; apan ang abá, si Hermogenes, nagsugo kaniya nga motambong sa mga serbisyo sa monasteryo ug magtrabaho para sa kapatiran. Gihatag ni Theodoret ang iyang kadena kang Irinarh, nga nahimong siyam ka sazhens ang gitas-on, ug nagpadayon siya sa pagpaningkamot sa maong kadena. Sa kinatibuk-an, nagpuyo siya sulod sa baynte singko ka tuig sa mga kadena.

Ang mapinabuhi nga kinabuhi ni Irinarkh ug ang iyang hugot nga mga pulong sa pagtudlo nagsilbi nga pagsaway sa mga monghe nga wala magpaningkamot sa pagtuman sa ilang mga panata sa pagka-monghe, apan sa daghang paagi nakalapas niini. Ang ingon nga mga monghe gikan sa komunidad sa Borisoglebsk, gipukaw sa mga sugyot sa kaaway, miduol kang Abad Hermogenes, gisaway ang estilo sa kinabuhi ni Irinarkh ug nagreklamo batok kaniya.

'Si Kura Irinarh,' ingon nila, 'nagpuyo sa pag-inusara ug nagapuasa, nagsul-ob og daghang bug-at nga kadena, dili moinom og bisan unsang makapahubog nga ilimnon ug gamay ra kaayo ang iyang gikaon, ug nagtudlo sa mga kaigsuonan nga buhaton usab kini: nga magpabilin nga "nag-antos" ug magpuasa, ug dili mosulod sa ilang baba ang bisan unsang makapahubog nga ilimnon, nga nag-ingon nga kini ang labing dakong dautan; nagaingon siya nga ang mga monghe angay sama sa mga anghel, nga dili magmasubo sa bisan unsa ug dili gyud pasayloon ang ilang unod: *'Kinahanglan kita nga moagi sa daghang kasakit aron makasulod sa Gingharian sa Dios'* (Buhat 14:22); dili niya tugotan ang mga igsoon nga motuman sa ilang mga katungdanan—mao ang mga buluhaton sa pagkamonghe—apan nagpataw kanila og dagkong 'kabuhaton'.

Gipukaw sa kaaway ug sa iyang kaugalingong kakulang sa kalooy, gipatigbabaw ni Abad Hermogenes kining mga panamastamas ug gipahawa niya si Elder Irinarkh gikan sa monasteryo, nga wala magkahadlok sa Dios ug wala magpakita og pagrespeto sa mga asetikong buhat ug paningkamot sa elder. Mapainubsanon nga misugot si Igsoon Irinarh, samtang naghinumdom sa pulong sa Ginoo: *'Kung ipahawa ka nila sa usa ka balay, adto ka sa lain; ug anaa ako uban kanimo hangtod sa katapusan sa kapanahonan'* (Mat. 10:23, 28:20).

Pagkahuman siya mapalayas sa Monasteryo sa Borisoglebsky, mibyahe pag-usab si Irinarh paingon sa Rostov ug mipuyo pag-usab sa Monasteryo ni San Lazaro, diin iyang gigugol ang usa ka tuig ug duha ka semana, nga walay hunong nga nagpuasa ug nag-ampo ug nagpamalandong sa takna sa iyang kamatayon.

Samtang, nasabtan ni Abad Hermogenes nga dili matarong ang iyang gibuhat kang Irinarkh, naghinulsol siya sa atubangan sa mga kaigsuonan, ug nagpadala siya og usa sa mga monghe aron tawagon pagbalik si Irinarkh. Miingon ang sugo:

'Amahan, ayaw paghupot sa among sala batok kanamo; tuman-a ang imong saad ug umari sa among monasteryo, ngadto sa balaan nga mga mag-aantos Boris ug Gleb.'

Mibalik si Irinarh nga tigulang sa monasteryo, nag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, ayaw ko pagkuha sa Imong walay katapusang mga panalangin; hatagi ako, usa ka makasasala nga tigulang, sa pagtuman sa akong saad.'

Gibutang ang tanang sala sa iyang pagpahawa gikan sa monasteryo sa iyang kaugalingon, miingon siya:

'Ginoo, nagpuyo ako niining prisohan batok sa pagsuway sa mga igsoon; sila matarong ug naghalad Kanimo og matarong nga mga buhat, samtang ako, usa ka maluya nga tawo, walay pagkamatarong.'

Nibalik siya sa iyang selda, gibalik pag-usab ang iyang 'puthaw nga mga buhat' ug gisugdan ang iyang mga pagpanumangil, nag-ampo para sa tsar ug sa tanang Ortodoksong Kristohanon, ug gihigugma ang mga nagdumot kaniya sama sa iyang paghigugma sa iyang kaugalingong kalag.

Gihatagan sa Ginoo si Irinarh sa gasa sa paghukom ug pagsabot sa mga misteryo sa kalag sa tawo. Nianhi ang mga tawo kaniya gikan sa daghang mga lungsod, nangayo ug nakadawat sa iyang panalangin. Daghang mga tawo nga mahadlokon sa Dios ang nagdala kaniya og limos; gidawat niya kini ug malipayon niyang gipangbahinbahin sa mga kabus ug mga biyahero, nga naghatag kanila og pagkaon ug sinina.

Gitudloan niya og mga sugo ang tanan nga miadto kaniya, gipahilayo sila sa sala ug gipadayag ang ilang tinago nga mga kalapasan; pagkahuman madawat nila ang iyang panalangin, mibalik sila sa dalan sa mga sugo sa Ginoo.

Sa Monasteryo sa Borisoglebsky adunay usa ka tigulang nga ginganlan og Tikhon. Samtang naghunahuna kung giunsa niya pagpalipay sa Dios, nagpataw siya og 'penansiya' sa iyang kaugalingon, naghimo og puthaw nga kadena, ug nagpabilin niini sulod sa pito ka tuig. Niadtong panahona, ang mga ginoong Polako ug Litwano nagbuhat na og kagubot ug kadaut sa Rus', nga ang ilang paglusob gipahibalo na kang Irinarkh sa balaan nga buang nga si Juan. Ang tigulang nga si Tikhon, sa kahadlok sa pag-atake sa mga maharlika, mibulag gikan sa monasteryo ug gihatag niya kang Irinarh ang iyang puthaw nga kadena; niadtong panahona, ang kadena mitubo na ug duha ka pulo ka sazhens ang gitas-on. Pinaagi niining taas nga kadena, nagpadayon si Irinarh sa pagpanarbaho sama sa una, nga wala gyud pahulay ang iyang mga kamot: usahay maghabi siya og pig-ot sa buhok, usahay maghimo og mga kapot, ug usahay mag-andam og sinina para sa mga kabus. Kanunay siyang nagahatag og limos sa mga kabus, motabang sa mga nanginahanglan, moprotektar sa mga huyang batok sa pagpamugos sa mga gamhanan, ug nag-ampo sa Diyos para sa tanan. Sa taas nga mga panahon, usahay dili gyud siya makakita og bisan kinsa, ug tungod sa iyang bug-at nga mga buhat, usahay siya masakiton, usa ka kahimtang nga kanunay niyang gidawat ug gipasalamatan sa Diyos. Matulog ra siya sa gabii, ug dili molapas sa usa, duha, o tulo ka oras, samtang iyang giigo ang iyang lawas gamit ang iyang puthaw nga tungkod samtang nag-ampo.

Bisan pa sa wala pa ang paglusob sa mga Lithuanian, samtang nagkatulog og hinay, nakakita si Irinarh og panan-awon: ang siyudad sa Moscow gilaglag sa mga Lithuanian, ug ang tibuok gingharian sa Russia gipreso ug gisunog sa pipila ka mga lugar. Pagmata niya, naghilak siya nga dili mapahunong sa hunahuna sa umaabot nga pagka-bihag ug sa pagkaguba sa mga balaang simbahan sa Dios. Sa dihang medyo nakabawi siya sa iyang paghilak, kalit nga misidlak ang usa ka kahayag gikan sa ibabaw kaniya, ug gikan niining kahayag nadungog ang usa ka tingog:

'Adto sa Moscow ug sultihi sila nga matuman gayud kini tanan.'

Naghimo siya og tanda sa krus ug nag-ampo. Nadungog pag-usab ang maong tingog:

'Mao kini ang mahitabo!'

Ang tigulang mipang-crusified pag-usab ug misugod sa pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios! Kaluy-i ako, usa ka makasasala, ug luwasa ako gikan sa tukso: Usa ako ka alagad sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ug wala koy tinguha nga makakita og bisan unsa pa dinhi sa kalibutan.'

Apan nadungog pag-usab ang maong tingog sa ikatulo ka beses:

'Ayaw pagsuway, kondili buhata ang gisugo niining tingog: matuman gayud kini tanan alang niining masupak nga kaliwatan.'

Nahadlok kaayo ang tigulang sa panan-awon ug sa tingog gikan sa kahitas-an; gitawag niya ang abad ug gisultihan siya sa tanan. Gisugo siya sa abad nga moadto sa Moscow ug pahibaloon si Tsar Vasily Ioannovich[989] nga ang Gingharian sa Moscow ug ang tibuok yuta sa Rusya mag-atubang sa pagka-ulipon sa kamot sa mga Lithuanian.

Mibyahe paingon sa Moscow si Elder Irinarh. Sa iyang pag-agi sa Pereyaslavl, mihunong siya sa usa ka krusada sa mga istableng duol sa Nikitsky Monasteryo ug gipatawag niya ang iyang higala, si Deacon Onuphrius sa Nikitsky, samtang siya mismo miadto aron mag-ampo kang San Nikita, ang tigbuhat og milagro sa Pereyaslavl, ug aron pagdayeg sa iyang mga relikya. Si Diakono Onuphrius niadtong panahona grabe kaayo ang sakit tungod sa hilanat, nga tungod sa kasakit sa bugnaw, mosaka siya sa kalan aron magpainit sa kaugalingon. Gituohan nga kini nga sakit resulta sa mga limbong sa yawa. Si Diakono Onuphrius, uban sa panalangin sa tigulang nga si Irinarkh, gitapos ang superstisyosong pagsimba sa usa ka dakong bato nga nahimutang sa luyo sa Monasteryo ni Boris ug Gleb sa Pereyaslav. Matag tuig, sa pista sa mga Santo Pedro ug Pablo, daghang mga tawo—mga lalaki, babaye, ug mga bata—ang magkatigum sa maong bato ug mosimba niini. Gisugo sa diakono nga ilabay ang bato sa usa ka lungag, aron sa umaabot dili na magtapok ang mga tawo sa palibot niini. Kining buhat ni Onuphrius wala malipay sa kadaghanan; ang matinud-anong diakono mitugot sa pagpasipala, pag-insulto, ug pagdaot gikan sa daghan, bisan pa gani sa iyang kaugalingong paryente ug mga miyembro sa klero – ug bisan pa sa panlalait ug pinansyal nga pagkawala tungod sa legal nga proseso; Gawas pa niana, naigo siya sa sakit – apan si Diakono Onuphrius mitugot ug nag-antos sa tanan niini uban sa pagkamapailubon; wala siya magreklamo, nagasalig sa kaluoy sa Dios ug naghunahuna sa takna sa iyang kamatayon, ug wala usab siya mibaling sa mga kaaway sa Dios, sa nagkalain-laing mga mananambal, alang sa pag-ayo. Sa diha-diha nga misulod si Onuphrius sa atubangan ni Irinarh, nabantayan dayon sa tigulang ang iyang grabeng sakit; pagkahuman sa paghalok kaniya sa aping, gihatagan siya og usa ka kapat sa tinapay, gipanalanginan siya ug miingon:

'Makapabalik unta kining pagkaon sa imong panglawas!'

Ug ang diakono dayon nakasinati og kahupayan ug nabalik ang iyang panglawas. Miabot si Irinarkh sa Moscow kauban ang iyang disipulo, ang tigulang nga si Alexander. Miabot sila sa gabii, usa ka oras sa dili pa moabut ang kaagahon. Sa buntag, miadto sila sa Katedral sa Dormition sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug nag-ampo sa Inahan sa Dios ug sa mga tigbuhat sa milagro, sila Metropolitan Peter ug Jonah. Ang anak sa usa ka boyar, nga ginganlan og Simeon, miadto sa tsar ug gisultihan siya sa pag-abot sa elder. Nalipay kaayo ang tsar ug gisugo nga moanha si Irinarkh sa Katedral sa Pagpahibalo. Misulod ang tigulang sa simbahan, nag-ampo sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, gibendisyunan ang tsar sa Balaang Krus ug gihalokan siya. Gihalokan usab sa tsar ang tigulang nga puno sa paghigugma ug namangha sa dagkong 'pag-antos' nga iyang gisagubang. Miingon ang tigulang kang Tsar Vasily Ioannovich:

'Gipadayag sa Ginoong Dios kanako, usa ka makasasala nga anciano: Nakita nako ang siyudad sa Moscow, nga nasakop sa mga Polako, ug ang tibuok gingharian sa Rusya. Busa, pagkahuman nako sa taas nga pagkabilanggo sa bilanggoan, ako mismo ang miadto kanimo aron ipahayag kini. Ug ikaw, baroga nga lig-on alang sa pagtuo ni Cristo uban sa kaisog ug kaisug.'

Pagkahuman niini, mibiya si Irinarh sa simbahan. Gikuptan ni Tsar Vasily Ioannovich ang tigulang sa usa ka bukton, samtang gikuptan siya sa pikas ni Alexander.

Gipangayo sa Tsar sa tigulang nga panalanginan usab ang Tsarina. Wala mosalikway ang tigulang; misulod siya sa silid uban sa Tsar aron panalanginan si Tsarina Maria Petrovna, ug unya mibiya sa silid. Nagpadala ang Tsarina og duha ka tuwalya pagkahuman sa tigulang, apan wala niya kini dawata. Gipangumbinsi siya ni Tsar Vasily:

---

[989] Siyempre, dinhi nahimutang si Tsar Vasily Ioannovich Shuisky, nga naghari gikan sa 1606 hangtod sa 1610,

'Dawata sila, palihug sa Ginoo!'

Apan si Irinarh miingon sa Tsar:

'Wala ko moanhi para sa mga gasa; mianha ko aron ipahayag kaninyo ang kamatuoran!'

Gihatod sa Tsar si Irinarh gikan sa kuwarto sa Tsarina ug gisugo ang usa ka boyar sa palasyo nga hatagan ang tigulang og pagkaon. Gisugo usab sa Tsar nga hatagan ang tigulang og kaugalingong karwahe ug usa ka mananakay, ug siya pasakyon paingon sa Monasteryo ni Boris ug Gleb. Human mokaon og pan sa balay sa boyar, mibiyahe si Irinarh pauli, nga nakagugol lang og napulo'g duha ka oras sa Moscow.

Pagbalik niya sa Monasteryo ni Boris ug Gleb, misulod si Irinarkh sa iyang selda ug mibalik sa iyang mga buluhaton ug mga pagpanumangling sa pagpuasa ug pag-ampo, samtang gipabalik niya sa Moskwahan ang karwahe ug manininggil sa hari, nga nag-ampo nga pahupayon sa Ginoo ang Iyang kasuko ug magpakita Siya og kaluoy sa Moskwahan, sama sa Iyang pagpakita og kaluoy sa Niniwe kaniadto.

Dili madugay pagkahuman sa biyahe ni Banal Irinarkh paingon sa Moscow ug sa iyang propesiya sa mga kalamidad, miabot ang mga Lithuanian sa yutang Ruso—daotan ug mabangis nga mga tawo ug walay kalooy nga mga manlalait. Niadtong panahona, ang termino nga 'Lithuanians' gigamit sa among yuta aron itumong sa tanang sakop sa Gingharian sa Poland-Lithuania: mga Polako, o Lyakhs, mga Lithuanian mismo, ug mga Ruso gikan sa White ug Little Russia; sa taliwala niining mga Little Russian, daghan ang mga Cossack. Sa aspeto sa pagtuo, hapit tanan sa among mga kaaway kay mga Katoliko o Uniate, nga wala magpakita og kalooy sa mga Simbahang Orthodox ug uban pang balaang mga lugar. Nagsugod sila sa pagsulong sa mga yutang Ruso ug pagpatay sa mga lumolupyo; nakuha nila ang daghang mga lungsod—pananglitan, gisunog nila ang lungsod sa Dmitrov hangtod sa yuta—gibinuangan ang mga simbahan sa Dios, gibungkag ang balaang mga halaran, gikuhaan sila sa ilang mga bisti sa halaran, gikuhaan sa kuadro ang mga ikon, ug gilabay ang mga ikon mismo; gipanguha nila ang mga libro ug kasagaran gisunog pa gayud nila ang mga simbahan. Daghang mga Ruso, nga nahadlok sa silot, midawat sa ilang awtoridad, nagbayad og buhis ug naghatag og mga suplay. Daghang mga lungsod ang misumite kanila. Niadtong 1609, ang lungsod sa Rostov the Great nadakpan ug gisunog hangtod sa yuta; ang katedral nga simbahan sa Dormition sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios gilapas, ang mga reliquaryo sa dagkong tigbuhat-katingalahan nga sila Leontius ug Isaiah, kauban ang tanang gamit sa simbahan ug ang tesorerya, gipanako. Daghang mga tawo nga lalaki ug babaye sa tanang edad ang gipatay sa espada. Ang mga Ortodokso nakasinati og dakong pag-antos niadtong panahona tungod sa bug-at nga buhis, ug, sa diha nga wala silay nakita nga tabang, daghang mga lungsod ang nagsugod sa pagpabarikada batok sa mga kaaway. Niining panahona, atol sa paghari ni Tsar Vasily Ioannovich Shuisky , ang atong mga kaaway nagpahimutang og ikaduhang Peke nga Dmitry ug nangayo og pagsumite kaniya o sa iyang patron, ang Haring sa Poland.

Uban sa tumong nga makuha ang Moscow ug ang trono sa tsar, ang mga kaaway mitigum duol sa Moscow ug gikan didto nagpahigayon og mga pag-atake ug gipanglaglag ang mga palibot nga lugar. Ang ikaduhang peke mitukod og kampo duol sa baryo sa Tushino.

Wala usab pasagdan sa mga kaaway sa kalinaw ang Monasteryo ni Boris ug Gleb, diin nagpuyo si Irinarkh isip usa ka monghe. Usa ka kaaway nga voivode, si Mikulinsky, pagkahuman sa paglaglag sa siyudad sa Rostov, pagsunog sa mga panimalay duol sa Yaroslavl, ug pagbungkag sa siyudad sa Uglich, miadto sa Ustye sa monasteryo ni Boris ug Gleb. Didto, kauban ang daghang mga maharlika, misulod siya sa selda sa tigulang ug gisugdan ang pagsulay sa iyang pagtuo:

'Kanino ka motuo?'

'Nagtuo ako sa Balaang Trinidad, sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo,' tubag sa tigulang.

'Ug kinsa ang imong hari dinhi sa yuta?'

Ug ang tigulang mitawag sa kusog nga tingog:

'Gikilala nako si Tsar sa Rusya nga si Vasily Ioannovich: nagpuyo ko sa Rusya, ug gikilala nako ang Tsar sa Rusya; wala koy lain nga gikilala bisan asa.'

Usa sa mga ginoo miingon sa tigulang:

'Ikaw, tigulang, usa ka traidor: wala ka motuo sa atong hari ni kang Dimitri.'

Mitubag ang tigulang:

'Dili gyud ko mahadlok sa imong mortal nga espada, ug dili ko mobalibad sa akong pagtuo o sa Tsar sa Rusya; kung patyon mo ko tungod niini, dawaton ko kini uban sa kalipay: gamay ra kaayo ang dugo nga naa

kanako para kanimo, apan ang akong buhing Dios adunay espada nga dili makita, walay unod o dugo, nga mopamatay kanimo ug magpadala sa inyong mga kalag sa walay katapusang pag-antos.'

Natingala si Pan Mikulinski: ingon ana ka lig-on ang pagtuo sa tigulang.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga pwersa sa Rusya nagsugod sa pagtigom batok sa kaaway. Niabot si Prinsipe Mikhail Skopin-Shuysky gikan sa Novgorod uban sa mga tropang Ruso ug Suweko ug nagbarug sa posisyon sa Kalyazin, nga nag-atubang sa mga Lithuanian. Gikan sa dapit sa Trinity-Sergius Lavra, misulong si Pan Sapieha batok kaniya uban sa iyang hukbo. Apan, pinaagi sa grasya sa Dios, sa panalipod sa mga bantugang manalagna sa milagro ug sumala sa gisulti sa tigulang, napildi sa mga pwersa sa Muscovite ang mga Lithuanian, ug si Pan Sapieha, uban sa iyang hukbo, mitikyas ug mihunong duha ka gabii nga paglakaw gikan sa Monasteryo sa Borisoglebsky sa Ustye, nga nagtuyo sa pagsunog sa monasteryo ug pagpatay sa komunidad sa mga monghe. Dako kaayong kasubo ug kaguol ang mitumaw sa monasteryo, ug ang mga igsoon nagpaalam sa usag usa. Apan si Elder Irinarkh misugod sa paglipay sa iyang mga tinun-an nga sila Alexander ug Cornelius:

'Ayaw kita kahadlok nga sunogon o bugbogon kita sa mga tawo nga lain ang pagtuo: kon sunogon o bugbogon kita, mahimong bag-ong mga martir kita ug madawat nato ang atong mga korona sa langit gikan kang Kristo, ang atong Dios.'

Unya si Irinarkh mipangaliya og mainitong pag-ampo sa Ginoong Diyos alang sa kaluwasan gikan sa umaabot nga kalamidad ug aron ang kaluoy ug kalooy ipanukod sa kasingkasing sa mga kaaway batok sa balaan nga monasteryo. Niadtong takna, niabot si Kapitan Kirbitsky sa monasteryo ug misulod sa selda sa tigulang: gidawat niya ang panalangin niini ug natingala sa mga paningkamot sa tigulang. Pagbalik niya kang Sapieha, miingon siya:

'Sa monasteryo ni Boris ug Gleb, nakit-an nako ang tulo ka mga tigulang nga nakagapos.'

Gusto mismo ni Sapieha nga makita ang tigulang ug nagpadala siya og usa ka ginoo sa unahan aron ipahibalo ang iyang pag-abot. Miingon ang tigulang sa mensahero:

'Kung gusto sa ginoo nga mabisita, siya moanha kanamo sa iyang kaugalingong kagustuhan.'

Pagkadungog ni Sapieha sa maong tubag, miabot siya sa monasteryo, misulod sa selda sa tigulang ug miingon kaniya:

'Bendisyona ko, Amahan! Unsaon man nimo pag-antos sa ingon ka dakong pag-antos?'

Mitubag ang tigulang:

'Tungod sa Ginoo, ginabata nako kining prisohan ug kining pag-antos dinhi sa selda.'

Daghang mga ginoo ang misugod sa pagsulti kang Sapieha:

'Kining tigulang dili manalangin sa Diyos alang sa atong hari o alang kang Dimitri, kondili manalangin sa Diyos alang sa Tsar sa Shuisk.'

Misupak ang tigulang:

'Natawo ug nabunyagan ko sa Rusya; nag-ampo ko sa Diyos alang sa Tsar sa Rusya.'

Miingon si Sapieha:

'Dako kaayo ang kamatuoran sa panultihon: bisan asa ka mamuyo nga yuta, kinahanglan nimong mosilbi sa tsar niini.'

'Gikawatan ka ba, tigulang?' pangutana sa mga maharlika.

Mitubag ang tigulang:

'Ang mabangis nga maharlika nga si Sushinsky miabot ug gipanguha ang tibuok monasteryo, dili lang ako, usa ka makasasala nga tigulang.'

Miingon si Sapieha:

'Tungod niini, gipabitay si Ginoong Sushinsky.'

Pagkahuman niini, gihatagan sa tigulang si Ginoong Sapieha og kini nga tambag:

'Mobalik ka, Ginoo, sa imong kaugalingong yuta: igo na ka sa pagpakig-away sa Rusya! Apan kon dili ka mobiya sa Rusya o mobalik ka sa Rusya ug dili ka maminaw sa pulong sa Diyos, patyon ka sa Rusya.'

Si Pan Sapieha nabati pag-ayo sa kining mga pulong ug miingon:

– Unsaon ko pagbayad kanimo? Ni dinhi ni sa bisan unsang nasud wala pa ko makakita ug monghe nga ingon ka matinud-anon ug walay kahadlok.

Miingon ang tigulang:

'Dili ko kaaway sa Espiritu Santo; gikan sa Espiritu Santo akong gikuha ang akong kusog. Ug unsa man ang giinspirar sa Espiritu Santo nga buhaton nimo, mao kana ang imong buhaton.'

Miingon si Sapieha:

'Pasayloa ko, Amahan!' – ug, pagyuko, mibiya na siya.

Gipadala dayon ni Sapega sa tigulang ang lima ka rublo isip limos ug gisugo ang iyang mga sundalo nga ayaw pagdaot sa monasteryo. Dili madugay pagkahuman, mibyahe si Sapieha uban sa iyang hukbo paingon sa Pereyaslavl, samtang sa monasteryo dako kaayo ang kalipay nga giluwas sila sa Ginoo gikan sa pagkaguba; ang tigulang, sa iyang bahin, walay hunong nga nag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha sa iyang mga mata alang sa kaluwasan sa tibuok yutang Ruso gikan sa pagkaulipon.

Human sa kadaugan sa Kalyazin, gisugdan ni Prinsipe Mikhail Shuisky ang pagdakop sa mga Lithuanian ug nagpadala og mensahe gikan sa Pereyaslavl ngadto sa tigulang nga si Irinarkh aron mangayo sa iyang panalangin. Nagpadala si Irinarkh kaniya og panalangin, usa ka prosphora ug usa ka krus, ug gisugo siya nga isulti:

'Pagkugi, ug ang Diyos motabang kanimo!'

Nagpadala ang prinsipe og usa ka detachment ngadto sa panuluyan sa Alexandrovskaya, ug, uban sa tabang sa Diyos, napildi sa mga mandirigmang Ruso ang mga Lithuanian. Pagkahuman niini, miadto didto ang prinsipe mismo ug nagpuyo sa maong panuluyan. Ang kaaway misugod sa pagtigom batok kaniya gikan sa napalibotan nga Trinity Monastery ug gikan sa palibot sa Moscow. Nakahibalo ang prinsipe niini ug nabalaka kaayo siya. Nagpadala na usab siya og sugo ngadto kang Balaan Irinarkh. Ang tigulang usab nagpadala kaniya og panalangin ug prosphora ug gisugo siya nga isulti:

'Pagkugi sa kasingkasing, Prinsipe Mikhail, ug ayaw kahadlok: ang Dios motabang kanimo.'

Ug napildi sa prinsipe ang mga Lithuanian. Unya gipadala sa prinsipe ang usa sa iyang mga voivode ngadto sa Monasteryo sa Trinidad uban sa usa ka hukbo, ug ang voivode nakasulod sa monasteryo nga luwas. Nagpadala pag-usab ang prinsipe og sugo kang Irinarkh uban ang mga gasa, ug ang tigulang, samtang nagpadala sa iyang panalangin ug prosphora, nagsugo kaniya nga moadto sa Monasteryo sa Trinidad, nga gituman sa prinsipe. Pagkadungog niini, mibyahe si Sapieha paingon sa Dmitrov. Nakaabot nga luwas ang prinsipe sa Trinity Monastery, misulod sa monasteryo ug nag-ampo sa Labawng Balaang Trinidad ug sa Balaan nga si Sergius, naghatag og himaya sa Dios, sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug sa mga Rusong mga tigbuhat sa milagro. Ang hukbo nga gipadala batok kang Sapieha gipildi siya duol sa Dmitrov, ug si Sapieha midagan paingon sa Joseph Monastery sa Volokolamsk. Sa samang panahon, usa ka ikaduhang peke milayas gikan sa Tushino paingon sa Kaluga, diin siya sa ulahi gipatay. Human niining mga kalampusan, si Prinsipe Mikhail mibyahe gikan sa Trinity Monastery paingon sa Moscow, nag-ampo sa Katedral sa Dormition sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, giila ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Vladimir ug ang mga reliquaryo sa mga tigbuhat sa milagro, ug malipayon nga mibalik sa iyang panimalay.

Ang Kura Irinarkh, nga nakahibalo sa tanang nahitabo, nagpadala sa iyang disipulo nga si Alexander kang Prinsipe Michael sa Moscow aron kuhaon ang balaang krus, nga gihatag kaniya alang sa proteksyon ug aron palagson ang kaaway. Gihatag sa prinsipe ang krus ug nagpadala sa Kura og mensahe sa pagpasalamat ug mga gasa. Gidala ni Alexander ang tanan niini ngadto sa iyang magtutudlo.

Pagka-dawat niya sa balaang krus uban sa kalipay, ang Kagalang-galang Irinarkh mipahayag sa mosunod nga pag-ampo:

– Himaya kanimo, O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, Hesukristo, Anak sa Dios, nga nag-antos sa pagkapako sa krus ug kamatayon niining Balaan ug Mamatngon nga Krus alang sa among kaluwasan, ug nga nagpakita sa among katawhan og kaluoy ug mga milagro pinaagi niining Balaang Krus, nga naghatag og tabang kang Prinsipe Michael batok sa mga Lithuanian, alang sa kadaugan ug sa ilang pagpahawa, sama sa karaang panahon ilawom ni Tsar Constantine batok sa mga kaaway.

Dili madugay pagkahuman nga gipadala ang krus, namatay si Prinsipe Michael ug miadto sa Ginoo. Apan ang kaaway sa katawhan, nga napahiya sa kamot sa tigulang nga si Irinarkh, naghimo og bag-ong mga tiktik batok kaniya.

Usa ka bag-ong abbot nga ginganlan og Simeon ang gipadala sa Monasteryo ni Boris ug Gleb ni Patriarka Hermogenes; napamatud-an siya nga mabangis, walay kalooy, dili makontrol sa kaugalingon, ug hilig sa pagkalasing. Gisugo niya ang tigulang Irinarkh nga moadto sa simbahan aron mag-ampo; apan ang tigulang, nga

nagbitbit og bug-at nga puthaw nga 'penansiya', dili gani makalakaw nga gawasnon sa iyang selda, nagpapasakit sa iyang unod adlaw ug gabii pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo. Ang walay kalooy nga abbot nga si Simeon, nga ang iyang kalupigan milabaw pa gani sa mga dili motuo, miabot sa selda sa tigulang uban sa mga igsoon ug, nga walay kalooy, gikuha ang tanan nga gitigom sa tigulang. Upat ka pood nga dugos na lang ang wala madaut, sumala sa gisulti sa iyang disipulo nga si Alexander sa tigulang. Niining higayona, nahinumduman sa tigulang ang usa ka monghito nga gipangawat sa mga tulisan, nga nagbilin ug usa ka butang; gisundan sa monghito ang mga tulisan ug gisultihan sila nga wala nila nadala ang tanan; naantig ang mga tulisan ug gibalik nila ang tanan sa monghito. Apan karon, sa dihang gisugo ni Irinarh ang iyang disipulo nga si Alexander nga pahibaloon ang abad nga wala pa nahurot ang tanan nga gikuha, ang abad wala magpakita og kalooy sama sa mga karaang tulisan ug gikuha usab ang nahabilin.

Niadtong gabii mismo, nakakita si Igsoon Irinarkh og usa ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti nga nagtindog tupad kaniya; samtang nagtutok kaniya, misulti ang batan-ong lalaki bahin sa walay kalooy nga binuhatan sa abbot, ug kalit lang nga nawala. Ang tigulang nagpangamuyo tibuok gabii. Sa sunod buntag, mibalik ang abad sa selda sa tigulang ug gisugo nga kuhaon siya sa iyang selda: upat ka lalaki ang midakop sa iyang mga bukton ug gihila siya palayo, samtang ang abad, kauban ang lima pa ka lalaki, nagbitbit sa iyang puthaw nga kadena. Samtang gihatak nila ang tigulang, nabali ang iyang wala nga bukton ug gilabay siya tulo ka sazhens gikan sa simbahan. Nagpabilin ang tigulang sa maong kahimtang sulod sa siyam ka oras, nag-ampo sa Ginoong Dios nga dili Niya itugyan kining sala batok sa iyang mga manlupig, kay nanagbuhat sila sa walay pulos, nga wala sila kahibalo sa ilang gibuhat.

Ang mga disipulo sa tigulang, sila Alexander ug Cornelius, gipahawa gikan sa presensya ni Irinarkh ug gipadala sa ubang selda.

Samtang nag-inusara si Irinarkh didto, gibyaan sa tanan, usa ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og hayag nga bisti ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Nadungog sa Dios ang imong pag-ampo ug ang imong pagkamapailubon: kon mangayo ka ug bisan unsa, kini ihatag kanimo.'

Pagkahuman niining mga pulong, nawala ang batan-ong lalaki.

Samtang nag-inusara si Irinarh sa iyang selda, gihuyop sa tanan, usa ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti ang mitungha kaniya ug miingon:– Nadungog sa Dios ang imong pag-ampo ug naila ang imong pagkamapailubon: kon mangayo ka og bisan unsa, kini ihatag kanimo.Human niini, nawala ang batan-ong lalaki.

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios! Hangtud kanus-a, Ginoo, nga magpabilin kami sa kasubo uban sa among magtutudlo ug mag-antos sa kamot niining mga tawo nga sama sa mga hayop ug mga hubog? Apan mahitabo ang imong balaan nga kabubut-on!'

Ug usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa balaang krus:

'Adto sa abbot ug sultihi siya: ngano man nga mosupak ka sa mga sugo sa Dios?'

Miadto si Elder Alexander sa simbahan aron makita ang abbot ug miingon kaniya:

'Pasagdi nga mobalik si Elder Irinarkh sa iyang selda, sumala sa iyang pulong, kauban ang iyang mga disipulo, aron dili nimo laglagon ang imong kaugalingong kalag pinaagi sa pakigbatok sa mga sugo sa Dios.'

Gipanalanginan sa abá ang tigulang ug ang iyang duha ka disipulo. Mibalik ang tigulang sa iyang selda, nagpasalamat sa Diyos nga nagluwas kaniya gikan sa pagpanlupig, ug nag-ampo nga hatagan siya og pagkamapailubon. Ug usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa kahitas-an:

'Pagkugi, akong nag-antos, kanunay ko nga uban kanimo: gipaabot ko ang imong kaisog, ug ang mga Anghel nangahibulong sa imong pagkamapailubon. Karon, dili na ka pag-antos pa, apan ang lugar nga giandam para kanimo sa Gingharian sa Langit nagpaabot kanimo.'

Nadungog ni Elder Irinarkh ang tingog, apan wala siyay nakita; samtang nagkurog, nag-ampo lang siya uban sa mga luha:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, kalooy-a ako nga makasasala, ug luwasa ako gikan sa tukso,' ug gihimo niya ang tanda sa krus aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipahawa si Abad Simeon sa monasteryo.

Samtang nagpadayon, pagkahuman sa kamatayon ni Prinsipe Mikhail Skopin-Shuysky, nabawi sa mga Lithuanian ang ilang kaisog, ug ang mga kaaway mitigum pag-usab sa atubangan sa Moscow. Ang mga Muscovite

mismo, nadani sa pagpangdayeg sa ilang mga kaaway, gipahawa si Tsar Vasily sa trono ug gitugotan ang mga Polako nga mosulod sa siyudad sa Moscow, nga dayon gipadala ang kanhing Tsar Vasily Shuisky sa exilio sa Poland. Nasakop ang Moscow ug gilaglag.

Ang Lithuania usab misugod pag-usab sa paglaglag sa mga rehiyon palibot sa Moscow sa halapad nga dapit. Niadtong 1612, nakaabot ang mga Lithuanian sa Rostov. Tungod sa kahadlok kanila, ang abbot sa Monasteryo sa Borisoglebsky nilayas uban sa tanang monghe paingon sa White Lake, samtang ang tigulang nga si Irinarkh nagpabilin sa iyang selda uban sa iyang mga disipulo, nga walay hunong nga nag-ampo sa Diyos. Gisakop sa mga Lithuanian ang monasteryo ug nagpabilin didto sulod sa napulo ka semana. Usa ka adlaw, usa ka maharlika ang miadto sa selda ni Irinarkh ug miingon:

'Panalangini ako, Amahan! Ug napatay si Sapieha duol sa Moscow, sama sa imong giingon!'

Mitubag ang tigulang:

'Pawala kamo sa inyong yuta, ug mabuhi kamo; apan kon dili kamo mobiya sa among yuta, kamatayon usab ang mag-abot kaninyo!'

Mibiya ang maharlika ug gisugilon niya ang mga pulong ni Irinarh sa tanang uban pang mga maharlika. Ug ang mga maharlika misugod sa pag-adto sa tigulang, ug miingon kanila ang tigulang:

'Adtoa ang inyong kaugalingong yuta; kung dili kamo moadto, patyon kamo.'

Ang anak sa voivode, nga ginganlan og Voin, miadto sa tigulang ug nadawat ang iyang panalangin aron mobalik sa iyang kaugalingong yuta. Gihatag sa tigulang ang iyang panalangin; ang anak sa voivode mitungo sa yuta, miadto sa iyang amahan ug gisultihan siya bahin sa panalangin. Unya ang voivode Ioann Kamensky mismo miadto sa selda sa tigulang, mitungo sa yuta sa atubangan sa tigulang ug miingon:

'Bendisi usab ako, Amahan, aron makabalik usab ako sa akong kaugalingong yuta, sama sa imong pagbendisi sa akong anak.'

Ug gipanalanginan siya sa tigulang ug miingon:

'Ayaw lang paghikap sa monasteryo, sa mga igsoon, o sa siyudad sa Rostov.'

Ug si Voivode Kamensky mibyahe paingon sa iyang kaugalingong yuta, nga wala gyud niya gilantaw ang monasteryo o ang siyudad sa Rostov. Mibalik pag-usab ang kalipay sa monasteryo tungod kay nakaluwas kini gikan sa katalagman.

Samtang, sa mismong Moscow ug sa tibuok yuta, adunay dakong kagubot ug kasubo tungod kay ang mga Lithuanian mipahimutang sa Moscow. Sa tanang dapit, labi na sa Nizhny Novgorod, ang mga tawo nag-ampo nga ang Ginoong Dios magpakita sa Iyang kalooy ug wagtangon ang dakbayan sa Moscow gikan sa mga kaaway niini, ug luwason ang yuta gikan sa dakong kasubo.

Pamilyar ang mga tawo sa Nizhny Novgorod kang Prinsipe Dmitry Mikhailovich Pozharsky, nga nagpuyo duol sa Nizhny. Nagsugod sila sa paghangyo kaniya nga moadto sa Moscow ug limpyohan kini sa mga kaaway. Nagsugod sila sa pagtigom ug paghatag kaniya og mga tawo, kuwarta, ug suplay para sa gubat. Gipili nila si Kosma Minin, usa ka lumolupyo sa Nizhny Novgorod, aron motabang ug mosuporta kaniya. Pareho ang hunahuna sa kumander militar ug sa napiling representante sa lokal nga konseho, ug gibuhat nila ang tanan pinaagi sa panag-uyon ug pakig-uyon. Ug gitugotan sila sa Diyos sa Iyang tabang. Mibiyahe sila uban sa tibuok nilang natigom nga pwersa paingon sa siyudad sa Yaroslavl ug mihunong didto. Gikan sa tanang mga lungsod, ang mga Ruso nga lalaki misugod sa pagtigom aron moapil kanila, nga nagtinguha sa pagpanalipod sa ilang pagtuo ug ilang yutang natawhan ug mamatay alang sa mga balaang simbahan sa Diyos.

Pagkadungog sa pag-abot ni Prinsipe Dimitri Mikhailovich Pozharsky uban sa iyang hukbo sa Yaroslavl, usa sa mga kumander sa milisya sa Rusya nga naka-istasyon duol sa Moscow, si Prinsipe Dmitri Timofeyevich Trubetskoy, nagpadala og usa ka sugo nga nag-awhag kanila nga mosulong sa Moscow nga walay paglangan. Apan nahadlok si Prinsipe Pozharsky ug si Kosma Minin nga mosulong sa Moscow: wala'y panaghiusa sa mga milisya sa Rusya, ug usa sa mga kumander sa hukbong Rusya, si Ivan Zarutsky, gipatay ang laing voivode, si Prokofy Petrovich Lyapunov, duol sa Moscow.

Ang tigulang nga si Irinarkh, nga nagtan-aw sa tanan ug hingpit nga nakasabot sa kahimtang, nagpadala kang Prinsipe Dimitri Mikhailovich Pozharsky sa iyang panalangin ug usa ka piraso sa prosphora, ug gisugo siya nga mosulong paingon sa Moscow uban sa tibuok niyang hukbo, nga dili mahadlok kang Ivan Zarutsky.

'Masaksihan nimo ang himaya sa Dios,' ingon sa tigulang nga ipahibalo niya sa prinsipe.

Nalipay kaayo ang prinsipe sa mga pulong sa tigulang; walay kahadlok, mibyahe siya paingon sa Moscow uban sa tibuok niyang pangkat ug mihunong sa Rostov. Gikan didto, si Prinsipe Pozharsky ug si Kosma Minin mibuhat og espesyal nga biyahe paingon sa Monasteryo sa Borisoglebsky aron personal nga madawat ang panalangin sa tigulang nga si Irinarkh. Gipanalanginan sila sa tigulang alang sa ilang kampanya batok sa Moscow ug gihatagan sila sa iyang krus isip timailhan sa suporta. Pagdawat sa panalangin ug sa krus gikan sa tigulang, malipayon nga mibiyahe ang prinsipe uban sa iyang hukbo gikan sa Rostov paingon sa Pereyaslavl, ug gikan sa Pereyaslavl paingon sa Troitsa, diin siya mihunong ug nagpasidungog sa Labing Balaan nga Trinidad ug sa Balaan nga Sergius.

Gikan sa Troitsa, gipadala ni Pozharsky ang voivode, si Prinsipe Dmitry Lopatin, paingon sa Moscow aron makigkita kang Prinsipe Trubetskoy. Nalipay kaayo si Trubetskoy, samtang si Zarutsky nilayas gikan sa palibot sa Moscow.

Samtang nagpadayon kini, miabot ang bag-ong mga pwersa nga nagdala og suplay aron moapil sa mga Lithuanian nga nakapuwesto sa Moscow. Pagkadungog niini, si Prinsipe Trubetskoy nagpadala og mensahero kang Prinsipe Pozharsky, nga nag-awhag kaniya nga dali-a ang tabang sa Moscow uban sa tibuok niyang hukbo. Ang voivode sa Nizhny Novgorod dali dayon mibiyahe gikan sa Troitsa paingon sa Moscow. Pinaagi sa grasya sa Diyos ug sa pag-ampo sa mga milagrosong santo sa Moscow, napildi sa mga Ruso ang mga Lithuanian. Pagkahuman niini, gikontrol ni Prinsipe Pozharsky ang Kitay-Gorod, ug nabilin ang mga Lithuanian nga nakalukop lamang sa Moscow Kremlin. Paglabay sa mubo nga panahon, nagsurender usab ang Kremlin, ug misulod si Prinsipe Dimitri Mikhailovich Pozharsky sa Kremlin, diin siya nag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga tigbuhat-katingalahan sa Moscow.

Ug adunay dakong kalipay sa Moscow nga gilimpyo sa Ginoo ang Moscow gikan sa mga Lithuanian.

Sa Monasteryo ni Boris ug Gleb sa Suba sa Ustya, bisan pa, adunay dakong kasubo niadtong panahona: ang monasteryo gipanglaglag ug gipangpanakawan sa daghang higayon sa mga Lithuanian; wala nay nahabilin sa monasteryo, apan gihukman gihapon sila sa pagbayad og bug-at nga buhis aron pakan-on ang mga sundalo. Ang abá, kauban ang komunidad sa mga monghe ug ang mga mag-uuma sa monasteryo, miadto kang elder Irinarkh aron hangyoon siya nga panalanginan ang iyang disipulo nga si Alexander aron mapadala siya sa Moscow. Gipatahod sa tigulang ang ilang hangyo, gipasagdan niya ang maong butang sa ilang kaugalingong pagbuot, ug gipadala niya ang iyang disipulo sa Moscow uban sa usa ka petisyon. Gitudloan niya kini nga kuhaon gikan kang Prinsipe Pozharsky ang Balaang Krus, nga gihatag aron makatabang sa pakig-away batok sa mga kaaway.

Sa pag-abot ni Alexander sa Moscow, adunay dakong kalipay tungod kay ang Hari sa Poland mibiya sa lungsod sa Vyazma aron mobalik sa iyang kaugalingong yuta.

Miadto si Elder Alexander kang Prinsipe Dmitry Mikhailovich Pozharsky ug gidala kaniya ang panalangin ni Elder Irinarkh ug usa ka prosphora. Nalipay ang prinsipe sa pag-abot sa sugo gikan kang Irinarkh ug gihatagan siya og sulat nga nagmando nga ang Monasteryo sa Borisoglebsky dili na suplayan og bisan unsang pagkaon para sa mga sundalo tungod sa kadaut nga gihimo sa mga Lithuanian. Gikuha ni Alexander ang sulat ug ang balaang krus gikan sa prinsipe ug mibalik sa monasteryo.

Nalipay kaayo ang abbot nga nakuha niya kini nga pribilehiyo para sa monasteryo, ug nalipay usab ang Balaan Irinarkh sa dihang miadto si Alexander sa iyang selda, gibalik ang balaan nga krus ug gipahibalo ang pangumusta sa prinsipe.

Pinaagi sa probidensya sa Diyos ug sa dekreto sa tanang prinsipe sa yuta, ang mga boyars, voivodes, Labing Reverendo nga mga Metropolitan, mga archimandrite, mga abbot ug uban pang mga tawo, niadtong 1613 ang batan-ong Prinsipe Mikhail Feodorovich Romanov napili sa trono sa tsar ug gipahimutang sa Moscow isip magmamando sa tanang yuta nga sakop sa Rusya, ug gikoronahan sa korona sa tsar. Ang tibuok Rusya naglipay sa pag-abot sa bag-ong, dugay nang gihulat nga tsar.

Apan sa daghang mga lugar ug lungsod—sa Uglich, Vologda ug uban pang silingang mga dapit—adunay dakong kasubo tungod sa padayon nga pagkaguba: labi na, ang mga detachment sa Cossack nagbubo og daghang dugo sa mga Kristohanon ug naglaglag sa mga lungsod ug baryo. Aron mapahawa sa yuta kining mga mananamsam ug managlaglag, gipadala ni Tsar Mikhail Feodorovich ang iyang boyar ug voivode, si Prinsipe Boris Mikhailovich Lykov, uban sa usa ka dakong hukbo. Mibyahe si Prinsipe Lykov paingon sa Yaroslavl.

Niadtong panahona, miabot ang mga Lithuanian ug mga Cossack sa baryo sa Danilovskoye (karon lungsod sa Danilov sa Gobernorado sa Yaroslavl). Gipadala ni Prinsipe Lykov ang tigulang nga si Ioakim ngadto sa tigulang nga si Irinarh aron mangayo sa iyang panalangin, sama sa gibuhat sa mga miaging komandante nga Ruso. Gipadala sa tigulang ang prosphora ug ang iyang panalangin ngadto sa prinsipe, ug gisugo siya nga sundon ang mga Lithuanian. Nalipay kaayo ang prinsipe sa panalangin sa tigulang ug gisugdan niya ang iyang kampanya. Sulod sa duha ka semana gisundan niya ang kaaway, naabtan sila sa gawas sa Kostroma, hapit na sa Nizhny, ug, uban sa tabang sa Diyos, napildi sila, daghan ang nadakpan ug gipadala sila sa Moscow ngadto sa Tsar. Gikan didto, mibalik si Lykov sa Vologda aron atubangon ang mga Cossack, nga nagpanakod sa mga distrito sa Vologda ug Belozersk. Nagpadala ang prinsipe og pwersa sa pagdakop sa mga Cossack, nga mibiyahe gikan sa Belozersk paingon sa Uglich, diin sila nagpabilin sulod sa duha ka semana. Gipadala ni Lykov ang iyang mga rehimento didto, ug ilang gipahawa ang mga Cossack paingon sa Moscow. Ang prinsipe mismo, samtang padulong sa Moscow aron sundon ang kaaway, mihunong sa Monasteryo ni Boris ug Gleb, nag-ampo sa mga Pag-antos-Nagadala nga magsoon nga sila Boris ug Gleb, ug personal nga nakadawat og panalangin gikan kang elder Irinarkh. Sa pagpadayon paingon sa Moscow, nasugat ni Prinsipe Lykov ang mga Cossack, gidakop sila ug gidala sa atubangan sa Tsar.

Aduna'y dakong kalipay sa pagkaguba sa tulisan nga grupo sa mga Cossack, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga tigbuhat-milagro sa Moscow, ug pinaagi sa pag-ampo ug mga luha sa eremita nga si Irinarkh.

Sukad niadto, naghari ang kalinaw sa Rusya. Sa bahin sa tigulang nga si Irinarkh, nagpadayon siya sama sa una sa walay hunong nga pag-ampo ug paghilak, sa pag-ayuno, sa pagdawat sa mga biyahero, ug sa pagpanalipod sa mga ginadumtan gikan sa pagpanglutos sa mga gamhanan.

Bisan pa samtang buhi pa siya, gipadayeg sa Dios ang Iyang alagad nga si Irinarkh pinaagi sa mga milagro: pinaagi sa iyang mga pag-ampo, giayo sa Dios ang mga masakiton ug ang mga gihupas, ug ang iyang panalangin adunay gahum nga milagros para sa mga miduol kaniya nga may pagtuo. Ang nagtigom sa hagiograpiya ni Irinarh, ang iyang disipulo nga si Alexander, nagtala sa siyam ka milagro sa Dios nga nahimo pinaagi sa mga pag-ampo sa eremita ug martir sa Borisoglebsk atol sa iyang kinabuhi.

Ang mga tawo nga nag-antos sa lain-laing mga sakit, labi na kadtong gihuptan sa hugaw nga espiritu, moanha kang Banal Irinarh o dad-on siya kanila. Ang tigulang mag-ampo, nag-awhag usab sa mga masakiton nga mag-ampo ug magpuasa; ibutang niya ang iyang balaan nga krus ibabaw kanila, ug kasagaran ibutang usab niya ang usa ka bahin sa iyang kadena kanila o sugoan sila nga motulog ibabaw niining mga kadena. Usahay, ang mga tawo gikan sa layo magpadala sa masakiton kang Irinarh aron siya pagpanalangin, nga iyang ihatag, ug ipabalik sila uban sa prosphora o krus, nga ilang gamiton sa pagbalaan sa tubig ug ihatag sa masakiton aron imnon. Busa, gi-ayo sa Kagalang-galang ang usa ka lalaki nga gihuptan sa demonyo gikan sa baryo sa Davydovo[990] pinaagi sa pagbutang sa iyang krus ibabaw kaniya; ang lain nga lalaki nga gihuptan sa demonyo gikan sa Voshchadinikov[991] naayo sa dihang gibutang sa iyang dili masawayon nga disipulo nga si Alexander ang kadena sa tigulang ibabaw kaniya ug gidala ang masakiton ngadto sa tigulang ug sa ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Sa usa ka voivode sa Monasteryo sa Borisoglebsky, anak sa boyar nga si Matfey Tikhmenov, nga nahulog sa kahimtang sa mental nga deliryum, gibutang ni Banal Irinarkh ang iyang krus ug gitali siya sa iyang kaugalingong kadena, ug gitudlo ang duha ka sundalo aron bantayan siya; busa ang pasyente nagpabilin didto tibuok gabii; sa buntag, gisugo sa elder ang voivode nga moadto sa simbahan aron mag-ampo; mibalik ang pasyente gikan sa Liturgiya nga maayong panglawas, apan gisugo siya sa Reverendo nga Elder nga magpuasa sulod sa tibuok semana, nga dili mokaon og karne ug dili moinom og bino o serbesa. Sa susamang paagi, si Nikifor, usa ka mag-uuma nga nawala sa buot sa monasteryo, naayo: gisugo sa tigulang nga ibutang kaniya ang krus ug gapuson siya gamit ang kadena sa usa ka tanoman; Paglabay sa usa ka oras, gikuha sa tigulang ang krus ug ang kadena ug gisugo ang masakiton nga motulog sa ibabaw sa iyang mga kadena, diin natulog siya tibuok gabii – ug namata nga hingpit nang naayo.

Pinaagi sa pag-inom o pagwisik sa tubig nga gi-konsagrar sa krus nga gipadala ni Irinarkh, ang mosunod ang nanaog: ang anak sa usa ka boyar nga ginganlan og Roman, nga nag-antos sa sakit sa ulo; ang asawa sa usa ka

[990] Ang baryo sa Davydovo nahimutang 20 ka verste gikan sa Monasteryo sa Borisoglebsky sa dalan paingon sa Uglich.
[991] Ang baryo sa Voshchadnikovo kay 10 ka verste gikan sa Monasteryo sa Borisoglebsky, sa tuo sa dalan paingon sa Uglich.

mag-uuma, nga nag-antos sa sakit sa mata; usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo sa Uglich; ug ang asawa sa usa ka klerk sa Moscow, nga nag-antos sa usa ka grabeng sakit.

Miabot na ang panahon sa pagkamatay sa Balaan nga Irinarh. Ang matarong ug mapailubon nga tawo mitawag sa iyang mga disipulo ug miingon kanila:

'Mga igsoon ug kauban nga mga asketiko! Gina-implaw ko kamo: karon mobiya na ako niining kinabuhi paingon sa akong Ginoo nga Dios, si Jesu-Cristo: ampoa ako sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, aron pagkahuman sa akong pagpanaw madala sa maloloy-on nga mga Anghel ang akong kalag ug makalingkawas ako sa mga bitag sa kaaway ug sa mga pag-antos sa hangin, pinaagi sa inyong balaan nga mga pag-ampo, kay usa ako ka makasasala. Kamo, akong mga ginoo, pagkahuman sa akong kamatayon, magpadayon sa pagpuasa ug pag-ampo, sa pagpaningkamot, sa pagbantay ug mga luha, ug usab sa gugma sa usag usa nga walay pagreklamo, sa pagsunod ug pagpaubos, kay kamo nakahibalo sa sugo ni Cristo mahitungod sa mga Beatitud.

Ang Reverendo mitudlo sa tanang mga sugo ug naghatag pa og daghang uban pang mga pagtulun-an sa iyang mga tinun-an.

Sa dihang nakita sa ilang magtutudlo sa iyang katapusang mga gutlo, ang iyang mga tinun-an, sila Alexander ug Cornelius, nabug-atan sa lawom nga pagbati ug, sa mapait nga mga luha, misinggit:

'O among maayong magbalantay ug magtutudlo! Karon nakita namo nga imong gikuha ang imong katapusang gininhawa: kinsa pa kaha among adtoan, kinsa pa kaha among paminawon nga magtutudlo, kinsa pa kaha ang mag-atiman sa among makasasala nga mga kalag? Apan among gipangayo kanimo, kon makadawat ka og pabor gikan sa Dios human sa imong pagbiya niining kinabuhi, mag-ampo ka walay hunong alang kanamo ngadto sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sumala sa imong pagkabalaan nga angay, kay nahibalo ka sa tanang among tinago nga pag-antos.

Miingon ang Karaan Irinarh sa iyang mga disipulo:

'Mibulag ako kaninyo sa lawas, apan sa espiritu magpabilin ako nga dili mabulag kaninyo.'

Ug niini iyang gidugang:

'Kung kinsa ang mosugod sa pagpanglutos niining akong monasteryo, nga gihatag gikan sa taas sa Diyos ug gibayran ug gipangamyonan sa abbot ug sa mga igsoon, nan pasagdi nga ang Diyos ug ang Inahan sa Diyos ang mohukom kanila.'

Ang komunidad sa mga monghe nagpabilin sa kiliran sa nagahawa nga tigulang. Human niya pasayloon ang mga igsoon ug mga disipulo sa ngalan ni Cristo ug gihatagan sila og katapusang halok, ang matinahuron mitindog sa pag-ampo, nag-ampo sa taas nga panahon, ug hilom nga nilakaw paingon sa Ginoo alang sa walay katapusang pahulay.

Ang Kagalang-galang Irinarkh namatay niadtong Enero 13, 1616, sa pista sa mga Balaang Martir Hermylus ug Stratonicus, gikan sa Biyernes ngadto sa Sabado sa ikasiyam ka oras sa gabii. Pinaagi sa panalangin ug sugo sa Iyang Kahalangdon Kirill, Metropolita sa Rostov ug Yaroslavl[992] , ang lubong sa schemamonk Irinarkh gipangulohan sa Abad sa Borisoglebsk, si Peter, ug sa iyang espirituhanong amahan, ang hieromonk Tikhon, kauban si Deacon Titus ug ang iyang mga disipulo, ang mga tigulang nga sila Alexander ug Cornelius. Sumala sa kabubut-on sa Balaan Irinarkh, ang iyang kabaong gilubong sa usa ka langob nga iyang kaugalingon giandam.

Pagkahuman sa pagpanaw sa tigulang Irinarh, nagpabilin ang iyang matarong nga mga 'gipaningkamotan': usa ka gatus ug kwarenta ug duha ka tanso nga krus, pito ka krus sa abaga, usa ka puthaw nga kadena nga baynte ka sazhens ang gitas-on nga iyang gisul-ob sa iyang liog, puthaw nga gapos sa tiil, napulo'g walo ka gapos nga tanso ug puthaw, nga iyang gisul-ob sa iyang mga kamot ug dughan; mga bungkos, nga iyang gisul-ob sa iyang belt , nga gibug-aton og usa ka pood; ug usa ka puthaw nga tungkod, nga iyang gigamit aron mapakumbaba ang iyang lawas ug mapalayas ang mga dili makita nga demonyo[993] . Pinaagi niining mga 'pag-antos' niya, ang matarong nga Elder

---

[992] Gihisgutan si Kirill IV isip Metropolitan sa Rostov sa panahon sa kamatayon ni Tsar Boris Godunov; gipahawa siya sa pwestu ni Palsong Dmitry; sa dihang nadakpan ang iyang manununod, si Filaret—nga sa ulahi nahimong Patriarka—gitawag pag-usab sa mga tawo sa Rostov si Kirill, nga nagserbisyo isip metropolitan hangtod sa iyang kamatayon niadtong 1616.

[993] Kadaghanan sa mga puthaw nga kadena ug uban pang mga pabug-at nga gipasan sa asetikong si Irinarkh gitipigan gihapon sa Monasteryo ni Boris ug Gleb – ang uban sulod sa palibot sa simbahan, diin gitipigan ang reliquaryo sa balaan, ug ang uban sa usa ka espesyal nga kahoy nga estruktura sa dapit sa kanhi niyang selda. Ang detalyadong paghulagway ug ilustrasyon niining mga butanga makita sa gihisgutan nga publikasyon ni His Eminence Amphilochius. Niadtong 1878, uban sa panalangin ni His Eminence Arsobispo

Irinarkh nabuhi sulod sa katorse ka tuig ug upat ka bulan; siya nagpuyo sa kalibutan sulod sa traynta ka tuig, nga naglangkob sa kinatibuk-ang sitenta'y otso ka tuig ug upat ka bulan.

Pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga Irinarh, daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang kabaong. Ang tigkompila sa iyang hagiograpiya, ang iyang disipulo nga si Alexander, nagtala og napulo'g tulo ka milagrosong pagkaayo gikan sa lain-laing mga sakit, labi na sa pagpanag-iya sa demonyo. Kaugalian nga ibutang ang krus nga naghatag kinabuhi nga gikan sa mga buhat ni Irinarkh sa ibabaw sa mga masakiton; usahay gamiton usab ang iyang kadena o uban pang mga karga nga iyang gidala. Nagkuha usab ang mga tawo og yuta gikan sa iyang lubnganan ug imnon ang tubig niini. Daghang mga milagro ang nagpadayon nga nahitabo pagkahuman niini.

Bisan karon, dili na katingad-an nga daghang nag-antos, atol sa usa ka pag-ampo alang sa Balaang Irinarkh, magsul-ob sa usa sa mga karga nga iyang gibyaan, nga nagtuo sa gahum niini sa pag-ayo.

27 Enero

14 Enero (daang estilo)

Ang unang pagpanlupig sa mga balaan nga amahan sa Sinai ug Raifah

Komemorasyon sa ika-14 sa Enero

Sa ika-14 nga adlaw sa Enero, gisaulog nato ang duha ka pagpatay sa mga monghe nga nagpuyo sa mga monasteryo ug langob sa Bukid Sinai[994] ug sa baybayon nga disyerto sa Raifah, duol sa Sinai. Ang unang pagpatay nahitabo sa ika-upat nga siglo. Gihulagway kini ni Ammonius, usa ka Ehipsiyong monghe nga nakasaksi sa maong panghitabo. Gisaysay kini ni Ammonius sa mosunod nga paagi:

'Usa ka adlaw, samtang naglingkod ko sa akong yano nga selda sa rehiyon sa Alexandria, sa usa ka lugar nga gitawag og Kanovo, misulod sa akong hunahuna nga moadto sa Palestina. Dili ko makaya nga motan-aw sa mga Kristohanon nga nag-antos og walay katapusang pag-antos sa kamot sa mga walay Diyos nga manlupig, ug ang atong balaan nga amahan, si Patriarka Pedro, napugos sa pagbalhin-balhin ug pagtago, nga wala'y kahigayunan sa matinud-anong pagdumala sa iyang kawan. Sa samang higayon, nangandoy ko nga pasidunggan ang mga balaang dapit sa Jerusalem diin naglakaw ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagtuman sa misteryo sa Iyang probidensya alang kanato. Pag-abot nako didto, nalipay kaayo ko sa tanang katingalahang buhat sa Dios ug nagpasalamat ko nga matinud-anon sa maloloy-on nga Ginoo nga giisip ko nga takus sa pagdayeg sa mga balaang dapit. Unya, mibiyahe ko uban sa pipila ka monghe paingon sa kamingawan ug, sa tabang sa Dios, nakaabot ko sa Bukid Sinai pagkahuman sa napulo'g walo ka adlaw ug gidayeg ang mga balaang dapit didto. Samtang nagpuyo didto, nalipay kaayo ko sa pakig-uban ug pakighinabi sa mga anghelikong amahan sa Sinai, ug matag-adlaw, alang sa kaayohan sa akong kalag, gibisita nako ang selda sa matag-usa kanila. Gisunod nila ang mosunod nga lagda: nagpungko sila nga hilom tibuok adlaw sa ilang mga selda; apan sa gabii sa Sabado, sa pagsubang sa Domingo, magtapok silang tanan sa simbahan ug magsaulog sa Tibuok-Gabii nga Pagbantay nga magkuyog; pagkahuman nila makadawat sa Balaang Komunyon sa buntag atol sa Balaang Liturgiya sa Balaan ug Imortal nga mga Misteryo ni Kristo, mobalik ang matag-usa sa iyang selda. Ang ilang hitsura sama sa anghel: pinaagi sa hugot nga

---

Nil sa Yaroslavl ug Rostov, ang pipila sa mga kadena ug uban pang mga butang gikan sa 'mga buhat' ni Irinarh gibalhin ngadto sa simbahan sa lumad nga baryo ni Irinarh Kondakov sa hangyo sa mga lumolupyo. Tan-awa ang libro ni N. N. Korsunsky nga gihisgutan sa ibabaw alang sa dugang detalye.

[994] Ang Bukid Sinai nahimutang sa tunga-tunga sa Peninsulang Sinai; kini, sa tinuod, usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga gipikas ug napalibotan sa mga hait ug magubot nga walog; karon gitawag kini sa mga Arabo nga Bukid 'Tur' o 'Jebel Tur-Sina'. Sa Daang Tugon, sa Bukid Sinai, ang mga Israelita misulod sa usa ka pakigsaol sa Dios ug nadawat nila ang mga sugo sa Balaod gikan Niya (Exodo 20). Sa ika-4 ug ika-5 nga siglo AD, ang Bukid Sinai nailhan tungod sa kadaghan sa mga Kristohanong eremita nga nagpuyo sa mga bangin ug langob niini.

pag-agil ug walay hunong nga pagbantay, payat kaayo ang ilang mga lawas, ug nagpuyo sila nga daw walay lawas – wala gyud sila mokaon og bisan unsa nga makapukaw o makapabuhi sa mga kahuyang sa kasingkasing. Wala gyud sila magtilaw og bino o lana, o pan, kondili kontento ra sila sa gamayng kantidad sa datiles o mga bungang-kahoy sa roble, ug kini ra ang ilang gigamit aron mabuhi. Apan usahay, ang abbot maghatag og pan para sa mga biyahero.

Paglabay sa pipila ka adlaw, kalit nga giatake kining rehiyon sa usa ka grupo sa mga barbaro nga gitawag og Vlemmians[995] . Wala silay kalooy nga gipamatay hangtod mamatay ang tanang monghe nga ilang nakit-an sa palibot. Kami nga nagpuyo duol sa tore[996] nalibog ug nabalaka; dali-dali kaming nagtigom sa usa ka gipanday nga dapit, kauban ang among balaan nga amahan nga abá, nga ginganlan og Dula – kay siya gayud usa ka sulugoon ni Kristo, labaw sa tanan tungod sa iyang talagsaong pagkamapailubon ug pagkama-mapainubsanon, mao nga gitawag siya usab og Moises. Ang maong mga barbaro gipukpok ang tanang amahan nga nagpuyo sa Horeb[997] ug sa Tefrovil; ilang gipatay ang daghang mga santo sa Kedar ug gilaglag ang uban pang palibot sa Bukid Sinai. Miabot usab sila kanamo ug, tungod kay walay bisan kinsa ang misukol, hapit na nila kami patyon. Apan ang maloloy-on nga Dios, nga nagahatag sa Iyang tabang sa mga nagatawag kaniya sa tibuok nilang kasingkasing, nagpadala og dakong kalayo sa tumoy sa bukid, ug among nakita nga natabonan sa aso ang tibuok bukid, ug gikan niini misaka ang kalayo paingon sa langit. Sa pagkakita niini, gikupot kami sa kahadlok ug hapit na kaming namatay sa kahadlok. Nihapa kami sa yuta ug nag-ampo sa Ginoo nga ang katalagman nga naghulga kanamo molabay lang. Nahadlok kaayo ang mga barbaro sa dihang ilang nakita ang kalayo, ug dali dayon silang nilayas; sa tinuod, ang uban gani gilabay ang ilang mga armas ug gibyaan ang ilang mga kamelyo, kay dili gyud nila makaya ang makita nga makalilisang nga kalayo. Kami, sa among bahin, nagpasalamat ug naghimaya sa Dios, Nga dili mobiya sa mga nanagbalik kaniya hangtod sa katapusan. Pagkahuman, mibaba kami gikan sa plataporma ug nakakaplag, sa nagkalain-laing mga lugar, og katorse ka amahan nga napatay sa espada, nga ang matag-usa napatay sa lugar diin siya nadakpan. Ang ilang mga lawas nagbitbit og daghang lain-laing samad – ug kinsa bay makadeskribe sa paagi sa ilang pagkamartir? Duha kanila, sila Isaiah ug Savva, buhi pa, apan grabe kaayo ang ilang samad ug hapit na lang sila makaginhawa. Dayon namo, uban sa dakong paghilak, gilubong ang mga patay nga amahan ug gitagad ang mga buhi. Sa pagkatinuod, kinsa bay ingon ana ka malupigon ug walay kalooy nga dili maghinanakit pag-ayo alang sa ingon kadaghan nga mga amahan – mga matarong ug balaan nga tawo, nga nakakalat sa yuta sa makaluoy nga paagi? Ang usa hingpit nga naputol ang ulo; ang ulo sa lain gipugngan lang sa panit sa usa ka kilid; ang usa gipikas duha, ang uban giputol ang mga bukton ug mga tiil, ang usa gipilas ang mga mata, ug ang usa gipikas duha gikan sa ulo hangtod sa tiil. Ug kinsa bay makadeskribe sa detalye sa tanan namong nakita samtang among gitigom ug gilubong ang mga lawas sa mga balaan? Duha ka magsoon, nga buhi pa, naghigda didto, nag-antos sa grabeng kasakit. Ang usa kanila, nga ginganlan og Isaiah, namatay sa ikaduhang oras sa gabii, samtang ang usa pa—si Sabbath—nabilin nga buhi, ug adunay paglaum nga siya makabawi, kay ang iyang mga samad dili kaayo grabi. Nagpasalamat siya sa Diyos tungod sa iyang mga pag-antos, apan nasubo nga wala siya giisip nga takus nga mamatay uban sa mga balaang amahan, ug miingon uban sa paghilak:

– Kaauy sa ako, usa ka makasasala! Kaauy sa ako, nga wala gilakip sa balaang mga amahan nga nag-antos ug namatay alang kang Kristo! Kaauy sa ako, usa ka walay pulos nga sulugoon, gipahawa sa ikalabing-usa ka oras (cf. Matt. 20:6), nga nagtindog na sa ganghaan sa makaluwas nga Gingharian ni Kristo, apan wala mosulod niini!

Uban sa mga luha sa iyang mga mata, nag-ampo siya sa Dios ug miingon:

'O Makagagahum nga Dios, nga nagpadala sa Imong Bugtong Anak alang sa kaluwasan sa katawhan, ang usa ug bugtong malumo nga Mahigugma sa katawhan, ayaw ko pagbulag sa mga balaang amahan nga nanguna,

---

[995] Ang mga Vlemmians – ang mga Bedouin karon – usa ka Libyano nga tulisan nga katawhan nga nagpuyo sa habagatan ug kasadpan sa Ehipto; bisan pa gani ang mga Emperador Romano nahadlok niining mga barbaro, nga mao nga si Diocletian nangita og paagi aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon gikan kanila pinaagi sa pagbayad kanila og kuwarta ug paghatag og yuta.

[996] Pyrg – gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'kuta' o 'torre'; kini ang ngalan nga gihatag sa mga kuta nga torre sa pagbantay sa mga monasteryo.

[997] Horeb – usa ka bukid sa Disyerto sa Arabia, ang kasadpang tuktok sa parehas nga han-ay sa bukid, diin ang sidlakan nga bahin mao ang Bukid Sinai. Dinhi nagpakita ang Dios kang Moises sa usa ka palungon nga nagdilaab apan wala masunog (Exodo 3). Duol niining bukid ang Kedar ug Tephrovil, nga gihisgutan dinhi.

kondili himoa nga pinaagi kanako mapuno ang ilang ihap ngadto sa kap-atan!' Ihatag kini, Ginoong Hesukristo, kay sukad pa sa akong pagkahimugso, ako na ang imong sumusunod ug ikaw ra ang akong gihigugma!

Samtang naghalad niini nga pag-ampo, sa ika-upat ka adlaw human mapahamtang og dagok ang mga balaan nga amahan, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo.

Samtang nagasubo pa ug nagahilak kami, usa ka tawo gikan sa Ismael miabot kanamo[998] ug mitaho nga gipatay sa mga barbaro ang tanang mga asketiko nga nagpuyo sa sulod nga disyerto nga gitawag og Raifa[999] . Kini nga disyerto, nga nahimutang kapin sa duha ka adlaw nga biyahe gikan kanamo, naa sa mga baybayon sa daplin sa Itom nga Dagat . Aduna didto napulo'g duha ka bukal sa tubig ug, sumala sa gisulat sa Basahon sa Mga Bilang (Num. 33:9), kapitoan ka palma sa datiles, nga ang gidaghanon niini sa ulahi misaka pag-ayo. Nangutana kami niining tawo kung sa unsang mga kahimtang ug pila sa mga amahan ang gipangbato, apan wala siya makasulti kanamo bahin niini, kay siya mismo nakadungog lang gikan sa uban nga ang tanang amahan nga nagpuyo sa Raif, walay eksepsyon – gikan sa pinakamatigulang hangtod sa pinakabata – gipangbato. Pipila ka oras pagkahuman, usa pa ka tawo ang nakapamatood niini nga balita kanamo. Paglabay sa pipila ka adlaw, usa sa mga lokal nga monghe ang miabot aron magpuyo sa Bukid Sinai. Pagkahibalo sa iyang pag-abot, ang abad sa Bukid Sinai, si Padre Dula, gisugdan siya og pangutana pag-ayo, nga gusto masayran sa detalye ang tanan nga nahitabo sa mga balaang amahan, ingon man kung giunsa niya pag-ikyas. Dayon gisaysay sa monghe ang mosunod:

'Ako, mga Amahan, nagpuyo uban kanila sa mubo nga panahon – mga baynte ka tuig ra – apan aduna usab uban nga nagpuyo didto sa dugay nga panahon: ang uban upat ka pulo ka tuig, ang uban kan-um ka pulo, ug ang uban gani kapito ka pulo.' Kini nga rehiyon patag kaayo ug lapad kaayo; kini molapad og kapito-an ka poplit ang gitas-on, nga gilimitahan sa sidlakan sa usa ka bukid – sama sa usa ka bungbong – hangtod sa Itom nga Dagat[1000] . Daghang mga eremita ang nagpuyo didto nga, sumala sa mga pulong sa Apostol (Hebreohanon 11:38), nangalibot sa mga disyerto ug kabukiran, sa mga langob ug bangit sa yuta. Sa tiilan sa bukid adunay usa ka simbahan, diin kining tinuod nga langitnong mga tawo magkatigum matag semana. Samtang nagpuyo pa sila sa yuta, susama sila sa mga anghel sa espiritu ug sa paagi sa ilang kinabuhi. Gipapoy nila ang ilang mga lawas ingon nga dili kini ila kondili iya sa uban; samtang ang ilang mga kalag ilang gipahimutang dili lang sa usa ka hiyas, kondili sa daghan. Tungod sa tinguha nga ipakita ang ilang mga pag-antos ug kamatayon—ug sa tinuod, ang tanang mga tukso nga gipahamtang kanila sa mga demonyo—dili ko, akong hinigugma, masaysay ang tanan nilang mga hiyas sa husto nga han-ay. Apan isaysay ko kanimo ang usa o duha niini nga mga amahan, ug kini igo na aron masabtan nimo ang kinabuhi sa tanan nga uban pa.

Usa kanila mao si Moses, usa ka tigulang. Taga-Paran, ang silingang yuta[1001] , gihigugma niya sukad pagkabatan-on ang kinabuhi sa monastiko. Nagsilbi siya nga abá sa mga amahan nga nanguna kaniya didto, human sa kap-atan ug tulo ka tuig nga pagkinabuhi isip monastiko. Nagpuyo sa usa ka langob duol sa monasteryo, siya gayud usa ka ikaduhang Elias nga Tisbita[1002] , kay gitugotan siya sa Ginoo sa bisan unsang iyang hangyoon. Pinaagi sa mga milagrosong timaan ug sa pagtambal sa tanang matang sa mga sakit, iyang gipabalik sa Kristohanong pagtuo ang tanang pumoluyo sulod sa utlanan sa mga Pharanites, ingon man usab ang mga Ismaelita nga nagpuyo sa maong yuta. Sa dihang nakita sa tanan ang mga milagro ug pag-ayo nga gihimo ni Moises, napuno sila sa pagtuo kang Kristo ug pagkahuman nila mabunyagan, misulod sila sa Balaang Simbahan ni Kristo. Ang balaang amahan usab nag-ayo sa daghang mga tawo nga gipanag-iya sa demonyo, kay pinaagi sa grasya ni Kristo, aduna siyay gahum batok sa mga demonyo. Sukad pa sa sinugdanan sa iyang asetikong kinabuhi, wala gyud siya

---

998 Ang mga Ismaelita – mga kaliwatan ni Ismael, anak sa patriyarka Abraham.

999 Raifa – usa ka lugar duol sa Paran sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Pula, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Sinai.

1000 Ang Dagat Pula, o ang gitawag nga 'Chermnoe', usa ka taas, masipit nga pasilyo sa Dagat Indian, nga nagbulag sa Peninsulang Arabya gikan sa Ehipto ug sa Asya gikan sa Aprika.

1001 Ang Faran usa ka disyerto ug kabukiran nga rehiyon taliwala sa Palestina, Ehipto, Edom ug sa Peninsulang Sinai. Sa Bukid Faran, ang Dios nagpakita sa Balaang Espiritu, nga mibaba sa kapito-an ka mga tigulang sa Israel (Numeros 9:10–30); dinhi usab nangitagpanan si David.

1002 Elias nga Tishbita – ang labing iladong propeta sa Daan nga Tugon, lumad sa lungsod sa Tishbe sa Galilea sa tribo ni Neftali, usa ka mainit kaayo nga mananamba sa Tinuod nga Dios ug usa ka makahadlok nga mipadayag sa pagkadautan ug idolatriya sa mga adlaw ni Ahab ug Jezebel, nga nahimong bantog tungod sa iyang daghang mga milagro. Gihatagan siya og pribilehiyo sa pakig-istorya sa Dios sa Bukid Horeb (3 Mga Hari 19); pagkahuman sa milagrosong pagtabok sa Jordan, gidala siya nga buhi paingon sa langit sa usa ka karwahe sa kalayo, ug gihatag niya ang gasa sa paghimo og milagro, kauban ang iyang grasya, sa iyang manunod nga si Eliseo.

matilawi og pan bisan kaisa, bisan pa man naghatag siya og gamay niini para sa mga biyahero; kini nga pan gihatag kaniya sa mga Ehipsiyo nga mibisita kaniya. Siya mismo kontento na sa pipila ka datiles ug yano nga tubig; gikan sa maong palmera sa datiles gihimo usab niya ang iyang kaugalingong sinina; Gigugol niya ang iyang panahon sa hugot nga kahilom – nga walay sama – nga mihunong lamang alang sa mga miadto kaniya aron ikumpisal ang ilang mga hunahuna; gidawat niya ang ingon nga mga tawo uban sa pagtagad ug pagkamabuotan. Gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, ug bisan pa niana, pagkahuman lamang sa serbisyo sa buntag, samtang gigugol niya ang tibuok gabii nga walay tulog. Sa tibuok panahon sa Dakong Kwaresma, hangtod sa Maundy Thursday, wala siya mag-istorya bisan kinsa. Sa tibuok niini nga panahon, ang iyang pagkaon mga baynte ka datiles, ug ang iyang ilimnon usa ka tasa nga tubig; ug, sumala sa pagpamatuod sa iyang disipulo, kasagaran kini igo na para kaniya hangtod sa Pag-antos ni Kristo[1003] . Sa usa ka higayon atol sa Kwaresma, si Vedian, ang pangulo sa usa ka tribong Etiyopiya nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, gidala kaniya aron pag-ayo. Sa dihang nakaabot sila sa gilay-on nga usa ka stadium gikan sa selda sa tigulang, gilabay sa hugaw nga espiritu si Vedian sa yuta ug misinggit:

'Lagmit na gayud ako! Kaninong atubangan ako dad-on! Sa bisan usa ka gutlo, wala ko gayud siya matintal o mapugos!'

Pagkahuman niini, mibulag kini kang Vedian, nga dayon naayo; siya mituo kang Kristo uban sa daghan pa, ug pagkahuman gihatagan siya og balaan nga bunyag. Daghan pa unta akong isulti kaninyo bahin niining matarong nga tawo, apan tungod sa kakulang sa oras kinahanglan na lang ko maghilom. Namatay siya sa kamot sa mga barbaro nga misalakay kanamo.

Kining katingalahang ug bulahan nga amahan adunay usa ka disipulo nga pareho ang ngalan, nga gitawag usab nga Moises. Usa ka lumad sa rehiyon sa Thebaid[1004] , nagpuyo siya uban kaniya sa hilom sulod sa kwarenta'y unom ka tuig, nga wala gayud milihok sa bisan unsang paagi nga supak sa mga lagda sa iyang amahan, ug nagsilbi nga ehemplo sa ubang batan-ong monghe. Ako usab nagpuyo uban kaniya sa sinugdanan, apan sa ulahi, tungod sa iyang grabe kaayo nga pagka-asketiko, mibulag ko kaniya. Siya usab napatay, kauban sa mga balaang amahan. Mapuslanon kaayo nga hinumduman ug isaysay ang kinabuhi ug mga hiyas sa matag usa niining mga amahan. Apan, tungod sa kakulang sa panahon, samtang pasagdan ang uban, maghisgot na lang ko sa usa pa ka matarong nga tawo.

Usa kanila mao ang usa ka amahan nga ginganlan og Jose, lumad sa Analit. Nagpuyo siya duha ka popolishche gikan sa dagat, ug gitukod niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang iyang puloy-anan; siya usa ka tawo nga balaan ang kinabuhi ug tinuod nga maalamon ug matinahuron. Nipuyo siya sa maong dapit sulod sa mga katulo ka tuig; Ang iyang disipulo wala nagpuyo uban kaniya, kondili sa dili kaayo kalayo sa lain nga selda. Usa ka adlaw, usa sa mga igsoon miadto kang Kini nga Banal nga si Jose aron mangayo og tambag. Nitunggo siya sa pultahan, apan sa wala'y nadungog nga tubag, mitan-aw siya sa gamay nga bintana ug nakita ang tigulang nga nagtindog sa tunga-tunga sa selda nga daw napalibotan sa kalayo gikan sa ulo hangtod sa tiil. Nahugno siya sa kahadlok ug natulog didto nga walay lihok, mura'g patay, sulod sa duha ka oras. Sa dihang mibalik ang iyang pagbati, mipahimutang siya sa kilid sa pultahan sa selda. Ang tigulang, nga nalunod sa paghunahuna sa Dios, wala makahibalo sa nahitabo. Sa alas singko, mibakod pag-usab ang igsoon. Gipasulod siya sa tigulang ug nangutana:

'Kanus-a ka niabot, anak ko?'

'Mga alas kwatro o sobra pa,' matud niya, 'mao nang pag-abot nako, apan wala ko mokuha hangtod karon aron dili ka masamok, Amahan.'

Nasayud ang balaan nga tigulang nga nasayud ang igsoon sa nahitabo kaniya; wala siya maghisgot niini ug, pagkahuman og paghatag kaniya og makapadasig nga tambag, gipahawa siya nga malinawon. Apan pagkahuman nilakaw ang igsoon, ang katingalahang tigulang, sa kahadlok sa himaya sa tawo, mibiya sa iyang selda ug mitago. Paglabay sa pipila ka adlaw, sa pag-abot sa iyang disipulo nga si Gelasius sa selda sa tigulang, iyang nakaplagan nga wala na siya didto. Bisan unsa pa iyang pagpangita kaniya sa kana nga kamingawan

[1003] Mao kana, hangtod sa Matins sa Dakong Biyernes, sa dihang gisaulog ang Pasiyon—mao ang pag-antos ni Kristo.

[1004] Ang Thebaid mao ang rehiyon sa karaang Ehipsiyong siyudad sa Thebes, nga bantog sa karaang panahon; ang ngalan gigamit usab, tungod sa kalambigitan sa pangunang siyudad niini, sa tibuok Upper (Habagatan) nga Ehipto.

pagkahuman, napakyas ang tanan niyang paningkamot. Uban sa mapait nga mga luha, mibalik siya sa selda sa tigulang ug nagpuyo didto, nga naglaum nga makakaplag bisan gamay nga kahupayan para sa iyang kalag.

Miagi ang unom ka tuig, ug sa usa ka adlaw, sa ikasiyam ka oras sa adlaw, adunay mipitik sa pultahan sa selda. Sa pagawas ni Gelasius, kalit niyang nakita ang iyang abádo nga nagtindog duol sa selda. Natingala siya sa dili gilauman nga pagpakita niini, ug naghunahuna nga basin kini usa ka espiritu, apan bisan pa niana, malipayon siyang miingon kaniya:

'Amo ko pag-ampo, amahan ko.'

Ang tigulang mituo og usa ka pag-ampo, gihalokan ang iyang disipulo, ug unya miingon kaniya:

'Maayo kaayo ang imong gibuhat, anak ko, nga nangayo ka una og pag-ampo, kay daghan kaayong paagi ang limbong sa yawa.'

Miingon ang igsoon kaniya:

'Ngano man nga gusto ka mohawa sa mga amahan ug biyaan ako, imong anak—busa nasubo ug naghilak ako hangtod karon?'

'Anak!' tubag sa tigulang, 'ang hinungdan nganong mibiya ko, ang Dios ra ang nakahibalo. Apan, hibaloa nga sa tinuod, hangtod karon, wala pa ko mibiya ning dapita, ni ikaw, ug wala pay usa ka semana nga wala ko makadawat sa Balaang Komunyon sa simbahan, kauban ang mga pari, sa balaan ug walay kamatayon nga Misteryo ni Cristo nga atong Dios.'

Natingala kaayo ang igsoon nga ang tigulang nagpuyo diay uban kanila, apan wala gayud siya makita sa bisan kinsa.

'Ngano kaha, Amahan, nga karon miadto ka kanako, imong anak?' pangutana niya.

Mitubag ang tigulang:

'Miabot na ang panahon sa akong kamatayon, anak ko, ug mianha ako aron imo akong ilubong.'

Pagkahuman niya paghatag sa daghang mga pagtulun-an nga makaluwas sa kalag sa igsoon ug pagpaligon kaniya sa pagkamatinud-anon, gitangtang sa tigulang ang iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo para kaniya, ug dayon malinawong natulog sa Ginoo. Pagkahuman niini, sa dihang gisultihan kami ni Igsuon bahin niini, mitigom kami nga naggunit og mga sanga sa palma sa among mga kamot ug, samtang nag-awit og mga himno, gidala siya namo sa simbahan, samtang ang nawong sa namatay misidlak sama sa karaang mga panahon—sama sa nawong sa propeta nga si Moises (Ex. 34:29–30, 35). Gilubong namo siya tupad sa mga balaan ug diyosnong amahan nga nangamatay na sa wala pa siya. Daghan pa unta akong isulti kaninyo, apan dili na nako buhaton, kay panahon na karon nga balhinon ang istorya ngadto sa mga barbaro: Nakita nako nga gusto ninyong mahibal-an kung giunsa nila pagpatay sa mga balaan nga amahan.

Mao kana ang pagkabalaan sa mga Balaang Amahan, nga nagpuyo sa hingpit nga kakabus, matinud-anon nga nag-antos sa tanang matang sa pag-antos alang sa Ginoo ug kanunay nga nagpabilin sa pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios. Kinsa kami tanan, upat ka pulo ug tulo ang nagpuyo didto. Ug busa sa usa ka adlaw, duha ka lalaki nga wala namo mailhi ang miadto kanamo ug mitaho nga usa ka dakong grupo sa mga barbaro ang nilawig sa dagat gikan sa yuta sa Ethiopia sakay sa usa ka barko.

'Gidukot mi nila samtang naglayag kami sa usa ka bangka,' ingon sa mga bisita, 'gipreso mi nila ug nangayo: "Ipakita kanamo ang dalan paingon sa siyudad, ug luwason namo kamo." Batok sa among kabubut-on, napugos kami sa pagsaad, apan kami mismo naghulat aron makita kon mosidlak ba ang habagatan nga hangin aron makalayag kami palayo kanila. Sa tabang sa Diyos, nakalingkawas kami gikan sa ilang pagkupot pinaagi sa bangka sa gabii. Busa nagpasidaan kami kaninyo nga magbantay kamo sa pipila ka panahon – aron dili kamo madiskubrehan sa mga barbaro sa inyong tagoanan ug patyon kamo; tulo ka gatos sila."

Pagkahibalo namo niini, nagbutang kami og mga bantay sa baybayon aron pahibaloan kami kon makakita sila og barko. Kami mismo mitigum alang sa Pagbantay sa Tibuok Gabii ug nag-ampo nga ipadala sa Ginoo kanamo ang makapahimulos sa among mga kalag.

Sa unang oras sa gabii, usa ka barko ang mitungha nga nakataas ang mga layag, padulong kanamo. Ang mga layko nga nagpuyo sa Pharan nag-andam sa pakig-away aron iprotektar ang ilang mga asawa ug mga anak. Adunay duha ka gatus ka lalaki, dili pa apil ang mga babaye ug mga bata. Kami, mitigom sa among kaugalingong simbahan nga napalibotan sa pader. Ang barko nga nagdala sa mga barbaro, pag-abot sa pantalan ubos sa giya sa mga timonero, nagpabilin tibuok gabii sa gawas sa kasadpang baybayon, gipanalipdan sa bukid, duol sa mga

tinubdan. Sa pagsubang sa adlaw, gitali sa mga barbaro ang mga timonero ug gilabay sila sa baybayon, usa ra ang ilang biyaan sa barko; ug aron dili siya makalarga uban sa barko, mibiya sila og usa sa ilang kauban aron bantayan siya. Pagkahuman nila makalugos duol sa mga bukal, nakig-away sila sa mga lumolupyo, ug daghang mga pana ang gipagawas gikan sa duha ka panig. Ang mga barbaro, nga mas maalamon sa pagpana, nakadaog ug napalayas ang mga lumolupyo, ug napatay ang usa ka gatus ug kwarenta'y pito kanila; ang uban nilayas bisan asa sila makalagpas, samtang ang ilang mga asawa ug mga anak gidakop isip mga bihag sa maong daotan nga mga barbaro. Pagkahuman niini, misulong sila sama sa mga buang nga hayop paingon sa among gipang-anuban nga gisgutan sa ibabaw, nga naglaum nga makakaplag didto og daghang bulawan. Paglikop nila sa bungbong sa gipang-anuban, gisugdan nila kami og bastos nga pagpanaway sa kusog nga tingog, nga nagtuyo sa pagkahadlok kanamo pinaagi sa ilang mabangis nga mga singgit. Sa taliwala sa ingon nga kalamidad ug kasubo, wala kami kahibalo unsa ang buhaton – naghilak lang kami ug nagtawag sa Diyos. Ang uban namo mitugot niini nga kasubo uban ang kaisog, ang uban naghilak, samtang ang uban pa nag-ampo ug nagpasalamat sa Diyos; apan kami tanan, nga nagpaindasay sa usag usa, misinggit:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Ang among abá, si San Pablo, mitindog sa tunga-tunga sa simbahan ug miingon kanamo:

'Mga amahan ug mga igsoon! Paminawa ako, ang labing makasasala ug dili takus sa tanan. Kabalo kamo tanan nga, tungod sa gugma sa atong Ginoong Jesu-Kristo, mibulag kami sa walay pulos nga kalibutan ug, nagpuyo niining mabangis nga disyerto, giisip kami nga takus sa pagdala sa Iyang bulahan nga yugo sa gutom, kauhaw ug grabeng kakabus. Gibaliwala nato ang tanang kahakog sa kalibutan aron mahimong takus nga makabahin sa Iyang Langitnong Gingharian, ug wala na kitay laing gipangandoy gawas sa pag-abot sa kamatayon karon. Ngano man, busa, nga magpapaubos kita sa kasubo ug magluluoy, kon gusto sa atong Ginoo nga mas paspas kitang luwason gikan niining walay pulos nga kinabuhi ug dad-on kita ngadto Kaniya? Dili ba kita, sa baylo, angay maglipay? Kinahanglan kita maglipay ug magpasalamat sa Ginoo, apan dili gayud kita mawadan og kadasig! Unsa pa kaha ang mas makalipay ug mas tam-is alang kanato kay sa paghunahuna sa himaya sa Ginoo ug sa pagtan-aw sa Iyang Balaan ug Divino nga Panagway? Mga amahan ug mga igsoon! Hinumdumi kung giunsa nato kanunay pagpasidunggan ug paghimaya ang mga balaang martir nga nanguna kanato, ug kung giunsa nato, sa dihang gisugilon nato ang usag usa sa ilang mga pag-antos alang sa ngalan ni Cristo, nagdilaab kita sa tinguha nga mosunod sa ilang mga bakas. Karon, sa katapusan, miabot na ang panahon, ug ang atong tinguha – nga makig-uban kanila sa kinabuhi nga umaabot – natuman na. Busa, ayaw kamo kawala'g kaisog, ayaw kamo pagmasubo, ug ayaw kamo kahadlok, kondili tiguma kamo sa tanang kusog ug kaisog; dawata ang kamatayon uban sa pagkamapailubon, ug ang Dios modawat kaninyo uban sa gugma ngadto sa Iyang Gingharian.

Mitubag sa unisono ang mga monghe:

'Sumala sa imong giingon, dungog nga Amahan, mao among buhaton; kay "Unsaon man *nato pagbayad sa Ginoo sa tanan Niyang kaayo kanato? Kuhaon nato ang kopa sa kaluwasan ug tawagon nato ang ngalan sa Ginoo"* (cf. Salmo 115:3–4).

Mituyok aron atubangon ang sidlakan ug gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit, ang atong balaan nga amahan nagpahayag:

'Ginoong Hesukristo, Makagagahong Dios, among paglaum ug among tabang! Ayaw kami kalimti, kami nga imong dili takos nga mga alagad, kondili hinumdumi ang among kaguol ug among kasubo, kay ang among mga kalag gikapoy kaayo. Palig-una kami niining takna sa among kaguol; dawata ang among mga kalag uban sa pabor isip usa ka makapahimuot nga halad, kay kanimo unta ang himaya ug dungog, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan.

Ug sa diha-diha nga nakasulti na ang tanan og 'Amen', usa ka tingog ang mibuto gikan sa balaang halaran nga nadungog sa tanan:

'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug pahulay' (Mat. 11:28).

Gikupot kami sa kahadlok ug pagkahilak sa pagdungog niining tingog; nanghuyang ang among mga tuhod ug kasingkasing, kay bisan pa man andam ang espiritu, ingon sa giingon sa Ginoo (Mateo 26:41), huyang ang unod; busa nangawala na ang among paglaum sa among kinabuhi ug nagtutok na lang kami sa langit. Samtang ang mga barbaro, nga wala gyud makasinati og bisan unsang pagsukol, misaka sa bungbong sa among kulungan gamit

ang taas nga troso. Pagkabukas sa mga pultahan, misulod sila nga nagbitbit og gipahabog nga mga espada sa ilang mga kamot, sama sa mga buang nga lobo ug mga hayop nga maninila. Naa sa pultahan sa simbahan ang usa ka balaan nga tawo, usa ka tigulang nga respetado ang dagway nga ginganlan og Jeremias. Gikuptan siya nila ug nangayo:

'Ipakita kanamo ang inyong pangulo!'

Ang tigulang, nga wala gyud malisang sa ilang mabangis nga dagway ug sa mga gisabwag nga espada, mitan-aw kanila ug miingon:

'Ngano man nga naningkamot kamo sa pagpahadlok kanako, mga kaaway ni Cristo? Wala koy isulti kaninyo bisan unsa sa inyong pangutana.'

Ang abá kay nagtindog sa duol. Natingala ang mga barbaro sa kaisog niining tawoha – nga dili lang siya nahadlok kanila, apan ginapukaw pa gyud niya sila. Ang ilang katingala nahimong kasuko. Gitali nila ang iyang mga kamot ug tiil, gibutang siya nga hubo sa ilang taliwala, ug gisugdan siya og pana. Ang tibuok lawas sa matarong nga tawo napuno sa mga pana. Tungod kay maisugon siyang mitindog batok sa yawa ug gipisot ang ulo sa bitin, siya ang unang nakadawat sa korona sa martir ug nahimong ehemplo sa pag-antos alang sa tanan, batan-on man o tigulang.

Pagkahuman niini, ang atong balaan nga amahan nga si Pablo mitindog sa atubangan sa mga barbaro ug, samtang nagtudlo sa iyang kaugalingon, misinggit:

'Ani-a ako, ang inyong gipangita!'

Ug kining maisugong alagad ni Kristo walay kahadlok nga misumiter sa iyang kaugalingon sa iyang mga kaaway. Wala gani siya maghunahuna sa mga samad ug pag-antos nga ipahamtang kaniya sa mga daotan sa wala pa siya patyon.

'Sultihi kami,' pangutana nila, 'asa nimo gitago ang bulawan?'

Mitubag siya kanila nga hilum ug malumo, sama sa iyang batasan:

'Too-a ko, wala koy nakuha nga bisan unsang butang sa kalibutan sa tibuok nakong kinabuhi, gawas niining mga gisi-gisi nga sinina nga inyong nakita sa akong lawas.'

Samtang nagsulti siya, gikuha niya ang sinina sa iyang kamot ug gipakita kini kanila.

Unya gilansang sa mga barbaro ang tibuok niyang lawas sa mga pana ug gihampak ang iyang ulo sa bato, samtang nagasinggit: 'Ihatag ang imong bahandi.' Wala sila makuha og bisan unsa, busa pagkahuman sa dugay nga pagpanakit gibahin nila ang iyang ulo sa duha ka bahin, nga ang matag bahin nagbitay sa iyang abaga, usa sa usa ka kilid, ang usa sa pikas. Tungod kay daghan pa siya'g nadawat nga mga samad, natulog siya patay sa tiilan sa iyang amahan, nga gipatay sa wala pa niya—ang ikaduhang nakadaog batok sa yawa pagkahuman kaniya. Ako, nga dili takos, sa dihang nakita nako ang makalilisang nga kamatayon sa mga balaan, ang ilang dugo ug lawas nga nagkawalat sa yuta, gikupot ko sa kahadlok ug nangita ko og lugar nga matagoan aron makalingkawas. Sa dihang nakabantay ko nga sa wala nga kilid sa simbahan nahimutang ang mga sanga sa palmera, midagan ko didto ug samtang abala ang mga barbaro sa pagpanakit sa atong balaan nga Amahan Pablo, nakatago ko sa ilawom niini. Niadtong panahona, nagtuo ko nga usa sa duha ka butang ang sigurado nga mahitabo kanako: o motago ko dinhi ug makalikay sa kamatayon, o makit-an ko nila dinhi ug patyon ko kauban sa mga amahan. Ang mga walay Diyos nga barbaro, pagkahabilin nila sa duha ka giingon nga amahan sa dihang namatay sila, misulod sa simbahan; nagasinggit sa kalibog ug nag-uyog sa ilang mga espada, miduol sila sa mga amahan ug walay kalooy nga gipatay silang tanan nga walay eksepsyon, gikan sa pinakamatigulang hangtod sa pinakabata.

Samtang gisulti niya kini kanamo, ang monghe naghilak pag-ayo ug nag-agol; ang iyang pagsaysay, – sumala sa gisaysay ni Ammonius, – nakapukaw usab og kusog nga paghilak ug pag-agol gikan kanamo. Ang tanan naghilak pag-ayo. Ang mga luha, sama sa suba, nag-awas gikan sa among mga mata ug nabasa ang among mga sinina.

'O mga igsoon,' padayon sa monghe ang iyang pagsaysay samtang nagahilak, 'unsaon man nako paglarawan o paghulagway sa tanang kasubo nga nakita sa akong mga mata! Aduna didto usa ka dakong amahan nga ginganlan og Adam. Aduna siyay batan-ong disipulo, si Sergius, mga kinse anyos ang panuigon. Gikan pa sa pagkabata gipadako niya kini, gitudloan sa kinabuhi sa monastiko ug sa pakigbisog batok sa mga demonyo. Naluoy ang mga barbaro sa kaanindot ug pagkabatan-on ni Sergius ug wala nila siya patya. Gikuptan nila siya sa kamot ug tuyoang dad-on uban kanila. Ang batan-on, sa pagkahibalo nga dili nila siya buhian kauban sa iyang mga

amahan ug igsoon, kondili ipauban sa mga walay Diyos nga barbaro, naghilak sa kasakit ug nag-agol. Unya, misidlak ang iyang espiritu ug gilabay ang tanang kahadlok, misugod siya og dagan ngadto sa usa ka barbaro ug gikuha ang espada gikan kaniya, ug gihampak ang usa sa mga barbaro sa abaga; gusto niya nga palihokon ang kasuko sa mga barbaro batok kaniya, aron patyon siya nila. Natuman ang iyang tinguha. Tungod sa kasuko, gipanghiwa-hiwa siya sa mga barbaro. Sa dihang natamaan siya sa mga espada, mipahiyom siya ug miingon:

'Bulahan ang Ginoo, nga wala kami itugyan nga buhi sa kamot sa mga makasasala,' ug unya natulog siya sa Ginoo.

Nakita nako kining tanan ug nag-ampo ako sa maloloy-on ug mahigugmaong Dios nga dili ko mapansin sa mga dautang barbaro, aron adunay usa ka tawo nga maglubong sa mga lawas sa mga balaan.

Ang mga lawas sa mga biktima nga balaan nga mga amahan napuno sa tibuok balaang simbahan og dugo. Gidawat nila ang kamatayon nga walay kahadlok o kasubo, naglipay ug nagpasalamat sa Diyos alang sa ilang kapalaran. Ang ilang hunahuna nakatutok sa ilang Ginoo. Pinaagi sa ilang matarong nga kinabuhi, gihimo nila ang ilang kaugalingon nga mga templo para sa Espiritu Santo. Human balibaran ang pangdani ug kawalay pulos sa kalibutan, gisunod lang nila ang Dios ug, sa katapusan, namatay sila alang sa Iyang ngalan taliwala sa tanang matang sa pag-antos.

Samtang nagakahitabo kini tanan, naghigda ako didto nga daw patay, bisan wala koy bisan usa ka tulo sa dugo. Nahadlok ko nga basin tangtangon sa mga barbaro ang mga sanga samtang nangita sila og bahandi. Kanunay ko silip sa gawas aron tan-awon ang mga barbaro. Samtang nagakahitabo kining tanan, ako, bisan wala'y usa ka tulo sa dugo nga naa kanako, naghigda sama sa patay. Nahadlok ko nga basin ang mga barbaro, samtang nangita og bahandi, mosaka sa mga sanga. Kanunay ko nga mitan-aw gikan sa ilawom niini, nagpaabot sa higayon nga moabot na sila kanako ug, sa diha nga makit-an ko nila, patyon ko sama sa uban. Ang kamatayon nagtindog sa akong atubangan, ug nag-ampo ako sa Dios nga luwason ako, kon Iyang kabubut-on. Sa pagkatinuod, miduol ang mga barbaro sa mga sanga, apan gipabulag sa Dios ang ilang kasingkasing ug mga mata: ang maong butang daw dili angay tagdon, ug nilakaw sila. Unya, pagkahuman nilang biyaan ang mga patay nga balaan nga amahan ug wala makakita og gipangawat, mibalik sila pag-usab sa pantalan aron molarga sa ilang pagbiyahe. Apan sa pag-abot nila sa maong dapit, ilang nakaplagan nga nabungkag ang ilang barko, kay ang timonero, nga gibiyaan aron magbantay sa barko, tinago nga giputol ang lubid sa barko nga wala mahibalo ang barbaro nga kauban niya. Gidala sa hangin ang barko ngadto sa baybayon, diin kini nabungkag; ang timonero, pagkahuman niyang patyon ang barbaro, nilayas ug mitago sa kabukiran. Tungod kay nawala ang ilang barko, wala na'y nahibaloan ang mga barbaro unsa ang buhaton o unsaon pagbalik sa ilang kaugalingong yuta. Sa desperasyon ug kusog nga kasuko, ilang giatake ang ilang mga bihag gamit ang ilang mga espada ug gipatay silang tanan, wala silay gipasaylo bisan mga babaye o mga bata; unya nagsiga sila og kalayo ug gisunog ang tanang palma sa datiles.

Samtang, usa ka daghang numero sa mga elitanong mandirigma, nga miabot sa unom ka gatos, miabot gikan sa lungsod sa Faran, kay nakaabot na kanila ang balita sa pagpanghampak sa mga balaang amahan sa Raif. Pagkahibalo niini, ang mga barbaro nag-andam sa pakig-away ug sa pagsubang sa adlaw, gisugdan nila ang pakig-away sa mga bag-ong miabot sa baybayon. Daghang mga pana ang gipagawas gikan sa duha ka kilid; ang mga tawo sa Faran, tungod kay mas daghan sila, nagsugod na sa pag-angkon sa labaw ug nakapatay na sa daghang mga barbaro. Tungod kay wala nay paglaum sa pag-ikyas ang mga barbaro, gipanalipdan nila ang ilang kaugalingon ug nagpabilin sa ilang puwesto hangtod sa ikasiyam ka oras. Nakapatay sila og kawalo ug upat ka tawo sa Faran, wala pa labot ang daghang nasamdan. Sa bahin sa mga barbaro, nangamatay silang tanan hangtod sa katapusan, wala mosurender sa ilang mga kaaway o mobiya sa ilang mga posisyon. Samtang nagakahitabo kini, ako, nga hinay-hinay nabawi ang akong kaisog, migawas sa pag-uyat gikan sa dapit diin ako nagtago. Sa dihang nabati nako ang mga lawas sa mga biniayeng santo, nahibaloan nako nga tanan gawas sa tulo nangamatay na: si Domnus, si Andres, ug si Orion. Niini, si Domnus nag-antos kaayo sa grabeng samad sa iyang kilid. Si Andres, bisan daghan siya og samad, dili kini grabe kaayo, mao nga buhi pa siya. Si Orion, bisan pa niana, wala gyud masamdan. Usa ka barbaro ang mihampak kaniya sa espada sa tuo nga kilid, ug ang espada, nga wala gani nakaigo sa iyang lawas, mitabok sa iyang sinina sa wala nga kilid. Ang barbaro, nga nagtuo nga patay na si Orion, gibyaan siya ug mitagad sa uban; si Orion, bisan pa, naghigda taliwala sa mga patay, nga nagpakita nga daw patay siya. Pagkabanhaw niya karon, naglakaw siya uban kanako palibot sa mga lawas sa mga santo, nagahilak ug nagasubo tungod sa kalamidad nga miabut kanila.

Pagkahuman niini, ang mga tawo sa Pharan, nga gibyaan ang mga lawas sa mga barbaro sa baybayon aron kini putlon sa mga mabangis nga hayop ug langgam nga mananap, nagtigom sa mga lawas sa ilang mga higala ug, samtang nagahilak, gilubong sila ilawm sa payag sa bukid, diin anaa ang mga tuburan. Unya mibalik sila kanamo; ug uban kanila miabot ang ilang prinsipeng si Vedian, nga, sama sa nahisgutan kaniadto, gihayag sa Balaan nga si Moises gikan sa pagpanag-iya sa demonyo. Sa pagsulod namo sa simbahan uban kaniya, naghilak kami, nagpukpok sa among dughan ug naghilak sa kapait, sa pagkakita sa kawan ni Cristo nga gipahulog sa yuta—sama sa mga karnero nga gipikas-pikas sa mga mabangis nga hayop. Ang mga halangdong tigulang, nga gidayandayan sa dungganong abohon sa katigulangon, mura'g batan-on, sama sa mga anghel, kay ang pagkamaayo sa ilang kinabuhi misidlak sa ilang nawong sama sa kahayag sa kaagahon. Ang mga sulugoon ug martir ni Cristo naghigda didto, natabonan sa makalilisang ug masakit nga mga samad: ang usa adunay samad nga nagdagan gikan sa iyang abaga paingon sa iyang tiyan; ang lain naghigda nga gipikas duha ; ang usa naputol ang ulo; ang usa gipangkuhaan og mga mata; ang ikatulo giputol ang mga bukton ug tiil; ang ikaupat gitusloban og pana sa kasingkasing. Busa namatay silang tanan, nga nagbitbit og nagkalain-laing samad sa ilang mga lawas. Samtang buhi pa sila, kanunay nilang gidala sa ilang mga lawas ang kamatayon sa Ginoong Jesus, aron ang kinabuhi usab ni Jesus ipadayag sa ilang mga lawas (2 Cor. 4:10). Tungod kay nagkinabuhi sila sa paagi nga makapahimuot sa Dios, gipahimaya sila sa ilang kamatayon pinaagi sa ilang dugo ug busa gibilang sila sa panon sa mga balaan.

Gitipon namo ang mga lawas sa mga santo sa usa ka dapit. Ang debotong Prinsipe Vedian, kauban ang uban, nagdala og puti nga mga bisti gikan sa Pharan, ug among gilubong ang traynta'y siyam ka balaang mga amahan. Ang tanan nga naa niadtong panahona nagkuha og mga sanga sa willow ug palma ug gidala ang mga bililhon nga relikya sa mga santo, samtang nag-awit og mga salmo uban sa mapait nga mga luha. Sila tanan gilubong nga magkuyog, gawas lang kang Domnus. Ang maong Domnus, usa ka Romano sa pagkatawo, buhi pa; apan pag-abot sa gabii, natulog usab siya sa Ginoo. Gilubong siya tupad sa mga balaang amahan. Ang mga balaang martir ni Cristo namatay sa ika-katorse nga adlaw sa Enero, sa ikasiyam nga oras sa adlaw. Si Amahan Andres ug si Amahan Orion nabulag, kay wala sila kahibalo unsay buhaton – magpabilin ba didto o molakaw. Sa akong bahin, dili nako ikaya ang kasubo ug ang masubo nga hitsura sa maong lugar, ni mapugngan nako ang akong mga luha alang sa mga patay nga amahan; busa miadto ko kaninyo, bisan pa nga ang matinud-anong si Vedian misulay sa pagdani kanako nga magpabilin didto, nga nagsaad nga kanunay ko bisitahon ug dad-an kami sa tanan namong gikinahanglan. Naga-ampo ko kaninyo, mga Amahan, nga isulti kanako ang tanan nga nahitabo dinhi, sama sa inyong nahibal-an ang tanan sa detalye gikan kanako.

'Kami,' miingon si Ammonius, 'gisultihan namo siya sa tanan nga nahitabo dinhi, ug namangha kami sa katingalahang paagi sa Dios—kung giunsa sa parehas nga adlaw ug sa parehas nga petsa pagapatyon ang mga balaang amahan didto ug dinhi—ug usab kami tanan misugod pag-usab sa paghilak ug pag-agulo nga mag-uban. Ang among respetadong amahan Dula mitindog ug miingon:

'Mga hinigugma! Ang mga balaang martir, isip napiling mga alagad ni Cristo, karon tinuod nga giisip nga takus—human nila gipamatud-an ang ilang mga buhat pinaagi sa korona sa pagkamartir—sa kalipay sa Gingharian sa Langit, sa dakong himaya ug dungog. Alang kanato, nga nakaluwas sa bag-ohay lang nga kalamidad, atimanon nato ang atong kaugalingon ug hangyoon sila nga ipangamuyo kita sa Ginoo, aron kita usab makapanunod sa Gingharian sa Langit uban kanila; ug karon, maghalad kita og awit sa pagpasalamat sa Dios, nga nagluwas kanato gikan sa kamot sa mga barbaro.

Pinaagi niining mga pulong gipadasig niya kami tanan, giusab ang kasubo sa among kasingkasing ngadto sa kalipay, ug gihatagan ug kahupayan ang among mga kalag.

Ako, ang makasasala nga si Ammonius, sa tabang sa Dios mibalik sa Ehipto ug misulat sa tibuok panghitabo. Wala ko mibalik sa kanhing lugar nga gitawag og Kanovo, kondili nagpuyo ko sa usa ka gamay nga selda duol sa Memphis[1005] . Samtang nagpuyo didto, kanunay nakong hinumduman uban sa pagdayeg ang mga pag-antos ug mga kaisog sa balaang mga martir ni Kristo. Kauban nila, ipagawas sa Ginoo nga kita usab mahimong takus nga makigbahin sa Iyang Langitnong Gingharian ug malingaw sa dili masukod ug dili malaglag nga mga panalangin uban sa tanan nga nagahigugma kaniya, kay kaniya ang tanang himaya, himaya ug pagsimba,

[1005] Ang Memphis – ang karaang ug gamhanang kapital sa Ehipto – nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto sa suba sa Nilo, tali sa pangunang suba ug sa sangang suba niini, nga nag-agos sa kasadpan sa siyudad.

uban sa Iyang Walay-sugilanong Amahan ug sa Iyang Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug sa kanunay hangtod sa mga katuigan sa katuigan, amen.

Troparion, Tono 4:

O Dios, among Amahan, nga kanunay nagbuhat uban kanamo sa Iyamang kalumo, ayaw itago ang Iyamang kalooy kanamo, kondili pinaagi sa ilang mga pag-ampo, igiya ang among kinabuhi sa kalinaw.

Kontakion, tono 2:

Nilikay ka sa kasaba sa kalibutan ug nangitag dalangpanan sa usa ka hilom nga dapit, gikoronahan sa dugo sa pagkamartir ug sa mga paningkamot sa pagpuasa. Busa napadayag ka nga kauban sa mga martir ug sa mga balaang amahan.

Ikaduhang Pagpanlutos sa mga Balaang Amahan sa Sinai ug Raifah

Gisaulog sa ika-14 sa Enero

Daghang katuigan na ang nilabay sukad sa unang pagpatay sa mga balaang amahan sa Sinai, ug usab, sa mga adlaw sa Banal nga Nilus nga Manag-ayuno, ang mga barbaro misalakay sa Bukid Sinai. Naglibot-libot sila sa kamingawan nga nagsugod sa Dagat Pula, tali sa Arabia ug Ehipto, hangtod sa Jordan, ug nagpuyo dili sa mga lungsod o balay, kondili sa mga tolda. Sa pagbalhin-balhin gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, magtukod sila og kampo sa mas dugay nga panahon bisan asa sila makakita og maayong tubig ug pastulan para sa ilang mga hayop. Wala nila ginanlan ang ilang panginabuhi pinaagi sa bisan unsang kahanas, kalakalan o agrikultura, kondili pinaagi sa pagpangayam sa mga buhing hayop ug, labi na, sa pagpangawat. Nagbitbit og espada, pana ug pana, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pagpangawat sa mga panimalay sa uban ug pagpangawat sa mga dalan.

Ang mga balaang amahan, nga mipili sa kinabuhi nga pag-inusara sa Disyerto sa Sinai alang sa Dios, nagpuyo—ang uban sa mga langob ug bangag sa bato, ang uban sa gagmay nga selda nga gitukod duol sa mga tinubdan, ug ang uban pa duol sa simbahan. Nagpanginabuhi sila sa hilaw nga mga gamot ug mga datiles, ingon man sa mga gulay nga makita sa maong rehiyon. Talagsa ra gayud sila mokaon og pan, kay nagkinabuhi sila sa dakong pagpugong ug istriktong pag-ayuno: ang usa kanila mokaon matag ikaduhang adlaw, o matag duha o tulo ka adlaw, samtang aduna pa gani uban nga nagpakaon sa ilang huyang nga lawas kaisahan ra sa usa ka semana. Ang ilang kinabuhi pareho sa kinabuhi sa mga anghel. Murag kalimtan nila ang ilang mga lawas, gitagad nila ang ilang mga kalag ug naghunahuna lamang sa pagpalipay sa Ginoo. Giserbisyohan nila Siya nga matinud-anon ug masigasig, gipadayeg Siya sa adlaw ug sa gabii. Nag-ampo nga walay hunong ug nag-awit og mga salmo, magtapok silang tanan sa simbahan matag Domingo ug, human sa tibuok gabii nga pag-ampo, modawat sa Banal nga mga Misteryo sa buntag; pagkahuman, pagbalik nila sa ilang mga selda, magpabilin sila sa hilom.

Usa kanila mao ang Kagalang-galang Nilus nga Manag-ayuno. Sa una, naggunit siya sa katungdanan isip eparco[1006] sa Constantinople ug, sa usa ka matinud-anong kaminyoon, nanganak siya og duha ka anak. Sa ulahi, pinaagi sa panag-uyon sa iyang asawa, iyang gisalikway ang kalibutan: ang asawa ug anak nga babaye ni Nilus mibiyahe paingon sa Ehipto ug didto, sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an, mipasa sa mga panata sa pagka-monastiko. Sa bahin ni Banal Nilus, mibulag siya ngadto sa Bukid Sinai uban sa iyang anak nga si Theodulus; didto iyang nasaksihan ang kalamidad nga gihimo sa mga barbaro ug pagkahuman gisaysay niya kini nga pagpatay sa mga balaang amahan. Samtang nagpuyo sa bukid, si Banal Nilus adunay batasan nga mubisita sa mga amahan nga nagpuyo sa palibot. Sa usa ka higayon, mibaba siya gikan sa bukid uban sa iyang anak ug miadto sa mga amahan, nga iyang nakaplagan nga nagtigum para sa ilang panihapon sa komunidad. Ang presbiter didto, ang Balaang Theodulus, miingon, taliwala sa uban, atol sa panihapon:

[1006] Eparco – ang ulo sa usa ka siyudad o probinsya.

'Kinsa may nakahibalo kon makatigom pa ba kita pag-usab dinhi sa kini nga lamisa sa dili pa kita mamatay?'

Nisulti siya niini, tungod kay nauna niyang nakita sa iyang espiritu ang umaabot nga kalamidad. Sa sunod adlaw, pagkahuman sa Matins, kalit nga giatake sa mga barbaro ang balaang dapit. Sama sa mga buang nga iro, ilang gilibotan ang monasteryo ug, samtang gipuno ang hangin sa ilang mabangis nga mga singgit, naningkamot silang kahadlukan ang mga naa sa sulod. Unya miduol sila sa mga bodega, diin gitigom ang gamay nga pagkaon para sa mga monghe nga nag-ayuno ug diin gitipigan ang uga nga mga utan para sa tingtugnaw aron masuportahan ang mga monghe sa ilang dagkong mga paningkamot. Una sa tanan, gipanguha sa mga barbaro kining pagkaon; unya midagsa sila sa simbahan diin nagtigom ang mga amahan, gipahawa nila ang tanan, gisi-gisi nila ang ilang gisi-gising mga bisti, ug gilinya nila ang mga tigulang nga lalaki, nga nagluok tungod sa katigulangon, nga hubo, aron mas sayon sila patyon. Sa Bulahan nga si Theodulus, ang presbiter sa balaang dapit, nga gisulti daan ang iyang kaugalingong kamatayon sa miaging adlaw, gisugo nila nga siya ang unang mohapa sa espada; duha ka barbaro nga grabe tan-awon ang hitsura ang nagtindog sa matag kilid niya nga nakahugot ang ilang mga espada. Sa dihang iyang gihapa ang ulo sa espada, wala siyay gipakita nga kahadlok, apan hilum lang siyang miingon:

'Bulahan ang Ginoo!'

Ang duha ka barbaro, sunod-sunod, mibunalan kaniya; ang usa ka samad milarga gikan sa iyang gulugod paingon sa iyang panga, ang usa pa gikan sa iyang abaga paingon sa iyang dughan; ang matarong nga tawo nahulog sa yuta. Human niini, ilang gidakop ug gipatay ang lain pang tigulang nga nagpuyo uban sa presbiter. Ang lokal nga presbiter adunay batan-ong sulugoon sa iyang serbisyo; Gisugo siya sa mga barbaro nga tipuon ang nagkawalat nga mga bunga, samtang nagpakaaron-ingnon—murag gusto siya nila pasagdan, kay angay pa siya sa serbisyo. Apan sa dihang mihukom siya aron tipuon ang mga bunga, usa sa mga barbaro nga nagbarug sa iyang likod, nga tinago nga gikuha ang iyang espada, mihampak sa bata og malupit nga hampak ug gipatay siya.

Samtang ginabugbog ang uban pang mga amahan, pipila sa mga barbaro—nga klarong gipukaw sa espesyal nga inspirasyon gikan sa Dios—nagpahimangno sa uban pang mga monghe pinaagi sa ilang mga kamot nga molayas. Kadtong mas kusgan sa lawas ug makadagan gayud milayas, mitabok sa walog paingon sa usa ka bukid nga lisod maabot sa mga barbaro. Pagkahuman niyang nakatigom og kusog, midagan usab uban kanila ang bulahan nga si Nilus ug busa nakalikay siya sa kamatayon. Apan ang iyang anak nga si Theodulus, nagpabilin sa kamot sa mga barbaro. Tungod kay gwapo kaayo siya, wala siya nila patya apan gihigot siya ug gidala nila aron ihalad isip sakripisyo sa kaagahon, nga ilang gi-samba imbis sa Dios. Tungod kay wala nila mailhi ang tinuod nga Dios, wala sila mosimba og mga idolo, ni nagpasidungog sa bisan unsang diyos-diyosan sa pagano; ang ilang gisilbihan mao lamang ang kaagahon; ug kanunay nilang gihalad niini ang ilang labing maayong nakuha isip halad, kasagaran nila patyon ang labing gwapo sa mga batan-ong bihag isip pasidungog niini, busa gipakaluoy nila ang anak ni Banal Nilus.

Pagkahuman nila sa pagpanakod sa ubang silingan nga mga monasteryo ug pagpatay sa daghang balaang amahan sa lain-laing mga lugar, nilarga ang mga barbaro.

Si Nilus nga Manag-ayuno, samtang nagtutok gikan sa tumoy sa bukid sa iyang anak nga gidala ngadto sa pagkaulipon ug sa malupit nga kamatayon sa mga balaang amahan, nanghilak nga dili mapahupay ug misinggit:

– O mga bulahan, tulo ka beses nga bulahan nga mga amahan! Asa na karon ang bunga sa inyong pagsakripisyo sa kaugalingon? Asa na ang inyong walay hunong nga pag-antos sa kasakit? Nadawat na ba ninyo ang inyong korona tungod sa inyong daghang buhat sa kaisog? Mao ba kini ang ganti sa inyong dugay na nga kinabuhi isip monghe? Sa tinuod ba nga walay pulos ang inyong paglakaw sa dalan nga gitakda kaninyo? Husto ba nga mag-antos og kasakit alang sa kaayo? Kay ang Pag-amuma sa Dios mibiya kaninyo nga walay tabang sa dihang gipatay kamo; ang hustisya wala mipanalipod sa inyong pagkawalay sala batok sa inyong mga mamamatay, apan ang hugaw nga kamot nakahikap sa inyong balaan nga mga lawas, ug ang dautan makapasigarbo nga kini nakadaog. Ngano man nga ang palungpung wala magdilaab sa karaang kalayo niini ug gilunok ang mga walay balaod (Ex. 3:2)? Ngano man nga ang yuta wala magbukas sa iyang baba ug gilunok sila, sama sa gibuhat niini kang Korah ug sa tanan niyang mga sumusunod (Num. 16:32)? Ngano wala man naglagot ang makalilisang nga mga tunog sa trumpeta, kilat ug dalugdog, nga kaniadto mibuto gikan sa Bukid Sinai (Exodo 19:16), aron makapahadlok sa kasingkasing sa mga daotan? – Apan ang pagsilot sa Labawng Ginoo gipahinay: Wala Niya gipukan ang mga mamamatay gikan sa kahitas-an, ni wala Niya giluwas ang mga gipatay pinaagi sa

Iyang gamhanang kamot – aron maila sa mga barbaro, sa diha nga makakita sila sa mga milagro, ang dili mapugngan nga gahum sa Dios. Busa, walay-lalis sama sa mga biktima nga walay tingog, ang mga balaan nga amahan nahulog taliwala sa daghang[1007] , sa maong bukid diin gihatag ang Balaod. Asa kaha karon ang gahum nga naglunod sa mga Ehipsiyo sa dagat ug nag-andam alang kanila og lubnganan sa ilawom sa dagat (Ex. 14:28)? Kana nga gahum nga nagpukan sa mga kaaway sa mga Israelita pinaagi sa ulan sa bato ug naghatag og kadaugan sa Iyang katawhan nga walay pagdugo o kakapoy (Josue 10:11)? Asa man gitago sa Labawng Ginoo ang Iyang tabang, Siya nga nagpugong sa mga baba sa mga leon aron dili nila kadaut si Daniel (Dan. 6:16), ug kinsa ang nagpahupay sa gahum sa kalayo alang sa mga batan-ong Babilonyo, nga nagpadayag sa ilang pagkamatinud-anon (Dan. 3:24)? Unsaon man, busa, Niya pagpanago sa kaayo niining Iyang mga sulugoon, nga biyaan sila nga walay depensa, ingon nga daw wala gyud sila angay sa Iyang tabang?

Ang Bulahan misulti niini tungod sa kasakit sa kasingkasing ug dakong kasubo. Ang kalag nga gilutos sa grabeng pag-antos usahay dali ra mosulti og daghang butang nga walay paghunahuna; kay ang tabang sa Dios kanunay nga nagpugong sa Iyang kaugalingon gikan sa mga matarong, nga naghatag kanila sa kamot sa ilang mga magpahirap aron mag-antos sa tanang matang sa pag-antos ug usa ka dili matarong nga kamatayon, ug kini aron ang ilang pagkamaayo mapalimpyo, sama sa bulawan, ang ilang pagtuo mosidlak sama sa suga, ug aron sila mahimong takus sa usa ka mas dako nga ganti sa langit. Walay duhaduha, kining mga kinasihan, kauban sa mga amahan nga napili sa ilang wala pa, gibilang na sa han-ay sa mga balaang martir ug karon gipadayeg na sa Gingharian ni Kristo.

Sa pagkahapon, ang Kagalang-galang Nilus ug ang uban nga nakalingkawas uban kaniya nangahas sa pag-anaog gikan sa bukid aron ilubong ang mga lawas sa mga biniyang santo. Nakit-an nila ang Kagalang-galang Theodulus, ang presbiter, nga nagaginhawa pa ug halos dili na makasulti. Nilingkod sila sa kilid niya sa tibuok gabii ug nagahilak. Ang tigulang, bisan pa, miingon kanila:

'Ayaw kamo kaguol sa pagkakita sa kalamidad nga miabut kanato, kay si Satanas adunay batasan nga mangayo sa Dios nga tugutan siya sa pagtintal sa mga naningkamot sa pagpalipay Kaniya; sa samang paagi, nangayo siya og pagtugot nga pasakitan si Job sa mga kalamidad, ug gani gipapas pa gani niya ang iyang mga anak.' Apan ang Ginoo, ang Maghahatag sa Maayong mga Buhat, nasayud ngano nga Iya silang gipahamtang sa gahum sa kaaway: gibuhat Niya kini aron ihatag ang labing dako nga ganti sa mga nag-antos. Kung gibalik sa Ginoo kang Job ang doble sa iyang nawala (Job 42:10), nan usa ka dili matupngan nga dakong ganti ang nagpaabut sa mga nagahigugma kaniya ug nag-antos alang kaniya – *'ang wala pa makita sa mata, ni madungog sa dalunggan, ni misulod sa kasingkasing sa tawo'* (1 Cor. 2:9).

Pagkahuman sa ingon niini ug pagpaalam sa mga naa sa iyang palibot, namatay ang tigulang ug gilubong, kauban ang uban pang napatay nga mga amahan, sa wala pa mosidlak ang adlaw. Samtang nagpadulong, usa ka batan-on nga lalaki ang miabot sa monasteryo, nga nakalingkawas gikan sa mga barbaro . Siya usa ka sulugoon ni Boyar Magedon, nga nahitabo nga naa sa maong dapit niadtong panahona tungod sa mga buluhaton sa estado. Gidakop sa mga barbaro kining boyar sa dalan, kauban ang iyang anak. Pagkahuman sa pagpangawat kanila, una nilang gipatay ang anak sa atubangan sa iyang amahan, unya gipatay usab nila ang amahan. Ang batan-on, nga usa sa iyang mga ulipon, nakalingkawas ug nakaabot sa gipanglaglag nga monasteryo, nagkurog sa kahadlok sama sa gisundan ug hapit na madakpan. Nagsugod si San Nilus sa pagpangutana sa batan-on kon giunsa niya pagkalikay. Mitubag ang batan-on:

'Gipangtali kami uban sa imong anak; gahapon ang mga barbaro nagsugod sa pag-istorya ug pagtagbo-tagbo – sumala sa gisulti sa usa sa mga bihag nga nakahibalo sa ilang pinulongan sa tago – nga sa pagsubang sa adlaw isakripisyo nila kami duha – ako ug ang imong anak – sa kaagahon, busa nagtukod na sila og haladanan nga bato ug nagbutang og kahoy sa ibabaw niini. Gisultihan nako ang imong anak bahin niini ug gisulti nako kaniya nga kung dili kita makalingkawas, dili na gyud nato makita pag-usab ang pagsubang sa adlaw. Apan nagpabilin siya, nahadlok nga basin madakpan siya, nga nag-ingon:

'Kung mao kana ang kabubut-on sa Dios, dili gayud malikayan ang kamatayon o makakaplag og dalangpan – bisan pa man magtago ka sa labing lisod maabot ug tinago nga mga lugar.'

[1007] Usa ka palumpong nga may dagom – usa ka palumpong nga dagom-dagom, diin ang Bukid Sinai, nga natabonan sa ingon nga mga palumpong, nakakuha sa ngalan.

Sa akong bahin, sa tunga-tunga sa gabii, gipahimuslan nako nga ang mga barbaro, nga hubog kaayo sukad pa sa gabii, natulog og lawom, gipagawas nako ang akong kaugalingon gikan sa mga pisi nga nagbugkos kanako ug gikay-at ko, sama sa bitin, layo kaayo sa utlanan sa ilang kampo; unya, sa pagbarog nako, midagan ko og paspas ug, tungod sa kahadlok, midali ko nga murag adunay pako. Nahadlok ko nga kon masayran nila ang akong pag-ikyas, mosunod ug makasundan ko; bisan karon dili nako mawala ang kahadlok ug kahingawa: ang malupit nga pagpanakit nga gihimo sa mga barbaro sa uban sa akong atubangan nagpabilin nga hayag sa akong hunahuna, ug mura'g makita pa nako kini sa akong kaugalingong mga mata bisan karon.

Ug gisaysay sa batan-ong lalaki ang pagpatay sa daghang balaang amahan.

'Sa usa ka hilit nga dapit,' ingon niya, 'diin adunay tubig, mihunong ang mga barbaro aron magpahulay. Ug didto nila nakit-an ang usa ka gamay nga langob sa bukid. Midali sila paingon niini, gipagawas nila ang usa ka tigulang nga lalaki nga may dungganan nga dagway, gipahulog nila siya gikan sa bukid ug gipangbato hangtud namatay. Unya, pagkahuman sa paglakaw og gamay pa, ilang gidakop ug gipangbato hangtud namatay ang usa ka batan-ong monghe – payat ug puti ang nawong. Pagkahuman niini, nakaabot sila sa usa ka dapit nga daghan kaayo og kahoy sa lasang, nga adunay gamay nga langob diin nagpuyo ang usa ka eremita; batan-on pa siya sa edad, apan tigulang na sa kadako sa iyang kalag. Sa dihang gipangayo sa mga barbaro nga mogawas siya ug ihatag kanila ang iyang mga sinina, mitubag ang eremita:

'Pasagdi kining puloy-anan, diin nako gigugol ang akong kinabuhi, nga mahimong akong kabaong; patya ko dinhi. Bahala na ang akong bisti, dili ko kini tangtangon, basi makita pa nako ang akong kaugalingong kahubas, nga wala pa nako makita hangtod karon. Kamo na lang ang magtangtang niini inig patya ninyo kanako – unya patay na ako ug wala nay masayri bahin sa akong kaugalingon.'

Mibalik pag-atubang kaniya ang mga barbaro ug gipugos siya nga ipadayag ang mga tinago nga monasteryo sa kana nga disyerto, nga nagsaad nga pasayloon ang iyang kinabuhi isip baylo. Apan mitubag siya:

'Bisan pa man kabalo ko sa mga lugar diin nagpuyo ang mga balaan nga tawo, dili ko kini isulti kaninyo, kay dili ko gustong mahimong traydor sa mga sulugoon sa Dios.'

Ang kaisog ug pagkamakaisog sa eremita nakapasuko sa mga dautang tawo, ug sila, pagkahuman nila mapugos ang pagsulod sa langob, gipikas-pikas siya gamit ang ilang mga espada. Pagpadayon nila sa pagbiyahe paingon sa disyerto, nakasugat sila og tulo ka amahan ug, sa kalit nilang pagsulong kanila, gipatay sila gamit ang ilang mga espada. Unya nakakita sila, gikan sa gilay-on, og duha ka monasteryo nga nagkadool ra. Nabahin sila sa duha ka grupo ug nilarga paingon niini; apan unsay ilang gibuhat didto, o kung kinsa sa mga amahan ang ilang gipatay, wala ko kahibalo (mao kini ang gisulti sa batan-ong nakalingkawas); Nakita ra nako gikan sa gilay-on nga usa ka monghe ang nagpalagyo, samtang ang mga barbaro nga nagsunod kaniya nagpana kaniya; unya, sa dihang nahugno siya sa kakapoy, gipatay nila siya gamit ang espada ug sibat. Niadtong gabii, nilayas ko, sama sa akong gisulti kanimo kaniadto. Unsa ang nahitabo sa imong anak – ang Diyos ra ang nakahibalo. Gibilin ko siyang buhi, apan walay paglaum nga mabuhi pa, kay sa pagsubang sa adlaw sigurado na siyang mamatay, nga gihalad isip halad ngadto niini.

Pagkadungog niini, ang Banal nga Nilus nanghilak sa kasakit ug nag-agulo sa kamatayon sa iyang anak. Ang labing nakapasubo kaniya mao nga ang iyang anak pagapatyon sa mga walay Diyos isip halad. Nituaw siya sa Diyos uban niining mga pulong:

'O akong Ginoo, O Dios sa akong mga katigulangan! Tungod sa labing Balaan nga Inahan sa Dios nga mibata Kanimo, tungod sa Imong kaayo – ayaw tugoti nga malaglag ang akong anak sa kamot sa mga barbaro!'

Ug ang Dios, pinaagi sa Iyang talagsaong pag-amuma, gipanalipdan ang batan-ong si Teodulo nga wala'y kadaut. Natulog pag-ayo ang mga barbaro hangtod sa pagsubang sa adlaw. Pagmata nila ug pagkakita nga nanglubog na ang bitoon sa kaagahon ug nakatakas ang usa sa mga batan-on nga gipili alang sa halad, wala nila gihimo ang ilang naandan nga halad, apan gidala nila ang nahibilin nga batan-on uban kanila. Samtang nagpadala ang mga lumolupyo sa Faran og ilang mga sugo ngadto sa prinsipe sa Agaria nga si Aman aron mosang-at og reklamo batok sa iyang mga tulisan – nga supak sa kasabotan sa kalinaw, ilang giatake ang mga monghe ug gipakadaut sila. Niadtong panahona, ang bulahan nga si Nilus mibyahe uban sa mga nakaluwas nga amahan paingon sa kamingawan aron pangitaon ang mga lawas sa mga biniyaay nga santo ug hatagan kini og angay nga lubong. Nasuta nga si Proclus gipatay sa Beth-Ram, si Hypatius sa Gefa, si Isaac gipatay sa usa ka monasteryo nga gitawag Salail, si Macarius ug si Mark gipatay sa kasikbit nga disyerto, si Benjamin sa luyo sa Elim, si Eusebius

sa Phol, ug si Elijah sa Aza[1008] ; Nakita nila nga nagaginhawa pa siya – busa gidala nila siya ug gibutang sa usa ka selda, samtang sila mibalik aron ilubong ang uban. Sa dihang nibalik sila, nakit-an nila siya nga patay na tupad sa usa ka sudlanan sa tubig: gilutos sa kauhaw tungod sa daghang samad, sa diha nga natilawan niya ang tubig, nahugno dayon siya ug namatay. Pagkahuman nila mailubong ang tanan nilang makita, mibiyahe sila paingon sa Faran aron mahibal-an unsang balita ang dad-on sa mga sugo nga gipadala sa prinsipe sa Agaria. Sa ilang pagsulod sa siyudad, mibalik usab ang mga sugo sa samang higayon uban ang usa ka malinawon nga mensahe gikan sa prinsipe. Niini, nagsaad siya nga silotan ug dayon patyon ang mga tulisan nga nangahas sa pagbuhat sa ingon nga kalautan; gisugo usab niya ang mga lumolupyo sa Faran nga moanha kaniya nga walay kahadlok ug kuhaon pagbalik ang ilang mga bihag, nga ilang nakaplagan nga buhi, nga walay bayad nga pantubos. Ang mga tawo sa Faran nagtigom ug mibyahe paingon sa korte sa prinsipe sa Agaria; ang bulahan nga si Nil misunod kanila aron mahibal-an ang kahimtang sa iyang anak—kung buhi pa ba kini sa pagka-bihag o namatay na sa kamot sa mga barbaro. Ug nahibal-an niya nga buhi pa ang iyang anak. Gibaligya siya sa siyudad sa Emesa[1009] , ug ang obispo sa maong siyudad mibayad sa iyang pantubos ug gihimong miyembro sa iyang klero. Ang Kagalang-galang Nilus nga Manag-ayuno mismo ang naghisgot niini tanan sa detalyado sa iyang sermon. Pag-abot didto, nakit-an sa Kagalang-galang ang iyang anak nga wala'y kadaut ug himsog. Nalipay kaayo siya niini, busa nagpasalamat siya sa Dios. Gidawat siya sa obispo uban sa gugma, gipangumbinsi siya sa pagdawat sa katungdanan nga presbiter, ug dayon gipadala sila duha – ang Banal nga Nilus ug ang iyang anak nga si Theodulus – pauli uban sa dungog. Miadto sila sa Bukid Sinai, sa ilang kanhing puy-anan, ug nagpuyo didto sulod sa daghang katuigan[1010] , nag-alagad sa ilang Ginoo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, uban sa kadasig, diin sa Atubangan Niya gitugotan sila nga makita sa langit, kauban ang panon sa mga balaang amahan, naghimaya sa Dios hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi ni Santa Nina, Kapariho sa mga Apostoles, Magsusiga sa Iberia

Gisaulog sa ika-14 sa Enero

Sumala sa debotong tradisyon, nga napreserbar hangtod karon sa Simbahan sa Iberia, ingon man sa tibuok Simbahang Silangang Ortodokso, Ang Iveria, nga nailhan usab nga Georgia[1011] , mao ang gingharian sa Walay Sala nga Inahan sa Dios: pinaagi sa espesyal nga kabubut-on sa Dios, gitudlo Siya aron didto ipangwali ang Ebanghelyo sa Iyang Anak ug Ginoo nga si Jesu-Kristo alang sa kaluwasan sa katawhan.

Gisaysay ni San Esteban sa Svyatogorsk nga, pagkahuman sa Pag-alsa sa atong Ginoong Jesu-Kristo ngadto sa langit, ang Iyang mga disipulo, kauban si Maria, ang Inahan ni Jesus, nagpabilin sa Kwarto sa Itaas sa Siyon ug nagpaabot sa Mananabtan, sumala sa sugo ni Kristo nga dili mobiya sa Jerusalem kondili maghulat sa saad gikan sa Ginoo (Lucas 24:49; Mga Buhat 1:4). Nagsugod ang mga Apostoles sa paghulog og suerti aron mahibal-an kung kinsa kanila ang gitakda sa Dios nga magwali sa Ebanghelyo sa tagsa-tagsa ka nasud. Miingon ang Labing Balaan:

'Gusto usab nako nga makigbahin uban kaninyo, aron dili ko mapabilin nga walay bahin, kondili makabaton ko og yuta nga malipay ang Dios nga itudlo kanako.'

Sa sugo sa Inahan sa Dios, nagbuhat sila og sugal uban sa pagrespeto ug kahadlok, ug pinaagi niini napildi kaniya ang yuta sa Iberia.

Sa malipayong pagdawat niining bahin, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios gusto dayon, sa pag-anhi sa Espiritu Santo sa porma sa mga dila sa kalayo, nga molarga paingon sa yuta sa Iberia. Apan ang Anghel sa Dios miingon kaniya:

[1008] Kini nagtumong sa mga lugar nga duol sa Desyerto sa Paran ug sa Peninsulang Sinai, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Pula.

[1009] Ang Emesa usa ka siyudad sa Syria, sa sidlakan sa Suba sa Orontes, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo.

[1010] Ang Kagalang-galang Nilus ug Theodulus namatay sa kalinaw sa ika-5 nga siglo. Ang ilang mga lawas gilalin ni Emperador Justin ang Bata ngadto sa Constantinople ug gilubong sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles sa Orphanotrophion (ospital).

[1011] Ang Iberia, o Georgia, usa ka nasud sa Transcaucasus nga, sa wala pa kini gi-aneksar sa Rusya (18 Enero 1801), usa ka independyenteng gingharian ug nag-usab-usab ang mga utlanan niini sa lain-laing mga panahon. Sa labing hugot nga pagsabot, ang ngalan nga 'Georgia' karon kasagarang gigamit sa Tiflis Governorate, diin ang mga Georgian mao ang kadaghanan sa populasyon.

'Ayaw pagbiya karon sa Jerusalem, kondili pabilin ka dinhi sa pagkakaron; ang bahin nga gihatag kanimo pinaagi sa suerti pagahayagon unya sa kahayag ni Cristo, ug ang imong gingharian magpabilin didto.'

Mao kini ang gisaysay ni Esteban sa Svyatogorsk. Kining balaang sugo mahitungod sa paghayag sa Iberia natuman tulo ka siglo human sa Pag-alsa ni Kristo, ug ang Labawng Bulahan nga Birhen Maria maoy nagpamatood nga mao ang tighatod niini uban sa kalinaw ug kasigurohan. Paglabay sa gitudlo nga panahon, Iyang gipadala ang balaan nga dalaga nga si Nina aron magwali sa Iberia, uban sa Iyang panalangin ug Iyang tabang.

Si Santa Nina natawo sa Kapadokya ug siya ra ang anak nga babaye sa mahimayaon ug matinud-anon nga mga ginikanan: ang Romanong gobernador nga si Zebulun, paryente ni San Jorge nga Dakong Martir, ug si Susanna, igsoon sa Patriarka sa Herusalem. Sa edad nga dose ka tuig, miabot si Santa Nina uban sa iyang mga ginikanan sa balaang siyudad sa Herusalem. Didto, ang iyang amahan, si Zebulon, nga nagdilaab sa gugma alang sa Dios ug nagtinguha nga moserbisyo Kaniya pinaagi sa monastikong ascesis, nakadawat, pinaagi sa pagkasinabot sa iyang asawa, sa panalangin sa bulahan nga Patriarka sa Herusalem; unya, human siya mihawa nga puno sa luha sa iyang gamay nga anak nga si Nina ug gisalig siya sa Dios, ang Amahan sa mga ulila ug Manalipod sa mga balo, mibiya siya ug misulod sa kamingawan sa Jordan. Ang lugar sa mga asetikong paningkamot niining manlupig sa Dios, ingon man ang dapit sa iyang kamatayon, nagpabilin nga wala mailhi sa tanan. Ang inahan ni Santa Nina, si Susanna, giordinahan nga diakonesa sa balaang templo sa kamot sa iyang igsuon nga lalaki, ang Patriarka, aron mag-alagad sa mga kabus ug masakiton nga mga babaye; samtang si Nina mismo gisalig sa pag-atiman sa usa ka matinud-anon nga tigulang nga babaye nga ginganlan og Nianphora. Ang balaan nga dalaga adunay katingalahang abilidad nga, pagkahuman sa duha ka tuig lang, pinaagi sa grasya sa Dios, nasabtan ug hugot nga gikupot niya ang mga prinsipyo sa pagtuo ug pagkamatinud-anon. Adlaw-adlaw, uban sa kadasig ug pag-ampo, iyang gibasa ang Balaang Kasulatan, ug ang iyang kasingkasing nagdilaab sa gugma alang kang Kristo, ang Anak sa Dios, nga nag-antos sa pag-antos sa Krus ug kamatayon alang sa kaluwasan sa katawhan. Samtang nagbasa siya, nga puno sa luha ang iyang mga mata, sa mga Ebanghelyo nga naghisgot sa paglansang kang Kristo nga Manluluwas ug sa tanang nahitabo sa Iyang Krus, ang iyang hunahuna mitutok sa kapalaran sa bado sa Ginoo.

"Asa na kaha karon kining yutang purpura nga bisti sa Anak sa Dios?" pangutana niya sa iyang magtutudlo. "Dili kaha nga nawala sa kalibutan ang ingon ana kadako nga relikya."

Unya gisultihan ni Nianphora si Santa Nina – sama sa iyang nahibaloan gikan sa tradisyon – nga mao kini: nga sa amihanan-sidlakan sa Jerusalem nahimutang ang yuta sa Iberia, ug sa sulod niini ang siyudad sa Mtskheta[1012] , ug didto gayud gidala ang tunika ni Cristo sa usa ka sundalo nga nakadaog niini pinaagi sa suertes sa paglansang kang Cristo (Juan 19:24). Gidugang ni Nianfora nga ang mga lumolupyo sa maong yuta, nga nailhan nga mga Kartvelian[1013] , ingon man ang ilang mga silingan nga mga Armeniano ug daghang mga tribo sa bukid, hangtod karon nagpabilin nga nalunod sa kangitngit sa paglimbong sa pagano ug kawalay-pagkabalaan.

Kining mga pulong sa tigulang nga babaye misulod pag-ayo sa kasingkasing ni Santa Nina. Gihurot niya ang iyang mga adlaw ug gabii sa mainitong pag-ampo kang Labing Balaan nga Birhen Maria, aron Ihatag Niya kaniya ang grasya nga makita ang yuta sa Iberia, aron pangitaon ug halukan ang tunika sa Iyang pinalanggang Anak, ang Ginoong Jesu-Kristo, nga hinablon sa Iyang kaugalingong mga kamot, ang Inahan sa Dios, ug ipangwali ang balaan nga ngalan ni Cristo sa mga tawo didto nga wala Siya mailhi. Ug ang Labaw nga Bulahan nga Birhen Maria nakadungog sa pag-ampo sa Iyang sulugoon. Nagpakita Siya kaniya sa usa ka damgo ug miingon:

'Adto sa yuta sa Iberia, ipangwali didto ang Ebanghelyo sa Ginoong Jesu-Kristo, ug makakaplag ka og pabor sa Iyang panan-aw; ug ako ang mahimong imong Manalipod.'

[1012] Ang Mtskheta – ang karaang kapital sa Georgia, karon usa ka gamay nga baryo sa Distrito sa Dusheti sa Gobernadorato sa Tiflis, nahimutang sa panagtagbo sa mga suba sa Aragva ug Kura, 20 ka bersta sa amihanan-kasadpan sa Tiflis – usa ka estasyon sa Transcaucasian Railway ug sa Georgian Military Road. Ang Mtskheta naglungtad na sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo ug nagpabilin nga sentro sa mga magmamando sa Georgia hangtod sa katapusan sa ika-5 nga siglo, sa dihang gibalhin ni Haring Vakhtang Gurg-Aslan ang kapital sa Tiflis. Niadtong maong siglo, nahimong lingkuranan sa patriyarka ang Mtskheta, nga nagbitbit sa titulo nga Catholicos sa Mtskheta. Ang Mtskheta nasailalim sa daghang paglusob sa mga kaaway nga gipapas kini hangtod sa yuta, ug ingon nga resulta nahulog kini sa hingpit nga pagkamapahugno. Ang karaang Katedral sa Napulo'g Duha ka Apostoles ug ang Simbahan sa Samtavri nagtindog isip mga monumento sa kanhing kadungganan sa Mtskheta.

[1013] Ang mga Kartvelian mao ang tinuod nga mga Georgian ug ang mga tawo nga paryente sa lahi sa Caucasian.

'Apan unsaon,' pangutana sa mapainubuson nga dalaga, 'nga ako, usa ka huyang nga babaye, makahimo sa ingon ana kadako nga serbisyo?'

Ingon tubag, ang Labawng Balaan nga Birhen, samtang gihatag kang Nina ang usa ka krus nga hinablon gikan sa mga sanga sa baging, miingon:

'Kuhaa kini nga krus. Kini mahimong usa ka taming ug depensa alang kanimo batok sa tanang makita ug dili makita nga mga kaaway. Pinaagi sa gahum niining krus, itataas nimo sa kana nga yuta ang makaluwas nga bandila sa pagtuo sa akong pinalanggang Anak ug sa Ginoo, *"nga gusto nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran"* (1 Tim. 2:4).

Pagmata niya ug pagkakita sa katingalahang krus sa iyang mga kamot, gisugdan ni Santa Nina paghalok kini uban sa mga luha sa kalipay ug pagdayeg; unya gitali niya kini sa iyang kaugalingong buhok ug miduaw sa iyang tiyo, ang Patriarka. Sa dihang nadungog sa bulahan nga Patriyarka gikan kaniya ang bahin sa pagpakita sa Inahan sa Dios ug ang sugo nga moadto sa yuta sa Iberia aron ipangwali ang Ebanghelyo didto mahitungod sa walay katapusang kaluwasan, sa pagtan-aw niini nga usa ka klarong pagpadayag sa kabubut-on sa Dios, wala siya magduha-duha sa paghatag sa batan-ong dalaga sa iyang panalangin aron buhaton ang misyon sa pag-ebanghelismo. Ug sa dihang miabut na ang husto nga panahon aron siya mosugod sa iyang taas nga panaw, gidala siya sa patriyarka paingon sa simbahan sa Ginoo ngadto sa balaang halaran, ug samtang gibutang niya ang iyang patriyarkal nga kamot sa iyang ulo, nag-ampo siya gamit kining mga pulong:

'Ginoong Dios, among Manluluwas! Samtang gipadala nako kining ulila nga dalaga aron ipangwali ang Imong Pagkadiyosnon, gisalig ko siya sa Imong mga kamot. Palihug, Kristo among Dios, updi ug giya siya bisan asa siya magwali bahin Kanimo, ug hatagi ang iyang mga pulong og gahum ug kinaadman aron walay bisan kinsa makasupak o makasupak niini. Ug Ikaw, Labing Balaan nga Birhen Inahan sa Dios, Tabang ug Mananaghulagway sa tanang Kristohanon, bistiha kining batan-ong dalaga gikan sa kahitas-an sa Imong gahum batok sa mga kaaway nga makita ug dili makita; kay Ikaw mismo ang nagpili kaniya aron ipahayag ang Ebanghelyo sa Imong Anak, si Kristo among Dios, taliwala sa mga pagano nga nasud. Pagpabilin nga iyang taming ug dili mapildi nga depensa, ug ayaw siya biyai sa Imong kaluoy hangtod matuman niya ang Imong balaan nga kabubut-on!

Niadtong panahona, lima ka pulo ug tulo ka mga birhen—mga higala—nibyahe gikan sa Balaang Siyudad paingon sa Armenia, kauban ang prinsesa nga si Ripsimia ug ang ilang magtutudlo, si Gaiana. Nilayas sila gikan sa karaang Roma aron makalikay sa paglutos sa dautang Emperador Diocletian, nga gustong pakaslan si Prinsesa Ripsimia, bisan pa nga siya naghimo og panata sa pagkabirhen ug gipangakong ka-umangkon kang Kristo, ang Langitnong Nobyo. Si Santa Nina, kauban niining mga balaan nga birhen, nakaabot sa utlanan sa Armenia[1014] ug sa kapital nga siyudad sa Vagharshapat[1015] . Ang mga balaan nga birhen nagpuyo sa gawas sa siyudad, ilawom sa usa ka silungan nga gitukod ibabaw sa usa ka gilingan sa bino, ug nakakita sila og panginabuhi pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot.

Sa dili madugay, nahibaloan sa malupit nga si Diocletian nga nagtago si Ripsimia sa Armenia. Nagpadala siya og sulat sa hari sa Armenia nga si Tiridates – nga pagano pa niadtong panahona[1016] – nga nagmando kaniya nga pangitaon si Ripsimia ug ipadala siya sa Roma, o, kung gusto niya, kuhaon siya isip iyang asawa, kay, sumala sa iyang gisulat, siya kaayo kaanyag. Dali ra kaayo nakit-an ni Tiridates ang mga sulugoon ni Ripsimia, ug sa dihang nakita siya sa hari, gipahayag niya kaniya nga gusto niya siyang himuong asawa. Apan ang balaan mitubag nga mapangahas:

'Nikasal na ako kang Kristo, ang Langitnong Nobyo; giunsa man nimo, ikaw daotan nga tawo, paghikap sa nobya ni Kristo?'

Ang dautang Tiridates, gipalihok sa hayop nga kahiligon, kasuko ug kaulaw, nagmando nga pasakaan og tortyur ang santa. Human sa daghang malupit nga pag-antos, giputol ang dila ni Ripsimia, gipangkuha ang iyang

---

[1014] Ang Armenia usa ka kabukiran nga nasud nga nahimutang tali sa Suba sa Kura ug sa tinubdan sa mga suba sa Tigris ug Euphrates; gipuy-an kini sa mga Armenyo, nga ginganlan human kang Haring Aram; karon, ang Armenia nabahin tali sa Rusya, Persia ug Turkiya.

[1015] Vagharshapat – kaniadto kapital sa gingharian sa Armenia (gitukod ni Haring Vagharshak), karon usa ka baryo sa Erivan Governorate, Distrito sa Echmiadzin, 18 ka verste gikan sa siyudad sa Erivan.

[1016] Miakyat si Tiridates sa trono niadtong tuig 286 ug sa sinugdan usa siya ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon; siya unya nabalhin sa Kristiyanismo pinaagi sa balaang martir nga si Gregorio sa Armenia (gisaulog kada ika-30 sa Septyembre) ug sukad niadto nahimong matinud-anon nga Kristohanon. Niadtong tuig 302, sa iyang paghari, ang tibuok Armenia nabalhin sa Kristiyanismo.

mga mata, ug gipanghiwa-hiwa ang tibuok niyang lawas. Parehas usab nga kapalaran ang miabot sa tanang balaan nga kauban ni Santa Ripsimia ug sa ilang magtutudlo, si Gaiania[1017] .

Si Santa Nina ra ang milagrosong nakaluwas sa kamatayon: gidala sa usa ka dili makita nga kamot, siya milingkawas ug nangitag dalangpan sa mga sanga sa usa ka rosas nga wala pa mamulak. Natandog sa kahadlok sa pagkakita sa kapalaran sa iyang mga kauban nga mga , gitutok sa santa ang iyang mga mata sa langit aron mag-ampo para kanila ug nakakita siya sa ibabaw niya og usa ka hayag nga anghel, nga gilibotan sa masanag nga halo. Nagbitbit og mabangong insenso sa iyang mga kamot ug gisundan sa daghang langitnong binuhat, mibaba siya gikan sa kahitas-an sa langit; samtang gikan sa yuta – daw aron masugat siya – misaka ang mga kalag sa mga balaan nga martir, miapil sa panon sa masidlak nga mga langitnong binuhat ug, kauban nila, milupad paingon sa kahitas-an sa langit.

Sa pagkakita niini, misinggit si Santa Nina nga nagahilak:

'Ginoo, Ginoo! Ngano man nga biyaan Mo ako nga nag-inusara taliwala niining mga bitin ug aspid?'

Ingon tubag, miingon ang Anghel kaniya:

Ayaw pagmasubo, apan hulat pa ug gamay, kay ikaw usab dad-on sa Gingharian sa Ginoo sa Himaya; mahitabo kini inig matabonan sa mabangong mga bulak ang matinik ug ligaw nga rosas nga naglibot kanimo, sama sa usa ka rosas nga gitamnan ug giatiman sa usa ka tanaman. Karon, bisan pa niana, bangon ug adto sa amihanan, diin nagahinog ang dakong ani, apan diin walay mananapik (Lucas 10:2).

Sumala niini nga sugo, mibiyahe si Santa Nina nga nag-inusara ug, human sa taas nga pagbiyahe, nakaabot siya sa pampang sa usa ka suba nga wala niya mailhi, duol sa baryo sa Khertvisi. Kini nga suba mao ang Kura, nga nag-agos gikan sa kasadpan paingon sa habagatang-sidlakan padulong sa Dagat Caspian, nagdunot sa tibuok sentral nga Iberia[1018] . Sa pampang sa suba, nakasugat siya og pipila ka magbalantay sa karnero, nga naghatag sa biyahero, gikapoy sa taas nga pagbiyahe, og gamay nga pagkaon. Kining mga tawo nagsulti og diyalekto sa Armenian; nasabtan ni Nina ang pinulongang Armenian, nga iyang nahibal-an gikan sa tigulang nga babaye nga si Nianfora. Nangutana siya sa usa sa mga magbalantay:

'Asa ang siyudad sa Mtskheta, ug pila ka layo kini gikan dinhi?'

Mitubag siya:

'Nakita ba nimo kini nga suba? Sa baybayon niini, sa layo pa paingon sa ubos, nagbarug ang dakong siyudad sa Mtskheta, diin nagahari ang among mga diyos ug nagdumala ang among mga hari.'

Nagpadayon sa iyang pagbiyahe gikan didto, ang balaan nga peregrina mipahulay sa usa ka bato, gikapoy, ug misugod sa pagpamalandong: asa man siya gidala sa Ginoo? Unsa kaha ang mga bunga sa iyang mga paningkamot? Ug ang iyang pagbiyahe—nga taas kaayo ug lisod—walay pulos ba? Sa taliwala sa ingon nga mga hunahuna, natulog siya didto ug nagdamgo: usa ka lalaki nga may mahimayaong dagway ang nagpakita kaniya; ang iyang buhok nahulog sa iyang mga abaga, ug sa iyang mga kamot nagkupot siya og usa ka makina nga gisulat sa Griego. Sa pag-unat sa makina, gihatag niya kini kang Nina ug gisugo siya nga basahon kini, samtang siya kalit nga nahimong dili makita. Pagmata niya gikan sa iyang tulog ug pagkakita sa katingalahang pergamino sa iyang kamot, gibasa ni Santa Nina ang mosunod nga mga pulong gikan sa Ebanghelyo: *'Sa pagkatinuod, ingon ko kaninyo, bisan asa ipangwali kining Ebanghelyo sa tibuok kalibutan, isulti usab ang iyang gibuhat ingon nga handumanan kaniya'* (ang babaye) (Mat. 26:13). *'Walay lalaki ug babaye; kay kamo tanan usa ra sa Cristo nga si Jesus'* (Gal. 3:28). *'Miingon si Jesus kanila (ang mga babaye), "Ayaw kamo kahadlok; lakò ug sultihi ang akong mga igsoon"'* (Matt. 28:10). *'Ang bisan kinsa nga modawat kaninyo, modawat kanako; ug ang bisan kinsa nga modawat kanako, modawat kaniya nga nagpadala* kanako' (Mateo 10:40). *'Hatagan tika og baba ug kinaadman nga dili masukol o masupak sa bisan kinsa sa imong mga kaatbang'* (Lucas 21:15). *'Apan kon madala kamo sa atubangan sa mga sinagoga, sa mga magbubuot ug sa mga awtoridad, ayaw kamo kabalaka unsaon o unsa inyong tubag, o unsa inyong isulti; kay ang Espiritu Santo magtudlo kaninyo niadtong takna unsa ang angay ninyong isulti'* (Lucas 12:11–12). *'Ug ayaw kamo kahadlok kanila nga makapatay sa lawas apan dili makapatay*

[1017] Ang Simbahang Ortodokso naghinumdom niining mga balaan nga martir, nga ang ilang kamatayon nagsilbing hinungdan sa pagbag-o sa pagtuo ni Haring Tiridates ug sa tibuok Armenia ngadto kang Kristo, sa ika-30 ka adlaw sa Septyembre

[1018] Ang Kura mao ang labing dakong suba sa rehiyon sa Caucasus; gikan sa gigikanan niini hangtod sa panagtagbo niini sa Suba Araks sa Dagat Caspian, kini 1,244 ka versts ang gitas-on.

sa kalag' (Mat. 10:28). *'Busa, kamo paingon, ug pagahimoon ninyo nga mga disipulo ang tanang nasud, pagbunyagan sila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo; ug ania, ako ana kaninyo kanunay, hangtod sa katapusan sa kalibutan. Amen'* (Mat. 28:19–20).

Gipalig-on sa maong banal nga panan-aw ug kahupayan, nagpadayon si Santa Nina sa iyang pagbiyahe uban sa bag-ong kadasig ug kugi. Pagdaog sa dagkong kalisdanan sa dalan—gutom, kauhaw ug kahadlok sa mga mananap nga mabangis—niabot siya sa karaang siyudad sa Kartli nga Urbnisi[1019] , diin nagpabilin siya sulod sa hapit usa ka bulan, nagpuyo sa mga panimalay sa mga Hudiyo ug nagtuon sa mga batasan, tradisyon ug pinulongan niining katawhana, nga bag-o pa kaniya.

Pagkahibalo niya sa usa ka adlaw nga ang tanang mga lalaki sa maong lungsod, ingon man usab kadtong gikan sa kasikbit nga mga lugar, nag-andam sa pag-adto sa kapital, Mtskheta, aron mosimba sa ilang bakak nga mga dios, miuban si Santa Nina kanila. Sa ilang pagduol sa siyudad, nakit-an nila duol sa Tulay ni Pompey ang prosisyon ni Haring Mirian ug Reyna Nana; kauban ang daghang katawhan, padulong sila sa tumoy sa bukid nga nahimutang sa atbang sa siyudad, aron magsimba didto sa usa ka idolo nga walay kalag nga ginganlan og Armaz.

Nabilin nga hayag ang panahon hangtod sa udto. Apan kining adlawa, nga nagtimaan sa unang adlaw sa pag-abot ni Santa Nina sa destinasyon sa iyang misyon—nga magdala og kaluwasan sa yuta sa mga Iberian—mao usab ang katapusang adlaw sa paghari sa maong paganong diyos-diyosan. Gidala sa daghang katawhan, misaka si Santa Nina sa bukid paingon sa dapit diin nahimutang ang halaran sa diyos-diyosan. Sa pagpangita og angay nga dapit para sa iyang kaugalingon, gikan didto iyang nakita ang pangunang diyos-diyosan, si Armaz. Siya sama sa usa ka tawo nga talagsaong kataas; gihimo gikan sa gintalan nga tanso, nagsul-ob siya og bulawanong baluti, uban sa bulawanong helmet sa iyang ulo; ang usa ka mata rubi, ang usa ka esmeralda, pareho nga katingalahang kadako ug kahayag. Sa tuo ni Armaz nagtindog ang lain gamay nga bulawanong diyos-diyosan, nga ginganlan og Katsi, samtang sa wala nagtindog ang usa ka pilak nga diyos-diyosan, nga ginganlan og Gaim.

Ang tibuok katawoan, kauban ang ilang hari, mitindog sa grabe nga pagrespeto ug kahadlok sa atubangan sa ilang mga dios, samtang ang mga pari nag-andam sa halad nga dugo[1020] . Ug sa dihang nahuman na kini, gisunog ang insenso, midaloy ang dugo sa halad, ug mitunog ang mga trumpeta ug timpani, ang hari ug ang katawhan mihapa sa yuta sa atubangan sa mga walay kinabuhi nga diyos-diyosan. Unya ang kasingkasing sa balaan nga dalaga napuno sa kadasig sama sa propeta Elias. Naghingos siya gikan sa kalawom sa iyang kalag ug mitan-aw sa langit uban sa mga luha, ug misugod siya sa pag-ampo gamit kining mga pulong:

'Labawng Ginoo nga Dios! Pinaagi sa kadagaya sa Imong kaluoy, idala kining katawhan sa kahibalo Kanimo, ang Usa ka Tinuod nga Dios. Tabuni kining mga dios-diosan, sama sa hangin nga nagtabog sa abog ug uling gikan sa nawong sa yuta. Tan-awa uban sa kaluoy kining katawhan, nga Imong gimugna sa Imong gamhanang tuo nga kamot ug gihatagan og dungog sa Imong Balaang Hulagway! Ikaw, O Ginoo ug Magbubuhat, gihigugma kaayo Nimo ang Imong binuhat nga gihatag pa gani Nimo ang Imong Bugtong Anak alang sa kaluwasan sa nahulog nga katawhan—luwasa ang mga kalag sa Imong katawhan gikan sa makaguba nga gahum sa prinsipal sa kangitngit, nga nagpabulag sa ilang mga mata sa pagsabot, aron dili nila makita ang tinuod nga dalan paingon sa kaluwasan. Ihatag, O Ginoo, nga makita sa akong mga mata ang katapusang pagkaguba sa mga dios-diosan nga nagbarog nga mapahitas-on dinhi. Ihatag nga kining katawhana ug ang tanang tumoy sa yuta masabtan ang kaluwasan nga Imo gihatag, nga ang amihanan ug habagatan maglipay nga mag-uban kanimo, ug nga ang tanang nasud mosimba kanimo, ang Usa ka Walay Katapusan nga Dios, sa Iyang Bugtong Anak, among Ginoong Jesu-Cristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan.

Sa diha pa lang nahuman sa santo ning pag-ampo, kalit lang mitungha ang mga panganod sa bagyo gikan sa Kasadpan ug mihuros og kusog sa agianan sa Suba Kura. Sa pagbati sa katalagman, ang hari ug ang iyang mga tawo midagan; si Nina, bisan pa, nangitag dalangpanan sa usa ka bangin nga masiksik og bato. Ang bagyo, uban sa dalugdog ug kilat, mibuto ibabaw sa mismong dapit diin nagtindog ang altar sa pagsimba sa diyos-diyosan. Ang mga diyus-diyosan, nga kaniadto nagtindog nga mapahitas-on, nabungkag hangtod nahimong abog; ang mga bungbong sa templo nahimong mga tipik-tipik, ug ang kusog nga ulan gidala kini ngadto sa kal-ang, samtang ang

[1019] Sumala sa tradisyon, ang siyudad sa Urbnisi gitukod ni Uples, anak ni Mukhetos ug apo sa apo ni Japheth, 2,340 ka tuig sa wala pa si Kristo.

[1020] Aduna'y usa ka sugilanon nga bisan ang mga sanggol ug mga batan-on gisakripisyo sa mga diyus-diyosan.

tubig sa suba nagdala niini paubos; busa, wala nay bisan gamay nga bakas nga nabilin sa mga diyus-diyosan o sa templo nga gihalad kanila. Si Santa Nina, bisan pa niana, nga gipanalipdan sa Dios, nagbarog nga wala'y kadaut sa bangin nga batuhan ug kalmado siyang nagtan-aw samtang kalit nga misuko ang mga elemento sa iyang palibot, ug unya ang masidlak nga adlaw misidlak pag-usab gikan sa langit. Ug nahitabo kini tanan sa adlaw sa himayaong Pagbag-o sa Ginoo – sa dihang ang tinuod nga kahayag nga misidlak sa Bukid Tabor unang gibag-o ang kangitngit sa pagano ngadto sa kahayag ni Kristo ibabaw sa mga bukid sa Iberia.

Walay pulos ang pagpangita sa hari ug sa mga tawo sa ilang mga diyos pagkasunod adlaw. Sa dihang wala nila sila makaplagan, gikupot sila sa kahadlok ug miingon:

'Dako kaayo ang diyos nga si Armaz; apan aduna pay lain nga Diyos, nga labaw pa kaniya, nga nakapildi kaniya. Mahimo kining Kristohanong Dios, nga nagpahiya sa karaang mga dios sa Armenia ug naghimo kang Haring Tiridates nga Kristohanon? – Apan sa Iberia, wala pay nakadungog bahin kang Kristo, ug wala pay nagwali nga Siya mao ang Dios nga labaw sa tanang dios. Unsa kaha ang nahitabo, ug unsa kaha ang mosunod?

Sa ulahi, misulod si Santa Nina sa siyudad sa Mtskheta nga nagpakaaron-ingnon nga biyahera, nga nag-angkon nga usa siya ka bihag. Sa dihang padulong siya sa harianong tanaman, ang asawa sa mag-uuma sa tanaman, si Anastasia, midali pagawas aron sugaton siya, sama sa usa ka kaila nga dugay na niyang gihulat. Pagkahuman sa pagyuko sa atubangan sa santo, gidala niya siya sa iyang balay ug unya, pagkahuman niyang gihugas ang iyang mga tiil ug gihaplasan ang iyang ulo og lana, gitanyag niya kaniya og pan ug bino. Nangayo si Anastasia ug ang iyang bana kang Nina nga magpabilin ug magpuyo uban kanila ingon usa ka igsoon, kay wala silay anak ug nasubo sila tungod sa ilang pag-inusara . Sunod, sa hangyo ni Santa Nina, nagtukod ang bana ni Anastasia og gamay nga tolda para kaniya sa usa ka kanto sa tanaman; sa maong dapit nagtindog hangtod karon ang usa ka gamay nga simbahan nga gihalad kang Santa Nina, sulod sa mga pader sa Samtavri Convent[1021] . Si Santa Nina, pagkahuman niyang gibutang sa maong tolda ang krus nga gihatag kaniya sa Inahan sa Dios, gigugol niya ang iyang mga adlaw ug gabii didto sa pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo.

Gikan niining tolda nagsugod ang usa ka himayaong serye sa mga buhat ug milagro ni Santa Nina, nga iyang gihimo alang sa himaya sa Ngalan ni Kristo. Ang unang nakuha sa Simbahan ni Kristo sa Iberia mao ang usa ka debotong magtiayon nga midawat sa usa ka sulugoon ni Kristo sa ilang panimalay. Pinaagi sa pag-ampo ni Santa Nina, napalaya si Anastasia sa iyang kawalay anak ug nahimong inahan sa usa ka dagko ug malipayon nga pamilya, ingon man ang unang babaye sa Iberia nga mituo kang Kristo sa wala pa ang mga lalaki.

Usa ka babaye, nga nagahilak pag-ayo, nagbitbit sa iyang anak nga hapit na mamatay sa kadalanan sa siyudad, nagtawag sa tanan aron tabangan siya. Gikuha ni Santa Nina ang masakiton nga bata, gipa-higda niya kini sa usa ka higdaanan nga gihimo niya gikan sa mga dahon; pagkahuman sa pag-ampo, gibutang niya ang iyang krus, nga hinimo sa mga sanga sa baging ubas, sa ibabaw sa bata ug dayon gibalik niya kini sa nagahilak niyang inahan, buhi ug himsog.

Sukad niadto, si Santa Nina misugod sa hayag nga pagwali sa Ebanghelyo ngadto sa tibuok nasud, nga nagtawag sa mga paganong Iberian ug mga Hudiyo nga maghinulsol ug motuo kang Kristo. Ang iyang deboto, matarong, ug putli nga kinabuhi nahibal-an sa tanan ug nakadani sa mga mata, dalunggan, ug kasingkasing sa mga tawo ngadto sa santa. Daghang mga tawo—ilabi na ang mga babayeng Hudiyo—ang kanunay nga mibisita kang Nina aron paminawon gikan sa iyang tam-is nga mga ngabil ang bag-ong pagtulon-an mahitungod sa Gingharian sa Dios ug sa walay katapusang kaluwasan, ug tinago nilang gisugdan ang pagdawat sa pagtuo kang Kristo. Apil kanila si Sidonia, ang anak nga babaye ni Aviafar, ang punong pari sa mga Hudiyo sa Kartali, ug unom pa ka ubang mga babayeng Hudiyo. Sa dili madugay, si Aviafar mismo mituo kang Kristo – pagkahuman madungog ang mga interpretasyon ni Santa Nina sa karaang mga propesiya mahitungod kang Hesukristo ug kung giunsa kini natuman Niya isip Mesiyas. Si Aviafar mismo ulahi gisaysay kini sa mosunod nga paagi:

'Ang Balaod ni Moises ug ang mga Propeta nagpadulong kang Cristo, nga akong gipangwali,' ingon ni Santa Nina kanako. 'Siya ang katapusan ug katumanan sa Balaod. Sugod sa paglalang sa kalibutan, sumala sa gisulat sa among mga libro, gisaysay kanako niining katingalahang babaye ang tanan nga gisugo sa Dios alang sa kaluwasan sa katawhan pinaagi sa gisaad nga Mesiyas. Si Jesus mao gayud ang Mesiyas, ang Anak sa Birhen,

[1021] Ang Samtavri Convent, usa ka komunal nga kumbento sa mga madre sa Tiflis Governorate, nahimutang 31 ka verste gikan sa lungsod sa Dusheta, sa panagtagbo sa Suba sa Aragva ug sa Kura.

sama sa gipahayag sa mga propeta. Ang atong mga ninuno, tungod sa pagkainggit, gipako Siya sa krus ug gipatay Siya, apan Siya mibanhaw pag-usab, misaka sa langit, ug mobalik pag-usab sa himaya sa yuta. Siya mao ang Ginoo nga gihulat sa mga nasud ug mao ang himaya sa Israel. Sa Iyang ngalan, si Santa Nina naghimo og daghang mga timailhan ug katingalahan sa atubangan mismo sa akong mga mata, nga ang gahum sa Dios ra gayud ang makahimo.

Samtang kanunay siyang nakig-istorya niining si Abiathar, nadungog ni Santa Nina gikan kaniya ang mosunod nga sugilanon mahitungod sa tunika sa Ginoo:

Nakadungog ko gikan sa akong mga ginikanan, ug sila usab gikan sa ilang mga amahan ug mga apohan, nga samtang naghari si Herodes sa Herusalem, ang mga Hudiyo nga nagpuyo sa Mtskheta ug sa tibuok yuta sa Kartli[1022] nakadawat og balita nga ang mga hari sa Persia moanha sa Jerusalem, nga ilang gipangita ang usa ka bag-ong natawo nga batang lalaki sa panimalay ni David, nga natawo gikan sa usa ka Inahan nga walay amahan, ug gitawag Siya nga Haring Hudiyo. Nakita nila Siya sa Dakbayan ni David, ang Betlehem, sa usa ka yano nga sabsabanan, ug gihalad nila kaniya ang mga gasa nga bulawan sa hari, mira nga nag-ayo ug mabangong insenso; pagkahuman sa pagsimba kaniya, mibalik sila sa ilang kaugalingong nasud (Mat. 2:11–12).

Paglabay sa traynta ka tuig human niini, nadawat sa akong katigulangan nga si Elios ang usa ka sulat gikan sa Herusalem gikan kang punong pari Anna, nga nag-ingon ingani:

'Siya nga giduol sa mga hari sa Persia aron pagsimba uban sa ilang mga halad, miabot na sa hustong edad ug nagsugod na sa pagwali nga Siya mao ang Kristo, ang Mesiyas ug Anak sa Dios.

Umari sa Jerusalem aron masaksihan ang Iyang kamatayon, diin Iyang pagapatyon sumala sa Balaod ni Moises."

Sa dihang si Elioz nag-andam, kauban sa daghang uban, aron molarga paingon sa Jerusalem, ang iyang inahan—usa ka matinud-anon nga tigulang nga babaye nga gikan sa kaliwatan sa Punong Pari nga si Elijah—miingon kaniya:

'Adto, anak ko, aron motubag sa tawag sa Hari; apan ako nimong hangyo—ayaw pag-uban sa daotan sa ilang tinguha batok sa Kadtong ilang gipanghukman nga patyon; Siya mao ang Gipaabot sa mga propeta, Usa ka bugtong sa mga maalamon, usa ka misteryo nga natago sukad pa sa sinugdanan sa mga kapanahonan, usa ka kahayag sa mga nasud ug kinabuhi nga walay katapusan.

Si Elios, kauban ni Longinus sa Carene, miadto sa Jerusalem ug misaksi sa pagkrusipisyon ni Kristo. Ang iyang inahan, bisan pa, nagpabilin sa Mtskheta. Sa gabii sa wala pa ang Pasko sa Pagkabanhaw, kalit niyang nabati sa iyang kasingkasing nga daw gipukpok kini sa martilyo nga nagpakuha og mga pako, ug siya misinggit sa kusog:

'Ang gingharian sa Israel nawala na karon, kay gipatay nila ang Manluluwas ug Manuluwas niini; sugod karon, ang katawhan masangko sa dugo sa ilang Magbubuhat ug Ginoo. Ala-ala nako nga wala ko mamatay sa wala pa kini: dili unta nako madungog kining makalilisang nga mga hampak! Dili na gyud nako makita pag-usab ang Himaya sa Israel dinhi sa yuta!'

Pagkahuman niya og sulti niini, namatay siya. Si Elioz, nga anaa sa pagkrusipisyon ni Kristo, nakuha ang Iyang tunika gikan sa usa ka sundalong Romano[1023] , nga nahulog kaniya pinaagi sa suerti, ug gidala kini sa Mtskheta. Ang igsoon ni Elios nga si Sidonia, sa dihang gidawat niya ang iyang igsoon nga buo ug luwas, gisultihan siya bahin sa milagros ug kalit nga kamatayon sa ilang inahan ug sa iyang mga katapusang pulong. Sa dihang nakumpirma ni Elioz ang panagna sa iyang inahan bahin sa pagkrusipisyon ni Kristo, gipakita niya sa iyang igsoon nga babaye ang tunika sa Ginoo. Gikuha kini ni Sidonia, gihalokan uban sa mga luha, dayon gipislit kini sa iyang dughan ug kalit lang siya nga namatay. Ug walay gahum sa tawo ang makakuha niining balaan nga bisti gikan sa kamot sa namatay – bisan pa si Haring Aderki mismo, nga miabot uban sa iyang mga maharlika aron masaksihan ang katingalahang kamatayon sa dalaga ug nga gusto usab unta kuhaon ang bisti ni Kristo gikan sa iyang kamot. Paglabay sa pipila ka panahon, gilubong ni Elios ang lawas sa iyang igsoon nga babaye, ug gilubong usab niya uban kaniya ang tunika ni Kristo; gibuhat niya kini sa tinago nga paagi nga hangtod karon walay

---

[1022] Ang Kartalinia mao ang ngalan nga gihatag sa rehiyon sa daplin sa walog sa Suba sa Kura. Ang Kartalinia, kauban ang Kakheti, kaniadto kabahin sa Gingharian sa Iberia. – Ang mga Hudiyo nagpuyo sa Iberia sukad pa sa karaang panahon, nga mipuyo didto human sa Pagkaulipon sa Babilonia; matinud-anon sa ilang mga kostumbre, mibisita sila sa Jerusalem atol sa pagsaulog sa Paskwa. Didto nila nadungog ang mga sugilanon bahin sa kinabuhi ni Kristo, sa iyang mga pagtulon-an ug sa iyang mga milagro.

[1023] Ang serbisyo sa pagbutang sa bado sa Ginoo, i.e. ang chiton, sa Georgian nga pinulongan.

nakahibalo sa lubnganan ni Sidonia. Ang uban nagtuo lang nga ang maong dapit nahimutang sa tunga-tunga sa harianong tanaman, diin sukad niadto mitubo sa kaugalingon ang usa ka kahoy nga sedro ug karon nagtindog didto, nga naghatag ug bugnaw nga landong; ang mga magtutuo nanag-awas ngadto gikan sa tanang direksyon, nga nagpasidungog niini isip tinubdan sa dakong gahum; didto, sa ilawom sa mga gamot sa sedro, giingon nga nahimutang ang lubnganan ni Sidonia.

Pagkadungog niya niining tradisyon, misugod si Santa Nina sa pag-anhi sa gabii aron mag-ampo sa ilawom niining sedro; bisan pa, nagduha-duha siya kon tinuod ba nga natago ang tunika sa Ginoo sa ilawom sa iyang mga gamot. Apan ang misteryosong mga panan-aw nga iyang nasinati niining dapita nakapahimo kaniya nga motuo nga balaan ang maong lugar ug pagadayegon pa kini sa umaabot. Busa, sa usa ka gabii, pagkahuman sa iyang pag-ampo sa tungang gabii, nakakita si Santa Nina og mga panon sa itom nga langgam nga nagtigum sa hari-hariang tanaman gikan sa tanang kasikbit nga yuta; gikan didto milupad sila paingon sa Suba sa Aragve[1024] ug nangligu sa iyang tubig. Paglabay sa mubo nga panahon, misaka sila paingon sa kahitas-an, apan karon puti sama sa niebe; unya, sa pag-abot nila sa mga sanga sa sedro, ilang gipuno ang tanaman sa makalangit nga mga awit. Kini usa ka klarong timaan nga ang mga katawhan sa silingan mapasidan-an sa tubig sa balaan nga pagbunyag, ug nga sa dapit sa sedro adunay usa ka templo alang sa pagpasidungog sa tinuod nga Dios, ug niining templo ang Ngalan sa Ginoo pagahimayaon hangtod sa kahangturan. Nakita usab ni Santa Nina nga ang mga bukid, Armaz ug Zadena, nga nagtindog sa atbang sa usag usa, daw nangurog ug nahulog. Nakadungog usab siya sa mga tunog sa gubat ug sa mga pag-ungol sa mga demonyo, sama sa pag-atake nila sa kapital nga siyudad nga nagpakaaron-ingnon nga mga mandirigma nga Persyano, ug usa ka makalilisang nga tingog, sama sa kang Haring Khosrow, nga nagmando nga laglagon ang tanan. Apan kining makalilisang nga panan-aw nawala sa diha-diha nga gitaas ni Santa Nina ang iyang krus, gihimo ang tanda sa krus sa hangin, ug miingon:

'Hilom kamo, mga demonyo! Natapos na ang inyong gahum: kay ania na, ang Mananakop!'

Napahupay sa niining mga timaan nga hapit na ang Gingharian sa Dios ug ang kaluwasan sa katawhang Iberian, si Santa Nina walay puas nga nagwali sa pulong sa Dios ngadto sa mga tawo. Ang iyang mga disipulo—labi na si Sidonia ug ang iyang amahan, si Aviafar—nagkugi uban kaniya sa buhat sa Ebanghelyo. Ang ulahi nangatuwang nga gipangatarungan sa iyang kaniadto nga mga kauban nga Hudiyo bahin kang Jesu-Kristo nga sobra ka mainit ug padayon, nga siya gani gipaka-antos nila ug gisilotan nga bato-batoon; apan si Haring Mirian ra ang nakaluwas kaniya gikan sa kamatayon. Ug ang hari mismo misugod sa pagpamalandong sa iyang kasingkasing mahitungod sa Kristohanong pagtuo, kay nahibalo siya nga kini nga pagtuo milapta dili lamang sa silingang Gingharian sa Armenia, kondili usab sa Imperyong Romano, diin si Emperador Constantine, sa ngalan ni Kristo ug pinaagi sa gahum sa Iyang Krus, napildi ang tanan niyang mga kaaway, nahimong Kristohanon ug tigpanalipod sa mga Kristohanon[1025] . Ang Iberia niadto naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Romano, ug ang anak ni Mirian nga si Bakar gikuha isip bihag sa Roma niadtong panahona; busa, wala pugngi ni Mirian si Santa Nina sa pagwali kang Kristo sa iyang kaugalingong siyudad. Ang asawa lang ni Mirian, si Reyna Nana—usa ka malupigon nga babaye ug masigasig nga mananamba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, nga nagtukod og estatwa sa diyosa Venus sa Iberia[1026] —maoy nagbati og dautang buot batok sa mga Kristohanon . Apan, ang grasya sa Dios, 'nga nag-ayo sa mga maluya ug nagpahiuli sa mga kulang'[1027] , dali ra nga nag-ayo niining babaye, nga ang espiritu gilutos. Nagkasakit ang reyna; ug samtang mas gisulayan sa mga doktor, mas nagkagrabe ang iyang kahimtang; hapit na siya mamatay. Unya ang mga babaye nga duol kaniya, sa pagkakita sa dakong katalagman, misugod sa paghangyo kaniya nga tawagon si Nina nga peregrina, nga pinaagi lamang sa iyang pag-ampo sa Dios nga iyang gipangwali, nakapang-ayo sa tanang samad ug sakit. Gisugo sa Reyna nga dad-on kaniya kining peregrina: si Santa Nina, nga gisulayan ang pagtuo ug pagkamaubos sa Reyna, miingon sa mga sugo:

'Kung gusto sa reyna nga maayo, paanhi siya kanako dinhi sa tolda, ug nagtuo ako nga siya maayo dinhi pinaagi sa gahum ni Cristo, akong Dios.'

[1024] Ang Aragva usa ka sangang suba sa wala nga baybayon sa Kura, nga mosulod niini duol sa Mtskheta; kini 100 ka versts ang gitas-on.
[1025] Si Emperador Constantine ang Dako naghari gikan sa 306 hangtod sa 337.
[1026] Venus – ang Griyego-Romanong diyosa sa katahum ug gugma. Ang mga pista sa iyang dungog gisundan sa mga pasundayag sa grabeng kahilaw ug kalibog.
[1027] Gikan sa katapusang pag-ampo sa sakramento sa Banal nga Orden.

Misunod ang reyna ug nagmando nga siya dalhon sa bangkito ngadto sa tolda sa santo; ang iyang anak nga si Rev ug daghang katawhan misunod kaniya. Si Santa Nina, pagkahuman niyang giandam ang higdaanan nga dahon para sa nagmasakiton nga reyna, mituhop ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo, ang Manulak sa mga kalag ug lawas. Unya, gikuha niya ang iyang krus, gibutang kini sa ulo sa pasyente, sa iyang mga tiil ug sa duha ka abaga, ug ingon niini gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya. Pagkahuman niini, dali dayon nga mibangon ang reyna gikan sa iyang higdaanan, nga nabalik na ang iyang kahimsog. Pagkahuman siya mipasalamat kang Ginoong Jesu-Kristo, ang reyna, didto mismo sa atubangan ni Santa Nina ug sa mga tawo—ug sa ulahi sa balay, sa atubangan sa iyang bana, si Haring Mirian—misulti sa kusog nga tingog nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios. Gihimo niya si Santa Nina nga iyang suod nga higala ug kanunay nga kauban, gipakaon ang iyang kalag sa balaan nga mga pagtulon-an niini. Dayon gidala sa reyna sa iyang pagsalig ang maalamon nga tigulang nga si Aviafar ug ang iyang anak nga babaye nga si Sidonia, ug daghan siya nakat-unan gikan kanila mahitungod sa pagtuo ug pagkamasinabtanon. Si Haring Mirian mismo (anak sa Persyano nga hari Khosrow ug nagtukod sa dinastiyang Sassanid sa Georgia) nagduha-duha pa gihapon sa hayag nga pag-angkon kang Kristo isip Dios; sa baylo, naningkamot siya nga mahimong masigasig nga manimba sa mga dios-diosan. Sa usa ka higayon, naghukom pa gani siya nga laglagon ang mga sumusunod kang Kristo, kauban si Santa Nina, tungod sa mosunod nga panghitabo. Usa ka suod nga paryente sa hari sa Persia, usa ka maalamon nga tawo ug masigasig nga sumusunod sa mga pagtulon-an ni Zoroaster, miadto aron bisitahan si Mirian ug, pagkahuman sa pipila ka panahon, naigo sa grabeng pagpanag-iya. Tungod sa kahadlok sa kasuko sa hari sa Persia, si Mirian nangayo kang Santa Nina pinaagi sa mga sugo nga moanha ug tambala sa prinsipe. Gisuwayan niya nga dad-on ang masakiton ngadto sa kahoy sa sedro nga nagtindog sa tunga-tunga sa harianong tanaman, gibutang siya nga nag-atubang sa sidlakan uban ang iyang mga kamot nga gialsa pataas, ug gisugo siya nga usbon tulo ka beses:

'Gibulag ko ikaw, Satanas, ug gisumiter ko ang akong kaugalingon kang Kristo, Anak sa Dios!'

Sa diha nga nahisulti na niining gipanag-iya ang maong pulong, ang espiritu, samtang kusog kaayo siyang gina-uyog, gilabay siya sa yuta nga daw patay na; apan, tungod kay wala kini makasukol sa pag-ampo sa balaan nga dalaga, mibiya kini sa masakiton. Ang prinsipe, pagkaayo niya, mituo kang Kristo ug mibalik sa iyang kaugalingong nasud isip usa ka Kristohanon. Mas nahadlok si Mirian niini kaysa kung namatay pa ang prinsipe, kay nahadlok siya sa kasuko sa hari sa Persia—nga usa ka mananamba sa kalayo—tungod kay ang iyang paryente nibalhin sa pagtuo kang Kristo samtang naa sa balay ni Mirian. Ang hari mitumaw nga patyon si Santa Nina tungod niini ug laglagon ang tanang Kristohanon sa siyudad.

Napuno sa ingon nga dautang hunahuna batok sa mga Kristohanon, mibyahe si Haring Mirian paingon sa kalasangan sa Mukhran[1028] aron malingaw sa pagpangayam. Samtang nakig-istorya siya sa iyang mga kauban didto, miingon siya:

'Gidala nato sa atong kaugalingon ang makalilisang nga kasuko sa atong mga dios tungod kay gitugotan nato kana nga mga Kristohanong salamangkero sa pagpangwali sa ilang pagtuo sa atong yuta. Apan, sa dili madugay, laglagon nako sa akong espada ang tanan nga mosimba sa Krus ug sa Usa nga gipako niini. I-utos nako sa Reyna nga isalikway si Kristo; ug kon dili siya mosunod, laglagon nako siya kauban ang uban pang mga Kristohanon."

Sa pagkahuman niya og sulti, misaka ang hari sa tumoy sa bakilid nga Bukid Thoti. Ug kalit lang, ang hayag nga adlaw nahimong kangitngit nga dili masudlan sa kahayag, ug misangpot ang usa ka unos, sama sa nakapahugno sa idolo ni Armaz; ang kilat nakapabulag sa mga mata sa hari, ug ang dalugdog nakapakatag sa tanan niyang kauban. Sa kawad-on sa paglaum, ang hari misugod sa pag-agawag og tabang ngadto sa iyang mga dios, apan wala sila motubag ug wala siya madungog. Sa pagbati sa silot nga kamot sa Buhing Dios ibabaw kaniya, ang hari misinggit:

'O Dios ni Nina! Kuhaa ang kangitngit sa akong mga mata, ug akong ikumpisal ug pasidunggan ang Imong ngalan!'

Ug sa kalit, napuno sa kahayag ang palibot, ug mihunong ang bagyo. Natingala sa ingon nga gahum sa ngalan ni Kristo lamang, gituyok sa hari ang iyang nawong paingon sa sidlakan, gitagaas ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misinggit uban sa mga luha:

[1028] 20 ka verste sa amihanan-kasadpan sa lungsod sa Mtskheta.

'O Dios, nga gipahayag sa imong alagad nga si Nina! Ikaw ra gayud ang tinuod nga Dios labaw sa tanang dios. Ug karon nakita nako ang imong dakong kaluoy kanako, ug ang akong kasingkasing nabati ang kalipay, kahupayan ug ang imong pagkasuod kanako, O bulahan nga Dios! Dinhi sa kini nga dapit, magtukod ako og krus[1029] , aron ang timaan nga imong gipadayag kanako karon mahinumduman hangtod sa kahangturan!

Sa dihang mibalik ang hari sa kapital ug naglakaw sa kadalanan sa siyudad, misinggit siya sa kusog:

'Tanan nga mga tawo, dayegon ang Dios ni Nina, si Kristo, kay Siya mao ang walay katapusan nga Dios, ug kaniya ra ang tanang himaya hangtod sa kahangturan!'

Gipangita sa hari si Santa Nina ug nangutana:

'Asa na ang peregrino nga ang iyang Diyos mao ang akong Manluluwas?'

Niadtong taknaa, ang santa nag-ampo sa iyang gabii sa sulod sa iyang tolda. Ang hari ug ang reyna, nga migawas aron sugaton siya, kauban sa daghang katawhan, miadto sa maong tolda ug, sa pagtan-aw nila sa santa, mihulog sila sa iyang mga tiil, samtang ang hari misinggit:

'O akong inahan! Tudloi ako ug himoa nga takus ako nga tawagon ang ngalan sa imong Dakong Dios, ang akong Manluluwas!'

Ingon tubag, walay hunong nga nag-awas ang mga luha sa kalipay gikan sa mga mata ni Santa Nina. Sa pagkakita sa iyang mga luha, nanghilak ang hari ug ang reyna, ug misunod ang tibuok katawhan nga nagtigum didto nga misinggit sa kusog nga paghilak. Si Sidonia, nga nakasaksi ug sa ulahi gisulat kini nga panghitabo, miingon:

– Sa matag higayon nga akong hinumduman kana nga mga balaan nga higayon, kusog nga modagayday gikan sa akong mga mata ang mga luha sa espirituhanong kalipay.

Ang pagbalhin ni Haring Mirian ngadto kang Kristo ([1030]) lig-on ug dili matandog; si Mirian para sa Georgia sama sa Emperador Constantine ang Dako para sa Gresya ug Roma niadtong panahona. Gipili sa Ginoo si Mirian aron mangulo sa kaluwasan sa tanang katawhan sa Iberia. Dali dayon siyang nagpadala og mga sugo ngadto sa Gresya kang Haring Constantine, nga naghangyo nga ipadala kaniya ang usa ka obispo ug mga pari aron bunyagan ang mga tawo, tudloan sila sa Kristohanong pagtuo, ug pagtukod ug paglig-on sa Balaang Simbahan sa Dios sa Iberia. Samtang ang mga sugo wala uban sa mga pari, si Santa Nina walay puas nga nagtudlo sa mga tawo sa Ebanghelyo ni Kristo, pinaagi niini gipakita niya kanila ang tinuod nga dalan padulong sa kaluwasan sa ilang mga kalag ug sa pagpanunod sa Gingharian sa Langit; nagtudlo usab siya kanila og mga pag-ampo kang Kristo nga Dios, busa gipreparar niya sila alang sa balaan nga bunyag.

Bisan pa sa wala pa moabot ang mga pari, gusto sa hari nga magtukod ug simbahan sa Dios ug, sumala sa mga instruksiyon ni Santa Nina, mipili siya ug lugar para niini sa iyang kaugalingong tanaman—eksakto sa dapit diin nagtindog ang dakong kahoy nga sedro—nga miingon:

'Hinaut nga kining mortal ug malabay nga tanaman mahimong usa ka dili malaglag ug espirituhanong tanaman, nga magbunga alang sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Giputol ang sedro, ug gikan sa unom niini ka sanga, gihimo ang unom ka haligi, nga dayon gibutang, nga walay kalisud, sa ilang gitudlong mga lugar sulod sa bilding. Apan sa dihang gisulayan sa mga anluagi nga ibangon ang ikapitong haligi, nga giputol gikan mismo sa punoan sa sedro, aron ibutang kini sa pundasyon sa templo, nangatingala ang tanan, kay imposible gayud nga ibalhin kini gikan sa iyang puwesto bisan unsang paagi. Sa pagkahapon, ang masulob-on nga hari mipauli, naghunahuna kon unsa ang kahulugan niini. Nipakatibulaag usab ang mga tawo. Si Santa Nina ra ang nagpabilin sa lugar sa pagtukod tibuok gabii, uban sa iyang mga disipulo, nag-ampo ug nagahilak sa tapok sa naputol nga kahoy. Sa sayong buntag, usa ka katingalahang batan-on nga lalaki, nga nagsul-ob ug bakilid nga kalayo, mitungha sa atubangan ni Santa Nina ug mihisgot ug tulo ka misteryosong pulong sa iyang dalunggan; pagkadungog niini, nahugno siya sa yuta ug miyukayok sa atubangan niya. Unya, miduol kining batan-on sa haligi ug, gikuptan kini, gipataas kini pag-ayo sa hangin. Ang haligi misidlak sama sa k , sama sa kilat, nga gisidlak ang tibuok siyudad. Ang hari ug ang mga tawo mitigum sa maong

[1029] Sa tumoy sa Bukid Tkhot, ang simbahan nga gitukod ni Mirian nagbarug gihapon hangtod karon.

[1030] Dili kini mas sayo pa sa 323 AD. Daghang mga kronika ang naghatag og lain-laing mga petsa, gikan sa 276 hangtod sa 338. Si Mirian naghari gikan sa 263 hangtod sa 342. Si Emperador Constantine ang Dako, nga gipadalan ni Mirian og embahada mahitungod sa obispo, nahimong bugtong magmamando sa kasadpan ug sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano niadtong 323, pagkahuman sa pagtangtang sa gahum kang Licinius, ang magmamando sa sidlakan nga mga probinsya ug manlutos sa mga Kristohanon.

dapit; Samtang nagtan-aw sila uban sa kahadlok ug kalipay sa katingalahang tan-awon, nangatingala silang tanan kung giunsa sa bug-at nga haligi, nga walay misuporta, ang pagsaka og baynte[1031] ka kubitos ibabaw sa yuta, unya mibalik pag-ubos aron matandog ang putot diin kini miturok; sa katapusan, mihunong kini ug mitindog nga walay lihok sa iyang lugar. Usa ka humot ug tambal nga lana misugod og dagayday gikan sa paanan sa haligi, ug ang tanan nga nag-antos sa lain-laing mga sakit ug samad nga nagpahid niini sa lana uban sa pagtuo, napaayo. Busa, usa ka Hudiyo nga bulag sukad pagkahimugso, sa diha-diha nga nahikap niya kini nga hayag nga haligi, nabawi dayon niya ang iyang panan-aw ug, sa pagtuo niya kang Kristo, gidayeg niya ang Dios. Ang inahan sa usa ka batang lalaki nga nakahigda sa higdaanan tungod sa grabeng sakit sulod sa pito ka tuig gidala siya sa haligi nga naghatag kinabuhi ug nangayo kang Santa Nina nga tambalan siya, nga nag-angkon nga si Jesu-Kristo, nga iyang gipangwali, mao gayud ang Anak sa Dios. Sa diha nga gihikap ni Santa Nina ang haligi gamit ang iyang kamot ug dayon gibutang kini sa ibabaw sa masakiton nga batang lalaki, dali ra siyang nabalik ang panglawas. Ang katingalahang kadaghan sa mga tawo nga nagdagsang sa haligi nga nagahatag kinabuhi nagpahinungdan sa hari nga sugoan ang mga magtutukod sa pagtukod og bakod palibot niini. Sukad niadto, ang maong dapit gipasidunggan dili lamang sa mga Kristohanon kondili pati sa mga pagano. Pagkahuman niini, nahuman ang pagtukod sa unang simbahan nga kahoy sa yuta sa Iberia.

Ang mga sugo nga gipadala ni Mirian kang Haring Constantine gidawat niya uban sa dakong dungog ug kalipay, ug mibalik sila sa Iberia nga nagdala og daghang mga gasa gikan kaniya. Kauban nila si Eustathius, Arsobispo sa Antioch, nga gipadala sa hari, uban sa duha ka pari, tulo ka diakono ug tanang gikinahanglan nga mga butang para sa banal nga serbisyo. Dayon nagpagawas si Haring Mirian og mando ngadto sa tanang gobernador sa probinsya, mga kumander sa militar, ug mga kawani sa korte, nga nagmando kanila nga motungha sa atubangan niya sa kapital nga walay palya. Ug sa dihang nagtigom na sila, si Haring Mirian[1032] , ang reyna, ug ang tanan nilang mga anak dayon nabunyagan sa atubangan sa tanan. Ang baptisteryo gitukod duol sa tulay sa Suba sa Kura, diin kaniadto nahimutang ang balay sa Hudiyong si Elios, ug nga ulahi nagsilbi nga templo para sa mga paganong pari; didto gibunyagan sa obispo ang mga kumander militar ug ang mga maharlika sa hari, mao nga ginganlan ang lugar nga 'Mtavarta Sanatlavi', nga nagpasabot og 'ang batyanan sa mga maharlika'. Sa gamay nga distansya paingon sa ubos gikan niining dapita, duha ka pari ang nagbunyag sa mga tawo. Miapil sila sa bunyag uban sa dakong kadasig ug kalipay, nga nagpahinumdom sa mga pulong ni Santa Nina: nga bisan kinsa nga dili makadawat sa pagkabanhaw pinaagi sa tubig ug sa Espiritu Santo dili makakita sa walay katapusang kinabuhi ug kahayag, apan ang ilang kalag malaglag sa kangitngit sa impyerno. Ang mga pari mibyahe sa tanang kasikbit nga mga lungsod ug baryo, nagbunyag sa mga tawo. Busa, sa dili madugay, ang tibuok Kartli malinawon nga nabunyagan, gawas lang sa mga tribo sa kabukiran sa Caucasus, nga nagpabilin sa kangitngit sa pagano sulod sa dugayng panahon. Ang mga Hudiyo sa Mtskheta misalikway usab sa binunyag, gawas lang sa ilang punong pari, si Aviafar, nga nabunyagan kauban ang tibuok niyang panimalay; lima ka pulo ka pamilyang Hudiyo usab ang nabunyagan uban kaniya, nga, sumala sa sugilanon, mga kaliwatan sa tulisan nga si Barabbas (Mateo 27:17). Si Haring Mirian, isip timailhan sa iyang pabor tungod sa ilang pagdawat sa balaan nga bunyag, gihatagan sila og usa ka gamay nga panimalay sa ibabaw sa Mtskheta, nga gitawag og 'Tsihe-didi'.

Busa, uban sa tabang sa Dios ug sa kumpirmasyon sa Ginoo sa mensahe sa Ebanghelyo, si Arsobispo Eustathius sa Antioquia, kauban ni Santa Nina, nagpasidlak sa yuta sa Iberia sulod sa pipila ka tuig. Pagkahuman niyang natukod ang han-ay sa banal nga pagsimba sa Griyegong pinulongan, gikonsagra niya ang unang simbahan sa Mtskheta nga gihalad sa Napulo'g Duha ka Apostoles—nga gihulagway sama sa naa sa Constantinople—ug gipahimutang ang kalinaw sa batan-ong Simbahan ni Kristo, mibalik si Arsobispo Eustathius sa Antioquia[1033] ; Gitudlo niya si presbiter Juan nga Obispo sa Iberia, nga sakop sa Sede sa Antioquia.

[1034]Pipila ka tuig pagkahuman, ang matinud-anong Haring Mirian nagpadala og bag-ong embahada kang Emperador Constantine, nga naghangyo kaniya nga magpadala og daghang pari kutob sa mahimo ngadto sa Iberia,

---

[1031] Ang lokot, o lakot, usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 10½ ka vershks.

[1032] Makita sa kasaysayan sa Georgia nga ang mga Georgian, labi na ang mga tawo sa taas nga klase, wala mausab ang ilang tradisyonal nga mga ngalan sa dihang mibali sila sa Kristiyanismo.

[1033] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Syria – usa sa labing karaan ug manggaranon nga mga siyudad sa Syria, ug mao ang kapital niini. Sa pagkakaron, ang Antioquia usa ka gamay nga lungsod sa Turkey.

aron walay bisan kinsa sa iyang gingharian ang mawad-an sa kahigayunan nga makadungog sa pulong sa kaluwasan ug aron ang pagsulod sa bulahan ug walay katapusang Gingharian ni Cristo mabuksan para sa tanan[1035] . Nangayo usab siya nga ipadala sa Georgia ang mga batid nga arkitekto aron magtukod og mga simbahan nga bato. Gituman ni Constantine ang hangyo ni Mirian uban sa balaan nga gugma ug kalipay. Gihatagan niya ang mga sugo ni Mirian, gawas sa daghang bulawan ug pilak, og usa ka piraso (ang tiil) sa nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo, nga niadto nang panahona (niadtong 326 AD) nadiskubrehan na ni Santa Helena, ang inahan ni Constantine the Great; gihatagan usab niya sila og usa sa mga pako nga gigamit sa pagpakong sa labing putli nga mga kamot sa Ginoo sa Krus. Gihatagan usab sila og mga krus, mga ikon ni Kristo nga Manluluwas ug sa Labing Balaang Birhen Maria, ingon man usab—aron magsilbing pundasyon sa mga simbahan—ang mga relikya sa mga balaang martir. Sa samang panahon, gipagawas si Bakurii, anak ug manunod ni Mirian nga nagpuyo sa Roma isip usa ka bihag, aron mobalik sa iyang amahan.

Ang mga sugo ni Mirian, nga mibalik sa Iberia uban sa daghang mga pari ug arkitekto, nagtukod sa pundasyon sa unang simbahan sa baryo sa Erusheti, sa utlanan sa rehiyon sa Kartli[1036] , ug gibutang alang niining simbahan[1037] ang usa ka pako gikan sa Krus sa Ginoo[1038] . Nagtukod sila og ikaduhang simbahan sa baryo sa Manglisi, kap-atan ka verste sa habagatan sa Tiflis, ug didto gibutang nila ang maong bahin sa kahoy nga nagahatag kinabuhi[1039] . Sa Mtskheta usab, nagtukod sila og simbahan nga bato nga gihalad sa Pagbag-o sa Ginoo; sa hangyo sa hari ug sumala sa sugo ni Santa Nina, gitukod kini sa harianong tanaman, duol sa tolda ni Santa Nina. Wala na siya mabuhi aron makita ang pagkompleto niining maanindot nga simbahan. Gibaliwala ang himaya ug dungog nga gihatag kaniya sa hari ug sa mga tawo, ug nagdilaab sa tinguha nga mosilbi alang sa mas dako pa nga paghimaya sa ngalan ni Kristo, mibiya siya sa dakbayan nga puno sa tawo paingon sa kabukiran, sa uga nga kataas-taasan sa Aragva, ug didto, pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, misugod siya sa pagpangandam sa iyang kaugalingon alang sa bag-ong mga misyonaryong buluhaton sa mga rehiyon nga silingan sa Kartli. Sa dihang nakakaplag siya og gamay nga langob nga natago sa luyo sa mga sanga sa kahoy, nagpuyo siya didto. Dinhi, pinaagi sa iyang mga pag-ampo nga puno sa luha, napapahulog niya ang tubig gikan sa bato. Hangtod karon, ang mga patak sa tubig motulo gikan niining tinubdan sama sa mga luha, maong nailhan kini sa mga tawo nga 'Tinubdan sa Luha'; gitawag usab kini nga 'Tinubdan sa Gatas', kay nagahatag kini og gatas sa uga nga suso sa mga inahan.

Niadtong panahona, nakakita ang mga lumolupyo sa Mtskheta og katingalahang panan-awon: sulod sa pipila ka gabii nga sunod-sunod, ang bag-ong natukod nga simbahan gipahimutang sa usa ka masidlak nga krus sa kalangitan ibabaw niini, nga gikoronahan sa usa ka garlanda sa mga bitoon. Sa pagsubang sa adlaw, ang upat ka labing hayag nga mga bitoon mibulag gikan sa krus ug nilarga – ang usa paingon sa sidlakan, ang usa paingon sa kasadpan, ang ikatulo nagpasiga sa simbahan, sa balay sa obispo ug sa tibuok siyudad, samtang ang ikaupat, pagkahuman pasiga sa santuwaryo ni Santa Nina, misaka sa tumoy sa bangin diin nagtindog ang usa ka matahum nga kahoy. Wala masabti ni Obispo Juan ug sa hari ang kahulugan sa maong panan-awon. Apan gisugo ni Santa Nina nga putlon ang kahoy, nga himuon kini nga upat ka krus, ug usa niini itukod sa maong bangin nga gihisgutan[1040] , ang usa pa sa kasadpan sa Mtskheta, sa Bukid Tkhothi – ang lugar diin unang nabuta si Haring

---

[1034] Ang pagdawat niining mga bililhon nga gasa nagtumong sa usa ka yugto nga wala mailhi sa mga kronika sa Georgian – nga mao, nga ang mga sugo ni Mirian naa sa Constantinople tali sa mga tuig 326 ug 330, ang una mao ang tuig nga nakaplagan ang Tinuod nga Krus, ug ang ikaduha mao ang tuig nga nahitabo ang pagkonsagrasyon sa Constantinople ug ang kapital gibalhin didto gikan sa karaang Roma.

[1035] Ang uban, bisan pa, nag-angkon nga si Mirian nakigkita sa pribado kang Constantine the Great, nga siya mismo mibyahe paingon sa Jerusalem ug didto nakaseguro og usa ka dapit—diin nagpakita ang timaan ni Lot—alang sa pagtukod og usa ka monasteryo sa dungog sa Balaang Krus.

[1036] Karon – sa distrito sa Akhaltsikhe.

[1037] Dugay na kini nga naguba.

[1038] Sa tunga-tunga sa ika-13 nga siglo, kini nga pako gipahimutang ni Haring David IX, anak ni Rusudani, sa korona sa mitra sa usa ka obispo. Sunod, niadtong 1681, kini nga mitra gidala ni Haring Archil ngadto sa Moscow, diin kini gitipigan hangtod karon sa Katedral sa Dormition.

[1039] Gituohan nga nawala na kini nga relikya; mas lagmit nga sa panahon sa kagubot sa Georgia, ang kahoy gibahin sa daghang piraso ug sa ingon niini nga porma nakasulod sa mga panimalay sa mga pribadong indibidwal. Bisan karon, makita pa gihapon ang dagkong piraso sa kahoy nga naghatag kinabuhi sa mga pamilyar nga ikon sa mga prinsipe sa Georgia.

Mirian ug unya nabawi niya ang iyang panan-aw ug nibaling sa tinuod nga Dios; Gisugo niya nga ang ikatulong krus ihatag kang Salome, manugang sa hari, asawa ni Reva, aron itukod kini sa iyang lungsod sa Ujarma; ang ikaupat, bisan pa, iyang gituyo para sa baryo sa Bodbi (Budi)—ang sakop sa Reyna Soji (Sophia) sa Kakheti—nga iyang gipuntalan sa dili madugay aron siya makabig sa Kristohanong pagtuo.

Kauban niya si presbiterio James ug usa ka diakono, mibyahe si Santa Nina paingon sa kabukiran sa amihanan sa Mtskheta, padulong sa tinubdan sa mga suba sa Aragva ug Iora[1041] , ug gipahayag ang Ebanghelyo sa mga kabukiran nga baryo sa Caucasus. Ang mga buang-buang nga tribo sa kabukiran nga nagpuyo sa Chaleti, Erzo, Tioneti ug daghang uban pang mga lugar, napalihok sa gahum sa langit sa mensahe sa Ebanghelyo ug naimpluwensyahan sa mga milagro nga nahitabo pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga magtutudlo ni Kristo, midawat sa Ebanghelyo sa Gingharian ni Kristo, gipukan ang ilang mga diyos-diyosan ug gibunyagan sa presbiteryo nga si James. Pagkahuman niyang nilabay sa Kokabeti ug napasulod sa Kristohanong pagtuo ang tanang lumolupyo niini, ang balaang magtutudlo mibyahe paingon sa habagatan sa Kakheti ug, pag-abot niya sa baryo sa Bodbi (Budi)—ang utlanan sa iyang balaang paningkamot ug sa iyang panaw sa yuta—nipuyo didto. Pagpatukod og tolda sa kilid sa bukid ug paggahin sa iyang mga adlaw ug gabii sa pag- , sa atubangan sa Balaang Krus, dali ra kaayo nadani ni Santa Nina ang pagtagad sa mga lumolupyo. Nagsugod sila sa kanunayng pagtigom sa iyang palibot aron maminaw sa iyang makapahinganghang pagtulon-an mahitungod sa Kristohanong pagtuo ug sa dalan padulong sa walay katapusang kinabuhi. Niadtong panahona, si Reyna Soja (Sophia) sa Kakheti nagpuyo sa Bodbi; siya usab miuban sa uban aron maminaw sa katingalahang magtutudlo. Sa usa ka higayon nga miabot siya ug naminaw kaniya uban sa dakong kalipay, dili na niya gusto biyaan si Santa Nina: napuno siya sa matinud-anong pagtuo sa makaluwas nga sermon ni Santa Nina. Sa dili madugay, si Sophia, kauban ang iyang mga kawani sa korte ug daghang katawhan, nakadawat sa Bawtismo sa presbiteryo nga si James.

Sa ingon nga nahuman na ni Santa Nina ang katapusang buhat sa iyang apostolikong ministeryo sa yuta sa Iberia, nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa pagduol sa iyang kamatayon. Sa usa ka sulat ngadto kang Haring Mirian nga nagpahibalo kaniya niini, gihangyo sa balaan nga ipahamtang kaniya ug sa iyang gingharian ang walay katapusang panalangin sa Dios ug sa Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios, ug ang panalipod pinaagi sa dili mapildi nga gahum sa Krus sa Ginoo; ug nagpadayon siya sa pagsulat:

'Ako, nga usa ka langyaw ug lumalabay, karon mobiya na sa kalibutan ug mosunod sa mga bakas sa akong mga katigulangan. Ginasumag-ong ko ikaw, Oh Hari, nga ipadala kanako si Obispo Juan, aron siya mag-andam kanako alang sa walay katapusang panaw, kay hapit na ang adlaw sa akong kamatayon.'

Ang sulat gipadala mismo ni Reyna Sophia. Sa pagbasa niini, si Haring Mirian, ang tanan niyang mga kortesano ug ang tibuok ordinadong klero, nga gipangulohan sa obispo, midali sa kilid sa nag-antos nga babaye ug nakit-an nga buhi pa siya. Usa ka dagkong grupo sa mga tawo nga naglibot sa higdaanan sa kamatayon sa santa gibuhian kini sa ilang mga luha; daghan sa mga masakiton ang naayo pinaagi lang sa paghikap niini. Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, si Santa Nina, sa padayon nga hangyo sa iyang mga disipulo nga nagahilak sa kilid sa iyang higdaanan, gisultihan sila sa iyang gigikanan ug kinabuhi. Si Salome sa Ujar, sa samang higayon, gisulat ang iyang salaysay, nga ang usa ka mubo nga bersyon niini gihatag dinhi (ang tanang sunod nga mga salaysay bahin kang Santa Nina gikompila base sa mga nota ni Salome). Miingon si Santa Nina:

'Ipabutang sa sinulat ang akong mapainubsanon ug walay katingalahang kinabuhi, aron maila kini sa inyong mga anak, sama sa pagkahibal-o sa inyong pagtuo ug sa gugma nga inyong gipakita kanako. Aron maila usab sa inyong mga kaliwatan sa umaabot ang mga timaan sa Dios nga inyong pribilehiyong nakita sa inyong kaugalingong mga mata ug nga kamo mao ang mga saksi niini.'

Dayon siya naghatag og daghang pagdasig mahitungod sa walay katapusang kinabuhi, matinahuron nga gidawat ang makaluwas nga Sakramento sa Lawas ug Dugo ni Kristo gikan sa kamot sa obispo, gibilin nga ang

---

[1040] Sunod, gitukod sa maong dapit ang usa ka simbahan nga gihalad sa Balaang Krus ug usa ka monasteryo. Ang simbahan nagbarug gihapon hangtod karon; ang monasteryo gipukan ni Tamerlane sa ika-14 nga siglo. Ang krus gibalhin sa Katedral sa Mtskheta; niadtong 1725, gipahimutang kini ni Haring Teimuraz II sa pilak, ug hangtod karon nagbarug gihapon kini sa luyo sa halaran.

[1041] Ang Iora usa ka tuo nga sanga sa Suba sa Alazani (usa ka wala nga sanga sa Suba sa Kura). Kadaghanan sa Suba sa Iora nahimutang sulod sa Tiflis Governorate; sa Suba sa Iora nahimutang ang lungsod sa distrito nga Tionsti, nga gihisgutan sa kinabuhi ni Santa Nina.

iyang lawas ilubong sa maong yano nga tolda diin siya karon nagahigda, aron ang bag-ong natukod nga Simbahan sa Kakheti dili mapabayaan nga ulila, ug malinawon niyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo[1042] .

Ang hari ug ang obispo, kauban ang tibuok katawhan, gilumos sa kasubo sa kamatayon niining dakong kampyon sa pagtuo ug pagkamasinabtanon; Nagpasiya sila nga ibalhin ang bililhon nga mga labi sa santa ngadto sa Katedral sa Mtskheta ug ipahimutang kini tupad sa Haligi nga Nagahatag Kinabuhi; apan, bisan pa sa ilang tanang paningkamot, wala nila mabalhin ang kabaong ni Santa Nina gikan sa dapit nga iyang gipili alang sa iyang pahulayan. Ang lawas sa mensahero ni Kristo gilubong sa dapit sa iyang yano nga tolda sa baryo sa Budi (Bodbi). Si Haring Mirian sa dili madugay nagtukod sa pundasyon sa usa ka simbahan sa ibabaw sa iyang lubnganan, ug ang iyang anak nga si Haring Bakur maoy nakahuman sa pagtukod niini[1043] ug gipahinungod ang simbahan sa ngalan sa paryente ni Santa Nina, si Santa George nga Dakong Martir. Kining simbahan gipabag-o na daghang higayon, apan wala gayud kini guba; nagpabilin kini hangtod karon. Ang Metropoliya sa Bodbi, ang pangulo sa tibuok Kakheti, gitukod niini nga simbahan, diin nagsugod ang Ebanghelyo sa paglapad paingon sa kahiladman sa kabukiran sa Sidlakang Caucasus.

Gipreserbar sa Labawng Maloloy-on nga Dios ang lawas ni Santa Nina gikan sa pagkabulok; gitago kini ilawom sa yuta sumala sa iyang sugo (ug pagkahuman sa iyang kamatayon, dili na batasan sa Georgia nga ipadayag ang mga relikya sa mga santo). Daghan ug walay hunong nga mga timaan ug milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan. Kining mga timailhan nga puno sa grasya, ang balaan ug anghelikong kinabuhi ni Santa Nina, ug ang iyang mga apostolikong paningkamot—nga iyang gihimo ug gidala sa usa ka himayaong katapusan—nag-awhag sa batan-ong Simbahan sa Iberia, uban sa panalangin sa Simbahan sa Antioquia, nga ilhon si Santa Nina ingon usa ka Parihas-sa-mga-Apostoles nga Magpasidaan sa Iberia, aron iapil siya sa han-ay sa mga santo ug pagtukod og tinuig nga pista sa iyang dungog kada ika-14 sa Enero, ang adlaw sa iyang bulahan nga pagpanaw. Bisan pa nga wala mailhi ang tukmang tuig nga gitukod kining pista, klaro nga kini gitukod dayon pagkahuman sa kamatayon ni Santa Nina, kay dili madugay pagkahuman niini, ang mga simbahan nga gipahinungod kang Santa Nina, nga Katumbas sa mga Apostoles, nagsugod pagtukod sa Iberia. Hangtod karon, nagbarug gihapon sa atbang sa Mtskheta ang usa ka gamay nga simbahan nga bato nga gipahinungod kang Santa Nina; kini gitukod ni Haring Vakhtang Gur-Aslan[1044] sa mismong bukid diin unang gipukan ni Santa Nina ang diyos-diyosan nga si Armaz pinaagi sa iyang pag-ampo.

Ug ang Simbahang Ortodokso sa Rusya, nga midawat sa Simbahan sa Iberia—nga giatake sa daghang pag-atake gikan sa mga silingan nga dili Kristohanon—sama sa usa ka barko sa kaluwasan, wala gayud magduha-duha sa pagdayeg kang Santa Nina isip Katumbas sa mga Apostoles. Tungod niini, ang mga hierarkiya niini, nga gitudlo aron mangulo sa administrasyon sa Simbahan sa Iberia uban sa titulo nga mga Exarch sa Georgia[1045] , nakakonsagra na og daghang simbahan sa ngalan ni Nina nga Katumbas sa mga Apostoles, labi na sa mga bilding sa mga eskwelahan para sa mga babaye. Usa sa mga kanhing Exarch sa Georgia, nga sa ulahi nahimong Primate sa Tibuok Rusyano nga Simbahan, si Metropolitan Isidore, gisalin pa gani ang Banal nga Liturgiya ni Santa Nina nga Katumbas sa mga Apostoles gikan sa Georgian ngadto sa Slavonic ug gipatik kini niadtong 1860, uban sa panalangin sa Labing Balaang Sinodo, alang sa eklesiastikal nga paggamit.

Tinud-anay nga gidayeg sa Ortodoksong Simbahan sa Iveria, ang maguwang nga igsoon sa Simbahang Ruso, ang nagtukod niini, si Santa Nina, nga Gi-ila nga Kapariho sa mga Apostoles, nga naghayag sa tibuok yuta sa Iveria pinaagi sa balaang pagbunyag ug nakapabalhin sa daghang libo ka mga kalag ngadto kang Kristo. Kay ang nagabalhin sa usa ka makasasala gikan sa iyang bakak nga dalan (Santiago 5:20) ug nagakuha sa bililhon gikan sa walay bili (Jeremias 15:19) sama sa baba sa Dios; unsa pa kaha gayud siya nga tinuod nga baba sa Dios, nga nagbalhin sa daghang mga katawhan—nga kaniadto wala'y nahibaloan mahitungod sa tinuod nga Dios—gikan sa makaguba nga limbong sa pagano ug paingon sa Dios! Nidugtong siya sa panon sa mga balaan sa Gingharian ni Kristo nga atong Dios, Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, angay ang dungog, himaya, pagpasalamat ug pagsimba, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa katuigan, amen.

[1042] Namatay si Santa Nina niadtong tuig 335 AD.

[1043] Sa tuig 342 AD

[1044] Naghari siya sa Georgia gikan sa 446 hangtod 459 AD.

[1045] Ang usa ka exarch mao ang arsobispo nga nagdumala sa mga simbahan sa usa ka partikular nga rehiyon. Karon sa Rusya, ang titulo nga exarch gihuptan sa Arsobispo sa Georgia.

Angay usab nga hisgutan dinhi ang mosunod. Sulod sa utlanan sa karon nga Georgia (nga naglakip sa: Kakheti, Kartli, Imereti, Guria, Mingrelia, Abkhazia, Svaneti, bahin sa Ossetia, ug usab ang Dagestan), labi na sa kasadpang baybayon sa Dagat Caspian, adunay mga Kristohanon—bisan pa sa gamay nga ihap—bisan pa sa wala pa ni Santa Nina; ug mao gihapon kana nga Unang-Gitawag nga Apostol Andres ang unang nagwali sa Ebanghelyo ni Kristo nga Manluluwas sa Kabukiran sa Caucasus, nga ang iyang pulong sa ebanghelisasyon, sumala sa tradisyon, nakaabot usab sa kabukiran sa Kyiv. Usa ka karaang tradisyon, nga narekord sa mga kronika sa Georgia ug uyon sa salaysay sa Cheti Minei (ubos sa Nobyembre 30[1046]), nag-ingon nga ang Apostol Andres nangwali bahin kang Kristo sa mosunod nga mga lugar: sa Klarzheti, nga nahimutang dili layo sa Akhaltsikhe, sa habagatan-kasadpan[1047] ; sa Adkhvera, karon ang baryo sa Atskhuri, duol sa entrada sa Borjomi Gorge; sa Tskhum, karon ang lungsod sa Sukhum-Kale sa Abkhazia; sa Mingrelia; ug sa North Ossetia. Sa Atskhuri, nagtukod ang Apostol og simbahan ug mibiya didto og milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, nga sukad niadto giila sa dakong pagrespeto dili lamang sa mga Kristohanon kondili usab sa mga dili-Kristohanong katawhan sa kabukiran; hangtod karon kini nagpabilin sa Monasteryo sa Gaenat[1048] , nga nahimutang dili layo sa lungsod sa Kutaisi ug nailhan nga Monasteryo sa Atskhuri. Si Simon nga taga-Canaan, kauban ni Apostol Andres, nagwali sa Balaang Ebanghelyo ngadto sa mga mabangis nga Suans (Svanets[1049]), nga gipusil siya og bato hangtod namatay. Sumala sa lokal nga tradisyon, ang iyang lubnganan nahimutang sa karaang siyudad sa Nicopsia o Anakopia.

Ang mosunod ang nahibal-an mahitungod sa balaang krus nga hinimo sa mga sanga sa baging, nga gisalig sa Inahan sa Dios kang Santa Nina: hangtod sa tuig 458 AD, ang krus ni Nina gitipigan sa Katedral sa Mtskheta; subsequently, however, when the fire-worshippers launched a persecution against the Christians, the holy cross was taken from Mtskheta by a monk named Andrew, who carried it to the region of Taron in Armenia—at that time still part of co-religious Georgia—and was initially kept in the Church of the Holy Apostles, known to the Armenians as Gazar-Vank (Katedral ni Lazaro). Sa dihang misugod usab ang pagpanlupig dinhi sa kamot sa mga magi nga Persiano, nga sistematikong nagaguba sa tanan nga giila sa mga Kristohanon nga balaan, ang Balaang Krus ni Santa Nina gibalhin ug gitago sa mga kuta sa Armenia sa Kapofti, Vanake, Kars ug ang siyudad sa Ani; nagpadayon kini hangtod sa tuig 1239 AD. Niadtong panahona, ang Georgian nga reyna nga si Rusudan, kauban ang iyang mga obispo, nangayo kang Charmagan, ang Mongol nga kumander nga sa kana nga panahona nakontrol na ang siyudad sa Ani, nga ibalik ang Balaang Krus ni Santa Nina sa Georgia, diin kini gipanag-iya sukad pa sa sinugdanan. Ug kining balaang krus gibutang pag-usab sa Katedral sa Mtskheta. Apan bisan dinhi wala kini makakaplag og malungtaron nga pahulay: sa daghang higayon, aron malikayan ang paglapas sa balaod sa mga kaaway, gitago ang Krus ni Nina sa kabukiran—usahay sa Simbahan sa Balaang Trinidad, nga nagbarug gihapon hangtod karon sa gamay nga bukid sa Kazbek, ug usahay sa kuta sa Ananuri, sulod sa karaang Simbahan sa Inahan sa Dios. Si Metropolitan Roman sa Georgia, sa dihang mibyahe gikan sa Georgia paingon sa Rusya niadtong 1749, tinago niyang gidala ang Krus ni Nina ug gihatag kini kang Tsarevich Bakar Vakhtangovich, nga nagpuyo niadto sa Moscow. Pagkahuman niini, sulod sa kapin kalim-an ka tuig, nagpabilin ang krus sa baryo sa Lyskov, sa Nizhny Novgorod Governorate, sa panimalay sa mga prinsipe nga Georgian, mga kaliwat ni Tsar Vakhtang, nga mibalhin sa Rusya niadtong 1724. Niadtong 1801, ang apo sa giingon nga si Bakar, si Prinsipe Georgy Alexandrovich, gihatag ang krus ni Santa Nina kang Emperador Alexander Pavlovich, nga buotan nga gibalik kini nga dakong relikya, nga matarong nga iya sa Georgia, ngadto sa nasud. Gikan niadto hangtod karon, kini nga simbolo sa apostolikong mga buhat ni Santa Nina napreserbar sa Katedral sa Tiflis sa Siyon, duol sa amihanang ganghaan sa altar, sa usa ka reliquaryo nga gibalotan og pilak. Sa ibabaw nga panel niining santuwaryo makita ang usa ka

---

[1046] Ang pista ni San Andres, ang Una nga Gitawag, gisaulog matag ika-30 sa Nobyembre

[1047] Asaltsikh – usa ka lungsod sa distrito sa Tiflis Governorate, Distrito sa Akhaltsikh.

[1048] Gaenatsky – ang Monasteryo sa Pagkatawo sa Inahan sa Dios, sa Diyosesis sa Imeretian, 8 ka verste gikan sa Kutaisi; gitukod sa sayong bahin sa ika-12 nga siglo. Nailhan usab kini sa lokal nga ngalan nga Gelati, o Gelatsky.

[1049] Ang mga Svaneti usa ka gamay nga tribo sa kabukiran sa Caucasus, nga nailhan sukad pa sa karaang panahon nga Svan o Suan, nga nagpuyo sa taas nga bahin sa Suba sa Ingura, sa habagatan nga tiilan sa Bukid Elbrus ug sa daplin sa tuo nga sanga sa Suba sa Kona, ang Tskhenis-Tskali. Sa karaang panahon, ang mga Svan kasagaran nagbuhat og pagpanakop ug wala mosumpo sa bisan kinsa sa mga magmamando sa silingang Mingrelia, Imereti, ug Georgia. Sa katapusan sa ika-15 nga siglo pa lang nakapahimutang ang mga prinsipe sa Georgia sa ilang awtoridad sa Lower Svaneti, hangtod sa pagka-emansipado sa mga mag-uuma sa Transcaucasus. Ang gawasnong katawhang Svan unang misumite sa pagdumala sa Rusya niadtong 1853.

nakaukit nga hulagway ni Santa Nina ug sa mga milagro nga gihimo pinaagi kaniya pinaagi sa gahum sa Bililhon ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus.

Mahitungod sa tunika sa Ginoo, nga gipangita ni Santa Nina gikan sa siyudad sa Jerusalem paingon sa Iberia, gisgutan lang kini sa mubo sa mga kronika sa Georgia. Sumala sa ilang mga salaysay, klaro nga nakaplagan ni Nina ang lugar diin gitago ang tunika sa Ginoo, mao ang lubnganan diin, kauban ang namatay nga dalaga nga si Sidonia, gilubong ang dungog nga tunika sa Ginoo. Bisan pa man nga ang kahoy nga sedro nga mitubo sa ibabaw niining lubnganan giputol sa sugo ni Santa Nina, ang punoan niini, diin natago ang kabaong ni Sidonia—ug sa sulod niini ang bisti sa Ginoo—gitugotan nga magpabilin nga buo, sumala sa pagtuo, pinaagi sa sugo sa usa ka hayag nga tawo nga nagpakita kang Nina ug mihisgot og tulo ka misteryosong pulong sa iyang dalunggan samtang nag-ampo siya nga puno sa luha tupad niining punoan sa usa ka gabii. Nagtuo sila niini tungod kay sukad niadto, wala na usab gihuna-huna ni Nina nga tangtangon ang gamot sa sedro ug hukayon ang kabaong ni Sidonia, ni nangita pa siya sa bisti sa Ginoo—nga pinalangga kaayo niya—sa lain nga lugar.

Sa usa ka higayon, gipahupay niya si Haring Mirian sa iyang kasubo tungod kay ang iyang mga sugo, nga nakadawat gikan kang Haring Constantine og usa ka piraso sa nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo ug usa ka pako, wala kini gidala sa Mtskheta, apan gibyaan ang una sa Maiglisi ug ang ikaduha sa Erusheti. Miingon ang santo kaniya:

'Ayaw pagmasubo, Oh Ari! Gitudlo kini nga ingon ani—aron ang mga utlanan sa imong gingharian maprotektahan sa banal nga gahum sa Krus ni Kristo, ug ang pagtuo kang Kristo mapalapdan. Kay para kanimo ug sa imong kapital nga siyudad, igo na nga ang labing dungganong tunika sa Ginoo nagpabilin dinhi.'

Ang presensya sa tunika sa Ginoo ilawom sa gamot sa sedro, sa panahon sa kinabuhi ni Santa Nina ug pagkahuman niini, napadayag pinaagi sa pag-agos sa usa ka tambal ug humot nga mira gikan sa haligi ug sa gamot niini; kini nga mira mihunong sa pag-agos lamang sa ika-13 nga siglo, sa dihang napangita ang tunika; ang presensya sa balaan nga tunika gipadayag usab pinaagi sa silot sa mga dili motuo nga, tungod sa kuryosidad, nangahas sa paghikap niini nga dapit. Si Catholicos[1050] , si Nicholas I, nga nangulo sa Simbahan sa Georgia sa tunga-tunga sa ika-12 nga siglo (tali sa 1150 ug 1160), ilado tungod sa iyang balaan nga kinabuhi ug kinaadman, mipahayag nga daghan sa iyang panahon ang nagduha-duha kon ang bisti sa Ginoo tinuod nga nahimutang ilawom sa haligi nga nagahatag kinabuhi, miingon nga bisan pa natural ang pagduha-duha sa ingon nga mga tawo, kay wala pa gayud ipadayag ang tunika sa Ginoo ug wala pa kini makita sa bisan kinsa, ang mga timaan ug milagro—ang mga nahitabo kaniadto ug ang mga nagakahitabo karon sa atubangan sa tanan—nagagikan sa tunika sa Ginoo, pinaagi lamang sa pag-umol sa haligi nga nag-agos og mira. Sa paglista sa mga milagro nga nahitabo pinaagi sa bisti sa Ginoo, gisaysay ni Catholicos Nicholas kung giunsa pagsunog sa kalayo nga nibuto gikan sa yuta ang asawa sa usa ka Turko nga sultan ; tungod sa kuryosidad, gisulayan niya pag-abli sa kabaong ni Sidonia aron tan-awon ang bisti sa Ginoo; samtang ang mga Tatar nga maghuhukay sa lubnganan nga iyang gipadala natumba sa usa ka dili makita nga pwersa.

'Kini nga milagro,' ingon niya, 'gisaksihan sa daghan, ug nailhan sa tanan.'

Mga 40 ka tuig sa wala pa ang kamatayon ni Catholicos Nicholas, ang Tiflis ug Mtskheta tinuod nga nasakop sa mga Seljuk nga Turko, nga pagkahuman gipahawa gikan sa Georgia ni Haring David nga Tagapabalik, nga naghari gikan sa 1089 hangtod 1125. Gipakita ni Katoliko Nicholas ang nag-awas nga mira isip usa ka kanunay nga milagro, makita sa tanan sa tanang panahon.

'Makita sa tanan,' ingon niya, 'ang kabasa sa sidlakan nga bahin sa haligi; tungod sa pagkawalay-hibalo, ang uban misulay og putlang sa maong dapit gamit ang apog, apan napakyas sila sa pagpahunong sa pag-agos sa milagro. Ug pila kaha ka pag-ayo ang nahitabo tungod niini – kita tanan mga saksi niini.'

Gihimo ni Catholicos Nicholas ang usa ka serbisyo aron pasidunggan ang pagkadiskubre, ilawom sa haligi nga nagahatag kinabuhi, sa tunika sa Ginoo (kini nga serbisyo pagkahuman giusab ug gidugangan sa mga Catholicos nga sila Vissarion ug Anthony), ug miingon siya:

[1050] Ang Catholicos (Griyego: 'unibersal') mao ang titulo sa labing hataas nga mga hierarkya sa Autocephalous nga Simbahan sa Georgia, nga ilang gidawat pagkahuman sa pag-angkon sa simbahan og kagawasan gikan sa Patriarkaato sa Antioquia ubos kang Haring Vakhtang Gurg-Aslan (446–459). Sa dihang nahimong kabahin ang Simbahan sa Georgia sa Simbahan sa Rusya, ang labaw nga hierarka niini nailhan nga usa ka exarch sukad pa niadtong 1811. Sukad sa tunga-tunga sa ika-6 nga siglo, ang titulo nga Catholicos gidawat usab sa labaw nga hierarka sa Simbahan sa Armenia.

'Kinahanglan natong pasidunggan pinaagi sa usa ka maluho nga kombiyerto ang haligi nga gitukod sa Dios mismo ug ang tunika sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo nga nagahigda sa ilawom niini.'

(Dinhi na matapos ang salaysay nga gikuha kang Catholicos Nicholas).

Miundang ang pag-agos sa tubig nga nag-ayo gikan sa maong haligi nga naghatag kinabuhi sa dihang, sumala sa kabubut-on sa Dios, gikuha ang tunika sa Ginoo gikan sa yuta.

'Nahitabo kini,' ingon sa usa ka walay ngalan nga manunulat nga Georgian, 'sa lisod nga mga katuigan alang sa tibuok Georgia sa dihang ang mga barbarong pwersa ni Tamerlane— o mas tukma pa, ang[1051] ni Genghis Khan, sa dihang ilang gisakop ang Tiflis, gipatay ang mga lumolupyo niini—nga nag-ihap og hapit usa ka gatos ka libo—gipapas ang tanang simbahan sa Tiflis ug ang Simbahan sa Siyon, ug ilang gilapas ang tanang balaang Kristohanong dapit, lakip na ang milagrosong Imahe sa Inahan sa Dios sa Siyon, nga ilang gipugos ang mga Kristohanon mismo nga tapakan. Pagkahuman niini, ilang giatake ang siyudad sa Mtskheta, diin ang mga lumolupyo niini milayas uban sa ilang mga obispo ngadto sa lasang ug sa lisod maabot nga mga bangit sa bukid. Unya, usa ka matinud-anong tawo, nga nakamatngon sa paglaglag sa Mtskheta ug dili gustong biyaan ang santuwaryo sa simbahan aron malapasan kini sa mga barbaro, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, gibuksan ang lubnganan ni Sidonia, gikuha gikan niini ang labing balaan nga tunika sa Ginoo, ug dayon gihatag kini sa pangunang arkipastol. Ang Katedral sa Mtskheta, ang maanindot nga tukuran ni Haring Vakhtang Gurg-Aslan, gipukan dayon hangtod sa yuta. Sukad niadto, ang tunika sa Ginoo gitipigan sa sakristiya sa mga Katoliko hangtod sa pagpanumbalik sa Katedral sa Mtskheta sa kaniadto nga kadungganan niini (diin kini nagpabilin hangtod karon) sa kamot ni Haring Alexander I, nga naghari sa Georgia gikan sa 1414 hangtod 1442. Ang tunika sa Ginoo gidala dayon sa kini nga katedral ug, alang sa mas dakong kaluwasan, gitago sa sulod sa krus sa simbahan, diin kini nagpabilin hangtod sa ika-17 nga siglo. Niadtong 1625, ang Persyano nga Shah Abbas, human niya mapildi ug makuha ang Gingharian sa Iberia, aron makuha ang pabor sa imperyal nga korte sa Rusya—nga nagpasiugda na sa Georgia niadtong panahona—gikuha ang tunika sa Ginoo gikan sa Katedral sa Mtskheta, gibutang kini sa usa ka bulawanong reliquaryo nga gipalamutian sa bililhon nga mga bato, ug, kauban ang usa ka espesyal nga sulat, gipadala kini isip usa ka walay sukod nga gasa kang His Holiness Patriarch Filaret sa Tibuok Rusya, ang amahan sa naghari niadtong panahona, si Mikhail Feodorovich. Ang debotong Tsar Mikhail ug ang Iyang Kasantidad nga Patriarka Filaret, nga malipayon nga midawat niining dakong gasa, nga milabaw pa gayud sa tanang labing bililhon nga yutang gasa, gipangtigom gikan sa mga Griyegong obispo ug maalamong mga tigulang nga naa niadto sa Moscow ang mga tradisyon nga ilang nahibaw-an mahitungod sa bisti sa Ginoo – ang tunika sa Ginoong Dios ug among Manluluwas nga si Jesu-Kristo (Juan 19:23–24); kining mga tradisyon uyon sa gipahayag dinhi. Pagkahuman nga gihatagan, human sa pag-ampo ug pagpuasa, og kumpirmasyon – pinaagi sa daghang katingalahang pagka-ayo nga nadawat human kini nga bisti gibutang sa mga masakiton – nga kini gayud mao ang bisti ni Kristo, Gisugo sa Tsar ug sa Patriarka nga andamon ang usa ka espesyal nga kwarto, nga gipahimutang sa bililhon nga mga palamuti, sa tuo nga kanto sa kasadpan nga bahin sa Katedral sa Dormition sa Moscow, ug gibutang didto ang bisti ni Kristo. Nagpabilin kini didto hangtod karon; ang tanan nga makakita niini nagpasidungog niini uban sa angay nga pagrespeto; hangtod karon, naghatag kini og pagkaayo sa mga masakiton ug nagtabang sa tanan nga moanha uban sa pagtuo. Sa Simbahan sa Rusya, sukad pa sa panahon sa Iyang Kasantosang Patriarka Filaret, ang pista sa Pagpahimutang sa Bisti, nga mao ang tunika sa Ginoo, gitukod niadtong ika-10 sa Hulyo[1052] . Bisan pa man sa Simbahan sa Iberia ang pista sa tunika sa Ginoo nga sa ika-1 sa Oktubre wala pa matukod hangtod sa ika-kaduha ka siglo, makatarunganon gihapon nga hunahunaon nga sa Iberia, labi na sa Mtskheta, kining adlawa gisaulog nga malipayon – sama sa pagsaulog niini karon – kung dili man sukad pa sa panahon sa unang Kristohanong hari, si Mirian, nan sa labing menos sukad sa ikalima nga siglo, nga mao ang panahon sa himayaong paghari ni Vakhtang Gurg-Aslan; Gisaulog kini isip dakong adlaw sa pagkonsagra sa bag-ong, maanindot nga Katedral sa Mtskheta, nga iyang gitukod sa dapit sa karaang Templo ni Mirian.

[1051] Sa mga tuig 1228, sa dihang gipukan ang Katedral sa Mtskheta. Apan, nilusob ni Tamerlane ang Georgia niadtong 1387, nga sa maong panahon wala na'y Katedral sa Mtskheta. Kining katedral gitukod pag-usab ni Haring Alexander I sa ika-15 nga siglo.

[1052] Tungod kay gidala ang Bisti sa Ginoo sa Rusya atol sa Dakong Kuwaresma, gibalhin ang selebrasyon sa ika-10 sa Hulyo (sa gabii sa koronasyon ni Tsar Mikhail Feodorovich).

Tropario ni Santa Nina:

Alagad sa Pulong sa Dios, nga misunod sa ehemplo sa unang gitawag nga si Andres ug sa uban pang mga Apostoles sa ilang apostolikong pagpangwali, suga sa Iberia ug sudlanan sa Espiritu Santo, Balaan nga si Nino, Kapariho sa mga Apostoles, hangyoa si Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Paghinumdom sa Banal nga Esteban

Gisaulog sa ika-14 sa Enero

Ang Kagalang-galang Esteban sa Hinolakk misidlak pinaagi sa iyang balaan nga kinabuhi sa Palestina. Sukad pagkabatan-on, nga nagtinguha sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketiko, kanunay siyang mibisita sa mga eremiteryo sa mga matinud-anong tawo nga nahimutang sa daplin sa Jordan, ingon man usab sa mga monasteryo sa mga santo nga nahimutang sa disyerto duol sa Jerusalem: Euthymius ang Dako, Savvas ang Balaan ug Theodosius ang Dako; sa matag monasteryo gipraktis sa santo ang asetasismo, ug pinaagi sa personal nga kasinatian nahibalo siya sa lagda niini. Pagkahuman, ang Kagalang-galang miadto sa Constantinople sa panahon sa paghari ni Emperador Leo Isaurian ug gidawat sa balaang Patriarka Germanus; uban kaniya nga iyang gipuy-an sulod sa pipila ka panahon, nagtuon sa espirituhanong kinabuhi samtang siya, sa iyang bahin, nagsilbi nga usa ka mapuslanong magtatambag sa balaang patriyarka. Sa ulahi, gitukod ni Banal Esteban ang Monasteryo sa Hinolakka[1053] , diin daghang mga monghe ang nagtigom; gitudloan sila sa balaang patriyarka sa mga pagtulon-an sa Ginoo ug sa matarong nga pagtulun-an, ug gipataas sila ngadto sa sukod sa pagkahingpit ni Cristo. Human sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa yuta ug sa pagduol sa langitnong mga puwersa pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo, nadawat ni Banal nga Esteban ang usa ka pahibalo nga hapit na ang takna sa iyang pagbiya paingon sa langitnong puloy-anan. Pagbulag sa iyang lawas, gidawat sa Ginoo ang iyang balaan nga kalag uban sa himaya pinaagi sa mga Anghel, kay napuno kini sa pagkabalaan; pipila sa mga igsoon gihatagan og pribilehiyo nga masaksihan kini nga himayaong pagbulag sa Balaan paingon sa langitnong puloy-anan ug gisultihan nila ang daghan bahin niini.

28 Enero

15 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan nga si Pablo sa Thebes

Gisaulog sa ika-15 sa Enero

Sa dihang nagpuyo ang Kagalang-galang Anthony uban sa iyang mga disipulo sa disyerto sa Ehipto[1054] , nahunahuna niya nga wala nay lain monghe nga ingon ka hingpit sama kaniya, ug nga wala nay lain nga nga unang mipuyo sa disyerto sa wala pa siya ug mipili sa ingon ana ka hilit nga kinabuhi. Gisaysay niya sa ulahi nga sa dihang naghunahuna siya ingon niini, nakadungog siya og tingog sa usa ka panan-awon nga nagaingon:

[1053] Mao kana, sa Linaw sa Gansa. Gikan sa mga pulong sa Griyego nga nagpasabot og 'gansa' ug 'linaw'. Kini nga monasteryo nahimutang sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia (sa amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor), dili layo sa Chalcedon, atbang sa Constantinople.

[1054] Ang Kagalang-galang Antonio nga Dako mao ang unang nagtukod sa monastikong paagi sa kinabuhi. Ang iyang pista gisaulog matag ika-17 sa Enero. Ang langob diin siya nagpuyo nahimutang sa habagatan sa Ehipto, sa hilaw ug walay puy-anan nga rehiyon sa Thebaid, sa sidlakan nga pampang sa Suba sa Nilo.

'Anthony! Aduna'y usa ka sulugoon sa Dios nga miabot dinhi sa wala pa ikaw ug mas hingpit pa kaysa kanimo. Kung gusto nimo, makit-an nimo siya sa halayo nga kamingawan; adto lang dayon kaniya, sa dili pa siya molarga paingon sa Ginoo.'

Pagkadungog niini ug pagkahibalo sa iyang hunahuna, ang tigulang dayon gikuha ang iyang tungkod ug midali sa disyerto, nga dako kaayo ang tinguha nga dali niyang makita ang gipadayag kaniya. Tunga-tunga na sa adlaw, ug grabe ka init nga ang mga bato gani napaso sa kainit sa adlaw; napul-an ang lawas sa tigulang, apan alerto ang iyang espiritu, ug wala siyay hunahuna nga mobalik gikan sa agianan nga iyang gisugdan. Bisan wala siya kahibalo asa paingon, nagpabilin siyang lig-on ug miingon:

'Nagtuo ko nga ipakita sa Dios kanako ang Iyang alagad, sama sa Iyang saad.'

Samtang nagpadayon siya sa paglakaw sa kining hilabihan ka lisod ug dili masudlan nga kamingawan, wala siyay nakita gawas sa mga bakas sa hayop; human sa ikaduhang adlaw sa dalan ug paggahin sa ikaduhang gabii sa pag-ampo, wala na siyay nahibaloan kung asa pa siya paingon. Sa pagsubang sa adlaw sa ikatulong adlaw, kalit siyang nakakita og usa ka babayeng lobo nga naglakaw sa daplin sa bukid ug nag-ungol. Gisundan niya kini gikan sa gilay-on, hangtud nakaabot siya sa usa ka langob diin nagpuyo ang balaan nga tawo sa Dios, si Pablo[1055] . Nalipay kaayo ang tigulang sa pagkakita sa langob; apan ang nagpuyo niini, sa pagkahibalo nga nagkadool si Antonio, gisirad-an ang pultahan. Miuswag ang tigulang ug mituktok, apan walay tubag, ug nagpabilin siya sa gawas, nga walay pulos ang iyang pagtuktok. Sa dihang nakita niyang dili siya pasudlon, nahulog siya sa yuta sa atubangan sa langob ug nag-ampo hangtod sa ika-unom ka oras, aron tugutan siyang mosulod ug makita ang iyang gipangita nga may dakong kalisod.

Miingon ang santo:

'Ablihi ako, alagad ni Kristo, ablihi! Kay kabalo ka kinsa ako, asa ako gikan ug ngano nga miabot ako, tungod kay gipadayag kini kanimo sa Dios. Ako mismo kabalo nga dili ako angay makakita sa imong balaan nga nawong; bisan pa niana, dili ko mobiya ning dapita hangtod makita tika. Ayaw pagtagò, kung gipadayag ka man kanako sa Diyos: gidawat man nimo ang mga mabangis nga hayop – ngano man nga balibaran nimo ang usa ka tawo? Nakaplagan tika human sa taas nga pagpangita, ug ania karon ako nagatuktok, aron ablihan nimo ang pultahan para kanako. Kung dili nimo kini ablihan, mamatay ako sa atubangan sa imong pultahan, ug ikaw na ang maglubong sa akong bangkay dinhi.

Daghang uban pang mga pulong ang iyang gisulti kaniya uban sa iyang mga luha ug gisaway siya tungod sa iyang kabangis. Unya mitubag kaniya ang tawo sa Dios gikan sa sulod sa langob ug miingon:

'Husto ba nga mangayo uban sa hulga, o mosaway uban sa luha? Natingala ka nga wala ko magbukas sa pultahan para nimo; kini tungod kay nagpasigarbo ka nga miabot ka dinhi aron mamatay.'

Sa niining mga pulong, gibuksan sa santo ang pultahan, ug nagyakap ug naghalokay sila, nagtawag sa usag usa sa ngalan, kay gipadayag sa Dios ang ngalan sa matag usa kanila. Sa dihang nalingkod na sila, miingon ang Kagalang-galang nga Anthony:

'Maglipay ka, Pablo, napili nga sudlanan ug haligi sa kalayo, pumoluyo ning kamingawan!'

Mitubag si San Pablo:

'Maayo nga miabot ka, O adlaw nga nagpasiga sa tibuok uniberso, giya sa mga maluwas, baba sa Dios, nga nagpuyo sa kamingawan ug nagpahawa sa yawa gikan niini! Apan ngano man nga nagbuhat ka og ingon ani kadako nga paningkamot pinaagi sa pag-anhi kanako, usa ka makasasala ug walay pulos nga tawo?' Ania sa imong atubangan ang usa ka maluya nga tigulang, nga walay han-ay ang mga kulubot sa iyang panit; makita nimo ang usa ka tawo nga hapit nang mahimong abog ug madaut. Apan ang gugma walay babag – ug miabot ka; sultihi ako, palihug – unsa na kaha ang kinabuhi sa mga tawo karon, ug unsa ang kahimtang sa kalibutan? Naa pa ba gihapon mga nagasimba og diyos-diyosan, ug nagpadayon pa ba gihapon ang pagpanlupig sa mga magtutuo?

"Pinaagi sa inyong mga pag-ampo," tubag ni Anthony, "ang kalibutan naa sa kalinaw, mihunong na ang mga pagpanlupig, ug ang Simbahan naghimaya sa Tinuod nga Dios; apan tungod kay nahisgutan ninyo ang mga

[1055] Ang langob ni San Pablo, sa Bukid Holzim, dili molapas sa upat ka verste ang gilay-on sa tul-id nga linya gikan sa Bukid Anthony, apan kini gibulag sa ingon ka taas ug bakilid nga bangin nga ang paglibot niini nagkinahanglan og dugay kaayo nga panahon, mao nga milungtad hapit duha ka adlaw kang San Antonio aron makompleto ang tibuok biyahe.

pagpanlupig, palihug—alang sa Dios, isulti kanako ang inyong kaugalingon ug ipadayag ngano nga gibyaan ninyo ang kalibutan alang niining layo kaayong disyerto?"

[1056]'Natawo ako sa E[1057] ' sa Thebaid,' misugod si San Pablo, 'ug aduna koy igsoon nga babaye nga gipangasaw-on sa akong ginikanan samtang buhi pa sila. Ingon nga sila mismo mga Ortodokso, gihatagan ko nila og sekular nga edukasyon ug gitudloan usab ko sa mga kamatuoran sa Ortodoksong pagtuo. Sa ilang higdaanan sa kamatayon, gibahin nila ang ilang dagkong kabtangan tali kanamo. Pagkahuman sa ilang kamatayon, ang bana sa akong igsoon nga babaye, tungod sa kahakog, nagpasiya nga kuhaon ang bahin sa panulondon nga para kanako ug nagtuyo nga ihatag ako, isip usa ka Kristohanon, sa dautang prinsipe aron pagahirason, aron pinaagi sa paglaglag kanako sa ingon ani nga paagi, makuha niya ang akong panulondon. Ang emperador niadtong panahona mao si Decius[1058] . Gipanglutos niya ang tanang Kristohanon, ug ang tibuok Thebaid nangurog sa kahadlok sa malupit nga mga pagpanakit nga iyang gihimo. Niadtong panahona, usa ka batan-ong Kristohanong lalaki ang gidakop sa dautang mga manlulutos. Gitanol nila siya sa taas nga panahon aron pugson siya sa pagsalikway sa pagtuo sa Kristohanong relihiyon, apan wala kini'y kapuslanan. Sa katapusan, gidala siya sa usa ka namulak ug mabango nga tanaman ug, pagkahigda niya sa iyang likod sa usa ka maluho nga higdaanan, gitali nila ang iyang mga kamot ug tiil niini gamit ang humok nga pisi. Sa dihang mibiya na ang tanan sa tanaman, gipadala ang usa ka batan-ong dalaga ngadto sa batan-on aron tuksuhon siya sa pagpakasala. Giyakap ug gihalokan sa walay hiya nga dalaga ang batan-ong lalaki, naningkamot sa tanang paagi aron siya madani. Unsa kaha ang gibuhat sa maisugong martir, nga nakasinati na og daghang pag-antos? – Sa dihang nakita niya nga naa siya sa katalagman sa sekswal nga tukso, giputol niya ang iyang dila gamit ang iyang ngipon ug gilugos kini sa nawong sa puta; pinaagi sa grabeng kasakit napildi niya ang iyang tinguha, nga naglugos og dugo sa nawong ug sinina sa puta, samtang siya mismo, pinaagi sa grasya ni Kristo, nagpabiling putli. Usa pa ka batan-ong lalaki, nga nagpabilin nga matinindog sa Kristohanong pagtuo, gihubo pagkahuman sa daghang pag-antos; gipahiran nila og dugos ang tibuok niyang lawas ug gibutang siya, nga nakagapos ang mga bukton sa abaga, sa nagdilaab nga adlaw; nagtuo sila nga, kung tusokon siya sa mga putyukan, alimbubug ug putakti, dili na niya kini makaya ug mouyon siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan ang maisugong nag-antos, bisan pa nga ang tibuok niyang lawas gipikpikan ug natabunan sa dugo sa ingon ka dako nga sukod nga nawala pa gani ang iyang porma nga tawo, wala gihapon siya mibulag kang Kristo. Sa pagkakita niini tanan, ug sa nagkadako nga dautang buot sa bana sa akong igsoon nga babaye—nga wala mapahunong bisan sa mga luha sa akong igsoon o sa among pagkapariho—gibyaan nako ang tanan ug nilayas ko niining kamingawan. Sa tabang sa Diyos, hinay-hinay nakong naabot kining dapita. Sa dihang nakakaplag ko niining langob nga adunay bukal sa sulod, nasabtan nako nga ang Ginoo mismo maoy nagtudlo niini isip akong puloy-anan. Nipuyo ko dinhi ug nagpuyo pinaagi sa pagkaon og datiles ug paghimo sa akong kaugalingon og sinina gikan sa mga dahon.

Samtang gisulti kini sa santo, kalit lang misulod ang usa ka uwak, nagbitbit og pan sa iyang tuka; hinay-hinay kini nga gibutang sa atubangan nila, milupad kini ug nawala sa hangin. Sa pagkakita sa katingala ni Beato Antonio, miingon si Santo Pablo:

'Ang Ginoo, nga labing maloloy-on ug mahigugmaon sa katawhan, maoy nagpadala niining pagkaon kanamo, Iyang mga sulugoon. Sulod na sa sisenta ka tuig, nakadawat ko ug tunga ka tinapay. Apan sa pag-abot nimo, gidoble ni Kristo nga Ginoo ang gasa ug nagpadala ug tibuok tinapay sa Iyang mga sundalo.'

Gikuha niining pan ang mga bantugang santo sa Dios ug nagsugod sa pag-awhag sa usag usa nga panalanginan ug putlon kini, nga ang matag-usa nagpahimutang sa iyang kauban nga labaw pa kaniya sa dungog. Gusto ni San Pablo nga pasidunggan si Banal nga Antonio isip bisita, samtang gusto ni Banal nga Antonio nga pasidunggan si San Pablo isip tag-iya ug mas tigulang; ug sa dugay nga panahon nagkasinabot sila nga puno sa gugma. Sa katapusan, gikuha sa bulahan nga si Pablo ang tinapay sa usa ka tumoy, samtang gihatag ang pikas

---

[1056] Ang Thebaid mao ang rehiyon nga naglibot sa karaang siyudad sa Ehipto nga Thebes, nga bantog sa karaang panahon; gigamit usab ang ngalan, sumala sa pangalan sa pangunang siyudad niini, aron itumong sa tibuok Upper (Habagatan) nga Ehipto.

[1057] Ang tuig sa pagkahimugso ni Pablo sa Tebas gitino ingon niini gikan sa iyang hagiograpiya. Sa dihang miadto si Antonio kang Pablo, nakapuyo na siya og 91 ka tuig sa disyerto, nga mibalik didto sa edad nga 22. Busa, siya 113 ka tuig ang panuigon. Si Anthony, nga natawo niadtong tuig 251, miadto kaniya sa edad nga 90; busa, si San Pablo natawo mga tuig 228.

[1058] Decius – usa ka Romanong emperador ug walay kalooy nga manlutos sa Kristiyanismo, nga naghari gikan sa 249 hangtod 251.

tumoy sa kamot sa Kagalang-galang nga si Antonio: ang tinapay dayon nabahin sa duha sa iyang kaugalingon, ug nakadawat ang matag-usa sa iyang katunga.

Naglingkod sa daplin sa bukal, mikaon ang mga sulugoon ni Cristo ug nabusog sila; unya miminom sila gikan sa maong bukal, nga ang tubig hayag ug kaayo ka-malinamnam. Human sa paghalad og pag-ampo sa pagpasalamat, mibalik sila paglingkod ug nag-istoryahanay hangtod kaadlawon. Sa pagsubang sa adlaw, miingon si San Pablo kang Abba Antonio:

'Dugay na nakong nahibaloan, igsoon ko, nga nagpuyo ka dinhi sa kamingawan, ug gusto unta nako, samtang nagpuyo uban kanimo, nga mag-alagad kita sa atong Ginoo nga mag-uban.' Apan karon nga miabot na ang panahon sa akong kamatayon—nga kanunay nakong gihulat uban sa kalipay, nga naghandum *'sa pagbiya aron kauban si Cristo'* (Fil. 1:23)—gipadala ka sa Ginoo kanako, aron imo akong mapahimutang sa lubnganan ug itugyan sa yuta.

Pagkadungog niini, misinggit si Antonio nga nagahilak:

'Ayaw ko biyai nga nag-inusara, amahan ko, apan dad-a ko uban kanimo!'

'Dili ka angay mabalaka sa imong kaugalingong kaayohan,' tubag ni San Pablo, 'kundi sa kaayohan sa imong isigkatawo. Kung alang sa imong kaugalingong kaayohan nga makagawas ka sa karga sa unod ug mosunod sa Kordero paingon sa langit, ang kaayohan sa uban pang mga igsoon nagkinahanglan nga magpadayon ka, sa pagkakaron, sa pagtudlo ug pagpalig-on kanila.' Gina-ampo ko kanimo, adto dayon sa imong monasteryo ug kuhaa ang manto nga gihatag kanimo ni Obispo Athanasius, aron imo kining ikatabon sa akong lawas.

Gipangayo kini ni San Pablo dili tungod kay kinahanglan niya ang kapa. Wala siya magtagad kung ang iyang mortal nga lawas—nga dugay na niyang gisul-oban og dahon sa palma—mailubong nga hubad o matabonan; ang iyang tinguha lang mao nga ang iyang kalag mapabulag sa iyang lawas sa kahilom sa pag-inusara, mao nga gipabalik niya si Banal nga Antonio sa monasteryo.

Natingala kaayo si Antonio sa iyang nadungog bahin kang Atanasio ug sa kapa. Sa pagtan-aw niya kang Pablo, daw si Kristo mismo, ug sa pagrespeto sa Dios nga nagpuyo sa sulod niya, wala na siya misugot nga mosupak pa kaniya; Sulod sa dugay nga panahon, sa hilom ug uban sa mga luha, gihalokan niya ang mga mata ug kamot niini, ug dayon midali sa pagtuman sa sugo: batok sa iyang kabubut-on, mibyahe siya paingon sa monasteryo, gikapoy ang iyang lawas, apan ang iyang espiritu nakadaog sa mga kaluyahon sa iyang katigulangon. Sa iyang pagduol sa iyang selda, duha ka disipulo ang nakigkita kaniya ug nangutana:

'Asa ka nawala sa tibuok panahon, amahan namo?'

'Alas-hawa kanako, akong mga anak,' tubag ni Anthony, 'alas-hawa kanako, usa ka makasasala, usa ka nagpakaaron-ingnon lang sa kinabuhi sa monghe. Usa ra ko ka monghe sa ngalan, apan nakita ko siya nga mao gayud si Elias, si Juan sa kamingawan; nakita gyud nako si Pablo sa paraiso.'

Gusto pa unta sa mga disipulo nga madungog pa kini, busa gisugdan nila siya pagpangayo nga isulti pa niya kini kanila. Apan si Antonio, nga nagtabon sa iyang baba sa iyang kamot, miingon:

'Aduna'y panahon sa tanang butang: panahon sa pagsulti, ug panahon sa paghilom (Eclesiastes 3:1–7).'

Ug gikuptan niya ang iyang kapa, nga wala magpahulay bisan sa usa ka gutlo, ug wala gani magdala og pagkaon para sa biyahe, mibiyahe siya ug midali pag-usab paingon sa disyerto aron pangitaon si San Pablo nga buhi pa, kay nahadlok siya nga kon malangan siya, mamatay ang santo nga wala siya.

Sa sunod adlaw, sa ikatulong oras, samtang nagpadayon sa iyang pagbiyahe, nakakita si Abba Anthony sa kahanginan og han-ay sa mga anghel ug tigum sa mga propeta ug mga apostoles, ug sa ilang taliwala ang kalag ni San Pablo, nga mas hayag pa kaysa adlaw, nag-alsa paingon sa langit. Nihulog si San Antonio sa yuta, nagwisik og balas sa iyang ulo, ug misinggit taliwala sa iyang mga paghilak:

'Ngano, Pablo, gibyaan mo ako? Ngano nga mobiya ka nga walay katapusang halok? Dugay ko nga wala ikaw mailhi, ug karon nga nakaila na ko nimo, mobiya na ka dayon nako!'

Sa ulahi, gisaysay ni Beato Antonio nga iyang gilakbay ang nahibilin nga bahin sa biyahe sa ingon ka dako nga tulin nga daw siya naglupad sa hangin uban sa pako, nga tungod sa iyang paspas kaayong paglakaw, wala gani niya mabati ang yuta sa ilawom sa iyang mga tiil. Dali ra niyang naabot ang langob ug sa pagsulod niya niini, nakita niya ang santo nga nagluhod, ang iyang mga bukton nakayap paingon sa taas ug ang iyang nawong nagtutok usab paingon sa taas. Sa pagtuo nga buhi pa siya ug nag-ampo, miapil si Anthony sa pag-ampo uban kaniya. Milabay ang usa ka oras, ug tungod kay walay pulong o mga paghuyop sa pag-ampo nga nadungog gikan kang San

Pablo, miduol pag-ayo si Banal nga Antonio kaniya ug, sa dihang nakita niyang patay na kini, nasabtan niya nga ang lawas sa balaan nga tawo nagpadayon sa paghalad og pagsimba sa Dios bisan pa sa kamatayon, sa Atubangan sa Iyang nawong nga buhi ang tanang butang. Sulod sa dugay nga panahon, siya naghilak ug nag-aga, gihalokan ang balaan nga lawas sa reverendo; unya gilukop niya kini sa kapa nga gidala niya ug, sumala sa Kristohanong batasan, gisugdan niya ang pag-awit sa mga salmo nga gigamit sa lubong. Apan wala siya kahibalo unsaon paglubong sa santo, kay wala siya magdala og pala aron makahukay og lubnganan.

'Mobalik pa ba ko sa monasteryo aron mangkuha og pala?' pangutana niya sa kaugalingon. 'Apan tulo ka adlaw ang biyahe paingon didto. Magpabilin na lang ba ko dinhi? Apan kung walay pala, wala koy mahimo.' 'Mas maayo nga magpabilin na lang ko dinhi ug mamatay sa matarong nga paagi, nga ang akong kataposang gininhawa duol sa Imong mandirigma, O Kristo!'

Samtang naghunahuna siya niini, kalit nga mibutho gikan sa kalawoman sa disyerto ang duha ka leon, nagngurog ug daw naghilak sa pagkawala sa santo. Sa sinugdan, nahadlok si Anthony, apan sa dihang nakita niya nga ang mga hayop, malumo sama sa mga kordero, naghigda tupad sa lawas sa santo ug nagngurog nga malumo, daw nagahilak, namangha siya sa ilang pagkamalumo. Nagsugod sila sa paghukay sa yuta gamit ang ilang mga kuko ug, pagkahuman nakahukay og usa ka lubak nga lawom kaayo, mipahimutang pag-usab sila sa atubangan sa lawas sa santo uban sa kusog nga pag-ungol, daw nagpaalam kaniya; unya, miduol sila sa Kagalang-galang nga Antonio, nagsugod sa pagdila sa iyang mga kamot ug tiil, daw nangayo sa iyang panalangin ug pag-ampo. Ang Reverendo, sa pagkakita nga bisan ang mga hayop nagapaubos sa atubangan sa Dios, gidayeg si Cristo ug miingon:

'Ginoo,' ingon niya, 'kung wala ang Imong kabubut-on, dili gani usa ka dahon ang mahulog gikan sa kahoy ni dili usa ka langgam ang mahulog sa yuta; hatagi, sumala sa Imong labing kahibalo, ang Imong panalangin kining mga hayop.'

Unya, mitudlo siya gamit ang iyang kamot paingon sa disyerto ug gisugo ang mga hayop nga moadto didto. Pagkawala nila, gilubong ni Abba Anthony ang bililhon nga lawas sa balaan ug respetadong Amahan Paul, ang unang eremita, nga namatay sa edad nga 113[1059] . Gipahinungod ni Banal nga Anthony ang tibuok gabii pagkahuman sa paglubong sa lubnganan sa santo, nga puno sa luha ug pag-ampo; ug sa pagsubang sa adlaw mibyahe siya pabalik sa iyang monasteryo, gidala ang bisti sa santo nga hinablon gikan sa dahon sa palma. Pagbalik niya sa iyang monasteryo, gisaysay niya sa iyang mga disipulo ang tanan sa detalye alang sa ilang pagtukod sa espirituwal; bahin sa bisti ni San Pablo, gihigugma ug gihatagan niya kini og dakong dungog nga gisul-ob lang niya kaduha sa usa ka tuig: sa pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw ug sa Pentekostes.

Pinaagi sa balaan nga pag-ampo sa mga respetadong Amahan Pablo ug Antonio, hinaut nga ihatag kanato ni Kristo nga atong Ginoo ang bahin sa Iyang mga balaan, Kang Kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, magpabilin ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi sa Banal nga si Juan nga Naga-puyo sa Busay[1060]

Gisaulog sa ika-15 sa Enero

Sa Constantinople, sa panahon sa paghari ni Leo ang Dako[1061] , nagpuyo didto ang usa ka adunahan ug bantugang opisyal militar nga ginganlan og Eutropius, uban sa iyang asawa nga si Theodora. Aduna siya'y tulo ka anak nga lalaki; duha niini gibutang sa serbisyo imperyal ug nakaangkon na og hataas nga ranggo didto, samtang ang ikatulo, ang pinakabata nga ginganlan og Juan, iyang gipadala aron magtuon sa nagkalain-laing sanga sa

---

[1059] Si San Pablo sa Thebes namatay sa tuig 341. Ang iyang lawas, sumala sa mando sa Emperador nga Byzantine nga si Manuel Komnenos (1146–1180), gilalin ngadto sa Constantinople ug gilubong sa Monasteryo sa Birhen Maria Perivlepta; unya, niadtong 1240, gibalhin kini sa Venice ug, sa katapusan, sa Ofen sa Hungary; ang usa ka bahin sa iyang bungo naa sa Roma.

[1060] Ang Banal nga si Juan nailhan nga 'Kushchnik' tungod kay iyang gigugol ang katapusang mga katuigan sa iyang asetikong kinabuhi sa usa ka 'kushch', sa ato pa, usa ka tolda, sa grabeng kakabus ug kawad-on, duol sa panimalay sa iyang adunahan ug maharlikang ginikanan, nga wala nila mailhi – ug didto siya gilubong sa maong tolda; pagkahuman, nagtukod ang iyang ginikanan og simbahan sa iyang ngalan sa dapit sa 'tolda'.

[1061] Leo I ang Dako – Emperador sa Byzantine; naghari gikan sa 457 hangtod 476.

kahibalo. Bisan pa sa iyang pagka-12-anyos nga batang lalaki, lahi kaayo si Juan sa iyang mga kaedad, nga bisan pa ang iyang mga magtutudlo namangha sa iyang mga abilidad ug sa katingalahang pag-uswag alang sa ingon ka batang edad. Apan wala lang siya nangibabaw sa sekular nga kahibalo kondili usab sa espirituhanong kinaadman. Sa gipanalangin nga impluwensya sa Espiritu Santo, mitubo siya nga mahumok, buotan, ug mapainubsanon nga batang lalaki; ug pagkahuman sa iyang mga leksyon, gigahin niya ang iyang oras dili sa mga dula nga tipikal sa pagkabata, kondili sa pagbasa sa balaan, gipasiugdahan sa Diyos nga mga libro ug sa masigasig nga pag-apil sa mga serbisyo sa simbahan. Napainit ang iyang kasingkasing sa gugma sa Dios, ug sa sulod sa iyang kalag misiga ang kalayo niining gugma sa kusog nga siga.

Samtang si Juan nagpakita og dakong pag-uswag sa pagkamatinud-anon, nahitabo nga usa ka adlaw misulod ang usa ka monghe sa balay diin nagtuon ang bulahan. Pagkakita kaniya, nangutana ang batang lalaki:

'Asa ka gikan, Amahan, ug asa ka paingon?'

'Gikan ko sa monasteryo sa "Walay Katulog"[1062] ,' tubag sa monghe, 'ug padulong ko sa Herusalem aron sambahon ang mga balaang dapit.'

Samtang nagdilaab ang iyang kasingkasing, misugod si Juan sa pagpangutana kaniya bahin sa kinabuhi sa monghe, sa pag-ampo ug pag-ayuno, sa walay hunong nga pag-awit, ug sa ubang mga buhat ug paningkamot sa mga monghe. Ang monghe, sa dihang nakita niya ang pagkamatinud-anon sa bata ug ang maayong paghukom, gisultihan siya sa detalyado bahin sa tanang kostumbre ug lagda sa iyang monasteryo.

Si Juan, nga matinud-anon nga maminaw sa gisulti sa monghe, nangutana kaniya:

'Mobalik ka ba, Amahan, sa imong monasteryo, o magpabilin ka ba sa Jerusalem?'

'Aduna koy sugo gikan sa akong abbot nga mobalik, ug human ko sa pagpasidungog, kung buot sa Ginoo, sa mga balaang dapit, mobalik dayon ko,' tubag sa monghe.

Unya si Juan, gikuptan ang tuo nga kamot sa monghe, miingon:

'Aduna koy tinago nga pulong para kanimo, Amahan.'

Dayon gidala niya kini sa kilid ug misugod siya og sulti:

'Paminawa ko, amahan,' akong hangyo, 'ug kalooy-a ako. Dako kaayo ang akong tinguha nga biyaan kining walay pulos nga kalibutan ug mosilbi kang Kristo. Apan lahi kaayo ang plano sa akong mga ginikanan para kanako. Mas gihigugma ko nila kaysa sa akong mga maguwang, busa gusto nila nga makab-ot ko og taas nga katungdanan ug ipaasawa ko. Ako, tungod kay kanunay nakong nadungog ang Pulong sa Dios sa balaang simbahan ug nabasa usab nako ang mga balaang basahon, nasabtan nako nga ang tanang butang sa kalibutan walay pulos, ug usa ra ka butang ang may bili – ang pagbiya sa kalibutan ug pag-alagad kang Cristo pinaagi sa imong pagka-mona. Gihangyo ko ikaw sa ngalan sa Dios, nga naghandum sa atong kaluwasan, nga dad-on ko nimo uban kanimo sa diha nga mobalik ka sa imong monasteryo.

Sa niining mga pulong, nabati sa monghe nga ang Dios mismo ang nagtawag sa batan-on ngadto Kaniya. Seryoso siyang misaad nga dad-on siya pagbalik, ug busa nagbulag sila.

Pagkahuman nilakaw ang monghe paingon sa Herusalem, si Banal Juan, nga nagtinguha nga mabuhi subay sa Ebanghelyo, misugod sa pagpangayo sa iyang mga ginikanan nga paliton siya og usa ka kopya sa Ebanghelyo, aron pinaagi sa pagtuon sa mga pulong ni Kristo niini, makat-on siya sa pagbuhat og mga buhat nga makapahimuot kang Kristo. Dako kaayo ang kalipay sa iyang mga ginikanan sa pagtan-aw sa ingon nga kadasig sa ilang anak alang sa Balaang Kasulatan. Dali dayon silang nagkuha og usa ka batid nga manunulat aron makahimo og matahum nga kopya sa Ebanghelyo; dayon gipahiran nila kini og bulawan ug gipalamuti og bililhon nga mga bato, aron ang ilang anak maengganyo sa pagbasa sa basahon nga matinud-anon dili lang tungod sa kaamoy sa mga pulong ni Cristo nga nakasulat niini, kondili usab tungod sa kaanyag sa basahon sa gawas.

[1062] Ang Monasteryo sa 'All-Night Watchers', nga gihisgutan dinhi, nahimutang sa Bithynia (usa ka amihanang-kasadpang rehiyon sa Asia Minor) ug gihulagway sumala sa susamang monasteryo sa Constantinople, nga gilipat gikan sa Mesopotamia ug gitukod ni San Alexander sa katapusan sa ika-4 nga siglo. Ang mga lagda sa monastiko ug pamaagi sa kinabuhi sa mga pumoluyo niining monasteryo gipasiugdahan sa labaw nga kalig-on. Ang monasteryo nakakuha sa ngalan tungod sa kamatuoran nga ang mga magsoon niini, nga gibahin sa 24 ka grupo nga katumbas sa 24 ka oras sa adlaw ug gabii, walay hunong nga naghimaya sa Ginoo sa duha ka turno, nag-awit sa mga salmo ni David sa hinay-hinay nga tulin, aron ang banal nga pag-alagad sa kini nga monasteryo gihimo nga walay hunong ug wala gyud matapos. Usa ka susamang monasteryo gitukod usab sa Bithynia, duol sa lungsod sa Sosfeniula, sa mga disipulo ni San Alexander, sila Juan ug Marcellus.

Pagkahuman nila sa pag-andam sa ingon nga Ebanghelyo, ilang gihatag kini sa ilang anak. Sa malipayong pagdawat sa balaang basahon, gisugdan ni Juan ang matinud-anong pagbasa niini; ang iyang kasingkasing napalami sa mga pulong ni Kristo, ug samtang nagkadako adlaw-adlaw ang iyang gugma sa Dios, mapailubon niyang gihulat ang pagbalik gikan sa Herusalem sa monghe nga iyang gisaligan sa tinago sa iyang kasingkasing.

Paglabay sa taas nga panahon, mibalik ang monghe ug gidawat siya ni Juan uban sa dakong kalipay.

'Ani-a ako, anak ko, mibalik ako sumala sa akong saad,' matod sa monghe, 'ug kung gusto nimo, dad-on tika uban kanako sa monasteryo.'

Mitubag si Blessed John:

'Nagpasalamat ako sa Ginoo nga nabalik ka nga himsog ug sa paghatag kanako sa pribilehiyo nga makita ka pag-usab. Andam na ako nga molarga. Apan unsa man ang atong buhaton kung dili mosugot ang akong ginikanan nga mobiya ko? Ang akong inahan dali ra kaayo masakitan, ug inig mahibalo niya nga gusto nakong mobiya kanila, pun-on niya ang yuta sa iyang mga luha ug pugngan ko, busa mapugngan ang akong tinguha.' Gipangayo ko kanimo, amahan, molakaw kita dinhi sa tinago, aron walay bisan kinsa sa akong mga paryente o kaila nga makahibalo sa akong paglarga o sa agianan nga akong gisundan.

'Buhaton nato ang imong gusto, anak,' matod sa monghe, 'ug unta itugot sa Ginoo ang tinguha sa imong kasingkasing.'

Busa miadto sila sa baybayon sa pantalan ug, sa dihang nakakita sila og barko, misugod sila og hangyo sa tag-iya niini nga dad-on sila sa puloy-anan sa Walay Katulogon. Apan nangayo ang lalaki og daghang bulawan gikan kanila isip bayad sa biyahe, kay miingon siya nga nagpaabot siya og dagkong kargamento para sa barko, ingon man usab bayad sa pag-abang niini para sa pagbalik nga biyahe.

Nangutana si Juan kaniya:

'Ug pila ang bayad sa pagdala og bug-os nga karga sa imong barko?'

'Usa ka gatos ka piraso nga bulawan,' tubag sa tag-iya sa barko.

'Hulat, igsoon, sulod sa tulo ka adlaw,' miingon si Juan, 'ug kuhaon nako ang imong barko.'

Pagkahuman nila makig-istorya kaniya, mibulag si Juan ug ang monghe. Sa dihang nag-inusara na sila, miingon si Juan sa monghe:

'Mahal kaayo ang bayad sa kapitan sa barko para sa biyahe; apan mas mahal pa para kanako ang lihim nga pagpalagyo gikan sa akong mga ginikanan; busa moadto ko sa akong mga ginikanan ug hangyoon sila nga hatagan ko og bulawan para sa akong mga panginahanglan.'

'Adtoa, akong anak,' tubag sa monghe, 'ug unta matuman sa Ginoo ang imong tinguha, sumala sa Iyang kabubut-on.'

Pag-abot nila sa balay, miingon si Juan sa iyang inahan:

'Aduna koy hangyo kanimo, Inahan, apan dili ko kaisog.'

'Pangayo ka sa bisan unsa nga imong gusto, anak,' tubag sa iyang inahan.

'Ang tanan nakong kauban sa klase,' ingon ni Juan, 'nag-imbitar kanako nga mubisita kanila dili lang kausa o duha, kondili daghan na kaayong higayon; apan wala pa gyud nako sila giimbitar sa akong balay o nabayri ang ilang pagkamahigalaon; nahuya ko kanila, ug tungod sa kaulaw dili na nako makaya nga mosulod sa klase.' Palihug, hatagi ko og igo nga kuwarta aron mapang-treat nako ang akong mga kauban sa klase.

'Hulat hangtod buntag,' tubag sa iyang inahan, 'isulti nako sa imong amahan, ug ihatag niya kanimo ang imong gikinahanglan.'

Sa dihang gisulti niya kang John ang hangyo sa iyang anak, gihatagan siya sa amahan og usa ka gatus ka piraso nga bulawan, ug nahitabo kini pinaagi sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, aron matuman ang maayong tuyo sa batang lalaki.

Pagkahuman niya gihatagan ang iyang anak og bulawan, gisalig sa amahan ang bata sa usa ka matinud-anong sulugoon, uban ang sugo nga siguruhon nga dili niya usikan ang kuwarta. Malipayon nga misunod si Juan kaniya paingon sa baybayon, nga miingon:

'Adto ta ug mangita og maayong isda nga mapalit.'

Pag-abot nila sa barko, gipadala niya ang sulugoon sa eskwelahan, nga nag-ingon:

'Adto ug tan-awa kung nagtigom na ba ang akong mga kauban, unya balik ka kanako.'

Pagkahuman nilakaw sa sulugoon, misakay si Juan sa barko uban sa monghe; pagkahuman nilang bayri ang bangkero, nilarga sila gikan sa baybayon ug gisugdan ang ilang panaw. Gidala ni Juan ang Ebanghelyo nga gihatag sa iyang mga ginikanan kaniya, ug nakakaplag siya og kahupayan sa pagbasa niini sa tibuok dalan.

Ang sulugoon, pagbalik gikan sa eskwelahan, nangita kang Juan sa baybayon sulod sa dugay nga panahon, apan sa dihang wala niya siya makita, nagtuo nga mibalik na ang batang lalaki sa ilang balay; dayon miadto siya sa iyang mga agalon ug nangutana bahin kang Juan. Dali dayon silang nangita kaniya bisan asa uban sa dakong pagdali. Apan ang ilang dugay nga pagpangita, sa Constantinople ug sa palibot niini, wala magbunga, ug sa balay ni Eutropius nanghilak sila sa kapait ug nagminusmus alang sa ilang hinigugma nga anak nga si Juan. Samtang nagbiyahe si Juan, tin-aw nga gitabangan siya sa Ginoo: nagpadala Siya og paborableng hangin sa barko, ug sa dili madugay nakaabot ang mga biyahero sa monasteryo sa All-Night Vigil. Didto, gisultihan sa monghe si Abad Markell ug ang mga igsoon sa tanan niyang nahibaloan mahitungod sa batan-ong si Juan, ingon man sa pagtuo ug masigasig nga debosyon nga iyang gipangita aron madawat ang mga panata sa pagkamonghe ug pag-alagad sa Ginoo.

Sa pagkakita sa pagkabata pa sa batan-on, miingon ang abá kaniya:

'Anak ko! Dili ka pa makahimo sa pag-asaetiko nga mga praktis sa monastiko ug sa pag-obserba sa hugot nga pagpuasa, kay batan-on pa ka kaayo. Labaw pa, kostumbre namo nga dili dayon magtonsura sa bisan kinsa nga nangita sa kinabuhi sa monastiko, kondili pagkahuman sa hugot nga pagsulay sa pagkamatinud-anon sa iyang tinguha ug sa iyang kadasig sa mga buhat sa pagkamakabalaan. Busa, kon gusto ka nga mag-alagad isip monghe uban namo, kinahanglan una ka nga magpuyo uban namo sa ingon ani nga paagi, nga wala pa ka nakapanumpa isip monghe, sundi ang among pamaagi sa kinabuhi, ug sulayi ang imong kaugalingon aron masuta kon kaya ba nimo ang ingon nga mga paningkamot.

Unya, ang bulahan nga si Juan mihulog sa tiilan sa abá ug, samtang nagahilak sa kapait, misugod sa pagpakusog:

'Gipangayo ko kanimo, amahan, guntinga dayon ang akong buhok sa pagka-monasto. Ayaw pagtan-aw sa akong pagkabatan-on, kondili sa akong kadasig, kay sa tibuok nakong kasingkasing nangandoy ko nga mahimong takus sa pagdawat sa imong anghelikong habol. Ayaw balibari ang akong hangyo, kondili alang sa Labawng Balaan, Konsubstansyal ug Magahatag-kinabuhi nga Trinidad, dawata ako nga monghe sa imong monasteryo."

Ang abá, nga naantig sa kadasig ug luha sa batan-on, nga nabati pag-ayo ang grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo kaniya, dayon misugot sa pagdawat ug pagtuli sa iyang buhok, ug dayon gisugo siya nga magpadayon nga matinud-anon sa tanang hugna sa monastikong pagsunod ug makat-on gikan sa mga tigulang nga adunay kasinatian.

Sa dihang natuman na sa katapusan ang tinguha ni Juan, iyang gipatuman ang tanan nga gisugo kaniya uban sa kadasig ug pagpaubos; ug, hinay-hinay nga nangibabaw sa monastikong pagpanamastamas, sa dili madugay nakaangkon siya og ingon nga pagkahingpit sa hiyas nga nalabaw pa siya sa mga nangako sa monastikong panata sa wala pa siya ug nahimong ehemplo sa tanan sa walay hunong nga pag-ampo, mapainubsanon nga pagsunod ug mapailubon nga pag-antos sa labing hugot nga pagpuasa. Kanunay, sulod sa daghang adlaw, wala siyay gikaon – gawas lang sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Cristo – ug niini ra siya nagpabilin nga buhi. Bisan ang abá mismo namangha kang Juan ug miingon kaniya:

Anak ko! Ngano man nga nagbuhat ka og ingon ani nga mga katingalahan samtang batan-on pa kaayo ka? Pag-amping nga dili mahurot ang imong pisikal nga kusog tungod sa sobra nga pagpuasa, ug kon madaut na ang imong panglawas, dili na ka makahimo sa umaabot nga mga katingalahan o makaserbisyo alang sa himaya ni Kristo.

Si Juan, nga mapainubsanon nga miyuko sa abá sama sa iyang batasan, mitubag:

– Pasayloa ako, balaan nga amahan, usa ka dili takos nga sulugoon, ug ampingi ako, nga tapulan ug maluya ang kasingkasing, aron itugot sa Ginoo nga ako mahimong takos sa ingon nga mga buhat ug tabangan ako sa akong kaluyahon.

Sa taliwala sa ingon nga mga buhat, ang bulahan nga si Juan nagpuyo sa monasteryo sulod sa unom ka tuig. Ug unya ang kaaway ug magdumot sa tanang maayo—ang yawa—nagmata batok kaniya. Aron pahuyangon ang kusog ni Juan alang sa dugang nga mga buhat, ug aron mapugngan ug masamokan ang ingon nga maisugong pag-uswag sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo, iyang gipukaw sa iyang hunahuna ang mga hunahuna mahitungod sa

iyang mga ginikanan ug gipahimo sa iyang kasingkasing nga masakitan sa kaluoy kanila samtang iyang gihinumduman ang dakong gugma nga gipakita kaniya sa iyang amahan ug inahan. Nagsugod siya sa pag-instilar sa ingon nga mga hunahuna kang Juan: 'Unsa kaha ang gibuhat sa imong ginikanan karon nga wala ka? Giunsa sila pagkasubo, paghilak, ug pag-antos alang kanimo, kay mibiya ka sa balay nga wala nila kabalo! 'Nagahilak ang imong amahan, nagahilak sa kasubo ang imong inahan, nagasubo ang imong mga igsoon; nagakaawa kanimo ang imong mga paryente ug kaila; ang tibuok panimalay sa imong amahan nagasubo tungod kanimo.' Labaw pa, gipahinumduman siya sa dautang espiritu sa bahandi ug himaya sa iyang mga ginikanan, sa dungog nga gina-angkon sa iyang mga igsoon, ug sa lain-laing walay pulos nga panalangin sa kalibutan. Gipahasol siya sa ingon nga mga hunahuna nga walay hunong, adlaw ug gabii, nga si Juan, sa katapusan, nahuyang kaayo ang lawas ug hapit na lang mamatay: tungod sa iyang dakong pagpugong sa kaugalingon ug monastikong pagka-asketiko, ug tungod sa sulod nga pag-antos sa maong mga hunahuna – ang iyang kusog nangalot sama sa usa ka piraso sa salamin,[1063] , ug ang iyang unod nahimong sama sa tuge nga nag-uyog sa hangin[1064] .

Ang abá, sa dihang nakita niya nga nagkakuyaw si Juan matag adlaw, miingon kaniya:

'Dili ba nako ikaw gisultihan, anak, nga ang Dios dili magkinahanglan og sobra nga paningkamot gikan sa Iyang mga sulugoon, kondili gusto Niya nga ang matag-usa mag-alagad Niya, alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan, sumala sa iyang kusog? Ikaw, anak, wala mamati kanako sa takdang panahon, ug karon napul-an na ka sa sobra nga pagpuasa ug dili madala nga paningkamot.'

'Dili ang pagpuasa ang nakapaluya kanako, amahan,' tubag ni Juan, 'ug dili usab ang trabaho ang nakapoy kanako, kondili ang mga hunahuna nga gipangtanum sa Daotan, nga dugay na kaayo nga nagpahirap kanako adlaw ug gabii.'

Niini, gisugid ni Juan sa abbot ang iyang mga hunahuna bahin sa iyang mga ginikanan ug sa iyang panimalay. Miingon ang abbot kaniya:

'Dili ba nako ikaw gisultihan kaniadto, anak ko, nga ang kinabuhi sa monghe lisod, nga ang mga monghe nagbitbit og bug-at nga karga—mga paningkamot, mga pag-atake sa kaaway, ug dili masukod nga mga tukso?'

Sa pagdungog niini nga mga pulong, napuno og luha ang mga mata sa abá ug naghilak siya og dugay alang kang Juan. Apan ang Dios, nga nagahimo nga maayo ang tanan, pinaagi sa usa ka espesyal, tinago nga impluwensya sa kasingkasing sa abá, nagdasig kaniya nga dili pugngan si Juan sa pag-adto sa iyang mga ginikanan: gusto sa Ginoo nga matuman ang Iyang katingalahang katuyoan kaniya sa takdang panahon[1065] . Gipanalanginan sa abbot si Juan aron makadto siya bisan asa niya gusto, apan gihangyo siya nga mag-amping gayud batok sa mga bitag sa kaaway ug ipreserbar ang iyang pagkabalaan sa biyahe.

'Bisan pa man moadto ko sa akong ginikanan,' tubag ni Juan, 'bisan didto, uban sa tabang sa Dios ug sa inyong mga pag-ampo, pagapugngan nako ang ulo sa akong kaaway ug ipadayag ang iyang kawalay gahum.'

Unya miadto si Juan sa iyang selda aron mag-andam sa biyahe. Kining mga pag-andam wala'y lain sulod kondili mga pag-ampo, mga luha, ug matinud-anong paghuyop, kauban ang pagluhod—aron ang Ginoo dili tugotan nga modaog ang kaaway, kondili Siya mismo, sumala sa Iyang kahibalo ug kabubut-on, maggiya sa iyang dalan sumala sa Iyang maayo ug hingpit nga kabubut-on. Pag-abot niya sa abá sa sunod buntag, mihulog si Juan sa iyang tiilan ug nangayo nga dili siya masuko sa iyang pagbiya sa monasteryo, kondili ipadala siya sa iyang dalan uban sa iyang amahanong panalangin ug balaan nga pag-ampo.

Unya gitawag sa abá ang tanang mga igsoon ug, sa pag-anunsyo nga gusto ni Juan nga mobiya kanila, gisugo sila nga mag-ampo alang kaniya. Si Juan mismo, sa iyang pagpaalam, miingon sa mga igsoon:

'Nasayud ko nga gusto sa yawa nga hingpit kong wagtangon gikan niining balaan nga dapita pinaagi sa pagpakaaron-ingnon nga mubisita ko sa akong mga ginikanan. Apan akong gipahimutang ang akong paglaum sa Dios ug sa inyong balaan nga mga pag-ampo, aron makita nako ang akong mga ginikanan ug mapildi ang yawa, nga magdaug batok sa iyang limbong.'

Pagkahuman niini, miadto silang tanan sa simbahan ug didto, uban sa mga luha sa ilang mga mata, nag-ampo sila para kang Juan. Ang abá, samtang nagpanalangin kaniya para sa iyang pagbiyahe, miingon:

[1063] Ang panultihon gikuha gikan sa (Salmo 21:16).

[1064] Ang panultihon gikuha gikan sa (Mateo 11:7).

[1065] Ang panultihon gikuha gikan sa (Salmo 15:3) (sa Slavonic nga hubad).

'Lakaw, anak ko, sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ug unta kauban ka sa atong Ginoong Hesukristo ug giyaon ka Niya sa imong dalan sumala sa Iyang kabubut-on.'

Gipanalanginan usab siya sa tanang uban pang mga amahan, samtang gitaas nila ang ilang mga kamot. Gihung-an silang tanan ni Juan ug miingon:

'Iluwas unta kamo sa Ginoo, mga amahan ug mga igsoon; iluwas unta kamo—kini nga bulahan nga komunidad, kining mga maayong asketiko nga midawat kanako uban sa gugma sa inyong panag-uban, nga karon napugos ko nga biyaan, kay dili ko takos nga mabuhi uban sa ingon nga mga tawo nga makapahimuot sa Dios.'

Sa niining mga pulong, mibiya siya sa monasteryo ug mipadayon sa iyang panaw.

Pagkahuman niya makabiyahe og usa ka distansya nga usa ka yugto gikan sa monasteryo[1066] , mitan-aw siya pagbalik ug sa dihang nakita niya ang monasteryo, naghilak siya sa kasakit. Nihapa siya sa iyang mga tuhod ug, samtang nagahilak ug nagabasa sa yuta sa iyang mga luha, misugod siya og pag-ampo sa Dios. Unya mibangon siya ug mibiyahe pag-usab, gisalig ang iyang kaugalingon sa Dios ug gibutang ang iyang paglaum sa Iyang pag-atiman ug pagpanalipod. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka pulubi nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina. Mituyok si Juan kaniya ug miingon:

'Nakita nako, igsoon, nga ang imong sinina daan kaayo ug napunit-punit; palihug, ihatag kini kanako, ug kuhaa ang akong labing maayong sinina isip baylo.'

Nalipay kaayo ang pulubi, ug dali dayon niyang gikuha ang iyang gisi-gising sinina ug gihatag kini kang Juan, nga sa baylo gihatagan siya ni Juan sa iyang labing maayong sinina.

Sa dihang nagkadool si Juan sa Constantinople, pagkakita niya sa layo sa balay sa iyang mga ginikanan, mihapa siya sa yuta ug misugod sa pag-ampo uban niining mga pulong:

'Ginoong Hesukristo, ayaw ko pagbyae!'

Hapon na, ug nagpabilin didto si Banal Juan aron maghulat nga moabot ang gabii. Sa tungang gabii, sa pagduol niya sa pultahan sa balay sa iyang mga ginikanan, nahulog siya pag-usab sa yuta ug nag-ampo:

'Ginoong Hesukristo! Mao kini ang balay sa akong amahan, nga dugay na nakong gipangandoy nga makita. Apan ayaw ko pasagdi nga mawala ang Imong grasya tungod niini. Ginoo, ako naghangyo Kanimo, hatagi ko og tabang gikan sa kahitas-an ug kusog aron mapildi ang tukso sa yawa; ayaw tugoti nga siya magdaug batok kanako o hinungdan sa akong pagkahugno, kondili tugoti nga mapisanay nako ang akong kinabuhi dinhi nga may kaisog.

Busa nag-ampo siya hangtod sa kaagahon. Sa pagsubang sa adlaw, sa pag-abli sa mga pultahan, migawas ang tagdumala sa balay, nga mao ang nagdumala sa ubang mga ulipon, ug nakita niya ang pulubi nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug gipangutana siya:

'Kinsa ka, taga-asa ka, ug giunsa man nimo pagka-dili mahadlok moanha dinhi? Gawas dayon ka dinhi, kay hapit na mogawas ang akong mga agalon.'

'Sama sa imong makita,' mitubag si Juan nga malumo, 'usa ko ka pulubi nga walay puwesto nga paghigdaan sa akong ulo. Naga-ampo ko kanimo, akong ginoo, kalooy-i ako; ayaw ko pagpahawa, kondili tugoti ko nga magpabilin dinhi sa kanto.' Dili ko makadaot sa bisan kinsa; sa tinuod, ikaw mismo makadawat sa kaluoy sa Dios kon maluoy ka kanako ug tugotan ko nga magpabilin dinhi."

Tungod sa kalooy sa panulondon, gitugotan siya sa tagdumala nga magpabilin. Paglabay sa mubo nga panahon, migawas sa balay ang mga ginikanan ni Juan, padulong sa palasyo sa hari. Sa pagkakita kanila, naghilak ang bulahan nga tawo ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Natuman na gayud ang akong tinguha—nakita na nako ang akong ginikanan. Apan ayaw paglipay, oh diyablo, kay pinaagi sa grasya sa akong Ginoo, giisip nako nga walay bili ang imong mga pana nga kalayo nga gitumong kanako.'

Ug usab siya misinggit sa Dios uban sa tibuok niyang kasingkasing:

'Ginoong Hesukristo, ayaw ko pagbyaa hangtod sa katapusan!'

Ang Banal nga si Juan nagpabilin nga walay lihok sa kanto sa ganghaan, naghigda didto sama kang Lazaro (Lucas 16:20), o sama kang Job sa tapok sa abo (Job 2:8). Ang iyang amahan, sa dihang nakita niya ang pobre nga

[1066] Ang usa ka 'stadia' katumbas sa 87½ ka sazhens.

pulubi nga naghigda sa ganghaan, misugod sa pagpadala kaniya og pagkaon gikan sa iyang kaugalingong lamisa, nga nag-ingon:

'Dako kaayo ang pagkamapailubon niining pulubi—bisan walay atop sa iyang ulo, nag-antos siya sa tingtugnaw ug kainit, hamogkatugnaw ug ulan; tinuod gayud, mao kini nga mga tawo ang magpanunod sa Gingharian sa Langit. Tingali luwason kita sa Diyos alang kaniya, mao nga gipadala Siya kaniya kanato – aron pinaagi sa pagpakita nato kaniya og kaluoy, kita usab mahimong takus nga pakitaan Siya og kaluoy. Kinsa may nakahibalo – tingali ang atong pinalanggang anak nga si Juan karon nag-antos sa susamang kakabus, bisan pa wala nato masayri kung asa siya; ang atong gibuhat alang niining pulubi mao gayud ang atong gusto nga buhaton sa uban alang sa atong anak kon naa siya sa ingon nga kahimtang.

Usa ka adlaw, sa pagawas sa inahan ni Juan gikan sa balay, nakita niya kining pulubi nga naghigda sa tumpok sa abuno sa iyang mga basahan. Kini kaayo nakapahugno kaniya nga miingon siya sa mga sulugoon:

'Kuhaa kining makalilisang nga tawo gikan dinhi, kay dili ko makaduol dinhi samtang makita ko siya nga naghigda didto.'

Gidala dayon siya sa mga sulugoon ngadto sa lain nga dapit. Ang Balaan karon makatan-aw na lang gikan sa gilay-on sa ganghaan sa balay sa iyang amahan. Usa ka adlaw, sa dihang nakita niya ang tagdumala sa balay nga mogawas sa ganghaan, gitawag niya kini ug miingon:

'Palihug, akong ginoo, sama sa imong pagkamaayo kanako sukad pa sa sinugdan, karon palihug kalooy-i ako ug pagtukod ug gamay nga tolda para kanako, aron dili ko makita sa imong ginoo nga babaye ug aron aduna koy bisan gamay nga dalungan batok sa katugnaw.'

Gituman sa tagdumala ang hangyo ni Juan ug sa dili madugay nagtukod siya og gamay nga tolda, diin nagpabilin ang santo, ug gigahin niya ang tanan niyang oras sa pag-ampo sa Diyos. Adlaw-adlaw, gipadalaan siya sa iyang amahan og pagkaon gikan sa iyang kaugalingong lamisa; gidawat kini ni Juan nga mapasalamaton, apan iyang gipangbahinbahin kini sa ubang mga pulubi nga miadto aron bisitahan siya, samtang siya mismo kanunay nga nag-antos sa gutom ug kauwaw; ug tungod sa ingon ka grabe nga pag-agil ug pag-ayuno, nahimong payat kaayo siya nga mabilang pa gani ang matag lutahan sa iyang mga bukog.

Sulod sa tulo ka tuig, mapailubon nga gidala ni Juan ang ingon nga kinabuhi, gitago niya sa iyang mga ginikanan nga siya mao ang ilang anak. Apan pagkahuman sa tulo ka tuig, ang atong labing malumo ug maloloy-on nga Ginoong Jesu-Cristo, sa pagtan-aw sa pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon sa Iyang alagad, nagpasiya nga tapuson na ang iyang mga kalisdanan ug mga pagpanarbaho. Nagpakita Siya kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

– Maglipay ka, Juan, nga nahimong sama sa akong pinalanggang disipulo nga si Juan nga Birhen[1067] , kay gibyaan nimo ang tanan aron mosunod Kanako sa putli nga pagkabirhen. Ang katapusan sa imong kinabuhi nagkadool na, ug ang imong dagkong pag-antos hapit na mahuman: sa tulo ka adlaw moabot ka Kanako ug panunodon nimo ang pahulay sa mga matarong.

Pagkahuman sa panan-awon, mibalik ang iyang pagbati ug misugod si Juan sa pag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha, nga nagaingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo, akong Dios, nga gusto Nimo ihatag kanako, bisan dili ko takos, ang pahulay sa mga matarong. Apan naghangyo Ako Kanimo, akong Ginoo, nga hinumdumi usab ang akong mga ginikanan, kaluy-i sila sumala sa Imong dakong kaluoy, ug limpyoha sila sa ilang mga sala, kay Ikaw ra ang maayo ug labing maloloy-on.'

Human niining pag-ampo, gitawag niya ang giingon nga sulugoon sa iyang mga ginikanan, ang tagdumala sa panimalay, ug miingon kaniya:

'Gikan pa sa sinugdanan hangtod karon, buotan ka kanako. Naga-ampo ko kanimo, akong ginoo, pag-buotan usab hangtod sa katapusan. Usa ra ang akong hangyo kanimo: adto ug sultihi ang imong agalon og ingon niini: kana nga pulubi nga imong gisugo nga palagson gikan sa ganghaan nagapakakusog kanimo pinaagi kanako uban niining mga pulong: tungod sa atong Ginoong Kristo, ayaw ko pagdumoti, usa ka kabus, apan buot pa kamo moanhi kanako, kay kinahanglan ko makig-istorya kaninyo.

Gidala sa sulugoon ang mga pulong sa pulubi ngadto sa iyang agalon. Mitubag siya:

[1067] Mao kana, si San Juan nga Teologo.

'Unsa pa kaha ang ikasulti sa usa ka pulubi kanako? Dili gani nako kaya nga tan-awon siya, apan gusto pa gyud niya makig-istorya kanako.'

Gisultihan niya ang iyang bana bahin niini, apan misugod siya sa pagdani kaniya:

'Adto, akong asawa, ayaw pagbalibad sa pulubi, kay ang Dios mismo ang nagpili sa mga kabus.'

Bisan pa niana, wala siya maminaw sa iyang bana ug misalikway sa pag-adto. Gipatawag siya pag-usab ni San Juan uban niining mga pulong:

'Sa tulo ka adlaw mamatay na ako; ug kung dili ka gusto makakita o makig-istorya kanako, pagamanghinaut kaayo ka unya.'

Nagsugod siya'g duha-duha sa iyang hunahuna – moadto ba o dili – dili tungod kay gusto niya maminaw sa pulubi kondili tungod sa kuryosidad unsa gyud ang gusto niyang isulti kaniya; hapit ra niya napildi ang iyang pagduha-duha ug nakahukom nga moadto, tungod kay nadungog ra niya ang mahitungod sa iyang hapit na kamatayon ug naglaum nga makakat-on siya og bag-ong butang gikan kaniya. Mibiya siya sa balay ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga dad-on ang pulubi ug ipahimutang siya sa iyang atubangan, kay si Reverend John, tungod sa iyang grabeng sakit, dili na makaduol kaniya mismo. Aron dili siya mailhan, gitabonan niya ang iyang nawong ug misugod siya og sulti kaniya ingon niini:

'Sa dili madugay, ginoo, dili na nako kinahanglan ang puloy-anan ug tabang nga imong gihatag kanako, ug usa ka ganti alang sa imong limos giandam na para kanimo, sumala sa mga pulong sa Ginoo sa Ebanghelyo: *"Kay bisan unsa nga inyong gibuhat alang sa usa sa labing gamay sa ak , gibuhat ninyo kini alang kanako"* (Mat. 25:40). Sa akong bahin, nga walay kabtangan tungod sa akong kakabus, gusto ko nga biyaan ka og panalangin, apan una, ako naghangyo kanimo: panumpa kanako nga buhaton nimo ang akong sugo – ug unya madawat nimo kini nga panalangin.

Nisaar siya nga buhaton ang iyang gisulti. Unya, ang Banal nga si Juan misugod sa pagpangutana:

'Gina-implorar ko ikaw, ma'am, nga pagkahuman sa akong kamatayon, ipahigayon nga ako ilubong sa mismong dapit diin karon nagtindog ang akong tolda. Ayaw tugoti nga ako tabunan sa bisan unsang sinina gawas niining mga panapton nga akong gisul-ob karon, kay dili na ako angay sa mas dungganong pahulayan o mas maayong sinina.'

Pagkahuman niini, gikuha niya ang Ebanghelyo gikan sa iyang dughan ug gihatag kini kaniya, miingon:

'Hinaut nga kini mahimong kahupayan kanimo niining kinabuhi ug dalan paingon sa walay katapusan alang kanimo ug sa imong bana, akong ginoo.'

Gikuha niya ang Ebanghelyo, gisugdan niya kini pagsusi, giliko-liko niya kini, ug naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Unsa ka-pareho ning Ebanghelyo sa giputos sa akong ginoo para sa atong anak!'

Unya gidala niya kini ug gipakita sa iyang bana. Nakaila siya niini ug miingon:

'Mao gyud kini ang Ebanghelyo nga among gihatag sa among pinalanggang anak, ug walay lain. Adto ta ug pangutan-on siya kung asa niya kini nakuha, ug kung nahibalo ba siya og bisan unsa mahitungod sa atong anak nga si Juan.'

Miadto ang mga ginikanan kaniya ug nagsugod sa pagsulti kaniya:

'Gi-ampo ka namo sa Balaang Trinidad nga Magbubuhat sa Kinabuhi – sultihi kami, asa nimo nakuha kini nga Ebanghelyo, ug asa na ang among anak nga si Juan?'

Dili na niya mapugngan ang kasakit sa iyang kasingkasing o mapugngan ang iyang mga luha, mitubag siya:

Ako ang inyong anak nga si Juan, ug kini mao gayud ang Ebanghelyo nga inyong gihatag kanako; tinuod nga ako ang angay basulon sa kasubo nga akong gipahinabo kaninyo, apan ang Ebanghelyo nga inyong gihatag kanako nagtudlo kanako sa paghigugma kang Kristo ug sa pag-ako sa Iyang bulahan nga yugo uban sa pagkamapailubon.'

Pagkadungog niini, mihulog sila sa kilid sa iyang higdaanan, giyakapan siya, ug dugay nilang gibabad siya sa daghang luha. Sa samang higayon, napuno ang ilang kasingkasing sa kalipay ug kasubo: nalipay sila nga nakaplagan na gayud ang ilang pinalanggang anak, apan nabungkag ang ilang kasingkasing nga nakaplagan nila siya sa ingon ana ka kabos ug kakabus, ug nga wala nila siya mailhi sa dihang naghigda siya tupad sa ganghaan. Ang tanan nilang silingan, higala, ug kaila mitigom sa ilang palibot; ang balita sa pagbalik ni Juan mikaylap sa

tibuok siyudad, ug ang tanan, samtang naghimaya sa Dios, natingala niini. Samtang nagpadayon kini, gisumite ni Juan nga Dungog ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[1068] . Gipalipay sa Dios nga ang kinabuhi ni Juan, bisan sa takna sa iyang kamatayon, magpabilin nga dili matandog sa mga dungog sa kalibutan ug layo sa gugma sa iyang mga ginikanan; busa gipaspasan sa Ginoo ang pagkuha kaniya ngadto sa Iya, aron siya makasulod sa langitnong puloy-anan ingon usa ka estranghero sa kalibutan ug sa kalibutanong pakig-uban.

Nakalimot sa iyang saad, gikuha sa iyang inahan ang iyang gisi-gisi nga panapton ug gisul-oban siya og bililhon nga sinina nga gilakip og burda nga bulawan; apan kalit lang, siya naparalisa ug grabe kaayo ang iyang sakit. Si Eutropius, ang amahan ni Juan, miingon:

'Kinahanglan natong tumanon ang tinguha sa atong anak, kay dili siya gustong ilubong nga nagsul-ob og ingon ana ka bililhon nga mga bisti.'

Gikuha nila ang mga sinina sa kalibutan gikan sa lawas sa respetado, gisul-oban siya pag-usab og panapton sa usa ka pulubi, ug si Theodora, inahan ni Juan, dayon naayo ug nabalik ang iyang kaniadto nga panglawas. Gipanglubong sa iyang mga ginikanan ang dungganon ug balaan nga relikya sa respetadong si Juan sa maong tolda diin siya nagpuyo. Sa ibabaw sa iyang kabaong, nagtukod sila og simbahan ug usa ka dakong hospisyo, ug gihatag nila ang tanan nilang kabtangan aron masuportahan ang mga biyahero ug matabangan ang mga kabus. Paglabay sa pipila ka panahon, sila mismo namatay nga malinawon ug gilubong sa maong simbahan nga ilang gitukod ibabaw sa kabaong sa ilang anak.

Mao kana ang kinabuhi sa balaan ug matinahuron nga si Juan nga Naga-puyo sa Palung; mao kana ang mga katingalahan ug mga pagpaninguha nga iyang gisagubang alang kang Kristo; mao kana ang iyang pakigbisog batok sa yawa, nga iyang napildi, ug pagkahuman niini, siya karon gikoronahan sa langitnong korona sa Simbahan sa mga mananaog, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Pansophia

Gisaulog sa ika-15 sa Enero

Si Santo Pansophios mao ang anak ni Nilus, ang prokonsul sa Alexandria[1069] . Tungod kay dako kaayo ang bahandi ni Nilus, wala siya magtipid sa pagpadako sa iyang anak, ug si Santo Pansophios, tungod sa iyang katingalahang abilidad, nakab-ot ang lawom nga kahibalo sa mga Kristohanong kamatuoran kauban ang halapad nga sekular nga edukasyon. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, gigamit sa santo ang iyang bahandi aron matabangan ang mga nanginahanglan, unya mibulag siya ngadto sa disyerto, gisalikway ang mga kabalaka sa kalibutan aron pangitaon ang Ginoo. Nagpuyo siya sa pag-inusara sulod sa baynte-siyete ka tuig, gipataas ang iyang hunahuna gikan sa mga butang sa kalibutan ngadto sa pagpanumdum sa Gingharian sa Langit ug nagpadayon sa walay hunong nga pag-ampo sa Dios. Ang balita sa matinahuron nga kinabuhi sa santo nga mongtawo nakaabot sa Prefekto sa Alexandria[1070] , nga nag-alagad ubos kang Emperador Decius – ang manlutos sa mga Kristohanon. Gidala sa atubangan sa hukmanan sa prefecto, gipadayag ni San Pansophios ang kabakak sa mga pagtulon-an sa pagano pinaagi sa pag-quote sa ilang kaugalingong mga sinultian bahin sa ilang mga dios; uban sa ebidensya nga puno sa kamatuoran, iyang gipangwali nga si Kristo mao ang Dios, ug busa napahiya ang garbo sa iyang tigpanglutos. Tungod niini, ang magtutug-an ni Kristo gipailawom sa grabeng pagpamukpok ug busa nadawat niya ang korona sa martir[1071] .

[1068] Si San Juan nga Naga-puyo sa Palumpong namatay sa sinugdanan sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo. Sa pontipikato ni Papa Formosus (896), gitukod sa Roma ang usa ka simbahan alang sa dungog sa santo, diin gitipigan ang pipila ka bahin sa iyang mga relikya. Niadtong 1200, nakita sa peregrino nga si Anthony ang iyang mga relikya sa ganghaan sa iyang patyo sa Constantinople. Ang mga Krusado (1204–1261) mibalhin sa iyang ulo gikan sa Constantinople paingon sa Besançon, samtang ang iyang mga relikya gitipigan sa Roma sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan; bisan pa, wala mailhi kung kanus-a kini gibalhin didto gikan sa Constantinople.

[1069] Ang mga propinsyal mao ang mga opisyal nga nagdumala sa mga probinsya sa Imperyong Romano.

[1070] Ang usa ka prefecto mao ang ulo sa usa ka siyudad.

[1071] Sa tunga-tunga sa ikatulong siglo.

29 Enero

16 Enero (Daang Estilo)

Pagdayeg sa balaan nga kadena ni San Pedro nga Apostol.

Komemorasyon sa 16 Enero

Si San Pedro Apostol, pinaagi sa sugo ni Haring Herodes[1072] , gipahamtang sa bilanggoan ug gipanghigot sa duha ka kadena nga puthaw.

Apan niadtong gabii, samtang natulog siya taliwala sa duha ka sundalo, gipukaw siya sa Anghel sa Ginoo pinaagi sa pagdutdot sa iyang kilid ug gidala siya gawas sa prisohan; nahulog ang mga puthaw nga kadena gikan sa mga kamot sa apostol, sumala sa gisaysay sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 12:7). Ang balita sa milagrosong pagluwas ni Pedro gikan sa iyang mga kadena ug bilanggoan mikaylap sa tibuok Jerusalem, – ug ang uban sa mga magtutuo, nga tinago nga gikuha kining mga kadena, nagsugod sa pagtipig niini aron nga, sa pagtan-aw niini, makita sa ilang mga mata, ingon ba, ang punoang apostol nga si Pedro mismo, nga, pagkahuman sa iyang pagka-gawas gikan sa prisohan, mipadayon sa pagpangwali sa pulong sa Dios sa ubang mga nasud ug wala na mobalik sa Jerusalem. Kining mga kadena nakadawat og gahum sa pagtambal gikan sa lawas sa apostol, nga hugot kaayo nga napusil niini. Nahibal-an nga ang mga pisi sa ulo ug panyo sa balaan nga Apostol Pablo nakapang-ayo sa mga sakit ug nakapahawa sa mga hugaw nga espiritu, tungod kay kini natapakan sa iyang singot (Buhat 19:12); ang mga kadena ni San Pedro adunay parehas nga epekto, tungod kay kini kaniadto hugot nga naglibot sa lawas sa apostol. Gipasidunggan sa mga magtutuo kining mga halangdon nga kadena uban sa lalom nga pagrespeto, gihatagan sila og pagdayeg ug gipreserbar pag-ayo isip usa ka bililhon nga panulondon gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon, diin ang mga ginikanan nagpasabot sa ilang mga anak, ug ang mga anak sa ilang mga manunod, kung kinsa ang dakong priso nga gipanghigot niining mga kadena ug sa lawas kinsa kini gipanalanginan. Busa kini napasa kang His Holiness Juvenal, Patriarka sa Jerusalem. Ug sa dihang ang debotong Reyna Eudoxia, asawa ni Emperador Theodosius the Younger[1073] , mibalik paingon sa Constantinople gikan sa Jerusalem – diin, atol sa iyang pagpuyo didto, nagtukod siya og daghang simbahan ug nagpalamuti sa mga balaang dapit gamit ang iyang imperyal nga pondo – gihatagan siya ni Patriarch Juvenal og daghang lain-laing espirituhanong bahandi isip pag-ila sa iyang pagkamapaambition ug gugma alang sa mga balaang dapit. Lakip niini, gihatag niya kaniya ang mga halangdon ug katingalahang kadena ni San Pedro nga Apostol[1074] . Sa iyang pagbalik sa Constantinople, gihatag ni Eudoxia ang usa sa mga kadena isip regalo sa simbahan ni San Pedro Apostol, nga nahimutang sulod sa Dakong Simbahan ni Santa Sofia[1075] , samtang ang usa pa gipadala niya sa Roma ngadto sa iyang anak nga si Eudoxia, nga minyo kang Emperador Valentinian III sa Roma.[1076] Si Eudoxia, nga sama ka matinud-anon sa iyang inahan, mapasalamaton nga gidawat kining bililhon nga gasa ug, pagkahuman pagtukod og simbahan nga gihalad kang San Pedro Apostol sa Bukid Esquilino, gibutang didto kini nga kadena kauban ang lain pang kadena ni San Pedro Apostol nga nakaplagan sa Roma, nga gigapos kaniya ni Nero atol sa

---

[1072] Kini, siyempre, nagtumong kang Herodes Agripa I, apo ni Herodes nga Dako, Hari sa mga Hudiyo, nga gipatay sa espada si San Santiago nga Apostol, anak ni Zebedeo, ug naningkamot usab pagpatay sa Apostol nga si Pedro; naghari siya sa Judea atol sa paghari sa mga Emperador nga Romano nga sila Caligula (37–41 AD) ug Claudius (41–54 AD); namatay siya, gipatay sa usa ka anghel, tungod sa grabeng sakit sa dili madugay pagkahuman sa milagrosong pagluwas sa Apostol Pedro gikan sa prisohan.

[1073] Si Teodosio II nga Bata – Emperador nga Byzantine, naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[1074] Ang balaan nga kadena ni San Pedro nga Apostol gitipigan sa Herusalem hangtod sa 439, sa dihang gidawat kini ni Emperatris Eudoxia gikan kang Patriyarka Juvenal.

[1075] Kini, siyempre, nagtumong sa pangunang katedral sa Constantinople nga gihalad kang Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios – nga gitukod ni Constantine the Great. Sunod, kining katedral gipahimong matahum kaayo ug gipalapdan ni Emperador Justinian the Great niadtong 537; niadtong 1453, pagkahuman sa pagsakop sa Constantinople sa mga Turko, kini giusab ngadto sa usa ka moske. Ang Hagia Sophia ni Justinian hangtod karon nagpabilin nga labing katingalahan ug mahimayaong monumento sa Kristohanong arkitekturang estilo Byzantine gikan sa pinakataas nga yugto sa pag-uswag niini.

[1076] Valentinian III – Emperador Romano; naghari gikan sa 423 hangtod 455.

iyang mga pag-antos[1077] . Pagkahuman, gitakda nga ang pista alang sa pagdayeg niining mga dungganong kadena pagasaulogon matag ika-16 sa Enero[1078] , sa handumanan ug dungog ni San Pedro Apostol ug alang sa himaya ni Kristo among Dios.

Troparion, Tono 4:

Wala ka mibiya sa Roma, apan miabot ka kanamo uban sa mahimayaong kadena nga imong gidala, O Pinuno sa mga Apostoles. Nagasimba kanila uban sa pagtuo, nag-ampo kami: pinaagi sa imong pag-ampo ngadto sa Dios, hatagi kami og dakong kaluoy.

Kontakion, tono 2:

Si Kristo, ang Bato, naghimaya sa bato sa pagtuo, ang mga disipulo sa Nangulo sa mga Apostoles: kay Ginoo nagtawag sa tanan sa pagsaulog, Pedro, pinaagi sa imong mahimayaong kadena, ug naghatag sa pagpasaylo sa mga sala.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato si Pedro nga Dako, ang pangulo ug una sa mga Apostoles, ang disipulo sa Balaang Kamatuoran; ug uban sa pagtuo gahum-on nato ang iyang mga kadena, aron madawat nato ang pagpasaylo sa atong mga sala.

Ang Pag-antos sa mga balaan nga martir Speusippus, Eleusippus ug Melusippus, sa ilang lola nga si Leonilla, ug sa uban pa nga uban kanila.

Gisaulog sa ika-16 sa Enero

Si San Polikarpo, usa ka disipulo ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, nga nagtinguha, pinaagi sa paglihok sa Espiritu Santo, nga mapadaghan ang kawan sa mga magtutuo kang Kristo, nagpadala sa iyang mga disipulo sa lain-laing mga yuta aron walay kahadlok nilang ipangwali ang Pulong sa Dios bisan asa. Pagkahibalo nga sa Gaul[1079] ginapanglutos ang mga Kristohanon bisan asa pinaagi sa imperyal nga dekreto, diin silang tanan gikondenar sa kamatayon, gipadala ni San Polikarpo ang duha ka pari sa Dios didto – sila Andochius ug Venignus – ug usa pa, ang diyakono nga si Firs. Tinuod silang mga matinud-anong tawo, matinud-anon sa Diyos, masigasig sa ilang mga buluhaton, kanunay andam uban sa gugma sa pag-una sa misyon sa pagpangwali, bisan pa sa yuta o sa dagat, nga mas nangandoy pa kaysa nahadlok sa pag-antos ug kamatayon alang kang Kristo. Pagdawat nila sa mga sugo sa ilang obispo, misakay dayon sila sa usa ka barko. Samtang gipaalam niya sila, si San Policarpo, ang obispo, gipadala sila sa ilang pagbiyahe uban niining mga pulong:

'Lakaw kamo, mga maisugong tawo, ug uban sa malumo nga tabang ni Kristo, baroga kamo nga lig-on alang Niya. Pinaagi sa balaan nga pag-angkon sa labing balaan nga ngalan ni Kristo, makadaug kamo og daghang kaigsuonan nga magtutuo alang sa inyong kaugalingon ug, sa paglipay uban kanila sa kadaogan, makab-ot ninyo ang himaya ug walay katapusang dungog. Hinaut nga modaghan ang bunga sa inyong mga paningkamot, ug

[1077] Nero – Emperador Romano; naghari gikan sa 54 hangtod 68; sa iyang sugo, ang Apostol Pedro gipatay isip martir (mga 67). – Ang mga kadena nga gigapos sa Apostol Pedro sumala sa sugo ni Nero nadiskubre sa Roma sa ika-2 nga siglo.

[1078] Ang Romanong Pista sa mga Kadena naglungtad sa sinugdanan sa ikaduhang siglo, sa pontipikato ni Papa Alejandro (109–119), isip paghinumdom sa mga kadena ni Apostol Pedro sa Romanong bilanggoan, nga giila ug gihalokan; sa ulahi, kini nga pista gibanhaw pag-usab sa pag-abot sa usa ka kadena nga gipadala gikan sa Herusalem. Kini nga pista gisaulog sa Simbahang Romano kada 1 sa Agosto.

[1079] Gaul – karon nga Pransya.

hinaut nga modako ang kalipay sa langitnong puloy-anan sa mga matarong sa pagtan-aw sa inyong mga balaan nga nahimo!

Gipalig-on sa niini ug sa daghan pang mga panalangin gikan kang San Policarpo, misakay sila sa barko ug sa dili madugay, pinaagi sa espesyal nga pagdumala sa Diyos, nakaabot sila sa baybayon sa Massilia[1080] ; pagkahuman nila makatungtong sa yuta, dayon sila mipadayon sa ilang pagbiyahe, ug ang Anghel sa Diyos nanguna kanila. Pag-abot nila sa lungsod nga gitawag og Aedua[1081] , sa probidensya sa Dios, nakigkita sila sa senador Faustus, usa ka tawo nga labing maayo ang kinaiya, nga midawat kanila uban sa dungog ug gugma. Sa dihang nahibalo siya nga mga presbiter ang iyang mga bisita, gisugdan niya ang mapinanggaong paghangyo kanila nga dalhon ang iyang pamilya, mga paryente, ug mga kaila kang Kristo pinaagi sa balaang binyag; siya mismo usa na ka Kristohanon, bisan pa tinago tungod sa pagpanlupig batok sa Kristiyanismo. Gidala usab niya kanila ang iyang anak, ang batan-ong lalaki nga si Symphorian; pagkahuman, kining batan-on, nga giya sa mga santo apan labi na sa probidensya sa Diyos, nag-antos alang kang Kristo sa dihang gikinahanglan sa kahimtang. Sa pagpresentar niya sa batan-on sa mga pari, nangayo si Faustus kang San Venignus nga bunyagan siya, ug kang San Andochius nga mahimong ninong niya, ug gituman sa mga sulugoon sa Dios ang matinud-anong hangyo sa amahan.

Unya, sa paghinumdom niya sa iyang igsoon nga babaye ug sa mga apo niini, miingon si Faustus:

'Aduna koy igsoon nga babaye nga ginganlan og Leonilla, nga nagpuyo sa usa sa mga lungsod sa Lingonia[1082] . Aduna siyay tulo ka apo nga lalaki – mga anak sa iyang anak nga lalaki, kambal sukad pagkahimugso. Bisan pa man nakadawat sila og maayong edukasyon, nagsunod sila sa agi sa ilang mga amahan ug nagpabilin nga mga pagano, nagsimba sa mga dios-diosan. Ang ilang lola, akong igsoon nga babaye, gusto nga himuon ang iyang mga apo nga sundalo ni Kristo ug ihalad sila sa Iyang pag-alagad. Naga-ampo ko kaninyo, mga pari sa Dios, nga tabangan siya ug dalhon kini nga buhat sa malampusong katapusan: pasigaa ang tibuok maharlikang panimalay.

Pagkadungog niini, ang mga santo nagpasiya nga magbulag-bulag sa pagpangwali: si Andochius miadto uban ni Firs sa baryo sa Augustodoni[1083] , diin, human nakapabalhin og daghan sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo, siya sa ulahi namatay isip martir. Si Faustus, sa laing bahin, gipadala si Santo Venignus sa siyudad sa Lingon ngadto sa iyang igsoon nga babaye.

Gidawat ni Leonilla, ang igsoon ni Faustus, si San Venignus uban sa dakong kalipay, sama sa manna nga nahulog gikan sa langit. Niadtong adlawa, ang iyang mga apo naa sa usa ka baryo nga gitawag Pasmasia aron maghalad og hugaw nga sakripisyo sa diyosa Nemesis[1084] ; sa ilang pagpauli, gidala nila sa ilang lola ang nahibilin nga karne sa sakripisyo. Apan siya, nga nagdumot sa mga hugaw nga pagano nga halad, gilabay ang karne sa mga iro aron kan-on, ug sa atubangan sa balaan nga presbiteryo Venignus, gisultihan niya ang iyang mga apo nga lalaki sa mosunod nga mga pulong:

'Mga hinigugma nakong apo! Kamo mag-ila sa atong Ginoong Jesu-Cristo, ang tinuod ug buhing Dios, nga giila sa mga anghel ug sa tanang binuhat, nga pinaagi sa Iyang pulong gimugna ang tibuok kalibutan, pinaagi sa Iyang sugo gipahaba ang kahitas-an sa langit, gipalapad ang kalapad sa yuta, gipundok ang kalalumon sa dagat ug

---

[1080] Ang Massilia – usa ka siyudad sa baybayon sa habagatan sa Gaul, nga adunay talagsaong pinasaligan nga pantalan – usa sa labing hinungdanong sentro sa Romano nga kahibalo sa habagatan sa Gaul; nga karon nailhan nga Marseille, ang kapital sa Pranses nga departamento sa 'Rhône-Métropole', ang nangunang siyudad sa komersyo sa dagat sa Pransiya nga adunay populasyon nga kapin sa 300,000; nahimutang kini taliwala sa bunganga sa Rhône ug Toulon, sa sidlakang golpo sa Gulf of Lyon, sa tiilan sa mga batong sangang bukid sa Provençal Alps. Gikan dinhi mikalat ang Kristiyanismo sa tibuok habagatan sa Gaul sa karaang panahon.

[1081] Aedua – usa ka karaang siyudad sa Gaul, sa timog-sidlakan sa Paris, taliwala sa mga suba nga Loire ug Saône.

[1082] Ang mga Lingones usa ka karaang Celtic nga katawhan sa yuta sa mga Belgae, tali sa ibabaw nga Saône ug sa rehiyon sa tinubdan sa Marne ug Seine; ang ilang kapital mao ang lungsod sa Andematum, nga karon gitawag nga Langres – usa ka lungsod ug unang klaseng kuta sa departamento sa Haute-Marne sa Pransya.

[1083] Augustodon – ang pangunang lungsod sa mga Aedui (usa ka Celtic nga katawhan sa Gaul): karon nailhan nga Autun sa departamento sa Loire ug Saône.

[1084] Sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego, si Nemesis mao ang diyosa nga nag-apod-apod sa mga tawo sa ilang kapalaran, kalipay ug kasakit sumala sa ilang mga merito; siya naghatag og ganti o silot sumala sa moral nga paghukom alang sa mga binuhatan nga gihimo; labi na, siya manimalos ug nagasilot sa mga hambog, ginapaubos ang ilang garbo, ug naghatag og kapildihan ug kasakit, aron mabalik ang matarong nga balanse ug dili kalimtan sa mga tawo ang ilang tawhanong kapalaran.

gipalibotan kini og balas, gipahimutang Niya sa kalangitan ang mga bitoon, gitukod niini ang duha ka dagkong suga aron pasigaon sa ilang mga sinag ang tanan nga Iyang gimugna, gipuy-an ang mga katubigan sa mga isda, gisul-oban ang yuta sa mga kahoy ug hilamon, ug gimugna niini, sumala sa Iyang kabubut-on, ang tanang matang sa mga mananap. Unya, Nalingaw Siya sa paglalang sa tawo sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho, ug gihatagan siya sa espesyal nga gasa sa kinaadman, kahibalo, ug pangatarungan, aron mapisanay niyang pangitaon ang Ginoo—ang Maghuhari sa tanang binuhat—ug dili magpakita og kawalay pagrespeto kaniya pinaagi sa pagpasagad sa pag-ila kaniya, aron maila niya ang maayo ug makat-on sa pag-ila niini gikan sa dautan, aron dili lang siya mopugong sa paghatag og bisan unsang dungog sa mga walay sentido nga diyos-diyosan, nga gimugna sa yawa aron limbongan ang mga tawo, kondili ilabay usab kini ingon nga hugaw ug likayan ang tanang pakig-uban niini, tungod kay kini nga mga diyos-diyosan misulod sa kalibutan pinaagi sa limbong sa yawa, nga nakalimbor na sa unang tawo sa Paraiso. Akong pinalanggang mga apo! Biyaa ang tanang hugaw nga mga diyos-diyosan ug tuohi pag-ayo ang Magbubuhat sa tanang butang – ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Tan-awa, pinaagi sa grasya sa Dios, kini nga balaan nga tawo nga inyong nakita sa inyong atubangan gipadala kaninyo gikan sa layo nga yuta. Paminawa siya, kay pinaagi sa iyang mga ngabil ang Dios mismo nagpahayag sa Iyang mga sugo kaninyo, ug pagkat-on gikan kaniya sa makatampo sa inyong kaluwasan.

Sa dihang gidasig ni benditang Leonilla, kauban ni Santo Venignus, ang iyang mga apo sa ingon ani nga paagi, ang grasya sa Dios misulod sa ilang mga kasingkasing nga dili makita. Naminaw ang mga batan-on nga lalaki uban ang katingala sa mga pulong sa ilang lola, nagtan-awayay ug naghunahuna, unya mitubag silang tanan sa ting-usa:

'Ngano man nga naghilom kamo sa atubangan namo hangtod karon sa usa ka butang nga dako kaayo og importansya? Ngano man nga gitago ninyo kanamo ang dalan sa kamatuoran ug ang masidlak nga kahayag sulod sa ingon ana ka dugay?'

Gitaas niya ang iyang panan-aw ug uban sa pagkamapaubsanon gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit, nagpasalamat si Leonilla sa Ginoo nga ang iyang mga apo nagsugod na sa pag-ila sa kamatuoran, ug miingon kanila uban sa gugma:

'Anak ko, ug ang imong amahan—nga karon naanaa na sa ilawom sa yuta—kulang sa intelihensiya ug kinaadman; ang iyang kasingkasing gahi kaayo ug nalubong siya sa kangitngit sa dautang buhat nga wala lang siya motoo kang Kristo nga Ginoo, apan bisan sa paglitok sa Iyang balaan nga ngalan. Unsa may maayong mahimo sa pulong sa Dios alang sa usa nga ang kasingkasing hingpit nga gisunog sa dautang pagdumili sa pagtuo, nga tungod kay nabuta sa pagsimba sa diyos-diyosan, wala gani makakita sa kahayag sa kamatuoran? Tungod kaniya ra ako nagpahilom ug wala ko naghisgot kaninyo sa makapahimulos kaninyo: nahadlok ko nga pinaagi sa iyang dautang impluwensya, iliko kamo gikan sa husto nga dalan hangtod sa kahangturan. Apan karon, sumala sa kabubut-on sa Dios, wala na siya niining kalibutan, ug nawala na ang tanang babag para kaninyo. Karon paborable na ang panahon – ablihi ang inyong mga mata sa lawas ug ang mga mata sa inyong kasingkasing paingon sa langit, ug, uban sa tabang sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, tangtanga sa inyong mga kalag ang tanang hilig padulong sa idolatriya, aron mapuno kamo sa walay katapusang kalipay.

Si Biyaya Leonilla, kauban ang balaang presbiter, mitultol sa daghang mga butang ngadto sa mga batan-on; ug, napukaw sa ilang mga pulong, gihinumduman sa mga batan-on ang mga damgo nga ilang nakita sa miaging gabii—nga nagtagna sa ilang pagbalhin sa Kristohanong pagtuo—ug misugod sila sa pagsaysay niini sa usag usa.

'Nakita nako,' miingon ang pinakamatigulang, si Speusippus, 'nga daw nagkabit ko sa suso sa among lola ug nagasuyop sa iyang mga suso nga puno sa gatas, samtang malumo siyang nagsulti kanako: "Uminom, Speusippus, niining gatas nga nagahatag kinabuhi, aron pinaagi niini mapalig-on ka batok sa imong mga kaaway ug makadaog ka og himayaong kadaogan."'

'Ug nakita nako,' miingon si Eleupsippus, 'usa ka lalaki nga naglingkod sa langitnong trono, nagdan-ag sa dili masukod nga himaya, nga ang kahayag nakapawala sa akong panan-aw, ug nabalotan ko sa kahadlok ug kaguol. Siya, nga nagtuyok sa iyang masidlak nga nawong ngadto kanako, miingon: 'Ayaw kahadlok, kay pagahimungon ka nga may korona sa mananaog!'

Ang ikatulong igsoon, si Melepsippus, misugid sa damgo nga iyang nadawat:

'Nakita nako—bisan wala ko kahibalo kung kinsa—usa ka Dako nga Hari, nga nagkupot og sceptre sa Iyang mga kamot. Gidawat Niya kami tulo ka magsoon sa Iyang hukbo, gisul-oban kami og mga sinturon sa militar ug gipalit Niya kami gikan sa mga kadena sa pagka-priso sa dako kaayong kantidad; gihatagan Niya kami og walay katapusang kagawasan pinaagi sa bulawanong mga pulong, ug miingon kanako: "Meleusippus! Gitudlo tika, ang tulo ka magsoon, aron mahimong akong suod nga kauban ug aron pagkoronar kaninyo sa walay katapusang ganti, tungod kay ang inyong lola nag-ampo kanako nga walay hunong—adlaw ug gabii—alang sa inyong kaluwasan, aron kamo matultolan sa tinuod nga dalan sa kinabuhi ug, human ninyong makagawas sa mga limbong sa dautang espiritu, aron kamo matagad nga takus makakita sa kahayag sa kamatuoran ug, imbis kamatayon, makapanunod sa kinabuhi.'

Ka-katingalahan gayud kining mga panan-awon sa tulo ka magsoon, nga ang matag-usa nagpasabot sa ilang pagbalik-loob ngadto sa Dios! Gihangyo sa niining mga panan-awon ug sa mga pagdasig ni Leonilla ug sa presbiter, ang mga magsoon sa katapusan mituyok ngadto sa ilang bulahan nga apohan nga may mosunod nga mga pulong:

'Ingna kami unsa ang among buhaton aron ang imong pagwali magdala kanamo sa kaluwasan, ug makagawas kami sa among kanhing mga sayop?'

Nalipay si Santa Leonilla ug ang presbiteryo sa Dios, ug uban sa pagpasalamat sa Ginoo sa ilang kasingkasing, mitubag sila:

'Tuman-a ang tanang sugo sa Dios, tuohi nga lig-on ang Hari sa mga hari – si Cristo nga Ginoo – ug, human balibaran ang hugaw nga mga dios-diosan, itugyan ninyo ang inyong kaugalingon hingpit sa pag-alagad sa inyong Magbubuhat – ang Dios.'

Pagkahuman niini, ang balaan nga presbiterio nga si Venign, human niyang hingpit nga tudloan ang mga batan-on sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo, gibunyagan sila ug lig-on nga gipahimutang sa pag-angkon kang Kristo; siya mismo dayon mihawa paingon sa usa sa mga lungsod sa Divionia[1085] , diin, human niyang nakapabalhin og daghan ngadto kang Kristo sa mubo nga panahon, namatay siya isip usa ka martir.

Sa diha-diha dayon pagkahuman sila makumpirma sa Kristohanong pagtuo, gipadala sa tulo ka balaan nga kambal nga magsoon ang ilang mga sulugoon uban sa sugo nga bungkagon ang maong diyos-diyosan sa diyosa Nemesis, samtang sila mismo ang naglaglag sa napulo'g duha ka diyos-diyosan nga naa sa ilang balay. Dali dayon, mikaylap ang mga hungihong sa tibuok Lingonia nga ang mga apo ni Leonilla, mga batan-ong lalaki nga iladong maharlika, mituo na kang Kristo ug gipukan ang mga diyos-diyosan. Nasuko pag-ayo ang katawhan batok kanila; misukol ang mga awtoridad, ug napuno sa kasuko ang mga huwes ug mga pari nga pagano. Ang mga magistrado, nga nagtigom gikan sa tanang dapit, misugod sa pag-interogahan sa mga balaan nga batan-on:

'Diin man gikan kining kabuang nga kalit lang miabut kaninyo? Kinsa may nakumbinsi kaninyo sa pagsalikway sa pagsimba sa mga dios nga gisilbihan sa inyong mga katigulangan sukad pa sa una? Tinuod ba nga andam na kamo dayon sa pagsupak sa sugo sa hari ug ituring si Cristo—nga gilansang sa krus sa mga Hudiyo—ingon nga Dios?'

Napuno sa Espiritu Santo, mitubag ang mga batan-on:

'O kamo nga buta sa kasingkasing, natabonan sa walay katapusang kangitngit, natig-a sa sala ug gipahamtang sa walay katapusang pag-antos ug kamatayon! Ngano kamo mismo, nga nadani sa yawa, naningkamot nga pugson kami sa pagsimba sa usa ka bato o sa lain nga butang nga gihulma sa dagway sa tawo? Kay kining tanan buhat sa kamot sa tawo: walay kalag, walay pagbati, ug walay pulos – apan, sa inyong kabuang, giisip ninyo kini nga mga dios. Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, bisan pa niana, mao ang buhing Dios, tinuod nga Dios, sumala sa pagtulon-an sa atong pagtuo, nga pareho sa ubang mga Persona sa Labing Balaan nga Trinidad – ang Amahan ug ang Espiritu Santo; Dios gikan sa Dios, Suga gikan sa Suga, Kahayag gikan sa Kahayag; Nga kanunay nga naglungtad, naglungtad karon, ug magpabilin nga maglungtad hangtod sa kahangturan, ang Magbubuhat sa tanang butang sa kalibutan.

Ang ingon nga mga pulong gikan sa balaan nga mga magsoon nagpuno sa dakong kasuko sa mga pagano, labi na sa ilang mga pari ug mga pangulo. Usa kanila nga ginganlan og Quadratus, dili na makasabar pa ug gipukpok niya si Speusippus ug si Eleusippus sa ilang mga aping, tungod kay kining duha ka batan-on ra ang

[1085] Ang rehiyon sa Divionian nahimutang sa sidlakan sa Gaul.

misulti batok sa mga pagano. Apan si Melusippus, sa dihang nakita niya ang pagpanakit nga gihatag sa iyang mga igsoon, misinggit:

'Ngano dili ninyo ako bug-atan usab, sama sa pagbug-at ninyo sa akong mga igsoon? Ngano inyong gikuha kanako ang ingon nga panalangin? Tan-awa, nagsugod na sila sa pag-antos sa mga kasakit nga atong gitinguha, apan dili ninyo ako tugutan nga makaantos sa balaan nga pag-antos, ingon man nga giisip ninyo ako nga dili motuo kang Kristo ug usa sa inyong kaugalingong matang.' Tanan kami nagtuo kang Kristo uban sa parehas nga pagkamahugot, tanan kami nagdumot sa inyong pagano nga kadautan sa parehas nga sukod, ug tanan kami naglaum nga makadawat sa parehas nga ganti gikan kang Kristo.

'Tungod sa pagdaot sa among mga dios,' miingon si Quadratus, 'ipailawom kamo karon sa lain-laing mga pag-antos.'

Mitubag si Eleusippus:

'Sa mas daghan pang pag-antos nga inyong andamon para kanamo, mas mapalig-on kami sa grasya sa Dios.'

'Kung dili ninyo putlon ang ilang mga dila, ug ang gamot pa gyud,' ingon sa laing walay-diyos nga lider, si Palmat, 'dili sila mohunong sa pagpasipala kanamo ug sa among mga diyos.'

Mitubag si Speusippus:

'Kung, sa inyong kalupigan, putlon ninyo ang among pisikal nga mga dila, kami, uban sa sulod nga mga dila sa among mga kalag, pagadayegon ang kadako sa Dios, ug ang inyong dautang buot dili gayud makapugos kanamo sa pagsalikway sa among balaan nga pagtuo kang Kristo.'

'Mga kawawaang tawo!' miingon si Palmat ug ang ikatulong kumander, si Hermogenes, 'kamo tanan nagdala sa inyong kaugalingong silot sa kamatayon.'

'Ang pagkamatay alang kang Kristo,' tubag ni Speusippus, 'gitan-aw namo nga usa ka panalangin alang kanamo, kay pinaagi niini mas sayo kami makasulod sa kinabuhi nga walay katapusan, diin walay kasubo, kondili walay puas nga kalipay.'

Unya ang mga huwes sa Lingonium—si Palmatus, si Quadratus ug si Hermogenes—sa ilang pagkakita sa dili matuyok nga pagkamapisan sa balaan nga mga batan-on sa Kristohanong pagtuo, nagsugod sa pagkonsulta sa usag usa kung unsang labing malupit nga pag-antos ang ilang ipahamtang kanila, isip pahimangno sa uban, ug pinaagi sa unsang labing grabeng silot sila patyon. Sa sinugdan, bisan pa, ilang gihukman nga tawgon si Leonilla, nga gihatagan og dakong pagrespeto sa tanan, aron pinaagi sa iyang pagpataliwala, paningkamotan nga iliso ang mga batan-on gikan sa Kristohanong pagtuo ug ibalik sila sa pagano nga pagsimba.

Miingon sila kaniya:

'Kung gusto ninyo nga maluwas ang inyong mga apo gikan sa pag-antos ug maluwas sila sa kamatayon, nan adto kamo ug kumbinsihi sila nga tukoron pag-usab ang mga diyos-diyosan nga ilang gipukan, aron pagsimbaon kini ug maghalad og angay nga halad.'

Sa niini ug sa uban pang susamang hangyo gikan sa mga huwes, mitubag si Leonilla:

'Moadto ko ug paningkamotan nga mapangumbinsi sila nga pangitaon ang ilang kaugalingong kaluwasan.'

Sa dihang miadto siya sa iyang mga balaan nga apo ug nahibalo sa ilang pagkamapisan sa balaan nga pagtuo, nalipay kaayo siya. Gihalik niya sila nga puno sa gugma, naghilak sa kalipay ug nagpasalamat kang Kristo nga atong Dios, ug human sa taas nga pag-ampo kaniya, miingon siya sa iyang mga apo:

Walay bisan usa ka tawo sa inyong kaliwatan nga mas mahimayaon, mas dato, mas maayo, o mas makapahimuot sa Dios kaysa kaninyo; pinaagi sa pag-angkon sa pagtuo ni Cristo, inyong gipahayag ang tibuok inyong kaliwatan, ug bisan pa man nga batan-on kamo, inyong nalabwan ang tanang tigulang sa inyong kaliwatan sa kinaadman. Pinaagi sa pagka-sundalo ni Cristo, nakab-ot ninyo alang sa inyong kaugalingon ang usa ka dako kaayong bahandi nga walay sukod. Pagpabilin nga matinud-anon ug lig-on sa balaang balaod ni Cristo, ug, armado sa pagtuo kang Cristo, ayaw kahadlok sa mga hulga o pag-antos. Ang makita nga mga gingharian ning kalibutan, kauban ang tibuok karon nga kinabuhi, walay pulos, ug usa ka paspas nga katapusan ang nagpaabut kanila. Ang dili makita nga Gingharian sa Dios, bisan pa, mao ang walay katapusan, ug ang paghandum niini ug ang paningkamot alang niini mao ang timailhan sa tinuod nga kinaadman; pinaagi sa inyong mubo nga mga buhat sa kaisog mahimo ninyo kini makab-ot, ug pinaagi sa malabay nga mga pag-antos mahimo ninyo makuha ang walay katapusang kalipay.

Sa dihang nakita niya nga ang mga batan-on napuno sa grasya sa Dios ug lig-on sa ilang pagtuo, iyang gisalig sila kang Cristo pinaagi niining mga pulong, ug mihawa nga nakasinati og kalinaw.

Paglabay sa mubo nga panahon, gitawag sa mga huwes ang mga santo ug gipangutana sila kon mouyon ba sila sa pagsimba sa mga diyos ug ipahayag kini sa taas nga tingog sa atubangan sa tibuok tigom. Apan ang mga batan-on misugid sa atubangan sa tanan sa ilang pagtuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug sa ilang hingpit nga pag-andam, tungod sa gugma kaniya, nga moantos sa bisan unsang pagpanakit ug kamatayon; sa samang higayon, ilang gisalikway ang bakak ug walay pulos nga mga diyos-diyosan sa pagano. Unya, gipangtali ang balaan nga magsoon sa kamot ug tiil, gisabit sa usa ka kahoy ug gipahugot sama sa mga kwerdas sa lira, nga ingon ka hugot nga ang ilang mga bukog nagsugod na og paggawas sa ilang mga lutahan. Apan, napalig-on sa grasya nga gahum ni Cristo, mapailubon nilang gisagubang ang makalilisang nga pag-antos ug nagkatawa pa gani sa ilang mga mananakit – ang mga huwes.

Miingon kanila si Santo Melesius:

'Ang atong Ginoo ug Manluluwas nga si Jesu-Kristo gipako sa Krus alang sa pagbayad-sala sa atong mga sala; gikan niadtong balaan nga kahoy nadawat nato ang tanda sa Krus ingon atong tabang ug panalipod. Kami, ang Iyang tulo ka alagad, nga nagbitay niining maong kahoy, nahimong mga martir alang sa Iyang ngalan.' Bulahan ang bunga sa kahoy nga nagbunga og tulo ka martir, nga gihalad isip halad sa Labing Balaan nga Trinidad.

Ang mga huwes, sa dihang nakita nila nga ang mga balaan nga batan-on dili lang wala mawad-an og kaisog taliwala sa ilang mga pag-antos, kondili daw mas napalig-on pa gayud, miingon kanila:

'Dili kamo mamatay niining kahoy, sumala sa inyong gusto, kondili malaglag kamo sa kalayo.'

'Mas dako pa gayud ang among kalipay,' tubag pag-usab ni Melepsippus, 'kung makita kami sa atubangan sa Dios human limpyohan sa kalayo ug, pinaagi sa mga siga, moagi gikan sa kangitngit ngadto sa walay katapusang kahayag.'

Unya gisugo sa mga huwes nga tipuon ang mga kahoy-paning, sanga sa kahoy, ug uban pang dali masunog nga materyales, ug ilang gisiga ang usa ka dakong siga, diin ilang gilabay ang tulo ka balaan nga magsoon, nga nagapos pa. Apan ang mga santo, pinaagi sa tabang sa ilang Manluluwas—si Kristo—nabilin nga walay kadaut taliwala sa kalayo; ang mga pisi nga nagbugkos kanila nasunog ug nabungkag, ug sila, sama sa tulo ka batan-ong lalaki sa Babilonia, naglakaw sa taliwala sa mga kalayo ug naghimaya sa Dios. Gisiga pa gyud sa mga dautang tawo ang kalayo aron masunog ang mga alagad ni Kristo; apan samtang nagdilaab pa gayud ang kalayo, mas misidlak ang himaya sa mga santo, ug sa dihang sa katapusan, pagkahuman sa taas nga panahon, n g kalayo, naplagan nga buhi pa ang mga santo, wala'y kadaut ug bisan gamay wala gani natunaw ang ilang buhok. Gihiyawan lang nila ang ilang mga manlutos ug miingon:

'Gihatagan kami og gahum nga moadto kang Kristo among Dios kon kami mismo ang mopili; apan among gipili nga katawa ang inyong kabuang dinhi sa kinabuhi, bisan dili kami maglangan sa pagpakita sa langitnong kombiyerto.'

Sa katapusan, ang tulo ka balaan nga kambal nga magsoon, sa dihang ilang nakita sa ilang atubangan ang usa ka panon sa mga balaang anghel nga andam na sa pag-uban sa ilang mga kalag paingon sa Gingharian sa Langit, mitukkod sa yuta ug, pagkahuman sa ilang pag-ampo nga magkuyog, gisumite nila ang ilang mga balaang kalag sa Ginoo. Ang ilang bililhon nga mga lawas gilubong duha ka poprishcha[1086] gikan sa siyudad, sa usa ka baryo nga gitawag Urvat, diin ulahi gitukod ang usa ka simbahan alang sa ilang dungog; didto nahitabo ang mga milagro ug naayo ang mga masakiton.

Pagkahuman sa kamatayon sa mga balaang martir, usa ka babaye nga ginganlan og Iovilla, nga napuno sa langitnong kadasig ug wala magtagad sa iyang bana ug sa iyang bugtong gamay nga anak nga lalaki, misinggit taliwala sa mga dili motuo nga pagano:

'Ako usab usa ka sulugoon ni Cristo, ug matinud-anon kong giangkon si Cristo, ang buhi ug tinuod nga Dios; apan gisalikway ko ang inyong hugaw ug walay pulos nga mga dios-diosan.'

[1086] Ang 'poplisch' usa ka yunit sa gilay-on: katumbas kini sa 690 ka fathom nato. Busa, ang duha ka 'poplisch' katumbas sa 1,380 ka fathom (medyo labaw pa sa 2.5 ka verst).

Gidakop dayon siya, gisabit sa iyang buhok, ug gipailawom sa tanang matang sa pag-antos. Sa dihang, bisan pa niini, wala gihapon siya mouli sa pagsalikway kang Kristo, gidala siya, kauban si Santa Leonilla, ang lola sa mga balaan nga batan-on, ngadto sa maong baryo sa Urvat, diin pareho silang giputol ang ulo gamit ang espada. Usa ka si Neon, nga nakasaksi sa mga binuhatan sa mga santo ug naghulagway sa ilang mga pag-antos, gihatag ang iyang manuskrito kang Turvon, samtang siya mismo hayag nga nagpahayag sa iyang pagtuo kang Kristo ug gipakanaog hangtod namatay siya isip usa ka martir, nga gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo. Ug si Turvon mismo, nga nagsunod sa ehemplo sa mga balaang martir, miagi sa kamatayon sa martir ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan.

Tanan kini nahitabo sa ika-16 ka adlaw sa Enero sa paghari ni Aurelius Verus, nga nailhan usab nga Antoninus[1087] , o, aron mas tukma, samtang ang atong Ginoong Jesu-Kristo naghari sa kalibutan, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mao ang dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Danakt nga Managtulon-anon

Kumemorasyon sa ika-16 sa Enero

Ang Balaang Martir Danakt lumad sa Illyria, gikan sa siyudad sa Avlon[1088] , ug nag-alagad isip manunulat sa simbahan. Sa panahon sa paglusob sa mga pagano, gidala niya ang mga sudlanan sa simbahan aron itago kini gikan sa mga dili motuo, apan nadakpan siya nila sa usa ka lugar. Gipugos siya sa mga pagano nga maghalad sa ilang diyos nga si Dionysus[1089] . Apan misalikway si Santo Danakt sa ilang mando ug namartir[1090] , gilubong sa espada.

30 Enero

17 Enero (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Benerableng Amahan Anthony ang Dako

Gisaulog kaniadtong 17 Enero

Ang Banal nga si Anthony lumad sa Ehipto[1091] . Ang iyang mga ginikanan mao ang mga mahimayaong tawo, ilado sa ilang Kristohanong pagkamapaambition; gipadako nila ang ilang anak sa ingon nga paagi nga wala siyay nailhi gawas kanila ug sa iyang kaugalingong panimalay. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, wala siya magdali sa pagpadayon sa iyang pagtuon o sa pagpakig-amigo sa ubang kabatan-onan, apan, nagpabilin sa balay, gipreserbar niya ang pagkabubus sa iyang kasingkasing ug naningkamot nga molabaw sa pagkamatinud-anon. Dili siya nagpahimulos sa mga kalingawan nga tipikal sa iyang edad; ganahan si Anthony nga mouban sa iyang mga ginikanan sa simbahan ug, samtang nagpaminaw didto sa mga pagbasa gikan sa Balaang Kasulatan, naningkamot siya nga makakuha og labing daghang kaayohan gikan niini ug mabuhi eksakto sumala sa ilang

---

[1087] Si Marcus Aurelius (kilala usab nga Antoninus) usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 161 hangtod sa 180.

[1088] Illyria – usa ka probinsya sa Imperyong Romano, nga naglangkob sa tibuok silangang baybayon sa Dagat Adriatico ug sa mga rehiyon sa luyo niini (karong-panahong Dalmatia, Bosnia ug Albania). – Avlon – usa ka lungsod sa Illyria, sa Dagat Adriatico.

[1089] Dionysus, nga nailhan usab nga Bacchus, – ang Griyego-Romanong diyos sa baging ubas ug paghimo og bino, nga naglipay sa kasingkasing sa mga tawo pinaagi sa gasa sa bino ug nagwagtang sa kasubo ug kabalaka. Ang gisugdan isip yano nga selebrasyon sa iyang dungog sa ulahi nahimong walay pagpugong nga kinaiya ug gisundan sa mabangis nga orgy, grabe nga pagkalasing ug kahilayan, ug si Dionysus mismo, o si Bacchus, nahimong simbolo sa diyos sa pagkalasing.

[1090] Ang pagkamartir ni San Danakt nahitabo sa ika-2 nga siglo.

[1091] Ang lumad nga baryo ni Venerable Anthony mao ang baryo sa Koma, nga nahimutang sa amihanang utlanan sa Thebaid (ang habagatan nga rehiyon sa Ehipto), sa distrito sa Heracleopolitan. – Si Anthony natawo niadtong tuig 251. Ang iyang mga ginikanan mga Coptic nga Kristohanon.

pagtudlo. Dili siya mangayo og tam-is nga pagkaon sa iyang mga nakatigulang, sama sa buhaton sa mga bata, ug kasagaran dili siya kaayo magtagad sa pagkaon, kanunay siyang kontento sa bisan unsang ihatag kaniya.

Ang ginikanan ni Reberendo Anthony namatay sa dihang siya mga baynte anyos. Nabilin siya uban sa iyang manghud nga babaye, sa sinugdan siya ang nag-atiman sa panimalay ug gisiguro nga ang iyang manghud nakadawat og husto nga pagpadako. Kanunay, sumala sa iyang batasan, samtang nagabisita sa simbahan, madungog niya gikan sa Balaang Kasulatan nga gibasa didto kung giunsa sa mga apostoles, nga gibyaan ang tanan, ang pagsunod sa Manluluwas, ug kung giunsa, sumala sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, daghang mga Kristohanon ang namaligya sa ilang mga kabtangan ug gibutang ang kita sa tiilan sa mga apostoles aron ipang-apod-apod sa mga nanginahanglan (Mga Buhat 4:34). Nagpamalandong si Antonio kung unsa ka lig-on ang pagtuo niining mga tawo ug unsa kadako nga ganti ang nagpaabut kanila sa langit. Uban niining mga hunahuna sa huna-huna, usa ka adlaw miadto siya sa simbahan ug didto kalit niyang nadungog pag-usab ang mga pulong ni Kristo nga gisulti sa dato nga batan-ong lalaki: *'Kung gusto ka mahimong hingpit, adto, ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus, ug aduna kay bahandi sa langit; ug diha, sumunod ka kanako'* (Mat. 19:21). Gidawat ni Anthony kini ingon usa ka pahimangno gikan sa langit – mura'g personal nga gisulti ni Kristo kaniya kining mga pulong – ug sa diha-diha nga mibiya siya sa simbahan, gibaligya niya ang iyang mga kabtangan ug gipang-apod-apod ang dakong kantidad sa kuwarta nga nakuha niya gikan sa halin ngadto sa mga kabus, ug nagpabilin lang ang gamay nga bahin para sa iyang huyang ug batang igsoon nga babaye. Naa siya'y tulo ka gatus ka maayong tanom sa datiles nga daghan og bunga, ug gihatag niya kini sa iyang mga silingan aron siya ug ang iyang igsoon nga babaye malikayan ang bisan unsang kabalaka bahin niini.

Sa dili madugay pagkahuman, mibalik siya sa simbahan ug nadungog ang mga pulong sa Ginoo sa Ebanghelyo: *'Ayaw kamo kabalaka sa ugma'* (Mateo 6:34), dali siyang migawas ug gipangbahin ang nahibilin niyang mga kabtangan sa mga nanginahanglan. Tungod kay dili na siya gustong puyo sa iyang kaugalingong balay, iyang gisalig ang iyang igsoon nga babaye sa mga matinud-anon ug iladong birhen[1092] nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Nobyo – si Kristo – aron siya mapadako taliwala kanila pinaagi sa ehemplo sa ilang kinabuhi, samtang siya mismo misugod sa pagpuyo og hugot ug istrikto nga asetikong kinabuhi.

Niadtong panahona, pipila ra ka mga monasteryo sa Ehipto ug ang kinabuhi sa mga monghe wala pa kaayo naglapnag; apan bisan kinsa nga gustong moserbisyo kang Kristo ug makab-ot ang kaluwasan, nagpraktis sa pagkamaparihon pinaagi sa pag-adto sa hilit nga dapit duol sa ilang baryo. Niadtong panahona, dili kaayo layo sa baryo ni Anthony, nagpuyo ang usa ka tigulang nga sukad pagkabatan-on iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong asketismo sa pag-inusara. Pagkahimamat niya kaniya ug nakadawat og espirituhanong kaayohan gikan niining panagtagbo, gisugdan ni Anthony ang pag-alig kaniya ug sa susama nangita usab og pag-inusara sa lain-laing mga dapit duol sa iyang baryo. Kung, bisan pagkahuman niini, makadungog siya og bisan unsang eremita, siya, sama sa usa ka maampingong putyukan, molarga aron pangitaon siya ug dili mobalik hangtod makit-an niya ang iyang gipangita ug, pinaagi sa pakigkita ug pakig-istorya kaniya, nakakuha—sama sa putyukan nga mangolekta og dugos—og pipila ka kaayohan para sa iyang kaugalingon.

Mao kana ang unang mga paningkamot sa maong bulahan; pinaagi sa pagmalampuson niini, labi pa niyang gipalig-on ang iyang hunahuna sa matarong nga direksyon. Sa samang panahon, nagpanginabuhi siya pinaagi sa pagpaningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot, nga gihandom ang mga pulong sa Kasulatan: 'Kung adunay dili gustong magtrabaho, dili siya magkaon' (2 Tes. 3:10). Gamit ang kuwarta nga iyang nakuha sa pagbaligya sa iyang mga hinimo nga k , mopalit siya og pan ug pakan-on ang mga gutom; ang iyang kalag kanunay nga nag-ampo sa Diyos, kay nahibalo siya gikan sa Kasulatan nga ang usa ka tawo kinahanglan mag-ampo nga walay hunong (1 Tes. 5:17). Naminaw siya sa pagbasa sa Balaang Kasulatan uban sa lawom kaayong pagtagad nga wala gyud siyay kalimti sa bisan unsa nga gibasa; ug samtang hugot niyang gisunod ang tanang sugo sa Ginoo, ang

[1092] Sa sayong Simbahan, sa wala pa mitumaw ang mga komunidad sa monastiko alang sa kababayen-an ug sa unang mga adlaw pagkahuman sa ilang pagtukod, adunay usa ka espesyal nga klase sa mga birhen nga tibuok kasingkasing nga naghalad sa ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug nagsaad sa pagkamakabalaan. Ang ingon nga mga babaye gitawag nga mga birhen, ug sila gihatagan og dakong dungog sulod sa Simbahan ug giisip nga palamuti niini. Magtigom sila alang sa pagpraktis sa kahilom, pagpamalandong sa Dios ug pag-ampo sa pribadong mga panimalay ubos sa giya sa mga tigulang nga babayeng magtutudlo nga adunay kasinatian sa espirituhanong kinabuhi. Kasagaran kaayo, gisalig sa Simbahan ang ilang giya ug pagdumala sa labing girespeto nga mga diakonisa.

iyang hunahuna nahimong kapuli sa labing balaan nga mga libro alang kaniya. Mao kini ang pagkinabuhi ni Antonio, ug gihigugma siya sa tanang igsoon nga iyang gibisita aron makadawat og espirituhanong kaayohan gikan kanila, ug samtang nagpabilin sa pagsumpo sa kaugalingon ubos kanila, aron makat-on gikan kanila sa mga hiyas diin ang matag-usa labi nga nangibabaw: naningkamot siya nga sundon ang usa sa pagpugong sa kaugalingon, ang lain sa kalipay, ang usa pa sa pagkamapainubsanon, ang lain sa pagka-matngonon, ug ang usa pa sa pagtagad sa iyang gibasa; gikan sa usa iyang nahibal-an ang kaisog sa pagpuasa, sa lain siya namangha sa paghigda sa yutang walay sapaw, ug iyang gidayeg ang pagka-mapainubsanon sa usa ug ang pagkamapailubon sa lain. Pagkab-ot niya ang unibersal nga gugma sa tanan kanila ug nakapahimulos siya sa matag-usa sa iyang kaugalingong paagi, mobalik siya sa iyang selda ug didto, samtang nagpamalandong sa tanan niyang nasaksihan, naningkamot siya nga i-asimilar ug i-harmonisar sa iyang sulod ang mga hiyas sa tanan, nga nagtutok sa iyang paningkamot aron masiguro nga dili siya mahabilin sa bisan usa sa mga hiyas nga gihisgutan. Sa pagbuhat niini, bisan pa nga nagsugod na siya og labaw sa tanan sa himaya, nagpadayon gihapon siya sa pag-angkon sa ilang kinatibuk-ang gugma: ang iyang mga silingan ug ang mga monghe, nga kanunay niyang gibisita, sa dihang nakita nila ang estilo sa kinabuhi ni Anthony, gitawag siya nilang mahigugmaon sa Diyos ug gihigugma siya—ang uban ingon anak, ang uban ingon igsoon.

Samtang nagmalungtaron ug nagkauswag si Antonio sa pagkamatinud-anon, ang kaaway sa ngalan nga Kristiyano—ang yawa, nga dili makasabar sa pagtan-aw sa ingon nga mga hiyas sa usa ka batan-on—nagmata batok kaniya uban sa iyang karaang limbong ug misugod sa pagsulay sa pagpaling kaniya gikan sa iyang maayong tuyo pinaagi sa limbong ug sa pagdani kaniya gikan sa husto nga dalan. Gipahinumduman niya siya sa mga kabtangan nga nabaligya ug gihatag na, sa kakulang sa seguridad sa iyang igsoon nga babaye, sa kadako sa iyang kaliwatan, sa walay pulos nga himaya sa kalibutan, ug sa kalipay nga makuha gikan sa lain-laing pagkaon ug uban pang mga kalipay sa kinabuhi sa kalibutan. Sa samang higayon, gipakita niya kang Anthony sa hunahuna ang lisod nga dalan ug ang mapait nga katapusan sa pagkamatinud-anon, ingon man ang kaluyahon sa lawas ug ang gitas-on sa panahon nga gikinahanglan alang sa ingon nga buhat; pinaagi niini ug sa daghan pang hunahuna, ang manulaw misulay sa paglabo sa iyang hunahuna ug pagdaot sa iyang kasingkasing. Sa dihang nakita sa yawa nga napildi siya ni Anthony pinaagi sa iyang pag-ampo sa Diyos, sa iyang pagkamapailubon ug sa iyang pagtuo, nibaling siya sa mga tukso nga tipikal sa pagkabatan-on: gisugdan niya ang pagkabala-balaka kaniya pinaagi sa mga panan-awon sa gabii, kahadlok ug mga hulagway, mga kasaba, mga tingog ug mga singgit sa tunga-tunga sa gabii, ug sa adlaw – pinaagi sa hayag nga pag-atake. Nipahugot si Antonio batok sa yawa: ang yawa magpanimplok ug hugaw nga hunahuna kaniya, apan gipalayas kini ni Antonio pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo; ang yawa nangita og paagi aron pukawon ang iyang mga pagbati pinaagi sa natural nga iritasyon ug sa paglihok sa kahilayan, apan gipanalipdan ni Antonio ang iyang lawas pinaagi sa pagtuo, pagbantay, ug pag-ayuno; Sa gabii, ang yawa mibisti sa porma sa usa ka matahum nga babaye ug naningkamot sa tanang paagi aron pukawon ang kahinam ni Anthony, apan kini iyang gipahunong pinaagi sa hunahuna sa dili mapalong nga kalayo sa Gehenna ug sa dili mamatay nga ulod; Gisulayan sa yawa nga madani si Anthony paingon sa usa ka delikadong dalan padulong sa kapahamakan, apan siya, sa paghinumdom sa walay katapusang pag-antos nga mosunod sa Katapusang Paghukom, matinud-anon niyang gipanalipdan ang pagkabalaan sa iyang kalag taliwala sa mga tukso. Ang tanan niini nagserbisyo lamang aron mapahiya ang yawa: ang maldito, nga nagtuo sa iyang kaugalingon nga sama sa Dios, napahiya karon sa usa ka batan-ong lalaki; ang nagrebelde batok sa unod ug dugo napildi sa usa ka tawo nga unod, kay ang Ginoo, nga nagpakatawo alang kanato ug pinaagi niini gihatagan ang unod sa gahum nga mapildi ang kaaway, mitabang sa Iyang alagad, aron ang tanan nga gitintal sa ingon niini nga paagi, sunod-sunod, matag-usa makasulti pag-usab sa mga pulong sa Apostol: *'Dili ako, kondili ang grasya sa Dios nga uban kanako'* (1 Cor. 15:10).

Sa katapusan nasabtan sa malisyosong bitin nga wala siyay gahum nga mapildi si Anthony pinaagi sa iyang malimbungong mga tukso, ug sa pagtan-aw nga kanunay siya gipahawa, nagngurog ang iyang mga ngipon sa kasuko. Unya mipakita siya kaniya sa makita nga porma—ingon usa ka itom ug makalilisang nga batan-on, nga nagahilak, misulti sa tingog sa tawo:

'Daghang tawo ang akong nadani sa tukso, daghan ang akong nabinuangan, apan karon napildi ko, sa uban nga mga balaan ug kanimo pinaagi sa imong mga buhat.'

Sa tinuod, gisulti sa malimbungon nga manulaw kining mga pulong, nga naglaum nga madani ang mapainubuson nga batan-on sa paghunahuna nga taas ang iyang kaugalingon.

'Kinsa ka, nga ingon ana ka mosulti bahin sa imong kaugalingon?' pangutana ni Beato Antonio.

'Ako ang manulok sa pakighilawas,' tubag sa yawa, 'ug pinaagi sa tanang matang sa limbong naningkamot ko nga madala ang tanang batan-ong lalaki niini nga sala; mao nga gitawag ko nga espiritu sa pakighilawas. Pila na ka mga tawo nga naghimo og panata sa pagkamalinis ang nadala na nako sa ingon nga sala! Pila na kaha ang nagsugod na sa pagkinabuhi nga putli ang akong nadani pabalik sa ilang daang hugaw nga mga pamaagi! Ako mao ang gisaway sa propeta Hosea sa mga nahulog, nga nag-ingon: 'Kay ang espiritu sa pakighilawas nagpalayo kanila ' (Hos. 4:12), ug tinuod, nadani sila kanako; kanunay ko ikaw gipangtintal, apan sa matag higayon gipalayas ko ikaw.

Sa dihang nadungog kini ni Antonio, nagpasalamat siya sa Ginoo ug, uban sa mas dako pang kawalay kahadlok kaysa kaniadto, miingon siya sa kaaway:

'Sa daghang paagi ikaw napahiya, sa daghang paagi ikaw napakaubos; mao nga ang imong itom ug ang porma sa usa ka batan-on nga imong gisul-ob wala'y lain kondili mga timailhan sa imong kawalay gahum. Karon dili na tika kahadlukan: *"Ang Ginoo mao ang akong mananabang; motan-aw ako sa akong mga kaaway"* (Salmo 117:7).

Sa pagdungog niini nga mga pulong ni Antonio, kalit nga nawala ang hulagway nga walay bisan unsang bakas. Mao kana ang unang kadaugan ni Antonio batok sa yawa, nga nakab-ot pinaagi sa grasya nga gipuno sa gahum ni Cristo. Apan, wala magpaka-komportable si Anthony human niining usa ka kadaugan, ni napaluya pa ang gahum sa yawa sa bisan usa ka kapildihan, kay siya *'naglibot-libot sama sa usa ka leon nga nagngurog, nga nangita kinsa ang iyang matulon'* (1 Pedro 5:8). Si Antonio, nga nahinumdom gikan sa Kasulatan nga daghan ang mga limbong sa yawa, nagpadayon nga walay hunong sa pagbuhat sa lisod nga mga disiplina sa pagpanamastamas, nga naghunahuna nga bisan pa mapilde si Satanas sa dihang gitintal siya niini sa lamanong kahilambigit, mahimo gihapon siyang pasakopon sa mas grabe ug delikadong mga tukso. Busa, labi pa gyud niyang gikapoyon ug gipailalom sa pagdumala ang iyang lawas, aron, human siya nakadaog sa usa ka bahin, dili siya mapildi sa tintasyon sa lain. Hinay-hinay niyang naanad ang iyang kaugalingon sa usa ka mas hugot nga pamaagi sa kinabuhi, gihimo niyang batasan ang daghang katingalahang mga buhat sa pag-alagad sa Dios, ug kining mga batasan, ingon ba, iyang gihimo nga ikaduhang kinaiya: matag-adlaw siya magpuasa hangtod sa pagsalop sa adlaw ug gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo; usahay makakaon ra siya kausa matag duha ka adlaw ug sa ika-upat nga gabii ra siya motugot sa iyang kaugalingon og gamay nga pagkatulog. Ang iyang pagkaon mao ang pan ug asin, uban sa gamay nga tubig; ang iyang higdaanan mao ang banig o sinina nga hinimo sa buhok sa kabayo, ug usahay sa yutang walay sapaw. Wala gyud siya maggamit og lana, samtang ang karne ug bino dili na gani hisgutan, kay bisan ang dili kaayo debotong monghe dili man kini mokaon. Ang Balaan miingon nga imposible alang sa batan-ong lawas nga mapildi ang kaaway kon kini pahumokon sa katam-is sa lana, ug nga kinahanglan ipataw sa lawas ang labing bug-at nga mga pagpanumli, aron samtang ang lawas nagakauwaw, ang espiritu magakusog, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Sa diha nga ako maluya, diha ako kusgan'* (2 Cor. 12:10). Sa pagbuhat matag-adlaw og bag-ong mga buhat sa pag-ascetismo, iyang gihinumduman ang propeta Elias, nga miingon: *'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo (karong adlawa), sa atubangan kinsa ako nagatindog'* (1 Mga Hari 18:15).[1093] Ug siya misugyot sa iyang kaugalingon ingon niini:

– Dili walay hinungdan nga gidugang dinhi sa Kasulatan ang pulong nga 'karun', kay si Elias wala magpabilin sa mga katingalahan sa nangagi, kondili, ingon sa pagkasulti, nagsugod siya og bag-ong mga buhat matag-adlaw, naningkamot sa tibuok niyang kusog aron makita sa atubangan sa Dios ingon sa iyang pagtan-aw nga angay buhaton sa usa ka tawo nga takus makakita sa Dios—nga mao, uban sa putli nga kasingkasing ug andam sa pagtuman sa kabubut-on sa Dios.

Gihunahuna usab niya nga ang matag asketiko angay mosunod sa halimbawa sa bantugang Elias ug, sa pagtaas niini sa iyang atubangan, susihon ang iyang kaugalingong kinabuhi pinaagi niini—sama sa atubangan sa salamin. Busa, mibiyahe siya paingon sa mga lubnganan nga dili kaayo layo sa baryo, human una siya nangayo sa usa ka kaila nga dad-an siya og pagkaon sa pipila ka mga adlaw. Gipriso siya sa lalaki sa usa sa niining mga lubnganan, ug didto, sa pag-inusara, ang bulahan nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa kahilom. Sa pagkakita niini, nahadlok ang yawa nga sa paglabay sa panahon, mag-andam si Antonio batok kaniya pinaagi sa iyang

[1093] Ang maong mga pulong gikan sa Kasulatan gi-atributo sa balaan nga propeta sa Dios, si Elias nga Tisbita

pagka-asketa sa disyerto: pagkahuman niya pagtigom sa mga demonyo, pinaagi sa pagtugot sa Dios, gipailawom siya sa ingon ka grabe nga pagpanghampak nga ang bulahan nahigda nga walay lihok ug walay tingog pagkahuman, usa ka kamatuoran nga iyang gisaysay pag-usab sa daghang higayon sa ulahi; Ang mga pag-antos nga gihatag kaniya milabaw sa tanang pag-antos sa tawo. Apan, pinaagi sa kaluoy sa Ginoong Dios, nga dili gayud mobiya sa mga nagalaum kaniya, wala mamatay si Anthony. Paglabay sa pipila ka adlaw, ang kaila nga nahisgutan kaniadto miadto kang Anthony, nagdala sa iyang kasagarang pagkaon. Pag-abli sa pultahan ug pagkakita kaniya nga naghigda nga walay kinabuhi sa yuta, iyang gipataas siya ug gidala sa iyang baryo.

Sa paglapta sa balita, ang mga silingan ug paryente mitapok sa palibot ni Anthony ug, uban sa dakong kasubo, nagsugod sa pagbuhat sa seremonya sa lubong para kaniya, ingon nga patay na siya. Apan sa tungang gabii, samtang natulog na pag-ayo ang tanan tungod sa kakapoy, hinay-hinay nga mibangon si Anthony; samtang naghingas ug nag-alsa sa iyang ulo, nakamatikod siya nga ang nagpabiling mata mao ra ang lalaki nga nagdala kaniya didto. Gitawag niya kini ug gihangyo nga dili niya pahibaloan bisan kinsa, nga ibalik siya sa iyang unang lugar. Gibuhat kini, ug si Anthony mibalik sa pagpuyo nga nag-inusara. Tungod kay dili siya makabarog tungod sa iyang mga samad, nag-ampo siya samtang nag-uyog sa yuta, ug pagkahuman sa iyang pag-ampo misinggit siya sa kusog:

'Mga demonyo! Ania ako, Anthony. Dili ko molikay sa pakig-away kaninyo; hibaloa kini: kung buhaton ninyo ang mas dautan pa kaysa kaniadto, walay bisan unsa nga makabulag kanako gikan sa gugma ni Kristo.'

Samtang nagasulti siya, ang Balaan misanaw:

– *'Bisan pa man magkampo batok kanako ang hukbo, dili mahadlok ang akong kasingkasing'* (Salmo 26:3).

Unya ang kaaway sa tanang maayo – ang yawa, nga namangha nga nangahas si Antonio nga mobalik dinhi human sa ingon ana ka grabeng pagpanakit, mitawag sa iyang mga demonyo ug miingon kanila nga puno sa kasuko:

'Tan-awa,' ingon niya, 'napakyas kami sa pagdaog kaniya pinaagi sa espiritu sa pakighilawas o pinaagi sa pisikal nga mga samad; pagkahuman sa duha, ginahimakak lang niya kami uban sa mas dako pa nga kaisog; busa kinsa kaninyo mag-andam sa inyong kaugalingon alang sa usa ka mas kusgan ug mas padayon nga pakigbisog batok kaniya, aron masabtan niya kinsa iyang gisukol.'

Ug pagkahuman niini, ang tibuok panon sa mga demonyo nahugno sa grabeng kasuko, kay daghan kaayong paagi si Satanas sa pakig-away batok sa mga tawo. Kalit lang, dunay kusog kaayong dalugdog nga ang mismong pundasyon sa lugar nangurog, ug ang mga pader nangaguba; ug sa kalit lang, misulod ang daghang mga demonyo ug napuno ang puloy-anan ni Anthony, nga nagpakita sa porma sa mga hulagway sa leon, lobo, bitin[1094] , mga bitin, alacdan[1095] , lynx ug oso; ug ang matag usa niini nga mga hulagway nagpakita sa ilang kasuko sa paagi nga angay sa ilang porma: ang leon mihuros, nag-andam sa paglunaw kang Anthony, ang baka nagpangilad sa kahadlok pinaagi sa iyang pag-ungol ug sungay, ang bitin nagliki-liki ug naghuyop, ang mga lobo misulong nga mabangis, ug ang lynx nag-andam sa pag-atake sa iyang kaugalingong malimbungon nga paagi; kining tanan nga mga hulagway kay grabe ka kahadlok tan-awon, ug ang kasaba nga gipagawas sa ilang mga pag-ungol kay tinuod nga makalilisang. Si Antonio, nga gisamdan ug gipanglutos nila, nakasinati sa labing grabeng kasakit, apan wala siya mapildi sa kahadlok ug napadayon ang iyang kusog ug kalinaw sa hunahuna. Bisan pa man nga ang iyang mga samad sa lawas naghatag kaniya og kasakit, nagpabilin siyang lig-on sa espiritu, mura'g nagbinuang sa iyang mga kaaway, ug miingon:

'Kung adunay kamo bisan gamayng kusog, bisan usa kaninyo igo na aron makig-away kanako – apan tungod kay gikuha sa Ginoo ang inyong kusog, naningkamot kamo nga hadlukan ko pinaagi sa kadaghan ninyo; ang kamatuoran nga nagporma kamo nga sama sa mga hayop nga walay hunahuna usa ka klarong timailhan sa inyong kahuyang.'

Ug usab siya misulti kanila nga maisugon:

[1094] Ang asp usa ka klase sa makamandag nga bitin.

[1095] Usa ka makamandag nga binuhat sa pamilya arachnid nga adunay turok sa tumoy sa iyang ikog; makita kini sa mainit nga mga nasud ug nagpuyo sa mga basa nga lugar, taliwala sa mga bato, sa mga bitak sa bungbong, sa mga silong, ug uban pa.

'Kung, pinaagi sa pagtugot sa Dios, naa kamo'y gahum nga atakehon ug kan-on ako, ania ako—ngano man kamo naglangan? Apan kung ang ingon nga gahum batok kanako wala gihatag kaninyo, ngano man kamo magpaningkamot nga walay pulos? Ang tanda sa krus ug ang pagtuo sa Dios nagsilbi nga dili masudlan nga pader sa depensa alang kanato.'

Busa, human sa daghang mga pagsulay ug walay pulos nga paningkamot aron kahadlukan si bulahan nga Antonio, wala nay lain nga nahimo sa mga demonyo kondili ang pag-ungol sa ilang mga ngipon, kay dili lang nga wala'y bisan usa kanila ang nakalampos, apan sa sukwahi, sila mismo ang napildi ug napahiya kaniya.

Ang maloloy-on nga Ginoong Hesus, sa pagpanalipod sa Iyang alagad, wala Siya siya biyai atol sa ingon ka lisod nga pakigbisog batok sa mga demonyo. Sa pag-alsa niya sa iyang panan-aw paingon sa taas, nakita ni Antonio nga ang kisame sa lubnganan nabuksan sa ibabaw niya ug usa ka hayag nga sinag sa kahayag ang nanagana paingon kaniya, nga nagpahawa sa kangitngit. Sa pagpakita sa kahayag, wala na'y bisan usa ka demonyo nga nabilin; kalit nga mihunong ang iyang pisikal nga kasakit, ug ang lubnganan, nga nangaguba sa dihang miabot ang mga demonyo, nabalik nga buo pag-usab. Sa pagkahibalo nga kini usa ka pagbisita gikan sa Ginoo, ug sa lawom nga paghuyop gikan sa kasingkasing, ang bulahan misinggit, samtang ang iyang nawong nagtutok sa kahayag nga nagpasiga kaniya:

'Ain ka, maloloy-on nga Hesus? Ain ka, ug nganong wala ka nagpakita sukad pa sa sinugdanan aron tambalan ang akong mga samad?'

Ug usa ka tingog ang misulti kaniya:

'Anthony! Anaa ra ko dinhi, apan naghulat ko, nga gusto nakong makita ang imong kaisog; karon, tungod kay imong gisukol nga matinud-anon ang pakigbisog, motabang gayud ko kanimo ug pagadayegon tika sa tibuok kalibutan.'

Pagkadungog niini, mitindog si Anthony ug nabati niya nga kusgan kaayo siya, nga daw nabawi pa niya ang mas dako nga kusog kaysa iyang nagasto sa pakigbisog. Niadtong panahona, si Bulahan nga Anthony lima ka pulo'g tulo anyos ang panuigon.

Pagkahuman niini, miadto si Anthony sa maong tigulang nga iyang gipangayoan og tambag sa sinugdanan pa lang, ug nangayo siya kaniya nga mouban siya sa disyerto sa usa ka hilit nga dapit. Sa dihang misalikway ang tigulang – tungod sa iyang katigulangon ug tungod usab sa kabag-ohan sa ingon nga pamaagi sa pag-asketisismo[1096] , Walay kahadlok nga mibiyahe si Anthony nga nag-inusara sa usa ka taas nga panaw paingon sa usa ka bukid sa disyerto nga wala mailhi sa mga monghe. Apan ang kaaway, nga walay hunong sa pagtuptop kaniya ug nagtinguha nga mapugngan ang iyang tuyo, naglabay og usa ka pilak nga bandeha sa iyang agianan – aron tuptopan siya sa paghigugma sa pilak. Pagkita niya sa platero, nasabtan ni Anthony ang limbong sa kaaway ug mihunong siya sa usa ka gutlo aron maghunahuna. Sa pagtan-aw niya sa platero, gisugdan niya pagpanamastamas ang manulaw nga nagtago sa porma sa pilak ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Giunsa kaha pag-abot ning bandehadha dinhi sa disyerto? Dalan ra kini sa mga hayop ug langgam; walay bisan usa ka tiil sa tawo dinhi; Gawas pa, kung nahulog kini gikan sa bag, tungod sa kadako niini, dili gyud kini malaktawan sa nakahulog niini, ug siya, bisan unsa pa man, mobalik unta ug, sa pagpangita niya sa agianan nga iyang gilakaw, makit-an unta niya ang nawala nga butang, kay kini man usa ka walay sulod nga lugar. Ikaw ang nagbuhat niini, diyablo, apan dili nimo mapugngan ang akong tuyo pinaagi niini: *'Mao nga mawala unta uban kanimo ang imong pilak'* (Buhat 8:20).

Ug sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niini nga mga pulong, kalit nga nawala ang pinggan, sama sa aso nga nagkawala gikan sa kalayo.

Sa lain nga higayon pagkahuman niini, nakakita siya og daghang bulawan nga nagkatibulaag sa iyang agianan. Dali ra niya kini gilukso sama sa kalayo, ug midali siya paingon sa disyerto. Pagkahuman niya makatawid sa suba didto, nakit-an niya sa kabukiran ang usa ka matang sa bakante ug napalibotan nga dapit nga dugay nang gibyaan, puno sa tanang klase sa makahilo nga mga reptilya ug mga bitin. Nipuyo didto si Anthony[1097] , ug ang tibuok panon sa mga alacran, sama sa gipalayas sa usa ka tawo, dali dayon nangkatibulaag. Gibara niya ang

[1096] Sa wala pa ni San Antonio nga Dako ug sa iyang kaubanan, si San Pablo sa Tebas, kining porma sa ascesis – ang kinabuhi sa usa ka eremita – wala mailhi.

[1097] Niadtong tuig 285.

agianan gamit ang mga bato; Nagdalá siya og igo nga pan alang sa unom ka bulan – kay kini ang batasan sa mga Phocian nga itipig kini sa ingon ani nga paagi, ug kasagaran kini magpabilin nga dili madaut sulod sa tibuok tuig – ug, tungod kay adunay gamay nga tubig sulod sa bakod, misugod siya'g puyo didto sa hingpit nga pag-inusara, sama sa usa ka eremita, nga dili mogawas ug dili modawat og bisan kinsa. Duha ra ka beses sa usa ka tuig siya modawat, pinaagi sa atop, og pan nga gidala kaniya sa usa ka higala nga iyang gisugo daan; apan wala gyud siya makig-istorya bisan usa ka pulong sa nagdala niini.

Sa dihang daghang mga tawo, nga nagtinguha nga makita si Anthony aron makadawat og espirituhanong kaayohan gikan kaniya, miabot sa pultahan sa iyang puloy-anan, ilang nadungog ang nagkalain-laing tingog sa hugaw nga mga espiritu nga batok kang Anthony, nga misinggit:

'Ngano man nga misulod ka sa among teritoryo? Unsa may imong buhat dinhi sa kamingawan? Palayo ka ning langyaw nga yuta; dili ka lig-on aron mabuhi dinhi ug makasukol sa among mga pag-atake!'

Sa ingon nga walay hunong nga pakigbisog batok sa mga demonyo ug sa ingon nga pagkabulag layo sa mga tawo, ang Kagalang-galang nga si Anthony nagpuyo sulod sa tibuok baynte ka tuig.

Sa pag-abot sa panahon nga siya magbuhat dili lang alang sa iyang kaugalingong kaluwasan kondili usab alang sa kaayohan sa uban, daghang mga tawo ang nagtigom sa puloy-anan ni Anthony, nga nagtinguha nga sundon ang iyang kinabuhi nga pagka-asceta, ug pwersado nilang gibuksan ang ganghaan sa iyang puloy-anan. Sa dihang ilang nakita nga masidlak ang iyang nawong ug himsog ang iyang lawas, namangha sila nga human sa ingon ana ka taas nga pagpuasa ug mga buhat sa pagka-asketiko ug human sa ingon ana ka grabe nga pakigbisog batok sa mga demonyo, wala siya mausab sa hitsura o sa lawas. Sukad niadto, ang Banal nga Amahan nahimong alang sa uban usa ka magtutudlo, usa ka magbalantay, usa ka magtutudlo sa kinabuhi sa pagka-asketiko, ug usa ka giya sa dalan paingon sa langit. Gitabangan siya sa Dios sa ingon ka dako nga paagi nga sa ulahi nakab-ot niya ang dili masukod nga kadaghan sa mga disipulo, nga iyang giya aron biyaan ang kalibutan ug ang ilang kaugalingon. Sa dili madugay, daghang mga monasteryo ang natukod, diin iyang gipangulohan uban sa gugma ang mga bag-ong monghe ug ang mga daan—bisan sa edad o sa gidugayon nga ilang gipamabuhi sa ingon nga kinabuhi—sa ilang asetikong kinabuhi. Sa usa ka higayon, ang mga igsoon mitigom ug nangayo kaniya og lagda para sa kinabuhi sa monasteryo. Iyang gipataas ang tingog sa pagtubag:

'Ang Balaang Kasulatan hingpit nga igo sa pagtudlo sa pagtuman sa mga sugo sa Dios; apan kini angay ituring nga usa ka labing maayo ug takus nga paningkamot kon ang mga igsoon magdasig ug maglipay sa usag usa pinaagi sa mga pulong. Busa, ipadayag kanako, sama sa mga anak ngadto sa amahan, ang inyong nahibaloan, ug ako, sama sa amahan ngadto sa mga anak, ipaambit kaninyo ang akong nahibal-an gikan sa taas nga kasinatian. Una sa tanan, himoa nga usa ka komon nga lagda sa inyong tanan – nga walay bisan kinsa ang magpahulay sa paningkamot nga iyang gisugdan, kondili ang matag-usa kanunay magpaningkamot, sama sa usa ka bag-o pa lang nagsugod, aron madaghan ug mapalambo pa ang gisugdan na.

Sa pagpadayon sa iyang pakigpulong, gipaambit ni Anthony kanila ang daghang mapuslanong pagtulun-an, sama sa makita sa iyang pakighinabi nga gilatid sa detalyado sa Kinabuhi ni Anthony nga gisulat ni Athanasius ang Dako. Gikan niining pakighinabi, ang labing importante nga mga punto ra ang i-quote dinhi. Mahitungod sa walay katapusang kinabuhi, misulti si Santo Anthony ingon niini:

'Niining karon nga kinabuhi, ang bili sa usa ka gipalit nga butang katumbas sa bili niini, ug ang tigbaligya dili makadawat og labaw pa niini. Apan ang saad sa kinabuhi nga walay katapusan nakuha sa sobra ka gamay nga bili: gihatag kini kanato isip baylo sa usa ka malabay nga kinabuhi, nga gisulat: *'Ang gidugayon sa atong mga katuigan kapito-an ka tuig, o kawalo-on kon lig-on kita; apan ang labing maayo niini panag-antos ug sakit'* (Salmo 89:10). Bisan pa kon mabuhi kita, nga mag-alagad sa Dios, bisan pa man og walita o usa ka gatus ka tuig, sa umaabot nga kinabuhi maghari kita dili alang sa usa ka takdang panahon, kondili alang sa maong gidaghanon sa katuigan maghari kita hangtod sa kahangturan; labaw pa, dili nato madawat ang yuta ingon panulondon, kondili ang langit; pagkahuman natong ilabay ang atong mortal nga unod, madawat nato kini pag-usab sa pagkawalay-kadaut. Busa, akong mga anak, ayaw pagpasakop sa kasubo, kay *'ang kasakit karon dili takos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Alang sa mga nagbiya sa kalibutan ug hilig sa pagpasobra sa kahinungdanon sa ilang buhat, miingon siya:

– Ayaw tugoti nga bisan kinsa sa mga mibiya sa kalibutan maghunahuna nga gibyaan nila ang usa ka dakong butang, kay kon itandi sa langitnong mga panalangin, ang tibuok kalibutan gamay ug walay pulos. Kung,

busa, ang tibuok kalibutan sa kinatibuk-an dili takus sa makalangitnong puloy-anan, maghunahuna ug masabtan sa matag-usa nga, human sa pagbiya sa pipila ka ubasan, o uma ug mga balay, o gamayng kantidad sa bulawan, dili niya mahimo – ni mosang-at nga nakabilin siya og dakong butang, ni magmasubo nga makadawat siya og gamay nga ganti. Sama sa usa ka tawo nga mibiya sa usa ka gamay nga sinsilyo aron makakuha ug usa ka gatus ka bulawan—mao usab ang usa ka tawo nga mibiya sa tibuok kalibutan, bisan pa kon kini hingpit nga naa sa iyang gahum, makadawat gihapon siya ug ganti nga usa ka gatus ka beses nga mas dako sa Gingharian sa Langit.

Mahitungod sa pagkawalay-puyong sa mga butang sa kalibutan ug sa dakong kaayohan sa mga hiyas, miingon ang Reverendo sa mosunod:

Kinahanglan natong hinumduman, labaw sa tanan, nga bisan pa kinsa dili gustong biyaan ang ilang bahandi, ang kamatayon gihapon mapugos nga mabulag sila niini. Kung mao kana, nganong dili nato buhaton ang sama alang sa kaayo? Nganong dili nato boluntaryong isalikway ang atong mga kabtangan alang sa Gingharian sa Langit, kay mawala ra man kini nato sa katapusan ning kinabuhi? Ayaw pagtagad sa mga Kristohanon ang dili nila madala sa dihang mamatay sila. Hinuon, paningkamotan nato sa tibuok kusog sa atong kalag nga makab-ot ang makadangat kanato sa langit pagkahuman sa kamatayon, nga mao ang: kinaadman, pagkamatinahuron, hustisya, matarong nga kinabuhi, pagka-maampingon, gugma sa mga kabus, lig-on nga pagtuo kang Kristo, pagkamabuotan, ug pagkamahigalaon. Pinaagi sa paningkamot alang niini nga mga butang, magkinabuhi kita nga walay kabalaka bisan dinhi pa sa yuta[1098] .

Mao kini ang gisulti ni San Antonio bahin sa masigasig ug walay hunong nga pag-alagad kang Kristo nga atong Dios:

'Dili nato kalimtan nga kita mga sulugoon ni Kristo ug kinahanglan nato Siya pag-alagad, ang atong Magbubuhat. Ang usa ka sulugoon dili makasupak sa pagtuman sa mga sugo nga may kalabotan sa karon o sa umaabot uban sa pasangil nga nakatrabaho na siya kaniadto, ni dili siya makasugakod sa pagsulti nga, tungod kay gikapoy na siya sa iyang miaging trabaho, kinahanglan na siyang buhian; – Sa kasukwahi, matag adlaw ginabuhat niya ang parehas nga buhat uban sa parehas nga kugi, aron malipay ang iyang agalon ug aron malikayan ang pagbunal o silot tungod sa katamaran. Sa samang paagi, kita usab kinahanglan kanunay nga masigasig nga magbantay sa mga sugo sa Dios, nga hugot nga hinumduman nga ang Ginoo usa ka matarong nga magahatag og ganti ug nga bisan unsang sala nga masakpan ang usa ka tawo sa takna sa kamatayon, tungod niining sala siya pagahukman. Naghatag Siya og klarong pagpamatuod niini pinaagi sa mga pulong sa propeta Ezequiel: *'Mamatay siya tungod sa dautang buhat nga iyang nabuhat'* (Ezequiel 33:13). Mao kini ang hinungdan nganong ang maluoyong Hudas, sa usa ka gabii lang, nawala ang bunga sa tanan niyang miaging paningkamot tungod sa dautang buhat nga iyang nabuhat. Busa, kinahanglan kanunay kitang maningkamot uban sa pantay nga kadasig aron matuman ang mga sugo sa Ginoo, ug ang Dios mismo ang motabang kanato niini, ingon sa gisulat: *'Ang tanang butang naghiusa sa pagbuhat sa maayo alang sa mga nagahigugma sa Dios'* (Roma 8:28).

Ug aron dili masugot sa katamaran, gihangyo kita ni Antonio nga kanunay natong hinumduman ang kamatayon ug gikutlo ang mga pulong sa Apostol, nga misulti niini mahitungod sa iyang adlaw-adlaw *nga* pagkamatay: *'Naga-atubang kami sa katalagman matag-oras. Namatay ako adlaw-adlaw'* (1 Corinto 15:30).

'Busa,' padayon ni Antonio, 'kita usab, ingon nga mga tawo, maningkamot sa pagkinabuhi nga matarong ug, sa pagpamalandong sa takna sa atong kamatayon, dili magpakasala. Sa pagmata, ayaw nato paglaum nga mabuhi pa kita hangtod sa gabii, ug sa atong pagkatulog, hinumdumi nato nga basin dili na kita mabuhi pa aron makita ang kaadlawon; ayaw nato kalimti nga ang gitas-on sa atong kinabuhi wala nato masayri, ug nga kita hingpit nga naa sa kamot sa Dios. Ug pinaagi sa pagkinabuhi matag adlaw sa ingon niini, dili kita makasala, dili kita malimbong sa bisan unsang dautang tinguha, dili kita maglagot sa usag usa, ni magtipon og kayamanan sa kalibutan para sa atong kaugalingon; apan, ingon sa mga nagpaabot sa kamatayon sa matag higayon, pasagdan nato ang tanan nga panandaliang butang: ang gugma sa mga babaye mawala ang tanang kahulugan para kanato, mapalong ang kalayo sa kahilambigit, ug pasayloon nato ang usag usa sa atong mga sala, nga kanunay natong ginahandum ang Adlaw sa Paghukom sa atong hunahuna; ang kahadlok sa maong Paghukom ug ang kahadlok sa

[1098] Sa kompleto nga biograpiya ni San Antonio nga Dako, nga gisulat ni San Atanasio sa Alexandria, kining katapusang pahayag gipresentar sa paagi nga mas haom sa kinatibuk-ang dagan sa hunahuna, ingon niini: 'Kining mga nahimo mag-andam alang kanato og puy-anan sa yuta sa mga mapainubsanon (i.e. sa langit) sa dili pa kita moabot didto'.

hunahuna sa walay katapusang pagsilot sa impyerno, daan nang magpahawa sa pangdani sa makalupa nga kalipay ug mopugong sa kalag nga mahulog sa kalawoman sa sala.

Nisulti usab si Antonio mahitungod sa Gingharian sa Dios:

'Ang mga Griyego, sa ilang pagpangita sa kinaadman, nagbiyahe sa dagat ug nangutana sa mga langyaw nga magtutudlo bahin sa walay sulod nga mga doktrina; apan wala kitay bisan unsang panginahanglan nga mobiyahe gikan sa usa ka langyaw nga yuta ngadto sa lain o motabok sa dagat aron pangitaon ang Gingharian sa Langit, kay ang atong Ginoong Jesu-Cristo mismo miingon sa Ebanghelyo: *'Ang Gingharian sa Dios anaa sa sulod kaninyo'* (Lucas 17:21), ug aron makab-ot kini, ang gikinahanglan lang mao ang atong maayong kabubut-on.

Mahitungod sa pakigbisog batok sa mga demonyo, si Anthony naghatag sa mosunod nga mga instruksyon:

– Ang Dios mismo ang nagsugo kanato nga magbantay kanunay sa nahitabo sa sulod sa atong mga kalag, kay aduna kitay mga kaaway nga labi ka maalamon sa pakig-away – ang akong pasabot, mga demonyo – ug, ingon sa Apostol (Efeso 6:11–12), nag-atubang kita og walay hunong nga pakigbisog batok kanila. Walay ihap nga kadaghanan kanila ang nagpanagsanag sa hangin; tibuok kawan sa mga kaaway ang naglibot kanato sa tanang kilid. Dili ko ninyo mapatin-aw ang tanang kalainan tali kanila; maghisgot lang ko sa mubo nga paagi bahin sa mga pamaagi nga nahibaloan nako nga ilang gigamit aron limbongan kita. Una sa tanan, kinahanglan natong hinumduman nga lig-on nga ang Dios dili tinubdan sa dautan, ug nga ang mga demonyo wala nahimong dautan batok sa Iyang kabubut-on: ang ingon nga kausaban kanila wala mahitabo pinaagi sa kinaiyahan, kondili nagsalig sa ilang kaugalingong gawasnong kabubut-on. Gumikan kay gimugna sila sa maayong Dios, sa sinugdan maayong espiritu sila, apan tungod sa ilang garbo gipahulog sila gikan sa langit ngadto sa yuta, diin, sa dihang napahimutang na sa dautan, ilang gilimbongan ang mga nasud pinaagi sa bakak nga mga damgo ug gitudloan sila sa pagsimba sa diyos-diyosan; Sa ato pa, kita nga mga Kristohanon, ginainvihan kita nila sa walay sukod ug walay hunong nga nagpukaw sa tanang matang sa dautan batok kanato, kay nahadlok sila nga basin mapanunod nato ang ilang kaniadto nga himaya sa langit. Nagkalainlain ang lebel sa ilang pagkalunod sa dautan: ang uban nakaabot sa kinahiladman sa pagkadautan, samtang ang uban daw dili kaayo malisyoso; apan silang tanan, sa ilang makakaya, nakigbatok sa matag pagkamatinahuron sa nagkalain-laing paagi. Busa, kinahanglan nato ang mas kusgan nga pag-ampo ug mga buhat sa pagsakripisyo aron madawat nato gikan sa Dios ang gasa sa pag-ila – aron masabtan nato ang kalainan tali sa mga dautang espiritu, mailhan sa matag indibidwal nga kaso ang ilang nagkalain-laing matang sa kalimbong ug limbong, ug mapalayas nato silang tanan pinaagi sa usa ra ka Kristohanong tanda – ang Krus sa Ginoo. Pagkabaton nato niining gasa, ang balaan nga Apostol Pablo nag-awhag: *'aron dili kita malimbongan ni Satanas, kay kabalo kita sa iyang mga pakana'* (2 Cor. 2:11). Kita usab kinahanglan mosunod sa ehemplo sa Apostol ug pahimangnoan ang uban sa among naagian, ug sa tinuod, magtudlo-tudlo kita. Sa akong bahin, nakasaksi ko sa daghang malimbungong panikas sa mga demonyo, ug ginasulti ko kini kaninyo sama sa mga bata, aron, sa pagkahibalo ninyo niini, maprotektahan ninyo ang inyong kaugalingon taliwala sa ingon nga mga tukso. Dako kaayo ang dautang buot sa mga demonyo batok sa tanang Kristohanon, labi na gayud sa mga monghe ug mga birhen ni Cristo: nagatukod sila og mga bitag alang kanila bisan asa sa ilang kinabuhi, naningkamot nga dauton ang ilang kasingkasing pinaagi sa mga hunahuna nga walay Dios ug hugaw. Apan ayaw kamo kahadlok niini, kay pinaagi sa mainitong pag-ampo sa Dios ug pag-ayuno, dali ra kaayong mapalayas ang mga demonyo. Apan kon mihunong sila sa ilang pag-atake sa pipila ka panahon, ayaw ninyo hunahunaa nga nakadaog na kamo hingpit, kay human mapildi, kasagaran mosulong pag-usab ang mga demonyo uban sa mas kusgan pa nga pwersa. Pinaagi sa malimbungon nga pag-usab-usab sa ilang pamaagi sa pag-atake, kung dili nila madani ang usa ka tawo pinaagi sa hunahuna, mosulay sila sa pagpanglimbong o pagpahadlok kanila pinaagi sa mga panag-iya, nga nagporma isip babaye, alacdan, o nagbag-o sila ngadto sa usa ka higante nga sama kataas sa usa ka templo, ngadto sa tibuok mga pulutong sa mga sundalo, o ngadto sa bisan unsang laing panag-iya, nga mawala dayon sa paghimo sa tanda sa krus. Kung mailhan ang ilang limbong sa ingon ani nga paagi, magpakita sila ingon mga manghuhula ug naningkamot, sama sa mga propeta sa , nga ihula ang mga panghitabo sa umaabot. Kung masinati usab nila ang kahuy-an sa niining higayona, ilang tawagon ang ilang kaugalingong prinsipal—ang gamot ug sentro sa tanang dautan—aron motabang kanila sa pakigbisog.

Daghang higayon nga ang atong bililhon nga amahan nga si Anthony ang Dako misulti mahitungod sa usa ka demonyong porma nga nagpakita kaniya, eksakto nga pareho sa kana nga nagpakita sa Diosnong panan-aw ni Job: 'Ang iyang mga mata sama sa pilikmata sa kaagahon; kalayo ang mogawas sa iyang baba, mga siga sa kalayo

ang molukso; asukal ang mogawas sa iyang mga lungag sa ilong, sama sa nagbukal nga kaldero o kaldero. Ang iyang gininhawa makapahimo sa uling nga masiga, ug kalayo ang mogawas gikan sa iyang baba' (Job 41:9–10). Niining makalilisang nga porma mitungha ang prinsipe sa mga demonyo. Gusto niya nga laglagon ang tibuok kalibutan sa usa ka gutlo, apan sa tinuod wala siyay bisan gamay nga gahum: ang gahum sa Dios nagpugong kaniya, sama sa bitil nga nagkontrol sa hayop, o sama sa kagawasan sa bihag nga gipugngan sa iyang mga kadena. Nahadlok siya sa tanda sa krus ug sa matinud-anong kinabuhi sa mga matarong, ug si San Antonio misulti niini sa mosunod nga paagi:

Minahal nga mga igsoon, ang putli nga kinabuhi ug walay mantsa nga pagtuo sa Dios adunay dakong gahum batok sa yawa. Tumoo kamo sa akong kasinatian: alang kang Satanas, ang pagbantay sa mga nagkinabuhi subay sa kabubut-on sa Dios, ang ilang mga pag-ampo ug pag-ayuno, pagkamapainubsanon, boluntaryong pagka-imol, pagkamahumok, pagka-mapainubsanon, gugma, ug pagpugong sa kaugalingon, makalilisang tanan; apan labaw sa tanan, ang ilang matinud-anong gugma kang Kristo. Ang hambog nga bitin kahibalo kaayo nga siya gipahamtang nga tapakan sa mga matarong, sumala sa pulong sa Dios: *'Tan-awa, gihatagan ko kamo og gahum sa paglakaw sa ibabaw sa mga bitin ug mga alacdan, ug sa tanang gahum sa kaaway'* (Lucas 10:19).

Gisaysay sa Kagalang-galang nga si Anthony ang mosunod alang sa espirituhanong kaayohan sa iyang mga mamiminaw:

– Pila na ka beses nga gisulong ko sa mga demonyo nga nagpakaaron-ingnon nga mga mandirigma nga armado ug, sa pagkuha sa dagway sa mga alacdan, kabayo, hayop ug lain-laing mga bitin, gilibutan ko ug napuno ang kwarto diin ako naa. Apan sa dihang nagsugod ko og kanta batok kanila: *'Ang uban nagsalig sa karwahe, ug ang uban sa kabayo, apan kami magpasigarbo sa ngalan sa Ginoo nga among Dios*' (Salmo 19:8), nilayas sila, gipalayas sa grasya sa Dios. Sa usa ka higayon, nagpakita pa gani sila sa usa ka hayag kaayo nga porma ug nagsugod og sulti: 'Miabot kami, Anthony, aron hatagan ka og kahayag.' Apan gitakpan nako ang akong mga mata aron dili makita kana nga demonyong kahayag, ug misugod ko sa pag-ampo sa Dios sa akong kasingkasing – ug nawala ang ilang walay-Dios nga kahayag. Paglabay sa mubo nga panahon, mibalik sila pagpakita ug misugod sa pagkanta sa akong atubangan ug naglalis-lalis sa ilang kaugalingon bahin sa Kasulatan – apan mura ko'g bingi ug wala ko sila tagda. Nahitabo nga gikuptan nila sa kusog ang tibuok kong monasteryo, apan nag-ampo ako sa Ginoo uban sa kaisog nga kasingkasing. Kanunayng madungog sa akong palibot ang mga singgit, sayaw, ug kasaba; apan sa dihang nagsugod ako og kanta, ang ilang mga singgit nahimong mga paghilak, ug gidayeg nako ang Ginoo, nga naglaglag sa ilang gahum ug nagtapos sa ilang kabaliw.

'Tumana ako, akong mga anak,' padayon ni Anthony, 'sa akong pagsulti kaninyo niini: kaniadto nakakita ko sa yawa sa porma sa usa ka katingalahang higante, nga nangahas sa pagsulti mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Ako ang gahum ug kinaadman sa Dios,' ug gisultihan ko niya niining mga pulong:

'Pangayo kanako, Anthony, sa bisan unsa nga imong gusto, ug tumanon ko kini para nimo.'

Apan sa akong tubag, gilud-og nako ang akong tupad sa iyang baba ug, sa pag-andam nako sa ngalan ni Kristo, gisulong nako siya sa tibuok nakong kusog, ug kining higante, daw, kalit lang natunaw ug nawala sa akong mga kamot. Samtang nag-ayuno pa ko, mipakita na usab siya kanako nga nagsul-ob og monghe, nga nagdala og pan ug nag-awhag kanako sa pagkaon.

'Ikaw,' ingon niya, 'usa ka tawo ug dili ka gawas sa kahuyang sa tawo; busa hatagi ang imong lawas og pahulay, kay basin masakit ka.'

Apan nasabtan nako nga kini mao ang malimbungong panikas sa dautang bitin, ug sa dihang gigamit nako ang akong kasagarang armas – ang tanda sa Krus ni Kristo – siya dayon nahimong usa ka huyop sa aso, nga nibaloy paingon sa bintana ug nawala niini. Ang mga demonyo kanunay naningkamot sa paglimbong kanako sa disyerto pinaagi sa kalit nga pagpakita isip usa ka hulagway sa bulawan, nga naglaum nga matintal ko bisan sa pagtan-aw niini o sa pagtugot nga mahikap ko kini. Dili ko itago nga ang mga demonyo kanunay kong gipukpukan sa daghang higayon. Apan gisagubang nako ang mga pagpanakit nga may pagkamapailubon ug misinggit lang ko:

'Walay makabulag kanako gikan sa gugma ni Cristo!'

Sa pagdungog nila niini nga mga pulong, masuko kaayo sila sa usag usa ug sa katapusan napalayas sila—dili tungod sa akong sugo, kondili tungod sa sugo sa Dios, sumala sa mga pulong ni Cristo: *'Nakita ko si Satanas nga nahulog sama sa kilat gikan sa langit'* (Lucas 10:18).

Usa ka adlaw, usa ka demonyo ang mihampak sa ganghaan sa monasteryo. Sa pagawas nako, nakita nako sa akong atubangan ang usa ka dakong higante, nga ang ulo murag nakaabot sa langit. Ug sa dihang nangutana ko:

'Kinsa ka?'

Mitubag siya:

'Ako si Satanas.'

Nangutana ko:

'Unsa imong gibuhat dinhi?'

'Walay pulos tanan,' tubag niya, 'ang tanang monghe nagpasangil kanako – ug ngano man nga ang tanang Kristohanon nagpanumpa kanako?'

'Ug husto ra,' tubag nako, 'kay kanunay ka man ang nagpaligoy kanila.'

'Wala ko magbuhat og kadaut kanila,' tubag niya, 'apan sila mismo ang nagdala og kalibog sa usag usa. Sa katapusan, gisumpa ko ug gipahulog – wala ba ka makadungog sa Kasulatan nga *"ang kaaway wala nay armas, ug imo nang gilaglag ang mga siyudad"* (Salmo 9:7)?' Ug sa tinuod, ania ako karon, gikuhaan na ug bisan unsang dapit sa kalibutan; walay bisan usa ka siyudad nga nabilin sa akong gahum, ug wala koy armas; ang tanang nasud sa matag yuta nag-angkon sa ngalan ni Cristo, ug ang mga kamingawan napuno sa mga monghe. Busa, mag-amping sila sa ilang kaugalingon, ug ayaw ko pagpanumpa sa walay hinungdan.

Natingala unya sa grasya sa Dios, mitubag ako kaniya:

'Kining pag-angkon—bag-o kaayo ug wala pa nadungog nga gikan kanimo—dili nako kini giatubang sa imong pagkamatinud-anon, nga wala kay bisan gamay, kondili sa gahum sa Dios lamang; ikaw, nga amahan sa bakak, napugos nga moangkon sa tinuod, ug karon, batok sa imong kabubut-on, misulti ka sa kamatuoran, tungod kay si Kristo, pinaagi sa Iyang pag-abot, hingpit nga gipukan ang imong gahum, ug, nga gikuhaan sa imong hima-himang himaya, karon nagkinabuhi ka sa malisud ug makauwaw nga kinabuhi sa tanang matang sa kahugawan.

– Ug sa diha-diha nga nahisgutan nako kini nga mga pulong, kalit nga nawala ang demonyo.

Busa, gihangyo sa Reverendo nga Amahan ang mga igsoon nga dili mahadlok sa gahum sa mga demonyo, nga napildi ug nabungkag ni Kristo, kondili makigbatok kanila nga maisugon, uban sa tabang sa Dios, ug lig-onon ang ilang kasingkasing pinaagi sa pagtuo kang Kristo. Pagkadungog niini, naglipay ang mga igsoon ug gisunod nila sa kasingkasing ang mga pagtulon-an sa ilang amahan alang sa ilang kaugalingong kaayohan. Sa uban, napalig-on ang paningkamot alang sa pagkamaayo; sa uban, napakusgan ang kaniadto nilang huyang nga pagtuo; ang uban gipanlimpyo gikan sa bakak nga mga limbong sa hunahuna, samtang ang kasingkasing sa uban napalaya gikan sa impluwensya sa makalilisang nga mga hulagway; apan silang tanan napuno sa mabuhi nga pagkaandam sa pagdumot sa limbong sa demonyo ug nangahibulong sa dakong grasya sa paghukom ug sa abilidad sa pag-ila tali sa mga espiritu, nga gihatag sa Dios kang Antonio.

Sa maong bukid diin nagpuyo ang Kagalang-galang nga si Anthony, miturok ang daghang mga monasteryo; kini, nga nagtabon sa bukid sama sa mga tolda, napuno hangtod sa pagbaha sa banal nga mga grupo sa mga mag-awit sa salmo, mga magbabasa sa Kasulatan, mga nag-ampo, mga nag-ayuno, ug mga tawo nga malipayon nga naglaum sa umaabot nga mga panalangin ug naningkamot lamang sa paghatag og limos. Naghari ang panag-igong gugma ug panaghiusa tali nila, ug ang ilang mga puloy-anan sama sa usa ka siyudad, layo sa kagubot niining kalibutan, puno lamang sa pagkamatinud-anon ug pagkamatarong. Wala sa ilang taliwala ang bisan usa ka maluoyon, bisan usa ka mapintas, bisan usa ka mapanghimaraot, bisan usa ka mapangdaot, o bisan usa ka mapungot; Aduna lamang daghang mga asketa, nga nag-alagad sa Dios sa usa ka hunahuna, aron bisan kinsa nga makakita niining mga monasteryo ug sa ilang paagi sa kinabuhi dili makalikay sa pag-ingon, nga nagbalik-balik sa mga pulong sa Kasulatan: *'Kaanyag sa imong mga tolda, O Jacob, sa imong mga puloy-anan, O Israel! Sama sa mga tanaman sa daplin sa suba, sama sa mga aloes nga gitamnan sa Ginoo'* (Num. 24:5–6).

Milabay ang panahon, ug si Antonio nagpadayon sa pagpanarbaho uban sa nagkadako nga kadasig. Samtang, usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa Simbahan ni Kristo ang misangpot sa kamot sa walay Diyos nga Emperador Maximiano[1099] .

[1099] Si Maximinus Daza – usa ka emperador sa Sidlakang Romano; siya nagdumala sa Syria ug Ehipto, naghari gikan sa 306 hangtod 313. Ang mabangis nga pagpanlupig nga iyang gipasiugdahan batok sa mga Kristohanon nahitabo niadtong tuig 311.

Ug sa dihang gidala ang mga balaan nga martir ngadto sa Alexandria, misunod ang Kagalang-galang Anthony sa mga bakas sa mga biktima ni Kristo, ug gibyaan niya ang iyang monasteryo alang niini nga tuyo.

'Adto kita,' miingon siya, 'sa himayaong pista sa atong mga igsoon, aron kita mahimong takus sa samang pag-antos, o makita ang uban nga naningkamot sa pagtuo.'

Tungod sa iyang gugma ug maayong buot, ang Banal nga Antonio tinuod nga usa ka martir. Apan bisan pa nga gusto niya nga mag-antos alang sa ngalan ni Cristo, ang pagkamartir wala giandam alang kaniya, kay ang Ginoo nagpanalipod kang Antonio isip magtutudlo ug giya alang sa kaayohan sa Iyang panon. Gipakita niya sa hayag nga paagi ang iyang debosyon sa mga balaang martir: napugos kanila sa panalipod sa dili maputol nga gugma, nag-alagad siya kanila samtang nakagapos, giuban sila sa ilang paglitis, mitindog sa atubangan sa ilang mga manlupig ug, nga wala magtago nga usa siya ka Kristohanon, daw aktibo siyang nangita sa pag-antos alang kang Kristo. Apan, walay bisan kinsa ang nangahas sa paghikap kaniya, kay mao kana ang kabubut-on sa Dios, nga nagpanalipod sa kinabuhi ni Anthony, nga mas dako pa ang kaayohan sa mga tawo kaysa sa iyang kamatayon isip martir . Pagkahuman sa labing balaan nga si Pedro, Arsobispo sa Alexandria, nakasinati og kamatayon isip martir ug mihunong na ang pagpanlupig, mibalik ang bulahan nga si Antonio sa iyang kanhing monasteryo ug, sa pag-alig sa mga balaang martir sa pagtuo ug paglaum sa tibuok nahibilin niyang kinabuhi, gikapoy niya ang iyang lawas pinaagi sa labi ka hugot nga mga praktis sa pagka-asketiko ug kanunay nga pagbantay. Ang iyang ilawom nga sinina mao ang sinina nga buhok, ug ang iyang gawas nga sinina usa ka panit nga kapa. Wala gyud siya maghugas sa iyang lawas, gawas tingali kon kinahanglan pa niyang motabok sa tubig, ug hangtod sa iyang kamatayon wala gyud siya makita nga hubo.

Sa usa ka higayon, samtang nagpuyo siya sa hilom nga lugar ug gisirad-an ang iyang selda busa wala siyay bisita, miabot kaniya ang militar nga kumander nga si Martinian uban ang iyang anak nga babaye nga gipanag-iya sa demonyo. Nagsugod siya og hampak sa pultahan ug nangayo sa Mahal nga Amahan nga mogawas aron mag-ampo ug motabang sa iyang nag-antos nga anak. Si Anthony, nga wala magbukas sa pultahan, mitan-aw gikan sa ibabaw ug miingon:

'Ngano man nga nangayo ka sa akong tabang? Tawo ra usab ako, sama nimo; pareho kitang maluya sa kinaiyahan. Kung motuo ka kang Kristo nga akong giservisyohan, paadtoa, pag-ampo sa Dios sumala sa imong pagtuo, ug mamaayo ang imong anak nga babaye.'

Mituo si Martinian, gitawag ang ngalan ni Kristo, ug mipauli uban sa iyang anak nga babaye, nga naayo dayon. Ang Ginoo naghimo pa ug daghang ubang mga milagro pinaagi sa Iyang alagad nga si Anthony. Sa Ebanghelyo Iyang gisaad: *'Pangayo, ug kamo hatagan'* (Mat. 7:7), ug sumala niini, sa dihang nakakaplag Siya og usa ka tawo nga takus sa Iyang grasya, wala Niya siya gipugngan sa Iyang makagagahong gahum: daghang mga tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang naghigda sa atubangan sa ganghaan sa iyang selda – tungod kay nakasusi ang pultahan – ug ang tanan kanila nangaayo pinaagi sa iyang matinud-anong pag-ampo. Nakita ni Anthony nga kini nga kadaghan sa mga bisita nagpugong kaniya sa pagpadayon sa iyang gipangga nga kahilom; sa laing bahin, nahadlok siya nga basin mosugod ang iyang kaugalingong hunahuna sa pagpasigarbo tungod sa kadaghan sa mga milagro nga gihimo pinaagi kaniya – busa nagpasiya siya nga moadto sa Upper Thebaid, diin wala siyay kaila. Nagkuha siya og pan, mipahimutang sa pampang sa suba ug naghulat og bangka nga makadala kaniya sa pikas daplin. Kalit, nakadungog siya og tingog gikan sa ibabaw nga nangutana:

'Anthony! Asa ka paingon, ug ngano?'

Walay pagduha-duha, kay dili kini ang unang higayon nga nakadungog siya og ingon ana nga tingog, mitubag si Antonio nga walay paglangan:

'Tungod kay wala koy kalinaw dinhi tungod sa mga tawo, nakahukom ko nga molarga paingon sa Upper Thebaid, aron dili ko nila pugson sa pagbuhat sa labaw pa sa akong makaya, ug aron dili nila samokon ang akong kahilom.'

'Kung moadto ka sa Thebaid,' padayon sa tingog, 'kinahanglan nimong pag-antos sa parehas nga kalisud sa mas dako pa nga sukod. Apan kung tinuod gayud nga gusto nimong ihatag ang imong kaugalingon sa hugot nga pag-inusara, nan, molarga na ka karon paingon sa sulodnong disyerto.'

'Apan kinsa may magpakita kanako sa dalan paingon didto, kay dili ko pamilyar sa maong lugar?' pangutana ni Anthony.

Ingon tubag, gidirekta siya sa tingog ngadto sa mga Saracen, nga kasagarang nagbiyahe niining ruta paingon sa Ehipto alang sa kalakalan. Pauli na sila karon, ug si Anthony, sa iyang pagduol kanila, nangayo nga dad-on siya ug igiya paingon sa disyerto. Dali ra sila mitugot, kay ilang nakita kang Anthony nga usa ka kauban nga gipadala mismo sa Dios. Pagkahuman sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii nga pagbiyahe uban sa mga Saracen, naabot sa bulahan nga si Anthony ang usa ka hataas kaayo nga bukid, diin gikan sa ilawom niini misibog ang usa ka tinubdan sa preskong tubig; napalibotan ang bukid sa usa ka gamay nga kapatagan diin mitubo ang daghang ligaw nga palma sa datiles. Nalipay si Anthony niining dapita – daw kini gitudlo para kaniya sa Ginoo mismo – ug Siya nga nakigsulti kaniya nga dili makita sa pampang sa suba gayud ang nagdasig kaniya sa pagpili niining bukid isip iyang puloy-anan. Pagkuha niya og pan gikan sa iyang mga kauban, misugod siya sa pagpuyo nga nag-inusara niining bukid, ug walay lain nga nagpuyo uban kaniya. Ang mga Saracens, sa dihang nakita nila ang iyang mapainubuson nga kinabuhi, misugod sa pagdala kaniya og pan; usahay makakaplag usab siya og gamay nga kahupayan sa mga dates sa mga kakahoyan nga palma. Sa ulahi, sa dihang nahibalo ang mga igsoon sa iyang nahimutangan, misugod sila sa pagpadala kaniya og pagkaon uban sa gugma, sama sa ginabuhat sa mga anak ngadto sa amahan. Apan si Antonio, sa pagkahibalo nga kini naghatag ug kalisod sa mga igsoon, ug aron malikayan nila kini, nangayo sa usa sa mga miabot nga magdala kaniya ug pala, asdig, ug gamay nga liso. Pagkahuman buhaton niini ang gisugo, nilakaw si Anthony palibot sa bukid ug mipili og gamay nga dapit nga angay hukayan ug tanoman, kay ang tubig mahimong ipaagay gikan sa ibabaw aron pagdidihan kini. Pagkahuman niya sa pag-araro sa yuta didto, gitamnan niya kini og liso, ug sukad niadto, matag tuig adunay na siyay kaugalingong pan; samtang nagtrabaho, malipay siya nga, nga wala magpas-an sa bisan kinsa, nakapakaon siya sa iyang kaugalingon sa disyerto pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot. Apan samtang daghang mga tawo ang nagsugod usab pag-abot kaniya didto, nagtamnan pa siya og pipila ka dugang nga utan—liso, gisantes ug uban pa—aron malingaw ang iyang mga bisita. Sa sinugdan, ang mga buangis nga hayop misugod sa pag-anhi dinhi aron moinom sa tubig sa sapa, ug gipyatpiyat ug gikaon nila ang mga utan. Usa ka adlaw, sa dihang nagtigom sila dinhi sama sa naandan, gikuha sa reverendo ang usa kanila ug, gipukpok kini pagaan gamit ang tungkod, miingon siya kanila tanan:

'Ngano man nga ginabuhat ninyo ako og dautan, samtang wala man kamo nakasinati og pagdaugdaug gikan kanako? Sa ngalan sa Ginoo gisugo ko kamo: palayo kamo kanako ug ayaw na pagduol ani nga dapit.'

Ug sukad niadto, ang mga hayop, nga nagsunod sa sugo, wala na mobalik pag-usab. Busa, ang Banal nga Amahan nagpuyo sa pag-inusara, nga nagpahinungod sa pag-ampo ug walay hunong nga mga pagpanarbaho sa pag-awhag sa lawas. Bisan pa, tungod sa ilang gugma sa tigulang, ang mga igsoon moanha kaniya ug naningkamot sa pag-alagad kaniya sa bisan unsang paagi. Ang matag-usa kanila nagdala og olibo ug lana sa olibo, o lentehas ug uban pang mga utan, nga naghangyo kaniya nga palig-onon ang ilang mga lawas, nga nangaluya tungod sa katigulangon. Pila kaha ka mga pagsulay ang gisagubang sa bulahan samtang nagpuyo didto, sumala sa atong nahibaw-an gikan sa mga miadto kaniya!

Tinuod gayud, natuman kaniya ang mga pulong sa Apostol: *'Kay ang atong pakigbisog dili batok sa unod ug dugo, kondili batok sa mga espirituhanong puwersa sa dautan sa langitnong mga gingharian'* (Efe. 6:12). Pila kaha ka makalilisang nga mga paghilak ang nadungog didto—sama sa mga pag-ungol sa daghang tawo ug ang kalingog sa mga armas—ang tibuok bukid daw napuno sa mga demonyo! Apan si Banal Antoniyo sama sa usa ka kuta ug, nag-inusara, napildi niya silang tanan, gipalayas ang tibuok pulutong sa mga demonyo pinaagi sa pag-ampo nga gihalad samtang nagluhod. Ug katingalahan gayud nga usa ka tawo ra ang nakapuyo sa usa ka walay tawo nga disyerto, nga wala mahadlok sa kanunay nga pag-atake sa mga demonyo ni sa kadaghan sa mga hayop nga upat ka tiil ug mga mananap nga makamandag. Tama si David sa iyang pag-awit: *'Ang mga nagasalig sa Ginoo sama sa Bukid sa Siyon, nga dili matandog; nagbarug kini hangtod sa kahangturan'* (Salmo 124:1).

Usa ka gabii, samtang nag-ampo ug nagbantay si Anthony sa pag-alagad sa Ginoo, kalit niyang nakita nga ang tibuok niyang hermitage ug bisan pa ang palibot nga disyerto napuno sa mga hayop, nga nagbuka og lapad sa ilang mga baba ug nagkagilid sa ilang mga ngipon. Apan ang balaan nga amahan, sa diha-diha dayon nakaila niini nga usa ka limbong sa kaaway—ang yawa—miingon:

'Kung ang Ginoo naghatag kanimo og gahum batok kanako, andam ko nga kan-on nimo; apan kung tungod sa tukso ni Satanas ka nagpakita, kalagi, kay ako usa ka alagad ni Kristo.'

Ug sa paglitok sa reverendo, ang tanang mga hayop mituyok ug midagan sa pagdali, gipalayas sa gahum sa Dios.

Paglabay sa pipila ka adlaw, nahitabo ang bag-ong pakigbisog batok sa parehas nga kaaway. Naa sa batasan sa santo ang paghatag og gamay nga regalo isip pahinumdom sa tanan nga moanha kaniya nga adunay halad, ug alang niini nga katuyoan, siya nagahabi og basket. Samtang iyang gihila ang usa ka piraso nga iyang gihabi sa basket, kalit niyang nabati nga adunay nagkupot niini. Mibangon ang Reverendo ug nakakita og usa ka halimaw nga, gikan sa hawak pataas, porma sa tawo, samtang ang ubos nga bahin sa iyang lawas sama sa asno. Si Antonio, pagkahuman siya mipang-signo, miingon:

'Alagad ako ni Kristo; kung gisugo ka batok kanako, ania ako—dili ako molayas.'

Ug sa kalit lang, ang hulagway, kauban ang daghang uban pang mga demonyo, midagan dayon ug nawala.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga igsoon nangayo sa Balaang Amahan nga bisitahan sila. Tungod sa iyang pagkamahal nga sama sa amahan alang kanila, si Anthony, pagkahuman niyang gipakarga sa kamelyo ang pan ug tubig uban kanila – kay magbiyahe man sila sa usa ka dapit nga walay tubig – mibiyahe siya. Sa dalan, nahurot ang tanang tubig nga ilang gidala, ug tungod sa grabeng kainit, nang peligro ang mga biyahero nga mamatay sa kauwaw. Walay pulos ang ilang pagpangita sa palibot, nga nangita og bisan unsang nahabilin nga tubig-ulan sa mga lubak; bisan ang kamelyo hapit na usab mamatay sa kauwaw ug sa kainit sa adlaw. Sa ingon ana ka grabe nga kahimtang, ang maguwang, sumala sa iyang batasan, nangaliya alang sa tabang. Milakaw siya og gamay nga gilay-on gikan sa iyang mga kauban, mituhop, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo. Ug sa kalit lang, usa ka bukal sa tubig ang mitungha sa maong dapit. Pagkahuman mapalong ang ilang kauhaw ug pagkuha og suplay sa tubig, ang mga biyahero nakalabang nga luwas aron makig-uban pag-usab sa ilang mga igsoon nga nagpaabot kanila. Nagkatigom sila, ug miadto aron sugaton ang tigulang; gisud-ong nila siya uban sa pagtahod, ug gidawat ang iyang panalangin; samtang siya, sama sa nagdala gikan sa bukid sa Balaod o sa usa ka bililhon nga gasa para kanila, nagtanyag kanila og espirituhanong pagkaon – gidayeg niya ang mga buhat sa mga tigulang ug nagtudlo sa mga batan-on.

Pagkahuman sa pipila ka panahon didto, mibalik siya sa iyang bukid. Tungod kay aduna siyay gahum batok sa mga hugaw nga espiritu, ang balaan nga amahan nag-ayo sa daghang mga tawo nga gihuptan sa dautang espiritu, ug gipahawa niya ang mga demonyo gikan kanila. Gisaysay kini sa detalyado ni Athanasius the Great sa iyang hagiograpiya ni Anthony. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, giayo usab sa Reverendo nga Amahan ang lain-laing mga sakit; ug dili usab siya walay gasa sa pagpanagna – makatan-aw siya sa umaabot ug makakita sa mga butang nga layo sama sa atubangan sa iyang mga mata. Sa usa ka higayon, duha ka magsoon ang nagbiyahe gikan sa layo aron makita ang reverendo; sa dalan, nahurot gyud sila og tubig, ug ang usa kanila, sumala sa kabubut-on sa Dios, namatay na, samtang ang usa pa naghigda nga gikapoy sa yuta, nagpaabot sa kamatayon. Si Anthony, nga naa sa bukid niadtong panahona, dali-dali nga mitawag og duha ka monghe ug gisugo sila nga magdala og sudlanan sa tubig ug dali nga molarga sa dalan paingon sa Ehipto, nga miingon:

'Ang usa ka igsoon nga padulong dinhi namatay na ug miadto sa Ginoo; ang usa pa mamatay usab kon dili kamo magdali sa pagtabang kaniya.'

Ang mga monghe, nga nilarga dayon sumala sa iyang gisugo, nakit-an nila ang tanan sumala gayud sa gisulti sa tigulang. Gihatagan nila og tubig ang lalaki, nga hapit na mahimatay sa kauhaw, ug gidala nila kini pabalik uban kanila, samtang ilang gilubong ang namatay. Sa lain nga higayon, naglingkod siya sa usa ka bukid ug sa pag-alsa niya sa iyang panan-aw ngadto sa langit, nakakita siya og usa ka kalag nga nag-alsa paingon sa langit, kauban ang mga anghel nga nagalipay niini. Natingala sa kini nga panghitabo, ang balaan nga amahan nag-ampo nga ipadayag kaniya ang kahulugan sa maong panan-awon. Ug usa ka tingog ang misulti kaniya:

'Mao kini ang kalag sa monghe nga si Ammonius, nga nagpuyo sa Nitria.'

Si Ammonius usa ka tigulang nga, sukad sa iyang sayong pagkabatan-on hangtod sa iyang kamatayon, nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo nga pagka-asketiko, sama sa makita sa iyang hagiograpiya (nga gipetsahan sa ika-upat sa Oktubre); ug ang gilay-on gikan sa bukid diin nagpuyo si Anthony paingon sa Nitria kay usa ka byahe nga molungtad ug napulo't tulo ka adlaw. Ang mga disipulo ni Anthony, sa dihang nakita nila ang ilang tigulang nga naglipay ug namangha, misugod sa pagpangutana kaniya aron ipatin-aw ang hinungdan sa iyang kalipay ug katingala.

"Namatay na karon si Ammonio," tubag sa tigulang.

Kaila kaayo sila kang Ammonius, kay kanunay man siya moanha dinhi. Pagkahibalo nila sa petsa, ang mga disipulo ni Anthony misugod sa pagpangutana sa mga igsoon nga miabot trenta ka adlaw pagkahuman ug nahibal-an nila nga si Ammonius namatay gayud niadtong maong adlaw ug sa maong takna nga nasaksihan sa tigulang ang pag-alsa sa iyang kalag paingon sa langit[1100] . Ang duha ka grupo nangahibulong pag-ayo sa pagkabalaan sa kalag ni Anthony, nga nagtugot kaniya sa dali nga pagkahibalo sa usa ka hitabo nga nahitabo sa layo kaayo nga dapit.

Usa ka adlaw, mga alas nuwebe sa buntag, ang respetado nga tawo, nga mibangon aron mag-ampo sa wala pa siya mokaon, nadala sa usa ka trance ug nakita niya ang iyang kaugalingon nga naglupad sa kahanginan. Niadtong panahona, ang mga demonyo sa kahanginan misulay sa pagbabag sa iyang agianan ug pagpugong sa iyang pagsaka. Apan ang mga Anghel misukol kanila ug nangayo og kahayag sa hinungdan sa paglangan. Nagsugod ang mga demonyo sa pagsaysay sa mga sala ni Anthony sukad pa sa iyang pagkahimugso. Apan gipahunong sila sa mga Anghel ug miingon:

'Ang mga sala sukad pagkahimugso, gipapas na sa Ginoo; apan kon aduna moy nahibaw-an nga mga sala nga iyang nabuhat sukad sa pagka-mona ug sa iyang mga saad sa Diyos, nan, inyong isulti kana.'

Unya ang mga demonyo, sa ilang pagkadautan, misugod sa pagpanamastamas kang Anthony, giakusahan siya sa mga sala nga wala niya buhata; ug sa dihang wala kini mausab, nabuksan ang dalan para kang Anthony. Pagkabawi sa iyang hunahuna, nakita ni Anthony nga nagbarog gihapon siya sa samang dapit. Nalukop sa panan-awon, nakalimot siya sa pagkaon ug gigugol niya ang tibuok gabii sa mainitong pag-ampo, mga paghuyop ug pagpamalandong kung pila ka daghan ang kaaway sa usa ka tawo ug kung unsa kalisod ang panaw sa kalag sa hangin paingon sa langit.

Usa ka gabii nakadungog siya og tingog gikan sa ibabaw nga miingon kaniya:

'Bangon, Anthony, paggawas ug tan-awa!'

Mituaw si Anthony ug sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa taas, nakakita siya og usa ka makalilisang nga porma nga taas kaayo nga ang ulo niini misagol sa mga panganod; nakakita usab siya og lain pang mga binuhat, nga daw may pako, nga naningkamot nga mosaka paingon sa langit, apan ang makalilisang nga higante gipalapad ang iyang mga bukton ug gisulayan nga pugngan ang ilang agianan; sa tinuod, gikupot niya ang uban kanila ug gilabay sila paubos, samtang ang uban milupad sa iyang kiliran, mapangahas nga misaka paingon sa kahitas-an, ug sa ingon ana nga mga binuhat, iya ra gipikpak ang ngipon sa walay mahimo nga kasuko. Ug usab nakadungog si Anthony og tingog:

'Paninguhaa nga masabtan nimo ang imong nakita!'

Unya nabuksan ang iyang hunahuna, ug nasabtan niya nga kini mga kalag sa tawo nga nag-alsa paingon sa langit, samtang ang yawa nagbabag kanila; tinuod, napugngan niya ang mga makasasala ug napabilin sila sa iyang gahum, apan ang iyang gahum wala nakaabot sa mga balaan, ug wala niya sila mapugngan. Wala gisugilon sa Reverend ang ingon nga mga pagpadayag sa iyang mga igsoon tungod sa garbo, kondili alang sa ilang kaayohan. Labaw pa, sa matag higayon nga makita siya nilang natingala sa usa ka butang, mangaliyong sila kaniya nga isugilon kanila ang panan-awon nga iyang naangkon. Ang iyang nawong kanunay nga gihayag sa usa ka espesyal nga grasya ug misidlak pag-ayo nga, bisan pa og kinsa wala pa siya makita kaniadto, mailhan dayon siya taliwala sa daghan: ang pagkabalaan sa kasingkasing sa santo makita sa kalipay sa iyang nawong, ug, gihayag gikan sa sulod pinaagi sa panan-aw sa Dios, siya kanunay malipayon, ingon sa gisulat: *'Ang malipayong kasingkasing nagpahiyom sa nawong'* (Hulagway 15:13).

Ingon sa iyang pagkamaabiabihon sa hitsura, ingon usab siya pagkahinlo ug katingalahang matinindig sa pagtuo; wala gyud siya mosuporta sa mga apostata, tungod kay nakita niya ang ilang tinuyo nga pagbaliko sa pagtuo, ug wala gyud siya makig nakig-istorya nga mahigalaon sa mga Manicheo[1101] o sa ubang mga heretiko,

---

[1100] Ang Kagalang-galang Ammonius, nga nailhan usab nga Ammon, nagpuyo isip usa ka eremita sa Disyerto sa Nitria sulod sa 22 ka tuig; siya namatay sa mga tuig 350. Ang iyang pista mao ang ika-4 sa Oktubre

[1101] Ang Manikeismo usa ka erehiya nga mitumaw tungod sa paningkamot sa paghiusa sa Kristiyanismo sa mga tinuohan sa Persyano nga relihiyon ni Zoroaster, nga nagtudlo sa dualismo, mao ang walay katapusang paglungtad sa duha ka independyenteng prinsipyo o gingharian. Sumala sa pagtulon-an sa Manikismo, si Kristo usa lamang ka eon sa kahayag (espiritu), nga nanggikan sa Amahan sa Kahayag pinaagi sa pagbubo. Ang usa ka katunga kaniya, ingon pa, gisuyop sa materya ug nahimong kalag sa makita nga kalibutan, ang gitawag nga nag-antos nga Hesus; ang pikas nga katunga, uban sa tabang sa lain nga eon, ang Espiritu nga Nagahatag Kinabuhi, gipagawas gikan sa materya ug nagpuyo sa adlaw; kini mao ang gitawag nga dili mag-antos nga Hesus. Sumala sa pagtulon-an sa

gawas lang sa mga higayon nga nagpakita sila og tinguha nga isalikway ang ilang kanhing sayop; Ang Reverendo klarong miingon nga ang pagkahigala ug pakighinabi sa mga heretiko makadaot sa kalag. Labaw sa tanan, iyang gilikayan ang mga Ariano, ug gidili ang tanang Ortodoksong Kristohanon nga makig-uban kanila. Sa dihang ang pipila sa mga Ariano miadto kaniya ug sa iyang pakighinabi kanila nabantayan niya ang ilang heresiya, dali siyang nilayas gikan kanila paingon sa ubos sa bukid, nga miingon:

'Mas makahilo pa ang ilang mga pulong kaysa sa mga bitin mismo.'

Sa dihang ang mga Ariano nagpakaylap og bakak nga balita nga si Anthony uyon sa ilang mga panan-aw, ang respetado nabigla sa ilang kawangis ug, nagdilaab sa matarong nga kasuko, miadto sa Alexandria; didto, sa atubangan sa arsobispo ug sa tanang katawhan, iyang gisaway ang mga Ariano, gitawag sila nga mga tig-una sa Antikristo, ug gipahayag nga ang Anak sa Dios dili usa ka binuhat, kondili pareho sa kinaiya sa Amahan, ang Magbubuhat sa kalibutan[1102] ; ug ang tanang Ortodoksong Kristohanon napuno sa dakong kalipay nga ang erehiya nga supak kang Kristo gikondena sa ingon nga haligi sa Simbahan. Unya ang tanang katawhan, bisan lalaki o babaye, bisan unsang edad—dili lang mga Kristohanon, apan usab ang mga erehiya, ug bisan ang mga pagano mismo—nagtigom sa palibot sa Banal nga Tawo, nga nag-ingon:

'Gusto namo makita ang tawo sa Dios.'

Mao kini ang pagtawag sa tanan kang Antonio, ug ang iyang ngalan nakab-ot og katingalahang dungog nga naningkamot ang mga tawo nga mahikap bisan ang pambungot sa iyang bisti, sa paglaum nga makadawat sila og dakong kaayohan alang sa ilang kaugalingon. Dili masukod kon pila ka mga tawo nga gipahigawas sa demonyo ug kadtong nag-antos sa lain-laing mga sakit ang napanalanginan niadtong panahona, pila ka mga paganong santuwaryo ang nagsira, ug pila ka mga pagano ang misalmot sa kawan ni Kristo – pinaagi sa presensya ni Antonio sa siyudad, sa iyang mga pulong ug sa iyang mga milagro[1103] . Ang uban, nga nagtuo nga ang daghang katawhan makababag sa santo, misugod sa pagpahawa sa mga tawo gikan kaniya; apan malumo siyang miingon kanila:

'Ang gidaghanon sa mga moanha kanako dili labaw pa sa kadaghan sa mga demonyo nga among ginaaway sa bukid nga walay hunong.'

Ang awtor niining hagiograpiya, si Santo Atanasio ang Dako, miingon: Sa dihang mibalik si Antonio sa iyang puloy-anan, ug miadto kami aron siya pasalamatan, usa ka babaye misinggit gikan sa luyo:

'Hulat, tawo sa Dios, akoa kong hangyo—hulata! Ang akong anak nga babaye malupit kaayo nga gipaka-antos sa usa ka demonyo. Akoa kong hangyo—hulata, basi ako usab, nga misunod kanimo, makasinati og kadaut!'

Naluoy sa mga pulong ug sa among hangyo, ang katingalahang tigulang mihunong ug wala na magpadayon. Sa dihang miduol ang babaye, ug ang iyang anak nga babaye nahulog sa yuta tungod sa dili matinahuron nga espiritu, si Anthony nag-ampo sa hilom ngadto sa Ginoong Jesu-Kristo – ug sa kalit lang mibiya ang dili matinahuron nga espiritu sa masakiton nga babaye. Ang iyang inahan ug ang tanang mga tawo nagpasalamat sa Diyos; si Anthony mismo nalipay nga mobalik siya sa iyang pinalanggang disyerto.

Usa pa ka katingalahang butang mahitungod sa reverendo nga amahan mao nga, bisan wala siya makat-on mobasa o mosulat, maalamon siya ug labing matin-aw ang paghukom. Sa usa ka higayon, duha ka paganong

---

Manichaean, ang Inkarnasyon ni Kristo mao ang pag-anhi sa walay pag-antos nga Hesus gikan sa adlaw aron luwason ang nag-antos nga Hesus, kinsa ang mga partikulo sa kahayag gipundok ni Satanas, ug aron mas sayon niyang makontrol kini, gipahimutang sa porma sa usa ka tawo. Sumala niining pagtulon-an, ang Inkarnasyon ni Kristo usa ra ka ilusyon (Docetismo). Sa moral nga aspeto, ang Manikeismo nagtudlo og pakigbisog batok sa materya aron makab-ot ang kagawasan gikan niini, pinaagi sa hinay-hinay nga pagpamatay sa unod sa sulod sa kaugalingon. Ang heresiya sa Manikeismo labi ka laganap sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo.

[1102] 'Ang Anak sa Dios,' miingon si Anthony, 'dili usa ka binuhat ni usa sa mga gimugna, kondili ang kaupayan nga Pulong ug Kaalam sa pagkaanaa sa Amahan. Ayaw kamo pakig-uban sa mga Ariano, kay unsa may pakig-uban sa kahayag sa kangitngit? (2 Cor. 6:14). Kung magmatinuoron kamo sa pagkabalaan, Kristohanon kamo; apan kadtong nagtawag sa Anak sa Dios ug sa Pulong nga naglungtad gikan sa Amahan nga usa ka binuhat, walay kalainan sa mga pagano, kay nagsilbi sila sa usa ka binuhat imbis sa Dios nga nagbuhat niini. 'Tumana ako,' padayon ni Antonio, 'bisan ang mga elemento sa kalibutan nasuko, ug ang tanang binuhat nagahilak tungod sa kabuang sa mga Ariano, sa pagtan-aw nga ilang Ginoo—pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang—giisip nga kapariho nila.' Niadtong panahona, ang Mapinadayonong Antonio 104 anyos na. Bisan pa niadto, sa dihang unang mitumaw ang erehya ni Ario, Nitindog si Anthony isip tigpanalipod sa kamatuoran: niadtong 335 misulat siya og mga sulat sa pagsaway kang Obispo Arian Gregory ug sa sibil nga gobernador sa Alexandria – nga usa usab ka heretiko; sa samang panahon, misulat usab siya kang Emperador Constantine aron mangampawala alang kang Athanasius sa Alexandria, nga gipahawa sa iyang katungdanan.

[1103] Sumala sa pagpamatuod ni San Atanasio sa Alexandria, sa pipila ka adlaw nga nagpuyo ang Banal nga Tawo sa Alexandria, ang gidaghanon sa mga pagano nga mibawtismo sa Kristohanismo milabaw pa sa gidaghanon sa mga mibawtismo sa tibuok usa ka tuig.

pilosopo nga Griego ang gigikanan ang miadto kang Anthony aron sulayan siya ug, kon mahimo, aron malabwan siya sa kinaadman. Naa siya sa tumoy sa usa ka bukid ug, sa dihang nakita niya sila, sa usa ka tan-aw lang nasayud siya kinsa sila, mihawa siya aron personal nga makigkita kanila ug nangutana pinaagi sa usa ka maghubad:

'Ngano, O mga maalamon, nga nagpaningkamot kamo sa pagbiyahe gikan pa sa layo aron makakita sa usa ka walay kinaadman, ug ngano man nga gusto ninyo makiglalis sa usa nga walay pagsabot?'

'Dili namo kamo giisip nga buang, kondili, sa kasukwahi, kaayo kamo kaalam,' ilang tubag.

'Kung mianha kamo sa usa ka dili maalamon nga tawo,' mitubag pag-usab ang santo kanila nga mapangahas, 'walay pulos ang inyong paningkamot. Apan kung, sama sa inyong giingon, usa ako ka maalamon nga tawo, nan angay ninyo nga mosunod sa gitawag ninyo nga maalamon, kay angay gayud nga alagaran sa tawo ang maalamon ug ang matinud-anon. Kung ako unta ang miadto kaninyo, kinahanglan pa unta nako nga alagaran kamo; apan tungod kay kamo ang miadto kanako isip usa ka maalamon, nan, sama kanako, mahimong mga Kristohanon kamo."

Ug mibulag ang mga pilosopo, namangha sa kalalom sa iyang hunahuna ug sa pagpahawa niya sa mga demonyo, nga ilang nakita sa ilang kaugalingong mga mata.

Ang ubang mga eskolar, susama niining mga pilosopo, miadto usab kaniya, nga nagtinguha sa pagdaot kaniya isip usa ka walay edukasyon ug dili marunong mobasa ug mosulat nga tawo. Apan gipahiya niya sila ug gipahilom pinaagi sa mosunod nga argumento:

'Sultihi ako,' miingon siya, 'unsa ang una – ang hunahuna o ang sinulat, ug kinsa ang nagpahinabo sa usa: ang sinulat ba ang nagmugna sa hunahuna, o ang hunahuna ba ang nagmugna sa sinulat?'

'Ang hunahuna ang nakahimo ug nakapasa sa sinulat,' ilang tubag.

Unya miingon si Anthony:

'Busa, bisan kinsa nga adunay himsog nga panghuna-huna tingali dili na kinahanglan ang pagsulat.'

Sa samang paagi, sa ikatulong higayon, miadto kaniya ang mga tawo nga nakat-on sa tanang matang sa kahibalo sa kalibutan ug nilabaw sa tanan nilang kapanahonan sa pagkat-on. Pinaagi sa maalamon nga paghimo og mga pangutana, gisugdan nila siya og pangutana bahin sa basihanan sa atong pagtuo kang Kristo – nga klaro kaayo ang tuyo nga pagdaugdaug sa Krus ni Kristo. Human sa mubo nga hilom, ug pagkahuman niyang gisubo ang ilang sayop, ang tigulang misugod sa pagsulti kanila pinaagi sa usa ka maghubad nga maalamon sa pinulongang Griyego:

– Asa ang mas maayo ug mas angay: ang pagdayeg sa Krus ni Kristo, o ang paghimaya sa pakighilawas, pagpatay sa bata, ug incesto sa inyong mga diyos? Ang paghimaya sa pagdumot sa kamatayon ug sa labing dakong hiyas nga gipadayag sa Krus ni Kristo, o ang pagdayeg sa mga kalapasan nga gitudlo sa inyong bulok nga pagtuo? Unsa pa bay mas maayo kaysa sa pagsulti ug pagtuo nga ang Pulong sa Dios nagsul-ob sa unod sa tawo, aron pinaagi sa paghiusa sa atong mortal nga kinaiyahan, Siya magataas kanato ngadto sa langit ug himuon kitang mga kaambit sa langitnong, sa Diosnong? Unsaon man ninyo pagdangog pagdaot sa Kristohanong pagtuo—nga si Kristo, ang Anak sa Dios, nga walay kadaut sa Iyang kinaiyahan, misugod sa pagka-usa ka butang nga Dili Siya kaniadto[1104] , ug nagpabilin nga nahimo Siya karon[1105] , – samtang kamo mismo, pinaagi sa pagdala sa kalag gikan sa langit, gibutang kini dili lamang sa lawas sa tawo, apan usab sa mga bitin ug mga hayop, ug ginalihok kini dinhi ug didto, ug nag-angkon nga usahay kini mibalhin ngadto sa tawo, usahay ngadto sa hayop, usahay ngadto sa langgam o sa ubang buhing binuhat? Ang Kristohanong pagtuo, nga nag-angkon sa gahum ug kaluoy sa Dios, busa nagtuo nga posible nga ang Dios magpakatawo; apan sa pagbuhat niini, ang usa ka dungog dili nagpaslak sa lain[1106] . Ikaw, bisan pa, padayon sa pag-istorya bahin sa kalag, nga nagagikan sa labing putli nga tinubdan sa pagka-Diyosnon, unya nahulog sa ubos, ug nagasugot ka nga isugid nga, samtang kini nagakagamay, kini makasinati og mga kausaban ug pagbag-o. Bisan pa man, kinahanglan natong hisgutan dinhi ang Krus ni Kristo nga atong Dios. Dili ba mas maayo nga mag-antos sa krus o bisan unsang kamatayon kaysa, pinaagi sa pagsalig sa inyong mga walay pulos nga binuhat, mosimba sa Ehipsiyong diyosa nga si Isis, nga nagahilak kang Osiris, iyang

---

[1104] Sa ato pa – ang Dios-tawo, nga ang Anak sa Dios wala pa nahimong ingon ana sa wala pa ang Inkarnasyon.

[1105] Pasabot niini – ang Anak sa Dios nga nahimong tawo, kay misaka si Cristo sa langit ug mipahiluna sa tuo sa Amahan uban sa Iyang gihimaya nga pagkatawo.

[1106] Pasabot niini – dili usab kini nagpasabot nga ang Pagkadiyosnong napugngan o nakasinati og pagkunhod sa Iyang himaya, ni ang kinaiyahan sa tawo mawala ang iyang sukaranang kinaiya o makasinati og bisan unsang kausaban aron mahimong diyos.

igsuon ug sa samang higayon iyang bana? Mahiya kamo, akoa kamo gipangayo, sa inyong pagtuo kang , sa dautang Typhon, igsuon sa inyong diyos nga si Osiris[1107] . Mahuya ka sa paglupad ni Saturn[1108] , sa iyang dili natural nga pagkaon sa mga bata. Mahuya ka sa pagkahiligon sa dugo ug kahilawotan ni Zeus, sa iyang kahakog, sama sa gisaysay sa inyong kaugalingong karaang mga sugilanon. Mao kini ang inyong gituohan; mao kini ang inyong mga dios; mao kini ang mga palamuti sa inyong mga templo! Ginatawa ninyo ang Krus ug ang pag-antos sa Ginoo. Apan ngano man nga naghilom kamo bahin sa Iyang Pagkabanhaw? Ngano man nga wala kamo magtagad sa Iyang mga milagro: ang paghatag pag-usab og panan-aw sa mga buta, pandungog sa mga bingi, pagtambal sa mga pilay, paghinlo sa mga ketong, paglakaw sa ibabaw sa dagat, pagpahawa sa mga demonyo, pagbanhaw sa mga patay, ug daghan pa, diin klarong napadayag ang Iyang gahum ug himaya nga pagka-Diyos? Ug kon inyong biyaan ang dautang pagtamod nga napuno kaninyo, kamo dayon makumbinse nga si Jesu-Cristo mao ang tinuod nga Dios, nga nahimong tawo alang sa atong kaluwasan.

Pinaagi niini ug sa daghan pang ubang mga argumento, napahiya kaayo sa Reverendo ang iyang ka-istorya—ang mga pilosopo—nga wala na gyud sila'y nahimo'g sulti bisan usa ka pulong isip tubag. Ang bisan kinsa nga gustong makahibalo pa og dugang mahitungod niini tanan mahimo kini basahon sa detalye gikan sa Kinabuhi ni Antonio, nga gisulat ni Atanasio ang Dako, diin kini nga panag-istorya gisaysay sa tibuok. Samtang kita, tungod sa gitas-on sa maong sugilanon, pagkahuman namo nga gipasa ang pakigpulong sa Reverendo ngadto sa mga Griyego, karon maghisgot kita sa mubo bahin sa kaugalingong mga buhat sa Reverendo, nga labing hinungdanon sa iyang kinabuhi ug labing mapuslanon kanato.

Ang usa pa ka katingalahan kang Banal Antonyo mao nga, bisan pa nagpuyo siya sa pinakakilid sa nailhang kalibutan niadtong panahona, gihigugma siya pag-ayo gikan sa layo ni Emperador Constantine ug sa iyang mga anak nga sila Constans ug Constantius[1109] , ug sa ilang mga sulat, mapisan nilang gihangyo siya nga moanha aron sila makita.

'Moadto ba ko sa mga emperador o dili?' pangutana niya sa iyang mga disipulo.

'Kung moadto ka,' ilang tubag, 'ikaw si Anthony; kung dili ka moadto, ikaw si Abba Anthony[1110] .'

'Busa,' miingon ang Balaang Amahan, 'kay kung moadto ko, dili na ko mahimong Abba, mas maayo nga dili na lang ko moadto'—ug wala gyud siya miadto.

Pagkahuman niini, ang mga hari misugod sa paghangyo kaniya nga bisan pa man ipadala kanila ang iyang panalangin ug kahupayan pinaagi sa iyang mga sulat. Sa tubag, ang Reverendo gayud nagpadala kanila og sulat diin, pagkahuman niyang gidayeg sila tungod sa ilang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, iyang gihangyo sila nga dili magpasigarbo sa ilang gahum niining kinabuhi, apan—bisan pa man nga naglingkod sila sa mga trono sa hari—dili kalimtan nga sila, sa katapusan, mga tawo ra man; ug labaw sa tanan, hinumduman ang umaabot nga

---

[1107] Si Osiris, ang diyos sa Ehipto nga, kauban ni Isis, gipasidunggan sa tibuok yuta, mao, sumala sa pagtuo sa karaang mga Ehipsiyano, ang bana ug igsoon ni Isis. Apan ang iyang igsoon nga si Typhon malimbongong gibutang siya sa usa ka kaha, gipako kini, gipunoan og tingga ug gilabay kini sa Suba sa Nilo; Nakita ni Isis ang kabaong ug gitago kini, apan sa gabii gibuksan kini ni Typhon ug gipikas-pikas ang lawas ngadto sa 14 ka piraso, nga iyang gipanglapas sa tanang direksyon; si Isis, bisan pa niana, gipangtigom kini ug gilubong, samtang si Typhon, human sa taas nga pakigbisog, hingpit nga napildi. Samtang si Isis nagrepresentar sa yuta sa Nile, si Osiris mao ang diyos nga nagapataba sa Nile; sa mas kinatibuk-ang pagsabot, ang persona ni Isis gihimong diyosa sa yuta isip inahan nga nagahatag sa tanan, samtang si Osiris, sa laing bahin, nagrepresentar sa produktibong gahum sa adlaw, nga nabutang sa yuta; Girespeto siya sa samang higayon isip diyos sa Suba sa Nilo ug sa adlaw. Ang pakigbisog batok kang Typhon nagsimbolo sa pakigbisog batok sa pwersa sa pagka-produktibo sa adlaw nga anaa sa yuta. Sa hulagway ni Typhon, gihimong diyos sa mga pagano ang usa ka makalilisang nga halimaw, nga gihubad ingon usa ka makaguba nga alimpulos ug mapaso nga hangin, o ingon singaw nga misaka uban sa makaguba nga kusog gikan sa yuta, gikan sa mga bukid nga nagbuga og kalayo.

[1108] Si Saturn, o Cronus, usa ka diyos sa Griyego-Romano, girespeto isip anak ni Uranus (ang langit) ug Gaia (ang yuta); pagkahuman niyang gipahawa ang iyang amahan sa trono, siya, sumala sa pagtuo sa karaang mga pagano, nag-angkon sa gahum sa tibuok kalibutan; gipangasawa niya ang iyang igsoon nga si Rhea, apan tungod kay gipanghimatuud nga siya patalsikon sa iyang kaugalingong mga anak, gilunok niya sila pagkahuman sa ilang pagkahimugso; sa ulahi, siya patalsikon sa iyang anak nga si Zeus.

[1109] Sila Constantius ug Constans mao ang mga anak ug manunod ni Constantine the Great. Si Constans nagdumala sa kasadpang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 337 hangtod 350; si Constantius naghari sa sidlakan gikan sa 337 hangtod 361, ug gikan sa 363 paingon sa kasadpan usab.

[1110] Abba – usa ka amahan, ang ulo sa usa ka monastikong komunidad, nga giila sa mga igsoon uban sa matinahuron nga pagrespeto ingon usa ka amahan. Ang tubag sa mga disipulo nagpahayag sa ilang tinguha nga si Anthony dili molakaw, kondili magpabilin, sama sa una, nga ilang girespetong espirituhanong amahan ug giya.

Katapusang Paghukom, diin kinahanglan nilang ihatag ang pasaysay kung giunsa nila paggamit sa ilang gahum. Gihagit sa Reverendo sila nga mahigugmaon sa mga tawo, ipatuman ang hustisya, ug mahimong mga amahan sa mga kabus ug sa mga masamok nga ulila.

Sa usa ka higayon, samtang naglingkod siya uban sa mga igsoon sa ilang trabaho, daw naa siya sa kahimtang sa pagkalunod sa espiritu; nagtutok pag-ayo sa langit, siya mihuyop, unya, sa pagluhod sa pag-ampo, naghilak siya og kusog sulod sa dugay nga panahon. Ang mga naa didto napuno sa kahadlok ug nagsugod sa walay hunong nga paghangyo kaniya nga isulti nila unsa ang iyang nakita.

'Mas maayo pa, akong mga anak, nga mamatay kamo sa dili pa moigo ang umaabot nga kalamidad,' tubag sa tigulang nga puno sa dakong kasubo.

Sa dihang gisumpohan siya pag-usab bahin sa maong butang, si Banal nga Antonio, nga nagahilak pag-ayo, miingon:

'Usa ka kalamidad nga dili masukod ang kabug-aton nagpadulong sa Simbahan ni Kristo, ug kini mahulog sa kamot sa mga tawo sama sa mga hayop nga walay pulong.' Nakita nako ang halaran sa templo sa Ginoo, ug ibabaw niini usa ka kadaghanan sa mga asno nga, pagpalibot sa balaang trono, mabangis nga gibaliktad ang tanan nga naa niini; ug, pagkahuman kini gipanglapas sa salog, ilang gitapakan kini sa ilang mga tiil; ug nakadungog ko og tingog nga miingon: 'Ang akong halaran hugawanon!' Mao kini ang hinungdan sa akong mga paghungihong ug paghilak.

Natuman kini nga panan-awon sa Reverendo duha ka tuig pagkahuman, sa pagsugod sa malupit nga pagpanlupig sa mga Ariano: gipanguhaan ang mga simbahan sa Dios, gilapasan ang balaang mga sudlanan, ug ang Balaang Misteryo gilantaw sa hugaw nga mga kamot sa mga pagano. Tibuok pulutong sa mga dili matulid mibangon batok kang Kristo ug pugsanong gipugos ang mga Ortodokso nga mosulod sa mga simbahan nga nagkupot og mga sanga sa kahoy sa ilang mga kamot. Ang ikaduha gipasabot sa kamatuoran nga ang mga pagano sa Alexandria adunay kostumbre nga mosulod sa ilang mga templo nga nagbitbit og mga sanga sa palma sa ilang mga kamot, ug ang mga Ariano, nga gustong makuha ang ilang tabang batok sa mga Ortodokso, misugod usab sa pagsulod sa ilang kaugalingong simbahan nga nagbitbit usab og mga sanga, aron gayud sila kuopya; Tungod kay nagkasabot sila nga maglihok nga magkahiusa batok sa Orthodox nga Kristohanong pagtuo, nagsugod sila sa paggaya sa mga kostumbre sa usag usa – ang mga Ariano sa mga pagano ug ang mga pagano sa mga Ariano. Napugos usab ang mga Ortodokso sa pagdawat niining dautang kostumbre, aron sila makig-alyansa sa mga Ariano. Oh, ang kahadlok! Oh, ang kawalay-balaod! Gihugawan ang mga babaye ug dalaga; gibubo sa mga simbahan ang dugo sa mga Ortodokso ug gisabwag sa mga halaran; gihugawan sa kahilayan sa mga pagano ang mga batyismoan. Nakita sa tanan niini ang pagtuman sa panan-aw ni Antonio – nga ang mga asno nagatamakan sa halaran sa Dios. Ug daghang mga tawo nga huyang ang pagtuo, tungod sa kahadlok sa mga Ariano, mibiyahe sa ilang erehiya.

Sa paghisgot sa umaabot nga kalamidad, si Santo Antonio sa samang higayon naghatag ug kahupayan sa mga igsoon ug miingon:

'Ayaw kamo kawala'g kadasig, akong mga anak: sama sa paglagot sa Ginoo, magpakita usab Siya'g kaluoy pagkahuman, ug ang Simbahan mabalik pag-usab sa iyang masidlak nga kaanyag ug kusog, ug kadtong nagpabilin nga matinindigan sa pagtuo ni Cristo taliwala sa mga paglutos mosidlak sa kahayag sa grasya. Ang mga bitin mobalik unya sa ilang mga lungag, ug ang pagkamatinud-anon modako pa gayud. Pag-amping gayud, nga dili kamo makig-uban sa mga Ariano nga makadaot kaninyo, kay ang ilang pagtulon-an dili apostoliko, kondili diaboliko ug gikan sa ilang amahan, si Satanas; busa sa maong panan-aw gipakita sila nga mga hayop nga walay pagsabot.

Niadtong panahona, adunay usa ka kumander militar nga nagpuyo sa Ehipto nga ginganlan og Balaki, nga, gipukaw sa malisyosong mga Ariano, walay kalooy nga gipanglutos ang mga Kristohanon. Siya ingon ka malupigon nga iyang hubaron ug latigon sa publiko bisan pa ang mga batan-ong babaye ug monghe sa plasa sa lungsod. Ang Kagalang-galang nga si Antonio nagpadala kaniya og sulat nga ingon niini:

'Nakita nako ang paglagot sa Dios nga moabot kanimo. Undang sa pagpanglutos sa mga Kristohanon, ug malikayan ang kapahamakan nga nagpaabut kanimo.'

Ang dautang tawo, pagkahuman mabasa ang sulat, nagkatawa lang niini; gilud-an niya ang sulat, gilabay kini sa yuta, gipahamtang niya ang makauwaw nga silot sa mga gipadala ni Anthony, ug samtang ginapasipala ang

Banal nga Antonio, nagpahayag siya og lain-laing malisyosong hulga batok kaniya. Apan sa dili madugay, sumala sa propesiya sa Banal nga Antonio, ang mosunod nga silot sa Dios miabut sa dautang tawo. Sa ikalima ka adlaw pagkahuman niini, mibiyahe siya kauban ang gobernador nga Ehipsiyano nga si Nestorius paingon sa usa ka dapit nga gitawag Kherium, duol sa Alexandria; nagsakay sila sa labing malumo ug kalmado nga mga kabayo. Kalit lang, ang mga kabayo misugod og pagdula-dula ilawom nila, nagbangga-banggaay, ug ang kabayo nga gisakyan ni Nestorius kalit nga gipunit si Valakius sa iyang mga ngipon, gilabay siya sa yuta ug gisugdan pag-uyog ang malumo nga bahin sa iyang lawas. Gidala siya, nga patay na, ngadto sa siyudad, diin sa ikatulong adlaw iyang gihuyop ang iyang dili matinud-anong kataposang gininhawa. Ug nakita sa tanan niini ang pagtuman sa propesiya ni Antonio, nga matarong nga nahitabo sa manlutos.

Apan karon panahon na aron hisgutan ang pagpanaw sa maalamon. Naandan niya nga moubos gikan sa tumoy sa bukid, diin siya nagpuyo nga nag-inusara, aron bisitahan ang mga igsoon nga nagpuyo sa tiilan sa bukid. Sa usa sa niini nga naandan nga pagbisita, gisultihan niya sila sa pagduol sa iyang kamatayon, nga gipadayag kaniya sa Dios.

'Miadto ko kaninyo karon sa katapusan, akong mga anak,' ingon niya, 'wala na koy paglaum nga makita pa kamo pag-usab niining kinabuhiha, ug panahon na aron ko molakaw gikan niini ug magpahulay, kay usa ka gatos ug lima ka tuig na ang akong gipuyo.'

Sa pagdungog nila niini nga mga pulong, napuno sa lalom nga kasubo ang mga igsoon; sila nanghilak ug gihalik ang tigulang, sama sa usa ka tawo nga nagahawa na sa kalibutan. Apan gihangyo niya sila nga magpaningkamot uban sa walay paglubad nga kadasig, nga dili masipyat ang kasingkasing sa ilang paningkamot sa pagpugong sa kaugalingon, kondili mabuhi—sama sa pag-andam adlaw-adlaw alang sa kamatayon—nga malampuson nga nagbantay sa ilang mga kalag batok sa hugaw nga mga hunahuna, nga nagsunod sa mga ehemplo sa mga balaan, nga nagpabilin nga layo sa mga skismatiko—ang mga Meletian—ug nga dili makig-uban sa mga , ang mga walay Dios nga Arian; Sa baylo, gihangyo niya sila nga magpabilin nga matinud-anon sa mga tradisyon sa mga Amahan ug panalipdan sa hingpit nga pagkabalaan ang matinud-anon nga pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, sumala sa ilang nahibal-an gikan sa Kasulatan ug sa iyang kanunay nga pagtudlo.

Pagkahuman niini, ang mga igsoon nangaliya pag-ayo kaniya nga magpabilin uban kanila, kay gusto nila nga hatagan sila og dungog nga makatambong sa iyang pagpanaw. Apan wala siya mouyon niini, kay nahibalo siya sa ilang tinguha nga pasidunggan ang iyang lawas pagkahuman sa iyang kamatayon pinaagi sa usa ka solemne nga lubong. Gilikayan bisan pa ang dungog ug himaya pagkahuman sa iyang kamatayon nga mahimo'g ihatag kaniya sa mga tawo, ang halangdon midali sa pagbiya kanila ug sa pagpangitag kahilom: pagkahuman sa pagpaalam sa mga igsoon, mibyahe siya paingon sa tumoy sa bukid ngadto sa iyang pinalanggang puloy-anan, ang dapit sa iyang mga pagpanarbaho sa pag-awhag sa kaugalingon. Paglabay sa pipila ka bulan, grabe siyang naulian. Gidapit niya dayon ang duha ka monghe nga nag-uban kaniya sa trabaho sulod sa miaging kinse ka tuig ug nag-atiman kaniya tungod sa iyang katigulangon, ug miingon kanila:

– Mga anak ko! Sumala sa gisulat (3 Hari 2:2. cf. Josh. 23:14), *'Mopaingon ako sa dalan sa tanan nga tawo'*; ang Ginoo nagtawag kanako ngadto Kaniya, ug naglaum ako nga makatagamtam sa mga panalangin sa langit. Apan ako naghangyo kaninyo, akong mga minahal nga anak, ayaw pagbiya sa mga bunga sa inyong daghang katuigan sa pagpugong sa kaugalingon, kondili padayon sa mga paningkamot nga inyong gisugdan uban sa kadasig ug kalampusan. Kabalo kamo pila ka lain-laing babag ang gibutang sa mga demonyo sa atong agianan, apan ayaw kahadlok sa ilang walay pulos nga gahum. Ibutang ang inyong pagsalig kang Jesu-Cristo, motuo kamo kaniya nga lig-on sa tibuok kasingkasing, ug ang tanang demonyo molayas kaninyo. Hinumdumi ang tanan nga akong gitudlo kaninyo, paningkamoti nga magkinabuhi nga matarong sa atubangan sa Dios – ug walay duhaduha nga madawat ninyo ang inyong ganti sa langit. Likayi ang tanang pakig-uban sa mga skismatiko, heretiko, ug Ariano; nahibalo ka nga wala ko gayud nakig-istorya kanila sa mahigalaong paagi, tungod sa ilang dautang tuyo ug sa ilang heresiya nga supak kang Kristo. Labaw sa tanan, paningkamoti nga tumanon ang mga sugo sa Ginoo, aron dawaton ka sa mga balaan pagkahuman sa imong kamatayon ngadto sa walay katapusang puloy-anan, ingon nga paryente ug mga higala. Hinumdumi kini, pagninilayi kini, ug kanunay kining hunahunaa. Ug kon tinuod gayud nga nagmahal kamo kanako, higugmaa ako sama sa usa ka amahan, ug andam sa pagtuman sa akong kabubut-on, nan ayaw tugoti bisan kinsa nga magdala sa akong lubong paingon sa Ehipto, aron dili hatagan og maluho nga lubong ang akong lawas didto, kay kini man ang nag-unang hinungdan nganong mibulag ako ngadto

niining bukid. Kamo mismo ang maglubong kanako, akong mga anak, sa yuta, ug tuman-a kini nga sugo sa inyong tigulang: ayaw tugoti nga bisan kinsa gawas kaninyo ang makahibalo sa lubnganan diin pagalubngan ang akong lawas, nga pinaagi sa akong pagtuo sa Ginoo, mobangon nga dili malata sa kinatibuk-ang pagkabanhaw sa mga patay. Bahina ang akong mga sinina ingon niini: ihatag ang tunika k[1111] ug ang daan nga panapton nga akong gipahigdaan kang Obispo Atanasio[1112] ; ihatag ang lain nga tunika kang Obispo Serapion[1113] ; ug kuhaa ninyo alang sa inyong kaugalingon ang sinina nga hinimo sa buhok. Paalam, akong mga minahal nga anak! Si Antonio mibiya na, ug dili na siya uban kaninyo niining kinabuhi.

Pagkahuman niining mga pulong, gisudlan siya sa halok sa iyang mga disipulo sa pagpaalam, gipahaba ni Anthony ang iyang mga tiil ug, uban sa hilum nga kalipay sa iyang nawong, samtang nagtutok sa mga Anghel nga miabot aron sa pagdala sa iyang kalag sama sa mga higala, namatay siya ug misumpay sa balaang mga amahan[1114] . Ang mga disipulo sa santo, sumala sa iyang tinguha, gisul-oban ang iyang lawas ug gipahulay siya; ug gawas kanila, hangtod karon walay nakahibalo sa dapit sa lubnganan sa Kagalang-galang nga si Antonio.

Si Athanasius, pagdawat niya gikan sa mga disipulo sa mga daan nga sinina sa santo ug sa iyang panalangin, giisip kining mga gasa nga sama sa Santo Antonio mismo. Sama sa pagpanalanginan sa usa ka dato nga panulondon, kanunay niyang gitan-aw kining mga sinina uban sa matinahuron nga kalipay, hinumduman sa iyang hunahuna ang balaan nga hulagway sa santo.

Mao kana ang kinabuhi ug pagpanaw sa Banal nga si Anthony, nga ang iyang gugma ug dungog mikaylap sa tanang nasud. Wala siya mailhi tungod sa maalamong sinulat[1115] , ni sa kalibutanong kinaadman, ni sa sa pagka-ilado sa iyang kaliwatan, ni sa dakong bahandi, kondili tungod sa iyang debotong kinabuhi. Ug natuman kaniya ang pulong sa Manluluwas: *'Ihatagan ko og dungog ang mga nagatahud kanako'* (1 Sam. 2:30). Wala siya nagpuyo sa bisan unsang bantog nga lugar nga nailhan sa tanan; sa kasukwahi, mihawa siya hapit na sa katapusan sa yuta, ngadto sa usa ka dili matabok nga kamingawan. Apan bisan gikan didto nahibal-an siya sa Espanya, sa Aprika, sa Italya, sa Illyria, ug bisan sa karaang Roma mismo. Si Antonio, nga tinuyo nga nagtago sa iyang kaugalingon gikan sa tanan sa kabukiran, wala maghandum o mangita og ingon nga dungog. Apan ang Ginoo mismo ang nagpadayag ug nagpakita sa tanan niining sulo sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, aron, sa pagtan-aw kaniya, makat-on sila sa pagkamaayo ug, sa paghanga sa paagi sa kinabuhi sa matinahuron, paghimayaon nila ang Langitnong Amahan, Kang kinsa, kauban ang Iyang bugtong Anak ug ang Labing Balaan nga Espiritu, mao ang dungog, himaya, pagpasalamat ug pagsimba hangtod sa kahangturan, amen.

[1111] Milot – usa ka panapton sa gawas, usa ka kapa o balabal.

[1112] Kana mao si San Atanasio ang Dako, Patriarka sa Alexandria.

[1113] Kini nagtumong, siyempre, kang San Serapion, Obispo sa Tmunt (sa Ehipto). Ang iyang pista mao ang ika-24 sa Mayo.

[1114] Ang Kagalang-galang Anthony ang Dako namatay niadtong 17 Enero 356, sa edad nga 105. – Ang mga relikya sa Banal nga si Antonio nadiskubre ug gibalhin ngadto sa Alexandria niadtong tuig 561 sa paghari sa Emperador nga Byzantine nga si Justinian (527–565), unya, pagkahuman sa pagsakop sa mga Saracen sa Ehipto, ngadto sa Constantinople mga tuig 635, gikan didto, sa palibot sa tuig 980, ngadto sa Diyosesis sa Vienne (sa Gaul, karon nga Pransya), ug niadtong 1491 ngadto sa Arles (ang kapital sa Provence, sa habagatang-sidlakan sa Pransya), sa Simbahan ni San Julian, diin nagpabilin kini hangtod karon.

[1115] Bisan tuod wala magtungha sa pormal nga edukasyon ang Kagalang-galang Antonio nga Dako, ang Balaang Kasulatan ug ang kinaiyahan mao ang iyang eskuylahan, ug ang grasya ni Kristo mao ang iyang magtutudlo, nga nagpadayag kaniya sa mas labi pa samtang gipaka-antos niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa iyang mga ascetic nga paningkamot. Ang mosunod nga mga buhat sa Kagalang-galang Antonio ang nakaabot kanato: 1) ang iyang mga sermon, nga may 20 ka piraso; kini naghisgot sa mga birtud sa monghe, pagtuo kang Kristo, pagkamapainubsanon ug pagkawalay sala, pagpaubos, pagkabalaan, pagkamapailubon, pagkamatood, pagkamatinahuron, ug uban pa; tanan nga sermon mubo apan puno sa langitnong pagtulon-an. 2) Mga Epistola – pito ka sulat nga gipadala sa lain-laing monasteryo ug sa ilang mga abbot mahitungod sa pagpangita sa moral nga pagkahingpit ug sa espirituhanong pakigbisog, gisulat sa dihang ang Benerable anaa na sa taas kaayo nga edad ug puno sa apostolikong pagtukod; 13 pa ka uban nga mga sulat nga pareho ang sulod ug kinaiya. 3) Mga Lagda sa Kinabuhi ug uban pang mga pagdasig ug mga panultihon nga gihatag sa mga monghe.

Tropario, Tono 4:

Gisubay nimo ang kadasig ni Elias ug gisunod ang matarong nga mga agianan sa Mibulgar, Amahan Antoniyo, nagpuyo ka sa kamingawan, ug gipalig-on nimo ang kalibutan pinaagi sa imong mga pag-ampo. Busa, hangyoa ang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Gibyaan nimo ang kasaba ning kalibutan, ug nagpuyo ka sa kinabuhi sa kahilom; sa tanang paagi gisunod nimo ang Unang Mibabaye, labing halangdon, gipasidunggan ka namo uban kaniya, O Amahan Anthony, pangulo sa mga Amahan.

31 Enero

18 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Athanasius, Arsobispo sa Alexandria

Gisaulog sa ika-18 sa Enero

Si San Atanasio ang Dako – kining buhi ug imortal nga hulagway sa pagkamaayo ug sa usa ka diosnon nga kinabuhi – natawo sa Alexandria, ang bantugang kapital sa Ehipto[1116] . Ang iyang mga ginikanan mga Kristohanon – matinud-anon ug matinahuron nga mga tawo. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, ang mosunod nga hitabo nagtagna sa umaabot nga dakong buhat ni Atanasio isip usa ka santo.

Usa ka adlaw, nagdula si Atanasio uban sa iyang mga kauban sa baybayon. Ang mga bata nag-uyon sa ilang nakita sa simbahan, nagdula sa papel sa mga ministro sa Dios ug sa mga ritwal sa simbahan. Gipili nila si Atanasio nga mahimong ilang obispo; siya, sa baylo, mitudlo sa uban nga mga presbiter ug sa uban nga mga diakon. Ang mga diakon magdala sa ubang mga bata kaniya – mga pagano nga wala pa nabunyagi. Bunyagan sila ni Athanasius gamit ang tubig sa dagat, samtang gisulti ang mga pulong nga gitudlo para sa sakramento sa Bunyag, sama sa iyang nadungog nga gisulti sa pari sa simbahan; gidugang pa niya niini ang usa ka sermon nga angay sa iyang pagkabata. Niadtong panahona, si San Alehandro[1117] ang Patriyarka sa Alexandria. Sa dihang naglantaw siya sa bintana sa iyang balay, nga nahimutang sa hataas nga dapit dili kaayo layo sa dagat, padulong sa baybayon, ug nakakita sa mga bata nga nagdula, namangha siya samtang nagtan-aw kang Atanasio nga nagbuhat sa bunyag. Gidumala niya dayon nga dalhon kaniya ang tanang mga bata . Sa detalyadong pagpangutana sa mga bata, gisusi sa patriyarka kung kinsa gyud ilang gibunyagan, unsang mga pangutana ang gipangutana kanila sa wala pa ang bunyag ug unsa ilang gitubag; ug nahibal-an niya nga sa ilang dula, ilang gihimo ang tanan subay sa balaod sa simbahan. Pagkahuman niana, pagkahuman nakigsabot sa iyang mga klero, iyang gikilala nga balido ang binyag sa mga pagano nga bata nga gihimo ni Athanasius ug gikompleto kini pinaagi sa pag-uyog sa krisma; unya iyang gitawag ang mga ginikanan sa mga bata, nga naglihok isip mga presbiter, ug gisugo sila nga pabalaan ang ilang mga anak alang sa pagkapari. Sa bahin sa mga ginikanan ni Atanasio, pagtawag kanila ni San Alehandro, gisugo sila nga pabuhi siya sa pagkamatinud-anon ug sa kahibalo sa pagtuon, ug unya, sa diha nga siya moabot na sa hustong edad, dad-a siya kaniya ug ihalad siya sa Dios ug sa Balaang Simbahan.

Sa dihang nakat-on na pag-ayo si Athanasius sa mga siyensya ug nakadawat og halapad nga intelektwal nga edukasyon[1118] , gidala siya sa iyang mga ginikanan kang San Alexander nga Patriyarka ug, sama sa gibuhat ni

[1116] Si Santo Atanasio sa Alexandria natawo mga tuig 297, sa dili pa ang mabangis nga pagpanlupig sa mga Kristohanon ni Diocletian, apan wala siya magbilin og personal nga mga hinumduman bahin niini.

[1117] Si San Alexander, Obispo sa Alexandria, usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya batok sa mga Ariano, nagdumala sa Simbahan sa Alexandria gikan sa 312 hangtod 326.

Hannah kang Samuel kaniadto (1 Sam. 1), gihalad siya ingon usa ka halad sa Dios. Pagkahuman sa mubo nga panahon, gitudlo siya sa Patriyarka nga usa ka klerigo ug giordinar nga diyakono sa Simbahan sa Alexandria[1119] . Ang iyang mapisan nga pakigbisog batok sa mga heretiko sa maong katungdanan sukad pagkabatan-on, ug ang iyang gisagubang sa ilang kamot, dili gayud masukod; apan dili gayud mahimong maghilom bahin sa pipila sa iyang labing katingalahang mga buhat ug kalampusan. Niadtong panahona, ang walay pagtuo nga si Ario nagpakaylap sa iyang buang nga heresiya ug, pinaagi sa iyang makadaot nga pagtulon-an, gikurog ang tibuok Simbahan. Bisan pa nga siya gisilotan na sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Balaang mga Amahan sa Nicaea[1120] , gipalayas sa komunyon sa Simbahan ni Cristo ug gisilotan nga ipriso, bisan pa man nga siya gipahawa sa katungdanan ug hapit nang mamatay, wala gayud siya mohunong sa iyang pakigbisog batok sa ortodoksiya. Nagsugod siya sa paglihok pinaagi sa iyang mga disipulo ug mga kauban nga pareho og hunahuna, nga naglapnag sa hilo sa iyang erehiya sa halayo ug lapad nga dapit. Tungod kay daghan siya og mga manalipod sa atubangan sa emperador, labi na si Eusebius, Obispo sa Nicomedia[1121] , kauban ang ubang mga obispo nga nagsunod sa maong heresiya, nangayo si Ario pinaagi kanila sa pabor ni Constantine the Great, nga buhian siya gikan sa bilanggoan ug tugutan nga mobalik sa Alexandria. Si Eusebius malimbungon nga nakumbinsi sa emperador nga si Ario wala magtudlo og bisan unsang supak sa Ortodoksiya ni magwali og bisan unsang supak sa doktrina sa Simbahan, kondili nabiktima siya sa limbong sa mga obispo tungod sa pagkaselos, ug nga ang panaglalis tali kanila dili mahitungod sa pagtuo, kondili mahitungod lang sa walay sulod, abstrak nga mga pulong[1122] . Ang hari, sa iyang

---

[1118] Ang Alexandria, ang natawhan ni Atanasio, naghatag kaniya og daghang kahigayunan alang sa intelektwal nga pag-uswag, ug nakab-ot niya ang halapad nga kahibalo: nagtuon siya og balaod, nakapamilyar sa mga buhat sa mga paganong maalamon ug mga magbabalak sa Gresya; sa mubo, sumala sa mga pulong sa biyograpo ni San Atanasio, gitun-an niya ang 'sirkulo sa mga siyensya', sa kahulugan nga nasabtan sa mga eskolar sa Alexandria; apan gamay ra ang iyang gihatag nga panahon niini, sumala sa gipamatuod ni San Gregorio nga Teologo. Ang iyang pangunang pagtutok, bisan pa, mao ang pagtuon sa Balaang Kasulatan ubos sa giya sa mga eksperyensiyadong magtutudlo; ug gitun-an ni San Atanasio ang tanang libro sa Daang ug Bag-ong Tugon sa kalalum nga wala pa gani matun-an sa bisan kinsa ang bisan usa niini. Sama sa masabtan gikan sa usa sa pinakaunang mga sinulat ni San Atanasio, kini mao ang mga magtutudlo sa Katolikismo nga Eskwelahan sa Alexandria. Ang intelektwal nga edukasyon ni Atanasio nahingpit sa pakig-uban sa mga asketiko, nga iyang gihigugma ug gipangita ang mga kahigayunan nga makig-uban kanila; nakigkita siya kang Banal nga Antonio ang Dako sa daghang higayon, ug si Atanasio mismo giisip nga usa sa mga asketiko tungod sa iyang hugot nga estilo sa kinabuhi.

[1119] Nahibal-an nga si Atanasio, samtang gamay pa ka batang lalaki, naglingkod isip pinalabi nga miyembro sa panimalay ni San Alexander, nagpuyo uban kaniya 'sama sa anak sa iyang amahan', ug busa nakasinati siya og pipila ka mabungahong katuigan sa kasingkasing sa kalihokan sa simbahan, ilawom sa panimalay sa primado, nga ang awtoridad gikilala sa kapin sa usa ka gatos ka obispo sa Ehipto, Libya ug Pentapolis. Si Atanasio nahimong, sama sa pagkasulti, usa ka katabang ug pribadong sekretaryo sa sinulat nga korrespondensya mahitungod sa mga kalihokan sa simbahan. Si San Atanasio giordinar nga diakono niadtong 319. Bisan niadto, nakaila na si Atanasio, labi na pinaagi sa iyang mga traktado nga 'Batok sa mga Pagano' ug 'Mahitungod sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios'; kini ang iyang pinakaunang mga buhat, gisulat sa sayo pa niyang edad, apan naghatag kini og tanang rason nga magdahom og dagkong butang gikan kaniya.

[1120] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea (usa ka siyudad sa Bithynia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor) nahitabo niadtong 325. Niining konseho, ang erehe ni Ario, usa ka presbiterio gikan sa Alexandria, napadayag ug gikondena; nagtudlo siya nga ang Anak sa Dios dili walay katapusan nga gipanganak gikan sa kina-iya sa Dios Amahan, kondili gimugna Niya gikan sa kawalay-sulod sa panahon, ug dili pareho nga substansya kaniya ni dili patas nga dungog; Kini nga erehiya tinago nga naglakip sa usa ka klarong pagdumili sa pagka-Diyos ni Hesukristo ug sa atong kaluwasan pinaagi Niya; sa mubo, kini usa ka pagbaliktad sa tibuok Kristiyanismo. Sa dihang napadayag ang pagkawalay pagtuo ni Ario, si Atanasio miapil pag-ayo sa pakigbisog ni San Alexander, Arsobispo sa Alexandria, batok kang Ario, nga maoy nakapukaw sa mga Ariano batok kaniya. Nahitabo kini bisan sa wala pa ang Ekumenikal nga Konseho; ug sa Konseho sa Nicaea, si San Atanasio—nga niadto usa ka arkidiakono sa Simbahan sa Alexandria ug kauban ni San Alexander paingon sa konseho—malampusong gisupak si Ario, nga nakatagbaw sa mga Amahan sa Konseho.

[1121] Si Eusebio, Obispo sa Nicomedia, usa ka higala ug tigsuporta ni Ario, ug giprotektahan siya. Sa Unang Ekumenikal nga Konseho, iyang gidepensa si Ario, ug bisan pa nga misugot siya sa pagpirma sa Kredong gihimo sa konseho, misalikway siya sa pag-uyon sa ekskomunikasyon ni Ario gikan sa Simbahan; tungod niini, ingon man sa iyang pakig-uban sa heresiarca nga na-exkommunika, siya mismo gipahilayo sa iyang katungdanan. Apan, tungod sa pagpanalipod ni Constance, ang igsoon nga babaye sa emperador, gipabalik si Eusebius gikan sa pag-exile ug, pagkahuman nabawi ang iyang katungdanan, misugod siya sa paglihok batok sa mga Ortodokso.

[1122] Sa Unang Ekumenikal nga Konseho, ang mga kampeon sa erehiya, nga walay bisan unsang basihanan sa kamatuoran sa ilang bahin, nangita og tabang pinaagi sa limbong pinaagi sa pag-awhag sa ubang miyembro sa Konseho og usa ka kredo diin ang kalibog sa mga pagpadayag mahitungod sa Anak sa Dios nagbilin og luna para sa mga Arianong pag-usab sa paghubad. Apan ang mga Balaang Amahan, nga nagpahayag nga ang Anak sa Dios 'gipanganak gikan sa parehas nga substansya sa Amahan' ug 'gikan sa usa ka substansya uban sa Amahan', giapil kining mga pagpadayag sa ilang kredo, ug pinaagi niini ilang gipamatud-an ang karaang pagtuo 'sa tinuod nga Dios gikan sa tinuod nga Dios'. Gipirmahan sa tanang miyembro sa konseho kini nga kredo, apil na ang mga nanindog sa posisyon nga Arian, bisan

pagkamapainubsanon ug pagkamaayo sa kinaiyahan, nga wala magduda sa malimbungon ug limbongon nga kinaiya sa heretiko nga si , mituo niining mga bakak nga pagpasalig ug gisugo nga tapuson ang panaglalis ug nga ayaw na mag-away bahin sa mga pulong, aron dili magka-bangi ang mga simbahan. Walay bisan gamay nga pagsusi sa maong butang, sa iyang kalooy gitugotan niya si Ario nga mobalik sa Alexandria. Busa kining walay Diyos nga herete, sa dakong kadaut sa Simbahan, mibalik sa Alexandria. Kining nahitabo labing masubo ug makaluoy alang sa mga Ortodokso, ug labi na kang Santo Atanasio, isip usa ka sundalo ni Cristo ug matinud-anong magtatanggol sa tinuod nga mga tradisyon sa Ortodoksiya. Niadtong panahona, gipataas na siya sa ranggo nga arkidiakono. Kining sundalo ni Kristo gisundan ang heretiko nga misalakay sa Simbahan ni Kristo sama sa usa ka lobo, gipadayag ang iyang dautang tuyo pinaagi sa iyang mga sinulat ug sa iyang pagpangwali. Sa samang panahon, gihangyo ni Atanasio ang Iyang Kasantosohan nga Arsobispo Alexander nga mosulat og sulat ngadto sa Tsar, ug siya mismo misulat uban kaniya, nga nagpunting sa pagkawalay-hibalo sa Tsar nga, tungod kay mituo siya sa mga limbong ug heretikal nga mga sugilanon, gidawat na niya karon si Ario, nga mibali sa iyang likod sa Simbahang Ortodokso, nga gisalikway sa Dios mismo ug sa tanang balaang mga Amahan, ug gitugotan siya nga supakon ang mga kanon sa mga Amahan. Apan ang hari, sa pagpukaw ni Eusebius, mitubag uban sa usa ka sulat nga labi pang hugot, nga naghulga kanila sa pagpahawa sa ilang katungdanan kon dili sila manghilom. Apan kining matinud-anon ug buotan nga hari naglihok ingon niini dili aron matubag ang iyang kaugalingong kasuko, ni tungod kay pabor siya sa Arianismo, kondili tungod sa kadasig—bisan pa sayop—aron masiguro nga walay panagbangi tali sa mga simbahan. Tungod sa iyang malumo nga kasingkasing nga nahigugma sa kalinaw, nangita ang hari og kalinaw diin kini dili gayud mahimong ana: kay unsaon man nga ang erehiya makabuhi sa kalinaw uban sa Ortodoksiya?

Sa dili madugay pagkahuman niini, namatay ang Iyang Kabanalan nga si Alexander; si Athanasius napili sa tanang Ortodoksong Kristohanon nga walay supak isip iyang manunod sa Katungdanan sa Alexandria, ingon usa ka sudlanan nga angay alang sa ingon nga kalibutan[1123] . Niadtong panahona, ang tinago nga mga magtugot sa panagbangi—ang mga Ariano—nagpabilin nga hilom sa pipila ka panahon, nga naglikay sa hayag nga panagbangi kang Athanasius; apan sa ulahi, sa ilawom sa diabolikong pagpukaw, ilang gipadayag ang ilang limbong ug hayag nga gipagawas ang hilo nga nagatago sa ilang dautang buot, tungod kay si Santo Atanasio misalikway sa pagdawat kang Arius nga walay pagtuo sa komunyon sa Simbahan, bisan pa nga kini nga ulahi adunay usa ka harihong sugo alang niini. Sa bisan asa, ang mga Ariano misugod sa pagpukaw og kasuko batok sa walay sala nga tawo ug sa paglapas og malisyosong panamastamas, naningkamot nga masiguro nga siya nga angay sa langitnong puloy-anan dili lang tangtangon sa iyang yutang episkopal nga trono, apan usab ipahawa sa siyudad. Apan si Atanasio nagpabilin nga lig-on, nag-awit uban kang David: *'Bisan pa og magkampo ang hukbo batok kanako, dili mahadlok ang akong kasingkasing'* (Salmo 26:3).

Ang pangulo sa kini nga traydor nga pakana mao si Eusebius, nga nagbitbit lang sa ngalan sa pagkamatinud-anon[1124] , apan sa tinuod usa ka sudlanan sa kadautan. Gipahimuslan niya, uban sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna, ang pagkamaayo sa hari ug sa pagtuo nga hamtong na ang panahon, ug gipukaw niya ang tanan aron pabuhian si Atanasio sa trono. Nagtuo si Eusebio nga kon pabuhian niya si Atanasio, dali na

---

pa man sa dili tinuod nga tuyo; sa samang higayon, ilang gibasa ang Griegong termino nga nagpadayag sa pagkapareho sa substansya sa Anak sa Dios, 'homousios', ingon nga 'omousios' – nga nagpasabot og susamang substansya – o, sa labing gamay, ilang nasabtan kini sa ulahi nga kahulugan. Gusto ni Eusebius nga ipresentar ang maong butang sa emperador sa paagi nga ipasabot nga ang kalainan tali sa mga Ortodokso ug mga Ariano usa lamang ka sayop nga pagsabot ug panaglalis nga nanggikan sa lain-laing interpretasyon sa mga pulong ug hugpong sa Simbolo sa Pagtuo, imbis nga mahitungod sa kinauyokan sa pagtuo mismo, ug nga si Ario hingpit nga uyon sa Simbolo sa Pagtuo sa Konsilyo sa Nicea.

[1123] Misunod ang kamatayon ni San Alexander sa Alexandria lima ka bulan pagkahuman, sa iyang pagbalik gikan sa Unang Ekumenikal nga Konseho. Wala si Atanasio sa Alexandria niadtong panahona. Samtang nag-antos sa kamatayon, ang tigulang nga pari, nga biyaan ang iyang mga karnero, mitan-aw sa palibot uban sa naglaylay nga panan-aw, nangita og usa ka tawo nga iyang masaligan aron itugyan sila. 'Athanasius, Athanasius!' miingon si Alexander, 'naghunahuna ka nga makalikay ka. Dili! Dili ka makalikay.' Sa tinuod, wala gyud makalikay si Athanasius sa kapalaran nga gitakda alang kaniya gikan sa kahitas-an. Gipili sa nangibulag nga magbalantay ug sa kabubut-on sa panon, pag-abot pa lang niya sa Alexandria, ang mga tawo misugod dayon sa walay puas nga pagpangayo nga ang mga obispo nga nagtigum magkonsagra kang Atanasio isip obispo, ug dili sila mohunong hangtud makab-ot nila ang ilang gusto, bisan pa supak sa kabubut-on mismo ni Atanasio.

[1124] Si Eusebius, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'matood nga deboto'.

niyang mapildi ang ubang mga Ortodoksong magtutuo ug mapalig-on ang doktrina sa Arianismo. Nagsugod siya sa pagpakaylap og dili matarong ug bakak nga mga panamastamas batok sa matarong nga tawo, nga daw katuohan sa mga heretiko. Alang niini, nagkuha siya, alang sa kuwarta, kang Ision, usa ka sumusunod ni Meletius[1125] , nga ingon ka maalamon sama ni Eudemon ug ingon ka puno sa dautang buot sama ni Callinicus. Ang mga akusasyon batok kang Athanasius mao ang mosunod:

1) nga gipugos niya ang mga Ehipsiyo sa pagbayad og buhis alang sa mga kasuotan sa pari, mga panapton nga lino, mga kurtina sa halaran ug uban pang panapton, ug uban pang gamit sa simbahan;

2) nga siya supak sa hari ug wala magtagad sa mga sugo sa hari;

3) nga siya gahakog ug nagpadala og usa ka kaha nga puno sa bulawan ngadto sa usa sa iyang mga higala aron itago. Gidugang pa niini ang usa ka dugang nga akusasyon mahitungod sa bakak nga pari nga si Ishir[1126] , nga malimbungon, traydor, ug malimbot sa iyang dautang buot; human niya gikuha ang titulo nga presbiter nga walay angay nga ordinasyon, nagbuhat siya og daghang dautan, walay balaod, ug kriminal nga mga buhat nga angay dili lang siya itabog ug pasipalahan, kondili angay usab siya makadawat og bug-at nga silot. Sa pagkahibalo ni Atanasio nga bulahan—nga kanunay hugot ug maampingon sa pag-atubang sa ingon ani nga mga butang—nagpadala siya sa presbiterio nga si Macarius ngadto sa Mareota[1127] aron susihon ang tanang walay balaod nga binuhatan ni Iskhir. Si Ischir, bisan pa, sa kahadlok sa interogasyon ug pagpadayag, nilayas gikan didto ug, pag-abot niya sa Nicomedia, misugod sa pagpanamastamas kang Athanasius sa atubangan ni Eusebius. Gidawat ni Eusebius ug sa iyang mga kauban si Ishira, kining apostata gikan sa Dios ug manlalapas sa balaod sa balaan, ingon usa ka tinuod nga pari, ug gitagad siya uban sa pagtahod: kay natural ra nga higugmaon sa tawo ang kaugalingong klase, bisan sa dautan o sa pagkamaayo. Nagdilaab sa kasuko batok kang Atanasio tungod sa grabeng pagdumot, gidawat nila si Iskhir uban sa dakong kalipay. Gidasig nila ang iyang kawalay hiya ug pagkasuwakon ug nagsaad nga hatagan siya og dungog sa katungdanan nga obispo, basta makadala siya og bisan unsang panamastamas o bakak nga akusasyon batok sa matarong nga tawo. Si Iskhir, nga maalamon ug maalam sa ingon nga mga butang, naningkamot sa pagpasaka og kaso batok sa inosenteng Athanasius. Giangkon niya nga, sumala sa sugo ni Atanasio, ang presbiterio nga si Macario misulod sa simbahan nga bayolente, gikuha siya gikan sa halaran uban sa dakong kasuko, gibaliktad ang halaran, gipikas ang kalis nga naglangkob sa Balaang Misteryo, ug gisunog ang mga balaang basahon. Gidawat nila kining panamastamas ni Iskhir ingon tinuod ug gidugang pa sa ubang bakak nga mga akusasyon, miduol ang mga kaaway ni Atanasio kang Haring Constantine aron panamastamason si Santo Atanasio. Labi na, ilang gipaningkamotan nga pukawon ang kasuko sa hari pinaagi sa pag-akusar kang Atanasio nga wala magtagad sa sinulat nga mga dekreto sa hari ug wala mosunod sa mga sugo sa hari pinaagi sa pagdumili nga dawaton si Ario sa komunyon sa Simbahan. Dugang pa, giakusahan usab ang Balaan nga may kalabotan sa usa ka patay nga kamot, nga giingon nga gigamit ni Atanasio aron paghimo og mga milagro ug salamangka pinaagi sa mahikal nga paagi (sila mismo, sa tinuod, mga gisumpa ug klarong salamangkero); ang maong kamot, giingon nila, iya kanu sa usa ka klerigo nga ginganlan og Arsenius, ug naputol tungod sa mga pakana ni Atanasio.

Pagkahuman sa pagsusi sa kaso, nalibog ang hari: nasayud kaayo siya sa pagkamaayo ni Atanasio, apan sa samang higayon, ang mga pasangil batok kaniya daw medyo makatuohan. Busa, mipili siya og tunga-tunga nga paagi: bisan wala niya gisaway si Atanasio, wala usab niya gisalikway ang pag-imbestiga sa iyang kaso. Ug

---

[1125] Si Meletius, Obispo sa Lycopolis (sa Thebaid), misupak sa pagdawat pag-usab sa Simbahan sa mga tawo nga misalikway niini atol sa pagpanlupig ni Diocletian. Si San Pedro, Arsobispo sa Alexandria, tungod kay mas malumo siya sa mga nahulog sa pagtuo, isip labaw nga arkipastor sa tibuok Ehipto, gipahawa siya sa Simbahan tungod niini. Bisan pa, si Meletius, kauban ang mga obispo nga pareho og panan-aw kaniya, gikuha ang katungod sa pangunang rehiyonal nga obispo ug wala giila ang awtoridad sa mga kahalili ni San Pedro. Sa Unang Ekumenikal nga Konseho, gikondena ang skisma ni Meletius, apan nagpadayon gihapon ang mga Meletian nga obispo hangtod sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo. Niadtong 326, si Meletius ug ang iyang mga kauban nga pareho og hunahuna misupak sa eleksyon ni San Atanasio sa Katungdanan sa Alexandria; ug sa dihang nahitabo kini nga eleksyon batok sa ilang gusto, nagsugod sila sa pagpakaylap og mga malisyosong hungihong nga si Atanasio napili nga dili matarong, pinaagi sa unom o pito ka obispo, sa tinago gikan sa uban. Ang mga Meletian busa mga kaatbang ni Atanasio, kapariho sa mga Ariano, nga ila gisapupo.

[1126] Si Iskhir dili pari. Tinuod nga gi-ordinar siya ni Kolluf sa maong katungdanan samtang buhi pa si San Alexander, nga nag-angkon sa mga katungod sa obispo para sa iyang kaugalingon; apan sa Konseho sa Alexandria niadtong 324, kining si Kolluf gipahawa isip usa ka manlimbong, ug ang tanan nga gi-ordinar niya wala giila nga husto ang ordinasyon.

[1127] Ang rehiyon sa Mareot nahimutang sa amihanan-kasadpan sa Ehipto, sa habagatan sa Alexandria, sa baybayon sa golpo, ug sa mga butang nga eklesiastikal naa kini sa ilawom sa awtoridad sa Obispo sa Alexandria.

tungod kay niadtong panahona gisaulog sa Herusalem ang pista sa dedikasyon sa Simbahan sa Balaang Sepulkro, ug ang mga obispo nagkatigom didto gikan sa tanang nasud[1128] , ang hari, sa pag-aprovechar sa maong kahigayunan, nagsugo sa mga obispo nga magtigom sa Tiro[1129] alang sa usa ka hingpit nga pagsusi sa mga pasangil batok kang Atanasio ang Dako, ingon man aron usisahon usab ang kaso ni Ario, kung tinuod ba siya, sama sa iyang giangkon, nagtudlo subay sa doktrina sa balaang pagtuo ug nagsunod sa tinuod nga Ortodoksong tradisyon: kung siya gipahawa tungod sa pagpanukmod, unya pasud-onga siya pag-usab sa mga klero ug sa konseho ug paghiusa pag-usab, isip usa sa mga miyembro niini, sa lawas sa Simbahan; apan kon nagtuo siya supak sa mga pagtulon-an niini ug nagtudlo sa dili matinahuron nga paagi, unya hukmi siya sumala sa balaang mga balaod ug pasakaan siya og angay nga silot subay sa iyang mga binuhatan. Mahitungod sa kaso ni Arsenius, gisugo sa hari nga una pa buhaton ang usa ka imbestigasyon, aron kon mapamatud-an nga nakasala si Athanasius, siya mapamatud-an nga nakasala subay sa balaod. Aron masiguro ang hingpit nga pagsusi niini nga butang, gipadala ni Constantine ang usa sa iyang mga steward nga ginganlan og Archelaeus, kauban ang prinsipe nga taga-Phoenicia nga si Nonus. Sa pag-abot niini sa Tyre (Didto si Athanasius niadtong panahona, nagpaabot nga mapadayag ang bakak nga pasipala nga gihimo batok kaniya mahitungod sa patay nga kamot ug salamangka), ilang gipahunong ang imbestigasyon hangtod moabot gikan sa Alexandria ang gipaabot nga mga manlalapas, nga miangkon nga ilang nakita sa ilang kaugalingong mga mata ang pagka-balaod-wala ni Athanasius (ang pagputol sa kamot ni Arsenius ug ang salamangka). Kini nga paglangan sa imbestigasyon nahitabo pinaagi sa probidensya sa Dios, sama sa klarong gipakita sa kinalabasan sa kaso. Kay ang Dios, nga nagtan-aw sa tanan gikan sa kahitas-an ug nagluwas sa mga gidaugdaug gikan sa mga nagpasakit kanila, nagpalugway sa panahon aron si Arsenius mismo makab-ot ang panahon sa pag-abot sa Tiro. Si Arsenius usa sa mga klero sa Simbahan sa Alexandria, nga naggunit sa katungdanan nga manunulat; tungod kay nakahimo siya og grabeng krimen, atubangon niya ang hugot nga paghukom ug malupit nga silot; sa kahadlok niini, siya milayas ug nagpabilin nga natago sulod sa dugay nga panahon – wala mailhi ang iyang nahimutangan. Apan ang mga traydor nga kaatbang ni Atanasio, human maghimo og malimbungon nga mga plano ug wala gyud nagdahom nga mosugot pa si Arsenius nga motungha tungod sa kahadlok ug kaulaw sa sala nga iyang nabuhat, walay hiya-hiya nilang gisulat nga naglungtad ang putol nga kamot ni Arsenius, ug ilang gipakatag ang hungihong sa halapad nga dapit nga si Atanasio ang nagbuhat niining makalilisang nga krimen. Sa pagkatibulaag sa tsismis nga gisilotan si Athanasius tungod kay giputol niya ang kamot ni Arsenius, nakaabot kini kang Arsenius mismo, nga nagpanago sa usa ka dili mailhi nga lugar. Nagminarun siya sa iyang amahan ug manalagad, ug nagmasubo sa iyang kasingkasing nga ang kamatuoran dili patas nga napildi sa bakak, tinago siyang miadto sa Tiro ug nagpakita sa atubangan mismo ni Atanasio, nga mihulog sa iyang dungganong mga tiil. Ang Bulahan nga Atanasio, nga malipayon sa pag-abot ni Arsenio, gisugo siya nga dili magpakita sa bisan kinsa hangtod sa paglitis.

Kaniadtong ikatulo ka pulo ka tuig sa paghari ni Constantine[1130] , ang mga obispo gikan sa nagkalain-laing siyudad mitigum sa Tiro[1131] . Ang presbiter Macarius gidala sa mga sundalo; apil kanila ang gobernador, nga gustong mamuno sa paglitis kauban ang mga obispo, ingon man usab ang ubang sekular nga awtoridad; mitungha usab ang mga manlalait, ug nagsugod ang paglitis. Dayon gitawag si Atanasio. Sa sinugdan, siya gipasakaan og

---

[1128] Ang mga obispo mitigum sa Jerusalem alang sa pista nga nagtimaan sa pagkonsagra ni Emperador Constantine the Great sa maanindot nga Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo, nga gitukod ibabaw sa dapit sa paglubong ug Pagkabanhaw sa Manluluwas. Ang simbahan gikonsagra niadtong 13 Setyembre 335.

[1129] Ang siyudad sa Tiro nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo. Kini usa sa labing karaan, labing lig-on nga gipanday ug labing matahum nga siyudad-pangkalakalan sa baybayon sa Fenicia, ug nagsilbi usab nga kapital niini.

[1130] Dinhi, ang paghari ni Constantine the Great gikomputo dili gikan sa pagsugod sa iyang bug-os nga paghari, kondili gikan sa sinugdanan gayud sa iyang paghari (gikan sa 306 hangtod 324 nagdumala siya sa kasadpang katunga sa imperyo, ug gikan sa 324 hangtod 337 sa tibuok imperyo).

[1131] Ang Konseho sa Tiro nahitabo niadtong 335, ubos sa pagdumala sa imperyal nga opisyal nga si Dionysius. Hangtud sa sisenta ka obispo ang mitambong sa konseho. Niabot si Santo Atanasio uban sa 48 ka obispo gikan sa Ehipto. Ania usab ang mga obispo gikan sa labing bantugan nga mga diyosesis: si Flacillus sa Antioquia, si Maximus sa Herusalem, ug si Alexander sa Tesalonica. Pag-abot niya, gusto ni San Atanasio nga lingkoran ang lingkuranan nga angay kaniya tungod sa iyang katungdanan, apan gisugo siya sa pangulo sa konseho, si Eusebio, Obispo sa Caesarea (usa ka iladong historyador sa simbahan ug simpatetiko sa mga Ariano), nga motindog sama sa usa ka giatubang sa paglitis. Ang deliberasyon sa konseho gihimo sa paboritismo, pabor sa mga kauban ni Ario ug sa kadaut ni Santo Atanasio.

bakak nga akusasyon bahin sa panapton nga kasuotan sa simbahan ug sa tabon, ingon man sa kahakog; apan dayon napadayag ang bakak sa maong panamastamas, ug nahimong klaro sa tanan ang dautang tuyo sa mga manamastamas.

Samtang nagpadayon, ang malisyosong pagdumot sa mga kaatbang ni Athanasius wala magpakita og timaan sa paghinay; wala pa gihapon sila mapuno sa ilang bakak nga mga panamastamas batok kang Athanasius, apan nagdugang pa sila og lain nga pakana sa usa ka pakana, ug lain nga bakak sa usa ka bakak. Ang mga walay Diyos nga heretiko naghatag og suhol sa usa ka walay hiya nga babaye aron maghimo og bakak batok kang Atanasio, nga nag-angkon nga samtang nagpuyo siya uban kaniya batok sa iyang kabubut-on, nakahimo siya og dautang buhat uban kaniya.

Sa pagsugod sa paglitis, mipahimutang ang mga huwes ug mitungha ang mga manlalapas; gidala usab ang maong babaye. Nagahilak, siya mipahayag og reklamo batok kang Athanasius, nga wala pa gyud niya makita ug wala gani siya kahibalo unsa siya itsura.

'Tungod sa Ginoo, gidala ko siya sa akong balay,' ingon niya bahin kang Athanasius, 'isip usa ka respetado ug balaan nga tawo, nga nangandoy og panalangin para sa akong kaugalingon ug sa akong panimalay. Apan sa baylo, nakasinati ko og pag-antos tungod kaniya.' Sa tungang gabii, samtang natulog ko sa akong higdaanan, miadto siya kanako ug gipugos ko, kay walay nitabang kanako gikan sa iyang pagkupot, tungod kay natulog kaayo ang tanan sa balay.

Samtang ang walay-hiya nga babaye nagasulti og ingon ana nga panamastamas ug naghimo niining mga bakak nga pasangil pinaagi sa iyang mga luha, ang amigo ni Athanasius, ang presbiterio nga si Timoteo, nga nagbarog uban kaniya sa gawas sa pultahan ug nakadungog sa maong panamastamas, nasuko sa espiritu; ug, kalit nga misulod sa silid-hukmanan, dali-dali siyang mitindog sa atubangan sa mata sa maong manamastamas, ingon nga siya mismo si Atanasio; mapangahas siyang misulti kaniya sa mosunod nga mga pulong:

'Ako ba, babaye, ang nanglutos kanimo sa gabii, sama sa imong giangkon? Ako ba?'

Apan ang babaye, nga mas walay hiya pa, misinggit sa mga huwes:

'Kini nga lalaki mao ang nagdaot kanako ug ang miatake sa akong pagkabalaan; siya, ug walay lain, samtang nagpuyo uban kanako, gibayran ang akong kaayo sa pagdaot.'

Pagkadungog niini, nangatawa ang mga huwes, samtang ang mga kaatbang ni Athanasius nabati gayud ang dakong kaulaw, kay klaro kaayo nga napadayag ang ilang bakak. Natingala ang tanan sa ingon ana ka walay-hiya nga pagpanamastamas ug gideklarar nila si Athanasius nga hingpit nga inosente sa sala nga iyang giakusahan. Apan ang mga kaatbang ni Athanasius misugod sa pag-akusar sa balaan nga tawo og salamangka ug pagpatay kang Arsenius; ilang gipakita sa tanan ang usa ka patay nga kamot nga makalilisang tan-awon ug, samtang walay-hiya nilang giwagayway kini sa atubangan sa balaan, misinggit:

'Kini nga kamot nagasigaw batok kanimo sa hilom, Athanasius; kini nga kamot nagasaway kanimo; gikuptan ka niini ug gihuptan pag-ayo, aron dili ka makalikay sa paghukom; dili nimo malikayan ang pagpamatuod niini pinaagi sa mga pulong, limbong, o bisan unsang matang sa panikas.' Kaila ang tanan kang Arsenius, kinsa gikan kaniya ninyo gihiwa kini nga kamot nga dili matarong ug walay kalooy. Busa, sultihi kami na, sa katapusan, nganong gikinahanglan ninyo kini buhaton ug alang sa unsang katuyoan ninyo kini gihiwa?

Apan si Atanasio, mapailubon siyang maminaw kanila, nga nagsundog kang Kristo nga iyang Ginoo, kinsa kaniadto gisilotan sa mga Hudiyo apan wala makiglalis o misinggit, kondili *'sama sa karnero nga gidala sa katabanan'* (Isaias 53:7); sa sinugdan naghilom siya, unya, sa pagtubag sa akusasyon, mapainubsanon siyang miingon:

'Aduna bay bisan kinsa kaninyo nga kaila kaayo kang Arsenius? Wala bay bisan kinsa nga makapamatuod kon kini ba gayud ang iyang kamot?'

Sa dihang daghan ang mitindog gikan sa ilang lingkoranan, nga nag-angkon nga kaila gyud sila kang Arsenius mismo ug sa iyang sinulat, dali dayon gikuha ni Atanasio ang tabing diin nagtindog si Arsenius ug gisugo siya nga motindog sa tunga-tunga sa katiguman. Ug busa mitindog si Arsenius sa taliwala sa hukmanan, buhi ug himsog, nga buo pa ang duha ka kamot. Ang Balaan, samtang naglantaw nga masuko sa mga maninirang-puri, miingon:

Dili ba kana si Arsenius? Dili ba kana ang usa nga ang kamot, sumala sa imong giingon, giputol? Dili ba kana ang nailhan sa tanang tawo sa Alexandria?

Ug, gisugo niya si Arsenius nga ipataas una ang tuo niyang kamot unya ang wala, ug misinggit siya sa kusog, murag nagtawag sa mga layo sa kamatuoran:

'Ani-a na, mga tawo: mao ni si Arsenius! Ani-a ang iyang mga kamot, nga wala gyud giputol! Ipakita namo ang inyong Arsenius, kon naa man mo, ug ingna kami kinsa ang tag-iya sa putol nga kamot, nga nagpamatuod nga kamo mismo ang mga naghimo niining krimen.'

Samtang nagpadayon ang paglitis sa ingon niini nga paagi, miabot sa konseho ang usa ka mensahe gikan sa hari, nga kusganong nagpasangil sa mga maninirang-puri, nagmando nga si Atanasio pasayloon gikan sa dili matarong nga pasangil, ug buotan nga nagpatawag kaniya sa hari. Mao kini ang nahitabo. Duha ka presbiter sa Simbahan sa Alexandria, sila Apis ug Macarius (dili ang usa nga gidala sa paglitis nga nakadena, kondili lain nga pareho ang ngalan), pag-abot nila sa Nicomedia, gisultihan nila ang hari sa tanan mahitungod kang Athanasius—unsaon sa iyang mga kaaway paghimo og bakak nga mga pasangil batok sa balaan nga tawo ug pagtigum og dili matarong nga konseho. Ang hari, pagkahibalo sa kamatuoran ug pag-ila sa panamastamas nga gikan sa pagpanukotuko, misulat og sulat nga ingon niini ngadto sa mga obispo sa konseho sa Tiro; ug sa pagbasa niini sa hukmanan, ang mga sumusunod kang Eusebius napuno sa kahadlok ug wala na silay nahimo; apan, tungod sa dakong pagkainggit, wala nila hunong-i ang ilang kabuang; wala sila malipay nga napildi na ug napahiya na kaniadto, ug, pinaagi sa dugang bakak nga mga pasangil, ilang gisilotan si Macarius, nga gidala sa atubangan sa hukmanan. Ang bakak nga nagpasaka og kaso mao si Ishir, ug ang mga bakak nga saksi mao ang mga sumusunod kang Eusebius, nga kaniadto gisalikway ni Athanasius isip mga bakakon ug dili kasaligan. Gusto ni Athanasius nga adunay hingpit nga imbestigasyon kon tinuod ba gayud nga pari si Ishir, ug pagkahuman niini lamang siya misaad nga motubag sa mga kaso nga gipasaka batok kaniya. Wala mouyon ang mga huwes niini ug nagpadayon sila sa paglitis batok kang Macarius. Pagkahuman sa mga manlalapas sa dungog sa paghurot sa tanang bakak nilang pasangil, gipahunong ang pagdungog sa kaso, kay kinahanglan buhaton ang usa ka imbestigasyon sa mismong lugar diin giingong gipahulog ni Macarius ang halaran, mao ang Mareotes. Sa dihang iyang nakita nga ang maong mga maninumbong—nga iyang gisalikway sukad pa sa sinugdanan nga mga bakakon—gipadala ngadto sa Mareota alang niini nga tuyo, si Atanasio, nga dili na makasustiner sa pagka-injustice nga gihimo, naghilak nga walay hunong:

'Napalong na ang kamatuoran, gitamakan sa tiil ang pagkamatarong, nangamatay na ang hustisya, ug nawala na sa mga huwes ang balaodnong pagsusi ug maampingong pagtagad sa mga kaso! Balaod ba nga ang gustong limpyohan ang iyang ngalan ipriso pa sa kadena, samtang ang paghukom sa tibuok kaso gisalig sa mga maninirang-puri ug kaaway, ug ang maong mga maninirang-puri mismo maoy mohukom sa ginapanirangan nila?'

Busa si Santo Atanasio ang Dako misinggit niini sa atubangan sa tanan ug nagpamatuod sa tibuok konseho. Apan sa dihang nakita niya nga dili siya molampos tungod sa nagkadaghan nga mga kaaway ug mga tawo nga puno sa inggit ug pagdumot, tinago siyang miadto sa hari. Ug dayon kining konseho—o mas tukma pa, kana dautang tigum—gikondena si Atanasio sa iyang pagkawalay didto. Pagkahuman sa dili patas nga imbestigasyon sa maong kaso sa Mareoth, nga gihimo subay sa kabubut-on ug tinguha sa mga kaaway ni San Atanasio, ang mga huwes—nga sila mismo angay untang tangtangon sa katungdanan—nagpahukom nga permanente nga tangtangon si Atanasio sa iyang katungdanan. Unya mibiyahe sila paingon sa Jerusalem, diin kining maong mga tawo—nga nagpakaaron-ingnon lang sa pagkamapaambition ug hipokritong mipirma sa dogma bahin sa pagkapareho sa kina-iya sa Anak sa Dios uban sa Dios Amahan sa miaging Konsilyo sa Nicaea—midawat kang Arius nga nagtanggi sa Dios sa komunyon sa Simbahan. Apan kadtong nagbarug sa Ortodoksong pagtuo sa kasingkasing ug sa pulong, pagkahuman sa maampingong paghunahuna sa mga pulong ug pakigpulong ni Ario ug sa hugot nga pagsusi niini, nakaila sa limbong nga nagtago sa luyo sa daghang pulong ug pakigpulong; ug, pagdakop niini sama sa pagdakop sa usa ka soro, ilang gisaway siya isip kaaway sa kamatuoran. Niadtong panahona, miabot ang lain nga mensahe gikan sa hari (wala pa nakaabot kang Athanasius ang hari), nga nagmando kang Athanasius ug sa tanan niyang mga mananaway ug mga huwes nga motungha dayon sa iyaha. Nakahadlok kini pag-ayo sa mga miyembro sa konseho, kay ang mga kaaway ni Atanasio, nga nagpahigayon og dili matarong nga paglitis, nahadlok nga mapadayag ang ilang kawalay-hustisya; busa, daghan kanila ang nanglisan ngadto sa ilang kaugalingong yutang natawhan. Apan si Eusebius ug si Theognis, Obispo sa Nicaea[1132] , ug uban pa, nga nakahimo og pipila ka makatinuod nga pasangil aron madugay ang ilang pagbiya sa Tyre, nagpabilin didto sulod sa pila ka panahon, samtang nagtubag sa hari pinaagi sa sulat. Samtang si Atanasio, pagkahuman mitungha sa atubangan sa hari sa

Nicomedia, gipanglimpyo ang iyang kaugalingon gikan sa pasangil sa kahakog nga gipahamtang batok kaniya. Ug samtang ang mga sumuporta ni Eusebius naglangan ug wala magdali nga motungha sa atubangan sa hari, gipadala sa hari si Athanasius sa Sede sa Alexandria uban sa iyang kaugalingong sulat, diin gipamatud-an nga walay basehan ug dili matarong ang tanang mga panamastamas batok sa santo.

Samtang si Santo Atanasio nagdumala sa iyang diyosesis, ug si Ario naa sa Alexandria, ang mga Ariano nagdala og dakong kalibog ug kagubot sa mga tawo. Si Banal Athanasius, nga dili na makasustiner sa pagtan-aw nga si Ario nagpukaw ug nagkaguliyang dili lang sa Alexandria kondili sa tibuok Ehipto, gisulat kini tanan ngadto sa hari, nga nag-awhag kaniya nga silotan ang mapintas sa Diyos ug hinungdan sa kagubot sa katawhan. Ingon tubag, usa ka mando dayon ang miabot sa Alexandria gikan sa hari nga dad-on si Ario, nga gipangapos, sa atubangan sa korte royal. Sa iyang pagpadulong sa hari gikan sa Alexandria, si Arius, pag-abot niya sa Caesarea, nakigkita sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna: Eusebius, Obispo sa Nicomedia; si Theognis sa Nicaea; ug si Marius, Obispo sa Chalcedon[1132] ; pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, naghimo sila og bag-ong mga panamastamas batok kang Atanasio, nga wala magkahadlok sa Dios ni magmalumo sa inosenteng tawo, kondili usa ra ang ilang tinguha – tabunan ang kamatuoran sa bakak, ingon sa giingon sa Balaang Isaias: 'Nagahuna-huna sila ug dautan ug nag-anak sa kadautan'—kadtong miingon: *'Kay among gihimo ang bakak nga among dalangpan, ug pinaagi sa limbong among tabonan ang among kaugalingon'* (Isa. 59:4, 28, 15).[1133] Mao kana ang kadasig sa mga walay-balaod nga eretiko sa pagtangtang kang bulahan nga Athanasius gikan sa iyang patriyarkal nga trono ug sa pag-angkon og gahum ibabaw sa mga Ortodokso. Ug busa miadto sila sa atubangan sa hari – si Ario, nga nagtinguha sa pagpangatarungan sa iyang kaugalingon, ug si Eusebio ug ang iyang mga kauban – aron ipadayon ang iyang dili matarong nga tuyo, ug aron maghatag og hayag nga bakak nga pagpamatuod batok sa kamatuoran ug batok kang Atanasio. Sa dihang mitungha sila sa atubangan sa hari, gipangutana dayon sila bahin sa konseho nga gihimo sa Tiro, bahin sa ilang gidesisyon didto ug sa hukom nga ilang gipahamtang kang Atanasio. Mitubag sila sa hari:

'O Ari! Dili kami labi nga nagasubo tungod sa mga sayop ni Atanasio, apan napuno kami sa kasubo ug kadasig mahitungod sa halaran nga iyang gilapasan, ug sa kalis nga naglangkob sa Balaang Misteryo, nga iyang gipikas-pikas ug gipangbungkag, ingon man usab sa kamatuoran nga iyang gipugngan ug gidili ang pagpadala sa trigo nga kasagarang ipadala gikan sa Alexandria paingon sa Constantinople[1134] : Kini nagapasubo gayud kanamo; kini nagasamad sa among mga kalag. Ang mga saksi sa iyang mga dautang binuhatan mao ang mga obispo nga : Adamantius, Anuvion, Arvestion ug Peter[1135] ; human kini gipadayag nila, nakalikay si Athanasius sa husay nga angay unta kaniya tungod sa iyang mga binuhatan; apan wala siya makalikay sa pagdeponer, kay siya gideponer sa tibuok konseho sa usa ka tingog tungod kay nangahas siya sa pagbuhat og ingon ana ka-balaod nga mga buhat.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang hari nagpabilin nga hilom sa sinugdanan, nabalaka sa iyang kasingkasing; unya, tungod kay dili niya mapahunong ang mga manlalapas, gisugo niya nga ipadala ang matarong nga tawo sa Gaul sa pipila ka panahon[1136] – dili tungod kay mituo siya sa mga panamastamas o nalupigan sa

---

[1132] Si Marius, Obispo sa Chalcedon, sama ni Theognis sa Nicaea ug daghan pa, misuporta sa mga pagtulon-an ni Arius, giakusahan si Athanasius sa Konseho sa Tyre, ug usa siya sa mga imbestigador sa kaso sa Mareot, kauban ni Theognis ug uban pang mga sumusunod kang Arius nga pareho og hunahuna.

[1133] Ang propeta dinhi naghisgot sa mga tawo nga ang ilang mga sala nagbulag kanila sa Dios. Ang mga nagpasaka og kaso batok kang Athanasius naglihok sa parehas nga paagi sa ingon nga mga makasasala, nagtago sa kamatuoran pinaagi sa bakak.

[1134] Sukad pa sa karaang panahon, ang Ehipto, nga ilado sa iyang pagkamabungahon, nagpadala og flotang puno sa pan paagi sa Alexandria ngadto sa Roma alang sa pag-apod-apod sa mga nanginahanglan. Sa dihang gitukod ni Constantine the Great ang bag-ong kapital sa Byzantium niadtong 330, ug ginganlan kini og Constantinople sumala sa iyang kaugalingon—nga nailhan usab nga Tsargrad—siya, sa iyang paningkamot nga mapadaghan ang populasyon niini ug masiguro ang pondo alang sa pagmintinar niini, gibag-o ang katuyoan sa maong flota: ang pribilehiyo sa pag-apod-apod sa pan gihatag sa Constantinople. Gibana-bana nga hangtod sa 80,000 ka sukod sa pan ang gipang-apod-apod. Busa naglaum ang mga kaaway ni Atanasio nga pinaagi sa pagpakaylap og bag-ong panamastamas ug pagpukaw sa kasuko sa emperador, makapukaw usab sila og kagubot sa mga tawo sa kapital. Ang mga tawo nga dili kontento kang Atanasio posibleng mihimo og kagubot ug, sama sa gilauman sa mga obispo nga supak kang Atanasio, gipatay ang balaan nga tawo sa maong hitabo. 'Unsaon nako pagbuhat niini (pahunong sa transportasyon sa trigo),' mitubag si Athanasius batok sa bag-ong panamastamas; 'usa man ko ka pribadong indibidwal ug kabus nga tawo?' Mitubag si Eusebius sa Nicomedia: 'Dili, si Athanasius usa ka gamhanan ug dato nga tawo; naa siyay paagi sa pagbuhat sa bisan unsa!'

[1135] Kining tanan mga obispo nga Arian, mga suporter ni Eusebius sa Nicomedia.

[1136] Ang Gaul mao ang karon nga Pransya.

kasuko, kondili aron mapahupay ang Simbahan (sumala sa gipamatuod sa mga nakahibalo gayud sa tuyo sa hari). Nakita sa Emperador kung pila ka mga obispo ang misupak kang Atanasio, ug unsa kadako nga kagubot ang hinungdan niini sa mga tawo sa Alexandria ug Ehipto. Busa, aron pahupayon kini nga unos, tapuson ang mga hungihong ug tambalan ang kasakit sa daghang mga obispo, gisugo niya ang balaan nga tawo nga mobiya sa siyudad sa pipila ka panahon[1137] .

Pagkahuman niini, si Emperador Constantine mismo, sa ika-31 ka tuig sa iyang paghari, namatay sa edad nga kan-umanta ug lima. Sa iyang higdaanan sa kamatayon, iyang gipili ang tulo niyang mga anak nga lalaki isip mga manunod sa iyang imperyo: Konstantino, Constantius ug Constans, diin, sumala sa iyang testamento, iyang gibahin ang gingharian, ug gihatagan ang kadaghanan niini ang iyang panganay nga anak, si Konstantino. Apan tungod kay wala'y bisan usa sa mga anak ni Konstantino nga Dako ang anaa sa panahon sa iyang kamatayon, iyang gisalig ang iyang testamento sa usa ka presbiterio nga si[1138] , nga tinago nga sumusunod kang Ario. Samtang tinago niyang gipuy-an ang erehiya sa iyang kaugalingon, gitago usab niining presbiter ang testamento sa hari; sa dihang daghan ang nangutana kaniya kon naghimo ba og testamento ang hari sa iyang higdaanan sa kamatayon, wala siya maghisgot bahin niini. Gipahimong tinago niyang kauban sa maong buhat ang pipila sa mga eunuco sa hari. Samtang ang kamagulangan nga anak, si Constantine, naglangan sa pag-adto sa nag-aantos nga amahan, si Constantius midali sa pagbiya sa Antioquia sa labing dali ug nauna siya sa tanan. Ang maong presbitero tinago nga gihatag kaniya ang testamento sa iyang amahan; ingon baylo, wala siyay gipangayo gawas lang nga mosuporta si Constantius sa mga Ariano ug motabang kanila; Gusto niya nga si Constantius, imbis nga magpasalamat sa walay kamatay nga Hari nga si Kristo alang sa iyang yutang gingharian, buangon niyang ikalimod nga si Kristo mao ang Dios ug Ginoo sa tanan, ug ang Magbubuhat, apan ituring Siya nga usa ka binuhat! Ang giingon nga si Eusebius ug ang tanan niyang mga kauban ang nagpahapsay niini, naglipay nga miabot na ang panahon nga ilang gipangandoy; naglaum sila nga mapalapdan ug mapalig-on ang heresiya nga doktrina sa Arianismo kon ang bag-ong emperador mopamatood nga husto ug hingpit nga legal ang desisyon nga ipriso si Athanasius. Niadtong panahona, ilang napangumbinsi ang prepositus nga si[1139] , nga naa sa mga kwarto sa hari ug uyon sa ilang mga panan-aw, nga dawaton ang ilang erehiya; ug pinaagi kaniya, ang sakit sa Arian nga erehiya mikaylap sa ubang eunuko nga si[1140] , nga, tungod sa ilang kinaiyahan, dali kaayo modawat ug mopakaylap sa tanang matang sa dautan sa uban. Unya ang asawa sa hari, nga hinay-hinay nabinuangan sa blasphemous nga mga pulong, natakdan usab sa maong heretikal nga hilo.

Sa katapusan, ang hari mismo, nadani sa sofistika sa mga Ariano, mibangon batok kang Kristo, iyang Ginoo ug Magbubuhat, aron matuman kaniya ang mga pulong sa balaan nga Jeremias: *'Ang mga magbalantay miliko gikan kanako'* (Jer. 2:8).[1141] Ug gisugo ni Constantius sa publiko nga ipatuman ang Arianong erehiya, ug

---

[1137] Si Santo Atanasio gipadala sa siyudad sa Treves – karon Trier – usa ka daghan og tawo ug nag-uswag nga kapital sa amihanan-sidlakang rehiyon sa karaang Gaul (nga nailhan nga Belgica). Si Constantine the Great mismo kanunay nagpuyo didto sa dihang iyang gipangulohan ang kasadpang bahin sa imperyo; karon si Constantine, ang panganay nga anak sa emperador, nga nahimong magmamando sa Gaul, Espanya ug Britanya niadtong 335, nagpuyo didto. Ang Obispo sa Trier niadtong panahona mao si Maximinus, usa ka tigpanalipod sa ortodoksiya. Gidawat niya si Atanasio uban sa gugma ug pagtahod, ug si Atanasio usab nagpabiling matinud-anon kaniya. Ug si Constantine the Younger, nga dako ang pag-ila sa balaan, naningkamot sa paghupay sa kasubo sa iyang pagbiya sa yutang natawhan. Nipabilin si San Atanasio sa Trier sulod sa duha ka tuig ug upat ka bulan.

[1138] Ang Arian nga presbiter Eudoxius, siya gayud nga adunay dakong impluwensya kang Constance, igsoon nga babaye ni Emperador Constantine the Great, sa pagbalik ni Arius ug sa iyang mga sumusunod gikan sa pag-exile.

[1139] Ang prepositus mao ang ulo sa panimalay sa hari ug sa mga eunuko. Si Constantius nagbutang og partikular nga pagsalig sa eunukong si Eusebius, usa ka Ariano.

[1140] Sa karaang panahon, ang termino nga 'eunuko' nagtumong sa mga indibidwal nga nag-alagad sa mga korte sa hari isip mga bantay sa kuwarto sa mga reyna ug prinsesa. Sa kadaghanan, ang mga eunuko mao ang mga lalaki nga giputol ang sekswal nga organo. Sa korte sa Byzantine, ang katungdanan sa eunuko usa ka labing dungganon; kasagaran giisip sila nga maharlikang kortesano ug adunay dakong impluwensya sa mga hari ug sa administrasyon sa estado. Si Constantine the Great nagsugod sa pagtudlo kanila sa ubos nga mga posisyon, aron mapugngan ang ilang impluwensya; apan sa panahon ni Constantius, nabawi sa mga eunuko ang dakong kahinungdanon sa korte.

[1141] Ang tibuok bersikulo nag-ingon niini: 'Wala mangutana ang mga pari, "Ain ang Ginoo?", ug wala ko mailhi sa mga magtutudlo sa balaod, ug ang mga magbalantay nangawala gikan kanako, ug ang mga propeta nagprofesiya sa ngalan ni Baal ug misunod sa mga wala maghatag og tabang.' Dinhi, sa paglitok sa ngalan sa Ginoo, gisaway sa propeta Jeremias ang mga pari, mga magmamando, ug mga propeta sa Israel, nga nakalimot sa kaluoy sa Dios ug niliko gikan Kaniya. Ang biyograpo ni Santo Atanasio sa Alexandria gigamit kining

nga ang tanang obispo magtudlo sa parehas nga paagi sama kaniya; ug gisugo niya nga ang mga mosupak pahadlokon.

Sa taliwala niining dakong bagyo ug kagubot, ang mosunod nga mga arkipastor nagsilbi isip tinuod nga mga timonero sa mga Simbahan: si Maximus sa Jerusalem[1142] , si Alexander sa Constantinople, ug si Athanasius sa Alexandria (nga mao ang atong gihisgutan dinhi), nga bisan pa sa iyang pagka-bilanggo, wala biyai ang timon sa Simbahan, nagpasiugda sa Ortodoksiya pinaagi sa iyang mga pulong ug mga sulat. Si Eusebio sa Nicomedia, bisan pa, kauban ang iyang mga kaubang nagtuo sa samang hunahuna, gibuhat ang tanan sa ilang gahum aron ipakalat ang iyang heretikal nga bakak nga doktrina, nagpakig-away batok sa mga Ortodokso ug nagpahimulos sa Simbahan ni Cristo. Labi na, misukol sila pagkahuman sa makalilisang nga kamatayon ni Ario. Gidawat sa malimbungon ug malimbot nga si Eusebius si Ario sa Constantinople uban sa dakong dungog, nga dako kaayo ang limbong ug tukso sa mga matinud-anon; kay niadtong panahona walay mosupak kang Ario, tungod kay daghan sa mga awtoridad ang misuporta kaniya, samtang si Atanasio anaa sa exilio. Apan ang Dios, nga sa Iyang kinaadman nag-andam sa tanang butang gikan sa kahitas-an, gipugngan ang ilang mga plano, ug gitapos ang dautang tuyo ug kinabuhi ni Ario. Ug sa samang kusog nga gigamit sa iyang dila sa pagbuga og mga pulong nga mapanglutos batok sa Ortodoksiya sa iyang kinabuhi, sa maong kusog ug labi pa gani nga mas kusgan, nabuto ang iyang tiyan, natagak ang iyang mga bituka, ug siya, ang malisud nga tawo, natagaktak sa iyang kaugalingong dugo sa hugaw nga mga dapit[1143] . Busa, gipahamtang ang matarong nga paghukom sa walay pagpugong nga dila ug sa dautang sudlanan, nga napuno sa bahô nga nana sa erehe, nga mao si Ario!

Pagkahuman nga gipaguba niining heresiarka ang iyang kalag ug lawas sa ingon ka makalilisang nga paagi, gikuptan ni Eusebio ug sa iyang mga kauban ang tibuok buluhaton sa pagpanalipod ug pagpakaylap sa heresiya, nga nagdala og kalibog bisan asa, uban sa mga eunuko isip ilang masigasig nga mga katabang – sama sa ilang kaugalingong mga kamot. Nagpaningkamot gyud sila, aron mapahilom si Atanasio nga naa sa exilio, aron dili niya ikalat ang iyang mga sulat nga pagpanalipod sa Ortodoksiya. Apan ang Banal nga Pag-atiman mipalihok sa kasingkasing sa panganay nga anak ni Constantine the Great—nga ginganlan usab og Constantine[1144] —aron magpakita og kalooy; siya ang una sa iyang mga igsoon sa edad ug sa katungod sa pagkahimugso. Siya ang nagpaluwas kang Santo Atanasio gikan sa pagka-bihag ug gipadala siya, dala ang iyang mensahe, ngadto sa Alexandria, sa Sede. Ang mensahe nag-ingon: 'Si Constantine nga Mananaog nagpanghinaut nga malipay ang Simbahan ug ang katawhan sa Alexandria. Nagtuo ko nga walay bisan usa kaninyo nga wala kahibalo sa bag-ohay lang nahitabo sa dakong magwawali sa Ortodoksiya ug magtutudlo sa balaod sa Dios – si Atanasio – nga mao ang usa ka halapad nga kampanya nga gipasiugdahan batok kaniya sa mga kaaway sa kamatuoran, ug nga siya gisugo

---

mga pulong, sa simbolikong kahulugan, kang Constantius ug sa mga obispo nga Arian nga mibulag sa tinuod nga pagtuo kang Kristo nga Dios.

[1142] Si San Maximo III, Patriarka sa Herusalem, naglingkod isip patriarka gikan sa 333 hangtod sa 350. Nagaantos siya alang sa ngalan ni Cristo ug usa siya ka katekista. Sa dihang sa Konsilyo sa Tiro, gipangayo sa mga Ariano nga pirmahan sa mga Ortodoksong obispo ang dili matarong nga dekreto batok kang Atanasio, gidakop ni Pafnutio, Obispo sa Taïs sa Itaas nga Thebaid—usa ka katekista nga nakasinati og pag-antos atol sa paghari ni Maximiano II—ang kamot ni Maksimo, gidala siya gawas sa tigum ug miingon: 'Dili angay alang kanato, isip mga katekista, nga moapil sa ingon nga konseho.' – Ang paghinumdom kang San Maximus gisaulog sa Simbahang Griyego kada ika-17 sa Nobyembre.

[1143] Ang mga Griyegong historiyador sa simbahan sa ika-5 nga siglo, sila Socrates ug Sozomen, naglarawan sa kamatayon ni Ario ingon niini. Niadtong maong buntag, sa dihang, pinaagi sa sugo ni Emperador Constantine the Great, si Ario pagadawaton pag-usab sa Simbahan, siya—nga hambog kaayo ug naghimo og lain-laing walay pulos nga mga pahayag—paingon na sa simbahan, gilibutan sa iyang mga kaubang Eusebian ug sa usa ka mausisaon ug nabihag nga katawhan. Apan kalit lang siya gikagat sa grabeng kasakit sa tiyan ug midiretso sa pampublikong kasilyas sa luyo sa Plasa ni Constantine. Paglabay sa pipila ka gutlo, nawad-an siya og malay didto, ug kauban sa iyang tae, napagawas ang iyang sulod sa tiyan, nga nagbitay ang iyang mga bituka, atay, ug lien, ug kusog kaayo ang pag-awas sa dugo, hinungdan nga halos dayon siya namatay. Samtang nagpaabot sila kaniya sa taas nga panahon. Sa katapusan, sa dihang miadto sila aron tawgon siya, nabigla sila sa makalilisang nga tan-awon. Si Ario (nga kapin na sa 80 anyos niadto) nakasinati og nabuak nga tiyan, ug naghigda siya didto, nalunod sa iyang kaugalingong dugo, nga usa ka makalilisang nga tan-awon. Kining makalilisang nga kamatayon ni Arius dili malikayan nga nakapukaw og pagtandi sa kamatayon ni Hudas nga traidor. Nagmugna kini og lawom nga pagkawalay paglaum sa iyang mga sumusunod ug, siyempre, giisip sa mga Ortodokso nga mao ang hingpit nga pagdisapprova sa tibuok niyang hinungdan. Ug sa tinuod, bisan pa natural ang kamatayon ni Ario, kini usa gihapon ka makalilisang ug kalit nga kamatayon, ug dili malikayan nga makita niini ang labawng paghukom sa Dios.

[1144] Constantine II – ang panganay nga anak ni Constantine the Great; sa pagbahin sa imperyo, isip emperador, gihatagan siya og kontrol sa Gaul ug sa kasadpang bahin sa North Africa.

nga magpabilin uban kanako sa Gaul, aron makalikay siya sa pipila ka panahon gikan sa mga kalamidad nga naghulga kaniya; apan wala siya gipahamtang sa permanente nga pagbiya sa yutang natawhan. Gitagad namo siya sa labing dakong pag-amping, nga nagbantay nga walay dili matagna nga kadaut ang moabot kaniya, bisan pa nga siya tinuod nga mapailubon nga walay sama; napuno sa kadasig alang sa Dios, dali ra kaayo niya ikasustiner bisan unsang kalisdanan. Ang atong amahan Constantine gusto unta nga ibalik siya sa patriyarkal nga katungdanan sa labing sayo nga kahigayunan, apan tungod kay siya namatay una pa niya kini matuman, iyang gibilin kini kanako, ang iyang manununod, uban ang katapusang sugo mahitungod niining tawoha. Busa among gisugo kamo nga dawaton siya karon uban sa tanang dungog ug usa ka solemne nga pagdawat.'

Uban niining maharlikang mensahe, miabot si Santo Atanasio sa Alexandria, ug malipayon siyang gidawat sa tanang Ortodokso[1145] . Apan kadtong nagsunod sa erehe nga Arianismo misugod sa paghimo og malisyosong mga tigum tali nila, aron pasiklon pag-usab ang santo, ug magdala og kalibog sa katawhan; Nagbuhat sila og lain-laing pasangil aron pagpanamastamas sa santo: nag-angkon nga mibalik siya sa katungdanan sa patriyarka nga walay hukom sa konseho ug misulod sa simbahan sa iyang kaugalingong pagbuot[1146] ; giakusahan usab siya nga hinungdan sa lain-laing kagubot, pagpatay ug pagpahilayo, ug nagpasaka pa sila og lain pang mga kaso batok kaniya, daan ug bag-o. Sa samang panahon, ang mga tawo, nga grabe kaayo ang pagkaapekto sa erehe nga Arian, mibangon batok kang Santo Atanasio; sa usa ka higayon, gilibutan sa daghang tawo ang santo, nagpasipala kaniya ug nagtaas sa ilang mga kamot aron piras-piraon siya ug patyon. Hapit na madakpan si Atanasio, apan nakalingkawas siya ug mibiya sa siyudad pinaagi sa mga tinago nga agianan. Samtang ang mga obispo nga Arian, nagpadala og mga mensahe sa halayo ug sa duol, nagpahayag nga si Atanasio—nga lehitimong gipahawa pinaagi sa dekreto sa konseho—nakuha pag-usab ang Katungdanan sa Alexandria nga walay dekreto sa konseho; sa samang higayon, ilang gipahibalo ang mga buhat sa bayolenteng giingong kauban sa iyang pagbalik sa Alexandria. Sa ingon niini, gipugngan nila siya sa pagsulod sa mga siyudad ug simbahan sa tibuok gingharian. Samtang nagpadayon, namatay si Constantine, ang patron ni Athanasius: gipatay siya sa Aquileia sa mga sundalo[1147] . Gipahimuslan kini sa mga kaaway ni Atanasio ug gipukaw nila ang ingon ka dakong kasuko batok sa santo sa kasingkasing sa Haring Constantius, nga kaniadto nagpanalipod kaniya, nga nagsaad siya og bahandi ug dungog sa bisan kinsa nga makapadayag kung asa si Atanasio, kon buhi pa siya, o kinsa makadala kaniya sa ulo sa napatay nga arkipastor. Si Athanasius, bisan pa niana, nagpabilin nga nagtago sulod sa taas nga panahon sa usa ka lawom, uga, ug walay tubig nga lungag sa usa ka gipabayaang balon, ug walay nakahibalo kaniya gawas sa usa ka tawo nga mahigugmaon sa Diyos nga nagpakaon kaniya ug nagbantay kaniya didto[1148] . Sa ulahi, sa dihang ang uban nagsugod na og pagduda nga naa didto si Atanasio—tungod kay gipangita gyud nila siya bisan asa ug nangutana bahin kaniya, ug nag-andam na sila aron dakpon siya sa usa ka buntag—siya, nga giya sa Balaang Pag-amuma, mibiya sa kanal sa gabii ug nilarga sa lain nga lugar; kay nahadlok nga madiskubrehan ug madakpan usab siya didto, mibiya siya sa mga yutang sidlakan paingon sa utlanan sa Kasadpang Imperyo.

Niadtong panahona, pagkahuman sa kamatayon ni Constantine II, ang bungsong anak ni Constantine the Great, si Constans ang naghari sa Kasadpan. Pag-abot niya sa Europa, mibyahe si blessed Athanasius paingon sa Roma ug, sa iyang pagpakita sa atubangan ni Papa Julius[1149] ug sa Emperador Constans mismo, gisaysay niya kanila ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon sa detalyado. Samtang nagpadayon ang usa ka konseho sa mga

---

[1145] Nahitabo kini sa katapusan sa tuig 338.

[1146] Gipunting sa mga kaaway ni Atanasio nga, sumala sa dekreto sa Konseho sa Tiro, siya gipahawa sa katungdanan ug karon nag-okupar sa katungdanan pinaagi sa sugo sa sekular nga mga awtoridad, supak sa mga lagda sa simbahan.

[1147] Aquileia – sa karaang panahon usa ka dakong ug importante nga siyudad sa Itaas o Amihanan nga Italya, sa amihanan sa Dagat Adriatico. – Dinhi, niadtong Marso 340, nahitabo ang usa ka panagbangi tali sa magsoon nga Constantine ug Constans, diin napatay si Constantine, samtang si Constans nahimong magmamando sa tibuok Kasadpan.

[1148] Gikan sa iyang tinagoan, misulat si San Atanasius og usa ka gamhanang paghangyo ngadto sa mga obispo sa tanang simbahan, diin iyang gihulagway ang tanang kalautan sa kawalay-pagkadios nga iyang nakita sa iyang kaugalingong mga mata, ug nangayo kanila nga motabang sa himayaong Simbahan sa Alexandria, nga ginatamakan sa mga heretiko. Apan ang mga matinud-anong pastor wala'y mahimo kondili maghilak ug mag-ampo alang sa tabang gikan sa langit: ingon ana ka dako ang kagubot nga gipahinabo sa Alexandria sa mga hugpong sa mga Ariano nga misulod, ug wala'y bisan kinsa nga ilang adtoan alang sa tabang, tungod kay ang tiraniya sa mga heretiko nakatagamtam sa hingpit nga proteksyon sa Emperador Constantius.

[1149] Si Santo Hulyo – Papa sa Roma, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa ortodoksiya batok sa mga Ariano ug patron ni Atanasio – naglingkod sa papal nga trono gikan sa 337 hangtod 352.

obispo sa Sidlakan sa Antioquia, nga nagtigum aron konsagran ang simbahan[1150] , nga gisugdan pagtukod ni Constantine the Great ug nahuman sa iyang anak nga si Constantius. Alang niini, nagtigum didto ang tanang mga obispo sa Sidlakan, diin daghan kanila ang mga Ariano. Ang ikaduha, nga misamantala sa proteksyon sa hari, mitigum og dili balaodnong konseho ug usab gideklarar nga gipahawa si San Atanasio—nga anaa niadto sa Kasadpan—sa iyang katungdanan, misulat og sulat ngadto sa Papa nga puno sa panamastamas batok kang Atanasio ug nangayo sa Papa nga ilhon siya nga gipahawa. Sa Alexandria, bisan pa, sa sinugdan ilang gipili si Eusebius sa Emesa[1151] isip patriyarka; bantog siya sa iyang elokwensiya, apan misalikway siya, kay nahibalo siya kung unsa ka lawom ang pagrespeto sa mga taga-Alexandria sa ilang arkipastor nga si Atanasio. Gipahimutang nila ang usa ka Gregoryo, lumad sa Kapadokya[1152] , sa Patriarkal nga Katungdanan sa Alexandria; apan sa wala pa siya makaabot sa Alexandria, nakaabot na didto si Atanasio gikan sa Roma. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Si Papa Julio, pagkahuman sa maampingong pagsusi sa mga bakak nga pasangil batok kang Atanasio, nakaplagan nga kini bakak, busa gipabalik niya siya sa Katungdanan sa Alexandria, kauban ang usa ka sulat diin iyang hugot nga gisaway, uban sa hulga, kadtong nangahas sa pagpahawa kaniya. Ang santo gidawat sa mga Ortodoksong taga-Alexandria uban sa dakong kalipay. Ang iyang mga kaatbang, bisan pa, sa pagkahibalo niini (ang ilang lider, si Eusebius sa Nicomedia, namatay na niadto[1153]), nabalaka kaayo ug dayon nakumbinsi sa emperador sa pagpadala og hukbo sa Alexandria, kauban si Gregory, aron siya ipahimutang sa trono sa patriyarka. Busa ang emperador nagpadala, kauban ang heretiko nga si Gregory—nga gipili sa mga heretiko isip patriyarka—usa ka gobernador nga ginganlan og Syriana, kauban ang daghang armado nga mga sundalo, nga nagsugo kaniya nga patyon si Athanasius ug itukod si Gregory sa katungdanan sa arsobispo. Usa ka adlaw, sa gabii sa usa ka pista, samtang gisaulog ang Tibuok-Gabii nga Pagbantay sa Katedral sa Alexandria ug ang tanang mga Ortodoksong matinud-anon nag-ampo sa simbahan uban sa ilang magbalantay nga si Athanasius ug nag-awit sa mga himno sa simbahan, kalit nga misulod si Sirian uban sa iyang mga armado nga sundalo. Sa pagpangita niya sa simbahan, si Athanasius ra iyang gipangita aron patyon siya. Apan ang santo, nga gipanalipdan sa probidensya sa Dios, tinago nga mibiya sa simbahan nga napalibotan sa mga tawo; ug, sa dihang nangitngit na, nakalusot siya nga wala'y nakabantay taliwala sa kagubot ug kadaghan sa mga tawo, busa nakalikay siya sa kamatayon sama sa isda nga nakagawas gikan sa tunga-tunga sa lambong, pagkahuman niini mibalik na usab siya sa Roma. Pagkahuman niini, gikuptan sa dautang si Gregory ang Sede sa Alexandria sama sa usa ka mananap. Misangpot kini sa dakong kagubot sa katawhan, hangtud nga gisunog pa gani sa mga rebelde ang usa ka simbahan nga nailhan nga Simbahan ni Dionysius.

Nagpabilin si Santo Atanasio sa Roma sulod sa tulo ka tuig, nga nag-ani sa lalom nga pagtahod ni Emperador Constantius ug Papa Julio. Didto, higala niya si Santo Pablo, Arsobispo sa Constantinople, nga gipahawa usab sa iyang katungdanan sa mga dautang heretiko. Sa katapusan, pinaagi sa panag-uyon sa duha ka emperador—si Constantius ug si Constans—gitigum ang usa ka konseho sa mga obispo sa Sidlakan ug Kasadpan sa Sardica[1154] aron hisgutan ang pag-angkon sa pagtuo, ingon man ang mga kaso nila Athanasius ug Paul[1155] . Apil

---

[1150] Ang gitawag nga Bulawanong Simbahan, nga maanindot nga gitukod ni Constantine the Great ug nahuman ni Constantius. Dinhi nahitabo ang Konseho sa Antioquia niadtong Enero 341. Hangtod sa siyamnapung obispo ang mitambong sa konseho. Gisalikway sa mga Amahan sa Konseho ang kredo sa Ekumenikal nga Konseho ug, samtang nagkasinabtanay sa ilang kaugalingon, nagpagawas sila og tulo ka sunod-sunod nilang kaugalingong (semi-Arian) kredo, ug dayon usa ka ika-upat; sa bisan usa niini wala nila gustong isulod ang hugpong sa pulong nga klaro nga nagtino sa Ortodoksiya: 'sa parehas nga substansiya'. Pagkahuman nilang masulbad ang isyu sa pagtuo sa ilang kaugalingong paagi, ilang gitutok ang ilang pagtagad sa mga kalihokan sa Simbahan sa Alexandria.

[1151] Si Eusebio sa Emesa bantog sa iyang kahibalo; siya nag-eskwela sa Alexandria ug pagkahuman nagtuon ubos kang Eusebio sa Caesarea. Nailhan siya nga 'sa Emesa' human sa siyudad (Emesa – usa ka siyudad sa Syria, sa habagatan sa Antioquia) diin siya nagsilbi nga obispo. Paborito siya ni Constantius, kinsa iyang giuban sa mga kampanya militar.

[1152] Si Gregorio sa Kapadokya (ang Kapadokya usa ka silangang rehiyon sa Asia Minor) gitudlo sa Alexandria ug kaniadto nakadawat sa pabor ni San Atanasio. Si Gregorio usa ka tawo nga adunay magaspang ug bayolenteng disposisyon.

[1153] Si Eusebius sa Nicomedia namatay niadtong 342.

[1154] Ang Sardica nahimutang sa utlanan tali sa mga teritoryo sa duha ka magsoon, si Constantius ug si Constans, sa Illyria – karon Sofia, ang kapital sa modernong Bulgaria.

[1155] Miuyon si Constantius sa pagtawag og konseho, nga mitugot sa hangyo sa iyang ortodoksong igsoon, nga gihangyo sa mga obispo sa Sidlakan, ug nga, tungod sa dakong pagrespeto kang San Atanasio, gusto nga mapamatud-an ang iyang pagkamatarong. Ang konseho gihimo niadtong 344. Kini 1) gipamatud-an ang Kredong Nicene, 2) pagkahuman sa pagsusi sa kaso, gipakabsolbar si Atanasio, ug 3)

niini ang kapin sa tulo ka gatos ka mga obispo sa Kasadpan ug kapin sa kap-atan ka mga obispo sa Sidlakan, lakip na ang gihisgutan nga si Ishir, nga niadto nahimong Obispo sa Mareotis[1156] . Ang mga obispo nga nagtigom gikan sa mga simbahan sa Asya[1157] misalikway pa gani sa pakigkita sa mga obispo sa Kasadpan hangtod nga tangtangon nila si Paul ug si Athanasius gikan sa konseho. Apan ang mga obispo sa Kasadpan dili gani maminaw niini. Ang mga obispo sa Sidlakan mibiyahe pauli ug, pag-abot nila sa siyudad sa Philippopolis sa Thrace[1158] , nagpahigayon sila sa ilang kaugalingong konseho didto—o, mas tukma, usa ka dili balaodnong asembleya—ug hayag nilang gi-excommunicate ang mga consubstantialist; gipadala nila kini nga dautang sugo sa sinulat ngadto sa tanang simbahan ilawom sa ilang hurisdiksyon. Pagkahibalo niini, ang mga balaan nga amahan nga nagtigum sa Sardica una sa tanan gipanghimaraot kining blasphemous nga asembleya ug ang ilang heretikal ug dautang pag-angkon[1159] ; Pagkahuman niini, ilang gipahawa ang mga manlalait kang Atanasio gikan sa ilang mga katungdanan sa hierarkiya ug, pagkahuman nila mapamatud-an ang Simbahanong Nicena, klaro ug tukma nilang giangkon nga ang Anak sa Dios usa ka substansya uban sa Dios Amahan.

Pagkahuman niini tanan, si Constant, ang Emperador sa Kasadpan, sa usa ka sulat ngadto sa iyang igsoon nga si Constantius bahin kang Pablo ug kang Atanasio, nangayo kaniya nga tugutan sila nga mobalik sa ilang mga trono. Sa dihang padayon nga gipalangan ni Constantius ang ilang pagbalik, misulat pag-usab si Constant kaniya, kining higayona sa mas hugot nga mga pulong. 'Kung ikaw,' iyang gisulat, 'dili motagad kanako sa imong kaugalingong kabubut-on, nan bisan walay imong pagtugot ibalik nako sila sa ilang mga trono, kay mosulong ko batok kanimo uban sa usa ka armado nga pwersa.' Nahadlok sa hulga sa iyang igsoon, gidawat ni Constantius si Pablo, nga unang miabot, ug gibalik siya sa iyang trono uban sa dungog. Dayon, pinaagi sa usa ka sulat nga gisulat sa espiritu sa pagkamaulubon, gipatawag niya si Santo Atanasio gikan sa Roma aron atubangon siya ug, pagkahuman sa pakighinabi kaniya, nakita niya nga siya usa ka tawo nga dako kaayo og kinaadman ug giinspirar sa Diyos. Natingala sa dakong kinaadman ni Atanasio, Gihatagan siya ni Constantius og dakong dungog ug gibalik siya sa patriyarkal nga katungdanan uban sa himaya; sa samang higayon, misulat siya sa mga tawo sa Alexandria ug sa tanang mga obispo ug prinsipe sa Ehipto, kang Augustalian[1160] kang Nestorius, ug sa mga gobernador[1161] sa Thebaid ug Libya, nga sugoan sila nga dawaton si Athanasius uban sa dakong dungog ug respeto. Gidala ang maong harihong sulat, ang bulahan mibyahe sa Siria ug Palestina ug mibisita sa Balaang Dakbayan sa Herusalem, diin siya mainitong gidawat sa labing balaan nga Maximus ang Kumpesor; nag-ambit sila sa usag usa sa mga pag-antos ug kalisod nga ilang naagian alang kang Kristo. Pagtawag niya sa mga obispo sa Sidlakan—nga kaniadto, tungod sa kahadlok sa mga Ariano, misugot sa iyang pagbungkag sa katungdanan—gidala sila ni Atanasio sa pagkahiusa sa hunahuna ug pakig-ambit kaniya, ug gihatagan siya nila og angay nga dungog; sa iyang bahin, malipayon niyang gipasaylo ang sala nga ilang nabuhat batok kaniya. Kini mao ang ikatulong pagbalik ni San Atanasio sa katungdanan sa patriyarka pagkahuman sa iyang tulo ka pagbiya sa katungdanan[1162] . Busa, human sa daghang mga paningkamot, kasubo, ug mga sakit, nakakaplag siya og pipila ka pahulay ug nagtinguha nga igahin ang nahibilin niyang mga adlaw sa kahupayan ug kalinaw. Samtang nagkadool na ang bag-ong kagubot ug malupit nga mga pag-antos. Niining panahona, ang dautang si Magnentius, kumander sa mga hukbong Romano, pagkahuman sa pagplano uban sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna, gipatay si Constantius, ang iyang hari[1163] . Unya, ang mga Ariano mitindog ug nakigbisog og mabangis batok sa Simbahan

---

gideklarar nga pina-us-os ang mga lider sa Arianismo, gidili ang mga Ortodokso sa bisan unsang pakig-ambit kanila, ug gisilotan ang mga gikondenar sa anatema.

[1156] Gitudlo si Iskhir nga obispo sa mga Ariano.

[1157] Ang mga gikan sa Asia, i.e. ang mga obispo sa sidlakan; ang nag-unang mga mao sila Theodore sa Heraclea, Narcissus sa Neropolis, Menophantus sa Ephesus, Stephen sa Antioch, Acacius sa Caesarea ug George sa Laodicea.

[1158] Philippopolis – usa ka siyudad sa Thrace, sa habagatan-sidlakan sa Sardica. – Ang Konseho sa Philippopolis gipahigayon ubos sa pagkapangulo ni Stephen sa Antioquia. Kining konseho usab gisaway pag-usab si Athanasius, si Paul sa Constantinople, si Julius sa Roma, si Protogenes sa Sardica ug uban pang mga Ortodoksong obispo. Gisuportahan ni Constantius ang desisyon sa Konseho sa Philippopolis, ug si Athanasius, kauban ang ubang gipanglutos nga mga obispo, gipabilin sa exilio. – Nibalik siya sa Naissus, sa Dacia.

[1159] Ang Konseho sa Philippopolis naghimo og bag-ong kredo, nga mas Arian ang kinaiya kaysa sa mga kredo sa Konseho sa Antioquia.

[1160] Augustalian – ang imperyal nga gobernador sa usa ka probinsya sa Romano.

[1161] Ang Thebaid usa ka habagatang rehiyon sa Ehipto; ang Libya nahimutang sa amihanan sa Aprika, sa kasadpan sa Ehipto.

[1162] Nahitabo kini niadtong tuig 348.

ni Kristo. Ang panamastamas ug paglutos batok kang Atanasio nagsugod pag-usab, ug ang tanang daang kadaut nabanhaw pag-usab. Pag-usab, gipagawas ang mga imperyal nga dekreto ug hulga batok kang Athanasius; pag-usab, napugos si Athanasius sa pag-antos sa paglayas ug kahadlok; pag-usab, gisugdan ang pagpangita kaniya sa tibuok yuta ug sa tibuok dagat. Gipadala sa emperador si George sa Cappadocia[1164] ngadto sa Alexandria aron okupahan ang patriyarkal nga katungdanan; pag-abot niya sa Alexandria, iyang gikurog ang Ehipto, gipahugno ang Palestina ug gilubong ang tibuok Sidlakan sa kagubot. Pag-usab, gipahawa sila sa ilang mga katungdanan: San Maximo gikan sa Katungdanan sa Herusalem, ug San Pablo gikan sa Katungdanan sa Constantinople. Mahitungod sa nahitabo sa Alexandria niadtong panahona[1165] , si San Atanasio mismo ang naghisgot sa mosunod: 'Pag-usab, ang uban, nga naningkamot sa pagpatay kanamo,' naghinumdom si San Atanasio, 'miabot sa Alexandria, ug misunod ang mga kalamidad, nga mas grabe pa kaysa kaniadto. Kalit nga gilibutan sa mga sundalo ang simbahan, ug imbis nga pag-ampo, adunay mga singgit, mga paghilak ug kagubot; nahitabo kini tanan atol sa balaan nga panahon sa Kwaresma. Pagkahuman niyang makuha ang katungdanan sa patriyarka, gipagrabe pa gayud ni George sa Cappadocia, nga gipili sa mga Macedoniano ug Ariano, ang dautang nahitabo. Human sa Semana Santa, gipangapusos og kadena ang mga batan-ong babaye, gipangdala sa mga sundalo nga nakadena ang mga obispo, gipanguhaan ang mga panimalay sa mga ulila ug mga balo, ug naghari ang hingpit nga kawalay balaod sa siyudad . Sa gabii, ang mga Kristohanon nilayas sa siyudad, ug giselyohan ang ilang mga balay; ang mga klero, sa laing bahin, nag-antos alang sa ilang mga igsoon; kining tanan gayud ka makalilisang, apan usa ka dili matupngan nga mas dako nga dautan misunod dayon pagkahuman. Pagkahuman sa Pista sa Pentekostes, ang mga tawo nag-ayuno ug nagtigum aron mag-ampo sa lubnganan sa balaang martir nga si Pedro, kay gisalikway sa tanan si George ug gilikayan ang bisan unsang pakig-uban kaniya. Sa pagkahibalo niini, ang malimbongong si George nag-awhag sa mga stratilates[1166] kang Sebastian—nga misunod sa erehiya sa Manichaean—batok kanila. Si Sebastian, kauban ang daghang sundalo nga armado og hait nga espada, pana, ug mga palaso, misulod sa simbahan ug giatake ang mga tawo didto, apan pipila ra ka mga magtutuo ang iyang nakit-an, kay kadaghanan nilakaw na tungod sa ulahing oras. Sa mga nabilin sa simbahan, gipahamtang ni Sebastian ang labing makalilisang nga pag-antos. Nagmando siya nga pasigaon ang usa ka dakong bonfire ug, sa pagbutang sa mga dalaga duol sa kalayo, gipugos sila sa pag-angkon sa heresiya sa Arianismo. Apan sa dihang napakyas si Sebastian sa pagpugos kanila—kay wala gyud sila magtagad sa kalayo o sa iyang mga hulga—gihubo niya sila ug gisugo nga bugbogon nga walay kalooy; gilukot pag-ayo niya ang ilang mga nawong nga bisan pagkahuman sa taas nga panahon, halos dili na sila mailhan sa ilang mga paryente. Sa bahin sa mga lalaki, nga may kap-atan ka ihap, gipasailalim sila sa usa ka bag-ong porma sa pagpanakit: gipailawom sila sa mga tortyurista sa usa ka makalilisang nga pagbunal gamit ang mga hugot ug matulis nga sanga sa usa ka bag-ong giputol nga palma sa datiles ug gipanguyog ang ilang mga abaga, nga sa uban nga mga kaso kinahanglang putlon pag-usab ang unod tungod kay ang mga tunok nakasulod pag-ayo; samtang ang uban, nga dili na makasustiner sa kasakit, namatay tungod sa ilang mga samad. Alang sa tanang dalagang iyang gipaka-antos sa labi ka malupit nga paagi, iyang gipadala sila sa exilio ngadto sa dakong Oasis sa[1167] , ug wala niya gitugotan ang mga Ortodoks o ang iyang kaugalingong katawhan nga kuhaon ang mga lawas sa mga napatay; imbis niini, gitago sa mga sundalo kini sa usa ka dapit, nga walay lubong, nga nagtuo nga sa ingon niini nga paagi, ang ingon nga kalupigan magpabilin nga dili mailhi sa bisan kinsa; nagbuhat sila niini tungod kay buang ug dili matarong ang panghuna-huna. Ang mga Ortodokso, bisan pa niana, naglipay sa ilang mga martir tungod sa ilang lig-on nga pag-angkon sa Ortodoksong pagtuo, apan sa samang higayon naghilak sila sa mga lawas, nga wala silay nahibaloan asa kini nahimutang. Ug pinaagi niini, mas napadayag pa gayud ang dautan ug kalupigan sa mga manlutos. Pagkahuman niini, ang mosunod nga mga obispo gipahawa gikan sa Ehipto ug Libya:

[1163] Gihagit ni Magnentius ang kaugalingong hukbo ni Constant batok kaniya, ug gipahawa siya nila sa katungdanan; nilayas si Constant, apan gipatay siya ni Magnentius sa dalan. Nahitabo kini sa sayong bahin sa 350.

[1164] Kining si George usa ka walay edukasyon nga tawo nga bastos ang kinaiya nga sa sinugdan usa ka suplayer sa karne sa kasundalohan. Si George nagsilbi isip usa ka peke nga obispo sulod sa hapit upat ka tuig (357–361) ug sa maong panahon nagdala og dakong kasubo ug pagpanlupig dili lamang sa Simbahan sa Alexandria ug sa mga Ortodoks, apan usab sa mga pagano.

[1165] Nahitabo kini samtang wala si Athanasius.

[1166] Stratilates – usa ka kumander sa militar, usa ka gobernador.

[1167] Ang Oasis, o ang Dakong Libyano nga Oasis, nahimutang sa kasadpan sa Desyerto sa Thebaid, sa sidlakan nga bahin sa karon nga Sahara – usa ka karaang kolonya sa Gresya nga kasagarang nagsilbi nga lugar sa pagbannal.

Ammonius, Moin, Gaius, Philo, Hermias, Pavlin, Psinosir, Linamon, Agathon, Agamphas, Mark, laing Ammonius ug laing Mark, Dracontius, Adelphius, Athinodorus, ug ang mga presbiter nga sila Hierax ug Dioscorus; gipugos sila sa mga manlutos sa ingon ka malupit nga paagi nga ang uban namatay sa biyahe, samtang ang uban nangamatay sa ilang mga lugar sa pagkabilanggo. Ang mga Ariano, labaw pa, naghukom sa kapin sa traynta ka obispo sa walay katapusang pagkabilanggo; kay ang ilang malisya, sama sa kang Ahab[1168] , dako kaayo nga, kon mahimo pa, andam unta sila nga ipalayas ug laglagon ang kamatuoran gikan sa nawong sa tibuok kalibutan'.

Samtang nagpadayon, si Haring Constantius, pagkahuman sa kamatayon sa iyang igsoon nga si Haring Constans, ug pagkahuman niyang mapildi si Magnentius, miabot aron magdumala sa Sidlakan ug Kasadpan[1169] . Sa Sidlakan ug Kasadpan, gisugdan niya ang pagpalapnag sa Arian nga erehiya, gipangumbinse ang mga obispo sa Kasadpan pinaagi sa tanang paagi—pinaagi sa kahadlok, pagpangdayeg, mga gasa ug lain-laing tukso—aron mouyon sa Arian nga kredo ug dawaton ang ilang erehiya. Alang niini, gisugo niya nga magtigom ang usa ka konseho sa siyudad sa Mediolanum sa Italya[1170] – aron pabuhian si Athanasius: nagtuo siya nga ang Arianismo matukod lamang kon hingpit nga mapabuhian ug mapapas si Athanasius gikan sa mga buhi. Daghang mga kauban sa hari nga pareho og hunahuna ang mitungha niadtong panahona; ang uban midawat sa Arianismo tungod sa kahadlok, ang uban nadani sa mga dungog sa hari; samtang kadtong nagpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksiya misalikway niining dili balaodnong konseho[1171] . Kini mao sila: Eusebius, Obispo sa Vercelli, ; Dionysius sa Milan; Rodan sa Toulouse; Paulinus sa Triviri; ug Lucifer sa Calari[1172] ; wala sila mopirma sa dekreto sa pagdeponer kang Athanasius, kay giisip nila ang iyang pagdeponer ingon usa ka pagdumili sa tinuod nga pagtuo ug kamatuoran. Busa, gipahimutang sila sa Ariminum[1173] ; ang uban pang mga obispo nga nagtigum sa Mediolanum, bisan pa, nagpahukom sa pagtangtang kang Athanasius sa iyang katungdanan. Diri takos hinumduman kung giunsa pagdumili ni Eusebius ug Dionysius sa pagpirma sa dekreto sa dili-lehitimong konseho. Sa dihang ang mga Arian nga obispo mitigum sa Mediolanum ug, nga wala maghulat sa ubang ortodoksong obispo, mitigum og konseho ug mipirma sa ilang mga ngalan sa dekreto sa pagpahawa kang Athanasius, Si Dionysius sa Milan, bag-o pa gi-ordinar nga obispo ug batan-on pa sa edad, napugos sa mga Arian nga obispo nga pirmahan ang dekreto sa konsilyo: kay nahiya siya sa kadaghan sa mga respetado ug dugay nang nag-alagad nga mga obispo ug, batok sa iyang kabubut-on, gipirmahan niya ang iyang ngalan uban kanila. Pagkahuman, ang Ortodoksong Obispo Eusebius sa Vercelli, usa ka tigulang na kaayo nga tawo, miabot sa Milan (nga sa panahona nahuman na ang dili matarong nga konseho uban sa pagpirma sa mga ngalan) ug gipangutana si Dionysius bahin sa nahitabo sa konseho. Si Dionysius, sa paghisgot sa dili matarong nga paglitis kang San Atanasio, nag-angkon sa dakong kasubo ug pagmahay sa iyang kalapasan, nga nagpatin-aw kung giunsa siya nadani sa pagpirma sa iyang pagtugot sa pagbawi sa katungdanan ni Atanasio. Ug gisaway siya ni Eusebius nga bulahan tungod niini, sama sa usa ka amahan sa iyang anak: kay giisip ni Dionysius si Eusebius nga usa ka matang sa espirituhanong amahan, sa bahin tungod sa iyang katigulangon, ug sa bahin tungod kay dugay na siyang nag-alagad isip obispo;

[1168] Ahab – ikawalong hari sa Israel, nga, sa pagpugos sa iyang asawa nga si Jezebel, usa ka daotan, gahum-gustoon ug malaut nga babaye, naglapnag sa idolatriya sa mga Israelita ug mabangis nga gipanglutos ang mga sulugoon sa tinuod nga Dios.

[1169] Sulod sa tulo ka tuig ug tunga pagkahuman sa kamatayon ni Constantius, gipadayon ni Magnentius ang titulo nga Caesar sa kasadpan. Gipanglalis ni Constantius ang iyang mga sumusunod, ug nagtapos si Magnentius sa iyang kinabuhi pinaagi sa pagpakamatay. Ang tibuok imperyo pagkahuman naghiusa ilawom sa pagpangulo ni Constantius hangtod sa iyang kamatayon niadtong 361.

[1170] Ang Mediolanum – usa ka karaang siyudad sa gitawag nga Cisalpine Gaul, o karon nga amihanang Italya – usa ka sentro sa kauswagan sa siyensya ug arte; karon, ang Milan mao ang pangunang nag-uswag nga siyudad sa rehiyon sa Italya nga Lombardy, nga adunay daghang populasyon.

[1171] Gitigom ang konseho sa hangyo sa Papa sa Roma, si San Liberio, ang manunod kang Julius, niadtong 355. Hangtod sa 300 ka mga obispo sa Kasadpan ang mitambong sa konseho. Gidumili sa mga Ariano nga hukman si Atanasio, apan ang mga obispo sa Kasadpan nagpugos sa pagsunod sa orihinal nga Kredong Niceno. Si Constantius, nga nagpaminaw sa tanang deliberasyon sa mga amahan sa konseho gikan sa kasikbit nga kwarto, misulod dayon sa lawak sa konseho nga naggunit og espada sa iyang kamot ug nagdeklara nga siya mismo ang nagpasaka og kaso batok kang Athanasius. Kadtong misalikway sa pagpirma sa pagkundena kang Athanasius gipahawa sa ilang yutang natawhan; busa, ang uban mipirma, samtang kadtong wala mouyon gipahawa sa ilang yutang natawhan.

[1172] Vercelli – usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan sa Italya; Toulouse – sa suba sa Garonne, sa habagatan sa Pransya; Trier (nga nailhan usab nga Trevi o Trivirium) – sa suba sa Moselle, sa sidlakan sa Pransya; Calaria – sa isla sa Sardinia (sa Dagat Mediteranyo).

[1173] Ang Ariminum, nga karon nailhan nga Rimini, mao ang labing karaan ug labing mauswagon nga siyudad sa Umbria, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Italya, sa baybayon sa Dagat Adriatico.

Labaw pa, tungod sa iyang katungdanan, mas taas ang ranggo sa Obispo sa Vercelli kaysa sa Milan[1174] . Sa dihang nakita ni Eusebius ang tinuoray nga paghinulsol ni Dionysius, wala niya siya gisugo nga magmasubo: 'Nasayud ko,' matod niya, 'unsa ang akong buhaton aron masiguro nga mapapas ang imong ngalan gikan sa ilang taliwala.' Ug nahitabo ang mosunod.

Ang mga obispo nga Arian, pagkakahibalo sa pag-abot ni Eusebius, gitawag siya sa ilang asembleya ug, gipakita kaniya ang dokumento nga ilang giandam nga nagkondena kang Athanasius sa pagbungkag sa katungdanan ug nagbitbit sa ilang mga pirma, gusto nila nga idugang niya ang iyang ngalan sa resolusyon. Apan si Eusebius, nga nagpakaaron-ingnon nga mouyon sa ilang konseho ug daw buot mopirma, gikuha ang dokumento ug gisugdan pagbasa ang mga ngalan sa mga obispo nga mipirma. Pag-abot niya sa ngalan ni Dionysius, misinggit siya, daw nasuko:

'Asa ko mopirma sa akong ngalan? Sa ilawom ni Dionysius? Dili gayud! Ayaw ninyo pagbutang kang Dionysius sa ibabaw nako! Nagaingon kamo nga ang Anak sa Dios dili mahimong kapariho sa Dios Amahan: nganong gibutang man ninyo ang akong anak sa ibabaw nako?'

Ug ang mas tigulang misalikway sa pagpirma hangtod nga ang ngalan ni Dionysius mapapas gikan sa ibabaw sa listahan. Apan ang mga Arian nga obispo, nga dako kaayo ang tinguha nga makuha ang pirma ni Eusebius ug gusto siyang pahimungtan, nagmando nga ipapas ang ngalan ni Dionysius. Gipapas mismo ni Dionysius ang iyang pirma gikan sa dokumento gamit ang iyang kaugalingong kamot, sama sa paghatag sa labing hataas nga puwesto sa labing karaan nga obispo, si Eusebius sa Vercelli, samtang nagpakita nga daw gusto siya mopirma sa ilawom niya. Sa dihang napapas na ang ngalan ni Dionysius, nga wala na gani bisan gamayng bakas sa sinulat, mihunong ang bulahan nga si Eusebius sa pagpakaaron-ingnon nga mouyon sa konseho sa mga Ariano ug hayag niyang gipahayag ang kamatuoran, samtang giuyawan niya ang mga Ariano.

'Dili usab ko maghugaw sa akong kaugalingon sa inyong paglapas sa balaod,' ingon niya, 'ug dili usab nako tugotan nga ang akong anak nga si Dionysius mahimong kabahin sa inyong dautan; kay dili matarong nga pirmahan ang usa ka dili matarong nga pagsilot alang sa pagwagtang sa usa ka inosenteng obispo—gidili kini sa balaod sa Dios ug sa mga lagda sa Simbahan. Ipahibalo sa tanan nga dili na mopirma si Eusebius ug si Dionysius sa inyong pagdisqualipikar, nga puno sa dautang tuyo ug kawalay balaod. Salamat sa Dios, nga nagluwas kang Dionysius gikan sa pakig-ambit kaninyo ug nagtudlo kanamo unsaon pagbura sa iyang ngalan—nga dili matarong nga gipirmahan—gikan sa taliwala sa inyong mga ngalan.

Ang mga Ariano, pagkakita nga gipakaulaw sila ni Eusebio ug Dionisio, gikupot sila uban ang tuyo nga pagahimakas; ug pagkahuman sa daghang mga panamastamas, gipahawa sila sa eksil, tagsa-tagsa, ug gipugos pag-ayo ang bulahan nga si Eusebio sa eksil nga nag-antos siya pag-ayo didto ug namatay. Pagkadungog niini ug pagkahibalo nga ang mga sundalo sa gobernador padulong na, sumala sa sugo sa hari, aron dakpon siya, si San Atanasio, nga giya sa usa ka langitnong pahibalo, mibiya sa puloy-anan sa obispo sa tungang gabii ug m . Nangitaguan siya sa usa ka birtuoso nga dalaga nga gipahinungod sa Dios ug nagpuyo isip tinuod nga sulugoon ni Cristo. Nagpabilin siya nga nagtago uban kaniya hangtod sa katapusan sa paghari ni Haring Constantius, ug walay bisan kinsa ang nakahibalo bisan unsa bahin kaniya gawas sa Diyos ug sa maong dalaga, nga siya mismo ang nag-atiman sa iyang mga panginahanglan ug nagdala kaniya sa mga libro nga iyang gihangyo sa uban; samtang nagpuyo didto, misulat si Atanasio og daghang mga traktado batok sa mga heretiko[1175] .

[1174] Sa ato pa, ang episkopal nga sentro sa Vercelli giisip nga mas labaw sa han-ay kaysa sa Milan.

[1175] Si San Atanasio ang Dako usa sa labing iladong manunulat sa sayong Simbahan. Nangibabaw siya tungod sa iyang lawom nga kahibalo sa Balaang Kasulatan ug sa iyang teolohikal nga talento. Tungod kay gigugol niya ang tibuok niyang kinabuhi sa pakigbatok sa mga Ariano, ang iyang mga sinulat nagbitbit sa marka niining pakigbisog ug gitumong, panguna, batok sa mga Ariano. Ang labing importante sa mga buhat ni San Atanasio mao ang mosunod: 1) upat ka diskurso batok sa mga Ariano, diin hingpit nga gisupak ni Atanasio ang tanan nilang mga pagsupak; 2) usa ka sulat kang Epictetus, Obispo sa Korinto – mahitungod sa banal ug tawo nga kinaiya ni Hesukristo; 3) upat ka sulat kang Santo Serapion, Obispo sa Thmuit, diin iyang gidepensa ang pagka-Diyos sa Espiritu Santo ug ang Iyang pagkapatas sa Amahan ug sa Anak batok sa mga Macedoniano, nga nagtudlo nga ang Espiritu Santo usa ka nag-alagad nga binuhat nga walay bahin sa pagka-Diyos ug himaya sa Amahan ug sa Anak, 4) usa ka traktado mahitungod sa mga dekreto sa Konsilyo sa Nicaea aron ipagtanggol ang konsubstansyalidad sa Trinidad, 5) usa ka libro mahitungod sa Espiritu Santo. Sa daghan niyang mga sinulat, gihulagway ni San Atanasius ang mga kagubot ug kalihokan sa mga Ariano, nga gisagulan sa iyang mga obserbasyon pabor sa kamatuoran ni Kristo; pananglitan, mao kini ang iyang 'Kasaysayan sa mga Ariano', nga gisulat para sa mga monghe. Usa ka maayong pananglitan sa pastoral nga apologetics mao ang sulat ni Santo Atanasio ngadto kang Emperador Constantius. Dugang pa, aduna usab

Samtang nagapangita ang mga tawo sa Alexandria sa ilang magbalantay, si Santo Atanasio, sa tanang dapit aron pangitaon siya; ang tanan nangaluluoy kaayo kaniya ug nangita kaniya uban sa dako kaayong kadasig nga andam ang matag-usa nga malipayong ihatag ang iyang kinabuhi aron lang makaplagan siya – ug ang Balaang Simbahan nabug-atan sa lawom nga kasubo. Ang erehya sa Arianismo, bisan pa, nakab-ot og dakong kusog dili lamang sa Sidlakan kondili usab sa Kasadpan. Pinaagi sa imperyal nga dekreto sa Italya ug sa tibuok Kasadpan, ang mga obispo nga misalikway sa pagpirma sa 'heterodox' nga erehiya nga ang Anak sa Dios lahi ang substansya sa Amahan gipahawa sa ilang mga katungdanan. Niadtong panahona, si Santo Liberio, Papa sa Roma—nga misunod kang bulahan nga Julio, nga siya mismo ang manunod ni Santo Silvestro—giwagtang sa Katungdanan sa Roma tungod sa iyang Ortodoksiya; sa iyang dapit, usa ka Felix, usa ka heretiko, ang napili[1176] . Pagkahuman nga ang Balaang Simbahan gipihig ug gipanglutos gikan sa tanang kilid sulod sa dugay nga panahon, miduol na ang katapusan ni Haring Constantius. Samtang naa siya sa usa ka lugar tali sa Cappadocia ug Cilicia nga nailhan nga 'Mopsian Springs', nawala niya didto ang iyang gingharian ug ang iyang kinabuhi[1177] . Sa samang paagi, ang bakak nga obispo sa Alexandria, nga gipahimutang sa mga heretiko, nasugat ang paghukom sa Dios: 'ug ang daotan malaglag uban sa saba', tungod kay gipatay siya sa mga Griyego, nga misukwahi tungod sa usa ka propriedad sa Alexandria nga iya, nga gusto kuhaon ni George[1178] .

Sa pagkamatay ni Constantius, misaka si Julian sa trono sa imperyo[1179] , ug gisugdan niya ang pagwagtang sa mga dekreto ug balaod ni Constantius, samtang gipabalik ang tanan nga gipahilayo. Nakahibalo si Athanasius niini, apan nahadlok siya nga basin madani ni Julian sa heresiya sa mga Ariano (Niadtong panahona, ang apostasiya ni Julian ug ang iyang hingpit nga pagsalikway kang Kristo wala pa mailhi). Bisan pa niana, sa tunga-tunga sa gabii, mibiya si Santo Atanasio sa balay sa maong dalaga diin siya nagtago, ug mitungha sa tunga-tunga sa Simbahan sa Alexandria. Kinsa may makadeskribi sa kalipay nga misubò sa tanang Ortodoksong mga magtutuo – kung giunsa sila pagdagsa gikan sa tanang direksyon aron makita siya, ug sa unsang dakong kalipay nga ang mga klero, ang mga lungsoranon ug ang tibuok katawhan nagtutok kaniya ug giakbay siya uban sa gugma?! Ang iyang pag-abot nakapadasig sa kaisog sa mga Ortodokso, ug gipahawa dayon nila ang mga Ariano gikan sa Alexandria, ug gisalig nila ang siyudad ug ang ilang kaugalingon kang Atanasio, ang ilang magbalantay ug magtutudlo.

Samtang, si Julian nga walay balaod, kaniadto usa ka tinago nga pagano, karon hayag niyang gipakita ang iyang pagsalikway sa pagtuo. Pagkahuman niyang gipalig-on ang iyang paghawid sa trono, Gipahayag niya sa publiko ang iyang pagsalikway kang Kristo ug gisal-ut ang Iyang labing balaan nga Ngalan; nagsimba siya sa mga dios-diosan, nagtukod og mga templo bisan asa, ug gisugo nga ihalad ang makalilisang nga mga halad sa mga dautang diyos: ug nagtukod og mga halaran bisan asa, napuno ang hangin sa baho ug aso, gipatay ang mga hayop, ug gibubo ang ilang dugo. Gisaway sa dagkong haligi ug magtutudlo sa Simbahan, gipahamtang ni Julian ang malupit nga pagpanlupig batok sa Simbahan, ug sa sinugdanan pa lang sa pagpanlupig iyang gitumong ang iyang mga armas batok kang Santo Atanasius. Sa dihang ang emperador nakigsabot sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna ug sa iyang maalamon nga mga salamangkero, ug nangayo usab og tambag sa mga mangkukulam ug manan-aw sa mga pamaagi sa pagwagtang sa Kristiyanismo gikan sa nawong sa uniberso, nahunahuna nila nga kinahanglan usab wagtangon si Atanasio gikan sa nawong sa yuta ug laglagon. Ingon ani ilang rason: 'Kung

---

nailhang mga buhat ni San Atanasio nga may kalabotan sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan; niini, una sa tanan, nagbarug ang Paschal Letter ni San Atanasio, nga dako kaayo ang kahinungdanon kay gilista niini ang mga basahon sa Daan ug Bag-ong Tugon, ingon man ang iyang Epistula kang Marcellinus mahitungod sa mga Salmo; Mubo nga mga sipi ang nagpabilin usab gikan sa iyang mga komentaryo sa Basahon ni Job ug sa Awit sa mga Awit, ingon man usab sa mga Ebanghelyo ni Mateo ug Lucas. Lakip sa iyang mga moral nga traktado mao ang iyang sulat kang Ammun, batok sa mga nagasaway sa kaminyoon, ug ang iyang sulat kang Rufinianus bahin sa pagdawat sa mga heretiko sa Simbahan. Usa sa labing makapadasig nga mga buhat ni San Atanasio mao ang Kinabuhi ni Antonio nga Dako; si San Crisostomo nag-awhag sa tanan, bisan unsa pa ang ilang kahimtang sa kinabuhi, nga basahon ang Kinabuhi ni Antonio.

[1176] Si Santo Silvestro ang nangulo sa Simbahan gikan sa 314 hangtod sa 335. (Ang iyang pista mao ang ika-2 sa Enero.) Ang iyang dayon nga manunod mao si Santo Marcos (336), gisundan ni Santo Julio (337–362), usa ka tigpanalipod ni Atanasio ug usa ka matinud-anong magbalantay sa ortodoksiya, ug sa katapusan si Santo Liberio (352–366). Gipadayon ni Felix II ang Katungdanan pagkahuman siya gipahawa ni Emperador Liberius (355–356) ug sabay kaniya – mao nga nailhan siya nga antipapa.

[1177] Sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Asia Minor. Namatay si Constantius samtang nagpauli gikan sa Sidlakan, pagkahuman sa iyang kampanya batok sa Persyano nga hari nga si Shapur, niadtong 3 Nobyembre 361.

[1178] Nahitabo kini niadtong Disyembre 361.

[1179] Si Julian nga Apostata, pag-umangkon ni Constantine nga Dako.

mapukan ang pundasyon, dali na lang tangtangon ang ubang bahin sa Kristohanong pagtuo usa-usa.' Sa pag-usab, gihimo ang usa ka dili matarong nga paglitis batok kang Atanasio; sa pag-usab, gipadala ang usa ka hukbo sa Alexandria; sa pag-usab, ang siyudad nahulog sa kagubot. Gilibotan ug gikurog sa mga kamot sa armado nga mga sundalo ang simbahan, apan si Athanasius ra ilang gipangita aron patyon siya. Apan siya, sama sa kaniadto, gipanalipdan sa probidensya sa Dios, milabay sa taliwala sa daghang tawo, nakalikay sa mga kamot sa mga nangita kaniya, ug nakaabot sa Suba sa Nilo sa gabii. Sa dihang misakay ang santo sa usa ka sakayan aron molarga paingon sa Thebaid, gisundan siya sa mga nagmahal kaniya ug miingon uban sa ilang mga luha:

'Asa na pud ka paingon, Amahan? Kinsa imong biyaan namo, sama sa mga karnero nga walay magbalantay?'

Mitubag ang santo:

'Ayaw kamo'g hilak, akong mga anak, kay kining kagubot nga atong nakita karon matapos ra sa dili madugay.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibiyahe siya sa dagat alang sa iyang panaw. Samtang nagpadulong siya, usa ka kumander militar ang nagdali sa pagsunod kaniya, tungod kay gisugo siya sa taga-antos nga si[1180] nga patyon dayon si Athanasius sa diha nga makaduol na siya kaniya. Sa dihang nakita sa usa sa mga kauban ni Athanasius ang kumander militar gikan sa gilay-on—nga naglayag aron sundon ang barko ug hapit na nila kini maabtan—ug klaro niyang nakaila kaniya, gihagit niya ang mga mag-gaud sa barko nga maggaud og paspas aron makalingkawas sila sa ilang mga mananukod. Apan si Santo Atanasio, pagkahuman mihunong sa usa ka gutlo ug sa pagsabot daan sa unahan nga mahitabo kaniya, gisugo ang mga magtutungga sa pagpadulong pagbalik sa barko paingon sa Alexandria. Sa dihang nagduha-duha sila niini ug nahadlok sa pagtuman sa sugo ni Atanasio, gisultihan niya sila nga magpakaisog. Unya, gipaling nila ang barko pa tuo, ug nilayag sila paingon sa Alexandria nga diretso sa agianan sa ilang mga maninisil; sa dihang naduol sila kanila, daw natabonan sa hamog ang mga mata sa mga barbaro, busa bisan pa man nga nakakita sila, wala sila nakabantay, ug nilabay sila. Dayon nangutana si Atanasio kanila:

'Kinsa ang inyong gipangita?'

Mitubag sila:

'Gipangita namo si Athanasius: nakakita ba mo kaniya bisan asa?'

'Naga-layag siya,' tubag ni Atanasio, 'gamay lang ang gilay-on ninyo kaniya, mura'g nagpalagyo gikan sa mga nagasundan kaniya: padali kamo, ug madakpan ra ninyo siya sa dili madugay.'

Sa ingon, nakalikay ang santo gikan sa kamot sa iyang mga mamamatay. Pag-abot niya sa Alexandria, misulod siya sa siyudad, ug ang tanang magtutuo nalipay sa iyang pagbalik; apan nagpabilin siya nga nagtago hangtod sa kamatayon ni Julian[1181] . Sa dili madugay pagkahuman, sa dihang namatay ang walay Diyos nga emperador, si Jovinian, usa ka matinud-anong Kristohanon, misaka sa imperyal nga trono. Pag-usab, walay kahadlok nga mibalik si Atanasio sa iyang katungdanan, ug nagdumala sa Simbahan uban sa pag-amping. Apan mubo ra kaayo ang paghari ni Jovinianus – pito ka bulan ra kini nagdugay[1182] – ug namatay siya sa Galatia. Si Valentinus[1183] , nga naimpluwensyahan sa erehiya sa Arianismo, misaka sa trono. Pag-usab, gisamdan sa mga kalamidad ang Simbahan. Sa pag-angkon sa gahum, ang walay Diyos nga emperador wala magtagad sa kalibutanong kalinaw ni sa kadaugan batok sa mga kaaway, kondili mibalik sa pagpaningkamot sa pagpalapnag ug pagtukod sa Arianismo. Gipahawa niya sa ilang mga katungdanan ang mga Ortodoksong obispo nga misalikway sa pagdawat sa iyang erehiya. Sa ingon niini, una niyang gipahawa si San Meletio, Arsobispo sa Antioquia[1184] . Sa dihang kini nga panagbangi sa sulod, nga nag-antos sa Simbahan ni Cristo bisan asa, nakaabot sa Alexandria ug, sumala sa sugo sa eparco, ang mga sundalo kinahanglan nga dakpon si Santo Atanasio, ang bulahan tinago nga

---

[1180] Mao kana, si Emperador Julian.

[1181] Si Julian napatay atol sa usa ka pakig-away batok sa mga Persyano niadtong 26 Hunyo 363.

[1182] Namatay si Jovinian niadtong 17 Pebrero 364.

[1183] Pagkahuman sa kamatayon ni Jovinian, niadtong 26 sa Pebrero gipili sa hukbo si Valentinian isip iyang manununod, kinsa, usa ka bulan pagkahuman, gihatag ang silangang katunga sa imperyo sa iyang igsoon nga si Valens, usa ka masigasig nga Ariano. Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.

[1184] Si Meletius, Patriarka sa Antioquia, nagdumala sa katungdanan gikan sa 358 hangtod 381. Siya usa ka tigpanalipod sa ortodoksiya, ug tungod niini, tungod sa mga pakana sa mga Ariano, gikuha siya sa iyang katungdanan sa daghang higayon.

mibiya sa siyudad ug, pagkahuman nga nangitag dalangpan sa , ang kripta sa pamilya, nagpabilin didto sulod sa upat ka bulan – ug walay nakahibalo asa siya. Unya ang tibuok Alexandria, nga nagasubo ug nagahilak alang kang San Atanasio, mibangon sa dakong pag-alsa, tungod sa dakong ug daghang mga pag-antos nga gipahamtang sa mga hari. Andam na ang mga taga-Alexandria nga mobulag kang Valens ug nag-andam na og mga armas alang sa usa ka pag-alsa.

Pagkahibalo niini, ang emperador, nga nahadlok sa ilang pagbiya, ingon man sa pag-alsa ug gubat sibil, gitugotan si Atanasio—bisan pa supak sa iyang kaugalingong tinguha—nga magdumala sa Simbahan sa Alexandria nga walay kahadlok. Busa, si Atanasio, usa ka tigulang nga mandirigma ni Cristo, human sa taas nga mga paningkamot ug daghang mga buhat sa pagpanalipod sa Ortodoksiya, nga nakasinati og mubo nga panahon sa kalinaw ug kahupayan sa iyang katungdanan sa wala pa gyud ang iyang kamatayon, natulog sa Ginoo[1185] ug nakig-uban sa iyang mga amahan, ang mga patriyarka, mga propeta, ang mga apostoles, ang mga martir ug ang mga nag-angkon sa pagtuo, nga sama kanila siya naningkamot dinhi sa yuta. Nagsilbi siya isip obispo sulod sa kap-atan ug pito ka tuig[1186] ug gibilin niya si Pedro[1187] , ang iyang bulahan nga higala ug kauban sa tanan niyang mga kasakit, isip iyang manununod sa Katungdanan sa Alexandria. Mibiya siya sa kinabuhi aron madawat ang masidlak nga mga korona ug ang ganti sa dili masukod nga mga panalangin gikan kang Kristo, iyang Ginoo; Kaniya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, himaya ug gahum, dungog ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 3:

Ikaw usa ka haligi sa Ortodoksiya, nagpalig-on sa Simbahan pinaagi sa mga banal nga doktrina, O balaang hierarkiya Athanasius: kay, sa pagpahayag nga ang Anak usa ka substansiya uban sa Amahan, imong gipahiya si Ario. O halangdong Amahan, pag-ampo kang Kristo among Dios aron ipagawas Niya ang Iyang dakong kaluoy kanamo.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagtamnan nimo sa mga pagtulon-an sa Ortodoksiya, gipangtangtang nimo ang mga tinik sa bakak nga doktrina, ug gipamunga nimo ang binhi sa pagtuo pinaagi sa pagdidilig sa Espiritu, O Dungog nga Amahan. Busa, kanimo namo ginaawit, Athanasius.

Pebrero

1 Pebrero

19 Enero (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Balaan nga si Macarius, diakono sa mga Kuweba[1188] .

[1185] Si Santo Atanasio ang Dako namatay niadtong 2 Mayo 373.
[1186] Niini, nagpuyo siya kapin sa 20 ka tuig sa pagkabuwisit.
[1187] Si Pedro II, Patriarka sa Alexandria, nagpangulo sa Simbahan gikan sa 373 hangtod sa 380.
[1188] Nipuyo siya ug gipraktis ang iyang pagka-asketiko sa ika-12 nga siglo. Ang iyang mga relikya nagpuyo sa Kuweba ni San Antonio.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Macarius sa Ehipto

Gisaulog sa 19 Enero

Ang Kagalang-galang nga si Macarius sa Ehipto[1189] natawo sa Ehipto, sa usa ka baryo nga gitawag Ptinapor[1190] . Ang iyang mga ginikanan ginganlan sumala sa karaang balaang mga patriyarka—Abraham ug Sarah—kay ang amahan ni Kagalang-galang nga si Macarius gitawag Abraham (siya usa ka presbiter), samtang ang iyang inahan ginganlan Sarah. Tungod kay walay anak ang kaminyoon sa mga ginikanan ni Macarius, nagpasiya sila nga magkinabuhi nga putli, bisan wala magbulag, kondili nagpuyo nga mag-uban. Ug busa, sulod sa daghang katuigan, nagpuyo ang mga ginikanan ni Macarius nga nagkahiusa sa espirituhanong pakig-uban imbis sa unodnong panaghiusa. Gipahimutang nila ang ilang kinabuhi sa pag-agil, pag-ayuno, kanunay nga pag-ampo, walay hunong nga pagbantay, mapinanggaong paghatag, pagkamahigalaon ug daghan pang uban nga mga hiyas. Niadtong panahona, pinaagi sa Balaang pagdumala, misalakay ang mga barbaro sa Ehipto ug gipanguha ang tanang kabtangan sa mga Ehipsiyano. Kauban sa uban, nawala sa mga ginikanan ni Macarius ang tanan nilang kabtangan, mao nga gusto pa gani nila biyaan ang ilang yutang natawhan paingon sa lain nga nasud. Apan sa usa ka gabii, samtang natulog ang amahan ni Macarius, si Abraham, nagpakita kaniya sa damgo ang balaan nga Patriarka Abraham, sa porma sa usa ka respetado, ubanan nga tigulang nga nagsul-ob og masidlak nga bisti. Ang balaang patriyarka nga nagpakita nakahupay kang Abraham sa iyang kasakit, gisugo siya nga saligan ang Ginoo ug dili mobiya sa utlanan sa Ehipto, kondili mobalhin sa baryo sa Ptinapor, nga nahimutang sa maong nasud. Sa samang higayon, gipahibalo sa Patriyarka Abraham sa amahan ni Macarius nga dili madugay panalanginan siya sa Ginoo sa pagkahimugso sa usa ka anak nga lalaki, sama sa pagpanalangin nga gihatag Niya kaniadto sa Patriyarka Abraham sa dihang siya usa ka langyaw sa yuta sa Canaan, nga gihatagan siya og anak sa iyang katigulangon (Gen. 21:2). Pagmata niya gikan sa iyang tulog, gisaysay ni presbiter Abraham sa iyang asawa nga si Sarah ang panan-awon nga iyang nakita, ug nagdayeg sila sa Dios. Pagkahuman niini, mibalhin sila Abraham ug Sarah sa maong baryo sa Ptinapor, nga nahimutang sa duol ra sa Disyerto sa Nitria. Tanan kini nahitabo pinaagi sa Balaang pagdumala, aron ang anak nga paganganakon kanila – ang Mapinadayegong Macarius – mas mapalalom pa ang iyang gugma sa monastikong kinabuhi, diin, sama sa atong makita unya, iyang gipahinungod ang tibuok niyang kalag. Samtang nagpuyo pa ang mga ginikanan ni Macarius sa baryo sa Ptinapor, nahitabo nga ang amahan ni Macarius, si Abraham, grabe kaayo ang sakit nga hapit na siya mamatay. Sa usa ka gabii, samtang naghigda siya sa iyang higdaanan sa sakit, nakita niya sa usa ka damgo nga daw ang Anghel sa Ginoo migawas gikan sa halaran sa simbahan diin nag-alagad si Abraham, ug, miduol kaniya, miingon:

'Abraham, Abraham! Bangon gikan sa imong higdaanan sa sakit.'

Mitubag si Abraham sa Anghel:

'Masakiton ko, Ginoo, busa dili ko makabangon.'

Unya ang Anghel, gikuptan ang kamot sa masakiton, malumo siyang gisultihan:

'Nagpakita og kaluoy kanimo ang Dios, Abraham: Giyahan-a ka Niya gikan sa imong sakit ug gihatagan ka Niya sa Iyang pabor, kay ang imong asawa nga si Sarah mag-anak og usa ka anak nga lalaki, nga ang ngalan pagatawgon og Panalangin. Siya ang mahimong puloy-anan sa Espiritu Santo, kay mabuhi siya dinhi sa yuta sa dagway sa usa ka anghel ug magdala sa daghang tawo ngadto sa Dios.'

Pagmata gikan niining panan-awon, nabati ni Abraham nga hingpit na siyang maayo; napuno sa kahingawa ug kalipay, gisultihan dayon niya ang iyang asawa nga si Sarah sa tanan niyang nakita sa panan-awon ug sa gisulti kaniya sa Anghel. Napamatud-an ang kamatuoran niining panan-awon pinaagi sa kalit niyang pag-ayo gikan sa grabeng sakit. Ug silang duha, si Abraham ug si Sarah, nagpasalamat sa labing maloloy-on nga Ginoong Dios. Paglabay sa pipila ka panahon, naburos si Sarah sa iyang katigulangon, ug pagkahuman sa takdang

---

[1189] Ang Kagalang-galang Macarius gitawag nga 'ang Ehipsiyo' aron mailhan siya gikan sa lain nga asketiko nga pareho ang ngalan ug kapanahonan kaniya, nga natawo ug nagpuyo sa kadaghanan sa iyang kinabuhi sa siyudad sa Alexandria, ug busa gitawag siyang 'ang Alexandriano' o 'ang Naga-puyo sa Siyudad'. Tungod sa iyang pagkabalaan ug kinaadman, si Macarius nga Ehipsiyo gitawag nga 'ang Dako'. Natawo siya mga tuig 301.

[1190] Ang Ptinapor o Pezhizvir usa ka puloy-anan nga nahimutang sa kasadpang baybayon sa Suba sa Nilo, sa sulod sa karon nga probinsya sa Ehipto nga Menouf o Menufia, sa habagatan nga bahin sa Walog sa Nilo, sa gitawag karon nga Lower Egypt. Karon, mga ruinas na lang ang nahabilin niini.

panahon nanganak siya og usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Macarius, nga ang kahulugan niini mao ang 'bulahan', ug ilang gipabunyag siya.

Sa pagdako ni Macarius ug pagkat-on sa Balaang Kasulatan, ang iyang mga ginikanan, murag nakalimot sa propesiya bahin kaniya nga gihimo sa Anghel nga nagpakita kang Abraham sa usa ka panan-awon, gusto nga magminyo si Macarius, bisan pa man nga si Macarius mismo wala gyud'y tinguha nga buhaton kini. Sa baylo, iyang gisukol ang pagpangumbinsi sa iyang mga ginikanan sa tibuok niyang kusog, kay gusto niyang ipangasawa ang iyang kaugalingon sa usa ka buhing birhen nga dili malaglag – usa ka putli ug walay mantsang kinabuhi. Bisan pa niana, sa pagsunod sa kabubut-on sa iyang mga ginikanan, misugot si Macarius kanila, gisalig niya ang iyang kaugalingon sa hingpit sa kamot sa Ginoo ug naglaum nga Iya siyang ipakita ang dalan nga iyang angay sundon sa kinabuhi. Pagkahuman sa handumanan sa kasal , sa dihang gidala na ang bag-ong magtiayon sa kwarto sa nobya, nagpakaaron-ingnon si Macarius nga masakiton ug wala niya gihikap ang iyang nobya, nag-ampo gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing ngadto sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug nagbutang sa iyang paglaum kaniya, nga unta tugotan siya sa Ginoo sa dili madugay nga biyaan ang kalibutanong kinabuhi ug mahimong monghe. Paglabay sa pipila ka adlaw, usa sa mga paryente ni Macarius mibyahe paingon sa Bukid Nitria[1191] aron mangita og saltpetre, nga daghan kaayo didto—mao nga gitawag ang bukid nga 'Nitria'. Sa hangyo sa iyang mga ginikanan, misunod si Macarius kaniya. Sa ilang pagpadulong didto, sa dihang nagkadool sila sa Danaw sa Nitria, mihawa si Macarius sa iyang mga kauban, nga gusto magpahulay gamay gikan sa biyahe, ug natulog siya. Ug tan-awa, sa usa ka damgo, usa ka katingalahang tawo, nga nagdan-ag sa kahayag, mitungha sa atubangan niya ug miingon kang Macarius:

'Macarius! Tan-awa kining mga walay sulod nga dapit ug susiha kini pag-ayo, kay gitudlo ka nga magpuyo dinhi.'

Pagmata niya, gisugdan ni Macarius ang pagpamalandong sa gisulti kaniya sa panan-awon ug nabulabog siya unsay mahitabo kaniya. Niadtong panahona, walay lain nga nagpuyo sa disyerto gawas kang Anthony the Great ug ang dili mailhi nga eremita nga si Paul sa Thebes, nga nagpuyo sa kahiladman sa disyerto ug nakita ra ni Anthony mismo. Sa dihang mibalik sila Macarius ug ang iyang mga kauban gikan sa tulo ka adlaw nga pagbiyahe paingon sa Bukid Nitria, nakit-an niya ang iyang asawa nga nag-antos sa grabeng hilanat nga hapit na siya mamatay. Dali ra siyang namatay sa atubangan mismo ni Macarius, ug misulod sa kinabuhi nga walay katapusan isip usa ka putli nga birhen. Nagpasalamat si Macarius sa Dios nga gihatagan siya Niya og grasya nga masaksihan ang pagpanaw sa iyang asawa, ug, isip usa ka pagtulun-an alang sa iyang kaugalingon, nagpamalandong siya ingon niini bahin sa iyang kaugalingong kamatayon:

'Pagbantay, Macarius,' miingon siya, 'ug pag-atiman sa imong kalag, kay ikaw usab dili madugay mobiya na sa kinabuhi dinhi sa yuta.'

Sukad niadto, mihunong si Macarius sa pagtagad sa bisan unsang butang sa kalibutan, kanunay niyang gigahin ang iyang panahon sa templo sa Ginoo ug sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Ang mga ginikanan ni Macarius, sa pagkakita sa klase sa kinabuhi nga iyang gipanginabuhi, wala na gani misuway sa paghisgot sa ngalan sa usa ka babaye sa iyang atubangan, apan naglipay kaayo sila sa iyang putli nga kinabuhi. Samtang nagpadayon, si Abraham, ang amahan ni Macarius, nakaabot na sa tigulang nga edad ug nangmasakit pag-ayo, nga nawala ang iyang panan-aw tungod sa katigulangon ug sakit. Ang Bulahan nga si Macarius nag-atiman sa iyang tigulang ug masakiton nga amahan uban sa gugma ug debosyon. Dili madugay, namatay ang tigulang ug mibalik sa Ginoo, ug unom ka bulan pagkahuman sa iyang kamatayon, namatay usab ang inahan ni Macarius, si Sarah, ug mibalik sa Ginoo. Gipahigayon ni Macarius nga Dungog ang lubong sa iyang mga ginikanan sumala sa kasagarang Kristohanong pamaagi ug hingpit nga nakagawas sa tanang gapos sa unod, human niya ipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus pagkahuman sa lubong alang sa kalinaw sa kalag sa mga namatay. Napuno sa dakong kasubo ang kasingkasing ni Macarius, kay karon wala na siyay bisan kinsa nga iyang ikasaligan sa iyang tinago o diin siya makadawat og maayong tambag alang sa kinabuhi nga makapahimuot sa Ginoo. Busa,

[1191] Ang Disyerto sa Nitria – nga gitawag ni San Jeronimo nga 'Siyudad sa Dios' tungod sa pagkabalaan sa mga eremita nga nagpuyo didto – usa ka halapad nga disyerto nga nagutlanan sa Libya ug Ethiopia. Ang ngalan niini gikan sa usa ka silingang bukid, diin ang mga lanaw puno sa daghang nitro.

nagsugod siya og matinud-anong pag-ampo sa Ginoo nga magpadala Siya kaniya og usa ka maayong magtutudlo nga maggiya kaniya sa dalan padulong sa kaluwasan.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang pista sa usa ka santo, ug sa iyang dungog, sumala sa batasan sa iyang mga ginikanan, gusto ni Macarius nga mag-organisar og selebrasyon. Alang niini, siya nag-andam og pagkaon, nga gituyo dili kaayo para sa iyang mga silingan kondili para sa mga pulubi ug mga kabus. Samtang nag-alagad sa simbahan niadtong adlawa, nakakita si Macarius og usa ka respetadong tigulang – usa ka monghe – nga misulod sa simbahan. Kini nga monghe adunay taas nga abuhing buhok ug bungot nga hapit moabot sa iyang hawak; maputi ang iyang nawong tungod sa dugay nga pag-ayuno; apan ang iyang tibuok hitsura mahimayaon, kay ang iyang sulod nga espirituhanong kinaiya napuno sa kaanyag sa pagkamaayo. Kining tigulang nagpuyo dili layo sa baryo sa Ptinapor sa usa ka hilom nga dapit, diin naa siya'y selda sa eremita. Wala gyud siya magpakita sa bisan kinsa, ug niining adlawa ra, pinaagi sa Balaang Providensya, miadto siya sa simbahan sa baryo aron madawat ang Labing Balaang Misteryo ni Kristo. Sa pagtapos sa Balaang Liturgiya, giimbitar ni Macarius kining monghe nga moanha sa iyang balay alang sa usa ka panihapon nga panag-uban. Pagkahuman sa pagkaon, sa dihang ang tanan nga giimbitar ni Macarius mibalik na sa ilang mga balay, gipabilin ni Macarius ang monghe ug gidala siya sa usa ka hilom nga dapit, mihulog siya sa tiilan sa tigulang ug miingon kaniya:

'Amahan! Tugoti ko nga moanha kanimo ugma sa buntag, kay gusto ko mangayo sa imong maalamon nga tambag mahitungod sa akong umaabot nga kinabuhi!'

'Abi-anhi, anak,' tubag sa tigulang, 'bisan kanus-a nimo gusto,' ug sa ingon niini mibulag siya kang Macarius.

Sa sayo sa sunod buntag, miadto si Macarius sa tigulang ug gipadayag niya kaniya ang tinago sa iyang kasingkasing: nga gusto niyang mag-alagad sa Ginoo sa tibuok niyang kusog; ug sa samang higayon, mapinanggaon siyang nangayo sa tigulang nga tudloan siya unsa ang buhaton aron maluwas ang iyang kalag. Pinaagi sa makapabuhi sa kalag nga mga pakighinabi, gidala sa tigulang si Makarios sa tibuok adlaw, ug sa pagsalop sa adlaw, nagkaon sila og gamay nga tinapay uban sa asin, ug gisugo sa tigulang si Makarios nga matulog. Ang tigulang mismo misugod sa pag-ampo, gipunting ang iyang hunahuna paingon sa taas; sa pag-abot sa tunga-tunga sa gabii, misulod siya sa usa ka kahimtang sa ekstasi ug nakakita og usa ka tigum sa mga monghe, nga nagsul-ob og puti nga bisti ug adunay pako. Naglibot sila sa natulog nga si Macarius ug miingon:

'Bangon, Macarius, ug sugdi ang ministeryo nga gitudlo sa Diyos para kanimo; ayaw kini ipalangan hangtod sa lain nga panahon, kay ang tapulan buhaton kini sa walay pag-amping, samtang ang masinabtanon makadawat sa ilang ganti.'

Sa sunod buntag, gisaysay sa balaan nga tigulang ang maong panan-awon kang Macarius ug, samtang gipadala niya kini sa iyang dalan, gihatagan siya niini nga pagtulun-an:

'Bata ko! Unsa man ang imong buhaton, buhata kini dayon, kay gitawag ka sa Diyos aron maluwas ang daghan. Busa, sugod karon, ayaw pagluya sa mga buhat nga makapahimuot sa Diyos!'

Human pa siya gihatagan ni Macarius og dugang pagtudlo bahin sa pag-ampo, pagbantay, ug pag-ayuno, gipahawa siya sa tigulang sa kalinaw. Sa pagbalik niya gikan sa puloy-anan sa tigulang, gipangbahin ni Macarius nga bulahan ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus, nga wala siyay gibilin bisan para sa iyang adlaw-adlaw nga panginahanglan. Sa ingon niini nga napalaya siya sa tanang kabalaka sa kalibutan ug nahimong usa ka pulubi, mibalik si Macarius sa tigulang aron hingpit nga itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo, nga dugay na niyang gipangandoy. Malumo nga gidawat sa tigulang ang mapainubuson nga batan-on, gipaila kaniya ang mga batakang pagtulon-an sa hilom nga kinabuhi sa monghe, ug gitudloan siya sa kasagarang pang-mongheng kahanas sa paghabi og basket. Sa samang higayon, ang tigulang nag-andam og laing selda para kang Macarius nga dili kaayo layo sa iyang kaugalingon, kay siya mismo ganahan moserbisyo sa Ginoo sa kaisahan. Gidala niya ang iyang bag-ong disipulo ngadto sa bag-ong giandam nga selda, ug gibalik-balik nga gihatagan siya og gikinahanglan nga mga pagtulon-an mahitungod sa pag-ampo, pagkaon, ug mga pangkamot. Busa, uban sa tabang sa Dios, ang bulahan nga si Macarius misugod sa pag-agwanta sa lisod nga kinabuhi sa monghe ug, adlaw-adlaw, misaka ang iyang kalamboan sa iyang mga paningkamot isip monghe. Paglabay sa pipila ka panahon, ang obispo sa maong rehiyon mibisita sa baryo sa Ptinapor; pagkakahibalo niya sa mga buhat ni Banal nga Macarius gikan sa mga lumolupyo, gitawag niya siya ug, supak sa iyang gusto, gitudlo siya nga klerigo sa lokal nga simbahan, bisan pa man nga batan-on pa si Macarius. Apan si Santo Macarius, nga nabug-atan sa katungdanan isip klerigo kay

nakasamok kini sa iyang kinabuhi sa kahilom, nilayas gikan didto pagkahuman sa pipila ka adlaw ug nagpuyo sa usa ka walay sulod nga dapit duol sa lain nga baryo. Usa ka debotong tawo nga ubos ang kahimtang miadto kaniya didto ug misugod sa pag-alagad kang Macarius, nagbaligya sa iyang mga hinimo ug gigamit ang kita aron paliton ang iyang pagkaon. Ang yawa, kaaway sa tanang maayo, sa dihang nakita nga napildi siya sa batan-ong monghe, naghimo og plano batok kaniya ug misugod og kusog nga pakig-away, naghimo og tanang matang sa mga panukala batok kaniya—usahay magpanginahanglan og makasasala nga mga hunahuna kaniya, ug usahay mosulong kaniya sa porma sa nagkalain-laing makalilisang nga mga hulagway. Sa dihang nagbantay si Macarius sa gabii, nagbarog sa pag-ampo, iyugyugan sa yawa ang iyang selda hangtod sa pundasyon niini; ug usahay, pagkahuman niya nga nahimong bitin, mosulod kini sa yuta ug mosulong nga bug-at batok sa balaan. Apan ang bulahan nga si Macarius, nga nagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, wala magtagad sa mga limbong sa yawa, ug misinggit, sama sa gibuhat ni David kaniadto:

'Dili ka mahadlok sa kahadlok sa gabii, ni sa pana nga molupad sa adlaw, ni sa salot nga nagalibot sa kangitngit' (Salmo 90:5).

Unya ang yawa, nga dili makadaog sa dili mapilde, naghimo og bag-ong limbong batok kaniya. Usa sa mga lumolupyo sa baryo diin nagbuhat si Macarius sa iyang mga ascetic nga paningkamot adunay anak nga babaye—usa ka batan-ong dalaga—nga gipangayuan og kaminyoon sa usa ka batan-ong lalaki nga nagpuyo usab sa maong baryo. Apan tungod kay pobre kaayo ang batan-ong lalaki ug, labaw pa, gikan sa ubos nga kahimtang, ang mga ginikanan sa dalaga misalikway sa paghatag sa ilang anak kaniya sa kaminyoon, bisan pa nga ang dalaga mismo nagmahal kaniya. Paglabay sa pipila ka panahon, naburos ang dalaga. Sa dihang nangutana siya sa batan-ong lalaki unsa ang iyang itubag sa iyang mga ginikanan, miingon siya—gipangulohan sa magtutudlo sa dautan, ang yawa—nga:

'Ingna sila nga ang eremita nga nagpuyo duol nato maoy nagbuhat niini kanimo.'

Gipatigbabaw sa dalaga kining malimbungong tambag ug gigamit niya ang iyang dila—sama sa bitin—batok sa inosenteng monghe. Busa, sa dihang nahibaloan sa iyang mga ginikanan nga mag-inahan na siya, gisugdan nila siya og pangutana samtang gihampak, aron mahibal-an kinsa ang salarin sa iyang pagkahugno. Mitubag ang dalaga:

'Ang inyong eremita, nga inyong giisip nga santo, maoy salarin. Usa ka adlaw, samtang naa ko sa gawas sa baryo ug nagpadulong sa dapit nga iyang gipuy-an, gisugat ko sa eremita sa dalan ug giabuso ko, apan tungod sa kahadlok ug kaulaw wala nako kini gisulti bisan kinsa hangtod karon.'

Nasakitan ang ilang gibati sa mga pulong sa dalaga sama sa pana, busa ang iyang mga ginikanan ug paryente midagan paingon sa puloy-anan sa santo, nagasinggit-singgit ug nagpanamastamas. Gidani nila si Macarius gikan sa iyang selda, gihampak siya sulod sa dugay nga panahon, ug dayon gidala siya pabalik sa baryo uban kanila. Didto, pagkahuman nila makatigom og daghang nabuak nga sudlanan ug mga piraso niini ug paghigot niini gamit ang pisi, ilang gibitay kini sa liog sa santo ug, sa ingon nga kahimtang, ilang giparada siya sa tibuok baryo, ginapakayaw siya nga walay kalooy, ginabugbog, ginatukso, ginahila ang iyang buhok ug ginatamakan siya. Samtang ilang gibuhat kini, ilang gisiyagit:

'Gibati niining monghe ang among dalaga; hampakon ninyo siya, tanan kamo!'

Sa dihang niadto, usa ka maalamon nga tawo ang naglabay. Sa dihang nakita niya ang nahitabo, miingon siya sa mga nagbunal sa santo:

'Hangtud kanus-a ninyo padayon nga bug-atan ang usa ka inosenteng mongheng naglibot nga wala pa ninyo masuta kon matarong ba ang pasangil batok kaniya? Sa akong tan-aw, gitintal kamo sa yawa.'

Apan wala nila tagda ang mga pulong niining tawoha ug nagpadayon sila sa pagpanakit sa santo. Samtang nagakahitabo kini, ang usa ka maalamon nga tawo nga naglabay lang didto. Pagkita niya sa nahitabo, miingon siya sa mga nagbubo sa santo:'Hangtud kanus-a kamo magpadayon sa pagbubo niining inosenteng mongheng *nagalibot* nga wala pa ninyo masuta kon tinuod ba ang pasangil batok kaniya? *Sa akong tan-aw, gitintal* kamo *sa yawa.' (Salmo 21:17)*. Ug ang mga nagbubo sa santo mituyok ug nagpanaway ug naghulga usab niining maong tawoha. (Salmo 21:17). Ug ang mga nagbunal sa santo, sa pagbalik nila, nagpanamastamas ug naghulga usab niining tawoha.

'Tan-awa unsa iyang gibuhat,' ilang gisiyagit, 'ang mong hermitanyo nga imong giservisyohan!' Ug nagpadayon sila sa paghampak kang Macarius gamit ang mga tungkod hangtud nga napagawas nila ang ilang

kasuko ug kalagot; ug si Macarius gibyaan nga hapit na mamatay sa dalan. Sa bahin sa mga ginikanan sa babaye, dili gihapon sila gustong buhian siya, apan miingon:

'Dili namo siya buhian hangtod maghatag siya og mga garantiya nga atimanon niya ang among anak nga babaye, nga iyang gipakaulaw.'

Halos dili na makaginhawa si Macarius, nangutana siya sa tawo nga nag-alagad kaniya:

'Akong higala! Piyansa-a ko.'

Ang ikaduha, nga andam pa gani mamatay alang sa santo, mitug-an sa iyang garantiya, ug gidala si Macarius—nga hingpit nang kapoy tungod sa iyang mga samad—pauli sa iyang selda uban sa dakong paningkamot. Sa dihang nakabawi na gamay gikan sa iyang mga samad, misugod si Macarius sa mas kusog pa nga pagtrabaho sa iyang pagka-artesano, nga miingon sa iyang kaugalingon:

'Karon, Macarius, naa na kay asawa ug mga anak, busa kinahanglan ka magtrabaho adlaw ug gabii aron matagaan sila sa ilang gikinahanglan sa kinabuhi.'

Naghimo siya og mga basket, gibaligya kini pinaagi sa maong lalaki, ug gipadala ang kita aron maatiman ang batan-ong babaye. Apan sa pag-abot sa panahon sa iyang pagpanganak, gisamdan siya sa matarong nga paghukom sa Dios tungod kay gisilotan niya ang usa ka inosenteng santo. Sulod sa dugay nga panahon, wala siya makapanganak ug nag-antos sulod sa daghang adlaw ug gabii, nagahilak sa kasakit. Sa dihang nakita siya sa ingon ana ka grabe nga kasakit, ang iyang mga ginikanan nag-antos uban kaniya ug, sa ilang kalibog, nangutana kaniya:

'Unsa may nahitabo nimo?'

Unya ang dalaga, bisan pa man dili niya gusto, napugos nga ipadayag ang kamatuoran. Sa kusog nga paghilak miingon siya:

'Lagmit na gayud ako, kawawa nga babaye! Angay ra unta ko silotan pag-ayo tungod kay gisumbong nako ang matarong nga tawo, nga siya ang hinungdan sa akong pagkahugno. Dili siya ang angay basulon niini, kondili kana nga batan-ong lalaki nga gustong pakaslan ko.'

Sa pagdungog sa mga paghilak sa dalaga, ang iyang mga ginikanan ug mga paryente nga nagbarog sa iyang kiliran nabigla kaayo sa iyang mga pulong; ug usa ka lawom nga kahadlok ang misulod kanila, ug sila nabati og dakong kaulaw nga nangahas sila sa pag-insulto sa usa ka inosenteng monghe, usa ka alagad sa Ginoo, sa ingon ana nga paagi. Sa ilang kahadlok misinggit sila: 'Lagmit na kami!' Samtang nagkuyanap ang balita sa nahitabo sa tibuok baryo, ang tanan nga nagpuyo didto, batan-on ug tigulang, nangdagsang sa balay diin nagpuyo ang dalaga. Pagkadungog nila sa mga paghilak sa dalaga nga nagpahayag nga inosente ang monghe sa iyang kaulaw, gisaway pag-ayo sa mga lumolupyo ang ilang kaugalingon ug nangasubo pag-ayo nga ilang gipanghampak ang santo nga walay kalooy. Human makigsabot sa mga ginikanan sa dalaga, nagkasabot silang tanan nga moadto kang Banal nga Macarius ug, samtang nagahilak, mohapa sa iyang tiilan, nga nagpakakusog og hangyo sa pasaylo, aron dili sila silotan sa Dios tungod sa ilang pagpasipala sa usa ka inosenteng tawo. Pagkahibalo sa ilang desisyon, ang tawo nga nag-alagad kang Macarius—ug mao usab ang nanggagarantiya para kaniya—midagan dayon paingon kaniya ug miingon nga malipayon:

'Maglipay ka, Amahan Macarius! Kining adlawa usa ka malipayon ug malipayong adlaw para kanato, kay karon gihimo sa Dios ang imong kanhing pagpanamastamas ug dili pagpasidungog ngadto sa himaya. Ug dili na nako kinahanglan nga magpamatuod pa para kanimo, kay napamatud-an nimo nga ikaw usa ka walay pagbati, matarong, ug labing himayaong inosenteng nag-antos.' Karong adlawa, ang paghukom sa Dios miabot sa babaye nga dili matarong nga nagpasangil kanimo ug nagpanamastamas kanimo, bisan pa ikaw inosente. Dili niya ikatangtang kini nga karga ug iyang giangkon nga dili ikaw ang hinungdan sa iyang pagkahugno, kondili usa ka batan-ong lalaki. Karon, ang tanang pumoluyo sa baryo, batan-on ug tigulang, gusto na nga moanha kanimo uban sa paghinulsol, aron dayegon ang Dios tungod sa imong pagkamatinud-anon ug pagkamapailubon, ug aron hangyoon ang imong pasaylo, aron dili sila matouptan sa silot gikan sa Ginoo tungod kay sila dili matarong nga nakasala batok kanimo.

Ang mapainubuson nga si Macarius nagpaminaw uban sa kasubo sa mga pulong niining tawoha: wala siya maghandum og dungog o himaya gikan sa mga tawo, kay mas makapahimuot kaniya ang pagdawat og kadaut gikan kanila kaysa dungog; busa, sa pag-abot sa gabii, mibangon siya ug nilakaw gikan niadtong mga lugar, nga unang miadto sa Bukid Nitrian, diin kaniadto siya nakadawat og panan-awon sa usa ka damgo. Pagkahuman sa tulo ka tuig nga nagpuyo sa usa ka langob, miadto siya kang Anthony ang Dako, nga nagpraktis sa pagka-asketa

sa Disyerto sa Faran[1192] , kay dugay na niyang nadungog si Macarius samtang nagpuyo pa siya sa kalibutan, ug dako kaayo ang iyang tinguha nga makita siya. Gidawat uban sa gugma ni Banal nga Anthony, si Macarius nahimong iyang labing matinud-anon nga disipulo ug nagpuyo uban kaniya sulod sa dugay nga panahon, nakadawat og pagtulon-an sa hingpit nga matinahuron nga kinabuhi ug naningkamot sa tanang butang nga sundon ang ehemplo sa iyang espirituhanong amahan. Unya, sa tambag ni Banal nga Anthony, Nibulag si Macarius aron magpuyo nga nag-inusara sa Skete Desert[1193] , diin siya napasidunggan tungod sa iyang mga ascetic nga buhat ug nangibabaw kaayo sa kinabuhi sa monastiko nga nalabaw pa siya sa daghang iyang mga igsoon ug gitawag siya nila nga 'ang batan-ong elder', kay bisan pa sa iyang pagkabatan-on, nagpakita siya og kinabuhi nga angay gayud sa usa ka elder. Dinhi, kinahanglan ni Macarius nga makigbisog batok sa mga demonyo adlaw ug gabii. Usahay, ang mga demonyo hayag nga moporma sa lain-laing makalilisang nga mga hulagway ug mosulong nga masuko batok sa balaan nga amahan; sa uban nga panahon, sila motungha nga armado nga mga mandirigma nga nagkabayo, nagdagan paingon sa gubat; uban sa kusog nga pagsinggit, makalilisang nga mga pag-ungol ug dakong kasaba, mosulong sila sa balaan, mura'g gusto gyud siya patyon. Usahay, ang mga demonyo nakig-away sa dili makita batok sa santo, nagpanginabuhi kaniya og nagkalain-laing mainit ug hugaw nga hunahuna, ug gigamit ang tanang matang sa malimbungon nga pamaagi aron paningkamotan nga yugyugan kining lig-on nga bungbong nga gitukod ni Kristo ug pabagsakon kini. Apan, hingpit silang napakyas sa pagdaog batok niining maisugong kampyon sa kamatuoran, nga adunay Diyos isip iyang tabang ug, sama ni David, misinggit:

'Ang uban nagsalig sa karwahe (ug mga armas), ang uban sa kabayo, apan ako maghambog sa ngalan sa Ginoo nga among Dios: sila natumba ug nahulog, apan uban sa Dios ipakita nako ang akong kusog' (Salmo 19:8–9, 59:14), ug Siya mopapas sa tanan nakong kaaway—ang mga demonyo nga grabe kaayo ang pag-atake kanako.

Usa ka gabii, samtang natulog si Macarius, gilibutan siya sa daghang mga demonyo nga nagpukaw kaniya ug miingon:

'Bangon, Macarius, ug awita uban namo; ayaw pagkatulog.'

Apan ang Balaang Amahan, sa pagkahibalo nga kini usa ka tentasyon sa demonyo, wala motindog; imbis, samtang naghigda, miingon siya sa mga demonyo:

'"*Palayo kamo kanako, mga gisumpa, ngadto sa kalayo nga walay katapusan nga gitagana para sa inyong amahan, ang Yawa"* (Matt. 25:41) ug para usab kaninyo.'

Apan miingon sila:

'Ngano man nga ginapasipalaan nimo kami, Macarius, pinaagi sa ingon ani nga mga pulong?'

'Matinud-anon kaha,' tubag sa reverendo nga amahan, 'nga bisan kinsa sa mga demonyo mopukaw sa bisan kinsa aron mag-ampo ug maghimaya sa Dios, o tudloan sila sa usa ka matarong nga kinabuhi?'

Apan nagpadayon gihapon ang mga demonyo sa pagpugos kaniya sa pag-ampo, ug sa dugayng panahon wala nila kini makuha. Unya, napuno sa kasuko ug dili na makasustiner sa pagdumot kang Macarius, misulong sila kaniya sa kadaghanan ug gisugdan siya nilang pagpanakit. Ang santo, bisan pa niana, misinggit ngadto sa Ginoo:

'Tabangi ako, Kristo nga akong Dios, ug *"libuta ako sa kalipay sa pagluwas, kay gilibutan ko sa mga iro; gibuksan nila ang ilang mga baba batok kanako"* (Salmo 31:7, 21:14, 17–18).'

Ug kalit lang, ang tibuok panon sa mga demonyo nawala uban sa dakong kasaba.

Sa lain nga higayon, si Macarius nagtigom og daghang sanga sa palma sa disyerto aron paghabi og mga basket ug gidala kini paingon sa iyang selda. Sa dalan, nakasugat niya ang yawa nga nagbitbit og karit, nga gusto siyang hampakon apan wala makahimo. Unya miingon siya kang Macarius:

'Macarius! Tungod kanimo nag-antos ko og dakong kasakit, kay dili tika mapildi. Tan-awa, unsa man ang imong buhaton, ako usab buhaton kini. Magpuasa ka, ug ako wala gyud mokaon; magbantay ka, ug ako dili gyud matulog. Apan aduna'y usa ka butang nga ikaw nakalabaw kanako.'

'Unsa man kana?' pangutana sa reverendo.

'Ang imong pagpaubos,' tubag sa yawa, 'mao nga dili ko makig-away kanimo.'

[1192] Ang Paran usa ka walay bunga ug kabukiran nga rehiyon taliwala sa Palestina, Ehipto, Idumea ug sa Peninsulang Sinai.

[1193] Ang Disyerto sa Scetic nahimutang usa ka adlaw nga biyahe (25–30 versts) gikan sa Bukid Nitria, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto. Kini usa ka uga, batuhan nga disyerto, paborito nga puluy-anan sa mga amahan sa disyerto sa Ehipto, nga nahimong bantog tungod sa mga asetikong buhat sa mga monghe nga nangitag dalangpanan didto.

Sa dihang nakaabot si Banal nga Macarius sa edad nga kwarenta, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og mga milagro, sa pagpanagna, ug sa awtoridad batok sa mga hugaw nga espiritu. Sa samang higayon, giordinar siya nga pari ug gitahasan nga abbot (abba) sa mga monghe nga nagpuyo sa skete. Dili na kinahanglan nga hisgutan pa og dugay ang iyang pagkaon ug ilimnon—mao ang paagi sa iyang pag-ayuno—kay bisan pa ang labing huyang sa mga igsoon sa iyang skete dili masaway sa pagkaon og sobra o sa pagkaon og bisan unsang lamian. Bisan pa man nga kini tungod sa kakulang sa bisan unsang lamian sa maong dapit, kini labaw na tungod sa panag-alig sa mga monghe nga nagpuyo didto, nga naningkamot dili lang sa pag-alig sa usag usa sa ilang pag-ayuno, kondili usab sa paglabaw sa usag usa. Mahitungod sa ubang mga katingalahan ni Macarius, kining tawo nga sama sa anghel, nagkalain-laing mga sugilanon ang nag-agi taliwala sa mga Amahan. Giingon nga ang hunahuna sa maong bililhon kanunay nga gipaalsa ngadto sa kahangturan nga gingharian, ug sa kadaghanan sa iyang panahon gitutok niya ang iyang hunahuna sa Dios kaysa sa mga butang ning kalibutan. Kanunay nga mibisita si Macarius sa iyang magtutudlo, si Anthony nga Dako, ug nakadawat siya og daghang pagtulun-an gikan kaniya samtang nag-apil sa espirituhanong mga pakighinabi. Kauban sa duha pa ka ubang disipulo ni Banal nga Antonio, gihatagan si Macarius og pribilehiyo nga makasaksi sa iyang bulahan nga pagpanaw ug, ingon usa ka labing bililhon nga panulondon, nadawat niya ang tungkod ni Antonio, nga gigamit sa ulahi aron suportahan ang iyang maluya nga lawas sa iyang mga pagbiyahe, usa ka lawas nga gikapoy sa katigulangon ug sa mga kaisog sa pagpanag-iya. Kauban sa tungkod ni Anthony, nadawat usab ni Banal Macarius ang espiritu mismo ni Anthony ang Dako, sama sa nabuhat sa propeta Elias pagkahuman ni propeta Elia (2 Hari 2:9).[1194] Pinaagi sa gahum niining espiritu, naghimo si Macarius og daghang katingalahang mga milagro, nga karon atong isaysay.

Usa ka dautang Ehipsiyano napuno sa hugaw nga tinguha alang sa usa ka gwapa nga babayeng minyo, apan wala gyud niya siya mapugos nga mangilad sa iyang bana, kay siya putli, matinahuron, ug gihigugma ang iyang bana. Tungod sa tinguha nga makuha siya, miadto kining Ehipsiyo sa usa ka salamangkero ug nangayo kaniya nga gamiton ang iyang mga orasyon aron mahigugma siya sa babaye, o aron pasipalahan siya sa iyang bana ug ipahawa siya sa panimalay. Ang salamangkero, nga nakadawat og daghang bililhon nga gasa gikan sa Ehipsiyo, gigamit ang iyang kasagarang mga orasyon, naningkamot sa paggamit sa gahum sa mahika aron madani ang mahinahon nga babaye sa pagbuhat og dautang buhat. Sa dihang napakyas siya sa pagdani sa dili matandog nga kalag sa babaye ngadto sa sala, ang salamangkero naghimo og anting-anting sa mga mata sa tanan nga motan-aw kaniya, hinungdan nga sa panan-aw sa tanan, siya dili usa ka babaye sa porma sa tawo, kondili usa ka hayop nga porma kabayo. Sa pag-abot sa bana sa babaye sa balay, nahadlok siya sa pagtan-aw og kabayo imbis sa iyang asawa ug nabigla kaayo sa pagkaplag og hayop nga naghigda sa iyang higdaanan. Nagsulti siya kaniya, apan wala siyay nadawat nga tubag; nakabantay lang siya nga naglagot na kaayo kini. Apan sa iyang pagkahibalo nga kini mao ang iyang asawa, nasabtan niya nga kini gibuhat tungod sa dautang buot sa uban; busa, siya nangalison kaayo ug naghilak sa kapait. Gihimoan niya dayon ug tawag ang mga tigulang sa iyang balay ug gipakita kanila ang iyang asawa. Apan wala nila masabti nga usa ka tawo ang nagbarog sa ilang atubangan, imbis nga usa ka hayop, kay nabihag usab ang ilang mga mata, ug usa ka hayop ang ilang nakita. Tulo na ka adlaw sukad nga ang babaye nagsugod pagpakita sa tanan nga mura'g kabayo. Sa niining panahona wala siya mokaon, kay dili siya makakaon og dayami sama sa hayop, ni pan sama sa tawo. Unya nahinumduman sa iyang bana si Banal Macarius ug nagpasiya nga dad-on siya sa disyerto aron makita ang santo. Gisul-oban niya og brida, sama sa usa ka hayop, ug mibiyahe paingon sa puloy-anan ni Macarius, nga gidala ang iyang asawa—nga mura'g kabayo—sa iyang likod. Sa dihang nagkadool siya sa selda sa reverendo, ang mga monghe nga nagbarog duol niini nasuko kaniya, nangutana ngano gusto siya mosulod sa monasteryo uban ang usa ka kabayo. Apan miingon siya kanila:

'Miabot ko dinhi aron kining binuhat, pinaagi sa pag-ampo ni Santo Macarius, makadawat sa kaluoy sa Ginoo.'

'Unsa nga disgrasya ang miigo kaniya?' pangutana sa mga monghe.

'Kini nga hayop nga inyong makita,' tubag sa lalaki, 'mao ang akong asawa. Giunsa siya nahimong kabayo, wala ko kabalo. Apan tulo na ka adlaw sukad nahitabo kini, ug wala pa gyud siya mokaon bisan gamay nga pagkaon sa tibuok niining panahona.'

[1194] Sama sa gipahayag sa serbisyo kang Banal nga Macarius (tan-awa ang Monthly Menologion – ang ikos sa ika-6 nga ode sa canon).

Pagkadungog nila sa iyang sugilanon, ang mga igsoon dayon midali ngadto kang Banal Macarius aron isulti kini kaniya, apan nakadawat na siya og pahibalo gikan sa Dios ug nag-ampo na alang sa babaye. Sa dihang gisultihan sa mga monghe ang santo sa nahitabo ug gitudlo ang hayop nga gidala kaniya, miingon ang Banal kanila:

'Kamo mismo sama sa mga hayop, kay ang inyong mga mata nakakita kaniya sa porma sa usa ka mananap. Siya, bisan pa, nga gimugna nga babaye, nagpabilin nga babaye; wala niya giusab ang iyang kinaiyahan nga tawo, apan nagpakita lang siya nga usa ka mananap sa inyong mga mata, nga nadani sa mga mahiwagang orasyon.'

Unya gipanalanginan sa reverendo ang tubig ug, uban sa pag-ampo, gibubo kini sa babaye nga gidala kaniya, ug sa kalit lang mibalik siya sa iyang naandan nga porma nga tawo, nga ang tanan nga nakakita kaniya nakakita og usa ka babaye nga adunay nawong sa tawo. Gisugo niya nga hatagan siya og pagkaon, ug gibalik sa santo ang iyang hingpit nga panglawas. Unya ang bana, ang asawa, ug ang tanan nga nakasaksi niining katingalahang milagro nagpasalamat sa Dios. Gisugo ni Macarius ang nangaayo nga babaye nga moadto sa simbahan sa Dios kutob sa mahimo ug modawat sa Balaang Misteryo ni Cristo.

'Nahitabo kini kanimo,' ingon sa reverendo, 'tungod kay lima na ka semana sukad sa imong katapusang pagdawat sa Balaang Misteryo.'

Pagkahuman niya paghatag og tambag sa bana ug asawa, gipahawa sila sa santo nga malinawon.

Sa susama nga paagi, giayo ni Macarius ang usa ka batang babaye nga gihulma sa usa ka salamangkero nga asno ug gidala sa santo sa maong porma sa iyang mga ginikanan. Gibalik usab niya sa hingpit nga panglawas ang laing batang babaye, nga ang lawas hingpit nga gub-an sa mga samad ug balatian ug puno sa ulod, pinaagi sa pag-ungol kaniya og balaan nga lana.

Daghang lain-laing mga tawo ang miadto kang Banal nga Macarius – ang uban nangayo sa iyang pag-ampo, panalangin, ug amahanong giya, samtang ang uban miadto aron pag-ayo sa ilang mga sakit. Tungod sa kadaghan sa mga tawo nga miadto kaniya, gamay ra kaayo ang oras ni Macarius aron itugyan ang iyang kaugalingon sa paghunahuna sa Dios sa pag-inusara. Busa, ang Reverendo mihukay ug lawom nga langob ilawom sa iyang selda, nga hapit katunga ka stadia ang gitas-on[1195] , diin siya magtago gikan sa mga tawo nga kanunay muanha kaniya ug makasamok sa iyang paghunahuna ug pag-ampo.

Ang Kagalang-galang Macarius nakadawat og gahum nga puno sa grasya gikan sa Dios nga bisan ang mga patay iyang mapatindog. Ug busa, usa ka heretiko nga ginganlan og Hierakitus, nga nagtudlo nga walay pagkabanhaw sa mga patay, miabot gikan sa Ehipto paingon sa kamingawan ug gilibog ang hunahuna sa mga igsoon nga nagpuyo didto. Unya miadto siya kang Banal nga Macarius ug, sa atubangan sa daghang mga igsoon, gipanglalis siya bahin sa pagtuo. Tungod kay maalamon siya sa pakigpulong, giyamakan niya ang pagkasimple sa mga pulong sa Banal nga Macarius. Ang Banal nga Macarius, pagkakita nga ang mga igsoon nagsugod na og duha-duha sa ilang pagtuo tungod sa mga pulong niining heretiko, miingon kaniya:

'Unsa may pulos sa pag-away sa mga pulong, nga mas makapaguol sa mga nagapaminaw sa atong panaglalis kaysa makapalig-on sa ilang pagtuo? Munta kita sa mga lubnganan sa atong mga igsoon nga natulog sa Ginoo, ug kinsa man kanato nga hatagan sa Ginoo og gahum sa pagbanhaw sa patay, kana ang makapahimo sa tanan nga motuo nga tinuod ang iyang pagtuo ug gipamatud-an sa Dios mismo.'

Gidayeg sa mga igsoon ang mga pulong sa reverendo, ug mibyahe silang tanan paingon sa sementeryo. Didto, gisugo ni Reverend Macarius si Hierakitus nga tawgon gikan sa lubnganan ang usa ka namatay nga miyembro sa mga igsoon. Apan miingon si Hierakitus kang Macarius:

'Ikaw na mismo ang una, kay ikaw man ang nagtukod niining pagsulay.'

Unya ang Banal nga Macarius mipahapa sa pag-ampo sa Ginoo, ug pagkahuman sa taas nga pag-ampo gitutok niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug misinggit sa Ginoo:

'Ginoo! Ipadayag karon kinsa kanamo duha ang mas matarong nga nagtuo (Kanimo); ipadayag kini pinaagi sa pagpabangon sa usa sa mga patay nga natulog dinhi gikan sa lubnganan.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, ginganlan sa Reverendo ang usa ka bag-ohay lang nga gilubong nga monghe, ug ang patay nga lalaki dayon mitubag sa iyang tingog gikan sa lubnganan. Unya dali-dali gikutkot sa mga monghe ang lubnganan ug nakit-an nila ang ilang igsoon nga nabanhaw. Pagkahuman nila og tangtang sa

[1195] Ang usa ka 'stadia' katumbas sa 87½ sa atong 'sazhens'.

mga bendahe sa iyang lawas, ilang gipagawas siya nga buhi gikan sa lubnganan. Sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang milagro, si Hierakitus nahadlok kaayo nga midagan dayon siya. Gidumog siya sa tanang monghe, sama sa pagpangdagan sa mga kaaway, ug gipahawa siya hangtod sa layo pa sa utlanan niadtong yuta.

Sa lain nga higayon, gipatindog usab sa Kagalang-galang Macarius ang laing namatay, sumala sa gisaysay ni Abba Siso.

'Naa ko,' iyang gisaysay, 'uban kang Banal nga Macarius sa skete. Panahon sa pag-ani. Pito ka mga igsoon ang gi-hire para sa pag-ani. Samtang nagtrabaho kami, usa ka balo ang nagtigom sa mga bungot sa trigo sa among likod, naghilak sa tibuok panahon. Gitawag ni Banal nga Macarius ang tag-iya sa uma ug gipangutana siya:

'Unsa man ang nahitabo niining babaye, ug ngano man nga naghilak siya nga walay hunong?'

Gisultihan sa tag-iya sa uma ang Reverendo nga ang bana sa babaye, nga nagpatiwala og kuwarta sa usa ka tawo aron itago, kalit lang namatay nga wala nay panahon nga masulti sa iyang asawa asa niya kini gipahiluna. Busa karon gusto na sa nagpautang nga himuon niyang ulipon ang babaye ug ang iyang mga anak. Unya miingon si Macarius kaniya:

'Sultihi ang babaye nga moanha kanamo sa dapit diin kami magpahulay sa udto.'

Pagkahuman niya sa gisugo sa Reverendo ug pag-abot niya kaniya, gipangutana siya ni Reverendo Macarius:

'Ngano man nga naghilak ka pirmi, babaye?'

'Tungod kay,' tubag sa balo, 'kalit lang namatay ang akong bana, ug sa dili pa siya mamatay gikuha niya ang pipila ka bulawan gikan sa usa ka tawo aron itago, apan wala niya gisulti kanako asa niya kini gibutang.'

'Ipakita kanamo asa gilubong ang imong bana,' miingon si Macarius.

Gidala niya ang iyang mga igsoon ug miadto sa lugar nga iyang gipakita. Sa pagduol sa lubnganan sa bana sa balo, miingon ang Pari kang kaniya:

'Pauli na, babaye!'

Unya, pagkahuman sa pag-ampo, gitawag ni Macarius ang patay nga lalaki, ug gipangutana siya kung asa niya gitago ang bulawan nga iyang gikuha. Unya mitubag ang patay nga lalaki gikan sa iyang lubnganan:

'Gitago nako kini sa akong balay, sa tiilan sa akong higdaanan.'

'Magpahulay pag-usab,' miingon si Abba Macarius kaniya, 'hangtod sa Adlaw sa Kinatibuk-ang Pagkabanhaw!'

Ang mga igsoon, sa pagkakita sa ingon nga milagro, mihulog sa tiilan sa balaan nga amahan sa dakong kahadlok. Miingon ang tigulang sa mga igsoon alang sa ilang pagtukod:

'Dili tungod kanako nahitabo kini tanan, kay ako walay pulos, apan gihimo sa Dios kining milagro alang niining balo ug sa iyang mga anak. Busa, hibaloi nga ang Dios motugot sa walay sala nga kalag sa bisan unsa nga iyang hangyoon Kaniya.'

Unya ang reverendo miadto sa balo ug gipakita kaniya kung asa gitago ang bulawan nga gikuha sa iyang bana. Gikuha niya ang gitagong bahandi ug gibalik kini sa tinuod nga tag-iya, ug sa ingon niini, gipagawas niya ang iyang kaugalingon ug ang iyang mga anak gikan sa pagkaulipon. Pagkadungog sa ingon ana ka katingalahang milagro, ang tanan naghimaya sa Dios.

Si Rufinus nga Presbiteryo[1196] nagasaysay usab sa pagkabanhaw sa ikatulong patay nga lalaki pinaagi sa Banal nga Macarius. Sa usa ka higayon, iyang gisaysay, usa ka inosenteng lalaki ang giakusahan sa pagpatay nga nahitabo sa palibot sa selda sa Banal. Ang akusado midagan paingon sa puloy-anan ni Macarius, diin gisundan siya sa mga gustong dakpon siya isip mamamatay-tao ug dad-on sa hustisya. Nangumpisal siya sa Diyos nga inosente siya sa dugo sa biktima, apan ang iyang mga akusador nangita og paagi aron mapamatud-an siyang sala. Samtang nagkalisud-lisud pagdungog ang mga nag-akusa ug ang giakusahan sulod sa dugay nga panahon, nangutana ang Banal nga si Macarius:

'Asa gilubong ang biktima?'

[1196] Si Rufinus – usa ka presbiteryo sa Aquileia – natawo mga tuig 345 ug namatay niadtong 410; siya usa ka manunulat sa Simbahan. Ang iyang nailhang mga buhat naglakip sa: *Kasaysayan sa Monastisismo*, *Kasaysayan sa Simbahan*, ug *Apology ni San Jerome* (2 ka libro).

Pagkahibalo niya sa lugar sa lubnganan, mitindog ang Reverendo ug mibyahe paingon didto uban sa mga tawo nga miuban kaniya. Human siya mag-ampo sa dugay nga panahon sa lubnganan samtang nagluhod, miingon ang Reverendo sa mga nag-akusa nga nagtindog sa iyang atubangan:

'Ang Ginoo mismo karon ang magpadayag kon kining tawoha, nga inyong giakusahan sa pagpatay, tinuod ba gyud nga siya ang salarin.'

Unya, sa kusog nga tingog, gitawag ni Macarius ang ngalan sa biktima. Mitubag kini gikan sa lubnganan sa iyang pagtawag, ug nangutana ang reverendo kaniya:

'Sa pagtuo kang Jesu-Cristo, Anak sa Dios, gisugo tika nga tubag-a kami: gipatay ka ba sa lalaking gidala dinhi?'

Sa diha-diha dayon mitubag ang patay nga tawo sa klarong tingog gikan sa lubnganan nga dili siya gipatay niining maong tawo, ug siya gipasanginlan sa pagpatay sa bakak. Tanan nga miabot sa lubnganan, nabigla sa katingalahang milagro, nahugno sa yuta. Unya, nagluhod sila sa atubangan sa mga tiil sa reverendo , ug nangayo sila kaniya nga palihug pangutan-a pag-usab ang patay kinsa ang nakapatay kaniya. Apan mitubag kanila si Reverendo Macarius:

'Dili na nako kini pangutan-on, kay igo na kaayo nga naluwas nako ang usa ka inosenteng tawo gikan sa kamatayon; apan ang may sala, dili nako siya ihatag sa korte.'

Si Palladius sa Lausaica[1197] nagasaysay sa mosunod nga dugang nga salaysay mahitungod kang Reverend Macarius.

Sa usa ka higayon, gidala sa iyang inahan sa Ginoo ang usa ka batan-ong lalaki nga gipanag-iya sa demonyo. Giputlan siya sa kamot, ug duha ka kusgan nga lalaki ang nagkupot kaniya. Usa ka demonyo sa pagkaon ang nakasulod kaniya: busa, mokaon siya og tulo ka dagkong tinapay ug moinom og dakong sudlanan nga tubig, unya isuka kini tanan, nga nahimo nga singaw o aso ang tanan niyang gikaon ug giinom. Ang pagkaon ug ilimnon nasunog sa sulod niya sama sa kalayo. Kung dili tugotan sa iyang inahan nga mokaon ug moinom siya og sobra, mokaon pa gani siya sa iyang kaugalingong dumi. Nagahilak, nangayo siya kang Banal nga Macarius nga kalooyon ang iyang anak ug tambalan siya gikan sa ingon ka makalilisang nga pagpanag-iya. Ang Reverendo misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo alang sa batan-on, ug pagkahuman sa duha ka adlaw, nabati na sa batan-on ang pagkaayo, ug nagsugod na siya sa pagpangayo og gamay nga pagkaon ug ilimnon. Unya gipangutana sa Reverendo ang inahan sa batan-on:

'Unsa kadaghan ang gusto nimong kan-on sa imong anak?'

'Napulo ka litro[1198] nga pan,' tubag sa babaye.

Apan gisaway siya sa reverendo, nga miingon:

'Ngano man daghan kaayo imong gusto, babaye?'

Pagkahuman sa pito ka adlaw nga pagpuasa ug mainitong pag-ampo ngadto sa Dios, gipahawa sa reverendo nga amahan ang demonyo gikan sa batan-on – ug, pinaagi sa pag-ampo sa reverendo nga amahan, nasiyahan na ang batan-on sa tulo ka litro nga pan matag adlaw. Gitudloan niya ang batan-on nga dili magkinabuhi sa katamaran kondili pinaagi sa pagpaningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot, ang Reverendo nga Amahan, pinaagi sa grasya sa Dios, pagkahuman nga hingpit siyang naayo, gihatag siya sa iyang inahan ug gipahawa silang duha nga malinaw.

Ang prologo bahin sa Banal nga Macarius nagasaysay usab sa mosunod. Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe ang Banal nga Macarius, miabot ang gabii ug misulod siya sa usa ka pagano nga sementeryo aron didto magpabilin sa gabii. Nakakaplag siya og karaang bukog nga gipanag-iya sa usa ka namatay nga pagano, ug

---

[1197] Si Palladius sa Helenopolis (368–430), usa ka disipulo sa Banal nga Dorotheus, nga lumad sa Gaul, miabot sa Alexandria niadtong 388, gikan diin siya unya mibulag ngadto sa duol nga kamingawan, diin nagpuyo usab isip eremita ang Banal nga Dorotheus, ug pagkahuman mibalhin sa Bethlehem. Niadtong 390, napili siya nga Obispo sa Helenopolis, sa Bithynia, Asia Minor. Sunod, gipahilayo siya ni Emperador Arcadius, tungod kay usa siya ka sumuporta ni San Juan de la Cruz, paingon sa Itaas nga Ehipto, diin siya gibalhin ngadto sa Antinoe niadtong 408, ug niadtong 412 gibalik siya sa iyang katungdanan sa Helenopolis. Sa hangyo ni Lavs, ang prefect sa Cappadocia, niadtong 420 gipangolekta niya ang mga kinabuhi sa mga santo ug mga sugilanon bahin kanila, nga iyang ginganlan og 'Lavsaic' aron pasidunggan siya. Tungod sa makapadasig ug makatudlo nga kinaiya niining koleksyon, ang kalendaryo sa Simbahan nagmando og pagbasa gikan niini atol sa Matins sa tibuok Banal nga Kwarenta.

[1198] Ang litra usa ka libra, usa ka Byzantine nga yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotniks.

gibutang kini sa ulohan sa iyang higdaanan. Ang mga demonyo, sa ilang pagkakita sa ingon ana ka dako nga kaisog ni Macarius, misukol batok kaniya ug, aron mahadlok siya, misugod og singgit, gitawag ang bukog sa ngalan sa usa ka babaye:

'Adto ug paligo sa paliguan.'

Usa ka demonyo nga nagpuyo sa patay nga bukog, nga gibutang ni Reverendo Macarius ilawom sa iyang ulo, mitubag sa maong pagtawag.

'Aduna koy peregrino sa ibabaw nako,' ingon niya, 'busa dili ko makaanhi.'

Wala mahadlok ang Reverendo sa niining mga binuang sa demonyo, kundili misugod siya og kusgan nga paghampak sa bukog nga iyang gikuha, nga nag-ingon:

'Bangon ug lakaw, kung makaya nimo.'

Sa diha-diha nga nahisgutan niya kini nga mga pulong, misinggit sa kusog nga tingog ang mga demonyo ug misaba batok kaniya:

'Sa tanan nimo gipilde kami, Macarius,' ug sila mibakwit gikan sa Reverendo, nga napahiya.

Sa lain nga higayon, naglakaw si Reberendo Macarius sa disyerto ug nakakaplag og uga nga bungo sa tawo nga nagahigda sa yuta. Sa pagbaliktad niini gamit ang iyang tungkod, nakadungog ang Reberendo og hinay nga tingog nga naggikan niini. Unya gipangutana ni Macarius ang bungo:

'Kinsa ka?'

'Ako,' tubag niini, 'mao ang pangulo sa mga paganong pari nga nagpuyo niining dapita. Sa dihang ikaw, Abba Macarius, nga napuno sa Espiritu sa Dios, magmaloloy-on sa mga nag-antos sa impyerno ug mag-ampo para kanamo, makadawat kami og pipila ka kahupayan.'

"Unsa nga matang sa kahupayan ang inyong madawat," pangutana ni Macarius, "ug unsa ang inyong mga pag-antos? Sultihi ako."

'Sama sa kalayo sa langit gikan sa yuta,' tubag sa bungo nga nag-agik-ik, 'ingon ana ka dako ang kalayo nga among ginaagian, ginasunog kami gikan ulo hangtod tiil sa tanang kilid. Apan dili namo makita ang nawong sa usag usa. Apan kon mag-ampo kamo alang kanamo, makita namo ang usag usa gamay, ug kini nagahatag kanamo og gamay nga kahupayan.'

Pagkadungog niini nga tubag, ang reverendo mihilak ug miingon:

'Masumpaon ang adlaw nga ang tawo nakalapas sa mga sugo sa Dios.'

Ug usab niyang gipangutana ang bungo:

'Aduna pa bay lain nga pag-antos nga mas grabe pa kaysa kaninyo?'

'Layo sa ilawom nato, mas lawom pa gyud, daghan pa ang naa,' tubag sa bungo.

'Kinsa, unya, ang naa sa taliwala sa mga nag-antos sa labing grabeng pag-antos?' pangutana ni Macarius.

– 'Kami, nga wala nakaila sa Dios,' tubag sa bungo, 'bisan pa man nakasinati gihapon kami og gamay nga kalooy sa Dios. Apan kadtong nakaila sa ngalan sa Dios apan gisalikway Siya ug wala magbantay sa Iyang mga sugo nag-antos og labi pa ka grabeng ug makalilisang nga mga pag-antos sa ilawom namo.'

Pagkahuman niini, gikuha ni Banal Macarius ang bungo, gilubong kini sa yuta, ug nilakaw siya gikan didto.

Ang Banal nga si Macarius,' padayon sa pagsaysay ni Rufinus, 'nagpuyo sa dakong disyerto, diin aduna siyay selda, samtang ang iyang monasteryo nahimutang sa ubos pa sa lain nga disyerto; daghan didto ang mga igsoon. Usa ka adlaw, naglingkod si Macarius sa dalan padulong sa monasteryo. Kalit lang, nakita niya ang yawa nga naglakaw sa porma sa tawo, nagsul-ob og buhisan nga sinina ug nagbitbit og daghang kalabasa. Gipangutana siya ni Macarius:

'Asa ka paingon, ikaw nga nagaginhawa og dautang tuyo?'

'Moadto ko aron tuksuhon ang mga igsoon,' tubag niya.

"Ngano man nga ginasakbit nimo kining mga kalabasa?" pangutana ni Macarius.

'Nagbitbit ko,' tubag sa yawa, 'pagkaon para sa mga igsoon.'

'Aduna bay pagkaon sa tanang kalabasa?' pangutana sa reverendo.

'Sa tanan niini,' tubag sa yawa, 'kung dili ganahan ang usa, hatagan ko siya og lain, ug ikatulo, ug uban pa, aron makatilaw man lang ang tanan og usa.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, mibiya ang yawa.

Ang reverendo, bisan pa, nagpabilin sa dalan, nga naghandum nga makita ang pagbalik sa yawa. Sa dihang nakita niya nga nagbalik na kini, nangutana si Macarius:

'Nindot ba imong pagbisita sa monasteryo?'

'Dili maayo ang nahitabo,' tubag sa yawa, 'ug unsaon pa kaha nako pagmalampuson?'

'Ngano man na?' pangutana sa Reverendo nga Amahan.

'Tungod kay ang tanang monghe misupak kanako,' tubag sa yawa, 'ug walay bisan kinsa ang madawat kanako.'

'Sigurado ko nga naa kay bisan usa ka monghe nga mosunod nimo?' nangutana pag-usab si Macarius.

"Usa ra gyud ang naa nako," tubag sa yawa, "nga mosunod kanako. Kung moanha ko kaniya, moliko-liko siya palibot nako sama sa tupay."

"Unsa iyang ngalan?" pangutana sa Reverendo nga Amahan.

'Si Theopemptus!' tubag sa yawa; ug pagkahuman niini, mibulag siya.

Unya mitindog si Abba Macarius ug mibyahe paingon sa monasteryo sa layo nga disyerto. Ang mga igsoon, sa pagdungog nga moanha kanila ang Balaang Amahan, migawas aron sugaton siya nga nagbitbit og mga sanga sa palma, ug ang matag-usa kanila nag-andam sa iyang kaugalingong selda, nga naghunahuna nga basin gusto sa Balaang Amahan nga magpabilin uban kaniya. Apan nangutana si Macarius sa mga monghe:

'Kinsa kaninyo ang ginganlan og Theopemptus?'

Sa dihang gitudlo nila kaniya si Theopemptus, misulod siya sa iyang selda. Gidayeg ni Theopemptus ang respetadong amahan uban sa dakong kalipay. Sa dihang nag-inusara na sila ni Theopemptus, nangutana ang respetadong amahan Macarius kaniya:

– Kumusta ka, igsoon?

– 'Maayo ra,' tubag niya, 'salamat sa inyong mga pag-ampo, Amahan!'

'Dili ba ka gitintal,' pangutana sa reverendo, 'sa bisan unsang makasasala nga hunahuna?'

Nail-aw sa pagpadayag sa iyang makasasalaang hunahuna, mitubag ang monghe:

– Dili! Wala nay makatintal kanako karon.

Unya miingon si Reberendo Macarius uban sa usa ka paghuyop:

'Sulod na sa daghang katuigan gipahinungod ko ang akong kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo, aron ang tanan magpasidungog kanako; apan, bisan pa sa akong katigulangon, dako gihapon ang akong pagtuptop sa demonyo sa kahilayan.'

Niini, miingon si Theopemptus:

'Sa tinuod, Amahan, ako usab gilabwan pag-ayo sa espiritu sa kahilayan.'

Sa samang paagi, gipangutana sa Reverendo nga Amahan ang monghe bahin sa ubang mga sala nga nagkaguliyang sa iyang kalag, hangtod nga gikumpisal na sa monghe kaniya ang tanan niyang mga kalapasan. Pagkahuman niini, gipangutana sa Reverendo nga Amahan ang monghe:

'Unsa kadugay ka magpuasa?'

'Hangtud sa ikasiyam ka oras,' matud niya.

'Magpuasa hangtod sa gabii,' ingon sa Reverendo nga Amahan, 'ug tun-i ang Balaang Ebanghelyo ug uban pang balaang basahon, aron kanunay nimong mapraktis ang pagpanumdum sa Dios. Ug kon adunay bisan unsang makasasala nga hunahuna nga mosukol kanimo, pakigbatok niini ug ayaw gayud tugoti nga ang imong hunahuna malubong sa ubos nga mga hunahuna, kondili kanunay nga itudlo ang imong hunahuna paingon sa taas, ug ang Ginoo motabang kanimo.'

Pagkahuman niya pagdasig kang Theopemptus, mibalik ang Reverendo sa iyang disyerto. Didto, samtang naglingkod sa kilid sa dalan, nakita niya pag-usab ang yawa nga naglakaw paingon sa monasteryo. Gipangutana siya sa Reverendo:

'Asa ka paingon?'

'Moadto ko aron tuksuhon ang mga igsoon,' tubag sa yawa.

Ug pagkahuman niya og sulti niini, mipadayon siya sa iyang dalan. Sa dihang mibalik na siya, gipangutana siya sa Reverendo:

'Unsaon nimo pagpangita sa mga igsoon?'

'Karon, supak na silang tanan nako,' tubag sa yawa, 'bisan pa gani ang kaniadto akong amigo nga pirmi mosunod kanako; karon—wala ko kabalo kinsa ang nakapaling kaniya—naliso na siya ug dili na gyud maminaw kanako. Sa kasukwahi, mas supak pa siya nako kaysa sa tanang uban pang monghe.' Ug karon nanumpa ko nga dili na mobalik sa maong monasteryo, gawas kon pagkahuman sa taas kaayo nga panahon.

Pagkahuman niini, mibulag ang yawa. Ug mibalik si Kagalang-galang Macarius sa iyang selda.

Usa ka adlaw, miabot sa eremiteryo ang duha ka biyahero aron makakita kang Reverendo Macarius – ang usa adunay bungot, ang usa pa batan-on ug adunay bigote ra. Nangutana ang mga bisita kang Reverendo:

'Ain sa selda ni Abba Macarius?'

"Unsa man imong gusto kaniya?" pangutana sa Reverendo.

Mitubag sila:

'Nakadungog kami og daghan bahin kaniya ug sa iyang kinabuhi gikan sa mga amahan sa skete, ug miabot kami aron makita siya.'

Unya miingon ang reverendo nga amahan kanila:

'Ako na kana.'

Niyuko sila sa yuta sa atubangan niya ug miingon:

'Gusto namo nga magpuyo dinhi.'

Ang reverendo, sa pagkakita nga batan-on pa sila ug adunay kapanguhaan, mitubag:

'Dili kamo makapuyo dinhi.'

Niini, ang mas bata misupak:

'Kung dili ninyo kami tugutan nga magpabilin dinhi, moadto kami sa lain nga lugar.'

Naghunahuna dayon si Rebe Macarius: 'Ngano pa man nga papahawaon ko sila, aron lang matintal? Mas maayo nga dawaton ko sila, ug sila na mismo ang molayas dinhi sa ilang kaugalingon, kapoy na sa dagkong mga buhat sa disyerto.' Sa pagbalik niya kanila, miingon siya:

– Puyo kamo dinhi ug, kung makaya ninyo, pagtukod kamo ug selda para sa inyong kaugalingon.

Ug gihatagan niya sila og palakol, usa ka basket nga puno sa pan ug asin, ug sa pagdala kanila paingon sa mas lawom nga bahin sa disyerto, gitudlo niya kanila ang usa ka batuhan nga dapit ug miingon:

'Tukora ninyo dinhi ang inyong selda, gamita ang mga kahoy gikan sa parang, ug puyo kamo dinhi.'

Sa samang higayon, nagtuo ang reverendo nga dili nila makaya ang kalisod sa kinabuhi sa disyerto ug molayas sila gikan didto. Ang mga batan-on nangutana kang Macarius:

'Unsa nga klase sa mga handicraft ang ginapraktis sa mga monghe?'

'Naghimo sila og basket,' tubag sa reverendo.

Ug, pagkuha og pipila ka sanga sa palma nga datiles, misugod siya og paghimo og lubid, nga miingon:

'Mao ni ang gigamit sa paghabi og basket. Buhata pud ninyo na, ug ihatag ang nahuman sa mga bantay sa simbahan. Sila unya magdala kaninyo og pan ug asin.'

Ug gibyaan sila sa reverendo.

Ang mga batan-on misugod sa mapailubon nga pagbuhat sa tanan nga gisugo kanila ni Reverendo Makarios, ug wala sila mibalik kaniya sulod sa tulo ka tuig. Sa paghinumdom kanila, naghunahuna ang Reverendo: 'Unsa kaha ginabuhat ning duha ka batan-on, ug ngano man nga wala sila moanha kanako aron ipaambit ang ilang mga hunahuna? Daghan ang naggikan pa sa layo, apan kining duha nagpuyo ra man duol apan wala gihapon moanha kanako.' Tungod kay ang mga batan-on wala gyud moadto bisan asa gawas sa simbahan (diin sila mitindog nga hilom) aron madawat ang Labing Balaan nga Misteryo ni Kristo. Sulod sa tibuok semana, ang Reverendo nangamuyo sa Dios, nga wala gyud mokaon; nangayo siya nga ipadayag sa Ginoo kaniya ang mga binuhatan sa duha ka magsoon. Paglabay sa usa ka semana, nilarga si Reverendong Makarios aron bisitahon sila, nga nagtinguha nga makita kung giunsa nila pagpuyo. Pag-abot niya ug pagkatok sa pultahan sa ilang selda, gibuksan nila kini para kaniya ug, pagtan-aw nila kang Reverend, mitungo sila sa yuta. Si Reverend, pagkahuman sa pag-ampo, mipungko. Gisinyasan sa maguwang ang manghud, nga dayon mibiya sa selda, samtang ang maguwang mitungko ug misugod sa paghabi og basket, nga wala magbuga bisan usa ka pulong. Sa ikasiyam nga oras sa adlaw, mibakod ug misulod ang manghud; human mag-andam og gamay nga nilagang pagkaon, iyang gitanyag ang pagkaon, gibutang ang tulo ka hiwa sa pan sa lamesa, ug dayon naghilom.

'Ani,' miingon ang reverendo nga amahan, 'ug magpanihapon kita.'

Ug mikaon sila, samtang nagpasalamat sa Ginoo. Unya ang batan-ong monghe nagdala og tubig, ug miminom sila hangtod busog. Pag-abot sa gabii, nangutana ang mga monghe sa Reverendo:

'Amahan! Mibiya ba ka sa niining dapita?'

Apan miingon siya kanila:

'Dili! Magpabilin ko dinhi karong gabii.'

Busa naglatag sila og banig para sa Balaang Amahan sa usa ka kanto sa selda, samtang sila mismo naghigda sa mga banig sa pikas kanto. Miabot ang gabii. Mibangon ang Balaang Amahan Macarius ug misugod sa pag-ampo sa Dios nga ipadayag Niya kaniya ang pagkamaayo sa duha ka batan-on. Sa tungang gabii, kalit nga nabuksan ang atop sa selda, ug misidlak ang usa ka hayag kaayong kahayag. Apan wala makita sa duha ka magsoon ang kahayag; sa paghunahuna nga natulog ang Balaang Amahan, gitukmod sa maguwang ang manghud, ug mibangon sila, nagpahugot sa ilang mga hawak ug, gipaalsa ang ilang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo sa tago. Nakita sa Balaang Amahan ang daghang mga demonyo nga sama sa langaw naglibot sa manghud nga igsoon; ang uban sa mga demonyo nangita og paingon sa iyang ngabil, ang uban sa iyang mga mata. Apan ang Anghel sa Ginoo mitungha, nagkupot og nagdilaab nga espada sa iyang kamot, nga iyang gigamit aron depensahan siya, ug gipalayas ang mga demonyo gikan kaniya. Samtang ang maguwang nga igsoon, wala gani gisulayan sa mga demonyo nga duolon siya. Pagkabuntag, natulog na usab ang duha ka magsoon ug natulog sila. Sa sunod buntag, nagpakaaron-ingnon si Reverend Macarius nga bag-o pa lang siya namata. Ug namata silang tanan. Nangutana ang maguwang kang Reverend:

'Amahan! Gusto ba nimo nga sugdan namo ang pagbasa sa dose ka salmo?'

'Buot ko,' tubag sa Reverendo.

Una, ang manghud nagsugod og kanta, ug human sa matag bersikulo, usa ka matang sa nagdilaab nga kandila ang daw mitungha gikan sa iyang mga ngabil ug misaka paingon sa langit. Unya ang maguwang nagsugod og kanta; kalayo ang mitungha gikan sa iyang mga ngabil sama sa taas nga pisi ug nakaabot sa langit. Pagkahuman sa buntag nga serbisyo, gusto na nga mobalik sa iyang selda si Reverend Padre. Sa dihang mibiya na siya, miingon siya sa mga igsoon:

'Amo ko inyong ipangamuyo, mga igsoon.'

Sa pagtubag sa iyang mga pulong, miyuko sila sa yuta nga hilom; ug nilakaw ang Banal nga Amahan kanila. Busa nasabtan sa Banal nga Amahan Macario nga ang maguwang nakab-ot na ang hingpit nga pagkamaayo, samtang ang manghud gilabanan pa sa kaaway, ang yawa. Paglabay sa mubo nga panahon human sa pagbisita ni Banal Macarius sa mga igsoon, namatay ang maguwang ngadto sa Ginoo, ug tulo ka adlaw human sa iyang kamatayon, namatay usab ang manghud. Sa ulahi, sa matag higayon nga adunay bisan kinsa sa mga respetadong amahan nga mibisita kang Banal Macarius, iyang dad-on sila sa selda sa duha ka igsoon ug moingon:

'Abi-an, tan-awa nato ang dapit diin nagpaningkamot kining mga bantugang sulugoon ni Kristo.'

Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo si Banal nga Macarius, usa ka tingog ang misulti kaniya, nga nag-ingon:

'Macarius! Wala pa ka makab-ot sa ingon nga pagkahingpit sa usa ka matarong nga kinabuhi sama sa duha ka babaye nga nagpuyo sa duol nga lungsod.'

Pagkabaton niining pahibalo, gidala sa Reverendo ang iyang tungkod ug mibyahe paingon sa maong lungsod. Pag-abot niya sa balay diin nagpuyo ang maong mga babaye, mipitik si Macarius sa pultahan. Sa diha-diha dayon, usa sa mga babaye ang miabli sa pultahan ug sa pagtan-aw niya sa Reverendo, gidawat siya sa iyang panimalay uban sa dakong kalipay. Gitawag sa Reverendo ang duha ka babaye ngadto kaniya ug miingon kanila:

'Tungod kaninyo nga akong gihimo kining dakong paningkamot, nga miadto pa gikan sa layo nga disyerto, kay gusto ko nga mahibalo sa inyong mga maayong buhat, nga akong hangyo kaninyo nga isaysay kini kanako, nga walay itago.'

"Tuohi kami, dungog nga Amahan," tubag sa mga babaye, "miuban ra kami sa among higdaanan sa among mga bana kagabii lang: unsang mga hiyas man inyong gilauman nga makita kanamo?"

Apan ang reverendo mipugos kanila nga isulti ang ilang paagi sa kinabuhi. Unya, sa iyang pagpangumbinsi, miingon ang mga babaye:

Dili kami magpares kaniadto, apan sa ulahi gipangminyo kami sa duha ka magsoon, ug sulod na sa kinse ka tuig nag-uban kami tanan ilawom sa usa ka atop; sa tibuok among kinabuhi nga mag-uban, wala pa gayud kami

magbinayloay og bisan usa ka dautang o malungtaron nga pulong, ni nagkasinupak kami sa among kaugalingon. Apan hangtod karon nagpuyo kami sa kalinaw ug panaghiusa sa usag usa, ug bag-ohay lang kami nagkasinabot nga biyaan ang among mga bana dinhi sa yuta ug moapil sa panon sa mga balaan nga birhen nga nag-alagad sa Dios. Apan dili namo mapangumbinsi ang among mga bana nga tugutan kami, bisan pa sa among dakong pagpangayo uban sa daghang luha. Sa dihang napakyas kami sa pag-angkon sa gitinguhang pagtugot, naghimo kami og panata sa Dios ug sa among kaugalingon – nga dili kami mosulti bisan usa ka pulong sa kalibutan hangtod sa adlaw sa among kamatayon.

Pagkadungog nila sa ilang sugilanon, miingon ang Kagalang-galang Macarius:

'Sa tinuod, ang Dios dili nangita og dalaga o minyo nga babaye, dili man og monghe o layperson, kondili usa ka gawasnong kabubut-on, nga Iyang gidawat isip kinauyokan sa butang; ug sa boluntaryong kabubut-on sa matag tawo Iya gihatag ang grasya sa Espiritu Santo, nga naglihok sulod sa tawo ug naggiya sa kinabuhi sa matag usa nga nagtinguha og kaluwasan.'

Sa panahon sa kinabuhi niining Banal nga Macarius sa Ehipto, usa pa ka Banal nga Macarius—si Macarius sa Alexandria—naminta pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi sa parehas nga mga kamingawan diin nagpuyo si Macarius sa Ehipto. Siya usa ka presbiteryo sa usa ka monasteryo nga nailhan nga mga Selda sa E[1199] . Kini nga lugar nahimutang sa kamingawan taliwala sa Nitria ug sa skete. Kining bulahan nga si Macarius sa Alexandria kanunay nga mibisita kang Macarius sa Ehipto, ug sa daghang higayon naglakaw sila nga mag-uban sa kamingawan, kay dako kaayo ang ilang gugma sa usag usa. Sa dihang misaka sa trono ang walay Dios nga Arianong Emperador Valens[1200] , gipahamtang niya ang usa ka grabeng paglutos batok sa mga Ortodokso. Pinaagi sa imperyal nga dekreto, si Lucius, usa ka Arian nga obispo[1201] , miabot sa Alexandria uban sa usa ka dakong hukbo, ug gipahawa ang Ortodoksong obispo, ang Bulahan nga Pedro, nga sumunod kang Santo Atanasio ang Dako, gikan sa iyang obispal nga lingkoranan. Dugang pa, gisugo ni Obispo Lucius ang mga sundalo nga mosulod sa disyerto aron dakpon ug ipahilayo ang tanang balaang amahan sa disyerto. Lakip sa unang nadakpan mao ang duha ka Venerable Macarius. Gidakop sila sa mga sundalo sa gabii ug, pagkahuman gisakay sa barko, gidala sila sa usa ka hilit nga isla diin ang mga lumolupyo wala mailhi ang tinuod nga Dios kondili nagasimba og mga dios-diosan. Usa sa mga pari sa pagsimba sa dios-diosan sa maong isla adunay anak nga babaye nga gipuy-an sa demonyo. Pagbati sa pag-abot sa mga reverendong amahan ug sa ubang mga amahan sa isla, midagan ang batan-ong babaye aron masugat sila, nga nagsinggit sa kusog:

'Ngano man nga miabot kamo dinhi? Sa tinuod, dugay na kining isla among puloy-anan.'

Ang mga balaan nga amahan, pagkahuman sa pag-ampo, gipahawa ang demonyo gikan sa babaye, ug siya hingpit nga naayo. Pagkakita niini, ang iyang amahan, ang pagano nga pari, dayon mituo kang Kristo ug nadawat ang balaan nga bunyag. Ingon usab, ang tanan nga pumoluyo sa maong isla mibaling kang Kristo ug gihimo nilang simbahan ang ilang pagano nga templo. Pagkahibalo sa nahitabo, ang dautang Obispo Lucas nabati gayud ang kaulaw nga iyang gipahawa ang ingon ana kadako nga mga amahan gikan sa ilang mga monasteryo. Busa, iyang tinago nga gipadala ang balita nga ang bulahan nga si Macarius ug ang tanang balaan nga mga amahan nga kuyog niya kinahanglan nga ibalik sa ilang kanhing mga puloy-anan. Busa, ang Kagalang-galang Macarius sa Ehipto mibalik pag-usab sa Disyerto sa Skete, ug ang Kagalang-galang Macarius sa Alexandria mibalik sa maong lugar sa Keli; ingon usab, ang uban pang mga respetadong amahan mibalik sa ilang mga monasteryo.

Samtang nagpadayon kini, daghang mga tawo ang miabot gikan sa tanang kanto ngadto kang Banal nga Macarius sa Ehipto: ang uban alang sa espirituhanong kaayohan, aron madawat ang iyang pagtulun-an; ang uban alang sa pag-ayo sa ilang mga sakit, ug usa ka dakong kadaghanan sa ingon nga mga masakiton ang nangdagsang

---

[1199] Kini, siyempre, nagtumong sa Disyerto sa mga Selda, nga nahimutang mga 7 ka verste sa habagatan-sidlakan sa Bukid Nitria. Kini usa ka halapad nga disyerto, nga puno sa mga selda sa mga eremita, nga gilay-on kaayo nga dili sila magkita o magkadungog. Ang mga taga-Bukid Nitrian nga nangita og kaisahan kasagaran mibalik sa Disyerto sa mga Selda human sila makapahimutang sa kinabuhi sa monastiko. Dinhi, nagpuyo sila sa mas hilom nga kinabuhi, ug ang ilang mga selda layo kaayo nga wala'y makapahasol sa panan-aw o pandungog tungod sa kadool sa ubang mga igsoon. Panuntunan sa mga monghe nga dili mosulod nga mag-inusara sa selda sa uban, aron dili masamok ang kahilom. Sa Sabado ug Domingo ra sila magkatigum sa simbahan alang sa panag-uban nga pagsimba. Ang Disyerto sa mga Selda gipangulohan sa mga presbiter, diin ang Kagalang-galang Macarius sa Alexandria ilado kaayo.

[1200] Naghari si Emperador Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.

[1201] Si Lucius, usa ka Ariano, ang misunod kang San Atanasio ang Dako isip Patriarka sa Alexandria.

ngadto kaniya. Busa, nahimong gikinahanglan nga magtukod og usa ka panimalay sa mga bisita diin makakaplag og dalangpanan ang mga biyahero ug ang mga masakiton. Mao kini ang giandam sa Kagalang-galang Macarius. Adlaw-adlaw, naandan niya nga mag-ayo og usa ka masakiton, pahiran kini og balaan nga lana ug pauliha nga hingpit nang naayo ang panglawas. Gibuhat kini sa Reverendo uban sa maalamon nga tuyo aron ang ubang masakiton, nga wala dayon nangaayo, magpabilin uban kaniya sa pipila ka panahon ug pinaagi niini makadawat sila og pag-ayo dili lamang sa lawas kondili usab sa kalag, samtang nagpaminaw sa iyang mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos. Ang Reverendo mitudlo og usa sa mga monghe aron mag-alagad sa panimalay sa mga bisita. Kining monghe, nga gilutos sa usa ka demonyo, napildi sa kahakog; aron matubag kini, nagsugod siya sa tinago nga pagpangkuha og gamayng kantidad gikan sa pondo nga gireserba para sa mga kabus. Nahibaloan kini ni Reverendo Macarius ug, pagtawag niya sa monghe, gisaway siya, nga nag-ingon:

'Igsuon nga si Juan! Paminawa ako ug dawata ang akong tambag, nga mahimong kapuslanan kanimo. Tan-awa, ang espiritu sa kahakog nagatintal kanimo – kay kini gipadayag kanako – ug nasayud ako nga kon dawaton nimo ang akong tambag ug mohunong ka sa pagpakasala, matapos nimo ang imong mga adlaw sa kahadlok sa Dios, ug molambo ka sa mga maayong buhat, ug pagadayegon ka dinhi, *'ug walay salot nga mosuod sa imong puloy-anan'* (Salmo 90:10). Apan kon dili ka maminaw kanako ug dili ka mohunong sa pagpakasala, unya ang kapalaran ni Hiezius, nga ang iyang pagpanamastamas nagpahirap kanimo, moabot kanimo (2 Hari 6:15–16, 20–27).

Apan si Juan wala maminaw sa maalamon ug wala mihunong sa iyang dautang mga buhat. Napulo'g lima o baynte ka tuig pagkahuman sa bulahan nga pagpanaw ni Reverend Macarius, sa maong panahon ang nahisgotang monghe nagpadayon sa pag-antos ilawom sa gapus sa kahakog ni Judas, nga nagpanikas sa usa ka bahin sa limos nga gituyo para sa mga kabus, kalit nga natakdan sa ketus ang tibuok niyang lawas, ug namatay siya, nga wala lang niya gipahugno ang bahandi nga iyang gipundok sa sala, kondili pati na usab ang iyang kaugalingong kalag.

Usa ka adlaw, mibiya si Banal Macarius sa skete paingon sa Bukid Nitria uban sa usa sa iyang mga disipulo. Samtang nagkadool sila sa bukid, miingon ang Banal sa iyang disipulo:

'Adto ka sa unahan gamay.'

Ang disipulo miuna sa Banal nga Amahan ug nakasugat og usa ka pagano nga pari nga nagdali padulong kaniya, nagbitbit og dakong troso. Pagkakita kaniya, misinggit ang monghe:

'Nakadungog ka nako, nakadungog ka nako, ikaw nga demonyo! Asa ka paingon?'

Mihunong ang pari ug gibunalan pag-ayo ang monghe hangtod hapit na siya mamatay. Unya, gikuha niya ang troso nga gisalikway, ug nilayas ang pari. Paglabay sa mubo nga panahon, nakit-an niya ang Kagalang-galang Macarius, nga miingon kaniya:

'Dagan para sa imong kinabuhi, mapisan nga tawo, dagan para sa imong kinabuhi.'

Natingala sa mga pulong sa reverendo, mihunong ang pari ug nangutana kaniya:

'Unsa may maayo nga imong nakita kanako nga ingon ana imong pag-abi-abi kanako?'

'Nakita nako nga nagpaningkamot ka pag-ayo,' tubag sa Reverendo.

Unya miingon ang pari:

– Nabati ko kaayo, Amahan, ang pagkahulagway sa imong mga pulong, kay makita nako gikan niini nga ikaw usa ka tawo sa Dios. Karon lang, usa ka monghe ang nakasugat nako dinhi ug nagpasipala kanako, ug gipatay nako siya.

Ug sa niining mga pulong, nahulog ang pari sa tiilan sa reverendo, giyakap kini ug miingon:

'Dili tika biyaan, Amahan, hangtod nga imo kong pabawion sa Kristiyanismo ug himuon nga monghe.'

Ug mibiyahe siya uban ni Santo Macarius. Pagkahuman sa mubo nga paglakaw, nakaabot sila sa dapit diin natagak ang monghe nga gipukpok sa pari, ug nakit-an nila nga hapit na siya mamatay. Gikuha nila siya, ug gidala ngadto sa simbahan nga nahimutang sa Bukid Nitria. Ang mga amahan nga nagpuyo didto nabigla kaayo sa pagtan-aw sa pagano nga pari nga kauban ni Banal Macarius. Unya, pagkahuman siya nabunyagan, gihimo siya nilang monghe, ug tungod kaniya daghang pagano ang nabag-o ngadto sa Kristiyanismo. Si Abba Macarius, niining higayona, naghatag sa mosunod nga pagtulun-an:

'Ang usa ka dautang pulong,' ingon niya, 'makapahimo sa maayo nga mahimong dautan, samtang ang usa ka maayong pulong makapahimo sa dautan nga mahimong maayo.'

Sa usa ka higayon, miadto si Banal Macarius sa monasteryo ni Abba Pamva. Didto, nangutana ang mga tigulang kang Banal:

'Magsulti ka, Amahan, og usa ka pulong alang sa pagtukod sa mga igsoon.'

Misugot sa ilang hangyo, misugod si Macarius sa pagsulti ingon niini:

'Pasayloa ko, kay usa ko ka pobre nga monghe; apan nakakita na ko og mga monghe. Sa usa ka higayon, samtang naglingkod ko sa akong selda sa skete, misulod sa akong hunahuna nga moadto sa sulod nga disyerto aron tan-awon unsay naa didto. Sulod sa lima ka tuig nakigbisog ko niining hunahuna, nga nagtuo nga ang mga demonyo nagtuptop kanako. Apan pagkahuman sa lima ka tuig, nagpadayon gihapon ang maong hunahuna sa pagsamok kanako, busa nakahukom ko nga molarga paingon sa sulod nga disyerto. Pag-abot nako didto, nakakita ko og usa ka halapad nga lat-ang, ug sa tunga niini nakita nako ang usa ka isla. Niadtong takna, miabot ang mga mananap sa disyerto aron moinom og tubig. Sa taliwala sa mga hayop, nakakita ko og duha ka hubad nga lalaki, ug nangurog ang tibuok nakong lawas, kay nagtuo ko nga mga espiritu nga walay lawas akong nakita. Sa dihang nakita nila nga nahadlok kaayo ko, miingon kini nga mga lalaki kanako:

'Ayaw kahadlok, kay tawo ra usab kami sama nimo.'

Unya nangutana ko kanila:

'Asa kamo gikan paingon ning disyerto?'

'Gikan kami sa monasteryo,' ilang tubag, 'human namo magkasinabot, nagdesisyon kami nga moanha dinhi. Ug karon, traynta na ka tuig sukad nga mibiya kami sa monasteryo. Ang usa namo taga-Ehipto, ang usa taga-Libya.'

Unya gipangutana ko nila:

'Unsa na ang kahimtang sa kalibutan karon? Nagpadayon pa ba ang mga suba sa pagdagan gikan sa ilang mga sanga? Punô pa ba gihapon ang yuta sa kasagarang mga bunga niini?'

Mitubag ko, 'Oo.' Unya nangutana ko pag-usab kanila:

'Unsaon nako pagkahimong monghe?'

Mitubag sila kanako:

'Kung dili biyaan sa usa ka tawo ang tanan sa kalibutan, dili siya mahimong monghe.'

Niingon ko niini:

'Maan-anako ako, busa dili ko mahimong sama ninyo.'

– 'Kung dili ka sama namo,' ingon nila, 'pabilin ka sa imong selda ug maghinulsol sa imong mga sala.'

Ug usab nangutana ko kanila:

– Sa pag-abot sa tingtugnaw, dili ba kamo mag-antos sa grabeng katugnaw? Ingon usab, sa pag-abot sa mainit kaayo nga ting-init, dili ba masunog ang inyong mga lawas sa kainit?

Niini mitubag sila:

'Ang Ginoong Dios naghatag kanamo og lawas nga dili mag-antos sa katugnaw sa tingtugnaw ni sa kainit sa ting-init.'

'Maong gisultihan ko kamo, mga igsoon,' matud sa Banal nga si Macarius sa pagtapos, 'nga wala pa ko nahimong monghe, apan nakakita na ko og mga monghe.'

Sa usa ka higayon, nangutana ang mga amahan sa skete kang Banal nga Macarius kon giunsa niya pagpadayon sa iyang payat nga lawas sa tanang panahon. Kay dili lang sa dihang mag-ayuno siya, apan bisan pa sa dihang mokaon siya, ang iyang lawas kanunayng payat.

Ang Kagalang-galang Macarius mitubag sa mosunod ngadto sa mga nangutana kaniya:

'Sama sa usa ka silib, nga gigamit sa pagbaliko sa nagdilaab nga mga troso ug sanga sa kalan, kanunay nga masunog sa kalayo, ingon usab ang tawo nga kanunay nga nagpadulong sa iyang hunahuna ngadto sa Ginoo ug kanunay nga nagpabilin sa hunahuna ang makalilisang nga pag-antos sa kalayo sa Gehenna—kini nga kahadlok dili lang mokaon sa lawas, apan mamala usab sa mga bukog.'

Unya nangutana pag-usab ang mga igsoon sa Balaang Amahan:

'Sultihi kami, Amahan, unsaon man sa pag-ampo?'

Gihatag sa Reverendo kanila kini nga pagtulun-an:

'Ang pag-ampo dili nanginahanglan ug daghang pulong, apan kinahanglan itas ang mga kamot pataas ug moingon: "Ginoo! Sumala sa Imoang gusto ug sa Imoang nahibaloan, kaluy-i ako.' Kung, bisan pa, ang kaaway

mopukaw og makasasala nga panagbangi sa sulod sa kalag, igo na lang nga isulti: 'Ginoo, kaluy-i.' Nahibalo ang Ginoo unsay maayo para kanato ug magpakita Siya kanato og kaluoy.

Sa lain nga higayon, nangutana si Abba Isaiah sa Reverendo:

'Sultihi ako, Amahan, og usa ka pagtulon-an alang sa kaayohan sa kalag.'

'Pawala gikan sa mga tawo,' tubag sa Banal nga Macarius.

"Unsa man ang buot ipasabot sa paglayas gikan sa mga tawo?" pangutana ni Abba Isaiah.

Mitubag ang Reverendo:

'Lingkod sa imong selda ug maghinulsol sa imong mga sala.'

Alang sa iyang disipulo nga si Paphnutius[1202] , miingon ang Reverendo:

'Ayaw pagdaot sa bisan kinsa, ayaw pagpanamastamas sa bisan kinsa; pinaagi niini, maluwas ka.'

Dugang pa, ang Balaang Amahan naghatag niini nga dugang nga pagtulun-an:

'Ayaw pag-agi sa gabii sa selda sa usa ka igsoon nga dautan ang dungog.'

Usa pa ka monghe ang miadto sa Balaang Amahan ug nangutana kaniya:

'Abba, unsa ang akong buhaton aron maluwas?'

'Adto sa sementeryo ug insultoha ang mga patay,' tubag sa reverendo nga amahan.

Miadto ang monghe sa sementeryo ug, sumala sa gisulti sa Banal nga Amahan kaniya, gipangdaot niya ang mga patay didto, gibungkag niya ang ilang mga lubnganan gamit ang mga bato, ug sa iyang pagbalik, gisultihan niya ang Banal nga Amahan sa tanan. Gipangutana siya sa Banal nga Amahan:

'Nisulti ba kanimo ang mga patay og bisan unsa?'

'Wala, wala sila'y gisulti,' tubag sa monghe.

Unya miingon ang reverendo:

'Balika didto, ug karon pasidunggi sila.'

Miadto ang monghe ug gisugdan ang pagdayeg sa mga patay pinaagi sa lain-laing mga pulong sa pagdayeg:

'Mga Apostoles, mga santo ug mga matarong,' ingon niya.

Unya, pagbalik pag-usab niya sa Banal nga Amahan, gisultihan niya siya nga gidayeg niya ang mga patay.

'Wala ba'y gisulti kanimo ang mga patay karong higayona?' pangutana sa reverendo.

'Wala,' matubag niya.

Unya gihatagan siya sa reverendo og kini nga pagtulun-an:

'Makita nimo,' ingon niya, 'nga niadtong gisaway nimo ang mga patay wala sila mitubag kanimo, ug niadtong gipangdayeg nimo sila wala pud sila mitubag kanimo. Busa ikaw usab, kung gusto ka maluwas, pag-awhag sama sa patay: ayaw kasuko kung imo kang dautahan, ug ayaw pagpasigarbo kung imo kang dayegon. Pinaagi sa paglihok sama niining mga patay, maluwas ka.

Gisaysay usab sa mga igsoon ang mosunod bahin sa Banal nga Macarius. Kung adunay igsoon nga moanha kaniya ingon sa usa ka balaan ug dakong tawo, wala'y isulti kaniya ang Banal. Apan kung adunay monghe, nga wala magpakita bisan gamay nga pagtahod sa Banal, miingon kaniya:

'Abba! Sa dihang ikaw usa ka drayber sa kamelyo ug kanunay ka mangkuha og nitro nga walay pagtugot ug ibaligya kini, wala ba ka gihampak sa imong mga nakahigot niadto?'

Ug sa matag higayon nga adunay mosulti sa Reverendo nga Amahan sa ingon ani nga paagi, siya malipayong makig-istorya kanila ug dali nga motubag sa tanan nilang mga pangutana.

Sa usa ka higayon, ang mga tigulang nga nagpuyo sa Bukid Nitria nagpadala og mensahe kang Banal nga Macarius sa iyang hermitage uban sa mosunod nga hangyo:

'Amahan! Aron dili masamok ang tibuok komunidad pinaagi sa pagpatawag kanila ngadto kanimo, palihug ikaw na lang ang moanha kanamo sa dili pa ka molarga aron makig-uban sa Ginoo.'

Gituman sa Balaang Amahan ang ilang hangyo ug miadto sa Bukid Nitria. Pagkahibalo sa tanang monghe nga nagpuyo didto sa iyang pag-abot, nagtapok sila sa iyang palibot, ug ang mga tigulang mapinanggaong nangayo kaniya nga mosulti og usa ka butang alang sa pagtukod sa mga igsoon. Ang Balaang Amahan, nga may luha sa iyang mga mata, misugod sa pagsulti ingon niini:

[1202] Paphnutius, usa ka presbiter; siya nagbahin sa responsibilidad uban sa Banal nga Macarius sa pagdumala sa mga monghe sa skete.

'Mga igsoon! Maghilak kita, ug pasagdi nga modagayday ang mga luha gikan sa atong mga mata aron malimpyohan kita sa wala pa kita moabot sa dapit diin ang mga luha magasunog sa atong mga lawas sa pag-antos.'

Gisunod nila ang pagtulun-an sa Balaang Amahan, naghilak silang tanan ug sa pagyuko sa yuta, nangaliya sila kaniya:

'Amahan! Amo kaming ipangamuyo sa Ginoo.'

Sa usa ka higayon, samtang nagpuyo pa si Reverend Macarius sa Ehipto, nadakpan niya ang usa ka kawatan sa iyang selda nga nagpanikas sa mga butang sa sulod. Sa gawas, duol sa selda, adunay usa ka asno nga nakagapos, diin gibutang sa kawatan ang mga gipangawat nga butang. Ang Reverendo nga Amahan, sa dihang nakakita niini, wala niya gipasabot sa kawatan nga siya ang tag-iya sa selda, kundili nagpakaaron-ingnon nga usa ka estranghero. Dili lang niya gipahunong ang kawatan, apan gani gitabangan pa niya kini sa pagkuha sa mga butang ug pag-karga niini sa asno. Unya gipasagdan niya kini nga milakaw nga malinaw, samtang naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Wala kitay gidala sa kalibutan; busa klaro nga wala sab kitay madala gikan niini. Gihatag sa Ginoo kanato ang tanan, ug ang tanan mahitabo sumala sa Iyang kabubut-on. Pagpanalangin sa Dios sa tanang butang!'

Gisaysay usab sa mga amahan bahin niining maong Banal nga si Macarius nga nahimo siya, ingon sa pagkasulti, nga usa ka diyos sa kalibutan; kay sama sa Dios, bisan pa nga makita Niya ang tibuok kalibutan, dili Niya silotan ang mga makasasala, ingon usab gibalotan sa Banal nga si Macarius ang mga kahuyang sa tawo nga iyang nakita. Ug siya usa ka tawo nga nakakita ingon sa wala siya makakita, ug nakadungog ingon sa wala siya makadungog.

Nahitabo nga usa sa mga disipulo ni Banal Macarius misulod sa lungsod aron magbaligya og pipila ka mga hinimo sa kamot: mga basket ug banig. Didto sa lungsod, nakasugat siya og usa ka puta nga, sa dihang nakita niya ang gwapo nga batan-on, natintal ug gitawag siya paingon kaniya, murag gusto niya paliton ang mga basket nga iyang gibaligya. Ang monghe, nga wala makamatikod sa malimbungon niyang tuyo, misulod sa iyang balay. Gikuha sa babaye ang usa sa mga basket, ug gisugdan niya pagpangutana sa monghe kung pila ang gusto niyang bayad niini. Apan sa dili madugay, misugod siya og sulti og malalas nga mga pulong kaniya, naningkamot nga madani siya sa sala, sama sa karaang panahon nga ang babayeng Ehipsiyo misulay og dayag kang Jose nga matinahuron. Ang monghe, sa pagkahibalo nga anaa siya sa dakong katalagman, kay hapit na siya makasala, mitutok sa langit ang iyang hunahuna ug misugod sa pag-ampo:

'Kristo nga Hari! Ikaw nga nagluwas sa Imong propeta gikan sa tiyan sa balyena, luwasa usab ako gikan niining sala ug espirituhanong kamatayon pinaagi sa pag-ampo sa Imong balaan, akong amahan nga si Macarius.'

Kalit lang siya gipataas sa usa ka dili makita nga kamot, sama sa nahitabo kang propeta Habakkuk kaniadto sa usa ka anghel, ug gibutang sa tunga-tunga sa iyang selda. Didto iyang nakita si Banal Macarius, nga mapinanggaonong nag-ampo sa Diyos alang kaniya, aron luwason sa Ginoo ang iyang disipulo gikan sa kalamidad nga miigo kaniya, kay nahibaloan na sa Banal ang nahitabo sa monghe. Sa panan-aw sa iyang hunahuna, nakita niya ang layo nga butang nga klaro kaayo, sama sa hapit na kini sa iyang kamot. Pagkakita niya sa iyang disipulo, miingon ang Gagalang nga Amahan:

'Bata ko! Magpasalamat kita sa Dios, ang Mahigugma sa katawhan, sa pagluwas kanimo gikan sa baba sa bitin ug sa mga ganghaan sa Hades, sa pagdakop kanimo pinaagi sa Iyang gahum nga pagka-Dios gikan sa pagkahulog sa sala ug sa pagdala kanimo ngadto sa imong selda, sama sa Iyang pagdala kaniadto sa Iyang apostol nga si Felipe ngadto sa Azotus (Buhat 8:39).

Mao kana ang gahum sa pag-ampo sa Kagalang-galang Macarius atubangan sa Dios. Sa lain nga higayon, ang Kagalang-galang mismo gipataas sa hangin ug gidala sa halayo nga distansya ngadto sa lugar nga iyang kinahanglan adtoan. Nagbitbit siya og mga basket gikan sa skete ug, tungod sa kakapoy sa taas nga biyahe, mipungko siya aron magpahulay. Samtang nagbuhat siya niini, nag-ampo siya sa Ginoo:

'O Dios! Kabalo Ka nga gikapoy na ako.'

Sa kalit lang, nakit-an sa Reverendo ang iyang kaugalingon nga naa na sa daplin sa suba nga iyang padulngan.

Angay na karon isaysay ang bulahan nga pagpanaw niining reverendong amahan, sumala sa gisaysay ni Serapion, ang nagsulat sa iyang hagiograpiya, ingon niini.

Sa katapusan, ang Kagalang-galang Macarius, isip usa ka mortal nga tawo, napugos nga mosumpo sa kamatayon, kay nakaabot na siya sa usa ka tigulang nga edad, nga siyam ka pulo ug pito ka tuig. Ang takna sa iyang pagpanaw dili wala mailhi sa Kagalang-galang. Sa dili pa siya mamatay, duha ka mahimayaong lalaki ang nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Maglipay ka, Macarius!'

Ang usa kanila mao ang Banal nga si Antonio, magtutudlo ug pangulo sa mga nagpuyo sa disyerto, ug ang usa pa mao ang Banal nga si Pachomio, ang nagtukod sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe. Unya miingon kanila kang Macarius:

'Gipadala kami sa Ginoong Jesu-Cristo aron ipahibalo kanimo ang imong malipayong pagpanaw. Sa ika-siyam ka adlaw gikan karon, mobiya ka na ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Niadtong adlawa, mobalik kami kanimo ug malipayon ka namong dad-on uban kanamo, aron ka magbarog uban kanamo sa atubangan sa trono sa Ginoo ug malingaw sa kinabuhi nga dili mamatay.'

Pagkahuman nila og ingon, 'Ang kalinaw uban kaninyo', ang mga balaan nahimong dili makita ni Macarius. Unya gitawag ni Macarius nga Balaan ang iyang mga disipulo ug miingon kanila:

'Mga anak ko! Miabot na karon ang panahon nga mobiya na ako dinhi, ug gisalig ko kamo sa kaayo sa Dios. Busa, tuman-a ang mga patsa nga lagda ug ang mga tradisyon sa mga asketa.

Dugang pa, sa pipila nga nahibaloan sa Reverendo nga Amahan nga mas hingpit kaysa uban sa buhing may hiyas, iyang gisalig ang pag-atiman sa mga bag-ong misulod sa monastikong kinabuhi, nga sama sa mga bata sa ilang espirituhanong edad. Pagkahuman niyang gibutang ang iyang mga kamot sa iyang mga disipulo, pagkahuman niya silang gitudloan sa igo ug pag-ampo alang kanila, ang Ginoong Amahan misugod sa pagpangandam sa iyang kamatayon. Sa pag-abot sa ika-siyam ka adlaw sukad sa pagpakita sa mga Ginoong Amahan Anthony ug Pachomius, usa ka Kerubin nagpakita sa Ginoong Amahan Macarius uban sa daghang mga anghel ug miingon kaniya:

'Tumindog ka, sumusunod sa Ginoo, ug uban kanamo mosulod sa kinabuhi nga walay katapusan. Ipasaka ang imong mga mata ug tan-awa pila ka walay-lawas nga porma sa mga balaan ang gipadala sa Labaw nga Ginoo aron magiya kanimo ngadto Kaniya. Tan-awa: ania ang katiguman sa mga Apostoles, ania ang panon sa mga propeta, ania ang kadaghanon sa mga martir, ang han-ay sa mga balaang hierark, ang mga asketiko, ang mga kinasihangon ug ang mga matarong. Karon itugyan kanako ang imong kalag, nga gisugo sa Dios nga bantayan atol sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta; ug karon, nga nakagawas na sa mga gapus sa unod, dawaton ko kini uban sa dungog, sama sa usa ka dakong bahandi, ug, pagkahuman makalusot sa mga pwersa nga supak, ipresentar ko kini sa atubangan sa trono sa Diyos nga Hari, aron kini malipay hangtod sa kahangturan uban sa tanang mga balaan nga nagtindog sa atubangan sa trono sa Diyos sukad pa sa sinugdanan sa kalibutan.

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, ang Kerubin, ang bulahan nga Macarius, mihawa sa tanan nga naa didto ug nag-ampo siya sa Dios alang kanila; unya, sa pag-alsa sa iyang mga mata ug sa pag-unat sa iyang mga kamot paitaas, miingon siya:

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisugyot ko ang akong espiritu!'

Ug uban niining mga pulong iyang gisumiter ang iyang bulahan nga kalag sa Ginoo, nga nagbilin sa iyang mga disipulo nga lawom kaayo ang kasubo alang kaniya.

Ang kronikista sa kinabuhi sa Banal nga Serapion, si[1203] , nagdugang sa mosunod, nga iyang nadungog gikan kang Banal nga Paphnutius, usa sa mga disipulo sa Banal nga Macarius. Sa dihang ang balaan nga kalag ni Macarius gidala sa mga Kerubin ug gipataas ngadto sa langit, ang pipila sa mga amahan nakakita sa ilang hunahuna nga ang mga demonyo sa hangin nagtindog sa gilay-on ug misinggit:

'Unsa ka dako nga himaya ang gihatag kanimo, Macarius!'

Mitubag ang santo sa mga demonyo:

'Nahadlok ko, kay wala koy nahibaloan nga maayong buhat nga akong nabuhat.'

[1203] Si Serapion – Obispo sa Tmuit (sa Ubos nga Ehipto), usa sa mga bantugang lider sa simbahan sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo. Gikumpila niya ang 'Mga Lagda sa Monastiko'. Kilala usab ang iyang 'Mga Sulat ngadto sa mga Monghe', ang 'Kinabuhi sa Banal nga Macarius sa Ehipto' (sa Coptic) ug daghang ubang mga buhat. Si Serapion usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya, nga tungod niini siya gipahilayo pa gani.

Unya ang mga demonyo nga mas taas pa sa dalan sa nagahawa nga kalag ni Macarius misinggit:

'Nakalingkawas gyud ka sa among pagkupot, Macarius!'

Apan miingon siya:

'Dili, apan kinahanglan pa gihapon ko makalingkawas.'

Ug sa dihang ang halangdon naa na sa ganghaan sa paraiso, misinggit ang mga demonyo sa kusog nga tingog:

'Nakatakas siya kanato, nakatakas siya.'

Unya mitubag si Macarius sa mga demonyo sa kusog nga tingog:

'Oo! Gipanalipdan sa gahum sa akong Kristo, nakalingkawas ko sa inyong mga limbong.'

Mao kana ang kinabuhi, kamatayon ug pag-agi ngadto sa walay katapusang kinabuhi sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Macarius[1204] .

Pagkahuman sa paghisgot sa kinabuhi sa halangdon, himayaon nato ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan sa Iyang mga balaan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sa balay sa Ginoo, tinuod gayud nga gitukod ka Niya nga usa ka suga sa pagpugong sa kaugalingon, sama sa usa ka bitoon nga dili gayud malisangan, nga naghayag sa katapusan sa yuta, Amahan sa mga amahan, Banal nga Macarius.

Usa pa ka Kontakion, Tono 1:

Pagkahuman sa usa ka bulahan nga kinabuhi uban sa han-ay sa mga martir, nagpuyo ka nga takus taliwala sa mga mapainubsanon sa yuta, O Dios-bitbit nga Macarius; ug sa pagpuyo nimo sa kamingawan sama sa usa ka siyudad, nadawat nimo ang grasya sa mga milagro gikan sa Dios: busa gipasidunggan ka namo.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Macarius sa Alexandria

Gisaulog sa ika-19 sa Enero

Ang Kagalang-galang Macarius sa Alexandria lumad sa siyudad sa Alexandria[1205] . Sa unang bahin sa iyang kinabuhi, siya usa ka magtinda og gulay ug nabunyagan sa edad nga kap-atan. Pagkahuman niini, sa dihang iyang gisalikway ang kalibutan, nahimong monghe siya, ug human sa igong paningkamot sa monastikong ascesis ug pagpaningkamot, giisip siyang takus nga madawat ang balaang ordinasyon, ug uban niini gidumala niya ang usa ka monasteryo nga gitawag og 'The Cells', nga nahimutang sa disyerto sa Ehipto taliwala sa Nitria ug Skete. Siya mao ang labing matinud-anong higala sa Banal nga Macarius sa Ehipto, kinsa – atol sa paghari ni Valens – gipahilayo sa ilang yutang natawhan tungod sa mga pakana sa bakak nga obispo sa Alexandria, ang Arianong si Lucius. Sa kapin sa usa ka higayon, nagpuyo siya uban niining Banal nga Macarius. Ang duha ka Macarius, sa ilang kinaiya ug pamaagi sa kinabuhi, halos pareho kaayo ug adunay parehas nga magtutudlo ug mentor – si

---

[1204] Ang Banal nga si Makarios namatay sa palibot sa tuig 391. Ang lugar diin gihimo ni Banal nga Makarios ang iyang mga ascetic nga paningkamot nailhan gihapon karon nga Desyerto ni Makarios, ug adunay monasteryo didto nga ginganlan sa iyang ngalan. Ang mga relikya ni Banal nga Makarios gitipigan sa siyudad sa Amalfi sa Italya. – Ang limang puluh ka panultihon, pito ka mga pagtulon-an ug duha ka sulat naglangkob sa bililhon nga panulondon sa napinong kaalam sa Reverendo Macarius. Ang hilisgutan sa mga pamulong ug pagtulon-an sa Reverendo Macarius mao ang sulod nga espirituhanong kinabuhi, ug labi na sa porma nga kini gipraktis sa dalan sa kontemplatibong pag-inusara. Bisan pa sa lawom ug kasagaran nga malisud sabton nga hilisgutan, ang mga panultihon ug pagtulon-an niining eksperyensyadong magtutudlo klaro ug sayon sabton: ang espirituhanong gingharian, nga gamay ra kaayo ang nakahibalo kanato, anaa, sumala sa mga pulong ni San Macarius, duol sa kasingkasing ug hunahuna. Ang mga butang nga unta malisod sabton tungod sa ilang espirituhanong kahitas-an gihimo nga masabtan ni Banal Macarius pinaagi sa mga pananglitan ug hulagway nga kanunay yano apan labi pang makapukaw sa hunahuna.

[1205] Busa gitawag kini nga 'Alexandrian' o 'urban'. Gituohan nga siya natawo niadtong tuig 295.

Antonio ang Dako – kinsa, isip mga disipulo niya, kanunay silang gitudloan unsaon paghingpit sa ilang matinahuron nga kinabuhi. Si Macarius sa Ehipto ang mas tigulang ug siya ang unang nilakaw ngadto sa Ginoo. Kining maong Banal nga Macarius sa Alexandria nagpuyo pa og pipila ka tuig human sa kamatayon ni Macarius sa Ehipto. Si Obispo Palladius sa Lausaica misulat sa mosunod bahin sa Banal nga Macarius sa Alexandria:

'Nakita nako ang usa ka higala ug kaatbang sa pagkamatinud-anon kang Santo Macario sa Ehipto – nga pareho ang ngalan. Ako nagtumong kang Santo Macarius sa Alexandria, nga nag-alagad isip presbiter sa rehiyon nga nailhan nga Keli, diin ako mismo nagpuyo sulod sa siyam ka tuig. Niini, nagpuyo ako tupad ni Santo Macarius sulod sa tulo ka tuig; nasaksihan nako sa akong kaugalingong mga mata ang pipila sa mga buhat ug milagro sa iyang banal nga kinabuhi, samtang ang uban akong nahibal-an gikan sa mga nakigpuyo kaniya kaniadto. Sa dihang nakita ni Santo Macario ang Dakong Amahan nga si Antonio nga nagatigom og mga sanga sa palma, diin iyang gihulma nga pisi ug gihabi nga basket, nangayo siya kaniya og usa ka bungkos sa maong mga sanga; mitubag kaniya si Santo Antonio:

'Nakasulat: *"Dili ka maninguha sa kabtangan sa imong isigkatawo"* (Deut. 5:21).'

Apan sa diha-diha nga nahisgutan niya kini nga mga pulong, kalit nga nangatagak ang tanang sanga, murag gisunog sa kalayo. Sa pagkakita niini, miingon si Antonio kang Macario:

'Tan-awa, ang Espiritu Santo mipahulay kanimo, ug ikaw ang magpadayon sa akong buhat pagkahuman nako.'

Paglabay sa pipila ka panahon, si Banal Macarius nagbiyahe sa kamingawan ug gikapoy kaayo tungod sa kadugayon sa biyahe. Kalit lang, mipakita kaniya ang yawa ug miingon:

'Nadawat nimo ang grasya ni Antonio; ngano man nga wala nimo kini gigamit aron mangayo sa Diyos og pagkaon ug kusog alang sa imong pagbiyahe?'

Mitubag ang Reverendo:

'Ang Ginoo mao ang akong kusog ug akong himaya; ayaw pagtuptop sa sulugoon sa Dios.'

Unya gisulay sa yawa ang santo pinaagi sa mga panag-an – usa ka kamelyo ang mitungha kaniya, puno sa tanang klase sa pagkaon ug naglibot-libot sa disyerto. Sa dihang nakabantay ang santo nga hapit na kaniya ang kamelyo ug nasayud siya nga usa kini ka hulagway, misugod siya sa pag-ampo – ug kalit lang gilunok sa yuta ang hulagway.

Usa ka adlaw, miabot si Banal Macarius sa Alexandria kang Macarius sa Ehipto, nga nagpuyo sa usa ka eremitahan. Busa, sa dihang nagsugod na sila sa ilang panaw ug gusto mo-tabok sa Suba sa Nilo, kinahanglan silang mosakay sa usa ka dakong ferry, diin misakay usab ang duha ka tribuno (mga kumander sa usa ka libo) uban sa dakong pompa ug hayag nga kadungganan, nga adunay usa ka bronse nga karwahe, mga kabayo nga adunay bulawanong tali sa ulo, ug usa ka entourage sa mga sundalo, mga alagad, ug mga bantay, nga gipahimutang sa mga kadena ug bulawanong sinturon. Sa dihang nakabantay kining mga tribuno sa duha ka halangdong tigulang, nga nagsul-ob og gisi-gisi nga bisti ug nagtindog sa usa ka kanto, ilang gidayeg ang ilang mapainubsanon ug kabos nga paagi sa kinabuhi, ug usa sa mga tribuno miingon sa mga tigulang:

'Bulahan kamo nga misalikway sa kalibutan.'

Mitubag si Macarius sa Alexandria:

'Tinuod nga ginatamay namo ang kalibutan, apan ginakatawa kamo sa kalibutan. Hibal-i, busa, nga ang inyong gisulti dili gikan sa inyong kaugalingon, kondili propetiko, kay pareho kami nga gitawag og Macarius, nga nagpasabot og "ang bulahan".'

Naantig sa mga pulong ni Macarius sa Alexandria, ang tribuno, pag-abot niya sa balay, gikuha ang iyang sinina ug, pagkahuman niyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus, gipili niya ang kinabuhi sa usa ka mongta.

Nahitabo nga gipadalaan ang Balaan nga si Macarius sa Alexandria og pipila ka nindot kaayo ug presko nga mga berry, ug gusto niya kini kan-on. Apan unya, sa pagbuot nga mapildi ang iyang tinguha pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, iyang gipadala ang mga berry ngadto sa usa ka mas huyang nga igsoon nga nangandoy og ingon ana nga pagkaon. Apan kana nga igsoon, pagdawat usab niya sa gasa, gibuhat usab niya ang sama, bisan pa nga siya mismo gikalasan kaayo. Samtang ang mga bunga gipasa-pasa gikan sa usa ngadto sa lain ug nakaabot sa daghang mga igsoon, kini mibalik sa Katahumang Macarius gikan sa katapusang igsoon ug, ingon usa ka bililhon nga gasa, mibalik nga buo, kay walay bisan kinsa ang gustong matilawan kini. Sa dihang nahibaloan sa

Banal nga Macarius nga ang mga bunga gipasa-pasa sa tibuok komunidad, siya dako kaayo ang katingala ug, pagkahuman siya mipasalamat sa Diyos tungod sa ingon nga hiyas sa pagpugong sa kaugalingon sa tibuok komunidad, siya mismo wala usab motilaw bisan usa niini.

Sa matag higayon nga masayran sa Reverendo nga adunay usa ka tawo nga nagbuhat og maayong buhat, iyang buhaton ang tanan aron kini sundon ug maampingong buhaton usab kini sa iyang kaugalingon. Pananglitan, sa dihang nahibaloan niya ang mga monghe nga nagpuyo sa Monasteryo sa Tavenk[1206] , nga sa tibuok Dakong Kwaresma wala magkaon og bisan unsang pagkaon nga niluto sa kalayo, gihimo niya kini nga lagda alang sa iyang kaugalingon sulod sa pito ka tuig nga dili magkaon og bisan unsang pagkaon nga giandam sa kalayo – bisan pa man giluto sa hurno o gilaga. Labaw pa, gidala ni Banal Macarius ang iyang pagka-asketiko hangtod sa punto nga wala siya mokaon og pan o luto nga pagkaon, gawas lang sa hilaw nga millet o pipila ka liso nga gibabad sa tubig. Nagpuyo ang Banal sa ingon nga pagka-mapugngan sulod sa pito ka tuig. Sa dihang nakadungog siya sa usa ka monghe nga mokaon lang ug usa ka libra nga pan matag adlaw, ug tinguha nga sundon siya, gipikas-pikas ni Macarius ang pan sa gagmay kaayong piraso ug gibutang kini sa usa ka sudlanan nga gamay ra kaayo ang bungag, nga halos dili masulod ang kamot. Sa samang panahon, gihimo ni Banal nga Macarius nga lagda nga mokaon lang siya kutob sa gidak-on sa pan nga makuha sa iyang kamot sa usa ka adlaw, kon isulod kini sa maong sudlanan.

Kini nagsilbi nga usa ka grabe kaayo nga pagpahinabo sa unod para kang Banal nga Macarius, sumala sa gisaysay sa gihisgutan nga si Palladius. Kay sa ulahi, gisaysay ni Banal nga Macarius uban sa pahiyom:

'Miuswag ko sa sudlanan aron kuhaon ang daghang hiwa, apan tungod sa pagkagamay sa bunganga niini, dili nako sila makuha. Busa, ang akong sudlanan wala nagtugot kanako nga mokaon kutob sa akong gusto!'

Sa ingon nga kahimtang sa kagutom, nagpailob si Macarius sulod sa tulo ka tuig, nga nagakaon lang og gamay nga piraso sa pan matag-adlaw ug nagainom sa parehas nga kadaghan sa tubig. Alang sa lana sa iyang pagkaon, gigamit niya ang usa ra ka sextarius[1207] sulod sa tibuok tuig. Sa usa ka higayon, sa tinguha nga mapildi gayud ang katulogon, wala siya mosulod sa iyang selda sulod sa baynte ka adlaw ug gabii, kundili nagpabilin siya sa gawas niini sa adlaw ilawom sa grabeng kainit, ug sa gabii, nagkurog sa katugnaw, samtang nagpaningkamot gayud nga dili matulog. Ug, sumala sa iyang kaugalingong pag-istorya sa ulahi alang sa pagtukod sa uban, kining buhat nakapahinay sa iyang utok; ug kon nagpabilin pa siya sa gawas sa iyang selda ug nagpabiling mata pa og dugay, mabaliw unta siya. Giingon pa sa Reverendo:

'Sa akong makaya, napildi nako ang katulogon, apan wala koy gahum nga mapildi ang kinaiyahan sa tawo, nga nagkinahanglan og tulog; busa napugos ko nga mosugot niini.'

Sa usa ka higayon, ang demonyo sa kahilayan misugod sa pagtuptop kang Reberendo Macarius sa grabe kaayo nga paagi. Aron mapildi kini nga kaaway, nagpasiya si Macarius nga molingkod nga hubad sulod sa unom ka bulan sa usa ka lat-ang sa eremitahan nga nahimutang sa layo nga disyerto. Duna didto'y dili mabilang nga mga lamok, nga kadako sa mga putakti, nga makasul-ob pa gani sa panit sa mga baboy-ramo. Ang Reverendo gikaon pag-ayo sa mga lamok nga ang uban nangutana kon basin adunay siya'y ketong. Pagkahuman sa unom ka bulan, sa iyang pagbalik sa iyang selda, halos dili siya mailhan sa iyang mga tinun-an pinaagi sa tingog nga siya mao ang ilang Abba Macarius. Apan si Santo Macarius misugot pag-usab sa samang pag-antos gikan sa mga lamok. Nahitabo kini pagkahuman niyang patyon ang usa ka lamok sa iyang bitiis nga kanunay siyang samokan, diin daghang dugo ang nibubo. Pagkahuman, siya nangamubo ug misaway sa iyang kaugalingon nga murag usa ka mamamatay-tao ug mapanghimalos nga tawo hangtud nga nabuhian niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa paghubo aron ipahamtang ang kagat sa mga lamok.

[1206] Ang Monasteryo sa Taben mao ang unang komunal nga monasteryo; nahimutang kini sa Taben, sa Amo (Habagatan) nga Ehipto, sa amihanan sa karaang kapital niini, ang Bybus, sa baybayon sa Ilog nga Nilo. Gitukod mga tuig 340 ni Pachomius nga Ginoo (gisaulog sa ika-15 sa Mayo), nagpahimutang kini og hugot nga komunal nga lagda sa monastiko nga dali kaayo mikaylap sa tibuok Kristohanong kalibutan. Ang Monasteryo sa Tabenna dako kaayo og kahulugan sa kasaysayan sa sayong Kristohanong monastisismo, ug ang kalampusan sa lagda ni Pachomius dako kaayo, nga bisan sa wala pa siya mamatay, mga 7,000 ka monghe ang nagtigom sa Tabenna ug sa palibot niini. Sunod, ang Tavenna – usa ka ngalan nga sa sinugdan nagtumong sa usa ka isla sa Suba sa Nilo apan sa ulahi naglangkob sa mga palibot nga dapit sa pampang sa suba diin nagpuyo si Pachomius ug ang iyang mga disipulo – nahimong bantog tungod sa mga monasteryo niini.

[1207] Ang sextarius usa ka karaang Romanong sukod sa likido, katumbas sa kapasidad sa duha ka puno nga botelya.

Sa lain nga higayon, gusto sa reverendo nga mabisita ang tanaman ug ang lubnganan nga nailhan nga 'Kipotaphion', diin gilubong si Iannius ug si Iambrius, ang mga salamangkero nga Ehipsiyo nga nabuhi sa panahon sa paraon (Ex. 7:11, 22, 8:7), aron siya makigbisog sa mga demonyo didto; kay giingon nga kini nga dapit nagpuy-an sa daghang pinakagrabe nga mga demonyo, nga gipundok didto sa maong mga salamangkero pinaagi sa ilang salamangka. Kining mga salamangkero mga magsoon, ug tungod sa ilang pagkamaalamon ug dakong kahanas sa salamangka, gihatagan sila og dakong pagpasidungog sa Paraon ug naggunit og dako kaayong gahum sa tibuok Ehipto. Sa usa ka hilit nga bahin sa disyerto, nagtukod sila og usa ka tanaman gikan sa mga pinasahing bato, ug sa sulod niini maalamon nilang gitukod ang ilang lubnganan, diin sila nagbutang og daghang bulawan; sa palibot niini ilang gitamnan og daghang lain-laing kahoy ug naghukay og usa ka dako nga balon, tungod kay mubo ang yuta didto ug daghan ang halumigmig. Giplano sa mga Magi ang tanan niini tungod kay hugot nilang gilauman nga human sa ilang kamatayon, magpuyo sila didto hangtod sa kahangturan, nga malingaw, sama sa paraiso, sa tanang panalangin nga makita sa maong dapit. Tungod kay wala mailhi sa Banal nga si Macarius ang dalan paingon sa maong lugar, nagbiyahe siya pinaagi sa pagtan-aw sa mga bitoon, sama sa pagtabok sa mga marinero sa dagat, ug sa ingon niini nakatabok siya sa tibuok kamingawan nga naglakaw. Samtang gibuhat niya kini, nagdala si Macarius og pipila ka stamen uban kaniya ug, human sa matag gilakbay nga yuta nga iyang nabaktas[1208] , gitusok niya ang usa ka stamen sa yuta aron makapangita siya sa iyang dalan pabalik pinaagi niining mga marka. Sa dihang nakatawid na siya sa tibuok disyerto sulod sa siyam ka adlaw, miduol siya sa maong tanaman ug samtang nagkagabii, gusto siyang mopahulay gamay gikan sa iyang pagbiyahe ug natulog siya, unya ang yawa, – ang walay katapusang kaaway sa mga asetikong Kristohanon – gipangtigom ang tanang stamen nga gigamit ni Macarius sa pagmarka sa iyang agianan ug, samtang natulog ang balaan, gibutang kini tupad sa iyang ulo. Sa pagmata ni Macarius, nakit-an niya ang tanang stamen nga naghigda tupad kaniya, gitali sa usa ka bungkos. Nahitabo kini pinaagi sa Balaang pag-atiman, aron lig-onon ang buhat sa reverendo, aron dili siya mosalig sa mga stigma kondili sa tabang sa Dios, nga kaniadto nagiya sa mga Israelita pinaagi sa haligi sa kalayo sulod sa kap-atan ka tuig sa tibuok niining halapad nga kamingawan (Ex. 14:19–20). Sa ulahi, gisaysay ni San Macario ang mosunod bahin sa iyang panaw:

'Sa akong pagduol sa tanoman,' ingon niya, 'ang gitawag nga lubnganan, kapin sa kap-atan ka demonyo nga nagkalain-laing dagway ang nilusot aron atubangon ako; ang uban misinggit sa kusog, ang uban nagngitngit sa ilang ngipon kanako uban sa makalilisang nga dautang buot, samtang ang uban nilupad sama sa uwak, misulong sa akong nawong ug misinggit:

'Unsa man imong gipangita dinhi, Macarius? Ngano man ka miadto kanamo? Gipangtintal ba namo bisan kinsa sa imong mga monghe? Maghari ka sa lugar diin ka nagpuyo, sa mga sama nimo, nga kaniadto amo. Kay ikaw man ang nagdumala sa kamingawan diin imong gipahawa ang mga demonyo sama namo. Kami, bisan pa, walay labot kanimo. Ngano man nga miabot ka sa among yuta? Ingon usa ka eremita, kontento ka sa disyerto; kining dapita gihatag kanamo sa mga nagtukod niini. Dili ka makapabilin dinhi. Ngano man nga gusto ka mosulod sa among gingharian, diin walay buhing tawo nga misulod sukad sa among paglubong sa mga igsoon nga nagtukod niini?

Ug sa dihang ang mga demonyo misinggit og makalilisang nga pag-ungol ug pag-eyak, si San Macarius miingon kanila:

'Mosulod lang ko, motan-aw, unya molakaw na ko!'

Miingon ang mga demonyo kaniya:

'Sa imong dungog, saad-a kini kanamo.'

Mitubag ang sulugoon ni Kristo:

– Buhaton ko kana.

Ug nawala ang mga demonyo. Sa pagsulod ni Macarius sa tanaman, gisugat siya sa usa ka makalilisang nga demonyo nga nagbitbit og espada, nga mibabag sa iyang agianan. Miingon si Santo Macarius sa demonyo:

'Niadto ka batok kanako uban sa espada, apan ako moatubang kanimo sa ngalan sa Ginoo sa mga hukbo, sa kusog sa Dios sa Israel (1 Sam. 17:45).'

[1208] Ang 'popristhe' katumbas sa 690 ka sazhens.

Ug ang yawa milayas gikan kaniya. Pag-abot niya sa tanoman, gisusi sa balaan ang tanan didto, mao kini: usa ka balon diin nagbitay lang ang usa ka daan nga tanso nga balde nga nakasumpay sa puthaw nga kadena; mga granada nga walay sulod, kay namala sa kainit sa adlaw; ug usa ka matahum nga lubnganan, nga daghan kaayong palamuti nga bulawan. Pagkahuman niyang masusi pag-ayo ang tanan, nilakaw ang santo gikan sa lugar nga walay babag o kalisud ug, pagkahuman sa baynte ka adlaw, mibalik siya sa iyang selda. Sa iyang pagbalik, nahurot ang tanang tinapay ug tubig nga gidala niya para sa biyahe. Nihuyang si Macarius tungod sa gutom ug kauwaw, hangtud hapit na siya matumba. Unya – sumala sa iyang kaugalingong paghisgot sa ulahi – mitungha sa iyang atubangan ang hulagway sa usa ka batan-ong dalaga, nagsul-ob og puti ug nagbitbit, sa gilay-on nga mga usa ka verst gikan kaniya, og usa ka balde nga puno sa limpyo nga tubig. Kanunay siyang mihunong, gitudlo sa dalaga ang tubig ug gihagit siya paingon kaniya, nga nagsaad nga hatagan siya og inom. Apan, wala makaduol kaniya ang santo. Bisan pa niana, tungod sa paglaum nga mapalong ang iyang kauhaw, gisundan niya siya sulod sa tulo ka adlaw, nga nagpaningkamot pag-ayo, samtang ang dalaga nagpabilin nga una kaniya sa tibuok panahon. Unya mitungha ang usa ka kawan sa mga baka (daghan kaayo niini sa maong dapit); usa kanila, nga kauban ang usa ka gamay nga baka nga anak, mitindog sa atubangan sa gikapoy ug gikapoy kaayo nga tigulang, ug nibos ang gatas gikan sa iyang suso. Niadtong panahona, nadungog sa reverendo ang usa ka tingog nga misulti gikan sa ibabaw:

'Ani, Macarius, ug inom sa iyang gatas.'

Miabante siya, gisuyop niya ang gatas sulod sa taas nga panahon ug nabawi niya ang iyang kusog.

Gidugang ni San Macario ang mosunod: 'Ginoo, aron ipakita kanako ang mas dako pa nga kaluoy ug pagtudlo sa akong kahuyang nga ibase ang paglaum sa Iyang maayong probidensya lamang, naghimo niini nga milagro. Sa Iyang sugo, gisugo nako nga mosunod kanako ang maong baka-bayo ngadto sa akong selda ug magpakaon kanako sa tibuok nakong pagbiyahe. Ang masunuronong baka-bayo, sa sugo sa Iyang Nagmugna kaniya, misunod gayud kanako ug wala tugoti ang bisiro nga mususo sa iyang mga suso, aron ako ra ang iyang mapakaon."

Sa usa ka higayon, kining balaan ug katingalahang tawo naghukay ug balon aron makahatag ug tubig nga imnon para sa mga monghe. Sa dapit diin naghukay ang reverendo, daghan kaayong mga sanga ug bagakbak, diin mituslob ug migawas ang usa ka bitin nga nagkalot ug gilamoy ang santo.

Unya ang santo, gikuptan ang bitin sa duha ka panga gamit ang iyang mga kamot, gipikas-pikas kini, samtang miingon:

'Tungod kay wala ka gipadala sa akong Ginoo batok kanako, giunsa man nimo pagduol ug pag-atake kanako?'

Ug, oh milagro! Wala gyud makadaot sa Reverendo ang kagat sa bitin.

Pagkadungog pag-usab bahin sa mga Tavenniots nga nagsunod sa usa ka hugot kaayo nga lagda sa kinabuhi, gibag-o sa Kagalang-galang Macarius ang iyang monghe nga bisti ug gisul-ob ang bisti sa layko ug mibyahe aron makig-uban kanila. Human sa usa ka kinse ka adlaw nga biyahe sa kamingawan, nakaabot ang Kagalang-galang sa monasteryo sa Tavenniot, nga nagpakita nga usa ka layko. Didto gusto niyang makita si Arkhimandrita Pachomius[1209] , usa ka tawo nga daghan kaayong kasinatian ug kinaadman, nga adunay gasa sa pagpanagna, apan wala pa gipadayag sa Dios kaniya kinsa si Macarius. Sa pagsulod ni Macarius sa atubangan ni Pachomius, miingon siya:

'Amahan, akoa kining hangyo, dawata ako sa imong monasteryo, kay gusto ko mahimong monghe didto.'

Mitubag si Pachomius:

'Dili ka mahimong monghe, kay tigulang na ka ug dili na makabuhat og trabaho. Ang mga igsoon dinhi nasanay sa mga buluhaton sa monghe sukad pagkabatan-on pa nila, apan ikaw, nga tigulang na kaayo, dili na makasukol sa kalisod sa kinabuhi sa monghe; ug kon maluya ka na, mobiya ka niini nga dapit ug mosulti ka og dautan bahin kanamo.'

Ug wala siya gidawat ni Pachomius sa unang adlaw o sa ikaduhang adlaw – ug nagpadayon kini hangtod sa ikapitong adlaw. Si Macarius, bisan pa, nagpabilin sa tibuok panahon sa hugot nga pagpuasa ug sa ikapitong adlaw miingon siya sa arkhimandrita:

[1209] Mao kana, si San Pachomiyo ang Dako.

'Abba, dawata ako! Apan kon dili ko magpuasa ug buhaton ang sama sa gibuhat sa ubang mga igsoon, unya mahimo nimong sugoan nga ako ipahawa gikan sa monasteryo.'

Unya gisugo ni Santo Pachomius ang mga igsoon nga dawaton siya. Aduna'y usa ka libo ug upat ka gatos ka igsoon, ug gidawat siya nila sa monasteryo. Paglabay sa pipila ka panahon, nagsugod ang pag-ayuno sa Balaang Kwarenta, ug nakita ni Macarius nga ang matag usa sa mga igsoon nag-ayuno kutob sa ilang makaya. Ang usa ka e , mokaon sa iyang pagkaon sa gabii, ang lain pagkahuman sa duha ka adlaw, ang usa pa pagkahuman sa lima ka adlaw, samtang ang usa pa magpabilin tibuok gabii sa pag-ampo ug magtrabaho sa adlaw. Gisunod niya ang ilang ehemplo, si Macarius mismo, pagkahuman niyang gibasa ang pipila ka sanga sa palma, mitindog sa usa ka kanto ug sa tibuok panahon sa Kwaresma hangtod sa Paskwa sa Pagkabanhaw, wala mokaon og pan ni mag-inom og tubig, gawas lang sa gamay nga kantidad sa uga nga dahon sa repolyo nga iyang gikaon matag Domingo. Ug gibuhat niya kini aron lang makita sa ubang monghe nga siya nagakaon, ug aron dili mahulog sa sala sa garbo. Samtang nagtindog sa kanto, si Banal nga Macarius nagtrabaho nga walay hunong ug wala magpahulay sa iyang mga buluhaton; niining tibuok panahona, wala gyud siya molingkod o modapa. Kung, tungod sa panginahanglan, kinahanglan niyang biyaan ang iyang puwesto, sa pagbalik niya motindog na usab siya, nga wala mag-abli sa iyang baba o makig-istorya sa bisan kinsa, apan sa hilom maghalad og pag-ampo sa Dios sa tibuok niyang kasingkasing. Sa pagkakita sa ingon ana ka dakong buhat sa Reverendo, nasuko ang mga asketiko sa maong monasteryo sa ilang abbot ug misugod sila og sulti kaniya:

'Gikan asa nimo gidala kanamo ang ingon ani ka tawo nga walay unod, alang sa among kaulaw? Pahawaa siya, o mobiya kami sa monasteryo.'

Pagkadungog niini gikan sa mga igsoon ug pagkahibalo sa hugot nga pagpuasa ni Macarius, ang Banal nga si Pachomius misugod sa pag-ampo sa Dios nga ipadayag Niya kaniya kinsa kining estranghero. Ug napadayag kaniya nga mao kini si Macarius. Unya si Banal Pachomius, gikuptan niya sa kamot si Banal Macarius, gidala siya sa simbahan ug, gikuptan siya sa mahigugmaong pagyakap, miingon:

'Maayong pag-abot, halangdong Amahan! Nasayud ko nga ikaw si Macarius, apan wala nimo gipadayag ang imong ngalan kanako. Sulod sa daghang katuigan nadungog ko ang bahin kanimo ug dugay na kaayo nakong gipangandoy nga makita ka. Nagpasalamat ko kanimo sa pagtudlo sa akong mga anak sa pagka-mapainubsanon, aron dili sila mahimong hambog, nga magpasigarbo sa ilang mga buhat ug pag-ayuno; dako kaayo ang imong ikatabang kanamo.'

Nakadungog usab ang uban pang mga igsoon mahitungod kang Macarius ug, sa kadaghanan gikan sa nagkalain-laing dapit, gihalokan siya nila pag-amigo ug gihangyo nga ipangamuyo sila. Ang Balaang Macarius, pagkahuman niyang nagtudlo sa tanan, mibalik sa iyang dapit.

Kining walay pagkamahilig nga tawo, ang Kagalang-galang Macarius, nagsaysay usab sa mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Sa usa ka higayon, gusto nakong idirekta ang akong hunahuna sa ingon nga paagi nga, walay paghunahuna sa bisan unsang butang sa kalibutan, kini magpabilin sa walay hunong nga pagpanumdom sa Usa ka Dios, nga dili gayud molayo Niya bisan sa usa ka gutlo. Alang niining pagpanumdom sa Dios, nagtakda ako og lima ka adlaw. Busa, pagkahuman nako og sirado sa akong selda ug sa akong bakuran aron walay makasulod, ug aron dili ko makig-istorya bisan kinsa, nagsugod ko niadtong Lunes ug gisugo ang akong hunahuna, nga nagaingon niini: 'Tan-awa! Ayaw pagbiya sa langit! Didto, kauban nimo, naa ang mga Anghel, Arkanghel, Kerubin, Serapim, tanang langitnong panon ug ang ilang Magbubuhat, ang Dios. Busa, magpabilin ka sa langit ug ayaw pag-anaog sa gingharian ilawom sa mga langit, aron dili ka mahulog sa mga hunahuna sa kalibutan. Samtang nagbarog ako sa ingon niini sulod sa duha ka adlaw ug duha ka gabii, nga nakatutok ang akong hunahuna sa langit, akong gipukaw ang yawa nga sa dihang nahimo siyang kalayo, gisunog niya ang tanan sulod sa akong selda, nga bisan ang banig nga akong gitindogan nasunog, ug nagtuo ako nga masunog usab ako. Nahadlok niini, sa ikatulong adlaw gibyaan nako ang akong pagbuot; tungod kay dili na nako mapugngan ang akong hunahuna sa mga butang sa langit, mibalik ko sa mga hunahuna sa kalibutan, sumala sa kabubut-on sa Dios, aron dili ko mahulog sa sala sa garbo.

Gisaysay usab ni Obispo Palladius ang mosunod mahitungod niining maong Banal nga Macarius:

'Sa usa ka higayon, sa dihang miadto ko aron makita siya,' iyang gisaysay, 'nakit-an nako ang usa ka presbiteryo sa kabaryohan nga nagtindog sa gawas sa iyang selda, nga ang iyang ulo grabe kaayo ang kadaut

tungod sa sakit nga gitawag og gangrene nga makita pa gani ang iyang baba gikan sa likod sa iyang ulo. Miadto siya kang Banal nga Macarius aron mangayo og tambal; apan wala siya pasudli sa santo, kay dili siya gustong makig-istorya kaniya. Unya ako usab misugod sa pagpakilooy sa santo, nga miingon:

'Kaluy-i kining malisud nga tawo ug tubaga siya.'

Apan ang bulahan miingon kanako:

'Dili siya angay nga tambalan, kay kini usa ka silot nga gipadala kaniya sa Ginoo. Apan kon gusto nimo nga siya matambalan, tambagi siya nga undang na sa pagsaulog sa Banal nga Misa sugod karon.'

Nangutana ko sa santo:

'Ngano?'

Mitubag siya:

'Nisaulog siya sa Liturhiya pagkahuman sa pakighilawas, ug nadugangan siya og silot tungod niini. Apan kon siya mahadlok sa Dios ug molikay sa sala nga iyang gihimo nga walay kahadlok, nan ang Dios mag-ayo kaniya.'

'Sa dihang ako,' padayon ni Palladius, 'gisultihan ang presbiter niini, siya mipanaumpa nga dili na gyud siya magsaulog pag-usab sa Banal nga Misa. Pagkahuman niana, ang Kagalang-galang Macarius, gidala ang presbiter sa kilid, miingon kaniya:

'Nagtuo ka ba nga adunay Diyos nga wala'y natago sa Iyang atubangan?'

Mitubag ang presbiter:

'Oo, Amahan, nagtuo gayud ko, ug akoa kining hangyo – ampinga Siya alang kanako, usa ka makasasala.'

Unya nangutana si Macarius:

'Busa dili ka makatago ug bisan unsa gikan sa Dios?'

– Dili, dili ko makahimo, – matod niya.

'Kung imong ikumpisal ang imong sala ug imong iila ang silot sa Diyos niini,' padayon ni Macarius, 'gikan karon, usabhi ang imong mga binuhatan.'

Ug ang presbiter mipahayag sa iyang sala ug misaad nga dili na mobalik sa pagpakasala o sa pagbuhat sa balaan nga mga ritwal, kondili magpuyo isip usa ka layko. Pagkahuman niini, gibutang ni Santo Macarius ang iyang mga kamot kaniya ug nag-ampo siya sa Diyos alang kaniya, ug pipila ka adlaw pagkahuman naayo ang presbiterio gikan sa gangrena; mitubo pag-usab ang iyang buhok, ug mibalik siya sa iyang panimalay nga himsog, naghimaya sa Diyos ug nagpasalamat kang dakong Macarius.

Ang Kagalang-galang Macarius adunay daghang selda sa lain-laing mga lugar: usa sa usa ka skete nga nahimutang sa sulod nga disyerto, usa pa sa Libya, usa sa usa ka lugar nga gitawag Kelya, ug usa pa sa Bukid Nitria. Wala'y bisan usa sa iyang mga selda nga adunay pultahan o bintana. Ug ang Banal nga Macarius nagpabilin sa mga selda sa kangitngit sa tibuok mga adlaw sa Balaang Kuwaresma. Ang usa sa iyang mga selda gamay kaayo nga dili makahaba ang usa ka tawo sa iyang mga tiil; ang usa pa mas lapad, ug didto nakig-istorya ang Banal nga Macarius sa mga tawo nga miadto kaniya; sa samang higayon, iyang giayo ang daghang mga tawo nga gilutos sa hugaw nga mga espiritu.

Gihinumdom ni Palladius ang usa ka mahimayaong dalaga nga naparalisa sulod sa daghang katuigan ug gidala kang Banal nga Macarius gikan sa Tesalonica[1210] . Gipag-ayo siya sa Banal pinaagi sa pag-haplas kaniya og balaan nga lana sulod sa baynte ka adlaw ug pag-ampo sa Dios, ug gibalik ang dalaga sa iyang lungsod nga hingpit ang panglawas. Human sa iyang pagka-ayo, naghatag siya og daghang limos sa mga monasteryo.

Sa lain nga higayon, usa ka batang lalaki nga gipanag-iya sa demonyo gidala sa Reverendo; siya nabuswak kaayo tungod sa sakit nga dropsy. Gipahimutang niya ang iyang tuo nga kamot sa ulo sa batang lalaki ug ang iyang wala nga kamot sa iyang kasingkasing, ug misugod ang Reverendo sa pag-ampo sa Dios. Kalit, misinggit ang batang lalaki sa kusog nga tingog, ug dayon dako kaayong kantidad sa tubig ang nibubo gikan sa iyang lawas. Pagkahuman niini, nibalik sa normal nga kahimtang ang lawas sa batang lalaki, sama sa kaniadto. Pagkahuman niyang pahiran ang batang lalaki og balaan nga lana ug pagwisik kaniya og balaang tubig, gihatag siya sa Balaang

[1210] Ang Thessaloniki – usa ka labing hinungdanon, karaang siyudad sa Macedonia – nahimutang sa lawom sa dakong Gulpo sa Thessaloniki o Fermea sa Dagat Aegean (Kapuloan). Sa pagkakaron, kini nga siyudad, nga nailhan nga Thessaloniki, mao, pagkahuman sa Constantinople, ang nanguna nga komersyal ug pabrika nga sentro sa European Turkey, nga adunay daghang populasyon.

Amahan sa iyang amahan. Sa samang higayon, gisugo niya ang batang lalaki nga dili mokaon og karne o moinom og bino sulod sa napulo'g upat ka adlaw. Busa, gibalik sa Balaang Amahan sa maayong panglawas ang batang lalaki.

Ang yawa, ang daang kaaway sa katawhan, nasuko kaayo kang Banal nga Macarius tungod sa iyang istriktong pagkinabuhi nga pagpanag-iya ug sa daghang pag-ayo nga iyang gihimo alang sa mga masakiton nga miadto kaniya. Nagsugod siya sa pagtuksu sa iyang hunahuna pinaagi sa garbo. Nagsugod og motumaw sa hunahuna sa Reverendo ang mga hunahuna nga kinahanglan niyang biyaan ang iyang selda ug moadto sa Roma. Sa samang higayon, gipakita sa iyang hunahuna ang tanang matang sa makatarunganong rason aron buhaton kini, nga nag-ingon nga ang Reverendo, nga adunay daghang grasya ug ang gasa sa pagpahawa sa hugaw nga espiritu, makahatag og dakong kaayohan sa mga nag-antos sa Roma. Ang reverendo nakigbisog og dugay batok sa mga hunahuna nga nagtintal kaniya, bisan pa sa mabangis nga pag-atake niini kaniya. Sa katapusan, nahulog siya sa salog sa ganghaan sa iyang selda, gipahaba niya ang iyang mga tiil sa gawas sa ganghaan ug miingon:

'Hatagi ko og hila, mga demonyo, kung makaya ninyo, apan dili ko molakaw sa akong kaugalingong kabubut-on!'

Busa, sa atubangan sa pultahan, natulog ang Reverendo hangtod sa ulahing gabii.

Niadtong gabii, mibalik pag-usab ang parehas nga mga hunahuna nga misulong kaniya uban sa dakong kusog. Unya ang balaan, mikuha og basket nga makasulod og duha ka chetveriks, gipuno kini og balas ug, pagbutang niini sa iyang abaga, mibiyahe sa disyerto. Didto nakigkita siya sa monghe nga si Theosebius, nga taga-Antioquia, nga nangutana kaniya:

'Amahan! Unsa man imong gidala? Ihatag kanako ang imong karga, ug ayaw pag-abala sa imong kaugalingon.'

'Gipaka-antos nako ang nagpahirap kanako,' tubag ni Macarius, 'kay kon siya walay buhat ug tapulan, siya ang nagtawag kanako sa paglibot-libot.'

Busa, human sa dugay nga pagpaningkamot, mibalik ang respetado sa iyang selda, bisan gikapoy sa lawas, apan nakadaog batok sa dautang mga hunahuna.

Ang bulahan nga si Paphnutius, usa ka disipulo sa Kagalang-galang nga si Macarius, nagasaysay sa mosunod mahitungod sa santo.

Usa ka higayon, ang Balaang Amahan naglingkod sa patyo; kalit lang miabot ang usa ka hiena nga nagdagan ug gidala sa iyang panga ang iyang anak nga buta; miduol kini kang Macarius, ug gibutang sa hiena ang anak sa iyang tiilan. Gikuha sa santo ang anak sa hayena, gilud-an ang mga mata niini, nag-ampo sa Dios – ug nabawi ang panan-aw sa anak. Ang hayena, gikuha ang iyang anak, midagan palayo. Sa sunod buntag mibalik kini nga midagan ngadto sa Balaang Amahan, nagbitbit og dako kaayong panit sa karnero; sa pagkakita niini, miingon ang santo sa hayena:

'Asa nimo nakuha ning panit? Nakaon ka ba ug karnero sa uban? Kung gikuha nimo kini pinaagi sa pwersa, dili ko kini dawaton.'

Ang hiena, nga nag-uyub sa iyang ulo sa yuta ug nagluhod, gibutang ang panit nga gidala niya sa tiilan sa santo. Apan miingon ang reverendo sa hayop:

'Miingon ko nga dili ko kini dawaton hangtud nga saad-on nimo nga dili na nimo dautan ang mga kabus pinaagi sa pagkaon sa ilang mga karnero.'

Unya miyuko ang ulo sa hyena, murag mouyon sa gisulti sa santo ug nagsaad nga mosunod kaniya. Human niini, gikuha ni Banal Macarius ang panit gikan sa hyena ug gihatag kini kang Santa Melania nga taga-Roma (nga namatay niadtong Disyembre 31), nga kanunay mibisita sa mga balaang amahan sa disyerto. Sukad niadto, kining panit nailhan nga 'gasa sa buaya'. Ug ang katingalahan mahitungod sa mga tawo nga misalikway sa kalibutan mao nga bisan pa ang usa ka hayop, nga nakadawat og pabor alang sa himaya sa Dios ug sa pagpasidungog sa Iyang mga balaan, nakasabot niini ug nagdala og gasa sa balaan. Siya nga nagpugong sa mga leon alang kang propeta Daniel (Dan. 14:31) naghatag usab sa hyena og pagsabot sa grasya nga iyang nadawat ug nagtudlo kaniya sa pagkamapasalamaton.

Si Palladius nga nahisgutan na, sa dihang miadto kaniadtong matinahuron nga tawo, nga nabalaka sa mga hunahuna ug kawad-on sa paglaum (sama sa iyang gisaysay sa ulahi), nangutana:

'Unsa may buhaton ko, Abba Macarius, kay gilibotan ko sa mga hunahuna nga nagaingon: "Walay buhaton nimo dinhi – biyaan kini nga dapit!"'

Mitubag kaniya ang balaan nga amahan Macarius:

'Ingna ang imong hunahuna niini: Gabantayan ko kining mga pader alang kang Kristo.'

Aron mapalig-on si Palladius, gisultihan siya sa Banal nga si Macarius mahitungod kang Banal nga Marcos (gisaulog kaniadtong Marso 5), ug kung giunsa niya pagdawat sa Balaang Misteryo gikan mismo sa mga Anghel. Nasaksihan kini ni Santo Macarius sa iyang kaugalingong mga mata samtang nag-apod-apod siya sa Balaang Komunyon sa mga igsoon atol sa Balaang Misa.

'Wala gayud,' ingon niya, 'ako ang nagdumala sa Balaang Misteryo kang Mark nga asketiko; hinuon, usa ka Anghel gikan sa halaran ang nagdumala niini kaniya sa dili makita, samtang ako nakakita lang sa mga tudlo sa kamot nga naghalad niini.'

Kining Banal nga si Marko, sa dihang batan-on pa siya, nahibalo sa tibuok Daan ug Bag-ong Tugon sa kasingkasing; siya usab mapainubsanon kaayo ug putli ang kinabuhi.

'Usa ka adlaw, nga wala koy buhaton sa akong selda,' miingon ni San Macarius, 'miadto ko kaniya—nga tigulang na kaayo niadto—ug mipungko ko sa pultahan sa iyang selda. Gitan-aw ko siya nga labaw pa sa ubang mga tawo, ug tinuod gayud nga mao siya, ug gusto nakong masayran (sa dihang ako pa, ingon sa giingon ni Macarius, yano ra ug dili pamilyar sa kalibutan niadto) unsa ang gibuhat sa tigulang o unsa ang iyang gihisgutan. Siya, bisan pa man, samtang naa sa sulod sa iyang selda, nagpakigbisog sa iyang kaugalingon ug sa yawa, kay usa na siya ka gatos ka tuig ang panuigon, hangtud nga nahulog na gani ang iyang mga ngipon. Nagsulti siya sa iyang kaugalingon:

'Unsa na man gyud imong gusto, ikaw daotan nga tigulang? Naka-inom na ka sa bino ug naka-tilaw na ka sa lana. Unsa pa man imong gipangandoy, ikaw nga walay puas nga ulipon sa tiyan, karon nga tigulang na ka?'

Apan si Marcos miingon sa yawa:

'Palayo ka kanako, yawa! Tigulang na ka sa imong pakigbisog batok kanako. Gipahamtang nimo kanako ang pisikal nga kahuyang, hinungdan nga napugos ko sa pag-inom og bino ug pagtilaw og lana; gihimo ko nimong mahiligon sa kahimut-an. Aduna pa ba gyud koy utang kanimo? Wala kay makit-an sa ako nga imong makawat. Kaaway sa katawhan! Paingon na gayud gikan kanako.

Gisaysay kini ni Santo Macarius kang Palladius, nga nagtala sa iyang mga pulong. Apan, ang presbiterong Rufinus nagdugang sa mosunod sa kinabuhi niining halangdong Macarius sa Alexandria.

Usa ka gabii, mibangga ang yawa sa pultahan sa selda ni Macarius ug miingon:

'Tindog, Abba Macarius, ug adto kita sa katedral alang sa serbisyo.'

Apan siya, nga napuno sa grasya sa Diyos, nakaila sa mga limbong sa kaaway ug mitubag:

'O bakakon ug manigbasol sa maayong buhat! Unsa kaha nga pakig-uban o pakig-amigo ang imong naangkon uban sa katiguman sa mga balaan?'

'Wala ba ka kahibalo, Macarius,' tubag sa yawa, 'nga kung wala kami, walay pag-awit sa simbahan ug walay tigum sa mga monghe? Aja, ug makita nimo ang among mga buhat.'

Mitubag ang tigulang:

'Dili unta kini tugotan sa Ginoo, ikaw nga malimbungong demonyo!'

Ug, mituyok dayon sa pag-ampo ngadto sa Ginoo, misugod siya sa pagpangayo nga ipadayag Niya kaniya kon tinuod ba ang gibantog sa yawa. Busa, sa pag-abot sa oras sa tunga-tungang gabii nga pagsimba, miadto si Macarius sa katedral ug usab nag-ampo nga hilom sa Dios nga ipadayag Niya kaniya kon tinuod ba ang gisulti sa yawa. Paglabay sa pipila ka panahon, nakakita ang balaan nga amahan sa simbahan og pipila ka gagmayng batang lalaki, mga itom nga Etiyopyan, nga nagdagan-dagan paspas paingon ug pabalik, mura'g naglupad. Kini ang batasan sa monasteryo nga usa ka monghe ang magbasa sa mga salmo, samtang ang tanang uban pang mga igsoon naglingkod ug nagpaminaw. Busa kining gagmayng Etiyopiyano moupo sa kilid sa matag igsoon ug mokatawa; ug kon hikapon nila ang mata sa usa ka tawo gamit ang duha ka tudlo, ang maong igsoon dayon matulog, samtang kon ipahimutang nila ang tudlo sa ngabil sa usa ka tawo, ang maong tawo dali ra mobalik ang hunahuna. Sa atubangan sa uban, nagpakita sila nga babaye, samtang sa atubangan sa uban, nagpakita sila nga daw gusto maghimo, magdala o maghan-ay sa nagkalain-laing mga butang. Ug bisan unsa pa ang ipakita sa mga demonyo samtang nagbinuang sila sa usa ka tawo, mao gihapon kana ang hunahunaon sa mga monghe sa ilang

kasingkasing. Sa pipila ka monghe, matag higayon nga mosugod ang mga demonyo sa pagbuhat og susama sa gihulagway sa ibabaw sa ilang atubangan, kalit silang mapalayas sa usa ka pwersa, mapahawa nga kusog, ug dili na nila kaisog nga mohunong o molabay sa kilid sa ingon nga mga monghe. Sa uban—ang labing huyang sa mga igsoon, nga wala gyud magtagad sa pag-ampo—gipahimuslan sila sa mga demonyo, nga moupo sa ilang mga liog ug abaga. Sa pagkakita niini, ang Banal nga Macarius misubo sa lawom ug, samtang nagahilak, misugod sa pag-ampo sa Dios:

'Ginoo! Tan-awa kami ug ayaw paghilom! Bangon, O Dios, ug pahawaon ang Iyang mga kaaway ug palagsa sila sa Iyang atubangan, kay ang among mga kalag napuno sa kaulaw.'

Pagkahuman sa pagbiya, gisugdan ni Abba Macarius pagtawag sa matag monghe kaniya usa-usa ug gisulayan sila kon unsa ang ilang gihunahuna atol sa pagkanta sa simbahan. Ang matag-usa mitug-an kaniya sa iyang hunahuna, ug sa ingon nahimong klaro nga ang hunahuna sa matag-usa mao gyud ang gipakita sa mga demonyo sa atubangan niya uban sa pang-uyaw.

Kining maong Banal nga si Macarius nagsaysay pa ug laing usa ka sugilanon, nga labi pa gayud ka katingalahan ug makapahingangha, nga mao kini: sa panahon nga ang mga igsoon nagaduol sa Balaang Misteryo ug nagayab-ayab sa ilang mga kamot aron dawaton ang Lawas ni Kristo (niadtong panahona, ang Komunyon wala pa gikuha gamit ang kutsara, kondili ang Lawas ni Kristo gidawat sa mga kamot, sama sa antidor karon, samtang ang Mahal nga Dugo gisalin gikan sa kalis; kini ang praktis hangtod sa panahon ni Santo Krisostomo, sumala sa gipamatuod sa kinabuhi ni Santa Teoktista), napansin sa Reverendo nga ang uban sa mga Etopyanong igsoon gibutangan og nagdilaab nga uling sa ilang mga kamot, samtang ang Lawas ni Kristo, nga gihatag sa kamot sa pari, mibalik sa halaran. Sa mga takus sa Banal nga Komunyon, nilayas pag-ayo ang mga demonyo. Samtang, usa ka Anghel sa Ginoo nagtindog tupad sa halaran uban sa pari ug, kauban sa pari, gipahaba ang iyang kamot aron ipang-apod-apod ang mga Banal nga Misteryo.

Busa, ang Kagalang-galang Macarius, nga klaro ang panan-aw, nakaila sa takus gikan sa dili takus ug nahibalo sa mga hunahuna sa mga tawo, nga gipangtanum sa mga demonyo.

Gisaysay sa Kagalang-galang Macarius ang daghang uban pang mga butang alang sa kaayohan ug pagtukod sa mga igsoon; iyang gisaway ang mga tapulan ug naghimo og nagkalain-laing mga milagro. Human sa pagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, malinawong mibya ang Kagalang-galang Macarius paingon sa Ginoo, sa dihang nakaabot siya sa edad nga usa ka gatus ka tuig[1211] .

Karon, kauban sa ubang balaang mga amahan, iyang gihimaya ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ang Usa ka Dios sa Trinidad—sa walay katapusang kinabuhi; Kaniya, gikan kanato nga mga makasasala, ang himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir Euphrasia

Gisaulog sa ika-19 sa Enero

Ang balaan nga birhen Euphrasia lumad sa siyudad sa Nicomedia[1212] ug nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Maximian[1213] . Siya gikan sa maharlikang kaliwatan, gwapa sa hitsura, deboto, ug misilbi kang Kristo isip matinud-anong sulugoon Niya. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, gidakop si Santa Eufrasia sa mga idolatra ug gipugos sa paghalad og sakripisyo sa mga demonyo. Sa dihang misalikway siya sa pagsunod, gisugdan nila siya og bugbog nga malupigon; apan mapisan niyang gisagubang ang mga bugbog. Human sa iyang mga pag-antos, gihatag si Santa Eufrasia sa usa ka barbaro aron siya hugawan, nga pagkahuman gikuha siya,

---

[1211] Ang Kagalang-galang Macarius sa Alexandria namatay mga tuig 395 – Sama sa Kagalang-galang Macarius sa Ehipto, ang Kagalang-galang Macarius sa Alexandria usa ka manunulat sa simbahan. Ang mosunod nga mga buhat nailhan gihapon karon ubos sa iyang ngalan: 1) usa ka lagda sa monastiko sa 30 ka kapitulo; 2) usa ka sulat ngadto sa mga monghe; 3) usa ka diskurso mahitungod sa pagbiya sa kalag ug sa kahimtang pagkahuman sa kamatayon.

[1212] Nicomedia – usa ka mauswagon nga lungsod sa rehiyon sa Bithynia, sa baybayon sa Dagat Marmara, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

[1213] Si Maximian Galerius, manugang ug kauban sa pagdumala ni Emperador Diocletian (284–305), ug pagkahuman nahimong emperador sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano (305–311).

gidala siya sa iyang panimalay. Ang santa nag-ampo nga walay hunong sa iyang Labing Balaan nga Nobyo, si Kristo nga Ginoo, aron dili siya masamdan. Busa, sa dihang gidala siya sa dautang barbaro sa silid-tulugan, nangayo si Euphrasia kaniya nga maghulat og mubo nga panahon, nga nagsaad nga ihatag kaniya ang usa ka talagsaong tanum.

'Kung kanunay nimo dad-on kining tanom,' ingon niya, 'wala'y armas sa kaaway nga makadaot kanimo.'

Misulti ang santa sa ingon niini, nga daw nagpaila siya nga usa ka salamangkera.

Apan miingon kaniya ang barbaro:

'Ihatag nimo kanako kana nga tanum unya.'

Mitubag ang maalamon nga dalaga:

'Dili mahimong hikapon kini nga tanum sa kamot sa babaye; usa ra ka dalaga nga wala pa gayud kaminyoon ang makakuha niini. Kung kuhaon kini sa bisan kinsa gawas sa dalaga, mawagtang gayud ang gahum niini.'

Unya misugot ang barbaro nga dili niya hikapon si Euphrasia hangtod makuha na niya ang tanum para kaniya. Pag-abot niya sa tanaman ug pagkakita sa usa ka tanum didto, gipunit kini sa santa ug gipakita sa barbaro. Nangutana siya kaniya:

'Unsaon nako paghibalo kung tinuod ang imong gisulti kanako?'

– Ingon tubag, gibutang ni Santa Eufrasia ang gipunit nga tanum sa iyang liog ug miingon kaniya:

'Kuhaa ang hait nga espada, itas nimo kini gamit ang duha ka kamot ug hampaka pag-ayo ang akong liog kutob sa imong makaya, unya makita nimo nga dili ko masamdan bisan gamay sa imong espada.'

Ang barbaro, nga mituo sa gisulti sa santa, gikuha ang espada ug gisway, gipukpok kini og kusog kaayo, nga naputol ang bililhon nga ulo ni Santa Eufrasia, ug siya nahulog nga patay[1214] . Sa pagkakita nga gihulga siya sa santa, ang barbaro misugod og pagngisi sa iyang mga ngipon. Ang maalamon nga dalaga, bisan pa niana, milarga nga walay mantsa ngadto sa iyang Nobyo—si Kristo—nagbilin kanato og ehemplo sa pagpanalipod sa pagkabirhen, kay mas gipili niya nga mamatay kaysa mawagtang ang iyang pagkabirhen.

Kumemorasyon ni San Arsenio, Arsobispo sa Kerkyra.

Gisaulog sa ika-19 sa Enero

Si San Arsenio, Arsobispo sa Kerkyra[1215] , natawo sa Palestina gikan sa mga debotong ginikanan. Sukad pagkabatan-on, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug naghimo og mga panata sa pagka-monasto. Samtang nagpuyo og hugot nga asetikong kinabuhi, ang santo nailhan usab tungod sa iyang taas nga lebel sa edukasyon. Pag-abot niya sa hustong edad, gi-ordinar siya nga pari ug, pagkahuman sa pipila ka panahon, gikonsagra siya nga Arsobispo sa Kerkyra. Sa iyang papel isip arkipastor, nailhan siya tungod sa iyang kinaadman, sa iyang kahanas sa pagtudlo[1216] , ug sa iyang kanunay nga pag-ampo alang sa mga inosente atubangan sa mga awtoridad. Busa, bisan pa sa iyang katigulangon, mibyahe siya paingon sa Constantinople aron mangaliya alang sa iyang mga parokyano, nga gihulga sa dili matarong nga kasuko sa Emperador Constantine Porphyrogenitus[1217] . Sa iyang pagbalik gikan sa Constantinople, nagmasakit si Arsenius sa Korinto[1218] ug malinawong gihatag ang iyang espiritu sa Dios[1219] .

[1214] Ang martir nga si Euphrasia namatay niadtong tuig 303.

[1215] Ang isla sa Kerkyra – karon Corfu – nahimutang sa Dagat Ionian, duol sa kasadpang baybayon sa amihanan sa Gresya. – Si San Arsenius mao ang unang arsobispo sa isla sa Corfu.

[1216] Ang Patriarka sa Constantinople, si Photius, nga ilado sa iyang kahibalo, nga nakisulat kang San Arsenius, nagpahayag sa iyang mga sulat kaniya og lawom nga pagdayeg kaniya isip usa ka tawo nga taas ang espirituhanong kinabuhi ug maalamon usab sa Griegong literatura. – Si Santo Arsenio nailhan usab nga usa ka manunulat: siya naghimo og usa ka kanon para sa Pagpahid sa mga Masakiton, usa ka eulogiya kang Apostol Andres, ug usa ka salaysay sa pagkamartir sa Dakong Martir nga si Barbara.

[1217] Si Constantine Porphyrogenitus, Emperador sa Byzantium, naghari gikan sa 780 hangtod sa 797.

[1218] Corinto – ang labing karaang, bantog ug dato nga siyudad sa Achaea; nahimutang kini sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa habagatang-sidlakan nga suok sa Gulpo sa Corinto, tali sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Karon, ang mga ruinas sa karaang Corinto nahimutang duol sa karon nga siyudad sa Corinto, nga nailhan nga Koronto.

[1219] Si San Arsenio namatay sa katapusan sa ikawalong siglo.

2 Pebrero

20 Enero (daang estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Euthymius ang Dako

Gisaulog niadtong 20 Enero

Ang Kagalang-galang Euthymius lumad sa siyudad sa Melitene, sa Armenia, duol sa Euphrates[1220] . Ang iyang mga ginikanan, sila Paul ug Dionysia, nga pareho nga Kristohanon, gikan sa maharlikang kaliwatan ug nailhan tungod sa ilang mga pagka-binuotan. Sulod sa daghang katuigan sila walay anak tungod kay baog sila, usa ka kamatuoran nga ilang gisubo pag-ayo. Sa matag higayon nga mobisita sila sa Simbahan ni San Polyevktus nga Martir, nga nahimutang duol sa lungsod, kanunay silang mag-ampo sa Ginoo aron matubag ang ilang pagkawalay anak. Ug busa, usa ka gabii samtang nag-ampo sila nga matinud-anon, usa ka langitnong panan-aw ang miabot kanila, ug ilang nadungog:

'Ayaw kaguol, kay hatagan kamo sa Diyos og anak nga lalaki, nga pagahinganlan sa Paghandum[1221] , tungod kay sa iyang pagkahimugso magahatag ang Diyos og paghandum sa Iyang mga simbahan.'

Human niining panan-awon, naburos si Dionysia og usa ka anak nga lalaki, nga gisaaran sa iyang mga ginikanan nga ihalad kang Dios bisan pa sa wala pa siya matawo. Ug busa nanganak sila og usa ka anak nga lalaki, ug gitawag nila siya og Euthymius. Niadtong panahona, naghari si Valens sa Sidlakan, ug sa Kasadpan ang iyang pag-umangkon nga si Gratian[1222] . Alang sa mga Simbahan ni Cristo, nga nabalaka tungod sa mga Ariano, wala pa gihapon kalinaw o kahilom. Gikan sa paghari ni Constantius, anak ni Constantine, hangtod sa kamatayon ni Valens, ang mga Ortodokso nakasinati og pagpanlupig ug kapintas sulod sa hapit kwarenta ka tuig. Apan sa pagkahimugso ni Santo Euthymius, ang tanang kasubo sa balaang mga simbahan nahimong kahupayan ug kalipay: Wala pa gani lima ka bulan ang nilabay sukad sa pagkahimugso ni Euthymius sa dihang napildi si Emperador Valens, nga walay pagsimba, sa mga barbaro nga naglaglag sa Thrace; samtang nagpalagyo, nangitag siya og dalangpanan sa usa ka baryo duol sa Adrianople[1223] , sa usa ka kamalig, diin siya nasunogan hangtod namatay. Busa, kining dautang tawo nakasinati og makalilisang nga katapusan tungod sa usa ka panandaliang kalayo, nga daw usa ka pauna alang kaniya sa walay katapusang kalayo. Sa pagkahugno niining dautang hari, nangalaglag usab ang tibuok gahum sa mga Ariano, ug sa dili madugay, sa pag-asdang ni Teodosio ang Dako[1224] , nibalik ang kalinaw ug kalinaw sa mga balaang simbahan.

Paglabay sa medyo mubo nga panahon, namatay ang amahan ni Euthymius. Si Dionysia, sa pagtuman sa iyang saad, gidala ang batang si Euthymius ngadto sa iyang igsoon nga si presbiter Eudoxius, nga mao ang espirituhanong amahan ni Otrias, Obispo sa Simbahan sa Melitene[1225] , ug iyang gipahinungod ang iyang anak sa Diyos, sama sa pagdedikar ni Hannah kang Samuel kaniadto (1 Sam. 1). Gidala usab ni Eudoxius ang batang lalaki ngadto sa obispo ug gisultihan siya sa tanan mahitungod kaniya: kung giunsa siya gihatag sa iyang mga ginikanan

---

[1220] Ang Armenia usa ka kabukiran nga nasud, nahimutang sa habagatan sa Caucasus ug sa sidlakan sa Asia Minor; kini gibahin sa duha ka bahin: Dako o Sidlakang Armenia, ug Gamay o Kasadpang Armenia. Ang siyudad sa Melitene, nga karon nailhan nga Malatya, nahimutang sa habagatan nga bahin sa Gamay nga Armenia, sa usa sa mga sangang suba sa Euphrates.

[1221] Euphemius – gikan sa Griyegong berbo nga nagpasabot og 'malipay' o 'makabaton og kahupayan' – nagpasabot og 'maayong buot' o 'malipayon'.

[1222] Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod 378, ug si Gratian gikan sa 375 hangtod 383.

[1223] Ang Tracia usa ka probinsya sa Imperyong Byzantine, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Peninsulang Balkan. Ang Adrianople usa ka siyudad sa Suba Gebre (Maritsa); karon kini usa ka dakong ug daghan og populasyon nga siyudad, ang kapital sa Turkong vilayet (probinsya) nga pareho usab og ngalan.

[1224] Si Emperador Theodosius ang Dako naghari gikan sa 379 hangtod sa 395.

[1225] Si Otrios, Obispo sa Melitene, namahimong bantugan sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople niadtong 381; siya pagkahuman gikanonisa. Ang iyang pista gisaulog sa Sidlakan sa ika-17 sa Abril.

nga walay anak tungod sa ilang mainitong pag-ampo alang niini, ug nga si sa wala pa siya matawo gisaad na alang sa pag-alagad sa Ginoo. Si Obispo Otrios, pagkahibalo niini ug namangha sa gisulti kaniya, miingon:

'Tinood gayud, ang Espiritu sa Dios nagapahulay sa ibabaw niining bata.'

Pag-atiman ni Otrios sa batang lalaki ingon sa iyang kaugalingong anak, nagpakabana siya pag-ayo aron masiguro ang iyang edukasyon, ug gisalig niya kini nga buluhaton sa duha ka magtutudlo gikan sa klero, sila Akakios ug Synodios, mga tawo nga matarong ang paghukom ug may maayong hiyas, nga sa ulahi, sa takdang panahon, nahimong obispo sa maong Simbahan sa Melitene. Sa dihang hingpit nang natun-an ni Banal Euthymius ang Balaang Kasulatan, giordinar siya sa obispo isip lektor, samtang ang iyang inahan, si Banal Dionysia, nga nag-alagad sa Dios uban sa walay hunong nga kadasig, gikonsagra isip diakonisa sa iyang simbahan. Pagkahuman niini, si Santo Euthymius—nga nailhan sukad pagkabatan-on tungod sa iyang buhing may hiyas ug putli nga pagkabirhen, nga nakalabang sa tanang ubos nga ranggo sa simbahan ug usa na ka monghe—giordinahan nga pari. Sa samang panahon, bisan pa man nga wala siya magtinguha sa paghawid og posisyon sa awtoridad, gisalig kaniya ang pag-atiman sa mga monasteryo nga nahimutang sa maong siyudad, kay sukad pagkabata dako kaayo ang iyang gugma sa kinabuhi sa monghe ug sa kahilom. Tungod niini, kanunay nga nagpuyo ang Kagalang-galang Euthymius sa monasteryo sa Balaang Martir Polyeuctus, nga nahimutang sa pipila ka gilay-on gikan sa siyudad. Sa mga adlaw sa Balaang Kuwaresma, siya mibulag ngadto sa usa ka hilom nga bukid ug didto iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hilom taliwala sa mga asetikong praktis ug mga paningkamot nga ang Ginoo ra ang nakahibalo. Apan sa pagkahibalo nga ang mga katungdanan sa pagka-abad ug ang pagdumala sa mga monasteryo nakababag sa iyang kahilom, samtang gilikayan usab ang himaya sa tawo, ang Kagalang-galang, sa edad nga baynte, tinago nga nilarga paingon sa Herusalem[1226] . Pagkahuman sa pagdayeg sa Balaang Krus, sa Balaang Sepulkro ug sa ubang balaang mga dapit, mibisita siya sa mga balaang amahan nga nagpuyo sa palibot nga disyerto ug, pagkahuman sa pagsusi sa kinabuhi ug hiyas sa matag-usa, naningkamot siya nga sundon sila. Unya miabot siya sa Monasteryo sa Faran[1227] , nga nahimutang unom ka poprishch gikan sa Balaang Siyudad, ug, sa dihang nakakaplag siya og usa ka bakanteng selda sa usa ka hilit nga dapit gawas sa monasteryo, nagpuyo siya didto nga walay bisan unsang butang; pagkat-on niya sa paghimo og basket, gipanginabuhi niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa trabaho sa iyang kaugalingong mga kamot. Busa, pagkahuman niyang gipahawa ang iyang kaugalingon gikan sa tanang kabalaka sa kalibutan, usa ra ang iyang kabalaka – unsaon pagpalipay sa Dios.

Si Santo Euthymius adunay silingan ug higala, ang Banal nga si Theoktistus, nga uban kaniya napahiusa sa ingon ka espirituhanong gugma nga pareho silang adunay usa ka kabubut-on, usa ka tinguha paingon sa Dios, ug usa ka panag-uban nga paningkamot. Gipaambit nila ang ilang mga hunahuna sa usag usa, ug ang matag-usa kanila, daw nakasulod sa kalag sa usa ka lain: bisan unsa ang gustong makab-ot sa usa, naningkamot usab ang usa pa, sama sa usa ka kalag nga naa sa duha ka lawas. Matag tuig, pagkahuman sa ikawalong adlaw sa Pista sa Epipanya, mibulag si Euthymius ug si Theoktistus ngadto sa Disyerto sa Kutilla[1228] ug nagpabilin didto hangtod sa Domingo de Ramos[1229] , gikapoy nila ang ilang mga lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagpaningkamot, samtang ginapakaon ang ilang mga kalag sa espirituhanong pagkaon. Unya mobalik sila, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, nga puno sa daghang mga hiyas, nga ilang gihalad kang Kristo nga Nabanhaw. Sa pagkinabuhi sa ingon niini sa Monasteryo sa Faran, kaniadto si Kagalang-galang Euthymius, kauban si Bulahan Theoktist, mibiyahe sa naandan nga oras paingon sa Desyerto sa Kutillia[1230] . Samtang nagpadayon sila sa ilang pagbiyahe sa disyerto, nakaabot sila sa usa ka bangin, diin duol niini adunay usa ka katingad-an nga bangin-bangin, ug sa ilawom niini nag-agos ang usa ka sapa; sa amihanan sa sapa, sa bangin, adunay usa ka langob nga gipuy-an sa mga buangis nga hayop, nga lisud kaayo sudlan pinaagi sa pagsaka sa bato. Nalipay sila, murag

---

[1226] Si San Euthymius mga 29 anyos pa sa panahona. Niadtong 406 kini.

[1227] Ang Monasteryo sa Faran, o Fara, gitukod ni Banal nga Chariton (gisaulog sa ika-28 sa Septyembre) sa unang katunga sa ika-4 nga siglo, unom ka miliaria (mura'g kapin sa 8 ka verste) sa sidlakan sa Jerusalem, sa dalan paingon sa Jerico.

[1228] Ang Disyerto sa Kutilli nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Jerusalem, dili kaayo layo sa Jerico, sa ubos sa Monasteryo ni San Savvas nga Balaan padulong sa Dagat nga Patay, nga nahimutang 12 ka verste sa sidlakan sa Jerusalem.

[1229] Sa ato pa, ang Banal nga Euthymius ug si Theoktistus misulod sa kamingawan pagkahuman sa Pista sa Epipanya sa Ginoo ug nagpabilin didto hangtod sa Pista sa Pag-abot sa Ginoo sa Jerusalem, o Domingo de Ramos (Domingo de Ramos, nga nailhan usab nga Vai).

[1230] Nahitabo kini niadtong tuig 411.

giandam gayud kini nga dapit alang kanila sa Ginoo mismo, ug nagpuyo didto, nagkinabuhi sa mga hilamon nga nagtubo sa palibot, ug wala na gayud mobalik sa monasteryo.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang gipakita sa Dios ang mga balaan nga amahan alang sa kaayohan sa mga matinud-anon, pinaagi sa Iyang probidensya, gidala sa pipila ka mga magbalantay gikan sa Lazarus[1231] ang ilang mga panon sa karnero ngadto niining sapa. Ug sa dihang mitan-aw sila paingon sa bukid ug sa langob, kalit nilang nakita ang duha ka lalaki nga naglakaw sa kilid sa bangin, ug nahadlok sila, busa mibalik sila ug nilayas. Apan ang mga Amahan mitawag kanila sa malumo nga tingog:

'Ayaw kahadlok, mga igsoon, ayaw kahadlok: kay tawo usab kami, apan nagpuyo kami niining dapita tungod sa among mga sala.'

Unya ang mga magbalantay, nga napalig-on ang kasingkasing, miduol kanila ug misulod sa langob; sa dihang wala silay nakitang bisan unsa nga gikinahanglan sa kinabuhi dinhi sa yuta, nabigla sila ug dayon mibalik sa ilang panimalay, nga nagsulti sa ilang mga pamilya bahin sa mga halangdong amahan. Pagkahuman niini, ang mga lumolupyo sa Lazarus misugod sa pagbisita sa mga halangdong amahan nga sila Euthymius ug Theoktistus, nga nagdala kanila sa mga gikinahanglan nila sa adlaw-adlaw. Samtang ang mga amahan sa Pharan, pagkakita nga wala na mobalik ang mga reverendo, nangita kanila sa tibuok kamingawan sulod sa dugay nga panahon hangtud nahibaloan nila kung asa sila; ug pagkahibalo nila, nagsugod sila sa kanunay nga pagbisita kanila. Sa ulahi, ang uban gustong magpuyo uban kanila; ang una nga miadto kang mga Banal Euthymius ug Theoktistus ug wala na mobalik sa monasteryo mao sila Marinus ug Lucas[1232] . Unya, nagsugod na usab ang uban sa pagdagsa kanila, kay ang dungog sa Banal Euthymius mikaylap sa halayo ug halapad sa dili madugay, ug daghan ang nangita nga makakita kaniya ug magpraktis sa pagka-asketiko ilawom sa iyang giya. Siya, bisan pa, samtang gidawat niya ang mga miabot, gisalig niya sila sa pag-atiman sa iyang higala, ang bulahan nga si Theoktist, kay gihigugma gyud niya ang pag-inusara labaw sa tanan. Wala madugayi, natukod ang usa ka komunidad sa mga monghe sa kamingawan[1233] , ug ang langob giusab ngadto sa usa ka simbahan. Ang Mapasidungganong Euthymius usa ka espirituhanong mananambal sa tanan: ang matag usa sa mga igsoon nagpadayag sa iyang konsensya sa atubangan niya, nag-angkon sa iyang mga hunahuna; ug siya, nga adunay dakong espirituhanong kasinatian, nagiya sa matag usa uban sa kaayohan, nagtudlo ug nagpahimangno, nagdisiplina ug nagpanalangin sa usa ka amahanong paagi. Sa tanang igsoon, ang Mapasidungganong Euthymius moingon:

'Mga igsoon! Paningkamot kamo alang sa katuyoan nga mao ang hinungdan nganong gibyaan ninyo ang kalibutan, ug ayaw pasagdi ang inyong kaluwasan, kondili magbantay *ug mag-ampo* kanunay, sumala sa pulong sa Ginoo: *"Magbantay kamo ug mag-ampo, aron dili kamo mosulod sa tukso*" (Mat. 26:41); labaw sa tanan, hibaloa nga kadtong misalikway sa kalibutan ug gustong magkinabuhi isip monghe dili angay adunay kaugalingong kabubut-on, kondili kinahanglan kanunay nga magmatngon sa pagsunod ug pagkamaubsanon, ug kanunay hinumduman ang kamatayon ug ang Oras sa Paghukom, nga nahadlok sa walay katapusang kalayo ug naghandum sa himaya sa Gingharian sa Langit.

Miingon usab siya nga ang mga monghe, samtang nagahimo sa sulodnong pagpanumdum sa Dios, angay magpaningkamot sa lawasnong buhat, labi na ang mga batan-on, aron mapakunhod ang kusog sa unod, aron ang unod mosugot sa espiritu; angay nilang sundon si Apostol Pablo, nga nagpaningkamot adlaw ug gabii, dili lang naglikay sa katamaran kondili nag-alagad usab sa iyang kaugalingon ug sa uban, ingon sa iyang giingon: *'Kining akong mga kamot maoy nagtagana sa akong kaugalingong mga panginahanglan ug sa mga panginahanglan sa akong mga kauban*' (Buhat 20:34). Kay kon ang mga layko nagbuhat og daghang mga trabaho ug nag-antos, nga walay hunong sa pagtrabaho aron matagana ang ilang mga asawa ug mga anak, ug gikan sa maong trabaho naghalad og mga halad ngadto sa Dios, nagpraktis sa paghatag og limos ug nagbayad og buhis: dili kaha kita, labi

---

[1231] Karon, kini mao ang baryo sa El-Azaria, nga dili layo sa Disyerto sa Kutilli.

[1232] Si Marin ug si Luke nailhan nga mga disipulo sa Kagalang-galang Euthymius. Pagkahuman nila makadawat og pagbansay isip monghe gikan kaniya, napamatud-an nila nga sila mga asketa nga nagpuyo sama sa usa ka eremita; pipila ka tuig pagkahuman, nakaila sila sa dapit duol sa baryo sa Metopa (karon Khirbet Jubb al-Rum, sa dalan gikan sa Herusalem paingon sa Lavra ni San Savvas nga Balaan) ug nagtukod og mga monasteryo; Gipangulohan nila ang Banal nga Teodosio ang Dako ngadto sa monastikong pagkahingpit; siya mao ang abá sa maong disyerto ug arkhimandrita sa cenobium.

[1233] Ang 'kinovia' usa ka komunal nga puloy-anan o komunal nga monasteryo.

pa gayud, magpaningkamot aron matubag ang atong gikinahanglan sa lawas, aron malikayan ang katamaran ug dili magkinabuhi sa pagpaningkamot sa uban, sumala sa sugo sa Apostol (2 Tes. 3:10).

Busa ang atong bililhon nga amahan nga si Euthymius, samtang nagtudlo sa mga igsoon, gidasig sila sa pagkamapisan. Gisuwayan niya sila nga dili mosulti bisan sa simbahan – atol sa Balaang Misa – o sa kan-anan – samtang ang mga igsoon nagakaon – kondili magpabilin silang hilom bisan asa, nga maminaw sa Pulong sa Dios. Sa dihang makakita siya og bisan kinsa sa mga igsoon, labi na sa mga batan-on, nga gustong magpuasa nga mas istrikto kaysa sa uban sa komunidad, dili niya kini aprobahan ug dili niya tugotan ang igsoon nga mosunod sa iyang kaugalingong gusto, kondili gipangayo niya nga mosunod siya sa mga panahon sa pag-abstinensya ug sa oras sa pagkaon nga pareho alang sa tanan; Gisugo sa Reverendo ang mga igsoon nga mokaon sa lamisa nga may pagka-moderado, dili pun-on pag-ayo ang ilang tiyan, kondili mokuha lang og kulang pa sa ilang gikinahanglan, aron matago nila ang ilang pag-ayuno sa ingon niini, dili kini ipahibalo sa hayag, kondili tinago nga mag-andam batok sa ilang nagkadako nga mga tinguha. Pinaagi sa ingon nga mga instruksyon ug pagtulon-an gikan kang Banal nga Euthymius, naningkamot ang mga igsoon sa ilang mga pagpanamastamas ug nakapamunga og bunga nga angay sa ilang tawag.

Kinahanglan na nato karon hisgutan si Aspévet ug si Terevon, ang mga pangulo sa Saracen, ug kung giunsa sila pag-usab ni Euthymius ngadto sa Dios.

Nipuyo sa Persia ang usa ka Griyego nga ginganlan og Aspévet, nga adunay batang anak nga lalaki, si Terevon, nga gipanag-iya sa demonyo, nga tungod niini ang tibuok niyang tuo nga bahin, gikan sa ulo hangtod sa tiil, nangalot; ug walay bisan kinsa ang makahimo sa pag-ayo kaniya, bisan pa nga daghan sa labing eksperyensiyadong mga doktor ang gidala kaniya. Sa ulahi, si Aspévet, kauban ang iyang masakiton nga anak, mibalhin sa Arabia. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan niadtong panahona sa Persia sa mga mago[1234] , sa hapit na matapos ang paghari ni Izdegerd[1235] , gisugo ang tanang kumander sa militar—nga usa kanila si Aspévet—nga bantayan pag-ayo ang tanang dalan, aron walay bisan usa ka Kristohanon ang makatakas gikan sa Persia paingon sa mga Griyego. Niadtong panahona, si Aspévet, sa pagkakita sa ingon ka dako nga dautang tuyo batok sa mga inosenteng Kristohanon, nakabati og kaluoy kanila ug dili lang niya sila gipugngan sa pag-ikyas gikan sa teritoryo sa Persia, apan siya mismo, kutob sa iyang makaya, mitabang kanila, nagpanalipod kanila gikan sa katalagman ug kamatayon. Ingon resulta, gipasipala siya sa mga dili motuo atubangan ni Haring Izdegerd. Tungod sa kahadlok sa pagpanakit, si Aspévet, uban sa iyang anak, mga kabtangan ug tibuok panimalay, dali-dali nga nilayas gikan sa Persia paingon sa gingharian sa mga Griyego. Gidawat siya sa Griyegong hari, ug gisaligan siya sa pagdumala sa mga Saraceno nga nagpuyo ilawom sa pagdumala sa mga Griyego sa Arabia. Pagkahuman nga nakapuyo si Aspewet didto, nakita sa iyang anak nga si Terevon sa usa ka damgo ang Banal nga Euthymius, nga misaad kaniya og pagka-ayo kon siya mobalhin ngadto kang Kristo. Pagmata ni Terevon, gisultihan niya ang iyang amahan bahin sa iyang damgo; dayon gidala sa amahan ang batang lalaki ug, kauban ang daghang sulugoon, miadto sila sa monasteryo ni Banal Euthymius ug Theoktistus. Ang komunidad sa mga monghe, sa pagkakita sa kadaghan sa mga Saraceno, nahadlok. Apan ang Bulahan nga si Theoktistus, migawas aron sugaton ang mga Saraceno, nangutana kanila:

'Unsa inyong gipangita dinhi?'

Mitubag sila:

'Gipangita namo ang sulugoon sa Dios, si Euthymius.'

Miingon kanila si Theocystus:

'Ang inyong gipangita nagpuyo dinhi, apan wala siyay makigkita hangtod Sabado, kay nag-obserba siya og hilom.'

[1234] Ang mga magi sa Persia miyembro sa kasta sa mga pari, nga gikan sa usa ka piho nga kaliwatan sa mga Medes. Tanan nga edukasyong pang-akademiko nakatutok sa ilang mga kamot; sila ang nangulo sa mga ritwal sa relihiyon ug adunay dakong papel sa kinabuhi sa estado. Giila usab sila nga nagpahimugos sa arte sa astrolohiya (pag-ila sa kapalaran sa usa ka tawo pinaagi sa lihok sa mga langitnong lawas), sa divinasyon ug sa salamangka, labi na kay ang paganong relihiyon sa mga Persyano nalambigit sa nagkalain-laing porma sa ngitngit nga pamintasan.

[1235] Ang hari sa Persia nga si Izdegerd I naghari gikan sa 399 hangtod 420. Ang pag-alsa nga gipasiugdahan sa mga magi sa Persia batok sa mga Kristohanon nahitabo niadtong 419.

Si Aspevet, bisan pa niana, gikuptan si Theoktist sa kamot, gitudlo ang iyang masakiton nga anak ug gisugo siya nga isaysay ang iyang kaugalingong istorya.

Misugod og sulti ang batan-on:

Usa ka tuig ang milabay nakakuha ko niining ulser sa Persia, ug pagkahuman sa medikal nga pagtambal sa mga doktor ug sa mahiwagang incantasyon sa mga salamangkero, wala gyud ko makab-ot og bisan unsang kaayohan, hinungdan nga mas nagkasakit pa ko. Pag-abot nako dinhi sa yuta sa Arabia ug wala gyud ko makasinati og bisan gamay nga kahupayan, usa ka gabii, samtang naghigda ko sa akong higdaanan, naghunahuna ko kung mag-ayo pa ba ko, ug miingon ko sa akong kaugalingon: 'O Terevon! Asa na kaha ang kahanas sa medisina sa mga Hellenes ug sa mga Persiano? Asa na ang mga divinasyon ug mga orasyon? Asa na ang gahum sa atong mga diyos-diyosan, ug unsa man ang ilang kapuslanan? Asa na ang mga spekulasyon sa mga astrologo, ang mga sugilanon sa atong mga pagtulon-an, ug ang walay pulos nga pagtawag sa atong mga diyos? Sa tinuod, kining tanan walay lain kondili mga limbong nga angay lang kataw-anan, kay kini wala'y makatabang bisan kinsa gawas sa kabubut-on sa Usa ka Tinuoray nga Dios.' Sa paghunahuna nako niini, mihimo ko og pag-ampo ug nag-ampo uban sa mga luha, nga nagaingon: 'O dakung ug makahadlok nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, kon maluoy Ka kanako ug luwason Ko gikan niining makalilisang nga sakit, nan mahimong Kristiyano ako, ug biyaan ang tanang dautang buhat ug sayop sa pagtuo sa mga Griyego.' Pagkahuman nako og pag-ampo, natulog ko ug nakakita ko sa usa ka monghe sa damgo nga abu-abuhon ang buhok ug taas ang bungot; miingon siya kanako, 'Unsa may imong sakit?' Sa dihang gipakita nako kaniya ang akong sakit, miingon siya kanako, 'Matuman ba nimo ang imong gisaaran sa Dios?' Mitubag ko: 'Buhaton ko, kon maayo ko gikan niining sakit.' Unya miingon kanako ang tigulang: 'Ako si Euthymius, nagpuyo sa sidlakan nga disyerto, napulo ka 'poprisha' gikan sa Herusalem, dili kaayo layo sa dalan paingon sa Jerico. Busa, kung gusto ka nga maayo, umadto ka kanako, ug pag-ayo ka sa Diyos pinaagi kanako.' Gisultihan nako ang akong amahan sa tanan nakong nakita ug nadungog sa akong damgo – ug busa niabot kami dinhi sumala sa sugo sa nagpakita kanako sa panan-awon. Among hangyo kanimo, ipakita kanamo kana nga doktor nga gipadala sa Diyos.

Miadto si Banal Theoktist ug gisultihan niya si bantugang Euthymius sa tanan niyang nadungog. Ang ulahi, sa paghukom nga dili angay supakon ang sugo sa Dios, mibungkag sa iyang kahilom ug, sa pagduol sa masakiton, nag-ampo siya sa Dios alang kaniya ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw kaniya – ug dayon naayo si Terevon, sama sa wala gyud siya masakit. Ang mga barbaro, namangha sa kalit nga pag-ayo ni Terevon, mituo kang Kristo, ug silang tanan, mituklow sa yuta, nangayo nga bunyagan sila. Si Euthymius nga Tagahimo sa mga Katingalahan, sa dihang nakita niya nga mituo sila sa Dios sa tibuok nilang kasingkasing, nagtudlo kanila sa Katekesis ug gibunyagan una si Aspevet, nga iyang ginganlan og Pedro[1236] , gisundan ni Marina, ang igsuon sa asawa ni Aspevet, unya si Terevon, ug usab ang tanang Saracen nga kauban niya. Pagkahuman sa pag-uban kanila sulod sa kap-atan ka adlaw, gitudloan sila sa Reverendo nga Amahan sa Pulong sa Dios ug, pagkahuman nga napalig-on sila sa pagtuo, gipadala sila pagbalik sa ilang yutang natawhan ni . Si Marina, bisan pa, ang tiyo ni Terevon, wala mobiya sa monasteryo, apan naghimo sa mga panata sa pagka-monasto didto ug nagpabilin hangtod sa iyang kamatayon; nakapahimuot siya pag-ayo sa Dios ug nahimong abá sa maong monasteryo pagkahuman ni Banal Theoktist, sama sa mahibal-an unya. Mahitungod sa iyang dagkong kabtangan nga iyang gihatag sa monasteryo, ang usa ka bahin niini gipang-apod-apod sa mga kabus, ug ang usa ka bahin gigasto sa pagtukod ug pagpalapad sa monasteryo.

Samtang ang balita sa milagrosong pagka-ayo ni Terevon mikaylap na sa halayo ug halapad, daghang mga masakiton ang misugod sa pagdagsa gikan sa tanang direksyon ngadto kang benditong Euthymius, ang doktor nga nagpraktis nga walay bayad, ug ang tanan dali ra nga naayo ug nibalik nga himsog.

Busa, ang ngalan sa santo nahimong bantog dili lamang sa Palestina kondili usab sa mga kasikbit nga rehiyon. Apan ang reverendo nga amahan, sa dihang nakita niyang nabalda ang iyang kahilom, nasubo ug naghinanakit nga daghan kaayo ang miabot aron dayegon siya; sa paghinumdom sa iyang kanhing kahilom, tinago niyang gipangandoy nga mobalik sa kamingawan nga nailhan nga Ruwa[1237] . Ang bulahan nga si Theoktist, sa

[1236] Sunod, si Pedro, nga may ngalan nga Aspeveta, nahimong unang Obispo sa Saracina ug miapil sa Konseho sa Efeso (Ikatulong Ekumenikal nga Konseho) niadtong 431.

dihang nahibalo niini, gisultihan ang mga igsoon. Ug busa, pagkatigom nila, miadto silang tanan ug mihulog sa tiilan sa Banal nga Euthymius, naghangyo kaniya uban sa mga luha nga ayaw sila biyai nga walay amahan. Siya, nga gustong pahupayon sila, sa sinugdan misaad nga dili molakaw, apan pagkahuman sa pipila ka adlaw, tungod sa tinguha nga magpabilin sa kanunay nga kahilom ug kay dili na niya makaya ang mga tsismis sa kalibutan, taliwala sa gabii tinago siyang nilakaw sa monasteryo, gidala ang usa ka tinun-an, si Dometian, usa ka tawo nga matarong ang kinabuhi nga sama sa Balaang Amahan lumad sa Melitene, ug mibiyahe paingon sa Ruba. Nagbiyahe sa habagatan nga disyerto duol sa Dead Sea, misaka siya sa usa ka hataas nga bukid nga lahi sa uban, nga gitawag og Marda[1238] , ug sa dihang nakakaplag siya didto og balon nga adunay tubig ug usa ka daang payag, gitukod pag-usab niya kini, nagpuyo didto ug pila ka panahon, nga nagpanginabuhi sa mga tanom sa disyerto. Unya miadto ang Reverendo sa Disyerto sa Zif, nga nahimutang duol sa baryo sa Aristovulgady[1239] , aron makita ang langob diin kaniadto nagpanalipod si David samtang naglayas gikan kang Saul. Pagkakita niya sa maong dapit, nagtukod didto si Reverendo Euthymius og usa ka monasteryo.

Ang hinungdan sa pagtukod sa monasteryo mao kini. Ang anak sa pangulo sa baryo sa Aristovultady gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu ug, uban sa usa ka pagsinggit, kusog niyang gitawag ang ngalan ni Euthymius, kay gisugo siya sa Dios nga dili makita nga buhaton kini. Ang amahan sa batang lalaki ug ang iyang mga paryente, sa samang higayon, nangita sa halayo ug sa duol, nangutana sa tanan nilang masugat bahin kang Euthymius—kinsa siya ug asa siya maplagan. Pagkahibalo nga nagpuyo siya sa Kuweba ni David, nga nahimutang taliwala sa Kaparvarikh[1240] ug Aristovultada, gidala sa amahan sa batang lalaki ang iyang anak kaniya. Sa diha nga nakita sa batang lalaki ang santo, gilabay dayon siya sa yuta sa demonyo ug mibiya kaniya. Sa paglapta sa balita sa milagro, daghang mga tawo gikan sa kasikbit nga mga baryo ang miadto sa santo ug nagtukod og usa ka monasteryo para kaniya. Usa ka komunidad sa mga monghe ang nagtigom palibot kaniya, ug ang Diyos naghatag kanila og pagkaon. Didto, nakapabalhin ang santo sa daghang mga tawo nga sakop sa erehe nga Manichaean ngadto sa Ortodoksiya, ug napugos sila sa pagpanamastamas kang Manes, ang erehe-arkiya. Sa ulahi, tungod kay nabalaka siya sa kadaghan sa mga bisita nga miabot, miingon siya sa iyang disipulo nga si Dometian:

'Adto ta, anak, ug bisitaha ang Banal nga si Theoktist ug ang mga igsoon.'

Ug mao nga mibiyahe sila. Sa ilang pagduol sa monasteryo, nakakaplag si Banal Euthymius og usa ka dapit sa bukid nga nakapahimuot kaniya, diin sa ulahi gitukoran ang iyang monasteryo: patag ang dapit, hilit, ug himsog ang hangin. Ug nagpuyo siya didto sa usa ka gamay nga langob nga iyang nakit-an, diin pagkahuman sa iyang pagpanaw, didto pagahiloboson ang iyang lawas[1241] . Ang Bulahan nga si Theoktist, sa pagkahibalo sa pag-abot sa Kagalang-galang nga si Euthymius, midali sa paggawas aron siya masugat ug nangayo kaniya nga moanha ug puyo sa iyang kuwarto sa monasteryo uban sa mga igsoon. Apan misalikway si Euthymius ug nagsaad lang nga motambong sa serbisyo sa simbahan matag Domingo. Si Aspévet, nga nailhan usab nga si Pedro, sa pagkadungog nga mibalik na sa iyang puloy-anan ang Banal nga si Euthymius, , nalipay kaayo ug miduaw kaniya uban sa daghang mga Saraceno, lakip na ang ilang mga asawa ug mga anak, ug nangayo kaniya nga ipahayag kanila ang pulong sa kaluwasan. Ang tigulang, pagkahuman sa iyang sermon, nagpabunyag sa tanan nga miuban kang Aspévet ngadto kang Kristo; gidala sila sa ubos nga monasteryo, gihatagan sila og kahayag pinaagi sa balaang binyag ug nagpabilin uban kanila sulod sa pito ka adlaw, nagtudlo ug nagpalig-on kanila sa pagtuo. Human niini, sa pagpangita og kahilom, mibalik siya sa iyang langob.

Si Aspevet Peter, sa pagkakita nga ang tigulang walay selda kondili nagpuyo sa usa ka gamay nga langob, mitawag siya og mga magmamason ug nagtukod og tulo ka selda para sa santo, usa ka gamay nga simbahan ug usa

---

[1237] Ang Ruva usa ka disyerto sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dead Sea, nahimutang taliwala sa dagat mismo, sa karon nga dalan paingon sa Jerusalem, ug sa monasteryo sa Venerable Savvas nga Balaan.

[1238] Marda – nga nailhan usab nga Mores – usa ka bukid duol sa Dagat nga Kamatayon.

[1239] Ang Disyerto sa Ziph kabahin sa Disyerto sa Judea, sa habagatan sa Jerusalem ug sa habagatan-sidlakan sa Hebron. Sa kasadpan ug sa sidlakan niini adunay mga langob, usa niini nagsilbi nga tagoanan ni David samtang siya nagpalagyo gikan sa pagpanglutos ni Saul (1 Samuel, kapitulo 18 ug mosunod). – Aristovulia – usa ka baryo duol sa Hebron.

[1240] Kaparzarich – karon Beni-Naim – usa ka monasteryo nga nahimutang sa timog-sidlakan sa Hebron, sa disyerto sa daplin sa suba sa Jordan, dili kaayo layo niini.

[1241] Karon nailhan nga Der-Mukelik. Ang Lavra sa Banal nga Euthymius nahimutang 3,000 ka tikang (mga 4 ka verste) sa habagatan sa ubos nga monasteryo, sa tuo sa dalan paingon sa Jerico.

ka panaderya; unya nagtukod siya og usa ka tanom nga adunay duha ka lawak ug gihatagan ang reverendo sa tanang gikinahanglan, aron dili siya magkawad-on. Ang mga bag-ong nabunyagan nga Saracen dili na gustong bulagon ang binerbo; nga kanunay gustong mapalig-on sa iyang mga pagtulon-an, nangayo sila sa balaan nga tugutan sila nga magpuyo duol kaniya. Apan wala mouyon si Euthymius niini, kay nahadlok siya nga hingpit nga masamok ang iyang kahilom; imbis niini, gidala niya sila sa lain nga angay nga lugar, gisugo sila sa pagtukod og selda ug simbahan para sa ilang kaugalingon, ug mitudlo siya og mga presbiterio ug diakon para kanila. Adlaw-adlaw mitubo ang ilang kongregasyon, kay daghang mga Saraceno ang miabot ug nakadawat sa balaang binyag. Kanunay silang gibisita sa Reverendo nga Amahan, nga nagtudlo kanila sa Pulong sa Dios. Sa dihang ang ilang puloy-anan nahimong susama sa usa ka dakong lungsod, ang Reverendo mitunol kang Juvenal, Patriyarka sa Herusalem[1242] , og hangyo nga konsagrahon si Pedro, ang amahan ni Terevon, isip usa ka obispo para sa bag-ong nahayag nga mga Saraceno. Ug si Pedro giordinahan nga obispo, nga nag-alagad sa espirituhanong panginahanglan sa kadaghanan sa mga Saraceno nga midawat sa balaan nga pagtuo.

Ang Kagalang-galang Euthymius wala magtinguha nga adunay kauban nga mga monghe sa lugar diin iyang gipraktis ang kahilom, ug busa wala siya nagtukod ug cenobium o monasteryo, kondili gipadala niya ang mga miadto kaniya alang sa tonsura ngadto sa ubos nga monasteryo sa Kagalang-galang Theoktistus; Ingon usab, kung kinsa man ang magdala kaniya og bisan unsa para sa iyang pisikal nga panginahanglan, iyang gipadala kini tanan sa monasteryo sa mga Theoktist. Sa dihang gipahimutang sa Dios nga mapuno kini nga lugar sa daghang monghe, gisugo Niya ang bantugang Euthymius sa usa ka panan-aw nga dili niya balibaran ang mga miadto kaniya nga nangita og kaluwasan. Sa usa ka higayon, miadto kaniya ang tulo ka magsoon nga natawo sa Cappadocia apan nagdako sa Syria—si Cosmas, si Chrysippus, ug si Gabriel—nga mainit kaayo ang tinguha alang sa espirituhanong pagkahingpit. Apan ang tigulang dili gustong dawaton sila, sa bahin tungod kay gihigugma niya ang iyang kahilom, sa bahin tungod kay batan-on pa sila, ug labi na kay ang bungsong igsoon, si Gabriel, usa ka eunuko sukad pa sa sabakan sa iyang inahan ug batan-on kaayo, ug ang iyang nawong susama sa nawong sa babaye. Unya, niadtong gabii, nakasinati ang matinahuron og usa ka langitnong panan-awon, diin usa ka tingog ang misulti kaniya:

'Dawata kining mga igsoon, kay gipadala sila sa Dios, ug sugod karon ayaw pagbalibad sa bisan kinsa nga nangita og kaluwasan.'

Busa gidawat sila sa santo ug miingon sa panganay kanila, si Cosmas:

'Tan-awa, gidawat ko kamo sumala sa gisugo kanako sa Dios; busa, buhata ang akong gisugo: ayaw tugoti ang manghud nga mogawas sa selda, aron walay lain nga igsoon makakita kaniya; kay dili angay nga ang nawong sa usa ka babaye magpuyo sa monasteryo, aron dili mosugod ang panagbangi sa kaaway batok sa bisan kinsa.'

Unya gipahibalo kaniya sa balaan ang mosunod nga mga panghitabo.

'Sumala sa akong pagsabot,' miingon siya, 'dili ka magpabilin dinhi og dugay: kay gusto sa Dios nga itugyan kanimo ang obispado sa Simbahan sa Skifopolis[1243] .'

Kining propesiya natuman pagkahuman.

Pagkahuman niini, ang respetadong tawo misugod sa pagdawat sa tanan nga miadto kaniya. Busa gidawat niya si Domninus, usa ka lumad sa Antioquia[1244] , ang pag-umangkon ni Juan, Arsobispo sa Antioquia[1245] ; gidawat usab niya ang tulo pa ka uban nga mga igsoon gikan sa Melitene, ang mga pag-umangkon ni Synodios nga, kauban ni Akakios, mao ang magtutudlo ni Euthymius—mao sila Stephen, Andrew ug Gaius—unya si John, ang presbiteryo sa Raif[1246] , si Anatolius ug si Phalassius, ingon man usab si Kyrion sa Tiberiada[1247] , ang

---

[1242] Si San Juvenal, Patriyarka sa Herusalem, tigpanalipod sa Ortodoksiya batok sa mga heretiko, nagdumala sa katungdanan gikan sa 420 hangtod sa 458.

[1243] Scyphopolis – usa ka lungsod sa amihanan sa Jerusalem. Niadtong panahona, kini usa ka mauswagon ug daghan og tawo nga lungsod. Karon kini usa ka kabus nga baryo (Besan) sa tunga-tunga sa usa ka walay bunga nga disyerto.

[1244] Ang Antioquia – ang karaang kapital sa Siria, nahimutang sa amihanan sa Palestina, sa baybayon sa Suba Orontes, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo.

[1245] Si Juan, Arsobispo (Patriarka) sa Antioquia, nagdumala sa katungdanan gikan sa 423 hangtod 440.

[1246] Raifa – karon nailhan nga al-Tor – usa ka baryo sa sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Sinai, sa Dagat Pula.

[1247] Tiberiada – karon Tiberias – usa ka lungsod sa kasadpang baybayon sa Danaw sa Gennesaret o Danaw sa Tiberias (nga nailhan usab nga Dagat sa Galilea), sa amihanan sa Palestina.

presbiteryo sa Simbahan ni San Basil nga Martir sa Skifopolis; Pagdawat kanila tanan, gisugo niya si Obispo Pedro nga magtukod og gagmay nga selda para kanila ug pagpanamkon sa simbahan sa tanang posible nga kahimayaan. Sa ingon niini, nagtukod siya og usa ka monasteryo nga gihulagway sa monasteryo sa Faran. Ug ang Patriarka sa Herusalem, si Juvenal , miadto sa monasteryo uban ni Santo Passarion[1248] , nga niadto usa ka chorepiscopus[1249] , ug ni Isichius[1250] , usa ka presbiteryo ug magtutudlo sa Simbahan, ug gikonsagran ang simbahan sa monasteryo[1251] . Si Euthymius lima ka pulo ug duha ka tuig ang panuigon niadtong panahona. Ang Patriarka usab mitudlo og duha ka diakono para sa Lavra: sila Dometian ug Domnin; ang mga presbiter mao sila Juan ug Kyrion. Ang bantugang Euthymius nalipay sa espiritu sa pagkonsagrasyon sa iyang monasteryo, ug labi na sa pagkigkita niya sa Patriarka, ang Iyang Kahalangdon nga si Passarion, ug sa teologo nga si Isichius, nga pareho nga bantugang mga luminaryo. Apan si Santo Passarion namatay dili pa gani molapas ang pito ka bulan pagkahuman, nga nakaabot sa taas kaayo nga edad.

Sa unang tuig pagkahuman sa konsagrasyon sa monasteryo, sa dihang ang mga igsoon, kauban ang Banal nga Euthymius, nag-antos sa dakong kakulang sa ilang pisikal nga mga panginahanglan, gitudlo una si Dometian[1252] isip tesorero. Nahitabo nga usa ka adlaw, usa ka grupo sa mga Armenyo nga nagbiyahe gikan sa Balaang Siyudad paingon sa Jordan mihawa sa dalan pa tuo ug miabot sa monasteryo, kay mao kini ang gipahimutang sa Dios, aron mas mosidlak pa gayud ang pagkamaayo ug pagtuo sa dakong amahan. Wala kini moubos sa upat ka gatus. Pagkakita kanila ug pagkahibalo nga nagutom sila, gitawag sa Reverendo nga Amahan si Dometian nga steward ug miingon:

'Hatagi kining mga tawo og pagkaon.'

Mitubag si Dometian:

Amahan! Ang tagdumala sa bodega nga si[1253] wala'y bisan unsa nga pagkaon para sa napulo ka tawo: busa asa man ko makakuha og pan para sa ingon kadako nga grupo?

Ang santo, napuno sa grasya sa pagpanagna, miingon:

– Adto ug buhata ang akong gisugo kanimo, kay ang Espiritu Santo nagaingon nga kining mga tawo makabusog, ug aduna pa kitay sobra nga pagkaon.

Si Dometian, pag-adto niya sa panaderya diin adunay pipila ka tinapay, wala makabukas sa pultahan, kay napuno na gayud ang silid sa panalangin sa Dios. Gitawag niya ang pipila ka mga igsoon, ug uban sa ilang tabang gipukan niya ang pultahan, ug ang mga tinapay nibubo gikan sa silid. Nahitabo usab ang samang panalangin sa bino ug lana, kay ang tanang sudlanan kalit nga napuno hangtod sa tumoy. Ug sila tanan nakaon ug nabusog. Sulod sa tulo ka tibuok ka bulan, wala nila mabalik ang pultahan sa iyang lugar tungod sa kadaghan sa pan: ang pan wala gani mikunhod, sama sa banga sa harina ug lagayan sa lana nga wala gyud nahurot para sa maabiabihong balo sa Zarephath sa Sidon (1 Mga Hari 17:14)[1254] . Si Dometian, namangha sa maong milagro, mihulog sa tiilan sa magtutudlo, nga naghangyo og pasaylo. Ang tigulang, pagkahuman sa pagtul-id kaniya, mitudlo og sermon bahin sa pagkamahigalaon ug paglaum sa Dios.

Sukad niadto, ang monasteryo misugod sa pag-uswag, gipanalanginan sa tanang kadagahan, ug napalapdan pinaagi sa pagtukod og bag-ong mga selda; ug ang Banal nga Liturhiya gisaulog adlaw-adlaw sa simbahan. Napugos ang tagdumala, alang sa mga panginahanglan sa monasteryo, sa pagkuha og mga hayop nga pang-uma aron pag-alagad sa mga igsoon. Aduna'y usa ka igsoon sa monasteryo, lumad sa Asya[1255] , nga

---

[1248] Ang paghinumdom sa Banal nga si Passarion ginahimo sa Sabado sa Keso.

[1249] Sa sayong Simbahan, gawas sa mga obispo sa mga siyudad ug diyosesis, aduna usab mga obispo sa mga baryo, nga (gikan sa Griegong pulong para sa 'baryo') gitawag og chorepiscopi. Nag-operate sila ilawom sa pagdumala sa obispo sa siyudad, responsable sa usa ka piho nga distrito sa mga simbahan sa kabaryohan, nagtudlo og mga ubos nga ranggo nga klero para sa mga simbahan ilawom sa ilang hurisdiksyon, nagdumala sa Balaang mga Gasa ug nag-apod-apod og limos gikan sa kabtangan sa simbahan, apan wala silay awtoridad sa pag-ordinar og mga presbiter o diakon. Sa ilang buluhaton, nagreport sila sa punoang obispo sa siyudad ug nagsilbi isip iyang mga direktang katabang. Sa ulahi, gipahunong na sila.

[1250] Si Hesychius sa ulahi gi-canonisa isip usa ka bililhon. Ang iyang pista mao ang Sabado sa Keso.

[1251] Niadtong tuig 429.

[1252] Ang oikonomos mao ang tawo nga nagdumala sa pinansya sa monasteryo.

[1253] Ang tagdumala sa bodega mao ang tigbantay ug tig-apod-apod sa mga suplay sa monasteryo.

[1254] Ang 'chvanets' usa ka gamay nga sudlanan, usa ka gamay nga pitser.

ginganlan og Auxentius, nga angay kaayo niini nga serbisyo sa monastiko. Gisugo siya sa steward nga atimanon ug alagaan ang mga asno ug mula sa monasteryo, apan misalikway siya sa pagsunod. Unya mihangyo ang steward sa mga presbiterong si Juan ug si Kyrion ug, kauban nila, gihangyo pag-ayo si Auxentius nga dawaton kini nga katungdanan; apan misalikway usab siya sa pagsunod kanila. Sa pag-abot sa Sabado, ug sa dihang adunay kahigayunan nga makig-istorya kang bantugang Euthymius bahin sa mga kalihokan sa monastiko, gisultihan sa steward ang halangdon mahitungod sa pagsuway ni Avksentiy. Ang halangdon, pagtawag kang Avksentiy, miingon kaniya:

'Paminawa kami, anak ko, ug dawata ang katungdanan nga gisalig kanimo.'

Diin mitubag siya:

'Dili ko mahimo, respetadong Amahan,' matod niya, 'kay tulo ka rason ang makababag kanako sa pagtuman niini: una, kay langyaw ko ug dili ko makasulti sa lokal nga pinulongan; ikaduha, ang kahadlok nga mahulog sa sala; ug ikatulo, kay kinahanglan nakong mag-atiman sa mga hayop, dili na ko makalingkod sa akong selda aron magpamalandong sa Dios ug maghilom.'

Mitubag ang bantugang Euthymius:

'Mag-ampo kita sa Dios aron dili ka makadawat og kadaut gikan niini tanan, kay nahibalo ang Dios nga tungod sa kahadlok kaniya nga nag-alagad ka sa Iyang mga alagad.' Paminawa ang Ginoo, nga nagaingon: *'Ang Anak sa Tawo wala moanha aron pag-alagadon, kondili aron mag-alagad'* (Mat. 20:28) ug usab: *'Dili ko mangita sa akong kaugalingong kabubut-on, kondili sa kabubut-on sa Amahan nga nagpadala kanako'* (Juan 6:30).

Apan bisan pa sa ingon nga mga pagdasig, ang Kagalang-galang Auxentius napuno sa kapaitan ug wala maminaw. Unya ang Kagalang-galang, nga nasuko, miingon:

'Bata ko, among ginasultihan kanimo ang maayo para kanimo, apan dili ka maminaw; makita nimo unsa ang silot sa pagkamasuwakon.'

Ug sa diha-diha dayon, natumba si Auxentius sa yuta nga gihuptan sa demonyo, nagkurog-kurog; ang mga amahan nga naa didto nangaliya sa balaan alang kaniya, ug siya, nga hapit ra napasugot, gipataas siya ug, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, gipang-ayo siya. Sa dihang nabalik ang iyang pagka-husto, si Auxentius, nga mihulog sa tiilan sa balaan, nangayo og pasaylo. Miingon ang balaan kaniya:

'Ang pagsunod usa ka dakong hiyas, kay ang Dios nangayo og pagsunod labaw pa sa halad; apan ang pagsuway nagdala sa kamatayon.'

Unya, pagkahuman sa pag-ampo alang kang Auxentius, gipanalanginan siya sa Banal nga Euthymius ug miingon:

– *'Nakaayo na ka; ayaw na pagpakasala pag-usab, aron dili ka mas masamdan pa'* (Juan 6:14).

Pagkahuman niini, gidawat ni Auxentius ang buluhaton nga gisalig kaniya ug gisugdan kini pagtuman uban sa kadasig.

Duha ka magsoon, sila Maron ug Klimatius, nga nabatyagan nga bug-at kaayo ang lisod nga kinabuhi sa monasteryo, nagplano nga molayas sa gabii; ug sa dihang hapit na sila makahuman sa ilang pag-andam, nahibal-an ni Banal Euthymius ang ilang tuyo: nakita niya sa usa ka panan-awon ang yawa nga nagbutang og bitil sa ilang baba ug nagadani kanila ngadto sa makamatay nga bitag. Gitawag sila dayon, ug gisultihan sila sa taas nga panahon sa maalamon nga tawo, nagtudlo kanila mahitungod sa pagkamapailubon, nagdani ug nagpahimangno kanila nga biyaan ang ilang makaguba nga plano. Gihisgutan niya ang panginahanglan sa pagbantay pag-ayo sa kaugalingon: Si Adan, samtang naa sa Paraiso, milapas sa sugo sa Dios; si Job, bisan pa, gituman kini samtang naglingkod sa iyang tapok sa abuno. Sa kini nga pagdasig iyang gidugang ang mosunod:

'Dili nato pasagdan ang dautang hunahuna nga magtukod kanato og kasubo o kasuko batok sa dapit nga atong gipuy-an, o batok sa atong kauban nga mga pumoluyo; dili nato tugotan ang mga hunahuna nga nag-awhag kanato sa pagbalhin sa lain nga lugar; apan kinahanglan magbantay kita sa tanang panahon ug ilikay ang atong hunahuna sa mga limbong sa yawa, aron dili mabungkag ang atong puy-anan tungod sa pagbalhin, kay ang kahoy nga kanunay ginabalhin dili mamunga. Kung adunay bisan kinsa nga gustong buhaton ang usa ka maayong butang

[1255] Asya – ang kasadpang bahin sa Asia Minor; mao kini ang ngalan niini pagkahuman sa pagsakop sa mga Romano bisan pa sa wala pa ang Komon nga Panahon. Sunod, ang ngalan nga 'Asya' gigamit sa tibuok kontinente; sa kini nga kaso, siyempre, nagtumong kini sa kasadpang bahin sa Asia Minor.

sa iyang puy-anan apan dili niya kini mahimo, ayaw siya maghunahuna nga makaya niya kini sa lain nga dapit: kay ang usa ka maayong buhat makab-ot dili tungod sa dapit, kondili tungod sa kabubut-on ug pagtuo sa usa ka tawo. Paminawa ang usa ka sugilanon nga akong nadungog gikan sa pipila ka mga monghe nga Ehipsiyo. Aduna'y usa ka igsoon nga nagpuyo sa usa ka cenobium sa Ehipto nga kanunay masuko ug magkaguliyang, nga pirmi adunay maldito nga mga pulong sa iyang mga ngabil; tungod sa pagkahugno sa iyang espiritu, mibiya siya sa monasteryo ug nagpuyo sa kamingawan, nagtuo nga kon walay kinsa ang iyang kaistorya, makagawas siya sa iyang batasan sa kasuko. Usa ka adlaw, samtang nagbubo siya og tubig sa usa ka sudlanan alang sa usa ka tuyo, natumba kini; gipuno niya kini pag-usab, apan natumba pag-usab ang sudlanan; pareho usab ang nahitabo sa ikatulo ka higayon. Ang igsoon, nga nadani sa yawa, nasuko sa sudlanan ug, gikuptan kini, gipikas niya kini.

Sa dihang nahisgotan kini ni San Euthymius, ni-tawa si Klimatius. Apan ang tigulang mitan-aw kaniya ug miingon:

'Nalimbong ba usab ikaw, igsoon, sa yawa, nga nagkatawa ka sa ingon ana ka-binuang? Wala ba ka makadungog nga giisip sa Ginoo ang mga nagkatawa nga mga gisalikway, apan panalanginan Niya ang mga nagahilak?'

Pagkahuman niya'g ingon niini, ang reverendo misalikway kang Klimatius ug misulod sa iyang sulod nga selda. Si Klimatius, bisan pa, dayon nahugno sa yuta, nabalotan sa pag-uyog, kay usa ka kahadlok ug pagkahadlok ang misakop kaniya. Niadtong panahona, anaa si Dometian; gipundok niya ang pipila sa mga amahan ug, pagsulod sa selda sa reverendo, nangayo siya nga pasayloon ni Klimatius.

Sa pagtagad sa ilang hangyo, migawas ang santo, gipataas ang lalaki nga nagahigda didto, ug giayo siya pinaagi sa tanda sa krus, nga nag-ingon:

'Sugod karon, pag-amping sa imong kaugalingon ug ayaw pagbalewala sa mga pagtulun-an sa mga amahan, dawata kini nga daw pulong sa Dios, ug himoa nga ang tibuok nimong pagkatawo sama sa usa ka mata, sama sa atong nadungog mahitungod sa mga Kerub. Pagbantay pag-ayo sa imong kaugalingon sa tanang kilid, kay naglakaw ka taliwala sa mga bitag.'

Human niya pagsaway sa igsoon ug pagtambag sa duha nga nagplano sa pag-ikyas, gipabalik sila sa ilang mga selda sa maalamat nga amahan, nga gipalig-on ang ilang pagtuo.

Niadtong panahona, ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gitigum sa Ephesus mahitungod sa daotan nga si Nestorius[1256] . Unya miabot ang nahisgotan nga si Synodios gikan sa Melitene paingon sa Palestina aron magpasidungog; siya mao ang magtutudlo sa Kagalang-galang kauban si Akakios sa iyang pagkabatan-on. Tungod kay ang Kagalang-galang Euthymius adunay tulo ka nahisgotan nga mga pag-umangkon sa iyang monasteryo: Si Stephen, Andrew ug Gaius, miadto si Synodios didto ug, pagkahuman niyang gahungan ang balaan nga si Euthymius, gisultihan siya mahitungod sa walay pagtuo nga erehesiya ni Nestorius, nga, sa pagtugot sa Dios, nahimong Patriarka sa Constantinople sulod sa pipila ka panahon ug nakapukaw sa tibuok kalibutan pinaagi sa iyang bakak nga mga pagtulon-an; gisultihan niya siya sa kadasig alang sa Ortodoksiya nga gipakita sa bulahan nga si Cirilo, Arsobispo sa Alexandria[1257] , ug ni Akakios, Obispo sa Melitene, nga kaniadto iyang magtutudlo. Ug ang respetado naglipay alang kanila. Kang Pedro, kaniadto nga nailhan nga Aspevet, nga niadto nahimong Obispo sa Saracina ug kinsa, kauban ang ubang mga obispo sa Palestina, nagpadulong sa Konseho sa Efeso, gisugo siya sa respetado nga mosunod sa mga pagtulon-an ni Cirilo ug Akakio ug panalipdan kini sa tanang paagi. Pagkahuman sa konseho ug sa pagwagtang kang Nestorius, mibalik si Pedro ug gisaysay sa tigulang sa tanang detalye ang tanan nga nahitabo sa konseho; nalipay ang tigulang sa pagpamatuod sa Ortodoksiya, apan nasubo siya alang kang Juan, ang Arsobispo sa Antioquia, nga bisan pa usa ka Ortodoksong magtutuo, gipanalipdan si Nestorius.

Si Diakono Domnin, nga masubo alang sa iyang tiyo, nangayo sa dakong amahan nga tugutan siya nga moadto sa Antioquia aron matul-id ang iyang tiyo. Apan miingon kaniya ang balaan:

Ayaw pag-adto, anak ko: kon magpabilin ka sa dapit diin ka gitawag, ug dili nimo tagdon ang hunahuna nga naningkamot sa pagbulag kanimo gikan sa kamingawan, nan molambo ka sa pagkamaayo ug paghimayaon ka

---

[1256] Sa tuig 431.

[1257] Ang Simbahan naghinumdom kang San Cirilo sa Alexandria (namatay niadtong 444) sa ika-9 sa Hunyo ug ika-18 sa Enero, kauban si San Atanasio sa Alexandria

sa Dios; apan kon dili ka mosunod kanako ug moadto, kuhaon nimo ang trono sa imong tiyo, apan dili alang sa imong kaayohan, ug dili ka pasidunggan niini sa dugay, kay dali ra kini kuhaon gikan kanimo sa dautang mga tawo.

Apan si Domnin, tungod kay wala siya maminaw sa sugo sa iyang amahan, miadto sa Antioquia nga walay panalangin – ug ang tanan nga gipahayag sa balaan nga si[1258] natuman kaniya; pagkahuman, mibalik siya sa tigulang, nagahilak ug nagamangayo og pasaylo, ug natingala sa panglantaw sa balaan.

Ang Banal nga Cyriacus nga Eremita, iyang disipulo, nagpamatuod sa mosunod mahitungod niining atong balaan nga amahan, si Euthymius: 'Wala namo siya makita nga nagakaon gawas lang sa Sabado ug Domingo, ni makig-istorya sa bisan kinsa gawas lang kon dako kaayo ang panginahanglan, ni matulog sa iyang kilid, kondili usahay lang siya makatuyop samtang naglingkod; sa ubang panahon, iyang gikuptan sa duha ka kamot ang usa ka lubid nga gipahiluna sa usa ka kanto sa iyang selda ug, tungod sa pisikal nga panginahanglan, matulog gamay, sumala sa giingon sa bantugang Arsenius bahin sa pagkatulog: 'Ani, daotan nga sulugoon!' Kay sa iyang pamaagi sa kinabuhi, gisundon niya ang balaan ug kagalang-galang nga Arsenius ug malipayong maminaw sa mga sugilanon bahin kaniya nga gisaysay sa mga igsoon nga gikan sa Ehipto'.

Usa ka si Anastasius, ang tigbantay sa mga sudlanan sa Simbahan sa Balaang Pagkabanhaw[1259] , gusto makakita sa bantugang Euthymius ug, kauban ang iyang mga higala, ang mga klero sa Herusalem, miadto sa iyang monasteryo. Ang Balaan nga Euthymius, sa Espiritu nakamatngon sa ilang pag-abot, gitawag ang steward sa monasteryo, si Chrysippus, ug miingon kaniya:

'Andama ang pagdawat sa atong mga bisita, kay ania na ang Patriarka sa Herusalem.'

Pag-abot sa mga bisita, gidawat sa Reverendo si Anastasius ingon usa ka patriyarka ug nakig-istorya kaniya sama sa usa ka patriyarka. Natingala ang tanan nga naa didto; apan si Chrysippus, ang tagdumala, miduol ug mihisgot sa dalunggan sa tigulang:

'Ginagalang nga Amahan, wala'y Patriarka dinhi; ako si Anastasius, ang Manluluwas sa mga Sudlanan.'

Ang santo, nga nabigla, miingon:

– Tuohi ko, anak ko, nga hangtod karon nakita nako siya nga nagsul-ob sa bado sa patriyarka. Ug tinuod, wala ko masayop: kay ang gipahimutang sa Dios, Iya gayud kini tumanon.

Kining mga pulong sa reverendo nga amahan gisulti aron madungog sa tanan ug natuman sa takdang panahon, sa dihang gitudlo si Anastasius nga Patriarka[1260] .

Ang maong si Terevon, anak ni Obispo Pedro nga nailhan usab nga Aspevet, pagkahuman siya nakigminyo sa usa ka babaye gikan sa iyang kaugalingong pamilya ug nagpuyo uban kaniya sulod sa dugay nga panahon, wala silay anak kay baog man siya. Gidala niya ang iyang asawa kang Euthymius nga tighimo og milagro, ug nagpakusog siya sa pag-ampo kaniya, nga nag-ingon:

'Nasayud ako, Amahan, nga paminawon sa Dios ang inyong mga pag-ampo, kay Tumanon Niya ang kabubut-on sa mga nagahadlok Kaniya. Busa, ako naghangyo sa inyong pagkabalaan: ampoa kami sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, aron Ihatag Niya kanamo ang usa ka anak.'

Gihimo sa santo ang tanda sa Balaang Krus ibabaw kanila sa tulo ka beses ug miingon kanila:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Diyos og mga anak, ug magka-anak ka og tulo ka lalaki.'

Aduna'y usa ka igsoon sa monasteryo nga ginganlan og Emilian, nga sa usa ka gabii, sa kaagahon sa Domingo, nabiktima sa karniyal nga tinguha tungod sa pagpanag-iya sa demonyo ug nabalisa sa hugaw nga mga hunahuna, nga nabati ang kahakog sa sala sa iyang kasingkasing. Sa dihang nagpadulong si Banal Euthymius sa simbahan alang sa Matins, nakalabay siya sa dapit diin nagtindog ang igsoon nga nabug-atan sa kahilakaw; sa pagbati niya sa baho sa demonyo sa kahilakaw ug sa pagsabot sa nahitabo, miingon ang balaan:

'Dili unta ka tugotan sa Dios, ikaw nga gisumpa nga hugaw nga espiritu.'

[1258] Si Domnus nagdumala sa katungdanan sa patriyarka sa Antioquia gikan sa 441 hangtod 448.

[1259] Ang Simbahan sa Balaang Pagkabanhaw sa Herusalem gitukod ni Constantine ang Dako ug gikonsagran niadtong 13 sa Septyembre 335. Gitukod kini ibabaw sa langob sa Balaang Sepulkro ug nailhan tungod sa iyang maanindot ug daghang mga dekorasyon. Ang simbahan adunay daghang mga sudlanan nga gibutangan og bililhon nga mga bato, ug si Anastasiyo ang nag-alagad isip tigbantay niini (sa Griyego: skeuophylax).

[1260] Gipangulo ni Anastasio ang patriyarkal nga katungdanan sa Herusalem gikan sa 458 hangtod sa 478.

Ug sa kalit lang nahulog ang igsoon sa yuta, nagbula ang baba ug nagkurog-kurog. Nagtapok ang mga igsoon, gidala ang kandila, ug miingon ang Balaang Amahan sa mga igsoon:

'Nakita ninyo kining igsoon? Sukad pagkabatan-on niya hangtod karon nagpuyo siya sa pagkamaayo, sa pagkabalaan sa lawas; apan karon, sa dihang sa mubo lang nga panahon nadala siya sa makalaut nga kahilakaw ug nagpuyo sa makalaut nga mga hunahuna, naglipay sa maong hugaw nga hunahuna, usa ka demonyo ang mibutang kaniya. Kita usab, magtuon og leksyon gikan sa iyang pag-antos, ug ipahibalo sa tanan nga kung kinsa man, bisan pa dili nila hikapon ang lawas sa uban o buhaton ang hugaw nga sala, apan makighilawas sa hunahuna—nga madala sa hugaw nga mga hunahuna, pag-amuma niini, pag-uyon niini ug paglipay niini—ang maong tawo usa ka salarin, ug gipanag-iya sa usa ka demonyo.

Niini, gidugang sa tigulang ang mosunod nga sugilanon:

'Paminaw, mga igsoon,' ingon niya, 'sa usa ka sugilanon nga gisugilon kanako sa pipila ka mga amahan nga Ehipsiyo bahin sa usa ka igsoon nga giisip sa tanan nga balaan, apan nakapasuko sa Dios sa iyang kasingkasing pinaagi sa paghatag-ug-dughan sa dautang hunahuna ug sa pagpakighilawas sa iyang hunahuna. Sa dihang hapit na siya mamatay, miabot diay didto ang usa ka maalamon nga tigulang ug nadungog niya nga grabe na kaayo ang iyang sakit; iyang nakita nga ang tanang pumoluyo nagahilak ug nagasulti, 'Kung mamatay kining balaan, wala na kami'y paglaum sa kaluwasan, kay kita tanan maluwas pinaagi sa iyang mga pag-ampo.' Pagkadungog niini, ang maalamon nga tigulang midali-dali paingon sa masakiton, nga nagtinguha nga makadawat og panalangin gikan niining giisip nga santo; ug sa iyang pagduol sa puloy-anan, nakakita siya og daghang katawoan nga nagbitbit og kandila, mga pari ug mga diyakono, nga nagpaabot sa obispo alang sa solemne nga lubong niining santo. Sa pagsulod niya sa kwarto sa taas, nakita sa tigulang nga nagaginhawa pa siya ug, sa pagtan-aw niya sa mata sa kalag, nakakita siya og usa ka demonyo nga nagkupot og tridenti; pagkahuman kini nakatuslok sa kasingkasing sa nag-antos nga tawo, gipuga sa demonyo ang iyang kalag taliwala sa dakong pag-antos. Niadtong takna, nakadungog ang santo og tingog gikan sa langit nga miingon: 'Sama sa wala maghatag kanako og bisan usa ka gutlo nga pahulay ang iyang kalag, ingon usab kamo, kinahanglan ninyo siyang pasakiton nga walay hunong ug bungkagon ang iyang kalag gikan kaniya.' Ug busa, namatay ang maong igsoon sa dakong kasakit, kay bisan pa man nga sa gawas siya nagpakita nga usa ka santo, sa sulod sa iyang kasingkasing iyang gipukaw ang kasuko sa Dios." 'Sa pagdungog niini, mga igsoon,' padayon ni Banal Euthymius, 'bantayi pag-ayo ang inyong kaugalingon batok sa mga hunahuna nga nagahugaw sa kalag: kay sa higayon nga ang kalag mabulag sa lawas, kadtong nagdamgo og pakighilawas makasinati sa parehas nga pag-antos sama sa mga tinuod nga nakahimo niining sala. Apan mag-ampo kita sa Dios alang niining igsoon nga si Emilian, nga nagasilot kaniya apan wala maghukom kaniya sa kamatayon, aron Siya makaluwas kaniya gikan sa yawa ug sa mga kahuyang sa unod.

Sa dihang nakamangayo na og hangyo ang balaan, migawas ang demonyo, nga nagasinggit: 'Ako ang espiritu sa pakighilawas,' ug gipuno ang tibuok dapit sa baho nga daw gikan sa nagdilaab nga asupre. Sukad niadto, nakagawas si Emilian sa hugaw nga mga tinguha ug nahimong pinili nga sudlanan sa Dios.

Niadtong panahona miabot ang uga, ug adunay dakong gutom, ug natuman ang pulong sa Kasulatan: *'Ug ang imong langit sa ibabaw sa imong ulo mahimong sama sa bronse, ug ang yuta sa ilawom nimo sama sa puthaw'* (Deut. 28:23). Ug ang tanan naa sa dakong kaguol tungod sa uga. Ang mga igsoon, kauban ang Kagalang-galang Theoktist, nangayo kang Kagalang-galang Euthymius nga mag-ampo sa Dios ug mangayo og ulan, kay nahibalo sila kung unsa ka epektibo ang iyang pag-ampo sa Dios; apan wala siya mouyon. Miabot ang pista sa Epipanya sa Ginoo, ug nagkadool na ang adlaw nga si San E , sumala sa naandan, mibulag ngadto sa disyerto hangtod sa Domingo de Ramos. Daghang katawo ang nagtigom sa monasteryo gikan sa balaang siyudad ug sa mga kasikbit nga baryo, nagbitbit og krus ug nagasinggit: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Ug miadto sila sa bantugang Euthymius, ug gipugngan siya sa pag-adto sa kamingawan hangtod siya makapangayo sa Ginoo og ulan. Pagkadungog sa ilang mga pagsinggit, ang Ginoong Amahan migawas ngadto kanila ug miingon:

'Unsa man inyong gipangayo gikan sa usa ka makasasala? Ako, mga anak ko, wala'y kaisog nga mangamuyo sa Dios alang niini, kay ako usa ka makasasala ug, labaw pa sa uban, nanginahanglan sa Iyang kaluoy, labi na karon sa panahon sa Iyang kasuko. Ang atong mga sala nagbulag kanato kaniya; among gilaglag ang Iyang hulagway, among gidalian ang Iyang Simbahan pinaagi sa pagsunod sa mga kahakog ug lain-laing mga pagbati; nagpuyo kita sa kahakog ug pagpanukmod ug angay kita sa kasuko, kay magkasuk-anay kita; tungod niini gidala Niya kanato kini nga silot, aron pinaagi niini kita makabawi sa atong paghuna-huna ug makapanamastamas; ug

kon kita mag-usab pinaagi sa pagpanamastamas, unya maminaw Siya kanato, kay nasulat: *'Ang Ginoo duol sa tanan nga nagtawag kaniya sa pagkamatuod'* (Salmo 144:18).

Samtang ang santo nagsulti niini sa katawhan, silang tanan misinggit sama sa usa ka tingog:

'Ikaw mismo, Amahan, ipangamuyo kami; nagtuo kami nga paminawon sa Dios ang imong pag-ampo, kay Tumanon Niya ang kabubut-on sa mga nagahadlok Kaniya.'

Naantig sa niining mga pulong, ang balaan nga amahan, gidala ang mga pari nga kuyog niya, misulod sa simbahan, ug gisugo ang mga tawo nga mag-ampo usab. Nihapa siya sa simbahan, ug nag-ampo uban sa mga luha ngadto sa Dios nga kalooyon ang Iyang binuhat, bisitahan ang kalibutan sa Iyang kalooy ug pagkamaayo, ug panamkon kini sa ulan. Samtang nag-ampo pa siya, kalit nga mihuyop ang hangin gikan sa habagatan, natabunan sa panganod ang langit, nidunggo ang dalugdog, ug nibuhos ang kusog nga ulan. Unya ang balaan, mibangon pagkahuman sa iyang pag-ampo, migawas ug miingon sa mga tawo:

'Tan-awa, nadungog sa Dios ang inyong mga pag-ampo; panalanginan Niya kining ting-init labaw pa sa ubang mga tuig. Busa, paningkamoti usab ninyo nga malipay ang Dios pinaagi sa maayong mga buhat, Siya nga nagpakita kaninyo og kaluoy.'

Sa niining mga pulong, gipahawa sa respetadong amahan ang mga tawo. Ug nagpadayon ang kusog nga pag-ulan sulod sa daghang adlaw, nga tungod niini ang santo wala makabiyahe paingon sa dakong disyerto sama sa iyang naandan. Ug kana nga ting-init gipanalanginan sa daghang bunga sa yuta, nga milabaw pa kaysa sa ubang mga tuig, sumala sa gisulti sa santo.

Sa kapito-an ug ikalima ka tuig sa kinabuhi sa Banal nga Euthymius, gipahigayon ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon batok kang Dioscorus, ang walay pagtuo nga Patriarka sa Alexandria[1261] . Niadto usab sa konseho ang pipila sa mga disipulo sa Banal nga Ginoo nga giordinar nga mga obispo: si Esteban, Obispo sa Jamnia[1262] , ug si Juan, Obispo sa Saracina, ang manununod ni Pedro Aspevet; pagkahuman nilang narekord ang mga dekreto sa Konseho sa Chalcedon, ilang gidala kini ngadto sa ilang abá, si Santo Euthymius. Gidawat niya ang pag-angkon sa pagtuo nga gipahayag sa Konsilyo sa Chalcedon ug giila kini nga ortodokso – ug dali nga mikaylap ang mga hungihong sa tibuok disyerto sa Palestina ug sa tanang monghe, kadaghanan kanila adunay dili ortodoksong pagtuo, nga ang bantugang Euthymius mosunod sa Konsilyo sa Chalcedon. Niadtong panahona, miabot sa Palestina ang usa ka heretiko nga ginganlan og Theodosius; sa hitsura usa ka monghe, apan sa tinuod usa ka walay Dios nga tawo, napuno sa bakak nga mga pagtulon-an ni Eutyches; nagsulti siya og mga panamastamas batok sa balaan nga Konsilyo sa Chalcedon, nga nag-angkon nga ang dogma sa Ortodoksong pagtuo gisalikway diha ug ang erehya ni Nestorio gibalik, ug nagpakaylap siya og daghang ubang dili angay ug bakak nga mga pahayag. Niadtong panahona, si Reyna Eudoxia, asawa sa debotong Haring Teodosio ang Bata[1263] , naa sa Palestina; pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, nagpuyo siya sa mga balaang dapit. Ug busa, ang maong heretiko nga si Teodosio unang nakumbinsi kang Reyna Eudoxia sa pagdumili sa Konseho sa Calcedonia; dayon iyang gihawa sa heresiya ang daghang mga amahan sa disyerto ug gihimong mga sumusunod kaniya. Unya, kauban ang daghang nalimbong monghe, nagpukaw siya og pag-alsa batok kang Patriarka Juvenal: padayon niyang gihangyo siya nga balibaran ang mga dekreto sa Konsilyo sa Chalcedon; sa dihang gisupak kini ni , gipahawa siya sa trono sa patriyarka – ug mibiya si Juvenal paingon sa Constantinople aron mouban kang Emperador Marcian.

Si Teodosio, bisan pa niana, nga nagsalig sa suporta ni Emperatris Eudoxia ug sa kusog sa mga monghe nga nabuta sa erehiya nga mitabang kaniya, misaka sa trono sa patriyarka[1264] ug naghimo og daghang kadaut batok

---

[1261] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon gihimo niadtong 451. Si Dioscorus, Arsobispo sa Alexandria, nagdumala sa katungdanan gikan sa 441 hangtod 451. Kauban ni Eutyches, ang arkhimandrita sa usa ka monasteryo sa Constantinople, sayop niyang gitudlo nga sa Hesukristo usa ra ka kinaiyahan – ang Divino (busa ang heresiya nailhan nga Monophysitism, gikan sa Griegong pulong para sa 'usa' ug 'kinaiyahan', nga sa pagka-Inkarnado, gisuhop ang tawhanong kinaiyahan). Sa konseho, kini nga bakak nga pagtulon-an gisaway, ug gideklarar nga ang Ginoong Jesu-Kristo angayng ikumpisal 'nga adunay duha ka kinaiyahan, lain, dili mausab, dili mabahin-bahin ug dili mapabulag… dili nabahin o nakabulag ngadto sa duha ka persona, kondili ingon sa usa ug parehas nga Anak ug ang bugtong Anak nga Pulong sa Dios'.

[1262] Ang Yamnia usa ka lungsod sa Palestina, nga gitukod sa karaang panahon sa mga Filisteo, dili layo sa Jaffa (karang Joppa), nahimutang sa Dagat Mediterraneo, usa ka 12-ka-oras nga biyahe paingon sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem.

[1263] Si Teodosio II, o ang Bata, naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[1264] Sa tingpamulak sa 452.

sa mga Ortodokso; gipahawa niya ang pipila ka mga obispo ug klero nga misalikway sa pakig-komunyon kaniya, gipahirasan ug gipatay ang uban, ug nadani na niya ang tanang monghe sa Palestina sa iyang pagsunod, gawas lang sa mga naa sa mga monasteryo ni Euthymius: nga sa ilang atubangan anaa ang ehemplo sa ilang amahan—ang bantugang Euthymius—nagbarug sila nga lig-on sa Ortodoksong pagtuo. Ang bakak nga Patriarka Teodosio nagpaningkamot pag-ayo aron madala si Banal Euthymius sa pakig-ambit kaniya, kanunay siyang nagpadala og mga sugo, nangamuyo ug naghulga, ug naningkamot sa tanang paagi aron madani siya sa iyang erehya. Apan ang Banal wala masangit sa mga bitag sa kaaway ug wala matuyaw sa atubangan sa iyang limbong, sama sa lig-on nga haligi ug dili matuyong bungbong. Gibug-atan sa malimbungong hangyo ni Teodosio nga gipadala adlaw-adlaw, gitigum niya ang mga igsoon ug, pagkahuman niyang gisugo sila nga mag-amping pag-ayo batok sa mga erehiya ug magpabilin nga hugot sa Ortodoksiya, misulod siya sa dakong kamingawan. Daghang mga igsoon ang nagbuhat usab sa susama, nilayas sa paglutos sa mga heretiko ug, misunod sa ehemplo sa ilang amahan, misulod sa disyerto.

Niadtong panahona, sa disyerto sa Jordan[1265] , adunay usa ka eremita nga ginganlan og Gerasimus, nga bag-o lang miabot gikan sa Licia[1266] ; gisunod niya ang tanang lagda sa kinabuhi sa monghe ug malampuson siyang nakigbatok batok sa hugaw nga mga espiritu. Apan, samtang nagdaug ug nagpahawa sa mga dili makita nga demonyo, nadani ug nadungganan siya sa makita nga mga demonyo – mga heretiko – kay nahulog siya sa heresiya ni Eutyches. Pagkadungog niya kang Banal nga Euthymius, nga ang dungog sa iyang matinud-anong kinabuhi laganap, miadto si Gerasimus kaniya sa disyerto sa Ruba, diin siya nagpuyo niadtong panahona. Sa pagtan-aw kaniya, nakadawat siya og dakong espirituhanong kaayohan; human nagpuyo uban sa Banal nga Euthymius sulod sa taas nga panahon, gipakusgan si Gerasimus sa mga makapabalaan nga pakighinabi nga nagagikan sa iyang maalamon nga dila ug sa iyang mga pagtulon-an mahitungod sa Ortodoksiya, gisalikway niya ang bakak nga doktrina sa mga heretiko, mibalik sa Ortodoksong pagtuo, ug naghinulsol pag-ayo sa iyang kanhing sayop.

Ang kagubot nga gipahinabo sa mga heretiko sa Palestina pinaagi kang Theodosius milungtad og tibuok tuig. Unya miabot ang usa ka dekreto gikan sa matinud-anong Emperador Marcian nga nagmando sa pagdakop sa bakak nga patriyarka nga si Theodosius, aron siya atubangon sa paglitis ug silot tungod sa iyang mga binuhatan; apan sa dihang nahibalo siya niini, nilayas siya paingon sa Bukid Sinai[1267] ug mitago – walay nakahibalo asa. Unya mibalik si Banal Euthymius gikan sa disyerto paingon sa iyang monasteryo.

Sa usa ka higayon, samtang ang Ginoong Pari nag-alagad sa Banal nga Liturgiya, si Terevon nga Saraceno ug ang eunuko nga si Gabriel, igsoon ni Chrysippus, nakakita, atol sa himno nga 'Balaan, Balaan, Balaan', og kalayo nga nanaug gikan sa langit ug naglibot sa santo; ug ang Ginoong Pari mitindog sa atubangan sa Banal nga Lamesa sulod sa usa ka haligi sa kalayo hangtod sa katapusan sa serbisyo. Ang Balaang Amahan mismo usahay mosulti sa pipila sa mga igsoon nga kanunay siyang makakita og usa ka Anghel nga nag-awit sa Liturgiya uban kaniya. Nagtag-iya usab siya sa gasa sa pag-ila sa sulod nga lihok sa espiritu gikan sa gawasnong dagway ug sa pag-ila sa hunahuna sa tawo, bisan dautan o maayo. Sa dihang ang mga igsoon modawat sa Balaang Misteryo, makita niya kung unsang kahimtang sa hunahuna ang tagsa-tagsa kanila nga nakatambong: nakita niya ang uban nga nabalaan pinaagi sa Komunyon, kadtong miduol nga takus; samtang ang uban nangitngit, ang ilang nawong daw walay kinabuhi, tungod kay nangahas sila sa pagduol nga dili takus. Busa, ang Balaang Amahan walay hunong sa pagtudlo sa tanan pinaagi sa mga pulong sa mga Apostoles:

"Pag-amping pag-ayo, mga igsoon, sa inyong pagduol sa Banal nga Komunyon: *'Susiha sa matag-usa ang iyang kaugalingon, ug unya pa siya mokaon niining pan ug moinom niining kopa. Kay bisan kinsa ang mokaon ug moinom nga dili angay, siya mokaon ug moinom sa paghukom sa iyang kaugalingon'"* (1 Cor. 11:28–29), kay kining balaan nga sakramento giandam alang sa mga balaan, dili alang sa mga hugaw – ug kon kamo adunay

[1265] Ang Disyerto sa Jordan nahimutang sa kasadpan sa Jordan, gikan sa Jerico paingon sa Herusalem, ug misangko paingon sa habagatan sa kasadpang baybayon sa Patay nga Dagat – usa ka buang, bato-bato, uga ug walay bunga nga rehiyon.

[1266] Ang Licia usa ka rehiyon sa habagatan sa Asia Minor.

[1267] Ang Bukid Sinai nahimutang sa amihanan-kasadpan sa Arabia, sa sidlakan sa Itom o Pula nga Dagat. Kini nga bukid, nga naglangkob sa usa ka han-ay sa mga granite nga bato, gipikas ug napalibotan sa mga hait ug batuhan nga walog, nailhan sa mga Arabo nga Bukid Tur o Jebel Tur Sina; nahimutang kini sa taliwala sa mga bukton sa Dagat Pula, nga magkahiusa nagporma sa Peninsulang Sinai.

limpyo nga konsensya, *nan 'ang mga nagatan-aw kaniya pagapasigaon, ug dili mapasipala ang ilang mga nawong'* (Sal. 33:6).

Sa dihang mibalik si Kabanalan Juvenal sa iyang katungdanan ug misugod sa pag-ayo sa mga kagubot nga mitumaw sa Simbahan, si Reyna Eudoxia, nadani sa maong Theodosius ngadto sa Eutychian nga erehiya, nagduha-duha sa iyang mga hunahuna, nga wala masayri kung unsang pag-angkon ang iyang sundon, ug nagpadala og mensahe kang Banal Simeon ang Stylite sa Antioquia, nga nangayo kaniya og maayong tambag ug giya. Gisulat niya kaniya ang mosunod:

– Hibal-i nga ang yawa, sa pagkakita sa kadagatan sa imong mga pagkamaayo, nangayo *nga* 'ikaw *ipihit sama sa trigo'* (Lucas 22:31), ug pinaagi niadtong maninlaglag nga si Teodosio nadungagan ang imong Dios-higugmaong kalag; apan pagpakaisog: kay ang imong pagtuo wala maluya. Ako, sa akong bahin, dako kaayo akong katingala nga, samtang naa kay tinubdan sa tubig nga duol ra kaayo, imo kini gipasagdan ug naningkamot pa ka nga manghuyop sa parehas nga tubig gikan sa layo: naa man nimo didto si Euthymius nga nagbitbit sa Dios; sundi ang iyang pagtulon-an, ug maluwas ka.

Sa pagdawat niya sa ingon nga mensahe gikan kang Banal Simeon, ang reyna dayon misugod sa pagpangutana mahitungod kang Banal Euthymius. Sa dihang nahibalo siya, bisan pa, nga wala gyud siya mobiya sa disyerto aron mosulod sa siyudad, nagpasiya siya nga magtukod og haligi sa sidlakan nga disyerto, sa usa ka hataas nga bungtod, traynta ka stadia gikan sa Monasteryo ni Euthymius[1268] , aron kanunay niya makita ang Reverendo didto ug malingaw sa iyang mga pagtulon-an; Pagkahuman pagtukod niadtong haligi, nagpuyo siya didto sa hilom. Gipadala niya ang giingon nga si Anastasius—nga niadto nga panahon usa ka chorepiscopus pagkahuman ni Passarion—ug si Cosmas nga Tagbitbit sa Krus ngadto kang Banal nga Euthymius, nga naghangyo kaniya nga tugutan siya nga makakita kaniya; apan sa pag-abot nila, wala nila siya makita sa monasteryo, kay dugay na siyang nilakaw paingon sa Ruv. Gidala nila ang Kagalang-galang Theoktist uban kanila, ug uban kaniya miadto sila sa maong kamingawan, ug sa dihang nakit-an nila siya, mapugos nilang gihangyo nga moadto siya sa reyna ug luwason ang iyang nagalayo nga kalag – ug pinaagi lamang sa dakong kalisod nilang napangumbinsi ang tigulang nga moadto kaniya. Pagkita sa dakong Euthymius, nalipay kaayo ang reyna ug, sa pagkahulog sa iyang balaan nga mga tiil, miingon:

'Karon nasabtan ko nga gitan-aw sa Dios ang akong pagkawalay-angay.'

Ang anciano, pagkahuman siya gitudloan pag-ayo mahitungod sa Ortodoksiya, gidasig siya nga mosunod sa upat ka Balaang Ekumenikal nga Konsilyo: ang Konsilyo sa Nicaea, nga gitigum batok kang Ario, ang Konseho sa Constantinople—batok kang Macedonius, ang Konseho sa Ephesus—batok kang Nestorius, ug ang Konseho sa Chalcedon—batok kang Dioscorus ug Eutyches—ug gisugo siya nga makig-uli kang Patriarka Juvenal, nga kaniadto nila nasupak; pagkahuman sa daghang gisulti alang sa iyang kaayohan, gipanalanginan niya siya ug, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya, mibyahe siya. Ang Emperatris, sa iyang bahin, gidawat ang iyang mga pulong sama sa gisulti kini gikan sa baba sa Dios, ug naningkamot nga ipatuman kini; dayon mibyahe paingon sa Balaang Dakbayan aron makig-uli kang Kabanalan Juvenal ug hayag nga gisalikway ang erehiya, misulod siya sa komunyon sa Simbahang Ortodokso. Sa pagkakita niini, daghan kaayong mga layko ug monghe nga nadani ni Teodosio ang misunod sa ehemplo sa Reyna ug mibalik sa Ortodoksiya.

Sa kawaloan ug ikaduhang tuig sa iyang kinabuhi, si Euphemia[1269] , ang bulahan nga si Savva, nga usa pa ka batan-on, miadto sa iyang monasteryo; ang tigulang, pagdawat kaniya, gipadala siya sa ubos nga monasteryo kang Balaan Theoktistus ug nagpanagna mahitungod kaniya nga sa dili madugay mosidlak siya sa kinabuhi sa monghe labaw pa sa uban, nga natuman, sama sa makita sa kinabuhi sa Balaan Savvas. Niadtong panahona, si Martirius, nga lumad sa Cappadocia, ug si Elias, usa ka Arabo sa pagkatawo, miadto usab kang Banal Euthymius. Pagkahuman sa pagpatay kang Haring Marcian, si Timothy Elur[1270] nagpukaw og kagubot ug pag-alsa sa Ehipto, diin napatay usab ang Iyang Kasantosohan Proterius, Patriyarka sa Alexandria[1271] ; Dili na makasustiner niining

[1268] Ang tore, o mas tukma, ang kuta, gitukod ni Reyna Eudokia sa kinataasan nga bukid sa tibuok sidlakang disyerto, nga karon nailhan nga Muntar. (Ang 30 ka stadia katumbas sa 5 ka verste.)

[1269] Niadtong tuig 458.

[1270] Si Timotheus, nga nailhan usab nga Elur, usa ka presbiter sa Alexandria, usa ka heretiko (Monophysite) ug usa ka sumusunod kang Dioscorus

pag-alsa, mibiya si Martirius ug si Elijah sa Ehipto ug midagan ngadto sa bantugang Euthymius, ingon usa ka luwas nga dalangpanan. Gipakita sa Banal nga Tawo kanila ang gugma ug pagtahod: iyang nahibal-an daan nga sa takdang panahon, sila duha ang mopuli sa Katungdanan sa Apostol Santiago, igsoon sa Ginoo, sa Jerusalem. Gidala niya sila uban kaniya sa Disyerto sa Cutilian ug sa Disyerto sa Rubian, kauban si Santo Gerasimus, ug didto siya nagpabilin uban kanila, sumala sa iyang batasan, hangtod sa Domingo de Ramos; matag Domingo gisaulog sa Reverendo nga Amahan ang Banal nga Misa, ug kining mga bantugang Amahan midawat sa Labing Balaan nga mga Misteryo gikan sa iyang mga kamot.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa paghari ni Leo nga mahigugmaon kang Kristo[1272] , nga misaka sa trono pagkahuman ni Marcian, namatay ang Iyang Kabanalan nga Patriarka Juvenal. Pagkahuman sa iyang kamatayon, pinaagi sa unánime nga paghukom sa kinatibuk-ang konseho, napili si Anastasio [1273] , nga kaniadto nagsilbi nga tigbantay sa balaan nga mga sudlanan ug chorepiscopus. Ug natuman ang propesiya sa Banal nga Euthymius, nga iyang gipahayag sa dihang mibisita kaniya si Anastasius, ug sa iyang matin-aw nga panan-aw nakita siya sa santo nga nagsul-ob sa mga kasuotan sa patriyarka. Sa paghinumdom niini, gipadala ni Anastasius ang mga dungog nga klero ngadto sa santo uban sa mosunod nga mga pulong: 'Tan-awa, Amahan, natuman na karon ang imong propesiya: ako naghangyo kanimo, tugoti ako nga moanha kanimo – aron magpasidungog sa imong pagkabalaan.'

Mitubag ang Banal nga Euthymius ingon niini:

'Kanunay kong gipangandoy nga makita ang Imong Kasantosohan ug makapahimulos sa imong pakighinabi; apan sukad sa imong unang pagbisita sa akong yano nga puy-anan nga dili mapahitas-on ug uban lang sa pipila ka kauban, samtang ang imong karon nga katungdanan nagkinahanglan nga kauban ka sa daghang mga tig-alagad, ang imong pagbisita, Imong Kasantosohan, labaw pa sa akong huyang nga kusog. Busa, akoa'ng hangyo, imong Kabanalan, nga ayaw na pagpakapoy sa pagbiyahe paingon sa akong yano nga puy-anan. Apan kon buot unta kamo moanhi, malipayon ko nga modawat kaninyo; apan mapugos usab ko sa pagdawat sa uban pang moanha, ug busa dili na ako makapabilin dinhi tungod sa kagubot nga dala sa daghang mga bisita.

Pagkadungog niini ug paghunahuna-huna sa iyang kasingkasing, miingon ang Patriarka sa iyang kaugalingon: 'Kung moadto ko, masakitan nako ang tigulang. Busa, dili ko moadto.' Apan, pagkahuman sa pipila ka panahon, tungod sa panginahanglan, miadto siya sa kinaseryosoan ug nakigkita kaniya, sama sa isaysay pa unya.

Sa bahin sa bulahan nga Emperatris Eudoxia, nagtukod siya og daghan kaayong mga simbahan ug daghan kaayong mga monasteryo, mga balay-panglimos ug mga hospisyo nga lisod na gani kini ilista tanan. Sa Simbahan ni San Pedro, nga iyang gitukod ug nahimutang mga baynte ka stadia gikan sa Lavra ni San Euthymius, gisugo niya nga pagtukoran og dako ug lawom nga reservoir para sa mga bisita. Sa mga adlaw sa Pentekostes, siya mismo ang miadto aron susihon ang trabaho ug nagpadala og mga sugo ngadto sa Balaang Amahan, nga naghangyo kaniya nga moanha kaniya, aron siya mahimong takus sa iyang mga pag-ampo ug panalangin ug malingaw sa iyang pagtulon-an; sa samang higayon, gusto usab niya nga maghatag og donasyon sa balaan alang sa kinatibuk-ang panginahanglan sa monasteryo. Ang bantugang Euthymius mitubag kaniya pinaagi sa mga sugo:

Ayaw pagdahum nga makita nimo ako sa unahan. Ngano man, anak ko, nga imong ginabisi ang imong hunahuna sa daghang mga butang? Nagtuo ako nga sa dili pa moabot ang tingtugnaw, mobiya ka aron makig-uban sa Dios. Busa, pag-amping karong ting-init sa pagpangandam sa imong pagpanaw; ug samtang anaa pa ka sa unod, ayaw pagpakapoy sa paghinumdom kanako—ni sa sinulat ni sa pulong—ni sa paghatag kanamo og bisan unsa, ni sa pagpangayo og bisan unsa. Apan sa diha nga mipanaw ka ngadto sa Ginoo sa tanan, hinumdumi ako didto, aron dawaton Niya ako sa kalinaw, kon buot sa Iyang gugma alang sa katawhan.

Sa pagkadungog niini, ang bulahan nga si Eudokia nasubo kaayo, labi na sa mga pulong nga: 'ayaw pagpaninguha sa paghinumdom kanako, bisan pa sa sinulat o sa bisan unsang paagi', kay gusto unta niya nga ipamana kaniya ang dakong kita. Nagdali-dali siya paingon sa Balaang Dakbayan sa Herusalem, ug gisulti niya

---

[1271] Si Proterius, mao ang Patriarka sa Alexandria gikan sa 451 hangtod 457; pagkahuman sa kamatayon ni Marcian, gipatay siya sa mga Monophysite isip tigdepensa sa Konseho sa Chalcedon (ang iyang pista mao ang Pebrero 28). Pagkahuman kaniya, si Timoteo Elur gihimo nga patriyarka ug nagpabilin sa katungdanan hangtod sa 460, gipahawa ang mga obispo ug gipanglutos ang tanan nga midawat sa mga dekreto sa Konsilyo sa Kalsedonya

[1272] Si San León I nagdumala gikan sa 457 hangtod 474.

[1273] Si Anastasius I nagpabilin sa katungdanan isip patriyarka gikan sa 458 hangtod 478.

kang Patriarka Anastasius ang mga pulong ni Euthymius. Niadtong panahona, ang reyna nagpatukod og simbahan aron pasidunggan si San Esteban, ang Unang Martir, ug samtang ang simbahan pa gipatukod, iyang gisugo nga kini pagabalaanon sa Hulyo 15, ug nagtipig og dako nga bahin sa iyang kita alang niini. Dayon gibisita niya ang tanang simbahan nga iyang natukod, mitambong sa ilang pagbalaan, ug nagtipig og igo nga kantidad sa iyang kita alang sa matag-usa. Upat ka bulan human sa konsagrasyon sa mga simbahan, ang debotong Reyna Eudoxia gisumite ang iyang kalag sa kamot sa Dios[1274] .

Sa nobenta anyos nga panuigon sa kinabuhi sa bantugang Euthymius, grabe kaayo ang sakit nga naangkon sa Kagalang-galang nga si Theoktistus. Miadto ang Kagalang-galang nga si Euthymius aron bisitahan ang masakiton nga si Theoktistus ug hatagan siya og katapusang halok, ug nagpabilin siya sa maong monasteryo sulod sa pipila ka adlaw, samtang nagpaabot sa kamatayon sa iyang higala ug kauban nga asetikano aron matabonan ang iyang lawas; Sa maong sakit, namatay ang bulahan nga si Theoktist niadtong 3 sa Septyembre[1275] . Si Patriarka Anastasius, pagkahibalo sa kamatayon ni Theoktist ug nga didto si Santo Euthymius, midali didto uban sa iyang mga klero, sa pasangil nga gusto niyang ilubong ang bulahan nga si Theoktist, apan labi na aron makita ug mahalukan si Santo Euthymius. Pagkakita kaniya, gikuptan siya sa Patriarka sa mga kamot ug gihalokan kini, samtang miingon:

'Dugay na nakong gipangandoy nga mahumok kining mga balaan nga kamot, ug karon gitugotan ko sa Ginoo niini nga grasya.' Ug karon, ako nangayo kanimo, dungogong Amahan, nga mag-ampo ka sa Ginoo alang kanako, aron ang imong propesiya mahitungod kanako matuman hangtod sa katapusan; ug kanunay ka magsulat kanako, nga magtudlo kanako sa pagdumala sa Simbahan ni Cristo, kay nakita nako sa imoha ang paglihok sa mga gasa sa Dios, ug nasinati nako mismo ang ilang gahum.

Apan ang santo mitubag nga mapainubuson:

'Pasayloa ko, balaan nga ginoo; akoa kong hangyo nga hinumdumi ako sa imong mga pag-ampo ngadto sa Dios.'

Human nila gipahulay ang bililhon nga lawas sa Reverendo Theoktist ug nakig-istorya sa usag usa, nagbulag sila.

Si Marin, ang tiyo sa mga Terevonov ug usa ka tawo nga matinud-anon sa Diyos, gitudlo nga abá sa Kinovia sa Theoktistov; apan pagkahuman sa duha ka tuig siya namatay, ug pag-abot ni Banal Euthymius, gilubong niya siya duol kang Banal Theoktist; ug sa dapit ni Marin iyang gitudlo si Longinus, usa ka tawo nga may pagkamaayo, isip abá. Usa ka adlaw sa Enero, miabot sa monasteryo ang Bulahan nga si Savva uban ni Longinus aron ipahawa ang Banal nga si Euthymius, nga nagpadulong sa Dakong Disyerto. Sa pagtan-aw sa kahanduraw ni Savva, gidala siya ni Euthymius uban kaniya sa iyang mga asetikong paningkamot. Samtang naglakaw sila sa uga nga mga dapit sa Ruv, si Savva nangagayoy kaayo tungod sa kakapoy ug dili na makalakaw pa, kay napildi siya sa kauwaw. Unya ang Balaang Euthymius, nga naluoy kaniya, nagpagawas og tubig gikan sa uga nga yuta pinaagi sa pag-ampo, sama sa nahisulat sa kinabuhi sa Balaang Savva.

Human sa daghang dili mabilang nga mga paningkamot, ang Banal nga Euthymius nagkadool sa iyang bulahan nga pagpanaw, nga iyang nahibal-an daan pinaagi sa langitnong pagpadayag. Usa ka tuig, sa pag-abot sa panahon sa iyang naandan nga pag-atras ngadto sa kamingawan, sa ikawalong adlaw sa Pista sa Epipanya sa Ginoo, nga mao ang Enero 14, ang mga igsoon mitigom ug miadto sa Banal; ang uban gusto lang siya mosamahan sa pagpaalam, ang uban nagpaabut nga mosunod kaniya; apil kanila sila Martirius ug Elijah, nga gikan pa sa Nitria. Sa ilang pagkakita nga ang Banal nga Amahan wala mag-andam alang sa biyahe ug wala maghimo og bisan unsang paghan-ay kung kinsa sa mga igsoon ang moadto uban kaniya ug kinsa ang magpabilin sa monasteryo, nangutana sila kaniya:

'Dili ba ka molarga paingon sa kamingawan ugma, halangdong Amahan?'

Mitubag ang balaan:

'Magpabilin ako uban kaninyo sa monasteryo karong semanaha, apan sa tungang gabii sa Sabado, mopaalam na ako kaninyo.'

[1274] Ang Emperatris Eudoxia namatay niadtong 460; gilubong siya sa Simbahan ni San Esteban.

[1275] Ang Banal nga si Theoktistus namatay niadtong 467.

Gisulti kini sa santo aron ipahibalo sa mga igsoon ang panahon sa iyang pagbiya paingon sa Ginoo, apan wala sila kasabot kaniya. Sa ikatulong adlaw, Enero 17, miabot ang pista sa atong bililhon nga amahan nga si Anthony ang Dako, ug gisugo ni Santo Euthymius nga maghimo og pagbantay sa tibuok gabii sa simbahan. Pagkahuman sa pagbantay, pagkahuman niyang gitawag ang mga presbiter sa Lavra ngadto sa halaran, miingon kanila ang bililhon:

'Sugod karon, mga igsoon, dili na ko makig-ampo sa gabii uban kaninyo, kay gitawag na ko sa Diyos gikan niining panandaliang kinabuhi. Busa, padal-a kanako si Dometian, ug sa buntag, tiguma dinhi ang tanang mga igsoon.'

Pagkadungog niini, nanghilak ang mga presbiteryo, ug ang mga pulong nga gisulti sa bantugang Euthymius dali dayon nga nahibal-an sa mga igsoon. Sa buntag, nagtigom ang tanan sa atubangan sa Balaang Amahan, ug misugod siya sa pagsulti kanila ingon niini:

'Mga amahan ko, akong mga igsoon ug akong mga anak, mga hinigugma sa Ginoo, nagpanaw ako sa pagbiyahe sa akong mga amahan; apan kamo, kon higugmaon ninyo ako, tuman-a ang akong mga sugo: labaw sa tanan, kuhaa ang putli nga gugma, nga mao ang panid sa pagkahingpit. Sama sa dili mokaon og pan nga walay asin, ingon ana usab dili praktison ang pagkamapaayo nga walay gugma; kay ang matag pagkamapaayo mapaligon ug mapatibay sa gugma ug pagpaubos: ang pagpaubos magtaas sa naningkamot niini ngadto sa kahitas-an sa pagkamapaayo, samtang ang gugma magkupot kaniya pag-ayo ug mopugong kaniya nga mahulog gikan niining kahitas-an; kay *'ang gugma dili gayud mapakyas'* (1 Cor. 13:8), ug nga ang gugma mas labaw pa kay sa pagkamaubsanon makita sa pananglitan sa atong Ginoo mismo, kay tungod sa Iyang gugma kanato, Iya nga giubos ang Iyang kaugalingon ug nahimong tawo, sama kanato. Busa, kinahanglan nato nga walay hunong nga ikumpisal ang atong pagtuo kaniya ug maghalad kaniya og dayeg, labi na kita nga misalikway niining mapanghimagsik nga kalibutan. Ang matag-usa kaninyo, mga igsoon, magbantay sa inyong kaugalingon ug panalipda ang lawas ug kalag sa pagkabalaan. Ayaw gayud pasagdi ang kanunay nga tigum sa simbahan; hugot nga tuman-a ang tanang tradisyon ug balaod sa monastiko; ug tabangi ang mga nag-antos sa kalisdanan kutob sa inyong makaya. Kung adunay igsoon nga naglisod sa hugaw nga hunahuna, tudloa, pahimangnoa ug lig-ona siya nga walay hunong, aron dili siya matintal sa yawa ug matumba. Idugang ko karon kaninyo kini nga katapusang sugo: ayaw gayud pasiraa ang ganghaan sa monasteryo sa mga moanha, kondili buhata kini nga kanunayng abli para sa mga biyahero; ipaambit ang inyong atop sa mga biyahero, ug ihatag ang tanan ninyong gipanag-iya sa mga nanginahanglan. Unya, gikan sa ibabaw, pagapanalanginan kamo sa Dios sa daghang panalangin.

Pagkahuman gisugo ni Venerable Euthymius ang tanan niini sa mga igsoon, nangutana siya kanila kinsa ang ilang gustong mahimong magbalantay pagkahuman niya. Nagkahiusa sila sa pagngalan kang Dometian. Apan miingon ang santo:

'Dili kini mahimo, kay dili na dugay magpabilin si Dometian sa kinabuhi pagkahuman nako, apan sa ikapitong adlaw mosunod siya kanako.'

Natingala sa maisug ug klaro nga propesiya sa santo, gipili sa mga igsoon si Elias, lumad sa Jerico ug tesorero sa ubos nga monasteryo[1276] . Si Euthymius, nga mituyok kaniya, miingon:

'Tan-awa, gipili ka sa tanang mga amahan ingon ilang magbalantay ug giya: busa, pag-amping sa imong kaugalingon ug sa tibuok nimong panon.'

Pagkahuman siya gitagaan og daghang tambag ug gitudloan sa paggiya sa mga igsoon, ang bililhon nga tawo nagtagna sa pipila ka mga hitabo nga mahitabo sa iyang mga monasteryo pagkahuman sa iyang kamatayon; unya gisulti niya kining katapusang mga pulong:

'Kung makakaplag ko og pabor sa panan-aw sa Dios, una sa tanan mangayo ko Niya sa grasya nga makig-uban kaninyo sa espiritu kanunay, kauban ang mga gustong mag-alagad dinhi pagkahuman kanimo, hangtod sa kahangturan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipahawa sa Reverendo nga Amahan ang tanan gawas kang Dometian. Nabilin siya sulod sa santuwaryo sulod sa tulo ka adlaw ug malinawong namatay sa gabii sa Sabado, nga nakig-uban sa iyang mga katigulangan, human siya mabuhi sa yuta sulod sa siyamnapu't pito ka tuig. Nahitabo kini niadtong Enero 20,[1277] . Ang balita sa pagpanaw sa Balaan nga Euthymius dali nga mikaylap sa tibuok Palestina,

[1276] Mao kana, ang monasteryo sa Banal nga si Theoktist.

ug ang mga monghe nanag-awas gikan sa tanang monasteryo ug eremiteryo—uban na ang bantugang Gerasimus—ug usa ka dakong kadaghanan sa mga tawo ang nagtigum. Miabot usab ang Iyang Kasantosohan Patriarka Anastasius uban sa tibuok niyang klero. Tungod sa kadaghan sa katawoan, dili mahimong ipahulay ang lawas sa maalamat hangtod sa ikasiyam ka oras, sa dihang sa katapusan, ang mga sundalo, sumala sa sugo sa patriarka, gipahawa ang katawoan – ug solemne nga gilubong ang lawas sa santo. Naghilak ang tanan sa pagbulag kaniya; Si Martirius ug si Elias, nga gikan sa Nitria, nanghilak alang kaniya uban sa labing dakong kasubo; sila pagkahuman nangulo sa patriyarkal nga katungdanan sa Herusalem, sumala sa propesiya sa santo: kay pagkahuman ni Anastasius, misaka si Martirius sa trono; pagkahuman ni Martirius miabot si Sallustius; ug pagkahuman niya, si Elias[1278] , sumala sa nahisulat sa kinabuhi sa Banal nga Savvas. Sa bahin sa Bulahan nga si Dometian, usa ka disipulo sa Dakong Euthymius, wala siya mobiya sa bangkito sa iyang abá sa unom ka adlaw ug gabii; apan sa pagsubang sa ikapitong adlaw, nagpakita kaniya sa gabii si Santo Euthymius sa usa ka panan-awon, malipayon ug may masidlak nga nawong, ug miingon kaniya:

'Umari sa pahulay nga gitagana para kanimo, kay ang Ginoong Kristo nangamuyo aron ka mag-uban kanako.'

Napuno sa dili masukod nga kalipay, gipahibalo kini ni Dometian sa mga igsoon ug, malipayon nga miadto sa simbahan, gipahawa niya ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo, ug gilubong siya tupad sa kabaong sa iyang amahan. Pagkahuman sa pagpanaw sa atong bililhon nga amahan Euthymius, daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan ug mga pag-ayo ang gihatag[1279] alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Paglikay, walay bunga nga disyerto; paglipay, walay kasakit, kay usa ka tawo nga adunay espirituhanong tinguha nagpadaghan sa imong mga anak, nagtanum kanila sa pagkamatinud-anon ug nag-amuma kanila pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon ngadto sa pagkahingpit sa hiyas. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, hatagi kami og kalinaw sa among kinabuhi.

Kontakion, tono 8:

Ang tanang binuhat nakakaplag og kalipay sa imong dungganong pagkahimugso, ug sa imong balaan nga paghinumdom, O Dungog, ang katam-is sa imong daghang mga milagro makapahimuot: ihatag kini nga daghan sa among mga kalag, ug limpyoha kami gikan sa hugaw sa sala, aron makanta kami: Aleluya.

Paghandum sa mga Balaang Martir nga sila Vass, Eusebius, Eutychius ug Basilides

Kumemorasyon sa ika-20 sa Enero

Ang mga balaan nga martir nga sila Vass, Eusebius, Eutychius ug Basilides nag-antos sa panahon sa paghari ni Diocletian. Sa sinugdan, nag-alagad sila sa imperyal nga korte; manggaranon sila ug miyembro sa imperyal nga sinclite[1280] . Pagkahuman nila masaksihan ang pag-antos sa balaan nga pari-martir nga si

---

[1277] Ang Banal nga si Euthymius ang Dako namatay niadtong 473. – Adunay usa ka monasteryo nga gipahinungod kang Banal nga Euthymius sa Constantinople atol sa patriyarkado ni Mina (536–552). Ang Rusyano nga abá Daniel nakakita sa mga relikya ni Euthymius sa iyang monasteryo sa Palestina sa sinugdanan sa ika-12 nga siglo, sama sa buhi pa siya sa unod.

[1278] Si Martyr nagserbisyo isip Patriarka sa Herusalem gikan sa 478 hangtod 486, si Sallustius gikan sa 486 hangtod 494, ug si Elias II gikan sa 494 hangtod 517.

[1279] Si Cirilo sa Scythopolis, ang biyograpo sa Kagalang-galang Euthymius – usa ka monghe sa Lavra ug kauban ni Euthymius ug sa iyang mga disipulo, San Savvas nga Gikonsagra ug Juan nga Hilom – nagsulat bahin kanila sa detalyado

[1280] Ang Synclite usa ka militar ug sibil nga lawas sa pagdumala nga naglangkob sa labing hinungdanon nga mga magtatambag sa hari ug mga dignitaryo.

Theopemptus, Obispo sa Nicomedia, mituo sila kang Kristo ug midawat sa balaan nga bunyag. Busa, gidala sila sa atubangan sa walay Diyos nga emperador aron silotan ug namartir kauban ang ilang lima ka ulipon. Si Santo Vass gilubong hangtod sa hawak sa usa ka kanal, ug human siya gilapos-lapos sa tibuok lawas, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Diyos. Si Santo Eusebio gisabit nga baliktad ug giputol-putol. Si Santo Eutychius gitali sa iyang mga kamot ug tiil ug, gipahugot taliwala sa upat ka haligi, gipikas-pikas. Si Santo Basilides gipatay gamit ang kutsilyo. Ug busa sila tanan nakadawat sa korona sa pagkamartir[1281] .

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Inna, Pinna ug Rimma

Gisaulog sa ika-20 sa Enero

Ang mga Balaang Martir Inna, Pinna ug Rimma[1282] taga-Scythia, usa ka yutang amihan[1283] , ug mga tinun-an ni San Andres nga Unang Gitawag nga Apostol. Gipangwali nila ang ngalan ni Kristo ug, pagkahuman nakapabalhin sa daghang barbaro ngadto sa tinuod nga pagtuo, gibunyagan sila. Tungod niini, nadakpan sila sa prinsipe sa mga barbaro, apan wala sila mapugos nga isalikway si Kristo o maghalad sa mga diyos-diyosan. Niadtong panahona, usa ka grabeng tingtugnaw ang miigo; ang mga suba nangyelo kaayo nga dili lang mga tawo, apan pati na ang mga kabayo ug karwahe makalakaw sa ibabaw sa yelo. Gisugo sa prinsipe nga ibutang sa yelo ang dagkong troso nga ingon ka baga sa tibuok kahoy, ug gitali ang mga santo niini. Busa, sa dihang nangurog ang tubig ug hinay-hinay nga mitambok ang yelo hangtod nakaabot sa liog sa mga santo, sila, nga gilutos sa grabeng katugnaw, gihatag ang ilang bulahan nga kalag sa Ginoo[1284] .

3 Pebrero

21 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Maximus nga Kumpesor.

Gisaulog niadtong 21 Enero

Dako dili lang sa ngalan—[1285] —kundi usab sa kinabuhi, ang Banal nga Maximus natawo sa dakong imperyal nga siyudad sa Constantinople. Ingon nga anak sa mga ginikanan nga taas og ranggo ug matinud-anon sa pagtuo, nakadawat siya og hingpit nga akademikong edukasyon. Gitudlo siya sa pilosopiya ug teolohiya sa lawom, nakab-ot niya ang labing taas nga dungog tungod sa iyang kinaadman, ug gihatagan siya og dakong pagrespeto bisan sa imperyal nga korte. Si Emperador Heraclius[1286] , sa pag-ila sa iyang kaalam ug matarong nga kinabuhi, gipasidunggan siya, batok sa iyang kaugalingong tinguha, sa titulo nga punoang sekretaryo ug giapil siya sa iyang mga magtatambag . Ang Kagalang-galang Maximus giila ug gipangga sa mga kortesano ug dako kaayo ang iyang natabang sa tibuok imperyal nga siyudad.

[1281] Ang mga balaan nga martir nga sila Vass, Eusebia, Eutychius ug Vasilid nag-antos sa pagkamartir kauban ang lima ka ulipon sa Nicomedia niadtong tuig 303.

[1282] Sumala sa usa ka Serbian nga prologo sa ika-13 nga siglo, ang mga martir ginganlan og: Enen, Niren ug Pen.

[1283] Kini, siyempre, nagtumong sa gitawag nga Gamay nga Scythia, nga misakop gikan sa bunganga sa Danube hangtod sa Thrace. Ang mga Santo Inna, Pinna ug Rimma miyembro sa usa ka agrikultural nga tribo sa mga Southern Slav nga nagpuyo sa tuo nga pampang sa Danube ug sa kasadpang baybayon sa Itom nga Dagat.

[1284] Gipatay sila isip mga martir sa ikaduhang siglo.

[1285] Si Maximus – gikan sa Latin nga 'Maximus' – katumbas sa Griegong pulong nga nagpasabot og 'ang labing dako'. Ang katumbas sa ngalan ni Santo Maximus ug sa iyang personal nga mga kalidad ug kinabuhi gipunting sa iyang disipulo, ang Banal nga Anastasius, sa iyang sulat kang Theodore, ang presbiteryo sa Gangra. – Si Santo Maximus natawo mga tuig 580. Sa iyang ikaduhang interogasyon sa Constantinople niadtong tuig 655, miingon siya nga siya 75 anyos na.

[1286] Si Emperador Heraclius misaka sa trono niadtong tuig 600 ug naghari hangtod sa 641.

Niining panahona, mitumaw ang heresiya nga Monothelite, nga nag-ila kang Kristo nga atong Ginoo nga adunay usa ra ka kabubut-on ug usa ra ka tinguha[1287] . Kining heresiya mitumaw gikan sa naunang heresiya nga Eutychian, nga walay pagtagad nga nag-ila kang Kristo nga adunay usa ra ka kinaiyahan, supak sa Ortodoksong pag-angkon, nga nagkinahanglan kanato nga ilhon sa atong Ginoo, ang Dios nga nahimong unod, duha ka kinaiyahan ug duha ka kabubut-on, duha ka tinguha ug lihok, nga lain sa matag kinaiyahan, apan nagkahiusa sa usa ka Persona ni Kristo; kay si Kristo mao ang Dios, dili nabahin sa duha ka persona, kondili mailhan nga walay kalibog sa duha ka kinaiyahan. Ang unang mga tigdepensa ug tigpalapnag sa Monothelite nga erehiya mao sila: Cyril, Patriyarka sa Alexandria, Sergius sa Constantinople[1288] , ug bisan si Emperador Heraclius mismo, nga nadani nila niining heresiya. Pagkahuman sa pagtigum sa lokal nga mga konseho—si Cyril sa Alexandria ug si Sergius sa Constantinople—gipamatud-an nila kining heresiya, gipadala ang ilang dekreto sa halayo ug halapad, ug gidani ang tibuok Sidlakan. Si Santo Sophronius ra, Patriarka sa Herusalem, ang misupak sa heresiya, nga wala modawat sa bakak nga mga pagtulon-an. Si Beato Maximus, sa dihang nakita nga nakasulod na gani ang heresiya sa mga kwarto sa emperador ug nakapaling sa emperador mismo, nanghadlok nga basin madala usab siya sa heresiya, sumala sa ehemplo sa kadaghanan. Busa, iyang gisalikway ang iyang titulo ug ang tanang himaya sa kalibutan ug miadto sa usa ka monasteryo nga nahimutang layo sa siyudad, nga nailhan nga Chrysopolis[1289] , diin siya nahimong monghe, nga mas gipili *'ang pagtindog sa ganghaan sa balay sa Dios kaysa pagpuyo sa mga tolda sa kadautan'* (Salmo 83:11).[1290] Didto, pipila ka tuig pagkahuman, napili siya nga abbot (avva) tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi.

Samtang nagpadayon, gipangumbinsi ni Patriarka Sergius si Emperador Heraclius nga maghimo og usa ka pag-angkon sa ilang bakak nga pagtuo. Gitawag sa emperador kining dokumento, nga puno sa heresiya sa Monothelite, nga 'ekphesis', nga nagpasabot og usa ka pahayag[1291] , ug gisugo niya ang tanan sa iyang gingharian nga motuo niini, nga hinungdan nga nabahin-bahin ang Simbahan ni Kristo sa kagubot. Si Abba Maximus, sa dihang nakita niya ang kagubot nga ginasagubang sa mga simbahan sa Constantinople ug sa tibuok Sidlakan, ug kung giunsa pagdaghan ug paglig-on sa mga heretiko, samtang ang Ortodoksiya nagakunhod ug nagakurog tungod sa unos sa pagpanlupig, nasubo sa espiritu, gininhawa og lawom ug nagahilak sa daghan. Apan sa dihang nahibal-an niya nga sa Kasadpan wala kini'y nakapadayon nga mga sumusunod ug hingpit nga gisalikway—tungod kay si Papa Severinus[1292] wala modawat sa imperyal nga 'pagpasabot', ug ang iyang manununod sa Katungdanan sa Roma, Si Papa Juan[1293] , gipanghimaraot kining 'exposisyon' sa usa ka konseho, mibiya si Beato Maximus sa iyang monasteryo ug mibyahe paingon sa Kasadpan. Gusto niya nga mangita og dalangpanan sa karaang Roma, kay dili na posible nga magpabilin sa Herusalem tungod sa pagsulong sa mga Saracen sa Palestina[1294] . Nibyahe siya paingon sa Roma, nga mas gipili nga mabuhi taliwala sa mga Ortodoks nga matinud-

---

[1287] Ang erehe nga Monothelite mitungha sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo ug usa ka padayon sa erehe nga Monophysite. Ang mga Monothelite miila kang Kristo og usa ka kabubut-on ug usa ka diyosnong lihok, nga busa giliko ang dogma sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios. Sumala sa pagtulon-an sa Ortodokso, ang kabubut-on iya sa kinaiyahan, dili sa persona; busa ang Ginoong Jesu-Kristo, nga Diyos sa kinaiyahan ug tawo sa kinaiyahan, adunay pareho nga langitnong ug tawohong kabubut-on. Kung wala ang tawohong kabubut-on, dili Siya mahimong hingpit nga tawo sa kinaiyahan.

[1288] Si Cirilo nagdumala sa patriarkal nga katungdanan sa Alexandria gikan sa 630 hangtod 640. Si Sergio I mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 610 hangtod 638.

[1289] Ang Monasteryo sa Chrysopolis nahimutang sa pikas baybayon sa Bosporus, nga karon nailhan nga Skutari, duol sa Chalcedon. Kilala kini tungod sa matinud-anong kinabuhi sa mga monghe niini. Dinhi gisumpa ni San Maximus ang iyang mga panata sa pagka-monghe ug pagkahuman napili siya nga abbot. Ang 'Abba' usa ka pulong nga Syriac nga nagpasabot og 'amahan'; kini nga titulo gihatag sa ulo sa monasteryo.

[1290] Mas gusto sa salmista nga 'matulog sa ganghaan' sa balay sa Dios kaysa magpuyo sa kahayahay sa mga palasyo sa mga makasasala.

[1291] Kini nga pahayag sa pagtuo, nga gipagawas sa porma sa usa ka edikto—o dekreto—nga may bisa sa tanan, nagdili sa bisan unsang panaglalis bahin sa usa o duha ka kabubut-on kang Kristo, samtang sa samang higayon gipahayag ang doktrina sa nag-inusarang kabubut-on ingon nga husto nga pagtulon-an. Apan bisan pa niini, nagpadayon gihapon ang mga panaglalis sa pagsamok sa Simbahan sa Sidlakan.

[1292] Severinus – Papa sa Roma gikan sa 638 hangtod sa 640.

[1293] Si Papa Juan IV ang naglingkod sa Katungdanan sa Roma gikan sa 640 hangtod 642.

[1294] Sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo, ang Imperyo sa Sidlakan nakasinati og padayon nga pag-atake gikan sa mga Avar ug, labi na gayud, gikan sa mga Persyano, samtang nag-atubang usab og padayon nga hulga gikan sa mga Arabo, o mga Saraceno. Tali sa 637 ug 640, ang Syria, Palestina ug Ehipto nahulog sa pagdumala sa mga Saracen. Kini dako kaayo ang natabang sa mga Monophysite, nga tungod sa pagdumot batok sa Simbahang Orthodox, kanunay andam nga isurender ang ilang kaugalingon sa kamot sa kaaway. Ang gidaghanon sa

anon nga nagbarug sa pagtuo. Sa iyang pagbiyahe paingon didto, mibisita siya sa mga obispo sa Aprika sa mga lungsod sa iyang ruta ug, samtang nakig-istorya kanila, gipalig-on niya sila sa pagtuo, gitudloan sila unsaon paglikay sa mga , sa mga limbong sa ilang mga kaatbang ug unsaon pag-ikyas sa ilang komplikadong bitag[1295] ; sa pipila nga layo, nagpadala siya og mga sulat, nagtudlo kanila sa tinuod nga pagtuo ug nag-awhag kanila sa tanang paagi nga magbantay batok sa heresiya.

Niadtong panahona, namatay si Sergius, Patriarka sa Constantinople, ug napulihan siya ni Pyrrhus, usa ka sumusunod sa maong heresiya[1296] ; ingon usab, namatay si Cyrus, Patriarka sa Alexandria, ug pagkahuman niana namatay usab ang Tsar mismo. Apan, sa wala pa siya mamatay, sa dihang nakita niya nga daghang dagkong ug balaan nga mga obispo ug mga amahan nga maalam sa Dios dili lang ang ilang pagsalikway sa iyang pahayag sa pagtuo kondili gi-excommunicate pa gayud siya, ang emperador nabati og dakong kaulaw ug gipahibalo sa halayo ug sa duol nga dili kini iyang kaugalingong pag-angkon, apan ang pag-angkon sa kanhi Patriarka Sergius, nga siya mismo ang misulat sa 'pagpasabot' ug gipangumbinse lang ang hari nga pirmahan kini. Sa pagkamatay ni Haring Heraclius, gisundan siya sa iyang anak nga si Constantine[1297] , apan siya usab, nga naghari sulod lamang sa upat ka bulan, namatay, tinago nga gipahilotan sa iyang madrasta nga si Martina, nga, uban sa tabang sa Patriarka[1298] , gibutang ang iyang anak nga si Heraclion sa trono. Apan unom ka bulan pagkahuman, ang tanang mga dignitaryo misukol kang Heraclion; Gidakop nila siya, giputol nila ang iyang ilong, ingon man usab ang ilong sa iyang inahan nga si Martina, ug dayon gipahawa sila nga walay dungog. Unya gibutang nila sa trono ang anak ni Constantine, apo ni Heraclius, nga ginganlan og Constans, diin sa ulahi natawo si Constantine nga nailhan nga Pogonatus[1299] . Sa pag-accession ni Constans, ang Patriarka sa Constantinople niadto, si Pyrrhus—usa ka kauban ni Martina nga pareho og hunahuna nga, sumala sa kasagarang pagtuo, kauban niya nga naglasun sa anak ni Heraclius nga si Constantine, ang amahan sa bag-ong gipahimutang nga hari nga si Constans—nahadlok kaayo ug, human kusang mibiya sa iyang opisina isip patriarka, milayas ngadto sa exil sa Aprika. Gisundan siya sa Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople ni Paul[1300] , usa usab ka heretiko nga Monothelite. Ang emperador usab nadani sa maong heresiya ug nahimong dakong manalipod ug manalarga niini.

Samtang ang Reverendo naa sa Aprika, miabot didto si Pyrrhus, ang Patriarka sa Constantinople; nilayas siya sa iyang katungdanan ug, sa pagbiyahe gikan sa usa ka lungsod ngadto sa lain, gidala niya ang mga Ortodokso sa sayop nga pagtuo pinaagi sa iyang erehiya. Dako unta ang kadaut nga iyang mahimo sa Simbahan ni Kristo didto kung wala siya'y kaatbang nga mao ang Kagalang-galang Maximus; sa matag panagtagbo nila, magdugay sila sa pagdebate sa mga butang sa pagtuo. Napugos ang mga obispo sa Aprika nga magtigom sa Kartago aron paminawon ang debate sa duha ka lalaki bahin sa pagtuo, kay mao kini ang tinguha sa patrician nga si[1301] , si Gregory, ang gobernador sa maong nasud. Sa dihang natigom ang konseho ug nagsugod ang mga debate, napildi ni Maximus nga maalamon sa Dios si Pyrrhus, nga gisupak ang iyang mga argumento base sa Balaang Kasulatan ug sa mga dogma sa mga Balaang Amahan[1302] . Iyang gipamatud-an nga sama sa adunay duha ka kinaiyahan si

---

mga Monophysite sa Ehipto ra miabot sa 6 ka milyon, samtang adunay mga 300,000 ka Ortodoksong Kristohanon didto. Gibuhat ni Emperador Heraclius ang tanang paningkamot aron ipauli ang panag-uyon sa mga Monophysite sa Simbahang Ortodokso. Alang niini, iyang gipagawas ang Ecthesis.

[1295] Miabot si San Maximus sa Aprika sa mga tuig 640. Sa wala pa niini, gikan sa 633 hangtod 640, iyang gipanalipdan ang Ortodoksong pagtuo sa Alexandria, Constantinople, Cyprus, Asia Minor ug uban pang mga nasud. Nagpuyo siya sa Amihanan nga Aprika sulod sa lima ka tuig, gikan sa 640 hangtod 645.

[1296] Si Pyrrhus ang misunod kang Sergius niadtong 639. Sa usa ka konseho nga iyang gitigum, iyang gisugyot ang 'eksponer' (ekphesis) ni Sergius ug masigasig nga gipadayon ang buhat sa pagpanalipod sa heresiya.

[1297] Si Constantine III nahimong Emperador sa Byzantine niadtong 641.

[1298] Sumala sa tsismis, si Patriarka Pyrrhus kauban ni Martina, ang madrasta ni Emperador Constantine, sa pagpanlasuna kaniya. Tungod sa kahadlok sa kasuko sa katawhan, siya milayas paingon sa Amihanan Aprika niadtong 641 ug mibiya sa katungdanan isip patriyarka. Hangtod sa 650, nagpuyo siya una sa Aprika ug unya sa Roma.

[1299] Naghari si Constans gikan sa 641 hangtod sa 668, ug si Constantine IV Pogonatus gikan sa 668 hangtod sa 685.

[1300] Si Pablo II nagdumala sa patriyarkal nga katungdanan sa Constantinople gikan sa 641 hangtod 654.

[1301] Sa Imperyong Greko-Romano, ang mga gobernador sa probinsya kasagarang gitawag nga 'patrisiyano'; gigamit usab ang maong termino sa mga tawo nga adunay maharlikang kaliwatan sa kinatibuk-an. Si Patricius Gregory mao ang gobernador sa Carthage. Ang Carthage nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Tunis. Gitukod kini ni Dido, Reyna sa Tyre, mga tuig 860 BC. Niadtong 148 BC, napailalom kini sa pagdumala sa Imperyong Romano. Gikupahan sa mga Vandal niadtong 439 AD, gibalik kini sa Imperyong Romano niadtong 533 ni Belisarius. Niadtong 697, gipukan kini sa mga Arabo hangtod sa katapusan.

Kristo Dios, kinahanglan usab nga adunay duha ka kabubut-on, duha ka tinguha, ug duha ka lihok sa Iya – nga dili mabahin, apan sa usa ka persona. Napildi sa debate, miapil si Pyrrhus sa Simbahang Orthodox ug gidawat sa Simbahan uban sa gugma ug dungog, nga nagbitbit sa titulo nga Patriarka. Niadtong panahona, nagtigom usab siya og usa ka libro nga naglatid sa Orthodox nga pag-angkon sa pagtuo. Dayon mibyahe siya paingon sa Roma aron makita si Papa Theodore, nga siya ang sumunod kang Juan. Gidawat siya sa Papa uban sa dungog isip Ortodoksong Patriarka sa Constantinople. Sa dihang mikaylap ang mga hungihong sa Constantinople nga miapil si Pyrrhus sa mga Ortodokso, natabunan sa pagdumot ang asembleya sa mga heretiko. Pagkahuman nila og hinimo-himong bakak nga sugilanon, ilang gipakatag sa katawhan ang hungihong nga gipugos sa mga obispo sa Aprika ug sa Papa si Pyrrhus, batok sa iyang kabubut-on, nga mosugot sa ilang kredo. Kining hungihong nakaabot mismo sa hari. Ang hari dayon nagpadala sa usa sa iyang mga dignitaryo, usa ka heretiko nga ginganlan og Olympius, paingon sa Italya, aron madala niya si Pyrrhus pabalik sa Monophysite nga doktrina. Si Olympius, pag-abot niya sa Italya , nagpuyo sa siyudad sa Ravenna[1303] ug, pagtawag niya kang Pyrrhus gikan sa Roma, nakumbinse siya nga mobalik sa iyang kanhing heresiya. Si Pyrrhus, bisan pa man, nga naglihok sama sa iro nga mobalik sa iyang kaugalingong suka, nahimong angay sa anatema, nga gisang-at kaniya sa mga balaan nga amahan uban sa iyang mga kauban nga pareho og pagtuo.

Sa samang panahon, si Haring Constans, sa pagpukaw sa Patriarka sa Constantinople, ang heretiko nga si Paul, misulat—sama sa gibuhat sa iyang apohan nga si Heraclius sa dihang gisulat niya ang iyang 'Exposition'— – iyang kaugalingong pag-angkon sa pagtuo, puno sa erehiya, ug gitawag kini nga 'typos' (modelo), gipadala kini sa halayo ug sa halapad, nagmando sa tanan nga motuo niini[1304] . Kining modelo sa pagtuo nakaabot sa Roma sa dihang si Papa Theodore anaa na sa iyang higdaanan sa kamatayon. Human sa iyang kamatayon, gisundan siya ni Bulahan Martin. Gusto sa Tsar nga dawaton usab sa bag-ong gitudlo nga Papa ang 'typus' sa pagtuo nga iyang gisulat, apan gisalikway kini sa Papa, nga miingon:

'Bisan pa og gusto sa tibuok kalibutan nga dawaton kini nga bag-ong doktrina, nga supak sa Ortodoksiya, dili ko kini dawaton, ni mobiya ko sa Ebanghelyo ug sa mga pagtulon-an sa mga Apostoles, ni sa mga tradisyon sa mga Balaang Amahan, bisan pa og magpasabot kini nga kinahanglan pa ko nga mag-antos sa kamatayon.'

Si San Maksimo, ang abá sa Monasteryo sa Chrysopolis, nga naa niadtong panahona sa Roma[1305] , nagtambag sa bulahan nga Papa Martin nga magtigom og Lokal nga Konseho ug kondihon ang imperyal nga pag-angkon, nga nailhan nga 'typos', ingon nga heretikal ug supak sa pagtulon-an sa Simbahan ni Kristo. Ug mao kini ang nahitabo[1306] . Ang Papa, pagkahuman niyang tigumon ang iyang mga obispo nga mi-ihap og usa ka gatos ug lima, diin apil si Abba Maximus, gipresentar alang sa diskusyon ang mga sayop ni Cyrus, Sergius, Pyrrhus ug Paul, ingon man ang imperyal nga heretikal nga pag-angkon – ug gi-exkommunikar ang bakak nga mga pagtulon-an, nagsulat sa tanang matinud-anon bisan asa, nagpamatood kanila sa ortodoksiya, nagpatin-aw sa mga heretikal nga sayop ug nagpahimangno kanila sa tanang paagi aron magbantay batok niini. Ang emperador, sa pagkadungog niini, napuno sa kasuko ug katingalahang kalagot ug gipadala ang iyang gobernador, Theodore Calliopas, sa

---

[1302] Ang pampublikong debate tali ni San Maximus ug Pyrrhus nahitabo niadtong Hulyo 645.

[1303] Ang Ravenna – nga adunay pantalan sa Dagat Adriatico – gitukod sa mga Griyegong taga-Tesalia. Daghang mga Emperador Romano ang nagpuyo dinhi sa ilang pangunang puy-anan, ug tungod niini ang probinsya usahay gitawag nga Romania. Si Emperador Augustus nagmintinar dinhi og usa ka flota.

[1304] Ang Patriarka Paul, ang manunod ni Pyrrhus, nga nagsunod sa ehemplo ni Sergius, nakumbinsi kang Constans sa pagpagawas og bag-ong dogmatiko nga edikto niadtong 648, ang 'Modelo sa Pagtuo' (typos). Gisugo niining edikto nga, mahitungod sa mga kontrobersyal nga isyu – nga may kalabotan sa kabubut-on ni Kristo – kinahanglan magpabilin nga hingpit ang kahilom ug kontento sa gipamatud-an sa unang lima ka Ekumenikal nga Konseho.

[1305] Miabot si Santo Maximus sa Roma sa katapusan sa 645 ug nagpuyo didto sulod sa napulo ka tuig, gikan sa 645 hangtod sa 655.

[1306] Si Santo Papa Martin kaniadto nagsilbi isip apokrisiaryo (i.e. representante) sa iyang nangaging papa, si Papa Teodoro, sa korte sa Byzantine ug nagpuyo sa Constantinople sulod sa dugay nga panahon. Pag-abot niya sa papal nga trono niadtong Mayo 649, usa ka imperyal nga edikto (typos) ang gipadala kaniya gikan sa Constantinople nga nagsugo kaniya sa pagtuman niini. Wala mosugot si Santo Martin ug, kauban ni Santo Maximus, misugod sa pagpangita og mga paagi aron wagtangon ang erehe. Sa ulahing bahin sa 649, gitigum niya ang gitawag nga Konseho sa Lateran sa Roma, nga gilangkuban sa 150 ka obispo, uban ang partisipasyon ni San Maximus. Niining konseho, gipamatud-an ang ortodoksong doktrina sa duha ka kabubut-on ug lihok ni Hesukristo, samtang ang mga nagpaluyo sa erehiya – Theodore sa Pharan, Sergius sa Constantinople, ang mga patriyarka nga sila Pyrrhus ug Paul, ug, sa katapusan, Si Cyril sa Alexandria—ingon man usab ang ekphrasis ni Heraclius ug ang typus ni Constans—gi-anatemisa, ug ang mga 'akto' sa konseho gipadala kang Emperador Constans.

Italya, nga gisugo nga dakpon si Papa Martin – human siya pasakaan og kaso: nga nakigsabot siya sa mga Saracen, nga sugoan sila sa pagsulong sa Imperyo sa Griyego-Roma ug pakig-away batok sa Tsar; ug nga wala niya gipadayon ang pagtuo nga gipasa sa mga Balaang Amahan, ug pareho usab nga nagpasipala sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Pag-abot niya sa Roma, gipahayag sa gobernador sa tsar sa publiko kining mga pasangil batok sa Papa. Si Banal Martin, nga inosente sa tanang krimen nga gipasangil kaniya, mipanalipod sa iyang kaugalingon batok niining malisyosong panamastamas.

'Wala gayud ko makigsabot sa mga Saracens,' matod niya, 'apan nagpadala ra ko og limos sa atong mga kaigsuonan nga Ortodokso nga nagpuyo taliwala sa mga Saracens sa grabeng kakabus ug kawad-on. Apan bisan kinsa nga dili magpasidungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, dili siya mosugid kaniya, ug dili siya mosimba kaniya, panalanginan siya sa kini nga kapanahonan ug sa umaabot nga kapanahonan. Mahitungod sa balaan nga pagtuo nga gipasa sa mga balaan nga apostoles ug sa mga balaan nga amahan, dili kami, kondili kadtong maalam sa ilang kaugalingong mga mata, ang nagpanalipod niini sa sayop nga paagi.

Ang gobernador sa Tsar, nga wala magtagad sa mga depensa sa Papa, nakaplagan siyang nakasala sa tanan, ug gidugang pa ang pasangil nga siya misaka sa trono nga dili matarong. Pagkahuman, sekreto siyang gidakpan sa Papa pinaagi sa puwersa sa armas sa gabii ug gipadala siya ngadto sa Tsar. Ang Papa gipriso sa Chersonesos, diin siya namatay[1307] .

Pipila ka adlaw sa wala pa madakpan ang Papa, ang Banal Maximus nadakpan sa Roma, kauban ang iyang disipulo nga si Anastasius, ug gipadala nga nakadena paingon sa Constantinople. Gibuhat kini pinaagi sa imperyal nga dekreto, kay nahibalo ang Emperador kinsa ang nagtambag ug nag-awhag sa konseho aron kondihon ang mga Monothelite ug ang iyang epistola. Sa pag-abot sa Reverendo sa Byzantium pinaagi sa dagat, miabot sa iyang atubangan ang mga tawo nga gipadala sa emperador, nga ang ilang pagtan-aw nagpadayag og grabeng pagdumot. Wala silay pagmahay sa pagdakop sa Reverendo, nga walay sinina ug sapatos, gipusil sa kadena, ug gihulbot sa kadalanan, kauban ang iyang nabalaka nga disipulo. Pagkahuman nila siya madala sa usa ka ngitngit nga kwarto, gipriso siya nga nag-inusara, ug wala nila tugoti nga magpabilin ang iyang disipulo uban kaniya; ang disipulo gipriso sa lain nga lugar. Paglabay sa pipila ka adlaw, gidala ang reverend sa palasyo aron ipatawag sa atubangan sa tibuok asembleya sa senado, bisan wala ang hari. Sa diha nga misulod siya, ang mga mata sa tanan nga naa didto, nga puno sa dautang tuyo ug pagdumot, nakatutok kaniya. Ang buluhaton sa pagpangutana gisalig sa usa sa mga dignitaryo, ang tesorero nga si[1308] . Siya usa ka tawo nga maalamon sa madali nga debate, maalamon sa pagpanulti, ug maayo kaayo sa paghimo og bakak nga mga akusasyon ug pagbalhin sa kamatuoran ngadto sa bakak; sa tinuod, siya ang labing maalamon sa tanan sa pagbaliko sa kamatuoran. Unsa kaha ka dautan ug kawalay hiya ang iyang gipakita, unsa kaha kadaghan nga mga pagsaway ug insulto ang iyang gipanglabay! Wala siya magpakita og bisan gamay nga pagtahod sa halangdong katigulangon sa santo—nga sobra na sa kapito-an ka tuig ang panuigon—ug wala usab siya natak-op sa grasya nga nagdan-ag sa iyang mga mata; wala niya pasayloi ang mahumok, halangdon, bukas ug mapinanggaon nga kinaiya sa santo, ni ang iyang titulo nga 'Venerable'. Samtang ang dili matarong nga maninumbong nagpadayon sa pagpanaway batok sa inosenteng tawo, nagasulti og mga butang nga walay kalabotan sa kamatuoran o sa ordinaryong pang-isip, ug sa iyang taas nga pakigpulong gipadayag ang malisyosong kalimbut-on, kawalang-hiya, ug limbong sa kinaiya, busa gipakita niya ang kinatumyan sa kawalang-hiya ug kamangmangan sa tanan niyang pakigpulong. Siyempre, wala siya makatubag sa matarong nga paagi sa makumbinsing mga kontra-argumento sa Reverendo, nga puno sa pagkamapainubsanon ug pagka-maampingon; imbis, gipakita lang niya ang kawalay pag-amping ug kalibog sa iyang mga pakigpulong, ug busa napildi siya. Labi na gayud, ang gisulti ug gibuhat niadtong panahona, ang mga akusasyon nga gipahamtang batok sa inosenteng tawo, ug kung giunsa sa mga malimbungon ang pagpaningkamot nga ipresentar ang ilang bakak ingon nga kamatuoran – tanan kini gihulagway sa detalye sa disipulo ni Reverend Maximus, usa usab ka

---

[1307] Si Santo Papa Martin gidakop niadtong 653 ug, sumala sa sugo sa Emperador Constans, gipadala sa Constantinople. Kauban ni Santo Maximus, nakaabot siya sa Constantinople niadtong Septyembre 654. Wala mailhi unsay nahitabo kanila atol sa panaw nga milungtad ug usa ka tuig. Si Santo Papa Martin, giakusahan sa pagtraydor sa iyang nasud ug sa pagpasipala sa imperyal nga kadungganan, gipahimakas sa Chersonesos, diin siya namatay niadtong 16 sa Septyembre 655, tungod sa gutom.

[1308] Tesorero – gikan sa Griyegong pulong nga gazophylax. Ang maong pulong naggikan sa Persyano nga gaza – nga nagpasabot og 'panag-iya', 'kagahonan' – ug sa Griyegong chranu – nga nagpasabot og 'pagbantay'. Ang Gazophylakia – ang pampublikong kaban – nagtumong sa imperyal o eklesiastikal nga kaban (Marcos 12:41; Juan 8:20).

Anastasius, nga nagsilbi isip apokrisiaryo[1309] sa Simbahang Romano. I-quote nato dinhi, alang sa rekord, pipila ka mga talata gikan sa iyang halapad nga salaysay.

Sa diha nga ang walay balaod nga akusador, nga naggunit sa katungdanan nga tesorero, mitindog sa atubangan sa santo, dali dayon siyang gisultihan og bastos nga mga pulong—usa ka tawo nga walay dautang tuyo—ug gipahadlok siya sa mga hulga, gitawag siyang walay konsensya, traydor sa yutang natawhan, kaaway sa tsar, ug giakusahan siya sa tanang dautang ug kriminal nga buhat. Sa dihang nangutana ang santo sa akusador nganong gipasaka niya ang ingon nga mga pasangil batok kaniya ug unsang pagkantra-estado ang iyang giakusahan kaniya, ang dignitaryo misulti og makalilisang nga panamastamas batok kaniya ug nagpaila og mga saksi nga nahibaloan niyang bakak. Giakusahan niya ang reverendo nga gipangilad ang daghang dagkong siyudad ngadto sa mga barbaro: busa, pagkahuman niyang gipabulag ang Alexandria, ang tibuok Ehipto ug ang Pentapolis[1310] gikan sa ilang kaugalingong yutang natawhan, iyang gilakip kini sa mga gingharian sa mga Saraceno, nga iyang gihigala ug maayong buot. Gipasabot sa santo nga bakak ug kataw-anan ang akusasyon batok kaniya.

'Unsa may labot nako, monghe,' ingon niya, 'kinsa ang nakadaog og mga siyudad, ug mahimo ba nako, isip usa ka Kristohanon, makig-uban sa mga Saraceno? Sa sukwahi, usa ra gayud ang akong gipangandoy: kana nga mapuslanon sa mga Kristohanong siyudad.'

Apan ang walay hiya nga manlalapas sa dungog misalig sa lain-laing matang sa bakak, gihabi-habi kini sama sa mga pantasya, ug sa pagtaas sa iyang tingog sa dili angay nga lebel, misinggit nga ang bulahan nga si Maximus nagpasipala sa Emperador sa Sidlakan, ug miingon nga ang mga emperador sa Kasadpan mas angay pasidunggan. Sa pagbuhat niini, misalig siya sa mga bakak nga saksi. Ang Reverendo, nga nag-agah og lawom, mitubag:

'Nagpasalamat ako sa akong Dios nga gidala ako sa inyong mga kamot ug nag-antos karon niining mga pag-antos tungod sa dili matarong nga mga pasangil, aron pinaagi niini mapapas nako ang akong kaugalingong boluntaryong mga sala ug ang mga dautang batasan sa akong kinabuhi.' Apan aron tubagon sa mubo ang inyong bakak nga mga akusasyon, pangutan-on ko kamo una sa tanan: ang panamastamas batok sa hari nga inyong gihisgutan, gikan ba kini mismo kanako, o kinsa pa ang misulti kaninyo niini?

Mitubag sila:

'Nadungog namo kini gikan sa uban nga nakadungog niini gikan sa imong kaugalingong baba.'

Sa dihang gihangyo sa santo nga tawagon sila aron motestigo sa personal, miingon ang mga nagpasaka og kaso nga patay na sila.

Niini mitubag ang santo:

'Kung moingon kamo nga ang mga nakadungog sa panamastamas gikan sa akong kaugalingong baba nangamatay na, nganong wala ninyo ako gidala sa hukmanan aron ipatawag ug pangutan-on kaniadto, samtang buhi pa sila? Unya nakalikay unta kamo sa dili kinahanglan nga kalisud, ug ako unta ang nakadawat sa silot tungod sa akong klarong sala. Apan usa ka butang ang sigurado: sama sa pagka-bakak sa mga panamastamas nga inyong gipahamtang kanako, wala usab sa ilang panan-aw ang Dios nga nagasusi sa kasingkasing sa mga tawo. Dili unta ako takos makakita sa pag-abot sa Ginoo, ug undangon ko na ang pagtawag sa akong kaugalingon nga Kristohanon, kon bisan kanus-a gani akong gihunahuna kana nga bakak nga damgo[1311] , nga imong gihimo-himo, o gisugilon kini sa bisan kinsa, o nadungog kini gikan sa bisan kinsa!

Unya gitawag nila ang usa ka bakak nga saksi nga ginganlan og Gregory, nga miangkon nga nadungog niya sa Roma nga si Anastasius, usa ka disipulo ni Maximus, gitawag ang hari nga 'pari', ug nga nahibal-an niya kini gikan sa iyang magtutudlo nga si Maximus. Si Santo Maximus, nga misupak kang Gregory, mapangahas nga gisupak ang iyang bakak nga panamastamas. Miingon siya:

[1309] Ang 'Apokrisiarion' usa ka Griyegong pulong nga nagpasabot og 'mananaghulagway' o 'mananagdepensa sa mga butang eklesiastikal' sa imperyal nga korte.

[1310] Ang hinungdan sa maong akusasyon mao nga si Gregorio, ang prefekto sa Aprika, nga kaniadto paborable kang San Maximo, mibulag gikan sa Imperyo mga tuig 650. – Pentapolis – ang kasadpang bahin sa Libya, nga nagutlanan sa Ehipto.

[1311] Kini nga damgo, nga (ingon pa) mitugma sa panahon sa pag-alsa ni Gregorio, ang Prefekto sa Aprika, gihulagway sa detalye sa hagiograpiya sa ubos. Sa usa sa mga sunod nga interogasyon, giakusahan pag-usab si San Maximus nga nag-awhag kang Gregorio sa pag-alsa pinaagi sa damgo nga giangkon nga iya.

'Sa dihang si Grigory naa sa Roma, gisultihan lang mi niya bahin sa pagkahiusa sa kabubut-on, nga nagtanyag nga dawaton namo ang usa ka dogmatiko nga traktado nga gitawag og "typos". Apan among gisalikway kini, kay mas gipili namo ang makapahimulos sa among mga kalag. Mahitungod sa imong gisulti karon, wala ko kini masayri, ug wala usab kini gisulti sa akong tinun-an – ang Dios ang akong saksi! Bisan pa, nahinumdom ko nga gisulti nako ang mosunod niadtong panahona, dili sa akong disipulo, kondili kang Gregorio mismo: Katungdanan sa mga klero, dili sa mga emperador, ang pagsusi ug paghubit sa mga dogma sa pagtuo, kay kanila gisalig ang pag-unggo sa hari, ang pagbutang sa kamot kaniya, ang pagsaulog sa sakramento sa Eukaristiya, ang pagtindog sa atubangan sa halaran, ug ang pagdumala sa tanang uban pang banal ug labing halangdong mga sakramento. Mao kini ang akong gisulti kaniadto ug mao gihapon kini ang akong gisulti karon. Dili man supakon ni Gregorio mismo ang paghinumdom niining akong mga pulong; ug kon supakon niya kini, iyang ikalimod ang iyang kaugalingon. Tungod niini, pasagdi nga bisan kinsa ang mosumbong o mopasaylo kanako sa atubangan sa hukmanan.

Wala masayud unsaon paglihok, ang mga nagpasaka og kaso, nga nagsalig sa gahum sa bakak nga pagpamatuod, gidala ang Reverendo gawas sa tigum. Unya gidala ang iyang estudyante nga si Anastasius. Gipaningkamotan nila nga pahadlokon siya pinaagi sa mabangis nga mga pulong ug kusog nga hulga, aron pugson siya sa pag-uyon sa mga bakak batok sa iyang magtutudlo. Gipugos nila siya sa pagpamatuod nga ang iyang magtutudlo malupigon nga miduaw kang Pyrrhus sa Roma sa dihang nakiglalis sila bahin sa pagtuo. Mapangahas nga gipanghimatuud ni Anastasius nga dili lang wala gyud gisakitan sa iyang magtutudlo si Pyrrhus, apan gitratara pa gayud siya uban sa dakong pagtahod. Tungod sa ingon ani nga pagkamatinud-anon, gisugdan nila og hampak si Anastasius gamit ang ilang mga kamao sa iyang liog, nawong, ug ulo, nga nagtinguha sa pwersahang pagdaug sa kamatuoran – ug dayon gibalik siya sa iyang kanhing selda. Pagkahuman niini, nga wala gihapon kontento sa ilang miaging bakak nga akusasyon ug mapihig nga interogasyon, gitawag pag-usab nila si Santo Maximus ug gisulayan nga bungkagon ang iyang determinasyon pinaagi sa bag-ong panamastamas. Ang panamastamas mao nga si Santo Maximus usa ka sumusunod sa mga pagtulon-an ni Origen[1312] ug mouyon kaniya sa tanang butang. Sayon ra ug gawasnon niyang gisalikway ang ilang bakak nga mga pasangil nga walay bisan gamay nga basihanan. Gihisgutan niya si Origen nga usa ka tawo nga gi-excommunicate gikan sa komunyon kang Kristo ug sa mga Kristohanon, ug giisip niya nga ang mga sumusunod sa iyang mga pagtulon-an angay sa paghukom sa Dios. Unya, nagsugod na usab sila sa pagpangutana kang San Maximus bahin kang Pyrrhus ug sa mga rason nganong iyang gibulag ang iyang kaugalingon gikan sa Patriarka sa Constantinople ug misalikway sa pagsulod sa komunyon uban kaniya. Gisulayan usab nila ang santo sa ubang mga pangutana, gipangayo nga dawata niya ang imperyal nga 'typos' ug hatagan kini og espesyal nga pagrespeto, ingon nga labing hingpit ug obligadong dogmatiko nga paghulagway sa pagtuo. Misupak kanila ang santo, ug ilang gihagit siya sa daghang matalom nga pagsaway. Apan, sa ilang pagkakita nga napildi sila sa Balaan Maximus sa tanang panaglalis ug nasangit sa kaugalingon nilang sapot sa panagbangi, ilang gipahunong ang tigum ug midali ngadto sa emperador aron magpamatuod sa dili mapildi nga kaisog sa Abba sa Chrysopolis.

'Si Maximus,' ingon nila, 'dili mapildi sa panaglalis, ug walay makapahimo kaniya nga mahimong kaalyado nato—bisan pa og kinsa pa ang magpahirap kaniya!'

Pagkahuman niini, ang balaan nga amahan gibalik pag-usab sa prisohan. Paglabay sa mubo nga panahon, miabot kaniya ang ubang mga magtatagalis, nga nagtuo nga kon kanunay sila makigdebate kaniya ug hulgaon siya sa ilang mga pulong, mas dako ang posibilidad nga mapugos nila siya sa pagdawat sa ilang pagtuo. Ang mga miabot miingon nga gipadala sila sa patriyarka, ug dayon nagsugod sila og pangutana sa balaan:

'Sa unsang Simbahan ka sakop: sa Byzantine, sa Romano, sa Antiochian, sa Alexandrian o sa Jerusalemite?' Kay kining tanang mga Simbahan, kauban ang mga rehiyon nga sakop sa ilang hurisdiksyon, nagkakaisa sa pag-uyon sa usag usa. Busa, kung kamo usab sakop sa Simbahang Katolika, mosulod kamo dayon

[1312] Si Origen mao ang labing iladong magtutudlo nga Kristohanon sa ikatulong siglo. Sa iyang daghang mga sinulat, nga bisan pa sa labing bantugan sa mga Amahan sa Simbahan gihatagan og dakong pagtahod, gipakita gihapon ni Origen ang pipila ka mga panan-aw nga dili ortodokso ug heretikal; tungod niini, kini gikondena nga heretikal, bisan pa nga wala gipresentar ni Origen ang iyang dili ortodoksong mga panan-aw ingon nga dili mausab nga kamatuoran. Mao kana ang iyang doktrina bahin sa pag-una nga paglungtad sa mga kalag, nga gisaway sa Ikalimang Ekumenikal nga Konseho niadtong 553.

sa pag-uyon uban kanamo – gawas kon gusto ninyo nga atubangon ang grabeng pagpahawa sa inyong yutang natawhan ug masinati ang wala ninyo damha.

Niini, mitubag ang matarong nga tawo sa maalamon kaayong paagi:

Gitawag ni Kristo nga Ginoo ang Simbahan nga "Katolika" nga naggunit sa tinuod ug makaluwas nga pag-angkon sa pagtuo. Tungod niining pag-angkon gipanalanginan Niya si Pedro, ug gisaaran nga pagtukod sa Tibuok Simbahan ibabaw kaniya[1313] . Apan, gusto nakong masayran ang sulod sa inyong pag-angkon, base sa inyong giingon, nga ang tanang Simbahan misulod sa komyunyon. Kung dili kini supak sa kamatuoran, dili usab ko molayo niini.

Mitubag kaniya ang mga sugo:

'Bisan wala kami gisugo nga mosulti kanimo bahin niini, buhaton namo kini gihapon. Gikumpisal namo ang duha ka operasyon kang Kristo tungod sa kalainan sa mga kinaiyahan, ug usa ka operasyon ingon nga resulta sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan sa usa ka Persona.'

Mitubag ang Santo:

'Kung mosulti kamo og duha ka operasyon, nga nahimong usa ka operasyon tungod sa panaghiusa sa mga kinaiyahan sa usa ka Persona, nan nagpasabot kini nga, gawas pa sa maong duha ka operasyon, nag-ila kamo og usa pa, usa ka ikatulo nga operasyon—usa ka nagkahiusang operasyon, o usa ka diyosnon-tawo nga operasyon.'

'Dili,' tubag sa mga sugo, 'naga-ila kami og duha ka lihok, apan usa ra ang among gihisgutan tungod sa ilang panaghiusa.'

Misupak ang Santo niini:

– Kamo mismo ang naghimo og maluya nga pagtuo para sa inyong kaugalingon ug nag-angkon nga ang Dios mahimong maglungtad nga wala pa gayud maglungtad. Kay kung imong paghiusaon ang duha ka lihok ngadto sa usa, tungod sa panaghiusa sa mga kinaiyahan sa usa ka Persona, ug unya imong buwagon ang usa ka lihok ngadto sa duha, tungod sa kalainan sa mga kinaiyahan, nan dili na adunay pagkahiusa ni pagkaduhaduha sa mga lihok, kay ang pagkaduhaduha ug pagkahiusa supak sa usag usa; Dili lang kana, apan kining mga sofisteriya naghimo nga hingpit nga dili balido kana nga nagpuy-an sa mga lihok (i.e. ang Dios-tawo) – sa tinuod, gikuha nila kini hingpit, tungod kay kulang kini sa maong pagpadayag nga angay sa iyang kinaiyahan, nga dili gayud matangtang gikan sa kinaiyahan ni mabag-o. Kung dili, ang kinaiyahan, tungod kay wala kini magpadayag sa mga lihok nga angay niini, sumala sa pagsabot sa mga Balaang Amahan, mawagtang ang tibuok pag-anaa niini[1314] . Apan dili ko kini madawat, ni wala ko makat-on gikan sa mga Balaang Amahan nga motuo niini. Mahitungod kanimo, nga adunay awtoridad, buhata kanako ang imong gusto.

Tungod kay wala sila kahibalo unsaon pagtubag niini, miingon sila nga bisan kinsa nga mosupak kanila kinahanglan ipailawom sa anatema ug dawaton ang kamatayon nga gitudlo alang kaniya. Mitubag ang santo nga malumo ug mapainubuson:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Dios kanako, alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan.'

Unya miadto ang mga sugo sa patriyarka ug gisulti nila ang tanan nga gisulti sa santo. Ang hari, pagkahuman nakigsabot sa patriyarka—sama sa pagbuhat ni Pilato kaniadto sa mga Hudiyo—gipahukman ang santo nga ipa-exile sa usa ka gamay nga lungsod, ang , nga nahimutang sa Trase, nga gitawag og Visia[1315] . Sa samang paagi, gipadala nila ang iyang disipulo nga si Anastasius sa pag-exile ngadto sa usa ka layo nga utlanan sa Griyegong gingharian, sa usa ka labi ka dili puy-anan nga dapit nga gitawag Pervera[1316] sa barbarianong pinulongan. Gibuhat usab nila kini sa laing disipulo sa Banal nga Tawo, nga ginganlan usab og Anastasius, nga

---

[1313] Tan-awa si Mat. 16:17–18

[1314] Sumala sa pagsabot sa mga Balaang Amahan, walay kinaiyahan ang makahimo sa paglungtad o mailhan nga dili ipadayag ang kaugalingon niini pinaagi sa mga lihok nga angay niini. Busa, kung usa ra ka kabubut-on ang mailhan sa Ginoong Jesu-Kristo, usa sa mga kinaiyahan kinahanglan nga kuhaan sa paglungtad ug mihunong sa pag-eksister. Sa samang higayon, ang Dios-tawo usab mihunong sa pag-eksister. Busa, ang doktrina sa Inkarnasyon giliko sa mga Monophysite.

[1315] Ang Tracia nag-utlanan sa Kabukiran sa Carpathian sa amihanan; sa habagatan, ang mga utlanan niini mao ang: Macedonia, ang Dagat Aegean (ang Kapupud-an) ug ang Propontis (ang Dagat Marmara); ug sa sidlakan, ang Itom nga Dagat. Busa, ang karaang Thrace naglangkob sa: ang silangang bahin sa Hungary, Transylvania, Moldavia, Wallachia, Bulgaria, Serbia ug ang silangang bahin sa Rumelia. Vizia – usa ka gamay nga lungsod sa sidlakan sa Thrace, sa Baybayon sa Itom nga Dagat. Kini mao ang kapital sa usa ka gamay nga distrito nga gitawag og Astikos. Ang mga lumolupyo niini nangawat sa bisan kinsa nga na-shipwreck duol sa ilang lungsod.

[1316] Pervera – usa ka lungsod sa mga bangit sa Bukid Olympus, taliwala sa Macedonia ug Tesalia.

kaniadto nagsilbi isip apokrisiaryo sa Roma ug kinsa sa ulahi misulat sa kinabuhi sa Banal nga Maximus. Gipahilayo siya sa Mesembria[1317] , usa ka siyudad sa Thrace.

Sa samang panahon, ang Bulahan Martin, Papa sa Roma, gidala sa Constantinople ug, human sa daghang pag-antos, gipahilayo sa Chersonesus[1318] . Bisan pa sa wala pa siya mapahilayo, samtang naa pa siya sa Constantinople, namatay si Paul, Patriarka sa Constantinople. Pagkahuman kaniya, ang gihisgutan nga si Pyrrhus[1319] gitudlo nga Patriarka, apan siya usab namatay upat ka bulan pagkahuman. Unya si Peter[1320] , usa ka matinud-anong sumusunod sa maong heresiya nga Monothelite, misaka sa trono sa pagka-patriarka.

Milabay ang daghang panahon, ug usab, sa ngalan sa emperador ug ni Patriyarka Pedro, gipadala ang mga bantugang tawo kang Santo Maximus: si Teodosio, Obispo sa Caesarea sa Bithynia[1321] , ug duha ka konsul – si Pablo ug si Teodosio – aron kumbinsihon siya sa pagdawat sa ilang mga panan-aw. Gigamit nila ang daghang lain-laing pamaagi aron madani ang santo, usahay ginapahimulosan siya, usahay ginahadlok siya, usahay ginatestingan ang iyang pagtuo, ug usahay ginapangutana siya. Sa dihang nagpakita sila uban sa Obispo sa Visio ug gisugo ang santo nga molingkod, ang Obispo Teodosio mitubag kaniya sa mga pulong:

'Unsaon man ninyo, Ginoo, Abba Maximus?'

Mitubag siya:

'Sama sa pagkahibalo sa Ginoo daan ug sa pag-unahan Niya ang mga kahimtang sa akong kinabuhi, nga gipanalipdan sa Iyang probidensya.'

Misupak si Teodosio niini:

'Unsaon man? Gikan pa sa walay katapusan ba nga nakahibalo na ug gipredestinar sa Diyos ang mga buhat sa matag-usa kanato?'

Mitubag ang santo:

'Gihibaloan sa Dios daan ang atong mga hunahuna, mga pulong, ug mga buhat, nga nag-agad sa atong gawasnong kabubut-on; apan Iyang gitan-aw usab daan ug gitakda unsay mahitabo kanato, nga wala na sa atong gahum kondili naa sa Iyang balaan nga kabubut-on.'

Nangutana si Obispo Teodosio:

– Unsa man, busa, ang naa sa atong gahum, ug unsa ang wala?

Mitubag si Santo Maximus:

'Nasayud ka sa tanan niini, akong ginoo, ug nagapangutana ka lamang aron masulayan ako, imong alagad.'

Mitubag ang Obispo:

'Sa tinuod, wala ko kahibalo niini, ug gusto nakong masabtan unsa ang kalainan tali sa atoang gahum ug sa wala nato'y gahum, ug unsaon pag-uyon sa usa sa Balaang Pag-atiman samtang ang usa pa sa predestinasyon?'

Mitubag ang Kagalang-galang Maximus:

'Ang tanan natong maayong buhat ug dautang buhat nag-agad sa atong gawasnong kabubut-on; apan ang mga silot ug kapakyasan nga moabot kanato—ug ang ilang kasukwahi—wala sa atong gahum. Sa tinuod, wala kitay gahum sa sakit nga nagpaluya kanato o sa maayong panglawas, kondili sa mga kondisyon nga hinungdan sa sakit o nagpanalipod sa maayong panglawas. Sama sa pagka-intemperante nga hinungdan sa sakit, samtang ang temperans mao ang kondisyon alang sa maayong panglawas, ingon usab ang pagtuman sa mga sugo sa Dios mao ang kondisyon aron makab-ot ang Gingharian sa Langit, samtang ang kapakyasan sa pagtuman niini mao ang hinungdan sa pagkahagak sa nagdilaab nga Gehenna.

Miingon kaniya ang obispo:

'Ngano man nga ginapaka-antos nimo ang imong kaugalingon pinaagi niining pagbiya, kay nakabuhat man ka ug butang nga angay kaayo sa ingon nga kalamidad?'

'Nag-ampo ako sa Dios,' tubag sa santo, 'nga samtang ginasilotan ko Niya niining kasakit, pasayloon unta Niya ang akong mga sala nga nabuhat pinaagi sa paglapas sa Iyang balaan nga mga sugo.'

[1317] Mesembria – usa ka siyudad sa sidlakan nga Thrace, sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[1318] Niining tuiga 655. – Chersonesos sa sidlakan nga bahin sa Tauric Peninsula.

[1319] Si Pablo namatay niadtong 655.

[1320] Gipangulohan ni Pedro ang Patriarkado sa Constantinople gikan sa 655 hangtod sa 666.

[1321] Ang Bithynia nag-utlanan sa Itom nga Dagat sa amihanan, sa Mysia sa kasadpan, sa Phrygia ug Galatia sa habagatan, ug sa Paphlagonia sa sidlakan. Karon kini naglangkob sa amihanang bahin sa Anatolia.

Mitubag ang obispo:

'Dili ba ang mga kalisdanan moabot sa daghang tawo isip usa ka pagsulay?'

'Ang mga santo gitemprahan,' tubag sa reverendo, 'aron ang ilang tinago nga mga hiyas ipadayag sa tanan, sama sa nahitabo kang Job ug Jose.' Ug sa tinuod, gituptan si Job aron ang iyang kaisog, nga wala mailhi sa bisan kinsa, mapadayag, samtang si Jose gisulayan sa kalisdanan aron ang iyang pagkamalinis ug pagpugong sa kaugalingon—nga nagahimong balaan sa usa ka tawo—mahimong klaro. Labaw pa, ang matag santo, kon siya nag-antos nga dili siya andam dinhi sa kalibutan, gibuhat kini aron mapildi ang hambog nga apostata, ang yawa—ang bitin—pinaagi sa mga pag-antos nga gitugotan sa Diyos; ang pagkamapailubon sa matag santo mao ang resulta sa pagtuptop.

Niini, mitubag si Obispo Teodosio:

'Tinuod, maayo ug makat-onon ang imong gisulti, ug kanunay nakong gusto makig-istorya kanimo bahin sa ingon ani nga mga butang—apan sukad ako ug ang akong mga kauban, ang labing dungog nga mga patrician, miabot kanimo, bisan pa sa kadako sa gilay-on, alang sa lain nga tuyo, among hangyo kanimo: dawata ang among gisugyot kanimo, ug hatagi og kalipay ang tibuok uniberso.'

'Unsa man gyud, Ginoo?' pangutana sa santo. 'Ug kinsa man ako, ug asa man ako gikan, nga ang akong pag-uyon sa inyong sugyot makahatag og kalipay sa tibuok kalibutan?'

Miingon ang obispo:

'Sama sa pagka-dili matandog sa kamatuoran sa akong Ginoong Jesu-Kristo, ingon usab ang akong isulti kaninyo, ug ingon usab sa akong mga kauban, mga ginagalang nga patrician – among nadungog kini diretso gikan sa among patriyarka ug sa matinud-anong hari.'

'Ingna ako unya, akong mga ginoo,' tubag ni San Maximo, 'unsa ang inyong gusto, ug unsa ang inyong nadungog?'

Unya misugod og sulti si Teodosio:

'Ang Emperador ug ang Patriarka, una sa tanan, gusto mahibal-an gikan kaninyo: ngano man nga nagbulag kamo sa komunyon sa Sede sa Constantinople?'

Mitubag si Santo Maximo:

Nasayud kamo sa mga inobasyon nga gidawat sa ika-unom nga indiksyon sa miaging siklo[1322] . Nagsugod kini sa Alexandria sa pagpahayag ni Cyrus, ang patriyarka didto niadtong panahona, sa siyam ka kapitulo, nga giaprubahan ug gipamatud-an sa Sede sa Constantinople. Aduna usab ubang mga kausaban ug dugang (ekphesis ug typus) nga nagbaliko sa mga desisyon sa mga konsilyo. Kining mga inobasyon gipaila sa unang mga representante sa Simbahang Byzantine—si Sergius, si Pyrrhus ug si Paul—ug nailhan kini sa tanang Simbahan. Mao kini ang hinungdan nganong ako, ang imong alagad, dili mosulod sa komunyon uban sa Simbahan sa Constantinople. Hinaut nga laglagon kining mga babag nga gisulod sa Simbahan sa mga tawo nga gihisgutan sa taas—hinaut nga tangtangon kadtong nagpasulod niini—ug hinaut nga limpyohon ang dalan padulong sa kaluwasan gikan sa mga babag, aron makalakaw kamo sa hapsay nga dalan sa Ebanghelyo, nga limpyo gikan sa tanang erehya! Sa diha nga makita nako ang Simbahan sa Constantinople sama sa kaniadto, mobalik usab ako niini, kay kaniadto ako usa sa mga anak niini, ug mosulod sa pakig-ambit niini nga walay bisan unsang pagpangumbinsi sa tawo. Apan samtang adunay mga heretikal nga tukso ug mga heretikal nga obispo sulod niini, walay pulong o buhat nga makapahimo kanako nga mosulod sa komunyon uban kanila.

'Apan unsa may sayop,' pangutana ni Obispo Teodosio, 'sa among pag-angkon sa pagtuo nga dili ka mosugot nga makig-komunyon kanamo?'

Mitubag si Santo Maximus:

– Gikumpisal nimo nga ang pagka-Diyos ug pagka-tawo sa Manluluwas adunay usa ka operasyon; apan, kon saligan nato ang mga Balaang Amahan, nga nag-angkon nga bisan kinsa nga adunay usa ka operasyon nagbaton usab og usa ka kinaiyahan, nan nag-angkon kamo sa Balaang Trinidad dili ingon nga Trinidad kondili

[1322] Ang indiksyon – sumala sa Romanong kalendaryo – nagpasabot og usa ka yugto, o siklo, nga 15 ka tuig. Ang unang tuig niining siklo gitawag nga unang indiksyon, ang ikaduhang tuig nga ikaduhang indiksyon, ug uban pa. Sa Griyego ug Slavonic nga mga kalendaryo, ang 1 Setyembre narekord ingon: 'ang sinugdanan sa indiksyon, nga mao ang bag-ong ting-init'. Sa talata nga gikuha gikan sa Kinabuhi ni San Maximus, ang mga pulong nga 'ika-unom nga indiksyon sa miaging siklo' angay sabton nga nagpasabot og 'siyam ka tuig ang milabay', mao nga, niadtong tuig 648.

ingon nga quaternity, ingon nga ang Inkarnasyon pareho og kinaiyahan sa Pulong ug mibulag gikan sa pagkapareho sa kinaiyahan sa tawo nga atong gipanag-iya ug gipanag-iya usab sa Labawng Balaang Birhen Inahan sa Dios; ug tungod niining pagbiya sa pagka-usa sa kinaiyahan nga angay sa tawo, daw usa ka bag-ong kinaiyahan ang naporma, nga pareho ug kinaiyahan sa Pulong sa parehas nga sukod nga ang Pulong pareho ug kinaiyahan sa Amahan ug sa Espiritu; busa, dili na kini usa ka Trinidad, kondili usa ka kuaternidad. Sa samang paagi, sa diha nga imong ikalimod ang mga buhat ug ipanghimatuud nga ang Pagkadiyosnon ug pagkatawo ni Kristo adunay usa ra ka kabubut-on, imong gipakunhod ang Iyang gawasnong inisyatiba sa pagbuhat og maayo. Kay kung walay usa ka kinaiya nga adunay kaugalingong, likas nga lihok, nan bisan pa gusto Niya nga magbuhat og maayo sa bisan kinsa, dili Niya kini mahimo, tungod kay gikuhaan Siya sa kapasidad sa pagbuhat og maayo. Kay kung walay kapasidad sa paglihok ug walay lihok nga angay sa kinaiya, walay bisan unsa ang makahimo o makatuman og bisan unsa. Sa laing bahin, pinaagi sa pag-ila sa Inkarnasyon ni Kristo, nag-angkon kamo og usa ka kabubut-on sa duha ka kinaiyahan; apan sa pagbuhat ninyo niini, giangkon ninyo nga ang Iyang Unod, pinaagi sa kaugalingong kabubut-on niini, mao ang magbubuhat sa tanang kapanahonan ug sa tanang binuhat, kauban ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; samtang, sumala sa kaugalingong kinaiyahan niini, kini mismo gimugna. O mas tukma: ang unod walay sinugdanan pinaagi sa kaugalingong kabubut-on niini – kay ang kabubut-on sa Dios walay sinugdanan, sama sa pagka-Dios nga walay sinugdanan – samtang pinaagi sa kaugalingong kinaiya, ang unod gimugna sa panahon. Apan ang pag-angkon niini dili lang kabuang, kondili usab kawalay-pagkahinulsol, kay dili lang ninyo gihisgutan ang usa ka kabubut-on sa Kristo, kondili gitawag pa ninyo kini nga Divino; ug ang Divinong kabubut-on gihunahuna nga walay sinugdanan ug katapusan, sama sa pagka-walay sinugdanan ug katapusan sa Pagkadivino mismo. Gikuhaan usab nimo si Kristo nga Ginoo sa tanang mga pagpadayag ug kinaiya diin mailhan ang Iyang pagka-Diyos ug pagkatawo, sa diha nga, pinaagi sa ekphesis ug typus, imong gipangayo nga dili nato isulti nga adunay usa o duha ka kabubut-on Niya, ni sa Iyang mga lihok. Kini nga kabubut-on dili usa, tungod kay gibahin nimo kini sa duha pinaagi sa pagpailawom sa tawhanong kabubut-on sa Divino; ni dili usab kini duha, tungod kay gihiusa nimo kini sa usa.

Sa dihang gisulti ni San Maksimus kining mga pulong ug daghan pa, sumala sa detalyadong pagsaysay sa iyang disipulo nga si Anastasius, nasabtan ni Teodosio ug sa mga patricio ang ilang sayop. Apan miingon ang obispo:

'Dawata ang typus nga gisulat sa hari dili ingon usa ka positibo nga dogma sa pagtuo, kondili ingon usa ka paagi sa pagsulbad sa mga pangutana nga duha-duha. Wala niya kini gisulat sa kahulugan sa paghimo og balaod, kondili sa kahulugan sa paghubad sa pagtuo.'

Mitubag si San Maximo:

'Kung ang typus dili usa ka positibo nga balaod nga nagpamatuod sa pagkahiusa sa kabubut-on ug buhat sa atong Ginoo, ngano man nga gipahilayo ko ninyo ngadto sa yuta sa mga barbaro ug pagano nga wala mailhi ang Dios? Tungod sa unsang rason ako gikondena nga magpabilin dinhi sa Visia? Tungod sa unsang rason gipahilayo ang akong mga kauban: ang usa ngadto sa Pervera ug ang usa pa ngadto sa Mesembria?'

Sa dihang ilang gihinumduman ang Lokal nga Konseho nga gitigum sa Roma sa bulahan nga Papa Martin aron kondihon ang mga Monothelites, miingon si Obispo Teodosio:

'Walay bili kana nga konseho, kay wala kini gitigum pinaagi sa imperyal nga sugo.'

Mitubag ang Reverendo:

'Kung ang mga dekreto sa mga konseho nga gitigum pinaagi sa imperyal nga dekreto ra ang angay ipatuman, nan dili na mahimong adunay Ortodoksong pagtuo. Hinumdumi ang mga konseho nga gitigum pinaagi sa imperyal nga dekreto batok sa pagka-consubstansyal sa Anak, diin natukod ang blasfemong doktrina nga ang Anak sa Dios dili konsubstansyal sa Dios Amahan. Mao kana ang mga konseho: ang una sa Tiro, ang ikaduha sa Antioquia, ang ikatulo sa Seleucia, ang ikaupat sa Constantinople ubos kang Eudoxius nga Ariano, ang ikalima sa Nicea, ang ikaunom sa Sirmium, ug, sa ulahi pa, ang ikapito sa Efeso ubos sa pagkapangulo ni Dioscorus. Kining tanan nga mga konsilyo gitigum pinaagi sa imperyal nga dekreto; apan tanan kini gisalikway ug gi-anatemisa, tungod kay walay Dios ug mapangblasphemong mga kredo ang giporma niini. Labaw pa, ngano man nga dili ninyo isalikway ang konsilyo nga nagkondena kang Pablo sa Samosata ug nag-anatemisa kaniya? Pagkahuman sa tanan, ang nagdumala niining maong konsilyo mao sila: Si Dionisio, Papa sa Roma, si Dionisio sa Alexandria, ug si Gregorio nga Katingalahan, nga nangulo niining konseho. Kining konseho nahitabo nga walay royal decree;

apan kini nagbarug nga lig-on ug dili matanggihan. Ang Simbahang Orthodox nag-ila nga tinuod ug balaan lamang ang mga konseho diin natukod ang tinuod ug dili mausab nga mga doktrina. Ug sa tinuod, sama sa nahibaloan sa Imong Kasantosohan ug pagtudlo usab sa uban, ang mga kanon nagmando nga sa matag Kristohanong nasud ang lokal nga mga konseho pagatigumon kaduha sa usa ka tuig—aron ipanagang ang atong makaluwas nga pagtuo ug aron usab itul-id ang bisan unsang angay itul-id; apan ang mga eklesiastikal nga lagda wala maghisgot sa mga imperyal nga dekreto.

Human sa taas nga diskusyon ug mainit nga debate sa duha ka bahin, napuno sa langitnong kinaadman ug elokwensiya ang mga ngabil sa Banal nga Maximus, ug ang iyang dila, nga gipalihok sa Espiritu Santo, nakadaog sa iyang mga kaatbang. Ang mga kaatbang nagpabilin nga hilom sulod sa dugay nga panahon, nga nakayuko ang ilang mga ulo ug nakatutok sa yuta ang ilang mga mata. Unya naantig sila sa kalooy ug misugod sa paghilak; busa mitindog sila ug miyuko sa atubangan sa santo, sama sa iyang pagyuko sa atubangan nila. Human sa ilang pag-ampo nga magkahiusa, malipayon silang miuyon sa tinuod nga pagtulon-an ni San Maximus ug malugud kini nilang gidawat, nagsaad sa ilang kaugalingon nga motuo subay niini ug naglaum nga madani usab ang hari sa pagbuhat sa sama. Aron kumpirmahon ang ilang saad, gihalokan nila ang Balaang Ebanghelyo, ang Balaang Krus, ug ang mga balaang ikon sa Manluluwas ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Unya, human sa taas nga pakighinabi bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag, naghalokay sila sa Ginoo ug, human mag-awhag sa usag usa sa kalinaw, mibalik—si Obispo Teodosio ug ang mga patricio—sa Bizancio. Sa dihang ilang gisulti sa emperador ang tanan nga nahisgutan ug nahitabo, siya nasuko kaayo. Unya si Teodosio ug ang duha ka patrician, sa kahadlok sa kasuko sa emperador, nibalik pag-usab sa heresiya. Pagkahuman niini, gipadala pag-usab ang patrician nga si Paul ngadto sa Visia uban sa buluhaton nga dad-on si Banal Maximus sa Constantinople, apan uban sa dungog. Sa dihang gidala si Santo Maximus didto, gisugo siya nga puyo sa monasteryo ni Santo Theodore[1323] .

Sa sunod buntag, gipadala sa emperador ang duha ka patrician—Epiphanius ug Troilus—ngadto sa Banal nga Maximus. Miabot sila kauban ang daghang mga maharlika, usa ka grupo sa mga sundalo ug mga sulugoon, uban sa karangyaan ug walay pulos nga garbo. Kauban nila ang giingon nga Obispo Theodosius; nagpaabot kaniya ang Banal nga si Maximus ug naglaum sa pagtuman sa iyang saad, nga dili lang siya ang motuo sa tinuod, kondili madala usab niya ang hari ug ang tanang uban pang representante sa katawhan pabalik sa Ortodoksiya. Apan mibakak si Teodosio, mas gipili niya nga palipay-on ang hari sa kalibutan ug ang walay pulos nga kalibutan kaysa mosunod sa Hari sa Langit ug sa Iyang Balaang Simbahan. Sa dihang nakaupo na ang tanan ug napugos nila ang Reverendo nga moupo, misugod og sulti ang patrician nga si Troilo.

'Ang Tsar, Ginoo sa Tibuok Kalibutan,' iyang gisugdan, 'nagpadala kaninyo kami aron ipahayag kaninyo ang makapahimuot sa Iyang maharlikang awtoridad nga gitukod sa Dios; apan una, sultihi kami: tumanon ba ninyo ang kabubut-on sa hari o dili?'

Mitubag si San Maksimo:

'Una, ginoo, paminawon ko una kung unsa ang gisugo sa labawng ginoo kanako, ug motubag ko kanimo sumala niini. Kay unsaon man nako pagtubag sa wala pa nako nahibaloan?'

Si Troilus, bisan pa niana, nagpadayon sa pag-ingon:

'Dili namo isulti kanimo ang hinungdan sa among pagbisita hangtud nga imong isulti kanamo kung motuman ka ba sa kabubut-on sa hari.'

Ang respetadong tawo, sa dihang nakita niya nga ang mga sugo nagpugos kaniya, nagtutok kaniya sa dautang paagi ug hugot nga nangutana kon motuman ba siya sa kabubut-on sa hari, mitubag:

'Tungod kay dili ninyo gusto isulti kanako, ang inyong alagad, unsay makapahimuot sa among ginoo, ang hari, gipahayag ko kaninyo karon, sa atubangan sa Dios mismo ug sa Iyang mga balaang Anghel, ang mosunod: kon sugoon ko sa hari sa pagbuhat og bisan unsang butang nga panandaliang ug malabay, nga dili supak sa Dios ug wala magdala og kadaut sa walay katapusang kaluwasan sa kalag, nan malipayon ko nga motuman.'

Sa dihang nahisulti na kini sa santo, ang patrician nga si Troilus dali dayon mibangon ug hapit na mobiya, nga miingon:

'Mopaingon na ko, kay nakita nako nga dili tumanon niining tawoha ang kabubut-on sa hari.'

[1323] Nahitabo kini niadtong tuig 655. – Ang monasteryo sa Dakong Martir Theodore nahimutang sa daplin sa Constantinople.

Apan sa kalit lang, misugod ang kagubot ug dakong kalibog sa kadaghanan sa mga tawo nga nagtigum didto. Unya miingon si Obispo Teodosio:

'Ipahibalo kaniya ang sugo sa hari ug paminawa ang iyang tubag, kay dili matarong nga molakaw ka nga wala ka makasulti kaniya og bisan unsa o wala ka makadungog sa iyang tubag.'

Pagkahuman niini, ang patrician nga si Epiphanius misugod sa pagsulti sa Reverendo:

'Mao kini ang gisugo sa Tsar nga ipahibalo kaninyo: tungod kay ang tibuok Sidlakan, ug kadtong mga naa sa Kasadpan nga nalipat, nagpahinabo og kagubot ug kalibog pinaagi sa pagtan-aw kanimo, naglihok isip mga apostata sa pagtuo ug nagplano og mga intriga, samtang nagdumili sa bisan unsang pakig-ambit kanamo sa mga butang sa pagtuo, hinaut nga malumo sa Ginoo ang imong kasingkasing uban sa pagkamaisug, aron makig-ambit ka kanamo pinaagi sa pagdawat sa dekreto nga among gipagawas. Kami, nga midawat kaninyo uban sa gugma, uban sa dakong dungog ug himaya, dad-on kaninyo sa Simbahan ug ipahimutang kaninyo tupad namo, diin kasagarang motindog ang mga hari, ug mag-ambit kami uban kaninyo sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Unya among ipahayag ikaw nga among amahan, ug adunay kalipay dili lamang sa tibuok among siyudad nga mahigugma kang Kristo, kondili sa tibuok Kristohanong kalibutan. Kay kami hugot nga nagtuo nga sa diha nga mosulod ka sa komunyon sa Balaang Simbahan sa Constantinople , ang tanan nga tungod kanimo ug ilawom sa imong giya nangahimulag sa komunyon kanamo mosapi usab kanamo.

Si Santo Abba Maximus, nga mituyok kang Obispo Teodosio, miingon uban sa mga luha:

'Kita tanan, Ginoong Obispo, nagpaabot sa Dakong Adlaw sa Paghukom. Imong hinumduman ang bag-ohay lang gisulti ug gisaad sa atubangan sa Balaang Ebanghelyo, sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi, ug sa balaang mga ikon sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo ug sa Iyang Walay Sala nga Inahan, ang Labing Balaang Theotokos ug Kanunay nga Birhen Maria.'

Ang Obispo, nga nakatungo ang mga mata, mitubag nga malumo:

'Unsaon man nako, kon lahi ang gusto sa matinud-anong Tsar?'

Mitubag kaniya si Abba Maximus:

'Ngano man, busa, kamo ug ang inyong kauban mipahimutang sa inyong mga kamot sa Balaang Ebanghelyo, kon wala man mo'y lig-on nga tinguha nga matuman ang inyong saad? Sa tinuod, bisan pa ang tanang gahum sa langit dili makapugos kanako sa pagbuhat sa imong gisugyot. Kay unsa may akong itubag—dili sa Dios, kondili sa akong kaugalingong konsensya—kon, alang sa walay pulos nga himaya ug sa walay bili nga opinyon sa mga tawo, akong balibaran ang tinuod nga pagtuo nga nagluwas sa mga nagahigugma niini?

Sa dihang nahuman sa balaan ang iyang gisulti, mitindog sila tanan sa kalit, puno sa kasuko ug kalagot; ug sa ilang pagdagsang kaniya, dili lang nila siya gisal-otan sa bastos nga mga pulong, apan gikupot pa gyud nila siya. Gikupot siya nila, gibunalan sa ilang mga kamao, gisi-gisi, gihulbot-hulbot sa salog, gisukod-sukod ug gitamakan sa tiilan, ug ang matag-usa naningkamot nga makaduol aron makahampak kaniya. Sigurado nga gipatay unta nila ang santo kung wala gipahunong ni Obispo Teodosio ang ilang kasuko ug gipakalma ang kagubot. Pagkahuman nila sa pagpanakit ug pag-antos sa santo, nagsugod sila og uta kaniya, ug gitabonan nila ang tawo sa Dios sa uta gikan sa ulo hangtod sa tiil. Usa ka baho nga baho ang nagagikan sa ilang malaut nga uta, nga nakahugaw sa tanan niyang sinina.

Unya miingon ang obispo kanila:

'Dili ninyo unta kini gibuhat; kinahanglan unta paminawon lang ninyo ang iyang tubag ug ireport kini sa hari, kay lahi ang paghukom sa mga butang nga sakop sa mga lagda sa simbahan.'

Sa dakong kalisod, napasugot sila sa obispo nga undangon ang kagubot ug muling moupo. Moupo sila, samtang nagpadayon sa pagpanamastamas sa balaan gamit ang bastos nga mga panumpa ug makapasakit nga mga pasipala.

Unya ang patrician nga si Epiphanius, nga nagbukal sa kasuko, mituboy sa santo nga puno sa kasuko:

'Sultihi kami, ikaw daotan nga tigulang, gipanag-iya sa demonyo! Ngano man nga nagsulti ka og ingon ana nga mga pulong? Wala ba nimo giisip nga heretiko kami tanan, ang among siyudad ug ang among hari? Hibal-i kini: mas Kristiyano kami kaysa kanimo, ug mas Ortodokso kaysa kanimo.' Gikilala namo kang Jesu-Cristo, among Ginoo, nga adunay pareho nga langitnong ug tawo nga kabubut-on, ug usa ka makatarunganong kalag; kay ang matag makatarunganong binuhat kanunay nga adunay, pinaagi sa iyang kinaiyahan, pareho nga gahum sa

gawasnong kabubut-on ug kapasidad sa paglihok. Sa kinatibuk-an, ang lihok mao ang kinaiya sa usa ka buhing binuhat, samtang ang kabubut-on anaa sa hunahuna. Gikilala namo nga ang Ginoo adunay gahum sa kabubut-on dili lamang sa Iyang pagka-Diyos kondili usab sa Iyang pagkatawo; ug, sa partikular, dili namo ikalimod ang Iyang duha ka kabubut-on ug duha ka paagi sa paglihok.

Mitubag si Abba Maximus:

'Kung nagtuo ka sumala sa pagtulon-an sa Simbahan sa Dios, ug sumala sa angay sa usa ka makatarunganong binuhat, nganong pugson ninyo ko sa pagdawat sa usa ka "typos" nga hingpit nga supak sa inyong gisulti karon?'

Misupak si Epiphanius:

'Ang typus gisulat aron ipatin-aw ang mga kamatuoran nga dili hingpit nga klaro, aron ang mga tawo dili madani sa sayop tungod sa partikular nga kalalom sa ilang pagpadayag.'

Niini, mitubag si Abba Maximus:

'Supak kini sa pagtuo; apan ang matag tawo ginasagrado pinaagi sa husto nga pag-angkon sa pagtuo.'

Unya ang patrician nga si Troilus misupak:

'Ang Typus dili mosalikway sa duha ka kabubut-on ni Kristo, kondili nagpabilin lang nga hilom bahin niini alang sa kalinaw sa Simbahan.'

Mitubag si Abba Maximus:

'Ang paghilom sa usa ka pulong mao ang pagdumili niini, ingon sa giingon sa Espiritu Santo pinaagi sa propeta: *"Walay pinulongan, ni bisan unsang sinultian, diin wala madungog ang ilang tingog"* (Salmo 18:4). Busa, kung ang usa ka pulong dili masulti, dili kini pulong gayud.'

Unya miingon si Troilus:

'Tumana ang bisan unsang pagtuo nga gusto nimo sa imong kasingkasing; walay magdili kanimo.'

Mitubag si San Maximus:

'Apan ang hingpit nga kaluwasan dili lang nagdepende sa tinuoray nga pagtuo sa kasingkasing, kondili usab sa pag-angkon niini, kay ang Ginoo miingon: *"Bisan kinsa nga mosalikway kanako sa atubangan sa mga tawo, mosalikway usab ako kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit"* (Mat. 10:33). Sa samang paagi, nagtudlo ang Banal nga Apostol: *'Sa kasingkasing nagtuo alang sa pagkamatarung, ug sa baba nag-angkon alang sa kaluwasan'* (Roma 10:10). Kung, busa, ang Dios ug ang mga banal nga propeta ug mga apostoles nagmando kanato nga ipahayag sa pulong ug dila ang misteryo sa pagtuo nga nagdala og kaluwasan sa tibuok kalibutan, nan dili angay pugson nga maghilom bahin niini nga pag-angkon, aron dili mabawasan ang kaluwasan sa katawhan.

Niini, misinggit si Epiphanius sa mapait nga tingog:

'Gipirmahan ba nimo ang mga dekreto sa konseho nga gihimo sa Roma?'

'Gibuhat ko,' tubag sa santo.

Unya nagpadayon si Epiphanius:

'Giunsa nimo pagka-isog nga pirmahan ug i-exkommunikar ang mga nagpahayag sa pagtuo subay sa angay sa makatarunganong binuhat ug sa pagtulon-an sa Simbahang Katolika?' 'Sa tinuod, pinaagi sa among kaugalingong paghukom, dad-on ka namo sa siyudad ug ibutang ka namo sa plasa nga nakagapos; tipuon namo ang tanang aktor, ang mga salamangkero ug ang tibuok katawhan, ug pugson sila sa pag-igo sa imong aping ug pagbuga sa imong nawong.'

Niingon ang Santo:

'Himoon unta sumala sa imong giingon.' Apan kon inyong isugilon nga among gi-excommunicate ang mga nag-ila sa duha ka kinaiyahan nga nagkahiusa sa atong Ginoo, ingon man sa duha ka kabubut-on ug duha ka operasyon nga katugbang sa matag kinaiyahan ni Kristo nga Ginoo—nga, pinaagi sa Iyang pagka-Diyosnon, tinuod nga Dios, ug pinaagi sa Iyang pagka-tao, tinuod nga tawo—unya basaha, akong ginoo, ang libro nga naglangkob sa mga buhat sa maong konseho, ug kon imong makita ang imong giingon, buhata ang imong gusto. Kay ako, kauban ang akong mga kauban ug ang tanan nga mipirma sa mga akto sa konseho, gipang-anataema namo kadtong mga nag-ila sa Ginoo og usa ra ka kabubut-on ug usa ra ka lihok, sama nila Ario ug Apolinario[1324] , ug wala mosugid nga ang atong Ginoo ug Dios adunay duha ka kinaiyahan diin Siya nagpuyo, ug usab adunay gahum sa kabubut-on ug lihok, pinaagi niini natuman Niya ang atong kaluwasan.

Unya ang mga higala ni Epifanio, ang mga patricio, ug ang tanan nga miuban kanila misugod sa pag-ingon sa usag usa:

'Kung magpadayon kita sa pagpaminaw kaniya, wala kitay pagkaon o ilimnon. Busa, adto ta aron mokaon, ug unya ireport nato sa hari ug sa patriyarka ang atong nadungog. Makita ninyo nga kini nga malisud nga tawo mitugyan na sa iyang kaugalingon kang Satanas.'

Unya, mibangon sila ug nilakaw aron magpanihapon. Sa tinuod, kini mao ang gabii sa Pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus, ug hapit na ang oras sa Tibuok Gabii nga Pagbantay. Pagkahuman nila sa pagkaon, nilakaw sila paingon sa siyudad, nga dako kaayo ang ilang kakulang sa pagkatagbaw.

Sa sunod adlaw (14 sa Septiyembre), sayo sa buntag, miadto ang patrician nga si Theodosius sa atubangan sa Banal nga si Maximus, gikuha ang tanang libro nga gipanag-iya sa santo, ug miingon sa ngalan sa hari:

'Tungod kay imong gisalikway ang dungog, adto sa exilio, nga angay ra kanimo.'

Ang balaan nga tigulang dayon gidakop sa mga sundalo ug gidala una sa Selembria, diin siya nagpabilin sulod sa duha ka adlaw. Niining panahona, usa ka sundalo gikan sa Selembria, nga misalmot sa hukbo, nagpakaylap og hungihong sa tibuok kampo, nga nag-awhag sa mga tawo batok sa tigulang pinaagi sa mga pulong: 'Aduna'y usa ka monghe nga miabot kanamo nga nagpasipala sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.' Ang kumander sa hukbo, pagkahuman gipatawag ang labing inila nga mga klero sa siyudad sa Selembria, ingon man ang mga presbiter, diakon, ug ang labing dungog nga mga monghe, gipadala sila kang bulahan Maximus aron masuta kon tinuod ba ang giingon bahin kaniya, nga siya nagpasipala sa Inahan sa Dios. Pag-abot nila, mitindog ang Balaang Amahan ug miyuko sa yuta, naghatag og dungog sa ilang katungdanan. Miyuko usab sila sa balaan, ug unya nanglingkod silang tanan. Unya usa sa mga anaa, usa ka labing halangdong tigulang, nangutana sa Balaang Amahan Maximus nga malumo ug matinahuron kaayo:

'Amahan, tungod kay ang uban nalimbong mahitungod sa imong pagkabalaan, nga nag-angkon nga dili nimo giila ang atong Ginoo, ang Labing Balaan nga Birhen Maria, ingon nga Inahan sa Dios, ako naghangyo kanimo pinaagi sa Labing Balaan nga Pareho sa Dios nga Trinidad nga isulti kanamo ang kamatuoran ug tangtanga kini nga limbong gikan sa among kasingkasing, aron dili usab kami makasala pinaagi sa sayop nga paghunahuna kanimo.'

Ang Kagalang-galang Maximus mipanaug sa yuta sa pagbuhat sa tanda sa krus; unya, sa iyang pagtindog, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug solemne nga gipahayag, uban sa mga luha sa iyang mga mata:

'Bisan kinsa nga dili mosugid sa atong Ginoo, ang hingpit nga gidayeg, Labawng Balaan ug Walay Sala nga Birhen, ang labing dungog sa tanang makatarunganong binuhat, ingon nga tinuod nga Inahan sa Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini, pasipala siya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Balaang Espiritu, ang konsubstansyal ug pre-eternal nga Trinidad, ug sa tanang langitnong gahum, sa host sa mga balaang apostoles ug mga propeta, ug sa dili mabilang nga kadaghanan sa mga martir, ug sa matag matarong nga kalag nga namatay sa pagtuo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kadugayan sa mga kapanahonan!

Pagkadungog niini, ang tanan napuno sa kasubo ug naghilak, ug gipadayag nila ang ilang maayong panghinaut kaniya, nga nagaingon:

'Pagpalig-on ka sa Dios, Amahan, ug hatagi ka sa grasya aron matuman nimo ang imong tawag nga takus ug walay babag!'

Pagkahuman niini, daghang mga sundalo ang nagtigom didto aron maminaw sa mga matinud-anong pulong sa mga amahan samtang nag-istorya-istorya sila. Unya, usa sa mga katabang sa kumander sa hukbo, sa dihang nakita niya ang daghang tropang nagpaminaw pag-ayo sa mga pulong sa santo ug nagasaway sa gobyerno tungod sa iyang pagbiya, nagmando nga dad-on dayon ang santo ug dalhon paingon sa duha ka stadia[1324] samtang ang mga mag-eskort kaniya paingon sa Pervera alang sa iyang pagkabilanggo nag-andam na. Ang mga klero, nga gipalihok sa gugma sa Diyos, naglakaw sa duha ka stadia nga nagpaubanan sa santo. Sa pag-abot sa mga sundalo aron dad-on siya sa pag-exile, gikuptan sa mga klero ang santo sa ilang mga bukton ug gibutang siya sa kabayo.

[1324] Ang 'popirshche' usa ka yunit sa gilay-on nga katumbas sa 690 ka sazhens. Busa, ang duha ka 'popirshche' katumbas sa hapit 2 *2/3 ka verst.*

Unya giyakapan nila siya nga puno sa luha ug, pagkahuman sa ilang pagpaalam, mibalik sila sa ilang siyudad. Ang santo, bisan pa man, gidala sa Pervera ug gipriso didto.

Milabay ang daghang panahon[1325] , ug gipatawag pag-usab sa hari ang Banal nga si Maximus ug ang iyang duha ka disipulo aron dad-on gikan sa pagka-priso paingon sa Constantinople. Pag-abot nila sa siyudad sakay sa barko, samtang nagalubog ang adlaw, miabot ang duha ka komander sa guwardiya uban sa napulo ka sundalo; gidala sila gikan sa barko nga halos hubad ug walay sinina sa tiil, gilain-lain sila ug gipriso tagsa-tagsa. Paglabay sa pipila ka adlaw, gidala sila sa kwarto sa hari. Ang duha ka disipulo gibyaan sa patyo ubos sa bantay, samtang ang tigulang gidala sa sulod, diin nagtigom ang mga dignitaryo ug daghang bantugang tawo. Gibutang ang santo taliwala sa mga naglingkod nga magmamando. Unya ang tagdumala sa panalapi sa hari, nga adunay kasuko sa iyang tingog, mitubang kaniya:

'Kristiyano ba ka?'

Mitubag ang tigulang:

'Pinaagi sa grasya ni Kristo, Dios sa tanan, usa ako ka Kristohanon.'

Napuno sa kasuko ang tesorero ug miingon:

'Naga-bakak ka.'

Mitubag ang santo:

'Nagaingon ka nga dili ko usa ka Kristohanon, apan ang Dios nagaingon nga magpabilin ko nga usa ka Kristohanon nga walay kapakyasan.'

– Apan kung Kristohanon ka, – mibalik ang tesorero, – ngano man nga nagdumot ka sa hari?

'Unsaon man pagtan-aw ana?' pangutana sa santo. 'Kay ang kasuko usa ka tinago nga pagbati sa kalag, sama sa gugma.'

'Sa imong mga binuhatan,' tubag sa tesorero, 'nahibal-an sa tanan nga ikaw usa ka kaaway sa hari ug sa iyang gingharian. Kay ikaw ra ang nag-ilad sa Ehipto, Alexandria, Pentapolis, Tripoli ug Aprika ngadto sa mga Saraceno.'

'Asa, unya, ang kasaligan nga ebidensya alang niini?' pangutana sa santo.

Unya gidala ang usa ka Juan, nga kaniadto mao ang sacellarius[1326] ni Pedro – sa panahon nga si Pedro gobernador sa Numidia sa Aprika[1327] . Miingon kini nga Juan:

"Kaduha ka pulo'g duha ka tuig ang milabay, gisugo sa apohan sa atong hari ang bulahan nga si Pedro nga pangulohan ang mga hukbo paingon sa Ehipto batok sa mga Saraceno. Si Pedro, nga misalig kanimo isip usa ka sulugoon sa Dios, misulat kanimo aron mangayo og maayong tambag. Apan ikaw mitubag kaniya nga dili kini makapahimuot sa Dios nga motabang kang Haring Heraclius ug sa iyang mga manununod."

Unya miingon kaniya ang santo:

'Kung mosulti ka sa kamatuoran ug naa nimo ang sulat ni Pedro para kanako ug ang akong sulat para kang Pedro, ipakita sila; pabasa kini, ug dawaton nako ang silot nga angay kanako sumala sa balaod.'

Mitubag si Juan:

'Wala ko'y sulat ninyo, ni wala gani ko kahibalo kung nagkasulat mo, apan ang tanan sa kampo naghisgot niini niadtong panahona.'

Misupak ang santo:

'Kung ang tibuok hukbo naghisgot niini, ngano ikaw ra ang nagpasipala kanako? Nakita na ba tika kaniadto, o nakita ba tika kaniadto?'

'Dili,' tubag ni Juan. 'Wala pa gyud ko makakita nimo.'

Unya ang santo, nga mituyok sa katiguman, miingon:

'Hukmi ninyo sa inyong kaugalingon: matarong ba nga tawgon ingon nga mga saksi ang ingon nga mga tawo? Kay nasulat: *"Kay sa paghukom nga inyong pagahukman, kamo usab pagahukman; ug sa sukod nga inyong isukod, kamo usab pagasuaran"* (Mat. 7:2). Pinaagi sa Dios, ang matarong nga Hukom sa tanan.

[1325] Sa ato pa – lima ka tuig.

[1326] Sakellarios – gikan sa *saccilus* (sako) – usa pa ka termino para sa tesorero. Aduna'y duha ka sakellarios: ang imperyal ug ang patriyarkal.

[1327] Ang Numidia nahimutang sa Amihanan Aprika. Karon kini naglangkob sa silangang bahin sa Algeria.

Dayon gidala si Sergius Maguda. Miingon siya:

'Siyam ka tuig ang milabay, ang bulahan nga Abba Thomas, nga gikan sa Roma, nagsulti kanako sa mosunod: 'Si Papa Teodoro,' ingon niya, 'nagpadala kanako kang Gregorio, ang prefekto sa Aprika—nga niadto mibulag gikan sa Griyegong Imperyo—aron sultihan siya nga dili mahadlok sa mga kasundalohan sa Griyego, kay ang alagad sa Dios, si Abba Maximus, nakakita og damgo diin daghang mga anghel ang nagtindog sa langit, sa sidlakan ug sa kasadpan. Niini, ang mga anaa sa sidlakan misinggit: 'Konstantino Augusto, ikaw magdaug!' Samtang ang mga anaa sa kasadpan misinggit: 'Gregorio Augusto, ikaw magdaug!' Labaw pa, ang tingog sa panon sa kasadpan mas klaro ug mas kusog kaysa sa sa sidlakan.

Sa dihang nahisgutan na kini ni Maguda, miingon ang tesorero sa santo:

'Ang Dios maoy nagdala kanimo niining siyudad aron sunogon ka buhi.'

Mitubag ang santo:

'Nagpasalamat ako sa Dios, nga nagapahapsay sa akong boluntaryong mga sala pinaagi sa dili boluntaryong mga silot. Apan *"Sa kasubo sa kalibutan tungod sa mga utlanan! Kay kinahanglan gayud nga moabut ang mga utlanan; apan sa kasubo sa tawo nga maoy hinungdan sa utlanan"* (Mat. 18:7). Sa tinuod, dili unta kini nga mga pulong isulti sa atubangan sa mga Kristohanon, labi na gayud ang dili pagsilot sa mga tawo nga nagasulti ug nagahunahuna lamang sa makapahimuot sa mga buhi karon apan mawala na ugma. Kining tanan unta gipahayag samtang buhi pa si Gregorio. Unya, angay unta nga tawgon dinhi ang patrician Peter, si Abba Thomas ug ang bulahan nga Papa Theodore; sa atubangan nila tanan, akong unta giingon sa patrician Peter: 'Ingna ko, akong ginoo, nakasulat na ba ka kanako bahin sa gipamatuod sa imong sacellarius, o basin ako ang nakasulat kanimo?' Ingon usab, unta akong giingon sa Balaan nga Papa: 'Sultihi ko, Imong Kasantidad, nakasugilon ba ko kanimo ug usa ka damgo?' Apan bisan pa kon ang Papa mosaway kanako bahin sa damgo, ang sala iya, dili akoa, kay ang damgo usa ka dili tuyo nga panghitabo, samtang ang balaod nag silot lamang sa mga buhat nga nagdepende sa gawasnong kabubut-on sa usa ka tawo.

Sa samang higayon, lain pang mga panamastamas ug dili matarong nga mga akusasyon ang gipahamtang batok niining inosente ug balaan nga tawo, labi na gayud mahitungod sa pagpanamastamas batok sa emperador – ingon man nga siya ug ang iyang mga disipulo misupak sa emperador sa Roma. Apan, ang santo, sa pagpamatuod sa iyang pagkawalay sala, gisupak ang tanang mga pagpanamastamas pinaagi sa iyang pagkamapainubsanon, pinaagi sa mapainubsanon, maalamon, ug giinspirar nga mga pulong.

Dayon gidala nga bulag ang iyang disipulo nga si Anastasius. Gipugos siya nga mosulti og dautan bahin sa iyang magtutudlo, ug sa dihang misalikway siya sa pagsulti og bakak batok sa matarong nga tawo, gibunalan siya sa mga kamao ug dayon gidala palayo, kauban ang iyang magtutudlo, ang matag-usa sa ilang kaugalingong selda sa bilanggoan.

Sa sunod gabii, miabot sa selda sa halangdon si Troilus nga patrician ug si Sergius Euphratas, ang pangulo sa lamesa sa hari. Nilingkod sila, ug pagkahuman gipalingkod usab nila ang halangdon, nangutana sila:

'Sultihi kami, Abba, unsang mga panaghisgot ang inyong nahimo sa Aprika ug sa Roma uban ni Pyrrhus, ug pinaagi sa unsang mga argumento inyong napasugot siya nga isalikway ang iyang kaugalingong doktrina ug dawaton ang inyong doktrina?'

Mitubag ang santo:

'Kung naa lang unta nako ang akong mga libro—nga diin nako gisulat ang among mga pakighinabi ug debate kang Pyrrhus didto—ihulagway unta nako kaninyo ang tanan sa detalyado; apan tungod kay gikuhaan ko sa akong mga libro, isulti ra nako kaninyo ang akong mahinumduman.'

Gisaysay dayon sa santo, sunod-sunod, ang tanan niyang nahinumduman, ug gidugang ang mosunod isip konklusyon:

'Wala koy kaugalingong doktrina, kondili kana nga komon sa tibuok Katolikong Simbahan; wala ko magdugang bisan usa ka bag-ong pulong sa akong pag-angkon aron kini matawag nga akoa.'

Unya nangutana kaniya ang mga sugo:

'Ngano man, unya, nga dili ka mosulod sa komunyon sa Sede sa Constantinople?'

'Dili,' tubag sa santo.

– Ngano man? – nangutana sila.

'Tungod kay,' tubag sa Santo, 'ang mga primado niining maong Simbahan gisalikway ang mga dekreto sa upat ka balaang konseho, gisagop ingon ilang lagda ang "siyam ka kapitulo" nga gipagawas sa Alexandria; sunod, gidawat nila ang ekthesis nga gisulat ni Sergius, Patriyarka sa Constantinople; ug sa katapusan, ang typus, nga bag-ohay lang gipahayag. Sa laing bahin, ilang gisalikway sa typus ang tanan nga gipamatud-an sa ecthesis, ug sa daghang higayon ilang gipahamtang ang ekskomunikasyon sa ilang kaugalingon gikan sa Simbahan ug gipadayag ang ilang kaugalingon nga mga heretiko. Dili lang kana, apan tungod kay gi-excommunicate nila ang ilang kaugalingon gikan sa Simbahan, sila gipahawa sa ilang katungdanan ug gikuhaan sa pagka-pari sa Lokal nga Konseho nga bag-ohay lang gipahigayon sa Roma. Unsa kaha nga sakramento ang ilang mahimo? O unsang Espiritu ang mopaubos sa mga gi-ordinahan nila?

'Busa kamo ra ang maluwas,' ilang tubag, 'samtang ang tanan nga uban malaglag?'

Mitubag ang santo:

Sa dihang ang tanang tawo sa Babilonia nagasimba sa bulawanong imol, ang tulo ka balaan nga batan-on wala maghukom sa bisan kinsa ngadto sa pagkaguba. Wala sila magtagad sa gibuhat sa uban, kondili sa ilang kaugalingon lamang, aron dili sila mahimulag gikan sa tinuod nga pagkamatinud-anon (Dan. 3). Sa samang paagi, si Daniel, nga gilabay sa lungag sa mga leon, wala maghukom sa bisan kinsa sa mga tawo nga, sa pagsunod sa sugo ni Darius, misalikway sa pag-ampo sa Dios; hinuon, iyang gihunahuna ang iyang katungdanan ug mas gipili pa nga mamatay kaysa makasala ug hukman sa iyang kaugalingong konsensya tungod sa paglapas sa Balaod sa Dios (Dan. 14:31). Ug dili unta tugotan sa Dios nga ako maghukom sa bisan kinsa, o moingon nga ako ra ang maluwas. Bisan pa niana, mas gusto nakong mouyon sa kamatayon kaysa, nga maligaw sa bisan unsang paagi gikan sa tinuod nga pagtuo, mag-antos sa kasakit sa konsensya.

'Apan unsa may imong buhaton,' pangutana sa mga sugo kaniya, 'inig maghiusa sa mga Romano ug mga Byzantino? Kay duha ka apokrisiaryo ang niabot gikan sa Roma gahapon, ug ugma, sa Domingo, modawat sila sa Balaang Komunyon uban sa Patriarka.'

Mitubag ang Reverendo:

'Bisan pa kon ang tibuok uniberso madawat sa Balaang Komunyon uban sa Patriarka, dili ko kini madawat uban kaniya. Kay nahibalo ako gikan sa mga sinulat sa Balaang Apostol Pablo nga ang Espiritu Santo mosaway bisan pa sa mga anghel kon magwali sila sa Ebanghelyo sa lain nga paagi, nga magpasulod og bisan unsang bag-o (Gal. 1:8).'

Unya nangutana ang mga sugo:

'Kinahanglan ba gyud kaayo nga ipahayag ang duha ka kabubut-on ug duha ka matang sa kalihokan kang Kristo?'

'Kinahanglan gayud,' tubag sa santo, 'kung gusto nato maghunahuna sa matarong, kay walay binuhat nga walay natural nga lihok. Klaro nga gipahayag sa mga Balaang Amahan nga walay binuhat nga makahimo sa paglungtad o mailhan nga walay kaugalingong aktibidad. Kung dili kini tinuod, ug kung ang kinaiyahan dili mapadayag sa buhat, unsaon man nato pag-ila kang Kristo nga tinuod nga Dios sa kinaiyahan ug tinuod nga tawo?

Niini mitubag sila:

'Nakita nato nga kini mao ang tinuod nga kamatuoran; bisan pa, ayaw pagkabala-bala sa hari, nga, alang sa kalinaw sa Simbahan, naghimo sa typus dili aron ikalimod ang bisan unsang kinaiya nga giila kang Kristo, kondili alang sa kahupayan sa Simbahan, nga nagsugo sa pagpahilom bahin sa mga butang nga hinungdan sa panagbangi.'

Unya ang tawo sa Dios, samtang nagluhod sa yuta, mitubag uban sa mga luha:

'Ang maayong ug Dios-higugmaong hari dili angay masubo tungod sa akong pagkawalay-kaya, kay dili ko gustong makasala sa Dios pinaagi sa pagpahilom mahitungod sa butang nga Iyang gisugo kanato nga ilhon ug ikumpisal. Kay kon, sumala sa mga pulong sa banal nga Apostol, Siya mismo ang nagtudlo *'sa simbahan, una sa tanan, mga apostoles; ikaduha, mga propeta; ikatulo, mga magtutudlo'* (1 Cor. 12:28), nan klaro nga Siya mismo ang nagasulti pinaagi kanila. Gikan sa tibuok Balaang Kasulatan, sa mga sinulat sa mga balaang magtutudlo, ug sa mga dogma sa mga Konsilyo, atong nahibal-an nga si Jesu-Kristo, nga nahimong unod, atong Ginoo ug Dios, adunay gahum sa pagbuot ug sa paglihok sa Iyang pagka-Diyos ug sa Iyang pagkatawo. Kay wala Siya'y kakulangan sa bisan unsang kinaiya diin Siya mailhan nga Diyos o tawo, gawas sa sala. Kung, busa, Siya hingpit sa duha ka kinaiyahan ug wala'y kulang sa bisan unsang angay niini, nan, sa tinuod, bisan kinsa nga dili mosugot sa

Iya ang tinuod nga kina-iya sa duha ka kinaiyahan uban sa ilang tagsa-tagsa ka kinaiya—kinaiyahan nga pinaagi niini ug diin Siya nagpuyo—hingpit nga giliko ang misteryo sa Iyang Inkarnasyon.

Sa dihang napasabot na sa santo kini ug daghan pa, gidayeg sa mga nanan-aw ang iyang kinaadman ug wala silay nakitang rason aron supakon siya. Si Sergius, bisan pa, miingon:

'Ikaw ra ang naghatag og kasamok sa tanan' – tungod kay, tungod kanimo, daghan ang dili gustong makig-komunyon sa Simbahan dinhi.

Mitubag ang Banal nga Maksimo:

'Apan kinsa may makasulti nga ako nagsugo sa bisan kinsa nga dili makig-komunyon sa Simbahan sa Byzantine?' Niini mitubag si Sergius:

'Ang mismong kamatuoran nga dili ka makigkomunyon niining Simbahan maoy labing kusgan nga makapahunong sa kadaghanan nga makigkomunyon niini.' Mitubag ang tawo sa Dios:

'Walay mas bug-at o mas masubo pa kaysa kahimtang diin ang atong konsensya mosaway kanato sa usa ka butang, ug walay mas bililhon pa kaysa kalinaw ug pag-uyon sa kaugalingong konsensya.' Unya si Troilus, nga nagtumong sa kamatuoran nga ang mga 'typos' ni Emperador Constans gi-anatemisa sa tibuok Kasadpan, miingon sa santo:

'Husto ba nga ang interpretasyon sa atong debotong hari mapakyas pag-ayo?' Mitubag ang santo:

'Pasayloa sa Dios ang mga nag-awhag sa Emperador ug nagtugot kaniya sa pagpagawas niining dekreto!'

Nangutana si Troilus:

'Kinsa man ang nag-awhag niini, ug kinsa ang nagtugot niini?'

Mitubag ang santo:

– Ang mga prelate sa Simbahan nagtudlo niini, ug gitugotan kini sa mga dignitaryo; ug busa ang kaulaw niining pagpanglimbong nahulog sa hari, nga walay sala ug layo sa tanang erehiya. Bisan pa, tambagi ang suveren nga buhaton usab ang sama sa gibuhat sa iyang namatay nga apohan nga si Heraclius kaniadto. Sa dihang nahibalo siya nga daghang mga amahan sa Kasadpan wala modawat sa 'pagpasabot' sa pagtuo, apan pareho usab nga gisaway ug gikondena ang erehiya nga naglaganap didto, gipahawa niya ang iyang kaugalingon gikan sa bisan unsang pasangil bahin niini pinaagi sa pagpadala sa iyang mga sulat sa halayo ug lapad nga mga dapit, nga nagpamatuod niini nga ang 'pagpasabot' dili iya, kondili iya sa kanhi Patriarka Sergius. Buhaton usab kini sa naghaharing monarko, ug siya maluwas gikan sa tanang pasangil.

Nagpabilin silang hilom sa dugay nga panahon, nag-uyog sa ilang mga ulo, unya miingon:

'Lisod ug dili gani mahimo buhaton ang tanan nimong gisugyot, Abba.'

Human sa taas nga pakighinabi bahin sa nagkalain-laing mga hilisgutan, mihawa sila ug nagbulag sa mahigalaong paagi.

Usa ka semana pagkahuman niining panag-istorya, sa mosunod nga Sabado, gitawag pag-usab ang santo ug ang iyang duha ka disipulo sa imperyal nga silid alang sa interogasyon. Una, gidala sa sulod ang iyang unang disipulo nga si Anastasius, samtang ang lain nga si Anastasius, ang kanhing apokrisiaryo sa Simbahan sa Roma, gipabilin sa gawas sa silid. Sa dihang gidala ang unang Anastasius sa bulwagan, diin naglingkod ang duha ka patriyarka—si Tomas, Patriyarka sa Constantinople, ug usa pa—uban sa mga myembro sa Senado, misulod dayon usab ang mga maninirang-purá nga nagpasaka og bakak nga mga akusasyon batok kang Banal Maximus. Gipugos sa mga naa didto si Anastasius nga kumpirmahon ang panirang-purá nga gipasaka batok sa iyang magtutudlo. Apan mapangahas niyang gipadayag ang mga bakak, ug maisugong misupak sa atubangan sa mga patriyarka ug sa Senado. Sa dihang gipangutana siya kon gi-anatemisa ba niya ang 'typos', mitubag siya nga dili lang niya kini gi-anatemisa, apan nakasulat pa gani siya og libro batok niini. Unya nangutana ang mga dignitaryo:

'Unsa man karon? Dili ba nimo i-angkon nga sayop ang imong gibuhat?'

'Dili unta itugot sa Dios,' tubag ni Anastasius, 'nga ituring nakong sayop ang akong gibuhat nga husto, subay sa balaod sa simbahan.' Sa dihang gipangutana pa siya sa daghang uban pang mga butang, mitubag siya sumala sa gipahimo sa Dios kaniya. Human niini, gidala siya sa gawas, ug gidala sa sulod ang mahimayaong tigulang nga si Maximus. Si Patrician Troilus mitubang kaniya, nga nag-ingon:

'Paminaw, Abba, sulti ang kamatuoran, ug maluoy kanimo ang Dios. Kay kung atong ipasubay kanimo ang hustong proseso ug bisan usa sa mga kaso batok kanimo mapamatud-an nga tinuod, ipapatay ka sa balaod.' Mitubag ang tigulang:

'Gisulti na nako kanimo, ug isulti ko pag-usab: posible ra kaayo nga bisan usa niini nga mga akusasyon tinuod sama sa pagkahimo ni Satanas nga Dios; apan tungod kay si Satanas dili Dios ug dili siya mahimong Dios, nga usa ka apostata, ingon usab kining mga akusasyon, nga hingpit nga bakak, dili tinuod. Busa, buhata ang bisan unsa nga imong gusto; ako, sa paghalad sa Dios uban sa pagkamatinud-anon, wala koy kahadlok sa bisan unsang sayop.

Niini mitubag si Troilus:

'Apan wala ba nimo gi-anatemisa ang typus?'

Mitubag ang Karaan:

'Nakasulti na ko daghang higayon nga akong gi-anathema kini.'

'Apan kung ikaw,' miingon si Troilus, 'nag-excommunicate sa "typus", nan, pinaagi sa pagpalapad, gi-excommunicate ba usab nimo ang Tsar?'

'Wala nako gi-excommunicate ang Tsar,' tubag sa reverendo, 'apan ang charter ra nga nagbaliktad sa Ortodoks ug eklesiastikal nga pagtuo.'

'Asa man nimo kini gi-excommunicate?' pangutana ni Troilus.

'Sa Lokal nga Konseho sa Roma,' tubag ni San Maksimo, 'sa Simbahan sa Manluluwas ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Unya gisultihan siya sa chairman:

'Mosulod ka ba sa komunyon sa among Simbahan o dili?'

'Dili, dili ko mosugot,' tubag sa santo.

'Ngano man?' pangutana sa chairman.

'Kay,' tubag sa santo, 'gibaliwala niini ang mga dekreto sa mga Ortodoksong Konsilyo.'

'Apan kung gisalikway sa atong Simbahan ang mga konseho,' mitubag ang chairman, 'unsaon man nga nakarekord sila sa bulanan nga diptych[1328] ?'

'Unsa may pulos,' tubag sa balaan, 'sa ilang mga ngalan ug sa paghinumdom kanila, kung gisalikway man ang mga dogma sa maong mga konseho?'

'Makahimo ka,' pangutana sa chairman, 'sa klarong pagpakita nga gisalikway sa karon nga Simbahan ang mga dogma sa mga naunang balaang konseho?'

'Kung dili ka masuko ug mosugo ka,' tubag sa tigulang, ' dali ra nako kini ipakita.'

Sa dihang nanghilom na ang tanan, mitubag kaniya ang tesorero:

'Ngano man kaayo nimo gihigugma ang mga Romano ug gikaligut-an ang mga Griyego?'

Mitubag ang santo:

'Aduna kami'y sugo gikan sa Dios nga dili magdumot sa bisan kinsa. Gihigugma nako ang mga Romano isip kaigsuonan sa pagtuo, ug ang mga Griyego isip mga tawo nga pareho namo og sinultian.'

'Ug pila na ka-tuig ang imong edad?' pangutana sa tesorero.

'Kapito-an ug lima,' tubag sa santo.

'Ug pila na ka dugay,' padayon sa tesorero, 'nga anaa ang imong disipulo uban kanimo?'

'Trenta y siete,' tubag sa santo.

Niadtong higayona, usa sa mga klero misinggit:

'Hinaut nga ganti-an ka sa Diyos sa tanan nimong nabuhat alang sa bulahan nga si Pyrrhus.'

Walay gisulti ang santo isip tubag sa maong klerigo.

Sa niining medyo dugay nga mga interogasyon, wala'y usa sa mga patriyarka nga anaa ang misulti bisan usa ka pulong. Sa dihang nagsugod na ang mga istorya bahin sa konseho nga nahitabo sa Roma, usa ka si Demosthenes miingon:

'Dili lehitimong konseho kini, kay gitigum kini ni Martin, ang papa nga gi-exkommunikar.'

Mitubag ang Kagalang-galang Maximus:

'Si Papa Martin wala gi-exkommunikar, kundili gipanglutos.'

[1328] Ang diptych nagpasabot og memorial o sinodiko. Kini duha ka tabla, nga gipilo sama sa mga Tabla sa Tugon, diin gisulat ang mga ngalan sa buhi ug sa mga patay. Ang labing importante nga mga panghitabo sa kinabuhi sa simbahan gisulat usab sa bulanan nga diptychs.

Pagkahuman niini, pagkahilakaw nila sa santo, nagpamulong sila unsa ang buhaton kaniya. Gihunahuna sa mga malupit nga mananakit nga sobra ka malumo nga tugotan siyang magpadayon sa pagkinabuhi sama sa una, nga nakabilanggo, ug mas maayo nga ipailawom siya sa mga pag-antos nga mas grabe pa kaysa kamatayon. Busa, gihatag siya nila sa prefekto sa siyudad. Gisugo sa prefekto nga dad-on si San Maksimo ug ang iyang mga disipulo sa praetorium[1329] . Didto, ang walay-balaod nga tortyurador, una sa tanan, gihubo ang balaan nga tigulang ug gipahigda siya sa yuta, gisugo nga latigon siya gamit ang hait nga litid sa baka, nga wala magtagad sa iyang katigulangon o sa iyang mahimayaong dagway – ug wala usab siya malukop sa pagtan-aw sa iyang lawas, nga nipis tungod sa iyang mga pagpanummit. Ang balaan gipalo sa grabe kaayo nga paagi nga nababad sa iyang dugo ang yuta, ug ang iyang lawas nabutho-butho nga walay bisan usa ka bahin nga wala'y pilas. Unya ang mabangis nga hayop, uban sa kasuko sa usa k , misugod sa pagpanakit sa mga disipulo sa reverendo ug gipalo sila sa parehas nga kabangis. Samtang gipalo sila, misinggit ang heraldo:

'Ang mga dili mosunod sa sugo sa hari ug magpabilin nga mapanghimagsik angay nga mag-antos sa ingon nga mga pag-antos.'

Unya, hapit nang patay, gipahamtang sila sa prisohan.

Sa sunod buntag, ang balaan ug respetadong tawo gidala pag-usab gikan sa iyang selda ngadto sa silid-hukmanan, kauban ang iyang unang disipulo, si Anastasius. Ang santo buhi pa ug natabonan sa mga samad, nga bisan kinsa makakita sa halangdong tigulang, sa balaan nga asketiko, sa maalamon sa Dios nga magtutudlo ug teologo-konfesyor, dili makahimo nga walay kalooy; siya tibuok natabonan sa dugo ug gisi-gisi sa lawom nga mga samad, nga walay bisan usa ka dapit sa iyang lawas, gikan sa ulo hangtod sa tiil, nga wala'y samad. Apan, ang iyang walay kalooy nga mga manlupig wala magpakita kaniya og kalooy, hinungdan nga mas nasuko pa gayud sila. Giputol nila ang iyang maalamon nga dila—nga nagbubo og suba sa maalamon nga mga pagtulon-an ug naglunod sa mga heretikal nga hunahuna—sa lawom kaayo nga gamot sa iyang tutunlan, nga walay kalooy, ug pinaagi niini naningkamot silang patahimikan ang teolohikal nga maalamon nga mga ngabil sa santo. Gibuhat usab nila kini sa iyang sayong disipulo nga si Anastasius, ug dayon gibilanggo silang duha pag-usab. Apan ang Ginoong Dios, nga kaniadto naghimo sa mga bata nga makadayeg sa Iyang balaan nga ngalan, ug kinsa usab naghatag sa mga pipi sa gasa sa pagsulti, gihatagan kining tinuod ug matinud-anon Niyang mga sulugoon—ang Banal nga Maximus, magtutug-an ug martir, ug ingon usab ang iyang disipulo, ang Banal nga Anastasius—sa abilidad sa pagsulti, bisan pa walay dila, mas maayo ug mas klaro pa kaysa kaniadto, sa wala pa giputol ang ilang mga dila. Kaulaw kaayo sa mga maldito nga heretiko sa dihang nahibaloan nila kini! Napuno sa labi pang dakong kasuko, giputol nila ang iyang tuo nga kamot ug gilabay kini sa yuta. Sa samang paagi, giputol usab nila ang kamot sa iyang disipulo, si Santo Anastazio. Samtang ang iyang lain nga disipulo, nga ginganlan usab og Anastazio, nga mao ang apokrisiaryo sa Simbahan sa Roma, gipasagdan nila, tungod kay usahay siya magsilbi nga sekretaryo sa mga hari.

Pagkahuman niini, gidala si Kagalang-galang Maximus ug ang iyang disipulo gikan sa praetorium ug gihulbot sa tibuok siyudad sa kahuya – gipakita sa tanang katawhan ang ilang giputol nga mga dila ug mga kamot, samtang ang mga tawo misinggit og mga insulto ug pang-uyaw sa makalilisang nga mga tingog. Human sa ingon ana ka-inhumano nga pagpangatawa ug dili matinahuron nga pag-abuso, gipahawa silang tulo sa lungsod, tagsa-tagsa, ngadto sa usa ka layo nga dapit, nga walay bisan unsang suplay para kanila, walay pagkaon o sinina, hubad ug walay sinina sa tiil. Nag-antos sila sa daghang kalisdanan ug kasakit sa tibuok dalan. Ang Kagalang-galang Maximus, tungod sa iyang grabeng mga samad, dili siya madala bisan pa sa kabayo o sa karwahe. Ang mga sundalo naghabi og basket nga magsilbing higdaanan ug, pagkahuman nilang gibutang ang grabeng naantos nga elder sa sulod niini, halos dili na nila siya makaya dalhon ngadto sa iyang lugar sa pagkabilanggo. Pagkahuman nila siya gidala sa layo nga yutang Scythian, nga nailhan sa Europa nga Alania[1330] , ilang gibilanggo siya sa usa ka dungeon sa lungsod sa Shemari. Sa bahin sa iyang kagalang-galang nga disipulo nga si Anastasius, nga giputol ang dila ug kamot, namatay siya samtang nagbiyahe pa, human masinati sa iyang lawas ang dakong kakapoy ug pag-antos, samtang ang iyang kalag misulod sa kinabuhi nga walay katapusan uban sa Dios.

[1329] Ang praetorium mao ang lugar diin gihimo ang mga paglitis. Kasagaran ginabuhat ang pagpamukpok sa atubangan sa praetorium.

[1330] Ang Alania nahimutang sa Asyanong Sarmatia, sa kasadpang bahin sa Kabukiran sa Caucasus, dili layo sa Itom nga Dagat.

Ang Kagalang-galang Maximus nagpuyo pa og tulo ka tuig nga puno sa grabeng pag-antos atol sa iyang katapusang pagbiya sa katilingban. Samtang nakabilanggo sa dungeon, wala siyay nadawat nga tabang nga gikinahanglan alang sa iyang katigulangon ni bisan unsang maloloy-on nga pag-atiman gikan sa bisan kinsa. Sa dihang ang Ginoo nahimutang nga tapuson ang iyang mga sakit ug kasubo ug dad-on siya gikan sa bilanggoan ngadto sa walay katapusang kalapad ug kalipay sa Gingharian sa Langit, una Niya siyang gipahupay pinaagi sa usa ka langitnong pagpadayag dinhi sa yuta, ug unya gipahibaloan Siya kaniya sa takna sa iyang pagpanaw. Napuno sa dakong kalipay ang bulahan nga nag-antos, ug bisan pa nga kanunay siyang andam sa kamatayon, nagpaningkamot gihapon siya nga tinud-anay nga mag-andam alang niini. Sa dihang miabot na gayud ang takna sa iyang kamatayon, nga usa ka panahon sa kalipay alang kaniya, malipayon niyang gisumite ang iyang espiritu sa mga kamot ni Kristo nga Dios, nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on ug nga iyang gisakitang dako.

Busa kining nag-angkon kang Kristo ug martir natapos ang panaw sa iyang kinabuhi[1331] ug misulod sa kalipay sa iyang Ginoo. Gilubong siya sa maong siyudad. Pagkahuman sa paglubong sa santo, tulo ka milagrosong nga lampara ang nakita ibabaw sa iyang lubnganan, nga nagdan-ag sa kalayo nga dili masukod ang kahayag ug nagpasiga sa maong dapit. Ang santo, nga sa iyang kinabuhi usa ka suga sa kalibutan, wala mihunong sa pagdan-ag pagkahuman sa iyang kamatayon, ug hangtod karon nagpadayon sa pagdan-ag sa tanang tawo isip usa ka ehemplo sa iyang mahimayaong ug mapailubon nga kinabuhi ug sa iyang dakong kadasig alang sa Dios. Kadtong tulo ka lampara nga nakita sa kabaong sa santo nagsilbi nga klarong timaan nga ang balaang tawo sa Dios mipuyo na sa hayag nga mga puloy-anan sa Labing Balaang Trinidad, nga dili gayud malisang sa Gingharian sa Dios, diin siya nagdan-ag uban sa mga matarong sama sa adlaw ug naglipay sa pagpamalandong sa Triunong Kahayag. Pagkahuman sa kamatayon sa Benerableng Maximus, usa pa sa iyang mga disipulo, ang apokrisiarius nga si Anastasius, nagpabilin nga buhi sa nag-inusarang pagkabilanggo; siya sa ulahi naghulagway sa daghang detalye ang kinabuhi, mga buhat ug mga pag-antos sa iyang amahan ug magtutudlo. Gikan niining maong salaysay, among gikuha dinhi sa gipamubo nga porma, ang igo alang sa among pagtukod, alang sa paghimaya sa Dios—nga gihimaya sa mga balaan—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, Kang Kinsa, bisan pa gikan kanato nga mga makasasala, ipahatag ang dungog, himaya ug pagsimba, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa mga katuigan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Alang sa magbabantay sa Trinidad ug sa dakong Maximus, nga klaro nga nagtudlo sa balaan nga pagtuo—nga si Kristo pagadayegon sa duha ka kinaiyahan, naglungtad sa duha ka kabubut-on ug duha ka lihok—dayegon nato siya uban sa angay ug matinud-anong mga awit, nga nagasinggit: Malipayon ka, magtutudlo sa pagtuo.

[1331] Ang mga buhat ni San Maximus wala mawala. Ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho (680) gipasidunggan ang Konpesor uban sa angay nga pagrespeto ug gi-exkommunikar ang mga heretiko ug ang ilang mga pagtulon-an. – Ang labing maayo sa mga buhat sa Kagalang-galang Maximus mao kadtong naglarawan sa espirituhanong kinabuhi, ug labi na gayud ang mosunod: 1) Mahitungod sa Gugma, nga gipadala kang presbiter Elpidius, nga adunay 400 ka kapitulo; 2) 'Mahitungod sa Asketikong Kinabuhi', sa porma sa mga pangutana ug tubag nga gihatag kang Elpidius usab; 3) 'Mahitungod sa Hiyas ug Daotan', nga adunay 500 ka kapitulo; 4) Usa ka Epistula kang Eparco George mahitungod sa Garbo; 5) Kang Cubicularius Juan – Mahitungod sa Gugma ug Kasubo alang sa Dios. Sa tanan niyang dogmatiko nga mga buhat, ang Banal nga Maximus nagpunting hapit eksklusibo sa mga Monothelita ug Monophysita, nga iyang gisukol uban sa dakong kadasig sa iyang kinabuhi. Nagsulat siya sa mosunod batok sa mga Monothelites: 1) Duha ka bolyum sa dogmatiko nga mga traktado nga gipadala kang Marinus sa Cyprus; 2) Mahitungod sa Duha ka Kabubut-on ni Kristo, mahitungod sa mga Buhat ug Kabubut-on ni Kristo, gipadala usab kang Marinus, ug daghang uban pang dili kaayo taas nga mga traktado. Batok sa mga Monophysite, misulat siya og: 1) Mahitungod sa Husto nga mga Dogma sa Pagtuo ug Batok kang Severus; 2) Mahitungod sa Duha ka Naturalesa ni Kristo. Siya usab ang awtor sa lima ka diskurso mahitungod sa Balaang Trinidad ug usa ka sulat ngadto sa presbiterong Marinus nga 'Mahitungod sa Gikanan sa Espiritu Santo'. Ang Banal nga si Maximus aktibo usab sa pag-exegesis sa Balaang Kasulatan. Nabilin kaniya ang daghang mga buhat sa interpretasyon sa kasulatan: 1) mga tubag sa malibog nga mga bersikulo sa Kasulatan; 2) mubo nga mga tubag sa lisod nga mga hilisgutan; 3) usa ka pagpatin-aw sa Salmo 59; 4) usa ka interpretasyon sa 'Amo sa Ginoo'; 5) usa ka eksposisyon sa Awit sa mga Awit. Dugang pa, ang Banal nga Maksimo mibiya og usa ka liturhikal nga traktado – usa ka eksposisyon sa Liturhiya o ang Han-ay sa mga Sakramento – ug daghang uban pang mga buhat: mahitungod sa kalag, sa hiyas, ug uban pa. – Ang mga buhat sa Banal nga Maksimo dato sa hataas nga dogmatiko ug moral nga mga panan-aw.

Laing Kontakion, Tono 6:

Ang Triyunal nga Kahayag, nga nagpuyo sa imong kalag, nagpamatuod kanimo nga usa ka pinili nga sudlanan, O labawng bulahan, nga nagpadayag sa pagka-Diyos sa hingpit; imong gipahayag, O bulahan, ang dili masukod nga mga misteryo, ug klaro nimong gipangwali sa tanan, O Maximus, ang Trinidad, ang Nanguna pa sa tanan, ang Walay Sinugdanan.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Neophytus

Gisaulog sa ika-21 sa Enero

Sa siyudad sa Nicaea sa Bithynia[1332] nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Theodulus, nga ang asawa kay Florence. Pareho silang mga Kristohanong mahadlokon sa Dios ug matinud-anon nga nagsunod sa mga sugo sa Dios. Nakaanak sila og usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Neophytus. Human siya mapahimakas sa balaan nga pagbunyag, gidala nila siya ug gipadako sa Kristohanong pagtuo. Samtang nagdako ang batang lalaki sa edad ug pagsabot, ug sa dihang hapit na siya mo-siyam ka tuig, nagsugod siya sa pag-adto sa eskwelahan. Ang grasya sa Dios mipuyo kaniya, hinungdan nga ang pagdayeg kang Cristo misibog gikan sa baba sa mga bata (tan-awa Salmo 8:3; Mateo 21:16), kay *ang Espiritu* Santo *'mohuyop diin kini buot'* (Juan 3:8): ang batang lalaki nahimong usa ka tigbuhat sa mga milagro. Aduna siyay usa ka batasan: sa dihang gipahawa na ang mga bata sa eskwelahan aron mobalik sa ilang mga panimalay, ang bulahan nga batang si Neophytus dad-on niya ang labing kabus nga mga bata, iyang mga kaedad, sa iyang balay ug ipangbahin-bahin kanila ang pagkaon nga iyang nadawat gikan sa iyang mga ginikanan alang sa paniudto – samtang siya mismo nagutom gihapon. Human niana, moadto siya sa sidlakang ganghaan sa siyudad, maghimo og krus didto gamit ang iyang tudlo ug, sa pagyuko sa atubangan niini, mag-ampo kang Kristo nga Diyos, nga gipako sa Krus alang kanato. Ang iyang mga kauban, nga nabusog na sa iyang paniudto, moanha kaniya samtang nag-ampo siya sa sidlakang ganghaan. Aduna'y usa ka bato sa bungbong didto. Sa paghampak niya sa maong bato gamit ang iyang kamot, ang bulahan nga si Neophytus nagpagawas og tubig para sa iyang mga kauban nga daw gikan sa tinubdan – ug ilang giminom. Ang balaan nga batan-on gibuhat kini matag-adlaw, gipakaon ang iyang mga kauban sa iyang pagkaon ug milagrosong gipawala ang ilang kauhaw pinaagi sa tubig nga gipagawas gikan sa bato. Sa samang higayon, iyang gisugo sila nga dili mosulti niini bisan kinsa, ug wala gyud sila nagsulti bahin niini. Busa, wala'y nakahibalo sa iyang mga milagro niadtong tuiga, bisan pa gani ang iyang mga ginikanan, kondili ang mga kabus kaayo nga kabatan-onan.

Sa sunod tuig, ang inahan ni Neophytus, si Florence—nga napuno sa espesyal nga gugma alang sa Dios—gihayag sa Dios sa usa ka damgo nga ang iyang anak nagpagawas og tubig gikan sa bato, sama ni Moises, ug nagpahupay sa kauhaw sa mga batan-ong lalaki. Pagmata niya, nag-ampo siya sa Dios nga ipadayag Niya kaniya sa detalyado ang tanan nga may kalabotan sa iyang anak nga si Neophytus. Ug tan-awa, usa ka puti nga salampati, nga nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag, milupad gikan sa kahitas-an sa langit. Pag-abot niini sa higdaanan ni Neophytus, ang salampati misulti kaniya sa tunog sa tawo:

'Gipadala ako,' ingon niini, 'sa Manluluwas aron mapabilin nga walay mantsa ang imong higdaanan.'

Pagkadungog niini, ang iyang inahan natumba ug namatay sa kahadlok. Sa dili madugay, mikaylap ang balita sa tibuok siyudad sa Nicaea nga si Florence, asawa ni Theodore, kalit nga namatay. Daghang katawhan ang dayon mitigum sa balay sa namatay – mga lalaki ug babaye, silingan ug kaila – ug ang tanan nabulabog unsa ang nahitabo kaniya, nga namatay siya nga wala damha. Si Teodoro, ang iyang bana, naa sa uma niadtong panahona. Gidali siyang gisultihan sa kalit nga kamatayon sa iyang asawa. Gibungkag niya ang iyang sinina sa kasubo, nagdali siya pauli, nagahilak. Si Neophyt, nga nakit-an siya sa ganghaan, miingon:

'Ngano man ka nagasubo, Amahan? Wala mamatay ang akong inahan, natulog lang siya og lawom.'

Unya, misulod siya sa balay uban sa iyang amahan, gihikap niya ang kamot sa iyang inahan ug miingon:

'Bangon, inahan ko; natulog ka lang og lawom.'

[1332] Bithynia – usa ka amihanang-kasadpang rehiyon sa Asia Minor. Nicaea – karon Iznik – kaniadto usa ka dato ug mauswagon nga siyudad, apan karon kabus ug halos walay tawo. Ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon sa Nicaea.

Siya mibangon sama sa usa ka tawo nga bag-o pa lang namata, giakap ang iyang anak nga lalaki ug gihalokan siya nga malumo. Sa pagkakita niini, ang tanan nga nagtigum sa balay naghimaya sa Dios. Si Florence, sa iyang bahin, gisaysay pag-ayo sa iyang bana ang tanan nga nahitabo kaniya, sa iyang damgo ug sa tinuod. Niadtong maong takna, nahibal-an usab ang milagro ni Neophytus sa pagkuha og tubig gikan sa bato. Natingala kaayo ang tanan niini, ug daghan sa mga pagano nga naa didto, pagkadungog nila niini tanan ug pagkahibulong sa grasya sa Dios nga nagpuyo sa putli ug walay sala nga batan-on nga si Neophytus, mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Samtang nagpadayon kini, kanunay nga mosidlak ang usa ka salampati sa higdaanan sa santo, ug moupo niini, mosulti sa tingog sa tawo. Sa usa ka higayon, miingon kini sa santo:

'Gawas, Neophytus, gikan sa balay sa imong amahan, ug sundi ako.'

Mibangon ang balaan nga batan-on, mihawa sa balay sa iyang ginikanan, ug misunod sa salampati. Ang salampati, pagkahuman nga gidala siya sa Bukid Olympus[1333] , ngadto sa usa ka bitak sa bato, nilupad paingon sa langob didto. Si Neophytus, nga nagsunod niini sa sulod, nakakita didto og usa ka dakong leon ug miingon niini:

'Gawas ka dinhi ug pangitaa ang lain nimong langob, kay gisugo ko sa Ginoo nga magpuyo dinhi.'

Pagkadungog niini, gilamoy sa leon sa iyang dila ang abog sa iyang mga tiil ug nilakaw. Nabilin ang santo aron puyo sa langob sa leon ug gipakaon siya sa usa ka anghel. Paglabay sa usa ka tuig, sa sugo sa Dios, mibalik pag-usab ang santo sa siyudad sa Nicaea ngadto sa iyang mga ginikanan, nga hapit na mamatay; ug pagkahuman sa iyang katapusang halok kanila, gipadala niya sila sa Dios, samtang siya mismo, pagkahuman ipangbahin ang ilang nahibilin nga kabtangan sa mga kabus, mibalik pag-usab sa Bukid Olympus, sa iyang kanhing puloy-anan. Didto siya nagpabilin hangtod siya nakaabot sa edad nga kinse anyos, sama sa Anghel, naghimaya sa Dios ug nagdawat og pagkaon gikan sa kamot sa Anghel.

Niadtong panahona, ang mga manlutos nga sila Diocletian ug Maximian[1334] naghari sa Sidlakan ug Kasadpan, samtang si Decius ug ang iyang deputy nga si Uar mao ang mga magmamando sa probinsya sa Bithynia. Ang Simbahan ni Cristo ginapanglutos sa tibuok kalibutan sa mga tawo nga walay Diyos ug nanimba sa mga dios-diosan. Niadtong panahona, miabot si Decius sa Nicaea, ug ang iyang heraldo nagpahibalo nga ang tanang lungsuranon sa siyudad ug ang mga lumolupyo sa palibot magtigom aron maghalad og sakripisyo sa mga dios. Gi-ila usab ang usa ka adlaw alang niining makalilisang nga pista. Sa samang panahon, ang mga hari naa sa rehiyon sa Bithynia; sila usab miabot sa Nicaea. Sa pag-abot niining demonyong pista ug samtang ginahalad ang mga sakripisyo sa mga diyos-diyosan sa publiko, gidala sa mga Anghel sa Dios si San Neophytus gikan sa Bukid Olympus ug gibutang siya sa tunga-tunga sa plasa sa Nicaea, nga ang iyang nawong nagdan-ag sama sa nawong ni Moises. Ang santo misinggit sa kusog nga tingog:

'Gipadayag ko ang akong kaugalingon sa mga wala magpangita kanako, ug nagpakita ako sa mga wala mangayo kanako, aron ipadayag ang mga sayop ug limbong sa walay dios nga pagtuo.'

Ang mga tawo nga nagselebrar sa pista, kauban ang gobernador nga si Decius, nabigla sa dihang nakakita sila og usa ka masidlak nga batan-ong lalaki nga kalit lang mitungha taliwala nila, misulti sa kusog nga tingog, ug nangutana kinsa siya ug asa siya gikan. Ug sa diha-diha dayon nailhan siya sa mga lungsuranon nga si Neophytus, anak ni Theodore ug Florence. Unya gisugo sa gobernador Decius nga siya usab maghalad og sakripisyo sa ilang mga diyos uban kanila. Gibuksan sa santo ang iyang mapangahas nga mga ngabil ug misugod sa pagsulti:

'Ikaw nga walay balaod nga tawo ug madugo nga tirano, unsa man imong gibuhat, nga nagdala sa daghang kalag sa mga tawo ngadto sa ilang kapahamakan? Wala ba ka kahibalo nga alang sa tanan nimong gidala ngadto niining demonyong halad, magdala ka og makalilisang nga responsibilidad ug pagahirason ka hangtod sa kahangturan sa nagdilaab nga Gehenna?'

Grabe kaayo ang kasuko ni Gobernador Decius tungod niining pagbatikos ug gisugo niya nga hubaron og hubad ang balaan nga batan-on; unya, pagkahuman siya gisabit sa bukton, gisugo siya nga isabit sa kahoy ug walay kalooy nga latigon gamit ang litid sa baka, pagkahuman niini, ibutang siya sa suka nga gisagol sa asin.

[1333] Olympus – usa ka bukid sa Asia Minor, sa utlanan tali sa Phrygia ug Bithynia.

[1334] Si Diocletian – usa ka Romanong emperador nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa imperyo, samtang si Maximian nagdumala sa kasadpan nga bahin gikan sa 284 hangtod 305.

Gisagubang sa santo ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog ug misinggit sa kusog nga tingog ngadto sa mga tawo nga naglibot kaniya:

'Mga tawo nga gipanag-iya sa kawalay Dios ug gilutos sa pagkabuta, maghinulsol kamo ug ilabay kining kangitngit; moanhi kamo sa tinuod nga kahayag, si Cristo nga among Dios, ug pagahinungdan kamo pinaagi sa balaan nga bunyag, aron kamo ikonsiderar nga takus sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Ang gobernador, sa pagdungog niining mga pulong gikan sa balaan nga batan-on, napuno sa labi pang kasuko ug gisugo nga ibitay pag-usab siya sa kahoy ug hikason ang iyang mga tadyaw gamit ang kutsilyo. Samtang gipaka-antos sa ingon niini nga paagi, si Santo Neophytus wala'y lain gisulti gawas sa mga pulong:

' Anak sa Dios, kalooy-a ako!'

Unya usa sa mga katiwala sa magmamando ang miabante ug miingon:

'Ngano man nga nagbuhat ka sama sa usa ka buang, Neophytus, nga supak sa sugo sa hari? Saad nga maghalad ka og mga sakripisyo sa mga diyos, ug kaluoyon ka dayon gikan niining malupit nga silot.'

Apan mitubag ang santo:

'Naghalad ako og halad sa pagdayeg sa Dios sa Langit, apan dili gayud ko mosimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag o sa mga demonyo nga nagpuyo niini.'

Unya gisugo sa gobernador ang iyang mga sulugoon nga lusaon pa gyud ang balaan sa tibuok lawas sa mas malupit nga paagi, nga mag-ilis-ilis. Ang mga sulugoon, nga mag-ilis-ilis, malupit nga gilusa siya, hangtod nga nabutyag ang iyang mga bukog. Ang santo, bisan pa, nga gipalig-on sa Diyos, nag-awit atol niining mga pag-antos: *'Bisan pa kon maglakaw ako sa walog sa landong sa kamatayon, dili ako mahadlok sa bisan unsang kadautan, kay kamo anaa uban kanako'* (Salmo 22:4), O Ginoo.

Ang gobernador, sa dihang nakita nga walay pulos ang iyang mga paningkamot, nagmando nga hunongon ang pagpanakit sa santo ug kuhaon siya gikan sa kahoy; samtang nagpahupay kaniya, miingon siya:

'Tungod kay batan-on ka pa ug aron malikayan ang kadaut sa imong panglawas, dili na tika pasagdan pa og dugang pag-antos, apan tambagan tika nga mosimba sa among mga diyos. Unya, dad-on sa imong atubangan ang labing maalamon nga mga doktor nga gipadala sa mga hari, ug sila dali ra kaayo makahupay sa imong mga samad.'

Mitubag ang martir:

'Aduna koy lain nga Mananambal, Ginoo, ang Ginoong Jesu-Cristo, nga Tungod Niya ako nag-antos; sa Iya ako nagbutang sa akong paglaum.'

Unya gisugo sa gobernador nga siya paghigoton ug ipahamtang sa prisohan. Sa sunod buntag, miadto ang gobernador sa harianong palasyo ug gisultihan ang mga hari bahin kang Neophytus.

'Gahapon,' matod niya, 'gipabugkos ug gitortyur nako ang usa ka batan-ong Kristohanon, tungod kay wala siya mosugot sa pagsimba sa mga dios. Apan wala siya magtagad sa mga pag-antos ug kanunay siyang nagtawag sa iyang Kristo.'

Gisugo sa mga hari nga silotan sa kalayo ang batan-ong lalaki ug ang tanan nga nag-angkon kang Kristo samtang buhi. Mibiya ang gobernador nga si Decius ug ang tigulang nga si Uar sa mga kwarto sa hari ug miadto sa usa ka dapit nga gitawag 'ang Eskwelahan ni Hercules'[1335] . Dinhi, gitukod ang mga larawan sa mga hari, ug gisugo ni Decius nga dad-on gikan sa bilanggoan ang batan-ong lalaki nga si Neophytus. Sa dihang gidala ang santo sa ilang atubangan, gisultihan siya sa gobernador sa mosunod nga mga pulong:

'Neophytus, duola ug halad og sakripisyo sa diyos nga si Hercules; unya malipay kanimo ang mga diyos, ug madawat ka sa mga hari ug kanamo.'

Mitubag ang santo:

'Nag-ampo ako sa akong Dios, si Jesu-Cristo, nga ako mahimong malipayong madawat Niya.'

[1335] Si Heracles o Hercules – usa ka bayani sa karaang sugilanon sa Gresya nga, sumala sa pagtuo sa mga karaang Griyego, adunay supernatural nga kusog, nagrepresentar sa pisikal nga kusog sa tawo, ug pagkahuman girespeto nila isip usa sa ilang labing pinalanggang mga dios. Ingon nga hulagway sa pisikal nga kusog, si Hercules girespeto isip ulo ug patron sa tanang gymnasium (mga karaang pampublikong eskwelahan sa Gresya diin gibutang ang partikular nga pagtagad sa mga ehersisyo sa gymnastic) ug palaestrae (mga eskwelahan para sa pisikal nga ehersisyo nga gipadagan sa mga pribadong indibidwal, diin ang mga batang lalaki nakadawat og pisikal nga pagbansay). Kini nga mga eskwelahan kasagaran gihalad kang Hercules ug gipalamuti sa mga estatwa niya. Kasagaran, ang mga ehersisyo ug kompetisyon sa gimnastika ug atletika gihimo sa gawas, sa mga lugar nga espesyal nga gitudlo alang niini nga katuyoan ug gihalad kang Hercules.

Unya, sa sugo sa tigpahirap, gipainit ang usa ka pugon sa grabeng kainit aron pagsunogon si Santo Neophytus. Gihagdo siya sa pugon, ug gisirad-an ang bunganga niini sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, aron dili gani magpabilin ang mga bukog sa martir. Apan ang balaan nga martir nga si Neophytus, nga napabugnaw sa langitnong hamog taliwala sa kalayo, naglipay sama sa usa ka dapit sa kalinaw, samtang nag-awit: *'Ang Ginoo mao ang akong magbalantay; dili ako magkulang: Gipahigda ko niya sa mga lunhaw nga parang'* (Salmo 22:1–2). Nabilin siyang hingpit nga wala'y kadaut, sama sa tulo ka batan-ong lalaki sa Babilonia nga gilabay sa hurno (Dan. 3).

Paglabay sa tulo ka adlaw, miabot ang mga sulugoon sa taga-pahirap aron ablihan ang pugon ug ilabay ang abo; nagtuo sila nga nawala na ang kalayo sa pugon ug nasunog na ang lawas sa martir. Apan sa diha-diha nga nabuksan nila ang baba sa pugon, kalit ug wala damha, misabwag gikan niini ang dakong kalayo ug gisunog ang kadaghanan sa mga daotan nga nagtigum didto, nga hapit walay nakaluwas nga wala'y samad. Ang balaan, bisan pa man, misinggit sa kusog nga tingog:

'Bulahan Ka, O Ginoo akong Dios, nga nagpabilin kanako nga buo ug walay samad taliwala sa akong mga pag-antos, nga nagluwas kanako gikan sa mga limbong sa akong mga mananakit, nga naghimo sa kalayo nga hamog para kanako, ug nga naglaglag sa kalayo kadtong angay sa walay katapusang kalayo!' Nag-ampo ako kanimo, O Ginoo, ayaw ko pagkahiya, ako nga imong alagad, hangtod sa katapusan, samtang akong buhaton ang akong kaisog pinaagi sa imong tabang.

Pagkahuman niini, migawas ang santo gikan sa hurno nga walay samad, nga wala gyud siya'y nadaut sa kalayo. Ang dautang mga sulugoon, nga nakaluwas sa kalayo, gidakop siya ug gidala sa atubangan sa gobernador. Ang tanang pagano nangahibulong sa maong milagro ug, sa ilang pagkadaotan, giingon nila nga kini gikan sa salamangka, kay sila mismo napuno sa demonyohanong salamangka: ang dautang buot nakapabulag kanila, ug wala nila masabti ang gahum ni Cristo.

Gikondena dayon ang santo nga kan-on sa mga mabangis nga hayop. Gihimo ang usa ka plataporma; gitali ang hubad nga santo sa usa ka haligi nga gibutang niini, ug gipahimutang ang usa ka oso batok kaniya. Nangurog ang hayop samtang nagpadulong kini sa santo, apan sa diha nga nakaduol na kini, mihunong kini, mitan-aw kaniya, unya mibalik sa iyang lugar. Ang gobernador ug ang tanan nga nagtigum aron motan-aw sa pasundayag nabigla niini. Unya gipagawas nila ang labing mabangis nga babaing oso, nga duha ka beses ra matag tuig ipagawas sa arena, tungod kay grabe ka dautan ug daghan na ang napatay niini. Midagan kini, mihagis sa kaugalingon sa tiilan sa santo, nga nakaila kaniya nga usa ka tawo sa Dios, unya mibalik sa iyang lugar. Samtang nagakahitabo kini, gidala sa mga magbalantay sa atubangan sa magbubuot ang usa ka dako kaayo ug grabe ka mabangis nga leon, nga ilang giingon nga nadakpan nila sa disyerto lima ka adlaw ang milabay ug wala gyud nila gipakaon. Nalipay ang magbubuot, busa gisugo niya nga dad-on ang leon sa arena, diin nakahigda nga hubo ang balaang martir, nga nakagapos sa usa ka haligi. Nahadlok ang tanan sa pagkakita niining leon, kay dako kaayo ug mabangis kini. Miduol ang leon sa santo, gitutokan siya, mihunong, ug sa pagyuko sa ulo, nagpatulo og luha gikan sa iyang mga mata sama sa suba nga nagaawas gikan sa tinubdan; unya gisugdan niya pagdila ang mga tiil sa santo. Kini mao gayud ang leon nga nakit-an ni San Neophytus sa Bukid Olympus, sa usa ka bangin nga langob, ug gipahawa niya ngadto sa lain nga lugar, pagkahuman siya mismo ang nagpuyo sa langob. Sa pag-ila kaniya, gisugo siya sa santo nga mobalik sa iyang kanhing puy-anan sa Bukid Olympus, nga iyang gihatag sa santo; sa samang higayon, gidili siya sa santo nga mosamok sa bisan kinsa. Ang leon, pagkahuman mitungo sa martir, mibulag kaniya uban sa makalilisang nga pag-ungol, gibuak ang mga pultahan sa arena ug dali nga misulod sa taliwala sa mga tawo. Nangdagan ang tanan sa kahadlok, nagpahadlok sa ilang kaugalingon sa kabangis sa hayop, apan wala kini'y gilapasa bisan kinsa ug midagan paingon sa disyerto, sumala sa gisugo sa santo, paingon sa iyang kanhing puloy-anan. Ang taga-pahirap, napuno sa kahadlok ug kahilak, ug wala na siyay nahunahuna nga buhaton, nagmando nga patyon ang martir. Didto nagtindog ang usa ka langyaw, sama sa hayop ug mabangis ang batasan, naggunit og bangga sa iyang kamot. Midagan siya padulong sa santo ug, sa paghampak sa bangga sa iyang dughan, nabutho siya niini. Busa ang balaan nga martir Neophytus, nga gipatay sama sa karnero, gisumite niya ang iyang kalag sa kamot sa iyang Ginoo niadtong ika-21 ka adlaw sa Enero sa tuig[1336] , human siya mabuhi sulod sa kinse ka tuig ug upat ka bulan sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Karon, nga nakapanunod sa

[1336] Si San Neophytus nag-antos ug namatay isip martir atol sa pagpanlupig ni Diocletian, nga nahitabo niadtong 303–305.

kinabuhi nga walay katapusan, ginadayeg niya si Kristo nga Dios, ang Tinubdan sa kinabuhi, nga ginadayeg hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Agnia nga Birhen

Gisaulog sa ika-21 sa Enero

Ang Balaang Martir nga si Agnia natawo sa karaang Roma ug gipadako sa iyang mga ginikanan sa Kristohanong pagtuo. Sa edad nga napulo ug tulo, siya giluwas gikan sa walay katapusang kamatayon pinaagi sa panandaliang kamatayon ug nakab-ot ang walay katapusang kinabuhi, kay gihigugma niya ang usa ka Maghahatag sa kinabuhi ug nagpabilin kaniya sukad pagkabatan-on. Batan-on siya sa edad apan hamtong sa panghuna-huna – batan-on sa lawas, apan ang iyang kalag naputi sa kinaadman (Kinaadman 4:9); matahum ang dagway, apan labi pang matahum sa kalalum sa iyang pagtuo. Gidilaab sa gugma alang sa Pinakamahimayaong Hesus, nga natawo gikan sa Labing Buluhatong Birhen, iyang gipangasaw-on ang iyang kaugalingon kaniya pinaagi sa iyang pagkabirhen ug, gawas kaniya, wala siyay lain gipangandoy nga ikuyog. Tungod kay halangdong kaliwatan ug gwapa sa hitsura, nabihag niya sa iyang kaanyag ang mga mata ug kasingkasing sa usa ka batan-ong lalaki—ang anak sa probinsyal nga gobernador nga si Symphronius—nga sa dihang nakita niya siya nga nagpauli gikan sa eskwelahan sa mga babaye, nahigugma dayon siya kaniya; unya, pagkahibalo niya bahin kaniya ug pagkahibal-an ang adres sa balay sa iyang mga ginikanan, nagsugod siya sa pagpadala kaniya og daghang bililhon nga mga regalo, nagsaad pa gani og mas daghan pa ug naghangyo kaniya nga mouyon nga mahimong iyang nobya ug pakaslan siya. Gisalikway ni Santa Agnia ang tanang gasa sama sa basura, nga wala gyud kini gihatagan bili; bahin kaniya, miingon siya nga siya gipangakohan sa labing maayong Nobyo ug nakadawat gikan Kaniya sa labing maayo ug labing bililhon nga mga gasa: isip Iyang nobya, dili niya Siya mahimakak o traydoron ang iyang debosyon ug gugma alang Kaniya. Apan sa adlaw-adlaw, ang gugma niining batan-on alang kaniya nagkadako ug nagkainit, ug giisip niya ang iyang kaugalingon nga labing dungog ug takus kumpara sa tanang ubang batan-ong maharlika. Sa pagtuo nga gusto sa dalaga ang labing maayong mga gasa gikan kaniya, nag-andam siya og mas daghan ug mas bililhon nga mga hiyas ug perlas, bililhon nga mga sudlanan ug bisti, ug gidala kini kaniya mismo, naghangyo kaniya—usahay personal, usahay pinaagi sa mga kaila, higala ug silingan—nga ayaw siya pasagdi alang sa uban. Gipunting niya ang iyang maharlikang pagkatawo, ang iyang bahandi, ang iyang balay, ug ang mga yutang kabilin nga panag-iya niya kon mouyon siya nga ipangasa kaniya. Unya ang santo misugod sa mas klarong pagpakigsulti:

– Palayo kanako, ikaw nga nagpasiga sa kalayo sa sala, ikaw nga mahiligon sa hugaw, ikaw nga pagkaon nga gitagana para sa walay katapusang kamatayon! Palayo kanako, kay laing Nobyo ang nagpahimangno na kanimo, Siya nga naghatag kanako og labaw pa nga mga palamuti ug gipangakohan ako sa singsing sa Iyang pagtuo. Dili ka ikatandi kaniya, bisan sa kaliwatan o sa ranggo. Gihatagan usab niya ako og uban pang mga dungog sa espirituhanong katahum. Gidayandayan Niya ang akong tuo nga kamot ug liog sa bililhon nga mga bato, gibutangan Niya og hikaw nga hinimo sa bililhon kaayong esmeralda ang akong mga dalunggan, gisul-otan Niya ako og hayag ug masidlak nga mga perlas, gibutangan Niya og marka ang akong nawong aron dili nako pili-on ang lain nga nobyo gawas Kaniya, gisul-otan Niya ako og mga bisti nga burdado sa bulawan ug gidayandayan Niya ako sa dili mabilang nga mga kuwintas; dugang pa, gipakita Niya kanako ang bililhon nga bahandi nga Iyang gisaad nga ihatag kanako kon ipadayon nako ang akong pagtuo kaniya. Busa dili ko makatan-aw sa lain, aron dili nako mapasipalahan ang akong unang Nobyo, ni dili ko siya biyaan nga diin ako hugot nga napugos sa panalipod sa gugma. Labaw sa tanan ang Iyang pagka-maharlika, labing kusgan ang Iyang gahum, labing matahum ang Iyang kaanyag, labing tam-is ang Iyang gugma, nga milabaw sa tanang grasya; nag-andam na Siya og usa ka palasyo para kanako. Matam-is kanako ang Iyang tingog; ang Iyang mga ngabil nagbubo na ug dugos ug gatas para kanako; pinaagi sa Iyang putli nga yakap nahimong tinuod ang akong pagdikit kaniya; ang Iyang unod nakig-usa na sa akong unod, ug ang Iyang dugo nagkolor sa akong nawong. Birhen ang Iyang Inahan, ug wala mailhi sa Iyang Amahan ang Iyang asawa. Nag-alagad Siya sa mga anghel; ang adlaw ug ang bulan natingala sa Iyang kaanyag; sa Iyang sugo, mausbong ang mga patay; sa Iyang paghikap, mamaayo ang mga masakiton; ang Iyang bahandi dili gayud mahurot, ug ang Iyang mga tipiganan dili gayud maubos. Sa Iya ra ako nagbutang sa akong

pagtuo, ug sa Iya ko gisalig ang akong kaugalingon sa hingpit. Kung Siya ang akong bana, magpabilin akong birhen; sa paghigugma kaniya, magpabilin akong putli; sa paghikap kaniya, magpabilin akong putli; niining kaminyoon, walay anak; ang pagpanganak niini walay kasakit, ug ang mga bunga sa atong panaghiusa nagkadaghan sa matag adlaw.

Pagkahuman niining mga pulong, ang batan-ong lalaki nga buang nasiga pa gayud sa mainit nga gugma kaniya ug, ang iyang kasingkasing nasamdan sa samad sa gugma, nahulog sa grabeng sakit tungod sa kasubo ug kasubo. Sa dihang naghigda siya sa iyang higdaanan sa sakit ug naghuyop og bug-at gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, nahimong klaro sa mga doktor ang kinaiya sa samad sa iyang kasingkasing. Ang iyang amahan, pagkadungog niini tanan ug pagkahibalo sa hinungdan sa sakit sa iyang anak pinaagi sa pagpangutana, dayon nagpadala og mga sugo ngadto sa dalaga ug sa iyang mga ginikanan, nga nagtinguha nga ipangasaw-asa siya sa iyang anak. Apan siya, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon, misalikway, nga miingon:

'Dili gyud ko mausab sa akong unang hinigugma.'

Ang nasuko kaayo nga gobernador sa probinsya nangita og hugot nga pagsusi kinsa ang makatupong sa iyang anak ug makahatag og dunggo sa iyang mahimayaong kaliwatan. Unya usa sa mga anaa didto miingon nga si Agnia usa ka Kristohanon sukad pagkabata ug nabihag kaayo sa Kristohanong mahika nga giisip niya si Kristo—nga giila sa mga Kristohanon nga Diyos—ingon nga iyang Nobyo. Pagkahibalo niini, nalipay ang gobernador sa probinsya, kay isip usa ka huwes mahimo niya siyang ideklarang angay patyon tungod sa pagpasipala sa iyang mga dios; labaw pa, naglaum siya nga gamiton ang iyang kaugalingong gahum aron pugson siya sa pagminyo sa iyang anak. Gidali-dali niya gipadala ang iyang mga sulugoon aron dad-on siya sa iyang atubangan ug gisugdan ang iyang dautang paglitis batok kaniya. Sa sinugdan gisulayan niya nga pahawaon siya kang Kristo ug sa pagkabirhen nga iyang gisaaran kaniya pinaagi sa pagpangdayeg, ug unya pinaagi sa mga hulga. Apan, ang dalaga ni Kristo wala malimbong sa pagpangdayeg ni wala siya mahadlok sa mga hulga; kondili, tungod kay maisug siya sa espiritu, iyang giyamakan ang pareho, ang pagpangdayeg ug ang mga hulga. Ang gobernador sa probinsya, si Symphronius, sa dihang nakita niya ang ingon nga kaisog sa dalaga, mituyok siya sa mga ginikanan niini ug dugay siyang nakig-istorya kanila bahin sa pakasal; ug tungod kay sila man gikan sa maharlikang kaliwatan, wala niya kaisog nga tugotan nga pagtratar sila sa malupigon nga paagi, busa gisugo lang niya sila nga buhaton ang tanan aron mapugos ang ilang anak nga magminyo. Apan mitanggi sila, nga miingon:

'Gobernador, dili namo siya mapangumbinsi, kay sukad pa sa pagkabata namo mailhan ang iyang kabubut-on, dili gyud niya kini buhaton ug dili gyud niya talikdan ang iyang pagbuot.'

Unya gisugo pag-usab sa magmamando nga dad-on ang dalaga sa iyang atubangan aron paghukman, human siya gisultihan og dugay bahin sa unyon sa lawas ug kaminyoon; sa dihang napamatud-an nga walay gahum ang tanan niyang malumo ug mapaluyong mga pulong, miingon siya sa katapusan:

'Pilia ang usa sa duha ka butang: magminyo sa akong anak nga lalaki, o, kung gusto nimong mapreserbar ang imong pagkabirhen, itugyan ang imong kaugalingon sa walay katapusang pag-alagad sa diyosa nga si Vesta[1337] , kay siya ang nangayo og ingon nga mga dalaga.'

Sa niining mga pulong, mitubag ang bulahan nga si Agnia:

'Kung gisalikway ko man ang imong anak, bisan pa nga nadani siya sa usa ka mabuang nga pagkahilig, buhi gihapon siya nga tawo, nga gihatagan og rason, makahimo sa pagpaminaw, pagtan-aw, paglakaw ug pag-iloy sa mga panalangin ning kalibutan – kung dili gani nako siya matan-aw, tungod sa akong saad sa akong Kristo, labi pa gayud nga dili ko mosimba sa usa ka bingi ug pipì nga diyos-diyosan, nga walay kalag ug walay rason. Basin makapasakit ko sa labawng gahum nga Dios, dili ko moubong sa akong ulo sa atubangan sa walay kinabuhi nga bato, kay nasayud ko nga walay lain Dios gawas kaniya nga nagmugna sa langit ug yuta pinaagi sa Iyang Anak, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga tungod kanato nahimong tawo, nag-antos ug gilubong, nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw, ug karon nagahari sa langit uban ang walay katapusang gingharian. Siya ra ang akong gisaaran

[1337] Si Vesta (nga nailhan sa mga Griyego nga si Hestia) girespeto sa karaang mga Romano isip diyosa sa pugon, panaghiusa sa panimalay, kalinaw ug kalipay; sumala sa ilang pagtuo, siya mismo usa ka birhen. Gipatukod ang usa ka espesyal nga santuwaryo alang sa iyang dungog, nga adunay estatwa niya ug usa ka dapugan diin gipadayon nga nagdilaab ang kalayo; kini nga kalayo ginabantayan sa iyang mga tigdala, ang gitawag nga mga Birhen Vestal, nga gipili gikan sa mga putli nga dalaga nga nagsaad sa walay katapusang pagkabirhen ug nga gihatagan og dakong respeto ug dungog sa mga Romano.

ug pag-alagad isip Tinuod ug Buhing Dios, samtang akong gisumpa ang inyong bakak nga diyosa ug ang tanan ninyong makalilisang nga mga dios.

Pagkadungog niini, miingon ang gobernador Symphronius:

'Tungod sa imong pagkabatan-on, pasayloon ko ang mga panamastamas nga imong gisulti batok sa among mga dios, kay nakita nako nga wala pa hamtong ang imong pagsabot; busa luwasa ang imong kaugalingon ug ayaw paglagot sa mga dios.'

Mitubag si Santa Agnia:

'Ngano man nga ginatamay nimo ang akong pagkabatan-on, nga daw buang kini, ug ngano man nga nagtuo ka nga nangayo ko og kalooy gikan kanimo? Busa, hibaloa nga ang bili sa pagtuo nagdepende dili sa gidugayon sa kinabuhi sa usa ka tawo ni sa pisikal nga edad, kondili sa hunahuna; ug ang labawng Ginoo nagpasidungog sa usa ka tawo pinaagi sa iyang kaalam kaysa sa iyang edad, ug nagahatag og mas dagkong panalangin pinaagi sa hunahuna kaysa sa taas nga kinabuhi. Mahitungod sa inyong mga dios, nga ginatagna ninyo nga masuko kanako, biyaan sila; pasagdi sila nga sila mismo ang masuko kanako, sila mismo ang mosulti, sila mismo ang magmando kanako nga pasidunggan ug simbahon sila.

Mitubag ang gobernador sa lalawigan:

'Pilia ang usa sa duha ka butang para sa imong kaugalingon: o, kauban ang ubang mga dalaga, aron maluwas ang dungog sa inyong panimalay, halada ug halad kang diyosa Vesta; o, alang sa walay katapusang kaulaw sa inyong kaliwatan, moadto ka sa balay sa dautang dungog uban sa mga walay hiya nga babaye.'

Matapang nga mitubag kaniya si Santa Agnia:

'Kung nahibalo ka lang kinsa ang akong Dios, dili ka untang mosulti og ingon ana. Apan ako, nga nakahibalo sa gahum sa akong Ginoong Jesu-Cristo, wala ko'y pagtagad sa imong mga hulga, kay kumpiyansa kaayo ko nga dili ko mosimba sa inyong mga dios , ug ang akong pagkabirhen magpabilin nga putli ug walay mantsa.' Aduna koy magbabantay sa akong lawas, ang Anghel sa Dios. Ug ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, ang Bugtong Anak sa Dios, nga wala ninyo mailhi. Siya alang kanako usa ka dili matandog nga kuta, usa ka walay kapoy nga magbabantay, usa ka kanunay nga magdepensa – dili sama sa inyong mga dios, nga mga bukol sa tanso, angay sa paghimo og mga kaldero nga mapuslanon sa panimalay, o mga bato nga gigamit sa pag-paving sa mga kadalanan. Kay ang Dios dili nagpuyo sa bato, kondili ang langit mao ang Iyang trono; ni sa bronse, o sa bisan unsang mas bililhon nga materyal, kondili sa langitnong gingharian, nga gihimaya ug gihatagan og dungog sa matag binuhat. Ikaw, ug ang mga sama nimo, kon dili kamo molikay sa pagsimba sa mga dios-diosan ngadto sa Tinuod nga Dios, mag-antos kamo sa walay katapusang kalayo, kauban ang inyong mga dios—nga gihulma sa mga magmamolde sa kalayo ug matunaw sa kalayo.

Ang gobernador sa probinsya nasuko kaayo; iyang gisugo nga hubaron ang santo ug dad-on nga hubad ngadto sa usa ka balay sa dautang dungog, samtang ang usa ka heraldo magasinggit:

'Si Agni, ang walay Diyos nga dalaga nga misalaway batok sa mga diyos, gidala ngadto sa balay sa kahilawotan sama sa usa ka puta.'

Apan samtang gihubo ang balaan nga dalaga aron siya pangatawaon, wala siya biyai sa Ginoo sa iyang paglaum, ni gitugotan Niya nga ang Iyang nobya pangatawaon o mapasipala. Sumala sa kabubut-on sa Dios, kalit nga mitubo ang iyang buhok sa ulo nga natabonan ang tibuok niyang lawas sama sa usa ka baga nga bisti, ug walay bisan kinsa ang nakakita sa iyang kahubas. Sa dihang misulod siya sa balay sa mga salamangkera, nakita niya ang Anghel sa Dios nga andam sa pagbantay sa iyang pagkabirhen, kinsa gilibotan siya sa usa ka dili masukod ug masidlak nga kahayag nga tungod sa kasidlak niini, ang mga mata sa mga batan-ong lalaki nga walay hiya ug daotan dili makatan-aw kaniya. Ang tibuok kwarto misidlak sa kahayag, sama sa adlaw nga nagdan-ag sa tibuok niyang himaya, ug sa matag higayon nga adunay mosulay og tan-aw kaniya uban sa mausisaong mata, ang ilang mga mata dayon mapalong pag-ayo tungod sa dili makita, balaan nga kahayag. Sa dihang ang dalaga misugod sa pag-ampo, nakakita siya sa atubangan niya og usa ka puti nga bisti, nga hinablon dili sa kamot sa tawo kondili sa kamot sa anghel. Pagkasul-ob niya niini ug pagkakita sa iyang kaugalingon nga nakasul-ob sa bisti nga angay sa iyang edad, miingon ang balaan:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo ko, Hesukristo, nga Ikaw, sa pag-ihap kanako sa Imoang mga sulugoon, gipagana kanako kining bisti!'

Unya ang balay sa sala nahimong balay sa pag-ampo; ang dapit sa kalibog sa demonyo nahimong puloy-anan sa himaya sa Dios; ang hugaw nga balay sa mga salamangka nahimong usa ka maanindot nga palasyo, diin ang Nobya ni Cristo, kauban ang Anghel nga nagpakita kaniya, naghimaya ug nagdayeg sa Dios. Daghang miabot dinhi, nga ang ilang hunahuna nadaut ug nasunog sa hilig; apan, nahadlok sa himaya nga naglibot sa dalaga ug sa pagtan-aw sa gahum sa Diyos nga nagbantay sa iyang pagkabirhen, nahimong matinahuron sila ug, pagyuko sa pagrespeto, mibiya. Ang batan-on mismo—ang nagpasugod niining dautang buhat, nga puno sa hugaw nga tinguha—miabot uban sa iyang mga kaubanan. Gusto niyang buhaton ang bayolenteng buhat batok sa balaan nga dalaga ug, sa dihang nakakita siya sa uban nga misulod una kaniya ug nilakaw nga walay malampuson, giyagong sila, gitawag sila nga walay pulos ug huyang. Misulod siya sa kwarto diin ang santa nag-ampo uban sa hambog nga tuyo, ug sa dihang nakita niya ang langitnong kahayag, wala siya maghatag og dungog sa himaya sa Ginoo ug walay hiya nga miduol sa Nobya ni Kristo. Apan sa dili pa niya kini mahikap, usa ka demonyo dayon midakop kaniya, gilabay siya sa yuta nga mabangis, ug pinaagi sa pagkapot sa iyang liog, gibilin siyang patay. Ang mga batan-on nga kauban niya, pagkakita nga dugay na siya sa sulod sa kwarto, nagtuo nga nagbuhat siya og makasasala nga buhat. Unya usa sa iyang labing suod nga higala, nga gustong dayegon siya ug pasidunggan sa pagtuman ug pag-angkon sa iyang tinguha, misulod sa kwarto ug, pagkakita nga patay na siya, misinggit sa kusog:

'Mga tawo sa Roma, tabangi! Kining salamangkera gipatay ang anak sa gobernador pinaagi sa iyang salamangka.'

Sa diha-diha dayon, nagtigom ang daghang katawhan. Pagkita nila sa nahitabo, ang uban mitawag kaniya nga salamangkera, samtang ang uban mipanghimatuud nga dili siya ang angay basulon sa kamatayon sa batan-on. Pagkahibalo niini, ang amahan sa namatay midali paingon sa katawhan ug, pagkita sa iyang anak nga patay na, mituyok siya sa santo nga nagahilak:

'O labing walay kalooy ug malupigon sa tanang kababayen-an! Ngano man nga gipatay nimo ang akong anak? Dili ba nimo magamit ang gahum sa imong salamangka sa lain nga tawo? Layo na gayud! Unsa man imong gibuhat? Sultihi ko, giunsa nimo siya pagpatay?'

Mitubag pag-ambit ang santo:

'Siya nga gusto niyang tumanon ang kabubut-on—ang karaang kaaway sa katawhan, nga adunay gahum sa mga salbahis ug sa mga dili mahadlok sa Dios, ug labi na gayud sa mga nagdaot sa pagkabirhen—mao siya ang nakapatay kaniya. Kay ang tanan nga misulod dinhi sa wala pa siya nagpabilin nga buhi ug himsog, tungod kay ilang gihatagan og dungog ang Dios, nga nagpadala sa Iyang Anghel aron baksan ako niining bisti sa kaluoy ug aron mapreserbar ang akong pagkabirhen, nga gihalad kang Kristo sukad pagkabata, nga walay samad. Sa pagkakita nila sa kahayag sa Anghel, nagasimba silang tanan ug nilakaw sila un , samtang ang imong anak, nga walay hiya ug walay Diyos, pagkasulod pa lang niya misugod na dayon siya'g kasuko ug pagpanamastamas; ug sa dihang walay hiya niyang gipahaba ang iyang kamot aron hikapon ko, Ang Anghel sa Dios dayon dayon gipahamtang siya sa kamot ni Satanas aron masinati kining mapait ug makauwaw nga katapusan nga imong makita. Busa, dili tungod sa akong salamangka, sama sa imong gihunahuna, kondili tungod sa awtoridad ug sugo sa Anghel sa Dios nga siya gipatay.

Sa niini mitubag ang gobernador:

'Mahibalo ra kaayo nga dili pinaagi sa imong mahika ang imong gibuhat kon ikaw mangaliya sa imong Anghel nga buhion pag-usab ang akong anak gikan sa kamatayon.'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa nga dili kamo takos sa ingon nga milagro tungod sa inyong kawalay pagtuo, kay miabot na ang panahon nga ipadayag ug paghimayaon ang gahum sa akong Ginoong Jesu-Kristo, biyaa kamo kining dapita, ug ako maghalad sa akong naandan nga mga pag-ampo sa akong Dios.'

Ug samtang nag-ampo siya, nagluhod sa yuta, ang Anghel sa Dios nga nagpakita kaniya mibangon kaniya samtang naghilak siya ug gibanhaw ang patay nga batan-on. Ang batan-on, pagkahuman migawas sa balay, misugod og pagsinggit sa kusog nga tingog:

'Usa ra ka Dios sa langit, sa yuta, ug sa dagat, ang Kristohanong Dios; ang uban pang mga dios, limbong ug paglimbong ra, nga nagdala og walay katapusang pagkaguba sa mga nagtuo kanila!'

Sa pagkakita ug pagkadungog niini, daghan sa mga tawo ang mituo niadtong adlawa—usa ka gatos ug unom ka tawo ang tanan—ug nabunyagan. Paglabay sa pipila ka panahon, giputol sa mga pagano ang ilang mga ulo ug ang nabanhaw nga batan-on.

Ang mga pari ug salamangkero sa pagano nabalaka kaayo sa maong milagro. Pagkahuman nila ikalat ang mga hungihong bahin sa milagro ug makapukaw og dakong kagubot sa katawhan, misinggit sila sa kusog, nga nagtumong sa huwes:

'Pahawaon ninyo kining salamangkera sa taliwala namo; patyon ninyo ang salamangkera nga dili lang mopatay sa mga lawas kondili maghimo usab og rebolusyon sa mga kalag ug kasingkasing!'

Si Symphronius, sa pagkakita niining milagro, nabulabog: Gusto niya nga buhian ang santa, apan tungod kay nahadlok siya sa pag-alsa sa mga pari batok kaniya ug bisan sa pagpalayas gikan sa iyang yutang natawhan, iyang gibyaan ang iyang gobernador nga ginganlan og Aspasia aron pahupayon ang kagubot sa katawhan, samtang siya mismo mibiyahe, nga masubo nga wala niya mabuhi ang balaan nga dalaga human sa pagkabanhaw sa iyang anak. Si Aspasia, pagdawat sa gahum, nagsugo nga pasigaon ang siga sa tunga-tunga sa siyudad ug itambog si Santa Agnia aron sunogon. Sa pagkahulog sa santa sa kalayo, ang mga siga dayon nabahin sa duha, naghimo og lapad ug bugnaw nga luna para kaniya sa tunga-tunga niini; sa pikas bahin, misulong kini sa mga naglibot ug gisunog sila. Ang mga tawo, sa ilang pagkakita nga wala'y kadaut ang dalaga, giisip nila kini dili tungod sa gahum sa Dios kondili sa gahum sa salamangka; ug sa ilang paghisgot niini, nabalisa sila ug misinggit og mga panamastamas paingon sa langit. Samtang ang balaan nga martir, nagtindog sa taliwala sa kalayo nga gialsa ang iyang mga kamot, nag-ampo:

'Kahimaya kanimo, Makagagahum nga Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga gikumpisal ug gihimaya sa tanan, pinaagi Kaniya gipaluwas Mo ako gikan sa kamot sa mga dautang tawo, gipanalipdan Mo ang akong kalag gikan sa kahugawan, ug gipahapsay Mo ang akong lawas! Ug karon, napabugnaw usab ang kalayo alang kanako sa langitnong hamog sa Espiritu Santo; ang mga siga nagbulag, ug ang tanang gahum sa kalayo gitumong batok sa mga sulugoon nga naningkamot sa pagsunog kanako. Nagpasalamat ako Kanimo, O Dios, nga takus sa tanang pagdayeg, kay bisan pa sa taliwala sa mga siga gihatagan Mo ako og agianan ngadto Kanimo nga walay kahadlok. Nakita na nako nga natuman ang akong gituohan; nakuha nako ang akong gilauman, ug nadawat nako ang akong gipangandoy. Gikumpisal ko Ikaw sa akong mga ngabil ug sa akong kasingkasing; mibaling ako Kanimo sa akong tanang pagbati, ug dinhi ako moanhi Kanimo, ang Buhing ug Tinuod nga Dios, uban sa among Ginoong Jesu-Kristo ug sa Espiritu Santo, nga nagkinabuhi ug nagahari hangtod sa kahangturan, amen.

Sa dihang nahatag na ang maong pag-ampo sa santo ug namatay na ang kalayo sa siga, si Aspasius, sa kahadlok nga mosamot pa ang kagubot sa katawhan, nagsugo nga tuslokon og espada ang tutunlan sa santo. Busa, si Agnia, martir ni Kristo, nga nababad sa iyang kaugalingong dugo, miadto sa kasal sa Imortal nga Nobyo[1338] . Malipayon nga gidala sa mga ginikanan ni Santa Agnia ang dungganong lawas sa ilang anak ug gibutang kini sa ilang uma, nga dili layo sa siyudad, sa daplin sa dalan nga nailhan nga Numantian Way. Dinhi, daghan sa mga matinud-anon ang nagtigom aron pag-ampo, labi na sa gabii, tungod sa kahadlok sa mga pagano, nga nagpanago didto ug sa tibuok dalan, ug nagpahamtang og dakong paglutos sa mga magtutuo. Sa usa ka higayon, sa dihang naglunsad sila og kalit nga pag-atake, daghan ang ilang nasamdan sa mga bato nga ilang gipanglabay ug napalayas ang tanan; usa ra ka batan-ong babaye ang nabilin, kauban ni Santa Agnia sa panahon, nga ginganlan og Emerentiana. Napuno sa kaisog, iyang gisaway ang mga tulisan, nga nagaingon:

'Ngano, kamo nga walay kasingkasing, inyong bato-batoon ang mga inosente? Unsa bay depekto nga inyong nakita sa mga naghimaya sa Usa ka Dios ug, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, nangayo og daghang panalangin para kaninyo?'

Ang mga pagano, nga nasuko kaayo, gibato siya hangtod mamatay. Busa, samtang nag-ampo siya sa lubnganan ni Santa Agnia, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa Ginoo. Ug sa kalit lang, misunod ang kusog kaayong linog, mga kilat ug makalilisang nga dalugdog; kadaghanan sa mga mamamatay gipukan ug namatay, natumbahan gikan sa kahitas-an. Sukad niadto, wala na misuway ang mga pagano sa paglutos sa mga magtutuo nga mibisita sa lubnganan sa martir ni Kristo. Sa bahin sa mga ginikanan ni Santa Agnia, pag-abot nila sa gabii uban sa mga presbiterio, ilang gihugas ang dungganong lawas ni Santa Emerentiana nga natapakan sa dugo ug

[1338] Si Santa Agnia nga Martir namartir niadtong tuig 304.

ilang gilubong siya duol kang Santa Agnia; samtang sila mismo nagpabilin kanunay sa lubnganan sa ilang pinalanggang anak nga babaye, nagbantay ug nagahilak sa tibuok gabii. Usa ka gabii nakakita sila og prosisyon sa mga dalaga nga naglabay kanila – nagsul-ob og hayag, ginaburda sa bulawan nga mga bisti ug nagdan-ag sa langitnong himaya; ug sa taliwala nila nakita nila ang ilang kaugalingong anak nga si Santa Agnia, nagdan-ag sama kanila ug uban sa Kordero – mas puti pa sa niyebe – sa iyang tuo nga kamot. Mituyok siya sa iyang mga kauban ug gihangyo sila nga mohunong ug maghulat og mubo, unya miingon siya sa iyang mga ginikanan:

'Ayaw kamo paghilak kanako nga murag patay na ko, kundili maglipay kamo ug magsaulog uban kanako, kay nakasulod na ko sa hayag nga mga puloy-anan kauban kining mga dalaga, ug karon naghiusa na ko sa langit uban Kaniya nga akong gihigugma sa tibuok nakong kasingkasing samtang anaa pa ko sa yuta.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili makita.

Paglabay sa daghang katuigan, misaka sa trono si Constantine ang Dako. Ang iyang anak nga babaye, si Constance, grabe kaayo ang sakit. Ang tibuok niyang lawas natabonan sa mga buswak nga nagbunga, ug wala'y bisan usa ka himsog nga bahin sa iyang lawas gikan sa ulo hangtod sa tiil. Wala'y mabuhat ang mga doktor aron matabangan siya. Pinaagi sa usa ka maayong tambag, miadto siya sa gabii sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Agnia ug didto, pagkahuman sa iyang pag-ampo uban sa lig-on nga pagtuo ug uban sa mga luha, natulog siya ug nakita niya si Santa Agnia sa usa ka damgo, nga miingon kaniya:

'Ayaw kahadlok, Constance, ug tuohi ang Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga pinaagi sa pagtuo kaniya karon ikaw ginapanambal sa imong mga samad.'

Pagmata niya, nabati ni Constance nga siya himsog na kaayo, mura'g wala gyud siya masakit. Pagbalik niya sa balay, gisultihan niya ang iyang amahan ug mga igsoon nga lalaki kung giunsa siya pag-ayo ni Santa Agnia. Dako kaayo ang kalipay sa palasyo; ang tibuok siyudad nalipay, ug gidayeg ang Dios tungod niining dakong milagro. Daghang mga tawo ang misugod sa pag-adto sa lubnganan sa balaan nga martir ug nakadawat og lain-laing pagka-ayo. Pagkahuman niini, si Prinsesa Constance nangayo sa iyang amahan nga magtukod og simbahan sa ngalan sa balaan nga martir nga si Agnia sa dapit sa iyang paglubong. Pagpuyo didto, nagpabilin siyang birhen uban sa daghang ubang maharlika ug bantugang dalaga hangtod sa iyang kamatayon. Busa natukod ang usa ka kombento sa mga birhen sa simbahan sa Birhen ug Nobya ni Kristo, si Santa Agnia, alang sa iyang dungog ug pagdayeg, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Valerian, Candidus, Eugenius ug Aquila

Gisaulog sa ika-21 sa Enero

Kining mga balaan ug gihimaya nga martir nag-antos atol sa paghari ni Diocletian ug Maximian sa kamot sa gobernador Lysias. Una sa tanan, nadakpan si Valerian, si Candidus ug si Aquila sa kabukiran sa Trebizond, kay sa pagsugod sa grabeng pag-uyog, gibyaan nila ang ilang mga panimalay, ang tanan nilang kabtangan ug ang tibuok walay pulos nga kalibutan, ug misangko sa kabukiran, nga mas gipili nilang mabuhi uban sa mga mabangis nga hayop kaysa uban sa mga walay Diyos nga mananamba sa mga dios-diosan. Una, gipadala sa daotan ang tulo ka nadakpan nga martir ngadto sa rehiyon sa Lasius, sa usa ka gamay nga lungsod nga gitawag Pina, diin sila gipailawom sa hugot nga pagkabilanggo sa lokal nga bilanggoan; ug unya, pagkahuman sa pipila ka panahon, gidala sila sa Trebizond[1339] ug gipresentar kang gobernador Lysius. Sa dihang gipangutana ang mga santo bahin sa Kristohanong pagtuo ug gihangyo nga maghalad sa mga dios-diosan, misalikway sila sa pagtuman, una silang gibugbog nga hubo gamit ang mga lubid, unya gisabit ug gikiskis gamit ang puthaw nga mga kuko, samtang gisunog sila sa nagdilaab nga mga kandila. Ang mga balaan nga martir napalig-on sa gahum sa Diyos nga nagpuyo sa ilang sulod bisan pa sa ilang mga pag-antos. Kalit, kining gahum nga ka ayo nakapahadlok sa ilang mga mananakit nga nahulog sila nga murag patay. Sa pagkakita niini, nahadlok si Lysius ug gisugo niya nga dad-on sa

[1339] Trebizond – usa ka siyudad sa sidlakan nga bahin sa Pontus, usa ka estratehikong rehiyon sa Asia Minor, nga nahimutang sa baybayon.

prisohan ang mga martir. Paglabay sa pipila ka adlaw, nadakpan usab si Santo Eugenio ug gipailawom sa mabangis nga pagpanakit tungod sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Jesu-Cristo. Sa dihang miadto ang gobernador sa templo sa mga pagano, gidala didto si martir nga si Eugenio sa iyang luyo. Pag-abot niya sa templo, nag-ampo ang santo sa Dios, ug sa kalit lang nahulog ug nabungkag ngadto sa abog ang mga diyos-diyosan. Unya, sa sugo sa tigpahirap, gitali sa iyang mga sulugoon ang mga kamot ug tiil sa balaan gamit ang pisi ug, gipahaba siya sa yuta, gipukpok siya sulod sa dugay nga panahon gamit ang baga nga mga kahoy. Dayon gbitay siya nga hubo, gikiskis ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, gisunog siya gamit ang mga kandila, ug gibubo ang kusog nga suka nga gisagol og asin sa iyang mga samad. Pagkahuman niini, ang upat ka balaang martir gisulod sa usa ka hurno nga nagdilaab, ug sa dihang migawas sila nga wala'y samad, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada[1340] . Mao kini ang katapusan sa pag-antos sa mga santo.

4 Pebrero

22 Enero (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Anastasius, diyakono sa mga Kuweba, nga namatay sa katapusan sa ika-12 nga siglo ug gilubong sa kuweba ni San Antonio.

Ang Kinabuhi ni San Timoteo nga Apostol

Gisaulog niadtong 22 Enero

Si San Timoteo nga Apostol gikan sa rehiyon sa Licaonia[1341] , ug gidaku ug gipaka-edukar sa bantugang siyudad sa Lystra[1342] , nga nailhan dili tungod sa kadagahan sa mga bunga sa kalibutan kondili tungod niining sanga nga gitanum sa Dios ug puno sa bunga. Kining batan-ong sanga, bisan pa, miturok gikan sa gamot nga dili hingpit nga himsog: kay sama sa usa ka mabangong rosas nga moturok gikan sa mga dagom, ingon usab si Santo Timoteo nga gikan sa usa ka dili motuo nga Griyego nga nailhan sa iyang pagano nga pagkadautan ug nalubong sa kadautan, nga ang iyang anak sa ulahi milabaw sa tanang tawo sa pagkamaayo ug hataas nga moral nga kinaiya. Sa bahin sa inahan ug lola ni San Timoteo, sila gikan sa lahi nga Hudiyo, balaan ug matarong, gipahimutang sa maayong mga buhat, sumala sa gipamatuod sa Balaang Apostol Pablo niining mga pulong: *'Gusto kaayo nakong makakita kanimo, samtang nahinumdom ko sa imong mga luha, aron mapuno ko sa kalipay sa akong paghinumdom sa imong matinud-anong pagtuo, nga unang nagpuyo sa imong lola nga si Lois ug sa imong inahan nga si Eunice; kumbinsido ko nga nagpuyo usab kini kanimo'* (2 Tim. 1:4–5).

Bisan pa sa pagkabata, ang Bulahan nga si Timoteo, nga gipakaon sa iyang inahan dili lang sa pisikal nga pagkaon kondili sa Pulong sa Ginoo, gilikayan niya sa tanang paagi ang mga sayop sa pagano ug Hudiyo ug pagkahuman mituyok siya kang Balaang Apostol Pablo, kana nga diyosnong trumpeta sa Simbahan. Mao kini ang nahitabo. Ang Balaang Apostol Pablo, kauban si Bernabé, usa ka disipulo ug apostol ni Kristo, miabot sa Lystra, sumala sa gisaysay ni San Lucas sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Miadto sila,' ingon niya, 'sa mga siyudad sa Likaonia, sa Lystra ug Derbe, ug sa palibot nga yuta'* (Mga Buhat 14:6). Pag-abot nila didto, si San Pablo nga Apostol naghimo og dakong milagro: gipang-ayo niya ang usa ka lalaki nga pilay sukad pagkahimugso pinaagi sa usa lang ka pulong. Sa pagkakita niini, ang mga lumolupyo sa siyudad nangahibulong kaayo, ug miingon, *'Ang mga dios nga nahimong tawo nanaog kanamo*.' Apan sa dihang nahibalo sila nga dili kini mga diyos kondili mga tawo, ug nga gitawag sila nga mga apostoles ug mga magwawali sa Buhing Dios—ug labaw pa, nga sila mga kaatbang sa bakak nga mga diyos, gipadala gayud aron ibalhin ang mga tawo gikan sa limbong sa demonyo paingon sa Tinuod nga Dios, nga makahimo dili lang sa pag-ayo sa pilay kondili usab sa pagbanhaw sa mga patay— dihag daghan ang nibalhin gikan sa ilang sayop nga pagtuo ngadto sa pagkamatinud-anon (Buhat 14:8–

[1340] Sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

[1341] Lycaonia – usa ka rehiyon sa timog-sidlakan sa Asia Minor. Ang Kristiyanismo natukod dinhi ni San Pablo nga Apostol

[1342] Ang Lystra usa ka lungsod sa Licaonia, sa utlanan niini sa Isauria. Karon, ang baryo nga Latik o Ladik nagtindog sa dapit sa Lystra.

18). Apil niini ang inahan niining bulahan nga Apostol Timoteo, nga biyuda human sa kamatayon sa iyang bana. Malipayon niyang gidawat si Santo Pablo nga Apostol sa iyang panimalay, gitagan niya siya og pag-atiman ug kahupayan, ug sa katapusan, iyang gisumite ang iyang anak—si , si Santo Timoteo—sa iyang pag-amuma isip usa ka gasa sa pagpasalamat sa milagro nga gihimo sa ilang siyudad ug sa kahayag sa tinuod nga pagtuo nga ilang nadawat gikan kaniya. Bata pa kaayo si San Timoteo sa edad, apan dako kaayo ang iyang gasa ug andam kaayo sa pagdawat sa binhi sa pulong sa Dios. Si San Pablo, sa pagdawat niya sa batan-on, dili lang nakakaplag sa iyang kaayo ug hilig sa pagkamabuotan, apan nabantayan usab niya ang grasya sa Dios kaniya, nga tungod niini gihigugma pa gayud siya ni Pablo labaw pa sa iyang kaugalingong mga ginikanan[1343] . Apan, tungod kay batan-on pa kaayo si San Timoteo ug dili makasukol sa kalisod sa pagbiyahe, gibyaan siya sa Balaang Apostol Pablo sa balay sa iyang inahan, ug gitudloan siya og mga maalamon nga magtutudlo aron tudloan siya sa Balaang Kasulatan, sama sa iyang gihinumduman sa iyang epistola kang Timoteo: *'Gikan pa sa imong pagkabata nahibalo ka na sa Balaang Kasulatan'* (2 Tim. 3:15). Si Apostol Pablo mismo, nga gipagbato sa katawhan sa pagpanghikaw sa mga Hudiyo, gipagawas sa siyudad, pagkahuman niini miadto siya sa ubang mga siyudad.

Pipila ka tuig pagkahuman, sa dihang si San Pablo Apostol, pagkahuman mibiya sa Antioquia, gusto niyang bisitahan ang mga igsoon sa tanang siyudad diin kaniadto siya nagwali sa Pulong sa Dios, gidala niya si Silas ug miadto sa Lystra[1344] , diin nagpuyo si San Timoteo. Sa dihang nakita niya nga siya hamtong na ug nangibabaw sa tanang hiyas, ug labi pa gani nga dako ang pagrespeto kaniya sa tanang lokal nga Kristohanon, gidala siya ni Apostol Pablo sa iyang ministeryo apostoliko ug gihimong kanunay niyang kauban sa tanang iyang mga buluhaton ug kauban sa pag-alagad sa Ginoo. Apan sa dihang gusto na niya mobiya sa siyudad, tungod sa pipila ka mga Hudiyo nga daghan ang nagpuyo didto ug sa kasikbit nga mga lugar, gipakutlo niya si Timoteo subay sa Balaod ni Moises (Buhat 16:3), – dili tungod kay kini gikinahanglan alang sa kaluwasan, kay ang bag-ong grasya gihatag pinaagi sa balaan nga bunyag imbis sa pagtuli, kondili aron ang mga Hudiyo dili malimbong mahitungod kaniya, tungod kay nahibalo silang tanan sa iyang pagka-Gentil. Pagkahuman niyang biyaan ang Lystra, ang balaang Apostol Pablo mibyahe sa mga lungsod ug baryo, nagtudlo ug nagwali sa Gingharian sa Dios ug nagpasiga sa tanan sa kahayag sa pagkadiosnon. Misunod kaniya, sama sa usa ka bitoon nga nagsunod sa adlaw nga misidlak gikan sa ikatulong langit, mao ang banal nga si Timoteo[1345] , nga nakadawat sa dili malisang kahayag sa pagkadiosnon ug sa pagtulon-an sa Ebanghelyo ni Cristo, ug nakakat-on sa mahimayaong mga buhat ug sa usa ka birtud nga kinabuhi, ingon sa gipamatuod mismo sa balaan nga Apostol Pablo: *'Gisunod nimo ang akong panig-ingnan sa akong pagtulon-an, sa akong paagi sa kinabuhi, sa akong tinguha, sa akong pagtuo, sa akong pagkabuotan, sa akong gugma, sa akong pagkamaandam, sa akong mga pag-antos ug sa akong mga kasakit'* (2 Tim. 3:10, 11).

[1346]Busa, si San Timoteo nakuha ang tanan niyang mga hiyas gikan sa napiling sudlanan, ang Apostol Pablo, ug, alang kang Kristo, gidawat niya ang apostolikong pagkabos gikan kaniya. Wala siya magkuha og bahandi para sa iyang kaugalingon—ni bulawan, ni pilak, ni bisan unsang materyal nga butang—nagbiyahe siya gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, nagwali sa Ebanghelyo sa Gingharian sa Dios. Gisagop niya ang buhat sa pagbaylo sa dautan og maayo; sa dihang gisaway siya, nagpanalangin siya; sa dihang gipanglutos siya, nagpailob

---

[1343] Makita kini sa kamatuoran nga kanunay siyang gitawag ni Apostol Pablo nga iyang anak (1 Cor. 4:17; 1 Tim. 1:2, 18; 2 Tim. 1:2, 2:1). Klaro usab gikan niini nga ang pagbag-o ni Apostol Timoteo ngadto sa Kristiyanismo utang niya kang Apostol Pablo.

[1344] Nahitabo kini atol sa ikaduhang apostolikong pagbiyahe ni San Pablo.

[1345] Gikan sa Lystra, misunod si San Timoteo kang Apostol Pablo sa tanan niyang mga sunod nga pagbiyahe ug masigasig niyang gipatuman ang tanan niyang mga sugo. Misunod siya kaniya sa ikaduhang pagbiyahe gikan sa Lystra paingon sa Troas, ug gikan didto miagi sa mga siyudad sa Macedonia paingon sa Gresya – Atenas ug Corinto. Sa ikatulong panaw ni San Pablo, gisubay ni Timoteo siya paingon sa Efeso, diin nagpuyo ang Apostol sulod sa dugay nga panahon, ug gikan diin gisugo siya sa Apostol paingon sa Macedonia aron mangolekta og halad ug unya sa Korinto, diin nagpabilin ang Apostol sulod sa tulo ka tuig, ug iyang giuban siya sa Macedonia ug sa Gresya, ug usab sa pagpauli nga biyahe paingon sa Troas ug Asia. Pagkahuman, si San Timoteo nga Apostol kauban ni Apostol Pablo sa Roma ug napriso uban kaniya, apan gipagawas pagkahuman. Pagkahuman niini, iyang giuban pag-usab si Apostol Pablo sa iyang pagbiyahe aron bisitahan ang mga simbahan sa Asia Minor ug Macedonia; niining panahona siya giordinar nga obispo sa Simbahan sa Efeso, busa nahimong unang obispo sa maong simbahan. Samtang wala sila mag-uban ni San Timoteo, misulat si San Pablo kaniya og duha ka sulat nga pastoral ang kinaiya.

[1346] Niadtong tuig 96, ang Patmos – usa ka walay bunga, batuhan nga isla sa Dagat Aegean (kapupud-an), habagatan-kasadpan sa Efeso, nga giisip nga usa sa gitawag nga Sporades.

siya; sa dihang gipakaulaw siya, naglipay siya sa espiritu; ug sa tanang butang gipakita niya nga siya usa ka sulugoon sa Dios, nga usa ka tinuod nga tig-alig sa iyang magtutudlo. Ang Balaang Apostol Pablo, sa dihang nakita niya nga labaw kaayo ang iyang disipulo sa pagkamatinud-anon, gitudlo siya una nga diakono, unya presbiteryo, ug sa katapusan obispo sa[1347] , bisan pa man nga batan-on pa siya. Sa dihang nahimong ministro sa mga Sakramento ni Kristo pinaagi sa pagbutang sa kamot sa mga apostoles, si San Timoteo nahimong labing masigasig nga tighisgot sa mga kalisdanan ug paningkamot sa mga apostoles, nga wala magpildi sa ubang mga apostoles sa iyang mga pag-antos ug paningkamot samtang nagwali sa mga pagtulon-an ni Kristo. Ni ang iyang pagkabatan-on ni ang iyang huyang nga lawas wala gayud makababag kaniya sa pagtuman sa buluhaton nga iyang gisagop. Sa tanan niyang mga kalihokan sa , gipakita niya ang kadak-on sa espiritu, sama sa gipamatuod sa iyang magtutudlo, ang Balaang Apostol Pablo, sa iyang Unang Sulat ngadto sa mga taga-Corinto*: 'Kung moanha kaninyo si Timoteo, tan-awa nga siya luwas sa taliwala kaninyo, kay ginabuhat niya ang buhat sa Ginoo, sama sa akong pagbuhat. Busa, ayaw siya pagdumoti'* (1 Cor. 16:10–11). Sa wala pa niini, sa pagdayeg kaniya, si San Pablo nga Apostol misulat: *'Gipadala ko kaninyo si Timoteo, akong hinigugma ug matinud-anong anak sa Ginoo, nga magpahinumdom kaninyo sa akong mga agi-on sa Cristo'* (1 Cor. 4:17). Sa susama, sa iyang ubang mga sulat, gitawag niya si San Timoteo nga iyang igsoon, nga nag-ingon: *'Si Pablo, usa ka priso ni Jesucristo, ug si Timoteo, akong igsoon'* (Filemón 1:1), *'Si Pablo, usa ka apostol ni Jesucristo pinaagi sa kabubut-on sa Dios, ug si Timoteo, among igsoon'* (2 Corinto 1:1), *'Si Pablo, usa ka sugo ni Jesucristo pinaagi sa kabubut-on sa Dios, ug si Timoteo, among igsoon'* (Colosas 1:1). Ug nagsulat usab siya: *'Gipadala namo si Timoteo, among igsoon ug alagad sa Dios, ug kauban namo sa pag-alagad sa ebanghelyo ni Cristo, aron kamo lig-onon ug dasigon sa inyong pagtuo'* (1 Tes. 3:2). Kini ug daghan pang uban nga mga pagpamatuod sa pagdayeg kang San Timoteo makita sa mga sulat ni Apostol Pablo. Apan, si San Timoteo wala magpasigarbo niini; sa baylo, nagpuyo siya sa pagpaubos ug hugot nga pagpugong sa kaugalingon batok sa sala, gikapoy siya kaayo sa kanunay nga pagpaningkamot ug pagpuasa hangtod nga bisan ang iyang kaugalingong magtutudlo, sa pagtan-aw sa iyang mga paningkamot ug pagpuasa, nakabati og dakong kalooy kaniya. Gidasig niya si San Timoteo nga dili lang mag-inom og tubig, kondili mag-inom og gamay nga bino alang sa iyang tiyan ug sa kanunay niyang mga sakit (1 Tim. 5:23), diin, bisan pa nga kanunay nga nabug-atan ang iyang lawas, ang pagkabalaan sa iyang kalag nagpabilin nga dili matandog ug walay bisan unsang kadaut. Nagbiyahe si San Timoteo uban sa iyang magtutudlo sa halayo nga mga dapit sa kalibutan: karon sa Efeso, karon sa Korinto, karon sa Macedonia, karon sa Italya, karon sa Espanya; ilang gipahayag ang Pulong sa Dios, aron matarong nga masulti bahin kanila: *'Ang ilang tingog misangpot sa tibuok kalibutan, ug ang ilang mga pulong hangtod sa katapusan sa yuta'* (Salmo 18:5). Dugang pa, si San Timoteo maalamon sa iyang pangatarungan, paspas sa iyang mga tubag; sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, siya usa ka maalamon nga orador; sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan, siya usa ka makapahimuot nga maghuhubad; ug sa pagdumala sa simbahan ug sa pagpanalipod sa mga kamatuoran sa pagtuo, siya usa ka labing takus nga magbalantay. Labing angay timan-an mao ang kamatuoran nga nadawat niya ang daghang grasya, kay gikuha niya ang iyang pagtulon-an gikan sa duha ka tinubdan: dili lang si San Pablo ang iyang magtutudlo, kondili nagtuon usab siya ubos kang San Juan, ang Pinalanggang Disipulo ni Kristo[1348] . Sa dihang gipahilayo si San Juan sa isla sa Patmos sa Imperador nga Romano nga si Domitiano[1349] , si Timoteo ang nagdumala isip obispo sa siyudad sa Efeso, diin, sa dili madugay, nag-antos siya tungod sa iyang pagpamatuod kang Jesu-Kristo sa mosunod nga paagi.

Usa ka adlaw sa Efeso, gisaulog ang usa ka seryoso kaayo nga pista nga gitawag og 'katagogium', diin ang mga mananamba sa diyus-diyosan, lalaki ug babaye, nagsul-ob og lain-laing katingalahang mga binuhat, nagbitbit og mga diyus-diyosan ug mga sandata, ug nagparada sa kadalanan sa siyudad uban sa walay-hiya nga sayaw. Samtang nagbuhat sila niini, nag-awit sila sa mga kanta nga dili magkasinabot ang tingog ug misugat sa mga

---

[1347] Sumala sa Apostol, ang ordinasyon ni San Timoteo sa pastoral nga ministeryo gisundan sa mga propesiya mahitungod kaniya (1 Tim. 1:18), ug ang ordinasyon mismo nahitabo pagkahuman sa usa ka daan nga pag-angkon sa pagtuo (1 Tim. 6:12), uban sa pagbutang sa mga kamot, diin gihatagan siya og espesyal nga gasa sa grasya sa Dios aron matuman niya ang iyang mga katungdanan nga takus (1 Tim. 4:12–16), diin siya gitawag.

[1348] Niadtong dekada 60 AD, mibiya si San Juan nga Apostol sa Jerusalem, diin nagpabilin siya hangtod sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, ug nagwali sa Pulong sa Dios sa Asia Minor, labi na sa Efeso, ug busa nakatabang siya sa direkta nga paggiya kang Apostol Timoteo sa iyang pastoral nga ministeryo.

[1349] Ang Emperador nga Romano nga si Domitian, usa ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo, naghari gikan sa 81 hangtod 96.

naglabay sama sa mga tulisan, ug daghan pa gani ang ilang gipatay. Nagbuhat usab sila og daghang ubang dautang buhat nga walay balaod, nga ilang gihunahuna nga paagi aron ipadayag ang ilang pagsimba sa ilang makalilisang nga mga dios. Pagkakita niini, ang bulahan nga si Timoteo gisiga sa kalayo sa langitnong kadasig; ug, sa dihang mitungha siya sa maong walay-Diyos nga pasundayag, hayag ug maisugon niyang gipangwali ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo – klaro niyang gipadayag ang ilang mga sayop ug pagpanglimbong sa kaugalingon mahitungod sa ilang mga dios, ug gawasnon siyang misulti og daghang mga butang nga mapuslanon alang sa ilang pagbag-o. Sila, bisan pa, nga nagalibot-libot sa kangitngit sa pagano nga mga limbong, wala masabti ni masagop ang mga pulong sa apostol; apan, naghiusa batok kaniya ingon usa, ilang gibunalan siya sa malupit nga paagi gamit ang mga pamalo nga ilang gihuptan sa kamot, gihulbot siya nga walay kalooy ug dili makatawo sa yuta, gitamakan siya sa tiil, ug, sa katapusan, gipahirapan siya hangtod mamatay[1350] . Ang mga Kristohanon nga miabot pagkahuman nakit-an siya nga hapit na lang wala'y gininhawa. Gidala siya nila sa gawas sa siyudad, ug sa dihang namatay na siya, gilubong siya sa usa ka lugar nga ginganlan og Pion sa Griyego, nga nagpasabot og 'mabungaon'. Sa ulahi, ang bililhon nga mga relikya sa Balaang Apostol Timoteo, sa sugo ni Haring Constantius, anak ni Constantine the Great, gidala ni Balaang Martir Artemius[1351] gikan sa Efeso paingon sa Constantinople ug gilubong sa Simbahan sa mga Balaang Apostol kauban ang mga relikya sa mga Balaang Apostol Lucas ug Andres nga Unang Gitawag. Mao kini ang nahimong kabubut-on sa Dios, kay sa ilang kinabuhi gipaambit ang tanan: ang ilang kinaiya, pagtudlo, ug pagwali sa Ebanghelyo. Busa, ang usa ka komon nga lubnganan ang angay alang kanila pagkahuman sa kamatayon, labi na kay gipaambit usab ang ilang pahulay sa langit sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagahari hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Nga nakat-on ka nga mahimong maayo ug matin-aw sa tanang butang, ug nagsul-ob ka sa balaan nga bisti sa maayong konsensya, gikuha nimo gikan sa pinili nga sudlanan ang dili masukod, ug gipadayon nimo ang pagtuo, natapos nimo ang imong dagan uban ang dungog, Apostol Timoteo; pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 1:

Tanan kita magmatinud-anon sa paghinumdom kang Timoteo, ang banal nga disipulo ug kauban ni Pablo, ug uban kaniya pasidunggan nato ang maalamon nga Anastasiyo, nga misidlak gikan sa Persia sama sa usa ka bitoon, nga nagpahawa sa atong espirituhanong mga pagbati ug sa atong lawasnong mga kakulian.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Kagalang-galang nga Martir Anastasiyo sa Persia.

Paghinumdom sa 22 Enero

Sa dihang ang balaang siyudad sa Jerusalem gisakop sa Persyano nga hari Khosrow[1352] ug ang mga balaang dapit nga may kalabotan sa atong Ginoong Kristo—nga gimarkahan sa Iyang boluntaryong pag-antos, paglansang sa krus, kamatayon, paglubong ug pagkabanhaw—gisakop sa mga walay Diyos nga barbaro, – sa dihang ang Nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo gidakop ug gidala, uban sa daghang bahandi sa gubat[1353] , paingon sa Persia, niadtong panahona sa maong yuta ang himaya sa ngalan ni Cristo misidlak sama sa

[1350] Si San Timoteo nga Apostol namatay isip martir sa mga tuig 97.

[1351] Ang Simbahan naghinumdom kang San Artemio, ang Dakong Martir, sa ika-20 sa Oktubre. Ang pagbalhin sa balaang relikya sa mga apostoles—si Lucas nga Ebanghelista, si Andres nga Una nga Gitawag, ug si Timoteo—nahitabo niadtong 24 Hunyo 356.

[1352] Ang Persyano nga hari Khosrow II naghari gikan sa 590 hangtod sa 628.

[1353] Nahitabo kini niadtong tuig 614. Ang Balaang Relikya sa Krus nagpabilin sa kamot sa mga Persyano sulod sa 14 ka tuig hangtod sa 628, sa dihang gibalik kini sa Biyzantinong Emperador Heraclius sa Herusalem pagkahuman sa malampusong kampanya batok sa Persia.

adlaw pinaagi sa mga milagro nga nanggawas gikan sa Nagahatag-kinabuhi nga Krus. Samtang kini nabihag, gidakop niini ang mga kalag sa tawo alang sa Dios, ug sama sa usa ka lambong, gidakop ang mga tawo, gidani sila kang Cristo, gipahayag sila sa kahibalo sa kamatuoran ug gipahimulab ang ilang mga kasingkasing sa balaang gugma. Niadtong panahona ang balaang martir nga si Anastasius, nga atong isaysay, mibaling sa kahibalo kang Cristo.

Siya usa ka Persyano sa pagkatawo, gikan sa baryo nga Rasnuni, nga nahimutang sa rehiyon nga gitawag og Razi. Ang iyang orihinal nga Persyano nga ngalan sa panahon sa pagano mao si Magundat. Siya mao ang anak sa usa ka magus nga ginganlan og Vava, usa ka magtutudlo sa arte sa salamangka nga bantog kaayo sa iyang nasud, ug nga nagtudlo sa iyang anak hangtod sa kahingpitan niini nga arte sukad pa sa iyang pagkabatan-on. Sa pag-abot ni Magundat sa hustong edad isip usa ka hamtong nga batan-on, siya, kauban ang daghang uban pang mga batan-on, misulod sa serbisyo militar ug nagpabilin sa kapital, nag-alagad sa Persyano nga hari Khosrow. Pagkadungog niya sa himaya ug gahum sa Krus, nga nakapahingangha sa tanang probinsya sa Persia ug nakapahadlok sa kasingkasing sa mga tawo pinaagi sa mga katingalahang milagro niini, nga ang tanan nag-ingon, 'Ang Kristohanong Dios miabot na sa Persia', si Magundat misugod sa masinati nga pagpangutana bahin niini. Kalit lang, ang iyang kalag tinago nga gisunogan sa kalayo nga ang Kristo miabot *aron 'ibubo ibabaw sa yuta'* (Lucas 12:49). Walay kapoy, kini nga maayong batan-on nga lalaki mitagad sa daghan uban sa mga pangutana, nga nagtinguha nga masayran sa hingpit kung unsang matang sa kahoy kini nga adunay ingon ana kadako nga gahum sa paghimo og mga milagro. Sa dihang gipasabot sa mga magtutuo kaniya nga kini mao gayud ang Krus diin gipako sa krus si alang sa kaluwasan sa katawhan—si Kristo, ang Anak sa Dios, nga giangkon ug gihatagan og dungog sa mga Kristohanon—ang iyang sulodnong tinguha nga makab-ot ang hingpit nga kahibalo sa Anak sa Dios mas nagdilaab pa gayud sa sulod niya. Nagpangutana siya og balik-balik, ug sa mga tubag nakakaplag siya og mga rason para sa dugang pang pangutana, nagdilaab sa kadasig nga mahibal-an kung giunsa pag-anaog sa Dios gikan sa langit, giunsa Niya paghimong tawo, ngano ug kinsa ang naghukom kaniya sa kamatayon sa krus, ug kanus-a Siya misaka pag-usab sa langit, diin Siya gikan. Naminaw siya samtang gipasabot sa mga Kristohanon kaniya ang banal nga misteryo sa Inkarnasyon ni Kristo, ug malumo niyang gidawat sa iyang mga dalunggan ang binhi sa pagkamatinud-anon, samtang ang iyang kalag hinay-hinay nga nag-amuma sa binhi sa pagtuo ug nabihag sa paggaya kang Kristo. Si Magundat adunay ig-agaw sa dugo, ug pareho silang nagsilbi sa rehimento sa usa ka bantugang kumander nga ginganlan og Sain. Sa dihang gisugo sa Persyano nga hari ang kumander uban sa usa ka hukbo aron makig-away sa rehiyon sa Gresya ug nakaabot sa himayaong Kristohanong siyudad sa Chalcedon[1354] , miabot usab didto si Magundat, nga nagsilbi sa parehas nga rehimento sa iyang ig-agaw. Ang debotong Griyegong hari nga si Heraclius[1355] misukol batok sa mga Persyano. Ang Persyano nga kumander nga si Sain dali dayon nga nibakwit uban sa iyang rehimento. Si Magundat, bisan pa niana, biyaan ang iyang rehimento ug ang iyang paryente, mipili nga mabuhi uban sa mga Kristohanon sa kakabus ug pagkawalay-ilado kaysa sa kadato ug dungog sa iyang yutang natawhan taliwala sa mga wala mailhi ang Dios. Sa sinugdan, miadto siya sa Hierapolis[1356] . Didto nakit-an niya ang usa ka tawo, usa ka Persyano sa pagkatawo, Kristohanon sa pagtuo, ug alahero sa propesyon. Pagpuyo niya uban kaniya, nakat-on si Magundat sa arte sa pag-alahero. Samtang abala ang iyang mga kamot sa iyang trabaho, ang iyang hunahuna kanunay nga nakatutok kang Kristo nga Dios, nga iyang gihigugma pag-ayo. Naga-ampo siya sa iyang magtutudlo nga andamon siya para sa balaan nga bunyag; apan wala matuman ang iyang tinguha, kay ang balaan nga bunyag gipahunong nga walay takda tungod sa kahadlok sa gubat gikan sa mga Persyano. Samtang kanunay siyang mosimba uban sa iyang magtutudlo aron mag-ampo, makakita siya og mga pintura sa bungbong sa simbahan nga naglarawan sa pag-antos ug mga milagro sa mga balaan nga martir. Mangutana siya sa iyang magtutudlo unsay kahulugan niini. Gisultihan siya sa iyang magtutudlo mahitungod sa mga buhat ug kinabuhi sa mga santo: kung giunsa nila pag-atubang sa kamatayon nga mapisan alang kang Kristo ug masigasig nilang gihalad ang ilang kinabuhi alang Niya; unsa ang ilang gipailob sa kamot sa ilang mga manlupig alang kang Kristo; ug unsa ang ganti nga ilang nadawat gikan Niya sa langit. Samtang nagpaminaw niini

[1354] Ang Chalcedon usa ka siyudad sa Asia Minor, sa baybayon sa Asya sa Bosporus, atbang sa Constantinople. Dinhi gihimo ang Ikaupat nga Ekumenikal nga Konseho niadtong 451.

[1355] Ang Emperador nga Byzantine nga si Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[1356] Ang Hierapolis usa ka dato nga siyudad sa Phrygia, usa ka kasadpang rehiyon sa Asia Minor.

nga tanan uban sa hingpit nga pagtagad, si Magundat nabighani ug nahadlok sa kahadlok sa Ginoo; ang iyang kasingkasing labi pang nagdilaab sa langitnong kadasig. Human magpuyo sa Hierapolis sulod sa pipila ka panahon, mibyahe siya paingon sa Herusalem aron didto madawat ang balaan nga bunyag.

Pag-abot niya sa balaang siyudad sa Herusalem, si Magundat—nga sa ulahi ginganlan og Anastasius—nagpuyo uban sa usa ka debotong tawo, nga usa usab ka alahero. Kaniya iyang gipadayag ang tinguha sa iyang kasingkasing: nga mapahiusa sa Kristo pinaagi sa balaang binyag. Gidala siya sa maong tawo kang San Elias, ang presbiter sa dakong Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo. Si Banal Elias, pagdawat kaniya uban sa gugma, gisultihan ang Iyang Kasantosang Patriarka Modestus sa iyang pag-abot ug, uban sa iyang panalangin, gibunyagan si Magundat nga taga-Persia, ginganlan siya og Anastasius sa iyang bunyag, ug pagkahuman gipabilin siya uban kaniya sulod sa walo ka adlaw. Gipangutana siya ni San Elias: unsang estilo sa kinabuhi ang iyang gustong pilion para sa iyang kaugalingon – ang sekular nga kinabuhi o ang monastikong kinabuhi? Dili lang kini gipamatud-an ni Banal nga Anastazio pinaagi sa iyang mga pulong, apan gipakita usab niya pinaagi sa iyang malumo nga pamatasan nga iyang gipangandoy ang tawag ug estilo sa monastiko nga kinabuhi. Paglabay sa walo ka adlaw, sa dihang iyang gikuha ang puti nga bisti nga gibutang kaniya sa pagbunyag, gipadala siya sa presbiterio ngadto sa usa sa mga monasteryo sa Herusalem, sa ika-napulo ka tuig sa paghari ni Heraclius. Didto siya gisalig sa usa ka maalamon ug birtuoso nga tigulang, nga sa dili madugay nahimong abbot sa maong monasteryo. Sa ilawom sa iyang giya, nakat-on si San Anastasius dili lang sa pinulongang Griyego kondili usab sa pagsabot sa Salmo ug uban pang balaang mga libro; nakadawat usab siya og pagtudlo mahitungod sa daghang mga praktis sa pag-ascetismo nga angay sa kinabuhi sa monghe. Tungod niini, gihigugma siya sa tanan, labi na sa iyang magtutudlo, nga, base sa iyang sayong kasinatian sa asetikong kinabuhi ug sa pagtan-aw sa iyang umaabot nga pag-uswag niini, gipahimo siya nga monghe ug gihimong espirituhanong anak.

Si Banal Anastasiyo usa ka birtuoso, mapainubuson, malumo, ug mapisan nga monghe. Malipayong iyang gihimo ang tanang matang sa buluhaton sa pagka-monghe – sa kusina, sa panaderya, sa tanaman sa gulay, ingon man usab sa ubang katungdanan; apan wala gyud niya kalimti ang mga serbisyo sa simbahan o ang pagbasa sa mga lagda sa pagka-monghe. Ang iyang mga kamot kanunay nga abala sa trabaho, ug ang iyang mga ngabil sa paghimaya sa Dios. Labaw pa, iyang gibasa ang Balaang Kasulatan, ang mga kinabuhi sa mga balaang amahan, ug labi na gayud ang mga pag-antos sa mga balaang martir. Samtang nagbasa siya niini, iyang gibabad ang mga pahina sa luha ug, samtang nagdilaab ang iyang kasingkasing, gipadayag ang iyang sulod nga simpatiya alang sa ilang paglahutay. Siya mismo, daw nag-antos uban kanila ug sa sulod misubay sa ilang kaisog; gidayeg niya ang ilang pagpanaw ug namangha sa ilang kaisog, ug mapinanggaonong nag-ampo sa Ginoong Kristo nga buot Niya siyang hatagan og kusog nga makasustiner sa parehas nga mga pag-antos alang sa Iyang ngalan, mamatay sa parehas nga paagi, ug makasalmot sa han-ay sa mga martir. Samtang nagpadayon, ang kaaway sa kalag sa tawo, nga nasuko nga nagkabarog siya nga lig-on sa pagkamaayo, misugod sa paghinumdom kaniya sa iyang kaniadto nga kinabuhi sa Persia—ang bahandi nga iyang gibyaan, ang iyang himaya, ang salamangka sa iyang amahan, ang iyang mga dungog sa militar ug uban pang mga kahimayaan sa kalibutan, aron samokon ang iyang kalinaw sa hunahuna ug palayo kaniya gikan sa monasteryo ug sa pagpuyo uban sa mga balaang amahan. Apan pinaagi sa tabang sa Dios, diin nakakaplag si Santo Anastazio og lig-on nga suporta batok sa kaaway, ug usab pinaagi sa mga pag-ampo ug giya sa iyang magtutudlo ug espirituhanong amahan, nga iyang gisal-otan sa tanan niyang hunahuna, nagpabilin siyang dili mapildi ug dili matandog atubangan sa tanang tukso sa kaaway.

Pagkahuman sa pito ka tuig ni Banal Anastasiyo sa monasteryo ug nakatigom og daghang espirituhanong bahandi sa mga hiyas, gitawag siya sa Ginoo ngadto sa korona sa martir pinaagi sa mosunod nga panan-awon. Sa dili pa moabot ang himayaong pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, sa gabii sa Biyernes Santo, nagpahulay siya gamay pagkahuman sa mga buluhaton sa adlaw, ug sa dihang natulog siya, nakita niya ang iyang kaugalingon nga nagtindog sa usa ka hataas nga bukid. Usa ka hayag nga tawo ang miduol kaniya, nagkupot og bulawanong kalis nga gidayandayan sa bililhon nga mga bato ug puno sa bino. Gihanduman siya sa baso sa lalaki ug miingon, 'Kuhaa kini ug imna.' Gikuha niya kini ug giimna. Ang iyang kalag dayon napuno sa dili masukod nga kalipay, ug bisan pa nga natulog pa siya, nasabtan niya nga kini usa ka timaan para kaniya sa kamatayon sa martir nga iyang gipangandoy, diin ang Ginoo nagtawag kaniya[1357] . Pagmata niya, puno sa kalipay ug pagmalipayon, midali siya paingon sa simbahan alang sa pagsugod sa serbisyo nga nagselebrar sa Pagkabanhaw ni Kristo. Didto, gidala niya ang iyang espirituhanong amahan ug magtutudlo—nga karon mao na ang rektor—sa sakristiya, mihulog siya sa

iyang mga tiil ug, gipahumotan kini sa iyang mga luha, nangayo siya kaniya nga mag-ampo kang Kristo, ang Ginoo sa tanan, alang kaniya, kay hapit na ang adlaw sa iyang pagbiya niining kinabuhi. Miingon siya:

'Nasayud ako, balaang amahan, sa mga paningkamot nga imong gihimo alang kanako ug sa kasagaran nakong pag-abuso sa imong pag-amuma kanako. Tungod kanimo, nakita sa akong mga mata ang tinuod nga kahayag, ug pinaagi kanimo nakagawas ako gikan sa grabeng kangitngit; busa ayaw hunong sa pag-ampo alang kanako, imong alagad, ngadto sa Labawng Balaan nga Ginoo.'

Miingon kaniya ang iyang espirituhanong amahan:

– Unsa man ang imong gibati, akong anak? Giunsa man nimo pagkahibalo nga sa umaabot nga mga adlaw molatas ka gikan niining kinabuhi paingon sa sunod?

Gisugilon ni Anastasio kaniya ang iyang damgo uban sa dakong pagbati ug gipugos nga sa umaabot nga mga adlaw siya gayud mamatay, bisan pa sa kasagarang kamatayon nga masinati sa tanan, o sa lain nga paagi; apan nahadlok siya nga isulti ang iyang kaugalingong tinguha alang sa kamatayon isip martir alang kang Kristo, basi pugngan siya niini sa tigulang ug sa ingon mapalong ang kalayo sa iyang kadasig alang kang Kristo, ug siya mawad-an sa korona sa martir. Gipahupay siya sa iyang espirituhanong amahan sa taas nga panahon pinaagi sa mahigugmaong mga pulong. Sa pag-abot sa adlaw, gidawat sa Kagalang-galang nga si Anastasius ang Balaang Misteryo atol sa Balaang Misa ug miapil sa panihapon uban sa iyang mga igsoon. Sa sunod nga gabii, human siya makatulog og gamay sukad sa gabii, dali siyang mibangon, kay ang dili masukod nga tinguha sa sulod alang sa pagkamartir nagpabilin siyang mata. Mibangon siya nga walay nakahibalo, mibiya sa monasteryo, ug wala'y gidala gawas sa iyang sinina monghe nga gisul-ob.

Pagbiya sa monasteryo, una siyang miadto sa Diospolis sa Palestina[1357] , ug gikan didto sa usa ka bukid nga ginganlan og Harizim aron mag-ampo. Pagkahuman sa pag-agi sa daghang ubang katingalahang mga lugar, nakaabot siya sa Caesarea sa Palestina[1358] ug nagpabilin didto sulod sa duha ka adlaw sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Dayon miadto siya aron magpasidungog sa simbahan ni Santa Eufemia, ang Dakong Martir, nga nahimutang sa maong siyudad sa Caesarea. Niadtong panahona, ang Palestina naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Persyano, ug daghan ang mga Persyano didto. Nahitabo nga samtang naglabay siya sa balay sa usa ka Persyano, nakita sa bulahan ang mga mahiwagang limbong nga gihimo sa mga Persyano. Puno sa langitnong kadasig, miduol siya kanila ug miingon nga masuko:

'Ngano kamo mismo nangaligaw ug pinaagi sa pagpanglimbong sa uban, gidala ninyo ang ilang mga kalag sa parehas nga sayop?' Natingala sila sa iyang kaisog ug nangutana kaniya:

'Kinsa ka aron makasulti kanamo ingon ani?'

Mitubag siya kanila:

'Ako usab kaniadto naipit sa maong sayop sama kaninyo. Pamilyar kaayo ko niining susamang dili-matinud-anong siyensya ug maalamon kaayo sa limbong.'

Sa pagkahuman niini, dugay nga gisaway sa santo ang ilang kawalay pagka-Diyosnon, gipatin-aw nga ang ilang salamangkang limbong ug panikas makalilisang sa Diyos ug makadaot sa mga tawo. Gipasabot niya kanila kung giunsa niya nahibal-an ang kamatuoran ug pagbalik ngadto sa Dios, samtang gihangyo sila nga siya ilang himuon nga ehemplo, aron sila usab makahibalo sa kamatuoran ug, pagbiya sa salamangka, mobalik kang Kristo nga Dios uban ang paghinulsol. Sila, bisan pa niana, dili lang mipaminaw sa mga pulong sa santo, apan gipangumbinsi usab siya nga ayaw pagdaot sa maalamon nga kahibalo nga giila sa mga Persyano, ug ayaw sila ipadayag sa atubangan sa katawhan. Unya ang santo, pagbiya kanila, mipadayon sa iyang dalan, nagdali paingon sa balaan nga simbahan sa gidayeg nga martir. Sa diha nga nakalayo na ang santo og gamay gikan kanila, nakita siya sa mga sundalong Persyano nga naglingkod sa ganghaan sa hukmanan. Sa dihang milabay ang santo kanila, nag-istorya sila sa ilang kaugalingon sa pinulongang Persyano, nga nag-ingon mahitungod kaniya:

'Espiya na na.'

[1357] Ang Diospolis usa ka siyudad sa Palestina, sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem.

[1358] Caesarea – usa ka siyudad sa Palestina sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, gitukod ni Herodes, Hari sa mga Hudiyo, sa dapit sa karaang siyudad sa Straton ug ginganlan aron pasidunggan si Caesar Augustus (ang Romanong emperador nga si Octavian Augustus). Kining siyudad gipukan sa daghang higayon, ug karon mga ruina na lang ang nahabilin, natabonan sa mga sagbot.

Ang santo, nga nasabtan pag-ayo ang ilang mga pulong kay siya mismo usa ka Persyano, mitan-aw kanila nga masuko ug miingon:

'Unsa may imong gipasabot? Dili ko usa ka espiya, kondili usa ka sulugoon sa akong Ginoong Jesu-Cristo; labaw pa ko kaninyo, kay giisip ko nga takus nga mosilbi kaniya nga mipakita sa pagpaubos sa pag-anhi gikan sa langit alang sa mga makasasala. Nasabtan nako ang inyong pinulongan, kay kaniadto ako usab anaa sa samang serbisyo militar diin kamo karon nag-alagad.'

Unya gidakop siya sa mga sundalo ug gisumbong sa ilang kumander nga naa sa hukmanan. Pagkahuman siya pangutan-on kinsa siya ug asa siya gikan, gisugo sa kumander nga siya ipabilin sa prisohan ubos sa hugot nga pagbantay. Samtang nakabilanggo, ang santo wala mokaon o moinom sulod sa tulo ka adlaw. Wala siya modawat og bisan unsa gikan sa kamot sa mga daotan, apan gipabuhi lang ang iyang kaugalingon pinaagi sa pagpaabut sa dugay na niyang gipangandoy nga pag-antos alang kang Kristo. Niadtong panahona, usa ka prinsipe nga Persyano nga ginganlan og Marzavan miabot sa Caesarea sa Palestina. Pagkahibalo niya mahitungod sa bililhon nga priso, gisugo niya nga dad-on siya sa iyang atubangan sa praetorium, nga nakagapos, aron usisahon. Sa pagdala sa santo, si Marzavan nabisi sa lain-laing mga buluhaton, samtang ang kagalang-galang nga si Anastasius nagtindog sa gilay-on nga nakagapos. Aduna usab usa ka Kristohanon nga anaa didto. Pag-ila niya sa santo, tungod kay nakita niya siya sa simbahan sa Labing Balaang Birhen Maria, miduol siya kaniya ug hilom nga nangutana ngano siya gidakpan, gipanggapos, ug gidala sa paglitis.

Gisultihan sa santo siya sa tinguha sa iyang kasingkasing – nga gusto niya nga mag-antos ug mamatay alang kang Kristo. Pagkadungog niini, gidayeg sa Kristohanon ang santo tungod sa iyang maayong tinguha ug gihupay siya pinaagi sa mga pulong gikan sa Balaang Kasulatan, nga nag-awhag kaniya nga ayaw kahadlok sa pagpanakit o mahadlok sa kamatayon alang sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, kondili tubagon pag-ayo ug mapangahas ang mga pangutana ni Marzavan, nga hinumdomon ang mga pulong nga gisulti sa Ginoo sa Ebanghelyo: *'Apan ang magpadayon hangtod sa katapusan maluwas'* (Mat. 10:22). Sa dihang gidala pag-usab si Banal nga Anastasius sa atubangan ni Marzavan alang sa paghukom, wala siya mitungo kaniya ni naghatag sa angay nga dungog. Samtang, usa ka batasan sa mga Persyano ang pagyuko sa atubangan sa ilang mga prinsipe isip pagtahod sa ilang ranggo. Apan ang santo wala magbuhat niini, nga nagpadayag sa iyang sulod nga kaisog ug pagkabalaan sa espiritu pinaagi sa iyang pagdumili sa pagyuko ug sa iyang walay kahadlok nga pagtan-aw. Si Marzavan, nga mitan-aw kaniya pag-ayo, nangutana:

'Kinsa ka, asa ka gikan, ug unsa ang imong ngalan?'

Matapang nga mitubag ang santo:

'Kristiyano ako; ug kung gusto nimo mahibal-an ang akong gigikanan, Persyano ako, gikan sa probinsya sa Raza, sa baryo sa Rasnuni. Usa ako ka magus ug mandirigma, apan gibyaan nako ang kangitngit ug miabot sa tinuod nga kahayag; kaniadto ako gitawag og Magundat, apan karon, sa Kristohanong pagtuo, ako gitawag nga Anastasius.'

Miingon kaniya si Marzavan:

'Biyaa kini nga ilad ug balika ang imong karaang pagtuo. Hatagan tika og mga kabayo, kuwarta, ug daghan pang mga butang.'

Ang santo, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Dili gayud mahitabo, Oh Hari Kristo, nga ikalimod ko Ka!'

Unya nangutana si Marzavan:

'Ganahan ka ba sa sinina nga imong gisul-ob karon?'

Mitubag ang balaan:

'Kining mga sinina labi ka makapahimuot kanako, kay kini sama sa sa mga anghel; labaw pa, mas dungganon kini kanako kaysa sa imong ranggo kanimo.'

Si Marzavan, nga nasuko, miingon:

'Adunay demonyo nga nagpuyo sa sulod nimo, ug wala kay gisulti gawas sa gitudlo kanimo sa demonyo.'

Mitubag ang santo:

'Sa dihang naipit ko sa ilusyon ug kadautan sa Persia, adunay kusog nga demonyo sa sulod nako; apan karon si Kristo, akong Manluluwas, nagpuyo sa sulod nako, nagpagawas sa inyong mga demonyo.'

Unya nangutana si Marzavan kaniya:

'Unsa man? Dili ka ba mahadlok sa hari, nga, sa diha nga makahibalo siya bahin kanimo, mosugo nga ipako ka sa krus?'

'Ngano man ko mahadlok sa usa ka tawo,' tubag sa santo, 'nga pareho ra usab nga mortal sama nimo? Bisan pa patyon niya ang akong lawas, dili niya makuha ang akong kalag pinaagi sa bisan unsang iyang mga laraw.'

Tungod kay wala na niya ikasukol ang ingon nga mga pulong, gisugo ni Marzavan nga pasakan ang santo og puthaw nga kadena—usa sa iyang liog ug usa sa iyang mga tiil—aron dad-on siya sa mga magbabalud ug pugson, kauban sa ubang mga priso, sa kanunay nga pagbitbit og mga bato. Didto, ang bulahan nga nag-antos nakasinati og walay ihap ug bug-at nga mga kalisdanan. Ang pipila ka mga Persyano gikan sa iyang yutang natawhan, gikan sa samang baryo sa Rasnuni, nga naa sa Caesarea—mga tawo nga kaniadto niyang nailhan, mga higala ug silingan—sa dihang nakita nila ang nahitabo kaniya, napahiya sila ug giisip nila ang iyang pag-antos nga kaulaw usab alang kanila. Gidaot nila ang santo, nga nagaingon:

'Unsa may imong gibuhat? Ngano man nga imong gipakaubos ang kaniadto nga kadungganan sa imong kaliwatan pinaagi sa pag-Kristohanon, ug gidala ang ingon nga kaulaw kanamo? Ikaw gipangapos sa kadena ug gisilotan sa kamatayon sama sa usa ka salawayon—usa ka tan-aw nga dili makaya sa among mga mata. Wala pa gayud'y bisan kinsa nga taga-among nasud nga nahimong Kristohanon, apan ikaw ang nagdala kanamo og ingon nga kaulaw.'

Samtang gisulti nila kining mga pulong nga puno sa pagpasipala, kasagaran kanunay nilang gikupot ang kamot sa inosenteng santo, gibunalan siya nga walay kalooy, gihila ang iyang bungot, gisi ang iyang sinina, ug dili lang nila siya gipasipalahan, apan gibutang usab sa iyang abaga ug liog ra ang bug-at kaayong mga bato nga hapit dili na madala sa upat ka tawo. Busa, nga nakagapos sa kadena sa iyang liog ug mga tiil ug bug-at kaayo ang gibitbit nga mga bato, nagpadayon gihapon sa iyang pag-antos ang alagad sa Dios. Ang santo mitugot sa tanang matang sa pagpanlupig gikan sa mga Persyano nga iyang nailhan sa tibuok niining panahona, apan gidala niya kini tanan uban ang kalipay alang sa ngalan ni Jesu-Cristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, gisugo pag-usab ni Prinsipe Marzavan nga dad-on sa iyang atubangan ang santo ug gipangutana siya:

'Kung tinuod kang anak sa usa ka magus ug nakahibalo ka sa arte sa mahika, ingna kami og usa ka butang niini nga larangan, aron makat-on usab kami sa imong kahanas.'

Mitubag ang santo:

'Diyos na unta ang magpanalipod kanako nga pasagdan nga makagawas sa akong baba ang bisan unsang ingon ana! Dili ko gustong hugawan ang akong hunahuna sa paghinumdom sa mga paandar sa mahika, ni ang akong dila sa pagsulti bahin niini.'

Unya miingon ang prinsipe kaniya:

'Ngano man nga nagpabilin ka nga Kristiyano? Balik sa imong karaang pagtuo; kung dili, hibaloa nga ireport tika kang Haring Khosrow.'

Mitubag ang santo:

'Buhaton nimo ang gusto nimo. Nagdahom ko nga nakasulat na ka kaniya ug nakadawat na ka ug tubag?'

Mitubag ang prinsipe:

'Wala pa ko makasulat, apan buot ko karon mosulat, ug bisan unsa ang iyang sugo kanako bahin kanimo, buhaton ko.' Mitubag si Santo Anastasius:

'Sulat lang ang bisan unsang dautan nga gusto nimo mahitungod kanako. Kristiyano ako, ug usa pa ka beses nakong isulti nga Kristiyano ako.'

Unya gisugo ni Marzavan nga ipahigda ang santo nga nakatubang sa yuta ug bugbogon hangtud mouyon siya sa gisugo kaniya. Apan sa dihang naningkamot ang mga sulugoon nga gapuson ang kamot ug tiil sa martir aron siya bugbogon, miingon ang santo kanila:

– Biyaa ninyo ako sama sa akong nahimutangan: dili na ninyo kinahanglan nga gapuson o pugngan ako, kay dili ako mag-antos alang sa akong Kristo batok sa akong kabubut-on, kondili sa akong kaugalingong kagustuhan. Gitinguha ko ang pag-antos alang Niya sama sa pagkaagid sa usa ka tawo sa bugnaw nga tubig sa usa ka mainit kaayong adlaw.

Pagkahuman niya og sulti niini, naghimo siya sa tanda sa krus ug mihapa sa yuta, naghalad sa iyang kaugalingon sa mga samad. Unya gisugdan nila siya og bugbog nga mabangis gamit ang mga tungkod; apan ang

santo mituyok ngadto sa iyang mga mananakit ug miingon: 'Hulat usa ka gutlo ug tangtanga ang akong monghe nga bisti; ayaw pasagdi nga maulaw ang pagka-monghe!' Hatawa lang ang akong hubad nga lawas, apan hibaloa nga giisip nako ang mga samad nga inyong gihatag kanako ingon usa ka kataw-anan. Kay bisan pa unta inyong putlon-putlon ako, dili gayud nako ikalimod ang akong Ginoong Jesu-Cristo.

Apan, bisan samtang ginabugbog ug gihubo, gisagubang sa santo ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog, naghigda nga walay lihok ug wala'y bisan kinsa nga nagkupot kaniya gawas sa iyang kaugalingong kusang pagdawat sa pag-antos alang sa Dios, diin iyang napildi bisan pa ang iyang kaugalingong kinaiyahan. Ang prinsipe ug ang tanan nga naa didto namangha sa iyang pagkamapailubon, kay sa taas ug makalilisang nga pagbunal, wala siya mitalikod, wala misinggit, ni nag-agak-agak. Ang iyang hunahuna nakatutok lamang sa Dios, nga mao ang iyang gisagdan. Unya gisugo sa prinsipe nga hunongon ang pagbunal sa santo ug gibantaan siya pag-usab sa ngalan sa hari.

'Magsulat ako,' ingon niya, 'sa Tsar, ug sugoan ka niya nga patyon.'

Mitubag ang santo:

'Sulat lang og bisan unsa ang gusto nimo.'

Mitubag ang prinsipe:

'Dili ka ba mahadlok sa tsar?'

Mitubag ang santo:

Ngano man nga mahadlok ko sa imong hari? Dili ba siya usa ka mortal nga tawo sama nimo? Dili ba siya mag-antos sa pagkadaut sama kanimo? Ngano man nga imo kong gipaningkamotan nga kahadlukan siya, nga abog ra sa yuta sama nimo? Dili ba unta mas angay nga kahadlukan nako ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini – Siya nga dili malaglag hangtod sa kahangturan?

Ang hambog nga si Marzavan, nabigla sa tubag sa martir, gisugo nga ibalik siya sa prisohan. Paglabay sa mubo nga panahon, gitawag niya pag-usab ug gisugdan siya og pakig-istorya nga malumo, nga naglaum nga madani siya pinaagi sa mahigalaong mga pulong. Miingon siya sa balaan:

'Hinumdumi ang imong mga gahum sa mahika ug maghalad ka og mga sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka mamatay sa pag-antos ug dili ka mapugngan sa makita nga kahayag.'

Mitubag ang reverendo:

– Kang unsang diyos man ko maghalad og halad: sa adlaw, sa bulan, sa kalayo, sa dagat, sa mga bukid ug bungtod, o sa tanang uban pang elemento? Dili gayud unta ko mosimba sa inyong mga diyot! Kay ang tanan nakong gilista gimugna ni Kristo, ang Anak sa Dios, aron mosilbi ug motubag sa mga panginahanglan nato nga mga tawo, nga makatarunganong binuhat. Ikaw, bisan pa, nasayop sa pag-alagad sa mga demonyo ug sa mga hayop nga upat ka tiil, ug sa tanang ubang makita nga binuhat, ingon nga dili sila gimugna para sa atong mga panginahanglan, apan kita gimugna para sa ila. Ka katingalahan ug ka walay pulos nga imong tawgon sila nga mga dios! Gihimo kamo sa hulagway sa Dios – apan wala ninyo mailhi ang Dios, ang inyong Magbubuhat. Kung nailhan unta ninyo si Cristo, nga mao ang naghimo kaninyo, mibalik unta kamo sa tinuod nga kahayag ug nakagawas unta kamo gikan sa gahum sa mga demonyo.

Samtang nagasulti niini ug daghan pa, gikurat sa santo si Marzavan ug ang tanan niyang mamiminaw. Si Marzavan, sa dihang nakita nga dili mapildi ang santo pinaagi sa pagpangdayeg o hulga, gibalik siya sa prisohan hangtod moabot ang sugo gikan sa hari kung unsay buhaton kaniya. Busa, sa gabii ang martir gibutang sa prisohan, samtang sa adlaw gidala siya nga nakadena aron magtrabaho – nagdala og mga bato uban sa ubang mga priso.

Samtang nagpadayon kini, ang balita bahin kang San Anastasius nakaabot sa monasteryo diin siya naghimo sa iyang mga panata. Ang tanang mga amahan ug igsoon, sa pagkadungog nga nag-antos siya pag-ayo alang kang Kristo, napuno sa dili masukod nga kalipay – labi na gayud ang abad, ang iyang espirituhanong amahan ug magtutudlo, nga sa paghunahuna nga siya usab napugos nga kauban sa iyang pinalanggang disipulo, nabati usab niya nga nag-antos usab siya sa iyang lawas. Apan tungod kay dili siya makaanhi sa iyang disipulo, isip abbot sa monasteryo, nagpadala siya og duha ka monghe uban ang usa ka sulat nga puno sa mga pulong sa pagdasig, nga nagsugo kanila nga lihim nga bisitahan ang martir ug dasigon siya sa pag-antos sa iyang mga pag-antos uban ang kaisog. Siya mismo, kauban ang ubang mga amahan, nag-ampo sa Diyos alang kaniya adlaw ug gabii, nga tabangan sa Diyos ang martir nga mag-antos nga maisugon alang sa Iyang ngalan hangtod sa katapusan ug mahimong mananaog ug makorona taliwala sa mga balaang martir. Sa samang panahon, ang balaan nga martir nga

si Anastasius, samtang naa sa prisohan, wala gyud mihunong sa paghimaya sa gamhanang Dios adlaw ug gabii. Kauban niya ang laing priso, usa ka batan-on nga gikan sa mga sulugoon ni Marzavan, nga gisilotan tungod sa usa ka kalapasan. Gitali siya kauban ang santo—usa ka kadena sa liog ug usa pa sa mga tiil. Dako kaayo kini nga kabug-aton para sa santo, kay sa dihang mibangon siya sa tungang gabii aron mag-ampo, napugos siya, batok sa iyang kaugalingong kabubut-on , nga pahimangnoan ang iyang kauban nga priso. Gihunahuna niya nga sala batok sa iyang silingan ang samokon siya, kay gikapoy na kaayo kini sa tibuok adlaw nga pagpangdala og mga bato ug natulog na kini sa lawom nga tulog. Busa, kanunay gayud, kon gusto niya nga mag-ampo sa tungang gabii, dili siya mabuot motindog, basin matukaw niya ang iyang kauban ug masamokan ang iyang pahulay. Gipahimutang niya ang iyang tiil tupad sa tiil sa iyang kauban ug gipaakop ang iyang liog sa liog niini, ug gihimo niya ang iyang naandan nga pag-ampo ngadto sa Dios. Aduna pa'y uban pang mga priso didto nga wala gipang-alotan. Usa kanila mao ang usa ka Hudiyo nga natawo sa dungog ug malumo ang kinaiya. Sa dihang nakita niya si San Anastasius nga nagpaningkamot sa adlaw sa pagdala og mga bato ug naggugol sa gabii sa pagdayeg sa Dios, namangha siya, ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha kini nga klase sa tawo, ug unsa kaha ang mahimong katapusan niya?'

Usa ka gabii, samtang ang santo nag-ampo sa Ginoo sumala sa iyang batasan, kining Hudiyo nga natulog sa salog dili makatulog. Kalit lang, pagkakita niya og kahayag sa bilanggoan, gitutok niya ang iyang mga mata ngadto sa santo ug nakabantay siya og mga tawo nga misulod sa pultahan sa bilanggoan, nagsul-ob og puti, masidlak nga mga bisti, nga naglibot sa balaan nga martir. Ang dakong kahayag nga nagagikan kanila nagpasiga sa tibuok bilanggoan uban sa usa ka dili masukod nga kahayag, nga wala makita sa bisan kinsa sa mga priso kay natulog man silang tanan. Ang maong Hudiyo nga nagmata ra ang mitutok niini ug miingon sa iyang kaugalingon uban sa dakong katingala: 'Balaan nga Dios, mga Anghel kini!'

Samtang nagpadayon siya sa pagtan-aw pag-ayo kanila, nakita niya nga nagsul-ob sila og omophoria ug nagkupot og krus sa ilang mga kamot. Unya miingon siya sa iyang hunahuna: 'Mga obispo kini.' Unya, sa pagtan-aw niya sa balaan nga martir, nakita niya ang usa ka masidlak nga batan-ong lalaki nga nagtindog sa atubangan ni Anastasius nga nagbitbit og bulawanong turibano nga puno sa nagdilaab nga uling. Pagkahuman niyang ibutang ang insenso sa censer, gihaplasan niya og insenso ang palibot sa martir. Sa pagkakita niini, ang priso nga nagmata gipukaw sa iyang kamot ang lain niyang kauban nga natulog tupad niya—usa ka Kristohanon nga kaniadto hukom sa Scythopolis. Gusto niya nga makita usab sa laing tawo ang ingon ana ka katingalahan ug klaro kaayo nga milagro, apan wala niya dayon mabanhaw kay natulog kaayo siya. Sa dihang nabanhaw na gayud ang tawo ug namata, nangutana siya unsa ang nahitabo ug ngano siya gibanhaw, ang Hudiyo, samtang nagtudlo sa nahitabo, miingon:

'Tan-awa, tan-awa!'

Apan sa diha-diha nga nahurot niya ang maong mga pulong, nawala dayon ang panan-awon. Unya gisugilon sa Hudio sa Kristohanon, uban sa dakong kadasig ug tinuoray nga pagbati, ang tanan niyang nakita, ug naghiusa sila sa paghimaya kang Kristo nga Ginoo.

Paglabay sa pipila ka gutlo, si Prinsipe Marzavan, nga nakadawat na sa tubag gikan sa iyang hari, si Khosrow, nagpadala og mensahe ngadto sa halangdong martir nga si Anastasius sa iyang prisohan, nga nag-ingon:

'Gisugo ka sa hari nga moingon, sa usa ka pulong lang: "Dili ko usa ka Kristohanon"—ug buhian ka dayon, pagkahuman niini mahimo ka moadto bisan asa nimo gusto: sa mga Kristohanon ug monghe, o sa imong yutang natawhan—aron mobalik sa serbisyo militar.' Mitubag ang martir ni Kristo:

'Dili gayud mahitabo nga ikalimod nako ang akong Kristo sa hunahuna o sa pulong!'

Unya gisugo pag-usab sa prinsipe ang iyang gobernador nga adto sa balaan, nga nag-ingon:

'Nasayud ko nga nahiya ka sa atubangan sa daghang mga tawo, labi na sa imong mga kaila, ug mao kana ang hinungdan nganong dili ka gustong isalikway ang imong Kristo sa ilang atubangan; apan tungod kay ang sugo sa Tsar kinahanglan tumanon—kay walay makasupak niini—busa, kon gusto nimo, sa sekreto, sa atubangan lang nako ug sa akong duha ka uban pang magtatambag, ingna nga ikaw mibulag sa Kristo, ug buhian tika dayon. Sa tinuod, unsa may kadaut nga moabot kanimo kung mosulti ka lang og mga pulong sa pagsalikway gamit ang imong mga ngabil, samtang ang imong kasingkasing, nga dili mouyon sa imong mga ngabil, nagpadayon sa pagtuo sa imong Dios?

Mitubag ang martir:

'Dili unta kana mahitabo kanako! Ni sa imong atubangan ni sa atubangan sa uban dili ko ikalimod ang akong Ginoo – dili sa hayag, ni sa tago, ni bisan pa sa akong pagkatulog; ug walay bisan kinsa nga makapugos kanako sa pagbuhat niini bisan unsang paagi.'

Sa dihang mibalik ang gobernador sa prinsipe ug gisaysay ang iyang nadungog gikan sa martir, gisugo sa prinsipe nga dad-on siya sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

– Nagmando ang hari nga ikaw, nga gipanghigot sa kadena, ipadala kaniya sa Persia.

Mitubag ang balaan nga martir nga si Anastasius:

'Kung buot ka nga buhian ko, ako mismo, nga walay kadena, moadto sa imong hari. Ngano pa man nga magbutang ka pa ug kadena kanako, nga nag-antos sa akong kaugalingong kagustuhan ug nagtinguha nga mag-antos alang sa akong hinigugma nga Ginoong Kristo?'

Ang prinsipe, sa dihang nakita nga sa bisan unsang paagi— Niining panahona, nagkadool na ang pista sa Pag-alsa sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo. Niadtong panahona, nagkadool na ang pista sa Pag-alsa sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo. Niadtong maong siyudad nagpuyo ang usa ka respetado ug bantog nga tawo, usa ka Kristohanon sa pagtuo ug pamatasan. Nangayo siya kang Prinsipe Marzavan, nga buhian si monghe Anastasius gikan sa prisohan aron makig-uban kaniya sa pista, aron siya makasaulog niining dakong pista uban sa mga Kristohanon. Si Marzavan, tungod sa pagrespeto niining dungog nga lungsoranon, nagmando nga matuman ang iyang hangyo, ug gipagawas si Santo Anastasius aron makig-uban sa mga Kristohanon niadtong adlawa, bisan pa man nga nakagapos sa puthaw nga kadena. Pagdawat kaniya, gidala siya niining matinud-anong tawo ngadto sa simbahan alang sa Banal nga Misa. Dako kaayong kalipay ug doble nga selebrasyon kini para sa tanang matinud-anon nga makita ang martir, nga nakagapos sa bug-at nga kadena alang kang Kristo nga Ginoo, nga nag-antos sa Krus. Nagpundok-pundok sa iyang palibot, ang mga lalaki ug babaye nagahilak og mainit nga luha sa kalipay ug, uban sa lawom nga pagbati, gikahoyan nila ang iyang mga kadena, gidayeg ang iyang mga pag-antos alang kang Kristo. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, gidala siya sa lalaki nga mipangaliyupo alang kaniya ngadto sa iyang panimalay, kauban ang duha ka monghe nga gipadala gikan sa monasteryo aron tinago siyang dasigon ug hatagan og pagkaon. Human siya sa mainit nga pag-abi-abi kanila, pag-abot sa takna, gidala niya si Santo Anastasius pabalik sa bilanggoan. Lima ka adlaw pagkahuman, ang santo, kauban ang duha pa ka priso nga nakadena, gipadala sa Persia. Daghang mga Kristohanon ang misugat kaniya nga nagahilak sa kalipay. Ang duha ka monghe misunod usab kaniya. Usa kanila mibalik sa monasteryo, samtang ang usa pa gisugo sa abbot nga kauban ni Balaan Anastasius, aron mosilbi kaniya, motambong sa iyang kamatayon, ug sa diha nga mobalik, isaysay ang mga katingalahan sa pag-antos ug pagkamartir nga iyang naagian.

Pag-abot niya sa Persia, ang balaang martir nga si Anastasius gipriso sa usa ka bilanggoan sa siyudad nga nailhan nga Bethsalia[1359] , kauban ang daghang uban pang mga priso, nga ang uban nakasuhan og krimen, samtang ang uban mga bihag, kadaghanan Kristohanon. Ang monghe nga miuban kaniya nagpuyo uban sa usa ka Kortakt, anak ni Esdin; ug si Esdin mao ang punoang tagdumala sa panimalay sa hari, usa ka tinagoang Kristohanon. Pipila ka adlaw pagkahuman, gipadala ni Haring Khosrow ang usa sa iyang mga huwes, kauban ang usa ka tribuno, aron usisaon si Santo Anastasius. Ang huwes, pag-abot niya sa santo, nangutana: kinsa siya, asa siya gikan, ug nganong, pagbiya sa pagtuo sa Persia, nahimong Kristiyano? Si Anastasius, ang martir ni Kristo, mitubag kaniya pinaagi sa usa ka maghubad, kay dili na niya gusto mosulti sa pinulongang Persyano, tungod kay gilapas niya ang dili matinud-anong pagtuo sa mga Persyano ug ang pinulongan mismo. Miingon ang santo:

Sayop kamo sa pagsimba sa mga demonyo imbis sa Dios. Ako usab kaniadto naipit niining inyong ilad, apan karon nagtuo ug nagsimba ako sa labawng gahum nga Ginoong Jesu-Cristo, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga anaa niini. Nasayud kaayo ko nga ang inyong pagtuo usa ka yawa nga ilad nga magdala kaninyo sa pagkaguba.

Mitubag kaniya ang huwes:

'O kawalay-salbar nga tawo! Dili ba gipako sa krus sa mga Hudiyo ang Kristo nga imong gihalaran? Unsaon man nimo nahulog sa sayop, gibyaan ang imong pagtuo ug nahimong Kristohanon?'

Mitubag ang santo:

[1359] Kilala usab nga Barceloe – Sergiopolis sa Asirya, nahimutang mga 8 ka verste gikan sa Dastager, diin anaa si Khosrow niadtong panahona.

'Tinuod ang imong giingon nga ang akong Hesus gipako sa krus sa mga Hudiyo, apan nganong dili usab nimo isulti nga Siya, pinaagi sa Iyang balaang kabubut-on, mipailalom sa Iyang kaugalingon sa pagkapako sa krus alang sa atong kaluwasan? Siya mao ang Magbubuhat sa tanang butang, nga mibaba gikan sa langit ngadto sa yuta ug nahimong tawo pinaagi sa labing putli ug labing bulahan nga Birhen Maria pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo. Gikrus Siya sa Iyang kaugalingong kagustuhan aron luwason ang katawhan gikan sa limbong sa yawa. Apan inyong gihatagan og dungog ang yawa ug nagasimba kamo sa adlaw, sa bulan, sa kalayo ug sa tanang uban pang binuhat, imbis sa inyong Magbubuhat.

Miingon ang huwes kaniya:

'Ngano man ka mag-istorya ug daghang walay pulos? Tan-awa, ang hari dayon maghatag kanimo ug dagkong dungog, magahatag kanimo ug bulawan nga sinturon, maayong kabayo ug daghang bahandi sa tanang matang; mahimo ka nga usa sa iyang bantugang dignitaryo, basta mobalik ka sa imong kanhing pagtuo.'

Mitubag si Santo Anastasius:

Dugay na nakong gisalikway ug gikaligut-an ang mga gasa sa inyong hari—kagahuman, dungog ug himaya, ug tanan nga makapahimuot ug makadani kaninyo. Kini tanan sama sa makasukot ug abuno alang kanako. Tungod kay gipili nako ang kinabuhi sa monghe ug nahigugma niini, gipabuhi ako sa paglaum sa walay katapusang mga panalangin, nga gilauman nakong madawat pinaagi sa grasya ni Kristo nga akong Dios. Kini nga dungganong monastikong bisti ug kini nga gisi-gising bisti nagsilbi nga kasaligan nga garantiya niini para kanako. Unsaon man nako karon pagdumot ug pagbiya sa akong gilauman, nga mao ang hinungdan nganong akong gihimo kining tanan nga paningkamot ug gipakita ang akong tibuok kadasig? Mapalimbong ba ko sa mga gasa sa usa ka hari nga panandaliang ug madali ra mawala?"

Pagkadungog niini, gisumbong sa huwes ang tanan sa hari. Napuno sa kasuko ang hari ug gisugo nga pasakiton ang santo sa sunod buntag. Sa pag-abot sa buntag, miabot ang maong huwes subay sa sugo sa hari ug, pagkuha niya sa santo gikan sa bilanggoan, unang gipalo siya nga walay kalooy gamit ang mga kahoy; unya, gibutang niya ang mga bukog sa paa sa santo taliwala sa duha ka bug-at nga troso ug gisugo ang mga kusgan nga tawo nga molukso paingon ug paubos sa matag tumoy sa ibabaw nga troso, aron pugson siyang mapisaka. Pagkahuman sa dugay nga pagpanakit sa santo sa ingon ani nga paagi ug pagkakita sa iyang pagkamapailubon, gisugo sa huwes nga ibalik siya sa bilanggoan, samtang siya mismo miadto sa hari aron ireport ang nahitabo. Ang tribuno, ang tagdumala sa bilanggoan, usa ka tinago nga Kristohanon. Giserbisyohan niya ang mga priso nga nag-antos alang kang Kristo, gipakita kanila ang tanang kaayo. Siya ug ang monghe nga kauban sa santo misulod sa selda aron pahupayon ug dasigon ang nag-antos. Misulod usab uban kanila ang ubang mga magtutuo kang Kristo, lakip na ang mga anak sa giingon nga si Esdin, ang tagdumala sa hari ug usa ka tinago nga Kristohanon. Nihulog sila sa tiilan sa martir, gihalokan nila ang iyang mga kadena ug nangayo sila kaniya nga mag-ampo siya sa Ginoo alang kanila. Apan ang santo, nga mapainubuson, gipahawa sila, nga nag-angkon nga siya usa ka makasasala ug dili takus, ug nanginahanglan sa pag-ampo ug tabang sa uban. Dayon, nagkuha sila og pipila ka wax ug gipislit nila kini sa iyang mga kadena aron ang hulma niini mabilin sa wax. Gidala nila kini isip usa ka panalangin, alang sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit, ug nagpadayag usab sila sa wax ngadto sa usag usa isip usa ka bililhon nga gasa. Paglabay sa mubo nga panahon, ang maong huwes, nga gisugo pag-usab sa hari, miadto sa bilanggoan aron makita ang martir ni Kristo ug, pagkahuman siya pangutan-on, nakaila kaniya nga usa ka dili mapugngan nga kaatbang sa kabubut-on sa hari; busa walay kalooy niyang gibugbog ang santo gamit ang mga tungkod. Nahitabo usab kini pag-usab sa ikatulong higayon pagkahuman sa pipila ka adlaw. Ang maong huwes, pag-abot niya sa bilanggoan, gibugbog ang santo ug dayon nagdugang og bag-ong, mabangis nga porma sa pagpanakit: gisabit ang usa sa iyang mga kamot gamit ang kawit ug gitali ang dakong bato sa iyang tiil, ug gisabit ang santo. Busa ang balaan nga mag-aawit sa pag-antos nagbitay sulod sa duha ka oras. Unya, pagkahuman niya og kuha sa santo, gibalik niya kini sa bilanggoan, samtang siya mismo miadto sa hari aron ireport ang dili mapilde nga kaisog sa martir. Sa samang higayon, gisugyot niya sa hari nga patyon dayon ang santo, aron ang dakong gingharian sa Persia dili na mapakaulaw ug mapanghimaraot sa usa lang ka Kristohanon. Paglabay sa napulo'g lima ka adlaw, gisilotan sa kamatayon sa hari si martir Anastasius, kauban ang daghang uban pang mga priso nga kuyog niya sa bilanggoan.

Sa gabii sa iyang kamatayon, ang balaan nga martir nga si Anastasius, samtang naglingkod sa iyang selda ug nakamatngon sa iyang duol nga katapusan, miingon sa pipila sa iyang kauban nga mga priso:

'Mga igsoon, ugma mamatay ako, kauban ang kadaghanan dinhi, ug molatas gikan ning kinabuhi ngadto sa kahangturan. Kamo, bisan pa, mabuhi pa ug, sa pipila ka adlaw, makagawas, kay kining dautang hari madali na patyon.'

Pag-abot sa kaadlawon, miabot ang huwes uban sa mga sundalo ug gidala gikan sa bilanggoan aron patyon, kauban ni Santa Anastasia, ang kapin sa kap-ungpulo ka mga priso, kadaghanan kanila mga matinud-anong Kristohanon. Apil usab niini ang duha ka priso nga, kauban ni Santa Anastasia, gidala nga nakadena gikan sa Caesarea paingon sa Persia; Kristohanon usab sila. Apan, ang uban nga mga priso gibyaan sa bilanggoan – lakip na nila ang mga gisultihan sa santo nga hapit na ang ilang kagawasan ug ang kamatayon sa hari. Kadtong gidala gikan sa bilanggoan paingon sa ilang kamatayon gidala sa gawas sa siyudad, sa pampang sa suba, ug didto, usa-usa, nga may pisi nga nakagapos sa ilang mga tutunlan, sila gipahugno sa kasakit. Pagkahuman mapugngan ang matag-usa, mituyok ang mga mananakit kang Santo Anastazio ug miingon:

'Gusto ba gyud nimo nga mamatay karon sa parehas nga paagi sama nila? Dili ba mas maayo nga mosugot ka sa kabubut-on sa hari ug, pinaagi sa pagpabilin nga buhi, makadawat ka og mga gasa, dungog, ug himaya gikan sa hari?'

Ang santo, samtang gitaas niya ang iyang mga mata ngadto sa langit, nagpasalamat sa Dios, ug mitubag kanila:

'Gusto ko nga putlon-putlon ninyo ako alang sa akong Kristo. Wala'y bili kini nga kamatayon kanako, ug nagpasalamat ako sa akong Ginoo nga pinaagi niining gamay nga pag-antos gihatagan ko Niya og kahigayunan nga mosulod sa dakong, dili masukod nga himaya sa mga balaang martir.'

Busa, ang balaan nga martir nga si Anastasius, pagkahuman sa tanang uban pang mga priso, malipayon nga gidawat ang kamatayon, nga gipamatay pinaagi sa pagkapul-an sa ika-22 ka adlaw sa Enero[1360] . Aron mapamatud-an sa hari ang kamatayon ni Anastasius, giputol sa mga sundalo ang iyang balaan nga ulo ug gidala kini sa hari, samtang ang iyang lawas, kauban ang mga bangkay sa uban nga gipamatay usab pinaagi sa pagkapul-an, gilabay sa mga iro aron kan-on. Apan ang mga iro, samtang gilakaw-on nilang gikaon ang mga bangkay sa uban, dili lang nila gihikap ang bangkay sa santo, kundili nagsugod pa gani sila sa hayag nga pagbantay niini, aron walay lain makahikap niini. Sa dihang ang tribuno, ang bantay sa prisohan, misulay sa pagkuha sa bililhon nga lawas sa balaan nga martir, wala tugoti siya sa mga sundalong nagbantay gikan sa gilay-on, kay daghan kanila mga Hudiyo sa pagtuo. Sa pag-abot sa gabii, ang kanunay nga hinumduman nga monghe, nga gipadala gikan sa monasteryo ngadto kang San Anastasius aron masaksihan ang iyang pagpanaw, nagkuha og pipila ka ulipon gikan sa mga anak ni Esdin, daghang bulawan ug limpyo nga panapton, ug miadto sa dapit diin ang lawas sa santo nagpabilin nga wala'y kadaut taliwala sa ubang bangkay nga ginakan sa mga iro. Pagkahuman niyang napuno sa bulawan ang mga kamot sa mga guwardiya, miduol siya sa balaan nga lawas sa martir ni Kristo, diin makita ang usa ka labing hayag nga bitoon nga nagdan-ag gikan sa langit; ug pagkuha niini, gidala niya kini sa gamay nga monasteryo ni San Sergius nga Martir, nga nahimutang dili kaayo layo gikan didto. Didto iyang gilubong uban sa dungog ang mapailubon nga lawas ni Anastasiyo, ang Magsasakit para kang Kristo, samtang siya nagpabilin sa maong monasteryo hangtod sa pagpatay kang Haring Khosrow. Sa dihang napatay ang hari, kining mga priso nga gitagna sa balaan nga buhian sa prisohan sa wala pa ang iyang kaugalingong kamatayon, tinuod nga gipagawas. Sa ingon niini natuman ang doble nga propesiya sa santo: mahitungod sa hapit na nga pagpatay kang Haring Khosrow ug sa pagka-libre sa mga priso. Sa dihang misulod ang Griyegong hukbo sa teritoryo sa Persia, nabuksan ang dalan aron makabalik sa iyang monasteryo ang monghe nga kauban sa santo. Mibalik siya ug gisaysay pag-ayo ang tanan nga mahitungod sa balaan nga martir nga si Anastasius ngadto sa abbot ug sa tibuok komunidad sa mga monghe. Gidayeg sa tanan ang Dios, nga nagpalig-on sa Iyang alagad alang sa iyang pag-antos. Ang abbot sa monasteryo dayon mipadala sa maong monghe, kauban ang pipila pa, ug ilang gidala pagbalik uban ang dungog ang mga relikya sa iyang pinalanggang disipulo, ang martir ni Cristo, ngadto sa maong monasteryo[1361] . Daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa mga relikya sa balaan nga martir, ug mga pag-ayo sa mga sakit ang gihatag –

[1360] Si San Anastasius nga Martir namartir niadtong tuig 528.

[1361] Sunod, ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Anastasius nga taga-Persia gibalhin ngadto sa Palestina, gikan didto ngadto sa Constantinople, ug gikan sa Constantinople ngadto sa Roma, diin kini gihuptan hangtod karon (ang usa ka bahin sa usa ka monasteryo sa daplin sa siyudad, ang usa pa sa Simbahan sa Balaang Krus).

alang sa himaya ni Kristo nga among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir Manuel, George, Peter, Leontius, Sionius, Gabriel, John, Leontius, Parod ug uban pa, nga miabot sa 377, nga nag-antos uban kanila

Gisaulog sa ika-22 sa Enero

Kining mga balaan nga martir naggikan sa lain-laing rehiyon sa Imperyo Romano ug nagpuyo sa Adrianople[1362] atol sa paghari ni Emperador Leo nga Armenyo[1363] . Niadtong panahona, gilupigan sa Bulgaryanong Tsar Krum ang Thrace ug Macedonia ug misulong hangtod sa mismong Constantinople; unya, human sa tulo ka bulan nga pag-atake, nakuha niya ang Adrianople[1364] ug gipangdakop ang tanan nga mga lumolupyo nga nakaluwas sa masaker, nga miabot sa kap-atan ka libo ka tawo; Apil niini ang lokal nga obispo, nga gisugo sa paganong tsar nga ipahulog og ulo sa yuta ug tapakan sa tiil. Nakasinati si Krum og bayolenteng kamatayon; ang iyang manununod, si Dukum, namatay dili madugay pagkahuman, ug si Ditseng, usa ka makalilisang ug dili makatawo nga magmamando, misaka sa trono sa mga Bulgaryano. Gisugo niya nga si Manuel, ang Obispo sa Adrianople, pagahabluan sa duha ka bahin ug putlon ang mga bukton sa santo sa abaga, pagkahuman gilabay ang iyang balaang nahabilin sa mga iro aron kan-on. Ang kasuko sa Dios mibutang sa halimaw sa pagkawalay-lantaw, ug sa dili madugay gipatay si Ditseng sa iyang kaugalingong mga sakop. Gisundan siya ni Murtagon, nga misugod sa walay kalooy nga pagpanlupig sa mga Kristohanon tungod kay wala sila mosugot sa iyang sugo nga isalikway si Kristo; gibilanggo niya ang matinud-anong mga alagad ni Kristo sa mga kalabera, gipailawom sila sa pagpanakit, ug gipatay sila sa taliwala sa dili makatawo nga pag-antos. Ang mga balaan nga obispo nga sila George sa Develt[1365] , ug Peter, nga nagpalig-on sa ilang kawan sa sa Kristohanong pagtuo, gipasailalim sa walay kalooy nga mananakit sa labing mabangis nga pagpanakit gamit ang mga tungkod ug pagkahuman giputol ang ilang dungganong mga ulo gamit ang espada; pito ka Kristohanon ang gipatay sa parehas nga paagi uban sa mga balaan nga obispo; ang mga Kristohanong kumander nga sila John ug Leontius giputol usab ang ulo gamit ang espada; Si San Leontius, usa ka eunuko ug Obispo sa Nicaea, gilubong sa pagano ang iyang tiyan sa espada; si Gabriel ug si Sionius usab nakasinati sa kamatayon isip martir pinaagi sa espada; si Parod, usa ka labing debotong presbiter, gipusil-pusilan hangtod mamatay. Daghang uban pang matinud-anong alagad ni Kristo ang gibunalan ug gipriso niadtong panahona. Ug dili lang ang mabangis nga si Murtagon, kondili pati na ang iyang mga manunod sa trono sa Bulgaria, malupit nga gipanglutos ang mga Kristohanon, nga pinaagi sa nagkalain-laing pagpanakit ug makalilisang nga kamatayon, nakab-ot nila alang sa ilang kaugalingon ang walay katapusang gingharian.

5 Pebrero

23 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Clemente, Obispo sa Ancyra, ang Balaang Martir Agathangelus, ug sa uban pa uban kanila

Gisaulog niadtong 23 Enero

[1362] Adrianople – usa ka siyudad sa Thrace (Turkey sa Europa) sa panagtagbo sa mga suba sa Tundzha ug Maritsa.
[1363] Si Leo nga Armenyo – usa ka emperador sa Byzantine nga naghari gikan sa 813 hangtod 820.
[1364] Niadtong 814.
[1365] Develt – karon Zagara, sa baybayon sa Itom nga Dagat.

Duha ka gatus ug lima ka pulo ka tuig human sa Pagkahimugso sa atong Ginoong Jesu-Kristo, sa paghari ni Valerian[1366] , ang kapital nga siyudad sa Galatia, Ancyra[1367] , nagpamunga gikan sa dungganong kaliwatan sa balaang martir nga si Clemente, sama sa usa ka mabusog nga batan-ong sanga sa bag-ong baging, nga daghan kaayong hugpong sa mga espirituhanong gasa. Apan ang iyang mga ginikanan dili pareho og pagtuo: ang iyang amahan usa ka pagano nga nag-alagad sa idolatriko nga kadautan, samtang ang iyang inahan usa ka Kristohanon, nga naggikan sa mga Kristohanong ginikanan ug gipadako sa Kristohanong pagkamakabalaan ug matinahuron nga mga batasan. Euphrosyne ang iyang ngalan. Gipugos siya sa pagminyo ug, batok sa iyang kabubut-on, nakig-uban siya sa usa ka dili motuo nga bana, samtang ang iyang mga ginikanan naglaum sa pagtuman sa mga pulong sa Balaang Apostol: *'Ang dili motuo nga bana gipabalaan sa nagtuo nga asawa'* (1 Cor. 7:14). Apan wala kini nahitabo sumala sa ilang gilauman, kay ang iyang bana nagpabilin nga nalubong sa kalawoman sa dautan ug nabalot sa kangitngit sa idolatriya. Dili lang siya misalikway sa pagbalik sa kahayag ni Kristo, apan naningkamot usab siya sa tanang paagi aron madani ang iyang asawa, si Euphrosyne, sa iyang pagkadautan. Siya usab naningkamot sa paggiya kaniya paingon sa dalan sa kamatuoran, nagdani kaniya adlaw ug gabii ug nagpakita kaniya, pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo, sa makaluwas nga dalan sa kinabuhi; apan wala siya makab-ot og bisan unsa niini, kay ang iyang kasingkasing nangalig-on na. Nag-ampo siya kang Kristo nga ipagawas ang Iyang kalooy kanila – aron, samtang naghiusa sila sa panag-asawa, maghiusa usab sila sa espiritu pinaagi sa balaan nga pagtuo; ug kon imposible kini, nga mabulag pa gani sila sa lawas, tungod kay wala sila'y pagkahiusa sa pagtuo. Ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa pagdungog sa mga pag-ampo sa Iyang sulugoon ug sa pagkaluyon kaniya, sa dili madugay giluwas Siya gikan sa yugo sa iyang dili matinud-anong bana: hingpit Niya siyang gisalikway ingon usa ka daotan nga tawo nga mapintas ang kasingkasing ug gisugo siya nga moadto sa walay katapusan. Ang pagano namatay, nga nagbilin sa iyang asawa og usa ka batan-ong panganay nga anak nga lalaki, nga naa pa sa iyang duyan. Ang iyang bulahan nga inahan, si Euphrosyne, gipakaon siya sa pagkamatinud-anon imbis sa gatas, ug dayon gidala siya kang Kristo, gipahayag siya pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Ginganlan niya siya og Clement, nga sa paghubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'batan-ong sanga sa ubas'[1368] . Pinili niya kining ngalan sa hingpit, nga sama sa usa ka propetesa, nakamatikod nga siya mahimong sanga sa tinuod nga ubas, si Kristo, nga gitakda aron magbunga og daghang hinog nga hugpong – mga kalag sa tawo nga mibaling kang Kristo. Pinaagi sa maong ngalan mismo, iyang gitagna nga siya mahimong usa ka bantugang magpamatuod sa labing balaan nga ngalan ni Hesukristo, nga iyang ibubo ang iyang dugo ug itugyan ang iyang kalag alang Kaniya, ug nga siya mahimong usa ka nag-antos ug martir alang kang Kristo. Iyang gitun-an ang iyang anak nga mobasa sa mga balaang basahon ug molihok nga maayo, samtang gitudloan usab siya sa tanang hiyas. Samtang nagdako ang batang lalaki sa edad ug pagsabot ug nakaabot na sa edad nga dose anyos, ang iyang inahan, si Santa Eufrosina, nagkadool na sa iyang bulahan nga kamatayon. Sa pagkahibalo niya sa iyang pagpanaw ug karon nga naghigda na siya sa iyang higdaanan sa masakiton, iyang gipangandoy nga ang iyang anak dili ingon ka dako nga magmana sa iyang gamay nga materyal nga kabtangan kondili magmana sa dili matugkad, espirituhanong bahandi sa iyang mga birtud. Uban sa pag-amuma sa usa ka inahan, iyang gi-instruksyonan siya, samtang giyakap ug gihalokan siya:

'Akong anak, akong pinalanggang anak, usa ka batang ulila sukad pagkahimugso nga nakahibalo sa iyang pagka-ulila sa wala pa siya nakahibalo sa iyang amahan! Apan dili ka ulila, akong anak, kay si Kristo Dios mao ang imong Amahan, nga nagapabakod kanimo sa Iyang mga gasa. Ako ang nanganak kanimo, akong anak, sa unod, apan si Kristo nga Dios ang nagbanhaw kanimo sa espiritu. Busa, hibal-i nga Siya ang imong Amahan; ilhon nimo ang imong kaugalingon nga anak Niya ug paningkamoti nga ang imong pag-ampon sa pamilya sa Dios dili mawala'g pulos. Alagari ang Ginoong Kristo ug ibase ang imong paglaum kang Kristo, kay Siya gayud ang atong kaluwasan ug tinubdan sa pagkawalay kamatayon. Nibaba Siya gikan sa langit ngadto kanato aron ipataas kita uban Niya paingon sa langit; gihimo Niya kita nga Iyang pinalanggang mga anak ug gitukod ang atong pakig-uban sa Dios. Ang bisan kinsa nga mag-alagad niining Ginoo maluwas gikan sa tanang limbong sa yawa, makaguba sa

---

[1366] Valerian – usa ka Romanong emperador, nga naghari gikan sa 253 hangtod 259.

[1367] Galatia – usa ka gamay nga rehiyon sa sentral nga bahin sa Asia Minor. Ancyra – karon Angora – usa ka mauswagon ug daghan og tawo nga siyudad sa Galatia, nga hangtod karon nagpabilin ang kahinungdanon isip sentro sa kalakalan sa Asia Minor.

[1368] Gikan sa Griyegong pulong nga κλημα – usa ka nabungkag nga batan-ong sanga, usa ka batan-ong sapsap, usa ka sanga sa baging.

mga bitin ug alacdan, ug mapildi ang matag makigbatok nga gahum. Dili lang niya mapasipala ang mga dautang hari, prinsipe, ug mga manig-sakit nga nagasimba sa mga dios-diosan ug demonyo, kondili iyang durugon usab ang ulo sa mga demonyo mismo, nga ilang ginasimba.

Samtang nagahilak og daghang luha atol sa kini nga panag-istorya, napuno sa grasya sa Diyos ang inahan sa santo ug misugod sa pagpanagna sa mga mahitabo kaniya.

'Gipangayo ko kanimo, akong pinalanggang anak,' ingon niya, 'ipangayo ko kanimo nga hatagan ko og usa ka pabor isip baylo sa tanan nakong pag-antos ug pag-atiman kanimo, kay nagkadool na ang panahon sa dakong kasakit. Duol na ang pag-uusig, nga nagbuga og makalilisang nga kasuko ug mga hulga. Busa, andama ang imong kasingkasing, ingon sa giingon sa atong Ginoo, nga dad-on ka nila sa atubangan sa mga magmamando ug mga hari alang Kaniya (Mat. 10:18). Anak, hatagi ko niini nga dungog: baroga alang kang Kristo nga mapangahas ug maisugon, ug pabilina ang pag-angkon sa Iyang ngalan uban sa pagkamahigpit ug dili matuyok nga determinasyon. Sa akong bahin, gibutang nako ang akong paglaum sa akong Kristo, O akong anak! Sa dili madugay, ang korona sa pagkamartir mosidlak kanimo, alang sa akong dungog ug alang sa kaluwasan sa daghang mga kalag. Busa, andama ang imong kasingkasing alang sa pagsulay sa pag-antos, aron sa panahon sa mga pagsulay dili ka masipyat nga andam. Hibal-i nga mapuslanon ang masulayan sa mga kasakit, sama sa bulawan nga gisulayan sa pugon. Apan ayaw kahadlok: ang pag-antos panandaliang lang, samtang ang ganti niini mao ang walay katapusan; ang kasubo molabay dayon, ug ang kalipay magpabilin hangtod sa kahangturan; ang kaulaw dinhi panandaliang lang, apan ang walay katapusang himaya nagpaabut kanimo uban sa Dios. Ang mga limbong sa mga manlupig ug ang ilang mga pag-antos molungtad lamang og usa ka adlaw; sa pagkatinuod, ginakatawa sa mga martir ang kasuko sa mga hari sa kalibutan, ang ilang himaya mawala, ug ang kalayo nga ilang giandam para sa mga martir ni Cristo mapalong. Ang ilang espada gisunog sa kalawang; ang ilang kusog nagkawala. Busa, walay bisan unsa nga makabulag kaninyo kang Kristo nga Ginoo; apan tan-awa ang langit ug hulat gikan didto sa inyong dakung, daghan ug walay katapusang ganti gikan sa Dios. Hadloki ang Iyang kadungganan, kamingaw sa Iyang paghukom, ug kurog sa atubangan sa Iyang makakita nga mata; kay kadtong misalikway kaniya magapanunod sa dili mapalong nga kalayo nga giandam alang kanila ug sa pag-antos sa ulod nga dili matulog. Apan alang sa mga nakaila sa himaya sa Iyang Pagka-Diyosnon ug wala gayud mibulag kaniya, nagpaabut ang dili masukod nga kalipay, pagmalipayon, ug kahupayan uban sa mga balaan nga nag-angkon sa pagtuo. Hinaut nga ang akong ganti gikan kanimo, akong pinalanggang anak, alang sa mga sakit nga akong gipailob sa imong pagkahimugso ug sa mga kakapoy sa pagpadako kanimo, mao nga ikaw, nga gikan sa akong sabakan, mahimong usa ka magtutpala sa Ginoo, ug ako matawag nga inahan sa usa ka martir ug pagadayegon pinaagi sa akong anak nga nag-antos alang kang Kristo. Busa, paningkamoti nga magpailob alang sa Manluluwas nga nag-antos alang kanato, ug pagadawat ka og daghang panalangin gikan Kaniya, samtang ako, alang kanimo, pagadawat og pakig-ambit uban sa mga balaan. Ania ako, anak ko, nagbarog sa ganghaan sa akong kamatayon; alang kanako, kining makita nga kahayag dili na mosidlak ugma – apan ikaw ang akong kahayag sa Kristo ug akong kinabuhi sa Ginoo! Busa, akong gihangyo ikaw, anak ko, nga ayaw ko pasipalahi sa akong paglaum, kondili aron ako maluwas, sumala sa giingon sa Apostol, tungod sa pag-anak (1 Tim. 2:15). Gipanganak tika, akong anak, aron ako mag-antos kanimo sama sa akong kaugalingong lawas. I-ula ang dugo nga imong nadawat gikan kanako nga walay pagtipid, aron ako usab, tungod niini, makadawat og dungog. Ihalad ang imong lawas sa mga samad, aron ako usab malipay niini sa atubangan sa atong Ginoo, sama sa ako mismo ang nag-antos alang Niya.

Usa ka Hudey nga babaye kaniadto nagtanyag sa pito ka anak nga lalaki ngadto sa Dios isip mga martir alang sa pagkamatinud-anon; ug, nag-antos uban sa usa ka kalag sa pito ka lawas sa iyang mga anak, nagpabilin siyang dili mapildi[1369] . Ikaw ra ang igo aron makab-ot nako ang himaya sa atubangan sa akong Ginoo, kon paningkamotan nimo uban sa dakong kadasig ang pagkamatinud-anon. Karon, , mobiya ko kaninyo ug moanhi sa atubangan sa Dios sa wala pa kamo. Mibulag ako sa lawas, apan magpabilin ako uban kanimo sa espiritu, aron mahimong takus ako nga mohapa sa atubangan sa trono ni Cristo uban kanimo, maghambog sa Iyang atubangan sa imong mga pag-antos, ug pagakoronar uban sa imong mga buhat; kay bisan pa ang gamot sa usa ka kahoy, nga

[1369] Kini nagtumong, siyempre, kang Solomonia, ang inahan sa mga balaang martir sa mga Maccabeo: Anima, Antonina, Guria, Eleazar, Eusebon, Alina ug Marcellus. Ang ilang pista gisaulog matag 1 sa Agosto.

natago sa ilawom sa yuta, ginapainom sa samang hamog nga nagpainom sa mga sanga nga klaro nga makita sa ibabaw sa yuta.

Busa, sa tibuok adlaw, ang bulahan nga inahan, sa wala pa ang iyang balaan nga pagpanaw, nagtudlo sa iyang pinalanggang anak, samtang giakbay ug gihalokan ang iyang ulo, nawong, mga mata, mga ngabil, dughan, ug mga kamot.

'O, unsa ka bulahan ako karon,' matod niya, 'kay akong gihalokan ang mga bahin sa lawas sa martir!'

Pagkahuman niining mga pulong nga puno sa pagtulun-an, iyang gipanaog ang iyang ulo, gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa iyang Ginoo, ug namatay siya sa kalinaw.

Pagkahuman nga namatay sa usa ka bulahan nga kamatayon ug naburyo ang natural nga inahan ni Clemente, nahimong hingpit nga ulila si batan-ong Clemente, nga si Dios ra ang iyang Amahan. Si Dios, ang unibersal nga Manunagana sa tanan, nga nag-atiman sa mga ulila ug mga kabus, naghatag sa bulahan nga si Clemente—nga bata pa siya niadtong panahona—og lain nga inahan. Sa maong lungsod nagpuyo usab ang usa ka maharlika, dungog-dungog, ug dato nga babaye nga ginganlan og Sophia, usa ka higala sa inahan ni Clemente, ang bulahan nga Euphrosyne. Si Sophia nagkinabuhi nga matinud-anon sa Ginoo, nga nag-ampo adlaw ug gabii. Tungod kay wala siyay anak, gidawat niya kining bulahan nga batan-on, si San Clemente, ingon sa iyang kaugalingong anak, ug gihigugma siya sama sa iyang kaugalingong anak, nga giatiman siya sa tanang paagi. Niadtong panahona, adunay dakong gutom sa Galacia. Gibyaan sa mga pagano nga walay pagtuo ang ilang mga anak sa kilid sa dalan, kay wala na silay ikapakaon kanila ug sila mismo nangamatay sa kagutom. Unya, gipundok ni San Clemente kining mga bata sa balay ni Sophia, ang iyang ikaduhang inahan, ug gipakaon sila gikan sa iyang mga kapanguhaan – gipahuman sila, gitudloan, ug gidala sa balaan nga bunyag. Sa ingon niini, gihimo niya ang balay ni Sophia nga usa ka panimalay sa mga bata ug usa ka eskwelahan, ug siya mismo nahimong usa ka espirituhanong inahan sa daghang mga bata, nga labaw pa sa ilang mga natural nga inahan, kay gihatagan niya sila og espirituhanong pagkahimugso, ug gipadako sila sa Kristohanong pagtuo.

Si San Clemente, bisan pa batan-on pa sa edad apan nakaangkon na sa kinaadman sa usa ka hamtong nga lalaki, nagsugod sukad pagkabatan-on sa pagpamatay sa unod pinaagi sa pag-ayuno ug pag-agil, nga nagpuyo sama sa usa ka monghe. Wala siya mokaon og karne ug tinapay ug mga liso ra ang iyang gikaon; tubig ang iyang ilimnon. Niini, siya susama sa tulo ka balaan nga batan-on, nga ang ilang mga lawas, tungod sa ilang pagpuasa, wala'y kadaut nga nadawat gikan sa doble nga kalayo – ang sulod nga kalayo sa natural nga kahilambigit ug ang gawas nga kalayo sa nagdilaab nga hurno[1370] . Alang sa pipila ka mga Kristohanon nga nagpuyo niadtong panahona sa maong nasud, si Beato Clemente daw usa ka langitnong suga, nga nagpasiga sa tanan sa kahayag sa kahibalo sa Dios. Apan nagkadool na ang panahon nga kini nga masidlak nga suga ibutang sa kandelero – aron si San Clemente, nga nagdan-ag sa mga hiyas, mosaka sa mga hagdanan sa pagkabalaan, aron pinaagi sa paghatag og kahayag sa kadaghanan sa mga tawo, iyang sila matultulan sa dalan sa kaluwasan. Pinaagi sa probidensya ug kabubut-on sa Dios, ug sa unánime nga pagkapili sa tanang Kristohanon sa Galacia, siya unang gitudlo nga lektor, unya diakon ug presbiter. Duha ka tuig pagkahuman, samtang batan-on pa siya—wala pa siya molapas sa baynte anyos niadtong panahona—gitukod siya sa pagka-episkopo. Nahimo siyang ikaduhang Daniel, nga sa pagkabatan-on pa lang, nilabaw sa mga tigulang sa kinaadman ug pagkamaayo, ug gipakita nga ang pagkatigulang dili matino sa gidaghanon sa mga tuig, kondili sa usa ka buhi nga may pagkamaayo ug kinaadman. Pagdawat niya sa opisina sa pagka-obispo, si San Clemente nahimong magtutudlo dili lamang sa mga bata—nga iyang gitigom sa kadaghanan aron tudloan sila sa mga Kasulatan—kondili usab sa mga tigulang: pinaagi sa pagdala sa mga pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo ug pagbunyag kanila, kanunay niyang gipadaghan ang Simbahan ni Cristo.

Unya ang propesiya sa iyang bulahan nga inahan, si Euphrosyne, nagsugod sa pagtuman, ug ang korona sa martir nagsugod sa paghabi para kaniya. Si Diocletian, ang manlutos sa mga Kristohanon, sa dihang misaka sa trono sa Roma, nagpadala sa iyang mga edikto sa unang tuig sa iyang paghari ngadto sa tanang probinsya sa Imperyo sa Roma, ngadto sa mga prinsipe ug gobernador, sa iyang kaugalingong mga bise-rey, sa mga hegemonark, mga kumander militar ug mga magistrado sa siyudad, nga nagmando nga ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo patyon ug laglagon sa nagkalain-laing paagi. Sa iyang mga edikto, iyang gipanghulga og

[1370] Kini nagtumong sa tulo ka batan-ong Hudiyo: Ananias, Azarias ug Misael, nga wala gilunop sa nagdilaab nga hurno sa Babilonya. Tan-awa Dan 1:3.

pagbitay ang tanang mga magmamando ug prinsipe nga wala mosunod sa iyang sugo sa hingpit nga paglaglag sa mga Kristohanon, ug gipreskribi usab niya alang kanila ang parehas nga mga pag-antos ug silot sama sa mga Kristohanon; samtang nagsaad siya og bahandi ug dungog sa mga mas masigasig sa ilang pagpanlupig. Tungod niini, sa tanang probinsya ug siyudad, ang mga gobernador ug magmamando sa hari—ang uban tungod sa kahadlok sa kasuko sa hari, ang uban tungod sa tinguha nga makapahimuot kaniya ug makadawat og dungog gikan kaniya—nagsugod sa pagbuhat sa tanang paningkamot aron wagtangon bisan ang ngalan pa lang sa mga Kristohanon gikan sa gingharian. Sa samang panahon, m ang imperyal nga gobernador nga si Domitian miabot sa Galatia ug, sumala sa sugo sa emperador, masigasig niyang gipangita ang mga Kristohanon aron sila laglagon. Ang mga pagano nagpasipala kang San Clemente, Obispo sa Ancyra, nga giakusahan siya nga nagdili sa kadaghanan sa pagsimba sa dagkong diyos ug gidala sila kang Kristo. Gisugo dayon ni Domitian nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan. Sa sinugdan, gisulayan niya nga madani ang santo sa iyang dautang buhat pinaagi sa mahigugmaon ug mapaluyong mga pulong. Miingon siya:

'Dili gyud nako tinuod ang tanan nga pagpanamastamas batok kanimo, kay ang hitsura sa imong nawong, ang matinud-anong pagtan-aw sa imong mga mata, ug ang mahumok nimong kinaiya nagpadayag kanimo nga usa ka tawo nga takus, mahimayaon, maalamon, ug makatarunganon, samtang ang tanan nga gisulti bahin kanimo nagpadayag sa kabuang sa mga bata sa imong mga manamastamas. Sultihi kami, unya, bahin sa imong kaugalingon: mas dali namo masayran ang kamatuoran gikan kanimo kon ipaambit nimo kanamo, bisan gamay lang, ang imong kinaadman.

Mitubag kaniya ang balaan nga obispo:

Ang atong kinaadman ug pagsabot mao si Kristo, ang Anak sa Dios Amahan, pinaagi sa Iyang pulong nga gimugna ang tanang butang. Gikan kaniya nato nadawat ang gasa sa pagpakigsulti ug pagsabot.

– 'Mao na,' ingon sa iyang tigpahirap, 'wala nimo damha nga nakainsulto ka namo sa walay paglaum, sukad pa sa sinugdanan nga nagsugod ka og pakigbinuang; apan akong tambag kanimo: undang na kining tanan nga walay pulos nga pakigstorya ug halad og halad sa among mga dios. Hibal-i nga nagpaabot ang pag-antos sa bisan kinsa nga mosipala sa mga diyos, samtang nagpaabot ang dungog sa mga nagpasidungog ug nagsimba kanila. Makita ninyo ang usa ka pananglitan niini kanamo: tungod sa among pagpasidungog niining mga diyos, nakaangkon kami og ingon ka taas nga katungdanan, ug nagpasalamat kami sa mga diyos sa ilang mga panalangin, nagahatag og dungog sa mga nagpasidungod kanila ug nagapatay sa mga dili mosimba kanila.

Sa pagdungog sa mga pulong sa gobernador, mihiyom ang santo ug miingon:

'Kami, O gobernador, naghunahuna sa sukwahi sa imong gisulti. Gitan-aw namo ang imong mga gasa ingon walay bili, ang imong dungog ingon kadaut sa dungog, ug ang imong hataas nga ranggo ingon trabaho sa usa ka bihag. Sa kabaliktaran, ang kahuy-an, hulga, ug pag-antos nagahatag kanamo og kalipay ug kahupayan, ug labaw sa tanan, naghiusa kanamo sa Dios. Sa pagkahibalo ninyo niini, ayaw paglaum nga malikayan kami sa pagkamatinud-anon—dili pinaagi sa mga saad sa dungog ug gasa, ni pinaagi sa hulga sa pag-antos.

Ang mga pulong sa santo nakapukaw sa kasuko ni Domitian. Samtang naglantaw pag-ayo sa santo, miingon siya:

'Murag napukaw nako ang imong garbo sa akong malumo nga pakig-istorya kanimo, ug dili kini katingalahan, kay, sumala sa akong nadungog, ikaw, nga kanunay kauban sa mga bata, adunay hunahuna sama sa usa ka bata sama kanila. Apan, hibaloa kini: kon dili nimo pahimungtan ang mga dios pinaagi sa halad, ipapatay ka—ug dili sa paagi nga imong gilauman nga mamatay sa dili madugay, kondili una ka pa masinati ang daghang lain-laing pag-antos, ug unya, sa imong pag-antos, mamatay ka pinaagi sa labing grabeng silot. Busa, ingon nga usa ka dili matinahuron nga tawo, mag-antos ka sa grabeng kasakit ug mahimong ehemplo sa uban, aron sila usab makakat-on sa leksyon gikan sa imong makalilisang nga kamatayon.

Mitubag si Santo Clemente niini:

'Tungod kay gihinumduman nimo ako ang mga bata, hibaloa kini: Naningkamot ako sa pagtudlo sa mga bata sa kinaadman nga bisan pa ang labing tigulang ug labing maalamon nga mga lalaki sa inyong taliwala wala mailhi; kay ang tinuod nga kinaadman sa Dios natago gikan sa maalamon ug intelihente sa kalibutan, ug gipadayag sa gagmayng mga bata. Ako, sa akong bahin, mapahitas-on kong gipahayag nga naghalad ako sa akong Dios og halad sa hunahuna ug sa pulong, ug dili sama sa paagi nga ang inyong mga pari naghalad og suba sa dugo, aso, ug tanang matang sa mga kasuklam-suklam, nga inyong gigamit aron pahupayon ang mga dios nga inyong

gipasidunggan. Sa dihang ibubo nako ang akong kaugalingong dugo alang sa akong Dios ug ihalad kini Kaniya ingon usa ka halad, unya, kung dili man hingpit, bisan sa bahin lang, mabayran nako ang akong Ginoo sa dugo nga Iyang gibubo alang kanako; kay si Kristo, akong Hari, mibaylo kanako pinaagi sa Iyang bililhon nga dugo.

Sa dihang nahatag na sa martir kining pakigpulong uban sa dakong kaisog, gisalikway sa gobernador ang iyang ginapakunwaring kalumo ug klaro niyang gipadayag ang iyang tinuod nga kinaiya—pagkalukon ug pagkabuang. Gisuwayan niya nga ibitay nga hubo ang santo sa usa ka kahoy, ug dayon pahilayon ug putlon ang iyang lawas gamit ang hait nga puthaw nga mga galamiton. Sa pagpatuman sa ilang sugo, gisaway sa mga sulugoon ang martir nga ayaw pagbalewala sa sugo sa hari. Nanghukay sila og lawom nga mga gulis sa lawas sa santo, sama sa pag-arado sa uma, aron ang iyang unod nahugno sa dagkong piraso: klaro nang makita ang iyang mga bituka; bisan ang mga tigpahirap dili na makatagad sa walay pagtagad nga pagtan-aw. Siya, bisan pa niana, wala gyud malibog ang iyang hunahuna bisan gamay, wala mausab ang dagway sa iyang nawong, wala magpagawas bisan gamay nga tingog tungod sa dili na ikatagkag nga kasakit, wala maglitok bisan usa ka pulong nga reklamo, ni nag-ungol pa gani taliwala sa ingon ka grabeng pag-antos. Mas kusgan ug mas maisug siya kaysa sa mga nanan-aw sa iyang pag-antos. Murag mas gamay pa ang iyang gibati nga kasakit kaysa sa ilang gibati nga kalagot. Kalma siyang nagpasalamat sa Maghahatag sa Pagkamartir – si Kristo nga Dios – samtang malipayon siyang nagtutok sa langit ug miingon: 'Kahimaya kanimo, Kristo, akong kahayag ug kinabuhi, akong gininhawa ug akong kalipay! Nagpasalamat ako kanimo, Maghahatag sa kinabuhi, tungod kay giisip nimo ako nga takus sa ingon nga kaluwasan. Nalipay ang akong kalag sa dalan sa pagtuman sa Imong mga sugo. Gidawat ko ang matag pag-antos sa usa k alang sa imong gugma. Himaya kanimo, kay gipalig-on mo ako sa pagkamapailubon! Gipalapad Nimo ang imong gamhanang kamot kanako, usa ka makasasala, ug giluwas ko gikan sa kasuko sa magmamando ug gikan sa kamot sa akong mga magpapasakit, kay Ikaw mismo ang dalangpanan sa tanan nga nagasubo."

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, napul-an na ang iyang mga manlupig ug mihunong sila sa ilang pagpanakit. Sa pagkakita sa kawalay lihok sa iyang mga sulugoon, miingon ang gobernador sa martir:

'Dili ba nimo hunahunaon nga napildi na ko sa imong pagkamapailubon, kay gikapoy na ang akong mga sulugoon sa usa ka oras ra?'

Mitubag ang balaan:

'Dili ko magtuo ingon ana, kondili nagtuo ko ug nagbutang sa akong paglaum kang Kristo nga nagpuyo sa sulod nako, kay Iyang napildi, nagapildi, ug mapildi ang tanang kaaway.'

Unya gisugo sa gobernador ang ubang sulugoon nga moduol sa santo ug pasakiton pa gayud ang iyang lawas nga mas grabe pa kaysa unang grupo. Gipasakit usab nila ang dili mapilde nga nag-antos sulod sa taas nga panahon, hangtud nga sila mismo napul-an ug natumba nga daw patay. Ang gobernador, sa pagtan-aw niini, nga usahay namangha ug usahay nahiya sa pagkawalay-kugi sa iyang mga sulugoon, nagmando nga ibaba ang martir gikan sa kahoy. Ang balaan daw makalilisang tan-awon nga makahadlok siya tan-awon, ug imposible siyang hikapon sa kamot. Wala na siyay unod, mura'g hubad sa tanang sinina; bukog na lang ang makita sa iyang dugo, ug halos dili na siya mailhan nga tawo. Ang gobernador, sa pagkakita nga walay makuha ang pagpanakit, misugod pag-usab sa malumo nga pakigpulong sa martir. Apan ang martir, nga mapangahas mitubag sa iyang mananakit—sumala sa angay sa usa ka maisugong mandirigma ni Kristo—nakapukaw pag-usab kaniya sa kasuko. Unya si Domitian misinggit sa kusog:

'Sa tinuod, mapangahas kini nga tawo! Hatawi siya sa nawong ug sa ngabil, kay kining mga bahin sa iyang lawas buo pa; maong mapangahas kaayo ang iyang tubag. Busa, himoa nga pareho sila sa nahitabo sa nahabilin niyang lawas. Hatawi sila nga walay kalooy.'

Unya ang mga sulugoon misugod sa mabangis nga paghampak sa santo gamit ang palad sa ilang mga kamot sa iyang nawong ug ngabil, nga nahulog siya sa yuta tungod sa kusog sa mga hampak; apan bisan pa nga siya nahulog sa yuta, gihampak gihapon siya nila nga walay kalooy gamit ang mga bato sa iyang baba ug nabungkag ang iyang mga ngipon. Ang martir, bisan pa niana, nalipay ug miingon:

'Ikaw, O gobernador, nagpasidungog kanako imbis nga nagpahirap kanako, kay ang akong Ginoong Jesu-Kristo gipukpok sa baba ug gisampokan sa mga aping, ug ako, bisan dili takos, karon giisip nga takos sa sama nga pag-antos. Si Esteban, ang unang martir, gipamatay sa bato, ug ako gihatagan usab sa sama nga kapalaran. Ang makapahupay kanako sa akong mga pag-antos mao nga nakita nako ang akong kaugalingon nga usa ka tighulad sa

mga pag-antos sa akong Kristo. Ang tanan nakong pag-antos nahimong mas sayon tungod kay giisip ko nga takus sa parehas nga dakong dungog sama sa mga labaw ug mas maayo pa kanako, pinaagi sa pag-ambit sa parehas nga mga pag-antos.

Ang tortyurador, namangha sa ingon nga kadako sa espiritu sa martir, nagsugo nga dad-on siya sa bilanggoan. Nagtuo nga dili siya makalakaw nga dili tabangan, tungod kay ang tibuok niyang lawas usa ka dakong samad, gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga dalhon siya pinaagi sa iyang mga bukton ug mga tiil. Apan gipahilayo sa santo ang mga naningkamot sa pagdala kaniya, mitindog ug naglakaw sa iyang kaugalingong kusog, nga gipalig-on sa gahum ni Cristo, samtang nag-awit sa mga pulong sa salmo: *'Kini ang labing maayong lana, nga dili makadaot sa akong ulo'* (Salmo 140:5). Sa pagkakita niini, miingon ang gobernador sa mga naa sa iyang palibot:

'Oh, unsa kaha kadako sa pagkamapailubon ug kaisog ning tawo! Ang mga sundalo sa hari angay nga ingon ani, aron sila makalabaw sa tanang kalisdanan. Dili ko siya pagahukman pag-usab; ipadala ko siya kang Emperador Diocletian, kay sigurado ko nga siya ra gayud ang makadaog kaniya, tungod kay maalamon kaayo siya sa arte sa pagpanakit. Kanunay siyang nagmugna og ingon-ani nga mga pagpanakit ug pagbitay nga ang tibuok siyudad sa Roma maninghot sa iyang paghukom.

Paglabay sa pipila ka adlaw, samtang naa siya sa prisohan, naayo ang balaan sa iyang mga samad pinaagi sa grasya ni Kristo ug nabawi niya ang iyang panglawas. Dayon gipadala siya sa gobernador paingon sa Roma kang Emperador Diocletian, uban ang usa ka detalyadong paghulagway bahin kaniya. Samtang nagbiya na ang santo sa siyudad, nga gi-eskort sa mga sundalo, nag-ampo siya sa Dios ingon niini: 'O Dios, Hari sa langit ug yuta ug sa tibuok uniberso, Ikaw nga nagpuno sa tanang butang ug wala'y bisan unsang dapit nga walay Imong pagdumala! Sa Imong mga kamot gisumite ko kining siyudad; panalipdi kini ug ang mga kalag sa tanan nga nagtuo Kanimo. Panalipdi usab ang Imong Simbahan nga walay kadaut, aron ang mga iro ug mga lobo dili makapangalat sa Imong gamay nga panon dinhi sa siyudad. Ayaw tugoti nga ang gidaghanon sa Imong mga karnero sa Pulong mapukan o maminusan, kondili padaghanon pa gayud kini alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan. Ayaw ko hingpit nga kuhaa gikan niining siyudad, apan, sa imong pagpabilin uban kanako sa akong panaw ug sa akong mga pag-antos, ibalik ko dinhi pag-usab, sama sa imong pagbalik kang Jacob sa balay sa iyang amahan ug sa imong pagluwas kaniya gikan sa kamot ni Esau, sama sa imong gisugo kaniadto ang imong katawhan nga dalhon ang mga bukog ni Jose gikan sa Ehipto ug ibutang kini sa lubnganan sa iyang amahan (Gen. 36; Ex. 13:19), aron ang Imong ngalan pagadayegon hangtod sa kahangturan."

Human niining pag-ampo, gipadala ang santo sa iyang dalan. Sa dihang gidala siya sa Roma ug gipresentar sa atubangan sa dautang hari, ang hari natingala kaayo sa pagtan-aw sa kahayag sa nawong sa martir ug sa iyang pisikal nga kusog. Siya wala makapugong sa iyang kaugalingon nga motuo sa sulat ni Domitian, nga naghulagway sa mga pag-antos nga gisagubang niining Kristohanon. Nakita niya nga ang santo anaa sa maayong panglawas ug malipayon ang dagway, sama sa wala gyud siya nakasinati og bisan unsang kalisod. Nangutana siya:

'Ikaw ba ang bantog nga si Clemente nga nakasinati og ingon ana kadako nga mga pag-antos?'

Gisugo niya dayon nga ipakita sa balaan, sa matag kilid, ang daghang lain-laing mga butang nga supak sa usag usa: sa usa ka bahin, daghang bulawan ug pilak, mga imperyal nga dekreto nga naghatag og hataas nga dungog sa dakong martir, bililhon nga mga bisti, tanang matang sa bahandi ug dungog; ug sa pikas bahin, mga instrumento sa pagpanakit: puthaw nga plasketa ug kuko, puthaw nga higdaanan nga gipunoan og pako, hait nga labaha, nagdilaab nga uling, kaldero ug helmet nga gipainit hangtud nga nagdan-ag og pula, hait nga patibong, ligid, bug-at nga kadena ug dili mabilang nga uban pang mga instrumento sa pagpanakit. Sa dihang gipresentar kini sa martir, ang hari, samtang nagtutok kaniya ug nagtudlo sa bulawan ug sa mga bililhon nga gasa, miingon:

'Kini nga mga gasa gikan sa among mga dios, kon mobalik ka kanila ug magsugod sa pagpasidungog kanila pinaagi sa pagsimba ug halad.'

Giliko sa santo ang iyang mga mata gikan niining mga gasa, nga nagtan-aw niini nga walay bili, bati ug dautan, dili gani angay tan-awon, ug miingon uban sa usa ka paghuyop:

'Hinaut nga kining mga gasa gikan sa inyong mga dios magdala og kalaglagan kaninyo!'

Unya ang hari, nga mitan-aw og hulga, mitudlo sa mga instrumento sa pagpanakit ug miingon sa santo:

'Gireserba kini para sa mga dili motuo sa among mga diyos.'

Niini mitubag ang maisugong martir ni Kristo:

'Kung nagtuo kamo nga makalilisang ang mga pag-antos nga inyong giandam, ngano man nga wala ninyo tagda ang mga pag-antos nga giandam sa Dios alang sa mga dili motuo Niya? Ingon usab, kung ang inyong mga gasa daw makapahimuot, katingalahan ug dungganan sa mga nangita og panalangin sa kalibutan, unsa pa kaha ka labaw ka bililhon ang mga gasa nga gihatag sa langit, nga giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma *kaniya—'mga butang nga wala pa makita sa mata, madungog sa dalunggan, ni mosulod pa sa kasingkasing sa tawo'* (1 Cor. 2:9). Ang bulawan ug pilak sama sa walay bunga nga yuta ug kini gikuha sa mga tawo alang sa panlabay nga pagpanamkon. Kini ginausab sa kalayo ug puthaw, ginakaon sa kalawang, ug gilaglag sa paggasgas; kini gikuha sa mga tulisan ug ginakawat sa mga kawatan. Ang mga marangyang bisti mao ang buhat sa ulod sa seda ug pagkaon sa mga ulod sa bisti; gibuhat kini gikan sa lana, nga pinaagi sa panginahanglan, gikuha gikan sa mga hayop nga walay pulong. Ang mga naghimo niining mga bisti angay unta mas dayegon kaysa kaninyo nga nagbisti niini, kay pinaagi sa usa ka arte, nakahimo sila og butang pinaagi sa pagbag-o sa labing dautan ngadto sa labing maayo; apan ang ingon nga mga artesano ginatamay ingon nga yano ug walay bili nga mga tawo. Sa kabaliktaran, ang mga nagpahimulos sa ilang mga binuhat nagpasigarbo ug naghambog, bisan pa nga ang ilang kaanyag naggikan sa walay bili ug walay tingog nga mga hayop. Apan ang mga gasa sa atong maayong Dios wala gihulam gikan sa bisan kinsa, kondili iya ra gayud kini ug dili mausab nga panag-iya, nagpuyo kaniya pinaagi sa Iyang kabubut-on, ug dili tungod sa kahanas sa tawo. Nagbaton sila og walay kinutuban nga himaya ug walay katapusang dignidad; dili sila masakpan sa bisan unsang kausaban nga dala sa paglabay sa panahon; dili sila kan-on sa mga ulod ni madaut sa pagkadaut, ug bisan pa sa walay katapusang mga kapanahonan dili sila malaglag. Mitubag kaniya si Diocletian:

– Maayo imong pagkasulti, apan wala ka nakasabot. Mao nga naningkamot ko nga madala ka sa kahibalo sa mga dios, ug tungod niini magamit ko og malumo nga pagpakigpulong kanimo, aron mapalihok ka nga dili magbutang sa imong paglaum sa usa ka mortal nga tawo—nga Siya nga imong girespeto isip Kristo, human masinati ang daghang pag-antos sa kamot sa mga Hudiyo, sa katapusan gipatay ug namatay, samtang ang atong mga dios kanunay nga imortal ug wala gayud mag-antos.

Mitubag ang santo:

'Tama ka sa imong giingon, Oh Hari, nga ang inyong mga dios dili mamatay ug walay pagbati; kay giunsa man sila mamatay kung wala man gani sila mabuhi? Giunsa man sila mag-antos kung walay pagbati sila? Wala ba ka kahibalo nga gikan sila sa kamot sa tawo human sila gipanghata, gipanday, giputol, ug gipahapsay?' Sa pagkatinuod, ang inyong mga dios nga bato gipang-ukit gamit ang wasay ug pahilis, ang inyong mga dios nga kahoy gipang-ukit gamit ang kutsilyo ug lagari, ug ang inyong mga dios nga bronse ug puthaw gipanday gamit ang martilyo; wala na silay nasinati nga lain pang pagdaugdaug, pagpanghampak o insulto – apan nagpabilin gihapon silang walay pagbati. Sa tinuod, dili sila mamatay, kay wala man sila mabuhi; apan nabungkag sila sama sa wala gyud sila naglungtad. Apan ang akong Ginoo ug Dios, si Jesu-Cristo, sa Iyang pagka-tawo, mipili nga mamatay sa unod aron luwason ang kalibutan ug aron laglagon ang kamatayon mismo pinaagi sa Iyang gahum nga diosnon. Pagkahuman niini, mibanhaw Siya pag-usab sa ikatulong adlaw ug gihatag Niya ang Iyang kaugalingon alang sa kinabuhi nga walay katapusan.

Si Diocletian, sa pagkadungog sa gawasnon ug maisugong pakigpulong sa santo, nasuko kaayo ug gisugo nga siya ibalot nga hubo sa ligid, paandaron kini, ug patyon siya gamit ang mga puthaw nga baras. Samtang nag-ikot ang ligid, g sa balaan sa mga tungkod sa dihang naa siya sa tumoy, ug sa dihang naa siya sa ubos—nga diin tinuyo nga gipagamay ang luna—grabe siyang gipaka-antos sa usa ka hait nga poste, nga nabali ang iyang mga bukog ug nahulog ang iyang unod, nga nibalik pagtubo human sa unang mga pag-antos. Human sa daghang oras nga pag-antos, ang martir ni Kristo nag-ampo niini: 'Ginoong Hesukristo! Tabangi ako ug pahupaya ang akong mga pag-antos; kuhaa kini nga grabeng kasakit, kay sa pagsalig kanimo, gihatag ko ang akong kaugalingon niining mga samad. Tabangi ako, sama sa imong pagtabang kang imong balaan nga Apostol Pablo, ug tan-awa ang akong unod nga grabeng napikas-pikas! Kay gusto ko nga dili masamdan ug magpabiling himsog, alang sa himaya ug pag-angkon sa imong balaan nga ngalan, ug aron makasugakod sa dagkong pag-antos alang kanimo – alang sa kaulaw ug kahuya sa mga daotan. Palig-una ako alang sa imong ngalan, kay gibutang nako ang akong paglaum kanimo, ang Maghahatag sa kinabuhi!"

Samtang ang santo nag-ampo sa ingon niini nga paagi, mihunong ang ligid, ug ang mga nagpaikot niini nangakapoy ug napul-an. Apan ang santo, nga napalaya sa usa ka dili makita nga kamot, napabilin nga walay

samad sa tibuok lawas ug himsog pag-usab. Daghan sa mga nagtigum didto, sa pagkakita niini, misinggit sa katingala:

'Dako ang Kristohanong Dios!'

Ug si San Clemente, kana tinuod nga baging sa ubasan ni Cristo, sa pagkahibalo sa iyang espiritu nga daghang hugpong sa ubas ang moturok gikan sa iyang mga pag-antos, kusganong nagtanyag og pagdayeg sa Dios, nga nag-ingon: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Dios, Langitnong Amahan, sa pag-isip Kanako nga takus nga mag-antos niining dakong siyudad alang sa Imong Bugtong Anak, nga nag-antos alang kanato ug nagbubo sa Iyang bililhon nga dugo alang sa atong pagtubos – Siya nga gipangwali ni San Pedro dinhi, Gipahayag ni Pablo, gipahimaya si Clemente—ang sama sa akong ngalan—ug miangkon usab si Onesimo. (Nagpasabot kini sa mga Balaang Apostoles Pedro ug Pablo, ug gikan sa taliwala sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles: Papa Clemente sa Roma (gisaulog niadtong 25 Nobyembre) ug Onesimo (gisaulog niadtong 15 Pebrero)). Nagaantos sila alang Kaniya ug namatay, ug karon gipahimaya na sila sa langit, gipasidunggan sa daghan dinhi sa yuta, ug sa dili madugay pagapahimayaon pa sa mas daghang mga tawo kaysa sa mga hari sa yuta. Ang mga matinud-anong hari mismo magsimba kanila.'

Ang santo misulti niining mga pulong, nga nagtagna sa umaabot nga panahon nga ang pagsimba sa mga dios-diosan mawagtang sama sa kangitngit, samtang ang pagtuo kang Kristo mosidlak sama sa adlaw ug mosangyag sa tibuok uniberso. Kining mga pulong sa santo misunog sa kasingkasing sa manlutos nga si Diocletian sama sa kalayo ug nagpukaw pa gayud ug mas dako nga kasuko sa sulod niya. Walay pagtagad sa milagro nga gihimo sa gahum sa Dios, ug nabuta sa dautang buot, misidlak siya sa mas grabe pang kalupigan sa iyang pagpanakit. Gisuwayan niya nga ang mga ngabil sa santo hampakon sa baga nga puthaw nga baras ug ang iyang mga ngipon durugon. Apan bisan pa sa maong pagpanakit, wala mohunong sa pagsulti ang santo, nga nakapasuko pag-ayo sa iyang tigpanglutos, bisan pa nga gisugo siya sa iyang mga sulugoon nga maghilom. Apan sama sa tanso, nga kon mas kusog ang paghampak, mas klaro ang tunog nga mabuhat niini, mao usab ang martir ni Kristo, sa diha nga mas gidili siya sa pagsulti—nga ang iyang mga ngabil ug ngipon gipisak sa puthaw—mas kusog pa ang iyang pag-agulo, nga nagsulti og mga pulong nga nagpasidungog sa Dios ug nakapahiya sa iyang hambog nga magtutortor. Sa katapusan, sa dihang gikapoy na gayud si Diocletian ug napul-an sa iyang kasuko, gisugo niya nga gapuson sa puthaw nga kadena ang martir ug itambog sa publikong bilanggoan.

Samtang naglingkod ang santo sa bilanggoan, usa ka dakong grupo ang miadto kaniya sa gabii—mga lalaki ug matinud-anong mga babaye uban sa ilang mga anak, nga naa sa plasa sa dihang gihimo ang pagpanlupig ug nakasaksi sa kaisog sa santo. Nihulog silang tanan sa iyang balaan nga mga tiil ug nangayo sa santo nga bunyagan sila. Nagpasalamat ang santo sa Dios nga bisan pa sa tunga-tunga sa ingon ka grabeng pagpanlupig, nagkadaghan ang ihap sa Iyang mga magtug-an sa pagtuo. Gidali-dali niya silang gitun-an sa balaang pagtuo kang Kristo ug gibunyagan sila tanan, gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, kay aduna man igong tubig sa maong bilanggoan. Samtang gibuhat niya kini, malipayon siyang nag-awit: *'Mapalad ang tawo nga ang mga kalapasan gipasaylo, ug ang mga sala gitabonan'* (Salmo 31:1). Pag-abot sa tungang gabii, usa ka dakong kahayag gikan sa langit ang misidlak sa bilanggoan, ug ang tanan nga mitan-aw paingon sa taas nakakita sa usa ka gwapong batan-ong lalaki, masidlak sa sinina nga hayag sama sa kilat, nga nagpaubos paingon sa balaan nga martir uban sa gipalapad nga mga pako. Miadto kaniya ang batan-on, gibutang sa iyang mga kamot ang putli nga pan ug usa ka kopa sa bino, ug sa kalit lang nahimong dili makita. Si San Clemente, sa pagkahibalo nga kini mao ang Lawas ug Dugo ni Kristo, nag-ampo sa naandan nga mga pag-ampo ug gihatag ang Balaang Misteryo sa tanan nga bag-ong nabunyagan samtang nagabuntag. Nagpadayon ang mga magtutuo sa pagduol kaniya sa mga adlaw nga misunod, nagdala uban kanila daghan nga nangandoy sa balaan nga bunyag. Busa, mitubo ang kawan ni Cristo, ug ang selda sa prisohan nahimong, ingon sa pagkasulti, usa ka simbahan diin gipadayag ang mga pagdayeg ngadto sa Dios. Pagkakita niini, gisumbong kini sa mga bantay sa hari. Busa, sa dihang ang daghang mga magtutuo mitigum sa gabii aron pagsimba sa santo, miabot ang mga sundalo sumala sa sugo sa hari; gidakpan silang tanan, gidala sila gawas sa siyudad, sama sa mga karnero nga dad-on sa kataban. Sa wala pa nila putlon ang ulo sa matag usa, nangutana sila:

'Ikaw ba mosalikway kang Kristo aron mabuhi?'

Ug wala'y bisan usa nga nakaplagan nga nahadlok sa kamatayon; sa baylo, mas gipili sa tanan nga mamatay alang sa ilang Ginoo. Unya, daghang mga lalaki, babaye, ug mga bata ang giputol ang ulo tungod kang

Kristo. Usa ra ka batan-on nga lalaki ang nakalikay sa kamot sa mga magbubuno, dili tungod sa kahadlok sa kamatayon, kondili tungod sa iyang tinguha nga mag-antos sa dakong kasakit alang sa tinuod nga Dios. Ang ngalan niining batan-on, nga atong hisgutan sa ubos, mao si Agathangelus.

Pagkahuman niini, gipatawag pag-usab ni Diocletian ang santo aron atubangon ang paglitis ug gipasailalim siya sa dugay ug mabangis nga pagpanakit: una, pagkahuman siya huboa ug gipahigda sa yuta, gipukpok siya og dugay ug kusog gamit ang mga pisi nga panit sa baka; unya, pagkahuman siya gbitay, gikiskis siya gamit ang mga kuko nga puthaw hangtod nabutyag ang iyang mga bukog ug nabun-og ang tibuok niyang lawas. Ang santo, bisan pa man, miingon sa iyang mananakit:

'Kining lawas nga imong gi-uyog wala na mao ang migikan sa sabakan sa akong inahan; dugay na kana ug hingpit nga gikuha gikan sa akong mga bukog sa gobernador nga si Domitian. Kini nga bag-ong lawas mao ang gisul-ob kanako sa Kristo, akong Magbubuhat.' Ug tungod kay naningkamot ka nga ikiskis kini gikan sa akong mga bukog, nagasalig ako sa akong Kristo nga Siya mopasul-ob pag-usab kanako og ingon nga unod pinaagi sa Iyang gahum nga labaw sa tanan: apan sa tinuod, kulang ba ang luwad para sa magbubuhat og palayok? Sa sukwahi, dili ba siya makakaplag og daghang materyal?

Unya gisugo sa taga-pahirap nga pagasunogon ang iyang kilid gamit ang mga kandila, apan gidala sa balaan ang tanan uban ang kalipay alang sa Pinakamahimayaong Hesus. Si Diocletian, nga namangha sa paglahutay ug kaisog sa martir, miingon sa mga naa sa iyang palibot:

'Daghang mga pobre nga Kristohanon ang akong gipaka-antos, apan wala pa gyud ko makakita og usa ka dili mapildi sama kaniya. Karon ipadala ko siya sa Nicomedia kang Maximian, ingon usa ka bag-ong butang, nga wala pa masinati o madungog. Aron siya usab makatingala sa pagka-dili mapildi niining lawasa sa pag-antos! Nagtuo ko nga wala pa usab siya makasugat og bisan kinsa nga ingon ka-lig-on sa hunahuna ug ingon ka-kusgan sa lawas.'

Gisugo niya nga gapuson ang santo ug, pagkahuman siya ibutang sa barko, dad-on siya sa Nicomedia ngadto sa lain niyang emperador, si Maximian[1371] , ug sa pagbuhat niini misulat siya kaniya bahin sa tanan nga gisagubang ni San Clemente sa iyang kamot sa Roma, ug sa wala pa niini sa kamot ni Domitian sa Ancyra. Sa dihang hapit na mosakay ang santo sa barko, ang giingon nga si Agathangelus—nga nakalingkawas sa gabii gikan sa mga sundalong nagpatay sa kawan ni Kristo gamit ang ilang mga espada sa gawas sa siyudad—nakasulod na sa barko nga wala'y nakabantay ug nagpaabot kang San Clemente. Sa dihang nadala na ang santo sa barko, mihulog siya sa iyang mga tiil ug, pagkahibalo nga gibunyagan siya sa santo, gisultihan niya kini sa tanan mahitungod sa pagkamartir sa mga magtutuo ug sa iyang kaugalingong pag-ikyas, nga nagpasabot nga miadto siya sa santo alang sa katuyoan nga makig-antos uban kaniya sa tanang matang sa pag-antos alang kang Kristo ang Ginoo ug mamatay uban kaniya. Nalipay si San Clemente sa pagkakita kang bulahang Agathangel, sa pagtan-aw sa iyang kadasig ug gugma kang Kristo nga Dios, ug giisip niya ang pag-abot niini sama sa pag-abot sa usa ka Anghel sa Dios. Nagpasalamat siya sa Ginoo sa tanan ug nangayo Niya og kusog ug tabang, aron Ihatag sa batan-on ang kaisog ug kusog nga makalahutay hangtod sa katapusan ug mahimong takus sa korona sa martir.

Sa panahon sa pagbiyahe, ang mga santo nagpabilin sa pag-ampo adlaw ug gabii ug wala gyud mokaon. Wala gyud tagda ni San Clemente kini ug miingon siya:

'Aduna koy pan sa akong kasingkasing, si Jesu-Cristo mismo, busa dili ko gutom; aduna koy buhing tubig, ang grasya ni Cristo, busa dili ko gayud kauhawon.'

Ang mga sundalo, sa dihang nakita nila nga si Clemente ug si Agathangelus wala mokaon o muminom sulod sa daghang adlaw, naluoy kanila ug nagtanyag kanila og pan ug tubig. Gidayeg nila ang mga sundalo sa maong buhat, apan wala sila modawat og pagkaon o ilimnon gikan kanila, nga miingon nga gipakaon sila sa Diyos, ang Tagahatag sa tanan: ang Anghel sa Ginoo nagdala kanila og pagkaon gikan sa langit sa gabii ug nagpalig-on kanila. Human sa taas nga pagbiyahe, nakaabot sila sa isla sa Rhodes[1372] . Samtang daghan ang mibaba aron mosulod sa lungsod ug mopalit og pagkaon, ang mga santo nangayo og hangyo sa mga sundalong

---

[1371] Si Maximian II Galerius, manugang ug kauban sa pagdumala ni Emperador Diocletian hangtod sa 305, nga pagkahuman naghari nga independente hangtod sa 311.

[1372] Ang Rhodes usa ka dakong isla sa habagatang-kasadpang bahin sa Dagat Aegean (kapupud-an), nga gilain lamang sa habagatang baybayon sa rehiyon sa Asia Minor nga Caria pinaagi sa usa ka medyo masipit nga pasilyo sa dagat.

nagpabilin sa barko nga tugutan sila nga moadto sa usa ka Kristohanong simbahan aron madawat ang Balaang Misteryo, ang nagahatag-kinabuhi nga Lawas ug Dugo ni Kristo, kay Domingo man. Ang obispo sa isla, ang Dios-higugmaong si Photinus, pagkadungog niya kang Santo Clemente, miuban sa iyang mga klero ug uban pang mga Kristohanon ug nangayo sa kumander sa mga sundalo nga buhian si Clemente gikan sa iyang mga kadena ug tugotan siyang mouban kanila sa mubo nga panahon, kauban ang iyang disipulo nga si Agathangelus. Nisaad siya nga ibalik sila sa barko nga walay paglangan. Gipagawas si San Clemente sa hangyo sa obispo. Gidala ang mga santo sa usa ka gamay nga simbahan, kay pipila ra ka mga Kristohanon ang naa sa isla niadtong panahona. Sa dihang gisugo sa obispo si nga mobasa gikan sa Balaang Ebanghelyo, gibuksan sa klerigo ang basahon ug gisugdan ang pagbasa sa mosunod nga mga pulong nga nakita: *'Ayaw kamo kahadlok kanila nga makapatay sa lawas, apan dili makapatay sa kalag'* (Mateo 10:28). Pagkadungog niini, ang mga santo mitan-aw sa langit uban sa usa ka pag-agah, samtang ang mga Kristohanon nga nagtindog sa simbahan, sa pagtan-aw kanila, misugod sa paghilak, nga ang tibuok simbahan napuno sa mga pag-agah ug mga paghilak. Unya gisugo sa obispo si Santo Clemente nga mag-awit sa Banal nga Misa. Samtang nag-awit ang santo, ang pipila ka mga klero ug bisan ang pipila sa mga laiko nga takus nakakita sa diskus og usa ka dakong piraso sa uling, nga pula kaayo ug nagdilaab. Usa ka dili masukod nga kahayag ang migikan niini, nga nagpasiga sa santo ug sa mga nanan-aw, samtang sa ibabaw sa halaran makita ang mga balaang anghel nga naglupad sa kahanginan. Ang mga nakasaksi niining milagro mihapa sa yuta ug wala na gani kaisog nga motan-aw sa santo. Human sa serbisyo, gidala ni Obispo Photinus ang mga santo ug ang uban pang mga Kristohanon sa iyang balay ug gitagaan sila og pagkaon. Daghang mga masakiton ang gidala kang San Clemente, dili lang sa mga magtutuo kondili pati sa mga pagano. Ang martir ni Kristo gipang-ayo silang tanan pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus. Busa, daghan kaayong pagano ang nagsugod sa hayag nga pag-angkon nga si Kristo mao ang Tinuoray nga Dios ug nangayo nga bunyagan. Ang mga sundalo, sa pagkakita nga daghang katawhan ang nagdagsang ngadto kang San Clemente, nahadlok nga kuhaon siya sa mga tawo gikan kanila ug atakehon sila. Busa, gikupot nila ang santo, gidala siya sa barko ug gibutang pag-usab sa kadena. Gipa-alis siya sa mga magtutuo uban sa mga luha ug hikak, nga dili gustong mobulag kaniya. Sa katapusan, pagkahuman nila pagpaalam sa santo ug paghalok sa mga kadena ni Clemente, mibalik sila, samtang gihangyo sila sa mga sundalo nga molarga dayon gikan didto. Pinaagi sa tabang sa paborableng hangin, nilabang nila ang Dagat Aegean ug nakaabot sa Nicomedia.

Ang walay Diyos nga Haring Maximian, nga nagpuyo sa Nicomedia, pagdawat niya sa sulat gikan kang Diocletian ug pagkakita niya sa martir, namangha sa iyang dakong pagkamapailubon ug kaisog, nga walay pag-antos nga makapukan.

Apan siya mismo nahadlok nga siya ang tortyuron, basi mapahiya siya, busa iyang gihatag siya kang gobernador Agrippinus aron siya tortyuron; samtang siya mismo nagpakaaron-ingnon nga abala kaayo sa ubang mga buluhaton sa estado. Si Agrippinus, pagtawag niya sa mga santo sa iyang hukmanan, mitubang kang Clement:

'Ikaw ba si Clemente?'

'Ako usa ka alagad ni Cristo,' tubag sa martir.

Gisugo sa gobernador nga siya bugkutan sa kamot sa baba, nga nag-ingon:

'Ngano man nga dili nimo tawgon ang imong kaugalingon nga sulugoon sa hari, kondili sa Kristo?'

Ang santo, samtang gipalo, mitubag:

'Ang inyong mga hari usab angay nga mga alagad ni Cristo; unya malinawon ang ilang paghari, ug ang akong Cristo magapailawom sa tanang nasud sa ilang paghari.'

Unya ang gobernador, samtang nagtutok kang Santo Agathangelus, nangutana:

'Ug kinsa ka? Wala'y gisulat bahin kanimo sa sulat ni Diocletian.'

Si Agathangel, samtang nagtutok sa langit, miingon:

'Kristiyano ako, ug gihatagan ko og ngalan nga Kristiyano pinaagi niining sulugoon sa Dios, si Clemente.'

Mitubag ang gobernador:

'Busa siya ang angay basulon sa imong sayop ug sa malupit nga kamatayon nga nagpaabot kanimo.'

Gisugo niya nga bitayon nga hubo si San Clemente ug putlon ang iyang lawas gamit ang labaha, samtang si San Agathangel, nga hubo usab, bug-at nga latigon gamit ang latigo. Sa iyang pag-antos, nag-ampo si San Clemente sa Dios nga lig-ona si Agathangelus sa iyang mga pag-antos. Human niining mga pag-antos, gisugo sa gobernador nga ipriso ang duha ka martir. Sa dungeon, aduna pay daghang uban pang mga priso nga gikondena

tungod sa nagkalain-laing mga sala. Sa dihang nakita nila ang mainitong pag-ampo sa mga santo ngadto sa Dios ug nasaksihan nga ang mga Anghel sa Dios nagabisita ug nagahupay sa mga sulugoon ni Cristo, naantig ang ilang mga kasingkasing; ug sa pagkahulog nila sa ilang mga tiil, nangayo sila nga dalhon sila ngadto sa ilang Dios. Nahitabo, pinaagi sa probidensya sa Dios, nga aduna'y igong tubig didto alang sa bunyag. Pagkahuman niya silang tudlo sa Kristohanong pagtuo, gibunyagan sila ni San Clemente; unya, pinaagi sa pag-ampo, gibuksan niya ang bilanggoan ug gipagawas sila, nga miingon:

'Lakaw kamo, akong mga anak, ug kaluwasan kamo gikan sa kamot sa mga daotan. Hinaut nga ang Ginoong Jesu-Cristo magpanalipod kaninyo!'

Sa sunod buntag, pagkahibalo sa gobernador Agrippinus sa pagbuhi sa mga priso, nasuko kaayo siya sa santo ug, pagkahuman pagtukod og hataas nga plataporma, gihatag sila aron kan-on sa mga mabangis nga hayop. Apan wala'y kadaut nga gihimo sa mga hayop sa mga santo; sa baylo, gipahiran sila niini, sama sa mga iro sa balay sa ilang mga agalon. Unya gisugo sa tigdusa nga tuslagon sa mainit kaayong puthaw nga tuslok ang matag tudlo sa kamot sa mga martir ug balikoon hangtod sa siko. Sa pagkakita niini, dili na makaya sa mga tawo ang ingon nga pag-antos ug nangayo sila, uban sa hulga, nga buhian sa gobernador ang mga inosenteng lalaki. Apan sa pagtan-aw ni , ang gobernador mas nasuko pa gayud ug gisugo nga paikuton ang ilang mga bukton hangtod sa abaga gamit ang lain pang matulis ug nagdilaab nga mga instrumento. Unya ang nasuko nga katawhan, mikuha og mga bato, gipangbato ang gobernador ug misinggit sa kusog:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Tungod sa kahadlok sa kagubot ug sa pagreklamo sa mga tawo, nilayas ang gobernador ug nangitag dalangpanan sa iyang balay, samtang ang mga balaan nga martir nagpadayon nga walay babag paingon sa bukid nga gitawag og Pyramis, diin kasagaran maghalad og sakripisyo ang mga pagano sa ilang mga dios. Didto, pag-abot nila sa templo sa pagano, gipukan nila ang mga dios-diosan pinaagi sa ilang mga pag-ampo ug gipahawa ang mga demonyo gikan sa maong lugar. Paglabay sa pipila ka adlaw, nahibaloan sa gobernador ang nahimutangan sa mga santo ug miadto didto uban sa mga pari ug sa iyang mga sundalo. Didto, iyang hugot kaayo nga gibugbog ang mga balaan nga martir gamit ang baga nga mga kahoy, ug pagkahuman nabali ang ilang mga bukog, gisugo niya nga tagsa-tagsa silang itahi sa usa ka sako, uban ang mga bato nga gibutang sa sulod, ug itambog gikan sa bukid ngadto sa dagat. Ang mga santo, pagkahuman nilang nag-agos gikan sa bakilid sa bukid sa ilang mga sako, nahulog sa dagat ug nalumos sa lawom nga kalawoman. Gihunahuna na sa tanan nga nawala na sila. Ang uban sa mga magtutuo, pagkahibalo sa pagkalumos sa mga santo, naglakaw sa baybayon sa paglaum nga ang dagat, nga kasagaran magbubo sa mga patay, magbubo usab sa mga lawas sa balaang mga martir. Dali ra nila nakit-an ang duha ka sako nga naglutaw sa dagat, ug misakay sila sa ilang mga bangka ug nilayag paingon niini. Pagkabukas nila sa mga sako, ilang nasuta nga ang mga santo wala gyud'y kadaut ug naghatag sila og himaya sa Dios. Niadtong gabii, ang mga santo nagpahulay sa baybayon. Giduaw sila sa mga anghel sa Dios ug gipalig-on sila pinaagi sa pagkaon. Pag-abot sa kaadlawon, misulod sa siyudad sila San Clemente ug San Agatangel ug, mitindog sa tunga-tunga sa plasa, nagsulti sa mga tawo mahitungod sa kadako sa Dios; unya, gipadulong nila ang ilang mga kamot paingon sa langit, nagsugod sila sa pag-ampo: 'Nagpasalamat kami Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga wala Mo kami biyai nga nagalaum Kanimo, kondili giluwas Mo kami gikan sa mabangis nga pag-antos ug wala Mo hatagi ang among mga kaaway og hinungdan sa paglipay batok kanamo, kondili gipadayeg Mo ang Imong balaan nga ngalan diha kanamo.'

Aduna didto duha ka bulag; gawas pa nila, usa ka tawo nga uga ang kamot ug usa ka paralisado. Gipang-ayo sila dayon sa mga santo pinaagi sa pagpatong sa ilang mga kamot. Pagkakita niini, ang mga tawo misugod sa pagdala sa kanila sa ilang mga masakiton ug kadtong gihuptan sa hugaw nga espiritu. Tanan sila nangaayo pinaagi sa pag-ampo ug sa paghikap sa kamot sa mga martir. Ang ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo kusog nga gipadayeg sa mga tawo. Pagkadungog niini, ang gobernador nga si Agrippinus napuno sa kahadlok ug, napuno sa kalibog, mibiyahe aron ireport sa hari ang tanan nga nahitabo. Ang hari usab nabigla kaayo nga ang mga santo, nga gihunahuna nang nawala sa dagat, buhi diay. Pagkahibalo nga si San Clemente lumad sa Ancyra, iyang gisugo nga siya ug ang iyang disipulo ipadala sa Ancyra, nga miingon:

'Ibalik siya sa siyudad nga nagpadako kaniya aron patyon siya sumala sa ilang gusto.'

Unya misulat siya sa prinsipe sa Ancyra, si Curicius, mahitungod kang San Clemente; samtang gidala sa mga sundalo ang duha ka santo nga gipangtali sa Ancyra.

Sa pagsulod ni San Clemente nga Martir sa iyang natawhan nga siyudad, siya misulti uban sa kalipay:

'Gloria kanimo, O Dios, kay nadungog Nimo ang akong pagka-mapainubsanon! Gloria kanimo, O Kristo, kay gihatagan Mo ako og grasya nga makita ang akong natawhan!'

Ang duha ka santo gipresentar kang Prinsipe Kurikios. Pagkahuman sa pagpangutana kanila, gisugdan niya ang pagpanakit kanila. Una sa tanan, gisugo niya nga pagsunogon ang kilid ni San Clemente gamit ang mapaso nga puthaw nga plato; unya, pagkahuman siya gitali sa usa ka haligi, gibugbog siya nga walay kalooy, hangtud nga nahugno ang iyang unod sa piraso-piraso. Sa bahin ni San Agathangel, gisugo niya nga bitayon siya ug kiskisan gamit ang mga kuko nga puthaw. Samtang gibuhat kini, nangutana siya kanila nga may pahiyom sa pagdumot:

'Dili ba ninyo mabati ang kasakit sa inyong mga lawas?'

Mitubag si San Clemente uban sa mga pulong sa Apostol: *'Kay bisan pa man ang among lawas nga panlabas nagakagisi, ang among sulod nga pagkatawo ginabag-o adlaw-adlaw'* (2 Cor. 4:16).

Unya gisugo sa taga-pahirap nga painiton ang usa ka puthaw nga helmet hangtod kini masidlak sa kainit ug ibutang sa ulo ni San Clemente. Sa pagbuhat niini, nagsugod ang daghang aso nga misibog gikan sa ilong, dalunggan, ug baba sa santo. Siya mismo, samtang nag-antos sa dili masukod nga pag-antos, misinggit sa iyang Ginoo: 'Walay-ubos nga bukal, buhing tubig, makaluwas nga ulan! Tambala ako sa hamog sa Imong grasya. Giluwas Mo kami gikan sa tubig; luwasa usab ang Imong mga sulugoon gikan sa kalayo.'

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, ang puthaw nga helmet sa iyang ulo dali dayon nga nangabugnaw. Pagkakita niini, napuno sa kahadlok si Prinsipe Kurikios ug, wala nay nahunahuna nga buhaton pa kanila, gipadala sila sa prisohan, samtang nagsulat siya og detalyado kang Haring Maximian, nga nagreport sa nahitabo. Niadtong gabii, miabot sa prisohan ang bulahan nga si Sophia, ang ikaduhang inahan ni Clemente. Gihagkaw niya siya uban sa dakong kalipay ug mga luha, naglipay sa iyang anak sa pagtuo, nga napamatud-an nga usa ka takus nga nag-antos alang kang Kristo ug usa ka himayaong mananaog batok sa pag-antos. Gihalik niya ang mga samad ug gapos sa mga santo; unya gihugas ug gihikap niya ang ilang dugo ug gibalotan ang ilang mga samad og limpyo nga mga panapton. Samtang nagbuhat siya niini, gipangutana niya si Santo Clemente sa detalye: unsaon niya pag-antos, asa, ug kinsa ang nagpahimulos kaniya. Nagdala usab siya kanila og pagkaon ug gipalig-on sila. Sa tanang adlaw nga misunod, miabot siya ug nag-alagad sa mga priso ni Kristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang usa ka sugo gikan sa hari ngadto kang Prinsipe Kurikios nga ipadala ang mga balaan nga martir sa lain nga siyudad, nga gitawag og Amisia[1373] , ngadto sa laing, mas malupit pa nga tigpahirap, ang gobernador sa hari nga ginganlan og Domitius. Gipahibalo ni Balaan Sofia ang mga balaan nga martir sa taas nga distansya, kauban ang mga bata nga gipundok ni San Clemente sa iyang panimalay atol sa kagutom ug iyang gipadako, nga pagkahuman nahimong daw iyang kaugalingong mga anak. Ang uban kanila dili gustong mobulag sa mga balaan nga nag-antos sa pag-antos ug misunod kanila, nga napugos sa tinuoray nga gugma. Sa dalan, sumala sa sugo sa hari, gipatay sila sa mga sundalo, usa ka kamatuoran nga dayon gisumbong sa hari. Sa Amisia, ang mga balaan nga mag-aantos gilabay ni Domitius sa nagbukal nga apog niadtong Biyernes, sa ikaduhang oras sa adlaw, ug niadtong Sabado, sa ikatulong oras, nakit-an silang buhi ug maayo. Pagkakita niini, duha ka sundalo ang mituo kang Kristo ug hayag nilang gipahayag nga sila mga Kristohanon, busa tungod niini, niadtong maong Sabado, ikapitong adlaw sa Septyembre, gipako sila sa krus sa mga daotan. Ang ilang mga ngalan mao sila Fengon ug Eukarpios. Alang kang San Clemente ug San Agathangelus, gisugo sa taga-antos nga hubasan og panit ang ilang mga abaga ug bugbogon sila og baston sulod sa dugay nga panahon. Unya gisugo niya nga ibutang sila sa mainit kaayong puthaw nga higdaanan ug grabeng pagsunogon, samtang ginabuhsan sila og asupre ug katres. Ang mga santo, bisan pa niana, nagpahulay nga walay kadaut sama sa paghigda sa humok nga higdaanan sa hari, natulog sila sa usa ka matam-is nga tulog ug nakita nila sa damgo ang Ginoong Kristo uban sa daghang balaan Niyang mga anghel. Ang Ginoo mibaba gikan sa kahitas-an ngadto kanila ug miingon:

'Ayaw kamo kahadlok. Anaa ako uban kaninyo.'

Pagmata nila, malipayon nilang gisugilon kini nga panan-awon sa usag usa. Ang mga santo gipaka-antos sa nag-aso nga puthaw nga rehas sulod sa dugay nga panahon. Sa dihang nakita ni Domitian nga wala sila'y masamdan bisan gamay sa kalayo, wala na siyay nahimo kung unsaon pagbuhat kanila: gisugo niya nga kuhaon

[1373] Usa ka siyudad sa Pontus, sa amihanan sa Asia Minor.

sila ug dad-on sa bilanggoan. Nagpabilin ang mga santo sa maong bilanggoan sulod sa dugay nga panahon, ug pagkahuman gibalik sila kang Emperador Domitian, nga nagpuyo niadtong panahona sa Tarsus. Samtang nagbiyahe sila paingon didto, gilutos sila sa kauhaw, ug ang mga sundalong nag-eskort kanila labi ka gikapoy, kay ang yuta walay bunga ug walay tubig. Pinaagi sa ilang pag-ampo, ang mga santo nakapahimo og usa ka bukal sa buhing tubig nga misabwag gikan sa uga nga yuta. Tanan nimomnom ug nabugnawan; ang mga sundalo, sa ilang bahin, nagkuha og kutob nga tubig para sa ilang pagbiyahe sumala sa ilang gikinahanglan. Sa niining panaw, si Santo Clemente nag-ampo nga may pagtuo kang Kristo Dios nga hatagan siya sa grasya nga makasukol sa pag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan sa tibuok niyang kinabuhi. Dayon nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios nga, kung ihap ang mga katuigan sa pag-antos nga iyang naagian na, mabuhi pa siya sulod sa baynte-otso ka tuig sa taliwala sa walay hunong nga pag-antos hangtod makompleto ang iyang pagkamartir. Ang santo dako kaayo ang kalipay niini, kay hingpit siyang gipuno sa dili masukod nga gugma kang Kristo nga iyang Dios. Gusto niya nga mag-antos og mabangis nga pag-antos alang kang Kristo sa dugay nga panahon ug mamatay daghang higayon sa tibuok niyang kinabuhi.

Sa dihang gidala ang mga santo sa atubangan ni Haring Maximian, natingala kaayo siya nga buhi pa sila ug dili mopadayon bisan pa sa daghang pag-antos. Pagkahuman niya silang gipangutana pag-usab ug nasuta nga dili sila mausab, gisugo niya nga pasigaon ang usa ka hurno nga kalayo, sama sa gibuhat ni Nebucadnezzar kaniadto sa Babilonia, ug ilabay ang mga mandirigma ni Kristo niini. Nabilin ang mga santo sa sulod niining hurno sulod sa usa ka adlaw ug usa ka gabii ug migawas nga buhi ug walay samad. Sa pagkakita niini nga milagro, daghan sa mga tawo ang mituo kang Kristo. Gibutang unya ang mga santo sa usa ka bilanggoan, diin nagpabilin sila sulod sa upat ka tuig. Naglaum ang dautang hari nga tungod sa kakapoy sa ilang dugay nga pagkabilanggo ug sa daghang kalisdanan sa bilanggoan, dali ra motuyok ang mga santo sa pagtuo sa pagano.

Pagkahuman sa upat ka tuig nga pagkabilanggo, ang hari, bisan pa giisip sila nga dili angay sa iyang maharlikang korte, apan sa samang higayon nahiya sa dili mapugngan nga kadako sa ilang espiritu nga ilang gipakita pinaagi sa ilang mga lihok, gisalig sila sa usa ka labi ka malupit nga gobernador nga ginganlan og Sacerdon, nga nagpamatay sa dili mabilang nga mga Kristohanon pinaagi sa malupit nga pagpanakit ug makalilisang nga kamatayon. Gitudlo siya aron pugson ang mga balaang bihag sa pagsimba sa mga diyos sa pagano. Sa dihang napakyas siya sa pagpangumbinsi sa mga balaang martir nga sila Clement ug Agathangelus pinaagi sa malumo nga mga pulong o hulga, gisugo niya nga sila ibalilhon nga hubo sa usa ka kahoy, bug-at nga bug-atan ug kuskason pag-ayo ang ilang mga lawas hangtud nga ang ilang mga abaga ug likod hingpit nga na-kuskason hangtod sa bukog. Makita na ang ilang mga bukog ug lutahan, samtang nahulog na ang tanang unod. Ang tortyurista, nga nagtuo nga mamatay dayon sila, nagsugo nga hiwain sila ug dad-on sa bilanggoan. Apan sa dihang nakita niya nga ang mga santo nagtindog sa ilang kaugalingong duha ka tiil ug buhi pa, ug naglakaw paingon sa bilanggoan sa ilang kaugalingong kabubut-on, siya nabati kaayo sa kahuya, ug ang iyang lawas napuno sa kasuko ug kaulaw. Hapit na siya mamatay, busa gidala siya pauli gikan sa hukmanan sa iyang mga sulugoon. Samtang nagpadulong ang mga santo sa bilanggoan, nahugno ang ilang unod nga nagkabuak-buak, kauban ang dugo nga sama sa , gikan sa ilang mga lawas. Gikuha kini sa mga magtutuo sa dalan, kauban ang balas, ug gitipigan ingon nga labing dako ug bililhon nga bahandi. Sa dihang nahibaloan sa hari ang pisikal nga kahuyang ni Sakerdon, nagkatawa siya ug miingon:

'Tan-awa, ang himayaong Sakerdon, nga nakadaog sa daghang mga Kristohanon, napildi mismo sa duha!'

Niadtong takna, usa ka prinsipe nga ginganlan og Maxim ang mitindog sa atubangan sa hari. Naga-ampo siya sa hari nga ihatag kaniya ang mga balaang martir, nga nagpasigarbo nga pugson niya sila sa paghalad o patyon sila pinaagi sa pagpanakit. Sa dihang gitugotan sa hari ang iyang hangyo, gidala niya ang mga santo sa iyang pag-atiman, ug wala dayon niya sila gipahirapan, kondili sa unang mga adlaw, nakig-istorya siya kanila sa mahigalaong paagi, nag-awhag kanila sa pagsimba sa mga dios – ug unya, sa usa ka adlaw, gitawag niya sila kaniya ug miingon:

'Maglipay kamo, mga tawo—gihigugma kamo sa mga di-mortal nga dios sama sa ilang tinuod nga mga anak ug gin-atiman kamo nila. Daghan na kaayong higayon nga ilang gisulti kanako ang bahin kaninyo sa akong mga damgo ug klaro nilang gisulti kanako, ingon tubag sa akong mga pangutana, nga mobalik kamo kanila. Mao nga gipugngan nila ang inyong mga manlupig, aron dili kamo nila laglagon, kay nagpaabut ang mga dios sa inyong pagbalhin, nga hapit na mahitabo.' Kagabii lang, siBacchus[1374] , ang labaw sa mga dios, nagpakita kanako ug

miingon: 'Dad-a kanako kana nga duha ka lalaki.' Karon, mga lalaki, bukas na ang templo ni Bacchus, napahimutang na ang halaran, ug andam na ang mga halad; umadto kamo ug maghalad kaniya.

Mitubag kaniya ang mga santo:

'Nagbakak ka nga walay ulaw, huwes! Kay ang inyong mga dios, sumala sa nahibal-an sa tanan, hilom; dili gani sila makasulti sa damgo. Labaw pa, unsang Bacchus ang nakigsulti kanimo? Sa tinuod, naa moy duha ka dios-diosan ni Bacchus dinhi: usa ka bato, ug ang usa bronse. Kung ang bato mao ang misulti, among gipahayag kaniya nga moabot dayon ang panahon nga siya mabungkag sa daghang piraso, o ibutang tupad sa ubang bato sa bungbong nga bato ang pagtukod, o, sa katapusan, itambog sa kalayo ug mahimong balas. Apan kon ang tanso nga Bacchus mao ang nakigsulti kaninyo, dili madugay kini himuon pag-usab nga mga pitsil ug uban pang walay pulos nga sudlanan.

Tungod kay dili na niya ikaya paminawon kining mga pulong, gisugdan ni Maximus ang malupit nga pagpanakit kanila. Ang pagpanakit mao kini: gisugo niya nga ituslok sa yuta ang nagkalain-laing hait nga puthaw nga galamiton—skewer, kutsilyo, pako, trident ug uban pang labihan ka hait nga butang, bisan unsa pa iyang maimbento—nga ang tumoy nagtutok paingon sa taas ug gibutang nga duol-duol sa usag usa. Ang mga tumoy misaka og gitas-on nga katumbas sa usa ka tiil. Gisuwayan niya si San Clemente nga ibutang nga hubo sa iyang likod, nga ang nawong nagtutok sa ibabaw, ibabaw sa mga tumoy, ug pahampak siya gamit ang baga nga mga kahoy, samtang gisugo usab niya nga ibubo ang natunaw nga tingga sa ulo ni San Agathangel. Samtang ginabugbog si San Clemente gamit ang mga tungkod sa iyang dughan ug sa tibuok lawas, gikan sa ulo hangtod sa tiil, ang tibuok niyang lawas nabutasan ug napikas-pikas gikan sa ilawom niadtong mga hait nga instrumento; ang uban nga puthaw nga mga tumoy misulod hangtod sa iyang kasingkasing, ang uban hangtod sa iyang dughan, ang uban sa kalawom sa iyang tiyan, ug ang uban, sa katapusan, misulod ug migawas sa pikas bahin ug klaro kaayo nga makita sa pikas kilid. Sa dihang, human sa taas nga pagpanghampak, gisugo sa tigpahirap nga kuhaon ang martir gikan sa maong dapit, daghang mga tawo ang nanginahanglan og dakong kusog aron lang makagawas kaniya gikan didto. Nalibog ug namangha si Maximus sa ingon ana ka dako nga paglahutay, labi na kay walay pag-antos ang makapahimo sa mga martir nga mobalik sa pagsimba sa mga diyos o makapatay kanila. Ang Labawng Ginoo mismo ang nagpanalipod sa ilang mga kalag sulod kanila, nga wala mabulag sa ilang mga lawas, alang sa dakong paghimaya sa Iyang balaan nga ngalan ug aron mapahiya ang mga dili matulok. Ang mga santo gibalik pag-usab sa prisohan.

Pagkahibalo niini, gisilotan ni Haring Maximian ang mga santo sa walay katapusang pagkabilanggo, diin sila mamatay sa natural nga paagi. Unya, usa ka laing maharlika nga ginganlan og Aphrodisius, usa ka Persyano sa pagkatawo ug usa ka maalamon nga imbentor sa tanang matang sa labing malupit nga pag-antos para sa mga Kristohanon, nangayo sa hari og pagtugot nga siya na ang mohimo niini nga mga martir, nga naglaum nga mapapas sila. Pag-abot sa iyang pagtugot, gidala niya sila sa iyang balay ug, sa paghalad kanila og maluho nga salo-salo, naglaum nga mapabor sila kaniya. Gidasig niya sila nga mokaon, moinom ug malingaw uban kaniya. Apan mitubag sila:

'Gipakaon ug gipainom kami sa pagkaon ug ilimnon nga langitnon. Kinsa man ang mokaon ug muinom niini, dili na gayud gutom o kau, ug magpabilin sa kalipay hangtod sa kahangturan.'

Si Aphrodisius, nga giisip ang ilang pagdumili nga insulto kaniya, miingon:

'Ugma, pag-andam ko para kaninyo sa ponsia nga inyong gipangita – ang labing malupit nga kamatayon.'

Pag-abot sa buntag, gisugo ni Aphrodisius nga dad-on ang duha ka gilingan sa trigo ug, pagkahuman gisul-ob kini sa mga liog sa mga santo, gipadagan sila sa tibuok siyudad aron pangatawaon sila. Samtang ginadala ang mga santo sa siyudad, daghan k sa naglagot nga katawhan ang mikuha og mga bato ug gibato ang mga ginadala, samtang ang uban, nga namangha sa ilang dugay ug grabeng pag-antos, nagtuo nga dili sila mamatay ug mibaling sa Kristo. Pagkahuman niini, pinaagi sa mando sa hari, gibilanggo ang mga santo hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi, sa pagtuo nga tungod sa kapoy sa dugay nga pagkabilanggo, sila mamatay. Nagpabilin ang mga santo sa prisohan sulod sa daghang katuigan, hangtod nga nagkadool na ang katapusan sa ilang baynte-otso ka tuig nga pag-antos; kini gipadayag kang San Clemente sa Dios samtang naa pa siya sa Tarsus, sa dihang gidala siya sa atubangan sa hari. Daghang balaan nga mga katekista ni Kristo, pagkahuman gisugdan ang ilang pagkamartir, nakahuman na sa ilang dagan, samtang kining duha ka martir nagpadayon sa ilang pagkamartir ug nagbuhat sa ilang mga buhat.

Pagkahuman ni Haring Maximian, misaka sa trono si Maximinus[1374] . Niadtong panahona, daghang dugo sa mga Kristohanon ang walay kalooy nga gibubo. Ang mga bantay sa prisohan, nga gikapoy na sa pagbantay kang Clemente ug Agathangelus, nga dugay na kaayo gipabilin sa prisohan, miadto kang Haring Maximinus ug miingon:

'Unsa ang imong sugo mahitungod niining duha ka priso, nga sulod sa daghang katuigan gipaka-antos sa daghang mga hari ug mga magmamando, ug sa tinuod pa gani sa labing pinong mga instrumento sa labing mabangis nga mga pag-antos, ug bisan pa niana wala pa sila mamatay?' Buhi pa sila ug nagpabilin sa mga kadena. Bisan pa nga wala sila'y nadawat nga bisan unsang pag-atiman ug pagtagad nga gikinahanglan sa kinabuhi, himsog gihapon sila ug hayag ang panit. Nagtuo kami nga dili sila mamatay."

Ingon tubag niini, unang gisal-ut ni Haring Maximinus ang iyang kaugalingong mga dios sa daghang makauwaw nga mga pulong, nga giakusahan sila nga walay gahum sa pagkuha sa kinabuhi sa mga priso sa yuta. Dayon nangutana siya bahin kanila: kinsa sila ug asa sila gikan. Pagkahibalo niya nga sila gikan sa Galatia, sa siyudad sa Ancyra, gisugo niya nga ipadala sila didto dayon kang Prinsipe Lucius, nga mao ang nagdumala sa Ancyra niadtong panahona. Ang mga santo, pagkadungog niini, nalipay kaayo, kay si Santo Clemente dako kaayo ang tinguha nga matapos ang iyang kinabuhi sa pagka-asketa sa iyang natawhan. Nag-ampo siya sa Ginoong Kristo alang niini ug nadawat niya ang iyang gipangayo. Sa pagdala sa mga santo sa siyudad sa Ancyra ug pagpresentar kanila kang Prinsipe Lucius alang sa interogasyon, wala niya sila dayon gi-interogate, apan una niya silang gibutang sa hugot nga pagkabilanggo; Sa samang higayon, gisugo niya nga ibalot sa gapos ang ilang mga bitiis, ibutang ang puthaw nga gapos sa ilang mga liog, bukton, ug tibuok lawas, ug pabug-atan sila og bug-at nga mga bato, aron dili na sila makalihok sa ilang mga lawas o makatuyaw sa ilang mga bitiis. Pagkasunod adlaw, gisugo niya nga dad-on sa atubangan sa hukmanan ang usa sa mga balaang martir, si Agathangel. Sa sinugdan, gisulayan niya sa dugay nga panahon ang pagpangdayeg sa santo, naningkamot nga madani siya sa iyang erehiya; apan sa pagkakita sa pagkamalahutayon sa iyang pagtuo, gisugdan niya ang pagpanakit kaniya: gituslob niya ang iyang mga dalunggan sa mga singsing nga puthaw nga nagdilaab sa kalayo, gisunog niya ang iyang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga kandila ug, sa katapusan, giputol niya ang iyang balaan nga ulo gamit ang espada. Ang balaan nga lawas sa martir gidala sa giingon nga Bulahan nga si Sophia, nga nailhan nga inahan ni Clemente; giputos niya kini sa putli nga lampin, gipahiran og humot nga lana, ug gibutang sa usa ka langob diin adunay gamay nga simbahan Kristiyano. Tungod sa grabeng pagpanlupig sa kamot sa mga walay Diyos, ang mga magtutuo wala makabaton og husto nga simbahan, apan naghimo sila og gamay nga simbahan sa langob ug didto gisaulog ang mga banal nga seremonya. Busa, ang balaan nga martir nga si Agathangelus nag-antos sa kamot sa nagkalain-laing mga manlutos: ang duha ka emperador, sila Diocletian ug Maximian, ug ang mga gobernador nga sila Agrippinus, Curicius, Domitius, Sacerdon, Maximus, Aphrodisius ug Lucius. Natapos niya ang iyang pagkamartir niadtong Nobyembre 5.

Si Santo Clemente, sa pagkahibalo sa kamatayon sa iyang disipulo ug kauban sa pag-antos, ang balaan nga martir Agathangel, napuno sa dili masukod nga kalipay, kay gipadala niya kini ngadto sa Dios sa wala pa siya kaugalingon isip usa ka manalipod. Nagpa-id sa yuta ug gibug-atan sa bug-at sa iyang mga gapus, naghalad siya og lawom nga pagpasalamat sa Diyos alang kang Santo Agathangelus, nga giisip siya nga takus sa pagtapos sa iyang panaw dinhi sa yuta, sa pagpreserbar sa iyang pagtuo, sa pag-antos sa tanang pag-antos uban sa kaisog, ug sa pag-ihap sa iyang kaugalingon sa taliwala sa mga balaang martir nga nagalipay sa langit. Nag-ampo usab siya para sa iyang kaugalingon, nga unta hatagan siya sa Dios og kusog nga makalahutay hangtod sa katapusan, mapukan ang malimbungon nga ulo sa kaaway, ug makasulod nga mananaog sa gipangandoy nga langitnong puloy-anan.

Pagkahuman sa pagpatay kang Santo Agathangel, gisugo sa taga-pahirap nga si Luke nga pahirapan adlaw-adlaw si Santo Clemente sa iyang bilanggoan. Ang pagpahirap naglangkob sa mosunod: gihampak ang martir sa nawong ug ulo gamit ang mga tungkod nga gipunoan og hait nga mga sanga, nga nakahatag og usa ka gatos ug limampung samad sa lawas sa santo matag adlaw. Busa gitortyur ang santo gikan sa Nobyembre 5 hangtod Enero 5. Samtang sa adlaw, grabe kaayo siyang gilamoy sa iyang mga samad nga ang tibuok selda

[1374] Ang Emperador Maximinus Daza naghari sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano gikan sa 305 hangtod 313, sa sinugdan kauban si Maximian II Galerius, nga namatay niadtong 311.

natapakan sa iyang dugo, sa gabii ang grasya sa Dios, nga gihatag kaniya pinaagi sa balaang mga anghel, nag-ayo sa iyang mga samad. Ang mga pagano nabulabog kaayo: matag-adlaw nga moanha sila ug makita siyang wala'y kadaut, namangha sila ug gipakanaog pa gyud ang mas malupit nga pagpanakit kaniya; naghatag sila ug hangtod usa ka gatus ug kalim-an ka kusgan ug lawom nga mga hampak sa iyang ulo ug nawong. Samtang nagkadool ang pista sa Epipanya sa Ginoo, miabot sa siyudad sa Ancyra gikan sa hari ang laing gobernador nga ginganlan og Alexander, nga mipuli kang Lucius nga gibalik sa korte sa hari. Sa pag-abot sa gabii, sa dihang pagahimoon ang tibuok-gabii nga pagbantay alang sa pista sa Epipanya, ang bulahan nga si Sophia nagtigom sa mga Kristohanon, ingon man sa iyang mga sulugoon ug sa mga batan-ong lalaki ug babaye nga iyang gipadako, ug miadto uban kanila sa bilanggoan aron makita si Santo Clemente. Ang Dios, nga mosuporta sa mga tinguha sa mga nagtuo Niya, nagpahulog sa mga bantay sa lawom nga tulog. Usa ra ka guwardiya ang wala matulog, apan tinago siyang Kristohanon; siya ang nagbukas sa selda para sa mga miabot. Ang mga magtutuo, pagkasulod nila uban sa maalamon nga si Sophia, gipagawas ang santo gikan sa iyang mga kadena ug gidala siya ngadto sa simbahan nga naa sa usa ka langob. Didto sila nagselebrar uban ang kalipay, samtang nagpasalamat sa Diyos. Sa pagsubang sa adlaw, gisaulog ni San Clemente ang Banal nga Misa, ug ang tanan nakadawat sa Balaang Misteryo gikan sa balaan nga mga kamot sa ilang magbalantay. Ang Obispo sa Dios mitugbang og taas nga sermon sa mga nagtigum, diin iyang gipahayag ang iyang kaugalingong kamatayon. Iyang gipanghimatuud nga siya madali na nga patyon, ug gihupay sila pinaagi niining mga pulong:

'Ayaw kamo kahadlok, mga igsoon; walay bisan kinsa kaninyo ang malaglag o masamdan. Walay bisan usa kaninyo ang kan-on sa mga lobo; ako ra, kauban ang duha ka klero, ang maghalad sa akong kalag alang sa dakong Punong Pari nga si Kristo, nga naghalad sa Iyang kalag alang kanato.'

Gipanghimatuud usab niya nga ang pagpanlupig sa dili madugay mahuman na, mawala ang idolotriya ug molambo ang balaan nga pagtuo, kay ang Hari sa Langit magtukod dinhi sa yuta og usa ka hari nga, human siya mismo mashayahan sa balaan nga bunyag, maghayag sa tanang probinsya sa Imperyo Romano ug magtukod og bag-ong Roma, diin mosidlak ang pagkamatinud-anon sa tanang dapit. Pagkahuman niyang gipahayag kini sa iyang kawan, gipahimuot ni Balaan nga martir Clemente ang kasingkasing sa iyang mga tigpaminaw. Dayon siya miadto sa balay sa iyang inahan, si Sophia, nga nagdapit sa tanan nga naa sa simbahan ngadto sa iyang panimalay ug nag-andam kanila og usa ka maluho nga salo-salo. Nagpabilin si San Clemente sa balay ni Sophia hangtod sa ika-23 sa Enero. Sa tibuok niining panahona, ang gobernador nga si Alexander mitagad sa nagkalain-laing mga butang nga may kalabotan sa katawhan ug sa administrasyon. Sa katapusan, gisultihan siya nga nakatakas gikan sa prisohan sa gabii ang Kristohanong obispo nga si Clemente. Busa gisugdan dayon ang pagpangita kaniya. Sa pagsubang sa Domingo, ang obispo sa Dios, si San Clemente, miadto sa simbahan sa langob aron sa pagsaulog sa Banal nga Misa. Nahibalo ang mga daotan niini ug gisultihan ang gobernador. Ang gobernador dayon mibiyahe uban sa mga sundalo ug, sa pagsulod niya sa simbahan, nakit-an niya si Santo Clemente nga nagtindog sa atubangan sa halaran sa Dios ug naghalad sa walay-dugo nga halad. Gisugo sa gobernador ang usa sa mga sundalo nga kuhaon ang iyang espada ug patyon ang obispo sa likod sa liog. Sa paghampak sa sundalo sa iyang espada, ang ulo sa balaan nga martir nga si Clemente nahulog sa Balaang Halaran ug sa giandam nga mga Halad[1375] . Busa, ang Dili-Madugo nga Halad ug ang tibuok balaang halaran natapakan sa iyang dugo. Ang tanang matinud-anon napuno sa dakong kahadlok ug kahilakbot: ila usab gipaabot ang kamatayon; apan wala sila nagmasubo para sa ilang kaugalingon, kondili para sa ilang magbalantay, ug busa misugod sila og hilak sa kusog. Ang gobernador dayon migawas, nga wala makadaot sa mga nagtigum, ug duha ra ka klerigo ang giputol ang ulo sa santuwaryo kauban ni San Clemente. Ang ilang mga ngalan mao sila Christopher ug Chariton; pareho silang diyakono. Ang Bulahang Sophia, uban sa mga luha ug kalipay, nag-andam alang sa lubong ang dungganong lawas sa iyang pinalanggang anak nga giampon, nga sa tinuod mao ang iyang espirituhanong amahan ug magbalantay. Nagaagol siya tungod kay nawala siya kaniya dinhi sa yuta, ug nalipay nga, human niyang masigasig nga nabuntog ang agianan sa pag-antos, mibiya na siya paingon kang Kristo nga Ginoo. Ang santo gilubong uban sa dungog, kauban

[1375] Si San Clemente namatay niadtong 23 Enero 312. Ang iyang mga relikya nagpabilin sa Constantinople sulod sa dugay nga panahon, diin duha ka simbahan ang gipahinungod kaniya. Si Stephen sa Novgorod (niadtong 1342) ug si Hierodeacon Zosima (niadtong 1420) nakakita sa iyang mga relikya sa Monasteryo ni Constantine sa Constantinople.

ang duha ka diakono, pinaagi sa kadasig ni Sophia ug sa tibuok Kristohanong komunidad nga naa didto, duol sa lubnganan sa balaan nga martir Agathangelus, sa simbahan sa langob, niadtong 23 sa Enero.

Busa, natapos sa balaan nga pari-martir nga si Clemente ang iyang taas nga pag-antos, human siya makasagubang sa dili mabilang ug dili masukod nga mga pag-antos alang kang Kristo sulod sa baynte-otso ka tuig. Ang Griyegong historyador nga si Nikiforos[1376] misulti mahitungod kaniya ingon niini: 'Sukad pa sa paglalang sa kalibutan, sa tanan nga nag-antos alang sa Dios pinaagi sa bisan unsang matang sa pag-antos, sama sa: pinaagi sa kalayo, puthaw, bato, pagbitay sa kahoy, ingon man usab kadtong nakig-away batok sa mga mabangis nga hayop sa mga sirko o gipaka-antos sa dugay nga pagkapriso sa kadena, o namatay sa nagkalain-laing paagi sa kamatayon sa tubig, sa yuta ug sa hangin, o nangamatay tungod sa grabeng katugnaw, o tungod sa grabeng kainit, o namatay sa bisan unsang laing porma sa pag-antos ug pagbitay – si San Clemente ug si Agathangelus milabaw pag-ayo sa tanang ingon nga mga martir sa ilang mga pag-antos. Nagaantos siya sa lain-laing mga siyudad sa kamot sa onse ka mga manlutos: sa Ancyra sa kamot sa gobernador sa Galatia nga si Domitian, sa Roma sa kamot sa Emperador Diocletian, sa Nicomedia sa kamot sa kumander nga si Agrippinus, ug usab sa Ancyra sa kamot sa Prinsipe Curicius; sa Amisus sa kamot sa imperyal nga gobernador nga si Domitius; sa Tarsus sa kamot sa Emperador Maximian, ug didto usab sa kamot sa gobernador nga si Sacerdon, ug pagkahuman sa kamot sa Prinsipe Maximus ug sa maharlika nga si Aphrodisius; usab sa Ancyra sa kamot sa Prinsipe Lucius; ug, sa katapusan, sa kamot sa gobernador nga si Alexander. Gipasa-pasahan siya sa tanang magpapahirap niadtong panahona, ingon sa usa ka katingalahang wala pa masinati, kay sa daghang katuigan ug sa nagkalain-laing malupit nga pagpanakit, wala siya mapildi o matandog, kauban ang iyang disipulo nga si Agathangelus.' Alang sa himaya sa Iyang balaan nga Ngalan, gipalig-on siya sa Dios, among Ginoong Jesu-Cristo; kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, himaya, dungog ug pagsimba gikan sa tanang binuhat. Amen.

Troparion, Tono 4:

O baging sa pagkabalaan ug sanga sa pag-antos, labing balaan nga bulak ug bunga nga gihatag sa Dios, labing balaan ug kanunay nga mamulak, ikaw gihatag sa mga matinud-anon: apan isip kauban sa pag-antos sa mga martir ug espirituhanong pangulo sa imong mga ka-pari, hangyoa si Kristo nga Dios nga maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Ikaw mao ang dungganong sanga sa ubasan ni Kristo, ang daghan og pag-antos ug gidayeg nga Clemente; sa imong pagpakita, misinggit ka uban sa mga nag-antos: 'O Kristo, ikaw ang hayag nga kalipay sa mga martir.'

Ang Kinabuhi ni San Paulino nga Maloloy-on, Obispo sa Nola

Gisaulog sa ika-23 sa Enero

Ang makapahimuot sa Dios nga si Paulinus lumad sa Aquitaine[1377] . Sa iyang sekular nga kinabuhi, usa siya sa mga senior nga senador ilawom sa Emperador sa Roma. Nagkinabuhi siya nga matinud-anon ug nahadlok sa Dios[1378] . Ang iyang asawa, nga ginganlan og Tarasia, susama sa iyang bana sa pagtuo ug pagkamaayo ug matinud-anon usab. Tungod kay wala silay kaugalingong anak, gidawat nila ang mga iladong ulila ug gitagad sila sama sa ilang kaugalingong mga anak, gipakaon sila ug gitudloan sa kahadlok sa Dios. Adlaw-adlaw, misaka sila sa matag pagkamaayo ug mapinanghatagon sa paghatag og limos sa mga kabus. Sa katapusan, aron malipay ang Dios, ilang gipili nga mahimong mga pulubi. Ilang gibaligya ang ilang halapad nga panag-iya ug, pagkahuman nga ilang gipangbahin ang tanan sa mga nanginahanglan, nagpuyo sila sa boluntaryong pagkabos, sama sa mga walay-

[1376] Nikiforos Kallistos – usa ka Griyegong historiyador sa simbahan sa ika-14 nga siglo.
[1377] Aquitaine – ang kasadpang bahin sa karaang Gaul (karon nga Pransya).
[1378] Si San Paulinus nabunyagan sa edad nga 26, niadtong 389.

wala, nga nagbutang sa ilang paglaum sa probidensya sa Dios. Sa usa ka higayon, sa dihang nangalisod na kaayo sila, miabot kanila ang usa ka pulubi nga nangayo og limos; apan wala na silay nahabilin gawas sa usa ka pan. Gidasig ni Balaan Pavlin ang iyang asawa nga ihatag bisan pa kini nga katapusang pan sa pulubi.

'Tabangan kita sa Diyos,' ingon niya, 'ug dili nato ikimingon ang paghatag sa nangayo tungod sa Diyos.'

Si Tarasia, bisan pa, wala kini gihatag, apan gitago ang tinapay para sa ilang kaugalingong panginahanglan, kay wala silay sud-an niadtong adlawa. Niadtong takna, misulod ang usa ka sugo nga gipadala sa usa sa mga adunahan nga higala ni Banal Pavlin aron ipahibalo kaniya nga ang maong higala nagpadala kaniya og daghang pagkaon pinaagi sa dagat, apan ang pinakahuling barko, nga nagdala gayud niining maong pagkaon, nalunod ug nawala sa mga balod. Pagkadungog niini, miingon si Pavlin sa iyang asawa:

'Nakita nimo, kung gihatag nimo ang imong katapusang piraso sa pan sa usa ka pulubi, dili unta nalunod sa dagat ang katapusang barko nga puno sa pagkaon. Tungod lamang sa kaisog sa kadaghanan nga mga tawo nga gipapas sa Diyos ang ilang mga kabtangan.'

Pagkahuman niini, pagbilin nila dili lang ang ilang mga kabtangan ug himaya sa kalibutan kondili pati na usab ang tanang kabalaka sa kalibutan, mibiya sila sa Roma paingon sa rehiyon sa Campania[1379] , kay didto sila adunay gamay nga panimalay alang sa ilang panginabuhi. Nagpuyo sila sa usa ka lungsod nga ginganlan og Nola[1380] , duol sa lubnganan sa balaang martir nga si Felicita, ug didto sila nag-alagad sa Ginoo, nagpuyo nga nagbulag sa kalibutan. Apan ang pagkamaayo ni Paulina wala magpabilin nga natago sa dugay. Tungod kaniya, napugos siya sa pagdawat sa katungdanan sa Simbahan sa Nola, ug batok sa iyang kabubut-on gidawat niya ang opisina nga obispo[1381] . Gidumala niya ang iyang kawan nga matinud-anon ug walay kapoy, sama sa *usa ka* matinud-anon ug maalamon nga katiwala, *'nga gibutang sa agalon ibabaw sa iyang mga sulugoon'* (Lucas 12:42)[1382] . Gipalig-on niya ang iyang kawan dili lang sa espirituhanong pagkaon, pinaagi sa pagtudlo ug paggiya kanila, pagdala sa mga makasasala sa paghinulsol ug pagbalhin sa matag-usa ngadto sa dalan sa kamatuoran, apan nag-atiman usab siya sa ilang pisikal nga panginabuhi ug sa tanang ilang panginahanglan – pagpakaon ug pagpanapton sa mga kabus ug walay-puy-anan, mga ulila ug mga balo, ug pagbayad sa pantubos aron makab-ot ang kagawasan sa mga bihag.

Niadtong mga katuigan, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang mga Vandal[1383] misalakay sa Italya ug nakuha ang tibuok nasud. Miabot usab sila sa rehiyon sa Campania, diin nahimutang ang lungsod sa Nola. Human nila gub-on ang daghang mga baryo ug lungsod, misulod sila sa diyosesis ni Paulinus, diin ilang gihimo ang parehas nga mga buhat: daghan kaayong mga tawo ang ilang gipangdakop ug gidala tabok sa dagat paingon sa ilang yutang natawhan sa Aprika. Niadtong panahona, ang bulahan nga Obispo Paulinus misugod sa paghatag sa tanan niyang gipanag-iya sa diyosesis aron bayran ang mga bihag ug aron matagaan ang mga nahimong kabus tungod sa barbarong pagsulong, hangtud nga wala na gyud siyay nahabilin. Sa dihang ang mga mandirigmang Vandal, nga mabangis ug dili makatawo, nagpahirap sa mga Kristohanon, nga nagmando nga ipadayag nila ang mga bahandi nga natago sa yuta, si San Paulinus nakiramay kanila gikan sa kalawom sa iyang nagtuo nga kasingkasing ug misinggit sa Dios: 'Ginoo, pasagdi nga ako ang pagahirason alang sa bulawan ug pilak. Kay Kabalo Ka asa nako gitago ang akong bahandi – mao kini, sa kamot sa mga pulubi ug sa imong mga kabos nga sulugoon.'

Usa ka adlaw, usa ka pobre nga balo ang miadto kaniya, nagahilak samtang miingon:

'Ang akong anak gipangdakop sa mga Vandal, ug nadungog nako nga siya gihuptan sa manugang ni Riga, ang hari sa mga Vandal, sa Aprika. Naga-ampo ko sa imong pagkabalaan: hatagi ko og paagi aron matubos ang akong anak, ang akong bugtong paglaum alang sa akong panginabuhi ug sa suporta sa akong katigulangon.'

Ang tawo sa Dios mitan-aw sa iyang palibot pag-ayo, nga naglaum nga makakita ug ikahatag sa nangayo, apan wala siyay nakita gawas sa iyang kaugalingon, mao nga miingon siya sa kabus nga balo:

[1379] Campania – usa ka karaang rehiyon sa sentral Italya, sa habagatan sa Roma, duol sa Dagat Tyrrhenian.

[1380] Ang Nola usa sa labing karaan nga mga lungsod sa Campania ug naglungtad gihapon karon.

[1381] Nahitabo kini niadtong tuig 409. Sa wala pa niini, siya usa ka presbiter (gikan sa 393) sa Barcelona, Espanya.

[1382] Ang pagtandi gikuha gikan sa parabula sa Manluluwas mahitungod sa matinud-anon ug maamgo nga katiwala nga nag-atiman sa iyang mga sulugoon ug kanunay andam sa paghatag og pasaysay sa iyang agalon.

[1383] Ang mga Vandal usa ka tribong Germanic nga unang nagpuyo sa sentral nga Alemanya, unya sa habagatan sa Espanya, ug pagkahuman sa Hilagang Aprika, diin gikan sila nagpahigayon og makaguba nga mga pag-atake sa kasikbit nga mga nasud sa baybayon

'Babaye, wala gyud koy ikahatag kanimo gawas sa akong kaugalingon. Kuhaa ko; gihatag ko ang akong kaugalingon kanimo isip ulipon. Ibenta ko ug bayri ang imong anak; adtoa, ug ihatag ko nga ulipon aron mabalos sa imong anak.'

Ang babaye, sa pagdungog niining mga pulong gikan sa baba sa ingon nga tawo, nagtuo nga kini usa ka pagpanag-iya kaysa usa ka buhat sa kalooy. Apan siya, nga maalamon ug maalam, nakumbinsi sa nagduha-duha nga babaye pinaagi sa iyang pangatarungan nga dili siya nagasulti aron siya pagpanag-iyaon, kondili nagasulti kaniya sa matarong nga paagi. Gikumbinsi niya siya nga saligan ang iyang mga pulong ug dili mahadlok sa pagbaligya sa obispo isip ulipon aron lang makagawas ang iyang anak. Unya mibyahe sila paingon sa Aprika ug pag-abot nila sa mga Vandal, mihunong sila sa ganghaan sa maong prinsipe—ang manugang sa hari—nga mao ang puy-anan sa anak sa pobre nga balo. Sa dihang migawas ang prinsipe sa balay, nahulog ang balo sa iyang mga tiil ug naghangyo nga puno sa luha nga buhian ang iyang anak. Apan ang barbaro, tungod kay hambog, dili lang misugot nga buhian ang iyang anak, apan wala gani maminaw sa iyang hangyo. Unya ang balo, samtang nagtudlo sa sulugoon sa Dios nga si Paulinus, miingon:

'Ihalad ko kining tawo sa baylo sa akong anak; palihug lang pagpakita og kaluoy ug buhian ang akong anak, kay siya ra ang akong bugtong anak.'

Ang prinsipe, samtang gitan-aw pag-ayo ang tawo sa Dios, nangutana kaniya:

'Unsa imong panginabuhian?'

Mitubag si Santo Pavlin:

'Wala koy nahibaloan nga kalakalan, apan maalamon ko sa pag-atiman sa mga tanaman.'

Pagkadungog niini, nalipay ang prinsipe, kay gikinahanglan gyud niya ang ingon ana nga tawo, ug gisalig niya ang iyang anak sa biyuda. Mibalik siya sa balay uban sa iyang anak, samtang si Santo Pavlin, nga nagpabilin aron magtrabaho, ang nagdumala sa mga tanaman ug gisugdan ang iyang mga katungdanan uban sa dakong kadasig. Ang iyang agalon nagsugod sa kanunay nga pagbisita sa tanaman ug pakig-istorya sa iyang mag-uuma bahin sa nagkalain-laing mga butang. Sa pagkahibalo sa iyang maalamon ug halapad nga kahibalo, makig-istorya siya kaniya sa tanang matang sa hilisgutan, kanunay nga biyaan ang iyang panimalay ug mga higala aron malingaw sa pakighinabi sa iyang sulugoon. Si Banal Pavlin magdala kaniya og lain-laing gulay gikan sa tanoman alang sa iyang paniudto matag adlaw, ug sa pagdawat niya sa pan gikan sa kamot sa iyang agalon, mobalik siya sa iyang trabaho.

Usa ka adlaw, samtang nag-istorya kaniya ang iyang agalon, miingon si Santo Pavlin kaniya:

'Tan-awa, hapit na ka molakaw paingon sa lain nga lugar. Samtang nagkawala ka, kinahanglan nga mag-andam ka aron madaug ang gingharian sa Vandal, kay kining hari, ang imong biyenan, mamatay sa kalit ug dili gilauman nga kamatayon. Kung wala ka, adunay lain nga mokuptan sa gahum sa gingharian sa imong pagkawala.'

Ang prinsipe, pagkadungog niini nga mga pulong gikan sa iyang mag-uuma, wala kini gitago sa iyang kaugalingon, kundili miadto ug gisultihan ang hari, kay siya hingpit nga matinud-anon kaniya ug gihigugma pa kaysa bisan kinsa tungod niini. Ang hari nagduha-duha ug miingon:

'Gusto nakong makita kining tawo nga imong gihisgutan.'

Mitubag ang manugang sa hari:

'I-utos ko dayon kaniya nga magdala og mga gulay gikan sa tanaman para sa imong paniudto, ug makita nimo siya.'

Sa dihang mipahimutang ang hari aron mokaon, misulod si Pavlin, nga nagdala, sumala sa sugo sa iyang agalon, og mga utan para sa panihapon sa hari. Sa dihang nakita siya sa hari, nakurog dayon siya ug, gitawag ang iyang agalon—ang manugang niya—gipadayag niya kaniya ang tinago nga gusto unta niyang itago gikan kaniya.

'Tinuod gayud kini,' ingon niya, 'ang imong nadungog gikan niining tawoha, kay kagabii, sa usa ka damgo, nakakita ko ug nagkalain-laing prinsipe nga naglingkod sa mga trono ug naghukom kanako. Siya usab naglingkod taliwala niadtong mga huwes. Pinaagi sa ilang paghukom, gikuha gikan kanako ang akong sceptre ug ang awtoridad nga akong nadawat kaniadto. Pangutan-a siya kinsa siya.' Dili nako tuohan nga ordinaryo kining tawoha, kay nakita ko siya sa usa ka dakong dungog.

Unya gidala sa manugang sa hari si Pavlin sa kilid ug gipangutana siya:

'Kinsa ka?'

Mitubag kaniya ang tawo sa Dios:

'Ako ang imong alagad, nga imong gidawat imbis sa anak sa balo.'

Ang prinsipe, bisan pa niana, gipugos siya sa mga pangutana, nangayo nga mahibal-an dili kung unsa na siya karon, kondili unsa siya kaniadto sa iyang kaugalingong yutang natawhan. Nangayo siya sa balaan ug matinud-anon nga dili niya itago ang iyang tinago kaniya, kondili ipadayag ang tibuok kamatuoran. Ang tawo sa Dios, nalibog sa mga pangutana ug dili makalapas sa iyang panumpa, miingon nga siya usa ka obispo. Ang iyang agalon, sa pagdungog niini, nahadlok kaayo ug mapainubsanon siyang giingnan:

'Pangayo kanako sa bisan unsa nga imong gusto, ug unya baliki ang imong kaugalingong nasud uban sa daghang mga regalo.'

Ang santo sa Dios, si Pavlin, miingon kaniya:

'Mangayo ko kanimo sa usa ka pabor nga imong ikahatag: buhian ang tanang bihag gikan sa akong siyudad ug nasud nga gidala dinhi, ug ibalik sila sa ilang kaugalingong yuta.'

Sa dayon, pinaagi sa kadasig sa prinsipe, gipangita ang mga Kristohanong nabihag gikan sa rehiyon sa Campania sa tibuok Aprika ug gidala kang San Pablo. Ang balaan nga magbalantay gipahawa uban sa dungog, kauban ang tanang espirituhanong karnero sa iyang kawan, uban sa daghang mahalon nga gasa ug daghang suplay. Nibalik sila sa ilang yutang natawhan pinaagi sa barko, puno sa kalipay ug pagdayeg. Pipila ka adlaw pagkahuman, sumala sa propesiya sa santo, namatay si Riga, Hari sa mga Vandal, ug ang bana sa iyang anak nga babaye misaka sa trono sa iyang dapit.

Busa, si San Paulino, human iyang gihatag ang iyang kaugalingon sa pagkaulipon, nagdala sa daghang mga tawo gikan sa pagkaulipon ngadto sa kagawasan, nga nagsunod kang Kristo nga Ginoo, nga nagporma sa iyang kaugalingon nga ulipon ug nagluwas sa katawhan gikan sa pagkaulipon sa yawa. Pagkahuman sa iyang pagka-ulipon sa kamot sa mga Vandal, nagpuyo pa si San Paulino sulod sa daghang katuigan; ug ingon usa ka maayong magbalantay nga naghatag sa iyang kinabuhi alang sa iyang mga karnero, mapisan niyang gibantayan ang kawan nga gisalig kaniya ug, nga wala maglangan bisan unsang paningkamot, naghimo siya og daghang buhat sa kalooy alang sa mga kabus. Mibalik siya kang Kristo, ang Punong Magbalantay ug iyang Ginoo[1384] , nga kinsa karon siya nakadawat og gatus ka pilo nga ganti ug manunod sa kinabuhi nga walay katapusan, naghimaya kaniya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Gennadius sa Kostroma[1385]

Gisaulog sa Enero 23

[1384] Si San Paulino namatay niadtong 22 Hunyo 431. Ang iyang mga relikya gipahimutang sa Simbahan ni San Bartolomeo sa Roma. Gihinumduman siya isip usa ka manunulat ug magtutudlo sa Simbahan, ug labi na gayud isip usa ka Kristohanong makata. Nabilin niya ang 35 ka himno ug hangtod sa 50 ka sulat, nga labi ka hinungdanon tungod sa ilang lawom nga pagkamatinud-anon. Niining mga buhat, hayag nga gipakita ang kahitas-an sa Kristohanong pagkahingpit, ug gihatag ang giya kung giunsa pagbantay sa kasingkasing; gihulagway ang mga hiyas sa ebanghelikal nga pagpaubos, gugma sa Dios ug sa isigkatawo; gipahimutang ang mga katungdanan sa magtiayon, kauban ang mga matam-is nga paglipay para sa mga nag-antos. Tulo sa mga himno mao ang matahum nga pag-ampo ngadto sa Dios, samtang ang tulo pa kay mga adaptasyon sa tulo ka salmo: Salmo 1, Salmo 2 ug Salmo 136. Dugang pa, ang mga sulat ug himno ni San Paulinus naghisgot sa Pag-amuma sa Diyos, orihinal nga sala, ang Balaang Eukaristiya, ang pag-ampo sa mga santo alang sa kalinaw, pag-ampo alang sa mga patay, ug ang pagdayeg sa mga ikon. Si San Paulino gihinumduman usab tungod sa iyang paghigugma sa pagdekorar sa mga simbahan nga iyang gitukod gamit ang mga balaang ikon; ang tradisyon nag-angkon usab nga siya ang nagpahimo sa mga kampana sa simbahan, nga nagsugod pa sa mga tuig 400.

[1385] Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga si Gennadius ug ang serbisyo alang sa iyang dungog gisulat sa monghe nga si Alexius, usa ka disipulo sa Kagalang-galang ug abad sa monasteryo nga gitukod ni Gennadius. Ang Kinabuhi napreserbar sa daghang manuskrito; ang uban niini naglakip og hangyo gikan sa awtor nga isumite ang iyang buhat alang sa pagrepaso kang Tsar Theodore ug Metropolitan Dionysius, nga nagpasabot nga ang Kinabuhi gisulat tali sa 1584 ug 1587. Ang Banal nga Liturgiya, ang Akathist ug ang Kinabuhi, kauban ang pahimangno sa pagpanaw, gipatik sa daghang higayon sa St Petersburg ug Moscow Synodal Presses sa Slavonic nga sinulat; pananglitan, Moscow, 1888. Ang hagiograpiya, ang salaysay sa mga milagro, ang pagdasig ug ang naratibo sa pagkadiskubre sa mga relikya gipatik sa tibuok, base sa mga manuskrito, sa *Yaroslavl Diocesan Gazette* para sa 1873 ug ingon usa ka bulag nga pamplito sa Yaroslavl sa maong tuig.

Ang Kagalang-galang nga si Gennadius, nga ginganlan og Gregory sa iyang balaan nga bunyag, mao ang bugtong anak nga lalaki sa usa ka boyar nga ginganlan og Juan ug sa iyang asawa nga si Helena, nga nagpuyo sa yuta sa Lithuania[1386] . Sukad pagkabata, ganahan kaayo si Gregory sa pag-adto sa Simbahan sa Dios ug kanunay siyang nagpabilin uban sa mga klero, nga motambong sa tanang serbisyo. Wala malipay ang iyang mga ginikanan sa pamatasan sa ilang anak ug miingon kaniya:

'Ngano man ka naglihok ingon ani? Usa ba ka katiwala sa simbahan, sa katapusan? Naghatag ka og kaulaw kanamo sa atubangan sa mga tawo. Igo na nga mosimba ka uban namo; ang nahibilin nga oras, dapat naa ka sa balay ug mag-uban sa imong mga kaedad; labaw sa tanan, dili nimo dapat pahilayon ang imong kaugalingon sa usa ka maayong tulog sa gabii.'

Apan mitubag si Gregorio:

'Mga minahal nakong ginikanan, ayaw ko pagsamoki sa ingon ani nga pakig-istorya: Dili ko gustong moapil sa mga duwa sa bata. Ang Dios nagbuhat sa Iyang gusto, ug ang tawo nagbuhat sa iyang makaya; apan ang Balaang Espiritu ang nagiya sa matag tawo paingon sa tinuod nga dalan.'

Sukad niadto, gisugdan ni Grigory paghunahuna kung giunsa niya pag-adto sa yutang Ruso ug pagpuyo didto sa usa ka balaang monasteryo aron itugyan ang iyang kaugalingon sa mga maayong buhat.

Busa, sa pag-abot sa angay nga higayon, mibiya siya sa iyang mga ginikanan, gikuha ang iyang maanindot nga sinina ug gihatag kini sa mga kabus, ug gipulihan kini og pira ka baslak nga sinina nga gikuha niya gikan kanila.

Naglakaw-lakaw sa yuta sa Lithuania, mitabok sa mga disyerto, baryo, ug lungsod isip usa ka biyahero ug estranghero, nakasinati siya og daghang kalisdanan ug kasakit sa kamot sa dautang mga tawo. Apan, tungod kay gipanalipdan siya sa Diyos, nakaabot siya sa yuta sa Rusya, miabot sa dakung ug himayaong siyudad sa Moscow, ug naglibot-libot niini, mibisita sa mga relikya sa mga balaang tigbuhat og milagro, misulod sa mga balaang monasteryo ug naghunahuna kung asa siya mopasa sa mga panata sa pagka-monasto ug itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ampo.

Sa Moscow, nakakaplag siya og usa ka higala nga ginganlan og Theodora, usa ka batan-ong lalaki nga mahadlokon sa Ginoo ug nangita usab og pagputol sa buhok alang sa pagka-monasto. Gikan sa Moscow, nagbiyahe sila nga mag-uban paingon sa Veliky Novgorod, diin mibisita sila sa mga balaang dapit, simbahan, ug mga monasteryo.

Gikan sa Novgorod, mibyahe sila paingon sa Suba sa Svir, sa disyerto ngadto sa asketiko, ang Kagalang-galang nga si Alexander, ug nagsugod sila sa mapinanggaong paghangyo kaniya:

'Gusto namo, balaang amahan, nga mag-ampo sa Ginoong Dios: bistiha kami, alang kang Kristo, sa monastikong bisti.'

Una nga mitan-aw ang Balaang Alexander kang Grigory, ang iyang higala, ug miingon:

'Ikaw, akong anak nga si Theodore, ang magdala sa puti-ang-ulo nga hayop.'

Sa kang Grigory miingon siya:

'Ug ikaw, akong anak nga si Gregory, ikaw mismo ang mahimong magbalantay sa kawan sa Pulong ug magtutudlo sa kadaghanan sa mga monghe. Lakaw, akong anak, ngadto sa Lasang Komel kang Banal nga Cornelius, ug siya magtudlo kanimo unsaon pag-ampo sa Dios ug unsaon pag-amuma sa espirituhanong panon sa mga monghe; kay dili posible alang sa mga batang lalaki nga mabuhi sa among kamingawan. Bisan pa, pahulay kamo dinhi, akong mga anak, sulod sa pila ka adlaw nga inyong gusto.

Nipuyo sila sulod sa napulo'g upat ka adlaw sa disyerto uban sa Banal nga si Alexander ug, pagdawat nila sa iyang panalangin, mibiyahe paingon sa Komel Forest sa daplin sa siyudad sa Vologda. Miadto sila sa kahiladman sa disyerto ngadto kang Banal nga si Cornelius sa Komel[1387] ug mituktok sa ganghaan, samtang nag-awit sa Pag-ampo ni Hesus.

Ang Banal nga si Cornelius, sa pag-abli sa iyang pultahan, miingon kanila:

[1386] Ang salaysay sa pagkadiskubre sa mga relikya ni Banal nga Gennadius niadtong 1644 nag-ingon nga siya lumad sa lungsod sa Mogilev.

[1387] Ang Banal nga Kornelio sa Komel namatay niadtong 1537; ang iyang pista gisaulog matag ika-19 sa Mayo.

'Akong mga anak, giunsa ninyo pagtabok sa ingon ana ka dili matabok nga mga dapit, ug ngano kamo miabot dinhi sa kini nga yano nga kamingawan? Unsa ang inyong gipangita?'

Mitubag sila kaniya:

'Amahan namo, Balaang Amahan Cornelius, gipunoan kami sa dakong tinguha nga magsul-ob sa monastikong bisti. Tungod kang Kristo, ihap kami sa imong Dios-pinili nga panon.'

Miingon ang Kagalang-galang Cornelius kang Gregorio:

'Ikaw, akong anak nga si Gregorio, mosulod sa akong yano nga monasteryo; ug ikaw, akong anak nga si Teodoro, magpabilin sa sekular nga kalibutan, mangasawa ug magkaanak.'

Gipasailawom sa Kagalang-galang Cornelius si Gregory sa usa ka monastikong pagsulay sumala sa tradisyon sa mga Balaang Amahan. Gidugayon ni Gregory kini nga pagsulay sulod sa taas nga panahon, pagkahuman niini, misulod ang Kagalang-galang Cornelius sa simbahan, gitondur niya si Gregory ngadto sa monastikong han-ay ug gisulti kaniya ang usa ka sipi gikan sa Balaang Ebanghelyo: *'Ang bisan kinsa nga mobiya sa panimalay, o mga igsoon nga lalaki, o mga igsoon nga babaye, o amahan, o inahan, o asawa, o mga anak, o mga yuta tungod kanako, modawat og gatus ka pilo ug magpanunod sa kinabuhi nga walay katapusan. Apan daghan sa mga una mahimong ulahi, ug ang mga ulahi mahimong una'* (Mateo 19:29–30). Dayon misulti ang tigulang sa bag-ong giputol-buhok nga monghe mahitungod sa espirituhanong giya ug, imbis nga Gregory, gitawag siya og Gennadius. Sa katapusan, miingon siya:

'Inawat sa kasingkasing, akong anak, ang kinaadman sa karaang balaang mga amahan: paglahutay, gugma ug pagpaubos, ug labi na gayud ang komunal o konsilyo nga pag-ampo, ingon man usab ang pribadong pag-ampo; ug paningkamoti ang mga buhat nga walay hipokrisya.

Ang amigo ni Gennadius nga si Theodore, sumala sa propesiya sa mga respetadong Amahan nga sila Alexander ug Cornelius, nagpuyo sa iyang kinabuhi sa kalibutan ug namatay sa Moscow sa taas kaayo nga edad.

Ang Banal nga si Gennadius, uban sa panalangin ni Cornelius, tibuok kasingkasing niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagpaningkamot, labi na sa mga buluhaton sa sulod sa monasteryo sama sa kusina, panaderya, ug uban pa. Daghan sa mga kaigsuonan ang nasuko kang Gennadius tungod sa ingon nga mga buluhaton ug nagreklamo.

Pagkadungog niining pagreklamo, gipadasig sa Kagalang-galang Cornelius ang santo, nga miingon:

'Akong anak nga si Gennadius, ayaw pagkasubo tungod niini alang sa mga igsoon, kay sila nagsulti ingon niini ubos sa impluwensya sa mga demonyo.'

Unya ang yawa, kaaway sa tanang maayo, nagpukaw og kagubot taliwala sa mga igsoon ug batok mismo kang Cornelius. Sa pagkakita niini, napuno sa kasuko ang Reverendo ug, gidala ang iyang disipulo nga si Gennadius, mibiya sa bag-ong natukod niyang monasteryo ug miadto sa rehiyon sa Kostroma, sa usa ka lasang sa daplin sa Danaw Surskoe, unom ka pulo ka verst gikan sa iyang unang monasteryo. Mga kapin sa usa ka verst gikan didto nagpuyo ang mga mag-uuma sa tsar, mga mag-uuma og putyukan nga nagbayad og pirming buhis. Nalipay kaayo kining mga mag-uuma sa pag-abot nila Cornelius ug Gennadius; nagtukod sila og usa ka selda para kanila ug gidalaan sila og pan, dugos ug uban pang mga gikinahanglan, kay adunay duol nga putikan.

Ang Kagalang-galang Cornelius ug Gennadius nagpahinungod sa pag-ampo ug pag-ayuno, nagpaningkamot nga walay kapoy: ilang giputol ang mga kahoy, ilang giarado ang yuta ug ilang gikutkot ang upat ka linaw.

Sa usa ka higayon, ang Ortodoksong Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich nakahukom sa pagbuhat sa lisod nga biyahe paingon sa Danaw sa Belo aron mag-ampo, isip pagtuman sa usa ka saad nga iyang gihimo alang sa kaayohan sa katawhan. Sa pag-abot sa Dakong Prinsipe sa eremiteryo ni San Cornelius ug pagkakita nga mibiya na siya niini paingon sa lain nga lugar, nasuko kaayo siya sa mga igsoon ug miingon kanila:

'Tungod sa inyong pagreklamo ug pagsuway sa sugo, wala na nagpuyo si Amahan Cornelius sa iyang hermitage.'

Ug dayon gipadala niya ang iyang mga sulugoon aron hangyoon ang Balaang Amahan nga mobalik sa iyang kanhing puloy-anan. Ang Balaang Amahan Cornelius miadto sa atubangan sa Dakong Prinsipe Vasily[1388] ,

[1388] Si Dakong Prinsipe Vasily IV Ioannovich naghari gikan sa 1505 hangtod sa 1533.

mihulog sa iyang mga tiil ug nangayo og pasaylo sa pagbiya niya sa eremiteryo. Gipaalsa siya sa matinud-anong prinsipe ug miingon:

'Akong pinalanggang Amahan Cornelius, ampinga kami sa mapinanggaon nga Dios, aron ang Ginoong Dios magahatag kanamo sa bunga sa pagkamatinud-anon ingon panulondon alang sa among kaliwatan, alang sa pagtukod sa mga dungganong monasteryo, alang sa kalig-on sa gingharian sa Rusya, ug alang sa pagpamatuod sa Kristohanong pagtuo.'

Unya miingon ang Dakong Prinsipe kang Banal nga Cornelius:

'Pabilin dinhi, Amahan, sa imong unang paningkamot ug mga buluhaton; ug sa hilit nga kamingawan, pinaagi sa among sugo, panalangini bisan kinsang disipulo ang imong gusto.'

Sa dihang mibulag na ang Dakong Prinsipe, gipanalanginan ni Banal Cornelius ang iyang disipulo nga si Gennadius uban sa bag-ong hermitage ug gisugo siya nga magtukod og simbahan didto sa ngalan sa Balaang Pagbag-o sa Ginoo.

Si Banal nga Gennadius, uban sa panalangin ni Amahan Cornelius ug sa sugo sa Dakong Prinsipe, nag-andam sa tanan sa kamingawan: nagtukod siya sa simbahan sa Dios ug gipahimutang kini sa mga ikon, mga libro, ug sa tanang matang sa kaanyag sa simbahan.

Sa dihang misaka na ang gidaghanon sa mga monghe sa disyerto, nagtukod siya og ikaduhang simbahan nga gipainit nga gipahinungod kang Banal nga Sergius, ang Himag-aw sa Radonezh, ug gipahimutang kini sama sa iyang paghimo sa una.

Ang Banal mismo, nga nagpaningkamot nga walay hunong, nagpakita og ehemplo sa pagpaubos ug pagkamapailubon sa mga igsoon; naghatag siya kanila og komportableng puy-anan; sa adlaw magputol siya og kahoy ug sa gabii iyang gipasan kini sa iyang abaga paingon sa mga selda sa mga igsoon; nagtrabaho siya sa kusina ug panaderya, gihugas ang mga sinina nga habol sa mga igsoon, naghimo og kandila, nagluto og kutya, ug naghurno og prosphora – apan labaw siyang nangibabaw sa tanan sa mga serbisyo sa simbahan, pagpuasa ug pag-ampo. Labaw pa, nagsul-ob siya og mga kadena ug puthaw nga krus, ingon man bug-at nga gapos, sa iyang lawas. Gipas-an sa Reverendo kining dakong karga aron mapugngan ang unod.

Busa, ang grasya sa Labing Balaan nga Trinidad mipahulay kaniya; tungod kay giila siyang takus niini, ang Reverendo naningkamot alang sa mas dagkong mga buhat, naghatag og ehemplo sa iyang mga tinun-an sa tanang batasan ug pamatasan, kay gitudloan niya sila dili pinaagi sa pulong kondili pinaagi sa buhat, nga nagpamatuod sa gisulti sa ibabaw.

'Kinsa may makahulagway sa tanang detalye sa iyang kinabuhi ug sa tanan niyang mga buhat ug pag-antos, o kinsa may makapang-ihap sa iyang mga sakit ug paningkamot ug sa iyang pag-atiman sa mga igsoon!' Mao kini ang pag-awhag sa awtor sa iyang hagiograpiya, ang iyang disipulo nga si Alexius, nga misugid, sa pagdayeg kang Banal nga si Gennadius, apan labi na alang sa himaya sa Dios, sa mga milagro nga iyang gihimo, pinaagi sa grasya sa Dios, sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon.

Aniay pipila niini nga mga milagro. Sa usa ka higayon, ang Kagalang-galang nga si Gennadius miabot sa imperyal nga siyudad sa Moscow uban sa iyang mga disipulo nga sila Serapion ug Uar. Gidawat siya nga may dungog ni boyarina Iuliania Feodorovna, asawa ni Roman Yuryevich. Gipangayo ni Iuliania kang Gennadius nga panalanginan ang iyang mga anak nga lalaki, sila Daniel ug Nikita, ug ang iyang anak nga babaye, si Anastasia. Sa dihang gipanalanginan sa santo si Anastasia, miingon siya:

'Ikaw usa ka matahum nga baging ug usa ka mabunga nga sanga; ikaw ang among matinud-anong soberano, among tsarina.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, si Boyarina Iuliania, kauban ang iyang mga anak ug ang tanan nga naa didto, natingala sa dili masabtan nga mga pulong nga gisulti ni Gennady ug nangutana kung asa kini gipadayag kaniya.

Si Boyarina Iuliania buotan nga nag-atiman kang Gennady sulod sa daghang katuigan.

Matinuod ang tanan nga gipangpanagna sa tigulang: si Anastasia Romanovna nahimong emperatris, ang unang asawa ni Ivan Vasilyevich the Terrible[1389] . Nagbaton siya og lawom nga pagtuo ug pagrespeto sa Balay sa

[1389] Ang unang Tsar sa Rusya; nagdumala siya sa estado gikan sa 1533 hangtod 1584 (niadtong 1547 gidawat niya ang titulo nga Tsar).

Labawng Mapinanggaon nga Manluluwas ug kang Banal nga Gennady, ug nagpadala kaniya og mga balaang ikon, kasul-oban sa simbahan, ug uban pang mga butang nga gikinahanglan para sa mga serbisyo sa simbahan.

Usa ka adlaw, si Boyar Boris Paletsky, nga gilupigan sa sakit, miadto sa Monasteryo sa Pagbag-o sa Ginoo aron mag-ampo. Nalipay kaayo ang Balaang Gennadius sa pag-abot sa prinsipe; gitawag niya ang komunidad sa mga monghe ug gisugat ang bisita sa balaang ganghaan uban sa angay nga pag-ampo, samtang gihatag niya ang iyang tungkod sa kamot sa prinsipe. Sukad niadto, nabawi sa prinsipe ang iyang panglawas ug gidayeg niya ang Dios, ug naglipay ang tanan sa iyang pagkaayo. Human sa paghatag og daghang limos sa Ginoong Amahan ug sa mga igsoon, mibalik ang prinsipe sa iyang panimalay uban sa tanan niyang mga kauban. Gitugyan sa prinsipe ang tungkod—ang panalangin sa tigulang—kang Padre Basil, ang pari nga kauban niya. Tungod sa pipila ka rason, nasuko kining pari sa prinsipe ug, pagkahuman niya pagdaot sa panalangin sa santo, gilabay ang tungkod sa Suba sa Kostroma. Ang prinsipe nasubo kaayo sa pagkawala sa panalangin sa tigulang. Pag-abot sa maong pari sa iyang balay, iyang nakaplagan nga patay na ang iyang asawa, ug dili madugay siya mismo nagkasakit pag-ayo. Nagsugod siya dayon sa paghinulsol sa iyang sala—nga iyang giyamakan ang prinsipe ug ang halangdong tigulang tungod sa tungkod—ug nagsaad nga mopasa sa mga monastikong panata sa Monasteryo sa Spaso ilawom sa paggiya sa tigulang nga si Gennadius.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot kining pari sa Monasteryo sa Spasov, mihulog sa tiilan sa halangdong anciano ug, pagkahuman niyang gisaysay ang nahitabo, nangayo siya og pasaylo sa iyang kawalay-galang ug nangayo sa balaan nga isakop siya sa iyang Dios-gipiling kawan. Gipanalanginan siya sa Balaang Amahan ug miingon: 'Igsoon, miingon si Kristo: *"Ang bisan kinsa nga moanha kanako, dili ko gayud balibaran"* (Juan 6:37).

Gisugo niya dayon nga siya pasipilyohan ug tawgon siyang Barlaam. Si Barlaam nagtrabaho sulod sa taas nga panahon sa Monasteryo sa Pagbag-o sa Ginoo, ug sa ulahi, uban sa panalangin sa balaang tigulang nga si Gennadius, nagsilbi siya nga abbot sa Monasteryo sa Epipanya sa siyudad sa Kostroma.

Ang gihisgutan nga Prinsipe Boris Paletsky naghatag og bililhon nga kampana sa Balay sa Manluluwas, sa Monasteryo ni San Gennadius.

Nahitabo nga si Cyprian, Obispo sa Vologda ug Dakong Perm, kaisa grabe kaayo ang iyang masakit. Tungod kay deboto siya sa Monasteryo sa Pagbag-o sa Ginoo, ug adunay usab espirituhanong paghigugma sa halangdong tigulang nga si Gennadius, gipadala niya ang usa sa iyang mga sulugoon aron kuhaon si Tigulang Gennadius, nga naghangyo kaniya nga mabisita siya tungod sa iyang sakit. Ang halangdong tigulang miadto sa siyudad sa Vologda uban sa iyang mga disipulo, ang mga hieromonko Misail ug Alexius, ug nangayo sa panalangin sa obispo gikan kang Obispo Cyprian. Nalipay kaayo ang Obispo sa pag-abot sa balaan nga tigulang ug, bisan pa nga hangtod niadto dili pa siya makabangon gikan sa iyang higdaanan, mibangon siya aron dawaton ang santo, gipanalanginan siya ug ang iyang mga disipulo pinaagi sa tanda sa krus; unya, gikuptan niya sa kamot ang dungogang tigulang, gidala niya kini sa iyang sulod nga selda. Ang obispo nakig-istorya og dugay sa dungogang tigulang. Ang mga tawo, sa pagkakita sa pagkaayo sa obispo gikan sa iyang sakit pagkahuman sa pagbisita sa halangdon, nangahibulong kaayo ug gidayeg ang Dios, nga nagbuhat og himayaong mga milagro pinaagi sa Iyang mga balaan. Human sa ilang pakighinabi, pareho silang mikaon sa balaan nga pan. Sa sunod adlaw, gipangutana sa obispo ang halangdon sa atubangan sa tanang katawhan:

'Mga magtutudlo sa disyerto, Balaang Amahan Gennadius, ampinga kami sa maloloy-on nga Dios, aron pahupayon Niya ang akong pisikal nga sakit ug tambalan ang sakit sa akong bitiis.'

Miingon ang Balaang Amahan sa santo:

'Ang Dios, ang Mahigugma sa katawhan, nagwagtang sa kasubo ug nag-ayo sa espirituhanong mga kasakit ug sa pisikal nga mga sakit, ug naghupay sa kaluyahon sa mga nag-antos – ug kini nga dakong buhat dili nato angay buhaton.' Ginoo, Balaang Amahan, posible ang tanan uban sa Dios, apan uban sa tawo—wala'y bisan unsa. Tan-awa, ginoo, karon gawas na ka sa imong kinatibuk-ang sakit sa lawas, apan pasagdi nga ang imong bitiis magsilbing pahimangno kanimo sa takna sa imong pagpanaw, ug dili kini pag-aayohon hangtod sa imong katapusang gininhawa. Kalinaw kanimo, ginoo, Balaang Amahan!

Ang Obispo nabuhi pa og lima ka tuig pagkahuman niini ug mibiyahe ngadto sa Ginoo.

Si Alexius, ang biyograpo sa Banal nga si Gennadius ug iyang disipulo ug manunod isip abbot, nagasaysay sa mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon. Tungod kay nasakitan siya sa mga igsoon sa monasteryo ni

Gennadius nga gitawag nga Monasteryo sa Labing Maloloy-on nga Manluluwas, mibulag si Alexius gikan didto paingon sa siyudad sa Kostroma ug nagpuyo sa Monasteryo sa Epipanya sa Ginoo. Apan sa dili madugay, grabe siyang masakiton ug dili na makabarog sa simbahan. Tungod niini, mibalhin siya gikan sa Kostroma paingon sa Adrianov Hermitage duol sa Poshekhony. Apan nagpadayon gihapon ang iyang sakit. Pinaagi sa usa ka banal nga pagpadayag, mibalik siya sa Monasteryo sa Labawng Maloloy-on nga Manluluwas nga gitukod ni Gennadius ug, sa diha nga midagan siya ngadto sa lubnganan ni Gennadius aron pagpakakusog, nangayo siya og pasaylo sa iyang kahuyang sa espiritu ug naayo siya.

Sa daghang mga milagro pagkahuman sa iyang kamatayon nga gi-atributo kang Banal nga Gennadius, atong hisgutan ang mosunod.

Ang anak sa usa ka boyar nga si Ivan Likharev naghatag sa usa sa iyang mga baryo ngadto sa Monasteryo sa Labawng Mapinanggaon nga Manluluwas sa Gennadiev, apan sa ulahi nabalhin ang iyang hunahuna ug gibalhin ang baryo ngadto sa Trinity-Sergius Lavra. Pagkahuman niini, kalit nga namatay ang iyang anak nga si Alexei, ug grabe kaayo ang pagkasakit sa iyang asawa. Ang mga silingan ug kaila misugod sa pagsulti nga sayop ang gibuhat sa iyang bana sa pagbiya sa Spasov Monasteryo ug paghatag sa baryo sa lain nga monasteryo, ug ilang gisugyot kaniya nga mosulat og sulat ngadto sa iyang bana nga naa sa Pereyaslav-Zalessky. Misulat ang iyang asawa sa sulat ug dayon nakasinati siya og kahupayan. Samtang ana, sa Pereyaslav, nagkasakit usab si Juan: gikupot siya sa usa ka matang sa kahadlok, ug ang iyang nawong nangaliko. Ang mga tawo sa iyang palibot nagpasaway usab kaniya tungod kay gibyaan niya ang Monasteryo sa Spasov. Unya gitugotan ni Juan ang mensahe sa iyang asawa ug ang tambag sa mga suod kaniya, gibalik niya ang baryo sa monasteryo ni San Gennadius, ug nagsaad nga dili na gyud niya biyaan ang iyang asawa. Pagkahuman niini, naayo siya sa iyang sakit. Ang mga nag-ampo sa lubnganan ni Gennadius uban sa pagtuo ug debosyon naayo sa nagkalain-laing mga sakit: kasakit sa ngipon, mga sakit sa mata, paralisis, ug labi na gayud ang pagkabuang ug pagpanag-iya.

Aduna usab ingon ana nga milagro. Usa ka hierodeacon gikan sa Monasteryo ni San Gennadius nangawat og pipila ka basahon sa simbahan ug mga habol sa altar; pagkahuman sa pagbiyahe og pipila lang ka bersta paingon sa Suba sa Andoma, kalit siyang nabati og kahuyang ug dili na niya makalihok ang iyang mga bukton o mga tiil. Gipahibalo ang abbot, ug gipatawag niya ang diakono, nga gidala pagbalik sa monasteryo uban sa mga basahon. Ang diakono mitug-an sa iyang sala, mihapa sa atubangan sa kabaong sa Banal nga Gennadius, nangayo og pasaylo ug pag-ayo sa iyang mga bukton ug mga tiil. Ug pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga Gennadius, gikaluy-an siya sa Dios ug gibalik ang iyang panglawas.

Si Luka Gustyshov, usa ka opisyal sa lungsod sa Kostroma, wala motuo sa mga milagro sa Banal nga si Gennadius ug nagpasiya nga dili mubisita sa Monasteryo sa Spasskaya o sa lubnganan sa santo.

Sa dihang gitahasan siya nga manininggil sa buhis sa pantalan (usa ka nanumpa nga manininggil sa buhis sa pantalan), mibiyahe siya uban sa iyang mga kauban aron kolektahon ang buhis sa tsar. Apan kalit lang siya natakdan sa grabeng sakit: mibaga ang iyang mga aping, nakasinati siya og grabeng kasakit sa ulo, ug nahugno siya sa deliryum. Gidala siya sa iyang mga paryente pauli, diin siya naghigda sa higdaanan sa kamatayon. Pagmata niya, nahinumduman niya ang iyang sala ug nagsaad nga moadto sa Monasteryo sa Spasov ug sa lubnganan sa Banal nga si Gennadius. Pag-apil niya sa usa ka pag-ampo didto, siya naayo pinaagi sa pag-ampo sa Banal nga si Gennadius.

Usa ka maharlikang babaye gikan sa Distrito sa Galitsky, Volost sa Korzhsky, sa pamilya Laptev, adunay upat ka anak nga lalaki, usa kanila nga ginganlan og Kirill, gustong mopasa sa mga panata sa monastiko sa Monasteryo ni San Gennadius ug nagtuyo nga ihatag ang iyang bahin sa panulondon sa amahan ngadto sa monasteryo. Pagkahibalo sa iyang inahan niini, gisugdan niya og sumpa ang iyang anak ug wala niya tugoti nga ihatag niya ang iyang bahin sa monasteryo. Kalit lang, gisakitan siya sa grabeng kasakit sa ulo nga dili na niya ikaya. Samtang gipang-antos niya kini nga sakit, nahinumduman niya ang iyang sala, nagsaad nga moadto sa Spaso Monasteryo aron mag-ampo sa lubnganan sa Banal nga si Gennadius ug ihatag ang bahin sa iyang anak. Niadtong mismong higayon, nabati niya ang kahupayan gikan sa iyang sakit ug sa dili madugay natuman niya ang iyang saad. Ang iyang anak nga lalaki misulod sa monastikong panata ubos sa ngalan nga Cornelius, samtang siya nagpasalamat sa Dios sa pag-ayo nga Iyang gihatag kaniya.

Sa wala pa siya mamatay, mibiya si Benerable Gennadius og usa ka sermon diin iyang gipadayag ang iyang mga hunahuna ug mga lagda sa monastikong kinabuhi, alang sa iyang mga disipulo ug sa tanang Ortodoksong Kristohanon. Anya kining yano ug makapadasig nga sermon.

'Alang kang Igsoon sa Kristo ug kanunay nga matinud-anong magbalantay sa kawan sa Pulong, si Abad Vassian, sa Dakong Lavra sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Monasteryo sa Ipatiy; kang Jose, magtutukod sa Monasteryo sa Spaso, puloy-anan sa among kawan; ug sa among tibuok kapatiran. Nagaingon ako kaninyo, akong espirituhanong mga igsoon ug kauban sa pag-alagad: alang kanako, hapit nang matapos ang adlaw ug nakahimutang na ang lagari sa gamot, kay ako paingon na sa hukmanan ni Cristo. Tungod sa balaan nga sugo sa Ginoo, ayaw ninyo ko kalimti sa inyong pag-ampo, apan, sa diha nga makita ninyo ang akong kabaong, hinumdumi ang akong gugma ug ampoa si Cristo nga ibutang Niya ang akong espiritu uban sa mga matarong. Para kaninyo, akong mga anak, kahadlok kamo sa Dios ug tuman kamo sa inyong mga espirituhanong amahan sa tanang butang, sumala sa gitudlo sa Apostol. Pasidunggan ninyo ang Ortodoksong Tsar ug tahud ninyo ang mga balaang hierark; tanang mga abbot motuman kanila sa mga butang nga may kalabotan sa espirituhanong konsensya. Ug kamo, akong mga anak, nga nagpuyo sa Monasteryo sa Spasova, tuman-a ang abad nga pagasaligan sa atong panon, ug mosumpo kaniya sa tanang butang uban sa pagsunod. Labi na, ako nagamakaauyon kaninyo ug nagbilin kaninyo nga dili kamo mobiya niining dapita kung walay panalangin sa abad. Ayaw kamo mag-away-away sa inyong taliwala; paninguhaa ang kahayag ug biyaa ang kangitngit. Hinaut nga ang inyong kinabuhi mosubay sa tradisyon sa mga balaang amahan ug mag-uyon sa gisulat kanato ni Balaan Cornelius sa iyang sulat[1390] , ug sa monastikong paagi sa kinabuhi nga natukod sa atong monasteryo. Alang kanimo, deboto nga Abad Vassian, ako naghangyo kanimo: ayaw biyai kining monasteryo tungod sa imong pagtuo. Alang kaninyo, akong mga igsoon ug mga anak, ayaw gub-a ang atong komon nga tradisyon ug ayaw layas gikan sa tambag sa Simbahan; kay ang labing dakong kasuklam-suklam alang sa mga monghe mao ang dili pag-adto sa simbahan; apan kon moanha kamo sa simbahan, baroga nga walay pagpanag-awa, ayaw pag-apil sa walay pulos nga pakig-istorya, ug labaw sa tanan, ayaw pagluya sa inyong tagsa-tagsa nga pag-ampo, basi kapoyon ang inyong lawas ug kalag ug mahimong walay pulos ang inyong paningkamot; kay pinaagi sa pagpukaw sa katamaran, ang malimbungong Satanas naningkamot nga ibira buhi ang monghe ngadto sa impyerno. Gina-implorar ko kamo, akong mga igsoon ug kauban nga mga asketa, ayaw pagmaluya sa bisan unsang katungdanan sa monastiko; ayaw kasubo o mawadan og kadasig sa inyong mga paningkamot, kay ang inyong paningkamot mao aron kamo adunay ikakaon ug imnon. Bisan unsa pa man, ayaw pagreklamo batok sa magbalantay, kay ang monghe nga magreklamo nagdala og kadaut sa iyang kaugalingon. Ingon usab, paminawa pag-ayo ang pulong sa pagtulun-an ug buhata ang mga maayong buhat; dasiga ang mga tapulan sa pag-alagad ug pag-ampo; ayaw pagbiya sa mga Balaang Butang sa Dios: kon ang usa ka monghe dili makadawat sa Balaang Komunyon sulod sa unom ka semana, dili na siya monghe. Gina-awhag usab ko kamo, akong mga igsoon, nga ayaw kawata sa kabtangan sa monasteryo, bisan pan o gulay, ug ayaw usab pagkuha og bisan unsa gikan sa monasteryo alang sa inyong kaugalingong gusto. Magsul-ob kamo tanan og parehas nga sinina; ayaw pagtipig og pagkaon sa inyong mga selda; ayaw pagkuha og pan gikan sa refectoryo, gawas kon sa panahon sa grabe nga panginahanglan o sakit. Ang inyong mga pagkaon ipahigayon sa refektoryo ug pareho alang sa tanan; kuhaa ang pagkaon ug ilimnon sa takdang oras ; apan sa refektoryo, ayaw pagkaon og sobra o pag-inom og sobra, kay kini makalilisang sa atubangan sa Dios, ug usa ka karga ug hinungdan sa sakit sa lawas. Dili usab angay nga mag-away kamo sa inyong kaugalingon, kay ang mga nagmugna og panagbangi ug mga manlalapang dili makapanunod sa Gingharian sa Langit; ingon usab niini mao ang mga malimbungong hipokrito nga nagpadala sa ilang mga igsoon dinhi ug didto, samtang sila mismo wala magbuhat bisan gamay aron motabang. Kahilakon! Ang kalawoman sa mapait nga impyerno napuno sa mga tapulan nga monghe, samtang ang mga matarong, human makasugakod sa gamay ug pagtuman sa mga sugo sa Dios, malipay hangtod sa kahangturan. Gidawat ni Cristo sa Iyang balay ang mga nagkahiusa sa hunahuna. Busa kamo, akong mga anak, paningkamoti nga makasulod sa makipot nga ganghaan ug maglakaw sa masubo nga dalan, aron makab-ot ninyo ang kinabuhi nga walay katapusan. Sa mga sulugoon ug uban pang mga trabahante, akong gisugo sila nga dili masuko o makiglalis sa usag usa; kinahanglan mosunod sila

[1390] Ang Banal nga Cornelius sa Komel misulat og usa ka monastikong lagda para sa iyang monasteryo, diin mitumaw ang Banal nga Gennadius. Kining lagda gipatik sa History of the Russian Hierarchy ug bulag niadtong 1812.

sa abad sa tanang butang ug maminaw sa iyang mga pulong, ug dili mosakit sa mga igsoon bisan sa pulong o buhat, ni magbuhat og bisan unsang dili angay nga pagpasigarbo, kondili paningkamotan nga makapahimuot sa tanan. Ang mga gamit sa monasteryo ug panimalay kinahanglan bantayan aron walay mawala. Ayaw paghikap sa kabtangan sa uban ug ayaw gayud pagpangawat, kay ang pagtigom sa personal nga bahandi makadaot pag-ayo sa usa ka monghe ug maghatod sa kalag ngadto sa kalayo nga dili mapalong ug sa walay katapusang pag-antos. Ug kamo, akong mga anak, likay kamo sa ingon nga dautan ug kabuang, ug pahimangnoa ang uban niining among mga pulong. Ang mga katungdanan sa monghe kinahanglan buhaton nga walay pagreklamo, walay katamaran ug walay pagsupak, aron dili kamo mahimong mga hipokrito o mga tawo nga nagpalipay sa uban, nga nagbuhat lang alang sa pasundayag; kondili paningkamoti nga makapahimuot sa Dios, nga nagabuhat sa luyo sa eksena uban sa pagtuo ug kamatuoran. Ayaw ninyo pagpugos sa mga mag-uuma, ug ayaw ninyo pagtaas sa inyong kaugalingon ibabaw sa uban sa taliwala sa mga bisita; kuhaa ang labing ubos nga mga puwesto; ug labaw sa tanan, ayaw kamo pagdumot sa bisan kinsa, ug ayaw kamo pagsulti ug bakak nga mga pulong bahin sa inyong mga igsoon ngadto sa abbot. Kamo, akong mga igsoon, paspas sa pagbuhat sa maayo, ug tun-a ang Pulong sa Dios sa Balaang Ebanghelyo ug sa mga sinulat Apostoliko. Ibantay ninyo ang mga libro nga atong nakuha sa Balay sa Manluluwas; angay gayud kaninyo, akong mga anak, nga susihon kini ug tutukan aron masabtan: dinhi makita ang mga buhat sa mga Balaang Amahan. Kinsa ang magtuman sa mga sugo sa Dios ug sa pagtuo ni Cristo, malipay hangtod sa kahangturan."

Ang Kagalang-galang nga si Gennadius namatay niadtong 23 Enero 1565; ang iyang hilum ug malinawong pagpanaw misunod sa usa ka mubo nga sakit.

Ang disipulo ug manunod ni Banal Gennadius, si Hegumen Alexius, sa iyang eulohiya sa santo, gilista ang iyang mga hiyas ug giingon nga gihatagan siya og dungog tungod niini bisan sa sulod sa pamilya sa hari: iya siyang ninong sa anak nga babaye ni Tsar Ivan Vasilyevich the Terrible sa iyang unang asawa, si Anastasia Romanovna, nga kaniadto niya gisultihan nga magminyo siya sa Tsar ug nga siya magkaanak. Pinaagi sa mga pulong sa tigulang nga si Anthony, usa ka monghe sa Monasteryo sa Joseph-Volokolamsk, gisaysay ni Alexius ang laing hitabo mahitungod sa Banal nga si Gennadius. Sa usa ka higayon, samtang si Gennadius naa sa Moscow nga nitambong sa usa ka serbisyo sa simbahan diin anaa ang mga sulugoon sa tsar ug ang mga asawa sa mga boyar, misulod ang usa ka pobre ug walay-puy-anan nga babaye uban sa iyang mga anak; ang uban nagahilak sa iyang mga bukton, samtang ang uban naa sa iyang kiliran. Sa pagtan-aw kaniya, ang mga mahimayaong asawa sa mga boyar, nga nagahingawa ngadto sa Ginoo ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, naghunahuna sa ilang kaugalingon: 'Gihatagan sa Ginoo og mga anak ang ingon nga mga kabus, nga walay bisan unsa nga ipakaon kanila, samtang kanato, nga adunay kahigayunan sa pagpadako og mga anak tungod sa suweldo sa tsar, gipugngan sa Ginoo ang gasa sa pagpanganak—siguro tungod sa atong mga sala.' Nabantayan sa Banal nga si Gennadius ang ilang mga hunahuna ug miingon kanila:

'Ayaw kamo pagmahay, mga ginbabae: kon magkinabuhi kamo nga matinud-anon sa inyong kahimtang, nan, pinaagi sa sugo sa Dios, sugod karon magkaanak na kamo.'

Sumala sa propesiya sa Banal nga Gennadius, nahitabo kini dili lang sa usa, kondili sa daghang maharlikang babaye. Ug sa ubang mga siyudad, gipahayag sa Banal nga Gennadius ang pagkahimugso sa mga anak sa daghang matinud-anong mga babaye.

Ang pagdiskubre sa mga relikya sa Banal nga si Gennadius nahitabo niadtong 1644 sa panahon sa paghari sa debotong Tsar Mikhail Feodorovich ug ubos sa pagdumala ni Patriarka Joseph, sa dihang gipahimulag ang daan ug guba nga kahoy nga Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo ug gisugdan ang pagtukod og simbahan nga bato; samtang naghukay sa pundasyon, nakaplagan ang usa ka kabaong nga naglangkob sa dili malata nga lawas ug mga kasuotan sa Banal.

Paghinumdom kang Banal Maussima sa Sirin

Gisaulog sa ika-23 sa Enero

Ang Banal nga si Maussima usa ka Siryano nga taga-duol sa siyudad sa Cyrus[1391] ; human sa yano niyang pagkabata sa baryo, ang balaan nangibabaw sa tanang hiyas. Tungod sa iyang pagkailado sa iyang pribadong

kinabuhi, gitudlo siya nga espirituhanong lider sa usa ka baryo duol sa siyudad. Samtang nag-alagad sa mga sakramento ug nag-atiman sa kawan sa Dios, siya nagpamulong ug nagbuhat subay sa mga sugo sa balaod sa Dios. Usa ra ka sinina ang iyang gipanag-iya; sa dihang napunit kini tungod sa katigulangon, ang Reverendo magtambal niini og bag-ong piraso sa panapton, aron matabonan ang iyang kahubas. Si Santo Mausima mitagad kaayo sa pag-atiman sa mga biyahero ug mga kabus, nga ang pultahan sa iyang puloy-anan kanunay nga abli sa tanan nga moanha. Giingon nga ang reverendo nga amahan adunay duha ka sudlanan: ang usa naglangkob og humay, ug ang usa pa og lana, diin ang santo nag-apod-apod niini sa tanan nga nanginahanglan. Ang maloloy-on nga Ginoo, nga nagpanalangin sa balo sa Zarephath, gihatag usab ang samang panalangin sa mga sudlanan sa Banal nga si Maussima: *'Maayo Siya ug maloloy-on, ug daghan ang matinud-anong gugma alang sa tanan nga nagtawag Kaniya'* (Salmo 85:5); nagmando nga ang harina sa banga ug ang lana sa garapon dili gayud mahurot—nga gikan niini gipakaon sa balo ang dakong propeta[1391] —gihatagan usab sa Ginoo ang katingalahang si Maussima og kadagahan nga katumbas sa iyang pag-atiman sa mga kabus. Human sa usa ka matinud-anon ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi hangtod sa tigulang nga edad, ang balaan nga tawo malinawong mibiyahe paingon sa Ginoo[1392] .

Paghinumdom sa Kagalang-galang Salaman nga Hilom

Gisaulog sa ika-23 sa Enero

Kining among kagalang-galang nga amahan, si Salaman, gikan sa baryo sa Kapersana, nga nahimutang sa kasadpang baybayon sa Eufrates[1393] . Tungod kay nahigugma siya sa pag-inusara, nakakaplag siya og gamay nga payag sa pikas baybayon sa suba ug gisirad-an niya kini, giselyohan pag-ayo ang pultahan ug bintana; kausa sa usa ka tuig mogawas siya pinaagi sa usa ka tunel nga gikutkot ilawom sa bungbong aron magdala og pagkaon. Ang lokal nga obispo, pagkakahibalo sa matinahuron nga kinabuhi sa reverendo, gusto siyang ordinahan nga pari. Pag-abot sa arkilopasto sa puloy-anan sa santo alang niini nga tuyo, gisugo niya nga buwagon ang usa ka bahin sa bungbong, ug pagkahuman misulod siya sa selda. Pagkahuman sa pag-orden kang Banal Salaman isip pari, gitudloan siya sa obispo mahitungod sa grasya sa pagkapari; sa tibuok niyang pagpuyo sa selda, wala gyud madungog sa obispo ang bisan usa ka pulong gikan sa hilum nga asketiko ug mibulag siya, nga nagsugo nga ibalik ang guba nga bahin sa pader. Ang mga lumolupyo sa baryo diin gikan si Banal Salaman, nga nagtinguha nga adunay usa ka tawo sa Dios sa ilang taliwala, mitabok sa suba sa usa ka masalibay sa usa ka gabii, gidala ang santo—nga wala mibangbang ni mibabag, apan wala usab nagpahayag sa iyang pag-uyon—ug gidala siya sa ilang dapit; Didto gitukoran siya sa mga lumolupyo og payag nga susama sa iyang kaniadto, ug gipabilin siya didto; nagpabilin gihapon nga hilom si Santo Salaman; walay nakadungog bisan usa ka pulong gikan kaniya. Dili madugay pagkahuman, ang mga lumolupyo sa baryo nga nahimutang sa pikas pampang, diin kaniadto nangitagpanan ang Balaang Amahan, miabot sa gabii sa iyang bag-ong puloy-anan ug nadungog siya nga nag-ampo niini: 'Ginoong Hesukristo, kaluy-i ako ug ang tanan nga nag-alagad sa Imong ngalan ug nagsimba Kanimo, among Tinuod nga Dios.'

Gibungkag sa mga lumolupyo ang iyang selda ug gidala nila ang santo; ang bulahan nga eremita wala magpakita og pagsukol niining higayona, ni nangayo nga pasagdan siya sa kalinaw. Tungod kay gihimo niya ang iyang kaugalingon nga patay niining kinabuhi, sa labing tinuod nga kahulugan, iyang nabalik ang mga pulong sa

---

[1391] Pag-abot niya, sumala sa sugo sa Dios, sa ganghaan sa Zarephath sa Sidon, nangayo ang balaang propeta Elias sa usa ka balo nga nagatigom og kahoy-pala nga dal-a kaniya og usa ka pan. Mitubag siya nga usa na lang ka dakop nga harina ang nahabilin sa banga ug gamay nga lana sa pitser. 'Moadto ko,' matod niya, 'ug mag-andam niini para sa akong kaugalingon ug sa akong anak; kan-on namo kini ug unya mamatay kami.' Niadtong panahona, tungod sa uga, adunay gutom sa yuta sa Israel. Miingon ang balaan nga propeta sa balo: 'Mao kini ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: ang harina sa banga dili mahurot, ug ang lana sa lagayan dili maubos, hangtod sa adlaw nga magpaulan ang Ginoo sa yuta.' Gipakaon sa babaye ang tawo sa Dios, ug ang iyang suplay sa harina ug lana wala gyud mahurot sa tibuok panahon sa kagutom (1 Mga Hari 17:8–16).

[1392] Sa katapusan sa ika-upat nga siglo.

[1393] Ang Eufrates nagsugod sa kabukiran sa Armenia; sa ubos nga agianan niini kini misumpay sa Tigris, pagkahuman, ubos sa ngalan nga Shatt al-Arab, kini misulod sa Gulpo sa Persia. Ang Capersana (Persa o Persana) nahimutang dili layo sa Samosata (karon Samsat), ang kapital sa Siryanong probinsya sa Commagene.

Apostol: *'Dili na ako ang nagkinabuhi, kondili si Cristo ang nagkinabuhi sa akoa.' Ug ang kinabuhi nga akong ginabuhi karon sa unod, ginabuhi ko pinaagi sa pagtuo sa Anak sa Dios, nga naghigugma kanako ug iyang gihatag ang Iya , alang kanako'* (Gal. 2:20). Human niya patyon ang unodnong tawo sa sulod niya sa labaw pa nga sukod kaysa bisan kinsa, ang bulahan nga si Salaman natuman ang iyang buhat hangtod sa katapusan ug, sa kalipay, mibiyahe paingon sa langitnong puloy-anan[1394] .

Komemorasyon sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho

Gisaulog sa ika-23 sa Enero

Ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 680, sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine Pogonatus[1395] sa Constantinople, batok sa mga Monothelite, nga, sa ilang paningkamot nga ipahiuyon ang doktrina sa Monophysite sa Ortodoksiya, nag-ila sa duha ka kinaiya ni Hesukristo, sama sa gibuhat sa mga Ortodokso, apan, sama sa mga Monophysite, nag-angkon lamang og usa ka kabubut-on – ang Balaan nga[1396] . Ang paglapad niining doktrina nakapahinabo og dakong kagubot sulod sa Simbahan ug nakapukaw sa mga masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya, nga hayag nga misupak sa Monothelitism, kay ilang nakita kini nga dili laing butang kondili usa ka Monophysitism nga nagpakaaron-ingnon[1397] . Ang mga edikto nga gipagawas sa mga soberano, bisan pa klaro nga nag-ila sa usa ka kabubut-on kang Kristo, nagmando gihapon—aron tapuson ang kagubot—nga ang mga pagpadayag nga nagtumong sa 'usa ka' ug 'duha ka kabubut-on' kang Kristo[1398] , ug bisan gani istrikto kaayo nga gisugo ang walay kondisyon nga pagtapos sa tanang debate bahin sa kontrobersyal nga isyu, ubos sa hulga sa sibil nga pagsilot alang sa mga mosupak[1399] , nakapukaw lamang kini og mas dako nga kasuko ug nakamugna pa gani og mga martir taliwala sa mga maisugong magtatanggol sa Ortodoksiya[1400] . Sa samang panahon, nabahin ang mga Amahan sa Sidlakan ug Kasadpan ug mga representante sa mga Simbahan, kay daghan ang mga Monophysite sa una, samtang ang Simbahang Kasadpan hayag nga mitindog batok sa heresiya ug mipanalipod sa ortodoksong doktrina. Sa katapusan, kini nagpugos kang Emperador Constantine Pogonatus sa pagtawag og usa ka Ekumenikal nga Konseho, nga mibukas niadtong 680, pagkahuman sa unang konsultasyon sa Roma. Ang konseho gitambongan sa 170 ka mga Amahan, lakip na ang duha ka patriyarka sa Sidlakan nga personal nga mitambong: si George sa Constantinople[1401] ug si Macarius sa Antioch[1402] , nga pareho nga Monophysite; samtang si Papa Agatho sa Roma nagpadala og mga delegado alang kaniya. Ang Emperador mismo anaa sa mga sesyon sa konseho, nga milungtad og hapit usa ka tuig. Ang fanatismo sa mga Monophysite misaka sa ingon ka grabe nga kahimtang nga usa sa mga monghe nga Thracia, nga ginganlan og Polychronius, nagpangandoy sa atubangan sa konseho nga buhion pag-usab ang usa ka patay isip ebidensya sa ortodoksiya sa mga Monophysite; apan sa publikong eksperimento nga gitugotan kaniya, siya malupit nga napahiya. Human sa daghang mainit nga debate, ang konseho naghukom nga ilhon ang duha ka kabubut-on ni Hesukristo—ang pagka-Diyos ug ang pagka-tawo—nga nagtumong sa duha ka kinaiyahan. Si George, Patriarka sa Constantinople, midawat sa iyang sayop ug gibalik sa pakig-ambit sa Simbahan. Apan, si Macarius, Patriarka

---

[1394] Sa palibot sa 400 AD.

[1395] Ang Emperador nga Byzantine nga si Constantine IV Pogonatus naghari gikan sa 688 hangtod sa 695.

[1396] Sa Alexandria, diin labi ka kusgan ang Monophysitism, ang representante niining dili-Ortodoxong doktrina mao si Cyrus, Patriarka sa Alexandria (nga nagdumala sa patriarka gikan sa 630 hangtod 640). Si Sergius, Patriarka sa Constantinople (610–638) ug Papa Honorius sa Roma (625–638) wala usab makakita og dili ortodokso sa doktrina sa Monothelite ug nahimong mga sumusunod niini, bisan pa, aron mapugngan ang dugang kagubot sulod sa Simbahan, ilang gidesisyon nga dili maghimo og bisan unsang pinal nga pahayag bahin niini nga isyu, nga wala pa masulbad sa Simbahan.

[1397] Sa pangulo niini nagtindog si Santo Sophronius, Patriarka sa Herusalem (634–644), ug ang Banal nga Maksimo nga Konpesor; alang sa dugang detalye bahin kaniya, tan-awa ang iyang hagyograpiya sa ika-20 sa Enero.

[1398] Mao kana ang 'Ekthesis', nga mao ang pahayag sa pagtuo ni Emperador Heraclius, diin giila usab sa samang higayon nga walay duhaduha nga kamatuoran nga adunay usa ka kabubut-on kang Kristo.

[1399] Siyempre, anaa usab ang gitawag nga 'Typus of Faith', nga gipagawas sa manunod ni Heraclius, si Emperador Constans.

[1400] Labi na nga angay timan-an ang Kagalang-galang Maximus ang Magtug-an ug si Papa Martin I (nga naglingkod gikan sa 649 hangtod 653). Tan-awa ang kinabuhi sa Kagalang-galang Maximus sa Enero 20 alang sa dugang detalye.

[1401] Si George I, Patriarka sa Constantinople, nagdumala sa katungdanan gikan sa 678 hangtod 683.

[1402] Si Macarius sa Antioquia nagserbisyo isip patriyarka gikan sa 653 hangtod 680.

sa Antioquia, nagpabilin nga matinud-anon sa heresiya nga Monothelite, nga mao ang hinungdan nga siya gipahawa sa simbahan kauban ang tanang naunang mga Monothelite. Ang Konseho, nga nagsugod niadtong 7 Nobyembre 680, natapos niadtong 16 Septyembre 681.

6 Pebrero

24 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Inahan Xenia, sa kalibutan si Eusebia

Gisaulog sa ika-24 sa Enero

Nanginabuhi sa Roma ang usa ka mahimayaon ug dungog nga lalaki, usa ka miyembro sa pinakataas nga ranggo sa senado, usa ka Kristohanon sa pagtuo ug lawom kaayo ang pagkamatinud-anon, nga adunay usa ra ka anak, ang kalag sa iyang mata – usa ka anak nga babaye nga ginganlan og Eusebia. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, usa ka maharlika, nga sakop usab sa senatoryal nga klase, nangayo sa mga ginikanan ni Eusebia nga ihatag ang ilang anak nga babaye sa iyang anak nga lalaki. Ang mga ginikanan ni Eusebia, human sa ilang pakigkonsulta, gipangakabana siya sa usa ka batan-ong maharlika nga patas kanila sa dungog ug bahandi, ug usa na ka petsa ang gitakda alang sa balaodnong kasal. Ang dalaga, apan, puno sa gugma alang sa Dios, gusto magpabilin nga walay katapusang nobya sa dili malaglag nga Nobyo, ang labing gwapo sa tanang mga anak sa tawo sa Iyang pagkahingpit, si Kristo nga Ginoo mismo, ug aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen hangtod sa kahangturan. Apan gitago niya ang iyang tinguha sa iyang mga ginikanan, kay nahibalo siya nga kon masayran nila ang iyang tuyo, dili na nila gustong maminaw pa bahin niini. Buhaton nila ang tanan nilang makakaya aron mapugngan siya, gamit ang pagpangdayeg ug paghigugma karon, mga mando unya, aron pugson siyang magminyo, labi na kay siya ra ang bugtong manunod sa tanan nilang bahandi; gusto unta nila makakaplag og kahupayan sa iyang kaminyoon ug sa iyang mga anak.

Si Bulahan Eusebia adunay duha ka sulugoon nga babaye nga matinud-anon kaniya; nagdako sila uban kaniya sukad pagkabata ug nagsilbi kaniya uban sa ilang tibuok kadasig ug debosyon. Misulod siya sa usa ka sulok aron mag-inusara uban kanila, ug miingon siya:

'Gusto kong ipadayag kaninyo ang usa ka tinago, apan una, akong gihangyo kamo sa Ginoong Dios nga ayaw ninyo isulti bisan kinsa ang inyong madungog gikan kanako: Gusto kong isalig kaninyo ang tinago nga hunahuna ug tinguha sa akong kasingkasing. Busa, siguroha nga walay tawo nga makahibalo sa akong tinago; labi na gayud kon mouyon kamo kanako. Unya maluwas usab ninyo ang inyong mga kalag, ug matabangan ninyo ang akong pagkawalay-kaya.

Mitubag kaniya ang iyang mga sulugoon nga babaye:

'Bisan unsa ang imong sugo kanamo, among ginoo, among buhaton, labi na kay ang imong plano makatabang usab sa among mga kalag. Andam kami nga mamatay para kanimo kaysa mosulti sa bisan kinsa sa imong ipadayag kanamo.'

Unya miingon ang dalaga kanila:

'Nasayud kamo nga gusto sa akong ginikanan nga ipakasal ako; apan wala gyud kini misulod sa akong hunahuna nga magminyo. Ang buluhaton nga gisugo sa akong ginikanan kanako sobra ka bug-at para nako. Unsa may pulos sa ingon nga kinabuhi para nako? Usa ra kini ka hulagway, usa ka huyop sa hangin, ug usa ka damgo. Busa paminawa ko: magkasabot kita sa pagpuyo og putli nga kinabuhi, ug kon panalanginan sa Ginoo ang akong tinguha, ug mosunod kamo sa akong tambag ug itago ninyo nga tinago ang akong gisulti kaninyo – unya atong hisgutan ang tanan nga angay natong buhaton. Too-a ko, bisan pa og mahibalo ang akong ginikanan bahin niini ug pugson ko nila sa pagminyo, pinaagi sa tabang sa Dios dili gyud nila mausab ang akong hunahuna, bisan pa og itambog ko nila sa kalayo, patyon ko sa espada, o itugyan ko sa mga mabangis nga hayop.

Pagkadungog niini, miingon ang duha ka sulugoon nga babaye:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo! Uyon kami sa imong pagbuot ug naningkamot kami sa sama nga butang sama kanimo, among agalon. Mas gusto pa namo nga mamatay uban kanimo kaysa maghari nga walay ikaw.'

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan sa iyang mga sulugoon nga babaye, gidayeg ni Eusebia nga bulahan ang Dios. Pagkahuman niini, ang tulo ka dalaga, nga pareho ang gugma kang Kristo, kanunay nga naghunahuna unsa ang ilang buhaton aron matuman ang ilang tinguha. Ug nag-ampo sila sa Dios nga hatagan sila og maalamon nga tambag.

Sukad sa adlaw nga ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa Ginoo uban sa gugma, nga nagpasiya sa pagpuyo nga walay pagminyo, si Eusebia, nga wala mahibalo ang iyang mga ginikanan, gipang-apod-apod ang tanan niyang gipanag-iya—bulawan, pilak ug tanan niyang bililhon nga butang—sa mga kabus pinaagi sa kamot sa iyang mga sulugoon nga babaye. Ang mga sulugoon nga babaye usab naghatag sa bisan unsang butang nga ilang gipanag-iya, nga nag-andam sa ilang kaugalingon sa pagkabus alang sa ilang gugma kang Kristo. Samtang nagkadool na ang adlaw sa kasal ug ang tanan nag-andam na para niini, ang bulahan nga si Eusebia, pagkahuman sa pakigkonsulta sa iyang mga sulugoon nga babaye, nagsul-ob ug sinina sa lalaki para sa iyang kaugalingon ug kanila, ug pagkuha sa pipila ka hinungdanong gamit gikan sa ilang mga butang, tinago siyang nilakaw gikan sa balay uban kanila, kay wala man gisirad-an ang mga pultahan. Pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, mituyok sila kang Kristo Dios sa pag-ampo:

'Usa kami sa imong kiliran, Anak sa Dios, ug ipakita kanamo ang dalan nga among angay sundon, kay tungod sa among gugma kanimo, biyaan namo ang among panimalay ug ang tanan nga anaa niini, ug mas mopili kami nga maglibot-libot ug mabuhi sa kasubo, nga naningkamot paingon kanimo ug naghandum nga makakaplag kanimo.'

Busa nag-ampo sila uban sa mga luha samtang mibiya sa balay, ug dayon mibiyahe, nagahilak ug nagalipay sa samang higayon.

Sa ilang pagbiyahe, mituyok si Santa Eusebia sa iyang mga sulugoon nga babaye:

'Sugod karon, kamo na ang akong mga igsoon ug mga ginoo; pag-alagad ko kaninyo hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi. Apan, akong mga ginoo, biyaan nato ang tanan alang sa Dios ug ayaw na kita mangita pa og lain pa dinhi sa yuta kondili ang kaluwasan sa atong mga kalag. Likayan nato ang tanang walay pulos nga kabalaka sa kalibutan nga makadaot sa kalag; Magtuo kita sa Ginoo, nga miingon: *'Ang bisan kinsa nga mobiya sa balay, o amahan, o inahan, o mga yuta, tungod sa akong ngalan, makadawat og gatus ka pilo ug makapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan'* (Mat. 19:29). Oo, akong mga igsoon, magpaningkamot kita alang sa kaluwasan sa atong mga kalag.

Samtang ang santo nagasulti pa kanila, miabot sila sa dagat ug sa dihang nakakita sila og barko nga andam na molarga paingon sa Alexandria, gibayran nila ang plete ug misakay niini. Tungod kay paborable ang hangin, nakaabot sila sa Alexandria pagkahuman sa pipila ka adlaw. Pagbiya sa barko, nakaabot sila sa usa ka isla nga ginganlan og Koya, nga nahimutang lima ka pulo ka libo ka hakbang gikan sa siyudad sa Halicarnassus sa Caria[1403] . Nagpadayon sila sa pagbiyahe gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, nangita og usa ka dapit nga wala mailhi sa bisan kinsa, aron dili sila makaplagan sa ilang mga ginikanan. Samtang naa sila sa maong isla, nga walay kahadlok nga pangitaon sila, gibag-o pag-usab nila ang ilang dagway gikan sa lalaki ngadto sa babaye ug, pagkahuman nila mag-abang og gamay nga payag nga hilit, nagpuyo didto, nagpasalamat sa Dios, kinsa ilang kanunay nga gipangamuyo aron Siya magpadala kanila og usa ka tawo sa klero nga makapahimo kanila nga mga madre ug mag-atiman sa ilang mga kalag. Gihagit ni Santa Eusebia ang iyang mga kauban, nga nagaingon:

Mangaliyong ko kaninyo, akong mga igsoon, alang sa Ginoo: itago nato kini nga tinago ug ayaw pagsulti bisan kinsa bahin sa atong yutang natawhan o sa hinungdan nganong mibiya ta sa balay, o bisan pa sa akong ngalan, aron dili ko makaplagan sa akong ginikanan pinaagi sa ngalan nga nailhan ko o sa yutang natawhan nga atong gipamabayaan. Gina-implorar ko kamo sa ngalan sa Dios nga itago ninyo kining tanan hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi ug dili ninyo isulti bisan kinsa ang bisan unsa bahin sa among nahitabo o sa umaabot pa. Kung adunay mangutana kaninyo sa akong ngalan, isulti ninyo nga ako si Xenia, nga nagpasabot og 'estranghero'[1404] ;

[1403] Caria – ang habagatan-kasadpan nga bahin sa peninsula sa Asia Minor. Halicarnassus – usa sa labing hinungdanon nga mga siyudad sa Caria.

kay, sama sa inyong makita, usa ako ka maglilibot, nga mibiya sa akong panimalay ug ginikanan alang sa Dios. Sugod karon, tawga usab ninyo ako nga dili Eusebia, kondili Xenia, kay wala koy permanente nga puloy-anan dinhi, apan samtang nagbiyahe uban kaninyo niining kinabuhi, gipangita nako ang kinabuhi nga umaabot.

Sa pagtubag sa mga pulong nga gisulti ni Santa Eusebia sa iyang mga higala, nagsaad sila nga itago nilang tinago ang tanan niyang gisulti kanila, ug sukad niadto ang balaan nga nobya ni Kristo gitawag na nga Ksenia imbis nga Eusebia.

Usa ka adlaw, samtang nagluhod uban sa iyang mga higala, misugod siya og hilak ug miingon:

'O Dios, ipagani kanamo, nga mga manlalakbay ug kabus, ang Imong dakong kaluoy, sama sa Imong pag-ipagani niini sa tanang Imong mga balaan. Padala kanamo, O Ginoo, usa ka tawo nga makapahimuot Kanimo, pinaagi kaniya kami usab, nga mga mapainubuson, maluwas.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, migawas si Santa Xenia uban sa iyang mga igsoon nga babaye gikan sa balay nga ilang gipuy-an – ug didto ilang nakita ang usa ka halangdon, ubanan nga tigulang nga naggikan sa pantalan, nagsul-ob ug bisti sa monghe, nga ang iyang nawong sama sa nawong sa usa ka anghel. Sa pagduol kaniya, ang balaan nga dalaga mihulog sa iyang mga tiil ug, samtang nagahilak, misugod sa pag-ingon:

'O tawo sa Dios, ayaw pagdaot sa usa ka nagalibot-libot sa layong yuta; ayaw pagsalikway niining mapalain-laing pulubi; ayaw paglikay sa paghangyo sa usa ka makasasala; kondili sama ka sa balaan nga Apostol Pablo ug mahimong among magtutudlo ug maggiya, sama sa iyang pagkaana kang Santa Tekla. Hinumdumi ang ganti nga giandam sa Dios alang sa mga matarong, ug luwasa ako uban niining duha ka igsoon nga babaye.

Pagkadungog niini, ang alagad sa Dios napuno sa kalooy ug, sa dihang nakita niya ang ilang mga luha, nangutana:

'Unsa man imong gusto, ug unsa akong buhaton para kanimo?'

Mitubag siya:

'Mahimong amahan kami sa Ginoo ug magtutudlo. Iyaa kami sa usa ka dapit diin kami maluwas; kami mga langyaw ug wala kami kahibalo asa paingon; kami nahuya nga magpakita sa mga tawo.'

Unya nangutana siya:

'Asa ka gikan, ug ngano nga ikaw ra kaayo?'

Mitubag ang santo:

'Gikan kami sa usa ka layo kaayo nga yuta, alagad ni Cristo. Nagkasinabot kami nga biyaan ang among yutang natawhan ug miabot kami niining dapita. Nag-ampo kami sa Diyos adlaw ug gabii nga magpadala Siya kanamo og usa ka tawo nga makatabang kanamo sa pagpangita sa kaluwasan. Ug karon gipakita kanamo sa Diyos ikaw, usa ka espirituhanong amahan nga makahimo sa pag-aasikaso sa among mga kakulian.'

Mitubag ang balaan nga tigulang:

'Too-a ko, mga igsoon, usa usab ko ka biyahero dinhi, sama sa inyong nakita. Gikan ko sa mga balaang dapit; pagkahuman nako sa pagpasidungog didto, mobalik na ko sa akong yutang natawhan.'

Ang alagad ni Kristo nangutana

'Gikan sa unsang nasud ka, amahan sa espirituwal, ginoo ko?'

Mitubag siya:

'Gikan ko sa yuta sa Caria, sa lungsod sa Milas.'

Unya gisultihan pag-usab siya sa sulugoon ni Kristo:

'Gina-ampo ko ang imong pagkabalaan: sultihi kami unsa ang imong ranggo, kay nagtuo ko nga ikaw usa ka obispo.'

Mitubag ang tigulang:

Pasayloa ko, igsoon! Usa ko ka makasasala nga tawo, dili angay sa monastikong katungdanan. Pinaagi sa grasya sa Dios, usa ko ka presbiteryo ug abá sa usa ka gamay nga komunidad sa mga igsoon sa monasteryo sa balaan ug himayaong Apostol Andres; ang akong ngalan mao si Pablo.'

Pagkadungog niini, ang sulugoon nga babaye ni Kristo naghimaya sa Dios, nga nagaingon:

'Gloria kanimo, O Dios, nga imong gipaminaw ako, usa ka pobre nga kalag, ug gipadala ako, sama sa imong pagpadala kang Santa Tecla, kang San Pablo uban niining duha ka igsoon nga babaye.'

[1404] Gikan sa Griyegong pulong nga nagpasabot og 'langyaw' o 'estranghero'.

Unya mituyok siya sa anciano:

'Gina-ampo ko kanimo, alagad sa Dios, ayaw kami biyai, kami nga mga biyahero, kondili mahimong amahan ka namo sa Ginoo.'

Mitubag kanila ang Bulahan nga si Pablo:

'Gisultihan ko na kamo nga ako usab usa ka dayo, ug wala ko kahibalo unsang maayong buhat ang akong mahimo para kaninyo dinhi. Apan kon gusto ninyo moadto sa akong siyudad, naglaum ko nga ipakita sa Ginoo kaninyo ang Iyang kaluoy, ug ako, kutob sa akong makaya, mag-atiman kaninyo.'

Ang mga dalaga, nga nagluhod sa atubangan sa tigulang uban sa mga luha, miingon:

'Oo, alagad sa Dios! Dad-a kami uban kanimo. Moadto kami bisan asa nimo sugoon kami, apan pakita lang ug kalooy niining mga biyahero ug ikaw ang among giya padulong sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Gidala sa tawo sa Dios ang mga balaan nga dalaga ug miadto sila sa lungsod sa Milas. Didto, gitagaan niya sila og puy-anan sa usa ka hilom nga dapit, duol sa simbahan. Gipalit sila sa balaang dalaga gamit ang kuwarta nga iyang gidala gikan sa iyang panimalay; unya nagtukod siya og gamay nga simbahan nga gihalad kang San Esteban, ang Unang Martir, ug sa dili madugay nagtukod siya og kumbento, nagtigom og daghang dalaga ug gipahinungod sila kang Kristo. Ang abá, si San Pablo, maoy nag-atiman kanila. Siya ang nagtonsura kang Santa Xenia ug sa iyang duha ka sulugoon nga babaye aron sila mosulod sa monastikong han-ay. Walay nakahibalo hangtod sa iyang kamatayon kung asa gikan kining balaan nga dalaga, ngano nga mibiya siya sa iyang yutang natawhan, o unsa ang iyang tinuod nga ngalan, samtang gitawag niya ang iyang kaugalingon nga Xenia, nga nagpasabot og 'dayo'. Sa bahin sa Banal nga Paul, kon pangutan-on siya bahin niining mga dalaga, moingon siya:

'Gikuha ko sila gikan sa isla sa Koï ug gidala ko sila dinhi.'

Busa gituohan sa tanan nga gikan sila didto. Mao nga ginganlan ang monasteryo sumala sa isla sa Koï.

Paglabay sa mubo nga panahon, si Cirilo, ang obispo sa maong siyudad, namatay sa Ginoo, ug ang Kagalang-galang Pablo, abbot sa Monasteryo ni San Andres, napili aron mopuli kaniya. Pagdawat niya sa obispo nga katungdanan, miadto siya sa kombento ug giordinahan si Xenia isip diakonisa, batok sa iyang gusto, kay siya hingpit nga angay niini nga katungdanan. Kay samtang buhi pa siya sa unod, nagkinabuhi siya nga sama sa anghel. Bisan pa man nga siya anak sa usa ka senador, gipadako siya sa kahayahay ug gilibutan sa tanang kahupayan, gihapon iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa usa ka lisod ug asetikong kinabuhi ug klaro niyang gipakita alang sa iyang kaugalingon ang hingpit nga bag-o, dili kasagaran ug lisod nga mga dalan padulong sa asetikong k o. Bisan ang mga demonyo nahadlok sa iyang pag-abstinensya; napildi sila sa iyang pagpuasa ug mga asetikong buhat, busa nilayas sila ug wala gani misuway sa pagduol kaniya. Mokaon ra siya sa ikaduhang o ikatulong adlaw, ug sa daghang higayon dili siya mokaon sulod sa tibuok semana. Sa dihang moabot na ang panahon sa iyang pagkaon, dili siya mokaon og gulay, beans, bino, lana, mga utan, o bisan unsang laing makapabaskog nga pagkaon, kondili gamay ra kaayong pan nga gibasa sa iyang kaugalingong mga luha. Mokuha siya og abo gikan sa insenso ug isabwag kini sa pan. Gibuhat niya kini sa tibuok niyang kinabuhi, nga nagtuman sa panagna nga miingon: *'Ang abo akong ginakaon ingon pan, ug ang akong ilimnon akong gisagolan og luha'* (Salmo 101:10). Sa samang higayon, iyang gihimo ang tanan aron itago kini nga pagsakripisyo gikan sa ubang mga madre, ug ang iyang duha ra ka sulugoon nga babaye, nga nagpuyo uban kaniya, ang tinago nga nakabantay sa iyang gibuhat ug ila usab nga gisundog ang iyang mahimayaong kinabuhi. Bisan pa niana, kanunay siyang nagpabilin nga kusgan kaayo nga gikan sa gabii hangtod sa Matins magbarog siya tibuok gabii sa pag-ampo, nga nakataas ang iyang mga kamot. Gitan-aw siya sa ingon niini sa lihim sa tibuok niyang kinabuhi. Usahay, mopamungko siya sa gabii ug mag-ampo hangtod sa kaagahon, nga nagahulog og daghang luha. Busa kanunay niyang gisilbihan ang Ginoo, ug gibuhat kini uban sa ingon ka dako nga pagpaubos nga daw giisip niya ang iyang kaugalingon nga labing dautan sa tanang tawo.

Apan kinsa may makapang-ihap sa tanan niyang uban pang mga hiyas? Unsang pulong ang igo aron ilarawan ang tanan niyang mga buhat! Unsa, labaw sa tanan, ang masulti bahin sa iyang pagkamapainubsanon? Wala gayud siya makita nga naglagot; wala gayud makadaut sa iyang kinabuhi ang bisan unsang garbo o pagpasigarbo. Ang iyang dagway kanunay mapainubuson, ang iyang hunahuna walay garbo, ang iyang hitsura yano, ang iyang lawas payat tungod sa pagpanag-ayam, ang iyang kasingkasing malinaw, nga wala'y samok sa bisan unsang pagduha-duha. Unsa kaha nga hiyas ang wala kaniya! Gikilala siya sa kanunay nga pagbantay, katingalahang pagpugong sa kaugalingon, dili masukod nga pagpaubos, ug walay kinutuban nga gugma.

Gitabangan niya ang mga kabus, nagpakita og kaluoy sa mga nag-antos, maloloy-on sa mga makasasala, ug giya ang mga naligaw paingon sa dalan sa paghinulsol. Sa iyang mga sinina, gamay ra ang masulti: nagsul-ob siya og daghang gisi-gisi nga bisti—usa ka bestido ug usa ka kamiseta—apan bisan pa niini giisip niya nga dili siya takus. Ang tibuok niyang kinabuhi gigugol sa matinud-anong debosyon ug padayon nga pag-agos sa mga luha. Mas lagmit nga makita nimo nga mamala ang daghang suba sa kainit sa ting-init kaysa makita nimo nga mohunong sa pag-iyak ang iyang mga mata. Kanunay nga nagtutok sa iyang pinalanggang Nobyo, si Kristo, ang iyang mga mata nagbubo og daghang suba sa mga luha. Gitinguha niya nga makita Siya atubangan-atubangan ug nga makasulti uban ni David: *'Kanus-a pa kaha ko moanha ug magpakita sa atubangan sa nawong sa Dios*?'—sa atubangan sa nawong sa akong pinakamahigugmaong Nobyo? *'Ang akong mga luha mao ang akong pan adlaw ug gabii'* (Salmo 41:3–4).

Sa dihang nagkadool na ang panahon sa pagbiya niining kanunay nga hinumduman nga dalaga, ang walay-daotang nobya ni Cristo, gikan sa karon nga kinabuhi sa yuta, miabot ang pista sa dungog ni San Efren, nga kaniadto mao ang obispo sa maong siyudad. Ang bulahan nga Obispo Paul mibyahe uban sa tibuok niyang klero paingon sa usa ka baryo nga ginganlan og Levkin. Didto nagtindog ang simbahan ni San Efren nga Obispo, ug sa sulod niini nagpuyo ang iyang mga balaan nga relikya. Niadtong adlawa, gitawag sa Balaan nga Xenia ang tanan niyang mga igsoon nga babaye ngadto sa simbahan sa monasteryo ug misugod siya sa pagsulti kanila:

'Mga ginikanan ug mga igsoon! Nasayud ko sa gugma nga inyong gipakita kanako – sa inyong pag-antos sa akong mga kakulian ug pagtabang kanako, usa ka estranghero. Karon naghangyo ko kaninyo: padayona ang inyong gugma kanako, inyong alagad, hangtod sa katapusan; hinumdumi ako—usa ka pobre, makasasala ug estranghero—sa inyong mga pag-ampo, nga magpakitambag sa Dios alang kanako, aron ang akong mga sala dili makababag kanako, kondili, pinaagi sa inyong mga pag-ampo, makalabang ako nga walay babag ngadto sa akong Kristo. Nagkadool na ang akong kamatayon; ang akong kalag nag-antos ug masubo, kay mobiya ko sa akong lawas nga walay husto nga pag-andam. Ang atong amahan ug ginoo, si Obispo Pablo, wala karon dinhi. Busa, sa akong lugar, sultihi siya sa diha nga moabot siya: ingon ni Xenia nga kabus: 'Tungod sa Ginoo, dungog nga Amahan, hinumdumi ako, usa ka biyahero: ikaw ang nagpahimutang kanako sa dalan ug nagdala kanako niining kinabuhi – pag-ampo para kanako, aron ang Ginoo dili ako ipakaulaw sa akong paglaum.'

Sa pagkadungog niini, ang tanang mga igsoon nga babaye misugod sa paghilak ug miingon:

'Ginagahum namo ug giya sa among mga kalag! Biyaan nimo kami nga ulila ug atubangon ang kasakit. Kinsa kaha ang maggiya kanamo sa tinuod nga dalan sa kinabuhi? Kinsa kaha ang magtudlo kanamo? Kinsa kaha ang mag-ampo alang kanamo sa among pagkawalay paglaum? Dili, Ginagahum namo. Ayaw kami biyai karon. Hinumdumi kung giunsa nimo kami pagtipon dinhi sa sulod niining bakod. Atimana, ginoo, ang among mga kalag ug hangyoa ang Dios nga hatagan ka pa og gamay nga panahon alang kanamo, kami nga mga mapaluya, aron imong matultulan kami sa dalan sa kaluwasan.

Ang iyang duha ka sulugoon nga babaye misugod usab sa pagluhod sa iyang tiilan ug nagahilak sa kasakit, nga nagaingon:

'Mibiya na ka namo, among ginoo, ug molakaw gikan dinhi nga wala kami. Unsaon namo nga walay ikaw, kami nga mga mapintas? Unsaon namo, kami nga mga naglaylay, sa usa ka langyaw nga yuta? Kaauwaw namo, kami nga mga mapintas, mga kabus ug mga naglaylay. Wala namo atimana ang among kaugalingon, ug mao kana nga gusto ka mibiya kanamo nga mag-inusara, among ginoo.' Hinumdumi ang among kasubo nga among gipaambit kanimo. Hinumdumi ang among panaw nga magkauban, diin kami ang imong mga kauban. Hinumdumi kung giunsa namo kanunay nga matinud-anon nga pag-alagad kanimo. Hinumdumi kami ug ipangamuyo kami sa Diyos; dad-a kami uban kanimo, aron dili kami mabulag kanimo, among ginoo.

Sa dihang misunod ang kusog nga paghilak ug kalibog, si Xenia mismo misugod sa pagsulti bisan pa sa iyang mga luha:

'Nasayud kamo, akong mga igsoon, nga sa una pa gipahayag sa Balaang Apostol Pedro: *"Dili hinay ang Ginoo sa pagtuman sa Iyang saad, sama sa giisip sa uban nga pagkahinay, kondili mapailubon Siya kanato, nga dili Siya buot nga adunay bisan kinsa nga malaglag, kondili nga ang tanan makabati sa paghinulsol. 'Ang adlaw sa Ginoo moabot sama sa usa ka kawatan sa gabii'* (2 Pedro 3:9–10). Sa pagkahibalo niini, akong mga igsoon, ayaw kita pagmaluya sa niining mubo nga panahon, kondili magbantay kita. Sigaon nato ang atong mga lampara, pun-on nato ang atong mga sudlanan og lana, ug mag-andam kita sa pag-abiabi sa Nobyo, kay wala nato masayri

kung sa unsang takna kita tawgon sa Ginoo: kay ania, hapit na ang ani, ug andam na ang mga mag-oobra, apan nagpaabut lang sila sa sugo sa Tag-iya.

Sa dihang nahuman sa balaan ang pag-ingon niini, ug ang tanan nagahilak ug nahugno sa iyang mga tiil, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, samtang nagahulog ang daghang luha, misugod siya sa pag-ampo ingon niini:

'O Dios, nga nag-atiman sa akong panaw dinhi sa yuta hangtod karon! Paminawa ako, imong imol ug makasasala nga sulugoon: kaluy-i kining imong mga sulugoon, akong mga igsoon. Panalipdi sila ug luwasa sila gikan sa tanang limbong sa yawa, alang sa himaya ug kadungganan sa imong balaan nga ngalan. Nag-ampo ako kanimo, akong Dios: hinumdumi usab kining duha ka igsoon nga babaye nga kauban nakong naglakaw tungod sa imong gugma. Sama sa wala gayud sila pagkabulag kanako dinhi sa kining panandaliang kinabuhi, ayaw usab kami pagbulag sa Imong Gingharian, kondili hatagi kami nga mag-uban og usa ka dapit sa Imong langitnong puloy-anan.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gihangyo niya ang tanang mga igsoon nga mobiya og pila ka gutlo ug biyaan siya nga mag-inusara aron makapamalandong sa pag-ampo. Sa dihang nibiya na ang tanan sa simbahan, gisirad-an niya kini ug nag-inusara siya sa sulod, samtang ang iyang duha ka sulugoon nga babaye nagpabilin sa pultahan ug nagtan-aw sa sulod pinaagi sa siit. Nakita nila siya nga nag-ampo, nakaluhod sa yuta; unya, sa tunga-tunga sa iyang pag-ampo, mihapa siya nga nakatubang sa yuta sa porma sa krus. Samtang nagpabilin siya didto sulod sa pila ka gutlo, kalit nga misidlak ang usa ka kahayag sa simbahan, sama sa kilat; sa samang higayon, misugod ang kusog nga humot nga migikan sa simbahan. Ang mga igsoon dali-dali nga misulod ug gisulayan siya og kuha gikan sa yuta, apan ilang nasuta nga siya namatay na sa Ginoo. Nahitabo kini niadtong Enero 24,[1405] , usa ka Sabado, sa ika-unom ka oras sa adlaw. Kining duha ka igsoon migawas sa simbahan nga nagahilak ug mitawag sa uban, nga nagaingon:

'Mga inahan ug mga igsoon! Munta kita sa paghilak tungod sa atong pagkaulila. Munta kita sa pagminos sa pagpanaw sa iyang mao ang atong haligi. Nawala na nato ang atong dungog nga inahan. Mibiya na kanato ang atong magtutudlo, ug kita na lang ang nahabilin. Santa Xenia, among inahan, namatay na.'

Sa pagsulod sa tanan sa simbahan, ilang nakita nga siya mibiya na sa kinabuhi ning kalibutanan paingon sa sunod nga kalibutan. Unya misugod ang paghilak ug dakong pag-aga. Apan ang Dios, ang Mahigugma sa katawhan, nga nagtinguha nga ipakita sa tanan kung unsang bahandi ang natago gikan sa tanan dinhi sa yuta, nagpadayag og usa ka dakong ug labing balaan nga timaan sa kalangitan. Sa mismong takna nga gihatag ni Banal Xenia ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Ginoo, sa hapon, sa taliwala sa hingpit nga klaro ug hayag nga panahon, usa ka masanag kaayo nga korona sa mga bitoon ang nagpakita sa langit ibabaw sa kombento, nga adunay krus sa tunga nga mas masanag pa kaysa sa adlaw. Kining timaan makita sa tanan. Ang mga lungsuranon sa Milas, nga naa sa baryo sa Levki uban sa ilang obispo, ang Kagalang-galang Pablo, pagkakita sa timaan sa langit, nangahibulong ug nangutana sa usag usa nga naglibog: unsa kaha kini nga kahulugan? Ang Bulahan nga Obispo Pablo, pagkahibalo sa kahulugan sa timaan pinaagi sa Espiritu, miingon sa tibuok katiguman sa mga tawo:

'Namatay na ang Atong Ginang Xenia, ug sa niini nga okasyon mitungha ang timaan sa korona.'

Pagkahuman dayon sa Misa, mibalik siya sa siyudad uban sa tanang mga tawo nga naa sa kombiyerto, ug didto ilang nakaplagan, sama sa gisulti sa obispo, si Santa Xenia nga nagpahulay na.

Sa diha-diha dayon, usa ka dakong kadaghanan sa mga tawo ang nagtigom sa kombento—daghang lalaki ug babaye uban sa ilang mga anak, nadani sa timaan nga makita sa kalangitan. Nagsinggit sila sa kusog:

'Kahimaya kanimo, Kristo among Dios, kay aduna Ka'y daghang mga balaan nga tinagoang nagapahimuot kanimo! Kahimaya kanimo, O Anak sa Dios nga nahimong tawo, nga sa imong kaugalingong kabubut-on gipako sa krus alang kanato nga mga makasasala – tungod kay imong gipadayag sa tanan ang imong dakong bahandi, nga hangtod karon natago dinhi! Kahimaya kanimo, O Ginoo, sa imong pagkabuotan nga gihimo ang mapainubsanon nga lungsod sa Milas nga puy-anan ug tipigan niining imong bahandi. Gipreserba Nimo sulod niini, hangtod karon, ang usa ka bililhon nga perlas, usa ka dili masukod nga hiyas, ang Imong balaan nga nobya! Sa dihang gidawat Nimo siya sa Imong langitnong palasyo, gibyaan Nimo ang iyang putli ug balaan nga lawas sa pag-atiman sa Imong siyudad.

[1405] Ang Banal nga Xenia namatay sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo.

Busa ang tanan, samtang nagahilak, misinggit ug nagtutok sa korona ug krus nga makita sa kalangitan. Niadtong takna, ang tanang mga tawo nga mahigugma kang Kristo, labi na gayud ang mga kababayen-an, nga gipukaw sa kadasig, misinggit sa kusog nga tingog kang balaan nga Obispo Pablo:

Ayaw itago ang himaya sa among siyudad, halangdong obispo! Ayaw paghilom bahin sa among himaya; ayaw itago ang mutya nga gipadayag kanamo sa Dios. Ipakita sa tanan ang hayag nga kandila nga kaniadto natago ug nagsidlak sa tago. Ipakita kini sa tanan, aron bisan pa ang among mga kaaway makakita ug mailhan kung kinsa ang Ginoo nga among giserbisyohan. Pasagdi nga makita kini sa mga pagano ug mahiya sila; pasagdi usab nga makita sa mga Hudiyo ang misteryo sa Krus ug masabtan nila nga ang Iyang ilang gilansang sa krus mao ang Dios. Pasagdi nga makita kini sa tanan nga supak sa Krus ni Cristo ug maghilak sila. Tan-awa nila kung giunsa, bisan pa sa kamatayon, sa Ginoo sa mga Anghel ang paghimaya sa Iyang mga sulugoon. Tan-awa nila kung unsang himaya ang gipurong sa Kristo nga Dios sa Iyang nobya, si Xenia, nga giisip sa mga tawo nga hingpit nga dili mailhi nga manlakaw-lakaw ug bihag. Tan-awa sa tanan kung unsang gasa ug grasya ang gihatag sa among mapainubuson nga siyudad!

Sa dihang ang katawhan misinggit nga may kusog nga pagtuo ngadto sa obispo, miduol siya sa bililhon nga lawas ni Santa Xenia uban sa mga presbiter. Pagkahuman kini nga ibutang sa angay nga paagi sa usa ka andamio, ug pagkahuman sa pagpasiga og daghang kandila ug pagsunog og insenso, miyuko ang obispo sa iyang ulo ug, kauban ang mga presbiterio, gibuhat ang andamio sa iyang abaga, human niini ilang gidala kini, samtang nag-awit, paingon sa sentro sa siyudad. Natingala ang tanan sa himayaong milagro nga nahitabo, kay samtang gidalit ang lubonganan nga nagbitbit sa lawas sa santo, usa ka korona nga adunay krus, nga mitungha sa kalangitan, mibutho sa ibabaw sa lubonganan. Sa dihang gibutang ang bier sa tunga-tunga sa siyudad, mihunong ang korona sa ibabaw niini. Unya, mitigom ang dili mabilang nga kadaghan sa mga tawo gikan sa mga kasikbit nga baryo human nila makita ang katingalahang timaan sa kalangitan. Napuno ang tibuok siyudad sa daghang katawo, ug dako kaayo ang kasamok sa sulod niini. Ang bulahan nga Obispo Paul, kauban ang mga tawo, nagpabilin uban sa santo sa tibuok gabii sa Domingo, nagbantay ug nag-awit og mga himno hangtod sa kaadlawon. Daghang mga pag-ayo ang nahitabo pinaagi sa iyang mga relikya: bisan kinsa nga nag-antos sa bisan unsang sakit, sa diha nga makahikap lang sila sa lubnganan sa santo, dayon dayon naayo.

Sa pagsubang sa adlaw sa Domingo, ang bililhon nga lawas ni Santa Xenia gitabonan sa putli nga mga sudlo ug, kauban ang pagkanta sa mga himno sa lubong, gidala ngadto sa usa ka dapit nga nahimutang sa habagatan nga entrada sa siyudad, nga nailhan nga 'sikini' (kakahoyan sa igos): didto gisugo sa santa, sa wala pa siya mamatay, nga didto pagahilakton ang iyang lawas. Pag-usab, nakita sa tanang katawhan nga samtang gipadala ang iyang lawas sa andamahan, usa ka korona nga adunay krus nga hinimo sa mga bitoon, nga makita sa kalangitan, misunod sa likod sa andamahan. Ug usab, sa dihang gibutang ang andala, ang korona nagpabilin nga nakasabit sa ibabaw niini. Sa dihang nahitabo ang lubong, ang mga tawo nga nagbarug sa duol nagbahin-bahin sa mga sudlanan nga nagtabon sa balaang relikya ngadto sa gagmay nga piraso ug gipreserbar kini uban sa pagtuo – alang sa pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit. Ang obispo, pagkahuman niyang pahiran og myrrh ang balaan nga lawas ni Banal Xenia sumala sa batasan, gibutang kini sa usa ka bag-ong kabaong. Sa diha nga nahuman na ang dungganong lubong, ang korona nga puno sa mga bitoon nga adunay krus, nga nagdan-ag sa langit, dali dayon nga nawala. Sa samang higayon, daghang mga pag-ayo ang gihatag gikan sa balaan nga kabaong ngadto sa tanan nga miduol niini uban sa pagtuo.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay ang usa sa mga sulugoon ni Venerable Xenia; unya, sa dili madugay, misulod usab sa walay katapusang kinabuhi ang usa pa. Gipahimutang silang duha sa tiilan sa ilang balaan nga agalon. Sa dihang ang usa pa ka sulugoon naa na sa iyang higdaanan sa kamatayon, miadto kaniya ang tanang madre ug nagpakumbinsi kaniya nga isulti kanila ang tanan mahitungod sa mga buhat sa iyang agalon, si Xenia. Siya, nga nakamatikod nga hapit na siya mamatay, gisultihan sila sa tanang detalye bahin sa santa: asa siya gikan, kinsa ang iyang mga ginikanan, ngano nga nilayas siya sa iyang panimalay ug nasud uban sa iyang duha ka sulugoon, ug giunsa niya pagtago sa iyang ngalan; kay ang iyang tinuod nga ngalan mao si Eusebia, apan gitawag niya ang iyang kaugalingon nga si Xenia tungod kay naglibot-libot siya tungod sa iyang gugma sa Dios. Busa, nahibaloan sa tanan ang kaniadto nga wala mailhi nga kinabuhi ni Xenia, ang Nobya ni Cristo.

Mao kana ang paagi nga nakapahimuot sa Dios ang matinahuron: sa kalibutan usa siya ka manlalakbay, apan sa langit usa ka lungsoranon; makita siya sa unod, apan kapariho sa mga anghel nga walay unod; gitangtang

niya ang iyang lawas sama sa pagtangtang sa bisti, ug gitamakan ang yawa sa ilawom sa iyang tiil sama sa pagtamaka sa bitin; Gitratar niya ang tanang butang sa kalibutan nga sama sa basura, apan gipreserbar niya ang iyang putli nga pagkabirhen sama sa usa ka walay kinutuban nga bahandi; pinaagi sa iyang gugma nahimo siyang Nobya ni Cristo, gikoronahan sa pagtuo, ug nadawat niya ang iyang gilauman, ug karon naglipay siya sa palasyo sa iyang imortal nga Nobyo. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, dako kaayo siya og tabang sa mga matinud-anon, kay ang kamatayon wala makaguba sa iyang gahum ni makapugong sa gilapdon sa iyang kalooy nga walay utlanan. Tungod kay naghimo siya og daghang mga hiyas alang kang Kristo, si Kristo usab nagahatag kanato og daghang grasya alang kaniya, nga midawat sa balaan nga pag-ampo sa iyang pinalanggang nobya.

Pipila ka tuig pagkahuman sa kamatayon ni Santa Xenia, namatay usab ang Kagalang-galang nga Obispo Paul, ang iyang espirituhanong amahan. Nakapahimuot usab siya sa Dios hangtod sa katapusan, kay pinaagi sa iyang mga pag-ampo, napalayas ang mga demonyo ug naayo ang tanang matang sa mga sakit. Gilubong siya sa Simbahan ni San Andres Apostol, diin kaniadto siya nag-alagad isip abá, ug ang iyang balaan nga kalag nagpakita sa atubangan sa Dios sa himaya sa mga santo. Pinaagi sa iyang mainitong pag-ampo alang kanato sa atubangan sa Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Kagalang-galang Eusebia, nga nagkuha sa ngalan nga Xenia, ug pinaagi sa pag-ampo sa duha ka balaan nga sulugoon nga babaye, ipagawas sa Ginoo kanato ang Iyang kalooy, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa mga katuigan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Samtang gisaulog nato ang imong talagsaong handumanan, Xenia, ug gihatagan ka nato og dungog uban sa gugma, nag-awit kita mahitungod kang Kristo, nga naghatag kanimo sa gahum sa pagtambal sa tanang butang; kanunay kang mag-ampo kaniya alang kanato tanan.

Paghandum sa mga Balaang Martir nga si Babila sa Sicilyo ug sa iyang mga disipulo nga sila Timoteo ug Agapio

Paghandum sa Enero 24

Si San Babilo gikan sa Sidlakan, gikan sa himayaong siyudad sa Antioquia[1406] ; ang iyang mga ginikanan mao ang mga mahimayaon ug matinud-anong tawo.

Sa iyang lungsod natawhan, nakadawat siya og edukasyon ug pagtudlo sa mga sugo sa Ginoo, human sa dali ug hingpit nga pagtuon sa Balaang Kasulatan, nga kanunay magdala ngadto sa Dios. Sukad pagkabata, gihigugma sa santo si Kristo ug gisalikway ang kalibutan; sayo pa siya mibiya sa panimalay sa iyang mga ginikanan, gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus, mga ulila, ug mga balo, ug, pagkahuman gisalikway ang tanang kalibutanong kahaw-ang, mipuyo siya sa tumoy sa usa ka bukid, diin nagpuyo siya sa hilom; uban kaniya ang duha ka disipulo, sila Agapius ug Timoteo; Ang bulahang monghe giordinar nga presbiterio ug matinahuron niyang gipasidunggan ang grasya sa pagkapari nga gihatag kaniya. Apan sa dihang ang mga mapugos ug madugo nga pagano nagpasiya nga ipasa siya sa gobernador sa probinsya, ang Santo, kauban ang iyang mga disipulo, mibiya sa Roma ug mibalik sa Sicily[1407] , diin siya nagpuyo sulod sa usa ka tuig. Didto, pinaagi sa grasya sa Dios, gipahibalo niya ang daghan ug gidala sila sa pagsabot sa kamatuoran ni Cristo.

'Ang siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago' (Mateo 4:14), ug ang balita mahitungod sa bulahan nga si Bavel nakaabot sa gobernador sa Sicily; gisugo niya nga dakpon ang santo ug ang iyang duha ka disipulo. Pagkadungog sa gobernador kung unsa ka mapangahas nga nag-angkon ang iyang maisugong alagad kang Kristo, gipailawom niya kini, kauban ang iyang mga disipulo, sa pagpalu ug uban pang mga pagpanakit; ang mga balaan nga martir, natabonan sa dugo, giparada sa mga lungsod sa Sicily, samtang gisulayan sila sa tanang matang sa dili makatawo nga pagpangatawa; Pinaagi niini, ang tortyurero nagtinguha nga mahadlok ang mga lungsuranon ug mapalong ang iyang kaugalingong kasuko. Apan, ang mga balaan nga nag-antos nakakuha og kusog sa

[1406] Ang Antioquia nahimutang sa Suba sa Orontes ug kaniadto mao ang kapital sa Syria.
[1407] Ang Sicily usa ka isla sa Dagat Mediteranyo, sa habagatan sa Peninsulang Apennine.

pagpamalandong sa walay katapusang mga panalangin nga umaabot. Sa katapusan, gipatay sa mga maghuhukom ang mga bulahan nga martir gamit ang ilang mga espada ug gilabay ang ilang mga lawas sa kalayo; apan wala matandog sa kalayo ang balaang mga nahabilin, ug gikuha kini sa pipila sa mga matinud-anon ug gihatagan sila og dungganong lubong sa mismong isla sa Sicily[1408] .

Kumemorasyon sa Banal nga Macedonia nga Eremita

Gisaulog sa Enero 24

Gipili sa Kagalang-galang nga si Macedonius ang mga tumoy sa bukid isip lugar ug arena sa iyang mga pagpaningkamot sa pag-awhag sa kaugalingon, nga wala magpuyo sa usa ka lugar sa dugay nga panahon, kondili kanunay nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain sulod sa utlanan sa Phoenicia, Syria ug Cilicia[1409] , aron malikayan ang pakighinabi sa mga bisita. Ang bulahan nagpuyo sa ingon niini sulod sa kwarenta'y singko ka tuig, nga wala'y pay kubo o tolda, kondili nagpuyo sa usa ka lawom nga langob. Sa dihang tigulang na si Banal Macedonius, gihangyo niya ang mga peregrino nga mibisita kaniya nga pagtukod kaniya og gamay nga selda, diin siya nagpuyo sulod sa baynte singko ka tuig, nga wala gyud mogawas aron makita ang mga igsoon nga nagpuyo duol kaniya o ang mga langyaw. Sa kinatibuk-an, si Santo Macedonius nagpuyo sa kinabuhi sa pagka-asketiko sulod sa kap-atan ka tuig; sulod sa kap-atan ka tuig, ang iyang gikaon mao lang ang liso nga ginaling ug gibabad sa tubig; sa ulahi, tungod sa iyang kahuyang, nagsugod siya og kaon og gamay nga pan uban sa tubig. Gidayeg siya sa Ginoo pinaagi sa gasa sa mga milagro: ang Balaang Amahan nagpahawa sa mga demonyo, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit ug naghimo pa og ubang mga milagro. Sa usa ka higayon, gidala sa Banal nga Macedonius ang usa ka babaye nga nag-antos sa usa ka sakit nga gipakita sa sobra nga pagkaon: mokaon siya og kutob sa traynta ka manok matag adlaw. Ang iyang mga paryente naghilak nga nangayo sa Banal nga Macedonius nga tabangan ang masakiton nga babaye. Pinaagi sa pag-ampo sa santo, nangaayo ang babaye ug sukad niadto dili na gani siya makakaon og usa ka-kapat sa manok matag adlaw. Human sa iyang pagkinabuhi nga balaan dinhi sa yuta, pagdawat sa gasa sa pagpanagna, ug pag-angkon sa grasya sa pagka-pari, ang Kagalang-galang Macedonius malinawong natulog sa Ginoo niadtong[1410] .

7 Pebrero

25 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio ang Teologo, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog niadtong 25 Enero

Ang yutang natawhan ni San Gregorio nga Teologo mao ang ikaduhang, o habagatang, Kapadokya, ang siyudad sa Nazianzus[1411] , diin gikan ang iyang ngalan nga Nazianzen. Ang iyang mga ginikanan mao ang mga mahimayaon ug dungganong tawo: ang iyang amahan ginganlan usab og Gregorio, ug ang iyang inahan si Nonna. Apan, kaniadto ang iyang amahan dili motuo, kay siya gikan sa mga ginikanang dili motuo: usa ka pagano nga

[1408] Sa katapusan sa ika-3 nga siglo.

[1409] Ang mga nasud nahimutang sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo; kini gibahin sa baybayon sa mga kabukiran sa Lebanon sa habagatan ug Aman (Alma-Dag) sa amihanan.

[1410] Sa palibot sa 420 AD.

[1411] Ikaduhang o Dakong Kapadokya – usa ka lapad kaayo nga rehiyon sa tunga-tunga sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor, sa kasadpan sa ibabaw nga dagan sa Suba sa Eufrates; Ang Kapadokya kaniadto usa sa mga nag-unang estado sa Asya, apan sa ulahi nawala ang iyang kagawasan ug nahimong kabahin sa Imperyong Romano isip usa sa mga probinsya niini (niadtong tuig 17 o 18 AD). – Nazianzus – usa ka gamay nga lungsod sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Kapadokya; karon, ang nahabilin na lang sa Nazianzus mao ang mga ruina sa usa ka walay bunga nga talan-awon nga gisabakan sa mga minahan sa bato.

amahan ug usa ka Hudiyo nga inahan. Sa iyang pagtuo, gisunod niya silang duha, nagpabilin sa sayop nga pagano ug sa kawalay pagtuo sa mga Hudiyo. Kini mao ang kinauyokan sa gitawag nga heresiya nga Ipsistarian[1412] . Ang inahan ni San Gregorio, ang bulahan nga si Nonna, natawo gikan sa Kristohanong ginikanan ug siya mismo usa ka matinud-anong Kristohana. Sukad pagkabata, gidala siya sa pagkamatinud-anon ug hingpit nga gitudloan sa kahadlok sa Dios, nga mao ang sinugdanan sa tanang kinaadman. Pinaagi sa probidensya sa Dios, napangasaw-an siya sa usa ka dili motuo nga bana, aron madala usab niya kini ngadto sa balaan nga pagtuo: *'Kay ang dili motuo nga bana gipabalaan*,*'* ingon sa Apostol, 'pinaagi *sa babayeng motuo'* (1 Cor. 7:14). Ug mao gayud kini ang nahitabo. Si Nonna, nga kanunay nagdasig sa iyang bana pinaagi sa mga pulong nga giinspirar sa Dios ug nag-ampo sa Dios alang kaniya uban sa tibuok niyang kasingkasing, gidala siya, uban sa tabang sa Dios, ngadto sa Kristohanong pagtuo. Ang iyang bana nakadawat og panan-aw gikan sa Dios sa usa ka damgo: daw nag-awit siya og mga pulong gikan sa usa ka salmo ni David nga wala pa gyud niya gisulti, apan tingali nadungog lang niya kini gikan sa iyang asawa nga kanunay nag-ampo. Wala pa gyud siya mismo nag-ampo: wala siya kahibalo unsaon pag-ampo, ug wala pud siya'y tinguha. Ang mga pulong nga iyang gi-awit sa iyang damgo mao kini: *'Nalipay ako sa dihang miingon sila kanako, "Munta kita sa balay sa Ginoo'"* (Salmo 121:1). Samtang nag- siya, nabati niya ang usa ka talagsaong katam-is sa iyang kasingkasing; ug pagmata niya, nalipay siya ug gisultihan dayon ang iyang asawa bahin niini. Nasabtan niya nga ang Dios mismo ang nagtawag sa iyang bana paingon sa Iyang balaang Simbahan – busa gisugdan niya ang mas mapisan nga pagtudlo kaniya sa Kristohanong pagtuo ug gipahimutang siya sa dalan padulong sa kaluwasan. Niadtong panahona, si San Leontius, Obispo sa Caesarea sa Cappadocia, nga padulong sa Unang Ekumenikal nga Konseho nga gitigum sa Nicaea[1413] , nahunong sa lungsod sa Nazianzus. Gidala siya ni bulahan nga Nonna sa bana ngadto kaniya, ug nabunyagan si Gregorio sa kaugalingong kamot sa santo. Pagkahuman niya madawat ang balaan nga bunyag, misugod siya sa pagpuyo og matarong ug Diosnon nga kinabuhi, angay sa usa ka tinuod ug hingpit nga Kristohanon. Sa pagkatinuod, nangibabaw siya kaayo sa pagpangwali sa Ebanghelyo ug sa mga maayong buhat, nga tungod niini napili siya sa pagka-obispo sa maong siyudad sa Nazianzus (sama sa hisgutan pa sa ubos).

Sa iyang pagkinabuhi sa usa ka putli nga kaminyoon uban sa ingon nga bana, nangandoy si bulahan Nonna nga mahimong inahan sa usa ka lalaking anak. Naghalad siya og mainitong pag-ampo sa Maghahatag sa tanang maayong butang, aron Ihatag Niya kaniya ang usa ka anak nga lalaki, ug bisan pa sa wala pa kini masangko, nanumpa siya, sama sa gipanumpa ni Ana kaniadto mahitungod kang Samuel[1414] , nga itugyan kini sa pag-alagad sa Dios. Ang Ginoo, nga nagatuman sa kabubut-on sa mga nagahadlok kaniya ug mamati sa ilang mga pag-ampo, mitugot sa matinud-anong hangyo sa matinahuron nga asawa ug, sa usa ka panan-awon sa gabii samtang natulog siya, gipadayag kaniya pinaagi sa iyang pagpadayag ang batang lalaki nga matawo gikan kaniya. Ug ang Bulahan nga si Nonna nakakita, bisan pa sa wala pa matawo ang iyang anak nga lalaki, unsa siya ang hitsura, ug nahibalo na daan sa iyang ngalan. Sa dihang nanganak siya og usa ka lalaking bata[1415] , ginganlan niya kini og Gregory sumala sa ngalan sa iyang amahan, sama sa gipahibalo kaniya sa damgo. Nagpasalamat siya pag-ayo sa Diyos ug gisalig niya ang bag-ong natawo nga bata sa Iyang pag-amuma; sa tibuok niyang kasingkasing iyang gihalad sa Diyos isip usa ka halad ang iyang nadawat gikan Kaniya pinaagi sa pag-ampo. Apan, ang bata wala dayon nabunyagi. Niadtong mga panahona, usa ka boluntaryong kostumbre sa daghang mga Kristohanon ang paglangan sa bunyag hangtod sa pagkabantog ug hangtod sa tuig nga gibunyagan ang atong Ginoong Kristo ni Juan sa Jordan – kasagaran hangtod sa edad nga katorse ka tuig ug tunga[1416] . Sa ulahi, kini nga kostumbre gipahunong tungod sa

---

[1412] Ang mga Ipsistario gikuha ang ilang ngalan sa kamatuoran nga ilang gisaulog ang Dios isip ang 'Pinakataas' (gikan sa Griegong pulong nga nagpasabot og 'pinakataas', 'supreme'). Gituohan nila nga sila gipadayag gikan sa kahitas-an, ug gisagol nila ang pagano (Persyano) ug Hudiyong erehesiya sa Kristohanong pagtuo. Gibaliwala ang mga dios-diosan ug halad, ang mga Ipsistarians misimba sa Dios ubos sa mga simbolo sa kahayag ug kalayo. Gisaulog ug gi-obserbahan nila ang ikapitong adlaw imbis sa unang adlaw, ug gidawat nila ang mga lagda sa mga Hudiyo bahin sa limpyo ug hugaw nga pagkaon. Sa kinatibuk-an, gamay ra kaayo ang kasayuran nga nakaluwas mahitungod niining sekta.

[1413] Sa tuig 325.

[1414] 1 Mga Hari, kapitulo 1

[1415] Si San Gregorio nga Teologo natawo mga tuig 329, sa Arianze, ang panimalay sa iyang mga ginikanan, nga nahimutang dili kaayo layo sa habagatan sa Nazianzus.

mga matarong nga rason ni Santo Gregorio nga Teologo mismo, ni Basilio ang Dako, ni Gregorio sa Nyssa ug sa ubang dagkong mga Amahan sa Simbahan. Busa, si Santo Gregorio wala dayon nabunyagi pagkahuman sa iyang pagkahimugso, apan, sumala sa karaang kostumbre nga gisunod sa mga Kristohanon, gipahinay ang iyang bunyag hangtod siya nakaabot sa edad ni Kristo.

Ang batang lalaki gipadako subay sa mga Kristohanong batasan. Sa dihang nakaabot na siya sa edad nga makaeskwela, gitudloan dayon siya sa pagbasa ug pagsulat. Samtang naglabay ang mga katuigan, mitubo si Gregorio sa kinaadman. Matinuoron sa iyang ngalan, '[1417] ', siya maalamon, mapukaw sa espiritu, masigasig sa iyang pagtuon, ug nilabaw sa iyang mga kaedad sa intelihensiya. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, wala siyay kalisud sa pagsabot sa gitun-an sa mga hamtong ug maalamon. Bisan pagkabata pa siya, nagpakita na siya og pamatasan nga kinaiya sa mga tigulang. Gikaligtaan niya ang mga dula sa mga bata, ang walay pulos nga kalingawan ug tanang matang sa pasundayag; imbis niini, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mas maayong mga buhat ug gigahin ang iyang oras sa pagtuon kaysa sa paglingaw-lingaw. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, gitudloan siya sa pagkamapaambition sa iyang debotong inahan pinaagi sa daghang mga pahimangno sa pagka-inahan. Gisultihan niya siya nga siya ang bunga sa iyang mga pag-ampo, nga pinaagi sa mainitong paghangyo gihangyo niya ang Diyos alang kaniya, ug nga bisan pa sa wala pa siya mabuo gipahinungod na niya siya sa pag-alagad sa Diyos. Gipalabi sa maayong batan-on ang mga pulong sa iyang inahan sa iyang kasingkasing ug napasiga ang iyang kalag sa pagtuo, paglaum, ug gugma kang Kristo, ang tinuod nga Dios. Labaw sa tanan, gipalabi niya ang pagkamakabubut-on sa kalag ug ang pagkabalaan sa lawas, ug gihimo usab niyang lagda nga pag-ampingon pag-ayo ang iyang pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Gigiyahan siya niini sa bahin pinaagi sa kanunay ug matinud-anong pahimangno sa iyang inahan, ug sa bahin pinaagi sa usa ka damgo nga iyang naangkon sa iyang pagkabatan-on. Sa ulahi, iyang gisaysay kini sa mosunod nga paagi: sa usa ka higayon, samtang natulog siya, daw duha ka dalaga nga nagsul-ob og puti nga bisti ang nagbarog duol kaniya. Pareho silang gwapa sa nawong; pareho sila og edad. Wala silay gisul-ob nga bisan unsang palamuti sa gawas: ni bulawan, ni pilak, ni perlas, ni bililhon nga bato, ni mamahongon nga kuwintas; Wala sila magsul-ob og humok nga seda o bulawanong sinturon; wala sila mapahitas-on sa katahum sa ilang nawong, sa ilang baga nga kilay, sa ilang daghang buhok nga nagdaloy, o sa bisan unsang uban pang bahin nga gigamit sa mga dalaga sa kalibutan aron malipay ug makuha ang kasingkasing sa mga batan-ong lalaki. Nagsul-ob lang sila og putli nga puti nga bisti ug hinay-hinay nga nakagapos, dili lang ang ilang ulo kondili pati ang ilang nawong natabonan sa pinong belo. Ang ilang mga mata nakatutok sa ubos; ang ilang mga aping namula sa pagkaulaw sa dalaga ug nagpamatuod sa ilang pagkabirhen; ang ilang mga ngabil susama sa kolor sa hayag nga pula nga rosas; Pinaagi sa ilang kahilom gipakita nila ang kinatumyan sa pagkamapainubsanon. Si San Gregorio, sa dihang nagtutok kanila, nabati ang dakong kalipay sa iyang kasingkasing ug naghunahuna nga dili sila mga binuhat sa yuta, kondili mas labaw nga mga binuhat, nga milabaw sa kinaiyahan sa tawo. Sa dihang nakita nila nga dako kaayo ang iyang kalipay sa pagtan-aw kanila, nahigugma sila kaniya ug giakbay siya sama sa usa ka kaugalingong anak. Unya nangutana siya kanila: kinsa sila ug asa sila gikan. Ang una miingon nga siya si Pagkabuotan, samtang ang usa pa nagtawag sa iyang kaugalingon nga Pagkawalay Sala. Sa samang higayon, ilang gipatin-aw nga nagtindog sila sa atubangan sa trono ni Kristo, ang Hari sa Himaya, ug nalipay sa katahum sa mga langitnong birhen. Miingon sila:

'Pag-uyon kanamo, akong anak; i-uyon ang imong hunahuna sa among hunahuna, ug himoa nga susama sa among dagway ang imong nawong. Unya among itas ka sa langit, masidlak sa labing kahimayaan, ug ibutang ka duol sa walay kamatay nga kahayag sa Trinidad.'

Pagkahuman nila niini, misugod sila sa pagsaka paingon sa langit ug sama sa mga langgam, milupad sila pataas. Ang batan-ong si Gregorio nagtan-aw kanila uban sa malipayong panan-aw hangtod sila nawala sa kahangturan. Pagmata niya, nabati niya ang kalipay nga dili masukod, ug napuno sa kalipay ang iyang kasingkasing. Sukad niadto, napuno siya sa kadasig nga bantayan pag-ayo ang iyang pagkabirhen. Naningkamot

---

[1416] Sa ika-upat nga siglo, kasagaran nga batasan ang paglangan sa binyag hangtod sa pagkabantog; usahay, sama sa nahitabo kang Constantine the Great, hangtod pa sa pagkatigulang, tungod kay ang kahadlok sa pagkamatay nga dili pa nabunyagan daw mas gamay kaysa kahadlok sa pagkahulog sa mortal nga sala pagkahuman sa binyag.

[1417] Si Gregorio – gikan sa Griegong pulong nga nagpasabot og 'Nagbantay ako' – nagpasabot og 'usa ka nagbantay' o 'alerto'.

siya nga mapreserbar kini pinaagi sa hingpit nga pagpugong sa kaugalingon, ug gilikayan ang tanang manindot nga pagkaon, pagkalasing, ug pagka-gluton.

Pagkahuman sa pagkahimugso ni San Gregorio, ang bulahan nga si Nonna nanganak pag-usab og usa ka anak nga lalaki nga ginganlan og Caesaria, ug usa ka anak nga babaye nga si Gorgonia. Gidako niya sila sa pagkamatinud-anon ug sa akademiko nga kahibalo. Samtang si Beato Gregorio, nga nagtinguha nga hingpiton ang iyang kaugalingon sa elokwensiya sa pamulong, kaalam sa akademiko ug sa tanang matang sa sekular nga pagkat-on nga Heleniko, unang mibyahe paingon sa Caesarea sa Palestina[1418] , nga niadtong panahona nailhan tungod sa mga eskwelahan ug kaalam sa pagtuon. Didto iyang gikuha si Fespesius, usa ka retoriko, isip iyang magtutudlo. Unya mibiyahe siya paingon sa Alexandria[1419] , diin nakatigom siya og bahandi sa kinaadman gikan sa daghang mga tawo ug napalambo ang iyang hunahuna. Pagkahuman niini, gusto niyang moadto sa Athens[1420] ug misakay sa usa ka barko nga Aeginian[1421] kauban ang pipila ka mga pagano. Samtang naglayag sila sa kilid sa isla sa Samos[1422] , misangpot og kusog kaayong bagyo sa dagat. Ang tanan nawad-an og paglaum nga maluwas ang ilang kinabuhi ug naghilak sa paghunahuna sa pisikal nga kamatayon. Si Gregory, bisan pa, naghilak tungod sa kahadlok sa espirituhanong kamatayon, kay wala pa siya nabunyagan, kondili usa ra ka katekumeno. Gihinumduman niya ang mga milagro sa Dios nga nahitabo kaniadto sa tubig: ang pagtabok sa mga Israelita sa Dagat Pula ug ang pagluwas kang Jonas gikan sa tiyan sa balyena. Nag-ampo siya sa Dios uban sa mga paghilak, naghangyo nga luwason siya gikan sa pagkawala sa balod. Kining mga kasakit nga iyang nabati atol sa biyahe sa dagat gipadayag sa iyang mga ginikanan sa usa ka damgo. Dali dayon silang nangamuyo ug nagahilak og mainit nga mga luha sa atubangan sa Dios , nga nagapakakusog sa paghangyo Niya nga tabangan ang ilang anak nga naa sa kalisdanan sa dagat. Ang Dios, nga nagpanalipod sa Iyang alagad nga si Gregorio alang sa kaayohan sa kadaghanan ug nag-andam kaniya nga mahimong haligi sa Simbahan, gipakalma ang naglagot nga bagyo ug gipahunong ang hangin; hingpit nga kalinaw ang miabut sa dagat. Ang tanan nga anaa sa barko, sa dihang nakita nila nga sila, labaw pa sa tanang gilauman, naluwas gikan sa kadaut ug daw gikuha gikan sa mga kamot sa kamatayon, naghimaya kang Kristo nga Dios. Nahibalo sila nga pinaagi lamang sa pagtawag sa Iyang gamhanang ngalan sa pag-ampo ni Gregorio nga napakalma ang dagat. Labaw pa, usa ka batan-on nga lalaki, kauban sa biyahe sa santo, nakakita sa usa ka damgo niadtong gabii, samtang nagbungaw ang bagyo, nga ang inahan ni Gregorio, ang bulahan nga si Nonna, nidali-dali nga mitabok sa dagat, gikuptan ang nagkalunod nga barko ug gidala kini sa baybayon. Sa dihang nahunong na ang bagyo, gisultihan niya ang tanan mahitungod sa panan-awon, ug ila tanan giila ang Dios ni Gregorio nga usa ka dakong Tabang – nagpasalamat sila kaniya ug gibutang nila ang ilang pagtuo

---

[1418] Ang Caesarea (sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo) niadtong panahona usa sa labing importante nga mga siyudad sa Palestina ug mao ang lingkoranan sa obispo. Didto nahimutang ang bantog nga Kristohanong eskwelahan nga gitukod sa iladong manunulat ug iskolar sa simbahan sa ika-3 nga siglo Origen, ug nga pagkahuman kaniya, gipangulohan sa mga bantugang Kristohanong teologo sama sa iladong historyador sa simbahan nga si Eusebius, Obispo sa Caesarea, ug ang presbiterong si Pamphilus, nga giila tungod sa iyang kahibalo ug balaan nga kinabuhi, nga namatay isip martir (ang iyang pista mao ang Pebrero 16); Gawas sa eskwelahan, ang iyang paningkamot miresulta sa pagtigom sa usa ka halapad nga librarya nga adunay traynta ka libo ka tomo, diin daghang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan nakakuha sa ilang kahibalo. – Apan sa wala pa ang iyang edukasyon sa Caesarea sa Palestina, si San Gregorio sa Nazianzus nagtuon sa siyensya sa Caesarea sa Kapadokya.

[1419] Sa Alexandria, ang sentro sa pagano nga kahibalo, dugay nang adunay usa ka bantog nga museyo sa liberal nga arte, matematika ug pilosopiya. Sa samang panahon, bisan pa, isip balos sa pagano nga pagtuo, usa ka Kristohanong eskwelahan—nga nailhan nga 'Katolikong Eskwelahan'—nagpakita sukad pa sa apostolikong kapanahonan, ug ang impluwensya niini sa kaugmaon sa Kristiyanismo daghan kaayong aspeto ug walay sukod. Ang tradisyon matinahuron nga giila nga si Apostol ug Ebanghelista Marcos mismo ang nagtukod niining eskwelahan. Sa sinugdanan, naghatag lang kini og batakang pagtudlo alang sa mga gustong mabunyagan—sama sa gipakita sa mismong ngalan sa eskwelahan sa Alexandria, 'Catechumenal'—samtang sa samang higayon gitudloan usab ang mga katekista. Apan sa ulahi, ang Kateketikal nga Eskwelahan sa Alexandria, tungod sa iyang posisyon sa sentro sa kalibutanong pagkat-on ug iskolarismo, nakab-ot ang kinaiya sa usa ka teolohikal ug iskolar nga institusyon sa edukasyon, nga nakab-ot ang usa ka hayag nga kahimtang, labi na tungod sa mga buhat sa iladong Pantænus, sa iyang dili usab katingalahang estudyante ug manunod nga si Clement sa Alexandria, ug labi pa gayud – si Origen.

[1420] Bisan pa man nga ang Atenas – ang karaang ug bantog nga kapital sa Gresya – niadtong panahona usa na lamang ka landong sa kaniadto niyang kadungganan, nagpadayon gihapon ang mga eskwelahan sa mga paganong sofista ug retoriko sa pag-uswag didto, nga naghatag sa siyudad og pipila ka pagtan-aw sa kaniadto niyang himaya.

[1421] Ang Aegina usa ka isla sa Gulpo sa Saronic, sa sidlakan sa Gresya, taliwala sa sentral ug habagatan sa Gresya.

[1422] Ang Samos usa sa mga nag-unang isla sa Dagat Aegean (kapuloan), duol sa kasadpang baybayon sa Asia Minor, atbang sa Cape Micala, nga gilain niini pinaagi sa usa ka masipit nga pas-an.

kaniya. Labaw pa, ang amahan ni Gregorio, nga nag-ampo uban sa mga luha sa Nazianzus alang sa iyang anak ug natulog pagkahuman sa iyang pag-ampo, nakasinati pa og lain nga panan-awon. Nakita niya ang usa ka mabangis nga demonyo, si Erinnus, nga naningkamot sa paglaglag kang Gregorio sa dagat; apan gikuptan siya ni Gregorio sa iyang mga kamot ug napildi niya. Gikan niining panan-awon, nahibalo ang amahan ni Gregorio sa pagluwas sa iyang anak gikan sa kadaut ug, kauban ang iyang asawa, nagpasalamat sila sa Dios.

Human niini, nakahuman si San Gregorio sa iyang biyahe sa dagat nga luwas ug nakaabot sa Atenas. Didto, samtang nagtuon siya sa sekular nga mga siyensya, nahimong katingalahan siya sa tanan tungod sa iyang katingalahang pagka-maalamon ug putli nga kinabuhi. Paglabay sa mubo nga panahon, nakaabot usab si San Basilio sa Atenas aron ipadayon ang iyang pagtuon sa sekular nga kinaadman. Sila duha – si Gregorio ug si Basilio – nahimong matinud-anong mga higala ug mag-uyab sa usa ka panimalay. Nag-ambit sila sa usa ka panimalay, usa ka pagkaon, usa ka espiritu, usa ka kinaadman, usa ka kinaiya – sama sa mga magsoon nga natawo sa parehas nga sabakan. Sila duha nahimong bantog ug girespeto sa Atenas, kay sa dili madugay nalabwan nila ang ilang mga magtutudlo; Samtang sila mismo mga estudyante pa, nahimong magtutudlo sila sa ilang kaugalingong mga magtutudlo. Sa samang panahon, samtang si Constantius, anak ni Constantine the Great, naghari sa mga Griyego ug Romano, si Julian—nga sa ulahi nahimong emperador ug apostata gikan sa Dios—nagtuon og pilosopiya sa Atenas. Kanunay siyang gihisgutan ni Gregory, nga nag-ingon:

'Unsa kaha kadako nga dautan ang gipagawas sa yutang Griyego ug Romano!'

Nakahibalo na siya daan sa unahan pa mahitabo.

Nagpuyo si Gregorio ug si Basilio sa Atenas sulod sa daghang katuigan, nagtuon sa tanang siyensya[1423] ug gipahingpit nila kini sa ingon ka dako nga nakalabaw pa sila sa tanang kinaadman sa mga Atenyano. Unya mibyahe si Basil paingon sa Ehipto aron magtuon sa espirituhanong kinaadman ubos sa mga tawo nga giinspirar sa Dios, sumala sa gisaysay sa iyang hagiograpiya, samtang gipangumbinsi sa mga Atenyano si Gregory, pinaagi sa ilang mga paghangyo, nga dawaton ang katungdanan nga magtutudlo. Pagkahuman nga nagpabilin didto og pila ka panahon human sa pagbiya ni Basil, nadungog ni Gregory nga ang iyang amahan gitudlo nga obispo sa Nazianzus. Dali siyang mibalik sa iyang yutang natawhan ngadto sa iyang amahan, nga siya pa lang adunay traynta ka tuig ang panuigon, ug gidawat niya ang balaang binunyag sa kamot sa iyang amahan. Gusto unta niya dayon nga biyaan ang kalibutan ug moadto sa kamingawan, apan tungod kay gipugngan siya sa iyang amahan, nagpabilin siya sa balay uban kaniya. Gihimo niyang lagda nga dili gayud manumpa o gamiton ang ngalan sa Dios sa walay pulos, ug gisunod niya kini nga lagda hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Kanunay siyang nagpaningkamot sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug gigugol niya ang iyang mga adlaw ug gabii sa pagpamalandong sa Dios; sa kapin sa usa ka higayon, nakakita siya kang Cristo sa mga panan-awon. Ang iyang amahan, batok sa iyang kabubut-on, gihimo siyang presbiter, ug pagkahuman gusto siya nga konsagrasyon isip obispo; apan si San Gregorio, nga naglikay sa ingon nga opisina ug dungog, ug nagtinguha sa kahilom sa kinabuhi sa monghe, tinago nga nilayas gikan sa balay ug miadto sa Pontus sa iyang higala, si San Basil. Ang ulahi usa na usab ka presbiteryo ug nagtukod na og usa ka monasteryo sa Pontus, diin daghang mga monghe ang nagtigum. Nagsulat siya kang Gregorio gikan sa Pontus, nga mapainubsanon siyang giimbitar nga mouban kaniya. Busa, sama sa ilang gibuhat kaniadto sa Atenas, nagsugod na usab sila pagpuyo nga mag-uban, diin ang matag-usa nakakita sa usa ka modelo sa pagkamaayo sa usag-usa ug nagsunod sa usag-usa. Nag-uban sila sa pagsulat og mga lagda alang sa monastikong kinabuhi sa pag-ayuno sa mga monghe. Busa, nagpuyo si Santo Gregorio uban ni Santo Basilio sulod sa taas nga panahon.

Samtang nagpadayon, namatay ang igsoon ni Gregorio nga si Caesarius. Ang iyang mga ginikanan naghilak pag-ayo alang kaniya. Sa samang panahon, misulat ang iyang amahan kang Gregorio, nga puno sa luha, naghangyo kaniya nga mobalik sa balay ug motabang kaniya sa iyang katigulangon. Si Banal Gregorio, sa bahin tungod sa kahadlok nga makasupak sa iyang amahan, ug sa bahin tungod sa pagtan-aw sa mga panginahanglan sa Simbahan, nga grabe kaayo ang kagubot niadtong panahona tungod sa erehe nga Arianismo— to—nga ang

[1423] Nagtuon sila og gramatika, kasaysayan, heometriya, astronomiya, aritmetika ug matematika, ang mga batakang kahibalo sa medisina, pilosopiya ug lohika. Daghang oras ang gigahin sa pagtuon sa klasikal nga literatura (Romano ug Griyego). Daghang mga Kristohanon ang nagtamay sa pagbasa sa mga buhat sa dagkong paganong manunulat, apan si San Gregorio sa Nazianzus ug si San Basilio ang Dako milabaw sa ingon nga makitid nga pagdumot.

amahan ni Gregorio, tungod kay wala siyay edukasyon sa teolohiya, nasayop sa pipila ka bahin—mibalik gikan sa Pontus paingon sa Nazianzus. Didto, gitabangan niya ang iyang tigulang nga amahan sa pagdumala sa simbahan ug sa mga buluhaton sa panimalay, gipasabot niya kaniya ang kadaut nga gidala sa erehe nga Arianismo, ug gipalig-on niya ang iyang pagbarug sa ortodoksiya.

Sa pagkamatay ni Emperador Constantius, anak ni Constantine[1424] , misaka sa trono si Julian, ug niadtong panahona natuman ang propesiya ni Gregorio mahitungod kaniya: kining walay balaod nga tawo nagdala og dakong kadaut; hayag niyang gisalikway si Kristo ug gipahamtang ang pagpanlupig batok sa Simbahan ni Kristo. Si Santo Gregorio nakigbatok kaniya pinaagi sa iyang daghang mga sinulat nga giinspirar sa Diyos, nga nagpadayag sa iyang mga sayop, sa iyang makadaot nga pagka-pagan, ug sa iyang bakak nga mga sugilanon sa Helenismo. Mubo ra ang paghari niining manlalapas sa balaod ug namatay siya sa kaulaw[1425] . Pagkahuman niya, misaka sa trono ang matinud-anong Emperador Jovian[1426] , ug misidlak pag-usab ang Kristohanong pagtuo. Pagkahuman ni Jovian, misaka sa trono si Valens nga Ariano[1427] , ug usab misugod paglapta ang erehe nga Ariano; gipanglutos ang mga Ortodokso bisan asa. Niadtong panahona, sa Caesarea sa Cappadocia usab, ang Arianismo nagpahilayo sa daghan ngadto sa sayop ug nagdala og kagubot sa Simbahan ni Cristo. Bisan si Obispo Eusebio[1428] , nga kulang sa igo nga kahibalo sa Balaang Kasulatan, misugod sa pagduha-duha ug nagtugot sa mga pagliko gikan sa tinuod nga pagtuo. Pagkahibalo niini, misulat si San Gregorio kaniya, nga nag-awhag kaniya nga hangyoon si Abba Basil nga mobalik sa Caesarea aron supakon kining mga sayop. Misulat usab siya kang San Basilio mismo, nagtanyag og mahigalaong tambag ug nangayo kaniya nga biyaan ang iyang kaniadto nga kasuko kang Eusebio ug mobiyahe paingon sa Caesarea aron motabang sa mga Ortodokso ug usab lig-onon ang Simbahan, nga gikurog sa mga Ariano. Busa, si San Gregorio, pinaagi sa iyang mga sulat nakahatag og kalinaw tali ni Obispo Eusebio ug San Basilio, nagtugot kang San Basilio nga mobalik sa Caesarea sa Kapadocia. Pagbalik pa lang niya, napahiya ang mga Ariano; ang uban kanila nanghilom, samtang ang uban milayas. Nalipay kaayo si Obispo Eusebius sa pagkita kang Santo Basilio. Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nagpuyo sila sa panaghigalaay, namatay siya, ug gipahimutang sa mga Ortodokso si Santo Basilio ang Dako sa iyang puwesto batok sa iyang kabubut-on. Ang mga heretiko, nga nasuko niini ug napuno sa kapait, hinungdan sa pagbulag sa lungsod sa Tiana gikan sa Caesarea. Niadtong panahona, anaa si Obispo Anphimus sa Tiana[1429] ; nagpakaaron-ingnon siya nga Ortodokso, apan sa tinuod usa siya ka heretiko. Kauban ang mga obispo nga pareho sa iyang pagtuo, mibulag siya kang Basil ug nahimong Metropolitan sa Tiana. Sa ingon niini, nahitabo ang pagbahin sa rehiyon sa Cappadocia ngadto sa duha ka bahin, nga nagmugna og dugay nga panaglalis bahin sa utlanan sa diyosesis. Si San Basilio, sa dihang nakita niya nga ang pipila ka mga lungsod ug baryo nangibulag gikan sa iyang diyosesis, naghukom nga usbon ang kahimtang pinaagi sa mosunod: tali sa Caesarea ug Tiana nahimutang ang usa ka gamay ug dili kaayo mailhi nga lungsod nga ginganlan og Sasima[1430] . Didto, naghukom si San Basilio nga magtukod og bag-ong katungdanan sa obispo ug magtudlo og usa ka matinud-anong tawo isip obispo; naglaum siya nga pinaagi niini mapahunong ang panagbangi ug mapreserbar ang daghang mga tawo alang sa pagtuo. Tungod kay wala siyay nailhang eksperyensiyadong tawo alang niini nga katuyoan, misulat siya sa iyang higala, si San Gregorio, nga hangyoon siya sa pagdawat sa konsagrasyon isip obispo para sa Sasima, kay walay lain nga makahimo sa pagtukod sa pagkamatinud-anon didto sama kaniya. Padayon nga misalikway si San Gregorio sa iyang mga sulat. Daghang higayon nga misulat si Basilio kaniya, apan sa dihang napakyas siya sa iyang tuyo, mibyahe siya paingon sa siyudad sa Nazianzus ug didto, pagkahuman nakigsabot sa tigulang nga si Gregorio, Obispo sa Nazianzus—ang amahan ni Gregorio—nagsugod sila, kauban niya, sa pagdani sa ilang higala nga si

[1424] Niadtong tuig 361.
[1425] Niadtong 363.
[1426] Naghari siya gikan sa 363–364.
[1427] Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.
[1428] Si Eusebius Pamphilus, Obispo sa Caesarea, nailhan tungod sa iyang kahibalo; nagsulat siya og kasaysayan sa Simbahan, usa ka libro mahitungod sa mga martir sa Palestina, ug usa ka salaysay sa kinabuhi ni Constantine ang Dako; apan, bisan pa sa iyang kahibalo, sa kasubo naliso siya gikan sa Ortodoksiya ug nahimong sumusunod sa Arianismo, bisan wala siya hayag nga mibulag sa Simbahang Ortodokso.
[1429] Ang Tiana usa ka karaang siyudad sa Cappadocia, sa tiilan sa Bukid Taurus, duol sa Cilician Gorges.
[1430] Ang Sasima nahimutang sa utlanan tali sa duha ka diyosesis nga bag-ohay lang natukod pagkahuman sa pagbahin sa mga probinsya, mga lima ka pulo ka verste gikan sa Tiana ug trenta'y unom gikan sa Nazianzus.

Gregorio nga dawaton ang konsagrasyon sa pagka-obispo. Busa, napugos si Gregorio nga modawat sa obupado sa lungsod sa Sasima. Sa dihang nahibalo si Anphimus, ang Metropolita sa Tiana—nga nagtan-aw sa Sasima nga sakop sa utlanan sa iyang diyosesis—niini, nagdala siya og hukbo didto aron pugngan si Gregorio sa pagdawat sa obupado; nagpaabut siya kang Gregorio sa iyang agianan. Si San Gregorio, pagkahibalo niya atol sa iyang pagbiyahe sa mga intriga ni Anphimus ug sa mga tropang gidala niini, mibalik sa usa ka monasteryo ug nag-atiman sa mga masakiton didto; unya nagpuyo siya sa kamingawan, aron pangitaon ang kahilom nga iyang gipangandoy. Paglabay sa mubo nga panahon, sa hangyo sa iyang mga ginikanan, mibalik siya sa Nazianzus. Ang iyang mga ginikanan karon tigulang na kaayo ug, tungod sa ilang katigulangon, nanginahanglan sa iyang tabang, labi na kay wala na silay lain anak gawas kaniya. Si Caesarius, ang ilang lain nga anak nga lalaki, namatay na, sama sa nahisgutan na – ug ingon usab ang ilang anak nga babaye nga si Gorgonia namatay na usab[1431] . Ang ilang igsoon nga si Santo Gregorio naghatag og eulogiya sa lubong sa duha kanila. Pagkahuman, nagpabilin siya nga nag-inusara uban sa iyang mga ginikanan, pinalangga sa ilang kasingkasing, ug wala niya mapugngan ang pagsunod sa ilang mga hangyo. Obligado siya sa pag-atiman kanila sa ilang katigulangon ug, pagkahuman sa ilang kamatayon, sa pag-andam og angay nga lubong para kanila.

Sa pagbalik ni San Gregorio gikan sa disyerto paingon sa Nazianzus, ang iyang amahan nga si Gregorio, nga gikapoy na sa katigulangon, gusto nga masiguro para sa iyang anak ang katungdanan nga obispo sa Nazianzus samtang buhi pa siya. Gipangumbinsi niya ang iyang anak nga buhaton kini dili lang pinaagi sa pagpangamuyo ug paghangyo, kondili pinaagi usab sa usa ka panata. Bisan pa man wala niya gilikayan ang iyang katungdanan sa pag-atiman sa kaayohan sa Simbahan, ug wala usab siya gustong mosupak sa sugo sa iyang amahan, wala gyud siyay tinguha nga dawaton ang katungdanan nga obispo.

'Dili posible para kanako, Amahan,' matod niya, 'samtang buhi pa ka ug wala pa ka moadto sa kahangturan, nga dawaton ang imong katungdanan.'

Ang iyang amahan, nga dili na magpugos nga ang iyang anak ang mahimong manunod sa trono kondili nagasalig lang kaniya sa pag-atiman sa Simbahan, miingon:

'Samtang buhi pa ko, anak ko, pag-alalay kanako sa akong katigulangon; ug pagkahuman sa akong kamatayon, buhata ang imong makita nga angay.'

Sa dili madugay pagkahuman, ang amahan ni San Gregorio, ang tigulang nga Obispo sa Nazianzus, namatay[1432] , human siya magdumala sa obispado sulod sa kaluhaan ug lima ka tuig. Nanginabuhi siya hangtod siya nakaabot sa usa ka gatus ka tuig. Gilibingan siya uban sa dakong kaseremonya, sa presensya ni San Basilio ang Dako, nga miabot alang sa lubong. Si Nona, inahan ni San Gregorio ug usa ka higala ni Basilio, buhi pa, apan siya usab sa dili madugay mibalik sa Ginoo, nga nakaabot usab sa edad nga usa ka gatos[1433] . Pagkahuman niyang gilubong ang iyang mga matinud-anong ginikanan, napalaya si San Gregorio gikan sa responsibilidad sa pag-atiman kanila; apan gusto usab niyang palayohan ang kaugalingon gikan sa kasikatan, labi na kay ang mga lumolupyo sa iyang natawhan nga siyudad nag-awhag kaniya nga mosunod sa iyang amahan sa katungdanan sa obispo. Lihim siyang nilarga paingon sa Seleucia[1434] ug nagpabilin didto sa simbahan ni Santa Tecla, ang Unang Martir. Gikan didto, gitawag siya pinaagi sa mahigalaong hangyo ni Basilio ang Dako ug, pagbalik niya, gidumala niya ang mga balay-panghimulag ug mga ospital. Si San Basilio, nga nagtinguha nga hatagan og puloy-anan ang mga walay matulugan, nagtukod og dagkong mga bilding ug, pagkahuman niya pagtigum didto ang mga kabus ug masakiton, mga balo, mga ulila ug mga biyahero, gisiguro niya nga hatagan sila og pagkaon matag-adlaw, samtang gisalig niya ang ilang pag-atiman sa iyang pinalanggang higala. Busa, si San Gregorio usa ka tig-atiman sa mga kabus, tig-alima sa mga masakiton, ug tigpahupay sa mga biyahero.

[1431] Nahitabo kini niadtong tuig 368.

[1432] Si Gregorio, Obispo sa Nazianzus, amahan ni San Gregorio nga Teologo, namatay niadtong 374. Human pasidunggan ang iyang handumanan pinaagi sa usa ka orasyon sa lubong, si Gregorio nga Teologo, sumala sa saad nga gihimo niya sa iyang amahan, nagdumala sa kawan sa Nazianzus sulod sa pipila ka panahon.

[1433] Ang matarong nga inahan ni Gregorio ang Teologo namatay, sama sa iyang bana, sa samang tuig, 374. Gibilang siya sa mga balaan; ang iyang pista gisaulog kada ika-5 sa Agosto.

[1434] Ang Seleucia mao ang ngalan sa daghang mga siyudad, kadaghanan niini gitukod ni Seleucus I. Dinhi, ang atong gipasabot mao ang Seleucia sa Esau, sa kabukiran nga rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

Niadtong panahona, gikan sa erehe nga Arianismo—nga dugay nang nakasamok sa Simbahan sa Dios sulod sa daghang katuigan—mitungha ang usa ka bag-ong erehe, sama sa bag-ong ulo sa usa ka hidra[1435] , ug nakapaling sa daghan. Kini mao ang erehe sa mga Macedoniano, nga nagpasipala batok sa Espiritu Santo. Ang mga Ariano nagpahayag nga ang Amahan mao ang dili-gimakamao, walay katapusang Dios, samtang ang Anak gimakamao, ug labaw pa, dili Siya pareho sa kinaiya sa Amahan ni pareho sa pagkawalay katapusan uban Niya; ang mga Masedoniano, sa laing bahin, nag-ila sa Anak nga kapariho sa Amahan, apan nagpasipala batok sa Espiritu Santo; ang uban miingon nga Siya usa ka binuhat ug dili Dios, samtang ang uban nag-ila kaniya nga dili Dios ni binuhat. Gitawag sila ni San Gregorio nga mga semi-Ariano, tungod kay gihatagan nila og dungog ang Anak apan gipakunhod ang kahimtang sa Espiritu Santo. Kini nga erehiya mikaylap labi na sa Bizancio. Sa pag-awhag ni San Basilio nga Dako ug sa unánime nga tambag sa daghang ubang Ortodoksong obispo nga nagtigum sa konseho, si San Gregorio, isip usa ka tawo nga adunay lawom nga intelihensiya ug dakong elokwensiya, gipahimangnoan nga mobiyahe paingon sa Bizansyo aron supakon ang mga heretikal nga spekulasyon ug ipanindigan ang tinuod nga mga dogma sa balaan nga pagtuo. Apan sa wala pa mibyahe paingon sa Byzantium si , namatay si San Basilio, human sa mubo nga sakit, sa[1436] . Busa napalong ang unibersal nga suga sa pagtuo. Nagahilak og mapait si San Gregorio alang kaniya ug, pagkahuman nga gihatagan siya og pasidungog pinaagi sa usa ka pamulong sa lubong, mibiyahe siya sa unahan. Sa pag-abot niya sa imperyal nga siyudad sa Byzantium, gidayeg siya sa mga matinud-anong Kristohanon. Nakita niya nga ang Simbahan ni Kristo grabe kaayo ang pagkunhod. Sayon ra ihap ang gidaghanon sa mga magtutuo, kay ang kadaghanan sa siyudad nahulog sa erehiya. Ang tanang simbahan sa Dios, nga maanindot ug daghan'g palamuti, naa sa kamot sa mga erehe. Usa ra ka gamay ug daang simbahan, ang Simbahan ni Santa Anastasia, nga gisalikway sa mga erehe, ang nabilin sa kamot sa mga Ortodokso. Si Santo Gregorio, sama ni David nga kaniadto nag-andam og busog batok sa mga Filisteo, dali dayon niyang gikuha ang Pulong sa Dios batok sa mga heretiko; napildi niya sila sa debate ug gilaglag ang ilang mga sayop nga doktrina sama sa usa ka huyang nga sapot sa gagamba. Adlaw-adlaw, daghan ang iyang napaling sa kamatuoran gikan sa sayop pinaagi sa iyang kina-Diyosnon ug gipang-inspirar sa Diyos nga mga pulong, ug sa dili madugay, napadaghan kaayo niya ang gidaghanon sa matinud-anong mga miyembro sa Simbahan ni Kristo nga dili na sila mabilang; samtang ang gidaghanon sa mga heretiko nagkagamay adlaw-adlaw, aron matuman ang giingon sa Balaang Kasulatan mahitungod sa balay ni David ug sa balay ni Saul: *'Ang balay ni David naglig-on ug naglig-on, samtang ang balay ni Saul nagkahuyang ug nagkahuyang'* (2 Sam. 3:1). Sa diha nga nawala na ang kadaut nga gihimo sa mga Ariano ug Macedoniano sa Simbahan, mitungha dayon ang usa ka bag-ong heretiko gikan sa Siria, si Apollinaris, nga adunay sayop nga pagtuo mahitungod sa Inkarnasyon sa Ginoo. Gidumili niya ang kamatuoran sa Inkarnasyon: si Kristo, matod niya, wala'y kalag, kondili adunay Diyosnong Naturalesa. Tungod kay maalamon siya ug maayo kaayo sa Helenistikong kinaadman, nakadani siya og daghan sa iyang erehiya, ug ang iyang mga tinun-an mikaylap sa halayo ug lapad, gipangdakop ang mga wala kahibalo sa teolohikal nga doktrina ug gipangdani sila, sama sa usa ka pain, ngadto sa ilang kapahamakan. Unya pag-usab, ang maayong manalipod sa pagkamatinud-anon, si San Gregorio, misugod og dakong paningkamot; misulod siya sa pakigbisog batok sa mga heretiko, gisaway ang mga nangilagpas sa tinuod nga pagtuo, gihangyo ug gipahimangnoan sila, samtang gipalig-on ang uban sa pagtuo ug gibanhaw pag-usab ang uban gikan sa ilang pagkahulog. Sa samang panahon, ang mga tinun-an ni Apollinaris, nga nagsagol sa katawhan, nagpanamastamas kang Santo Gregorio, nga nag-angkon nga gibahin niya si Kristo ngadto sa duha ka persona. Pinaagi sa masigasig nga paglapnag sa ingon nga mga bakak sa halapad nga dapit, ilang gipukaw ang kasuko ug dautang buot sa katawhan batok sa santo: kay bisan pa ang usa ka tulo sa tubig, kon kanunay mahulog, makapahumok sa bato. Ang mga tawo, nga dili makasabot sa komplikado nga mga argumento sa erehe o masabtan ang kalawom sa misteryo sa Inkarnasyon ni Kristo, girespeto ang mga erehe ingon tinuod nga magbalantay ug giila sila nga ortodoksong magtutudlo; samtang ang tinuod nga magbalantay, nga nagwali sa Ebanghelyo, gitawag nga erehe. Pagkahuman nila og pukaw sa katawhan, gibato nila og bato ang santo, sama sa gibuhat sa mga Hudiyo kaniadto kang San Esteban, ang unang martir; apan wala nila siya mapatay, kay gipanalipdan siya sa Dios. Tungod kay wala nila

[1435] Sa karaang mitolohiyang Griyego, ang Hydra usa ka halas-sama nga halimaw nga adunay siyam ka ulo, nga motubo pag-usab matag putlon kini.
[1436] Si San Basilio namatay niadtong 379.

makontento ang ilang malisya, ilang gisikop siya sa mabangis nga paagi ug gidala siya sa atubangan sa gobernador sa siyudad aron paglitis, sama sa usa ka rebelde, ang nagpasiugda sa kagubot ug kagubot. Ang santo, nga inosente sa bisan unsang krimen ug, labaw pa, nailhan tungod sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkamaulawon, sa taliwala niining kalamidad ug sa walay hinungdan nga pag-atake kaniya sa mga tawo, nag-ampo lamang sa Dios, ang iyang Kristo: 'Sa Imong ngalan, O Kristo, *"Bisan pa man maglakaw ako sa walog sa landong sa kamatayon, dili ako mahadlok sa bisan unsang dautan, kay Kauban Ka man kanako"'* (Salmo 22:4). Ang kumander, sa pagkahibalo sa iyang pagkawalay sala ug sa pagtan-aw sa dili matarong nga dautang buot sa mga tawo, gipagawas siya. Busa nahimo siyang martir, apan walay samad o pagpanakit; usa ka gikoronahan, apan walay mga samad; ug usa ra ang iyang tinguha—ang pag-antos alang kang Kristo.

Tungod sa iyang pagpakita sa kaisog pinaagi sa ingon nga mga buhat ug sa iyang matinud-anong pakigbisog batok sa mga erehe, nailhan si Santo Gregorio sa tanan; ang iyang kinaadman gidayeg sa tibuok kalibutan, ug tungod niini nakadawat siya og bag-ong ngalan gikan sa tibuok Balaang Ortodoksong Simbahan: ang ngalan nga 'Ang Teologo', sama sa unang Teologo, si Santo Juan nga Birhen, ang pinalanggang disipulo ni Kristo. Bisan pa man nga ang titulo nga 'Teologo' angay sa tanang dagkong magtutudlo ug balaang amahan—tungod kay silang tanan miapil sa teolohikal nga pakighisgot, nga angay nga naghimaya sa Balaang Trinidad—gihatag kini kang Santo Gregorio sa usa ka espesyal nga paagi ug nahimong iyang dugang nga titulo. Gihatag kini kaniya sa Simbahan isip timaan sa iyang kadaugan ug pagdaog batok sa daghang dagkong erehe. Sukad niadto, gitawag na siya sa tanan nga 'ang Teologo'. Gihigugma siya pag-ayo sa mga Ortodoksong matinud-anon. Ang tibuok panon sa mga matinud-anon nga tawo nangandoy nga makita siya sa patriyarkal nga trono. Labaw pa, si Pedro, Patriyarka sa Alexandria[1437] , nga misunod kang Atanasio ang Dako sa trono, misulat kang San Gregorio nga Teologo, ug gisalig kaniya ang Patriyarkal nga Katungdanan sa Constantinople, isip labing takus ug usa nga nagpaningkamot pag-ayo alang sa kaayohan sa Simbahan ni Cristo. Apan dayon mitumaw ang usa ka babag niini gikan sa mga dautang tawo.

Aduna sa Constantinople usa ka Griyegong pilosopo gikan sa Cynic nga eskuylahan[1438] nga ginganlan og Maximus, lumad sa Ehipto. Gihulagway siya sa pagkamaut-ut, limbong, pagka-hipokrito ug malisyosong tuyo. Pagpakita niya sa labing balaan nga magbalantay, si Gregorio nga Teologo, iyang gisalikway ang pagka-walay Diyos sa Helenismo ug, pagkahuman sa iyang pagbunyag, misulod sa sabak sa Balaang Simbahan. Bisan pa niana, nagpuyo siya sa taliwala sa kahaw-ang sa kalibutan ug hipokritong gitabonan ang iyang kaugalingon sa pagkabalaan, sama sa usa ka lobo nga magsul-ob ug bisti sa karnero, samtang nagpabilin nga lobo sa kasingkasing—usa ka kamatuoran nga dali ra nahayag. Si Santo Gregorio, nga wala makahibalo sa iyang limbong ug nagtan-aw sa iyang pagbag-o gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo ingon usa ka dakong buhat, midawat kaniya isip kauban sa panimalay ug higala, gihimo siyang kauban sa lamisa ug sa ulahi usa ka miyembro sa klero sa simbahan. Siya, bisan pa man, misunod sa ehemplo ni Hudas – nagplano siya nga supakon ang iyang magtutudlo ug espirituhanong amahan ug misugod sa pagpakig-away batok kaniya. Aron matuman ang iyang plano, nakakaplag siya og kauban sa usa ka presbiter nga wala mahadlok sa Dios ug maalamon sa malimbungong mga pakana. Sa pakigtambayayong kaniya, si Maximus misugod sa paglihok nga malimbungon ug tinago, nga adunay tuyo nga makuha ang trono sa patriyarka sa Constantinople. Apan tungod kay daghang kuwarta ang gikinahanglan alang sa kalampusan sa ingon nga paningkamot—aron mapabor ang kadaghanan sa ilang hinungdan pinaagi sa suhol ug mga regalo—una sa tanan, nangita sila og pondo. Sa tabang sa satan, dali ra nilang nakaplagan ang ilang gipangita sa mosunod nga paagi. Usa ka presbiter misulod sa Byzantium gikan sa isla sa Phasos[1439] nga nagdala og dakong kantidad sa kuwarta, nga gituyo para sa pagpalit og mga marmol nga slab—gipang-import gikan sa Prokonnisos[1440] —alang sa pagtukod og simbahan. Human nila siyang limbong sa

---

[1437] Si Pedro II, Patriarka sa Alexandria, nagdumala sa Simbahan gikan sa 373 hangtod sa 380.

[1438] Kining tawo, nga wala mailhi sa Alexandria, sakop diay sa pinakadautan nga klase sa mga adventurer sa han-ay sa klero. Siya usa ka malisud nga sagol sa hambog nga dili-klero, usa ka hipokritong Kristohanon ug usa ka mapanghambog nga pilosopo. Sa gawas, iyang gipakita ang iyang kaugalingon nga usa ka asketa ug nagsul-ob sa kapa sa mga Cynic (mga pilosopo nga nagpakita og hingpit nga pagdumot sa mga materyal nga butang sa kalibutan ug nagtumong sa pagpakunhod sa pisikal nga panginahanglan kutob sa mahimo; tungod niini, sa pagdala sa mga butang ngadto sa ekstremo, nagsul-ob sila og gisi-gisi nga sinina ug gisalikway ang tanang kahupayan sa kalibutan, bisan pa kasagaran peke).

[1439] Ang Phasos, karon Thasos, usa ka isla sa Dagat Aegean (kapuloan), dili layo sa baybayon sa Thracia.

nagkalain-laing walay sulod nga mga saad, Gikuha sa mga konspirador ang kuwarta—nga igo na aron matuman ang ilang dautang plano—ug tinago silang nagpadala og daghang bililhon nga gasa kang Patriarka Pedro sa Alexandria, ingon man sa iyang mga obispo ug klero, ug mapisan nilang gihangyo nga padalhan og mga obispo ang Byzantium aron itukod si Maximus sa patriarkal nga trono. Si Pedro, nadani sa mga gasa ug daw nakalimot sa iyang unang sulat kang Santo Gregorio, dayon misugot sa ilang hangyo. Nagpadala siya og mga obispo nga taga-Ehipto paingon sa Constantinople, nga niabot didto nga walay paglangan. Wala nila ipaila sa bisan kinsa—ni sa Obispo Gregorio, ni sa mga klero, ni sa bisan kinsa sa mga magistrado—nagpakita sila uban ni Maximus sa simbahan atol sa Matins ug gisugdan na nila ang ordinasyon, nga nagtinguha nga konsaglaron si Maximus isip arsobispo. Masakiton si San Gregorio nga Teologo. Dali dayon nga mikaylap ang balita. Ang mga presbiteryo, mga miyembro sa klero ug daghang katawhan—parehong Ortodokso ug mga heretiko—nagtigom sa simbahan nga walay paglangan. Ang tanan, nabigla sa ingon ka tinago nga limbong ug sa dili matarong nga konsagrasyon, napuno sa kasuko ug misinggit sa mga obispo nga miabot, nga gibuhat ang tanan nilang makakaya aron mapugngan sila sa pagbuhat niining hingpit nga dili matarong nga buhat. Gipahawa sa simbahan sa kaulaw, miadto sila sa balay sa usa ka manunukar og plawta ug didto gikompleto ang dili regular nga pagkonsagrasyon; unya gipahayag nila si Maximus nga Patriyarka sa Constantinople uban sa tabang sa mga katabang, klero man o layko. Ang uban kanila gipalayas sa simbahan tungod sa ilang mga sala, ang uban gihire alang sa bayad, ug ang uban pa gilimbongan sa mga saad sa mga gasa ug dungog; ang tanan niini mga sumuporta ni Maximus ug gisuportahan siya. Ang kadaghanan, bisan pa—ug kini mao ang labing dungog nga mga lungsoranon—napuno sa kasuko ug gisaway si Maximus sa matalom nga mga pagsaway ug mga akusasyon; gipadayag pa gani nila ang ilang pagkadismaya kang Santo Gregorio nga Teologo mismo tungod kay gidawat niya ang ingon nga tawo isip kauban ug gihatagan siya og dungog sa iyang pagkahigala.

Mitubag kanila ang santo:

'Ayaw kamo paglagot kanako, mga tawo, tungod kay nagpakita ko og kaayo niining tawoha, nga wala nako matagna ang iyang dautang tuyo; basol ba kami kung dili namo matagna ang dautang tuyo sa bisan kinsa? Pribilehiyo lamang sa Dios ang pag-ila sa misteryo sa sulod nga kinabuhi sa usa ka tawo. Labaw pa, dili ba ang balaod mismo ang nagmando kanato nga ablihan ang atong mga kasingkasing uban sa paghigugma sama sa amahan sa tanang moanha kanato: *'Ang bisan kinsa nga moanha kanako*,' ingon sa Manluluwas, *'dili ko gayud itaboy'* (Juan 6:37). Dako na kaayo'g kahulugan kanako nga si Maxim mibiya sa sayop nga pagtuo sa Heleniko paingon sa balaan nga pagbunyag ug, imbis nga mosilbi kang Hercules[1441] , misilbi na karon sa Balaang Trinidad. Labaw pa, , nagpakita siya nga birtuoso, bisan pa man sa iyang pagka-hipokrito – apan karon lang klaro nga namailaila ang iyang pagka-hipokrito ug dautang tuyo. Dili para kanato ang pagsusi sa ingon nga mga butang; dili nato masabtan ang hunahuna sa tawo, ni kabalo kita sa umaabot, gawas kon ipadayag kini kanato sa Dios. Kita nagtan-aw lamang sa nawong, apan ang Dios makakita sa kasingkasing.

Sa niining mga pulong, napahupay ang mga tawo ug sukad niadto gisugdan nila pagtan-aw kang Santo Gregorio nga Teologo uban sa labi pang dakong paghigugma. Si Maximus, sa samang higayon, mibiyahe uban sa sinodo sa mga obispo nga Ehipsiyo nga nagkonsagra kaniya isip obispo paingon sa matinud-anong Emperador Theodosius ang Dako[1442] , nga niadto nagpundo uban sa iyang mga tropa sa Thessaloniki[1443] , ug nangayo og kumpirmasyon sa iyang pag-angkon sa trono sa Constantinople. Siya, usa ka tawo nga gi-excommunicate, wala makakuha og kumpirmasyon base sa mga estatuto sa simbahan; busa, nangita siya og awtoridad sa simbahan pinaagi sa imperyal nga dekreto, nga nagtinguha sa pagpahamtang og pag-antos imbis nga mag-alagad. Ang matinud-anong emperador nasuko kaayo ug, uban sa mga hulga, gipahawa si Maximus ug ang mga obispo nga kauban niya. Unya mibiyahe silang tanan paingon sa Alexandria, diin si Maximus misugod sa pagplano og susamang mga pakana. Human niya pag-suway sa mga klero sa Simbahan sa Alexandria og dakong kantidad sa kuwarta, mituboy si Maximus kang Patriarka Pedro nga walay pagduha-duha ug walay kaulaw: 'Manghilabot ka

---

[1440] Ang Prokonnis usa ka hinungdanong isla sa Propontis (ang Dagat Marmara); nailhan kini tungod sa mga minahan sa marmol.

[1441] Hercules – usa ka bayani sa karaang Griyegong sugilanon nga, sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego, adunay supernatural nga kusog, nagrepresentar sa pisikal nga gahum sa tawo, ug pagkahuman gipasidunggan nila isip usa sa ilang labing pinalanggang mga dios.

[1442] Naghari siya gikan sa 379 hangtod 395.

[1443] Ang Thessaloniki, nga nailhan usab nga Solun, usa ka dakong karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa dagkong Gulpo sa Thessaloniki o Gulpo sa Thrace sa Dagat Aegean (Kapuloan).

para nako aron makuha nako ang trono sa Constantinople, o dili nako biyaan ang imoha.' Pinaagi sa malimbungong paagi, naghimo siya og bitag para sa patriyarka, ug siguradong naipatuman unta niya ang iyang dautang plano kung wala lang madali nahibalo ang gobernador sa siyudad. Tungod sa kahadlok nga basin mosiklab ang kagubot sa katawhan, gipahawa niya si Maximus sa Alexandria nga napahiya.

Samtang nag-antos si Santo Gregorio nga Teologo sa daghang pisikal nga sakit sa Constantinople, napugos siya nga biyaan ang iyang mga katungdanan sa pagdumala sa Simbahan sa Constantinople ug gusto na unta nga mobalik sa iyang yutang natawhan, ang Nazianzus. Nagpasiya siya nga motug-an sa katawhan sa katapusang higayon, nga nag-awhag kanila nga masigasig nga panalipdan ang pagtuo ug magbuhat og mga maayong buhat. Nasayud ang mga tawo nga nagplano siya nga mobiya sa Constantinople. Nadungog sa simbahan ang mga pag-ingon ug kusog nga paghilak. Nagsugod ang tanan sa pag-ingon sa tingub:

'Amahan! Sa imong pagbiya kanamo, gidala nimo ang doktrina sa Balaang Trinidad. Kung wala ka, dili na maglungtad ang tinuod nga pag-angkon sa Balaang Trinidad dinhi sa siyudad. Ang Ortodoksiya ug pagkamatinud-anon mobiya sa siyudad uban kanimo.'

Pagkadungog ni San Gregorio sa mga pag-ingon ug sa paghilak sa mga tawo, iyang gibiya ang iyang tuyo ug nagsaad nga magpabilin uban kanila hangtod matigum ang sunod nga konseho. Niadtong panahona, gilauman nga magtigom dayon ang mga obispo ug mopili og takus nga tawo alang sa patriyarkado. Mao kini gayud ang gilauman ni Santo Gregorio mismo: kon makakita siya og takus nga magbalantay sa trono sa patriyarka, didto na siya mobalik sa iyang yutang natawhan. Samtang nagpadayon, ang debotong Emperador Teodosio nakig-away batok sa mga barbaro ug pagkahuman niyang mapildi sila, mibalik siya sa Constantinople nga puno sa kadaugan. Ang mga Ariano gihapon ang nagkupot sa katedral nga simbahan sa patriyarka ug si Demophilus nga Ariano ang ilang patriyarka; apan ang mga Ortodokso nabilin na lang sa gamay ug daang simbahan ni Santa Anastasia. Gipa-atubang sa emperador si Demophilus ug gihangyo siya nga dawata ang pagtuo sa Ortodokso o isurender ang iyang puwesto sa lain. Si Demophilus, nga natig-a ang kasingkasing, mas gipili nga isakripisyo ang iyang trono kaysa talikdan ang iyang mga erehiya. Busa gihatagan sa hari si San Gregorio ang Teologo ug ang tibuok katiguman sa mga Ortodoksong Kristohanon ang katedral nga simbahan, nga gipang-angkon sa mga Ariano sulod sa kap-atan ka tuig, ingon man usab ang tanang uban pang mga simbahan. Apan sa dihang ang obispo sa Dios, si Gregorio, uban sa mga klero ug sa katawhan, misulay pagsulod sa simbahan, usa ka grupo sa mga Ariano, nga armado sama sa usa ka gubat, nagtigom sa palibot sa simbahan, gipugngan ang entrada para sa mga Ortodokso ug gipanghulga ang santo sa kamatayon. Ang mga Ariano nagkuha og usa ka batan-ong lalaki, nga maisugon ug walay kahadlok, aron duolon si Gregorio nga dili mapansin ug tuslok sa iyang tiyan og espada; apan giluwas sa Dios ang Iyang matinud-anong alagad. Unya misinggit, mikusog ang saba ug mihungihong ang mga Ariano. Sigurado nga magbuhat sila og bayolenteng kadaut batok sa mga Ortodokso kung wala mismo ang Tsar nga mipakita ug gidala ang balaan nga obispo sulod sa simbahan. Ang mga Ortodoks, sa ilang bahin, misinggit sa dakong kalipay ug pagmalipayon, naghimaya sa Dios, nagahulog og luha sa kalipay ug nagtaas sa ilang mga kamot paingon sa taas. Sa tinuod, pagkahuman sa daghang katuigan, nabawi na nila ang ilang balaang santuaryo! Sa samang higayon, nagkahiusa silang mitawag sa Tsar, nga naghangyo kaniya nga ipahimutang si Gregorio ang Teologo sa patriyarkal nga trono. Si Santo Gregorio, tungod kay gikapoy kaayo sa kanunay niyang pisikal nga mga sakit ug wala nay kusog aron makigsulti sa katawhan, sa atubangan sa kasaba sa kadaghanan, nagpahayag pinaagi sa usa sa iyang mga klero:

'Mga anak ko! Karon ang panahon alang sa pagpasalamat ug paghimaya sa Usa ka Dios, sa Trinidad, Nga naghatag kanato sa grasya nga madawat pag-usab ang Iyang balaang Simbahan. Busa, karon atong himuon ang paghimaya sa Iyang dakong kaluoy, ug atong hisgutan ang patriyarkal nga katungdanan unya, sa lain nga panahon.'

Pagkadungog sa tubag sa santo, mihunong ang kasaba sa mga tawo. Unya, pagkahuman sa pagsaulog sa Liturgiya, nangibulag ang tanan, naghimaya sa Dios; ang mga Ariano, bisan pa, nanghilom, nga napahiya.

Ang debotong Haring Theodosius gitagad kaayo si Santo Gregorio nga Teologo, sama sa iyang kaugalingong amahan, apan wala siya kanunay mibisita sa hari, nga naghunahuna sa mga pulong ni Solomon: *'Ayaw kanunay pag-adto sa balay sa imong amigo, basi kapoy siya kanimo ug masuko siya kanimo'* (Prov. 25:17). Ang santo kanunay nga masigasig sa pagtudlo sa mga tawo, pagbisita ug pag-atiman sa mga masakiton, pagtabang sa mga gidaugdaug, pagpanalipod sa mga huyang, ug pagpanglimpyo sa iyang kawan gikan sa mga heretikal nga

sayop. Usahay siya mibulag ngadto sa mga baryo, gihigugma ang kahilom ug naningkamot sa pag-ayo sa iyang kanunay nga mga sakit pinaagi sa pagpahulay, aron ang iyang lawas andam na usab sa dugang nga mga buluhaton. Bisan pa man nga siya adunay daghang kabtangan sa simbahan, wala siya mokuha bisan usa ka sinsilyo para sa iyang kaugalingon, ni wala niya pangutan-a ang mga magtutukod sa simbahan kung pila ang ilang nakolekta ug pila ang nagasto. Gihunahuna niya nga ang ulahi dili buluhaton sa usa ka obispo, kondili sa usa ka sekular nga magmamando. Gidasig niya ang tanan nga magpabilin nga matin-aw ang konsensya. Gikapoy sa walay hunong nga trabaho ug sa iyang katigulangon, naulay siya sa sakit ug napugos nga magpabilin sa iyang higdaanan. Pagkadungog niini sa mga tawo, miadto sila aron bisitahan siya. Mitindog siya sa higdaanan ug nangutana:

'Unsa man inyong gusto, akong mga anak? Ngano man kamo miabot kanako?'

Ang mga miabot mitungo sa atubangan niya ug nagpasalamat kaniya sa tanan niyang mga paningkamot: sa paglimpyo sa siyudad gikan sa erehiya; sa pagbalik sa mga Ortodokso sa mga balaang simbahan nga dugay nang naa sa kamot sa mga Ariano; ug sa pagbuhat og daghang kaayohan sa tanan pinaagi sa iyang pagtudlo ug pag-atiman isip pastor.

'Karon, Amahan,' ingon nila, 'kung mobiya na ka aron makig-uban sa Dios, ampoa ang imong panon, ang matinud-anong Tsar, ug ang tibuok Simbahan.'

Gipahayag sa santo nga dili makamatay ang iyang sakit, ug unya, pagkahuman niya silang gitudloan sumala sa iyang batasan, gipahawa niya sila. Sa dihang nagsugod na sila og kalat, usa ka batan-on ang nagpabilin; nagkumpol sa tiil sa santo, nangayo siya kaniya nga pasayloon ang iyang sala, samtang nagahilak ug nagahilak-hilak. Nangutana ang santo kung unsa ang iyang sala, apan wala motubag ang batan-on; naghilak lang siya ug nangayo og pasaylo. Usa sa mga naa didto miingon sa santo:

'Mao kini ang imong mamamatay, Amahan! Gihagit sa mga heretiko, gusto niyang tuslokon ang iyang espada sa imong tiyan, apan gipanalipdan ka ni Kristo. Karon naghinulsol na siya ug nangayo og pasaylo.'

Miingon ang santo sa batan-on:

'Hinaut nga maluoy kanimo ang atong Ginoong Jesu-Cristo, hinigugma nga anak, ug pasayloon ka sa imong mga sala. Hinuon, usa na lang ka namo sukad karon; talikdi ang erehiya, balika si Cristo nga among Dios, ug pag-alagad Kaniya nga matinud-anon.'

Busa gipagawas niya ang batan-on, nga iyang gipasaylo. Ang tibuok siyudad, sa pagkadungog niini, natingala sa iyang pagkawalay dautang buot ug napuno pa gayud og mas dako nga gugma alang kaniya. Dili madugay pagkahuman, ang mga obispo nagsugod sa pagtigom sa Byzantium, sa usa ka bahin aron magpahimutang og patriyarka sa imperyal nga siyudad, ug sa usa ka bahin aron anatemahon ang mga erehiya sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho[1444] . Sa dihang natigom na ang usa ka gatus ug lima ka Ortodoksong obispo, si Santo Meletius sa Antioquia napili nga presidente sa konseho. Niadtong panahona, si San Gregorio nga Teologo, batok sa iyang kabubut-on ug uban sa dakong kasubo, samtang nagmasakit, midawat sa katungdanan sa patriyarka, tungod sa pagsunod sa hangyo sa emperador ug sa tibuok katawhan. Paglabay sa pipila ka adlaw, nagkasakit si Santo Meletio, Patriarka sa Antioquia, ug namatay. Dali ra pagkahuman niini, miabot ang mga obispo gikan sa Ehipto ug Macedonia ug nagsugod sa pagpahayag sa ilang pagkadili kontento sa pagtudlo kang Gregorio isip patriarka, labi na kay napili siya sa ilang wala pa didto. Gituohan nila nga kini nga pagtudlo dili balido, tungod kay si Gregorio gipahimutang dili sa Patriyarka sa Alexandria kondili sa Patriyarka sa Antioquia; apan ang Patriyarkado sa Alexandria ikaduha lang sa Roma, ug gikan didto kinahanglan maggikan ang pagtudlo sa Patriyarka sa Constantinople. Dako nga panagbangi, kagubot ug panag-away ang mitumaw tali sa mga obispo: ang uban nagbarug nga husto ang pagtukod kang Gregorio, samtang ang uban supak; sa proseso, nag-away-away ang mga obispo sa ilang kaugalingon. Si Santo Gregorio nga Teologo, sa dihang nakita niya ang panagbangi ug panag-away nga mitumaw tali sa mga obispo tungod kaniya, mitubag kanila tanan sa konseho uban niining mga pulong:

'Ako, mga balaan ug girespetong magbalantay,' miingon siya, 'wala magpaningkamot nga makab-ot ang awtoridad sa Simbahan sa Constantinople; apan kon kini mitubo ug napalig-on pinaagi sa akong paningkamot ug trabaho, igo na kana para kanako aron malipay ang Dios ug magpaabut sa akong ganti gikan Niya. Ang gugma lang sa akong panon ug ang unanihang paghukom sa mga balaang amahan ang nagpugos kanako sa pagdawat sa

[1444] Ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho nagsugod niadtong 381 ug nagpadayon sulod sa tulo ka tuig.

trono; apan karon nakita nako ang pagdumot sa daghan batok kanako. Hibal-i, busa, nga wala ko mangita og bahandi, ni hataas nga katungdanan, ni dungog; dili ko gustong dad-on ang titulo nga Patriyarka sa Constantinople ug biyaan ko ang episkopado nga walay pagmahay; bahin kaninyo, magkonsulta kamo sa inyong kaugalingon ug buhata ninyo ang inyong gusto. Dugay na nakong nasinati nga ang kamingawan usa ka malipayong lugar, ug kadtong nagwagtang sa among trono dili kami mapugngan sa pag-angkon sa Dios.

Pagkahuman niya og sulti niini, migawas siya ug mibiya sa puloy-anan sa patriyarka. Nipuyo siya sa usa ka gamay nga payag nga nahimutang layo sa simbahan, nga naglikay sa pakighinabi ug panaglalis sa mga tawo nga miadto kaniya. Apan, daghan sa mga tawo, sa pagduol kaniya, nangayo sa iyang kaluoy sa iyang panon ug nga dili niya kini biyaan, human niya kini gipang-amuma ug gipadaghan pinaagi sa daghang kakapoy ug singot.

'Ipakita, Amahan,' ingon nila, 'ang imong paghigugma sa imong mga anak, nga tungod kanila ikaw naningkamot pag-ayo; ihatag kanila ang nahibilin nga mga adlaw sa imong kinabuhi, aron kami, nga napahibalo sa imong pagtudlo, makabaton sa imong lawas pagkahuman sa imong pagpanaw.'

Si Santo Gregorio, sama sa usa ka mahigugmaong amahan, nabati ang kalooy ug, tungod kay wala siya kahibalo unsay buhaton, nangayo siya sa Diyos nga ipakita kaniya ang dalan paingon sa unahan.

Sa dihang midaghan na ang mga obispo nga nagtigum, apan nagpadayon gihapon ang panagbangi ug dili pagsinabtanay tali nila, ang Bulahan nga si Gregorio, nga nagtindog sa tunga-tunga sa konseho, mituboy kanila uban niining mga pulong:

'Mga igsoon ug kauban nga mga magbalantay sa balaan nga panon ni Cristo! Kaulaw kaninyo, nga nagtudlo sa uban sa pagpadayon sa kalinaw, apan kamo mismo nahulog sa panagbangi sa inyong taliwala! Unsaon ninyo pagdani sa uban ngadto sa panaghiusa ug pagkahiusa sa hunahuna kon kamo mismo dili magkasinabot? Apan akoa kamo gipangaliyong, sa atubangan sa konsubstansyal ug Labawng Balaan nga Trinidad, nga ipatukod ang kalinaw ug magpakita kamo og gugma sa usag usa, aron inyong mapadagan ang mga buluhaton sa Simbahan sa hingpit nga panaghiusa. Apan kon ako ang hinungdan sa panagbangi ug kabahin kaninyo, nan dili na ako angayan pa kaysa sa propeta Jonas. Ibulog ako sa barko – ug unya mohunong na ang kagubot para kaninyo. Bisan dili ako ang angay basulon niining bagyo, mas gusto nakong mag-antos kon mao kana ang inyong gusto. Pagkig-uli kamo sa usag usa ug mag-usa kamo sa hunahuna; tangtanga ako sa trono, ipahawa ako sa siyudad—apan, ingon sa propeta Zacarias (Zac. 8:19), higugmaa ang kamatuoran ug kalinaw. Nagaampo ko nga magmalig-on kamo sa panglawas, mga balaan nga magbalantay! Ayaw usab ninyo kalimti ang akong mga paningkamot!

Pagkahuman niya sa maong pakigpulong, napahiya ang tanan niyang mga kaatbang ug naantig sa iyang mga pulong. Ang santo, pagkahuman mibiya sa konseho, nagpasiya nga mobalik sa iyang yutang natawhan ug miadto sa hari aron hangyoon siya nga tugutan siya nga makauwi.

Miingon siya sa hari:

'O Hari! Hinaut nga ganti-on ka ni Kristo sa Adlaw sa Paghukom alang sa tanang maayong buhat nga imong gihatag sa Simbahan. Apan ayaw ko pagdumili, O gamhanang hari, sa pabor nga akong gipangayo karon: Wala ko maghangyo kanimo og mga kabtangan ni mga paryente; wala ko mangita og bililhon nga tabon para sa mga halaran, kondili gusto lang ko nga mapahulay gikan sa akong mga buluhaton. Tungod niini, matapos na ang pagpanag-away sa kadaghanan; unta magkahiusa ang mga obispo pinaagi sa imong paningkamot! Ikaw nga nagtapos sa kabangis sa mga barbaro, tapusa usab ang panagbangi sa taliwala sa mga balaang amahan. Pahimungtan ang imong madaugong gingharian niining usa ka butanga: nga ang mga obispo makab-ot ang kalinaw ug panaghiusa sa ilang taliwala. Makab-ot kini kon tugotan nimo ako nga mobalik sa akong yutang natawhan. Gihangyo ko kanimo kini nga pabor; ihatag kanako kini nga katapusang buhat sa pagkamaayo.

Ang Tsar nabati pag-ayo sa mga pulong sa santo ug napugos nga maghilak. Ang mga dignitaryo nga naa didto nabati usab pag-ayo ug naghilak. Ang tanan nabati og lawom nga gugma para sa santo ug dili nila gusto nga buhian siya. Siya, bisan pa niana, sa pag-usab-usab nga paghisgot sa iyang katigulangon ug kanunay nga mga sakit, ug sa pagtudlo sa panagbangi tali sa mga obispo nga hinungdan sa iyang presensya, nagpadayon sa paghangyo sa hari ug, sa katapusan, nakumbinsi kaniya nga dili siya ipabilin apan pasagdan nga moadto bisan asa ang iyang gusto, aron matapos niya sa kalinaw ang nahibilin niyang mga adlaw ug makapahulay gikan sa daghang mga paningkamot. Sa paghatag sa hari og pagtugot kaniya, mihawa siya sa tanan ug gihatagan og panalangin sa kalinaw ang iyang espirituhanong panon. Sa iyang pagbiya sa siyudad, gisugat siya sa tanang katawhan ug naghilak sila og mapait nga luha. Pagkahuman niini, ang pipila sa mga obispo nga nahigugma kang San Gregorio

ug nagminosol kaniya mibiya sa siyudad; pagkahuman mibulag gikan sa sinodo, mibalik ang matag-usa sa ilang tagsa-tagsa ka dapit sa ministeryo. Kini mao sila: si Gregorio sa Nyssa, igsoon ni Basilio ang Dako; si Amphilochius sa Iconium; si Eulogius sa Edessa; si Helladius sa Caesarea; si Otrios sa Melitene; ug daghan pa. Ang mga obispo nga nagpabilin sa konseho mipili kang Senador Nectarius[1445] isip patriyarka.

Si San Gregorio nga Teologo mibulag ngadto sa rehiyon sa Kapadokya ug nagpuyo sa iyang natawhan nga baryo sa Arianzus. Didto siya nagpahulay, nga anaa sa labi ka huyang nga kahimtang. Bisan pa niana, wala niya hunong ang iyang mga paningkamot alang sa himaya sa Dios: iyang nasuta nga ang iyang natawhan nga lungsod sa Nazianzus naimpluwensyahan sa erehya sa Apollinarian ug naningkamot siya nga limpyohan kini pinaagi sa personal nga mga pagdasig ug pinaagi sa iyang mga sulat. Sa dihang gihangyo siya sa mga lungsoranon nga modawat sa katungdanan sa obispo, misalikway siya, ug sa baylo gitudlo niya isip ilang obispo ang usa ka presbiterio nga ginganlan og Eulalius, usa ka tawo nga masigasig sa pagtuo ug deboto. Siya mismo nagpabilin sa hingpit nga pag-inusara sa baryo sa Arianze. Didto, pagkahuman nagpuyo sulod sa pipila ka panahon ug pagbilin og daghang mga buhat nga makapadasig[1446] , siya, sa iyang tigulang na kaayo, mibyahe ngadto sa walay katapusang kinabuhi niadtong 25 sa Enero[1447] . Gipahimutang siya uban sa dungog sa siyudad sa Nazianzus. Paglabay sa daghang katuigan, ang matinud-anong Emperador Constantine Porphyrogenitus mibalhin sa iyang balaang relikya gikan sa Nazianzus paingon sa Constantinople ug gibutang kini sa Simbahan sa mga Balaang Apostoles – alang sa tabang ug proteksyon sa siyudad ug alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

[1445] Si San Nektarius nagsilbi isip Patriarka gikan sa 381 hangtod sa 397.

[1446] Ang mga sinulat ni San Gregorio nga Teologo gihatagan og labing taas nga dungog sulod sa Simbahan ni Kristo. Kini nahimong hilisgutan sa labing maampingong pagtuon ug daghang mga interpretasyon. Ang mga sinulat ni San Gregorio naglangkob sa mga sermon, mga sulat, ug mga balak. Ang iyang lima ka homilía mahitungod sa Teolohiya mao ang labing maayong paghulagway sa klase sa teologo nga si Gregory. Sa iyang homilía para sa Pentekostes, gihulagway ni San Gregory ang mga buhat sa Espiritu Santo ug, pinaagi niining mga buhat, gipadayag ang tinuod nga Dios. Sa iyang ubang mga sinulat, gipasabot ni Gregory ang dogma sa Balaang Trinidad, samtang nagtubag usab sa ubang mga butang sa pagtuo. Sa kinatibuk-an, ang mga sermon ni Gregorio walay sama sa daghang aspeto. Sa porma ug tono, ang mga sermon ni Gregorio dili kaswal nga pakighinabi; kini, sa hingpit nga kahulugan, mga oratolohikal nga pamulong. Sa iyang 45 ka sermon, 5 ka eulogiya, 9 alang sa mga pista, ug ang nahabilin panalipod o ekspositori. Sa mga madasigon nga sermon ni San Gregorio, ang mosunod ang nailhan karon: alang sa Pagkahimugso ni Kristo, alang sa Epipanya o Adlaw sa mga Suga, alang sa Pasko sa Pagkabanhaw, alang sa Pentekostes, alang sa Anti-Pasko sa Pagkabanhaw, alang kang San Mamante, mahitungod sa mga Macabeo, ug mahitungod sa mga balaan nga martir atol sa Semana sa Tanan nga mga Balaan. Ang pipila ka mga talata gikan sa iyang mga sermon giapil sa Paschal Canon ni San Juan sa Damasco, ug gikan niini gihimo ang usa sa mga Paschal stichera nga karon ginaawit sa Simbahan, ingon man usab ang daghang troparia sa canon; Ang pipila ka mga talata gikan sa iyang mga sermon giapil usab sa mga liturhikal nga serbisyo alang sa Pagkahimugso ni Kristo, Pentekostes ug Anti-Pasko sa Pagkabanhaw. Sa taliwala sa mga depensibo ug akusatoryo nga mga sinulat ni San Gregorio ang Teologo, ang iyang gitawag nga 'Memorandum' kang Julian nailhan kaayo – duha ka diskurso diin ang kawalay pagtuo ni Julian dili mapapas nga gipakita alang sa umaabot nga mga henerasyon. Ang mga sulat ni Gregorio giila nga usa sa labing maayong buhat sa literatura. Kasagaran kini mubo, apan giisip ni Gregorio nga usa kini sa mga kaayo sa porma sa sulat. Ang mga himno ni San Gregorio gibahin sa tulo ka kategorya: dogmatiko, moral, ug historikal; sa katapusang kategorya, kasagaran siya mag-awit mahitungod sa iyang kaugalingon, sa iyang mga kahuyang ug sa iyang mga kasubo. Talagsaon usab ang iyang mga debosyonal nga himno, sama sa mga himno para sa pag-ampo sa buntag ug sa gabii, ug mga berso mahitungod sa kinabuhi, pagkamaayo, ug kawalay pulos sa kinabuhi; ang tanan niini angay nga makuha ang ilang angay nga lugar taliwala sa labing maayong mga buhat sa literatura. – Gipasidunggan sa Simbahan si San Gregorio sa parehas nga ngalan nga gigamit niini sa pagpasidungga kang Juan, usa sa labing bantugan sa mga Apostoles ug Ebanghelista. Gidawat niya kini nga titulo tungod kay, sumala sa Unang Teologo, nasabtan ni San Gregorio ang kalawom sa Banal nga Naturalesa uban sa mga hunahuna nga taas kaayo ug tukma kutob sa makaya sa pagsabot sa usa ka tawo sa kahayag sa Pagpadayag; labi na gayud, ang tibuok niyang hunahuna, sama sa Unang Teologo, nakatutok sa Walay Katapusan nga Pulong. Ang kahitas-an sa iyang mga hunahuna, nga misaka sa sulod nga santuaryo (sumala sa mahimo nga maabot) sa kina-iya sa pagka-Diyos, usa ka talagsaong kinaiya ni Santo Gregorio, nga walay lain nakab-ot sa parehas nga lebel kaniya.

[1447] Si Santo Gregorio nga Teologo namatay niadtong 389. Usa ka simbahan ang gitukod alang kaniya sa Constantinople ni Patricius atol sa paghari ni Teodosio nga Bata sa unang tunga sa ika-5 nga siglo. Ang mga relikya ni San Gregorio, nga gidala sa Constantinople niadtong 960 sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine VI Porphyrogenitus, gibahin: ang usa ka bahin gibutang sa Simbahan sa mga Apostoles, ang usa pa sa Simbahan ni Santa Anastasia. Ang uban sa iyang mga relikya karon naa usab sa Roma, sa Basilika ni San Pedro nga Apostol.

Troparion, Tono 1:

Hinaut nga ang pastoral nga plauta sa imong teolohiya magdaug batok sa mga trumpeta sa mga orador: kay sa imong pagsabak sa kalawom sa Espiritu, gipanalanginan ka sa gasa sa maalamon nga pagpangwali. Apan, ampinga kang Kristo nga Dios, Amahan Gregorio, aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Pinaagi sa imong teolohikal nga dila, nga gloriyosong nakasulbad sa mga retorikal nga kalibog, ug gipahumotan ang Simbahan sa bisti sa Ortodoksiya, nga hinablon gikan sa kahitas-an, gipahumotan nimo ang Simbahan; ug karon, nga nagsul-ob niini, nagtawag ka kanamo, imong mga anak: Maglipay ka, Amahan, labaw nga maestro sa teolohiya.

Paghinumdom sa Balaang Martir Felicita ug sa iyang pito ka mga anak nga lalaki.

Paghinumdom sa Enero 25

Si San Gregorio, Papa sa Roma[1448] , nagtudlo kanato mahitungod niining balaan nga martir nga si Felicita sa iyang komentaryo sa Ebanghelyo pinaagi sa mosunod nga mga pulong[1449] . 'Sa dihang miingon ang mga Hudiyo sa Ginoo: *"Tan-awa, ang imong inahan ug ang imong mga igsoon nga lalaki nagatindog sa gawas, nga gustong makig-istorya kanimo"* (Mat. 12:47), gitawag sa Ginoo ang mga nagtuo sa Iyang Ngalan ug nagbuhat sa kabubut-on sa Iyang Langitnong Amahan nga Iyang mga igsoon nga lalaki, mga igsoon nga babaye, ug inahan, dili pinaagi sa unodnong pagkapari, kondili pinaagi sa pagkahiusa sa espiritu. Kini nga balaan nga si Felicita usa ka Romanang babaye gikan sa usa ka adunahan nga pamilya; siya adunay pito ka anak nga lalaki. Sa dihang nahigugma siya kang Kristo, iyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug nag-angkon sa atubangan sa pagano nga hari ug sa mga huwes nga siya usa ka Kristohanon[1450] . Sa pag-antos sa kalisod sa pagpanlupig, iyang gipalig-on ang kasingkasing sa iyang mga anak sa gugma alang sa ilang langitnong yutang natawhan. Pinaagi sa iyang pagtuo nahimo siyang sulugoon ni Kristo, samtang ang iyang mga anak gitawag nga mga igsoon ni Kristo tungod sa ilang pagkahiusa sa pagtuo ug maisugong paglahutay.' 'Nakita namo,' padayon sa balaang amahan, 'ang pagkalalaki nga kaisog sa dughan sa usa ka babaye: mitubang siya sa kamatayon nga walay kahadlok, pinaagi niini nagtudlo siya sa uban sa tinuod nga kahibalo sa Dios. Busa ako usab gitawag kining babaye dili lang usa ka martir, kondili labaw pa sa usa ka martir, kay gitutokan niya ang pag-antos sa iyang pito ka anak nga lalaki ug, samtang siya mismo nag-antos sa pagpanakit, ang iyang tinguha lang mao nga makasulod ang iyang mga anak sa Gingharian sa Langit una pa siya ug dili sila maliso gikan sa dalan padulong niini; ang balaan nga inahan-martir nangahadlok alang sa iyang mga buhing anak, nalipay alang sa mga nag-antos sa kamatayon, ug napasidunggan sa kamatuoran nga ang iyang pito ka anak nga lalaki misulod sa Gingharian sa Langit sa wala pa siya, diin siya mismo, ang ikawalo, misunod kanila, human siya nakig-ambit sa kamatayon sa pagkamartir uban sa iyang mga anak tungod sa Ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo[1451] .

[1448] Sant Gregorio nga Dialogista; ang iyang pista mao ang Marso 12

[1449] Kini, siyempre, nagtumong sa ikatulong sermon nga gihatag sa mga tawo sa Simbahan ni Santa Felicitas sa adlaw sa iyang pagkamartir.

[1450] Giakusahan sa mga pari si Santa Felicitas sa atubangan sa emperador nga nagpasipala sa mga dios pinaagi sa pagpanagkalat sa Kristiyanismo. Gihatag sa emperador ang balaang inahan ug ang iyang mga anak kang prefekto Publius.

[1451] Ang mga ngalan sa mga anak ni Santa Felicitas mao sila: Januarius, Felix, Philip, Silvanus, Alexander, Vitalis ug Martial. Ang pag-antos niining mga balaang martir nagsugod sa panahon ni Emperador Antoninus, nga naghari gikan sa 138 hangtod 161. Ang panganay nga anak nga lalaki ni Santa Felicitas grabe kaayo nga gilata ug gipahamtang sa prisohan; ang ikaduha gilata gamit ang mga tungkod nga tingga; ang ikatulo ug ikaupat gipatay gamit ang mga pisi; ang ikalima gilabay gikan sa taas kaayo nga lugar; ang ikaunom ug ikapito giputol ang ulo gamit ang espada, pagkahuman giputol usab ang ulo sa ilang inahan.

Kumemorasyon sa Banal nga Poplius.

Gisaulog sa ika-25 sa Enero

Ang Kagalang-galang Poplius gikan sa klase sa mga senador[1452] ug taga-lungsod sa Zeugma[1453] , sa suba sa Euphrates. Pagkapili niya og dapit sa usa ka hataas nga bukid, traynta ka verste gikan sa lungsod, nagtukod si Santo Poplius og gamay nga payag ug unya iyang gipang-apod-apod ang tanang kabtangan nga nadawat niya gikan sa iyang mga ginikanan ngadto sa mga kabus; samtang siya mismo nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa pagkabalaan ug pag-awhag sa lawas, nga ang dungog niini mikaylap sa halayo ug halapad. Daghang mga tawo ang misugod sa pagdagsa ngadto sa maong halangdon, nga nagtinguha nga makig-ambit sa iyang mga paningkamot sa pag-awhag sa lawas; gisugo niya sila nga magtukod og gamay nga mga selda, nga kanunay niyang gibisita, nga hugot niyang ginasiguro nga wala'y sulod gawas sa mga batakang panginahanglan; Ang pan nga makita sa mga monghe gibug-aton sa timbangan ni Banal Poplius, ug kung kinsa man ang makit-an nga adunay sobra sa gitudlo nga kantidad, iyang itawag sila nga mga palasira, usa ka tawo nga sobra kaayo ang pag-atiman sa ilang lawas; kadtong sa ilang mga selda iyang makit-an nga adunay andam nga pagkaon, iyang gitawag sila nga mga mokaon sa kahugawan. Sa gabii, ang balaan nga amahan wala magpahulay alang sa iyang kaugalingon, kondili maglibot siya sa mga selda sa iyang mga disipulo, mihunong sa gawas sa pultahan sa matag-usa. Ang Reverendo molabay lang nga hilom kon makit-an niya ang nag-okupar sa selda nga nag-ampo; apan kon natulog ang monghe, si Santo Poplius motuktok sa pultahan gamit ang iyang kamot ug hugot nga mosaway sa tapulan nga monghe. Tungod sa kanunay nga pakig-uban sa Ginoong Pari sa iyang mga disipulo, daghan kanila ang nagsundog sa balaan sa iyang pagka-asketa; duha kanila, sila Theotekn ug Avfoniy, pagkahuman sa kamatayon ni Ginoong Poplius, gikuha nila sa ilang kaugalingon ang pag- , ang pag-atiman sa mga igsoon ug ang pagpangulo sa monasteryo nga gitukod sa balaang asketa. Ang Bulahan nga si Poplius, sa samang higayon, malinawon niyang nahuman ang iyang dakong buhat ug mibyahe paingon sa Ginoo[1454] .

Kumemorasyon sa Banal nga si Mara nga Mang-aawit.

Gisaulog sa Enero 25

Sa iyang pagkabatan-on, ang Kagalang-galang Mar nailhan tungod sa iyang gwapong dagway ug adunay maayong tingog; sa mga pista sa dungog sa mga balaang martir, iyang gipahigayon sa hingpit ang katungdanan isip kantador. Labaw sa tanan, gihigugma niya ang Dios ug gisunod niya ang Iyang mga sugo uban sa pagkabalaan. Napalibotan sa daghang mga tukso, gipreserbar ni San Mar ang iyang lawas sa pagkabirhen nga pagkawalay sala, ug ang iyang kalag sa pagkabalaan ug pagkaputli. Sa dihang iyang giliko ang iyang kalag gikan sa mga tintal sa kalibutan, ang batan-on mibulag ug mibalik sa baryo sa Omiru[1455] ug nagtukod didto ug gamay nga payag, diin iyang gipuy-an sulod sa kap-atan ug pito ka tuig; sa maong payag, ang reverendo nag-antos pag-ayo tungod sa kabasa, nga nakadaot sa iyang panglawas, apan iyang gisalikway ang pagbiya sa iyang payag ug nagpuyo didto hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Ang Reverendo Mar nailhan sa iyang pagka-simple ug dili niya ikatugot ang limbong, samtang giisip niya ang kakabus nga labing dakong panalangin. Sa dihang siya nag-umol hangtod sa siyamnapung anyos, nagsul-ob lang siya og sinina nga hinimo sa lana sa kanding, ug aron mapadayon ang iyang pisikal nga kusog, mokaon siya og gamay nga tinapay uban sa asin. Sulod sa dugay nga panahon, nagpuyo sa kasingkasing sa santo ang mainitong tinguha nga makaapil sa pagsaulog sa Banal nga Misa. Sa dihang gisaulog sa pari alang kaniya kining dakong Misteryo nga makaluwas, miingon ang Kagalang-galang Mar nga napuno ang iyang kalag sa dili masukod nga kalami, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa malungtaron nga pagpamalandong, nga sobra ka naantig aron mangahas nga motan-aw paingon sa langit. Pagkahuman sa iyang taas ug makaluwas nga pakigbisog, malinawong gihatag sa santo ang iyang espiritu sa Dios ug karon naglipay siya sa walay katapusang puloy-anan.

[1452] Senador – mga miyembro sa pinakataas nga lawas sa estado sa Imperyong Romano.
[1453] Sa Siria, sa probinsya sa Roma nga Euphratesia.
[1454] Mga 380 AD.
[1455] Dili layo sa siyudad sa Cyrus, sa probinsya sa Syria nga Cyreastica.

8 Pebrero

26 Enero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa mga Kagalang-galang Xenophon ug Marya ug sa ilang mga anak nga sila Juan ug Arcadius.

Gisaulog niadtong 26 Enero

Si Santo Xenophon usa sa labing bantugan nga dignitaryo sa Constantinople. Dato siya sa mga materyal nga butang, apan mas dato pa sa sulod nga mga bahandi: pagtuo, pagkamatinud-anon ug masigasig nga pagtuman sa tanang sugo sa Dios. Bisan pa sa iyang dungog ug maharlikang pagkatawo, mas labi pa siyang nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug matinahuron nga kinabuhi. Sa kataas sa iyang dungog, ingon ana ka mapainubuson ang iyang hunahuna; wala niya gi-alsa ang iyang kaugalingon sa ibabaw sa uban sa iyang kasingkasing, ni wala siya mapahitas-on sa iyang panandaliang kalibutanong himaya. Nagtigom siya og mga bahandi para sa iyang kaugalingon sa langit, pinaagi sa pagpadala sa iyang mga bahandi didto pinaagi sa kamot sa mga kabus. Naa siya'y asawa nga ginganlan og Maria, nga misunod kaniya sa tanang maayong buhat ug nagkasinabot kaniya sa tanang aspeto. Si Xenophon nagpuyo nga matinud-anon uban kaniya, naglipay sa Dios pinaagi sa walay-sala nga pagtuman sa tanang mga sugo ug pagpanalipod sa kamatuoran sa Dios. Sa dihang gipanalanginan sila og duha ka anak nga lalaki, sila John ug Arcadius, gipadako nila kini uban sa husto nga pagtudlo, gitudloan sila dili lamang sa kaalam sa pagtuon kondili usab sa kahadlok sa Dios, nga mao ang sinugdanan sa tanang kinaadman, samtang gitudloan usab sila sa matag pagkamaayo. Gusto nila nga makita sa ilang mga anak dili lang ang mga manunod sa ilang dagkong kabtangan, kondili labi na gayud ang mga mosunod sa ilang e , banal nga kinabuhi. Gipadala sila aron magtuon sa Helenikong kinaadman sa Fenisiyanhong siyudad sa Berytus[1456] , nga bantog niadtong panahona tungod sa iyang mga eskwelahan. Samtang nagpuyo didto sila sulod sa pipila ka panahon alang sa ilang pagtuon, si Xenophon grabe kaayo ang sakit ug nagpaabot na sa kamatayon. Si Maria, nga wala nay paglaum nga mobalik sa maayong panglawas ang iyang bana, misulat sa iyang mga anak nga lalaki sa Berytus bahin sa grabeng sakit sa ilang amahan ug nangayo kanila nga mobalik dayon sa balay – sa dili pa mamatay ang ilang amahan. Gusto niya nga makadawat ang mga anak sa katapusang panalangin sa ilang amahan ug makaapil sa iyang lubong. Nagdali sila sa pagbalik sa balay. Sa dihang nakita sila sa ilang amahan, nalipay kaayo siya, ug nibuhin ang iyang sakit tungod sa iyang kalipay. Gisugo niya sila nga molingkod sa kilid sa iyang higdaanan ug gisugdan sila pagtudlo ingon niini:

– Sa akong pagtan-aw, akong mga anak, hapit na ko moabot sa katapusan sa akong kinabuhi; ug kamo, kon gihigugma ninyo ako, inyong amahan, kinahanglan buhaton ninyo ang akong gibilin kaninyo. Una sa tanan, kahadlok kamo sa Dios ug puy-a ninyo ang inyong kinabuhi subay sa Iyang balaan nga mga sugo. Sunod, ang akong isulti kaninyo dili tungod sa garbo, kondili aron magiya kaninyo sa dalan sa pagkamaayo: kon inyong kuhaon ang akong kinabuhi ingon panig-ingnan, nagtuo ko nga dili na ninyo kinahanglan pa og lain nga magtutudlo, kay ang pagtulon-an nga nadawat sa balay, gipadayag sa pulong ug buhat, mas mapuslanon kaysa bisan unsang laing pagtulon-an. Busa, hibaloa nga hangtod karon nagpuyo ako uban sa kanunay nga pagrespeto ug pagkamapainubsanon sa kasingkasing. Girespeto ug gihigugma ko sa tanan, dili tungod sa akong hataas nga katungdanan, kondili tungod sa akong pagkamapainubsanon ug maayong kinaiya: Wala ko makasala bisan kinsa sa bisan unsang paagi; Wala ko gayud masaway bisan kinsa, wala ko magpanamastamas, wala ko magpanagana, wala ko masuko nga walay hinungdan, ni nakig-away sa bisan kinsa. Gihigugma nako ang tanan ug nagpuyo ko sa kalinaw uban sa tanan; wala gayud ko mapakyas sa pag-adto sa Simbahan sa Dios, bisan sa gabii o sa buntag;

[1456] Berytus – karon Beirut – usa ka karaang siyudad sa Fenicia sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; sa ika-5 nga siglo misidlak kini ug nailhan tungod sa prestihiyosong eskwelahan sa retorika, panulaan, ug balaod; karon kini ang punoang administratibong sentro sa Asyan-Turko nga Syria ug usa ka yawe nga sentro sa kalakalan sa baybayon sa Syria.

wala nako gihinaut ang pulubi, ang biyahero o ang nagmasubo, kondili gipahupay nako ang tanan pinaagi sa pulong ug buhat; kanunay nako gibisita ang mga nakabilanggo, ug gipangbuhi nako ang daghang bihag, nga gipagawas sila. Sama sa pagbutang nako og bantay sa akong mga ngabil aron dili mosulti og bisan unsang dautan o limbong, ingon usab gibutang nako ang usa ka panata alang sa akong mga mata – aron dili motan-aw sa kaanyag sa lain ug dili magpuyo og kahilambigit kaniya. Gipanabutan ko sa Ginoo, ug wala ko mailhi og lain nga asawa gawas sa imong inahan; apan bisan pa uban kaniya, nagpuyo ra ko sa panag-asawa hangtod ikaw natawo, ug pagkahuman misabot kami nga magpabiling estranghero sa unod ug gipreserbar namo ang among pagkabalaan sa unod alang sa Ginoo hangtod karon. Tinud-anay, mga anak, sundi ang paagi sa kinabuhi sa inyong mga ginikanan; aligi ang among pagtuo, pagkamapailubon, ug pagka-mapainubsanon, ug puy-i sa paagi nga makapahimuot sa Dios; unya ang Dios magahatag kaninyo og taas nga kinabuhi. Maghatag og limos sa mga kabus, panalipdi ang mga balo ug mga ulila, bisitaha ang mga masakiton ug ang mga nakabilanggo, luwasa ang mga gidaugdaug ug ang mga dili matarong gikan sa kalamidad, ug panalipdi ang kalinaw uban sa tanan. Pagmatinud-anon sa inyong mga higala; pagbuhat og maayo sa inyong mga kaaway, ayaw pagbalos og dautan sa dautan; pagkamabuotan, malumo, mahigalaon ug mapainubuson sa tanan. Pagtipigan ang pagkabalaan sa kalag ug lawas sa pagkamakabubut-on; ug kon panalanginan kamo sa Diyos sa kaminyoon, ayaw pasamdan ang inyong higdaanan sa kaminyoon. Maghatag og limos sa mga simbahan sa Dios ug sa mga monasteryo; pasidunggi ang mga pari ug monghe, kay pinaagi kanila ang Dios nagpakita og kaluoy sa tibuok kalibutan. Labaw sa tanan, ayaw kalimti ang mga nagalibot alang sa Dios sa mga disyerto, sa kabukiran, sa mga langob ug sa mga bangin sa yuta, kondili hatagi sila sa gikinahanglan sa kinabuhi. Pakan-a pag-ayo ang mga kabus, ug dili ka magkagamay. Nasayud ka nga ang akong panimalay wala gayud magkagamay, bisan pa sa kanunay nga pagkaon nga gihatag sa mga kabus. Pag-ampo kanunay ug tagda ang mga pagtulon-an sa mga balaan. Hatagi ang imong inahan sa angay nga dungog ug tuman-a siya uban sa kahadlok sa Ginoo, kanunay nga tumanon ang iyang kabubut-on ug dili gayud molapas sa iyang mga sugo. Mahigugmaon ka sa imong mga sulugoon, higugmaa sila ingon nga miyembro sa imong pamilya ug ingon nga imong kaugalingong mga anak; buhian ang mga tigulang ug hatagi sila og pagkaon ug tanan nilang gikinahanglan hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi. Sa mubo, akong balik-balikon kaninyo: buhata ninyo ang akong nabuhat, ug kamo usab hatagan sa dungog ug himaya sa mga balaan. Hinumdumi usab kanunay nga kining kalibutan molabay ra ug ang himaya niini malata. Mga anak ko, tuman-a ninyo ang mga sugo sa Ginoo ug ang akong mga pagtulon-an, ug kamo panalanginan sa Dios sa kalinaw!

Pagkadungog niini nga mga pulong, si Juan ug si Arcadio nanghilak ug miingon:

'Ayaw kami biyai, Amahan, apan hangyoa ang Dios nga hatagan ka pa og dugang panahon nga mabuhi uban kanamo. Nagtuo kami nga kon gusto nimo, makahimo ka sa paghangyo sa Dios: maminaw ang Dios kanimo. Para kanamo nga mga batan-on, labing importante ang imong presensya dinhi, aron imong giya kami sa labing maayong paagi paingon sa mga maayong buhat ug ikaw mismo ang maghan-ay sa among kinabuhi sumala sa angay.'

Mibuntog og lawom ang amahan ug, uban sa luha sa iyang mga mata, miingon:

'Sukad nga gipahamtang kanako sa Ginoo kining sakit ug natulog na ko sa higdaanan, daghan na akong pag-ampo ug nagpadayon gihapon ko sa pag-ampo sa Ginoo nga, alang sa inyong pagkabatan-on, hatagan pa ko Niya og dugang panahon nga mabuhi pa dinhi sa yuta, hangtod makita ko kamo nga hingpit na sa tanang paagi.'

Sa sunod nga gabii, nakadawat si San Xenophon og pahibalo sa usa ka damgo nga gisugo siya sa Dios nga magpabilin pa sa kinabuhi og pila ka panahon. Gisultihan niya ang iyang asawa ug mga anak bahin niini, ug sila tanan nalipay ug gidayeg ang Dios. Ang masakiton hinay-hinay nga nakabawi sa iyang sakit. Miingon siya sa iyang mga anak nga lalaki:

'Mga anak ko, molarga kamo ug tapusa ang inyong pagtuon, ug mobalik kamo dayon pagkahuman: ako na ang mag-andam sa inyong balaodnong kasal.'

Unya gisakay niya sila sa usa ka barko ug, pagkahuman niyang gihatagan sila sa tanan nilang gikinahanglan, gipabalik sila sa Berith.

Sa dihang mibiyahe sila sa dagat, maayo pa ang dagan sa biyahe sa sinugdanan kay aduna silay maayong hangin. Apan kalit lang mitumaw ang hangin nga supak, ug usa ka wala damhang bagyo ug kusog nga balud ang nibuto sa dagat. Dali ra nga gibyaan sa mga marinero ang timon, ug nadala ang barko sa unos paingon sa dili mailhi nga destinasyon, nga naglunop pa gyud sa kadagatan. Nawad-an og paglaum ang tanan nga anaa sa barko nga

maluwas ang ilang kinabuhi ug, tungod sa kalamidad ug kahadlok sa kamatayon, naghilak sila sa kasakit. Ang duha ka magsoon, sila Juan ug Arcadio, naghilak usab, samtang nag-ampo sa Diyos.

'O Labing Mahigugmaong Ginoo ug Magtanyag alang sa tanang binuhat!' ilang pag-ampo. 'Ayaw pagdumot sa Imong mga binuhat; hinumdumi ang mga maayong buhat sa among mga ginikanan ug, alang kanila, ayaw kami pagbaya: ayaw kami tugoti nga mamatay sa dili pa ang among panahon, sa kasibot sa among pagkabatan-on. Pasagdi kami sa mabangis nga dagat ug ayaw kami lunopa sa kalawoman sa dagat. Hinumdumi ang Imong kaluoy ug ang Imong pagkamaayo; tan-awa kami gikan sa kahitas-an sa Imong balaan nga himaya ug tan-awa ang among kaguol. Paminawa ang among mga pag-agik-ik ug among mga pagtuaw! Uban sa mapungot nga kasingkasing ug mapainubsanon nga espiritu nag-ampo kami kanimo: itunol ang imong gamhanang tuo nga kamot kanamo ug luwasa kami gikan sa makamatay nga kadaut; ayaw kami itugyan sa kamatayon alang sa imong ngalan, kondili pagtratar kanamo sumala sa imong kaluoy ug sa kadagaya sa imong kaluoy. Ligtasi kami gikan sa pagkalunod alang sa himaya sa Imong ngalan, kay dili ang mga patay ang magdayeg Kanimo, ni ang mga moadto sa lubnganan (tan-awa Salmo 113:25), kondili kami, ang buhi, ang maghimaya sa Imong mahimayaong ngalan.'

Ang mga marinero, sa ilang pagkakita nga ang mabangis nga bagyo dili maghinay kondili nagkagrabe pa gayud, nga karon dili na gyud malikayan sa barko ang pagkalunod, – sama sa gustong motabang sa barko nga nag-antos – misakay sa usa ka gamay nga sakayan, nga espesyal nga gihimo, natabonan sa ibabaw ug luwas sa pagkalunod, ug dayon nagdali sa pagpalayo gikan sa barko, nagpadagan bisan asa sila dad-on sa mga balod. Naglaum sila nga dad-on sila sa mga balod sa baybayon. Ang mga batan-on, si Juan ug si Arcadio, nga nagpabilin sa barko uban sa ilang mga ulipon, nakasaksi sa paglayas sa mga marinero ug sa dili na malikayan nga kapahamakan sa barko, kay ang barko nabungkag na ug, napuno sa tubig, naglunod na sa ilawom sa mga balod. Tungod kay hingpit na silang nawagtangan og paglaum nga maluwas ang ilang kinabuhi, gikuha nila ang ilang mga sinina aron mas sayon sila makalangoy, aron dili dayon malunod ug mamatay sa kalawoman. Samtang gihulat nila ang ilang katapusang pagbulag ug kamatayon, misinggit sila sa ilang mga ginikanan, nga layo sa balay, sa tingog nga puno sa luha ug tibuok kasingkasing, nga gihunahuna nilang naa sila diha uban kanila.

'Ginaampo namo,' ingon nila, 'ang imong maayong panglawas, minahal nga amahan! Maayo usab ka, minahal nga inahan! Dili na ninyo kami makita pag-usab, sama sa dili na namo kamo makita; dili na namo malingaw sa mga panalangin sa yuta sa panimalay uban kaninyo.'

Unya nagsugod sila sa pag-istorya sa usag usa:

'Lagmit kami, minahal nga igsoon! Lagmit, kahayag sa akong mga mata! Oh, unsa ka sakit ang pagbulag! Asa na karon ang mga pag-ampo sa among ginikanan? Asa na ang ilang mga buhat sa kalooy ngadto sa mga kabus? Asa na ang limos nga ilang gihatag sa mga monghe ug ang pagtahod nga ilang gipakita kanila?' Tinood nga wala gyud usa sa ilang mga pag-ampo para kanato ang nakaabot sa Dios, o kung nakaabot man gani, napildi kini sa kadaghan sa atong mga sala, nga tungod niini dili na kita angay mabuhi? Ka-alaot kita, nga kaniadto naghilak pa tungod sa hapit na kamatayon sa atong amahan, ug karon kita na mismo ang hinungdan sa dili na mapahupay nga paghilak ug walay katapusang pag-aga sa atong mga ginikanan! O amahan! Ikaw nga nag-atiman pag-ayo sa pagpadako kanamo ug sa pagpalambo sa among kinabuhi, dili gani nimo kami makita sa among kamatayon. O inahan, nga naglaum nga makita ang imong mga anak nga lalaki nga nakaminyo ug nag-andam og marangyang mga kwarto sa wala pa ang ilang takdang panahon! Dili ninyo bisan makita ang kabaong sa inyong mga anak. Sa tinuod, bug-at kaayo nga karga alang sa mga ginikanan ang makita ang ilang mga anak nga nag-antos sa kamatayon ug ang paglubong kanila – apan alang kaninyo, among pinalanggang ginikanan, unsa pa kaha kabug-at ang pag-antos sa pagkawala sa inyong mga anak, kay wala man ninyo makita ang ilang kamatayon ug dili man gani ninyo madawat ang balita sa ilang kalit ug mapait nga pagpanaw! Naglaum kamo nga kami ang maglubong kaninyo sa inyong katigulangon, apan karon bisan kami wala gani hatagi sa dungog nga kamo ang maglubong kanamo.

Unya nagkagakos sila ug, sa pagpaalam sa usag usa, miingon:

'Paalam, igsoon, ug pasayloa ko!'

Niadto, mituaw sila pag-usab kang Dios:

'O Hari ug Ginoo sa tanan! Unsa ka grabe nga kamatayon ang imong gitugotan nga among masinati! Kung, sumala sa imong dili masabtan nga mga sugo, imposible na gayud nga makalikay kami niini, nan bisan pa man,

ayaw kami pagbulag samtang kami mamatay. Pasagdi nga usa ra ka balod ang motabon kanamo, ug himoa nga ang tiyan sa usa ka halimaw sa dagat maoy among kabaong!'

Mituyok usab sila sa ilang mga sulugoon:

'Ligtas ninyo ang inyong kaugalingon, minahal nga mga igsoon ug mga higala, ug pasayloa kami.'

Sa dihang napukan na gayud ang barko, ang matag-usa kanila mipilit sa unang tabla nga ilang makita, ug busa nadala sila sa mga balod sa lain-laing direksyon nga nagkalainlain gikan sa usag usa. Apan, pinaagi sa grasya sa Dios, ang tanan naluwas sa pagkalunod ug kamatayon, ug nadala lang sa lain-laing direksyon: ang mga ulipon nadala sa baybayon sa mga balud sa Tyre[1457] , si Juan nadala sa usa ka lugar nga gitawag og Malmefetan[1458] , ug si Arkady sa Tetrapyrgia[1459] . Ang matag-usa kanila, nga wala maghibalo sa pagluwas sa ilang igsoon gikan sa kamatayon, wala maglipay kaayo sa ilang kaugalingong pagluwas kondili mas nagmasubo sila sa kamatayon sa ilang igsoon.

Pag-abot niya sa baybayon, naghunahuna si Juan sa iyang kaugalingon ingon niini: 'Asa na kaha ko paingon karon? Nahuya ko nga magpakita nga hubo sa atubangan sa mga tawo. Mas maayo nga moadto ko sa usa ka monasteryo, diin nagpuyo ang mga debotong monghe, ug didto mosilbi ko sa Dios, nga nagluwas kanako gikan sa kamatayon, sa pagka-imol ug pagka-mapainubsanon kaysa sa kadato ning kalibutan. Sa akong hunahuna, wala tagda sa Dios ang among pag-ampo kaniya sa barko tungod kay gusto sa among ginikanan nga ipakasal kami ug biyaan kami og bahandi ug dagkong kabtangan. Mas sayo pa unta kami nga mapukan sa kawang sa kalibutan kaysa sa dagat. Ang Makakita sa Tanan nga Dios, sa pag-andam og mas maayong kinabuhi para kanato, gitugotan nga kini nga kalamidad moabot kanato, ug sumala sa Iyang pagbuot, mao kini ang nahitabo. Siya, ang Maayo, nahibalo sa tanan nga alang sa atong kaayohan, samtang kita wala'y nahibaloan sa unsay moabot kanato. Siya nahibalo sa tanang butang ug naglihok sumala sa Iyang gusto, nga nag-andam og kaluwasan para sa matag kalag.'

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot ngadto sa Dios, nag-ampo siya ingon niini: 'Ginoo ko, Ginoo ko, nga nagluwas kanako gikan sa balod sa dagat ug gikan sa sigurado nga kamatayon! Luwasa usab ang Imong alagad, akong igsoon nga si Arcadius. Luwasa siya gikan sa mapait nga kamatayon, sama sa pagluwas Nimo kanako pinaagi sa Imong kaluoy; ug kon gipabuhi Nimo siya ug nadala sa baybayon, ablihi ang iyang hunahuna, aron siya makapamalandong ug maghandum sa kinabuhi sa monghe, ug hatagi siya og grasya aron makapahimuot kanimo. Luhaa usab ang mga sulugoon nga kauban namo, aron walay bisan kinsa kanila ang malaglag sa dagat, kondili pinaagi sa ilang kaluwasan mapadayeg ang Iyang labing balaan nga ngalan!'

Samtang naglakaw siya sa baybayon, nagpadayon siya sa pag-ampo: 'Ginoong Jesu-Cristo, Bugtong Anak sa Dios! Paminawa ang pag-ampo sa imong alagad ug igiya ang akong mga lakang padulong sa pagtuman sa imong mga sugo; igiya ako sumala sa imong balaan nga kabubut-on, kay nasayud ka, O Ginoo, nga wala koy lain nga motabang kanako gawas kanimo niining taknaa."

Pagkahuman sa taas nga paglakaw, nakit-an niya ang usa ka monasteryo ug mituktok sa ganghaan. Gibuksan kini sa bantay sa ganghaan ug nakita nga hubad siya. Gikuha niya ang iyang gawas nga bisti, gihatag kini kaniya aron isul-ob, ug gidala siya sa iyang selda, gitanyag kaniya og pan ug bag-ong presko nga mustasa. Pagkahuman nila sa pagkaon, ang bantay sa ganghaan, usa ka monghe, nangutana:

'Asa ka gikan, igsoon?'

Mitubag siya:

'Biyahero ko, Ginoo, ug usa ka kabus nga nakalikay sa kamatayon sa dagat. Sa dihang nabungkag ug nalunod ang barko, nagkupot ko sa pipila ka tabla ug gidala sa mga balod. Ang Ginoo, pinaagi sa inyong mga pag-ampo, nagpabilin kanako nga buhi, ug nadala ko sa baybayon sa inyong nasud.'

Pagkadungog niini, ang tigbantay sa ganghaan, usa ka monghe, nabati pag-ayo ug gidayeg ang Dios, nga nagluwas sa mga nagbutang sa ilang paglaum kaniya. Unya gipangutana niya si Juan:

'Asa ka gusto moadto, igsoon?'

Mitubag si Juan:

[1457] Tiro – ang karaang kapital sa Fenicia – nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo, sa amihanan sa Palestina.

[1458] Malmefetan – usa ka lokalidad sa Mesopotamia.

[1459] Tetrapyrgia – usa ka siyudad sa Mesopotamia, duol sa Suba sa Eufrates.

'Bisan asa ko dad-on sa Ginoo. Gusto ko nga mahimong monghe, kon ang maloloy-on nga Ginoo, sa pagtabok sa akong mga sala, mosugot nga ako magdala sa Iyang bulahan nga yoke.'

Miingon kaniya ang monghe:

'Tinuod gayud, anak ko, nangandoy ka og maayong buhat, ug panalanginan ka kon moserbisyo ka sa Dios sa tibuok nimong kasingkasing.'

Unya gisultihan siya ni Juan sa mosunod nga hangyo:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, sultihi ako: pwede ba ko magpabilin dinhi uban kanimo?'

Mitubag ang monghe:

'Paghulat lang og pila ka gutlo; makig-istorya ko sa atong abá bahin kanimo. Tingali makadawat siya og pahibalo gikan sa Dios mahitungod kanimo? Unya, bisan unsa ang iyang sugo kanimo, buhata kini, ug maluwas ka.'

Miadto ang tigbantay sa ganghaan sa abbot ug gisultihan siya sa tanan nga detalye bahin sa batan-ong lalaki. Gisugo sa abbot nga dad-on siya sa iyang atubangan ug sa dihang nakita niya siya, nakaila siya sa tawag sa Diyos sa iyang kapalaran. Sa pagtan-aw sa iyang matinahuron nga kinabuhi, miingon siya:

'Bulahan ang Dios sa imong amahan ug inahan, nga nagluwas kanimo gikan sa pagkawala sa dagat ug gidala ka dinhi!'

Unya, pagkahuman siya gihatagan og detalyadong pagtudlo mahitungod sa makaluwas nga kinabuhi sa monghe, gipanalanginan siya sa tanda sa krus ug gisugo nga magpabilin sa monasteryo. Wala madugayi, gitonsura niya si Juan sa Orden Monastiko sa mga Anghel. Busa, ang bulahan nga si Juan nagpahinungod sa pag-ampo ug pag-ayuno ug sa tanang mga buluhaton sa monastiko, nga nagatuman sa iyang mga katungdanan. Apan kanunay siyang nagasubo alang sa iyang igsoon nga si Arcadius, nga nagtuo nga nalumos kini sa balod sa dagat.

Si Arcadius usab, sumala sa kabubut-on sa Dios, nakaluwas ug, pag-abot niya sa baybayon sa Tetrapyrgia gikan sa dagat, mihapa ug nag-ampo sa Dios ingon niini: 'Ginoo, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac, Dios ni Jacob, Dios sa akong amahan! Nagpasalamat Ako Kanimo sa pagluwas Kanako gikan sa kagubot ug unos, ug sa pagdala Kanako gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi—kinabuhi nga wala na Nako damha—ug sa pagpatindog sa akong mga tiil sa uga nga yuta. Apan sama sa pagluwas Nimo Kanako gikan sa pagkalumos pinaagi sa Imong dakong kaluoy, luwasa usab ang Imong alagad, akong igsoon nga si Juan. Nag-ampo ako kanimo, akong Ginoo, O Ginoo—ipanalipod siya pinaagi sa imong kaluoy, aron dili siya malumos sa mga balod ug sa unos, ug dili siya lunodon sa kalawoman. Paminawa ako, O Ginoo, kay dako ang imong kaluoy, ug tugoti nga makita nako ang akong igsoon. Hinumdumi ang mga binuhatan sa among amahan, ug ayaw itugot nga si Juan itambog sa kalawoman sa dagat. Ayaw itugyan kining batan-ong lalaki sa sayo ug dili takdang kamatayon. Pasagdi nga makita ko siya una, ug unya pa ako patayi.'

Samtang nag-ampo siya ingon niini, naghilak siya pag-ayo ug nangluya pa gani tungod sa paghilak; unya, mibangon siya ug miadto sa usa ka duol nga baryo, diin usa ka ka-Kristohanong iyang nakasugat naghatag kaniya og pipila ka gisi-gisi nga sinina. Gisul-ob niya kini ug, pagkahuman nangayo og gamay nga tinapay, gipalig-on niya ang iyang gikapoy nga lawas. Pagkahuman niini, miadto siya sa simbahan didto ug, pagkahuman sa pag-ampo pag-usab uban sa mga luha alang sa iyang igsoon, misandig siya sa usa ka haligi sa kilid sa simbahan ug natulog. Sa diha-diha dayon, sa usa ka damgo, nakita niya ang iyang igsoon nga si Juan, nga miingon kaniya:

'Igsoon nga si Arcadius! Ngano man ka nagahilak og ingon ani ka-pait para kanako ug nagapasakit sa imong kasingkasing? Pinaagi sa grasya ni Kristo, buhi pa ako; busa, ayaw pagmasubo para kanako.'

Sa pagmata ni Arcadius, napuno siya sa pagtuo nga tinuod gayud ang maong damgo; napuno siya sa dakong kalipay ug nagpasalamat sa Diyos. Sa samang higayon, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: unsa man ang iyang buhaton?

'Munta ba ko,' iyang gihunahuna, 'sa akong ginikanan? Sila, kung dili nila makita ang akong igsoon uban nako, malulunop sa akong pagbalik. Kung mobalik ko sa eskwelahan ug, pagkahuman nako sa akong pagtuon sa pilosopiya, mobalik ko sa akong ginikanan, dili pud ko makahatag kanila og kalipay. Kung ako ra ang ilang makita, magsugod sila og hilak nga mapait. Wala ko kahibalo unsa ang buhaton. Nahinumdom ko nga kanunay gidayeg sa akong amahan ang kinabuhi sa monghe, nga nalambigit sa kahilom ug nagdala sa usa ka tawo nga mas duol sa Diyos. Busa, moadto ko sa usa ka monasteryo ug mahimong monghe.'

Pagkahuman sa iyang paghunahuna sa sulod sa iyang kaugalingon, si Arkady mipangamuyo ug mibyahe paingon sa Herusalem. Pagkahuman niyang nagpasidungog didto sa mga balaang dapit diin gidala sa Ginoo ang kaluwasan sa kalibutan, mibiya siya sa siyudad ug nagtuyo nga moadto sa bisan unsang monasteryo nga iyang masugatan sa iyang dalan. Samtang nagpadayon siya sa iyang pagbiyahe, nakasugat siya og usa ka respetadong monghe, nga abu-abuhon na ang buhok tungod sa katigulangon, usa ka tawo nga balaan ang kinabuhi ug puno sa kinaadman. Sa pagduol kaniya, ang batan-on mihulog sa iyang mga tiil, gikahagkò kini ug miingon:

'Amo ko pag-ampo sa Ginoo, balaan nga amahan, kay ako anaa sa dakong kaguol ug pag-antos.'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Ayaw pagmahay, akong anak! Ang imong igsoon, nga imong gipanghimakas, buhi siya sama nimo. Ang tanan nga uban nimo sa barko, nga gipanalipdan sa Ginoo, naluwas sa pagkaguba ug miadto sa mga monasteryo aron magpuyo sa kinabuhi sa monghe. Ang imong igsoon nga si Juan nakadawat na sa iyang unang ordinasyon sa pagka-monghe. Moabot ang panahon nga makita nimo ang imong igsoon sa imong kaugalingong mga mata, kay nadungog ang imong pag-ampo.

Si Archadius, sa pagdungog niining mga pulong sa maalamon nga tigulang, mitindog diha nga nabigla, namangha sa kinaadman sa balaan; unya, mibalik pagkahulog sa iyang mga tiil, misugod siya og sulti:

'Tungod kay wala gyud gitago sa Dios kanimo ang bisan unsa mahitungod sa nahitabo kanako, ayaw usab ko pagsalikway—ako nang hangyo kanimo. Pinaagi sa bisan unsang paagi nga imong nahibaw-an, luwasa ang akong mapintas nga kalag ug idala ako sa kinabuhi sa monghe.'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Bulahan ang Dios! Sunda ako, akong anak.'

Gidala siya sa tigulang ngadto sa monasteryo ni San Chariton, nga sa Syriac gitawag Sukiyiska[1460] . Didto gipahimutang siya isip monghe ug gihatagan siya og selda diin kaniadto nagpuyo isip monghe sulod sa limampung katuigan ang usa sa mga bantugang amahan. Kining maalamon nga tigulang mismo nagpuyo og usa ka tuig uban ni Arkady, nagtudlo kaniya sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe ug nagtudlo kaniya unsaon pagpakig-away ug pagsukol sa mga dili makita nga kaaway. Sa katapusan sa tuig, ang tigulang misulod sa kamingawan, gibyaan si Arcadius nga nag-inusara sa selda ug nagsaad nga makigkita pag-usab kaniya pagkahuman sa tulo ka tuig. Si Arcadius, pagdawat niya sa mga sugo sa tigulang, masigasig kini nga gisunod, nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii.

Duha ka tuig human sa pagkalunod sa barko, si Xenophon, nga wala kahibalo sa nahitabo sa iyang mga anak sa dagat, nagpadala sa usa sa iyang mga ulipon ngadto sa Berytus, nga nagsugo kaniya nga pangitaon si Juan ug si Arcadius ug masayran ang tanan nga detalye bahin kanila: kung maayo ba ang ilang panglawas ug kanus-a nila mahuman ang ilang pagbansay. Natingala kaayo ang ilang amahan ug inahan nga sa ingon kadugay, wala gyud bisan kaisa ang ilang mga anak nagpahatag og balita kanila o nagpadala og bisan usa ka sulat ngadto sa ilang ginikanan. Pag-abot sa ulipon sa Berytus ug pagkahibalo nga wala diay miabot sa maong siyudad ang mga anak sa iyang agalon nga si Xenophon, nangutana siya sa iyang kaugalingon: nahibalo ba sila sa ilang hunahuna ug nilarga na lang paingon sa Athens? Busa miadto siya sa Atenas aron pangitaon sila. Sa dihang wala usab sila didto, ug tungod kay wala siyay makuhang balita bahin kanila bisan asa, mibalik siya sa Bizansiyo nga napaluya ang kasingkasing. Samtang nagpahulay siya sa usa ka karwaan sa dalan, mihunong usab didto aron magpahulay ang usa ka monghe nga naglibot-libot. Sa ilang pakighinabi, gipatin-aw sa monghe nga paingon siya sa Jerusalem aron magdayeg sa mga balaang dapit. Ang ulipon ni Xenophon, samtang gitan-aw pag-ayo ang monghe, hinay-hinay niyang nakaila kaniya isip kanhi niyang higala, usa sa mga ulipon nga gipadala sa iyang agalon uban sa mga anak sa Berytus. Gipangutana sa ulipon ang monghe:

'Dili ba kana ang imong ngalan?' – ug, pagngalan kaniya, miingon:

'Ikaw mao ang ulipon sa atong agalon nga si Xenophon, nga nilarga paingon sa Berytus uban nila John ug Arcadius.'

Mitubag ang monghe:

'Ako gayud kini, ug ikaw ang akong kauban, kay kita mga ulipon sa parehas nga agalon.'

Unya nangutana ang sulugoon:

[1460] Ang paghinumdom kang San Chariton gisaulog kada 28 sa Septyembre. Ang Monasteryo sa Suki, nga iyang gitukod, nahimutang sa Palestina, sa habagatan sa Bethlehem.

'Unsa may nahitabo kanimo nga nagsul-ob ka og habito sa monghe? Ug asa na ang atong mga agalon nga sila Juan ug Arcadius? Sultihi ko, palihug – kay naningkamot kaayo ko sa pagpangita kanila, apan wala nako sila makaplagan bisan asa.'

Mibug-at ang gininhawa sa monghe, ug uban sa mga mata nga puno sa luha, gisugdan niya ang pagsaysay sa tibuok sugilanon kaniya.

'Kinahanglan nga mahibal-an nimo, akong higala, nga ang atong mga agalon nangamatay sa dagat, ingon man usab ang tanan nga kauban nila. Sa akong nahibaw-an, ako ra ang nakaluwas sa kamatayon. Naghukom ko nga mas maayo nga itago ang akong pagka-monghe kaysa mobalik sa balay ug ipahibalo ang makalilisang nga balita sa among agalon ug agalonang babaye ug sa tibuok panimalay. Busa, nahimo kong monghe ug karon nagpadulong ko sa Herusalem aron magsimba.

Pagkadungog niini, ang sulugoon misinggit sa kusog ug naghilak sa kapait. Nagsubo siya sa kasubo, nagpukpok sa iyang dughan ug miingon:

'Lagmit ko, akong mga ginoo! Unsa may nahitabo kaninyo? Unsa may akong madungog kabahin kaninyo! Unsa kaha kamoy naagian! Unsa ka pait nga katapusan ang miabut kaninyo! Kinsa may mosulti sa inyong amahan ug inyong inahan sa inyong makalilisang nga kamatayon? Kinsa bay makasugakod sa pagtan-aw sa luha sa amahan ug kasubo sa inahan! Unsaon man pagpatalinghog sa ilang paghilak, pag-agol ug pag-aga nga dili manikig! Layo ko, akong mga maayong agalon! Nawala kamo, among paglaum! Naglaum kami nga, pagkahuman sa inyong mga ginikanan, magdala kamo og kalipay kanamo, inyong mga sulugoon; pag-ambit sa inyong kaayo sa mga nanginahanglan; paglipay sa mga estranghero; pagtabang sa mga kabus; pagpanamkon sa mga simbahan sa Dios; ug pag-atiman sa mga panginahanglan sa mga monasteryo – apan karon, kawawa kami! Napukan ang tanan namong paglaum. Wala ko kahibalo unsa ang buhaton. Kung mobalik ko sa akong amo, dili ko kaisog mosulti kaniya sa ingon ani ka masubo nga balita. Sa tinuod, giunsa man nako pagsulti sa usa ka amahan ug inahan nga nangalumos sa dagat ang ilang mga anak nga lalaki? Sa pagkadungog nila niini, dili kaha sila dayon matumba ug mamatay, tungod sa kabug-at sa kasubo sa ilang kasingkasing? Busa, dili ko mobalik, kay basin, tungod sa ingon ana ka makalilisang nga balita nga akong dad-on, mamatay ang akong mga agalon sa dili pa ang ilang takdang panahon, ug ako pa ang mahimong hinungdan sa ilang kamatayon.

Samtang ang sulugoon nagasulti niini ug nagahilak, nga dili gustong mobalik kang Xenophon nga iyang agalon, ang mga biyahero nga naa didto ug ang mga lumolupyo nangumbinsi kaniya nga undang sa paghilak ug gisugo siya nga mobalik sa balay ug isulti sa iyang mga agalon ang tanan, aron dili siya nila pagpanagnaan.

'Kung dili nimo ipahibalo sa imong mga agalon ang ilang kasakit,' ingon nila, 'ug kalit ka nga mawala, walay kaluwasan para nimo.'

Gipatuman sa sulugoon ang ilang tambag ug mibalik sa Constantinople. Pag-abot niya sa balay sa iyang agalon, mipungko siya, gipanaog ang ulo, gikapoy ang nawong, ug nagpabilin siyang hilom sa kalibog.

Ang iyang agnana, si Maria, pagkadungog nga mibalik na ang ilang sulugoon nga gipadala sa mga bata, gipatawag dayon siya ug gisugdan ang pagpangutana:

'Unsa na ang kahimtang sa atong mga anak?'

'Wala'y problema, maayo ra mi,' tubag sa ulipon.

Nagpadayon ang babaye sa pagpangutana:

'Asa na man ang ilang mga sulat?'

'Nawala nako sila sa dalan,' tubag sa sulugoon.

Unya nasamok ang iyang kasingkasing, ug mituyok siya sa ulipon:

'Gipangayo ko kanimo sa ngalan sa Dios, sultihi ko sa tinuod. Ang akong kalag nabalaka kaayo, ug nawala na ang akong kusog.'

Unya misinggit siya sa kusog, naghilak sa mapait, ug misugod sa pagsulti sa kamatuoran.

'Lagmit na gayud ako, ginoo!' matod niya. 'Napatay sa dagat ang inyong duha ka suga: nabangga ang barko, ug nalunod silang tanan.'

Unsa kaha ka-maisug, labaw pa sa tanang gilauman, ang ginoo nga babaye nga nakadungog niining balita! Lig-on sa iyang pagtuo sa Diyos, imbis nga matumba sa yuta tungod sa kakapoy, kasubo, ug paghilak sa kawad-on og paglaum, mihunong siya sa usa ka gutlo sa katingala, ug unya miingon:

'Bulahan ang Dios, nga nag-andam niini tanan! Sumala sa Iyang pagbuot, mao kini ang Iyang gibuhat. Hinaut nga pagapanalanginan ang ngalan sa Ginoo gikan karon hangtod sa kahangturan!'

Sa sulugoon nga nagdala sa balita kaniya, miingon siya:

'Hilom ka ug ayaw isulti kini sa bisan kinsa: ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo ang nagkuha; Siya ra ang nakahibalo unsay maayo para kanato.'

Paglabay sa mga tulo ka oras ug hapit na mahuman ang adlaw, mibalik si Xenophon sa balay gikan sa harianong palasyo. Mibalik siya sa usa ka solemne nga prusisyon, nga gipangulohan ug gisundan sa daghang mga tawo. Pag-abot niya sa balay ug pagpauli sa mga tawo nga kauban niya, mipahimutang siya aron mokaon. Mokaon siya kaisahan sa usa ka adlaw, ug kana sa gabii. Sa dihang mipahimutang na siya sa lamisa, gisultihan siya sa iyang asawa nga si Maria:

'Nasayud ka ba, akong ginoo, nga mibalik na ang atong sulugoon gikan sa Berytus?'

Mitubag si Xenophon:

'Bulahan ang Dios! Asa na kaha ang sulugoon nga mibalik?'

Miingon kaniya ang iyang asawa:

'Namasakit siya ug nagpahulay.'

Unya nangutana si Xenophon:

'Nagdala ba siya ug mga sulat gikan sa mga anak?'

Niingon siya niini:

'Biyaan na lang nato karon, Ginoo! Mokaon na ta karon, ug ugma imong makita ang mga sulat. Daghan pa ang isulti kanato sa ulipon bahin niini sa personal.'

Apan mipugos si Xenophon:

'Ipahatud na dayon karon ang mga sulat. Basahon ko kini aron mahibalo ko kung maayo ba ang kahimtang sa atong mga anak. Ang bisan unsa pa nga iyang isulti, pasultiha na lang siya ugma.'

Unya si Maria, nga dili na makapugong sa kasakit sa iyang kasingkasing, nibuto sa paghilak ug wala na gyud siya makasulti tungod sa iyang pag-agol. Si Xenophon, sa dihang nakita niya nga naghilak siya pag-ayo, nabigla ug nangutana:

'Unsa man ang nahitabo, akong ginang Maria? Ngano man ka nagahilak? Masakit ba ang atong mga anak?'

Halos dili na niya masulti:

'Mas maayo pa unta nga masakiton sila, apan nangamatay sila sa dagat, among pinalanggang mga anak.'

Misangpit si Xenophon sa kusog ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, miingon:

'Bulahan ang ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan, amen! Ayaw kasubo, akong ginoo. Nagtuo ko nga dili tugotan sa Dios nga hingpit nga mapapas ang atong mga anak, ug naglaum ko nga ang Iyang maloloy-on nga pagdumala dili maghatag ug kasubo sa akong uban, sama sa wala ko gayud pagsuway sa paglagot sa Iyang kaayo. Busa, mag-ampo kita alang sa Iyang dakong kaluoy sa tibuok gabii, ug maglaum kita nga ipadayag sa Dios kanato ang kapalaran sa atong mga anak: buhi pa ba sila o wala na.

Unya mibangon sila dayon, nagsira sa ilang kaugalingon sa kwarto sa pag-ampo, ug gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo, nga nagpadulong sa Diyos uban sa daghang luha ug lig-on nga pagtuo. Sa pagsidlak sa kaagahon, naghigda sila aron magpahulay, tagsa-tagsa, sa hugot nga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop. Ug pareho silang duha nakakita sa parehas kaayo nga damgo. Murag ilang nakita ang ilang duha ka anak nga lalaki nga nagtindog sa atubangan ni Kristo nga Ginoo sa dakong himaya: si Juan adunay trono nga giandam para kaniya, usa ka sceptre ug usa ka maharlikang korona nga gipalamuti sa bililhon nga perlas ug bililhon nga mga bato; samtang si Arcadius adunay korona sa mga bitoon, usa ka krus sa iyang tuo nga kamot ug usa ka hayag nga higdaanan nga giandam alang sa iyang pahulay. Sa dihang nagmata sila gikan sa ilang tulog ug nagsultihanay sa ilang mga panan-awon, nasabtan nila nga buhi pa ang ilang mga anak ug napreserbar sa kaluoy sa Ginoo. Nalingaw kaayo sila, ug miingon si Xenophon sa iyang asawa:

'Maria, sa akong hunahuna naa ang atong mga anak sa Jerusalem. Adto ta didto ug mosimba sa mga balaang dapit. Tingali makit-an nato didto ang atong mga anak.'

Human sa ilang pagkonsulta sa usag usa, nag-andam si Xenophon ug si Maria sa ilang pagbiyahe; pagkahuman nila og sugo sa ilang mga tagdumala mahitungod sa tanang butang sa ilang panimalay ug kabtangan, pagkahuman sa pagpanagtag og daghang limos, ug pagdala uban kanila og daghang bulawan—tungod sa

gikinahanglan sa paghatag og limos ug alang sa halad sa mga balaang dapit—mibiyahe sila paingon sa Herusalem. Pag-abot nila didto, gibisita nila ang tanang balaang dapit, nag-ampo ug naghatag og limos. Unya, nagsugod sila sa pagbisita sa tanang monasteryo sa palibot sa Jerusalem, nangita sa ilang mga anak, apan wala nila sila makaplagan bisan asa. Nahitabo nga sa usa ka punto sa ilang pagbiyahe, nakasugat sila sa usa sa ilang mga sulugoon nga kaniadto naa sa barko uban sa ilang mga anak ug nahimong monghe sukad niadto. Giyakap nila siya, gihalokan, ug mihapa sa yuta. Ang monghe, sa baylo, mihapa usab sa yuta sa ilang atubangan ug miingon:

'Palihug, alang sa Ginoo, ayaw kamo pagyuko kanako: dili angay nga kamo, akong mga agalon, magyuko kanako, inyong sulugoon, sa ingon ani nga paagi.'

Miingon kaniya si Xenophon:

'Gihonor namo ang balaan nga kinabuhi sa monghe, ug mao kana ang hinungdan nga nagluhod kami. Ayaw pagmasubo niini, kundili, among gipangayo kanimo, sultihi kami—asa na ang among mga anak nga lalaki? Sultihi kami, sa ngalan sa Ginoo, sultihi kami!'

Napuno og luha ang mga mata sa monghe ug miingon siya:

'Sa pagbunggo sa barko sa dagat, ang matag-usa namo gikuptan ang bisan unsang tabla nga among makuha ug nagkabulag-bulag kami, nadala sa kusog sa unos. Wala na koy nahibaloan pa. Wala ko kahibalo kung kinsa man ang nakaluwas o wala. Ako ra ang nadala sa dagat sa baybayon sa Tyre.'

Pagkadungog niini, gipadala nila si Xenophon ug Maria ang monghe sa iyang pagbiyahe, ug buotan nilang gihatagan siya og limos, aron siya mag-ampo para kanila ug sa ilang mga anak. Mibiyahe sila paingon sa yuta sa Jordan aron mag-ampo usab didto ug aron ipangbahin ang nahibilin nga bulawan. Samtang nagbiyahe sila sa ilang giplanong ruta, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakasugat nila ang balaan nga tigulang—ang clairvoyant—nga nagpabisti sa ilang anak nga si Arcadius sa monastikong bisti. Nihulog sila sa tiilan sa balaan nga amahan ug nangayo kaniya nga mag-ampo sa Dios alang kanila. Ang tanan nga may kalabotan kanila gipadayag na sa Dios sa balaan nga tigulang. Human siya mag-ampo, miingon siya kanila:

'Kinsa ang nagdala kang Xenophon ug kang Marya sa Jerusalem?'

'Walay lain,' matud niya, 'gawas sa gugma alang sa inyong mga anak.

Apan ayaw kamo pagmasubo: buhi ang inyong mga anak, ug gipadayag kaninyo sa Diyos sa usa ka damgo ang himaya nga giandam alang kanila sa langit. Adto kamo, kamo nga mga mag-uuma sa ubasan sa Ginoo, bisan asa kamo paingon karon, ug sa diha nga mahuman na ninyo ang inyong mga pag-ampo didto, sa inyong pagbalik sa balaan nga siyudad makita ninyo ang inyong mga anak.

Pagkahuman niya'g sulti niini, nagbulag sila: si Xenophon ug si Maria miadto sa Jordan, samtang ang maalamon nga tigulang miadto sa Balaang Siyudad ug, pagkahuman niyang gibisita ang Simbahan sa Balaang Sepulkro, mipungko sa yuta duol sa Balaang Golgota ug nagpahulay. Samtang naglingkod didto ang balaang tigulang, ang batan-ong monghe nga si Juan, anak ni Xenophon, nga gikan sa Monasteryo sa Malmefetan paingon sa Herusalem aron magsimba, nakakita sa balaang tigulang ug mihapa sa yuta sa atubangan niya. Gidayeg siya sa tigulang ug, pagkahuman siya panalanginan, nangutana:

'Asa ka na gikan karon, Ginoong Juan? Tan-awa, ang imong amahan ug ang imong inahan nangita kanimo, apan karon nangadto ka dinhi aron pangitaon ang imong igsoon.'

Natingala si Juan nga nahibalo gayud ang maong bantugang tigulang sa tanan. Sa pagkahibalo niya nga usa kini ka tawo nga adunay langitnong pagsabot, mihulog siya sa tiilan sa balaan ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, sultihi ako, alang sa Ginoo, asa ang akong igsoon. Ang akong kalag gikapoy kaayo sa paghandum nga makita siya. Nagpaningkamot ko pag-ayo, nag-ampo sa Dios nga Ipadayag Niya kanako kon buhi pa ba ang akong igsoon o dili. Apan ang Ginoo wala magbuot nga ipadayag kini kanako hangtod karon – gawas tingali karon, pinaagi kanimo, balaan nga Amahan!'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Lingkod sa akong kiliran; makita ra nimo sa dili madugay ang imong igsoon.'

Pagkahuman sila makalingkod og pila ka gutlo, miduol ang lain ka monghe—ang batan-ong Arkady—nga payat kaayo ang lawas ug guwapo ang nawong. Ang iyang mga mata luspad kaayo tungod sa sobra nga pagpuasa ug pag-awop. Nagtungo siya sa atubangan sa mga balaan nga dapit, dali ra niyang nakita ang tigulang nga naglingkod didto ug midagan paingon kaniya, nahulog sa iyang tiilan, ug miingon:

'Amahan, gibyaan nimo ang imong uma ug wala nimo kini gitiman sulod sa tulo ka tuig; daghang mga tinik ug sagbot ang mitubo sa imong pagkawala, ug kinahanglan ka magpaningkamot pag-ayo aron limpyohan kini.'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Hibal-i, anak ko, nga gitagad nako ang akong uma matag-adlaw, ug nagasalig ako sa Ginoo nga dili mga dagom o sagbot ang mitubo didto, kondili hinog nga trigo, angay sa lamisa sa Hari sa mga hari. Lingkod sa akong kiliran.'

Ninglingkod si Arcadias. Hilom ang tigulang sa pipila ka gutlo unya mituyok siya kang Juan:

'Asa ka gikan, Igsoon John?'

Mitubag si Juan:

'Ako, amahan, usa ka pobre nga tawo ug usa ka biyahero. Nangayo ko sa kaluoy sa Ginoo ug sa imong balaan nga mga pag-ampo aron matuman ang usa ra ka tinguha sa akong kasingkasing.'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Oo, tinuod kana. Apan sultihi ko, gikan ka ba sa unsang kaliwatan, ug sa unsang siyudad ka natawo, ug unsa usab ang dagan sa imong kinabuhi – aron paghimayaon ang ngalan sa Ginoo.'

Nagsugod si Juan sa pagsaysay sa tanan sa husto nga han-ay – nga siya lumad sa Constantinople, anak sa usa ka dignitaryo, ug adunay igsoon nga si Arkady, kinsa gipadala uban kaniya sa Beryt aron magtuon – nga sa dagat, atol sa kusog nga bagyo, nabangga ang barko ug nangalunod ang tanan gawas kaniya.

Si Arcadius, sa pagdungog niini nga sugilanon, mitutok pag-ayo sa monghe ug sa katapusan nakaila kaniya nga iyang igsoon. Gihangyo sa espiritu sa pag-igsuonong gugma, dili na niya ikaya nga paminawon pa ang sugilanon sa monghe ug misinggit siya:

'Tinuod gayud, Amahan, mao ni akong igsoon nga si Juan!'

Mitubag ang tigulang:

'Nasayud ko, apan naghilom ko aron kamo mismo ang mag-ila sa usag usa.'

Nagdali sila sa pag-abot sa ilang mga bukton sa liog sa usag usa, nagkuyog ug naghalok sa usag usa uban sa kalipay ug mga luha; ug unya, sa pagbarog nila, ilang gidayeg ang Dios, nga nagtugot kanila sa grasya nga magkita pag-usab sa kinabuhi, sa balaan nga monastikong dalan ug sa ingon ana ka matinud-anong kinabuhi nga gipahinungod sa Dios.

Paglabay sa duha ka adlaw, miabot si Xenophon ug si Maria gikan sa Jordan. Pagkahuman sa pag-ampo sa Golgotha ug pagdayeg sa lubnganan sa atong Ginoo nga nagahatag kinabuhi, nagbahin sila og daghang bulawan sa maong balaan nga dapit alang sa himaya sa Dios. Sa pagkakita nila sa balaan ug clairvoyant nga tigulang didto, ila siyang nakaila ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo sila sa iyang mga pag-ampo. Human sa pag-ampo, miingon sila sa tigulang:

'Tungod sa Ginoo, Amahan, tuman-a ang imong saad ug ipakita kanamo ang among mga anak.'

Ang ilang duha ka anak nga lalaki, sila Juan ug Arcadius, nagbarog duol sa tigulang, apan gisugo sila nga dili maglitok bisan usa ka pulong o bisan motan-aw sa ilang mga mata, kondili magyuko aron dili sila mailhan. Nakaila ang mga anak sa ilang ginikanan ug nalipay sa ilang kasingkasing, samtang ang ginikanan wala makaila sa ilang mga anak, sa bahin tungod kay nagsul-ob sila og bisti sa monghe, ug sa bahin tungod kay nawala ang katahum sa ilang nawong tungod sa dugay nga pagpugong sa kaugalingon. Unya miingon ang balaang tigulang kang mga Balaan nga sila Xenophon ug Maria:

'Adto kamo sa inyong panuluyan ug mag-andam og pagkaon para namo. Moanha ko uban sa akong mga disipulo, ug pagkahuman namo sa pagkaon uban kaninyo, isulti nako kaninyo kung asa ang inyong mga anak.'

Nalipay kaayo ang mga ginikanan, kay nagsaad ang balaang amahan nga ipakita kanila ang ilang mga anak, ug pagkahuman sila mibiyahe, dali dayon silang nag-andam og daghang pagkaon. Miingon ang balaang tigulang sa iyang mga disipulo:

'Adto ta sa puy-anan sa inyong mga ginikanan, apan paningkamoti nga dili kamo mosulti bisan unsa hangtud moingon ko kaninyo.'

Mitubag ang duha ka magsoon:

'Sumala sa imong sugo, Amahan, mao ang mahitabo.'

Unya nagpadayon ang tigulang:

'Mag-uban kita sa kan-anan ug pakighinabi uban kanila. Dili kini makababag sa inyong kaluwasan. Tuohi ako, bisan unsa pa ang inyong paningkamot alang sa pagkamaayo, dili ninyo maabot ang kahingpitan sa inyong amahan ug inahan.'

Unya miadto sila sa karwaan diin nagpuyo si Xenophon ug mipungko aron mokaon sa pagkaon nga gihalad kanila. Nangaon sila nga mag-uban ug nag-istorya bahin sa mga butang nga makapadasig sa pagtuo. Pagkahuman, ang bulahan nga si Xenophon ug si Maria mituyok sa tigulang:

'Balaang Amahan, kumusta na ang among mga anak?'

Mitubag ang santo:

'Nagpaningkamot sila nga maisugon alang sa ilang kaluwasan.'

Mitubag ang mga ginikanan:

'Hinaut nga ang Dios, nga nag-andam sa kaluwasan sa tanang tawo, maghatag nga sila mahimong tinuod nga mga mag-uuma sa ubasan ni Cristo!'

Unya mibaling pag-usab si Xenophon sa tigulang:

'Oh, katingalahan kaayo, Amahan, kining imong mga disipulo! Oh, unta unta nga sama kanila ang among kaugalingong mga anak! Nahigugma kaayo ang among kasingkasing niining mga batan-ong monghe. Sa diha nga nakita namo sila, naglipay ang among kasingkasing, sama sa nakita namo ang among kaugalingong mga anak.'

Unya miingon ang tigulang kang Arkady:

'Isulti-a kami, anak, diin ka natawo, giunsa ka pagpadako, ug giunsa ka pag-abot dinhi?'

Nagsugod si Arkadios sa pagsaysay sa iyang sugilanon ingon niini:

'Amahan, ako ug kining akong igsuon gikan kami sa Byzantium, mga anak sa usa sa mga nangunang dignitaryo sa imperyal nga korte. Gidako kami sa pagkamatinud-anon. Gipadala kami sa among ginikanan sa Berytus aron magtuon sa Helenikong kinaadman. Samtang naglayag pa kami, ang among barko nabangga tungod sa kusog nga dagat ug bagyo, ug kami matag-usa, nagkabit sa usa ka tabla gikan sa nabungkag nga barko, nadala sa bisan asa nga lugar diin gidala kami sa mga balod. Pinaagi sa kaluoy sa Diyos, nakaluwas kami ug naabtan sa baybayon sa dagat.

Samtang nagpadayon pa siya sa pag-istorya, nakaila dayon ang among ginikanan nga mao kini ang ilang mga anak, ug dayon misinggit sila:

'Ani-a sila, among mga anak! Ang bunga sa among sabakan! Ang kahayag sa among mga mata!'

Gipalibot nila ang ilang mga bukton sa ilang mga liog, gihalokan sila nila nga puno sa gugma ug naghilak sa kalipay. Ang tigulang usab naantig hangtod sa paghilak. Unya mitindog silang tanan, naghatag og himaya ug pasalamat sa Dios, ug naglipay, nga nagdayeg sa dakô ug katingalahang pag-atiman sa Dios.

Pagkahuman niini, nangayo si Xenophon ug ang iyang kauban sa balaan nga tigulang nga putlon sila sa buhok aron mahimong myembro sa orden nga monastiko. Pinaagi sa kamot sa maalamon nga amahan, giputol ang buhok ni Xenophon ug Maria, ug siya mismo ang nagtudlo kanila sa mga lagda sa monastiko. Gisugo sila sa tigulang nga dili mag-uban, kondili magbulag. Paglabay sa mubo nga panahon, nagbulag na sila sa ilang tagsa-tagsa ka dalan. Si Maria miadto sa usa ka kumbento, samtang sila Juan ug Arcadius, pagkahuman sa pagpaalam sa ilang mga ginikanan, misunod sa tigulang paingon sa kamingawan. Si Xenophon, pagkahuman niyang nakapadala og sulat sa Byzantium, gisugo niya nga ibaligya ang iyang balay ug tanan niyang kabtangan; iyang gipang-apod-apod ang tanan sa mga kabus, gipagawas niya ang iyang mga ulipon, ug sa dihang nakakaplag siya og selda sa kamingawan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kahilom.

Tanan sila nag-alagad sa Ginoo hangtod sa katapusan ug gihatagan sila og dagkong gasa gikan Niya: si Juan ug si Arcadius misidlak taliwala sa mga lumolupyo sa disyerto sama sa mga bitoon, ug, human mabuhi sulod sa daghang katuigan, nahibalo daan sa ilang pagpanaw ug mibiyahe paingon sa Ginoo. Ang Banal nga Maria naghimo og daghang mga milagro, nag-ayo sa mga bulag ug nagpagawas sa mga demonyo; ug pagkahuman sa iyang bulahan nga pagpanaw, siya mibyahe gikan sa yuta paingon sa langit. Ang Kagalang-galang nga si Xenophon nakadawat usab gikan sa Dios sa gasa sa paghimo og milagro ug clairvoyance: iyang gitagna ang umaabot ug usa siya ka tigkontemplar sa dagkong mga misteryo; ug unya mibulag siya aron kontemplahon ang wala pa makita sa mata sa tawo, ug malingaw sa panan-aw sa nawong sa Dios. Busa ang Kagalang-galang nga si Xenophon, ang Bulahan nga si Maria ug ang ilang mga balaan nga anak, Si Juan ug si Arcadius, nga gihigugma ang Dios sa tibuok nilang kasingkasing, nag-alagad sa Ginoo nga may dakong kadasig pinaagi sa usa ka matarong

ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi[1461] , ug gibilang sila sa mga balaan sa Labing Balaan nga Ginoo, si Kristo nga atong Manluluwas, Kang kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, magpabilin ang himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman makalingkawas sa dagat niining kinabuhi, ang matarong nga Xenophon, kauban ang iyang buotan nga asawa, naglipay sa langit uban sa iyang mga anak, nga naghimaya kang Kristo.

Paghinumdom sa Banal nga Simeon nga Karaan.

Kumemorasyon sa Enero 26

Ang Banal nga Simeon, nga nailhan nga 'ang Karaan'[1462] , nagkinabuhi nga monastiko sukad pagkabatan-on, nagpuyo sa usa ka gamay nga langob sa Syria sa hingpit nga pag-inusara. Ang iyang kinabuhi gigahin sa hugot nga pagpuasa, walay hunong nga pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios. Ang iyang bugtong ikapanginabuhi mao ang mga tanom nga moturok sa palibot sa langob. Busa nagpuyo siya didto sulod sa daghang katuigan. Apan, sa dihang nagsugod na og dagsa ang mga tawo ngadto kaniya, nga gustong makakita kaniya ug busa nakasamok sa iyang kahilom, mibiya siya sa langob ug mibalhin sa Bukid Aman[1463] ; apan bisan didto wala gihapon siya makakaplag og kalinaw tungod sa kadaghan sa mga tawo nga miadto kaniya. Unya mibulag siya paingon sa Bukid Sinai[1464] . Apan wala tuyo sa Dios nga magpabilin ang halangdon didto sa Sinai, kay katungdanan niya nga moserbisyo sa kaluwasan sa uban sa unang dapit sa iyang mga asetikong paningkamot. Busa, mibalik si Simeon sa Aman. Sa ilawom sa iyang giya, duha ka monastikong komunidad ang natukod didto sa dili madugay: usa sa tumoy sa bukid, ug ang usa sa ubos, sa tiilan sa bukid. Sa pagdumala sa mga komunidad, gibantayan sa Kagalang-galang Simeon ang mga asketa nga gisalig sa iyang pag-atiman, nga nagdasig ug nagpalig-on kanila sa ilang mga buhat sa pagka-matuod, nagpahimangno kanila sa mga pag-atake ug limbong sa kaaway sa atong kaluwasan ug nag-iya kanila sa pakigbisog batok kaniya, nagdasig kanila sa sulodnong pagbantay, ug nagdani kanila ngadto sa pagkamapainubsanon, pagpailub sa ilang mga silingan, ug pagkamakatawo sa ilang mga kaaway. Tungod sa iyang walay hunong nga paningkamot, nadawat sa Reverendo gikan sa Dios ang grasya nga makasugo bisan sa mga mabangis nga hayop. Human sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, ang Reverendo malinawon nga namatay sa Ginoo sa iyang tigulang na nga edad[1465] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Ananias nga Presbiter, Pedro nga gaoler, ug sa pito ka sundalo uban kaniya

Gisaulog sa Enero 26

Si San Ananias nailhan tungod sa iyang pagkamapainubsanon sukad pagkabata. Dedikado sa iyang pagtuon, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan sa iyang pagkabatan-on. Busa, sa dihang siya miabot sa hustong edad, gipili siya sa katawhan—bisan pa man batok sa iyang kabubut-on—nga diyakono, ug sa ulahi nga pari, bisan pa sa iyang pagkabatan-on. Sa panahon sa pagpanlupig ni Diocletian, si

---

[1461] Ang mga Kagalang-galang nga Xenophon ug Maria, ug ang ilang mga anak nga lalaki, sila John ug Arcadius, nagpuyo ug nagpraktis sa ilang pagka-asketiko sa ika-5 nga siglo.

[1462] Gitawag siya nga 'ang Karaan' o 'ang Daang' kon itandi kang Banal Simeon nga Stylita, nga misunod usab sa pagpraktis sa ascesis sa Siria pagkahuman kaniya.

[1463] Ang Aman mao ang tumoy sa Bukid Anti-Lebanon, sa amihanan sa Palestina, sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo.

[1464] Ang Bukid sa Sinai, sa tinuod, usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga gipikas ug napalibotan sa mga hait nga walog; karon gitawag kini sa mga Arabo nga Bukid Tur o Jebel Tur-Sina; nahimutang kini hapit sa tunga-tunga sa iladong mga bukton sa Dagat Pula, nga magkahiusa nagporma sa Peninsulang Sinai. Naglangkob kini og tulo ka han-ay sa mga bukid. Ang Bukid Sinai mismo, diin ang mga Israelita misulod sa usa ka pakigsaol sa Dios, mao ang labing hataas nga tuktok sa tunga-tungang talimundag.

[1465] Ang Kagalang-galang Simeon nga Karaan namatay sa palibot sa tuig 390.

Ananias, isip usa ka Kristohanon, gidala sa atubangan sa hukmanan. Bisan pa sa pagpangumbinsi ug hulga, nagpabilin siyang matinud-anon ug hayag niyang giangkon si Kristo; giyagmon niya ang mga diyos-diyosan sa templo, gipahulog ang mga idolo sa usa ka gininhawa ug gilaglag ang templo mismo. Gibilanggo si Ananias pagkahuman niini, diin sa ikapitong adlaw gipanalanginan siya og panan-awon ni Kristo, ug sa ikalabinduhang adlaw og panan-awon sa Espiritu Santo sa porma sa usa ka salampati. Pagkahuman niining mga panan-awon, ang carcelero, nga ginganlan og Pedro, mituo kang Kristo, ug gidala silang duha sa atubangan sa bag-ong gobernador sa E , nga nagsugo nga ibutang si Ananias sa usa ka pula-pula nga mainit nga kawali, pagkahuman niini, ang iyang lawas pagakiskisan ug pagabuhian og asin, samtang si Pedro pagabutangan sa mainit nga uling; gipriso sila sa usa ka mainit kaayo nga paliguan, apan nakit-an nga wala silay kadaut pagkahuman sa tulo ka adlaw. Sa pagtan-aw niini nga milagro, pito ka sundalo ang nagtuo kang Kristo ug grabe silang gibugbog tungod niini. Sunod, ang siyam ka lalaki gilabay sa kalayo, apan wala silay kadaut pagkahuman nga nagpakita kanila ang Espiritu Santo sa porma sa usa ka salampati. Gibato si Ananias sa mga mabangis nga hayop, apan wala siya'y kadaut. Sa katapusan, nalunod silang tanan sa dagat. Sa dalan, gibunyagan ni Ananias ang pito ka sundalong nangalagad. Ang mga lawas sa balaang mga martir giluwas sa mga balud paingon sa baybayon ug gilubong uban sa dungog sa mga Kristohanon, samtang naghatag og daghang lain-laing mga pag-ayo[1466] .

Fiesta ni San Jose sa Tesalonica

Gisaulog kada 26 sa Enero

Si San Jose, Arsobispo sa Tessalonica, igsoon ni Beato Teodoro nga Studita, nagkuyog sa iyang igsoon sukad pagkabata ubos sa giya sa ilang tiyo, si Beato Plato, nga nagtukod og usa ka monasteryo sa Sakudion[1467] . Kauban sa iyang igsoon, gisaway ni San Jose ang dili matarong nga kaminyoon ni Emperador Constantine[1468] . Gidala siya sa Constantinople, gipugngan siya sa pagkaon ug sa katapusan gipadala sa exilio sa usa ka walay bunga nga isla, diin siya gisulod sa bilanggoan. Gitugotan ni Emperador Michael Kuropalates[1469] si San Jose nga mobalik gikan sa pag-exile. Sa panahon ni Leo nga Armenyo[1470] , nag-antos si San Jose sa pagpanlupig tungod sa iyang pagdayeg sa mga ikon. Gipasailum siya ni Leo, kauban ang iyang igsoon nga si Theodore the Studite, sa pagpanakit ug dayon gipriso siya; pagkahuman sa pipila ka panahon, gipangayo sa emperador nga pirmahan nila ang usa ka ikonoklastikong pag-angkon sa pagtuo. Wala mouyon si Joseph, ug gilabay siya sa lain nga mabahong bilanggoan. Sunod, gipagawas ni Michael nga Nag-atras-atras[1471] si Joseph, kauban ang ubang monghe nga nag-antos tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon. Namatay si San Jose nga malinaw sa Monasteryo sa Studion, diin iyang gigugol ang katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi[1472] .

[1466] Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Ananias, Pedro, ug sa pito ka sundalong kauban nila nahitabo sa Fenicia. Ang ilang kamatayon nahitabo sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

[1467] Sakudion – sa ulahi nahimong usa ka bantog nga monasteryo sa Bithynia, usa ka amihanan-kasadpang nga rehiyon sa Asia Minor.

[1468] Si Emperador Constantine VI Porphyrogenitus naghari gikan sa 780 hangtod 797. Sa paglubong sa sobra nga mga kahilig ug kalibog, gipugos niya ang iyang asawa nga si Maria nga magbinuwanan ug, sa iyang lugar, gikuha niya ang lain niyang asawa, si Theodota, nga paryente sa iyang amahan.

[1469] Si Michael I Kuropalates, o Rangav, naghari gikan sa 811 hangtod 813.

[1470] Si Leo V ang Armenyo, usa ka iconoclasta, naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[1471] Si Michael II nga Tatak-tarak naghari gikan sa 820 hangtod sa 829.

[1472] Si San Jose, Arsobispo sa Tessalonica, namatay niadtong 830. Nabilin ang daghang sermon, diin ang sermon mahitungod sa Pag-alsa sa Balaang Krus labi ka bantog. Bisan pa, mas nailhan si Jose isip usa ka himnograpo. Sumala sa mga manuskrito sa Triodion sa ika-11 nga siglo, makita ang ngalan ni Jose sa ulohan sa duha ka adlaw-adlaw nga tripes sa Lenten Triodion nga nag-una, gawas sa mga tripes sa Semana Santa; siya usab ang awtor sa pipila ka stichera para niining mga adlaw. Ang mga tripes ug stichera ni San Jose sa bahin naglangkob sa usa ka matinud-anong pag-ampo ngadto sa mga Anghel, sa Mibabaye sa Pag-abot, sa Inahan sa Dios, sa mga Apostoles ug kang San Nicolas, ug sa bahin nagpadayag sa espiritu sa pagpuasa ug usa ka penitensyal nga pag-ampo ngadto sa Hukom nga nakahibalo sa kasingkasing. Ang mga himno ni Jose, ug labi na ang kanon para sa Domingo sa Anak nga Walay Pulos, hingpit nga angay sa mga adlaw sa pagpuasa, puno sa lawom nga pagbati sa paghinulsol sa mga sala.

9 Pebrero

27 Enero (daang estilo)

Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa atong Balaang Amahan nga si Juan Chrysostom

Paghinumdom sa ika-27 sa Enero

Tulo ka pulo o labaw pa ka tuig ang nilabay sukad sa kamatayon[1473] sa dakong unibersal nga magtutudlo, si San Juan de San Gregorio, sa lungsod sa Komana[1474] , – Ang Iyang Kasantosohan Proklus, nga kaniadto iyang disipulo ug sa ulahi misunod kaniya sa Katungdanan[1475] , samtang nagsaulog og banal nga serbisyo sa iyang handumanan sa ting-init sa Dakong Simbahan sa Constantinople, mitubag sa katawhan, gidayeg kining tawo sa Dios sa daghang mga pagdayeg.

'Walay bisan kinsa,' miingon siya, 'ang makadayeg kang San Juan sama sa angay kaniya – gawas kon mosidlak karon ang lain nga Juan. Sama sa suba nga napuno sa tubig, ang iyang handumanan, nga gilangkoban sa mga hinumduman sa iyang dili mabilang nga mga paningkamot, mga kaisog ug mga pagtulon-an, nagpakaon sa mga kalag sa mga matinud-anon. Sa kaniya nagdan-ag ang mga sinag sa grasya sa Dios, diin sa usa ka tawo makita nga klaro ang adlaw sa Pagkadiosnon; sa lain, gipadayag ang paghinlo sa Ortodoksiya gikan sa mga heresiya; sa lain pa, gipakita ang pagkaguba sa mga dios-diosan; sa lain, gipadayag ang kabakak sa mga limbong; sa lain, makita ang pagpamatood sa pagtuo ug ang pag-ayo sa moralidad; ug sa lain, misidlak ang langitnong mga korona. O obispo, nga ang handumanan sama sa hangin nga puno sa humot nga mga baho! O ngalan nga Juan, angay sa iyang mga buhat! O titulo nga 'Chrysostom', nga klaro nga nagpadayag kung unsa siya sa pagpangwali sa Pulong sa Dios! O dila, labing hataas sa mga langit! O magtutudlo, nga nagpahibalo sa dalugdog sa Ebanghelyo! Mao kini si Juan, sama kang Juan nga Manunulti sa Ginoo, nga nangwali sa paghinulsol. Ang una usa ka magwawali; ang ikaduha, usa ka trumpeta sa Dios. Ang una dili matandog; ang ikaduha, dili mapildi. Ang una usa ka birhen; ang ikaduha usa ka tigpanalipod sa pagkabalaan. Ang una nagbunyag sa kamingawan; ang ikaduha nagpahawa sa espirituhanong bitag sa siyudad. Ang una gisaway ang mananapaw; ang ikaduha hugot nga gisaway ang mga mananamsam. Ang una gisulod sa prisohan; ang ikaduha gipahiluna sa exilio. Ang una giputol ang ulo sa espada; ang ikaduha nangandoy nga makasinati sa parehas nga kamatayon alang sa kamatuoran. Naghimo siya og daghang kaisog dinhi sa yuta; daghang korona ang nagpaabot kaniya sa langit. Karon si Juan nagasinggit kauban sa balaan nga Apostol Pablo: 'Ako ang humot ni Cristo' (2 Cor. 2:15), kay gilimpyohan ko ang tanang dapit sa sayop, sama sa usa ka baho nga baho: sa Efeso gipapahawa nako ang mga limbong ni Midas; sa Frygia gipaka-walay anak nako ang inahan sa mga bakak nga diyos; sa Cesarea gipapas nako ang mga lugar sa kahubaan sa katawhan; sa Siria gipawagtang nako ang mga tigum nga walay diyos; sa Persia gitanum nako ang binhi sa pagkamatinud-anon. Sa bisan asa akong gitamnan ang mga gamot sa Ortodoksong pagtuo; pinaagi sa akong pagtudlo gipahayag nako ang tibuok kalibutan sa kahibalo sa Dios. Pinaagi sa pagsulat og mga libro, gipalayas nako ang mga lambak sa kaluwasan sa halayo ug sa lapad. Kauban ni Juan nga Teologo, akong gihisgutan ang Pulong sa Amahan. Kauban sa mga mangingisda, gilabay namo ang mga lambak sa Ortodoksiya sa kalibutan. – O Juan! Ang imong kinabuhi tinuod nga napuno sa kasubo, apan ang imong kamatayon dungganon, ang imong lubnganan himayaon, ug ang imong ganti dako!'

[1473] Si San Juan Crisostomo namatay niadtong 407, sa edad nga mga 60 anyos. Nagsilbi siya isip Arsobispo sa Constantinople sulod sa unom ka tuig ug tunga ug nagpuyo siya sa exilio sulod sa tulo ka tuig ug tulo ka bulan. (Sa pagpasidungog sa Kapistahan sa Pag-alsa sa Balaang Krus, ginahinumduman sa Simbahan si San Juan Crisostomo dili lang sa 14 sa Septyembre, ang adlaw sa iyang pagpanaw, kondili usab sa 13 sa Nobyembre. Dugang pa, gihugpong ang paghinumdom kang Chrysostom sa ika-30 sa Enero, kauban nila Basil the Great ug Gregory the Theologian (tan-awa ang entrada para sa ika-30 ning buwana).

[1474] Komana usa ka siyudad sa probinsya sa Pontus, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor; karon, mga ruinas na lang ang nabilin niini nga siyudad.

[1475] Gikan sa 437 hangtod 445 – Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada 20 sa Nobyembre.

Samtang nagasulti pa si Santo Proklus sa simbahan, ang mga tawo, nga nagdilaab sa gugma kang Santo Juan Chrysostomo, wala na makahulat sa kataposan sa iyang sermon; apan sa usa ka tingog, daw nag-usa sa paglitok, misinggit sila kang Iyang Kasantohan Proklus, nga naghangyo kaniya nga paspasan ang pagbalik sa balaang relikya ni Santo Juan gikan sa Comana paingon sa Constantinople. Nagpadayon ang kusog nga mga pag-awit sa simbahan sulod sa taas kaayo nga panahon nga wala na makahuman ang Patriarka sa iyang sermon. Pagkahuman dayon sa serbisyo, miduaw ang Kabanalan Proclus kang Emperador Teodosio[1476] , anak ni Arkadio ug apo ni Teodosio ang Dako, ug gihangyo niya nga ibalhin ang bililhon nga mga relikya ni Juan Crisostomo, nga miingon:

'Ibalik, Oh Hari, siya nga naghatag kanimo sa kinabuhi sa Ebanghelyo pinaagi sa balaang binyag ug kinsa, sa kamot sa usa ka balaang amahan, gidala ka sa Simbahan, sama sa gibuhat kaniadto sa tigulang nga si Simeon alang sa Ginoo. Ang Simbahan nagasinggit kanimo: ang akong kaanyag nangalata, ang akong mga ngabil natabonan, ang akong himaya nangaluya. Gipikas-pikas sa usa ka buang nga baboy ang mga magbalantay sa kawan ni Crisostomo, ug ang mga hayop nga uhaw sa dugo naglaglag sa mga bunga sa akong mga ngabil.

Gihugawan sa pagpanag-iya ang pagkabalaan sa akong ministro; sama sa mga palakol sa lasang, giputol siya gikan kanako ug gipriso sa kabaong sa kahilom. Ang mga higala sa mga heretiko miingon sa usag usa: 'Patahimika nato ang baba nga daghan kaayo ug gisulti batok kanato. Pahiyaon nato ang iyang mga pulong, kay walay makatudlo na pag-usab ingon niini, ug walay mosupak na kanato.' Hangtud kanus-a, O Hari, nga pagapasipalahan ko sa kaaway tungod kang Crisostomo? Ibalik kanako ang usa nga mao ang hulagway sa akong Nobyo, si Kristo. Hatagi ako, imong inahan, imong espirituhanong amahan. Bisan pa nga ang imong inahan sa unod gikuha siya gikan kanako, ayaw pagsunod sa iyang walay kalooy nga kasingkasing ug dautang tuyo, kondili magpaningkamot ka alang sa pagkabalaan sa Espiritu, nga kung wala niini, walay bisan kinsa makakita sa Ginoo. Ang himaya ni Eudoxia milabay na[1477] , apan ang Simbahan nagpabilin hangtod sa kahangturan. Ako ang imong inahan sa walay katapusan. Hatagi ko og kahigayunan nga ipakalat ang kalipay sa pagbalik ni Crisostomo sa halayo ug sa halapad, ug aduna ka kanako nga usa ka mananaghawa alang kanimo sa atubangan sa Dios. Siguroha ang kalag ni Crisostomo isip usa ka mananaghawa nga nag-ampo alang kanimo. Mahimong anak sa pagkamatarong, gisuportahan sa pag-ampo sa imong amahan!

Sa ingon nga dugay niyang gisulti alang sa Simbahan, napugos niya ang hari sa pag-uyon. Gipadala ang labing dungog nga mga tawo sa Comana uban sa usa ka pilak nga reliquaryo aron dalhon uban sa dakong dungog ang balaang relikya ni Juan Crisostomo. Pag-abot nila didto ug pagpresentar sa mensahe sa hari sa Obispo sa Comana ug sa tanang katawhan, mitumaw ang dakong kasubo, pagluok, ug paghilak sa katawhan tungod sa pagkawala sa ingon ka dako nga bahandi. Dili gustong biyaan sa mga tawo ang balaang relikya. Gidugay nilang gihisgutan ang maong butang; apan dili nila mapugngan ang sugo sa tsar. Sa dihang gisulayan sa mga tawo nga gipadala sa tsar nga kuhaon ang balaang relikya gikan sa kabaong, kalit kini nga nahimong mas bug-at kaysa bato ug bisan unsang gibug-aton, nga bisan pa sa ilang tanang paningkamot, imposible na kini nga ibalhin gikan sa ilang nahimutangan. Nagpaningkamot pag-ayo ang mga sugo, apan wala gyud sila makab-ot. Sa pagkahibalo nila niini nga wala mouyon ang santo nga kuhaon ang iyang mga relikya gikan didto, gisulat dayon nila kini aron ipahibalo sa hari. Ang hari, pagkahuman nakigsabot sa Labawng Balaan nga Patriarka ug sa ubang mga balaan nga tawo, nasabtan ang iyang sayop – nga mao ang pagpadala niya sa mga relikya ni San Juan gikan sa Comana uban sa sugo imbis nga uban sa pag-ampo. Nagpasiya siya nga mosulat og sulat kaniya nga daw buhi pa siya, nga naghangyo og pasaylo sa iyang ka-isog ug nag-awhag kaniya nga mobalik sa iyang katungdanan ug pahupayon ang iyang mga karnero. Gisulat niya sa iyang kaugalingong kamot ang mosunod:

'Alang sa Unibersal nga Magtutudlo ug akong espirituhanong amahan, San Juan de San Gregorio, gikan kang Haring Teodosio: sa pagtan-aw nako sa imong balaan nga lawas, labing balaan nga Amahan, ingon nga walay kinabuhi, sama sa mga lawas sa ubang nangamatay nga mga kalag, gisugo nako nga dad-on kini dayon kanamo, apan wala nako madawat ang akong gipangandoy tungod sa akong pagkawalay angay. Karon, busa,

---

[1476] Si Emperador Teodosio II ang Bata naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[1477] Eudoxia – ang asawa ni Emperador Arcadius; siya labi ka supak kang Juan Crisostomo, nga nagdumot kaniya tungod sa iyang mapait nga mga sermon. Pinaagi sa iyang paningkamot ug mga intriga, gikuhaan si San Juan sa iyang katungdanan isip arsobispo ug gipahilayo sa Comana.

gipadala ko kini nga hangyo, nga gisulat sa akong kaugalingong kamot, kanimo sama sa usa ka buhi, ug uban sa pagtuo nangayo ko og pasaylo para sa akong kaugalingon ug para sa imong katawhan. Pasayloa ako sa kini nga maisugong buhat, tabuni kini sa kalawom sa imong kinaadman. Ikaw nga nagtudlo sa tanan sa paghinulsol, pasayloa ang mga naghinulsol. Mahitungod sa mga bata nga nagahigugma sa ilang amahan, ibalik kanamo ang among amahan ug lipaya ang mga nagahigugma kanimo pinaagi sa imong pag-abot. Gawas pa sa among dakong panginahanglan, mapainubsanon kong hangyoon ka nga moanha kanamo, imbis nga ako magmando kanimo. Ayaw ko pasipalahi pag-usab, labing ginagalang nga amahan! Hatagi ang imong kaugalingon sa mga nangandoy nga makakita kanimo: mobalik sa kalinaw sa imong kaugalingon, ug dawaton ka sa imong mga kaugalingon uban sa gugma."

Pagkahuman gisulat ni tsar kining mensahe, gihatag niya kini sa mga kuryer ug gisugo sila nga ablihan ang kabaong sa santo, ibutang kini sa iyang dughan, ug magbantay tibuok gabii. Sa dihang gibutang ang hari nga sulat nga gipadala sa hari ngadto sa Comana sa kabaong ni San Juan, ug pagkahuman sa tibuok gabii nga pagbantay, sa dihang gikahapon sa mga tawo sa hari ang balaang relikya, dali ra kaayo nga mitugyan kanila ang santo: nahimong ingon ka gaan siya sama sa kaniadto. Nalipay ang mga sugo ug, pagkuha sa balaang relikya gikan sa kabaong, gibutang nila kini sa reliquaryo sa hari. Aduna didto usa ka pobre nga lalaki nga, tungod kay natilawan siya sa bitin, adunay pilay nga tiil ug nagpuyo duol sa mga simbahan, nangayo og limos. Gikuha niya ang usa ka gamay nga panapton gikan sa kabaong sa santo ug gihikap niya ang iyang tiil gamit kini. Sa diha-diha dayon, ang iyang bitiis nahimong lig-on sama sa pikas, ug siya misugod sa paglakaw samtang naghimaya sa Dios. Ang tibuok katawhan mitigom nga nagdala og kandila aron pagdayeg sa balaang relikya sa santo, ug gisugat nila kini sa pagbiya, uban sa daghang luha ug paghilak. Ang hariang pangamigo mibiyahe, ug pagkahuman sa taas nga biyahe nga walay babag, nakaabot sila sa pantalan sa Chalcedon[1478] . Ang hari, kauban ang tibuok Synclite, ang patriyarka uban sa mga klero, ug ang dili masukod nga kadaghanan sa mga tawo nga misakay sa mga barko, miadto aron sugaton ang balaang relikyas. Usa ka espesyal nga barkong hari ang giandam aron dawaton ang bililhon nga mga relikyas ni Juan, diin gibutang ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikyas. Samtang nagpauli sila paingon sa Constantinople, kalit nga mitumaw ang bagyo sa dagat, pinaagi sa pagtugot sa Dios. Ang tanang barko nabaliktad-baliktad; apan ang barko nga nagdala sa reliquaryo nga adunay mga relikya sa santo, human nawala ang timon niini, naglayag kini sa kaugalingon, nga dili giya sa kamot sa tawo kondili sa gahum sa Dios. Mihunong kini sa baybayon sa mismong dapit diin nahimutang ang ubasan sa balo, nga tungod niini nakasinati si San Juan Crisostomo og daghang pag-antos ug gani pag-exile. Busa, bisan pa sa iyang kamatayon, gipakita niya ang kaisog alang sa kamatuoran ug gipadayag ang kawalay-hustisya nga nahitabo. Sa diha-diha dayon, nanghupay ang dagat; ang mga barko nagtigom sa usa ka dapit nga wala'y kadaut, ug walay bisan kinsa ang nasamdan sa bagyo.

Sa dihang gidala ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya gikan sa barko paingon sa baybayon, ang tibuok siyudad mitindog ug migawas dala ang mga kandila, insenso, ug mga himno. Ang mga klero, samtang nagbitbit sa reliquaryo, unang gidala kini sa Simbahan ni San Tomas Apostol, ug unya sa Simbahan ni Santa Irene, nga nailhan usab nga Simbahan sa Kalinaw ni Kristo. Didto, gibuksan sa Tsar ug sa Patriarka ang reliquaryo ug ilang nakaplagan ang lawas ni San Juan nga sama sa baging nagdabong sa katahum ug pagkawalay kadaut, ug nagpagawas og labing humot nga baho. Ang Tsar, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang purpurang bestida, gipahimutang kini ibabaw sa mga relikya; unya, sa dihang mihapa siya sa dughan sa santo, miingon siya uban sa mga luha:

'Pasayloa ko, Amahan, sa kalapasan nga nahimo kanimo tungod sa pagpanukog. Ayaw ko ihap isip kauban sa sala sa akong inahan, ug ayaw ko tugoti nga mag-antos sa mapait nga sangputanan sa kawalay pagpugong sa akong mga ginikanan. Bisan pa man ako ang anak sa imong manlupig, dili ako ang angay basulon sa kasakit nga gipahinabo kanimo. Pasayloa ang iyang kalapasan, aron ako usab makalingkawas sa pasangil nga nagpabug-at kaniya. Nag-uyog ako sa akong ulo sa imong tiilan ug gisumite nako ang tanan nakong gahum sa imong pag-ampo. Pasayloa siya nga nakapasakit kanimo sa walay hunahuna nga kapintas, kay siya nangamubo na sa iyang gibuhat kanimo ug nangayo og pasaylo, nga mitubag kanimo uban sa pagpaubos pinaagi sa akong mga ngabil ingon niini: 'Hinumdumi, Amahan, ang imong pagtulon-an nga dili magpabilin og kasuko, ug kalimti mismo ang akong

[1478] Ang Chalcedon nahimutang atbang sa Constantinople, sa baybayon sa Asya sa Bosporus.

dautang buot.' Gusto nakong motindog gikan sa akong pagkahulog, apan tabangi ko pinaagi sa imong kamot, ikaw nga miingon: 'Kung ang bisan kinsa nahulog kausa, tugoti siyang motindog, ug siya maluwas.' Dili nako ikaya ang imong kasuko kanako; bisan ang akong kabaong nagkurog, nga nagpamugos sa akong mga bukog. Nahadlok ko sa walay katapusang silot ug sa pagwagtang sa akong katungod nga motindog sa imong tuo sa Katapusang Paghukom ni Kristo. Naluwas nimo ang daghan pinaagi sa imong mga pagtulon-an; hinaut nga dili ako ang usa ra ka tawo nga mawagtangan niining maong kaluwasan. Ayaw ko pagbaya samtang nagtawag ko kanimo; apan panimalos-a ako sa akong kaaway—ang yawa—kay siya ang nagtudlo kanako sa pagkasala batok kanimo, sama sa iyang pagtudlo kang Eba sa pagkasala batok sa Dios kaniadto. Ayaw ko kasuko, O Ikaw nga walay dautang buot; ikaw nga wala magbuhat ug sama sa kasingkasing niining mortal nga kinabuhi, ayaw usab pagbuhat ug sama sa kasingkasing sa imortal nga kinabuhi. Kung, samtang nagpuyo ko niining panandaliang kinabuhi, nakapasakit ko kanimo, karon ikaw, nga nagpuyo sa kinabuhi nga walay katapusan, tabangi ang akong kalag. Nahanaw na ang akong himaya, ug walay bisan unsa nga nakatabang kanako; busa tabangi ako, Amahan, sa imong himaya nga imong nadawat gikan sa Dios, ug sa dili pa ako pagahukman sa Makahadlok nga Paghukom ni Cristo, pasayloa ako nga dili takos.

Sa dihang gisulti niya kining mga pulong alang sa iyang inahan, dili mapugngan sa hari ang paghilak; gihugasan niya sa iyang mga luha ang lawas sa santo ug gihalokan kini uban sa pagrespeto. Ingon usab, ang labing balaan nga si Proklus, samtang gihalokan niya ang lawas sa santo uban sa gugma, misinggit:

'Maglipay ka, Amahan nga mahigugma kang Kristo, pinakamatam-is nga magtutudlo! Ako ang imong anak, gipakaon sa imong espirituhanong gatas. Sama sa imong pagka-magbalantay kanako kaniadto, mao gihapon ka karon akong magbalantay: akoa ang akong mga karnero; ang imong kawan nagapakaon gihapon sa imong pastulan ug, sa paghandum kanimo, dili gustong mosunod sa ubang magbalantay. Busa, ipakita kanamo ang imong nawong, ug paminawa namo pag-usab ang imong tingog.

Ang tibuok katawhan nangandoy nga bisan pag-abot lang sa balaang relikya sa santo ug wala molakaw gikan niini sa adlaw o sa gabii. Sa sunod buntag, ang mga relikya sa santo gibutang sa karwahe sa hari ug gidala uban sa dakong dungog ug himaya ngadto sa dakong katedral nga simbahan sa Balaang mga Apostoles. Sa dihang gidala ang reliquaryo sa sulod ug gibutang sa trono sa patriyarka, ang tibuok katawhan misinggit sama sa usa ka tingog:

'Lingkod, Amahan!'

Unya si Patriarka Proklus, kauban ang daghang labing takus nga mga tawo, nakakita nga si San Juan, nga mibuka sa iyang patay nga mga ngabil nga daw buhi, mitug-an sa panalangin sa arsobispo:

'Kina-ayohan kaninyong tanan!'

Sa pagsaulog sa Balaang Liturhiya, daghang milagrosong pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton pinaagi sa balaang relikya ni Crisostomo, ug ingon usab ang kabaong ni Reyna Eudoxia mihunong sa dugay na nga pag-uyog. Gibutang sa mga presbiter ang balaang lawas ni Juan sa altar ilawom sa lamisa sa altar, nga naghimaya kang Kristo nga Dios uban sa kalipay ug pagdayeg, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Tropario, Tono 2:

Tungod kay ang grasya misidlak gikan sa imong mga ngabil sama sa kahayag sa kalayo, hayaga ang uniberso: wala ka mangita sa mga bahandi sa kalibutan tungod sa pagkahigugma sa kuwarta, kondili gipakita nimo kanamo ang kahitas-an sa pagpaubos. Apan pinaagi sa imong mga pulong, Amahan Juan Crisostomo, hangyoa ang Pulong ni Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 1:

Pagmalipayon, O misteryosong dungganong Simbahan, sa pagbalik sa imong mga dungganong relikya; ug, tungod kay imo kini gitago sama sa bililhon nga bulawan, nagahatag ka pinaagi sa imong mga pag-ampo og daghang grasya sa pagtambal sa mga nagadayeg kanimo, Juan Crisostomo.

10 Pebrero

28 Enero (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Balaan nga si Teodosio sa Totma

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Efrem nga taga-Sirya[1479]

Komonemorasyon sa 28 Enero

Si Santo Efren lumad sa Mesopotamia, gikan sa siyudad sa Nisibis[1480] . Natawo siya sa panahon sa paghari ni Constantine the Great sa mga ginikanang Kristohanon[1481] ug nabuhi hangtod sa paghari ni Theodosius the Great[1482] . Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, gisalikway ni Santo Efren ang kalibutan ug misulod sa kamingawan, diin nahimong monghe siya[1483] . Nakadawat siya sa gasa sa kinaadman gikan sa Dios; ang grasya misabwag gikan sa iyang mga ngabil sama sa usa ka tam-is nga suba, nagpuno sa mga kalag sa tanan nga maminaw sa iyang mga pagtulon-an og pagkamabuotan. Kini gipahayag na kaniya sa sayo pa niyang pagkabatan-on. Sa dihang bata pa siya, nakasinati ang iyang mga ginikanan sa mosunod nga damgo bahin kaniya: usa ka baging miturok gikan sa dila sa batang lalaki ug samtang mitubo kini, napuno ang tibuok kalibutan sa mga sanga ug mga bungang ubas. Ang mga langgam sa kahanginan nagtigom ug mikaon sa mga ubas, ug samtang nagpadayon sila sa pagkaon, mas daghan pa ang mitubo nga mga ubas. Sa ulahi, samtang si San Efren nagpuyo isip usa ka eremita sa usa ka hilom nga bukid, puno sa lawom nga debosyon ug tinuoray nga paghinulsol, usa sa mga banal nga amahan nakakita sa damgo og usa ka tawo nga masidlak ug nagdan-ag, sama sa mga anghel. Nagkupot siya og usa ka makina nga puno sa sinulat sa iyang kamot ug nangutana:

'Kinsa ang makadawat ug makapreserba niining makabukid nga sinulat?'

Usa ka tingog gikan sa kahitas-an mitubag kaniya:

'Walay lain kondili si Efrem, akong hinigugma.'

Mitindog si Efrem sa atubangan sa tawo nga nagpakita. Gibuksan niya ang iyang baba, ug gibutang sa tawo ang makulid sa sulod niini. Gilunok sa Kagalang-galang Efrem ang makulot nga papel, ug pagkahuman niini, sa dili madugay, misugod siya sa pagsulti ug pagsulat og mga makapadasig nga diskurso nga nakapukaw sa lawom nga pagbati sa tanan nga nakabasa o nakadungog niini. Kini makapukaw sa kahadlok sa Ginoo sa tanan ug maggiya kanila sa dalan sa paghinulsol, sama sa klaro sa iyang mga libro nga giinspirar sa Diyos. Sa samang paagi, usa ka laing dakung ug balaang tigulang nakasinati og susamang panan-awon sa usa ka damgo mahitungod kang

---

[1479] Ang Banal nga si Efrem gitawag nga 'ang Siryano' tungod kay ang Mesopotamia, diin siya natawo, giisip nga kabahin sa Siria sa karaang panahon.

[1480] Ang Nisibis (o Nisibida) usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa probinsya sa Macedonia sa Mesopotamia, nahimutang sa utlanan sa Imperyo Romano ug Imperyo Persiano.

[1481] Ang Kagalang-galang Efrem misulat sa mosunod bahin sa iyang mga ginikanan: 'Ang mga nagahatag kanako og kinabuhi nagtudlo kanako sa kahadlok sa Ginoo. Ang akong mga katigulangan nag-angkon kang Kristo sa atubangan sa huwes; ako usa ka paryente sa mga martir. Ang akong mga ninuno, nga nagpuyo sa kasaganaan, mga mag-uuma. Ang akong mga ginikanan nagbuhat sa parehas nga han-ay.'

[1482] Ang Emperador Theodosius ang Dako naghari gikan sa 379 hangtod sa 395

[1483] Ang pagkabatan-on ni Efrem dili walay mga pagsulay. Mainit ang iyang dugo sa kinaiyahan, siya, sumala sa iyang kaugalingong pag-ingon, dali ra masuko: 'Makig-away ko sa gagmayng butang, molihok nga walay pag-amping, motugot sa dautang mga laraw ug sa malibogong mga hunahuna...' Sa akong pagkabatan-on hapit ko katuo nga ang mahitabo kanato sa kinabuhi puro lang tsamba. Apan ang Pag-atiman sa Diyos nagpahunong sa akong padulong nga pagkabatan-on.' Si Efrem bakak nga giakusahan sa pagpangawat og karnero ug gipriso; duha pa ang gipriso pagkahuman kaniya, ug pareho silang inosente sama ni Efrem. 'Pagkahuman nako og pito ka adlaw didto, sa ikawalong adlaw nakakita ko sa usa ka damgo, ' Sa ulahi gisaysay ni San Efrem, 'nga adunay usa ka tawo nga miingon kanako: "Pag-alagad sa Diyos ug masabtan nimo ang Providensya; hunahunaa pag-usab ang imong gihunahuna ug gibuhat, ug masabtan nimo nga kining mga tawo dili nag-antos sa dili matarong, apan ang mga nakasala dili usab makalikay sa silot."' – Nakita ni Efrem ang tanan niini, sumala sa iyang detalyadong pagsaysay sa usa sa iyang mga sinulat. – Kining mga panghitabo nakapukaw pag-ayo kang Efrem nga sa dili madugay mibiya siya sa kalibutan ug misulod sa kabukiran aron moapil sa mga eremita, diin nahimong disipulo siya ni San Santiago, ang Obispo sa Nyssa (gisaulog kaniadtong Enero 13).

San Efren. Nakita niya ang daghang mga anghel nga nagbitbit og e , nga nanlugsong gikan sa langit sumala sa sugo sa Dios, nga nagkupot sa ilang mga kamot og usa ka makina nga gisulat sulod ug gawas. Nagaingon sila sa usag usa:

'Kinsa ang makadawat niining makina?'

Sa tubag, ang uban mitawag sa usa ka ngalan, ang uban mihinumdom sa lain, samtang ang uban miingon:

'Tinuod, ang mga tawo nga gihisgutan balaan ug matarong, apan walay bisan kinsa kanila ang makadawat niining makabata; si Efrem ra, nga malumo ug mapainubuson sa kasingkasing.'

Unya nakita sa tigulang kung giunsa paghatag niining rolyo kang Efraim. Pagkabuntag, sa iyang pagmata, nadungog niya si bulahan Efraim nga naghatag og mga pagtulon-an nga makapadasig sa pagtuo ngadto sa mga igsoon. Murag usa ka tinubdan ang nag-awas gikan sa iyang mga ngabil! Mga pulong nga puno sa dakong kaayohan ang nag-awas gikan niini. Nituo siya nga ang tanan nga gikan sa mga ngabil ni San Efrem gipang-inspirar sa Espiritu Santo, ug gidayeg niya ang Dios, nga nagahatag og ingon nga grasya sa Iyang mga sulugoon.

Sa tuig 363, nahulog ang Nisibis ilawom sa pagdumala sa Persia, ug daghan sa mga Kristohanon ang mibiya sa Nisibis. Niadtong panahona, nagpasiya ang Mapinadayonon nga Efrem nga mobiyahe gikan didto paingon sa siyudad sa Edessa[1484] . Gidapit niya ang Diyos pinaagi niining pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo! Ihatag nga makita ko ang Iyang siyudad, ug sa diha nga mosulod ko niini, padal-a kanako ang usa ka tawo nga mosugat kanako nga makig-istorya kanako gikan sa Balaang Kasulatan alang sa akong kaayohan.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, sa dihang miduol siya sa siyudad ug misulod sa ganghaan, usa ka babaye ang nakasugat kaniya. Pagkakita kaniya, nasubo ang sulugoon sa Dios ug sa iyang kasingkasing mituyok siya ngadto sa Dios:

'Ginoo, wala Nimo tagda ang pag-ampo sa imong alagad. Kay giunsa kaha niya paghisgot kanako sa kinaadman nga makita sa mga Kasulatan?'

Ang babaye, bisan pa niana, nagbarog didto nga nagtutok kaniya. Si Santo Efren nangutana kaniya:

Sultihi ko, babaye, nganong nagtindog ka diha nga nagtan-aw nako?

Mitubag ang babaye:

'Gitan-aw tika kay ang usa ka babaye gikuha gikan sa iyang bana; apan dili ka angay motan-aw kanako, kondili sa yuta diin ka gikuha.'

Pagkadungog niini, natingala si Efraim sa iyang tubag ug gidayeg niya ang Dios, nga mao ang naghatag sa babaye og ingon nga kinaadman. Nakahibalo siya nga wala gisalikway sa Ginoo ang iyang mga pag-ampo. Pag-abot niya sa siyudad, nagpuyo siya didto og dugay nga panahon[1485] .

Sa dihang nahitabo, duol sa balay diin nagpuyo ang santo, adunay lain nga babaye, usa ka puta, nga iyang silingan. Gihagit sa limbong sa yawa, gusto niyang pasipalahan ang tigulang. Gibuksan niya ang usa ka gamay nga bintana diin makita niya ang puloy-anan sa santo, ug nakita niya si Efraim nga nagtindog didto nagluto sa iyang pagkaon. Misigaw siya kaniya sa kusog:

'Panalangini ako, amahan!'

[1484] Ang Edessa usa ka siyudad sa Mesopotamia; nahimutang kini sa utlanan tali sa batuhang disyerto ug sa mabungahong yuta sa habagatan sa Mesopotamia. Kini nga siyudad, sumala kang Santo Efren, 'gi-panalanginan sa buhing mga ngabil sa Manluluwas pinaagi sa iyang disipulo nga si Tadeo'; dinhi gitipigan ang milagrosong hulagway sa Manluluwas ug ang balaang relikya sa Apostol Tadeo.

[1485] Aron makakwarta sa Edessa, si Banal Efren nagtrabaho isip usa ka sulugoon sa tag-iya sa usa ka paliguan ug gigamit niya ang iyang bakanteng oras sa pagpangwali sa Pulong sa Dios sa mga pagano; sa ulahi, sa tambag sa balaan nga tigulang nga si Hulyan, mibulag siya ngadto sa walay sulod nga Bukid Edessa aron magpraktis sa pagka-asketiko. Sa dili madugay, usa ka panan-awon ang gipadayag kang Elder Ephrem nga siya mao ang gisaligan sa usa ka basahon taliwala sa tanan niyang kapanahonan alang sa pagtukod sa katawhan. Nagsugod si Ephrem sa pagsulat og komentaryo sa Pentateuch. Kining unang pagsulay sa exegesis sa pinulongang Syriac nakadani og daghang tawo gikan sa Edessa paingon kang Ephrem, ug gusto ni Ephrem nga modagan gikan kanila. "Efraim! Asa ka padulong?' pangutana sa Anghel nga miadto. 'Gusto ko nga mabuhi sa kahilom ug nagpalagyo ako gikan sa kasaba ug pangdani sa kalibutan,' tubag ni Efraim. Miingon ang Anghel: 'Pag-amping nga dili matuman kanimo ang pulong sa Kasulatan: "Si Efraim sama sa batan-ong toro nga gusto makalingkawas sa iyang liog gikan sa yoke"' (Oseas 10:11). Pagkahuman niini, mibalik si Efrem sa ministeryo diin siya gitawag. Sukad niadto, nagsugod siya pagtudlo sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, sa pulong ug sa sinulat. Aron mapalambo pa ang iyang matinud-anong buhat, nagtukod siya og usa ka eskwelahan sa Edesa, diin sa ulahi mitumaw ang mga bantugang magtutudlo sa Simbahang Siryano.

Mitutok ang reverendo sa gamay nga bintana ug, pagkakita nga gitutokan siya niini, miingon siya kaniya:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo.'

Unya nagpadayon ang babaye:

'Unsa ang kulang sa imong pagkaon?'

Mitubag ang santo:

'Kinahanglan tulo ka bato ug gamay nga balas aron matabunan ang gamay nga bintana diin ka nagtan-aw dinhi.'

Walay bayad nga mitubag ang babaye:

'Ako ang unang nakigsulti nimo, ug mitubag ka kanako. Gusto ko nga makig-higda kanimo, apan misalikway ka sa unang pulong pa lang.'

Mitubag kaniya ang alagad sa Dios:

'Kung gusto ka makig-higda kanako, adto sa lugar nga akong ipakita kanimo.'

Miingon ang puta:

'Ipakita kanako kana nga lugar, ug moanha ko.'

Unya miingon ang balaan:

'Kung ako ang imong gipili, dili ka makatulog uban kanako sa bisan unsang lain nga lugar gawas sa kasingkasing mismo sa siyudad.'

Natingala ang puta:

'Dili ba ta maulaw sa atubangan sa mga tawo?'

Mitubag ang santo:

'Kung kita mahiya sa atubangan sa mga tawo, labi pa gayud nga angay kitang mahiya—ug sa samang higayon mahadlok—sa Dios, nga nakahibalo sa tanang tinago sa tawo! Kay Siya ang maghukom sa tibuok kalibutan ug maghatag ug ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan.'

Pagkadungog niini, naantig ang malapastangan sa mga pulong ni San Efren. Miadto siya ug mihulog sa iyang mga tiil, nagahilak ug nagasulti:

'Alagad sa Dios! Giya-a ako sa dalan sa kaluwasan, aron ako makagawas gikan sa akong daghang dautang binuhatan.'

Ang Banal nga si Efrem, pagkahuman siya gitudloan og daghang pagtulon-an gikan sa Balaang Kasulatan, gipalig-on siya sa paghinulsol ug, pagkahuman siya gisalig sa usa ka kumbento, giluwas ang iyang kalag gikan sa pagsalikway sa balaod ug sala.

Unya, usa pa ka puta, nga miduol kang Banal Efrem samtang naglakaw siya, gisulayan siya nga makasala, aron lang siya masuko, kay wala pa gyud siya makita nga nasuko.

Miingon kaniya ang Reverendo:

'Sumunod ka kanako.'

Misunod ang babaye kaniya. Pag-abot nila sa usa ka lugar nga daghan og tawo, miingon ang santo kaniya:

'Magtulog ta dinhi ug makasala.'

Apan siya, sa pagkakita sa daghang tawo, miingon kaniya:

'Unsaon nato paghunong dinhi nga daghan kaayo og tawo sa palibot? Dili ba kini makauwaw?'

Mitubag ang santo:

'Kung maulaw ka sa atubangan sa mga tawo, labi pa gayud kita nga angay maulaw sa atubangan sa Dios, nga nakahibalo sa labing tinago nga mga tinagoan?'

Busa nilakaw ang babaye gikan kaniya, napahiya, kay wala niya matintal ang santo sa pagpakasala o mapukaw ang iyang kasuko, kay usa siya ka tawo nga tinuod nga gawas sa dautang buot ug mapainubsanon, ug hingpit nga dili masuko.

Ang mosunod nga sugilanon naghisgot sa iyang pagkamaayo. Samtang nag-ayuno siya sa disyerto, ang iyang disipulo magdala kaniya og pagkaon sa naandan nga oras. Sa usa ka higayon, samtang nagbitbit sa pagkaon, aksidenteng nabungkag niya ang sudlanan niini sa dalan. Nahadlok siya sa kasuko sa tigulang, apan kining ulahi, sa dihang nakita niya ang nabalaka niyang disipulo, miingon:

'Ayaw kasubo, igsoon—kung dili gustong moanha kanato ang pagkaon, kita na lang ang moadto niini.'

Unya, miduol siya sa nabungkag nga sudlanan, mipungko tupad niini ug gipangkuha ang pagkaon ug misugod sa pagkaon. Ingon ana kaayo ang iyang kakulang sa dautang buot! Giingon nga sukad siya nahimong monghe, wala gyud siya masuko bisan kinsa.

Ang Kagalang-galang Efrem kaniadto nakadawat og usa ka pagpadayag mahitungod kang Santo Basilio ang Dako. Sa usa ka damgo, nakita niya ang usa ka haligi sa kalayo nga misaka paingon sa langit, ug nakadungog siya og tingog:

'Efraim, Efraim! Sama sa imong pagkakita niining haligi sa kalayo, mao usab si Basilio.'

Unya gusto ni Efrem nga makita si San Basilio. Nagdala siya ug usa ka maghubad – kay dili siya makasulti og Griyego – miadto si San Efrem sa Caesarea sa Capadocia[1486] . Nakita niya si San Basilio sa simbahan, nga nagtudlo sa mga tawo, ug misugod siya sa pagdayeg kaniya sa kusog nga tingog, nga nag-ingon:

'Tinuod gayud, dako si Basil! Tinuod gayud, siya usa ka haligi sa kalayo! Tinuod gayud, ang Espiritu Santo nagasulti pinaagi sa iyang mga ngabil!'

Unya ang pipila sa mga tawo misugod og ingon:

'Kinsa kining estranghero nga nagdayeg kaayo sa arsobispo? Wala ba siya magdayeg aron lang makakuha og butang gikan kaniya?'

Pagkahuman sa serbisyo, sa dihang nakig-istorya pag-amigo ang Banal nga Efren kang San Basilio, nangutana kaniya si Basilio:

'Ngano man nga gidayeg ko nimo kaayo?'

Mitubag ang Kagalang-galang Efrem:

'Tungod kay nakakita ko og puti nga salampati nga naglingkod sa imong tuo nga abaga, nga nagpabulong sa imong dalunggan sa mismong mga pulong nga imong gipahayag sa katawhan. Labaw pa, usa ka dila sa kalayo ang misulti pinaagi sa imong mga ngabil.'

Niini, miingon kaniya si Santo Basilio:

'Sa tinuod, karon nakita nako ang akong nadungog bahin kanimo, pumoluyo sa disyerto ug mahigugmaon sa kahilom! Ingon man gisulat sa propeta David: *"Si Efraim mao ang kuta sa akong ulo"* (Salmo 59:9). Tinuod, kini nga mga pulong sa propeta angay kanimo, kay gidala nimo ang daghan sa dalan sa pagkamaayo ug gipalig-on sila niini. Ang imong pagkamapainubsanon ug ang pagkamaayo sa imong kasingkasing misidlak alang sa tanan sama sa kahayag.

Pagkahuman niini, miingon si Basilio ang Dako:

'Ngano, halangdong Amahan, nga dili ka modawat sa ordinasyon sa katungdanan nga presbiter, samtang angay ka niini?'

'Tungod kay usa ko ka makasasala, Imong Grasya!' tubag ni Efrem pinaagi sa usa ka maghubad.

'Oh, unta ako unta adunay imong mga sala!' matod ni Basil, ug gidugang: 'Mokuraha ta sa yuta.'

Pagkahuman nila sa pag-uyog sa yuta, gibutang ni San Basilio ang iyang kamot sa ulo sa Banal nga si Efrem ug gipangamuyo ang gipreskribang pag-ampo alang sa ordinasyon sa usa ka diakono. Nagpabilin ang Banal nga si Efrem uban ni San Basilio sulod sa tulo ka adlaw, sa espirituhanong kalipay. Gihimo siya ni Basilio nga diakono, ug ang iyang maghuhubad nga presbiter, ug dayon gipadala sila sa ilang dalan sa kalinaw.

Ang Banal nga si Efrem adunay dakong gugma alang sa Banal nga si Abramius nga Eremita, nga ang handumanan gisaulog matag ika-29 sa Oktubre. Kanunay silang magbisita sa usag usa ug napalig-on ang ilang pagtuo pinaagi sa ilang magkasinabtanong ug mapuslanong pakighinabi. Ug sa dihang ang bulahan nga si Maria, pag-umangkon ni Avramius, nahulog sa mga tukso sa kaaway, ang Kagalang-galang Efrem, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, dako kaayo ang iyang natampo sa iyang kaluwasan. Nagsubo siya pag-ayo alang sa mga nakasala ug nag-amping kaayo sa pagpasiugda sa ilang paghinulsol.

Ang Kagalang-galang Efrem usahay magpuyo sa disyerto sa[1487] , nag-alagad sa Dios sa kahilom samtang nagtigom didto og daghang mga disipulo; sa ubang panahon, sumala sa sugo sa Dios, magpuyo siya sa siyudad sa

---

[1486] Ang Kapadokya – usa ka probinsya sa Imperyo Romano – nahimutang sa sidlakan sa Asia Minor. Ang Caesarea mao ang kapital sa Kapadokya.

[1487] Ang Reverendo nga Amahan usab naggahin og panahon sa mga disyerto sa Ehipto; nagpuyo siya og pila ka panahon sa Bukid Nitria. Usa ka Syriac nga biyograpo nag-ingon nga didto nakigkita si Efrem sa monghe nga gipili sa Dios nga si Paissius, 'usa ka dakong amahan

Edessa, nga nagdala sa daghang mga tawo ngadto sa paghinulsol ug nakadaug og mga kalag nga nawala alang sa Dios pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Daghang pulong siya nga mapuslanon sa kalag ug napuno sa grasya sa Dios, nga sa daghang higayon mapoy na ang iyang tutunlan sa kusog sa tingog, ug ang iyang dila sa paglitok sa mga pulong; apan wala gyud mokunhod ang gidugayon sa iyang mga pakigpulong, labi na kay napuno ang iyang hunahuna sa lawom nga kinaadman ug pagsabot[1488] . Labaw pa, napuno siya sa lawom nga pagpaubos, ug gilikayan niya sa tanang paagi ang dungog sa tawo ug ang malangay nga himaya. Sa usa ka higayon, gusto siya dakpon sa mga tawo ug pugson nga mahimong obispo. Sa dihang nahibalo si Efrem niini, nagpakaaron-ingnon siya nga usa ka balaan nga buang ug misugod sa pagdagan-dagan sa plasa, gisuyop ang iyang sinina sa luyo sama sa usa ka buang – gikuha ang pan ug mga utan nga gibaligya ug gikaon kini. Sa pagkakita niini, giisip siya sa mga tawo nga buang, ug nilayas siya sa siyudad ug mitago hangtod nga napili na ang lain nga obispo sa posisyon nga ilang gustong ihatag kaniya. Ang santo nagpabilin sa kanunay nga pag-ampo, adlaw ug gabii. Tungod kay aduna

---

sa mga Siryanong asketiko'. 'Naa kita dinhi ug usa ka tawo sa Dios gikan sa Siria, usa ka dakong tigulang sa mga amahan, nga gipakahanaw ang hunahuna ug kasingkasing,' ingon ni Juan Kolov.

[1488] Si San Efren mibiya og daghang sinulat. Sa uban, siya usa ka exegete sa Balaang Kasulatan; (sumala kang San Gregorio, misulat si San Efren og komentaryo nga naglangkob sa yugto gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa katapusang basahon sa Bibliya); sa uban, siya usa ka tigpadayag sa mga erehiya ug usa ka himnograpo sa Simbahan; sa laing uban pa, siya usa ka magtutudlo sa Kristohanong kinabuhi ug, labi na gayud, usa ka magwawali sa paghinulsol sa kasingkasing. Ang mga buhat sa ulahing matang mao, ingon pa, ang selyo sa kalag sa Kagalang-galang Efren ug, sa samang higayon, ang iyang himaya alang sa tanang kapanahonan. Miingon si San Gregorio sa Nyssa nga 'alang kang Efrem, ang paghilak pareho ra sa pagginhawa sa uban – nag-agos ang iyang mga luha adlaw ug gabii; apan ang nawong ni Efrem namulak ug nianinaw sa kalipay, bisan pa sa pag-agos sa dagan sa luha gikan sa iyang mga mata. Apan bisan pa sa dihang maghisgot si Efrem sa paghinulsol, ang iyang hunahuna mosaka ngadto sa kaayo sa Dios, ug iyang gipadayag ang pagpasalamat ug pagdayeg ngadto sa Labaw nga Labaw'. Ang tanan niyang moral nga mga pagdasig nagpakita og tinuoray nga pagkamabuotan. Si Efrem nagsugod sa kapin sa usa sa iyang mga pagdasig ingon niini: 'Maghinulsol ka, O akong kalag; maghinulsol ka alang sa mga panalangin nga imong nadawat gikan sa Dios ug imong gisayang. Maghinulsol ka alang sa dautang mga buhat nga imong nabuhat. Maghinulsol ka alang sa tanan diin ang Dios nagpakita sa Iyang pagkamapailubon kanimo. "Umari, akong mga igsoon, umari, mga sulugoon ni Cristo; magpakababa kita sa atong kasingkasing ug maghilak sa Iyang atubangan adlaw ug gabii. Umari, hunahunaon nato kana makalilisang ug makahadlok nga paghukom ug ang atong pagsilot pagkahuman niini." Niining espiritu sa paghinulsol, ang kasagarang mga tema sa mga pamulong ni San Efren mao ang: paghinulsol, paghinumdom sa kamatayon ug paghukom, kahadlok sa Dios, pagsusi sa kaugalingon, pagpaubos, pagbatok sa garbo, ug uban pa. – Tungod sa iyang hataas nga mga pagtulon-an, gitawag si San Efren nga 'Propeta sa Siria' sa iyang mga kaigsuonan. Nagsulat si Beato Jeronimo: 'Si Efrem, ang diakono sa Edesa, nakab-ot ang ingon nga dungog nga sa pipila ka mga simbahan, ang iyang mga sinulat gibasa sa publiko pagkahuman sa Balaang Kasulatan.' 'Kinahanglan nakong dayegon,' ingon ni Gregorio sa Nyssa, 'ang usa nga naa sa mga ngabil sa tanang Kristohanon, si Efrem nga taga-Siria, kana nga Efrem nga ang kinabuhi ug mga pagtulon-an nagdan-ag sa tibuok kalibutan.' – Si Santo Efren mibya og daghang dogmatiko nga mga buhat. Tanan kini gisulat batok sa mga erehya sa iyang panahon. Naglakip kini sa: a) 80 ka pulong batok sa mga mapangahas nga tester, mao ang mga Aetian ug Eunomian; b) 56 ka sermon batok sa mga erehiya, nga naglangkob sa mga pagsupak ug mga pagdasig nga gitumong sa mga Bardesanians (mga sumusunod sa ereheng Bardesanes), sa mga Marcionites ug sa mga Messalians; c) 'Mahitungod sa Perlas', o mahitungod sa kamatuoran nga ang duha ka kinaiyahan naghiusa sa usa ka persona ni Hesukristo, batok kang Marcion ug kang Manes; d) Tulo ka Diskurso mahitungod sa Pagtuo ug batok sa mga Hudiyo; e) Mahitungod sa Kalihokan, batok sa mga tigpasiugda sa buta nga kapalaran; Mahitungod sa Paghinulsol, diin, sa iyang pakigpulong batok sa mga Novatian, iyang gihisgutan ang awtoridad sa Simbahan sa pagpasaylo sa mga sala ug gisupak ang doktrina sa milenyal nga gingharian; Mahitungod sa Pagka-pari; Mahitungod sa Paraiso ug sa Katapusang Paghukom. – Isip usa ka istrikto nga tigdepensa sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, si San Efren dili makapabilin nga walay pagtagad sa kagubot nga gipahinabo sa Edesa ug Mesopotamia sa mga sekta ni Bardesanes ug ni Arrio. Supak sa mga heretiko, nga naglatid sa ilang mga sayop sa porma sa mga balak ug, pinaagi sa pagdani sa mga walay kasinatian sa kaanyag sa ilang berso, dali ug permanente nilang gipahimutang ang ilang heretikal nga sulod, si Santo Efren mismo ang nagsugod sa pagpatin-aw, base sa Balaang Kasulatan, sa tinuod nga doktrina mahitungod sa Dios ug sa Iyang relasyon kanato, sa parehas nga porma sa balak. Mipaminaw pag-ayo ang mga tawo sa mga himno sa balaan nga monghe ug nakalimot sa mga heretikal nga kanta. Nasuko kaayo ang mga heretiko sa kalampusan ni San Efren nga sa usa ka higayon gisikop siya nila gamit ang mga bato ug armas, ug hapit nila siya napatay; apan wala kini bisan gamay nakapamenos sa iyang kadasig alang sa pagtuo. Tanan niini nga mga buhat gisulat ni San Efren sa porma sa debosyonal nga mga pamalandong. Gihimo niya kini para sa kasagarang paggamit, ug sa bahin para sa pagkanta sa simbahan, ug gisulat kini sa berso. Nabilin usab kang San Efren ang daghang makapahinganghang mga pag-ampo ug mga liturhikal nga awit. Pinaagi sa iyang mga himno alang sa Pagkahimugso ni Kristo, nga nailhan tungod sa ilang talagsaong kaseryoso; siya usab ang awtor sa mga makapahinganghang stichera nga ginaawit sa lubong; sa taliwala sa mga pag-ampo nga iyang gisulat, ang makapahinganghang ug matinud-anong pag-ampo nga ginabasa atol sa Dakong Kuwaresma labi nga nailhan: 'O Ginoo ug Magbubuhat sa akong kinabuhi! Ayaw tugoti nga ang espiritu sa katamaran, pagkamahiligin o walay pulos nga pakig-istorya magkupot kanako. Apan ihatag kanako, imong alagad, ang espiritu sa pagkamakabubut-on, pagkamaubsanon, pagkamapailubon ug gugma. O Ginoo, Magbubuhat, hatagi ako og abilidad nga makita ang akong kaugalingong mga sala, ug dili hukman ang akong igsoon; bulahan Ka hangtod sa kahangturan. Amen."

siyay gasa sa kaluoy ug mga luha, naghilak siya kanunay samtang naghunahuna sa Adlaw sa Paghukom, nga iyang gisulat ug gisgutan sa taas nga panahon. Gamay ra kaayo iyang pagkatulog ug hapit wala gyud siya mokaon – igo lang aron dili siya mahugno ug mamatay sa gutom ug kakulang sa tulog. Siya hingpit nga dili makalibutanon ug gihigugma niya ang kakabus kaysa kadato, sama sa iyang giingon bahin sa iyang kaugalingon sa iyang testamento:

'Si Efrem wala gayud magpanag-iya og bulawan, pilak, o bisan unsang matang sa bahandi, nga nagtuman sa kabubut-on sa bulahan nga Magtutudlo nga si Kristo, nga nagsugo: "Ayaw kamo magtigom og bisan unsa sa yuta" (cf. Mat. 6:25 ff.).'

Niadtong mga katuigan, nagpuyo ang usa ka heretiko nga ginganlan og Apollinaris, nga nagwali og bakak nga kinaadman mahitungod sa Inkarnasyon sa Ginoo. Maayo siya mosulti ug maalamon sa Hellenistic nga kahibalo, ug tungod niini, iyang dakong gipaningol ang Simbahan sa Dios ug daghan ang iyang nadani sa iyang heresiya. Kining heretiko gipahinungod ang tanan niyang paningkamot ug kusog, sukad pagkabatan-on hangtod sa pagkatigulang, aron malimbong ang mga Ortodokso ug madala sila sa iyang sayop nga pagtuo. Nagsulat siya og daghang mga libro batok sa mga Ortodokso, diin duha niini ang labi ka hinungdanon, kay kini ang labing hingpit nga nagpadayag sa tibuok niyang makadaot nga doktrina. Gigamit niya kini ingon mga armas, nagpakig-away batok sa mga Ortodokso pinaagi sa berbal nga mga debate. Kining iyang mga libro gisalig sa usa ka babaye, ang iyang kauban sa panimalay. Si Kagalang-galang Efrem, pagkakahibalo niya bahin niining mga libro, naghimo siya og kaugalingong, labi pa nga katingalahang stratagem batok niining heretikal nga limbong: miadto siya sa babaye sa tago ug gidayeg kaayo si Apollinaris, samtang gitawag niya ang iyang kaugalingon nga disipulo ni Apollinaris. Sama sa usa ka tawo nga gustong makakat-on og kinaadman nga wala pa niya masayri, iyang gihangyo ang babaye nga ipahulam kaniya, sa mubo lang nga panahon, ang mga libro ni Apollinaris nga iyang gitipigan, aron iyang makopya dayon ang labing katingalahang mga bahin niini. Ang babaye, nga napasiguro nga tinuod gayud siyang disipulo sa iyang higala, gihatagan siya sa duha ka libro sa kondisyon nga ibalik kini sa pinakadali nga panahon ug dili isulti bisan kinsa bahin niini. Si San Efren, pagkahuman niya pagkuha sa mga libro, gidala kini sa iyang monasteryo ug, pagkahuman siya nakahimo og pandikit, giliko-liko niya ang matag pahina usa-usa ug gilapdan kini aron magdikit, hangtod sa katapusan nadikit na niya tanan nga ang mga libro nahimong, daw, usa ra ka piraso nga kahoy o bato, ug walay bisan usa ka pahina nga mapabulag gikan sa lain. Dayon gidala niya pagbalik ang mga libro sa babaye. Gikuha usab sila niini ug, nga wala gani tan-awa sa sulod, gibalik sila sa ilang lugar. Unya misugod ang panaglalis tali sa mga Ortodokso ug sa heretiko nga si Apollinaris, nga tigulang na karon. Wala na niya ang iyang kaniadto nga pagkasiglat sa debate ug nag-antos sa pagkalimot tungod sa katigulangon, naningkamot siya nga makadaog batok sa mga Ortodokso pinaagi sa tabang sa maong mga libro; apan, pagkuha niya niini, wala niya kini mabuksi, kay tungod sa pagka- ang mga pahina nagdikit pag-ayo ug nangalig-ang sama sa bato. Napuno siya sa dakong kaulaw ug mibiya sa konseho nga napildi ug napahiya; ug sa dili madugay, tungod sa kasubo ug dakong kaulaw, namatay siya, ug gipagawas ang iyang gisumpa nga kalag sa kahuya.

Ang atong respetadong amahan nga si Efrem, human sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa Dios sulod sa daghang katuigan ug pagdala sa daghan ngadto sa kaluwasan, nakamatngon sa takdang panahon sa iyang pagpanaw ug misulat og usa ka makapaedukar nga testamento para sa iyang mga tinun-an. Pagkahuman sa usa ka mubo nga sakit, mibyahe siya paingon sa Ginoo sa iyang tigulang nga edad[1489] . Ang iyang balaan nga lawas gilubong sa iyang monasteryo, nga nahimutang sa kamingawan sulod sa utlanan sa Edessa, sa Syria, samtang ang iyang balaan nga kalag karon nagtindog sa atubangan sa trono sa Ginoo, nga nag-ampo alang kanato, aron kita makadawat sa kapasaylo sa atong mga sala, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, pinaagi sa grasya ug kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa dagan sa imong mga luha, gihimo nimo nga mabunga ang walay bunga nga kamingawan, ug gikan sa kalawom sa imong mga paghuyop, nagbunga ka pinaagi sa usa ka gatus ka paningkamot; ug ikaw usa ka suga sa kalibutan, nga nagdan-ag og mga milagro, Efrem, among amahan. Pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

[1489] Si San Efren namatay nga malinaw sa siyudad sa Edesa niadtong tuig 373.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagtan-aw nimo sa oras sa paghukom, naghilak ka sa kapait, Efrem, bisan hilom ka sa pulong, usa ka magtutudlo ka nga aktibo sa buhat, O Dungogong. Busa, O Amahan sa tibuok kalibutan, imong gipukaw ang mga tapulan ngadto sa paghinulsol.

Ang Kinabuhi ni Santo Efren sa mga Kuweba, Obispo sa Pereyaslav.

Gisaulog niadtong Enero 28

Sunod sa bulahan nga si Barlam, anak sa usa ka boyar, miabot ang bulahan nga si Efrem nga eunuko, usa ka tawo nga natawo sa dungganong kaliwatan ug bantog nga panublion, pinalangga kaayo ni Prinsipe Izyaslav[1490] ug gisaligan niya sa pagdumala sa tibuok niyang kabtangan, miadto gikan sa panimalay sa prinsipe ngadto sa atong bililhon nga amahan nga si Anthony ug nangayo kaniya, imbis nga mosilbi sa prinsipe, nga dawaton siya taliwala sa mga sulugoon sa Langitnong Hari ug pagsul-oban siya sa balaan nga anghelnong bisti sa monastikong han-ay. Ang Kagalang-galang Anthony, pagkahuman siya natudloan mahitungod sa kaluwasan sa kalag, gisugo niya si Banal nga Nikon sa paggupit sa iyang buhok. Sumala sa maong sugo, gipagupit ni Nikon si Banal nga Efrem ug gipahimutang siya sa monastikong bisti. Apan ang kaaway nga nagdumot sa tanang maayo, ang yawa, nagdala og dakong kasakit sa mga matinahuron tungod sa paggupit sa buhok niining Bulahang Efrem, sama sa iyang gibuhat sa paggupit sa buhok ni Bulahang Barlaam, sumala sa nahisulat sa kinabuhi sa mga matinahuron nga sila Anthony ug Nikon. Sa pagkatinuod, ang prinsipal sa kangitngit, sa dihang nakita niyang napildi siya niadtong balaan nga tigum nga nagtigum sa ngitngit nga langob, ug sa pagkahibalo nga sukad niadto pagahimayaon kining dapita, nasubo sa iyang kaugalingong kapukan. Nagsugod siya, pinaagi sa iyang dautang mga laraw, sa pagpukaw sa kasingkasing ni Prinsipe Izyaslav batok sa mga matinahuron, nga nag-awhag kaniya sa pagtabog sa balaan nga tigum. Apan, wala niya kini makab-ot ug siya mismo ang napalayas pinaagi sa mga pag-ampo sa mga matinahuron; nahulog siya sa hukay nga iyang giandam. Tinuod nga si Kagalang-galang Nikon, nga nagtuli kang Banal Efrem, gidala sa atubangan sa prinsipe ug gisaway pag-ayo, ug ang ulo sa kapatiran mismo, si Kagalang-galang Antonio, kauban ang iyang mga igsoon, gipahawa sa langob tungod sa kasuko sa prinsipe; apan sa dili madugay, pagkahuman sa pagpakitambag sa prinsesa kang Prinsipe Izyaslav, o mas tukma pa – pinaagi sa mga pag-ampo sa Reyna sa Langit, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa atubangan sa Hari sa Himaya, si Kristo nga Dios – mibalik ang mga monghe sa ilang langob, sama sa mga maisugong mandirigma gikan sa gubat, human nilang mapildi ang ilang kaaway – ang yawa. Human niadto, nagpabilin sila sa langob sa tanang panahon, naghimaya ug nagpanalangin sa Dios.

Human sa tanan nga nahitabo, ang atong bililhon nga amahan nga si Efrem, sa dihang nakita niya ang kasubo nga gipahinabo sa kaaway sa tibuok balaang panon, nag-andam sa iyang kaugalingon nga kusganon batok kaniya pinaagi sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios sa langob, kanunay nga pag-ampo, pag-ayuno ug mga pagbantay sa tibuok gabii. Sa pagsunod sa tanang tambag sa iyang amahan ug magtutudlo, ang Kagalang-galang Anthony , nagpakita siya og dakong kadasig sa pag-alig sa tanan niyang hiyas. Tungod niini, sa pagsunod sa ehemplo sa Kagalang-galang Anthony, nga mibiyahe gikan sa Rusya paingon sa balaang Bukid Athos, napuno sa kadasig ang atong Kagalang-galang nga Amahan Ephrem, nga naghandum sa mga balaang dapit. Gusto niyang masaksihan sa iyang kaugalingon ang anghelikong paagi sa kinabuhi sa mga balaang Amahan sa Athos, aron siya mapadasig sa gugma alang sa ilang mahimayaong mga paningkamot. Busa, iyang gihangyo ang Banal nga si Anthony nga panalanginan siya alang sa iyang pagbiyahe paingon sa Gresya. Ang Banal nga Amahan, nga dili gustong wagtangon siya sa ganti alang sa iyang pagpanaw, gipadala siya uban sa panalangin ug pag-ampo, sama sa pagpadala ni Noe kaniadto og salampati gikan sa arka aron magdala balik og sanga sa oliba. Unya ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Efrem, pagdawat niya sa panalangin ug pag-ampo nga daw duha ka pako sa salampati, misugod sa paglakaw sa dalan sa unahan ug nakaabot sa Constantinople. Sa tanang dapit sa iyang

[1490] Izyaslav Yaroslavich – Dakong Prinsipe sa Kyiv; naghari siya gikan sa 1054 hangtod 1068.

pagbiyahe, iyang gitan-aw ang kinabuhi sa mga balaan ug gibisita ang mga puloy-anan sa mga eremita, kining mga anghel sa yuta, nga nagpanginabuhi sa daghang espirituhanong pagkaon, mga pakighinabi nga makaluwas sa kalag, ug sa mga pagtulon-an sa mga balaang amahan. Tungod niini, iyang hinay-hinayan ang iyang pagbiyahe. Apan sa dihang ang iyang gugma sa iyang yutang natawhan mibalik kaniya, siya—aron dili mobalik sa iyang 'espirituhanong arka' nga walay bisan gamay nga sanga sa oliba—nokopya ang lagda sa Balaang Monasteryo sa Studion[1491] ug gidala kini sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev; tungod niini, samtang naa siya sa Gresya, Ang Bulahan nga Abad Teodosio misulat kaniya samtang naa pa siya sa Gresya, alang kang Banal nga Antonio. Pagbalik niya gikan sa Balaang mga Dapit, nagpuyo siya sa Monasteryo sa Pechersk sulod lang sa mubo nga panahon, apan sa maong panahon nagsilbi siya nga ehemplo sa daghang mga hiyas alang sa espirituhanong kaayohan sa mga monghe, busa ang tanan nagpasalamat sa Dios alang kaniya. Niadtong panahona, namatay ang bulahan nga Obispo Pedro sa Pereyaslav. Pinaagi sa grasya sa Dios, sa tambag sa tanan ug sa hangyo sa Dakong Prinsipe Vsevolod Yaroslavich[1492] , ang among respetadong amahan Efrem gitudlo nga Obispo sa Pereyaslav ni His Eminence Juan, Metropolitan sa Kyiv.

Sa pagdawat niya sa hataas nga katungdanan sa pagka-obispo, gisugdan niya ang pagpakita og dakong kadasig alang sa pagtukod og mga simbahan sulod sa iyang diyosesis. Gitan-aw niya kini ingon nga iyang labing dunggan ug pinalanggang buluhaton, aron mapadaghan ang paghimaya sa labing balaan nga ngalan sa Dios. Gitagaan siya sa Ginoo og kalampusan niining paningkamot: sulod lang sa pipila ka tuig, nagtukod siya og usa ka dako ug matahum nga simbahan nga bato nga gihalad kang San Miguel Arkanghel, nga iyang gitudlo isip katedral sa Diyosesis sa Pereyaslav; Unya, sa atubangan sa ganghaan niining simbahan, gitukod niya ang Simbahan ni San Teodoro, ug sa katapusan, sa atubangan sa ganghaan sa batong simbahan, gitukod niya ang Simbahan ni San Andres nga Una nga Gitawag. Gipahimutang usab niya og daghang mga simbahan sa lungsod sa Pereyaslavl, nga tanan gihimo sa bato, nga wala pa didto sa wala pa siya[1493] . Tanan kini gipukan pagkahuman sa mubo nga panahon, sa pagtugot sa Dios, isip silot sa atong mga sala, sa dihang ang dautang prinsipe nga Tatar nga si Batu misalakay sa yuta sa Rusya[1494] . Unya nahulog ang kapalaran sa maanindot nga lungsod sa Pereyaslavl.

Sa iyang pagka-episkopo, anaa usab ang Banal nga Efrem sa pagbalhin sa mga balaan nga relikya sa atong balaang amahan nga si Teodosio sa mga Kuweba. Human sa iyang pagkinabuhi nga matinud-anon ug makapahimuot sa Ginoo, mibulag siya sa kini nga kalibutanong kinabuhi, ug ang iyang espiritu misaka ngadto sa trono sa Ginoo, nga dili gihimo sa kamot sa tawo[1495] . Ang iyang bililhon nga lawas gipahulay uban sa dungog sa simbahan nga iyang gitukod, diin iyang gitukod ang katungdanan sa Diyosesis sa Pereyaslavl. Hinaut nga kita usab mahimong takus nga motindog sa atubangan sa trono sa Ginoo, ang Hari sa Langit, sama sa mga karnero nga natigom pinaagi sa tingog sa pag-ampo sa atong bililhon nga amahan Efrem, aron uban kaniya atong dayegon si Jesus, ang Punong Magbalantay, ug diha kaniya ug uban kaniya ang Dios Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Amahan Efrem sa Novotorzhsk.

Gisaulog sa ika-28 sa Enero

Sa mga adlaw sa matarong nga mga Dakong Prinsipe, ang Balaang mga Magsusakit sa Rusya, Boris ug Gleb, adunay tulo ka magsoon nga natawo sa samang inahan sa Rusya: Ephraim, nga ang handumanan gisaulog sa

---

[1491] Ang Lagda sa Studite gisulat ni San Teodoreto sa Studion, ang nagtukod sa monasteryo sa Constantinople sa sayong bahin sa ika-9 nga siglo. Sa katapusan sa ika-11 nga siglo, gidawat kini sa Simbahang Ruso ug nagpabilin nga gigamit didto hangtod sa tunga-tunga sa ika-14 nga siglo, sa dihang gisugdan na kini og ilisan sa Lagda sa Herusalem; bisan pa, sa pipila ka mga lugar nagpabilin kini nga epektibo sulod sa mas dugay pa, ug sa pipila ka mga monasteryo sa Ruso gisunod kini hangtod sa bag-ohay lang nga mga panahon.

[1492] Vsevolod-Andrei Yaroslavich – Prinsipe sa Pereyaslav (Pereyaslav-Yuzhny; ang Prinsipalidad sa Pereyaslav nagkatapad sa prinsipalidad sa Kyiv) – sa ulahi nahimong Dakong Prinsipe sa Kyiv (1078–1093).

[1493] Dugang pa, sa Suzdal – usa ka layo nga lungsod apan sakop sa hurisdiksyon sa Prinsipe sa Pereyaslav – nagtukod usab si San Ephrem og duha ka simbahan.

[1494] Ang Tatar khan nga si Batu apo ni Genghis Khan. Nagsugod ang paglusob ni Batu niadtong 1237 ug natapos niadtong 1240 sa pagdakop sa Kyiv ug sa pagpailalom sa mga yutang Ruso.

[1495] Si San Efrem sa Pereyaslav namatay niadtong 1096. Ang iyang mga relikya nagpuyo sa mga langob ni San Antonio.

ika-28 sa Enero, George ug Moses. Sila tanan naggikan sa yuta sa mga Ugrians[1496] ug silang tanan, nga naggunit sa ranggo nga boyar, misilbi sa mga Dakong Prinsipe nga sila Boris ug Gleb. Sa dihang gipatay si Santo Boris sa Suba sa Alta[1497] , wala didto si boyar Ephraim uban ni Prinsipe Boris. Mao nga nakalikay siya sa pagpatay, samtang ang iyang igsoon nga si George gipatay uban ni Santo Boris: nahulog siya tupad sa iyang ginoo, ug giputol sa mga mamamatay ang iyang ulo tungod sa bulawanong palamuti nga gibutang ni Santo Boris kaniya. Sa ilang ikatulong igsuon nga si Moises[1498] , nga kauban sa prinsipe sa dihang nahitabo ang pagpatay, nakalikay siya sa kamatayon pinaagi sa pag-ikyas, ug pagkahuman nakasinati pa siya og mas daghang pag-antos tungod sa iyang pagkabirhen sa kamot sa usa ka babayeng Polako kaysa sa naantos ni Jose kaniadto sa kamot ni Potiphar. Sa katapusan, nahimong balaan nga monghe siya sa Kiev Caves Monastery, sumala sa nahisulat sa iyang hagiograpiya. – Kining maong Balaan nga Efrem, pagkahuman sa pagpatay sa matarong nga Prinsipe Boris, miadto sa dapit diin nahitabo ang walay balaod nga pagpatay, ug, samtang nagahilak ug nagasubo, gipangita ang lawas sa iyang igsoon – apan ang ulo ra ang iyang nakaplagan, nga iyang gipreserbar hangtod sa iyang kaugalingong kamatayon. Pagbiya niya sa iyang ranggo isip boyar ug sa iyang panimalay, miabot siya sa lungsod sa Torzhok[1499] ug, sa dihang nakakaplag siya og usa ka matahum kaayo nga dapit duol sa lungsod sa pampang sa Suba sa Tvertsa, nagtukod siya didto og simbahan sa ngalan sa iyang mga maghuhari, ang mga Dakong Prinsipe ug Balaang Naga-antos nga magsoon nga sila Boris ug Gleb; ug, pagkatigom niya sa daghang monghe, nagtukod siya og usa ka monasteryo, samtang siya mismo nahimong arkhimandrita[1500] . Human sa iyang mapisan nga pagpaningkamot sa pagpuasa ug pag-ampo, nakadawat siya og pabor sa Dios ug namatay niadtong 1053. Pagkahuman sa iyang kamatayon, daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang kabaong[1501] ug mga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton; kini gihapon gihatag karon sa mga moanha nga may pagtuo, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Hermitang si Palladius.

Gisaulog sa ika-28 sa Enero

Ang Kagalang-galang nga si Palladius nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang kinabuhi nga pag-inusara. Pagkahuman niyang pagtukod og gamay nga payag sa usa ka bukid ug pag-inusara niini, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa walay hunong nga pagbantay, pag-ampo, ug pag-ayuno. Tungod sa iyang mga paningkamot, gipadayeg siya sa Dios pinaagi sa gasa sa paghimo og mga milagro. Sa usa ka higayon, usa ka negosyante nga nagbitbit og daghang bulawan ang gipatay, ug ang lawas sa iyang mamamatay gilabay sa pultahan sa payag sa santo sa gabii. Sa pagsubang sa adlaw ug nadiskubre ang krimen, ang tanan misugod sa pagpasangil sa santo nga siya ang mipatay sa negosyante. Gilibotan sa daghang tawo, ang santo nag-ampo ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, gibanhaw niya ang patay nga lalaki. Pagbangon niya, iyang gipangalanan ang iyang mga mamamatay kaniya ug gipamatud-an ang pagkawalay sala sa santo sa pagpatay. Ug ang reverendo naghimo pa og daghang ubang milagro. Pinaagi sa iyang pagka-binuotan, malinawon nga namatay si Reverend Palladius aron makig-uban sa Dios, ug gibyaan niya sa Simbahan sa Dios ang iyang mga makapadasig nga sinulat[1502] .

[1496] Ang yuta sa mga Ugrian, nga nailhan usab nga Hungary, usa ka halapad nga nasud sa tunga-tunga sa Danube duol sa Kabukiran sa Carpathian; karon kabahin na kini sa Imperyo sa Austro-Hungarian.

[1497] Ang pagpatay kang San Boris, ang Matarong nga Prinsipe, nahitabo niadtong 1015.

[1498] San Moises nga Ugriano, ang Tagahimo sa mga Milagro sa mga Kuweba; ang iyang pista mao ang ika-26 sa Hulyo

[1499] Torzhok – karon usa ka lungsod nga distrito sa Tver Governorate.

[1500] Ang Monasteryo ni Boris ug Gleb sa Novotorzhsk gitukod sa Banal nga Ephrem niadtong 1038.

[1501] Ang mga relikya sa Banal nga Ephrem karon nagpuyo sa Monasteryo ni Boris ug Gleb sa Novotorzhsk sa usa ka maayong gidekorasyong pilak nga reliquaryo – ug tupad niini nahimutang ang ulo sa iyang igsoon nga si George, gibutang sa iyang kabaong sumala sa iyang testamento.

[1502] Ang Banal nga si Palladius nga Eremita nagpuyo isip eremita sa Antioquia sa Siria sa katapusan sa ika-4 nga siglo.

11 Pebrero

29 Enero (Daang Estilo)

Ang pagbalhin sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Ignatius, ang Tagadala sa Dios.

Kumemorasyon sa ika-29 sa Enero

Human si San Ignacio nga Tagbitbit sa Diyos, sumala sa sugo sa Emperador Trajan, gipanghiwa-hiwa sa mga mabangis nga hayop sa Roma alang kang Kristo[1503] , ingon sa gisaysay sa iyang hagiograpiya, nabilin ang pipila sa iyang dagkong bukog. Ang mga magtutuo nga naa sa Roma niadtong panahona gipangolekta kini ug matinahuron nga gibutang sa usa ka dungganan nga dapit sulod sa siyudad; pagkahuman, sa paghari sa maong Trajan, kini gilipat ngadto sa Antioquia – alang sa pagpanalipod sa siyudad, alang sa pagtambal sa mga masakiton, alang sa kahupayan sa tibuok niyang espirituhanong panon, ug alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga alang sa Iyang ngalan siya masigasig nga nag-antos[1504] . Mas detalyadong impormasyon bahin niini makita sa iyang hagiograpiya alang sa ika-20 sa Disyembre.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Lawrence, ang Eremita sa mga Kuweba

Gisaulog kaniadtong 29 Enero

Pagkahuman sa pagsulay nga miabot sa mga bililhon nga eremita sa Mga Kuweba, sila Isaac ug Nikita, si Banal Lawrence, nga nag-alagad sa samang Monasteryo sa Balaang Mga Kuweba, nakab-ot og dungog; siya usab, isip usa ka maisugong sundalo ni Kristo, aron makigbisog batok sa yawa, ang manlaglag sa mga kalag ug kaaway sa mga asketa, pinaagi lamang sa iyang kaugalingong kusog. Gusto niyang itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ampo sa hugot nga pag-inusara, kay kumbinsido siya nga mao gayud ang kinabuhi sa usa ka eremita ang gipasabot sa Ginoo sa mga pulong: *'Apan sa diha nga mag-ampo kamo, mosulod kamo sa inyong kwarto, isirado ninyo ang pultahan sa inyong luyo, ug mag-ampo kamo sa inyong Amahan nga anaa sa tago; ug ang inyong Amahan, nga nakakita sa ginabuhat sa tago, magahatag kaninyo og ganti sa hayag'* (Mat. 6:6). Apan ang mga balaan nga amahan kusganong nagdani kaniya nga ayaw kini buhaton sa balaan nga Monasteryo sa Pechersk, diin ang yawa labing aktibo sa pagplano batok sa mga amahan nga nangita og kaluwasan. Gihinumduman nila kung giunsa sa kaaway pagdaog si Isaac ug si Nikita dinhi, nga nakigbisog kaniya nga mag-inusara sa pag-inusara; nga pareho nilang nabawi pagkahuman sa daghang pag-ampo. Unya si Lawrence, pagkahuman siya mibulag sa mga igsoon, mibulag ug miadto sa Monasteryo ni San Demetrio nga Dakong Martir, nga gitukod ni Prinsipe Izyaslav[1505] , ug didto iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa askeetismo sa pag-inusara. Nagsugod siya sa pagpuyo og kinabuhi nga hugot kaayo ang disiplina ug nagpakita sa labing dakong kadasig alang sa iyang kaugalingong kaluwasan, nagbuhat og mas dagkong paningkamot matag adlaw, gipamatay ang tanang makalilisang nga tinguha pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon ug kagutom, gipang-ugat kini gamit ang espirituhanong espada—mao kana, pinaagi sa gahum sa pag-ampo—ug gipalong ang nagdilaab nga mga pana sa kaaway gamit ang tubig sa iyang mga luha. Busa, pinaagi sa grasya sa Dios, dili lang niya nakalikayan ang mga pana sa yawa, apan nadawat usab niya gikan sa Labawng Mapinanggaon nga Ginoo ang gasa sa katingalahang pag-ayo sa nagkalain-laing samad ug sakit sa mga tawo, ingon man sa pagpahawa sa mga demonyo.

[1503] Niadtong 20 Disyembre sa tuig 107

[1504] Ang unang pagbalhin sa mga relikya ni San Ignacio nga Tagadala sa Diyos nahitabo niadtong tuig 108; ang ikaduha, gikan sa mga kabaryohan paingon sa mismong Antioquia, nahitabo niadtong tuig 438. Pagkahuman (sa ika-7 nga siglo), ang iyang mga relikya gibalhin ngadto sa Roma, diin kini karon gitipigan sa Simbahan ni San Clemente.

[1505] Ang Monasteryo ni San Demetrio, ang Dakong Martir sa Tessalonica, nahimutang duol sa Monasteryo sa Pechersk. Niadtong 1128, kini gilakip sa Monasteryo sa Pechersk.

Sa usa ka higayon, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo—nga grabe ka kusgan ug gamhanan nga bisan pa ang kahoy nga lisod pa dalhon sa napulo ka tawo, dali ra niya kini mabuhat ug itambog sa layo—gidala gikan sa Kyiv ngadto kang Banal nga Laurentius, uban sa daghan pa, aron tambalan. Ang bulahan nga eremita, nga nagtinguha nga madala ang himaya pinaagi sa grasya sa Dios ngadto sa iyang espirituhanong panimalay, ang Monasteryo sa Balaang Kuweba, nagsugo nga dad-on didto kining lalaki. Unya ang lalaking gipanag-iya misinggit:

'Kanino ninyo ko ipadala? Dili gani ko kaisog moanha sa kueba, kay daghang mga balaan ang nagapahulay didto. Sa monasteryo mismo adunay traynta ka balaang monghe, nga akong gihadlok – samtang sa uban ako nakigbisog.'

Sa dihang ang tawo nga gipanag-iya misulti sa grasya nga nagapahulay sa Monasteryo sa Balaang Kuweba, ang bulahan usab misugo nga pugson siya nga dad-on didto, aron mas kumpirmahon pag-ayo ang tanan niyang gisulti. Ang mga nagdala sa tawo nga gipanag-iya, nga nahibalo nga wala pa siya nakaadto sa Monasteryo sa Balaang Kuweba ug wala siyay kaila didto, nangutana kaniya:

'Kinsa kining mga asketiko nga imong gikahadlok?'

Niadtong panahona, adunay usa ka gatus ug napulo'g walo ka monghe sa Monasteryo sa mga Kuweba.

Gihisgutan sa tawo nga gipanag-iya ang ngalan sa tulo ka pulo kanila ug miingon:

'Apan tanan kanila makapahawa kanako sa usa lang ka pulong.'

Unya ang mga nagdala kaniya miingon pag-usab kaniya:

'Gusto namo ikaw ikandado sa usa ka langob.'

Niini mitubag siya:

'Unsa may kapuslanan nga makig-away ko batok sa mga patay? Kay mas dako kaayo ang ilang kaisog sa pag-ampo sa Diyos alang sa ilang mga monghe ug alang sa tanan nga moanha kanila. Apan kung gusto ninyo makita ang akong kahanas sa pakig-away, dad-a ko sa monasteryo: gawas sa tulo ka pulo ka lalaki nga nahisgutan, makig-away ko batok sa tanan nga nahabilin.'

Unya gisugdan niya ang pagpakita sa iyang mga abilidad, nagasulti sa Hebreo, Latin, Griego—sa mubo nga pagkasulti, sa tanang pinulongan nga wala pa gani niya nadungog kaniadto. Ang mga kauban niya nabati og dakong kahadlok ug katingalahan sa kausaban sa iyang paglitok ug sa iyang abilidad sa pagsulti sa lain-laing mga pinulongan. Pagkahuman niini, sa wala pa sila mosulod sa monasteryo, mibulag ang hugaw nga espiritu sa tawo nga gihuptan; ang napaayo nga tawo misugod sa makatarunganong pakigpulong, ug ang mga kauban niya napuno sa kalipay. Unya, nagkahiusa silang misulod sa balaan ug katingalahang Simbahan sa mga Kuweba aron magdayeg sa Dios. Pagkadungog niini, ang abad miadto sa simbahan uban sa tibuok komunidad. Wala mailhi sa napaayo nga lalaki ang abad o bisan kinsa sa tulo ka pulo ka lalaki nga iyang giingon ang mga ngalan samtang siya gipanag-iya. Unya gisugdan nila siya pagpangutana:

'Kinsa ang nag-ayo kanimo?'

Samtang nagtutok sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, mitubag siya:

'Tulo ka pulo ka balaan nga lalaki ang nakigkita kanamo uban kaniya, ug ako naayo.'

Nahinumduman niya ang tanan nilang ngalan, apan wala siya nakaila bisan kinsa kanila sa hitsura.

Unya sila tanan naghiusa sa pagdayeg sa Dios, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug sa Iyang mga balaan nga alagad.

Busa ang balaang dapit sa Kiev-Pechersk Lavra nahimong bantog pinaagi sa probidensya sa Dios, sumala sa gipahayag sa bulahang monghe Lawrence, nga pagkahuman sa pipila ka panahon mibiya sa Kiev-Pechersk Lavra ug gipahimutang sa Katungdanan sa Turov[1506] . Pagkahuman sa bulahan nga pagpanaw ni San Lorenzo[1507] , ang iyang lawas gilalin ngadto sa Kiev-Pechersk Lavra ug gipahulay uban sa dungog sa mga langob, diin ang iyang mga milagrosong relikya nagpabilin nga dili malata hangtod karon, alang sa himaya sa Dios, nga nakakita sa tinago apan nagabalos sa mga eremita sa hayag, ug nga gihimaya sa Trinidad, Kaniya nga magpabilin ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[1506] Ang Turov usa ka lungsod sa karon nga Minsk Governorate. Si San Lorenzo nahimong Obispo sa Turov sukad pa niadtong 1182.
[1507] Namatay siya sa katapusan sa ika-12 nga siglo.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Silvanus nga Obispo, Lucas nga Diakono, ug Mokias nga Lektor

Gisaulog sa ika-29 sa Enero

Sa panahon sa paghari sa Romano nga Emperador Numeriano[1508] , adunay dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; ang gobernador sa siyudad sa Emesa[1509] nakadawat og pasangil batok sa lokal nga obispo, si San Silvanus; ang santo, kauban ang diakono Lucas ug ang lektor Mokius, giputlan sa lubot ug gidala sa atubangan sa hukom. Sa pagkahibalo nga ilang giangkon si Kristo nga tinuod nga Dios, samtang nagdumili sa pagpasidungog sa mga dios-diosan ug pagpanamastamas niini, nasuko pag-ayo ang gobernador; tungod kay wala niya mapangumbinsi ang mga nag-angkon kang Kristo sa pagsimba sa mga dios-diosan pinaagi sa pagpangumbinsi, gipahamtang sila sa hukom og latigo, unya gipriso sila; Nag-antos didto ang mga balaan sulod sa taas nga panahon hangtod gitawag sila pag-usab sa gobernador. Gisuwayan niya nga pasakiton sa gutom ug kauwaw ang mga magmamartir, ug pagkahuman gisilotan sila nga putlon-putlon sa mga mabangis nga hayop. Sa dihang gidala ang mga balaan nga martir sa lugar sa pagpatay ug gipahimutang ang nagkalain-laing mga mananap batok kanila, nangamuyo ang mga sundalo ni Cristo nga tugotan sila sa Ginoo nga mamatay didto. Nadungog ang ilang pag-ampo , ug gidawat sa Ginoo ang ilang balaang kalag; miduol ang mga hayop sa ilang dungganong nahabilin apan wala kini hikapa; samtang ang mga Kristohanon tinago nga gikuha ang mga relikya sa balaang mga martir sa gabii ug gihatagan kini og angay nga lubong, samtang nagpasalamat sa Dios.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir Romanus, Santiago, Philotheus, Hyperichius, Avivus, Julian ug Parigorius

Gisaulog kaniadtong 29 sa Enero

Kining tanan nga balaan nga mga martir, nga nakigbisog alang kang Kristo, hayag nilang gisaway ang mga sayop nga pagtuo sa pagano, nga mao ang hinungdan nga gipailawom sila sa malupit nga mga pag-antos: gipisil ang ilang mga abaga ug tuhod; unya walay kalooy silang gilata, gibitay kanila ang bug-at nga puthaw nga mga gapos sa ilang mga liog, ug gisulod sila sa usa ka bilanggoan; Gikuha sila pag-usab gikan sa bilanggoan, gipanghubit pag-usab ang ilang mga lawas, gisabit sila, ug gipako ang ilang mga ulo sa krus. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, ilang gisumiter ang ilang mga kalag sa Diyos[1510] .

12 Pebrero

30 Enero (daang estilo)

Fiesta sa Tulo ka Dako nga Ekumenikal nga Magtutudlo: Basilio ang Dako, Gregorio ang Teologo ug Juan Crisostomo.

Paghinumdom sa 30 Enero

Sa panahon sa paghari sa deboto ug mahigugmaon kang Kristo nga Tsar Alexius Komnenos[1511] , nga misaka sa trono pagkahuman ni Nikephoros Botaniates[1512] , adunay dakong panaglalis sa Constantinople bahin

[1508] Naghari si Numerius ug Carnicus niadtong 283 ug 284.
[1509] Ang Emesa – karon nailhan nga Gems o Goms – nahimutang sa Fenicia, sa baybayon sa Orontes, sa baybayon nga rehiyon sa karon nga Syria (Asian Turkey).
[1510] Namatay sila isip mga martir niadtong 297 sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian sa siyudad sa Samosata (sa Syria, sa Suba sa Euphrates).
[1511] Ang Emperador nga Byzantine nga si Alexios I Komnenos naghari gikan sa 1081 hangtod sa 1108.

niining tulo ka balaang amahan taliwala sa labing maalamon nga mga magtutudlo sa kinaadman. Ang uban naghatag ug mas taas nga dungog kang San Basilio ang Dako kaysa sa ubang mga santo, nga nagtawag kaniya nga labing halangdong orador, tungod kay nilabaw siya sa tanan sa pulong ug buhat; sa tinuod, ilang nakita kaniya nga usa ka tawo nga hapit na dili mapilde sa mga Anghel, lig-on sa kinaiya, hinay sa pagpasaylo sa mga sala ug layo sa tanang butang sa kalibutan; Sa ubos niya gibutang nila ang Banal nga Juan Chrysostom, nga adunay lain nga mga kinaiya kumpara sa nahisgutan: hilig siya sa pagpakita og kaluoy sa mga makasasala ug dali siyang modawat kanila sa paghinulsol. Ang uban, sa pikas bahin, gidayeg si Krisositom nga Diyosnong isip usa ka tawo nga labing dako ang gugma sa katawhan, nga nakasabot sa kahuyang sa kinaiyahan sa tawo, ug isip usa ka maalamon nga orador nga nag-awhag sa tanan sa paghinulsol pinaagi sa iyang daghang tam-is nga mga pulong; tungod niini, gihatagan siya nila og mas taas nga dungog kaysa kang Basilio nga Dako ug Gregorio nga Teologo. Sa katapusan, ang uban mipabor kang San Gregorio nga Teologo, nga nag-angkon nga pinaagi sa kadasig sa iyang panultihon, sa iyang maalamon nga paghubad sa Balaang Kasulatan, ug sa kaanyag sa iyang pamulong, nalabaw siya sa tanang labing bantugan nga representante sa Helenikong kinaadman, ang mga nanguna kaniya ug ang iyang mga kaubanan sa panahon. Busa, ang uban gidayeg ang himaya ni San Gregorio, samtang ang uban gibug-os ang iyang kahinungdanon. Niresulta kini sa panagbangi sa kadaghanan, diin ang uban nagtawag sa ilang kaugalingon nga Johannites, ang uban Basilianists, ug ang uban pa Gregorianists. Ang mga tawo nga labing maalamon sa elokwensya ug kinaadman naglalis bahin niining mga ngalan.

Paglabay sa pipila ka panahon sukad misugod kining mga panaglalis, mitungha kining mga bantugang santo, una tagsa-tagsa, unya silang tulo nga mag-uban – ug dili sa damgo, kondili sa tinuod, – kang Juan, Obispo sa Euchaita, usa ka labing maalamon nga tawo, maalamon sa Helenikong kinaadman (sama sa gipamatud-an sa iyang mga sinulat), ug ilado tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi[1513] . Nagsulti sila kaniya sa usa ka tingog:

– Kita pantay sa atubangan sa Dios, sama sa imong makita; walay dibisyon o bisan unsang panagbangi tali kanamo. Ang matag-usa kanamo, sa among pag-ilis, nga gipalihok sa Espiritu sa Dios, misulat sa angay nga mga pagtulon-an alang sa kaluwasan sa katawhan. Ang among nahibal-an sa tinago, among gipadayag sa hayag sa katawhan. Walay una o ikaduha tali kanamo. Kung motumaw ang usa kanamo, ang uban duha mouyon kaniya sa maong punto. Busa, sugoa ang mga nagkalisud-lisud bahin kanamo nga undangon ang ilang panaglalis, kay sa kinabuhi ug pagkahuman sa kamatayon, naningkamot kami sa pagdala sa katapusan sa kalibutan ngadto sa kalinaw ug pagkahiusa sa hunahuna. Tungod niini, paghiusa ang paghinumdom kanamo sa usa ka adlaw ug, sumala sa angay kaninyo, paghimo og usa ka malipayong serbisyo para kanamo, ug ipahibalo sa uban nga kita adunay pantay nga dignidad sa atubangan sa Dios. Alang kanamo, sa mga nagahinumdom kanamo, kami mahimong mga tigtabang padulong sa kaluwasan, kay nagalaum kami nga aduna kami'y pipila ka merito sa atubangan sa Dios.

Pagkahuman nila kini gisulti sa obispo, misugod sila og pagsaka paingon sa langit, nagdan-ag sa usa ka dili masukod nga kahayag ug nagtawag sa usag usa pinaagi sa ilang mga ngalan. Ang bulahan nga Obispo Juan dayon, pinaagi sa iyang paningkamot, mibalik ang kalinaw tali sa mga nag-away nga partido, kay siya usa ka tawo nga dako kaayo og hiyas ug ilado sa iyang kinaadman. Gitukod niya ang pista sa Tulo ka Balaang Hierark, sumala sa gisugo kaniya sa mga santo, ug gisugo ang mga simbahan nga sa angay nga kaseremonya kini pagsaulogon[1514] . Niini, klaro kaayo nga napadayag ang kinaadman niining bantugang tawo, kay iyang nabantayan nga ang paghinumdom sa tulo ka balaang hierark mahitabo sa bulan sa Enero, mao kini: sa unang adlaw – si Basilio ang

---

[1512] Si Nikephoros III Botaniates naghari gikan sa 1078 hangtod 1081.

[1513] Si Juan, Metropolita sa Euchaita, usa sa mga bantugang eklesiastikal nga manunulat ug himnograpo sa Simbahang Sidlakan sa ika-11 nga siglo (namatay siya sa katapusan sa ika-11 nga siglo). Nagsulat siya og daghang mga buhat. Sa iyang mga buhat, nailhan ang mosunod: 1) hangtod sa 15 ka eulogiya, diin ang mosunod labi nga angay timan-an: duha ka eulogiya alang sa paghinumdom sa kadaugan batok kang Svyatoslav, Prinsipe sa Rus', tulo ka eulogiya sa handumanan sa Balaang Dakong Martir Theodore Tyron, ug mga eulogiya sa Tulo ka Balaang Hierark; 2) mga balak ug himno sa simbahan: sa ulahi, usa ka kompleto nga serbisyo para sa Tulo ka Balaang Hierark, usa ka kanon para sa Mananabang nga Anghel, ug duha ka kanon para kang San Teodoro Tyron gigamit gihapon karon sa mga serbisyo sa simbahan. Ang mga serbisyo naglakip usab sa: gikan sa iyang 27 ka kanon ngadto sa Manluluwas – usa ka kanon ngadto sa Pinakamatam-is nga Hesus; gikan sa iyang 67 ka kanon ngadto sa Inahan sa Dios – unom; gikan sa iyang 11 ka kanon ngadto sa Mangauna – duha. Ang iyang mga kanon ngadto sa Pinakamatam-is nga Hesus ug ngadto sa Manangbanhaw nga Anghel labi ka maayo.

[1514] Fiesta sa dungog sa tulo ka Ekumenikal nga Magtutudlo ug Balaang mga Amahan: Basilio ang Dako, Gregorio ang Teologo ug Juan Crisostomo

Dako, sa ika-kadalaw ug lima – si Gregorio ang Teologo, ug sa ika-kadalaw ug pito – si San Crisostomo – busa iyang gihiusa ang ilang mga paghinumdom sa ika-katrenta ka adlaw sa maong bulan, gipahimutang ang selebrasyon sa ilang handumanan uban sa mga kanon, tropario ug mga himno sa pagdayeg, ingon nga angay.

Ang mosunod usab angay idugang mahitungod kanila. Si San Basilio ang Dako milabaw sa kaalam sa pagkat-on dili lamang sa mga magtutudlo sa iyang panahon, kondili usab sa mga magtutudlo sa karaang panahon: iyang nahasa dili lamang ang tibuok arte sa retorika hangtod sa pinakagamay nga detalye, kondili iyang gituon usab pag-ayo ang pilosopiya, samtang nasabtan usab niya ang siyensya nga nagtudlo sa tinuod nga Kristohanong praktis. Pagkahuman niini, samtang nagpuyo sa usa ka matinahuron nga kinabuhi nga gipakita sa pagbiya sa mga butang sa kalibutan ug sa pagkamakasil, ug misaka sa espiritu ngadto sa panan-aw sa Dios, siya gipahimutang sa katungdanan sa obispo sa edad nga kwarenta, ug sulod sa kapin sa walo ka tuig misilbi isip ulo sa Simbahan.

Si Santo Gregorio nga Teologo dako kaayo nga kon posible unta nga makahimo og usa ka tawo ug haligi nga hinimo, bahin-bahin, gikan sa tanang hiyas, siya unta sama sa bantugang Gregorio. Ningdan-ag ang iyang balaan nga kinabuhi, nakaabot siya sa kataas-taasan nga lebel sa teolohiya nga nilabaw siya sa tanan sa iyang kinaadman, sa mga debate sa pulong ug sa paghubad sa mga dogma sa pagtuo. Mao nga gitawag siya nga 'ang Teologo'. Nagsilbi siya isip Patriarka sa Constantinople sulod sa napulo'g duha ka tuig, nga nagpasiugda sa Ortodoksiya. Pagkahuman sa mubo nga panahon sa trono sa patriyarka (sama sa nahisulat sa iyang hagiograpiya), iyang gisalikway ang trono tungod sa iyang katigulangon ug, sa edad nga sisenta, mibalik siya sa mga monasteryo sa bukid.

Husto nga giingon mahitungod kang Kristo-stomo nga nalabaw siya sa tanang Griyegong pantas sa hunahuna, sa kadasig sa iyang mga pulong ug sa kaanyag sa iyang panultihon; Gipadayag ug gihubad niya ang Balaang Kasulatan sa usa ka paagi nga walay sama; ingon usab, sa iyang mahimayaong kinabuhi ug sa paghunahuna sa Dios, milabaw siya sa tanan. Siya usa ka tinubdan sa kaluoy ug gugma, ug napuno sa kadasig sa pagtudlo. Sa kinatibuk-an, siya nabuhi sulod sa sisenta ka tuig; siya misilbi isip magbalantay sa Simbahan ni Kristo sulod sa unom ka tuig. Pinaagi sa mga pag-ampo niining tulo ka balaan nga amahan, unta puahon ni Kristo nga among Dios ang panagbangi sa mga heretiko, panalipdan kita sa kalinaw ug pagkahiusa sa hunahuna, ug ihatag kanato ang Iyang Langitnong Gingharian, kay Siya panalanginan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ingon nga kapariho sa mga Apostoles ug magtutudlo sa tibuok kalibutan, pag-ampo kamo sa Ginoo sa tanan aron ihatag ang kalinaw sa kalibutan ug dakong kaluoy sa among mga kalag.

Kontakion, tono 2:

O mga balaan ug gipaningkamot sa Diyos nga mga magtutudlo, ang labaw sa tanang magtutudlo, O Ginoo, gidawat Nimo sila sa kalipay sa Iyong mga bulahan ug sa pahulay: kay gidawat Nimo ang ilang paningkamot ug ang ilang kamatayon nga labaw pa sa bili kaysa sa tanang kayutaanong bahandi, O Ikaw nga nagahimaya sa Iyong mga balaan.

Paghandum sa Balaang Martir Teofilo nga Bag-o

Gisaulog sa 30 Enero

Si Santo Teofilo natawo ug nagdako sa Constantinople sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine Porphyrogenitus ug sa iyang inahan, si Santa Irene[1515] . Sa panahon sa paglusob sa mga Arabo[1516] , gitudlo siya nga punong kumander sa mga pwersang Griyego; Tungod sa iyang personal nga kaisog ug kahanas sa militar,

[1515] Naghari sila nga mag-uban gikan sa 780 hangtod sa 797.

[1516] Niadtong panahona, ang mga Arabo nagporma og usa ka gamhanang estado nga naglangkob sa tibuok Arabia, Siria, Ehipto ug Amihanang Aprika.

nakalunod siya og daghang barko sa kaaway ug napildi ang mga Arabo sa kapin sa usa ka higayon. Sa kabubut-on sa Diyos, napalibotan ang iyang flotila sa usa ka higayon sa mas daghang barko sa kaaway, ug nadakpan si San Teofilo. Sa dihang gipresentar siya sa Arabong hari, kining ulahi, nabighani sa kaanyag ug kaisog ni San Teofilo, misugod sa pagpugos kaniya nga isalikway ang Kristohanong pagtuo; apan niini, ni sa saad sa tanang dungog ni sa hulga sa mga mananaog, wala gyud nakaapekto sa maisugong Kristohanong kumander. Sa dihang nakita niya nga gipatay ang iyang mga sundalo, gisaway niya ang mga barbaro tungod sa ilang kalupigan ug gisaway usab ang ilang dili matinud-anong pagtuo. Gidala siya sa ilang nasud, ug didto gipriso si San Teofilo; upat ka tuig pagkahuman, sa okasyon sa usa ka relihiyosong pista nga gisaulog sa mga Arabo, ang balaang nag-antos sa pag-antos gikuha gikan sa prisohan ug gipugos nga moapil sa kalingawan; apan sa dihang misalikway si Santo Teofilo sa pagsunod, giputol ang iyang ulo, ug busa kining sundalong ni Kristo nadawat ang korona sa martir[1517] .

Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Hippolytus, Kensorin, Savinus, ang dalagang si Chrisia ug sa uban pang baynte ka martir

Gisaulog kaniadtong Enero 30

Ang mga balaang martir nga sila Hippolytus, Kensorin, Savin, ug Chrisia nagpuyo sa panahon sa paghari ni Claudius[1518] , samtang si Ulpius nga taga-Roma naggunit sa katungdanan nga hegemon isip gobernador. Si Kensorin mao ang pangunang magtatambag sa Senado, nga naggunit sa katungdanan nga magister[1519] . Human siya gipangutana base sa usa ka pagpasangil, iyang giangkon si Kristo ug tungod niini gipahamtang siya sa prisohan. Didto naghimo siya og daghang mga milagro pinaagi sa gahum ni Kristo ug gani gipangutana pa niya ang usa ka patay. Ang mga sundalong anaa, sa pagtan-aw niining mga milagro, mituo kang Kristo, ug tungod niini, baynte kanila ang giputol ang ulo. Ang bulahan nga dalaga nga si Chrisia gisulay usab sa interogasyon tungod kay Kristiyana siya. Gbitay siya sa mga sundalo, gibugbog gamit ang litid sa baka ug gisunog ang iyang mga tadyaw sa kalayo, unya gilabay siya sa usa ka prisohan. Paglabay sa pipila ka adlaw, gidala siya pag-usab gikan sa prisohan, gibungkag ang iyang mga aping-apingan gamit ang bato ug gipukpok ang iyang mga abaga gamit ang martilyo nga lata; unya, pagkahuman gitali ang bato sa iyang liog, gilabay siya sa kalawoman sa dagat. Busa natapos sa balaan nga dalaga ang iyang pag-antos alang kang Kristo. Ang bulahan nga si Savin gipukpok usab sa lawas gamit ang bug-at nga martilyo ug, pagkahang sa kahoy, gisunog gamit ang mga kandila. Samtang nag-antos sa ingon nga mga pag-antos ug nagpasalamat sa Dios, iyang gipasa ang iyang espiritu ngadto Kaniya. Pagkahibalo ni Hippolytus, ang bantugan, Santo sa Simbahan sa Roma, sa tanan niini, miadto siya sa gobernador ug gisaway ang iyang kalupigan ug kawalay pagkatawo, ug gitawag siya nga usa ka madugo nga tirano. Sa samang higayon, mapangahas niyang gipanghimatuud si Kristo nga Dios, ang Magbubuhat sa kalibutan. Tungod niini, gipukpok siya sa mga sulugoon sa gobernador sa mata u ; gipailawom siya sa ubang mga pag-antos sa mga daotan ug, sa katapusan, pagkahuman giputot ang iyang mga kamot ug tiil, gilabay siya sa dagat. Human makasagubang niining mga pag-antos, si Santo Hipolito nahimong manununod sa Gingharian sa Dios[1520] .

[1517] Sa isla sa Cyprus (duol sa Asia Minor) niadtong 784.

[1518] Si Claudius II, Emperador Romano, naghari gikan sa 268 hangtod sa 270.

[1519] Ang Magister literal nga nagpasabot og 'magtutudlo'. Apan, sa imperyal nga korte sa Byzantine, ang titulo nga magister nagtumong sa usa sa labing hataas nga opisina sa korte.

[1520] Ang mga Balaang Martir nga sila Hippolytus, Kensorin, Savin ug Chrisia nag-antos sa pagkamartir niadtong tuig 269. Ang Balaang Martir Hippolytus mao ang Obispo sa Ostia, duol sa Roma, diin siya nalumos. Ang iyang mga relikya karon gitipigan sa Roma sa Simbahan ni San Lawrence ug ni Papa Damasus. – Si Hippolytus mao ang labing maalamon sa mga Kristohanong teologo ug usa ka madagayaon ug lain-laing klase nga manunulat. Kadaghanan sa iyang mga buhat gipahinungod sa mga polemika batok sa karaang mga erehe – ang mga Noetian, Theodotian, Alogian, Montanista, Marcionita ug uban pa. Sa iyang mga buhat, ang mosunod ang nailhan karon: ang Paschal Canon, Batok sa mga Hudiyo, Batok kang Plato, Batok sa mga Heresiya, Batok kang Veron ug Helicus, ug usa ka traktado bahin kang Kristo ug sa Antikristo. Ang lain pang grupo sa mga buhat ni Hippolytus naglangkob sa iyang daghang komentaryo sa Balaang Kasulatan, diin kadaghanan pira ra ka piraso ang nakaluwas. Busa, nagsulat siya og mga komentaryo sa mga Basahon sa Genesis, Exodo, Mga Panultihon, Eclesiastes, Awit sa mga Awit, sa mga Ebanghelyo ni Mateo, Lucas ug Juan, sa mga propeta nga si

Kumemorasyon sa Banal nga Zinon

Kumemorasyon sa ika-30 sa Enero

Kining bulahan natong amahan, si Zeno, lumad sa Pontus[1521] ; pagbilin niya sa dako niyang bahandi didto, gipainom niya pag-ayo ang iyang kaugalingon gikan sa mga tinubdan sa pagtulon-an ni San Basilio nga Dako[1522] , nga nagpadagayday sa Cappadocia, ug nagbunga og bunga nga angay sa maong pagtulon-an. Nag-alagad siya sa korte ni Emperador Valens[1523] taliwala sa mga sundalong nagpadala sa mga dekreto sa imperyo; pagkahuman sa kamatayon niining maong maghuhari, gisalikway ni San Zinon ang bahandi ug dungog ug nagpuyo sa usa ka lubnganan[1524] nga nahimutang sa usa ka bukid duol sa Antioquia, diin siya nagpuyo nga nag-inusara, naghinlo sa iyang kalag. Ang balaan nga eremita wala gyud'y bisan unsang kabtangan gawas sa mga gisi-gisi nga panapton nga iyang gisul-ob; si Santo Zinon nakadawat sa iyang pagkaon gikan sa usa ka kaila, nga nagdala kaniya og usa ka gamay nga tinapay matag duha ka adlaw, samtang siya nagdala sa iyang kaugalingong tubig gikan sa layo. Ingon usa ka modelo sa labing lawom nga pagpaubos, ang Banal nga Zinon nakaangkon sa labing hataas nga pagkahingpit sa pagpraktis sa monastikong pag-awhag sa kaugalingon; nag-ayuno siya sulod sa kap-atan ka tuig, mibisita sa balaang simbahan matag Domingo, diin iyang gipaminawan ang Pulong sa Dios, gituman ang mga pagtulon-an sa mga magtutudlo, ug midawat sa Balaang Misteryo ni Cristo; Pagkahuman, mobalik ang Reverendo sa iyang gipuy-an, nga walay kandado ni bantay, kay dili kini maabot sa mga daotan ug hingpit nga luwas. Paglabay sa pipila ka panahon human sa iyang pagbiya sa kalibutan, gipadala sa Reverendo ang usa sa iyang kaila pabalik sa iyang yutang natawhan aron ibaligya ang kabtangan nga gibilin sa iyang mga ginikanan ug ihatag sa iyang igsoon ang bahin nga iya. Pagkahuman niini, gidala sa mensahero kaniya ang bahin sa santo; gikan niini, si Banal Zinon misugod sa paghatag og limos sa mga kabus; ug sa dihang nabati niya nga nagkadool na ang iyang katapusan, gitawag niya si Alexander, Obispo sa Antioquia[1525] , ug miingon kaniya:

'Tungod kay gitawag na ako sa pagbiya niining kinabuhi, gibilin ko kini kanimo: ang bisan unsa nga akong mahimo, akong gipangbahin-bahin sa akong kaugalingon, sumala sa akong pagtan-aw nga angay; apan ang nahabilin, wala nako mahatagi og panahon sa pagbahin-bahin, ug gitudlo tika nga administrador niini, ug gitawag ko ang Dios nga saksi.'

Pagkahuman niana, pagkahuman gikahagkusan ang balaan, gihatag sa bulahan ang iyang espiritu sa Dios.

13 Pebrero

31 Enero (daang estilo)

Pebrero

Ang Pag-antos sa mga Balaan nga Nakahimo og mga Milagro ug mga Unmercenaryo nga sila Cyrus ug Juan, ug sa Balaang Martir

---

Isaias, Ezequiel, Daniel ug Zacarias, sa mga Salmo ug sa Basahon sa Pagpadayag. Talagsaon usab ang iyang mga sermon isip mga pananglitan sa sayong Kristohanong pagpangwali; niini, ang sermon sa Epipanya ug ang sa propeta Daniel ra ang nakaluwas nga tibuok.

[1521] Ang Pontus usa ka probinsya sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Armenia sa sidlakan ug Cappadocia sa habagatan.

[1522] Ang iyang pista mao ang ika-1 sa Enero

[1523] Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.

[1524] Sa karaang panahon, ang mga lubnganan sa habagatan gikutkot sa kabukiran ug susama sa mga langob; sa panahon sa pagsulong sa kaaway, kini gipanguhaan; ang kalinaw sa mga patay nabalda usab sa mga tulisan nga nangita og bahandi sa mga lubnganan. Ang Kagalang-galang Zeno nagpuyo sa usa niini nga mga bungkag nga lubnganan.

[1525] Nagserbisyo siya isip obispo sa Antioquia gikan sa 413 hangtod 420.

nga si Athanasia ug sa iyang tulo ka anak nga babaye, sila Theoktista, Theodota ug Eudoxia

Gisaulog sa 31 Enero

Ang balaan nga tawo sa Dios, si Cirio, natawo ug nagdako sa Ehipto, sa siyudad sa Alexandria, nga gitukod ni Alexander the Great. Tungod sa iyang kahibalo, siya usa ka bantugang doktor ug nag-ayo sa pisikal nga mga sakit nga hingpit nga walay bayad, samtang pinaagi sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Dios ug sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi, iyang giayo ang espirituhanong mga sakit sa mga tawo. Sa pagbisita niya sa mga masakiton, wala niya sila gihatagan og tambag ni Galen o Hippocrates[1526] , kondili ang mga pagtulon-an sa mga balaang apostoles ug mga propeta kon giunsa pagpanalipod sa kaugalingon gikan sa makasasala nga mga pag-antos, nga mao ang hinungdan sa mga sakit sa lawas: ang espirituhanong mga sakit mas grabe pang pag-antos kaysa bisan unsang sakit sa lawas; Kung ang kalag mag-antos pag-ayo tungod sa sala, kasagaran mahitabo nga ang lawas usab maigo sa grabeng sakit, nga gitugotan sa Diyos isip silot sa sala. Busa, samtang nagtudlo sa mga masakiton ug nagwali sa Banal nga pagtulon-an kanila, gidala ni San Cirio, ang bantugang doktor sa Alexandria, ang daghang pagano ngadto sa kahibalo sa tinuod nga Dios ug gihimong Kristohanon sila, nga gi-ayo ang ilang mga kalag ug lawas pinaagi sa iyang katingalahang kahanas.

Niadtong panahona, naghari ang dautang Emperador Diocletian, nga nagsugod og pag-uyog batok sa mga Kristohanon. Si San Cirilo, ang iladong doktor sa Alexandria, giakusahan sa atubangan sa gobernador sa siyudad nga usa siya ka Kristohanon ug nagtudlo sa daghan sa pagtuo nga Kristohanon; gisugo sa gobernador nga dakpon dayon siya. Pagkahibalo niini, nilayas si San Cirilo sa siyudad ug sa yuta sa Ehipto ug miadto sa Arabia. Wala niya kini gibuhat tungod sa kahadlok sa pag-antos o kamatayon alang kang Kristo, kondili kabahin sa pagsunod sa mga pulong ni Kristo: *'Kon pagasudlon kamo sa usa ka lungsod, kinalayas kamo sa lain'* (Mateo 10:23), sa bahin tungod sa tinguha nga ipadayon ang pagtabang sa iyang mga silingan, ug sa bahin tungod sa tinguha nga mas maandam sa pag-antos alang sa iyang Ginoo sa kinabuhi nga monghe. Tungod niini, pag-abot niya sa Arabia, dayon niyang gisugdan ang anghelikong kinabuhi nga monghe. Ang iyang pag-abot mismo sa Arabia nahitabo tungod sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, aron didto usab madala niya ang daghan ngadto kang Kristo, luwason sila gikan sa makasasalaong pagsimba sa mga dios-diosan, ug itultol sila sa dalan sa kaluwasan. Gibyaan usab niya ang iyang pagpraktis sa medisina didto, kay nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og milagro, ug wala na siya nag-ayo sa tanang matang sa sakit pinaagi sa tambal ug mga tanum, kondili pinaagi sa pag-ampo ug sa pulong. Pinaagi niining iyang mga milagro, napasidunggan ang ngalan ni Cristo, ug daghang mga magtotoo sa dios-diosan, nga mibiya sa ilang mga sayop, mibaling kang Cristo, ang Tinuod nga Dios.

Niadtong panahona, si San Juan ([1527]) nagpuyo sa Edesa; usa siya ka matinud-anong Kristohanon nga adunay dungganong ranggo militar. Sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon ni Diocletian, iyang gisalikway ang iyang ranggo militar ug ang himaya ning kalibutan, ang iyang yutang natawhan, ang iyang panimalay ug ang iyang pamilya, ug ang iyang bahandi – giisip kini tanan nga kawang – ug miabot sa Jerusalem, diin, pagkahuman sa pipila ka panahon, nadungog niya si Santo Cirio ug ang mga milagro nga iyang gihimo, nga ang dungog niini mikaylap sa halayo ug sa halapad. Nabati niya ang kusgan nga tinguha nga makita si San Cyrus ug magpuyo uban sa ingon ka bantugang alagad sa Dios. Alang niini, una nga mibiyahe si Juan paingon sa Alexandria aron pangitaon si Cyrus, apan sa diha nga wala niya siya makita, nangayo siya og tinud-anay asa kaha siya. Unya, pagkahibalo niya nga nagpuyo si San Cirilo sa Arabia, midali si Juan didto ug pagkahitabo nga nakit-an niya siya, nahigugma siya kaniya pag-ayo sa tibuok niyang kasingkasing; nahimong saksi siya sa iyang mga milagro ug masigasig nga tig-alig sa iyang matarong nga kinabuhi.

Sa samang panahon, usa ka babaye nga mahadlokon sa Dios nga ginganlan og Athanasia, kauban ang iyang tulo ka anak nga babaye—si Theoktista, Theodotia ug Eudoxia—gidakop ug gipailawom sa pagpanakit

---

[1526] Galen – usa ka bantugang Griyegong doktor ug iskolar, natawo niadtong 131 AD ug namatay sa sinugdanan pa sa ika-3 nga siglo; nagsilbi siya isip doktor sa korte sa mga Emperador Romano sa iyang panahon. Si Galen adunay dakong impluwensya sa mga doktor sa tibuok kalibutan, ug ang iyang awtoridad nagpabilin nga dili matandog sa ilang panan-aw hangtod sa ika-16 nga siglo. – Hippocrates – usa pa ka bantugang Griegong doktor nga nabuhi sa taas nga panahon sa wala pa si Galen (gikan sa 460 hangtod 356 BC); pipila sa iyang mga buhat ang nakaluwas, ug si Galen nakat-on niini.

[1527] Edes – usa ka siyudad sa Cilicia, usa ka rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

tungod sa ngalan ni Cristo; gidala siya sa siyudad sa Canopus[1528] , diin nagpuyo ang paganong pari nga si Cassian ug ang gobernador usa ka Siryano. Pagkadungog niini, nangahadlok sila San Cirilo ug San Juan nga basin mobalik sa pagka-pagano ang mga batan-ong dalaga, tungod sa kahadlok sa hulga sa pagpanakit o tungod sa tukso sa mapaluyong mga saad – labi na kay pa sila: ang panganay, si Theoktiste, kinse anyos; ang ikaduha, si Theodota, napulo'g tulo; ug ang bungsong, si Eudoxia, napulo'g usa. Si San Cirilo usab nagduha-duha sa pagkamapisanay sa ilang inahan, si Atanasia, nga nahadlok nga, alang sa kaayohan sa iyang mga anak nga babaye—aron dili sila pasakopon sa grabeng pag-antos ug dili masaksihan ang walay kalooy nga pag-ula sa ilang dugo—mopailalom siya sa pagka-pagano; kay nailhan kaayo nga ang mga inahan, nga mosunod sa ilang natural nga pagbati, masubo sa ilang kasingkasing alang sa ilang mga anak. Busa mibyahe siya paingon niadtong siyudad aron lig-onon ang mga dalaga ug ang ilang inahan sa ilang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo ug aron andamon sila nga atubangon ang ilang mga pag-antos nga walay kahadlok ug mapisan. Gisundan ni San Juan si San Cirilo, ug mag-uban silang mibyahe paingon sa siyudad sa Canopus. Sa pagpakita nila kang Athanasius uban sa iyang mga anak nga babaye nga naa sa prisohan, gipalig-on nila ang ilang gugma sa Ginoong Jesu-Kristo pinaagi sa dagkong, inspirado nga mga pakigpulong ug napasugot sila nga masigasig nga ihatag ang ilang mga kalag alang Niya. Kini dayon gisumbong sa gobernador sa siyudad, si Syrianus. Usa sa mga pagano miadto kaniya ug miingon:

'Aduna'y pipila ka bag-o ug dili mailhi nga mga lalaki nga misulod sa atong siyudad: ang usa nagsul-ob ug monastikong bisti, ang usa pa nagsul-ob ug unipormeng militar. Gipangumbinsi nila ang mga dalaga nga karon nadakpan nga dili mosimba sa atong mga diyos, kondili magpabilin sa ilang dili matinud-anong pagtuo, ug usab nga dili mosunod sa mga sugo sa hari.' Gina-awhag nila kini nga mosimba lamang sa usa ka Jesus ug hatagan Siya og dungog sama sa usa ka dios, bisan pa sa kamatayon.

Pagkadungog niini, napuno si Syrian sa kasuko ug gisugo nga dakpon dayon ang duha ka lalaki ug dad-on sa iyang atubangan. Ang mga Balaan nga sila Cyrus ug Juan dayon gidakpan ug gidala sa atubangan sa walay Diyos nga huwes nga si Syrian aron usisahon. Sa pagtan-aw kanila, nangutana siya:

'Tinuod ba gayud kini, kamo nga gisumpa nga mga kaaway sa among mga dios, nga naningkamot kamo sa pagpanglimbong sa mga batan-ong dalaga ug, pinaagi sa tanang matang sa limbong, aron madugangan ang gidaghanon sa mga Kristohanon aron mapakaulaw ang among hari?' Kung nadani kamo hangtod karon, nan, sa labing gamay, biyaa ang inyong bakak nga pagtuo, nga puno sa tanang matang sa salamangka, ug paningkamoti nga pahupayon ang mga dios pinaagi sa pag-ampo ug halad, aron dili lang kamo malikayan sa mga pag-antos nga giandam para kaninyo, kondili pasidunggan pa gayud kamo namo. Apan kon mapakyas kamo sa pagbuhat niini, masinati ninyo ang kasuko ug dili malumo nga paglagot dili lamang ni Syrianus o ni Diocletian, kondili usab sa mga dios mismo nga inyong ginasal-ot – masinati ninyo ang mga dios, bisan pa kon sila mao pa gani ang labing maloloy-on nga magsilot sa inyong kawalay pagtuo.

Niini, mitubag sila San Cirilo ug San Juan:

'Dili among batasan ang taas nga pakigpulong. Hibaloa kini nga sigurado: dili namo gayud pangandoyon ang inyong walay pulos nga dungog, ni mosalikway kami kang Kristo, bisan pa kon kinahanglan pa namo nga mag-antos alang Niya.'

Niadtong panahona, ang Siryano gisakpan sa labi pang dakong kasuko; gipisot niya ang iyang mga ngipon ug miingon:

Mga dautang tawo, angay kamo magpasalamat sa huwes tungod sa iyang kalooy. Kung aduna moy bisan gamayng pagsabot, biyaa ang inyong ilusyon aron makalikay sa makalilisang nga silot. Apan tungod kay wala koy makita kaninyo gawas sa garbo, pagsupak ug walay pulos nga pagpasigarbo, dili na kinahanglan mag-usik og daghang pulong; kinahanglan na nato sugdan dayon ang buhat. Unya madawat ninyo ang ganti nga inyong gipangandoy ug, bisan pa man batok sa inyong kabubut-on, mosumite kamo sa sugo sa hari.

Pagkahuman niya og sulti niini, gisugo niya nga dad-on ang mga dalaga ug ang ilang inahan, ug gisugdan niya ang pagpanakit sa mga balaan nga martir nga sila Cyrus ug John sa nagkalain-laing paagi sa atubangan mismo sa ilang mga mata: Gahigot niya sila gamit ang latigo, gipisil ang ilang mga bukog gamit ang baga nga mga kahoy, gisunog sila gamit ang kandila, ug gibuboan og suka ang ilang mga nasunog nga bahin sa lawas ug gisabwag sila og asin, pagkahuman gipahid niya sila sa magaspang nga bahin sa sinina nga hinimo sa buhok sa karnero –

[1528] Canopus – usa ka siyudad sa Lower (Amihanan) nga Ehipto.

samtang gibuboan og nagbukal nga katam-anan ang ilang mga tiil. Gigamit niya ang tanang matang sa pagpanakit nga iyang gihuna-huna sa iyang kasuko, wala siya magpatawad kanila—sa usa ka bahin aron panimalos kanila tungod sa ilang kaisog ug aron mapukan ang ilang kaisog, ug sa laing bahin aron kahadlukan ang mga batan-ong dalaga ug ang ilang inahan, nga nanambong sa mabangis nga pag-antos. Apan wala gyud magmalampuson ang walay Diyos nga tortyurista: wala niya matandog ang kaisog sa mga balaan nga nag-antos sa pagsubok, ug wala pud niya matahak ang mga dalaga ug ang ilang inahan. Unya gisugo niya nga buhian ang mga santo ug gisugdan niya ang pagpanakit kang Santa Atanasia ug sa iyang mga anak nga babaye. Human sa dugay nga pagpanakit, napuno siya sa dakong kaulaw, kay ang daw maluya nga babaeng sekso, sa ilang paglahutay sa pag-antos nga sama sa mga lalaki, wala gyud mas ubos kaysa sa matinud-anon ug dili matandog nga mga balaang lalaki – sila Cyrus ug Juan. Nagbaton sila sa parehas nga pagtuo ug gugma kang Kristo, nag-antos sa parehas nga mga pag-antos alang Niya, ug, uban sa tabang sa Dios, nagpakita sa parehas nga kaisog. Nagaantos sila nga daw dili sa ilang kaugalingong lawas, wala gyud sila magtagad sa mga pag-antos. Gipaling nila ang ilang panan-aw ngadto sa ilang pinalanggang Nobyo, si Kristo Dios, Kinsa nagtutok gikan sa kahitas-an sa Iyang himaya sa mga pag-antos sa Iyang mga nobya ug gipakita Niya ang Iyang tabang kanila. Ang tortyurista, pagkahuman gisugo nga buhian ang mga balaang martir gikan sa mga instrumento sa pagpanakit, gisilot sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Nilakaw sila paingon sa kamatayon uban ang kalipay, sama sa usa k nga paingon sa kasal. Tanan kanila—ang bulahan nga inahan nga si Athanasia ug ang iyang tulo ka bulahan nga anak nga babaye: si Theoktiste, si Theodotia ug si Eudoxia—giutol ang ilang dungganong ulo gamit ang espada.

Pagkahuman sa pagbitay sa mga balaang martir, gisulay pag-usab sa interogasyon si San Cyrus ug San Juan. Ang tortyur nagpahayag kanila og taas nga pakigpulong, nagkunwari nga nabalaka sa ilang kahimtang, nagpakita kanila og mga gasa, nagsaad pa og dugang pagpanakit ug, sa katapusan, naghulga kanila og silot nga kamatayon. Sa dihang nakita niya nga walay pulos ang iyang mga paningkamot, gipahayag niya kining katapusang paghukom:

'Para kang Cyrus, usa ka sumusunod sa Magtutudlo sa Galilea, ug kang Juan, iyang kauban nga magtutuo, nga nagdumot sa sugo sa hari ug misalikway sa paghalad sa mga halangdong diyos, among gisugo nga putlon ang ilang mga ulo subay sa balaod sa hari.'

Gidala sa mga sundalo ang mga martir ug giputol ang ilang mga ulo sa mismong dapit diin gisakripisyo sa mga balaan nga dalaga ug sa ilang inahan ang ilang mga kinabuhi alang sa ilang Ginoo, niadtong ika-31 ka adlaw sa January[1529] . Gikuha sa mga tinagong Kristohanon ang ilang balaang mga lawas ug gilubong kini uban sa dungog sa Simbahan ni San Marcos nga Apostol ug Ebanghelista sa lain-laing kabaong: sa usa, ang balaang mga martir nga sila Cirio ug Juan; ug sa usa pa, si Santa Atanasia uban sa iyang mga anak nga babaye. Paglabay sa daghang katuigan, sa paghari sa debotong Emperador Teodosio ang Gamay[1530] , si Santo Cirilo, Patriarka sa Alexandria, pinaagi sa sugo sa Dios pinaagi sa usa ka anghel, gibalhin ang mga relikya sa mga balaang martir nga sila Cyrus ug John ngadto sa usa ka baryo nga ginganlan og Manufin[1531] , aron palagson ang daghang mga demonyo gikan didto, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 5:

O Kristo among Dios, nga pinaagi sa mga milagro sa Imong mga balaan nga martir gitagaan Mo kami og pader nga dili masakop: pinaagi sa ilang mga pag-ampo, laglaga ang mga konseho sa mga nasud ug lig-ona ang mga sceptro sa mga gingharian, kay Ikaw mao ang Usa nga Maayo ug Mahigugma sa katawhan.

[1529] Ang pagkamartir ni San Cyrus ug San Juan nahitabo niadtong 311.

[1530] Si Emperador Theodosius II, o ang Bata, naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[1531] Ang Manufin, o Manuf, nahimutang dili layo sa Canopus. – Sunod, ang mga relikya ni San Cyrus ug San Juan gilipat ngadto sa Roma, ug gikan didto ngadto sa Munich.

Kontakion, tono 3:

Nakadawat sa gasa sa mga milagro gikan sa Balaang grasya, O mga balaan, nagbuhat kamo og mga katingalahan nga walay hunong, giputol ninyo ang tanang among mga pagka-uyaw sa inyong dili makita nga kamot, kauban si Cyrus nga Dios-maalamon ug ang himayaong Juan: kay kamo mga Balaang mananambal.

Ang Kinabuhi ni Santo Nikita, Obispo sa Novgorod.

Gisaulog sa Enero 31

Ang mga maisugong mandirigma nga naandan ang pakig-away sa kaaway dili sa han-ay kondili pinaagi sa pagsulong sa kaaway tagsa-tagsa, angay silang hatagan og dungog labaw sa tanan. Bisan pa man nga ang Ginoo kanunay nagtugot kanila nga matumba sa mubo nga panahon, aron dili sila mahimong hambog, dili gayud Niya sila biyaan nga walay Iyang mahigugmaong tabang hangtod sa katapusan, kondili iyang ipahiuli sila ug himuon nga dili mapilde. Usa sa ingon nga maisugong mandirigma ni Kristo, mao ang bulahan nga si Nikita, nakab-ot og talagsaong dungog pagkahuman sa Banal nga Isaac nga Eremita. Ang Banal nga si Polycarp nagasaysay sa mosunod mahitungod kaniya, base sa mga pulong ni Santo Simon.

Sa panahon nga si Banal nga Nikon mao ang abá, usa ka igsoon sa Monasteryo sa Balaang Kuweba nga ginganlan og Nikita, misugod sa pagpangayo sa abá og pagtugot aron siya makapraktis og pagka-asketa sa pag-inusara ug mobalhin sa usa ka selda.

'Anak ko! Dili kini makapahimulos kanimo, sa imong pagkabatan-on, nga maglingkod lang nga walay buhat. Mas maayo pa nga magpabilin ka uban sa mga igsoon ug, pinaagi sa inyong panag-uban sa pagbuhat, dili ninyo mawala ang inyong ganti. Ikaw mismo nakakita kung giunsa pagsulay sa atong igsoon nga si E , si Isaac nga Caver, sa mga demonyo samtang nag-inusara, ug unta namatay siya kung wala siya maluwas sa dakong grasya sa Dios pinaagi sa mga pag-ampo sa atong mga respetadong amahan nga sila Anthony ug Theodosius.

Mitubag si Nikita:

'Dili gayud, amahan ko, nga madani ako sa bisan unsang tukso. Nakatuyo ko nga magbarug nga lig-on batok sa mga tukso sa mga demonyo ug manalangin ako sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, aron Ihatag usab Niya kanako ang gasa sa paghimo og milagro, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Isaac nga Eremita, nga hangtod karon nagahimo pa og daghang mga milagro.'

Unya ang abá nagsulti kaniya nga mas mapinanggaon:

– Labaw pa ang imong tinguha kaysa sa imong kusog. Pag-amping, anak ko, basig matumba ka tungod sa imong garbo. Ginasugo tika nga pag-alagad pag-ayo sa mga igsoon, ug tungod sa imong pagsunod, pagakoran ka sa Diyos.

Apan, wala maminaw si Nikita sa tambag sa abbot: wala niya mapildi ang iyang dakong tinguha sa kinabuhi sa usa ka mongta. Busa, gisunod gyud niya ang iyang gipangandoy: gipahiluna niya ang iyang kaugalingon sa usa ka langob, gisirad-an pag-ayo ang entrada, ug nagpabilin siyang nag-inusara sa pag-ampo, nga wala gayud mogawas. Bisan pa niana, pagkahuman lang sa pipila ka adlaw, wala niya malikayan ang mga limbong sa yawa: samtang nag-awit siya sa iyang mga pag-ampo, nakadungog siya og tingog nga nag-ampo tupad niya ug nabati niya ang usa ka dili masukod nga humot. Napadani niini, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: 'Kung dili kini usa ka Anghel, dili siya mag-ampo uban kanako, ni dili unta ania ang humot sa Espiritu Santo.'

Nagsugod siya sa pag-ampo nga mas mapainit pa, nga nagaingon:

'Ginoo! Ipakita Nimo ang Imong kaugalingon kanako sa tinuod, aron makita tika.'

Mitubag ang usa ka tingog:

'Dili ko magpakita kanimo, kay batan-on ka pa; basin magpasigarbo ka ug mahulog ka.'

Nagpadayon ang eremita sa pagpakusog sa iyang pag-ampo nga puno sa luha:

'Dili gayud, Ginoo, mapalipat ko. Gitudluan ko sa abbot nga dili motagad sa mga tukso sa yawa – apan buhaton ko bisan unsa ang imong sugo.'

Unya ang bitin nga naglaglag sa kalag, nga nakab-ot na ang gahum kaniya, miingon:

'Dili mahimo alang sa usa ka tawo nga nagsul-ob og unod nga makakita kanako. Busa, akong ipadala ang akong Anghel aron mag-uban kanimo, ug kinahanglan nimong buhaton ang iyang kabubut-on.'

Pagkahuman niini, usa ka demonyo ang mitungha sa iyang atubangan sa porma sa usa ka anghel. Nihulog si Nikita sa yuta ug miyuko kaniya sama sa usa ka anghel. Miingon ang demonyo kaniya:

'Sugod karon, ayaw na pag-ampo, kundili magbasa ka og mga libro. Pinaagi niini, makig-istorya ka sa Dios ug makahatag ka og mapuslanong giya sa mga moanha kanimo, samtang ako kanunay nga mag-ampo sa Magbubuhat sa tanan alang sa imong kaluwasan.'

Mituo ang eremita sa mga pulong ug, nalimbong, mihunong sa pag-ampo, apan misugod sa pagbasa sa mga libro uban sa dakong kadasig. Sa samang higayon, nakita niya nga ang demonyo kanunay nga nag-ampo para kaniya ug nalipay siya, nagtuo nga ang Anghel ang nag-ampo alang kaniya. Nag-istorya siya og dugay sa mga tawo nga miadto kaniya, ug gigamit niya ang Balaang Kasulatan aron hisgutan ang kaayohan sa kalag; nagsugod pa gani siya og pagpanagna. Ang iyang dungog milapta sa halayo ug halapad nga dapit, ug ang tanan namangha sa pagtuman sa iyang mga panagna. Sa usa ka higayon, nagpadala siya og mensahe kang Prinsipe Izyaslav[1532] nga nag-ingon: 'Karong adlawa, napatay si Prinsipe Gleb Svyatoslavich[1533] ; padal-a dayon ang imong anak nga si Svyatopolk[1534] sa trono sa prinsipe sa Novgorod.' Sama sa iyang gisulti, mao gyud ang nahitabo. Sa tinuod, pagkahuman sa pipila ka adlaw, miabot ang balita bahin sa pagpatay kang Prinsipe Gleb. Sukad niadto, mas gipasigarbo pa sa mga tawo ang eremita isip usa ka propeta, ug tinud-anay siyang gituohan sa mga prinsipe ug mga boyar. Sa tinuod, siyempre, wala'y kahibalo ang demonyo sa umaabot, apan bisan unsa ang iyang gibuhat mismo – pananglitan, kung iyang gihagit ang daotan nga mga tawo sa pagpatay o pagpangawat – mao kana ang iyang gipahayag. Sa samang paagi, sa dihang moanha ang mga tawo sa eremita aron mangayo og mga pulong sa kahupayan, isulti sa demonyo—nga iyang giisip nga anghel—kaniya ang tanan nga nahitabo kanila. Nagpanagna si Nikita, ug ang tanan niyang gipahayag natuman.

Sa samang higayon, walay makalabaw sa kahibalo ni Nikita sa mga basahon sa Daang Tugon; nahibal-an niya kini tanan sa kasingkasing: Genesis, Exodo, Levitico, Numero, Mga Hukom, Mga Hari, ug ang tanang mga propesiya sa husto nga han-ay. Sa tinuod, pamilyar kaayo siya sa tanang basahon sa Daang Tugon , apan sa balaang Ebanghelyo ug mga Apostolikong basahon, nga gihatag kanato sa grasya sa Dios alang sa atong kaluwasan ug aron lig-onon kita sa pagkamaayo, wala gyud siya magtinguha nga makita o madungog kini, labi na gani basahon; ni gusto usab siya makig-istorya sa bisan kinsa bahin sa Bag-ong Tugon. Gikan niini nahimong klaro sa tanan nga nadani siya sa sayop sa yawa. Nabalaka tungod niini, ang mga halangdong amahan miadto sa kaniya nga nadani sa sayop: si Abad Nikon, si Juan nga misunod kaniya isip abad, si Pimen nga Manag-ayuno, si Isaias nga sa ulahi nahimong Obispo sa Rostov, si Mateo nga Makakita sa Umaabot, Si Isaac nga Eremita, Si Agapitus nga Medico, Si Gregory nga Tagahimo sa mga Milagro, Si Nicholas, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Tmutarakan, Si Nestor nga Kronikista, Si Gregory nga Tagatigom sa mga Canon, Si Theoktist, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Chernihiv, ug Si Onisiphorus nga Makakita sa Umaabot[1535] . Tanan sila, nga bantog sa ilang mga pagkamaayo, miabot ug nag-ampo sa Diyos alang kang Nikita ug gipalayas nila ang demonyo gikan kaniya, aron dili na kini makita ni Nikita. Unya, pagkahuman siya nilang gidala gawas sa langob, gihangyo nila siya nga mobalik ang usa ka bahin gikan sa Daang Tugon. Apan siya misumpa nga wala gyud siya makabasa niining mga basahon nga kaniadto nahibal-an niya sa kasingkasing; karon wala na siyay nahibal-an bisan usa ka pulong gikan niini. Karon, halos dili na nila siya matudloan sa pagbasa ug pagsulat. Hinay-hinay nga nibalik ang iyang pagka-husto sa hunahuna pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaan nga amahan, iyang gikumpisal ang iyang sala ug mapait nga naghinulsol niini. Pagkahuman niini, nagpataw siya sa iyang kaugalingon og espesyal nga pag-ayuno ug mga praktis sa pagka-asketiko, nagsugod sa pagpuyo og hugot ug mapainubsanon nga kinabuhi, ug nilabaw pa sa uban sa pagkamaayo. Ang maloloy-on nga Ginoo, sa pagtan-aw sa ingon nga mga buhat sa bulahan nga si

---

[1532] Izyaslav Yaroslavich – Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1054 hangtod 1068.

[1533] Gleb Svyatoslavich – Prinsipe sa Novgorod, ang panganay nga anak ni Svyatoslav, Dakong Prinsipe sa Kyiv, gipatay sa mga Finn niadtong 1078.

[1534] Si Sviatopolk II (Mikhail) Izyaslavich, anak ni Dakong Prinsipe Izyaslav sa Kyiv, mao ang Prinsipe sa Novgorod sukad 1078 ug Prinsipe sa Kyiv sukad 1093 hangtod 1114.

[1535] Paghinumdom kang San Nikon sa mga Kuweba sa Marso 23; San Juan, nailhan nga 'Ang Karaan nga Magsusulod sa Kuweba', sa Abril 19; paghinumdom kang San Pimen nga Managpuasa sa Agosto 27; Isaias, Obispo sa Rostov, sa Mayo 15; Paghandum kang San Mateo nga Makahibalo sa Umaabot – 5 Oktubre; San Agapitus – 1 Hunyo; San Gregorio – 8 Agosto; Paghandum kang Theoktist, Obispo sa Chernihiv – 6 Agosto; Paghandum kang San Onesiporo nga Makahibalo sa Umaabot – 9 Nobyembre.

Nikita, ug sa dili pagbalewala sa iyang kanhing mga pagkamaayo nga iyang gipraktis sukad pagkabatan-on, gidawat ang iyang tinuod nga paghinulsol; ug sama sa pagdawat Niya kaniadto sa paghinulsol ni San Pedro, nga misalikway kaniya sa tulo ka beses, miingon kaniya: 'Pakan-a ang akong mga karnero'[1536] ; ingon usab gihatag Niya kining maong timaan sa pagdawat sa paghinulsol kang bulahan Nikita. Tungod sa iyang dakong gugma, nga napadayag sa iyang pagtuman sa mga sugo, gihimo siya sa Ginoo nga magbalantay sa Iyang panon sa Pulong, ug gipataas siya sa episkopal nga katungdanan sa Novgorod[1537] . Didto, ang Ginoo, aron mapasig-uli ang kaisog sa Iyang panon ug hingpit nga mapakombinse sila sa pagpasaylo sa tukso nga miabut sa balaan, gipadayag ang himaya sa iyang matarong nga kinabuhi pinaagi sa gasa sa paghimo og mga milagro. Busa, sa usa ka higayon atol sa uga, ang balaan nangamuyo sa Dios ug nagpanaug og ulan gikan sa langit; sa lain nga higayon, iyang gipalong ang kalayo sa siyudad pinaagi sa iyang mga pag-ampo; naghimo pa siya og daghang ubang mga milagro. Human sa matinud-anong pag-atiman sa iyang panon pinaagi sa iyang pagpangwali, namatay siya aron mabuhi sa walay katapusan uban sa Ginoo niadtong 30 Enero 1108. Nagsilbi siya isip obispo sulod sa napulo'g tulo ka tuig. Gipahimutang siya sa lubnganan uban sa dungog sa kilid nga kapilya sa dakong simbahan sa mga Balaan nga magtiayon nga sila Joaquin ug Ana, mga Balaang Ginikanan sa Ginoo. Ang lawas sa Beato Nikita nagpabilin nga gilubong sa kabaong sulod sa upat ka gatus ug limampung ka tuig; unya, niadtong 1558, sa panahon sa paghari sa debotong hari John Vasilyevich, Autokrata sa Tibuok Rusya, ubos ni Metropolitan Makarios ug Arsobispo Theodosius sa Novgorod, ang mga relikya ni Santo Nikita nakit-an nga buo ug hingpit nga wala'y kadaut[1538] . Hangtod karon, naghatag kini og daghang pag-ayo sa mga tawo nga moduol niini uban sa pagtuo. Himaya sa atong Dios, karon ug kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, amen.

Troparion, Tono 4:

Sa imong kalipay sa pagpugong sa kaugalingon, O Diosnong-maalamon, ug sa imong pagdaug sa mga tinguha sa imong unod, nakalingkod ka sa trono sa pagka-pari; ug sama sa usa ka masidlak nga bitoon, ginasidlak nimo ang kasingkasing sa mga matinud-anon sa kabuntagon sa imong mga milagro, among Amahan, San Nikita; ug karon, hangyoa ang Kristo nga among Dios aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 6:

Gipasidunggan sa katungdanan nga obispo ug nagtindog sa atubangan sa Labing Balaan, naghalad ka og matinud-anong pag-ampo alang sa imong katawhan; kay pinaagi sa imong mga pag-ampo nadala nimo ang ulan, ug sa ubang panahon gipalong nimo ang kalayo sa ulod. Ug karon, San Nikita, pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron luwason ang imong katawhan nga nag-ampo, aron kita tanan makasiyagit kanimo: Malipayon ka, O katingalahang Balaang Amahan.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Victorinus, Victor, Nicophorus, Claudius, Diodorus, Serapion ug Papias.

Gisaulog sa ika-31 sa Enero

Kining tanan nga balaang martir nag-antos alang sa pagtuo kang Kristo sa panahon sa paghari ni Decius. Si Victorinus, si Victor ug si Nikiforos gibutang sa usa ka gilingan nga bato ug gipisil gamit ang usa ka piskol nga bato; namatay si Claudius pagkahuman giputol ang iyang mga kamot ug mga tiil; gisunog nga buhi si Diodorus; giputol ang ulo ni Serapion; gilabay si Papias sa dagat[1539] .

[1536] Juan 21:16–17.

[1537] Si Santo Nikita gikonsagrasyon isip Obispo sa Novgorod niadtong 1096.

[1538] Sa dugay na panahon sa wala pa nadiskubre ang mga relikya ni San Nikita, Obispo sa Novgorod, giila na siya nga usa ka santo; ang iyang pista gisaulog na sukad pa sa unang tunga sa ika-13 nga siglo. Sa pagkakaron, ang iyang dili madaut nga mga relikya hayag nga gibutang sa Katedral ni Santa Sofia sa Novgorod.

Kumemorasyon sa Balaang Martir nga si Tryphena.

Gisaulog sa ika-31 sa Enero

Ang balaan nga martir nga si Tryphena gikan sa siyudad sa Cyzicus[1540] ; siya ang anak sa mga Kristohanon: si Anastasia the Syncletic[1541] ug ang iyang inahan nga si Socratia. Boluntaryo niyang gisumite ang iyang kaugalingon sa pag-antos. Pangpubliko niyang gisaway ang sayop sa pag-idolo ug kadtong buang nga nagsimba sa mga dios-diosan, ug gihangyo sila nga biyaan ang walay pulos nga pagsimba ug mobalik sa tinuod nga Dios. Tungod niini, gisugo sa gobernador sa Caesarea nga ilabay siya sa nagdilaab nga pugon, apan ang balaang martir migawas nga wala'y samad; gisabit siya sa taas nga kahoy ug gilabay gikan sa kahitas-an ngadto sa matulis nga mga pako, pagkahuman gilabay siya sa mga hayop aron kan-on, apan wala sila mosuway kaniya; sa katapusan, gituslok siya hangtod mamatay sa sungay sa usa ka naglagot nga toro. Narekord nga diin midaloy ang iyang dugo, misabwag ang usa ka tinubdan sa tubig, diin daghan ang nakadawat og tabang ug panambal.

14 Pebrero

1 Pebrero (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang atong bililhon nga amahan nga si Pedro sa Galatia, nga namatay sa mga tuig 429. Gisaulog usab siya niadtong Pebrero 22 ug Nobyembre 25 ubos sa ngalan nga si Pedro nga Stylite ug ang Hilom.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Trifon

Gisaulog sa 1 Pebrero

Si San Trifon natawo sa yuta sa Phrygia, sa baryo sa Kampsad, duol sa siyudad sa Apamea[1542] . Sukad pa sa iyang pagkabata, ang grasya sa Dios nagpuyo kaniya, ug ang Ginoo naghatag kaniya sa gahum sa pagbuhat og mga milagro[1543] , aron Siya mapasidunggan dili lamang pinaagi sa mga ngabil niining bata, kondili usab pinaagi sa iyang mga milagrosong buhat. Sa Dakong Menaion[1544] , daghan ang gisaysay bahin sa mga pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit nga gihimo sa balaang batan-on nga si Trifon, ug sa iyang pagpahawa sa mga demonyo gikan sa mga nangadto kaniya. Una natong isaysay ang usa sa iyang daghang mga milagro, nga nagpamatuod sa dakong grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya, ug unya isaysay nato ang iyang pag-antos alang sa pagtuo kang Kristo.

Sa tuig 238, misaka sa trono sa Roma si Emperador Gordiano[1545] *;* bisan pa man nga siya usa ka mananamba sa mga diyos-diyosan, wala niya gipanglutos ang mga Kristohanon. Kining emperador adunay hamtong nga anak nga babaye nga ginganlan og Gordiana – usa ka dalaga nga nailhan tungod sa iyang kaalam ug

---

[1539] Ang mga balaang martir nga sila Victorinus, Victor, Nicéphore, Claudius, Diodorus, Serapion ug Papias nag-antos sa pagkamartir sa Korinto niadtong tuig 251.

[1540] Kyzikos – usa ka siyudad sa Phrygia, sa kasadpang baybayon sa Asia Minor, sa usa sa mga peninsula sa Dagat Marmara.

[1541] Ang synklitik usa ka opisyal sa korte nga taas ang ranggo, usa ka miyembro sa konseho sa estado.

[1542] *Phrygia* – usa sa mga nag-unang rehiyon sa Asia Minor. *Apamea* – ang labing importante nga siyudad sa Phrygia, nga adunay mauswagon nga kalakalan.

[1543] Sumala sa Griyegong Euchologion, ang mga lumolupyo sa Kampsada kaniadto naluwas gikan sa gutom pinaagi sa mga pag-ampo ni San Trifon, sa dihang mitungha ang mga makadaot nga reptilya ug insekto ug gikaon nila ang mga liso, dahon sa kahoy, ug tanang matang sa luntiang tanom. Si San Trifon, nga nagahilak tungod niining kalamidad, mibangon sa iyang mga kamot ngadto sa Ginoo sa pag-ampo, nga naghangyo Kaniya sa pagpadala sa Iyang Anghel aron laglagon ang mga makadaot nga insekto; sa samang higayon, gipanumpa sila sa balaan nga martir mismo nga mobalik sa mga dili maabot nga lugar nga gitakda alang sa ilang puloy-anan.

[1544] *Ang Dakong Menaia-Chetia* gisagol ni Metropolitan Makarii sa Moscow sa ika-16 nga siglo. Gawas sa mga kinabuhi sa mga santo, naglangkob kini sa tibuok Balaang Kasulatan, daghang sermon ug lain-laing mga artikulo nga espirituhanon ang kinaiya. Ang Menaia-Chetia ni San Demetrio sa Rostov gisagol base sa Menaia ni Makarii.

[1545] *Si Gordian* naghari gikan sa 238 hangtod sa 244.

katahum, nga daghang dagkong ug bantugang prinsipe ang nangandoy nga ipangasawa siya sa ilang mga anak. Apan usa ka dakong kalisdanan ang miabut niining dalaga, ug sa iyang tibuok pamilya: pinaagi sa pagtugot sa Dios, misulod ang yawa kaniya ug malupit siyang gipaka-antos, gilabay siya sa kalayo ug sa tubig; ang mga bantugang doktor nga nailhan sa ilang kinaadman, nga gidala sa masakiton nga dalaga, wala makatabang kaniya. Apan unya, ang hugaw nga espiritu nga nagpuyo sa sulod sa dalaga mismo, pinaagi sa sugo sa Dios, misulti:

'Walay makapahawa kanako dinhi gawas sa batan-ong si Trifon.'

Gipadala dayon sa hari ang mga tawo aron pangitaon si Trifon sa halayo ug sa duol. Daghang mga tawo nga pareho og ngalan ang gidala sa atubangan sa hari, apan wala'y bisan usa kanila ang nakapahawa sa demonyo gikan sa anak nga babaye sa hari. Sa katapusan, gidala sa atubangan sa hari ang balaan nga batan-on nga si Trifon; nakaplagan siya sa Phrygia, sa baryo sa Kampsade, diin siya nag-atiman og mga gansa sa daplin sa usa ka lanaw; napulo'g pito anyos ang batan-on niadtong panahona. Sa dihang nagkadool na ang balaan sa Roma, ang yawa, nga nakahibalo sa iyang pag-abot ug nagsugod sa pagdaugdaug pag-ayo sa dalaga, misinggit sa kusog:

'Dili na ko makapuyo dinhi, kay nagkadool na si Trifon ug moabot dinhi sa ikatulong adlaw; dili na nako kini ikaya.'

Pagkahuman sa iyang kusog nga pagsinggit, mibiya ang hugaw nga espiritu sa dalaga.

Sa ikatulong adlaw, miabot si Santo Trifon sa siyudad ug gidala dayon sa harianong palasyo, diin siya gisugat sa mahigugmaong paagi sa hari; kay nakaila ang hari nga siya gayud si Trifon nga gihisgutan sa yawa sa dihang mibiya kini sa dalaga. Apan aron mas masiguro pa gayud nga si Trifon gayud ang nakahimo sa pag-ayo sa iyang anak nga babaye, gihangyo sa hari siya nga ipadayag ang yawa sa atubangan mismo sa iyang mga mata, aron makita niya kini sa iyang kaugalingong pisikal nga mga mata. Mitugot ang balaan sa hangyo sa hari ug nagpuasa ug nag-ampo sulod sa unom ka adlaw; pagkahuman niini, nadawat niya gikan sa kahitas-an ang mas dako ug mas gamhanan nga gahum batok sa mga hugaw nga espiritu. Sa ikapitong adlaw, sa pagsubang sa adlaw, miadto ang hari sa balaan uban sa tibuok niyang korte, nga nagtinguha nga makita ang yawa. Unya si Trifon, nga napuno sa Espiritu Santo ug nakakita sa dili makita nga espiritu sa dautang buot pinaagi sa iyang espirituhanong mga mata, miingon kaniya:

'Nagaingon ako kanimo, espiritu nga hugaw, sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, pakita sa atubangan sa mga mata sa mga anaa dinhi, ug ipakita kanila ang imong dautan ug walay-hiya nga dagway, ug ipadayag ang imong kahuyang.'

Ug sa diha-diha dayon, ang yawa mitungha sa atubangan nila tanan sa porma sa usa ka itom nga iro, nga may nagdilaab nga mga mata, nga gina-uyog ang iyang ulo sa yuta.

Gitubag siya sa santo, nangutana:

'Kinsa ang nagpadala kanimo dinhi, demonyo, aron mosulod niining dalaga, ug giunsa nimo pagdangop sa pagsulod sa usa nga gimugna sa hulagway sa Dios, samtang ikaw mismo dautan kaayo, huyang, ug puno sa tanang kalautan?'

Mitubag ang Yawa:

Gipadala ko sa akong amahan—si Satanas, ang prinsipe sa tanang dautan nga nagpuyo sa impyerno—kaniya ko nakadawat sa sugo nga pahirason kining dalaga.

Unya nangutana pag-usab kaniya ang santo:

'Kinsa man ang naghatag kanimo sa gahum sa paghikap sa binuhat sa Dios?'

Ang demonyo, bisan supak sa iyang kabubut-on apan napugos sa dili makita nga gahum sa Dios, napugos sa pagsulti sa kamatuoran.

'Wala kami'y gahum batok sa mga nakaila sa Dios ug nagtuo sa Iyang Bugtong Anak—si Kristo, nga alang Niya namatay diri si Pedro ug si Pablo—gikan sa ingon ana nga mga tawo kami molayas sa kahadlok, ug mokuha ra kami og gahum k , kon tugutan kami sa pagbuhat niini, maghatag kami kanila sa labing gamay nga mga tukso. Apan sa mga dili motuo sa Dios ug sa Anak sa Dios, ug nga, nagatuman sa ilang kaugalingong mga kahilambigit, nagabuhat sa mga buhat nga makapahimuot kanamo, kanila aduna kami hingpit nga gahum aron silotan sila. Malipay kami sa ingon ani nga mga buhat: idolatriya, blasfemiya, pagpanapaw, salamangka, pagpanagak, pagpatay, garbo; pinaagi niini ug sa susamang mga buhat, masangit ang mga tawo sama sa lambong, mapahilayo sila sa Dios, ang ilang Magbubuhat, ug sa ilang kaugalingong kabubut-on mahimong among mga higala, ug uban kanamo mag-antos sa walay katapusang pagsilot.

Pagkadungog niini, ang hari ug ang mga naa sa iyang palibot gikupot sa dakong kahadlok ug napuno sa kahilak; ug daghan, nga mibiya sa ilang dautang binuhatan, mituo kang Kristo; samtang ang mga magtutuo napalig-on pa sa ilang pagtuo ug gipadayeg ang Dios.

Ang hari, human ganti-an pag-ayo ang santo, gipabalik siya sa iyang panimalay nga malinaw; apan ang santo gipangbahin ang tanan niyang nadawat gikan sa hari ngadto sa mga kabus sa dalan; ug siya mismo, pagbalik sa iyang yutang natawhan, nagpadayon sa iyang naandan nga mga buhat, pag-ayo sa mga masakiton ug pagpalipay sa Dios pinaagi sa usa ka balaan ug walay sala nga kinabuhi.

Pagkahuman ni Gordian, misaka sa trono sa Roma si Philip[1546] ; mibayan siya sa mubo nga panahon lang, kay gipatay siya sa iyang kaugalingong mga sundalo; ug pagkahuman niya miabot ang mabangis nga si Decius[1547] , nga nagpahamtang og mabangis nga paglutos batok sa mga Kristohanon; sa dihang daghang Kristohanon ang gipatay, samtang daghan sa mga mahadlokon, nga nahadlok sa makalilisang nga pagpanamastamas, mibulag gikan kang Kristo ug misugot sa pagsimba sa mga dios-diosan. Kining emperador nagpagawas og mando sa iyang mga eparco ug hegemonarko nga persekutohon ang mga Kristohanon bisan asa ug patyon sila nga walay kalooy. Sa Sidlakan niadtong panahona, si Aquilinus ang eparco; gisumbong kaniya nga si Trifon nagpanghimatuud sa pagtuo kang Cristo ug, sa pagbiyahe sa nagkalain-laing yuta, nag-ayo sa mga masakiton isip usa ka batid kaayo nga doktor, samtang nagatudlo usab sa tanan sa pagtuo kang Cristo ug pinaagi niini nakadani sa daghan; apan wala tagda ni Trifon ang mga sugo sa hari, ug gipakaulaw ang tanang diyos. Gipadala dayon ang mga sundalo aron pangitaon si Trifon, nga ilang dali ra nakaplagan: kay ang sulo nga nagdilaab sa kadasig alang sa Dios ug nagdan-ag sa pagtuo ug mga maayong buhat dili gayud matago. Apan ang santo mismo, sa pagkahibalo nga siya gipangita, wala molayas ngadto sa kamingawan ni nagtago sa kabukiran o sa mga bangin sa yuta; hinungdan, nag-andam sa iyang kaugalingon sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, mapangahas siyang migawas aron atubangon ang mga nangita kaniya ug, sa paghatag sa iyang kaugalingon sa ilang mga kamot, malipayon siyang miadto kang gobernador Aquilinus, nga niadtong panahona naa sa Nicaea[1548] . Sa dihang si Aquilinus, nga gilibotan sa iyang mga magdala-armas, mga kumander, mga sulugoon ug sa daghang katawhan, mipahimutang sa bangko sa paghukom, si Pompinianus, usa ka sekretaryo[1549] nga taas og ranggo, miingon kaniya:

'Ani-a ang usa ka batan-on nga lalaki gikan sa siyudad sa Apamea, gipadala ngadto sa Imong Kamahal; nagtindog siya sa atubangan sa matarong nga paghukom sa imong awtoridad.'

Miingon si Akilin:

'Pasultihi ang nagatindog sa atubangan nato sa iyang ngalan, iyang yutang natawhan, ug iyang kapalaran[1550] .'

Mitubag ang santo:

Ako si Trifon; ang akong yutang natawhan mao ang baryo sa Kampsada, duol sa siyudad sa Apamea; bahin sa kapalaran, wala kami mag-ila niini, kay nagtuo kami nga ang tanang butang natuman sumala sa probidensya sa Dios ug sa Iyang dili masukod nga kinaadman, ug dili pinaagi sa kapalaran, ni nagasalig sa dagan sa mga bitoon o sa tsamba, sama sa inyong pagtuo. Sa kinabuhi, ginagiyahan ko sa akong gawasnong kabubut-on, nga nag-alagad lamang kang Kristo. Si Kristo mao ang akong pagtuo, si Kristo mao ang akong pagdayeg ug ang korona sa akong himaya.

Niini miingon ang Eparko sa santo:

'Tingali wala pa nimo nadungog hangtod karon ang imperyal nga mando, nga nagmando nga bisan kinsa ang nagtawag sa iyang kaugalingon nga Kristohanon ug dili mosimba sa mga dios kinahanglan mamatay sa makalilisang nga kamatayon; busa, hunahunaa pag-ayo ug isalikway ang imong limbong nga pagtuo, aron dili ka itambog sa kalayo.'

Apan mitubag si Trifon:

[1546] *Si Philip* (ang Arabo) naghari gikan sa 244 hangtod sa 249.

[1547] Naghari *si Decius* gikan sa 249 hangtod sa 251.

[1548] *Nicaea* – sa karaang panahon usa ka dato ug mauswagon nga siyudad – sa Bithynia (sa Asia Minor), karon pobre kaayo ug halos walay tawo. Ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niining siyudad.

[1549] *Ang skriniarius* usa ka tesorero sa korte nga adunay dakong gahum ilawom sa eparco (gobernador sa probinsya), mao nga siya gisaligan pag-ayo sa emperador ug gisaligan sa nagkalain-laing mga posisyon nga may dakong responsibilidad.

[1550] *Fortuna* – ang Romanong diyosa sa kapalaran ug maayong swerte.

'Oh, unta mahimong takus ako, pinaagi sa kalayo ug sa tanang matang sa pag-antos, nga matapos ang akong kinabuhi alang kang Jesu-Cristo, akong Ginoo ug Dios!'

Nagpadayon ang gobernador:

'Trifon, akong tambag kanimo nga maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, kay nakita nako nga bisan batan-on pa ang imong lawas, hapsay ang imong panghuna-huna, ug dili ko gusto nga mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon!'

'Makabaton ko og himsog nga panghuna-huna,' tubag sa santo, 'inig makahimo ko og hingpit nga pag-angkon sa akong Dios, ug kon mapreserbar nako ang akong matinud-anong pagtuo kaniya nga walay kausaban, ingon usa ka bililhon nga bahandi, ug mahimong halad kaniya nga Siya mismo nagahalad sa Iyang kaugalingon isip halad alang kanako.'

Unya ang gobernador, samtang naghulga sa santo, misinggit sa kasuko:

'Ibato nako ang imong lawas sa kalayo, ug pasakopon nako ang imong kalag sa labing mabangis nga mga pag-antos.'

'Gi-uyog nimo ko sa kalayo nga mapalong,' tubag ni Trifon, 'nga pagkahuman, abo na lang ang mabilin; apan ako, kamo nga mga dili motuo, akong gi-uyog sa usa ka walay katapusang, dili mapalong nga kalayo; biyaa ang inyong walay pulos nga pagtuo ug kaila kamo sa tinuod nga Dios, aron dili kamo magbasol unya inig nahulog ninyo sa walay katapusang kalayo.'

Apan si Akilin, nga nagdilaab sa labing mabangis nga kasuko, nagsugo nga latigon ang santo, nga gisabit sa usa ka kahoy. Pagkadungog ni Trifon niining sugo, dali dayon siyang naghubo sa iyang mga sinina ug malipayon niyang gisumite ang iyang lawas sa mga tigpapatuman aron siya ilang pasakitan. Gibitay siya sa mga tigpapatuman sa kahoy nga nakagapos ang mga kamot sa likod, ug malupit siyang gilutos sulod sa tulo ka oras. Apan ang santo mitugot sa kasakit nga may kaisog, wala gyud siya misinggit o mihilak sa tibuok panahon nga siya gipangbati. Pagkahuman nila sa paglutos kaniya, mibalik si Akilin ug mitawag kaniya uban sa usa ka hangyo:

'Trifon, hunahunaa pag-ayo; biyaa ang imong kabuang; saad-a nga mosimba ka sa mga dios, kay walay bisan kinsa nga mosupak sa sugo sa hari ang makalikay sa makalilisang nga kamatayon.'

Mitubag ang santo nga mapangahas:

'Ug ginasulti ko kanimo nga bisan kinsa nga mosalikway kang Kristo, ang Hari sa Langit, dili makapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan, kondili itambog sa kalayo nga dili gayud mapalong.'

Mitubag ang gobernador:

'Walay lain langitnong Hari gawas kang Zeus, anak niSaturn[1551] ; siya ang amahan sa mga dios ug sa mga tawo, ug bisan kinsa nga dili mosimba kaniya dili makalahutay nga buhi; sumimba usab kaniya, kon gusto nimo malingaw sa kalami ning kinabuhi.'

Unya ang santo, nga nagtinguha sa paghayag sa pagano sa kahayag sa kamatuoran ug sa pagpadayag sa hingpit nga kasuklam-suklam sa pagano, miingon kang Aquilinus:

'Hinaut nga ang tanan nga nagasimba sa imong diyos nga si Zeus ug nagbutang sa ilang paglaum kaniya mahimong sama kaniya; ug giingon nga siya mao ang unang walay-balaod nga salamangkero ug makadaot nga mago, ang amahan sa tanang kadautan ug kawalay-pagkadiosnon; pagkahuman sa iyang kamatayon, ang mga gustong mosunod sa iyang dautang mga buhat naghimo og bulawan ug pilak nga mga dios-diosan kaniya, nga nagtawag kaniya nga diyos; ug gibuhat nila kini aron makabaton sila og pasangil alang sa ilang kaugalingon sa ilang kahugaw ug pagsalikway sa balaod, aron walay makasaway kanila tungod sa ilang makauwaw nga mga buhat, kay ang ilang dios pareho ra man; sa samang paagi, ang ubang daotan ug hingpit nga salawayon nga mga tawo gihimong dios sa ilang mga taga-sundog[1552] ; apan kamo, nga nagtuo niining karaang dautang mga tradisyon ug bakak nga mga sugilanon, nagasimba sa mga dios-diosan nga walay kalag ug pipila, nga nakalimot sa buhing Dios, Nga nagtukod sa mga langit, nagtukod sa yuta ibabaw sa mga tubig, ug nagbubo sa hangin; Ang Dios, nga nagmugna sa tanang binuhat ug naghatag niini og makita nga porma, nagtudlo sa tawo—nga gimugna

---

[1551] *Zeus* (o Jupiter) – ang Greko-Romanong diyos, girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, amahan sa tanang diyos ug tawo.

[1552] Sa kinatibuk-an, sumala sa ilang pagtuo, ang mga diyos sa mga Griyego ug Romano gihulagway nga adunay parehas nga mga pagbati ug kriminal nga hilig sama sa mga tawo.

pagkahuman—ingon nga ginoo sa tanan; apan ang tawo, tungod sa pagdumot sa yawa ug nadani sa malimbungon nga bitin (Gen. 3), nahulog sa walay sukod nga mga kasakit; Unya ang Dios—ang Pulong—sa pagka-maloloy-on kaniya, sa Iyang kaugalingong kabubut-on, mipakita sa pagka-inkarnado, ug nagpakita sa porma sa tawo; Siya namatay sa Krus, gilubong, nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, misaka sa langit, ug naglingkod sa tuo sa Dios Amahan, hangtod ang tanang binuhat makaila kaniya; unya Mobalik Siya uban sa dakong gahum ug himaya ug ganti-an ang matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan. Siya mao ang Dios sa mga dios, ang Hari sa mga hari, ug ang Hukom sa mga buhi ug sa mga patay; apan ang mga dios nga inyong ginasimba mahimong gatong para sa kalayo nga walay katapusan, kauban ang tanan nga naga-simba kanila.

Pagkahuman niini, si gobernador Aquilinus, nga miapil sa usa ka pangayam, nagmando nga dakpon usab si San Trifon, ug ipatali siya sa kabayo aron madala sa iyang likod. Kinahanglan nga mag-antos ang santo sa daghang pag-antos: ang iyang mga tudlo sa tiil gipunit, kay, sa grabeng katugnaw, hubad ang iyang mga tiil, ug gipyatpatan ug gipisak sa kabayo ang mga kini gamit ang mga kuko niini nga sama sa kuko sa usa k – ug nabuka ang iyang mga talampakan; apan ang martir, nga nakatutok ang iyang espirituhanong panan-aw kang Dios ug nagdilaab sa gugma alang Kaniya, wala magtagad niining mga pag-antos ug gisulti ang mga pulong ni David: *'Itukod ang akong mga lakang sa Imong mga dalan, aron dili malisang ang akong mga tiil'* (Salmo 16:5), ug uban pa: *'Itukod ang akong mga tiil sa Imong pulong, ug ayaw tugoti nga makuhaan ako sa bisan unsang kadautan'* (Salmo 118:133).

Sa samang higayon, iyang giuli ang mga pulong sa balaan nga unang martir, ang arkidiakono Esteban:

– *'Ginoo, ayaw pag-isip niini nga sala batok kanila'*[1553] (Buhat 7:60). Pagbalik gikan sa pagpangayam, gitawag sa gobernador ang martir ug miingon kaniya:

– 'Karon, ikaw nga salbahis, wala pa ba ka makabawi sa imong paghuna-huna ug maghalad na sa mga diyos, o magpadayon ka pa ba sa imong kaniadto nga kabuang?'

Mitubag ang santo:

Ikaw mismo, gipahimaw-an sa yawa, napuno sa kabuang ug kawalay-hibalo, kay dili nimo mailhan ang Magbubuhat sa tanang butang ug sambahon Siya; samtang ako nagpabilin nga maalamon, dili gayud ko maliso gikan sa kamatuoran nga nagluwas kanako.

Gisugo sa gobernador nga dad-on sa prisohan ang santo; samtang siya mismo mibiyahe paingon sa pinakaduol nga utlanan sa nasud, diin siya nagpabilin sulod sa pipila ka panahon.

Pagbalik niya sa Nicaea, ang eparko mitungha sa hukmanan, gitawag pag-usab si Trifon, ug miingon kaniya:

'Wala ba ka natun-an sa imong dugay nga pagpabilin sa kadena sa pagsunod sa sugo sa hari ug pagbalik sa mga diyos?'

'Ang akong Dios ug Ginoo nga si Jesu-Cristo,' tubag sa santo, 'kinsa akong giserbisyohan uban sa putli nga hunahuna, nagtudlo kanako, naggiya kanako ug nagpalig-on kanako, aron mapreserbar nako ang akong pagtuo kaniya nga walay pagduha-duha ug dili matandog: busa, Kaniya ra gayud, ang tinuod nga Hari ug Dios, akong gisunod ug Kaniya akong gilisoan; apan gilubong nako ang inyong garbo ug ang garbo sa hari, ug naglikay ako sa mga dios nga inyong gisimba.

Ang gobernador, nga nasuko kaayo, misinggit sa iyang mga sulugoon:

'Tusoka siya og hait nga mga pako sa iyang mga tiil ug, samtang gidala siya sa siyudad, bugboga siya.'

Gidali-dali sa mga sulugoon ang pagsunod sa sugo sa ilang magtutortyur. Nagsugod sila sa pagdala—o mas tukma pa, paghulbot—sa santo sa tibuok siyudad, gipasakop siya sa pagpanakit, ug nakasinati siya og makalilisang nga pag-antos—tungod sa mga pako nga gisaksak sa iyang mga tiil ug sa grabeng katugnaw sa maong hugot nga tingtugnaw. Apan ang dakong martir, nga nagpabilin kang Kristo sa atubangan sa iyang espirituhanong panan-aw ug nagpaabut sa iyang umaabot nga ganti, nag-antos sa tanan uban sa dakong pagkamapailubon ug kalipay; ug sa dihang gidala siya pag-usab sa atubangan sa gobernador, ang taga-antos, nga natingala sa pagkamapailubon sa santo, miingon kaniya uban sa dakong kasuko:

[1553] Ang paghinumdom kang San Esteban, ang unang martir ug arkidiakono, nga gipusil og bato hangtod mamatay sa mga Hudiyo, gisaulog sa Simbahan matag ika-27 sa Disyembre.

'Hangtud kanus-a, Trifon, magpabilin kang walay pagbati sa imong mga pag-antos, ug kanus-a nimo mabati ang hingpit, makalilisang nga kasakit sa imong pag-antos?'

Mitubag ang santo:

'Sa dihang ikaw usab makaila sa gahum ni Kristo nga nagpuyo sa sulod nako; kanus-a ka, kawawa ka, mohunong sa pagtintal sa Espiritu Santo?'

Unya, nga nagdilaab sa kasuko, gisugo sa taga-panghasol nga ibitay pag-usab siya sa kahoy ug walay kalooy nga bugbogon gamit ang puthaw, samtang gisunog ang iyang kilid sa nagdilaab nga kandila. Gibuhat sa mga sulugoon ang tanan niini uban sa dakong kadasig; apan kalit lang misidlak ang langitnong kahayag sa santo, ug usa ka matahum nga korona mibanaag gikan sa langit sa iyang ulo; natandog sa maong panan-awon, ang mga tigpahirap nahulog sa yuta sa kahadlok. Si Santo Trifon, bisan pa niana, sa pagbati sa tabang nga miabot gikan sa kataas-taasan, napuno sa kalipay ug pagmalipayon ug, samtang nag-ampo, miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo, nga wala Mo ako biyai nga walay tabang sa kamot sa akong mga kaaway, apan gipanalipdan Mo ako sa adlaw sa pakig-away ug gihatagan Mo ako og kaluwasan, ug ang Imong kamot nagpalig-on kanako. Ug karon nag-ampo ako Kanimo, O Ginoo, ayaw ko pagbaya, kondili pabakoda ug panalipdi ako, ug tugoti nga makumpleto nako kining buhat nga walay babag, aron ako mahimong takus nga makadawat sa korona sa pagkamatarong uban sa tanan nga nahigugma sa Imong balaan nga ngalan, kay Ikaw ra ang gidayeg hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman niini, ang taga-pahirap, pagkahuman gisugo nga buhian ang nabilanggang santo ug pagkahuman gitawag siya sa iyang kiliran, misugod sa malumo nga pag-awhag kaniya, nga nag-ingon:

'Trifon, halad og halad kang dakong Zeus ug yuko sa atubangan sa larawan sa hari, ug buhian tika.'

Apan si Trifon, uban sa pahiyom, mitubag:

'Kung gipakita nako ang pagdumot sa hari mismo ug wala nako tagda ang iyang mga sugo nga dili matarong, unsaon pa nako pagsimba sa iyang hulagway nga walay kinabuhi? Dili gyud kana mahitabo. Mahitungod kang Zeus ug sa ubang bakak nga mga dios, pangutan-a ang inyong kaugalingong mga maalamon, nga mosulti kaninyo unsang mga sugilanon ang gihimo bahin niining mga dios aron tabunan ang ilang dautang mga buhat, pinaagi sa pag-aplikar sa ilang mga ngalan sa ubang mga butang—pagtawag sa langit nga 'Zeus', sa hangin nga 'Hera', sa yuta nga 'Ceres', ang dagat ingon Poseidon, ang adlaw ingon Apollo, ug ang bulan ingon Diana[1554] . Kining maong mga tigbuhat og sugilanon mitugyan usab sa ngalan sa inyong mga dios sa nagkalain-laing dautang kostumbre ug tinguha sa tawo, naghimo og dios sa kasuko ug gubat—si Mars—ug gitawag ang tinguha sa kahilayan nga Venus[1555] . Busa, tungod kay gibyaan ninyo ang Magbubuhat sa tanan, ang Dios, buangon ninyong napuno ang tibuok uniberso sa mga dios-diosan ug gipili ninyo ang binuhat kaysa Magbubuhat; ug dili lang kamo mismo, nga nawala ang inyong matarong nga paghukom ug nalayo sa tinuod nga dalan, ang inyong paghulog sa kaugalingon sa usa ka kal-ang nga makaguba sa kalag, apan naningkamot usab kamo nga ibira kami didto usab, aron kami mahimong kauban sa inyong pagkaguba; apan, kamo nga mga mapaluyahon, dili kamo magmalampuson! Kay dili gyud ninyo madala sa sayop nga dalan ang mga nagbutang sa ilang paglaum sa tinuod ug buhing Dios, ug dili ninyo sila mapalihok paingon sa inyong mga dios-diosan.

Pagkadungog niini nga mga pulong, natingala si Akilin sa kaisog sa santo ug, sa iyang kasuko, gisugo nga latigon siya nga walay kalooy; gidakop sa mga sundalo ang santo ug gipangtortyur siya sulod sa daghang oras sa labing mabangis nga paagi.

Sa katapusan, ang mananakit, sa dihang nakita niyang dili niya matuyaw kining haligi sa pagtuo nga dili matuyaw o mapaling gikan kang Kristo, gipahayag ang mosunod nga katapusang silot kaniya:

[1554] Girespeto sa karaang mga Griyego ug Romano *si Hera* (Juno) isip igsoon ug asawa ni Zeus, ug labing giila sa tanang diyosa; giisip siya nga diyosa sa yuta ug patronesa sa kaminyoon ug pagpanganak. *Si Ceres* (o Demeter) mao ang diyosa sa yuta ug pagkamabungahon sa Romano ug Griyego. Girespeto si *Poseidon* (Neptune) isip igsoon ni Zeus ug hingpit nga maghuhari sa dagat, suba, ug tanang tinubdan ug lawas sa tubig. Si *Apollo* (Phoebus) usa sa labing girespeto nga paganong diyos sa karaang mga Griyego ug Romano; giisip siya nga diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man manalipod sa balaod. *Si Diana* (Artemis) usa ka iladong paganong diyosa sa mga Griyego ug Romano, nga labi ka matinud-anon kaniya; si Diana giila nga diyosa sa bulan ug gipakita siya nga usa ka gwapa, patas ang panit nga dalagang tigpangayam.

[1555] *Mars* (o Ares) – ang Griyego-Romanong diyos sa gubat. *Venus* – ang Griyego-Romanong diyosa sa katahum ug gugma. Ang mga pista sa iyang dungog gisundan sa mga pasundayag sa grabeng kahilaw ug kalibog.

'Si Trifon sa Apamea, nga misupak sa sugo sa hari ug, human makasinati og daghang pag-antos, misalikway sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, pagapatyon pinaagi sa pagputol sa ulo.'

Ug sa dayon gikuptan sa mga sundalo ang martir ug gidala siya gawas sa siyudad paingon sa lugar sa pagbitay. Si San Trifon, nga mituyok aron atubangon ang sidlakan, mipangaliya sa Dios niining pag-ampo:

– O Ginoong Dios, Hari sa mga hari, labaw pa sa tanang mga balaan! Nagpasalamat ako Kanimo nga giisip mo ako nga takus sa pagbuhat niini nga buhat nga walay pagduha-duha. Ug karon nag-ampo ako Kanimo: ayaw tugoti nga ang kamot sa nag-agaw sa dili makita nga kaaway makahikap kanako, aron dili niya ako dad-on sa kalawom sa pagkaguba, kondili dad-a ako sa Imong pinalanggang puloy-anan uban sa Imong balaang mga Anghel, ug himoa akong manununod sa Imong gipangandoy nga gingharian; dawat-a ang akong kalag sa kalinaw; ug tanan nga maghinumdom sa ngalan sa Imong alagad ug maghalad og balaan nga halad kanimo alang sa akong handumanan, paminawa sila gikan sa kahitas-an sa Imong balaan nga puloy-anan; ug tan-awa sila gikan sa Imong balaan nga puloy-anan, ug hatagi sila og daghang dili malaglag nga mga gasa, kay Ikaw ra ang maayo ug mapinanggaon nga Maghahatag hangtod sa kahangturan.

Mao kini ang pag-ampo sa balaan. Ug sa wala pa gani makaputol ang mga sundalo sa iyang ulo, gidawat sa Ginoo ang iyang espiritu; samtang ang dungog nga lawas ni Tryphon nagpabilin nga walay kinabuhi sa yuta. Ang mga Kristohanon sa Nicaea giputos siya sa putli nga mga sudlo ug gihaplasan siya sa humot nga lana, nga nagtuyo sa paglubong kaniya sulod sa ilang siyudad alang sa pagpanalipod niini. Apan ang santo, nga nagpakita kanila sa usa ka panan-awon, nagsugo nga ang iyang mga relikya ibalhin sa baryo sa Kampsadu, ang iyang natawhan – ug ang iyang sugo gisunod[1556] .

Busa si Santo Trifon, nga gipahinungod sa Diyos sukad pagkabatan-on, nga nagdala sa daghang tawo kang Kristo ug nag-ayo sa daghan sa ilang mga sakit, pagkahuman sa dagkong pag-antos nga iyang gisagubang alang sa kamatuoran, gikoronahan sa dili malaglag nga korona sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Diyos sa Trinidad, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[1557] .

[1556] Ang pipila ka relikya ni San Trifon gitipigan sa Moscow, sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan sa Naprudnaya. Aduna'y usa ka sugilanon nga suod kaayo nga nalangkit sa kasaysayan niining simbahan. Sa usa ka higayon, samtang nagpanagat si Tsar Ivan Vasilyevich nga Gihadlok, tungod sa kapabayaan sa falconer nga si Boyar Trifon Patrikeev, nilupad ang iyang paboritong lawin; gisugo sa Tsar ang falconer nga pangitaon ang lawin bisan unsa pa ang gasto sulod sa tulo ka adlaw, ug gihulga siya og silot nga kamatayon kon mapakyas siya. Gipangita sa falconer ang tibuok lasang, apan wala siyay nakaplagan. Gikapoy ug gikapoy na gayud siya, sa ikatulong adlaw mihunong siya duol sa Grove ni Maria (sa panuluyan sa Naprudnaya) ug tungod sa grabeng kakapoy, natulog siya og lawom ilawom sa usa ka kahoy. Sa wala pa niini, si Patrikeev nag-ampo nga matinud-anon alang sa tabang gikan kang San Trifon nga Martir, kinsa, tungod sa iyang ngalan, iyang giisip nga iyang patron ug labing kasaligan nga giya. Ug ang falconer nakasinati og katingalahang damgo: usa ka maanindot nga batan-ong lalaki ang mitungha sa iyang atubangan nga nagsakay sa puti nga kabayo, nagkupot og usa ka maharlikang lawin sa iyang kamot. 'Ani,' ingon niya, 'ang imong nawala nga langgam; adto sa Tsar uban sa panalangin sa Ginoo ug ayaw pagmahay.' Namata ang falconer ug nakita nga ang falcon sa Tsar naglingkod gayud sa iyang kamot; gidala niya kini kang Ivan ang Makalilisang ug gisaysay kaniya ang iyang panan-awon. Ang kaniadto nga kasuko sa hari ug ang makalilisang nga kalamidad nga naghulga sa falconer napulihan sa pabor sa tsar; ug ang matinud-anong boyar nga si Trifon Patrikeev, ingon pagpasalamat sa Diyos ug sa balaan nga martir nga si Trifon, pinalangga sa Diyos, tungod sa pagluwas sa iyang kinabuhi, dali dayon siyang nagtukod una og kapilya sa mismong dapit diin niya nakaplagan ang iyang lawin, ug unya, ingon sa giingon, uban sa tabang sa hari mismo, nagtukod og usa ka simbahan nga bato nga gipahinungod kang Balaang Martir Trifon duol niining kapilya, sa mismong dapit diin ang nahisgotan nga pagpakita sa maong balaang martir nagpakita kaniya.

[1557] Ang Dakong Basahon sa Serbisyo (Kapitulo 60) naglangkob sa 'Serbisyo nga buhaton sa mga uma, o sa ubasan o tanoman, kon adunay kadaut nga mahitabo gikan sa mga reptilya o ubang binuhat'. Kini nga 'Serbisyo' ginahimo kon motungha ang 'mga mananap nga nagkalain-lain, mga ulod, mga ulod sa dahon, mga salagubang, mga tipaklong, mga ilaga, mga dagkong ilaga ug mga voles, ug nagkalain-laing matang sa langaw ug nitsa' ug uban pa, nga 'nagdalang kadaut ug pagkaguba sa mga uma, ubasan, tanoman ug mga tanaman sa gulay'. Ang maong 'Rito' nag-ingon: 'angay nga ipahigayon ang Liturhiya ug pasigaon ang kandila ni San Trifon, o ni San Eustathius, o ni San Julian sa Livonia, o pareho', ug pagkahuman sa Liturhiya, 'kuhaon ang lana gikan sa mga kandila ug tubig gikan sa Pagdiriwang sa Epipanya, ug isabwag kini sa porma sa krus "sa mga uma, ubasan o tanoman sa prutas, samtang nag-ampo"'. Sa maong 'Order' makita usab ang 'incantation of the Holy Martyr Trifon', nga gisulat sa ngalan niining balaang tawo. Nagtuo nga si Santo Trifon, nga sa iyang kinabuhi gipalayas ang 'mga espiritu sa kadautan pinaagi sa iyang presensya ra' ug nakalikay sa mga katalagman sa katawhan pinaagi sa iyang mga pag-ampo – ug nga bisan pa human sa iyang bulahan nga pagkatulog, dili gayud mapakyas sa pagtabang sa mga nangadto kaniya – ang gihisgutan 'incantation' batok sa mga insekto ug mga reptilya nga makadaot sa gingharian sa tanom ginabasa sa ngalan ni Santo Trifon, isip usa ka sulugoon sa Dios nga adunay dakong pabor Kaniya ug makahimo, uban sa dakong kaisog, sa pagmando kanila sa ngalan sa Ginoo 'nga molakaw gikan niining dapita ug sa palibot nga mga lugar sa mga sulugoon sa Dios'.

Troparion, Tono 4:

Ang imong martir, O Ginoo, si Trifon, sa iyang pag-antos nakadawat og dili malata nga korona gikan kanimo, among Dios: kay, sa pagbaton sa imong kusog, iyang gipildi ang iyang mga magpapasakit ug gipisil ang huyang nga pagpasigarbo sa mga demonyo. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Pinaagi sa pagkamalahutayon sa Trinidad, gilaglag nimo ang idolotriya sukad pa sa sinugdanan, O labing himayaon, nga gihalad og dungog kang Kristo; ug, pagkahuman nimo mapildi ang imong mga magpapasakit kang Kristo nga Manluluwas, nadawat nimo ang korona sa imong pagkamartir ug ang gasa sa balaan nga pagtambal, ingon usa ka dili mapildi.

Paghandum kang Banal Vendimian, monghe sa Bithynia

Gisaulog sa 1 Pebrero

Ang Banal nga si Vendimian, lumad sa Mysia[1558] , miadto sa pagkabatan-on niya kang Banal nga Auxentius sa monasteryo nga iyang gitukod sa Bukid Oxia duol sa Chalcedon[1559] . Pagdawat kaniya ni Auxentius, wala madugay namatay si Auxentius. Pagkahuman sa iyang kamatayon, nagtukod si Vendimian og usa ka selda gamay sa ubos sa selda sa Banal nga Auxentius, apan pagkahuman sa pagpuyo didto sulod sa lima ka tuig, gusto na niyang mobiya tungod sa kalisud sa lugar. Nagpakita kaniya ang Ginoong Jesu-Kristo ug gipalig-on siya, ug nagpuyo pa siya didto sulod sa dugang 37 ka tuig, nga nagbuhat og mga milagro sa iyang kinabuhi. Namatay ang Banal nga Vendimian mga tuig 512.

Paghinumdom sa Balaang Martir Perpetua ug, uban kaniya, sa mga balaang batan-on nga sila Satyrus, Revocatus, Saturninus, Secundus ug Santa Felicitas, iyang asawa

Gisaulog kada 1 Pebrero

Si Santa Perpetua gikan sa usa ka maharlikang pamilya ug nagpuyo sa siyudad sa Carthage[1560] . Iyang gipabunyagan sa tinago nga wala'y kahibalo sa iyang amahan—usa siya ka pagano—ug, bisan pa sa iyang mapanghilak nga mga paghangyo ug pagpakusog, nagpabilin siyang matinud-anon sa tinuod nga pagtuo. Sa edad nga baynte-dos, namatay ang bana ni Perpetua, ug nabilin siya nga adunay usa ka sanggol nga siya mismo ang nagpadede. Ang iyang igsuon nga lalaki nga si Satyrus, ang iyang alagad nga babaye nga si Felicitas, ug ang mga batan-ong lalaki nga sila Revocatus (usa ka alagad), Satornilus ug Secundus (nga gikan sa maharlikang kaliwatan) nag-andam usab sa pagdawat sa Bawtismo. Sila tanan, kauban ni Perpetua, gidakpan sa mga pagano nga huwes ug gibilanggo sa usa ka masipit nga bilanggoan. Ang amahan ni Santa Perpetua, nga miadto aron makita siya didto, misulay sa pag-uyog sa pagkamalahutayon sa iyang pagtuo pinaagi sa pagpukaw sa gugma sa martir alang sa iyang sanggol; apan ang gugma ni Santa Perpetua kang Kristo milabaw sa tanang kalibutanong pagdani.

[1558] Misia – usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor.

[1559] Chalkedon – usa ka siyudad sa Asia Minor, sa baybayon sa Bosporus (atbang niini nahimutang ang Constantinople). Nailhan ang Chalkedon sa kasaysayan sa Simbahan isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho.

[1560] *Carthage* – ang labing karaan ug bantog nga kolonya sa mga Fenicio sa Amihanan nga Aprika, nga nakaabot sa tumoy sa gahum niini sa karaang panahon ug gipapas niadtong 146 BC; sa mga ruinas sa karaang Carthage, sa panahon sa paghari sa unang mga emperador sa Roma, mitumaw ang usa ka bag-ong Carthage, nga nag-uswag uban sa dakong kahimayaan sulod sa taas kaayo nga panahon. Sa Carthage, ang pagano nga Greko-Romanhong kulto, uban sa tanang mga pamintasan niini, labi ka naugmad.

Sa wala pa ang iyang mga pag-antos, gihatagan si Santa Perpetua sa mosunod nga panan-awon[1561] , nga iyang gihulagway samtang naa siya sa prisohan.

'Nakakita ko,' ingon ni Santa Perpetua, 'usa ka bulawanong hagdanan, nga kataas-taas kaayo, nga misaka gikan sa yuta paingon sa langit; kini kagamay kaayo nga halos dili ka makasaka gawas sa usa ka tawo sa usa ka higayon; Ang kilid sa hagdanan gibitbitan ug gipunoan sa hait nga espada, kutsilyo, pika, dagom, pako, kawit, ug uban pang susamang hait nga mga butang. Sa ubos sa hagdanan nagpuyo ang usa ka makalilisang nga bitin, andam nga mosaka sa mga mosulay sa pagsaka niini. Wala magtagad niining bitin, si Satyr walay kahadlok nga unang misaka sa hagdanan. Pag-abot niya nga luwas sa pinakataas nga hagdanan, mituyok siya kanako ug miingon: 'Perpetua! Nagpaabot ko nimo, apan pag-amping nga dili ka kan-on sa bitin.'

'Dili ko mahadlok kaniya,' tubag ni Perpetua.

Ug dayon siya nagpasiya, sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga mosaka sa hagdanan. Sa pagduol niya sa hagdanan, una niyang gitapakan ang ulo sa bitin, sama sa unang hagdanan. Ug sa pag-abot niya sa tumoy sa hagdanan, nakita niya ang matahum nga langitnong mga puloy-anan ug daghang mga lumolupyo niini. Sa dihang gisaysay ni Santa Perpetua kini nga panan-awon sa iyang mga kauban, nasabtan nila kini ingon usa ka propesiya mahitungod sa ilang kaugalingong pagkamartir. Sukad niadto, ilang gisalikway hingpit ang tanang kalibutanong pagka-angkon ug gitutokan ang tanang hunahuna sa walay katapusan.

Human sa daghang pag-antos sa prisohan, sa katapusan gisilotan og kamatayon ang mga balaan nga martir. Ang mga batan-ong lalaki gilabay sa mga mabangis nga hayop sa sirkus[1562] aron kini sila gisi-gision, samtang usa ka mabangis ug naglagot nga baka gipahimutang batok sa mga balaan nga babaye, sila Perpetua ug Felicitas, aron tusloken sila sa mga sungay niini. Apan wala gipang-abli sa mga hayop ang mga balaan nga martir, busa giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada ug kutsilyo. Sa dihang hapit na putlon ang ulo ni Santa Perpetua, dugay wala makaabot ang kamot sa maghuhukom sa iyang tutunlan; unya si Perpetua mismo ang mibangon sa espada ngadto sa iyang liog ug sa ingon namatay siya nga maisugon alang kang Kristo[1563] .

15 Pebrero

2 Pebrero (daang estilo)

Fiesta sa Pagpresentar sa Ginoo

Gisaulog sa ika-2 sa Pebrero

Kap-atan ka adlaw human sa Pagkahimugso sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug pagkahuman sa mga adlaw sa gitudlo nga paghinlo, ang Labing Balaan ug Labing Bulahan nga Birhen nga Inahan, kauban si San Jose, ang iyang betrothed, miadto gikan sa Betlehem paingon sa Herusalem ngadto sa Templo sa Dios, nagdala sa upat ka pulo ka adlaw nga bata nga si Cristo aron matuman ang Balaod ni Moises. Sumala niining balaoda, gikinahanglan, una, nga malimpyo pagkahuman sa pagpanganak pinaagi sa paghalad og angay nga halad ngadto sa Dios ug pinaagi sa pag-ampo sa pari; ug ikaduha, gikinahanglan nga ipresentar ang panganay nga anak sa atubangan sa Ginoo ug maghimo og halad-pangbaylo para kaniya sa gitudlo nga presyo (Lev. 12:7). Busa gisugo kini sa Ginoo kang Moises sa Daang Tugon, nga sa iyang mga basahon mahitungod sa balaod sa paghinlo sa inahan gisulat ingon niini: *'Kon ang usa ka babaye maburos ug manganak og lalaki, mahugaw siya sulod sa pito ka adlaw; sa ikawalong adlaw, ang iyang lalaki pagatuliun; ug magpabilin siya sulod sa traynta ug tulo ka adlaw aron maghinlo sa iyang kaugalingon gikan sa iyang dugo; dili siya makahikap sa bisan unsang balaan, ni mosulod sa*

[1561] Ang mga talaan sa ilang pag-antos gitipigan sa prisohan mismo sa mga balaang martir: Perpetua ug Saturninus. Ang nahibilin gidugangan sa usa ka saksi sa mata ug alang sa kaayohan sa mga saksi sa mata; kay giingon: 'Ug kami, nga nakadungog ug nakakita sa among kaugalingong mga mata, gipahayag kini kaninyo, mga igsoon nga lalaki ug babaye, aron kamo usab, nga naa niadtong panahona, hinumduman kini pag-usab alang sa himaya sa Dios'.

[1562] Usa sa mga martir, si Secundus, namatay samtang naa pa sa prisohan.

[1563] Ang tanan niining mga martir namatay sa palibot sa tuig 203.

balaan nga puloy-anan, hangtod matuman ang mga adlaw sa iyang paghinlo. Sa diha nga mahuman na ang mga adlaw sa iyang paghinlo, magdala siya og usa ka tuig nga karnero nga uwa isip halad nga pagsunog ug usa ka batan-ong salampati o tukak isip halad-tubos sa sala. Apan kon dili siya makabayad og karnero, magdala siya og duha ka salampati o duha ka batan-ong salampati, usa isip halad nga gisunog ug ang usa isip halad sa sala; ug ang pari maghimo og paghingpit alang kaniya, ug siya mahimong limpyo' (Lev. 12:7–8, 12:2–4).

Mahitungod sa paghalad sa unang panganay nga lalaki ngadto sa Dios, ang Balaod nag-ingon: *'Ihalad kanako ang tanang unang panganay (nga lalaki), ang unang mosulod sa sabakan'* (Ex. 13:2)[1564] . Ug sa lain nga higayon: *'Ihatag kanako ang unang panganay sa inyong mga anak nga lalaki'* (Ex. 22:29). Gikinahanglan kini isip baylo sa dakong buhat sa kaluoy sa Dios sa Ehipto, sa dihang gipamatay sa Ginoo ang mga panganay sa Ehipto, apan gipakaluoy ang mga Israelita (Ex. 11:5–7). Busa, gidala sa mga Israelita ang ilang mga panganay nga bata sa templo, aron ihalad sila sa Dios ingon usa ka takos nga halad nga gisugo sa balaod. Ug dayon nila kini bawion gikan sa Dios sa usa ka takdang presyo, nga gitawag nga 'pilak sa pagbawi', ug kini ihatag sa mga Levita nga nag-alagad sa templo sa Ginoo, ingon nga gisulat sa ika-upat nga basahon ni Moises (Numeros 3:49–51). Ang gitudlo nga presyo sa pagbaylo naglangkob sa lima ka balaang shekel sumala sa sukdanan sa templo, ug ang matag balaang shekel naglangkob sa baynte ka penny[1565] . Aron matuman kini nga balaod sa Ginoo, ang Inahan sa Dios karon miadto sa templo uban sa Maghatag sa Balaod. Miadto Siya aron pagapilion, bisan wala Siya nagkinahanglan og pagapil, kay Siya dili mahugaw, walay sala, dili madunot, ug labing putli. Kay Siya nga nagdalit sa wala'y bana o kahilambigit sa sala, ug nanganak nga walay sakit o paglapas sa Iyang pagkabirhen, wala'y hugaw nga kinaiya sa mga babaye nga nanganak sumala sa natural nga balaod: kay giunsa kaha paghikap sa hugaw ang Nanganak sa Tinubdan sa pagkabalaan? Si Kristo natawo gikan Niya, sama sa bunga gikan sa kahoy; ug sama sa kahoy, sa pagkahimugso sa bunga niini, dili kini mapintas o malapasan, ingon man ang Birhen, sa pagkahimugso ni Kristo, ang bulahan nga bunga, nagpabilin nga walay kadaut ug walay hugaw. Si Kristo migawas gikan kaniya, sama sa sinag sa adlaw nga moagi sa salamin o kristal. Ang sinag sa adlaw nga moagi sa salamin o kristal dili kini mabungkag o madaut, kundili mas mosidlak pa kini. Ug ang Adlaw sa Pagkamatarung—si Kristo—wala usab makadaut sa pagkabirhen sa Iyang Inahan. Wala usab Niya hugawi ang ganghaan sa natural nga pagkahimugso—nga giselyohan sa pagkabalaan ug gibantayan sa pagkabirhen—pinaagi sa agas sa regla nga kasagarang makita sa mga babaye; hinuon, pinaagi sa supernatural nga paglabay niini, gipauswag pa Niya ang pagkabalaan niini, gipabalaan kini pinaagi sa Iyang gigikanan ug gipahayag kini sa diyosnong kahayag sa grasya. Walay bisan gamay nga panginahanglan sa bisan unsang paghinlo alang kaniya nga nag-anak sa Pulong sa Dios nga walay kadaut. Apan, aron dili makalapas sa balaod kondili matuman kini, siya nga hingpit nga putli ug walay bisan unsang mantsa miadto aron pagahinloan. Sa samang higayon, napuno sa pagpaubos, Wala Siya mapahitas-on sa Iyang dili madunot nga pagkabalaan, kondili miadto Siya, daw usa ka hugaw, aron motindog uban sa mga hugaw nga babaye sa ganghaan sa templo sa Ginoo – ug mangayo og paghinlo, nga wala magtamay sa mga hugaw ug sa mga makasasala. Naghalad usab siya og halad, apan dili sama sa mga dato nga naghalad og walay dunggoan nga karnero nga usa ka tuig ang panuigon, kondili sama sa mga kabus nga naghalad og duha ka salampati o duha ka batan-ong salampati, nga nagpakita sa pagpaubos ug gugma alang sa mga kabus sa tanang butang ug naglikay sa garbo sa mga dato. Kay gikan sa bulawan nga gidala sa mga Magi (Mat. 2:11), Gikuha Niya ang gamay ug gipang-apod-apod kini sa mga kabus ug nanginahanglan, ug gipreserbar Niya alang sa Iyang kaugalingon lamang ang gikinahanglan kaayo para sa biyahe paingon sa Ehipto. Pagkahuman mapalit Niya ang duha ka langgam nga gihisgutan, gidala Niya kini, sumala sa balaod, ingon halad, ug kauban niini gidala Niya ang Iyang panganay nga Anak. *'Gidala Sila Kaniya sa Jerusalem aron ipresentar Siya sa* Ginoo*'* (Lucas 2:22), ingon sa Ebanghelista Lucas—nga mao, aron ibalik sa Dios ang Iyang ' ' ngadto sa Dios, kay nasulat sa Balaod sa Ginoo nga ang matag lalaking bata, ang panganay, pagahugotun alang sa Ginoo (Exodo 13:2). Gikuptan ang Bag-ong Natawo sa Iyang mga bukton, ang Bulahan nga Birhen Maria mitukkod sa atubangan sa Ginoo ug, uban sa lawom nga pagrespeto, gihalad ug gipresentar ang Bata kang Dios ingon usa ka bililhon nga gasa, nga nag-ingon:

[1564] Pinaagi niining balaoda, sa paghinumdom sa kamatuoran nga sa gabii sa wala pa ang pagpanaw sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto gipatay sa Anghel sa Kamatayon ang tanang panganay sa Ehipto, ang tanang panganay nga Hudiyo kinahanglan nga itugyan alang sa usa ka espesyal nga pag-alagad sa Dios, nga mao ang pag-alagad sa santuwaryo. Apan sa dihang ang tribo lang sa Levi ang napili alang niini nga katuyoan, gitudlo ang bayad nga lima ka shekel nga pilak alang sa panganay.

[1565] Ang usa ka balaan nga shekel katumbas sa mga 5 ka kopecks sa atong salapi.

Tan-awa, O Walay Katapusang Amahan, ang Imong Anak, nga Imo gipadala aron magkatawo pinaagi kanako alang sa kaluwasan sa katawhan! Ikaw ang Nanganak kaniya sa wala pa ang mga kapanahonan nga walay Inahan, ug ako, sumala sa Imong maayong kabubut-on, sa pag-abot nako sa hustong edad, nanganak kaniya nga walay bana; ania ang panganay nga bunga sa akong sabakan, nga nabuhat sa sulod nako pinaagi sa Espiritu Santo, ug, sa paagi nga dili masukod sa pulong—sama sa Imong nahibaloan ra—natawo gikan kanako: Siya mao ang akong Unang Anak, apan una ug labaw sa tanan, Iyam, pareho sa imong pagka-Dios ug pareho sa imong pagka-walay katapusan, ang Unang Anak nga angay ra kanimo, kay Siya mao ang nanaog gikan kanimo, nga wala magbulag sa imong pagka-Dios. Dawat-a ang Unang Natawo, kinsa uban Nimo nagmugna sa mga kapanahonan (Heb. 1:2) ug kinsa uban Nimo nagmando sa kahayag nga mosidlak: dawata ang Imong Pulong, nga nahimong tawo gikan kanako, pinaagi kaniya imong gitukod ang mga langit, gihimo ang yuta, ug gitigom ang mga tubig: dawat-a gikan kanako ang imong anak, nga akong gihalad kanimo sa niining dakong halaran, aron ikaw magbuot kaniya ug kanako sumala sa imong kabubut-on, ug aron imong matubos ang katawhan pinaagi sa iyang unod ug dugo, nga gikuha gikan kanako.

Pagkahuman Niya sa pagsulti niining mga pulong, gihatag Niya ang Iyang bililhon nga Anak ngadto sa mga kamot sa punong pari, isip representante sa Dios, sama sa pagsalig Niya kaniya ngadto mismo sa Dios. Pagkahuman niini, gibayran Niya Siya, sumala sa gikinahanglan sa balaod, sa gitudlo nga presyo—lima ka balaan nga shekel, nga ang gidaghanon daw nagtagna sa lima ka balaan nga samad sa lawas ni Kristo, nga Iyang gisagubang sa Krus, pinaagi niini ang tibuok kalibutan natubos gikan sa sumpa sa balaod ug gikan sa buhat sa kaaway[1566] .

Sa mismong higayon nga gidala sa Inahan sa Dios ang bata nga si Jesus aron tumanon ang kostumbre nga gitudlo sa Balaod, ang tigulang nga si Simeon, usa ka matarong ug debotong tawo, nga giya sa Espiritu Santo, misulod sa templo; nagpaabot siya sa kahupayan sa Israel, nga moabot uban sa pag-abot sa Mesiyas[1567] . Nahibalo siya nga hapit na moabot ang dugay nang gihulat nga Mesiyas, kay ang sceptre mibalhin na gikan kang Juda paingon kang Herodes, ug natuman na ang propesiya sa katigulangan, si Patriarka Jacob—nga iyang gipahayag nga ang prinsipe gikan sa Juda dili mapakyas hangtod moabot ang paglaum sa mga nasud, si Kristo nga Ginoo (Gen. 49:10). Sa samang paagi, natapos na ang pitapulo ka semana ni Daniel, pagkahuman niini, sumala sa propesiya, mahitabo ang pag-abot sa Mesiyas. Sa samang higayon, gisaad usab sa Balaang Espiritu kang San Simion nga dili siya mamatay hangtod makita niya ang Kristo sa Ginoo. Si Simion, Samtang nagtutok sa Labing Putli nga Birhen ug sa Bata sa iyang mga bukton, iyang nakita ang grasya sa Dios nga naglibot sa Inahan ug sa Bata; ug, sa pag-ila gikan sa Espiritu Santo nga Siya mao ang dugay nang gihulat nga Mesiyas, midali siya paabante ug, sa pagdawat kaniya uban sa dili masukod nga kalipay ug matinahuron nga kahadlok, naghalad siya og dakong pagpasalamat sa Dios. Siya, nga maputi na ang iyang buhok sama sa usa ka gansa sa wala pa kini mamatay, mitugtog og usa ka propetikanhong kanta: *'Karon, Ginoo, tugoti ang imong alagad nga mohawa sa kalinaw, sumala sa imong pulong*.'

'Wala koy kalinaw,' murag mao kini iyang gisulti, 'sa akong hunahuna, samtang nagpaabot Kanimo sa tanang adlaw sa akong kinabuhi, ug sa tanang adlaw nagpabilin ako sa kasubo hangtod nga Miabot Ka: apan karon, nga nakita na Ka, nadawat na nako ang Gasa, ug, nga napalaya gikan sa kasubo, mobiya na ako gikan dinhi uban ang maayong balita ngadto sa akong mga katigulangan: Ipahibalo nako ang Imong pag-abot sa kalibutan kang atong katigulangan nga si Adan ug kang Abraham, kang Moises ug kang David, kang Isaias ug sa uban pang balaang mga amahan ug mga propeta; dad-on nako kanila ang dili masukod nga kalipay, sila nga nagpabilin sa

---

[1566] Sumala sa salaysay ni San Demetrio sa Rostov, gidugang sa mga Balaang Amahan nga ang balaang propeta Zacarias, amahan ni Juan nga Mambabanhaw, sa dihang ang Labing Balaan nga Birhen miadto sa templo uban ang Bata alang sa iyang paghinlo, wala siya ibutang sa seksyon para sa mga babaye nga nagpa-hinlo, kondili sa seksyon para sa mga dalaga, diin ang mga minyo nga babaye dili tugotan nga motindog. Ug sa dihang ang mga eskriba ug mga Pariseo, sa pagkakita niini, nagsugod sa pagpahayag sa ilang kasuko, si Zacarias, nga nagtindog sa ilang atubangan, nagpahayag nga kining Inahan nagpabilin nga usa ka putli nga Birhen bisan pa human sa Pagkahimugso. Sa dihang wala sila motuo niini, miingon si Zacarias nga ang kinaiyahan sa tawo, sama sa matag binuhat, kinahanglan mosilbi sa Iyang Magbubuhat, ug nga sa Iyang gamhanang mga kamot nahimutang ang paghan-ay sa Iyang binuhat, sumala sa Iyang kabubut-on – ug ingon usab ang paghan-ay diin ang Birhen nanganak ug nagpabilin nga Birhen pagkahuman sa pag-anak: 'Tungod niini,' miingon siya, 'wala nako gikuha kining Inahan gikan sa dapit nga gitudlo para sa mga birhen, kay Siya labaw pa sa tanang mga birhen.'

[1567] Ang propesiya sa *kapito-an ka semana* makita sa Daniel (Dan. 9).

kasubo hangtod karon; padalha ako ngadto kanila, aron, sa pagbiya sa ilang kasubo, sila maglipay kanimo – ang ilang Manluluwas. Padal-a ako, imong alagad, human sa daghang katuigan sa pag-alagad, aron makapahulay sa sabakan ni Abraham: nakita na sa akong mga mata ang Imong Kaluwasan, nga giandam para sa tanang katawhan; nakita sa akong mga mata ang Kahayag, nga giandam aron pahawaon ang kangitngit, aron pasigaon ang mga nasud, ug aron ipadayag kanila ang wala mailhi nga mga Balaang Misteryo sa Diyos, – ang Kahayag nga misidlak alang sa paghimaya sa Imong katawhan nga Israel, nga Imong gisaaran pinaagi sa propeta Isaias, nga nagaingon: *'Ihatag ko ang kaluwasan sa Siyon, ug ang akong himaya sa Israel'* (Isaias 46:2).

Si Jose ug ang Labing Balaan nga Birhen, pagkahibalo nila sa tanan nga gisulti ni Simeon mahitungod sa Bata, nangahibulong; labaw pa, ilang nakita nga si Simeon nag-istorya sa Bata nga dili sama sa usa ka bata, kondili sama sa 'Ang Ginoo nga Walay Katapusan'[1568] , ug, sa pag-ampo, gitawag Siya dili ingon usa ka tawo, kondili ingon Dios, nga adunay gahum sa kinabuhi ug kamatayon ug makahimo dayon sa pagpadala sa daang tawo ngadto sa umaabot nga kinabuhi o sa pagtipig kaniya sa karon nga kinabuhi. Gihatag usab ni Simeon ang iyang panalangin kanila, gidayeg ug gipasidunggan ang walay-sala nga Inahan nga nagdala sa Dios ug sa tawo sa kalibutan, ug gipasidunggan usab ang ginikanan nga amahan, si San Jose, nga giisip nga takus nga mahimong ministro sa ingon nga misteryo. Unya, mituyok siya kang Maria, ang Iyang Inahan, ug dili kang Jose – kay nakita niya kaniya, sa iyang kaugalingong mga mata, ang Birhen nga Inahan – miingon si Simeon:

– Moresulta kini sa pagkahugno ug pag-asdang sa daghan sa Israel: sa pagkahugno sa mga dili motuo sa Iyang mga pulong, ug sa pag-asdang sa mga malumo nga midawat sa Iyang balaan nga pagtulon-an – sa pagkahugno sa mga eskriba ug Pariseo, nga nabuta sa dautang buot, ug sa pag-asdang sa yano nga mga mangingisda ug mga walay edukasyon. Dili Niya pilion ang mga maalamon, kondili ipahiya Niya ang mga maalamon ning panahona – sa pagkahugno sa tigum sa mga Hudiyo sa Daan nga Tugon, ug sa pagsaka sa Simbahan sa Dios, nga pinaagi sa grasya. Siya magsilbi nga timaan sa panaglalis[1569] , kay usa ka dakong panagbulag ang motumaw tali sa mga tawo tungod Kaniya: ang uban motawag Kaniya nga maayo, samtang ang uban moingon nga ginatintal Niya ang mga tawo, ug ila Siyang ibutang—sumala sa mga pulong sa propeta Jeremias, *'ingon usa ka target sa mga pana'* (Lamentations 3:12), pagbitay kaniya sa krus, pagbuslot kaniya sama sa mga pana, mga pako ug usa ka sibat. Niadtong panahona, O Inahan nga walay bana,' padayon sa tigulang, 'usa ka espada sa kasubo ug kasakit sa kasingkasing motuslok sa imong kalag sa diha nga makita nimo ang imong Anak nga gipako sa Krus, sa diha nga, uban sa dakong kasakit sa imong kasingkasing ug sa paghilak, ikaw mopahawa niining kalibutan aron biyaan Siya nga imong gidala sa kalibutan nga walay sakit.

Dinhi sa templo anaa usab si Ana nga propetesa, anak ni Phanuel, sa tribo ni Asher. Balo siya, tigulang na kaayo – siya kwarenta'y-apat ka tuig ang panuigon; nag-uban lang siya sa iyang bana sulod sa pito ka tuig ug, pagkabalo na, nagkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Ginoo, wala gayud mobiya sa templo, kondili nag-alagad sa Ginoo adlaw ug gabii sa pagpuasa ug pag-ampo. Pag-abot niya sa templo niadtong takna, si Ana mitagna sa taas nga panahon mahitungod sa Bata nga gidala sa templo sa Ginoo, ngadto sa tanan nga nagpaabot sa kaluwasan sa Jerusalem[1570] .

Sa pagdungog ug pagkita niini tanan, napuno sa kasuko sa ilang kasingkasing ang mga eskriba ug Pariseo ug naglagot sila kang Simeon ug Ana tungod sa ilang pagpamatuod mahitungod sa Bata. Wala sila maghilom, kondili gisulti nila kang Haring Herodes ang tanan nga nahitabo ug gisulti sa templo[1571] . Iyang gipadala dayon

---

[1568] Sa porma *sa Karaan sa mga Adlaw,* nga mao, usa ka halangdong tigulang, nakakita si propeta Daniel sa Dios (Dan. 7:9–13). Sa Balaang Kasulatan, ang katigulangon usahay magsilbi nga simbolo *sa kahangturan* sa Dios.

[1569] Ingon usa ka hilisgutan sa panaglalis, usa ka gipanglalis nga estandarte – ang hulagway gikuha gikan sa usa ka militar nga estandarte atol sa gubat, nga ang usa ka panig naningkamot nga makuha samtang ang pikas naningkamot nga depensahan. Ang Ginoo nahimong bandila sa panagbangi sa samang kahulugan nga ang uban—ang mga dili motuo—naningkamot sa paglaglag Niya (nga ilang gihunahuna nga ilang nakab-ot pinaagi sa pagkrusipisyon sa Anak sa Dios), samtang ang uban—ang mga motuo—nagtindog ug nagpadayon sa pagtindog ilawom niining bandila ug nakigbisog alang niini.

[1570] Gikan niini, klaro nga daghan kaayong mga tawo sa Jerusalem niadtong panahona ang nagpuyo uban ang paglaum sa hapit na pag-abot sa Gisaad nga Mesiyas—tinuod nga mga Israelinhon nga, walay duhaduha, naglipay sa dakong kalipay sa pagkadungog sa pagtuman sa ilang mga gilauman ug pag-ampo.

[1571] *Si Herodes,* nga nailhan sa kasaysayan *nga si Herodes ang Dako,* anak ni Antipater, Hari sa mga Hudiyo, unang nahimong gobernador sa Galilea, apan ubos sa unang emperador nga Romano, si Octavian Augustus, niadtong 40 BC, nadawat niya ang titulo nga Hari sa mga Hudiyo ug nagdumala sa tibuok Judea, nga sakop niadtong panahona sa Imperyong Romano.

ang mga sundalo uban ang sugo nga pangitaon ang Balaang Bata, si Kristo ang Ginoo, ug patyon Siya; apan wala na nila Siya makita: tungod sa sugo nga gihatag kang Jose sa damgo, gidala Siya paingon sa Ehipto. Si San Jose ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, pagkahuman nila pagtuman sa tanang gikinahanglan sa balaod sa templo, wala na mobalik sa Betlehem, kondili mibalik sila sa Galilea, sa ilang kaugalingong lungsod sa Nazaret[1572] , ug gikan didto dali silang nilayas paingon sa Ehipto (Mat. 2:13–14). Ang bata, sa samang higayon, mitubo ug naglig-on sa espiritu, napuno sa kinaadman, ug ang grasya sa Dios anaa kaniya (Lucas 2:40).

[1573]Ang Pista sa Pagpresentar sa Ginoo gitukod atol sa paghari ni Justinian; kaniadto, bisan pa nga gisaulog sa Simbahan ang Pagpresentar sa Ginoo[1574] , wala kini gisaulog nga solemne. Ang debotong Emperador Justinian nagtukod niini nga pista aron pagsaulogon isip pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios, kauban ang ubang dagkong pista sa . Ang pagtukod niining pista gipahinungod tungod sa talagsaong mga kahimtang. Sa panahon sa paghari ni Justiniano, sa Byzantium ug sa palibot niini, adunay grabeng salot nga milungtad og tulo ka bulan, nga nagsugod sa ulahing bahin sa Oktubre, nga sa sinugdan lima ka libo ka tawo ang namatay matag adlaw, ug sa ulahi napulo ka libo; bisan ang mga lawas sa mga dato ug mga halangdon nagpabilin nga wala mailot, kay ang tanang mga sulugoon ug ulipon nangamatay, ug wala nay nabilin nga maglubong sa ilang mga agalon. Ug sa Antioquia, gawas sa salot, nga usa ka silot tungod sa mga sala sa mga tawo, usa pa ka silot sa Dios ang miigo – usa ka makalilisang nga linog, nga nagpabagsak sa tanang dagkong balay, hataas nga mga tukuran ug mga templo, ug daghang mga tawo ang nangamatay ilawom sa ilang mga bungbong; Usa sa mga namatay mao si Euphrasius[1575] , Obispo sa Antioquia, nga naipit ug namatay sa pagkahugno sa simbahan. Niining makalilisang ug kalamidadong panahon, usa ka matinud-anong tawo nakadawat og pahibalo nga ang usa ka solemne nga selebrasyon sa Presentasyon sa Ginoo angay itukod, sama sa ubang dagkong pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios. Busa, sa pag-abot sa adlaw sa Presentasyon sa Ginoo, ang ikaduhang adlaw sa Pebrero, sa dihang nagsugod ang selebrasyon uban sa pagbantay tibuok gabii ug prusisyon nga adunay mga krus[1576] , ang makamatay nga salot, ang peste ug ang linog mihunong dayon, pinaagi sa kaluoy sa Dios ug sa mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Kaniya ug kang Kristo, ang Dios nga natawo gikan kaniya, hatagi og dungog, himaya, pagsimba ug pagpasalamat hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Maglipay ka, O Birhen nga puno sa grasya, Inahan sa Dios, kay gikan kanimo misidlak ang Adlaw sa Pagkamatarong, si Cristo nga among Dios, nga naghatag kahayag sa mga nagpuyo sa kangitngit. Maglipay usab ka, O matarong nga tigulang, kay giakbay ka sa Manluluwas sa among mga kalag, nga naghatag kanamo sa pagkabanhaw.

Kontakion, Tono 1:

Ginasantu Nimo ang sabakan sa Birhen pinaagi sa Imong Pagkatawo, ug gipanalanginan Nimo ang mga kamot ni Simeon sumala sa angay, nga miuna ka nga miabot; karon giluwasan Mo kami, Kristo among Dios: apan

---

[1572] Lucas 2:39. Ang *Betlehem* usa ka gamay nga lungsod nga dili kaayo layo sa Herusalem, sa habagatan; ug gikan *sa Nazaret,* usa ka lungsod sa Galilea, ang Betlehem usa ka biyahe nga tulo ka adlaw o medyo sobra pa.

[1573] Kini, siyempre, nagtumong sa *Antioquia – usa* sa labing karaan ug pinakadato nga mga siyudad sa Siria, ug mao ang kapital niini; nahimutang kini sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo. Ang Antioquia adunay talagsaong kahulugan alang sa Simbahang Kristiyano isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem, ug isip inahan sa mga Simbahang Kristiyano nga gitukod taliwala sa mga Hentil. Karon, ang Antioquia usa ka gamay ug pobre nga lungsod nga adunay populasyon nga moabot sa 10,000.

[1574] Aduna'y mga paghisgot bahin niining pista sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan sa ika-3, ika-4, ug ika-5 nga siglo.

[1575] *Si Eufrasio* mao ang Obispo sa Antioquia gikan sa 523 hangtod 527.

[1576] Isip paghinumdom sa kataposan sa salot nga miigo sa Constantinople ug sa makalilisang nga linog sa Antioch, batid sa pipila ka mga lugar nga ang Simbahan magprosesyon uban *sa litanya sa gawas sa mga monasteryo* sa wala pa ang Liturgiya, ug atol niining prosisyon, mag-awit sa mga stichera sa pista ug sa kanon, sumala sa batid; ug pagbalik sa simbahan, pagsaulog *sa Liturgiya.*

pahiluma ang gingharian taliwala sa panagbangi ug palig-oni ang Emperador, nga imong gihigugma, O Ikaw ra ang Higugma sa Katawhan[1577] .

16 Pebrero

3 Pebrero (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Iador, nga nag-antos sa panahon ni Emperador Decius[1578] .

Paghandum kang San Simeon nga Nadawat sa Diyos.

Paghinumdom sa 3 Pebrero

Sumala sa Balaang Ebanghelyo, ang tigulang nga si Simeon usa ka matarong ug debotong tawo nga nagpaabot sa kahupayan sa Israel, ug ang Espiritu Santo mipahulay kaniya. Gipahibalo siya sa Dios sa hapit na nga pag-abot sa kalibutan sa tinuod nga Mesiyas (Lucas 2:2). Ang mga karaang historyador nagasaysay sa istorya kung giunsa ni Simeon pagdawat niining pagpadayag ingon niini. Pinaagi sa sugo sa Ehipsiyong hari nga si Ptolemy, gihimo ang hubad sa Balaod ni Moises ug sa mga propetikanhong libro gikan sa Hebreo ngadto sa Griyego. Alang niini nga buluhaton, napili ang pitopulo sa labing maalamon nga mga tawo gikan sa tibuok katawhang Hudiyo[1579] . Apil kanila si Simeon, usa ka tawo nga puno sa kinaadman ug lawom nga eskolar sa Balaang Kasulatan. Samtang naghubad siya sa basahon sa propeta Isaias, naabot ni Simeon ang mga pulong*, 'Ania, ang usa ka birhen magdalit ug mag-anak og usa ka Anak nga lalaki'* (Isaias 7:14). Samtang gibasa niya kini, nagsugod siya og pagduha-duha, naghunahuna nga imposible nga ang usa ka babaye nga walay bana makapanganak. Si Simeon nakakuha na og kutsilyo ug hapit na niyang putlon kining mga pulong gikan sa makulot nga sinulat ug ilisan ang pulong nga 'birhen' sa pulong nga 'asawa'. Apan niadtong takna, mipakita kaniya ang Anghel sa Ginoo ug, gikuptan siya sa kamot, miingon: 'Magtuo ka sa gisulat nga mga pulong, ug ikaw mismo makakita sa pagtuman niini; kay dili ka mamatay hangtud nga makita nimo ang Ginoong Kristo, nga paganganak sa putli nga Birhen.'

Tungod kay mituo siya sa mga pulong sa anghel ug sa propeta, si Simeon nagpaabot nga may kadasig sa pag-abot ni Kristo sa kalibutan. Nagkinabuhi siya nga matarong ug walay sala, gilayo ang tanang dautan ug

---

[1577] Sa kondak alang sa Presentasyon sa Ginoo, ginahinumduman sa Simbahan ang pagluwas gikan sa mga kalamidad nga miigo sa Simbahang Sidlakan ug nga, pinaagi sa kaluoy sa Dios, natapos atol sa paghari ni Emperador Justinian.

[1578] *Si Decius* naghari gikan sa 249 hangtod sa 251.

[1579] Si Ptolemy II, Philadelphus, anak ug manunod ni Ptolemy Lages (285–247 BC), usa sa labing bantugan nga mga magmamando sa Ehipto. Ilado siya ilabina tungod sa iyang maalamon nga gugma sa kahibalo. Pinaagi sa iyang paningkamot natukod ang Aklatan sa Alexandria. Tungod kay gusto niyang idugang ang Siria sa iyang mga gingharian, gisakop usab niya ang Judea, nga nahimutang sa dalan paingon sa Siria. Pagkahuman niyang nakuha ang Jerusalem, daghang libo ka mga Hudiyo gikan sa Jerusalem ug sa palibot niini, ingon man gikan sa Samaria, ang nadakpan ug gidala sa Ehipto; apan tungod kay buotan ang pagtratar sa hari sa mga Hudiyo ug gihatagan pa gani sila og parehas nga katungod sa mga Masedoniano sa Alexandria, daghang mga Hudiyo ang boluntaryong nagpuyo sa maong nasud. Pagkadungog niya nga ang Balaod sa mga Hudiyo gikan sa Dios ug naglangkob sa labing hataas nga kinaadman ug labing balaan nga mga sugo, gusto sa hari nga kini hubaron sa Griego. Gusto niya nga idugang kini nga hubad sa iyang halapad nga librarya sa Alexandria, ug tingali usab aron sa pagbuhat og pabor sa mga Hudiyo, kadaghanan kanila, tungod kay dugay na kaayo nagpuyo sa Alexandria, nagsugod na sa pagkalimot sa ilang inahan nga pinulongan. Gipadala ang usa ka embahada ngadto sa Jerusalem nga nagdala og daghang bililhon nga gasa para sa Templo. Sa usa ka sulat ngadto sa punong pari, misulat ang hari nga hangyoon siya sa pagpadala og mga tigulang nga maalamon sa balaod sa ilang mga katigulangan, nga makahubad niini og husto ngadto sa Griyego. Niadtong panahona, ang punong pari mao si Eleazar, apo ni Aduy. Nagpili siya og unom ka mga tigulang gikan sa matag usa sa napulo'g duha ka tribo sa Israel ug, pagkahuman niyang gisalig kanila ang labing tukmang kopya sa balaang mga libro—nga gisulat sa bulawanong mga letra sa labing maayong pergamino—gipadala sila sa Alexandria. Didto, gidayeg kaayo sila. Gihatagan sila og usa ka balay sa isla sa Pharos, diin sila nagtrabaho sa hubad matag adlaw hangtod sa ikasiyam ka oras o hangtod alas tres sa hapon. Nahuman ang hubad sa kapito-an ka adlaw, gibasa sa atubangan sa mga Hudiyo sa Alexandria, ug giuyonan nila kini. Kining maong hubad sa balaang mga libro nailhan nga 'hubad sa kap-atan (o, sa mas tukma, kap-atan ug duha) ka maghubad', o mga maghubad; gigamit pa kini hangtod karon sa Simbahang Ortodokso sa Sidlakan, ug gikan niini gikuha ang atong 'Slavonic nga Hubad sa Daang Tugon'.

nagpabilin kanunay sa templo sa Dios. Didto, nag-ampo si Simeon sa Dios nga magpakita Siya og kaluoy sa Iyang kalibutan ug luwason ang mga tawo gikan sa dautang yawa.

Sa dihang ang atong Ginoong Jesu-Kristo, kap-atan ka adlaw human sa Iyang pagkahimugso, gidala sa mga kamot sa Iyang Labing Balaang Inahan, sumala sa balaod (Ex. 13:2), ngadto sa templo, niadtong maong takna ang matarong nga si Simeon, nga giya sa Espiritu sa Dios, miabot usab didto. Sa dihang nakita niya ang Walay Katapusan nga Bata ug ang Walay Sala nga Birhen nga Nanganak kaniya, iyang nakaila nga Siya mao ang gisaad nga Mesiyas, ug nga Siya mao ang Birhen nga diin matuman—ug natuman na—ang propesiya ni Isaias. Sa pagkakita Niya nga nababad sa langitnong kahayag ug nagdan-ag sa banal nga sinag, miduol si Simeon Niya uban sa kahadlok ug kalipay, gidawat sa iyang mga bukton ang Banal nga Bata[1580] , ug miingon: *'Karon, Ginoo, tugoti na ang imong sulugoon nga mohawa sa kalinaw, sumala sa imong pulong; kay nakita sa akong mga mata ang imong kaluwasan, nga imong gipreparar sa atubangan sa tanang katawhan, usa ka kahayag alang sa pagpadayag ngadto sa mga Hentil ug alang sa himaya sa imong katawhan nga Israel'* (Lucas 2:29–32)[1581] .

Pagkahuman niini, nagpanghula siya mahitungod sa pag-antos ni Kristo ug sa Iyang pagkrusipisyon, ingon man usab mahitungod sa Inahan sa Dios, nga usa ka espada sa kasubo ug kasakit motuslok sa iyang kalag sa dihang makita niya ang Iyang Anak nga nagbitay sa Krus (Lucas 2:34–35).

Sa pag-abot sa iyang tigulang nga edad, natulog si Simeon sa Ginoo[1582] . Nasulat nga siya nabuhi sulod sa tulo ka gatus ug unom ka pulo ka tuig, kay gipahaba sa Dios ang kinabuhi sa balaan nga tigulang aron makita niya ang dugay na nga gihulat ug kanunay nga gipangandoy nga tuig, sa dihang ang Walay Katigulangang Anak natawo gikan sa Birhen, Kang Kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan, amen[1583] .

Kontakion, Tono 4:

Karon, ang tigulang, pagkahuman niyang gipahawa ang mga gapos niining mortal nga kinabuhi, gidawat niya sa iyang mga bukton si Kristo, ang Magbubuhat ug Ginoo.

Paghandum kang Santa Ana nga Propeta

Santa Ana nga Propetesa, nga gihisgutan sa Ebanghelyo, kauban ni San Simeon nga Nagtuman sa Diyos, nakigkita sa Ginoong Hesus sa templo ug nagpahayag nga Siya mao ang dugay nang gihulat nga Mesiyas – Kristo[1584] .

[1580] Mao kini ang hinungdan nganong si Santo Simeon gitawag nga Tagdawat sa Dios.

[1581] Ang pag-ampo sa higdaanan sa kamatayon ni San Simeon nga Dios-Tigdawat: 'Karon, tugoti na ang imong alagad nga mohawa sa kalinaw, O Ginoo' – ginabalik-balik matag-adlaw sa simbahan atol sa gabii nga serbisyo, aron ang gabii sa matag adlaw makapahinumdom sa matag magtutuo sa gabii sa iyang kinabuhi, mao ang kamatayon nga moabot kaniya. Ang balaan nga tigulang nga si Simeon, pagkahuman nga gipagawas gikan sa mga gapos sa unod, malipayon nga misulod sa sunod nga kalibutan sa dihang gidawat niya sa iyang tigulang nga yakap ang Balaang Bata, ang Manluluwas sa kalibutan. Busa, ang matag magtutuo, sa ilang katapusang mga gutlo, human matinud-anon nga makatagamtam sa Balaang mga Gasa—ang Lawas ug Dugo ni Cristo—malipayon nga mobiya niining masamok ug walay pulos nga kalibutan.

[1582] Ang balaan nga mga relikya ni Simeon nga Nagtugot sa Diyos gidala sa Constantinople sa panahon sa paghari ni Emperador Justin nga Bata (565–578) ug gipahulay didto sa Kapilya ni San Santiago, igsoon sa Ginoo, sa Simbahan sa Chalcopratia, nga gitukod niadtong emperador. Ang lubnganan ni San Simeon nga Diosnadaanan nakita usab dinhi sa atong Rusong peregrino sa ika-12 nga siglo, si Arsobispo Anthony sa Novgorod.

[1583] Daghang nagtuo nga si Santo Simeon, nga nagdawat sa bata nga si Jesus sa iyang mga bukton sa dihang gidala Siya sa templo ug nagpanalangin kang Birhen Maria ug kang Jose, usa ka pari sa Templo sa Jerusalem, sama sa pagdawat ni Zacarias kaniadto sa bata nga si Maria—nga mahimong Inahan ni Jesus—sa dihang gidala siya sa templo. Ang mosunod nga mga personahe naghisgot niini: San Atanasius ang Dako – sa iyang traktado mahitungod sa komon nga kinaiya sa Amahan ug Anak; San Cirilo sa Herusalem – sa iyang homiliya mahitungod sa Pagpresentar sa Ginoo; San Epifanio – sa iyang pagtudlo mahitungod sa mga patriyarka sa Daan nga Tugon; ug uban pa. Ang Ebanghelyo wala maghisgot sa opisina nga gihuptan sa matarong nga Simeon, apan sa mga himno sa Balaang Simbahan gitawag siya nga 'pari', 'nagkonsegrah', 'ministro sa santuwaryo', 'usa nga naghalad og balaodnong halad' ug 'usa nga naghinlo sa katawhan sa Israel pinaagi sa halad sa dugo'. Ang kaugalingong mga lihok ni San Simeon sa Presentasyon sa Ginoo (Lucas 2:23–37) nagpakita usab nga siya usa ka pari.

[1584] Lucas 2:36–38. – Alang sa dugang detalye bahin kang Santa Ana nga Propeta, tan-awa ang Narasyon sa Presentasyon

Paghandum kang San Blas nga Martir[1585]

Gisaulog sa ika-3 sa Pebrero

Si San Vlasius usa ka magbalantay sa karnero ug gikan sa Caesarea sa Cappadocia[1586] . Sa pagsugod sa pagpanlupig ug pagpangita sa mga Kristohanon, gipangita usab si Vlasius sa tibuok palibot nga mga lugar isip usa ka Kristohanon. Pagkahibalo niini, kusang-loob nga misumiter si San Vlasius sa kamot sa iyang mga mananakit, nga gipahaba siya ug gibugbog gamit ang litid sa baka. Apan giayo sa Dios ang iyang mga sakit ug gipahilunasan ang iyang mga samad. Pagkahibalo niini, gitawag kini sa gobernador nga salamangka ug gisugo nga human niining mga pagpanakit, itambog ang santo sa usa ka kaldero nga nagbukal nga tubig. Sa kahadlok sa tanan nga naa didto, wala'y kadaut ang martir ug nakigsulti sa mga tawo nga naglibot kaniya samtang naa siya sa nagbukal nga tubig, kay ang mga Anghel sa Dios miabot ug gipanalipdan siya nga wala'y kadaut. Pagkahuman niini, sa sugo sa gobernador, miabot ang mga sundalo aron kuhaon siya gikan sa kaldero; sa dihang nakita nila siya nga nag-awit uban sa mga anghel, ang mga sundalo misugid usab nga mga Kristohanon sila. Pagkahibalo niini, nagpadala ang gobernador og lain pang mga sundalo, apan sila usab, pag-abot nila, misugid nga mga Kristohanon sila. Pagkahuman niini, ang gobernador mismo miabot didto ug nakakita sa santo nga nagtindog sa nagbukal nga tubig. Sa pagtuo nga nangabugnaw na ang tubig, gihugas sa gobernador ang iyang nawong niini ug dayon nasunog ang iyang nawong, ug namatay siya tungod niini. Human nakapabalhin og daghan ngadto kang Kristo pinaagi sa iyang mga milagro, si San Blas nangamuyo sa Dios ug gisumite niya ang iyang balaan nga kalag kaniya. Ang mga anaa sa dihang siya namatay nakakita og kalapati nga naglupad ibabaw sa iyang lawas. Mahitungod sa baston sa magbalantay ni Vlasius, sa dihang gitamnan kini sa yuta, mitubo kini ngadto sa usa ka dako kaayong kahoy, nga ang mga sanga nitabon sa halaran sa simbahan nga gitukod ibabaw sa mga relikya sa santo[1587] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Adrian ug Evbul

Gisaulog sa Pebrero 3

Ang mga Balaang Martir nga sila Adrian ug Evbul lumad sa siyudad sa Vannia[1588] . Nagdilaab sa gugma alang sa mga magtutuo ni Kristo, mibyahe sila paingon sa siyudad sa Caesarea[1589] , diin pinaagi sa ilang mga pulong ug sa pagkawalay-sala sa ilang kinabuhi, nahibal-an nga mga Kristohanon sila. Busa, gidakpan sila ug gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya nga si Firmilian alang sa paglitis. Sumala sa iyang sugo, gibunalan sila sa abaga ug kilid ug gipailawom sa ubang labi pang mabangis nga pagpanakit, aron pugson silang isalikway si Kristo. Apan sa dihang nagpabilin silang matinud-anon sa ilang pagtuo, nasuko pag-ayo si Firmilian ug ang mga kauban niya, ug gidesisyonan nga itugyan ang mga santo sa mga mabangis nga hayop aron gisi-gisiun. Una nga gitugyan si Beato Adrian. Gikuptan siya sa usa ka leon, ug maisugon niyang gisukol kini, pagkahuman giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Sa bahin ni San Eubulo, ilang gisulayan pag-usab nga pahawaon siya sa iyang pagtuo pinaagi sa nagkalain-laing paghangyo ug tukso, apan nagpabilin siyang lig-on; busa gilabay usab siya sa mga hayop. Nakig-away usab siya sa leon ug namatay siya, giputol ang ulo sa espada, sama ni San Adrian.

[1585] Gikaila usab siya nga si Vukol, gikan sa Griyegong pulong βουκυλος – magbalantay.

[1586] Ang Kapadokya nahimutang sa sidlakan sa Asia Minor; ang Caesarea mao ang kapital sa Kapadokya.

[1587] Ang Balaang Martir Blas nabuhi ug namatay sa ika-3 nga siglo.

[1588] Ang siyudad sa Vannia, o Van, nahimutang sa baybayon sa sidlakan sa lanaw nga karon nagbitbit sa parehas nga ngalan, sa Armenia.

[1589] Ang siyudad sa Caesarea nahimutang sa Palestina sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Kini mao ang puwesto sa mga Romanong gobernador sa probinsya sa Palestina.

Ang Kinabuhi ni Santo Roman, ang Matinud-anong Prinsipe ug Tagahimo sa mga Katingalahan sa Uglich[1590]

Gisaulog kaniadtong 3 Pebrero

Ang Balaan ug Matinud-anon nga Prinsipe Roman sa Uglich nabuhi sa lisod nga mga panahon sa paglusob sa mga Tatar sa yutang Ruso. Siya ang ikaduhang anak nga lalaki ni Vladimir Konstantinovich, ang ikaduhang prinsipe nga gihatagan og gahum sa Uglich, ug apo ni Konstantin Vsevolodovich, nga unang prinsipe nga gihatagan og gahum sa Rostov, Yaroslavl ug Uglich, ug sa ulahi nahimong Dakong Prinsipe sa Vladimir[1591] . Si Vladimir Konstantinovich nakadawat sa Ugliche field, o sa lungsod sa Uglich, isip iyang appanage sa sayong pagkabata[1592] . Pagkahuman niyang gipangasawahan si Prinsesa Fotini, nanganak siya og duha ka anak nga lalaki – sila Andrei ug Roman[1593] .

Sa panahon sa paghari ni Vladimir sa Uglich, usa ka makalilisang nga bagyo ang mibuto sa yuta sa Rusya, ug sa Uglich usab: si Batu, human gubaon ang Moscow ug Vladimir ug patyon ang pamilya sa Dakong Prinsipe didto, misulong paingon sa tabok sa Volga, diin si Dakong Prinsipe Yuri Vsevolodovich misangko samtang nagtigom sa iyang mga tropa. Sa ilang pagbiyahe, gipailalom sa mga Tatar ang matag lungsod nga ilang naagian, samtang ang mga misupak gipangguba ug gipatay ang mga lumolupyo. Tungod sa klaro ug hapit na nga katalagman, si Prinsipe Vladimir sa Uglich nagpasiya nga dili na mosukol nga walay pulos, kondili luwason ang lungsod ug ang mga lumolupyo pinaagi sa pagsumiter sa mga Tatar. Apan, siya mismo, kauban ang iyang pamilya, wala gustong makasinati sa kaulaw ug nangita og dalangpanan sa amihanan, nga nibakwit paingon sa rehiyon sa Novgorod. Pagkahuman sa makalilisang nga gubat sa Suba sa Siti ug sa kamatayon ni Dakong Prinsipe Yuri, napugos ang mga prinsipe sa Rusya nga ilhon ang awtoridad sa mga Tatar ug mobayad kanila og buhis. Napugos usab ang Prinsipe sa Uglich nga mosumite niining kapalaran; pagkahuman sa pagbiya ni Batu paingon sa habagatan, sama sa ubang mga prinsipe, sa dihang milabay na ang katalagman, mibalik siya sa Uglich ug misugod sa pagdumala, karon isip usa ka vasal sa Khan. Wala mailhi kung mibyahe ba si Prinsipe Vladimir paingon sa Horde aron ipahayag ang iyang pagsumite sa Khan, sama sa gikinahanglan ug sama sa gikinahanglan buhaton sa tanang nagdumala nga prinsipe. Ang tradisyon, sumala sa naitala sa usa ka detalyadong hagiograpiya, nag-ingon nga wala moadto si Vladimir sa Horde, apan, aron makalikay sa responsibilidad, wala usab siya nagpabilin sa Uglich; imbis, nagpuyo siya sa lain-laing mga lungsod ug namatay sa Vladimir niadtong 27 Disyembre 1249. Ang iyang lawas dayon gidala sa iyang asawa ug mga anak ngadto sa Uglich ug gilubong sa Katedral sa Pagbag-o.

[1590] Niadtong 1605, sugod sa Pebrero 3, nagsugod ang mga milagro pinaagi sa mga relikya ni Santo Prinsipe Roman sa Uglich. Niadtong panahona, gisugo ni Patriarka Job ang Metropolita sa Kazan, si Hermogenes—nga sa ulahi nahimong Patriarka—nga susihon ang mga relikya sa balaan nga prinsipe sa Uglich ug pamatud-an ang mga report sa mga milagro. Sa panalangin ni Patriarka Job, gisulat ni voivode Semen Romanovich Olferyev ug ni Sergius, usa ka monghe sa Danilov Monasteryo sa Pereyaslav, ang hagiograpiya, ang banal nga serbisyo, ug ang paghulagway sa mga milagro (gikan sa 3 Pebrero 1605) ni San Prinsipe Roman. Pagkahuman sa pagsakop ug pagpanamastamas sa mga Lithuanian sa lungsod sa Uglich niadtong 1609, kining bag-ong gisulat nga hagiograpiya, ingon man ang talaan sa mga milagro gikan sa Pebrero 3 hangtod Marso 2, 1605, wala na matultol; ang banal nga serbisyo ug ang talaan sa mga milagro gikan sa Marso 2 ra ang na-transcribe. Base sa usa ka manuskrito nga natipigan sa Katedral sa Pagbag-o sa Uglich, ang salaysay sa mga milagro ni Santo Prinsipe Roman gipatik sa Yaroslavl Diocesan Gazette para sa 1873, mga Numero 46–48, ug ingon usa ka bulag nga pamplito: 'Ang Sugilanon sa mga Milagro sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Roman, ang Himagaya sa Uglich'. Yaroslavl. 1874. Ang serbisyo ug ang salaysay sa mga milagro nailhan usab nato gikan sa daghang ubang manuskrito. Human sa pagkawala sa hagiograpiya nga gisulat niadtong 1605, usa ka bag-o, lapad nga hagiograpiya ang gisagol pag-usab sa ika-18 nga siglo sa Katedral sa Pagbag-o sa Uglich 'gikan sa labing karaang mga kronikista ug kasaligan nga mga heograpikal nga historyador'; Base sa usa ka kopya sa ika-18 nga siglo, kini nga hagiograpiya gipatik sa Yaroslavl Diocesan Gazette para sa 1889, Mga Blg. 48–49, ug ingon usa ka bulag nga pamplito: 'Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matinud-anong Prinsipe Roman Vladimirovich, ang Tagahimo og Milagro sa Uglich'. Yaroslavl, 1890. Ang impormasyon nga anaa sa 'Tale' ug 'Life' nga gihisgutan dinhi gipamatud-an sa kasamtangang paglataway pinaagi sa pagtandi sa mga kronika ug uban pang mga tinubdan.

[1591] Si Konstantin mao ang anak ni Dakong Prinsipe Vsevolod III Yuryevich 'Ang Dako nga Salag', nga natawo niadtong 1185; sukad 1207 siya ang prinsipe nga gihatagan og yutang sakop sa Rostov, Yaroslavl ug Uglich, ug sukad 1216 Dakong Prinsipe sa Vladimir; namatay siya niadtong 1219.

[1592] Natawo siya mga tuig 1214.

[1593] Nagminyo si Prinsipe Vladimir niadtong 1232; natawo si Prinsipe Andrei niadtong 1233, ug si Roman niadtong 1 Oktubre 1235.

Ang pagkabata sa debotong Prinsipe Roman, sama sa iyang maguwang nga si Andrei, naggugol sa taliwala sa makalilisang nga kagubot ug kalamidad, nga mas dugay sa pagbiyahe ug paglibot kaysa sa malinawon nga pagpuyo uban sa iyang mga ginikanan sa Uglich.

Pagkahuman sa kamatayon ni Vladimir, ang iyang panganay nga anak nga si Andrei, nga 16 anyos pa lang, nahimong Prinsipe sa Uglich. Bisan pa, ang iyang inahan anaa sa iyang kiliran ug nag-atiman sa mga anak. Namatay si Andrei niadtong 1261, nga walay nabilin nga mga anak, ug ang prinsipalidad sa Uglich napasa sa iyang igsoon nga si Roman, nga 26 anyos niadto.

Tungod kay nagdako siya sa matinud-anong pamilya ni Prinsipe Vladimir Konstantinovich taliwala sa makalilisang nga kagubot ug mga pagsulay, ug tungod kay daghan siya og oras nga gigahin sa pagbiyahe, si Prinsipe Roman nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug gamay ra ang hilig sa masadya o malandi nga kinabuhi. Ingon usa ka tawo nga daghan og nahibal-an, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa og mga libro ug aduna siyay lawom nga paghigugma sa mga balay sa Dios, sa mga klero, ug sa serbisyo sa simbahan. Ang iyang pagdumala giila tungod sa pagtukod sa daghang simbahan sa Uglich ug sa tibuok prinsipalidad sa Uglich, nga nakasinati og kalinaw ilawom sa iyang paghari, kutob sa mahimo atol sa lisod nga panahon sa dominasyon sa Tatar. Ang awtoridad ni Prinsipe Roman milapas pa sa Uglich ngadto sa ubang mga lungsod: Kashin, Vezhetsky Verkh, Ustyuzhna, Dmitrov ug Zvenigorod. Siya usab ang responsable sa pagtukod sa bag-ong lungsod sa Romanovo sa hataas nga wala nga pampang sa Volga, atbang sa panimalay sa Borisoglebskaya.

Si Prinsipe Roman nailhan tungod sa iyang mga buhat sa kalooy ug nag-atiman sa pagtukod og mga balay-panglimos ug mga hospisyo.

Niadtong 1265, nagminyo si Prinsipe Roman kang Prinsesa Alexandra, apan wala silay anak. Nagpuyo uban kaniya sa Uglich ang iyang debotong inahan, si Prinsesa Fotini, nga sa iyang pagkatigulang mipasalig sa monastikong panata ubos sa ngalan nga Eudokia; namatay siya niadtong 1278 ug gilubong sa Uglich tupad sa iyang bana. Niadtong 1281, namatay usab ang iyang asawa nga si Alexandra ug gigugol niya ang iyang katapusang mga tuig sa pag-inusara, nga nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa mga buhat sa pagkamatinud-anon. Siya namatay nga malinawon niadtong Pebrero 3, 1285, nga dako kaayo ang kasubo sa iyang mga nasasakupan ug sa iyang mga paryente, ang mga prinsipe, nga nahigugma ug nagtahud kaniya. Ang lawas ni Prinsipe Roman gilubong sa Katedral sa Pagbag-o sa Ginoo, tupad sa lubnganan sa iyang amahan, inahan, igsoon nga lalaki, ug asawa.

Eksaktong duha ka gatus ka tuig human sa kamatayon ni Prinsipe Roman, niadtong 1485, gisugdan ni Prinsipe Andrei Vasilyevich sa Uglich[1594] ang pagtukod sa usa ka bag-ong bato nga Katedral sa Pagbag-o sa Ginoo sulod sa kuta sa lungsod sa Uglich. Samtang naghukay sa kanal para sa pundasyon sa bag-ong simbahan, gitagaan sa Diyos si Prinsipe Andrei sa pagdiskubre sa dili madaut nga relikya ni Prinsipe Roman, nga dayon gipahimutang sa bag-ong natukod nga simbahan ug nagpabilin didto, buo ug walay kadaut, sulod sa kapin usa ka gatus ug baynte ka tuig. Daghang katingalahang pagka-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit ang nibutho gikan niining dili madaut nga mga relikya. Ang mga lumolupyo sa Uglich ug sa mga kasikbit nga lugar nagpasidungog sa mga relikya sa balaan nga prinsipe uban sa dakong pagrespeto, apan wala'y opisyal nga pag-ila gikan sa mga awtoridad sa simbahan.

Pagkahuman sa pagpatay kang Tsarevich Dmitry sa Uglich sa ulahing bahin sa ika-16 nga siglo ug sa sayong mga tuig sa ika-17, nagsugod ang mga milagrosong pagka-ayo nga mas kanunay mahitabo sa mga masakiton nga nangdagsang sa mga relikya ni Santo Prinsipe Roman. Ang balita bahin niining mga milagro mikaylap sa halayo ug lapad, ug gisugo ni Patriarka Job si Metropolitan Hermogenes sa Kazan nga susihon sa lugar mismo ang balaan nga mga relikya ug ang mga salaysay sa mga milagro. Human niining imbestigasyon, gihatag ni Iyang Kasantulanan Patriarka Job ang iyang panalangin alang sa paghimo sa usa ka hagiograpiya, stichera ug usa ka kanon aron pasidunggan si Santo Roman, ingon man usab usa ka talaan sa mga milagro nga nagsugod pa niadtong Pebrero 3, 1605[1595] .

[1594] Si Andrei Vasilievich, anak sa Dakong Prinsipe Vasily Vasilievich nga Bulag ug igsuon ni Dakong Prinsipe John Vasilievich III, nagdumala sa Uglich sukad 1462; niadtong 1422 gipriso siya ni John III sa Pereyaslavl, diin siya namatay niadtong 1494.

[1595] Ang kinabuhi ni Santo Roman ug ang salaysay sa iyang sayong mga milagro nawala atol sa paglaglag sa mga Lithuanian. Ang nag-inusarang nabilin nga salaysay sa mga milagro nga gihimo sa iyang mga relikya, nga gipreserba kauban sa serbisyong para kang Santo Roman, gikan pa sa 2 Marso niadtong maong tuig, 1605.

Niadtong 1609, ang lungsod sa Uglich nakasinati og dakong kalamidad, sama sa tibuok Rus' niadtong panahona: ang paglaglag sa mga Lithuanian. Napildi ang lungsod sa Uglich, daghan sa mga lumolupyo ang gipatay, ug ang mga balay, ang kuta, ug ang mga simbahan sa Dios gipanguhaan ug gisunog. Gisulong usab sa mga kaaway ang Katedral sa Pagbag-o, gipanguha ug gisunog ang kadaghanan niini, ug tinuyo nilang gitumong ang mga relikya ni San Roman nga gipahimutang didto. Ang mga debotong mananamba ni Santo Roman nagtigom sa mga abo nga bukog sa iyang relikya—ang iyang ulo, mga tadyaw, mga bukton ug mga bitiis—gibutang kini sa usa ka bag-ong reliquaryo ug gibalik sa Katedral sa Pagbag-o, diin nagpabilin kini hangtod karon.

Paghinumdom kang San Azarías nga Propeta.

Gisaulog sa Pebrero 3

Si Santo Azarías, anak ni Oded, nagpanghimatuud sa mga adlaw ni Asa, Hari sa Juda[1596] . Sa okasyon sa himayaong kadaugan ni Asa batok kang Zerah, Hari sa Etiyopya, si Azarías, nga napuno sa Espiritu sa Dios, nag-awhag sa hari ug sa katawhan nga biyaan ang pagsimba sa mga dios-diosan ug matinud-anon nga mosilbi sa Tinuod nga Dios. Gipukaw sa propesiya ni Azariah, gipahawa sa hari ug sa katawhan ang mga diyus-diyosan gikan sa tibuok yuta sa Juda ug Benjamin. Daghang mga Israelinhon usab ang nibalik sa Tinuod nga Dios niadtong panahona, ug, nga nagtigom sa Jerusalem, misulod sa usa ka pakigsaad sa Dios, nga nagsaad nga dili na gayud sila moliko gikan Kaniya. Ug gipanalanginan sila sa Dios sa malungtaron nga kalinaw[1597] .

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Papias, Diodorus ug Claudian

Gisaulog sa ika-3 sa Pebrero

Ang mga balaan nga martir nga sila Papias, Diodorus, ug Claudian nag-antos sa panahon sa paghari ni Emperador Decius[1598] sa siyudad sa Attalia sa Pamphylia[1599] . Naga-atiman sila sa mga kawan sa ilang kaugalingong yuta ug, isip mga Kristohanon, nagpakaylap sa pagtuo kang Kristo sa mga pagano. Busa, usa ka reklamo ang gisampa batok kanila, ug pinaagi sa sugo sa gobernador sa probinsya nga si Paulinus, gidakpan sila ug gidala sa iyaha alang sa paglitis. Sa ilang interogasyon, walay kahadlok nilang giangkon si Kristo nga tinuod nga Dios ug, nga lig-on ang pagtuo kaniya, ilang gipahayag nga Siya mao ang Magbubuhat sa langit ug yuta ug sa tanan nga naa niini, ug nga walay lain Dios gawas kaniya. Pagkadungog niini, ang gobernador sa probinsya nasuko kaayo ug gisugo nga pasailan ang mga santo sa nagkalain-laing pagpanakit. Apan tungod kay wala niya sila mapugos sa pagbiya sa ilang pagtuo kang Kristo pinaagi niini, gisugo niya nga putlon sila sa ulo gamit ang espada. Busa ang mga balaan nga martir namatay alang kang Kristo ug nadawat nila gikan kaniya ang korona sa pagkamartir. Gilubong sa mga Kristohanon ang ilang mga lawas uban sa dungog, alang sa himaya ni Kristo, among Dios.

17 Pebrero

4 Pebrero (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan ug matarong nga Dakong Prinsipe George Vsevolodovich[1600] .

[1596] Sa ika-10 nga siglo BC.

[1597] Ang salaysay sa propeta Azarías makita sa 2 Cronica 15:1–19.

[1598] Si Emperador Decius usa sa labing malupit nga mga manlutos sa mga Kristohanon, nga ang tumong mao ang hingpit nga paglaglag sa Kristiyanismo sa Imperyong Romano. Nangulo siya sulod sa duha ka tuig, gikan sa 249 hangtod 251.

[1599] Ang Pamphylia nahimutang sa habagatan nga bahin sa Asia Minor sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Sa amihanan kini nakatupad sa Pisidia, sa kasadpan sa Lycia, ug sa sidlakan sa Cilicia. Ang siyudad sa Attalia, nga karon nailhan nga Adalia, mao ang siyudad sa baybayon sa rehiyon ug mao ang puwesto sa gobernador sa probinsya.

Paghandum sa atong respetadong amahan nga si Isidore sa Pilusiot

Paghandum sa 4 Pebrero

Ang Banal nga Isidoro lumad sa Alexandria[1601] . Natawo siya gikan sa mahimayaon ug matinud-anong ginikanan ug paryente siya ni Teofilo, Arsobispo sa Alexandria, ug ni Santo Cirilo, ang manununod ni Teofilo. Human malampusong makat-on sa sekular nga mga siyensya ug nahimong maalamon sa balaang kinaadman, gusto ni Isidoro nga ihatag ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, iyang gisalikway ang himaya ug bahandi ning kalibutan ug, wala magtagad sa iyang pagkabanaug sa pagkatawo ug nagtan-aw sa tanang butang ingon sa abog, mibulag siya paingon sa Bukid Pilusiot[1602] . Didto, pagkahuman niya sa pagpanumpa sa monastikong mga saad, nagpuyo siya sa hugot nga asetikong kinabuhi[1603] . Ang espirituhanong kinaadman ni Isidoro ug ang iyang hugot nga estilo sa kinabuhi nakadani og daghang deboto sa pagkamatinud-anon, nga nagpili kaniya sa katungdanan nga abbot ug presbiterio[1604] . Pinaagi sa iyang hugot nga pagka-asketiko ug hataas nga kahibalo, nakab-ot ni Isidoro nga Girespeto ang dakong pagdayeg nga dili lang ang mga obispo ug mga maharlika, apan pati na ang Emperador mismo ug ang mga Patriarka sa Alexandria nangayo kaniya og tambag ug giya, ug siya giila sa taas nga dungog sa tanan.

Ang eklesiastikal nga historyador Evagrius[1605] , sa paghinumdom kang Isidoro, miingon: 'Sa paghari ni Theodosius[1606] , si Isidoro sa Pilus gihatagan og dakong dungog; ang iyang dungog isip usa ka matinud-anon ug makapahibalo nga tawo misangko sa halayo ug halapad, ug ang iyang ngalan gidayeg sa tanan. Pinaagi sa iyang mga paningkamot, gikapoy kaayo niya ang iyang lawas nga ang iyang kinabuhi sa tanan tan-aw daw langitnong kinabuhi dinhi sa yuta. Nagsilbi siya nga buhing ehemplo sa kinabuhi sa monghe ug debosyon sa Diyos, ug nagsulat siya og daghang mga butang nga mapuslanon kaayo alang sa pagtukod sa uban."

Ang historyador nga si Nikiforos[1607] , nga nagpamatuod sa matarong nga kinabuhi ni Isidoro, miingon: 'Sukad pagkabatan-on pa niya, ang banal nga si Isidoro nagbubo og daghang singot sa mga monastikong paningkamot ug gipaka-antos pag-ayo ang iyang unod, samtang gipakaon ang iyang kalag sa mistikal ug halangdong mga pagtulon-an, nga sa tanan siya nagpakita nga nagkinabuhi sa Ebanghelyo sa hingpit nga kahingpitan. Siya usa ka buhi ug buot nga haligi sa mga lagda sa monastiko ug sa banal nga panan-aw, ug, ingon pa gani, ang labing hataas nga modelo sa mainit nga pag-alig ug espirituhanong pagtulon-an. Nagsulat si Isidoro og daghang lain-laing mapuslanong mga pagtulon-an. Nabilin niya ang napulo ka libo ka mga sulat ngadto sa

---

[1600] Napatay siya sa pakig-away batok sa mga Tatar sa Suba sa Siti niadtong Marso 4, 1238. Ang iyang mga balaan nga relikya nagapahulay sa Katedral sa Vladimir.

[1601] *Ang Alexandria* usa ka siyudad sa amihanan sa Ehipto, nahimutang sa bunganga sa Suba sa Nilo; gitukod kini ni Alexander the Great niadtong 331 BC. Sa miaging panahon, kini usa ka sentro sa pagano nga kahibalo ug nanguna nga siyudad sa kalakohan sa kalibutan. Sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong sentro kini sa Kristohanong pagkat-on ug lingkoranan sa patriyarka. Karon, ang Alexandria usa sa labing lig-on nga pantalan ug labing hinungdanon nga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo.

[1602] *Ang Bukid Pilusiotskaya* nahimutang sa Ubos nga Ehipto, dili kaayo layo sa Suba sa Nilo. – *Ang Pilusia,* o *Pelusa* – usa sa mga siyudad sa amihanang Ehipto.

[1603] Nagpuyo dinhi sa lalom nga pag-inusara, si Isidoro mipahinungod sa iyang kaugalingon nga may kadasig sa asetikong kinabuhi. Nagsul-ob siya og sinina nga hinimo sa magros nga buhok ug nagpuyo lamang sa mga gamot ug mga tanom. Gikan didto, ang Mapinadayegong Isidoro mibyahe paingon sa Constantinople aron makita ug madungog si San Juan Crisostomo. Ang nakita ug nadungog ni Isidoro gikan kang Chrysostom, ingon man ang iyang mga sinulat, nagpabilin alang kaniya hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi nga usa ka hilisgutan sa maampingong pagtuon ug katingala, aron ang kalinaw sa hunahuna, pagkamapainubsanon, ug kadasig ni Chrysostom nahimong kabahin sa kinaiya ni Isidoro ug napadayag sa tanan niyang mga lihok. Sa iyang pagbalik sa monasteryo sa Pilusiot, gipadayon niya ang iyang asetikong kinabuhi, nga wala magduha-duha sa pagsaway sa mga hipokrito ug mga manikas: gisaway niya ang iyang kaugalingong obispo tungod sa pagtudlo og presyo sa mga lingkoranan sa simbahan, ug ang mga awtoridad sibil tungod sa ilang pagpabor.

[1604] Ang pagkamapaubos sa panapton, ang pagsunod sa kahilom, ang pagka-masinabtanon sa pagkaon, ug ang pagkamabuotan sa mga kabus – mao kini ang mga lagda nga gitudlo sa Banal nga Isidoro sa iyang mga igsoon ug gipamatud-an sa buhing ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi.

[1605] Si *Evagrius* usa ka historyador sa simbahan sa ika-6 nga siglo.

[1606] *Si Teodosio II* ang Bata, apo ni Teodosio ang Dako, mao ang Emperador sa Byzantine gikan sa 408 hangtod 450.

[1607] Si *Nikephoros Kallistos,* nga nabuhi sa ika-14 nga siglo, misulat sa *Ang Kasaysayan sa Simbahan*.

nagkalain-laing mga indibidwal, nga puno sa grasya sa Diyos ug kinaadman sa tawo, diin iyang gipatin-aw ang tibuok Balaang Kasulatan ug gitul-id ang pamatasan sa mga tawo."

Gikan niining mga testimonya, klaro kaayo nga makita kung unsa ka bantugan nga tawo sa Dios ang Banal nga si Isidoro. Bisan pa nga walay nakaluwas nga detalyadong kasaysayan sa iyang kinabuhi, igo na ang mubo nga mga pulong sa mga historyador aron maila ang iyang pagkabalaan ug kinaadman, kay siya usa ka modelo sa matinud-anong pagkinabuhi alang sa tanan ug napuno niya ang kalibutan sa iyang mga sinulat nga giinspirar sa Dios. Napamatud-an siya nga usa ka dakong tigdepensa ni San Juan Crisostomo, nga dili matarong nga gikuhaan sa iyang katungdanan isip obispo, ug nagsulat siya og taas nga sulat kang Teofilo, Arsobispo sa Alexandria, ug kang Emperador Arkadio[1608] , nga nag-awhag kanila nga undangon ang ilang dautang binuhatan; ug, bisan wala siya malampuson, iyang gipadayag gihapon ang ilang malisiya ug bakak. Ug pagkahuman sa kamatayon ni Chrysostom, misulat siya kang San Cyril sa Alexandria, ang manunod ni Theophilus, ug gipangumbinsi siya nga iapil ang ngalan ni Juan sa diptycho sa simbahan[1609] isip usa ka dakong katekista nga nakasinati og daghang pag-antos alang sa kamatuoran sa kamot sa dautang mga tawo.

Misulat usab siya kang Emperador Theodosius, nga nag-awhag kaniya sa pagsiguro sa kalinaw sulod sa Simbahan. Ug gihangyo niya siya nga tawagon ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso[1610] batok sa dautang mga heretiko; kay siya mismo usa ka dakong tigpanalipod sa pagkamatinud-anon sa pagtuo, usa ka matinud-anong kaatbang sa mga heretiko, andam mag-antos ug mamatay alang sa Ortodoksong pagtuo, sama sa makita sa iyang mga pulong. Sa usa ka sulat ngadto sa usa ka blasphemer nga ginganlan og Ferasius, miingon siya:

'Gipangayo ko kanimo, kinsa nagbinuang kanamo ug nagpakita sa imong kaugalingon kanamo ingon usa ka maalamon ug istrikto nga huwes: kung ipahimutang ka sa hari sa pader sa siyudad, nga sugoan ka sa pagbantay ug pagpanalipod sa siyudad, ug makita nimo nga ang kaaway nagahimo ug lagusan sa ilawom ug nagaguba sa pader aron mas sayon nilang masulod ang siyudad – dili ba ka mosukol, gamit ang tanang armas ug paagi nga naa nimo, aron mapugngan nga madaut ang pader ug mapugngan ang pag-sulod sa mga kaaway; Siyempre, buhaton nimo kini aron maprotektahan ang siyudad ug ang imong kaugalingon gikan sa mga kaaway, ug aron ipakita ang imong pagkamaunongon ug masigasig nga pagsunod sa hari. Dili ba angay, busa, alang kanato, nga gitahasan sa Dios isip mga magtutudlo sa Iyang Simbahan, nga motindog nga lig-on batok kang Arius[1611] , nga dili lang nakiggubat batok sa panon ni Cristo kondili nagdala usab sa daghan ngadto sa kapahamakan? Gihunahuna ko nga walay bisan unsa ang mas dako kay sa pag-antos sa tanang matang sa kasakit alang niining hinungdan, ug wala koy laing gipangandoy gawas sa pag-antos sa tanang matang sa kalisud alang sa tinuod nga pagtuo.'

Kining mga pulong sa santo klarong nagpadayag sa iyang kadasig sa pagkamatinud-anon; apan gikan sa iyang mga sulat mahibal-an usab ang iyang ubang mga hiyas.

Gidayeg niya ang pagkabirhen—nga si Isidoro mismo usa ka istriktong tigbantay niini—labaw sa tanang ubang hiyas, nga gitawag kini nga reyna nga angay pasidunggan sa tanan, bisan pa man dili niya gipasipala ang matinahong kaminyoon. Sa iyang sulat kang Anthony ang Eskolastiko, miingon siya: 'Ang mga nagpabilin sa ilang pagkabirhen angay itandi sa adlaw, ang mga nagpuyo sa putli nga pagbalo sa bulan, ug ang mga nagpuyo sa

---

[1608] *Si Arcadius* – anak ug manunod ni Emperador Teodosio ang Dako, naghari gikan sa 395 hangtod sa 408.

[1609] *Ang diptych* (gikan sa mga pulong sa Griyego nga nagpasabot og 'duha' ug 'pagpilo') naglangkob sa duha ka tabla, usa diin gisulat ang mga ngalan sa buhi, ug ang usa diin girekord ang mga ngalan sa mga namatay. Sa atong tradisyon, gitawag kini nga *mga sinodikon,* o yano lang nga 'mga komemorasyon' ug 'mga memorial'. Sa sayong Simbahan, giisip sa mga Kristohanon nga usa ka dungog ang ma-apil sa diptych sa simbahan; sa pikas bahin, giisip kini nga kaulaw alang sa mga wala maapil o gikuha na ang ilang mga ngalan gikan sa diptych.

[1610] *Ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho* gitigum niadtong 431 isip tubag sa erehya ni Nestorius, ang Patriarka sa Constantinople, nga nakapahinabo og kalibog sa Simbahan pinaagi sa iyang bakak nga pagtulon-an mahitungod sa Pagkatawo ni Hesukristo, nga nag-angkon nga sa Iyang sulod ang Pagkadiyos dili naghiusa sa pagkatawo sa mismong higayon sa Inkarnasyon, ug busa gitawag Siya nga 'Tagbitbit sa Diyos' imbis nga 'Diyos-tawo', ug ang Labing Balaan nga Birhen nga 'Inahan ni Kristo' imbis nga 'Inahan sa Diyos'. Human gisaway si Nestorius ug ang iyang pagtulon-an nga heretikal, ang mga Amahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho matinud-anon nga gipamatud-an pag-usab ang Ortodoksong doktrina nga atong angay ipahayag sa atong Ginoong Jesu-Kristo ang usa ka Persona ug duha ka kinaiyahan, ug pagdayeg sa Iyang Labing Balaan nga Inahan isip ang usa ka Kanunay nga Birhen ug tinuod nga Inahan sa Dios.

[1611] Gipakunhod ni *Ario* (nga nabuhi sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo) ang Anak sa Dios pinaagi sa iyang dautang pagtulon-an, nga gitawag Siya nga labing hataas nga binuhat nga pinaagi Niya gimugna sa Dios ang tibuok kalibutan. Kining heresiya gisalikway sa Unang Ekumenikal nga Konseho.

matinahuron nga kaminyoon sa mga bitoon, sama sa giingon sa Balaang Apostol Pablo: *'Aduna'y usa ka himaya sa adlaw, lain nga himaya sa bulan, ug lain nga himaya sa mga bitoon; ug ang usa ka bitoon lahi sa lain nga bitoon sa himaya'* (1 Cor. 15:41). Gidasig niya ang mga nahigugma sa sekular nga kahibalo nga mas itutok ang ilang kaugalingon sa usa ka matinahuron nga kinabuhi kaysa sa pagka-maalamon sa pagsulti. Sa usa ka sulat ngadto sa usa ka monghe nga ginganlan og Patrid, miingon siya: 'Nadunggan ko nga dako ang imong intelihensiya ug natural nga mga gasa, busa nagtuon ka sa arte sa retorika uban sa kadasig aron mahimong maalamon sa pagsulti; apan ang dalan sa espirituhanong kinabuhi malampusong matabok lamang pinaagi sa pagbuhat og maayong mga buhat, ug dili pinaagi sa pagka-maalamon sa pagsulti; busa, kung gusto ka makadawat og ganti nga dili mamatay, ayaw pagtagad sa pagka-maalamon sa pagsulti, kondili pag-amping pag-ayo sa pagbuhat sa mga maayong buhat uban sa kadasig."

Sa susama, si Isidoro misulat kang Obispo Apollonius: 'Tungod kay dili matarong ug dili maalamon nga pugson ang mga tawo—nga gimugna nga adunay gawasnong kabubut-on, dili mosugot, ug mosukol—ngadto sa pagkamatinud-anon, kinahanglan nimong pag-amping nga pasigaon ang mga nagpuyo sa kangitngit pinaagi sa husto nga pagtulon-an, maayong kinabuhi ug matinahuron nga pamatasan.'

Gitudlo usab niining santo nga ang usa ka tawo nga may hiyas dili angay magpasigarbo sa iyang mga maayong buhat, kondili maghunahuna sa iyang kaugalingon nga mapainubuson: 'Ang tawo nga buotan nga nagpraktis sa usa ka kaangayan,' ingon niya, 'adunay masidlak nga korona; apan ang nagpraktis sa daghang kaangayan apan nagtuo nga gamay ra iyang nabuhat nga maayo, pinaagi sa ingon ana ka mapainubuson nga pagtan-aw sa iyang kaugalingon, adunay korona nga labi pang masidlak; Sa bahin sa mga birtud, ang hunahuna sa sulod sa kaugalingon nga gamay ra ang nahimo dili angay pasipalahan kaysa sa mga birtud mismo; apan isulti ko sa tibuok kamatuoran: 'Sa mga nagpabilin nga adunay mapainubuson nga panghunahuna, mas masidlak ang ilang mga hiyas; apan sa mga walay ingon nga panghunahuna, bisan ang ilang hayag nga mga hiyas mangitngit, ug ang ilang dagkong mapakunhod. Busa, bisan kinsa ang gustong ang ilang mga hiyas mahimong dako, dili sila angay itan-aw nga dako, ug kini tinuod nga mopamatud-an nga dako.'

Samtang nagtudlo sa uban sa ingon niini nga paagi, si Kagalang-galang Isidoro mismo, labaw sa tanan, mao ang nagbuhat sa praktis sa iyang gitudlo. Niini iyang gisundon ang Ginoo, Nga unang nagbuhat sa praktis sa Iyang gitudlo, ug pagkahuman lang niini nagtudlo niini. Wala magpasigarbo si Isidoro sa iyang mga maayong buhat, kondili nagpraktis siya sa pagpaubos; ug iyang gihiusa kini nga pagpaubos sa pagkamatinahuron, sama sa usa ka yoke sa mga baka nga nagkuyog sa pagtrabaho, nga nagahila sa bulahan nga yoke ni Cristo.

Ang pagkamakabubut-on ni San Isidoro makita sa iyang sulat kang Palladius, Obispo sa Helenopolis[1612] , diin kanunay niyang gihangyo ang iyang mga magbabasa nga maglikay sa labing hugot nga paagi sa pakig-istorya sa mga babaye. 'Kung adunay bisan unsang pakig-istorya, – ingon sa Kasulatan – makaguba sa maayong pamatasan (1 Cor. 15:33), nan kini mao gayud ang pakighinabi sa mga babaye, bisan pa matinahuron sila, tungod kay makahimo sila sa tinago sa paglaglag sa sulod nga tawo pinaagi sa dautang hunahuna; ug bisan pa nga ang lawas magpabiling putli, ang kalag mahugawan. Busa, ang Kagalang-galang Isidoro naghatag og tambag niining obispo, nga naandan magtudlo sa mga babaye sa mapuslanong mga butang pinaagi sa oral nga pakighinabi – ug nga nagpasigarbo nga wala siyay gibati nga kahilambigit sa sulod niya. 'Likayi,' iyang gisulat, 'sa labing mahimo nimo, ang pakighinabi sa mga babaye, maayong tawo! Kay kadtong nagbitbit sa katungdanan sa pagka-pari angay nga mas balaan ug mas putli kaysa sa mga nagpuyo sa kabukiran ug kamingawan. Ang mga pari nag-atiman sa ilang kaugalingon ug sa katawhan, samtang ang mga monghe nag-atiman lang sa ilang kaugalingon. Labaw pa, ang mga pari gibutang sa ingon ka hataas nga pedestal sa dungog nga ang tanan mosusi ug motan-aw sa ilang kinabuhi, samtang ang mga monghe nagpuyo sa mga langob, nag-atiman sa ilang mga samad, o nagsusi sa ilang

---

[1612] *Si Palladius sa Helenopolis* (368–430), usa ka disipulo ni San Doroteo ug lumad sa Gaul, miabot sa Alexandria niadtong 388, gikan diin siya unya mibulag paingon sa duol nga kamingawan, diin nagpuyo usab si San Doroteo isip usa ka eremita, ug unya mibalhin sa Bethlehem. Niadtong 399, napili siya nga Obispo sa Helenopolis, sa Bithynia, Asia Minor. Pagkahuman, gipahilayo siya ni Emperador Arcadius ngadto sa Antinoe tungod kay usa siya ka sumuporta ni San Juan Crisostomo, apan niadtong 412 gibalik siya sa iyang katungdanan sa Helenopolis. Sa hangyo sa prefecto nga taga-Cappadocia nga si Lavs, niadtong 420 gikumpila niya ang usa ka koleksyon sa kinabuhi sa mga santo ug mga sugilanon bahin kanila, nga iyang ginganlan og 'Lavsaic' aron pasidunggan siya. Tungod sa makapadasig ug makatudlo nga kinaiya niining koleksyon, ang kalendaryo sa Simbahan nagmando og pagbasa gikan niini atol sa Matins sa tibuok Banal nga Kwarenta.

mga kakulian, o bisan naghabi og mga korona para sa ilang kaugalingon. Apan kon mapugos ka nga makigkita sa mga babaye, ipanaug ang imong mga mata, ug tudloa ang mga tawo nga imong giadtoan nga limpyo ang ilang pagtan-aw. Ug human sa usa ka mubo nga pakighinabi, nga igo aron mapalig-on ug mapasidlak ang ilang mga kalag, likay dayon sa dali, aron ang taas nga pagbisita dili makapaluya ug makabalisa sa imong kusog, ug, sa pagkupot kanimo sama sa usa ka makahadlok ug mahimayaong leon, putlon ang balhibo nga tinuod nga naghimo sa leon nga leon ug nagpanalipod sa iyang maharlikang dungog. Apan kon gusto ka nga hatagan ka og dakong pagrespeto sa mga babaye (ug ang usa ka tawo nga espirituhanon ang kinaiya kinahanglan labi nga mag-amping niini), ayaw pag-uban kanila isip higala, ug hatagan ka nila og dakong pagrespeto. Kay kini dali ra kaayo makab-ot kon gamay ra ang atong pagpangayo niini. Natural sa tawo nga balewalaon ang mga nag-alagad kanato, samtang gihatagan nato og dungog ang mga dili manuyo kanato. Apan ang kinaiyahan sa babaye mao ang labing dali maapektohan niini nga depekto. Ang babaye, kon pasidunggan, dili na mapugngan; apan siya mosalig ug labing mahadlok sa mga motagad kaniya nga gawasnon ug may awtoridad. Apan ingon ka nga makig-istorya ka sa mga babaye og dugay kaayo ug wala kay masinati nga kadaut. Sige, mao na. Bisan pa, kabalo ang tanan nga ang tubig makapahumok sa bato, ug ang mga patak sa ulan, nga walay hunong sa paghulog niini, makatuhop niini. Hunahunaa: unsa may mas humok kay sa tubig, o kay sa mga patak sa ulan? Apan ang ilang walay hunong nga lihok makadaog bisan sa kinaiyahan mismo. Kung ang usa ka substansiya nga hapit dili mapildi mapildi—ug masamdan ug maminusan sa usa ka butang nga walay bili kung ikumpara kaniya—dili kaha ang kabubut-on sa tawo, nga dali ra mapalihok, mapildi ug malimbug sa dugay nga pag-eksposar?'

Sa pagtudlo niya kang Obispo Palladius sa ingon niini nga paagi, nagtudlo usab kanato tanan si Banal Isidoro sa pagpanginabuhi nga matinahuron, aron dili lang nato mapreserbar ang atong mga lawas gikan sa makasasalaang kahilayan, kondili maputli usab nato ang atong mga kalag gikan sa makasasalaang mga hunahuna.

Ang Banal nga Isidoro mibiya og daghang pagtulon-an mahitungod sa tanang matang sa mga hiyas sa iyang mga sinulat, ug pagkahuman niyang tudlo sa tanan kining mga hiyas pinaagi sa iyang mga pasalitang panudlo, nakaabot siya sa tigulang nga edad ug, tungod kay nakapahimuot siya sa Dios, namatay siya sa kalinaw[1613] .

Kontakion, Tono 4:

Nakakaplag og lain nga kaagahon, O himayaong Simbahan, nga gisidlak sa kilat sa imong mga pulong, nagtawag kini kanimo: Malipayon ka, hingpit nga bulahan, maalamon sa Dios nga Isidoro.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan nga si Nicholas nga Kumpesor, Abad sa Studion

Gisaulog sa 4 Pebrero

Ang atong Banal nga Amahan nga si Nicholas natawo niadtong[1614] sa isla sa Crete[1615] , sa usa ka baryo nga ginganlan og Kidonia, diin naggikan usab ang balaang martir nga si Basilides, nga nag-antos uban sa napulo ka

---

[1613] Ang Kagalang-galang Isidoro namatay mga tuig 436. Si Santo Isidoro, base sa iyang mga sinulat, usa sa mga dagkong Amahan sa Simbahan. Ang iyang mga sinulat naglangkob sa mga sulat. Giingon nga kaniadto nakaabot ang ihap niini sa 10,000, apan karon dili molapas sa 2,090. Gitan-aw siya sa iyang mga kaubanan nga usa ka batid *nga maghuhubad* sa Balaang Kasulatan ug nangayo sila sa iyang mga pagpasabot mahitungod sa nagkalain-laing mga bersikulo sa Kasulatan. Gitubag ni Isidoro ang mga hangyo sa iyang mga kaubanan sa iyang mga sulat. Ang gidaghanon sa iyang mga sulat nga ingon niini miabot sa 3,000. Sa mga sulat ni San Isidoro nga nailhan karon, kadaghanan niini naglangkob og mga pagpasabot sa Balaang Kasulatan, diin gipamatud-an ni San Isidoro nga siya mao ang labing maayong disipulo ni San Juan de la Cruz. Si Santo Isidoro wala magsulat og daghang dogmatiko nga mga sulat. Bisan pa niana, sama ni Santo Juan Crisostomo, praktikal siya nga magtutudlo. *'Ang praktikal nga pilosopiya,' sa iyang mga pulong, 'mao ang pundasyon sa tukuranan ug ang tukuranan mismo; ang lohika mao ang palamuti niini; ang kontemplasyon mao ang korona niini.' 'Ang pagkamaayo mao ang panag-uyon sa kalag.'*

[1614] Niadtong 793

[1615] *Ang isla sa Crete* (nga nailhan usab nga *Candia)* nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo. Tungod sa kadako ug pagkamabungahong niini, kaniadto kini gitawag nga 'reyna sa mga isla' sa Mediterraneo. Nagsugod dinhi ang Kristiyanismo sukad pa sa

martir sa isla sa Crete. Ang mga ginikanan sa bulahan nga si Nicholas mga Kristohanon. Sa sayo pa niyang pagkabata, gipadala siya aron tudloan sa Pulong sa Dios. Sa dihang napulo na siya ka tuig ug nahimong igo na kaayo sa pagbasa sa mga balaang basahon, gipadala siya sa iyang mga ginikanan sa Constantinople ngadto sa iyang tiyo, ang Bulahan nga si Theophanes, nga usa ka monghe sa Studion Monastery[1616] . Mainitong gidawat ni Theophanes ang iyang pag-umangkon ug gidala siya sa abad sa Studion Monastery, ang Kagalang-galang Theodore. Gidayeg ni Venerable Theodore, nga nakamatngon nga ang batang lalaki usa ka pinili nga sudlanan sa Dios, gipanalanginan siya ug gisugo nga magpabilin sa gawas sa monasteryo sa pagkakaron, sa usa ka laing gusali nga adunay eskwelahan para sa mga batan-ong lalaki. Sa pagdako ni Nicholas, ang abad, sa pagkakita sa iyang pagka-maampingon ug sa iyang mahumok ug mapainubuson nga kinaiya, gidawat siya sa monasteryo ug giputol ang iyang buhok isip usa ka monghe. Human sa pipila ka tuig nga matinahuron nga kinabuhi sa monasteryo, gipangumbinsi sa abad si Nicholas nga mopahigayon sa balaang orden isip pari. Dinhi, sa monasteryo sa Studite, miadto kang Nicholas ang iyang kaugalingong igsoon nga si Titus. Nakatakas siya gikan sa isla sa Crete human sa pag-atake sa mga Saracen sa isla[1617] , ug miadto sa iyang igsoon nga nagdala sa masubo nga balita nga ang ilang mga ginikanan nadakpan. Gisulti ni Titus kini nga balita sa iyang igsoon uban sa dakong kasubo ug luha. Si Nicholas, pagdawat niya sa ingon ka makalumos nga balita, bisan pa man nga nasakitan ang iyang kasingkasing alang sa iyang mga ginikanan, naningkamot nga pahupayon ang iyang igsoon, nga nag-awhag kaniya nga ayaw pagmasubo.

'Kabubut-on kini sa Dios,' ingon niya sa iyang igsoon, 'kay bisan usa ka buhok sa ulo dili mahulog gawas sa Iyang kabubut-on (cf. Mat. 10:30; Lucas 12:7). Siya nahibalo unsay labing maayo para kanato. Busa, itugyan nato kaniya ang atong kasubo ug kabalaka alang sa atong mga ginikanan. Alang sa atong kaugalingon, kinahanglan mag-amping kita nga dili kita mahimong ulipon sa mga makalilaw nga tinguha ug sa mga pangdani ning kalibutan, ug aron ang kamot sa dili makita nga mga kaaway dili kita madala sa yuta sa kangitngit ug walay katapusang kasubo.

Naantig ug naluoy si Tito sa mga pulong sa iyang igsoon ug, sa iyang pagpugos, mipasa sa mga panata sa pagka-monasto ug nahimong usa ka maayong monghe usab.

Niadtong panahona, ang Simbahan ni Kristo, nga ginagiyahan sa mga maayong magbalantay, nagpuyo sa kalinaw ug kahilom; apan kalit nga nabungkag ang kahilom niini tungod sa bagyo sa kagubot nga gipukaw sa mga ikonoklastikong erehe, nga gipangulohan sa dautang Tsar Leo nga Armenyo[1618] . Si Leo nga Armenyo usa ka patrician[1619] sa panahon sa paghari sa matinud-anong Haring Michael, nga nailhan nga Rangav[1620] , apan pinaagi sa limbong iyang gipahawa si Michael sa trono ug gikuha kini para sa iyang kaugalingon. Alang niini, iyang

---

apostolikong kapanahonan; ang pundasyon niini gibutang sa mga saksi sa pagkanaug sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, kay naa didto ang mga taga-Creta niadtong panahona (Buhat 2:11). Sunod kini natukod ug napalapdan dinhi ni Apostol Pablo, sama sa makita sa iyang Sulat kang Tito, nga iyang gitudlo nga obispo sa Crete (Tito 1:5). Niadtong ika-17 nga siglo, ang isla sa Crete napailawom sa pagdumala sa mga Turko.

[1616] Ang *Monasteryo sa Studite* usa sa labing karaan ug labing iladong monasteryo sa Constantinople. Gitukod kini (sa ngalan ni San Juan nga Manunubig) sa patrician nga si Studius, nga mibalhin gikan sa Roma paingon sa Constantinople atol sa paghari ni Emperador Constantine ang Dako; ginganlan kini og 'Studite' human kaniya. Nagpuyo ang mga monghe niining monasteryo hangtod sa paghari ni Emperador Copronymus, nga nagsunod sa lagda sa 'Mga Monghe sa Tibuok Gabii nga Pagbantay'. (Gitawag kining mga monghe nga 'Mga Monghe sa Tibuok Gabii nga Pagbantay' tungod kay, sa pagbahin kanila sa tulo ka grupo, nagpadayon sila sa walay hunong nga pagsimba sa simbahan). Apan ang dautang si Kopronymus, human niyang gub-on ang Simbahan sa Dios pinaagi sa iconoclasm, gipahawa ang tanang monghe gikan sa Byzantium, ug ang Monasteryo sa Studite nabyaan. Human ni Kopronymus, ang mga monghe mibalik ug nagpuyo sa Simbahan sa Studite, bisan pa man gamay ra ang ilang gidaghanon. Sa tibuok kasaysayan niini hangtod sa pagkahugno sa Constantinople, ang Monasteryo sa Studion nakatagamtam og katingalahang dungog ug pribilehiyo tungod sa mga serbisyo nga gihatag sa mga walay kapoy ug walay kahadlok nga monghe niini alang sa estado ug sa Simbahan, labi na sa panahon sa iconoclasm, sa dihang napamatud-an sa mga monghe sa Studion nga sila mga walay kahadlok nga manlaban ni Kristo. Nilangkoban sa daghang siglo, ang monasteryo sa Studite karon nahugno na: ang monasteryo mismo nahimong usa ka Muslim nga hermitage, ug ang simbahan nahimong usa ka Muslim nga moske.

[1617] *Ang mga Saracen* mao ang mga lumolupyo sa Arabia. Sa sinugdanan, kini nga ngalan nagtumong sa usa ka nomadikong grupo sa mga tulisan, apan sa ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat ang maong termino sa tanang Arabo ug Muslim sa kinatibuk-an.

[1618] *Si Leo V ang Armenyo* – usa ka Emperador nga Byzantine ug iconoclast – naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[1619] Sa Imperyo Romano ug Imperyo sa Sidlakan (Byzantine), ang termino *nga 'patricians'* nagtumong sa mga miyembro sa labing taas nga klase sa katilingban, nga katumbas sa atong kaugalingong hereditaryong nobility.

[1620] *Si Michael I Rangab* – Emperador sa Byzantium – naghari gikan sa 811 hangtod 813.

gipahimuslan ang gubat tali sa mga Griyego ug mga Bulgaryano. Ang hari, sa pag-andam sa pakiggubat, mitudlo kang Lev isip kumander sa mga detachment sa sidlakan sa iyang hukbo, nga wala siya kahibalo nga nagplano si Lev nga patalsikon siya pinaagi sa limbong. Sa dihang nahitabo ang gubat, nanguna ang mga Griyego ug hapit na molayas ang mga Bulgaryano. Apan si Leo, nga nakahimo na daan og pakigsabot sa iyang mga kumander—nga iyang gipang-suholan—kalit nga gisugo ang iyang mga tropa nga molayas, bisan pa nga walay nagasundan kanila. Ang mga Bulga, sa ilang pagkakita sa walay hinungdan nga pag-atras sa mga Griyego, sa sinugdan nagduda nga panikas kini, apan sa dihang nakamatikod sila nga wala gyud mohunong sa pagdagan ang mga Griyego, nangahas sila ug gisundan kini sa dugay nga panahon, ug daghan kaayong Griyegong sundalo ang ilang napatay, hinungdan nga si Tsar Michael nakasinati og hingpit nga kapildihan. Nakahimo si Leo sa iyang tumong, kay giisip sa hukbo ug sa katawhan ang hari nga duwag ug walay kaisog, dili makapamuno sa usa ka gubat. Gipahimuslan niya dayon kini nga pagbati sa katawhan ug sa hukbo batok sa hari. Human sa iyang kapildihan, mibalik si Michael sa Constantinople. Si Leo, sa laing bahin, nga nagpabilin uban sa iyang mga tropa sa Bithynia[1621] aron bantayan ang utlanan, dali dayon niyang gisugdan ang pagpatuman sa iyang dugay nang giplanong malisyosong panukala batok sa hari. Gipakatag niya ang hungihong nga ang mga Griyego napildi tungod lamang sa kahadlok sa hari ug sa iyang hingpit nga kakulang sa kasinatian sa mga buluhaton militar. Pinaagi niini iyang gipukaw ang tibuok hukbo batok kang Michael; wala nila giila si Michael nga hari ug gipahayag nila si Leo mismo nga hari. Sa pag-abot kang Michael sa balita sa gibuhat ni Leo, ang tsar, bisan pa sa tambag sa mga tawo sa iyang palibot, misalikway sa pagbatok kaniya, nga miingon nga dili niya gusto nga bisan usa ka tulo sa dugo sa Kristohanon ang mahulog sa usa ka sibil nga gubat alang kaniya. Sa tinago, gipadala niya kang Leo ang korona sa imperyo ug ang purpurang bestida, nga nag-ingon kaniya: 'Gihatag ko kanimo ang gingharian; umadto ka sa Constantinople nga walay kahadlok ug maghari ka.'

Apan si Leo nagtratar kang Michael, nga mapainubsanon kaayo nga mitugyan kaniya sa trono, sa dakong kalupigan. Pagkasulod niya sa Constantinople uban sa dakong pagpasigarbo, gipahawa dayon niya si Michael ug ang iyang asawa ngadto sa usa sa mga isla; samtang ang iyang duha ka anak nga lalaki, sila Theophylact ug Ignatius, gisugo niya nga putlon ang ilang mga ari.

Paglabay sa pipila ka panahon human sa iyang pag-asdang sa trono, ang walay Diyos nga si Leo misukol batok kang Kristo Diyos mismo ug sa Iyang Balaang Simbahan. Nagpatawag siya og usa ka walay Diyos nga konseho batok sa pagsimba sa mga ikon ug gisugo nga ilabay ang mga balaang ikon gikan sa mga simbahan sa Diyos. Ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Nikiforos, kauban ang konseho sa mga debotong obispo, arkhimandrita, ug tanang mga amahan nga giinspirar sa Dios, misupak sa dautang buhat sa hari, nag-awhag kaniya nga ayaw pagpalason o paglibog sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa erehiya. Apan ang walay Diyos nga tsar gipahawa silang tanan sa kaulaw gikan sa mga lawak diin nagahiusa ang matinud-anong katiguman, ug gipadala sila sa pag-exile sa nagkalain-laing yuta.

Si San Teodoro ang Studita ug ang iyang disipulo, ang Bulahan nga si Nikola, nakasinati og labi ka grabeng pag-antos sa kamot sa dautang si Leo, tungod kay ilang gisukol ang dautang buhat sa hari uban sa talagsaong kusog ug kaisog. Sa sinugdan, gipahawa sila sa hari ngadto sa usa ka rehiyon duol sa Danaw Apolloniad, sa kuta sa Metopus[1622] . Samtang nagpabilin sila didto sa prisohan sulod sa tibuok tuig, nagpadayon gihapon sila sa pagpangwali sa tinuod nga doktrina mahitungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon ug nakapahawa sa daghang tawo gikan sa erehiya. Pagkadungog niini, gipadala sila sa hari ngadto sa mga yutang sidlakan, sa lungsod sa Vonita[1623] . Didto sila gibalik sa prisohan sa , usa ka kal-ang, diin, sumala sa sugo sa tsar, gibutang sila ilawom sa labing hugot nga pagbantay, aron walay bisan kinsa ang makaduol kanila ug dili sila makahisgot sa bisan kinsa. Apan ang mga nag-angkon sa pagtuo, tungod kay dili na sila makapanudlo sa mga tawo sa pagkamatinud-anon pinaagi sa pulong, gipangwali nila ang ilang mga pagtulon-an pinaagi sa sinulat. Gipadala nila ang ilang mga mensahe gikan sa bilanggoan ngadto sa mga matinud-anon ug, sa ingon niini, sama sa kusog nga trumpeta, gipahugno ang mga heretikal nga pagtulon-an sama sa mga bungbong sa Jerico, ug gitul-id ug

---

[1621] *Ang Bitinia* usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosphorus, ug sa Kipot sa Constantinople. Sa ika-14 nga siglo, napailawom ang Bitinia sa paghari sa mga Turko, diin nagpabilin hangtod karon.

[1622] Ang maong lanaw nahimutang duol sa *Apollonia* – usa ka karaang siyudad sa Illyria. *Mesopa* o *Metopa* – ang kuta sa Apollonia.

[1623] *Ang Vonita* o Bonita naa sa Anatolia, nga nailhan usab nga Asia Minor.

gibalik ang mga dogma sa pagkamatinud-anon nga gipapas sa mga heretiko. Pagkahibalo niini, ang hari nagpadala og usa ka malupit nga sundalo nga ginganlan og Anastasius aron silotan sila. Pag-abot ni Anastasius sa lugar, iyang gipasailaw ang mga magtutumpaw sa malupit nga pagpanakit, hinungdan nga napuno sila og grabeng samad tungod sa pagpangigo, nga napikas-pikas ang ilang mga lawas. Sa iyang pagbalik, gibilanggo pag-usab sa torturador ang mga bulahan sa usa ka kal-ang, hingpit nga gisirad-an ang agianan paingon kanila, ug gisugo nga sila patyon sa gutom. Ang mga balaan nga priso napugos sa pag-antos sa makalilisang nga pag-antos, gikan sa ilang makalilisang nga mga samad ug sa gutom ug kauwaw, kay ang mga guwardiya naghatag lang kanila og gamay kaayong pan ug tubig – ug bisan pa kana, matag tulo o upat ka adlaw, ug usahay hangtod sa pito ka adlaw pa – samtang gipanglabay nila ang pagkaon sa bintana uban sa panamastamas ug pagpang-insulto. Nagpabilin ang mga bihag sa maong pagkabilanggo sulod sa tulo ka tuig. Apan sa dili pa gani makahimo og husto nga pag-ayo ang ilang mga samad sa lawas, napugos sila sa pag-antos sa labi pang makalilisang nga pagpanakit sa kamot sa usa ka bag-ong tortsur nga gipadala sa tsar. Kining sugo miabot aron usisahon ang usa ka sulat nga na-intercept ug nadala sa tsar. Ang sulat gisulat alang sa mga Ortodoksong Kristohanon sa ngalan ni Theodore sa kamot sa Bulahan nga si Nicholas. Kini nga mensahe naglangkob sa labing hugot nga pagpanamastamas sa pagkadautan sa tsar ug sa makaguba-sa-kalag nga ikonoklastikong erehiya, samtang naghatag usab og matahum ug makat-onong pagdasig sa pagkamatinud-anon. Gipatawag sa embahador ang mga priso gikan sa ilang selda, gipakita kanila ang sulat ug gipangutana kon ila ba kini, diin ang mga nag-ako sa ilang pagtuo tinud-anay nga mitubag nga si Banal nga Theodore maoy nag-dikta niini, samtang si Bulahan nga Nicholas maoy misulat kini sa iyang kaugalingong kamot. Unya, ang nasuko nga embahador misugod sa pagpanakit sa mga priso. Una, gitutokan niya si Bulahan nga Nicholas. Sumala sa sugo sa torturer, gikuhaan si Nicholas sa iyang mga sinina; pagkahuman nga hubad siya, gipahigda siya nga nakatubang sa yuta ug gipukpok sulod sa dugay nga panahon. Pagkahuman nga halos patay na si Nicholas tungod sa pagbunal, gisugdan niya ang pagtormentar kang Theodore, gipukpok siya og grabe kaayo nga hapit na mabungkag ang iyang mga bukog. Gibilin si Theodore nga hapit na patay, mibalik ang tortyurero kang Nicholas, naglaum nga mapugos siya pinaagi sa pagpangdayeg nga mouyon sa tsar. Apan ang bulahan wala magtagad sa iyang mga pulong ug wala mouyon sa pagpangdayeg, nagpabilin nga lig-on sa iyang pagkamatinud-anon. Sa kalagot, gisugo sa torturador nga pasakiton si Nicholas sa labing malupit nga paagi. Sulod sa dugay nga panahon, gibugbog nila siya sa tibuok lawas ug, human siya makadawat og daghang samad, gibyaan siyang hubo, gipahigda sa yuta, sa tibuok gabii; tingtugnaw, ug tugnaw, kay bulan pa sa Pebrero. Apan ang bulahan mitugot sa tanan niyang pag-antos, samtang nagpasalamat sa Ginoo. Pagkahuman niini, gibalik sa taga-uyamot ang duha ka magtutumpay sa bilanggoan, ug pagkahuman niyang gipugngan ang ganghaan, mibalik siya sa hari. Apan ang mga halangdong amahan mitugot sa makalilisang nga pag-antos tungod sa daghang samad nga gihatag kanila, kay ang mga samad sa ilang lawas misulod hangtod sa bukog, ug ang ilang panit nabungkag kaayo nga nagbitay kini kanila sama sa mga basahan. Ang pagtan-aw sa gipanglaglag nga mga martir makalilisang kaayo nga nakapukaw sa kalooy bisan sa mga pusong bato sa mga sundalong nagbantay kanila. Tungod sa kalooy, gihatagan sila sa mga sundalo og init nga tubig ug lana. Gihugas sa mga nag-antos ang ilang mga samad gamit ang espongha nga gilubong sa tubig ug gipahiran kini og lana, diin hinay-hinay nga nang-ayo ang ilang mga samad; ang panit nga nagbitay ug wala pa motubo pag-usab sa lawas, ilang giputol gamit ang gamay nga kutsilyo.

Apan siyamnapung ka adlaw na ang nilabay samtang nag-antos ang mga bulahan sa bilanggoan, ug nagpabilin pa gihapon sa ilang mga lawas ang mga pilas sa ilang makalilisang nga mga samad, sa dihang gitawag sila sa dautang hari ngadto sa utlanan sa Smyrna[1624] ug didto, pagkahuman nga walay kalooy usab nilang gipaka-antos, gisugo sila nga ipriso, nga gipangposlan ang ilang mga tiil sa kadena. Dinhi nag-antos ang mga bulahan sulod sa baynte ka bulan, taliwala sa kasubo ug pagpanglutos. Ug nadungog sa Dios ang mga pag-ampo sa Iyang mga sulugoon nga nag-agulo kaniya adlaw ug gabii; ug, sa pag-atiman sa mga priso, Iyang gipahukman nga mawala ang dautang hari: gipatay si Leo sa iyang kaugalingong mga sundalo sa templo. Pagkahuman sa kamatayon ni Leo, ang sceptre sa Griyegong gingharian gikuptan ni Michael, nga nailhan nga si Valbos[1625] . Bisan pa man nga kini nga hari mismo pabor sa mga iconoclast, wala niya gipanglutos ang mga matinud-anon tungod sa

[1624] Nahitabo kini niadtong tuig 819. *Ang Smyrna* usa ka kara ug bantog nga siyudad sa pangnegosyo sa kasadpang baybayon sa Asia Minor; karon kini usa sa labing mauswagon nga mga siyudad sa Asia Minor, nga adunay populasyon nga kapin sa 120,000.

[1625] *Si Michael II ang Balbus (*i.e. ang litong-litong) naghari gikan sa 820 hangtod 829.

pagdayeg sa mga balaang imahe, ug gitugotan ang tanan nga motuo sumala sa ilang gusto. Nagpagawas pa gani siya og usa ka dekreto aron buhian ang tanan nga gipriso tungod sa pagdayeg sa mga imahe. Niadtong panahona, ang Bulahan nga si Nikolao ug ang bantugang si Teodoro, pagkahuman nga napalaya gikan sa prisohan, miabot sa Calcedonia[1626] aron bisitahan si Patriyarka Nikiforos, nga usa k ug gipriso didto. Ang Bulahan nga si Nikiforos dako kaayo ang nakapahupay sa iyang pagbati tungod sa ilang pag-abot ug, sa dihang nakita niya ang mga samad sa ilang pag-antos sa ilang mga lawas, gihatagan sila og dungog nga kapariho sa mga balaang martir. Pagkahuman sa pipila ka panahon sa Chalcedon, mibiyahe sila paingon sa Constantinople uban ni Patriarka Nikiforos, nga adunay tuyo nga mapangumbinsi mismo ang emperador nga biyaan ang iconoclasm ug ibalhin siya ngadto sa pagkamatinud-anon. Apan ang mga balaang magtutug-an sa pagtuo wala magmalampuson sa ilang mahimayaong paningkamot, kay ang emperador, sa iyang lawom nga pagkawalay-hibalo, wala magtagad sa ilang mga pagdasig ug wala mosugot sa pagsimba sa mga balaang larawan, bisan pa nga gitugotan gihapon niya ang uban sa pagsamba niini. Bisan pa, samtang wala niya gi-dili ang pagpakita sa mga balaang ikon sa palibot ug sa mga suburbio, hugot nga gidili sa emperador ang ingon nga pagpakita sulod mismo sa imperyal nga siyudad. Tungod niini, ang mga balaang amahan nga sila Teodoro ug Nikola, pagkahuman sa ilang pamamaalam sa patriyarka, mibiya sa Constantinople aron sila makapraktis sa ilang debosyon nga gawasnon, lakip na ang pagdayeg sa mga balaang ikon. Nipuyo sila sa Akrit[1627] , duol sa simbahan sa balaang martir nga si Trifon. Dinhi, pagkahuman sa pipila ka panahon, natapos ni San Teodoro ang iyang panaw sa kalibutan ug malinawon siyang namatay aron makigkita sa Dios[1628] . Sa bahin ni Blessed Nicholas, samtang nagpabilin siya sa daplin sa kabaong sa iyang espirituhanong amahan, nagpuyo siya sa usa ka kinabuhi nga puno sa pag-ascetismo sa monastiko.

Pagkahuman sa kamatayon ni Michael, ang iyang anak nga si Theophilus misaka sa trono[1629] . Kining hari usa ka masigasig nga iconoclast ug, uban sa hingpit nga kalupigan, misugod sa pagpanlupig sa mga matinud-anon tungod sa ilang pagdayeg sa mga balaang ikon. Sa usab, ang mga matinud-anon misugod sa pag-antos sa pagpanlupig ug pag-antos sa kamot sa mga iconoclast. Niining panahona, duha ka magsoon sa unod ug espiritu, ang mga Banal nga Amahan Theodore ug Theophanes nga Nakatala, nakasinati og dakong pag-antos. Niadtong panahona mibiya si San Nicolas sa iyang puloy-anan nga duol sa lubnganan sa iyang espirituhanong amahan, si Theodore, ug naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain hangtod namatay ang ikonoklastang emperador nga si Theophilus.

Sa pagkamatay ni Teofilo, ang gahum sa hari mibalhin sa iyang asawa, ang debotong Emperatris Teodora, nga nagdumala sa estado kauban ang iyang anak nga si Michael[1630] . Sa Simbahan ni Kristo, nga gipangulohan sa Constantinople ni Patriarka San Metodio, nibalik ang kalinaw, ug misidlak pag-usab ang debosyon. Niadtong panahona miabot si Beato Nicolas sa Monasteryo sa Studion. Dinhi, pagkahuman sa kamatayon ni Navcratius nga Kumpesor[1631] , ilawom sa Patriarka San Ignacio—nga misunod kang San Metodio—gitahasan siya nga mag-abá. Tulo ka tuig pagkahuman, si Beato Nikolaus, pagkahuman niyang ihatag ang pagka-abad sa Beato Sophronius, usa ka tawo nga puno sa pagkamaayo, misulod sa kamingawan diin siya nagpuyo sa hilom. Apan, paglabay sa upat ka tuig, sa diha nga namatay si Sophronius ug mibalik sa Ginoo[1632] , ang mga igsoon miduol kang Banal nga si Nicholas ug, human sa daghang paghangyo, napugos siya sa pagdawat pag-usab sa katungdanan isip abá. Pagkahuman niini, nagsilbi si Banal nga si Nicholas isip abá sulod sa daghang katuigan.

Samtang si Tsar Michael, pag-abot sa hustong edad, nahimong sobra ka maluoy sa iyang pamatasan. Sa tambag sa iyang tiyo, nga igsuon sa iyang inahan nga si Varda, gipahawa niya ang iyang inahan, ang Bulahan nga si Theodora, gikan sa palasyo ug gipugos siya nga magpanapton sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an,

---

[1626] *Chalkedon* – ang pangunang siyudad sa Bithynia, sa amihanan-kasadpang baybayon sa Asia Minor, sa habagatan nga tumoy sa Bosporus, atbang sa Constantinople. Nailhan ang Chalkedon sa kasaysayan sa Simbahan isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho (451).

[1627] Ang *Akrit* usa ka kapinsala sa Bithynia, duol sa Nicomedia, atbang sa Constantinople.

[1628] Ang Kagalang-galang Teodoro nga Estudyante namatay sa edad nga 67 niadtong 11 Nobyembre 826.

[1629] *Si Emperador Theophilus* naghari gikan sa 829 hangtod 842.

[1630] *Si Emperador Michael III* (842–867) misaka sa trono sa edad nga upat, ug busa ang estado gipangulohan sa iyang inahan, ang balaan nga Emperatris Theodora, hangtod sa 865.

[1631] *Si Navkratios Studites,* ang magtutug-an, namatay niadtong 18 Abril 848. Gisaulog siya sa Simbahang Griyego kada 8 Hunyo.

[1632] *Si Sofronius* mao ang abbot sa Studite Monasteryo gikan sa 851 hangtod 854.

samtang siya mismo nagdapit sa iyang tiyo nga si Varda nga maghari uban kaniya. Ang pagtratar sa Tsar sa iyang inahan nakapahinabo og dakong kagubot sa katawhan. Mas grabe pa ang eskandalo tungod kay ang kauban sa hari sa pagdumala, si Varda, nakahimo og makalilisang nga kalapasan sa balaod pinaagi sa pagbiya sa iyang kaugalingong asawa ug pagkuha sa asawa sa iyang anak isip ilisan. Ang Iyang Kasantosohan, Patriarka Ignatius, nga nagtinguha sa pag-ayo sa ingon nga pagkadautan sa mga hari ug sa pagtapos sa kalapasan ni Varda, kanunay silang gipahimangnoan, apan wala kini'y kapuslanan. Sa usa ka pista nga adlaw, si Haring Varda miabot uban ang tuyo nga madawat ang Labing Balaan nga Misteryo; apan ang Patriarka dili lang misugot nga tugotan siya sa pagdawat sa Komunyon, kondili sa atubangan sa tanang katawhan gisaway siya tungod sa iyang paglapas sa balaod ug gipahawa siya sa Simbahan. Gipunoan si Varda sa labing mabangis nga kasuko batok sa Patriarka ug gipukaw usab niya si Michael batok kaniya: ang duha ka hari, nga nagkasinabot, gipahawa ang Patriarka, gipahilayo siya sa eksil, ug gipahimutang si Photius Asyncritus[1633] isip Patriarka sa iyang dapit.

Sa pagkakita sa ingon nga kagubot sa Simbahan, mibiya si San Nicolas nga bulahan sa iyang monasteryo ug, gidala ang iyang igsoon, miadto sa usa ka monastikong puloy-anan sa isla sa Prikonisse[1634] , diin nagpuyo siya sa hilom, nga wala gustong makadungog bisan unsa mahitungod sa pagka-walay balaod sa mga hari. Apan wala siya magpuyo didto og dugay, kay gipahawa siya gikan niadtong dapita. Usa ka adlaw, ang duha ka hari naglayag sa daplin sa lugar diin nagpuyo ang santo. Sa ilang nahibaloan nga si Nicolas, isip usa ka matarong nga tawo, aduna'y dakong dungog sa katawhan, mituyok sila kaniya, naglaum nga pinaagi sa pagpangdayeg mapugos siya sa pag-uyon kanila, aron siya mopamatood sa iyang kaugalingong mga pulong sa pagkamatarong sa pagpahilayo sa patriyarka, ug usab iila ang dili matarong nga kaminyoon ni Varda. Apan dili lang niya giuyonan ang ilang dautang binuhatan, nagpanagna pa siya nga sila makasinati og kalit ug makalilisang nga kamatayon kon dili sila maghinulsol sa ilang mga dautang binuhatan—usa ka panagna nga sa ulahi natuman. Pagkadungog niini sa mga hari gikan sa santo, nasuko kaayo sila kaniya ug gipahawa siya gikan didto; ug, pinaagi sa ilang sugo, gipuli ang lain isip abbot sa Monasteryo sa Studion. Busa, sa iyang katigulangon, napugos pag-usab si bulahan nga si Nicholas nga maglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain[1635] . Apan bisan pagkahuman niini, wala gihapon siya pasagdi sa kalinaw sa mga hari nga walay balaod. Sumala sa ilang sugo, gidakop siya pag-usab ug gidala nga nakadena sa monasteryo, diin siya nag-antos sa usa ka prisohan sulod sa duha ka tuig[1636] , hangtod nga ang duha ka hari nakasinati gayud og bayolenteng kamatayon: si Varda gipatay sa mga sulugoon ni Michael atol sa panagbangi tali sa mga hari samtang nagkampanya sila batok sa mga Saracen sa isla sa Crete, ug si Michael gipatay sa iyang kaugalingong panimalay sa iyang palasyo.

Pagkahuman ni Michael, misaka sa trono ang matinud-anong si Basil[1637] . Iyang gipahimutang dayon si Ignatius pag-usab sa patriyarkal nga katungdanan, ug gipagawas gikan sa prisohan ang bulahan nga si Nicholas. Gidapit siya sa hari ug gihangyo nga mobalik sa pagdumala sa iyang monasteryo. Si Nicholas, tungod sa iyang katigulangon, nagduha-duha kaayo sa pagbuhat niini, ug miuyon ra siya sa pagdumala sa monasteryo tungod sa mapugos nga hangyo sa tsar. Kanunay siyang ginatawag sa tsar aron makig-uban kaniya, nakig-istorya kaniya, nakakat-on sa mga hiyas sa usa ka matinud-anong kinabuhi gikan sa iyang mga pagtulon-an, ug gihatagan siya og dakong dungog.

Gihatagan sa Dios ang Iyang alagad og gasa sa pagpang-ayo sa mga sakit sa mga tawo. Ang asawa sa Tsar, si Eudokia, naigo sa grabeng sakit, nga wala siyay nadawat nga tabang gikan sa mga doktor ug hingpit nang nawad-an og paglaum sa pagkaayo, busa nagdahom siya nga hapit na ang iyang kamatayon. Apan usa ka adlaw, samtang natulog siya pag-ayo, nakakita siya og usa ka tigulang nga lalaki nga nagsul-ob og monastikong bisti, nga nagdan-ag sa kahayag sa himaya. Miadto siya kaniya ug miingon:

– Salig ka sa Diyos, kay dili ka mamatay karong adlawa, kondili pag-ayo ka ug mabalik ang imong panglawas.

[1633] *Si Santo Photius* nagsilbi isip Patriarka gikan sa 857 hangtod 867. (*Asynkritos* – usa ka ranggo sa korte nga duol sa emperador.)

[1634] Ang kini nga isla nahimutang duol sa Cyzicus – usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.

[1635] Niadtong panahona, naa usab siya sa Mytilene (sa isla sa Lesbos) ug sa peninsula sa Chersonesos.

[1636] Ubos sa abad sa Studion, si Savvas.

[1637] *Si Basil I ang Masedoniano* naghari gikan sa 867 hangtod sa 886.

Pagmata niya, gisugilon dayon niya sa iyang bana ang iyang damgo ug gihangyo siya nga tawagon ang mga tigulang gikan sa tanang monasteryo nga ilado sa ilang matinud-anong kinabuhi. Kauban sa ubang mga tigulang nga giimbitar sa kuwarto sa reyna, mitungha usab si Banal nga si Nicholas, nga ang iyang nawong nagdan-ag sa kahayag sama sa kang Moises. Gikilala siya sa reyna nga mao ang tigulang nga iyang nakita sa iyang damgo; mitindog siya ug miyuko sa atubangan niya, ug dayon nabalik dayon ang iyang hingpit nga panglawas.

Usa pa ka babaye, nga ginganlan og Helena, asawa sa patrician nga si Manuel, grabe usab ang pagkasakit. Hapit na siya mamatay, ug ang iyang mga paryente nag-andam na sa iyang mga sinina sa lubong; apan si Blessed Nicholas, nga nagdali paingon sa iyang balay, naghimo sa tanda sa krus sa iyang kamot ibabaw sa iyang ulo ug tibuok lawas, ug ang babaye nga hapit na mamatay mibangon gikan sa iyang higdaanan, hingpit nga naayo gikan sa iyang grabeng sakit. Ang iyang bana, si Manuel, grabe usab ang sakit. Sa pagkawalay paglaum sa pagkaayo, tungod kay wala'y natabang ang mga doktor, gipaabot ni Manuel ang pag-abot sa kamatayon. Sa wala pa siya mamatay, gusto niyang mokuha sa mga panata sa monghe; mitagad siya kang Banal nga Nicholas aron hangyoon nga siya ipa-tonsura. Apan wala tugoti ni San Nicolas ang iyang hangyo niadtong higayona ug nagpanagna siya nga pag-ayoon siya sa Diyos, ug nga makab-ot niya ang hataas nga posisyon sa korte, nga buhaton niya ang iyang mga katungdanan sumala sa gikinahanglan, ug unya lamang, human siya makapanumpa isip monghe, siya mobalhin sa sunod nga kalibutan nga adunay daghang maayong buhat. Natuman ang iyang propesiya. Nakaayo dayon si Manuel, nakab-ot niya ang labing hataas nga mga katungdanan sa korte, ug unya, sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, pagkahugno sa grabeng sakit ug pagkahuman nga gitonsura ni Beato Nicolas, mibyahe siya paingon sa Dios isip usa ka monghe.

Usa pa ka patrician nga ginganlan og Theophilus Melissen, ug ang iyang asawa anaa sa dakong kasubo, kay ang tanan nilang mga anak namatay kalit pagkahuman sa pagkahimugso. Sa dihang natawo ang usa ka anak nga babaye kanila sa usa ka adlaw, gidala nila ang bag-ong natawo ngadto sa santo ug gihangyo siya nga mahimong ninong niya sa bunyag, nga nagtuo nga ang pag-ampo sa santo makaluwas kaniya gikan sa kamatayon. Wala mouyon ang Balaan nga mahimong ninong niya, apan, sa pagbutang sa iyang kamot sa bata, nag-ampo siya sa Dios ug miingon sa patrician:

'Ingon sa Espiritu Santo: mabuhi ang imong anak nga babaye, ug makita nimo ang mga apo sa imong anak nga lalaki.'

Ug nahitabo gayud ang tanan sumala sa iyang gipahayag: ang ilang anak nga babaye mitubo nga himsog kaayo ug, sa dihang nahimong usa ka gwapa nga dalaga, dali ra siyang nakigminyo ug nanganak og maayong mga anak.

Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, nagmasakit si Beato Nicolas.

Sa dihang ang tanang mga igsoon nagtigom sa palibot sa iyang higdaanan, ang bulahan mituyok ngadto sa mga monghe ug nangutana:

'Sultihi ko, mga igsoon, unsa ang inyong kulang karon?'

Natingala sa maong pangutana, mitubag sila:

'Wala kami'y trigo.'

Niini, miingon ang Bulahan kanila:

'Ang Dios, nga nagpakaon sa Israel sa kamingawan, dili usab kamo biyaan: sa ikatulo ka adlaw human sa akong pagpanaw, Iya kamo hatagan og trigo nga daghan.'

Pagkahuman itudlo si Clemente, ang kanhi tesorero, isip abá, malinawon nga namatay si Banal nga si Nikola niadtong ika-upat nga adlaw sa Pebrero, human mabuhi og kapito-an ug lima ka tuig, ug gilubong siya uban sa dungog[1638] .

Sa ikatulong adlaw gayud, sama sa gipahayag sa balaan, miabot sa monasteryo ang usa ka barko nga puno sa trigo nga gipadala ni Tsar Basil. Malipayon nga gidawat ni Clemente ang gasa sa tsar ug miingon sa mga monghe:

'Tan-awa, mga amahan ug mga igsoon, natuman sa atong ginagalang amahan nga si San Nicolas ang iyang saad pinaagi sa pagpadala kanato og daghang trigo.'

[1638] Si San Nicolas namatay niadtong 4 Pebrero 868.

Sa maong monasteryo adunay usa ka monghe nga ginganlan og Anthony, nga dugay nang nag-antos sa pagdugo sa dugay na kaayong mga katuigan. Wala na siyay paglaum sa mga doktor, hapit na siya mamatay. Gisugo siya sa abot nga mopuyo sa payag sa Banal nga Amahan Nicholas, diin siya magpabilin hangtod sa iyang kamatayon. Ug sa dihang misulod si Anthony sa maong payag, naghigda siya ug natulog, ug mitungha kaniya si Banal nga Amahan Nicholas ug nangutana:

'Anak kong Anthony, unsa may nakasakit nimo?'

Gisultihan niya kini mahitungod sa iyang sakit. Miingon ang Balaang Amahan:

'Ayaw kahadlok; sugod karon, maayo na ka.'

Kalit siyang namata, ug nakita ni Anthony—dili sa damgo kondili sa tinuod—ang Balaang Amahan nga nagbiya sa payag, diin nagpabilin ang usa ka humot nga baho. Dayon siya nabati nga naayo na ug mibangon nga himsog. Pagkahuman niana, nabuhi pa si Anthony sulod sa napulo'g upat ka tuig ug wala gyud siya masakit bisan unsa, pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Amahan nga si Nicholas. Pinaagi sa iyang pag-ampo, mahatagan unta kita usab og kagawasan gikan sa tanang sakit, sa kalag ug sa lawas, pinaagi kang Kristo Jesus, atong Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom kang Banal nga Cyril, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Novoezersk

Gisaulog kada Pebrero 4

Si Banal Cirilo natawo sa matinud-anon ug dato nga mga ginikanan sa lungsod sa Galich[1639] . Bisan pagkabata pa siya, nabati ni Cirilo ang dili mapugngan nga tinguha nga mahimong monghe. Pagkahuman sa iyang tinago nga pagbiya sa balay sa iyang ginikanan, nilarga si Cirilo gikan sa Galich paingon sa Suba sa Obnora[1640] , ngadto sa monasteryo ni Banal Cornelius[1641] , nga iyang nadungog gikan sa iyang ginikanan[1642] . Sa dalan paingon didto, nakakita si Cyril og usa ka tigulang nga lalaki nga abohon ang buhok. Sa dihang nangutana ang tigulang kung asa siya paingon, mitubag si Cyril nga padulong siya sa monasteryo sa Banal nga Cornelius. Sa pag-uyon sa iyang tuyo, gisugo siya sa tigulang nga moadto uban kaniya. Sa sunod adlaw, mibiyahe sila paingon sa monasteryo ni Banal nga Cornelius. Sa dili pa kaayo layo gikan sa monasteryo, gihatagan sa tigulang ang batan-on og pipila ka tambag, nag-ampo siya alang kaniya sa dugay nga panahon, ug unya, samtang nagtudlo paingon sa monasteryo, miingon siya:

'Adto, anak, kang Balaan Cornelius, ug ako hangyoon si Balaan Cornelius nga dawaton ka isip usa ka monghe.'

Human niini, gipanalanginan sa tigulang ang batan-on ug nawala sa panan-aw. Sa paglibot niya og tan-aw ug wala na niya makita ang tigulang, nasabtan ni Cirilo nga kini usa ka pagbisita gikan sa Dios, ug nagpasalamat siya sa Dios niini. Pag-abot niya sa monasteryo, ang batan-on, nga puno sa luha ang mga mata, nangayo og hangyo kang Banal Cornelius nga dawaton siya isip monghe sa iyang monasteryo. Sa pag-ila kaniya nga pinili nga sudlanan sa Espiritu Santo, gidawat siya ni Cornelius uban sa gugma ug gipahimo siyang monghe sa orden sa monastiko[1643] . Ang batan-ong monghe mipahinungod sa iyang kaugalingon hingpit sa Diyos ug, uban sa mainit nga gugma, misugod sa pagpraktis sa asetikong kinabuhi.

Gipangita siya sa iyang mga ginikanan bisan asa sulod sa dugay nga panahon, ug sa dihang wala siya nila kaplagan, naghilak sila sa pagkawala sa ilang anak. Paglabay sa pipila ka tuig, nahibaloan sa iyang mga ginikanan nga nagpuyo si Cyril sa monasteryo ni Cornelius. Sa ikalabinduhang tuig sa pagpuyo ni Cirilo didto, miadto ang iyang amahan sa monasteryo ug nagpakuha sa mga panata sa pagka-monasto ubos sa ngalan nga Varsonofius; ug

---

[1639] Karon usa ka lungsod nga distrito sa Kostroma Governorate sa ubos nga habagatan-sidlakan nga baybayon sa Danaw Galich

[1640] *Ang Obnora* nag-agos sa mga probinsya sa Vologda ug Yaroslavl ug nagbubo sa Suba sa Kostroma.

[1641] *Ang Kagalang-galang Cornelius* nagtukod og usa ka monasteryo sa Komel Forest duol sa Vologda, 5 ka verste gikan sa lungsod sa Gryazovets. Kining monasteryo nailhan nga Monasteryo ni San Cornelius sa Komel, nga gihalad sa Presentasyon. Namatay si San Cornelius niadtong 19 Mayo 1537; ang iyang balaang relikyas anaa usab didto. Ang iyang pista mao ang 19 Mayo.

[1642] Ang monasteryo nahimutang 80 ka verste gikan sa lungsod sa Galich.

[1643] Si Kirill mga 20 anyos pa lang niadtong panahona.

pagkahuman sa pipila ka panahon, miabot ang balita mahitungod sa inahan ni Cirilo nga siya usab, human sa usa ka matinud-anon ug debotong kinabuhi, namatay usab isip usa ka madre ubos sa ngalan nga Helena. Ang amahan ni Cirilo, human sa tulo ka tuig nga pagpuyo sa monasteryo sa pag-ayuno ug pag-ampo, namatay ug miadto sa Ginoo.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, labi pang gipahinungod ni Banal nga Cirilo ang iyang kaugalingon sa iyang espirituhanong mga buluhaton, nagdugang og daghang mga buluhaton, nagtrabaho sa kusina ug panaderya, ug nagtuman sa tanang katungdanan sa monastiryo.

Sa pagpaningkamot alang sa labing hataas nga pagkahingpit, ang Kagalang-galang Cirilo nagpasiya nga magkinabuhi isip usa ka eremita sa kamingawan sa kalasangan. Uban sa panalangin ni San Cornelio, mibyahe siya paingon sa amihanan aron maglibot-libot sa mga disyerto; ang iyang pagkaon karon naglangkob sa nagkalain-laing mga tanom ug gamot, usahay usab panit sa pino; mas kanunay niyang makita ang mga mananap sa kalasangan kaysa sa mga tawo. Gikan didto, usahay siya mobalik sa mga rehiyon sa Novgorod ug Pskov, diin iyang gihalad ang pagdayeg sa mga balaang dapit, nag-ampo sa Ginoo nga ipakita kaniya ang usa ka lugar aron permanente niyang puy-an.

Sumala sa usa ka langitnong pahibalo, mibiya si Bulahan Cirilo gikan didto paingon sa Belozero[1644] , ug dayon mipadayon sa Tikhvin Monastery[1645] , nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin siya nag-ampo sa Dios ug sa Iyang Labing Putli nga Inahan sulod sa tulo ka adlaw. Sa usa ka damgo, nagpakita kaniya ang Inahan sa Dios ug gisugo siya nga moadto sa Danaw sa Novoye. Gikan sa Bukid sa Kobylinaya, nakita sa Reverendo nga Amahan ang Pula nga Isla, nga natabonan sa kalasangan, sa tunga-tunga sa lanaw. Sa maong isla, nakita ni Cirilo ang haligi sa kalayo sa dapit diin karon nagtindog ang monasteryo, diin nasabtan niya nga kini nga lugar gipakita kaniya sa Dios ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios.

Pag-abot niya sa isla, nagpuyo ang Reverendo didto sa ilawom sa usa ka taas nga kahoy nga fir, ug nagtukod siya og payag para sa iyang kaugalingon gikan sa mga sanga niini. Dinhi, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug miingon kaniya nga kini nga dapit giandam para kaniya sa Ginoo. Pagmata niya gikan sa iyang pagkatulog, ang Balaan mitabok sa isla ug nakakita og mga bakas sa tiil sa tawo duol sa iyang payag. Gisundan niya ang mga bakas sa tiil, nakaabot siya sa baryo sa Shidnem, ug nangayo og pagtugot sa mga lumolupyo aron mopuyo sa isla; pagkahuman nakadawat sa ilang pagtugot, nagtukod siya og usa ka selda didto. Sa sunod tuig, nagtukod siya og duha ka gagmay nga simbahan didto: ang usa gipahinungod sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug ang usa pa sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Odigitria.

Sa iyang pagpuyo sa isla, ang Banal nga Amahan mipahinungod gayud sa pagpuasa ug pag-ampo, nga nag-antos sa daghang mga pagsulay ug kalisdanan gikan sa mga demonyo ug dautang mga tawo. Sa paglabay sa panahon, usa ka dakong komunidad sa mga monghe ang nagtigom palibot kang Cirilo, ug natukod ang usa ka monasteryo sa Isla sa Krasny, nga nailhan nga Novoezersk Monasteryo[1646] .

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, gihatagan si Kagalang-galang Cirilo sa Ginoo og gasa sa pagtan-aw sa unahan ug gahum sa paghimo og mga milagro. Sa wala pa siya mamatay, gitagna sa Kagalang-galang ang mga kalamidad nga moabot sa yuta sa Rusya.

'Adunay,' ingon niya, 'pag-alsa sa katawhan ug dagkong kalamidad sa atong yuta; ibubo sa Dios ang Iyang mabangis nga kasuko; daghan ang mahulog sa espada, samtang ang uban madala sa pagka-ulipon.'

Sa dihang miduol kaniya ang iyang disipulo nga si Dionysius ug misugod sa pagpangutana sa Balaang Amahan, 'Isulti-a kami, Amahan, unsa ang mahitabo sunod?', mitubag ang Balaang Amahan: 'Pagkahuman niini, nakita nako ang Hari nga naglingkod sa trono, ug sa atubangan Niya duha ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og korona sa ilang mga ulo. Ug ang Ginoo naghatag kanila og mga armas batok sa ilang mga kaaway – ug ang tanang gingharian sa kalibutan magluhod sa atubangan Niya nga naglingkod sa Trono, ug ang atong gingharian mahimong malinawon ug nga gitukod sa Dios. "Kamo, mga amahan ug mga igsoon," dugang pa sa Reverendo nga

---

[1644] *Ang Belozero* nahimutang sa Novgorod Governorate, sa utlanan tali sa mga distrito sa Kirillov ug Belozero.

[1645] Ang Monasteryo sa Tikhvin sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios nahimutang sa lungsod sa Tikhvin sa Novgorod Governorate. Gitukod kini sa dapit sa pagpakita sa ikon sa Inahan sa Dios nga nailhan nga Tikhvin Icon.

[1646] *Ang Monasteryo sa Kirillov-Novoezersky* nahimutang sa Isla sa Krasny sa Danaw sa Novoye, 30 ka verste gikan sa lungsod sa Belozersk sa Novgorod Governorate. Sa sakristiya sa monasteryo adunay usa ka krus sa halaran, nga, sumala sa tradisyon, gilukit gikan sa usa ka tabla sa kabaong sa Banal nga Cirilo.

Amahan, "mag-ampo uban sa mga luha ngadto sa Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan alang sa paghari sa gingharian sa Rusya.

Pagkahuman madawat ang Balaang Komunyon ug paghimo sa tanda sa krus, gihatag ni Santo Cirilo ang iyang espiritu sa Ginoo niadtong 4 Pebrero 1532, ug gilubong siya sa monasteryo nga iyang gitukod[1647] .

Paghandum kang San Avraam, ang balaang pari-martir ug Obispo sa Arvil.

Paghandum kang Santo Avraam, ang balaang martir ug Obispo sa Arvil[1648]

Gisaulog sa Pebrero 4

Si Santo Avraam gidakpan subay sa sugo sa pangulo sa mga mago[1649] sa ikalima ka tuig sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Persia[1650] . Gipugos siya sa pangulo sa mga mago nga isalikway si Kristo ug mosimba sa adlaw[1651] , apan ang bulahan nga si Avraam miingon kaniya:

'Ikaw, kawalay pagtuo! Ngano man nga gikapoy ka sa pagpugos kanako sa pagbuhat og ingon ana ka dautang buhat? Unsa kaha ka buang ang pagbiya sa Magbubuhat ug pagsimba sa binuhat! Ikaw, buang! Dili ba ang adlaw binuhat sa akong Dios?'

Kining mga pulong napuno sa dautang manlutos og makalilisang nga kasuko, ug gisugo dayon niya nga hubaron ang santo, ipahigda sa yuta ug bugbogon sa tibuok lawas gamit ang mga hugot nga baston. Si Santo Avramius misagubang sa iyang mga pag-antos nga mapisan ug nag-ampo alang sa iyang mga manlutos, nga nag-ingon:

'Ginoo, ayaw sila pagsiloti niining sala, kay wala nila masayri unsay ilang gibuhat.'

Sa pagkakita niini, gisugo sa pangulo sa mga mago nga putlon ang ulo sa santo gamit ang espada. Ang balaan nga martir nga si Avramius nakasinati sa kamatayon sa pagkamartir sa usa ka baryo nga ginganlan og Felman.

Sa handumanan sa usa ka monghawa nga mahadlokon sa Dios

Gisaulog sa Pebrero 4

Niining adlawa gisaulog nato ang usa ka Dios-mahadlok ug matinud-anon nga eremita nga nagpuyo sa usa ka walay sulod nga bukid sulod sa utlanan sa Ehipsiyong siyudad sa Antinoe[1652] ; daghan sa mga miadto kaniya ang napadasig sa iyang mga pakighinabi ug maayong buhat. Ang kaaway sa katawhan nanghinaut sa matarong nga kinabuhi sa mongtawo ug, sa pag-abuso sa iyang pagkamakabalaan, gipahimutang kini nga hunahuna kaniya: 'Dili angay nga ang uban magtrabaho para kanimo o mag-alagad kanimo, kay dili ka lang angay nga alagaran sa bisan kinsa, apan ikaw mismo dili angay nga mag-alagad sa bisan kinsa; busa, magtrabaho ka lang para sa imong kaugalingon. Busa, adto sa lungsod ug ibaligya ang mga basket nga imong gihimo, palita ang tanan nimong

---

[1647] *Ang mga relikya sa Banal nga Cirilo* nasuta nga dili malata niadtong 1649 atol sa pagtukod sa usa ka bag-ong simbahan, nga gitukod aron matuman ang usa ka saad nga gihimo ni Boyar Morozov, nga naluwas gikan sa kalisdanan. Pinaagi sa desisyon sa konseho, gisusi kini ni Arsobispo Markell sa Vologda; ug niadtong 22 Agosto 1662, gibalhin kini sa usa ka reliquary ngadto sa bag-ong simbahan, diin kini karon nagapahulay, nga nagbuhat og mga milagro. Ang pagkadiskubre sa mga relikya ni San Cirilo gisaulog matag 7 Nobyembre.

[1648] Ang siyudad sa Arvil o Arbel nahimutang sulod sa karaang gingharian sa Asirya, sa sidlakan *sa* Suba sa Tiber sa iyang taas nga agianan.

[1649] Ang mga Magi, sa taliwala sa mga Persiano, mao ang mga pari ug mga tigbantay sa mga ritwal sa relihiyon.

[1650] Kini nga pagpanlupig gipasiugdahan ni Haring Shapur II pagkahuman nakig-away ang mga Persyano sa mga Romano, sa mga tuig 343. Ang hinungdan sa pagpanlupig mao nga giisip ni Shapur ang mga Kristohanon nga tinago nga kaalyado sa mga Romano. Ang ikalima ka tuig sa pagpanlupig nahulog sa panahon taliwala sa 348–352.

[1651] Ang mga Persyano nagsimba sa kalayo ug sa adlaw. Ang ikaduha, nga nailhan nga Mnerah, mao ang ilang labing labaw nga diyos.

[1652] *Ang Antinoe* usa ka medyo hinungdanon nga siyudad sa Tunga-tungang Ehipto sa karaang panahon.

gikinahanglan para sa imong kaugalingon, ug biyaan kini nga dapit, aron dili ka mahimong pas-an sa uban.' Gitanum sa Yawa kini nga hunahuna sa hunahuna sa eremita tungod kay nainggit siya sa iyang kahilom ug sa iyang mga pagbuhat sa pag-awop, diin nakadawat usab og dakong espirituhanong kaayohan ang uban; kay ang kaaway sa katawhan naningkamot nga madani ang tanan sa iyang mga bitag. Busa, ang eremita , nga girespeto ug gidayeg sa tanan tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, mitagad niining dautang tambag—nga daw maayo—ug mibiya sa iyang selda, nga wala mailhi ang malimbungong mga laraw sa yawa. Paglabay sa pipila ka panahon, nakasugat ang eremita og usa ka babaye ug, human sa taas nga pakighinabi kaniya, nadani siya sa kahilayan tungod sa iyang kaugalingong kakulang sa pagmatngon sa espirituhanong butang. Pagkahuman, ubos sa impluwensya sa yawa, miadto siya sa usa ka hilom nga dapit sa daplin sa suba, ug sa katapusan nakamatngon siya nga nahulog na siya sa sala, nga nakapalipay sa iyang kaaway—ang yawa. Sa pagkahugno sa kasingkasing tungod kay nasakitan niya ang Espiritu Santo, ang mga Anghel ug ang mga balaang amahan—nga kadaghanan kanila, samtang nagpuyo sa mga siyudad, nakadaog batok sa yawa—ang eremita nagplano nga ilabay ang iyang kaugalingon sa kusog nga agos sa suba, nga nakalimot nga ang Ginoo kanunay andam sa pagtabang sa tanan nga nagsalig Kaniya ug nagtinguha nga malig-onon gikan sa ilang mga sala. Ang ingon nga espirituhanong kasakit nagbilin sa eremita nga pisikal nga gikapoy, nga dako kaayo'g kalipay sa yawa. Ug kon wala unta mitabang ang Labawng Maloloy-on nga Dios kaniya, mamatay unta siya nga walay paghinulsol, nga kalipay sa mga demonyo. Pagkahuman nga mibalik ang iyang paghuna-huna, ang monghe misugod sa paghunahuna kung unsang labing lisod nga buhat sa paghinulsol ug Kristohanong paglahutay ang iyang buhaton aron mapalipay ang Dios – uban sa mga luha ug mapinul-anong kasingkasing. Busa mibalik siya sa iyang selda ug, pagkahuman niyang gipugngan ang ganghaan, misugod siya og pag-ampo sa Dios ug paghilak tungod sa iyang sala, nagahulog og luha sa iyang kaugalingon sama sa paghilak sa patay, samtang nagapuasa, nagasubo ug gipailalom ang iyang unod sa kakapoy; apan bisan pa niini tanan, wala siya naglaum nga makabawi sa iyang grabeng sala.

Sa matag higayon nga moanha kaniya ang mga igsoon, sumala sa ilang batasan, alang sa espirituhanong pagtukod ug motuktok sa iyang pultahan, motubag siya:

'Dili ko makabukas sa pultahan para kaninyo, kay nanumpa ko nga mogugol og tibuok tuig sa ingon ani nga paagi, nga naghinulsol; apan kamo mag-ampo alang kanako, bisan pa nga dili ko takos.'

Mao kini ang tubag sa eremita kanila, nga naglibog unsaon pagsulti, kay nahadlok siya nga madani sila sa sayop kon isulti niya ang iyang pagkahulog sa sala, kay nailhan siya sa tanan nga usa ka istrikto ug debotong monghe. Ingon niini, iyang gigugol ang tibuok tuig, nagpuasa og istrikto ug naghinulsol sa iyang kalapasan.

Sa pagduol sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, ang eremita, sa mismong gabii sa wala pa ang Pagkabanhaw ni Kristo, nagkuha og bag-ong lampara, nagbubo og lana niini, gibutang kini sa bag-ong sudlanan, gitabonan kini, ug misugod sa pag-ampo sukad sa gabii, nga nag-ingon:

'O mapinanggaon ug maloloy-on nga Ginoo, nga nagtinguha sa pagluwas bisan sa mga pagano ug paggiya kanila ngadto sa kahibalo sa kamatuoran! Nangayo ako og dalangpan Kanimo, Manluluwas sa among mga kalag: kaloy-i ako, nga dako kaayo ang akong paglagot Kanimo ug daghan ang akong nabuhat alang sa kalipay sa kaaway, aron karon, tungod kay gipatalingbahan ko ang kaaway, nahimo na ako, ingon sa pagkasulti, nga usa ka patay nga tawo. Apan Ikaw, O Ginoo, nga nagpakita og kaluoy bisan sa daotan ug walay kaluoy, ug nagtudlo kanamo sa paghigugma sa atong silingan, kaluy-i ako ug pasayloa ang akong kaguol, kay ang tanan posible alang Kanimo, Ikaw nga Labaw nga Maloloy-on. Tugoti ako sa imong kaluoy, kay maayo ug maloloy-on Ka sa imong mga binuhat, ug gusto pa gani Nimo nga buhion pag-usab ang mga lawas nga nabubulok na sa Adlaw sa Pagkabanhaw. Paminawa ako, O Ginoo, kay ang akong espiritu nangaluya sa sulod nako, ug ang akong mapanghimakas nga kalag nangalaga, ug ang akong lawas, nga akong gilapasan, nanghuyang; dili gani ako makabuhi, kay dili ko kini takos. Busa karon, uban sa paghinulsol, nagapangitag silong ako kanimo ug nagahangyo og pasaylo sa akong mga sala. Nakapasala ako og grabe, kay nahulog ako ug nawad-an og paglaum; apan buhiona ako nga guba ang kasingkasing, ug sugoa kining lampara nga pasigaon sa Imong kalayo, aron pinaagi niini masabtan nako nga Ikaw, nga dako sa Imong kaluoy, nagahatag og pasaylo sa akong mga sala. Sa nahibilin nakong kinabuhi, nga Imo, O Ginoo, igahatag kanako, magpuyo ako sa imong kahadlok, ug magbantay sa imong mga sugo.

Nag-ampo sa ingon niini sa gabii sa Pagkabanhaw ni Cristo uban sa daghang luha, mibangon ang monghe aron tan-awon kon nasiga na ba ang lampara; ug sa pag-abli niya sa sudlanan, nakita niya nga wala gihapon masiga ang lampara. Unya mihapa siya pag-usab sa iyang nawong ug nag-ampo sa Ginoo, nga nag-ingon:

'Nasayud ako, O Ginoo, nga unta ako gikoronahan sa usa ka maayong buhat, apan wala nako tagda ang Imong mga sugo, nalimbong sa unodnong kahilambigit, ug tungod niini kinahanglan kong mag-antos sa pagsilot uban sa mga daotan; apan kalooy-i ako, O Ginoo, nga nakasala batok Kanimo ug nag-angkon sa akong sala sa atubangan sa tanang anghel ug sa mga matarong. Ug kon dili tungod sa kahadlok nga makapadani sa uban sa sala, akong unta giangkon ang akong sala sa tibuok kalibutan. Kalooy-i ako, O Ginoo, nga naghinulsol sa akong pagkahulog; buhiona ako, aron matudloan usab nako ang uban.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa ingon niini tulo ka beses, nadungog siya. Pagmata human sa iyang pag-ampo, nakita sa eremita nga hayag kaayo ang siga sa lampara, ug dako kaayo ang iyang kalipay niini ug napalig-on siya sa iyang hugot nga paglaum sa Dios. Ug natingala siya sa ingon nga dakong grasya gikan sa Dios ug sa gugma sa Ginoo alang sa katawhan, ug naglipay ang iyang espiritu nga gipasaylo sa Dios ang iyang mga sala ug nadungog ang iyang mapainubuson nga paghangyo, ug miingon siya:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo, nga sa kining panahong kinabuhi gipakita Nimo ang Imong kaluoy kanako, bisan pa dili ako takos, ug gihatagan Nimo ako og kaisog sa atubangan Nimo pinaagi niining dakong ug bag-ong timaan: kay malumo Ka nga nagapasaylo sa mga kalag nga imong gimugna.'

Samtang gihalad niya kini nga pagpasalamat sa Dios, misidlak ang adlaw, ug ang monghe naglipay sa Ginoo; sa iyang kalipay, nakalimot pa gani siya sa iyang pisikal nga pagkaon niadtong adlawa. Mahitungod sa siga sa maong lampara, iyang gipabilin nga nagdilaab hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, nagdugang siya og lana aron dili kini mapalong. Ug usab ang Espiritu sa Dios nagpuyo sa sulod niya; usab, ang tanan nakaila kaniya ug nakadawat og pagtukod gikan kaniya. Sa dihang nagkadool na siya sa katapusan sa iyang kinabuhi, pipila ka adlaw sa wala pa siya mamatay nahibalo siya sa takna sa iyang kamatayon ug nagpahulay sa kalinaw, gisumite niya ang iyang espiritu sa mga kamot sa Dios.

- Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa balaan ug matinud-anon nga Dakong Prinsipe George Vsevolodovich.

18 Pebrero

5 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni Santa Agata nga Martir

Gisaulog sa Pebrero 5

Sa panahon sa paghari sa dautang si Decius[1653] , sa dihang si Quintianus, nga iyang gitudlo, mao ang gobernador sa Sicily[1654] , gipagawas sa tibuok yuta ang usa ka walay Diyos nga sugo nga nagmando nga patyon ang tanang Kristohanon. Niadtong panahona, sa siyudad sa Panorma[1655] , nagpuyo ang usa ka dalaga nga ginganlan og Agathia, anak sa mahimayaon ug dato nga mga ginikanan, nga gipadako sa Kristohanong pagkamatinud-anon. Sa pagkadungog niya sa walay Diyos nga sugo sa mga manlutos kabahin sa pagpanakit sa mga Kristohanon, napuno si Agathia sa kadasig alang kang Kristo iyang Ginoo, kang kinsa siya gisaad sa pagkahinirang pinaagi sa pagkabirhen ug pagkabalaan sa iyang pagkabirhen. Gibaliwala niya ang iyang gugma sa iyang yutang natawhan ug, giisip nga walay bili ang dungog sa iyang maharlikang pagkatawo, ug gilubong ang bahandi nga gibilin kaniya sa iyang mga ginikanan ug ang tanang himaya sa kalibutan, nagsugod siya sa pagpangandam sa iyang kaugalingon alang sa pag-antos alang kang Kristo. Ang gobernador nga si Quintian, sa

[1653] Naghari si Decius gikan sa 249 hangtod sa 251.

[1654] Ang Sicily usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediterraneo, duol sa Apennine Peninsula.

[1655] Ang Panorm (karon nga Palermo) nahimutang sa amihanang baybayon sa isla sa Sicily, sa golpo nga pareho ang ngalan; kini usa ka karaang ug hinungdanon kaayo nga siyudad, nga gitukod sa mga Fenicio.

pagkadungog sa katahum, pagkabanahon, ug kadato niining balaan nga dalaga, napuno sa usa ka hugaw nga pagbati alang kaniya ug nagpasiya nga makita siya ug pangumbinsihon sa iyang kriminal nga kahilakaw, samtang sa samang higayon kuhaon ang iyang kabtangan. Pagkahibalo niya nga nagtuo siya kang Kristo, gipadala dayon niya ang mga sundalo gikan sa siyudad sa Catania[1656] paingon sa Panormus aron dad-on ang balaan sa paglitis isip usa ka Kristohanon. Ang mga sugo, pag-abot nila sa puloy-anan ni Santa Agatha, nangita nga dakpon siya ug nagsaad nga itugyan siya nga may dungog sa ilang kumander kon siya motugot sa pagsimba sa ilang mga dios. Pagkahuman niya silang gihangyo nga maghulat og gamay, misulod si Agatha sa usa ka kwarto sa ibabaw sa balay, ug samtang gisirado ang pultahan, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo! Nasayud Ka sa akong kasingkasing ug sa disposisyon sa akong kalag, sa akong gugma ug pagtuo Kanimo! Pag-alagad nga akong magmamando ug tabang batok sa kaaway, nga akong gipyat sa ilawom sa akong tiil ug gipatay na alang Kanimo, O akong Dios. Ug karon, O Ginoo, ako magpakiluoy kanimo, ayaw tugoti nga kini nga hingpit nga dautan ug malisyoso nga tawo, kini nga alagad sa mga demonyo, hugawi ang akong lawas, nga akong gipuy-an hangtod karon sa pagkabalaan ug dungog; padali ug paspasa ang kapildihan sa yawa ug sa iyang alagad nga si Quintian, basig siya moingon: 'Ainong Dios niya?' (cf. Salmo 78:10) Dawata ang akong mga luha ingon halad ug halad-sunog, usa ka humot nga insenso, kay Ikaw ra gayud ang Dios, ug kanimo ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa pag-ampo, mibiya siya sa siyudad uban sa mga sundalo, kauban ang pipila ka mga lungsoranon, silingan, ug kaila; naglakaw siya nga andam kaayo nga motindog nga maisugon alang sa iyang Ginoo, sama sa usa ka pader nga dili mapukan; ug naghunahuna siya sa sulod sa iyang kaugalingon: 'Tan-awa, sa sinugdan nakig-away ako batok sa yawa, naningkamot sa pagpadayon sa pagkahimong birhen nga putli ug sa pagdaog sa akong mga unodnong tinguha, nga akong napildi pinaagi sa tabang sa grasya sa akong Kristo, ug akong gitamakan sa tiil ang kaaway nga nakig-away batok sa katawhan pinaagi sa mga tinguha ug kahilayan; karon mosulod na ako sa ikaduhang gubat, diin kinahanglan nakong itugyan ang akong kalag alang kang Kristo. Apan, O diyablo, dili ka malipay tungod kanako; hinuon, ikaw mismo ang mahimong mapahiya: kay gibutang nako ang akong paglaum kang Kristo nga akong Dios, nga Siya motan-aw gikan sa kahitas-an sa akong pakigbisog, kauban ang kadaghanan sa Iyang mga balaan nga anghel, ug motabang kanako, nga maluya.'

Samtang naghunahuna siya sa ingon niini sa iyang kasingkasing, gihugas niya ang iyang nawong sa mainit nga mga luha. Samtang nagpadayon siya sa iyang paglakaw, naputol ang sintas sa iyang sandalyas; aron kini itali, gibutang niya ang iyang tiil sa usa ka bato ug mitan-aw palibot, ug wala na niya makita ang bisan kinsa sa mga silingan nga kaniadto nag-uban kaniya: silang tanan, pagkahuman siya biyaan, nibalik na. Busa siya naghilak pa gayud ug mituyok sa pag-ampo ngadto sa Dios, nga nagaingon:

'Ginoo nga Labaw sa Tanan, alang sa akong mga kauban nga lungsoranon, nga wala motuo kanako sa dihang miingon ko nga gusto nakong mag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan, ipakita ang usa ka milagro dinhi mismo!'

Ug sa kalit lang miturok ang usa ka buang nga oliba nga walay bunga, nga nagpasimbolo sa buang nga hunahuna sa mga lungsoranon sa Panormo.

Sa pag-abot ni Santa Agathia sa siyudad sa Catania, gisugo sa kumander militar nga ipapuyo siya sa balay sa usa ka adunahan nga babaye nga ginganlan og Aphrodisia. Aduna siya'y lima ka batang anak nga babaye, nga iyang gisugo, pinaagi sa iyang mapaluyong mga pulong ug lain-laing kalipay, nga limbongon si Agathia ngadto sa carnal nga gugma ug dasigon siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios. Pinaagi sa pag-ilis-ilis sa pagpangdayeg ug pagpasidungog kaniya, paghimo og daghang saad, ug paggamit og hulga, ilang gisulayan nga kumbinsihon si Agatha nga tumanon ang gusto ni Quintianus, apan wala kini'y pulos: ni pinaagi sa pulong ni pinaagi sa buhat, wala nila siya mapaling gikan sa gugma sa langitnon paingon sa gugma sa kalibutan. Gidayandayan nila siya sa mamahong sinina, gihatagan og mga regalo ug lain-laing mahal nga putahe ug mananam, nagpahigayon og mga dula ug sayaw uban sa mga musikero, ug nagbuhat sa tanang matang sa kalaw-ay ug kataw-anan nga mga buhat sa iyang atubangan. Apan siya, nga wala gani gustong motan-aw niini, miingon:

[1656] Ang Catania usa ka karaang siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Sicily – karon usa ka daghang populasyon nga siyudad, nag-uswag sa edukasyon ug kalakalan, nga adunay kapin sa 100,000 ka tawo.

'Hibal-i ninyo nga ang akong hunahuna ug mga paghunahuna natukod sa bato ug dili mapalingi gikan sa gugma ni Cristo: Ang inyong mapaluyong mga pulong sama sa hangin, ug ang halad sa kalibutanong kalipay dili molabaw pa sa ulan; samtang ang inyong mga hulga sama sa mga suba nga, bisan pa man mosulong batok sa akong santuwaryo, dili kini makahugno, kay kini nagtindog sa lig-on nga pundasyon, daw sa ibabaw sa bato, nga mao si Cristo, ang Anak sa Buhing Dios.

Samtang siya nagsulti, gibabad niya ang iyang dughan sa daghang luha: kay sama sa usa ka usa nga nangita og sapa sa tubig (tan-awa Salmo 41:2), ingon ana siya pagkagutom nga mag-antos alang sa iyang Ginoo.

Si Aphrodisia, sa pagkakita sa pagkamapisan ug pagkamalig-on sa kasingkasing ni Agathia, miduol sa militar nga kumander nga si Quintianus ug miingon kaniya:

Mas sayon pa ang pagduko sa bato ug paghimo sa puthaw nga lata kaysa pagdani niining dalaga nga mobalik gikan kang Kristo; ako mismo ug ang akong mga anak nga babaye gigugol namo ang among mga adlaw ug gabii sa walay hunong nga pagsulay sa pagdani kaniya nga mouyon sa among pagtuo – usahay pinaagi sa pagkamaayo ug paghangyo, usahay pinaagi sa hulga: Gipahimutang nako kaniya ang talagsaong mga kuwintas ug butil, mamahongon nga mga sinina, bulawan ug bililhon nga mga bato; gihatagan nako siya og mga ulipon ug ang akong kaugalingong mga sulugoon nga babaye isip mga regalo, apan gitamay niya kini tanan sama sa abog nga gitapakan sa tiil.

Unya ang naglagot nga kumander nga si Quintian nagmando nga dad-on si Agathia sa iyang pribadong kuwarto; didto, nga naglingkod sa iyang trono ug napuno sa hugaw nga mga hunahuna, gipangutana niya ang dalaga kung unsang kaliwatan siya. Mitubag si Santa Agathia:

'Ako gikan sa maharlikang kaliwatan ug adunay bantugan ug manggaranon nga mga paryente.'

Miingon kaniya si Quintian:

'Kung ikaw man gikan sa maharlika, ngano man nga nagsul-ob ka og ingon ana ka-ubos nga sinina, sama sa usa ka ulipong babaye?'

'Usa ako ka sulugoon ni Kristo,' tubag sa balaan, 'ug maong nagpakaaron-ingnon ako nga usa ka ulipon.'

Miingon dayon si Kintian:

'Giunsa man nimo pagtawag sa imong kaugalingon nga ulipon samtang gawasnon ka, isip anak nga babaye sa mga bantog nga ginikanan?'

'Ang among pagka-ilado ug kagawasan naa sa pag-alagad kang Kristo,' tubag sa santo.

Nangutana ang kumander:

"Kami ba, nga wala mag-alagad sa inyong Kristo ug nagdumili kaniya, tinuod ba nga dili kami gawasnon?"

Mitubag si Agathia:

'Naa kamo sa ingon ana ka dakong pagka-ulipon ug pagka-sakop nga dili lang kamo nahimong ulipon sa sala, kondili usab mga mananamba sa mga dautan ug walay kinabuhi nga diyos-diyosan, nga nagtawag sa kahoy ug bato nga mga diyos.'

'Kung magpadayon ka sa paglitok og ingon ana ka-blasphemiya,' miingon si Quintian kaniya, 'mapailalom ka sa daghang pag-antos; apan sultihi ako, nganong gisalikway nimo ang among mga dios?'

'Gibaliwala ko sila,' tubag ni Agathia, 'kay dili sila mga dios kondili mga demonyo, nga ang ilang mga larawan inyong gihimo gikan sa tanso ug marmol, ug ginabutangan ninyo og bulawan ang ilang mga nawong.'

Miingon si Kintian:

'Paminawa ang akong tambag, dalaga, ug maghalad ka og sakripisyo, aron dili ka mag-antos sa nagkalain-laing pag-antos ug dili ka makahatag og dunggoan ug kaulaw sa imong mahimayaong kaliwatan; pagkahuman niini, bisan pa supak sa imong kabubut-on, mapugos ka sa pagsimba sa mga dios, ang mga magmamando sa uniberso.'

Mitubag si Santa Agata:

'Hinaut nga ang imong asawa sama kang Aphrodite[1657] , imong diyosa; ug hinaut nga ikaw mismo sama kang Zeus[1658] , imong diyos.'

[1657] Si Aphrodite mao ang Griyegong diyosa sa gugma ug katahum. Ang mga pista sa iyang dungog gisundan sa mga pasundayag sa grabeng kalibog ug pagkalalako.

Sa dihang nahisgutan na sa balaan kining mga pulong, gisugo ni Quintian nga hampakon siya sa nawong ug miingon:

'Ayaw pag-insulto sa kumander.' Mitubag si Santa Agata:

'Asa na ang imong rason, kumander? Gusto ko nga sama ka sa imong diyos, apan dili ka gusto nga sama kaniya ug ikaw mismo nahiya sa imong mga diyos: busa, isalikway sila uban kanako.'

Miingon ang kumander:

'Dapat ka makasinati og daghang pag-antos, nga ipahamtang nako kanimo karon dayon kon dili ka mosunod sa mga sugo nga gihatag kanimo.'

'Wala koy ikahadlok,' tubag sa dalaga; 'Kung itambog nimo ako sa mga hayop aron kan-on, ang mga hayop, sa pagtan-aw kanako ug pagdungog sa ngalan ni Cristo, malumo; kung itambog nimo ako sa kalayo, ang mga Anghel gikan sa langit magpabugnaw kanako sa hamog; kung maghatag ka kanako og mga samad ug pag-antos, naa koy Espiritu sa Kamatuoran nga motabang kanako, Kinsa magluwas kanako gikan sa imong kamot.'

Pagkahuman niini, gisugo sa kumander nga dad-on si Santa Agata sa usa ka ngitngit ug baho nga bilanggoan; apan ang balaan misulod didto sama sa paingon sa usa ka kombiyerto ug selebrasyon, nga nagasalig sa iyang Ginoo. Sa buntag, gitawag pag-usab ni Quintian si Santa Agata aron atubangon ang paglitis ug gipangutana siya kon nakahunahuna ba siya pag-ayo sa iyang kaugalingong kaayohan. Mitubag si Santa Agata:

'Ang akong kahimsog mao si Kristo.'

Apan miingon ang gobernador:

'Ikawagsi si Kristo, aron dili ka malaglag sa imong pagkabatan-on.'

'Ikawala ang imong mga dios,' tubag sa santa, 'nga bato ug kahoy ra, ug balika ang tinuod nga Dios nga nagmugna kanimo, aron dili ka masilotan sa walay katapusang pag-antos.'

Unya, sa kasuko, gisugo sa taga-pangtortyur nga ibitay si Agathia nga hubo sa usa ka kahoy ug latigon. Samtang gilaglag ang balaan, miingon ang taga-pangtortyur kaniya:

'Usba ang imong hunahuna ug simba ang mga dios, aron mabuhi ka.'

Apan mitubag siya:

Pinaagi niining mga pag-antos makab-ot ko ang kalipay ug malipay ko niini sama sa usa ka tawo nga nakab-ot og dagkong bahandi: kini nga mga panandaliang pag-antos mapuslanon kanako. Sama sa trigo nga dili matigom sa kamalig gawas nga unang bulagon gikan sa dayami, ingon ana dili mahimo nga mosulod ang akong kalag sa paraiso gawas nga una pangabungkag ang akong lawas pinaagi sa mga pag-antos.

Gisugo sa kumander ang iyang mga sulugoon nga labi pang pasakitan si Agathia, unya gisugo nga punitan ang iyang mga suso gamit ang puthaw nga pliers ug putlon kini. Samtang kini gihimo, miingon ang martir sa kumander:

'Walay Diyos ug dili makatawo nga tortyurador! Dili ka ba mahiya sa pagputol sa suso sa usa ka babaye, diin gikan ka mismo gipakaon sa imong kaugalingong inahan? Apan aduna koy lain nga mga suso sa sulod sa akong kalag, nga dili nimo matandog, kay kini gipahinungod sa Diyos sukad pa sa akong pagkabatan-on.'

Human niini, gilabay ang balaan sa usa ka prisohan. Sa tungang gabii, mitungha kaniya si San Pedro Apostol sa porma sa usa ka respetadong tigulang, nga nagbitbit sa iyang mga kamot og daghang tambal para kaniya; gisundan siya sa usa ka gwapong batan-on nga nagbitbit og nagdilaab nga kandila; nagtuo ang balaan nga adunay miabot nga doktor. Miingon ang Apostol kaniya:

'Ang dautang tortyurador, bisan pa nga nakasamad siya kanimo, wala gyud siya makab-ot; sa baylo, napildi nimo siya pinaagi sa imong kaisog; gisugo niya nga dili lang putlon-putlon ang imong mga suso, kondili putlon na gayud kini: tungod niini, ang iyang kalag mag-antos sa walay katapusang pag-antos.' Samtang nag-antos ka sa imong mga pag-antos, nagtan-aw ako, ug nasabtan nako nga ang imong mga suso mapahilunon; mao nga miadto ako dinhi."

Mitubag ang balaan nga martir Agathia:

'Wala pa gyud ko magpagamot sa bisan unsang porma sa medikal nga tambal para sa akong lawas; nagtuo ko nga bisan karon dili nako kini mabali, kining maayong batasan nga gisunod nako sukad pagkabatan-on.'

[1658] Girespeto sa mga Griyego si Zeus isip pangunang diyos, ang amahan sa tanang diyos ug tawo. Ang mga mito sa Griyego nag-angkon kang Zeus og lain-laing mga bisyo sa unod, hugaw nga mga pagbati ug mga krimen.

'Apan usa usab ko ka Kristohanon,' miingon ang tigulang, 'ug miabot ko sa paglaum nga maayohon ka; busa ayaw pagkahiya kanako.'

Apan mitubag ang balaan:

Ikaw usa ka lalaki, ug ako usa ka dalaga; giunsa nako pagpadayag sa akong lawas sa imong atubangan nga walay kaulaw? Mas gusto pa nako nga pag-antuson ang kasakit sa akong mga samad kaysa magpadayag sa akong kaugalingon sa atubangan sa mata sa usa ka lalaki.' 'Nagpasalamat ko kanimo, respetadong amahan, sa pag-anhi nimo dinhi aron tambalan ang akong mga samad; apan hibaloa nga walay tambal sa tawo ang makahikap sa akong lawas.'

Miingon ang tigulang kaniya:

'Ngano man, unya, nga dili nimo gusto nga tambalan tika?'

Mitubag ang balaan:

'Anaa kanako ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga nag-ayo sa tanan sa usa ka lihok ug nagabangon sa mga nahulog sa usa ka pulong; Siya, kon Iyang gusto, makahimo sa pag-ayo kanako, ang Iyang dili takos nga sulugoon.'

Nalipay ang Apostol sa ingon ka dako nga pagtuo sa balaan nga martir ug, uban sa pahiyom, miingon kaniya:

'Gipadala ko Niya kanimo, dalaga, kay ako ang Iyang Apostol: tan-awa – naayo na ka.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, nahimong dili makita siya. Unya si Santa Agathia nga Martir, sa pagkahibalo kinsa ang nagpakita kaniya, nagpasalamat sa Dios, nga miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, akong Ginoo, Hesukristo, nga nahinumduman Mo ako ug gipadala Mo ang Imong Apostol aron tambalan ako.'

Sa pagtan-aw niya sa iyang lawas, nakita niya nga buo na ang iyang mga suso ug naayo na ang iyang mga samad; ug tibuok gabii napuno sa usa ka katingalahang kahayag ang bilanggoan, nga nagpasiga niini; nahadlok sa niini, ang mga sundalo nilayas ug gibyaan nga walay kandado ang bilanggoan. Ang uban pang mga priso nga naa didto, sa pagkakita niini, miingon sa balaan:

'Bukas ang mga pultahan, ug walay nagbantay niini: paggawas ug palagyo.'

'Dili ko gustong mawala ang akong korona sa pagkamartir,' tubag ni Agathia, 'ni magdala og kadaut sa mga guwardiya; uban sa akong Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Buhing Dios, nga nag-ayo kanako, magpabilin ako dinhi hangtod sa katapusan, nag-angkon kaniya.'

Paglabay sa upat ka adlaw, sa ikalima ka adlaw, mibalik ang tortyurista sa lingkoranan sa paghukom ug, pagtawag kang Santa Agathia ngadto kaniya, miingon kaniya:

'Hangtud kanus-a ka mosupak sa sugo sa hari? Halad og halad sa mga dios, o ipahamtang ka sa labing makalilisang nga kamatayon.'

Mitubag ang santa:

'Walay pulos ang imong mga pulong, ug dili matarong ang sugo sa imong hari, nga nagahugaw bisan sa hangin; sultihi ako, ikaw nga maluya ug buang nga tawo, kinsa man ang mangayo og tabang sa kahoy o sa walay kinabuhi nga bato? Ako, bisan pa, naghalad og halad sa pagdayeg kaniya nga nag-ayo sa akong mga suso ug nagpabalik sa akong lawas sa kahimsog.'

Gisugo sa torturador nga ipadayag ang iyang mga suso ug, sa dihang nakita niya kini nga buo ug walay samad, sama sa kaniadto, nangutana siya:

'Kinsa ang nakapahilunasan kanimo?'

Mitubag ang martir:

'Si Hesukristo, ang Anak sa Buhing Dios.'

Misigaw si Quintianus:

'Gihisgutan nimo pag-usab si Kristo, Kadtong dili gani nako gustong madungog nga hisgutan!'

Ug gisugo niya nga ang mga hait nga tisa sa atop, nga gipainit sa kalayo, ipakatag sa yuta, ug ibuboan og nagdilaab nga uling, ug itambog ang balaan nga hubad sa ibabaw niini aron masunog ug mapahirangatan. Samtang kini gihimo, kalit nga misugod ang linog, dili lang duol sa maong dapit, kondili sa tibuok siyudad; ang yuta nabuka ug nilunok ang amigo ni Quintian nga si Vulteus ug ang iyang kauban nga si Theophilus, kinsa gisugyot ni Quintian nga pasakaan og ingon nga pagpanakit. Ang tanang lungsoranon, nahadlok sa linog, midagan paingon sa

praetorium kang Quintian, nagasinggit kaniya nga undangon ang pagpanakit sa inosenteng dalaga, nga tungod kaniya nahitabo ang linog. Si Kintian, nahadlok sa linog ug sa kasaba sa katawhan, nagsugo nga dad-on sa bilanggoan ang balaan. Sa pagsulod niya sa bilanggoan, gitangtang sa martir ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo, nga giisip Mo akong takus nga mag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan ug, pagkahuman nimo gipapas sa akoa ang tinguha alang sa kinabuhi dinhi sa yuta, gitagaan Mo ako og pagkamapailubon. Paminawa ako, O Ginoo, niining takna, ug itugot nga makahawa ako ning kalibutan ug makasulod sa Imong daghan ug dako nga kalooy.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[1659] . Pagkahibalo niini, ang mga lungsoranon midali ngadto sa lugar, ug gidala ang iyang balaan nga lawas uban ang dungog alang sa paglubong. Kalit lang, usa ka gwapong batan-ong lalaki nga wala mailhi sa bisan kinsa sa siyudad ang miduol sa lawas sa balaan nga martir; uban kaniya ang usa ka gatos ka gwapong batan-on. Pagkahuman niyang gi-eskort ang lawas sa balaan nga martir ngadto sa lubnganan, gibutang niya sa kabaong niini ang usa ka gamay nga batong plake nga adunay nakasulat:

– Usa ka putli nga hunahuna, usa ka boluntaryong halad ngadto sa Dios, ug kaluwasan para sa yutang natawhan.

Pagkahuman niyang ibutang ang lapida nga adunay maong sinulat sa ulo sa balaan nga martir, ang batan-ong lalaki dali dayon nga nahimong dili makita; ug nasabtan sa tanan nga siya usa ka Anghel sa Dios.

Pagkahuman niini, ang gobernador Kintian, uban sa iyang mga sundalo, mibyahe paingon sa siyudad sa Panorm aron kuhaon ang bahandi sa balaan nga martir nga si Agathia ug para sa iyang kaugalingon ang tanan niyang mga kabtangan. Sa dalan, kinahanglan niyang tawiran ang usa ka lawom nga suba. Misakay siya sa usa ka bangka uban sa iyang mga kabayo ug mitabok sa suba. Kalit nga misukol kaniya ang mga kabayo; ang usa gikagat sa iyang nawong sa ngipon, nga nakapangalibog gayud sa iyang dagway, samtang ang usa misugod sa pagpanukol kaniya, nga wala'y hunong hangtud nga nahulog siya sa suba, diin siya nalumos, nga nagtapos sa iyang dautang kinabuhi pinaagi sa usa ka malisud nga kamatayon. Gidugay nila pagpangita sa iyang lawas, apan wala nila kini kaplagi: nawala kini kauban sa iyang kalag. Pagkahuman niini, wala'y bisan usa sa mga maharlikang magmamando ang nangahas nga makadaot sa mga paryente ni Santa Agata. Ang iyang dungog milapta sa halayo ug halapad, ug gitukoran og simbahan ang iyang mga relikya; ang mga sinina nga iyang gisul-ob gibutang sa iyang kabaong isip pahinumdom sa iyang pagpaubos[1660] .

Usa ka tuig human sa kamatayon sa balaan nga martir nga si Agatha, ang Bukid Etna[1661] , duol sa siyudad sa Catania, misugod sa pagbuga og nagdilaab nga lava, nga misulod gikan sa lungag sa bukid sama sa usa ka gamhanang suba, uban sa kusog nga pagngurog, naglabay og natunaw nga mga bato gikan sa ibabaw sama sa waks. Ang mga lumolupyo sa Catania nahadlok kaayo, nagkurog sa kahadlok sa pagkaguba sa ilang siyudad. Unya dili lang mga Kristohanon, apan pati na ang mga dili motuo – ang tanan mitigum sa simbahan sa balaan nga martir nga si Agata, gikuha nila ang iyang mga bisti, mitindog batok sa kalayo nga nagpadulong sa siyudad, ug gamit kining mga bisti, sama sa usa ka taming, gipanalipdan nila ang ilang kaugalingon batok sa makaguba ug makalilisang nga kalayo. Ang kalayo, daw nahuya sa atubangan sa bisti sa balaan nga martir, nibalik ug nawala. Sa pagkakita niini nga milagro, ang mga lumolupyo dako kaayo ang ilang kalipay, gidayeg nila ang Dios, ug gipadayeg ang balaan nga martir nga si Agatha. Kini nga milagro nahitabo sa ikalima ka adlaw sa Pebrero, ang adlaw nga ang balaan nga martir nag-antos alang kang Kristo nga iyang Ginoo, Kang Kinsa magpabilin ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Hinaut nga ang Simbahan karong adlawa mapahimutang sa himayaong lila, nababad sa putli nga dugo sa martir nga si Agatha: Maglipay ka, O nagasinggit, pagdayeg sa Catania.

[1659] Si Santa Agatha namatay niadtong tuig 251.

[1660] Ang mga relikya ni Santa Agata gilipat sa Constantinople niadtong 1040, apan gibalik sa Catania niadtong 1126.

[1661] Ang Etna usa ka bulkan sa isla sa Sicily, duol sa siyudad sa Catania.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Theodulia

Gisaulog sa ika-5 sa Pebrero

Sa paghari ni Diocletian ug Maximian, mga Emperador Romano[1662] , ang gobernador sa siyudad sa Anazarve[1663] mao si Pelagius, usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon. Gisuwayan niya ang iyang mga sulugoon nga moadto ug mangita sa tibuok lalawigan alang sa mga Kristohanon, dakpon sila ug dalhon sa iyang atubangan alang sa paghukom, diin, pagkahibalo sa imperyal nga sugo, kinahanglan nilang pagsimba ang mga dios. Ang mga sulugoon, sa pagpanaw aron tumanon ang sugo, gidakpan nila ang usa ka Kristohanong babaye nga ginganlan og Theodulia. Dili tungod sa kasakit sa pag-antos kondili tungod sa kahadlok nga madunggohan sa mga dili motuo, iyang gitanyag kanila ang daghang bulawan, nga naghangyo nga buhian siya. Apan sila, nga wala madawat ang bulawan, gidala si Theodulia sa atubangan sa ilang gobernador, ug gisultihan siya nga misulay siya og suhol kanila gamit ang bulawan. Gidayeg sa gobernador ang mga sulugoon tungod kay wala nila dawata ang bulawan ug wala nila siya gipahawa, ug gihatagan sila og ganti alang niini. Siya mismo, paglingkod niya sa lingkoranan sa paghukom ug pagbutang sa maong bulahan nga babaye sa iyang atubangan, nangutana kaniya sa iyang ngalan. Mitubag siya:

'Kristiyana ako.'

Miingon dayon ang gobernador Pelagius:

Sa dili pa nako ikaw pasakitan, sultihi kami sa imong ngalan.

Mitubag ang santo:

– Nasulti na nako, ug wala ko magbakak, nga ang akong ngalan Kristiyano. Mao kini ang akong dungganon ug walay katapusan nga ngalan; gitawag ko sa mga tawo nga Teodulia. Natawo ko sa mga Kristiyanong ginikanan ug nakadawat ko og maayong pagpadako sa Kristohanong pagtuo.

Miingon ang gobernador:

– Nakita nako nga nagtubag ka nako sama sa usa ka buang nga babaye.

'Kamo mismo ang buang,' tubag ni Santa Teodulia, 'kay, pagbiya ninyo sa Dios, nagasimba kamo og bato.'

Nagpadayon ang magmamando:

'Gi-awhag tika isip usa ka igsoon,' ingon niya, 'halad og halad sa mga dios, unya adto ug malingaw sa akong panimalay, ug hatagan tika og dakong dungog.'

Mitubag si Teodulia:

'Adto ug malingaw sa imong panimalay uban sa imong amahan—si Satanas—ug kamo duha magapanunod sa walay katapusang pag-antos.'

Niini mitubag ang magmamando:

'Nasayud ko nga kamo nga mga babaye dali ra masuko ug mainit ang ulo, ug nagmugna kamo og kasamok para sa mga awtoridad; apan ako dili dali masuko, ug pahimangnoan tika sa malumo nga paagi, aron mosumite ka kanako ug maghalad og sakripisyo sa mga dios, ug dili nimo dalhon ang pagkaguba sa imong kalag.'

Mitubag ang santo:

'Pinaagi sa pagpabilin nga matinud-anon sa Dios, dili nako gubaon ang akong kalag kondili luwason kini, samtang ang akong lawas mobalik sa yuta; busa, dili ko magpakigpulong kanimo sama sa usa ka buang: pasakiton ang akong lawas kon gusto nimo. Apan ang Dios, sa pagtan-aw sa akong pagkamapailubon ug hingpit nga pag-andam sa pag-antos alang Niya, motugot kanako sa Iyang tabang, kay Siya mismo ang nag-antos alang kanato sa Krus, nga nagdala sa kaluwasan sa Iyang katawhan.

Mitubag kaniya si Pelagius:

'Nagtuo ka nga pinaagi niining mga pulonga mapukaw nimo ang akong kasuko, aron labi pa nako kang madali mapapas; apan hibaloa kini: pagahiritan tika sa dugay nga panahon, putlon ang matag usa sa imong mga bukton usa-usa, hangtud mapapas tika.'

[1662] Si Diocletian (sa Sidlakan) ug si Maximian (sa Kasadpan) naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[1663] *Anazarbus – usa ka siyudad* sa Cilicia, sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

'Ikaw nga malimbungon ug gutom nga lobo,' tubag sa santa, 'unsaon man nimo paglaglag sa karnero nga ang Magbalantay mao si Kristo, ang Magbubuhat sa tanan? Aduna bay makapunit kanako sa Iyang kamot?'

Unya ang tortyurador, nga nasuko kaayo, nagsugo nga hubaron og hubad ang santa ug bitayon pinaagi sa iyang buhok sa usa ka sipres, ug tortyuron gamit ang mapaso nga puthaw nga mga kawit, nga nagpaso sa iyang mga utong. Apan ang santa, taliwala sa iyang mga pag-antos, miingon:

'Nakita nimo, gobernador, nga wala koy gibati nga kasakit – apan ikaw, sumala sa akong nakita, mas nag-antos pa ug napildi nako.'

Mitubag kaniya ang magmamando:

'Mapinanggaon ang among mga dios ug nahibalo sila nga mobalik ka kanila; busa, tungod sa ilang kaluoy kanimo, ilang gikuha ang kasakit gikan kanimo aron dili nimo mabati ang pag-antos.'

Apan miingon ang balaan:

'Ain sa inyong mga dios nga nagpasaylo kanako? Ipakita sila kanako, aron akong pasidunggan sila.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, dako kaayo ang kalipay sa gobernador ug gisugo niya nga dayon siyang buhian ug dad-on sa templo ni Hadrian, nga ilang gisimba sama sa usa ka buhi ug gamhanang dios[1664] . Sa pagsulod niya sa maong templo, nakita sa santo ang imahen ni Hadrian ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Tinuod nga Dios, gipahuyop niya kini, diin kini dayon nahulog sama sa gipukpok sa dalugdog ug nabahin sa tulo ka piraso. Pagawas, miingon ang santo sa gobernador:

'Sulod ug tabangi ang imong diyos, kay nahulog ug nabungkag.'

Sa pagsulod niya, nakita sa gobernador ang diyos-diyosan nga nagahigda sa yuta, nabahin sa tulo ka piraso, ug nagahilak siya pag-ayo niini. Ang balita sa pagkaguba sa diyos-diyosan ni Hadrian nakaabot sa mga hari; nagpadala sila og usa ka tawo gikan sa ilang korte ngadto sa siyudad sa Anazarv aron susihon ang kamatuoran sa maong balita, ug kon tinuod kini, ipahamtang ang gobernador sa siyudad aron kan-on sa mga mabangis nga hayop. Pagkahibalo niini, mihilab ang gobernador sa atubangan ni Santa Teodulia, nagahilak, ug nangayo kaniya nga ibalik ang ilang diyos sa kaniadto nga kahimtang, nagsaad nga mahimong Kristohanon kon makita niya kining diyos nga nagtindog sa mismong dapit diin kini unang nagtindog.

Ang santo, pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo sa Labawng Ginoo, gisugo ang diyos-diyosan nga motindog nga buo sa iyang lugar; ug ang diyos-diyosan dayon mitindog nga buo, mitakbo ug mitindog sa mismong dapit diin kini kaniadto nagtindog. Ang tawo nga gipadala sa mga hari, pag-abot niya ug pagkakita nga buo ang diyos-diyosan, mibalik sa mga hari nga wala'y kadaut nga nahimo sa magmamando. Pagkahuman niini, miabot ang sugo gikan sa mga hari kang Pelagius, nga nagmando kaniya nga pasakitan si Theodulia sa nagkalain-laing paagi ug patyon siya. Apan si Pelagius, dili lang napalpak sa pagtuman sa iyang saad nga mahimong Kristohanon, nakalimot usab sa kaayo nga gipakita kaniya ni Santa Theodulia; busa gipasakitan niya pag-usab siya, ug gisugo nga tuslokon ang iyang mga tiil sa nag-init nga puthaw nga baras. Samtang gihimo kini kaniya, ang komentador nga si[1665] Helladius miduol kang Pelagius ug miingon:

'Ginoo, ako'y nangayo kanimo, itugyan nimo kini nga dalaga sa akong gahum, ug ako siya'ng dasigon sa pagsimba sa mga dios; apan kon mapakyas ako, putlon nimo ang akong ulo.'

Gihatag sa gobernador ang santa sa iyang awtoridad. Unya gikuha niya ang lima ka taas nga pako: gisaksak niya ang usa sa iyang wala nga dalunggan nga misulod sa tuo, ug usa pa sa iyang tuo nga dalunggan nga misulod sa wala; gisaksak niya ang ikatulo sa iyang agtang, ug gisaksak niya ang iyang mga utong gamit ang duha pa. Ang santa, sa laing bahin, mitan-aw sa langit ug nag-ampo sa Dios nga hatagan siya og pagkamapailubon – ug dayon

---

[1664] Kini tingali nagtumong sa usa ka templo nga adunay idolo o hulagway sa Romanong Emperador nga si Hadrian (*nga naghari gikan* sa 117 hangtod 138). Ang mga Romano, sama sa nahibal-an, giapil ang ilang mga namatay nga emperador sa pantheon sa mga dios (*ang gitawag nga 'Kulto* sa mga Cesar'), nga ilang gihatagan og dungog nga sama sa mga dios, naghalad og mga sakripisyo, ug uban pa. Kini nga pagdayeg sa mga emperador nagsugod kang Augustus ug nagpadayon sa tibuok panahon sa pagano nga Imperyong Romano. Dili lang ang mga namatay nga Cesar (i.e. mga emperador) ang gihimong diyos, apan pati na ang mga buhi pa. Kini nga pagdayeg gipugos sa tanan. Gihunahuna nga kinahanglan nga magbutang og hulagway sa naghaharing emperador taliwala sa penates (mga diyos sa panimalay) sa usa ka tawo, bisan pa sa sulod sa iyang kaugalingong balay. Ang pagsunod sa kultong Cesar hugot kaayo nga gipatuman sa tibuok Imperyong Romano, ug bisan kinsa nga, tungod sa kapabayaan o kawalay pagrespeto, misalikway sa pagpasidungog sa emperador giisip *nga* labing grabeng kriminal. Gidumili usab sa mga Romano nga maghari kining relihiyosong pagpasidungog sa mga emperador gikan sa mga Kristohanon.

[1665] *Ang commentarius* usa ka opisyal nga nagdumala sa mga priso ug nagtala kanila.

nakadawat siya sa tabang ug pag-ayo sa Dios: nahulog ang mga pako ug wala siyay kadaut. Gidala ni Hellaidius ang santa sa iyang balay ug gisugdan siya og dayaw-dayaw, gipangumbinsi siya nga mosimba sa mga dios uban kaniya, 'aron ako usab,' matod niya, 'makadawat og dungog gikan sa gobernador, ug ikaw hatagan og dakong himaya sa mga hari mismo'.

Apan mitubag kaniya ang balaan:

'Mas maayo pa nga kamo mismo ang makombinser ug mahimong Kristiyano, aron makadawat kamo dili ug malungtad kondili sa walay katapusang dungog sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Cristo, Nga maghuhukom sa mga buhi ug sa mga patay ug maghatag ug ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan.'

Miingon unya kaniya si Hellaidius:

'Isulti ang tibuok kamatuoran, alagad ni Cristo, kay ang akong kasingkasing naantig sa imong mga pulong.'

Unya si Theodulia misugod sa pagsulti kaniya:

'Kining kalibutan ug ang tanan niini nga bahandi, ug ang tanan niini nga himaya, kay malabay ra, apan ang umaabot nga kapanahonan walay katapusan: ug bisan kinsa nga buhaton ang maayo dinhi makadawat og maayong ganti niadtong kapanahonan; apan kadtong magbuhat sa dautan dinhi sa kalibutan pagasakiton didto sa walay katapusan; ug kadtong mosimba sa mga dios-diosan, sama kanimo, ilabi na gayud nga ipahamtang sa walay katapusang pag-antos.'

Pinaagi sa ingon nga mga pagtulon-an, gidala ni Santa Teodulia si Helladius sa kahibalo sa kamatuoran, ug siya, nga puno sa pagbati, miingon kaniya:

'Gina-ampo ko ikaw, Gng. Theodulia, ayaw ko paglagmi sa sayop nga akong nabuhat kanimo, apan ampoa ang imong Dios alang kanako, aron mahimong Kristohanon usab ako.'

Sa pag-abot sa kaadlawon, si Helladius, kauban ni Theodulia, miadto sa atubangan sa gobernador ug miingon:

'Dili ko madala ang alagad sa Tinuoray nga Dios sa sayop nga dalan gikan sa matarong ug bulahan nga agianan; sa baylo, gidala ko niya sa husto nga dalan, giluwas ko gikan sa kangitngit sa kawalay-hibalo ug gidala ko kang Kristo, ang Tinuoray nga Dios, Nga, walay bisan unsang pagduha-duha, akong gituohan, ug kinsa ang balaan nga ngalan akong gikumpisal ug kinsa akong gisimba sa tibuok nakong kasingkasing.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa gobernador nga dayon putlon ang iyang ulo gamit ang espada ug itambog ang iyang lawas sa dagat. Busa natuman ang iyang pagkamartir niadtong ika-kwarentay-kuwatro ka adlaw sa Enero. Sa bahin ni Santa Theodulia, gilabay siya sa usa ka hurno nga nagdilaab pag-ayo, apan wala siyay kadaut. Pagkahuman niini, gisugo sa taga-uyamot nga painitan ang usa ka kawali para sa bulahang Theodulia; gipa-ibabaw siya niini ug gibuboan siya og nagbukal nga pitch, wax, ug lana; apan ang kawali, tungod sa kalayo nga gigamit sa pagpainit niini, nabungkag sa daghang piraso, ug ang mga siga ug kalayo gisunogan ang daghang mga tawo nga nagtindog sa kilid; ang gobernador mismo, nalukop sa kalayo, nakasinati og makalilisang nga kamatayon, samtang si Santa Theodulia napabilin nga walay samad pag-usab.

Sa pagkakita niining milagro, daghang mga tawo ang mituo kang Kristo, lakip na ang mga dungogong lungsoranon nga sila Macarius ug Evagrius.

Pagkahuman niini, gisiga pag-usab sa mga dili motuo ang hurno, ug gilabay nila si Santa Theodulia niini, kauban nila Macarius ug Evagrius, ingon man usab ang daghang mga nagtuo kang Kristo. Ug silang tanan, pagkahuman sa pag-ampo didto, miabot sa ilang katapusan, misulod sa kinabuhi nga walay katapusan, diin gikoronahan sila sa korona sa mananaog ug nagalipay uban sa tanang mga balaan, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodosius, Arsobispo sa Chernihiv

Gisaulog sa Pebrero 5

Si San Teodosio, Arsobispo sa Chernihiv, gikan sa mahimayaong pamilya Uglich sa rehiyon sa Zadniprovye[1666] . Ang amahan ni Teodosio, si Nikita, usa ka pari sa Gamay nga Rusya; ang ngalan sa iyang inahan mao si Mariya. Gidala sa iyang mga ginikanan ang ilang anak sa kahadlok sa Dios ug Kristohanong debosyon;

ubos sa impluwensya sa ilang pagtulon-an, sukad pagkabata gipakita na niya ang unang mga timailhan sa debosyon nga mao'y maghulma sa tibuok niyang kinabuhi. Pinaagi sa kinaiyahan malumo, masunuronon ug dali matandog, si Teodosio sukad pagkabata napuno sa mainit nga gugma sa Diyos ug kadasig alang sa balay sa Diyos. Human makadawat sa iyang unang edukasyon sa balay, diin nakat-on siya sa pagbasa ug pagsulat, gipadala siya sa iyang amahan alang sa dugang edukasyon sa Kyiv-Bratsk Epiphany School[1666] . Dinhi, ubos sa impluwensya ug giya sa mga matinud-anong magtutudlo, samtang iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa Balaang Kasulatan ug sa mga buhat sa mga Balaang Amahan, naningkamot ang balaan nga ipa-modelo ang iyang kinabuhi kanila; dinhi siya mitubo ug napalig-on sa espiritu pinaagi sa iyang pagsabot sa mga kamatuoran sa Ortodoksong pagtuo ug pinaagi sa iyang mga buhat sa pagkamatinud-anon. Ug dinhi usab, samtang nag-eskwela, nabati sa batan-ong Teodosio ang tinguha nga sundon, kutob sa iyang makaya, ang anghelnong kinabuhi sa Banal nga Antonio ug Teodosio ug sa ubang mga asketa sa Mga Kuweba – kining mga bantugang tawo sa pag-ampo ug langitnong mga patron sa karaang Kiev, nga ilawom sa ilang mahigugmaong pagpanalipod siya nagpuyo ug nagdako, ug nga ang ilang dili madaut ug gipahimaya nga mga relikya kanunay niyang nakita sa iyang atubangan. Sa iyang bakanteng oras, ang paborito nga kalingawan ni Teodosio mao ang pag-ampo, pagpamalandong sa Dios, ug pagbasa sa Pulong sa Dios. Dinhi usab nahimong pamilyar si Santo Teodosio sa pag-awit sa koro sa simbahan, sa eskwelahan sa pag-awit nga gi-organisar ni His Eminence Lazar Baranovich. Sa kinatibuk-an, ang Kyiv-Bratsk Epiphany School, nga gitukod aron suportahan ug depensahan ang Ortodoksong pagtuo batok sa mga pag-atake sa mga Polako-Katolikong klero ug sa mga Heswita[1667] , nagpahigayon sa tanang pagtudlo niini sa hugot kaayo nga Ortodoksong Kristohanong espiritu, nga misulod sa batan-ong kalag sa mga estudyante niini; ug giila nga mga magtutudlo niini ang tinuod nga mga bantugan sa espirituhanong kahayag sa Ortodoksiya. Walay duhaduha nga si Santo Teodosio nakadawat usab didto sa labing hataas ug labing maayong edukasyon sa iyang panahon, nga gituyo aron mapalambo ang hingpit nga pag-uswag sa tanang daghan kaayong gasa sa iyang kalag.

Pagkahuman sa iyang pagtuon sa Kyiv-Bratsk Epiphany School, mipapanumpa si Teodosio isip monghe, usa ka dalan nga ang iyang kalag—nga naghandum pag-ayo sa espirituhanong mga buhat—nagpaningkamot na pa samtang naa pa siya sa eskwelahan. Busa, samtang batan-on pa, kining tinuod nga asketiko ni Kristo giisip nga walay bili ang tanang kaayohan sa kalibutan, gibyaan ang magubot ug walay pulos nga kalibutan, ug naghimo og panata sa pagka-monasto sa Kiev-Pechersk Lavra, ug gipili ang ngalan nga Teodosio, aron pasidunggan ang bantugang asketiko sa Kiev-Pechersk Lavra ug ang nagtukod sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe sa Rusya – ang Kagalang-galang Teodosio, nga iyang gipasidunggan pag-ayo ug kanunay niyang gipangayoan og tabang bisan pa sa dihang estudyante pa siya sa Kiev. Sukad niadto, gisugdan ni Teodosio ang usa ka kinabuhi sa hugot nga pagka-asketa, nga sa dili madugay naghatag kaniya og dungog dili lamang sa mga monastiko kondili usab sa mga layko.

Ang pagka-mapainubsanon ug ehemplaryong kinabuhi sa batan-ong asetik nakakuha sa pagtagad sa Metropolitan sa Kyiv niadto, si Dionysius[1668] (Valaban), kinsa mitudlo kaniya nga arkidiakono sa Katedral sa Kyiv-Sophia, diin siya misilbi uban sa dakong dungog hangtod sa pagtangtang kang Metropolitan Dionysius gikan sa Kyiv, pagkahuman niini gitudlo siya nga tagdumala sa residensya sa katedral sa metropolitan. Apan, tungod kay nabalda sa kalibutanong kagubot, ang kinabuhi sa Kyiv wala makatagbaw sa sulodnong pangandoy sa mapainubsanon nga monghe alang sa kahilom ug sa iyang tinguha nga magpabilin sa kanunay nga pag-ampo nga pakig-uban sa Dios. Busa, si Santo Teodosio, nga nadani sa gugma sa mga buhat sa pagka-matuod ug sa kahilom sa monastiko, dali ra siyang mibiya sa Kyiv ug nagpuyo sa hilit nga gamay nga Krupitsky Baturinsky

---

[1666] Kini ang bantog nga labing karaan nga eskwelahan sa Rusya, nga ang pagtukod niini nagsugod pa sa katapusan sa ika-16 nga siglo; karon kini mao ang Kyiv Theological Academy, nga nahimutang sa Bratsky Monastery sa Podil, Kyiv.

[1667] Ang Kyiv-Bratsk Epiphany School, nga nagsilbi isip pangunang sentro sa edukasyon para sa tibuok habagatang Ortodoksong Rusya, sa samang higayon nagmugna gikan sa sulod sa iyang mga pader sa daghang bantugang magtatanggol sa Ortodoksong pagtuo sulod sa Simbahang Habagatang Ruso, nga gisulod sa walay hunong nga pag-atake sa iyang mga kaaway – ang mga Katoliko ug ang mga Uniate nga pareho og panan-aw, nga, pagsalikway sa Ortodoksong pagtuo, miila sa pagka-supremiya sa Papa ibabaw nila, ug ang labi pang malimbungon nga mga Heswita, mga monghe sa Katolikong Orden, nga nagtumong sa pagtukod sa Katolisismo ug pagka-supremiya sa Papa bisan asa pinaagi sa bisan unsang paagi nga gikinahanglan.

[1668] Si Metropolitan Dionysius nagdumala sa Metropolis sa Kyiv sulod sa dili molapas sa tunga ka tuig. Gitahasan siya sa Metropolis niadtong Pebrero 1658 ug mibiya sa Kyiv niadtong Hulyo 1658, bisan pa man nominatibo siyang giila gihapon nga Metropolitan sa Kyiv.

Monasteryo[1669] , nga dugay nang nailhan tungod sa kalig-on sa kinabuhi sa mga monghe, diin siya gi-ordinar nga hieromonk. Apan bisan pa sa iyang paningkamot nga matago sa kalibutan, dili siya mapalampas sa mga mas taas nga awtoridad sa simbahan. Dili dugay nagpabilin si Santo Teodosio sa Krupitsky Monasteryo; lahi kaayo siya sa uban sa komunidad sa mga monghe tungod sa iyang espirituhanong kinaadman ug istriktong asetikong kinabuhi nga puno sa pagkamatinud-anon, mao nga pagkahuman sa mubo nga panahon, gitudlo siya nga abá sa Korsun Monasteryo sa Diyosesis sa Kyiv. Ang bag-ong pagtudlo kang San Teodosio nakatagbaw sa iyang sulod nga mga tinguha. Ang Monasteryo sa Korsun[1670] , nga nahimutang sa usa ka isla sa Suba sa Ros, layo sa mga puloy-anan sa kalibutan ug sa usa ka matahum nga palibot, hingpit nga angay sa tinguha sa santo alang sa pag-inusara ug mga buhat sa pagkamatinud-anon nga layo sa kalibutanong garbo. Dinhi, siya mismo ang nagsilbi nga hayag nga ehemplo sa komunidad sa mga monghe pinaagi sa iyang deboto ug tinuod nga asetikong kinabuhi, ug gipakita ang maalamon nga abilidad sa pagdumala sa monasteryo. Busa, sa dili madugay gitudlo siya nga abbot sa iladong Kyiv Vydubychi Monasteryo[1671] . Kining karaang monasteryo, dili pa dugay, naa sa kamot sa mga Uniate ug mga Katolikong Polako, nga naglaglag niini. Kadaghanan sa mga monghe nangibulag, kay walay gustong mopuyo sa usa ka guba nga monasteryo; ang mga bilding sa monasteryo nagkaguba, ug ang pipila sa mga yuta sa monasteryo gikuwit nga dili matarong. Sa kinatibuk-an, ang monasteryo nanginahanglan og internal ug eksternal nga pag-ayo, ug nanginahanglan kini og daghang paningkamot ug kahanas aron mabalik kini sa kaniadto nga kahimtang. Apan si Teodosio wala mawad-an og paglaum ug, uban sa tabang sa Diyos, malampuson niyang natuman ang iyang buluhaton, nga mibalik sa bantog nga karaang monasteryo sa kaniadto nga kahimayaan ug kahusay. Nangayo siya sa Hetman sa Gamay nga Rusya og pagtukod og kuta sa yuta sa nagkalain-laing mga lugar ug nakakuha og pagtugot gikan sa Tsar nga ipadala ang iyang mga monghe sa Moscow matag lima ka tuig aron mangolekta og limos ug mangayo sa pabor sa Tsar, nga ilang nadawat sa daghang kantidad. Sa samang panahon, iyang gipahiuli ang mga bilding ug simbahan sa monasteryo ug, sa kinatibuk-an, gipabag-o ang panagway sa gawas sa monasteryo; iyang gihatagan og partikular nga pagtagad aron masiguro ang kahusay ug kaanyag sa mga banal nga serbisyo sa monasteryo: Maayo kaayo siya sa pag-awit sa simbahan, busa nakahimo si Santo Teodosio og usa ka talagsaong koro sa iyang monasteryo nga naila dili lang sa Kyiv ug sa tibuok Gamay nga Rusya, kondili nakaila usab sa Moscow; tungod niini, sa hangyo sa Moscow, nagpadala si Teodosio og mga mag-aawit didto aron organisahon ang pag-awit. Apan labi pang angay tagdon mao ang paningkamot niining tinuod nga asketiko ni Kristo sa pagpanumbalik sa disiplina sa monasteryo ug pag-organisar sa sulodnong kinabuhi sa Monasteryo sa Vydubychi. Sa masigasig nga pagtuman sa mga katungdanan sa bokasyon sa pagka-mona, siya nag-alagad isip usa ka hayag nga ehemplo sa hugot nga asketikong kinabuhi alang sa mga monghe, nga nakadani sa daghang nangita og kaluwasan ngadto sa iyang monasteryo. Sa samang panahon, aron mas lalom pa nga itanom ang espiritu sa tinuod nga asetikismo sa mga monghe sa monasteryo sa Vydubychi, nagtukod ang santo og gamay nga skete sa yuta sa monasteryo, sa distrito sa Mozyr[1672] , alang sa mga miyembro sa kapatiran nga nangita og hingpit nga pag-inusara ug hugot nga asetikong praktis.

Bisan pa niini, sumala sa mga pulong sa Manluluwas: *'Sa kalibutan, mag-antos kamo ug kasakit; apan kaisug kamo: ako nakadaog batok sa kalibutan'* (Juan 16:33), si Santo Teodosio, kining matinud-anong mag-uuma sa ubasan ni Kristo, nakasinati og daghang dili matarong nga mga pag-antos ug kasubo[1673] tungod sa panamastamas ug pagkasina sa tawo – apan ang iyang asetikong kinabuhi ug maalamon nga paggiya sa mga

---

[1669] Duol sa lungsod sa Baturyn, karon sa Chernihiv Governorate, 30 ka verste gikan sa lungsod sa Konotop; gitukod sa ika-16 nga siglo.

[1670] Sa Distrito sa Konevsky, Gobernadorato sa Kyiv. – Si San Teodosio gitahasan nga abá sa Monasteryo sa Korsun mga tuig 1661.

[1671] Nahitabo kini niadtong 1664. Ang Monasteryo sa Kyiv-Vydubychi usa sa labing karaan ug labing importante nga mga monasteryo sa diyosesis sa Kyiv; gitukod sa katapusan sa ika-11 nga siglo; sa sinugdanan sa ika-17 nga siglo, atol sa paghari sa Polonya, natukod didto ang Unyon, apan pagkahuman gibalik kini sa hurisdiksyon sa Metropolitan sa Kyiv; karon kini usa ka ikaduhang-klaseng monasteryo para sa mga lalaki.

[1672] Sa Gobernasyon sa Minsk, adunay usa ka isla nga ginganlan og 'Mikhailovshchina', nga iya sa Monasteryo sa Kyiv-Vydubychi; didto, niadtong 1680, nagtukod si San Teodosio og usa ka gamay nga skete, uban sa usa sa mga istriktong asketa sa Monasteryo sa Vydubychi, si Hieromonk Job Opalinsky, nga gitudlo nga abbot niini.

[1673] Si San Teodosio nakasinati og dakong pag-antos tungod sa mga intriga ni Metodio, Obispo sa Mstislavl ug Orsha, nga nanag-angkon sa Katungdanan sa Metropolita sa Kyiv ug, aron matuman ang iyang kaugalingong tinguha, gisilotan ang santo, kauban ang mga abadi sa ubang mga monasteryo sa Kyiv, nga giakusahan sila og politikal nga intriga ug pagtraydor batok sa gobyernong Muscovite; apan dali ra nga nidaug ang kamatuoran, ug napamatud-an dayon ang pagkawalay sala ni Teodosio.

monghe nakahatag kaniya sa unibersal nga pagtahod sa mga tawo sa Kyiv. Labi na, si Santo Teodosio gipasidunggan kaayo ug paborito sa kanhi locum tenens sa Metropoliya sa Kiev, si Arsobispo Lazar Baranovich sa Chernihiv[1674] , nga kaniadto iyang magtutudlo ug punoan nga magtutudlo sa Kiev-Epiphany Brotherhood School. Sa usa sa mga sulat nga gikan niining panahona, ang Iyang Kahalangdon Lazar propetiko nga gipadayag ang iyang tinguha nga 'ang iyang (ni Teodosio) ngalan masulat sa langit'. Isip locum tenens sa Metropolis sa Kyiv, gitudlo ni Santo Lazaro si Teodosio, nga niadto usa pa ka Archimandrite sa Vydubychi, isip iyang deputy para sa metropolis[1675] . Sa ulahi, sa dihang napili si Obispo Gedeon sa Lutsk[1676] isip Metropolitan sa Kyiv sa Gamay nga Rusya, gipadala ni Lazar Baranovich si Teodosio – isip usa ka tawo nga daghan kaayong nag-alagad sa Simbahan sa Gamay nga Rusya[1677] – kauban ang usa pa ka respetadong abadi, aron mangayo og kumpirmasyon sa eleksyon. Pinaagi niini, si San Lazaro ug uban pang mga eklesiastikal ug sekular nga mga dignitaryo sa Gamay nga Rusya klarong gustong ipakita si Teodosio isip usa ka tawo nga labi ka angay ug may kapasidad sa paghawid sa labing hataas nga katungdanan. Sa samang panahon, sa Moscow, si San Teodosio nangamuyo alang sa usa ka dekreto sa tsar nga nagtugot sa Monasteryo sa Vydubychi sa pagpadala og mga representante sa Moscow aron mangolekta og limos. Sukad niadto, sa matag angay nga kahigayunan, giduol si Teodosio sa Uglich isip usa ka angay nga kandidato para sa labing hataas nga katungdanan. Busa, pagkahuman sa kamatayon ni Gedeon, Metropolita sa Kyiv, usa si Teodosio sa mga kandidato para sa katungdanan sa Metropoliya sa Kyiv. Sa wala pa niadto, sa sugo ni His Eminence Lazar Baranovich, nga mibalik gikan sa Kyiv paingon sa Chernihiv aron atimanon ang mga buluhaton sa iyang diyosesis, gitawag siya sa Chernihiv ug gitudlo nga archimandrite sa Yelets Monasteryo sa Chernihiv[1678] aron ilisan ang namatay nga abbot sa maong monasteryo, ang iladong si Ioannikios Golyatovsky[1679] .

Niadtong panahona, ang Monasteryo sa Yelets hilabihan ka pobre ug walay igong kapanguhaan. Gamay ra ang mga yuta ug kabtangan sa monasteryo, ug ang mga monghe sa kinatibuk-an nakasinati og dakong kalisud sa ilang panginabuhi. Ang bag-ong abbot misugod dayon sa masigasig nga pag-organisar sa monasteryo nga gisalig kaniya. Sa diha-diha dayon nga gisugdan niya ang iyang katungdanan, miadto siya aron makigkita sa Hetman sa Gamay nga Rusya, si Mazepa[1680] , ug gipasabot nga 'ang Monasteryo sa Yelets kulang sa suplay sa humay ug, labi na gayud, sa kahoy-paning, nga tungod niini lisod kaayo ang pagpuyo sa mga igsoon, ug walay bisan unsa nga ikatabang kanila, kay pipila ra kaayo ang mga sakop sa yutang-gobyerno sa arkhimandrita', – ug si Mazepa, nga kasagaran dili mailhan sa iyang pagkamaabiabihon ngadto sa mga klero ug mga monasteryo, mitugot sa hangyo ni Santo Teodosio tungod sa espesyal nga pagtahod kaniya, ug gihatag ang baryo sa Moschonk sa monasteryo. Sa

---

[1674] Lazar Baranovich – rektor sa Eskwelahan sa Kyiv-Epiphany Brotherhood, Arsobispo sa Chernihiv sukad 1657, usa ka bantugang politiko ug manunulat sa literatura sa habagatan sa Rusya, usa ka magwawali ug polemista batok sa mga Katoliko ug mga Uniate; siya gidayeg kaayo sa iyang mga kaubang kapanahonan; Gitawag siya ni San Demetrio sa Rostov nga 'dakong haligi sa Simbahan'.

[1675] Niadtong panahona, ang Sede sa Kyiv nagpabilin nga bakante sulod sa taas nga panahon tungod sa kagubot sa politika, nga ingon niana ang administrasyon niini pansamantalang gisalig sa labing girespeto nga arkipastor sa habagatang Rusya, mao si Lazar Baranovich.

[1676] Gedeon (Svyatopolk – Chetvertinsky) – Obispo sa Lutsk, Metropolitan sa Kyiv sukad 1686, namatay niadtong 1690; nailhan siya tungod sa iyang mga sulat ug mga dispatches ngadto sa nagkalain-laing mga klero.

[1677] Si Santo Teodosio, isip usa sa labing dungog nga mga klero, usa siya ka miyembro sa delegasyon nga gipadala sa konseho nga mipili sa metropolitan niadtong 1685 ngadto sa bag-ong napiling metropolitan, nagdala og balita sa iyang eleksyon ug usa ka imbitasyon aron modumala sa katungdanan sa Metropoliya sa Kyiv. Niadtong samang tuig, ang 'pinakadungog' ug 'kilala sa Simbahan sa Gamay nga Rusya' nga Hegumen Theodosius, kauban ang Hegumen sa Pereyaslav, si Jerome Dubina, gipadala ngadto sa mga Tsar John ug Peter Alexeyevich ug sa Patriarka Joakim uban sa hangyo alang sa kumpirmasyon sa Metropolitan nga napili sa Gamay nga Rusya. Angay hinumduman nga niadtong panahona, ang mga bantugang indibidwal gipadala gikan sa Gamay nga Rusiya paingon sa Moscow dili lamang aron mohatud og usa ka petisyon o lain pa, ug kon mosangpot ang kahigayunan, aron molihok isip mga manalipod alang kanila, apan usab uban sa tuyo nga ipaila sila sa Tsar ug sa Patriarka isip mga abtik nga indibidwal nga gitakda para sa labing hataas nga mga katungdanan. Mao usab kini ang panan-aw sa Moscow, diin ang duha ka representante sa delegasyon, ang mga abbot sa Vydubychi ug Pereyaslav, gidawat isip 'mga bantugang personalidad sa Simbahan sa Gamay nga Rusya'. Ang resulta sa maong misyon mao ang dakong panghitabo sa panaghiusa sa Simbahan sa Habagatang Rusya sa Patriarkaato sa Moscow.

[1678] Ang Unang-Klaseng Monasteryo sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios sa Yelets, Chernihiv, gitukod niadtong 1060 ni Sviatoslav Yaroslavich, Dakong Prinsipe sa Chernihiv.

[1679] Si Ioannikiy Golyatovsky – usa ka iladong taga-predikar ug manunulat sa polemika sa Habagatang Rusya sa ika-17 nga siglo, unang rektor sa Akademya sa Kyiv-Mohyla ug pagkahuman nahimong arkhimandrita sa Monasteryo sa Yeletsky sa Chernihiv.

[1680] Ivan Mazepa – Hetman sa Gamay nga Rusya gikan sa 1687 hangtod 1709, sa dihang iyang gibalibaran si Peter ang Dako ug ang Rusya pinaagi sa pagbalhin sa kiliran sa Haring Charles XII sa Sweden; namatay siya sa maong tuig.

samang paagi, ang pagtahod kang Teodosio nag-awhag sa uban nga adunay kabtangan sa paghimo og mga donasyon sa Yelets Monasteryo.

Busa, sa ilawom ni San Teodosio, sa paglabay sa duha o tulo ka tuig, ang Monasteryo sa Yelets nakaangkon og kahimtang sa kasaganaan nga hingpit nga nakasiguro sa iyang paglungtad. Samtang nag-atiman sa gawasnong pagpaayo sa monasteryo, si Santo Teodosio dili usab mapalayo sa pagtagad sa sulodnong kaayohan niini, ug sa pagtukod ug pagpadayon sa tinuod nga monastikong paagi sa kinabuhi sa sulod niini. Sa niini nga bahin, ang iyang kaugalingong mga buhat nagsilbi nga usa ka dakong makat-unang ehemplo sa komunidad sa mga monghe sa Yelets sa pagpaningkamot alang sa monastikong kinabuhi.

Kauban niini ug sa ubang mga monastikong katungdanan, si Teodosio usa usab ka aktibong katabang ni Arsobispo Lazarus sa buhat sa pagpangwali ug, sa hangyo sa arkipastor, nagdumala usab sa pinansyal ug, sa pipila ka bahin, sa mga diyosesis nga kalihokan sa iyang arkieskopal nga puy-anan. Sa paglabay sa panahon, nakita ni His Eminence Lazar nga si Archimandrite Theodosius sa Uglich nagdumala sa mga buluhaton nga gisalig kaniya nga maampingon ug maalamon, ug hingpit nga nakombinser nga siya ang mahimong labing maayong katabang sa administrasyon sa Diyosesis sa Chernihiv; busa, uban sa pagtugot sa Hetman sa Gamay nga Rusya, iyang gisugyot nga siya moadto sa Moscow kang Patriarka Adrian[1681] aron hangyoon siya nga itudlo siya nga iyang katabang. Niadtong 1691 kini nahitabo. Sa Moscow, dugay nang nakaabot sa dunggan sa mga awtoridad ang balita sa birtud nga kinabuhi ug espirituhanong kinaadman ni Teodosio; busa, dali nga gitugotan sa Patriyarka ang hangyo sa kagalang-galang ug tigulang nga Santo sa Chernihiv, nga gihatagan og dakong pagrespeto sa tanan, ug gipahibalo ang Hetman sa Gamay nga Rusya bahin niini pinaagi sa usa ka sulat nga patriyarkal, diin iyang gidayeg si Santo Teodosio.

Apan kining tabang dili igo para sa tigulang nga santo, nga nagkadool na sa katapusan sa iyang mga adlaw. Puno sa pagpasalamat kang Teodosio tungod sa iyang masigasig nga pag-apil sa pag-atiman sa kawan, gusto ni Iyang Kahalangdon Lazar, samtang buhi pa, nga makita si Teodosio nga gi-ordinar nga obispo, aron sa pag-andam kaniya isip usa ka manununod nga takus kaniya.

Niadtong 1692, siya ug ang hetman nagpadala og sinulat nga petisyon ngadto sa Moscow kang Tsar Ivan ug Peter Alexeyevich ug kang Patriarka Adrian, nga naghangyo sa pag-angat kang Arkhimandrita Teodosio sa Yelets, sa Uglich, ngadto sa ranggo sa arsobispo[1682] , ug pareho silang nagpamatuod sa ilang kaugalingong ngalan nga 'ang labing halangdon nga si , Archimandrite, usa ka maayong tawo, gipahimutang sa mga hiyas sa kinabuhi sa monghe, nga iyang gipanginabuhi sukad pagkabatan-on pa niya; masinati sa pagdumala sa mga monasteryo, puno sa kahadlok sa Dios ug espirituhanong kinaadman, nahan-ay, labing masigasig alang sa himaya sa Simbahan, ug may kapasidad sa pagdumala sa Sede ug sa Diyosesis sa Chernihiv'. Gipatuman ang petisyon sa bililhon nga tigulang-santo, ug sa samang tuig mibyahe si Teodosio paingon sa Moscow alang sa iyang konsagrasyon. Didto, niadtong Setyembre 11, gitudlo siya nga obispo, ug niadtong ika-18 sa samang bulan gikonsagra siya nga arsobispo. Ang bag-ong gikonkretong arsobispo nagpabilin sa Moscow sulod sa duha ka bulan, sa hangyo sa Patriarka, nga dako kaayo ang pagtamod kang Santo Teodosio ug gipahimuslan ang maayong higayon aron siya mapabilin sa Moscow alang sa pakighinabi ug aron mag-uban sa pagsaulog sa Banal nga Liturhiya.

Dako kaayo ang kalipay sa tigulang Arsobispo sa Chernihiv, Lazar Baranovich, sa dihang nakita niya ang iyang pinalanggang katabang nga giila nga santo. Ang mga parokyano, nga matinahuron nga naghigugma ug nagrespeto kang Santo Teodosio, dako usab kaayo ang ilang kalipay niini. Busa, ang Simbahan sa Chernihiv gipanalanginan sa pagpangulo sa duha ka iladong hierarkiya – mga haligi sa Ortodoksiya – nga nangayo sa kaluoy sa Dios alang sa kalinaw sa tibuok kalibutan ug alang sa kaayohan sa ilang mga parokyano nga giluwas sa Dios. Samtang naggunit sa ranggo sa santidad, si Teodosio—samtang nagtabang kang His Eminence Lazarus, ug kanunay nga naglihok isip hingpit niyang kapuli—nagpadayon sa pagbati og walay kinutuban nga gugma ug debosyon alang kaniya, sama sa usa ka anak, nga nagpakita og hingpit nga pagsunod sa iyang mananabang, nga

[1681] Adrian – ang katapusang (ika-10) Patriarka sa Tibuok Rusya, nga nagdumala sa Simbahan gikan sa 1690 hangtod 1700.

[1682] Mahitungod sa kamatuoran nga si Teodosio dayon gipataas sa ranggo *nga arsobispo,* kini gipasabot sa kamatuoran nga ang Dakong Konseho sa Moskwa niadtong 1667 nagtukod *og arsobispado* sa Chernihiv*, ug* ang Sede sa Chernihiv niadtong panahona gibutang sa una taliwala sa ubang mga arsobispado sa Simbahang Ruso.

wala magbuhat og bisan unsa nga walay pagtugot sa Primate sa Chernihiv, ug naningkamot sa mga butang sa pastoral nga administrasyon nga molihok subay sa iyang mga instruksyon ug kabubut-on.

Apan wala gitugotan sa Ginoo nga dugay nga mag-uban kining duha ka dagkong ug bantugang haligi sa Ortodoksiya, nga nagbantay sa kawan sa Chernihiv. Niadtong Setyembre 3, 1693, ang dakong tigulang ug arkipastor namatay nga hilum ug malinaw. Nagdumala siya sa Diyosesis sa Chernihiv sulod sa traynta'y unom ka tuig. Si Santo Teodosio solemnementeng gilubong siya, kauban ang tanang klero sa Chernihiv ug kadtong miabot gikan sa ubang lugar, sa Katedral ni Boris ug Gleb sa Chernihiv, sa luyo sa wala nga choir loft.

Sa wala pa niya ipahibalo sa Tsar ug sa Patriarka ang kamatayon ni His Eminence Lazarus, miadto si Santo Teodosio sa Hetman sa Gamay nga Rusya aron ipahibalo kaniya ang masubo nga panghitabo. Kauban niya, gipadala niya ang hieromonk Pachomius ug pipila pa paingon sa Moscow uban ang usa ka report para sa Tsar ug sa Patriarka mahitungod sa kamatayon ug lubong sa Iyang Kabanalan Lazarus; ang Hetman misulat nga nabati niya ang kasubo ug pagluok sa pagpanaw ni Lazarus, apan karon nakakaplag siya og kahupayan ug kalinaw sa kamatuoran nga, pagkahuman sa iyang kamatayon, Ang Iyang Kahalayan Teodosio sa Uglich dali nga misagop sa katungdanan sa obispo, ug pinaagi sa iyang mga hiyas, pagahimongon niya ang Simbahan ug, uban sa maalamon nga paghusga, pagadumalahan niya ang mga buluhaton sa pagdumala sa simbahan.

Sa tubag, gisulat sa Tsar nga ipakita niya kang Teodosio ang parehas nga maharlikang pabor nga nabaton ni His Eminence Lazarus; Ang Patriarka, sa iyang bahin, misulat sa Hetman nga iyang giisip ang ordinasyon ni Arsobispo Theodosius samtang buhi pa si Arsobispo Lazarus ingon usa ka espesyal nga Pag-atiman sa Diyos, nga nakapahimulos sa kawan sa Chernihiv, ug nangayo sa Hetman, isip anak sa Simbahan, nga motabang kang His Eminence Theodosius sa iyang pag-atiman sa Balaang Simbahan. Sa samang higayon, ang Patriarka nagpadala og usa ka sulat nga 'altar-side' alang sa katapusang kumpirmasyon ni Santo Teodosio sa Katungdanan sa Chernihiv isip usa ka independyenteng pangunang magtutudlo, diin, lakip sa uban, iyang gihulagway siya nga usa ka tawo nga puno sa pagkahingawa sa Dios ug espirituhanong panabot, usa ka mahigugmaon sa kinaadman, usa ka labing masigasig nga manalipod sa himaya sa Simbahan, nga hingpit ug matarong nga nakab-ot ang katungod sa pagdumala sa panimalay ug sa Diyosesis sa Chernihiv, puno sa kahadlok sa Dios ug espirituhanong pagsabot, usa ka mahigugmaon sa kinaadman, usa ka labing masigasig nga manalipod sa kaanyag sa simbahan, nga matarong gayud nakab-ot ang katungod sa pagdumala sa balay ug diyosesis sa Chernihiv.

Sa dihang nahimong nag-inusarang arkipastor sa Chernihiv, gitagad ni San Teodosio ang kaayohan sa iyang panon uban sa pagka-amahanong kadasig, samtang, labi pa kaysa kaniadto, iyang gipakita sa atubangan sa tanan ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi, usa ka matinud-anong gugma sa pagka-asketiko, Kristohanong gasa ug gugma alang sa tanan nga miduol kaniya. Pinaagi sa iyang mga maayong buhat ug Kristohanong hiyas, misidlak siya dili lamang sa kawan sa Chernihiv, kondili bisan pa sa layo nga milapas sa iyang mga utlanan.

Sa mismong Moscow, dugay nang gisgutan ang iyang ngalan uban sa talagsaong pagtahod, tungod kay miila siya taliwala sa tanang mga Rusyano nga hierarkiya niadtong panahona pinaagi sa iyang espirituhanong kinaadman ug moral nga mga hiyas. Samtang gihan-ay niya ang mga kalihokan sa Simbahan sa Chernihiv, si Santo Teodosio mismo ang nagsilbi nga ehemplo sa iyang mga karnero sa lawom nga pagtuo sa Pag-atiman sa Diyos, kaisog sa pag-ampo ug pagsimba sa simbahan, mahumok nga pagpailub sa mga kahuyang sa iyang mga silingan ug kalooy sa ilang mga panginahanglan; tungod niini, nakab-ot niya ang uniporme ug matinud-anong gugma ug pagtahod sa iyang mga karnero. Hangtod sa katapusang mga gutlo sa iyang kinabuhi, isip usa ka tinuod nga mandirigma ug usa k nga asketiko ni Kristo, nagpaningkamot siya alang sa himaya sa balaan nga Orthodox nga pagtuo ug alang sa kaayohan sa iyang mga silingan. Sumala sa pulong sa Apostol, siya *'nagsilbi sa Ginoo uban sa kaisog'* (Roma 12:11); ug sa tanan nga naa sa iyang palibot*,* siya *usa ka 'sangang nagdilaab ug nagahatag kahayag'* (Juan 6:35).

Ang kawan sa Chernihiv nakaila nga ang ilang arkipastor, si Santo Teodosio, usa ka tinuod nga sulugoon sa Dios, usa ka matinud-anong magtutukod sa balay sa Dios, usa ka mapangbantay nga magbalantay sa Simbahan, usa ka walay kapoy nga mag-aani, usa ka tawo sa pag-ampo, ug usa ka kasaligan nga manalipod alang sa tanan sa atubangan sa Ginoo. Ang santo labi na nakadaug sa kasingkasing sa tanan pinaagi sa iyang paghukom—nga matarong ug maloloy-on—ug siya maloloy-on sa mga walay makatabang ug mga ulila, diin iyang masigasig nga gipangita ang gikinahanglan sa hustisya, ingon man usab pinaagi sa daghang kalooy ug Kristohanong kaluoy, sa espiritu sa Ebanghelyo.

Sa pagkatinuod, usa siya sa mga bantugang personalidad nga makita lamang sa Gingharian ni Kristo, nga nakahimo sa pagbuhat og labaw pa alang sa kaayohan sa tanan kaysa sa mga bantog ug gamhanan ning kalibutan. *'Magkasinabot kamo sa inyong paghunahuna; ayaw kamo pagpangandoy sa mga butang nga hataas, kondili pakig-uban kamo sa mga mapainubuson; ayaw kamo paghunahuna sa inyong kaugalingon'* (Roma 12:16).

Sa labing dakong kugi, gipaningkamotan ni San Teodosio nga palig-onon sa iyang kawan ang gugma alang sa asetikong kinabuhi, nga iyang gihigugma pag-ayo sukad pa sa iyang pagkabatan-on ug diin siya mismo naghatag og halangdong ehemplo sa tanan. Alang niini, naningkamot siya pag-ayo dili lamang sa pagsuporta sa mga monasteryo nga daan nang naa sa iyang diyosesis, kondili usab sa pagtukod og bag-ong mga komunidad sa mga monghe. Busa, gitukod niya ang gitawag nga Konbento sa Pechenik para sa mga madre[1683] . Ang labing maayong pamatuod sa amahanong pag-atiman ni Santo Teodosio alang sa kaayohan sa mga komunidad monastiko mao ang iyang gipanalangin nga epistola, nga gihatag sa mga madre sa Konbento sa Pechenik. Sa pagpanalangin sa bag-ong natukod nga kumbento uban sa gugma sa usa ka amahan, gisugo sa santo ang mga madre nga praktison ang 'birtud sa pagpaubos ug hingpit nga pagsunod' sa ilang abadesa, ingon tinubdan sa kalinaw ug garantiya sa iyang kaugalingon, sa santo, ug sa panalangin sa Diyos.

Paglabay sa pipila ka panahon, uban sa panalangin sa santo, natukod ang laing kumbento, duha ka verste gikan sa lungsod sa Lyubech[1684] . Sa samang panahon, samtang nag-atiman sa pagpalambo sa monastisismo ug pagtukod sa mga komunidad sa monghe sa Diyosesis sa Chernihiv, si Santo Teodosio masigasig nga nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagtukod ug pagpanindot sa mga simbahan sa Dios[1685] . Sa pag-atiman sa moral nga kaayohan sa iyang diyosesis, iyang gipunting ang iyang pagtagad sa mga klero, naningkamot sa pagpili og angay ug abtik nga mga indibidwal alang sa mga katungdanan sa pagkasaserdote ug sa pagpalig-on, pinaagi sa tanang paagi, sa pastoral ug edukasyonal nga mga kalihokan sa parokyal nga klero.

Si Santo Teodosio usab nagpaningkamot pag-ayo atol sa iyang pagdumala isip ulo sa Diyosesis sa Chernihiv alang sa katuyoan sa Ortodoksiya sa Gamay nga Rusya, aron supakon ang makadaot nga impluwensya sa mga Polonyang Uniate-Katoliko didto ug aron lig-onon ang nasudnong identidad sa Rusya sa maong rehiyon. Naghatag usab siya og dakong serbisyo sa estado sa Rusya pinaagi sa kanunay niyang pagpakalma, tungod sa iyang moral nga impluwensya, elokwensya, ug Kristohanong kalinaw, sa mga pagbuto sa kasuko sa mga Ukrainiano nga padalos-dalos ug bug-at ang ulo, ug pinaagi niini naprotektahan ang estado gikan sa makadaot ug delikadong kagubot.

Apan mubo ra ang pagdumala ni Santo Teodosio sa Sede sa Chernihiv. Mipuyo siya sa Chernihiv sulod sa hapit walo ka tuig: lima ka tuig isip Arkhimandrita sa Yelets, tulo ka tuig ug upat ka bulan isip Arsobispo, diin sa maong panahon iyang gipangdumala nga independente ang diyosesis sulod sa hapit duha ka tuig pagkahuman sa kamatayon ni His Eminence Lazar Baranovich. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gitawag sa santo ngadto sa Chernihiv ang abad sa Bryansk-Svensky Monasteryo, Gihimo siyang Hieromonk ni John Maximovich[1686] , ug sa tunga-tunga sa 1695 gikonsagra siya isip Archimandrite sa Monasteryo sa Yelets, nga siya mismo ang nagpadayon sa pagdumala hangtod niadto, nga nag-andam sa bag-ong archimandrite aron mahimong takus nga manunod sa iyang katungdanan. Paglabay sa mubo nga panahon, namatay kining dakong haligi sa Simbahang Ruso. Ang kamatayon ni Santo Teodosio nahitabo niadtong 5 Pebrero 1696. Gihinulsulan siya pag-ayo sa iyang mga parokyano, ug gilubong si Santo Teodosio sa Monasteryo sa Katedral sa Boris ug Gleb sa Chernihiv, sa luyo sa tuo nga koro.

[1683] Ang monasteryo gitukod ni Mariya Sulimova, ang balo sa usa ka kolonel gikan sa Starodub, sa yuta nga iyang napalit kauban ang iyang namatay nga bana, nga nailhan nga 'Pechniki'; dinhi nakuha sa monasteryo ang ngalan; wala na kini karon.

[1684] Ang Lyubech karon usa ka merkado nga lungsod sa Distrito sa Gorodnya sa Gobernorado sa Chernihiv, 52 ka bersta gikan sa Chernihiv.

[1685] Busa, iyang gikonsagrahan ang maanindot nga simbahan sa dungog sa Balaang Trinidad duol sa Monasteryo sa Ilyinsky, ug ang simbahan nga gipahinungod sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa Monasteryo sa Domnitsky para sa mga Lalaki (35 ka verste gikan sa Chernihiv).

[1686] Si Ioann Maksimovich – nga sa ulahi nahimong Metropolitan sa Tobolsk ug sa Tibuok Siberia, diin siya nagpaningkamot pag-ayo sa pagpalapnag sa Kristiyanismo sa mga lumad nga katawhan – namatay niadtong 1716. Ang iyang handumanan girespeto ug gipasidunggan sa lokalidad isip usa ka tawo sa Dios.

Pagkahuman sa iyang ministeryo dinhi sa yuta, Wala biyaan ni San Teodosio ang iyang kawan; ang iyang dili madunot nga lawas gilubong sa katedral; ug sukad pa sa unang mga adlaw pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpadayon siya sa paghatag sa iyang panalangin sa tanan nga nangayo sa iyang tabang, nagahatag sa grasya sa Diyos pinaagi sa daghang katingalahang pag-ayo sa mga nangayo sa iyang pag-ampo sa atubangan sa Diyos. Usa ka serye sa mga milagrosong pagpadayag sa grasya sa Dios, nga nahitabo pinaagi sa matinud-anong pag-ampo ni San Teodosio, nagsugod pagkahuman sa iyang bulahanong pagpanaw uban sa milagrosong pag-ayo sa iyang manununod sa Katungdanan sa Chernihiv, ang Kagalang-galang Arsobispo John Maximovich, gikan sa usa ka grabeng sakit. Grabe kaayo ang sakit ni Kanyang Kagalawgan Juan nga may hilanat; dali kaayo nga milala ang iyang sakit, ug nagsugod na siya og delusyon. Kalit lang, sa kasagsagan sa iyang sakit, gitawag ni Kanyang Kagalawgan ang tig-atiman sa iyang selda ug gisugo siya nga ipahigayon dayon ang Vespers sa iyang kuwarto ug basahon ang liturhikal nga serbisyo para kaniya, ug andamon ang tanan sa sunod buntag aron siya makapangulo sa simbahan. Ang mga nag-atiman sa nag-antos nga arkipastor nagtuo nga nagdeliryo siya, apan napugos silang motuman sa iyang mapugos nga hangyo ug tumanon ang iyang gusto. Sa sunod adlaw, sa kahibulong sa tanan, si His Eminence, nga hingpit nang naayo ang panglawas, nagsaulog sa Banal nga Liturhiya. Unya iyang gipahibalo sa mga naa didto nga niadtong miaging adlaw, si Santo Teodosio nagpakita kaniya ug miingon: 'Isaulog ang Liturhiya ug-maabtik ka.' Tungod sa pagpasalamat sa iyang dali ug milagrosong pag-ayo gikan sa grabeng sakit, ang Iyang Kahalangdon nga si Arsobispo John Maximovich dayon misulat, isip pasidungog sa tawo sa Dios, og usa ka 'dayeg' nga gisulat sa berso sumala sa kostumbre sa panahona[1687] , diin gitawag niya kini nga 'ang usa ka anghel sa yuta ug usa ka balaan nga nagpuyo taliwala sa mga Serapim'. Sumala sa iyang sugo, gitukod dayon ang usa ka bangko nga kuweba nga adunay agianan pinaagi sa spiral nga hagdanan ibabaw sa lubnganan ni San Teodosio sa pundasyon sa Katedral ni Boris ug Gleb.

Ang katingalahang milagro sa pag-ayo ni His Eminence John Maximovich nagtimaan sa pagsugod sa pagdayeg kang Santo Teodosio isip usa ka puno sa grasya nga tigbuhat og milagro ug usa ka tawo nga malipayong nakapahimuot sa Dios. Sa paglabay sa panahon, kini nga pagdayeg milapad pa gayud sa gawas sa utlanan sa Chernihiv Governorate, tungod sa bag-o ug daghang mga pagpadayag sa grasya sa Dios pinaagi sa mga relikya nga nag-ayo ni Santo Teodosio. Mas klaro ug katingalahan pa gayud kining mga milagro tungod kay kasagaran kini kauban sa pagpakita ni Santo Teodosio sa mga masakiton sa ilang tulog, diin iyang giingnan sila nga mag-ampo, mag-ayuno, magpahigayon og serbisyo sa pag-ampo, ug uban pa, samtang nagasaad sa pagka-ayo; Apan usahay, iyang giinstruksyonan, giamgo, ug sa mahigugmaong paagi, gisaway ang mga nangadto kaniya nga nakasala sa pipila ka paagi. Busa, ang santo nagpakita sa damgo sa usa ka bingi nga lalaki ug miingon: 'Adto sa katedral ug magpahigayon og pag-ampo, ug ikaw pag-aabihan.' Sa sunod adlaw, sa iyang katingala, nakasulti na ang bue; ug sa dihang nakakita siya sa hulagway sa santo sa katedral, nakaila siya niini nga mao ang santo nga nakapahimuot sa Dios nga nagpakita kaniya sa iyang damgo. 'Gipanalanginan tika ug gipasayloan tika,' ingon sa santo sa pari nga sa damgo nag-ikumpisal sa iyang mga sala sa atubangan niya ug nangamuyo alang sa kaayohan sa iyang anak nga lalaki, nga nagsaad nga pag-aayohon ang bata, nga naayo pagkasunod adlaw. Sa usa ka babaye nga, sa dakong pag-antos, nangayo og tabang sa santo ug nag-ampo kaniya nga may luha atol sa Balaang Kuwaresma, miingon siya, nga malumo ang pagsaway ug pagdasig kaniya: 'Wala ka mag-ayuno; dili kini maayo. Dili ka angay makig-ambit sa Pagkaon sa Paskwa. Paninguhaa nga makadawat sa Balaang Komunyon sa Dakong Sabado.' Sa laing babaye, nga nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha ug naghangyo sa santo nga mag-ampo alang sa pagkaayo sa iyang bana, ang tigbuhat sa milagro mitingog nga malumo, naglipay kaniya ug naghatag kaniya og paglaum: 'Ayaw paghilak; ako magpakiluoy sa Diyos, ug maayo na ang imong bana.' Ug sa dili madugay pagkahuman, ang iyang bana, nga nag-antos sa usa ka sakit nga makapasakit sulod sa hapit usa ka tuig, hingpit nga naayo. Ang santo mitungha sa usa ka masakiton nga babaye nga nangayo og tabang kaniya ug misulti lang og usa ka pulong kaniya: 'Kalinaw' – ug ang iyang kaguol sa hunahuna mihunong sa hingpit. Lisod ihap ang tanang katingalahang pag-ayo nga nahimo pinaagi sa matinahuron nga pag-ampo ni Santo Teodosio: igo nang isulti nga gikan sa tanang kanto sa yutang Ruso, nagsugod sila og dani og daghang mga peregrino ngadto sa iyang lubnganan.

[1687] Kini nga 'Eulogy' gisulat sa ilawom sa usa ka litratong hulagway ni Santo Teodosio sa Katedral ni Boris ug Gleb sa Chernihiv, sa ibabaw sa entrada sa bato nga kapilya diin nagpahulay ang mga relikya sa santo.

Ang lawas ni Santo Teodosio unang nadiskobrehan nga dili madaut 76 ka tuig human sa iyang bulahan nga pagpanaw niadtong 14 Pebrero 1772, sa dihang, uban sa panalangin sa lokal nga Obispo Teofilo, kini gibalhin sa usa ka bag-ong kahoy nga kabaong, samtang ang unang kaban sa sipres niining tawo sa Dios gipangbahin-bahin sa mga piraso taliwala sa mga mananamba. Sukad sa sinugdanan sa miaging siglo, ang matinahuron nga pagdayeg kang Santo Teodosio o sa Uglich, isip usa ka puno sa grasya nga tigbuhat og milagro, labi nang kusgan. Ang mga hungihong bahin kaniya ug sa mga milagro nga nagagikan sa iyang mga relikya, karon, mikaylap na layo sa utlanan sa Gobernorado sa Chernihiv, taliwala sa mga Ortodoksong Kristohanon sa nagkalain-laing ranggo ug kahimtang sa kinabuhi. Niadtong 1824, sa lubnganan ni Santo Teodosio, usa ka negosyante gikan sa Chernihiv nga si Gorbunov, usa ka iskismatik, naayo gikan sa usa ka grabeng sakit; ingon nga resulta, mibalik siya sa Ortodoksiya ug, isip handumanan sa iyang milagrosong pagkaayo, nagpatukod siya sa iyang kaugalingong gasto og bag-ong lubnganan para sa dili mabulok nga relikya sa santo. Sa paglabay sa panahon, nagsugod ang halos husto ug regular nga pagrekord sa katedral sa mga pagka-ayo nga nahitabo pinaagi sa mga relikya ni San Teodosio, nga igo nang napamatud-an ug gisaksi. Sukad pa niadtong 1850, padayon nga gitipigan sa Katedral sa Chernihiv, ingon man sa ubang pipila ka mga lugar, ang usa ka detalyadong kronika sa mga milagro nga gihatag sa pag-ampo kang San Teodosio.

Samtang nagpadayon ug daghan ang pagdagsa sa mga deboto sa lubnganan nga naglangkob sa mga relikya ni Santo Teodosio, nga kauban sa masiksik ug dili kombinyenteng pag-access niini, nagmugna sa pagtukod niadtong 1856 sa usa ka semisirkular nga kilid nga kapilya nga adunay kombinyenteng hagdanan sa habagatan nga bahin sa atubangan sa narthex sa Katedral ni Boris ug Gleb, samtang ang kuweba mismo gipadako ug gihimong mas hayag.

Sa katapusan sa miaging siglo, ang ngalan ni San Teodosio, isip usa ka dakong tawo sa Dios, usa ka manalipod batok sa mga kapintasan ug kalamidad, usa ka manluluwas gikan sa tanang dautang kahimtang ug usa ka mainitong manalangin sa atubangan sa Dios, nailhan sa tibuok Rusya; ug bisan pa nga memorial services ra ang gihimo sa lubnganan sa santo, gipasidunggan siya sa mga tawo nga daw usa na ka gipahimaya nga santo. Ang pagsimba sa mga tawo kang Santo Teodosio isip usa ka santo, kauban ang daghang mga kaso sa milagrosong pagka-ayo nga giatubang sa iyang dili madunot nga mga relikya, nakadani sa pagtagad sa mga sibil nga awtoridad, sama sa gipahayag sa labing mapainubsanon nga report sa Gobernador sa Chernihiv alang sa tuig 1889, ug kini nga report, sa baylo, nakaabot sa atensyon sa namatay na Emperador Alexander Alexandrovich. Tungod niini, giisip sa Balaang Sinodo nga angay nga ipadayon ang pagpamatuod sa pagka-dili madaut sa lawas sa namatay nga santo ug sa mga milagrosong panghitabo nga nahitabo sa iyang kabaong[1688] . Ang lawas sa santo, bisan pa nga nagpuyo sulod sa hapit 200 ka tuig sa usa ka langob nga, gawas pa niana, dili kaayo uga, napamatud-an nga dili madaut; sa samang higayon, daghang mga kaso sa milagrosong pagka-ayo pinaagi sa pag-ampo kang Santo Teodosio ang husto nga gisusi, sumala sa gipanumpa sa mga naayo mismo, sa ilang mga paryente ug sa mga nakasaksi[1689] . Tungod niini, ang Banal nga Sinodo nagmando: 'Sa bulahanong handumanan sa namatay nga si Teodosio, Arkibiskop sa Chernihiv, nga iapil sa han-ay sa mga balaan, ug maila ang iyang lawas, nga gihimaya sa grasya sa Dios ug dili malata, ingon balaang relikya", ug buhaton ang solemne nga pagpadayag niini, diin dayon gihatag ang pagtugot ni Iyang Imperyal nga Kamahal Nicholas Alexandrovich.

Ang solemne nga pagpadayag sa mga relikya ni Santo Teodosio gihimo niadtong 9 sa Septyembre 1896. Gihimo kini ni Iyang Eminensya Ioannikios, Metropolitan sa Kyiv, nga gitabangan sa unom ka obispo ug sa daghang mga arkhimandrita, mga abá ug uban pang mga klero. Niining maong okasyon, ang mga relikya sa Alagad sa Dios gibalhin gikan sa Katedral sa mga Balaan nga magsoon nga Boris ug Gleb paingon sa Katedral sa Pagbag-o-porma ug gibutang sa usa ka bag-ong kabaong nga kiypres ug usa ka bag-ong bililhon nga pilak nga reliquaryo; didto, ilawom sa usa ka tolda nga gipalamutian sa daghang lampara, gibutang sila sa tuo nga kilid sa katedral, diin sila karon nagapahulay. Sa tibuok mga adlaw sa pista sa pagsaulog sa bag-ong gipahayag nga Alagad sa Dios, usa ka dagkong panon sa usa ka gatos ug limampung libo ka tawo ang napuno sa siyudad, nga nag-ampo

[1688] Ang eksaminasyon gihimo ni His Eminence Ioannikiy, Metropolitan sa Kyiv, kauban ang lokal nga Obispo Anthony, ang rektor sa Chernihiv Theological Seminary, usa ka archpriest nga miyembro sa Kyiv Ecclesiastical Consistory, ug duha ka archpriests gikan sa klero sa lokal nga katedral.

[1689] Gitan-aw ang kinatibuk-ang 49 ka susamang kaso.

kang Santo Teodosio uban sa mainitong paghangyo, nagpakilooy sa iyang pag-ampo sa atubangan sa Dios ug nagdali sa pagdayeg sa iyang balaan, dili madunot nga mga relikya. Ang pista sa paghimaya gipasiugdahan sa daghang katingalahang pag-ayo ug nakahatag og lawom nga impresyon dili lamang sa mga Ortodokso kondili usab sa mga skismatiko. Himaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan!

Troparion, Tono 4:

Pinakahimayaon sa mga obispo, San Teodosio, ikaw usa ka sudayag sa imong kawan, ug karon mibyaan ka na paingon sa langitnong puloy-anan: mangaliya ka sa atubangan sa Trono sa Hari sa Himaya aron maluwas kami gikan sa mga dautang naglibot kanamo ug aron maluwas ang among mga kalag, O Balaan, pinaagi sa imong mga pag-ampo.

Kontakion, Tono 4:

Nagpaningkamot ka alang kang Kristo, ang Punong Magbalantay, O Balaang Teodosio, gipakaon nimo ang imong panon sa imong mga pulong sa espirituhanong pastulan, ug nadawat nimo gikan kang Kristo nga Manluluwas ang tambal nga gasa aron tambalan ang tanang lawasnong ug espirituhanong mga sakit sa mga nagkaduol uban sa pagtuo sa imong mga balaan nga relikya. Pag-ampo, O Balaan, aron ang among mga kalag nga nagtawag sa imong ngalan maluwas gikan sa mga limbong sa kaaway.

19 Pebrero

6 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Fausta nga Birhen, kauban nila Evilasia ug Maximus

Gisaulog niadtong 6 sa Pebrero

Sa panahon sa paghari sa dautang Haring Maximian, sa siyudad sa Cyzicus[1690] , nagpuyo didto ang usa ka batan-ong dalaga nga ginganlan og Fausta. Siya ang anak sa mga manggaranon nga Kristohanon nga nagpadako kaniya sa espiritu sa pagtulon-an sa Kristohanong relihiyon; apan sa edad nga napulo'g tulo siya nahimong ulila. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, gigahin ni Fausta ang tanan niyang oras sa pag-ayuno, pag-ampo, ug pagbasa sa Balaang Kasulatan.

Gipanalipdan pag-ayo ang iyang pagkabirhen, iyang gisalikway ang tanang pangdani ning kalibutan: bahandi, kahayahay ug matag matang sa makalipay nga kalipay sa unod; ug gisunod niya ang masipit ug masakiton nga dalan sa kinabuhi – mao nga sa dili madugay nailhan siya sa tanan ug gidayeg sa tanan; kay ang ingon ana ka-binuotan nga kinabuhi dili matago sa mga tawo, sumala sa pulong sa Ginoo: *'Kamo ang kahayag sa kalibutan. Ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago*' (Mateo 5:14). Ang balita kang Fausta nakaabot mismo kang Haring Maximian. Gidali-dali ni Maximian ang pagpadala sa iyang pangunang pari, nga ginganlan og Evilasius, ngadto sa Cyzicus aron pangitaon ug dakpon ang nobya ni Cristo. Ingon niini ang gisugo sa hari kaniya:

'Kung mouyon siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, pasagdi siya; apan kung dili, itaktak siya sa kalawoman sa tubig.'

[1690] Kizik – usa ka siyudad sa usa sa mga peninsula sa Propontis (dagat Marmara).

Pag-abot ni Evilasius sa Cyzicus, iyang nasuta nga batan-on pa si Fausta, apan hingpit na ang iyang pagkahamtong sa pagtuo ug pagsabot. Misaka siya sa iyang lingkoranan sa paghukom ug gipugos siya nga maghalad sa mga bakak nga diyos. Apan mitubag kaniya ang balaan:

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa mga diyos nga bungol ug buta, ug wala nay lain gawas sa buhat sa kamot sa tawo. Aduna koy Amahan ug Nobyo sa langit—si Jesu-Kristo—ug dili ko Siya mahimakak; dili ko mahimakak ang panulondon nga naa nako uban sa akong Ginoo.'

Unya miingon kaniya si Evilasij:

'Fausta, halad ug halad sa mga dios, aron dili ka makasinati og malupit ug masakiton nga kamatayon.'

Niini mitubag ang santo:

'Ayaw ko pagdahum nga usa ka buang nga babaye: bisan pa man batan-on pa ko sa edad, maisug ug hingpit ang akong kasingkasing.'

Unya si Evilasios, nga napuno sa kasuko, nagmando nga putlon ang buhok sa santa aron siya mapakawalay dungog ug mapahiya, ug ipabitay siya sa kahoy ug walay kalooy nga latigon. Si Fausta, bisan pa sa malupit nga pagpanakit, gitangtang ang iyang mga mata pa ng langit ug misugod sa pag-ampo sa Ginoo. Samtang nag-ampo siya, kalit nga misidlak ang usa ka kilat nga ingon ka makalilisang nga daghan ang napatay niini. Sa pagkakita niini, nahadlok kaayo si Evilasios ug, mitawag sa santa, miingon kaniya:

'Dalaga, sultihi ko, kinsa ka? Kay nakita nako nga nagbuhat ka og mga mahikal nga buhat.'

Mitubag ang santa:

'Paminawa ko, Evilasiy: sugoa ang pintor nga ipintal ang akong dagway, ug ipakita usab ang tanang pag-antos nga akong ginasagubang.'

Sa dihang natuman ang iyang hangyo, miingon si Fausta kaniya:

'Hibal-i kini: sama sa dili pag-antos niining hulagway sa mga pag-antos nga gipakita dinhi, ingon usab ang akong lawas wala magbati sa mga kasakit nga imong gihatag kanako; ang akong espiritu hingpit nga napalig-on sa akong Ginoo; ug kon unsa pa man ang imong gusto buhaton kanako, buhata na dayon.'

Unya gisugo ni Evilasus nga ibutang si Santa Fausta sa usa ka kahon nga kahoy, ug pagkahuman kini gipako gamit ang mga pako nga kahoy, gisawahan kini. Ang mga sulugoon mituman sa ilang sugo uban sa pagkamalig-on, samtang ang santa, sa sulod sa kahon, nag-awit og mga himno, nagdayeg sa Ginoo. Gisaw sa mga sulugoon ang kahon sulod sa dugay nga panahon, apan wala nila kini maputol: ang lagari dili makahikap sa martir, mura'g hinimo siya sa hugot nga adamante. Sa katapusan, sa kakapoy, natumba ang mga sulugoon mura'g patay. Unya, pagduol nila kang Evilasios, miingon sila:

'Ginoo namo, ang babaye nga imong gihatag kanamo aron pasakitan—gisawahan namo ang kahon diin siya nakabilanggo gikan sa unang oras hangtod sa ika-unom, apan wala kami makahimo ug bisan unsa: nakagamit kami ug unom ka lagari, apan wala gani kini nakahikap kaniya; Gisunogan namo kining kahon aron pagsunogon siya sa sulod niini, apan ang kalayo dili lang makahimo ug bisan unsa batok kaniya, wala gani kini gisunogan ang kahon. Sa tibuok panahon, nag-awit siya: *'Sa imong pag-agi sa mga tubig, ako anaa uban kanimo; ug sa mga suba, dili ka nila malumos; sa imong paglakaw sa kalayo, dili ka masunog, ug ang siga dili ka pagsunogon'* (Isaias 43:2).

Pagkadungog niini, si Evilasios nabulabog kaayo ug, gitawag niya ang santa ngadto kaniya, miingon kaniya:

'Gikatingalahan ko kaayo sa imong pagbuhat og ingon nga mga milagro! Ako karon walumpung anyos na, apan wala pa gyud ko makakita og ingon ani. Gihangyo ko ikaw sa imong Dios, nga imong gituohan, nga isulti kanako ang tibuok kamatuoran.'

Mitubag kaniya si Santa Fausta:

'Gipangayo ko kanimo, ginoo, nga maminaw pag-ayo sa akong isulti kanimo: kini mao ang gahum sa Dios nga nagpalig-on kanako taliwala sa akong mga pag-antos, sama sa imong nakita; ug kon maminaw ka pag-ayo kanako karon, ikaw usab dali ra nga mosulod sa akong pagtuo.'

Niini, miingon kaniya si Evilasio:

'Sultihi dayon ang kamatuoran; maminaw ko kanimo.'

Unya miingon ang balaan kaniya:

'Ang Dios dili mamatay ug walay katapusan, ug tinuod ang tanan Niyang mga buhat; balaan ug matarong ang Iyang paghukom, ug Iya silang gipanalipdan bisan asa ang Iyang mga sulugoon nga nagkinabuhi sa matarong ug balaan nga paagi ug nagbuhat sa ilang maisugong mga buhat; Giya-an Niya ang tanan nga, pinaagi sa ilang kinabuhi, nakapahiya sa yawa, gisalikway ug gitamay ang mga dios-diosan nga imong giisip nga mga dios, ug nakadaog batok sa dautan ning kalibutan. Ang Labaw nga Dios nagpanalipod gikan sa tanang dautan sa mga tawo nga, human itamay ang tanang butang sa kalibutan, naningkamot alang sa langitnong mga butang ug, sa ilang matinud-anong pagkinabuhi, nagatuman sa mga sugo sa Dios nga walay kapintasan. Ug kini tungod kay ang ingon nga mga tawo nakaila Niya ingon nga Sola Dios ug napuno sa pagtuo nga walay lain nga dios gawas Niya Nga mibaba gikan sa langit ngadto sa yuta ug, pag-uyon sa pagpuyo sa sabakan sa Labaw nga Balaan ug Walay Sala nga Birhen, mipili sa dili masukod nga paagi nga matawo gikan kaniya; ug unya, sa pagdako Niya, naghimo Siya og daghang himayaong ug katingalahang mga buhat ug, pagkatudlo Niya sa mga tawo sa kamatuoran, boluntaryo Siyang misaka sa Krus ug nag-antos alang kanato, aron kita Siya maluwas; Pagkahuman Siya gilubong, sa ikatulong adlaw mibanhaw Siya pag-usab ug misaka sa langit sa himaya, aron sa katapusan sa mga kapanahonan Siya magpakita pag-usab aron hukman ang mga buhi ug ang mga patay ug aron ganti-an ang matag-usa sumala sa iyang mga binuhatan. Maong ginasunod nato si Kristo, nga nagapasakop sa atong kaugalingon sa mga samad ug pag-antos alang sa Gingharian sa Langit, aron dili kita malaglag sa walay katapusan; dinhi sa yuta kita mamatay, apan didto mabuhi kita sa kinabuhi nga walay katapusan.

Pagkadungog niini, nakaila si Evilasios sa dakong gahum sa Buhing Dios. Naluoy ang iyang kasingkasing, ug nabag-o siya paingon sa maayo. Gikuha niya ang mga gapos sa balaan nga martir nga si Fausta ug gihatagan siya og hingpit nga kagawasan.

Unya usa sa mga ulipon ni Evilasius miadto kang Haring Maximian ug miingon kaniya:

'Ginoo, gilapas ni Evilasius ang imong pagsalig kaniya ug karon gusto na siyang mahimong Kristohanon; busa, samtang wala pa siya madawat sa Kristohanong pagtuo, buhata ang tanan aron mapahunong siya niining sayopa.'

Pagkadungog niini, ang hari nasubo kaayo. Gidapit dayon niya ang iyang eparco, si Maximus—usa ka tawo nga nailhan sa iyang dakong kalupigan ug kawalay pagkatawo—ug pagkahuman sa panumpa sa atubangan sa mga diyos, gisugo niya kini paingon sa Cyzicus kang Evilasio.

Pag-abot niya sa Cyzicus, si Maximus misugod, uban sa dakong kasuko, sa pag-interogahan kang bulahan nga Evilasius ingon niini:

'Sultihi ako, ikaw nga daotan, giunsa nimo pag-atubang sa pagbiya sa atong mga dagkong diyos ug, pagkahuman nimo silang gipangdaot, nagtuo pa kaha ka sa mga buang nga Kristohanon ug nakig-uban pa kaha ka kanila?'

Mitubag si Evilasios:

'Nagapanumpa ko sa akong ulo nga kon maminaw ka sa dalagang si Fausta, kamo usab sa dili madugay makaila sa tinuod nga Dios ug mabati ninyo ang panalangin.'

Unya si gobernador Maximus, nga nasuko kaayo, nagmando nga bitayon si Evilasios sa kahoy ug malupit nga latigon[1691] . Ug sa dugay nga panahon gipaka-antos didto ang balaan nga martir; apan taliwala sa iyang mga pag-antos nag-ampo siya ingon niini kang Kristo nga Dios:

'Ginoo, gamhanang Dios, nga mitabang sa Imong alagad nga si Fausta sa tanang pag-antos nga iyang naagihan ug nagpadayag sa Imong mga milagro sa akong mga mata, luwasa ako, usa ka mapainubuson nga alagad, gikan niining mabangis ug malupit nga eparco, kay nahigugma na ako Kanimo, O Ginoo, tungod sa Imong daghan ug dagkong mga milagro.'

Unya gisugo sa gobernador nga pagasunogon ang kilid sa balaan nga martir gamit ang nagdilaab nga kandila; samtang ginasunog siya sa ingon niini, nangayo ang balaan nga nag-antos kang Fausta, nga nagtindog didto ug nagtan-aw sa iyang pag-antos, nga ipangamuyo siya sa Ginoo.

Ang santo, nga nabati og kalooy kaniya, misugod sa pag-ampo ingon niini:

[1691] Niadtong panahona, si Evilasio mga 80 anyos na.

'O Ginoo akong Dios, ipakita ang Imong grasya ug paminawa ako, ang Imong alagad: dawata si Evilasius sa panon sa Imong espirituhanong panon ug ihap siya sa Imong mga matarong, kay Ikaw panalanginan hangtod sa kahangturan, amen.'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on usab si Santa Fausta sa iyang dili matarong nga hukmanan, tungod kay napasugot niya si Evilasius nga mahimong Kristohanon.

'Daotan nga babaye,' ingon ni Maximus kaniya, 'unsaon man nimo pagdani sa among himayaong pari nga si Evilasius gikan sa dagkong mga dios ug pagbalhin kaniya ngadto sa imong Dios?'

Mitubag si Santa Fausta:

'Gitugyan ko ang akong pagsalig sa akong maayo ug maloloy-on nga Dios, nga nagtawag kang Evilasius aron mahimong anak sa kahayag, nga Siya usab magtawag kanimo aron pagsimba ug mailhan Siya.'

'Fausta,' supak sa eparco, 'ayaw ko pagdahum nga buang sama ni Evilasius, nga mitagad sa imong mga pulong.'

Ug dayon gisugo niya nga siya gapuson ug ipasok ang mga puthaw nga pako sa iyang mga tiil.

Samtang masigasig nga gipatuman sa mga sulugoon kining sugo, wala gyud nabati sa balaan ang bisan unsang kasakit. Ang gobernador Maximus, sa dihang nakita nga wala gyud magtagad si Santa Fausta niining mga samad, mitawag sa usa ka grupo sa mga sundalo ug miingon kanila nga kon kinsa ang makahimo, maghimo sila og mas grabe ug mas malupit nga pag-antos para kaniya.

Unya usa sa mga sundalo, nga ginganlan Claudius, miingon:

'Ginoo, kon gusto sa Inyong Kahalayan nga patyon siya dayon, ipahaboy siya sa mga mabangis nga hayop.'

Gisugo dayon sa gobernador nga ipatuman kini, ug gidala nga hubo ang santa ngadto sa dapit diin kasagarang gilabay ang mga Kristohanon sa mga hayop.

Didto, gipagawas ang usa ka leon nga babaye batok kaniya, apan ang leon, nga hilom nga miduol, mipakumbaba sa iyang ulo sa atubangan sa santa. Unya daghan pang mga mananap ang gipagawas batok kang Santa Fausta, apan silang tanan, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, mipakumbaba sa iyang atubangan.

Ang gobernador, sa pagkakita niini, natingala kaayo ug gisugo nga igapos siya sa yuta, ang iyang mga tiil gitali sa usa ka lubid. Samtang gihuyos siyang hubo, misinggit siya sa Ginoo:

'Ginoong Hesukristo, tabuni ang Imong binuhat, aron ang mga mata sa mga walay hiya ug mga daotan dili makakita sa kahubas sa lawas sa Imong nobya.'

Ug sa kalit, usa ka panganod ang mibanaog gikan sa kahitas-an ug gitabonan ang santa sama sa usa ka matahum nga bisti.

Pagkahuman niini, usab usa sa mga sundalo nga ginganlan og Eusebius miingon sa eparco Maximus:

'Kon tugotan sa Inyong Kahalayan, ihatag Siya sa akong pag-atiman.'

Mitubag ang eparco:

'Dal-a siya ug pahiriti siya kutob sa imong makaya ug kutob sa imong gusto.'

Ang sundalo, gikuptan ang balaan nga martir, gidala siya sa usa ka panday ug gisugo siya sa paghimo og daghang taas nga puthaw nga pako, ug gisugo siya nga ipasok kini sa iyang ulo, sa iyang agtang, sa iyang mga mata, sa iyang mga suso, sa iyang mga bukog sa bitiis, ug sa tibuok niyang lawas.

Samtang nag-ampo ang balaan, ingon niini:

– Ginoong Hesukristo, nagpasalamat ako Kanimo, kay Ikaw ang Nakahibalo sa mga Kasingkasing, ang himaya ug korona sa mga matarong! Ihatag nga ako, ang imong mapainubuson ug dili takos nga alagad, makalakaw sa dalan nga padulong sa imong malinawon nga dalangpanan, ug idala si Maximus, ang eparco, ngadto sa balaan nga pagtuo ug sa imong gugma; patukoda siya sa kahadlok kanimo ug ihap siya sa mga nag-angkon kanimo, ang Tinuod nga Dios, aron maila sa tanan nga Ikaw mao ang Usa ka Dios, ug nga ang banal nga dungog ug himaya angay kanimo hangtod sa kahangturan. Amen.

Eusebius, sa pagkakita nga ang batan-ong dalaga, tibuok niyang lawas napusilan sa pako ug daghan kaayo ang dugo nga nag-awas, apan sa samang higayon wala siya nag-antos ug daw wala gyud siya nabati nga kasakit, nagsugo siya nga dad-on ang usa ka dakong kaldero, pun-on kini og pitch ug asupre, ug pagkahuman gisiga kini, ilabay si Santo Faustus uban ni Santa Evilas niini, ug pagasigaon ang dakong kalayo sa ilawom sa kaldero.

Ang mga balaang martir, nagbarog sa kaldero sama sa usa ka matahum ug bugnaw nga dapit, nag-awit ug naghimaya sa Dios. Ug sa kalit, napalong ang kalayo, ug nangabugnaw ang kaldero.

Unya si gobernador Maximus, sa dihang nakita niya ang pagtuo ug pagkamapailubon sa mga balaan, miingon:

'O Walay Katapusan nga Dios, nga mitabang kang Evilasius sa pag-ambit sa pag-antos alang Kanimo, kauban ang Imong sulugoon nga babaye nga si Fausta! Dawata usab ako, bisan pa salawayon ug makasasala ako, ug dawata ako sa pakig-uban niining duha, aron ako, ang labing dautan ug labing gamay kanila, makahuman sa ihap nga tulo, sumala sa hulagway sa Labing Balaan nga Trinidad.' O Ginoong Dios sa mga hukbo! Ipakita ang Imong kaayo kanako, ang Imong dili takos nga alagad, ug kaluy-i ako sa madali, aron pinaagi kanako Ikaw labi pang mapasidunggan!

Sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niining mga pulong, nabahin ang langit, ug ang Anak sa Dios nakita sa langit, kauban ang mga panon sa balaan nga mga Anghel ug Arkanghel ug ang katiguman sa tanang mga balaan, nga nagdan-ag sama sa kahayag. Sa pagtan-aw ni Maximus niining makahadlok ug makalilisang nga panan-awon, misinggit siya sa kusog nga tingog ngadto sa Dios:

'Ginoo, dawata ako sama sa imong pagdawat sa imong alagad Evilasios, ug ayaw hinumdumi ang akong mga kalapasan ug kadautan, apan pasayloa ang imong makasasala ug dili takus nga alagad, ug pasayloa ako, sama sa imong pagpasaylo kaniadto sa tulisan.'

Pagkahuman niya niini, midagan dayon siya paingon sa kaldero diin giluto sila nga mga balaan Faustus ug Evilas, ug sa pagtangtang sa iyang mga mata paingon sa langit, naghimo siya og tanda sa krus ug miingon:

'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo – ania ako uban kaninyo!'

Pagkahuman niini, gikuha niya ang iyang mga sinina ug, pagkahuman nga gibuhat pag-usab ang tanda sa krus sa tibuok niyang lawas, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa kaldero.

Unya si Santa ug Bulahan Fausta, napuno sa dakong kalipay ug pagmalipayon nga nadungog siya sa Ginoo ug nadala si Maximus sa balaan nga pagtuo, misinggit:

– Himaya kanimo, Kristo among Dios, kay dili ka man gusto nga adunay malaglag, kondili gusto nimo nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran! Ania ako, nagtindog taliwala sa imong duha ka alagad, sama sa sanga sa baging nagbitbit og hugpong sa ubas, ug sama sa *'tulo ka pisi nga gisuklod'* (Ekl. 4:12), nga dili mapabulag gikan kanila, kay ikaw miingon: *'Diin adunay duha o tulo nga natigum sa akong ngalan, didto ako sa taliwala nila'* (Mat. 18:20). Samtang nagasulti pa ang balaan niining mga pulong, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit: *'Umari kamo kanako*, *kamong tanan* nga nagapaningkamot *ug* nabug-atan, *ug ako magahatag kaninyo og pahulay'* (Mat. 11:28) sa Akong Langitnong Gingharian.

Pagkadungog niini nga tingog, napuno sa dili masukod nga kalipay ang mga balaan ug, pagkahuman sa pagpasalamat sa Ginoo, malinawong gisumiter nila kaniya ang ilang mga kalag; nahitabo kini niadtong ika-unom ka adlaw sa Pebrero[1692] .

Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Ginoo, pasayloa kami sa among mga sala ug, human nga himuon Mo kaming takus sa Imong kaluoy, himoa kami nga kabahin sa kinabuhi nga walay katapusan, kay Ikaw gipanalanginan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo ug gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Dorotea, kauban nila Christina, Callista ug Theophila

Gisaulog sa 6 sa Pebrero

Sa yuta sa Kapadokya, sa siyudad sa Caesarea[1693] , nagpuyo ang usa ka debotong dalaga nga ginganlan og Dorothea. Gigahin niya ang tanan niyang panahon sa pag-alagad sa Dios, uban sa pagpaubos ug pagkamabuotan, sa pagkabalaan, espirituhanong pagka-matngon ug pagkabirhen. Labaw pa, siya usa ka dalaga nga dako kaayo ang kinaadman nga bisan pa ang mga maalamon nga lalaki dili makatupong kaniya niini nga bahin. Ug ang tanan nga nakaila kaniya naghimaya sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga adunay ingon nga dalaga nga Iyang

[1692] Namatay siya tali sa 305 ug 311.

[1693] Cappadocia – ang karaang ngalan sa usa ka rehiyon sa sidlakan sa Asia Minor, taliwala sa Cilician Taurus, sa Euphrates, sa Itom nga Dagat ug sa Suba sa Gadis. Caesarea – ang kapital sa Cappadocia.

alagad: kay ang iyang pagtan-aw napuno sa pagrespeto, ang iyang kinabuhi balaan, ang iyang kinaadman walay sama, ug ang iyang pagkabirhen walay mantsa. Sa iyang gugma kang Kristo, siya hingpit kaayo nga angay gayud siya sa langitnong palasyo. Apan alang kaniya, iyang gipakusog pag-ayo ang iyang paningkamot. Pinaagi sa pagdaog sa iyang kaugalingong unod ug sa yawa, si Santa Dorotea naghabi alang sa iyang kaugalingon og doble nga korona: ang korona sa pagkabirhen ug ang korona sa pagkamartir; ug, uban sa kalipay, mibyahe siya paingon sa iyang Nobyo, si Kristo. Mahitungod sa kung giunsa siya pag-antos alang kaniya, kini isaysay sa mosunod nga sugilanon.

Sa paglapad sa dungog ni Santa Dorotea sa katawhan, ang balita kaniya nakaabot kang Gobernador Sapricius – ang manlulutos sa mga Kristohanon. Dali dayon siyang mibyahe paingon sa siyudad sa Caesarea ug, pagdakop niya sa balaan nga dalaga, gisugo niya nga dad-on siya sa iyang dili matarong nga hukmanan.

Si Santa Dorotea, nga nagtindog sa atubangan sa dautang huwes, nag-ampo sa hilom ngadto sa Ginoo ug nagtawag kang Dios, iyang Manluluwas, alang sa tabang.

Nangutana kaniya si Sapricius:

'Sultihi ko, unsa imong ngalan?'

Mitubag ang balaan:

'Dorothea ang akong ngalan.'

'Gipatawag tika,' padayon ni Sapricius, 'aron, pinaagi sa sugo sa atong himayaong mga hari, maghalad ka og sakripisyo sa dagkong mga dios.'

Mitubag si Santa Dorotea:

– Ang Dios, ang Hari sa Langit, nagsugo kanako nga Siya ra ang akong pag-alagad. Ingon niini nga gisulat sa Kasulatan: *'Unya miingon si Jesus kaniya, "Layo ka kanako, Satanas! Kay nasulat: 'Simba ang Ginoo nga imong Dios ug siya ra ang alagari'"* (Mat. 4:10).*"Ingon ani inyong isulti kanila: "Ang mga dios nga wala maghimo sa langit ug sa yuta, mawala sila gikan sa yuta ug gikan sa ilawom sa langit'"* (Jer. 10:11). Busa, kinahanglan natong hunahunaon: kinsay sugo ang mas angay natong tumanon—ang sugo sa usa ka hari sa yuta o ang sugo sa Hari sa langit? Ug kinsa ang atong paminawon – ang Dios o ang tawo? Unsa man ang mga hari? – Wala'y lain kondili mga mortal nga tawo; ingon usab sa inyong mga dios, ang mga idolo nga inyong ginasimba.

'Kung gusto ninyo nga mabuhi, himsog, ug walay bahid,' supak ni Sapricius, 'biyaa ang Kristiyanismo ug maghalad og sakripisyo sa mga dios; kung dili, sumala sa balaod, kamo pagahirason sa malupit nga paagi ug mahimong usa ka makalilisang nga ehemplo sa uban.'

Mitubag ang santo:

'Ako mahimong usa ka ehemplo sa kahadlok sa Dios alang sa tanang matinud-anon—hadloki nila ang Dios, apan ayaw sila hadlok sa malupit nga mga tawo; kay sila naglihok sama sa mga dautang iro: walay hinungdan ug walay hunahuna nilang gipang-antos ang mga inosente, naglagot, nagbula ang baba, nag-ugak, ug gikuptan ug gisi-sian ang mga naglabay-labay gamit ang ilang mga ngipon.'

'Sumala sa akong pagtan-aw,' tubag ni Sapricius, 'nakahukom ka nga magpabilin nga matinindog niining dili diosnon nga pag-angkon ug gusto ka mamatay sa sama ka sakit sama sa uban. Paminawa ko: halad og halad sa mga dios, ug malikayan nimo kining makalilisang nga mga pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Ang inyong mga pag-antos panandali ra, apan ang pag-antos sa Gehenna walay katapusan. Busa, aron malikayan ang walay katapusang pag-antos, dili ko kahadlok sa panandaliang pag-antos!' Nahinumdom ko sa mga pulong sa akong Ginoo: *'Ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas, apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadlok kamo kaniya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mateo 10:28).

Unya miingon si Sapricius:

'Mao kana gayud ang hinungdan nganong kinahanglan nimo kahadlukan ang mga dios, basi masuko sila kanimo: kung dili ka maghalad kanila og halad, laglagon nila ang imong kalag ug ang imong lawas.'

'Gisultihan ko na ikaw, Sapricius,' tubag ni Santa Dorotea, 'nga dili gyud nimo ako mapugos sa paghalad og sakripisyo sa mga demonyo nga nagpuyo sa walay pulos nga mga dios-diosan.'

Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Sapricius ug, mituyok ngadto sa mga sulugoon nga andam na para sa pagbitay, miingon kanila:

'Dad-a siya sa lugar sa pagbitay, aron, sa kahadlok sa mga pag-antos, mouyon siya nga mahimong sulugoon sa among mga diyos.'

Unya si Dorothea, sulugoon sa Dios, nga nagtindog sa lugar sa pagbitay, mitubag nga mapisan ug walay kahadlok sa iyang huwes:

'Ngano man nga naglangan ka sa paghatag sa akong pag-antos? Buhata ang imong gusto – aron sa dili madugay makita ko Siya, nga tungod sa Gugma Niya wala ko mahadlok sa pag-antos o kamatayon.'

'Apan kinsa kining Ginoo nga imong gihandom kaayo?' pangutana ni Sapricius.

Mitubag si Santa Dorotea:

'Si Kristo – ang Anak sa Dios.'

'Ainó man karon ning Kristo?' pangutana sa gobernador.

Mitubag ang balaan:

– Pinaagi sa gahum sa Iyang Pagka-Diyosnon, Siya anaa bisan asa; apan, isip mga tawo, among gikumpisal nga Siya anaa sa langit, naglingkod sa tuo sa Iyang Amahan; uban Niya, uban sa Dios Amahan, ug sa Espiritu Santo, Siya usa ka Dios. Siya maoy nagtawag kanato ngadto sa paraiso sa walay katapusang kalipay; didto, ang mga tanaman magbunga nga walay hunong; didto ang mga liryo, rosas ug uban pang matahum nga mga bulak kanunay nga mamulak; ang mga uma, kabukiran ug bungtod sa maong paraiso kanunay nga berde, ug ang mga tinubdan tam-is; ang mga kalag sa mga balaan sa Kristo nagalipay didto nga walay hunong. O Sapricius, kon tuohan nimo ang akong mga pulong, makalikay ka sa pagkaguba ug makasulod niining paraiso sa dili masukod nga kalipay uban sa Dios.

Unya miingon kaniya si Sapricius:

'Kinahanglan nimo biyaan kini nga ilad ug maghalad og sakripisyo sa mga dios; unya magminyo ka ug malingaw sa imong kinabuhi, aron dili ka mapukan sama sa pagkawala sa imong mga amahan tungod sa ilang kabuang.'

Mitubag si Santa Dorotea:

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa mga demonyo, kay usa ko ka Kristohanon, ug dili usab ko magminyo, kay ako na ang nobya ni Kristo. Ug mao kini ang akong pagtuo; kini magdala kanako sa paraiso ug sa palasyo sa akong Nobyo.'

Ug unya ang santa malupit nga gipaka-antos.

Human sa mga pagpanakit, gisugo ni Sapricius nga dad-on si Santa Dorotea ngadto sa duha ka babaye – mga igsoon sa pagkahimugso – nga ginganlan og Christina ug Callista; sa sinugdan sila mga Kristohanon, apan sa ulahi, tungod sa kahadlok sa pagpanakit, ilang gisalikway si Kristo ug, sa ilang pagkawalay paglaum, misugod sa pagkinabuhi nga dautan, gigugol ang ilang panahon sa karangyaan ug kalibutanong kahaw-ang; tungod sa ilang pagtalikod kang Kristo, gipakabaro sila sa mga mag-idolo. Kini nga mga babaye maoy gipadala ni Sapricius kang balaan nga dalagang si Dorothea; sa samang higayon, gisugo niya siya nga isulti kanila:

'Sama sa inyong gibuhat, nga pagkahuman ninyo biyaan ang limbong ug salamangka sa Kristiyanismo, naghalad kamo og sakripisyo sa dili mapildi nga mga dios ug nakadawat kamo og mga gasa gikan kanamo, ingon usab, palagsa kining buang nga babaye gikan sa Kristohanong kabuang ug pabaw-a siya sa among mga dios; ug kami, kon malampuson kamo niini, pagapapagyamanan pa namo kamo sa mas dagkong gasa.'

Kining mga babaye, pagdala nila sa balaan nga dalaga sa ilang panimalay, misugod sa pagdani kaniya ingon niini:

'Sumala sa hukom ug paminawa ang iyang tambag; sama namo, luwasa ang imong kaugalingon gikan sa pag-antos: kay labaw sa tanan, kinahanglan mag-amping nga dili masayang kining panandaliang ug matahum nga kinabuhi tungod sa pag-antos, ni mamatay sa dili pa ang takdang panahon.'

Mitubag si Santa Dorotea:

'Oh, unta kamo, paminaw sa akong tambag, maghinulsol sa idolatrous nga halad nga inyong gihalad ug mobalik kang Kristo! Maluwas kamo sa mga pag-antos sa Gehenna; kay ang atong Ginoo maayo, dato sa pagkamaayo ug maloloy-on sa tanan nga mobalik Niya sa tibuok nilang kasingkasing.'

Unya miingon kaniya si Christina ug si Callista:

'Kay nangalaglag na kami tungod sa among pagbiya kang Kristo, unsaon pa namo pagbalik kaniya?'

Mitubag kanila ang balaan:

Mas dako kaayong sala ang pagkawalay paglaum sa kaluoy sa Dios kaysa pagsimba sa mga dios-diosan; busa, ayaw pagkawalay paglaum o pagduhaduha sa atong maloloy-on ug maalamon nga Mananambal: Kayayahan Niya ang tanan ninyong samad. Walay samad nga dili Niya gustong tambalan. Maong gitawag Siya nga Manluluwas, kay luwason Niya ang tanan; maong Siya ang Managpamalit, kay paliton Niya ang tanan; ug maong gitawag Siya nga Magbubuhat, kay hatagan Niya og kagawasan ang tanan. Kinahanglan lang nga mobalik kamo Niya sa tibuok ninyong kasingkasing sa paghinulsol, ug kamo, walay duhaduha, pasayloon.

Unya kining duha ka igsoon nga babaye – sila Christina ug Callista – mihulog sa tiilan sa balaan, nanghilak, ug misugod sa pagpakisayud kaniya nga mag-ampo alang kanila ngadto sa maloloy-on nga Dios, aron dawaton Niya ang ilang paghinulsol ug hatagan sila og pasaylo.

Pagkahuman niini, ang balaan nga dalaga, uban sa luha sa iyang mga mata, misinggit ngadto sa Ginoo:

'O Dios, nga miingon: *"Wala koy kalipay sa kamatayon sa dautan, kondili nga ang dautan mobalik gikan sa iyang dalan ug mabuhi. Balik kamo, balik kamo gikan sa inyong dautang dalan; ngano man nga kamo mamatay?"* (Ezekiel 33:11)?[1694] Ginoong Hesukristo, nga nagpahayag kanato nga *'aduna'y labaw nga kalipay sa langit tungod sa usa ka makasasala nga maghinulsol kaysa sa siyamnapulo'g siyam ka matarong nga wala magkinahanglan og paghinulsol'* (Lucas 15:7). Ipakita ang Imong kaluoy sa Kini nga Imong mga karnero, nga gisulayan sa yawa nga kuhaon ug bungkagon gikan Kanimo, ug ibalik sila sa Imong kawan; ug, O Maayong Magbalantay, hinaut nga ang tanan nga nangalayo gikan Kanimo mabag-o pinaagi sa ilang ehemplo!

Paglabay sa pipila ka panahon, gisugo sa gobernador Sapricius nga tawgon sila Christina ug Callista kaniya, kauban si Santa Dorotea; ug pag-abot nila, gipangutana niya sa pribado ang duha ka igsoon:

'Nakahimo ba kamo sa pagdani kang Dorothea sa pagsimba sa among mga diyos?'

Unya mitubag si Christina ug si Callista sa gobernador sa kusog nga tingog:

'Nakasala kami ug nabuhat namo ang dautan, kay sa among kahadlok sa panahong silot, naghalad kami og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Busa, among gihangyo si Santa Dorotea, ug iyang gipangumbinsi kami sa paghinulsol, aron kami makadawat og pasaylo sa among mga sala gikan kang Kristo, among Ginoo.'

Si Sapricius, samtang gisi-gisi ang iyang sinina, napuno sa dakong kasuko; gisugo niya nga igapos ang duha ka igsoon nga babaye, magkuyog ang ilang mga likod, ug itambog sa usa ka sudlanan nga puno sa katre, ug unya, human ibutang ang kahoy sa ilawom niini, sunogon.

Unya ang balaan nga mga igsoon misugod sa pag-ampo ingon niini:

'Ginoong Jesu-Cristo! Dawata ang among paghinulsol ug hatagi kami og kapasaylo.'

Samtang ginasunog kining mga dalaga, si Santa Dorotea, sa dihang nakakita niini, nalipay ug misinggit:

'Lakaw kamo sa akong unahan, mga igsoon, ug kinasiguroan nga napasaylo na ang inyong mga sala, ug hibaloa nga ang korona sa pagkamartir, nga nawala kaninyo sa sinugdanan, karon, walay duhaduha, nabawi na ninyo; ug karon ang inyong maloloy-on nga Amahan mogawas aron sugaton kamo, sama sa paglipay sa pagbalik sa walay pulos nga anak; Akobkobon Niya kamo ug, isip Iyang tinuod nga mga anak nga babaye, pagahimayaon Niya kamo, itas Niya kamo sa atubangan sa Iyang mga Anghel, ug ihap Niya kamo sa han-ay sa mga balaan nga martir.

Busa ang mga balaan nga babaye, sila Christina ug Callista, magsoon nga gikan sa usa ka sabakan, namatay sa pag-antos samtang anaa sa kahimtang sa paghinulsol, nga nakadawat gikan kang Cristo, kauban ang pasaylo, sa korona sa kadaogan.

Pagkahuman niini, gisugo ni Sapricius nga dakpon pag-usab si Santa Dorotea aron pasakiton, ug pagkahangop kaniya, pasakitan siya sama sa una.

Apan taliwala sa ingon ka grabe nga mga pag-antos, napuno ang balaan og ingon ka dako nga kalipay nga daw misulod na siya sa palasyo sa iyang pinalanggang Nobyo – si Kristo.

Unya miingon kaniya si Sapricius:

'Unsa may buot ipasabot niini, nga ang kalipay daw nagdan-ag sa imong nawong, ug nga, samtang nag-antos ka sa pagpanakit, daw kaayo ka malipayon?'

Mitubag si Santa Dorotea:

[1694] Pag-ampo ni San Basilio nga Dako alang sa Balaang Komunyon. Tan-awa usab ang Basahon ni Ezekiel 33:11.

'Sa tibuok nakong kinabuhi wala pa gyud ko malipay ingon karon, ug labi na gayud nalipay ko alang sa mga kalag nga gikuha sa yawa gikan sa Diyos pinaagi kanimo, apan karon gidawat na pag-usab ni Kristo.' Dako kaayo ang paglipay sa langit karon; kay ang mga Anghel nagalipay sa ilang mga kalag, ang mga Arkanghel nagasayaw sa kalipay, ug uban kanila ang tanang balaan nga mga Apostoles, mga martir ug mga propeta nagasaulog. Busa, Sapricius, padali sa pagbuhat sa imong gipanghukom, aron ako usab dali nga makasulod sa kalipay sa mga balaang birhen ug malipay sa langit uban sa mga uban nga akong gisang-at sa kasubo dinhi sa yuta.

Unya gisugo ni Sapricius nga pagasunogon ang balaan nga martir gamit ang nagdilaab nga kandila. Apan siya, nga mas naglipay pa, uban sa masanag ug malipayong nawong, misinggit ingon niini sa iyang huwes:

'Ikaw, kauban ang imong mga diyos-diyosan, walay bili!'

Pagkahuman niining mga pulong, gisugo sa taga-pahirap nga kuhaon si Santa Dorotea gikan sa kahoy ug bugbog-on siya gamit ang ilang mga kamot.

'Pabugbogon ang iyang nawong nga nagpasipala kanako,' ingon niya.

Samtang ginabugbog ang balaan, wala siya mohunong sa paglipay, ug nangapoy na ang mga nagabugbog kaniya.

Unya gipahayag sa gobernador ang silot sa kamatayon:

'Ang labing mapahitas-on nga dalaga nga si Dorothea, nga misalikway sa paghalad sa mga di-mortal nga diyos ug sa pagpabilin nga buhi, apan gipili nga mamatay alang sa usa ka dili mailhi nga Lalaki nga ginganlan og Kristo – among gisugo nga siya putlon sa ulo gamit ang espada.'

Pagkadungog niini, ang balaan nga birhen Dorotea misinggit sa kusog:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Kristo, Mahigugma sa mga Kalag, nga gitawag Mo ako sa Imong paraiso ug gidala Mo ako sa Imong labing balaan nga palasyo.'

Ug busa, samtang gidala ang balaan nga martir paingon sa iyang kamatayon ug nagbiya na sa praetorium, usa ka eskolar ug magtatambag sa gobernador nga ginganlan og Teofilo miingon kaniya sa pagpanamastamas:

'Paminaw, Nobya ni Kristo, padal-a ko og mansanas ug pipila ka petalo sa rosas gikan sa imong Nobyo sa paraiso.'

Mitubag kaniya si Santa Dorotea:

'Buhaton ko gayud kana.'

Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, nangayo ang martir sa tigbitay og usa ka gutlo aron makapangamuyo sa iyang Ginoo. Ug sa dihang nahuman na niya ang iyang pag-ampo, mipakita kaniya ang Anghel sa Ginoo sa dagway sa usa ka labing gwapong batan-on; nagbitbit siya og tulo ka matahum nga mansanas ug tulo ka rosas sa usa ka putli nga panapton.

Unya miingon kaniya ang balaan nga martir:

– Palihug, dad-a kini tanan kang Teofilo ug ingna siya: 'Aniay, naa na nimo karon ang imong gipangayo.'

Pagkahuman niya niini, iyang gipakanaog ang iyang balaan nga ulo ilawom sa espada, ug pagkahuman giputol ang iyang ulo, malipayon siyang nilarga ngadto kang Kristo nga Ginoo, ang iyang Nobyo, nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on, ug karon gidawat niya ang korona sa kadaogan gikan sa Iyang kamot sa langitnong palasyo.

Si Teofilo, sa pagdaot sa saad sa balaan nga dalaga nga si Dorotea, miingon sa iyang mga higala:

'Bag-o lang, samtang si Santa Dorotea—nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Nobya ni Kristo ug nanghambog nga mosulod siya sa Paraiso Niya—gidala paingon sa iyang kamatayon, miingon ko kaniya: "Paminawa ko, Nobya ni Kristo—inig mosulod ka sa paraiso sa imong Nobyo, padal-a ko og pipila ka rosas ug mansanas gikan didto."

Ug mitubag siya:

'Tinood, padalhan tika niini.'

Pagkahuman niini, nagkatawa si Teofilo ug ang iyang mga amigo. Ug kalit lang, usa ka Anghel ang mitungha sa iyang atubangan nga nagdala og tulo ka matahum nga mansanas ug tulo ka bulak, ug miingon kaniya:

'Sa pagtuman sa iyang saad, gipadala kanimo ni Santa Birhen Dorotea kining tanan gikan sa paraiso sa iyang Nobyo.'

Unya si Teofilo, sa dihang nakita niya ang mga mansanas ug mga bulak ug gidawat kini sa iyang mga kamot, misinggit sa kusog:

'Si Kristo mao ang tinuod nga Dios, ug walay bisan usa ka bakak kaniya!'

Mitubag ang iyang mga higala ug kauban:

'Teofilo, nawala ka ba sa imong hunahuna, o ginayaw-an mo kami?'

Mitubag siya kanila:

'Dili ko nawala sa akong pagka-isip ni nagbinuang, kondili ang matarong nga panghuna-huna nagpugos kanako sa pagtuo sa tinuod nga Dios, si Jesu-Cristo.'

– 'Apan unsa may buot ipasabot niining kalit nga pagbag-o nimo?' pangutana nila kaniya.

"Sultihi ko, unsang bulan na karon?" pangutana ni Teofilo sa iyang mga higala.

'Pebrero,' ilang tubag.

"Niining panahona sa tingtugnaw," miingon si Teofilo, "ang tibuok Cappadocia natabonan sa hamog-yelo ug yelo, ug walay bisan usa ka kahoy o tanom nga adunay dahon; busa, unsa man inyong hunahuna – asa man gikan kining mga bulak ug mansanas, uban sa ilang mga sanga ug dahon?"

Pagkahuman niya'g sulti niini, gipakita niya kanila ang mga mansanas ug ang mga sampaga sa rosas. Ang mga higala ni Teofilo, sa dihang nakita nila kining mga bunga ug nabati ang ilang kahumot, miingon:

'Bisan sa kasagaran nga panahon sa bunga ug bulak, wala pa gyud kami makakita og ingon ani.'

Niini, mitubag si Teofilo:

'Sa dihang gidala sa kamatayon ang balaan nga dalaga nga si Dorothea, abi nako buang siya, kay gitawag niya si Kristo nga iyang nobyo ug kanunay siyang naghisgot sa Iyang paraiso. Unya, sa pagpanag-away, miingon ko kaniya, sama sa pag-ingon sa usa ka buang: "Kung makaabot ka sa paraiso sa imong Nobyo, padal-a ko og mansanas ug mga bulak gikan didto." Niini mitubag siya: 'Buhaton gyud nako kana.' Niadtong panahona nagkatawa ko sa iyang mga pulong, apan karon, pagkahuman sa iyang pagputol sa ulo, kalit nga mitungha sa akong atubangan ang usa ka gamay nga batang lalaki – dili molapas sa upat ka tuig ang edad ug dili masukod ang iyang katahum; wala ko nagdahom nga makasulti pa siya, apan pagkahuman niya kong gitukmod, misugod kining batang lalaki sa pagsulti sama sa usa ka hamtong nga lalaki:

'Balaan nga Birhen Dorotea,' ingon niya kanako, 'sumala sa imong saad, gipadala nimo kanako ang mga gasa gikan sa paraiso sa imong Nobyo.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gibutang niya sa akong mga kamot ang tanan nga gipadala ug nahimong dili makita. Pagkahuman niini, misinggit si Teofilo:

'Bulahan ang mga nagtuo kang Kristo ug nag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan, kay Siya mao ang tinuod nga Dios, ug ang tanan nga nagtuo kaniya tinuod nga maalamon!'

Human sa ingon ani ug susamang mga pagdayeg gikan kang Teofilo, ang uban miadto sa gobernador ug miingon kaniya:

'Ang imong magtatambag nga si Teofilo, nga hangtod karon nagdumot sa mga Kristohanon ug naningkamot sa paglaglag kanila pinaagi sa malupit nga kamatayon, karon, aron madungog sa tanan, nagadayeg ug nagapanalangin sa ngalan sa usa ka Jesus Cristo, ug daghan sa mga nakadungog sa iyang mga pulong ang misalig niining Tawo.'

Gisugo dayon sa gobernador nga dad-on si Teofilo sa iyang atubangan ug gipangutana siya:

'Unsa man imong bag-ohay lang gisulti sa publiko?'

Mitubag si Teofilo:

'Gidayeg nako si Cristo, kinsa kaniadto akong gipakaulaw, hangtod karon ka adlawa.'

Niini, miingon ang gobernador kaniya:

'Natingala ko kanimo, usa ka tawo nga makatarunganon, nga karon imo nang gihimaya ang ngalan sa Kadtong Iyang mga sumusunod imong gipanglutos kaniadto.'

– Mao kana gayud ang hinungdan nganong nagtuo ako kang Kristo nga mao ang tinuod nga Dios,' tubag ni Teofilo, 'kay kalit Niya akong gipaling gikan sa sayop ngadto sa dalan sa kamatuoran ug gipahimulosan Niya nga mailhan ko Siya, ang Tinuod nga Dios.

Unya miingon ang gobernador:

'Ang tanan nga nagpaningkamot sa kinaadman nagpadayon sa pag-uswag niini, apan ikaw, bisan kaniadto maalamon, kalit nga nahimong buang, nagtawag nga Dios kaniya nga gipako sa krus sa mga Hudiyo, sama sa imong nadungog gani gikan sa mga Kristohanon mismo.'

Niini mitubag si Teofilo:

'Nadungog ko nga gilansang sa krus si Kristo, ug nasayop ko, wala Niya giisip nga Dios ug ginapasipala Siya adlaw-adlaw. Karon, bisan pa, naghinulsol ko sa akong mga kanhing sayop ug mga pasipala ug nag-angkon Kaniya nga Tinuod nga Dios.'

'Asa ug kanus-a ka nahimong Kristohanon?' pangutana sa gobernador, 'kung hangtod karon nagahalad ka pa man ug halad sa mga dios?'

'Niining mismong takna,' tubag ni Teofilo, 'nga sa dihang mituo ko kang Kristo ug nag-angkon kaniya—mao kana ang panahon nga nahimong Kristohanon ako; ug karon nagtuo ako sa tibuok nakong kasingkasing sa imortal nga Kristo, ang Anak sa Dios, ug gipahayag ang Iyang tinuod nga ngalan, ang Iyang balaan nga ngalan, ang Iyang walay-sala nga ngalan – usa ka ngalan nga walay pagpanglimbong ni paglimbong sa hunahuna nga naghari sa taliwala sa mga dios-diosan.

Unya miingon ang gobernador:

'Busa, delusyon ba ang atong mga dios?'

'Giunsa man nga walay bakak sa mga dios-diosan,' tubag ni Teofilo, 'nga gihimo sa kamot sa tawo gikan sa kahoy, gihulma sa tanso ug puthaw, ug giporma gikan sa lata—nga diin nagpuyo ang mga kuwago ug naghabi ang mga gagamba, samtang sa sulod puno kini sa mga ilaga? Ug kon ako karon nagbakak, paingon nga ako usa ka bakakon; apan ikaw mismo ang kinahanglan maghunahuna kon ako ba nagasulti sa kamatuoran. Ug tungod kay dili ako nagbakak, ikaw mismo sa dili madugay mouyon sa kamatuoran ug molikay sa bakak. Kay ikaw, isip usa ka huwes nga nagasilot sa uban tungod sa ilang mga bakak, angay nga ikaw mismo molikay sa bakak paingon sa kamatuoran – kang Kristo nga Dios.

Unya miingon ang gobernador:

'Busa, dili ba buhi nga mga binuhat ang atong mga dios?'

'Sa mga dios-diosan makita nato ang dagway sa tawo,' tubag ni Teofilo, 'apan kini walay kinabuhi; ang Dios, bisan pa, usa ka dili makita, buhing binuhat ug Maghahatag sa tanang kinabuhi.' Ang mga dios-diosan, kung hinimo sa bililhon nga materyal, kasagaran bantayan aron dili sila kawaton sa mga kawatan; apan ang Langitnong Dios wala'y nagbantay kaniya, apan siya nagbantay sa tanan, nagpanalipod sa iyang binuhat.

Unya misinggit ang gobernador:

'O kawawa ka, Theophilus! Nakita nako nga gusto ka makasinati og makalilisang nga kamatayon.'

'Nangita ko og maayong kinabuhi,' tubag sa bulahan nga Teofilo.

Pagkahuman niini, miingon ang gobernador:

'Hibal-i kini: kon magpadayon ka sa imong kabuang, ipailawom tika sa grabeng pag-antos, ug dayon sugoan nga patyon ka sa malupit nga paagi.'

'Ang akong tibuok tinguha karon mao ang mamatay alang kang Kristo nga atong Dios,' tubag ni Teofilo.

'Hunahunaa ang imong panimalay, ang imong asawa, ang imong mga anak ug ang imong mga paryente,' miingon ang gobernador, 'ug ayaw pagbinuang nga ipahimutang ang imong kaugalingon sa malupit nga kamatayon, kay tinuod nga kabuang ang boluntaryong ipailalom ang imong kaugalingon sa mga pag-antos ug silot nga kasagarang ipahamtang sa mga dautang tawo.'

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'Dili kini kabuang, kondili dakong kinaadman—kay kinsa man, alang sa dili masukod ug walay katapusang mga panalangin ug sa walay katapusang kinabuhi, midawat sa sayo nga kamatayon, nga wala magtagad niining mubo ug pansamantalang mga pag-antos.'

Unya miingon ang gobernador:

'Busa, mas gusto nimo ang pag-antos kaysa kalinaw, ug ang kamatayon kaysa kinabuhi?'

'Nahadlok gayud ko sa pag-antos,' tubag ni Teofilo, 'ug nagkurog ko sa hunahuna sa kamatayon—apan mas akong gikahadlok ang mga pag-antos nga walay katapusan, ug gikahadlok ko ang kamatayon nga nagdala sa walay katapusang silot.' Ang mga pag-antos nga imong ipahamtang kanako matapos ra sa dili madugay, apan ang silot nga giandam alang sa mga mananamba dili gayud matapos!

Unya gisugo sa gobernador nga ibitay si San Teofilo nga hubo sa kahoy ug bug-at nga latigon. Sa dihang gisugdan na nila paglatigo ang santo, miingon siya:

'Karon usa na gyud ko ka tinuod nga Kristohanon, kay gisabit ko sa usa ka kahoy, ug kini sama sa Krus. Busa, nagpasalamat ako Kanimo, Kristo among Dios, nga gitugotan Mo ako nga masabit sa Imong tanda.'

'Mawad-an ka og maayo, tawo,' miingon ang gobernador, 'luwasa ang imong lawas!'

'Mawalay pulos nga tawo, luwasa ang imong kalag!' tubag ni Teofilo. 'Dili ko luwason ang akong panandaliang kinabuhi, apan ingon balos maluwas ang akong kalag hangtod sa kahangturan.'

Unya ang tortyurador, nga mas naglagot pa, nagmando nga hikason ang martir gamit ang puthaw nga mga kuko ug pasunogon siya gamit ang mga kandila. Apan ang santo, murag wala gyud mabati og kasakit, nalipay pa sa iyang mga pag-antos ug nag-ingon lang:

'Kristo, Anak sa Dios, nag-angkon Ako Kanimo – ihap ako sa han-ay sa Imong mga santo!'

Ang iyang nawong, sa samang higayon, nagdan-ag sa kalipay.

Pagkapoy na sa mga sulugoon sa taga-uyamot sa ilang pagpanarbaho, gipahayag ni gobernador Sapricius kining silot sa kamatayon batok sa santo:

'Sa bahin ni Teofilo, nga hangtod karon wala pa maghalad sa mga di-mortal nga dios, apan karon nadunot na ug mibulag pa gani sa among mga dios padulong sa Kristohanong panon, among gisugo nga putlon ang iyang ulo sa espada.'

Pagkadungog niini, misinggit si Santo Teofilo:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Kristo akong Dios!'

Ug, sa kalipay, iyang gipailawom ang iyang balaan nga ulo sa espada. Pagkahuman siya giputol sa ulo, gikoronahan siya sa korona sa pagkamartir ug, sa pag-abot niya sa Ginoo sa ikalabing-usa ka oras sa iyang kinabuhi, nakadawat siya og ganti nga sama sa ganti sa unang mga trabahante (Mat. 20:1–16) – sa Gingharian ni Kristo nga atong Dios, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawaton ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Julian.

Gisaulog sa Pebrero 6

Ang Balaang Martir nga si Julian lumad sa siyudad sa Emesa[1695] . Human niyang hingpit nga pagtuon sa arte sa medisina sa iyang pagkabatan-on, gitambal niya dili lamang ang mga lawas sa mga tawo kondili pati na ang ilang mga kalag: kay samtang nagtambal sa mga sakit, gitudloan niya sila sa pagtuo kang Kristo ug daghan sa mga pagano ang iyang napasulod sa pagtuo kang Kristo nga atong Dios.

Sa dihang ang mga balaang martir nga sila Siluan nga Obispo, Lucas nga Diakono, ug Mokius nga Lektor – nga ang paghinumdom kanila mao ang ika-29 sa Enero – gidakop ug gidala gikan sa prisohan aron kan-on sa mga mabangis nga hayop, miduol si Julian kanila, gikahagkag sila, ug gihangyo nga ayaw sila mahadlok sa kamatayon alang sa Ginoo.

Pagkahuman niini, gidakop siya sa mga pagano ug gipriso sa usa ka langob; didto, gisaksak sa taas nga pako ang iyang ulo, ug gisaksak usab sa pako ang iyang mga kamot ug tiil; pagkahuman niini, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios.

Kumemorasyon ni San Vukol, Obispo sa Smyrna

Gisaulog sa Pebrero 6

Si Vukol nga nakapahimuot sa Dios, sukad pagkabata, nailhan tungod sa iyang pagkamainiton ug pagkabugto, ug napuno sa Espiritu Santo.

Si Juan nga Teologo, ang gidayeg kaayo ug pinalanggang disipulo ni Kristo ug suod niyang kauban, sa dihang nakita niya nga siya usa ka tawo nga adunay espirituhanong kasinatian ug pagkamaayo, gitudlo siya nga Obispo sa Simbahan sa Smyrna[1696] ; alang sa mga Kristohanon sa Smyrna, kining pagtudlo miabot sa labing husto

[1695] Emesa – usa ka siyudad sa Siria sa sidlakan sa Suba sa Orontes, nga nag-agos ngadto sa Dagat Mediteranyo sa amihanan-kasadpan sa Siria.

nga panahon, ug daghan kaayong maayong buhat ang gihimo sa balaan nga Obispo Vukol alang kanila. Gipahibalo sa Espiritu Santo, misidlak siya sama sa suga nga gibutang sa bangko (Mat. 5:15): gipahibalo niya ang mga nagpuyo sa kangitngit sa sayop ug idolatrikong ilad sa langitnong kahayag, ug pinaagi sa balaang binunyag gihimo sila niyang mga anak sa kahayag (Juan 12:36), ug gipanalipdan niya silang tanan gikan sa dili mabilang, dili makita, apan mabangis ug dili mapugngan nga mga hayop nga kanunay nagpanukiduki, nga nangita kinsa ang ilang mapangan (1 Pedro 5:8).

Sa wala pa siya mamatay, gisalig ni San Vukol[1697] ang iyang espirituhanong panon kang bulahan nga Polycarp ug mibiya sa kining panandaliang kinabuhi paingon sa walay katapusan. Pagkahuman nga naburyong ang lawas sa santo, gipahimo sa Dios nga moturok tupad sa iyang lubnganan ang usa ka tanom nga nagdala og mira[1698] , nga nailhan tungod sa abilidad niini sa pagpang-ayo sa mga masakiton.

Paghinumdom sa mga balaang martir nga sila Marta ug Maria ug sa ilang igsuon nga lalaki, ang balaang martir nga si Licarius ang batan-on.

Gisaulog sa Pebrero 6

Kining mga martir nagpuyo sa yuta sa Asya[1699] , sa panahon nga ang Simbahan ni Kristo gisulayan sa pagpanlupig sa mga hari ug prinsipe nga daotan nga mga idolatra.

Si Marta ug si Maria, samtang nagpabilin nga mga birhen, nangita lamang sa pagpalipay sa Ginoo ug napuno sa nagdilaab nga tinguha nga dawaton ang kamatayon alang Kaniya.

Nahitabo nga usa ka adlaw, usa ka dautang gobernador ang naglabay sa ilang balay. Niadtong maong higayon, si Marta, sa pag-abli sa pultahan sa iyang balay kauban ang iyang igsoon nga babaye, misinggit, nga nagtumong sa gobernador:

'Kristiyano kami!'

Ang gobernador, kauban ang iyang mga sulugoon, pagkadungog niini, wala magtagad kanila ug nilabay lang. Unya misinggit pag-usab ang mga igsoon pagkahuman sa gobernador:

'Mga Kristohanon kami!'

Niingon ang gobernador niini:

'Pasayloon tika tungod sa imong pagkabatan-on: dili ko malipay nga patyon ka.'

Niining panahona, misinggit si Santa Marta:

'O gobernador, ang kamatayon sa usa ka martir dili kamatayon, kondili kinabuhi!'

Pagkadungog niini, nasuko kaayo ang gobernador ug gisugo niya nga dad-on palayo ang balaan nga dalaga.

Unya mibutho usab si Maria gikan sa balay ug miingon sa gobernador:

– 'Ang gisulti sa akong igsoon, ako usab mosulti.'

Unya usa ka batang lalaki, ang igsoon sa mga martir nga ginganlan og Likarion, migawas gikan sa balay ug misinggit:

'Sama sa gisulti ni Marta ug Maria akong isulti, kay Kristohanon man ko.'

[1696] Smyrna – usa ka bantog nga siyudad sa panalitan sa Ionia sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Aegean (Kapuloan), 66 ka bersta gikan sa Efeso, sa bunganga sa Suba sa Meles, usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Asia Minor; ang Simbahan natukod sa Smyrna ni San Juan nga Teologo, ang Balaang Apostol. Ang Smyrna karon iya sa mga Turko, apan nagpadayon gihapon ug nag-uswag ang Kristohanong pagtuo didto hangtod karon. Nagpabilin kini nga usa sa labing mauswagon nga mga siyudad sa imperyo.

[1697] Namatay siya mga tuig 100.

[1698] Mirsina – ang kahoy nga mirto. Motubo kini sa Asya, Amerika, Aprika – sa Ehipto – ug sa habagatan sa Europa, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Ang mga sanga niini gigamit sa pagdekorar sa mga panimalay sa panahon sa mga pista; ang mga korona nga myrtle gisul-ob sa ulo sa panahon sa mga kombiyerto, labi na sa mga kasal. Sa mga karaang panahon, ang myrtle ginatahud isip simbolo sa gugma ug hilum nga kalipay, nagrepresentar sa malipayong kahimtang karon ug sa hayag nga paglaum alang sa umaabot.

[1699] Asya – usa ka probinsya sa Imperyong Romano, sa kasadpan sa peninsula sa Asia Minor, nga ang Ephesus mao ang kapital niini.

Ug gisugo sa gobernador nga bitayon silang tulo sa krus. Nagtindog usab didto ang ilang inahan ug miingon kanila:

'Ligtas kamo, akong pinalanggang mga anak, ug dawata ninyo ang inyong korona gikan kang Kristo.'

Ug si Maria, nga nakabitay sa krus, miingon:

'Makasalamat usab ka, among inahan, kauban ang bunga sa imong sabakan, kay gidala mo kami kang Kristo.'

Pagkahuman niini, gilansang sa krus si Marta ug si Maria, samtang si Lycarius giputol ang ulo sa espada sa usa ka sundalo.

20 Pebrero

7 Pebrero (Karaan nga Estilo)

Ang kinabuhi sa atong balaang amahan Parthenius, Obispo sa Lampsacus.

Gisaulog sa 7 Pebrero

Si Santo Parthenius, nga ang ngalan nagpasabot og 'birhen' ([1700]), natawo sa Melitopol ([1701]). Ang iyang amahan, nga ginganlan og Christopher, usa ka diakono sa usa sa mga simbahan sa maong siyudad. Wala matudloan si Parthenius sa pagbasa o pagsulat sukad pagkabata, apan pinaagi sa pagpaminaw sa Balaang Kasulatan sa simbahan, nakakat-on siya og daghan gikan niini nga makigkompetensya siya sa bisan kinsa nga batid nga manunulat. Sa iyang pagkabatan-on, kanunay siyang moadto sa duol nga lanaw diin samtang nangisda ug namaligya sa iyang nadakpan, iyang ihatag ang kita sa mga kabus. Sukad pagkabata, napuno siya sa grasya sa Dios; ug sa dihang napulo'g walo anyos na siya, sa pagtawag sa labing balaan nga ngalan ni Cristo, gisugdan niya ang pagpahawa sa mga demonyo gikan sa mga tawo ug paghimo og daghang mga milagro.

Sa dihang nakaylap na ang dungog ni San Parthenius sa katawhan, gipatawag siya ni Obispo Philip sa Melitopol aron atubangon siya. Pagkahuman niyang masusi ang tanan niyang nadungog mahitungod sa balaan nga batan-on ug napamatud-an kini, natingala siya sa iyang mga hiyas ug sa grasya sa Dios nga anaa kaniya, ug gisugo niya nga tudloan siya sa arte sa pagkaeskolar. Paglabay sa dili madugay, gitudlo ni Obispo Philip si Santo Parthenius, supak sa iyang gusto, nga usa ka presbiteryo ug gisalig kaniya ang pag-atiman sa usa sa mga simbahan. Sa iyang katungdanan isip presbiter, labi pa gyud nga gipahinungod ni Santo Parthenius ang iyang kaugalingon sa usa ka kinabuhi nga matinud-anon. Tungod kay nadawat niya gikan sa Ginoo ang usa ka espesyal nga grasya sa pagkabalaan ug ang gahum sa pagbuhat og mga milagro, iyang giayo ang tanang matang sa mga sakit ug, sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, naghimo siya og daghang katingalahang mga milagro. Lakip sa niining mga katingalahang timaan, uban sa uban pa, mao ang mosunod.

Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe, nakasugat ang tigbuhat sa milagro og usa ka lalaki nga gipunit sa mata sa usa ka batan-on; ang samdan nga mata nagbitay sa iyang aping, ug ang lalaki, nga nag-antos ug nagahilak, gihuptan kini sa iyang kamot. Gikuha ni San Parthenius ang gipunit nga mata sa iyang kamot, gibalik kini sa saksakan sa mata ug gihugas kini sa tubig; pagkahuman sa tulo ka adlaw, hingpit nang naayo ang lalaki.

Sa lain nga higayon, usa ka babaye nga nag-antos sa grabeng ug dili na matambalan nga pisikal nga sakit miadto kang Santo Parthenios ug nangayo og pag-ayo; sa dihang gihimo sa balaan ang tanda sa krus sa iyang agtang, siya dayon naayo.

Sa usa ka higayon, mibyahe si San Parthenius aron bisitahan ang usa ka masakiton; samtang naglakaw siya sa kilid sa balay sa usa ka maharlika, usa ka dako nga iro ang nakagawas gikan sa iyang tali ug midagan padulong sa santo; gibutang niini ang unahan nga mga tiil sa iyang abaga, naningkamot nga kagat-on siya sa nawong. Apan

---

[1700] Gikan sa Griyegong pulong nga 'parthenos', nga nagpasabot og 'dalaga' o 'birhen'.

[1701] Melitopol – usa sa mga siyudad sa Mysia, usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

gipahuyop siya sa santo, gihimo ang tanda sa krus, ug sa maong higayon namatay ang iro; busa gikuha ni Santo Parthenius kini gikan sa iyang abaga.

Pagkadungog ni Achillius, Arsobispo sa Cyzicus, sa ingon nga mga milagro, gitawag niya si Santo Parthenius ug gitudlo siya nga Obispo sa Lampsacus[1702] . Pag-abot niya sa diyosesis nga gisalig kaniya, nakit-an ni Parthenius nga ang tanan nga pumoluyo niini nanumpa sa dili-matinud-anong pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Griyego, samtang pipila ra kaayo ang mga Kristohanon niadto. Ang maayong magbalantay ni Kristo nasubo kaayo niini. Una sa tanan, gisugdan niya ang pagdasig, pagsabina, ug paghangyo sa iyang kawan; gipakita niya kanila ang dalan sa kamatuoran ug naghimo siya og mga milagro sa ngalan ni Kristo, gipang-ayo niya ang mga masakiton ug pinaagi niini daghan ang nadala sa kahibalo sa tinuod nga Dios. Sa katapusan, sa dihang nakita niya nga ang mga lumolupyo sa maong siyudad nag-uswag sa pagtuo ug ang pagsimba sa mga dios-diosan gisalikway na, nagpasiya si Santo Parthenius nga bungkagon ang mga hugaw nga pagano nga santuwaryo didto ug pagtukod og mga matahum ug balaan nga simbahan sa Dios sa ilang dapit. Alang niini, mibyahe si Santo Parthenius paingon sa dakong Emperador Constantine aron mangayo sa iyang pagtugot alang niini. Gidawat uban sa dungog ug dakong pagkamabuotan sa matinud-anon ug mahigugmaon kang Kristo nga emperador, nakab-ot sa balaan nga tawo ni Kristo ang iyang gipangayo: Gihatagan siya ni Santo Constantino ang Dako og usa ka royal decree nga nagtugot sa pagbungkag sa mga idolatryang santuwaryo ug, pagkahuman gitagaan ang reverendo og daghang bulawan alang sa pagtukod sa balaan nga mga simbahan sa Dios, gipadala siya sa iyang pagpauli nga malinawon.

Pagbalik niya sa Lampsacus, gipahugno dayon ni Santo Parthenius sa Dios ang tanang paganong santuwaryo ug sa dili madugay nagtukod siya og usa ka dako ug matahum nga simbahan sa Dios sa sentro sa siyudad; siya mismo ang miapil sa pagtukod niini ug mitabang sa mga magtutukod gamit ang iyang kaugalingong mga kamot.

Samtang gitukod pa kini nga simbahan, usa ka lalaki nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu ang miadto kang Santo Parthenius; dugay na siyang gipanag-iya sa demonyo, apan wala siya makahibalo niini. Busa kining lalaking gipanag-iya sa demonyo, sa iyang pagduol kang Santo Parthenius, misugod siya sa pag-abi-abi kaniya uban sa mahigalaong mga pulong. Apan ang Balaan ni Kristo, sa pagkahibalo sa presensya sa usa ka hugaw nga espiritu sulod kaniya, wala motubag sa pangumusta.

Unya ang demonyo, nga napahiya pinaagi niining tawoha, miingon sa santo:

'Gusto kaayo nakong makita, mao nga gisal-ut ko kanimo; ngano man nga wala nimo gisubli ang akong pag-abi-abi?'

'Nakita na ko nimo; busa unsa man imong gusto?' tubag ni San Parthenius.

'Nakita tika ug nakaila ko nimo,' matod sa demonyo.

'Kung sa pagkakita nimo kanako, tinuod kaayo nga nakaila ka kanako,' tubag ni Santo Parthenius, 'mibiya unta ka niining binuhat sa Dios.'

Niini mitubag ang demonyo:

'Gipangayo ko kanimo, ayaw ko pagpahawa sa akong puloy-anan, diin dugay na kaayo ko nagpuyo.'

'Ug pila na ka dugay ka sa sulod niining tawoha?' pangutana sa santo.

'Sukad pa sa iyang pagkabata,' tubag sa demonyo, 'ug hangtod karon wala pa koy nakabantay, gawas kanimo ra; ug karon, sa akong tan-aw, gipahawa ko nimo; apan kung mao, asa man nimo ako padalhon?'

'Maghatag ako ug puy-anan para kanimo,' tubag ni San Parthenius.

'Sa akong hunahuna, sigurado nga sugoon nimo ko nga mosulod sa kawan sa mga baboy,' ingon sa demonyo.

'Dili, ipakita ko kanimo ang usa ka tawo nga imong puy-an; biyaan lang kini,' tubag ni San Parthenio.

'Apan tinuod ba gyud nga buot nimo kini buhaton, o nagasulti ra ka? Sultihi ko,' pangutana sa demonyo kang San Parthenio.

'Nagaingon ko kanimo sa tinuod,' matod sa santo, 'nakaila ko og usa ka tawo nga diin, kon gusto nimo, makapuyo ka – biyaan lang kining usa karon dayon.'

[1702] Lampsacus – usa ka hinungdanong siyudad sa Mysia, nga gitukod sa mga Phoeaceans, sa amihanan-kasadpan nga rehiyon sa Asia Minor.

Pagkahuman niini, ang demonyo, napaniwala sa mga pulong sa santo, misugod sa paghangyo kaniya nga ipakita kaniya ang ingon nga tawo.

Unya si San Parthenio, sa pag-abli sa iyang baba, miingon sa demonyo:

'Mao na kana nga tawo: sulod ug puy-ana ako.'

Ang yawa, sama sa gisunog sa kalayo, misinggit sa tubag:

'Lagmit na gayud ako! Kung, human sa ingon ana kadugay, imong gipahawa ako gikan sa usa ka estranghero, unsa kaha kadako ang dautan nga imong buhaton kanako kung mopuyo ako sa sulod nimo? Ug unsaon man nako pagsulod sa balay sa Dios?'

Pagkahuman niini, ang demonyo midagan paingon sa mga walay sulod ug dili matabok nga mga dapit; samtang ang maong tawo, pinaagi sa grasya sa Dios, nabalik ang iyang panglawas ug gidayeg ang Ginoo.

Sa diha nga nahuman na ang bilding sa simbahan, si Santo Parthenius misugod sa pagtukod og trono sa santuwaryo, aron didto pagsaulogon ang Banal nga Liturhiya.

Niadtong panahona, nakakaplag siya og usa ka dakong bato sa usa sa mga naguba nga paganong templo; kini daw angay kaayo para sa pagtukod sa balaang halaran, busa ang balaan sa Kristo misugo sa mga magmamotero nga pormahon kini og maayo ug andamon alang sa pagsaulog sa Balaang Panihapon ibabaw niini.

Pagkahuman nilang andamon ang bato sumala sa gikinahanglan, gibutang kini sa mga magwawakas sa husto sa usa ka kariton ug gisakitan kini og kusgan nga mga baka aron dad-on kini sa simbahan.

Ang Yawa, nasuko sa bato nga gikuha gikan sa paganong templo, gipahadlok ang mga baka nga nakasapsap, ug kalit silang midagan nga paspas kaayo nga walay makapugong kanila. Ang drayber, nga ginganlan og Eutychian, nga naglakaw sa kilid nila ug nagiya kanila, pinaagi sa buhat sa mga demonyo, nahulog paatras ilawom sa mga ligid; ug ang kariton, nga gibug-atan sa bato, nibangga kaniya, nabali ang iyang mga bukog ug napisil siya; ug ang drayber namatay dayon.

Pagkahibalo niini, ang balaan nga tawo sa Dios, si Parthenius, miingon:

'Ang dautang buot sa yawa maoy hinungdan niini, apan, O yawa, ayaw pagbabag sa buhat sa Dios!'

Mibangon dayon siya, gidala ang mga matinud-anong tawo nga kuyog niya ug midali paingon sa dapit diin nahitabo ang disgrasya. Pagkita niya sa bangkay sa patay nga lalaki, gipiko niya ang iyang balaan nga mga tuhod sa pag-ampo ug, uban sa mga luha, misugod siya og mapinanggaong pag-ampo sa Ginoo:

'Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, Tagahatag sa kinabuhi ug kamatayon, Kabalo Ka ngano nga ang dautang kaaway, pinaagi sa iyang limbong, nagdala og kamatayon sa Imong binuhat; apan, O Labing Maloloy-on, sama sa kanunay, busa karon, himoa nga walay pulos ang iyang dautang tuyo ug ibalik ang kinabuhi sa Imong alagad nga si Eutychian, pinaagi niini ipadayag sa mga matinud-anon ang Imong dili mapildi nga gahum – kay Ikaw ang usa ka Dios, ug kanimo ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Samtang si San Parthenius nag-ampo pa, ang lalaki nga patay sa atubangan sa tanan nabanhaw ug misinggit:

'Gloria kanimo, Kristo among Dios, kay gibanhaw pa gani Nimo ang mga patay!'

Ug sa diha-diha dayon, pagkahuman nga nabawi ang iyang panglawas sama sa una, giduso niya ang mga baka ug gigamit kini aron dalhon ang bato hangtod sa simbahan.

Unya ang tanan nga nakasaksi niining milagro ug sa kalit nga pagkabanhaw sa patay naghatag og himaya ug pagdayeg sa Labawng Bulahan nga Dios ug misugod sa pagdala gikan sa tanang dapit sa mga masakiton ug gipangdaugdaug sa mga hugaw nga espiritu; ug silang tanan, pinaagi sa pag-ampo ni San Parthenius, napaabut sa grasya ug gahum sa Dios, ug niadtong panahona halos walay misalig sa arte sa medisina, kay ilang giisip kini nga hingpit nga dili kinahanglan; ug ang mga tawo mihunong sa pagduol sa mga doktor, kay ang tanang mga sakit gihaylo nga walay bayad sa balaan nga sulugoon ni Cristo, sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Lakip sa ubang mga pasyente, gipang-ayo ni San Parthenius sulod sa tulo ka adlaw ang anak nga babaye nga gipanag-iya sa demonyo sa usa ka si Dionysius, nga gikan sa maharlikang kaliwatan, nga ginganlan og Daphne.

Sa lain nga higayon, giayo niya ang anak nga babaye ni Mamalius, Prinsipe sa Smyrna, nga ginganlan og Agalmatia; siya usab gipanag-iya sa demonyo ug kanunay nga magkurog-kurog sa yuta; bula ang mogawas sa iyang baba, ug usahay mura siya'g patay.

Gitabangan usab ni San Parthenius ang usa ka maharlikang babaye nga si Zoile, nga kaniadto gipanag-iya sa espiritu sa kawalay pagtuo, nga naghatag kaniya og dakong kasakit sa kasingkasing.

Sa usa ka higayon, usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Nikon, anak sa usa ka presbiter, gidala ngadto niining balaan nga tawo sa Dios; siya usab gipanag-iya sa usa ka demonyo nga grabeng nagpahirap kaniya. Ang iyang mga ginikanan, pagkahuman nilang gibutang ang ilang anak sa tiilan ni Santo Parthenius, nangayo kaniya og kaluoy ug pagluwas kaniya gikan sa hugaw nga espiritu.

Unya miingon kanila ang Balaan sa Kristo:

'Ang inyong anak dili angay nga tambalan, ug ang dautang espiritu gihatag kaniya isip silot, kay siya usa ka mamamatay sa amahan: sa tinuod, kamo mismo, nga kanunay nakasinati og insulto ug kadaut gikan kaniya, nag-ampo sa kasakit sa inyong mga kalag nga siya silotan sa Ginoo; busa, biyaan ninyo siya niining pag-antos—kinahanglan gayud kini nga silot alang kaniya.'

Apan sila, isip mahigugmaong ginikanan, nga nagasubo sa ilang kasingkasing alang sa ilang anak, uban sa mga luha sa ilang mga mata, misinggit sa santo:

'Amo siyang ipangamuyo sa Dios, O Santo sa Dios, aron siya maluwas gikan sa mabangis nga yawa!'

Unya ang bulahan nga si Parthenius, sa dihang nakita niya ang mga luha sa mga ginikanan, naluoy kanila; nag-ampo siya nga matinud-anon ngadto sa Ginoo, ug ang demonyo dayon mibiya sa batan-on. Ang mga ginikanan, sa dihang nakita nilang nabalik sa maayong panglawas ang ilang anak, mibalik sa ilang panimalay, nga nagdayeg ug nagpanalangin sa Dios.

Usa ka babaye gikan sa lungsod sa Arisva, nga ginganlan og Alexandra, gidala usab sa balaan nga tawo sa Dios, si Parthenius; kining babaye, pinaagi sa gahum sa yawa, nabihag, daw sa espiritu sa usa ka bitin: usahay siya mosirit sama niining reptilya ug, sa ingon ana nga mga panahon, nakapatay siya og daghang mga tawo. Ang balaan nga tawo ni Kristo, pagkahuman niyang gipahawa ang dautang espiritu gikan kaniya, giayo siya ug gipabalik sa iyang pamilya nga himsog.

Sa lain nga higayon, si Santo Parthenio, pinaagi sa pagpatong sa iyang mga kamot ug sa pag-ampo, nag-ayo sa usa ka batan-ong babaye nga gidala kaniya sa iyang mga ginikanan—ang anak nga babaye ni Synodius, usa ka lungsuranon sa Avidenia—nga gipanag-iya usab sa usa ka demonyo ug naglibot-libot sa kabukiran.

Sa samang panahon, kini nga sulugoon sa Dios naghimo og milagro sa usa ka sundalo nga ginganlan og Aksan. Ang tanang mga bukton ug tiil niining lalaki naparalisa, apan gihugas siya sa Balaan ni Kristo gamit ang tubig ug, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya, gipahawa siya nga maayong panglawas.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Alan, lumad sa Siria, nga naimpluwensyahan sa dautang espiritu nga nagpuyo sa sulod niya, nagbitay sa iyang kaugalingon sa simbahan nga gitukod ni San Parthenius ug nakit-an nga nagbitay nga patay sa narthex para sa mga katekumeno; sa pagkahibalo niini, ang santo miadto sa iyang lawas ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, gipahawa ang yawa gikan kaniya ug gibanhaw siya gikan sa kamatayon.

Si Eutropius, usa ka lumolupyo sa Pareia – usa ka lungsod nga nahimutang taliwala sa Lampsacus ug Cyzicus – gidala ang iyang asawa nga gipuy-an sa demonyo kang Santo Parthenius. Ang balaan nga tawo ni Kristo, sa paghuyop niya sa nawong sa nag-antos ug sa pag-ampo ibabaw sa iyang ulo, gipang-ayo siya dayon.

Gipang-ayo usab sa santo ang laing babaye nga gipanag-iya sa demonyo, nga ginganlan og Akakia, nga gidala kaniya gikan sa baryo sa Phelea.

Sa samang panahon, giayo usab ni San Parthenius si Eucheiria, ang asawa sa maharlika nga si Agapitus; pagkahuman siya mag-ampo ibabaw kaniya ug paghatag kaniya og balaang lana nga imnon, giayo dayon niya siya, samtang kaniadto, tungod kay gipainom siya og hilo, nag-antos siya pag-ayo ug gipanglutos sa makamatay nga hilo.

Usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Maximus, gikan sa lungsod sa Visa, samtang nagpuyo sa Lampsacus, nag-alagad sa usa sa mga diakono. Sa dihang masakit siya sa tiyan, wala siya naayo ug namatay. Ang iyang mga ginikanan, pagkahibalo sa kamatayon sa ilang anak, gikan sa Visa paingon sa Lampsacus aron ilubong siya; pagkuha nila sa lawas ni Maxim gikan sa paglubong diha, gidala nila kini nga nagahilak paingon sa simbahan ug, sa dalan, gibutang nila kini sa mismong dapit diin paglabay ni Santo Parthenius. Pag-abot niya sa maong dapit ug pagkakita sa patay nga nakahigda didto ug sa nagahilak niyang mga ginikanan, ang balaan nga malipay sa Dios naantig ug mihilak; mituhop siya ug nag-ampo sa Dios alang kaniya – ug sa kalit lang nabanhaw si Maxim; mibangon siya, mitindog ug misugod sa pagsulti. Unya gipalapad ni San Parthenius ang iyang mga kamot paingon

kaniya, gikuha siya, ug gibalik sa iyang mga ginikanan nga himsog. Ang tanang lumolupyo sa maong lungsod nangahibulong kaayo sa ingon ana ka himayaong milagro ug gipadayeg nila ang Ginoo.

Gidala usab sa balaan nga tawo sa Dios si diakonisa Theophila, gikan sa baryo sa Asermia, ug uban kaniya, gikan sa maong baryo, ang batan-ong dalaga nga si Rufina; pareho silang naparalisa tungod sa gahum sa mga demonyo. Si Parthenius, pagkahuman niya sila gisabwag og balaan nga tubig ug gipangamuyo, gipang-ayo sila.

Sa susama nga paagi, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, kini nga sulugoon ni Cristo nag-ayo kang Felasius, ang bugtong anak nga lalaki sa presbiter Hilarion; kining masakiton, tungod sa binuhatan sa yawa, nabuang.

Sa lain nga higayon, giayo niya ang usa ka kabus nga tigulang nga babaye nga ginganlan og Calliope, ug kauban niya ang dalagang si Cyriaca; pareho silang gilutos sa hugaw nga espiritu; pagkahuman niya sila gihatagan og kuwarta para sa ilang panginabuhi, gipahawa niya sila nga himsog.

Gawas pa niini ug sa daghan pang dili masukod nga mga milagro sa santo, nahitabo usab ang mosunod, uban pa.

Ang yawa nagpuyo sa balay diin giandam ang purpura nga bisti sa hari ug ang mga bisti para sa mga opisyal sa hari, ug nagdala og dakong kadaut sa mga trabahante: gipaguba niya ang ilang mga buhat ug gipahadlok sila sa mga panag-an. Tungod niini, ang tanan anaa sa dakong kasakit, samtang ang ilang mga manan-aw nahadlok sa kasuko sa hari ug bisan sa pagbitay tungod sa sayang paggasto sa daghang mga butang. Si Santo Parthenius sa Dios, pagkahibalo niya niini, dayon miadto diha sa hangyo sa mga manalipod ug gipahawa ang demonyo sa makahadlok ug balaan nga ngalan ni Cristo. Samtang gipahawa siya, misinggit ang demonyo nga madungog sa E , nga nagaingon nga usa ka balaan nga kalayo ang nagpadagan kaniya ngadto sa nagdilaab nga Gehenna; ug sukad niadto, mihunong ang tanang limbong sa yawa sa maong balay.

Sa lain nga higayon, usa ka hugaw nga espiritu misugod sa pagsamok sa mga mangingisda: sa matag higayon nga ilang itambog ang ilang lambong sa tubig, pinaagi sa limbong sa yawa, kanunay nilang makita nga daghan kaayong isda ang nadakpan niini; apan sa dihang, uban sa dakong paningkamot, ilang gihila ang ilang lambong paingon sa baybayon, wala silay makit-an bisan usa ka isda niini; ug busa ang mga mangingisda naningkamot lang sa walay pulos sulod sa dugay nga panahon. Nahitabo kini dili lang sa Lampsacus, apan usab sa tanang silingang mga lungsod ug rehiyon sa maong nasud. Busa ang mga mangingisda gikan sa tanang dapit mitigom sa palibot ni Santo Parthenius ug nangayo kaniya nga mag-ampo sa Diyos alang kanila, aron dili mawalay pulos ang ilang paningkamot. Sa dihang ang santo nag-ampo sa Ginoo alang kanila uban sa mga luha, gipadayag sa Diyos kaniya nga kining mga pagsulay nga giagian sa mga mangingisda buhat sa yawa. Dali dayon mibangon ang santo, migawas ug nilakaw sa tanang baybayon ug pantalan, nag-ampo ug nagpalayas sa yawa nga nagpuyo sa mga tubig; unya gisugo niya ang mga mangingisda nga ilabay ang ilang lambat sa tubig sa iyang atubangan. Sa dihang malipayon nilang gibuhat kini, pinaagi sa pag-ampo sa santo, sobra ka daghan ang ilang nakuha nga tungod sa kadaghan sa mga isda, halos dili na nila makaya nga hilab-on ang mga lambat paingon sa baybayon; ug sukad niadto, sama sa kaniadto, kanunay nga daghan ang ilang makuha.

Sa usa ka higayon, samtang nangisda, si Santo Parthenius naglingkod sa pantalan sa Kataptelia sa dihang usa ka dako nga isda, nga gitawag og 'finnos' (tuna), nadakpan sa lambong sa mga mangingisda. Mitilaw kini gikan sa lambong ug nahulog sa tiilan sa santo. Pagkahuman niya og paghimo sa tanda sa krus ibabaw niini, gisugo niya nga hiwa-hiwaon kini ug ipangbahin sa mga igsoon aron kan-on alang sa himaya sa Dios.

Sa ulahi, gi-ayo sa balaan nga alagad ni Kristo ang usa ka pilay nga lalaki nga ginganlan og Callistus, nga human niini nakalakaw na sa husto.

Niadtong panahona, giayo usab niya ang laing tawo nga ginganlan og Lezviya; gikan sa ulo hangtod sa tiil natabonan siya sa mga pilas, mao nga dili na siya mailhan nga dili sama sa usa ka ketong: pagkahuman siya pahiran sa balaan nga lana ug pag-ampo kaniya sulod sa tulo ka adlaw, gipahawa siya sa santo nga maayong panglawas.

Sa usa ka higayon, ang balaan nga tawo sa Dios, si Parthenius, mibyahe paingon sa Thrace alang sa buluhaton sa simbahan; pag-abot niya sa siyudad sa Heraclea[1703] , gibisita niya si Arsobispo Hypatian, nga grabe kaayo ang sakit niadtong panahona, ug samtang nakig-istorya kaniya, nangutana siya sa hinungdan sa iyang sakit.

[1703] Heraclea – usa sa mga siyudad sa Thrace, usa ka rehiyon sa Imperyo sa Byzantine, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Peninsula sa Balkan.

Niadtong gabii mismo, gipadayag sa Ginoo kang Parthenius nga ang Arsobispo Hypatian nag-antos sa grabeng sakit tungod sa iyang kahakog ug pagkamakasarangan, kay gikuha pa gani niya ang mga kabtangan ug panag-iya sa mga pulubi ug mga kabus.

Sa buntag, mibalik si Santo Parthenius sa arsobispo ug miingon:

'Bangon, O dakong obispo, kay dili ka naigo sa pisikal nga kakulian, kondili gipaka-antos ka tungod sa kahuyang sa imong kalag: ilabay kini, ug ikaw pag-ayo.'

Niini mitubag ang nag-antos nga tawo:

'Ako mismo nag-ila nga usa ako ka makasasala, mao nga ginadusa ko sa Ginoo, apan ako naghangyo kanimo, ampoa ako, aron malimpyohan ako sa akong mga kalapasan.'

Unya miingon kaniya si Santo Parthenius:

'Kung ang usa ka tawo makasala batok sa iyang isigkatawo, dili ba madungog ang iyang pag-ampo? Apan ikaw nakasala batok sa Dios: busa, iuli sa Dios ang iya sa mga kabus, ug ikaw pag-aayohon sa kalag ug sa lawas.'

Naantig sa niining mga pulong, miingon ang arsobispo:

'Amahan, nakasala ako batok sa akong Ginoo—Siya ang matarong nga Huwes!'

Ug sa diha-diha dayon, gitawag niya ang iyang katiwala, ug gisugo siya nga dad-on ang pilak nga iyang nakolekta gikan sa kabtangan sa mga kabus. Sa pagkakita niya sa kadaghan niini, nangayo siya kang Santo Parthenios nga ihatag kini tanan sa mga kabus. Apan ang tawo sa Dios miingon kaniya nga siya mismo ang mohatag sa kabtangan sa mga kabus.

Unya gisugo sa nag-antos nga arsobispo nga ibutang siya sa kariton ug dad-on sa simbahan sa Balaang Martir Glyceria: didto, pagkahiusa niya sa mga pulubi ug mga kabus, iyang gipangbahin kanila ang tanan niyang pilak. Apan ang maayo ug labing maloloy-on nga Dios, nga wala gisalikway ang duha ka sentimo sa balo nga babaye o ang mga luha sa maluoy, ug nga midawat sa paghinulsol sa maniningil sa buhis, midawat usab sa paghinulsol niining arsobispo ug, tulo ka adlaw pagkahuman, hingpit siyang napaayo. Sa bahin ni San Parthenius, adlaw-adlaw siyang mibisita sa mga simbahan sa Heraclea, naghalad sa iyang naandan nga mga pag-ampo didto.

Usa ka adlaw misulod siya sa usa ka simbahan; didto nakakita siya og usa ka masakiton nga tawo nga naghigda, hingpit nga payat. Naluoy kaniya, ang balaan nga tawo sa Dios mitungo ug, uban sa mga luha, nag-ampo sa labing maloloy-on nga Dios alang kaniya, nga nagaingon, ' '; unya, sa pagbangon gikan sa iyang pag-ampo, gihiusan niya ang masakiton og balaan nga lana, ug giayo dayon siya; ug, sa pagtindog kaniya, gisugo niya siya nga molakaw. Ug ang napaayo nga tawo, samtang nagdayeg sa Ginoo, mibalik sa iyang balay nga hingpit nang maayo.

Pagkadungog sa mga lungsoranon sa Heraclea bahin niining katingalahang milagro, bisan unsa pa ang ilang mga sakit ug balatian, nangdagsang sila ngadto sa balaan sa Dios, ug silang tanan, pinaagi sa gahum sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug sa mga pag-ampo sa balaan, mibalik nga himsog.

Sa panahon nga si Santo Parthenius nagbuhat niining mga milagro pinaagi sa grasya ug gahum ni Kristo, nga nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit, anaa didto ang arkidiakono sa Simbahan sa Heraclea; ang iyang ngalan pareho sa ngalan sa arsobispo, si Hypatian.

Kining arkidiakono, sa dihang nakasaksi sa mga milagro nga gihimo ni Parthenius, kausa nahulog siya sa tiilan sa santo ug, uban sa luha sa iyang mga mata, gisultihan siya nga tungod sa uga, ang mga gipangtanom nga liso ug tanang tanom—ang mga uma, mga tanoman og prutas, ug mga ubasan—nagkaguba sa iyang baryo.

'Reverendo nga Amahan,' iyang pagpakakusog, 'adtoa diha, tan-awa ang tanan nga nangalot, ug ampoa ang Dios nga magpadala Siya og ulan sa yuta, aron maluwas ang among tibuok rehiyon gikan sa gutom.'

Nagdali si Santo Parthenio paingon sa mga uma, mga tanoman sa prutas, ug mga ubasan; ug sa dihang nakita niya nga nangalot ang tanan nga gitanum ug ang tanang tanoman sa prutas, napuno siya sa kasubo ug naghilak. Nihapa siya sa iyang mga tuhod, nga puno sa luha ang iyang mga mata, ug dugay siyang nag-ampo sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, nga hangyoon Siya sa pagpadala og ulan sa yuta aron motubo pag-usab ang tanang tanom.

Ang Dios, nga motuman sa kabubut-on sa mga nagahadlok kaniya, bisan pa samtang ang santo nag-ampo pa, gitabonan ang langit sa mga panganod nga nagbitbit og ulan, ug usa ka kusog nga ulan ang nahulog, nga nagbabad sa yuta hangtod sa tumoy.

Pagkahuman sa pag-istar sa gabii uban sa arkidiakono sa iyang baryo, gigugol ni San Parthenius ang tibuok panahon sa pag-ampo; ug sa buntag miingon siya sa arkidiakono:

'Igsoon, pag-amping sa imong kaugalingon, kay nasayud ka nga ang imong arsobispo gipaka-antos sa Diyos sa usa ka grabeng sakit tungod sa iyang pagkahigugma sa kuwarta; apan karong gabii gipadayag sa Ginoo kanako nga sa pipila ka adlaw mubiya na siya sa kinabuhi dinhi sa yuta, ug ikaw ang mahimong Arsobispo sa Heraclea sa iyang dapit; busa, hibaloa nga kinahanglan kanunay nimong atimanon ang mga kabus, kay kini ang labing makapahimuot sa Dios.

Unya si San Parthenius, pagkahuman niyang gipanalanginan ang mga uma, tanoman, ug ubasan sa arkidiakono ug, pinaagi sa iyang pag-ampo ug panalangin, gihimong mabunga kini, mibalik sa siyudad ug didto una siyang miduaw sa arsobispo aron kumustaon siya ug unya misakay sa barko alang sa iyang pagbiyahe. Ang arsobispo, sa mainit nga pagdawat sa tawo sa Dios, gikahagkusan siya sa pisngi; ug sa dihang naglingkod na sila ug nagsugod sa pakighinabi, miingon kaniya si Santo Parthenios:

'Gipasabut ko kanimo, Balaang Amahan, nga sa dili madugay mobiya ka niining kinabuhi ug moadto sa Ginoo, kay si Cristo, ang atong Tinuoray nga Dios, nagtawag kanimo; ug sumala sa gipadayag sa Ginoo kanako, sa diha nga mobiya ka aron makig-uban sa Dios, biyaan nimo ang maayong Hypatian, ang imong arkidiakono, ingon nga imong manunod.'

Mitubag ang Arsobispo:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Ug, pagkahuman sa paghalok sa balaan, nagbulag sila. Si San Parthenio, pagkahuman sa pagbiyahe gikan sa Heraclea, miabot sa iyang lungsod nga natawhan nga Lampsacus pagkahuman sa pipila ka adlaw; samtang ang Arsobispo sa Heraclea, pagkasakit pag-usab pagkahuman sa pipila ka panahon, namatay ug miadto sa Ginoo, ug sa iyang dapit gitudlo si Hypatian, ang kanhing arkidiakano, ug busa natuman ang propesiya sa santo.

Sa pag-abot sa panahon sa pag-ani ug pagtipon sa tanang matang sa bunga, mibyahe si Arsobispo Ipatians paingon sa iyang mga panag-iya, sa mga uma ug ubasan nga kaniadto nangalot tungod sa kakulang sa ulan, ug didto nakit-an niya ang dakong kadaghanon sa bunga, labaw pa sa bisan unsang miaging tuig – kini tungod sa mga pag-ampo ug panalangin ni Santo Parthenius.

Ang Arsobispo, human napuno ang usa ka dakong barko og trigo, bino, ug tanang matang sa prutas, mibiyahe paingon sa Lampsacus aron sa milagrosong tawo, aron magpasalamat kaniya sa iyang panalangin.

Gidayeg ni San Parthenius ang arsobispo, apan gisalikway niya ang pagdawat sa mga gasa nga gidala niini, nga miingon:

'Pasalamata ang Dios sa tanan, ug ipangbahin kini sa mga igsoon.'

Human sa usa ka taas ug mahigalaong pakighinabi sa santo, si Arsobispo Hypatian, pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, nag-apod-apod sa iyang mga igsoon, subay sa sugo sa santo, og daghang trigo, bino ug tanang matang sa mga bunga sa kahoy nga ; ug hangtod sa kataposang gutlo sa iyang kinabuhi, nagpamatuod siya sa tanan mahitungod sa mga dakong milagro sa Dios nga gihimo sa Ginoo pinaagi sa Iyang alagad nga si Parthenius.

Busa, ang alagad sa Dios ug dakong maghihimo og milagro – si Santo Parthenius, nga nagdan-ag sa usa ka kinabuhi nga sama sa sa mga anghel, nakapabalik sa daghan gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan paingon sa tinuod nga Dios ug nakapang-ayo sa daghang mga masakiton gikan sa nagkalain-laing mga sakit; sa katapusan, siya mismo ang nagkasakit ug, gitawag sa Ginoo, namatay sa ikapitong adlaw sa Pebrero, nga nagpahulay sa kalinaw sa usa ka dungganong edad. Sa dihang nadungog sa mga silingang lungsod ug baryo ang mahimayaong pagpanaw sa santo, ang mga obispo gikan sa tanang dapit—ang mga taga-Heraclea, sa Kizik, sa Melitopol, sa Paros, ug daghan pang ubang mga obispo ug pari. Sila tanan, daw sa naunang pagkasabot, miabot sa siyudad sa Lampsacus ug nag-andam og usa ka himayaong lubong para sa santo; samtang nag-awit og mga salmo ug uban pang balaang awit, ilang gilubong ang iyang dungganong lawas duol sa katedral, sa kapilya nga iyang gitukod[1704] .

Ug daghang pag-ayo sa mga masakiton ang nahitabo sa kabaong ni Santo Parthenius: dili lamang sa iyang pagkabuhi, apan bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, kining matinahuron ug milagrosong doktor naglimpyo sa mga ketong ug nagpahawa sa mga demonyo gikan sa mga tawo; ug bisan karon nag-ayo ug nagpabuhi pag-usab

[1704] Si San Parthenius namatay niadtong 318.

siya sa atong mga kalag ug lawas pinaagi sa iyang mga pag-ampo, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo; Kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 3:

Ikaw nakadawat sa balaan nga grasya sa mga milagro, O Dios-nga-maalamon nga pari Parthenius, O Dios-nga-nagbitbit nga manlilikay sa mga milagro, naghinlo sa mga pagbati sa tanang matinud-anon ug nagpahawa sa espiritu sa limbong, O Amahan. Tungod niini, nag-awit kami kanimo isip usa ka dakong magtatagad sa grasya sa Dios.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Lucas sa Efeso

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Lucas sa Hellas

Gisaulog sa Pebrero 7

Si Santo Lucas natawo sa Hellas[1705] ; ang iyang mga ginikanan mga imigrante gikan sa lain nga yuta: miabot sila dinhi gikan sa usa ka isla nga ginganlan og Aegina, nga nahimutang sa Dagat Aegean[1706] . Tungod kay dili na nila ikalahutay ang kanunay nga pag-atake sa mga Arabo, gibyaan nila ang ilang yutang natawhan ug pagkahuman mibalhin sa Gresya, naglibot-libot didto hangtod sa katapusan sila mipuyo sa usa ka lugar nga gitawag Kastoria[1707] . Dinhi natawo ang bulahan nga si Lucas; ang ngalan sa iyang mga ginikanan mao sila Stephen ug Euphrosyne.

Sukad pa sa iyang sayong mga katuigan, si Banal Lucas, samtang nag-uban sa ubang mga bata, wala magpakita og bisan unsang timailhan sa pagkabata; malipayong iyang gibyaan ang tanang dula ug kalingawan sa mga bata. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, siya nagpakita nga usa ka tawo nga hingpit ang kinaiya: gihigugma niya ang kahilom ug pag-inusara ug nailhan siya sa iyang pagka-mapainubsanon.

Ug ang labing katingalahan sa tanan mao nga, bisan pa sa iyang pagkabatan-on, siya usa na ka dakong man-aayuno ug man-agwanta. Dili lang siya naglikay sa karne, apan naglikay usab siya sa gatas, keso, ug itlog; wala gani siya mokaon og mansanas o ubang prutas sa tanaman, nga labi ka tam-is ug makalipay sa mga batan-ong lalaki: nagpuyo lang siya sa tinapay, tubig, ug mga gulay sa tanaman. Sa Miyerkules ug Biyernes, hangtod sa pagsalop sa adlaw, wala gyud siya mokaon bisan unsa.

Apan labi pa gayud nga katingalahan, bisan pa sa ingon nga pag-ayuno ug pag-amping sa pagkaon, si Lucas wala'y giya o magtutudlo; sa iyang kaugalingon, pinaagi sa gahum sa grasya sa Dios nga naglihok sa sulod niya, siya misaka adlaw-adlaw ngadto sa mas dagkong mga buhat: – gilikayan niya ang sobra nga pagkaon ug ang mga tam-is nga pagkaon; – nahigugma siya sa pagpuasa nga kauban ang pagpaningkamot, pagtipid sa tanang butang, bisan pa sa mga gikinahanglan, ug sa tinuod gayud, tanan nga makapahinabog sa unod: – kining mga k o mao ang mga buhat nga iyang gipaningkamotan nga siya ra gayud ang nagbuhat. Ug ang tanan nga daw tam-is, malipayong ug makapahimuot sa uban – kining tanan alang kang Balaan Lucas usa ka bug-at, makalagot ug dili makapahimuot; ug ang tanan nga daw lisod, dili makapahimuot ug dili masabtan sa kadaghanan sa kinabuhi, alang kaniya, makapahimuot ug gitinguha.

Ang mga ginikanan ni San Lucas, sa ilang pagkahibalo sa iyang pamaagi sa kinabuhi—nga dili kasagaran alang sa usa ka batan-on—natingala kaayo, apan labi na gayud silang natingala sa iyang pag-ayuno ug pag-agil. Sa pagtuo nga kini dili gikan sa bisan unsang matinahuron nga hilig kondili gikan lang sa kabataan nga pagduwa-duwa, naghukom sila nga sulayan siya sa mosunod nga paagi: nagluto sila og karne ug isda nga mag-uban sa usa

---

[1705] Sa karaang panahon, ang Hellas mao ang ngalan nga gihatag sa sentral nga bahin sa Gresya.

[1706] Aegina – usa sa mga isla sa Kapupud-an. Dagat Aegean – nailhan usab nga Gulpo sa Thessaloniki, sa amihanan-kasadpan sa Kapupud-an.

[1707] Ang Kastoria usa ka baryo sa Attica, ang habagatan-sidlakan nga rehiyon sa Hellas o Sentral nga Gresya.

ka kaldero ug gihatag kini kaniya sa oras sa pagkaon; ang iyang amahan, gikuha ang isda, gihatag kini kang Balaan Lucas. Wala niya mabantayi nga kini nga isda giluto uban sa karne, misugod siya sa pagkaon niini, apan sa pagtilaw niya niini ug pagkahibalo sa paagi sa pag-andam niini, nabalaka kaayo siya ug dayon gisuka ang iyang gikaon; ug daw siya mismo ang nakabuhat og dakong sala, naghilak ug nag-agik-ik siya, ug wala gani motilaw og pan, ug nagpuyo siya sulod sa tulo ka adlaw sa ingon nga paghilak ug pag-ayuno. Unya ang iyang mga ginikanan, sa dihang nakita nila nga kining tinguha sa pagkamatinud-anon dili tungod sa kabuang sa pagkabata kondili sa grasya sa Dios, gitugotan siya nga mabuhi sumala sa iyang kaugalingong maayong kabubut-on sugod niadto.

Si Lucas, sa iyang bahin, mituman sa tanan niyang ginikanan, masigasig nga nagbuhat sa bisan unsang ilang gisugo: nag-atiman siya sa mga karnero; sa pagdako niya, misugod siya og panag-uma, samtang usahay nagbuhat usab siya og mga buluhaton sa balay, gipamatay ang unod sa iyang pagkabatan-on ug gipugngan ang iyang mga pagbati. Mapinanggaon kaayo siya sa mga kabus nga, alang kanila, kanunay niyang gikuhaan ang iyang kaugalingon sa tanang panginahanglanon. Sa matag higayon nga mobiya siya sa balay alang sa bisan unsang lakaw, iyang ipang-apod-apod sa mga kabus ang tanang pagkaon nga iyang gidala, samtang siya nagutom. Sa samang paagi, uban sa dakong kadasig ug gugma, iyang ihatag kanila ang iyang kaugalingong sinina, ug kanunay siyang mobalik sa balay nga hubo, nga mao'y hinungdan nga siya pasanginlan sa iyang mga ginikanan, gisaway ug gipaka-usa pa gani siya; ug usahay biyaan siya nilang naglakaw-lakaw nga hubad ug dili hatagan ug sinina sulod sa taas nga panahon, sa pagtuo nga siya mahiya sa iyang kahubad ug mohunong sa paghatag sa iyang sinina sa mga kabus. Apan ang maayong batan-on wala mohunong sa pagbuhat sa mga buhat sa kalooy: wala siya maila sa iyang kahubas ug wala usab siya mahadlok sa silot; alang kaniya, ang kahubas alang sa mga kabus sama sa usa ka maharlikang bado, ug giisip niya ang silot ug pagpanghampak alang kanila ingon usa ka dungog ug pagdayeg – ug sukad niadto, mas duna pa gyud siyang gihatag sa mga kabus.

Sa usa ka higayon, si San Lucas nga gipanalanginan naglakaw sa uma aron magtanum og trigo sa dihang nakasugat siya og pipila ka mga pulubi sa dalan; iyang giambit ang trigo kanila, ug gamay ra iyang gipreserba para sa iyang kaugalingon nga itanom. Ang Ginoo, bisan pa, nga mubayad sa usa ka gatus ka pilo sa kalooy ngadto sa mga kabus, gipanalanginan kining gamay nga pagtanum: niadtong ting-init, ang iyang uma sa trigo namunga og labaw pa kaysa sa miaging mga tuig, mao nga sa pag-ani, nakatigom sila og mas daghang trigo kaysa kaniadto.

Sa dihang nagkasakit ug namatay si Stephen, ang amahan ni San Lucas, mihunong kining tawo sa Dios sa pagpanguma ug nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagtuon sa mga sinulat. Sa iyang pagdedikar sa kaugalingon labi na sa paghunahuna sa Dios ug sa pagtuon sa mga pag-ampo, ang matarong nga batan-on nakab-ot ang ingon ka dakong kalamboan nga, sa diha nga iyang itutok ang hunahuna sa Dios, usahay mosaka siya sa iyang lawas gikan sa yuta, sama sa klarong nasaksihan sa iyang inahan nga si Euphrosyne. Sa usa ka higayon, pagkakita niya nga dugay na kaayo wala mogawas sa iyang kwarto ang iyang anak, gusto niyang masayran unsay iyang gibuhat, busa lihim siyang mitan-aw sa lungag sa yawi ug nakita niya kini nga nag-ampo: ang iyang hunahuna nakatutok kang Dios, samtang ang tibuok niyang lawas nagtindog sa hangin, wala gyud nakaigo sa yuta ug daw nakasabit niini pinaagi sa gitas-on sa usa ka kubito; Si Euphrosyne nakasaksi niini dili lang kaisa, kondili kaduha o kaisa pa gani, ug dako kaayo ang iyang katingala; pagkahuman, iyang gisugilon ang maong hitabo sa uban, nga nagpanumpa sa pagkatinuod niini.

Kining bulahan nga batan-on dugay nang nagpuyo ang tinguha nga biyaan ang magubot nga kalibutan ug itugyan ang iyang kaugalingon sa monastikong kahilom ug mga asetikong paningkamot. Usa ka adlaw, samtang naghunahuna niini, siya, nga nagdilaab sa tinguha nga mopasa sa mga panata sa monastiko, lihim nga migawas sa balay, nga nagtuyo nga mobiya sa Gresya; sa dalan nakasugat siya og mga sundalo ug mga guwardiya nga nagdakop sa mga ulipon nga nangikyas gikan sa ilang mga agalon ug gisulod sila sa prisohan.

Sa pagkakita nila sa usa ka batan-ong dili maayo ang sinina, gihunahuna nila nga usa siya sa mga ulipon nga nakatakas ug gidakop nila siya; gipangutana nila kinsa ang iyang ulipon, asa siya gikan, ug asa siya padulong. Mitubag ang batan-on nga siya ulipon ni Kristo ug padulong siya sa mga balaang amahan aron mag-ampo. Apan wala motuo ang mga sundalo kaniya; nagtuo sila nga nagtago siya sa iyang pagkaulipon ug sa iyang paglayas gikan kanila, busa ilang gisugdan og bugbog ang walay sala nga batan-on nga walay kalooy; unya ilang gibilanggo siya sa usa ka prisohan – hangtod nga iyang gipadayag kinsa ang iyang amo ug giunsa niya pag-ikyas gikan sa iyang amo. Gitan-aw ni Blaheng Lucas kini tanan ingon usa ka pagsulay nga gipadala sa usa ka masinaut nga kaaway nga nagbabag sa iyang maayong tinguha. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nakaila sa balaan ang

pipila ka mga tawo; tungod sa ilang pagpamatuod alang kaniya, napalaya si Blaheng Lucas gikan sa iyang mga gapus.

Sa pagbalik sa sulugoon ni Kristo sa iyang panimalay, kinahanglan niyang pag-agwantan dili lang ang mga pagsaway ug pagpangdaot gikan sa iyang pamilya, kondili pati na ang mga pagpanakit. Adlaw ug gabii ang santo nag-ampo sa Dios nga dawata siya sa kinabuhi sa pagka-mona, ug sa dili madugay natuman ang iyang tinguha sa mosunod nga paagi.

Miabot sa maong dapit ang duha ka monghe gikan sa karaang Roma; sa pagtan-aw ni Lucas kanila, dali niyang nahinumduman ang iyang tinguha, ug mas nagdilaab pa ang iyang kasingkasing sa gugma sa Dios. Samtang nakig-istorya siya kanila, nangutana siya kung asa sila paingon. Mitubag sila nga paingon sila sa Herusalem. Unya, ang bulahan nga si Lucas misugod sa pagpakiloob kanila nga dad-on siya sa ilang panaw ug sa ingon mahimong kabahin siya sa ilang kinabuhi nga monastiko. Apan wala sila mouyon sa pagdala kaniya, nga ang ilang hinungdan mao nga sa usa ka bahin, batan-on pa siya—hapít pa lang napulo'g pito anyos ug dili pa naandan sa taas nga pagbiyahe—ug sa pikas bahin, nahadlok sila sa iyang mga ginikanan, basi sila makadawat og kadaut sa ilang kamot kon mahibalo sila sa tanan, mosugod og pangita ug makasugat kanila. Apan si Banal Lucas miingon kanila nga siya usa ka ulila ug walay puy-anan, ug walay nag-atiman kaniya, ug nagpakakusog siya sa mga monghe nga dawaton siya. Bisan pa niana, nilakaw sila gikan sa maong dapit uban kaniya sa tinago, ug pag-abot nila sa Atenas, miadto sila aron mag-ampo sa matahum nga Simbahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria didto, ug nagpabilin sila sa gabii sa monasteryo. Sa ilang pagbiyahe paingon sa Herusalem, gibyaan sa mga monghe si Banal Lucas sa maong monasteryo.

'Dinhi, batan-on,' ingon nila kaniya, 'maayo nga dapit kini aron matuman ang imong tuyo; dinhi nimo makab-ot ang imong gipangandoy ug dili madugay ibilang ka sa halangdong han-ay sa komunidad sa mga monghe.

Pagkahuman nila siya gisalig sa abá, mipadayon sila sa ilang pagbiyahe.

Gipangutana siya sa abá sa daghang higayon kung asa siya gikan ug unsang klase nga tawo siya, apan wala gyud siya makahibalo: gitago sa sulugoon sa Dios ang iyang yutang natawhan ug ang iyang puy-anan ug wala magtinguha nga ipaila ang iyang kaugalingon sa bisan kinsa. Bisan pa, sa dihang nakita niya nga usa siya ka batan-on nga maayong kinaiya, hilumon, malumo, mapainubuson ug masunuron, gitonsura siya sa abá aron mahimong usa ka nobis.

Sa bahin sa inahan sa bulahan nga si Lucas, siya gikapungot kaayo: dili niya ikapugos ang pagbulag sa iyang pinalanggang anak, nga iyang giisip nga bugtong kahupayan sa iyang pagbalo ug kaaliwan sa iyang kasubo, ug siya naghilak og mapait alang kaniya, nga nagtuaw ngadto sa Dios:

– Aw, Ginoo! Ikaw nga saksi sa akong pagka-balo ug pagka-ulila—una, gipangubo nimo ako pinaagi sa pagkuha kanako sa kamatayon sa higala nga imong giuyon kanako sa kaminyoon, ug unya gipailawom mo ako sa kasakit sa pagka-balo, nga para kanako mas makalilisang pa kaysa kamatayon mismo, – ug karon gikuha Nimo sa akong panan-aw ang usa nga mao ang akong kaaliwan sa ingon ka dagkong kasakit, ug karon wala na ko kahibalo asa ko siya makita – ang bugtong sinag sa kahayag sa akong kinabuhi nga puno sa daghang kasubo. Karon kinahanglan ko nga mosinggit uban ni David: *'Nagkurog ang akong kasingkasing; mibiya kanako ang akong kusog, ug ang kahayag sa akong mga mata—nawala na usab kana kanako'* (Salmo 37:11). Ug ngano man nga ang batan-on nilayo kaayo kanamo? Tingali gidili ba namo siya sa walay hunong nga pag-alagad Kanimo, among Ginoo? O tingali gisugo ba namo siya sa pagbuhat sa bisan unsang buluhaton sa panimalay, nga nakapugos kaniya sa pagpasagad sa iyang kanunay nga pag-ampo? Tingali nagtudlo ba ko kaniya sa paghigugma sa makalaut kaysa sa espirituhanon, sa kalibutanon kaysa sa langitnon, sa panandaliang butang kaysa sa walay katapusan? Nakat-on ako gikan sa akong ginikanan nga mahimong inahan dili lang sa unod kondili sa espiritu usab, ug gusto unta nako makita ang akong anak nga hingpit sa pagkamaayo; gitugotan nako siya og mas daghang oras alang sa pag-ampo kaysa sa pag-alagad kanako; kalipay kaayo para kanako nga makita ang akong pinalanggang anak, kung dili man kanunay, bisan pa sa mubo nga panahon; igo na kanako ang madungog lang ang akong mga silingan nga nagdayeg sa iyang maayong kinaiya ug pinaagi niini mapahupay ang akong masubo nga kalag. Busa, O Ginoo ug Hari, ayaw pagdumot sa mga luha sa akong mga mata, kondili paminawa kini ug buhata nga mahupay ang akong dakong kasubo; Imong pahupayon kini kon itugot Nimo pag-usab nga makita sa akong mga mata sa pagka-inahan ang

akong pinalanggang anak: unya, sa diha nga makit-an nako ang akong anak, tigumon nako ang tanan ug ipahayag ang Imong kadakila, ug himoon ko Kang himaya sa tanang adlaw sa akong kinabuhi.

Human siya makapanalangin sa ingon niini sa iyang kasubo, ang nagmasubo nga inahan misalig sa kalooy sa maayong Dios, ug nadawat niya gayud ang iyang gipangayo.

Ang Ginoo, nga nagbuhat sa tanang butang pinaagi lamang sa Iyang kabubut-on, naghatag og panan-awon sa abbot sa monasteryo diin unang gisugdan ni San Lucas ang iyang kinabuhi sa pagka-asketiko: sa usa ka damgo, nakita niya ang nagahilak nga inahan, nga misinggit kaniya ingon niini:

'Ngano man nga imo akong gipaka-injustisya, usa ka biyuda? Ngano man nga gidugang pa nimo kini nga kasubo sa akong mga pag-antos? Ngano man nga walay kalooy nimo nga gikuha ang nag-inusara nakong kahupayan sa akong pagbalo? Ngano man nga gikawat nimo ang akong anak, ang haligi sa akong katigulangon? Samtang ginadala ko kining kasubo, dili ko mohunong sa pag-adto kang Dios, ang Hari sa tanan, ug sa pagsinggit batok kanimo."

Nahadlok sa maong panan-awon nga sama sa damgo ug sa mga pulong nga gisulti, sa sinugdan gihunahuna sa abbot nga kini usa lang ka limbong sa demonyo; apan sa dihang sa mosunod nga gabii ug usab sa ikatulo, nakita niya pag-usab ang maong babaye sa iyang damgo ug nadungog niya pag- ang maong masuko nga mga pulong gikan kaniya, nasabtan niya nga kini dili usa ka limbong sa demonyo, kondili usa ka pahibalo nga gipadala sa Diyos.

Sa buntag, gitawag sa abá si Lucas, usa ka batan-ong lalaki nga nag-novyisiyato uban kaniya, ug masuko siyang miingon kaniya:

'Ngano man nga imong gituyo nga itago ang tanan mahitungod kanimo, bisan pa nga daghang higayon nakong gipangutana kanimo kinsa ka ug asa ka gikan? Ngano man nga imong giingon nga wala kay ginikanan ni paryente? Ug giunsa man nimo pagdangop sa pagsulod niining balaan nga orden ug pagpuyo uban namo, nga napuno ka sa pagpangdayeg ug bakak, sama sa gipamatud-an sa tinuod nga nahitabo? Kung gisulti ra unta nimo kanamo ang kamatuoran sukad pa sa sinugdanan, karon, supak sa imong gusto, wala untay pagpadayag bahin kanimo. Busa, palayo ka kanamo ug sa tanan namo nga mga monghe, ug baliki ang nagbata kanimo; tungod kaniya nga masubo kaayo, nag-antos ko pag-ayo sulod sa ikatulong gabii nga sunod-sunod.

Samtang ang abá nagasulti niini, ang bulahan nga si Lucas, nga dako kaayo ang kahadlok, mitindog nga daw nalibog; mitan-aw siya paubos, ug misabwag ang mga luha gikan sa iyang mga mata: ingon ana siya ka-dili gustong mobulag sa iyang mga balaan nga igsoon. Ang abá, sa pagkakita sa iyang mga luha ug pagpaubos, naantig sa kalooy ug misugod sa malumo nga pagsulti kaniya ingon niini:

'Dili na mahimo, anak ko, nga dili ka na mobalik karon sa imong inahan; pagkahuman, bisan pa, dili ka pagadilihon sa pagpuyo sa monasteryo; buhata kini, akong tambag kanimo; kay klaro nga ang iyang pag-ampo kusgan kaayo aron mapalihok ang Dios ug labaw pa kaysa sa imong kaugalingong pag-ampo.'

Pagkadungog niini, ang bulahan nga si Lucas wala magkontra sa gisulti sa abad; mitungo siya kaniya ug nangayo lang sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Busa, bisan pa nga dili gani niya gusto mobiya sa monasteryo, napugos siya sa pagbiyahe paingon sa iyang inahan sa baryo sa Kastoria.

Pag-abot niya sa balay, nakita niya ang iyang inahan nga nagahilak; apan sa dihang nakita niya siya, napuno siya sa kalipay ug pagkamahigugmaon, bisan pa man wala dayon siya midagan aron yakpon ang iyang anak: Ingon usa ka babaye nga lig-on ang espiritu ug mahadlokon sa Ginoo, una sa tanan iyang gitutok ang iyang mga mata ngadto sa Ginoo ug gitangtang ang iyang mga kamot ngadto Kaniya, nagpasalamat nga, pinaagi sa Iyang tabang, karon napahiusa na usab siya sa iyang pinalanggang anak nga kaniadto wala niya kuyog.

'Bulahan ang Ginoo,' ingon niya, 'nga nakadungog sa akong pag-ampo ug wala magpugong sa Iyang kalooy kanako.'

Busa si Lucas, sumala sa kabubut-on sa Dios, gibalik sa iyang inahan; nag-alagad siya kaniya isip usa ka anak ug nagpabilin uban kaniya sulod sa upat ka bulan. Unya ang bulahan nga si Lucas, nga nagdilaab sa kadasig alang sa Dios ug alang sa usa ka kinabuhi sa kahilom sa Dios, nakahukom pag-usab nga biyaan ang iyang inahan. Niining higayona, wala na niya gipugngan ang iyang maayong tinguha ni wala siya gipugngan sa iyang pagbiyahe, kay nahibalo siya nga ang iyang anak, sama sa bisan kinsa, angay nga pasidunggan ang Dios labaw pa kay sa iyang mga ginikanan.

Busa, si San Lucas, kauban ang mga pag-ampo sa iyang inahan nga matinud-anong giya, sa dili madugay nakaabot sa usa ka bukid sa baybayon nga gitawag og Bukid ni Juan; didto adunay simbahan nga gipahinungod sa mga Balaang Unmercenary—ang mga doktor Cosmas ug Damian. Didto, pagkahuman niyang nagtukod og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, misugod siya sa pagpuyo og usa ka banal nga kinabuhi sulod niini. Dili masukod sa detalye ang mga paningkamot nga iyang gihimo didto, nga nakigbatok sa mga demonyo ug nagpaka-ilmok sa iyang unod; apan dili usab nato kini hingpit nga pasagdan nga walay sulti. Busa, gikan sa daghang mga butang, pipila ra ang atong isaysay, aron masayran nato unsang klase nga tawo kining sulugoon sa Dios sa iyang kinabuhi.

Ang Reverendo nga Amahan adunay usa ka disipulo nga nalimbong mahitungod sa iyang magtutudlo: nagtuo siya nga ang santo nag-umol sa pag-ampo nga walay hunong. Sa pagkakita nga wala siyay gibuhat—bisan pagbasa sa Balaang Kasulatan o pagtuon sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan—nihunahuna niining tinun-an nga ang iyang magtutudlo, nga usa ka tawo nga walay nahibal-an ug ignorante sa Balaang Kasulatan, gigugol ang tanan niyang gabii dili sa pagbantay kondili sa pagkatulog ug paglingaw-lingaw. Ug busa, sa usa ka gabii, sa dihang gisirad-an na sa tigulang ang pultahan sa iyang selda, ang iyang disipulo mitungko sa gawas sa pultahan ug, gisandig ang ulo niini, misugod sa pagpaminaw unsay gibuhat sa tigulang sa gabii – nagpahulay ba siya o nag-ampo? Ug samtang nagpaniklop siya sa ingon niini, nagpabilin siya sa kilid sa pultahan tibuok gabii hangtod sa kaadlawon. Siya mismo ang nag-istorya pagkahuman sa iyang nadungog didto. 'Nadungog nako,' ingon niya, 'kung giunsa sa santo, samtang nagluhod, paghampak sa iyang ulo sa yuta ug, sa matag pagyuko, matinahuron niyang gisulti: "Ginoo, kaluy-i!"' Unya, nga nagdilaab sa mas dako pang kadasig alang sa Dios, nagsugod siya sa mas kanunay nga pagyuko, ug misinggit pa gayud nga mas mainit: 'Ginoo, kaloy-i ako!' Busa nag-ampo siya hangtud napul-an ang iyang lawas; apan bisan pa sa dihang natumba siya sa yuta, wala maluya ang iyang espiritu, kay bisan pa sa iyang paghigda nagpadayon gihapon siya sa pagtawag kang Dios sa pag-ampo. Unya, mibangon siya, mituhop ug misugod sa pagbuhat sa sama, ug gigugol niya ang tibuok gabii sa ingon nga pag-ampo, hangtod sa pagsubang sa adlaw. Pagkahuman niini, kining disipulo, nga napasig-uli sa mga buhat sa iyang amahan, naghinulsol sa iyang kanhing pagduha-duha ug, pagkahuman sa pagpanaw sa santo, gipahayag niya kini tanan sa atubangan sa uban uban sa panumpa.

Apan ang balaan nga amahan gimortipika ang iyang unod dili lamang pinaagi sa pagluhod sa pag-ampo sa gabii, kondili usab pinaagi sa iyang mga buhat sa adlaw. Nag-andam siya og gamay nga tanaman para sa iyang kaugalingon ug misugod sa pagtanim og nagkalain-laing kahoy ug pag-itanom og tanang matang sa liso, dili para sa iyang kaugalingong gamit o para ibaligya, kondili aron mapul-an ang unod; kay matag-adlaw siya magpaningkamot sa iyang tanaman hangtod modagayday ang singot sa iyang agtang, ug kon adunay mga bunga gikan sa iyang mga kahoy ug liso, Ihatag niya kini sa mga moanha kaniya; sa uban nga panahon, human niyang mapuno ang usa ka dakong basket niini, dad-on niya kini sa kasikbit nga mga uma nga iya sa uban ug biyaan kini didto; busa si San Lucas nagpakaon sa uban sa bunga sa iyang paningkamot, samtang siya mismo kanunay nga nagapaningkamot sa pagpuasa.

Nahitabo nga ang mga usa nagsugod og pagsulod sa iyang tanaman; nagakaon sa pipila ka tanom ug ginatamakan ang uban, hinungdan nga dako kaayo ang kadaut nga ilang gihimo niini. Pahawaon sila sa santo, apan sa diha nga mobalik siya sa iyang selda, mobalik usab sila didto; ug nahitabo kini sa daghang higayon. Unya ang santo, nga nasuko na, migawas ngadto sa mga usa ug miingon sa usa kanila, nga mas dako kaysa sa uban, sama sa pakig-istorya sa usa ka makatarunganon ug makahubit nga binuhat:

'Ngano man nga ginahatagan ninyo ko og kasamok ug ginaguba ang akong paningkamot, samtang wala baya ko magpasipala kaninyo? Sa katapusan, mga sulugoon kita sa usa ra ka Ginoo ug mga binuhat sa usa ra ka Dios; labaw pa, gimugna ako sa hulagway sa Dios ug adunay awtoridad sa tanang binuhat, kay gisilotan sa Magbubuhat ang tanang butang alang sa tawo. Busa, pinaagi sa sugo sa Ginoo, ayaw paglihok gikan sa dapit diin ka nagtindog, kondili dawata ang imong matarong nga silot.

Ug sa diha-diha nga nahurot sa balaan ang maong mga pulong, ang usa ka usa, daw naigo sa pana, nahulog sa yuta ug wala na maglihok, samtang ang uban nangdagan. Aduna'y mga mangangayam nga naglakaw sa kamingawan nga nakasaksi niini; midali sila ngadto sa usa ug, sa ilang kalipay, gisugdan nila ang pagdala sa ilang wala damhang nakuha aron patyon. Apan ang Reverendo, nga naluoy sa usa, miingon kanila:

'Mga igsoon, wala kamo'y katungod sa pagkuha niining usa ka usa: wala ninyo kini gipangayam, ni wala ninyo kini nadakpan, kondili nakit-an lang ninyo ang usa nga nadakpan na ug karon gusto na lang ninyo kini patyon. Dapat unta kamo nakaluoy niini, kay nahugno kini tungod sa kahuyang ug karon naghigda na, nga walay hunahuna nga makalingkawas.'

Pagkadungog niini, gibyaan sa mga mangangayam ang usa, nga natingala sa kaluoy sa santo. Ang santo, sa iyang bahin, gipagawas ang usa, nga buo ug himsog, pabalik sa disyerto.

Bisan pa man nga usa siya ka monghe nga may ehemplaryong pamatasan, ang atong ginatahud nga Amahan Lucas wala pa gisul-oban sa bug-os nga monastikong habol. Apan dako kaayo ang iyang tinguha niini ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios aron Ihatag Niya kaniya kini nga balaan, anghelikong porma; ug nadungog ang iyang pag-ampo: nadawat niya ang iyang gitinguha.

Usa ka adlaw, duha ka tigulang nga monghe ang miabot kaniya gikan sa wala'y kahibalo diin, ang ilang buhok gipanalanginan sa dungganong pilak sa katigulangon ug ang ilang mga nawong nagdan-ag sa pagkabalaan: miingon sila nga padulong sila sa karaang Roma; kining maong mga monghe, pagkahuman sa pag-ampo, gisul-oban ang Kagalang-galang Lucas sa hingpit nga monastikong habol; pagkahuman sa pagtudlo kaniya, nagsugod na sila sa pagpangandam alang sa ilang panaw. Ang Kagalang-galang Lucas, nga wala'y bisan unsa nga ikahatag alang sa ilang panaw—kay siya walay-wala sa lawas ug espiritu ug kulang gani sa pinakasimple nga pagkaon—misunod kanila, ug gipakaon ang iyang kaugalingon sa dalan pinaagi sa espirituhanong makapadasig nga mga pakighinabi kanila. Pag-abot nila sa baybayon, mipungko ang mga biyahero aron magpahulay ug gamay ug hapit na sila magbulag kang Banal nga Lucas didto, pagkahuman nila siya gikahagkusan sa Ginoo. Apan samtang naglingkod pa sila didto, kalit nga misabwag gikan sa dagat ang usa ka dakong isda ug nahulog sa baybayon sa ilang mga tiil; unya misabwag usab ang lain, ug ang duha nagkurog-kurog sa yuta, daw naghalad sa ilang kaugalingon sa ilang mga kamot. Kini usa ka tubag sa mga pag-ampo ni San Lucas; kay, tungod kay wala siyay pagkaon aron matagaan ang iyang mga mananambong sa ilang pagbiyahe, siya nangaliya sa Ginoo, ang Manunanaon sa tanang binuhat, pinaagi sa iyang tinago ug tibuok kasingkasing nga pag-ampo, nga padalhan sila og pagkaon para sa biyahe. Ug Siya nga kaniadto nagpadala og pan ug karne kang Elias pinaagi sa usa ka uwak, nagpadala usab og pagkaon kining mga respetadong amahan gikan sa katubigan sa dagat. Ug sila, pagkuha nila sa duha ka isda, nagpasalamat sa Dios, nga nagbukas sa Iyang kamot ug nagpakaon sa tanang buhing binuhat.

Ang atong reverendo nga amahan nga si Lucas, pagkahuman nakab-ot ang hingpit nga ranggo sa anghel, misugod sa usa ka labi pa ka hingpit nga paagi sa kinabuhi; nagpaningkamot pa gayud siya, nagdugang pa gayud og mas lisod nga mga buhat sa iyang kaniadto nga mga praktis sa pag-asketiko, ug gipakusog pa gayud ang iyang debosyon uban sa mga luha ug mga pagbantay sa tibuok gabii. Ang iyang pagkaon mao ang tinapay nga barley, ug usahay hilaw nga gulay ug tubig; halos dili niya tugotan ang iyang kaugalingon nga matulog – alang niini, nagpabuhat siya og hukay sa iyang selda nga sama sa kabaong; gibuhat niya kini isip kanunayng pahinumdom sa kamatayon. Ug kon kinahanglan na siya matulog sa gabii, modapa siya sa kini nga lubnganan, sama sa nagkamatay ug gilubong; ug pagkahuman sa gamayng pahulay, dali siyang mobangon pag-usab aron mag-ampo, nga nag-ingon sa mga pulong sa propeta David: *'Imong gibuksan ang imong kamot ug gipahapusan ang matag buhing butang sumala sa imong pabor'* (Salmo 144:16). *'Mibangon ako sa dili pa masidlak ang adlaw ug nagahilak; nagahulat ako sa imong pulong. Ang akong mga mata nagmata sa dili pa ang bantay sa kaagahon, aron ako makapamalandong sa imong pulong'* (Salmo 118:147–148). Sa dihang si San Lucas nagsugod sa pagkinabuhi ingon niini, ang dungog sa iyang pagkamaayo dali nga mikaylap sa tanang silingan, ug ang mga tawo misugod sa pagdagsa kaniya gikan sa tanang direksyon.

Usa ka adlaw, duha ka magsoon nga lalaki ang miadto sa Balaang Amahan ug nagsulti kaniya nga sa wala pa mamatay ang ilang amahan, gitago niya sa ilawom sa yuta sa usa ka dili mailhi nga dapit ang tanan niyang bulawan, pilak, ug sinsilyo, ug samtang nag-antos sa kamatayon, wala niya kini gipadayag kanila. 'Busa, Amahan,' ingon nila, 'among hangyo kanimo nga mag-ampo ka sa Dios aron Iyang ipadayag kini nga natagoan, ug unya mohunong na ang among adlaw-adlaw nga panag-away. Kay kami, nga magsoon, nagduda sa usag usa nga usa kanamo ang nangawat sa panulondon sa among amahan ug gitago kini para sa iyang kaugalingon.' Busa, pinaagi sa inyong pag-ampo, unta mapahunong ang panagbangi tali kanamo, ug matapos ang among kakabus pinaagi sa bahandi nga makaplagan.

Apan, ang Pari misalikway kanila ug gipahawa ang mga magsoon, nga miingon nga ang iyang pag-ampo dili makapahimuot sa Ginoo niining maong butanga. Apan kanunay silang mibalik, gipangulit siya sa ilang mga hangyo, ug sa katapusan napugos siya sa pagpakita og kaluoy.

Ang santo, pagkahuman sa pag-ampo alang kanila ngadto sa Makakita-sa-Tanan nga Dios ug, pinaagi sa usa ka pahibalo, nahibal-an ang dapit diin gitago sa amahan niining duha ka magsoon ang iyang bahandi, gipakita kini kanila. Unya, pag-adto nila didto, gisugdan nila paghukay sa yuta sa maong dapit ug sa dili madugay nakaplagan nila ang bulawan ug pilak sa ilang amahan, ug ilang gipahibalo kini nga milagro sa tanang kasikbit nga baryo. Ang kaaway sa tanan nga maayo—ang yawa—bisan pa nga kanunay siyang mapildi niining maisugong mandirigma ni Kristo, nagpasyag gihapon siya nga makig-away pag-usab batok kaniya. Tungod sa tinguha nga makapasakit ug makadaot kaniya, naghimo siya og usa ka plano pinaagi sa iyang mga limbong.

Sa pagpukaw niya, tulo ka babaye ang miadto sa santo gikan sa kasikbit nga baryo; nagahilak ug nagasubo nga mihilab-as sa iyang mga tiil, nagsugod sila sa pag-angkon sa ilang grabeng mga sala ug nangayo kaniya nga tambalan ang ilang mga kalag pinaagi sa iyang maayong tambag ug pag-ampo. Si San Lucas, nga gustong malikayan ang ilang samok sa bisan unsang paagi ug aron makalayo siya kanila, gipadala sila sa mga pari, kay siya mismo wala maggunit sa maong katungdanan kondili usa lang ka yano, dili ordinadong monghe; apan, wala maminaw kaniya ang mga babaye, ug didto niya nadungog gikan kanila ang pag-ako sa labing makalilisang nga mga sala sa mga babaye.

Pagkahuman nilakaw ang mga makasasala, ang kaaway sa katawhan, nga nagpusil sa mga matinud-anon sa kasingkasing (Salmo 10:2), mibangil pag-usab sa santo og hugaw nga mga hunahuna ug nagpukaw og makasasalaong panagbangi sulod sa iyang mga kamot nga gipamatay sa lawas. Unya si San Lucas, sa pagkahibalo sa limbong sa yawa, nag-andam sa iyang kaugalingon batok kaniya gamit ang armas sa pag-ampo. Tungod kay nagbarog siya sa usa ka dapit sulod sa tulo ka adlaw nga nag-ampo kanunay sa Dios, napildi niya kini nga limbong sa yawa, napalong ang makalilisang nga kalayo sa kahilayan pinaagi sa pag-ulan sa mga luha ug, sa ingon niini, uban sa tabang sa Dios, gipisil ang ulo sa impyernong bitin.

Pagkahuman sa tulo ka adlaw nga pag-ampo, sa dihang hingpit nang napul-an ang lawas sa santo, natulog siya sa mubo nga panahon; niadtong takna, usa ka anghel ang nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon nga porma sa usa ka gwapong batan-ong lalaki; sa iyang kamot nagkupot siya og pamingwit, nga iyang gisulod sa iyang baba ug tutunlan; ug daw nalunok gayud kini ni San Lucas nga tibuok, ug nakaabot pa gyud sa iyang sulod-sulod; unya gikuha sa batan-on nga nagpakita ang pamingwit gikan kaniya ug, gamit kini, gikuha ang usa ka bahin sa iyang lawas—unodon ug dugo-dugo—ug, sa paglabay niini, miingon kaniya:

'Pagkugi ug ayaw kahadlok.'

Sa diha-diha dayon nga namata siya gikan sa iyang pagkatulog, nasabtan sa santo nga giluwas siya sa Ginoo gikan sa makasasalaon ug lamanong tinguha, ug nagpasalamat siya sa iyang Manluluwas ug Magtubos.

Ang Banal nga si Lucas, samtang nagkinabuhi sa pagkabalaan, adunay usab gasa sa pagtan-aw sa unahan ug makamatagna sa umaabot: pananglitan, gitagna niya daan ang paglusob sa mga tropang Bulgaryano sa teritoryo sa Gresya, nga natuman sa takdang panahon, sama sa isaysay pa sa ubos.

Ang balaan nga asketiko makahibalo usab sa mga tinago sa kasingkasing sa tawo. Ang Reverendo adunay igsoon nga babaye nga ginganlan og Gali; siya iyang igsoon dili lang sa dugo kondili usab sa espiritu: sa pagpanunod sa iyang igsoon sa tanang paagi, nagpuyo siya sa kinabuhi sa pagka-birhen, pagkabalaan, ug monastikong asketismo. Usahay, kauban ang mga bag-ong mongha, moanha siya gikan sa iyang kumbento ngadto sa iyang igsoon nga lalaki ug mag-alagad kaniya dinhi matag siya kinahanglan og tabang; sa ubang panahon, siya ang mag-atiman sa iyang tanaman, magtanom ug magputol sa mga kahoy.

Sa usa ka higayon, miingon ang Reverendo kaniya ug sa mga kauban niya:

'Adunay usa ka lalaki nga nagkadool kanato, nagbitbit og bug-at nga karga sa iyang abaga, busa siya bug-at kaayo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gibyaan niya ang mga babaye nga miadto kaniya ug siya mismo misaka sa iyang bukid. Sila, bisan pa, tungod kay wala nila masabti ang gisulti kanila ug nalibog, nangutana unsa ang kahulugan sa mga pulong sa Reverendo nga Amahan: kinsa kaha kini nga tawo nga nabug-atan, ug unsa ang iyang gibug-atan? Ug tan-awa, pagkahuman sa pipila ka panahon, miabot dinhi ang usa ka tawo nga dili lang wal y dala nga bisan unsang karga, apan wala gani siya nagbitbit og bisan unsa, ug misugod siya pagpangutana bahin sa

reverendo: 'Kinahanglan ko siyang makita bahin sa usa ka butang,' matod niya. Mitubag kaniya ang igsoon nga babaye sa santo:

'Wala siya diri; miadto siya sa disyerto sa pipila ka panahon, apan kung gusto nimo siyang makita, hulat hangtud siya mobalik.'

Miingon ang bisita:

'Dili ko molakaw hangtud makita nako siya,' ug samtang naghulat sa santo, mitungko siya duol sa iyang selda sulod sa pito ka adlaw. Paglabay sa pito ka adlaw, mibalik ang reverendo gikan sa disyerto, ug sa dihang nakabantay siya sa lalaki, gitutokan siya nga dili sama sa iyang naandan nga pagkamaayo, sa tinuod, uban sa kasuko, ug miingon kaniya sa hugot nga tingog:

'Ngano man nga niabot ka ning kamingawan? Ngano, pagbiya nimo sa mga siyudad, mibalik ka sa kabukiran? Ngano, pagdumili nimo sa magbalantay ug sa mga pari sa Simbahan, miadto ka kanamo, mga walay kahibalo nga buang? Ug giunsa man nimo pag-atubang sa among panan-aw, nga walay kahadlok sa paghukum sa Dios, samtang salarin ka sa walay sukod nga mga sala?'

Nahadlok sa mga pulong sa santo, ang lalaki misugod og hilak ug, tungod sa kahadlok, wala gyud siya makasulti bisan usa ka pulong. Unya gitubang pag-usab siya ni San Lucas:

'Ngano man nga naghilom ka?' pangutana niya. 'Ngano man nga dili nimo ikumpisal ang imong mga binuhatan ug isulti ang pagpatay nga imong nabuhat—aron, pinaagi sa paghinulsol sa tanan nimong mga dautang buhat, makapahupay ka unta sa Dios bisan gamay?'

Unya ang lalaki, nga halos dili makasulti tungod sa iyang paghilak ug pag-agol, miingon sa santo:

'O tawo sa Dios! Unsa pa man ang gusto nimong isulti kanako? Pinaagi sa grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod nimo, ikaw mismo, bisan pa sa wala pa ang akong pag-ako, nakasulti na sa akong grabeng sala. Sa akong pagtan-aw, nahibalo ka sa tanan nakong gibuhat sa tago. Bisan pa, kon sugoon nimo, isaysay nako ang akong pagkadautan sa atubangan sa tanan.'

Ug ang tawo misugod sa pagsaysay sa tanan sa detalye kung giunsa, asa, ug ngano niya pagpatay sa iyang amigo samtang nagbiyahe, gikumpisal kini niyang sala uban sa paghilak ug pagpaubos; unya, sa pagkahulog niya sa mga tiil ni San Lucas, misugod siya sa pagpakiluoy sa santo nga ayaw siya biyai nga masangit sa mga bitag sa yawa. Ang santo, pagkahuman niyang gitudloan pag-ayo ang lalaki ug gipahimutang siya sa dalan sa kaluwasan, gipadala siya sa mga pari.

Ang tanan niini gisaysay aron ipakita ang pagka-maalam ni San Lucas, nga makita kung giunsa niya pagsabot bisan ang tinago nga mga sala sa mga tawo.

Ihisgot usab nako ang laing susamang kaso.

Usa ka kapitan sa barko nga ginganlan og Dimitri, nga kanunay maglayag sa iyang barko paingon sa pantalan nga dili layo sa selda sa santo, nahimong suod kaayo kaniya; ug sa matag pagbisita niya kaniya, gipanalanginan siya sa iyang balaan nga mga pag-ampo ug nalipay sa iyang mga pakighinabi.

Usa ka adlaw, pagkahuman niya pagdunggo sa baybayon ug nag-andam na siya nga moadto sa maong reverendo, nagpasiya siya nga dili siya mubisita nga walay dala, kondili magdala siya ug pipila ka mga dakop gikan sa iyang pangisda; kanunay siya mangisda sa maong pantalan, apan niining higayona, samtang naglabay siya sa iyang linya sa dagat uban sa iyang mga marinero, wala gyud siya makadakop ug bisan unsa ug napuno siya sa kakapoy sa tibuok adlaw nga walay pulos. Apan sa ulahing gabii, nahinumdom siya kang Banal Lucas, ug gilabay niya ang iyang linya sa ngalan sa santo ug nakadakop siya og dako kaayong isda nga halos dili na niya makuha gikan sa tubig; unya, sa paglabay pag-usab sa iyang linya sa ngalan sa santo, nakadakop siya og lain pang isda, susama sa una apan gamay ra nga mas gamay. Sa pag-adto niya aron makita si Reverendo Lucas, gidala niya ang mas gamay nga isda, samtang ang mas dako iyang gipreserbar para sa iyang kaugalingon. Si Santo Lucas, nga usa ka tawo nga adunay dakong pagsabot, nahibalo sa tanan nga nahitabo; bisan pa niana, gidawat niya ang iyang bisita ug ang gasa nga gidala niini uban sa pagkamaayo. Apan, samtang nakig-istorya kaniya, iyang gihinumduman siya, lakip sa uban, sa giunsa ni Ananias pagpakasala batok sa Dios pinaagi sa pagtago sa usa ka bahin sa presyo nga iyang nadawat alang sa iyang uma, ug giunsa kini pagdiskubre sa Balaang Apostol Pedro (Buhat 5:1–5). Pagkadungog niini, nasabtan ni Demetrio nga ang mga pulong sa santo para usab kaniya, tungod kay gitago niya ang dakong isda; napuno sa kahadlok sa clairvoyance sa bulahan nga amahan ug nahuya sa pagpadayag sa iyang sala, nahulog siya sa iyang mga tiil ug, sa pag-angkon sa iyang sala ug paghinulsol, nangayo

siya og pasaylo. Si San Lucas, pagkahuman sa malumo nga pagpasidaan kaniya, gipasaylo siya; bahin sa isda nga gidala, gisugo niya ang iyang disipulo nga lutoon kini ug ihatag sa mga magsoon nga miadto kaniya, kay siya mismo dili mokaon og isda. Ug sa daghang higayon, sa dihang makita niya daan nga moanha sa iyaha ang mga igsoon, ipahibalo niya kini sa iyang disipulo ug sugoan siya sa pag-andam og pagkaon ug pan para kanila.

Pito ka tuig human nga nagpuyo si San Lucas sa iyang bukid, misugod ang mga hukbo sa Bulgaria sa pagsulong sa mga yutang Griyego, usa ka panghitabo nga gipahayag na daan sa Reverendo nga Amahan kaniadto pa. Ang mga lumolupyo nanglayas, ang uban paingon sa mga lungsod ug sa mga kuta sa , ang uban paingon sa isla sa Euboea ug sa Peloponnese[1708] ; unya si Banal Lucas, pagkahuman biyaan ang iyang bukid, misakay sa usa ka barko ug nilarga paingon sa Korinto[1709] . Didto, pagkadungog niya bahin sa usa ka nagpuyo sa haligi nga nagpraktis og ascesis sa Patras[1710] , miduol siya kaniya ug nagpabilin uban kaniya sulod sa napulo ka tuig, nag-alagad kaniya uban sa hingpit nga pagsunod ug kadasig, sama sa pag-alagad sa anak sa iyang amahan. Usa ka presbiter misugod sa pagsulti og dautan batok niining nagpuyo sa haligi ug, sa pagtuksô sa mga nakadungog kaniya, gipaka-insulto ug gisumbong ang matarong nga tawo. Ang Kagalang-galang Lucas, sa pagkadungog sa mga blasphemous nga pulong nga nagpasipala sa iyang amahan, gibyaan niya ang iyang kinaiyahan nga pagkamaulawon ug, sa pagsupak sa presbiter, gisugdan niya ang pagdayeg sa asketiko; gipadayag niya ang mga bakak sa presbiter, ug mitindog siya nga lig-on sa pagpanalipod sa pagkawalay sala sa iyang magtutudlo. Apan ang presbiter, nga usa ka malupigon nga tawo, gisuntok si Santo Lucas sa aping – ug dayon mibagsak kaniya ang paghukom sa Dios: sa usa ka pagpanuko, nahugno siya sa yuta ug nagpabilin didto hangtod sa iyang kamatayon, nga gihatag siya kang Satanas alang sa paglaglag sa unod, aron ang iyang espiritu maluwas (1 Cor. 5:5).

Napulo ka tuig pagkahuman, mibalik pag-usab ang Benerable Lucas sa iyang yutang natawhan, Hellas, ug nagpuyo sa dapit sa iyang unang puloy-anan sa Bukid ni Juan.

Usa ka adlaw, ang Obispo sa Korinto misagop sa bukid sa santo samtang paingon siya sa Constantinople, ug mihunong aron magpahulay duol mismo sa selda ni Reverend Luke; sa pagkahibalo niini, miadto si Santo Lucas aron magpasalamat ug nagdala og mga gasa gikan sa iyang mga paningkamot – mga bunga sa kahoy, mga gulay-gamot gikan sa tanaman, ug mga luntiang gulay. Gidawat siya sa obispo nga malumo, ug mibisita sa iyang selda. Sa dihang nakita niya ang asketiko ug hilom nga estilo sa kinabuhi, ang iyang tanaman, ug ang iyang mga paningkamot, napuno siya sa katingala ug nakadawat og dakong pagtukod sa espiritu gikan niini. Nagpasiya siya nga hatagan og limos ang eremita ug gisugo ang matag usa sa iyang kauban nga mohatag og pipila ka sinsilyo; siya mismo mitampo og bulawan, ug busa nakatigom og daghang kuwarta nga gusto unta niya ihatag kaniya; apan wala kini dawata ni San Lucas.

'Balaang Amahan,' ingon niya, 'dili ko nangita ug bulawan, kondili ang imong balaan nga pag-ampo ug pagtulon-an; ug unsa may pulos sa bulawan kanako, samtang gipili nako ang kakabus ug kining mapainubsanon nga kinabuhi? Busa, hatagi ako sa akong gipangayo ug gipangandoy: tudloi ako, usa ka yano nga tawo, unsaon ko pagluwas?'

Ang masubo nga obispo, nga nagtuo nga si San Lucas wala magsalikway ug nagdumot sa halad kondili sa iyang kaugalingon, miingon sa reverendo:

'Ngano man nga gisalikway nimo ang among gasa, ug kauban niini, gisalikway usab nimo kami mismo?' Kay usa usab ako ka matinud-anong Kristohanon, bisan usa ka makasasala; usa ka obispo, bisan dili takus. Ug ngano, samtang ginapasubaybay nimo si Kristo sa tanang butang, dili nimo Siya pasubaybayon niini: kay Siya usab midawat sa limos nga gihalad sa mga matinud-anon; busa, kung wala kay gikinahanglan nga bulawan, dawata kini bisan pa niana ug ipang-apod-apod kini sa mga nanginahanglan. Kung giisip nimo nga dili kinahanglan ang kawanggawa, ginapugngan nimo ang mga kabus sa ilang gikinahanglan ug ginadumili nimo ang

---

[1708] Ang Euboea usa ka taas nga isla nga nag-unat gikan sa amihanan-kasadpan paingon sa habagatan-sidlakan sa baybayon sa mga rehiyon sa Sentral nga Gresya, Boeotia ug Attica. – Ang Peloponnese mao ang habagatang Gresya.

[1709] Corinto – ang labing karaan, labing bantog ug labing dato nga siyudad sa karaang Gresya; nahimutang kini sa Isthmus sa Corinto, nga nagkonektar sa Peloponneso sa nahibilin nga Gresya, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa habagatan-sidlakan nga baybayon sa Gulpo sa Corinto tali sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean; karon, ang mga ruinas sa karaang Korinto nahimutang duol sa kasamtangang lungsod sa Korinto, nga nailhan nga Koronto, nga adunay populasyon nga mga 5,000 ra.

[1710] Ang Patras usa ka karaang siyudad sa amihanan nga baybayon sa Peloponnese.

kaluwasan sa mga nagahatag og limos: kay kung ang usa ka kabus dili modawat og limos, asa man niya makuha ang tanan niyang gikinahanglan? Ug kita, kung dili kita maghatag og limos, unsaon man nato pagluwas?

Sa pagtuo sa mga pulong sa obispo, gidawat sa reverendo ang limos, apan dili ang tanang bulawan, usa ra ka sinsilyo; ug ang obispo, pagkahuman siya pagpanalangin, mibiyahe.

Kaugalian ni San Lucas, sa semana sa Domingo de Ramos, ang pagsaka sa tumoy sa bukid sayo sa buntag ug, samtang nagbitbit og krus sa iyang mga kamot, ang pag-awit: 'Ginoo, kalooy-a kami'. Sa usa ka higayon, samtang misaka siya sa bukid sa ingon ani nga paagi, sumala sa iyang batasan, usa ka bitin nga makamandag ang migawas gikan sa lungib ug, gipukaw sa usa ka demonyo, gikagat ang iyang dakong tudlo sa tiil ug mipilit niini. Ang santo mitungo, gikuha ang bitin, gilabay kini gikan sa iyang tiil, ug miingon niini:

'Dili ka makadaot kanako, ug dili pud ko makadaot kanimo, apan magbulag na lang ta sa atong tagsa-tagsa nga dalan: kay binuhat kita sa Usa ka Magbubuhat ug wala kitay mahimo gawas sa kabubut-on ug sugo sa atong Magbubuhat.'

Ug ang echidna misulod pag-usab sa iyang lungib, samtang ang santo nagpadayon sa iyang pag-akyat sa bukid, nga hingpit nga wala'y kadaut gikan sa kagat sa echidna.

Usa ka kortiyano, nga mao ang nagdumala sa mga bahandi sa hari, gisugo sa hari ngadto sa usa ka nasod sa Aprika; samtang naa siya sa Korinto, nagbitbit siya og daghang bulawan sa hari, gikawatan siya , ug nawala ang tanang bulawan sa hari. Sa pagpangita sa mga natakaw nga butang, daghan ang gitortyur ug gipatay, apan wala makit-an ang bulawan, ug ang opisyal sa hari nasubo kaayo. Miabot ang mga maharlika sa siyudad aron pahupayon siya, apan wala nila siya mapahupay: tungod kay nawad-an siya og paglaum nga makaplagan ang bulawan, wala na siya maghunahuna nga mabuhi pa, kay nahadlok siya sa kasuko sa hari. Unya usa sa mga naa didto, mipadayon ug miingon:

'Walay makahibalo kung asa ang mga gipangawat, gawas sa monghe nga si Lucas, pinaagi kaniya ang Dios nagbuhat og daghang mga milagro.'

Pagkadungog niini, miingon ang uban, 'Tinuod gayud' – ug nagsugod silang tanan sa paghisgot kaniya, gidayeg ang iyang matarong nga kinabuhi ug ang grasya sa Dios nga anaa kaniya. Ang opisyal sa hari, pagkadungog niini, nagpadala og mensahe ngadto sa santo uban sa mosunod nga hangyo:

'Sundan ang ehemplo sa Iya nga, alang sa kaluwasan sa katawhan, wala magdumili sa pag-anaog gikan sa langit, ug moanha sa among siyudad sa mubo nga panahon aron bisitahan ang mga gilutos sa dakong kasubo.'

Sa sinugdan, si San Lucas dili gustong moadto, kay gilikayan niya ang pagka-mapahitas-on ug dungog sa tawo, apan unya, alang sa kadaghanan nga nag-antos tungod sa gipangawat nga bulawan, miadto siya; sa siyudad gidawat siya nga may dungog sa opisyal sa hari ug sa mga lungsoranon, ug una sa tanan gisugo niya nga mag-andam og pagkaon:

'Una nato pun-on ang atong tiyan,' ingon niya sa dignitaryo, 'ug maglipay kita alang sa himaya sa Dios: Siya nga nakapawala sa atong kauhaw pinaagi sa bino sa kalooy, igo kaayo ang gahum aron pun-on ang atong mga tasa sa kalipay tungod sa Iyang gugma sa katawhan.'

Samtang naglingkod sila ug nagpangaon—bisan pa man nga gipakaon nila ang ilang mga kalag sa maalamon nga pagtulon-an sa balaan kaysa sa pagkaon alang sa ilang mga lawas—ang Kagalang-galang Lucas, sa pagtan-aw niya sa usa sa mga nag-alagad kanila, gitawag niya kini sa ngalan, gihuyop niya kini paingon kaniya ug miingon kaniya:

'Ngano man nga hapit na nimo gidala ang kamatayon sa imong kaugalingon, ug ingon ana kadako nga kasubo sa imong agalon, pinaagi sa imong pagsanok sa bulawan sa hari? Lakaw karon dayon ug dad-a dinhi ang bulawan nga imong gitago sa yuta, kon gusto ka nga pasayloon ug hatagan og kaluoy.'

Pagkadungog niini, ang sulugoon nahadlok kaayo ug mitindog nga hilom, nga nagkurog sa tibuok lawas: siya, nga gisaway pa gani sa iyang kaugalingong konsensya, wala makasulti bisan usa ka pulong; unya, nahugno sa yuta ug gikuptan ang mga tiil sa santo, gisulti niya ang tibuok kamatuoran, nga nagpakakusog og pasaylo uban sa mga luha, nga iyang nadawat. Gusto sa santo nga dili lang ipadayag ang iyang makasasalaong kasakit, kondili tambalan usab kini. Ug sa dayon, migawas ang kawatan ug sa dili madugay mibalik, nagbitbit sa gipangawat nga bulawan nga buo ug wala'y nadaut, ug gibutang kini sa atubangan sa tanan; ug adunay dakong kalipay alang sa opisyal sa hari ug sa tanan nga kauban niya, ug ang tanan nga nabalaka sa bulawan nakasinati og kalinaw. Sa bahin sa yawa, nga mao ang nag-awhag niining panakaw, napahiya siya nga napasaylo ang kawatan, ug ang mga ngabil

sa tanan nagdayeg sa Ginoong Jesus. Ang santo, bisan pa niana, wala magdawat bisan gamay nga dungog alang sa pagdayeg nga iyang nadawat gikan sa tanan sa iyang palibot, kondili gihatag ang tibuok himaya niining milagro ngadto sa Dios ra gayud, mibalik sa iyang puloy-anan.

Paglabay sa pipila ka panahon, miadto ang Banal nga si Lucas sa usa ka monasteryo nga nahimutang sa siyudad sa Thebes[1711] aron bisitahan ang abad, si Anthony: kini ang iyang batasan nga bisitahan ang mga tawo nga giinspirar sa Diyos ug makig-istorya kanila bahin sa pagluwas sa kalag. Samtang siya kauban ni Abad Anthony, nahitabo nga ang anak sa usa sa mga maharlika sa siyudad nangmasakit pag-ayo. Pagkadungog nga miabot si Santo Lucas sa ilang monasteryo, dali dayon ning lalaki paingon didto ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, misangpit kaniya nga nagahilak, nga moanha sa iyang balay ug bisitaha ang masakiton nga batang lalaki, nga hapit na mamatay: nagtuo siya nga human sa pagbisita niining tawo sa Diyos, mobalik sa maayong panglawas ang iyang anak. Mapainubuson siyang mitanggi, nga miingon:

'Kinsa ba ko? Ug unsang kadak-an ang imong nakita kanako nga imo ko gihatagan og ingon ka taas nga dungog? Aduna lamang usa ka Manag-iya sa mga kalag ug lawas nga makaluwas kanato gikan sa kamatayon – ang Dios nga nagmugna kanato; ang usa ka makasasala ug mortal nga tawo walay mahimo nga ingon ana.'

Ug ang tawo nilakaw nga masubo, nagahilak ug nawad-an og paglaum sa kinabuhi sa iyang anak. Niadtong gabii, ang abá, nga nakig-istorya sa pribado sa reverendo, miingon kaniya:

'Naghunahuna ko, ginagalang nga Amahan, nga sayop ang imong pagbuhat sa dili pagbisita sa masakiton ug sa dili paglipay sa nagmasubo nga amahan; kay kita usab maminaw sa mga pulong sa Kristo: *"Masakiton ko ug nakabilanggo, ug wala kamo mibisita kanako"* (Mat. 25:43).'

Niini, mitubag si San Lucas:

Ang pag-ayo sa masakiton mao ang buhat sa gahum sa Dios, samtang ang paglipay sa mga nag-antos mao ang buluhaton sa mga adunay pulong ug kinaadman sa ilang mga ngabil; Ako, bisan pa, layo kaayo ko sa una, ug hingpit nga kulang sa ikaduha, kay usa ra ko ka yano ug walay nahibal-an nga tawo; apan kon mouyon ka ug magtuo nga makapahimuot kini sa Dios, adto na ug una sa pag-una, ug mosunod ako kanimo.

Ug sa diha-diha dayon, sa ulahing bahin sa gabii, nilarga sila paingon sa lungsod. Pag-abot nila sa balay sa lungsuranon, ilang nakaplagan ang batan-on nga hapit na mamatay ug dili na nagsulti, samtang ang tanan sa panimalay nagpaabot na lang sa iyang kamatayon. Ang amahan sa bata, kauban ang tanan nga naa sa balay, mihulog sa tiilan sa santo ug uban sa luha sa ilang mga mata nangayo kaniya nga mag-ampo alang sa iyang anak nga hapit na mamatay, aron siya mabalik gikan sa ganghaan sa kamatayon. Naluoy sa amahan sa masakiton nga batang lalaki ug napugos ni Abad Anthony, gitangtang sa maong monghe ang iyang mga kamot ug nag-ampo alang sa masakiton nga batang lalaki; pagkahuman sa iyang pag-ampo, mibalik dayon siya sa monasteryo, ug sa pagsubang sa kaadlawon, midali siya paingon sa iyang bukid; mao kana ang iyang paglikay sa himaya sa tawo. Sa pagsubang sa kaadlawon, gisugo ni Abad Anthony ang iyang sulugoon nga moadto sa lungsod aron masayran kung kumusta na ang batang masakiton: kung adunay epekto ba ang mga pag-ampo sa Kagalang-galang nga si Lucas. Ug kining sulugoon, nga mibalik hapit dayon, nagsulti sa abad bahin sa usa ka katingalahan ug katingalahang butang:

'Ang batan-on nga hapit na mamatay kagabii,' ingon sa sulugoon, 'nakita nako nga naglingkod sa kabayo ug nagpadulong sa paliguan aron maligo.'

Pagkadungog niini, nabigla ang abá ug naghatag og himaya sa Dios.

Daghang mga tawo nga miadto kang Banal nga Lucas uban sa ilang mga panginahanglan ug nakasamok sa kahilom nga iyang gihigugma, nakasamok kaniya, ug nakahukom siya nga moadto sa usa ka mas hilit nga lugar. Apan wala niya dayon gihimo ang iyang tuyo; imbis, gipadala niya una ang iyang disipulo nga si Herman sa Korinto, ngadto sa usa ka batid ug Diosnong tawo nga ginganlan og Theophylact, aron mangayo og maayong tambag: magpabilin ba siya sa usa ka dapit, sa Bukid ni Juan, ug pag-antus sa samok nga gihimo sa mga tawo nga miadto kaniya, o molalin ba siya sa lain nga dapit, nga walay nakahibalo? Gipadala ni Theophylact kaniya ang tubag nga kaniadto gihatag gikan sa langit kang San Arsenio nga Dako:

'Pawala gikan sa mga tawo, ug maluwas ka.'

[1711] Tebes – ang kapital sa Boeotia, usa ka sentral nga rehiyon sa karaang Gresya.

Malipayon nga gidawat sa Balaang Lucas kining tambag ug, kauban ang iyang disipulo, mibiya sila sa Bukid John ug nagpuyo duol sa dagat, sa usa ka bakanteng lugar nga gitawag og Kalavie; samtang nagpuyo didto, nagpanginabuhi siya pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot: ang santo mihukay sa yuta, nagtanum og trigo ug, pagkahuman kini ginaling sa gilingan, naghimo siya sa iyang kaugalingong pan.

Sa usa ka higayon, miagi ang pipila ka mga marinero ug nagdunggo duol sa baybayon, dili layo sa selda sa Reverendo; sa pagsulod nila niini, wala silay nakita nga bisan kinsa, kay si Santo Lucas ug ang iyang disipulo nangadto sa lain nga lugar. Sa ilang pagkakita sa usa ka maayong gilingan, ilang gikuha kini ug gidala sa ilang barko. Dili madugay mibalik ang Reverendo sa iyang selda ug sa dihang nakita niyang nawala ang iyang gilingan, miduol siya sa mga marinero ug nangayo nga ibalik kini kaniya. Apan misukwahi sila ug giinsistir nga wala nila kini gikuha. Unya miingon si San Lucas kanila:

'Kung wala ninyo kini gikuha, molarga kamo sa dagat; apan kung kini anaa kaninyo, ang Ginoo ang mohukom kaninyo sumala sa Iyang pagbuot.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nilakaw ang reverendo, ug sa diha-diha dayon ang nakakuha sa bato namatay nga natumba. Human niini, ang tanan nga marinero napuno sa dakong kahadlok; miadto sila ug nangayo og pasaylo sa santo, ug gibalik nila ang bato. Apan ang tawo sa Dios, nasubo kaayo sa wala damhang kamatayon sa marinero ug naghilak alang kaniya sulod sa daghang adlaw.

Tulo ka tuig pagkahuman nga mipuyo ang Reverendo dinhi, giatake sa mga Arabo ang mga Griyego, ug ang santo mibalhin sa usa ka walay tawo nga isla nga walay tinubdan sa tubig, nga gitawag og Ampil; didto siya nakasinati og gutom ug kauhaw sulod sa pila ka panahon, ug gikan didto mibalhin siya sa usa ka mabungahong dapit nga gitawag og Sotiri. Pagpahawa niya sa demonyo nga naningkamot sa pagkahadlok kaniya pinaagi sa mga panan-awon, nagpabilin siya didto hangtod sa iyang bulahan nga pagpanaw; ang mga igsoon mitigom kaniya didto, ug natukod ang usa ka gamay nga monasteryo. Ang praetor sa maong yuta, nga ginganlan og Crinet, nga dako ang pagdayeg sa Reverendo, nagtukod og simbahan sulod sa monasteryo nga gipahinungod kang Balaang Dakong Martir Barbara; ug ang balaan nagpuyo niining monasteryo sa pag-ayuno ug pag-ampo, walay puas nga nagpaningkamot alang sa Dios ug nag-alagad sa kaluwasan sa katawhan: kay pinaagi sa iyang mga pagtulon-an ug estilo sa kinabuhi naghatag siya og espirituhanong kaayohan sa mga kalag sa iyang mga igsoon, samtang pinaagi sa iyang mga pag-ampo giayo niya ang mga sakit sa lawas. Giayo niya ang monghe nga si Gregorio, nga halos kanunay nag-antos sa kasakit sa tiyan, pinaagi sa usa ka pulong lang. Gipang-ayo usab niya ang usa ka iladong babaye nga nagpuyo sa Thebes; siya gilutos sa usa ka grabeng ug dugay nga sakit ug nawad-an na og paglaum nga makadawat og tabang gikan sa mga doktor; gipadala niya ang iyang disipulo nga si Pankratius kaniya, nga sa pag-abot, gihaplasan siya og balaan nga lana, ug kalit nga naayo ang babaye. Sa kinatibuk-an, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, dali ra niyang naayo ang tanang mga sakit, ug daghan pa gani ang iyang nahibal-an sa umaabot. Human siya nagpuyo sa maong lugar sulod sa pito ka tuig, nagkadool na ang kamatayon ni San Lucas.

Sa wala pa siya mamatay, nahitabo ang mosunod. Sa mga disipulo sa reverendo, adunay usa nga ginganlan og Teodosio, nga ang igsoon niyang si Felipe usa ka layko. Sa usa ka higayon, nagdesisyon si Felipe nga mubisita sa monasteryo sa reverendo, bahin aron makita ang iyang igsoon ug bahin aron makigkita kang Santo Lucas, nga iyang nadungog nga daghan ang himaya. Ang Reverendo, nga nakahibalo sa iyang pag-abot, miingon kang Teodosio:

'Andama, igsoon, ang tanan nga gikinahanglan alang sa usa ka maayong pagkaon; moanha ang imong igsoon aron mokaon uban kanato karong gabii.'

Si Teodosio, nga napuno sa katingala ug kalipay, maampingong giandam ang pagkaon ug kanunay nga mogawas sa gawas sa ganghaan, nagtutok sa dalan ug magamit nga nagpaabot sa pag-abot sa iyang igsoon. Sa gabii, miabot si Philip, nga nagdala og daghang mga butang nga gikinahanglan para sa pagkaon. Mainit siyang gidawat sa santo, ug niadtong gabii naglingkod silang tanan aron magpanihapon, nagtilaw sa tanan nga gibutang sa ilang atubangan, alang sa himaya sa Dios. Niining panihapon, ang Reverendo nga Amahan mikaon ug miminom og labaw pa sa naandan – ug gibuhat niya kini tungod sa pagkamahigalaon ni Philip. Pagkahuman sa panihapon ug sa naandan nga mga pag-ampo sa wala pa matulog, natulog si Felipe; apan samtang naa siya sa iyang higdaanan, nalibog siya bahin sa balaan nga tawo sa Dios, si Lucas: naghunahuna siya, 'Kining tigulang usa ka hipokrito; daghan kaayo iyang ginainom ug ginakaon, ug nagpakaaron-ingnon lang nga asketiko ug balaan.' Pagkahuman niini, samtang natulog siya, nakita ni Felipe sa usa ka damgo ang duha ka manan-awong batan-on

nga naglantaw kaniya uban sa masuko nga mga mata; mabangis ang ilang mga nawong, ug misulti sila og mabangis nga mga pulong:

'Ngano man nga dautan kaayo imong paghunahuna sa maong halangdon? Ug ngano man nga imo siyang gikondena, usa ka tawo nga walay sala ug balaan? I-alsa ang imong mga mata, nga makakita lamang sa mga butang sa yuta, ug tan-awa kung unsa kadako nga dungog ang gihatag sa kaniya nga imong giisip nga usa ka hipokrito ug manlimbong.'

Sa pag-alsa sa iyang panan-aw, nakita ni Felipe ang usa ka labing himayaong dapit, nga tibuok gipahalan og porphyry, ug nagtindog didto si Reverendo Lucas: nagdan-ag siya sa langitnong himaya, sama sa adlaw. Nagmata nga nabigla gikan sa iyang tulog si Felipe, napuno siya sa kahadlok ug gisugilon kini tanan sa iyang igsuon nga si Teodosio ug sa ubang mga monghe; unya, uban sa pagmusa, gikumpisal niya ang iyang sala mismo kang Banal nga Lucas; pagkahuman nangayo og pasaylo, mibulag siya, nga nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan.

Sa pagtan-aw ni San Lucas sa iyang hapit na nga pagpanaw paingon sa Dios, mibyahe siya aron bisitahan ang tanang mga amahan nga naa sa maong kamingawan ug gihalokan sila tanan sa katapusang halok.

'Amo kong ampinga sa pag-ampo, mga igsoon,' ingon niya kanila, 'ampo kamo sa among Ginoong Kristo; kay wala kita kahibalo kon makita pa ba nato ang usag usa o dili.'

Pagkahuman niyang gibisita silang tanan, gisirado niya ang iyang selda ug gigugol ang mosunod nga tulo ka bulan sa pagpangandam sa iyang kamatayon. Sa katapusan, walo ka adlaw sa wala pa siya mamatay, nagkasakit si San Lucas; sa dihang grabe na kaayo ang iyang sakit ug naghigda na siya sa yuta, nangutana kaniya ang presbiterong si Gregorio:

'Unsa ang imong gusto mahitungod sa imong lubong? Ug asa nimo gusto ipahulay ang imong lawas?'

Niini mitubag ang santo:

'Igapos ninyo ang akong mga tiil og kadena ug ilabay ako sa kahiladman sa kalasangan, aron, nga wala nay kapuslanan sa bisan kinsa, magamit unta ako nga pagkaon sa mga hayop.'

Unya ang presbiter misugod sa paghangyo sa santo nga maghimo og lain nga paghan-ay para sa iyang lawas ug magtudlo og lugar para sa iyang lubong. Paglabay sa pipila ka panahon, miingon ang matinahuron:

'Ilubong ako sa mismong dapit diin ako nagahigda: gusto sa Ginoo nga himoon kini nga himayaon alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan.'

Pagkahuman niini, samtang nagalubog ang adlaw, gitangtang sa santo ang iyang mga mata paingon sa langit ug miingon:

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisumite ko ang akong espiritu!'

Ug natulog siya sa katulogon sa panahong kamatayon; kini nahitabo sa ikapitong adlaw sa Pebrero; ug ang iyang balaan nga kalag mibiya ngadto sa Dios, paingon sa walay katapusang kinabuhi.

Pag-abot sa kaadlawon, ang tanang monghe ug mga layko gikan sa kasikbit nga mga lugar mitigum sa kini nga balaang monasteryo, ug adunay dakong panagtigum sa mga tawo; ang tanan nanghilak sa pagkawala sa ingon ka dakong kahayag sa kalibutan. Gipahiluna nila ang tawo sa Dios uban ang dungog sa maong dapit nga iyang gisugo – sa selda diin iyang gipuy-an ang iyang asetikong kinabuhi.

Paglabay sa unom ka bulan, usa ka monghe nga si Cosmas nga eunuco, nga nagbiyahe gikan sa yuta sa Paphlagonia[1712] paingon sa Italya, nakadawat og panan-awon gikan sa Dios; sa kini nga panan-awon gisugo siya nga moadto sa dapit diin nagpahulay ang Banal nga si Lucas, ug magpabilin kanunay sa daplin sa iyang lubnganan. Pag-abot niya niini nga dapit ug pagpuyo didto, gikutkag sa monghe nga si Cosmas ang usa ka reliquaryo nga naglangkob sa dili madaut nga mga relikya sa Banal nga si Lucas ug, pagkahuman niya kini gibutang ibabaw sa lubnganan, gisirad-an niya kini nga balaang reliquaryo gamit ang mga tabla ug rehas, samtang gihimo niyang simbahan ang iyang kaugalingong selda; ug dagkong milagro ang nahitabo pinaagi niining mga balaang relikya: humot nga mira ang nitulo gikan niini, ug ang mga nagpahid niini nakabawi sa ilang panglawas: ang mga pilay naayo, ang mga bulag nakakita, ang mga ketong naampay, ug ang mga demonyo napalayas gikan sa mga tawo, pinaagi sa pag-ampo sa Kagalang-galang Lucas ug sa gahum sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

[1712] Paphlagonia – usa ka batuhan ug kabukiran nga rehiyon sa amihanang bahin sa Asia Minor.

Paghinumdom sa 1,003 ka balaang martir nga nag-antos sa Nicomedia.

Gisaulog sa Pebrero 7

Sa panahon sa paghari sa dautan ug malupit nga Emperador Diocletian, usa ka dakong pag-uyog gipahigayon batok sa Simbahan ni Kristo: niadtong panahona, ang mga Kristohanon gipriso ug gipatay bisan asa tungod sa ngalan ni Kristo. Lakip kanila ang mga sulugoon ni Kristo, sila Obispo Theopemptus ug Theonas, kanhi salamangkero, ug upat ka opisyal sa hari: Vass, Eusebius, Eutychius ug Basilides, nga ang pagbantay gisalig kang balaan nga martir nga si Pedro, chamberlain ni Diocletian; ug ang mga asawa sa maong mga opisyal, nga pagkahuman midawat sa balaang pagtuo, nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pag-angkon kang Kristo ug ilang gihalad ang ilang kinabuhi alang sa Ginoo. Pagkahuman sa kamatayon niining mga martir, ang ilang panimalay—tanan nga mga sulugoon, mga ulipon ug mga gawasnon—pagkahuman sa ilang pakigpulong-pulong, miingon sa usa ka tingog:

'Tan-awa, ang among mga agalon, nga nagdumala kanamo niining kalibutan, tungod kay ilang gisalikway kini nga panandaliang kinabuhi alang sa balaang pagtuo kang Cristo, nakaabot na sa Gingharian sa Langit ug, tungod kay ilang gibaliwala ang mga butang sa yuta, karon nag-ani sa langitnong mga panalangin: ngano man nga dili nato sundon ang among mga agalon? Adtoa nato si Haring Diocletian ug sultihi siya: kami mga Kristohanon ug gusto namo, kauban sa among mga agalon nga nagpanag-iya kanamo niining kinabuhi, nga madawat ang dili malata nga korona sa umaabot nga kinabuhi.

Pagkahuman nila sa pagdesisyon sa ilang kaugalingon ug sa malipayong pag-uyon sa tanan, giihap nila ang ilang gidaghanon, apil na ang ilang mga asawa ug mga anak, ug nasuta nga usa ka libo ug tulo sila.

Nagkuyog silang mibiyahe, mitindog sila sa atubangan sa hukmanan sa dautang manlulutos nga si Diocletian ug misinggit sila sa usa ka tingog:

'Kristohanon usab kami ug mosunod sa among mga amahan ug mga agalon nga nagbubo sa ilang dugo alang kang Kristo; apan dili kami mosugot sa mga demonyo, ni mosimba sa mga dios-diosan nga bulag, bungol, pipì ug walay kalag!'

Ang emperador, sa pagkakita nga daghan kaayo sila, napuno sa dakong kasuko; apan, sa sinugdan nagkunwari siyang malumo, gisugdan niya sila og lansi gamit ang mahigalaong mga pulong. Miingon siya kanila:

'Ngano man nga nagbuhat kamo og ingon ani ka buang ug boluntaryo nga nagbutang sa inyong kaugalingon sa ingon ani ka dakong pagkaguba? Mas maayo pa nga maminaw kamo kanako, ingon usa ka amahan nga gusto lang kaninyo og maayo, ug maghalad og sakripisyo sa mga dios; pinaagi niini malikayan ninyo ang kabuang nga nakadani kang Eusebius ug sa iyang mga higala, nga mao ang hinungdan sa ilang makalilisang nga kamatayon. "Apan kamo, kon maminaw kamo sa akong mga pulong ug maghalad og sakripisyo sa mga di-mortal nga diyos, makadawat kamo og dakong dungog ug mga gasa gikan kanako, ug, pinaagi sa among grasya, manginadunahan gayud kamo."

Mitubag ang mga santo sa taga-uyamot:

'Dili namo hangyoon ang imong mga gasa ni mahadlok kami sa imong mga hulga, kondili naningkamot kami sa paghalad og halad sa pagdayeg sa Buhing ug Tinuod nga Dios; bahin kanimo, buhata kami unsa ang imong gusto, ug buhata kini dayon: alang kanamo, walay mas bililhon pa kay kang Cristo.'

Si Diocletian, pagkadungog niya niining mga pulong sa mga balaang martir, nahadlok nga basin makapukaw sila og kagubot sa katawhan, kay nakita niya ang dakong kaisog nga ilang gigamit sa pagpanalipod sa ilang pagtuo kang Cristo; Pinaagi sa pag-uyog sa iyang kamot, iyang gisugo ang mga sundalo nga nagbitbit sa ilang mga armas nga palibutan ang tibuok tigum sa mga Kristohanong ; taliwala nila adunay daghang gagmay nga mga bata nga gihuptan sa ilang mga inahan sa ilang mga bukton: ang uban kanila usa ka tuig ang panuigon, samtang ang uban duha o tulo ka bulan pa lang.

Sa dihang napalibotan na sa mga armado ang mga Kristohanon, miingon ang hari kanila:

'Karon, busa, paminawa ang akong tambag ug ipahayag nga mouyon kamo sa paghalad sa mga dios ug pagsimba kanila, aron makabalik kamo sa inyong mga panimalay nga luwas ug himsog; luwasa ang inyong

kaugalingon ug ang inyong mga anak, sama sa akong pagluwas kaninyo, aron dili kamo ug ang inyong mga anak mapukan tungod sa inyong kabuang; kay kung dili kamo maminaw kanako, bisan ang inyong Kristo dili makatabang kaninyo.

Niini mitubag ang mga santo:

Nakat-on kami sa pagsimba sa Usa ka buhing Dios sa langit ug sa Iyang Bugtong Anak ug sa Pulong, ang among Ginoong Jesu-Cristo, pinaagi Kaniya nahimo ang tanang butang, ug sa Iyang Balaang Espiritu; busa, ayaw kami limbonga sa bisan unsang saad sa imong walay pulos nga kalooy: Dili ninyo kami mapangumbinsi sa inyong mga gasa ni mapahadlok sa inyong mga hulga aron ikalimod namo ang among pagtuo kang Kristo among Ginoo ug mosimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag nga inyong gipasidunggan: walay bisan unsa nga mas bililhon o mas gitinguha namo kay kang Kristo, nga buhi hangtod sa kahangturan.

Unya si Diocletian, nga nasuko kaayo, mipahibalo pag-usab sa mga sundalo nga patyon dayon silang tanan. Ug sila, sama sa mabangis nga mga hayop, gisulong ang mga Kristohanon gikan sa tanang kilid ug gipatay sa espada ang balaang mga martir ni Kristo; wala silay gipasagdan, bisan pa ang mga sanggol nga nagasuso sa dughan sa ilang inahan, ug wala'y bisan usa sa 1,003 ka mgasurvived[1713] .

Busa ang balaan nga mga martir ni Kristo nakab-ot ang ilang pagkamartir pinaagi sa tinuod nga pag-angkon kang Kristo, sa ika-13 ka adlaw sa bulan nga gitawag sa mga Ehipsiyo nga 'Mehir'—nga katumbas sa Pebrero 7 sa atong kalendaryo—sa Nicomedia, ang metropolitano nga sentro sa probinsya sa Bithynia[1714] , atol sa paghari ni Diocletian; – ug nagahari kanamo niadto, sama sa Iyang paghari karon ug paghari hangtod sa walay katapusan, si Jesu-Kristo, ang Tinuod nga Dios ug among Manluluwas, Kang Kinsa ang himaya ug dayeg, kauban sa Dios Amahan ug sa Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, hangtod sa kahangturan, amen.

21 Pebrero

8 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Teodoro nga Stratelates, ang Dakong Martir.

Kumemorasyon sa 8 Pebrero

Ang daotan nga Emperador Licinius[1715] , pagkahuman niyang gikuha ang pamuno pagkahuman sa daotan nga Maximian ug paggaya kaniya sa tanang butang, dayon gipahigayon ang usa ka dakong pagpanlupig batok sa mga nailhan tungod sa ilang pagkamatinud-anon; nagpadala siya og usa ka mando bahin niining daotan nga sugo ngadto sa tanang siyudad ug yuta. Niadtong panahona, daghan kaayong maisugong sundalo ni Kristo ang napatay: gipatay ni Licinius ang kap-atan ka martir sa Sebaste, ingon man ang bantugang mga sundalo ug mga prinsipe sa iyang kaugalingong korte, ug sa katapusan gipatay ang tulo ka gatos ka lalaki gikan sa Macedonia.

Sa dihang nakita sa dautang Licinius nga hapit tanan nga Kristohanon, nga wala magtagad sa iyang sugo, nagahalad sa ilang kaugalingon sa kamatayon alang sa balaan nga pagtuo, iyang gisugo nga pangitaon lamang ang labing bantugan ug mahimayaon sa ilang taliwala—mao ang mga anaa sa iyang kasundalohan o nagpuyo sa mga siyudad—ug gisugo nga sila lamang (nga wala magtagad sa kadaghanan sa mga ordinaryong tawo) pugson sa pagsimba sa mga dios-diosan; Naglaum siya nga pinaagi sa kahadlok mapugos ang tanan nga naa sa iyang gahum nga magpabilin nga matinud-anon sa pagsimba sa mga dios-diosan.

Samtang gipangita uban sa dakong kugi ang labing inila nga mga Kristohanon bisan asa, si Licinius, nga anaa niadto sa Nicomedia, nakahibalo nga sa Heraclea[1716] , duol sa Itom nga Dagat, nagpuyo ang usa ka balaan nga

---

[1713] Namatay sila niadtong 303.

[1714] Bithynia – usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor. Nicomedia – ang kapital sa Bithynia, paboritong puy-anan ni Emperador Diocletian.

[1715] Licinius – usa ka Romanong emperador sa sidlakan nga bahin sa imperyo, nga naghari gikan sa 307 hangtod sa 324.

[1716] Heraclea – usa ka siyudad sa Pontus, sa amihanang bahin sa Asia Minor.

tawo nga ginganlan og Theodore Stratelates, nga usa siya ka Kristohanon ug daghan ang iyang gipakabig ngadto kang Kristo.

Si Santo Teodoro lumad sa Euchaita[1717] , nga nahimutang dili kaayo layo sa siyudad sa Heraclea; siya usa ka maisugon ug batid nga tawo, ug gwapo kaayo ang hitsura; labaw pa, siya nailhan tungod sa iyang kinaadman ug dakong elokwensya, nga gitawag siya nga 'vrioritor', nga nagpasabot og labing maalamon nga orador[1718] . Sa sugo sa hari, gitahasan siya nga stratilates, o usa ka kumander sa militar, ug ang siyudad sa Heraclea gibutang ilawom sa iyang mando; busa siya gipanalanginan tungod sa iyang kaisog, nga nahibal-an sa tanan pagkahuman niyang gipatay ang halas sa Euchaita.

Dili layo sa lungsod sa Euchaita, sa amihanan niini, adunay usa ka walay sulod nga kapatagan, ug sa sulod niini usa ka dakong bangin, diin nagpuyo ang usa ka dambuhang bitin. Sa matag higayon nga kini mogawas gikan sa bangin, ang yuta mokurog sa maong dapit; ug sa pagawas niini, gilamoy niini ang tanan nga masugat niini, tawo ug hayop.

Pagkadungog niini, ang maisugong mandirigma ni Kristo, si San Teodoro, nga anaa pa sa kasundalohan niadtong panahona, nga wala magpahibalo sa bisan kinsa sa iyang tuyo, mibiyahe nga nag-inusara aron atubangon kana nga mabangis nga bitin.

Gidala ra niya ang iyang kasagarang mga armas, samtang sa iyang dughan gisul-ob niya ang usa ka bililhon nga krus. Miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Moadto ko ug luwason ang akong yutang natawhan gikan niining mabangis nga bitin pinaagi sa gahum ni Kristo.'

Pag-abot niya sa maong uma, nakakita siya og taas nga sagbot, ni-baba siya sa iyang kabayo ug nagpahulay. Sa maong yuta nagpuyo ang usa ka matinud-anong babaye nga ginganlan og Eusebia. Siya usa ka tigulang nga babaye; pipila ka tuig ang milabay, pagkahuman niyang makuha ang halangdong mga labi ni San Teodoro Tyron, nga namartir atol sa paghari ni Maximian ug Maximinus, gilubong niya kini uban sa humot nga mga panakot sa iyang balay sa Euchaita ug gisaulog ang iyang handumanan matag tuig. Kining babaye, sa dihang nakita niya kining ikaduhang Teodoro, usa ka mandirigma ni Kristo nga nailhan nga 'stratelates', nga natulog sa maong uma, miduol kaniya uban sa dakong kahadlok; ug sa paghikap sa iyang kamot, gipukaw niya siya, nga nag-ingon:

'Bangon, igsoon, ug biyaan kining dapita karon dayon: kay wala ka ba kahibalo nga daghan na ang nakasinati og malupit nga kamatayon dinhi mismo? Busa, bangon dayon ug padayon sa imong dalan.'

Ang matarong nga martir ni Kristo, si Teodoro, mibangon ug miingon kaniya:

'Unsa nga kahadlok ug kahilakaw ang imong gipasabot, inahan?'

Ang sulugoon sa Dios, si Eusebia, mitubag kaniya:

– Anak ko, usa ka dakong bitin ang nagpuyo dinhi, mao nga walay bisan kinsa ang angay moanha dinhi: matag-adlaw kining bitin, mogawas gikan sa iyang lungib, makakita kini ug usa ka tawo – bisan tawo o hayop – ug dayon patyon ug kan-on kini.

Ang maisugong mandirigma ni Kristo, si Teodoro, mitubag:

'Lakaw paatras ug barog sa layo gikan niining dapita, ug imong masaksihan ang gahum sa akong Kristo.'

Ang babaye, sa iyang pagpalayo gikan sa maong dapit, nahulog sa yuta, nagahilak ug nagasinggit:

'O Dios sa mga Kristohanon, tabangi siya karon nga takna!'

Unya ang balaan nga martir nga si Teodoro, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, gitumbok ang iyang dughan ug, samtang nagtutok sa langit, misugod sa pag-ampo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, nga misidlak gikan sa Pag-anaa sa Amahan, nga mitabang kanako sa mga gubat ug naghatag kanako og kadaugan batok sa akong mga kaaway – Ikaw mao gihapon karon, Ginoong Kristo Dios: busa, padalani ako og kusog gikan sa Imong balaan nga kahitas-an, aron mapildi nako kini nga kaaway – ang bitin.'

Unya, mitan-aw sa iyang kabayo sama sa usa ka tawo, miingon siya:

[1717] Euchaita – usa ka siyudad sa amihanan sa Asia Minor, dili layo sa Heraclea; karon nailhan nga Marsivan.

[1718] Gikan sa Griyegong pulong nga 'ristor' – orador, retoriko – ug 'vri' – usa ka dili mapabulag nga pantig nga nagpalalom sa kahulugan sa pulong nga gikombinar niini.

'Nasayud kami nga ang gahum ug kusog sa Dios anaa sa tanang butang, sa tawo ug sa hayop; busa, tabangi ako, pinaagi kang Cristo, aron mapildi nako ang kaaway.'

Ang kabayo, pagkadungog sa mga pulong sa iyang agalon, mihunong, nagpaabot sa pagpakita sa bitin. Unya ang martir ni Kristo, miduol sa bangin, misinggit sa kusog ngadto sa bitin:

'Naga-istorya ko kanimo ug nagmando kanimo sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga gilansang sa krus sa Iyang kaugalingong kagustuhan alang sa katawhan: paggawas gikan sa imong lungib ug pag-uyog paingon kanako.'

Ang bitin, sa pagdungog sa tingog sa balaan, mibangon, ug sa kalit lang nangurog ang yuta sa maong dapit. Si San Teodoro, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, misaka sa iyang kabayo, nga misamad ug gitaptapan ang bitin samtang kini migawas, ug mitindog ibabaw niini gamit ang upat ka kuko.

Unya si Teodoro, ang mandirigma ni Kristo, gisuntok ang bitin sa iyang espada ug, pagkahuman niya kini patyon, nagpahayag:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, nga nadungog Mo ako niining takna ug gitagaan Mo ako og kadaogan batok sa bitin!'

Pagkahuman niini, siya nakabalik nga luwas sa iyang rehimento, naglipay ug naghimaya sa Dios. Ang mga lungsuranon sa Euchaita ug ang mga silingan, pagkadungog niini, miadto sa maong uma ug, sa pagkakita sa bitin nga gipatay ni Santo Teodoro, nangahibulong ug misinggit:

'Dako kaayo ang Dios ni Theodore!'

Unya daghan kaayong mga tawo ang mituo kang Kristo, labi na ang mga sundalo, ug silang tanan, pagkahuman nabunyagan, nahimong usa ka panon ni Kristo, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo.

Pagkahuman niini, si San Teodoro, samtang nagpuyo sa Heraclea, nagwali kang Kristo, ang tinuod nga Dios, ug daghan sa mga pagano ang nibalik kang Kristo. Adlaw-adlaw ang mga lungsoranon magkatigum alang sa bunyag, ug hapit tibuok Heraclea midawat na sa balaan nga pagtuo.

Pagkadungog niini sa tanan, ang dautang Haring Licinius nasuko kaayo ug nagpadala og mga opisyal gikan sa Nicomedia—diin siya nagpuyo niadtong panahona—paingon sa Heraclea, kauban ang iyang mga guwardiya, aron dakpon si Theodore nga Stratilates ug dad-on siya kaniya uban sa dungog.

Pag-abot nila sa Heraclea, gidawat sila ni San Teodoro uban sa dungog: gipahimulosan niya sila ug gihatagan ang matag-usa og regalo, nga angay sa mga sulugoon sa hari. Unya gisugdan nila ang pag-awhag sa santo nga moadto kang Licinius:

'Adto kamo,' ingon nila, 'sa Nicomedia, ngadto sa hari nga naghigugma pag-ayo kanimo; kay sa pagkadungog niya sa imong kaisog, imong kaanyag ug imong kinaadman, nagdali siya nga makakita kanimo, nga nagtuyo sa pagpasidungog sa imong kaisog uban sa angay nga dungog ug mga gasa.'

Mitubag kanila si San Teodoro:

'Himoon ang kabubut-on sa hari ug ang inyong gusto; malipayon lang kamo ug magsaulog karon, ug ugma buhaton nato ang angay buhaton.'

Tulo ka adlaw na ang nilabay, ug bisan pa sa mga hangyo sa mga sugo nga mouban si Santo Teodoro kanila ngadto sa hari, nagpabilin siya sa iyang siyudad. Unya, pagkahuman niyang gipabilin ang pipila sa mga sugo sa hari uban kaniya, gipadala ni San Teodoro ang uban pabalik sa hari uban sa usa ka sulat diin iyang gipatin-aw nga dili niya mabilin ang iyang siyudad sa panahon nga adunay dakong kagubot sa mga tawo: kay 'daghan,' iyang gisulat, 'nga mibiya sa mga dios sa ilang mga amahan, nagasimba kang Kristo, ug hapit na ang tibuok siyudad, nga mihawa sa pagsimba sa mga dios, nagahimaya kang Kristo, ug adunay katalagman nga ang Heraclea mobulag sa imong gingharian'; 'busa,' iyang gipadayon, 'palihug paningkamoti, O Hari, ug personal nga anhi, dad-a uban nimo ang mga estatwa sa labing himayaong mga dios – buhata kini sa duha ka rason:

1) aron pahupayon ang mga mapanghimagsik nga tawo, ug

2) aron mabalik ang karaang pagka-matood; kay kon ikaw mismo, kauban namo, maghalad og sakripisyo kanila sa atubangan sa tanang katawhan, ang mga tawo, sa diha nga makakita nga nagasimba kami sa dagkong mga dios, mosunod sa among ehemplo ug mapalig-on sa pagtuo sa ilang mga katigulangan."

Nagsulat si San Teodoro niining sulata ngadto kang Emperador Licinius, nga nag-awhag kaniya nga moanha sa Heraclea: gusto sa santo nga mag-antos sa iyang kaugalingong siyudad, aron kini mapasanto sa iyang

dugo nga gibubo alang kang Kristo, ug aron mapalig-on ang uban sa balaang pagtuo pinaagi sa iyang pagkamartir ug maisugong buhat.

Gidawat ni Emperador Licinius kining sulat gikan sa Stratilates ug sa pagbasa niini, nalipay kaayo siya.

Walay paglangan, gidala niya uban ang mga walo ka libo ka sundalo ug ang labing bantugan nga mga lungsoranon sa Nicomedia, ug malipayon siyang mibyahe uban sa iyang mga prinsipe ug mga dignitaryo paingon sa Heraclea; gidala usab niya uban ang mga dios-diosan sa mga diyos nga labing girespeto sa katawhan—ang bulawan ug pilak.

Niadtong gabii mismo, samtang nag-ampo si San Teodoro sumala sa iyang batasan, nakakita siya og panan-awon: daw naa siya sa usa ka templo nga nabuka ang atop, ug gikan niini misidlak ang langitnong kahayag, sama sa usa ka dakong suga, nga nagpasiga sa iyang ulo; unya nadungog ang usa ka tingog:

'Ayaw kahadlok, Theodore, anaa ako uban kanimo!'

Pagkahuman niana, mihunong ang panan-awon.

Unya nasabtan ni San Teodoro nga miabot na ang panahon aron siya mag-antos alang kang Kristo, ug nalipay siya, nga nagdilaab ang espiritu. Pagkadungog nga nagkadool na ang tsar sa siyudad, misulod siya sa iyang kwarto sa pag-ampo ug nag-ampo uban sa mga luha, nga miingon:

'Ginoo, Makagagahum nga Dios, nga dili mobiya sa mga nagbutang sa ilang paglaum sa Imong kaluoy, apan nagapanalipod kanila, kaluy-i usab ako, ug panalipdi ako pinaagi sa Imong pag-ampo gikan sa limbong sa kaaway—aron dili ako mapukan sa akong mga kaaway, ni pasagdan nga malipay ang akong kaaway kanako; Tabangi ako, akong Manluluwas, sa paghukom nga nagpaabut kanako, nga akong gitinguha kaayo nga pag-antuson tungod sa imong balaan nga ngalan; lig-ona ug patibaya ako, ug hatagi ako og kusog nga makabarog alang kanimo nga maisugon, bisan pa sa pagdugo, ug itugyan ang akong kinabuhi tungod sa akong gugma kanimo, sama sa imong paghigugma kanamo, nga gitugyan nimo ang imong kinabuhi sa krus alang kanamo.

Pagkahuman sa pag-ampo uban sa mga luha, gihugas ni San Teodoro ang iyang nawong. Unya, pagkahuman niyang gisul-ob ang puti nga bisti, misakay siya sa iyang kabayo—mao gihapon kana nga kabayo diin kaniadto niya gipatay ang halas sa Euchaita—ug uban sa iyang hukbo ug sa mga lungsoranon, migawas siya aron sugaton ang hari; sumala sa angay, miyuko siya sa atubangan niya ug, sa matinahuron nga pag-abi-abi, miingon:

'Mabuhi, Labing Banal nga Hari, Labing Gamhanang Awtokrat!'

Gidawat usab sa hari si San Teodoro uban sa dakong kalooy; gihalokan niya siya sa aping ug miingon:

'Maglipay ka, O labing gwapong batan-on, maisugong mandirigma, himayaong kumander, ug masidlak sama sa adlaw—labing maalamon nga tigbantay sa mga balaod sa atong mga katigulangan ug takos sa diyadema! Angay ra gayud nga ikaw ang mahimong hari pagkahuman nako.'

Nag-istorya sila nga malumo ug malipayong paagi, misulod sila sa siyudad uban sa tunog sa mga tambol ug trumpeta, ug pareho silang natulog nga malipayon niadtong adlawa.

Sa buntag, sa dihang napreparar na ang maharlikang trono sa usa ka hataas nga plataporma sa plasa sa tunga-tunga sa siyudad, miabot si Haring Licinius uban sa tibuok niyang pangalagad ug kang Theodore Stratelates; ug sa dihang naupo na siya sa trono, misugod siya sa pagdayeg sa siyudad, sa mga lungsoranon niini ug kang Santo Stratelates, nga nagaingon:

'Sa tinuod, angay gayud kining dapita tawgon nga trono sa Dios: angay kini pasidunggan ingon ikaduhang langit para sa katawhan; dako kini nga siyudad, ug daghan ang mga pumoluyo niini, ug labaw pa, matinud-anon ug matinugot sila sa ilang mga dios. Sa tinuod, sa walay lain dapit gipasidunggan ang atong mga dagkong dios sama sa pagpasidungga kanila dinhi; ug wala nay mas angay ug angayan nga lugar para sa pagsimba sa mga dagkong diyos kaysa niini; maong si Heracles, kana nga katingalahan ug labing maisugon sa among mga diyos, anak sa dakong diyos nga si Deus ug sa diyosa nga si Alcmene[1719] , nahigugma niining dapita ug ginganlan kini og Heraclea sumala sa iyang kaugalingon; ug sa tinuod, Teodoro, angay kaayo kini nga mahimong imong gingharian:

[1719] Heracles o Hercules – usa ka bayani sa karaang mga sugilanon sa Griyego, nga nagrepresentar sa pisikal nga kusog sa tawo ug pagkahuman girespeto sa mga karaang Griyego isip usa sa ilang pinalanggang mga diyos. Si Zeus girespeto sa mga karaang Griyego isip amahan sa mga diyos ug tawo, magmamando sa langit ug yuta, nga nagpadala og dalugdog ug kilat paingon sa yuta. Si Alcmene, sumala sa mga mitolohiyang Griyego, usa ka mortal nga babaye nga nabuntis ug nanganak kang Heracles pinaagi kang Zeus.

angay kaayo nga ikaw ang magpanag-iya niining katingalahang siyudad, ug ikaw ra ang angay nga magdumala sa ingon nga katawhan. Kay gihatagan nimo og dungog ang among mga diyos, ug ang tanan nimong gugma gipunting kanila; sa adlaw ug sa gabii, wala kay lain nga giatiman gawas sa pagsiguro nga malipay ka sa karaang mga diyos sa Heleniko. Busa, ipakita karon ang imong gugma kanila ug halad-a sila og halad uban sa pagsimba, aron makita sa tibuok katawhan ang imong debosyon sa mga dios ug maila nga ikaw usa ka matinud-anong higala sa mga dagkong dios ug makapahimuot sa hari.

Mao kini ang gisulti ni Licinius, nga nagdayeg ug nag-uyon sa santo. Mitubag si Santo Teodoro sa hari ingon niini:

'Magkinabuhi ka og dugay, O Hari. Matuman unta ang imong kabubut-on; hatagi lang ko karon sa mga larawan sa dagkong diyos Hellenic nga gidala nimo—ang bulawan ug pilak—aron karong gabii ug sa sunod, una nakong pasidunggan sila sa akong kaugalingong balay pinaagi sa halad, insenso, ug humot nga lana; ug unya, kon imo akong sugoon, maghalad ko kanila sa hayag sa atubangan sa tanang katawhan."

Ang hari, sa pagdungog niini, nalipay kaayo. Gidumala dayon niya nga dad-on kaniya ang mga bulawan ug pilak nga diyos-diyosan. Si Santo Teodoro, pagkahuman niyang nadala kini, mipauli ug didto, sa gabii, gipisot ug gipikas-pikas niya kini ngadto sa gagmay nga piraso, nga iyang gipang-apod-apod sa mga kabus.

Paglabay sa duha ka adlaw, gipatawag sa hari ang santo, ug gisugo siya nga tumanon ang iyang saad ug, niadtong maong adlaw, maghalad og sakripisyo sa mga dios sa atubangan sa tanang katawhan. Si Teodoro, nga nakapromisa nga buhaton kini tanan, midali ngadto sa palasyo sa hari , ug ang hari, kauban siya, misakay paingon sa plasa sa sentro sa siyudad; didto, samtang naglingkod sa iyang trono, miingon siya kang Santo Teodoro:

'O labing maalamon Theodore, maayong kumander, gipasidunggan sa mga hari nga miuna kanato! Miabot na karon ang adlaw sa halad ug selebrasyon. Busa, halara sa mga dios sa atubangan sa tanang katawhan, aron makita sa tanang lumolupyo ang imong pagrespeto kanila ug, pinaagi niini, mas mapisan ug mas masigasig pa sila sa ilang kaugalingong halad.'

Samtang nagasulti pa ang hari, usa sa mga senturiyon nga nagbarog didto, nga ginganlan og Maxentius, miingon kaniya:

'Nagpanumpa ko sa mga dagkong diyos, Oh Hari, nga ginadani ka karon niining walay-diyos nga si Theodorus. Kay gahapon nakita nako ang bulawanong ulo sa diyosa nga si Artemis[1720] sa kamot sa usa ka pulubi nga naglakaw-lakaw samtang naglipay. Gipangutana nako siya, "Asa nimo kini nakaplagan?" Ug gisulti niya nga gihatag kini kaniya ni Theodorus Stratelates.'

Pagkadungog niini, nangurog si Haring Licinius ug, nalibog, nagpabilin siyang hilom sulod sa dugay nga panahon.

Unya si Santo Teodoro miingon kaniya:

'Mao kini ang kahulugan sa gahum ni Cristo alang kanako: tanan nga gisulti kanimo ni Maxentius nga senturyon, O Hari—tinuod gayud ang tanan, ug maayo nga akong gipukan ang inyong mga diyos-diyosan. Kay kung dili gani nila matabangan ang ilang kaugalingon samtang gipukan, unsaon pa kaha nila pagtabang kanimo?'

Si Licinius, pagkadungog sa tubag ni Santo Teodoro, nagpabilin nga walay pulong sulod sa pila ka gutlo, sama sa usa ka bingi nga nawala ang iyang rason. Naglingkod sa dakong kasubo, gisandig ang ulo sa iyang tuo nga kamot, nagasubo ug nagahilak, sa katapusan mitingog siya:

'Alas sa ako, alas sa ako! Giunsa ko pagpasipala! Ug unsa kaha akong isulti karon, unsa kaha akong buhaton—wala ko kahibalo. Ingon nga ako ang labing gamhanan sa mga hari ug nakatigom og daghang kaaway, miadto ko niining walay pulos nga tawo, ug karon ginakatawaan ko sa tanan nakong kaaway, labi na kay gipukan niining gisumpa nga tawo ang akong mga diyos nga mananaog ug gihatag pa sa mga kabus.

Unya, mituyok siya ngadto sa santo ug miingon:

Teodoro, mao ba kini ang imong pagbaylo sa mga diyos sa mga gasa nga ilang gihatag kanimo? Mao ba kini ang akong gilauman sa dihang gipahimuslan tika sa dagkong dungog? Ug mao ba kini ang hinungdan nganong mibiya ko sa Nicomedia aron moanha kanimo karon? O dautan ug malaut nga tawo! Tinuod gayud, ikaw ang anak sa limbong ug lungib sa kadautan, nga nagdani kanako dinhi pinaagi sa pagpangdayeg. Apan nagasaar

[1720] Si Artemis, o Diana, sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego, mao ang diyosa sa bulan ug sa pangayam.

ako kanimo sa gahum sa akong mga dagkong dios nga dili ko kini pasagdan, ug ang imong limbong dili mahuman sa maayo para kanimo.

Mitubag ang santo kang Licinius:

17211722'Bogo nga hari, ngano kaayo ka nasuko? Tan-awa sa imong kaugalingon ug sabta ang gahum sa imong mga dios. Kung tinuod silang mga dios, ngano wala nila gitabangan ang ilang kaugalingon? Ngano man nga wala sila nasuko kanako sa dihang gipikas-pikas ko sila, ug ngano man nga wala sila nagpadala og kalayo gikan sa langit aron pagsunogon ko? Apan mga butang sila nga walay kalag ug walay gahum, nga dali ra maputol sa kamot sa tawo sama sa bulawan ug pilak. Ikaw, O Hari, nasuko ug nasuklam, apan kataw-anan kanako ang imong kabuang. Nasuko ka ug naglagot, apan ako nagpakaisog ug wala magtagad sa imong kasuko. Nagasubo ka, apan ako malipayon sa pagkaguba sa imong mga dios. Ginasupak nimo ang Ginoo, apan ako nagpanalangin kaniya. Nagapanamastamas ka sa tinuod nga Dios, apan ako nagadayeg kaniya pinaagi sa kanta. Nag-alagad ka sa mga patay nga diyos, samtang ako nag-alagad sa Buhing Dios. Nag-alagad ka sa malaut nga Serapis, samtang ako nag-alagad sa akong labing putli ug dungog nga Ginoong Kristo, nga naglingkod ibabaw sa labing putli nga mga Serapim. Gihigugma nimo ang makalilisang nga Apollo, samtang ako nagpasidungog sa Dios nga buhi hangtod sa kahangturan. Ikaw mao ang 'Thracian coal'[1723] , samtang ako mao ang Prinsipe sa Roma; ikaw si Licinius, ang 'Blower', samtang ako si Theodore, ang 'Gasa sa Dios'[1724] . Busa, O Hari, ayaw kasuko o paglagot; pinaagi sa ingon niana, imong gipadayag lang ang imong sulod nga kasakit ug mahimo kang sama sa asno o sa mulo.

Unya si Haring Licinius, nga mas naglagot pa, nagmando nga ipahigda nga hubo ang santo sa porma sa krus ug bug-atan siya og latigo nga hinimo sa hilaw nga litid sa baka.

Ug gibugbog sa mga sundalo ang balaan nga martir nga walay kalooy, nag-ilis-ilis sila, nga usahay tulo, usahay upat ka sundalo ang mopukpok kaniya; ug niining panahona, nakadawat si San Teodoro og 600 ka hampak sa likod ug 500 sa tiyan.

Apan gipakaulaw siya ni Haring Licinius, nga miingon:

'Teodoro, pag-antus pa gamay, hangtod moabot kanimo si Kristo nga imong Dios, nga mopaluwas kanimo gikan sa kamot sa imong magpahirap.'

Mitubag ang santo:

'Buhaton ninyo kanako ang inyong gusto, ug ayaw kamo pagduha-duha: kay ni ang kasubo, ni ang kaguol, ni ang mga samad, ni ang espada, ni bisan unsang lain pang pag-antos ang makabulag kanako sa gugma ni Cristo.'

Unya ang hari, nga nagdilaab sa mas dako pang kasuko, miingon:

'Nag-angkon pa ba ka kang Kristo?'

Ug gisugo niya nga bugbog-on pag-usab nga walay kalooy sa likod sa balaan nga martir gamit ang mga tungkod nga lata, ug dayon hikason ang iyang lawas gamit ang mga kuko nga puthaw ug pasunogon gamit ang nagdilaab nga kandila, samtang ang iyang mga samad gipahid-pahid sa hait nga mga piraso sa palayok.

Ang santo, nga nag-antos sa tanan niini uban sa kaisog, wala'y lain gisulti gawas sa: 'Gloria kanimo, akong Dios!' Human sa tanang pag-antos, gisugo sa hari nga ipriso si Santo Teodoro, igapos ang iyang mga tiil sa kadena, ug dili siya hatagan og pagkaon sulod sa lima ka adlaw. Paglabay sa lima ka adlaw, gisugo niya nga andamon ang krus ug ipako ang santo niini.

Ug busa, sama sa atong Ginoong Kristo nga gipako ni Pilato kaniadto, karon gipako usab si San Teodoro ni Licinius, gipako sa krus ang iyang mga kamot ug mga tiil.

Apan ang malupit nga mga tigpahirap nangita pa og paagi aron madugangan pa ang pag-antos ug kasakit sa santo. Gituslok nila ang usa ka taas ug hait nga pako sa iyang lawas ug gipanghiwa ang iyang lawas gamit ang labaha; samtang ang mga batan-on ug mga batang lalaki nagpahugot sa ilang busog ug nagpusil sa iyang nawong, nga ang mga itlog sa iyang mata nabuthan sa mga pana.

[1721] Si Serapis mao ang Ehipsiyong diyos sa mga kalag sa mga patay, nga gihangyo isip manluluwas gikan sa sakit ug kamatayon. Sunod, ang pagsimba kaniya mikaylap sa Gresya ug Roma, diin kini nahimong laganap kaayo.

[1722] Apollo – ang Greko-Romanong diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag.

[1723] Ang palayaw nga 'Licinius' nagtumong sa iyang mapainubsanon nga gigikanan sa Thrace.

[1724] Si Licinius, nga gihubad gikan sa Latin, nagpasabot og 'magtuyop'; si Theodorus, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'gasa sa Diyos'.

'Ako,' ingon sa kronikista sa iyang mga pag-antos, '[1725] -Uar, ang notaryo,' 'sa pagkakita sa tanang makalilisang nga pag-antos ug daw nadungog ang iyang sulod nga mga hungihong sa kasakit, gilabay nako ang libro diin ako nagrekord niini tanan, ug, sa paghulog nako sa akong kaugalingon nga nagahilak sa iyang mga tiil, miingon:

'Panalangini ako, ginoo, panalangini ako! Ipanulti kanako ang imong katapusang mga pulong, kanako nga imong sulugoon!'

Ug ang akong ginoo, si Teodoro, ang mananakop ni Kristo, miingon kanako sa malinawong tingog:

'Uar, ayaw biyai ang imong katungdanan, ug ayaw hunonga ang pagpamatuod sa akong mga pag-antos; ilarawan kini, ilarawan usab ang akong pagpanaw, ug timan-i ang adlaw niini.'

Unya, samtang nagtuaw ngadto sa Ginoo, miingon ang balaan:

'Ginoo, gisultihan Mo ako kaniadto: "Anaa ako uban kanimo." Ngano karon gibyaan Mo ako? Tan-awa, Ginoo, giunsa ko pagkapikas-pikas sa mga buangis nga hayop alang sa Imong tultol: ang mga mata sa akong mata nabuthan, ang akong lawas nabungkag sa mga samad, ang akong nawong napikas-pikas, ang akong mga ngipon napisag; ang akong mga bukog ra ang nagbitay sa krus; hinumdumi ako, Ginoo, samtang nag-antos ako sa krus alang kanimo: alang kanimo akong gisagubang ang puthaw, kalayo ug mga pako; karon dawata ang akong espiritu, kay nagbulag na ako sa kini nga kinabuhi.

Sa pagkatinuod, ang tibuok lawas ni Teodoro gipikas-pikas.

Si Licinius, nga nagtuo nga namatay na ang martir, gibyaan siyang nakabitay sa krus. Apan tan-awa, sa unang bantay sa gabii, gikuha sa Anghel sa Ginoo ang balaang martir gikan sa krus ug gibalik siya sa sama nga kahimtang sa panglawas ug kaayohan sama sa kaniadto; samtang gisal-ut siya, miingon ang Anghel kaniya:

'Maglipay ka ug pakusga sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Cristo; tan-awa, ang Ginoo anaa uban kanimo; ngano man nga imong giingon nga gibyaan ka Niya? Busa, tuman-a hangtod sa katapusan ang imong buhat, ug moanha ka sa Ginoo aron madawat ang korona sa pagkawalay kamatayon nga gitagana para kanimo.'

Pagkahuman niya pagsulti niini sa balaan nga martir, ang Anghel nahimong dili makita. Human niini, ang balaan nga martir Teodoro, samtang nagpasalamat sa Dios, misugod sa pagkanta ingon niini: *'Itaas tika, O Dios ko, Hari ko, ug pagapanalanginan ang imong ngalan hangtod sa kahangturan'* (Salmo 144:1).

Apan ang dautang Licinius, bisan pa sa dili pa kaagahon, nagpadala sa duha sa iyang senturyon, sila Antiochus ug Patricius, nga nagmando kanila:

'Adto ug dad-a kanako ang lawas ni Teodoro, nga namatay sa pag-antos: ibutang ko kini sa usa ka lata nga kahon ug ilabay ko kini sa kalawoman sa dagat, aron dili kini makuha sa mga buang nga Kristohanon.'

Sa dihang mibiyahe sila ug naduol sa dapit diin gipako si Theodore, ilang nakita ang krus, apan ang martir nga gipako niini wala didto. Ug miingon si Antiochus kang Patricius:

'Tinuod gayud ang gisulti sa mga Galileanhon[1726] , nga ang ilang Kristo nabanhaw gikan sa mga patay. Tingali gibanhaw usab Niya ang Iyang sulugoon nga si Theodore gikan sa mga patay.'

Niining takna, si Patricius, samtang nagkadool sa krus, nakakita kang Santo Teodoro nga naglingkod sa yuta ug nagdayeg sa Ginoo. Unya misinggit si Patricius sa kusog nga tingog:

'Dako ang Dios sa mga Kristohanon, ug walay lain nga dios gawas Niya!'

Pagkahuman niini, miduol ang duha ka senturyon sa santo ug miingon:

'Gina-ampo namo kanimo, martir ni Cristo, dawata kami, kay sugod karon kami usab mga Kristohanon.'

Ug niadtong adlawa, ang duha ka senturyon, kauban ang pitopulo ka sundalo, mituo kang Kristo.

Pagkadungog niini ni Licinius, gipadala niya ang iyang gobernador, si Sixtus, kauban ang tulo ka gatus ka sundalo, aron patyon ang tanan nga mituo kang Kristo.

Pag-abot niining mga sundalo ug pagkakita sa mga milagro nga gihimo ni San Teodoro pinaagi sa gahum ni Kristo, dali sila mituo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ug usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga tawo ang nangabot sa maong dapit, ug silang tanan misinggit:

[1725] Notaryo – usa ka manunulat. Sa sayong panahon sa Kristohanong panahong, kini ang kasagarang gigamit nga termino alang sa mga sekretaryo sa imperyo nga nagpamatood sa mga dokumento.

[1726] Kini mao ang mapangdaot nga termino nga gigamit sa mga pagano aron itawag ang mga Kristohanon, tungod kay nagtuo sila nga si Kristo naggikan sa Galilea, usa ka rehiyon nga daotan ang dungog bisan sa mga Hudiyo.

'Usa ra ka Dios, ang Dios sa mga Kristohanon, ug walay lain nga dios gawas Niya!'

Ug usab:

'Kinsa kaha ning tortyurero nga si Licinius? Bato-a nato siya! Para kanato, usa ra ka Dios ug Hari – si Kristo, sama sa gipangwali ni Teodoro!'

Ug misugod ang kagubot ug panagbangi sa taliwala sa mga tawo, ug nagsugod pa gani ang pagdala og dugo.

Usa ka sundalo nga ginganlan og Leander midagan paingon sa nahitaboan nga gikuha ang iyang espada ug misulong kang Theodore, aron siya patyon niini. Apan si Sixtus, ang gobernador sa hari, mipugong kaniya, gikuha ang espada sa iyang kamot ug gipatay siya. Usa pa ka mandirigma nga ginganlan og Mirpos, lumad sa mga Ugrian[1727] , misulong sa hari nga gobernador Sixtus ug gipatay siya.

Si San Teodoro, nga gustong pahunongon ang pag-alsa sa katawhan, misinggit sa kusog:

'Pahunong, akong hinigugma! Ang akong Ginoong Jesu-Cristo, samtang nagbitay sa Krus, gipugngan ang mga Anghel, aron dili sila magpanimalos sa katawhan.'

Pagkahuman sa pagpakigpulong ni martir Teodoro sa katawhan, nga naghangyo ug nagpahimangno kanila, mihunong ang kasaba ug kagubot sa publiko.

Niadtong panahona, ang balaan nga martir naglabay sa kilid sa bilanggoan, gisundan sa tibuok katawhan ug sa mga sundalo; samtang ang mga priso nga naglingkod sa ilang mga selda misinggit sa kusog ngadto sa santo:

'Kaluy-i kami, alagad sa Labawng Dios!'

Pinaagi sa iyang mga pulong, gipagawas sila sa balaan gikan sa ilang mga gapus, gibuksan ang mga pultahan sa bilanggoan ug miingon kanila:

'Lakaw kamo sa kalinaw, mga tawo, ug hinumdumi ako.'

Ug ang tibuok siyudad nagtigom, ug ang tanan mibiya sa pagsimba sa diyos-diyosan ug gipadayeg si Kristo – ang Usa ka Dios.

Niadtong panahona, ang mga masakiton nangaayo, ug ang mga demonyo gipahawa gikan sa mga tawo. Kinsa man ang gihikap sa balaan sa iyang kamot, o bisan kadtong nakahikap lang sa iyang bado, dayon nangaayo.

Unya usa sa mga katiwala ni Licinius, sa dihang nakita niya ang nahitabo, miduol kaniya ug miingon:

'Ang tibuok siyudad, nga mibiya sa mga diyos, mituo na kang Kristo pinaagi sa mga pagtulon-an ug gahum ni Teodoro.'

Ang hari, napuno sa kasuko, dayon nagpadala og usa ka sundalo aron putlon sa ulo si Santo Teodoro. Apan sa dihang nakita kini sa mga tawo, misinggit na usab sila ug nagrebelde: mitindog batok kang Licinius, naningkamot sila nga patyon ang iyang sulugoon. Unya ang santo misugod sa pagdasig sa mga tawo nga biyaan kini nga tuyo. Miingon siya:

'Mga igsoon ug mga amahan! Ayaw kamo pag-alsa batok kang Licinius: kay siya usa ka alagad sa iyang amahan, ang yawa, samtang karon angay na nga moadto ako sa akong Ginoong Jesu-Kristo.'

Pagkahuman niya niini, misugod siya sa pag-ampo sa Dios ug, human sa taas nga pag-ampo, gipanalanginan niya ang mga tawo.

Unya, pagkahuman niya sa paghimo sa tanda sa krus, miingon siya sa iyang sulugoon nga si Uar:

'Anak ko, Uar, siguroha nga masulat ang adlaw sa akong kamatayon, ug ilubong ang akong lawas sa Euchaitae, sa yuta sa akong ginikanan; ug sa diha nga moabot na usab ang imong kamatayon, ipahimutang sa imong testamento nga ilubong ka sa akong wala.'

Unya ang martir ni Kristo mipangamuyo pag-usab ug, sa katapusan, gisulti ang pulong nga 'Amen', gipanaog niya ang iyang dungganon ug balaan nga ulo ilawom sa espada ug naputol ang iyang ulo.

Nahitabo kini sa ikawalong adlaw sa Pebrero, usa ka Sabado, sa ikatulong oras sa adlaw[1728] .

Pagkahuman sa iyang pagkapugong sa ulo, ang tanang katawhan naghatag og dakong dungog sa martir: nagdala og mga kandila ug insinsero, gibutang sa mga Kristohanon ang iyang lawas sa usa ka espesyal nga lugar, ug unya, niadtong ika-8 sa Hunyo, gidala kini uban sa dakong kaseremonya ngadto sa Euchaita, diin daghang

---

[1727] Ang termino nga 'Ugrians' nagtumong sa mga Slav nga naggikan sa yuta sa mga Ugrians o Chervonnaya Rus', karon kasadpan sa Ukraine.

[1728] Si San Teodoro giputol ang ulo gamit ang espada niadtong tuig 319.

katingalahan ang nahimo, alang sa himaya ni Kristo nga Dios, – Kaniya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, himaya ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Pinaagi sa tinuod nga kaisog, O martir, ikaw nahimong labing maayo nga kumander sa Langitnong Hari, Teodoro: kay maalamon ka nga nag-andam sa imong kaugalingon sa mga armas sa pagtuo, ug imong napildi ang mga puwersa sa mga demonyo, ug napamatud-an nimo nga ikaw usa ka mananaog nga nag-antos. Busa, kanunay ka namo gidayeg sa pagtuo.

Kontakion, Tono 2:

Gisul-oban sa pagtuo pinaagi sa kaisog sa imong kalag, ug gikuha nimo ang Pulong sa Dios ingon pika sa imong kamot, imong gipildi ang kaaway, O bantugang martir Teodoro; uban kanila, mag-ampo ka walay hunong kang Kristo among Dios alang kanato tanan.

Paghinumdom sa Balaang Propeta Zacarias nga Manalansang sa mga Bitin.

Paghinumdom sa 8 Pebrero

Unsa ka malipayon ang balita alang sa mga Hudiyo nga bihag sa Babilonya: ang sugo sa Persyano nga Haring Cyrus nga nagtugot sa ilang kagawasan[1729] ; ug kadtong nag-antos sa pagka-bihag sa langyaw nga yuta, sama *sa 'sa kangitngit ug landong sa kamatayon, gipugngan sa kasubo'* (Salmo 106:10), nagdali-dali paingon sa yuta sa ilang mga amahan. Gidala nila ang balaan nga mga sudlanan nga gikuha ni Nabucodonosor atol sa paglaglag sa Jerusalem (1 Esdras 1:7–8), ang mga nanimuyo, nga gipangulohan ni Prinsipe Zerubbabel, usa ka kaliwatan sa hariang panimalay ni David (1 Esdras 1:8, 2:2; 1 Cron. 3:19, 9–17), mibalik sa ilang yutang natawhan. Sa ikapitong bulan pagkahuman sa ilang pagbalik, gitukod pag-usab nila ang halaran gikan sa tapok sa mga bato nga nahugno (1 Esdras 3:1–6), ug dayon misugod sila sa pag-ayo sa guba nga templo. Sa ikaduhang bulan sa ikaduhang tuig, gitukod ang pundasyon sa bag-ong templo subay sa mga regulasyon ni David*, 'ug ang tanang katawhan misinggit sa kusog nga tingog, nagdayeg sa Ginoo tungod kay natukod na ang pundasyon sa balay sa Ginoo'* (1 Esdras 3:11); apan daghan sa mga anciano nga nakakita sa unang templo dili mapugngan ang ilang mga luha, kay nahibalo sila nga, tungod sa kakabus sa mga nibalik, ang ikaduhang templo dili gyud mahimong ingon ka-maanyag; naghilak sila sa kusog, giuban nila ang ilang mga hikak sa mga pagsinggit sa kalipay (1 Esdras 3:12–13). Apan ang aktuwal nga pagtukod sa Templo, bisan pa sa daghang donasyon sa sinugdanan, hinay kaayo ang pag-uswag. Ang nasud naa sa kagubot; ang mga tulisan naglibot-libot bisan asa, ug imposible nga matarong ang pagtanum ug pag-ani sa mga butil; ang bug-at nga karga sa pagdumala ubos sa mga opisyal nga Persiano sa (Nehemias 9:36–37), kanunay nga uga ug gutom (Hagai 1:6, 10–11) nakapoy sa katawhan. Gidugang pa niini ang pagdumot sa mga Samaritano[1730] . Tungod kay aduna silay kaugalingong santuwaryo sa Bukid Gerizim ug giisip ang Palestina nga ila na gayud nga teritoryo, sobra ka kaaway sila sa mga Hudiyo, labi na pagkahuman nga gisalikway sa mga Hudiyo ang ilang tanyag nga moapil sa pagtukod sa Templo; pinaagi sa

[1729] Naghari siya gikan sa 559 hangtod 530 BC. Ang kalooy ni Cyrus ngadto sa mga Hudiyo gipasabot sa kamatuoran nga gipakita sa propeta Daniel kaniya ang propesiya ni Isaias (Isa. 44:28, 45:1), diin gipahayag kapin sa usa ka gatus ug limampung ka tuig ang milabay ang pagluwas sa mga Hudiyo gikan sa pagkaulipon pinaagi kang Cyrus.

[1730] Ang mga Samaritano usa ka sagol nga katawhan, nga naporma sa panaghiusa sa mga nanimuyo nga nag-okupar sa teritoryo sa Gingharian sa Napulo ka Tribo sa Israel pagkahuman sa paglaglag niini sa mga Asiriano, uban sa mga nahabilin sa katawhang Israelita nga nadala sa pagkaulipon. Sa usa ka langyaw nga yuta, nagpadayon ang mga nanimuyo sa pagsimba sa ilang kanhing mga dios, apan sa dihang gipadala sa Ginoo kanila ang mga panon sa mga leon tungod niini, ang mga Samaritano, aron malikayan ang kalamidad, nagtukod sa pagsimba sa tinuod nga Dios sa ilang taliwala, samtang sa samang higayon wala usab nila biyai ang pagsimba sa mga dios-diosan (2 Mga Hari 17:27–34)

nagkalain-laing mga panamastamas batok sa gobyerno sa Persia, malampuson ang mga Samaritano sa pagpahunong sa trabaho sulod sa hapit kinse ka tuig[1731] .

Kining mga babag nakapakunhod sa debotong kadasig sa mga Hudiyo alang sa pagpanumbalik sa ilang nasudnong santuwaryo; aron mabuhi pag-usab ang relihiyosong kadasig sa pinili nga katawhan, gikinahanglan ang mga tawo nga labi ka kusgan ang espiritu; ug ang Ginoo nagpatindog og ingon nga mga tawo sa mga propeta Niya nga sila Hagai ug Zacarias, nga atong hisgutan karon.

Ang balaan nga propeta Zacarias[1732] , ang manan-aw[1733] , gikan sa tribo ni Levi; siya ang anak ni Barachias ug apo ni Adda o Iddo[1734] ; ang ulahi mibalik uban ni Zerubabel gikan sa pagkaulipon sa Babilonia ug gitumong sa Basahon ni Nehemias ingon nga ulo sa usa ka pamilya sa mga pari[1735] . Wala magtipig ang Kasulatan og detalyado o klaro nga impormasyon bahin sa kinabuhi sa propeta Zacarias; panagsa ra kini magpadayag aron ipahibalo kining pipila ka piraso nga impormasyon bahin sa kinabuhi sa propeta sa Dios. Busa, hilom kini bahin sa panahon ug lugar sa pagkahimugso sa propeta Zacarias; gisugdan niini ang paghisgot sa iyang kinabuhi gikan sa dihang gisugdan niya ang iyang ministeryo sa pagpanagna. Gitawag siya sa Diyos alang sa iyang ministeryo sa pagpanagna samtang batan-on pa siya (Zac. 2:4), sa ikaduhang bulan sa ikaduhang tuig sa paghari ni Dario nga anak ni Hystaspes (Zac. 1:1) – duha ka bulan pagkahuman sa propeta Hagai (Hag. 1:1). Pinaagi sa ilang magkahiusang ministeryo sa pagpanagna, malampuson ang mga balaan nga tawo nga sila Hageo ug Zacarias sa pagdani sa mga Hudiyo nga biyaan ang ilang kaugalingong mga panginahanglan ug masigasig nga magsugod sa pagtukod pag-usab sa Templo. *'Ang propeta Hageo ug ang propeta Zacarias, anak ni Addo*,' ingon sa gipamatuod ni Ezra, *'nagsulti sa mga Hudiyo nga naa sa Juda ug Jerusalem, naghatag og mga mensahe sa pagpanagna sa ngalan sa Dios sa Israel. Unya si Zerubabel, anak ni Shealtiel, ug si Jesus, anak ni Jozadak, mitindog ug nagsugod sa pagtukod sa balay sa Dios sa Jerusalem, ug uban kanila ang mga propeta sa Dios, nga nagdasig kanila'* (1 Esdras 5:1–2). *'Ug ang mga tigulang sa mga Hudiyo nagtukod ug nagmalampuson, sumala sa propesiya sa propeta Hageo ug Zacarias, anak ni Adda' (1 Esdras 6:14).*

Ang ministeryo sa propeta Zacarias lagmit nga nagpadayon bisan pagkahuman natukod ang templo; sa iyang ulahing mga panultihon, nga mao ang sulod sa iyang basahon gikan sa kapitulo 9 hangtod sa katapusan, wala na'y mga pag-awhag aron tapuson dayon ang pagtukod sa templo, ug masabtan nga sa panahon nga gipahayag kining mga panultihon, nahuman na ang templo[1736] . Sumala sa tradisyon, ang balaan nga propeta Zacarias nagpuyo hangtod sa tigulang nga edad ug gilubong duol sa Jerusalem, tupad sa propeta Hageo.

Ang propeta Zacarias mibiya og bililhon nga panulondon – usa ka libro nga naglangkob sa iyang mga propetikanhong panan-awon ug mga panultihon. Usa ka talagsaong kinaiya sa sulod sa Libro ni Zacarias mao ang kadagahan sa mga mesyanikong propesiya: sa walay lain nga propeta makita nato ang ingon nga kadagaya sa detalye mahitungod sa katapusang mga adlaw sa kinabuhi sa atong Manluluwas sama sa sa propeta Zacarias. Ang Basahon ni Zacarias mahimong mabahin sa duha ka bahin sumala sa sulod niini: ang una (gikan sa Zac. 1:1–21 hangtod Zac. 6:1–15) naglangkob sa mga panan-awon, ug ang ikaduha (gikan sa Zac. 7:1–14 hangtod sa katapusan) naglangkob sa mga pakigpulong. Adunay walo ka panan-awon sa kinatibuk-an; kadaghanan niini gipasabot sa propeta sa Anghel sa Ginoo; ang katuyoan niini mao ang pagpasiguro sa katawhang Hudiyo sa proteksyon sa Dios. Sa *unang* panan-awon, diin ang mga nagkabayo naglibot sa tibuok yuta ug nakit-an kini nga malinawon, gipadayag sa Dios nga ang mga nasud nga mauswagon—ang mga manlupig sa mga Hudiyo—mapukan sa I ong kasuko, samtang ang Jerusalem ibalik ug ang mga siyudad sa Juda pagataason (Zac. 1:7–17).

[1731] (1 Esdras 4:1–3) Gidumili sa mga Hudiyo ang mga Samaritano isip mga heretiko.

[1732] Gikan sa Hebreo: 'hinumduman sa Ginoo'.

[1733] Kini ang ngalan nga gihatag sa propeta Zacarias sa pipila ka mga Amahan sa Simbahan base sa usa ka bugtong pagpadayag nga iyang nadawat, diin nakakita siya og usa ka makulid nga naglupad sa hangin, tingali kurbado sama sa karit (Zac. 5:1–2).

[1734] Zacarias 1:1. Sa mga libro sa Balaang Kasulatan, gitawag ang propeta Zacarias nga anak ni Adda; kini gipasabot o tungod sa kostumbre sa mga Hudiyo nga ipakita ang mga ngalan sa labing bantugang mga katigulangan sa mga kaliwatan, o tingali tungod kay pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, ang propeta Zacarias gipadako sa iyang apohan; kini nga ikaduhang panan-aw gituohan ni San Cirilo sa Alexandria

[1735] Nehemias 12:16. Sa panahon sa punong pari Joakim, anak sa punong pari Jesus (*Zacarias, kapitulo 3*), si propeta Zacarias mismo usa na ka pari ug ulo sa iyang kaliwatan, tingali tungod sa sayo nga kamatayon sa iyang amahan. (Nehemias 12:12–16).

[1736] Ang pagtukod sa templo nahuman sa ika-unom ka tuig sa paghari ni Dario nga anak ni Hystaspes (1 Esdras 6:15). Si Dario naghari gikan sa 521 hangtod 486; busa ang tuig sa pagtukod sa templo nahulog sa tuig 515 BC.

Ang kapalaran sa mga Hentil gipatin-aw sa *ikaduhang* panan-awon sa upat ka panday, nga miabot aron putlon ang mga sungay—simbolo sa mga nasud nga nagkatibulaag sa mga Hudiyo ug naglaglag sa Jerusalem (Zech. 1:18–21). Human mapukan ang mga manlupig sa mga Hudiyo, nga nakababag sa pagtukod pag-usab sa siyudad ug sa templo, ang Jerusalem puy-an pag-usab; gipadayag kini sa *ikatulong* panan-awon sa Anghel sa Ginoo, nga miabot uban sa pisi sa tig-sukod aron sukdon ang Jerusalem, kay mapuno ang siyudad sa daghang tawo nga kini mosubaw pa, ug ang Ginoo mismo mahimong bungbong nga kalayo sa palibot niini (Zacarias 2:1–13). Ang mga sala sa katawhan dili na makababag sa pagpuyo sa Ginoo sa Siyon, kay pasayloon sila, sama sa gipakita sa *ika-upat* nga panan-awon: nakita sa propeta ang Labawng Pari nga si Jesus nga nagsul-ob og hugaw nga bisti—simbolo sa makasasalaong kahugaw—ug giakusahan siya ni Satanas; apan gipanalipdan siya sa Dios, ug ang hugaw nga bisti gikuha gikan sa labawng pari—ang representante sa katawhan—ug gipulihan og limpyo, nga nagpahibalo sa umaabot nga dakong buhat sa kaluoy sa Dios: ang pagtangtang sa mga sala sa tibuok kalibutan sa usa ka adlaw lamang pinaagi sa Sanga, ang Mesiyas (Zacarias 3:1–10). Sa *ikalimang* panan-awon, gipakita sa propeta ang usa ka bulawanong kandelabro (simbolo sa Simbahan – Padayag 1:13, 20), nga adunay pito ka suga, nga puno sa lana gikan sa duha ka olibo nga kahoy nga nagtindog sa matag kilid niini; Nagpasabot kini nga ang Dios mismo nagbantay sa templo ug sa katawhan, samtang ang duha ka kahoy oliba—si Zerubbabel ug si Jesus—mao ang mga instrumento sa Iyang probidensya (Zac. 4:1–14). Apan dili dugay malingaw ang mga tawo nga Hudiyo sa pabor sa Dios, sama sa gihulagway sa miaging lima ka panan-awon: mabaliko na usab sila ug pag-usab mag-antos sa silot; kini nga ideya gipadayag sa *ika-unom* nga panan-awon sa makina nga adunay panalangin batok sa mga kawatan ug mga bakakon (Zac. 5:1–4), ug sa *ikapitong* panan-awon sa epha (sukod sa likido) nga adunay babaye nga naglingkod sa sulod niini—simbolo sa dautan—gidala sa duha paingon sa Sennaar o Babilonia (Zacarias 5:5–10).

Sa panahon nga gihunahuna sa propeta, sama sa gipakita sa ikalima ug ika-unom nga panan-awon, ang kadaut sa pinili nga katawhan moabot sa tumoy; unya ang sumpa molapta sa tibuok Juda ug mopukan sa mga dautan, hangtod mapuno ang sukod sa ilang mga kadautan ug sila makasinati sa ilang katapusang silot; ang dautang babaye nagrepresentar sa katawhang Hudiyo; ang epha mao ang sukod sa mga dautang buhat nga nagdala sa panalangin. Dili usab makalikay sa silot ang mga pagano, sama sa gipakita sa katapusang*, ikapitong* panan-awon sa upat ka karwahe nga gisakyan sa mga kabayo nga lainlain ang kolor – usa ka simbolo sa mga Anghel sa Ginoo, nga mubiyahe sa tibuok yuta aron hukman ang mga kaaway sa Dios. Pagkahuman sa pagkaguba sa pagano nga kalibutan, mosidlak ang gingharian sa Mesiyas, nga gihulagway sa propeta pinaagi sa mosunod nga simbolikong buhat: gibutang niya ang duha ka korona, usa ka bulawan ug usa ka pilak, sa ulo sa Punong Pari nga si Jesus – usa ka simbolo sa kahimayaan sa pagkapari ug pagkahari sa umaabot nga Mesiyas, – kauban ang propesiya nga ang Sanga (ang Mesiyas) moabot ug magtukod sa templo ug mag-alagad isip labawng pari: sa dihang mahitabo kini, bisan ang mga nasud nga layo moanha aron magtukod ug templo alang sa Dios sa Israel (Zac. 6:1–15).

Ang ikaduhang bahin (gikan sa Zacarias 7:1–14 hangtod sa katapusan) naglangkob sa mga propesiya ni Zacarias. Sa unang diskurso, sa pagtubag sa pangutana sa iyang mga kaubang kapanahonan kon kinahanglan ba nilang obserbahan ang mga pag-ayuno nga gitukod aron hinumduman ang masubo nga mga panghitabo sa pagka-alipin, nagtudlo ang propeta nga ang pag-ayuno kinahanglan kauban sa mga buhat sa pagkamatarong ug gugma sa isigkatawo; unya ang mga pag-ayuno mausab ngadto sa mga adlaw sa selebrasyon, ug ang panalangin sa Dios ug ang kalipay sa kaluwasan—nga naglakip usab sa pagdawat sa mga Hentil—mopahulay sa Israel (Zacarias 7:1–14, 8:1–23). Sa iyang ikaduhang panultihon, gipahayag sa propeta ang paglaglag sa mga nasud nga supak sa Israel, samtang ang Jerusalem anaa sa ilawom sa espesyal nga pagpanalipod sa Dios, ug walay manlupig nga makasulod pa didto pag-usab. Unya giimbitar sa propeta ang katawhang Hudiyo nga maglipay, kay usa ka matarong ug malumo nga Hari ang moanha kanila; Ipatukod Niya ang pagkamatarong sa yuta ug luwason ang Iyang katawhan, nga laglagon ang garbo ug pagpasigarbo sa katawhan. I-inagurahan Niya ang Iyang gingharian pinaagi sa pagsulod sa Iyang kapital nga nagasakay sa asno ug sa batang asno, mga malumo nga hayop nga nagpasabot sa kalinaw[1737] . Ang gingharian sa Mesiyas – ang gingharian sa kalinaw – molapad gikan sa Judea hangtod sa tibuok yuta; Ang Hari magdani sa mga tawo ngadto niini dili pinaagi sa pwersa, kondili pinaagi sa halad sa dugo nga

[1737] Ang mga Balaang Ebanghelista, sa pagsaysay sa malampusong pagsulod sa Ginoo sa Jerusalem, gikutlo kini nga bahin gikan sa basahon sa propeta Zacarias, ug busa gi-aplikar kini kang Kristo nga Manluluwas (Mat. 21:4–6; Juan 12:14–16)

Iyang ihalad alang sa tanang tawo aron sila mapahiuli sa Dios. Ang mga Griyego – mga kaaway sa katawhan sa Dios – gitagna nga mapildi, samtang ang mga Hudiyo gisaadang panalanginan sa pagka-mabungaon ug daghang kaliwat. Human ipakita ang hayag nga kaugmaon nga nagpaabot sa Israel sa dili madugay, ang propeta misugid sa paghulagway sa umaabot nga pagdumili sa katawhang Hudiyo: ang propeta nangayo sa Lebanon nga ablihan ang mga ganghaan niini alang sa kaaway, nga magaguba sa tibuok Juda. Gipasabot sa propeta Zacarias ang hinungdan niining kalamidad pinaagi sa usa ka simbolikong sugilanon mahitungod sa duha ka tungkod sa Langitnong Magbalantay. Ang usa gilagyan sa inskripsyon *nga 'pabor',* samtang ang ikaduha gilagyan sa inskripsyon nga *'mga panalapi';* sa dihang ang mga karnero, bisan pa sa pag-atiman sa Magbalantay kanila, wala mag-usab sa ilang dalan, Gibuak Niya ang tungkod nga may nakasulat *nga 'pabor',* nga nagpasabot sa katapusan sa pakigsaol tali sa Dios ug sa Iyang katawhan; Dayon nangayo Siya og bayad alang sa Iyang mga buluhaton sa pagbalantay, apan gihatagan sa mga Hudiyo og bili ang Iyang buhat sa traynta ka piraso nga pilak; Gibato sa Magbalantay kining mga piraso sa pilak sa sulod sa balay sa Ginoo alang sa magbubuhat[1738] . Pagkahuman niini, gibuak sa Magbalantay ang lain pang tungkod – *ang mga panag-uban* – isip timaan nga ang panag-igsoon tali sa Juda ug Israel nabungkag na. Sa dihang gisalikway ang Maayong Magbalantay, ang panon nahulog sa kamot sa mga sundalong bayaran (Zac. 9:1–17, 10:1–12, 11:1–17).

Sa iyang katapusang pakigpulong, gipahayag sa propeta nga ang tanang nasud sa kalibutan motindog batok sa Jerusalem, apan ang Ginoo mismo ang magdepensa niini ug laglagon ang mga mananakop; ug sa katawhang Hudiyo ibubo sa Ginoo ang espiritu sa grasya ug kaluoy, ug tan-awon sa mga Hudiyo ang Iyang ilang gilansang, ug magminos sila alang kaniya sama sa usa ka bugtong anak nga lalaki[1739] . Unya usa ka bukal ang ablihan alang sa panimalay ni David, nga maghugas sa ilang mga sala, ug ang tanang handumanan sa mga dios-diosan ug bakak nga mga propeta pagagub-on; ang Magbalantay pagabunalan, ug ang mga karnero pagakatibulaagon[1740] . Ang Ginoo nagtukod og gingharian sa grasya, gamay sa ihap—nga naglangkob lamang sa ikatulo sa mga nagpuyo sa yuta—apan gisulayan ug balaan. Sa katapusan, pagalibotan pag-usab sa mga pagano ang Jerusalem, apan ang Ginoo motindog aron ipanalipdan kini ug madaug sila; unya adunay usa ka adlaw nga nahibal-an lamang sa Ginoo: walay kahayag, ang mga lawas sa langit mobalik, ug dili na adunay adlaw o gabii; sa gabii ra motungha ang kahayag[1741] . Mibubusog ang buhing tubig gikan sa Jerusalem; kini mahimong sentro sa bag-ong gingharian, diin ang mga matarong ra ang magpuyo – wala nay hugaw niini. (Zac. 12:1–14, 13:1–19, 14:1–21)[1742] .

22 Pebrero

9 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Nikiforos nga Martir

Gisaulog sa 9 Pebrero

[1738] San Mateo nga Ebanghelista, sa pagsaysay sa desisyon sa Sanhedrin nga gamiton ang pilak nga kuwarta nga gipangilad ni Judas aron mopalit og usa ka luna sa yuta gikan sa magbubuhat og palayok alang sa paglubong sa mga estranghero, nakita niya niini ang pagtuman sa propesiya ni Zacarias, apan gitawag kini nga propesiya ni Jeremias—tingali tungod kay ang makitid nga rolyo nga naglangkob sa mga propetikanhong basahon, nga naa sa kamot sa Balaang Ebanghelista, nagbitbit sa ngalan sa propeta Jeremias

[1739] Si San Juan nga Ebanghelista, sa paghisgot sa pagtuman niining propesiya kang Kristo Hesus, gikutlo ang propesiya mismo nga pulong-pulong (Juan 19:34–37).

[1740] Giplikar sa Ginoo mismo kining propesiya sa Iyang kaugalingon sa dihang, pagkahuman sa Katapusang Panyapon paingon sa Gethsemane, Iyang gipahibalo sa mga Apostoles nga biyaan Siya nila sa dili madugay (Mat. 26:31; Mar. 14:27).

[1741] Dinhi makita nato ang propesiya mahitungod sa eklipse sa adlaw atol sa pagkrusipisyon ni Kristo (Lucas 23:44–45).

[1742] Ang pipila ka mga talata gikan sa Basahon ni Zacarias ginabasa atol sa Vespers isip parimias. Busa, ginabasa ang Zac. 9:9–14 atol sa semana sa Vay; Zac. 11:10–13 – sa Biyernes Santo; Zacarias 8:7–17, 19–23 sa Biyernes sa Keso; ug Zacarias 14:4, 8–11 (nga naghisgot sa pagpakita sa Ginoo sa Bukid sa mga Olibo) sa Pag-alsa sa Ginoo, nga nahitabo sa maong bukid.

Sa dakong siyudad sa Antioquia sa Siria nagpuyo ang usa ka presbiterio nga ginganlan og Sapricius ug usa ka yano nga lungsoranon nga ginganlan og Nicophorus. Dako kaayo ang ilang gugma sa usag usa ug suod kaayo sila nga ang uban nagtuo nga magsoon sila.

Paglabay sa daghang katuigan sa ingon nga panaghigalaay, ang yawa, nga nagdumot sa tanang maayo, nanghinaut kanila ug nagtamnan og ingon nga mga binhi sa pagdumot tali nila nga bisan pa sa dalan dili na sila gustong magkita: ingon kaayo sila nagdumot sa usag usa; ug sama sa kaniadto nga naghari ang gugma ug panaghigalaay tali kanila, ingon usab, pinaagi sa impluwensya ni Satanas, nibuto ang kasuko ug pagdumot tali kanila.

Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo sa ingon nga pagdumot ug pagkasukotay sa usag usa, si Nikifor, sa pagkahibalo sa iyang hunahuna ug pagsabot nga ang yawa maoy nagtanom niini nga pagkasukotay, misugod sa pagpangayo sa iyang mga higala ug silingan nga moadto kang presbiter Saprikios ug mangayo kaniya nga pasayloon siya, usa ka tawo nga naghinulsol, ug higugmaon siya sama sa kaniadto; apan ang presbiter misalikway sa pagwagtang sa iyang pagdumot batok kaniya.

Unya gipadala pag-usab ni Nikiforos ang ubang mga higala uban sa parehas nga hangyo, apan wala gani maminaw kanila ang presbiter. Gidumili usab niya ang mga gipadala sa ikatulong higayon ug wala magtagad sa ilang mga hangyo; busa, wala siya magpakita og kalooy aron pasayloon ang iyang igsoon nga mapainubsanon nga nangayo og pasaylo. Sa baylo, gipahugot niya ang iyang kasingkasing, nagpabilin siyang dili malumo, nakalimot sa mga pulong sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga miingon: *'Pasayloa, ug kamo pasayloon'* (Lucas 6:37); ug usab: *'Busa, kon madala nimo ang imong halad sa halaran ug didto imong mahinumduman nga adunay gisupak kanimo ang imong igsoon, biyaan ang imong halad didto sa atubangan sa halaran, ug una ka nga moadto aron makig-uli sa imong igsoon, unya balik ka ug ihalad ang imong halad... Kay kon pasayloon ninyo ang mga sala sa uban, pasayloon usab kamo sa inyong langitnong Amahan'* (Mateo 5:23–24, Mateo 6:14).

Unya si Nikifor, sa dihang nakita niya nga ang presbiterong si Sapricius dili mosugot sa pagdawat sa iyang hangyo alang kaniya, miduol mismo kaniya ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, miingon kaniya:

'Pasayloa ko, Amahan, alang sa Ginoo, pasayloa ko.'

Apan si Sapricius wala gani motan-aw kaniya; usa siya ka walay kalooy nga tawo ug wala siyay gugma o kahadlok sa Ginoo; isip usa ka Kristohanon ug presbiter, unta gipasaylo niya ang iyang igsoon bisan wala pa siya hangyua. Tungod kay wala siya pasayloi, mibiya kaniya si Niciforus nga napasipala ug gisalikway.

Niadtong panahona – sa paghari ni Valerian ug Gallienus[1743] – nadakpan usab si Sapricius isip usa ka Kristohanon ug gidala sa atubangan sa gobernador aron pahirapan.

Nangutana ang gobernador:

'Unsa imong ngalan?'

'Ako si Sapricius,' matubag niya.

'Unsa ang imong pamilya?' pangutana sa gobernador.

'Kristiyano ako,' tubag ni Sapricius.

'Klerigo ba ka?' pangutana pag-usab sa gobernador.

– 'Ako usa ka presbiter,' tubag ni Sapricius. Unya miingon ang gobernador:

'Ang atong mga emperador, ang mga magmamando niining yuta ug sa tanang probinsya sa Roma, sila Valerian ug Gallienus, nagmando nga kadtong nagtawag sa ilang kaugalingon nga mga Kristohanon kinahanglan maghalad sa mga halad ngadto sa mga di-mortal nga dios; ug kinsa man, sa pagsupak, mosalikway sa mando sa hari, pahibal-i siya nga, human sa tanang matang sa pag-antos, siya pagahukman sa usa ka mabug-at nga kamatayon.

Pagkahuman niining mga pulong, si Sapricius, nga nagtindog sa atubangan sa hegemon, miingon:

'O Hegemon! Kita nga mga Kristohanon adunay Hari—si Kristo nga Dios—kay Siya ra gayud ang Tinuod nga Dios ug Magbubuhat sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanang butang nga anaa niini; apan ang mga paganong dios mga demonyo, ug unta mapapas sila sa nawong sa tibuok yuta; ingon nga buhat sa kamot sa tawo, dili sila makatabang bisan kinsa.'

[1743] Naghari si Valerian gikan sa 253 hangtod 259; ang iyang anak nga si Gallienus naghari gikan sa 260 hangtod 268. Samtang buhi pa ang iyang amahan, gitudlo siya niini nga Caesar ug kauban sa paghari.

Unya ang naglagot nga gobernador misugo nga ipahimutang siya sa rolyo ug pasagdan nga walay kalooy ang iyang pagpanakit. Sa taliwala sa mga pag-antos, miingon si Sapricius sa gobernador:

'Aduna kay gahum sa akong lawas, apan wala kay bisan gamayng gahum sa akong kalag: si Jesu-Cristo ra, nga mao ang nagmugna niini, ang adunay gahum niini.'

Pagkahuman niini, mapisan nga gidawat ni Sapricius ang tanang pag-antos nga gipahamtang kaniya.

Sa pagkakita nga dili siya mausab, gipahayag sa malupit nga huwes ang mosunod nga silot sa kamatayon batok kaniya:

'Gisugo namo nga si presbiter Sapricius, nga wala magtagad sa sugo sa hari ug misalikway sa paghalad sa mga diyos nga walay kamatayon ug sa pagbiya sa Kristohanong erehiya, putlon ang ulo gamit ang espada.'

Samtang si Sapricius paingon sa iyang pagbitay, naglaum nga madawat ang langitnong korona sa pagkamartir, ang bulahan nga si Nikiforos, sa pagkadungog niini, midali aron makigkita kaniya ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, miingon:

'Martir ni Kristo, pasayloa ko, kay nakasala ako batok kanimo!'

Apan wala siya tubaga, kay puno pa gihapon ang iyang kasingkasing sa dautang buot sa demonyo.

Sa pagpadayon sa dalan paingon sa lugar sa pagpatay, si Santo Nikiforos usab nahulog sa tiilan ni Sapricius, nga miingon:

'Martir ni Kristo, pasayloa ako; sa unsang paagi ba ako nakasala batok kanimo, isip usa ka tawo? Tan-awa, usa ka korona gikan kang Kristo gihatag kanimo gikan sa langit, kay wala ka magdumili Niya, kondili gipanghimatuud ang Iyang balaan nga ngalan sa atubangan sa daghan.'

Si Saprius, bisan pa, nabuta sa kasuko ug dili gustong pasayloon, nagpabilin nga hugot, nga wala gyud magpakita og bisan gamay nga tinguha sa pagpasaylo kaniya. Wala gani siya mosulti og bisan usa ka pulong sa iyang kauban nga monghe nga nagpakusog sa paghangyo kaniya, hangtud nga ang mga tigpahirap mismo namangha sa kalupigan ni Saprius ug miingon kang Nikiforos:

'Wala pa namo makita nga ingon nimo ka buang: ania na siya, nagpadulong na sa kamatayon, apan mas mapaso pa gani ang imong pagpakiluoy kaniya: makadaot pa kaha siya kanimo sa bisan unsang paagi pagkahuman sa iyang kamatayon? Ug nganong kinahanglan pa nimo makig-uli sa usa ka tawo nga hapit na mamatay?'

Niini, mitubag si Santo Nikiforos:

'Dili ninyo masayud unsa akong gipangayo niining magtutug-an ni Cristo, apan ang Dios nakahibalo.'

Pag-abot nila sa dapit diin siya pagabutangan, gisultihan pag-usab siya ni San Niciforo:

'Gipangayo ko kanimo, martir ni Cristo,' ingon niya, 'pasayloa ko kon nakasala ko batok kanimo sa bisan unsang paagi, isip usa ka kauban nimong tawo. Nasulat: *"Pangayo, ug kamo hatagan"* (Mat. 7:7) – busa gipangayo ko kanimo – ihatag kanako ang imong pasaylo.'

Apan ang iyang higala nga mapig-ot ang kasingkasing, si Sapricius, wala motugot sa ingon nga mga hangyo; wala niya hinumdumi ang mga pulong sa Ginoo: *'Miingon si Jesus kaniya: "Higuma ang Ginoo nga imong Dios sa tibuok nimong kasingkasing… higuma ang imong silingan sama sa imong kaugalingon"'* (Mateo 22:37, 39); apan, tungod kay gisirad-an niya ang dunggan sa iyang kasingkasing ug sa iyang lawas, nagpabilin siya nga sama sa usa ka bingi nga bitin, nga wala tagda ang paghangyo sa nagpakisaylo kaniya. Busa, wala tagda ni Sapricius ang gisulti sa Ebanghelyo—nga kinsa ang magpasaylo sa iyang isigkatawo, pasayloon usab siya—ug wala usab niya tagda ang mga pulong sa Ginoo: *'Sumala sa sukod nga inyong igasukod, mosukod usab kaninyo'* (Mat. 7:2). Busa ang Ginoo, ang matarong nga Huwes, sumala sa Iyang matarong nga paghukom, gikuha ang Iyang grasya kang Sapricius, ug sa dayon siya nahimulag sa Ginoo ug nawad-an sa korona sa pagkamartir nga iyang gihimo para sa iyang kaugalingon.

Sa dihang giingnan siya sa iyang mga mananakit, 'Iyuko ang imong mga tuhod aron among putlon ang imong ulo', mitubag siya:

'Ngano man gusto ninyo nga putlon ang akong ulo?'

Mitubag ang mga sundalo:

'Tungod kay wala ka mouyon sa paghalad sa mga diyos ug wala ka mosunod sa sugo sa hari alang sa usa ka tawo nga ginganlan og Kristo.'

Pagkadungog niini, ang malisud nga si Sapricius miingon kanila:

'Ayaw ko pagpatay, kay buhaton ko ang gisugo sa hari: mosimba ko sa mga dios ug maghalad ko og sakripisyo kanila.'

Mao kini nga ang pagdumot nakabuta sa kasingkasing ni Sapricius! Gibulag niini siya gikan sa grasya sa Dios, ug siya, nga kaniadto gipaka-antos apan wala mosalikway kang Cristo, karon—imbes nga madawat ang korona sa himaya sa martir—gisalikway ang walay katapusang kinabuhi ug nahimong apostata.

Pagkadungog ni Nikiforos sa buang nga mga pulong ni Sapricius, misugod siya sa pagpakilusot kaniya, nga puno sa mga luha ang iyang mga mata:

'Ayaw pagbuhat ani, O pinalanggang igsoon! Ayaw pagsalikway sa atong Ginoong Jesu-Cristo! Ayaw pagbiya sa makalangit nga korona nga imong gihimo para sa imong kaugalingon taliwala sa imong mga pag-antos! Tan-awa, ang Ginoong Cristo nagatindog sa pultahan; Mopakita Siya kanimo pag-usab ug ihatag kanimo ang kinabuhi nga walay katapusan ingon baylo niining temporaryong kamatayon, nga imong gidawat dinhi.'

Apan wala tagda ni Sapricius ang iyang mga paghangyo: midali siya paingon sa walay katapusang kamatayon, ug busa nawala kaniya ang kinabuhi nga walay katapusan nga iyang unta madawat pinaagi sa usa lang ka hampak sa espada.

Si San Niciforus, sa dihang nakita niya nga hingpit nang nahulog si Sapricius gikan sa balaan nga pagtuo ug mibulag sa Kristo—ang Tinuoray nga Dios—misugod sa pagsinggit sa kusog nga tingog ngadto sa mga tigpahirap:

'Kristohanon ako ug nagtuo sa among Ginoong Jesu-Kristo, nga gisalikway ni Sapricius; busa, putla ang akong ulo imbis kang Sapricius.'

Ang mga sundalo, nga wala magkausag sa pagpatay kaniya nga walay sugo sa gobernador, natingala kaayo nga boluntaryo niyang gihalad ang iyang kaugalingon sa kamatayon, nga nag-ingon nga walay pagduha-duha:

'Kristohanon ako ug dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios!'

Unya usa sa mga tigpahirap, nga miduol sa gobernador, mitaho kaniya nga si Sapricius misaad nga maghalad og sakripisyo sa mga dios; apan, iyang gidugang, aduna'y usa ka tawo nga gustong mamatay alang sa gitawag nga Kristo, ug busa nagasinggit siya sa kusog:

'Kristohanon ako; dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios, ug dili usab ko mosunod sa mga sugo sa hari!'

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga buhian si Sapricius, ug si Nicophorus ang putlon sa espada imbis kaniya. Busa ang balaan nga martir gipatay alang kang Kristo, sa ikasiyam ka adlaw sa bulan sa EFebruary[1744] , ug, uban ang kalipay, mibyahe paingon kang Kristo nga Ginoo, aron siya makadawat gikan sa Iyang tuo nga kamot sa korona sa kadaogan ug motindog sa Iyang atubangan uban sa panalipod sa mga balaang martir, nga naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, Kaniya ang dungog ug pagsimba, himaya ug gahum hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 1:

Gipangusot sa panalipod sa gugma, Nikiforos, imong gipapas ang dautang buot sa kasina, ug gipatay ka sa espada sa imong ulo, O banal nga martir sa nagkatawang Manluluwas; hangyoa Siya alang kanamo nga nag-awit sa imong himayaong handumanan.

Laing Kontakion, Tono 3:

Napuno sa gugma sa Ginoo, O himayaon, ug sa pag-alsa Nimo sa Iyang himayaong Krus sa imong abaga, imong gipakaulaw ang mga limbong sa yawa; nag-antos ka hangtod sa kamatayon ug napamatud-an nimo ang imong kaugalingon nga usa ka mananaog, usa ka mandirigma ug usa ka magtatambayayong sa grasya sa Dios.

[1744] Si San Nikiforos nga Martir nag-antos ug namatay mga tuig 257.

Paghandum sa mga Balaang Martir Marcellus, Obispo sa Sicily, ug Philagrius, Obispo sa Cyprus

Gisaulog sa ika-9 sa Pebrero

Ang mga balaang martir nga sila Marcellus ug Philagrius mga disipulo sa balaang Apostol Pedro. Sa panahon sa yutang kinabuhi ni Kristo, nagpuyo si Santo Marcellus sa siyudad sa Antioquia. Pagkadungog niya sa mga milagro sa Ginoo, miadto siya gikan sa Antioquia paingon sa Herusalem aron makita Siya, ug didto nakigkita siya sa Apostol Pedro. Pagkahuman sa Pagkabanhaw ni Kristo, giordinahan si San Marcellus sa Apostol nga si Pedro isip Obispo sa Sicilya ug nag-antos siya sa martiryo didto human nakapabalhin sa daghang pagano ngadto kang Kristo. Si San Philagrius, sa iyang bahin, mao ang Obispo sa isla sa Cyprus; masigasig niyang gipangwali ang pagtuo kang Kristo ug, human makasinati og daghang pag-antos tungod niini, mibiyahe siya paingon sa Ginoo.

23 Pebrero

10 Pebrero (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Charalampius, Obispo sa Magnesia, ug uban kaniya ang mga martir nga sila Porphyrius ug Vaptos, ug ang tulo ka babayeng martir.

Gisaulog kaniadtong 10 Pebrero

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Severus[1745] , samtang naglapad ang Simbahan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang pagsimba sa mga demonyo nagsugod sa pagkunhod ug ang pagsimba sa mga dios-diosan mismo mihunong. Niadtong panahona, sa siyudad sa Magnesia[1746] , nagpuyo ang balaan nga Obispo Charalampius. Giya niya ang mga tawo sa dalan padulong sa kaluwasan ug gitudloan sila sa Pulong sa Dios; miingon siya: 'Ang akong Hari, si Jesu-Cristo, nagpadala sa mga apostoles ug mga propeta pinaagi sa Espiritu Santo, aron ang mga tawo, nga napasidan-an sa ilang balaan nga pagpangwali, maglakaw nga matinud-anon sa dalan sa pagkamatarong. Apan ang imong hari, si Severus, nagpugos sa mga tawo pinaagi sa malupit nga pagpanakit aron maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan nga walay kalag ug busa gikondena niya ang ilang mga kalag sa walay katapusang kamatayon. Si Hesukristo, akong Hari, gisalig kanato, pinaagi sa mga propeta ug mga apostoles, ang mga pulong sa langitnong kinabuhi – ug pinaagi niining pagwali ang atong kaaway gipalayas, ang bitin gitamakan sa tiil, ang kawalay pagtuo nahimong pagtuo, ang mga pagtulon-an sa mga demonyo nagkaguba, ug ang tanang gahum sa kaaway nahulog sa makalilisang nga pagkahugno. Busa, mas maayo nga motuo sa mga pulong nga nagagiya kanato sa dalan sa kinabuhi nga walay katapusan kaysa motindog alang sa usa ka hinungdan nga magdala sa walay katapusang pagkaguba.'

Pagkahuman niining mga pulong, gidakop sa mga dili motuo ang balaan nga obispo ug gidala sa atubangan sa hegemon nga si Lucian ug sa militar nga kumander nga si Lucius aron siya pasakitan ug ipahukman.

Sa dihang giulit ni balaan nga martir Charalampius ang maong mga pulong sa ilang atubangan, miingon ang gobernador kaniya:

'Nagahisgot ka og walay hunahuna nga mga pulong gikan sa kadaghanan sa imong kasingkasing, nga wala makaila sa maayo ug sa dautan. Apan, respetado nga tigulang, ayaw paghunahuna nga dili ka pasakitan tungod niining mga pulong. Busa, paminawa ang among tambag, paglihok sumala sa angay sa usa ka tigulang ug, human nimo kini hunahunaon pag-ayo, halad og halad sa mga dios, aron dili namo ikaw pasakitan og mga pag-antos nga labaw pa sa imong makahuna-huna.

[1745] Ang Emperador Romano nga si Septimius Severus naghari gikan sa 193 hangtod sa 211.

[1746] Magnesia – usa ka siyudad sa Tesalia, usa ka amihanang-sidlakan nga rehiyon sa karaang Gresya.

Mitubag si Santo Charalampius:

'Lakaw na ko karon ug nagkadool na sa katapusan ning panandaliang kinabuhi; kay bisan unsa pa sa kalibutan, dili ko pagdumtan ang langitnong mga panalangin nga nagpaabot kanako.'

Unya ang mga huwes, nga nasuko kaayo, misugod sa pag-andam sa malupit nga mga pag-antos, ug miingon kaniya:

'Maghalad ka og halad sa mga dios, ikaw nga daotan!' Mitubag si San Charalampus:

'Dili ko maghalad sa mga demonyo. Kay makita ninyo nga ang mga demonyo nga inyong ginasimba mangurog ug makalilisang sa tanda sa Krus ni Cristo.'

Pagkahuman niini, gisugo sa mga huwes nga tangtangon ang balaang kasuotan ni Charalampius, ug gisugdan nila ang pagpanakit niining anghelikong tawo samtang hubad siya. Pagkahangop sa balaang martir, duha sa mga sulugoon ang misugod sa pag-uyog sa iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, ug nagpadayon hangtod natangtang ang tanang panit gikan sa iyang ulo hangtod sa iyang mga tiil.

Si Santo Charalampius, bisan pa hingpit nga gipikas-pikas, miingon niini sa iyang mga tigpahirap: 'Nagpasalamat ako kaninyo, mga igsoon, kay pinaagi sa pagkabungkag sa akong mortal nga lawas, gipabag-o ninyo ang akong espiritu, nga naghandum nga mosulod sa usa ka bag-ong, walay katapusang kinabuhi.'

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan sa santo, ang duha ka sundalo nga nagpahirap kaniya gikupot sa dakong kahadlok, ug miingon sila sa mga huwes: 'Ang pagdaot nga inyong gihimo niining tawo nahimong dungog alang kaniya, ug ang iyang mga pag-antos nahimong kalipay. Dili ba siya si Kristo mismo? Wala ba siya nagporma nga tigulang aron moanha sa Asya aron ipa-ila ang iyang kaugalingon sa tanang pumoluyo niini? Ang iyang lawas, nga gipikas sa puthaw nga mga kuko, nagmali nga mas lig-on pa kaysa puthaw, nga ang mga kuko misulod ra apan wala kini masamari."

Pagkahuman sa gisulti sa mga sundalo, ang gobernador, nga nagkagilid sa iyang mga ngipon, misinggit: 'O mga dautang sulugoon ug labing tapulan sa pagtuman sa mga sugo! Dili lang kamo mapakyas sa pagbuhat sa gisugo kaninyo, apan gidepensahan pa ninyo ang tawo nga gikondena sa pagpanakit!'

Ang mga sundalong nagpahirap kang San Charalampus, bisan pa man, sa katapusan hingpit nga napul-an ug nagsugod sa hayag nga pag-angkon ug paghimaya sa gahum ni Cristo, nga maoy nakapalig-on sa nag-antos; ug busa, pagkahuman niini, pareho silang giputol ang ulo tungod sa ngalan sa Ginoo; ang ilang mga ngalan mao sila Porphyrius ug Vaptos.

Tulo ka babaye nga nagtan-aw sa pag-antos sa martir ang misalig usab kang Kristo didto. Nagsugod sila sa paghimaya sa Iyang labing balaan ug labing gamhanan nga ngalan ug gipaka-antos hangtod mamatay tungod niini.

Pagkahuman niini, mibangon si Komandante Lucius gikan sa iyang lingkoranan, gikuha ang mga galamiton sa mga mamamatay, ug gisugdan ang pagpanakit kang Santo Charalampus mismo, malupit nga gipang-antos ang tibuok niyang lawas. Ug dayon giputol ang iyang mga bukton sa siko, murag giputol sa espada, ug nagbitay kini sa lawas sa martir.

Si Lucius, nga way mga bukton na, nahulog sa yuta ug misinggit: 'Salamangkero kining tawoha! Tabangi ko, Hegemon!'

Ang hegoemon, sa pagduol ug pagkakita sa mga kamot sa iyang kumander nga nagbitay sa lawas sa martir, mituol sa nawong ni Santo Charalampius; ug sa maong takna, mibali ang ulo sa hegoemon ug ang iyang nawong nagtutok na sa likod.

Unya ang mga tawo sa Magnesia, nga gikupot sa dakong kahadlok, misugod sa pagpakiluoy sa balaan nga martir, nga nagaingon: 'Ipahilayo ang imong kasuko ug likayi ang paghukum sa Dios! Kay ikaw mismo gisugo nga dili mubaylo og dautan sa dautan.'

Sa niini, mitubag si San Charalampio: 'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoong Dios, walay dautang tuyo sa akong kasingkasing, ni panamastamas sa akong dila! Kamo mismo ang nakakita kon giunsa sa Kristo nga Dios pagsilot kining mga walay balaod nga magmamando; Siya mismo ang nagahatag kanato og kinabuhi nga walay katapusan, apan laglagon ang mga dautan.'

Unya ang tanan misinggit sa Ginoo: 'Ginoo, ayaw kami laglaga nga nakasala batok Kanimo! Tan-awa, karon Ginoo, gipaka-antos na Nimo ang among mga magmamando, aron madala Mo kami sa kahayag ug mahimong takus kami sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Ug didto daghan kaayong mga tawo ang nagtuo kang Cristo.

Pagkahuman niini, miingon si Lucas: 'Tawo sa Dios, Anghel sa Ginoo, kalooy-a ako, nga nag-antos pag-ayo; tan-awa, ang akong mga kamot nagpabayat kanimo, nagbitay sa imong lawas: ibalik sila sa ilang tukmang dapit, ug unya makagawas usab ka niining karga, ug ako pag-ayo sa akong kasakit; ug kon buhaton nimo kini, motuo ako sa imong Dios.'

Unya ang santo, samtang gipadayag niya ang iyang paghangyo sa atubangan sa Ginoo, misinggit: 'Baruch, Manuid, Maron-Afa, Ravvuni—nga nagpasabot, bulahan ang Dios, nga uban kanato, among Ginoo, nga nagsul-ob sa atong unod, akong Magtutudlo—tan-awa ang pagpaubos sa mga nakadena, luwasa ako gikan sa mga gapus sa silot—kini nga akong mga huwes—ug tambala ako, imong nag-angkon sa pagtuo, nga natabonan sa mga samad!'

Ug unya nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagaingon: 'Charalampius – ang suga sa kalibutan nga naghayag bisan sa langit, sulugoon sa mga Anghel, kauban sa mga propeta, higala sa mga apostoles, kauban sa mga martir sa pakig-away ug takus sa Akong pakig-uban – nadungog Ko ang inyong mga pag-ampo ug gidawat Ko ang mga pulong gikan sa inyong mga ngabil; hinaut nga kining inyong paghangyo maghatag og kaayohan niining mga nag-antos.'

Ug sa diha-diha dayon, nanawo si Lucas ug ang gobernador Lucian gikan sa ilang mga sakit.

Unya si Lucas, nga mihulog sa tiilan sa balaan nga martir, nangayo og bawtismo, nga dayon gihatag kaniya, samtang ang gobernador mihunong sa pagpanlupig sa mga Kristohanon: 'Sa pagkakaron,' matod niya, 'dili nako ireport bisan unsa niini sa hari.'

Pagkahuman niini, daghan ang miadto sa santo; pag-ikumpisal nila sa ilang mga sala, nabunyagan sila, samtang ang mga nag-antos sa lain-laing mga sakit nanaog.

Sa bahin sa gobernador Lucian, sa dihang mibyahe siya paingon kang emperador Severus, nga anaa niadto sa Antiochia sa Pisidia[1747] , gisultihan niya kini sa tanang nahitabo sa Magnesia: 'Usa ka tawo gikan sa komunidad sa mga Galileano,' ingon niya, 'miabot kanamo; gisugdan niya ang pagpaling sa tanan gikan sa mga diyos, samtang naghatag siya og pag-ayo sa mga masakiton; ang kumander nga si Lucius, pagkahuman nga nanaog, mituo kang Kristo, ug sa tinuod halos tanan sa Magnesia midawat sa iyang pagtuo; ako usab, pagkahuman usab nga nanaog, mianha aron ireport kini tanan kang Imong Imperyal nga Kamahal."

Pagkadungog niini, si Severus, nga napuno sa kasuko, misinggit: 'O mga langitnong dios, gipasipala sa mga tawo nga walay dios! Ngano man nga ang pagtulon-an niining mga limbong nga tawo mikaylap kaayo sa tibuok yuta!'

Ug dayon gipadala niya ang tulo ka gatus ka walay kalooy ug mabangis nga mga sundalo aron dakpon si San Charalampus. Gisuwayan niya sila nga una siyang pasakitan, ug unya dad-on siya gikan sa Magnesia paingon sa Antioquia.

Ang mga sundalo, sa pagbalik nila sa hari, gidala nila ang martir ni Kristo; ilang gisaksak ang usa ka hait nga puthaw nga pako sa iyang lawas, ug ilang gilukot ang usa ka lubid sa iyang medyo taas nga bungot; pagkahuman nila kini gilukot sa iyang liog, ilang gihila ang santo sa dalan paingon sa hari.

Ug pagkahuman nila makabiyahe og kinse ka stadia gikan sa Magnesia[1748] , ang kabayo nga naglakaw sa tuo nga kilid mituyok ngadto sa mga sundalo ug klaro nga misulti sa tingog sa tawo: 'O tulo ka gatos ka sundalo, kamo nga tulo ka beses dautan nga mga alagad sa yawa! Dili ba ninyo makita si Kristo nga Dios ug ang Espiritu Santo nga anaa kining tawoha? Ngano man, busa, inyong ginabuhat kini tanan kaniya? O kamo nga mga malig-on og kasingkasing! Buhian ninyo ang usa nga dili ninyo makapugong, aron kamo mismo makagawas gikan sa inyong mga gapus."

Ang mga sundalo nangahadlok kaayo sa ingon ana nga pagpakigpulong sa tawo nga gikan sa kabayo; bisan pa niana, sa pagsunod sa sugo sa hari, gipadayon nila ang pagdani sa balaan nga martir paingon sa Antioquia.

Niadtong takna, ang yawa, nga nagporma nga usa ka tigulang, mitungha sa atubangan ni Haring Severus ug miingon kaniya: 'Lagmit na gayud ako, O Hari! Ako mismo ang magmamando sa mga Skita, apan adunay usa ka tawo nga ginganlan og Charalampius—usa ka dakong salamangkero—misulod sa akong yuta, ug iyang

[1747] Antioquia sa Pisidia – sa kasadpang bahin sa Asia Minor, sa utlanan sa Phrygia.
[1748] Mga 2 2/3 versts, sumala sa among pagbanabana.

gipabaliktad ang tibuok nakong hukbo batok kanako, samtang ang tanang katawhan misalmot sa akong mga legyon; busa ako, nga gipahawa sa tanan, miabot aron pahimangnoan ka, basi mahitabo usab kanimo ang susama."

Sa diha nga nahuman pa lang sa yawa ang paglitok niining mga pulonga, gipadala dayon si Santo Charalampius, nga gihulbot sa mga sundalo, sa atubangan sa hari. Pagkita sa hari kaniya, gilansang dayon niya og tulo ka hait nga estaka sa iyang dughan, ug gisugo nga magdala og kahoy, pasigaon kini, ug sunogon ang martir hinay-hinay aron dili siya dayon mamatay, kondili mag-antos sa iyang pag-antos kutob sa mahimo.

Samtang gipaka-antos si San Charalampus sa ingon ani sulod sa dugay nga panahon, usa ka babaye nga nagbarog didto niadtong panahona, aron mapasaligon ang hari, mikuha og mainit nga uling ug gipanglapas kini sa ulo, nawong, ug bungot sa martir, nga miingon: 'Mamatay ka, tigulang, mamatay ka; mas maayo pa nga mamatay ka kaysa sa pagtuptop kanamo sa imong malimbungon nga mga pagtulon-an.'

Kining babaye usa sa mga concubine sa hari. Ang iyang igsoon nga babaye, bisan pa, miingon kaniya: 'Dili ka ba mahadlok sa Dios, ikaw nga malain nga babaye? Pinaagi sa pagtuman sa kabubut-on sa hari, ginapukaw nimo ang kasuko sa Dios. Ang amihanan dili makatabang kanimo sa dihang masuko kanimo si Cristo.'

Ug, mituyok siya ngadto sa martir, miingon siya: 'Tawo sa Dios, ang imong katigulangon dungganon, ug ang Dios uban kanimo, nga ako usab gustong tuohan ug maluwas gikan sa akong mga sala.'

Pagkahuman niini, sa dihang nangaminus na ang kalayo ug napul-an na ang mga sulugoon nga nagpahirap sa balaan, bisan pa nga ang martir mismo wala'y kadaut ug himsog kaayo, miingon ang hari: 'Undang sa pagpahirap niini nga tawo: tugoti siya nga motubag sa akong mga pangutana.'

Ug sa dihang gidala ang balaan nga martir duol sa hari, miingon si Severus kaniya:

'Charalampius, samtang nakig-istorya ko sa hari sa Scythian sayo ning buntaga, nasuko ko ug nakapanumpa ko batok kanimo; apan karon nga nakasugakod na ko niining pag-antos, magpabilin kang gihatagan og dungog sa among panan-aw, basta tubagon nimo ang mga pangutana nga akong ipangutana kanimo. Pila na ka tuig ang imong edad?'

Mitubag si Santo Charalampius:

'Nalungtad na ko og dugay sa kining malabay nga kinabuhi: usa ka gatus ug napulo't tulo ka tuig na akong gipuyo.'

'Giunsa man,' miingon si Severus, 'nga sa kadugayon sa imong kinabuhi, wala pa nimo mailhi ang mga di-mortal nga diyos?' Mitubag ang balaan nga martir:

'Sa daghang katuigan nga akong pagkinabuhi, O Hari, nakab-ot usab nako ang dakong kahibalo: sa pagkaila nako kang Kristo – ang Usa ka Tinuod nga Dios – mituo ako Niya.'

Dayon nangutana ang hari kaniya kung naa ba siyay asawa o wala.

Mitubag ang santo:

'Nakuha nako alang sa akong kaugalingon ang Langitnong Dalaga, mao ang gingharian sa akong Kristo; apan dinhi sa yuta, wala koy asawa.' Unya nangutana ang hari kaniya:

'Makahimo ka ba sa pagbanhaw sa mga patay?'

'Dili kini sa gahum sa tawo,' tubag sa santo, 'apan sa gahum ni Cristo.'

Gisugo dayon sa hari nga dad-on sa iyang atubangan ang usa ka tawo nga dugay nang gipanag-iya sa dautang espiritu; sulod sa kaluhaan ug lima ka tuig gipaka-antos sa yawa kining tawoha: aron siya mapapas, ang dautang espiritu magpadagan sa malisod nga tawo sa mga disyerto ug kabukiran, o itambog siya sa mga sagbotan, lat-ang, ug mga liki sa yuta.

Sa dihang gidala ang lalaki duol sa santo, sa pag-amoy niya sa humot sa santo, siya dayon misinggit: 'Gipangayo ko kanimo, alagad sa Dios, ayaw ko pag-antos sa dili pa moabot ang takdang panahon! Apan sugoa ko sa usa ka pulong nga mogawas ko, ug kon gusto nimo, isulti ko kanimo kung giunsa nako pagsulod niining tawoha.'

Miuyon ang santo, ug gisaysay sa yawa ang mosunod: 'Gusto niining lalaki nga kawaton ang iyang silingan, apan miingon siya sa iyang kaugalingon: "Kung dili ko una patyon ang manunod niini, dili ko makuha ang iyang bahandi." Ug pagkahuman niyang patyon ang iyang silingan, nag-andam na siya sa pagkuha sa panulondon; pagkakita nako kaniya nga anaa sa ingon ana nga kahimtang, misulod ko kaniya, ug nagpuyo na ko kaniya sulod sa kaluhaan ug lima ka tuig.'

Unya si San Charalampus miingon sa yawa: 'Gawas ka niining tawoha ug ayaw na siya pagdaot pag-usab.'

Ug sa diha-diha dayon mibiya ang yawa kaniya, ug naayo ang tawo nga gihuptan sa yawa.

Pagkahuman niini, misinggit ang hari:

'Tinuod gayud, dako kaayo ang Dios sa mga Kristohanon!'

Paglabay sa tulo ka adlaw, namatay ang usa ka batan-ong lalaki; ang hari, nga nagsugo nga dad-on kaniya ang lawas, miingon kang Santo Charalampus:

'Amo siyang pag-ampo sa imong Dios aron mabanhaw kini nga patay.'

Ang santo, pagkahuman sa pag-ampo, gibanhaw ang patay, ug tungod niini daghang mga tawo ang mituo kang Kristo; ang hari mismo namangha sa ingon nga mga milagro.

Niadtong panahona, adunay usa ka eparco sa korte sa hari nga ginganlan og Crisp; sa pakigkonsulta kang Severus, miingon siya kaniya: 'Pahawaa kini nga tawo sa nawong sa yuta – usa siya ka salamangkero ug ginabuhat niya ang iyang mga milagro pinaagi sa salamangka.'

Ang hari, mituo sa mga pulong ni Crisp ug mibali ang iyang kasingkasing gikan sa kaniadto niyang maayong buot ngadto sa martir, miingon kaniya:

'Charalampius, halad ug halad sa mga diyos, ug makalikay ka sa kamot sa maghuhukom.'

Mitubag ang santo:

'Kining mga pag-antos dakong kaayohan kini kanako: sa diha nga daghan pa ang samad sa akong lawas, mas nagalipay ang akong espiritu sa sulod kanako.'

Unya ang hari, nga nasuko kaayo, nagsugo nga ipanglabay ang mga bato sa baba sa santo, samtang ang mga nagpigo kaniya misinggit: 'Mosumpo ka sa hari, basi mamatay ka nga walay hinungdan.'

Sa katapusan, miingon ang hari sa mga sundalo: 'Kuhaa ang nagdilaab nga sulo ug pasigaa ang iyang bungot ug pagasunuga ang iyang nawong.'

Ug tan-awa, sa dihang gipahimutang sa mga sundalo ang mga sulo sa bungot sa santo, usa ka dakong kalayo misidlak gikan niini ug, sa pagdagan niini ngadto sa mga tawo nga nagbarug sa palibot, gisunog niini ang kapin sa kap-atan ka daotan.

Pagkakita niini, si Severus, nga napuno sa kasuko, miingon: 'Nagsulti og tinuod kanako ang hari nga Scythian, nga si Charalampus usa ka salamangkero ug nga gusto usab niya nga balikonon sa akong kaugalingon ang akong hukbo.'

Ug unya, nga mituyok sa iyang mga maharlika, nangutana siya kanila:

'Dili ba ninyo isulti kanako kinsa kining si Cristo nga gituohan ni Charalampius?'

'Si Kristo mao ang Anak ni Maria,' tubag ni Crispus, 'nga natawo kaniya pinaagi sa pakighilawas.'

Unya usa ka tawo nga ginganlan og Aristarchus miingon kang Crispus:

'Ayaw pagpanamastamas; asa nimo nadungog kini nga tinago, ug giunsa nimo pagkaila kinsa sila si Maria ug si Kristo?'

Niini, mitubag si Crispus nga nasuko:

'Mas maalam ka kaysa kanako?'

'Oo, mas kahibalo ko kaysa nimo,' tubag ni Aristarchus. Unya misinggit si Haring Severus:

'O dautang tawo! Gusto ba nimo supakon ko?'

Niini, mitubag si Aristarchus:

'Dili, Haring, wala ko'y tinguha nga supakon ka o bisan kinsa pa; nagdepensa lang ko kang Kristo.'

Pagkahuman niini, ang hari, nga nagdilaab sa kasuko, gikuha ang iyang pana, gihila kini paatras ug, samtang nagpana og usa ka pana paingon sa langit, miingon: 'Kristo, kung nagpuyo ka sa langit, pag-anaog ka kanamo ug pagtukod sa imong mga tolda dinhi sa yuta; Ani-a, nag-andam ako og gubat batok Kanimo ug aduna koy dakong hukbo nga motindog batok Kanimo; busa, pag-anaog Ka sa yuta ug atubang-a ako. Apan kung dili Ka moanaog, akong ipanaog ang langit, patyon ang adlaw, ug dakpon Ka sa akong kaugalingong mga kamot.'

Samtang ang hari nagasulti og ingon ana ka bastos ug walay-hiya nga blasphemya batok sa Ginoong Kristo, nangurog ang yuta, ug usa ka dakong kahadlok ang misulod sa tanan. Ang Ginoo, sa Iyang kasuko, gikurog ang yuta sama sa usa ka dahon; ug gikan sa ibabaw miabot ang makalilisang nga dagundong sa dalugdog, ug nakita ang mga kilat, nga ang tanan nga nagtindog didto daw naparalisa sa kahadlok. Ang hari, bisan pa man, kauban si gobernador Crispus, nga napugos sa pipila ka dili makita nga kadena, mitindog gikan sa yuta ug daw nagbitay sa hangin.

Unya misinggit ang hari sa martir: 'Charalampius, nahitabo kining tanan tungod sa akong mga sala, ug matarong ra nga nag-antos ko niining pag-antos; apan ampinga sa imong Dios aron maluwas ako gikan niini nga pag-antos – ug pagadayegon ko ang Iyang ngalan ug ang imoha sa tibuok siyudad, kay gikupot ako sa dakong kahadlok sa imong Kristo.'

Niadtong takna, ang anak nga babaye sa hari, nga ginganlan og Galina, miduol kanila ug miingon kang Severus: 'Amahan ko, walay makasupak sa Dios: kay alang sa mga Kristohanon Siya mao ang paglaum, apan alang sa mga daotan, ang Magaguba. Tumoo ka kaniya, ug siya magbantay kanimo ug mopalaya kanimo gikan niining mga dili makita nga gapus nga karon nagapos kanimo: Siya nga nagapos kanimo mao ang walay katapusan ug gamhanang Dios."

Nagluhod sa atubangan sa balaan nga martir, miingon ang bulahan nga si Galina: 'Gina-ampo ko ikaw, alagad sa Dios, ipangamuyo kang Ginoong Kristo ug, pinaagi sa imong pag-ampo, luwasa ang akong amahan gikan niining mga dili makita nga gapus.'

Ug sa diha nga nahuman ni San Charalampus ang pag-ampo, mihunong dayon kining makalilisang nga silot sa Dios, ug ang hari, nga gipasagdan nga dili patyon kauban ang eparco, mitindog ug miingon: 'Ginoo sa langit ug Manlalang sa kalibutan, kalooy-i ako! Ikaw nga nagpuyo sa langit, tan-awa sa kalooy ang kalibutan!'

Pagkahuman niini, ang hari, kauban ang eparco ug ang tanan niyang mga maharlika, mibalik sa iyang palasyo ug wala na mogawas sulod sa tulo ka adlaw, nga gigugol ang tibuok panahon sa pagpamalandong sa kasuko sa Dios ug sa makalilisang nga silot sa Ginoo nga bag-o lang nahitabo.

Niadtong panahona, ang anak nga babaye sa hari, si Galina, nakakita og usa ka panan-awon, nga iyang gisugilon kang Santo Charalampus: 'Murag naa ko,' ingon niya, 'nga nagtindog sa usa ka maayong natirigom nga uma; ug kalit lang nakakita ko og usa ka dako, gipalibotan nga tanaman, diin tanom ang nagkalain-laing humot nga kahoy; ug sa tunga-tunga niini mitubo ang usa ka matahum nga ubasan, ug sa sulod sa ubasan nagtindog ang usa ka taas nga sedro, diin sa gamot niini misibog ang usa ka bukal. Duol niini nga dapit nagtindog ang usa ka makalilisang nga magbabantay, nga wala magtugot bisan kinsa mosulod niining tanaman. Duol nako nakita ang akong amahan ug ang eparco Crispus, nga gipahawa sa bantay sa tanaman gikan niining dapita gamit ang nagdilaab niyang espada. Niadtong higayona gikupot ko sa dakong kahadlok ug nag-ampo lang ko nga tugutan ko sa bantay nga magpabilin didto. Unya miingon siya kanako: 'Ani dinhi, ug dad-on tika sa akong abaga (abaga. – *Ed*.) uban sa dungog ngadto niining tanaman.' Ug sa dihang naa ako didto ilawom sa kahoy nga sedro, tupad sa bukal, nakadungog ko og usa ka tawo nga miingon: 'Kini nga dapit gihatag kanimo ug sa mga sama kanimo.' Mao kini ang panan-aw nga akong nakita, ug karon naghangyo ko kanimo,' matud ni Galina, 'ingna ko unsa ang kahulugan niini?'

Unya si San Charalampios miingon kaniya: 'Ang imong damgo nagpasabot niini: ang kadagahan sa tubig nagrepresentar sa mga gasa sa Espiritu Santo, samtang ang gilibotan nga tanaman nagrepresentar sa Paraiso. Ang ubasan nagpasabot sa pahulay sa mga matarong sa Paraiso, ug ang mabangong mga kahoy nagrepresentar sa mga nawong sa balaang mga Anghel. Ang taas nga sedro nagpasabot sa himaya sa Krus ni Kristo, samtang ang bukal nagpasabot sa walay katapusang kinabuhi, nga gihatag sa katawhan pinaagi sa Krus. Ug ang magbalantay nga nagbitbit kanimo sa iyang abaga mao ang Ginoong Kristo, nga mibiya sa siyamnapulo'g siyam ka karnero sa kabukiran, nangita sa nawala nga karnero ug sa dihang nakaplagan kini, gibitbit kini sa Iyang abaga (Lucas 15:4–5). Sa imong amahan, kauban ang eparco, sila itambog gikan sa paraiso sa Dios, kay bisan pa nga mapasalamaton sila karon sa Dios, dili madugay mosupak na usab sila kaniya, tungod kay nahulog sila sa mga bitag sa yawa.'

Sa tinuod, pagkahuman sa makalilisang nga silot sa Dios, si Haring Severus napukan pag-usab sa sayop nga pagtuo ug, pagbiya niya sa Dios—kinsa nga gamhanan nga gahum bag-o pa lang niyang nailhan—nibalik siya sa mga dios-diosan. Gipatawag niya ang martir ngadto kaniya, ug miingon kaniya:

'Charalampius, paminawa ang akong tambag: simba ang mga dios, ug ikaw pagahimongon nga bililhon sa among taliwala.'

Mitubag ang santo:

'Dili mahimo nga malimbong ang usa ka sulugoon sa Dios sa mga pulong sa usa ka tigpahirap; tinuod gayud, Oh Hari, walay hunahuna ug walay pulos ang imong mga pulong.'

Unya, sa kasuko, miingon si Severus:

'O buang, imong giisip nga walay hunahuna ang akong mga pulong!'

Ug gisugo niya nga ipasumpay sa iyang mga ngabil ang kawit sa pangisda ug siya ipalibot sa tibuok siyudad sa ingon niini nga paagi.

Apan ang anak nga babaye sa hari, nga miduol sa iyang amahan, miingon: 'Amahan, unsa man imong gibuhat? Ngano man nimo gipaka-antos kining matarong nga tawo? Ngano man ka nagabitay sa imong kaugalingon sa mga bitag sa yawa ug, gipasagdan ang maayo, gipili ang dautan? Ngano, nga imong gisalikway ang kinabuhi, mas imong gipili ang kamatayon? Ngano man nga misukol ka batok niining sulugoon ni Cristo uban sa kasuko sa usa ka manlutos? Paminawa ako, Amahan, ug sama sa imong kaniadto nga paningkamot alang sa dautan, karon itudlo ang imong kasingkasing sa tanan nga maayo; kay bisan kinsa ang magtanom og dautan, mag-ani usab og dautan, apan bisan kinsa ang magtanom uban sa panalangin, mag-ani og maayo. 'Hinumdumi ang silot sa Dios nga mibagsak kanimo, sa dihang ikaw gipanghigot sa dili makita nga mga kadena ug, nagbitay sa hangin, nag-angkon sa tinuod nga Dios; apan karon, nga nakagawas ka gikan niadtong mga kadena, imong gisalikway Siya. Busa daghang mga magmamando, sa dihang silotan sa Ginoo, makaila sa Iyang gahum, apan sa diha nga makagawas na sila gikan sa silot, ilang kalimtan pag-usab ang ilang Ginoo.'

Pagkadungog niini, si Haring Sever wala gyud maghinulsol, kundili mas nasuko pa gayud siya, ug miingon:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, Galina!'

'Buhata nako ang tanan nga imong gusto, Amahan,' tubag niya.

Unya ang hari, nga malipayon kaayo, nagpahayag:

'Pabay-i nga makagawas si Charalampius, kay ang akong anak nga babaye misugot nga maghalad sa mga dios.'

Sa dihang gidala ang balaan nga martir sa atubangan sa hari, miingon si Severus kaniya: 'Tan-awa, ang among anak nga si Galina mibulag sa imong pagtuo alang sa among pagtuo ug karon gusto na siyang maghalad sa mga diyos; mosulod usab ka, Charalampius, uban kaniya sa templo sa among mga diyos ug buhata ang among gusto kanimo.'

Sa dihang wala'y tubag si Charalampius, nagtuo ang hari nga misugot siya.

Samtang si Haralambos wala'y gisulti nga tubag, nagtuo ang hari nga mouyon siya.

Apan ang mga pari misinggit:

'O Dakong Dii! O Labawng Gahum nga Apollo! Magbubuhat sa kalangitan ug Hari sa tanang magmamando, tan-awa si Galina ug, alang sa Hari sa Amihanan, kalooy-i siya!'

Ang bulahan nga si Galina, sa pagsulod niya sa paganong templo, gitawag niya ang mga pari ngadto kaniya ug nangutana kanila:

'Asa nga diyos-diyosan ang akong unang buagon – ang diyos-diyosan ni Dii, o kadtong mga diyos-diyosan ni Hercules ug Apollo?'

'Dili, Galina,' tubag sa mga pari, 'ayaw pagplano og ingon ana ka dautan, ug ayaw pagpanawa sa among mga manluluwas; kay kung masuko sila, ibutang nila ang kalangitan ug durugon ang tibuok kalibutan.'

Unya si Galina, gikuha ang idolo ni Dya, miingon niini:

'Kung ikaw usa ka diyos, nganong wala ka pa makamatngon hangtod karon nga miabot ako aron laglagon ka?'

Pagkahuman niini, gipukpok pag-ayo ni Galina ang diyos-diyosan sa yuta, ug nabungkag kini sa tulo ka piraso; unya gikuptan niya ang diyos-diyosan ni Apollo ug gipikas usab kini, samtang miingon:

'Tumba sa yuta, ikaw usab, Satanas, ikaw nga kulangot nga tigulang, kay abog ra man ka!'

Ug gipikas-pikas niya ang tanang mga diyos-diyosan. Unya ang mga pari miadto kang Haring Severus ug miingon kaniya:

'O Hari, nawala na ang among paglaum; karon bisan ang adlaw mopalong, ug ang kalibutan malaglag, kay patay na ang among mga diyos.' Ang Hari, nga nabigla, nangutana:

'Unsa man inyong pasabot ani nga mga pulong?'

'Si Galina, ang imong anak nga babaye, gipikas-pikas ang among mga diyos,' ilang tubag.

Unya miingon si Severus:

'Adto ug tawga kanako og lima ka pulo ka panday karong gabii gayud; ipa-ayo pag-usab ang mga dios-diosan, ibalik sila sa ilang templo, ug ipahayag nga nabanhaw sila gikan sa mga patay, sama sa gisulti sa mga taga-Galilea mahitungod sa ilang Kristo, nga Nabanhaw Siya gikan sa mga patay.'

Gibuhat sa mga pari ang tanan niini uban sa dakong pag-amping; sa buntag, sa dihang mitungha sila sa atubangan sa anak nga babaye sa hari, miingon sila kaniya:

'Adto sa templo ug tan-awa ang among nabanhaw nga mga diyos.'

'Nabanhaw ba ang mga dios?' pangutana ni Galina. 'Munta ko, unya, aron makita sila!' Miingon ang mga pari:

'Tinuod gayud, usa ka dakong milagro kini: human silang dautang pagpasipala ug pagpanamastamas gahapon, karon mas nagdan-ag pa sila sa mas dako nga dungog ug himaya.'

Sa sunod buntag, miingon ang bulahan nga si Galina:

'Mas sayon para nako ang paglaglag sa bag-ong mga diyos-diyosan kaysa sa daan.'

Ug, mituyok ngadto sa idolo ni Dia, iyang gidugang:

'Jupiter, nga nabanhaw gikan sa mga patay, gisugo tika: balik sa mga patay!'

Pagkahuman niya niingon niini, gipikas pag-usab ni Galina ang tanang diyos-diyosan.

Unya ang mga pari, puno sa kasuko, mibalik pag-usab sa hari aron ireport ang pagkaguba sa ilang mga diyos.

Gitawag ni Sever ang iyang anak nga babaye ngadto kaniya, ug miingon kaniya:

'Ngano man nga gipisag-pisag nimo ang among mga diyos?'

Mitubag si Galina:

'Gitawag ninyo sila nga inyong mga diyos tungod lang kay nabulag kamo sa bakak nga mga pagtulon-an: wala silay sulod gawas sa mga butang nga walay kalag.'

Niining panahona, misinggit ang hari:

'Maghalad og sakripisyo sa mga diyos, ikaw nga binhi sa kadautan, ug dili sa akong kaliwatan!'

Niini, ang bulahan nga si Galina, daw nagbinuang sa iyang amahan, miingon:

'Nakahatag na ko og halad kanila, sa akong makakaya, apan kung gusto nimo, mahimo usab nako kini buhaton sa uban pa nimong mga dios.'

Unya mibiya ang naglagot nga hari sa iyang anak nga babaye ug nibalik pag-usab sa pagpanakit sa balaan nga martir nga si Charalampius: iyang gihatag siya aron pagataw-anan sa usa ka balo.

Sa pagsulod ni Charalampius sa balay sa balo, misandig siya sa usa ka haligi nga naa didto, ug sa kalit lang nahimong dakong kahoy ang haligi, nga ang mga sanga nitabon sa tibuok balay sa babaye.

Sa pagkakita sa ingon nga milagro, nahadlok ang balo ug miingon: 'Lakaw kamo gikan kanako, Charalampius; dili ko takos nga madawat ang ingon nga tawo; daw Kristohanong, o anghel, o propeta, o apostol kamo; busa, palihug, lakaw kamo gikan kanako: dili ko takos nga madawat kamo sa akong atop.'

Sa niini mitubag ang balaan nga martir: 'Ayaw kahadlok, anak ko, kay nakakaplag ka ug pabor sa Ginoo. Tuohi lang nga Siya mao ang *"Dako ang Ginoo"*, ug maloloy-on, *"ug angay pasidunggan"* (Salmo 47:2, 95:4).'

Sa sunod buntag, ang mga silingan, pagkakita sa taas nga kahoy nga daghan og dahon nga ang payong niini nagtabon sa balay sa balo, nag-ingon sa usag usa:

'Unsa kaha kini nga milagro?'

Mibalik ang uban:

'Tungod kay anaa didto si Santo Charalampus: mao nga nahimong taas nga kahoy kini nga haligi.'

Pag-sulod sa balay, nakit-an sa mga silingan ang santo nga naglingkod ug nagtudlo sa balo; miingon siya kaniya:

'Bulahan ka, kay mituo ka kang Kristo; bulahan ka, kay napasaylo na ang imong mga sala: kay gidawat sa Ginoo ang mga maghinulsol.'

Ug ang mga tawo nga nagtigum didto miingon kaniya:

'Ngano man nga wala nimo gisulti kanamo kung ikaw ba gayud ang Kristo?'

Mitubag si Santo Charalampius:

'Pasayloa ko, akong mga anak; ako inyong alagad ug ulipon ni Kristo, ug ginabuhat ko kini tanan sa Iyang ngalan.'

Unya ang balo, uban sa kaisog ug sa kusog nga tingog, misinggit:

'Maglipay ka, Charalampios, nga kanunay nagdan-ag sa dili mapalong nga kahayag[1749] , maglipay ka, Charalampios, giya pinaagi sa grasya, maglipay ka, Charalampios, hingpit nga hayag nga sulo.'

Samtang gisulti niya kining mga pulong, ang iyang mga silingan nga miadto kaniya, nga nagtuo kang Kristo sa tibuok nilang kasingkasing, mihapa sa ilang mga tuhod sa atubangan ni Santo Charalampius, hayag nga nag-angkon kang Kristo, ug ang tanan nakadawat sa makaluwas nga binyag.

Sa sunod adlaw, gisugo sa hari nga dad-on ang santo sa atubangan sa korte; apan ang mga naningkamot nga motuo kang Kristo, sa pag-abot nila sa atubangan sa hari, gisultihan siya sa milagro nga nahitabo, kung giunsa ang haligi miturok ug nahimong dakong kahoy.

Natingala kaayo si Severus, apan miingon kaniya si gobernador Crispus: 'O Hari, kon dili nimo sugoan nga patyon kini nga salamangkero pinaagi sa espada, sa dili madugay malimbongan sa iyang mga milagro ang tanan ug, biyaan ang among mga diyos ug kami, mosunod kaniya.'

Unya gisilotan sa hari ang santo nga putlon ang ulo gamit ang espada. Pagkadungog niini, malipayon nga gida-aw ni martir Charalampius kining salmo ni David: *'Mokanta ako sa imong kaluoy ug sa imong paghukom, O Ginoo. Mokanta ako ug masabtan ang dalan sa pagkamatinud-anon: 'Kanus-a ka moanha kanako?'* (Salmo 100:1–2 ug hangtod sa katapusan sa salmo).

Pag-abot niya nga malipayon sa dapit diin niya tapuson ang iyang pakigbisog dinhi sa yuta, miingon si Santo Charalampus: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoong Dios, nga Ikaw mapinanggaon ug buotan kaayo kanako; Ikaw, Hesus, nga nagpukan sa mga kaaway, midaug sa impyerno ug nag-ayo sa mga sakit sa kamatayon, hinumdumi ako, O Ginoo nga akong Dios, sa Iyong Gingharian.'

Samtang nag-ampo siya ingon niini, nabuksan ang langit, ug ang Ginoo mismo mibaba ngadto sa martir, kauban ang daghang balaang anghel; usa ka matahum nga trono nga esmeralda ang gibutang sa atubangan niya, ug ang Hari sa Himaya, nga naglingkod niini, miingon kang Santo Charalampus:

'Ani-a, Charalampius, ikaw nga nakasinati og daghang pag-antos alang Kanako; hangyoa Ako sa bisan unsa nga imong gusto, ug akong tumanon kini para kanimo.' Sa niini mitubag ang balaan nga martir:

'Alang kanako, O Ginoo, usa ka dakong kalooy nga imong gipahimulosan nga makita nako ang imong makahadlok nga himaya; apan, O Ginoo, kon imong kabubut-on, hatagi og himaya ang Imong ngalan: ayaw pagpasagdi nga adunay gutom, salot, o hangin nga makadaot nga makaguba sa bunga sa maong dapit diin magapahulay ang akong mga relikya ug diin pagahimungdan ang akong handumanan; kondili, pasagdi nga ang kalinaw, kauswagan, ug kasagaran sa trigo ug bino maghari sa maong dapit; ug luwasa, O Ginoo, ang mga kalag sa mga tawo; kay Ikaw mismo nakahibalo nga ang mga tawo unod ug dugo, busa pasayloa sila sa ilang mga sala ug hatagi sila og kadagahan sa bunga sa yuta, aron, sa ilang pagkapuno ug paglipay taliwala sa ilang mga buhat, paghimayaon nila Ikaw, ilang Dios—ang Magahatag sa tanang maayong butang; ug ang hamog nga nagahulog gikan sa langit mahimong tambal alang kanila. O Ginoo, akong Dios! Ibulog ang Imong grasya sa tanan!

Pagkahuman gipadayag sa santo kining pag-ampo, miingon ang Ginoo:

– 'Matuman unta ang imong hangyo, akong gamhanang mandirigma!'

Pagkahuman niini, misaka ang Ginoo ngadto sa langit, gilibotan sa Iyang mga Anghel, ug ang kalag ni San Charalampius misunod Kaniya.

Unya mibiyahe ang mga mandirigma ug gisultihan nila ang hari sa himaya nga gihatag sa martir: giunsa sa Ginoo ang pagpakita kaniya, giunsa siya pagkamatay nga wala matandog sa espada, ug giunsa nila pagkakita sa iyang kalag nga misaka paingon sa langit. Si Severus nabigla kaayo sa tanan niini ug nahadlok pag-ayo. Ang bulahan nga si Galina, anak sa hari, nangayo sa lawas sa martir ug, pagdawat niini, giputos kini sa putli nga mga sudlo, gihaplasan kini sa humot nga mga lana ug bililhon nga mira, ug, samtang naghimaya sa Ginoo, gibutang kini sa bulawanong reliquaryo. Nahadlok ang hari sa paghukom o pagsilot sa iyang anak nga babaye; sa pagkahibalo nga ang Ginoo nagpuyo uban kaniya, gitugotan niya siya nga mabuhi sa Kristohanong pagkamatinud-anon, sumala sa iyang gusto.

Kining dili mapilde ug dili matintal nga dakong martir nga si Charalampius, nga karon nag-ampo alang sa tibuok kalibutan, nag-antos sa bulan sa Pebrero, sa ika-napulo ka adlaw[1750] ; Nagatindog sa tuo nga kamot sa trono

[1749] Si Charalampius, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'nagdan-ag sa kalipay'.

sa Dios, siya walay puas nga nag-ampo alang kanato ngadto sa atong Ginoong Jesu-Cristo; Kaniya ang himaya ug pagdumala, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa mga katuigan sa katuigan, amen.

Kontakion, Tono 8:

Gipanalanginan ka sa pagka-pari, O himayaon, gipahimutang nimo ang Simbahan sa kahayag pinaagi sa imong banal nga pag-antos, nga imong gidawat nga maisugon ug malipayon alang kang Kristo, O Charalampius, dungog nga suga sa tibuok kalibutan, naghatag kahayag sa katapusan sa yuta isip dili mapildi.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Prochorus, ang Milagro nga Manugbuhat sa mga Kuweba.

Gisaulog sa 10 Pebrero

Ang Ginoo, nga dato sa pagkabuotan ug kalooy, kanunay magpadala og mga pag-antos sa mga tawo, aron pinaagi sa ingon nga pagdisiplina madala Niya sila sa kamatuoran ug madani sa pagbuhat og maayo. Bisan pa kon tugotan Niya nga ang mga tawo pag-antoson ug pag-ilad, dili Siya malangan sa pagpakita kanila og kalooy ug sa paghatag og tambal sa ilang mga samad – sama sa atong makita sa kinabuhi niining Balaan Prochorus.

Sa paghari ni Svyatopolk Izyaslavich[1751] , ang mga tawo sa Kyiv nakasinati og daghang kapintas sa kamot niining prinsipe, nga bisan sa iyang kaugalingong panimalay gipatay ang mga maharlika nga walay hinungdan ug gikupot ang ilang kabtangan; mao kini ang hinungdan nganong gitugotan sa Ginoo nga ang mga kaaway sa Rus' makab-ot og ingon nga kusog niadtong panahona: dagkong hukbo sa mga Polovtsian mibangon batok kang Svyatopolk[1752] ; Labaw pa, misugod ang gubat sibil tali sa mga prinsipe, ug misangko ang dakong gutom ug kakabus sa yutang Rus'. Niining panahona, miabot ang Bulahan Prokhor gikan sa Smolensk paingon sa Monasteryo sa Pechersk aron makita si Abad Juan[1753] , ug gikan kaniya nadawat niya ang mga panata sa pagka-monasto. Sa monasteryo, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa praktis sa pagkamaayo ug gisugot ang iyang kaugalingon sa grabe nga pag-asketisismo nga gisalikway pa gani niya ang pagkaon og ordinaryong pan; nagtigom siya og quaking grass ug, pinaagi sa pag-igo niini sa iyang kaugalingong mga kamot, naghimo siya og pan gikan niini aron mapakabuhi ang iyang kaugalingon. Sa ting-init, mag-andam siya og igo nga pan aron molungtad sa tibuok tuig, ug sa pagbalik sa ting-init, buhaton niya kini pag-usab para sa mosunod nga tuig, aron dili gyud siya magkinahanglan og pan; tungod niini gitawag siya og 'Manunon sa Quillwort'; Gawas sa prosphora, wala siyay lain gikaon; wala gyud siya magkaon og gulay, kondili lamb's quarters ra, ug tubig ra usab iyang imnon. Apan ang Ginoo, sa pagtan-aw sa pagkamapailubon sa santo sa ingon ka dakong pag-agum, giusab ang kapait sa pan nga gihimo gikan sa lamb's quarters ngadto sa usa ka malipayong kalipay, ug kini nga sulugoon sa Dios gigugol ang tanang adlaw sa iyang kinabuhi dili sa kasubo ug kakabus, kondili sa kalipay: ang bulahan nga si Prochorus wala gayud magmasubo, kondili kanunay nagbuhat alang sa Ginoo uban sa kalipay. Wala gyud siya mahadlok sa mga pag-atake sa kaaway, kay nagpuyo siya sama sa langgam, nga wala'y gipanag-iya gawas sa goosefoot. Dili siya makapasigarbo, sama sa gibuhat sa adunahan nga tawo sa Ebanghelyo: *'Kalag! Aduna kay daghang maayong butang nga natigom alang sa daghang katuigan: pahulay, kaon, inom, ug malingaw ka'* (Lucas 12:19); apan bisan pa sa hilamon nga iyang natigom alang sa tuig, iyang giyub-an ang iyang kaugalingon, nga nag-ingon: 'Prochorus, *"karong gabii pa lang kuhaon na ang imong kalag; kanino man kaha kini nga imong gipreparar?*'" (Lucas 12:20). Tinuod nga natuman sa santo kining pulong sa Ginoo: *'Tan-awa ang mga langgam sa kahanginan: dili sila magtatanum, ni mag-ani, ni magtipig sa mga kamalig; apan ginapakaon sila sa inyong langitnong Amahan'* (Mateo 6:26). Sama sa mga langgam, ang bulahan nga si Prochorus molakaw lang pag-ayo

---

[1750] Si San Charalampius, ang balaang martir, namatay sa tuig 202.

[1751] Naghari siya gikan sa 1093 hangtod sa 1113.

[1752] Ang mga Polovtsian usa ka buang, nomadiko nga katawhan nga Turko ang gigikanan nga, sukad sa ikaduhang tunga sa ika-11 nga siglo, miabot gikan sa tabok sa mga stepa sa Caspian ngadto sa mga stepa sa habagatang Rusya ug kanunay nagpahigayon og makaguba nga mga pag-atake sa mga prinsipalidad sa habagatang Rusya.

[1753] Tali sa 1089 ug 1108, sa maong panahon si Juan mao ang abá sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev.

paingon sa dapit diin moturok ang lamb's quarters, ug gikan didto iyang dad-on kini sa monasteryo sa iyang abaga, sama sa pag-ayo sa mga pako. Busa nagpakaon siya sa iyang kaugalingon, sama sa langgam sa kahanginan, sa pagkaon nga wala itanom, gikan sa yutang wala gilovra. Niadtong panahona, sa Rus', nagsugod ang dakong gutom tungod sa kanunay nga gubat, nga ang kamatayon naghulga sa mga tawo.

Apan ang Ginoo, nga gustong pasidunggan ang Iyang balaan ug luwason ang mga tawo gikan sa kamatayon, gipanalanginan ang ani sa lamb's quarters niadtong tuiga, ug mitubo kini sa mas daghang kadaghan kaysa sa miaging mga tuig. Unya si Balaan Prochorus misugod sa mas bug-at nga pagpaningkamot . Walay hunong sa pag-ani niining tanoma, iyang ginagiling sa kamot ang mga liso niini ug, pinaagi sa paghimo og pan gikan sa maong harina, iyang gipang-apod-apod kini sa mga kabus ug sa mga nagakamatay sa gutom.

Ang uban, pagkakita sa paagi sa pag-ani ni San Prokoro sa quinoa, nagsugod usab sa pagtipig niini aron magamit sa panahon sa kagutom, apan ilang nasinati nga ang pan mapait kaayo para kan-on. Unya, ang tanan nga nanginahanglan misugod sa pagduol kang bulahan Prokoro; wala niya gisalikway bisan kinsa sa iyang pan nga gihimo gikan sa quinoa. Ug sa tanan, ang lami niining pan daw makalipay, sama sa gihaloan og dugos. Busa, mas gipili sa mga tawo ang pan nga gihimo gikan sa watercress ni Banal Prochorus kaysa sa pan nga gihimo gikan sa trigo. Apan, ang labi nga katingalahan mao kini: ang pan lami ug tam-is lamang kung kini gihatag ni Banal Prochorus uban sa iyang panalangin; apan kung kinsa man ang mokuha niini nga walay panalangin sa santo, kini murag itom sama sa yuta ug mapait sama sa balingit. Busa usa sa mga igsoon nangkuha og pipila ka pan sa balaan sa tinago, nga walay panalangin, ug gisugdan ang pagkaon niini. Apan sa iyang mga kamot nahimong sama sa yuta kini ug sobra ka pait nga dili na gyud kini mokaon. Ug nahitabo kini sa daghang higayon. Apan kini nga monghe nahuya kaayo nga ikumpisal ang iyang sala sa balaan ug mangayo kaniya og pan nga gipanalanginan. Bisan pa, tungod kay dugay na siyang nag-antos sa dakong gutom, dili na niya kini mapugngan ug, sa dihang nakita niya ang dili na malikayan nga kamatayon sa iyang atubangan, miadto siya kang Abad Juan ug, pagkahuman niyang isulti ang tanan nga nahitabo, misugod siya og hangyo sa iyang pasaylo. Ang abá, nga wala motuo niini, nagsugo sa lain nga igsoon nga lihim nga kuhaon ang pan gikan kang San Prokoro aron masuta kon tinuod ba kini. Sa pagdala sa pan, napamatud-an nga tinuod ang gisulti sa unang igsoon: walay makakaon niini tungod sa kapait niini. Gidala sa abá ang pan uban kaniya, ug gipadala niya pag-usab ang usa ka tawo ngadto sa santo aron mangayo og pan uban sa iyang panalangin; 'ug samtang mobiya ka kaniya,' ingon niya, 'kuhaa pa og usa ka tinapay sa tago.' Pagkahuman nadala kining mga tinapay, ang usa nga gikuha sa tinago nabag-o sa ilang atubangan ug nahimong itom sama sa yuta ug mapait sama sa ajenje, sama sa unang tinapay; samtang ang tinapay nga gikuha uban sa panalangin ni San Prokhoro napamatud-an nga putli ug tam-is sama sa dugos. Tungod niining milagro, ang bulahan nga si Prochorus nahimong bantog sa halayo ug sa duol, ug pinaagi sa pagpakaon sa daghan, dako kaayo ang iyang nahimo nga kaayohan kanila. Niadtong panahona, si Svyatopolk Izyaslavich, Prinsipe sa Kyiv, misulod sa usa ka sibil nga gubat batok kang David Igorevich, Prinsipe sa Vladimir-Volyn. Nakigsangka siya kaniya tungod sa pagpabulag kang Prinsipe Vasilko Rostislavich sa Trebovlia, nga gisugo ni Prinsipe Svyatopolk nga pabulagon sa pagpanghikayat ni David Igorevich. Sa samang panahon, si Sviatopolk Izyaslavich nagsugod usab og sibil nga gubat batok kang Vladimir Rostislavich, igsoon ni Vasilko ug Prinsipe sa Peremyshl, ug bisan pa kang Vasilko mismo – tungod sa mga yuta sa iyang amahan nga si Izyaslav, nga gikuha sa mga Rostislavich[1754] .

Gipahawa ni Prinsipe Sviatopolk si David ngadto sa mga Poles ug, pagkahuman niyang gipahimutang ang iyang anak nga si Mstislav sa siyudad ni David nga Vladimir, mibalik siya gikan sa iyang kampanya paingon sa Kyiv. Apan wala niya mapailalom si Vladimir, ug gipadala ni Vasilko si Yaroslav, ang iyang lain nga anak, batok kanila uban sa mga Ugrians. Sa niining panahona sa dakong kagubot sa katilingban ug walay balaod nga pagpanguha, gidili ang mga negosyante gikan sa Halych ug Peremyshl sa paglabay paingon sa Kyiv; ingon nga resulta, nahurot ang asin sa halos tibuok habagatang rehiyon sa Rus', ug usa ka dakong kalamidad ang miigo sa katawhan.

Sa pagkakita ni Balaan Prochorus niining kalamidad, nagtigom siya og daghang abo gikan sa tanang selda ngadto sa iyang kaugalingong selda ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoo, gisugdan niya kini pag-apod-apod sa tanan nga nanginahanglan og asin: pinaagi sa pag-ampo sa balaan, nahimong putli nga asin kini. Ug samtang mas buotan siya sa pag-apod-apod niini, mas modaghan kini; sobra pa kini sa igo dili lang para sa monasteryo, apan

[1754] Nahitabo kini tanan niadtong 1099

usab para sa mga layko, nga miadto kang Banal Prochorus sa daghang gidaghanon aron kuhaon ang ilang kaugalingong bahin. Ug sa tanan niini, wala'y gikuha nga baylo ang bulahan nga si Prochorus: iyang gipanghatag ang iyang asin nga walay bayad sa tanan, pila man ang pangayo sa matag usa, nga mao nga kanunay nga makita nga walay sulod ang merkado, samtang ang monasteryo sa balaan napuno sa mga tawo nga miabot aron modawat og asin.

Niadtong panahona, gipukaw sa yawa ang dakong kasuko batok kang Prochorus sa mga tawo nga namaligya og asin sa merkado ug karon napakyas sa pagkuha sa ilang gilauman nga ganansya. Nagtuo sila nga sa maong mga adlaw makatigom sila og dagkong bahandi gikan sa asin, apan nasayop kaayo sila, kay ang ilang unang gibaligya sa mahal nga presyo, walay bisan kinsa nga mopalit pa bisan sa gamayng kantidad. Nagkatigom, ang tanang magpapatigayon sa asin miadto kang Prinsipe Svyatopolk ug misugod sa pagpanamastamas sa balaan nga tawo, nga nagaingon: 'Si Prokhor, ang monghe sa Monasteryo sa Pechersk, gikuhaan kami sa dakong bahandi, kay gidani niya ang tanan ngadto kaniya aron mopalit og asin, samtang kami, nga nagabayad og buhis kanimo, dili makabaligya sa among kaugalingong asin, ug busa napukan kami.'

Pagkahuman sa pagpaminaw kanila, ang prinsipe nakahukom nga tapuson ang pagreklamo sa mga negosyante ug makatigom usab og bahandi para sa iyang kaugalingon. Naghukom siya, kauban ang iyang mga magtatambag, nga pataason ang presyo sa asin aron, pagkuha niini gikan kang Prokhor, siya na mismo ang makabaligya niini pinaagi sa iyang mga sulugoon. Miingon ang prinsipe sa niining mga traydor nga sulugoon: 'Tungod kaninyo, mangawat usab ko niining monghe.'

Samtang nagpakaaron-ingnon nga naglihok alang sa kaayohan sa mga negosyante, personal ra gyud niyang gipanghunahuna ang kaugalingong ganansya; apan, tungod sa pagkainggit, gusto lang niya silang dauton: kay ang pagkainggit dili makasugakod sa maayong butang alang sa uban.

Busa si Svyatopolk nagpadala og mga tawo aron kuhaon ang tanang asin kang Prokhor. Ug sa dihang nadala na kini, siya mismo ang miadto aron susihon kini, kauban ang mga samokon nga nagpasipala sa balaan nga tawo. Ug nakita sa tanan didto nga abog kini sa ilang panan-aw. Unya gisugo sa prinsipi ang pipila ka tawo nga tilawan kini nga asin, apan abog usab kini sa lami. Ug nangahibulong sila tanan sa maong pagbag-o ug nabulabog.

Unya ang prinsipe, nga gustong masiguro gayud kung giunsa paghuman ning tibuok milagro, nagmando nga itipig kini nga abog sulod sa tulo ka adlaw. Samtang nagpadayon, daghang mga tawo ang miadto kang Santo Prokhoro aron mangayo og asin kaniya, apan sa dihang nahibaloan nila nga kini gipanguha, mibalik sila nga walay dala, nga nagpanaway sa nakabuhat niini.

Apan si balaan Prochorus miingon kanila: 'Sa dihang itambog na sa prinsipe kining asin, adto kamo ug kuhaa kini para sa inyong kaugalingon.'

Sa pagkatinuod, ang prinsipe, human niyang gipreserbar ang maong asin sulod sa tulo ka adlaw ug wala gyud siya makita gawas sa abog, gisugo nga ilabay kini. Apan pagkahuman kini ibubo, mibalik kini nga nahimong asin. Pagkadungog niini sa mga lungsoranon, nagsugod sila og dagsa ngadto sa maong dapit ug malipayon nilang gipangkuha ang asin. Pagkahitabo niining katingalahang milagro, ang prinsipe, nga nakapasakit sa balaan, napuno sa kahadlok. Wala niya kini matago ang milagro, kay nahitabo kini sa atubangan sa tibuok siyudad, busa gisugdan niya ang pagsusi unsa kini kahulugan. Unya gisultihan siya nila sa tanan nga gihimo sa bulahan nga si Prochorus – dili lang mahitungod sa asin nga gihimo gikan sa abog, apan usab sa mga tinapay nga gihimo gikan sa lamb's quarters nga iyang gigamit sa pagpakaon sa daghang katawhan, ug kung giunsa kining mga tinapay nahimong tam-is sa dihang gikuha gikan sa kamot sa bulahang tawo uban sa iyang panalangin, ug kung, sa pikas bahin, mapait ang lami kung kuhaon kini sa tinago.

Pagkadungog niini tanan, nabati ni Prinsipe Svyatopolk ang kaulaw sa iyang mga binuhatan; miadto siya sa Monasteryo sa Pechersk ug nakigkuyog sa kapitularyo nga si Juan. Sa wala pa niini, nagpuyo siya og kasuko batok kaniya tungod kay gisaway niya ang iyang dili mapugngan nga kahakog ug ang pagpanglupig sa katawhan. Tungod niini, gipriso pa gani niya si Juan sa Turov[1755] , apan tungod sa kahadlok sa pag-ampo ni Prinsipe Vladimir Monomakh nga mahigugma sa Kristo, dali ra niya siya gibalik uban ang dungog sa Monasteryo sa Pechersk.

Human niining milagro, si Svyatopolk nakabaton og lawom nga debosyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga Balaan nga Amahan Anthony ug Theodosius sa mga Kuweba; Sa bahin sa bulahan nga Prochorus,

[1755] Kini mga tuig 1107. Ang mga relikya ni San Prokhoro karon naa na sa Kuweba ni San Antonio.

gihatagan niya siya og labing taas nga dungog ug gipasidunggan, nga giisip siya nga tinuod nga alagad sa Dios: gihatagan niya siya sa iyang pulong nga dili na siya makadaot pa sa bisan kinsa; dugang pa, gipamatud-an niya kini nga saad pinaagi sa mosunod nga kasabutan: 'Kung, sumala sa kabubut-on sa Dios, mamatay ako una kanimo, ibutang ko ikaw sa imong kabaong sa akong kaugalingong mga kamot, aron ipakita nga walay dautang buot ako kanimo; apan kung ikaw ang mamatay una kanako, dad-on nako ang imong kabaong sa akong abaga ug dad-on ko ikaw sa langob sa akong kaugalingon, aron makadawat ako og pasaylo gikan sa Ginoo alang sa akong dakong sala batok kanimo.'

Pagkahuman sa maong kasabotan, ang bulahan nga si Prochorus nagpuyo pa og daghang katuigan, nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios—nga walay sala ug puno sa kakabus—ug unya siya nagkasakit. Samtang nagpadayon ang prinsipe sa usa ka pakig-away batok sa mga Polovtsian. Unya ang bulahan nga si Prochorus nagpadala og sulat sa prinsipe nga nagpahibalo nga nagkadool na ang takna sa iyang kamatayon.

'Kung gusto nimong tumanon ang imong saad,' iyang gipahayag, 'ug madawat ang pasaylo sa imong mga sala gikan sa Dios, duola kanako, ug magpasayloay kita, ug ikaw na mismo ang maglubong kanako sa akong kabaong. Busa nagpaabut ako sa imong pag-abot. Apan kon malangan ka ug mamatay ako nga wala ka, dili ako ang masayop, ug ang imong pakigbisog dili matapos para kanimo sama sa mahitabo unta kon miadto ka kanako."

Pagkadungog niini, si Svyatopolk, biyaan ang iyang kasundalohan, dayon mibyahe paingon kang Prokhor nga nagmasakit. Ang Balaan gilukop sa dugay nga pagtudlo ang prinsipe bahin sa pagpanamastamas, sa Katapusang Paghukom, sa kinabuhi nga walay katapusan ug sa walay katapusang pag-antos; gihatagan niya siya og pasaylo sa mga sala ug sa iyang panalangin, ug mihawa siya sa tanan nga naglibot sa prinsipe; ug unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot paingon sa langit, iyang gipahawa ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Si Prinsipe Svyatopolk, kauban ang mga monghe, gikuha ang lawas sa halangdon, gidala kini sa usa ka langob ug gibutang kini sa kabaong sa iyang kaugalingong mga kamot.

Pagkahuman niini, miapil siya sa usa ka kampanya ug nakadaog og hingpit nga kadaogan batok sa mga Polovtsian; iyang gipangdakop ang halos tanang lumolupyo sa rehiyon sa Polovtsian ug gidala sila sa iyang kaugalingong yuta. Kini nga kadaogan, nga gihatag sa Diyos sa yutang Ruso, nakuha subay sa propesiya sa tawo sa pag-ampo nga miduol alang niini – ang Balaan Prochorus. Sukad niadto, si Prinsipe Svyatopolk, matag higayon nga mosulod siya sa gubat batok sa iyang mga kaaway o mangayam, pirmi siyang mubisita sa Monasteryo sa Pechersk aron mangayo og panalangin ug didto, sa Simbahan sa Balaang Paglalang, siya mosimba sa milagrosong ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug magpasidungog sa mga lubnganan sa Balaan nga si Teodosio ug si Prohoro uban sa dakong debosyon ug pagpasalamat, ug pagkahuman niini lamang siya molarga sa iyang kampanya.

Ug pagkahuman niini, malipayon ang paghari ni Svyatopolk, nga nakadawat, human sa daghang malupit nga mga pagsulay, sa panalangin sa Dios pinaagi sa pag-ampo sa bulahan nga si Prochorus. Ang mahigugmaon kang Kristo nga Prinsipe Svyatopolk Izyaslavich mismo, isip usa ka saksi, hayag nga gipahayag sa atubangan sa tanan ang mga milagro ug mga tanda niining tawo sa Dios.

Pinaagi sa balaan nga pag-ampo sa Kagalang-galang Prochorus, ang Himagsaon sa mga Kuweba, ipagawas kita sa Ginoong Kristo karon gikan sa tanang katalagman ug dautang kahimtang; kay Kaniya, uban sa Iyang Walay Sinugdanang Amahan ug sa Iyang Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, ang tanang himaya, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

Paghinumdom kang mga Balaan Ennafa, Valentina ug Pavla.

Paghandum sa 10 Pebrero

Ang mga balaang martir nga sila Ennafa, Valentina ug Paula nag-antos sa pagkamartir sa kamot ni Firmilian, ang gobernador sa probinsya sa Palestina. Si Santa Ennafa gikan sa Gaza[1756] , samtang si Santa Valentina gikan sa palibot sa siyudad sa Caesarea[1757] . Pareho silang mga birhen. Si Santa Ennafa mao ang unang

[1756] Ang Gaza nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo; sa karaang panahon usa kini sa lima ka labing iladong siyudad sa mga Filisteo ug nagsilbi nga habagatan nga utlanan sa mga Kanaanita sa Palestina. Sukad pa sa ika-4 nga siglo, ang Gaza usa na ka

gidala sa atubangan ni Firmilian alang sa paglitis. Sa iyang interogasyon, mapangahas niyang gipahayag nga siya usa ka Kristohanon, ug tungod niini, sumala sa sugo sa gobernador, una siyang gipailawom sa mabangis nga pagpanakit, unya gitali sa usa ka haligi ug ang iyang lawas gikiskis gamit ang lagari. Pagkahuman niini, gidala si Santa Valentina sa atubangan ni Firmilian. Giakusahan siya nga wala magpasidungog sa mga paganong diyos, ug gisugo siya sa gobernador nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Alang niini, gidala siya sa usa ka paganong templo nga dili kaayo layo sa korte. Apan sa dihang gidala ang santa sa templo, imbis nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, mapangahas siyang mihagak og bato sa halaran ug giliko ang iyang likod sa nagdilaab nga kalayo niini. Unya nasuko pag-ayo si Firmilian ug gisugo nga walay kalooy siyang bugbogon sa mga tadyaw, ug dayon gisilotan siya, kauban si Santa Ennafa, nga putlon ang ulo gamit ang espada. Human niini tanan, gidala si Santa Paula aron pasakitan. Sumala sa sugo sa gobernador, gipailawom siya sa lain-laing klase sa pagpanakit, apan, uban sa tabang sa grasya ni Kristo, gisagubang niya ang iyang mga pag-antos uban sa dakong kaisog, ug gisugo sa taga-pahirap nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Sa wala pa ang iyang pagbitay, nagpasalamat siya sa Diyos ug, pagyuko niya sa mga Kristohanong naa sa pagbitay, iyang gipailawom ang iyang ulo sa espada ug busa gihatag niya ang iyang espiritu sa Diyos[1758] .

24 Pebrero

11 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Blas, Obispo sa Sebaste, ug uban pa nga nag-antos uban kaniya

Gisaulog niadtong 11 Pebrero

Niadtong karaang mga panahon, sa dihang ang mga dili matulid nagsilbi sa mga dios-diosan ug daghang tawo ang nagsimba sa buhat sa ilang kaugalingong mga kamot, misidlak ang pagtuo sa daghang mga santo, ug taliwala kanila milambo ang pagkamatinud-anon sa balaan ug himayaong martir nga si Blasiyo. Kining balaan, nga naglikay sa tanang dautang buhat, nagkinabuhi sa tibuok niyang kinabuhi nga malumo ug matarong, makapahimuot sa Dios ug walay sala. Ang iyang mga ka-siyudad – ang mga lumolupyo sa siyudad sa Sebaste, nga nahimutang sa Kapadokya[1759] – mga matinud-anon nga tawo nga nangandoy nga si Blasius mahimong ilang obispo, ug natuman ang ilang hangyo. Ang bag-ong magbalantay masigasig nga nagbantay sa kawan ni Cristo sa panahon nga kanunay nga gipahigayon ang mga pag-uyog batok sa Simbahan ni Cristo, ug daghan, human makasinati sa mga pag-antos, gihatagan sa korona sa martir. Niadtong panahona, sa paghari ni Diocletian[1760] , ang balaan nga Dakong Martir Eustratius, usa sa Lima ka Martir, naghimo og usa ka mahimayaong buhat uban sa iyang mga kauban[1761] ; mitindog siya nga lig-on hangtod sa pag-ula sa iyang dugo alang sa pagtuo kang Kristo ug busa gipriso siya. Didto, gibisita siya ni San Vlasius sa gabii, human niya supakon ang bantay sa prisohan og dakong kantidad nga bulawan. Gipahupay ni Blasius ang martir ni Kristo, nga mitugot sa iyang mga pag-antos uban sa dakong kaisog. Gihatag ni Eustratius kang Blasius ang iyang katapusang testamento nga giandam sa wala pa siya mamatay, diin iyang gipahimutang ang mga probisyon mahitungod sa iyang lawas ug sa iyang kabtangan,

---

Kristohanong siyudad, ug sa ika-7 nga siglo kini gisakop sa mga Muslim. Sa pagkakaron, mga ruinas na lang ang nahabilin sa kaniadto nga bantog nga Gaza, nga duol niini nahimutang ang usa ka bag-ong siyudad nga pareho usab og ngalan – usa sa mga medyo mauswagon nga siyudad sa Palestina.

[1757] Ang Caesarea usa ka dakong siyudad sa Palestina, nahimutang sa Dagat Mediteranyo, diin nagpuyo ang mga procurator nga Romano – mga representante sa imperyal nga awtoridad sa Roma. Karon, ang nahabilin na lang sa Caesarea mao ang mga ruina nga natabonan sa sagbot ug uban pang ligaw nga tanom.

[1758] Gipaguba kini ni Maximian II Galerius niadtong 308.

[1759] Ang Cappadocia usa ka dakong rehiyon sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor. Ang Sebaste usa ka siyudad sa Cappadocia nga nahimutang sa utlanan sa Gamay nga Armenia, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa rehiyon.

[1760] Naghari siya gikan sa 284 hangtod 305.

[1761] Gisaulog sila sa Simbahan matag ika-3 sa Disyembre.

sumala sa gisaysay sa iyang hagiograpiya. Nitago si Santo Vlasius gikan sa iyang mga manlulupig, sama sa daghang uban pang mga santo niadtong panahona, nga misalikway sa pagbutang sa iyang kaugalingon sa pagpanakit nga walay espesyal nga pagtugot sa Dios; pipila ra ka mga Kristohanon ang nagpuyo sa siyudad niadto, ug bisan pa kining mga tawhana tinago nga nagasimba kang Kristo; ang kadaghanan, tungod sa kahadlok sa pagpanakit, nilayas ngadto sa mga disyerto, kabukiran, ug mga langob; samtang ang uban, nga dili na makasustiner sa mga pag-antos, pansamantalang misimba sa mga diyos-diyosan. Busa, si San Blas, dili lamang sa panahon sa paghari ni Diocletian kondili usab sa paghari ni Licinius[1762] (ilawom niining emperador siya nag-antos), mitago gikan sa mabangis nga pagpanlupig sa usa ka walay sulod nga bukid nga gitawag Argeos[1763] ; Didto siya nagpuyo sa usa ka langob ug nagpraktis sa pagka-asketiko sa kahilom ug pagpuasa, naghalad ug walay hunong nga pag-ampo sa Dios. Moanha kaniya ang mga buangis nga hayop, ug kon makit-an nila ang santo nga nag-ampo sa hilom, nakig-istorya sa Dios, sila, sama sa mga makatarunganong binuhat, dili makasamok sa iyang paghunahuna sa Dios, apan motindog lang sila sa atubangan sa langob, maghulat hangtud nga ang santo, pagkahuman sa iyang pag-ampo, mogawas ngadto kanila, ug dili sila molakaw hangtud nga ang santo, pagkahuman nga mogawas ug ipahimutang ang iyang mga kamot kanila, mapanalanginan sila; ug kung adunay man hayop nga masakiton, moanha kini sa santo ug, pinaagi sa pagpatong sa iyang balaan nga mga kamot, makadawat og pag-ayo.

Niadtong panahona, ang gobernador nga si Agricolas gibuhat ang tanan niyang makakaya aron laglagon ang daghang mga Kristohanon kutob sa mahimo, ug gipailawom sila sa nagkalain-laing makalilisang nga pag-antos: ang uban gipatay niya sa espada, ang uban gisugo niyang sunogon sa poste, ang uban palubonga sa suba, ug ang uban gilabay sa mga hayop aron kan-on. Alang niini, gisugo niya ang iyang mga mangangayam nga dakpon ang kutob sa mahimo nga daghang mga mabangis nga hayop. Sa pagpatuman niini nga sugo, mibiyahe ang mga mangangayam sa ilang pagpangayam ug, sa pagbiyahe nila sa kabukiran ug kamingawan, nakaabot usab sila sa Bukid Argeos, diin nagtago si San Blas nga Obispo; sa pagduol nila sa langob sa santo ug sa pagkakita sa daghang mga hayop nga nagdula-dula sa atubangan niini, miingon sila sa usag usa: 'Adto ta ug tan-awa unsay nahitabo didto.'

Samtang nagkadool sila, ilang nakita nga si San Blas naglingkod sa iyang langob, sama sa usa ka palasyo, naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios. Wala mag-ingon og bisan usa ka pulong sa balaan nga obispo, mibalik sila sa ilang puloy-anan ug gisaysay nila kang igumen Agricola ang tanan nilang nakita; nga nagsugo sa daghang mga sundalo nga mouban sa mga mangangayam, aron dakpon ang mga Kristohanon nga nagtago didto ug dad-on sila kaniya. Pag-abot nila sa maong bukid ug pagsulod sa langob, ang mga sundalo nakit-an lang si Santo Blas didto, nga naghalad og pag-ampo sa Dios ug naghimaya sa Iyang balaan nga ngalan.

'Gawas diha,' ingon nila kang Blaise, 'ug uban namo sa siyudad: ginatawag ka sa gobernador.'

Pagkadungog niini, naglipay ang balaan ug miingon:

'Maayo, mga anak ko, mag-uban kita; nahinumduman ko sa Ginoo: Nagpakita Siya kanako tulo ka beses karong gabii, nga nag-ingon, "Bangon ug halad kanako og halad, sumala sa angay sa imong katungdanan isip obispo." Busa, akong mga anak, niabot kamo dinhi sa hustong panahon karong adlawa; hinaut nga ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, mag-uban kaninyo."

Sa dalan, ang mga pagano, sa pagkakita sa pagkamabuotan sa santo ug sa pagpaminaw sa iyang pagtudlo, ug sa pagkahibulong sa iyang mga milagro, nibalik sa tinuod nga Dios; kay pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghan nga nag-antos ang nakadawat og pag-ayo gikan sa Ginoo, dili lang mga tawo kondili usab mga hayop; sa dihang gidala o gipadala kaniya ang mga masakiton, iyang ipahimutang ang iyang mga kamot kanila, mag-ampo para kanila, ug pasagdan silang molakaw nga hingpit nang naayo ang panglawas. Usa ka babaye adunay bugtong anak nga lalaki; Samtang nagakaon, nasabod sa tutunlan ang usa ka bukog sa isda, nga wala na siya makahingpit og bisan usa ka pulong ug hapit na mamatay; gidala siya sa iyang inahan nga hapit nang patay, gidala siya ngadto sa santo ug gibutang sa iyang tiilan, nagahilak sa kasakit ug misinggit: 'Tintalawa sa akong anak, alagad sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo; siya ra ang akong bugtong anak.'

[1762] Naghari siya gikan sa 307 hangtod 324.

[1763] Si Argeos – nailhan usab nga Argei – usa ka dako nga bukid sa Asia Minor, kabahin sa han-ay sa Anti-Taurus, sa amihanan-kasadpan sa Cappadocia, nga ang tumoy kanunay natabonan sa niyebe ug ang mga tiilan gipalamutian sa matahum nga lasang.

Sa samang higayon, gisultihan niya si Vlasius sa nahitabo sa iyang anak. Ang Balaan sa Dios, nga gibutang ang kamot sa tutunlan sa batang lalaki ug gipaalsa ang iyang mga mata ngadto sa langit, misugod sa pag-ampo sa Ginoo ingon niini: 'Akong Manluluwas! Ikaw motabang sa tanan nga motawag Kanimo uban sa pagtuo: paminawa ang akong pag-ampo, ug pinaagi sa Imong dili makita nga gahum kuhaa ang bukog nga natuhop sa tutunlan niining batan-on ug tambali siya. Ug sa umaabot, kon adunay bisan tawo o hayop nga maangkon ug sila motawag sa akong ngalan, nga nagaingon: 'O Dios, tabangi pinaagi sa pag-ampo sa Imong alagad nga si Blasius', unya Ikaw, O Ginoo, nga dali motabang, tabangi sila ug hatagi sila og kaayohan alang sa himaya ug dungog sa Imong balaan nga ngalan.'

Sa pag-ampo ingon niini, giayo niya ang batang lalaki ug gibalik sa iyang inahan, nga sa dakong kalipay, walay hunong nga nagdayeg sa Dios. Tungod sa ingon nga mga milagro, ang ngalan ni Vlasius nahimong ilado dili lamang sa Sebaste, kondili bisan pa sa Nicopolis[1764] . Samtang ang santo naa pa sa dalan, dili kaayo layo sa Sebaste, nahitabo ang mosunod.

Usa ka pobre nga balo wala'y lain gani kaysa usa ka piglet; usa ka lobo ang hinay-hinay nga miduol ug gikuha kini. Ang pobre nga babaye misugod og hilak nga hilak; sa dihang nakita niya nga nagkadool ang santo, midagan siya padulong kaniya ug sa iyang mga luha gisultihan siya sa iyang kasubo. Nangisi ang santo ug miingon kaniya: 'Ayaw pag-uyon sa kasubo, babaye, ayaw paghilak: ibalik kanimo ang imong malata nga buhi ug walay kadaut.'

Pagkahuman niini, nagpadayon ang santo sa iyang pagbiyahe, samtang ang lobo midagan paingon sa pobre nga balo, nagbitbit sa iyang malata sa baba; gibutang niini ang malata sa atubangan niya nga wala'y samad, ug nibalik kini sa disyerto; ang balo, sa iyang bahin, gikuha ang iyang malata, naglipay ug nagdayeg sa Dios.

Sa pag-abot ni San Blas sa Sebaste, ang gobernador nga si Agricola, sa pagkahibalo niini, dayon gisugo nga ipriso siya. Sa sunod adlaw, paglingkod niya sa lingkoranan sa paghukom, gisugo ni Agricolas nga dad-on sa iyang atubangan ang balaan nga tawo sa Dios; sa pagtan-aw kaniya, unang gisultihan siya sa gobernador sa mga mapaluyong pulong: 'Maglipay ka, Blasius, pinalanggang higala sa among mga dios ug kanamo!'

Sa niini mitubag ang santo: 'Maglipay usab ka, gamhanang gobernador, apan ayaw pagtawag sa mga demonyo nga "ginoo", kay sila ipahamtang sa kalayo nga walay katapusan kauban ang mga nagasimba kanila.'

Sa iyang kasuko, gisugo sa gobernador nga walay kalooy siyang paluon; pagkahuman sa taas nga pag-antos, miingon pag-usab ang santo sa gobernador: 'Ikaw, buang nga manlimbong sa mga kalag sa tawo, nagtuo ba gyud ka nga ang imong mga pag-antos makapahawa kanako gikan sa tinuod nga Dios? Dili, imposible kana, kay ang akong pagsalig naa kang Jesu-Cristo, nga nagahatag kanako og kusog; bisan pa niana, buhata ang imong gusto."

Sa pagkakita sa dili matuyok nga pagtuo sa santo, gisugo sa gobernador nga ibalik siya sa prisohan.

Unya kining pobre nga balo, nga naantig sa bayani nga pag-antos nga gidala ni San Blas alang kang Kristo, ug sa iyang lig-on nga paglahutay sa balaang pagtuo, gipatay ang iyang pig-ot—nga iyang giluwas nga wala'y samad gikan sa baba sa usa ka lobo—gibukal ang ulo ug mga tiil niini, ug gibutang kini sa usa ka bandeha; nga iyang gidugangan og mga liso, mga bunga sa yuta ug mga gulay gikan sa iyang tanaman, kutob sa gitugot sa iyang kakabus; pagkahuman niyang gitago kini tanan sa usa ka basket ug pagpasiga sa kandila, gidala niya ang basket ngadto sa santo sa iyang bilanggoan; sa pagkahulog niya sa tiilan sa martir, misugod siya sa pagpakilooy kaniya nga dawaton ug tilawan kini nga pagkaon. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, natilawan sa santo ang pagkaon nga gidala; unya, pagkahuman sa pagpanalangin sa balo, miingon siya kaniya: 'Babaye, sa ingon ani nimo pagsaulog sa akong pista matag tuig, ug dili na unya maubos ang bisan unsa nga imong gikinahanglan sa balay; apan kon adunay lain nga mosunod sa imong ehemplo ug magsaulog sa akong pista, sila makadawat sa daghang gasa sa Dios, ug ang panalangin sa Ginoo magpabilin kanila sa tibuok nilang kinabuhi.'

Ang debotong balo, pagdawat niya sa ingon nga pagtulun-an gikan sa santo, mibalik sa iyang panimalay, nga naghimaya sa Dios; ug ang pulong sa Ebanghelyo angay kaniya: *'Kini isugilon sa iyang handumanan sa tibuok kalibutan, ug ang iyang gibuhat'* (Mat. 26:13).

Samtang ang dautang tortyurador, pagkahuman mibalik sa iyang lingkoranan sa hukmanan, gisugo nga dad-on si San Blas aron tortyuron.

[1764] Nicopolis – usa ka siyudad sa Gamay nga Armenia, sa utlanan duol sa Suba sa Lycus, karon nailhan nga Enderes.

'Blasius,' miingon siya sa martir, 'maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos? Unya mabuhi ka. O gusto ba nimo nga masailalim sa masakiton nga kamatayon?'

Niini mitubag ang santo:

'"*Ang mga dios nga wala magbuhat sa langit ug sa yuta mawala gikan sa yuta ug gikan sa ilawom sa langit"* (Jer. 10:11), apan ang kamatayon nga imong gipanghulga kanako naghatag kanako og kinabuhi nga walay katapusan.'

Sa pagkakita sa gobernador sa dili matuyaw nga pagtuo sa balaan, gisugo niya nga hubaron siya, bitayon sa kahoy, ug bug-at nga latigon gamit ang mga instrumento nga puthaw. Human sa dugay nga pag-antos, miingon ang balaan nga martir sa gobernador:

'Ikaw nga dautan ug hugaw nga tawo, nagtuo ba gyud ka nga mahadlok nako sa mga samad samtang si Jesu-Kristo mao ang akong tabang? Dili ko kahadlok sa imong makita nga mga pag-antos, kay nagpaabut ko sa umaabot, sa dili makita nga mga panalangin nga gisaad sa mga nagahigugma sa Dios.'

Human niini, gisugo sa taga-pahirap nga ibaba siya gikan sa kahoy ug ibalik sa bilanggoan. Samtang gidala si San Blas aron ipabilanggo, gisundan siya sa pito ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga mga babaye, nga nagtigom sa dugo nga nagatulo gikan sa lawas sa santo paingon sa yuta, ug gihiwa kini sa ilang mga kaugalingon. Ang mga sulugoon nga kuyog sa santo, sa pagkakita niini, gidakpan sila ug gidala sa atubangan sa gobernador, nga miingon:

'Kining mga babaye, sumusunod usab sila kang Kristo.' Unya ang gobernador mituyok ngadto sa mga babaye ug miingon:

'Matin-aw kamo, maghalad kamo sa mga dios, ug madawat ninyo ang dagkong dungog gikan kanako.'

Mitubag ang mga birtuoso ug balaan nga babaye:

'Kung ikaw, Hegemon, gusto nga mosimba kami sa imong mga dios ug maghalad kanila, una sa tanan kinahanglan namo nga maghinlo; busa, adtoa nato ang labing duol nga lanaw ug, sumala sa kostumbre, hugasi nato ang atong nawong ug tibuok lawas didto: sugoa nga dad-on usab didto ang imong mga dios; pagkahuman namo sa paghugas, mosimba kami kanila sa baybayon niining maong lanaw.'

Nalipay, gisugo sa hegemon nga dad-on ang iyang mga diyos-diyosan; pagkahuman kini gibutang sa mga sako ug giselyohan sa lata, gihatag sila sa mga babaye; unya gisugo niya ang mga sundalo nga i-eskort ang mga babaye uban sa mga diyos-diyosan ngadto sa baybayon sa lanaw ug gikan didto ibalik sila uban ang dungog. Gibitbit sa mga babaye ang mga sako nga adunay mga diyos-diyosan paingon sa baybayon sa lanaw; pag-abot nila sa dapit nga lawom kaayo ang lanaw, gihangyo nila ang mga sundalo nga musubay, mura'g naulaw sa paghubo sa ilang atubangan, ug maghulat lang samtang nagahimo sila sa ilang pagligo. Pagkahawa sa mga mandirigma, gilabay sa matag babaye ang diyos-diyosan nga iyang gikuptan ngadto sa lanaw, ug ang dautang mga diyos-diyosan dali kaayo nanglubog sa tubig, sama sa tingga. Pagkakita niini, gikupot sila sa kasuko sa mga mandirigma ug gidala sila kang hegemon, ug gisultihan siya sa paglubog sa mga diyos-diyosan. Nagkurog sa kasuko ang nawong sa hegemon ug mihuros siya sa mga sundalo sama sa usa ka leon: 'Makasasalaon nga mga alagad, ngano wala ninyo gihuptan ang mga diyos? Ngano wala ninyo gipugngan ang mga babaye sa paglabay kanila sa kalawom sa lanaw?'

Sa tubag, miingon ang mga sundalo: 'Pinakama-iladong hegemon, gilimbongan ka niining mga babaye ug gidala nila ang imong mga diyos uban sa malimbungong tuyo; wala namo sila pugngi kay wala kami kahibalo sa ilang paglimbong.'

Unya ang mga balaan nga asawa miingon sa magmamando: 'Ang tinuod nga Dios wala'y nahibaloan nga pagpangdayeg sa tawo, apan ang inyong mga dios, nga hinimo sa walay kinabuhi nga bato ug kahoy, bulawan ug pilak, among gikuha pinaagi sa pagpangdayeg ug nalunod; sila walay gahum nga makalingkawas sa among kamot o makaluwas sa ilang kaugalingon gikan sa pagkalunod: unsaon pa kaha nila pagluwas sa uban ug pagluwas kanila gikan sa kalisdanan?'

Napuno sa kasuko, gisugo sa gobernador nga pasigaon ang hurno, tunaw-on ang tingga, ug dad-on ang puthaw nga suklay ug trident, kauban ang pito ka pula-pula nga mainit nga plaka nga tanso nga porma sa bisti; gisugo niya nga ibutang kini sa usa ka kilid, samtang sa pikas kilid gibutang niya ang humok nga bisti ug lain-laing alahas sa babaye, ug miingon sa mga balaan nga babaye: 'Pilia ang usa sa duha ka butang: pagsimba sa mga dios ug paghalad kanila, diin maluwas ninyo ang inyong kinabuhi ug masul-ob ninyo kana nga hayag nga bisti ug

bililhon nga alahas; apan kon dili ninyo kini buhaton, masinati ninyo kining tanan nga pag-antos nga giandam para kaninyo.'

Usa sa mga babaye, nga adunay duha ka gamay nga anak nga lalaki, gikuha ang hayag nga bisti ug gilabay kini sa pugon, diin kini nasunog; ug ang mga batang lalaki misugod sa pagpakusog sa ilang inahan, nga nagaingon: 'Minahal nga inahan, ayaw kami biyai nga m a sa kalibutan, apan sama sa imong pagpadako kanamo sa imong tam-is nga gatas dinhi sa yuta, tabangi kami nga makaabot sa Gingharian sa Langit.'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga bitayon silang hubo ug hikason ang ilang mga lawas gamit ang puthaw nga suklay. Unya nakita sa mga sundalo nga gatas ang nag-awas gikan sa ilang mga samad imbis nga dugo, ug ang ilang mga lawas nahimong puti sama sa niebe; ang mga Anghel sa Dios, nga mibaba gikan sa langit, nagpalig-on sa mga balaan nga babaye taliwala sa ilang mga pag-antos ug gihatagan sila og kahupayan ingon niini: 'Ayaw kamo kahadlok, kondili ipadayon ninyo ang inyong pakigbisog, sama sa usa ka maayong mag-uuma nga sa pagsugod sa pag-ani, iyang kini gihuman; sa pagkahuman sa buhat, siya makadawat og pasalamat ug ganti gikan sa iyang agalon ug malipayon nga mobalik sa iyang panimalay. Busa, paningkamoti ninyo nga makadawat kamo sa walay katapusang bulahan nga kinabuhi gikan sa atong Manluluwas nga si Jesu-Cristo.'

Unya gisugo sa gobernador nga kuhaon sila gikan sa kahoy ug itambog sa nagdilaab nga hurno. Pagkahuman nga gitambog sila, dayon nangapatay ang kalayo, ug migawas sila sa hurno nga walay samad. Unya miingon ang gobernador kanila:

'Biyaa ang inyong salamangka ug maghalad kamo og sakripisyo sa among mga dios.'

Mitubag ang mga balaan nga babaye kaniya sa tingub:

'Walay maayong mahitabo niini para kanimo, anak sa yawa; dili namo biyaan ang among Ginoong Jesu-Cristo, ni mosimba kami sa bato ug kahoy, sa mga dios-diosan sama nimo, nga bingi ug walay pagbati, kay gitawag kami sa Gingharian sa Langit.'

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga putlon ang ilang mga ulo gamit ang espada. Sa dihang gidala sila sa dapit diin nagpaabot ang ilang kamatayon, nangutana sila sa mga sundalo:

'Pagpaabot pa og gamay, hangtod makapangamuyo kami sa Dios.'

Nagluhod sila, ug misugod sa pag-ampo ingon niini: 'Gloria kanimo, among dakung ug gihimaya nga Dios; gloria kanimo, Kristo, nga nagahari hangtod sa kahangturan ug nagtawag kanamo sa dalan sa kaluwasan; kay kinsa may sama sa imong kadako, ikaw nga nagdasig kanamo sa pagbiya sa kangitngit ug pag-abot sa imong tinuod nga kahayag! Gina-ampo namo kanimo, O Ginoo, nga ibilang kami sa mga sumusunod sa imong unang martir, si Tecla; dawata ang among pag-ampo gikan sa among labing balaan nga amahan ug magbalantay, si Blasius, nga nagiya kanamo sa tinuod nga dalan."

Pagkahuman sa ilang pag-ampo ug pagtindog gikan sa yuta, ilang gitunol ang ilang mga kamot paingon sa langit ug, sa pag-alsa sa ilang mga mata, misinggit sila ngadto sa Dios sa usa ka tingog ug sa putli nga kasingkasing: 'Kaluoy Nimo, Kristo among Dios, kay giisip Mo kami nga takus nga motindog dinhi, sama sa mga karnero nga dad-on sa pag-ihaw, alang sa Imong balaan nga Ngalan: gusto namo nga mahimong halad kanimo; dawata, busa, ang among mga kalag sa Imong langitnong halaran.'

Ang duha ka batan-on nga gihisgutan, miduol sa ilang inahan ug miingon kaniya:

'Inahan, andam na ang mga korona para kanimo gikan sa Ginoo sa langit; itugyan kami sa balaan nga martir, ang labing balaan nga Obispo Blasiyo.'

Unya miapil ang tigpatay sa unahan ug giputol ang mahimayaong ulo sa pito ka balaang babaye; mao kana ang ilang katapusan.

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga dad-on si San Blas gikan sa bilanggoan, ug gipangutana siya:

'Maghalad na ba kamo karon og halad sa mga diyos, o dili?'

'Makalalain nga bulag,' tubag sa santo, 'dili nimo makita ang tinuod nga kahayag: kinsa bay nakaila sa Buhing Dios ang maghalad og sakripisyo o mosimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag? Hibal-i kini, ikaw nga tawo nga nangitngit ug dili matarong: gibyaan nimo ang Buhing Dios ug nagsimba ka sa walay kinabuhi nga bato; wala ko'y kahadlok sa imong mga hulga; pag-antos-a ko bisan unsa pa ang imong gusto – tan-awa, gihatag ko kanimo ang akong lawas alang kang Kristo; ang Dios ra ang adunay gahum sa akong kalag.

Unya miingon ang gobernador sa santo:

'Kung sugoan tika nga ilabay sa linaw, makatabang ba kanimo ang imong Kristo nga imong ginasimba?'

'Buta ug buang ka,' tubag sa santo, 'ikaw, pinaagi sa pagsimba sa mga dios-diosan, nagtuo nga maluwas ka; apan ako, pinaagi sa pagsimba kang Kristo, dili ba nako ipakita kanimo ang gahum sa akong Dios ibabaw sa mga tubig?'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on siya sa lanaw ug itambog sa kalawom niini; apan ang santo, pag-abot niya sa baybayon, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa tubig, naglakaw sa ibabaw sa tubig sama sa paglakaw sa uga nga yuta, ug pag-abot niya sa tunga-tunga sa lanaw, naglingkod sa ibabaw sa tubig sama sa yuta, ug mitubag sa mga sundalo ug mga sulugoon sa iyang manlupig nga nagbarog sa baybayon uban niining mga pulong:

'Kung aduna kamo'y mga dios, ipakita ninyo ang ilang gahum: moadto kamo ug maglakaw sa ibabaw sa tubig.'

Unya, unom ka pulo ug walo ka lalaki, samtang nagtawag sa ngalan sa ilang mga dios, misulod sa lanaw aron molakaw sa ibabaw sa tubig, ug kalit silang tanan nalunod sa tubig sama sa tingga, ug namatay. Apan ang Anghel sa Ginoo, nga mibanaog gikan sa langit ngadto sa santo, miingon kaniya: 'Obispo, nga napuno sa grasya sa Dios, pag-alsa gikan sa tubig ug dawata ang korona nga giandam para kanimo sa Dios.'

Pag-abot niya sa yuta, ang santo, nga nagdan-ag ang nawong sama sa hayag nga niebe, miduol sa gobernador ug gisugdan siya og pagsaway. Unya gipagawas si Vlasiy gikan sa atubangan sa gobernador, uban sa mga batan-on. Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, nag-ampo siya alang sa iyang kaugalingong mga sala, alang sa tibuok kalibutan, ug labi na alang sa mga magpasidungog sa iyang handumanan; ug nag-ampo siya

Kauban sa mga batan-on, gidala si Vlasy gikan sa atubangan sa gobernador. Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, nag-ampo siya alang sa iyang mga sala, alang sa tibuok kalibutan, ug labi na alang sa mga magpasidungog sa iyang handumanan; ug alang kanila nag-ampo siya nga dili sila matandog sa bisan unsang sakit, nga mapuno ang ilang mga panimalay sa tanang panalangin, ug nga madungog ang ilang mga pag-ampo. Niadtong takna, usa ka hayag nga panganod ang mibanaog gikan sa kahitas-an ug mitabon kaniya, ug gikan sa panganod nadungog ang tingog ni Kristo: 'Ihatag ko ang tanan nimong hangyo, akong pinalanggang asketiko.'

Unya giputol sa maghuhukom ang iyang mahimayaong ulo, ug gisundan kini sa mga ulo sa duha ka batan-on nga gihisgutan, sa usa ka bato gawas sa pader sa siyudad sa Sebaste; nahitabo kini sa ikalabing-usa ka adlaw sa bulan sa February[1765] .

Usa ka debotong babaye nga ginganlan og Elissa ang nagkuha sa balaan nga mga lawas sa mga martir ug gilubong kini uban sa dungog sa maong dapit; gihatagan og pag-ayo ang mga masakiton gikan sa lubnganan sa mga santo.

Pagkahibalo sa pagkamartir ni San Blas, ang maong babaye, nga tag-iya sa usa ka pig-ot, gipasidunggan ang handumanan sa santo pinaagi sa pagtigum sa iyang mga silingan ug kaila sa iyang balay, ug gipanalanginan sa Dios ang iyang panimalay sa tanang matang sa ka-uswagan. Sumala sa iyang ehemplo, ang ubang debotong mga tawo nagsugod usab sa paghinumdom kang San Blas matag tuig, nagdala og kandila ug insenso sa simbahan, nagtigum sa mga balay sa ilang kaigsuonan sa pagtuo, ug naghatag og limos sa mga kabus ug nanginahanglan. Sukad niadto, nagsugod ang maong debotong batasan, nga gihimo gihapon sa uban hangtod karon, mao kini: aron sa paghinumdom sa Balaang Martir Blaise sumala sa ehemplo sa maong balo nga siya ang unang nagbuhat niini nga paghinumdom; ug kini nga paghinumdom ginahimo alang sa himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga ginahimaya ug gisaulog hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 2:

Balaang humot, dili malata nga bulak, mapailubon nga sanga sa ubasan ni Kristo, Diosnong Vlasius, pun-a sa kalipay ang mga nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo, ug mag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

[1765] Si San Blas, ang balaang martir, nag-antos ug namatay mga tuig 316. Ang iyang mga relikya gidala sa Kasadpan atol sa mga Krusada; ang pipila niini karon anaa sa daghang nasud sa Europa.

Laing Kontakion, Tono 8:

Gipahimutang ka sa pahid sa pagkabalaan ug sa dugo sa imong pagkamartir, O himayaong Vlasius, ug misidlak ka sa tanang langit, nagalipay ug nagbantay kanamo nga misulod sa imong simbahan ug nga walay hunong nga nagatawag kanimo didto: panalipdi kami tanan.

Paghinumdom kang Santa Teodora, Reyna.

Kumemorasyon sa Pebrero 11

Si Santa Teodora mao ang asawa ni Emperador Teofilo nga Iconoclasta[1766] , apan wala niya gisubay ang heresiya sa pagdaot sa mga ikon sa iyang bana. Gipalayas sa iconoclastang emperador si Patriarka Metodio sa Constantinople gikan sa kapital, gipuli si Annius sa iyang puwesto, ug gisunog ang mga balaang ikon. Ang masigasig nga Emperatris Theodora, bisan tuod klaro nga wala siya magdagan sa pagdayeg sa mga balaang ikon sa hayag, tinago niya kini gipahimutang sa iyang kuwarto ug gigugol niya ang iyang mga gabii sa pag-ampo, naghangyo sa Dios nga ipagawas ang Iyang kalooy sa mga Ortodokso. Aduna siya'y anak nga lalaki nga ginganlan og Michael, nga iyang gipadako sa Ortodoksong pagtuo. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, gibalik ni Theodora nga bulahan si San Methodius sa Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople ug nagtigum og balaang konseho, diin ang mga iconoclasta gipalayas sa simbahan, si Annius gipahawa sa trono, ug ang mga balaang ikoniya gibalik sa mga simbahan sa Dios[1767] . Pagkahuman sa pakigkonsulta sa tibuok Balaang Konseho sa mga Amahan, nag-ampo si Theodora sa Dios alang sa iyang bana, nga luwason Siya gikan sa walay katapusang pag-antos, aron makab-ot niya ang kinabuhi nga dili masukod sa pulong. Pagkahuman niini, ang bulahan nga reyna Theodora mipahinungod sa iyang tibuok kasingkasing sa pagkamatinud-anon ug sa dili madugay gisumite niya ang iyang kalag kang Dios, nga iyang gihandom, ug gibyaan ang gingharian sa iyang anak nga si Michael[1768] .

Kumemorasyon sa Banal nga Demetrius sa Prilutsk, ang Himagsaon sa Vologda

Gisaulog kaniadtong 11 Pebrero

Ang atong bililhon ug Dios-nagbitbit nga amahan Demetrio natawo sa siyudad sa Pereyaslavl[1769] ngadto sa mga matinud-anong ginikanan. Sukad pagkabata, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa akademikong pagtuon ug nahimong maalamon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan; nalabaw siya sa kadaghanan sa iyang mga kaedad sa kaalam ug namahimong talagsaon taliwala kanila tungod sa iyang mapainubuson nga kinaadman, nga kanunay niyang gitago sa iyang kasingkasing. Ang Bulahan kanunay nga naghunahuna sa umaabot nga kapanahonan, sa paghukom sa Dios, sa ganti nga madawat sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan, sa Gingharian sa Langit, sa kalipay sa mga matarong, ug sa kalinaw sa paraiso. Pagkahuman niyang pagtuon sa Balaang Kasulatan sa Daang ug Bag-ong Tugon, nasabtan sa santo nga ang kinabuhi dinhi sa kalibutan kay malangay-langay ra. Busa, sa dili madugay mibiya siya niining walay pulos nga kalibutan ug, uban sa usa ka mapanghingaw nga kalag ug tungod sa iyang kahadlok sa Dios, naghimo siya og mga panata sa pagka-monasto sa Nagorny Borisoglebsky Monastery sa mismong siyudad sa Pereyaslavl. Dinhi, sa iyang matinud-anong paningkamot sa pagpanginabuhi nga matinud-anon, iyang gipraktis ang espirituhanong pagka-matino ug pag-ampo, ug napasigarbo siya sa iyang pagkabalaan, labaw nga pagpaubos, ug espirituhanong gugma alang sa tanan. Busa, kining mapisan ug walay kapoy nga asketa, nga matinud-anon sa pag-alagad sa Dios, nga nagtuon sa Balaod sa Ginoo sa adlaw ug sa gabii, nakab-ot niya ang bunga sa kaluwasan, sa pagpangita sa Dios pinaagi sa

---

[1766] Ang Emperador Theophilus nga Iconoclast naghari gikan sa 829 hangtod 842.

[1767] Busa, ang pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikon gihimo sa Konseho sa Constantinople niadtong 842. Aron sa paghinumdom niini, usa ka espesyal nga 'serbisyo sa ortodoksiya' gitukod sa Simbahan niadtong panahona, nga gisaulog gihapon karon sa unang Domingo sa Dakong Kwaresma.

[1768] Si Emperador Michael III naghari gikan sa 855 hangtod sa 867.

[1769] Ang Pereyaslavl-Zalessky, sa amihanan, karon usa na ka lungsod nga distrito sa Vladimir Governorate.

pagkamakasil ug putli nga kasingkasing ug sa pagpanginabuhi nga sama sa mga anghel. Gihigugma sa mga monghe ug sa mga ordinaryong tawo ang santo tungod sa iyang dakong pagkamaayo. Paglabay sa pipila ka panahon, giisip sa Dios nga angay si Banal Demetrio nga madawat ang pagka-pari. Niadtong panahona, si Banal Sergio, ang Himagsaon sa Radonezh, nagtukod og usa ka monasteryo duol sa Radonezh sa ngalan sa Balaang Trinidad ug, sumala sa kabubut-on sa Dios, nagtukod didto og usa ka komunidad sa mga monghe. Kanunay nga mibisita si Banal Demetrius kang Banal Sergius alang sa espirituhanong pakighinabi bahin sa labing maayong paagi sa pagdumala sa monastikong komunidad ug sa pagdala sa mga pinili ngadto sa Dios. Pagkahuman niini, nagtukod si Banal Demetrio og simbahan nga gihalad kang San Nicolas nga Tagahimo og Milagro ug, kauban niini, nagtukod og monasteryo sa baybayon sa Danaw Pereyaslav[1770] , diin siya ang nag-alagad isip abbot sa maong monasteryo. Daghang monghe ug mga layko ang misugod sa pagdagsa ngadto sa Balaan, nangita og espirituhanong kaayohan ug gustong puyo sa iyang monasteryo, ug gidawat sila sa Balaan, gitudloan sila uban sa pagpaubos ug giputol ang buhok sa mga layko aron isulod sila sa balaan nga monastikong han-ay. Busa, nagtigom siya sa iyang palibot og dakong kawan sa mga karnero ni Cristo. Paglabay sa mubo nga panahon, nagtukod ang Balaan og usa ka komunal nga puy-anan sulod sa iyang monasteryo, nga iyang gipangulohan pinaagi sa hugot nga mga lagda. Ang mga igsoon mituman sa balaan sa tanang butang uban sa gugma ug pagkamasunuron, ingon usa ka Anghel sa Dios ug usa ka tinuod nga magtutultol, ug labi na ingon usa ka manalipod alang sa Gingharian sa Langit. Sa ulahi, aron likayan ang himaya sa tawo[1771] , mibulag ang bulahan nga si Dimitri gikan didto paingon sa Vologda; didto, dili layo sa lungsod, nahigugma ang reverendo sa usa ka hilom nga dapit sa daplin sa usa ka liko[1772] nga gihimo sa Suba sa Vologda, nagtukod didto og simbahan sa ngalan sa Labaw nga Mapinanggaon nga Manluluwas, ug nagtukod og komunal nga monasteryo[1773] . Sa pagkatibulaag sa balita bahin sa pagpuyo sa Reverendo sa Priluki , daghan sa iyang mga disipulo ang mibalhin gikan sa Pereyaslavl aron makig-uban sa ilang pinalanggang magtutudlo didto; daghan usab nga nangita sa kinabuhi sa monastiko ang miabot sa Reverendo gikan sa lain-laing mga nasud. Sa ingon, natukod ang komunal nga monasteryo sa Priluki. Ug dinhi, ang Banal nga Dimitri nagtigom og daghang kapatiran[1774] . Human matinud-anon niyang pag-atiman sa kawan ni Kristo—ang mga karnero sa Pulong nga gisalig kaniya—mibiya ang Banal ngadto sa Ginoo niadtong 11 Pebrero 1392[1775] .

[1770] Karon nailhan nga 'Nikolsky na Bolote', kini usa ka gi-dekonsagran nga monasteryo sa Pereyaslavl-Zalessky.

[1771] Ang balita sa matinahuron nga kinabuhi ni Banal Dimitri nakaabot sa Dakong Prinsipe sa Moscow, si Dimitri Ioannovich Donskoy, ug giimbitar niya ang Banal sa iyang korte aron mahimong ninong sa iyang mga anak. Gituman sa Reverendo ang hangyo sa prinsipe ug nadawat niya ang daghang mga gasa gikan kaniya para sa monasteryo. Human niini, nagpasiya siya nga mobiya sa Monasteryo sa Pereyaslav ug magretiro sa usa ka hilit nga dapit.

[1772] Ang Luka nagpasabot og liko, kurba, bangko nga nag-awas, o bungtod nga giliko sa suba.

[1773] Nahitabo kini niadtong 1371. Ang Monasteryo sa Spaso-Prilutsky (ikaduhang klase) nahimutang 15 ka verste gikan sa Vologda. Sa pagtukod sa monasteryo, malumo nga gihatag sa mga tag-iya sa yuta ang ilang yuta sa Reverendo nga Amahan. Ang mga lungsuranon sa Vologda nagpakita usab og dakong kadasig. Ang tanan nagdali sa paghatag sa bisan unsa nga ilang makaya ngadto sa Balaang Amahan alang sa pagtukod sa simbahan. Si Dakong Prinsipe Dimitri Donskoy, pagkahibalo niya sa pagtukod sa bag-ong Monasteryo sa Spaso-Prilutsky sa Balaang Amahan Dimitri, nagpadala og donasyon alang sa iyang kaugalingon.

[1774] Pinaagi sa iyang mga buhat ug mga hiyas, ang Balaang Amahan nagsilbi nga usa ka hayag nga ehemplo ug modelo alang sa komunidad sa mga monghe nga nagtigom sa iyang monasteryo, samtang sa samang higayon kanunay siyang nagatudlo ug nagagiya kanila. Nailhan siya tungod sa iyang gugma sa mga kabus ug sa iyang mga buhat sa kalooy. Siya mismo, nga kanunay kontento sa prosphora ug init nga tubig lang, molakaw sa mga yuta sa monasteryo ug mosiguro nga ang tanan nga gikinahanglan para sa pagkaon sa mga kaigsuonan maabot sa tukmang oras. Siya magsul-ob sa parehas nga bisti sa tingtugnaw ug ting-init – usa ka daan nga amerikana nga panit sa karnero, nga sa ilawom mababad siya sa singot sa kainit sa ting-init ug mag-antos sa katugnaw sa tingtugnaw. Bisan pa niana, mogawas gihapon siya aron magtrabaho kauban ang mga kaigsuonan. Aron dili siya makita sa uban nga nag-ampo nga puno sa luha, kanunay siyang molayo ngadto sa usa ka hilom nga dapit sa wala nga bahin sa simbahan, diin gitukod ang usa ka kahoy nga anekso alang niini nga katuyoan. Pinaagi sa iyang dagkong buhat sa paghalad sa kaugalingon ug pagpugong sa kaugalingon, ang Banal nga Tawo nakaangkon og hataas nga lebel sa espirituhanong pagkahingpit ug gihatagan siya sa gasa sa clairvoyance.

[1775] Ang lawas ni San Dimitri gilubong sa Simbahan sa Manluluwas, nga iyang gitukod. Daghang mga milagro ug lain-laing pag-ayo ang nahitabo sa iyang kabaong ug pinaagi sa iyang pag-ampo. Ug hangtod karon, ang mga relikya ni San Dimitri sa Prilutsk nagpabilin sa maong simbahan, diin gitipigan usab ang milagrosong ikon niining santo, nga kauban ni Dakong Prinsipe Juan III atol sa iyang kampanya batok sa Kazan.

Troparion, Tono 1:

Gikan sa Dios sa kahitas-an, O Dungog nga Santo, nadawat nimo ang espirituhanong grasya, ug pinaagi kaniya ra giila ka, O Bulahan. Tungod niini, giila usab nimo sa imong espiritu ang Iyang labing maayong puloy-anan sa umaabot nga panahon, ug napamatud-an nimo ang imong kaugalingon pinaagi sa pagpuasa sa imong mga selda sa monastiryo. Ug karon, naglipay uban sa mga Anghel, pag-ampo ka sa Manluluwas alang kanato tanan, O Balaan nga Demetrio, aron kita tanan makasiyagit: Himaya kaniya nga naghatag kanimo og kusog, himaya kaniya nga nagkorona kanimo, himaya kaniya nga naglihok pinaagi kanimo aron pag-ayo sa tanan.

Kontakion, Tono 8:

Sukad pa sa imong pagkabatan-on, O Balaan, gikuha nimo ang imong krus ug misunod kang Kristo, pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, samtang gikapoy nimo ang imong lawas pinaagi sa mga pagbantay ug pag-antos. Busa, ang Makakita sa Tanan, sa pagtan-aw sa imong mga paningkamot, naghimaya kanimo pinaagi sa mga milagro, ug nagtudlo sa tanan sa pagtawag kanimo: Maglipay ka, Gagalang nga Amahan Demetrius, kahupayan sa mga nag-ayuno.

Paghandum sa balaan ug matinud-anong Prinsipe Vsevolod, nga ginganlan og Gabriel sa iyang balaan nga pagbunyag.

Gisaulog sa ika-11 sa Pebrero

Ang Balaan ug Matarong nga Prinsipe Vsevolod, nga gi-bunyagan og Gabriel, mao ang anak sa Dakong Prinsipe Mstislav, anak sa bantog nga Vladimir Monomakh[1776] . Niadtong 1117, ang tigulang nga si Vladimir Monomakh nagtudlo sa iyang anak nga si Mstislav sa Kiev-Belgorod[1777] aron adunay siya'y katabang didto, samtang gitudlo niya ang iyang apo, ang Bulahan nga Prinsipe Vsevolod, anak ni Mstislav, isip prinsipe sa iyang dapit sa Novgorod. Ang Banal nga Prinsipe Vsevolod nagkinabuhi sa pagkabalaan ug nagdumala sa prinsipalidad nga gisalig kaniya sa matarong nga paagi, sama sa angay sa mga Ortodoksong prinsipe. Gikilala siya sa tanang matang sa maayong buhat ug sa maayong kinaiya: siya mahadlokon sa Dios, matinud-anon, malumo ug mapainubsanon, ug adunay matinud-anong gugma alang sa tanan. Gihigugma ni Prinsipe Vsevolod ang pagtukod og mga simbahan, gipalabi ang mga klero ug ang orden sa mga monghe, nagahatag kanila og daghang limos, ug gipasidunggan sila ingon nga panag-igsoon sa Dios. Ang usa ka pamatuod sa iyang kadasig sa pagtukod og mga simbahan mao ang maanindot nga simbahan nga gipahinungod kang San Juan Bautista, nga iyang gitukod sa patyo sa Petryatin sa plasa sa panalitan sa Novgorod ( ), kompleto sa usa ka kapilya sa kilid, nga gipunoan sa bililhon nga mga ikon, usa ka bililhon kaayo nga Ebanghelyo ug tanang liturhikal nga basahon; Pinaagi sa usa ka espesyal nga charter, gisiguro niya ang pagmentinar sa simbahan ug sa mga klero niini, nga ang bahin naggikan sa buhis nga gibutang sa tanang paninda, diin usa ka dakong bahin niini miduyog usab sa pag-atiman sa Katedral ni Santa Sofia. Ang debotong prinsipe usa ka tigpanalipod sa mga balo ug mga ulila, maloloy-on sa mga kabus, nag-atiman sa mga masakiton ug nagbahin-bahin og daghang pagkaon. Niadtong 1132, namatay sa Kyiv ang amahan sa bulahan nga Prinsipe Vsevolod, si Mstislav[1778] , ug ang trono sa Dakong Prinsipe sa Kyiv gikuptan sa igsoon ni Mstislav, si Yaropolk, nga gihatagan si Vsevolod sa habagatan nga Pereyaslavl, nga giisip nga ikaduhang labing importante nga siyudad human sa Kyiv[1779] . Ang mga tawo sa Novgorod, bisan pa man sa ilang pagduha-duha, gipasagdan si

---

[1776] Si Vladimir Monomakh, apo ni Yaroslav nga Maalamon ug ehemplo sa usa ka daang prinsipe sa Rusya, nailhan labaw sa tanan isip tigpatigayon sa kalinaw tali sa mga nag-away nga prinsipe; gikan sa 1114 hangtod 1125, siya ang Dakong Prinsipe sa Kyiv.

[1777] Belgorod – usa ka gamay nga lungsod sa Prinsipalidad sa Kyiv nga, bisan pa, sa panahon sa pagdumala sa mga manunod ni Vladimir ang Dako, nagkupot sa katungdanan nga obispo ug sa pipila ka panahon nagsilbi nga lingkoranan sa appanage. Karon, kini usa ka baryo sa Kyiv Governorate ug distrito, sa Suba sa Irpen, nga iya sa Metropolitan sa Kyiv, nga adunay 1,900 ka dessiatines nga yuta ug *populasyon nga* kapin sa *112,000, ug usa ka parokyal nga simbahan.*

[1778] Si Mstislav Vladimirovich, amahan sa Balaan ug Bulahan nga Prinsipe Vsevolod, mao ang Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1125 hangtod 1132. Gisundan siya sa iyang igsoon nga si Yaropolk, nga nagdumala sa Kyiv gikan sa 1132 hangtod 1138.

Vsevolod nga molakaw; samtang ang mga manghud nga anak ni Monomakh, mga tiyo ni Vsevolod, misukol batok sa Dakong Prinsipe tungod sa Pereyaslavl, kay nagduda sila nga gusto niya nga himuon ang iyang pag-umangkon nga manunod sa trono sa Kyiv. Usa sa mga prinsipe, si Yuri Vladimirovich[1780] , mibangon batok kang Vsevolod ug naningkamot nga makuha ang Pereyaslavl. Apan ang Santo, pagkadungog niini ug aron malikayan ang sibil nga panagbangi, mibiya sa Pereyaslavl paingon sa Novgorod nga walay pagdala og dugo, ug gibyaan ang siyudad kang Prinsipe Yuri.

Niining panahona, nakalimot na ang mga gawasnong lungsuranon sa Novgorod sa maayong pagdumala ni Vsevolod ug sa sinugdan nagduha-duha sila sa pagdawat kaniya, apan dali ra nilang nabag-o ang ilang hunahuna ug giimbitar nila ang prinsipe, nga daghan kaayong maayong nabuhat kanila, nga mobalik. Pagkahuman niini, sa pagpugos sa mga taga-Novgorod, napugos si Banal nga Prinsipe Vsevolod nga mouban kanila sa usa ka kampanya batok sa Suzdal ug Rostov[1781] . Misunod ang usa ka madugo nga gubat, apan ang mga tawo sa Suzdal ug Rostov ang nidaug, bisan pa nga mas daghan ang ilang nawala kaysa sa mga taga-Novgorod. Niadtong samang tuig, ang bulahan nga prinsipe, kauban ang debotong arkipastor Nifont, nagtukod og usa ka maanindot nga simbahan nga bato nga gihalad kang San Clemente, apan wala na siya mabuhi aron makita kini nga nahuman. Niadtong Mayo 1136, usa ka pag-alsa ang nahitabo sa Novgorod. Ang mapahitas-on ug masigasig nga mga tawo sa Novgorod, nasuko nga wala nila mapanghambog ang kadaugan batok sa mga tawo sa Suzdal, mibangon batok kang Balaang Prinsipe Vsevolod ug gideklarar siyang wala na sa puwesto. 'Wala kami'y tabang gikan kanimo,' ingon nila sa santo, ug gipahawa siya sa Novgorod.

Ang Balaan nga Prinsipe Vsevolod miadto dayon sa Kyiv sa iyang tiyo, si Dakong Prinsipe Yaropolk, anak ni Vladimir Monomakh. Gikasaligan ni Yaropolk si Vsevolod sa pagdumala sa Vyshgorod[1782] , apan wala magpabilin didto dugay ang Balaan nga Prinsipe. Ang mga tawo sa Pskov, nga dako kaayo ang pagdayeg kang Vsevolod tungod sa iyang mga maayong buhat ug sa iyang mahimayaong kinaiya, nagpadala og mga delegado sa Vyshgorod uban sa mapinanggaong hangyo nga siya moanha aron magdumala kanila: niadtong panahona, walay prinsipi ang Pskov. Mitugot si Santo Vsevolod ug mibyahe aron magdumala sa Pskov. Sa dalan, samtang naglabay siya sa Polotsk[1783] , si Vasilko, Prinsipe sa Polotsk, pagkadungog sa pag-abot sa santo, midali sa paggawas aron sugaton siya; gidawat niya ang santo uban sa usa ka igsuonong halok sa pisngi sa ngalan ni Kristo, gihatagan siya og daghang mga regalo, ug gihatod siya palayo uban sa dakong pagpasigarbo. Samtang nagpaabot ang mga tawo sa Pskov, gipangulohan sa mga klero nga nagbitbit og balaang krus, mipagawas aron sugaton ang bulahan nga Prinsipe Vsevolod ug gidawat siya sa siyudad. Ug adunay dakong kalipay sa Pskov sa pag-abot sa santo. Sa samang paagi, nalipay usab ang santo sa iyang pag-abot sa Pskov, sama sa pag-abot sa langitnong Jerusalem, nga nagtan-aw sa iyang espiritu nga didto ipahulay ang iyang balaang relikya. Ug dayon siya misugod sa pagdumala, nga nagdumala sa katawhan sa Pskov sa matarong hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Ang debotong prinsipe dayon mipahimutang sa pundasyon nga bato alang sa usa ka simbahan nga bato nga gihalad sa Balaang Trinidad, nga nahuman sa sunod tuig. Ang mga katawhang nagsulti og Latin tanan nahadlok sa ngalan mismo sa santo ug wala maglakas-lakas sa pag-atake sa Pskov. Ang balaan nga prinsipe Vsevolod naghari sa Pskov sulod sa kapin usa ka tuig. Unya, sumala sa kabubut-on sa Dios, grabe siyang masakiton; pagkahuman niyang madawat ang

---

[1779] Ang Prinsipalidad sa Pereyaslav giisip nga ikaduha sa kahinungdanon, sunod lang sa Dakong Dukado sa Kyiv. Ang Pereyaslav-Pivdennyi karon usa ka lungsod nga distrito sa Poltava Governorate, nahimutang sa mga suba sa Alya ug Trubezh.

[1780] Yuri (Georgy) Vladimirovich Dolgoruky, ang bungsong anak ni Vladimir Monomakh, Prinsipe sa Suzdal, ug ulahi nga Maharlikang Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1148 hangtod 1150; siya gipahawa pagkahuman ni Izyaslav Mstislavich, apan pagkahuman sa pipila ka panahon nabawi niya ang kontrol sa Dako nga Prinsipalidad sa Kyiv, bisan sa mubo lang nga panahon.

[1781] Niabot kini sa mosunod nga paagi. Si Izyaslav Mstislavich, pinaagi sa grasya sa gahum-gusto nga Prinsipe Yuri Dolgoruky, mibyahe gikan sa Turov paingon sa Novgorod aron mangayo og tabang batok kang Yuri, nga walay pagduha-duha misipala sa mga Mstislavich. Ang mga tawo sa Novgorod mibangon sa kasamok, nagboluntaryo sa pagpanalipod kang Izyaslav batok kang Yuri. Ang Banal nga Prinsipe Vsevolod wala gustong makig-uban sa iyang tiyo, samtang si Santo Miguel misulay sa pagpahunong sa mga tawo sa Novgorod gikan sa kampanya, nga nagpahinumdom sa mga katalagman sa usa ka kampanya sa tingtugnaw. Apan, sa katapusan, napugos si Vsevolod sa pagtuman sa gusto sa mga tawo sa Novgorod ug mipahigayon og kampanya batok sa mga tawo sa Suzdal ug Rostov.

[1782] Vyshgorod – usa ka gamay nga lungsod duol sa Kyiv.

[1783] Ang Polotsk karon usa ka lungsod sa distrito sa Vitebsk Governorate, nahimutang sa panagtagbo sa Suba sa Polota ug sa Western Dvina. Ang Prinsipalidad sa Polotsk nag-okupar sa kadaghanan sa Vitebsk Governorate, ingon man usab sa pipila ka bahin sa mga Governorate sa Mogilev, Minsk ug Vilnius.

Labing Balaan nga Lawas ug Dugo ni Kristo samtang hapit na siya mobiya sa kalibutan, ug pagkahuman niyang nakigkita sa iyang panimalay ug sa tanang lungsuranon sa Pskov, mibiya siya ngadto sa Ginoo ug nakig-uban sa iyang mga katigulangan, diin nagapahulay ang tanang mga balaan. Ang pagpanaw sa bulahan nga Prinsipe Vsevolod-Gabriel nahitabo niadtong Huwebes sa Cheese Week, Pebrero 11, 1138. Ang lawas sa santo gisugat uban sa dungog sa tanang lungsoranon sa Pskov, sa mga abadi ug sa kadaghanan sa mga klero, ug gilubong sa Simbahan ni San Demetrio, ang Dakong Martir sa Tessalonica. Ang espada ug taming sa Bulahan nga Prinsipe Vsevolod gibutang sa ibabaw sa iyang kabaong, alang sa pagdayeg ug dungog sa siyudad sa Pskov, diin nagpabilin kini hangtod karon sa Katedral sa Balaang Trinidad. Kalimapu't duha ka tuig human sa bulahan nga pagpanaw sa balaan ug matarong nga Prinsipe Vsevolod-Gabriel, nadiskubrehan nga dili malata ang iyang mga relikya. Niadtong 1192, ang balaan nga prinsipe nagpakita sa usa ka panan-awon ngadto sa usa ka tawo nga mahadlok sa Dios ug miingon: 'Ingna ang mga awtoridad nga ibalhin ang mga relikya ngadto sa Simbahan sa Balaang Trinidad: mao kana ang akong gustong pahulayan. Gikasaligan ko sa Ginoong Jesu-Cristo ang siyudad sa Pskov, aron ako kini magbantay.'

Niadtong panahona, ang iyang balaan nga mga relikya gipahimutang uban sa dakong pagrespeto sa Katedral sa Balaang Trinidad[1784] . Sukad niadto, sa lubnganan sa bulahan nga Prinsipe Vsevolod, daghang mga pag-ayo ang nagsugod sa paghitabo alang sa mga moanha uban sa pagtuo sa iyang balaan nga mga relikya, alang sa himaya ni Kristo Hesus, among Ginoo, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

Troparion, Tono 4:

Sukad pa sa imong pagkabatan-on, gipadayag ka, O Diosnong-maalamon nga Prinsipe Gabriel, nga usa ka balaan nga sudlanan, gipili sa Dios, ug gipadako sa pagkamatinud-anon; gipreserbar nimo ang hingpit nga pagtuo ug, human ka makatukod og daghang balaang simbahan, nag-antos ka sa pagpahilayo gikan sa imong kaugalingong katawhan, sama sa pag-antos sa pagpatay sa imong mga putli nga katigulangan sa kamot sa ilang igsoon. Nagbarog uban kanila sa atubangan sa Balaang Trinidad, pag-ampo nga ang Imperyo sa Rusya mapreserbar ug nga kita tanan maluwas.

Kontakion, Tono 8:

Maalamon nga nagpuyo sa siyudad sa Pskov, bulahan nga Prinsipe Gabriel, ikaw usa ka maayong bunga alang sa Dios niining kinabuhi, kanunay nga nag-usbong sa mga hiyas, ug sama ni David sa imong pagkawalay dautang tuyo: busa nakadawat ka sa kinabuhi nga walay katapusan sa Langit, kanunay nga nagtan-aw sa Balaang Trinidad. Pag-ampo aron maluwas kami gikan sa tanang kalisdanan, aron matawag namo kamo: Malipayon, kusog sa among siyudad.

25 Pebrero

12 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Meletius, Arsobispo sa Antioquia.

Gisaulog niadtong 12 Pebrero

[1784] Niadtong 1192 kini.

Si Santo Meletio unang nahimong Obispo sa Sebaste sa Armenia[1785] , apan pagkahuman gipataas siya sa arsobispado sa Antioquia ingon sa mosunod. Si Eudoxio, Arsobispo sa Antioquia[1786] , usa ka sumusunod sa erehe nga Arianismo, nadani sa bahandi sa Sede sa Constantinople, gusto siyang mobalhin didto, tungod kay ang daotan nga erehe nga si Macedonio[1787] , nga kaniadto naggunit sa katungdanan nga arkipastor sa Constantinople, napahawa na, ug sa paghari ni Constantius[1788] , anak ni Constantine the Great, ang Simbahan sa Constantinople napuno sa daghang bahandi ug mas dato pa kaysa sa Antioch ug sa ubang mga simbahan; busa si Eudoxius, nga wala magtagad sa Sede sa Antioch, misugod sa paghandum sa Sede sa Constantinople. Pagkahibalo sa mga laraw sa ilang arsobispo, nasuko kaayo ang mga tawo sa Antioquia kang Eudoxio, tungod kay gipanghimaraot niya ang iyang kaugalingong simbahan, ug busa gipahawa siya nila. Pag-adto niya sa Constantinople, gipahimutang si Eudoxius didto isip obispo[1789] ; samtang ang mga lumolupyo sa Antioch, nga nagtigom og konseho, nagpulong-pulong aron paghisgot kinsa ang ilang pilion aron ilisan si Eudoxius; Niining konseho, kadaghanan sa mga nitambong mao ang mga Ariano, nga kusgan kaayo niadto; gamay ra ang gidaghanon sa mga Ortodokso; labaw pa, gitamay sila ug gitawag nga mga Eustatiano, human kang Santo Eustatyo, nga samtang nag-alagad isip Arsobispo sa Antioquia, gipahilayo tungod sa iyang Ortodoksong pagtuo. Ang ngalan ni San Meletio naa sa baba sa tanan nga mitambong niadtong konseho; gusto sa tanan nga siya ang mahimong ilang arsobispo, apan labi na gayud kini gipangandoy sa mga Ariano: kay giisip nila siya nga parisan sa hunahuna ug naglaum sila nga siya, isip usa ka Eustatiano, mapugos sa ilang mga doktrina ug tudloan ang tibuok Antioquia sa heresiya sa Ariano. Busa, sa konseho, si Meletius napili sa tanan nga boto alang sa katungdanan nga arsobispo; ang tanan mipirmahan sa desisyon sa konseho ug gisalig kini kang Santo Eusebio, Obispo sa Samosata, usa ka tawo nga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo, nga anaa sa maong konseho. Gipadala dayon nila ang ilang hangyo kang Santo Meletius kauban ang dekreto sa hari, ug uban sa dakong dungog, taliwala sa daghang tigum sa katawhan, gidala siya nila sa Antioquia; gihulagway ni Obispo Theodoret[1790] ang pag-abot niining balaan nga tawo sa siyudad ingon niini: 'Samtang nagkadool si Dakong Meletius, nga gitawag sa hari, sa Antioquia, gisugat siya sa tanang pari, mga ministro sa simbahan, ug sa tanang lungsoranon: naa didto mga Hudiyo ug mga dili motuo, ug ang tanan naghandum sa usa ka butang – nga makita ang labing himayaong Meletius.'

Mao kini ang paghulagway ni Theodoret sa maong panghitabo. Busa, gipahimutang si Santo Meletius isip Arsobispo sa Antioquia, kay siya usa ka tawo nga angay sa maong katungdanan, labing maalamon ug puno sa pagkabalaan; si Santo Epifanio, nga nabuhi sa samang panahon, nagpamatuod usab kaniya. Samtang nagdayeg kaniya, misulat siya mahitungod kaniya ingon niini: 'Kadtong tawo (si Santo Meletio) gihatagan og dakong pagrespeto sa among taliwala; ang iyang maayong dungog nailhan sa halayo ug sa duol; sa iyang kinabuhi siya lig-on ug matinud-anon, ug ang iyang pamatasan angay pasidunggan; gihigugma siya sa mga tawo tungod sa iyang walay sala nga kinabuhi; ang tanan dako kaayo ang katingala kaniya.'

Mao kini ang paghulagway ni San Epifanio kang Meletio. Ang kadako sa paghigugma sa mga tawo kaniya makita sa kamatuoran nga, sa okasyon sa iyang konsagrasyon, naningkamot ang tanan nga imbitahon siya sa ilang mga panimalay, nga naglaum nga ang pag-abot sa santo magdala kanila og panalangin.

Sa pag-ukupa niya sa Katungdanan sa Antioquia, si Santo Meletio misugod sa masigasig nga pagtudlo sa mga tawo sa matarong nga pagpuyo ug maayong pamatasan, nga nag-andam sa ilang mga kasingkasing alang sa dalan padulong sa tinuod nga ortodoksiya; kay nagtuo ang santo nga mas malampuson niyang matamnan ang mga binhi sa Ortodoksiya sa kalag sa iyang mga karnero kon una niyang itul-id ang dautang batasan sa mga tawo, ug tangtangon ang mga tinik ug sagbot gikan sa uma sa ilang kasingkasing. Niadtong panahona giordinar ni Meletius

---

[1785] Sebaste sa Armenia – sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

[1786] Gipangulo ni Eudoxius ang patriyarkal nga katungdanan sa Antioquia gikan sa 357 hangtod 358.

[1787] Si Macedonius I, Patriarka sa Constantinople, nagkupot sa patriarkal nga katungdanan niadtong 341; siya pagkahuman gipahawa isip heretiko, apan gikuha pag-usab ang patriarkal nga awtoridad sa daghang higayon hangtod sa 360. Si Macedonius nagtudlo og heretikal bahin sa Espiritu Santo, nag-angkon nga Siya usa ka yano nga binuhat, nga walay bahin sa pagka-Diyosnon ug himaya sa Amahan ug sa Anak.

[1788] Ang Emperador Constantius naghari gikan sa 337 hangtod sa 361.

[1789] Si Eudoxius nag-alagad isip Patriarka sa Constantinople gikan sa 360 hangtod 370.

[1790] Si Teodoreto, Obispo sa Cyprus, usa sa labing bantugan nga magtutudlo sa Simbahan ug usa ka iladong istoryador sa simbahan sa ika-5 nga siglo. Gihulagway niya ang maong panghitabo sa iyang Ecclesiastical History.

ang bantugang si Basil, nga miabot sa Herusalem gikan sa Antioquia, isip diakono. Ang laing bantugang tawo niadtong panahona, si Santo Juan Crisostomo, bata pa siya niadto; gibunyagan siya sa santo, usa siya sa mga tawo nga midawat kang Meletio, ug samtang nagpuyo si Basilio sa Antioquia, nag-eskwela siya sa teolohiya; Sa ulahi, sa iyang eulohiya kang Santo Meletius, iyang gihulagway ang traynta ka adlaw nga ekskomunikasyon gikan sa Simbahan nga gipailawom sa mga heretiko sa santo. Mao kini ang nahitabo. Ang tibuok kongregasyon gusto mahibal-an pag-ayo kung unsang kredo ang gisunod sa ilang bag-ong arsobispo; sa dihang gipangutana si Meletius bahin niini, mitubag siya sa katawhan sa simbahan pinaagi sa usa ka sermon mahitungod sa Pulong sa Dios, diin iyang gidayeg ang Ortodoksong pagtuo nga gipamatud-an sa Unang Ekumenikal nga Konseho nga gihimo sa Nicaea; iyang gipahayag usab nga ang Anak sa Dios konsubstansyal, sa parehas nga substansya ug kapariho sa Dios Amahan, nga Siya dili gimugna, ug Siya mao ang Magbubuhat sa tanang binuhat. Busa gitudloan sa santo ang katawhan sa kusog nga tingog; pagkadungog niini, ang arkidiakono sa Simbahan sa Antioquia, nga misugot sa heretikal nga mga pagtulon-an ni Ario, miduol sa iyang arsobispo ug walay kahadlok nga gitabonan ang baba sa santo sa iyang kamot, aron dili niya ma ipahayag ang tinuod nga pagtuo o magtudlo sa Ortodoksiya. Bisan pa nga gipugngan sa kamot sa arkidiakono ang pagpakigpulong ni Meletius, giunat gihapon niya ang iyang kamot ngadto sa katawhan ug, pinaagi sa iyang mga tudlo, gipahayag pa gayud niya ang Balaang Trinidad nga mas klaro pa kaysa sa iyang dila: una, gitaas niya ang tulo ka tudlo, nga nagrepresentar sa Tulo ka Persona sa Pagkadiyosnon; unya, gipakubkos niya ang duha paubos, ug gibilin ang usa nga nakataas, nga nagpasabot sa Usa ka Pagkadiyosnon sa Tulo ka Persona. Sa pagkakita niini, gipahawa sa arkidiakono ang kamot sa santo gikan sa iyang ngabil ug gikuptan ang kamot nga klaro kaayo naglarawan sa Trinidad. Pagkahuman niyang makalingkawas, ang santo misugod sa pag-angkon ug paghimaya sa Usa ka Trinidad pinaagi sa iyang dila, nga nag-awhag sa mga tawo nga nagpaminaw kaniya nga magpabilin nga hugot, lig-on, ug walay pagduha-duha sa pagtuo nga gitukod sa Konsilyo sa Nicaea: 'Bisan kinsa,' ingon niya, 'nga mosalikway sa mga doktrina sa Konsilyo sa Nicaea layo kaayo sa kamatuoran.' Ug ingon niini ang nahitabo sulod sa taas nga panahon: ang maong arkidiakono panapton ang baba sa santo aron mapugngan siya sa pagsulti, o pugngan ang iyang kamot aron dili niya maporma ang tanda sa Trinidad gamit ang iyang mga tudlo, samtang ang santo, puli-puli gamit ang iyang mga ngabil ug mga tudlo, klarong gipangwali ang Ortodoksong pagtuo sa mga tawo. Unya ang mga Ortodoks, nga gitawag sa mga heretiko nga 'Eustathians', napuno sa dakong kalipay sa pagkakita og ingon ana ka-matuoron nga obispo sa Apostolikong Tugpahanan, ug sa ilang pagdayeg misinggit sila, nga nagbarug sa tinuod nga pag-angkon sa ilang magbalantay; ang kanhing mga Ariano nangalulumo kaayo. Gipahawa nila ang obispo sa Dios gikan sa simbahan ug gisugdan siya og dautang pagpasipala bisan asa, nga nagaingon nga siya usa ka heretiko, usa ka sumusunod sa mga pagtulon-an ni Sabellius[1791] : napasugot usab nila si Haring Constantius nga kondihon si Meletius ug ipadala siya sa exilio ngadto sa iyang yutang natawhan sa Armenia. Sa gabii, gidala ang santo gikan sa Antioquia ug gipadala sa Armenia, samtang si Euzo, usa ka sumusunod kang Ario nga diakono pa sa panahon sa eleksyon ni Meletius, napili aron pulihan siya.

Si San Eusebio, Obispo sa Samosata, sa dihang nakita niya nga ingon ana ka daghang kagubot ang nahitabo sa Simbahan sa Antioquia tungod sa mga heretiko, nga nagpahawa sa ilang inosenteng obispo, si San Meletio, dako kaayo ang iyang pagbasol niini. Mibangon siya, mibiya sa Antioquia nga walay nakahibalo ug mibyahe paingon sa iyang kaugalingong siyudad. Pagkahibalo sa mga Ariano sa pagbiya ni Eusebius, ilang nahinumduman nga siya nagkupot sa sulat sa pagtudlo alang sa pagka-arkobispo ni San Meletio, nga gisulat ug gipirmahan sa tibuok konseho: nahadlok sila nga basin usa ka adlaw isumbong sila ni Santo Eusebio sa usa ka konseho tungod kay ila man mismo gi-eleksyon ang arsobispo sa usa ka tingog, apan pagkahuman gipahawa nila siya; busa, nangayo sila sa hari, nga anaa niadto sa Antioquia, nga magmando nga usa ka sugo ang ipadala kang Eusebio aron kuhaon kaniya ang charter.

Ang hari dayon nagpadala og usa ka mananakay sa kabayo pagkahuman kang Eusebius, aron madakpan niya ang obispo sa labing dali nga panahon. Sa dihang nadakpan sa mensahero si Eusebius ug gipahibaloan siya sa sugo sa hari, mitubag ang balaan nga obispo: 'Dili nako ikahatag karon ang sulat, apan buhaton ko kini kon magkatigum na usab ang tanan nga nagsalig kanako niini.'

[1791] Sabelian nagtudlo sa sayop nga paagi mahitungod sa misteryo sa Balaang Trinidad, nga nag-angkon nga ang Dios usa ra ka Persona: isip Amahan, Siya anaa sa langit; isip Anak, anaa sa yuta; ug isip Espiritu Santo, anaa sa sulod sa mga binuhat.

Busa mibalik ang mensahero sa hari, nga walay nahimo. Unya nasuko kaayo ang hari ug, pagkahuman misulat og sulat, gipadala kini kang Santo Eusebio; sa maong sulat gisulti nga, kon dili ihatag ni Eusebio ang charter, putlon ang iyang tuo nga kamot. Gisulat kini sa hari aron lang hadlukan ang santo, apan gidili niya sa sugo ang emisaryo nga tumanon ang iyang hulga. Sa pag-abot pag-usab sa sugo sa hari sa atubangan sa balaan nga obispo ug gihatag kaniya ang hulga nga sulat, si Eusebius, pagkahuman sa pagbasa niini, gipahaba ang duha niyang kamot, miingon: 'Mahimo ninyo nga putlon dili lang ang akong tuo nga kamot, apan pati na ang akong wala, apan dili ko gihapon ihatag ang dokumento, kay kini klarong nagpadayag sa dautang buot ug kawalay-balaod sa mga Ariano.'

Pag-usab, napugos ang sugo nga mobalik nga walay dala. Pagkadungog sa tubag sa santo, ang hari natingala kaayo sa walay kahadlok nga kaisog ug dili matuyok nga pagkamatinud-anon ni Eusebius, ug pagkahuman gidayeg siya sa kadaghanan.

Pagkahuman nga gipahawa si San Meletio sa katungdanan isip arsobispo, ang mga Ortodokso mibulag sa mga Ariano; gikuha nila alang sa ilang kaugalingon ang usa ka simbahan nga nahimutang sa gawas sa pader sa siyudad sa usa ka lugar nga gitawag og Palea, ug sa maong simbahan, si presbiter Pavlin nagdumala sa mga seremonya para kanila sumala sa ritwal sa Simbahang Ortodokso. Paglabay sa pipila ka tuig, namatay si Emperador Constantius, ug gisundan siya ni Julian nga Apostata[1792] . Sa sinugdanan sa iyang paghari, hipokritong gipakita ni Julian nga siya matinud-anon; gipagawas niya ang tanang obispo nga gipahilayo ug gisugo sila nga mobalik sa ilang mga katungdanan. Niadtong panahona, pinaagi sa imperyal nga sugo, mibalik si Santo Meletio gikan sa iyang pagkabilanggo ngadto sa Antioquia. Nakaplagan niya nga sa maong siyudad ang Simbahang Ortodokso nabahin sa duha ka ka paksyon: ang uban nagpaabot sa iyang, ni San Meletio, pagbalik sa arsobispado, samtang ang uban, nga wala maghulat kaniya, mipili sa maong presbiter nga si Paulinus isip obispo; ang ikaduha gitawag nga mga Paulinian, ug ang una mga Meletian: ang hinungdan sa eskisma mao usab nga ang mga Paulinian wala modawat sa ilang komunyon ang mga sumusunod sa doktrina ni Ario nga nibalik sa Ortodoksiya pinaagi sa pagtudlo ni Santo Meletius, ug ilang gisalikway ang pagdawat sa ingon nga mga tawo tungod sa duha ka rason: una, kay kini nga mga indibidwal gibunyagan sa mga Ariano; ug ikaduha, tungod kay ang Balaang Meletius mismo napili nga Arsobispo sa Antioquia sa mga Ariano, nga mas daghan kaysa mga Ortodokso sa konseho: pareho nga mituman sa mga dogma sa Ortodokso ang duha ka grupo, apan ang dibisyon nahitabo tungod lamang sa gihulagway nga mga kahimtang. Pagbalik niya, ang santo misugod sa masigasig nga paningkamot aron paghiusa pag-usab sa nabahin nga kawan ni Kristo. Ang arsobispo, malumo ug mapainubuson sa kasingkasing, wala niya gisalikway ang pagka-episkopo ni Paulinus kondili giila kini, samtang siya mismo nag-atiman sa bag-ong kawan – mao kadtong mga nanagbalhin gikan sa Arianismo ngadto sa Ortodoksiya, nga sa kana nga panahon gisalikway sa mga Paulinian sa pagdawat sa komunyon. Sa dihang si Julian nga walay balaod, pagkahuman niyang mapahimutang ang iyang kaugalingon sa trono, hayag niyang gisalikway si Kristo ug misugod sa pagsimba sa mga dios-diosan, napalayas pag-usab si Santo Meletius gikan sa Antioquia. Sa tibuok dakong imperyo ni Julian, gipahigayon ang paglutos batok sa mga Kristohanon, ug labi na kini kabug-at sa Antioquia. Ang walay balaod nga hari, sa paglansad sa usa ka kampanya uban sa tibuok niyang hukbo paingon sa Persia, miabot sa Antioquia: dinhi naghalad siya og daghang halad sa diyos-diyosan nga si Apollo, nga nagtindog sa usa ka dapit nga gitawag og Daphne; kini nga dapit nahimutang sa palibot sa siyudad sa Antioquia: diin gibutang usab ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Babylas ug sa tulo ka mga bata. Usa ka adlaw, nangutana ang hari sa iyang bakak nga diyos nga si Apollo—nga kaniadto motubag sa mga tawo—kung mapildi ba niya ang mga Persyano. Wala'y gihatag nga tubag ang diyos-diyosan, kay sukad nadala ang mga relikya ni San Babylus sa maong dapit, nilayas ang demonyo gikan didto: sukad niadto, ang diyos-diyosan, nga kaniadto nakamatikod sa daghang mga butang, mihunong sa pagtubag, kay kini nga demonyo ang nagpanagna pinaagi sa diyos-diyosan. Nasubo ang hari nga mohunong na sa paghatag og mga propesiya ang diyos-diyosan: pagkahibalo niya gikan sa mga lokal nga pari nga ang mga relikya ni Babylas maoy hinungdan sa kahilom sa diyos-diyosan ni Apollo, gisugo niya ang mga Galilean – ingon sa iyang pagtawag sa mga Kristohanon – nga kuhaon ang mga relikya gikan didto. Pagkuha pa lang niini, kalayo dayon ang nahulog gikan sa langit sa templo ni Apollo ug gisunog ang santuwaryo kauban ang diyos-diyosan: kini nakapaguol ug nakapahiya sa mga pari nga walay pagtuo, ug nagpasiya sila nga manimalos sa mga

[1792] Naghari si Julian nga Apostata gikan sa 361 hangtod sa 363.

Kristohanon. Alang niini, gisugdan nila pagsulti sa hari nga ang mga Galileano, tungod sa kasuko, gisunogan ang templo ni Apollo sa gabii. Misuko pag-ayo ang hari batok sa mga Kristohanon: gisugo niya nga sila pasipalahon ug pabaktason; niadtong panahona mismo, si Santo Meletio, ang arsobispo, gipahawa sa siyudad; ang uban pang mga Kristohanon, nga mibiya sa Antioquia sa ilang kaugalingong kabubut-on, mitago sa mga tinagoang puloyanan. Niadtong panahona, duha ka balaang presbiter sa Antioquia—si Eugene ug si Macarius—ug si San Artemius gipasailaw usab sa pagpanakit. Sa dihang ang maong Emperador Julian nga mapintas sa Diyos nakasinati og makalilisang nga kamatayon, ang deboto ug mahigugmaon kang Kristo nga si Jovian[1793] misaka sa trono sa imperyo. Unya si Santo Meletio nahimong pag-usab nga magbalantay ug magtutudlo sa Ortodoksiya sa Antioquia, ug gihatagan siya og dakong pagpasidungog ug gipangga pag-ayo ni Emperador Jovian. Busa, ang mga Ariano misugod sa pagkahadlok sa santo. Ang uban sa ilang mga obispo misugod pa gani sa hipokritong pagsuporta sa Ortodoksong pagtuo, aron lang mapahimuot ang emperador ug si Meletio, Arsobispo sa Antioquia.

Niadtong panahona, gitigum ang usa ka Lokal nga Konseho sa Antioquia, nga gi-organisar ni Santo Meletio ug ni Eusebio sa Samosata. Niining konsehoha, gipahayag sa mga Ariano nga ang Anak usa ka substansya uban sa Amahan ug giila nila ang tinuod nga pagtuo nga natukod sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicea; apan kini nilang pag-angkon dili tinuod ug bakak, kay sa dihang namatay si Haring Jovian pagkahuman niini ug misaka sa trono si Valens[1794] , klaro nga gipakita sa mga heretiko nga wala nila biyai ang ilang erehiya; gidala pa gani nila sa sayop nga dalan ang hari mismo pinaagi sa iyang asawa, si Domnica. Unya nagsugod pag-usab ang pagpanlupig sa Simbahang Ortodokso, ug ang mga pastor niini napalayas pag-usab: kining walay Diyos nga Haring Valens nagpabilin sa dugay nga panahon sa Antioquia, diin iyang gisuportahan ug gipakatap ang erehe nga Arianismo; Gihagit sa mga heretiko, gipahawa usab niya sa yutang natawhan ang labing balaan nga Arsobispo Meletius; ug nagpabilin ang santo sa pagka-exile hangtod sa kamatayon mismo ni Valent.

Pagkahuman ni Valentinus, misaka sa trono ang matinud-anong Haring Gratian[1795] ; niadtong panahona, pinaagi sa usa ka dekreto sa hari, gipagawas pag-usab ang mga obispo nga Ortodokso gikan sa pagka-priso ug gidumala nila ang ilang mga katungdanan nga walay babag. Niadtong panahona mibalik si San Meletio sa iyang katungdanan sa Antioquia sa ikatulong higayon, apan nagpadayon gihapon ang panagbangi sa mga matinud-anon mahitungod sa duha ka obispo – si Paulino ug si Meletio: ang uban gihapon nag-ila kang ingon nga lehitimong obispo, samtang ang uban nag-ila sa pikas, ug ang duha ka grupo naglikay sa usag usa; ang santo naghatag sa tanan niyang paningkamot aron ipasig-uli ang kalinaw tali sa duha ka partido. Unya ang matinud-anon ug mahigugmaon kang Kristo nga Haring Gratian nagpagawas og usa ka dekreto alang sa tibuok niyang gingharian, diin ang tanang simbahan kuhaon gikan sa mga Ariano ug ibalik sa mga Ortodokso. Usa ka prinsipe nga ginganlan og Sapor miabot sa Antioquia nga nagdala niining maong dekreto sa hari. Sa atubangan sa sugo sa hari, gisultihan ni San Meletio si Obispo Paulino sa mosunod nga mga pulong: 'Tungod kay gisalig kanako sa Ginoo ang pag-atiman niining panon, ug gikuha nimo ang usa ka bahin niini gikan kanako ubos sa imong pagdumala, samtang ang mga karnero mismo wala'y kalainan sa usag usa sa mga butang sa pagtuo, hiusaon nato ang panon, akong igsoon; tapuson nato ang tanang panaglalis bahin sa primasiya; mag-uyon kita sa pagbantay niining mga karnero sa Pulong, ug mag-uban kita sa pag-atiman kanila. Apan kon ang pagpanag-iya sa arkiluhong trono makahatag ug panagbangi tali kanato, paningkamotan ko nga tapuson kini: Ibutang nako ang Balaang Ebanghelyo niining tronoha, ug magbuhat kita sa mosunod nga paagi: maglingkod kita duha sa tagsa ka kilid sa Ebanghelyo, ug kon ako ang unang makahuman sa akong panaw dinhi sa yuta, ikaw ra ang mag-atiman sa kawan; apan kon ikaw ang unang mohatag sa imong espiritu sa Ginoo, ako na ang mag-atiman sa kawan kutob sa akong makaya.' Mao kini ang sugyot nga gihimo ni Santo Meletio, nga nailhan tungod sa iyang katingalahang pagkamainiton, apan si Paulinus wala mouyon niini. Unya gisumbong kini ni Prinsipe Sapor sa hari ug, pagkahuman nakadawat og tubag gikan kaniya, gikuha niya ang katedral nga simbahan, kauban ang uban pang mga simbahan, gikan sa mga Ariano ug gihatag kini kang Kabanalan Meletius, samtang si Paulinus nagpadayon sa pag-amuma sa mga karnero nga kaniadto niyang gikuha gikan kang Meletius. Busa, ang balaan nga arsobispo midawat sa katungdanan diin siya napili sa usa ka tingog pinaagi sa usa ka sinodal nga dekreto. Nagsugod siya sa pag-umol sa iyang kawan nga may

[1793] Si Jovian naghari gikan sa 363 hangtod sa 364.
[1794] Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.
[1795] Si Gratian naghari gikan sa 383 hangtod sa 392.

kugi ug kinaadman, sa kalinaw ug kahilom, hangtod sa iyang labing bulahan nga pagpanaw. Ang mga Ariano wala na makabangon pag-usab aron makahimo og dakong kadaut o makapahimulos sa Simbahan ni Cristo ug sa iyang mga maayong magbalantay; labi na, dili na nila mapanglutos si Santo Meletio, nga misidlak sama sa adlaw, naghayag sa Simbahan ug nagpahawa sa kangitngit sa mga erehya. Pinaagi sa pagsunod sa iyang mga pagtulon-an, daghang mga taga-Antioquia ang nagmalambu sa pagkamaayo ug sa Ortodoksong pagtuo ug, sama kaniya, nahimong nagdan-ag nga mga suga sa Simbahan. Ingon niini si Flavian[1796] , nga misunod kang Meletius sa iyang katungdanan; si Acacius, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Berea; si Diodorus sa Tarsus; ug si Elpidius, ang katiwala ni Meletius, nga sunod nga nipahimutang sa obispal nga katungdanan sa Laodicea. Labing nailhan si San Juan, nga sa ulahi nailhan nga Chrysostom, nga giordinar nga diakono ni San Meletius, ug ang amigo ni Juan nga si Basil—dili ang taga-Cesarea, kondili lain nga pareho ang ngalan, bisan pa mas bata, lumad sa Antioquia nga nagdako uban ni San Juan. Kini ug daghan pa ang misunod nga nagpalamuti ug naghatag kahayag sa Simbahan ni Kristo, ang matag-usa sa iyang kaugalingong dapit, sama sa mga kandila sa kandelero. Niadtong panahona, sa yuta sa Siria, diin nahimutang usab ang Antioquia, gisugdan ni Santo Simeon[1797] ang iyang asetikong paningkamot; sa ulahi misaka siya sa haligi, apan sa sinugdan gipusil niya ang iyang kaugalingon sa usa ka puthaw nga kadena sa usa ka hataas nga bungtod, sumala sa gisaysay sa iyang hagyograpiya. Pagkadungog niini, miadto kaniya ang bulahan nga si Meletius ug, sa dihang nakita niya siya nga nakagapos, miingon: 'Makakontrolar ang tawo sa iyang kaugalingon bisan walay gapos; dili pinaagi sa puthaw nga kadena, kondili pinaagi sa iyang kaugalingong kabubut-on ug pangatarungan, iyang mapugngan ang iyang kaugalingon sa usa ka dapit.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gikuptan sa Banal nga Simeon sa kasingkasing kini nga tambag; iyang gikuha ang iyang mga gapus ug gipugngan ang iyang kaugalingon sa iyang kaugalingong boluntaryong kabubut-on, aron mahimong boluntaryong bihag ni Hesukristo.

Sa dili pa dugay sa bulahan nga pagpanaw ni San Meletius, misaka sa trono ang debotong si Teodosio[1798] ; kaniadto siya usa ka iladong heneral ubos kang Haring Gratian ug gihatagan og dakong pagpasidungog tungod sa iyang kaisog, kay kanunay niyang napildi ang mga barbarong hukbo uban sa dakong dungog. Kining si Teodosio, bisan pa sa wala pa siya mosaka sa imperyal nga trono, nakakita sa usa ka damgo sa Arsobispo sa Antioquia, si Santo Meletio; wala pa gyud niya siya makita sa personal, apan nadungog ra niya ang bahin kaniya. Sa iyang damgo, nakita ni Theodosius si Meletius nga nagtindog sa iyang kiliran ug gibutang kaniya ang imperyal nga chlamys ug ang imperyal nga korona. Pagmata, gisaysay ni Theodosius ang iyang panan-awon sa usa sa iyang sulugoon sa panimalay ug namangha kung unsa kini kahulugan; sa dili madugay, natuman ang panan-awon. Si Emperador Gratian, sa pagkahibalo nga imposible para kaniya nga mag-inusara sa pagdumala sa Sidlakan ug Kasadpan tungod sa kadako sa imperyo, ug sa pagtan-aw nga ang mga barbaro naghulga gikan sa tanang kilid, gipili si gobernador Theodosius isip iyang katabang sa pagdumala sa estado, ingon usa ka matinud-anon, maisugon ug Ortodoksong tawo: Kaniya iyang gisalig ang tibuok silangang bahin sa imperyo, nga kaniadto gipangulohan ni Emperador Valens, samtang siya mismo ang nagdala sa kasadpang bahin. Pagkahuman niya sa pagdawat sa silangang katunga ug sa pagdaog batok sa mga Goto nga nag-uswag paingon sa Traseya, si Teodosio miabot sa Constantinople ug gusto makita si San Meletio, nga, sumala sa iyang nakita sa damgo, nagkorona kaniya isip emperador. Niadtong panahona, pinaagi sa pagtugot sa balaan ug dagkong mga Amahan, sa mga Ortodoksong obispo, ug sa kabubut-on sa matinud-anong mga emperador nga sila Gratian ug Theodosius, nagsugod ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa pagtigum sa Constantinople[1799] . Gidapit sa mga imperyal nga dekreto ang mga obispo gikan sa tibuok imperyo ngadto niining konseho. Niadtong panahona miabot sa Constantinople ang Kabanal-banalan Meletius, Arsobispo sa Antioquia. Gisugo ni Emperador Theodosius ang iyang mga maharlika ug panimalay nga walay bisan kinsa ang magtudlo kaniya kang Santo Meletius: gusto niya nga siya mismo ang makaila kaniya, pinaagi sa pagtandi kaniya sa nawong nga iyang nakita sa damgo, ug aron hingpit nga masiguro nga si Meletius gayud kini, ug dili lain nga obispo, ang nagkorona kaniya sa iyang panan-awon. Sa dihang misulod ang dakong tigum sa mga obispo sa imperial nga lawak, ang emperador, sa pagtan-aw kanila, dali dayon nakakita

[1796] Si Flavian nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 381 hangtod sa 404.

[1797] Syempre, si San Simeon, ang unang santo nga haligi, nga ang paghinumdom kaniya gisaulog sa Simbahan kada ika-1 sa Septyembre.

[1798] Si Teodosio ang Dako misaka sa trono niadtong 379 ug naghari hangtod sa 395.

[1799] Niadtong 381, sa maong konseho, gikondena ang heresiya sa mga Masedoniano, ug gidugangan ug gikompleto ang Kredong Nicena sa lima ka bag-ong artikulo.

ug nakaila kang Santo Meletius. Gibyaan ang uban sa luyo ug misulong siya, nahulog sa tiilan ni Meletius ug gisugdan paghalok ang mga kamot, dughan, mata, ngabil, ug ulo sa santo, sama sa labing matinahuron nga anak nga lalaki nga nagpangumusta sa iyang amahan nga dugay na niyang gipangandoy nga makita. Sa atubangan sa tanan, gisaysay sa hari kung giunsa siya pagpakita niining balaan sa usa ka panan-awon, nga gibutangan siya og korona nga hari ug purpurang besti, ug gipili siya sa ibabaw sa tanang mga obispo. Niadtong konseho, gikurat ni San Meletio ang tanan pinaagi sa mosunod nga milagro nga timaan. Samtang ang mga Ariano nagpatin-aw sa mga heretikal nga doktrina mahitungod sa Balaang Trinidad ug nagadaut sa matinud-anong pagtuo pinaagi sa ilang dautang pagtulon-an, mitindog kining matarong nga tawo ug, sa mga tawo nga nangayo sa iyang pagtulon-an, gipataas niya ang tulo ka tudlo isip timaan sa Tulo ka Persona sa Balaang Trinidad; unya, gipahiusa niya ang duha ka tudlo ug gipakurba ang usa paubos, gipanalanginan niya ang mga tawo. Niadtong takna, usa ka kalayo, sama sa dalugdog sa kidlat, mibalot kaniya, ug ang santo misinggit sa kusog: 'Nasabtan namo ang Tulo ka Hipostasi ug nagasulti kami sa Usa ka Essensya.'

Busa, gikatingalahan ni San Meletio ang tanan, gipahiya ang mga heretiko, ug gipalig-on ang mga Ortodokso sa ilang pagtuo: gipamatud-an usab niya si San Gregorio ang Teologo sa patriyarkal nga trono sa Constantinople. Paglabay sa mubo nga panahon, samtang wala pa mahitabo ang konseho ug wala pa magkatigom ang tanang mga obispo sa Constantinople, si San Meletius nagkasakit gamay ug malinawon niyang gipasa ang iyang espiritu sa Ginoo[1800] , nga nagbilin og lawom nga kasubo sa hari, sa mga obispo, ug sa tibuok katawhang Ortodokso. Gilubong sa tanan kining himayaong arkipastor uban sa dungog ug gibalhin ang iyang mga labi ngadto sa Antioquia: didto ang iyang balaan nga lawas gipahulay duol sa balaan nga martir nga si Babylus alang sa pagpanalipod sa siyudad, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 6:

Nahadlok sa kaisog sa imong espiritu, ang apostata milayas gikan sa Macedonia; samtang ang imong mga sulugoon nagbuhat sa ilang matinahuron nga pag-alagad, nagdali kami kanimo uban sa gugma, O kauban sa mga Anghel, Meletius, nagdilaab nga espada ni Cristo among Dios, nga nagapatay sa tanang walay Dios: nag-awit kami mahitungod kanimo, O suga nga nagpasidlak sa tanan.

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Alexius, Metropolitan sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, ang Himagsaon

Gisaulog sa Pebrero 12

Ang balaan nga manggagahum nga si Alexius, Metropolitan sa Rusya, gikan sa kaliwatan sa mga boyar. Ang iyang mga ginikanan, sila Theodore ug Mary, mga boyar sa Prinsipalidad sa Chernigov. Si Santo Alexius natawo sa Moscow niadt[1801] sa paghari ni Prinsipe Daniel Alexandrovich sa Moscow[1802] ; ang iyang anak ug manunod, si Prinsipe John Danielovich[1803] – nga sa panahona usa pa ka gamay nga batang lalaki – mao ang ninong

---

[1800] Si Santo Meletio, Patriyarka sa Antioquia, namatay niadtong 381 atol sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho. Si Santo Gregorio sa Nyssa, sa wala pa ang konseho, gipasidunggan ang handumanan ni Santo Meletio pinaagi sa usa ka eulohiya, ug si Santo Crisostomo gibuhat usab kini sa dihang siya giordinar nga pari. Nalimpyo ang usa ka pamulong ni Santo Meletio nga naghisgot sa pangunang pagkapareho sa kina-iya sa Anak sa Dios ug sa Dios Amahan, ingon man usa ka sulat ngadto kang Emperador Jovian nga naglatid sa iyang pag-angkon sa Balaang Trinidad. Ang mga relikya ni Santo Meletio gibalhin gikan sa Constantinople paingon sa Antioquia.

[1801] Ang amahan ni San Alexius nga Metropolita, si Boyar Theodore Byakont, mibalhin sa Moscow tungod kay ang rehiyon sa Chernigov, nga gipanglaglag ni Batu Khan, nagpadayon sa pag-antos sa mga pag-atake sa mga tulisan. Sa ilawom sa proteksyon sa gamhanan ug debotong Prinsipe Daniel Alexandrovich, nakakaplag siya og malinawong ug malinaw nga kinabuhi. Si Santo Alexius natawo niadtong 1300.

[1802] Si Prinsipe Daniel Alexandrovich, ang bungsong anak ni San Alexander Nevsky, nagtukod sa independyenteng Prinsipalidad sa Moscow ug ninuno sa mga prinsipe sa Moscow (1261–1303) – Siya unya gikanonisa sa Simbahang Ruso, ug ang iyang mga relikya, nga nasuta nga dili malata niadtong 1652, nagpabilin nga hayag nga gibutang sa simbahan sa Danilov Monasteryo, nga iyang gitukod sa baybayon sa Suba sa Moskva.

ni Alexius sa iyang balaan nga pagbunyag, diin gitawag ang bata og Eleutherius. Sa dihang siya mitigulang, gisalig siya sa mga magtutudlo alang sa iyang edukasyon. Usa ka adlaw, sa dihang napulo'g duha anyos na si Eleutherius, nagbutang siya og mga lambak sa uma aron makadakop og mga langgam. Niadtong higayona, natulog siya sa dihang wala niya damha ug nakadungog og tingog nga miingon: 'Ngano man, Alexius, nga nagpaningkamot ka sa walay pulos? Ako ikaw himoon nga manandakop sa mga tawo.'

Pagmata niya, wala siyay nakita nga bisan kinsa sa iyang palibot ug dako kaayo ang iyang katingala sa iyang nadungog. Sukad niadto, nagsugod siya sa paghunahuna ug pagpakusog sa pagsabot kon unsa ang kahulugan sa maong tingog. Tungod kay gihigugma niya ang Diyos sukad pagkabata, gibyaan niya ang iyang mga ginikanan, gisalikway ang kaminyoon ug, sa tinguha nga moserbisyo sa Ginoong Kristo, miadto siya sa Monasteryo sa Epipanya sa Moscow, diin siya gipahimo nga monghe; sa iyang pagka-monghe, gihatagan siya sa ngalan nga iyang nadungog sa iyang damgo – Alexius[1804] . Niadtong panahona, ang abad sa Monasteryo sa Epipanya mao si Stephen, igsoon sa bantugang tigbuhat og milagro nga si Sergius sa Radonezh; siya mismo ang nagpahimo kang Santo Alexius nga usa ka monghe, nga sa panahona 20 anyos pa.

Gikan niadto hangtod siya nakaabot sa edad nga kwarenta, si Santo Alexius nagpaningkamot nga walay pagkapoy; nagpuasa siya, nag-ampo matag gabii ug nagpraktis sa ubang monastikong ascesis, nga daghan ang nangahibulong sa iyang kadasig. Tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, gipasidunggan ug girespeto sa tanan si San Alexius; bisan pa gani ang Dakong Prinsipe sa Moscow, si Simeon Ioannovich[1805] , ug ang Metropolitan Theognostus[1806] naghatag kaniya og dakong pagpasidungog. Tungod sa iyang daghang mga birtud, gitudlo siya nga Obispo sa Vladimir[1807] .

Sa dihang namatay si Metropolitan Theognostus, gipili ni Grand Prince John Ioannovich sa Moscow[1808] — nga misunod sa pagdumala sa gobyerno pagkahuman sa iyang igsoon, si Grand Prince Simeon — si Santo Alexius isip metropolitan pinaagi sa dekreto sa konseho ug gipadala siya sa Constantinople aron siya ma-konsagrasyonan ni His Holiness Patriarch Philotheus[1809] . Gikonsagra ni Philotheus si San Alexio isip Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusiya. Pagbalik niya gikan sa Constantinople, gidumala ni San Alexio ang Simbahan sa Rusiya[1810] ug gipahinungod pa gyud niya ang iyang kaugalingon sa iyang mga buhat, nagdugang og usa ka katingalahan sunod sa lain, ug nahimong suga sa tanan, naghatag og ehemplo pinaagi sa iyang mga pulong, buhat ug kinabuhi, pinaagi sa iyang pagtuo ug pagkabalaan, ug pinaagi sa iyang espiritu ug gugma.

Ang dungog ni San Alexius milapta dili lang sa mga matinud-anong Kristohanon, kondili bisan sa mga Muslim nga dili Kristohanon nga wala mailhi si Kristo. Tulo ka tuig ang milabay, nawala ang panan-aw sa asawa sa Tatar khan, si Janibek Taidul. Pagkadungog nga ang Dios nagbuhat og daghang mga milagro pinaagi sa pag-ampo ni San Alexius, gipadala ni Janibek ang usa ka mensahe ngadto sa Dakong Prinsipe sa Moscow, si Dimitri Ioannovich[1811] , nga hangyoon siya nga ipadala kaniya kini nga tawo sa Dios, aron, human siya mag-ampo sa Dios alang sa iyang reyna, mabalik ang iyang panan-aw. Giingon pa ni Janibek:

[1803] Sunod, si Dakong Prinsipe sa Moscow Ioann Daniilovich Kalita, gikan sa 1328 hangtod sa 1340.

[1804] Niadtong 1320. Ang Epiphany (unang klase) nga monasteryo sa Moscow natukod niadtong 1296 sa panahon sa paghari ni Prinsipe Daniil Alexandrovich sa Moscow.

[1805] Ang Dakong Prinsipe Simeon Ioannovich ang Mapahitas-on sa Moscow naghari gikan sa 1340 hangtod sa 1353.

[1806] Gipangulohan ni San Theognost ang Simbahan sa Rusya gikan sa 1328 hangtod 1353. Iyang hingpit nga gitukod ang lingkoranan sa mga metropolitano sa Rusya sa Moscow, imbis sa Vladimir.

[1807] Ang Vladimir sa Suba sa Klyazma mao ang sentro sa metropoliya sa wala pa nila San Pedro ug San Theognostus. Si San Alexius gipahimutang nga Obispo sa Vladimir sa katapusan sa 1352. Napulo'g duha ka tuig ang milabay, gisugo ni Metropolitan Theognostus si Alexius nga magpuyo sa iyang arkiyesdobyosko nga korte ug magdumala sa mga hudisyal nga buluhaton sa Simbahan; labaw pa, pinaagi sa iyang kanunay ug direkta nga pakigkontak sa Griyegong balaan, nakakaplag si San Alexius sa oportunidad ug sa paagi aron hingpit nga masayud sa Griyegong pinulongan.

[1808] Si Dakong Prinsipe Juan II Ioannovich sa Moscow naghari gikan sa 1353 hangtod sa 1359.

[1809] Gipangulohan ni Patriarka Philotheos ang Simbahan sa Constantinople gikan sa 1354 hangtod 1355, ug unya usab gikan sa 1362 hangtod 1376.

[1810] Si San Alexio, Metropolitan sa Moscow, nagpangulo sa Simbahan sa Rusya gikan sa 1354 hangtod sa 1378.

[1811] Si Dimitri Ivanovich, Dakong Prinsipe sa Don, natawo niadtong 12 Oktubre 1350; gidawat niya ang dakong prinsipalidad niadtong 1362; gitukod niya ang bato nga Kremlin sa Moscow; naghari siya sulod sa 27 ka tuig ug nabuhi hangtod sa edad nga 40. Gipildi niya si Khan Mamai sa Don niadtong 8 sa Septyembre 1380; namatay siya niadtong 19 sa Mayo 1389.

'Kung mobalik ang panan-aw sa reyna pinaagi sa pag-ampo niining tawoha, makab-ot nato ang kalinaw. Apan kung dili nimo siya ipadala kanako, pagasunogon ug pagapatayon ko ang imong yuta.'

Sa pag-abot sa hangyo ni Janibek sa Moscow, nabalaka si San Alexius, kay gihunahuna niya nga dili niya kaya ang maong buluhaton. Bisan pa niana, sa hangyo sa Dakong Prinsipe Dimitri, mibiyahe gihapon siya paingon sa korte ni Khan Janibek. Sa wala pa siya mobiyahe gikan sa Moscow, nagpangulo siya og usa ka pag-ampo uban sa mga pari sa katedral nga gihalad sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa panahon sa maong serbisyo, ang kandila nga naa tupad sa lubnganan ni San Pedro nga Tagahimo og Milagro misiga sa iyang kaugalingon, ug ang tanan nakasaksi niini nga milagro. Gikan niini, nasabtan ni San Alexio nga nagtimaan ang Ginoo kaniya nga luwas ang iyang pagbiyahe. Pagkuha niya og pipila ka kandila gikan niadtong kandila ug paghimo og gamay nga kandila gikan niini, ang santo, kauban ang iyang mga klero, misugod sa pagpangandam para sa biyahe, nga lig-on ang pagsalig sa kaluoy sa Dios.

Bisan pa sa dili pa pag-abot sa balaan sa kapital sa Mongolia, ang reyna nakakita og panan-aw samtang natulog diin iyang nakita si San Alexio, ang sulugoon sa Dios, nga nagsul-ob sa iyang bisti sa obispo, kauban ang mga pari. Pagmata niya, gisugo dayon niya nga pagahimoon ang bililhon nga bisti para sa obispo ug sa mga pari, nga susama sa iyang nakita sa panan-aw. Sa dihang nagkadool na si Santo Alexius sa kapital sa Tatar, gisugat siya ni Janibek uban sa dakong dungog ug gidala siya sa iyang mga kuwarto. Ang santo, sa dihang gisugdan na niya ang usa ka serbisyo sa pag-ampo, gisugo nga pasigaon ang gamay nga kandila nga gidala niya. Human sa taas nga pag-ampo, gisabwag niya og balaan nga tubig ang reyna, ug dayon nakabawi siya sa iyang panan-aw. Ang Khan, kauban ang iyang mga maharlika ug ang tanan nga naa didto, natingala kaayo sa katingalahang ug himayaong milagro ug nagdayeg sa Dios. Human pasidunggan ni Janibek si Alexius[1812] ug ang mga kauban niya, ug human sila gantii pag-ayo, gipahawa sila niya sa kalinaw.

Pagbalik niya gikan sa Horde, pagkahuman sa pipila ka panahon, napugos si Santo Alexius nga mubiyahe pag-usab paingon sa Horde. Namatay na si Khan Janibek, ug ang iyang malupigon ug hilig-sa-dugo nga anak, si Berdibek, ang misaka sa trono. Pagkahuman niyang patyon ang iyang napulo'g duha ka igsoon, nagtuyo siya nga mosulong uban sa iyang hukbo sa yutang Ruso. Unya, sa hangyo sa Dakong Prinsipe Juan, mibyahe si San Alexio paingon sa Horde aron makigkita kang Berdibek ug, pinaagi sa iyang malumo ug maalamon nga mga pulong, napakalma ang kasuko sa malupit nga khan. Human siya makigsangka sa makahadlok nga magmamando alang sa kalinaw sa mga Kristohanon, mibalik si Santo Alexius sa Moscow, kay dinhi gi-transfer ni Santo Pedro, Metropolitan sa Kyiv, ang sidere sa Metropoliya sa Kyiv tungod sa kanunay nga mga gubat ug pagsulong sa mga barbarong katawhan.

Sa dihang namatay si Dakong Prinsipe Juan, ang pag-atiman sa menor de edad nga Prinsipe sa Moscow, si Dimitri Ioannovich, nahulog sa abaga sa santo. Ang Dakong Prinsipe sa Suzdal, si Dimitri Konstantinovich[1813] , nakaseguro sa awtoridad sa Dakong Prinsipe para sa iyang kaugalingon sulod sa Horde. Gilauman nga panalanginan sa balaan ang pag-asdang sa Prinsipe sa Suzdal sa Dakong Prinsipalidad, apan hugot niyang gisalikway ang hangyo sa Dakong Prinsipe nga mopuyo sa Vladimir, ug gipili na lang nga magpabilin nga maalima nga hulagway sa amahan para sa batan-ong Prinsipe Dimitri Ioannovich. Samtang naghari ang kagubot sa Horde; matag tuig adunay pipila ka mga khan nga motungha, nga ang matag-usa naningkamot sa paglaglag sa uban; niadtong 1362, duha ka magkasumpaki nga khan ang mitumaw. Ang batan-ong si Dimitri nangayo sa usa kanila nga ihatag kaniya ang titulo nga Dakong Prinsipe sa Rusya ug napugos si Dimitri Konstantinovich sa pagbiya sa Vladimir. Malipayon nga gipanalanginan ni San Alexio ang iyang protehido alang sa Dakong Dukado gamit ang milagrosong Ikono sa Vladimir sa Inahan sa Dios. Siya ang nag-unang espiritu nga naggiya sa tambag ug mga buhat ni Prinsipe Dimitri; pinaagi sa mga paningkamot sa santo, mitubo ug milig-on ang gahum sa Dakong Prinsipe sa Moscow.

Samtang nagpadayon si Santo Alexius sa pagtukod og mga monastikong panuluyan. Busa, nagtukod siya og simbahan sa baybayon sa Suba Yauza nga gipahinungod kang atong Ginoong Hesukristo, isip pagpasidungog sa Iyang Litrato nga Dili Gihimo sa Kamot; nagtukod siya og monasteryo tupad niining simbahan ug

---

[1812] Ang mapasalamaton nga khan naghatag sa santo og singsing isip timailhan sa dungog, nga hangtod karon gitipigan pa sa sakristiya sa patriyarka.

[1813] Si Dimitri Konstantinovich mao ang Dakong Prinsipe gikan sa 1359 hangtod sa 1363.

nagpahimutang didto og komunal nga lagda[1814] . Gitugyan niya k ang pagka-abad sa bag-ong monasteryo kang Andronikos[1815] , usa ka disipulo sa balaang manlilikha-katingalahan nga si Sergius. Gawas pa niini nga monasteryo, nagtukod si San Alexius og ubang mga simbahan ug monasteryo sa Moscow ug sa ubang mga siyudad sa Rusya. Busa, nagtukod siya og simbahan nga bato sa Moscow nga gihalad kang San Miguel nga Arkanghel, isip pasidungog sa iyang himsog nga milagro nga nahitabo sa Chonae[1816] , ug nagtukod og usa ka monasteryo, nga hangtod karon nailhan nga Chudov Monastery[1817] ; sa samang higayon, gisugo ni San Alexius nga didto siya ipahulay. Si San Alexio nagbuhat pa og daghang uban pang mga buhat nga angay hinumduman—himayaon ug katingalahan—alang sa himaya sa Dios, ug maayo niyang gipangulohan ang iyang panon hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Sa dihang naaninaw na niya ang iyang pagbiya padulong sa Ginoo, ang santo miselebrar sa Banal nga Misa ug midawat sa Balaang Komunyon. Sa paghandum sa kalinaw alang sa tanan, gihatagan niya silang tanan og katapusang halok ug malinawong gisumite ang iyang kalag sa Ginoo niadtong 12 Pebrero 1378[1818] . Kining dakong ministro nagdumala sa obispado sulod sa 24 ka tuig; ang iyang kinatibuk-ang gilawom sa kinabuhi kay 85 ka tuig. Uban sa angay nga dungog, ang iyang lawas gilubong sa simbahan nga iyang gitukod, nga gipahinungod kang Arkanghel Michael, sa kilid nga kapilya sa Pagpahibalo kang Labing Balaan nga Birhen.

Paglabay sa daghang katuigan, nadiskubre ang iyang balaan ug makahatag-kinabuhi nga mga relikya nga hingpit nga dili malata[1819] . Bisan ang mga kasuotan sa namatay nga santo hingpit nga buo pa, mura'g gisul-ob lang niadtong miaging adlaw. Pagkahuman niini, ang mga balaan nga relikya gilalin ngadto sa simbahan nga gitukod aron pasidunggan kining tawo sa Dios.

Hangtod karon, daghang panambal ang nagagikan niini, sama sa usa ka dili mahurot nga tinubdan, ug pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, gihatagan og tabang ang tanan nga moduol niini uban sa pagtuo, pinaagi sa dili masukod nga kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Ingon nga kauban sa mga Apostoles, usa ka labing maayong mananambal, ug usa ka mahigugmaong ministro, nagdali kami sa imong labing dungganong reliquia, San Alexius nga Maalamon sa Dios, tigbuhat sa mga katingalahan, kami nga nagtigom nagsaulog sa imong handumanan uban sa kalipay ug gugma, naglipay sa mga kanta ug himno ug naghimaya kang Kristo, nga naghatag kanimo og ingon nga grasya sa pagtambal ug dakong kusog sa imong siyudad.

[1814] Kini nga monasteryo usa ka votive nga monasteryo. Sa dihang mibyahe si Santo Alexius paingon sa Constantinople aron konsagrasyon isip Metropolitan sa Kyiv ug Tibuok Rusya, sa iyang pagbalik nakasinati siya og katalagman nga nagbutang sa iyang kinabuhi sa peligro: misaka ang usa ka makalilisang nga bagyo sa dagat, ug hapit na malunod ang barko sa balod bisan kanus-a. Ang tanan nga nagbiyahe uban sa Metropolitan nawadaan og paglaum nga maluwas. Samtang nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo, nagsaad siya nga magtukod og simbahan sa ngalan sa bisan unsang santo nga adlaw sa kapistahan niini mahulog sa adlaw nga makalawig sa baybayon ang mga manlangoy. Gidungog sa Ginoo ang pag-ampo sa santo. Nibalik ang kalinaw, ug nakaabot ang barko sa baybayon niadtong 16 sa Agosto. Aron matuman kini nga saad, gitukod ni San Alexius, ang Metropolita, ang maong monasteryo mga tuig 1360 isip pagpasidungog sa Mapinanggaon nga Manluluwas ug sa Iyang Litrato nga Dili Gihimo sa Kamot. Ang Kagalang-galang Andronikos, usa ka disipulo sa Kagalang-galang Sergius, dako kaayo ang natabang niya sa santo sa pagtukod sa monasteryo, mao nga kini nailhan nga Spaso-Andronikov (Androniev) Monasteryo; karon kini usa ka monasteryo nga ikaduhang klase. Ang monasteryo gihapon nagpuy-an sa Litrato sa Manluluwas nga Dili Gihimo sa Kamot, nga gidala gikan sa Constantinople ni San Alexius ug gipahimutang sa usa ka mahalon nga bado.

[1815] Ang paghinumdom kang San Andronikos gisaulog kada ika-13 sa Hunyo. Ang iyang mga relikya nagpabilin sa Monasteryo sa Spaso-Andronikov, nga iyang gitukod kauban ni San Alexius.

[1816] Ang paghinumdom sa milagro nga nahitabo sa Khonekh gisaulog kada 6 sa Septyembre.

[1817] Ang Monasteryo sa Chudov (Katedral) gitukod niadtong 1365 isip paghinumdom sa milagrosong pagka-ayo sa reyna sa Tatar nga si Taidula.

[1818] Sa espirituhanong literatura, si San Alexio nga Metropolitan nagbilin og mga sulat, sermon, ug mga hubad. Ang Monasteryo sa Chudov sa Moscow nag-alima sa usa ka Ebanghelyo nga iyang gihubad gikan sa Griyego ug gisulat sa iyang kaugalingong kamot.

[1819] Nahitabo kini niadtong 20 Mayo 1431.

Laing troparion, tono 4:

Sa pagsaulog sa handumanan sa labing bulahan nga San Alexius, magbabantay sa mga doktrina sa mga Apostol, magbalantay ug magtutudlo sa Simbahang Ruso, among gihimaya si Kristo nga among Dios pinaagi sa angay nga mga awit, nga naghatag kanato sa Iyang hinigugma nga sulugoon, sama sa usa ka daghang bukal nga nag-agos og panambal, ug sa siyudad sa Moscow, pagdayeg ug kusog.

Kontakion, Tono 8:

Kita tanan, mga matinud-anong katawhan, mag-awit uban sa gugma ngadto sa balaan ug labing dungog nga Santo ni Kristo, ang bag-ong tigbuhat sa mga milagro nga si Alexius, ingon nga dakong magbalantay, ministro ug labing maalamon nga magtutudlo sa yuta sa Rusya. Karong adlawa, sa pag-abot nato sa iyang handumanan, malipayon kitang mag-awit og himno sa Diosnuno: kay tungod kay aduna siyay kaisog sa atubangan sa Dios, giluwasan kita niya gikan sa nagkalain-laing mga pagsulay, busa atong tawagon siya: Malipay ka, kusog sa atong siyudad.

Ang Kinabuhi sa Banal nga si Maria, nga nagpuyo isip lalaki ubos sa ngalan nga Marina, ug sa iyang amahan, ang Banal nga si Eugene

Gisaulog sa Pebrero 12

Sa Bithynia[1820] nagpuyo ang usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Eugene. Ang iyang asawa usab mahadlokon sa Dios ug adunay kahadlok sa Dios sa iyang kasingkasing. Aduna silay usa ka anak nga babaye – si Maria. Sa dihang namatay ang iyang inahan, gipadako ni Eugene ang iyang anak nga babaye sa mga sugo sa Ginoo. Sa dihang mitubo na ang dalaga, miingon ang iyang amahan kaniya:

'Akong pinalanggang anak, ginahatag ko kanimo karon ang tanan nakong kabtangan, samtang ako mismo moadto sa usa ka monasteryo aron maluwas ang akong kalag.'

Apan mitubag ang batan-ong babaye sa iyang amahan:

'Amahan, gusto nimo nga maluwas ang imong kaugalingon, apan ayaw kalimti nga luwason usab ko. Kay nahibalo ka nga ang Ginoo miingon sa Ebanghelyo: *"Ang maayong magbalantay sa karnero magahatag sa iyang kinabuhi alang sa mga karnero"* (Juan 10:11); kay kinsa man ang makaluwas sa kalag sa uban, daw nagmugna kini pag-usab.'

Pagkadungog niini, napuno og kalipay si Evgeny nga ingon ka matinud-anon ang iyang anak nga babaye. Ug ang batan-ong si Maria, samtang nakig-istorya sa iyang amahan, naghilak.

'Gihigugma nakong anak,' matod ni Eugene, 'wala ko kahibalo unsa ang buhaton kanimo. Kay babaye man ka, samtang ako mosulod sa usa ka monasteryo para sa mga lalaki. Unsaon man nimo pagpabilin didto uban kanako? Basin gamiton sa Yawa ang imong presensya aron madani ang uban sa pagpakasala.'

Pagkadungog niini, miingon ang dalaga:

'Amahan, dili ko mosulod sa monasteryo sa mga lalaki nga nagpakaaron-ingnon nga asawa. Putlon nako ang akong buhok, mosul-ob ko og bisti sa lalaki, ug mosulod ko sa monasteryo uban kanimo, ug walay makahibalo nga ako usa ka asawa.'

Pagkadungog niini, labi pang nalipay ang bulahan nga si Eugenio; pagkahuman niyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug walay-puy-anan, sa mga ulila ug mga balo, giputol niya ang buhok sa iyang anak nga babaye, gihatagan siya og bisti sa lalaki, ug ginganlan siyang Marin imbis nga Marya.

'Anak,' ingon niya kaniya, 'kinahanglan magpakabuotan ka ug itago nimo ang imong pagka-babaye; nahibalo ka nga ang mga minyo nga babaye dili mosulod sa monasteryo; kauban ka sa mga lalaki, sama sa pag-

[1820] Ang amihanan-kasadpang lalawigan sa Asia Minor.

anhi sa kalayo; panalipdi ang imong pagkabirhen. Kung matuman nato ang atong saad, kita mahimong takus nga magmamana sa Gingharian sa Langit.'

Pagkahuman sa pag-ampo kang Dios, si Eugene, kauban ang iyang anak nga babaye nga nagsul-ob og bisti sa lalaki, misulod sa monasteryo. Pareho silang nagsugod sa pagpraktis sa pagka-ascetiko uban sa ubang monghe. Adlaw-adlaw, ang iyang anak nga babaye nakab-ot pa gyud og mas dako nga kalamboan sa usa ka matinahuron nga kinabuhi. Nipahimakas siya pinaagi sa iyang pagsunod ug pagpaubos, ug kanunay siyang naningkamot alang sa dagkong buhat sa pagkamaayo. Milabay ang pipila ka tuig. Gituohan siya sa mga monghe sa maong monasteryo nga usa ka eunuko, kay wala siyay bungot o balhibo sa ibabaw sa baba, ug taas ang iyang tingog. Ang uban, bisan pa man, nagtuo nga ang tingog ni Marina resulta sa iyang dakong pagpanagsa ug pagpuasa, kay gamay ra kaayo ang pagkaon ni Marina, ug dili pa gani kini adlaw-adlaw, kondili matag ikaduhang adlaw.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang Kagalang-galang Eugene samtang nagsul-ob sa monastikong habol, nga nagbilin sa iyang anak nga si Maria—o, ingon usab siya nailhan, ang dalagang si Marin—nga ulila. Sukad niadto, mas gipahinungod pa niya ang iyang kaugalingon sa askeetismo, gipamatay ang unod pinaagi sa daghang mga buhat ug pag-awop. Pinaagi sa grasya sa Dios, mitaas kaayo ang iyang pagkamatinud-anon hangtod nakab-ot niya ang gahum batok sa dautang mga espiritu: kadtong gipahiluna sa hugaw nga mga espiritu kanunay gidala kaniya; ang balaan magbutang sa iyang mga kamot kanila, ipahawa ang mga demonyo pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ug hingpit nga naayo ang mga masakiton.

Niining monasteryo adunay kinatibuk-ang 40 ka miyembro sa kapatiran, nga nailhan sa tanang hiyas ug espirituhanong kinaadman. Kada bulan, upat ka monghe gikan sa kapatiran ang gipadala sa mga tanoman aron atimanon ang mga panginahanglan sa monasteryo, kay ang monasteryo adunay mga baryo nga nahimutang sa layo gikan sa mismong monasteryo. Sa tunga-tunga sa agianan tali sa monasteryo ug sa mga tanaman sa gulay, adunay usa ka karwahehan, diin mihunong ang mga monghe aron magpahulay sa ilang pagpadulong o pagbalik gikan sa trabaho. Ang tag-iya sa karwahehan mismo mitagad sa mga monghe uban sa pagkamaayo, nagtugot og espesyal nga kwarto para kanila ug nag-atiman kanila. Ang kaaway sa katawhan, nga dili makasugakod sa matarong nga kinabuhi nga gipangulohan niining batan-ong dalaga nga nagpakaaron-ingnon nga lalaki—ang iyang gugma sa Dios, ang iyang kaisog sa iyang mga buluhaton ug mga buhat sa monastiko, ug ang iyang walay puas nga pagkamapailubon—misukol batok kaniya. Gusto niya nga pugngan siya sa iyang paningkamot ug pagdaotan ang iyang dungog. Pinaagi sa iyang limbong ug paglimbong, gihimo niya ang mosunod nga plano. Usa ka adlaw, gitawag sa abá sa maong monasteryo si monghe Marin ug miingon kaniya : 'Igsoon Marin, nahibalo ko sa imong matinud-anong kinabuhi; nasayud ko nga naningkamot ka sa pagsunod. Ayaw pagdumili; adto ug buhata ang mga buluhaton sa monasteryo. Kay ang pipila ka monghe masuko nga pirmi ka ra nagpabilin sulod sa monasteryo ug dili mogawas sa mga tanaman sa gulay aron buhaton ang gikinahanglan nga trabaho para sa atong komunidad. Adtoa didto, anak ko, ug makadawat ka sa labing dako nga ganti gikan sa Labing Balaan nga Dios, kay Siya mismo wala magdumili sa pag-alagad sa Iyang mga disipulo.' Pagkadungog niini, si Marin mihapa sa atubangan sa abad ug miingon: 'Panalangini ako, halangdong Amahan: moadto ako bisan asa nimo ako sugoon.'

Kauban ang tulo pa ka monghe, mibiyahe si Marin aron buhaton ang mga buluhaton sa monasteryo. Sa dalan, nagpuyo siya sa gabii sa inn nga nahisgutan kaniadto. Ang tag-iya sa inn adunay anak nga babaye nga usa na ka dalaga. Usa ka sundalo, samtang nagpuyo sa maong inn, naghugaw kaniya, ug nabuntis siya. Gisugo siya sa maong sundalo nga isulti sa iyang mga ginikanan nga si Marin ang salarin sa iyang pagkahugno. Sa dihang nangutana ang iyang mga ginikanan kinsa ang nakapangumbinsi kaniya, gitudlo niya si Marin. Grabe kaayo ang kasubo sa iyang amahan. Miadto siya sa monasteryo ug misugod og singgit sa kasuko:

'Asa na kining limbongon ug bakak nga Kristohanon nga nagpakaaron-ingnon nga monghe?'

Gawas ang tagdumala sa monasteryo aron atubangon siya, ug miingon:

'Niabot ka sa husto nga oras, apan ngano ka masulob-on, ug ngano ka nagasinggit uban sa ingon ana ka dako nga kasuko? Pakalma lang, palihug.'

Niini, mitubag ang biyahero:

'Masipyat unta ang takna nga unang nakasugat ko sa inyong monasteryo. Kaluoy-a ako! Unsa kaha nga kamalasan ang miabut kanako. Wala ko kahibalo unsa ang buhaton.'

Ang abad, pagkadungog niini, gitawag ang bisita ug gipangutana unsa ang nahitabo kaniya, ngano siya nabalaka kaayo, ug unsa ang iyang gusto.

'Unsa may akong gusto?' matud sa bisita. 'Dili ko gusto nga bisan kanus-a, bisan asa, makakita ko og usa ka monghe o makig-istorya kaniya.'

Sa dihang nangutana ang abbot ngano siya nag-ingon niini, mitubag ang bisita:

'Aduna koy bugtong anak nga babaye. Nagtuo ko nga siya magahatag kanako og kahupayan sa akong katigulangon – ug mao kini ang gibuhat ni Marin, nga inyong giisip nga usa ka maayong ug matinud-anong Kristohanon, kaniya – iyang gidalit ang akong anak, ug nabuntis kini sa iyang anak.'

Pagkadungog niini, ang abá nahingangha kaayo ug mitubag sa tag-iya sa inn:

'Unsaon nako? Wala pa si Marin sa monasteryo karon, kay wala pa siya mobalik gikan sa iyang mga katungdanan isip monghe. Sa diha nga mobalik siya, ipahawa ko dayon siya sa monasteryo.'

Samtang nagpauli si Marin sa monasteryo uban sa tulo pa ka monghe. Gidapit dayon siya sa abá ug miingon:

'Kini ba, igsoon, ang kinabuhi nga imong gipanginabuhi, kini ba ang imong kabantogan: samtang nagpuyo sa inn, imong gidalit ang anak sa tag-iya sa inn, ug karon dili na siya birhen. Ang iyang amahan miabot dinhi ug gisaway kita sa tanang paagi tungod kanimo.'

Pagkadungog niini, mihulog si Marin sa tiilan sa abad ug miingon kaniya:

'Amahan, pasayloa ako nga makasasala; pasayloa ako alang sa Ginoo; nakasala ako isip usa ka tawo.'

Unya ang abad, nga nasuko kaayo niini, gipahawa si Marin sa monasteryo nga napahiya.

Pagkahuman siya gipahawa sa monasteryo, nagpabilin si Marin nga inosente sa ganghaan sa monasteryo; naglingkod didto nga walay sinina, mapailubon niyang gisagubang ang kainit ug katugnaw. Ang mga mosulod o mogawas sa monasteryo mangutana kaniya:

'Ngano, Abba, nga naglingkod ka dinhi nga hubo, nag-antos niining mga kalisud?'

'Nakasala ko,' tubag ni Marin, 'mao nga gipahawa ko sa monasteryo.'

Samtang nag-antos si Marin, ang anak nga babaye sa tag-iya sa inn nanganak og usa ka batang lalaki; gidala sa iyang amahan ang bata sa monasteryo, ug sa dihang nakit-an niya si Marin nga naglingkod sa ganghaan, gilabay niya ang bata sa atubangan niya ug nilakaw. Gikuha ni Marin ang bata ug miingon samtang nagahilak: 'Lagmit na gayud ako, kawawa ug gipahawa. Tinuod, ako, usa ka maluoy nga tawo, nagadawat sa angayng dusa alang sa akong mga binuhatan, apan ngano man nga kini nga pobre nga bata mag-antos ug mamatay sa akong kamot?"

Nagsugod si Marin sa pagpangayo og gatas sa mga magbalantay sa karnero ug gipakaon kini sa bata, sama sa usa ka tinuod nga amahan. Dili lang nga kanunay niyang giagwantan ang kainit ug kagutom, ang pagpangatawa ug kakulang sa tanang aspeto, apan bisan ang pag-atiman sa bata nakahatag kaniya og dakong kakapoy ug kabalaka. Kanunay nga malat-an sa hugaw sa bata ang iyang sinina, apan gidala ni Banal Marin ang tanan niini nga walay reklamo sulod sa tulo ka tuig, gipailob kini ug nagpasalamat sa Diyos. Paglabay sa tulo ka tuig, nagsugod na og kalooy ang mga kaigsuonan kang Marin. Nagtigom ang mga monghe, miadto sa abad ug miingon kaniya: 'Ginagalang nga Amahan, igo na kaayo ang penitensya ni Marin ; karon among hangyo nga dawaton nimo siya pagbalik sa monasteryo. Sa katapusan, siya naghinulsol na ug nag-angkon sa iyang pagkahulog sa atubangan sa tanan.'

Apan wala maminaw ang abá sa ilang hangyo nga dawaton pag-usab si Marina. Unya misugod pag-usab ang mga monghe sa pagpakusog sa abá, nga miingon:

'Kung dili ninyo dawaton si Igsoon Marina sa monasteryo, mobiya kami tanan. Kay unsaon man namo pag-ampo sa Ginoo nga pasayloon ang among mga sala kon dili gani namo pasayloon ang among igsoon, nga nag-antos sulod sa tulo ka tuig nga walay puloy-anan sa ganghaan sa among monasteryo?'

Pagkadungog niini, mitubag ang abá sa mga monghe:

'Sa tinuod, tungod sa sala nga nabuhat ni Marin, dili siya angay mosulod dinhi, apan tungod sa inyong gugma ug hangyo, dawaton ko siya.'

Gitawag ni abá si Marin ngadto kaniya ug miingon kaniya sa atubangan sa tanang monghe:

'Igsoon, tungod sa sala nga imong nabuhat, dili ka angay nga mobalik sa imong kaniadto nga dungog taliwala sa mga igsoon. Apan tungod sa gugma sa mga igsoon nga nangamuyo alang kanimo, gitugotan tika sa labing ubos nga puwesto sa monasteryo – ug ikaw ang kinatibuk-an sa mga monghe.'

Uban sa luha sa iyang mga mata, miingon si Marin sa abbot:

'Pinakadungog nga Amahan, sobra pa gayud kana kaayo para kanako nga gitugotan ninyo ako nga mosulod sa monasteryo, diin makaserbisyo ako sa tibuok kapatiran.'

Pagdawat niya kang Marin, gisugo siya sa abad nga buhaton ang labing lisod ug labing ubos nga mga buluhaton sa monasteryo. Gibuhat kini ni San Marin uban sa dakong kaisog, mapinabubo nga kasingkasing, ug hingpit nga pagpaubos. Kauban niya ang usa ka batang lalaki nga kanunay siyang gisundan, gitawag siyang 'amahan' ug nangayo kaniya og pagkaon. Gidumala sa Kagalang-galang Marin ang pagpadako sa batang lalaki. Sa pagdako sa bata, pinaagi sa mga pag-ampo sa iyang amahan nga nagpadako kaniya, misugod siya sa pag-ungaw sa pagkapaubos ug pag-ampo: gihigugma siya sa tanan tungod sa iyang pagkamaayo ug miapil sa mga panata sa pagka-monasto. Apan nahitabo kini pagkahuman sa kamatayon ni San Marin, nga ang bulahan niyang pagpahulay nahitabo sa mosunod nga paagi.

Nakita ni Kristo ang pagtuo ug pagkamapailubon sa Iyang nobya, nga nagpaningkamot sa Iyang ngalan samtang nagpakaaron-ingnon nga lalaki, ug nga nakasinati og dagkong mga pagsulay ug pag-antos. Ug ang Ginoo nangandoy nga pahupayon siya sa iyang mga kasubo, nga hatagan siya og pahulay gikan sa iyang daghang mga paningkamot, ug nga dawaton siya sa langitnong mga puloy-anan. Sumala sa kabubut-on sa Dios, siya namatay sa iyang selda – ug walay nakahibalo niini. Ang abad, sa dihang nakita niyang tulo na ka adlaw nga wala moadto si Marin sa simbahan o sa trabaho sa monasteryo, nangutana sa mga monghe: 'Tulo na ka adlaw sukad sa katapusang pagkakita nako kang Marin. Siya kanunay ang unang moabot sa pagsugod sa serbisyo, apan karon wala siya dinhi. Adtoa ang iyang selda ug susiha kon masakiton ba siya.'

Miadto ang mga igsoon ug ilang nakaplagan nga gihatag na ni Marin ang iyang kalag sa Ginoo; usa ka nagahilak nga batang lalaki ang naglingkod tupad kaniya. Gidali dayon sa mga igsoon ang pagpasabot sa abbot nga namatay na si Marin. Pagkadungog niini, nabigla ang abbot ug miingon:

'Mibulag na ang iyang kalag sa iyang lawas; unsa kaha ang iyang itubag sa Ginoo mahitungod sa iyang mga sala?'

Pagkahuman niini, iyang gisugo, sumala sa kostumbre, nga andamon ang lawas ni Marin para sa lubong. Niadtong panahona, nasayud ang mga monghe nga si Igsoon Marin usa ka babaye. Nahadlok kaayo sila ug tanan nagsugod og singgit sa tingub: 'Ginoo, kalooy-a kami!'

Ang abad, sa pagdungog sa ilang mga paghilak, nabigla ug miingon:

'Unsa ni?' Mitubag sila:

'Ang atong igsoon nga si Marin, sa kinaiyahan, usa ka babaye.'

Ang abad, sa pagduol niya sa balaan, nakakita niining katingalahang ug dili gilauman nga talan-awon, nahulog sa yuta ug, sa paghikap sa tiil sa balaan, misinggit: 'Pasayloa ako, Ginoong Hesukristo, nga sa akong pagkawalay-hibalo nakasala ako ug nakahatag og dakong kasubo sa Imong balaan ug putli nga nobya.'

Ug sa pag-usab, sa dihang mipahimutang siya sa tiilan sa balaan, misinggit siya: 'Dinhi ako mamatay sa imong dungganong tiilan, o magpadayon ko sa pagtawag hangtod madawat nako ang pasaylo sa akong mga sala, nga mao ang hinungdan sa akong pagkasala kanimo.'

Busa siya naghilak ug nag-aga sa dugay nga panahon. Kalit lang, usa ka tingog ang mipakita gikan sa langit: 'Kung gibuhat ka kini nga nasayud ka, dili ka untang pasayloon, apan nakasala ka tungod sa kawalay kahibalo; busa, gipasaylo na karon ang imong mga sala.'

Unya ang abá, nga mibangon gikan sa balaang relikya, nagpadala og mensahe sa biyahero: 'Dali ug duola kanamo karon dayon; aduna koy isulti kanimo.'

Pag-abot sa tagdumala sa panimalay sa monasteryo, miingon ang abá kaniya:

'Namatay na si Kapatid Marin.'

Diin mitubag siya:

– Pasayloa siya sa Diyos sa iyang sala! Apan giputol siya sa abbot, nga miingon:

– Magsugot ka, igsoon, kay nakasala ka sa atubangan sa Ginoo ug gilimbong ko sa imong mga pulong, ug nakasala usab ako tungod kanimo. Marin – akong asawa!

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang tagdumala sa panimalay ug nanghilom, mura'g pipila siya. Ang abá, bisan pa niana, gikuptan siya sa kamot ug gidala ngadto sa dapit diin nagahigda ang balaan nga lawas sa bulahan nga si Maria, ug gisultihan siya nga sayop ang iyang pagpasangil kang Marin sa pagdaot sa iyang anak nga babaye. Sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang milagro, ang tag-iya sa hananan misugod sa paghilak ug

paghinulsol sa kapait nga iyang gipangbati kaniadto batok sa balaan. Samtang ang abad, kauban ang mga monghe, nag-awit og mga himno sa lubong, matinahuron nilang gibutang ang putli, birhen nga lawas sa walay-daotang nobya ni Kristo sa usa ka espesyal nga giandam nga dapit sulod sa monasteryo. Ang anak nga babaye sa tag-iya sa han-ay, nga gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu, miabot usab didto. Iyang gisulti sa hayag sa tanan ang tibuok kamatuoran. Sa dihang gidala siya ngadto sa kabaong ni Santa Maria, dali dayon mibulag kaniya ang hugaw nga espiritu, ug sukad niadto hingpit na siyang nanaog. Ang tanan nga nakasaksi niining milagro naghimaya sa labing maloloy-on nga Dios ug sa Iyang balaan nga sulugoon nga si Maria, nga, nga wala'y nakahibalo, gitago ang tinago hangtod sa iyang kamatayon ug nag-antos og daghan alang sa Gingharian sa Langit[1821] .

Tinud-anay usab, mga igsoon, sundana nato ang iyang pagkamartir, pagkamapailubon ug pagkamapanghimatuud; unya kita usab makadawat sa umaabot nga kinabuhi sa grasya sa labawng Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya ug gahum, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Paghandum kang San Antonio, Patriyarka sa Constantinople

Gisaulog kaniadtong 12 Pebrero

Si Santo Antonio natawo sa Asya, apan ang tibuok niyang kinabuhi, gikan sa pagkabata hangtod sa iyang bulahan nga pahulay, gigugol sa Constantinople, ang kapital sa Griyegong Imperyo[1822] . Niining siyudad siya nagdako, nag-agi sa iyang pagkabata ug pagkabatan-on, nakat-on sa iyang edukasyon ug, sa katapusan, nahimong obispo. Daghang mga timaan ang nagtumong sa umaabot nga hataas nga ministeryo sa balaan alang sa Simbahan isip usa ka obispo. Lakip sa uban, samtang usa pa ka bata, matinam-awon siyang motan-aw aron makita kung giunsa pagbuhat sa Proskomedia, giunsa paghawid sa censer, ug giunsa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya sa simbahan sa kinatibuk-an. Busa, sukad pa sa iyang sayong mga katuigan, gipreparar sa grasya sa Dios ang Banal alang sa pagsaulog sa Banal nga Misa. Pag-abot niya sa pagkahamtong, si San Antonio misulod sa mga panata sa monastiko sa usa sa mga monasteryo sa Constantinople ug mapisan niyang gisugdan ang mga ascetic nga paningkamot sa kinabuhi sa monastiko. Ang kaligutan sa iyang mga pagpaninguha sa pag-awhag sa lawas dali nga nakadani sa pagtagad kaniya ug, batok sa iyang kabubut-on, siya unang giordinar nga presbiter ug unya, pinaagi sa sugo sa Patriarka, gitudlo nga abbot. Niining panahona, ang amahan sa Banal nga Tawo misulod usab sa mga panata sa monastiko. Samtang nagbuhat sa bag-ong katungdanan isip abbot, padayon gihapon ni San Antonio ang iyang naandan nga mga ascetic nga praktis nga walay palya, nagpabilin nga magmatngon, nagpuasa, ug nag-ampo nga walay hunong. Samtang gigahin niya ang iyang panahon sa ingon niini, gidala usab niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang pagpanagtag og limos sa mga kabus. Busa, samtang kining bantugang asketiko nagpadayon sa iyang lisod nga kinabuhi sa monastiko ug nagbuhat sa mga buhat sa kalooy, usa ka adlaw usa ka tawo ang nagdala kaniya og usa ka sako nga puno sa bulawan ug gihatag kini kaniya, miingon: 'Ala kini aron ihatag sa mga kabus.'

Sa pagdungog niini, nakita lamang sa Balaang Amahan ang usa ka kamot nga nagkupot sa sako sa bulawan; ang tawo nga naghalad niini nagpabilin nga dili makita. Sukad niadto, ang Balaang Amahan misugod sa pag-apod-apod og daghang limos sa tanan nga angay makadawat niini.

Miabot ang panahon nga nahimong bakante ang katungdanan sa patriyarka sa Constantinople, ug si Banal nga Anthony, pinaagi sa unánime nga pagpilì sa sinodo sa mga obispo ug sa emperador, gipahimutang isip Patriyarka sa Constantinople[1823] . Niining panahona, tigulang na siya, apan, bisan pa sa kahuyang sa iyang tigulang nga lawas, napalig-on sa gahum sa Espiritu Santo, gibisita niya ang tanang simbahan sa iyang patriyarkado, nga nalampasan ang ug ang iyang mga panandaliang sakit, kutob sa mahimo sa iyang edad, pinaagi sa gahum sa pag-ampo. Sa dihang nakita niya ang kalisod sa mga klero tungod sa kakulang sa materyal nga kahinguhaan, gitabangan sila sa Maonong Amahan pinaagi sa daghang pinansyal nga tabang. Sa pagsulod niya sa

---

[1821] Ang Banal nga si Maria, nga nagngalan og Marin, ug ang iyang amahan nga si Eugene namatay sa sinugdanan sa ika-6 nga siglo.
[1822] Si Santo Antonio natawo mga tuig 829.
[1823] Si San Antonio II (gitawag usab nga Kavlei) misaka sa patriyarkal nga trono sa Constantinople niadtong 893 ug nag-alagad isip patriyarka hangtod sa iyang kamatayon niadtong 895.

mga simbahan, kanunay siyang gisugat sa liboan ka mga pulubi, ug iyang gihatagan silang tanan og limos. Sa kinatibuk-an, siya usa ka alagad sa daghan sa daghang paagi. Human sa pagbuhat og daghang mga milagro, ang Banal nga Antonio mibalik sa Ginoo sa iyang tigulang nga edad.

26 Pebrero

13 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Martinian, ug ang paghinumdom sa mga balaan nga babaye nga sila Zoe ug Photinia.

Kumemorasyon sa 13 Pebrero

Sa Palestina, duol sa siyudad sa Caesarea[1824] , adunay usa ka bukid nga gitawag og 'Ang Arka'. Daghang mga eremita ang nagpuyo didto, ug sa taliwala nila mao ang bulahan ug angay pasidunggan nga monghe, puno sa langitnong grasya – si San Martiniano. Sukad pagkabata, gihigugma niya ang Dios ug misugod sa pagpuyo nga kinabuhi sa monastiko. Si Martinian, usa ka lalaki nga may dakong katahum, sa edad nga napulo'g walo mibiya sa siyudad ug sa iyang mga paryente, gisalikway ang mga kahimayaan sa kalibutan, ug miadto niining bukid aron magpuyo sa kinabuhi sa kahilom ug pag-inusara. Nagpuyo sa kinabuhi nga susama sa mga dili-mortal nga Anghel, nagpabilin siya dinhi sulod sa 25 ka tuig. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, gihatagan siya sa Diyos og gasa sa pagtambal sa mga samad ug sakit. Daghan ang nanaog sa nagkalain-laing mga sakit pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo; daghan usab nga gihuptan sa dautang espiritu, sa pag-adto kaniya sa bukid, ang nakalingkawas gikan sa mga limbong sa Daang Usa. Gihimo sa Dios ang daghan pang mga milagro pinaagi sa pag-ampo sa Iyang pinalanggang sulugoon. Adlaw-adlaw, si Martinian nagpadayon sa pag-uswag sa iyang mga pagpanummit; ang dungog sa iyang matarong nga kinabuhi mikaylap layo kaayo sa utlanan sa maong yuta; ang tanan nga nakadungog kaniya miadto kaniya alang sa ilang espirituhanong kaayohan. Apan si Satanas, ang kaaway sa katawhan, wala makasabar sa ingon ka birtuoso nga kinabuhi nga gipangulohan sa batan-ong asketiko, nga nagpasiugda sa iyang kaugalingon sa espirituhanong mga buhat. Sa sinugdan, gisulayan niya og tukso si Banal Martinian sa tanang paagi ug gipaningkamotan siya og kahadlukan sa lain-laing pamaagi. Unya, ang karaang kaaway sa katawhan migamit sa samang armas nga gigamit niya kaniadto aron pahawaon si Adan sa Paraiso, nga nagtinguha nga pahawaon usab kining ascetic gikan sa iyang hilom nga disyerto ug wagtangon kaniya ang walay katapusang kalipay.

Usa ka adlaw, samtang ang bulahan nga si Martinian nag-awit sa mga Salmo ni David, ang yawa mibisti sa dagway sa usa ka dakong bitin ug, sa pagduol sa pader sa selda sa santo, misugod sa mabangis nga paghukay sa yuta. Gitinguha niya nga pahuyangon ang yuta ug hinungdan nga mubagsak ang selda ibabaw sa bulahan. Apan si Martinian, nga walay kahadlok o kalibog, pagkahuman sa iyang pagkanta, mitan-aw sa gawas pinaagi sa gamay nga bintana sa iyang selda ug miingon sa bitin:

'Tinuod gayud, angay ra gyud ka nga mag-uyog sa yuta; nganong naningkamot ka sa walay pulos? Dili ko mahadlok sa imong mga tinguha. Kay ang akong Ginoong Jesu-Cristo motabang kanako: Siya ang mopildi sa imong mga tinguha ug mopahiya sa imong gahum.'

Pagkadungog niini, ang yawa, nga nahimong ngitngit nga alimpulos, nilayas nga napahiya, nga miingon:

'Hulat, hulat; kabalo ko unsaon ka pagdaog. Himuon tika nga akong ulipon; bungkagon nako ang tanan nimong paglaum. Dad-on tika sa usa ka tukso nga dili nimo makaya; guyuron tika gikan sa imong selda ug ilabay-ilabay ka sama sa dahon nga gidala sa hangin. Unya tan-awon nako kinsa ang motabang nimo.'

Pagkahuman niini, nawala ang yawa. Apan si Martinian, lig-on kaayo sa iyang pagtuo, nga nagpabilin nga walay kahadlok o pagduhaduha, sama sa wala gyud siya makakita og bisan unsang hulagway. Nagdayeg lang siya

[1824] *Ang Caesarea* usa ka dakong siyudad sa Palestina, sa Dagat Mediterraneo; kini mao ang lingkoranan sa mga procurator sa Romano.

sa Ginoo, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpamalandong sa Dios ug sa pagbasa ug pagsabot sa Balaang Kasulatan.

Pagkahuman niini, nahitabo ang mosunod. Ang pipila ka mga lumolupyo sa Caesarea nag-istorya-istorya bahin sa matinahuron nga kinabuhi ni Martinian. Natingala kaayo sila sa iyang kaisog ug pagkamapailubon. Nahitabo nga nadungog sa usa ka babaye nga daotan ang dungog kini nga panag-istoryahanay. Gihagit sa yawa, miduol siya sa mga lalaki uban sa mosunod nga mga pulong:

'Ngano kaha nga katingalahan kaayo kamo sa kinabuhi niining ascetic? Tinuod ba gayud nga lig-on siya kaayo sa pagkamaayo? Kung gusto unta nako, mahimo nako siyang hikapon sama sa hangin nga nag-uyog sa dahon sa kahoy. Ug unsa kaha ang nakita ninyo nga angay gayud pasidunggan kaniya? Dili ba kini tungod lang kay, sama sa usa ka buang nga hayop, mibulag siya sa kamingawan tungod kay dili niya mapugngan sa siyudad ang mga kahakog sa unod ug mga tukso sa kalibutan? Ug unsa may katingalahan kon nagpabilin siyang walay pagbati, nga wala pa gyud siya makakita bisan usa ka babaye? Kamo mismo kahibalo kaayo nga ang dayami dili masunog kung walay kalayo; apan katingalahan gayud kung ang dayami nga gibutang duol sa kalayo dili masunog. Ingon usab ana, atong hunahunaon kini nga tawo. Kung moadto ko kaniya, ug magpabilin siyang walay pagbati, ug dili siya malimbong sa akong kaanyag, nan mahimong dako siya dili lamang sa panan-aw sa mga tawo, kondili usab sa panan-aw sa Dios ug sa Iyang mga Anghel.

Pagkahuman niining mga pulong, nakigsabot siya sa mga lalaki ug mibalik sa balay. Didto iyang gikuha ang iyang mamahong sinina, nagsul-ob og nipis ug gisi-gisi nga bisti, gitabonan ang ulo og baslak, ug gisapot ang lubot og pisi. Ug ang tanan niyang maayong sinina, mga singsing ug hikaw, mga selyo nga bulawan, mga kuwintas ug bisan unsa nga makapadani sa hunahuna ug mata sa mga batan-ong lalaki – gibutang niya kini sa usa ka sako ug gidala niya kini. Sa gabii mibiya siya sa Caesarea ug sa tunga sa gabii nakaabot siya sa maong bukid sa kamingawan diin nagpuyo ang reverendo. Ubos sa ulan ug bagyo ang gabii. Sa dihang miduol siya sa selda ni Martinian, ang babaye nagkunwaring nag-agak-agak ug misugod sa pagpakilusot sa santo:

"Kaluy-i ako, alagad sa Dios! Ayaw ko biyai, usa ka maluoy nga kalag, nga kan-on sa mga mabangis nga hayop. Nawala ko sa disyerto ug wala ko kahibalo asa paingon. Kalooy-a ako, tagda ako sa akong dakong kasakit, ug ayaw ko pagdumti, usa ka makasasala, kay ako usab usa sa mga binuhat sa Dios. Naga-ampo ko kanimo, balaan nga amahan, ayaw ko biyai nga walay tabang.

Gisulti niya kining mga pulong ug daghan pa nga susama niini, samtang nagahilak ug nagasinggit. Gibuksan ni Balaan Martinian ang iyang gamay nga bintana, mitan-aw sa gawas, ug sa pagkakita kaniya nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina, nagbarog sa kusog nga ulan, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon:

'Lagmit ko, usa ka maluoy nga makasasala. Karon nag-atubang ko og usa ka tukso: kinahanglan ba nakong tumanon ang sugo sa Dios nga magmaloloy-on, o kinahanglan ba nakong supakon ang akong panata sa pagka-monasto. Kung dili nako dad-on kining babaye, nga anaa sa ingon ka maluoy nga kahimtang, sa akong selda, kan-on siya sa mga buangis nga hayop o mamatay siya sa grabeng katugnaw. Unya madunggoan nako ang akong kalag ug mahimong sama sa usa ka mamamatay-tao. Apan kon dad-on nako siya sa akong selda, nahadlok ko nga basin masulod ko sa tukso. Unya madunggoan nako ang akong lawas ug kalag, ug mahimong usa ka hugaw nga salarino sa atubangan sa akong Ginoo. Wala ko kahibalo unsa ang buhaton.

Ug sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot paingon sa langit, ang bulahan nga Martinian misinggit:

'*"Kanimo, Ginoo, akong itugyan ang akong espiritu"* (Salmo 24:1), ayaw ko tugoti nga mahulog sa tukso ug mahimong ulipon sa limbong nga yawa. Apan panalipdi ako niining taknaa ug protektahi ako gikan sa panamastamas sa kaaway, kay Ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan.'

Pagkahuman sa pag-ampo, gibuksan niya ang pultahan, gidala ang babaye sa iyang selda ug, pagkahuman niyang gipabaga ang kalayo, giimbitar siya nga magpainit; unya nagdala siya og pipila ka datiles nga iyang gipitas gikan sa kahoy nga dili kaayo layo sa iyang selda, gihatag kini kaniya ug miingon:

'Babaye! Kaon, ug pagpainit sa imong kaugalingon dinhi sa daplin sa kalayo; sa buntag, biyai ang akong selda sa kalinaw.'

Pagkahuman niini, gibyaan niya siya sa gawas sa selda, samtang siya mismo misulod sa sulod ug gisirad-an ang mga pultahan sa iyang likod. Sa ikatulong oras sa gabii, sumala sa iyang batasan, nagsugod siya sa pag-awit sa mga salmo ug pag-ampo. Pagkahuman niini, naghigda siya sa salog ug natulog. Apan gitintal siya ni Satanas niadtong gabii sa carnal nga kahilambigit. Sa tungang gabii, mibangon ang iyang asawa, gikuha ang tanan niyang

alahas gikan sa iyang bag ug gisul-ob aron tuksuhon ang santo. Pagkahuman ibalik niya ang iyang yano nga sinina sa bag, naghulat siya nga mogawas si Martinian aron motan-aw kaniya. Sa buntag, migawas ang santo gikan sa iyang kuwarto, nga nagtuyo nga palayason ang babaye gikan sa iyang selda. Sa pagkakita kaniya nga nagsul-ob og mamahong sinina ug napuno sa alahas, wala niya siya mailhi. Nahadlok kaayo siya, mihunong ug naghilom sulod sa taas nga panahon. Sa katapusan, miingon siya kaniya:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan, ug asa nimo nakuha ang ingon ana ka dautang sinina?'

Mitubag siya nga siya mao gihapon ang babaye nga iyang gipasulod sa iyang selda.

'Ngano man, unya, nga nag-ilis ka sa imong sinina?' pangutana ni Martinian kaniya. 'Gabii, nagsul-ob ka og kupas-kupas nga sinina, apan karon nagsul-ob ka og maayong sinina.'

Unya miingon siya:

'Gikan ko sa Caesarea sa Palestina; nakadungog ko og daghan bahin kanimo, bahin sa imong katahum, ug ang akong kasingkasing nasiga sa gugma para kanimo. Nibyahe ko og ingon ana ka layo alang kanimo. Unsa may pulos sa imong pag-awt, unsa may pulos sa pagpahirap sa imong lawas pinaagi sa ingon ka istriktong pagpuasa? Sa unsang mga libro man nimo nakit-an nga dili mag-inom, dili magkaon, ug dili magminyo? Dili ba miingon si Apostol Pablo: *'Ang kaminyoon himoa nga dungganon sa tanan, ug ang higdaanan sa magtiayon dili pasipalahan'* (Hebreohanon 13:4)?

Kinsang propeta ang gipugngan sa Gingharian sa Langit tungod lang kay siya adunay asawa? Dili ba minyo ang bantugan ug katingalahang si Enoch? Apan gidala siya paingon sa langit ug hangtod karon wala pa niya natilawan ang kamatayon (Gen. 5:24; Heb. 11:5). Ang patriyarka nga si Abraham adunay tulo ka asawa, ug gitawag pa gani nga higala sa Dios; dili lang kana, giisip pa gani siya nga takus nga dawaton ang Dios mismo sa Tulo ka Persona ilawom sa iyang tolda (Gen. 18). Si Isaac, nga usa ka hulagway sa umaabot kang Kristo, minyo usab (Gen. 24:67). Si Jacob adunay duha ka asawa ug duha ka konkubina, apan nakigbisog siya sa usa ka anghel ug giisip nga takus makakita sa himaya sa Dios (Genesis 22). Dili ba si Moises, ang bantugan nga propeta ug alagad sa Dios, minyo (Exodo 2)? Apan nakig-istorya gihapon siya sa Dios, giluwas ang katawhang Hudiyo gikan sa mapait nga pagkaulipon sa langyaw nga mga nasud, ug giisip nga takus sa Gingharian sa Langit. Ingon usab, si David, ang ubang mga propeta ug mga balaan nga tawo adunay mga legal nga asawa ug mga anak – ug silang tanan natukod sa Gingharian sa Langit.'

Sa pag-ingon niini, ang makasasala naningkamot nga mapahiya ang santo ug makurog ang iyang determinasyon; gikuptan niya siya sa mga kamot ug gisugdan pagdala ang santo paingon sa kapahamakan.

'Apan kung himoon tika nakong asawa,' matod ni Martinian, 'unsaon man nako pagdumala kanimo? Unsaon man nako pag-atiman kanimo kung wala koy bisan unsa? Nakita nimo ang akong paagi sa kinabuhi; sukad pagkabatan-on nangita ko nga dili makatigom og bisan unsa niini nga mga butang nga madunot.'

Sa niini, mitubag ang babaye:

'Ginoo, pabilin lang ka uban kanako ug tugoti ko nga malingaw sa imong katahum; ayaw kabalaka sa uban pa. Aduna koy balay ug dagkong umahan: bulawan, pilak, ug mga ulipon nga lalaki ug babaye. Ikaw ang magmamando sa tanan niini.'

Pagkadungog ni Martinian sa mga pulong nga gisulti sa babaye—o mas tukma pa, sa Yawa mismo, kana daang mamamatay, nga nagsulti pinaagi sa iyang mga ngabil—nagsugod siya og duha-duha, samtang naghunahuna sa pagbuhat sa sala. Sa katapusan, miingon siya sa babaye:

'Hulat lang og pila ka gutlo: kasagaran naay mga tawo nga moanha kanako para sa panalangin. Moadto ko ug tan-aw kung naay tawo didto, aron dili kita makita. Dili nato matago ang atong sala sa Diyos; bisan pa man, tagoon nato kini sa mga tawo, aron dili kita nila pasipalahan o panamastamahan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibiya siya sa iyang selda ug, mitindog sa usa ka bato didto, misusi pag-ayo sa dalan. Apan ang Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, dili Niya gusto nga malaglag ang bisan kinsa. Wala niya pasagdi ang mga buhat ni San Martiniano, nga iyang gihimo sukad pagkabatan-on; Nahinumdom Siya sa iyang mga pag-ampo, gihatagan siya sa Iyang tabang, ug giusab ang iyang dautang hunahuna ngadto sa usa ka maayong hunahuna. Sa pag-anaog gikan sa bato, nakakita si Martiniano og pipila ka uga nga sanga, gikuha kini ug gidala sa iyang selda. Gibutang kini sa tunga-tunga sa iyang selda, ug gisiga niya. Sa dihang kusog na kaayo ang kalayo, gikuha sa santo ang iyang sandalyas, misulod sa kalayo, ug nagtindog didto hangtud nga ang mga siga

misugod sa pagsunog sa tibuok niyang lawas. Pagkahuman niana, migawas siya gikan sa kalayo ug miingon, ingon sa nagasaway sa iyang kaugalingon:

'Busa, Martinian, makalipay ba kini nga panandaliang kalayo? Makatagbaw ba kini nga pag-antos? Kung makaya nimo kini, padayon ug kuhaa kining asawa. Siya—o ang yawa pinaagi kaniya—magtudlo kanimo sa walay katapusang kalayo.' Dili, dili siya ang angay basulon, kondili ang yawa nga nagtimpla niini nga hunahuna sa iyaha – ginabuhat niya kini tungod kay gusto niya ikaw idani sa kalawoman sa pagkaguba. Hunahunaa, dili angayng Martinian, ang pag-antos nga nagpaabot kanimo; hinumdumi ang walay katapusang kalayo; kining pansamantalang kalayo mapalong sa tubig. Adunay kahayag sa sulod niini. Ang kalayo sa Impyerno, bisan pa, walay kahayag gayud; ang tanang dagat ug suba sa kalibutan, bisan pila pa kini kadaghan ilawom sa kalangitan, dili kini mapalong. Kung makasugakod ka niining dili mapalong nga kalayo, nan adto sa imong asawa ug tuman-a ang imong tinguha.

Mao kini ang iyang gisulti sa iyang kaugalingon. Sa dihang nagsugod na og hinay-hinay ang iyang kasakit, misulod siya pag-usab sa kalayo ug nagbarog didto og dugay, kutob sa mahimo. Pagawas niya sa kalayo, natumba siya sa yuta ug, uban sa nabungkag nga kasingkasing, nagahingas ug nagahilak, misinggit siya sa Ginoo:

'Ginoo, akong Dios, kalooy-a ako nga usa ka makasasala; pasayloa ang kangitngit sa akong hunahuna ug ang akong hilig sa pagpakasala.' Ikaw, nga mosulay sa mga kasingkasing ug tinago nga hunahuna, nahibalo usab sa akong kasingkasing; Nahibalo Ka nga gihigugma tika sukad pa sa akong pagkabatan-on ug gisunog nako ang akong lawas sa kalayo alang Kanimo. Pasayloa ako, akong Ginoo ug Magbubuhat, kay Ikaw ra ang maayo ug maloloy-on, kay Ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan.

Mao kini ang pag-ampo sa santo, nga nag-uyog sa iyang nawong sa yuta: wala siya makabarog tungod sa grabeng pagkasunog niya. Pagkahuman niini, misugod siya og kanta*: 'Unsa ka maayo ang Dios sa Israel, sa mga putli sa kasingkasing! Apan ako, hapit nang madulas ang akong mga tiil, hapit nang mapakyas ang akong mga lakang'*[1825] (Salmo 72:1–2).

Sa pagkakita niini, nangahibulong ang iyang asawa kung giunsa sa santo, alang sa iyang kaugalingong kaluwasan, ang iyang pagbutang sa kaugalingon sa nagdilaab nga kalayo. Ug siya mismo mihinumdom sa iyang kaugalingong mga sala ug napataas ang iyang espiritu, sama sa pagmata gikan sa tulog. Siya gipunit ang iyang mga sinina ug tanang alahas, gilabay kini sa kalayo ug, pagkahuman nga nagsul-ob pag-usab og yano nga panapton, mihulog sa tiilan ni San Martiniano ug, uban sa mga luha, misugod sa pakig-istorya kaniya:

'Pasayloa ako, kawawa ug makasasala nga tawo, alagad sa Dios; ikaw, Ginoo, nasayud kung unsa ka gamhanan ug daghan ang mga limbong ug panikas sa yawa. Siya ang nagpahuna-huna sa akong hunahuna aron tuksuhon ka. Amo ko pag-ampo, balaan nga amahan, aron pinaagi sa imong mga pag-ampo makab-ot usab nako—usa ka dakong makasasala—ang kaluwasan. Hibaloa kini, amahan: dili na gyud ko mobalik sa siyudad, ni mosulod sa akong balay, ni makakita sa akong mga paryente o kaila. Dili, determinado ko nga biyaan ang akong dautang mga binuhatan; magpokus na lang ko sa kaluwasan sa akong mapintas nga kalag. Hibal-i usab kini, akong ginoo: sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, makig-away ko batok sa yawa sa parehas nga paagi nga iyang gipukaw kanako aron mosukol kanimo. Ug naglaum ko nga mapahiya siya: kining karaang manlimbong, pinaagi sa pagdungag kanako batok kanimo, gipahimutang ko batok kaniya mismo. Gusto niya nga mapildi ka pinaagi kanako, apan uban sa tabang sa atong Ginoo, Nga nagtawag bisan sa mga salampati sa paghinulsol, siya mismo ang mapildi nako.

Pagkahuman niya'g sulti niini, siya mihilak. Mitubag kaniya ang Bulahan:

'Pasayloa ka sa akong Ginoo ug Dios, asawa, sa imong sala. Lakaw sa kalinaw ug, sumala sa imong giingon, ampingi ang kaluwasan sa imong kalag. Pakigbatok sa imong mga kahuyang pinaagi sa pagpataw og penitensya sa imong kaugalingon, ug sa ingon niini mapahiya nimo ang Daotan.'

Sa pagtubag niini, miingon siya sa bulahan:

'Nangayo ug nagpakakusog ako kanimo, Amahan, nga itultol ako sa dalan sa kaluwasan; sultihi ako, unsaon nako pag-angkon sa kaluwasan?'

Mitubag siya:

[1825] Sa ato pa, naa ko sa peligro nga biyaan ang mga matarong nga hunahuna nga nagpalig-on kanako, ug mapildi sa labing dakong tukso. – Ang propeta nagtumong sa mga hunahuna ingon nga 'tiil ug talampakan', – sama sa gipatin-aw ni Beato Theodoret.

'Adto sa Bethlehem ug pangitaa didto ang balaan nga dalaga nga ginganlan og Pavla[1826] , nga nagtukod didto og balaan nga simbahan. Sa diha nga moadto ka kaniya, sultihi siya sa tanan nga nahitabo ug pangitaa ang kaluwasan pinaagi kaniya.'

Mibangon ang babaye, mitungo sa atubangan niya ug miingon:

'Amo kong ipangamuyo, Amahan, usa ka makasasala!'

Ang santo, nga nabug-atan sa grabeng kasakit, halos dili na makabangon gikan sa yuta. Gihatagan niya ang babaye og pipila ka datiles para sa iyang pagbiyahe, gidala siya gikan sa iyang selda ug, samtang gipakita niya ang dalan paingon sa Herusalem, miingon siya:

'Lakaw sa kalinaw, luwasa ang imong kalag, ug paningkamoti ang paghinulsol. Ayaw pagbalik: *'Walay tawo nga nagbutang sa iyang kamot sa arado ug nagtan-aw paatras ang angay sa Gingharian sa Dios*' (Lucas 9:62). Bantayi ang imong kaugalingon, aron dili ka na usab mahugawan sa kaaway; magpabilin kang lig-on sa paghinulsol, kay gidawat sa Dios ang mga nagahinulsol.

Pagkadungog niini, ang babaye naghilak pa gayud og mas mapait ug miingon:

'Ug gibutang ko ang akong paglaum kaniya nga gibutangan sa paglaum sa mga nasud ug wala sila mapahiya. Lig-on akong pagtuo ug paglaum nga sukad karon dili na makakaplag ang yawa og sulugoon kanako.'

Si Bulahan Martinian, pagkahuman niya paghimo sa tanda sa krus ibabaw kaniya, miingon:

'Hinaut nga panalipdan sa Ginoo nga akong Dios ang imong kalag ug mapanalipdan ka hangtod sa katapusan.'

Kining babaye, pagyuko sa atubangan sa santo, nilakaw, samtang ang santo mibalik sa iyang selda, diin, uban sa mga luha, misugod siya og pag-ampo sa Ginoo. Samtang nagpadayon sa paglakaw ang babaye, nag-ampo siya sa Diyos uban sa mga luha, nga siya unta giyaon ngadto sa dalan sa kaluwasan. Gabii na kaayo, apan nagpadayon gihapon siya sa paglakaw sa kamingawan. Didto siya mihunong aron magpabilin hangtod sa kaadlawon. Pagkabuntag, mibiyahe na usab siya, nag-ampo ug nagahilak. Sa ulahing gabii sa sunod adlaw pa siya nakaabot sa Bethlehem. Sa pagsulod niya sa kombento nga gitukod ni Banal Paula, miyuko siya sa atubangan niini ug gisaysay ang tanan nga nahitabo. Pagkadungog niya sa iyang sugilanon, gidayeg ni Blessed Paula ang Dios, ang Mahigugma sa katawhan, malipayon siyang gidawat sa iyang kumbento, ug matag-adlaw siya gitudloan ug giya sa dalan padulong sa kaluwasan. Kining babaye mipahinungod kaayo sa pag-asketisismo ug pag-ayuno nga sa daghang higayon miingon kaniya si Blessed Paula:

'Ayaw pag-ubos sa imong lawas, anak ko, aron kini dili mapul-an; paningkamoti nga mapadayon ka sa imong mga pagpanumangnon hangtod sa katapusan.'

Apan wala siya makunhod sa iyang mga paningkamot sa pagka-asketa. Sa dili pa siya mamatay, si Bulahan Zoe – mao kana ang ngalan sa babaye – nangayo sa Ginoo nga ipadayag kaniya kon gidawat ba ang iyang paghinulsol. Isip timaan sa Iyang kalooy, ang Dios nga nahigugma sa katawhan gihatagan siya sa gasa sa pagtambal. Usa ka babaye nga grabe kaayo ang kasakit sa mata miadto sa maong kumbento, naglaum nga mamaayo. Si Bulahang Paula, aron masuta ang paghinulsol ni Zoe, miingon kaniya:

'Amo siyang ampingan sa pag-ampo, akong anak, alang niining babaye: tingali pinaagi sa imong pag-ampo, ang Ginoo maghatag kaniya og kaayohan.'

Paglabay sa mubo nga panahon, samtang nag-ampo si Zoe alang sa babayeng masakiton, naayo kini. Isip pagpasalamat sa iyang pagkaayo, gisul-ob sa babaye ang velo sa maong kumbento ug iyang gipahinungod ang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa monastikong ascesis.

Sulod sa napulo'g duha ka tuig, gipraktis ni benditang Zoe ang pagka-asketa ug malinawong gisumite niya ang iyang kalag sa Ginoo. Sa tibuok niyang panahon sa paghinulsol, wala siya magkaon og bino, lana, o gulay, kondili gamay lang nga pan ug tubig. Mokaon ra siya kaisa sa usa ka adlaw sa gabii, ug usahay kaisa matag duha ka adlaw; ang yutang walay sapaw maoy iyang higdaanan. Mao kana ang asetikong kinabuhi sa balaan, ug mao usab kana ang iyang pagpanaw.

Apan, mobalik kita sa sugilanon sa bulahan nga si Martinian.

[1826] Ang balo *ni* San *Pablo* nagpuyo og kinabuhi sa pagka-asketiko sa Bethlehem sulod sa 20 ka tuig, sugod sa tuig 384; siya namatay niadtong 26 sa Enero 404.

Paglabay pa sa pito ka bulan, naayo ang mga paso ni Banal Martinian. Pagkahuman niini, misugod siya sa pagpamalandong ingon niini:

'Kung dili ko mobiya niining dapita paingon sa lain, ang malimbungong kaaway dili ko pasagdan ug dili ko hatagan og kalinaw. Sa tinuod, angay ko magpuyo sa usa ka lugar nga hingpit nga dili maabot sa mga babaye.'

Pagkahuman niini, mitindog siya ug nag-ampo sa Dios:

'Ginoo sa langit ug yuta ug Magbubuhat sa dagat! Buhata ang alang sa akong kaayohan; ayaw ko pagbaya; ayaw ko tugoti nga malaglag hangtod sa katapusan; ikaw ang akong tabang ug magbabantay. O Ginoo sa gahum! Ipakita kanako ang dalan paingon sa kaluwasan.'

Pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, mibiya ang bendito sa iyang selda ug mibyahe paingon sa dagat. Pagkakita nga mibiya ang asketiko sa maong lugar, misinggit ang yawa:

'Pagadayegon ang akong ngalan, kay gipahawa tika, Martinian, gikan sa imong selda, gisunog ang imong lawas, gihimong usa ka takas ug akong bihag.' 'Mao na, Martiniano, nagatakas ka ba gikan dinhi? Apan hibaloa kini: bisan asa ka moadto, sundon tika bisan asa; sama sa pagpahawa nako kanimo gikan niining dapita, mao usab akong buhaton bisan asa ka magpuyo; dili tika biyaan hangtud nga hingpit nakong mapildi ka ug mahimong ulipon nako.' Mitubag ang bulahan:

'Ikaw nga huyang ug maluya! Nagtuo ba gyud ka, nga walay kaugalingong kusog, nga imo akong gipahawa gikan niining selda, o nagtuo ka nga mibiya ko niini tungod sa pagkawalay paglaum? Dili, mibiya ko dinhi aron mas maayo nakong makigbisog kanimo ug mapildi ka. Kung kining duha ka tukso nga imong gidala kanako dili pa igo, nan sulayi pag-usab nga tuksoon ako. Pinaagi sa tabang sa akong Dios, gipapas nako ang imong malimbungon nga limbong, ug wala ko nag-antos alang kanimo, kondili alang sa ngalan sa Ginoo nga akong Dios. Kay bisan pa gani ang asawa nga imong giinspirar aron tuksuhon ako, karon nahibalo na sa imong kawad-on ug gikumpara ka niya sa aso: iyang gitamakan sa iyang tiil ang imong dautan ug malisyosong mga plano, aron dili na ka mosuway pa gani sa pagduol sa iyang landong.

Pagkadungog sa yawa niining mga pulong sa balaan, siya nawala. Unya ang bulahan misugod sa pagkanta sa salmo: *'Tumindog ang Dios, ug magkatibulaag ang Iyang mga kaaway; ang mga nagdumot kaniya, lumayas sila sa Iyang atubangan'* (Salmo 67:2). Samtang nag-awit niini nga salmo, mibiyahe siya paingon sa dagat. Pag-abot niya sa usa ka pantalan, nakakita siya didto og usa ka kapitan sa barko nga mahadlokon sa Dios ug miingon kaniya:

'Igsoon! Kabalo ka ba ug gamay nga walay puy-anan nga isla sa dagat?'

Mitubag ang tag-iya sa barko:

'Ngano man ka nangutana ani? Unsa man imong gikinahanglan niini?'

'Gusto nakong molayo niining walay pulos nga kalibutan ug magbuhat sa asetikong praktis sa kahilom,' tubag ni Martinian, 'apan wala koy nahibaloan nga angay nga lugar para niini.'

Miingon ang lalaki:

'Aduna'y usa ka ingon ana nga dapit, apan makalilisang kini: sa tunga-tunga sa dagat aduna'y hataas nga batong bangin diin dili gani makita ang yuta.'

'Ang ingon ana nga dapit angay kaayo kanako,' tubag sa bulahan, 'Gusto ko magpuyo didto, kay walay asawa nga makasulod didto.'

'Apan kinsa may magdala nimo og pagkaon?' pangutana sa kapitan sa barko.

Miingon si Martinian:

'Gusto ko nga hangyoon kini kanimo. Dad-a kanako ang pagkaon, ug mag-ampo ako para kanimo. Kung magdala ka og dahon sa palma, ilaon ko kini; sa imong pag-abot, dad-a ang akong mga hinimo ug ibaligya; ug gamita ang kuwarta aron mupalit ka og pan para kanako; dad-a usab kanako ang tubig sa sudlanan.' Gipangayo ko nga moanha ka kanako nga adunay pan ug tubig kaduha o kakatlo sa usa ka tuig.

Pagkadungog niini, nasabtan sa kapitan sa barko nga usa ka balaan nga tawo ang nagbarug sa iyang atubangan; nagsaad siya nga tumanon ang tanan nga iyang hangyoon. Misakay sila sa barko ug nilarga paingon sa kana nga walay sulod nga dapit. Tungod sa paborableng hangin sa likod, nakaabot sila sa maong batong pangpang sa pagkahapon. Sa pagkakita niini, ang balaan napuno sa kalipay sa espiritu ug gidayeg ang Dios. Pagkahuman niyang pagpanalangin *sa* marinero, misaka siya sa bato ug misugod sa pagkanta: *'Gisaligan nako ang Ginoo, ug siya mitutok kanako ug nadungog ang akong pagtuaw; gikuha ko niya gikan sa makalilisang nga lungag, gikan sa*

lapok nga lapok, ug gibutang ang akong mga tiil sa bato ug gipatukod ang akong mga lakang' (Salmo 39:2). (Ang lubong sa mga pagbati, sumala sa pagpatin-aw ni San Atanasio, mao ang dautang hinalad ug pagkawalay-hibalo. Ug gikan sa lapok sa paglimbong, kay sa mga sala, sama sa lapok, ang mga naipit niini malubong.)

Pagkahuman niya sa salmo, siya nag-ampo ug miingon sa bangkero:

'Lakaw sa kalinaw, igsoon, ug dad-a kanako ang pan, tubig, ug mga sanga aron makahimo ko og mga basket.'

'Kung gusto nimo,' tubag sa marinero, 'mokuha pud ko og kahoy. Dinhi nato ikaw pagtukoran og gamay nga payag.'

Apan wala gustong ingon niini ang bulahi: nagpabilin siya aron puyo sa maong bato ilawom sa hayag nga langit, mapailubon nga nag-antos sa kainit sa adlaw ug katugnaw sa gabii. Duha o tulo ka beses sa usa ka tuig, dad-an siya sa magtutiklop og pan ug tubig, sumala sa hangyo sa balaan kaniya. Sa pagpuyo niya sa bato, malipayon kaayo ang bulahan nga si Martinian nga nakalingkawas siya sa mga kahaw-as sa kalibutan. Adlaw ug gabii gidayeg niya ang Dios ug walay hunong siyang nagpamalandong kaniya. Apan ang malimbungong yawa wala magbilin sa santo nga malinaw bisan pa dinhi ug naningkamot siya sa pagsamok kaniya sa tanang paagi. Usa ka gabii, iyang gipukaw ang dakong bagyo sa dagat ug nagpatungha og usa ka dako kaayong balod ibabaw sa ulo sa bulahan. Misaka kini og kinse ka kubit ibabaw sa bato. Sa dihang nahitabo kini, misinggit ang yawa:

'Karon malumos tika, Martinian!'

Apan ang bulahan mitubag nga walay pagduha-duha:

'Nagpaningkamot ka sa walay pulos, ikaw nga huyang ug gisumpa: ang imong mga laraw dili makapahadlok kanako, ni ang imong mga limbong makapahiya kanako. Nagasalig ako sa akong Ginoong Jesu-Cristo, ug sa Iyang ngalan mapahiya tika.'

Pagkahuman niini, ang bulahan misugod sa pagkanta: *'Luwas-a ako, O Dios, kay ang tubig misaka na sa akong kalag. Nalubong ako sa lawom nga lapok, diin walay pag-angkon; misulod ako sa lawom nga tubig, ug ang baha nagdala kanako'* (Salmo 68:2).

Pagkahuman niini nga salmo, si Martinian misugod sa pag-ampo:

'Ginoong Jesu-Cristo,' iyang gisigaw, 'Ikaw nga Bugtong Anak sa dili makita nga Amahan, nanaog Ka sa yuta alang sa among kaluwasan; nagahari Ka sa dagat ug nagmando sa mga hangin. Tanan maminaw kanimo uban sa kahadlok. Paminawa ako, O Ginoo, niining takna, ug pahunong-a kini nga bagyo; pakaulawa ang yawa, nga naningkamot sa paglaglag kanako; tanang butang posible alang kanimo, O Ginoo; tanan anaa sa imong gahum." Sa pagkadungog sa yawa sa mga pulong sa santo, milayas kini. Mihunong ang bagyo, ug wala kini makadaot sa santo. Pagkahuman niini, nagpabilin ang santo sa maong bato sulod sa unom ka tuig pa, nga nag-antos sa ulan, katugnaw, ug kainit alang sa iyang kaluwasan. Apan wala mohunong ang yawa sa iyang mga limbong. Gipailawom niya ang santo sa lain nga mas grabe pa nga tukso ug gipailawom siya sa usa ka mas dako pang pagsulay.

Usa ka adlaw, nakakita ang yawa og barko nga naglayag sa dagat, nga nagdala og mga lalaki ug mga babaye. Gipukaw niya ang bagyo, ug usa ka kusog nga hangin ang mibangga sa barko sa bato, nga nagbungkag niini ngadto sa mga piraso. Nalunod ang tanan nga anaa sa barko, gawas sa usa ka batan-ong babaye nga nakakapit sa usa ka tabla ug nadala niini paingon sa bato diin nagpuyo si Martinian. Samtang nagkapt sa bato, ang batan-ong babaye misugod og paghilak:

'Tintalawa-a ako, alagad sa Dios; ihatag ang imong kamot; luwasa ako ug ayaw ko biyai nga malumos.'

Sa pagkakita nga siya ra ang makaluwas sa dalaga, miingon ang bulahan:

'Kini usab buhat sa mga demonyo, apan karon, O diyablo, dili na nimo ako mapildi.'

Sa paghunahuna niini, miingon ang bulahan:

'Lagmit ako, usa ka makasasala, kay naatubang na usab ko sa usa ka tukso: unsaon man nako? Kung dili nako ihatag ang akong kamot sa dalaga ug kuhaon siya gikan sa tubig, malumos siya, ug usa ka bug-at nga sala ang mopahimutang sa akong kalag, kay ako na unya ang iyang mamumuno. Apan kung kuhaon ko siya, dili ko mahimong magpabilin dinhi uban niya. Unya makasinati ko og kalamidad nga mas dako pa kaysa sa una. Kaniadto, samtang naa pa ko sa yuta, makalingkawas pa ko, apan karon – asa kaha ko makalingkawas? Kay usa ra ka gamay nga bato dinhi, napalibotan sa dagat sa tanang kilid.

Unya, gipadangat niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, ang bulahan misugod sa pag-ampo:

'Ginoo, ayaw ko pasagdi nga malaglag, kondili ipahimutang ang tanan alang sa kaayohan sa akong kalag.'

Pagkahuman niini, giabot niya ang kamot sa dalaga ug gidala siya gikan sa dagat paingon sa bato. Sa dihang nakita niya nga siya labing gwapa, miingon si Martinian:

'Sa tinuod, dili mag-uban ang dayami ug kalayo; imposible nga mag-uban kita dinhi. Pabilin ka dinhi ug ayaw kahadlok: adunay pan ug tubig dinhi; usa ka kapitan sa barko ang nagdala niini dinhi. Pag-abot sa duha ka bulan, moabot siya dinhi. Isulti kaniya ang tanan nga nahitabo, ug iyang dad-on ka tabok sa dagat.'

Pagkahuman niini, naghimo ang santo og tanda sa krus ibabaw sa dagat ug miingon:

'Ginoong Hesukristo! Gisugo Nimo ang mga hangin, nga nagatuman Kanimo uban sa kahadlok; tan-awa ako ug kaluy-i ako, ug ayaw ko pasagdi nga malaglag. Sa Imong ngalan, ilabay ko ang akong kaugalingon sa dagat, kay mas maayo pa nga mamatay ako sa balod kaysa masunog sa unodnong kahiligon alang sa usa ka babaye.'

Dayon mituyok siya ngadto sa dalaga ug miingon si Martinian:

Dagan para sa imong kinabuhi, batan-ong dalaga; panalangini sa Ginoo ang imong kalag gikan sa tanang panamastamas sa kaaway ug panalipdi ka hangtod sa katapusan!

Sa pag-ingon niini, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa dagat ug nilangoy palayo. Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, duha ka lumba-lumba ang mibira kaniya sa ilang mga likod ug gidala siya palayo. Sa pagkakita niini, gisubay sa dalaga ang iyang pagpanaw hangtod nga nawala siya sa panan-aw. Gidala sa mga lumba-lumba ang bulahan ngadto sa uga nga yuta. Pag-abot niya sa baybayon, si Martinian misugod sa pagpasalamat sa Ginoo:

'Gidayeg ko Kamo, O Ginoo akong Dios, kay katingalahan ang inyong kaluoy nga gipakita kanako, inyong makasasala ug dili takos nga alagad. Ayaw ko pagbaya hangtod sa katapusan.'

Pagkahuman niini, misugod siya sa pagpamalandong:

'Wala ko kahibalo unsa ang buhaton. Ang kaaway dili ko pasagdan malinaw, bisan sa kabukiran, bisan sa kamingawan. Wala usab ko niya pasagdan malinaw sa dagat. Apan kinahanglan kanunay nakong dalhon sa akong kasingkasing ang mga pulong sa Ebanghelyo: *'Kon gipanglutos kamo sa usa ka lungsod, panagsa kamo sa lain. Kay tinuod nga isulti kaninyo, dili pa kamo makalibot sa tanang lungsod sa Israel sa dili pa moabot ang Anak sa Tawo'* (Mat. 10:23).

Pagkahuman niini, ang bulahan misugod sa paglihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, gikan sa usa ka lungsod ngadto sa lain, ug miingon ingon niini:

'Takas, Martiniano, aron dili ka masamdan sa kalamidad.'

Busa, sa kanunay nga paglibot-libot, iyang gipanginabuhi ang iyang kinabuhi. Sa pagbuhat niini, wala siyay gidala nga tungkod, bag, pan, duha ka sinina, o kuwarta – sa mubo nga pagkasulti, wala siyay gidala nga bisan unsa nga gikinahanglan sa atong adlaw-adlaw nga kinabuhi. Sa diha nga mosulod siya sa usa ka lungsod o bisan unsang baryo, mangutana siya kung kinsa sa mga lumolupyo ang nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon, ug magpabilin siya uban niining maong tawo ug modawat og pagkaon gikan kaniya. Didto siya matulog bisan asa siya masulod sa gabii: sa disyerto o sa uma; apan mubo ra kaayo ang iyang paghigda aron magpahulay. Sa pagbiyahe sa ingon ani, mibisita siya sa usa ka gatus ug unom ka purolohan sa duha ka tuig ug sa katapusan nakaabot sa Athens[1827] . Gibuhat sa Ginoo nga ipadayag sa obispo sa maong siyudad ang tanan mahitungod sa bulahan nga Martinian. Dinhi, sa pagbati nga duol na ang iyang katapusan, ang santo, nga masakiton na, misulod sa simbahan, mihigda sa yuta ug miingon sa mga naa sa iyang palibot:

'Tawga dayon dinhi ang obispo!'

Ang mga naa didto nagtuo nga siya buang. Apan sa dihang gisugo pag-usab siya ni Martinianus, mituman sila, miadto sa obispo ug miingon kaniya:

'Aduna'y usa ka tawo nga naghigda sa simbahan; wala kami kahibalo kung buang ba siya o unsa pa. Gihangyo niya kami nga tawagon ka namo kaniya.'

Mitubag kanila ang obispo:

– Sayop kamo sa pagtawag niining tawo nga buang: mas maayo ug mas dako siya kaysa kanako!

[1827] Usa ka siyudad sa Gresya; karon mao ang kapital sa Gingharian sa Gresya; sa karaang panahon, kini nga siyudad nailhan tungod sa kaalam sa mga eskolar.

Mibangon ang obispo ug nilarga paingon sa simbahan. Ang bulahan, sa pagtan-aw sa obispo, wala makabangon. Gipalapad niya ang iyang mga kamot paingon kaniya, aron sa ingon makahatag siya og angay nga dungog sa labawng pari sa Dios. Ang obispo usab nangita og paagi aron dunggan siya ug miingon:

'Sa kaniadto, misaad ang Dios nga ipakita Niya kanako ang Iyang alagad. Karon natuman na ang Iyang saad. Sa dihang ikahatag kaninyo ang Gingharian sa Langit, hinumdumi usab ako.'

Mitubag ang Balaan:

'Panalangini ako, Amahan, ug pag-ampo sa Ginoo alang kanako, aron makahimo kong motindog sa atubangan sa Iyang matarong nga paghukom nga walay pagdisiplina.'

Pagkahuman niini, gitangtang sa santo ang iyang mga mata paingon sa langit ug miingon:

'Ginoong Hesukristo! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu!'

Ug pagkahuman siya mipahimakas, miingon siya sa obispo:

'Ilubong ko, Amahan, alang sa Ginoo!'

Niadtong takna, misidlak ang pahiyom sa nawong sa bulahan – ug busa iyang gihatag ang iyang kalag sa Ginoo[1828] . Busa si San Martiniano matinahuron nga natapos ang iyang panaw dinhi sa yuta, napreserbar ang iyang pagtuo, ug giisip nga takus nga madawat ang korona nga giandam alang kaniya sa Gingharian sa Langit. Gilibing sa obispo ang iyang balaan nga lawas uban sa dakong dungog sa maong simbahan.

Kinsa bay dili mahibulong niining asetikong tawo, kinsa bay dili magpasidungog sa iyang handumanan! Hangtod sa kataposang adlaw sa iyang kinabuhi, naningkamot siya sa pagluwas sa iyang kalag. Gusto pa gani niya nga isumite ang iyang kaugalingon sa mga pag-antos. Niadtong panahona, wala pa'y paglutos nga gipahamtang batok sa mga Kristohanon, apan ang santo nagdala sa iyang kaugalingon sa pagkamartir. Gipildi niya ang yawa ug napugngan ang tanang limbong niini. Siya mismo ang naglutos sa iyang kaugalingon ug boluntaryo nga nagpaka-antos sa iyang kaugalingon. Sa tinuod, angay siya tawgon nga martir ug matarong nga nag-antos; pinaagi sa kalayo niining kinabuhi, napildi niya ang kalayo sa kahangturan. Gihagit sa yawa ang iyang asawa batok kaniya, apan kining bulahan nga lalaki gidala siya pabalik sa husto ug matarong nga dalan.

Apan atong balikan ang dalaga nga gibyaan ni Martinianus sa bato, ug makita nato nga ang mga pag-ampo sa bulahan dako kaayo ug tabang kaniya.

Gibilin sa bato, si Photinia – mao kana ang ngalan sa dalaga – nagpuyo sa tinapay ug tubig, sumala sa gisugo kaniya sa balaan. Sumala sa batasan, pagkahuman sa duha ka bulan, ang kapitan sa barko mibiyahe paingon sa bato, nagdala og tinapay ug tubig para sa reverendo. Sa iyang pagduol sa bato, nakita niya ang dalaga imbis ang monghe ug nagtuo siya nga usa kini ka kalag. Nahadlok, misugod siya og layag palayo sa bato. Apan misinggit si Photinia kaniya:

'Ayaw kahadlok; babaye gyud ko ug Kristiyana; ayaw ko biyai, kundi duola ug paminawa sa akong isulti kanimo.'

Apan wala motuo kaniya ang bangkero. Unya, samtang naghangyo kaniya, miingon siya:

'Nagapanumpa ko kanimo sa Kristo nga usa ko ka Kristohanon; duola dinhi nga walay kahadlok ug paminawa ang akong sugilanon.'

Unya ang marinero, pagkahuman niya pagdunggo sa bato, miingon kaniya:

'Asa na ang monghe nga naa dinhi? Unsaon ug asa man siya nakalarga gikan dinhi? Kinsa ang nagdala kanimo dinhi ug gibyaan ka sa niining bato?'

Samtang naghimo og krus sa iyang dughan, gisugdan ni Photinia ang pagsaysay sa tanan niyang naagian. Pagkadungog sa iyang sugilanon, nangatingala kaayo ang lalaki ug miingon kaniya:

'Halina, dad-on tika gikan dinhi paingon sa yutang-pangpang, aron makaadto ka sa imong siyudad.'

'Dili, igsoon,' matubag niya, 'palihug, ayaw ko pagkuha gikan dinhi, apan pasayloa ko: paingon sa baryo, dad-a kanako ang sinina sa lalaki nga hinimo sa buhok; dad-a kanako og pan ug tubig, sama sa imong gibuhat para sa kana nga bulahan nga tawo, ug madawat nimo ang panalangin sa Dios nga iyang gisaad.' Kay walay kalainan tali sa lalaki ug babaye, ingon sa Apostol: *'Walay Hudiyo o Hentil, walay ulipon o gawasnon, walay lalaki o babaye; kay kamo tanan usa ra sa Cristo Jesus'* (Gal. 3:28). Ayaw ko pagdumoti, usa ka makasasala, kay gusto usab nako makab-ot ang kaluwasan. Tingali ang Dios, sa Iyang tinguha nga luwason ako, sa Iyang maalamon nga

[1828] Si San Martiniano namatay sa katapusan sa ika-4 o sa sinugdanan sa ika-5 nga siglo.

pagdumala, mipahimutang kanako niining batoha. Ayaw ko biyai tungod lang kay babaye ako; hinumdumi nga ang Dios gimugna si Adan ug si Eba, ug Siya mismo mipili nga matawo gikan kang Birheng Maria nga labing balaan. Alagdi ko sama sa pag-alagad nimo kanang matarong nga tawo, ug dad-a kanako ang tanan nga akong gipangayo kanimo. Magdala usab ka og lana aron makahimo ko og pananahi. Dad-a usab dinhi ang imong asawa uban nimo: siya ang magsul-ob kanako og bisti sa lalaki, ug buhaton nako ang bisan unsang trabaho nga iyang sugo kanako. Kauban unta kanimo ang Ginoo ug akong Dios sa tibuok nimong kinabuhi, ug ipagawas kanimo ang grasya, kaluoy, ug kapasaylo sa mga sala karong kinabuhi ug sa umaabot.

Mitubag kaniya ang kapitan sa barko:

'Buhaton ko ang tanan nimong hangyo kanako; magmalipayon ka lang ug lig-ona ang imong kasingkasing, ug matuman sa Ginoo ang imong tinguha.'

Sa ingon niini, nilarga siya pauli; pagkahuman sa duha ka adlaw, mibalik siya dinhi uban sa iyang asawa, nga gidala ang tanan nga gipangayo sa dalaga. Pagkagawas sa barko, misaka ang iyang asawa sa bato paingon kang bulahang Fotini. Gihalik niya siya ug miyuko sa yuta. Unya gidala niya ang iyang mga sinina ug pan gikan sa barko. Pagkahuman niyang hangyoa ang kapitan sa barko nga molayo og gamay, gikuha ni bendita Photini ang iyang sinina sa babaye, gilabay uban niini ang iyang pagka- , ug nagsul-ob siya og sinina sa lalaki, gisul-oban ang kaugalingon sa kinaadman ug kusog sa lalaki. Samtang gibuhat niya kini, nag-ampo siya, nga misinggit:

'O Ginoong Dios! Gikan pa sa una, imong gipatalingbagan ang mga pag-ampo sa tanan Nimong mga balaan; paminawa usab ako, nga usa ka makasasala; tabangi ako nga mabuhi nga malinaw ug matinud-anon dinhi, nga nagsul-ob og bisti sa lalaki; panalipdi ang akong kalag, lig-oni ang akong kasingkasing, pabakoda ang akong lawas, ug giya-a ako sa dalan sa kaluwasan; ug hatagi og angay nga ganti kining mga tawo nga mag-alagad kanako. Kay Ikaw gipanalanginan ug gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman niini, miingon siya sa babaye:

'Ginoo, akoa kining hangyo: palihug hatagi ko og lana, kauban ang pan ug tubig, aron dili ko mokaon sa imong pan nga walay bayad; ug dawata kining akong mga bisti isip pahinumdom sa akong pagkapaubos.'

Pagkahuman niini, gipahawa niya sila nga malinawon. Sa ikatulong bulan, ang kapitan sa barko ug ang iyang asawa mibalik kang Photini ug nagdala kaniya og pan.

Samtang naa sa isla, gidayeg sa bulahan nga dalaga ang Ginoo sa iyang kinabuhi. Matag adlaw, naghalad siya og dose ka pag-ampo sa Ginoo, ug matag gabii, iyang gipadoble kini nga matinud-anong paningkamot, nga nag-ampo sa Ginoo og kwarentay-dos ka beses. Usa ka libra nga pan nga iyang pagkaon sulod sa duha ka adlaw. Busa, pinaagi sa tabang sa Dios, nakaabot siya sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sa dihang mipuyo siya niining bato, siya baynte singko anyos, ug nagpuyo didto sulod sa unom ka tuig; busa, malinawong iyang gisumite ang iyang putli ug balaan nga kalag ngadto sa Ginoo. Paglabay lang og duha ka bulan sukad sa iyang kamatayon, sa pag-abot sa kapitan sa barko ug sa iyang asawa sa takdang panahon, ilang nakaplagan nga namatay na si bulahang Photini; nakapilo ang iyang mga kamot sa pagkahimò sa krus, nagdan-ag ang iyang nawong: mura siyag natulog. Pagkahuman nila sa pagpasidungog sa iyang balaan nga lawas ug pagkuha niini, gibutang nila kini sa barko ug nilarga paingon sa siyudad sa Caesarea sa Palestina. Didto, ang kapitan sa barko miadto sa Obispo sa Caesarea ug gisultihan siya bahin sa matinahuron nga kinabuhi ni Santa Photini. Kauban ang tibuok klero, gilubong sa obispo ang iyang lawas uban sa dungog, ug samtang nag-awit sa mga salmo ug himno nga giinspirar sa Diyos, iyang gihatag ang dungog ug himaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, karon ug sa walay katapusan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Gipalong nimo ang kalayo sa mga pagsulay pinaagi sa dagan sa imong mga luha, O bulahan, ug pagkahuman nimo mapildi ang kagubot sa dagat ug ang kalupigan sa mga mabangis nga hayop, misinggit ka: 'Ikaw ang labing gidayeg, O Makagagahum, nga nagluwas kanako gikan sa kalayo ug bagyo.'

Kontakion, Tono 2:

Ingon usa ka batid nga asetik sa pagkamatinud-anon, usa ka nag-antos sa iyang kaugalingong pagpili, usa ka nagpuyo sa disyerto ug usa ka eremita, atong angayng dayegon si Martinian nga Kanunay Gihonor sa atong mga himno: kay iyang gipyatak ang bitin sa ilawom sa iyang tiil.

Paghinumdom sa Balaan nga Simeon nga Tagahatag og Mirra, Hari sa Serbia[1829]

Kumemorasyon sa Pebrero 13

Ang Balaan nga si Simeon mao ang magmamando sa Serbia, apan iyang gisalikway ang iyang yutang gingharian ug iyang gipahinungod ang tibuok niyang kinabuhi aron makab-ot ang dili malaglag nga Gingharian sa langit. Nagtukod siya og daghang mga monasteryo sa tibuok yuta ug, sa baybayon sa Suba sa Studenica, nagtukod og usa ka matahum nga simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; gisugo niya nga ang sulod niini balotan og marmol gikan sa salog hangtod sa kisame ug palamutian og bulawan. Kanunay nga nagahatag sa mga kabus sa tanan nilang gikinahanglan, sa katapusan gipangbahin ni San Simeon ang tanan niyang dili masukod nga bahandi sa mga walay-puy-anan: Pagkahuman niana, sa boluntaryong pagbalhin sa tanang yuta nga kaniadto ilawom sa iyang pagdumala ngadto sa administrasyon sa iyang anak nga si Stephen, , dali niyang gisalikway ang kalibutan ug misunod sa iyang anak, ang Kagalang-galang Savva, nga dili pa dugay mipapanumpa nga magmona sa usa sa mga monasteryo sa Bukid Athos. Pag-abot niya sa Balaang Bukid, ang Kagalang-galang, uban sa tabang sa iyang anak, mibalik sa maayong kahimtang ang usa ka guba nga monasteryo ug simbahan didto, nga nailhan nga Hilandar, ug misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa monastikong kinabuhi didto. Sa pagkat-on sa kahadlok sa Dios ug sa matinud-anong pagsunod sa mga lagda sa monastiko bahin sa pag-ampo ug pag-ayuno, nakab-ot ni San Simeon ang dispassion, napildi niya ang iyang makasasala nga hunahuna ug, uban sa tabang sa grasya sa Dios, nahimong usa ka dakong asketa. Sa paglikay sa pagkaon ug pag-ayuno nakaabot siya sa ingon ka kataas nga lebel nga gikumpara siya sa mga Anghel.

Busa, samtang buhi pa siya, daghang monghe gikan sa lain-laing nasud ang nangabot sa iyang monasteryo aron dayegon ang Dios, ug sa kadaghanan kanila siya nagsilbi nga magtutudlo ug giya sa dalan padulong sa kaluwasan. Human sa iyang matinud-anong kinabuhi didto, ang Mapinadayonon nga Simeon, sa iyang tigulang na kaayo, mibyahe paingon sa Ginoo—nga iyang gihigugma kaayo sa iyang tibuok kinabuhi—uban sa kalipay ug hayag nga paglaum alang sa walay katapusang kalipay[1830] .

Pagkahuman sa iyang kamatayon, gipasidunggan siya sa Ginoo pinaagi sa gasa sa paghimo og mga milagro isip pag-ila sa iyang dagkong mga hiyas. Ang iyang lawas misugod og paggawas og mira, ug pinaagi niini, sa gahum sa Dios, daghang mga milagro ang nahitabo. Pagkahuman niini, ang anak sa santo, ang Kagalang-galang Savva, gidala ang lawas sa iyang amahan paingon sa Serbia ug gipahulay kini uban sa dungog sa Simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, sa Suba sa Studenica, nga si Santo Simeon mismo ang nagtukod uban sa dakong gugma sa iyang kaugalingong gasto. Hangtod karon, ang mga debotong Kristohanon mokuha og mira gikan sa reliquaryo diin nagpuyo ang mga relikya ni Banal Simeon; pahiran nila ang ilang kaugalingon niini alang sa nagkalain-laing mga sakit ug sila nangaayo.

Paghinumdom kang San Eulogio, Arsobispo sa Alexandria

Gisaulog sa Pebrero 13

[1829] Sa wala pa siya mokuha sa mga monastikong panata, si Santo Simeon usa ka dakong Serbianong župan (prinsipe) ug nailhan nga *si Stefan Nemanja.* Gipahiusa niya ang kadaghanan sa mga yutang Serbian ug gisiguro ang ilang politikal nga kagawasan. Sa iyang paghari, nagpaningkamot siya nga walay kapoy aron panalipdan ang iyang katawhan gikan sa impluwensya sa Latinismo, Arianismo ug uban pang mga erehya. Ang asawa ni Stefan Nemanja, ang debotong si Anna, misunod sa ehemplo sa iyang bana, mipasa sa mga monastikong panata ug nagpuyo sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an.

[1830] Ang Mapinadayonong Simeon namatay sa edad nga 86 niadtong 13 Pebrero 1200.

Si Santo Eulogio unang nahimong abá sa Monasteryo sa Inahan sa Dios sa Justinian sa Antioquia. Gitudlo siya ni Emperador Tiberio[1831] sa Sede sa Alexandria. Didto, nakigbatok si Santo Eulogio batok sa mga heretiko uban sa walay puas nga kadasig[1832] , nga nagpadala sa iyang mga sinulat, sunod-sunod, ngadto sa mga monasteryo sa Ehipto, nga grabe kaayo ang pagkaapektado sa Eutychianismo. Kinahanglan usab niyang atubangon ang mga Samaritano, nga niadtong panahona nagpresentar kang usa ka Dositheus isip propeta nga gihisgutan ni Moises. Ang santo mitawag og usa ka konseho bahin niini nga butang. Namatay si Eulogius sa usa ka labi ka tigulang nga edad sa palibot sa tuig 608, niadtong 18 Pebrero[1833] .

27 Pebrero

14 Pebrero (Karaan nga Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom kang San Cirilo, Kapariho sa mga Apostoles, Magtutudlo sa mga Slav

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Auxentius

Paghandum sa ika-14 sa Pebrero

Sa paghari ni Teodosio ang Bata[1834] , usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Auxentius, anak ni Adda nga taga-Persia, nagkupot og usa ka hinungdanong puwesto sa imperyal nga korte sa Constantinople. Girespeto siya sa tanan isip usa k , usa ka maharlika nga maalamon sa Balaang Kasulatan ingon man sa sekular nga kahibalo, ug isip usa ka tawo nga ilado tungod sa iyang mga maayong buhat. Kining si Auxentius pamilyar sa Venerable Marcian, nga sa ulahi nahimong maghuhupot sa Dakong Simbahan; nailhan usab niya ang birtud nga monghe nga si Juan, nga nagpuyo sa Simbahan ni San Juan nga Mambabunyag sa usa ka suburb sa Constantinople nga nailhan nga 'Eudoma', ug nagpadayon sa maayong relasyon uban sa ubang mga matinud-anong tawo. Tungod sa tinguha nga sundon ang ilang paagi sa kinabuhi, gisalikway ni Auxentius ang kawalay pulos, himaya, ug kagubot niining kalibutan, ug nahimong usa ka sundalo ni Cristo, ang Hari sa Langit, pinaagi sa pagpanumpa sa monastikong mga saad. Sa sinugdan, misilbi siya sa Ginoo isip diyakono, unya isip presbiteryo, ug gihatagan siya og gahum batok sa mga demonyo nga makapahawa siya sa dautang espiritu gikan sa mga tawo, busa gidayeg siya sa tanan sa Constantinople. Apan si Santo Auxentius wala magpangita og himaya sa tawo: bug-at kini kaniya; sa pagpaningkamot alang sa usa ka kinabuhi sa kahilom, mibiya siya sa daghang siyudad, mibyahe paingon sa Bithynia ug miabot sa usa ka hilom nga bukid nga gitawag og 'Oxia', nga napulo ka stadia ang gilay-on gikan sa Chalcedon. Nalipay siya sa maong dapit; misaka siya sa bungtod ug, gitaas niya ang iyang balaan nga mga kamot, misugod siya sa paghimaya sa Dios didto, nga miingon: *'Kay Ikaw ra, Ginoo, nagpuyo ako sa kalinaw'* (Salmo 4:9).

Ug ang santo nagpuyo niadtong bukid, nga sa ulahi ginganlan og 'Auxentius' human kaniya; ubos niining ngalan nga gihisgutan ang bukid sa kinabuhi sa Mapinadayonong Esteban, nga nag-antos sa kamot sa mga iconoclast ug kinsa pagkahuman nagpuyo usab niining bukid.

Samtang nagpuyo sa maong bukid, nakit-an didto si Banal Auxentius sa pipila ka mga magbalantay; nangita sila sa ilang naligaw nga karnero, nga ilang nakaplagan pinaagi sa pag-ampo sa Balaan. Sukad niadto, milapta ang balita mahitungod sa santo, busa daghang mga tawo ang misugod sa pagduol kaniya: ang uban aron

---

[1831] Naghari si Emperador Tiberius II gikan sa 578 hangtod sa 582.

[1832] Sa mga sulat ni San Gregorio nga Dialogista ngadto kang San Eulogio, makita nato ang bililhon nga mga talaan sa mabungaon nga ministeryo sa Arsobispo sa Alexandria. Sumala kang San Gregorio, ang mga pagtulon-an ni San Eulogio 'dako kaayo ang pagkunhod sa gidaghanon sa mga kaaway sa Simbahan ug nagpadaghan sa kawan sa Ginoo'.

[1833] Ang iyang mga sinulat karon halos eksklusibo nga nailhan pinaagi sa mga sipi nga gihatag ni Patriarka Photius. Halos tanan niini gisulat isip tubag sa mga kontrobersiya sa iyang panahon: 1) mahitungod sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan ni Kristo Hesu; 2) unom ka libro batok sa mga Novatian; 3) tulo ka libro batok sa mga Samaritano; ug uban pa. Sa daghang sermon ni San Eulogio, usa ra ang nakaabot kanato nga tibuok – ang sermon para sa semana sa Va'i.

[1834] *Si Teodosio nga Bata* naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

mangayo og pisikal nga pag-ayo, kay pinaagi sa pag-ampo sa santo naayo sila sa tanang matang sa sakit, samtang ang uban miabot alang sa espirituhanong kaayohan. Sa ulahi, ang mga debotong tawo gikan sa kasikbit nga mga baryo nagtigom ug nagtukod og usa ka selda para sa Banal nga Amahan sa mismong tumoy sa bukid. Nagpabilin siya sa sulod niini, ug mopakig-istorya sa gamay nga bintana ngadto sa mga miadto kaniya, nagtudlo sa pagkamaayo ug nag-ayo sa mga masakiton; kay siya, sama sa usa ka bukal nga nag-ayo, napuno sa grasya sa Dios, busa ang mga tawo gikan sa lain-laing mga lungsod miadto kaniya sama sa usa ka doktor nga wala magpabayad. Sa usa ka higayon, ang asawa sa usa ka komite[1835] gikan sa Nicomedia, nga nawala ang iyang panan-aw, miadto kang Auxentius ug misugod sa pagpakiluoy kaniya:

'Kaluy-i ako, alagad sa Labawng Dios!'

Niini mitubag ang halangdon, nga nag-ingon sa tanan nga anaa:

'Ako usa ka makasasala nga tawo; sama kaninyo, ako usab napailalom sa mga tinguha. Apan kon motuo kamo nga Siya nga nag-ayo sa natawo nga bulag dili usab magdumot niining babayeng kini, nan mag-ampo kita tanan nga matinud-anon ngadto sa Ginoo alang kaniya.'

Pagkahuman sa tanan sa pag-ampo, gihikap sa santo ang iyang mga mata ug miingon:

'Si Hesukristo, ang tinuod nga kahayag, nag-ayo kanimo.'

Sa diha-diha dayon nabawi ang panan-aw sa babaye, ug ang tanan misugod sa paghimaya sa Dios. Isip pagpasalamat sa iyang pagka-ayo, naghatag siya og daghang limos sa mga pulubi nga naa sa tiilan niining bukid, nga nangayo og limos gikan sa mga miabot aron makakita sa santo; ug siya mismo ang nag-atiman kanila, nga nagpanghatag kanila, pinaagi sa iyang mga tinun-an, sa pan nga gidala kaniya. Gawas sa gasa sa pagtambal, ang reverendong amahan adunay laing gasa – ang gasa sa pag-ila. Busa, sa usa ka higayon, duha ka lalaki ang miadto kaniya: ang usa usa ka Ortodoksong Kristohanon, ang usa ka sumusunod sa mga heretiko; gidawat sa santo ang Ortodoksong lalaki uban sa pagkamabuotan ug dugay siyang gisgutan bahin sa espirituhanong kaayohan, samtang wala siyay gisulti bisan usa ka pulong sa heretiko, tungod kay na-ila niya ang iyang kawalay pagtuo. Pagkahuman nila sa pagbiya sa santo, ang heretiko misugod sa pagpanamastamas ug pagpanaway sa Reverendo nga Amahan, nga gitawag siyang hipokrito. Wala pa gani sila nakaabot sa ilang mga panimalay, usa ka sulugoon ang nakasugat sa heretiko sa dalan ug gisultihan siya nga ang usa ka demonyo misulod sa iyang anak nga babaye ug karon grabe kaayo ang pagpanakit niini kaniya. Kini nga balita nakapaguol pag-ayo sa heretiko; siya naghinulsol sa iyang mga sala, gidala ang iyang anak nga babaye—nga gihuptan sa usa ka hugaw nga espiritu—ngadto kang Banal Auxentius, ug nagsugod sa mapainubsaron nga paghangyo sa santo nga tambalan ang iyang anak; ug siya naluwas gikan sa pagpanlupig sa demonyo, samtang ang iyang amahan naluwas usab gikan sa iyang pagka-superstisyoso.

Sa lain nga higayon, duha ka leper ang miadto kang Auxentius, nangayo kaniya nga tambalan sila. Gipangutana sila sa santo:

'Unsa nga mga sala ang inyong nabuhat nga tungod niini gipadala sa Diyos kaninyo ang ingon ani nga silot?'

Sila, nga mitungo sa atubangan sa santo, nangayo:

'Kaluy-i kami, alagad ni Kristo, ug ampoa kami aron kami maayo.'

Niini mitubag ang santo:

'Mga igsoon, kini nga sakit miabut kaninyo tungod kay naanad kamo sa pagpanumpa ug sa walay hinungdan nga paggamit sa ngalan sa Dios, nga mao ang hinungdan nga ang kasuko sa Dios miabut kaninyo.'

Pagkadungog nila niining mga pulong sa santo, nangahibulong kaayo sila nga nahibalo siya sa ilang mga sala; mitultol sila sa yuta sa atubangan sa balaan nga amahan, ug nangamaw sa ilang sala. Naluoy kanila si Auxentius, gihiwian sila sa balaan nga lana gikan sa ulo hangtod sa tiil, ug miingon:

'Gipang-ayo kamo ni Hesukristo; ako man, usa ra ka makasasala nga tawo.'

Sa diha-diha dayon, naayo ang mga ketong sa ilang balatian.

Sa usa ka higayon, usa ka paralisado nga lalaki nga naghigda sa usa ka higdaanan gidala sa santo sa usa ka karwahe; ang mga ginikanan sa lalaki, nga nagahulog sa tiilan sa reverendo, miingon kaniya nga nagahilak:

[1835] Ang termino *nga 'comites'* sa sinugdan nagtumong sa mga kauban sa opisyal nga labing taas ang ranggo sa usa ka probinsya, ug sa ulahi sa mga kauban sa mga emperador, nga nagporma sa ilang pinakasuod nga retinue. Sukad pa sa panahon ni Constantine the Great, ang titulo gigamit sa tanang kortesano ug opisyal sa estado, bisan pa kon wala sila sakop sa retinue sa emperador.

'Ang among anak naigo sa paralisis tungod sa among daghang mga sala.'

Unya gipangutana sila ni Auxentius:

Nagtuo ka ba nga ang Diyos, pinaagi kanako nga usa ka makasasala, makahatag og pag-ayo sa imong anak?

Mitubag sila:

– Sa tinuod, ikaw usa ka anghel nga gipadala alang sa among kaluwasan, ug nagtuo kami nga posible ang tanan sa Dios.

Niini mitubag ang balaan:

– Sumala sa imong pagtuo, mahitabo kini kanimo.

Ug gikuha niya ang balaan nga lana, gipahiran niya kini sa tibuok lawas sa paralitiko; ang lalaki dali dayon mibangon, hingpit nga naayo; ang tanan nga nakasaksi niini nga milagro naghimaya sa Ginoong Dios. Dili posible nga ihap sa tanang higayon nga gipahawa sa santo ang mga demonyo: daghang mga tawo ang naluwas gikan sa hugaw nga espiritu pinaagi sa mga pag-ampo sa santo, busa daghan sa mga gihuptan kanunay nga miadto sa reverendo gikan sa lain-laing, bisan pa sa layo nga mga yuta, samtang ang uban gidala sa santo pinaagi sa pwersa, ug silang tanan naluwas gikan sa hugaw nga espiritu pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo. Kining bulahan nga asketiko nakadawat og ingon ka dako nga gahum ug awtoridad batok sa mga demonyo gikan sa Dios.

Si Santo Auxentio gitawag usab sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan, nga gihimo sa Chalcedon[1836] ; didto siya nagpaningkamot pag-ayo, misupak sa erehe nga Eutychian ug sa erehe nga Nestorian, ug tungod niini nakasinati siya og daghang paglutos gikan sa mga erehe. Apan siya gihatagan og dakong dungog sa matinud-anong Emperador Marcian, ug gihigugma siya pag-ayo sa tanang balaang mga Amahan; sa tinuod, siya usa ka bantugang miyembro sa Konseho, nailhan tungod sa iyang kinaadman ug mga milagro, ug sa iyang ortodoksong pagtuo; dili siya mapildi sa argumento, kay hingpit niyang nahibal-an ang tibuok Balaang Kasulatan. Sa mubo, ang mga pulong *nga 'usa ka propeta nga gamhanan sa buhat ug sa pulong sa atubangan sa Dios ug sa tanang katawhan'* (Lucas 24:19) angay kaniya.

Pagpamatood sa tinuod nga Ortodoksong pagtuo sa maong konseho uban sa ubang balaang amahan, mibalik pag-usab si Santo Auxentius sa iyang bukid sa kamingawan ug sa iyang hilit nga selda. Sa biyahe paingon sa Chalcedon, paingon ug pabalik, naghimo siya og daghang himayaong milagro, nagpagawas og mga demonyo gikan sa mga tawo ug nag-ayo sa tanang matang sa sakit ug kapansanan. Bisan pa sa iyang selda, dako kaayo ang iyang ikatabang sa kalibutan, pinaagi sa paghatag og ehemplo sa usa ka mahimayaong kinabuhi, ingon man usab pinaagi sa iyang espirituhanong pagtulon-an, nga gilipay sa tanan nga miadto kaniya gikan sa nagkalain-laing yuta, sama sa ilang paghanga sa mga milagro nga iyang gihimo. Pinaagi sa iyang clairvoyant nga mga mata, makita ni San Auxentius ang mga butang sa layo nga klaro kaayo, mura'g naa ra sa iyang atubangan – makita pa gani niya ang mga espiritung walay lawas nga bulahan ug ang mga kalag sa mga matarong. Busa, sa usa ka gabii, pagkahuman siyang mibalik sa iyang selda, misugod siya sa pag-ampo sa Ginoo sumala sa iyang naandan, samtang ang iyang mga disipulo ug kadtong miabot aron makakita sa santo naa pa sa gawas sa selda ug wala pa matulog; kalit lang, supak sa iyang naandan, gibuksan sa reverendo ang iyang gamay nga bintana ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Bulahan ang Ginoong Dios! Bulahan ang Ginoong Dios! Bulahan ang Ginoong Dios!'

Sa niining mga pulong, siya mihuyop og lawom ug mitungo sa iyang ulo ngadto sa yuta. Samtang ang tanan nagbarog didto, wala'y kaisog nga mangutana kaniya, miingon siya:

'Mga anak ko! Ang kahayag sa Sidlakan, ang atong amahan nga si Simeon, mibya na ngadto sa Ginoo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, naghilak siya nga kusog; unya, pagkahuman sa pipila ka gutlo, misulti na usab siya:

'Ang atong balaang amahan, ang haligi ug magpapanalipod sa kamatuoran—si Simeon nga Stylita—namatay na; ang iyang walay-daot ug putli nga kalag, sa paglabay, wala magdumili sa pag-abi-abi kanako, usa ka makasasala ug usa ka kawawa.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang tanan natingala ug namangha sa gahum sa iyang pagpanagna, ug ilang nahinumduman ang takna sa dihang gipahibalo sa balaan kanila kini nga balita; pagkahuman, ang balita sa

[1836] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho nahitabo niadtong 451.

kamatayon ni San Simeon nga Stylite gidala kang Haring Leo, nga misaka sa trono pagkahuman ni Marcian, ug kini nga balita mikaylap sa halayo ug halapad. Niadtong panahona, pagkahibalo sa mga disipulo ni Auxentius sa kamatayon sa maalamon nga tawo, napamatud-an pag-usab nila ang kamatuoran sa mga pulong sa ilang balaang magtutudlo: ang takna sa iyang kamatayon tinuod gayud nga mitugma sa takna sa propesiya sa santo.

Pagkahuman sa pagpanaw sa bulahan nga si Simeon ang Stylite, miduol usab ang bulahan nga pagpanaw ni Santo Auxentius, nga tigulang na kaayo; busa kining sulugoon sa Dios, nga nagkinabuhi sa usa ka matinud-anon ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi, nagtukod og daghang mga monasteryo sa nagkalain-laing mga lugar pinaagi sa iyang panalangin, nagsilbi isip espirituhanong pangulo sa tibuok rehiyon sa Bithynia, ug nagiya sa daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan, milakaw usab nga malinawon ngadto sa Ginoo[1837] .

Troparion, Tono 1:

O manimuyo sa disyerto, anghel sa unod, ug tigbuhat sa mga milagro, ikaw ang nagpakita, among Diosnong Amahan Auxentius: pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nadawat nimo ang langitnong mga gasa, nag-ayo sa masakiton ug sa mga kalag sa mga nagduol kanimo uban sa pagtuo. Kaluho sa Iyang naghatag kanimo og kusog, kaluho sa Iyang nagkorona kanimo, kaluho sa Iyang nagbuhat sa tanang pag-ayo pinaagi kanimo.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Isaac, ang Eremita sa mga Kuweba

Gisaulog sa Pebrero 14

Dili gayud malikayan sa tawo ang mga tukso; kung ang manuksuhay nangahas pa gani sa pagduol sa Ginoo mismo sa kamingawan (Mat. 4:3), labi pa gayud kaha nga motuksot siya sa alagad sa Ginoo; apan sama sa bulawan, nga gipalimpyo sa kalayo, mosidlak sa atubangan sa mga tawo sama sa adlaw, ingon usab ang tawo, nga gisulayan sa mga pagsulay sa kaaway ug gisugo sa walay katapusang kalayo, mosidlak sa atubangan sa Dios pinaagi sa iyang mga maayong buhat, sama sa hayag nga kahayag sa adlaw. Kini nga kamatuoran klarong napadayag sa atong Banal nga Amahan Isaac, ang Eremita sa mga Kuweba. Sa iyang sekular nga kinabuhi, kining bililhon nga amahan usa ka adunahan nga negosyante gikan sa Toropets[1838] ; sa dihang nakahukom siya nga mahimong monghe, iyang gipangbahin ang tanan niyang bahandi sa mga kabus ug sa mga monasteryo, miadto sa langob sa Bililhon nga Anthony ug nangayo kaniya nga dawaton siya sa komunidad sa mga monghe. Ang Kagalang-galang nga si Anthony, sa pagtan-aw nga kini nga tawo maningkamot sa pagkamaayo sama sa mga anghel ug siya mismo mahimong sama sa mga anghel, mitugot sa iyang hangyo. Sa dihang nahimong monghe na siya, nahigugma si Kagalang-galang nga Isaac sa hugot nga kinabuhi: dili lang siya nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, apan nagpamalit usab siya og kanding ug gipahubas ang panit niini; gikan sa panit nga hilaw pa ug basa, naghimo siya og bisti para sa iyang kaugalingon ug gisul-ob kini ibabaw sa sinina nga buhok, aron mamala ang panit sa iyang lawas. Niadtong panahona, si Isaac nagpuyo sa usa ka gamay ug masiksik nga langob, nga mga upat ka kubitos ra ang gidak-on[1839] , ug didto siya nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha; ang iyang bugtong pagkaon mao ang usa ka prosphora, apan kana pa gani iyang kan-on matag ikaduhang adlaw; iyang pahupayon ang iyang kauhaw pinaagi sa tubig, ug bisan kana, gamay ra gayud ang gidaghanon. Ang pagkaon ug ilimnon gidala kaniya ni Banal nga Anthony ug gipasa pinaagi sa usa ka bintana nga ingon ka-ipit nga usa ra ka kamot ang makalusot; Dugang pa, si Banal nga Isaac wala gayud maghigda sa higdaanan, kondili magpahulay siya pinaagi sa mubo nga pagkatulog samtang naglingkod. Busa, taliwala sa iyang dagkong pagpanagasa sa pag-awhag sa lawas, nagpabilin siya sulod sa pito ka tuig nga wala gayud mobiya sa iyang masipit nga selda.

Usa ka adlaw, sa pag-abot sa gabii, misugod siya, sumala sa iyang batasan, sa pagluhod sa pag-ampo, nga nag-awit og mga salmo hangtod sa tungang gabii; sa dihang napul-an siya, gipalong niya ang kandila ug mipungko

---

[1837] Si San Auxentius namatay atol sa paghari ni Leo ang Dako, mga tuig 470.

[1838] *Ang Toropets* usa ka lungsod nga distrito sa Pskov Governorate.

[1839] Ang lokot o lakot usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 10.5 ka vershoks.

sa iyang lugar. Kalit lang, napuno ang langob sa dakong kahayag, nga masanag sama sa adlaw, ug duha ka demonyo, nga porma sa gwapong batan-ong lalaki, miduol sa reverendo; misidlak ang ilang mga nawong sama sa adlaw; miingon sila sa santo:

'Isaac! Kami mga anghel, ug tan-awa, si Kristo moanha kanimo uban sa langitnong mga puwersa.'

Misaka si Isaac sa iyang mga tiil, nakita niya ang daghang mga demonyo; ang ilang mga nawong misidlak sama sa adlaw; apan usa kanila mas hayag pa kaysa sa tanan, ug mga sinag ang misidlak gikan sa iyang nawong; unya miingon ang mga demonyo kang Isaac:

'Isaac! Tan-awa, ania na si Kristo; lumuhod ka sa Iyang atubangan ug simba Siya.'

Tungod kay wala niya mailhi ang limbong sa mga demonyo ug nakalimot sa paghimo sa tanda sa krus, ang halangdon miyuko sa maong demonyo sama sa pag-uyon nga siya mao si Kristo.

Kalit lang misinggit ang mga demonyo, nag-ingon:

'Isaac – amo na ka karon!'

Pagkahuman nila siya gipahimutang, sila mismo mitungko sa palibot niya; ang tibuok selda ug ang agianan sa langob duol niini napuno sa mga demonyo. Unya usa sa mga demonyo, ang bakak nga Kristo, miingon:

'Kuhaa ang plawta, lira ug timpani ug patugtoga kini, ug pasayloa si Isaac nga mosayaw sa atubangan nato.'

Didto dayon misugod ang mga demonyo sa pagtukar sa plawta, timpani ug lira; gihikap nila si Isaac, nagsugod sila og lukso-lukso uban kaniya ug nagsayaw sulod sa dugay nga panahon; pagkahuman napul-an nila ang Balaan nga si Anthony ug halos patay na siya, ug pagkahuman nila siya gibinuangan, nawala ang mga demonyo.

Sa sunod adlaw, sa pag-abot sa oras nga kanunay magkaon si Isaac, miduol si Banal nga Anthony sa gamay nga bintana sumala sa iyang batasan ug miingon:

'Panalangini ako, Amahan Isaac.'

Walay tubag; nabigla si Anthony, nangutana siya kon namatay na ba si San Isaac. Dayon gipatawag niya si Banal nga Theodosius ug ang uban pang mga igsoon gikan sa monasteryo. Pag-abot nila, gikutkot sa mga igsoon ang langob ug gidala nila si Isaac, nagtuo nga namatay na siya, ug gibutang siya sa atubangan sa langob; apan unya ilang nabantayan nga buhi pa diay si Isaac. Unya ang abá, ang Banal nga si Teodosio, miingon:

'Tinuod gayud, ang nahitabo kaniya buhat sa mga demonyo.'

Gibutang dayon si Isaac sa usa ka higdaanan, ug si Santo Antonio mismo ang nag-atiman kaniya. Niadtong panahona, si Prinsipe Izyaslav sa Kyiv bag-o pa lang pauli gikan sa Poland paingon sa Kyiv; nagsugod si Prinsipe Izyaslav og pagdumot kang Banal nga Antonio tungod kang Vseslav, Prinsipe sa Polotsk, nga nakasakop sa trono sa Kyiv sulod sa pipila ka panahon samtang buhi pa ang Banal. Unya gipatawag ni Prinsipe Sviatoslav sa Chernihiv si Santo Antonio gikan sa Chernihiv sa gabii; pag-abot niya sa Chernihiv, nahigugma siya sa usa ka dapit nga gitawag og Bukid sa Boldynska; pagkahukay niya og usa ka langob, nagpuyo didto ang Balaan, diin nagbarog gihapon karon ang monasteryo. Pagkahibalo nga miadto si San Antonio sa Chernihiv, gidala ni Banal nga Abad Teodosio si Isaac sa iyang selda ug giatiman siya, – kay si Isaac paralisado sa hunahuna ug sa lawas, busa dili siya makalingkod, dili makatindog, o bisan makaliko sa pikas kilid, kondili naghigda lang sa usa ka kilid, nga kanunay magdagsa ang mga ulod sa ilawom niya. Ang Reverendo Teodosio mismo ang naghugas ug nagbisti kaniya gamit ang iyang kaugalingong mga kamot ug nag-alagad kaniya sa ingon niini sulod sa tibuok duha ka tuig, samtang si Isaac naghigda didto. Katingalahan nga sulod sa duha ka tuig, wala matilawan ni Isaac ang tinapay, tubig, gulay, o bisan unsang pagkaon, apan nagpabilin siyang buhi, naghigda sa iyang higdaanan, pipì ug bingi. Ang Banal nga si Teodosio nag-ampo alang kaniya adlaw ug gabii hangtod, sa ikatulong tuig, misugod si Isaac sa pagsulti; dayon nangayo siya og tabang aron matindog ug misugod sa paglakaw sama sa usa ka bata; apan wala siyay tinguha nga moadto sa simbahan, busa gidala siya didto pinaagi sa pwersa, ug sa ulahi misugod na siya sa pag-adto sa simbahan sa iyang kaugalingong kabubut-on. Nagsugod siya pag-adto sa panihapon sa komunidad, diin siya gipahimutang layo sa mga igsoon; gibutangan siya og pan sa iyang atubangan, apan wala niya kini hikapa; hapit na unta ibutang sa mga igsoon ang pan sa iyang kamot, apan miingon ang Kagalang-galang Teodosio:

– Ibutang ang pan sa atubangan niya, apan ayaw kini ipasulod sa iyang mga kamot, aron siya mismo ang mokaon niini.

Ug busa, sulod sa tibuok semana, wala niya tugoti ang mga igsoon nga ibutang ang pan sa kamot ni Isaac; si Isaac, samtang nagtan-aw sa uban, misugod sa pagkaon sa pan sa iyang kaugalingon ug sa ingon nakakat-on siya sa pagkaon. Sa ingon, gipaluwas siya sa Banal nga si Teodosio gikan sa mga limbong ug tukso sa yawa.

Sa dihang namatay ang Banal nga si Teodosio ug ang Bulahan nga si Esteban nahimong abá sa iyang dapit, si Isaac usab misugod pag-usab sa pagpuyo nga mapainubsanon, nga miingon sa manulaw:

'Nilimbong ko nimo, diyablo, samtang ako nag-inusara sa langob, apan karon dili na nako ipahilayo ang akong kaugalingon; hinuon, uban sa tabang sa Dios, paningkamotan ko nga mapildi ka pinaagi sa pagpaningkamot dinhi sa monasteryo.'

Unya gibutang pag-usab ni Isaac ang iyang buhok nga sinina; ibabaw niini gisul-ob niya ang usa ka baga nga balabal[1840] ug misugod siya sa pagtabang sa mga kusinero, nagtrabaho para sa mga igsoon, misulod sa simbahan alang sa Matins sa dili pa ang uban, ug nagbarog nga walay lihok sa iyang puwesto sa simbahan. Sa pag-abot sa tingtugnaw, motindog siya sa simbahan bisan pa sa grabeng katugnaw, nagsul-ob og sinina nga grabe ka gisi, nga kanunay motugnaw ang iyang mga tiil sa bato nga salog, apan wala niya kini gipalihok hangtod matapos ang serbisyo. Pagkahuman sa Matins, siya moadto sa kusina una pa sa tanan, mag-andam sa kalayo, magtipon sa kahoy, ug mangkuha og tubig; unya lang moabot ang ubang monghe nga giatasan sa maong buluhaton.

Sa usa ka higayon, usa sa mga monghe nga ginganlan usab og Isaac, mitamay sa balaan:

'Isaac! Naay uwak nga naglingkod diha; adto ug dakpa kini.'

Niyuko siya sa yuta, miduol ang mapainubsanon nga monghe, nadakpan ang uwak ug gidala kini sa kusina sa mga monghe. Natingala ang tanan niini ug gisultihan nila ang abad ug ang mga igsoon; ug sukad niadto, gisugdan siya sa pagrespeto sa mga igsoon. Apan, tungod kay wala siya maghandum og himaya gikan sa mga tawo, ang bulahan nagpakaaron-ingnon nga usa ka balaan nga buang ug gisugdan ang pagpang-insulto karon sa abbot, karon sa mga igsoon, karon sa mga layko, nga tungod niini daghan gani ang mibunalan kaniya. Sa pagkahimong balaan nga buang, mibalik siya pagpuyo sa daan niyang puloy-anan – sa langob sa Kagalang-galang Anthony, nga namatay na. Gitigum niya ang mga bata sa iyang palibot, ug gipahinan-ay sila og bisti sa monghe. Tungod niini, gisilotan siya sa abad niadto, ang Bulahan nga si Nikon, ug usahay gipukpok sa mga ginikanan sa mga bata; apan gidala niya kini tanan uban ang kalipay, gisagubang ang mga pambubugbog, pagkahubo ug katugnaw.

Usa ka gabii, gisiga ni Banal nga Isaac ang kalayo sa kalan sa langob; hinay ra kaayo ang kalan, ug sa dihang misiga ang kalayo, misaka ang mga dila sa kalayo sa mga bitak; kay wala siyay ikatabon sa mga lungag, mitindog si Isaac sa iyang hubas nga mga tiil ibabaw sa kalayo ug nagpabilin didto hangtod nga naundang ang kalayo sa kalan; unya mibaba siya, nga wala gyud masamdan bisan gamay. Naghimo pa si Isaac og daghang ubang katingalahang mga buhat. Sa ulahi, nakab-ot niya ang ingon ana ka dakong gahum batok sa mga demonyo nga wala na siya mahadlok kanila, ni sa ilang mga hulga o tukso; apan kanunay siyang gipang-antos sa mga demonyo ug miingon:

'Usa ka kanamo, Isaac, kay nagsimba ka sa among prinsipe.'

Apan mitubag siya kanila:

Ang inyong prinsipal mao ang prinsipal sa mga demonyo—si Beelzebub; ako siya kahadlukan sama sa usa ka diyos-diyosan sa langaw (kay mao kana ang kahulugan sa iyang ngalan)[1841] ; ni kamo, mga sulugoon niya; bisan pa nga nadani ninyo ako kaniadto, tungod kay wala ko mailhi ang inyong mga limbong ug inyong ka-ilad, karon, pinaagi sa gahum sa akong Ginoong Jesu-Kristo ug sa mga pag-ampo sa mga matinahuron nga mga Amahan nga sila Antonio ug Teodosio, makadaog ako kaninyo.

Unya, naghimo siya og tanda sa krus ug pinaagi niini gipalayas niya sila. Usahay mosulay ang mga demonyo sa pagkahadlok sa balaan pinaagi sa pagduol kaniya sa gabii uban sa daghang grupo, armado og mga asad[1842] ug pala, ug moingon:

'Atong hukayon ang imong langob ug itabon ka sa mga bato.'

[1840] *Ang 'svita'* o *'svitka'* usa ka yano, bug-at nga sinina sa gawas.

[1841] *Beelzebub* – usa ka Akkaronian nga diyos-diyosan sa Palestina, ang maghuhari sa mga kamalig ug suplay sa pagkaon, nga nagpahawa sa mga langaw ug uban pang mga peste. Sa Mateo 12:24 ug Lucas 11:15, gitawag siya nga prinsipe sa mga demonyo.

[1842] *Saka* – usa ka pala, usa ka spade, usa ka puthaw nga palit.

Ang uban kanila mosulti kaniya:

'Gawas, Isaac: gusto ka nilang lubongon nga buhi sa langob.'

Niini mitubag ang bulahan:

'Kung kamo tawo, maglakaw kamo sa kahayag sa adlaw; apan kamo mga anak sa kangitngit, busa maglakaw kamo sa kangitngit.'

Samtang nagasulti siya, naghimo siya sa tanda sa krus, sama sa iyang ginabuhat matag higayon nga siya ginahasol, ug ang mga demonyo kalit nga nawala. Usahay, aron siya ilang kahadlukan, sila mopakita sa porma sa oso, leon, ug uban pang mabangis nga mga hayop; sa ubang panahon mosulod sila nga hilom sa porma sa mga bitin, tukak, ilaga, ug uban pang mga reptilya; apan tungod kay wala sila makabuhat og bisan unsa, sa katapusan miingon sila:

'Isaac, napildi nimo kami!'

Sa dihang mitubag siya:

'Gipildi nimo ko kaniadto pinaagi sa pagpakita sa dagway ni Hesukristo ug sa mga Anghel, bisan pa dili ka angay sa ingon ana nga dagway; karon nagpakita ka sa imong tinuod nga dagway, ingon mga hayop ug mga kasapatan, mga bitin ug mga reptilya, kay mao man kana kamo sa inyong kaugalingon.'

Ug sukad niadto, wala nay mahimo ang mga demonyo aron makadaot sa santo; nakig-away siya kanila sulod sa tulo ka tuig sukad nga mibalik siya pagpuyo sa langob, sumala sa iyang kaugalingong pagsaysay. Pagkahuman niini, nagsugod siya og mas hugot nga kinabuhi, nga nagpraktis og mas dakong pagpugong sa kaugalingon; mas hugot pa siyang nagpuasa ug , ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa ascesis. Sa taliwala sa ingon nga mga pagpanagsa, miabot ang panahon sa iyang pagpanaw; siya grabe kaayo ang sakit sa iyang langob. Gidala siya sa mga igsoon ngadto sa monasteryo; didto siya nagpabilin nga masakiton sulod sa walo ka adlaw ug, human sa usa ka maayong pag-angkon sa iyang sala, mibyahe paingon sa Ginoo[1843] . Si Abad Juan ug ang tibuok komunidad, pagkahuman nilang andamon ang lawas sa maalamat, gilubong siya uban sa dungog sa langob diin gilubong usab ang ubang balaang mga amahan. Busa kining maayong mananakop ni Kristo, bisan pa sa sinugdan napildi siya sa kaaway, sa ulahi napildi niya mismo ang yawa ug giisip nga takus nga madawat ang Gingharian sa Langit. Pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, unta kita usab, nga nakadaog batok sa mga kaaway sa atong mga kalag, magahari uban sa Mananaog sa impyerno, si Jesus, ang Hari sa Himaya, nga angay pagadauan sa tanang himaya, dungog ug pagsimba, uban sa Iyang langitnong Amahan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Maron

Gisaulog kada 14 sa Pebrero

Ang Kagalang-galang Maron mipili alang sa iyang kaugalingon sa usa ka asetikong kinabuhi isip eremita. Alang niini, misaka siya sa tumoy sa usa ka bukid nga kaniadto gipasidunggan sa pipila ka mga pagano; didto nakakaplag siya og usa ka pagano nga templo nga gipabayaan na ug, pagkahuman niyang gipahinungod kini sa Dios, nagpuyo siya niini[1844] . Sa ulahi, nagtukod siya og gamay nga payag para sa iyang kaugalingon, apan gamay ra kaayo ang iyang paggamit niini. Tungod kay huyang ang iyang panglawas, iyang gihatag kini sa ubang mga masakiton nga daghan kaayo ang miadto kaniya. Ug ang Dios, ang Magahatag sa mga Asketikong Pakigbisog, nagpalig-on sa balaan nga asketa pinaagi sa Iyang grasya ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nag-ayo sa mga nangadto kaniya nga nangayo og kaayohan. Sa dili madugay, ang Balaan nailhan sa pag-ayo sa hilanat, paning-it ug daghang uban pang mga sakit pinaagi lamang sa pag-ampo, ingon man sa pagpahawa sa mga demonyo. Sa iyang kinabuhi, nagtukod siya og daghang mga monasteryo ug, pinaagi sa mga pagpanumangnon sa daghang monghe, gihimo niya kini nga makapahimuot sa Dios. Busa, samtang masigasig niyang gipraktis ang pagkamaayo, giayo ni Santo Maron ang mga lawas ug kalag sa mga tawo. Human makasinati og daghang lain-

[1843] Ang Kagalang-galang nga si Isaac namatay sa ika-12 nga siglo. Ang iyang mga relikya nagpabilin nga hayag sa mga langob sa Kagalang-galang nga si Anthony, samtang ang usa ka bahin niini gilipat gikan sa Kyiv paingon sa Toropets ni Abad Kudin sa monasteryo niadtong 1711.

[1844] Ang bukid nahimutang dili layo sa siyudad sa Kirra sa Siria, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Antioquia sa Diyosesis sa Eufrates.

laing mga sakit, ang Ginoong Amahan, pagkahuman sa mubo nga sakit, mibiya sa kini nga kinabuhi ug malinawong miadto sa Ginoo[1845] .

Paghinumdom kang San Abraham, Obispo sa Kariya

Gisaulog sa Pebrero 14

Ang Kagalang-galang Abraham nabuhi atol sa paghari ni Emperador Theodosius ang Dako[1846] . Natawo ug nagdako siya sa isla sa Cyprus[1847] . Pag-abot niya sa hustong edad, iyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga komunidad sa monghe, naghimo og panata sa pagkamonghe sa usa niini, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ascetismo sa pagkamonghe. Pinaagi sa walay tulog nga pagbantay, dugay nga pag-ampo ug pag-ayuno, gikapoy kaayo ang iyang lawas hangtud nga nawala ang iyang abilidad sa paglihok sulod sa taas nga panahon ug hingpit nga dili na siya makalakaw. Pagkahibalo nga adunay usa ka lugar sa Kabukiran sa Lebanon[1848] nga angay alang sa nag-inusarang asetikismo, mibiya si Banal nga Abraham sa monasteryo ug miadto didto. Nagtukod siya og gamay nga selda ug gisugdan ang pagdedikar sa iyang oras sa asetikong kinabuhi isip eremita. Gipahinungod niya ang tulo ka adlaw sa iyang selda sa hugot nga kahilom ug sa ika-upat nga adlaw lang siya migawas niini, nga hilom gihapon. Nag-antos og daghang kasakit ang Reverendo dinhi. Ang mga pagano, pagkahibalo nila kaniya, unang gipanaog siya og balas, unya gisugdan ang lain-laing porma sa bayolenteng pag-atake batok kaniya, aron pugson siya nga mobiya sa maong lugar hangtod sa kahangturan. Labaw pa, ang mga kabus nga mag-uuma gikan sa silingang baryo nakapahasol pag-ayo kaniya tungod kay kanunay silang moanha aron mangayo og limos. Apan ang reverendo mapasensyohong nag-antos sa tanan, ug aron makalingkawas sa ilang makapahugno nga mga pang-insulto, iyang gihatag sa mga nanglimos ang tanan nga gihatag kaniya sa pipila ka matinud-anong mga bisita. Ang kalooy sa reverendo nakapahingangha kaayo sa mga lumolupyo nga nagtukod sila og simbahan, ang , ug, isip mga Kristohanon, gisugyot nila kaniya nga siya paordinahan isip pari ug mahimong ilang pastor. Gituman ni San Abraham ang ilang hangyo ug, pagkahuman niyang natukod ang iyang kawan sa usa ka debotong kinabuhi, mibiya siya og lain nga pari sa iyang puwesto, samtang siya mismo mibalik sa monasteryo. Dali ra siyang nahimong ilado tungod sa iyang dagkong mga buhat ug, isip usa ka tawo nga dako ang pagka-debo, gitudlo siya nga Obispo sa siyudad sa Karra[1849] . Pinaagi sa ehemplo sa iyang hugot nga pagka-asketiko ug sa iyang mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos, dali niyang gidala ang iyang mga karnero ngadto sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Ginoo. Sa tibuok niyang panahon sa balaang orden, si San Abraham wala gayud matilawi ang pan, ni bisan unsang pagkaon nga niluto sa kalayo, ni mga utan nga gilaga o gipreserba sa tubig; ang iyang pagkaon naglangkob lamang sa hilaw nga gulay, mga lasang nga berry ug uban pa. Sa dihang miabot ang balita mahitungod kang Banal Abraham kang Emperador Teodosio ang Bata[1850] , giimbitar siya sa korte. Mibyahe ang Reverendo paingon sa Constantinople ug, human nagpuyo didto sa mubo nga panahon, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa Ginoo. Pinaagi sa sugo sa matinud-anong emperador, ang iyang lawas solemnementeng gibalhin gikan sa Constantinople paingon sa siyudad sa Carr ug didto gilubong.

[1845] Namatay siya sa ika-4 nga siglo. – Ang mga disipulo ni Maron mao sila: Santiago nga Eremita, Limnius – Pebrero 22, ug Domnina – Marso 1.

[1846] Si Teodosio I ang Dako naghari gikan sa 379 hangtod 395. Gidumala niya ang silangang bahin sa Imperyong Romano.

[1847] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo; kini usa ka kabukiran nga isla nga mabungahong kaayo sa karaang panahon. Sa panahon sa mga misyonaryong pagbiyahe ni Apostol Pablo (Buhat 13:4–12). Sukad pa sa ika-16 nga siglo, ang isla naa na sa ilawom sa pagdumala sa mga Turko.

[1848] Ang han-ay sa kabukiran sa Lebanon misakop sa baybayon sa Dagat Mediteranyo gikan sa amihanang utlanan sa Palestina paingon sa amihanan.

[1849] Ang siyudad sa Carr nahimutang sa Mesopotamia sa taas nga bahin sa Suba sa Eufrates, sa pampang sa usa sa mga sangang suba niini (ang Khovare), gamay sa habagatan sa siyudad sa Edessa.

[1850] Si Emperador Theodosius II ang Bata naghari gikan sa 408 hangtod 450.

Ang pagbalhin sa mga relikya sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Michael Vsevolodovich sa Chernigov ug sa iyang boyar nga si Theodore

Gisaulog sa 14 Pebrero

Kining mga martir nag-antos sa kamot ni Batu Khan niadtong 20 Septyembre 1244. Ang ilang mga relikya gidala gikan sa Chernigov paingon sa Moscow niadtong 14 Pebrero 1578 ug gibutang sa Kremlin, sa usa ka simbahan nga gipahinungod kanila, duol sa Taynitsky Gate; Niadtong 25 Agosto 1770, gibalhin sila sa Katedral sa Presentasyon, nga nahimutang sa palasyo sa 'portiko'; niadtong 21 Nobyembre 1774, gibutang sila sa Katedral sa Arkanghel, diin nagapahulay gihapon sila hangtod karon.

28 Pebrero

15 Pebrero (daang estilo)

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Paphnutius ug sa iyang anak nga si Euphrosyne

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Onesimo nga Apostol, usa sa Pito ka Pulo

Komemorasyon sa 15 Pebrero

Sa mga panahon sa mga apostoles, sa siyudad sa Colossae sa Phrygia[1851] , nagpuyo ang usa ka Kristohanon nga gikan sa maharlikang kaliwatan nga ginganlan og Filemón; siya ulahi gi-ordinar nga obispo ug giila nga usa sa Kap-atan ka mga Apostoles. Bisan pa sa wala pa ang iyang pagka-apostol, si Filemón adunay ulipon nga ginganlan og Onesimo. Tungod kay nasakitan niya ang iyang agalon ug nahadlok sa silot, nilayas si Onesimus ug miabot sa Roma[1852] , diin nakit-an niya si Balaang Apostol Pablo nga nakadena; pagkahuman madungog niya ang balaan niyang pagwali ug matudloan sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, gibunyagan siya sa Apostol ug misilbi kaniya nga masinabtanon kauban ni Balaang Tychicus. Ang Balaang Apostol Pablo, sa pagpadala niya kang San Tychicus uban sa iyang sulat ngadto sa mga taga-Colosas, giuban niya si San Onesimus isip kauban, sama sa iyang gisulat sa katapusan sa sulat: *'Si Tychicus, akong pinalanggang igsoon ug matinud-anong sulugoon ug kauban sa pag-alagad sa Ginoo, mosulti kaninyo sa tanan nga mahitungod kanako. Gipadala ko siya kaninyo aron mahibalo siya sa kahimtang ninyo ug makapahupay sa inyong mga kasingkasing, kauban ni Onesimus, among matinud-anon ug pinalanggang igsoon, nga usa kaninyo. Sila magasulti kaninyo sa tanan nga nahitabo dinhi'* (Col. 4:7–9).

Ang Apostol misulat sa mga taga-Colosas pinaagi kang Tychicus, samtang pinaagi kang Onesimus nagpadala siya og espesyal nga mensahe kang Philemon, ang iyang agalon; sa kini nga mensahe, gihangyo sa Apostol si Philemon nga pasayloon si Onesimus sa iyang kalapasan ug dawaton siya dili ingon ulipon, kondili ingon sa Apostol Pablo mismo. Sa iyang sulat, gitawag ni Apostol Pablo si Onesimus nga iyang anak: *'Ako naghangyo kanimo alang sa akong anak nga si Onesimus, nga akong gianak samtang nakagapos: kaniadto dili siya angay para kanimo, apan karon angay na siya para kanimo ug para kanako; gibalik ko siya kanimo; busa, dawata siya sama sa pagdawat nimo kanako'* (Filemón 1:10–12). Uban sa kalipay, gisunod ni Filemón ang tambag

---

[1851] Ang Colossae usa ka siyudad sa habagatan-kasadpan nga bahin sa Phrygia, usa ka rehiyon sa Asia Minor, sa Suba sa Lycus, duol sa Laodicea ug Hierapolis. Sa ika-10 ka tuig sa paghari ni Nero (64 AD) Gibungkag ang Colossae tungod sa usa ka linog; kini gitukod pag-usab, apan wala na kini mabalik sa kaniadto nga himaya. Sa ulahi, nailhan ang siyudad *nga Choni.* Karon, kini usa ka gamay nga baryo sa usa sa mga bakilid sa Bukid Chonas, diin duol pa gihapon makita ang mga ruinas sa karaang siyudad. Usa sa mga sulat ni San Pablo nga Apostol gisulat para sa mga lumolupyo niining siyudad.

[1852] Ang kapital sa Imperyong Romano; nahimutang kini sa sentral nga Italya sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber diin kini mosulod sa dagat.

sa Apostol: dili lang niya gidawat si Onesimo uban sa gugma, apan gihatagan usab niya kini og kagawasan ug gipadala pagbalik sa Roma ngadto sa balaang Apostol Pablo, aron si Onesimo makaserbisyo sa Apostol didto, kay mao kini ang gipangandoy ni San Pablo: 'Gusto unta nako siyang ipabilin uban kanako, aron siya mag-alagad kanako sa akong mga kadena alang sa ebanghelyo imbis kanimo; apan dili ko gusto buhaton kini nga walay pagtugot gikan kanimo, aron ang imong maayong buhat dili pwersado kondili gikan sa imong kaugalingong kagustuhan' (Filemón 1:13–14).

Busa, ang balaan nga Apostol nga si Onesimo nagpabilin sa Roma, nag-alagad sa mga Apostoles hangtod sa ilang kamatayon; giordinar siya nila isip usa ka obispo alang sa pagpangwali sa Pulong. Pagkahuman sa pagpanaw sa mga Balaang Apostoles, mibiya siya sa Roma ug nibyahe sa daghang siyudad ug nasud, nagwali kang Kristo sa Espanya[1853] , sa Korinto, sa Colosas, sa Patras[1854] , ug unya gidumala niya ang katungdanan sa Efeso[1855] pagkahuman ni San Timoteo ug San Juan nga Teologo. Si San Ignacio nga Tagbitbit sa Dios klaro nga nagpamatuod sa iyang pagka-obispo sa Efeso sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Efeso gikan sa Smyrna; sa dihang gidala siya gikan sa Antioquia paingon sa Roma aron ipahamtang sa mga hayop, gisugat siya sa dalan sa Smyrna ni San Onesimo, kauban ang pipila ka mga lumolupyo sa Efeso. Gisulat ni San Ignacio kini ngadto sa mga taga-Efeso ingon niini:

Ako, sa ngalan sa Dios, gidawat ang inyong daghang kongregasyon pinaagi kang Onesimo, usa ka tawo nga adunay dili masukod nga gugma, inyong obispo sa unod. Higugmaa siya, akong hangyo kaninyo sa ngalan ni Hesukristo, ug hinaut nga kamo tanan mahimong sama kaniya; kay bulahan kamo nga gihatagan sa pagka-angay nga adunay ingon nga obispo. Sa iyang epistola ngadto sa mga taga-Antioquia, misulat siya pag-usab:

'Si Onesimo, ang magbalantay sa Efeso, nagpadala kaninyo sa iyang pangumusta.'

Gikan niini, klaro nga si Santo Onesimo, human sa pagbiyahe sa daghang nasud ug siyudad, miabot sa Efeso nga tigulang na; didto iyang gipangulo ang Simbahan sa Dios sulod sa pipila ka panahon, unya gidakpan siya sa mga dili motuo ug gidala gikan sa maong siyudad paingon sa Roma, nga nahitabo sa paghari ni Trajan[1856] ; sa Roma, gihatag siya sa eparco nga si Tertillo aron pahiritsan. Ang eparco nangutana sa santo:

'Kinsa ka?'

Mitubag si Onesimo:

'Kristiyano ako.'

Unya nangutana pag-usab ang eparko:

'Sa unsang sosyal nga klase ka gikan?'

Niini mitubag ang santo:

'Kaniadto ako usa ka ulipon sa usa ka tawo, apan karon ako usa ka matinud-anong sulugoon sa atong maayong Ginoo ug Manluluwas, si Jesu-Kristo.'

Nagpadayon ang gobernador sa pagpangutana kang Onesimo:

'Ngano man, unya, nga niadto ka magtrabaho sa lain nga agalon?'

Mitubag si Onesimo:

'Tungod kay nakaila ko sa kamatuoran ug nakadumot ko sa idolatriya.'

Unya nangutana ang eparco:

'Sa unsang presyo ka gibaligya sa imong bag-ong agalon?'

Mitubag si Onesimo:

[1853] Sa karaang panahon, ang Espanya naglangkob sa karon nga Espanya ug Portugal. Sa amihanan, kini gibulag sa Pransya sa Kabukiran sa Pyrenees; sa sidlakan, kini nagutlanan sa Dagat Mediterraneo; sa habagatan, sa Dagat Mediterraneo ug sa Agianan sa Gibraltar; ug sa kasadpan, sa Dagat Atlantiko.

[1854] Ang Patras usa ka karaang siyudad sa amihanan nga baybayon sa Peloponnese; kini usa sa 12 ka independyenteng siyudad sa rehiyon sa Achaean; gihimo kini nga kolonya sa Romano ni Emperador Augustus; tali sa 1205 ug 1408, kini ang kapital sa Frankish Duchy of Achaea; niadtong 1463, napukan kini sa kamot sa mga Turko; karon, ang siyudad nahimutang sulod sa Gingharian sa Gresya, duol sa entrada sa Gulpo sa Lepanto (Gulpo sa Corinth).

[1855] Ang Efeso, sa Dagat Aegean, usa ka importante nga sentro sa kalakalan sa Asia Minor. Ang lokasyon niini sa baybayon, paborableng klima, maayong pantalan ug ang bantog nga Templo ni Diana naghimo niini nga usa sa pinakadato ug pinakasikat nga mga siyudad sa Asia Minor. Ang Apostol Pablo nagwali dinhi sa Ebanghelyo.

[1856] Gikan sa 98 hangtod sa 117

'Ang Anak sa Dios, si Jesu-Cristo, gipalit ko gikan sa pagkaguba pinaagi sa Iyang bililhon nga dugo ug gidala ko ngadto sa pagkawalay-kadaut, ingon nga nasulat sa among mga Kasulatan: *'Dili kamo natubos pinaagi sa mga butang nga madunot sama sa pilak o bulawan gikan sa inyong walay pulos nga paagi sa kinabuhi nga napanunod ninyo gikan sa inyong mga amahan, kondili pinaagi sa bililhon nga dugo ni Cristo, sama sa usa ka karnero nga walay mantsa ug walay dautan'* (1 Pedro 1:18–19).

Nangutana ang Obispo:

'Ingna kami, unsang matang sa kinabuhi ang gitawag sa inyong mga Kasulatan nga "walay pulos"?'

'Ang walay pulos nga kinabuhi mao ang pagpakighilawas nga supak sa balaod, nga alang sa gamay nga kalipay sa unod, nag-andam og kalayo nga walay katapusan para sa mga tawo nga mainit ang pagkaugalingon ug nahigugma sa sala; naglangkob usab kini sa paghigugma sa kuwarta, nga tungod niini malapas ka sa imong silingan, ug sa salamangka, kon makig-uban ka sa mga demonyo – kini nga katapusan nga dautan mao ang gamot sa tanang panamastamas ug limbong; mao kini ang garbo, diin ang usa ka tawo, pinaagi sa iyang kaugalingong pagpasigarbo, nagpasaka sa iyang kaugalingon labaw sa uban; mao kini ang selos, nga nagtudlo kang Cain ug sa daghan pa sa pagpatay sa igsoon; mao kini ang panamastamas ug walay pagpugong nga dila, nga nagpakaylap sa pagpanawa sa tanan sama sa panganod; mao kini ang pagkakanago ug bakak, kaaway sa kamatuoran, kauban sa yawa, pinaagi niini nadani usab ni Satanas si Eba; mao kini ang kasuko, nga nag-awhag sa pagpanumpa ug nagmugna og panagbangi ug pagpatay sa mga amahan; – pagkalasing, nga kauban sa kawalay pagpugong sa kaugalingon ug nagmugna og kahilayan, nga nag-awhag sa dautang sinultian; Walay maayong hunahuna niini, puro lang pagkadautan. Ang tanan niini nga mga dautang huna-huna naglangkob sa usa ka kinabuhi sa kawang. Ang gigikanan sa ingon nga kinabuhi ug ang inahan sa tanan niini mao ang pagsimba sa mga dios-diosan nga inyong ginabuhat; kini mao ang basihanan sa pakighilawas, ang magtutudlo sa pagkawalay-hibalo sa Dios, ang pagpalibog sa hunahuna, ang magpukaw sa maluoy nga mga tinguha; walay dungog niini; kini nagpakig-away batok sa Ginoo sa tanan, naningkamot sa paglaglag sa tinuod nga pagsimba sa Dios; kini nga pagsimba mao ang pangulo sa kamatayon, ang sulugoon sa bitin, ang pagkaon sa mga daotan, ang kaaway sa pagkamaayo; molayas kini gikan sa pagkawalay-kadaut; kini ang magtutudlo sa inyong makaguba nga balaod, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa kangitngit ug kasubo, usa ka higala sa pagdala og dugo, ang prinsipe sa kasuko; Gidani niini ang mga walay pagsabot nga wala makaila sa Dios, nga layo sa kahayag sa grasya; Gitali niini ang mga sulugoon niini sa mga gapos sa dautang binuhatan ug gitudloan sila sa kawalay pulos; Gipuno niini ang mga tigulang nga uban na sa kawalay dungog, ginadasig sila sa pagsayaw sa tuno sa trumpeta sa pari; gipapas niini ang pagkabirhen sa dalaga; ginamarkahan niini ang mga pista sa espada ug puthaw, sa pag-ula sa dugo sa mga hayop ug sa ilang kahugawan; gipakita niini ang kahugawan sa kaulaw-ulaw; pugson niini ang mga lalaki sa paghubo sa tunga-tunga sa siyudad ug ipadayag silang hubo sa ilang mga asawa; kauban sa mga sakramento niini ang pagpatay ug pakighilawas; gilamdag niini ang hunahuna sa tawo sa nagkalain-laing porma sa idolatriya, sama sa mga barko: usahay gisugo niini ang mga pari nga mokaon og mga makamandag nga bitin; sa lain nga panahon, ginapugos sila nga mokaon og langyaw nga mga dios, ginatamnan niini sila og tinguha nga mopatay og baka, o maghalad og baka isip halad, o maghalad og karnero sa karnero, nga tan-awon ang usa ka butang ingon nga diyos ug animal[1857] ; o patyon ang usa ka tawo isip halad ngadto sa usa ka tawo nga hinimo sa bato ug kahoy, aron imbis nga magbuhat og maayo, kini magbuhat og pagpatay, nagahalad sa buhi ngadto sa walay kinabuhi. Apan nganong daghan pa kaha akong isulti? Ang inyong pamahiin gani naghatag og dungog nga diyosnon sa ahos, aron, sa dakong pagkawalay-hibalo ug kamingaw, kini makapahulog sa mga tawo ngadto sa impyerno. Sa paghunahuna sa ingon ana ka walay pulos, dili matinud-anon ug daotan nga paagi sa kinabuhi, nga inyong gisunod sa inyong pagsimba sa mga dios-diosan—usa ka paagi sa kinabuhi nga gisaway sa Balaang Kasulatan— Nimakasikay ko niini sama sa usa ka bagyong dagat, ug nakaabot sa usa ka luwas nga pantalan—usa ka matarong ug debotong kinabuhi, nga naglangkob sa balaan nga pagtuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios, ug pagtuo ug gugma alang sa isigkatawo. Ug ako usab nag-awhag kanimo, Tertillus, nga tumanon ang balaod sa gugma, nga nagmando kanato nga higugmaon ang atong isigkatawo sama sa atong kaugalingon; unya ikaw usab, sa pagkahibalo nimo sa kamatuoran sama sa akoa,

[1857] Gipakita dinhi ni San Onesimo ang usa sa mga hayag kaayong kontradiksyon nga naglungtad sa paganong relihiyon, kung tan-awon kini sa kinatibuk-an nga walay kalainan sa lugar o panahon: sa usa ka rehiyon, ang usa ka hayop gisimba isip diyos, samtang sa lain, wala kini kalainan sa ubang mga binuhat nga upat ka tiil ug gihalad sa pipila ka diyos.

biyaan nimo ang kawalay pulos niining kalibutan ug ang tanan nga milabay niini sama sa usa ka damgo o landong; unya mobalik ka sa Dios, ang Magbubuhat sa tanan, ug maluwas ka, sa pag-abot nimo sa tinuod nga pagsabot; Ang Dios dili malipay sa kamatayon sa mga nagapukaw sa Iyang kasuko, kondili malipay Siya sa ilang pagbag-o ug paghinulsol, ug pasayloon Niya ang ilang mga daang sala.

Unya mitubag si Tertill, ang eparko:

'Busa dili lang ikaw mismo ang nagdumili sa pagsimba sa mga dios, nga walay kahadlok sa mga paghiganti, apan gusto pa gani nimo nga madala kami sa imong sayop.'

'Dili ko mahadlok sa inyong mga pag-antos,' tubag ni San Onesimo, 'bisan unsa pa ka grabe kini; kay napalig-on sa paglaum sa umaabot nga mga panalangin ug gipalig-on sa gahum sa akong Kristo, dali ra nako maatubang ang mga pag-antos nga inyong ipahamtang kanako.'

Unya gisugo sa gobernador nga ipriso si Onesimus; nagpabilin ang santo didto sulod sa 18 ka adlaw, apan ang prisohan dili usa ka makalilisang nga lugar sa pagkabilanggo para kaniya, kondili usa ka hayag nga paraiso, puno sa espirituhanong kalipay, diin siya nagpuyo, naglipay sa iyang Ginoo. Miadto kaniya ang mga matinud-anon, gipadayeg ang pag-antos sa santo ug, pinaagi sa ilang mga pulong, gipalig-on siya sa iyang buhat. Gipangwali sa santo ang Pulong sa Dios sa mga dili motuo nga miabot didto uban sa mga Kristohanon, ug gibalhin sila sa tinuod nga pagtuo kang Cristo. Pagkahuman niini, ang gobernador, nga gustong magpakita nga maloloy-on sa atubangan sa katawhan, wala gisilotan og kamatayon ang santo, apan gipadala siya sa exilio sa Putiolae[1858] . Didto usab, ang balaang Apostol masigasig nga nagwali sa mga pagtulon-an ni Cristo ug gidala ang daghan ngadto sa tinuod nga dalan. Si Tertillus, pagkahibalo niini, gipapriso pag-usab siya ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan nga nakadena alang sa paglitis. Gipangutana niya siya ug nadiskubrehan nga ang santo, sama sa una, matinud-anon nga gipahayag ang pagtuo kang Kristo. Dayon gisugo sa gobernador nga ipahigda ang santo ug walay kalooy nga bugbogon siya gamit ang upat ka pamalo. Gibugbog sa mga mananakit ang balaang nag-antos og dugay ug walay kalooy, nabali ang iyang mga bukog sa bitiis ug uban pang mga bukog; sa katapusan, giputol nila ang iyang ulo gamit ang espada. Mao kana ang kamatayon ni San Onesimus[1859] . Usa ka babaye nga gikan sa maharlikang kaliwatan ang nagkuha sa iyang balaang lawas, gibutang kini sa usa ka pilak nga reliquaryo, ug gisaulog ang handumanan sa martir. Pinaagi niini nakab-ot niya ang usa ka dapit uban sa Ginoo sa Gingharian sa Langit pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Apostol Onesimus; hinaut nga ihatag kini kanato usab sa Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sama sa sinag sa kahayag, misidlak ka sa uniberso, pagsubang sa adlaw, O bulahan ug hingpit nga masidlak nga Pablo, nga nagpasiga sa kalibutan: busa gipasidunggan ka namo, O himayaong Onesimo.

Paghandum kang Banal Eusebio nga Eremita

Kumemorasyon sa Pebrero 15

Walay nahibilin nga impormasyon bahin sa lugar nga gipanganakan o ginikanan niining kinasidlakang tawo. Nahibal-an lang nga sa sinugdan misulod siya sa usa ka monasteryo, apan sa ulahi mibiya niini, misaka sa tumoy sa usa ka bukid nga duol sa usa ka baryo nga ginganlan og Asikha[1860] , ug, pagkahuman niyang pagtukod og bakod alang sa iyang kaugalingon didto gamit ang uga nga mga bato, gisugdan niya ang pagpamatay sa lawas. Sa tibuok niyang kinabuhi, nagsul-ob siya og panapton nga panit ra ug nagpanginabuhi lamang sa atsaran nga gisantes ug sitaw. Wala magtagad sa iyang pisikal nga kahuyang, nagpadayon ang reverendo sa ingon niini hangtod siya tigulang kaayo, nga nahulog na ang tanan niyang ngipon, busa dili na niya makagat sa pagkaon, ug, mapalig-on nga nag-antos sa tanang matang sa bati nga panahon, wala gyud siya nagpuyo sa sulod sa balay. Gipilo

[1858] Putioli – usa ka lungsod sa baybayon sa Campania, usa ka rehiyon sa sentral Italya.
[1859] Mga 109 AD.
[1860] Sa Siria.

ang iyang nawong ug ang iyang mga bukton ug bitiis kay nipis kaayo nga dili na mapirmi ang iyang sinturon. Sa dihang nagsugod na og dagsa ang daghang katawhan ngadto kaniya, siya, nga nahadlok sa kasikatan, mibulag ngadto sa usa ka duol nga monasteryo ug, pagkahuman pagtukod og gamay nga bakod sa kilid sa pader niini, gipadayon ang iyang naandan nga mga praktis sa pag-asketisismo. Ang pagpuasa sa reverendo miabot sa ingon ka grabe nga lebel nga, sa pito ka semana sa Dakong Kwaresma, dili siya mokaon og labaw sa 15 ka igos. Tungod sa ingon ka istrikto niyang kinabuhi nga puno sa pag-awhag sa lawas, ang reverendo Eusebius nabuhi og kapin sa 90 ka tuig ug, human sa grabeng sakit, mibyahe paingon sa Ginoo[1861] .

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang Banal nga Paphnutius ug ang iyang anak nga si Euphrosyne. Ang ilang kinabuhi gisaulog matag ika-25 sa Septyembre.

Marso

1 Marso

16 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Napulo'g Duha ka Balaang Martir, si Pamphilus nga Presbiter ug ang uban pa uban kaniya

Paghandum sa 16 Pebrero

Kining napulo ug duha ka balaang martir, nga gipanalanginan sa mga gasa sa pagpanagna ug pagka-apostol, ug kapariho sa ihap sa Napulo ug Duha ka Apostoles, nag-antos alang kang Kristo sa Caesarea sa Palestina[1862] atol sa paghari ni Diocletian. Niini, ang labing tigulang sa ranggo ug una nga nag-antos mao si San Pamphilus, presbiter sa Caesarea. Taga-Berytus siya[1863] , ug sukad pagkabatan-on gitun-an niya ang pagkat-on sa pagano; sa samang higayon, napuno si Pamphilus sa espirituhanong kinaadman[1864] ug misidlak pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Sa ulahi, siya nahimong bantog tungod sa iyang maisugong pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Ang ikaduha sa mga martir mao si Valent, usa ka diakono sa Simbahan sa Elia – usa ka tawo nga tigulang na. Siya usab usa ka maalamon nga tawo ug labi siyang nailhan tungod sa iyang talagsaong kahibalo sa Balaang Kasulatan. Ang ikatulo mao si Pablo, nga napuno sa pagtuo kang Kristo, nagdilaab sa kadasig sa pagkamatinud-anon. Gikan siya sa siyudad sa Jamnia[1865] ug kaniadto nakasinati na nga gisunog sa poste alang kang Kristo. Kining tulo ka mga martir, human masinati ang nagkalain-laing pag-antos alang sa ngalan ni Kristo sa kamot sa prefect Urban, gipriso. Nag-antos sila didto sulod sa duha ka tuig, hangtod nga si Firmilian ang misunod kang Urban isip prefect. Sa panahon sa pagdumala niining gobernador sa Ehipto, 130 ka mga magtutuo kang Kristo ang gipahamtang sa pagbiyahe sa layo: gipadala sila sa Cilicia[1866] aron magmina og bulawan. Niadtong panahona, usa

---

[1861] Ang Kagalang-galang Eusebius namatay sa palibot sa tuig 400.

[1862] Caesarea – usa ka dakong siyudad sa Palestina, sa Dagat Mediterraneo.

[1863] Berytus – karon Beirut – ang kapital sa Asyano-Turko nga vilayet sa Syria, ang labing importante nga sentro sa kalakalan sa baybayon sa Syria taliwala sa Said ug Tarabulus (Jaripolis).

[1864] Usa sa mga pangunang tuyo ni San Pampilo mao ang pagtipon ug pag-ayo sa mga manuskrito sa Balaang Kasulatan, nga ang teksto niini sa maong panahon dakong nadaut sa mga kopista. Pinaagi sa iyang pag-atiman ug paningkamot, natigom ang usa ka halapad nga librarya sa Caesarea. Gipahimutang ni Blessed Jerome si martir Pamphilus sa labing taas nga dungog ug, sa dihang nakaplagan niya ang pipila sa iyang mga manuskrito, giisip niya nga mas dato pa siya kaysa kang Croesus.

[1865] Ang Griyegong ngalan para sa Filistihanong siyudad nga Iavneia, nga nahimutang taliwala sa Ekron ug sa dagat; karon kini usa ka dakong baryo nga nailhan nga Ievna.

[1866] Cilicia – usa ka rehiyon sa baybayon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

ka grupo sa mga batan-on—mga igsoon dili lang sa dugo kondili usab sa espiritu—nga misunod sa mga martir gikan sa Ehipto paingon sa Cilicia, nagpauli na gikan didto paingon sa ilang yutang natawhan nga Ehipto ug hapit na moabot sa Caesarea, tungod kay ang ilang agianan mipasar didto; lima sila ka tawo. Sa pagsulod nila sa ganghaan sa siyudad, gipangutana sila sa mga guwardiya kung kinsa sila ug asa sila gikan. Ang mga martir, nga wala magtago sa kamatuoran, mitubag nga mga Kristohanon sila ug ilang gipangalanan ang langitnong Herusalem ingon ilang yutang natawhan. Gidakpan dayon sila ingon mga kriminal ug gisulod sa prisohan. Sa sunod adlaw – mao ang Pebrero 16 – gipagawas kining mga batan-on gikan sa bilanggoan kauban ang gihisgutan na nga mga nag-angkon kang Kristo, sila Pamphilus, Valentinus ug Paul, ug mitindog sila uban kanila sa atubangan sa hukmanan sa dautang manlutos, ang gobernador Firmilian. Sa sinugdan, gisulayan sa hegemon nga malimbongan ang mga batan-ong Ehipsiyano, gipanghulga sila sa nagkalain-laing pag-antos. Gibutang niya ang usa kanila—ang pinakamatigulang—sa tunga ug gipangutana kinsa siya. Walay kahadlok nga mitubag ang balaan nga martir nga siya ug ang iyang mga kauban mga Kristohanon. Sa dihang nangutana ang gobernador unsa ang ilang mga ngalan, gitawag sa niining batan-on ang iyang kaugalingon nga si Elias, ang lain si Jeremias, ang ikatulo si Isaias, ang ikaupat si Samuel, ug ang ikalima si Daniel. Alang niining mga balaan nga batan-on, pagbiya nila sa ilang pagano nga mga ngalan—nga gihatag kanila sa ilang mga ginikanan nga wala motuo kang Kristo —nagpili na lang sila og mga ngalan sa mga propeta. Pinaagi niini ilang gipakita nga sila mga sulugoon sa Dios sa Israel, dili lamang sa ilang mga buhat kondili usab sa ilang mga ngalan. Tungod kay wala siya kahibalo sa ingon nga mga ngalan, gisugdan siya sa gobernador Firmilian sa pagpangutana kanila bahin sa ilang yutang natawhan.

Unya si Elias, sa paghinumdom sa mga pulong sa Apostol Pablo: 'Ang Jerusalem sa kahitas-an gawasnon; siya ang atong inahan' (Gal. 4:26), ug sa iyang laing mga pulong: *'Apan kamo miabot na sa Bukid sa Sion ug sa siyudad sa buhing Dios, ang langitnong Jerusalem, ug sa liboan ka mga anghel, sa katiguman sa mga panganay sa langit'* (Heb. 12:22), nagtawag sa iyang kaugalingon nga lungsoranon sa Langitnong Jerusalem, nga ang buot ipasabot niining siyudad mao ang iyang espirituhanong yutang natawhan, dili ang sa kalibutan. Ang gobernador nga si Firmilian, bisan pa, wala kahibalo unsang klase nga siyudad ang Jerusalem o asa kini nahimutang. Kay niadtong panahona ang balaan nga siyudad dili gitawag og Jerusalem, kondili Aelia. Kining ngalan gihatag niini sa walay Dios nga Emperador nga Romano nga si Hadrian. Sa dapit sa kaniadto nga Jerusalem, nga gipaguba ni Tito, nagtukod siya og bag-ong siyudad ug ginganlan kini sa iyang kaugalingon, kay gitawag siya nga Aelius Hadrian. Labaw pa, pinaagi sa pag-usab sa ngalan sa Jerusalem ngadto sa 'Elijah', gilapas ni Hadrian ang tanang balaang dapit didto, gipuno ang Lubnganan sa Ginoo og balas ug mga bato, ug nagtukod siya og mga dautang dios-diosan sa tanang dapit. Pagkahuman niini, iyang gisugo nga ang tanan motawag niini nga siyudad nga 'Elijah' ra gayud. Gibuhat niya kini tanan tungod kay gusto niyang wagtangon gikan sa nawong sa yuta bisan pa ang paghandum sa ngalan ni Hesukristo. Pagkahuman niini, sulod sa duha ka gatus ka tuig, ang mga walay Dios nga mananamba wala nagtawag niining siyudad og Jerusalem ug gitamay kini. Nagpadayon kini hangtod sa panahon sa matinud-anong Emperador Constantine ug sa iyang inahan nga si Helena. Maong ang gobernador nga si Firmilian, nga nagpuyo sa Palestina sa panahon sa paghari ni Diocletian, wala kahibalo asa nahimutang ang siyudad nga gitawag og Jerusalem, nga mao ang gisulti kaniya sa balaan nga batan-on. Gisugo niya nga ang maong bulahan nga batan-on, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Elias, igapos ang mga kamot sa likod, ipabitay nga hubo sa dapit sa pagpanakit, ug bug-at nga bugbogon, aron isulti niya kung unsang klase nga siyudad ang Jerusalem ug sa unsang nasud kini nahimutang.

Mitubag ang matinud-anong batan-on nga lalaki nga ang Jerusalem mao ang yutang natawhan sa mga Kristohanon lamang, ug walay bisan usa sa mga pagano ang makasulod niini, ug nga ang maong siyudad nahimutang sa sidlakan, diin ang adlaw nagsugod sa pagpakita sa unang sinag niini sa kalibutan. Busa ang santo misulti sa gobernador mahitungod sa langitnong, espirituhanong Herusalem, nga wala magtagad sa mga pag-antos, sama sa usa ka dili-mortal. Apan ang gobernador, nga wala makasabot nga ang santo naghisgot kaniya mahitungod sa espirituhanong Jerusalem, nagtuo nga ang mga Kristohanon nagtukod og siyudad para sa ilang kaugalingon sa bisan asa nga dapit ug gustong mosukol sa mga Romano. Busa gisugo niya nga ipailawom pa gayud ang balaan nga batan-on sa mas grabe pang pag-antos, aron isulti niya kaniya sa mas detalyado ang tanan mahitungod niining Kristohanong siyudad ug ipakita kung asa kini nahimutang. Apan sa dihang wala na siyay nadungog gikan kaniya gawas sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Cristo, gisugo niya nga putlon sa espada ang ulo sa balaan nga batan-on. Dayon gipasakitan niya ang uban pang mga batan-on—Jeremias, Isaias, Samuel ug

Daniel. Apan sa pagkadungog niya sa samang butang gikan kanila sama sa unang nakuha, gisugo usab niya nga putlon ang ilang mga ulo gamit ang espada. Sa pagkahibalo usab niya, human sa imbestigasyon, nga ang balaan nga presbiter Pamphilus, ang diakono Valentinus ug si Pablo gipriso na sulod sa duha ka tuig sa wala pa kini sa iyang nangaging hegemon nga si Urban, wala na gustong pasipala pa ni Firmilian sila. Gisugo lang niya nga pangutan-on sila kon mosunod ba sila sa sugo sa hari; ug sa dihang nahibaloan niya nga nagpabilin silang matinig-a, gisilotan usab niya sila sa kamatayon.

Usa sa mga sulugoon ni Pamphilus, usa ka batan-ong lalaki nga napulo'g walo anyos nga ginganlan og Porphyrius, nga gihigugma pag-ayo sa iyang agalon, ang balaan nga presbiter Pamphilus, tungod sa iyang pagkamakabubut-on ug pagka-maampingon, sa pagkadungog niya sa silot sa kamatayon nga gipahayag batok sa mga balaan nga martir, misinggit siya sa kusog gikan sa taliwala sa katawhan:

'Palihug, ihatag kanako ang mga lawas sa mga balaan aron kini matulog sa kalinaw.'

Sa niining mga pulong, mibulag siya gikan sa kadaghanan ug mitindog sa atubangan sa gobernador. Sa dihang nahibaloan sa gobernador nga si Porphyrius usab usa ka Kristohanon, gisugo niya nga ipabitay siya nga hubo sa samang dapit diin gitortyur niya ang lima ka balaang batan-on, ug gisugo usab nga bug-at siyang latigan. Gibugbog siya sa dautang mga tortyurador hangtod natabunan sa mga samad ang tibuok niyang lawas ug nahulog sa dagkong piraso ang unod sa yuta, nga makita na gani ang iyang mga bukog ug sulod sa tiyan. Apan si Santo Porfirio mapasensyohong nag-antos niining mga pag-antos; daw walay gibati siya: wala gani siya nagsaba o misinggit, kundili nagpabilin siyang hilom, daw ang mga mananakit naghatag og samad dili kaniya, kundili sa usa ka haligi o pader. Kining tanan nakapadugang pa sa kasuko sa gobernador: gisugo ni Firmilian nga punitun ang iyang mga samad gamit ang sinina nga hinimo sa dagom-dagom ug magaspang nga buhok, ug pagkahuman gisilot siya nga sunogon sa poste. Nagpatukod ang mga mananakit og poste, gitali ang balaang martir niini, gipundok ang kahoy sa iyang palibot ug gisiga kini. Sa dihang napalibotan na siya sa kalayo sa tanang kilid, misinggit ang martir sa kusog, nagtawag kang Hesukristo, ang Anak sa Dios, alang sa tabang; unya mitahimik siya ug gisumite niya ang iyang balaan ug putli nga kalag sa Ginoo. Busa nag-antos siya alang sa iyang Ginoo pagkahuman sa iyang magtutudlo, apan sa wala pa siya giisip nga takus nga makadawat sa korona sa martir; kay sa panahon nga si San Porfirio, pagkahuman niyang gisumite ang iyang kalag sa dilaab, mibyahe paingon sa Ginoo, si San Pampilo, kauban ang uban pang mga martir, wala pa maputol ang ulo sa espada.

Samtang gisunog si San Porfirio sa poste, adunay usa ka matinud-anong tawo sa katawhan nga ginganlan og Seleuco, nga kaniadto usa ka sundalo. Sa dihang gisumite na ni Porfirio ang iyang kalag sa Ginoo, mibiyahe siya aron sundon ang mga balaan nga martir, nga gidala ngadto sa dapit sa ilang pag-antos. Nakita niya nga buhi pa sila, tungod kay ang mga santo nangayo sa ilang mga tigpahirap og gamay nga panahon aron makaampo. Si Seleucus, nga miduol kang San Pamphilus, gisultihan siya sa tanan mahitungod sa pagkamartir ni San Porphyrius; ug si Pamphilus nalipay ug misugod sa pagpasalamat sa Dios. Didto, gihalokan ni Seleucus ang mga martir sa katapusang higayon, kay andam na sila nga itungo ang ilang ulo sa espada. Ang mga sundalong naa didto, pagkakita niini ug pagkahibalo nga Kristohanon si Seleucus, gidakpan siya ug gidala sa atubangan sa gobernador. Gisugo ni Firmilian nga patyon usab si Seleucus sa espada nga walay paglangan. Kining balaan taga-Cappadocia ug usa ka maisugon ug bantog nga sundalo sa kasundalohan sa Roma; sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, grabe siya gibugbog, gikuhaan sa iyang ranggo ug dungog isip sundalo, ug gipahawa sa rehimento. Apan gitabangan niya ang mga masakiton nga naghigda sa kadalanan sa siyudad, giatiman ang mga kabus ug mga ulila, ug unya, pagkahuman miapil sa han-ay sa mga balaan nga martir ug mga nag-angkon sa pagtuo, malipayon siyang nilakaw paingon sa iyang Ginoo ug Manluluwas nga si Kristo.

Sa samang panahon, sumusunod kang San Selevkius, giila usab si San Theodulus nga usa sa mga martir. Siya usa sa mga sulugoon sa gobernador nga si Firmilian; kining tawo girespeto sa tanan tungod sa iyang katigulangon: aduna na siya'y mga apo sa tuhod sa tuhod. Ingon nga tinago nga Kristohanon, miduol siya sa usa sa mga balaang martir nga gidala paingon sa ilang pag-antos, gihalokan siya, ug nangayo nga ang balaang martir ni Kristo mag-ampo uban kaniya ngadto sa Ginoong Dios. Ang pipila sa mga sulugoon sa gobernador, pagkakita niini, mitaho sa ilang amo bahin kang Theodulus ug miingon nga siya usab usa ka Kristohanon. Sa dihang gisugdan ni Firmilian ang pagpangutana kang San Theodulus ug nahibal-an nga tinuod gayud nga Kristohanon kini nga tawo, nasuko kaayo siya kaniya ug gisugo nga ipako sa krus si San Theodulus.

Sa pagtapos sa ihap sa Napulo'g Duha ka Apostoles, si San Julian mao ang katapusan nga miapil sa han-ay sa mga martir. Siya usab lumad sa Cappadocia ug usa ka tawo nga matinud-anon ug may maayong hiyas. Kinahanglan siyang mobiyahe paingon sa Caesarea sa Palestina tungod sa negosyo. Sa iyang pagduol sa siyudad, nakabantay si Julian nga ang mga lawas sa mga balaang martir gipagawas sa gawas sa siyudad aron kan-on sa mga iro ug langgam. Nalipay ang iyang espiritu, ug, sa iyang pagyuko sa atubangan nila, gikiss niya ang mga lawas sa mga nag-antos alang kang Kristo ug gidayeg ang ilang pagkamartir, human niini gihatagan sila og kinabuhi nga walay katapusan uban kang Kristo. Apan adunay mga sundalo nga gibutang sa gilay-on aron masiguro nga walay tinagong Kristohanon nga makawat sa mga lawas. Sa dihang nakita nila ang usa ka lalaki nga nagluhod sa atubangan sa mga lawas sa mga balaan ug naghalok niini, nasabtan nila nga Kristohanon usab siya; busa gidakpan siya sa mga sundalo ug gidala sa atubangan sa gobernador. Pagkahuman sa pagpangutana kaniya, gisilotan siya ni Firmilian nga sunogon; busa si San Julian nag-antos alang kang Kristo sa parehas nga paagi sama kang San Porphyry.

Busa kining napulo'g duha ka martir, nga patas sa ihap sa mga Apostoles, giisip nga takus nga motindog uban kanila sa atubangan sa trono sa Dios sa Gingharian sa Langit, nga gidayandayan sa mga korona sa kadaogan[1867] . Ang ilang balaan nga mga lawas gibyaan sa abog sa gawas sa siyudad sulod sa upat ka adlaw. Ang mga daotan, sa ilang pagkakita nga wala sila gilapdan sa mga iro, mga hayop, o mga langgam, nagpahibalo nga bisan kinsa ang gustong kuhaon sila, pwede na ug hatagan sila og angay nga lubong; busa ang mga Kristohanon, pagkahuman nila pagkuha niining mga balaang lawas, ilang gilubong kini uban sa pagdayeg, naghimaya sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sa pag-atubang sa makalilisang nga pag-antos, ang mga martir sa Ginoo miduol sa langit uban sa walay kahadlok ug malipayong kinaadman, nag-istorya ingon niini ug wala magtagad sa unod; pinaagi niini, sila napanunod sa walay katapusang himaya, nag-ampo kanunay alang kanato nga nagadayeg sa ilang mga buhat.

Paghinumdom kang San Maruf nga Obispo ug sa mga balaan nga martir nga nag-antos sa Martiopol.

Gisaulog kaniadtong 16 Pebrero

Si San Maruf mao ang Obispo sa Tagrit[1868] , ang pangunang siyudad sa rehiyon sa Mesopotamian-Sophosene: kini nga dapit nahimutang sa utlanan sa Griyegong Imperyo ug pagano nga Persia; Didto, ang matinud-anong obispo misidlak sama sa suga sa kahayag sa iyang kahibalo sa Dios: pinaagi sa iyang pagpangwali, iyang gipabawtismo ang mga paganong Persyano ngadto sa Kristiyanismo, nag-ampo alang sa mga Kristohanon sa atubangan sa mga hari sa Persia, ug naningkamot bisan asa aron magdala og kalinaw ug kahilom. Busa, sa paghari ni Teodosio ang Gamay, gipadala si Maruf kaduha kang Izdegerd[1869] aron makahimo og kasabotan sa kalinaw tali sa duha ka imperyo, ug pinaagi sa iyang pagkamatinud-anon ug kinaadman nakuha niya ang hingpit nga pagtahod ni Izdegerd. Ang mga magi sa Persia nasuko kaayo sa pabor sa hari kang Santo Maruf, busa ilang giresolba nga laglagon ang matinud-anon nga obispo; Pagkahuman nga naayo ni Maruf si Izdegerd sa usa ka delikadong sakit sa ulo nga wala nila naayo, gidesisyonan nga buhaton ang aksyon batok kaniya. Usa ka adlaw, sa dihang misulod ang hari sa templo aron mosimba sa kalayo, sama sa iyang batasan, nakadungog siya og tingog:

'Tan-awa ang hari—unsa ka dautan ang iyang gugma para sa Kristohanong pari!'

[1867] Niadtong tuig 309.

[1868] *Ang Tagrite,* o *Martiropol* sa Griyego, kabahin sa Griyegong Imperyo hangtod sa panahon ni Justiniano ug mao ang lungsod nga utlanan niini sa Imperyong Persiano.

[1869] Ang Persyano nga hari nga si Izdegerd I naghari gikan sa 399 hangtod sa 420.

Human niini, ang nabigla nga si Izdegerd nangita og paagi aron wagtangon si Maruf sa iyang presensya, apan dali ra nakadiskubre ang limbong, ug gipatay ang mga mago; pagkahuman niini, ang Kristohanong pagtuo misugod sa paglapad taliwala sa mga mananamba sa kalayo.

Niadtong tuig 414, mibalik si Maruf nga nagsilbi isip usa ka ambasador sa korte ni Izdegerd. Ang mga mago usab mibuhos pag-usab og plano batok sa balaan nga obispo, apan napakyas na usab ang ilang tinguha, ug nakadawat pa gayud si Maruf og mas dako nga pabor gikan sa hari sa Persia. Sa samang panahon, si Santo Maruf, kauban ni Obispo Avda, nag-ayo sa anak ni Yezdegerd, nga gipanag-iya sa demonyo, pinaagi sa gahum sa pag-ampo; pagkahuman niini, nagtinguha pa gani si Yezdegerd nga mabunyagan ug gitugotan nga malaya nga praktisahon ang Kristohanong pagtuo sa Persia.

Gipahimuslan ni Santo Maruf ang pabor sa Persyano nga hari aron ipakalat ang mga pagtulon-an ni Kristo sa halayo ug lapad, gipahiuli ang mga simbahan nga guba atol sa pagpanlupig ni Shapur, ug nagtigum og mga konseho.

Sa samang panahon, iyang gipundok ang mga relikya sa mga balaang martir nga nag-antos ilawom ni Haring Shapur ug gidala kini ngadto sa siyudad sa Tagrith, nga iyang gitukod, diin siya mismo namatay mga tuig 422[1870] .

2 Marso

17 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Teodoro Tyron, ang Dakong Martir

Gisaulog kaniadtong 17 Pebrero

Ang mga dautang hari nga sila Maximian ug Maximinus[1871] nagpagawas og usa ka mando sa tibuok gingharian nga ang tanan nga midawat sa balaod ni Kristo pasagdan nga dili patyon basta moapil sila sa paghalad sa mga idolo, samtang ang mga mosalikway dad-on sa paglitis. Niadtong panahona, si Santo Teodoro Tyron[1872] , nga bag-o lang gi-enlist isip usa ka sundalo, gitudlo sa rehimento sa Marmarite, nga anaa sa mando sa usa ka prepositus[1873] nga ginganlan og Vrinka; kini nga rehimento gipahimutang sa Amasya, usa ka siyudad sa Pontus[1874] . Sa dihang gidala si San Teodoro sa maong rehimento, gisugdan siya sa mga dili motuo pagpugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; apan si Teodoro, tinuod nga sundalo ni Kristo ug matinud-anon sa Dios, napuno sa Espiritu Santo, misinggit sa kusog:

'Kristohanon ako, ug gisugo ko nga dili maghalad og sakripisyo sa mga makalilisang nga diyos-diyosan sa pagano, kay nagasimba ako kang Jesu-Kristo, ang Tinuod nga Dios ug Hari sa Langit.'

Unya ang provost nga si Vrinka misugod sa pagpangumbinsi sa santo:

'Paminawa ko, Theodore, dad-a ang tanan nimong armas ug, isip usa ka mandirigma, anhi ug maghalad og sakripisyo sa mga dios.'

[1870] Nabilin kang Maruf ang daghang mga buhat sa pinulongang Siryako, nga dili tanan napublikar pa. Ang mosunod labi nga angay timan-an: 1) *ang* iyang wala pa napublikar *nga Komentaryo sa Ebanghelyo;* 2) *Ang Kasaysayan sa mga Martir sa Persia;* 3) *Ang Levni* ni Maruf; 4) ang iyang *Liturhiya;* ug 5) *ang* 73 *ka kanon* sa Konseho sa Nicaea, uban sa usa ka talaan sa mga kalihokan sa maong konseho. Ang mga relikya ni San Maruf pagkahuman gibalhin sa Ehipto ug gipahimutang sa Monasteryo sa Skete sa Inahan sa Dios.

[1871] Ang 'Maximian' dinhi nagtumong kang Maximian Galerius, ang manugang ni Emperador Diocletian (284–306), iyang kauban sa pagdumala sa Sidlakan, ug sa ulahi nahimong iyang manunod (305–311). Si Maximus Dacus kauban sa pagdumala ni Maximian Galerius, nga ig-agaw niya. Gikan sa iyang tiyo nadawat niya ang Syria ug Ehipto isip iyang gingharian, kauban ang titulo nga Caesar. Nangharing hapit sabay siya kang Galerius (305–313).

[1872] *Ang Tyrone usa ka* Romanong *pulong* nga nagpasabot og *'bag-ong rekrut' o 'bag-ong sundalo'.*

[1873] *Ang* '*Prepositus*' usa ka pulong sa Latin nga nagpasabot og 'ulo'.

[1874] *Amasya* – usa ka dakong gipakusgan nga siyudad sa Pontus, nahimutang sa duha ka pampang sa Suba sa Iris, ug kaniadto kapital sa mga hari sa Pontic. *Pontus* – usa ka amihanang-sidlakan nga rehiyon sa Asia Minor, nga naglangkob sa baybayon sa Itom nga Dagat, o Euxine Sea, ingon sa nailhan kini sa karaang panahon. Busa, ang rehiyon sa Pontus nakakuha sa ngalan gikan sa dagat.

Mitubag kaniya si Santo Teodoro:

'Ako usa ka mandirigma sa akong Hari, si Kristo, ug dili ko mahimong mandirigma sa bisan kinsa nga laing hari.'

Niini, mitubag ang prepositus Vrinka:

'Kristiyano man ang tanan niining mga mandirigma dinhi, apan sila mga mandirigma sa Hari sa Roma.'

'Kabalo ang tanan kinsa ilang giserbisyohan,' tubag ni Santo Teodoro, 'apan ako nag-alagad sa akong Hari sa Langit ug Ginoo – ang Dios ug ang Iyang Bugtong Anak, si Jesu-Cristo.'

Unya ang senturyon nga si Posidonius, nga nagatindog didto, nangutana:

'Ang imong Dios, Theodore, adunay Anak ba?'

Mitubag si Santo Teodoro:

'Tinuod gayud nga aduna Siya'y Anak, ang Pulong sa Kamatuoran[1875] , pinaagi kaniya gimugna Niya ang tanang butang.'

Nangutana kaniya ang propost:

– Mahibalo ba kita kaniya?

Niini mitubag ang santo:

– Hinaut unta nga hatagan ka sa Diyos og ingon nga pagsabot aron maila nimo Siya.

Unya nangutana kaniya si Posidonius:

– Kung mailhan nato Siya, mahimo ba nato biyaan ang atong mga hari ug mobalhin ngadto kaniya?

– Walay makababag kaninyo, – tubag ni San Teodoro, – sa pagbiya sa kangitngit ug sa mga pansamantalang hari sa kalibutan, sa pagbalik-tawo ngadto sa buhing Dios, ang walay katapusang Hari ug Ginoo, ug sa pagka-mga mandirigma Niya, sama kanako.

Unya miingon ang propost nga si Vrinka sa senturyon:

– Biyaan nato siya (si Theodore) sulod sa pipila ka adlaw; tugoti siya nga maghunahuna ug magdesisyon para sa iyang kaugalingon unsay buhaton.

Sa tibuok panahon nga gihatag kang Theodore alang sa pagpamalandong, siya nag-ampo nga walay hunong ug naghatag og himaya sa Ginoo; apan ang mga daotan, napuno sa kasuko batok sa pipila ka uban pang mga lungsoranon nga nagtuo kang Kristo, gidakop sila ug gidala sa prisohan; samtang gidala sila, si Santo Teodoro, nga nagsunod sa luyo nila, nagtudlo kanila sa pagtuo ug sa pagkamapailubon, ug gihangyo sila nga ayaw isalikway ang ilang Langitnong Hari – si Kristo. Sa dihang nakabilanggo na sila, si Santo Teodoro, sa pagpili og angay nga higayon, gisunog niya sa gabii ang templo sa inahan sa mga diyos, si[1876] . Nakita sa pipila ka mga lungsoranon ang santo nga nagasunog sa templo ug gisumbong siya sa mga awtoridad. Unya ang gobernador sa siyudad, si Cronides, nga nahadlok nga siya manubag kang Theodore, gidakop siya, gidala sa atubangan sa hegemon nga si Publius ug miingon:

'Ginoo, kining tawo, bag-ohay lang gi-enlist isip sundalo, usa ka delikadong indibidwal; uban sa dautang tuyo miabot siya sa among siyudad, gisunog ang templo sa inahan sa among mga diyos ug gilapas ang mga diyos; Gidakop ko siya ug gidala sa atubangan sa Imong Kamahal aron, pinaagi sa banal nga sugo sa mga magmamando sa uniberso – pinaagi sa dekreto sa mga hari – siya makadawat og silot nga husto kaayo sa iyang kawalang-hiya." Ang hegemon, sa pagtawag kang prepositus Vrinchus, nangutana kaniya:

'Ikaw ba ang nagtugot sa sundalong si Theodorus nga gisunog ang templo sa inahan sa atong mga diyos?'

Mitubag siya:

'Kanunay ko siyang gipahimangnoan, ug sa katapusan gihatagan ko siya og takdang panahon aron, human siya makapamalandong, makahanyag siya og halad sa mga dios. Ug kung mao kini ang iyang gibuhat, nagpasabot kini nga hingpit na niyang gilakwan ang among mga dios ug wala niya tagda ang sugo sa hari; busa, ikaw, isip hukom, kinahanglan nimong ipatuman ang gisugo sa mga hari.'

[1875] Ang ngalan sa Ikaduhang Persona sa Balaang Trinidad, *'ang Pulong',* gikuha gikan sa Ebanghelista Juan nga Teologo. Ang Ebanghelista nga si Juan nagsugod sa iyang Ebanghelyo uban sa mga pulong nga giinspirar bahin sa Dios nga Pulong, nga kauban sa Dios Amahan sa wala pa magsugod ang panahon – ang Pulong, *'Pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang; ug gawas kaniya walay bisan unsa nga gihimo'* (Juan 1:1–3).

[1876] Kini, siyempre, nagtumong sa paganong diyosa nga si Cybele, anak sa langit (Uranus) ug sa yuta (Gaia); giila siya isip dakong inahan sa mga diyos, kay sa mitolohiyang Griyego giisip siya nga inahan sa mga diyos sa Olimpo, nga si Zeus ang pangulo.

Unya ang hegemon, paglingkod niya sa bangko sa paghukom, gitawag ang bulahan nga si Teodoro ug gipangutana siya:

'Ngano, sa dihang gipangayo kanimo nga maghalad og sakripisyo ug insenso sa diyosa, kalayo ba imong gihalad kaniya?'

Mitubag si Santo Teodoro:

'Dili ko itago nganong gibuhat ko kini. Gisiga nako ang kahoy aron ang kalayo makasunog sa bato. Wala ba'y gahum ang inyong diyosa nga makahimo ang kalayo nga makahikap ug makasunog kaniya?'

Nalagot sa mga pulong, gisugo sa gobernador nga siya patyon, nga nag-ingon:

'Ang akong pagpailub maoy hinungdan sa imong pagka-insolente. Apan tambagan tika nga ayaw pagpadugay sa imong pakigpulong. Kay kung dili ka mosunod sa sugo sa hari sa imong kaugalingong kagustuhan, pugson ka namo sa pagsunod niini pinaagi sa malupit nga pagpanakit.'

Niini mitubag ang santo:

'Dili ko mahadlok kanimo ni sa imong mga pagpanakit, bisan pa unsa ka grabe kini. Buhata ang imong gusto; ang akong pagsalig naa sa akong Ginoo, naglaum ko nga madawat ang akong ganti gikan Niya sa Langit, ug andam ko nga mag-antos alang Niya.'

'Maghalad ka sa mga diyos, Theodore,' ingon sa huwes, 'ug malikayan nimo ang mga pag-antos nga nagpaabot kanimo; kon dili, usa ka makalilisang nga kamatayon ang nagpaabot kanimo.'

Apan si Santo Teodoro mitubag nga maisugon:

'Ang inyong mga pag-antos dili makapahadlok kanako. Kay atubangan nako nagbarug ang Ginoo ug akong Hari, si Jesu-Cristo. Siya ang magluwas kanako gikan sa inyong mga pag-antos. Apan kamo dili Niya makita, kay dili kamo makakita gamit ang espirituhanong mga mata.'

Ang huwes, napuno sa kasuko sama sa usa ka mabangis nga hayop, nagmando nga itambog ang santo sa bilanggoan ug, pagkahuman nga giselyohan ang mga pultahan, biyaan siya didto aron mamatay sa gutom. Apan ang Espiritu Santo nagpabakod sa bulahan pinaagi sa Iyang grasya. Labaw pa, sa usa ka gabii, ang Ginoong Jesu-Kristo nagpakita kaniya ug miingon:

'Ayaw kahadlok, Teodoro, ana ako kanimo; ayaw pag-ila sa bisan unsang pagkaon o ilimnon sa kalibutan, kay ang walay katapusang kinabuhi uban kanako sa langit gitagana para kanimo.'

Pagkahuman niini, milayas ang Ginoo sa panan-aw sa santo. Napahupay sa panan-awon, misugod sa pag-awit og mga salmo ang bulahan nga si Teodoro ug napuno sa kalipay ang iyang kalag. Usa ka daghang balaang anghel ang namati kaniya. Ang mga bantay sa prisohan, sa pagdungog niining matam-is nga pag-awit, miduol sa pultahan sa prisohan. Sa ilang pagtan-aw nga nakasusi ang pultahan ug buo pa ang selyo, mitan-aw sila sa bintana ug nakakita og daghang mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti nga nag-awit uban ni Santo Teodoro. Napuno sa kahadlok, ilang gisumbong kini kang Gobernador Publius. Dali dayon siyang mibyahe paingon sa bilanggoan ug, pag-abot niya didto, nakita niya nga nakasusi ang mga pultahan ug ang kandado uban ang selyo buo pa. Ug tungod kay nadungog sa gobernador ang mga tingog sa mga nag-awit sa sulod uban ni Santo Teodoro, iyang gisugo ang mga armado nga sundalo nga palibutan ang bilanggoan sa tanang kilid. Naghunahuna siya nga ang pipila ka mga Kristohanon naa sa bilanggoan uban ni Teodoro. Apan sa pagsulod niya sa bilanggoan, wala siyay nakita gawas sa matinud-anong sulugoon sa Dios, si San Teodoro, nga nakagapos. Gikuptan sa kahadlok ug pag-uyog ang gobernador ug ang tanan nga uban kaniya. Pagkahuman, gisirad-an pag-usab nila ang pultahan ug nilakaw sila. Gisugo sa huwes nga hatagan ang santo og gamay nga bahin sa pan ug gamay nga tubig matag adlaw. Apan isip pagpamatood sa mga pulong sa Balaang Kasulatan: *'Ang matarong mabuhi pinaagi sa iyang pagtuo'* (Hab. 2:4; Rom. 1:17), misalikway si Santo Teodoro sa pagdawat sa pan ug tubig, nga miingon:

'Ang Ginoo ug akong Hari, si Hesukristo, maoy nagapakaon kanako.'

Sa buntag, gisugo sa huwes nga dad-on ang santo sa atubangan sa hukmanan ug miingon kaniya:

'Paminawa ang akong tambag ug ayaw ko pugson nga sugoan nga ikaw pagahirason ug pagasakiton: maghalad og halad sa dagkong mga dios. Unya mosulat ako sa among mga hari—ang mga magmamando sa uniberso—ug sila maghimo kanimo nga labawng pari sa mga dios, aron unya makadawat ka og dungog nga kapariho sa akoa.'

Samtang nagtutok sa langit ug nagbuhat sa tanda sa krus, mitubag si San Teodoro sa iyang tigpahirap:

'Sunuga ang akong lawas sa kalayo, ipailalom ko sa tanang matang sa pag-antos, hiwaa ko sa mga espada, itugyan ko sa mga hayop aron kan-on, apan dili ko ikalimod ang akong Kristo hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi.'

Pagkahuman sa pakigkonsulta sa provost, gisugo sa torturer nga bitayon ang santo sa kahoy ug kiskisan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga ngipon. Gitudlo ang santo sa ingon ani nga paagi hangtod nga makita na ang iyang mga bukog. Wala'y gisulti ang balaan sa iyang torturer atol niini, apan nag-awit lang siya:

'Niini gipadayag ang pagkamatarong sa Dios gikan sa pagtuo ngadto sa pagtuo, ingon nga gisulat: "Ang matarong mabuhi pinaagi sa pagtuo"' (Roma 1:17). *'Pagadayegon ko ang Ginoo sa tanang panahon; ang pagdayeg kaniya magpabilin kanunay sa akong baba'* (Salmo 33:2). *'Mas maayo pa ang pag-angkon og kinaadman kaysa bulawan, ug ang pag-angkon og pagsabot kaysa pinili nga pilak'* (Panultihon 16:16).

Ang tortyurador, namangha sa kaisog ug pagkamapailubon ni San Teodoro, miingon kaniya:

'Sigurado ba ikaw, nga labing dautan sa tanang tawo, nga wala kay pag-ulaw sa pagbutang sa imong paglaum sa Tawo nga gitawag og Kristo, Kinsa mismo gipatay sa usa ka makauwaw nga paagi? Ginasumpo ba nimo ang imong kaugalingon sa pag-antos alang niining Tawoha?'

Mitubag ang martir ni Kristo:

'Mahulog kanako ug sa tanan nga nagtawag sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo ang ingon nga kaulaw!'

Unya ang katawhan misinggit ug nangayo nga ipatuman dayon ang pagbitay kang San Teodoro. Pagkadungog sa kasaba sa katawhan, ang huwes nangutana kang Teodoro pinaagi sa usa ka heraldo:

'Gusto ba nimo nga maghalad sa mga diyos, o buot ba nimo nga mag-antos pa sa mas grabe nga pag-antos?'

Niini, mitubag nga mapangahas ang martir ni Kristo:

Ikaw dautang tawo, napuno sa tanang matang sa hugaw ug pagpangdayeg, alagad sa yawa, wala ka ba mahadlok sa Dios, nga naghatag kanimo og ingon nga awtoridad ug gahum? Kay pinaagi kaniya nga "*nagaari ang mga hari ug nagatukod og hustisya ang mga magmamando"* (Prov. 8:15). Unsaon nimo pag pugos kanako sa pagbiya sa buhing Dios ug pagsimba sa walay kinabuhi nga bato?

Pagkahuman sa paghunahuna niini, miingon ang huwes kang Teodoro:

'Unsa imong pilion: uban kanamo o uban sa imong Kristo?'

Uban sa dakong kalipay, mitubag ang santo:

'Naa na ako, anaa gihapon, ug magpabilin uban sa akong Kristo; ikaw, buhata ang imong gusto.'

Ang huwes, sa dihang nakita nga walay makapahuyang sa determinasyon ni Theodore, gipahayag ang silot sa kamatayon.

'Teodoro,' ingon niya, 'kinsa ang dili mosunod sa awtoridad sa dagkong mga hari, dili mosugot sa dagkong mga dios, ug nagtuo kang Jesu-Cristo, nga, sumala sa mga Hudiyo, gipako sa krus ubos kang Poncio Pilato, gisugo ko nga ikaw ipahamtang sa kalayo.'

Ang sugo sa torturador dali nga gipatuman: ang iyang mga sulugoon nangolekta og daghang kahoy-panggatong gikan sa pinakaduol nga mga balay ug paliguan, nagtukod og dako kaayong siga, ug gidala si San Teodoro ngadto niini. Gipa-siga sa tanang kilid, ang siga misiga sa hayag nga kalayo. Sa paghakop niya sa pyre, naghimo si Santo Teodoro sa tanda sa krus, ug kalit lang mibaba ang Espiritu Santo ug sa taliwala sa kalayo naghatag og kabugnaw sa balaan nga martir. Ang santo, samtang nag-awit ug naghimaya sa Dios, malinawong gihatag ang iyang espiritu kaniya.

'Ug among nakita,' sumulat sa usa ka saksi sa maayong pagkamatay sa dakong martir, 'ang iyang dungganon ug balaan nga kalag nga misaka sama sa kilat paingon sa langit.'

Usa ka deboto ug birtuoso nga babaye nga ginganlan og Eusebia nangayo sa lawas sa balaan ug himayaong Dakong Martir Theodore. Sa dihang gihatag kaniya ang bililhon nga relikya sa santo, gihaplasan niya kini sa mabangong mira ug, pagkahuman niyang gilukot kini sa putli nga sudlo, gilubong niya kini sa iyang balay sa lungsod sa Euchaita[1877] , sa Metropolis sa Amasya, ug gisaulog niya ang balaang paghinumdom sa martir matag tuig. Ang balaan nga Dakong Martir ni Kristo, si Teodoro, namatay niadtong 17 Pebrero, mga tuig 306, sa paghari ni Emperador Maximiano.

Mahitungod sa milagro sa Balaang Dakong Martir Teodoro Tyron.

[1877] Ang Euchaita usa ka gamay nga lungsod nga nahimutang sa rehiyon sa Pontus, duol sa Amasya.

Pagkahuman sa anak ni Constantine the Great, si Constantius, misaka sa imperyal nga trono si Julian the Apostate[1878] . Gitalikdan niya si Kristo, nagsugod sa pagsimba sa mga diyos-diyosan, ug nagpahamtang og dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Gipanglutos ni Julian ang mga Kristohanon dili kaayo sa hayag kondili sa tago; kay wala siya kaisog nga ipailawom ang tanang Kristohanon sa malupit ug dili makatawo nga pag-antos sa hayag, kay nahadlok siya nga daghan sa mga pagano, sa diha nga makakita sa kaisog sa pag-antos sa gilutos nga mga Kristohanon, mahimong mobalhin usab sa Kristohanong pagtuo. Busa, kining walay Diyos nga emperador naghimo og plano aron hugawan sa sekreto ang mga Kristohanon. Nahibalo siya nga sa unang semana sa Dakong Kwaresma, ang mga Kristohanon nagbantay og espesyal nga pagkabalaan ug naghinulsol sa ilang mga sala. Busa gipatawag niya ang gobernador sa Constantinople ug gisugo siya, sa tibuok unang semana, nga hugawon ang mga pagkaon nga ginabaligya adlaw-adlaw sa mga merkado gamit ang dugo sa mga sakripisyo sa pag-idolo, nga kanunay nga ginlikayan sa mga Kristohanon (tan-awa Ang Mga Buhat 15:29). Gipatuman ang sugo sa hari, ug gibutang sa tanang palengke ang pagkaon nga gidalit sa mga dili motuo. Apan ang Ginoo nga Makahibalo sa Tanan, aron mapahiya ang mga pagano ug mag-atiman sa Iyang tinuod nga mga alagad, gipakyas kini nga tinago nga plano. Gipadala Niya ang Iyang balaan nga martir nga si Teodoro—nga daghang katuigan na ang milabay nag-antos alang kang Kristo ug karon nagpuyo na sa himaya sa Gingharian sa Langit—ngadto kang Eudoxio, Arsobispo sa Constantinople[1879] . Ang Balaan nga si Teodoro mitungha kang Eudoxio dili sa damgo, kondili sa tinuod, ug miingon kaniya:

'Tipuna dayon ang panon ni Cristo ug sugoa ang tanang Ortodokso nga walay bisan kinsa kanila ang mopalit og pagkaon sa merkado, kay, sumala sa sugo sa daotan nga hari, kini nahugawan sa dugo sa mga sakripisyo sa idolotriya.'

Ang obispo, nalibog, nangutana unsa ang magamit sa mga kabus, nga kulang sa igong pagkaon sa balay, imbes sa pagkaon nga gipalit sa merkado:

Mitubag ang balaan:

'Pinaagi sa paghatag kanila og kolivo, mapagaan nimo ang ilang kalisod!'

Apan nagpadayon ang obispo sa pagpahayag sa iyang kalibog, kay wala siya kahibalo unsa ang kolivo. Unya miingon si Santo Teodoro:

'Ang kolivo mao ang trigo nga giluto sa dugos[1880] . Mao kana ang ngalan sa pagkaon sa Euchaita.' Unya nangutana ang obispo sa santo:

'Kinsa ka, ug ngano kaayo ka nagpakabana sa mga Ortodoksong Kristohanon?'

Niini, mitubag ang santo:

Ako si Teodoro, usa ka martir ni Kristo; gipadala ako aron motabang kaninyo pinaagi sa sugo sa Dios.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang santo. Dali dayon gipundok sa obispo ang tanang mga Kristohanon ug gisultihan sila sa iyang nakita ug nadungog. Pagkahuman niyang nag-andam og kolivo, gipanalipdan niya ang iyang kawan gikan sa limbong sa kaaway. Ang dautang hari, sa dihang nakita nga napakyas ang iyang mga plano, dako kaayo ang iyang kaulaw ug gisugo nga dad-on sa mga merkado ang limpyo nga pagkaon. Ug ang mga Kristohanon, samtang nagpasalamat sa Ginoo tungod sa Iyang dili masukod nga kaluoy ug nagdayeg sa Balaang Dakong Martir nga si Teodoro sa Kristo, nagselebrar sa pista sa Balaang Dakong Martir sa Sabado sa unang semana sa Dakong Kwaresma, nagpanalangin sa kolivo alang sa iyang dungog ug handumanan isip pagkaon para kan-on sa mga matinud-anon. Ug sukad niadto hangtod karon, sa unang Sabado sa Dakong Kwaresma, ginabuhat sa Simbahan ang pagpanalangin sa kolivo sa handumanan sa milagro nga nahitabo sa panahon ni Arsobispo Eudoxius, ug ginadayeg si Teodoro, ang Naga-antos alang kang Kristo, aron hatagan ang mga matinud-anon og kanunay nga pahinumdom sa maloloy-on nga Pagdumala sa Dios alang sa Iyang mga sulugoon – ug sa tabang nga gihatag sa Balaang Dakong Martir Teodoro sa mga Kristohanon[1881] .

[1878] Miakyat si Julian sa trono niadtong 361 ug naghari hangtod 363. Gidako sa Kristohanong pagtuo, iyang gisalikway ang Kristiyanismo ug nibalhin sa pagano sa diha-diha nga nahimong emperador siya. Tungod niini, nailhan siya nga 'ang Apostata'.

[1879] Si Santo Eudoxio naglingkod sa Katungdanan sa Constantinople gikan sa 340 hangtod 341.

[1880] Ang Kolivo, nga nailhan usab nga kutia o sochivo, usa ka yano nga putahe. Naglangkob kini og uga nga trigo, lentehas, ug barley, nga gibabad sa tubig ug gikaon uban sa dugos.

[1881] Ang selebrasyon nga naghinumdom sa milagrosong pagpakita sa Dakong Martir Teodoro kang Arsobispo Eudoxius magsugod sa gabii sa Sabado – sa Biyernes atol sa Misa, pagkahuman sa pag-ampo gikan sa ambon. Niining panahona, ginabuhat ang pagpanalangin

Tropario, Tono 2:

Usa ka dakong haligi sa pagtuo, sa bukal sa kalayo, sama sa ibabaw sa mga tubig sa pahulay, naglipay ang balaan nga martir nga si Teodoro: kay gisunog siya sa kalayo, sama sa tam-is nga pan nga gihalad sa Trinidad. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Gikuha nimo ang pagtuo kang Kristo ingon panagang sa imong kasingkasing, gipyatpat nimo ang mga pwersa sa kaaway, O mapailubon; ug gikoronahan ka sa langitnong korona hangtod sa kahangturan, Teodoro, ingon dili mapildi.

Paghandum kang Santa Mariamna.

Kumemorasyon sa Pebrero 17

Si Santa Mariamna igsoon ni San Felipe nga Apostol. Sa pagpanumpa niya sa pagkabirhen, miapil siya sa iyang igsoon, kauban si Apostol Bartolomeo, sa dihang si San Felipe, samtang nagwali sa Ebanghelyo sa mga rehiyon sa Asia Minor, miabot sa Lydia ug Mysia[1882] . Sukad niadto, si Santa Mariamna mitabang sa mga Balaang Apostol nga sila Felipe ug Bartolomeo sa ilang mga buluhaton sa pag-apostolado ug, kauban nila, nag-antos sa tanang kalisdanan ug kasubo sa pagka-apostolado. Sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, miabot sila sa Hierapolis sa Phrygia[1883] . Dinhi, sa diha nga miabot sila – sumala sa gisaysay sa historyador sa simbahan nga si Nikiforos Kallistos base sa karaang mga tradisyon – dayon mihunong ang pagsimba sa mga dios-diosan; ang bitin, nga gihimong diyos sa mga lumolupyo sa Hierapolis, gipahawa gikan sa santuwaryo, ug kadtong nagsimba niini napuno sa kaulaw ug kasubo. Aron mapahunong ang kalampusan sa ilang pagpangwali, gisugo sa gobernador nga dakpon ug ipriso si Felipe, si Bartolomeo, ug si Mariamne. Dayon gipatay si Apostol Felipe pinaagi sa pagkrusipisyon. Sa bahin nila Mariamna ug Bartolomeo, pagkahuman sa usa ka milagrosong pagpadayag sa kasuko sa Dios batok sa gobernador sa siyudad ug sa mga pari sa echidna (nga gilunok sa yuta), sila gipagawas. Pagkahuman sa malumo niyang paghalok sa lawas sa iyang igsoon nga lalaki, nga namatay isip martir, samtang kini gikuha gikan sa krus, gidayeg ni Santa Mariamna ang Ginoo ug mibyahe aron ipangwali ang Ebanghelyo sa Lycaonia[1884] . Didto, samtang malampuson niyang gipangwali ang Ebanghelyo, siya malinawon nga namatay, nga nakakaplag og pahulay gikan sa iyang mga paningkamot.

Ang Pagkadiskubre sa mga Relikya sa Balaang Martir Mina Kallikeladas

Gisaulog kada Pebrero 17

Usa ka lumad sa Athens, si Santo Mina nakadawat og maayong edukasyon ug nailhan tungod sa iyang kahusayan sa pagsulti, mao nga gitawag siya og Kallikelados (ang Mapanultihon). Sa ilawom sa Emperador

---

sa koliva, kauban ang pagkanta sa kanon sa pag-ampo ngadto sa Dakong Martir, nga gisulat ni San Juan sa Damascus. Sa Sabado, gisugo sa Simbahan nga basahon ang usa ka eulohiya kang San Teodoro ug kantahon ang kanon ni Juan, Metropolita sa Euchaita.

[1882] Lydia ug Mysia – mga rehiyon sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[1883] Ang Hierapolis sa Phrygia nahimutang sa habagatan nga bahin sa Phrygia (sa sentral nga bahin sa Asia Minor); sa karaang panahon kini usa ka dakong siyudad, ilado tungod sa mga minahan sa marmol ug mainit nga tubig. Karon, mga ruina na lang ang nabilin dinhi, ug ang lugar nagsilbi nga dalangpanan sa mga leproso.

[1884] Ang Lycaonia usa sa mga sentral nga rehiyon sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Phrygia.

Maximinus[1885] , siya gipatay tungod sa iyang pagtuo mga tuig 313[1886] . Ang iyang mga relikyas nadiskubre atol sa paghari sa Byzantine nga Emperador Basil ang Masedoniano[1887] .

3 Marso

18 Pebrero (Daang Estilo)

Paghandum kang atong Balaang Amahan Leo, Papa sa Roma

Kumemorasyon sa 18 Pebrero

Ang dakong balaan ug magbalantay sa Simbahan sa Dios – si Leo, Papa sa Roma – lumad sa Italya; ang ngalan sa iyang amahan mao si Quintian. Sukad pagkabata, si San Leo gitudloan sa tanang matang sa kaalam sa pagtuon, nakaila sa sekular nga pilosopiya[1888] ug gitudloan sa Kristohanong mga birtud. Tungod kay nahigugma siya sa espirituhanong kinabuhi labaw pa sa kalibutanong kinabuhi, siya sa sinugdan usa ka arkidiakono[1889] ubos kang Papa Sixto III[1890] . Tungod sa iyang dakong pagkamahigpit sa kaugalingon ug pagkaputli, siya napili sa usa ka tingog, pagkahuman sa kamatayon ni Sixto, isip Primate sa Simbahan sa Roma. Ingon usa ka maayong magbalantay, si San Leo masigasig nga nag-atiman sa kawan ni Kristo, ug iyang gihalad ang iyang kinabuhi alang kanila.

Niadtong panahona, ang mabangis nga tirano nga si Attila, pangulo sa mga Huns[1891] , nga nailhan nga 'Silot sa Dios', human nakadaog sa daghang mga yuta, miabot usab sa Italya, nga nagtinguha nga laglagon kini usab pinaagi sa kalayo ug espada. Sa pagkahibalo nga walay makasukol sa makalilisang nga mananakop, si Papa Leo mitagad sa Diyos sa mainitong pag-ampo; nagpataw siya og pag-ayuno sa iyang kaugalingon ug nangayo og tabang sa Balaang Punong mga Apostol nga sila San Pedro ug San Pablo, ug nagpakiluoy siya sa Ginoo uban sa mga luha aron panalipdan ang Iyang mga alagad gikan sa mabangis nga kaaway. Gikuha ni Santo Leo ang kaisog ug determinasyon gikan sa iyang pag-ampo, busa nagpasiya siya nga moadto sa atubangan sa manlupig aron pahupayon ang iyang kasuko ug pugngan ang iyang kalagot, andam, kon kinahanglan, nga ihalad ang iyang kinabuhi alang sa iyang kawan. Pinaagi sa maalamon, mapanultihon, ug gikan sa Diyos nga giinspirar nga mga pulong, gisultihan niya si Attila ug giusab siya gikan sa usa ka mabangis nga lobo ngadto sa usa ka malumo nga

---

[1885] Kini nagtumong, siyempre, kang Maximinus Daza, nga naghari sa Syria ug Ehipto gikan sa 305 hangtod 313.

[1886] Tan-awa ang detalyadong salaysay niini sa Mga Kinabuhi sa mga Santo para sa ika-10 sa Disyembre.

[1887] Ang Emperador nga Byzantine nga si Basil I ang Macedon naghari gikan sa 867 hangtod 869.

[1888] Ang termino nga *'ekstrenal nga pilosopiya*' nagtumong sa mga buhat sa mga paganong pilosopo – Plato, Aristotle, Pythagoras ug uban pa – mao kadtong mga manunulat nga, sa aspeto sa pagtuo, naa sa gawas sa Simbahan ni Kristo.

[1889] Ang arkidiakono mao ang pangunang o punoang diakono. Adunay usa ka arkidiakono sa matag eparquiya. Sa unang Simbahan, gihatagan og dakong dungog ang katungdanan sa arkidiakono, ug ang arkidiakono usa sa mga tawo nga labing duol sa obispo. Ang mga arkidiakono kasagaran mapili nga mga obispo, sama sa makita sa mga ehemplo ni San Atanasio ang Dako, ni Leo, Papa sa Roma, ug sa daghan pa. Sa karon, ang termino nga 'archdeacon' gigamit sa mga senior nga hierodeacon, mao ang mga diakon nga monghe sa dagkong monasteryo—labi na sa mga stauropegial—ug sa mga katedral. Kini nga titulo naghatag lamang og dungog nga ranggo, dili og awtoridad, kay ang arkidiakono dili ang ulo sa mga diakono, kondili ang una sa taliwala nila sumala sa posisyon sa ministeryo ug sa mga tigum.

[1890] Si Papa Sixto III nagdumala sa Katungdanan sa Roma gikan sa 432 hangtod 440

[1891] Ang mga Hun usa ka katawhang Asyano nga misalakay sa Europa sa katapusan sa ika-4 nga siglo ug nagdala og dakong kadaut didto, naglaglag sa mga siyudad ug tibuok gingharian. Sa Europa, gitukod sa mga Hun ang ilang base sa walog sa Suba sa Tisza, usa ka sanga sa Danube, sa karon nga Upper Hungary. Ang paghari ni Attila (433–454) nagrepresentar sa kinatumyan sa gahum sa mga Hun. Gipabilin ni Attila ang emperador sa Byzantine sa kanunay nga kahadlok, gipugos siya sa pagbayad og dako nga buhis ug paghatag sa mga Hun sa tanang yuta sa habagatan sa Danube. Niadtong 440, si Attila, nga nag-una sa usa ka hukbo nga 500,000 ka sundalo, misulong paingon sa kasadpan. Wala'y bisan unsa gawas sa kalayo ug espada nga makababag kaniya; nilabay siya sa tibuok Alemanya hangtod sa Rhine, unya mitabok sa suba ug gipangguba ang daghang mga lungsod. Apan sa habagatan sa Pransya, napugngan siya ug napugos nga mobalik sa Alemanya. Niadtong 452, mihimo siya og bag-ong paglusob – kining higayona sa Italya. Ang Roma ug ang tibuok Italya naa sa katalagman nga mahulog sa kamot sa ilang mga kaaway; apan mihunong si Attila sa iyang malampusong pag-uswag ug, pagkahuman sa pakig-negosasyon kang Papa Leo ang Dako, mibalik siya. Dili madugay pagkahuman niining kampanya, namatay si Attila.

karnero; Ang makahadlok ug dili mapugngan nga mandirigma mitingog nga mapainubsanon ug malumo sa mga pulong sa sulugoon sa Dios, namangha sa iyang dignidad isip obispo ug nabighani sa pagkabalaan sa iyang dungganong nawong. Pagkahuman natuman ni Attila ang tanang tinguha ni San Leo, mibiya siya gikan sa utlanan sa Italya paingon sa iyang kaugalingong yuta.

Ang mga kumander ni Attila nangahibulong kaayo sa kadali ug katingalahang pagbag-o ni Leo kang Attila gikan sa usa ka mabangis nga prinsipe ngadto sa usa ka mapainubsanon; nangutana sila kang Attila:

'Ngano man nga nahadlok ka sa usa ka Romanong walay armas? Ngano man nga mituman ka kaniya? Ngano man nga, daw napildi ka, nilayas ka, nga gibyaan ang daghang bahandi sa Italya?'

'Wala ninyo makita ang akong nakita,' tubag ni Attila kanila, 'apan nakita nako ang duha ka anghel nga lalaki nga nagtindog sa matag kilid sa Papa (sila mao ang balaang pangunang mga Apostoles nga sila Pedro ug Pablo); Sa ilang mga kamot nagkupot sila og mga gipahugot nga espada ug gipanghulga ko nila sa kamatayon kon dili ko mosunod sa labawng pari sa Dios.

Mao kana ang dakong balaan sa Dios, si Leo, nga nagpahinabo og kahadlok dili lamang sa kasingkasing sa mga dili makita nga kaaway, kondili bisan sa mga makita; gihigugma siya pag-ayo sa iyang mga karnero, ug alang kanila wala siya mahadlok nga moatubang sa makalilisang nga mananakop, andam bisan pa nga mag-antos sa iyang kamot kon kinahanglan.

Sa iyang pagka-episkopo, misunod sa heretiko nga si Nestorius[1892] , si Eutyches, ang arkhimandrita sa Constantinople, ug si Dioscorus, ang Patriarka sa Alexandria[1893] , mitumaw isip walay-hiya nga mga mapangbinuang nga nagsagol sa duha ka kinaiya ni Kristo nga atong Ginoo—ang pagka-Diyos ug ang pagka-tawo—ngadto sa usa. Pinaagi sa ilang heresiya, ilang dakong gipahasol ang Simbahan sa Dios. Pagkahuman nila pag-organisar sa ilang dili matarong nga konseho[1894] sa Efeso[1895] , ilang dili matarong nga gisilotan ug gipahirapan si San Flaviano, Patriarka sa Constantinople, ang tigpanalipod sa Ortodoksiya, ug nagdala og dakong kadaut sa mga Ortodokso. Niadtong panahona, si Santo Papa Leo nagpaningkamot pag-ayo sa pagpalig-on ug pagpahilum sa Simbahan, nga ginaburug-an sa mga heretiko; nagsulat siya sa mga emperador, una kang Teodosio[1896] , unya kang Marciano[1897] , nga nag-awhag kanila sa pagtigum og usa ka Ekumenikal nga Konseho. Sa katapusan, sa paghari ni Marcian ug Pulcheria, gitigum ang usa ka Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon[1898] – ang ika-upat sa ihap – batok kang Eutyches ug Dioscorus, nga nagtudlo sa usa ka kinaiya, usa ka operasyon ug usa ka kabubut-on sa Kristo nga Ginoo ; kining konseho gitambongan sa 630 ka balaang amahan[1899] . Ang Iyang Kasantosang Papa Leo wala makatambong niining konseho – tungod sa gitas-on sa biyahe ug sa iyang katigulangon, ug tungod kay imposible alang kaniya ang pagbiya sa Italya tungod sa kanunay nga pagsulong sa kaaway sa nasud niadtong panahona; busa gipadala niya ang iyang mga representante: ang mga obispo Paschasius ug Lucentius, ug ang mga presbiterio Boniface ug Basil. Sa panahon sa mga debate uban sa mga heretiko sa maong konseho, daghan ang gikupot sa lawom nga pagduha-duha; busa, sa sugo sa mga balaang amahan, ingon tubag sa mga pagsupak sa mga heretiko, gibasa ang usa ka sulat gikan kang San Leo, Papa sa Roma; kini gisulat ngadto sa kanhi Patriarka sa Constantinople, si San Flavian, nga mao ang nagpatawag kaniadto sa Lokal nga Konseho sa Constantinople batok kang Eutyches. Gisulti nga kini nga epistola giusab ni San Pedro, ang Punong Apostol

---

[1892] Si Nestorio, Patriarka sa Constantinople, nga nagdumala gikan sa 428 hangtod 431, mitudlo sa heretikal nga doktrina nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, apan usa ka tawo, anak ni Jose ug Maria, nga, tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios, ug nga nagluwas kanato dili pinaagi sa usa ka makaluwas nga kamatayon, kondili pinaagi sa iyang mga pagtulon-an ug sa ehemplo sa iyang kinabuhi. Tungod niining heresiya, si Nestorius gipahawa sa Simbahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho ug namatay sa pagkabannaw niadtong 436.

[1893] Gipangulo niya ang Patriarkal nga Katungdanan sa Alexandria gikan sa 444 hangtod sa 451.

[1894] Efeso – usa ka siyudad sa kasadpang baybayon sa Asia Minor, nga sa sinugdan mao ang sentro sa mga koloniyang Griyego sa Asia Minor, ug sa panahon sa imperyo usa sa mga nag-unang siyudad sa Asia Minor. Ang Balaang Apostol Juan nga Teologo gigugol ang nahibilin niyang kinabuhi sa Efeso ug didto namatay; ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon usab didto.

[1895] Nahitabo kini niadtong tuig 449.

[1896] Naghari siya gikan sa 408 hangtod sa 450.

[1897] Naghari siya gikan sa 460 hangtod sa 467.

[1898] Ang Calcedonia – usa ka suburbio sa Constantinople – nahimutang atbang niini, sa baybayon sa Asya sa Bosphorus.

[1899] Ang konseho gibuksan niadtong 8 Oktubre 451.

mismo, sa iyang kaugalingong apostolikong kamot; makit-an nato ang ebidensya niini sa *Limonar* ni San Sophronius sa Herusalem:

'Si Abba Mina,' sumulat ni Santo Sophronius, 'ang abbot sa monasteryo nga nailhan nga Salamana, nga nahimutang duol sa Alexandria, nagsulti kanamo nga nadungog niya ang mosunod nga sugilanon gikan kang Abba Eulogius, Patriarka sa Alexandria.' 'Pag-abot nako,' matud ni Evlogius, 'sa Constantinople, nagpuyo ko uban ni Maestro Gregorio, ang arkidiakono sa Simbahan sa Roma, usa ka tawo nga talagsaon ug matinud-anon gayud, ug kanunay ko siyang nakig-istorya. Siya ang nagsulti kanako mahitungod sa labing bulahan ug labing balaan nga si Leo, Papa sa Roma: nakasulat sa Simbahang Romano nga ang mosunod nahitabo mahitungod kaniya: sa dihang misulat si Santo Leo og sulat kang Santo Flaviano, Obispo sa Constantinople, batok sa daotan nga si Eutyches ug Nestorio, gibutang niya kini nga sulat sa lubnganan sa Punong Apostol nga si Pedro, ug siya mismo, uban sa pag-ampo ug pagpuasa, nangayo sa tabang niining Apostol:

'Kung ako, isip usa ka tawo, nasayop sa bisan unsang paagi o napakyas sa pagpatin-aw sa usa ka butang nga klaro, nan ikaw, nga gisaligan sa Simbahan ug niining Katungdanan sa Ginoong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, tukia kini.'

Paglabay sa kap-atan ka adlaw, samtang nag-ampo siya, mipakita kaniya ang Apostol ug miingon:

'Gibasa ko kini ug gisakto.' Gikuha ni Leo ang iyang sulat gikan sa lubnganan ni Beato Pedro, gibuksan kini ug nakita nga gisakto sa kamot sa Apostol. Mao kini ang gisulti kanato ni Santo Sopronio

Sa dihang gibasa kining sulat ni Santo Papa Leo sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, ang tanang balaang amahan misinggit:

'Ang Balaang Apostol Pedro nagasulti pinaagi sa baba ni Leo.'

Busa, gibase sa mga Amahan sa Konseho ang ilang mga paghukom sa sulat ni San Leo ug, pinaagi niini nga sulat, napahiya nila ang mga heretiko. Dili lang niadto, kondili usab pagkahuman niini, kining epistola, nga nagpamatuod sa Ortodoksiya ug nagpahilom sa mga heretiko, gihatagan og dakong pagdayeg sa mga balaang Amahan ug, lakip sa uban, sa maong Bulahang Eulogius, Patriarka sa Alexandria. Kining si Eulogius, samtang ang mga heretiko kusganong nagpasipala sa epistola ni Leo ug nagkontra sa gisulat niini, lig-on kini niyang gidepensa; tungod niini, siya nakapahimuot kang Santo Leo, nga niadto nangibulag na sa kinabuhi ug nagtindog na sa atubangan sa Dios uban sa mga balaan.

Si Santo Sophronius mismo ang nagasaysay niini: 'Si Santo Teodoro, Obispo sa siyudad sa Darna sa Libya[1900] , nagsulti kanamo sa mosunod: sa dihang ako pa usa ka cubicularius[1901] sa balaan nga Patriarka Eulogius sa Alexandria, ako nakakita sa usa ka damgo og usa ka tawo nga balaan ug masidlak ang dagway, nga miingon kanako: "Sultihi si Patriarka Eulogius bahin kanako."'

Nangutana ko:

'Kinsa ka, Imong Eminensya, ug unsaon ko paghisgot kanimo?'

Mitubag siya:

'Ako si Leo, Papa sa Roma.'

Sa pagsulod nako sa atubangan ni Patriarka Eulogius, miingon ko kaniya:

'Ang Iyang Kasantidad ug Pinakabendisyon nga Papa Leo, ang Primate sa Roma, gusto ka makita.'

Pagkadungog niini, dali nga mitindog si Patriarka Eulogio ug migawas aron masugat siya; pagkahuman sa pag-ampo, naghalokay sila ug naglingkod. Unya miingon ang Bulahan nga si Leo kang Santo Eulogio nga Patriarka:

'Nasayud ka ba ngano nga mianha ko aron makita ka?'

Mitubag siya:

'Dili.'

Miingon kaniya si Leo:

'Miabot ako aron magpasalamat kanimo sa maayo ug kusganong pagpanalipod sa akong sulat, sa pagpatin-aw sa akong gipasabot, sa pagpahilom sa mga heretiko pinaagi niini, ug sa ingon nga pagpatin-aw sa akong sulat,

---

[1900] Libya – usa ka probinsya sa Amihanang Aprika, nga nag-utlanan sa Ehipto, misabwag paingon sa kasadpan gikan niini sa baybayon sa Dagat Mediteranyo ug paingon sa sulod sa Aprika.

[1901] Cuvicularis – usa ka tig-andam sa higdaanan o kamara.

nga akong gisulat sa akong igsoon nga si Flavian, Patriarka sa Constantinople, aron supakon ang dautang mga heresiya ni Nestorius ug Eutyches: Busa, hibaloa, igsoon, nga dili lang ako ang naningkamot ug nagpaningkamot pag-ayo sa sulat nga kini, apan gibasa ug giusab usab kini sa balaan nga Punong Apostol nga si Pedro, ug labaw sa tanan, gipanalanginan kini ni Kristo nga atong Dios—ang Kamatuoran nga atong gipangwali.

Nakita ko kini nga panan-awon (sama sa gisaysay ni Obispo Theodore) dili lang kausa, kondili kaduha ug katris: ang mga bulahan nga Amahan—Leo ug Eulogius—nagpakita sa akong espirituhanong mga mata sa tulo ka higayon ug nag-istorya sa usag usa; gisaysay nako kini nga panan-awon, nga gihulagway tulo ka beses, kang Santo Eulogius. Pagkadungog niini, napuno sa paghilak si Santo Eulogio ug, samtang gipalapad niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, nagpasalamat siya sa Dios, nga nagaingon:

'Nagpasalamat ako sa Imong dakong kaayo ug dili masukod nga pagkamaayo, Ginoong Kristo among Dios, nga giisip Nimo ako, bisan dili takos, takos nga mahimong magtutudlo sa Imong kamatuoran ug, pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga sulugoon, Pedro ug Leo, gipaboran Nimo nga dawaton ang akong mapainubuson nga paningkamot, sama sa duha ka sensilyo nga tanso sa balo nga babaye[1902] .'

Mao kana ang salaysay ni Sophronius. Ang panan-awon nga gihulagway dinhi nahitabo daghang katuigan pagkahuman sa kamatayon ni San Leo, kay si San Eulogius nabuhi pa sa ulahi, sa panahon sa paghari sa mga emperador Maurice ug Phocas[1903] , samtang si San Leo, Papa sa Roma, namatay na sa sayo pa, sa panahon sa paghari sa hari nga pareho usab og ngalan, si Leo ang Dako[1904] .

Mao kini ang nahibal-an bahin sa katapusang mga adlaw sa kinabuhi ni San Papa Leo:

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad ug sa pagduol sa katapusan sa iyang kinabuhi sa yuta, gipahibalo si San Leo sa Diyos nga ang iyang mga kakulian sa pagkatawo pasayloon. Nahitabo kini sa mosunod nga mga kahimtang: Si Papa Leo nagpuyo og kap-atan ka adlaw sa lubnganan sa Balaang Apostol Pedro sa pag-ampo ug pag-ayuno, naghangyo sa Balaang Apostol nga hangyoon ang Ginoo nga ang Labaw nga Maloloy-on nga Dios pasayloon ang iyang mga sala; pagkahuman sa kap-atan ka adlaw, mipakita kaniya ang Balaang Apostol Pedro ug miingon:

Nag-ampo ko alang kanimo, ug napasaylo na ang tanan nimong mga sala, gawas lang sa mga sala nga imong nabuhat samtang nag-ordena ka sa uban isip pari. Motubag ka lang niini: kung balaodnon ba ang imong pag-ordena sa bisan kinsa o dili.

Pagkahuman niining pahibalo, gipasiugda ni San Leo ang iyang pag-ampo, gilalom ang iyang pagpuasa, ug gidaghan ang iyang paghatag og limos, nagahilak sa kasakit sa iyang kasingkasing hangtod nakadawat siya sa kahupayan sa hingpit nga pagpasaylo. Unya, pagkahuman niyang giandam ang iyang kaugalingon sumala sa angay alang sa iyang pagpanaw, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Dios ug miapil sa han-ay sa mga balaan nga nanguna kaniya, ang mga dagkong hierark ug magtutudlo[1905] ; uban kanila siya karon nagtindog sa atubangan sa trono ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya ug gisaulog uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[1902] Tan-awa usab*: 'Ug si Jesus mitindog atbang sa kaban sa templo ug nagtan-aw samtang ang mga tawo nagbutang og kuwarta sa kaban sa templo. Daghang mga adunahan ang nagbutang og dagkong kantidad'* (Marcos 12:41–44).

[1903] Ang Emperador Maurice naghari gikan sa 582 hangtod sa 602. Ang Emperador Phocas naghari gikan sa 602 hangtod sa 610.

[1904] Ang Bizantino nga Emperador San Leo I naghari gikan sa 457 hangtod sa 474.

[1905] Si Santo Leo, Papa sa Roma, namatay niadtong 461. Ang iyang mga relikya nagapahulay sa kapilya nga gipahinungod kaniya sa Basilika ni San Pedro sa Vatican. Nabilin kang Papa Leo ang hapit usa ka gatos ka sermon ug hangtod sa 140 ka sulat—mahitungod sa mga hilisgutang dogmatiko ug moral. Ang tanan niini nga mga sinulat gipasiugdahan sa espiritu sa hugot nga ortodoksong doktrina. Busa, sa iyang bantog nga sulat kang Flavian, Patriarka sa Constantinople, sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, gipadayag ni San Leo ang mosunod nga mga hunahuna bahin sa Inkarnasyon sa Dios: 'Gikuptan sa Pagkadiyos ang among kahuyang nga walay pag-usab sa kinaiya sa bisan asa niini. Ang tinuod nga Dios nagpakita sa tinuod ug hingpit nga kinaiya sa usa ka tinuod nga tawo, hingpit nga nagpanag-iya sa tanan nga angay Niya ug hingpit nga nagpanag-iya sa tanan nga angay nato. Ang tawo wala malaglag sa kadungganan sa Pagkadiosnon. Ang duha ka kinaiya naglihok, sa ilang panag-uban, sa paagi nga angay sa matag-usa." Ang moral nga pagtulon-an ni Papa Leo angay usab hatagan og espesyal nga pagtagad. Kanunay nga gihangyo ni San Leo ang iyang mga parokyano sa pagbuhat og mga buhat sa kalooy. Ang katungdanan sa kalooy, matod niya, dili matino sa kadak-on sa mga gasa kondili sa disposisyon sa kasingkasing. Ang mga dato mismo ang kinahanglan mangita sa mga kabus ug tabangan sila. Ang Dios nagahatag og bahandi aron kini modagayday ngadto sa mga kabus. Sa paghisgot sa pag-ampo, gihangyo ni San Leo ang mga tawo nga mangayo og tabang pinaagi sa pag-ampo sa mga santo ug gisugo sila nga magdayeg sa mga balaang relikya.

Kontakion, Tono 3:

Nalingkod sa himayaong trono sa pagka-pari, ug gipahilom ang mga dila sa mga leon pinaagi sa imong mga pulong, gipadayag nimo ang kahayag sa langitnong kinaadman sa imong panon pinaagi sa mga dogma sa Balaang Trinidad nga giinspirar sa Dios. Tungod niini, gipadayeg ka isip usa ka langitnong katiwala sa grasya sa Dios.

Paghinumdom sa atong balaang amahan Flavian nga Kumpesor, Patriarka sa Constantinople

Kumemorasyon sa ika-18 sa Pebrero

Mga Buhat

• Epistola ni Flavian, Arsobispo sa Constantinople, kang Leo, Papa sa Karaan nga Roma, mahitungod sa mga sayop ni Eutyches nga walay pagtuo

• Usa ka kopya sa (pahayag sa) pagtuo ni Flavian, Obispo sa Constantinople, nga gisulat sa iyang kaugalingong kamot ug gipresentar sa Emperador sa dihang gihangyo siya

• Epistula ni Flavian, Arsobispo sa Constantinople, kang Leo, Arsobispo sa Balaang Simbahang Romano

Ang atong labing balaan nga amahan nga si Flavian sa sinugdan usa ka diakono ug pari sa balaan ug dakong Simbahan sa Constantinople[1906] ; unya, pagkahuman sa kamatayon sa labing balaan nga Patriarka Proclus, gipataas siya sa katungdanan sa patriarka tungod sa iyang walay sala ug maka-Diyos nga kinabuhi. Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Bata ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Pulcheria. Ang emperador adunay usa ka eunuko nga ginganlan Chrysaphius, nga puno sa limbong ug dautang buot; tungod kay usa siya ka heretiko ug nasayud nga si Flavian matinud-anon ug lig-on sa Ortodoksong pagtuo, dili siya ganahan kang Flavian ug gisupak ang pagtudlo sa santo sa pagka-patriyarka sa tanang paagi nga mahimo. Sa dihang, bisan pa sa iyang pagsupak, gipahimutang si Santo Flaviano isip Patriarka, misugod si Chrysaphius sa pagpangita og bisan unsang pasangil aron makadaot sa Patriarka. Ug siya labing maalamon sa iyang malimbungong mga plano, kay pinalabi siya sa hari ug adunay dakong gahum.

Gamit ang iyang impluwensya sa hari, dali ra kaayo nakakaplag si Chrysaphius og pasangil aron pukawon ang kasuko sa hari batok sa balaang patriyarka. Sumala sa eklesiastikal nga historyador nga si Nikephoros[1907] , napangumbinsi niya ang hari nga magpadala og mensahe sa patriyarka, nga nagsugo kaniya, isip bag-ong gitudlo nga patriyarka, nga mag-andam og usa ka gasa para sa hari nga angay sa iyang kaharianong dignidad. Busa, si Balaan nga Patriarka Flavian, nga nagluto og mga tinapay gikan sa pinong harina, gipadala kini nga gasa sa Tsar alang sa iyang panalangin—usa ka gasa nga takus gayud sa kamot sa Tsar. Apan, gisalikway ni Chrysaphius kining mga tinapay, nga miingon nga ang Patriarka unta dili tinapay ang angay ipadala sa Tsar, kondili bulawan. Mitubag ang Kabanalan sa Patriarka pinaagi sa iyang mga sugo nga wala siya'y ingon ana nga gasa.

'Wala koy bulawan,' matod niya, 'kay gisalikway nako ang tanang bahandi ning kalibutan. Unsaon nako paghatag og bisan unsa gikan sa bahandi sa Simbahan? Apan ang pilak ug bulawan sa Simbahan iya sa Dios, ug dili angay ihatag sa bisan kinsa gawas sa mga kabus – usa ka kamatuoran nga sigurado nakong nahibaloan ni Chrysaphius.'

Apan, sumala sa giingon sa historyador Evagrius[1908] , sa dihang misugod si Chrysaphius sa pagpugos pag-ayo aron ipadala ang usa ka bililhon nga gasa, gipadala siya sa patriyarka og pipila ka bulawanong sudlanan nga

---

[1906] Kini, siyempre, nagtumong sa Simbahan ni Santa Sofia, ang Kaalam sa Dios – ang katedral sa kapital, diin natukod ang lingkuranan sa mga Patriyarka sa Constantinople.

[1907] Nagpasabot usab kini kang *Nikiforos Kallistos,* usa ka monghe sa Monasteryo ni Santa Sofia sa Constantinople, nga namatay mga tuig 1350; ang iyang *Kasaysayan sa Simbahan* naglangkob sa yugto hangtod sa kamatayon sa Bizantinong Emperador nga si Phokas (611).

[1908] *Si Evagrius Scholasticus,* ang awtor sa kasaysayan sa simbahan nga naglangkob sa panahon gikan sa 431 hangtod 594, tali sa 537 ug 594.

gikuha gikan sa halaran; pinaagi niining gasa, gusto sa patriyarka nga pakaulawan si Chrysaphius ug ipadayag ang iyang dili mapugngan nga kahiligon sa bulawan.

Misuko kaayo si Chrysaphius ug misugod sa pagpukaw sa emperador batok sa patriyarka, nga nag-ingon nga ginahimakak sa bag-ong gitudlo nga patriyarka ang iyang awtoridad. Apan kining traydor nga kortesano wala kaayo makadaot sa Patriarka, kay ang debotong Emperatris Pulcheria, igsoon ni Emperador Theodosius nga nagdumala niadto sa tibuok Griyegong Imperyo, mitindog isip manalipod sa Patriarka, nagdepensa niining walay sala ug balaan nga tawo. Nagsugod usab si Chrysaphius sa pagplano batok sa debotong si Pulcheria, nga malimbungon niyang gipabalik ang Reyna Eudoxia batok kaniya, sama sa gisaysay sa kinabuhi ni Santa Pulcheria. Nakaamgo pa gani si Chrysaphius nga mapahawa ang igsoon sa emperador gikan sa palasyo ug wagtangon ang iyang gahum. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi: Si Emperador Theodosius, sa tambag sa iyang asawa nga si Eudoxia ug ni Chrysaphius, gusto nga ang Patriarka mopangumbinsi sa iyang igsoon nga mopasa sa mga panata sa pagka-monasto, nga naglaum nga sa ingon niini matangtang siya sa imperyal nga awtoridad. Busa, usa ka konseho ang tinago nga gitigum sa Emperador, diin giimbitar usab ang Kabanalan nga Patriarka; sa konseho, nagpakaaron-ingnon ang Patriyarka nga matuman niya ang tinguha sa Emperador, apan sa iyang kasingkasing wala siya mouyon niini, kay giisip niya nga dili husto ang pagtangtang kang Pulcheria sa pagdumala sa Griyegong estado; siya nailhan tungod sa iyang kinaadman, pagka-maampingon, pagkabirhen ug pagkabalaan, nga mipuli sa inahan sa Emperador sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan sa iyang pagkabata, ug, labaw pa, usa siya ka tigdepensa sa pagkamatinud-anon ug usa ka maalamon nga magmamando sa estado. Tungod sa pagrespeto ug pagdayeg kang Pulcheria, si Santo Flavian tinago nga gisultihan siya sa tanan nga nahitabo sa tinago nga konseho sa Tsar. Unya ang debotong prinsesa Pulcheria, sa pagkahibalo sa pagkasukot tali sa reyna ug ni Chrysaphius ug sa pagtan-aw sa tinguha sa iyang igsoon, siya mismo ang mibiya sa pagdumala sa gingharian, mibiya sa mga kwarto sa hari ug sa siyudad, ug misulod sa hilom nga pag-inusara. Pagkahuman niini, ang malimbungon nga si Chrysaphius, pagkahuman sa paghulat sa paborableng higayon, misugod pag-usab sa pagplano batok sa Labawng Balaan nga Patriarka Flavian, gipukaw ang kaugalingon sa hari batok kaniya ug miangkon nga wala niya mapreserbar ang sekreto sa hari ug nagpabor kang Pulcheria imbis sa hari. Kay dali ra kini nahibal-an sa tanan nga gisultihan sa patriarka si Pulcheria mahitungod sa tinguha sa hari. Sa ingon niini, malampuson si Chrysaphius sa pagpahungaw sa Emperador batok kang Patriarka Flavian.

Niadtong panahona, ang Arkimandrita Eutyches nagpuyo sa Constantinople; nakaila siya tungod sa iyang mga blasfemong pagtulon-an, kay gihiusa niya ang duha ka kinaiya sa atong Ginoong Jesu-Kristo—ang pagka-divino ug pagka-tawo—ngadto sa usa ka kinaiya. Kining si Eutyches mao ang espirituhanong amahan ni Chrysaphius, kay siya ang iyang ninong sa balaan nga pagbunyag. Pagkahuman sa pagtigum sa Lokal nga Konseho sa[1909] sa Constantinople, gitawag ni His Holiness Patriarch Flavian si Eutyches aron siya makapahayag sa iyang pag-ako sa atubangan sa tanan. Apan misalikway si Eutychius sa pag-apil sa konseho, ug naghimo og lain-laing pasangil aron ipasabot ang iyang pagduha-duha: usahay miingon siya nga dili niya mabilin ang iyang monasteryo, sama sa usa ka lubnganan, tungod kay nanumpa siya niini; sa ubang panahon miingon siya nga tigulang na siya ug grabe ang sakit. Bisan pa niana, ang Iyang Kasantosohan ang Patriarka kanunay nga nagpadala og mga archimandrite, mga presbiterio ug diyakono, nga malumo siyang giimbitar sa konseho, gibuhat ang tanan nilang makakaya aron siya makahinulsol, ug naningkamot nga siya publikong mosalikway sa iyang mga heretikal nga pagtulon-an ug mobalik sa Balaang Ortodoksong Simbahan, sa paglaum nga ang uban, nga mosunod sa iyang ehemplo, mobiya sa ilang mga sayop ug mobalik sa tinuod nga pagtuo. Pagkahuman sa daghang paghangyo lang misugot si Eutyches, ug bisan pa man nga nagduha-duha, sa pag-apil sa konseho. Sa iyang pagpadulong sa konseho, una siyang miadto sa mga kwarto sa hari, nangayo og proteksyon ug tabang gikan sa emperador. Pinaagi kang Chrysaphius, iyang gihangyo ang emperador nga magpadala og piniling mga dignitaryo ug pipila ka sundalo uban kaniya paingon sa konseho. Gipadala sa hari ang patrician nga si Florentius ug uban pang mga dignitaryo, kauban ang mga sundalo, aron kauban si Eutychius. Busa mibiyahe si Eutychius paingon sa konseho sama sa usa ka pakig-away, napalibotan sa mga sundalo ug mga dignitaryo sa hari. Gipadala sa mga dignitaryo ang balita ngadto sa mga amahan sa konseho:

[1909] Niining tuiga 448.

'Dili kami mismo motambong sa konseho, ug dili usab namo tugutan si Eutyches nga motambong, gawas kon sauna pa ninyo namo saad nga buhian ninyo siya gikan sa asembleya isip usa ka gawasnong tawo.'

Gitagad sa mga amahan nga mitigum sa konseho ang ilang saad. Sa dihang mitungha si Eutyches sa atubangan sa konseho, una nga gibasa ang iyang mga libro—nga puno sa mga heretikal nga doktrina, nga iyang gipadala sa nagkalain-laing mga monasteryo ug pinaagi niini gidala niya ang daghan sa iyang makadaot nga sayop—. Unya, human sa taas nga paglikay-likay ni Eutyches, gipugos siya sa mga Amahan sa Konsilyo nga ipahayag sa pulong ang iyang pag-ako. Miingon si Eutyches:

'Gikumpisal ko nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo adunay duha ka kinaiyahan sa wala pa ang Iyang Inkarnasyon, apan pagkahuman sa Inkarnasyon usa ra ka kinaiyahan ang naa Niya[1910] .'

Unya, gipangayo sa mga Amahan nga naa sa konseho nga iyang isalikway ang iyang mga heretikal nga pagtulon-an ug dawaton ang mga dogma sa Ortodoksiya, apan misalikway siya sa pagbuhat niini sa atubangan sa tibuok konseho, nga gitambongan sa katorse ka obispo, baynte-tres ka archimandrite ug kadaghang mga presbiter ug diakon. Tungod niini, ang Iyang Kabanalan Flavian ug ang tanang balaang mga Amahan nga anaa sa konseho gipahawa si Eutyches gikan sa balaan nga ministeryo ug gisulat ang mosunod nga dekreto: Si Eutyches, kaniadto usa ka presbiterio ug arkhimandrita, nagpamatuod sa iyang mga naunang sinulat ug sa iyang karon nga pasalitang pag-angkon nga siya nag-ambit sa erehiya ni Valentinus ug Apollinaris[1911] ; matibayong nagsunod sa mga sayop niining mga heretiko, wala siya maminaw sa among mga pagdasig ug, gisalikway ang tinuod nga doktrina, misalikway sa pagsunod sa mga ortodoksong dogma. Busa, kami, nga nagahilak ug nagasubo sa iyang katapusang pagkaguba, nagpasiya, sa ngalan sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga iyang gisal-ut, nga wagtangon siya sa pagka-pari, sa iyang awtoridad sa monasteryo, ug sa among pakig-ambit. Ipahibalo kini sa tanan nga makig-istorya o mubisita kaniya sa umaabot; ipahibalo kanila nga sila magdala og silot sa ilang kaugalingon ug mahimong sakop sa ekskomunikasyon, tungod kay wala sila molikay sa iyang mga sayop.'

Kining sulat gipirmahan ni Flavian, Obispo sa Bag-ong Roma[1912] , ingon man usab sa tanang uban pang mga obispo ug mga arkhimandrita.

[1913]Pagkahuman siya matangtang sa katungdanan, nangayo si Eutychius og suporta sa imperyal nga korte, kay dako kaayo ang natabang kaniya sa impluwensyal nga si Chrysaphius sa tanang butang. Kining malimbungon nga eunuko nagpuno sa dakong kasuko ug kalagot batok kang Kabanalan Flavian; naningkamot siya sa tanang paagi aron patalsikon ang balaan nga arkipastor gikan sa iyang trono, kay pinaagi niini gusto niya nga panimalos kang Eutyches ug, labi na gayud, maghimo og kasamok kang Pulcheria, nga dako kaayo ang pagdayeg kang Santo Flavian. Gipahimuslan niya ang iyang impluwensya sa hari—nga dako kaayo nga mahimo niya ang bisan unsang iyang gusto—nagsulat si Chrysaphius og sulat kang Dioscorus, Patriyarka sa Alexandria[1914] , usa ka tawo nga makahimo sa tanang matang sa dautan, batid sa limbong, ug nailhan tungod sa iyang kawalay pagtuo; Sa iyang

---

[1910] Ang kahulugan sa mga pulong ni Eutyches klaro nga mao nga sa higayon *sa pagpanamkon*, ang duha ka kinaiya – ang pagka-Diyosnon ug ang pagka-tawo – tagsa-tagsa nga adunay independyenteng pag-eksister ug nagkalahi; apan kini usa ra ka higayon; sa pagka-Inkarnasyon sa Dios, ang pagka-Diyosnon naghiusa sa pagka-tawo, ang pagka-tawo nasuhop sa pagka-Diyosnon ug, sa Kristo, nahimong usa ka kinaiya.

[1911] Si *Valentinus* usa ka heretiko nga nagpuyo sa unang katunga sa ikaduhang siglo. Wala niya giila ang paglungtad sa lawasnong kinaiya sa Manluluwas ug busa wala niya siya giisip nga hingpit ug hingpit nga tawo. Mibuhi *si Apollinaris* sa ika-4 nga siglo. Supak kang Valentinus, nagtudlo siya nga si Kristo adunay lawas, apan aduna siyay talagsaong panan-aw bahin sa panaghiusa sa Pagkadiyosnon ug pagka-tao Niya. Tungod kay nagtuo siya nga ang usa ka hingpit nga tawo ug hingpit nga Pagkadiyos dili magkahiusa sa usa ka tawo, nagtudlo si Apollinaris nga si Kristo adunay duha ra ka bahin sa pagkatawo – lawas ug kalag – samtang ang ikatulong bahin – ang espiritu – gipakita sa Iya pinaagi sa Diyosnong Logos (ang Pulong). Busa, siya usab wala nagtan-aw kang Kristo ingon usa ka hingpit nga tawo. Eutyches adunay mga punto sa pagkasinabtanay kang Valentinus ug Apollinaris. Tungod kay, sumala sa iyang pagtulon-an, ang pagkatawo gisuhop sa Pagkadiyosnon ni Kristo, si Kristo Diyos ra, ug dili Diyos-tawo; ang Iyang pagkatawo dili na tinuod nga naglungtad, kondili usa ka imahinasyon; ug kini hapit na kaayo sa panan-aw ni Valentinus, nga nagtudlo nga ang lawas nga tawo ni Kristo dili tinuod, kondili usa ka ilusyon ra. Sa laing bahin, ang doktrina sa pagsuhop sa pagkatawo sa pagka-Diyos adunay dakong pagkapareho sa pagtulon-an ni Apollinaris nga, sa Kristo, ang labing hataas nga bahin sa tawo – ang espiritu – gipulihan sa Diyosnong Logos.

[1912] Ang Constantinople nailhan nga Bag-ong Roma.

[1913] Ang termino nga 'komites' nagtumong sa mga kauban (entourage) sa mga opisyal nga taas ang ranggo sa mga probinsya, ug sa ulahi usab sa mga kauban sa mga emperador.

[1914] Si Dioscorus, Patriyarka sa Alexandria, nagdumala sa katungdanan sa patriyarka gikan sa 444 hangtod 451.

sulat, gisulayan ni Chrysaphius nga pasigaon si Dioscorus batok kang Flavian, gisalig niya si Eutyches sa iyang proteksyon, ug nagsaad kaniya og dakong pabor gikan sa hari. Gisulat ang sulat sa ngalan sa hari, sa ngalan kinsa gisugo ni Chrysaphius ang Patriarka sa Alexandria nga tipuon ang kadaghanan sa mga obispo nga pareho og hunahuna ilawom sa iyang awtoridad kutob sa iyang gusto, molarga paingon sa Efeso sa labing dali nga panahon, ug magtigum didto og usa ka Ekumenikal nga Konseho mahitungod sa mga doktrina sa pagtuo, kay si Flavian nagpasulod og pipila ka heretikal nga spekulasyon sa Simbahan ug naglibog sa mga matinud-anon. 'Busa,' misulat si Chrysaphius, 'pasagdi si Dioscorus nga susihon ang tibuok kaso sa konseho ug tangtanga si Flavian sa iyang katungdanan; ug bahin kang Eutyches, kon mapamatud-an siyang walay sala, pasagdi siyang buhian gikan sa panumpa sa konseho ug ibalik sa iyang katungdanan.' Si Chrysaphius mismo nakuha ang Emperatris Eudoxia sa kiliran ni Eutyches, busa siya usab mitabang sa heretiko batok kang Flavian. Si Dioscorus, sa laing bahin, gidala ang Arsobispo sa[1915] , kapin sa napulo ka obispo nga pareho sa iyang panan-aw, ug usa ka archimandrite nga ginganlan og Varsuma, kauban ang 1,000 ka monghe, miabot sa Efeso. Dinhi, sa sugo sa emperador, gitigum ang usa k , nga gipangulohan ni Dioscorus, ug gisalmotan sa 128 ka obispo nga nagtigom gikan sa lain-laing nasud; Miabot usab sa maong konseho ang Kabanalan Flavian, nga gitawag aron atubangon ang paglitis. Ang emperador—o, mas tukma pa, Si Chrysaphius, sa ngalan sa hari, misulat og sulat ngadto sa comeatus nga si Elpidios ug sa uban pang comeatus nga naa didto uban sa hukbo, nga nagmando kanila nga dili pasudlon sa konseho ang mga obispo nga, kauban ni Flavian, nagkondena kang Eutyches sa Lokal nga Konseho nga gihimo sa Constantinople ug mipirma sa dekreto sa iyang pagpahawa sa katungdanan.

Sa diha nga natigom na ang maong limbong nga konseho, nga gipangulohan ni Dioscorus, mitindog si Eutyches ug gipresentar ang usa ka pag-angkon sa pagtuo nga siya mismo ang nagsulat, diin iyang gipadayag ang iyang heretikal nga doktrina, nga maalamon niyang gitago pinaagi sa malibog nga mga pulong. Sa diha nga nahuman ni Eutyches ang pagbasa sa iyang pag-angkon sa pagtuo, misangpot dayon kini sa panagbangi ug kagubot tali sa mga partisipante sa konseho: ang uban mipanalipod kang Eutyches ug miingon nga siya walay sala, tungod kay husto ang iyang pag-angkon sa balaang pagtuo, samtang ang uban mipabor kang Flavian; apan pipila ra ang mga miuyon kaniya, kay nahigugma na ang tanan sa kangitngit kaysa kahayag ug sa bakak kaysa kamatuoran, nga naningkamot sa pagpalipay sa hari sa yuta kaysa sa Hari sa langit. Si Emperador Theodosius, bisan pa matinud-anon, ingon usa ka tawo, nakasala tungod sa kawalay-hibalo, nga wala makamatngon sa limbong nila Eutyches, Dioscorus ug Chrysaphius. Ug ang mga ulahi kanunay nga nagpapaluyong sa hari pinaagi sa limbong, nga nagtinguha sa pagdakop sa iyang kalag sa ilang malimbungon nga mga bitag. Tungod sa iyang pagkawalay-hibalo, giisip sa hari ang mga heretiko nga Ortodokso ug walay duhaduha nga mitugot sa mga bakak, nga gidawat kini ingon kamatuoran, kay ang iyang maalamon nga igsoon nga babaye, ang bulahan nga Pulcheria, wala na sa iyang kiliran. Busa, human sa dugay nga mga panaglalis ug panagbangi, ang paksyon nga supak sa tinuod nga Ortodoksiya ang nidaug sa daotan nga konseho sa Efeso. Ang dili balaodnong konseho nagpahayag sa dogma nga dili duha ang kinaiya ni Kristo, kondili usa ra, ug gideklarar si Eutyches nga inosente ug tinuod nga magtutuo, bisan pa sa kamatuoran nga usa siya ka heretiko; samtang ang ortodoks ug debotong Patriarka Flavian dili matarong nga gisilotan sa konseho isip usa ka heretiko. Dili gani siya gitugotan nga makasulti bisan unsa aron ipanagang ang iyang kaugalingon. Ang Patriarka sa Alexandria, si Dioscoro, nga mao ang nangulo sa konseho, nagpahibalo nga siya gipahawa sa iyang katungdanan, gikuhaan sa iyang balaang ordinasyon, sa iyang pagka-pari ug sa tanang espirituhanong awtoridad, ug usa ka sinulat nga dekreto bahin niini ang gihimo. Dugang pa, sa kini nga dili balaodnong konseho, gidesisyonan nga ipadala ang balaang patriyarka sa pagbannaw. Unya si Onesiphorus, Obispo sa Iconium[1916] , mitindog ug, kauban ang ubang mga obispo nga kumbinsido sa pagkawalay sala ni Flavian, mituhop sa atubangan ni Dioscoro ug misugod sa pagpakisayud kaniya:

'Ayaw buhata ang imong tuyo, labing halangdong Amahan, kay si Flavian wala gyud buhata ang bisan unsa nga makatarungan sa iyang pagwagtang sa katungdanan; kon kinahanglan siya silotan, siloti siya, apan ayaw siya wagtanga sa katungdanan.'

[1915] Ang konseho gibuksan niadtong 8 Agosto 449. Gihimo kini sa maong simbahan sa Efeso diin ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho mitigum 18 ka tuig ang milabay.

[1916] Ang Iconium usa ka siyudad nga nahimutang sa usa ka hataas ug mabungahong kapatagan sa kasingkasing sa Asia Minor; kaniadto kini ang kapital sa Lycaonia, usa ka probinsya nga nahimutang sa sentral nga bahin sa Asia Minor.

Si Dioscorus, mibangon gikan sa trono ug mitindog sa plataporma sa atubangan niini, miingon:

'Bisan pa og hulgaon nila nga putlon ang akong dila, dili gihapon nako usbon ang silot.'

Unya si Arkimandrita Varsuma, usa ka suod nga kauban ni Dioscorus, misugod og kusog nga pag-ingon:

'Kinsa man ang moangkon nga adunay duha ka kinaiyahan si Kristo, pagabahinon sa duha.'

Sa dihang ang mga obispo nangayo kang Dioscorus nga ayaw paghikap kang Flavian, nangutana ang chairman:

'Asa na ang mga komites?'

Ug dayon ang mga komites, nga gipangulohan ni Elpidius ug gisundan sa daghang mga sundalo, misulod sa simbahan ug gidala ang dagkong kadena nga puthaw nga giandam para kang Santo Flavian; misulod usab ang mga monghe ni Varsuma kauban sa mga sundalo. Unya ang mga obispo misugod sa kusog nga pagdeklara:

'Si Varsuma usa ka tulisan; gipanglaglag niya ang tibuok Siria ug gidala niya ang iyang mga monghe batok kanato. Si Varsuma usa ka tulisan; anatema kang Varsuma!'

Ug misinggit si Varsuma:

'Patya ang erehe nga si Flavian, patya siya!'

Sa kalagot sa ilang kaisog, nilusot ang mga dautang tawo sa santo ug gisugdan siya og bunalan, ang uban sa ilang mga kamao, ang uban sa mga tungkod. Bisan si Dioscorus mismo nilukso kang Flavian, gilabay siya sa yuta ug gitamakan sa iyang mga tiil; gibunalan siya nila sa ingon ana sulod sa pipila ka panahon, unya gibutangan siya nila og kadena, bisan pa halos patay na siya. Gipugos ni Dioscorus ang mga obispo nga pirmahan ang usa ka dokumento nga nagdeklara sa pagtangtang ni Flavian sa katungdanan. Ang mga sumusunod kang Dioscorus mipirma dayon; apan ang mga obispo nga nakasaksi sa kawalay-katarungan ug kagubot nga nagakahitabo sa ilang atubangan misalikway sa pagpirma sa dokumento; bisan pa, ang mga armado nga sundalo nga nagbantay sa palibot sa simbahan wala magtugot kanila nga molakaw; samtang ang mga monghe sa Varsum misinggit sa kasuko ug nagpanamastamas kanila. Ug kining mga obispo gipabilin sa simbahan hangtod sa gabii, hangtod sa katapusan nga ilang gipirmahan kini nga dokumento batok sa ilang kabubut-on, tungod kay gipahadlok sila sa mga hulga. Mao kini ang katapusan sa kini nga walay Diyos nga tigum, nga nailhan sa kasaysayan nga 'robber council'.

Sa bahin sa balaan nga magtutug-an ni Cristo, si Flavian, sa ikatulong adlaw human sa pag-antos sa mabangis nga pagpanakit, iyang gisumiter ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Ginoo, Kinsa iyang gisakitang walay sala, sama ni Abel; ug busa, imbis nga ipa-exile, siya nilarga paingon sa langit. Si Anatolius[1917] napili aron mosunod kaniya isip Patriarka sa Constantinople.

Paglabay sa pipila ka panahon, napadayag ang dautang binuhatan ug pagkanilad ni Chrysaphius, busa siya gipahawa sa imperyal nga palasyo sa dili dungog nga paagi ug namatay sa dili malantawong kamatayon; si Reyna Eudoxia, nga iyang kauban sa sala, nahadlok sa kasuko ni Theodosius, mibyahe paingon sa Herusalem. Pagkahuman niini, ang emperador mismo mipangayo og matinud-anon ug dugay kang Santa Pulcheria, iyang igsoon nga babaye, nga mobalik sa palasyo ug magpadayon sa pagtabang kaniya sa mga buluhaton sa estado; sa pagtuman sa tinguha sa iyang igsoon nga lalaki, mibalik ang santa gikan sa iyang pag-inusara. Sa dili madugay pagkahuman niya pagdawat sa pagdumala sa gobyerno, gisugdan ni Santa Pulcheria ang pagpanumbalik sa Ortodoksong doktrina, ingon man usab sa dungog sa mga tigdepensa sa Ortodoksiya. Gibalhin niya ang mga relikya sa balaan nga konoesor ni Kristo, si Flavian, uban sa dakong dungog ngadto sa Constantinople[1918] . Si Dioscorus ug Eutyches, bisan pa, nga gikondena sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho nga gihimo sa Chalcedon[1919] , nagdala sa ilang kaugalingon sa walay katapusang pagkasilot. Ug ang Simbahan ni Cristo, nga wala mapildi sa mga ganghaan sa impyerno, mitubo ug nag-uswag, naghimaya kang Cristo sa Iyang duha ka kinaiyahan, nga nailhan nga usa nga walay sagol o pagbahin, gidayeg ug gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[1917] Si San Anatoliyo nagdumala sa patriyarkal nga katungdanan sa Constantinople gikan sa mga tuig 449 hangtod 458.

[1918] Nahitabo kini niadtong tuig 451.

[1919] Ang konseho gibuksan niadtong 8 Oktubre 451. Sa niining panahona, namatay na si Theodosius, ug ang trono sa imperyo sa Byzantium gipuy-an ni Marcian (naghari 450–457), nga sa dihang nahimong emperador, gipangasaw-an si Pulcheria

Paghandum kang San Agapitus nga Kumpesor, Obispo sa Synada

Gisaulog sa ika-18 sa Pebrero

Ang Kagalang-galang Agapitus natawo sa Capadocia[1920] atol sa paghari sa mga emperador Diocletian ug Maximian[1921] . Kristohanon ang iyang mga ginikanan. Sa pagkabatan-on pa lang niya, gisapnan niya ang mga panata sa pagka-monasto ug misulod sa usa sa mga monasteryo sa iyang yutang natawhan, diin nagpuyo ang kapin sa usa ka libo ka monghe. Pagkat-on niya sa mga hiyas sa kinabuhi sa monghe gikan kanila, dali nga nahimong maalamon nga magbuhat sa mga sugo sa Ginoo ang Benerable. Gidugangan niya pag-ayo ang pagpuasa, pagpangbantay, ug pag-ampo nga nakapukaw sa pagdayeg sa tanan, ug tungod sa iyang hugot nga pagka-asketiko, giila siya sa tibuok monasteryo. Nagsul-ob siya og bisti nga hinimo sa panit sa kahoy, kasagaran mokaon siya og abo imbis nga tinapay sulod sa 80 ka adlaw, wala magkatulog, ug, sa pagpasidungog ug pagtawag sa tanang monghe sa monasteryo nga iyang mga magtutudlo, naningkamot siya nga mosilbi kanila pinaagi sa nagkalain-laing katungdanan sa pagka-monghe. Tungod sa ingon nga mga buhat, gihatagan sa Ginoo ang Reverendo og grasya sa paghimo og milagro. Pinaagi sa pag-ampo, usa ka higayon gipatay niya ang usa ka bitin ug sa ulahi giayo niya ang usa ka batan-ong babaye nga nag-antos sa grabeng sakit.

Si Emperador Licinius[1922] , sa dihang nahibalo nga si Banal Agapitus adunay dakong pisikal nga kusog, gisugo siya nga kuhaon gikan sa monasteryo ug, batok sa iyang kabubut-on, gipahimutang siya sa iyang mga sundalo. Samtang nagbuhat sa iyang mga katungdanan militar, wala pasagdan ni Reverend Agapitus ang iyang mga monastikong praktis ug gihatagan siya sa Diyos og gahum nga makahupay sa grabeng mga sakit nga may kurog pinaagi lang sa iyang presensya. Dugang pa, milagrosong naayo niya ang nagkalain-laing mga sakit dili lang sa mga tawo, apan usab sa mga kabayo, baka, ug uban pang mga hayop. Niadtong panahona, gisugdan ni Licinius ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug sa dihang ang mga himayaong martir nga sila Victor, Dorotheus, Theodulus, EAgrippa[1923] , ug daghan pa gipailawom sa malupit nga pag-antos tungod sa ilang pagtuo kang Kristo subay sa iyang sugo, gusto ni Banal Agapitus nga ibilang usab siya uban kanila. Pagkahuman nila sa pag-antos sa pagkamartir alang kang Kristo, ang Banal nga Agapitus nasamdan sa usa ka pika, apan gipakaluoy siya sa Ginoo aron sa ulahi makaluwas siya sa daghan.

Dili madugay pagkahuman, namatay si Licinius, ug pinaagi sa kabubut-on sa Dios, si Emperador Constantine the Great ang nagdumala sa tibuok Imperyo Romano. Usa sa mga sulugoon sa emperador ang iyang pinalabi, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu. Pagkadungog sa Emperador bahin kang Reverendo Agapitus, gipatawag niya siya, gidala ang sulugoon nga nag-antos sa iyang atubangan, ug gihangyo siya nga tambalan kini. Nag-ampo si Reverendo Agapitus, ug ang sulugoon dayon naayo. Gusto sa Emperador nga tagaan og ganti ang santo, apan wala'y lain hangyo ang reverendo gawas sa pagtugot nga mobiya sa serbisyo militar ug mobalik sa kinabuhi sa monastiryo nga iyang gihigugma. Gitagbo sa Emperador ang iyang hangyo, ug pagkahuman niyang biyaan ang iyang ranggo militar, mibalik siya sa maong monasteryo diin siya kaniadto nagpuyo isip monghe.

Paglabay sa pipila ka panahon human niini, gitawag sa Obispo sa Sinada, si[1924] , ang Benerable Agapitus sa iyang atubangan ug, supak sa iyang gusto, giordinar siya nga presbiter; pagkahuman niini, namatay siya sa dili madugay.

Unya, sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa pagpili sa mga klero ug sa katawhan, gitudlo si San Agapitus nga Obispo sa Synada. Sa pagdawat niya sa obispoyal nga katungdanan, gihatagan siya sa Ginoo og gasa sa propetikanhong panan-aw. Kining gasa mipadayag sa mosunod nga mga higayon. Usa ka babaye, nga nakadungog mahitungod sa bag-ong gitudlo nga obispo, miadto kaniya usa ka adlaw aron madawat ang iyang panalangin. Sa

---

[1920] Ang Kapadokya, usa ka rehiyon sa sidlakan sa Asia Minor sulod sa Imperyong Romano, nag-utlanan sa Armenia sa sidlakan, Pontus sa amihanan ug Cilicia sa habagatan.

[1921] Si Emperador Diocletian (284–305), aron mas epektibo nga mapadagan ang halapad nga Imperyong Romano, mipili og mga kauban sa pagdumala sa sinugdanan sa iyang paghari, diin usa niini mao si Maximian Herculus sukad pa sa 285.

[1922] Si Emperador Licinius, nga misunod kang Emperador Galerius niadtong 311, mao ang magmamando sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano ug kauban sa pagdumala ni Constantine the Great.

[1923] Ang ilang handumanan gisaulog sa parehas nga paagi sama sa Banal nga Agapitus

[1924] Ang siyudad sa Synada nahimutang sa Phrygia.

dihang mitungha siya sa atubangan sa balaan, gisaysay niya kaniya ang tanan nga nahitabo sa iyang kinabuhi sukad pagkabata; gihatagan usab niya siya og tambag, ug mibiya siya kaniya nga adunay lig-on nga determinasyon nga magkinabuhi sa matarong nga paagi. Sa ulahi, gipadayag ni Reberendo Agapitus ang usa ka sulugoon sa usa ka diyakono gikan sa Heraclea[1925] tungod sa sekswal nga pag-abuso sa usa ka batan-ong babaye, sa dihang miadto ang sulugoon kaniya aron mangayo og panalangin. Tungod kay aduna siya'y gasa sa propetikanhong panan-aw, naghimo usab og mga milagro si Reberendo Agapitus. Pananglitan, ang Obispo sa Silandeia[1926] miadto kaniya ug miingon nga ang suba nga nag-agos duol sa lungsod mitubo kaayo sa panahon sa tingtugnaw nga nabaha ang mga uma ug nawala ang mga tanom. Dayon ang Reverendo nangamuyo sa Dios, ug ang agianan sa suba gibalhin sa lain nga direksyon. Si Santo Agapitus naghimo pa ug daghan (labaw pa sa usa ka gatos, sumala sa salaysay sa iyang kinabuhi) nga ubang mga milagro, pag-ayo sa mga nag-antos sa epilepsy pinaagi sa usa ka pulong lang, sa paghikap sa iyang kamot, ug sa landong nga gipagawas sa iyang lawas. Pagkahuman sa iyang deboto ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi, ang Balaang Amahan, sa iyang tigulang na kaayo nga edad, natulog sa Ginoo nga atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo[1927] .

4 Marso

19 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Dositheus, disipulo sa Kagalang-galang nga Dorotheus.

Gisaulog niadtong 19 Pebrero

Ang atong bulahan nga amahan Dorotheus, masigasig sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug nahigugma sa monastikong kinabuhi, mibyahe paingon sa cenobium ni Abba Serid[1928] , diin nakit-an niya ang daghang bantugang mga asketiko nga nag-alagad sa hilom; nga sa taliwala niini, duha ka dagkong tigulang ang labi nga mitindog: ang balaan nga Varsonofius ug ang iyang disipulo ug kauban nga asketiko, Abba Juan, nga gitawag nga propeta, tungod kay nadawat niya ang gasa sa clairvoyance gikan sa Ginoo. Gipailalom ni San Doroteo ang iyang kaugalingon sa paggiya niining mga asketiko ug naningkamot siya nga gayud nga sundon sila sa tibuok niyang kasingkasing. Kauban ni Balaang Amahan Serid, kanunay nga mibisita si Kagalang-galang Doroteo sa dakong tigulang nga si Barsanuphius ug nakig-istorya kaniya, samtang gihatagan siya og dungog sa pag-alagad kang Amahan Juan, nga nailhan tungod sa gasa sa pagpanagna. Busa ang bulahan nga si Doroteo nagpuyo sa cenobium ni Abba Serid, nga nagpraktis sa hiyas sa pagsunod. Unya ang gihisgutan nga mga balaang amahan nagpasiya nga si Amahan Doroteo magtukod og usa ka ospital ug siya mismo ang magdumala niini, kay ang mga igsoon nag-antos pag-ayo kon masakiton sila – walay mag-atiman o mag-alima kanila. Sa tabang sa Diyos, gitukod sa reverendo ang ospital uban sa tabang sa iyang biolohikal nga igsuon, nga tungod kay deboto ug mahigugmaon sa mga monghe, naghatag kang Santo Doroteo sa pondo nga gikinahanglan para sa pagtukod. Sukad niadto, si Abba Dorotheus, kauban ang uban pang mga debotong monghe, nag-atiman sa mga masakiton ug mga estranghero, nga giisip kini nga katungdanan nga gisalig kaniya sa mga amahan sa monasteryo[1929] . Sa usa ka

---

[1925] Ang siyudad sa Heraclea, o Heraclea, nahimutang sa Bithynia sa baybayon sa Dagat Euxine, nga karon nailhan nga Itom nga Dagat.

[1926] Ang siyudad sa Silandeia, o Selene, nahimutang sa rehiyon sa Phrygia sa tinubdan sa Suba sa Meander, nga misulod sa Dagat Aegean.

[1927] Ang kamatayon ni San Agapitus nahitabo sa ika-4 nga siglo.

[1928] *Ang Kagalang-galang Serid* nabuhi sa ika-6 nga siglo ug siya ang nagtukod sa usa ka monasteryo sa Palestina duol sa siyudad sa Gaza. Ang iyang pista gisaulog sa Sabado sa Keso. Ang monasteryo nga iyang gitukod usa ka matang sa komunal nga monasteryo diin ang mga igsoon dili lang nagpuyo kondili nakadawat usab og sinina ug uban pa gikan sa monasteryo, sumala sa gisugo sa abad, samtang sila, sa ilang bahin, obligado nga ihatag ang tanan nilang paningkamot ug ang bunga niini alang sa kinatibuk-ang panginahanglan sa monasteryo. Ang ingon nga mga monasteryo gitawag nga 'kinovias' (gikan sa Griegong pulong nga nagpasabot og 'komunal').

[1929] Ang gugma nga gigamit ni Venerable Dorotheus sa pagbuhat niini nga katungdanan makita sa iyang kaugalingong mga pulong: 'Niadtong panahona, bag-o pa lang ko nakabawi gikan sa usa ka grabeng sakit. Busa, sa dihang moabot ang mga biyahero sa gabii, mag-

adlaw, gitawag sa abbot Serid ang Kagalang-galang Dorotheus; Pag-abot ni Dorotheus sa kuwarto sa abad, nakit-an niya didto ang usa ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og uniporme sa militar, batan-on kaayo ug gwapo: miabot siya sa monasteryo kauban ang pipila sa mga sulugoon sa prinsipe, nga gihatagan og dakong pagtahod ni Abba Serid ug kanunay siyang gibisita. Sa pag-abot ni Amahan Dorotheus, giimbitar siya ni Abba Serid nga mosulod nga mag-inusara ug miingon kaniya:

'Kining mga tawo maoy nagdala niining batan-on dinhi; ingon sila gusto siyang mosulod sa atong monasteryo; apan nahadlok ko nga siya anak sa usa ka maharlika nga tingali nangawat og butang o nakabuhat og dautang buhat ug karon gusto lang magtago: kung dawaton nato siya, kita mismo ang maapektuhan sa peligro.' Naghunahuna ko niini tungod kay ang iyang sinina ug hitsura wala magpakita nga usa siya ka tawo nga gustong magdedikar sa pagka-asketa.

Ang batan-on, sa tinuod, paryente siya sa usa ka gobernador; tungod kay nagpuyo siya hangtod niadto sa kadato ug naanad sa maluho nga kinabuhi, wala pa gyud siya makadungog sa pulong sa Dios. Usahay, ang pipila sa mga sulugoon sa gobernador mosulti sa iyang atubangan bahin sa balaang siyudad sa Jerusalem, mao nga ang batan-on nangandoy nga makita ang mga balaang dapit ug nangayo sa gobernador nga tugutan siya nga moadto ug makita ang balaang siyudad. Tungod kay dili niya gusto masakitan ang batan-on sa iyang pagdumili, ang gobernador mituyok sa usa sa iyang suod nga higala nga nagplano sa pagbisita sa mga balaang dapit, ug nangayo kaniya:

'Buhata ko og pabor: dad-a kining batan-on uban nimo, aron makita niya ang mga balaang dapit.'

Gidala sa magbiyahe ang batan-on, gitagad siya uban sa labing dakong respeto ug gipaningkamotan gayud nga komportable siya.

Sa pag-abot sa mga biyahero sa balaang siyudad ug sa ilang pagpasidungog sa mga balaang dapit didto, miadto usab sila sa Gethsemane[1930] . Aduna didto usa ka hulagway sa Katapusang Paghukom sa Dios, nga nagpakita sa nagkalain-laing porma sa impyernong pag-antos. Sa pagtan-aw sa batan-on niini nga hulagway, gisusi niya kini pag-ayo ug natingala siya niini. Dili layo kaniya, nakakita siya og usa ka birtuosa nga babaye nga nagsul-ob og purpura; nagsugod siya sa pagpatin-aw kaniya sa mga pag-antos sa matag usa sa mga gipaka-damgo ug, samtang nagtudlo kaniya, nagdugang siya og pipila ka kaugalingong mga pulong. Samtang nagpaminaw siya sa iyang salaysay, nagpabilin siyang hilom ug namangha, kay, sama sa nahisgutan kaniadto, wala pa gyud siya makadungog sa pulong sa Dios ug wala siyay nahibaloan bahin sa Katapusang Paghukom. Sa katapusan, mituyok siya ngadto sa babaye ug miingon kaniya:

'Ma'am, unsa may buhaton aron maluwas gikan niining mga pag-antos?'

Sa pagtubag, miingon siya kaniya:

'Pagpuasa, ayaw pagkaon og karne, pag-ampo kutob sa imong makaya, ug maluwas ka gikan niining mga pag-antos.'

Pagkahuman niya'g hatagi siya niining tulo ka sugo, ang babaye nga nagsul-ob og mapula nga sinina nawala sa panan-aw.

Gipangita sa batan-ong lalaki ang tibuok dapit, nga nag-amping pag-ayo aron makit-an siya; nagtuo siya nga usa lang ka ordinaryong babaye, ug wala niya siya makit-i bisan asa, kay siya diay mao ang Labing Putli ug Labing Balaan nga Birhen Maria, ang Inahan sa Dios.

Ang mga pagtulon-anon sa misteryosang babaye nakahatag ug lawom nga pagbati sa batan-ong lalaki: ang iyang kasingkasing napuno sa kalooy, ug gisugdan niya ang hugot nga pagsunod sa tulo ka mga sugo nga gihatag kaniya sa Babaye nga iyang nakita sa Gethsemane. Sa pagpauli, ang amigo sa gobernador, pagkakita nga ang

---

uban ko kanila sa gabii – ug aduna'y mga magmamando sa kamelyo sa ilang taliwala – ug akong giandam ang ilang gikinahanglan; sa daghang higayon, sa dihang matulog na ko, mosulpot ang lain pang panginahanglan ug mapukaw ko, unya hapit na ang oras sa pagbantay."

[1930] *Gethsemane* – usa ka baryo o lugar sa pikas kilid sa Walog sa Kidron, sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo, diin adunay usa ka tanaman diin kanunay nga nagpahulay ang Ginoo uban sa Iyang mga disipulo, ug diin Siya gilimbongan ni Hudas (Mat. 26:36; Juan 18:1–3). Ang Gethsemane nagpasabot sa Ruso nga: 'lugar sa mga olibo', o 'piga para sa pagpiga sa katas sa mga olibo'. Ang Hardin sa Gethsemane hangtod karon gipakita gihapon sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo – sa habagatan nga bahin niini; sulod sa hardin, gipakita ang dapit sa pag-ampo sa Ginoo sa Gethsemane sa wala pa ang Iyang pag-antos sa Kalbaryo, ingon man usab ang langob sa lubnganan sa Inahan sa Dios, diin karon nagtindog ang Iyang lubnganan.

batan-on nag-ayuno ug naglikay sa karne, nasubo ug nahadlok sa gobernador, kay nahibalo siya nga pinalangga kaayo sa gobernador kana nga batan-on. Ang mga sundalong kauban nila, pagkakita sa ingon ana ka pagpugong sa kaugalingon sa batan-on, misugod sa pagsulti kaniya:

'Ginoo, gibuhat nimo ang dili buhaton sa mga tawo nga nagpuyo sa kalibutan. Ang ingon ani nga mga butang ginabuhat lamang sa mga monasteryo. Adtoa didto, ug didto maluwas nimo ang imong kalag.'

Tungod kay wala siyay nahibaloan bahin sa Dios ug wala siyay ideya unsa ang usa ka monasteryo, mitubag ang batan-on:

'Dad-a ko ug dalha sa bisan unsang monasteryo. Wala ko kahibalo asa ko paingon.'

Ang pipila sa mga sundalong kauban sa batan-on gihatagan og dakong pagrespeto kang Abba Serid. Busa, miadto sila sa iyang monasteryo uban sa batan-on.

Gipadala sa abá si Banal Doroteo aron makig-istorya sa batan-on ug mahibal-an kinsa siya. Sa tanang pangutana ni Banal Doroteo, usa ra gihapon ang tubag sa batan-on:

'Gusto ko nga maluwas.'

Unya miadto si Dorotheus sa abbot ug miingon kaniya:

'Kung gusto nimo siya dawaton, dawata siya nga walay kahadlok. Wala'y dautang buhat nga ikahulat gikan kaniya.'

Mitubag ang abá:

'Pasagdi siya, Amahan, ug dawata siya, aron siya makab-ot ang kaluwasan ilawom sa imong paggiya.'

Apan ang mapainubuson nga monghe misalikway, nga miingon:

'Dili ko siya madawat, kay kini labaw pa sa akong kusog; dili ko siya matultulan sa dalan padulong sa kaluwasan.'

Niini mitubag ang abbot:

'Nabalaka ako alang sa imong kaluwasan ug sa kaluwasan ninyong tanan; apan dili ka man gustong magtagad sa kaluwasan sa usa ka batan-ong lalaki.'

'Kung mao kana ang imong gusto, Amahan,' matod ni Dorotheus, 'nanangita kita og tambag sa bantugang tigulang nga si Barsanuphius.'

'Maayo,' tubag sa abá, 'isulti ko kaniya.'

Pag-adto niya kang Barsanuphius, gisultihan siya sa abá sa tanan nga nahitabo. Unya miingon si Santo Barsanuphius kang Dorotheus:

'Dawata kining batan-on, kay nalipay ang Ginoo sa pagluwas kaniya pinaagi kanimo.'

Pagkahuman niining mga pulong, gidawat ni bulahan Dorotheus ang batan-on nga lalaki uban sa dakong kalipay, ug gipuy-an siya sa infirmary tupad kaniya. Ang ngalan sa batan-on mao si Dosipheus. Sa pag-abot sa oras sa paniudto, miingon si Abba Dorotheus kang Dosipheus:

'Adto ug kaon; sultihi lang ko pila ka daghan ang pagkaon nga imong gikaon.'

Pagbalik niya, miingon si Dosipheus:

'Nikaon ko og usa ka tinapay ug tunga ka tinapay, ug ang matag tinapay gibug-aton og upat ka libra.'

Nangutana si Dorotheus kaniya:

'Igo na ba kana para nimo?'

Mitubag ang batan-ong lalaki:

'Oo, Ginoo, igo na kana para kanako.'

'Dili ba ka gutom?' pangutana ni Dorotheus

'Dili,' tubag ni Dosifei.

'Sa sunod higayon,' miingon ni Abba Dorotheus, 'mokaon ka og usa ka tinapay ug usa ka kapat, ug buwagon nimo ang usa pa ka kapat ngadto sa duha ka bahin, ug kan-a usab ang usa niini.'

Gibuhat gayud ni Dosifei kana pag-usab.

'Gutom ka?' pangutana ni Dorotheus.

'Oo, nabati nako nga gamay akong kagutom,' tubag ni Dosifei. Paglabay sa pipila ka adlaw, nangutana pag-usab kaniya ang bulahan nga si Dorotheus:

'Gutom ka, anak?'

Mitubag ang batan-on:

'Dili, Ginoo, salamat sa inyong mga pag-ampo, maayo kaayo akong gibati.'

'Sugod karon, kan-a lang og pan ug katunga sa usa ka kwarter sa lain nga pagkaon.'

Gibuhat gayud ni Dosifei kana. Paglabay sa pipila ka adlaw, gipangutana siya pag-usab sa Banal nga Dorotheus:

– Dili ba ka nagutom karon, anak ko?

'Dili, busog na kaayo ko.'

'Bahina kini,' miingon ni San Doroteo, 'ug bahina usab ang usa ka kapat sa duha ka bahin; kan-a ang usa niini ug itago ang usa.'

Misunod si Dositheus sa gisulti sa iyang magtutudlo. Hinay-hinay, uban sa tabang sa Diyos, miabot nga 8 ka lote na lang ang iyang gikaon imbis nga 6 ka libra, kay, sama sa tanang butang, importante ang batasan pag-abot sa pagkaon: ang tanan mokaon sa kantidad nga ilang naandan.

Si Banal Dositheus nagbuhat sa matag buluhaton nga hilum ug mapainubsanon; siya nag-atiman sa mga masakiton sa ospital, ug ang tanan nagpasalamat kaniya sa iyang pag-atiman, kay nag-amping kaayo siya sa pagpadayon sa tanan nga limpyo. Apan kon tungod sa kakapoy makasulti siya og masuko sa usa ka pasyente, mibiya dayon siya sa ospital, mosulod sa bodega ug maghilak didto. Ang uban nga mga tig-atiman sa ospital misulay sa paglipay kaniya sa ingon nga mga higayon, apan walay pulos ang ilang paningkamot: si Dosifei nagpabilin nga hugot kaayo sa iyang kaugalingon. Unya moadto sila kang Padre Doroteo ug moingon:

'Ayo, Amahan, pangitaa kon ngano nga nagahilak si Igsoon Dosifei; wala kami kahibalo, ug dili namo siya mapahupay.'

Moadto si Kagalang-galang Dorotheus ug makit-an niya ang iyang disipulo nga naglingkod sa salog, nagahilak. Pangutan-on niya siya:

'Unsa may imong problema, Dosipheus? Ngano man ka nagahilak?'

Niini mitubag si Dosifeo:

'Pasayloa ko, Amahan; sa akong kasuko nakasulti ko og kusog sa akong igsoon.'

Unya miingon kaniya si Abba Dorotheus:

'Ngano ka nasuko, Dosipheus? Ngano man nga gitugotan nimo ang imong kaugalingon nga mosulti sa masuko nga paagi sa imong igsoon? Wala ba ka kahibalo nga pinaagi sa pag-insulto kaniya, gi-insulto nimo si Kristo?'

Miubos si Dosifeo sa iyang ulo ug wala magtubag. Sa dihang miingon kaniya si Doroteo:

'Pasayloon ka sa Dios; baroga, ug sugod karon, sugdan nato ang imong pagbag-o, padoblihon nato ang atong kadasig sa pagbuhat og maayo, ug motabang ang Dios kanato.'

Unya mobangon si Dosipheus ug malipayon nga motuman sa iyang buluhaton, sama sa nakadawat siya og pasaylo gikan sa Dios. Ang mga tawo sa ospital dali ra nakahibalo sa batasan ni Dosipheus, ug sa dihang makita nila siyang nagahilak, moingon sila:

'Naay nahitabo kang Dosipheus; nakasala siya sa pipila ka paagi.'

Ug unya motuyok sila kang balaan Doroteo:

'Amahan, adto sa bodega; aduna'y trabaho para kanimo didto.'

Sa dihang misulod si Doroteo ug nakita niya ang iyang disipulo nga nagahilak, nasabtan niya nga nakasulti na usab si Dosifei og mapait nga pulong sa usa ka tawo, ug miingon siya kaniya:

– Unsa man imong problema, Dosifei? Nakapasakit ka ba gyud pag-usab sa Diyos? Nipailawom ka ba gyud pag-usab sa kasuko? Kalimot ka ba gyud sa imong determinasyon nga usbon ang imong mga binuhatan?

Sa dihang makita sa Kagalang-galang Dorotheus nga daghan na kaayong luha ang nahulog sa iyang disipulo, moingon siya kaniya:

'Bangon, Dosipheus, ug pasayloon ka sa Dios; sa imong bahin, paningkamoti pag-usab nga magsugod sa pag-ayo sa imong mga sayop.'

Napahupay sa niining mga pulong, gibalewala ni Dosifeo ang iyang kasubo ug miadto sa pag-andam sa mga higdaanan, nga karon iyang gihimo uban sa pagkamaisug. Kanunay nga nag-ikumpisal sa tanan niyang mga binuhatan ug hunahuna sa iyang magtutudlo, ang bulahan nga si Dosifeo, samtang nag-andam og humok nga higdaanan para sa mga masakiton, kanunay siyang moingon kang Doroteo samtang naglabay:

'Amahan, ang akong konsensya nagaingon nga maayo akong paghimo sa higdaanan.'

Niini motubag si Abba Dorotheus:

'Katingalahan kini, Dosipheus: nahimo kang maayong sulugoon ug labing maayo nga tigbuhat sa higdaanan, apan dili ka mahimong maayong monghe.'

Ang Mabubuting Dorotheus wala gayud tugoti si Dosipheus nga magka-interes sa bisan unsa, ug ang tinun-an mituman sa tanang sugo sa iyang magtutudlo. Sa matag higayon nga kinahanglan ni Dosipheus og sinina, sugoon siya ni Abba Dorotheus nga siya mismo ang magtahi sa iyang kaugalingong bisti ug ihatagan siya og panapton. Ang bulahan nga si Dosipheus mubulag ug buhaton kini nga buluhaton uban sa dakong pag-amping. Sa diha nga nahuman na niya ang iyang trabaho, tawgon siya ni Abba Dorotheus ug moingon:

'Nahuman na ba nimo ang imong buluhaton, Dositheus?'

'Oo, amahan, maayo kaayo akong pagpanahi sa sinina,' tubag ni Dositheus.

'Adto ug ihatag kini kang kinsa-kinsa nga igsoon (ngalanon niya siya) o sa usa ka masakiton.'

Malipayon nga gisunod ni Dosifeus kining sugo sa iyang magtutudlo, ug ang bulahan nga si Dorotheus magahatag kaniya og lain pang sinina nga tahi-on; pagkahuman usab niya niini, moingon kaniya ang iyang magtutudlo:

'Ihatag kini kang kinsa-kinsang igsuon!'

Ug ihatag kini ni Dosipheus. Wala gyud siya magreklamo bahin niini, niingon pa gani siya, 'Gikuha niya ang akong sinina ug gihatag sa lain,' apan uban sa kadasig ug gugma iyang gisunod ang tanan nga gisugo sa iyang magtutudlo.

Usa ka adlaw, ang tagdumala sa monasteryo nga si Ebuilder[1931] nagdala og usa ka maayong hait nga kutsilyo gikan sa panday. Gikuha kini ni Dositheus, gidala kang Abba Dorotheus ug miingon:

'Amahan, gidala ni Higala nga magtutukod kining kutsilyo; gikuha nako kini aron itago sa infirmary, kon imo kining tugotan.'

Apan si Banal Doroteo kanunay magtipig lamang sa mga dili maayong gamit sa infirmaryo; busa mitubag siya kang Dositheus:

'Ipakita kini kanako; tan-awon ko kung maayo ba kini.' Gihatag ni Dositheus ang kutsilyo sa iyang magtutudlo. Bisan pa nga nakita ni San Doroteo nga maayo ang kutsilyo, dili niya gusto nga ang iyang disipulo masandig sa bisan unsang materyal nga butang, busa miingon siya kaniya:

'Mao ba kini ang imong gusto, Dosipheus—nga mahimong ulipon niining kutsilyo? Ug wala ba ka mahadlok nga kini nga kutsilyo, imbis sa Dios, maoy magharing gahum kanimo?'

Pagkadungog niini nga mga pulong, naghilom si Dosifeo. Human siya mapahiya sa igo, miingon ang Banal nga Doroteo sa iyang disipulo:

'Adto ug itago kini nga kutsilyo sa lain nga dapit, ug ayaw kini hikapa.'

Masaligon nga gisunod sa bulahan nga si Dositheus kining sugo; wala gani siya misulay og hatag sa kutsilyo sa bisan kinsa, bisan pa nga gidala kini sa ubang mga sulugoon: siya ra ang wala kini hikapa; wala gyud siya makahunahuna:

'Ngano man nga ako ra ang gisugo nga dili kini kuhaon; dili ba ko sama sa uban?'

Ang Banal nga si Dositheus wala gayud maghunahuna og ingon ana, kondili kanunay niyang gihimo uban ang kalipay bisan unsa pa ang gisugo kaniya sa iyang magtutudlo.

Bisan pa sa dihang si Abba Dorotheus, sa pagsabina kaniya, misulti sa pamaagi nga simboliko, si Santo Dositheus naningkamot gihapon sa pagsabot ug pagtuman sa mga tinguha sa iyang magtutudlo. Busa, nahitabo ang mosunod nga insidente sa iyang kinabuhi. Sa sinugdan, si Dosipheus naandan nga mosulti og kusog kaayo. Ang Bulahan nga si Dorotheus, nga gusto nga mas hinay siya mosulti, miingon:

'Dosipheus, kinahanglan nato ug usa ka tasa nga puro nga bino. Adto ug kuhaa ang sudlanan!'

Mibiya dayon siya ug nagdala og usa ka puno nga tasa sa bino ug pipila ka tinapay. Sa dihang iyang gipresentar kini sa iyang magtutudlo, naglaum siya, sumala sa kostumbre, nga madawat ang panalangin niini. Si Doroteo, sa pagkakita niini, nabigla ug nangutana kaniya:

'Unsa man imong buhaton, Dosipheus?'

[1931] 'Builder' – nailhan usab nga steward, tag-iya sa panimalay, tesorero, manedyer, o chamberlain. Mao kini ang titulo nga gihatag sa mga monghe nga nagdumala sa mga kalihokan sa monasteryo!

– Amahan, – tubag sa iyang disipulo, – gisugo ninyo ko nga magdala og sudlanan nga puro nga bino; busa, hatagi ko sa inyong panalangin.

'Ikaw nga buang,' tubag ni Abba Dorotheus, 'kusog kaayo ka mag-istorya, sama sa mga Goto[1932] inig hubog sila sa bino. Mao nga gisultihan tika: kuhaa ang baso sa bino, kay nagasinggit ka sama sa kusog sa mga Goto.'

Si San Dosifeo, pagyuko, gibalik ang iyang nadala, ug sukad niadto nag-istorya siya nga hinay.

Sa usa ka higayon, miadto siya kang Banal Dorotheus ug nangayo kaniya nga ipatin-aw ang usa ka talata sa Balaang Kasulatan – kay, sa iyang kadasig nga pasigaon ang iyang hunahuna, nagsugod na siya sa pagpamalandong sa pipila ka mga talata sa Balaang Kasulatan.

Apan ang iyang magtutudlo wala gustong magtuon si Dosipheus sa Kasulatan, kay nahadlok siya nga mahimong hambog si Dosipheus ug dili na mapadayon ang mapainubuson nga pagkahibalo sa iyang espirituhanong kakabus. Busa, sa pagtubag sa pangutana sa iyang disipulo, mitubag ang Banal nga Dorotheus:

'Wala ko kahibalo.'

Sa lain nga higayon, sa dihang mibalik si Dosipheus sa iyang magtutudlo ug nangutana bahin sa lain nga bersikulo sa Balaang Kasulatan, nakadawat siya niini nga tubag:

'Adto sa abbot ug pangutan-a siya bahin niini; dili ko kini mapatin-aw kanimo.'

Sa pagsunod sa sugo sa iyang magtutudlo, miadto si Dosifeo sa abad. Apan gipahimangnoan ni Abba Dorotheus ang abad:

– 'Kung moanha kanimo si Dositheus, Amahan, ug magsugod og pangutana bahin sa lain-laing mga bersikulo sa Balaang Kasulatan, hampaka siya.'

Sa dihang miadto si Dosipheus sa abbot ug nangayo og pasabot sa mga bersikulo sa Balaang Kasulatan nga wala niya masabti, gisugdan siya og hampak sa abbot, nga miingon:

'Ngano man nga dili ka maghilom kung wala kay masabti? Ngano man nga misuway ka pangutana bahin niini? Dili ba unta mas angay nimong hunahunaon ang imong kaugalingong pagkabalaan, kaysa mosulay sa pagsulay sa mga Kasulatan?'

Unya, pagkahuman siya gibunalan pag-usab sa duha ka pisngi, gipasagdan siya sa abbot. Pagbalik niya kang Amahan Dorotheus, gipakita sa respetadong monghe ang iyang mga pisngi nga nagpula tungod sa mga bunalan, ug miingon:

'Giigo usab ko sa likod sa abbot,' ug wala na siya'y gidugang sulti. Wala niya gi-saway ang iyang magtutudlo, ni wala siya miingon kaniya, 'Ngano wala nimo ko gisaway? Ngano imo ko gipadala sa abbot?' Dili, wala mag-ingon og ingon ana si Dosipheus nga bulahan; gidawat niya uban sa pagtuo ang tanan nga gisugo kaniya sa iyang magtutudlo ug gilakip dayon ang sugo nga walay pagduha-duha. Sa dihang mangutana si Abba Dorotheus sa iyang disipulo bahin sa iyang hunahuna, ipaambit kini ni Dosipheus sa iyang magtutudlo ug mapainubsanon nga maminaw sa tanan niyang mga sugo. Pinaagi niini, naningkamot siya nga mosunod sa mga sugo sa iyang magtutudlo nga may hingpit nga katukma, nga si Santo Dorotheus wala gyud magbalik-balik sa iyang mga sugo. Mao kini ang iyang pamatasan sa tibuok niyang mubo nga pagpuyo sa monasteryo, kay nagpuyo lang siya didto sulod sa lima ka tuig. Mao kini ang nahimong katapusan sa iyang kinabuhi, nga wala gyud siya kalimod sa pagsunod sa iyang magtutudlo ug amahan, human hingpit niyang gisalikway ang iyang kaugalingong kabubut-on ug wala magkupot og bisan unsang pagka-angkon sa bisan unsa.

Si Kagalang-galang Dosipheus wala gyud magtagad sa iyang kaugalingong panglawas. Sa dihang grabe na siyang masakit, hangtod sa pag-ubo og dugo, nadungog niya nga makatabang kun kan-on ang hilaw nga itlog. Ang Kagalang-galang Dorotheus, nga nagpaningkamot pag-ayo aron maayo ang iyang tinun-an sa iyang sakit, nakadungog usab niining tambal, apan nakalimot niini niadtong panahona. Ug busa, sa usa ka adlaw, miingon si Santo Dosipheus sa iyang magtutudlo:

[1932] Ang mga Goto usa ka semi-nomadiko nga katawhan nga adunay Germanikong gigikanan nga unang nagpuyo sa habagatan-sidlakan sa Dagat Baltic. Sa panahon sa Dakong Pagbalhin (ika-5 nga siglo), ang mga Goto misakop paingon sa habagatan ug sa pipila ka panahon naghatag og hulga sa Imperyong Byzantine. Niadtong panahona, ug sa ulahi pa, daghan ang mga Goto nga bayarang sundalo nga nag-alagad sa mga hukbo sa Griyegong emperador, busa nailhan kini nga katawhan bisan sa Palestina.

'Amahan, aduna koy gisulti kanimo. Nasayud ko sa usa ka tambal para sa akong sakit, apan gusto ko nga imong pugngan ko sa paggamit niini, kay nahadlok ko nga basin ang akong espiritu malibog sa walay pulos nga mga hunahuna sa pagkaayo.'

'Sultihi ako, anak, unsa kini nga tambal?' pangutana sa Kagalang-galang Dorotheus.

'Sauna pa lang, saad-a ko nga dili nimo kini ihatag kanako,' pagpakusog pag-usab ni Banal Dosipheus kang Amahan Dorotheus.

'Sige,' tubag sa mentor, 'tumanon ko ang imong hangyo.'

Unya miingon ang masakiton kaniya:

'Nakadungog ko gikan sa uban nga ang hilaw nga itlog makapahupay sa mga pasyente sama nako, apan palihug ayaw ko sugoa sa pagkaon niini, aron dili ko masamokan sa walay pulos nga paglaum sa pagkaayo.'

'Maayo na, anak ko, dili tika pugson, kay ikaw mismo ang nangayo nga dili ko ikaw pugson. Ayaw lang kasubo o kawad-i og kadasig.'

Ug sa tinuod, imbis nga itlog nga malumo ang pagluto, gihatagan ni Reverend Dorotheus ang iyang disipulo og lain nga mga tambal aron makatabang sa iyang sakit. Busa, bisan pa sa grabeng sakit nga midangat kaniya, naningkamot si San Dosifeus nga isalikway ang iyang kaugalingong kabubut-on.

Ang Reverendo kanunay nagpabilin nga naghunahuna sa Dios ug nag-ampo kanunay. Gisugo siya sa iyang espirituhanong amahan nga kanunayng balik-balikon: 'Ginoong Hesukristo, akong Dios, kalooy-i ako', ug ' Anak sa Dios, tabangi ako'. Kanunay kining mga pag-ampo sa ngabil ni San Dosifeo. Sa dihang milala pa ang iyang sakit, miingon kaniya si Padre Doroteo:

'Dosipheus, ayaw kalimti ang imong mga pag-ampo ug padagaya pa ang imong mga paghangyo!'

'Amo kong pag-ampo sa Diyos alang kanako, Amahan,' tubag sa nag-antos. Sa dihang mas milala pa ang iyang sakit, nangutana si Doroteo:

'Aw, Dosipheus, nag-ampo pa ba ka sama sa imong gibuhat kaniadto?'

'Oo, Amahan, salamat sa imong mga pag-ampo, wala ko kini mihunong.' Sa dihang mas grabe pa gayud ang iyang sakit, nga si Dosipheus dili na makabangon sa iyang kaugalingon ug kinahanglan na dalhon sa sablay, nangutana kaniya ang Banal nga Dorotheus:

'Nag-ampo pa ba ka, Dosipheus?'

'Pasayloa ko, Amahan,' tubag sa masakiton, 'dili na ko makapangamuyo.'

'Biyae na ang pag-ampo,' tubag ni Dorotheus, 'apan hinumdumi lang ang ngalan sa Dios ug kanunay Siyang itudlo sa imong hunahuna.'

Nagpadayon sa paggrabe ang pag-antos ni San Dosifeo, ug sa usa ka adlaw mitunong siya kang anciano Varsonofius uban niining hangyo:

'Pahawaa ko, Amahan; dili na nako kaya nga mabuhi pa.'

Nagpadala og sulat si Santo Barsanuphius kaniya:

'Pagpailub, anak ko, kay ang kaluoy sa Dios dili na layo.'

Sa dihang nakita sa Banal nga Dositeo nga grabe kaayo ang sakit ni San Barsanuphius, nabalaka kaayo ang Banal nga Doroteo. Pipila ka adlaw pagkahuman, ang nag-antos nga lalaki mipadala pag-usab og mensahe kang San Barsanuphius:

'Ginoo, dili na ko makabuhi.'

Niini, mitubag ang bantugang Barsanuphius:

'Lakaw sa kalinaw, barug sa atubangan sa Labing Balaan nga Trinidad ug ampoa kami sa atubangan sa trono sa Labawng Ginoo.'

Pagkadungog nila niining mga pulong sa bantugang Barsanuphius, ang mga monghe misugod og reklamo; nag-ingon sila sa usag usa:

'Unsa kaha ka dako nga buhat ang gibuhat ni Dositheus? Unsa kaha ang iyang katingalahang buhat? Ngano kaha siya nakadawat og ingon ana nga tubag gikan sa dakong tigulang?'

Wala gyud nila makita nga adunay talagsaong buhat ang Banal nga Dosifeus; wala nila siya makita nga mokaon matag ikaduhang adlaw, sama sa gibuhat sa uban nga monghe didto; wala nila makita si Dosifeus nga miabot sa simbahan una pa sa tanan, ni wala nila siya makita nga nagbuhat og bisan unsang partikular nga pagpanagana. Nakita nila tanan kung giunsa ni Dositheus pagkaon sa iyang mga pagkaon, bisan pa man gamay ra

ang kantidad. Nahibalo sila nga si Santo Dositheus usahay mokaon sa katas nga nahabilin human kini ipanghatag sa mga masakiton, o sa mga ulo sa isda, o sa uban pang susamang pagkaon. Ug sa kini nga monasteryo, daghan ang mga monghe nga dugay nang masigasig nga nagpraktis sa pag-agwanta sa pagkaon, mokaon lang matag ikaduhang adlaw, ug kanunay nga nag-ampo; Kining mga monghe, sa pagkadungog sa tubag sa bantugang Barsanuphius—' '—nga gihatag sa masakiton nga lalaki nga lima ka tuig pa lang ang milabay sukad misulod sa monasteryo, nabigla; kay wala sila kahibalo sa walay reklamo ug hingpit nga pagsunod ni San Dositheus, ug wala nila masabti ang iyang dakong buhat. Mao nga misugod sila og hungihong sa dihang nadungog nila ang mga pulong nga gipamulong kaniya ni San Barsanuphius.

Apan gipahimuslan sa Ginoo ang kahigayunan aron ipadayag ang himaya nga giandam alang kang Dositheus tungod sa iyang dakong pagsunod, ug sa samang higayon ipakita sa tanan kung unsa ka maalamon ug paspas nga gidala ni Banal Dorotheus ang iyang disipulo sa dalan sa kaluwasan. Pagkahuman sa pipila ka panahon human sa pagpanaw ni Dositheus, miabot sa monasteryo si[1933] , usa ka balaang tigulang ug batid nga asketiko, ug gidawat siya uban sa dungog. Kining tigulang, nga nagtinguha nga makita ang mga balaang amahan sa monasteryo nga nanguna kaniya sa pagpanaw, nangamuyo sa Ginoo nga ipadayag kaniya ang pipila ka butang bahin kanila. Nadungog ang iyang pag-ampo, ug gihatagan siya og panan-awon sa tanang amahan sa monasteryo nga nagtindog sa usa ka dapit nga hayag, diin apil ang usa ka batan-ong lalaki nga malipayong dagway. Human niining panan-awon, nangutana ang tigulang kinsa kining batan-on nga iyang nakita taliwala sa mga balaang amahan. Sa dihang gihulagway niya ang hitsura niini, nasayud ang tanan nga mao kini si Dositheus nga bulahan. Unya gidayeg sa tanan ang Dios ug natingala sa Iyang dili masukod nga kaluoy.

Busa, ang Kagalang-galang Dositheus nakab-ot og dakong himaya sa Gingharian sa Langit sa mubo nga panahon, kay nagpaningkamot siya sa pagsunod, gisalikway ang iyang kaugalingong kabubut-on, ug gisumpo kini sa kabubut-on sa iyang magtutudlo, sama sa pagsumpo niini sa Dios mismo. Tungod niini, karon siya nagatindog uban sa tanang balaang mga amahan sa langit sa atubangan sa Buhing Dios, nga may pabor sa mga mapainubuson ug masunuron, Kang kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Apostol nga sila Archippo, Filemón ug Apfia

Gisaulog sa Pebrero 19

Sumala sa pagpamatuod sa Bulahang Ambrosio, ang Balaang Apostol Archippo, usa sa Pito ka Pulo, nahimong obispo pagkahuman ni San Epafra sa siyudad sa Colosas[1934] , sa Phrygia; ang Balaang Apostol Pablo, sa iyang Sulat kang Filemón, gitawag si San Archippo nga iyang kauban sa pag-alagad (Filemón 1:2). Si San Filemón usa ka bantugang lungsuranon sa Colossae, samtang si Santa Apfia, sumala kang Juan Crisóstomo, mao ang asawa ni Filemón. Sa dihang mituo siya kang Kristo, gihimo ni Filemón ang iyang balay nga usa ka simbahan; busa, ang tanang magtutuo sa Colosas mitigum sa balay ni Filemón, ug didto gisaulog ang mga Balaang Serbisyo, sama sa usa ka church[1935] . Pagkahuman, gipahinungod si San Filemón nga obispo aron motabang sa mga Apostoles sa pagpakaylap sa Ebanghelyo.

[1933] Namatay siya sa ika-7 nga siglo.

[1934] Colossae – usa ka lungsod sa habagatan-kasadpan nga bahin sa Phrygia (usa ka rehiyon sa Asia Minor), sa Suba sa Lycus, duol sa Laodicea ug Hierapolis. Sa karaang panahon, kini usa ka dako, daghan og tawo ug dato nga lungsod. Karon, kini usa ka gamay nga baryo sa usa sa mga bakilid sa Bukid Hokas, diin nagbarug gihapon ang mga ruinas sa karaang siyudad sa Colossae.

[1935] Sa panahon sa mga Apostoles, ang mga Kristohanon wala'y espesipikong lugar para sa mga tigum sa pag-ampo. Kasagaran, ang labing maayong kwarto sa ibabaw nga magamit maoy gigamit alang niini nga katuyoan, kasagaran sa balay sa usa ka adunahan nga magtutuo, ug didto nagtigom ang tanang Kristohanon sa siyudad aron sa pagsaulog sa sakramento sa Eukaristiya ug sa paghalad og komunal nga mga pag-ampo. Busa, ang usa ka yano nga kwarto sa ibabaw nagsilbi, ingon ba, nga usa ka simbahan. Makita nato ang prototipo sa ingon nga 'simbahan-sa-ibabaw nga kwarto' sa bantog nga Kwarto sa Ibabaw sa Sion, diin, sumala sa tradisyon, gisaulog ni Ginoong Jesu-Kristo ang Katapusang Panaon sa Iyang Pag-antos, ug diin, pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, nagtigom ang mga Apostoles, nga didto nadawat nila, sa ikalima ka pulo ka adlaw, pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw, ang mga gasa sa Espiritu Santo, nga mibaba kanila.

Sa mga adlaw sa mga Balaang Apostoles, ang pipila ka mga obispo adunay permanente nga puy-anan ug nagdumala sa usa ka piho nga diyosesis, samtang ang uban, nga walay ingon nga puy-anan, nagbiyahe gikan sa lungsod ngadto sa lungsod ug baryo ngadto sa baryo; kining mga obispo gitawag nga 'apostoliko', tungod kay gipadala sila sa mga apostolikong misyon. Si San Filemón usa sa ingon nga mga obispo; giisip siyang takus, sama sa pipila ka lokal nga mga obispo, nga iapil sa kapito-an ka Balaang mga Apostoles; nagbiyahe siya sa mga siyudad sa Phrygia ug sa uban pa, masigasig nga nagwali sa Pulong sa Dios bisan asa. Nakatala kanato nga siya usab nahimong obispo sa Gaza[1936] .

Si Santa Apfia, human nagtukod og simbahan sa iyang balay sa Colossae, nag-alagad sa Ginoo nga masinabtanon sa adlaw ug sa gabii, nagpahinungod sa pag-ampo ug pag-ayuno; malipayon niyang gidawat ug gihatagan og puloy-anan ang mga naningkamot sa pagpangwali sa mga pagtulon-an ni Cristo; Naghatag siya og pagkaon sa mga kabus, mga walay puy-anan, ug mga biyahero, busa ang iyang panimalay dili lang usa ka simbahan, kondili usab usa ka hostel, usa ka ospital, ug usa ka dalangpanan alang sa tanan nga walay lain kapuy-an aron makapahulay ug makakaplag og kalinaw.

Sa usa ka higayon, usa ka pagano nga pista gihimo sa Colossae aron pasidunggan ang pagano nga diyosa nga si Artemis[1937] . Niadtong panahona, ang balaan nga mga Apostol nga sila Archippus ug Philemon, nga naa sa maong siyudad, nagtigom sa tanang mga magtutuo sa balay ni Philemon ug Apphia, naghalad sa ilang naandan nga pag-ampo ngadto sa Ginoo ug nagsaulog sa Balaang Misa. Samtang ang mga idolatra, nga nagbaton og lawom nga kasuko batok sa mga magtutuo, nakahibalo nga ang tanang Kristohanon nagtigum sa balay ni Filemón. Gipahimuslan nila kini nga kahigayunan, ang mga pagano misugod og kalit nga pag-atake batok sa mga magtutuo, gipanglalis ang tibuok kawan ni Cristo, gibunalan ang uban ug gipatay ang uban pa; unya, gidakop nila ang balaang mga Apostol nga sila Archippus ug Philemon, ingon man si Santa Apfia, ug gidala sila sa atubangan sa gobernador sa Efeso, si Artocles, ug, sa iyang sugo, gipasailaw nila ang mga santo: una, gipahigda sila sa yuta ug gisugdan nila ang pagdani kanila, nga walay kalooy nga gipukpok sila samtang ginabuhat kini; unya gilubong nila ang matag-usa kanila nga bulag hangtod sa ilang mga hita sa yuta ug gisugdan nila silang gibato. Gibato nila hangtod namatay si San Filemon ug si Santa Apfia; samtang gibyaan nila si San Arkipo nga hapit na lang buhi isip pasundayag para sa mga bata; usa ka grupo sa mga batan-on ang nagtigom didto ug gisugdan nila pag-antos ang santo gamit ang mga kutsilyo. Busa kining tulo ka mga santo nagpakita sa Langit sa atubangan sa trono sa Labing Balaan, Magahatag-kinabuhi, Divino ug Dili mapikas nga Trinidad[1938] .

Kontakion sa Apostol Arhippo, Tono 4:

Sama sa usa ka dakong bitoon, ang Simbahan, nga adunay kanimo, Arkipo, ug gipahayag sa mga sinag sa imong mga milagro, nagtawag kanimo: luwasa kadtong nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo.

Paghinumdom sa Banal nga Ravula.

Paghinumdom sa ika-19 sa Pebrero

Si Balaan Ravula natawo sa siyudad sa Samosata[1939] . Nakaangkon siya og edukasyon ubos sa giya sa usa ka iladong eskolar nga si Varipsava, nga maalamon sa pinulongang Siryako. Tungod kay nagpuyo siya og

---

[1936] Ang Gaza usa sa labing karaang siyudad sa mga Filisteo, nga nagsilbi nga habagatang utlanan sa mga Cananeo sa Palestina. Pagkahuman, kining kaniadto mauswagon nga siyudad nawala ang tanang kahulugan, ug karon mga bungtod nga balas ug makaluluoy nga mga ruinas ra ang nagpamatuod nga kaniadto adunay usa ka hinungdanong siyudad dinhi. Dili layo gikan dinhi, adunay bag-ong lungsod nga natukod sa ulahi nga pareho usab og ngalan.

[1937] Si Artemis, nga nailhan usab nga si Diana, usa ka iladong pagano nga diyosa sa mga Griyego ug Romano, nga nagrepresentar sa bulan ug giila nga diyosa nga nagbantay sa mga lasang ug pagpangayam. Ang pagsimba niining diyosa gihimo uban sa dakong kadungganan ug pagpasigarbo; siya labi nga gipasidunggan sa siyudad sa Efeso.

[1938] Ang mga Apostoles nga sila Archippus ug Philemon, ug ang balaan nga babaye nga si Apphia, namatay atol sa paghari sa Romanong Emperador nga si Nero (54–68 AD). Ang ilang handumanan gisaulog usab sa Simbahan kada Nobyembre 22.

[1939] Ang siyudad sa Samosata nahimutang sa Syria sa tuo, kasadpang pampang sa Suba sa Euphrates, sa ibabaw nga bahin niini.

matarong nga kinabuhi sukad pagkabatan-on, ang Gihimaya, sa pag-abot sa pagkahamtong, mipahamtang sa mga monastikong panata ug nagtinguha sa talagsaong mga buhat sa pag-asketiko.

Sama sa balaang propeta Elias, nagpuyo siya nga nag-inusara sa kabukiran ug mga langob, ug sa iyang pamaagi sa kinabuhi gisundon niya si San Juan Bautista.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang Reverendo, kauban ang usa ka monghe, mibyahe paingon sa Fenicia[1940] ug samtang nagpraktis sa pagka-asketa didto, nakadani siya og pagtagad tungod sa iyang talagsaong mga birtud, nga sa dili madugay, supak sa iyang kaugalingong tinguha, nahibal-an siya sa tanan. Pagkabaton og pinansyal nga tabang gikan kang Emperador Zeno[1941] , siya, uban sa tabang ni Obispo Juan sa Berytus[1942] , nagtukod og usa ka dakong monasteryo sa usa ka hilit nga dapit sa kabukiran ug nagpuy-anan didto ang mga monghe. Ang palibot sa monasteryo gipuy-an sa daghang hugot nga pagano. Ang Kagalang-galang Ravula ug ang mga monghe nga nagtrabaho uban kaniya sa monasteryo, sumala sa ehemplo sa mga balaan nga Apostoles nga sila Pablo ug Bernabe, ingon man usab ni Pedro ug Juan, usahay gisaway nila sila tungod sa ilang mga sayop, kasagaran nakigdebate kanila, ug sa ubang panahon nagtudlo kanila sa pagtuo; ug sa dili madugay gidala nila silang tanan sa kahibalo sa tinuod nga Dios. Kini mao ang unang himayaong buhat sa Kagalang-galang.

Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Zeno, si Emperador Anastasius[1943] ang misangko sa pagdumala sa imperyo. Mibyahe si Banal Ravula paingon sa Constantinople ug, pinaagi sa iyang paningkamot, nakakuha og bag-ong pinansyal nga tabang gikan sa emperador, nga iyang gigamit aron pagtukod sa ikaduhang monasteryo. Sunod, nagtukod siya og daghang uban pang mga monasteryo sa lain-laing mga lugar. Si Santo Ravula kanunay nga masinabtanon sa matag maayong buhat, mapainubsanon, maloloy-on ug malumo; wala gyud siya magpadaog sa kasuko, kanunay siyang nag-ampo ug nagtratar sa tanan uban sa pagkamabuotan. Ug sa dihang ang yawa, nga nagpukaw sa iyang mga pagbati, nakig-away kaniya, siya—nga adunay hingpit nga kahibalo ug pagsabot sa Balaang Kasulatan sa Daang ug Bag-ong Tugon—misukol kaniya pinaagi sa Pulong sa Dios ug mga buhat sa pagkamatinud-anon, ug busa napalayas ang kaaway gikan kaniya. Ang Reverendo nagpuyo hangtod sa paghari ni Justinian ang Dako[1944] , nga nagtukod sa bantog nga Simbahan ni Santa Sophia sa Constantinople[1945] . Pag-abot niya sa kawalo ka tuig, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga miingon kaniya: *'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo og pahulay'* (Mateo 11:28); pagkahuman niini, samtang nagkasakit siya sa mubo nga panahon, mibalik siya sa Ginoo[1946] .

Kumemorasyon sa mga Kagalang-galang Evgeny ug Makarios, mga Kumpesor.

Gisaulog kaniadtong 19 Pebrero

Sa panahon sa paghari ni Julian sa Imperyong Romano, ang tanang Kristohanon mitago tungod kay, sumala sa sugo sa emperador, gihalad ang mga sakripisyo bisan asa alang sa mga diyos-diyosan sa pagano, ug ang mga pagano, aron malipay ang ilang hari, nagahugaw sa ilang kaugalingon ug wala magkahadlok sa paghukom sa Dios ni sa walay katapusang silot, pugsanong gipugos ang matinindog nga mga magtutumpay kang Kristo nga moapil niining mga halad. Niadtong panahona, duha ka presbiter sa Simbahan sa Antioquia, sila Evgeny ug

---

[1940] Ang Fenicia nahimutang sa amihanan sa Palestina, taliwala sa Dagat Mediteranyo ug sa Kabukiran sa Lebanon.

[1941] Naghari si Zeno, nga adunay mubo nga paghunong, gikan sa 474 hangtod sa 491. Sa iyang paghari, adunay panagbangi tali sa mga Ortodokso ug sa mga heretiko nga Monophysite, ug aktibo siya nga miapil niini, naningkamot nga makab-ot ang labaw ug kadaugan alang sa mga representante sa ortodoksong doktrina sa Simbahan.

[1942] Ang Berytus, karon Beirut, usa ka siyudad sa baybayon sa Fenicia, nahimutang duol sa bunganga sa Suba sa Magora.

[1943] Ang Emperador Anastasius nagdumala sa imperyo gikan sa 491 hangtod 518.

[1944] Si Justinian misunod kang Justin sa trono niadtong 527 ug naghari hangtod sa 565.

[1945] Ang pangunang katedral sa Constantinople, nga gihalad kang Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios – unang gitukod ni Constantine the Great. Sa panahon ni Emperador Justinian, kini mibalik nga matahum kaayo ug gipalapdan niadtong 537. Niadtong 1453, sa dihang nasakop sa mga Turko ang Constantinople, kini giusab ngadto sa usa ka moske. Ang Hagia Sophia ni Justinian hangtod karon nagpabilin nga labing katingalahan ug mahimayaong monumento sa Kristohanong arkitekturang estilo Byzantine, nga gikan sa pinakataas nga yugto sa pag-uswag niini.

[1946] Si Santo Ravula namatay mga tuig 530.

Makarios, gidakpan ug gidala sa atubangan ni Julian alang sa paglitis. Sa paglitis, ilang giangkon si Kristo nga tinuod nga Dios ug Huwes sa mga buhi ug sa mga patay, ug ilang gisaway ang apostata nga emperador nga usa ka dautang tawo ug usa ka mamamatay, usa ka manlapas sa mga sugo sa Dios, usa ka pagano ug usa ka alagad sa mga dios-diosan, nga miingon kaniya:

'Ka-ulaw kanimo, dautang tawo ug manununod sa walay katapusang, dili mapalong nga kalayo! Ka-ulaw sa imong pagka-walay pulos! Giunsa man nimo pagbuot sa pagpili sa kangitngit imbis sa kahayag?'

Sa pagdungog niini, nasuko pag-ayo si Julian ug gisugo nga una silang gapuson sa nipis nga lubid, bitayon nga nakabaliktad ug pasangawan sa makahilo ug bahong dumi; unya pa, pasigaon ang usa ka puthaw nga plato hangtud kini mapula, ug human silang hubaron, ipahigda sila niini. Samtang gisulayan sila sa ingon nga mga pag-antos, gitaas sa mga Santo nga sila Eugene ug Macarius ang ilang mga mata ngadto sa langit ug, gipakusgan sa gahum sa Dios, wala silay kadaut, ang ilang mga nawong nagdan-ag sa kalipay, nga mao ang nagpadayag sa pagkadautan sa ilang mananakit. Pagkahuman niini, gisugo ni Julian nga silotan sila og kadena ug ipa-exile sa Oasis sa Arabia[1947] . Samtang nagpadulong sila sa ilang lugar sa exilio, naglipay ang mga santo nga nag-antos sila sa pagpahilayo tungod kang Kristo, ug nag-awit: *'Mapalad ang mga matinud-anon sa ilang dalan, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo'* (Salmo 118:1).

Sa malipayong kasingkasing miabot sila sa Oasis, misaka sa usa ka bukid ug nagsugod sa pagpuyo didto nga nag-inusara. Ang mga magmamando sa yuta miingon kanila:

'Mga igsoon, biyaa kamo ning dapita, kay dili layo dinhi nagpuyo ang usa ka mabangis nga bitin nga mokaon sa tanan nga moduol niini.'

Mitubag ang mga balaan:

'Ipakita kanamo ang langob diin nagpuyo kining bitin.'

Gidala sila sa lungib sa bitin ug gipakita kanila gikan sa gilay-on ang langob diin kini nagpuyo. Unya ang mga santo mituklow ug nag-ampo sa Dios, ug kalit nga misidlak ang dalugdog gikan sa langit ug mibangga sa bitin. Ang napatay nga bitin gilunop sa kalayo ug dayon nasunog; ang balas sa langob nasunog usab kauban niini, ug usa ka kusog, bahô nga alimpulos sa abog misaka ibabaw sa langob. Sa pagkakita nila niining milagro, ang mga magmamando sa yuta, nga mga pagano, mituo kang Kristo.

Samtang, misulod sila San Eugenio ug San Macario sa langob diin nagpuyo ang bitin ug nagpabilin didto sulod sa traynta ka adlaw nga nag-ampo, nga walay pagkaon o ilimnon. Sa katapusan nakadungog sila og tingog nga miingon kanila:

'Mga alagad sa tinuod nga Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Cristo, adtoa ang bato nga anaa sa inyong duol.'

Misunod ang mga santo sa sugo, ug sa dihang miduol sila sa bato, una nilang nakita ang kahayag sa sulod niini; unya nabahin ang bato sa duha, ug daghang tubig ang nibubo gikan niini. Nagkuha sila og pipila niining tubiga, ug miminom hangtud nga busog sila ug sa ingon napalong ang ilang kagutom ug kauhaw. Samtang naa sa langob, nag-ampo ang mga balaan nga unta tugotan sila sa Ginoo nga mamatay sa samang takna ug makig-uban kang Kristo, ug gidawat sa Ginoo ang ilang pag-ampo: nag-uban silang namatay ug miadto sa Ginoo, samtang nagpasalamat ug naghimaya kaniya[1948] .

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang mga balaang martir nga sila Maximus, Theodotus, Isichius ug ang balaang martir nga si Asclepiodota, nga nag-antos ubos kang Emperador Maximian Galerius sa Adrianople[1949] .

5 Marso

20 Pebrero (Karaan nga Estilo)

[1947] Ang Arabia usa ka batuhang peninsula sa habagatan-kasadpan sa Asya. Ang oasis usa sa mga oasis sa Disyerto sa Arabia.

[1948] Ang kamatayon sa mga santo nahitabo niadtong tuig 363.

[1949] Ang handumanan sa tulo kanila – Maximus, Theodotus ug Asclepiodotus (kilala usab nga Ascleiad) – gisaulog usab sa ika-15 sa Septyembre.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Leo, Obispo sa Catania

Gisaulog sa 20 Pebrero

Ang Alagad sa Dios nga si Leo, anak sa mahimayaon ug debotong ginikanan, lumad sa rehiyon sa Ravenna[1950] . Tungod sa iyang putli nga kinabuhi ug kinaadman, gihatagan siya sa tanang balaang orden sa takdang panahon, ug pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga si Savinus, Obispo sa Catania, gipahimutang siya sa obispal nga katungdanan pinaagi sa pagpili sa Dios. Ang siyudad sa Catania nahimutang sa isla sa Sicily, dili layo sa Bukid Etna, nga hangtod karon nagbuga og nagdilaab nga lava. Sa dihang gisagop niya ang katungdanan sa obispo, gikuptan usab ni Santo Leo ang tanang katungdanan nga angay sa iyang bag-ong opisina. Giatiman niya ang mga ulila, ang mga kabus, ang mga balo, ang mga masakiton ug ang mga langyaw, gipakaon ug gipahuman sila gikan sa mga kabtangan sa Simbahan, ug giayo ang ilang mga sakit pinaagi sa iyang mga pag-ampo; siya usa ka maloloy-on nga amahan sa iyang mga anak ug usa ka matinud-anong magbalantay sa iyang panon, apan sa mga demonyo ug sa ilang mga sulugoon siya makalilisang sama sa usa ka leon sa mga lobo. Sa iyang panahon, adunay usa ka salamangkero sa Catania nga ginganlan og Heliodorus; siya ang anak sa mga matinud-anong ginikanan nga nagtuo kang Kristo, ug siya mismo gipahimulag sa balaan nga bunyag, apan sa ulahi tinago niyang gisalikway si Kristo ug misugod sa pag-alagad sa mga demonyo, human nakat-on og salamangka gikan sa usa ka Hudiyo. Busa giisip siya nga usa ka Kristohanon, apan sa tinuod usa siya ka pagano, usa ka alagad sa mga demonyo ug usa ka dakong salamangkero, nga walay labaw kaysa karaang salamangkero nga si Simon, nga gipatay sa balaan nga mga punoang Apostol nga sila Pedro ug Pablo pinaagi sa ilang pag-ampo; Si Heliodoro pareho kaniya sa tanang paagi: nagbuhat siya og katingalahang mga buhat sa mahika, pinaagi sa iyang sugyestiyon, iyang gihimo nga daw nag-awas ang mga suba sa uga nga yuta, sa mga dalan ug sa mga uma, aron ang mga lungsoranon nga lalaki ug babaye, nga naghubo, mitabok sa ilang gihunahuna nga suba nga mitaliwas sa tunga-tunga sa siyudad; Gihimo niyang bulawan ang mga bato, bisan sa mubo lang nga panahon; sa mga palengke, pinaagi sa iyang salamangka, gipahinabo niya ang dakong kapildihan sa mga negosyante; Gigamit niya ang iyang salamangka aron pukawon ang mga marangal nga dalaga—ang mga anak nga babaye sa mga dungog ug bantog nga lungsuranon—sa makasasalaong pagpakighilawas hangtod nga, nakalimot na sila sa tanang pagbati sa kaulaw, mibiya sila sa ilang mga panimalay ug ginikanan ug nangalibang sa nagkalain-laing mga lugar aron mangita og pakighilawas. Sa dihang gisumbong kini ni hegemon Lucius kang Emperador Leo ug sa iyang anak nga si Constantine Porphyrogenitus[1951] , nagpagawas ang mga emperador og mando nga dakpon siya; apan misurender si Heliodorus sa mga tawo nga nangita kaniya; Misakay siya uban kanila sa barko sa Catania ug sa maong adlaw mismo miabot sa Constantinople, nga sa usa ka oras lang nakalarga sa gilay-on nga masabtan lamang sa mga molarga gikan sa Kasadpan – gikan sa Sicily paingon sa Sidlakan – hangtod sa Thrace. Sa dihang mitindog siya sa atubangan sa mga hari, gisilotan siya nila sa kamatayon, apan sa diha-diha dayon, sa atubangan mismo sa mga hari, nahimong dili makita ug mibalik sa Catania; Pagtawag kaniya pag-usab sa Constantinople ug paghukom nga putlon ang iyang ulo sa espada, nahimong dili makita pag-usab ang salamangkero sa mismong higayon nga ang sundalo, nga nagtaas sa iyang espada ibabaw sa iyang ulo, gisibay kini uban sa dakong kusog, aron ang espada nakatama lang sa hangin; ug usab, kining salamangkero nakit-an ang iyang kaugalingon sa Catania.

Si San Leo, ang alagad ni Kristo, kanunay siyang gihangyo nga undangon ang ingon nga dautang mga buhat ug, human siya maghinulsol, nga mobalik sa Dios; apan imposible nga mapugos si Iliodor, sama sa pagka imposible nga himuon nga puti ang usa ka Etiyopiyano o himuon nga malumo nga kandila ang usa ka hugot nga bato. Dili lang wala mausab ang dautang tawo, apan nakahunahuna pa siya og mas dako nga dautan: iyang gilapdan ang iyang salamangka hangtod sa arsobispo sa Dios, nga nagtinguha sa pagdaot kaniya pinaagi sa iyang salamangka. Usa ka adlaw, sa solemne nga adlaw sa usa ka pista, ang santo, sa atubangan sa tanang katawhan, nagsaulog sa Banal nga Misa sa simbahan uban sa iyang tibuok klero; Misulod sa simbahan ang salamangkero nga si Heliodorus, nagpakaaron-ingnon nga usa ka hipokritang Kristohanon, ug nagsugod sa tago sa pagbuhat sa iyang

[1950] Ang Ravenna karon usa ka probinsya sa Italya sa Dagat Adriatico.

[1951] Si Leo IV nga Maalamon (717–741); ang iyang anak nga si Constantine naghari gikan sa 741 hangtod sa 775.

salamangka; pinaagi niini, iyang gipahimo sa pipila ka mga tawo nga mosipa sa ilang mga tiil sa simbahan sama sa kabayo ug mosibog sama sa mga hayop; ang uban nagsugod sa katawa nga dili mapugngan, samtang ang uban nasuko kaayo; Ang salamangkero, bisan pa niana, nanghambog nga iyang buhaton nga ang obispo mismo, kauban ang tanan niyang mga presbiteryo ug klero, mohunong sa serbisyo ug dayon mosayaw ug molihok-lihok, sama sa tunog sa musika ug mga organo. Ang Balaan sa Dios, sa pagkahibalo sa tinguha ni Iliodor, niduko sa atubangan sa trono sa Dios ug, pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo, mibangon, migawas sa santuwaryo ug, gikuptan niya sa liog ang salamangkero gamit ang iyang omophorion, gitali niya kini; unya, gidala niya kini gikan sa simbahan paingon sa tunga-tunga sa siyudad, gisugo niya ang mga tawo nga magdala dayon og daghang kahoy-pang-sunog ug pagpasiga og dakong kalayo. Pagkahuman sa iyang sugo, gipangutana sa balaan si Iliodor bahin sa tanan niyang salamangka ug pangkukulam; ug pagkahuman, samtang gipugngan siya gamit ang iyang omophorion, misulod siya sa kalayo uban kaniya ug, mitindog sa taliwala sa mga dila sa kalayo, gipugngan siya pag-ayo ug wala mobiya sa iyang puwesto hangtod hingpit nga nasunog ang dautang salamangkero; Pagkahuman niini, ang Obispo sa Dios, si Leo, mibalik sa simbahan ug gipadayon ang Banal nga Misa. Kining himsog nga milagro napuno sa kahadlok ang tanan, kay samtang gihuptan niya ang salamangkero sa kalayo, ang santo mismo dili lang wala'y kadaut gikan sa kalayo, apan ang kalayo wala gani nakaigo sa iyang balaan nga kasuotan: ang hamog sa Espiritu Santo naglibot kaniya sa kalayo ug nagpanalipod kaniya nga dili masunog; ang balita niini mikaylap sa upat ka kanto sa kalibutan; ang mga hari, pagkahibalo nila sa maong milagro, nagpatawag sa santo uban sa dakong dungog ngadto sa Constantinople ug, sa pagkahulog nila sa iyang balaan nga mga tiil, nangayo sila kaniya nga mag-ampo para kanila. Sa iyang pagsulod sa harianong lawak, nagbitbit ang balaan og nagdilaab nga uling sa iyang bisti, apan wala man gani masunog ang iyang bisti. Ug kining dakong alagad sa Dios naghimo pa ug daghang ubang mga milagro: gibalik niya ang panan-aw sa mga bulag, giayo ang mga masakiton, gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, gipaguba ang usa ka paganong templo pinaagi sa iyang pag-ampo, ug gipahugno ang mga dios-diosan pinaagi sa iyang pulong; sa katapusan, sa iyang katigulangon, mibiya siya paingon sa Ginoo. Niadtong panahona, usa ka babaye nga nag-antos sa grabeng pagdugo gikan sa rehiyon sa Syracuse[1952] , nga kaliwat sa mga senador, miadto sa siyudad sa Catania aron makita ang santo; dugay na siyang nag-antos niini nga kondisyon: gisalikway na siya sa mga doktor nga tambalan; kay nadungog niya nga si San Leo nga Obispo naghatag og tambal sa mga sakit pinaagi sa iyang mga pag-ampo, miadto siya aron hangyoon ang santo nga mag-ampo para kaniya; samtang mosulod siya sa ganghaan sa siyudad, nadungog niya ang kampana nga nag-awit para sa mga patay; sa dihang nangutana siya kinsa ang namatay, gisultihan siya nga namatay si San Leo nga Obispo; Napuno sa lawom nga kasubo, miadto siya sa namatay nga obispo ug sa diha-diha nga nahikap niya ang lubong, mihunong dayon ang pagdugo, ug hingpit siyang nanaog. Ang balaang lawas ni Obispo Leo gilubong sa simbahan ni Santa Lucia nga Martir; ug kini nakapaayo sa nagkalain-laing mga sakit alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios.

Kontakion, Tono 8:

Tungod kay ang Simbahan adunay labing himayaong suga, O labing bulahan, nga mas hayag pa kaysa adlaw, panalipdi siya, O bulahan, pinaagi sa imong mga pag-ampo, nga dili mapildi ug dili matandog batok sa matag erehya, ug walay mantsa, ingon usa ka kanunay nga hinumduman.

Ang Pagkamartir ni San Sadoc, ang Balaang Hieromartir, Obispo sa Persia, ug sa 128 ka Martir uban kaniya

[1952] *Syracuse* – usa sa unang mga kolonya sa Griyego sa silangang baybayon sa isla sa Sicily, nga gitukod, sumala sa tradisyon, sa mga taga-Corinto mga 735 BC. Karon usa na kini ka probinsya sa Italya.

Ang Pagkamartir ni San Sadoc, Obispo sa Persia, ug 128 ka Martir uban kaniya

Gisaulog niadtong Pebrero 20

Si Santo Sadok misaka sa katungdanan sa pagka-obispo sa mga siyudad sa Persia nga Salica ug Ctesiphon pagkahuman nga namartir didto si Santo Simeon, Obispo sa Persia. Usa ka adlaw, nakasinati si Santo Sadok og makalilisang nga damgo; pagmata niya, gitawag niya ang iyang mga klero, mga presbiterio ug mga diakono – nga niadto nagtago silang tanan tungod sa kahadlok sa hari – ug misugod siya og sulti kanila:

'Kagabii nakakita ko sa usa ka damgo og hagdanan nga ang tumoy niini nakaabot sa langit; niini nagtindog si San Simeon nga Obispo sa dakong himaya, samtang ako nagtindog sa yuta; miingon kanako si San Simeon sa kusog nga tingog: "Ani-a sa akoa, Sadok, ug ayaw kahadlok—misaka ko gahapon, ug ikaw mosaka karon."' Human niining panan-awon ug sa mga pulong sa santo, nagtuo ako nga dad-on ako aron mag-antos alang kang Kristo; ang pulong ni San Simeon, 'Misaka ako gahapon, ug ikaw mosaka karon', nagpasabot nga siya ang nag-antos sa miaging tuig, samtang ako ang mag-antos sa kasakit ug kamatayon karong tuiga.

Pagkahuman niini, si Santo Sadok misugod sa pagtudlo sa mga klero sa mosunod nga paagi:

'Mga hinigugma kong igsoon ug amahan, higugmaon nato ang Dios sa tibuok natong kasingkasing ug ang atong Ginoong Jesu-Cristo sa tibuok natong hunahuna; human masul-ob nato ang panagang sa pagtuo, dili kita mahadlok sa bisan unsang dautan, ni mahadlok kita kon moabot kanato ang pag-antos ug kamatayon – pasagdi nga ang matag-usa kanato mahimong maayong sundalo ni Jesu-Cristo. Kung kinahanglan kitang mamatay, mamatay kita sa angay sa hingpit; apan kung kita gitudlo nga mabuhi, mabuhi kita sama sa mga matarong. Bisan pa mamatay kita, mamatay kita alang sa atong Manluluwas, ug dili kita mahadlok sa espada kung pinaagi sa espada ipadayag kanato ang walay katapusang kinabuhi. Samtang adlaw pa[1953] , magpaningkamot kita nga masigasig alang sa kaluwasan sa atong mga kalag, aron kita mapalambo sa dili malaglag nga mga panalangin, ug matunol nga takus sa dungog ug walay katapusang himaya sa Gingharian sa Langit, aron ang atong ngalan magpabilin nga himayaon sa handumanan sa Kristohanong kaliwatan. Mga igsoon, mag-ampo kita sa atong Dios nga Tumanon Niya sa dili madugay ang gipadayag kanako sa usa ka panan-awon. Kay ang tawo nga iya sa Espiritu malipayon ug uban sa dakong gugma mangita sa pag-antos sa pag-antos ug kamatayon alang kang Cristo ug dili mahadlok, kay kanunay siyang andam alang sa ingon nga buhat. Apan ang takna sa kamatayon makalilisang ug makahadlok alang sa mga tawo nga unodnon; ang mga matarong mismo mangita sa ingon nga kamatayon uban sa kugi ug kaisog, aron pinaagi niini sila makapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan; samtang ang mga tapulan ug ang mga pasagad magtago sa ilang kaugalingon sa dihang makita nila ang kamatayon sa ilang atubangan. Kay ang mga nagahigugma sa Dios mosaka ngadto sa Dios, samtang ang mga nagahigugma sa kalibutan magpabilin sa kalibutan; ang mga una mobiya sa lawas uban ang kalipay ug pagdayeg, samtang ang mga ikaduha magpabilin niining kinabuhi taliwala sa kasakit ug pag-agah.

Sa ikaduhang tuig sa pagpanlupig, miabot ang Persyano nga hari nga si Shapur sa maong mga siyudad sa Salik ug Ctesiphon; niining panahona, ang balaan nga Obispo Sadoc—nga ang iyang ngalan nagpasabot og ' 'higala sa Hari', ug tinuod gayud nga gihigugma niya ang langitnong Hari, si Kristo, sa tibuok niyang kasingkasing ug sa tibuok niyang kusog: siya nailhan tungod sa dakong pagpugong sa kaugalingon ug napuno sa pagkamatarong ug pagtuo; gisunod niya ang ehemplo ni San Simeon, nga siya ang misunod sa katungdanan isip obispo. Unya gipadala ni Shapur ang mga sundalo aron dakpon ang obispo uban sa iyang mga klero; daghan pang mga Kristohanon ug monghe ang nadakpan uban kanila, 128 tanan; giputotan silang tanan sa mga kadena nga puthaw ug gibilanggo sa usa ka dungeon, usa ka lugar nga ngitngit, baho ug makalilisang. Didto, sulod sa lima ka bulan, nag-antos sila sa dili matag-an nga kasakit, kay ang dautang mga sulugoon sa walay Diyos nga hari gitali ang matag martir sa tibuok lawas gamit ang nipis nga latigo ug gipilo kini pinaagi sa tabang sa usa ka kahoy nga biga, aron nabali ang mga bukog sa mga nag-antos ug nabahin ang ilang panit – ingon ana ka grabe ang mga pag-antos nga gidala sa mga balaan.

Samtang nagpadayon ang pagpanakit, miingon ang mga tortyurador:

'Samba sa adlaw ug sa kalayo, tuman-a ang sugo sa hari, ug mabuhi kamo.'

[1953] Usa ka pagtumong sa mga pulong ni Kristo: *'Dili ba adunay dose ka oras sa adlaw? Ang bisan kinsa nga molakaw sa adlaw dili masangko, kay makakita siya sa kahayag ning kalibutan; apan ang bisan kinsa nga molakaw sa gabii masangko, kay walay kahayag uban kaniya'* (Juan 11:9–10).

Apan si San Sadok mitubag alang sa tanan:

Kristohanon kami, ug nagasimba kami sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta; Niana kami nag-alagad uban sa among tibuok kalag ug tibuok kusog; apan wala namo giila ang adlaw ug kalayo, ni gihatagan sila og dungog, kay gimugna sila aron mag-alagad sa katawhan. Dili namo tumanon ang sugo sa hari ug dili kami moliko gikan sa among Dios; dili kami mahadlok sa kamatayon, nga magdala kanamo gikan niining temporaryo ug walay pulos nga kinabuhi ngadto sa walay katapusang Gingharian; busa, ayaw na paglangan, patya kami, ug ayaw kaluoy sa among dugo, nga nabubo na kapila kaysa sa atubangan mismo sa inyong mga mata.

Pagkahuman niini, miabot pag-usab ang sugo sa hari ngadto sa mga balaan:

'Kung dili kamo mosunod sa akong sugo ug dili ninyo buhaton ang akong kabubut-on, usa ka makalilisang nga kapahamakan ang madali nga moabot kaninyo.'

Apan mitubag ang mga balaan sa usa ka tingog:

Dili kami malaglag sa among Dios; dili kami mamatay sa Iyang Cristo, kay ginabuhi-on kami Niya ngadto sa usa ka bulahan ug walay katapusang kinabuhi ug gihatagan kami Niya sa imortal nga Gingharian ingon among panulondon ug among pahulayan; apan ayaw paglangan sa among kamatayon, kay andam kaayo kami sa pag-antos alang sa among Dios; dili namo pagasimba ang adlaw o kalayo, ni maminaw kami sa dautang mga sugo sa hari, nga puno sa kamatayon ug pagkaguba.

Ang hari, sa pagkakita sa ilang pagkamapisan sa pagtuo, nagpaguwa og mando nga silang tanan patyon sa espada. Ang mga santo, sa pagkadungog sa mando sa hari, malipayon silang tanan nga nagsugod sa pagpangandam sa kamatayon. Gidala sila gawas sa siyudad. Sa dalan paingon didto, malipayon silang nag-awit:

– Hukmi kami, O Dios, ug husayon ang among panaglalis; luwasa kami gikan sa dautang mga tawo, sa dili matarong ug limbongon (tan-awa Salmo 42:1), nga nagbubo og dugo; luwasa kami, kay Ikaw, Ginoo, mao ang among paglaum.

Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, nag-awit silang tanan sa usa ka tingog:

– Bulahan Ka, O Ginoo among Dios, nga naghatag kanamo niining grasya; wala Nimo gisalikway ang among mga pag-ampo, kondili gihatagan Mo kami niining labing bililhon nga korona – pagkamartir. Ikaw, O Ginoo, nasayud kung unsa namo kini paghandum. Bulahan ang Imong Bugtong Anak, among Dios, O Amahan, nga nagluwas kanamo ug nagtawag kanamo ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Ayaw kami biyai, O Ginoo, nga mag-antos dinhi sa kalibutan, kondili ipahimutang kami sa imong atubangan hangtod sa kahangturan tungod sa imong kaayo; hugas-a kami sa among mga sala pinaagi sa among kaugalingong dugo, kay ikaw ra gayud ang labing himayaong Dios, ug ang imong Bugtong Anak, ug ang imong Labing Balaan nga Espiritu, hangtod sa kahangturan. Amen.

Samtang ang mga balaan naghalad niini nga pag-ampo sa Ginoo, gipamatay sila sa mga daotan, apan nagpadayon ang mga martir sa paghimaya sa Dios hangtod sa katapusan kanila gipatay. Sa bahin sa dungog ug himayaong mag-aantos nga si Zadok, gidala siya sa iyang mga manlutos nga nakadena paingon sa lain nga lungsod nga ginganlan og Bethlaphat, ug didto giputol nila ang iyang dungog ug balaan nga ulo. Busa, kining tanan balaan ug himayaong mga martir mibiya sa ilang kinabuhi sa kalinaw, samtang nagdayeg ug naghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga angay pagadaayon kaniya ang tanang himaya, dungog ug pagsimba, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon ni San Agaton, Papa sa Roma.

Gisaulog niadtong 20 Pebrero

Kining mahimayaong tawo natawo sa Italya sa mga ginikanan nga dato nga nagtuo kang Kristo ug nagkinabuhi sa pagkabalaan. Tungod sa ilang gugma sa ilang anak, gitun-an nila siya sa tanang matang sa mapuslanon ug sa mga libro nga giinspirar sa Dios. Ang maalamon nga tawo nangibabaw kaayo sa iyang kahibalo sa Balaang Kasulatan nga, pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, iyang gipundok ang bahandi nga ilang gibyaan (mga 1,633 ka litro[1954]) ug, pagtawag sa mga kabus, mga ulila ug mga balo, iyang gipang-apod-apod kini tanan kanila sa usa ka adlaw.

Pagkahuman niini, mipasa siya og mga panata sa pagka-monasto sa usa sa mga monasteryo ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis, nagpaningkamot nga walay kapoy adlaw ug gabii aron malipay ang Dios ug nag-ampo alang sa tibuok kalibutan. Naningkamot siya nga dako kaayo ang kadasig sa pagkamaayo nga gihatagan siya sa Ginoo og gasa sa dagkong mga milagro. Ang matinahuron nga kinabuhi ni San Agathon dili magpabilin nga tinago sa mga tawo, ug siya gitudlo nga Arsobispo sa Roma. Pagkahuman niyang tudlo sa iyang kawan sa pagkamatinahuron ug nahimong bantog tungod sa iyang mga milagro, ang Banal, samtang naggunit sa katungdanan isip obispo, mibiyahe paingon sa Ginoo[1954] .

6 Marso

21 Pebrero (Daang Estilo)

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Timoteo, ang eremita sa Symbolae

Kumemorasyon sa 21 Pebrero

Duol sa Bukid Olympus[1955] adunay usa ka walay sulod nga dapit nga gitawag Symvoly, diin nagtindog ang usa ka monasteryo. Ang arkhimandrita sa maong monasteryo mao ang Banal nga Theoktist, usa ka tawo nga may pagka-balaan, gikan kaniya nakat-on ang Banal nga Kumpesor Plato sa kinabuhi sa monghe. Usa sa mga disipulo sa bulahan nga Arkhimandrita Theoktist mao ang Kagalang-galang Timoteo; sukad pagkabata iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong asetikismo, nagpraktis sa pagpuasa ug pag-agil ug nagpabilin nga nag-ampo sa tibuok gabii; Sa katapusan, pagpatay niya sa unod sa iyang kaugalingon, siya nahimong gawas sa mga kahuyang ug nailhan tungod sa espirituhanong pagkahingpit; ug hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi gipreserbar niya ang iyang espirituhanon ug lawasnong pagkabalaan, kay sukad pa sa iyang sayong mga katuigan nanumpa siya nga dili gayud motan-aw sa nawong sa usa ka babaye. Tungod niini, giisip siya nga takus nga mahimong templo sa Espiritu Santo ug nadawat niya ang gasa sa pagtambal ug gahum batok sa mga demonyo; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghang mga milagro ang nahitabo: gitambal sa balaan ang tanang matang sa mga sakit ug gipahawa niya ang hugaw nga mga espiritu gikan sa mga tawo. Sulod sa daghang katuigan naglibot-libot siya sa kabukiran ug kamingawan, nag-inusara sa Ginoo ug sa walay hunong nga pag-ampo, nagahulog og daghang luha, nga iyang gigamit sa pagdunot sa iyang kalag sama sa hamog. Sa pagkinabuhi nga ingon niini, nakaabot siya sa tigulang nga edad ug mibiyahe paingon sa Ginoo.

Kontakion, Tono 4:

Ingon usa ka masidlak nga bitoon nga misidlak gikan sa Sidlakan, gipahayag nimo ang mga kasingkasing sa mga matinud-anon pinaagi sa mga hiyas sa imong mga milagro, O labing bulahan nga manlilikha sa milagro nga si Timoteo.

Paghandum kang San Jorge, Obispo sa Amastris.

Gisaulog sa Pebrero 21

Ang mga ginikanan sa reverendo, sila Theodore ug Migefusa, mga tawo nga deboto, gikan sa usa ka maharlikang pamilya ug nailhan tungod sa ilang mahimayaong kinabuhi[1956] . Tungod kay wala silay anak, nag-

[1954] Si Agathonius, Papa sa Roma, nagdumala sa Simbahan sa Roma gikan sa 679 hangtod 682. Gipahulongan siya niadtong 10 Enero.
[1955] Sa Asia Minor, sa utlanan tali sa Phrygia ug Bithynia.
[1956] Nagpuyo sila sa lungsod sa Cromna, sa Paphlagonia, sa Dagat Itom.

ampo sila nga matinud-anon sa Ginoo aron hatagan sila og anak, ug sa ilang katigulangon na lamang mitubag ang Ginoo sa ilang pag-ampo. Usa ka tingog gikan sa langit ang nagpahibalo kanila sa pagkahimugso sa usa ka anak nga lalaki, ginganlan siya, ug nagtagna nga ang bata pasidunggan sa grasya sa pagka-obispo. Natawo ang anak. Mao kini si Kagalang-galang Jorge. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, nagsugod na ang pagtuman sa propesiya bahin kaniya, kay nidaug siya pag-ayo sa sekular ug espirituhanong pagtuon, ug ang iyang mga ginikanan, sa pagkakita niini, naghimaya sa Dios. Pag-abot niya sa hustong edad ug pagkumpletar sa iyang edukasyon, mibiya si Banal nga George sa iyang yutang natawhan ug misulod sa Kabukiran sa Siriki. Didto nakaila siya og usa ka matinud-anong tigulang, nakadawat gikan kaniya sa monastikong paggupit sa buhok, ug ubos sa iyang giya misugod sa pagpanginabuhi nga monastiko. Human sa kamatayon sa tigulang, ang Kagalang-galang miadto sa Vonissa ug didto iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hugot nga asketismo sa kinabuhi nga monastiko. Ang debotong kinabuhi ni San Jorge dali nga nahibal-an sa tanan, ug sa dihang namatay ang Obispo sa Amastris nga si [1957] , sumala sa kabubut-on sa Diyos, napili siya nga obispo sa mga klero ug sa katawhan. Pag-abot niya sa Constantinople alang sa iyang ordinasyon, nakuha niya ang pabor ni Emperador Constantine VI ug sa iyang inahan nga si Irene, ug gikonsagran siya ni Patriyarka Tarasius. Busa, sa katapusan, natuman ang tanan nga gisulti sa Ginoo kaniadto sa iyang mga ginikanan mahitungod kaniya – ang Banal nga Tawo gipataas sa Katungdanan sa Amastris, sama sa suga nga dili itago ilawom sa usa ka sudlanan kondili ibutang sa bangko (Mat. 5:15). Sa pag-abot niya gikan sa kapital ngadto sa iyang siyudad nga obispohan, gipalig-on niya ang iyang panon sa Balaang pagtulon-an, gidugangan ang mga gamit ug palamuti sa mga simbahan, ug naghimo og mga eklesiastikal nga lagda mahitungod sa halaran. Sa samang panahon, kanunay siyang tigpanalipod sa mga balo ug mga ulila, tig-atiman sa mga kabus ug tigbayad sa mga utang, ug nagsilbi nga modelo sa tinuod nga kinabuhi nga makapahimuot sa Dios alang sa tanan. Ang Banal nga Tawo naghimo og daghang mga milagro: pananglitan, pinaagi sa iyang mga pag-ampo iyang gipahawa ang mga Saracen, nga naglaglag sa palibot nga kabaryohan, gikan sa siyudad; milagrosong iyang giluwas ang mga negosyante gikan sa Amastris nga nadakpan sa Trebizond ug dili matarong nga gisilotan og kamatayon. Human sa iyang pagkinabuhi sa kalibutan nga puno sa pagkamatinud-anon, mibiya sa kinabuhi kining Balaan nga si George ug malinawong gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo, Kang kinsa paanaa ang himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kahangturan[1958] .

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Eustathius, Obispo sa Antioquia

Gisaulog sa Pebrero 21

Sa taliwala sa daghang bantugang mga santo sa Simbahan ni Kristo, si Santo Eustatyo, Obispo sa Antioquia—ang karaang kapital sa Sidlakan sa Asia Minor ug sa Greko-Romanhong Imperyo—[1959] , usa sa labing bantugan nga Kristohanong nag-angkon sa pagtuo ug mga magpanalipod sa tinuod nga pagtuo sa Dios.

Nabuhi si Santo Eustatyo[1960] gikan sa katapusan sa ikatulong siglo hangtod sa tunga-tunga sa ika-upat. Natawo siya sa siyudad sa Side[1961] sa Pamphylia, ug sa sinugdan nagsilbi siya isip arsobispo sa Berea[1962] sa Syria,

---

[1957] Ang siyudad sa Amastris nahimutang sa Paphlagonia, usa sa mga probinsya sa amihanan sa Asia Minor sa Imperyong Romano, nga nahimutang taliwala sa Bithynia ug Pontus sa baybayon sa Pontus Euxinus, karon nga Gitawag nga Black Sea.

[1958] Si San Jorge namatay niadtong Marso 3 sa panahon sa paghari ni Nikephoros Logothetes (802–811). Daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan.

[1959] Ang siyudad sa Antioquia adunay espesyal nga kahulugan para sa Kristohanong Simbahan isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem, ug tungod kay sa Antioquia natukod ang unang Kristohanong Simbahan gikan sa mga pagano. Ang Antioquia gitukod 300 ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo sa Siryanong hari nga si Seleucus Nicator, nga nagtukod usab og kapin sa napulo ka ubang siyudad nga nagbitbit sa ngalan nga Antioquia, tungod kay gusto niyang himuong imortal ang ngalan sa iyang amahan, si Antiochus. Kini nga kapital nga siyudad sa Antioch, aron mailhan kini gikan sa uban, gitawag nga Antioch-Epidafna, nga nagpasabot og duol sa templo ug kakahoyan sa Daphne; nailhan usab kini nga Antioch sa Orontes, nga ginganlan human sa suba diin nahimutang kini sa baybayon, mga 10 ka verste gikan sa bunganga niini diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo. Ang mga hari sa Siria ug mga emperador nga Romano nag-amping pag-ayo sa pagpalambo niining Antioquia, aron kini makapahingangha sa kahayag ug maluho nga kadungganan sa mga bilding niini, nga misakop gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan sulod sa 15 ka verste, nga gilabyan sa usa ka dalan nga gidayandayan sa duha ka han-ay sa mga haligi, nga naghimo og tabon nga agianan sa matag kilid sa usa ka hayag,

diin, tungod sa iyang mga birtud ug mga serbisyo sa Simbahan, ug sa hangyo sa mga tawo, gidala siya sa Antioquia sa mga Amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho.

Ang panahon sa pastoral nga ministeryo ni San Eustazio usa ka talagsaon ug lahi nga panahon sa gatusan ka tuig nga kasaysayan sa Simbahan ni Cristo. Kini usa ka panahong labi ka hayag, sa gidaghanon ug sa kadako sa mga bantugan sa Simbahan, ang unibersal nga mga magtutudlo. Bisan pa man nga ang mga gatusan ka tuig nga misunod napahimaya usab tungod sa ilang mga magtutudlo sa pagtuo, sila daan nang mga tig-alig ug mga disipulo sa labing diosnon nga mga Amahan sa ika-upat nga siglo. Ang pakigbisog sa Kristiyanismo batok sa pagano, nga gipadayon sulod sa unang tulo ka siglo ilawom sa bandila sa Krus ni Kristo, miabot sa hingpit nga kadaugan batok sa pagano sa pagsugod sa ika-upat nga siglo; wala na'y kinahanglan pang ipanalipod ang Kristohanong pagtuo batok sa pagano sulod sa unibersal nga Imperyo sa Gresya ug Roma, ni kinahanglan pang ipamatud-an ang pagka-labaw sa Kristiyanismo kaysa pagano. Ang kalinaw sa gawas nga miabut sa Simbahan ni Kristo niadto nagtugot sa pagtukod og usa ka unipormeng organisasyon sa sulodnong mga buluhaton sa Simbahan ug sa walay babag nga paghisgot sa doktrina tali sa mga pastor ug sa ilang mga panon. Apan sa maong higayon usab mitumaw ang usa ka labi pang dakong panginahanglan alang sa usa ka labi pang lisod nga pakigbisog batok sa sulodnong mga kaaway sa Simbahan, ang mga heretiko[1963] .

Ang pangulo sa mga heretiko nga nakasamok sa Simbahan niadtong panahona napamatud-an nga usa ka maalamon nga presbiterio sa Simbahan sa Alexandria[1964] sa Ehipto, nga ginganlan og Ario[1965] . Sa hambog nga

---

sementadong dalan... Ang populasyon sagol: adunay mga Hudiyo sa ilang taliwala; Malipayon ug mabuhi ang kinabuhi; ang mga poeta, orador, pilosopo, iskolar ug mga manghuhula buotan nga nagtanyag sa ilang mga intelektwal nga buhat didto; sa kinatibuk-an, namulak ang paganong kultura, bisan pa sa usa ka baluktot nga porma... Sukad pa sa sinugdanan sa paglitaw niini, gipahayag sa Kristiyanismo ang Antioquia sa balaan nga kahayag sa mga pagtulon-an niini; didto sila unang mga Kristohanon nakakaplag og dalangpanan; human sa pagpatay sa arkidiakono Esteban, aron malikayan ang iyang kapalaran, napugos silang molayas sa Jerusalem, ug ang pagwali nga ilang gisugdan sa Antioquia giisip nga kaayo gikinahanglan nga ang Simbahan sa Jerusalem nagsugo sa mga Apostoles nga sila Bernabe ug Pablo sa pagtukod sa pagtuo didto; nagtudlo sila sa daghang mga tawo, ug sa Antioquia unang gitawag ang mga disipulo nga mga Kristohanon' (Buhat 11:20–26). Didto usab sa Antioquia mitumaw ang unang Kristohanong misyon; Gikan didto misugod si Apostol Pablo sa iyang mga misyonaryong pagbiyahe; si Apostol Pedro usab ang nangulo sa Simbahan didto. Ug pagkahugno sa Jerusalem, ang Antioquia ang nakakuha sa unang puwesto sa Simbahan sa Asia, nga ang kahinungdanon nakigkompetensya sa Roma, Constantinople ug Alexandria. Misidlak ang usa ka iladong teolohikal nga eskwelahan sa Antioquia, nga nagmugna og daghang bantugang magtutudlo sa Simbahan nga mipanalipod sa Kristiyanismo batok sa pagano, Hudaismo ug mga erehe; kini usab ang lugar sa daghang mga konseho sa mga pastor sa Simbahan sa mga panahon sa panagbangi tungod sa erehiya... Sa ika-13 nga siglo, hingpit nga gipaguba ang Antioquia sa sultang Ehipsiyo, ug karon sa iyang lugar nagtindog ang makaluluoy, hugaw nga lungsod sa Turko nga Antakya, nga pinaagi lang sa kini nga baluktot nga ngalan nagsilbi nga pahinumdom sa kaniadto nga maluho nga 16-siglong paglungtad sa dugay nang iladong Antioquia sa Orontes... Apan bisan karon, ang Kristohanong Patriarka sa Antioquia nagkupot sa ikatulong hinungdanong puwesto taliwala sa mga patriarka sa Simbahang Sidlakan ug nagbitbit sa titulo nga 'Patriarka sa Tibuok Sidlakan'.

[1960] Ang ngalan nga Eustathius Griego; nagpasabot kini og 'matibay', 'dili matandog'.

[1961] Ang Sid usa ka importante nga pantalan nga siyudad sa Pamphylia, usa ka rehiyon nga naglangkob sa baybayon nga bahin sa Syria, sa habagatan nga bahin sa Asia Minor, sa tiilan sa Kabukiran sa Taurus.

[1962] Ang Beria usa ka siyudad sa Siria, usa ka rehiyon sa Asia Minor sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo.

[1963] Sa Lagda ni San Basilio ang Dako, gisulti nga ang karaang mga Amahan sa Simbahan gitawag nga mga heretiko ang mga 'nga hingpit nga mibulag ug nagpalayo sa kaugalingon gikan sa pagtuo mismo'.

[1964] Ang Alexandria usa ka bantog nga siyudad sa Ehipto, nga gitukod 300 ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo ni Alexander the Great sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Ang Alexandria nailhan tungod sa iyang kahibalo ug kalakalan, ug sukad sa sinugdanan sa ika-upat nga siglo nahimo kini nga usa ka hinungdanon nga sentro sa Simbahang Kristiyano ug edukasyong teolohikal. Ang iladong Eskwelahan sa Teolohiya sa Alexandria nakadani og mga estudyante dili lang gikan sa mga Kristohanon kondili usab sa mga pagano.

[1965] Si Ario, nga niadto usa pa ka diakono sa Simbahan sa Alexandria, gipalayas sa simbahan ni San Pedro, Obispo sa Alexandria; apan sa manunod ni San Pedro, ang tigulang nga Obispo Achill, gipasaylo si Ario, gibalik isip diakono ug gipahimutang pa gani isip pari. Si Ario unya nakab-ot og usa ka hinungdanong posisyon sa Alexandria; siya ang ulo sa dakong parokya sa Vocalis, diin iyang gitudlo ang Kristohanong doktrina. Si Ario maalamon, walay ikasaway sa iyang moral nga pamatasan; siya adunay seryoso nga dagway, taas ang tangkad, nagbarug uban sa dignidad, ug ang tibuok niyang pamatasan nakadani sa daghang mga tawo. Ang iyang sinina susama sa sinina sa monghe; kanunay siyang nagsul-ob og tunika nga walay manggas ug usa ka nipis kaayo nga kapa, samtang ang iyang malumo nga paglitok, peke nga pagkamabuotan, ug ang pagpangdayeg nga iyang gihatag sa uban kon kini mohaom kaniya nakadani sa mga tigpaminaw. Sa dihang, pagkahuman sa pagka-ekskomulga ni Ario sa Ekumenikal nga Konseho, napagpasyahan pag-usab—pinaagi sa mga limbong sa iyang mga sumusunod nga pareho og hunahuna—nga pasudlon siya pag-usab sa sabak sa Simbahan niadtong 336, si Ario, sa dili pa siya makaabot sa simbahan, kalit nga nangmasakit; nahulog ang iyang mga bituka ug namatay siya sa plasa.

kadasig sa iyang limitadong pangatarungan, si Ario, nga mibanhaw pag-usab sa pagano nga doktrina sa pagpakigbahin sa pagka-Diyos ngadto sa dili-Diyos, miblasphemya nga nagpahayag nga:

1) Ang Dios Amahan, bisan pa man nga walay katapusan, aduna'y panahon nga dili pa Siya ang Amahan ug wala pa Siyay Anak;

2) Ang Anak gimugna, gidala sa pagkaanaa sa Amahan sa wala pa ang tanan, ug pinaagi sa Anak gimugna ang kalibutan;

3) Ang Anak dili walay katapusan, kondili siya ang labing hataas sa tanang binuhat; ang Anak sama sa Amahan – Diyos sa ngalan, apan dili sa kina-iya;

4) Ang Dios Amahan, sa Iyang pagkamaayo, naghatag og kinaadman sa Anak: apan ang Anak dili hingpit nga nakaila sa Dios Amahan;

5) Ang Espiritu Santo dili usab usa ka persona sa Dios, kondili gimugna sa Anak[1966] .

Nasuko sa ingon ana ka blasfemong bakak nga pagtulon-an, si Alexander, Obispo sa Alexandria[1967] , gipangayo kang Arius nga isalikway kini nga erehiya. Ug sa dihang wala maminaw si Arius sa malumo nga pag-awhag sa obispo, gitigum ang usa ka Lokal nga Konseho nga naglangkob sa usa ka gatos ka mga obispo gikan sa Ehipto ug Libya. Gipahamtang sa Probinsyal nga Konseho sa Simbahan sa Alexandria ang ekskomunikasyon kang Arius, kauban ang pipila ka mga presbiter ug diakon nga nag-uyon sa iyang mga panan-aw, isip mga blasfemong erehe; sila, sa baylo, aktibo nga nangita og suporta dili lamang sa mga pastor sa silingang mga simbahan kondili usab sa katawhan. Alang niini, ilang gipadala ang ilang mga kauban nga pareho og hunahuna ug mga sulat nga naglangkob sa ilang malimbungon nga bakak nga mga pagtulon-an ngadto sa tanang simbahan sa Sidlakan, ug nagsulat og mga himno sa espiritu sa bakak nga mga pagtulon-an ni Ario, nga gitugtog sa mga popular nga melodiya. Ang kadasig alang sa teolohikal nga mga diskusyon ug panaglalis dako kaayo sa Sidlakan niadtong panahona nga ang mga relihiyosong butang gilalis dili lamang sa mga panimalay, apan usab sa mga pampublikong plasa ug sa mga kanto sa dalan; gani gipakaulaw sa mga pagano kining mga panaglalis sa ilang mga teatro ug gigamit ang panagbangi sa mga Kristohanon alang sa kaayohan sa gisalikway nga pagano.

Tungod kay nabalaka sa ingon nga paagi sa malimbungong mga Arianong erehe, ang mga simbahan sa Siria ug sa rehiyon diin nag-alagad si San Eustacio isip arsobispo nasamok, nagdebate sa pagresolba sa mga teolohikal nga pangutana ug pagduha-duha... Si Santo Eustatyo, bisan pa, nga nailhan tungod sa iyang lawom nga teolohikal nga kahibalo ug sekular nga pagkat-on, usa ka lig-on ug walay kahadlok nga magpamatuod[1968] sa ortodoksong pagtuo ni Kristo, sa Berea, atol sa katapusang pagpanlupig sa mga pagano batok sa mga Kristohanon, ug karon, sa kalibog sa Simbahan tungod sa Arianismo, siya usa sa mga unang balaan nga masigasig nga misupak, sa pulong ug sa sinulat, sa mga blasfemong bakak nga pagtulon-an ni Ario ug sa mga Ariano.

Bisan pa si Emperador Constantine the Great, nga giisip nga katumbas sa mga Apostoles, misulay sa pag-uli sa panaghiusa ug kalinaw tali sa mga Ortodokso ug mga Ariano sa Alexandria, Syria ug uban pang mga simbahan, apan wala kini malampuson. Busa, aron tapuson ang panagbangi, ang Emperador nagpasiya nga mangayo og tabang sa episkopado sa tibuok Kristohanong Simbahan ug nagtigum sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Simbahan sa Nicaea[1969] .

Sa pagtigum niining konseho, gusto ni Emperador Constantine, sumala kang Eusebius, usa ka historyador niadtong panahona, nga ihalad kang Kristo nga Manluluwas 'usa ka parihing korona sa matahum nga mga bulak,

---

[1966] Filaret, Arsobispo sa Chernihiv, Ortodoksong Dogmatiko nga Teolohiya, edisyon sa 1865, Bahin 1, p. 164. Ug 'Ang Tudlo sa mga Amahan sa Simbahan', edisyon sa 1859, Bol. 2, p. 13.

[1967] Si Santo Aleksander, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa Ortodoksiya, nga nagsilbi isip Obispo sa Alexandria gikan sa 313 hangtod 328 ug nailhan tungod sa iyang pagkamapundok sa pagtuo. Sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea niadtong 325, siya usa ka impluwensyal nga manalipod sa Ortodoksiya kauban ni San Eustazio sa Antioquia ug ni San Atanasius, nga iyang gitudlo sa ulahi isip iyang manununod sa Alexandria. Nagsulat si San Alexander og sulat kang San Eustazio, usa ka iladong manalipod sa Ortodoksiya, mahitungod kang Ario.

[1968] Sa Kristohanong Simbahan, ang mga 'konpesor' mao kadtong, atol sa pagpanlupig tungod sa pagtuo, hayag nga nagpahayag sa ilang pagka-Kristohanon ug nakasinati og pag-antos tungod niini, apan nakaluwas. Gihigugma sila pag-ayo sa mga Kristohanon ug gisaligan sila sa buluhaton sa pag-uli sa simbahan sa mga nangahulog o misalikway sa pagtuo.

[1969] Ang Nicaea mao ang kapital sa Bithynia, usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, nga naangkon sa mga Romano 75 ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo. Sa karaang panahon, ang Nicaea usa ka dato ug mauswagon nga siyudad; karon, ang gamay ug kabus nga lungsod sa Iznik ang naa na sa iyang lugar.

hinablon ug gisumpay sa panaghiusa sa kalibutan'. Ug sa tawag sa emperador, mitigom ang tulo ka gatus ka mga obispo sa siyudad sa Nicaea gikan sa Asia, Aprika ug Europa; Aduna pa gani mga obispo gikan sa mga nasud nga dili sakop sa Greko-Romanhong Imperyo, sama sa Persia ug Scythia[1970] . Ang gidaghanon sa mga presbiter, diakon, ug uban pang mga klero nga kauban nila mas dako pa kaysa gidaghanon sa mga obispo. Sa taliwala sa mga layko, gawas sa labing hataas nga mga dignitaryo, daghang mga pilosopo[1971] ug mga iskolar ang miabot sa Nicaea. Busa, sa maong konseho, si San Eustatyo, tungod sa iyang dakong pagkamatinud-anon ug lawom nga kahibalo sa teolohiya ug sa sekular nga mga butang, kauban ang dili matandog nga kadasig sa pagpanalipod sa pagkaputli sa Ortodoksong doktrina, gihatagan og usa ka talagsaong ug hinungdanon nga papel sa mga balaang amahan sa Simbahan. Gihatagan si San Eustazio sa unang pagkapangulo[1972] sa dakong Ekumenikal nga Konseho; siya ang naglingkod sa lingkuranan sa unang obispo, sa tuo sa emperador, ug gihatagan siya sa dungog, alang sa tibuok Ekumenikal nga Konseho, sa pagpakigpulong kang Emperador Constantine, nga Kapariho sa mga Apostoles. Aeni kining maalamon nga pamulong ni San Eustazio, nga gamhanan sa pagtuo ug espiritu:

'Labing debotong hari!

Bulahan ang Dios, nga nagpili kanimo nga magmamando sa kalibutan, nga pinaagi sa imong kamot gilaglag ang idolatriya ug, pinaagi kanimo, nagtukod og kalinaw sa kasingkasing sa mga matinud-anon. Ang gahum sa mga dautang espiritu gipyatakan na; ang mga halaran sa pagkadios-dios gipukan na; ang kangitngit sa pagkawalay-Dios gipawala na; ug ang kahayag sa Balaang pagtulon-an naghayag sa tibuok uniberso. Ang Amahan gihimaya, ang Anak gihatagan og dungog, ug ang Espiritu Santo gipahayag—ang Triyunidad nga Pareho sa Kaugalingon; ang Usa ka Dios sa tulo ka Persona o Hipostase gipangwali sa tanang dapit. Sa niini nga doktrina, O Soberano, natukod ang kadako sa imong pagkamatinud-anon. Ipanalipod kini kanamo nga buo ug walay pilas, aron walay bisan usa sa mga heretiko, nga misulod sa Simbahan, makabuak sa pagkahiusa sa Dios nga Trinidad o makapasipala sa atong pagtuo! Ang hinungdan sa kini nga tigum ug sa atong mga pakighinabi mao ang mapangahas nga si Ario, nga pagkahuman giordinar nga presbiter sa Simbahan sa Alexandria , nagpamatuod nga siya layo sa mga pagtulon-an sa labing bulahan nga mga propeta ug mga apostoles. Kay dili niya giila nga ang Bugtong Anak ug ang Pulong sa Amahan usa ka substansya ug kapariho sa Amahan; ug, isip usa ka magtutuhop sa binuhat, naningkamot siya nga ihap ang Magbubuhat sa mga binuhat. Ipangayo, O Labawng Ginoo, nga siya, pagbiya sa iyang sayop, dili mosukol batok sa apostolikong pagtulon-an; o, kon magpabilin siya nga mapugos sa iyang dili matinud-anong opinyon, ipahawa siya sa komunyon sa Katolikong Simbahan—aron dili na niya hikapon pag-usab ang pagtuo sa mga maluya nga kalag pinaagi sa iyang dili matinud-anong mga opinyon[1973] '. Mao kini ang gisulti ni Santo Eustathius.

Daghang paganong pilosopo ang miadto sa Nicaea alang sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa mga Kristohanon; ang uban miadto aron mas mailhan pag-ayo ang Kristohanong doktrina, samtang ang uban, tungod sa kasuko batok niini nga doktrina, naglaum nga malibog ang mga argumento sa mga obispo ug mapamatud-an nga sayop ang Kristohanong doktrina pinaagi sa komplikadong pangatarungan. Gihisgutan sa mga sinulat sa simbahan nga si San Eustazio sa Antioquia[1974] , nga adunay lawom nga kahibalo sa pilosopiya, mao ang naghatag sa unang pagsupak alang sa tibuok konseho batok sa usa sa labing hambog niini nga mga pilosopo, nga ginganlan og Phaedo, nga mipanalipod kang Arius nga walay pagtuo ug sa iyang mapanamastamas nga doktrina. Ug sa katapusan sa iyang debate uban sa balaang konseho, kining pilosopo nabighani kaayo sa mga tubag sa mga santo

---

[1970] Si San Atanasio ang Dako, Obispo sa Alexandria, nagpamatuod nga ang Unang Ekumenikal nga Konseho nagrepresentar sa 'tibuok' sa atong uniberso, tungod kay ang mga imbitasyon ni Emperador Constantine alang niini nga konseho gipahibalo sa mga obispo bisan pa sa gawas sa utlanan sa Imperyong Romano, nga nagpasabot sa presensya niini nga konseho sa mga obispo gikan sa Persia ug Scythia, mga nasud nga wala'y kabahin sa Imperyong Romano

[1971] Ang usa ka pilosopo mao ang usa ka tawo nga nahigugma sa kinaadman. Ang mga pilosopo mao ang mga tawo nga naghalad sa ilang kaugalingon sa pagtuon sa labing hataas nga mga pangutana sa paglungtad: mahitungod sa Dios, sa gigikanan ug mga balaod sa kalibutan ug sa katawhan, sa katapusang katuyoan sa paglungtad, ug sa mga butang nga susama ang kinaiya.

[1972] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho gipangulohan sa pag-ilis-ilis sa mga obispo sa labing bantugan nga mga diyosesis, ug ang una sa mga nagdumala nga obispo mao si Santo Eustathio sa Antioquia. (Alang sa dugang detalye, tan-awa ang *History of the Church* ni D. B. Vl. Gette, gipatik niadtong 1875, bol. 3, pp. 6–7 ug 10).

[1973] Ang Mga Akto sa mga Ekumenikal nga Konseho, gipatik sa hubad nga Ruso sa Kazan Theological Academy, 1859, vol. 1, pp. 86–87.

[1974] Mga Akta sa mga Ekumenikal nga Konseho, gipatik niadtong 1859, bol. 1, pp. 104–106.

nga misinggit siya sa kusog: 'Gloria kanimo, O Dios, nga nagpadayag sa imong mga santo sa misteryo sa putli, walay sukod, ug dili gimugna nga Pagka-Dios, nga milabaw sa tanang pagsabot. Ako magpakakusog kanimo, Kristo, ang hingpit nga maayong Anak sa hingpit nga maayong Amahan, nga pasayloa ako sa tanang mga sala nga akong nabuhat batok kanimo, nga hangtod karon nadani ako sa dautang mga pagtulon-an ni Ario... Sugod karon, akong gisalikway hangtod sa kahangturan si Ario ug ang iyang mga dautang pagtuo, ingon man usab ang tanan nga sama kaniya nga nagpasigarbo sa pagpangatarungan ug pagpanamastamas batok sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo..."[1975]

Apan si Ario mismo, kauban ang pipila ka pareho niyang pagtuo, nagpabilin nga dili mausab ang iyang mga panan-aw. Unya ang mga Amahan sa Konsilyo, diin si Santo Eustacio adunay dakong dungog, matinud-anon ug nagkahiusa nga nagpamatuod nga ang Anak sa Dios parehas sa kina-iya sa Dios Amahan; samtang ang pagtulon-an ni Ario, nga supak sa Pulong sa Dios ug sa tradisyon sa mga Amahan, gikondena, kauban ang tanan nga nagsunod sa bakak nga doktrina ni Ario, sa anatema ug ekskomunikasyon gikan sa ortodoksong Simbahan. Ug aron matukod ang tinuod nga pag-angkon sa pagtuo nga tukma alang sa tanang umaabot nga mga panahon, gisulat sa mga Amahan sa Konseho kini nga pag-angkon sa Simbolo sa Pagtuo, nga gihatag sa Dios[1976] . Si Ario ug ang duha ka obispo nga nag-uyon sa iyang mga panan-aw, sila Theon ug Secundus[1977] , gipadala sa exilio sa Emperador pagkahuman sa ilang pag-exkommunikar gikan sa Simbahan.

Ang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, nga gi-aprobahan sa Ekumenikal nga Konseho, gipirmahan usab sa daghang mga sumusunod ni Ario; apan si Eusebio, Obispo sa Nicomedia, ug si Teognis sa Nicaea, samtang nagpirma niining kredo sa konseho, misalikway sa pagpirma sa pagsilot kang Ario. Tungod niini, isip mga tigdepensa sa erehe nga Arianismo, gipahibalo sa emperador nga gikuhaan sila sa ilang mga opisyal nga eklesiastikal ug gipadala sa exilio; gikan didto, bisan pa, nagpadala sila og sinulat nga pag-angkon sa ilang sayop ug busa gipasaylo sila ug mibalik sa ilang mga diyosesis.

Usa ka historyador sa simbahan niadtong panahona, ang Bulahan nga si Theodoret, Obispo sa Cyrus[1978] , sa iyang salaysay sa Unang Ekumenikal nga Konseho, naghisgot, lakip sa uban, sa mosunod nga sipi gikan sa usa ka buhat ni Santo Eustathius sa Antioquia, nga gisulat batok sa mga Ariano: 'Sa dihang ang dakong Konsilyo mitigum sa Nicaea aron hisgutan ang mga butang sa pagtuo, diin mga 270 ka obispo ang nagtigum (Nagaingon ko og 'mga', kay tungod sa kadaghan sa mga nitigom, dili nako matino ang ilang eksaktong gidaghanon, ug labi pa, wala usab nako kini gisusi pag-ayo) ug sa dihang nagsugod sila sa pagtukod sa Kredong, usa ka traktado ni Eusebius sa Nicomedia, nga puno sa mga blasphemous nga pagtulon-an, mitungha sa taliwala sa Konseho. Pagbasa niini sa atubangan sa tanan, dayon kini nakahatag sa mga mamiminaw og dili masukod nga kasubo tungod sa kabuang niini, samtang gipahamtang sa awtor mismo ang dili madala nga kaulaw sa . Karon napadayag na ang buhat ni Eusebius[1979] , ug ang dautang traktado (ang kredo ni Eusebius) gipikas-pikas sa atubangan sa tanan… Nahadlok nga, ingon pa, pinaagi sa dekreto sa ingon ka dako nga Konseho, basin sila ipahawa sa Simbahan, ang mga sumusunod kang Ario[1980] misugod usab (sa Konseho) ug gi-anatemisa ang doktrina (ni Ario)

[1975] Mga Akto sa Ekumenikal nga Konseho, gipatik niadtong 1859, p. 145.

[1976] Mga Akto sa Ekumenikal nga Konseho, gipatik niadtong 1859, mga panid 157, 22, 29, ug uban pa. Ang Konseho sa Nicaea, ang Unang Ekumenikal nga Konseho, sumala sa mga historyador sa simbahan, nahitabo 'sa panahon sa konsulado ni Paulinus ug Julian, sa ika-20 ka adlaw sa Mayo, sa ika-636 ka tuig sukad kang Alexander, Hari sa Macedonia'; kini mao ang ika-20 ka tuig sa paghari ni Constantine ang Dako ug ang tuig 325 AD.

[1977] Si Teon, Obispo sa Marmarice, ug si Secundus, Obispo sa Ptolemais, nga misalikway sa pagpirma sa Kredong giuyonan sa tibuok konseho.

[1978] Ang iladong historyador sa Simbahan nga si Theodoret, Obispo sa Cyrus, natawo sa Antioquia sa Orontes niadtong 390; gitudlo siya nga Obispo sa Cyrus, sulod sa Patriarkado sa Antioquia, niadtong 423, ug namatay niadtong 457; Gikonsiderar siya nga usa sa labing maalamon nga mga pangunang magbalantay sa Simbahang Sidlakan sa ikalima nga siglo.

[1979] Si Eusebius, Obispo sa Nicomedia, kauban ang mga obispo nga sila Menophon sa Efeso, Patrophilus sa Scythopolis, Theognis sa Nicaea, Narcissus sa Neronias, Theonas sa Marmarice ug Secundus sa Ptolemais, nagpresentar og usa ka burador sa Kredong, nga gihimo subay sa mga heresiya sa Arianismo, nga ilang gisulayan nga itago pinaagi sa malibog nga mga pagpadayag; apan kining limbong dayon napadayag sa mga tigpanalipod sa tinuod nga doktrina sa pagtuo, ug ang Kredong ni Eusebius sa Nicomedia gisalikway nga walay pagduha-duha ingon nga heretikal. Usa ka ikaduhang burador sa Kredong, nga gisumite sa lain nga Eusebius, sa Caesarea sa Palestina, giaprubahan sa kondisyon nga ang pulong: 'sa samang substansya'. Apan ang konseho midawat sa pahayag sa pagtuo nga gipresentar ni Osias, Obispo sa Cardub, nga paborito kaayo sa emperador, ug nga nailhan nga Simbolo sa Nicea.

nga gisaway sa Konseho... Busa, pinaagi sa daghang mga limbong, napabilin nila ang ilang mga puwesto sulod sa Simbahan (mao ang ilang mga obispado), bisan pa nga angay unta silang maghinulsol; (ug pagkahuman sa Ekumenikal nga Konseho) nagsugod sila, usahay tinago, usahay hayag, sa pag-uyon sa mga panan-aw nga gisalikway sa Konseho ug bisan sa pagpamatood niini. Labaw pa, aron palig-onon ang pagtanum sa mga sagbot, gilikayan nila ang pakig-uban sa mga maalam sa Balaang Kasulatan, nakalikay sa pagdumala ug busa, ingon pa gani, ilang gipyatak ang mga magtutudlo sa pagkamatinud-anon. Apan nagtuo kami nga ang mga walay Dios dili makadaog batok sa Balaan: 'Kay kung makadaog sila pag-usab, mapildi sila pag-usab...'[1981]

Sa iyang pagbalik gikan sa Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea paingon sa Antioquia, nagtigom si Santo Eustazio og konseho sa mga obispo ug mga presbiterio gikan sa daghang eklesiastikal nga distrito ilawom sa iyang hurisdiksyon isip Metropolitan sa Antioquia[1982] , Gipahibalo niya kanila ang mga buhat sa tanang dekreto sa Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea ug gihangyo sila nga magpabilin nga matinud-anon niini nga mga dekreto ug, labi na gayud, sa husto nga pag-angkon sa pagtuo nga gipahayag sa Kredong giuyonan sa konseho sa mga representante sa tibuok Kristohanong Simbahan[1983] .

Sa mosunod nga tuig, 326, gisugo si San Eustatyo nga mobiyahe paingon sa yuta sa Georgia, karaang Iberia[1984] , aron bunyagan ang mga lumolupyo nga gustong modawat sa Kristiyanismo, ug aron itukod ang Simbahang Ortodokso didto. Ang mga tribo nga nagpuyo sa karaang Iberia (Georgia), o Georgia, mga mananamba sa diyos-diyosan ug mananamba sa kalayo; sila sa pipila ka bahin sakop sa Imperyong Greko-Romano, apan adunay kaugalingong mga hari ug kaugalingong sibil nga organisasyon. Sumala sa lokal nga tradisyon, si San Andres nga Apostol, kauban si Simon nga taga-Cana, maoy unang nagwali kang Kristo nga Manluluwas sa pipila ka mga tribo sa baybayon sa Georgia. Kadaghanan sa mga lumolupyo ug ang pamilya sa hari gihimong Kristohanon ni Santa Birhen Nina, nga gikan sa Siria sa unang kwarter sa ika-upat nga siglo.

Sa dihang, pagkahuman sa pagpangwali ni Santa Nina—nga gisundan sa mga milagro—bisan ang labing mainitong mga mananamba sa diyos-diyosan—ang Reyna Nana ug Haring Mirian sa Georgia—nituo na kang Kristo, nagpadala sila og usa ka embahada kang Emperador Constantino I , ang Dako, nga naghangyo nga ipadala sa Georgia ang mga klero aron bunyagan sila ug ang ilang katawhan. Miingon ang Emperador nga mas nalipay siya sa pagbalhin sa mga Iberian ngadto sa Kristiyanismo kaysa sa pagdugang sa tibuok gingharian sa iyang imperyo, ug dayon gisugo niya si San Eustathius sa Antioquia[1985] nga molarga paingon sa Georgia uban sa pipila

---

[1980] Kini mao sila: Eusebius sa Nicomedia, Theognis sa Nicaea, Theonas sa Marmaris, Secundus sa Ptolemais, Theodotus sa Laodicea, Paulinus sa Tarsus, Athanasius sa Anazarbus, Aetius sa Lydus, Gregory sa Beirut, Menophantus sa Ephesus, Patrophilus sa Scythopolis, Maris sa Chalcedon, ug Narcissus sa Neronias.

[1981] Ang Kasaysayan sa Simbahan sa Bulahan nga si Teodoreto, Obispo sa Sirus. Edisyon sa Ruso, St Petersburg, 1852, Kapitulo VIII, pp. 46–47.

[1982] Sumala sa ehemplo sa Balaang mga Apostoles ug base sa Lagda 31 sa Balaang mga Apostoles, ang mga 'lokal' nga konseho gitigum sukad pa sa karaang panahon sa Simbahang Orthodox sa mga nagdumala nga obispo sa mga nag-unang siyudad, o 'partikular' nga mga konseho, nga gilangkoban sa mga obispo ug mga presbiter nga sakop sa obispo sa pangunang siyudad sa maong nasud, aron masulbad, subay sa mga lagda ug tradisyon sa Simbahan, ang mga pangutana ug isyu nga motumaw sulod sa maong lokalidad mahitungod sa doktrina ug administrasyon. Ang mga dekreto sa ingon nga mga konseho may bisa lamang sulod sa nasud o rehiyon diin ang mga representante mao ang mga miyembro sa maong partikular nga konseho.

[1983] Mao kini ang Simbolo sa Pagtuo, sumala sa hubad sa Balaang Sinodo, nga gipahimutang sa libro sa Mga Lagda sa Balaang mga Apostoles, sa Balaang mga Konsilyo ug sa Balaang mga Amahan. 'Nagtuo kami sa usa ka Dios, ang Amahan, ang Labaw nga Makagahum, ang Magbubuhat sa tanang butang nga makita ug dili makita. Ug sa usa ka Ginoo nga si Jesu-Cristo, Anak sa Dios, ang bugtong Anak, nga natawo gikan sa Amahan, sa ato pa, gikan sa kina-iya sa Amahan, Dios gikan sa Dios, Suga gikan sa Suga, tinuod nga Dios gikan sa tinuod nga Dios, natawo, dili gihimo, usa ka kina-iya sa Amahan, pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang, sa langit ug sa yuta; nga alang kanato nahimong tawo, ug alang sa atong kaluwasan nanaug, ug nagkatawo ug nahimong tawo, nag-antos, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, ug misaka sa langit, ug naglingkod sa too sa Amahan, ug mobalik pag-usab sa paghukom sa mga buhi ug sa mga patay. Ug sa Espiritu Santo. Apan kadtong nag-ingon mahitungod sa Anak sa Dios nga aduna'y panahon nga wala pa Siya, o nga sa wala pa Siya matawo wala pa Siya, o nga Siya nahimong ana gikan sa wala, o nga Siya gikan sa lain nga Hipostasis o kina-iya, o nga Siya mausab-usab o mabag-o, gipanghimaraot sa Katolika ug Apostolikong Simbahan.' – Ang teksto sa Kredong gigamit karon gitukod sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople niadtong 381.

[1984] Ang Georgia, o karaang Iberia, usa ka nasod sa Transcaucasus, nga naglangkob sa usa ka kuadrilatero nga gilibotan sa sidlakan ug kasadpan sa Dagat Caspian ug Itom nga Dagat, sa amihanan sa Kabukiran sa Caucasus, ug sa habagatan sa Suba Araks ug Bukid Ararat. Ang Georgia naglangkob sa Kakheti, Guria, Imereti, Kartli, Mingrelia, Abkhazia, Svaneti, Ossetia ug Dagestan.

ka mga pari, diyakono, ug uban pang mga klero. Gidala usab nila sa Georgia ang tanang liturhikal nga sudlanan ug balaang mga butang. Pag-abot ni San Eustazio sa Mtskheta, ang kapital sa Georgia, nagpagawas si Haring Mirian og dekreto ngadto sa mga gobernador sa probinsya, mga kumander sa militar, ug mga kortesano, nga nagmando kanila nga moanha sa kapital. Sa dihang nagtigom na sila, si Haring Mirian, sa atubangan sa tanan, midawat sa balaan nga bunyag gikan kang Obispo Eustazio, gisundan sa reyna ug sa ilang mga anak; sa taytayan sa Suba sa Kura, diin kaniadto nagtindog ang usa ka paganong santuwaryo, gitukod ang usa ka baptisteryo, diin gibunyagan ni San Eustacio ang mga gobernador sa probinsya sa Georgia, ang mga kumander militar ug ang mga kortesano; busa kining dapita ginganlan og 'Mtavarta Sanatlavi', nga nagpasabot og 'batisan sa mga maharlika'. Sa gamay nga paubos pa sa sapa gikan niining tangke, gibunyagan sa mga pari nga kauban ni Santo Eustacio ang mga tawo nga nangdagsang magpabunyag, nga napukaw sa pagtulon-an ni Santa Nina – kay bisan kinsa nga dili makadawat sa pagkabanhaw pinaagi sa tubig ug sa Espiritu Santo dili makakita sa walay katapusang kinabuhi ug kahayag... Dayon mibyahe ang mga pari sa mga lungsod ug baryo aron bunyagan ug tudloan ang uban pang mga lumolupyo sa Iberia. Busa, uban sa tabang sa Dios, hapit tibuok nasud ang nabunyagan, ug natukod ang Ebanghelyo sa Iberia pinaagi sa mga paningkamot ni Santa Nina ug ni San Eustachio sa Antioquia. Sa Mtskheta, gikonsagran ni San Eustatyo ang simbahan nga gipahinungod sa Napulo'g Duha ka Apostoles, nga gitukod sa hardin sa hari sa wala pa siya moabot, ug gihatagan ang bag-ong natukod nga Simbahang Georgian sa han-ay sa pagsimba ug doktrina sa Simbahang Ortodoksong Griyego. Ang presbiterong si Juan gitudlo nga unang obispo sa Simbahang Georgian, nga sakop sa Metropoliya sa Antioquia; mao nga hangtod karon, ang Patriarka sa Antioquia nagbitbit sa titulo: 'ug sa Iberia'[1986] . Busa, pagkahuman sa panaghiusa sa karon nga Simbahang Georgian sa Simbahang Ruso, si Santo Eustathius giila nga unang hierark sa tibuok karaang Eksarkado nga Ortodokso sa karon nga Tibuok-Rusong Simbahang Ortodokso.

Sa pagkahuman sa pag-organisar sa bag-ong Simbahang Ortodokso sa Georgia, gipanalanginan ni Santo Eustathius ang batan-ong Simbahan ni Kristo sa kalinaw ug mibalik sa Antioquia.

Sa Antioquia, ang masigasig nga San Eustaquio nakasinati na dayon og bug-at nga mga buluhaton ug grabeng mga pagsulay. Ang iyang pagtuo nga human sa Ekumenikal nga Konseho maghari ang kalinaw ug hingpit nga panaghiusa sa tibuok Simbahan napamatud-an nga walay pulos. Nahibal-an nga ang maong mga obispo, nga mga sumusunod sa Arianismo, wala mouyon sa kadaghanan sa mga miyembro sa konseho sa tinuoray nga pagtuo, kondili sa gawas ra, alang sa ilang kaugalingong mga rason ug kalkulasyon. Sa dihang, pagkahuman sa Konseho sa Nicaea, mibyahe si Emperador Constantine paingon sa kasadpang bahin sa imperyo, mibangon pag-usab ang mga Ariano. Una sa tanan, nagsugod sila sa pagpangayo, pinaagi sa usa ka presbiterio nga suod sa Emperador, sa pagbalik gikan sa exilio ni Ario ug sa mga obispo nga hayag nga misuporta kaniya; ug, sa pag-angkon nga nahimong biktima sila sa sayop nga mga panan-aw ug nga ang mga gipahawa maghatag sa Emperador og sinulat nga deklarasyon nga midawat sa mga dekreto sa Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea, ilang nakab-ot ang ilang pagbalik. Tungod sa dakong tinguha nga mabalik ang kalinaw sa Simbahan, ang Emperador nagpakita og pabor bisan pa sa mga nibalik gikan sa exilio, apan ilang gigamit kini aron ipakalat ang mga heresiya sa Arianismo ug, ubos sa nagkalain-laing bakak nga pasangil, gisugdan nila ang pagpanlupig sa mga pangunang manalipod sa

---

[1985] Bisan pa nga ang pag-abot sa Iberia-Georgia ni Obispo Eustathius sa Antioquia wala diretsong gihisgutan sa mga manununlat nga Griyego, kini walay duhaduha nga gipamatud-an sa unibersal nga tradisyon sa Georgia ug sa mga sinulat nga charter nga gihatag sa mga Emperador sa Constantinople ug sa mga hari sa Georgia ngadto sa Monasteryo sa Iveron sa Bukid Athos, diin kini gitipigan hangtod karon. (Usa ka Mubo nga Kasaysayan sa Simbahan sa Georgia. Gikumpila ni P. Iosselian. 2nd ed., St Petersburg, 1843, p. 13. Ang Kinabuhi ni Sta. Nina, Kapariho sa mga Apostoles, gipatik sa Monasteryo sa Bukid Athos, 1900.)

[1986] Ang Kinabuhi ni Sta. Nina nga Katumbas sa mga Apostoles sa Georgia. ika-5 nga edisyon, 1900, mga panid 23–25; Usa ka Mubo nga Kasaysayan sa Simbahang Georgian, gikompila ni Iosselian. 2nd ed., St Petersburg, 1843, pp. 12–14 ug 20. Paglabay sa pipila ka tuig, si Haring Mirian nagpadala og ikaduhang embahada kang Emperador Constantine uban sa hangyo nga magpadala pa og daghang mga pari ug batid nga magtutukod sa simbahan paingon sa Georgia. Ingon tubag niini nga hangyo, si Constantine ang Dako nagpadala og daghang bulawan ug pilak, ingon man ang tiil sa nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus ni Kristo, kauban ang usa sa mga pako nga gigamit sa pagpakusog kang Ginoong Hesukristo sa krus. Gihatagan usab ang mga Georgian og daghang mga ikon ni Kristo nga Manluluwas ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ingon man usab ang mga relikya sa mga balaang martir aron itago sa pundasyon sa mga simbahan. Sa samang panahon, ang anak ni Mirian ug manununod sa gingharian, nga gipugngan isip bihag sa Roma, gipagawas ngadto sa iyang amahan; siya usa ka masigasig nga tigpalapnag sa Kristiyanismo, nagtukod og mga simbahan bisan asa ug nagpalig-on sa pagtuo.

ortodoksiya: ang mga balaan nga obispo nga sila Alexander ug, sa ulahi, si Athanasius sa Alexandria, ug si San Eustathius sa Antioquia.

Naglaum ang mga simpatisador sa Arianismo nga human sa Konsilyo sa Nicaea, pagkahuman sa mapugos nga hangyo ni Emperador Constantine alang sa hingpit nga kalinaw sulod sa Simbahan alang sa tanan nga walay eksepsyon, walay bisan kinsa na ang mosupak sa paglapad sa mga heresiya sa Arianismo. Apan si Santo Eustatyo nagpadayon sa pagsupak sa paglapad sa Arianismo uban sa mas dako pang kadasig ug gisaway kini sa mas kusgan pa nga paagi, nga nagsalig sa pagdisdismar niini sa Ekumenikal nga Konseho. Bisan pa niana, nahibalo si San Eustazio nga si Eusebio, Obispo sa Caesarea sa Palestina—nga sa pipila ka bahin sakop sa Obispo sa Antioquia—nagbarug sa mga panan-aw nga Ariano bisan pa sa wala pa ang Ekumenikal nga Konseho, mga panan-aw nga dili man lang langyaw sa pulong sa iyang kredo, busa misulat usab si San Eustazio kang Eusebio, naghatag og mga pagdasig ug nagbatikos sa mga heresiya sa Ariano. Nasuko kaayo si Eusebius niini; mitubag siya pinaagi sa pagpanamastamas sa mga pagtulon-an ni San Eustazio—nga gipamatud-an sa konseho—gipangtawag kini nga Sabellian[1987] , ug, samtang nagpadayon sa pagsunod sa mga doktrinang Arian, nagreklamo siya bahin kang San Eustazio sa iyang higala nga si Eusebius sa Nicomedia, nga mibalik gikan sa pagkabannaw. Ug kining si Eusebius sa Nicomedia mao ang labing malimbungon ug malimbongon sa mga obispo nga Arian. Bisan si Emperador Constantine, nga nagpamatuod sa atubangan sa Dios mismo, misulat sa mga tawo sa Nicomedia nga si Eusebius kaalyado ug kauban sa krimen ni Licinius, ang malupit nga manlutos ug manlupig sa mga Kristohanon, nga si Eusebius walay-hiya nga mipanalipod sa mga bakak sa Arian nga napamatud-an nga bakak bisan asa, ug gani gipanglimbongan pa gani siya, si Emperador Constantine, sa usa ka makalilisang nga paagi[1988] ... Busa kining labing malimbungon nga si Eusebius sa Nicomedia, kauban ang iyang mga higala nga sila Theognis sa Nicaea ug si Eusebius sa Caesarea[1989] , naghukom nga wagtangon si Santo Eustazio, ang walay kapoy ug masigasigong nagpadayag sa ilang mga sayop, aron makagawas ang mga Ariano.

Sa wala pa natukod ang Constantinople, kanunay nagpuyo si Emperador Constantine sa Nicomedia; ug aron mapasidunggan siya ug matuman ang iyang plano nga tangtangon si San Eustathius, ang malimbungon nga si Eusebius sa Nicomedia nagpahayag sa emperador og mainitong tinguha nga makita ang maanindot nga simbahan nga bag-o pa lang gitukod ni Constantine sa Banal nga Sepulkro. Nalipay sa maong hangyo, gihatag sa emperador kang Eusebius ang iyang mga karwahe sa hari, nga naghatag sa biyahe ni Eusebius og talagsaong dungog. Uban sa pasangil nga magpasidungog sa balaang dapit sa Jerusalem, miapil usab kaniya si Theognis sa Nicaea, usa ka matinud-anong kauban sa iyang dautang mga plano. Pag-abot nila sa Antioquia nga nagpakaaron-ingnon nga matinud-anon, gidawat sila ni San Eustazio uban sa pagkamabuotan ug sa dungog nga angay sa mga obispo. Pag-abot nila sa Herusalem, nagpadayon ang karaang historyador[1990] , ug nakigkita sa ilang mga kauban nga pareho ang pagtuo (ang mga Ariano) si Eusebius sa Caesarea, si Patrophilus sa Scythopolis, si Aetius sa Lydus, si Theodotus sa Laodicea ug uban pa, nga naimpluwensyahan sa mga pagtulon-an ni Ario, gipadayag nila kanila ang ilang tinago nga tuyo nga tangtangon si San Eustatyo. Sa pikas rason nga pasidunggan si Eusebius sa Nicomedia, kining mga kauban nga pareho og hunahuna misunod kaniya paingon sa Antioquia, diin ila usab

---

[1987] Si Savelios usa ka heretiko. Gamay ra kaayo ang impormasyon bahin sa iyang kinabuhi. Nabuhi siya sa tunga-tunga sa ikatulong siglo; lumad siya sa Ptolemais sa Libya. Gitudlo ni Savelios nga ang Dios Trinidad lamang sa ngalan: ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo tulo ra ka ngalan ug tulo ka buhat sa usa ra ka Persona sa Dios. Sa Daang Tugon, ang Dios nagpakita isip Amahan, nga naghatag og mga balaod sa katawhan; sa Bag-ong Tugon, ang Dios nagpakita isip Anak, nga nagluwas sa katawhan, ug nagpadayon sa pagpakita isip Espiritu nga nagbalaan sa katawhan. Ang mga pagtulon-an ni Sabellius gisaway ug gikondena nga heretikal sa mga Konsilyo sa mga Amahan sa Simbahan sa Alexandria ug Roma sa ikaduhang tunga sa ikatulong siglo.

[1988] Ang Sulat ni Emperador Constantine ngadto sa mga tawo sa Nicomedia batok kang Eusebius ug Theognis – sa *Acts of the Ecumenical Councils*. Edisyon sa 1859, bol. 1, pp. 199–203.

[1989] Si Eusebio sa Nicomedia usa ka higala ug kauban nga estudyante ni Ario sa Eskwelahan sa Antioquia ni Lucian, nga gipahawa sa Simbahan tungod sa erehiya. Si Eusebio sa Caesarea, bisan pa, higala sa duha kanila ug misuporta kanila dili lamang sa konseho kondili bisan asa, sa wala pa ug pagkahuman niini; giisip siya nga lider sa mga moderadong Ariano. Ang Caesarea sa Palestina mao ang pangunang siyudad sa Palestina sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo; ginganlan kini sa Romano nga Cesar (Octavian) Augustus sa Hudiyong hari nga si Herodes, nga nagtukod og mga siyudad isip pasidungog sa Cesar. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Caesarea gitukod ni San Pedro nga Apostol pinaagi sa pagbag-o sa pagtuo sa senturyon nga si Cornelio ug sa tibuok niyang panimalay (Buhat 10). Pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem, ang Caesarea nahimong lingkoranan sa obispo nga sakop ang Simbahan sa Jerusalem hangtod sa tuig 451. Karon, mga tapok sa mga ruina na lang ang nabilin sa kaniadto nga maanindot nga Caesarea.

[1990] Teodoreto, Obispo sa Cyrus. Kasaysayan sa Simbahan, 1852 nga edisyon, kabanata 21, mga panid 84–86.

gipakita ang dakong pagtahud kang San Eustacio, aron dili siya makaduda sa malimbongong bitag nga giandam alang kaniya. Ug tungod kay niadtong panahona aduna usab pipila ka mga ortodoksong obispo sa Antioquia, ang mga Ariano nagsugyot sa pagtawag og usa ka panaghigalaong konseho aron hisgutan ang pipila ka komon nga mga butang ug mga kalihokan sa Simbahan, nga gidawat ni Santo Eustacio ug sa ubang mga obispo.

Ug sa dihang nagtigom na ang mga obispo, kalit nga mitungha sa ilang atubangan ang usa ka babaye nga nagkupot og bata sa iyang mga bukton, ug misinggit nga si Eustathius mao ang amahan sa iyang sanggol. Walay bisan gamay nga pagduha-duha, gipangayo ni San Eustacio sa Antiochia nga ipakita sa babaye ang mga saksi nga makapamatood sa iyang pag-angkon ug makahatag og ebidensya nga mosuporta niini. Apan mitubag siya nga wala siyay saksi. Niining panahona, gipahayag sa mga Arian nga obispo nga igo na nga kumpirmahon sa babaye ang iyang akusasyon pinaagi sa panumpa. Apan ang mga Ortodoksong obispo wala mouyon niini, nga nagpunting nga sumala sa karaang lagda ug apostolikong pagtulun-an (1 Tim. 5:19), kinahanglan ang labing menos duha o tulo ka saksi aron mapamatud-an ang usa ka akusasyon batok sa usa ka pari; tungod niini, ilang gisupak ang hukom nga gustong ipatuman sa mga Arianong obispo bahin sa pagsilot kang Santo Eustacio sa Antioquia[1991] .

Samtang ang mga Ortodoksong katawhan sa Antioquia, pagkadungog sa insulto nga gihimo sa ilang pinalanggang arkipastor nga si Eustathius pinaagi sa mga limbong sa mga mibisita nga obispo, nabalaka kaayo ug andam na mosukol batok sa mga sumusunod sa Arianismo. Unya si Eusebius sa Nicomedia ug si Theognis sa Nicaea, sa pagkahibalo nga napakyas ang ilang plano batok kang Santo Eustazio sulod sa Simbahan, midali sila ngadto sa Emperador ug gisultihan siya nga adunay usa ka popular nga pag-alsa nga nagakahitabo sa Antioquia, nga giingong gipukaw ni Obispo Eustathius sa Antioquia aron ipanagang ang iyang mga panan-aw sa relihiyon, nga busa nakasamok sa gitinguhang kalinaw sa Simbahan; gidugangan pa nila kini og laing panamastamas, nga mao ang pag-insulto ni Obispo Eustathius sa inahan ni Emperador Constantine[1992] . Napugos sila sa paghimo og ingon ana ka-grabe nga panamastamas aron mas mapukaw pag-ayo ang emperador batok kang Santo Eustathius, tungod kay ang babaye, nga nagpasipala kang Santo Eustacio sa Antioquia, pagkahuman nga naigo sa grabeng sakit tungod niining pasipala, mitawag og daghang pari ug mga Ortodoksong lungsoranon ug nag-angkon sa atubangan nila tanan nga gibayran siya sa mga Ariano aron pasipalaan si Obispo Eustacio; gipasabot pa niya nga ang iyang panumpa sa atubangan sa mga obispo dili hingpit nga bakak, tungod kay ang amahan sa iyang anak, usa ka lokal nga panday-tanso, ginganlan usab og Eustathius. Pinaagi sa pag-angkon sa babaye nga gihatagan siya og suhol sa mga Ariano, napahiya ang mga kaaway ni San Eustachio sa ilang kaugalingong kauban, ug napakyas ang ilang plano nga wagtangon si Obispo Eustachio base sa akusasyon sa babaye, mao nga mihimo sila sa makalilisang nga pagpanamastamas nga ang santo sa Antioquia misupak sa reyna-inahan.

Ang nadani ug nasuko nga emperador, nga naningkamot sa tanang paagi aron mapadayon ang kalinaw tali sa mga Kristohanon, nagpatawag kang Santo Eustacio sa Constantinople[1993] una sa tanan aron pahupayon ang kagubot sa katawhan sa Antioquia.

Si San Eustatyo, nga nakamatikod sa iyang pagpalayas gikan sa Antioquia, mas kanunay niyang gipundok ang mga Ortodoksong lungsoranon sa mga adlaw nga nag-una niini, ug mapisan, gamit ang tibuok kusog sa iyang matinud-anong elokwensya ug lawom nga kahibalo, gihangyo sila nga dili malimbong sa mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an sa iyang pagkawala, kondili magpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksiya[1994] .

Nagpamatuod niini si San Juan Crisostomo ingon niini[1995] : 'Si San Eustatyo, nga nagbantay, nagmatngon, ug nakabantay gikan sa gilay-on sa tanan nga mahitabo (ang pag-atake sa mga Ariano batok sa Ortodoksiya), sama

---

[1991] Kasaysayan sa Simbahan, gipatik base sa orihinal nga mga tinubdan. D. B. Vlad. Gette. St Petersburg, 1875, bol., pp. 64–65.

[1992] Historikal nga Traktado sa mga Amahan sa Simbahan, ni Arsobispo Filaret sa Chernihiv, gipatik niadtong 1859, bol. II, p. 25. Ang maong testimonya gihatag usab ni Propesor N. Barsov.

[1993] Historikal nga panukiduki, 'Mga Kaplag sa Mga Buhat sa mga Santo' (gipatik sa mga Hollandista), Hulyo, Libro IV. Ug ang Anglo-German-French nga edisyon sa kinabuhi sa mga balaang Amahan ug mga martir, gihubad ug gi-edit ni Butler, Res ug Weiss, Bahin 9, Aleman nga edisyon, 1824.

[1994] Ang paningkamot sa pagpreserba ug pagpanalipod batok sa pagkadaut sa mga prinsipyo nga gitukod sa panahon sa dili pa nabahin nga Simbahan, nga naglangkob sa Sidlakan ug Kasadpan, mao gayud ang gitawag nga Ortodoksiya sa Simbahang Sidlakan. 'Ang Simbahang Ortodokso mao ang husto ug walay pagbag-o nga nagpanalipod sa pagtulon-an sa karaang Ekumenikal nga Simbahan ug nagpabilin nga matinud-anon sa tanang butang sa mga prinsipyo nga gitukod alang niini sa iyang magbubuhat, si Jesu-Kristo, ug sa Iyang mga apostoles.' (Introduksyon sa Ortodoksong Canon Law. D. B. M. A. Ostroumov. Vol. 1, edisyon sa 1893, mga panid 27–28 ug 670).

sa usa ka maalamon nga doktor, samtang anaa pa siya dinhi, sa wala pa misulod ang sakit sa siyudad, nag-andam na og mga tambal ug nagpadagan sa balaan nga barko sa kawan sa Antioquia uban sa dakong panglantaw, naglibot sa matag dapit, nagdasig sa tanan ug nag-awhag kanila nga magmatngon ug magbantay, sama sa mga pirata sa dagat nga nag-atake ug naningkamot sa pagdakop sa bahandi sa pagtuo... Ug, pagtawag niya sa tanan, iyang gihangyo sila nga dili maliso gikan sa tinuod nga pagtuo, dili mosugot sa mga lobo ni itugyan ang panon kanila, kondili magpabilin sa sulod, pagpahilom kanila ug pagpadayag sa ilang mga bakak, samtang ginapalig-on ang labing yano sa mga igsoon... Ug bisan asa siya nagpadala og mga tawo aron magtudlo, makumbinsi, magtambag, ug barugan ang dalan sa mga kaaway...'

Ug ang kadaghanan sa kawan sa Antioquia nagpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksiya, bisan pa sa pagtudlo sa Antioquia, sa dapit ni Santo Eustathius, og usa ka obispo nga sumusunod sa doktrina ni Ario; kay ang mga tawo naglikay sa ingon nga mga obispo ug, kauban sa daghang mga Ortodoksong pari, nagtukod og mga kongregasyon nga bulag sa mga Ariano, mao nga gitawag sila sa mga Ariano nga 'Eustafyano'[1996] tungod kay nagpabilin silang matinud-anon sa Ekumenikal, Apostoliko ug Ortodoksong doktrina.

Bisan pa, kining dibisyon sa mga tawo—tungod sa pagkamaunongon sa kadaghanan sa mga taga-Antioquia sa ortodoksong pagtulon-an ni San Eustacio—nagpukaw pa gayud sa emperador batok sa santo ug misangpot sa pag-isyu sa usa ka imperyal nga edikto niadtong 331 nga nagmando sa pagkuha kang San Eustacio, nga walay paglitis o pagwagtang sa iyang pagka-obispo, ngadto sa pag-exile sa Tracia[1997] . Bisan didto, kining magtutuo kang Kristo nagpadayon sa pagpangwali sa tinuod nga Orthodox nga pagtuo samtang gisaway ang mga heretiko. 'Siya,' sumala kang Chrysostom, 'maayo siyang natudloan sa grasya sa Espiritu nga ang ulo sa Simbahan dili lang mag-atiman sa usa ka Simbahan nga gisalig kaniya sa Espiritu, kondili usab sa tibuok Simbahan sa uniberso; nahibal-an niya kini gikan sa balaan nga mga pag-ampo. 'Kung gikinahanglan,' miingon ni Santo Eustathius, 'ang paghalad og mga pag-ampo alang sa unibersal nga Simbahan, gikan sa usa ka tumoy sa uniberso ngadto sa pikas, nan labi pa gayud nga angay magpakabana alang niini ingon usa ka tibuok, patas nga pag-atiman sa tanan (nga mga simbahan) ug pag-alima kanila tanan...' Gipahawa si Eustathius, apan wala mapugngan ang iyang tingog; gipahawa ang tawo, apan wala mapahawa ang pulong sa iyang pagtulon-an'[1998] .

Ang mga Arianong heretiko, nga nakab-ot na ang hingpit nga impluwensya ilawom sa mga manununod ni Emperador Constantine, mipugos sa pagpagawas sa usa ka dugang imperyal nga dekreto nga nagmando sa iyang pagbalhin gikan sa Thrace paingon sa siyudad sa Philippi sa Macedonia, aron mas higpitan ang pagdili kang Santo Eustazio ug subayon ang iyang mga kalihokan[1999] . Didto, sa mga tuig 345, namatay si San Eustazio sa Antioquia,

---

[1995] Ang Kompletong mga Buhat ni San Juan Chrysostom. Gipatik niadtong 1896, Bolyum 2, Libro 2, mga panid 646–647 ug 649. Eulohiya kang Balaang Amahan Eustathius, Arsobispo sa Dakong Antioquia – San Juan Crisostomo, Arsobispo sa Constantinople, usa ka bantugang Amahan sa Unibersal nga Simbahan sa tunga-tunga sa ika-upat ug sayong bahin sa ika-lima nga mga siglo, nga ilado labi na sa iyang mga sermon ug sa iyang pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan. Gihatagan siya og ngalan nga 'Chrysostom' (Bulawanong-Baga) tungod sa iyang katingalahang kaalam sa pagsulti. Natawo siya niadtong 347 sa Antioquia ug nabunyagan sa edad nga 23. Sa kadaghanan sa iyang kinabuhi, nag-alagad siya isip pari sa Dakong Antioquia, ug sa katapusan sa ika-4 nga siglo gitudlo siya nga Obispo sa Constantinople; sa niini nga katapusang yugto sa iyang ministeryo, nakasinati siya og daghang paglutos sa pagpanghikaw ni Emperatris Eudoxia, ang asawa ni Emperador Arcadius, ug namatay siya isip martir sa exilio sa Armenia niadtong 407. Gikilala siya nga naghimo sa han-ay sa Liturhiya nga gisaulog sa Simbahang Orthodox sa kadaghanan sa tuig. Ang iyang handumanan gisaulog sa ika-30 sa Enero ug ika-13 sa Nobyembre.

[1996] Teodoreto, Obispo sa Suerus, *Kasaysayan sa Simbahan*. 1852 nga edisyon, kabanata 22, p. 87. *Kasaysayan sa Simbahan* ni V. Gette, 1875 nga edisyon, bolyum 3, p. 65. Sunod niini, ang mga Ariano misugod sa pagtawag sa mga Ortodoksong Antiokiano nga 'Campens' (gikan sa pulong nga 'campus' – umahan), tungod kay nagkatigum sila para sa pagsimba, lakip sa ubang mga lugar, sa mga abli nga umahan, tungod sa kamatuoran nga ang mga Ariano, uban sa suporta sa sekular nga mga awtoridad, gisikop ug gi-okupar ang mga simbahan sa mga Ortodokso. Tan-awa ang mga buhat ni Banal Jerome sa Stridon. 2nd ed., 1893, Bahin 1, pp. 55–56 (Kinabuhi).

[1997] Nagsulat si San Jeronimo nga kini usa ka pag-exile 'alang sa Ortodoksong pagtuo'. (Krónika ni Jeronimo, tuig 332). Sa karaang panahon, ang termino nga 'Thrace' nagtumong sa tibuok rehiyon sa Balkan Peninsula sa amihanan sa Macedonia, sa Dagat Aegean ug sa Dagat Marmara, nga naglangkob sa karon nga bahin sa Hungary, Transylvania, Bessarabia, Romania, Bulgaria, Serbia ug sa silangang bahin sa Rumelia. Ang Tracia nailhan tungod sa kadagatan sa mga metal, pagkanta ug musika. Gikolonya kini sa mga Romano mga 20 ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo.

[1998] Sa Pagdayeg sa Atong Balaang Amahan Eustathius sa Antioquia, ni San Juan Crisostomo, 1896, bol. 2, libro 2, p. 647.

[1999] Ang Philippi – usa ka siyudad sa Suba Maritsa sa Macedonia – usa ka karaang kolonya sa Griyego nga gisakop ni Philip sa Macedonia, nga giusab ang ngalan ngadto sa Philippi. Karon kini nailhan nga Philippopolis, o Plavdinograd sa Bulgariano. Gisulat ni Apostol Pablo ang iyang bantog nga epistola ngadto sa mga Kristohanon sa maong siyudad, ang mga taga-Filipos.

nga gigugol ang tibuok niyang kinabuhi sa walay puas nga pakigbatok sa mga heretikal nga sayop ug pagpangwali sa tinuod nga pagtuo sa usa ka tinuod nga Dios[2000] .

[2001]Dili madugay pagkahuman sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 381 sa Constantinople, nga nagpamatuod pag-usab sa kredo sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea samtang gibalik-balik ang anatema batok sa Arianismo, Semi-Arianismo ug sa tanang erehiya nga mitumaw batok sa ortodoksong Kristohanong doktrina – miabot ang paborableng panahon alang sa paghimaya kang San Eustachio sa Antioquia, usa ka martir alang sa tinuod nga pagtuo. Ug sa tuig 382, gilalin ang iyang balaan nga relikya[2002] ngadto sa Antioquia uban sa dakong solemnidad, alang sa kahupayan sa katawhan sa Antioquia nga mainitong nagpasidungog kaniya.

Gihigugma sa katawhan, gipasidunggan sa tanang Ortodoksong Amahan sa Simbahan, ug gidayeg sa mga manunulat sa simbahan, si Santo Eustatyo usa sa labing bantugan nga mga obispo sa himayaong ika-upat nga siglo, tungod sa iyang mga paningkamot ug serbisyo sa Simbahan. Ang mga balaang amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[2003] nagtawag kang Santo Eustathius sa Antioquia nga 'usa ka matinud-anong magpanalipod sa Ortodoksong pagtuo ug usa ka manlupig sa Arian nga erehiya'[2004] . Si San Jeronimo[2005] , ang labing iladong magtutudlo nga Amahan sa karaang Simbahang Kasadpan, nagpamatuod nga si San Eustatyo mao ang unang misulat batok kang Arrio; namangha siya sa kahibalo sa santo ug miingon nga siya taas kaayo og edukasyon sa espirituhanon ug sekular nga mga siyensya, labi na sa pilosopiya, ug nagsulat og dili mabilang nga mga sulat mahitungod sa pagtuo. Si San Atanasio sa Alexandria, si San Juan Crisostomo, si Basilio ang Dako[2006] ,

---

[2000] Walay tukmang impormasyon sa karaang mga tinubdan bahin sa tuig sa kamatayon ni San Eustatyo. Si Filaret, Arsobispo sa Chernihiv, ug si Propesor N. Barsov nagtuo nga ang tuig sa iyang kamatayon mao ang 345.

[2001] Ang Kompleto nga Sidlakang Kalendaryo. Arsobispo Sergius. Gipatik niadtong 1876, Bol. II, Bahin 2, p. 58. Mga nota para sa Pebrero 21. Ang pagbalhin sa mga relikya gihulagway ni Theodoret, usa ka iladong historyador sa ika-6 nga siglo nga misulat og upat ka libro bahin sa kasaysayan sa Simbahan – ang unang duha gibase sa mga naunang historyador, ug ang ulahing duha sa iyang kaugalingon.

[2002] Sa Balaang Simbahan, ang termino nga 'relikya' nasabtan, sa lapad nga kahulugan, nga nagpasabot sa lawas sa matag namatay nga Kristohanon. Busa, sa ritwal sa lubong sa namatay, gisulti: 'Pagkuha sa mga relikya sa namatay, mosulong sila (uban niini) paingon sa simbahan'. Apan sa estrikto nga pagkasulti, ang termino nga 'balaang relikya' nagtumong sa bililhon nga nahabilin sa mga balaang santo sa Dios. Bisan pa, bisan dinhi ang pulong nga 'relikya' adunay lain-laing kahulugan. Una sa tanan, ang termino nga 'relikya' nagtumong sa 'tulang' sa mga balaang santo. Busa, ang mga unang Kristohanon nagpasidungog sa mga tulang sa mga balaang martir nga sila Ignatius nga Tigdala sa Dios ug Polycarp sa Smyrna. Ang historyador sa simbahan nga si Eusebius, sa paghisgot sa pagbalhin sa ika-4 nga siglo sa mga relikya ni San Lucas nga Apostol ug ni San Timoteo, nagdugang nga gitipigan kini sa patriyarka sa iyang lap sa gagmay nga 'kasket o kahon'. Klaro nga kining mga reliquaryo nagkupot lamang sa mga bukog sa mga balaang apostoles. Ang pulong nga 'relics' nagpasabot usab, alang sa atong mga katigulangan, sa panguna nga 'mga bukog'. Ang uban nga relikya sa mga santo, bisan pa, naglangkob sa tibuok lawas sa mga namatay ug maayo kaayo kini napreserbar nga mailhan pa gani ang kalumo ug pagka-hapsay sa ilang mga bukton; pananglitan, sa isla sa Corfu, ang mga relikya ni San Spiridon sa Trimythous nagpabilin sulod sa kapin usa ka libo ug lima ka gatus ka tuig sa usa ka basa ug init nga klima, samtang napreserbar gihapon ang pagka-hapsay sa ilang mga bukton. (Missionary Series: Ang Panalipod sa Pagtuo. Gikompila ni I. Smolin. St Petersburg, 1904, p. 64 ug mosunod.).

[2003] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa Simbahan gipahigayon niadtong 787 sa panahon sa paghari ni Emperatris Irene ug sa iyang anak nga si Constantine, sa samang lugar sa Unang Ekumenikal nga Konseho, sa siyudad sa Nicaea sa Bithynia; kini nagtukod sa dogma sa pagsimba sa mga ikon batok sa mga iconoclasta. Ang awtentikong mga Akta sa maong konseho napreserbar sa tibuok ug gipatik sa Rusyano sa Kazan Theological Academy niadtong 1891.

[2004] Ang mga Akta sa mga Ekumenikal nga Konseho gipatik sa hubad nga Ruso sa Kazan Theological Academy niadtong 1891, bol. VII, p. 233.

[2005] Ang Banal nga si Jeronimo sa Stridon natawo niadtong 330 sa gamay nga lungsod sa Stridon sa Dalmatia ug Pannonia; ang iyang amahan usa ka matinud-anong maharlika. Namatay si Jeronimo niadtong 420, sa edad nga 90. Tungod sa iyang halapad ug lawom nga kahibalo, sa iyang walay puas nga kalihokan ug sa iyang dagkong sinulat nga mga buhat alang sa kaayohan sa Kristohanong eskolarismo ug sa Simbahan ni Kristo, ug sa iyang tinuod nga asetik ug ehemplaryong kinabuhi, si Bulahan Jerome giila nga usa sa labing bantugan nga mga Amahan ug magtutudlo sa karaang Simbahang Kasadpan; kadaghanan sa iyang kinabuhi gigugol niya sa Sidlakan. Ang mga Buhat ni Beato Jeronimo, gipatik sa Akademya Teolohikal sa Kyiv, ikaduhang edisyon, 1894, bol. 2, p. 266: Sulat 68 ngadto sa Presbyter sa Ebanghelyo; ug pp. 251–252: Sulat 65.

[2006] Si San Basilio ang Dako, Obispo sa Caesarea sa Kapadokya, natawo mga tuig 330 sa Caesarea, ang kapital sa Kapadokya, sa usa ka bantugan ug edukadong pamilya. Sa edad nga 18, mibiyahe siya paingon sa Constantinople ug Athens, diin iyang nahuman ang iyang akademikong edukasyon nga may dungog; pagbalik niya sa Caesarea, sa edad nga 25, gibunyagan siya ug gi-ordinar nga 'reader'. Niadtong 364 giordinar siya nga presbiter, ug niadtong 370 nahimong obispo; namatay siya niadtong 379. Masigasig niyang gipanalipdan ang ortodoksong doktrina sa pagtuo batok sa Arianismo, apan nakasinati siya og pagdumot dili lamang gikan sa mga Ariano kondili usab gikan sa mga masigasig nga ortodokso, nga nagtuo nga sobra siya ka malumo sa pakig-uyon sa mga Ariano; mapisan siya

si Epifanio sa Cyprus[2007] , si Anastasio sa Sinai[2008] ug uban pa nagpamatuod usab sa hataas nga lebel sa kahibalo ug kaisog sa relihiyon ni San Eustazio. Ang iladong historyador niadtong panahona, si Theodoret, Obispo sa Cyrus, naghulagway kang Santo Eustathius ingon nga labing dakong haligi sa Simbahan ug sa pagkamatinud-anon, kapariho ni Santo Atanasio sa Alexandria ug sa ubang nangunang mga kampyon sa Ortodoksiya niadtong panahona[2009] . Samtang si Sozomen, usa ka historyador sa tunga-tunga sa ikalima nga siglo, nagpahayag nga 'ang mga kaubanan ni Santo Eustathius nabighani kaayo sa iyang arte sa pagpangwali ug sa iyang elokwensya. Makita kini (nga arte) sa mga libro ni Eustathius, nga nagpabilin hangtod karon', matod ni Sozomen[2010] . 'Sa kasubo,' matod ni Arsobispo Filaret sa Chernihiv[2011] , 'dili masulti karon nga kompleto ang mga libro ni Eustathius; apan bisan pa sa mga nahabilin kanato, klaro kaayo ang tanang mga kalidad nga gidayeg sa mga karaang tawo sa mga sinulat ni Eustathius.' Ang mga buhat nga gimention sa ibabaw – 'Address to Emperor Constantine at the First Ecumenical Council' ug ang traktado bahin sa salamangkera sa Aendora – mao ra ang nakaluwas sa tibuok; sa daghang ubang buhat ni San Eustathius, mga sipi ra nga gipangolekta sa karaang mga manunulat ang nakaabot kanato[2012] .

Gikan sa mga nahibilin nga sipi gikan sa mga libro batok kang Ario, klaro nga si Santo Eustathius misulat og walo niini. Kini nga mga sipi nagpakita nga kining tigdepensa sa kamatuoran naningkamot, una sa tanan, nga ilain ang mga bersikulo sa Balaang Kasulatan nga naghisgot sa pagkatawo ni Kristo Hesus gikan sa mga naglarawan Kaniya isip Anak sa Dios ug isip Dios, ug kini malampuson kaayo nga nahimo ni San Eustacio, diin husto niyang gipasabot ang kahulugan sa duha ka hugpong sa mga bersikulo[2013] . Sa ingon niini, iyang gihatag ang labing dakong dagok sa mga Ariano, nga tinuyoang nangita sa mga bersikulo nga may kalabotan sa pagpaubos ni Kristo Hesu, samtang gipasagdan—ug labi na gayud, giliko ang pagtagad sa uban gikan sa—mga bersikulo nga

---

nga misupak sa paningkamot sa Emperador Valens niadtong panahona, usa ka mainitong sumusunod sa erehe nga Arianismo, nga madani ang Simbahan sa Caesarea ngadto sa Arianismo. Si San Basilio ang Dako nakahatag og dakong kontribusyon sa literatura sa mga ama sa simbahan pinaagi sa iyang daghang katingalahang sinulat ug sa Misa ni San Basilio, nga mao ang hinungdan nga gitawag siya nga 'Unibersal nga Magtutudlo' sa Kristohanong pagtuo. Ang iyang mga pista mao ang Enero 1 ug 30.

[2007] Si San Epifanio, Obispo sa Cyprus—o, mas tukma, sa siyudad sa Salamis sa isla sa Cyprus—nagagikan sa Hudiyo; nabunyagan siya sa edad nga 16 ug gikonsagra isip obispo sa edad nga 60. Isip usa ka istriktong asketa, nailhan siya sa pagtuo sama sa bata, pagkabuotan, ug pagkamahinatagon. Nagtukod siya og usa ka monastikong komunidad sa Palestina, diin siya nagsilbi isip abbot sulod sa mga 30 ka tuig. Gitagaan siya sa gahum sa pagbuhat og mga milagro, nakahibalo sa daghang mga pinulongan, ug usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya; namatay siya niadtong tuig 403 isip usa ka respetadong tigulang. Ang iyang nag-unang mga buhat 'mahitungod sa mga erehya' mao ang *Ang Angga Batok sa Arianismo ug sa mga Manlaban sa Espiritu* ug *Ang Kahon sa Tambal Batok sa Walumpung mga Erehya* – pareho nga karaang ug kasamtangang erehya sa iyang panahon. Ang iyang pista mao ang ika-12 sa Mayo.

[2008] Si Anastasius sa Sinai, o Kinovit, usa sa mga Sinaitic ascetic sa ikaduhang tunga sa ika-unom nga siglo, nahimong Patriarka sa Antioquia, usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya batok sa mga erehe (sa imperyal nga korte), nga nakadani sa kasuko ni Emperador Justinian; ug, bisan pa sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gipadala sa exilio, diin nagpabilin siya sulod sa kapin sa 20 ka tuig. Niining panahona sa pagkabilanggo, nagsulat siya og daghang teolohikal nga mga traktado, labi na sa mga pangutana sa duha ka kinaiyahan ug duha ka persona ni Hesukristo. Gitawag ni San Anastasiyo sa Sinai si San Eustatyo sa Antioquia nga 'Balaan' ug gisulat niya nga giisip niya siya nga hingpit sa mga dalan sa Dios, usa ka maalamon nga magtutudlo, usa ka balaan nga martir ug magtutudlo, ingon sa iyang amahan ug manalipod, ug ingon usa ka tawo nga giinspirar sa Dios.

[2009] Kasaysayan sa Simbahan ni Blessed Theodoret, Obispo sa Cyrus. Rusong edisyon, St Petersburg, 1852, bol. 1, mga kapitulo VIII, XXV, ug uban pa. Apil usab sa Church Historiography ni D. B. A. P. Lebedev, edisyon 1898.

[2010] Si Hermias Sozomen sa Salamis, nga ginganlan sumala sa apelyido sa iyang pamilya, usa ka Griyegong historiyador sa simbahan, lumad sa Palestina ug usa ka hurista. Ang iyang *Kasaysayan sa Simbahan* naglangkob sa yugto gikan sa 323 hangtod 439. Gidako siya ubos sa impluwensya sa mga monghe sa tunga-tunga sa ikalimang siglo. Ang iyang kasaysayan sa unang tulo ka siglo sa Kristiyanismo wala na mapreserbar. Bisan pa, ang iyang *Kasaysayan sa Simbahan* sa ika-upat nga siglo gipatik sa hubad nga Ruso niadtong 1851. Naglangkob kini og mga reperensya kang Eustathius sa Antioquia sa mga panid 22, 121, 123, ug sa ubang bahin. Apan, ang Eustathius nga gisulat ni Sozomen (sa p. 404)—nga siya gibalik ni Jovian ug gikonsagra ni Evargius isip obispo—usa ka lain nga tawo, dili ang santo. (Historical Doctrine on the Church Fathers, pp. 25–26).

[2011] Historikal nga Doktrina Mahitungod sa mga Amahan sa Simbahan. Ni Filaret, Arsobispo sa Chernihiv. Gipatik niadtong 1859, bol. 2, p. 26.

[2012] Kining mga gipili nga teksto ug ang tibuok traktado mahitungod sa salamangkera sa Aendora, lakip na ang iyang pakigpulong kang Emperador Constantine, gipatik sa ika-upat nga bolyum sa Holland Library ug sa Migne Patrologia, vol. 18. Makita usab sa Greek Library ni Fabricius (Vol. 9, p. 133, fol. 68, 170). Makasaysayanong Traktado Mahitungod sa mga Amahan sa Simbahan ni Filaret, Arsobispo sa Chernihiv, 1859, Vol. II, p. 26.

[2013] Historikal nga Traktado Mahitungod sa mga Amahan sa Simbahan ni Filaret, Arsobispo sa Chernihiv, 1859, Vol. II, p. 27.

lain ang kinaiya. Nakasulat usab siya og mga komentaryo batok sa mga Ariano sa Mga Panultihon ni Solomon (8:22) ug sa Mga Salmo ni David (15–56 ug 92). Ang mga Ariano naningkamot sa paggamit sa unang talata ug sa pipila ka mga pulong gikan sa mga salmo nga ilang gisang-at isip ebidensya sa kamatuoran sa ilang doktrina. Dinhi usab, gigamit ni San Eustazio ang parehas nga pamaagi batok kanila – iyang gipundok ug gipasabot ang mga bersikulo sa Balaang Kasulatan nga may kalabotan sa tawhanon ug pagka-Diyosnon nga kinaiya sa Manluluwas. Pinaagi sa paghubad sa Balaang Kasulatan sa ingon niini nga paagi, gipakita ni San Eustazio sa mga Ariano nga sa Kristo ang Pagkadiyosnon ug pagkatawo naghiusa nga walay bisan unsang pagbag-o sa ilang tagsa-tagsa ka kinaiya, ug nga ang Anak sa Dios nasakop sa Balaod aron lamang luwason kadtong mga ulipon sa sala ug sa paghukom. 'Dili ang Pulong ang nasakop sa Balaod, sama sa gihunahuna sa mga mapintasulti,' misulat si Santo Eustacio, 'apan ang Pulong mismo mao ang Balaod; ni wala magkinahanglan ang Dios og mga halad nga paghinlo; Gipahapsay ug ginasanto Niya ang tanan sa usa ka lihok. Apan tungod kay gidala Niya ang tawo nga sudlanan, nga nadawat gikan sa Birhen, nasakop Siya sa Balaod – aron Siya makapawala sa pagkaulipon sa Balaod sa mga gisilotan pinaagi sa usa ka panumpa..."

Kini nga pokus sa mga sinulat ni San Eustazio hingpit nga nagpatin-aw ngano nga ang 'mga koleksyon sa mga komentaryo' sa Balaang Kasulatan kasagaran naglakip sa mga interpretasyon ni San Eustazio sa Antioquia[2014] .

Ang traktado nga 'Mahitungod sa Kalag' mao ang pilosopikal ug teolohikal nga diskurso ni San Eustazio bahin sa kalag sa Ginoong Jesu-Kristo ug gitumong usab batok sa mga sayop sa mga Ariano.

Sa katapusan, ang traktado ni San Eustazio nga 'Mahitungod sa Bruha sa Aendora' usa ka modelo nga buhat, pareho tungod sa halangdong pagpresentar sa mga ideya niini ug sa kaanyag sa estilo ug mga hulagway niini, busa nagpamatuod sa pagdayeg nga gihatag sa tanang mga manunulat ug mga Amahan sa Simbahan nga nagbaton niini nga mga buhat alang sa mga sinulat ni San Eustazio. Niining buhata, si Santo Eustacio, lakip sa uban, naghimo og hugot apan patas nga kritisismo kang Origen[2015] tungod sa iyang sobra nga pagka-higugma sa alegorikal nga paghubad sa Balaang Kasulatan, nga mao, dili sumala sa yano, literal nga kahulugan sa mga pulong. Busa, si Origen 'naghubad sa alegorikal nga paagi, lahi kaayo sa literal nga kahulugan sa mga pulong, – sumala kang San Eustazio – ang mga balon nga gikutkot ni Abraham ug uban pang may kalabutan nga mga butang, sa usa ka taas nga diskurso, nga naghatag sa tibuok panghitabo og lain nga kahulugan, samtang kining mga balon makita gihapon sa maong yuta sa mata nga walay salamin'... Ug mahitungod sa salamangkera sa Endor[2016] (1 Sam. 28), si San Eustazio nagpangatarungan, supak kang Origen, nga dili niya matawag ug wala gyud niya gitawag ang kalag sa propeta Samuel[2017] , kondili usa ka hulagway lang ang mitungha pinaagi sa iyang salamangka, nga

---

[2014] Pananglitan, sa iyang koleksyon sa mga komentaryo sa Basahon sa Genesis (Fabrit. Bibl. graec. 8, pp. 641, 643–645), sa mga Basahon sa Mga Hari ug sa Mga Panultihon ni Solomon (Bibliot. Coislian, pp. 43–45, pp. 60, 247).

[2015] Si Origen usa ka bantugang Kristohanong magtutudlo sa Simbahang Aleksandriano sa tunga-tunga sa ikatulong siglo (namatay siya niadtong 254) ug usa ka talagsaong katekista sa Eskwelahan sa Concord sa Aleksandria, ug sa ulahi sa Caesarea sa Palestina, diin siya nagsilbi isip presbiter. Si Origen natawo sa Alexandria sa katapusan sa ikaduhang siglo ug nahimong ulila sa edad nga 17 human gipatay ang iyang amahan tungod sa pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Sa panahon sa pagpanlupig ni Decius, siya gipriso, nga nakaguba sa iyang panglawas, ug ingon nga resulta namatay siya sa edad nga mga 70 anyos. Ginganlan siya og 'ang Diamante' tungod sa iyang walay puas nga paningkamot. Daghan sa mga Balaang Amahan sa Simbahan ang nakadawat sa ilang unang pagtudlo ug pagbag-o gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo pinaagi kang Origen, pananglitan si San Gregorio sa Neocaesarea. Ang iyang daghang mga sinulat gitumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga erehe ug sa mga kaaway sa mga Kristohanon; labi na nga angay timan-an mao ang iyang mga buhat bahin sa Balaang Kasulatan, diin iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang pagtuo sa kahibalo ug pilosopiya. Bisan pa, si Origen kanunay nga nagpahayag og mga arbitraryong interpretasyon ug ideya nga wala gisagop sa tibuok Simbahan, pananglitan, mahitungod sa mga Persona sa Balaang Trinidad ug sa paglalang sa mga kalag, bisan pa nga iyang gipresentar kini isip iyang kaugalingong personal nga huna-huna, nga gidala sa sobra sa iyang mga sumusunod ug nahimong erehiya. Sa ika-unom nga siglo, giakusahan si Origen sa napulo ka heresiya, ug sa lokal nga Konseho sa Constantinople niadtong 543, gikondena siya isip heretiko, gipahawa sa simbahan, ug ang iyang mga sinulat gideklarar nga heretikal ug angay laglagon.

[2016] Aendor, o Endor (ang 'tuburan sa puloy-anan'), usa ka gamay nga lungsod sa daplin sa sapa sa Kisson sa Palestina. Duol sa Aendor nagpuyo ang usa ka mangkukulam, nga gihisgutan sa 1 Samuel 28, nga giduaw sa gabii sa Haring Saul sa mga Hudiyo aron ipatawag kaniya si Samuel nga namatay na. Bisan karon, gipakita sa mga biyahero ang usa ka langob duol sa Nazaret diin giingon nga nagpuyo kana nga salamangkera. Sa pagkakaron, sa dapit sa Aen-Dor nagtindog ang usa ka gamay ug kabus nga baryo nga gitawag og Endur.

[2017] Si Samuel mao ang katapusan ug labing iladong hukom sa Israel, nga nabuhi usa ka libo ug usa ka gatos ka tuig sa wala pa ang pagkahimugso ni Kristo. Iyang gitukod ang mga propetikanhong asembleya, o mga eskwelahan, isip relihiyoso ug moral nga mga

nagrepresentar kang Samuel aron limbongan ug magdala og pagkaguba kang Saul[2018] . Dinhi, nagtudlo si San Eustacio nga sa Daan nga Tugon ang mga kalag sa mga matarong nagpahuway sa sabakan ni Abraham[2019] , apan wala makasaka sa langit hangtod nga gibuksan ni Hesukristo ang mga ganghaan sa Gingharian sa Langit pinaagi sa Iyang pagkabanhaw; ang mga matarong sa Bag-ong Tugon mas malipayon kaysa sa mga matarong sa Daang Tugon – sa pagbulag gikan sa lawas, nakab-ot na nila ang langitnong himaya ug usa ka piho nga pakig-uban sa Ginoong Jesu-Kristo[2020] ...

Ang kinabuhi ug buhat ni Santo Eustatyo sa Antioquia mapuslanon kaayo nga pagtulon-an dili lamang alang sa mga pastor sa Simbahan, kondili usab alang sa tanang matang sa kinabuhi sa mga Ortodoksong Kristohanon. Gawas sa mga punto nga nahisgutan sa ibabaw, ania pa ang pipila ka dugang nga kinatibuk-ang giya nga gitanyag ni Crisostomo, ang unibersal nga magtutudlo sa Kristohanong pagtuo, sa tanang Ortodoksong Kristohanon sa iyang halapad nga 'Eulogiya' kang atong balaang amahan Eustatyo sa Antioquia[2021] .

Ayaw katingala nga sa pagsugod nako niining eulogiya kang Santo Eustachio sa Antioquia, gitawag ko kining santo nga usa ka martir; natapos niya ang iyang kinabuhi pinaagi sa kamatayon, busa unsaon man siya pagtawag nga martir? Kanunay nakong gisulti kaninyo, akong mga hinigugma, nga dili lamang ang kamatayon ang naghimo sa usa ka tawo nga martir, kondili usab ang kahimtang sa iyang hunahuna. Ang korona sa pagkamartir kasagaran hinablon dili lang tungod sa resulta sa buhat sa usa ka tawo, kondili usab tungod sa iyang tuyo... Si Santo Eustachio nag-antos sa kamatayon alang kang Kristo, dili sa iyang kaugalingong yutang natawhan, kondili sa usa ka langyaw nga yuta. Kini mao ang binuhatan sa iyang mga kaaway; ilang gipahawa siya sa iyang yutang natawhan aron siya mapahiya, apan siya nahimong labi pang himayaon ug bantog tungod sa iyang pag-exile sa langyaw nga yuta, sumala sa napamatud-an sa kinalabasan sa mga panghitabo... Si Santo Eustachio, sama kang Apostol Pablo, andam sa pag-atubang sa walay sukod nga mga kamatayon, ug gidala niya kini tanan uban sa kalma ug kadasig; nabuntog usab niya ang daghang katalagman nga miabot kaniya pinaagi sa iyang kaugalingong kasinatian. Ug gipahawa siya nila sa iyang yutang natawhan ug naghimo pa sila og daghang laing pasangil batok niining bulahan nga tawo niadtong panahona, bisan wala silay matarong nga hinungdan sa pagpasangil, gawas lang niini nga, sumala sa mga pulong ni Apostol Pablo, ang iyang mga kaaway *'gipulihan ang kamatuoran sa Dios og bakak, ug nagsimba ug nag-alagad sa binuhat imbis sa Magbubuhat'* (Roma 1:25); siya, bisan pa, milikay sa dautan ug naglikay sa pagsalikway sa balaod, apan kini angay sa korona, dili sa pagpasaka og kaso."

Ngano man, busa, gipahilayo si San Eustatyo, ug ngano gitugotan sa Dios nga makab-ot sa iyang mga manlupig ang ilang gusto? Ngano? Ayaw ninyo hunahunaa nga kining mga pulong magamit lang aron masulbad kini nga usa ka kalibog; dili, kon kamo makig-istorya bahin niini nga mga butang uban sa mga pagano o heretiko, igo na kining gisulti dinhi aron masulbad bisan unsang kalibog. Gitugotan sa Dios nga ang Iyang tinuod ug apostolikong pagtuo masinati og daghang pagsulong, samtang gitugotan Niya ang mga erehiya ug pagano nga maglipay sa kalinaw; ngano? Aron maila ninyo ang kahuyang sa mga , nga sa dihang walay makasamok kanila, sila mismo ang naglaglag sa ilang kaugalingon, ug aron kamo makasiguro sa gahum sa pagtuo nga nagpabilin bisan pa sa mga pag-atake ug nagpadaghan pa gani pinaagi sa kamot mismo sa ilang mga kaaway... Nakita ba nimo nga gitugotan sa Dios ang mga anghel ni Satanas nga mosulong sa Iyang mga sulugoon ug maghatag kanila og dili masukod nga mga kalamidad, aron ang Iyang gahum mapadayag? Sa tinuod, bisan pa man magdebate kita sa mga pagano o sa mga malisyosong Hudiyo, igo na kanato nga ebidensya sa gahum sa Diyos nga ang pagtuo kang

---

katilingban nga gituyo aron itanom ang pagkamakabayan ug kahayag sa hunahuna sa mga tawo. Gipangulohan niya ang katawhan nga may kinaadman; namatay siya sa edad nga 88, human niya itudlo si Saul nga unang hari. Ang kinabuhi ni Samuel gihulagway sa unang mga kapitulo sa Unang Basahon sa Mga Haring.

[2018] Si Saul, anak ni Kish, ang unang hari sa katawhang Hudiyo, nga gihiusan og lana sa trono ni Samuel, naghari sulod sa 40 ka tuig—sa sinugdan matarong, apan sa ulahi nahimong gahum-gahaman ug malupigon, sa dihang mihunong siya sa pagsunod sa tambag ni Samuel. Ang iyang kinabuhi gihulagway sa 1 Samuel 9:31.

[2019] Ang 'sa sabakan ni Abraham' usa ka biblikal nga pagpadayag nga nagpasabot sa dapit sa kinabuhi pagkahuman sa kamatayon diin nagpuyo ang mga matarong sa Daan nga Tugon (Lucas 16:22–23). Kini nga panultihon gikan sa kostumbre sa mga Hudiyo sa paglingkod nga nakahigda sa panyapon, diin ang paghigda sa dughan o sa lapag sa usa ka tawo usa ka timailhan sa espesyal nga pagkasuod tali sa mga naglingkod nga ingon niini.

[2020] Ang Historikal nga Doktrina sa mga Amahan sa Simbahan. Ni Filaret, Arsobispo sa Chernihiv. Gipatik niadtong 1869, vol. II, p. 28.

[2021] Ang mga Buhat sa atong Balaang Amahan nga si Juan Chrysostom, Arsobispo sa Constantinople, sa hubad sa Ruso. Gipatik sa Akademya sa Teolohiya sa St Petersburg, 1896, bol. 2, libro 2, pp. 642–650.

Kristo, human makasukol sa daghang mga gubat, nakadaog; ug samtang ang tibuok uniberso misupak kanila ug ang tanan naglutos sa maong napulo'g duha ka tawo—mao ang mga Apostoles—nga may dakong kadasig, sila, bisan pa nga gilutos, gipanglutos ug nakasinati og dili mabilang nga mga kalamidad, nakahimo sila, sa mubo nga panahon, sa pagdaog sa mga nagpahamtang niini kanila uban sa hingpit nga pagkasuperyor. Tungod niini, gitugotan sa Dios nga ang bulahan nga si Eustathius sa Antioquia ipadala sa exilio, aron ipakita kanato nga mas klaro pa gayud ang gahum sa kamatuoran ug ang kawalay-gahum sa mga heretiko'.

'Pinaagi sa mga pag-ampo ni San Eustachio, panalangini sa Ginoong Dios ang Iyang Simbahan gikan sa tanang bakak nga kahibalo ug dibisyon, ug panalipdi ang pagkakaisa ug kalinaw sa Simbahan sa espiritu sa pagkamaulawon ug Kristohanong gugma; ug magmaloloy-on Siya ug magluwas kanato nga tanan nga nagtuo.'

'Ug, human kita magpasalamat sa Dios sa tanang butang, sundon nato ang mga hiyas sa mga balaan, aron makig-ambit kita kanila sa mga korona, grasya ug gugma sa katawhan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, pinaagi Kaniya ug uban Kaniya, sa Amahan, kauban ang Espiritu Santo, mag-anaa ang himaya, dungog ug gahum hangtod sa kahangturan. Amen.'

7 Marso

22 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Mauritius nga Martir, sa iyang anak nga si Photinus, ug sa 70 ka sundalo uban kanila.

Kumemorasyon sa 22 Pebrero

Ang walay balaod ug dili deboto nga Haring Maximian[2022] nagtuo nga pinaagi sa pag-alagad sa iyang bakak nga mga dios makab-ot niya ang tabang para sa iyang kaugalingon ug ang pagpasidungog sa iyang gingharian; busa, gisugo niya ang tanan niyang mga nasasakupan sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan nga dili deboto. Siya mismo naningkamot nga mahimong ehemplo sa masigasig ug matinud-anong pag-alagad sa mga demonyo, pagpugos sa uban sa paghalad og makalilisang nga mga sakripisyo. Dili kini igo para kaniya, sama sa mga hari sa karaang panahon, nga magpagawas lang og mga dekreto ngadto sa mga gobernador sa mga probinsya, nga nagsugo kanila sa pagsiguro sa pagsimba sa mga diyos-diyosan: Siya mismo, nga walay bisan gamay nga katamaran, nibyahe sa tibuok niyang gingharian, nagbuhat og mga ritwal sa atubangan sa mga halaran sa mga demonyo; ang walay Diyos nga hari naglaum nga, tungod sa iyang presensya, ang tanan nga nakalikay sa paglimbong sa paganismo ug gihatagan sa grasya nga maila ang kamatuoran ni Kristo mobalik pag-usab sa ilang kanhing pagsimba sa mga dios-diosan. Tungod niini nga tuyo, mibiya siya sa Roma ug mibyahe paingon sa mga probinsya sa sidlakan; sa uban pang mga lugar, nakaabot siya sa Syriang siyudad sa Apamea. Dinhi, miduol kaniya ang mga paganong pari ug misugod sa pagpanamastamas sa mga Kristohanon, nga miingon:

'O labing gamhanang Hari, tungod kay gitugotan kami sa mga dios nga makig-istorya kanimo nga gawasnon, among gipahayag kanimo nga ang matag-usa kanamo nagpasidungog uban sa kahadlok ug kadasig sa mga dagkong dios sa among mga katigulangan, labi na gayud kang Zeus[2023] ug sa katingalahang Apollo[2024] , among pangunang mga dios, ang mga manalipod ug tigpanalipod sa imong gingharian.' Apan si Mauricius, kauban ang kapito-an sa imong ubang mga sundalo, nga napuno sa garbo tungod sa mga dungog ug napalambo sa imong dagkong gasa, nagpasipala sa among mga diyos ug misupak sa imong dakung ug dili mapildi nga awtoridad—nalimbong sila sa bakak sa Kristiyanismo.

[2022] Maximian Galerius, Emperador Romano – gikan sa 306 hangtod 311.

[2023] Zeus o Jupiter – usa ka Greko-Romanong diyos, girespeto isip maghuhari sa langit ug yuta, amahan sa tanang diyos ug tawo.

[2024] Girespeto si Apollo isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa kaayohan ug kahusay sa publiko, tigbantay sa balaod, ug diyos sa propesiya.

Pagkadungog niini, si Haring Maximian nasuko kaayo; ang iyang kasuko misunog kaniya nga mas kusog pa kaysa kalayo sa hurno; labi siyang nasuko nga adunay ingon nga mga sundalo sa iyang han-ay. Sa usa sa mga solemne nga adlaw sa E , gisugo niya nga itukod ang usa ka tribunal sa lugar sa pampublikong pasundayag nga gitawag og Amaxica; nahimutang kini taliwala sa amihanang ganghaan sa siyudad. Gipili ni Maximian kini nga dapit aron ang tanang katawhan makasaksi sa paglitis; gisugo niya nga dad-on didto ang mga balaang martir. Sa gitudlo nga adlaw, sa dihang nagtigom na ang daghang katawhan sa gitudlo nga lugar—bisan ang mga dalaga wala magpabilin sa balay—nalingkod si Emperador Maximian sa hataas nga lingkoranan. Unya gidala didto sa ilang mga alagad ang pitopulo ka balaan nga mga mandirigma ni Kristo, kauban ang ilang pangulo, si San Mauricio. Sa pagtan-aw kanila, miingon ang emperador kang Mauricio:

'Naglaum kami, Mauricius, nga kamo, isip mga tawo nga wala biyai sa among maharlikang pabor, nga gipakusgan sa among suhol ug gihatagan namo og labing hataas nga dungog, mosunod sa among matinud-anong ehemplo ug, pinaagi sa inyong maisugong mga buhat ug maalamong tambag, mabalik sa husto ang hunahuna sa mga nagdumili sa among balaod, nga makapahimuot sa mga dios; nga inyong itul-id ang panglantaw sa mga nasayop, pag-ayo sa mga butang nga kinahanglan usbon, ug pagpailawom sa mga nagmugna og panagbangi – sa mubo, nagtuo kami nga imong itul-id ang tanan nga gibuhat nga walay among sugo, batok kanamo ug supak sa among kabubut-on. Apan nadungog namo nga buhaton ninyo ang sukwahi gayud – dili lang nga wala ninyo mapailalom ang mga nagrebelde batok sa among balaod, kundi kamo mismo mga kaatbang sa among labawng gahum nga mga dios; wala ninyo sila tagda, wala ninyo sila pasidunggi, ug wala kamo maghalad og sakripisyo o halad; labaw pa, nahimo na gani kamo nga mga pangulo sa uban ug gidala sila ngadto sa usa ka makaguba nga kalang, kon tinuod gayud ang among nadungog bahin kaninyo.

Niini, mitubag si San Mauricio:

'O Hari, ang paglapas nga among gihimo batok sa inyong walay kinabuhi nga mga diyos nag-andam alang kanamo og usa ka himayaong korona sa kadaugan gikan sa among tinuod nga Dios. Dili namo ginahimà-himà o ginatamay, sama sa inyong gihunahuna sa inyong kabuang, ang Dios nga nagmugna kanamo, kondili ginadayeg namo Siya nga mao ang usa ka tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanang butang nga anaa niini. Dili usab angay tawgon nga 'mga dios' ang mga dautan ug hugaw nga demonyo nga nagadala sa mga tawo sa kapahamakan, ni ang ilang mga dios-diosan, nga bingi, bulag, ug walay kinabuhi.

Unya miingon ang hari:

'Mao ba kini ang paagi nimo, Mauritius, sa pagpasalamat sa mga diyos nga nagpasidungog kanimo ug naghatag kanimo sa labaw nga puwesto sa hukbo?'

Apan mitubag si San Mauricio:

'Wala ko gayud modawat og bisan unsang dungog gikan sa inyong mga diyos, ug wala usab koy tinguha nga pasidunggan sila. Kay kinsa man sa mga nakaila sa Dios ang gustong mosugyot og pagdayeg sa walay sentido nga mga butang, gawas lang sa mga walay pangatarungan ug sama sa mga hayop nga walay sentido (Salmo 48:13); mao ra kana nga mga tawo ang nagpadivino sa mga bato ug kahoy, nagtuo nga kini adunay pangatarungan, ug nagsimba kanila ingon mga dios.

Apan miingon ang hari:

'Gihatagan ka sa labing hataas nga ranggo taliwala sa mga nag-alagad kanamo; mao nga nakasulti ka kanamo nga ingon ka mapangahas ug walay kahadlok.'

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga bulagon si San Mauricio gikan sa kapito-an ka mga mandirigma ug gisultihan niya kini sa mahigugmaong mga pulong:

'Kinsa, mga igsoon, ang nakalimbong kaninyo ug nagtanum sa inyong hunahuna sa pagtalikod gikan sa inyong mga manluluwas – ang among mga dios – ug sa pag-apil sa limbong sa mga nagasimba sa Tawo nga gipako sa krus, usa ka matang sa salawayon?'

Unya ang bulahan nga si Teodoret, kauban ni Felipe, mitubag alang sa tanang balaan nga martir:

'O walay Dios nga manlutos, dili lang nga kami mismo wala sa sayop, apan gusto usab namo nga iluwas ka gikan sa sayop diin kami naluwas, pinaagi sa pagsimba sa Usa ka Tinuod nga Dios – ang Makagagahum nga Amahan ug ang Iyang bugtong Anak, ang among Ginoong Jesu-Cristo – ang tinuod nga Dios, ug ang Kaalam sa Dios ug ang Iyang Balaang Espiritu, Nga naghuyop kanamo og kahibalo ug pagsabot, aron among ikumpisal ang

Konsubstansyal nga Trinidad. Gikaligtaan namo ang imong walay-Dios nga pagtuo; gisalikway namo ang ranggo sa usa ka pansamantalang sundalo, aron kami mahimong takus nga mga sundalo sa Dios, ang Hari sa mga Gahum.

Unya miingon si Maximian:

'Nakita nako, Felipe, nga nakaabot na ka sa usa ka dungganong edad, apan sa kinaadman kulang kaayo ka kumpara sa mga batan-on; mas maayo nga mosugot ka sa among mga dios ug pinaagi niini maghatag ka og maayong ehemplo sa imong mga kauban nga sundalo, aron sila usab makabuhat sa sama; unya makadawat ka og dakong dungog ug mga gasa gikan kanamo.'

Apan mitubag si San Felipe:

'Hibal-i, Oh Hari, nga dili nako pangulohan ang mga tawo nga sa ilang kaugalingong kabubut-on nakaila sa kahadlok sa Dios ngadto sa dautan, kay nasulat: *"Ka-ila-ila kanang tawo nga mahimong hinungdan sa pagkapukan"* (Mateo 18:7).'

Niini, miingon si Maximian:

'Mapangahas ka, Felipe, tungod sa among pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon. Mas maayo nga biyaan nimo ang imong pamintasan, aron dili nimo mapukaw ang among kasuko ug kalagot; pagasakiton ka sa grabeng pag-antos kon mangahas ka sa pag-angkon sa Tawo nga imong giisip nga usa sa mga dios.'

Unya mitubag ang balaan nga kapito-an ka martir sa ilang magtutortyur:

'Ang imong walay pulos ug bakak nga hulga, walay-Diyos nga hari, nagahatag kanamo og kusog ug kaisog; wala kami mahadlok sa bisan unsang pag-antos, kay walay kahadlok sa kasingkasing sa usa ka tawo nga nagahigugma sa Ginoo.'

Nasuko kaayo si Maximian sa maong tubag ug gisugo niya nga tangtangon ang ilang mga sinturon ug uniporme sa militar, nga nag-ingon:

'Tan-awa ang himaya ug dungog nga inyong nawala, ug ang kaulaw nga inyong gidala sa inyong kaugalingon tungod sa inyong pagsuway.'

Apan mitubag ang mga santo:

'Pinaagi sa paghubo kanamo sa among mga bisti ug sinturon, gikuhaan ninyo kami sa among ranggo militar; apan adunay Dios sa langit nga among gihandom: Siya magsul-ob kanamo og mga bisti ug sinturon nga dili malaglag ug ihatag kanamo ang Iyang walay katapusang himaya, nga kamo hingpit nga dili angay makakita, kay ang inyong amahan, si Satanas, maoy nagasulti ug naglihok pinaagi kaninyo.'

Unya ang hari, nga mas naglagot pa gayud, miingon sa mga balaan:

'Kamo nga mga gisumpa, dili angay sa mga gasa sa among mga dios, nagdala kamo og kaulaw sa inyong kaugalingon: gihatagan mi kamo og dakong dungog, apan giulawan ninyo ang mga dakong dios ug gisalikway ang among kaluoy; karon dawata ninyo ang angay kaninyo.'

Mitubag ang mga balaan:

O Hari, ang pagka-mandirigma sa imong serbisyo usa ka walay pulos ug malabay nga butang, samtang ang imong dungog sa tinuod usa ka kaulaw; kay nakalimot ka sa Dios, nga naghatag kanimo sa hari-hariong gahum, ug sa imong kabuang nagasimba ka sa mga walay pulos ug walay kalag nga mga dios-diosan, bisan pa man nga wala kini magahatag kanimo og bisan unsang kaayohan ug wala gani kini makahibalo kon kinsa ang nagpasidungog o nagapasipala kanila.

Unya miingon ang hari:

'Sa akong maherang kalooy, aron maluwas ang inyong kinabuhi, hatagan pa tika og dugang panahon.'

Human niini, gisugo niya nga ipriso sila sulod sa tulo ka adlaw, aron sa diha nga makapamalandong na sila, makapili sila sa ilang kaugalingon sa bisan unsa nga ilang gusto. Apan ang mga balaan, nga napriso ug gipangtali sa kadena, misulti niini:

'Minahal kong mga igsoon, itugyan nato ang atong mga kalag sa pag-ampo ug mapinanggaong pagpakiluoy sa atong maayo ug maloloy-on nga Dios aron Iya kitang hatagan, pinaagi sa Iyang Balaang Espiritu, og kinaadman ug pagsabot: hangyua nato Siya nga Iya ipahimutang sa atong mga baba ang mga pulong nga gamiton sa pagtubag sa hari, aron ang atong manlupig mahibulong sa kamatuoran sa atong pagtuo.'

Pagkahuman niini, misugod sila sa pag-ampo, nga nagasinggit sa usa ka tingog:

– Ginoong Hesukristo, gamhanang Dios, nga ang Imong gahum walay katapusan ug ang Imong gingharian walay katapusan, ipanaug sa among ibabaw ang Imong Balaang Espiritu – nga Iya kami nga giya ug pun-on kami

sa kalipay ug pagmalipayon; nga Ihatag Niya kanamo ang kadaugan batok sa dautang limbong, ug kami pagpaligonon sa pagtuo pinaagi sa Imong Espiritu Santo, Nga nagasulti sa sulod namo subay sa Imong tinuod ug dili mapakyas nga saad (Mat. 10:19–20). Tungod kay gikuha Nimo gikan kanamo ang kalibutanong dungog, ipagana nga kami mahimong mga mandirigma sa Imong langitnong siyudad ug magpuyo taliwala sa mga lungsoranon sa langit uban sa tanang Imong mga balaan nga nakapahimuot Kanimo sukad pa sa una. Ikaw ang Usa ka Dios, ug Kanimo ang himaya ug gahum hangtod sa kahangturan, amen.

Paglabay sa tulo ka adlaw, mibalik paglingkod si Haring Maximian sa samang lingkoranan sa paghukom sa Amaxian Gates ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga balaang martir; ang tanang pumoluyo sa siyudad mitigum usab didto aron masaksihan ang paglitis. Ang manlutos, samtang gipugngan ang iyang kasuko, mitagad sa mga balaan nga may pagkamabuotan:

'Mga tawo, pilia alang sa inyong kaugalingon ang labing maayo para kaninyo: moduol ug maghalad og halad sa mga dios, ug makadawat kamo og kinabuhi ug makalikay sa mapait nga kamatayon.'

Unya mitubag ang mga santo:

'Kami, O hari, naghunahuna pag-ayo sa tanan: paminawa kami pag-ayo ug ayaw na kami pugson sa paghalad og sakripisyo sa inyong mga dios; kay among gipahukom nga balewalaon kini nga kinabuhi ug pilion ang kamatayon nga nagpaabut kanamo tungod sa gugma kang Cristo, nga Kaniya namo gilauman nga madawat ang kinabuhi nga walay katapusan.' Busa, buhata kami sumala sa imong gusto: dili kami moliko gikan sa among Dios, ni mosimba gayud kami sa inyong mga demonyo; pinaagi sa paghukom kanamo sa panahong kamatayon, maluwas kami sa walay katapusang silot.

Mao kana ang tubag sa mga santo. Apan ang tortyurador, sa dihang nakabantay siya og usa ka batan-on taliwala kanila, nangutana kaniya:

'Sultihi ko, batan-on, unsa imong ngalan ug asa ka gikan?'

Mitubag ang batan-on:

'Ako si Photinus; nadawat ko kining ngalan gikan sa tinuod nga kahayag. Usa ako ka sundalo sa akong Kristo, nga nakapahiya sa imong amahan, ang yawa.' Ako usa ka Romano sa akong pagkatawo, anak—dili lamang sa unod kondili usab sa espiritu—sa labing bantog nga si Mauritius; kay gikan kaniya ako natawo ug nakadawat sa kahibalo sa Dios; siya ang nagpadako kanako sa balaan nga pagtuo sa Ginoong Kristo, Kinsa nimo, O Hari, pinaagi sa imong pagdumili, gihimong sama sa mga hayop nga walay pagsabot.

Niini mitubag ang tortyurador:

'Bata pa ka, buang ka, ug ang imong mga pulong nagpadayag sa imong pagkabatan-on; apan panahon na aron masabtan nimo unsay labing maayo para kanimo – duola ug halad og sakripisyo kang dakong Zeus, ug luwasa ang imong pagkabatan-on.'

Unya miingon ang batan-on:

'Gitawag ninyo kong buang tungod lang kay dili ko mosunod sa inyong gusto ug dili mosimba sa mga dios-diosan. Dili, mas maalamon ko kaysa kaninyong tanan, kay nagtuo ko sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga inyong dili pagtuo ug dili gustong mailhan.'

Unya miingon pag-usab ang taga-pahirap sa mga balaan:

'Hangtud kanus-a pa namo ikapailub ang inyong kabuang, kamo nga mga salbahis? Hangtud kanus-a pa, samtang nagatugot kami sa among sobra nga kalooy, nga among ipalangan ang inyong pag-antos? Maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios; ayaw ninyo dal-a ang among matarong nga paghukom sa inyong kaugalingon; ayaw ninyo kami pasuko aron kami mahimong walay kalooy ug malupigon.'

Mitubag ang mga santo:

'Daotan ug dili matinud-anon nga alagad sa mga demonyo, kon aduna pa gani kay gamayng paghuna-huna, nahibal-an na unta nimo ang among pagtuo ug ang gahum ni Photinus; bisan pa man batan-on siya sa edad, napahiya gihapon niya ang inyong pagkadaotan pinaagi sa iyang matarong nga pagtuo ug pag-angkon kang Kristo; Mas lalo pa namong paningkamotan nga mabataon kining mga pag-antos, aron mapahiya ang inyong amahan, ang yawa, ug aron malipay si Cristo nga among Dios.

Unya ang mananakit, nga puno sa kasuko, nagsugo nga hubaron og hubad ang mga santo ug latigon sila gamit ang lubid nga panit sa baka. Nagsugod ang mga sulugoon sa pagtuman sa sugo: ilang gipahigda ang matag usa sa mga sundalo ni Kristo ug, nga walay kalooy, ilang gilagpas-lagpas og latigo ang tibuok nilang mga lawas.

Busa gipaka-antos ang mga santo hangtod nga nabungkag ang ilang balaan nga mga lawas ug ang tibuok dapit natapakan og pula tungod sa kadaghan sa dugo nga nabubo. Samtang nag-antos sila sa ilang mga pag-antos, misinggit ang mga santo kang Kristo nga Ginoo, nangayo og tabang kaniya. Dili Sila biyaan sa Ginoo sa Iyang dili makita nga gahum; Gipaambot Niya ang ilang pag-antos ug gipalig-on ang ilang mga kasingkasing sa pagkamapailubon ug sa balaan nga gugma. Sa dihang hingpit nang napul-an ang mga sulugoon, ang hari mitubang sa mga balaan:

'Nakasabot ba kamo, kamo nga mga hambog ug buang, kung unsa kadali namo makuha ang inyong kinabuhi? Busa, halad kamo og halad sa mga dios, aron dili kamo makadala pa og mas grabe nga silot sa inyong kaugalingon!'

Apan mitubag ang mga santo:

'Hibal-i kini, O dautang hari nga wala mailhi ang among Dios: sama sa imong pagkalayo sa gugma ni Cristo ug sa tinuod nga kahayag, nga nabuta sa kangitngit sa limbong sa demonyo, ingon usab kami wala magbati og kasakit gikan sa mga pag-antos nga imong gihatag kanamo, kay ang among hunahuna gipahayag sa pagtuo ug gugma ni Cristo among Dios. Busa, pagplano, O taga-pahirap ug alagad sa mga demonyo, unsang bag-o ug labing grabeng pag-antos ang among ipahamtang kanamo; ang among mga kalag naghandum, ug ang gugma ni Kristo sa sulod namo naghandum, pinaagi sa pag-antos, nga makagawas gikan sa lawas ug makita ang buhing Dios, nga nagahari hangtod sa kahangturan.

Pagkadungog niini, ang taga-pahirap napuno sa labi pang dakong kasuko ug gisugo nga pasigaon ang dakong kalayo, diin ipahulog ang mga balaan nga martir.

Gisiga dayon ang dakong kalayo; apan ang mga santo wala maghulat nga ilang mga sulugoon ang mopahamtang kanila sa kalayo, kondili sila mismo ang miduol niini sama sa tubig, ug sa pagsulod nila sa tunga-tunga sa kalayo, nakalakaw sila nga walay samad taliwala sa mga siga, samtang ginabasol nila ang taga-antos ug ginapasipala ang iyang mga diyos. Natingala ang tanan nga anaa sa maong himsog nga milagro. Apan ang taga-pahirap, sama sa sudlanan sa pagkaguba, wala mosugot nga ang mga balaan gitabangan sa gahum sa Dios, nga pinaagi niini ilang napildi ang gahum sa kalayo; hinuon, uban sa labi pang dakong kasuko, gisulayan niya nga laglagon ang mga balaan. Gisugo niya nga ang mga balaang martir—nga wala'y kadaut gikan sa kusog nga kalayo—ihila gikan sa kalayo ug itali sa mga kahoy diin kasagarang gipaka-antos ang mga kriminal, ug ang ilang mga lawas walay kalooy nga gikiskisan gamit ang puthaw nga kuko sa leon. Ang mga santo, bisan pa niana, maisugong gisagubang kining mabangis nga pag-antos, nga wala mahadlok sa pisikal nga kasakit. Bisan ang mga tawo nangahibulong sa kasuko ug kabuang sa hari. Si Santo Mauritius, nga mituyok ngadto sa hari, miingon kaniya:

'Daotan ug malaut nga manlupig, wala ba nimo makita ang imong kaugalingong kahuyang? Wala ba nimo masabti ang imong kaugalingong kawad-on? Kay si Photinus, usa ka batan-on lang, nakasukol sa daghang mabangis nga pag-antos; pinaagi niini iyang gipukan ug gipikas ang gahum sa imong walay balaod nga gingharian. "Unsaon man nimo pagdaog kanamo tanan, kon ikaw mismo mapildi ug mapahiya sa usa ka batan-ong lalaki?"

Si Maximian mitutok sa santo nga puno sa kasuko ug, samtang nagngitngit ang ngipon, nagmando nga ang balaan nga batan-on nga si Photinus dayon putlon ang ulo gamit ang espada sa atubangan mismo sa mata sa iyang amahan; pinaagi niini gusto niya panimalos kang Mauritius; nagtuo siya nga ang kamatayon sa iyang anak makapasubo pag-ayo sa iyang amahan – si Santo Mauritius; apan ang balaan nga tawo napuno sa kalipay ug pagdayeg samtang gitan-aw niya ang pagkamartir sa iyang anak ug ang iyang kamatayon alang kang Kristo nga Dios.

Sa dihang si Santo Fotino, nga natumba sa espada, mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa Ginoo, miingon si Mauritius kang Maximian:

'Natuman na nimo ang among tinguha, walay-balaod nga manlutos, pinaagi sa pagpadala kang Photinus sa atubangan nato ngadto kang Kristo nga Dios; karon, walay duhaduha, ang among pagbiya padulong sa langit dili na layo: kinsa sa ato ang dili mosunod sa ehemplo sa mandirigma ni Kristo nga si Photinus, nga nakapahimutang na sa iyang dapit sa langitnong mga puloy-anan ug napahiya si Satanas, ang imong amahan?' Busa, maghimo pa kamo og labi pang grabeng ug malupit nga mga pag-antos, ug buhata ang inyong makakaya aron masulayan kon lig-on ba ang among pagtuo kang Kristo.

Sa dihang nakita ni Maximian nga ang mga balaan nga martir nag-antos sa tanang pag-antos nga malumo ug maisugon, nga wala mag-usab sa ilang pagtuo, gitawag niya ang tanan niyang dautan ug walay Diyos nga mga magtatambag ug nagsugod siya uban kanila sa paghimo sa labing malupit nga kamatayon aron laglagon ang mga martir, aron makapahadlok sa kasingkasing sa tanang Kristohanon, bisan asa sila magpuyo. Ang uban nagsugyot og usa ka butang, ang uban og lain; sa katapusan, usa kanila—ang labing malupigon ug dautan, hingpit nga dili makatawo ug malisyoso—miingon kang Maximian:

'Karon, O Hari, ting-init—ang bulan sa Hulyo; ug sa gawas sa atong siyudad, sa kasadpan, taliwala sa duha ka suba ug usa ka lanaw, adunay usa ka dapit, lat-ang ug daghan ug sagbot; karon adunay panon-anong lamok, langaw-kabayo, putakti ug alimbubug didto, nga lisod na gani alang sa usa ka tawo nga molabay sa maong dapit, ug ang pagpabilin didto sulod sa usa ka oras hingpit nga imposible; Dad-a dinhi ang mga tawo; sugoa nga hubuon sila ug gapuson sa mga kahoy; dugang pa, pahiran sila og dugos; unya ang mga lamok, alibangbang ug tanang matang sa langaw magpahirap kanila sa malupit nga paagi; kini ang labing grabeng ug makalilisang nga pagpanakit sa tanan nga mahimo; unya masabtan nila nga dili angay magpasipala batok sa atong dili mapildi ug walay katapusan nga mga dios.'

Kining tambag nakapahimuot kaayo sa walay Diyos nga hari ug sa tanan niyang dautang mga magtatambag, ug ang balaan nga mga martir ni Kristo gisilotan sa maong pag-antos. Unya gikuptan sila sa mga sundalo, gitali, ug gidala ngadto sa maong lugar; didto ilang hugot nga gitali ang mga santo sa mga kahoy nga nagtubo sa ibabaw sa tinubdan ug sa daplin sa lat-ang, ug gipahid ang ilang hubad nga lawas og dugos gikan sa ulo hangtod sa tiil; labaw pa, ilang gilabay ang lawas sa bulahang Photinus sa yuta sa atubangan mismo sa iyang amahan. Human niini, nilakaw sila. Nagpundok sa mga santo ang tanang matang sa langaw, lamok, tiguwang, alimbubug, ug putakti; sama sa usa ka baga nga panganod, gilibutan nila ang mga nag-antos, nga walay kalooy nga gipaka-antos sila. Gidala sa mga santo kining dili madala nga pag-antos sulod sa napulo ka adlaw ug napulo ka gabii. Sa pag-alsa nila sa ilang mga mata paingon sa langit, nag-ampo sila, nga nagaingon:

'Ginoo, among Dios, imo kami gimugna sa imong hulagway ug pagkapareho; imo kami gihatagan og kahibalo sa imong kamatuoran; imong gipahimuot nga ipadayag kanamo ang imong pagka-Diosnon, ang imong Bugtong Anak, ug ang Labing Balaan ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu. Gisalig namo kanimo ang among mga kalag ug naghangyo kami kanimo nga ibilang kami sa tanan nimong mga balaan nga nakapahimuot kanimo sukad pa sa una. Kay gihigugma ug gipangita ka namo sa among tibuok kalag; alang kanimo gisailawom kami niining pag-antos. Ikaw ra ang maayo ug maloloy-on nga Dios, ug kanimo ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen."

Pagkahuman niini, ilang gisumite ang ilang balaan nga kalag sa Ginoo ug gihatagan sila og korona sa walay katapusang himaya. Apan ang walay balaod nga manunukso nga si Maximian nagpadayon sa paglagot batok sa mga balaan bisan pa sa ilang kamatayon, samtang sila nag-enjoy na sa walay kamatay nga kinabuhi (kay ang mga namatay sa Ginoo buhi sa atubangan sa Dios, bisan pa nga ila nang gibyaan kining kalibutan). Pagkadungog ni Maximian nga namatay na ang mga santo, gisugo niya nga putlon ang ilang dungganong mga ulo ug biyaan kini nga walay lubong. Ang ilang mga lawas ug mga ulo gilabay sa kapatagan ug sa kakahoyan sa oak nga naa didto, aron kan-on sa mga langgam ug mga hayop. Ang uban sa mga matinud-anon, sa pag-abot sa gabii, gipangtipon ang nagkawalat nga mga relikya sa mga balaan nga martir uban sa kahadlok ug pag-uyog, ug ilang gilubong kini sa maong dapit, samtang gidayeg ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, amen.

Kumemorasyon ni Banal Falassius, ang Siryanong eremita.

Gisaulog sa ika-22 sa Pebrero

Ang Kagalang-galang Falassius, samtang batan-on pa, nagtukod ug puy-anan sa usa ka bukid ug nagpuyo didto. Tungod sa iyang natural nga pagkamatinud-anon ug pagka-mapainubsanon, dali siyang nadani sa kinabuhi sa pag-ascetismo. Nibulag siya ngadto sa tumoy sa usa ka bukid duol sa baryo sa Targala ug nagpuyo didto sulod sa 38 ka tuig sa pagka-asketa, nga walay bisan unsang puy-anan: ni selda, ni tolda, ni bisan unsang silong; apan, human siya makahimo og gamay nga bakod nga bato ug ang langit mao ra iyang tabon, nagpabilin siya didto sa tanang panahon. Tungod sa ingon nga mga buhat, gihatagan sa Ginoo ang balaang asketo sa grasya sa paghimo og

milagro. Gipalayas ni Banal Falasius ang mga demonyo, giayo ang nagkalain-laing mga sakit ug, pinaagi sa gahum sa iyang milagrosong gasa, gikumpara siya sa mga Balaang Apostoles. Sa usa ka higayon, gisikop siya sa usa ka bitin ug gisulayan siyang lunokon, apan siya nag-ampo ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, nakaluwas siya sa kamatayon. Sa lain nga higayon, naangol siya sa sakit sa tiyan nga naghatag kaniya og grabeng kasakit, apan gitawag niya ang ngalan sa Dios ug pinaagi niini naayo siya sa iyang makalilisang nga sakit. Daghang mga tawo ang kanunay mosuroy ngadto sa Reverendo aron masaksihan ang iyang mga katingalahan, ug daghan sa mga miabot ang nangayo kaniya nga dawaton sila sa han-ay sa iyang mga kauban. Wala balibari sa Reverendo nga Amahan ang ingon nga mga hangyo. Pagkahuman niya pagtukod og mga selda para sa mga gustong mag-ascetic uban kaniya, gitugotan niya sila nga magpuyo didto, ug gipangbahin niya kanila ang pagkaon nga gidala sa iyang mga deboto gikan sa nagkalain-laing lugar. Human sa iyang kinabuhi nga gipahinungod sa ingon nga mga pag-ascetic, namatay sa kalinaw si Reverendo nga Amahan Falasius.

Paghinumdom kang Banal Varadat, ang Siryanong monghe.

Gisaulog sa Pebrero 22

Ang Kagalang-galang Varadat lumad sa Antioquia[2025] . Sa pagpili niya sa asetikong kinabuhi sa pagpamalandong, unang iyang gisirad-an ang kaugalingon sa usa ka payag, ug pagkahuman sa pipila ka panahon, mibulag siya ngadto sa usa ka hataas nga bukid ug misugod sa pagpuyo nga nag-inusara sa usa ka selda nga iyang gitukod para sa iyang kaugalingon. Gituyo gayud sa Reverendo nga idisenyo kining selda nga mas gamay pa kaysa sa iyang gitas-on; busa, pirmi siyang nagbarog nga nakakurba sulod niini, ug natulog nga nakapilo. Wala'y bintana ang selda, usa ra ka pultahan, ug bisan kana kanunay gisirado sa santo aron mapugngan ang mga dili awtorisadong bisita; ug aron makasulod ang kahayag sa adlaw sa selda, imbis nga bintana, naghimo siya og mga lit-ag sa dingding, nga lapad kaayo nga wala gyud siyay proteksyon sa iyang puloy-anan batok sa ulan o sa mapaso nga adlaw. Si Santo Baradat nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa ingon ana ka masiksik ug dili komportable nga puloy-anan. Sa ulahi, pagkahuman siya mitugot sa paghangyo ni Teodoreto, Obispo sa Antioquia, migawas siya sa iyang puloy-anan; apan sukad niadto nagsugod siya sa pagsul-ob og bisti nga hinimo sa gisumpay-sumpay nga panit sa hayop, nga nagtabon sa tibuok niyang lawas gikan sa ulo hangtod sa tiil, nga adunay gagmay lang nga gisi sa palibot sa iyang baba ug ilong aron makaginhawa siya nga gawasnon. Tungod kay dili siya makalakaw samtang nagsul-ob sa ingon nga bisti, ang Banal nga Varadat kanunay nga nagtindog nga nakataas ang iyang mga kamot paingon sa langit, naghimaya sa Dios. Busa, si Santo Baradat kanunay nga nagpabilin sa pag-inusara. Gibuhat niya kini nga pagpanag-iya dili alang sa kalipay sa unod, kondili aron pugson ang iyang kaugalingon sa pag-antos sa kasakit sa lawas ug pinaagi niini mapakumbaba ang iyang unod, kay gipanag-iya siya sa kusgan nga mga pagbati ug kanunay nga gisilotan sa nagdilaab, walay pagpugong nga mga kahilambigit. Sa dihang ang Kagalang-galang, aron makab-ot ang gisaad nga ganti sa mga asketiko sa walay katapusan, gidala ang iyang unod sa sukdanan sa kakapoy, mibyahe siya ngadto sa Ginoo ug nakadawat sa walay katapusang pahulay gikan kaniya.

Paghinumdom kang Banal nga Athanasius nga Kumpesor.

Gisaulog sa Pebrero 22

Ang Kagalang-galang nga si Atanasio natawo sa siyudad sa Constantinople sa mga matinud-anon nga ginikanan nga nagkinabuhi sa pagkahingog sa Dios ug dato kaayo. Sukad pagkabata, nailhan siya sa iyang matinud-anon nga kinaiya, ug ang iyang gihandom sa pagkabatan-on mao ang pagkinabuhi isip monghe. Busa, pag-abot niya sa hustong edad, mibulag siya ug miadto sa usa sa mga monasteryo sa Nicomedia[2026] ug didto

[2025] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Syria, kaniadto ang halapad ug dato nga kapital sa gingharian sa Syria, karon usa na lang ka gamay nga lungsod sa Asyanong Turkey.

[2026] Ang siyudad sa Nicomedia nahimutang sa Asia Minor sa baybayon sa usa sa mga golpo sa Propontis, karon Dagat Marmara, ug kini ang paboritong puy-anan ni Emperador Diocletian ug ang lugar sa pag-antos ug kamatayon sa daghang balaang martir atol sa iyang

naghimo siya sa mga panata sa pagka-monasto. Sa iyang mga paningkamot isip monasto, nakaabot ang Banal sa ingon ka taas nga kahimtang nga ang iyang pagkamatinud-anon napansin mismo sa Emperador. Sa paghari ni Leo nga Iconoclast[2027] , gisang-at ang usa ka reklamo batok sa Banal nga Tawo, nga nagpasangil kaniya sa pagdayeg sa mga balaang ikon; tungod niini, gisulayan siya sa nagkalain-laing pagpanakit, nakasinati og grabe nga pagpahilayo ug nakasinati og dakong pag-antos. Bisan pa niana, si Santo Atanasio nagpabilin nga dili matandog. Pagkahuman niyang mapreserbar ang Ortodoksong pagtuo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, mibiyahe siya paingon sa Ginoo[2028] .

8 Marso

23 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Polikarpo, Obispo sa Smyrna

Gisaulog kaniadtong 23 Pebrero

Sa siyudad sa Smyrna, nga nahimutang sa rehiyon sa Ionia sa Asia Minor, sa panahon sa mga Balaang Apostoles, si San Vukol mao ang obispo; sa mga adlaw niining obispo, nagpuyo didto ang usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Dios nga balo nga ginganlan og Callista. Usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya sa damgo ug gisugo siya nga dawaton ang usa ka ulila – ang batan-ong si Polycarp; tungod kay si Callista wala'y kaugalingong anak, malipayon siyang midawat sa batang lalaki ug gipadako siya sa pagkamatinud-anon, sama sa iyang kaugalingong anak. Sa dihang mitubo na siya ug nahamtong na, gisaligan sa balo kaniya ang tanan niyang panag-iya sa sulod sa iyang panimalay. Sa usa ka higayon niining panahona, kinahanglan siyang mobiyahe layo gikan sa balay tungod sa negosyo mahitungod sa iyang mga kabtangan, ug dugay siya nga wala; samtang wala siya, ang bulahan nga si Polycarp, nga labaw kaayo nga maloloy-on sa mga kabus, misugod sa paghatag og daghang tabang sa mga walay-puy-anan, mga ulila, ug mga balo; Nag-apod-apod siya og pan, bino, lana ug tanang matang sa pagkaon sa tanan nga nangayo, hangtud nga nahurot ang mga bodega sa iyang inahan nga nagpadako kaniya. Pagbalik ni Callista, usa sa mga sulugoon, nga miadto aron sugaton siya, misugod sa pagreklamo batok kang Polycarp, nga nag-ingon nga binalibad niya ang tibuok panulondon, busa karon, ingon sa iyang pagpasipala, ang balay nahimong lubos nga kabus. Nasubo kaayo si Callista niini: pag-abot niya sa balay, midiretso siya sa mga kamalig ug didto nakit-an niya ang daghang matang sa bahandi. Kay ang bulahan nga si Polycarp, sa wala pa miabot si Callista, mipangaliya sa Ginoo niining pag-ampo: 'O Ginoo akong Dios, Punoon Nimo ang mga banga sa balo sa Zarephath sa panahon sa Imong propeta nga si Elias (1 Mga Hari 17:10–16); paminawa ako karon, ug itugot nga, sa ngalan ni Cristo, mapuno ang tanang kamalig niining balay.'

Ug ang Ginoo dayon midungog sa iyang pag-ampo ug napuno ang balay sa iyang mananabang sa tanang matang sa panalangin. Sa dihang nakita niya nga karon sobra na kaayo ang naa sa balay kaysa kaniadto, nasuko si Callista sa sulugoon nga nagreklamo sa kakulang nga gipahinabo ni San Polikarpo: nagtuo siya nga ang sulugoon nagbinuang kaniya o nagpasipala kang Polikarpo tungod sa kasuko. Sa iyang kasuko, gusto niya siyang silotan. Apan si San Policarpo mipanalipod kaniya, miingon sa iyang inahan nga nagpadako kaniya: 'Gina-ampo ko ikaw, maam, ayaw silota ang lain imbis kanako, kondili silota ako; kining sulugoon dili angay silotan, kondili angay dayegon tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug debosyon kanimo; gisulti niya kanimo ang tibuok kamatuoran: sa tinuod, nahurot na ang tanan natong bahandi ug napuno na ang tanan natong kamalig, kay sa dihang nakita nako ang atong mga igsoon nga nagutom, ang mga pulubi ug ang mga walay-puy-anan, gihatag nako ang tanan kanila

---

paghari. Ang monasteryo diin naghimo sa iyang mga panata ang respetadong monghe gitawag nga Pavlopetria, tungod kay kini gipahinungod kang San Pedro ug San Pablo nga mga Apostoles.

[2027] Ang pagpanlupig batok sa mga nagpasidungog sa mga balaang ikon nagpadayon sulod sa hapit usa ka gatus ka tuig. Sa tulo ka emperador niining panahona nga ginganlan og Leo, ang titulo nga 'iconoclast' gigamit dinhi kang Leo nga Armenyo, nga naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[2028] Ang Kagalang-galang Athanasius namatay niadtong 821.

ug nahurot ang tanan natong suplay; sila ang nangaliya sa Dios, ug Iyang gipadala ang Iyang Anghel, nga nagpuno pag-usab sa tanan nimong kabtangan, aron ikaw, sumala sa imong batasan, magpadayon sa paghatag og daghang kalooy sa mga nanginahanglan'.

Pagkadungog ug pagkita niini tanan, si Callista natingala kaayo ug sukad niadto iyang gipahinungod pa gayud ang iyang kaugalingon sa mga maayong buhat sa tinuod nga pagtuo, nga nagahatag og daghang limos; nahigugma siya kang San Policarpo pa gayud kaysa sa iyang kaugalingong anak, nga natingala sa iyang pagkamaayo; sa katapusan, pagkahuman sa iyang debotong kinabuhi, iyang gisumite ang iyang kalag sa kamot sa Ginoo, ug gibyaan ang iyang giampon nga anak, si San Polikarpo, ingon nga manununod sa tibuok niyang kabtangan. Gipangbahin sa bulahan ang tanan sa mga kabus, ug siya mismo nagpaningkamot sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug matinud-anon nga nagpamalandong sa Dios ug nag-ampo; nagpuyo siya sa usa ka kinabuhi nga puno sa dakong pagpugong sa kaugalingon ug putli nga pagkabirhen, nga walay kakapoy nga nagtrabaho adlaw ug gabii alang sa Ginoo, nga may gugma nga nag-alagad sa mga masakiton, mga huyang, ug mga tigulang. Tungod sa ingon nga kinabuhi, siya pinalangga kaayo ni San Vukol, Obispo sa Smyrna; una, giordinar siya sa obispo isip klerigo, unya isip diakono; sumala sa pagpamatuod ni San Pionius, nga nagsulat sa kinabuhi sa bulahan nga si Polycarp, Gihatagan ni San Vukol si Polikarpo, samtang siya usa pa ka diyakono, og dugang nga katungdanan sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, tungod kay si San Polikarpo nailhan tungod sa iyang kinaadman ug pagka-maalamon sa pagsulti, busa napugos ang balaang asketiko sa pagtudlo sa mga tawo sa sulod sa simbahan ug sa ubang mga lugar. Dili lang si San Vukol, apan usab ang mga balaang Apostol, si Pablo ug si Juan nga Teologo, kauban ang uban pang mga disipulo ni Kristo, naghatag ug dakong pagpasidungog kang San Polikarpo; si San Polikarpo misunod sa mga balaang Apostol sa ilang mga pagbiyahe, nahimong ilang disipulo, kauban nga mag-aani sa ilang buhat, ug tighulagway sa ilang paagi sa kinabuhi; Gipadala siya pag-usab sa mga apostoles ngadto sa Smyrna kang San Vukol, nga nag-ordinar kaniya isip presbiter. Nagsulat usab si San Polikarpo og daghang mga pulong ug mga sulat nga mapuslanon sa Simbahan ni Cristo, apan ang kadaghanan sa iyang mga sinulat nawala atol sa mga pagpanlupig, mao nga gamay ra ang nabilin niini. Gipahibalo na kang San Vukol, ang obispo, nga pagkahuman sa iyang kamatayon ang katungdanan sa obispo sa Simbahan sa Smyrna pagapuy-an ni presbiter Polikarpo, ug walay lain; busa, samtang nag-antos sa kamatayon, gikuptan ni San Vukol ang tuo nga kamot ni Policarpo ug gibutang kini sa iyang kaugalingong dughan, gisalig niya kaniya ang pag-atiman sa iyang kawan, ug uban sa mga pulong nga 'Kahimaya kanimo, Ginoo', malinawong misulod siya sa kinabuhi nga walay katapusan. Ang mga Apostolikong Obispo, nga nagtigom alang sa lubong ni San Vukol, dayon gipahinungod si San Polikarpo; samtang kini nagakahitabo, daghan kanila ang gihatagan og makahingangha nga mga panan-awon. Sa pagsugod sa pagkahimong obispo, usa ka langitnong kahayag ang misidlak sa tanan nga naa sa simbahan; ang uban sa mga takus nakakita og puti nga salampati nga misidlak sama sa kilat, nilupad palibot sa ulo ni San Polikarpo; sa uban, ang balaang asketiko nagpakita nga nagsul-ob sama sa usa ka mandirigma: gisapot siya og sinturon sa militar ug armado nga daw para sa gubat; ang uban pa nakakita kaniya nga nagsul-ob og maharlikang purpura[2029] nga may nagdan-ag nga nawong; sa usa ka dalaga, siya nagpakita nga mas taas kaysa sa iyang tinuod nga gitas-on, ug ang iyang tunika sa tuo niyang abaga pula ang kolor. Sa dihang mituklow si San Polikarpo aron dawaton ang iyang ordinasyon, nakita niya sa atubangan niya ang mga tiil sa Kristo nga Ginoo mismo, nga dili makita nga anaa sa iyang ordinasyon. Busa, pagkahuman siya giordinahan ni Kristo mismo ug sa Espiritu Santo, gipangulohan ni Policarpo ang Simbahan sa Dios subay sa mga sugo sa balaan nga mga apostoles; mitugot siya sa daghang kalisdanan samtang nagluwas sa mga kalag sa tawo, ug naghimo og daghang katingalahang mga milagro atol sa iyang pagka-obispo.

Sa usa ka higayon, si San Polikarpo nahimutang sa usa sa mga lungsod sa maong rehiyon sa Ionia, ang Theos, nga nahimutang duol sa mainit nga tuburan nga gitawag og Levedia; nagpuyo siya uban sa obispo sa maong lungsod, usa ka tawo nga ginganlan og Daphne, nga gihisgutan ni San Ignacio nga Tigdala sa Diyos sa iyang epistula ngadto sa mga lumolupyo sa Smyrna. Si San Polikarpo, sa dihang nakita niya ang kakabus ug kakulang sa panimalay sa obispo, nag-ampo sa Diyos alang kaniya, nga panalanginan sa Ginoo ang iyang panimalay; ug sukad niadto, si Obispo Daphne wala na mag-antos sa kakulang: ang iyang mga uma ug ubasan, nga

[2029] Ang porphyra usa ka mahal nga purpura nga bisti nga porma og taas nga kapa, nga gisul-ob sa mga hari sa mga seremonyal nga okasyon.

kaniadto walay bunga, mitubo og katingalahang ani ug nahimong labi ka mabungahon; ang bino, nga gamay ra ang kantidad, napadaghan sa pag-ampo sa santo hangtod kini nagdagsang. Sa usa ka higayon, samtang nagpauli paingon sa Smyrna, si Policarpo, kauban ang diakon nga nag-uban kaniya, niliko gikan sa dalan ug mihunong sa usa ka panimalay sa dalan; gabii na, ug ang gikapoy nga mga biyahero gusto na nga magpahulay; Pagkahuman sa gamayng pagkaon, natulog si Polycarp ug ang iyang kauban; apan wala madugay ang ilang pagkatulog; sa tungang gabii, gipukol sa Anghel sa Ginoo si Polycarp sa kilid ug miingon kaniya:

'Polycarp!'

Unya nangutana ang santo:

'Unsa man, Ginoo?'

'Bangon,' ingon sa Anghel, 'ug biyaan dayon ninyo kining panimalay, kay madugay na lang kini mabungkag: ang mga nagpuyo niini wala motuo kang Kristo nga Ginoo ug nakahimo og daghang mga sala.'

Unya ang santo, sa pagmata, gisugdan pagmata ang iyang diakono, gisugo siya nga mobangon; apan ang diakono, nga natulog pag-ayo, dili gustong mobangon; gisugdan niya pagpugong ang santo:

'Wala pa gani moagi ang unang pagkatulog, balaan nga amahan; asa man kami paingon? Ikaw, sa imong kanunay nga pagmeditasyon sa Balaang Kasulatan, dili ka gani matulog, ug dili pud nimo pasagdan nga matulog ang uban.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nanghilom si San Policarpo, apan ang Anghel mipakita kaniya sa ikaduhang higayon ug gisugo siya nga mogawas; unya ang santo misugod pag-usab sa pag-awhag sa diakono, nga nag-ingon nga kini nga gusali siguradong mahugno; apan mitubag ang diakono:

'Nagtuo ko sa Dios ug nagtuo ko nga dili mabungkag kining tukuranan samtang ikaw, Amahan, naa pa dinhi sulod.' Unya miingon si Policarpo:

'Ako usab nagtuo sa Dios, apan wala nako gibase ang akong paglaum niining bato nga tukuran.'

Samtang nagbarug pa sila, mipakita pag-usab ang Anghel sa ikatulong higayon ug gisugo pag-usab siya; niadto lang napugos sa obispo ang iyang kauban nga mobiya sa panimalay. Pagkahuman nilang paggawas, dali dayon nga nangalagsak ang tukuran hangtod sa pundasyon, ug ang tanan nga naa sa sulod nangamatay nga walay bisan kinsa nga nakaluwas; samtang si San Polikarpo, nga nagbarug ug nagtutok sa langit, nag-ampo ingon niini: 'Ginoo, Makagagahum nga Dios, Amahan ni Jesu-Cristo, imong balaan nga Anak, imong gipahibalo sa katawhan sa Nineve pinaagi kang propeta Jonas ang pagkaguba sa ilang siyudad, apan ikaw mipakita ug kaluoy ug gipasayloan sila; tinuod nga gidayeg ko Kamo, kay pinaagi sa Inyong Anghel gipagawas Mo kami gikan niining tukuranan ug giluwas Mo kami gikan sa kalit nga kamatayon, sama sa pagkuha Mo kang Lot gikan sa Sodoma; kanunay ninyong gipanalipdan ang Inyong mga sulugoon gikan sa tanang dautan; maayo ug maloloy-on Kamo hangtod sa kahangturan."

Pag-abot nila sa Smyrna, sa balay sa prinsipe—usa ka tawo nga wala motuo kang Kristo—sa usa ka gabii kalit nga misulod ang usa ka hugaw nga espiritu sa usa sa iyang mga sulugoon; misinggit pag-ayo ang lalaki ug naghimo og dakong kagubot, nga ang tibuok balay napuno sa kahadlok, ug ang kahadlok ug pag-uyog misakop sa tanang pumoluyo. Sa pagsubang sa adlaw, daghang mga Hudiyo ang miabot sa balay sa prinsipe, nga nagtinguha sa pagpahawa sa demonyo; apan ang sulugoon, nga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu, misulong kanila ug, bisan pa nga daghan sila ug siya ra usa, gihampak niya silang tanan pag-ayo; Walay makasupak kaniya, walay makalikay sa iyang pagkupot, mao nga nilagpot sila gikan kaniya nga hapit na patay ug natabonan sa dugo: gisi-gisi sa tawo nga gipanag-iya ang tanang sinina nga ilang gisul-ob ug gikagat niya ang ilang mga lawas gamit ang iyang ngipon. Aduna'y usa ka Kristohanon sa maong balay, nga miingon sa prinsipe: 'Kon imo sugoon, ginoo, tawagon ko ang usa ka tawo nga mag-ayo sa imong alagad sa pinakasayon nga paagi.'

Sa dihang miuyon ang prinsipe sa maong sugyot, miadto ang sulugoon kang balaan nga Obispo Policarpo ug giimbitar siya sa balay sa prinsipe. Bisan wala pa mosulod ang balaan sa balay sa prinsipe, nagsugod na dayon ang demonyo og singgit: 'Lagmit na ako! Ani na si Policarpo; batok sa akong kabubut-on mapugos ko nga molayas dinhi.'

Sa diha nga misulod pa lang ang santo, ang demonyo dali dayon nga nilayas sa kahadlok gikan sa sulugoon sa prinsipe; ang prinsipe, sa pagkakita niini, nabigla kaayo. Human niining milagro, misiga ang kalayo sa Smyrna niadtong gabii; samtang natulog ang tanan, dali kaayo mikaylap ang kalayo ug gilunop sa kalayo ang kadaghanan sa siyudad; Niining panahona, sama sa kanunay nga mahitabo, misinggit ang dakong kasaba, singgit ug

paghiliklik, ug ang kahadlok misakop sa tanan; ang tibuok populasyon naningkamot sa pagpatay sa kalayo, apan wala silay mabuhat: ang kalayo nagpadayon sa pagkusog; ang mga Hudiyo usab nagtigum, naningkamot sa pagpatay sa kalayo, apan ang tanan nilang paningkamot napakyas. Unya nahinumdom ang prinsipe kang Santo Polikarpo ug miingon sa iyang mga kumander ug mga magtatambag: 'Walay makapalong niini nga kalayo gawas kang Polikarpo, ang magtutudlo sa mga Kristohanon, nga bag-ohay lang nagpagawas og demonyo gikan sa akong sulugoon.'

Pagpatawag kaniya, gidapit siya nila sa ilang atubangan ug gihangyo nga tabangan ang siyudad nga naigo sa ingon nga kalamidad. Gipataas sa balaan ang iyang balaan nga mga kamot, dayon siya misugod sa pag-ampo sa ilang atubangan, ug ang kalayo, murag nabuhian sa suba sa tubig, napalong, ug mihunong ang siga. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang mga tawo nagsugod og hunahuna nga ang santo usa sa mga diyos; apan si Polikarpo misugod og pagwali sa atubangan sa tanan mahitungod sa Usa ka Tinuoray nga Dios nga nagpuyo sa langit, nga siya mismo usa lamang ka alagad Niya, busa daghan ang misalig ug miapil sa Balaang Simbahan ni Cristo. Sa lain nga higayon, adunay dugay nga uga nga milungtad og dugay; gisundan kini sa gutom, ug uban niini, pagkagutom; unya ang tanang katawhan, kauban ang prinsipe ug ang iyang mga magtatambag, misugod sa pagpakiluoy sa santo nga kalooyon sila ug hangyoon ang iyang Dios alang sa ulan sa yuta. Sa dihang nakamangayo na ang santo, dayon dayon mibuhos ang kusog nga ulan, nga napuno sa tubig ang yuta, ug ang ani niadtong tuiga mas maayo pa kaysa kaniadto. Pinaagi sa ingon ani ug daghan pang k nga mga milagro sa santo, ingon man sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga masakiton sa pagpatong sa iyang mga kamot, daghan ang nibaling sa Ginoong Jesu-Cristo; Adlaw-adlaw mitubo ang Simbahan ni Cristo, samtang nanghina ang pagsimba sa mga pagano sa Smyrna, diin gidawat ni San Polikarpo ang ministeryo sa Pulong pinaagi sa mando sa mga Apostoles, sumala sa gipamatuod ni San Irenaeus: nga si Polikarpo dili lang usa ka disipulo sa mga Apostoles ug usa ka higala ug kauban sa daghan nga nga nakakita sa Kristo sa iyang kaugalingong mga mata, apan gipadala usab sa mga Apostoles ngadto sa Asia aron dawaton (pagkahuman ni San Vukol) ang episkopal nga katungdanan didto sa Smyrna; kami (dugang pa ni San Irenaeus) nakakita usab kaniya sa among pagkabatan-on, sa dihang siya usa na ka tigulang kaayo, ug bisan unsa ang iyang nahibal-an gikan sa mga Apostoles, mao kana ang iyang gitudlo sa uban ug gipasa sa Simbahan—ang tinuod lang ug dili ang bakak; Ang tanan nga mga obispo nga misunod kaniya sa Simbahan sa Asya nagpamatuod usab kang San Polikarpo, nga nagpamatuod nga siya gayud usa ka lig-on ug matinud-anong manalipod sa kamatuoran, dili sama kang Valentinus, Marcion ug sa tanang mga heresiarca nga nagpasulod og makadaot nga mga sayop sa Simbahan ni Cristo. Kining bulahan nga si Policarpo, sa pag-abot niya sa Roma samtang si Aniceto ang Papa didto, nakapalingkawas sa daghan gikan sa erehe nga Marcionite ug gidala sila sa tinuod nga Simbahan ug pagtuo, hayag nga gipangwali ang kamatuoran nga iyang nadawat gikan sa mga apostoles[2030] . Lakip sa uban, iyang gisaysay ang mosunod: Si Juan, ang disipulo sa Ginoo, samtang naa sa Efeso, misulod sa usa ka paliguan; didto iyang nakita ang heretiko nga si Herint nga nagahugas sa iyang kaugalingon; ang apostol dali dayon mibiya sa paliguan ug gihangyo ang iyang mga kauban nga mosunod kaniya, nga nagdugang nga ang paliguan diin nagpaligo si Herint—ang kaaway sa kamatuoran sa Dios—posibleng kalit nga mahugno. Sa lain nga higayon, nakigkita usab si Polycarp sa heretiko nga si Marcion; kinsa misulti kaniya nga walay pagduha-duha:

'Ilhi kami.'

Niini mitubag si Polycarp:

'Nasayud ko nga ikaw mao ang panganay nga anak sa yawa; bisan pa ang mga apostoles mismo ug ang ilang mga disipulo nagpabilin nga maampingon kaayo nga layo sa mga heretiko, nga dili gani makig-istorya sa

[2030] Tungod sa kabalaka sa kaayohan sa Simbahan, si San Policarpo, sa panahon sa pontipikato ni Papa Aniceto (157–168), mibyahe paingon sa Roma aron supakon ang mga erehya sa mga Gnostiko nga sila Valentinus ug Marcion. Mahitungod sa kalainan tali sa mga simbahan sa Asia Minor ug sa Kasadpan sa ilang pagsabot ug pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw, ang mga obispo sa Smyrna ug Roma misalikway sa pagkompromiso sa ilang tagsa-tagsa ka lokal nga mga batasan, nga mao ang pag-ila ni San Polikarpo sa pagka-sakto sa pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw sa mga Kristohanong Sidlakan sa ika-14 ka adlaw sa bulan sa Nisan sa mga Hudiyo ug ang pagdedikar niini sa paghinumdom sa Katapusang Panyapon sa Ginoo uban sa iyang mga disipulo ug sa sakramento sa Eukaristiya nga gitukod niadtong maong okasyon, samtang si Anicetus, sa pikas bahin, giila nga husto ang pagsabot sa Pasko sa Pagkabanhaw nga natukod na sa Kasadpan, nga mao ang tinuig nga pista sa Pagkabanhaw ni Kristo ug ang pagsaulog niini sa unang Domingo pagkahuman sa unang buwan sa tingpamulak. Apan kining kalainan sa opinyon wala nakaguba sa kalinaw tali sa mga obispo; isip timaan niini, gitugotan ni Anicetus si San Policarpo sa pagsaulog sa Eukaristiya sa simbahan sa Roma.

mga tawo nga, pinaagi sa ilang malimbungon nga walay pulos nga pakigpulong, naningkamot sa pagtabon sa kamatuoran, ug si San Pablo nagmando: 'Ang usa ka heretiko, pagkahuman sa unang ug ikaduhang pahimangno, ayaw na pakig-uban, kay nahibalo ka nga ang ingon nga tawo naliso ug nakasala, ug siya mismo ang naghukom sa iyang kaugalingon' (Tito 3:10–11).

Napreserbar usab ang Epistola ni Polikarpo ngadto sa mga taga-Filipos[2031] ; gisulat kini uban sa lawom kaayong paghunahuna nga dili kini mapalampas sa mga nagmabinantayon sa ilang kaluwasan ug sa mga mouyon sa iyang pagtuo ug pagpangwali.

Mao kana ang salaysay ni San Irenaeus bahin kang Policarpo. Human sa baynte-dos ka tuig nga paghari ni Antoninus, ang iyang anak nga si Marcus Aurelius[2032] misaka sa trono, ug nagbahin sa gahum uban sa iyang igsoon nga si Lucius. Niining panahona, usa ka grabeng pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang gipahigayon sa Asya, ug niadto gipamatud-an ni San Polikarpo ang iyang pag-angkon sa pagtuo pinaagi sa iyang kaugalingong dugo. Ang mga salaysay sa pag-antos ug kamatayon niining matarong nga tawo makita sa Epistola nga gisulat ni San Pabulo sa Simbahan sa Smyrna[2033] , diin naglingkod si San Polikarpo isip obispo; ang sulod niining epistola mao ang mosunod.

'Gikan sa Simbahan sa Smyrna ngadto sa Simbahan sa Philomelia ug sa tanang uban pang balaang Katolikong simbahan sa nagkalain-laing nasud—ang kaluoy, kalinaw ug gugma sa Dios Amahan ug sa atong Ginoong Jesu-Cristo mag-uban kaninyo. Nagsulat kami kaninyo, mga igsoon, mahitungod kang San Polikarpo, nga gipalong ang kalayo sa pagpanlupig pinaagi sa pag-ula sa iyang kaugalingong dugo, ug mahitungod sa ubang mga martir. Daghang balaang martir ang nagpakita og dili mapildi nga kaisog niadtong panahona; ang uban gibugbog sulod sa taas kaayo nga panahon nga nabungkag ang tanang lutahan ug litid nila ug nabutyag ang ilang sulod sa tiyan; ang uban gihulbot ibabaw sa mga bato ug hait nga tisa sa atop, ug ilang gisagubang ang tanang labing grabeng pag-antos nga ilang mga mananakit makahimo uban sa katingalahang kalma; ang uban pa gilabay sa mga hayop aron kan-on. Ug ang mga dili matarong nangahibulong kaayo ug nabigla sa pagtan-aw sa ingon ka maisugong pag-antos sa mga balaan. Lakip sa ubang mga martir, pinaagi sa tabang sa Diyos, usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Germanicus nagpakita og katingalahang kaisog; uban sa kasingkasing nga walay kahadlok ug dili matuyok nga determinasyon, maisugon niyang giatubang ang kamatayon, nga sa kinaiyahan niini makalilisang kaayo sa tanan. Gidasig sa huwes si Germanicus sa taas nga panahon nga pasagdan ang iyang pagkabatan-on ug dili laglagon kining matam-is nga kinabuhi pinaagi sa ingon ana ka pait nga kamatayon; apan sa diha nga nakita niya ang mga hayop nga gipahimutang batok kaniya, iyang gilukso ang iyang kaugalingon ngadto kanila, ginadasig sila aron siya ilang putlon-putlon. Usa ka tawo gikan sa Phrygia nga ginganlan og Quintus, sa diha nga nakita niya ang mga hayop ug ang makalilisang nga pag-antos, nahadlok dayon ug mibulag sa iyang kaluwasan; diin nahimong klaro nga miadto siya sa paghukmanan sa daotan dili tungod sa putli nga kasingkasing kondili tungod sa kawalay pag-amping—sama sa gipadagan sa kalit nga huyop sa hangin—ug nangahas nga isilot ang iyang kaugalingon. Naghimo siya og ehemplo sa tanan nga dili angay mosugod sa ingon ka dako nga buhat aron isilot ang kaugalingon sa tortyur nga walay angay nga pag-amping. Si Policarpo, pagkadungog niya niining

---

[2031] Sa daghang mga sulat ni San Policarpo, nga gisulat, sumala ni San Ireneo, ngadto sa mga simbahan o sa mga indibidwal, kining usa ra ang nakaabot kanato. Mahitungod sa epistola ni San Polikarpo ngadto sa mga taga-Filipos, miingon si San Ireneo, 'gikan niini, ang mga nagahandom ug nagamahal sa ilang kaluwasan makakat-on sa kinaiya sa pagtuo ni (Polikarpo) ug sa iyang pagwali sa kamatuoran'. Ang Amahan sa Kasaysayan sa Simbahan, si Eusebius (263–340), nagkuha og daghang mga sipi gikan sa epistula, nga nagpaila nga kini nagpadayon pa sa sirkulasyon taliwala sa mga Kristohanon. Gi-ulat ni Blessed Jerome nga, sa iyang panahon, ang Epistula ni San Polikarpo ngadto sa mga taga-Filipos gibasa atol sa Banal nga Serbisyo sa mga simbahan sa Asia Minor. Ang epistola gisulat dili madugay pagkahuman sa kamatayon ni Ignacio nga Tigdala sa Dios (107 AD) ug gipangayo kini sa mga Kristohanon sa siyudad sa Filipi nga ipadala kanila ang mga epistola ni Ignacio kang Policarpo ug sa ubang mga Kristohanon nga naa kaniya. Isip tubag sa ilang hangyo, si San Polikarpo, sa usa ka espesyal nga sulat, nagpasa og daghang mga pagtulon-an sa Kristohanong pagtuo ngadto sa mga taga-Filipos, – nagpahimangno batok sa mga heretiko, nagtino sa mga katungdanan sa mga presbiterio ug diyakono, sa mga batan-ong lalaki ug dalaga, sa mga magtiayon ug sa mga balo, ug nag-awhag kanila nga likayan ang paghigugma sa kuwarta, nga mag-ampo ug magpuasa, ug nga mag-amuma sa pagkamapailubon ug gugma alang sa ilang mga kaaway. Ang hubad niining epistola makita sa libro ni Archpriest Preobrazhensky nga *The Writings of the Apostolic Fathers*. St Petersburg, 1895.

[2032] Gikan sa AD 161 hangtod 180

[2033] Ang sirkular nga sulat mahitungod sa pagkamartir ni San Polikarpo, gikan sa simbahan nga siya ang ulo ug diin siya nag-antos uban sa mga miyembro niini, usa sa labing karaang mga monumento sa Kristohanong karaang panahon. Gidugang ni Eusebio ang hapit tibuok sulat sa iyang *Kasaysayan* (Libro IV, Kapitulo 14). Hubad sa atong mga libro sa pag-ampo ni San Demetrio sa Rostov

mga pag-antos, nahibaloan nga ang mga Griyego, nga wala motuo kang Kristo, sa pagtan-aw sa pag-antos sa uban pang mga martir, hayag nga nagsinggit sa huwes: 'Pangitaa si Policarpo; laglaga kining mga walay Diyos.'

Pagkadungog niini, si Policarpo, bisan pa nga gusto unta niyang magpabilin sa siyudad hangtod siya madakpan, mitugot sa mga paghangyo sa mga Kristohanon, mibiya sa siyudad ug nangitag dalangpan sa usa ka baryo, diin, sumala sa iyang batasan, nag-ampo siya adlaw ug gabii alang sa kalinaw sa Simbahan. Tulo ka adlaw sa wala pa siya dakpon sa mga daotan, nakakita siya sa usa ka damgo nga ang iyang ulo nasiga sa kalayo ug nasunog. Pagmata gikan sa iyang tulog, miingon ang balaan sa mga kauban niya: 'Sunogon ako sa kalayo alang sa Ginoong Jesu-Kristo.'

Tulo ka adlaw pagkahuman, miabot sa maong baryo ang mga sugo nga gipadala sa gobernador aron pangitaon si Polikarpo. Gidakpan nila ang duha ka batang lalaki ug gisugdan sila og hampak gamit ang baston nga ubas aron ipadayag nila kung asa si Polikarpo, ug gitudlo siya sa mga bata nga naa sa kuwarto sa taas; bisan pa man nga makalingkawas pa unta siya didto, gipili niyang dili molayas, nga miingon, 'Matuman unta ang kabubut-on sa akong Ginoong Dios.'

Pagkadungog niya nga nagpadulong na ang mga sulugoon aron dakpon siya, siya mismo ang mibaba sa hagdanan aron atubangon sila ug, uban sa malipayong dagway, gidayeg sila sa mainit nga pag-abi-abi. Ang mga sulugoon, nga wala pa gyud siya makita kaniadto, nagtan-aw sa iyang abohon buhok ug katigulangon, ug sa kalumo ug malinawong kalipay sa iyang mahimayaong nawong; namangha sila ug miingon, 'Nakahinungdan ba gayud nga moadto pa sa ingon ana kadako nga paningkamot aron pangitaon kining tigulang?'

Dali dayon, gisugo ni Polycarp nga andamon ang usa ka panihapon para kanila ug gihangyo sila nga mokaon ug moinom, samtang nangayo siya og usa ka oras nga panahon para sa pag-ampo. Ug siya nag-ampo nga mainit kaayo sa Dios, nagpasalamat sa tanang pag-atiman nga gipakita sa Dios kaniya – sa gagmay ug dagkong butang, sukad pa sa iyang pagkabatan-on – ug gisumite niya sa Dios ang Balaang Simbahan nga nagkalat sa tibuok kalibutan. Pagkahuman sa iyang taas nga pag-ampo, gidala sa mga sugo ang tigulang, gipahimutang siya sa asno ug gidala paingon sa siyudad sa Smyrna – Sabado de Paskwa. Sa dalan, naatubang sila sa duha ka dungog nga senador, sila Herod ug Nikitas, nga pagkahuman gipahimutang siya sa ilang karwahe, gisugyot nila nga isalikway niya ang iyang pagtuo sa paglitis pinaagi lang sa usa ka pulong: 'Lisod ba kaayo moingon, "Ginoong Cesar, maghalad ko og sakripisyo?" Kay pinaagi niini makalikay ka sa kamatayon.'

Nagpabilin nga hilom si Polikarpo sa ilang mga pulong; apan sa dihang gipugos siya nila, mitubag siya: 'Dili gyud nako buhaton ang inyong gisugo kanako.'

Nasuko sila ug gisugdan siya og pasangil, ug gilabay siya gikan sa karwahe; sa diha nga nahulog siya, napinsala sa tigulang ang iyang bukong-bukong, apan wala niya kini tagda. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa hukmanan, ang mga tawo nga walay Dios misinggit sa kalipay nga nadakpan na si , si Polycarp; apan siya nakadungog sa tingog sa atong Ginoo gikan sa langit, nga miingon kaniya: 'Pagpakaisog, Polycarp, ug pakigbisog uban sa usa ka mahinatagon nga espiritu!'

Nakadungog usab niini nga tingog ang uban kanato (sama sa gisaysay sa Epistula sa Smyrna).

Gipangutana siya sa huwes:

'Ako si Polycarp,' tubag niya.

'Ako kini,' matud niya.

'Kaluy-i ang imong katigulangon,' ingon sa hukom, 'ikanaug si Kristo, ug panumpa sa kapalaran sa emperador.' Ang hukom, samtang nagasulti niini ug susamang mga pulong, miingon:

'Matin-aw ka, Polycarp, ug ingna: "Laglag-a ang mga walay Diyos."'

Unya si Polikarpo, mitan-aw sa langit ug gipahaba ang iyang mga kamot paingon sa walay Diyos nga katawhan, miingon sa Diyos:

'Lagsa ang mga walay Diyos!' ingon sa hukom:

'Ikanaug si Kristo, panamastam Siya, ug buhian tika.'

'Sulod sa walay kwarenta't unom ka tuig,' tubag ni Policarpo, 'nagsilbi ko kang Kristo, ug wala Siya magbuhat ug dautan kanako; busa giunsa nako pagpasipala sa akong Hari, Nga nagpanalipod kanako hangtod karon, pinaagi sa mga pulong nga walay dungog?'

Miingon ang hukom:

'Ipahamtang ko kanimo ang mabangis nga mga hayop.'

'Buhian sila,' tubag ni Polikarpo, 'apan dili ko ilisan ang labing maayo alang sa labing dautan.'

'Papaso-on tika,' miingon ang hukom. Mitubag siya:

'Gi-uyog-uyogan nimo ko sa kalayo nga mapalong, apan wala ka kahibalo sa kalayo nga dili mapalong, diin ang mga walay Diyos ug ang mga dili matinud-anon pagasunogon hangtod sa kahangturan. Ayaw na paglangan pa, kondili dali-a pagbuhaton ang imong gipangandoy nga buhaton kanako.'

Unya gisugo sa huwes ang heraldo nga ipahibalo sa mga tawo nga si Polycarp nag-angkon nga siya usa ka Kristohanon. Pagkadungog niini, misinggit sa kusog nga tingog ang mga Griyego ug mga Hudiyo: 'Siya ang naglaglag sa tibuok Asia, siya ang amahan sa mga Kristohanon, guba niya ang atong mga diyos; sunuga siya nga buhi!'

Ug ang katawhan, kauban ang mga Hudiyo, nagpugos nga silotan si Polycarp sa kalayo. Sa dihang napreparar na ang daghang kahoy-panggatong ug sanga-sanga, gikuha ni Polycarp ang iyang sinturon ug gisugdan ang pagtangtang sa iyang mga sinina; gikuha usab niya ang iyang mga bota, samtang ang iyang mga mananakit nag-andam og mga puthaw nga galamiton ug pako, nga nagtinguha nga ipako si Polycarp sa poste aron dili siya makalingkawas sa kalayo sa bisan unsang paagi. Apan miingon ang santo kanila: 'Dili angay nga ipako ko, kay Siya nga naghatag kanako og paglahutay sa nagdilaab nga kalayo magahatag usab kanako og kaisog nga dili ko molihok gikan niining dapita o moliko bisan asa.'

Unya, wala na siya ilang pako sa krus, kundili gitali lang siya, ug gilabay kining ubanan nga tigulang sa kalayo, sama sa labing maayong karnero sa kawan, nga gitali alang sa halad, ingon usa ka humot nga halad ngadto sa Dios. Apan si San Policarpo nag-ampo, nga miingon: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Dios, nga imong gipili nga ihap ako sa imong mga martir ug mga nag-angkon sa imong ngalan; ug akong imnon ang kopa sa pag-antos sa imong Kristo ug makigbahin sa Iyang pag-antos, aron sa pagkabanhaw makig-uban ako Kaniya sa walay katapusang kinabuhi. Dawata ako, busa, ingon usa ka dato ug makapahimuot nga halad sa Iyang panan-aw, nga Ikaw mismo ang nag-unang nagtakda ug nag-uyon, ug karon Imo nang natuman, O tinuod nga Dios, nga akong gihimaya ug gidayeg, Ikaw ug ang Imong Anak, ang walay katapusang Punong Pari nga si Jesu-Cristo; Kaniya ug sa Espiritu Santo maoy tanang dungog ug himaya ug pagsimba, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan, amen."

Ug sa dihang miingon siya og 'Amen', gisindihan dayon sa mga sulugoon ang kalayo; sa dihang nasiga na ang kahoy sa palibot ug misaka ang mga kalayo, nahitabo ang usa ka milagro nga nakapahingangha sa tanan: ang mga kalayo nga naglibot sa santo ug misaka sa ibabaw sa iyang ulo wala gyud siya'g hikapa o duola, kondili, sama sa mga layag sa barko nga nag-uyog sa hangin, mikalat gikan kaniya, nagtapok sa ibabaw kaniya sa kahitas-an. Si San Policarpo, sa samang higayon, nagtindog sa taliwala sa kalayo, sama sa bulawan nga gipalimpyo sa pugon, ug ang kalayo wala mag-aso sa iyang lawas; nakabati kami, ingon sa giingon sa mga taga-Smyrna sa ilang sulat, og usa ka tam-is kaayong humot nga gikan sa kalayo nga milabaw sa tanang humot nga dili masukod. Ang mga daotan, pagkakita niini, misinggit sa maghuhukom, nag-awhag kaniya nga mosulong, isaksak ang iyang armas paingon sa kalayo aron maabot ang santo, ug patyon siya. Misulong ang taga-pahirap ug gituslob ang balaan sa usa ka taas nga armas, ug usa ka katingalahang kadaghan sa dugo ang nibubo gikan sa samad; sama sa suba nga misabwag gikan sa tinubdan, kini hingpit nga nakapalong sa kalayo; ang tibuok katawoan nangahibulong niini, nga nakamatikod sa kadako sa kalainan tali sa mga magtutuo ug sa mga dili magtuo. Si Policarpo usa ka talagsaong tawo sa iyang panahon, Obispo sa Katolikong Simbahan sa Smyrna, usa ka magtutudlo sa linya sa mga Apostoles, ug usa ka balaang propeta: bisan unsa ang iyang gisulti matuman gayud.

Unya ang mga Hudiyo misugod sa pagpakusog sa huwes nga ayaw ihatag ang lawas ni Policarpo sa mga Kristohanon. 'Sila,' ingon sa mga Hudiyo, 'tanan-awon siya nilang ilang diyos, sama sa ilang pagtan-aw sa gipako sa krus.'

Wala masabti sa mga dili matinuoron nga imposible alang sa mga Kristohanon nga moliko gikan kang Kristo nga Ginoo, nga namatay sa Krus alang sa kaluwasan sa tibuok kalibutan, ug motan-aw sa bisan kinsa nga laing tawo ingon usa ka dios: Kaniya, isip tinuod nga Anak sa Dios, among gihatagan og pagdayandayan nga pagpasidungog, samtang among gihatagan og dungog ang mga martir isip takus nga mga disipulo ug mga tighulagway ni Cristo, nga nag-antos alang Kaniya tungod sa gugma alang Kaniya; among giakbay sila sa gugma ug gusto namo nga sundon sila sa pagkamatinud-anon, ug among gipangandoy nga makig-ambit sa ilang walay katapusang himaya. Ang senturyon, bisan pa, sumala sa sugo sa hukom—nga gipangumbinse sa mga Hudiyo—gihatag sa kalayo ang lawas ni Policarpo, sumala sa Griyegong batasan; samtang buhi pa kini nga asketiko, ang

iyang lawas wala'y kadaut gikan sa kalayo, apan pagkahuman sa iyang kamatayon misugot kini sa gahum sa kalayo. Kami, bisan pa (ingon sa mga taga-Smyrna), gipangtigom namo ang iyang mga bukog gikan sa abo, hingpit sama sa bulawan ug labi pang bililhon kaysa mamahong hiyas, ug among gipreserbar kini sa angay nga dapit, diin among malipayong pagasaulogon ang adlaw sa iyang pag-antos, alang sa paghinumdom sa usa nga nag-antos og ingon nga buhat alang kang Kristo, ug aron dasigon ang mga tawo nga, pinaagi sa parehas nga kamatayon, mosugid ug maghimaya kang Kristo, ang atong tinuod nga Dios. Gipadala namo kini kaninyo pinaagi kang Igsoon Mark, ug human ninyo kini mabasa, ipasa usab kining mensahe ngadto sa ubang mga igsoon nga nagkalat sa halayo ug sa halapad, aron sila usab makadayeg sa Ginoo, nga nagpakita kanato sa usa ka dako kaayong pinili taliwala sa Iyang mga sulugoon, nga makapuno kanato tanan sa Iyang grasya ug makadala kanato sa Iyang walay katapusang Gingharian pinaagi sa Iyang bugtong Anak, si Jesu-Kristo, nga kaniya unta ang himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen. Panamilit sa tanang mga balaan; ang mga kauban namo nagpadala sa ilang panamilit kaninyo, ug si Evarest, nga nagsulat niining sulata, nagpadala usab sa iyang panamilit uban sa tibuok niyang panimalay. Natapos ni Polycarp ang iyang pagkamartir sa ikapitong adlaw sa Kalends sa Mayo, mao ang ika-25 sa Abril, sa Dakong Sabado, sa ikawalong oras sa adlaw, ubos sa punong pari nga si Philip, sa panahon sa pagdumala ni Trallianus, ngadto sa walay katapusang gingharian ni Hesukristo. Nag-ampo kami alang sa maayong panglawas sa mga igsoon nga naglakaw sa ebanghelyo sa pulong ni Jesu-Kristo, nga kanila ang himaya sa Dios alang sa kaluwasan sa mga pinili nga balaan – sama sa pag-antos ni San Polikarpo sa iyang pagkamartir; hinaut nga kita usab mahimong mga manununod uban kaniya sa Gingharian ni Kristo. Kini nga epistola gisulat pag-usab ni Gaius, usa sa mga disipulo ni San Irenaeus, nga disipulo sa bulahan nga si Policarpo; gisulat pag-usab kini ni Socrates nga taga-Corinto gikan niadtong kopya; ug ako, ang presbiter Pionius, nadawat usab kini tanan gikan sa maong mga tawo ug gisusi kini batok sa pagpadayag nga gihatag kanako ni San Policarpo, nga nagpakita kanako sa usa ka panan-awon. Ug gisulat ko kini, aron maibalik ang tanan nga natabonan sa paglabay sa panahon, aron ako nga Ginoo nga si Jesu-Kristo dawaton ako, uban sa Iyang mga pinili, sa Iyang Langitnong Gingharian; kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen."

Kontakion, Tono 1:

Sa pagbunga sa mga pulong sa Ginoo, O maalamon nga Policarpo, ug sa paghalad sa mga halad sa pagkamaayo, tungod niini gikonsiderar ka nga takus sa Dios nga himoon nga himayaon isip usa ka hierark. Tungod niini, karon nga napasiga sa imong mga pulong, nag-awit kami sa imong angayng pagdayeg, nga naghimaya sa Ginoo.

Paghandum kang Banal Juan, Antiochus, Antoninus ug Moises

Kumemorasyon sa Pebrero 23

Niining mga kagalang-galang, nailhan ni San Juan ang Kagalang-galang Limneus[2034] , nga nagpuyo ug nagpraktis sa pagka-asketiko sa dapit sa baryo sa Targala; siya mao ang iyang disipulo ug gisundon niya ang pamaagi sa iyang kinabuhi nga asketiko. Sa dihang nakakaplag siya og bungtod sa pampang sa suba, nga bukas sa hangin sa tanang direksyon ug walay tanom, siya, nga walay bisan unsang puy-anan, nagpuyo didto sulod sa 25 ka tuig sa pag-ascetismo. Sa tibuok niini nga panahon, nagpuyo siya sa tinapay ug asin ra, ug nagsul-ob og sinina nga hinimo sa lana sa karnero, samtang ang tibuok niyang lawas giputos sa bug-at nga mga kadena sa puthaw. Gidalaan sa bug-at sa mga kadena ug kanunay nga gisunog sa nagdilaab nga sinag sa adlaw, wala gyud siya mangita og landong ni kahupayan gikan sa kainit. Sa usa ka higayon, usa sa kanunay nga mga bisita sa reverendo mitanom og kahoy nga almendro sa daplin sa agianan padulong sa iyang puloy-anan, apan sa dihang mitubo ang kahoy ug nagsugod na k og landong kaniya, gisugo niya nga putlon kini aron wala siyay bisan unsang bugnaw nga

[2034] Ang paghinumdom sa Banal Limneus gisaulog kada ika-22 sa Pebrero.

pahulayan bisan asa. Sa taliwala sa ingon nga mga pagbuhat sa pag-asketismo, namatay ang reverendo ug mibalik sa Ginoo.

Ang Banal nga si Moises napukaw sa iyang gugma sa asetikong kinabuhi ni San Juan ug nagsunod sa asetikismo sama kaniya sa tumoy sa usa ka bukid nga nagtindog ibabaw sa usa ka baryo nga gitawag Rama.

Ang Kagalang-galang Antiochus, nga tigulang na kaayo, nagtukod og usa ka kulungan sa usa ka walay sulod nga lugar ug didto iyang gipraktis ang asetikong kinabuhi sa usa ka mongta; duol kaniya nagpraktis usab si Kagalang-galang Antoninus, nga usa usab ka tigulang, ug gisubay siya sa tanan: sa pagkaon, sa sinina, sa pagpabiling mata, ingon man sa ilang adlaw-adlaw ug tibuok-gabii nga mga pag-ampo. Bisan pa sa ilang kadako sa edad, sa katigulangon, o sa natural nga mga kakulian sa maong edad, wala makalupig sa mga reverendo nga amahan ang ilang mapailubon nga pag-antos sa tanang kalisud sa ilang asetikong kinabuhi. Nagpaningkamot sila aron malipay ang Dios uban sa ingon ka dakong kadasig nga daw nagbaton pa sila sa kusog sa pagkabatan-on. Sa taliwala sa ingon nga mga paningkamot, malinawong ilang gisumite ang ilang mga kalag sa Ginoo. Sa ilang pag-obserba sa pagpuasa sa lawas, gipaningkamotan nila kini sama sa gibuhat sa Banal nga Juan[2035] .

Kumemorasyon sa mga Banal nga Zevin, Polychronius, Moses ug Damian

Gisaulog sa 23 Pebrero

Ang Kagalang-galang Zevin nagpuyo isip usa ka eremita sa usa ka bukid. Sa dihang iyang gihimong puy-anan didto, iyang gigugol ang tibuok niyang kinabuhi, hangtod sa iyang tigulang nga edad, sa pagpraktis sa pag-awhag sa kaugalingon sa parehas nga dapit. Ang mga lumolupyo sa palibot kanunay nga mosangko sa Kagalang-galang ug nakadawat og dakong kaayohan gikan sa iyang walay hunong nga mga pag-ampo. Sa pag-abot niya sa taas kaayo nga edad, dili na siya makabarog tungod sa kahuyang sa katigulangon, apan nagpadayon siya sa iyang debosyon nga walay hunong, misandig sa iyang tungkod. Human sa iyang kinabuhi nga gipahinungod sa katingalahang mga buhat nga makapahimuot sa Dios, namatay ang Kagalang-galang Zevin.

Ang Banal nga si Polychronius usa ka disipulo ni Santo Zevin ug, sama sa wax nga nagpabilin ang marka sa tudlo nga nakahikap niini, sa iyang kinabuhi hingpit nga gipakita ang mga hiyas sa iyang magtutudlo. Gisundog niya ang iyang magtutudlo sa iyang masigasig nga pagbantay, sa iyang pagkamapailubon, ug sa iyang debosyonal nga mga buhat. Apan, wala gustong magpasanit og kadena ang Reverendo, kay tungod kay wala siyay nakitang pananglitan niini sa kinabuhi sa iyang magtutudlo, nahadlok siya nga basin madani niya ang uban sa tukso; imbis nga magpasanit og kadena, gipasan niya sa iyang abaga ang gamot sa usa ka dako nga kahoy nga oak nga iyang gipunit gikan sa yuta, ug kining bug-at kaayo nga dili kini malihok bisan pa sa duha ka kamot, ug sa ingon niini iyang gibug-atan ang iyang lawas. Tungod sa ingon nga mga buhat, gihatagan sa Dios si Kagalang-galang Polychronius sa grasya sa paghimo og milagro. Sa usa ka higayon, atol sa kalisud sa tubig, iyang gipanaog ang ulan sa yuta pinaagi sa pag-ampo, ug sa lain nga higayon iyang napuno ang usa ka walay sulod nga sudlanan nga bato og lana. Human sa pagbuhat og daghang uban pang mga milagro, mibiya siya paingon sa Ginoo.

Ang Kagalang-galang nga si Moises ug si Damian mga tinun-an ni Santo Polychronius. Ang Kagalang-galang nga si Moises nagkugi uban sa iyang magtutudlo ug, sa pagdawat niya sa mga hiyas niini, nagkinabuhi sa tanang aspeto sama sa gibuhat sa iyang magtutudlo. Si Banal Damian, bisan pa, mibulag ngadto sa usa ka monasteryo nga ginganlan og Iera ug, sa dihang nakakaplag siya og bakanteng selda didto, nagpuyo siya niini, nga nagasundog sa kinabuhi sa iyang magtutudlo. Sa iyang puloy-anan, wala nay lain kondili usa ka gamay nga kahon nga naglangkob og gamay nga kantidad sa lentehas, nga mao ang iyang gikaon. Dako kaayong kaayohan ang nakuha niining mga respetadong amahan sa pagpuyo uban ni Santo Polychronius, ug natapos nila ang ilang kinabuhi sa pagkadi-osnon[2036] .

- Sa maong adlaw, gisaulog nato ang Banal nga Alexander nga Monghe, ang nagtukod sa Monasteryo sa 'Mga Walay Katulog'[2037] .

[2035] Kining tanan nga mga respetadong amahan nabuhi sa ika-5 nga siglo sa Siria.

[2036] Ang mga Banal nga Zevin, Polychronius, Moses ug Damian nagpuyo sa ika-5 nga siglo; ang lugar sa ilang pag-alagad mao ang Siria.

9 Marso

24 Pebrero (Karaan nga Estilo)

Ang unang ug ikaduhang pagpangita sa dungog nga ulo ni Juan nga Munaong Magsusulti ug Bunyag sa Ginoo.

Paghandum sa 24 Pebrero

Sa dihang giputol ang dungganong ulo ni San Juan nga Mambabanhaw (Mat. 14:11), gikuha kini sa plato sa anak nga babaye ni Herodias ug gidala ngadto sa iyang inahan. Gituslob sa dautang babaye ang dila sa santo gamit ang dagom—tungod kay gisaway niya ang iyang pagkadautan—ug pagkahuman sa paglapas sa balaan niyang ulo, wala niya gitugotan nga kini ilubong uban sa iyang lawas: Nahadlok si Herodias nga kung ilubong ang lawas ni Juan uban sa iyang ulo, mubanhaw siya pag-usab ug mobalik sa pagsaway kaniya. Ang mga disipulo ni San Juan Bautista tinago nga gikuha ang iyang lawas ug gilubong kini sa gabii (Mat. 14:12; Mar. 6:29) sa Sebaste, usa ka siyudad sa Samaria[2038] . Sa bahin sa ulo sa Balaang Manug-una, gilubong kini ni Herodias sa lawom sa sulod sa iyang palasyo sa usa ka tinago ug dili dungog nga dapit. Ang asawa ra sa katiwala ni Herodes, si Chuza, nga ginganlan og Joanna—nga gihisgutan sa Balaang Ebanghelista Lucas (Lucas 8:3)—ang nakahibalo niining dapita. Sa kasubo sa iyang kasingkasing tungod sa pagpatay sa bantugang balaang propeta Juan ug sa paglapas sa dungog sa iyang bililhon nga ulo, gikuha niya kini sa tago sa gabii, gibutang sa usa ka palayok sa magbubuhat og palayok[2039] ug gilubong sa Bukid sa mga Olibo[2040] , sa usa sa mga panag-iya ni Herodes. Samtang ang mga hungihong bahin kang Jesu-Cristo nakaabot kang Herodes, siya ug ang iyang asawa nga si Herodias nangutana kon basin kini si Juan nga nabanhaw gikan sa mga patay. Nangita sila sa ulo ni Juan, apan sa dihang wala nila kini makaplagan, nabulabog sila. Gani gisulti ni Herodes kini sa iyang panimalay mahitungod kang Jesus: 'Kini si Juan nga akong gisugo nga putlon ang ulo. Karon nabanhaw siya gikan sa mga patay, ug busa kini nga mga milagro ginabuhat niya' (Mat. 14:2; Mar. 6:16).

Sa ulahi, usa ka bantugang maharlika nga ginganlan og Innocent mituo kang Jesu-Cristo. Gibyaan niya ang kalibutan, miadto siya sa Jerusalem, mipalit sa Bukid sa mga Olibo sa yuta nga kaniadto iya ni Herodes, nagtukod didto og selda para sa iyang kaugalingon, ug nahimong monghe nga nagasunod sa mga sugo ni Kristo. Tungod kay gusto niya magtukod og gamay nga simbahan nga bato para sa iyang kaugalingon, misugod siya og hukay og kanal para sa pundasyon. Ug tan-awa, pinaagi sa probidensya sa Dios, nadiskubre niya ang usa ka kaldero nga natago sa yuta nga naglangkob sa ulo sa Mibabag ni Cristo. Pinaagi sa nagkalain-laing bulahan nga mga timaan ug milagro, ug pinaagi sa pagpadayag gikan sa Dios, nasayud siya nga kini nga ulo iya kang San Juan ug gisugdan niya kini nga gitipigan uban sa dakong pagrespeto. Sa wala pa siya mamatay, misabwag ang kawalay pagtuo sa tibuok yuta: ang mga hari misimba sa mga dios-diosan imbis sa tinuod nga Dios, ug sa tanang dapit sa Jerusalem ilang gitukod ang ilang mga larawan ug naghalad og dautang halad kanila. Sa dihang nakita kini ug sa pagsabot sa iyang kaugalingong kamatayon, gitago pag-usab sa monghe ang balaan nga ulo sa Mibulgar sa lawom sa yuta: nahadlok siya nga, human sa iyang kamatayon, basin adunay motratar niini nga walay pagrespeto. Gibutang niya kini sa

---

[2037] Alang sa iyang kinabuhi, tan-awa ang 3 Hulyo

[2038] Sebaste – ang pangunang siyudad sa Samaria, gihatag ni Augustus kang Herodes nga Dako, kinsa hingpit nga gibalik ug gipahapsay kini ug, isip pagpasalamat kang Augustus, ginganlan kini og Sebaste o Sebastia, nga nagpasabot og 'siyudad ni Augustus'. Sumala sa tradisyon, si San Lucas nga Ebanghelista, samtang nagwali mahitungod kang Kristo sa Sebaste, nakuha gikan sa mga lumolupyo ang tuo nga kamot ni Juan nga Manunubig ug gidala kini ngadto sa Antioquia. Sa ika-10 nga siglo, ang tuo nga kamot sa Mambabunyag gibalhin ngadto sa Constantinople, ug niadtong 1798 kini gihatag isip regalo kang Emperador Paul I sa Orden ni San Juan ug hangtod karon gitipigan sa simbahan sa Winter Palace. (Dugang nga detalye mahitungod niini makita sa Oktubre 12.)

[2039] Ang 'Skudelny' nagpasabot og 'luwad'; ang 'skudelnyk' usa ka magbubuhat og palayok o seramista.

[2040] Ang Bukid sa mga Olibo – usa sa mga bukid sa mga Hudiyo sa sidlakan sa Jerusalem; nakuha ang ngalan niini gikan sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga mitubo didto.

mismong dapit diin nahimutang ang iyang selda ug simbahan. Pagkahuman sa iyang kamatayon, ang simbahan nangalig-ang, nabungkag ug gipapas gayud hangtod sa yuta, mao nga sa dugay nga panahon walay nakahibalo kung asa nahimutang ang bililhon nga ulo ni Juan nga Mambabunyag.

Sa dihang misaka sa trono ang bantugang Emperador Constantine ug gipahimakas ang iyang gingharian pinaagi sa balaang binunyag, ang iyang inahan, si Santa Helena, misugod sa pag-ayo ug paghinlo sa tanang balaang dapit sa Jerusalem[2041] . Siya ang nagpahiuli sa Balaang Bukid ngadto sa kaniadto nga kahimayaan. Niadtong panahona, duha ka monghe nga nag-alagad sa Sidlakan ang nagkasabot nga magbiyahe paingon sa Herusalem aron pagdayeg sa Balaang Krus nga nadiskubre ni Reyna Helena, ug sa Balaang Sepulkro, ug aron makita ang tanang balaang dapit sa maong yuta. Pag-abot nila sa Herusalem, nagsugod sila sa pagbisita sa mga balaang dapit, pagdayeg kanila ug pag-ampo sa Ginoo. Didto, sa usa ka damgo, mipakita si San Juan nga Mawagtang sa usa kanila, gipadayag ang dapit diin gilubong ang iyang balaan nga ulo, ug gisugo siya nga kuhaon kini gikan sa kalawoman sa yuta. Pagmata, gisaysay sa monghe ang panan-awon sa iyang kauban, apan ang kauban, nga nagtuo nga damgo ra kini, wala motuo ug gipangumbinsi ang usa pa nga ingon usab. Sa sunod nga gabii, mipakita pag-usab si San Juan, apan karon sa matag monghe tagsa-tagsa, ug miingon: 'Tindog kamo, ilabay ang inyong kawalay pagtuo ug katamaran, ug buhata ang gipadayag kaninyo.'

Pagmata nila, nagsugod ang duha sa pagsaysay sa usag usa sa ilang nakita, ug dayon miadto sila sa lugar nga gipakita kanila sa ilang damgo. Didto, nagsugod sila sa paghukay sa yuta ug nakadiskubre og bililhon kaayong bahandi – ang balaang ulo ni Juan nga Maminyo. Gibutang nila kini sa usa ka sako nga hinimo sa lana sa kamelyo, ug mibalik sila sa ilang monasteryo.

Niadtong panahona, usa ka pobre nga magpapalayong gikan sa lungsod sa Emesa[2042] napugos tungod sa kakabus nga biyaan ang iyang yutang natawhan ug ang iyang asawa ug molarga paingon sa lain nga nasud. Sa dalan, nakasugat niya ang duha ka monghe nga nagbitbit sa ulo ni Juan nga Maminar; miapil siya kanila ug nagpadayon sa pagbiyahe uban kanila. Ang mga monghe, nga nakakaplag og kauban sa pagbiyahe, gihatagan siya sa sako[2043] nga naglangkob sa ulo ni San Juan Bautista aron dalhon. Ug siya, nga wala kahibalo unsa ang iyang gidala, nagpadayon sa iyang dalan nga kalmado. Kalit lang, mipakita kaniya si San Juan Bautista ug miingon: 'Biyaa ang imong mga kauban ug palagyo gikan kanila uban ang sako nga imong gihuptan sa imong mga kamot.'

Gisugo kini sa santo tungod kay nakita niya ang katamaran ug pagkawalay pagtagad sa mga monghe, nga sa sinugdan wala motuo sa iyang pagpakita, ug unya dili mosugot nga sila mismo ang magdala sa iyang bililhon nga ulo, apan gisalig kini sa usa ka yano nga tawo nga wala nila kaila. Sa samang higayon, gusto usab sa santo nga hatagan og grasya kining pobre nga tawo ug giya siya sa dalan sa usa ka maayong kinabuhi nga makapahimuot sa Dios. Kining tawo, nga mituman sa santo, mitago gikan sa mga monghe, nilayas gikan kanila ug mibalik sa iyang balay ngadto sa iyang asawa, nga matinahuron nga gidala ang bililhon nga ulo ni Juan nga Manunubig sama sa labing bililhon sa tanang kayutaanong bahandi. Ug ang Ginoo, tungod sa ulo ni Juan nga Manunubig, gipanalanginan ang iyang panimalay sa tanang matang sa kalamboan. Ang manananday sa palayok nabuhi sa kasaganaan, nga nakalimot sa iyang kaniadto nga mga kasakit. Apan wala siya mapahitas-on: naghatag siya og daghang limos sa mga kabus ug nanginahanglan gikan sa iyang bahandi. Gihuptan niyang hugot sa hunahuna nga nadawat niya kini tanan tungod sa iyang pagrespeto sa Mibabaye kang Kristo, kanunay niyang gihatagan og dungog ang balaan niyang ulo, adlaw-adlaw nga naghalad og insenso sa atubangan niini, nagpasiga og mga lampara, nag-ampo, ug naningkamot sa pagpanginabuhi nga may dungog ug sa pagbuhat subay sa mga sugo ni Kristo. Sa dihang nagkadool na ang panahon sa iyang kamatayon, siya, sa sugo sa Mibabag ni Kristo mismo,

---

[2041] Si Constantine ang Dako – usa ka santo ug katumbas sa mga apostoles – gipahayag nga emperador niadtong 306; niadtong 312, iyang gideklarar ang Kristohanong pagtuo nga dominante nga relihiyon sa Imperyong Romano; niadtong 325, iyang gitigum ang Unang Ekumenikal nga Konseho; siya namatay niadtong 337. Si Santa Helena, ang inahan ni Constantine the Great, nailhan tungod sa iyang kadasig sa pagpakaylap sa Kristohanong pagtuo ug sa kaanyag sa mga simbahan sa Dios; niadtong 326 mibyahe siya paingon sa Herusalem, diin nadiskubre niya ang Krus sa Ginoo, ug gipahimutangan niya og mga simbahan ang mga dapit sa Palestina nga gihimaya atol sa yutang kinabuhi sa Manluluwas; Namatay siya niadtong 327. Ang pista sa mga Santo Constantine ug Helena, Pante sa mga Apostoles, gisaulog matag ika-21 sa Mayo.

[2042] Ang Emesa usa ka siyudad sa Syria, sa sidlakan sa Suba sa Orontes, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo sa amihanan-kasadpan sa Syria.

[2043] Sako nga panapton – usa ka sako nga gihimo sa magaspang nga tela o pisi, basahan, o sinina nga buhok.

gibutang ang balaan nga ulo sa usa ka sudlanan sa tubig, gisirad-an kini sa usa ka reliquaryo, giselyohan kini, ug gisalig kini nga bahandi sa iyang igsoon nga babaye. Sa samang higayon, gisultihan niya siya sa detalye kung giunsa siya, tungod niining balaan nga ulo, naluwas gikan sa grabeng kakabus ug nahimong usa ka adunahan nga tawo. Gibilin niya sa iyang igsoon nga babaye nga kanunay niyang tipigan kining balaan nga ulo uban sa pagrespeto ug dungog, ug dili gayud ablihan ang reliquary hangtod nga si San Juan mismo ang motugot. Sa wala pa ang iyang kaugalingong kamatayon, ihatag niya kini nga bahandi sa usa ka tawo nga mahadlok sa Ginoo ug may maayong pamatasan.

Busa ang balaan ug ginatahud nga ulo sa Munaong Magsusulti ni Kristo, samtang nag-agi gikan sa usa ka tawo ngadto sa lain sulod sa taas nga panahon, sunod-sunod kini nga napreserbar sa mga debotong Kristohanon; sa katapusan, kini gisalig sa usa ka mongheng pari nga ginganlan og Eustathius, nga nagpuyo sa usa ka langob nga dili kaayo layo sa Emesa; nahawa siya sa heresiya ni Ario ug wala'y kahadlok sa Dios. Ang mga masakiton nga miadto kaniya napaayo pinaagi sa milagrosong grasya nga nagagikan sa ulo ni Juan nga Mangauna, nga iyang gitago. Apan si Eustathius, sama sa usa ka kawatan, gisugdan ang pag-angkon nga iya kini nga grasya ug sa iyang erehiya, naningkamot sa pagtago sa katawhan sa tinuod nga hinungdan sa maong mga milagrosong pag-ayo, ug pinaagi niini daghan ang nadani sa iyang erehiya. Bisan pa, sa ulahi nadiskubre sa mga lumolupyo sa Emesa ang iyang pagkadautan. Ang Prinsipe sa Emesa, pagkahuman nakigsabot sa obispo, nagmando nga palagson siya gikan sa langob ug sa utlanan sa maong rehiyon. Nagsugod si Eustathius sa pagpakusog sa mga sugo nga pasagdan siya sa langob niadtong adlawa, nga nagsaad nga mobiya na siya sa sunod buntag. Sa dihang misugot ang mga sugo niini, gitago niya sa ilawom sa yuta sa sulod sa kuweba sa gabii ang sudlanan nga adunay balaang ulo; kay naglaum siya nga, paglabay sa pipila ka panahon, makabalik siya, kuhaon kini nga bahandi ug, pinaagi sa paghimo og mga milagro uban sa tabang sa balaang ulo sa Minalang, mausab niyang ipakalat ug itukod ang iyang erehiya. Apan wala matuman ang paglaum sa heretiko. Sa dihang mibiya siya sa langob, adunay pipila ka matinud-anon ug matinahuron nga monghe nga nagpuyo didto, busa wala na siya makasulod aron kuhaon ang bahandi nga iyang gibyaan.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka komunidad ang nagtigom niadtong dapita, ug natukod ang usa ka monasteryo. Apan walay nakahibalo nga ang halangdon nga ulo sa Mangauna makita sa maong langob. Pagkahuman sa taas kaayo nga panahon, si Arkhimandrita Marcellus sa maong monasteryo sa Emesa, usa ka tawo nga puno sa pagkamaayo, ang nakadiskubre niini, sama sa iyang gisaysay sa mosunod:

'Bulahan ang Dios, si Jesu-Cristo! Gikuhaan Niya ako, ang Iyang alagad nga si Markell, og usa ka panan-aw samtang natulog ako sa gabii. Kini niadtong ika-18 sa Pebrero, sa tunga-tungang semana[2044] sa balaan ug dakong Pag-ayuno sa Kwaresma. Nakita nako nga ang tanang ganghaan sa among monasteryo abli. Gikupot ko sa kahadlok, ug gusto nakong mogawas aron isira ang mga ganghaan. Apan sa kana nga higayon nakita nako ang usa ka suba nga misulod ug nagbubo sa mga ganghaan sa among monasteryo. Natingala ko ug nangutana asa gikan ang ingon ana kadaghang baha sa tubig. Samtang naghunahuna ko niini, kalit ko nakadungog sa mga tingog sa daghang han-ay sa mga tawo nga nagmartsa nga saba sa tubig padulong kanamo gikan sa sidlakan. Sila tanan – ang matag-usa sa ilang kaugalingong pinulongan – nagpahayag: 'Tan-awa, mao kini si San Juan, ang Maminyo ni Cristo.'

Sa ingon nga mga pag-awit misulod sila sa monasteryo. Ako, tungod sa kahadlok, nakalimot na gyud sa tubig; gibyaan nako ang ganghaan ug misaka ko sa tumoy sa hagdanan. Sa pagbarog didto, mura'g nakita nako ang duha ka patyo sulod sa monasteryo: usa sa kasadpan, usa sa habagatan; taliwala nila nagtindog ang usa ka dakong simbahan. Ang matag prosisyon, sa pagsulod sa kasadpang patyo, mibiyahe paingon sa simbahan; pagyuko didto, migawas kini pinaagi sa habagatan nga pultahan. Sa dihang mihunong na ang prosisyon sa mga orden, nadungog ko pag-usab ang mga tingog sa uban nga nagasinggit: 'Tan-awa ang bantugang San Juan nga Maninubig.'

Sa pagtan-aw nako pataas, nakita nako siya sa simbahan. Kauban niya ang duha ka lalaki, nga nagtindog sa matag kilid niya. Niadtong higayona, ang mga monghe misugod sa pagduol kang San Juan aron madawat ang iyang panalangin. Ug ako usab nagpasiya nga muduol sa Baptist ug madawat ang iyang panalangin. Uban sa kahadlok ug pag-uyog, ako ang katapusan nga misulod sa espesyal nga mga pultahan, mipakumbaba sa atubangan

[2044] Tunga-tunga sa Kuwaresma nga Semana – mao kini ang ngalan nga gihatag sa Simbahan sa mga Balaod alang sa tunga (ika-upat) nga semana sa Dakong Kuwaresma; kining maong semana nailhan usab nga Semana sa Pagdayeg sa Krus.

sa Baptist ug gikupot nako ang iyang mga tiil. Siya, bisan pa, gisugo ko nga motindog, giyakap ko nga puno sa gugma, gikupot ang akong nawong, gikuha ang usa ka sudlanan nga puno sa dugos, ug gihalad kini kanako, nga nag-ingon: 'Dawat kining panalangin!'

Pagkahuman niya og sulti niini, mihawa siya. Sa dihang hapit na ko mosunod kaniya, nakabantay ko og haligi sa kalayo nga nag-una sa santo. Nahadlok kaayo ko sa maong panan-awon, mao nga nagmata ko. Pag-abot sa sunod nga gabii, gisugo nako ang mga igsoon nga mag-awit sa mga bersikulo sa Salmo sumala sa gitudlo sa naandan nga lagda. Samtang nag-awit sila, usa ka igsoon nga ginganlan og Isaac mitan-aw pataas ug nakakita sa bintana nga nagdilaab ang kalayo sa simbahan sa langob diin gitago ang balaan nga ulo ni San Juan. Pagkakita niini, misinggit siya: 'Amahan! Tan-awa, nagdilaab ang kalayo sa balaang langob.' 'Ayaw kahadlok, igsoon,' miingon ko kaniya, 'apan, human ka maghimo sa tanda sa krus, itago lang kini sa imong kaugalingon.'

Lima ka adlaw ang nilabay pagkahuman niini. Sa gabii sa ika-unom ka adlaw, samtang natulog ako, usa ka kamot ang mitukbok kanako tulo ka beses sa tuo nga kilid, ug usa ka tingog ang mipahayag: 'Tan-awa, ako gihatag kanimo; bangon, sundi ang bitoon nga mouna kanimo, hukasa ang dapit nga iyang padangon kanimo, ug makaplagan mo ako.'

Sa pagkataranta ug kahadlok, namata ko gikan sa akong tulog, mibangon sa akong higdaanan, ug—tan-awa—usa ka bitoon ang nagdan-ag sa atubangan sa pultahan sa akong selda. Nahadlok kaayo ko, apan pagkahuman nako sa paghimo sa tanda sa krus, migawas ko; ang bitoon ang nanguna kanako; gisundan nako kini ug nisulod ko sa usa ka langob; sa pag-abot nako sa dapit diin nahimutang ang balaang ulo sa Mibulgar sa Pag-abot sa Ginoo, kalit nga nawala ang bitoon. Nahugno ko sa yuta ug gidayeg nako ang Ginoo. Human sa taas nga pag-ampo, nagsiga ko og kandila, nagsunog ko og insenso ug misugod ko og hukay, samtang nagtawag sa ngalan sa Ginoo. Samtang naghukay ko, adunay kusog nga kasaba ug kalingkisan, ug ang yuta lig-on sama sa tanso. Nagpaningkamot ko sulod sa taas nga panahon; sa katapusan nakakaplag ko og pipila ka ladrilyo; pagkahuman nako sa pagtangtang niini, nakita nako ang usa ka batong lapida; Sa dakong kalisod, nahimo nakong tangtangon kini gikan sa lungag – ug didto nako nakaplagan ang balaang sudlanan diin nagpahulay ang halangdong ulo sa Minalang: naglipay, apan sa samang higayon napuno sa kahadlok, gikuha nako ang kandila ug insenso, nangahas ko sa pagkuha sa sudlanan, mitungo, ug pagkahuman nako kini natabonan pag-usab, mibiya ko sa langub. Sa entrada, gisugat ko ni Archimandrite Gennadius, nga miadto sa among monasteryo. Gidala ko niya sa langob ug, pagkahuman sa pag-ampo, gisugdan niya ang pagsaysay sa iyang panan-awon.

'Nakita nako,' iyang gisugdan ang iyang pagsaysay, 'nga murag pareho kitang nagbarog dinhi sa mismong dapit diin kita karon. Aduna dinhi daghang pan nga barley, nga mas putli ug mas hayag pa kaysa adlaw. Daghang-daghan kaayong mga tawo ang misulod sa langob ug midawat niining pan gikan sa among mga kamot. Apan, dili lang nga wala kini mikunhod, kundili sa sukwahi, nagpadayon kini sa pagdaghan."

Mao kini ang gisulti kanako ni Gennady. Unya nasabtan nako nga kini nga panan-awon gikan kini kang Dios, ug nagpasabot kini sa dili mahurot nga grasya ni Cristo nga Maminyo, nga ipagawas nga daghan kaayo sa tanan didto sa maong dapit sa . Busa ako usab misulti kaniya sa akong panan-awon ug gipakita kaniya ang bililhon nga bahandi nga akong nakaplagan. Sa dihang nakita niya kini, nalipay siya, ug nagsugod kami sa paghisgot kung unsaon namo pagpadayon. Gisugyot nako nga dili pa nato kini isulti sa bisan kinsa sa sinugdanan, bisan pa gani sa punoang magbalantay sa Simbahan – si Obispo Uratius sa Emesa – kondili una nato ipahibalo ang bulahan nga tigulang nga si Stephen, nga samtang nagpuyo sa Monasteryo sa Daromium, nagbuhat sa asetikong pagpraktis sa pagpuasa. Siya unta ang mosulti sa obispo, nga suod kaayo ang ilang pagkahigala. Apan, pag-abot namo sa Monasteryo sa Daromian, wala namo siya kaplagan didto, kay nilarga siya aron susihon ang iyang ubang mga monasteryo. Busa gipatawag namo si Diakono Cyriacus, nga siya ang labing halangdon nga opisyal sa katedral sa maong siyudad. Pag-abot niya kanamo, gipangumusta kami ni Cyriacus sa ngalan ni Kristo ug gisulti kanamo ang iyang panan-awon. Sa tanang aspeto, kini susama sa panan-awon nga nakita ni Gennadius. Unya gisultihan namo siya sa among tinago. Sila duha, si Gennadius ug si Cyriacus, misugod og ingon nga ang maong butang angay ireport sa obispo, apan gipili nakong maghulat sa pagbalik ni Stephen. Lima ka adlaw na ang nilabay. Sa ika-unom ka adlaw – nga Sabado – naglingkod kami tanan ug nag-istorya. Kalit lang ko natumba sa akong mga tuhod: usa ka klase sa sakit kalit lang miigo kanako. Dili ko makabarog o makalihok. Ang akong mga kauban, nga nabigla sa nahitabo, misugod sa pag-ampo para kanako. Pagkahuman nila sa pag-ampo, miingon sila kanako: 'Wala ba namo ikaw gisultihan nga angay unta nimo isulti sa obispo ang sekreto?'

Didto nako nasabtan nga sayop ang akong pagbuhat sa dili pagsulti sa obispo bahin sa ingon nga tinago, nga unta ipadayag alang sa himaya sa Dios; apan wala gihapon mawala ang akong sakit. Sa gabii, pagkahuman sa naandan nga pag-ampo, miadto kanako sila Gennadius ug Cyriacus ug miingon:

'Nisaaran kami sa usag usa nga isulti sa obispo ang imong tinago atol sa Matins, sa dili pa mosidlak ang adlaw.'

Diin mitubag ko:

'Maayo ang imong desisyon; buhata kini sumala sa imong gisulti.'

Sa diha-diha nga mitugot ko kanila, nabati nako nga hingpit na akong kaayohan: nawala na ang akong sakit. Sa sunod buntag, nangadto kami tanan sa siyudad ug among nakit-an ang obispo sa diha pa lang siya mogawas sa simbahan human sa Matins, ug among gisultihan siya sa tanan bahin sa pagkadiskubre sa balaan nga ulo ni Juan nga Maninabtol. Nalipay kaayo ang obispo sa maong balita. Apan, gidili niya kami sa pagsulti niini sa uban sa pagkakaron ug gisugo kami nga mobalik sa among monasteryo. Sa sunod buntag, siya mismo ang miadto didto uban sa mga presbiterio ug diakon. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa nga magkuyog, miadto siya sa dapit diin gitipigan ang sudlanan nga naglangkob sa balaang ulo. Sa dihang gipahayag sa diakon, 'Moluhod kita ug mag-ampo sa Ginoo', ang tanan mihapa sa yuta. Niadtong takna, ang Obispo Uranus nag-ampo; pagkahuman niini, iyang gikuha ang sudlanan nga naglangkob sa bililhon nga ulo ug gikuha kini gikan sa yuta. Usa sa mga presbiter nga kauban sa obispo, nga ginganlan og Malchus, wala motuo niini, nga miingon, 'Unsaon kaha nga ang ulo sa Manggagawa misidlak dinhi?'

Pagkahuman niya niini, mapangahas niyang gibutang ang iyang kamot sa sudlanan ug nahikap ang buhok sa balaan nga ulo sa Mangauna. Kalit lang, tungod sa iyang kawalay pagtuo, nangalata ang iyang kamot ug nadikit sa sudlanan. Pagkakita niini, nangahadlok kaayo ang tanan. Ang obispo, kauban ang tanan nga naa didto, misugod sa paghalad og mainitong pag-ampo sa Dios. Unya si Malchus, nga lisod kaayo, nakahawa sa iyang kamot gikan sa sudlanan, apan siya mismo nagpabiling masakiton. Si Uranus, kauban ang tibuok klero sa simbahan, gikuha ang balaang sudlanan nga naglangkob sa bahandi sa sulod niini, gidala kini sa balaang simbahan ug gibutang sa halaran, sa silid sa diakono[2045] . Kining relikya gitipigan didto hangtod nga gitukod sa Emesa ang usa ka espesyal nga simbahan, nga matahum kaayo ang pagdekorar, alang sa dungog sa Munaong Misunod kang Kristo[2046] . Sa dili pa madala ang balaan nga ulo ngadto niining simbahan, si Juan nga Maninubig nagpakita sa usa ka panan-awon kang Malchus, ang dili motuo nga presbiter, ug gisugo siya, samtang gidala ang ulo, nga hikapon niya sa kamot ang balaan nga sudlanan. Pagkahuman niini, ang presbiter nangaayo.' Mao kini ang katapusan sa salaysay ni Banal Marcellus.

Usa pa ka manunulat, si San Simeon Metaphrastes[2047] , sa kinabuhi sa Banal nga Matrona, naghisgot sa mosunod nga dugang kasaysayan mahitungod sa pagdiskubre sa bililhon nga ulo sa Mibabaye. 'Niadtong panahona, usa ka tawo nga nag-arado sa iyang uma nakabantay nga sa usa ka dapit – eksakto diin kaniadto adunay langob ug monasteryo – nagawas ang kalayo gikan sa yuta. Nakita niya kini sa daghang higayon: sulod sa daghang adlaw, nagpadayon ang pagawas sa kalayo gikan sa yuta. Sa usa ka Domingo—sa maong adlaw nga miabot si Marcellus, kauban nila ni Gennadius ug Cyriacus, sa puloy-anan sa obispo—niining tawo miadto usab sa siyudad sa Emesa ug gisultihan si Obispo Uranus mahitungod sa milagrosong kalayo. Ang obispo, kauban ang mga klero, mibyahe paingon niadtong dapita – mao kini ang langob diin kaniadto nagpuyo ang erehe nga si Eustathius. Human siya mag-ampo, gisugo sa obispo nga hukayon ang yuta sa maong dapit. Sa pagpatuman sa iyang sugo, nakaplagan didto ang usa ka sudlanan. Wala kini naglangkob og bulawan o pilak, kondili usa ka bahandi nga labaw pa ka bililhon kaysa tanang bahandi sa kalibutan – ang ulo ni San Juan nga Munaong Magsusulti ug

---

[2045] Ang silid sa diakono – ang habagatan nga bahin sa halaran, diin gitipigan ang mga balaang butang ilawom sa pag-atiman sa diakono, sama sa: mga sinina sa simbahan, mga sagradong sudlanan, ang mga Ebanghelyo sa halaran ug mga krus, ang tabernakulo, ug uban pa.

[2046] Ang ikaduhang pagkadiskubre sa ulo ni San Juan nga Mambabanhaw nahitabo niadtong tuig 452. Sumala sa salaysay ni Arkhimandrita Markell, ang balaang ulo gipadayag kaniya niadtong 18 Pebrero, gidala ni Obispo Uranus ngadto sa diakonikon sa simbahan niadtong 24 Pebrero, ug niadtong 26 Oktubre sa maong tuig, 452, gibalhin ngadto sa simbahan nga gitukod alang sa iyang dungog.

[2047] Simeon Metaphrastes – usa ka iladong eklesiastikal nga manunulat sa ika-10 nga siglo († 940), tig-kompila ug tig-kolekta sa kinabuhi sa mga santo; ang iyang mga buhat niining natad sa ulahi nagsilbi nga pangunang tinubdan para sa adlaw-adlaw nga menaion ni San Demetrio sa Rostov.

Maminyoho sa Ginoo. Ang balita niini mikaylap sa halayo ug halapad: dili lang ang mga lumolupyo sa Emesa, apan usab ang mga tawo sa tanang kasikbit nga lungsod ug baryo misugod sa pagtigom didto. Ang Kagalang-galang Matrona, kauban ang tanan niyang mga igsoon nga babaye, miabot dinhi gikan sa ilang kumbento aron pagdayeg sa balaan nga ulo. Ang balaan nga ulo sa Manggagawas ni Cristo nagbubo og humot nga mira, nga gigamit sa mga pari sa pag-ungol sa ulo sa mga nagtigom nga tawo sa porma sa krus. Gikuha sa Kagalang-galang Matrona ang usa ka bahin niining mira ug gibutang kini sa usa ka gamay nga reliquaryo, aron dad-on kini pagbalik sa iyang kombento isip usa ka panalangin. Apan gilibotan siya sa daghang katawhan: gusto sa tanan nga makadawat og panalangin gikan sa mga pari ug pahiran sa mira. Ang uban, pagkakita nga nagbitbit si Banal Matrona og mira sa reliquaryo, nangayo kaniya nga pahiran sila niini, kay dili man sila makaabot sa mga pari, ug gituman niya ang ilang hangyo. Sa taliwala sa mga tawo, adunay usa ka bulag nga lalaki nga sukad pagkahimugso wala pa makakita sa kahayag sa adlaw. Miduol siya kang Banal Matrona, ug nangayo nga pahiran siya sa balaan nga mira. Gipahiran niya ang iyang mga mata, ug sa diha-diha dayon nabawi niya ang iyang panan-aw. Mao kini ang paghisgot ni San Simeon Metaphrastes sa pagkadiskubre sa ulo ni Juan nga Mangauna.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang balaang ulo ni Juan nga Manunubig gilalin gikan sa Emesa paingon sa Constantinople. Dinhi, sa usa ka dapit nga gitawag og Eudom, usa ka matahum nga simbahan ang gitukod pinaagi sa imperyal nga sugo, diin gibutang aron pahulayan ang balaang ulo. Sa panahon sa erehe nga Iconoclastic, sa dihang daghang balaang mga ikon ang gisunog, ang uban gilabay sa dagat ug suba, gitamakan sa tiilan ug gilapasan sa lain-laing paagi, pipila ka matinud-anong Kristohanon, nga nagpalagyo gikan sa Constantinople nga nasakop sa mga heretiko, tinago nga gidala ang ulo sa Maminaral uban kanila ug gidala kini sa Comana[2048] , diin namatay kaniadto si Santo Juan Crisostomo. Didto nila kini gitago pag-usab sa kalawom sa yuta, gibutang sa usa ka pilak nga sudlanan. Kining bililhon nga relikya nagpabilin nga natago didto hangtod sa paghari ni Emperador Michael, anak ni Theophilus, ug sa iyang inahan, si Emperatris Theodora, nga nagtukod pag-usab sa Ortodoksiya[2049] . Sa paghari ni Michael, nadiskubre pag-usab kini nga relikya[2050] pinaagi sa Balaang probidensya ug gidala sa Constantinople ni Patriarka Ignatius, alang sa dungog ug himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Nagdan-ag gikan sa yuta, O ulo sa Minalang, nagpadala ka og mga sinag sa pagkawalay-kadaut, nga naghatag og tambal sa mga matinud-anon; gikan sa kahitas-an nagtigom ka og kadaghanan sa mga anghel, samtang sa yuta nagtawag ka sa katawhan aron maghalad og usa ka tingog nga pagdayeg kang Kristo among Dios.

Kontakion, tono 2:

O Propeta sa Dios ug Manugna sa grasya, sa dihang nakaplagan namo ang imong ulo—pinakabalaan sama sa usa ka tunok—gikan sa yuta, kanunay kami makadawat og panambal, kay nagwali ka pag-usab sa paghinulsol, sama sa imong gibuhat kaniadto sa kalibutan.

[2048] Komana – usa ka siyudad sa probinsya sa Pontus, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

[2049] Teodora – ang asawa sa Bisantino nga Emperador Teofilo nga Iconoclasta. Pagkahuman sa iyang kamatayon, siya ang nagdumala sa imperyo kauban ang iyang anak nga si Michael. Si Emperador Michael III naghari gikan sa 842 hangtod 867; misaka siya sa trono sa edad nga upat, ug busa ang iyang inahan, Emperatris Theodora, nagdumala sa imperyo hangtod 855. Sa Konseho sa Constantinople niadtong 842, ubos ni Emperatris Theodora, nabalik ang pagdayeg sa mga ikon ug natukod ang Pista sa Ortodoksiya, nga gisaulog sa unang semana sa Dakong Kwaresma.

[2050] Ang ikatulong pagkadiskubre sa ulo ni Juan nga Manunebang nahitabo mga tuig 850; kini gisaulog sa Simbahan kada 25 sa Mayo. Ang balaan nga ulo sa Mangauna, pagkahuman nga gibalhin sa Constantinople sa ikaduhang higayon, unang gibutang sa imperyal nga palasyo, ug sa ulahi ang usa ka bahin niini gidala sa Monasteryo sa Mangauna sa Studion; niining monasteryo, nakita sa peregrino nga si Anthony ang tumoy sa ulo niadtong 1200; ang lain nga bahin sa ulo naa sa Petra sa Monasteryo sa Minalang; kini gilipat sa mga Krusado ngadto sa Amiens sa Pransya, ug ang usa ka bahin niini gidala sa Roma, diin kini gitipigan sa simbahan ni Papa Sylvester. Ang ubang mga bahin gitipigan sa Monasteryo ni Dionysius sa Bukid Athos ug sa Ugrovlachian nga Monasteryo sa Kalui.

Paghandum kang Banal Erasmus sa mga Kuweba

Paghandum sa Pebrero 24

'Ang korona sa mga maalamon,' ingon ni Solomon, *'mao ang ilang bahandi'* (Mga Panultihon 14:24), apan labi nga angay gamiton ang bahandi aron pagpanindot sa mga simbahan ni Kristo, kay pinaagi niini mahimo nga makab-ot ang Gingharian sa Langit. Ang atong bililhon nga amahan nga si Erasmus, usa ka monghe sa mga Kuweba, mao ang ingon nga magpapanindot sa mga templo sa Dios. Tungod niini giisip siya nga takus nga makadawat sa korona sa Gingharian sa Langit. Bisan pa man nga dako ang iyang bahandi, iyang gihunahuna nga dili angay alang sa usa ka monghe nga magpanag-iya og mga kayamanan sa kalibutan; sa dihang nahigugma siya sa kahimayaan sa Simbahan, iyang gigasto ang tibuok niyang bahandi sa pagpanamkon sa Simbahan – gipahiran niya og bulawan ug pilak ang daghang mga ikon sa Simbahan sa Mga Kuweba. Nag-ampo siya sa atubangan niini ug nagtutok niini uban sa pagtuo, ug gipahapsay niya ang iyang kalag—kini nga templo sa Buhing Dios—dili sa materyal nga pilak ug bulawan, kondili sa pagkabubut-on, gugma ug uban pang mga hiyas nga angay sa usa ka monghe. Sama sa propeta, iyang mapanghimakas bahin sa iyang kaugalingong himaya: *'Mas maayo pa kanako ang balaod gikan sa imong baba kay sa libo-libong piraso sa bulawan ug pilak'* (Salmo 118:72).

Ang Kagalang-galang Erasmus nakasinati og ingon nga tukso. Sa dihang naubos na ang iyang bahandi ug nahimong kabus, gisugdan siya sa pagpasagad sa mga tawo. Unya, ang malimbungong yawa misugod sa pagpangita sa iyang kasingkasing sa dautang hunahuna nga tungod kay gigasto na niya ang tibuok niyang bahandi sa pagdekorar sa simbahan, wala siyay nadawat nga baylo o ganti alang niini. 'Mas maayo pa unta,' ingon sa demonyo kaniya, 'nga ihatag nimo ang tanan nimong bahandi sa mga kabus.' Wala niya masabti nga kini nga mga hunahuna gipang-sulod sa iyaha sa yawa, mao nga si Erasmus nawad-an gani og paglaum, nagsugod sa pagkinabuhi nga walay pag-amping, ug mihunong sa pag-atiman sa kaluwasan sa iyang kalag. Apan ang maalamon ug matarong nga Ginoo, sa paghinumdom sa kanhing mga kaayo ni Erasmus, giluwas siya. Gipadala Niya kaniya ang grabeng sakit; si Erasmus naghunahuna na sa iyang hapit na kamatayon ug naghigda sa iyang sakit nga walay gisulti, nga nakapiyong ang mga mata sulod sa pito ka adlaw; pinaagi lang sa iyang pagginhawa masabtan nga buhi pa siya. Sa ikawalong adlaw, nagtapok ang tanang monghe sa iyang palibot; ug sa ilang pagkakita kaniya, nahadlok sila ug miingon: 'Lagmit nga mawala ang kalag ni kining igsoon; nagpuyo siya sa sala ug katamaran; apan karon ang iyang kalag nakakita og usa ka panan-awon ug nagkaguliyang, dili makagawas sa iyang lawas.'

Kalit lang, ang bulahan nga si Erasmus, sama sa wala pa gyud siya masakit, mitindog, mipungko ug miingon sa mga monghe: 'Mga amahan ug mga igsoon! Tinuod ang inyong mga pulong. Usa ko ka makasasala ug wala pa ko maghinulsol. Apan karon, ang atong ginagalang nga mga amahan nga sila Anthony ug Theodosius nagpakita kanako ug miingon: 'Nangamuyo kami sa Ginoo alang kanimo, ug gitugotan ka sa Ginoo og panahon sa paghinulsol.' Human niini, nakita nako ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios – sama sa paglarawan Niya sa mga ikono – nga nagkupot sa Walay Katapusan nga Bata sa Iyang mahimayaong mga bukton, ug uban Niya ang daghang mga balaan. Ug Siya miingon kanako: 'Erasmus! Ingon nga imong gipahimutang ug gipakusgan ang Akong simbahan sa mga ikono, ingon usab Ako magpahimutang ug magpasidungog kanimo sa Gingharian sa Akong Anak. Ang mga kabus anaa kanimo bisan asa, apan ang Akong simbahan dili anaa kanimo bisan asa. Bangon, maghinulsol, ug kuhaa ang dakong porma nga anghel; ug sa ikatulong adlaw, human sa imong paghinulsol, dad-on tika sa Akong kaugalingon tungod kay gihigugma nimo kaayo ang kahimayaan sa Akong balay.'"

Pagkahuman niini, nagsugod si Erasmus sa pag-angkon sa iyang mga sala sa atubangan sa tibuok komunidad, nga wala'y gitago ug wala'y gibati nga kaulaw. Unya, mibangon siya, miadto sa simbahan, giputol ang iyang buhok isip usa ka schema-monk, ug sa ikatulong adlaw malipayon niyang gisumite ang iyang kalag sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, sama sa Iyang gipanghimatuud.

Gikan niini, klaro nga ang pagdekorar sa mga simbahan sa mga ikon makapahimuot sa Dios, ug giihap sa Ginoo ang ingon nga mga tawo uban sa Iyang mga balaan.

Pinaagi sa mga pag-ampo ni Santo Erasmo, unta tabangan sa Ginoo ang tanan nga nagpalamuti sa mga balaang simbahan aron makab-ot ang walay katapusang kalipay sa umaabot nga kinabuhi uban ni Kristo Hesus

nga atong Ginoo, Kang Kinsa ang himaya uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen[2051] .

10 Marso

25 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tarasius, Arsobispo sa Constantinople

Gisaulog niadtong 25 Pebrero

Si Santo Tarasio natawo sa Constantinople; ang iyang amahan, si George, ug ang iyang inahan, si Eukratia, mga maharlika ug sakop sa patrician nga klase[2052] . Sa pagdako niya ug pagkab-ot sa hustong edad ug pagkahuman sa maayong edukasyon, si Tarasius naglingkod sa nagkalain-laing puwesto sa imperyal nga korte; tungod sa iyang kaandam sa paghunahuna ug maayong kinaiya, gihigugma ug girespeto siya sa tanan didto, ug gitahasan siya nga usa sa mga konsehal sa imperador. Niadtong panahona, si Constantine Porphyrogenitus[2053] , anak ni Leo the Khazar[2054] ug apo ni Copronymus[2055] , naglingkod sa imperyal nga trono; wala siya maghari nga nag-inusara, kondili kauban ang iyang inahan nga si Irene[2056] , tungod kay napulo pa lang siya ka tuig sa dihang misaka siya sa trono. Ang Patriarka niadtong panahona mao si Pablo sa Kyprian[2057] , usa ka matinud-anon ug matinahuron nga tawo, apan huyang kaayo ang pagbuot ug mahadlokon. Gitukod siya sa pagka-patriarka atol sa paghari sa giingon nga Leo Khazar, anak ni Kopronymus, diin ilawom niya nagpalig-on pa gayud ang erehya sa mga iconoclasta—nga nagsugod kang Leo nga Isoyano[2058] . Sa dihang nakita niya nga daghan ang nag-antos sa grabeng pag-antos sa kamot sa dautang tsar tungod sa pagsimba sa balaang mga ikon, nahadlok ang patriyarka ug nagsugod sa pagtago sa iyang pagkamatinud-anon, hangtod sa pakig-uban sa mga heretiko. Pagkahuman sa kamatayon ni Leo nga Khazar, gusto sa Patriarka nga ibalik ang matinud-anong batasan sa pagdayeg sa mga balaang ikon, apan wala niya kini mabuhat tungod kay wala siyay katabang, samtang ang erehe sa mga ikonoklasta nagpadayon sa pagtubo sa kaunoran mismo ug sa ubang mga rehiyon sa imperyo. Kini nakahatag sa Patriarka og dakong kasubo. Sa pagkahibalo nga wala siyay mahimo aron masiguro ang kadaugan sa Ortodoksiya, nagpasiya si Pablo nga biyaan ang trono sa patriyarka, nga iyang gipuy-an sulod sa dili molapas sa upat ka tuig. Sa dihang masakiton siya, tinago siyang mibiya sa mga kwarto sa patriyarka ug miadto sa Monasteryo ni San Florus, diin iyang gisul-ob ang balaan nga eskemang monghe. Ang mga hungihong bahin sa pagkaparihon sa Patriarka nga monastiko dali nga mikaylap sa halayo ug halapad, ug ang tanan nabigla kaayo sa niining nahitabo. Si Reyna Irene nasubo kaayo, kay ang Patriarka mibiya sa iyang katungdanan nga walay daan nga pahibalo sa iyang tinguha. Busa mibyahe siya aron makita siya uban sa iyang anak nga si Tsar Constantine, ug nangutana kaniya:

'Unsa man imong gibuhat kanamo, Amahan? Ngano man nga kalit ra kaayo ka mibiya sa trono sa patriyarka?'

Mitubag si Pablo:

[2051] Ang Kagalang-galang Erasmus namatay mga tuig 1160. Ang iyang mga relikya nagapahulay sa Kuweba ni San Antonio.

[2052] Ang mga 'patrisiyano' mao ang labing taas nga klase sa katilingban sa Imperyong Romano ug sa ulahi sa Imperyong Byzantine, nga katumbas sa atong kaugalingong panulundon nga pagkabana.

[2053] Si Constantine VI Porphyrogenitus naghari gikan sa 780 hangtod sa 797.

[2054] Si Leo IV ang Khazar naghari gikan sa 775 hangtod sa 780.

[2055] Si Constantine V Copronymus naglingkod sa imperyal nga trono gikan sa 741 hangtod sa 775.

[2056] Ang inahan ni Emperador Constantine mao ang asawa ni Leo nga Khazar. Pagkahuman sa pag-akyat sa gahum sa iyang anak, siya ang nagdumala sa estado alang kaniya sulod sa napulo ka tuig, hangtod sa 790; pagkahuman, human sa pagbawi sa gahum kang Constantine, siya ang naghari hangtod sa 802.

[2057] Si Paul IV ang nagkupot sa patriyarkal nga katungdanan gikan sa 686 hangtod sa 693.

[2058] Si Leo III nga taga-Isauria naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.

'Ang akong sakit ug ang pagdahom sa akong hapit na kamatayon, ug labi na gayud ang kahimtang sa atong Simbahan, maoy nakapugos kanako sa pagbiya sa trono sa patriyarka ug pagbaton sa balaan nga eskema.' Ang Simbahan nag-antos pag-ayo sa kamot sa mga iconoclasta ug, ingon nga resulta sa dugay nga paglaganap sa iconoclastic nga erehiya, nakasinati kini og dili na mapatambal nga samad. Sama sa daghan pa, ako, usa ka maluya nga tawo, wala makalikay sa mga bitag sa mga erehe ug naipit niini, nga karon akong ginasubo pag-ayo; kay tulo ka beses nakapirma ko sa mga erehe nga dekreto gamit ang akong kaugalingong kamot. Apan kini ang labing nakapasubo ug nakapaguol kanako: Nakita nako nga ang tanang mga rehiyon ilawom sa inyong hurisdiksyon, samtang hugot nga nagasunod sa mga lagda sa pagtuo ug nagsunod sa Ortodoksong doktrina, naglikay sa atong Simbahan ug, nagtan-aw sa ilang kaugalingon ingon panon ni Cristo, gipalayas kami gikan kanila, sama sa mga karnero nga dili sa parehas nga panon. Busa, dili ko mosugot nga mahimong magbalantay sa taliwala sa usa ka heretikal nga tigum, ug mas mopili ko nga mamatay kaysa masilot sa anatema sa mga primate sa upat ka apostolikong siyudad. Gitagaan ka sa Ginoo og maharlikang gahum aron imong atimanon ang Kristohanong panon nga nagpuyo dinhi sa yuta. Busa, tan-awa ang kasubo sa imong inahan—ang Simbahan—ug ayaw tugoti nga magpabilin siya sa kasubo nga dili na mapahupay, kondili paningkamoti nga mabalik kaniya ang kanhi niyang himaya. Ayaw tugoti kining walay Diyos nga erehiya, sama sa baboy nga nagdagan-dagan sa parang, nga maglaglag ug madaut sa ubasan ni Cristo sa panahon sa imong paghari, ni sa pagdunggo niini pinaagi sa dautang sofistika. Aduna kay usa ka maalamon nga mananambo, si , nga motabang kanimo sa imong mahimayaong mga paningkamot. Siya makapamunga sa bungkos sa tinuod nga pag-angkon ug, pinaagi sa pagbutang niini sa lagayan sa Binuang sa Simbahan sa Dios, mapuno ang tasa sa kinaadman niini ug andamon alang sa mga matinud-anon ang ilimnon sa tinuod nga Ortodoksong pagtuo.

Pagkahuman niining mga pulong gikan sa Patriarka, nangutana kaniya si Reyna Irene:

'Kinsa man imong gipasabot, Amahan?'

'Si Tarasius akong gipasabot, nga naggunit sa labing unang puwesto sa inyong harihong konseho,' tubag sa Patriarka, 'Nasayud ko nga siya hingpit nga takus sa pagdumala sa Simbahan, kay siya, pinaagi sa sceptre sa iyang kaalam, makapugong sa bakak nga mga pagtulon-an sa mga heretiko, mahimong maayong magbalantay sa kawan sa pulong ni Cristo, ug matigom kini.'

Pagkadungog niini gikan kang Patriarka Pablo, ang matinud-anong Emperatris Irene ug ang iyang anak, si Emperador Constantine, mibulag kang Pablo uban sa kasubo. Siya, bisan pa, miingon sa pipila ka mga senador nga nagpabilin uban kaniya:

'Oh, unta wala ko naglingkod sa trono sa patriyarka sa panahon nga ang atong Simbahan sa Constantinople naa sa kagubot tungod sa mga manlupig niini ug nakadala sa sumpa sa upat ka ekumenikal nga patriyarka: ang mga patriyarka sa Roma, Alexandria, Antioquia, ug Jerusalem. Gawas kon matigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho ug kondihon ang erehe sa mga iconoclast, imposible nga maluwas kita.

Unya nangutana kaniya ang mga senador:

'Ngano man nga gipirmahan nimo ang charter sa mga iconoclasta sa imong konsagrasyon isip Patriarka?'

Mitubag si Pablo:

'Mao kana gayud ang hinungdan nganong karon maghinulsol ko sa akong pagpirma niadto, ug nahadlok ko nga basin silotan ko sa Ginoo, kay tungod sa kahadlok naghilom lang ko ug wala ko supaki ang erehe; apan karon maghinulsol ko ug nagpahayag nga dili kamo maluwas kon magpadayon kamo sa erehe.'

Paglabay sa mubo nga panahon, malinawon nga namatay si Patriarka Pablo ug miadto sa Ginoo. Niadtong panahona, ang mga lumolupyo sa Constantinople nagsugod, nga walay kahadlok o kabalaka, sa paghisgot ug pagdebate uban sa mga heretiko bahin sa mga balaang ikon, samtang hangtod niadto, sukad pa sa panahon ni Leo nga taga-Isauria, wala pay nakasugakod sa pagpanalipod sa mga balaang ikon[2059] .

Ang debotong Emperatris Irene, kauban ang tibuok imperyal nga konseho, nangita og usa ka tawo nga dako ang bili ug kinaadman aron mopuli kang Pablo, usa nga makapahunong sa kagubot sulod sa Simbahan; apan wala sila makakita og lain kundi si Tarasio. Si Tarasius niadto usa ka layko; apan sa paghinumdom nila nga si

[2059] Gipasabot kini sa kamatuoran nga si Irene nagpagawas og dekreto niadtong panahona nga nagpahayag sa unibersal nga kagawasan sa konsensya. Pinaagi sa sugo sa Emperatris, gibalik ang mga ikon sa ilang mga lugar, ug taliwala sa naglipay-lipay nga katawhan daghan ang mga sugilanon sa nangagi nga pag-antos ug mga milagro.

Pablo mismo ang nagsugyot nga siya ang pilion, nahulog ang tanan nilang pagpili kaniya. Apan hugot kaayo siyang misalikway. Unya, gipundok ni Reyna Irene ang mga tawo sa tanang ranggo—layo man o klerigo—ug ang tibuok katawhan sa palasyo nga gitawag og Magnavra—nga nahimutang sa mga suburbio sa dapit sa Edom—ug sa atubangan sa tibuok Balaang Sinodo, miingon siya: 'Sama sa inyong nahibaloan, mibiya na kanato si Patriarka Pablo; karon kinahanglan kitang mopili og laing maayong magbalantay ug magtutudlo sa Simbahan aron mapulihan siya.'

Niining panahona, misinggit ang tanan:

'Walay lain kundi si Tarasius.'

Ang Bulahan nga Tarasio, nga nagtindog sa taliwala nila, miingon:

'Nakita nako nga ang Simbahan sa Dios nabahin ug dili magkahiusa. Ang mga Kristohanon sa Sidlakan ug Kasadpan pareho nga nagpanumpa batok kanato; kining pagkabulag usa ka bug-at nga karga, ug ang ekskomunikasyon gikan sa Gingharian sa Dios usa ka makalilisang nga butang. Tigumon ang usa ka Ekumenikal nga Konseho, diin kita maghiusa sa pagtuo; himoa nga usa ra ang atong pagtuo, sama sa atong pagkasidlak sa usa ra ka bunyag; kay walay butang nga mas makapahimuot sa atubangan sa Dios sama sa tanan nga nagpabilin sa pagkahiusa sa pagtuo ug gugma. Mao kini ang akong gipangayo, bisan ako dili takus ug walay kasinatian, samtang ako nagdawat sa pagdumala sa Simbahan. Kung ang Ekumenikal nga Konseho dili matigum, kung ang ikonoklastikong erehiya dili husto nga ikondena, ug kung walay pagkahiusa sa pagtuo tali sa Ortodoksong Sidlakan ug Kasadpang Simbahan, nan dili ko mouyon sa pagdawat sa patriyarkado, aron dili ko madala sa akong kaugalingon ang mga panalangin ug paghukom, kay unya walay bisan kinsa nga hari sa kalibutan ang makaluwas kanako gikan sa paghukom sa Dios ug sa walay katapusang silot.

Pagkadungog niini, nagkasabot silang tanan sa pagtawag sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho ug nangaliyong sila kang Santo Tarasio nga ayaw pagdumili sa pagka-pastol nila. Nisaad sila kaniya og hingpit nga pagsunod, sama sa pagtagad sa mga karnero sa tingog sa ilang pastol, kay kombinsido kaayo sila nga si Santo Tarasio makagiya sa kawan sa Pulong ngadto sa tinuod nga dalan. Busa, napangumbinsi nila si Tarasius sa pagdawat sa katungdanan isip Primate ug sa pagdumala sa Simbahan sa Constantinople. Human siya sunod-sunod nga giordinahan sa tanang ranggo sa hierarkiya, gipataas ang santo ngadto sa pagka-patriarka[2060] , nga nagbarug nga lig-on ang paglaum nga ang Ginoo motabang kaniya sa paglaglag sa erehe sa mga iconoclast.

Uban niining kausaban sa iyang kahimtang, giusab usab ni Santo Tarasio ang iyang pamaagi sa kinabuhi, bisan pa kaniadto, samtang nagpuyo pa siya sa kalibutan, usa na siyang monghe sa espiritu; apan karon, nga misaka na sa trono sa patriyarka, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa labi pang dakong kadasig sa espirituhanong pagka-asketa ug nahimong usa ka anghel sa unod, nagdilaab sa Espiritu, nagkugi uban sa kadasig sa atubangan sa Ginoo, gipailawom ang iyang unod sa espiritu ug, pinaagi sa pagpamatay niini, nakab-ot ang walay-sala nga pagkabalaan nga gisul-ob sa mga anghel. Katingalahan ang iyang pag-agil, dako ang iyang pagka-asketa, ug walay hunong ang iyang kusog; pipila ka oras ra ang iyang gigahin sa pagkatulog, ug gigugol niya ang tibuok gabii sa pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios; wala siyay humok nga higdaanan ug gilikayan ang humok nga bisti. Walay bisan usa sa mga tig-alagad sa patriyarka nga nakakita kang Tarasius nga nagtangtang sa iyang sinturon o sinina sa dihang gusto niya nga mobalik ang iyang kusog pinaagi sa mubo nga pagkatulog; wala gayud tugoti sa balaan nga tawo nga adunay lain nga motangtang sa iyang sapatos gikan sa iyang mga tiil, nga naghunahuna sa mga pulong sa Manluluwas: *'Ang Anak sa Tawo wala moanha aron pag-alagaran'* (Mateo 20:28), ug siya kanunay nga nag-alagad sa iyang kaugalingon, naghatag og ehemplo sa pagpaubos sa uban. Mapinanggaon kaayo siya sa mga kabus ug walay-puy-anan; gipakaon niya ang mga gutom, gihatagan og sinina ang mga walay-puy-anan, nagtukod og mga ospital, ug naghatag og pagkaon adlaw-adlaw gikan sa iyang patriyarkal nga korte; ug sa adlaw sa Pagkabanhaw ni Kristo ug sa ubang mga pista, nag-organisar siya og usa ka panyapon para sa mga kabus, diin siya mismo ang nag-alagad sa mga walay-puy-anan. Dugang pa, nagtukod si San Tarasio og mga hospisyo ug, gamit ang pondo nga gibilin kaniya sa iyang mga ginikanan, nagtukod og usa ka monasteryo sa Thracian Bosporus[2061] , diin iyang gipundok ang usa ka komunidad sa mga birtwoso nga monghe;

[2060] Si San Tarasio nagdumala sa patriyarkal nga katungdanan gikan sa 784 hangtod 806.

[2061] Mao kini ang ngalan sa pasilyo sa dagat nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug sa Dagat sa Marmara. Ang Constantinople nahimutang sa baybayon sa Bosphorus.

daghan kanila ang nakaabot sa ingon ka kahingpit nga gitawag sila sa obispado ug nahimong dili matuyok nga haligi sa Katolikong pagtuo. Si Santo Tarasio nagpakabana pag-ayo sa pagpanumbalik sa pagsimba sa mga balaang larawan ug sa pagbungkag sa blasfemong erehe nga iconoclastic. Tungod niini, kanunay niyang gihangyo ang mga emperador nga magtigum og usa ka Ekumenikal nga Konseho.

Busa si Emperador Constantine ug si Emperatris Irene, iyang inahan—nga tungod sa pagkabata sa iyang anak nga lalaki, siya ang nagdumala sa tibuok imperyo niadto—uban kang Santo Tarasius, misulat og mga sulat ngadto sa tanang patriyarka ug mga obispo, nga nagtawag kanila sa konseho. Ang mga obispo gikan sa lain-laing lugar mitigum sa Constantinople, samtang ang mga patriyarka nagpadala sa ilang mga representante: si Papa Adrian sa Roma[2062] wala mitambong sa konseho sa personal tungod sa kalisud sa taas nga biyahe; samtang ang mga Patriarka sa Alexandria, Antioch ug Jerusalem niadtong panahona naa na sa ilawom sa yugo sa mga Agariano, ug busa dili makatambong sa konseho sa personal; ingon niini, nagpadala sila og mga klero nga nailhan tungod sa ilang pagkamapaambition ug kinaadman aron magsilbi nga ilang mga representante.

Ang Dakong Simbahan[2063] , nga gitukod ni Constantine the Great ug matahum kaayo nga gipahimutang ni Emperador Justinian[2064] , napili nga lugar alang sa mga deliberasyon sa konseho; dinhi sa maong simbahan nagtigom ang mga obispo ug mga representante sa ubang patriyarka uban kang His Holiness Tarasius; anaa usab didto ang batan-ong Emperador Constantine uban sa iyang inahan, si Irene. Kalit lang, misulod sa simbahan ang usa ka dakong grupo sa armado nga mga sundalo; sila mga sumusunod sa ikonoklastikong erehiya, nga gidani kanila sa lolo sa Tsar, si Constantine Copronymus, ug hangtod karon nagpabilin pa sila niini. Tungod sa tinago nga pagpanghagit sa pipila ka mga obispo ug maharlika nga naimpluwensyahan sa maong erehiya, kining mga sundalo—nga lawom kaayo ang pagka-anlamat sa iconoclastic nga mga bakak—nagsanong sa ilang armas, miadto sa simbahan ug misulod uban sa dakong kasaba. 'Dili namo tugotan,' ilang gisiyagit, 'nga balibaran ninyo ang mga doktrina ni Tsar Constantine[2065] ; pasagdi nga magpabilin nga lig-on ug dili matandog ang iyang gipahayag ug gipatik sa iyang konseho; dili namo tugotan nga madala sa balay sa Dios ang mga diyos-diyosan (sama sa ilang pagtawag sa mga balaan nga ikon); ug kon adunay bisan kinsa nga mosuway sa pagsuway sa mga dekreto sa Konsilyo ni Constantine Copronymus[2066] ug, sa pagsalikway sa mga paghukom niini, magsugod sa pagdala og diyos-diyosan, nan kini nga yuta mabahiran sa dugo sa mga obispo.'

Sa pagkakita sa ingon nga kagubot ug kasamok, ang emperatris ug ang emperador mitimaan sa mga obispo nga motindog gikan sa ilang lingkoranan – ug dayon nangkatibulaag ang tanan nga naa sa konseho. Apan pipila ka adlaw pagkahuman, ang mga sundalo ug ang ilang mga kumander gipaka-ukay sa matarong nga Reyna Irene; gikuhaan sila sa ilang mga ranggo sa militar ug gipadala sa mga baryo aron mag-uma. Human niini, giandam ang usa ka lugar para sa mga sesyon sa konseho sa siyudad sa Nicaea sa Bithynia[2067] . Dinhi na nahitabo ang Unang Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum aron kondihon ang erehya sa dautang si Arius[2068] , ug dinhi usab gihukman nga magtigom pag-usab. Busa, ang Iyang Kabanalan nga si Tarasius, Patriyarka sa Constantinople, miabot dinhi, kauban ang mga vikariya sa patriyarka, nga sila: gikan sa Adrian, ang Papa sa Roma – ang pangunang presbiter sa Roma, si Pedro, ug usa pa ka Pedro, usa ka monghe; gikan kang Polycian, Patriyarka sa Alexandria[2069] – ang mongheng pari nga si Tomas; gikan kang Theodoret sa Antioquia[2070] ug Elias sa Herusalem[2071] – ang mongheng pari nga si Juan. Dugang pa, gidala usab ni Santo Tarasio uban kaniya ang usa ka tawo gikan sa mga magtatambag sa hari – si Nikiforos – nga pagkahuman sa kamatayon ni Santo Tarasio gipataas sa trono sa patriyarka isip pag-ila

---

[2062] Si Papa Adrian I nagdumala sa Apostolikong Tukoranan sa Roma gikan sa 772 hangtod 795.

[2063] Natural lang, ang Simbahan ni Santa Sofia, ang pangunang katedral sa Constantinople.

[2064] Si Emperador Justiniano I naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.

[2065] Kini, siyempre, nagtumong kang Constantine Copronymus, ang lolo ni Constantine Porphyrogenitus.

[2066] Ang maong konseho gihimo niadtong 754 sa palasyo sa emperador duol sa Constantinople sa baybayon sa Asya sa Bosphorus. Gipahayag sa konseho nga ang pagdayeg sa mga ikon katumbas sa pag-idolo ug gisugo nga tangtangon ang tanang ikon gikan sa mga simbahan.

[2067] Bithynia – usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Dagat Marmara, sa Bosphorus ug sa Itom nga Dagat. Nicaea (karon Ispik) – sa karaang panahon, usa ka dato ug mauswagon nga siyudad sa Bithynia.

[2068] Nahitabo kini niadtong tuig 325.

[2069] Polician, Patriarka sa Alexandria, namatay niadtong 801.

[2070] Si Teodoreto, Patriyarka sa Antioquia, nagdumala sa katungdanan sa patriyarka gikan sa 777 hangtod sa 794.

[2071] Elijah III, Patriarka sa Jerusalem, namatay niadtong 797.

sa iyang matinud-anong kinabuhi. Sa kinatibuk-an, 367 ka balaang amahan ang mitambong niining konseho. Pagkatigom nila sa Nicaea, ang Kabanal-banalan Patriarka Tarasius nagbukas sa mga kalihokan sa konseho sa pinakadako nga simbahan sa siyudad[2072] .

Ang unang sesyon sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gihimo niadtong 24 sa Septyembre, ang pista ni Santa Tekla, ang Unang Martir. Ang sesyon gisugdan sa usa ka pasiunang pakigpulong ni Santo Tarasio, diin, pagkahuman niyang gipadayag ang mga rason sa pagtigum sa konseho, iyang gihangyo ang mga obispo nga maghunahuna og patas ug wagtangon ang mga dili ortodoksong pagtulon-an nga bag-ohay lang misulod sa Simbahan. Gibasa usab ang usa ka mensahe gikan sa hari ngadto sa konseho, diin gihisgutan kung giunsa ni Patriarka Pablo, sa iyang higayon sa kamatayon, ang pag-awhag nga magtigum og usa ka konseho aron wagtangon ang erehe sa mga iconoclasta. Gipanalanginan sa mga Balaang Amahan ang Tsar ug ang iyang inahan tungod sa ilang dakong pag-atiman sa Ortodoksong pagtuo. Pagkahuman niini, mipadayon sila sa pagpaminaw sa mga paghayag sa paghinulsol gikan sa mga obispo nga nahulog sa erehiya, nga gi-anatemar ang ilang kanhing mga sayop ug gipahayag ang Ortodoksong pagtuo. Usa kanila – si Basil sa Ancyra[2073] – nga nagkupot niining makulid sa iyang mga kamot, mibasa: 'Anathema sa mga dili mosimba sa balaang mga ikon; anathema sa mga nagtawag sa balaang mga ikon nga mga idolo; anathema sa mga naghisgot og mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan batok sa pagsimba sa balaang mga ikon; kadtong mosalikway sa mga tradisyon sa mga Balaang Amahan, sama sa gibuhat nila Arius, Nestorius, Eutyches ug Dioscorus – anatemiya; kadtong nag-angkon nga ang pagsimba sa mga ikon dili naggikan sa mga Balaang Amahan – anatemiya; kadtong nag-angkon nga ang Simbahang Katolika modawat sa mga diyos-diyosan – anatemiya'.

Daghang uban pang mga obispo ang naglihok sa parehas nga paagi, ug ang tanan nga mga obispo nga nangamubo gitugotan nga makapahimutang sa konseho uban sa ubang mga Ortodoksong obispo. Ang paghukom sa mga nagduha-duha, bisan pa, gipahunong sa pipila ka panahon. Mahitungod niini, miingon si Santo Tarasio: 'Lisod tambalan ang kronikong mga sakit, ug lisod wagtangon ang dautang mga batasan. Apan kon ang mga masakiton sa espiritu tinuod nga maghinulsol, dawaton sila sa Balaang Konseho ug dili sila tangtangon sa ilang katungdanan.'

Ang Balaang Konseho milungtad og 30 ka adlaw[2074] ; sa niini nga panahon, ang mga partisipante nagtigom aron susihon, sa Balaang Kasulatan ug sa mga pagtulon-an sa mga balaang Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, ang mga talata nga may kalabotan sa dogma bahin sa pagdayeg sa mga balaang larawan, ug, base sa Balaang Kasulatan ug tradisyon sa Simbahan, gisupak ang baluktot nga pangatarungan sa mga heretiko. Sa pagbuhat niini, ilang gisaysay ang tinuod nga kasaysayan sa balaang panapton diin gipreserba ni Kristo Ginoo ang Iyang balaang hulagway ug gipadala kini kang Abgar sa Edessa[2075] ; kinsa, pinaagi lang sa pag sa pagyuko sa atubangan sa hulagway, dayon nangaayo sa iyang sakit[2076] ; Gihinumduman usab nila ang tradisyon mahitungod sa ikon sa Balaang mga Apostol nga sila Pedro ug Pablo, nga gipakita ni San Silvestro, Papa sa Roma, kang Emperador Constantino; Gihisgutan usab nila ang ikon ni Kristo, nga gilapasan sa mga Hudiyo sa Berytus, ug tungod niini silotan sila; ilang gihinumduman kung giunsa ni San Atanasius pagpamatuod niini. Sa pagbasa sa kasaysayan bahin niining ikon, nanghilak ang tanang balaang amahan. Sa katapusan, ilang gisaway ang erehe sa mga iconoclast ug gipamatud-an ang pagdayeg sa mga balaan nga ikon; adunay dakong kalipay niining maong okasyon sa mga balaan nga simbahan, nga midawat sa pagpamatuod sa pagdayeg sa ikon uban sa tibuok kasingkasing nga kalipay, ug ang tibuok katawhan nagselebrar, nagpahayag sa ilang labing maayong panghinaut ngadto sa mga hari ug mga pastor. Busa, pinaagi sa dakong pag-atiman sa Iyang Kasantosohan nga Patriarka Tarasius ug sa pagkamasigasig sa debotong Reyna Irene, ang erehya sa mga iconoclasta gisalikway ug gitamakan, ug ang kalinaw gihatag sa Simbahan ni Cristo.

[2072] Niadtong tuig 787.

[2073] Ang Ancyra usa ka siyudad sa Phrygia, usa ka sentral nga probinsya sa Asia Minor.

[2074] Ang katapusang sesyon sa konseho nahitabo niadtong 23 Oktubre.

[2075] Ang Edessa usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Mesopotamia, sa pikas daplin sa Suba sa Eufrates. Si Avgar usa ka prinsipe o magmamando sa Edessa.

[2076] Kini nga salaysay gisulat ni Eusebius, Obispo sa Caesarea sa Palestina († 383), ang iladong historyador sa sayong Kristohanong Simbahan, nga gikuha niya gikan sa karaang sinulat nga mga rekord nga gitipigan sa pampublikong arkibo sa siyudad sa Edessa.

Si San Tarasio nagdumala sa Simbahan sa Dios nga may kinaadman; siya usa ka tigpanalipod sa mga gipanglutos ug usa ka tigtabang sa mga nag-antos. Busa, ang maharlikang protospatharios nga si[2077] John gipriso ug gisailaw sa labing mabangis nga pagpanakit tungod sa usa ka kalapasan; pagkahuman niyang makagawas sa iyang mga kadena sa gabii, midagan siya ngadto sa simbahan ug nangitag dalangpan sa refectoryo, naghangyo og kaluoy ug kaluwasan gikan sa kamatayon. Unya, ang balaan nga tawo sa Dios, si Tarasio, miprotektar kaniya ug wala siya traydora sa mga sundalong gipadala ni Reyna Irene nga miabot aron dakpon siya. Nagsugod sila sa pagbantay kaniya sa mga pultahan sa maong simbahan adlaw ug gabii, nagpaabot sa higayon nga siya mogawas. Kay ilang gihunahuna nga, sa katapusan, mapugos gihapon siya sa paggawas sa simbahan. Apan ang balaan nga tawo sa Dios, pinaagi sa pagpadala kaniya og pagkaon gikan sa iyang kaugalingong panihapon, nagtugot kaniya nga magpabilin sulod sa santuwaryo sa simbahan; ug sa matag higayon nga kinahanglan niyang mobiya sa simbahan, siya mismo ang mag-eskort kaniya, nga gitago siya ilawom sa iyang kapa, ug dayon ibalik siya sa simbahan uban sa parehas nga pag-amping. Nabuhat niya kini sulod sa taas nga panahon ug misilbi siya sa maong tawo ingon usa ka ulipon, nga wala niya gisalikway ang maong buluhaton. Ug ang maayong magbalantay nag-atiman sa iyang karnero, nagpanalipod kaniya gikan sa kamatayon; sa katapusan, pinaagi sa iyang awtoridad isip obispo, mapangahas nga gipahunong ni San Tarasio ang mga binuang sa mga nangita sa pagpatay sa tawo nga naa sa iyang panalipod: iyang gipahibalo kanila nga iyang sila ipahimulag sa Simbahan kon magpadayon sila sa pagpanglutos sa priso. Busa, napalaya ang protospatharios ug nakalikay sa pagbitay, tungod sa pag-ampo sa iyang maayong magbalantay, si San Tarasio.

Samtang si Haring Constantine, nga nakaabot na sa edad nga baynte, sa malisyosong tambag sa iyang dautang mga magtatambag, gikuha sa gahum ang iyang inahan, ang debotong Reyna Irene—nga maalamong nagdumala sa tibuok gingharian—ug nagsugod sa pagdumala nga siya ra. Pagkahuman niyang makagawas sa pagdumala sa iyang inahan, iyang gisugot ang iyang kaugalingon sa sobra-sobra nga kalingawan ug nagsugod sa pagpuyo og dautang kinabuhi. Walay bisan unsang hinungdan, nasuko siya sa iyang legal nga asawa, si Reyna Maria[2078] , ug nabihag sa usa ka kriminal nga pagbati alang sa lain nga babaye nga ginganlan og Theodota; nagsugod siya'g puyo uban kaniya sa tinago ug nagpasiya nga himoon siyang iyang asawa ug reyna, samtang gipriso ang iyang legal nga asawa. Sa tinguha nga pasanginlan si Maria, naghimo siya og bakak nga akusasyon batok kaniya, nga miingon nga gisulayan siya pagpatay pinaagi sa paglasuna kaniya. Gipresentar sa hari kini nga bakak isip kamatuoran ug gisultihan ang tanan bahin niini. Mituo ang mga tawo sa hari, ug misabwag sa katawhan ang mga hungihong bahin sa tuyo sa reyna nga lasunan siya. Ang balita niini nakaabot kang Kabanalan Patriarka Tarasius. Nasubo ang Patriarka, sa pagkahibalo sa pagkanilad sa hari, kay kombinsido kaayo siya sa pagkawalay sala ni Reyna Maria. Busa, misugod siya sa paghunahuna kon giunsa niya pagtabang kang Constantine nga makabalik sa hustong panghuna-huna ug ipadayag kaniya ang iyang pagkasalawayon ug bakak. Niadtong panahona, usa sa mga pinalanggang maharlika sa hari miadto kang Kabanalan nga Patriarka ug nagsugod sa pagsaysay sa balita nga ang reyna nag-andam og hilo para sa hari, gipakaaron-ingnon nga tinuod ang bakak. Sa katapusan sa iyang pagsaysay, iyang gidugang: 'Karon, Labaw nga Balaan nga Amahan, angay nga imo nga panalanginan ang bag-ong kaminyoon sa hari sa iyang labing matinud-anong asawa.'

Kining mga pulong nakapasubo pag-ayo kang Santo Tarasio; nagahilak pa gani siya ug misugod sa pagsulti ingon niini: 'Kung tinuod gayud nga gihunahuna sa Tsar ang imong giingon, kung tinuod gayud nga gusto niyang biyaan si Maria, nga minyo kaniya sumala sa balaod sa Dios ug nahimong usa ka unod uban kaniya, nan wala ko kabalo unsaon niya pag-antos sa kaulaw ug pagpanamastamas gikan sa tanang tawo? Nalibog usab ko kung paunsa siya, pagkahuman niini, mahimong ehemplo sa pagkamahigpit sa iyang mga nasasakupan; paunsa niya mapangumbinsi ang tanan sa pagpraktis sa pagpugong sa kaugalingon? Makahimo ba gyud siya sa paghukom ug pagsilot sa mga sala sa pakighilawas, samtang siya mismo nalumos sa ingon ana ka walay-balaod nga kahilayan? Atong hunahunaon nga tinuod ang tanan nimong gisulti, apan sigurado nga kinahanglan nato nga tagdon ang tingog sa Ginoo: *' ' 'Ang bisan kinsa nga makigbulag sa iyang asawa, gawas lang kon tungod sa pakighilawas, nagapahimo kaniya nga makapanapaw'* (Mateo 5:32). Ug tinuod ba gayud nga ang reyna nag-andam og makamatay nga hilo para sa hari? Kay kung mao pa kana, posible kaha nga siya adunay lain nga bana,

[2077] Protospatharios – ang kumander sa mga bantay-royal, o mga eskudero, nga gitawag og spatharii (gikan sa spathi – armas, espada).
[2078] Kini nga matinud-anon nga reyna mao ang apo ni San Filaret nga Maloloy-on, Disyembre 1.

nga mas maisug ug mas gwapo kaysa sa atong labaw nga hari, nga nailhan tungod sa iyang kaanindot ug nag-usbong nga pagkabatan-on? Dili, klaro kaayo nga makita nako nga ang tanan niining mga bakak gitumong lamang sa pagdaot sa usa ka putli nga kaminyoon, sa paghugaw sa usa ka putli nga higdaanan, ug sa pagtugot nga modaog ang pakighilawas. Mao kana ang akong tubag, ug dili lang ako personal, kondili usab sa tanan sama nako, mga pastor ug mga amahan. Sultihi ang mga nagpadala kanimo nga dili kami motuo sa imong gisulti; mas andam kami nga mag-antos og kamatayon ug grabeng pag-antos kaysa sa paghatag sa among panalangin sa ingon ana ka dili matarong nga buhat. Ipahibalo sa hari nga dili kami mouyon sa iyang dili matarong nga tuyo.'

Pagkadungog niini, mibiya ang maharlika sa Patriarka nga bug-at ang kasingkasing ug gisumbong sa hari ang tanan niyang nadungog gikan kang bulahan Tarasius. Ang hari dayon gisakpan sa pagduha-duha, ug natingala siya sa pagkamapailubon ug walay kahadlok nga kadasig sa Patriarka; Nisugod pa gani siya og kahadlok nga basin mapugngan siya ni Santo Tarasio sa pagtuman sa iyang tinguha. Busa, nagpasiya siya nga tawgon ang balaan nga tawo sa iyang atubangan ug dawaton siya uban sa dungog, nga naglaum nga ang iyang mga pulong makapahumok sa kasingkasing sa patriyarka ug makapahimo kaniya nga mosugot sa iyang kiliran.

Miadto si San Tarasio nga Patriarka sa emperador kauban ang bililhon nga tigulang nga si Juan, nga nagsilbi nga representante sa mga Patriarka sa Antioquia ug Jerusalem sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Sa dihang nakalingkod na si Constantine ug ang iyang mga kauban, sumala sa nakaugalian, gisultihan sa emperador ang patriarka sa mosunod nga mga pulong: 'Gipaabot na kanimo, labing halangdong Amahan, pinaagi sa usa ka sugo, ang nahitabo kanamo. Gihalangdong ug girespeto tika sama sa usa ka amahan, busa wala koy gustong itago gikan kanimo. Apan gibati nako nga kinahanglan nga ipahibalo kanimo mismo ang pagdumot ug ang mga intriga nga ginahimo sa akong asawa batok kanako. Dili siya gihatag kanako sa Diyos; kay unta siya ang akong katabang, apan napamatud-an nga dili siya usa ka katabang kanako, kondili ang akong pinakagrabe nga kaaway. Ang balaod mismo nagmando kanako nga biyaan siya, ug walay makababag sa akong tinguha. Kay klaro kaayo sa tanan ang iyang sala ug dautang tuyo. Busa, sumala sa hukom sa korte, kinahanglan siya mamatay o ipaputol ang buhok aron mahimong madre. Tungod kay gusto ko siyang pasayloon, andam ko nga ipaputol lang ang iyang buhok aron siya mosulod sa kumbento: pasagdi siya nga magminos ug maghinulsol sa iyang sala hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon. Pagkahuman sa tanan, gitinguha niyang lasunan dili lang bisan kinsa nga ordinaryong tawo, ni usa ka estranghero, kondili ang iyang kaugalingong bana, ang Tsar, nga usa ka makahadlok nga kaaway sa iyang mga kontra. Kung malampuson unta ang iyang dautang plano, ang tibuok gingharian untang nahulog sa dakong kagubot, ug ang mga hungihong sa iyang dautang binuhatan untang mikaylap sa halayo ug lapad.'

Sa diha nga gisulti niya kining katapusang mga pulong, ang hari mitimaan sa iyang mga sulugoon. Gidala dayon nila ang usa ka baso nga sudlanan nga adunay mapangit nga likido. Gipakita kini sa hari kang Kabanalan ang Patriarka, nga nag-ingon nga kini mao ang makamatay nga hilo nga tinago nga gigamit sa reyna aron kuhaon ang iyang kinabuhi.

Gidugang niya: 'Nanginahanglan pa ba kita og dugang pruweba sa sala sa reyna, samtang gihuptan nato sa atong mga kamot kini nga instrumento sa iyang dautang tuyo? Dili ba klaro unsay angay kaniya? Ngano man, busa, nga atong palamboon pa ang iyang paglitis? Dili, Amahan, tambagi siya dayon sa pagpanapaw, kon gusto nimo siyang makita nga buhi. Dili na nako siya mapuy-an isip bana; dili nako siya matan-aw; dili nako madala ang iyang presensya, kay sa akong mga mata kanunay nakong makita kini nga makamatay nga tambal nga iyang giandam para kanako.'

Sa dihang nakita niya nga ang hari gipuno sa dautang kahilambigit, ug nasabtan niya nga dili matarong niyang giakusahan ang inosente ug mahinahon nga reyna aron matuman ang iyang kaugalingong tinguha, ang Iyang Kasantosohan nga si Tarasius, nga walay kahadlok, miingon kaniya:

'O Hari, ayaw pagpakig-away batok sa balaod nga gitukod mismo sa Dios; ayaw pagbarog uban sa tinago nga paglimbong batok sa kamatuoran, nga nagtago sa luyo sa usa ka malimbungon nga bakak ug naglapas ug nagaguba sa mga sugo sa Dios. Angay sa usa ka hari nga buhaton ang tanang butang sa hayag, gawasnon, ug uban sa limpyo nga konsensya; dili siya angay mohimo og bisan unsa sa tinago o malimbungon batok sa Dios, nga mao ang naghatag kaniya sa korona sa paghari, nga busa nakalapas sa mga balaang sugo. Klaro sa tanan nga hingpit nga inosente ang reyna sa pasangil nga gipataw batok kaniya, nga mao ang pagplano sa pagpatay sa hari. Kay kinsa bay makatupong kanimo sa katahum? Kinsa bay iyang mahigugma pa kaysa kanimo, aron magtago siya sa dautang hunahuna nga pagsamditan ka og hilo? Kinsa may adunay mas dako nga awtoridad ug mas halangdong

dungog kaysa kanimo? Kinsa, sa pagkamakabos ug kadato, ang molabaw kanimo—ikaw nga gipasidunggan sa gahum ug dungog sa pagka-ari ug adunay dagkong bahandi—kinsa kaha ang mahimong mas pilion sa reyna kaysa kanimo? Dako kaayo ang imong gahum; milabaw ka sa tanan sa pagka-ilustrado, kay ang imong amahan, apohan, ug apohan sa imong amahan tanan naglingkod sa trono sa hari; ilado ka sa tibuok kalibutan, ug ang imong mga bahandi dili na mabilang. Kinsa kaha ang mas angay sa inyong reyna kaysa kaninyo? Dili, O Hari, ang inyong gisulti dili tinuod; bakak kini, gihimo aron pahuyangon ang inyong gahum nga hari ug aron himuon kamo nga kataw-anan sa taliwala sa mga nasud, aron kamo mahimong panultihon sa mga katawhan. Dili namo lagson ang imong balaodnong kaminyoon, kay nahadlok kami sa paghukom sa Dios, ug dili namo matuohan ang mga hungihong nga gigamit aron siraan ang dungog sa imong consort. Dili, dili namo kini buhaton, bisan pa man kon kinahanglan pa namo mag-antos og pag-antos ug kasakit. Nasayud kami nga nagpuyo sa imong kasingkasing ang makasasala nga tinguha alang sa usa ka babaye ug gusto pa gani nimo nga makigminyo kaniya sa dili matarong nga paagi. Unsaon namo pagrespeto kanimo, O Tsar, samtang nakita namo nga klaro ka nga naglapas sa mga sugo sa Dios? Unsaon man nimo, busa, pagsulod sa balaan nga dapit paingon sa Langitnong Trono aron makig-ambit, uban kanamo, sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo? Nagpamatuod kami sa atubangan sa Dios mismo nga dili ka namo madawat sa balaan nga dapit alang sa Langitnong Komunyon, bisan pa ikaw ang Tsar. Kay gisulti gani sa karaang mga pari: 'Ayaw tugoti nga ang akong halaran tapakan sa mga tiil.'

Pagkahuman niini, nanghilom ang Labawng Balaang Patriarka. Sunod kaniya, ang gihisgutan nga Tigulang Juan gisaway pag-ayo ang hari. Apan wala gani maminaw kanila ang hari, ug nasuko kaayo siya ug napuno sa kasuko. Ang tanang mga dignitaryo ug mga magmamando nga naglibot sa hari nasuko usab. Usa kanila, nga usa ka patrician sa pagkatawo, nanghambog pa gani nga iyang tuslok sa iyang kaugalingong kamot ang espada sa tiyan sa tigulang nga si Juan tungod kay misulti kini batok sa kabubut-on sa hari. Napuno sa kasuko, gisugo sa hari nga pareho silang ipahawa sa palasyo sa hari uban sa kaulaw – ang Labawng Balaan nga Patriarka Tarasius ug ang dungog nga Kura John. Ug kining duha ka lalaki mibulag kaniya, gipahawa tungod sa kamatuoran, nga nagsunod sa ehemplo ni San Juan nga Maninubad, nga kaniadto misaway sa dili matarong nga kaminyoon ni Herodes[2079] . Sa ilang paglarga, ilang gipangurog ang abog sa ilang mga tiil ug miingon: 'Wala kami'y responsibilidad sa inyong pagsalikway sa balaod.'

Ang hari, sa iyang bahin, gipahawa ang iyang lehitimong reyna gikan sa iyang mga kuwarto paingon sa usa ka kumbento, diin pugsanong gipamutol ang iyang buhok, samtang siya mismo nagselebrar sa iyang kaminyoon sa iyang konkubina nga si Theodota, nga usa ka layo nga paryente niya sa kiliran sa iyang amahan. Kini nga dili balaodnong kasal gihimo nga wala'y kahibalo ang patriyarka sa kamot sa tagdumala sa simbahan, ang presbiteryo nga si Jose, nga pagkahuman gipahawa sa Simbahan tungod sa iyang mapangahas nga buhat. Gibuhat sa Iyang Kasantidad ang Patriarka ang tanan niyang makaya aron pawalang-bisa kining pakighilawas nga kaminyoon, apan wala niya kini makaya, kay ang Tsar nampasigarbo nga buhion niya pag-usab ang erehya sa mga iconoclast kon kini nga kaminyoon pagadilihon. Busa, gitugotan ni Santo Tarasio ang Tsar nga ipadayon ang iyang paglapas sa balaod, aron dili pa mas dakong dautan ang mahitabo sa Simbahan ni Cristo. Kay kanunay hinumduman sa balaan nga Patriarka nga ang amahan, lolo, ug apohan sa Tsar mga ikonoklastikong erehe nga nagpamatay sa daghang mga Kristohanon tungod sa pagdayeg sa mga balaang larawan. Ang hari, nasuko sa patriyarka, gipanglutos siya sa tanang paagi, apan ang balaan nga patriyarka mapasensyohong nag-antos sa tanan, nagpasalamat sa Dios ug naglihok subay sa iyang hataas nga katungdanan isip arkipastol. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, miabot ang silot sa Dios sa hari. Ang iyang inahan, ang debotong Reyna Irene, dugay nang nakahibalo sa iyang dautan ug walay balaod nga kinabuhi; nakita niya nga ang iyang anak nagatamay sa balaod sa Dios ug andam na nga buhion pag-usab ang iconoclasm. Mas gihigugma niya ang Dios ug ang Iyang kamatuoran kaysa sa iyang kaugalingong anak; pagkahuman sa pakigkonsulta sa mga pangunang dignitaryo, mitindog siya batok sa iyang anak, gidakop siya ug gipriso sa palasyo diin siya natawo, nga nailhan nga Palasyo sa Porphyrius. Gisugo niya nga patul-on siya, sama sa pagpatul niya sa tulo ka igsuon sa iyang amahan—Nikita, Anfim ug Eudoxius—lima ka tuig ang milabay. Busa, pagdawat niya sa hustong silot alang sa iyang mga binuhatan, namatay ang tsar tungod sa sakit. Ug mibalik si Irina sa paghawid sa maharlikang sceptre ug gitul-id ang tanan nga nahugno atol sa paghari sa iyang anak.

[2079] Kini, siyempre, nagtumong kang Herodes Agripa, anak ni Herodes nga Dako, magmamando sa Galilea ug sa rehiyon sa sidlakan sa Jordan, nga nakigminyo kang Herodias, asawa sa iyang igsoon nga si Felipe, samtang buhi pa kini.

Sukad niadto, ang balaan nga tawo sa Dios, si Tarasio, nagpuyo sa kalinaw ug kahilom, masigasig nga nag-atiman sa iyang espirituhanong panon ug nagdumala sa Simbahan, nga nahaw-as sa mga erehe. Sukad pa sa adlaw sa iyang pagkonsagrasyon, siya mismo ang nagsaulog sa Banal nga Misa matag-adlaw ug wala gayud biyai kining batasan, gawas lang kon masakit siya. Sa dihang tigulang na ang santo, siya nagkasakit. Bisan pa sa iyang pagbati nga nagkadool na ang iyang kamatayon, Wala biyai sa Iyang Kasantosohan nga si Patriarka Tarasius ang iyang batasan hangtod nga nahuyang na kaayo siya nga dili na makabangon gikan sa iyang higdaanan. Sa ingon ana lang siya mihunong sa pagsaulog sa Banal nga Misa sa iyang kaugalingon.

Sa panahon sa iyang kamatayon, nakigbatok si Santo Tarasio batok sa mga hugaw nga espiritu ug napildi niya kini. Sa dihang gisusi nila ang iyang kinabuhi sukad pagkabatan-on ug naningkamot nga bakakon nga ipasangil kaniya ang daghang dautang buhat, mitubag siya kanila: 'Dili ako manalaw sa inyong gisulti; bakakon ninyong gipasipala ako; wala kamo'y gahum kanako.'

Niadtong panahona, si Ignatius, Obispo sa Nicaea—nga diakon pa siya niadto—nagrekord sa iyang kinabuhi. Nagyuko sa nag-antos nga lalaki, nadungog ni Ignatius kining mga pulong gikan sa santo. Sa dihang dili na makasulti si Santo Tarasius, iyang gipalayas ang mga demonyo gamit ang iyang kamot ug napildi sila. Sa pagkahuman sa adlaw, sumala sa batasan, gikanta ang mga Salmo ni David ug nagsugod sila sa pagkanta niining salmo: *'Iyuko ang imong dalunggan, Ginoo, ug paminawa ako'* (Salmo 85:1), malinawon nga gisumiter ni San Tarasio ang iyang balaang kalag sa Ginoo, nga ang iyang nawong nagdan-ag sa kahayag. Kining balaan nga hierarkiya nagpastol sa Simbahan sa Dios sulod sa 22 ka tuig ug namatay sa panahon sa paghari ni Emperador Nikephoros[2080] , nga misaka sa trono pagkahuman ni Irene. Ang emperador, ang tibuok katawhan, ang mga maharlika, ang mga klero ug ang mga layko—ug labi na gayud ang mga kabus ug walay gilauman, ang mga ulila ug mga balo—nagminuslog pag-ayo kaniya. Kay siya maloloy-on sa tanan, gitrato ang matag-usa sama sa usa ka maayong magbalantay, usa ka mahigugmaong amahan ug usa ka eksperyensyadong magtutudlo, nga motabang sa tanan sa ilang mga kalisdanan ug kapintasan.

Ang balaan nga mga labi ni San Tarasio gilubong sa monasteryo sa Bosphorus nga siya mismo ang nagtukod, ug daghan ang napaayo sa iyang lubnganan.

Mao kini ang nahitabo, pananglitan, sa usa ka babaye nga dugay na kaayong nag-antos sa pagdugo. Tungod kay gidili ang mga babaye sa pagsulod sa maong monasteryo, misulod siya sa monasteryo nga nagsul-ob og bisti sa lalaki. Sa pagtuo, iyang gihikap ang lubnganan sa labing balaan nga si Tarasius, kuhaan og lana gikan sa lampara nga nagbitay sa atubangan sa lubnganan – ug dayon siya naayo sa iyang sakit. Gibuhat usab sa ubang mga babaye ang sama – ug naayo silang tanan sa ilang mga sakit. Usa ka lalaki, nga makakita lang gamit ang usa ka mata, naayo sa lubnganan sa santo sa dihang gipahiran niya og lana gikan sa lampara ang iyang buta nga mata. Usa ka lalaki nga adunay uga nga kamot, sa pag-abot uban sa pagtuo, gipahiran ang iyang kamot og lana ug naayo. Daghang uban pang mga masakiton ang napaayo pinaagi sa pag-ampo ni San Tarasio; ang mga gihuptan sa demonyo napapaayo usab sa ilang mga pag-antos.

Kini nga dakong tigpanalipod sa Ortodoksiya nakig-away batok sa mga ikonoklastikong heretiko dili lamang sa iyang kinabuhi, kondili bisan pagkahuman sa iyang kamatayon. Sa ilawom ni Leo nga Armenyo[2081] , Hari sa Gresya, nabawi pag-usab ang kusog sa ikonoklastikong heresiya, tungod kay ang hari mismo ang nagpasiugda niini. Nagpakita si Santo Tarasio kang Leo sa usa ka damgo ug, uban sa dakong kasuko, gisugo ang usa ka mandirigma nga ginganlan og Michael nga patyon kini nga heretikong hari gamit ang iyang espada. Gipatay ug gituslob ni Michael ang hari. Nagmata si Leo gikan sa damgo nga puno sa kahadlok ug pag-uyog, ug nasamok kaayo siya. Sa pagtuo nga adunay usa ka Michael sa monasteryo ni San Tarasio nga nagplano batok sa iyang kinabuhi, nagpadala siya og mga tawo didto aron susihon kini nga si Michael. Wala niya masayri nga kining Michael anaa na diay uban kaniya – usa siya ka kumander sa militar nga ginganlan og Valvos, o Travlios[2082] , nga sa ulahi gipatay ang hari gamit ang iyang espada sa mismong adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo. Busa namatay

---

[2080] Ang Emperador Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod sa 811.

[2081] Si Emperador Leo V nga Armenyo naglingkod sa trono sa Byzantine gikan sa 803 hangtod 820.

[2082] Ngalan: Valbos (Balba) – Griyego, ug Traulius – Latin. Sa Ruso, pareho kini nagpasabot og 'tali sa dila'. Kining si Michael sa ulahi nahimong emperador ug naghari gikan sa 820 hangtod 829.

kining dautang hari, nga napildi sa mga pag-ampo ni San Tarasio, nga nagbarug alang sa pagtuo sa Labing Balaan nga Trinidad. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Pagkahuman nimong gipatin-aw ang mga dogma sa Simbahang Orthodox, ug pagtudlo sa tanan sa pagpasidungog ug pagsimba sa balaan ug ginagalang nga ikon ni Kristo, O bulahan, imong gisupak ang walay-Dios nga sugo sa mga iconoclasta. Tungod niini, nagatuaw kami kanimo: O Amahan, lipay ka, maalamon nga Tarasio.

11 Marso

26 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Porphyrius, Obispo sa Gaza

Gisaulog niadtong 26 Pebrero

Ang Gaza usa ka siyudad sa Palestina[2083] , nahimutang duol sa yuta sa Ehipto, nga sa sinugdan iya sa mga anak sa Israel, sa tribo ni Juda, ug sa ulahi nakuha sa mga Filisteo[2084] – mao kana nga siyudad diin kaniadto gipataas ni Samson ang saradong ganghaan sa iyang abaga (Mga Hukom 16:3). Ang siyudad punô sa dautang pag-idolo. Pagkahuman sa Inkarnasyon ni Kristo nga atong Dios, kini bahín gipailawom sa balaan nga pagtuo nga gipangwali sa mga balaan nga Apostoles ug sa mga obispo nga misunod kanila; apan ang kadaghanan sa mga pumoluyo nagpadayon sa dugay nga paglibot-libot sa kangitngit sa idolatriya, nagasimba sa usa ka idolo nga gitawag: 'Marnas'[2085] , ingon man kang Venus[2086] ug uban pang mga daotan nga Hellenic nga dios. Labaw pa, ang dugo sa mga Kristohanon gibubo didto sa daghang higayon, labi na sa paghari sa walay dios nga Emperador Julian the Apostate[2087] : kay niadtong panahona ang mga dili motuo walay kalooy nga gipatay ang tanang pari, monghe ug mga birhen nga gihalad sa Dios. Nagpadayon ang ingon nga kadautan sa siyudad sa Gaza sulod sa taas nga panahon, ug walay bisan kinsa ang nakapawala niini sa idolatriya ug hingpit nga nakapahayag niini sa balaang pagtuo hangtod napili si San Porfirio nga Obispo sa Gaza, nga atong hisgutan. Gipahimakas niya pag-ayo ang Gaza, gipukan ang tanang diyos-diyosan, nagtukod og simbahan sa sentro sa siyudad, ug pinaagi sa dakong paningkamot, nadani niya ang tibuok siyudad ngadto sa Dios, sama sa ipakita sa mosunod nga salaysay. Ang santo anak siya sa mga ginikanan nga dato, lumad sa Tesalonica[2088] . Pagbiya niya sa balay sa iyang amahan, sa iyang

---

[2083] Ang siyudad sa Gaza nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo ug kaniadto nagsilbi nga habagatang utlanan sa mga Kanaanita. Sa kasikatan sa gahum sa Roma, ang Gaza usa ka dakong sentro sa kalakalan sa Palestina. Pagkahuman, kini nga kaniadto mauswagon nga siyudad nawala ang tanang kahulugan niini, ug karon buhangin nga mga bungtod ug makaluluoy nga mga ruinas na lang ang nagpamatuod nga kaniadto adunay usa ka dakong siyudad dinhi.

[2084] Ang mga Filisteo usa ka katawhan nga gikan sa Ehipto ug mipuyo sa utlanan sa Ehipto sa Asya, sa baybayon sa Dagat Mediteranyo. Ang yuta nga ilang gipuy-an nahimutang sa habagatan-kasadpan sa Palestina, tukma sa tunga sa Ehipto ug sa yuta sa Canaan, nga nakuha sa mga Hudiyo. Ang mga Filistihon kanunay nga nakig-away batok sa mga Hudiyo ug sa daghang higayon ilang gipailalom ang mga Hudiyo, gipugos sila sa pagbayad og buhis ug gisakop ang ilang mga siyudad. Sa laing bahin, kanunay usab nga nakadaog ang mga Hudiyo batok sa mga Filistihon.

[2085] Ang pagsimba sa diyos-diyosan nga si Marnas talagsaon sa Gaza. Gitan-aw siya sa mga lumolupyo sa maong siyudad nga usa ka dakong mananambal sa tanang matang sa sakit ug, labaw pa, ingon nga diyos ug ginoo sa ulan; sa panahon sa kalamidad, gihimo ang mga seryosong relihiyosong prusisyon aron mapasagdan siya.

[2086] Venus – ang Greko-Romanong diyosa sa gugma, katahum, senswalidad ug hugaw nga mga tinguha.

[2087] Naghari siya gikan sa 361 hangtod 363.

[2088] Ang Tesalonica (nga nailhan usab nga Solun) usa ka dakong kahinungdanon nga karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa Gulpo sa Tesalonica o Gulpo sa Ferme sa Dagat Aegean (Kapuloan). Sa pagkakaron, kining siyudad, nga nailhan nga

mga igsoon, ug sa iyang bahandi, siya, sa edad nga baynte singko, una siyang miadto sa Ehipto, unya sa Skete[2089] , diin siya nagsul-ob sa monastikong habol uban sa tinguha nga magpuyo sa usa ka asetikong kinabuhi. Pagkahuman sa lima ka tuig uban sa mga balaang amahan sa Scete, miadto siya sa Jerusalem ug, pagkahuman sa pagdayeg sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi ug sa Balaang Sepulkro ug pagbisita sa tanang balaang dapit, mibulag siya ngadto sa mga dapit sa Jordan[2090] . Didto, pagkahuman niyang nagpuyo sa usa ka piho nga langob, si Santo Porfirio nagpuyo ug nagpaningkamot sa pagpuasa ug walay hunong nga pag-ampo. Paglabay sa lima ka tuig, siya nagkasakit ug nangayo sa usa sa iyang kaila nga dad-on siya sa Jerusalem, kay tungod sa iyang sakit dili na siya makalakaw kung walay tabang. Apan, sa Jerusalem, bisan pa sa iyang sakit, mibisita siya sa mga balaang dapit matag adlaw, nagasimba sa Ginoo; ug sa dihang dili na siya makalakaw tungod sa iyang sakit, nagapang-uyog siya sa iyang mga tuhod – apan wala gyud usa ka adlaw nga milabay nga wala siya mibisita sa Balaang Simbahan sa Pagkabanhaw ug sa Balaang Krus. Sa dihang nakita siya nga nagpaningkamot adlaw-adlaw bisan pa sa iyang sakit, usa ka batan-ong monghe nga ginganlan og Mark (nga sa ulahi misulat sa iyang hagiograpiya) misugod sa pag-alagad kaniya alang sa Ginoo. Kining si Mark gipadala ni Santo Porphyrius paingon sa Tesalonica uban sa usa ka sulat, aron iyang bahinon ang kabtangan nga gibilin sa iyang mga ginikanan sa iyang mga manghud nga lalaki, ug dad-on ang bahin nga para kang Porphyrius kaniya, aron iyang ipang-apod-apod kini sa mga kabus. Mibiyahe si Mark, gibahin ang tanan sumala sa gikinahanglan, ug gibaligya ang bahin ni Porphyrius sa tulo ka libo ka zlatnits; dugang pa, nakadawat si Porphyrius og dugang nga bahin sa bulawan sa iyang mga ginikanan – usa ka libo ug upat ka gatus ka zlatnits – ingon man sinina ug pilak. Gidala ni Mark ang tanan niini kang Santo Porphyrius sa Jerusalem, diin iyang nakit-an nga siya anaa sa hingpit nga panglawas. Si Porphyrius, pagdawat niya sa gidalit kaniya ni Mark, giluwat dayon kini sa mga kabus ug sa mga nagkagamay og kapanguhaan nga monasteryo, ug nahimong mendikante usab siya. Dayon gisaysay sa santo kung giunsa siya pag-ayo sa iyang sakit.

'Samtang nag-apil ko sa pagbantay sa tibuok gabii atol sa Semana Santa sa dakong simbahan,' iyang gisaysay, 'gikupot ko sa usa ka grabe nga sakit. Wala nay kusog nga makasukol pa niini, miadto ko ug naghigda sa Balaang Golgota, ug tungod sa akong grabeng sakit, mura ko'g naa sa kahimtang sa ekstasi. Ug nakita nako ang atong Manluluwas, nga gipako sa Krus, ug ang usa sa mga tulisan uban Niya, nga nagbitay sa lain nga krus, ug misinggit ko, nga nagaingon: 'Hinumdumi ako, Ginoo, sa diha nga moabot Ka sa Imong Gingharian.' Apan ang Manluluwas miingon sa tulisan: 'Lugsong gikan sa krus ug tambali siya sa iyang pisikal nga sakit, sama sa pag-ayo Nako kanimo sa imong espirituhanong sakit.' Ang tulisan, pagkahuman nga nilugsong gikan sa iyang krus paingon kanako, giyakap ko ug gihalokan, ug gitindog ko gikan sa yuta, nga nag-ingon: 'Ani-a sa Manluluwas.' Pagduol nako sa Ginoo, nakita nako nga Nibanaog Siya gikan sa Krus, ug miingon Siya kanako: 'Kuhaa kini nga kahoy ug itago kini.' Ako, nga nadawat ang Krus ni Cristo, misugod sa pagbitbit niini, ug sa diha-diha dayon mibalik ang akong pagkahibalo ug nakit-an nako nga hingpit na akong kahimsog, mura'g wala gyud ko masakit.'

Paglabay sa mubo nga panahon, ang bulahan nga si Porphyrius gi-ordinar nga presbiter sa Patriarka sa Herusalem, ug ang Bililhon nga Kahoy sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi, nga gibutang sa usa ka espesyal nga gisiraduhan nga bulawanong reliquaryo, gisalig sa iyang pag-atiman, samtang ang lain nga bahin niini gidala sa Constantinople sa balaan nga Emperatris Helena. Sa ingon niini natuman ang panan-aw ni Porphyrius, diin iyang nakita ang Ginoo nga nagasalig kaniya sa pag-atiman sa Iyang Krus.

Tulo ka tuig na ang nilabay sukad nga gi-ordinar si Banal Porphyrius isip presbiter. Niadtong panahona, namatay sa siyudad sa Gaza ang usa ka obispo nga ginganlan og Aeneas. Ang matinud-anong mga lumolupyo sa Gaza, kauban ang mga klero, mibyahe paingon sa Caesarea sa Palestina[2091] aron makita ang metropolitano nga

---

Thessaloniki, pagkahuman sa Constantinople, mao ang nangunang komersyal nga sentro sa European Turkey, nga adunay dagkong populasyon.

[2089] Kini, siyempre, dili nagtumong sa pamilyar nga klase sa mga monastikong panimalay—mao ang tagsa-tagsa ka selula sa mga nag-inusarang eremita—kundi sa usa ka rehiyon sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto, usa ka adlaw nga biyahe (25–30 ka verste) gikan sa Bukid Nitrian. Kini usa ka walay tubig, batuhan nga disyerto, paborito nga puluy-anan sa mga Ehipsiyong eremita, nga nahimong bantog tungod sa mga asetikong buhat sa mga monghe nga nangita og dalangpanan didto. Gikan niining rehiyon ang ngalan sa mga monastikong hermitahan sa disyerto nga gitawag og 'skete'; kini mao ang mga lugar diin ang labing debotong monghe nagpuyo aron sa pagpangita sa labing istriktong pag-inusara ug walay hunong nga kahilom.

[2090] Syempre, anaa usab ang Disyerto sa Jordan, nga nahimutang sa baybayon sa Suba sa Jordan, diin nagpuyo ang mga asketiko ug diin daghan ang mga monastikong panimalay.

sakop sa hurisdiksyon sa Gaza, ang bulahan nga si Juan, ug nangayo kaniya nga hatagan sila og usa ka obispo nga makasukol sa mga mananamba sa diyus-diyosan—nga daghan kaayo sa Gaza—sa pulong ug buhat. Ang Metropolita Juan, pagkahuman niyang gisugo ang tanan sa pagpuasa, nag-ampo sa Dios nga ipakita kaniya ang usa ka tawo nga takus ug abtik sa pagbuhat niini nga buluhaton; ug gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon nga kini mao ang Banal nga Porfirio, usa ka presbiteryo sa Herusalem ug magbalantay sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi. Dali dayon, misulat ang Metropolitan ug sulat ngadto kang Iyang Kasantosohan ang Patriarka sa Herusalem, diin iyang gihangyo nga ipadala si Amahan Porphyrius kaniya, apan wala niya giingon ang hinungdan sa maong hangyo. Ang Patriarka, pagtawag kang Porphyrius ug pagpakita kaniya sa sulat sa Metropolitan, gisugo siya nga moadto sa Caesarea. Sa sinugdan, nagduha-duha pa si Banal Porphyrius, apan unya miingon siya:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Unya, pagkahuman niyang biyaan ang presensya sa Patriarka, miingon siya sa iyang disipulo:

'Igsoon Mark, adto ta ug simbahon ang mga balaang dapit ug ang Kahoy sa Bililhon nga Nagahatag-kinabuhi nga Krus: kay dili na nato kini makita pag-usab sulod sa dugay nga panahon.'

Miingon ang disipulo:

'Ngano man inyong giingon ana, Amahan? Sa akong tan-aw, magpabilin ka sa Caesarea nga dili molapas sa usa ka semana.'

Mitubag ang santo:

'Gabii, nakita nako ang Manluluwas, nga miingon kanako: "Ihatag kanako ang bahandi (ang Krus) nga gisalig nako kanimo; kay gusto ko ikaw ipikasal sa usa ka nobya, bisan pa man siya pobre ug gisalikway sa mga tawo, apan maayo ang iyang kinaiya; ug ikaw, pagkuha kaniya, pagpanamkon kaniya, aron malimtan niya ang iyang kaniadto nga kakabus; kay bisan pa man siya kabus, dili siya estranghero kanako, kondili akong tinuod nga igsoon nga babaye. Busa, pag-amping nga sa pagkuha kaniya ug pagtukod og panimalay, dili ka makakuha og bisan unsa pinaagi sa bakak o pagpangawat, o sa dili matarong nga paagi; kay pinaagi niini, imong pasuko ako ug masakitan siya. Magbaton ka og paglaum ug ayaw kawala'g kadasig, ug ang tanan nga butang ipadala kanimo gikan sa dapit nga dili nimo damha.' Mao kini ang gipadayag sa Ginoo kanako sa usa ka panan-awon sa gabii, ug nahadlok ako nga basin ipahimutang kanako ang karga sa sala sa uban, samtang daghan pa kaayo ang akoa.

Pagkahuman niya og sulti niini sa iyang disipulo, miadto si San Porfirio ug nagpasidungog sa tanang balaang dapit, ingon man sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Bililhon nga Krus; ug pagkahuman niya kini gibutang sa usa ka reliquaryo, gidala niya ang yawi ngadto sa Labing Balaang Patriarka. Pagdawat niya sa panalangin sa patriyarka, mibiyahe siya paingon sa Caesarea sa Palestina uban sa iyang disipulo nga si Marcos ug sa laing batan-on nga si Baruch, nga iyang nakit-an kaniadto sa higdaanan sa masakiton, nga natabonan sa mga ulser, ug nga iyang gihayag pinaagi sa iyang pag-ampo. Sa pag-abot ni Banal Porphyrius sa Caesarea, gidawat siya didto uban sa dakong kalipay. Dayon gisugdan siya sa pag-awhag ni His Eminence Metropolitan John nga dawaton ang konsagrasyon isip Obispo sa Gaza. Ang Reverendo naghilak sa kasakit ug dili mapahupay, miingon nga dili siya angay sa ingon nga ranggo; apan dayon iyang gisumite ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Dios ug gipadala siya sa Gaza kauban ang mga klero ug ang mga tawo sa Gaza. Apan ang mga walay Diyos nga lumolupyo sa usa ka baryo duol sa Gaza, sa pagdahom sa iyang pag-abot, gipunoan og mga tunok ang tibuok agianan nga pagasudlan sa Kristohanong obispo nga si San Porphyrius, nanghukay og mga kanal sa kilid niini, nagtigom og daghang bahô nga abuno, ug nagpahimo og dakong bahô nga aso, aron dili kini malakwan: Gibuhat nila kini tungod sa kasina sa mga Kristohanon ug sa demonyong pagdumot batok kang Santo Porfirio. Busa, ang santo ug ang iyang mga kauban nakasinati og daghang kalisdanan sa dalan, nag-antos sa mga kanal, sa mga tunok ug sa aso, ug nagpaningkamot tibuok adlaw; sa katapusan, sa gabii, nakaabot sila sa siyudad. Sa siyudad, bisan pa, usa ra ka Kristohanong simbahan, ug gamay pa gayud kini, kay dili man daghan ang mga Kristohanon didto. Sa pikas bahin, daghan kaayong paganong templo sa siyudad, ug mga diyos-diyosan nagtindog bisan sa mga kadalanan; sa tunga-tunga sa siyudad nagtindog ang templo ni Marnas, ang ilang labing karaan nga diyos—usa ka

[2091] Caesarea, nailhan nga Caesarea sa Palestina aron maila kini gikan sa Caesarea sa Cappadocia (sa Asia Minor), – usa ka dakong siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo, gitukod sa Hudiyong Haring Herodes sa dapit sa karaang siyudad sa Stroton ug sa dugay nga panahon mao ang politikal nga kapital sa Palestina, diin nagpuyo ang mga gobernador sa Palestina. Ang maong siyudad gipaguba balik-balik, ug karon mga ruina na lang ang nabilin nga natabonan sa mga tanom-tanom.

dako ug maanindot nga estruktura, nga gitukod sa karaang panahon, nga nagpalamuti sa tibuok siyudad sa iyang kadako, kataas, ug maanindot nga arkitektura. Ug ang Kagalang-galang Porphyrius, pagkahuman nga mipahimutang sa iyang lingkoranan, misugod sa pag-atiman sa gamay nga kawan ni Kristo nga naa didto.

Sa tuig nga miabot si Santo Porfirio sa Kristo sa Gaza, nahitabo ang uga ug dakong gutom. Ug ang tanang dili debotong lungsoranon miingon nga, tungod sa pag-abot ni Porfirio sa siyudad, ang mga dios, nga nasuko, gisirad-an ang langit; samtang ang mga pari nagpakaylap sa hungihong sa katawhan nga ang diyos nga si Marnas nagpahayag kanila nga si Porphyrius mao ang hinungdan sa tanang kadaut. Busa, ang tanang mga idolatra, nga nagtigom sa templo ni Marnas, naghalad og daghang sakripisyo, nag-ampo ug nagtuaw kang Marnas nga magpadala og ulan, kay ilang giingon nga siya mao ang diyos sa ulan. Busa nag-ampo sila sulod sa pito ka adlaw, nag-awit sa ilang mga balaang himno ug migawas sa gawas sa pader sa siyudad sa matinud-anong mga prosisyon; apan wala gihapon mag-ulan. Unya ang tanang Kristohanon mitigom uban sa ilang mga asawa ug mga anak, nga ang ihap niini miabot sa duha ka gatus ug kawalo: kay mao kana ang kinatibuk-ang ihap sa mga magtutuo kang Kristo sa Gaza niadtong panahona. Ug ilang gihangyo si Santo Porfirio, ang ilang obispo, nga mangulo sa usa ka panag-uban nga pag-ampo ug mogawas sa siyudad uban ang mga krus aron mangayo og ulan gikan sa Dios, kay ang gutom usa na ka bug-at nga karga sa tanan; labaw pa, nag-antos sila sa pag-abuso ug pagpanglutos gikan sa mga dili matinuoron, nga nagsaway sa Kristohanong obispo tungod sa kakulang sa ulan. Nagpahibalo si Santo Porfirio og pag-ayuno ug gisugo ang tanang matinud-anon nga magtigom sa simbahan niadtong gabhiona; ug pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Pagbantay Tibuok Gabii, nagpahigayon siya og litaniha pagkasayong buntag, nga nagbitbit sa Balaang Krus. Busa, ang mga Kristohanon mipahigayon og prusisyon gawas sa siyudad paingon sa karaang, daang simbahan sa kasadpan, nga kaniadto gitukod sa labing bulahan nga Obispo Asclepius, usa ka magtutuo kang Kristo nga nakasinati og dakong pag-antos alang sa Ortodoksong pagtuo; Gikan didto, samtang nag-awit og mga himno, mipadayon sila ngadto sa dapit sa pagkamartir ni San Timoteo, diin gilubong usab ang mga relikya sa ubang mga santo. Pagkahuman sa ilang pag-ampo, mibalik sila sa siyudad uban sa prosisyon sa ikasiyam ka oras sa adlaw ug ilang nasuta nga sirado na ang ganghaan sa siyudad; kay ang mga walay Dios nga mananamba, pagkakita nga migawas sa siyudad ang mga Kristohanon uban sa ilang obispo, nagsira sa mga ganghaan, kay dili nila gusto pasudlon ang mga magtutuo. Ang mga Kristohanon mitindog sa atubangan sa ganghaan sulod sa duha ka oras, ug walay bisan kinsa ang nagbukas niini. Busa ang Dios, sa pagtan-aw sa pagkamapailubon ug sa paghangyo nga puno sa luha sa Iyang mga sulugoon ug sa pagkadungog sa mga pag-ampo sa Iyang pinalanggang si Porphyrius, nagpataas ug hangin gikan sa habagatan, sama sa Iyang gibuhat kaniadto sa panahon sa propeta Elias (1 Mga Hari 18:17–45), ug gitabonan ang langit sa mga panganod nga nagdala og ulan; adunay kilat ug dalugdog, ug sa pagsalop sa adlaw, misulod ang dakong pag-ulan. Unya ang pipila sa mga pagano, sa pagkakita sa ingon nga milagro, gibuksan ang mga ganghaan sa siyudad ug, misalmot sa mga Kristohanon, nagpadayon sa paglakaw, nga nagasigaw:

'Si Kristo ra gayud ang Tinuod nga Dios!'

Ug misulod silang tanan sa simbahan uban ang dakong kalipay, ug ang mga pagano nga nakatuo nakadawat sa balaan nga panalangin ug pagtudlo alang sa bunyag gikan sa obispo; ug, pagkahuman nila pagpasalamat sa Dios, mibalik sila sa ilang mga panimalay. Sa taliwala sa mga nakatuo adunay usa ka gatos ug pito ka lalaki, traynta ug lima ka babaye, ug napulo ug upat ka mga bata. Ug adunay kusog nga ulan sa tibuok gabii, ug sa ikaduhang ug ikatulong adlaw, ug kini nagbasa pag-ayo sa yuta. Sa pagkakita niini, sa ikatulong adlaw, 127 pa ka tawo ang miapil sa kawan ni Kristo, ug pagkahuman nila, sa samang tuig, 105 pa ka tawo. Ug, pagkahuman nila madawat ang balaan nga bunyag, sila tanan masigasig sa balaan nga pagtuo. Sa laing bahin, ang mga mananamba wala mohunong sa pagdumot kang Santo Porfirio ug sa pagdaugdaug sa mga Kristohanon; kay sa matag pag-abot sa hegemon sa siyudad, ilang suholan siya og daghang bulawan aron pasukdon ang mga Kristohanon, ug labaw pa, ilang giopres ang mga matinud-anon sa mga buluhaton sa siyudad, sama sa pag-opres sa mga Ehipsiyo kaniadto sa mga Israelita. Si San Porfirio, sa dihang nakita niya ang mga kawalay-hustisya nga gihimo batok sa mga magtutuo, nasubo kaayo ug nag-ampo nga walay hunong sa Dios, adlaw ug gabii uban sa mga luha, aron Siya magpangulo pag-usab sa mga naligaw ngadto sa dalan sa pag-ila sa kamatuoran.

Pagkahuman, ang maong disipulo sa santo nga si Baruch gipadala sa silingang baryo aron kuhaon ang tinuig nga bayad nga gikinahanglan sa simbahan nga Kristohanon gikan sa usa ka idolatra nga nagpuyo sa yuta sa simbahan. Tungod kay gusto niya ipalangan ang bayad hangtod sa ulahi, ang lalaki misugod og panaglalis kang

Baruch, ug usa ka panagbangi ang nahitabo tali nila. Sa tunga-tunga sa panaglalis, nangtigom ang ubang mga idolatra ug gisugdan nilang bugbog si Baruch nga balaan hangtud siya mamatay gamit ang mga poste; unya, sa pagtuo nga patay na siya, gihulbot nila siya gikan sa baryo ug gilabay sa usa ka walay sulod nga dapit. Sa sunod adlaw, si Diakono Cornelio, kauban ang duha pa ka Kristohanon, mipasar sa maong dapit ug nakit-an nila si Baruch nga naghigda didto nga daw patay, kay dili na siya makasulti, makadungog, makakita sa iyang mga mata, o makalihok sa iyang mga bukton o mga tiil; ang iyang espiritu ra ang nabilin sa sulod niya. Gidala nila si Baruch sa ilang mga abaga ug gidala siya sa lungsod. Apan ang pipila ka mga mananamba, sa ilang pagkakita kang Baruch nga gipapas-an, nagtuo nga nagdala sila og patayng tawo sa siyudad; busa miduol sila sa mga nagbitbit kaniya ug gisugdan sila og hampak, nga nag-ingon:

'Ngano man nga nagbuhat mo og ingon ani ka dautan nga butang pinaagi sa pagdala og patayng tawo sulod sa siyudad?'

Kay kostumbre sa mga taga-Gaza nga dad-on sa gawas sa siyudad ang mga patay aron ilubong. Pagkahuman nila pagkuha kang Baruch, gikuptan siya sa mga tiil sa dautang mga tawo ug gihulbot pabalik sa gawas sa siyudad. Apan si Diakono Cornelio midagan aron ipahibalo kini kang balaan nga Obispo Porfirio. Ug ang obispo mipaspas sa pag-adto, kauban ang uban pang mga igsoon, ug sa pag-abut niya sa mga nagadani kaniya, mapainubsanon niyang gihangyo sila nga undangon ang ingon nga kalupigan; apan gisamokan usab nila ang obispo. Daghang katawo ang nagtigom, ug sa pagkakita nila sa pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon sa obispo—nga wala siya mosukol sa mga naglutos kaniya—nisugod sila paglalis sa mga manlutos nga nagdala kang Baruch palayo; ug usa ka panaglalis ug panagbangi ang nahitabo tali nila, nga nag-alsa sila sa ilang mga kamot batok sa usag usa ug nagsugod sa pag-igo sa usag usa; ug adunay dakong kagubot ug kasamok. Samtang nagpadayon kini, gidala sa balaan nga obispo, kauban ang mga Kristohanon, si Baruch nga gipanalanginan ngadto sa simbahan, nga sa kana nga oras ulahana na kaayo sa gabii. Sa dihang nakita nila nga buhi pa siya, ang tanang mga magtutuo misugod sa pag-atiman aron siya makabawi. Ang santo, sa iyang bahin, nag-ampo sa Diyos alang kaniya uban sa mga luha tibuok gabii. Unya mibuka ang mga mata sa masakiton ug misulti, nangayo og imnon; ug pagkahuman gihatagan siya og imnon, misugod siya og sulti ug gisaysay ang tanan nga nahitabo kaniya. Sa buntag, miadto ang mga tigulang sa siyudad sa simbahan uban sa daghang katawoan ug misugod og singgit ug paghilak:

'Ngano nga gidala sa siyudad ang usa ka patay nga tawo, supak sa karaang balaod sa atong mga katigulangan?'

Unya si San Porfirio nga Obispo migawas aron atubangon sila, kauban ang tanan nga kuyog niya. Pagkita nila sa Obispo, nagsugod sila sa pagpanamastamas ug pagpasipala kaniya; unya nilusob nila ang mga Kristohanon nga kuyog niya ug gisugdan nila pagpanakit kanila. Ug kalit lang, si bendito Baruch, nga nakadawat og katingalahang kusog gikan sa Dios, dali siyang mibangon, sama sa wala gyud siya masakit, ug sa pagkuha og tungkod, misugod siya og hampak ug pagpahawa sa nag-ingay-ingay ug walay Dios nga katawhan. Ang mga pagano, sa pagkakita kaniya nga buhi, gikupot sa dakong kahadlok, kay ilang gihunahuna nga nabanhaw siya gikan sa mga patay; ug tungod sa kahadlok ug sa grabeng pagpanakit, sila milayas, nga nagagisi-gisi sa usag usa. Ug gipalayas sila ni Baruch gikan sa simbahan, sama sa pagpalayas ni Samson kaniadto sa mga Filisteo, hangtod sa ilang gisumpaang templo sa Marnasos. Sukad niadto, ang tanan nga daotan nahadlok kang Baruch ug bisan nahadlok pa gani nga makasugat kaniya sa dalan. Ug si San Porfirio, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos tungod sa kalit nga pag-ayo ni Baruch, gihimo siyang diakono; gi-angat usab niya ang usa pa sa iyang mga tinun-an, si Marcos, sa maong katungdanan.

Sa pagtan-aw sa kanunay nga paglutos sa mga matinud-anon sa mga dili motuo, gipadala sa balaan nga si Porphyrius si Marcos, ang iyang diakono, ngadto sa Constantinople sa matinahuron nga Emperador Arcadius[2092] , nga naghangyo kaniya nga sugoan ang pagbungkag sa mga paganong templo sa Gaza. Nagsulat usab siya og sulat ngadto sa Labawng Balaan nga Patriarka sa Constantinople, si Juan Chrysostom, nga nangayo sa iyang tabang ug pag-ampo sa emperador. Ug gisugo sa hari nga sirad-an ug kandahan ang mga paganong templo sa Gaza, aron dili na mahimo pa ang mga makalilisang nga halad didto; apan wala niya gisugo nga bungkagon kini, aron dili kaayo masubo ang mga pagano. Aron matuman kini nga mando sa hari, miabot sa Gaza ang usa ka opisyal sa korte nga

[2092] Ang Emperador nga Byzantine nga si Arcadius naghari gikan sa 396 hangtod sa 408.

ginganlan og Hilarion; pagkahuman niyang nagdala og daghang katabang ug sundalo gikan sa Ashdod ug Ashkelon[2093] , ug pagpakita sa mga taga-Gaza sa dekreto sa hari, iyang gisirado ug gipangluko ang mga paganong templo. Apan ang mga walay Dios, pagkahuman nakatigom og daghang bulawan, gidala kini sa opisyal sa hari nga si Hilary, nagpakiluoy kaniya nga ayaw isira ang ilang usa ka dakong templo ni Marnas, nga nahimutang sa sentro sa siyudad. Unya si Hilarion, nga mas gihigugma ang bulawan kaysa kang Kristo nga Dios, gibiyaan nga bukas sa publiko ang ilang pangunang templo, ang Marnasov, samtang gisirado ang gagmay nga mga templo ug gibungkag ang mga diyos-diyosan nga naa sa sulod niini. Ug kini nga mahigugmaon sa bulawan mihawa, ingon nga nakatuman siya sa sugo sa hari: kay sa tinuod, si Hilarion usa ka Kristohanon sa gawas lang, samtang sa sulod napuno siya sa kawalay pagtuo ug tinago niyang naningkamot sa tanang paagi aron tabangan ang mga pagano. Ang mga walay Dios, nga adunay dakong templo sa Marnasos sa ilang pagdumala, wala masubo sa ubang mga templo nga nakasirado ug wala mohunong sa pagpahasol sa mga Kristohanon.

Niadtong panahona, naghimo og milagro si San Porfirio nga nakapadani sa daghang mga tawo ngadto sa balaan nga pagtuo. Usa ka maharlikang babaye, anak sa usa sa mga nangunang lungsuranon ug asawa sa usa ka maharlika nga si Elija, nga nagdadalangtao, miabot na ang panahon sa iyang pagpanganak; apan wala siya makapanganak, ug ang iyang mga sakit misamot matag adlaw nga milabay, kay sa ikaduhang adlaw mas grabe na siya, ug sa ikatulo mas grabe pa; Daghang mga komadrona, salamangkero, ug manghuhula, nga gidala kaniya, wala makatabang kaniya. Busa nag-antos siya sulod sa pito ka adlaw. Ang iyang bana, ingon man ang iyang amahan ug inahan ug tanan niyang paryente, sa tibuok niining mga adlaw naghalad ug walay hunong nga halad ug nag-ampo nga matinud-anon alang kaniya sa templo ni Marnas, nga naghilak samtang naghangyo ug tabang gikan sa ilang dios. Apan wala'y kahupayan; sa baylo, gilupigan siya sa dakong kahuyang ug ang labing grabeng kasakit misamot, kay dili siya makapanganak. Ug ang tanan nangawala na og paglaum sa kinabuhi sa babaye, nga nakasaksi sa iyang ingon ana ka grabe nga pag-antos; nasakitan ang ilang kasingkasing para kaniya, ug naghilak ug nag-aga para kaniya, samtang nagpaabot sa iyang kamatayon. Usa kanila mao ang usa ka tigulang nga babaye nga Kristohanon; midagan siya sa simbahan ug uban sa daghang luha, nag-ampo siya kang Kristo nga Ginoo alang sa nag-antos nga babaye. Sa dihang nakita ni San Porfirio, ang obispo, ang tigulang nga babaye nga nagahilak ug nag-ampo sa iyang mga tuhod, gipangutana niya ang hinungdan sa iyang paghilak. Nihulog siya sa tiilan sa santo, gisultihan niya siya sa tanan nga nahitabo ug nangayo og hangyo nga ipangamuyo siya sa maloloy-on nga Dios alang sa babaye nga nag-antos kaayo. Gipabalik siya sa santo ngadto sa masakiton nga babaye, gisugo siya unsay buhaton ug unsay isulti. Busa, pag-abot niya sa maong balay, gitigom sa tigulang nga babaye ang ginikanan sa masakiton, ang bana ug ang tanan niyang paryente ug miingon kanila:

'Aduna dinhi usa ka buotan ug maalamon nga doktor; gipadala ko niya kaninyo aron pangutan-on kung unsa inyong ihatag kaniya kon siya makapaayo sa masakiton nga babaye?'

Pagkadungog niini, miingon ang mga ginikanan:

'Kung gusto niya, kuhaa niya ang tanan namong kabtangan, basta makita namo nga buhi ug himsog ang among pinalanggang anak.'

Ingon usab ang bana, andam nga ihatag ang tanan alang sa kinabuhi ug panglawas sa iyang asawa. Unya miingon ang tigulang babaye kanila:

'Itaas ninyo ang inyong mga kamot ug panumpa aron mapamatud-an ang inyong mga pulong, aron tinuod ang inyong saad, nga dili ninyo balibaran kana nga doktor.'

Ug sila, nga nagtaas sa ilang mga kamot uban sa kadasig ug mga luha, miingon:

'Basta mabuhi pa kami, kami na ang iyang mga sulugoon, basta lang niya ayohon ang among bugtong anak nga babaye, nga kung wala siya, dili na kami makabuhi pa: kay unsang klase nga kinabuhi ug kalipay man ang among maangkon kung wala siya?'

Pagkadungog niini, ang tigulang babaye misinggit sa kusog nga tingog ibabaw sa masakiton nga dalaga:

[2093] Ang *Ashdod* usa ka karaang siyudad nga gitukod sa mga Filisteo sa silangang baybayon sa Dagat Mediterraneo, dili layo sa Gaza. Karon, adunay gamay nga baryo dinhi nga gitawag og Yezud. Ang *Ashkelon* usa pa ka siyudad nga ilado sa kasaysayan sa mga Filisteo, nahimutang sa baybayon sa Mediterraneo taliwala sa Gaza ug Ashdod. Sa pagkakaron, walay nagpuyo sa Ashkelon ug gibisita lang kini tungod sa mga ruinas sa mga templo ug monasteryo.

'Ang bantugang pari sa Dios, si Porphyrius, nagaingon niini kaninyo: Si Jesu-Cristo, ang Anak sa Buhing Dios, nag-ayo kaninyo. Tuhua Siya, ug mabuhi kamo.'

Ug sa diha-diha dayon, ang babaye, uban sa usa ka paghilak, nanganak sa iyang anak, ug nawala ang iyang sakit. Ang tanan nga naa didto, namangha, misinggit:

'Dako ang Kristohanong Dios, ug dako usab ang Iyang pari nga si Porphyrius.'

Sa sunod buntag, ang mga ginikanan sa babaye, ang iyang bana ug tanan niyang paryente miadto kang Santo Porfirio, mihulog sa iyang mga tiil ug nangayo nga bunyagan isip mga Kristohanon. Ang santo, pagkahuman niya silang natudloan, gisugo sila nga magpuasa ug moadto sa balaang simbahan; ug pagkahuman sa pipila ka panahon, gibunyagan niya sila, ingon man ang babaye nga nanganak ug ang natawo nga bata, nga iyang ginganlan sa iyang kaugalingon, Porphyrius, tungod kay lalaki kini. Ug busa unom ka pulo ug upat ka tawo ang nadugang sa Simbahan ni Cristo.

Samtang nagkadako ang kawan ni Kristo, nagkadako usab ang pagdumot sa mga idolatra; ug adlaw-adlaw gipanglutos nila ang mga matinud-anon nga mas mabangis pa, gipabug-atan sila sa walay hunong nga trabahong munisipal ug gipugos sila, sama sa mga ulipon, sa pagbuhat sa tanang matang sa trabaho ubos sa hulga sa pagpanghampak. Labaw pa, ilang giharass ang mga matinud-anon sa mga uma ug ubasan, nga ang mga matinud-anon nagpuyo sa dakong kakabus ug dili makabayad sa kasagarang buhis sa katawhan ug buhis sa hari. Sa pagkakita niini ug dili na makasustiner sa ingon nga pagpanglutos nga gihimo sa mga dili matuohan batok sa mga matinud-anon, Ang Balaan nga Porphyry miadto sa Caesarea kang bulahan Juan, iyang metropolitan, ug nagpakusog kaniya nga buhian siya sa iyang pagka-obispo o kaha mosunod kaniya paingon sa Constantinople aron mangayo sa emperador nga sugoan ang hingpit nga paglaglag sa mga templo sa idolatriya ug ang pagbungkag sa garbo sa mga pagano. Gihunahuna ni Metropolitan Juan nga mas maayo pa nga atubangon ang kalisod sa biyahe , bisan pa sa tingtugnaw, kaysa wagtangon si Bulahan Porphyry sa iyang pagka-obispo. Busa, pagsakay nila sa barko, mibiyahe sila. Tungod kay malinaw ang ilang pagbiyahe, nakaabot sila sa isla nga gitawag og Rhodes[2094] pagkahuman sa napulo ka adlaw; pagkahibalo nila didto bahin sa usa ka monghe nga nagpuyo isip eremita sa usa ka walay sulod nga lugar, nga ginganlan og Procopius, usa ka balaan ug clairvoyant nga tawo, mibisita sila kaniya. Siya, nga nakahibalo daan sa ilang pag-abot ug nakaila sa ilang ranggo isip mga obispo, midawat ug nagtahud kanila sumala sa angay alang sa ingon nga mga obispo; ug, pagkahibalo sa hinungdan sa ilang pagbiyahe, nagtudlo kanila unsay angay nilang buhaton sa Constantinople aron makab-ot ang ilang gipangandoy.

'Una kamo moadto,' ingon niya, 'sa Labing Balaang Patriarka sa kapital, si Juan Chrysostom.' Tinuod nga siya mismo dili na mosulod sa mga kwarto sa hari, kay nasuko kaniya si Emperatris Eudoxia; apan ang chamberlain sa emperatris, si[2095] , ang eunuko nga si[2096] Amantius—usa ka matinud-anon ug matinahuron nga tawo—matinud-anon kaniya, ug kaniya kamo iyang itugyan. Pinaagi sa pag-ampo niining eunuko, makab-ot nimo ang tanan; kay dad-on ka niya sa atubangan sa Emperatris, ug kamo mismo ang mosulti kaniya sa inyong panginahanglan. Sa samang higayon, ipahibalo kaniya nga siya manganak og anak nga lalaki nga maghari, ug sa diha nga madungog niya kini gikan kanimo, malipay siya, kay siya walay anak sulod na sa siyam ka bulan. Busa, sa pagkadungog niya sa imong panagna, iyang ihatag kanimo ang tanan nimong gipangandoy.

Ang mga balaan nga obispo nga sila Juan ug Porfirio, pagkahuman nila madawat ang ingon nga sugo ug kasigurohan, malipayon silang mibiyahe ug pagkahuman sa napulo pa ka adlaw, nakaabot sila sa Bizancio. Sa pagsunod sa tambag sa Kagalang-galang Procopio, una silang miduol kang Kabanalan Patriarka Juan Crisostomo. Gidawat niya sila uban sa dungog ug, pagkahibalo sa hinungdan sa ilang pagbisita, gisaad niya ang iyang suporta. Sa sunod adlaw, pagtawag niya sa chamberlain sa reyna, ang eunuko nga si Amantius, gipaila niya kini sa mga obispo nga gikan sa Palestina ug gisugo siya nga atimanon sila ug mangampawala alang kanila sa atubangan sa hari. Ang eunuko, pagkadungog gikan sa mga balaan nga obispo sa detalyadong salaysay sa tanang pag-antos nga nasinati sa mga magtutuo sa kamot sa mga pagano sa Gaza, napuno sa luha ug, napuno sa langitnong kadasig, miingon:

[2094] Ang Rhodes usa ka isla sa Dagat Mediteranyo, dili layo sa baybayon sa Asia Minor.

[2095] Kuvikularion – usa ka tig-atiman sa kuwarto, usa ka chamberlain sa hariang korte, usa ka medyo importante nga ranggo sa korte.

[2096] Ang eunuko nagpasabot og 'lalaking giputol ang sekswal nga organo'. Sa ulahi, gigamit kini nga termino sa tanang kortesano sa kinatibuk-an, bisan dili sila giputol.

'Ayaw kamo pagmasubo, mga balaan nga amahan, kay ang Ginoong Jesu-Cristo mismo ang magdepensa sa Iyang matinud-anong mga sulugoon ug magluwas kanila gikan sa ilang mga manlulupig. Busa, pag-ampo kamo sa Ginoo, ug ako makig-istorya sa reyna; ug nagasalig ako sa Dios, ang Manluluwas sa tanan, nga Iyang pagainubos ang iyang kasingkasing ngadto sa kalooy. Sa buntag, dad-on tika sa iyang atubangan sa personal, ug ikaw mismo ang mosulti niini sa imong kaugalingong mga ngabil."

Pagkahuman niya og sulti niini sa mga obispo, mihawa ang eunuko. Sa buntag, gitawag niya ang mga balaan nga tawo sa Dios, sila Juan ug Porfirio, ngadto sa mga kwarto sa hari ug gidala sila sa atubangan sa reyna. Ang reyna, sa dihang nakakita sa mga balaan nga tawo, siya ang unang misulti:

'Panalangini kami, mga Amahan.'

Sila usab mitungo sa atubangan niya. Samtang gidawat niya ang mga balaan nga obispo, ang reyna naglingkod sa usa ka bulawanong trono; busa miingon siya kanila:

'Pasayloa ako, O mga obispo sa Dios, nga dili ko kamo mapanag-at sa angay nga dungog, kay nagdala man ko og anak sa akong sabakan; kay angay unta nga sa pultahan pa lang ko makigkita kaninyo; apan pag-ampo kamo sa Ginoo alang kanako, aron pinaagi sa Iyang grasya, matawo nako ang anak sa akong sabakan.'

Ang mga balaang amahan, nga natingala sa iyang pagpaubos, miingon:

'Siya nga nagpanalangin sa sabakan ni Sarina, Rebeca ug Elizabet, panalangini usab unta ang inyong sabakan ug hatagi ug kinabuhi ang bata nga inyong ginasapupo!'

Unya ang reyna, pagkahuman niyang gisugo sila sa paglingkod, misugod sa pagsulti:

'Nasayud ko ngano nga inyong gihimo kining bug-at nga panaw, kay gisultihan ko ni Amantius sa tanan. Bisan pa, kon gusto ninyo, kamo na mismo ang mosulti, aron mas masabtan pa nako ang inyong gipangayo.'

Ug gisaysay sa mga obispo sa reyna sa detalye ang tanang paglutos nga nasinati sa mga Kristohanon sa kamot sa mga idolatra, ug nangayo sila kaniya nga tabangan ang mga nag-antos sa paglutos. Siya, pagkahibalo sa ilang gisaysay, miingon:

'Ayaw kamo kabalaka, balaan nga mga amahan; kay gibutang nako ang akong paglaum sa Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga mapalihok nako ang hari sa pagtugot sa inyong hangyo; apan karon, lakaw kamo ug pahulay gikan sa inyong biyahe; makita nako nga gikapoy na kamo. Ug pag-ampo kamo sa Dios alang kanako, aron Siya motabang sa akong pag-ampo alang kaninyo.'

Pagkahuman niya og sulti niini sa mga balaan nga obispo, gipahawa sila sa reyna. Sa pag-abot sa hari sa reyna, gisultihan niya kini mahitungod sa mga obispo nga Palestino nga niabot ug sa hinungdan sa ilang pagbisita, ug naghangyo kaniya nga laglagon ang mga paganong templo sa Gaza. Pagkadungog niini nga hangyo, miingon ang hari:

'Nasayud ko nga dinhi sa siyudad ang mga diyos-diyosan gisaulog uban sa dakong kadasig, apan nagahatag kini kanato og daghang bahandi pinaagi sa buwis nga gipataw didto.' Busa, kon among laglagon dayon ang mga templo sa mga dios sa Gaza ug busa mapukaw ang mga pagano nga pumoluyo, sila, sa ilang kahadlok, molayas ug ang siyudad mahimong bungkag, samtang kita mawad-an sa kadaghanan niadtong buwis. Busa, dili ba mas maayo nga atong daogon sila hinay-hinay? Una, kuhaon nato ang ilang gahum sa siyudad, unya isira ang ilang mga templo ug dili tugotan ang paghalad sa mga idolo? Sa diha nga makita nila kung giunsa sila pagdaug, maila nila ang kamatuoran ug moapil sila sa mga magtutuo.

Sa pagdungog sa mga pulong sa emperador, ang emperatris nabalaka kaayo ug miingon samtang nagahilak:

'Si Kristo nga Dios mismo ang motabang sa Iyang mga Kristohanong sulugoon kon dili kita gustong motabang kanila.'

Pagkadungog sa panag-istorya sa hari ug reyna, gisaysay kini sa opisyal sa korte nga si Amantius ngadto sa mga balaan nga obispo. Sa sunod adlaw, gitawag pag-usab sa reyna ang mga balaan nga obispo ug miingon kanila:

'Nakaestorya ko sa hari bahin kaninyo, bahin sa inyong kaguol ug sa inyong hangyo, apan dili siya maminaw kanako, kay nagtuo siya nga dili maayo nga masuko ang mga mananamba sa Gaza. Apan ayaw kamo kabalaka; dili ko mohunong sa pagsamok sa hari sa akong mga hangyo hangtod nga matuman niya ang inyong hangyo.'

Pagkadungog niini, miyuko ang mga obispo sa atubangan niya. Unya si San Porfirio, sa paghinumdom sa mga pulong nga propetiko ni San Procopio, miingon kaniya:

'Mangaliya ka alang kanamo, O Ginoo, alang kang Kristo. Siya mismo, ingon nga baylo sa imong pag-ampo, magahatag kanimo og usa ka anak nga lalaki nga mosaka sa trono samtang buhi pa ka, ug nga mabuhi sulod sa daghang katuigan sa tanang matang sa kahimayaan sa gingharian.'

Pagkadungog niini, napuno sa kalipay ang reyna, ug misidlak ang iyang nawong sa kalipay. Unya miingon siya:

'Amo akong ipangamuyo, mga balaang amahan, nga ako makabaton og anak nga lalaki; ug kon matuman kini, nagsaad ako nga tumanon ang bisan unsa nga inyong gusto; sa tinuod, uban sa tabang ni Kristo, dili lang nako buhaton ang inyong gipangayo, kondili pati ang wala ninyo gipangayo, kay magtukod ako og balaang simbahan sa kasingkasing sa siyudad sa Gaza.' Busa, kamo moadto sa kalinaw ug maghulat, nga mag-ampo alang kanako sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan.

Unya miabot ang panahon nga manganak ang reyna, ug siya nanganak og usa ka anak nga lalaki, sama sa gipahayag sa mga balaang amahan, ug gitawag siya sa ngalan sa iyang apohan – Teodosio – kay ang amahan ni Haring Arkadio mao si Teodosio[2097] , nga naghari uban ni Gratian[2098] . Kining ikaduhang Theodosius natawo nga nagsul-ob og 'kamisa', sama sa usa ka purpura nga bestida, nga usa ka timaan sa iyang paghari; ug adunay dakong kalipay kang Haring Arcadius ug sa tibuok imperyal nga siyudad. Si Reyna Eudoxia, sa iyang bahin, nagpadala sa iyang kamarlenco nga si Amantius ngadto sa mga balaang amahan nga sila Juan ug Porphyrius uban sa mga pulong:

'Nagpasalamat ako kang Kristo nga atong Dios, nga pinaagi sa inyong balaan nga pag-ampo gitagaan ako og anak nga lalaki. Busa, mag-ampo kamo sa Ginoo, mga balaan nga amahan, alang sa kinabuhi ug taas nga mga katuigan sa bag-ong natawo, ug alang kanako, usa ka mapainubuson nga babaye, alang sa maayong panglawas, aron matuman nako ang akong saad kaninyo.'

Paglabay sa pito ka adlaw, gitawag pag-usab sa reyna ang mga balaan nga tawo sa Dios, sila Juan ug Porphyry, ug gisugat sila sa pultahan sa iyang kuwarto samtang nagbitbit sa iyang bag-ong natawo nga anak sa iyang mga bukton. Nagpanaog siya sa iyang ulo sa atubangan nila ug miingon:

'Panalangini ako, mga Amahan, ug ang akong anak nga gihatag kanako sa Dios pinaagi sa inyong balaan nga pag-ampo.'

Gihimo sa mga Santo Juan ug Porphyry ang tanda sa krus ibabaw kaniya ug sa iyang anak, ug sa dihang nanglingkod na sila, nakig-istorya sila kaniya bahin sa daghang mapuslanong mga butang. Lakip sa uban, miingon ang reyna:

'Nasayud ba kamo, mga Amahan, unsa akong gidesisyon bahin sa inyong hangyo?'

Mitubag si Santo Porfirio:

'Bisan unsa pa ang inyong gidesisyon, Ginoo, gihimo ninyo kini sumala sa kabubut-on sa Dios; kay niining gabii mismo gipadayag kini kanako sa usa ka panan-awon: Nakita nako ang akong kaugalingon nga nagtindog sa Gaza, sa pagano nga templo ni Marnas; ug kamo, nga nagtindog usab didto, gihatagan ninyo ako sa Balaang Ebanghelyo, nga nagaingon: "Kuhaa kini ug basaha." Gikuha nako ang Ebanghelyo gikan sa imong mga kamot, gibuksan nako kini ug nakit-an ang bersikulo diin ang Ginoo miingon kang Apostol Pedro: 'Ako nagaingon kanimo, ikaw si Pedro, ug sa ibabaw niining batoa pagtukod ko sa akong simbahan, ug ang mga ganghaan sa impyerno dili makadaog batok niini' (Mateo 16:18).

Ikaw, akong ginoo, sumala niini, miingon kanako: 'Ang kalinaw uban kanimo; kaisug ug lig-on.' Nalig-on ang akong kasingkasing, ug tungod niini nasiguro ko nga ang Anak sa Dios nagbutang sa imong kasingkasing og maayong tambag alang kanamo. Busa sultihi ako, akong ginoo, unsang maayong plano ang imong gihimo alang kanamo?

Mitubag ang Reyna:

– Kung gusto ni Kristo, pagkahuman sa pipila ka panahon ang bata hatagan og balaan nga binyag. Sa dili pa kana, adto ug andama ang usa ka makulot nga papel diin nimo isulat ang tanan nimong gusto, ug sa diha nga

[2097] Kini nagtumong, siyempre, kang Teodosio ang Dako, nga naghari gikan sa 379 hangtod sa 395.

[2098] Si Gratian mao ang Emperador sa Kasadpan nga naghari sa samang panahon kang Theodosius, gikan sa 375 hangtod sa 383.

andam na ang bata para sa balaan nga binyag, ihatag ang makulot nga papel sa magbitbit sa bag-ong natawo sa iyang mga bukton; ako siya tudloan unsay buhaton, ug akong ipasalig ang akong pagtuo sa Anak sa Dios nga Siya maghan-ay sa tanan alang sa labing maayo.

Busa miadto sila ug nag-andam og usa ka makasulat nga rolyo, nga ilang gisulat ang usa ka petisyon dili lamang alang sa paglaglag sa mga dios-diosan ug pagbungkag sa ilang mga templo, kondili usab alang sa pagluwas sa mga magtutuo gikan sa pagpaningkamot ug buhis, ug alang sa paghatag kanila sa pagdumala sa siyudad. Nangayo usab sila nga ang balaang Kristohanong simbahan, nga pobre kaayo ug nagkaguba, hatagan og bahin sa mga kabtangan sa hari ug hatagan og pagkaon ang mga ministro niini. Nagsulat sila og daghang uban pang makapadasig nga mga butang para sa mga Kristohanong gipugos ug kabus sa ilang petisyon ug dayon nagsugod sa paghulat sa adlaw nga bunyagan ang anak sa hari. Bisan pa sa wala pa ang iyang pagbunyag, gipahayag na nga siya mahimong hari, tungod kay natawo siya nga nagsul-ob na og purpura ug sa sinugdanan dili panapton sa bata ang gisul-ob kaniya kondili purpura. Unya ang umaabot nga hari solemne nga gidala ngadto sa simbahan alang sa iyang pagbunyag, samtang ang tibuok siyudad matahum kaayo nga gidekorasyonan ug ang mga tawo nagsul-ob sa labing mahal ug hayag nga mga sinina. Ang umaabot nga hari, nga gisul-oban sa maharlikang purpura, gidalit sa usa ka espesyal nga pinili nga tawo, nga nagdan-ag sa bililhon nga mga bisti; daghang mga prinsipe ug boyar ang naglakaw sa atubangan ug sa luyo niya; samtang naglibot ang hukbo, nagsul-ob og baluti ug nagbitbit og mga armas nga nagdan-ag sa bulawan. Ug makita gayud sa tanan ang himaya, kaanyag, ug kadakila sa hari, nga mao gani ang giingon ni Santo Porfirio:

'Kung mao kini ang himaya sa usa ka yutang, panandaliang hari, unsa kaha kaha ang himaya sa Langitnong, Walay Katapusan nga Hari!'

Sa dihang gidala ang prinsipe sa simbahan, ang duha ka balaan nga obispo mitindog sa pultahan sa simbahan, nagkupot sa giandam nga makulot nga papel; ug pagkahuman sa balaan nga bunyag, samtang ang tanan nagahawa sa simbahan uban sa bag-ong nabunyagan nga prinsipe, misinggit ang balaan nga mga obispo:

– Among gihangyo kanimo, bag-ong natawo nga hari, dawata ang among paghangyo ug pagpakita ka og kaluoy sa pagsugod sa imong paghari.

Pagkahuman niini, gibutang sa mga balaan nga amahan ang pergamino sa ibabaw sa bata. Ang lalaki nga nagbitbit sa prinsipe mihunong; gikuha niya ang makulid ug gilukad kini, unya gisugdan niya pagbasa sa kusog, kay mao kini ang gisugo kaniya sa reyna nga buhaton. Pagkahuman niya mabasa ang usa ka bahin sa makulid, gilukot niya kini pag-usab; gibutang niya ang iyang tuo nga kamot ilawom sa ulo sa bata, gitaas niya kini gamay, mura'g pagtugot, ug misinggit:

'Ang Iyang Maharlikang Kamahal nagmando nga ang tanan nga gisulat dinhi ipatuman nga walay kapakyasan; kini mao ang iyang maharlikang sugo, nga dili mausab sa bisan unsang paagi.'

Ang tanan nga nakakita ug nakadungog niini nabighani; ilang gipanalanginan ang bag-ong natawo nga hari ug gipangamuyoan siya nga magdugay ang iyang paghari, tungod kay gisugdan niya ang iyang paghari pinaagi sa usa ka buhat sa kalooy, samtang gidayeg usab nila si Emperador Arcadius ug miingon nga siya gipanalanginan sa Dios, tungod kay gihatagan siya og anak nga naghari uban kaniya ug nagpagawas na dayon og mga sugo alang sa ingon ana ka maayong mga buhat. Tanan niini gisulti sa reyna. Siya, napuno sa kalipay, miyuko sa atubangan sa Dios, nagpasalamat. Sa dihang gidala ang bag-ong nabunyagan nga bata sa harianong palasyo, migawas ang iyang inahan aron sugaton siya, ug sa pagkuha kaniya sa iyang mga bukton, gihalokan siya pag-amuma sama sa usa ka inahan. Unya, gidala siya ngadto sa iyang bana, si Haring Arcadius, ug gipanghimakas siya, nga miingon:

'Bulahan ka, akong ginoo, nga makita pa sa imong mga mata, samtang buhi ka pa, ang hari nga nanggawas gikan sa imong sabakan.'

Si Haring Arcadius, sa pagdungog niini, nalipay kaayo. Ug ang reyna, sa pagkakita kaniya nga masidlak ug malipayon, miingon:

'Kung imong gusto, ginoo, atong tan-awon unsay gisulat niining makasaysay nga gipresentar sa atong maharlikang anak, aron ang iyang unang sugo mahitungod sa tanan nga gisulat dinhi matuman dayon.'

Gisugo sa hari nga basahon ang makasulat, ug pagkahuman kini nabasa, miingon siya:

'Lisod nga matubag kini nga hangyo, apan lisod usab nga balibaran, kay pinaagi niini among bawi-on ang unang sugo sa among anak, ug dili kini angay ug dili matarong.'

Mitubag ang Reyna:

'Dili lang kini angay nga bawi-on ang unang dekreto sa atong anak, apan usa usab kini ka sala ang pagbalewala sa mga hangyo sa mga balaan nga tawo nga nagtagna kanako sa pagkahimugso sa akong anak.'

Ug dayon gisugo ni Haring Arcadius nga ang tanan nga gisulat sa makasulat sa mga obispo sa Palestina pag-uyonan pinaagi sa mga dekreto sa hari. Sa diha nga napreparar na ang mga dekreto nga gisulat sa ngalan sa duha ka hari, Arcadius ug Theodosius, gitawag sa Reyna ang mga obispo sa Dios, sila Juan ug Porphyry, ug gipakita kanila ang mga dekreto, nga nangutana kon dawaton ba nila kini. Niyuko sila sa atubangan niya, gipasalamatan siya sa iyang mahigugmaon ug maalamon nga pag-atiman, ug nangayo sila nga, aron matuman ang mando sa hari, usa ka matinud-anon, matinahuron, ug matinud-anong tawo ang ipadala sa Gaza, ug dili sama sa gipadala kaniadto. Ug usa ka tawo nga matinud-anon sa pagtuo ug mahadlokon sa Ginoo ang nakaplagan sa usa ka si Kinegius, nga gisugo sa mga hari nga moadto sa Gaza ug ipahimutang ang tanan sa labing maayong paagi subay sa sugo. Ang reyna, sa iyang bahin, naghatag kang Santo Porfirio og daghang bulawan alang sa pagtukod og simbahan nga bato sa sentro sa siyudad sa Gaza, ingon man alang sa pagtukod og usa ka panimalay, ug nagsaad usab siya nga ihatag ang bisan unsang kinahanglan pa alang sa pagtukod sa simbahan; Dugang pa, gihatagan niya ang duha ka obispo og mga gasa ug mga sudlanan sa simbahan nga bulawan ug pilak para sa mga simbahan sa Caesarea ug Gaza, ingon man usab og bulawan para sa ilang panaw. Ingon usab, ang hari, pagkahuman pagpasidunggi sa mga balaan nga obispo ug paghatag kanila og daghang mga regalo ug kuwarta, gipahawa sila sa malinawong paagi. Sila, pagkahuman pagpasidungga kang His Holiness Patriarch John Chrysostom, misakay sa barko paingon sa ilang mga diyosesis; ug pagkahuman kanila, ang maharlikang si Kinegius, nga gisaligan sa mga sugo sa hari, misugod usab sa iyang panaw.

Sa dihang nagkadool na ang mga biyahero sa isla sa Rhodes, nangaliya ang mga balaang amahan nga sila Juan ug Porphyry sa timonero nga mohawa sa barko aron sila makasugat sa kagalang-galang nga Procopius nga monghawa; apan wala siya mouyon, miingon nga dili paborable ang hangin, ug wala gyud siya magtagad sa hangyo sa mga balaang tawo ni Cristo; kay tinago siyang Ariano ug gikaligut-an niya ang mga Obispo nga Ortodokso. Apan sa paglabay nila sa maong isla, kalit nga misaka ang bagyo ug dakong balud sa dagat, ug silang tanan gikupot sa dakong kahadlok, nga nahadlok nga basin malunod ang ilang barko. Nagpadayon kining kagubot sulod sa tibuok adlaw ug sa tibuok gabii. Sa pagsubang sa kaagahon, natulog og mubo si Santo Porfirio ug sa iyang pagkatulog, nakita niya ang Banal nga si Procopius nga nakig-istorya kaniya: 'Ampiha ang timonero nga talikdan ang erehe nga Arianismo[2099] ug panabga kini, ug andama siya alang sa balaan nga bunyag, ug ang makalilisang nga kagubot mohunong dayon.' Nagmata nga nabigla, gisaysay ni San Porfirio kini kang Banal nga Metropolitan Juan ug sa uban pa nga uban kaniya; unya, pagtawag sa timonero, miingon ang mga santo kaniya:

'Kung gusto nimo nga maluwas ang imong barko ug kami tanan gikan sa pagkalunod, ug labi na gayud nga maluwas ang imong kalag gikan sa walay katapusang silot, nan talikdi ang imong pamahiin, ang erehe nga Arianismo, ug apil sa Simbahang Katolika.'

Natingala ang timonero nga nahibal-an sa mga balaan nga obispo ang usa ka tinago nga walay lain nakahibalo, ug miingon kanila:

'Tungod kay gipadayag sa Dios kaninyo ang mga tinago sa akong kasingkasing, gisalikway ko ang mga pagtulon-an ni Ario ug nagtuo ko sama kaninyo: pabakoda ako karon sa balaan nga pagtuo.'

Sa diha nga nahuman niya kini pagsulti, dayon mihunong ang bagyo, ug nanghupay ang dagat. Ug ang mga santo, pagkahuman nilang tudlo kaniya gikan sa Balaang Kasulatan ug paglig-on kaniya sa Ortodoksong pagtuo, gipahayag kaniya ang Ebanghelyo ug gibunyagan siya. Nakahuman sa luwas ang nahibilin nilang pagbiyahe, ug ang mga balaan nga obispo mibaba sa barko sa Maium[2100] , baynte ka stadia[2101] gikan sa Gaza, ug gikan didto nagbiyahe sila sa yuta paingon sa siyudad sa Gaza. Pagkahibalo sa mga matinud-anon sa ilang pag-abot, migawas sila aron masugat sila uban sa mga salmo ug kanta, nagbitbit sa balaan nga krus, ug uban sa dakong kalipay ug

---

[2099] Ang ereheya ni Ario nagagikan sa dautang si Ario (sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo), nga nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili Dios, dili pareho sa kina-iya sa Dios Amahan, kondili mao ang labing hataas nga binuhat pinaagi kaniya gihimo sa Dios Amahan ang kalibutan. Kining heresiya gisalikway sa Unang Ekumenikal nga Konseho (niadtong 326), diin gipahayag ang tinuod nga doktrina mahitungod sa Anak sa Dios sa unang pito ka artikulo sa pagtuo.

[2100] Maiuma – usa ka dakbayan-puerto sa Palestina, nga nagsilbi nga pantalan para sa Gaza, nga nahimutang dili sa mismong baybayon kondili pipila ka gilay-on gikan niini.

[2101] Ang stadiyo usa ka yunit sa gitas-on, mga 88 ka fathom; 20 ka stadiyo gamay ra nga labaw sa 3 ka verst.

selebrasyon gidala nila ang mga obispo sa Dios sulod sa siyudad. Ang mga idolatra, sa pagtan-aw niini, napuno sa kasuko ug nagngurog sa ilang mga ngipon, apan wala sila makasugakod sa pagdaot kanila; kay nadungog na nila nga ang mga Kristohanong obispo gidawat sa hari uban sa dungog ug nga, sa ilang pag-abot, usa ka royal nga dekreto ang gipadala aron mapugngan ang kabangis sa mga pagano ug aron laglagon ang mga templo sa ilang mga diyos. Samtang nagmartsa ang mga Kristohanon uban sa balaan nga krus ug ang ilang mga obispo, miduol sila sa idolo ni Venus; Kining diyos-diyosan gipasidunggan kaayo sa mga lumolupyo sa Gaza, labi na sa mga babaye, nga nagasiga ug kandila ug nagasunog ug insenso sa mga turibano: kay ang demonyo nga nagpuyo sulod niining diyos-diyosan naglimbong sa daghan sa ilang pagkatulog pinaagi sa mga panan-awon, gituslok ang mga dalaga o mga babayeng minyo sa tanang matang sa makasasalaong buhat. Busa, sa dihang miduol ang mga Kristohanon sa maong dios-diosan nga nagtindog sa usa ka hataas nga dapit sa kadalanan, kalit nga nilayas ang demonyo, ug gipahulog ang dios-diosan sa yuta; ug ang diyos-diyosan, sa pagkahulog sa yuta, nabungkag sa daghang piraso, kay hinimo kini sa marmol, ug nakapatay sa duha sa mga dili motuo nga, nagbarog didto , nagkatawa ug nagpasipala sa pagsimba sa mga Kristohanon. Sa pagkakita nila niining milagro, daghan sa mga pagano ang mituo kang Kristo ug, pag-uban nila sa mga Kristohanon, miadto sila sa balaang simbahan ug nangayo og balaang pagbunyag: adunay katorse ka lalaki ug pito ka babaye nga mituo. Ug adunay dakong kalipay sa mga matinud-anon sa luwas nga pag-abot sa ilang mga magbalantay ug sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Pagkahuman niini, ang bulahan nga Metropolitan Juan nagpabilin sa Gaza sulod sa duha ka adlaw ug unya mibyahe paingon sa Caesarea, samtang gihatod siya sa mga Kristohanon. Pipila ka adlaw pagkahuman, ang maharlikang Kinegius nga nahisgutan na miabot sa Gaza, kauban ang daghang mga dignitaryo ug ang gobernador uban sa iyang pwersa militar. Ang mga pagano nahadlok kaayo, ug ang uban kanila nilayas gikan sa siyudad. Gitigom ni Kinegius sa buntag ang tanang mga tigulang sa siyudad ug ang tibuok populasyon, ug gipakita kanila ang royal nga dekreto, nga pinaagi niini ang mga paganong templo sa Gaza pagabungkagon ug ang mga dios-diosan pagapikas-pikasun. Sa dihang gibasa pag-awhag ang maong dekreto aron madungog sa tanan, ang mga tawo nga dili matulok misinggit sa kasaba ug misugod sa paghilak ug pag-aga. Apan si Kinegius, nga dili na makasabar sa kasaba, naghatag og senyas sa mga sundalo; ug sila, nga midagsa sa mga pagano, gisugdan sila og hampak; ug ang tigum sa mga dili matuluman nabuwag, samtang ang mga Kristohanon, nga naglipay sa dakong kalipay, nagpasalamat sa mga hari, gipahapsay sila og daghang mga pagdayeg. Unya, kauban ang mga sundalo, ilang giatake ang mga templo sa pagano ug gisugdan ang paglaglag niini uban sa dakong kasaba. Aduna'y walo ka dagkong pagano nga santuwaryo sa siyudad: ang sa Adlaw[2102] , Venus, Apollo[2103] , Proserpina[2104] , Hecate[2105] , Fortuna[2106] ug Marnas; ang katapusang templo mao ang pinakadako ug pinakadaghan nga gibisita sa mga pagano nga walay Diyos. Didto nagtindog ang dili mabilang nga uban pang mga idolo sa mga palengke ug sa kadalanan, sa nagkalain-laing mga bilding ug sa mga pader sa siyudad, ug sa gawas sa siyudad sa kilid sa mga dalan, sa mga tanoman ug sa mga uma: ug sulod sa napulo ka adlaw gipukan sa mga Kristohanon ang tanang maong mga dios-diosan ug gipaguba ang mga malaut nga templo sa mga pagano hangtod sa yuta, gawas lang sa dako ug labing matahum nga templo ni Marnas, nga kadaghanan miingon nga dili kini angay laglagon, kondili pagkahuman limpyohan gikan sa kahugawan sa pagano, kini ideklara nga usa ka simbahan sa Dios. Tungod sa laganap nga tinguha nga mapreserbar ang templo ni Marnas, si Santo Porfirio misugod sa pag-ampo sa Dios, nangayo og giya; ug samtang nag-awit siya sa Banal nga Misa sa balaang simbahan, misinggit ang tingog sa usa ka bata gikan sa taliwala sa katawhan:

'Pasunoga ug laglaga ang templo ni Marnas, kay nahugawan kini sa dugo sa mga tawo nga gisakripisyo sa mga demonyo; hukasa ang pundasyon niini gikan sa yuta ug iwasabwag, ug pagtukod og bag-ong templo sa maong dapit alang sa himaya sa Dios.'

[2102] Ang Griyegong diyos sa adlaw, *si Helios,* giila sa daghang mga lugar. Ang arte naglarawan kaniya nga susama kang Apollo, apan mas buo ang nawong.

[2103] Si *Apollo* giila nga diyos sa kahayag, ingon man sa intelektwal nga kahayag, sa balak ug musika.

[2104] Girespeto si *Persephone* isip maghuhari sa ilawom sa yuta, ingon man usab sa mga tanom nga butil nga moturok gikan sa kalawmon sa yuta.

[2105] *Hecate* – usa ka makalilisang nga diyosa sa ilawom sa yuta nga nagdumala sa dautan ug malisyosong mga demonyo; mahimo niyang tawgon ang mga kalag sa mga patay gikan sa ilawom sa yuta ug pahadlokon ang mga tawo pinaagi sa mga multo.

[2106] *Fortuna* – girespeto isip diyosa sa tsansa, labi na sa kalipay ug kasaganaan.

Ang bata pito ka tuig ang panuigon, busa gihunahuna sa mga pari nga gisulti niya kini tungod kay gitun-an siya sa iyang inahan. Gikuptan siya nila ug gipahadlok, mura'g gusto siyang bugbogon aron ipadayag kinsa ang nagtudlo kaniya sa pagsulti niini. Apan ang bata misugod og sulti sa Griyego, gisubli ang parehas nga mga pulong – nga ang templo ni Marnas pagasunogon ug pagagub-on; unya nasabtan sa tanan nga siya nagasulti pinaagi sa Espiritu Santo, kay bisan pa siya pito ka tuig ang edad ug wala pa gyud makat-on og Griyego, karon hapsay na kaayo siya mosulti sa maong pinulongan. Busa, sa pagtuo nila sa gisulti sa bata, ilang gisunog ug gipapas ang matahum kaayong templo ni Marnas hangtod sa pundasyon; pagkahuman nilang gukay sa yuta, ilang gipanglapas ang mga ruinas niini sa kadalanan ug agianan, aron matapakan kini sa tanan. Pagkahuman niini, ang mga sundalo misugod sa pagpangita sa tanang mga bilding ug puy-anan sa mga pagano, gipangtipon ang mga tinago nga diyos-diyosan bisan asa nila kini makaplagan; pagkahuman nila makatigom og daghang kadaghan niini, ilang gipundok ang mga diyos-diyosan ug gisunog kini; busa nawala ang pagsimba sa diyos-diyosan sa Gaza. Sa bahin ni Kinigius, pagkahuman niyang mapildi pag-ayo ang mga dautang magmamando ug silotan sila tungod sa ilang pagpanlupig sa mga Kristohanon, mibalik siya sa mga hari; apan, sa hangyo sa balaan, mibiya siya og bahin sa hukbo sa siyudad, aron ang mga mananamba dili na usab makapataas sa ilang ulo batok sa mga Kristohanon. Pagkahuman niini, nagtukod ang santo sa Kristo og simbahan nga porma-krus sa dapit diin kaniadto nahimutang ang templo ni Marnas; usa ka hulagway sa maong simbahan gipadala ni Reyna Eudoxia, nga gipintalan sa pergamino. Alang niining simbahan, nagpadala usab siya og traynta ka haligi nga marmol, nga duha niini nagdan-ag sama sa esmeralda. Busa, pinaagi sa tabang sa emperatris, natukod ang usa ka simbahan sulod sa lima ka tuig, nga walay ikatandi ang kaanyag kaysa sa kaniadto nga templo ni Marnas. Pagkahuman sa pagkonsagra niining simbahan, ang Obispo sa Dios misugod sa pagsaulog sa Banal nga Misa, nga naghalad og dakong pagpasalamat kang Kristo nga Ginoo tungod kay sa maong dapit diin kaniadto gihalad ang malaut ug madugo nga mga halad sa bakak nga mga dios, karon gihalad na ang Walay Dugo, Labing Balaan nga Halad ngadto sa Tinuod nga Dios. Unya si Santo Porfirio, gamit ang bulawan nga gihatag ni R , ang debotong reyna, nagtukod og usa ka hospisyo ug naghatag og puloy-anan alang sa mga biyahero ug nagpakaon sa mga kabus. Pinaagi sa tabang sa Diyos, maalamon niyang gipangulohan ang kawan ni Kristo pinaagi sa pulong sa Diyos, aron ang gidaghanon sa mga matinud-anon nagkadako: kay daghan sa mga pagano, nga mibiya sa ilang malisyang idolatriya, misalig kang Kristo nga Diyos; samtang ang ubang pagano napuno sa kasuko ug selos, sa pagtan-aw sa Mga Kristohanong Simbahan nga nag-uswag ug nagpadaghan sa matahum nga paagi, samtang ang paganismo nagkaluya ug nagakunhod. Ug busa naningkamot na usab sila nga motindog batok sa balaan nga magbalantay ug sa iyang panon. Sa usa ka higayon, misangpot sa panaglalis ang tigdumala sa simbahan ug usa ka idolatra nga bantugang lungsoranon nga ginganlan og Sampsichus, mahitungod sa usa ka butang nga kabahin sa kabtangan sa simbahan. Sa kagubot, nagtigom ang mga matinud-anon ug ang mga dili matinud-anon, nga ang matag-usa nagsuporta sa ilang kaugalingong kiliran—ang mga matinud-anon nagsuporta sa tigdumala, samtang ang mga dili matinud-anon nagsuporta kang Sampsichus. Apan tungod kay kadaghanan sa mga dili motuo, ilang napildi ang mga matinud-anon ug nagbuhat og kagubot, nagkuha og mga pamalo ug armas. Pagkahuman nila pagpatay sa pito ka matinud-anon ug grabeng pagsamad sa daghan pa, ang mga pagano, uban sa kusog nga mga singgit ug kasaba, misulod sa patyo sa obispo, nga nagtinguha sa pagpatay kang Santo Porfirio. Pagkahibalo niya niini, miingon siya sa diakono nga si Mark:

'Takas ta, igsoon, ug magpanalipod sa pipila ka panahon, hangtod molabay ang kasuko sa Ginoo.'

Ug pagkahuman nila'g saka sa bungbong, nilayas sila paingon sa pikas direksyon gikan sa mga rebelde ug nangitag dalangpanan sa usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Salafi, nga pagano ang pagtuo. Tungod kay ulila siya, nagpuyo siya uban sa iyang lola nga masakiton; nag-alagad siya kaniya ug nagpanginabuhi sa iyang kaugalingong paningkamot. Gitago niining batan-ong babaye ang balaang obispo ug ang iyang diakono sa iyang balay, ug gihatagan sila og pagkaon ug ilimnon. Ug nagpabilin si San Porfirio uban kaniya niadtong adlawa ug gabii, ug sa tibuok sunod nga adlaw. Sa sunod nga gabii, sa dihang nanginahanglan na ang kagubot ug pag-alsa, mibalik ang santo uban ni Marcos sa iyang panimalay ug nakit-an nga gipanguha ang tanan nga naa didto, ug ang bulahan nga Baruch naghigda didto, gipangigo ug natabonan sa mga samad, nga hapit na siya dili makaginhawa. Gipahibalo sa mga Kristohanon kining tanan kang amphipate[2107] , nga nagpuyo sa Caesarea. Nagpadala siya og

[2107] Anfipat – ang labing hataas nga magistrado sa probinsya.

mga sundalo aron dakpon ang tanan nga nagpahimulos sa maong pag-alsa ug nakapatay; ang uban iyang gipamatay, samtang ang uban, pagkahuman sa grabeng pagpanghampak kanila, iyang gipagawas nga buhi. Sukad niadto, nanghilom na ang mga daotan. Ug si Porphyrius, ang balaan nga alagad ni Cristo, nagpadayon sa nahibilin niyang kinabuhi sa kalinaw ug kalinaw. Nagpasalamat ang santo sa maong dalaga nga si Salafa, kinsa iyang gipanalanginan og dalangpanan gikan sa makamatay nga kamot sa iyang mga manlulupig, ug gihayag siya pinaagi sa balaang binyag; gi-ayo usab niya ang tigulang niyang inahan nga masakiton, gibinyagan usab siya, ug gitagaan sila og pag-atiman gikan sa mga kabtangan sa simbahan. Giplano niya nga ipangasawa ang dalaga sa usa ka matarong nga bana, apan gusto sa dalaga nga ipangpakasal sa Kristo, diin ang balaan napuno sa dakong kalipay sa espiritu; pagkahuman niyang gipahinungod siya sa pag-alagad kang Kristo, giapil niya siya sa han-ay sa mga putli nga birhen: Siya, sa iyang bahin, nagpalipay sa Dios hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, gipreserbar ang iyang putli nga pagkabirhen pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo, nga gitabangan sa makapahimuot-sa-Dios nga mga pag-ampo sa balaan nga si Porphyrius, nga naghalad ug walay hunong nga pag-ampo sa Dios alang sa iyang mga karnero – sa adlaw ug sa gabii.

Ang Balaan sa Kristo nilanggang usa ka dakong manalagsa sa mga milagro. Busa, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, iyang giluwas ang tulo ka batan-on nga nahulog sa usa ka lawom nga balon, nga buo ug walay samad, ug pinaagi sa iyang pag-ampo, gipatay niya ang usa ka babaye nga sakop sa erehiya sa Manichaean, nga puno sa limbong sa demonyo ug mga heretikal nga sugilanon, nga dako kaayo ang pagpanamastamas sa Ortodoksiya ug nakapaling sa daghan ngadto sa iyang dautang buhat: kay, kalit lang siyang nahugno, ug namatay siya. Ug si Santo Porfirio naghimo pa ug daghang ubang mga milagro alang sa himaya sa Dios. Human niyang pag-umol sa Simbahan ni Cristo sulod sa kwarentay-kuwatro ka tuig, onse ka bulan ug walo ka adlaw, ang santo mibyahe paingon sa Punong Magbalantay, si Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, ang Dako nga Labawng Pari, nga kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mag-anaa ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan ug ever[2108] . Amen.

- Niining maong adlaw, gisaulog nato ang balaan nga martir nga si Sebastian, nga giputol ang ulo sa espada sa panahon sa paghari ni Emperador Nero[2109] .

Kontakion, Tono 2:

Gipahimutang kita sa imong labing balaan nga mga hiyas; gisul-oban ka sa bisti sa pagka-pari, labing bulahan nga maalamon sa Diyos Porfirio, ug nagdala ka og mga panambal pinaagi sa imong pag-ampo, nga walay hunong sa pag-ampo alang kanato tanan.

12 Marso

27 Pebrero (Daang Estilo)

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Procopius nga taga-Decapolis, ang Kumpesor

Kumemorasyon sa ika-27 sa Pebrero

Ang rehiyon sa Dekapolis, nga nakakuha sa ngalan gikan sa napulo ka siyudad nga nahimutang niini, nahimutang sa daplin sa Dagat sa Galilea; gihisgutan sa Balaang Ebanghelista Marcos kining rehiyon, nga nag-ingon: 'Miadto pag-usab si Jesus sa Dagat sa Galilea, sa lumbong sa Dekapolis'[2110] (Marcos 7:31). Ang Kagalang-

[2108] Ang kamatayon ni Santo Porfirio nahitabo sa tuig 420.

[2109] Kini nga balaang martir kabahin sa pangkat ni Santa Fotina, nga ang pista nahulog sa Marso 20. Ang Emperador Romano nga si Nero naghari gikan sa 54 hangtod 68 AD.

galang Procopius nga Kumpesor lumad nga taga niining rehiyon. Maalamon sa monastikong ascesis, gisulayan sa istriktong pagsunod, ug nailhan sa pagkabalaan sa kalag, siya bantog ug gisaulog sa mga asketiko. Niadtong panahona, nagsugod na ang lisod nga mga adlaw sa heresiya sa iconoclastic; ang unang nagpasiugda niini mao ang walay balaod nga Griyegong emperador nga si Leo the Isaurian[2111] , nga dili matarong nga gitawag ang balaang mga ikon nga mga idolo ug ang mga nagsimba niini nga mga idolatra. Walay kalooy, gipatay niya ang daghang inosenteng Ortodoksong Kristohanon ug gisilotan ang tanang ortodoksong hari, mga santo, ug Kristohanon nga miuna kaniya tungod sa pagdayeg sa balaang mga ikon, hinungdan nga nakadawat siya sa sumpa sa tanan. Unya ang dakong ug dili matuyok nga haligi sa Ortodoksiya ug matinud-anong magbabantay sa tinuod nga pagtuo, ang Mapinanggaong Procopius, mitindog nga maisugon batok sa kadaghanan sa mga heretiko nga, sa ilang kawalay pagsimba, nagpasipala sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios ug walay dungog nga gisalikway ang mga balaang ikon. Gipahiya niya ang mga heretiko, gipadayag ang ilang buang nga pangatarungan ug napildi kini sa iyang dili mapildi nga mga pulong nga giinspirar sa Diyos; sama sa pagbungkag sa sapot sa gagamba, gisulbad ni Banal Procopius ang ilang malimbungon nga mga bitag sa pulong.

Tungod niini, nasukod siya sa kasuko sa walay Diyos nga hari, nga sama sa usa ka buang nga leon nga migikan sa kamingawan, mihuros sa pagpangita og biktima. Sa sugo niini, gidakop ang Banal ug brutal nga gibugbog; gilukot sa iyang mga tigpanglutos ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga instrumento, ug dayon gilabay siya sa usa ka ngitngit ug baho nga bilanggoan. Apan gisagubang sa balaan ang tanan niyang pag-antos uban sa pagkamapailubon. Nag-antos uban kaniya ang Kagalang-galang Basilio, nga kaniadto nagkugi uban ni Procopius sa pag-ayuno ug pagkamaayo. Karon, nag-antos silang duha og dakong pag-antos alang sa mga balaang larawan. Napriso silang duha ug nagpabilin didto hangtod sa kamatayon sa walay Diyos nga mananakit. Sa dihang namatay si Leo, nga gipahimulag dili lang sa karon nga kinabuhi kondili usab sa kinabuhi nga walay katapusan, gipagawas si Santo Procopius gikan sa prisohan, kauban ang iyang higala nga si Basilio ug uban pang mga santo. Gigugol niya ang nahibilin niyang kinabuhi sa mga pagpanarbaho sa pagka-asketiko, nagtudlo sa daghan sa pagkamaayo ug nagdala kanila ngadto sa kaluwasan. Sa iyang matinahuron nga katigulangan, mibiya siya paingon kang Kristo nga Dios, aron makita Niya sa nawong-sa-nawong, ug dili lamang sa usa ka ikon, ug aron, isip usa ka asketiko ug nag-antos alang kang Kristo nga naningkamot hangtod sa pagdula sa dugo alang sa Iyang balaan nga ikon, siya makadawat og angay nga ganti alang sa iyang mga paningkamot.

Tropario, Tono 8:

Pinaagi sa mga sapa sa imong mga luha, imong gipamunga ang walay bunga nga kamingawan, ug gikan sa kalawom sa imong mga paghuyop, imong gipamunga ang gatus ka mga paningkamot; ikaw usa ka suga sa kalibutan, nga nagdan-ag sa mga milagro, among Amahan Procopius: hangyoa si Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Sa pagsubang karon sa Simbahan, gipapala kini ang kangitngit sa tanang panamastamas, samtang gidayeg ka namo, O langitnong mistiko, labing himayaong Procopius.

Paghinumdom sa Banal nga Falaleus.

Kumemorasyon sa Pebrero 27

[2110] Ang Dekapolis – usa ka rehiyon o distrito sa pikas daplin sa Jordan, nga misakop sa amihanan paingon sa Damascus, sa habagatan paingon sa Philadelphia, sa kasadpan paingon sa Scythopolis ug sa sidlakan paingon sa Canafa. Dinhi nahimutang ang napulo ka siyudad, nga kadaghanan gipuy-an sa mga pagano, bisan pa aduna usab daghang mga Hudiyo taliwala nila.

[2111] Naghari siya gikan sa 717 hangtod 741.

Si Santo Falale lumad sa rehiyon sa Cilicia sa[2112] . Pagbiya niya sa mga kahimayaan sa kalibutan, una siyang miadto sa monasteryo sa Banal nga si Savvas. Tungod kay nahigugma siya sa mga asetikong paningkamot sa kinabuhi sa monghe, nagpakita siya og pamatasan sama sa anghel ug, tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, gihatagan siya og dungog sa ranggo sa presbiter. Paglabay sa pipila ka tuig, miadto siya sa Gavala, usa sa mga siyudad sa Siria nga sakop sa Metropolis sa Laodicea. Duha ka pulo ka stadiya gikan sa siyudad, adunay usa ka dako nga lubnganan nga burol. Sa ibabaw niini nagtindog ang usa ka paganong templo, nga karon guba na ug walay nag-atiman, napalibotan sa karaang mga lubnganan; daghang hugaw nga espiritu ang nagpuyo didto. Ang tanan nga molabay nahadlok niining dapita, kay ang mga hugaw nga espiritu dili lang nagpahadlok sa mga biyahero pinaagi sa mga hulagway, apan kasagaran mosulong pa gayud kanila, nga nagdala og dakong kadaut sa mga tawo ug mga hayop. Pagkadungog niini, mibyahe si Banal Falalei paingon sa maong lugar ug nagpuyo didto. Nagtukod siya ug gamay nga tolda para sa iyang kaugalingon ug nagpuyo niini, nag-ayuno, nagpaantos sa unod pinaagi sa kakulang, ug nag-ampo nga walay hunong sa adlaw ug gabii. Dili matiis sa mga hugaw nga espiritu ang ingon nga silingan. Nagtigom sila sa usa ka dakong grupo, midagsa sila sa balaan nga tawo uban sa dakong kasuko, gisulayan siyang kahadlukan sa ilang mga kusog nga pagsinggit, gihulga siya, ug pinaagi sa tanang matang sa limbong gisulayan nilang pugson ang santo nga mobiya sa dapit nga dugay na nilang giisip nga ila. Apan, lig-on sa iyang pagtuo sa Dios, ang Kagalang-galang Falalei, nga nagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, mitindog nga lig-on sama sa usa ka maisug ug dili mapilde nga mandirigma, nga iyang gipyat-ipyat sa iyang tiilan ang huyang nga gahum sa dautang mga espiritu.

Busa, sa dugay nga panahon, matag adlaw ug labi na sa gabii, ang santo mibunalan nga maisugon batok sa mga hugaw nga espiritu ug, uban sa tabang sa Diyos, sa katapusan napildi niya sila. Nipahawa sila nga napahiya, nga wala makadaog sa dili mapilde nga mandirigma ni Kristo.

Pagpahawa sa mga demonyo, nagtukod ang tawo sa Dios ug gamay, masiksik nga selda nga dili gyud angay sa iyang gitas-on—duha ka kubito lang ang gitas-on ug usa ka kubito ang gilapdon; sa sulod niini dili lang siya makabarog, apan dili gani makalingkod sa normal nga paagi: ang Banal nga Falaleus taas kaayo ang panglawas, busa samtang naglingkod sa iyang selda, pirmi siyang napugos sa pagyuko sa iyang ulo paingon sa iyang mga tuhod. Nipuyo siya sa ingon ka kipot nga kahimtang sulod sa hapit napulo ka tuig. Niadtong panahona, gibisita siya ni Theodoret, Obispo sa Cyrene, nga nakakita sa Banal nga si Falaleus nga nagbasa sa Ebanghelyo. Sa dihang nangutana ang obispo nganong gipili niya ang ingon nga paagi sa kinabuhi, mitubag ang santo:

'Ako usa ka dakong makasasala; sa pagtuo nga dagkong pag-antos ang nagpaabot kanako sa umaabot nga kinabuhi, sa akong kaugalingong kagustuhan gipili nako alang sa akong kaugalingon kining gamay nga selda, sa paglaum nga pinaagi niining gagmay nga kalisdanan malikayan nako ang walay katapusang pag-antos.'

Sa pakig-istorya kaniya, nakadawat ang obispo og dakong kaayohan alang sa iyang kaugalingon.

Gihatagan usab sa Dios ang Banal nga Falaleus sa gasa sa paghimo og mga milagro: pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nakahimo siya sa pag-ayo sa mga nag-antos sa tanang matang sa mga sakit, ug wala lang niya giayo ang mga tawo kondili pati na usab ang mga hayop. Busa, daghan ang miadto kaniya sama sa usa ka tuburan sa tambal, ug nakakaplag kaniya dili lamang og pisikal kondili usab og espirituhanong kahimsog, nga tungod niini daghan sa mga Griyego sa kasikbit nga mga lugar ang misalig kang Kristo nga Ginoo. Sa taliwala sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa siyudad sa Gavala, daghan ang mga pagano. Kining tanan gipahimakas sa balaang pagtuo, nga nadala sa kahibalo sa kamatuoran pinaagi sa mga milagro ni San Falaleus. Sa tabang sa mga bag-ong tinubong Kristohanon, gipukan sa Reverendo ang paganong templo ug gipabungkag ang mga lubnganan. Pagkahuman niyang limpyohan kini nga dapit gikan sa kahugawan sa demonyo, nagtukod siya didto og simbahan sa Dios sa ngalan sa tanang balaang martir ug nagtukod og adlaw-adlaw nga pagsimba niini alang sa himaya sa Dios. Gigugol niya ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagpadayon sa parehas nga mga ascetic nga paningkamot sama sa kaniadto, ug, tungod kay nakapahimuot siya sa Dios, namatay siya sa edad nga . Si Santo Sophronius sa Herusalem misulat sa mosunod bahin niining katingalahang amahan sa 'Limonar'[2113] :

[2112] Cilicia – usa ka probinsya sa timog-sidlakan sa Asia Minor, nga kaniadto usa sa labing mauswagon nga rehiyon sa Imperyong Romano – nagutlanan sa Siria sa sidlakan, Capadocia ug Licaonia sa amihanan, Pisidia ug Pamphylia sa kasadpan, ug sa habagatan sa Dagat Mediterraneo ug usa ka golpo. Karon, kini nga rehiyon kabahin sa Turkey.

'Si Abba Pedro, presbiter sa Monasteryo ni San Savvas, nagsulti kanamo mahitungod kang Abba Falale sa Silicia, nga kining bulahan nga amahan usa ka monghe sulod sa sisenta ka tuig ug wala gyud mihunong sa paghilak, nga nag-ingon: 'Gihatag sa Dios kanato kining panahona, mga igsoon, alang sa paghinulsol, ug kon masayang nato kini, husayon kita pag-ayo tungod niini.'

Ang Banal nga si Falalei namatay mga tuig 460, nga nagpuyo isip monghe sulod sa 60 ka tuig.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Tito, Presbiter sa mga Kuweba

Gisaulog sa Pebrero 27

Sama *sa 'ang kasuko sa Dios gipadayag gikan sa langit batok sa tanang pagkawalay-pagkadiosnon'* (Roma 1:18) ug sama sa 'kalinaw sa Dios', nga labaw pa sa tanang pagsabot (Filipos 4:7), nga mounaog aron magbantay sa lawas ug kalag sa tawo nga nangita niini—kini tanan atong makita sa kinabuhi sa bulahan nga si Tito. Siya usa ka monghe sa Kiev-Pechersk Lavra[2114] , nga gihatagan sa ranggo nga presbiter. Ang Kagalang-galang Titus napukaw sa pagbuhat og mga buhat nga angay sa walay katapusang kalipay tungod sa mosunod nga panghitabo: aduna siyay igsoon, dili sa unod kondili sa espiritu, usa ka monghe sa maong monasteryo nga ginganlan og Evagrius, nga naggunit sa ranggo nga diakono. Usa ka dakô ug matinud-anong gugma ang naghiusa sa duha ka monghe, nga ang tanan nangahibulong sa ilang panaghiusa ug pagkamahigugmaon. Apan ang yawa, nga nagdumot sa tanang maayo ug naandan sa pagpanamkon og sagbot taliwala sa trigo (Mateo 5:22), nagtanom og pagdumot tali nila. Gitabunan niya ang ilang kasingkasing sa ingon nga kasuko ug pagdumot nga dili na gani sila magtan-away sa nawong, ug busa naningkamot sila sa tanang paagi aron malikayan ang usag usa. Kung ang usa mosulod sa simbahan dala ang insenso, ang usa pa molayas gikan sa insenso; apan kung ang usa dili molikay, molabay ra ang usa kaniya nga wala maghalad og insenso. Nagpabilin sila sa ingon ana ka dautang kangitngit sa dugay nga panahon, nga sa ilawom sa impluwensya sa yawa, nangahas pa gani sila sa paghalad sa Balaang mga Gasa ug pagdawat sa Balaang Komunyon nga wala pa sila magkarepaso sa usag usa o mag-ayo sa ilang panag-iya. Daghang higayon nga gihangyo sila sa mga igsoon nga mag-uli, apan wala gani sila maminaw. Sa usa ka higayon, pinaagi sa probidensya sa Dios, ang Kagalang-galang Titus grabe kaayo ang sakit nga wala na siya nagdahom nga mabuhi pa. Unya naghilak siya sa kapait tungod sa iyang sala ug mapainubsanon siyang nagpadala og sulat kang diyakono Evagrius, nga nag-ingon:

'Pasayloa ko, igsoon, alang sa Ginoo, sa pagkasakitan nako kanimo tungod sa akong kasuko.'

Apan dili lang nga wala pasayloa ni Evagrius si Titus, gisugdan pa gani niya siya og daot ug gisumpa pa gani siya. Bisan pa, ang mga igsoon, sa dihang nakita nga hapit na mamatay si Titus, gipugos nila si Evagrius nga adto kaniya aron makig-uli siya sa iyang igsoon. Sa pagtan-aw kaniya, ang masakiton, mibangon gamay, mihulog sa tiilan ni Evagrius, ug miingon sa taliwala sa iyang mga luha:

'Pasayloa ako, Amahan, ug panalangini ako!'

Apan ang walay kalooy ug dili makatawo nga si Evagrius mitalikod sa iyang igsoon ug, sa atubangan sa tanan, misulti og mga pulong nga puno sa kasina:

'Dili gyud ko gustong makig-uli kaniya: ni karon nga kinabuhi ni sa sunod!'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipikas niya ang iyang kaugalingon gikan sa pagkupot sa mga igsoon ug nahulog. Gisulayan siya og tabang sa mga monghe aron patindogon, apan patay na nila siya nakit-an. Wala nila siya mapilo sa kamot, mapakabig sa ngabil, o mapiyong sa mata – murag dugay na siyang namatay. Niadtong takna, mitindog ang bulahan nga si Tito nga hingpit nang maayo, murag wala gyud siya masakit. Nailangay ang tanan sa ilang nakita sa kalit nga kamatayon sa usa ug sa dali nga pag-ayo sa usa pa. Nagsugod sila pagpangutana

---

[2113] Ang 'Limonar' (Griyego para sa 'damuhan' o 'pastulan') usa ka laganap kaayo nga gibasang buhat sa Griyegong monghe nga si John Moschus (622). Sa mga monasteryo sa Palestina, Siria, Ehipto, Cyprus, Constantinople ug Roma, nagtigom si Moschus og daghang mga sugilanon bahin sa kinabuhi sa mga Kristohanong asketiko, ingon man usab sa ilang mga panultihon ug moral nga pagtulon-an, ug gipahimutang kini tanan sa iyang *Limonar*, nga nagsilbi nga usa sa mga pangunang tinubdan alang sa mga hagiograpikong buhat sa ulahi nga mga panahon. Natapos ni Moschus ang *Limonar* sa Roma, diin siya kauban sa iyang disipulo, ang monghe Sophronius, Patriarka sa Herusalem. Pagkahuman niya sa *Limonar*, gisalig ni Moschus kini kang Sophronius.

[2114] Siyempre, ang Kiev-Pechersk Lavra, nga gitukod ni Banal nga Anthony niadtong 1073 ug ni Banal nga Theodosius

kang bendito nga presbiterio Titus unsa ang kahulugan niini. Gisultihan sila ni bendito Titus sa gipadayag kaniya gikan sa kahitas-an:

'Sa panahon sa akong pagkasakit,' mao ni ang sinugdanan sa sugilanon sa Bulahan nga Tito, 'samtang ako pa gikaon sa kasuko, nakita nako nga ang mga Anghel mitalikod kanako. Nagaagol sila sa pagkaguba sa akong kalag, samtang ang mga demonyo naglipay nga nagpuyo ang kasuko sa akong kasingkasing batok sa akong igsoon. Mao nga gisugo tika nga moadto ug mangayo og pasaylo para kanako gikan sa akong igsoon. Sa dihang gidala ninyo siya kanako, ug miyuko ako sa atubangan niya, apan mihawa siya kanako, nakakita ako og usa k , usa ka walay kalooy nga anghel nga adunay nagdilaab nga pana, nga gigamit niya sa paghampak sa usa nga wala magpasaylo kanako, ug natumba kini nga patay. Kining maong anghel gitunol ang iyang kamot kanako, gipataas ko, ug busa nabalik ang akong kahimsog.

Nahadlok sa maong sugilanon, ang mga monghe naghilak pag-ayo alang kang Evagrius nga namatay. Gilubong nila siya, apan wala nila mapilo ang iyang mga kamot o mapiyong ang iyang mga mata ug baba. Sa ilang bahin, nag-amping gayud sila nga malikayan ang kasuko, nagpasayloay sa usag usa sa bisan unsang masakit nga pulong, nga naghinumdom sa pulong sa Ginoo: *'Ang bisan kinsa nga masuko sa iyang igsoon nga walay hinungdan, pasakaan og kaso sa hukom'* (Mat. 5:22). Ingon usab, si San Efren nga Siryano miingon: 'Kon ang bisan kinsa mamatay samtang naa sa kahimtang sa pagkabig-ay, usa ka walay kalooy nga paghukom ang nagpaabut kaniya.' Ug masulti nato karon bahin sa mga kahayag nga igsoon: *'Dako ang kalinaw sa mga nagahigugma sa imong balaod'* (Sal. 118:165).

Apan labi na gayud ang presbiterong si Tito mismo, sa dihang nakita niya nga pinaagi sa pakig-uli sa iyang igsoon, nadawat usab niya ang pakig-uli sa Dios ug nakaluwas siya gikan sa kamatayon—dili lamang sa lawas kondili usab sa espiritu—sukad niadto, wala na gayud siya maghunahuna nga masuko sa bisan kinsa; hinuon, sa iyang pagbiya sa kasuko, nakab-ot niya ang usa ka matinud-anong gugma alang sa mga igsoon, nga, ingon nga gamot sa kalinaw, mao ang panidlak sa pagkahingpit, nga moturok gikan sa *'putli nga kasingkasing, maayong konsensya ug matinud-anong pagtuo'* (1 Tim. 1:5); kini *'mapailubon, buotan; ang gugma dili masina'* (1 Cor. 13:4); naglangkob kini sa tanang mga hiyas, ug labi na: pag-ayuno, pagkamakabubut-on ug kanunay nga pag-ampo. Sukad niadto, ang Bulahan kanunay nga nagpabilin sa mga pulong sa Kasulatan sa iyang kasingkasing*: 'Pagkamatinud-anon ug magbantay kamo sa inyong mga pag-ampo. Labaw sa tanan, maghigugma kamo pag-ayo sa usag usa, kay ang gugma nagtabon sa daghang mga sala'* (1 Ped. 4:7–8).

Pinaagi sa paghalad og halad nga walay dugo, natuman usab sa presbiterong si Tito ang mosunod nga mga pulong sa Ebanghelyo: *'Ang paghigugma sa isigkatawo sama sa paghigugma sa kaugalingon labaw pa sa tanang halad-sunog ug halad'* (Marcos 12:33). Nakaangkon siya og ingon ka lig-on nga kalinaw nga, nagdilaab sa hingpit nga gugma, wala niya masulti, sa iyang kasubo, ang: *'Walay bahin sa akong unod nga malinaw tungod sa Imong kasuko; walay kalinaw sa akong mga bukog tungod sa akong mga sala'* (Salmo 37:4). Ang hingpit nga kalinaw sa kalag niining asketiko ingon ana ka dako nga ang giingon sa Apostol tinuod nga natuman kaniya: *'Kay ang gingharian sa Dios dili mahitungod sa pagkaon ug pag-inom, kondili sa pagkamatarung, kalinaw, ug kalipay sa Espiritu Santo'* (Roma 14:17).

Busa, sa Langit, ang bulahan nga si Tito gihimong takus nga madawat ang pahulay nga iyang gipaningkamotan sa wala pa siya mibyahe paingon sa Ginoo, human sa daghang mga paningkamot ug mga buhat sa pagkamatinud-anon. Ang iyang balaan nga lawas nagapahulay sa usa sa mga langob sa Caves Monastery, nga napuno sa mga balaan sama sa ubos nga langit; samtang ang iyang espiritu anaa sa Langit, diin siya gidala sa mga kamot sa mga Anghel nga nagpakita kaniya. Ang tanan nga ilang masulti bahin niining kanhing makasasala—nga sa ulahi nahimong matarong pinaagi sa angay nga paghinulsol—mao lamang ang gisulti ni San Pablo bahin sa Apostol Tito: 'Ang Dios, nga nagahupay sa mga mapainubuson, nagahupay kanamo pinaagi sa pag-abot ni Tito' (2 Cor. 7:6). Kita usab, nga nagalipay, makasulti sa pagtubag niining mga langitnong lumolupyo gikan sa maong Kasulatan: nakadawat kami og paglipay sa pagtan-aw sa inyong paglipay, ug labi na gayud sa kalipay ni Tito, nga nakakaplag og pahulay uban kaninyo. Pinaagi sa balaan nga mga pag-ampo sa Kagalang-galang Tito, hinaut nga kita usab, human ilabay ang tanang kasuko, pasayloon sa mga sala ug makadawat og panahong ug walay katapusang pahulay gikan kang Kristo Hesus nga atong Ginoo, Nga mao ang *'Diyos sa gugma ug kalinaw'* (2 Cor. 13:11). Kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan[2115] . Amen.

13 Marso

28 Pebrero (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni Santo Proterius, ang Balaang Hieromartir ug Patriarka sa Alexandria.

Gisaulog niadtong 28 Pebrero

Pagkahuman sa kamatayon ni San Cirilo, ang heretiko nga si Dioscoro[2115] misaka sa katungdanan sa patriyarka sa Alexandria[2116] . Kining walay balaod nga tawo naglapnag sa iyang heresiya sa tibuok Ehipto. Niadtong panahona, didto nagpuyo ang usa ka matinud-anong presbiter, lig-on sa tinuod nga pagtuo, nga ginganlan Proterius. Ilá siya tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug napuno sa pagsabot ug kinaadman nga gihatag sa Diyos. Nakita ni Proterius nga daghan ang naligaw sa heresiya sa patriyarka, nga bakak nga miangkon nga usa ra ka kinaiya ang naa kang Kristo, ug kusgan siyang nakigbatok batok sa mga heretiko. Ang Patriarka Dioscorus nasuko kaayo kaniya; sa tinguha nga mapahimutang pa gani kining tigdepensa sa ortodoksiya sa iyang panan-aw, malimbungon niyang gipangdayeg si Proterius ug gipasidunggan pa gani siya sa ranggo nga protopresbiter, apan wala kini'y pulos. Si Santo Proterius, nga gipamatud-an sa pagtuo sa Labawng Balaan nga Patriarka Cirilo sa Alexandria, nagpabilin nga dili matandog. Sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo sa Chalcedon atol sa paghari ni Emperador Marcian[2117] , gikondena si Dioscorus tungod sa iyang erehiya, gikuhaan sa iyang katungdanan isip patriyarka, gipalayas sa Simbahan ug gipahawa ngadto sa rehiyon sa Paphlagonia[2118] , sa lungsod sa Gangra, diin siya namatay pagkahuman sa pipila ka panahon. Sa pag-ilis kang Dioscoro nga gipahawa sa katungdanan, si Santo Proterius, nga tinuod nga angay sa maong katungdanan, napili sa patriyarkal nga katungdanan sa Alexandria sa mga ortodoksong obispo, klero, ug matinud-anong mga Kristohanon.

Apan ang kadaghanan sa mga tawo sa Alexandria, nga nalumos sa hilo sa erehya ni Dioscorus ug gipukaw pa sa pipila ka ereheng klero, misupak sa pagtudlo kang Proterius isip patriyarka. Ug sa dihang si Santo Proterius, pagkahuman siya ma-instalar isip Ortodoksong Patriarka, misugod sa iyang katungdanan ug nagpahayag sa tinuod nga pagtuo, sumala sa gipamatud-an sa mga Balaang Amahan sa Konsilyo sa Kalsedonya, misiklab ang usa ka pag-alsa sa taliwala sa mga tawo ug misangpot sa panagbangi. Ang pipila ka mga klero, nga gipangulohan sa presbiterio nga si Timoteo, nga nailhan usab nga si Elur, ug sa diakono nga si Pedro Mong—nga mga alagad ni Dioscoro ug mga sumuporta sa iyang erehiya—uban sa uban pa, mibulag sa Ortodoksiya, misalikway sa pakigkomunyon kang Santo Proterio, ug nagtukod og eskisma taliwala sa katawhan. Busa, usa ka dakong pagkabahin ang mitumaw sulod sa Simbahan sa Alexandria: ang uban midawat sa bag-ong gipahimutang nga patriyarka ug nagpabilin nga matinud-anon sa ortodoksiya, samtang ang uban nangayo sa pagbalik ni Dioscorus ug gisumpa ang mga doktrina nga gitukod sa Konseho sa Chalcedon. Ang duha ka panig nagpakigbisog sa kusog

---

[2115] Si Dioscorus mao ang pangunang tigpasiugda sa erehya ni Eutyches, ang arkhimandrita sa Constantinople; gipahayag niini nga si Kristo, bisan pa nga natawo *sa duha ka kinaiya, wala* nagpuyo *sa duha,* kay sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios, ang tawo nga kinaiya nga iyang gisul-ob nawala ang tanan niyang kaugalingong realidad ug nasuhop sa Pagkadiyosnon. Sa kasaysayan sa Simbahan, ang erehya ni Eutyches nailhan nga *Monophysitism* (Monophysites – kadtong nagtuo sa usa ra ka kinaiya).

[2116] Alexandria – usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great mga 333 BC sa usa ka promontoryo nga misulod sa habagatan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo (medyo habagatan sa karon nga siyudad nga pareho usab og ngalan); kini kaniadto usa ka sentro sa pagkat-on ug ang nanguna nga siyudad sa kalakalan sa kalibutan; sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong sentro sa Kristiyanismo ug lingkoranan sa patriyarka.

[2117] Ang Konsilyo sa Chalcedon (451 AD), isip usa ka pagpadayag sa Ortodoksong kamatuoran bahin sa pangutana sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan ni Kristo, nagpagula og usa ka kahulagway diin giangkon si Kristo nga hingpit nga Dios ug hingpit nga Tawo, usa ka substansya sa Amahan sa pagka-Diyos ug usa ka substansya kanato sa pagka-tawo, nagpuyo *sa duha ka kinaiya* pagkahuman sa Inkarnasyon*, nga dili magubot ug dili mabahin,* aron ang pagka-lainlain sa matag kinaiya mapreserbar samtang kini naghiusa sa usa ka Persona ni Kristo.

[2118] Ang Paphlagonia usa ka batuhan ug kabukiran nga rehiyon sa amihanan nga bahin sa Asia Minor.

batok sa usag usa. Ang mga sumusunod ni Dioscorus mibangon batok kang Santo Proterius, gitawag siya nilang mananapaw, kay samtang buhi pa si Dioscorus gidala na niya ang iyang hinigugma – ang Simbahan sa Alexandria – ingon sa iya; gitawag nila si Proterius nga heretiko, dili angay sa katungdanan nga patriyarka. Nag-antos pag-ayo si Santo Proterius sa kamot sa mga heretiko; Tungod kay nahadlok siya nga basin patyon siya sa mga heretiko, nangayo siya og militar nga eskorta; nagpuyo siya sa kanunay nga kahadlok, nagpaabot sa kagubot sa katawhan, kay ang mga sumusunod ni Dioscorus misukol na batok sa mga magistrado sa siyudad ug sa mga sundalong naka-istasyon didto. Niadtong panahona, ang konsul gikan sa Thebaid miabot sa Alexandria aron pahupayon ang kagubot. Ang mga rebelde misugod sa paghulog og mga bato batok sa mga sundalong miabot uban sa konsul. Ang mga sundalo, pagkakita sa pag-alsa sa katawhan, miadto sa Templo ni Serapis ug nagbarikada sa sulod. Gilibotan sa mga rebelde ang templo ug, pagkahuman nila kini nakuha, gisunog nila ang tanang sundalo nga naa sa sulod. Pag-abot sa balita niini sa matinud-anong Haring Marcian, naglagot kaayo siya ug nagpadala og dagkong pwersa militar aron pahunongon ang kagubot, ug gisugo nga ang pan ug trigo nga gidala sa Alexandria pinaagi sa barko gikan sa mga siyudad sa Ehipto dili na ipadala sa Alexandria kondili sa Pylus, ug gikan didto paingon sa Constantinople. Dugang pa, gikuha ni Marcian ang mga pampublikong paliguan ug uban pang mga pasilidad gikan sa mga tawo sa Alexandria, gipugngan ang kagawasan sa mga lumolupyo, ug gisirado ang mga pampublikong kalingawan nga ilang na-enjoy. Ang mga lungsoranon, nga nagmasubo niini ug labi na gayud kay nag-antos sa kakulang sa pan, nagpaubos ug nangayo kang Balaan Proterius nga moadto sa emperador ug mangamuyo alang kanila. Mibyahe si Balaan Proterius ug nangamuyo sa emperador alang sa iyang siyudad, ug ang emperador, nga naluoy, mitugot sa tanang hangyo sa balaan nga tawo. Ang mga lungsoranon gibalik sa ilang kaniadto nga kagawasan sa E , ug ang pan gisugdan nga ihatud diretso sa Alexandria. Pagkahuman niini, ang Patriyarka nagdumala sa iyang kawan sa malinawon nga paagi sulod sa pipila ka panahon ug gipahawa sa simbahan si Timothy Elur, nga wala mouyon sa paghinulsol.

Pagkahuman sa kamatayon sa matinud-anong si Marcian, mibangon pag-usab ang mga heretiko ug nagsugod sa pagpukaw sa mga ordinaryong tawo, nga mihunong lamang sa dihang nakab-ot na nila ang ilang tumong. Ang malimbungon ug maalamon nga si Timoteo Elur, nga nalambigit usab sa salamangka, nadani ang mga mongheng Ehipsiyano nga nagpuyo sa mga monasteryo o nagpraktis sa pag-ascetismo sa disyerto sa mosunod nga paagi.

Sa usa ka ngitngit nga gabii nga walay bulan, si Timoteo, nga nagsul-ob og ngitngit nga bado, misugod sa pag-adto gikan sa usa ka selda ngadto sa lain, nagtawag sa matag monghe pinaagi sa ilang ngalan. Sa dihang nangutana ang mga monghe kinsa siya ug unsa ang iyang gusto, mitubag siya:

'Ako usa sa mga anghel, gipadala sa Dios aron dili kamo makig-uban kang Proterius ug dili dawaton ang mga dekreto sa Konseho sa Chalcedon. Kinahanglan ninyo itudlo si Timoteo Elur nga Obispo sa Alexandria.'

Busa, pinaagi sa tabang sa usa ka demonyo, nadani sila sa malimbungon nga mapaluyahon. Ang mga monghe, bisan pa, tungod kay wala nila mailhi ang mga limbong sa kaaway, gidawat nila ang bakak ingon kamatuoran ug, sa pag-istorya sa usag usa bahin sa panan-awon sa Anghel, misugot ug nagtigom. Pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, mibyahe silang tanan paingon sa Alexandria – sama sa pag-atubang sa gubat; nabuta silang tanan sa kasuko batok sa balaan nga obispo Proterius ug gusto siya ipahawa sa simbahan. Niadtong panahona, nakatigom si Timoteo og daghang mga rebelde sa iyang palibot sa Alexandria; ang uban iyang gihikayat, samtang sa uban tinago siyang nagahatag og kuwarta. Nagpaabot og paborableng higayon, sa dihang wala sa siyudad ang konsul Dionysius – nadetain siya sa Itaas nga Ehipto – si Timoteo, kauban ang daghang parehas og hunahuna nga mga tawo, usa ka armado nga pwersa nga iyang gi-hire, ug ang mga monghe nga misalmot kanila, mibyahe paingon sa simbahan. Lakip sa mga rebelde mao ang duha ka na-dismitir nga obispo ug pipila ka mga klero nga gi-exkommunikar usab. Gihimong obispo nila si Timothy ug gipahayag siya nga Patriyarka sa Alexandria. Gibuhat niya kini sa pagsupak sa tanang eklesiastikal nga lagda, wala magtagad sa tanang imperyal nga balaod, ug nagsalig lamang sa mga rebelde nga katawhan ug sa mga nalimbong nga monghe.

Ang Iyang Kasantosang Patriarka Proterius, sa dihang nakakita sa ingon nga pag-alsa ug wala siyay lain nga mapangayoan og tabang tungod sa pagkawala sa konsul, nagpasiya nga molayas. Tago siya nga mibiya sa siyudad sa gabii. Sa dihang natulog siya sa usa ka hilom nga dapit, ang propeta Isaias mitungha kaniya sa damgo ug miingon:

'Balik ka sa siyudad; didto ko maghulat kanimo!'

Sa paghunahuna sa panan-awon, nasabtan ni Proterius nga nagpaabot kaniya ang kamatayon isip martir. Mibalik siya ug misulod sa baptisteryo sa simbahan. Samtang nagapangita siya kang Santo Proterius aron patyon, nangita ang mga rebelde sa tanang dapit. Pagkahibalo nila nga naa siya sa baptisteryo, gipriso nila siya didto. Unya misulod ang pipila kanila ug gipatay siya ug ang unom ka tawo nga kuyog niya, gipikas-pikas ang lawas sa santo gamit ang hait nga tumoy sa mga puthaw nga baras nga gidala sa mga mananakit. Gibubo nila ang walay sala nga dugo sa mismong higayon nga ang atong Paskwa—si Kristo—gisakripisyo para kanato; nahitabo ang pagpatay niadtong Biyernes Santo. Apan ang mga mamamatay-tao wala gikontento sa dugo ug gidala pa gyud ang ilang kalupigan. Pagkahuman nila og paghigot og pisi sa mga tiil sa martir ni Kristo, gihulbot nila ang iyang balaan nga lawas paingon sa tunga-tunga sa siyudad, gipukpok siya gamit ang nagkalain-laing galamiton ug gipikas-pikas. Ang uban, sa ilang labing dakong kasuko, sama sa mga iro o mabangis nga hayop, gilubong ang ilang mga ngipon sa iyang lawas. Pagkahuman nila pagtukod og dakong siga, gisunog nila ang lawas sa nag-antos nga Kristo, ug gipanglupad ang iyang abo sa hangin[2119] . Sa samang higayon, sumala sa sugo sa ilang bakak nga patriyarka nga si Timoteo, gisunog pa gani nila ang trono sa obispo diin naglingkod si Santo Proterius, ingon man gipahugawan kini sa balaan nga tawo; mao kana gihimo niining mga daotan ug dili matinud-anon nga mga tawo aron ipahayag nga walay Diyos ang alagad sa Diyos.

Pagkahuman sa dili makatawo nga pagpatay kang San Proterius, gipadala ni Timoteo ang iyang mga sundalo sa tanang siyudad sa Ehipto aron palagson ang mga Ortodoksong obispo ug pulihan sila sa uban nga iyang kaugalingong itudlo. Unya ang mga gipanglutos nga Ortodoksong obispo ug klero, kauban ang tanang matinud-anon, nagpadala og petisyon kang mahadlokon nga Emperador Leo, nga misaka sa trono pagkahuman ni Marcian; ang mga Ortodokso usab nagpadala og susamang petisyon kang Iyang Kasantohan Anatolius, Patriarka sa Constantinople; Sa ilang mga petisyon gisaysay nila ang tanan nga nahitabo ug uban sa mga luha nangayo sila nga luwason ang Simbahan sa Alexandria gikan sa ingon nga kalamidad. Ang emperador ug ang patriyarka pareho nga nanghilak sa dili makatawo nga pagpatay sa balaan ug inosenteng obispo sa Dios, si Proterius. Gipadala dayon sa emperador ang iyang mga dignitaryo sa Alexandria uban sa usa ka hukbo, ug daghan sa mga rebelde ang gipatay: ang uban giputol ang mga kamot, ang uban giputol ang mga dila, ang uban gibilanggo, samtang ang uban gibugbog ug gipahawa sa nasud paingon sa lungsod sa Gangra. Mahitungod kang Timotheus Elur, ang bakak nga patriyarka, gidala siya sa paglitis. Gikondena siya sa mga obispo nga Ortodokso, ug nadawat niya ang angay niyang silot: dili lang siya gikuhaan sa iyang pagka-obispo, apan gi-exkommunikar pa gani siya gikan sa Simbahan ni Cristo ug gipadala sa exilyo sa siyudad sa Gangra, diin kaniadto gipriso ang iyang magtutudlo nga si Dioscorus. Sa iyang dapit, laing Timoteo, nga nailhan nga si Salofakiol, ang gipataas sa pagka-patriarka sa Alexandria. Nangibabaw siya tungod sa iyang lig-on nga pagtuo, kinaadman ug matinahuron nga kinabuhi, nga tungod niini siya gipasidunggan sa tanan. Ug miabot ang kalinaw sa Simbahan sa Alexandria, nga sukad niadto, kauban sa tanang Ortodokso, misugod sa paghimaya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad. Amen.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Basilio ang Kumpesor

Gisaulog sa Pebrero 28

Nabuhi si Santo Basilio sa panahon sa paghari ni Leo nga Isauriano, ang iconoclasta. Pagbiya niya sa kalibutan ug sa mga tukso niini, misulod siya sa usa ka monasteryo ug nagpuyo og usa ka matinud-anong kinabuhi sa pagka-monasto. Sa dihang misaka ang pagpanlupig batok sa pagdayeg sa mga balaang larawan, mapangahas nga misukol si San Basilio sa mga iconoclast. Tungod niini, siya gidakpan ug gipailawom sa daghang pag-antos; apan, bisan pa niana, gisalikway ni Basilio ang heretikal nga mga pagtulon-an sa mga iconoclast ug mitindog kauban ni San Procopius alang sa kamatuoran, hangtod sa pag-ula sa iyang dugo. Sama sa Banal Procopius, gilata ang tibuok niyang lawas; pagkahuman gipriso siya, diin nag-antos siya sulod sa taas nga panahon – hangtod sa kamatayon sa dautang hari. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mambabastos, gipagawas si Banal Basil, kauban ni San Procopius ug uban pang mga nag-angkon sa ilang pagtuo, ug mibuhi sama sa kaniadto sa mga ascetic nga

[2119] Si San Proterius nag-antos sa pagkamartir niadtong 467, sa panahon sa paghari ni Leo nga Dako.

paningkamot, nagpabalik sa daghan sa Ortodoksong pagtuo ug nagtudlo kanila sa usa ka buhing may hiyas. Pagkahuman sa daghang katuigan nga gipahinungod sa Diyos, gihatagan siya og bulahan nga pagbiya ug, uban sa pag-ampo, pagpasalamat ug dili masukod nga kalipay, mibiya siya ngadto sa Ginoo[2120] , nga iyang gihigugma sukad pagkabata.

Troparion, Tono 1:

O among Diosnong Amahan Basilio, ikaw nagpakita isip usa ka eremita, usa ka anghel sa unod ug usa ka tigbuhat sa mga milagro; pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nadawat nimo ang langitnong mga gasa, nga nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga tawo nga miduol kanimo uban sa pagtuo. Gloria sa Iyang nagahatag kanimo og kusog, gloria sa Iyang nagakorona kanimo, gloria sa Iyang naglihok pinaagi kanimo aron maghatag og tambal sa tanan.

Kontakion, Tono 8:

Gikan sa kahitas-an, pagkahuman nimo madawat ang langitnong pagpadayag, mipadayag ka, O maalamon, gikan sa tunga-tunga sa kalibutan; ug, pagkahuman nimo mabuhi sa usa ka kinabuhi sa monastikong pagkamatinud-anon, gihatagan ka sa gahum sa paghimo og mga milagro ug sa pag-ayo sa mga sakit pinaagi sa grasya, O labing bulahan ug labing balaan nga Basil.

Paghandum sa Balaang Martir Nestor, Obispo sa Magidia

Kumemorasyon sa Pebrero 28

Si San Nestor gikuha gikan sa iyang balay samtang nag-ampo, diin siya gipahimangnoan sa iyang pagkamartir pinaagi sa usa ka panan-awon sa usa ka karnero; siya personal nga gidala sa Perga ni Irinarchus, ang gobernador sa Magidis (sa rehiyon sa Pamphylia sa Asia Minor)[2121] . Sa dalan, gipalig-on si San Nestor sa usa ka linog ug usa ka tingog gikan sa langit. Sa Perga, pagkahuman sa makalilisang nga mga pag-antos, siya namatay sa krus atol sa pagpanlupig ni Decius, niadtong tuig 250.

Paghinumdom sa mga Banal nga Babaye Marina ug Kyra

Gisaulog sa 28 Pebrero

Ang mga Kagalang-galang Marina ug Kira natawo sa siyudad sa Beria[2122] ngadto sa mga ginikanan nga maharlika ug ilado sa siyudad. Apan ilang gisalikway ang ilang maharlikang gigikanan ug, sa pag-abot nila sa pagkahamtong, mibulag sila ngadto sa palibot sa siyudad, nagbakod sila og gamay nga luna sa yuta para sa ilang kaugalingon, ug, pagkahuman nga gipugngan nila ang entrada sa ilang pul-ogan gamit ang mga bato ug luwad—nga nagbilin lang og gamay nga lungag aron madawat nila ang pagkaon nga ilang gikinahanglan ug makig-istorya sa mga bisita—nagsugod sila sa pagpuyo nga may pagka-asketa niining gipalibotan nga luna, sa gawas. Gidayeg nila ang Dios sa ilang kasingkasing, nagpabilin ang mga balaan nga amahan nga hilom sa tanang panahon, nga mihunong lang sa paghilom kausa matag kalim-an ka adlaw sulod sa usa ka adlaw. Ilalom sa ilang luag nga monastikong bado, nagsul-ob ang mga balaan og bug-at kaayong kadena nga puthaw ug gisagubang nila ang gutom ug ang mga kasakit nga misunod niini uban sa katingalahang pagkamapailubon. Sulod sa tulo ka tuig nga sunod-sunod, mokaon ra sila kaisa matag upat ka pulo ka adlaw. Sa usa ka higayon, sa dihang mibyahe sila aron pasidunggan ang Makahatag-kinabuhi nga Lubnganan sa Ginoo, wala sila mokaon hangtod nahuman nila ang

[2120] Si San Basilio namatay mga tuig 750.
[2121] Usa ka siyudad sa Asia Minor.
[2122] Ang siyudad sa Beria nahimutang sa Siria, sa sidlakan sa Antioquia, ang karaang kapital sa gingharian sa Siria.

ilang pagpasidungog; ug sa ilang pagpauli, nilakaw nila ang tibuok distansya sa ilang biyahe—nga miabot og 20 ka stadia—nga wala gani sila mitilaw og bisan gamay nga pagkaon. Gibuhat usab nila ang susamang buhat sa dihang mibyahe sila paingon sa simbahan sa balaan nga martir nga si Thecla. Tungod kay napasidunggan sila sa ingon nga asketikong kinabuhi, kining mga balaang babaye sa katapusan misulod sa walay katapusang kinabuhi nga ilang gipangandoy[2123] .

14 Marso

29 Pebrero (Daang Estilo)

Marso

Komonemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Cassian sa Roma

Komemorasyon sa 29 Pebrero

Ang Banal nga si Cassian lumad sa Roma ug anak sa mahimayaong ug bantugang mga ginikanan. Sukad pagkabatan-on pa niya, gipakita niya ang gugma sa pagkat-on ug sa mga basahon sa Balaang Kasulatan. Tungod sa iyang pagkamasinabtanon ug kalinaw sa hunahuna, una niyang gitun-an ang pilosopiya ug astronomiya, ug unya mibaling sa debotong pagtuon sa Balaang Kasulatan, nga iyang nahibaw-an pag-ayo nga, tungod sa iyang kahibalo, nahimo siyang usa sa labing bantugan nga mga tawo sa iyang panahon. Labaw pa, nagkinabuhi siya nga matinahuron ug nailhan tungod sa pagkabalaan sa kasingkasing, maayong kinaiya ug uban pang mga birtud. Gibyaan niya ang iyang yutang natawhan ug mibyahe paingon sa Constantinople aron makig-uban kang San Juan Crisostomo. Pagkahuman makakuha pa siya og dugang kahibalo gikan kaniya ug makat-on sa buhi nga may hiyas, mibulag siya ngadto sa usa ka hermitahan. Sa usa sa mga monasteryo didto, gisumpa ni San Cassian ang mga panata sa pagka-monasto, ug gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa tibuok pagsunod ug sa tanang mga buluhaton sa monastiko, ginasanay ang iyang kaugalingon sa lisod nga kinabuhi sa pagka-monasto, nga nagkinahanglan og pag-ayuno ug uban pang mga praktis sa pagpanumdum. Kining mga pagpaninguha sa pagsakripisyo nagpukaw kaniya og tinguha alang sa bag-o ug mas hataas pa nga mga butang, ug miadto siya sa usa ka walay sulod nga lugar aron magpuyo didto sa hilom nga kinabuhi. Sulod sa pila ka panahon, si Santo Cassian nagpaningkamot sa ingon niini nga paagi, nga nakakat-on sa pagsabot sa mga tukso ug gikapoy ang iyang kaugalingon sa dagkong mga paningkamot. Tungod sa tinguha nga makadawat pa og mas daghang kaayohan gikan sa ubang balaang amahan, mibiya siya sa dapit diin iyang gipadayon ang hingpit nga kahilom ug mibisita sa tanang monasteryo sa Ehipto, sa Thebaid, sa Bukid Nitrian, sa Asia, Pontus ug Cappadocia. Sa dihang nakaila na siya, pinaagi sa iyang mga pagbiyahe, sa kinabuhi sa daghang bantugang mga Amahan ug nakat-on sa nagkalain-laing porma sa monastikong pag-ascetismo, nagtukod si San Cassian og duha ka monasteryo sa Massilia, usa para sa mga lalaki ug usa para sa mga babaye. Dugang pa, nagsulat siya og daghang mga libro sa makat-onang mga pulong, puno sa makapabalaod nga mga pahimangno sa kinaadman ug kaayohan, aron bisan kinsa nga mobasa niini uban sa pagtagad ug kugi makakuha og dakong kaayohan alang sa ilang kalag ug makat-on unsa ang kinabuhi ug pangatarungan sa balaan nga awtor niining mga librong makapahimulos sa kalag [2124] . Ang Banal nga si Kasiyano misulat usab batok kang Nestorio bahin sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios gikan sa Labing Putli nga Birhen nga Inahan sa Dios[2125] ; pinaagi sa paghimaya sa Inahan sa Dios sa usa ka Ortodoksong paagi, ang santo

[2123] Namatay sila mga tuig 450.

[2124] Ang Banal nga Cassian – usa ka giya sa asetikong kinabuhi. Sa una sa 12 ka mga libro nga 'Mahitungod sa Mga Lagda sa Kinou', iyang gihisgutan ang panagway sa usa ka monghe, mao ang iyang panapton; sa ikaduha, bahin sa han-ay sa mga salmo ug pag-ampo sa gabii; sa ikatulo, bahin sa han-ay sa mga pag-ampo ug salmo sa adlaw; sa ikaupat, bahin sa han-ay sa pagsalikway sa kalibutan. Ang 24 ka Pakighinabi sa mga Amahan naglangkob sa mga diskusyon sa mga Amahan sa Disyerto bahin sa lain-laing espirituhanong mga hilisgutan. Sa ika-13 nga Pakighinabi, iyang gihisgutan ang grasya.

nakapahimuot sa Dios nga natawo gikan kaniya. Human sa daghang katuigan nga nagpuyo taliwala sa ingon nga mga paningkamot ug buhat, ug tungod sa dakong kaayohan nga iyang gihatag sa mga monghe pinaagi sa iyang mga sinulat, ang Santo Kasiyano mibyahe paingon sa walay katapusang puloy-anan[2126] .

Paghinumdom sa Banal nga Juan, nga nailhan usab nga Varsanophius

Gisaulog niadtong 29 Pebrero

Ang Banal nga si Juan lumad sa Palestina; sa dihang napulo'g walo anyos siya, nabunyagan siya ug naghimo sa mga panata sa pagka-monasto, nga nagpunting sa praktis sa pag-ayuno. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, gitudlo siya nga Arsobispo sa Damascus[2127] . Apan, human sa mubo nga panahon sa pagdumala sa arsobispado, nasabtan niya nga lisod kaayo ipahiuyon ang mga katungdanan sa iyang hataas nga opisina sa monastikong pag-ascetismo; busa, gisalikway ni Juan ang pagka-episkopo ug tinago nga mibiya sa Damascus. Pag-abot niya sa Alexandria[2128] , giusab niya ang iyang ngalan ngadto kang Barsanuphius aron walay makaila kaniya ug dili masuta ang iyang tinuod nga kahimtang. Gikan sa Alexandria, mibyahe siya isip usa ka pobre nga biyahero paingon sa Bukid Nitria[2129] ; pagkahuman niya sa pagpasidungog sa abbot sa monasteryo didto, nangayo si San Juan kaniya nga dawaton siya aron mosilbi sa komunidad. Midawat siya ang abbot ug gihatagan siya sa monastikong bisti. Nagsugod ang santo sa masigasig nga pag-alagad sa mga monghe; sa adlaw siya nag-okupar sa maong buluhaton, samtang sa gabii nagpabilin siya sa pag-ampo nga walay tulog. Sa sayong buntag, iyang tigumon ang mga kalabasa ug sudlanan gikan sa tanang selda ug moadto sa suba; human siya makakuha og tubig, iyang ibalik kini ug ibutang ang usa ka sudlanan sa tubig sa atubangan sa matag selda.

Usa sa mga monghe, usa ka tawo nga huyang ang panghuna-huna, grabe kaayo ang pagdaugdaug sa santo; usahay tawgon siya og mga makapasipala nga ngalan, usahay sabawan siya og hugaw nga tubig. Gihagit sa yawa, ang dili angay nga monghe mibutang ug lungag sa bungbong sa selda diin nagpuyo ang Banal nga Juan, ug pinaagi sa lungag mibuhos siya sa iyang hugaw sa higdaanan sa santo, nga hinungdan nga kini nagsugod ug baho.

[2125] Nestorius – usa ka heresiarka nga taga-siyudad sa Caesarea Germanica sa Siria sa suba sa Euphrates; wala mailhi ang iyang gigikanan o ang tuig sa iyang pagkahimugso; sumala sa pahayag sa iyang pangunang kaatbang, si San Cirilo sa Alexandria: 'nagagikan siya sa lapok ug ang iyang gigikanan makauwaw'. Sa dihang nahimong Patriarka siya sa Constantinople, sa sinugdan gipakita niya nga siya usa ka masigasig nga manlulupig sa mga erehya, apan sa ulahi kalit nga nahimong erehiya siya mismo. Nagsugod siya og pagpangusog sulod sa Simbahan nga ang Labing Balaan nga Birhen Maria dili angay tawgon nga Inahan sa Dios, kay wala man siya mag-anak sa Dios, kondili sa tawo nga si Jesus, nga mao lamang ang puy-anan sa Pagkadiosnon ug ang instrumento sa atong kaluwasan; kini nga tawo, pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu Santo, nahimong Kristo, nga mao ang Pinahiran, ug ang Pulong sa Dios nagpuyo uban kaniya sa usa ka espesyal, hingpit nga moral nga panaghiusa. Sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho (431), gikondena ang erehe ni Nestorius, ug siya mismo gipahilayo una sa monasteryo sa Evirenia (duol sa Antioch), ug unya sa hilit nga oasis sa Ibis sa Ehipto, diin siya namatay pipila ka tuig pagkahuman.

[2126] Si Santo Cassian namatay niadtong Hulyo 23, 435. Ang pista ni Banal Cassian – Pebrero 29 – mahitabo lamang sa usa ka bisi-tuig. Kung ang bulan sa Pebrero adunay 28 ka adlaw, ang serbisyo para kang Santo Cassian gikanta sa Vespers.

[2127] Ang Damascus mao ang pangunahan ug pinakadato nga komersyal nga siyudad sa Syria, ug usa sa pinakakaraan sa kalibutan; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa baybayon sa Suba sa Barada nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. Bisan karon, ang Damascus, nga kabahin sa Imperyo sa Ottoman, usa sa pinakadato nga mga siyudad sa Asya ug adunay populasyon nga moabot sa 150,000.

[2128] Ang Alexandria usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great niadtong 331 BC sa baybayon sa Dagat Mediteranyo, sa Ubos (Amihanang) Ehipto, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Ang Alexandria kaniadto mao ang nanguna nga siyudad sa kalibutan ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya, ug labi na sa pagano nga kahibalo; samtang sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka duyan sa Kristohanong kahayag. Sumala sa tradisyon, gidala dinhi ang Kristiyanismo sa Ebanghelista nga si Marcos (nga nailhan nga Iskander sa Turko ug Arabiko); kini usa sa labing lig-on nga mga pantalan nga siyudad ug labing hinungdanon nga mga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo, nga adunay populasyon nga kapin sa 230,000 ka mga lumolupyo.

[2129] Ang Bukid Nitria nahimutang usa ka adlaw nga biyahe (25–30 versts) gikan sa Desyerto sa Nitria, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto. Kini nga uga ug batuhan nga desyerto paborito nga puluy-anan sa mga eremita sa Ehipto, nga nailhan tungod sa ilang mga asetikong buhat. Dinhi, ang mga monghe mipuyo aron pangitaon ang labing hugot nga pagbulag ug walay hunong nga kahilom – aron sila makapuyo sa Usa ka Dios.

Pagkahibalo niini, gitawag sa abbot ang igsoon aron silotan siya. Apan si Barsanuphius mihulog sa tiilan sa abbot ug, samtang nagahilak, miingon nga siya mismo ang angay basulon niini:

'Ako mismo,' miingon ang santo, 'ang nagpukaw sa akong igsoon ug nagpalihok sa iyang kasuko; pasayloa siya alang sa Ginoo.'

Busa gipakaluoy niya ang iyang igsoon gikan sa silot. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nakaila si Juan sa Kagalang-galang Theodore sa Nitria; mibiya siya sa bukid ug nilayas paingon sa Ehipto. Didto gipakita niya ang ingon ka dako nga gasa sa paghukom nga mahimo pa gani niyang mahibal-an ang hunahuna sa mga tawo. Gipaligtas niya ang Simbahan gikan sa mga heretiko, nagsulat og daghang mga makapabaton og pagtulun-an nga mga libro, ug mibiya sa kalinaw kang Kristo Hesu[2130] ; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang San Theoktist, ang Martir ug Abad sa Pelikit

Gisaulog sa Pebrero 29

Sa ikawalong siglo, sa panahon sa paghari ni Constantine Copronymus[2131] , nag-antos siya tungod sa iyang pagdayeg sa mga ikon: ang iyang ilong ug mga kamot gisunog sa katam. Niapil si Santo Theoktist sa mga pag-antos ni Santo Esteban nga Bag-o.

14 Marso

1 Marso (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Marcellus ug Anthony, nga gisunog sa poste alang kang Kristo.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Mapinanggaong Martir Eudokia

Gisaulog sa Marso 1

Sa panahon sa paghari ni Trajan[2132] , sa siyudad sa Heliopolis[2133] nga nahimutang sa Cilicia[2134] , sa rehiyon sa Phoenicia sa Lebanon[2135] nga nag-utlanan sa yuta sa mga Hudiyo, nagpuyo ang usa ka dalaga nga ginganlan og Eudokia. Sa pagkatawo ug pagtuo, Samaritano siya[2136] . Pinaagi sa iyang dakong katahum, gihikaw niya ang

---

[2130] Ang Kagalang-galang Juan namatay sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo. Niadtong 457, gisultihan siya ni Emperador Leo, kauban ang ubang mga obispo, mahitungod sa pagkamartir ni Proterius (tan-awa ang Pebrero 28), Patriyarka sa Alexandria.

[2131] Ang paghari ni Constantine Copronymus (741–775) usa ka yugto sa kasikatan sa heresiya sa iconoclastic sulod sa Simbahang Griyego. Ang labing maisugon nga mga tigdepensa sa pagsimba sa mga icon niadtong panahona mao ang mga monghe, busa gipailawom sila sa imperador sa mabangis nga pagpatay. Sumala sa historyador nga si Nikephoros, gipikas ang ulo sa mga monghe batok sa mismong mga ikon nga ilang gidepensa. Sa kinatibuk-an, ang pagpanlupig sa mga Ortodokso ilawom ni Kopronymus nagpahinumdom sa panahon sa paganong Emperador Diocletian, ang malupit nga manlupig sa mga Kristohanon.

[2132] Ang Emperador nga Romano nga si Trajan naghari gikan sa 98 hangtod 117 AD.

[2133] Heliopolis – ang Dakbayan sa Adlaw.

[2134] Kelesiria – 'Sulod nga Siria' – usa ka mubo nga lat-ang sa yuta sa Kabukiran sa Lebanon sa amihanan sa Palestina.

[2135] Phenicia sa Lebanon – ang sidlakang bahin sa Phenicia, nga nag-utlanan sa Kabukiran sa Lebanon, samtang ang Phenicia mismo nag-okupar sa amihanan-kasadpang bahin sa Palestina, nga nag-utlanan sa Dagat Mediterraneo. Ang mga nag-unang siyudad niini – Tiro, Sidon ug Sarepta – gihisgutan sa Ebanghelyo.

[2136] Samaria – ang sentral nga bahin sa Palestina, nga nag-utlanan sa Galilea ug Fenicia sa amihanan, Judea sa habagatan, ug nag-utlanan sa Dagat Mediteranyo. Ang populasyon niini gilangkoban sa napulo ka tribo sa Israel, gawas sa mga tribo ni Juda ug Benjamin. Ang pagtuo sa Samaritano usa ka Samaritanong pagkabahin. Sa sinugdanan, ang mga lumolupyo sa Samaria wala'y kalainan sa mga Hudiyo, nagsunod sa parehas nga Balaod ni Moises. Sa ulahi, ingon nga resulta sa pakig-uban sa mga pagano nga langyaw, nawala nila ang

daghang batan-on ngadto sa ilang kapahamakan, ug pinaagi sa karniyal nga kahugaw—nga sayon ra nga paagi sa pag-angkon—gitigom niya ang iyang kaulaw-ulaw nga bahandi gikan sa mga bahandi sa maong yuta. Ang iyang nawong kaanyag kaayo nga bisan pa ang usa ka artista maglisod sa paglarawan sa ingon nga katahum. Ang mga hungihong bahin kaniya mikaylap sa halayo ug halapad, ug daghang mahimayaong batan-on ug bisan mga opisyal gikan sa lain-laing nasud ug siyudad ang nagdagsang paingon sa Heliopolis, daw alang sa lain nga tuyo, apan sa tinuod aron lang makakita ug malingaw sa katahum ni Eudokia, nga nakatigom og bahandi pinaagi sa makasasalaang mga buhat, usa ka bahandi nga hapit na kapariho sa panalapi sa hari. Ug tungod sa dugay nga pagtipig sa mga bahandi, ang kalag ni Eudokia nangamatay na tungod sa iyang hugaw nga kinabuhi ug nangaligon sa kapait sa iyang kasingkasing, nga walay gahum gawas sa Balaan nga makahupay sa walay paglaum nga espirituhanong sakit niining desperadong makasasala. Apan miabot ang panahon nga ang makaluwas nga kamot sa Maayong Magbalantay, nga nangita sa nawala nga karnero, midali usab ngadto kaniya: ang Magbubuhat mitanaw sa Iyang binuhat, nga nadaut sa dautang buot sa yawa, ug gitinguha Niya nga bag-ohon kini. Ang tinuod nga Tag-iya sa panimalay nag-atiman sa mga bunga sa Iyang ubasan, nga gisakop sa pagpanakod sa kaaway. Ang Ginoo sa langitnong mga bahandi midali sa pagdawat sa Iyang walay katapusang bahandi sa panalapi sa drachma nga nagahigda sa lapok sa yuta, nga hapit nang madaut. Ang Magbalantay sa mga panalangin nga gihulat sa mga matarong gitawag kining desperadong babayeng Samaritano ngadto sa Iyang hingpit nga paglaum, samtang gipakaulaw ang yawa. Gibuhat Niya kini aron ang kaniadto nangaligo sa lapok sama sa mga baka nahimong putli sama sa karnero; ang kaniadto nga sudlanan sa kahugaw napuno sa pagkaputli; ang kanal nga puno sa abono nahimong usa ka putli ug malinawong bukal; ang hugaw nga sapa nabag-o ngadto sa usa ka mabangong lanaw; ang baho sa nabubulok ug bahô nga balon nahimong alabastro sa bililhon nga mira; siya nga kaniadto usa ka espirituhanong kamatayon sa daghang tawo napamatud-an nga mao mismo ang hinungdan sa kaluwasan sa daghan pang uban. Mao kini ang pagsugod sa pagbag-o sa kining dakong makasasala ngadto sa Dios.

Usa ka monghe nga ginganlan og Herman ang nagpauli paingon sa Heliopolis gikan sa biyahe paingon sa iyang monasteryo. Niaabot siya sa siyudad sa gabii ug nagpuyo uban sa usa ka Kristohanong kaila nga nagpuyo duol sa ganghaan sa siyudad; ang iyang kwarto duol sa pader sa balay nga iya sa maong batan-ong babaye. Ang monghe, pagkahuman sa mubo nga pagkatulog, mibangon sa gabii sumala sa iyang batasan aron mag-awit og mga salmo; ug pagkahuman sa iyang gitudlo nga pag-ampo, mipungko siya, gikuha ang basahon nga gidala niya sa iyang dughan, ug na-absorb kaayo sa pagbasa sulod sa dugay nga panahon. Ang libro naghisgot sa Katapusang Paghukom sa Dios ug sa paagi nga ang mga matarong mosidlak sama sa adlaw sa Gingharian sa Langit, samtang ang mga dautan mosulod sa kalayo nga dili mapalong, diin sila pagasulayan sa mabangis nga pag-antos hangtod sa kahangturan. Niining maong gabii, pinaagi sa Balaang pagdumala, nag-inusara si Eudokia. Ang kuwarto diin siya nagpuyo nagdikit sa bungbong diin ang monghe nag-ampo ug nagbasa. Sa dihang nagsugod ang monghe sa pag-awit sa salmo, dali dayon nga nabanhaw si Eudokia ug, samtang naghigda sa iyang higdaanan, nagpaminaw sa tanan hangtod sa katapusan sa pagbasa. Nadungog niya ang tanan nga gibasa sa monghe, kay usa ra ka bungbong—ug dili pa gani kini baga—ang nagbulag kanila, labi na kay kusog man ang pagbasa sa monghe. Samtang nagpaminaw siya sa pagbasa, napuno sa lawom nga pagbati ang makasasala ug wala na siya natulog hangtod sa kaagahon, nagpamalandong uban sa nagkurog nga kasingkasing sa kadaghan sa iyang mga sala, sa Katapusang Paghukom, ug sa dili mapugngan nga pag-antos sa mga makasasala. Sa pagsubang sa adlaw, siya (nga gipalihok sa Balaang grasya, nga nagpukaw sa iyang paghinulsol) nagsugo nga tawgon kaniya ang lalaki nga nagbasa sa libro sa tibuok gabii, ug sa pag-abot niini, gipangutana niya kini:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan? Unsaon nimo pagkinabuhi, ug unsa ang imong pagtuo? Palihug, sultihi ko sa tibuok kamatuoran.' Sa pagkadungog nako sa imong gibasa kagabii, nabalaka ko, ug ang akong kalag nag-antos,

---

pagkabalaan sa relihiyong Hudiyo ug hinay-hinay nga nakalahi gikan sa mga Hudiyo, nga sa mga tuig 335 BC nagtukod pa gani sila og templo nga lahi sa templo sa mga Hudiyo sa Bukid Gerizim ug nagtukod og lain nga porma sa pagsimba didto, nga adunay pipila ka pagkapareho sa pagsimba nga gihimo sa Templo sa Herusalem. Sukad niadto, ang nag-unang punto sa doktrina nga nagbulag sa mga Hudiyo ug mga Samaritano mao ang pagtulon-an bahin sa lugar sa tinuod nga pagsimba (Juan 4:19–20). Dugang pa, sa tanang basahon sa Daang Tugon, ila lamang giila nga balaan ang Pentateuch ni Moises, nga, gawas pa niana, giusab sa pipila ka bahin gikan sa orihinal nga teksto. Gisalikway nila ang tanang ubang libro sa Daang Tugon, bisan pa man aduna silay kaugalingong kronika nga nailhan nga 'Basahon ni Jesus' – usa ka bag-ong pag-andam sa Basahon ni Josue.

kay nakadungog ko ug usa ka makalilisang ug katingalahang butang nga wala pa nako masayri kaniadto. Ug kon tinuod nga ang mga makasasala gipadala sa kalayo, kinsa kaha ang makaluwas?

Miingon kaniya si Banal Herman:

'Ginabii! Unsa man nga matang sa pagtuo ang imo, kung wala ka pa kadungog sa Katapusang Paghukom sa Dios ug wala ka masabti ang kahulugan sa mga pulong nga akong gibasa?'

'Pinaagi sa akong pagkatawo ug sa akong pagtuo,' matod ni Eudokia, 'usa akong Samaritano; walay kinutuban ang akong bahandi, ug labi na gayud nga nabalaka ug nahadlok ako sa kasubo ug sa maong walay katapusang, dili mapalong nga kalayo nga ginapanghulga sa basahon nga imong gibasa sa mga manggaranon.' Wala pa gyud ko makadungog og ingon ana nga mga pulong sa mga libro sa atong pagtuo, busa nabalaka kaayo ko sa pagkadungog og bag-o ug wala damha nga butang.

Nangutana si Banal Herman:

'Aduna ba kay bana, ma'am? Ug asa gikan kining walay kinutuban nimong bahandi, sama sa imong giingon?'

'Wala koy lig-on nga bana,' matud niya, 'apan ang akong bahandi natipon gikan sa daghang bana. Ug kung ang mga dato pagkahuman sa kamatayon pagasilotan sa ingon ana ka grabeng ug walay katapusang pag-antos, unsa may kapuslanan sa akong bahandi para kanako?'

Miingon kaniya si Herman:

'Isulti kanako ang tinuod nga kamatuoran (kay si Kristo, nga akong giservisyohan, tinuod ug dili bakak): gusto ba nimo maluwas nga wala ang imong bahandi ug mabuhi sa kalinaw, kalipay ug kalipay hangtod sa kahangturan? O gusto ba nimo mag-antos sa malupit nga pag-antos sa walay katapusang kalayo uban sa imong bahandi?'

'Mas maayo pa kanako nga makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan nga walay bahandi,' tubag ni Eudokia, 'kay sa mapukan gayud uban niini. Apan nangutana ko, ngano man nga silotan pag-ayo ang mga dato pagkahuman sa kamatayon? Nagpuyo ba gayud sa imong Dios ang ingon ana ka malupigon ug dili malubad nga kasuko batok sa mga dato?'

'Dili,' – miingon si Herman, – ang Dios dili molikay sa mga dato, ni gidili Niya sila nga magpabilin nga dato; apan gikaligtaan Niya ang dili matarong nga pag-angkon sa bahandi ug ang paggamit sa bahandi alang sa usa ka kinabuhi sa kalipay ug makasasala nga mga tinguha; busa, kung kinsa ang makadawat og bahandi pinaagi sa balaodnong paagi ug gamiton ang nadawat sa maayong mga buhat, kana nga tawo walay sala ug matarong sa atubangan sa Dios, apan kinsa man ang nagtigom og bahandi pinaagi sa pagpangawat, pagpanakop ug kawalay-hustisya, o bisan pa pinaagi sa bisan unsang makasasala nga buhat; kinsa man ang nagtigom og bahandi sa iyang mga tipiganan, nga walay kalooy sa mga kabus, wala maghatag bisan unsa sa mga nangayo, wala magpanapton sa mga hubad, ni magpakaon sa mga gutom – alang kaniya adunay pag-antos nga walay kalooy.

Nangutana si Eudokia:

'Ug dili ba sa imong tan-aw dili matarong ang akong bahandi?'

Mitubag si Herman:

'Sa tinuod, kini dili matarong ug mas makalilisang sa Dios kaysa sa bisan unsang sala.'

Unya miingon siya:

'Ngano man? Sa tinuod, daghan nakong gipahimutang nga nakahubo, gipakaon ang daghan nga nagutom hangtod busog sila, ug gitabangan ang uban og gamay nga bulawan. Unsaon nimo pagtawag sa bahandi nga dautan?'

– Ginoo,' matod ni Herman, 'paminawa ko pag-ayo: sigurado walay bisan kinsa, nga moadto sa paliguan aron maghugas, nga gustong ilubong ang ilang lawas sa hugaw, malabong, makalilisang ug bahô nga tubig, kundili maghugas sa ilang kaugalingon sa limpyo nga tubig. Unsaon man nimo paghuna-huna nga mahawan ka sa bahô ug makalilisang nga hugaw sa sala pinaagi lang sa pipila ka buhat sa kalooy, samtang nagpaluspad ka niini sa imong kaugalingong kagustuhan ug, sa samang higayon, gisalikway nimo ang putli nga tubig sa kaluoy sa Dios? Sa bisan unsang paagi, kining lapok sa makasasalaong hugaw, sama sa usa ka baha, ilabay ka uban sa dakong kusog ngadto sa kalawoman sa asupre ug alkitran, nga nagdilaab sa walay katapusang kalayo sa kasuko sa Dios. Kay ang bahandi nga imong gipanag-iya sa sobra ka kadaghan makalilisang sa Ginoo nga Dako ug sa walay katapusang Huwes, ug kini gisilotan na sa atubangan sa Katapusang Paghukom nga natigom pinaagi sa limbong

ug kahilawotan. Dili usab makatabang kanimo bisan gamay nga, gikan sa kini nga dakong apan dautan ug makasasala nga bahandi, usahay ka magahatag og gamay nga bahin sa pipila ka mga kabus – kay ang ganti alang niining gamay nga hiyas napapas tungod sa dili masukod nga kadaghan sa dautang buhat, sama sa usa ka humot nga baho nga nalumos sa kusog nga baho. Dili, dili ka gayud makadawat og grasya samtang boluntaryo kang nagpabilin sa kahugaw, ug dili ka giisip nga takus sa kaluoy sa Dios gawas kon imo kining biyaan ang dili masukod nga baho sa imong sala, hugasi ang imong kaugalingon sa mga luha sa paghinulsol, ug pagpanamkon sa matarong nga mga buhat. Sama sa usa ka tawo nga naglakaw nga walay sapin sa mga tunok, daghan siya og makuha nga hait nga piraso, nga bisan pa og makuha ang uban, daghan gihapon ang mabilin sa lawas ug maghatag og kasakit; ingon usab, bisan unsang gamay nga buhat sa kalooy nga imong gipakita kaniadto sa usa ka pulubi—bisan pa makatabang kini kanimo sa pagtangtang sa pipila ka gagmay nga sala—ang labing dako nga tunok sa sala nagpabilin sa imong konsensya ug magdala kanimo sa labing grabeng pag-antos. Ang Dios, ang makahadlok ug matarong nga Hukom, nasuko kanimo ug naghulga kanimo sa walay katapusang ug dili masabar nga mga pag-antos, nga giandam alang sa mga makasasala nga dili maghinulsol. Apan kon andam ka maminaw kanako, maluwas ka gikan sa mga pag-antos nga nagpaabot kanimo ug makab-ot nimo ang walay katapusang kalipay.

Miingon si Eudokia:

'Alagad sa buhing Dios, ako nimong hangyoon, pabilin ka pa uban kanako sa mubo nga panahon; isaysay kanako pag-ayo ang mga buhat nga makapahimo sa usa ka tawo nga takus sa kaluoy sa Dios, aron ako usab, pinaagi sa pagsunod niini nga ehemplo, makab-ot ang kaluwasan. Andam ako nga gamiton ang akong bahandi alang sa mga maayong buhat.' Miingon ka nga gihigugma sa Dios ang matarong ug mahimayaong pagbahin sa bahandi: walay makababag kanako, bisan pa og gamayng pagkunhod sa kabtangan sa akong panimalay, aron lang makaluwas ko sa mga pag-antos nga, sumala sa imong mga pulong, kinahanglang pag-antosun sa mga gikaligtaan sa Dios sa Adlaw sa Paghukom. Tan-awa, dungog nga Amahan, daghan ko'g ulipon. Ilalom sa imong giya, dad-on ko sila, nga nagbitbit og bulawan, pilak, ug bililhon nga mga butang, ngadto sa imong Dios, basta Siya, pinaagi sa imong pag-ampo, buot modawat sa akong halad ug mohatag kanako og kaluwasan.

'Ayaw paghukmi ang Dios,' miingon si Herman kaniya, 'sumala sa pamatasan sa tawo; ayaw paghunahuna nga Nanginahanglan Siya anang mga butang nga walay bili nga bililhon sa mga tawo; kay Siya, nga labaw pa sa tanang hari sa kalibutan sa bahandi, sa Iyang kaugalingong kabubut-on nahimong pobre alang kanato, aron pinaagi niining masubo nga kakabus mapalit Niya ang walay katapusang kaluwasan alang kanato.' Anak kong babaye, ihatag ang imong bahandi sa mga masakiton ug sa mga kabus, kay pinalangga sila sa Dios: bisan unsa nga ihatag kanila sa bisan kinsa, giisip Niya nga gihatag kini kaniya mismo, ug alang sa panandaliang mga butang nga gipang-apod-apod sa mga kabus, ginabuhi-an Niya sila og langitnong bahandi nga dili gayud mahurot. Buhatia kini, ug dayon duola ang balaan ug makaluwas nga batisan sa bunyag; ug, pagkahuman nga nahugasan ka gikan sa hugaw sa tanan nimong mga sala, mahimo kang putli ug walay mantsa, matawo pag-usab pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo, ug makadawat ka og usa ka bulahan nga panulondon, diin malingaw ka sa dili malaglag, walay katapusang kahayag, diin walay kasubo, sakit, o dautang buhat. Ikaw mahimong usa ka balaan nga karnero, nga ginapastolan sa langitnong mga pastulan ni Hesukristo, ang atong Manluluwas. Sa mubo: kung gusto ka maluwas, anak nakong babaye, buhata ang akong tambag, ug ikaw pagapanalanginan hangtod sa kahangturan.

Mitubag si Eudokia:

'Kung ang mga pulong nga imong gibasa wala gilukot sa akong hunahuna—mga pulong nga klaro kaayo nakong nadungog kagabii—dili unta tika gipatawag dinhi. Kuhaa kanako, Amahan, ang bulawan nga imong gusto, ug pabilin dinhi sulod sa pipila ka adlaw, tudloa ako sa imong Kristohanong pagtuo ug instruksyona ako sa pagkamaayo, aron, human nakong ipangbahin ang akong bahandi ug kabtangan ug ipahimutang ang tanan sa husto nga paagi, makasunod ako kanimo bisan asa ka pa moadto.

Mitubag si Banal Herman:

Wala ko'y gikinahanglan nga bulawan: ang paglaum sa inyong kaluwasan igo na para kanako, ug igo na kini nga rason aron magpabilin ko dinhi og pipila ka adlaw, kon makapangita ko sa nawala nga karnero ug madala kini sa kawan ni Kristo. Busa, bisan pa nga nagdali ko pagbalik sa akong monasteryo, magpabilin ko dinhi og pipila ka adlaw alang sa inyong pagbalik sa Dios. Sa bahin kanimo, buhata ang tanan nakong gisulti: tawga ang usa sa mga presbiterong Kristohanon nga nagpuyo dinhi sa lungsod, ug pasagdi siya nga, human ka niyang tudlohan,

bunyaga ka subay sa ritwal sa Simbahan, kay ania ang sinugdanan ug pundasyon sa kaluwasan; ug unya mosunod na sa hustong panahon ang tanang uban pang mga debosyon.

Pagkadungog niini gikan sa bulahan nga tigulang, gitawag ni Eudokia ang usa sa iyang sulugoon sa panimalay ug gisugo kini nga moadto dayon sa Kristohanong simbahan ug hangyoon ang presbiteryo nga moanha dayon sa nagpangayo kaniya; apan gidili niya kini nga ipadayag kinsa gayud ang nangayo kaniya o alang sa unsang katuyoan. Miabot ang presbiterio pagkahuman sa mubo nga panahon. Pagkakita kaniya, mihapa si Eudokia sa yuta, gikahagkò ang iyang mga tiil ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, akong ginoo, sultihi ko bahin sa imong pagtuo: gusto usab ko nga mahimong Kristiyano.'

Ang presbiter, nga nabigla sa maong mga pulong, nangutana kang Eudokia:

'Unsa man ang imong pagtuo, nga gusto ka mobalhin sa Kristohanong pagtuo?'

Mitubag siya:

'Samaritano ako, sa pagkatawo ug sa pagtuo, ug ako ang asawa sa tibuok kalibutan. Ikonfess nako kanimo ang tibuok kamatuoran sa usa ka hugpong sa mga pulong. Ako usa ka dagat sa daghang dautan; apan sa dihang nadungog nako nga ang mga makasasala, kon dili sila maghinulsol ug mahimong Kristohanon, pagahirason pagkahuman sa kamatayon sa walay katapusang kalayo, nagpasiya ako sa akong kasingkasing nga mahimong Kristohanon.

Mitubag ang presbiterio:

'Kung ikaw kaniadto usa ka dagat sa mga sala, karon mahimong usa ka daungan sa kaluwasan; kung nabalud ka sa daghang hangin, sudla karon ang hilom nga daungan; ug kung nasailalim ka sa mabangis nga balud, pangitaa karon ang hamog sa kabuntagon nga nagagikan sa langit; kung nalunod ka sa taas nga baha, pangitaa karon ang usa ka maayong timonero, aron siya magiya kanimo nga luwas paingon sa iyang hilom nga daungan, diin nahimutang ang mga bahandi sa tanang pagkamatarong; paninguha nga mahimong manununod sa mga panalangin nga makita didto. Ibahin ang imong kayamanang kalibutanon sa mga nanginahanglan ug luwasa ang imong kaugalingon gikan sa kasubo sa sala, ug sa samang higayon gikan sa kangitngit ug sa dili mapalong nga kalayo nga nagpaabot kanimo kon dili ka maghinulsol.

Pagkadungog niini, si Eudokia misangpit sa paghilak ug, samtang nagpukpok sa iyang dughan, miingon:

'Tinuod ba nga walay kaluoy ang imong Dios sa mga makasasala?'

Mitubag ang presbiterio:

'Sa mga makasasala nga naghinulsol, sa diha nga nadawat na nila ang tanda sa pagtuo—mao kana, ang Balaang Bunyag—gipasaylo sa Ginoo ang tanang sala sa ilang kaniadto nga kinabuhi, ang ilang kinabuhi sa kawalay pagtuo; apan alang sa mga nagpabilin sa ilang mga sala ug wala maghunahuna sa paghinulsol, walay pasaylo, ug ang ingon nga mga tawo pagahirason nga walay kalooy.'

'Sultihi ako, Presbiter,' pangutana ni Eudokia, 'sa imong hunahuna, aduna bay mas dako ug mas maayo pa sa langit kaysa sa makita dinhi sa yuta?' Sa katapusan, tinuod nga aduna kitay daghang bahandi sa bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bato, tanang matang sa kalipay ug kalingawan; labaw pa, aduna'y kadagahan sa isda ug langgam ug dili masukod nga kadaghan sa tanang matang sa pagkaon ug ilimnon. Unsa kaha, busa, ang mahimong naa sa langit nga labaw pa kaysa niini tanan?

'Kung dili nimo iliko ang imong hunahuna gikan sa pangdani ning kalibutan,' miingon ang presbiter kaniya, 'ug dili nimo pagdumtan ang mga kalipay sa kalibutan, dili ka makatutok sa kinabuhi nga walay katapusan ug dili nimo maila ang mga kalipay nga dili masukod ug mga bahandi nga dili masukod nga makita didto. Apan kon gusto nimo kini makab-ot, kalimti ang garbo ug kalipay ning kinabuhi; ayaw pagpuyo sa mga kalipay ning kalibutan.

Mitubag si Eudokia:

'Layo kanako, Ginoo, ang paghigugma sa bisan unsang temporaryo ug dali malaglag kaysa sa walay katapusan ug bulahan nga kinabuhi; apan kini ang akong gustong masiguro, Amahan: sa diha nga akong gisagop ang Kristohanong pagtuo, makabaton ba ko og lig-on ug dili matandog nga paglaum nga makab-ot nako kana nga walay katapusan nga kinabuhi nga imong gihisgutan? Ug unsang ebidensya ang imong ihatag aron masiguro ko ang kamatuoran sa imong mga pulong? Sa katapusan, giunsa nako paghibalo nga ang imong Dios nakapasaylo na sa akong daghang mga sala? Kay kung ipangbahin nako ang akong bahandi—nga sobra pa sa igo aron matubag

ang tanang kalipay ug kalingawan sa daghang katuigan sa akong kinabuhi—sa mga kabus, sumala sa imong tambag, unya dili nako madawat ang imong gisaad; unsa pa kaha ang mas makapasubo ug makabalisa pa kaysa niining katapusang, desperadong kahimtang, diin wala nay akong agianan sa paggawas? Sa katapusan, ang mga tawo nga akong nasakitan tungod sa akong dautang pagtratar kanila, kon ako mangayo kanila og tabang sa akong kasakit, moliko sila kanako uban sa pagdumot. Mao nga nasubo ug nabalaka ako, kay wala ko'y igong kasiguruhan sa umaabot. Gusto ko unta og mas dako nga kahibalo ug kasiguroan mahitungod sa imong dako kaayong gisaad, nga nag-awhag sa kaluoy sa imong Dios, nga dali mo pasayloon ang mga sala sa mga naghinulsol. Kung hingpit kong masaligan kini, kalma kong ihatag ang tanan nakong kabtangan ug moadto bisan asa nimo ako tawgon, ug pag-alagad ko sa Usa ka Dios sa tanang adlaw sa akong kinabuhi; ug sama sa kaniadto nga nahimong ehemplo ko sa pagsalikway sa balaod sa kadaghanan, karon ako ang mahimong labing maayong ehemplo sa paghinulsol. Ug ayaw pagkamangha, Amahan, sa akong mga pagduha-duha: kini ang unang higayon nga nadungog nako kini tanan—bag-o kini ug wala damha, ug sa among mga basahon ug sa pagtuo sa Samaria diin ako gipadako, dili lang nga wala ko kini madungog, apan wala pa gani ko makakita bisan gamayng bakas sa ingon nga pagtulon-an.

Miingon kaniya ang presbiter:

Ayaw kabalaka, ayaw tugoti nga malibog ang imong hunahuna, Eudokia! Ayaw tugoti nga malibog ang imong hunahuna: ang nakabalisa kanimo usa ka limbong sa prinsipal sa dautan ug sa masinupak nga naningkamot nga pugngan ang imong kaluwasan—ang yawa. Sa diha nga nakita niining malisyosong espiritu nga nagmata ka na sa pag-alagad kang Kristo, gipukaw dayon niya ang ingon nga mga pagduhaduha sa imong kasingkasing aron laglagon kini nga maayong tuyo. Naglaum siya, pinaagi sa kahadlok, nga maliso ka gikan sa husto nga dalan ug ibalik ka sa imong daang makasasala nga kinabuhi, aron, human ka niyang mapakaulawong napugos sa pagdikit sa kalibutanong kalipay ug kahilakaw ug hingpit ka niyang napahulog sa pagkaulipon kaniya, madala ka niya sa kamatayon ug pagkaguba. Kay ang iyang malimbungon nga tuyo, ang iyang bugtong ug masigasig nga paningkamot, mao ang pagpaling sa mga tawo gikan sa dalan sa pagkamatarong, ang pagdala kanila sa pagkadautan, ug pinaagi niini, himuon silang kauban sa iyang walay katapusang pag-antos sa kalayo nga dili mapalong. Apan ang atong Ginoo nga Dios, nga sa Iyang kaayo, walay sukod nga kaluoy, ug gugma alang sa katawhan gusto nimong masiguro, andam—sama sa imong nadungog gikan pa sa gilay-on—sa pagdawat sa mga naghinulsol sa usa ka amahanong paagi, nga abli ang mga bukton, ug, pagpasaylo sa ilang mga sala, ihatag kanila ang kinabuhi nga walay katapusan. Masaligan nimo kini kung ibalhin nimo ang imong hunahuna gikan sa yuta paingon sa langit, kung, human nimo itabi ang mga panag-atiman sa kalibutan, magpamalandong ka sa kinabuhi nga walay katapusan. Apan nagkinahanglan kini og matinud-anon ug mapainubuson nga pag-ampo, kay pinaagi lamang niini nga paagi nga ang Dios makig-uli sa kalag, ug ang langitnong kahayag masinati sulod sa kalag, nga nagpadayag sa tibuok kamatuoran, ug klaro nga makita sa usa ka tawo ang kawalay-kabuluhan niining kalibutanong malabay ug unsa ang kahimtang sa umaabot nga kapanahonan, kung unsa ka makadaot ang mga kalipay niining kinabuhi, ug kung unsa ka maayo ang Ginoo ug kung unsa ka walay-tapus ang Iyang kalooy. Busa, kung gusto ka maluwas, paminawa ako: ilabay ang imong mga mamahong sinina, magsul-ob og yano nga bisti, ug, magpabilin ka sa usa ka hilom nga kwarto sa imong balay sulod sa pito ka adlaw, hinumdumi ang imong mga sala ug ipahayag kini uban sa mga luha sa atubangan sa Dios, ang imong Magbubuhat. Mag-ayuno ug pag-ampo kang among Ginoong Jesu-Cristo aron paghayagon ka Niya ug pagtudlo kanimo unsa ang angay nimong buhaton aron mapahimuot Siya. Tumooa ako, dili kamo magbuhat sa walay pulos sa tanan nakong tambag kaninyo: maloloy-on ug walay sukod ang grasya sa atong Ginoo, ug bisan pa sa gilay-on, Gikabkaban Niya sa Iyang grasya ang mga nangita nga mobalik kaniya, kay kanunay Siyang malipay sa paghinulsol sa usa ka makasasala.

Sa pagkahibalo nga misugot si Eudokia sa iyang tambag, mibangon ang presbiteryo ug mihawa, ug misulti kaniya, sama sa usa ka propeta, niining makapahupay nga mga pulong:

'Hinaut nga si Kristo nga Dios, nga nagpanghimatuud sa maniningil sa buhis ug nagkalooy sa makasasala nga naghilak sa Iyang tiilan, magpanghimatuud usab ug magkalooy kanimo, ug himuon nga himayaon ang imong ngalan sa tibuok kalibutan. Amen.'

Sa diha nga nilakaw na ang presbiteryo, gipatawag dayon ni bendita Eudokia ang iyang sulugoon nga babaye ug miingon kaniya:

'Kung kinsa man ang gustong makakita kanako ug moanha dinhi nga nagtinguha nga mosulod sa akong kuwarto, siguroha nga dili nila mahibal-an nga naa ko sa balay; ayaw pasagdi nga bisan kinsa, bisan unsa pa ang

kahimtang, makig-istorya kanila bahin kanako; sultihi sila nga miadto ko sa usa ka layo nga baryo aron sa pipila ka buluhaton ug magpabilin didto sulod sa pila ka panahon; Istrikto nga sugoa ang bantay sa ganghaan nga dili pasudlon bisan kinsa dinhi; pahunong-a ang tanang naandan nga buluhaton ug kalihokan sa akong balay, ug ayaw na pasudla dinhi sa mga nag-andam sa akong adlaw-adlaw nga pagkaon; isira usab ang dakong ganghaan sa kilid sa balay hangtod akoa kini sugoan nga ablihan pag-usab, ug sa kinatibuk-an, buhata ang tanan nga daw wala ko sa balay.

Pagkahuman niya sa paghatag niining mga sugo sa sulugoon, miingon siya sa bulahan nga si Herman:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, nga ipatin-aw kanako ang akong pangutana: ngano man kamo mga monghe nagpuyo sa mga walay sulod nga lugar, nga naglikay sa kalipay sa sosyal nga kinabuhi? Tinuod ba nga mas dako ang kalipay nga inyong makaplagan sa kamingawan?'

'Dili, akong anak,' tubag ni Beato Herman, 'wala kami makit-an sa mga disyerto nga imong ikonsiderar nga kalipay; Gibyaan namo ang mga siyudad ug ang kalibutanong kalipay ug misulod sa kamingawan aron lang malikayan ang walay pulos nga garbo ug mapamatayon ang mga tinguha sa unod pinaagi sa gutom, kauhaw, trabaho, gisi-gisi nga sinina ug kakulang sa tanang gikinahanglan; sa mubo, aron malayo sa tanang dapit nga nagtanyag og kahigayunan sa pagpakasala. Ang mga nagpuyo sa siyudad dali ra kaayo madani sa sala, bisan pa tungod sa kahuyang sa ilang kinaiyahan, o tungod sa limbong sa yawa, o sa pagtuptup sa pagtan-aw sa matahum nga dagway ug sa pagdungog sa malalas nga pakigpulong: gikan niini motumaw ang hugaw nga mga hunahuna nga nagahugaw sa kalag. Ug alang sa hugaw nga kalag, sirado ang agianan paingon sa Gingharian sa Langit hangtod kini maputli pinaagi sa paghinulsol; kay sa langit adunay lamang trono sa walay katapusang kahayag, tinuod nga kalipay ug tinuod nga kalingawan—usa ka trono nga walay kangitngit, kasubo ug pag-antos, ug walay bisan unsang dautang buhat. Makita nimo, busa, nganong mosulod kami sa kamingawan: gusto namo nga mapanalipdan ang among kaugalingon gikan sa sala sa mga adlaw sa among kinabuhi nga nagpaabut, ug aron limpyohan ang among nangagi nga mga kalapasan pinaagi sa kalisod sa among pagpuyo sa kamingawan, ug busa aron mapadali ang among dalan paingon sa kalipay nga gisaad. Ang tanan namong paningkamot ug kabalaka gitumong sa pagpadayon sa atong mga lawas nga walay mantsa ug ang atong hunahuna nga walay bahid sa dautang hunahuna, ug gawas sa tanang dautang buot, limbong, pagkunwari, pagreklamo ug panamastamas, selos, kasuko ug kalagot. Ug sa ingon niini mahimo kitang sama sa mga Anghel, sama sa gipahayag kanato ni Kristo pinaagi sa Iyang balaan nga mga ngabil sa Ebanghelyo. Ang bahandi, bisan unsa pa ka-dikit ang usa ka tawo niini ug bisan unsa pa ka-dili mapugngan ang ilang pagtipon niini, dili gayud makatabang sa pag-angkon sa Gingharian sa Langit: kini, sama sa usa ka patay nga tawo nga naghigda sa kabaong, walay ikatabang. Busa, kon gusto nato nga makadawat og pasaylo sa atong mga sala, paningkamotan nato, sa nahibilin nga kinabuhi, nga maglakaw sa dalan sa mga sugo sa Ginoo, sa mga agianan sa pagkamatarong ug kamatuoran; bungkagon nato ang atong kasingkasing, sama sa pagbungkag sa bisti, tungod sa paghinulsol sa atong mga sala, ug magtuaw kita sa Dios nga walay hunong; sa ingon niini malimpyo kita sa hugaw sa sala nga gihisgutan ni David: *'Ang akong mga samad mabaho ug nagbulok tungod sa akong kabuang'* (Salmo 37:6). Ug aron atong kanunay nga maawit ang mga pulong sa Ginoo sa pag-ampo, si David mismo naghinumdom: *'Unsa ka tam-is ang imong mga pulong sa akong tutunlan! Mas tam-is sa akong mga ngabil kay sa dugos'* (Sal. 118:103). Ingon ka tam-is ang mga pulong sa Ginoo nga milabaw pa sa katam-is sa bisan unsang pinakamatam-is nga putahe ug sa labing bililhon nga ilimnon, ug nagpalig-on sa kalag labaw pa kay sa pagpalig-on sa pagkaon sa lawas. Busa ang Balaang Kasulatan miingon mahitungod kanila: *'Ang bino nagapahimuot sa kasingkasing sa tawo, ug ang pan nagapalig-on sa kasingkasing sa tawo'* (Salmo 103:15), nga nagtumong niining bino ug pan ngadto sa mga sugo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Tinuod gayud kini, sama sa pan ug bino alang sa kalag sa tawo; kay kon ang usa ka tawo magtuon niini nga masinabtanon ug walay hunong, kini magahatag ug kusog ug kalipay sa kasingkasing, magaluwas sa makasasala gikan sa tanang dautang buhat ug magapahimakas kaniya sa atubangan sa Ginoo. Busa, pagkahuman nimo sa pagtangtang sa imong maanindot nga bisti ug pagsul-ob sa labing mapainubuson nga sinina, itutok ang imong tibuok hunahuna sa paghinulsol pinaagi sa maayong buhat; pag-agay og daghang luha dinhi sa yuta, aron ikaw makapamupul sa kalipay ug walay katapusang paglipay sa langit; pagpalima sa kalayo sa imong mga sala pinaagi sa luha, ug ikaw hatagan sa Ginoo og kahupayan ug mosulod sa kalipay sa mga matarong. Maghilak kamo tungod sa inyong mga kalapasan, nga gihimong tam-is sa yawa sa inyong kasingkasing, ug unta ang Anghel, ang manalipod alang sa kaluwasan, moduol kaninyo tungod sa inyong mga luha; patag-a ang baho nga lapok sa

pagkadaut nga dugay na nimong gilunod-an, kana nga lapok nga misuhop kanimo ug nagbitbit kanimo nga bihag ilawom sa gahum sa magbubuhat sa tanang dautan, aron gikan karon mahimo kang kauban sa langitnong kalipay ; bayri ug pabug-i sa kawad-on sa paglaum ang usa nga, pinaagi sa pagtintal kanimo sa mga kahilambigit, nagpabug-at kanimo sa mga sala. Paninguha pag-ayo alang sa Dios, aron ikaw mahimong manununod sa dili malata nga kahayag; ug, sama sa putyukan, paghimog masipag nga trabahante, nga nagtigom sa kamatuoran gikan sa daghang balaan nga buhat ug walay hunong nga naningkamot aron malipay ang Dios.

Kining mga pulong ni Herman misulod paglawom sa kasingkasing ni Eudokia, nga sa wala pa kini gipangandaman na sa iyang gisulti kaniya. Sa kasubo tungod sa iyang mga sala, nahulog siya sa iyang mga tiil uban sa pagpaubos, nga nag-ingon:

'Gipangaliyong ko ikaw, tawo sa Dios, nga dalhon sa angay nga katapusan ang buhat nga imong gisugdan para kanako, ug ipresentar ko nga putli sa atubangan sa imong Dios, aron dili ko mahimong kataw-anan sa mga naningkamot sa pagpanglimbong kanako, kondili, sa paghuman sa gisugdan nga buhat, mahimong takus sa kalipay pinaagi sa imong makaluwas nga pagtulon-an.' Ayaw kuhaa ang imong maalamon nga kamot gikan sa gipreparar nga tabla hangtod hingpit nimong mailarawan si Kristo nga naa sa sulod nako."

Mitubag kaniya si Germanus:

'Pabilin, akong anak, sa kahadlok sa Ginoo, ug, sa pagsira sa imong kwarto, mag-ampo Kaniya nga walay hunong uban sa mga luha hangtod nga Iyang wagtangon ug limpyohan ang tanan nimong mga sala ug ihatag kanimo ang dili matandog nga kasiguruhan sa Iyang kaluoy: Maayo ug maloloy-on ang atong Ginoong Jesu-Cristo; sa dili madugay ipakita Niya kanimo ang Iyang kalooy ug dili maglangan sa paglipay kanimo pinaagi sa Iyang grasya.

Pagkahuman niini, ang bulahan nga Germanus nangamuyo sa Dios, naghimo og tanda sa krus ibabaw ni Eudokia ug gisirad-an siya sa iyang kuwarto, nga nagsaad nga magpabilin siya sa Heliopolis alang kaniya sulod sa pito ka adlaw.

Pagkahuman ni Eudokia og pito ka adlaw sa pagpuasa ug pag-ampo, miadto kaniya si Banal German, ug sa pag-abli sa pultahan, gisultihan siya nga mogawas sa iyang kuwarto. Sa dihang nakita niya nga naputla ang iyang nawong, nangayayat ang iyang lawas, mapainubsanon ang iyang pagtan-aw, ug lahi kaayo ang iyang tibuok hitsura kaysa kaniadto, gikuptan niya siya sa kamot ug gisugo nga molingkod. Unya, pagkahuman siya mag-ampo sa Dios, mipungko siya uban kaniya ug gisugdan siya pagpangutana:

'Sultihi ako, anak ko, unsa man imong gihunahuna niining pito ka adlaw? Unsa imong nahibal-an? Unsa imong nakita? Unsa ang gipadayag kanimo?'

Miingon siya:

'Isulti ko kanimo ang tanan, balaan nga Amahan. Nag-ampo ko nga matinud-anon sulod sa pito ka adlaw, sama sa imong pagtudlo kanako. Kagabii, samtang nag-atubang ko sa yuta sa porma sa krus, nag-ampo ug nagahilak tungod sa akong mga sala, gisidlak ko sa usa ka dakong kahayag, nga milabaw pa sa kahayag sa sinag sa adlaw. Naghunahuna ko nga nisidlak na ang adlaw, busa mibangon ko gikan sa yuta ug kalit lang nakakita ko og usa ka maningnag ug makapahingangha nga batan-ong lalaki, nga ang bisti mas puti pa sa niyebe. Gikuptan niya ako sa tuo kong kamot, gipataas ko niya sa hangin, gipahimutang ko niya sa usa ka panganod, ug gidala ko paingon sa langit. Ug adunay usa ka dakong ug katingalahang kahayag, ug nakita nako ang dili masukod nga kadaghanon sa mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bado, naglipay-lipay ug nagngisi sa usag usa ug naglipay nga dili masukod sa pulong. Sa dihang nakita nila nga padulong ko kanila, gisugat ko nila uban sa dakong kalipay ug malipayon nilang gidawat ako ingon usa ka igsoon nga babaye. Apan sa dihang ako, nga napalibotan ug gi-eskort nila, hapit na mosulod niining hayag nga gingharian—nga ang kahayag niini milabaw pa gani sa sinag sa adlaw—kalit lang nga usa ka porma ang mitungha sa hangin, makalilisang ang hitsura, itom sama sa uling, uling, ug alkitran. Usa kini ka halimaw nga milabaw sa tanang kangitngit ug kasubo.

Gitutokan niya ako sa labing makalilisang ug masuko nga pagtan-aw, gipisil-pisil ang iyang mga ngipon ug walay-hiya nga giatake, gisulayan niya nga kuhaon ako gikan sa kamot sa akong mga kauban; sa samang higayon, misinggit siya sa kusog kaayo nga ang iyang tingog mibuto sa tibuok kahanginan:

'Tinuod ba,' iyang gisiyagit, 'nga imong tuyoang pasudlon siya sa Gingharian sa Langit? Ngano man nga ako, samtang masigasig kong ginasunod ang akong buluhaton sa pagdakop sa mga tawo dinhi sa yuta, nagasayang lang sa akong paningkamot? Kuhaa kini nga usa ka pananglitan: iyang gihugawan ang tibuok yuta pinaagi sa

pakighilawas ug gikadunot ang tanang katawhan pinaagi sa makalilisang niyang pagpanapaw.' Ang tanang kaalam ug kusog nga naa kanako, iyang gigasto para kaniya ra: gipangita ko para kaniya ang mga hinigugma gikan sa labing maharlika ug adunahan nga mga lalaki—ug sa dili mabilang nga kadaghan pa—ug gikan sa bahandi nga gisayang sa iyang gugma, nakatigom siya og ingon ka daghang bulawan ug pilak nga halos dili na makita bisan pa sa mga panalangin sa hari. Mapahitas-on nakong gihunahuna nga ako siya gipugngan sa akong kamot, sama sa akong madaugong bandila ug dili mapildi nga armas, nga pinaagi niini makadaug ako batok sa mga molikay sa Dios ug mahulog sa akong mga bitag. Unsa na karon? Nahimo ka na ba, Arkanghel sa mga pwersa sa Dios, nga ingon ka-binuang batok kanako nga imo akong gilabay sa tiilan niining malandi? Wala pa ba mapawi ang imong kasuko batok kanako, samtang nagpadayon ka sa pagpanimalos kanako nga mas mabangis ug walay kalooy matag adlaw? Gusto pa ba nimo kuhaon gikan kanako kining tinuod nakong sulugoon, nga akong gipalit sa taas kaayong presyo? Sigurado, wala na gyud nahabilin dinhi sa yuta nga tinuod ug dili matanggihan nga ako gayud! Nahadlok ko nga kuhaon nimo bisan pa ang tanan nga buhi pa—ang mga makasasala—gikan sa akong mga kamot, ug ihatud sila sa Dios ingon nga takus nga mga manunod sa Gingharian sa Langit! Walay pulos ang akong kabalaka! Walay pulos ang akong paningkamot! Ngano man nga ginasukod ko nimo og kusog kaayo ? Ibutang sa kilid ang imong kasuko ug pahuyanga gamay ang mga gapos nga nagbugkos kanako, ug makita nimo nga sa pagkurap sa mata, pahunawan ko ang kaliwatan sa tawo gikan sa nawong sa yuta ug dili magbilin bisan usa ka manunod. Gipahawa ko gikan sa langit tungod sa usa ka buhat sa pagsuway, apan gidawat ninyo ang labing dautan nga mga makasasala—kadtong nangahas sa pagdaot sa Dios ug grabeng nakapasuko Niya sulod sa daghang katuigan—sa Gingharian sa Langit! Kung kini makahatag kaninyo og ingon ka dakong kalipay, mas maayo nga tiguma kamo sa usa ka takna, gikan sa tanang kanto sa kalibutan, ang tanan nga nagkinabuhi dili ingon tawo kondili ingon hayop, ug dad-a silang tanan ngadto sa Dios; samtang ako magtago sa kangitngit ug molusong pag-ayo sa kalawoman sa walay katapusang pag-antos nga giandam para kanako.

Samtang nagasulti siya og ingon ana nga mga pulong ug uban pa nga susama niini uban sa kasuko ug dakong kalagot, ang nagdala kanako mitutok kaniya nga puno sa hulga, apan sa pag-atubang kanako, mipahiyom siya nga nagdasig. Ug usa ka tingog nadungog gikan sa kahayag, nga miingon:

'Kini ang kabubut-on sa Dios, nga maloloy-on sa mga anak sa tawo, nga ang mga makasasala, kon maghinulsol sila, dawaton sa sabakan ni Abraham.'

Ug usab, usa ka tingog ang nadungog ngadto sa nag-uyon kanako:

'Nagaingon Ako kanimo, Michael, tigbantay sa Akong Tugon, ibalik kining babaye sa dapit diin nimo siya nakaplagan—tugoti siya nga matuman ang iyang buluhaton: kay Ako mismo anaa kaniya sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi.'

Ug gilulan dayon niya ako sa akong kuwarto ug miingon kanako:

'Sumala ang kalinaw kanimo, Eudokia, sulugoon sa Dios! Lig-ona ang imong kasingkasing ug pagpakusog; ang grasya sa Dios anaa kanimo karon ug magpabilin kanunay kanimo bisan asa ka paingon.'

Napadasig ko sa niining mga pulong, nangutana ko:

'Ginoo, kinsa ka? Ingna ko, aron mahibalo ko unsaon pagtuo sa tinuod nga Dios ug unsaon nako pag-angkon sa tinuod nga kinabuhi?'

'Ako,' matud niya, 'mao ang pangulo sa mga anghel sa Dios, ug katungdanan ko ang pag-atiman sa mga makasasala nga naghinulsol, ang pagdawat kanila ug ang pagdala kanila ngadto sa usa ka bulahan ug walay katapusang kinabuhi.' Ug adunay dakong kalipay sa langit taliwala sa mga anghel sa matag higayon nga ang usa ka makasasala mobalik sa putli nga kahayag sa paghinulsol, kay ang Dios, ang Amahan sa tanan, dili Niya gusto nga malaglag ang kalag sa tawo—nga Iyang gimugna sukad pa sa walay katapusan pinaagi sa Iyang labing putli nga mga kamot sa Iyang kaugalingong hulagway. Maong nagalipay ang tanang Anghel kon makakita sila og kalag sa tawo nga gipahimutang sa pagkamatarong, nga nagasimba sa walay katapusan nga Amahan, ug gidawat nila siya nga tanan ingon nga ilang igsoon; kay, pagbiya sa kangitngit sa sala, siya mibalik sa buhing Dios, ang komon nga Amahan sa tanang mga anak sa kahayag, ug naghiusa kaniya nga dili na mausab.

Pagkahuman niya og sulti niini, naghimo siya og tanda sa krus ibabaw kanako; mitungo ako sa yuta sa atubangan niya, ug samtang mitungo ako, misaka siya paingon sa langit.

Miingon kaniya si Banal Herman:

'Masaligon ka sugod karon, anak ko, ug ayaw na pagduha-duha nga adunay tinuod nga Dios sa langit, andam sa pagdawat sa mga naghinulsol sa ilang mga sala ug sa pagdala kanila ngadto sa Iyang walay katapusang kahayag, diin Siya nagahari, gilibutan sa mga ministro sa Iyang gingharian – ang mga balaang Anghel. Nakita nimo kining mga Anghel sa maong langitnong kahayag, diin imong nakita ang maharlika ug imortal nga himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug napuno ka sa pagtuo kung unsa Siya ka mapinanggaon sa kaluoy ug pagpasaylo sa mga sala, kung unsa kadali Niya ipagawas ang Iyang grasya sa mga gustong makig-uli Niya; nahibal-an nimo ang Iyang balaan nga himaya ug nakita nimo ang Iyang langitnong korte, nga puno sa dili masukod nga katahum, diin Siya nagpuyo; nasabtan nimo kung unsa ka gamay ug walay pulos ang kahayag ning kalibutan kung itandi sa langitnong kasidlak. Unsa pa man ang imong gihunahuna, unsa ang imong gipamalandong? Sultihi ako!

Si Bulahan Eudokia, nga lig-on ang pagbuot sa pag-alagad sa Usa ka Dios, ang Hari sa Himaya, sa tibuok niyang kasingkasing, mitubag:

'Nituo ako, ug nagtuo gihapon, nga walay lain Dios nga makaluwas sa mga makasasala gawas kaniya, nga ang langitnong ganghaan, nga nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag, akong nakita.'

Miingon si German:

Pag-andam, anak kong babaye, sa masigasig nga pag-alagad sa Dios; pag-amping pag-ayo nga ang mga bunga sa imong paghinulsol, sa diha nga ibutang sa timbangan, molabaw pa kaysa sa mga sala sa imong kaniadto nga kinabuhi, ug ihalad ang imong kaugalingon sa walay kamatayon ug walay katapusang Dios ingon usa ka makapahimuot nga halad; Maghilak ug mag-aga hangtod hingpit nimo nga nahugasan ang tanan nimong kahugawan pinaagi sa imong mga luha, ug busa mahimong takus nga mahimong putli nga nobya ni Cristo. Kalimti ang imong kaniadto nga garbo, ug ang makadaot ug mabangis nga mga pagbati sa imong pagkabatan-on, aron si Cristo usab makalimot sa imong mga sala; luwasa ang imong liog gikan sa bug-at nga yugo sa makauwaw nga pagpanarbaho nga gibutang kanimo sa yawa pinaagi sa imong mga sala; dal-a sa imong kaugalingon ang maayong ug gaan nga karga sa makapabuhi nga paghinulsol, ug sugod karon, mahimong gawas ka sa sala ug mailhan ka sa , sa tanang matarong ug sa balaan nga mga Anghel. Busa, lig-ona ang imong kaugalingon sa tinuod nga pagtuo ug pagkamatinahuron, ug, nga adunay limpyo nga konsensya sukad karon, sulti pag-ayo sa nawong sa yawa: 'Karon wala na koy bisan unsang kalambigitan kanimo, ni ikaw kanako, kay nakaplagan nako ang akong tinuod nga Ginoo ug gihatag nako ang akong kaugalingon kaniya hangtod sa kahangturan; sa katapusan gibyaan ug gisalikway nako ang akong kanhing nagaguba kanako—ang makalaut nga gugma—ug gisul-ob nako ang bag-ong, dili malaglag ug masidlak nga bisti sa pagkamatarong. Niining bisti makaplagan nako ang grasya sa Dios, nga nagaluwas kanako sa walay katapusan; wala na koy bisan usa ka kalibutanong pagkapilit, ni bisan unsang tinguha alang sa kalibutanong kalipay, nga akong nakaila na sa ilang kawalay pulos ug pagkawalay-puy-anan; karon nagtinguha ug naningkamot ako nga makab-ot ang mga panalangin sa langit. 'Busa, O diyablo, pabilin ang imong gipanag-iya; apan para kanako, O langyaw, manlimbong, kawatan ug ulipon sa walay katapusang kangitngit, palayo ka.'

Eudokia, nga labi pang napalig-on niining mga pulong, miingon sa monghe:

'Ginagalang nga Amahan, unsa karon ang imong gisugo kanako nga buhaton?'

'Ang akong gusto,' tubag niya, 'mao nga una sa tanan madawat nimo ang tanda sa pagtuo—ang balaan nga bunyag, nga magpanalipod kanimo sa tibuok nimong kinabuhi; ug ako, uban sa tabang sa Dios, moadto sa akong monasteryo ug mobalik pag-usab kanimo, kon buot sa Ginoo.'

Uban sa mga luha sa iyang mga mata, misugod siya sa pagpakilusot kaniya:

'Ayaw ko biyai, akong ginoo; ayaw ko biyai hangtud nga makahimo na ko sa hingpit nga pagbalik sa Diyos ug madawat ang Iyang grasya, nga akong gipangandoy kaayo, basi ang karaang manlimbong, makakita kanako nga gibilin ug walay makatabang, madala ko niya pag-usab sa sayop nga dalan, bisan asa niya gusto, ug ibalik ko sa akong kanhing kinabuhi sa kahilayan.'

Ug miingon kaniya ang bulahan nga si Herman:

'Kini nga matinud-anong pangandoy alang sa mas maayong kinabuhi, nga ang Dios mismo ang nagpukaw sa sulod nimo, ug ang imong bulahan nga paglaum, maoy mopanalipod kanimo gikan sa mga bitag sa kaaway nga imong gihadlok. Busa magpabilin pa og pila ka gutlo sa mapainubsanon nga pag-ampo sa Ginoo ug sa pag-angkon sa imong mga sala, ug siguroha nga makadawat ka sa Balaang Bunyag. Ako, mobalik dayon kanimo, human nako pangitaa, uban sa tabang sa Espiritu Santo, ang makapahimulos sa imong kinabuhi.

Gitugyan siya kang Dios, mipadayon si bendito Herman sa iyang pagbiyahe. Pagkahuman sa pagbiya ni Herman, nagpabilin pa si Bulahang Eudokia sulod sa pipila ka adlaw sa pag-ayuno, nga walay lain sa iyang lamisa gawas sa pan, lana, ug tubig; sa adlaw ug sa gabii nag-ampo ug naghilak siya. Unya, pag-adto niya sa obispo sa maong siyudad, gidawat niya ang bunyag gikan kaniya sa ngalan sa Balaang Trinidad. Pipila ka adlaw pagkahuman sa iyang pagbunyag, nagsulat siya og sulat nga puno sa pag-ampo ngadto sa maong obispo; gisultihan niya siya bahin sa iyang bahandi, gilista kini sa detalyado, ug nangayo nga ihalad kini sa Kristo sa obispo. Ang obispo, pagkahuman mabasa ang sulat, gitawag niya si Bulahan Eudokia kaniya ug nangutana:

'Ikaw, anak kong babaye, misulat niini nga sulat para kanako, usa ka makasasala?'

'Ako gayud,' tubag ni Eudokia, 'ug karon ako usab naghangyo pag-usab sa imong pagkabalaan: sugoa ang tesorero sa simbahan nga dawaton ang akong gasa, ug ipang-apod-apod kini sa mga kabus ug nanginahanglan, sa mga ulila ug mga balo, sama sa imong nahibaloan, kay nasabtan nako nga kining mga bahandi nga akoa dili matarong, nga nakuha pinaagi sa pagkadautan.'

Unya ang obispo, nga ang ngalan niya si Teodoto, sa dihang nakita niya ang iyang maayong tuyo, ingon man ang iyang pagtuo ug gugma sa Dios, mitan-aw kaniya ug, sa pagsabot sa iyang espiritu sa kinabuhi nga iyang pagapangulohan sa umaabot, miingon:

'Amo kong ipangamuyo, akong igsoon sa Ginoo, ikaw nga gihimong takus nga matawag nga nobya ni Cristo; ikaw nga nagdumot sa hugaw nga paghigugma sa unod, gihigugma ang pagkabalaan, ug gisalikway ang kinabuhi sa kahilayan; ikaw nga naningkamot nga sundon ang pagkabirhen sa pagkabirhen ug gibaligya ang walay bili nga kalibutan aron makapalit alang sa imong kaugalingon og usa ka langitnong perlas; ikaw nga, sa mubo nga panahon nga nagpuyo sa makasasala nga limbong, pinaagi sa paghinulsol, nakaseguro alang sa imong kaugalingon og walay katapusang mga kapanahonan sa langitnong kinabuhi, nga nakita na nimo ang kamatayon sa atubangan sa imong mga mata ug nakab-ot na ang pagkawalay kamatayon; ikaw nga kaniadto nagdala sa kadaghanan sa pagkaguba ug karon, pinaagi kang Kristo, magahatag og kinabuhi sa kadaghanan! Human nimo tangtanga ang ngitngit sa kalibutan ug magsul-ob sa kahayag sa pagtuo, angay ka tawgon nga karnero ni Kristo. Tinuod gayud, ikaw, Eudokia, mao ang hingpit nga hulagway sa grasya: gipanalanginan ka sa Ginoo, nga mibali sa imong likod sa kahakog ug gihigugma ang anghelnong dagway. Ampinga ako sa imong pag-ampo, akong gihangyo pag-usab, alagad ug higala sa Dios, ug hinumdumi ako sa Gingharian sa Langit.

Pagkahuman sa taas niyang pakig-istorya kaniya, uban sa mga luha sa iyang mga mata, miingon ang obispo sa iyang diakono:

'Tawga dayon kanako ang magbalantay sa panimalay-panghimagas sa simbahan.'

Sa pagpakita sa lalaki, gisultihan siya sa obispo sa mosunod nga mga pulong:

'Nasayud ko nga ikaw usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Dios nga tawo, nga nag-amuma sa daghang mga kalag. Busa, gisaligan ko kanimo kining sulugoon nga babaye sa Dios, nga naningkamot alang sa ikamaayo, aron ikaw ang mag-atiman sa iyang kaluwasan; ug bisan unsa ang iyang ihatag, ipasa nimo kini ngadto sa Dios pinaagi sa mga kamot sa mga kabus.'

Kini nga tawo naggunit sa katungdanan nga presbiter; sukad pagkabatan-on gipreserbar niya ang iyang pagkamakabubut-on, gihatag niya ang tanan niyang kabtangan nga napanunod gikan sa iyang mga ginikanan ngadto sa Balaang Simbahan sa Dios, ug gipahinungod niya ang iyang kaugalingon hingpit sa pag-alagad sa Ginoo. Gidala niya si Eudokia uban kaniya, miadto siya sa balay niini, ug sa dihang nakasulod na sila, gitawag ni Eudokia ang mga tagdumala sa iyang panimalay ug miingon kanila:

'Kamo matag-usa, dad-a kanako ang tanan nga gisalig kaninyo.'

Gidala dayon nila kaniya ang duha ka 'tmy' nga bulawan—mao ang baynte mil—usa ka dili mabilang nga kadaghan sa maayong pinggan-pinggan sa tanang klase, dili masukod nga bililhon nga mga bato ug maharlikang perlas, duha ka gatus ug kapito-lima ka kaha sa mga sinina nga seda, upat ka gatus ug napulo ka kaha sa puti nga sinina nga lino, mga sinina nga hinablon sa bulawan, unom ka pulo ka kaha, ug usa ka gatus ug lima ka pulo ug duha ka kaha sa ubang mga bisti nga gipahimutang sa bililhon nga mga bato ug burda nga bulawan; baynte singko ka tem sa gihulma nga bulawan, nga mao ang duha ka gatus ug lima ka pulo ka libo; baynte ka kahon sa humot nga mga substansiya; traynte ug tulo ka kaha sa tinuod nga Indianong pahid; walo ka libo ka litro nga pilak sa nagkalain-laing sudlanan[2137] , usa ka gatus ug katorse ka litro nga mga panapton nga seda nga gibordahan og bulawan, pitopulo ka litro nga yano nga panapton nga seda, ug dili masukod kadaghan nga uban pang mga sinina

ug mga gamit nga mas gamay ang bili. Gawas pa niini nga mga kayamanan nga mapalihok, si Eudokia adunay usab dili mapalihok nga kabtangan: mga yuta, mga baryo, ug tibuok nga mga distrito, diin gikan niini nakolekta matag tuig ang hangtod sa walong gatus ug duha ka libo nga[2137] . Pagkahuman niyang gibutang kining tanang bahandi sa tiilan sa presbiter, nga mao ang nagdumala sa panimalay sa simbahan, gitawag ni bendito Eudokia ang tanan niyang mga sulugoon nga lalaki ug babaye ug gipangbahin-bahin kanila ang duha ka libo ka sinsilyo nga gikuha gikan sa baul, ingon man usab ang mga sudlanan, kurtina, maayong higdaanan, mga kasangkapan nga gipahiran og bulawan, ug tanang matahum nga butang sa balay nga wala sa mga baul; gihatag kini kanila ug gibahin-bahin. Sa katapusan, gisulti niya ang iyang katapusang mga pulong:

'Gipagawas ko kamo,' matod ni Eudokia, 'gikan niining panandaliang pagpanarbaho; ug kamo, kon gusto ninyo, mahimo usab kamo magdali sa pagpagawas sa inyong kaugalingon gikan sa pagpanarbaho sa mga demonyo. Busa, palaya ninyo ang inyong kaugalingon, kon inyong maminaw ang akong mga pulong ug mobalik kang Kristo, ang tinuod nga Dios, ug Iya kamo hatagan sa walay katapusang kagawasan nga gipanag-iya sa mga anak sa Dios, ug iapil kamo sa Iyang panon.

Unya, mituyok siya sa presbiteryo ug miingon si Eudokia:

'Karon, akong ginoo, kaninyo na ang pag-atiman sa tanan nga gisugyot kaninyo ug pagbuhat niini sumala sa inyong gusto, kay ako nangita sa Ginoo nga nangita kanako.'

Ang presbiter, nga namangha sa ingon ka dali ug dili gilauman nga pagbag-o kaniya, sa iyang paghinulsol ug sa ingon ka dako nga gugma alang sa Dios, miingon kaniya:

'Bulahan ka, Eudokia, kay nahimong takus ka nga ibilang sa mga birhen sa kwarto sa kasal ni Cristo: ang takna sa pag-abot sa Nobyo dili kaayo wala mailhi kanimo, ni wala ka sa kangitngit bahin sa paagi nga mosulod sa kwarto sa kasal. Tinood gayud, nag-amping ka pag-ayo aron dili ka mapabilin sa gawas sa palasyo: imong gipuno og lana ang imong lampara, ug dili ka daogon sa kangitngit. Padayona ang pagpalig-on niining kusog sa pagkamatinud-anon, ug ang Dios motabang kanimo; ug ampoa ako, usa ka makasasala, kay ikaw takus nga ihap sa mga balaan.

Niadtong panahona, miabot ang dungog nga Germanus, nga gipahibalo sa grasya sa Espiritu Santo; ug pagkakita niya nga gihatag ni Eudokia ang iyang kabtangan sa Dios, gipagawas ang iyang mga ulipon nga lalaki ug babaye, ug nahimong kabus—sa espirituhanon ug materyal—tungod kang Cristo, gidala niya siya ug gidala sa monasteryo sa mga babaye nga iyang gipundar sa iyang kaugalingong yutang natawhan, nga dili layo sa monasteryo sa mga lalaki, ug didto siya giputol og buhok isip madre; ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga buluhaton ug praktis sa pag-awhag sa kinabuhi sa monastiko, nga nag-alagad sa Dios sa adlaw ug sa gabii.

Si Bulahan Germanus adunay kap-atan ka monghe sa iyang kauban nga monasteryo sa Enochio[2138] , ug traynta ka madre sa kombento sa disyerto, diin apil si Santa Eudokia. Paglabay sa napulo'g tulo ka bulan, namatay ang abadesa sa maong kombento, nga ginganlan og Charitina, nga nagkinabuhi sa balaan nga paagi. Sa ilawom sa

---

[2137] 'Ayaw pagtan-aw nga katingalahan o dili katuohan sa magbabasa ug mamiminaw,' – sumala sa Minei-Chetii – ayaw paghunahuna nga katingalahan o dili katuohan nga ang usa ka makasasala nga asawa nakatigom og ingon ana kadako nga bahandi pinaagi sa prostitusyon, sama sa gisaysay, kay sa taliwala sa mga Griyego, nga wala pa mailhi ang tinuod nga Dios ug nagsimba sa mga dios-diosan, ang mga puta dili lang nga dili gisalikway, apan gipasidunggan pa gayud, sama sa pananglitan, Aphrodite, nga ila pa gani giisip nga usa sa ilang mga walay pulos nga diyos. Mahitungod sa bahandi sa mga Hellenic nga mga puta, makita nato ang mosunod sa mga sinulat sa karaang mga historyador. Si Phryne, usa ka puta nga taga-Atenas, pagkahuman gipaguba ni Alexander the Great ang mga bungbong nga bato sa bantog nga Hellenic nga siyudad sa Thebes, nagtanyag sa iyang kaugalingong gasto nga tukoron pag-usab kining mga bungbong ug ibalik ang siyudad sa mas maayong kahimtang kaysa kaniadto, sa bugtong kondisyon nga isulat sa mga bungbong ang mosunod: 'Gipaguba ni Alexander, ug gitukor pag-usab ni Phryne nga puta'. Si Laïs, usa ka kurtisanang taga-Corinto, sobra ka dato ug bantog nga, sumala sa pipila ka mga sugilanon, sa usa ka panahon ang tibuok Gresya naa sa iyang tiilan. Si Phaïs, usa pa ka puta nga taga-Atenas, matahum kaayo, bantog ug dato nga si Ptolemy, ang unang hari sa Ehipto pagkahuman ni Alexander the Great, wala magdahom sa paghimo kaniya nga iyang legal nga asawa. Si Radone sa Thrace, usa ka Ehipsiyong puta, adunay ingon ka kadako nga bahandi nga, sa paggaya sa himaya sa mga hari sa Ehipto, siya mismo ang nagtukod og usa ka piramide alang sa iyang kaugalingong paghimaya, nga dili ubos sa mga piramide sa hari. Ug si Eudokia susama kanila sa iyang pamaagi sa kinabuhi ug sa iyang bahandi; apan sa dihang iyang gisalikway kini nga mga butang, nahimong kabos sa espiritu ug sa lawas, ug nakapahimuot sa Dios pinaagi sa paghinulsol, nahimo siyang sama sa mga balaan nga birhen, misulod sa pakig-uban sa mga Anghel, ug nahimong manununod sa walay katapusang bahandi, nga wala pa gayud makita sa bisan unsang mata.

[2138] Ang Kinovia usa ka monasteryo nga adunay komunal nga lagda, diin ang tanan nagpuyo nga magkuyog, gisuportahan sa monasteryo.

iyang paggiya, si Eudokia nakab-ot og dakong kalamboan sa iyang espirituhanong paningkamot; nahibal-an niya sa kasingkasing ang Salmo ug, sa pagpadayag sa Espiritu Santo, pagkahuman niyang mabasa ang tibuok Balaang Kasulatan sa usa ka higayon uban sa pagtagad, nasabtan niya kini pag-ayo. Tungod kay nalabaw siya sa tanan niyang mga igsoon sa pagbuhat sa pagpuasa, siya napili sa tanan nga walay supak isip abadesa. Ug ang Dios dali nga mipamatuod sa iyang pagka-angay ug gipamatud-an ang iyang pagkapili pinaagi sa usa ka milagro.

Usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Philostratus, usa ka adunahan nga kaniadto nahigugma kaniya, nahinumdom sa iyang kanhing gugma kang Eudokia ug, gipukaw sa kahakog tungod sa pagdani sa yawa, nagsugod sa pagplano og paagi aron madani siya pagbalik sa iyang kanhing imoralidad. Pagkahuman sa dugay nga paghunahuna niini ug sa adlaw-adlaw nga pagdako sa iyang gugma kang Eudokia, sa katapusan nakahimo siya og usa ka limbong. Nagsul-ob siya og bisti sa monghe ug nagbitbit og daghang bulawan nga iyang makaya, unya mibiyahe siya sa tiil paingon sa kombento ni Eudokia, nga determinado kaayo sa pagpatuman sa iyang plano.

Sa dihang mibangga siya sa ganghaan sa kombento, ang bantay-pultahan, nga nagtan-aw gikan sa bintana, nangutana:

'Unsa man imong gipangita dinhi, tawo?'

Mitubag siya:

'Ako, usa ka makasasala, miabot aron kamo mag-ampo para kanako ug panalanginan ako.'

Miingon ang bantay sa ganghaan:

'Dili tugotan ang mga lalaki mosulod dinhi, igsoon, apan dili kaayo layo dinhi makit-an nimo ang monasteryo ni Ginoong Hermann: didto ka makadawat og pag-ampo ug panalangin, apan ayaw na kami samoka sa imong pagkatok dinhi: dili gyud ka tugotan mosulod.'

Pagkahuman niya niini, gisira sa batan-ong babaye ang bintana. Napuno sa kaulaw ug pagbasol, apan nagdilaab sa gugma kang Eudokia, mibiyahe si Philostratus paingon sa monasteryo ni Herman ug nakaabot didto sa husto nga oras. Pagkita niya kang balaan nga si Herman, nga naglingkod sa ganghaan sa monasteryo samtang nagbasa og libro, miyuko siya sa yuta sa atubangan niya. Ang balaang tigulang, sumala sa kaugalian sa mga monghe, mipangamuyo, ug nadawat ni Philostratus ang iyang panalangin. Miingon ang Kagalang-galang nga si Herman:

'Lingkod, igsoon, ug sultihi ako: gikan sa unsang nasud ug unsang monasteryo ka?'

Mitubag siya:

'Ako ang bugtong anak sa akong mga ginikanan, nga bag-ohay lang namatay; wala ko'y tinguha nga magminyo, kondili gusto kong moserbisyo sa Dios sa kinabuhi sa monghe, ug dayon gisul-ob nako ang sinina sa monghe—kini nga mga bisti—ug nagtinguha ko nga makakita og lugar ug usa ka magtutudlo nga motudlo kanako sa kinabuhi sa monghe.' Pagkadungog nako sa imong pagkabalaan, respetadong Amahan, nilakaw ko og layo aron moanhi, nga nagtinguha nga mohapa sa imong tiilan ug mangayo kanimo nga dawaton ako, usa ka tawo nga gustong maghinulsol sa akong mga nangagi nga sala, sa imong monasteryo.

Samtang siya nagasulti, ang bulahan nga si Herman mitutok kaniya og maayo ug, sa pagtan-aw sa iyang maluho nga kinaiya, miingon:

'Gusto nimong mopas-an og dakong kugi, anak; wala ko kahibalo kung makaya ba nimo kini. Kami nga mga tigulang halos dili na makasukol sa mga tukso sa yawa nga nagdala sa kahugawan; unsa kaha kaha ang mahitabo kanimo, usa ka batan-on nga naa pa sa pinakamaayo nga panahon sa kinabuhi, sa mga katuigan sa nagdilaab nga, mapaso nga pagbati?'

Mitubag si Philostratus:

'Amahan! Wala bay mga ehemplo sa matinud-anong kinabuhi nga gipangulohan sa mga batan-on sama nako, nga maisugong nakadaog sa mga tukso? Ang imong Eudokia, nga daghan na akong nadungog—kay ang dungog sa iyang matinud-anong kinabuhi nailhan sa halayo ug lapad—dili ba siya batan-on ug wala ba siya nagpuyo sa kahayahay? Apan gituman niya ang imong tambag ug karon nagpabilin siyang lig-on ug matinud-anon sa iyang kinabuhi sa monastiryo, human niya mapildi ang iyang unod. Dili ko kini itago, Amahan: labi kong nainspirar sa iyang ehemplo ug gusto ko siyang sundon. Nahinumdom ko kung unsa siya ka gwapa , unsa siya ka dato, ug sa unsang mga kalingawan niya gigahin ang iyang panahon; apan unya mausab siya sa usa ka gutlo ug misugod sa pag-alagad kang Kristo pinaagi sa usa ka masipit ug masubo nga dalan. Kung siya nakahimo sa pagbiya niining tanan ug pagpatay sa iyang mga tinguha alang sa iyang gugma kang Kristo, ngano man, Amahan,

nga wala ka magbutang sa imong paglaum kanako, usa ka lalaki, nga mas kusgan pa kaysa usa ka babaye? Kung makita ko siya bisan kaisa lang, naglaum ko nga gikan sa iyang pakig-istorya ug pagtudlo makakuha ko og ingon ana ka mainit nga kadasig alang sa Dios ug kusog alang sa pakigbisog nga igo na kanako sa tibuok nakong kinabuhi aron mapildi ug mapugngan ang tanang tukso sa yawa.

Si Hermann, sulugoon sa Dios, sa pagdungog sa ingon nga mga pulong, gidawat ang bakak ingon nga kamatuoran ug, sa pagtuo nga tinuod gayud siyang gustong mosilbi sa Dios, miingon kaniya:

'Dili ka namo pugngan, anak, sa pagpakigkita kang Eudokia ug pagdawat og mapuslanong pagtulun-an gikan kaniya, kay gusto man nimo mosunod sa dalan sa pagkamaayo pinaagi sa iyang ehemplo.'

Pagkahuman niini, gitawag ni Abad Herman ang usa ka respetado nga tigulang nga monghe nga kanunay magdala og insenso sa kumbento ug kasagaran gipadala didto aron motagad sa mga gikinahanglan nga buluhaton. Kaniya miingon si Herman:

'Sa diha nga moadto ka sa kumbento, dad-a kining igsoon uban nimo: pasagdi siyang makakita kang Eudokia, kay gusto niya makadawat og espirituhanong kaayohan gikan kaniya ug sundon ang iyang banal nga kinabuhi.'

Paglabay sa pipila ka panahon, kinahanglan nga moadto ang maong mong sa kombento, ug, sumala sa sugo sa abá, gidala niya ang batan-ong igsuon uban kaniya. Si Philostratus, nga nagsul-ob og bisti sa monghe sama sa lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero, misulod sa kombento ug, sa dihang nakita niya ang Nobya ni Kristo, si Santa Eudokia, nabigla siya sa iyang mapainubuson nga hitsura, sa iyang kakabus ug sa iyang payat kaayo nga lawas. Maputi ang iyang nawong, nakatungo ang iyang mga mata, natikom ang iyang mga ngabil sa hilom; ang iyang sinina gisi-gisi, ang iyang higdaanan usa ka banig sa yuta, ug ibabaw niini usa ka sinina nga hinimo sa dagom nga buhok. Sa pag-abot sa angay nga higayon, misugod siya sa pag-istorya kaniya sa hinay nga tingog (ang ubang madre nagtindog sa gilay-on):

'Unsa kini nga kahulugan, Eudokia? Kinsa ang nakalimba kanimo—ikaw nga kaniadto nagpuyo sa mga kwarto sama sa palasyo, puno sa bahandi ug matag kaluho, ug kanunay nga naglipay-lipay ug malipayon—ug gidala ka niining mga kawangisang dapit? Kinsa ang nagwagtang kanimo sa maong dakung siyudad, diin ikaw naglakaw nga gisul-oban sa labing matahum nga mga bisti ug gipasidunggan sa tanan, namangha sa imong kaanyag ug gidayeg ka sa tanang matang sa pagdayeg? Unsa nga manlansi ang nagdala kanimo gikan sa ingon nga kalipay ngadto sa hingpit nga kakabus ug kaguol, ngadto niining kabos ug mapait nga kinabuhi? Ug karon, ang tibuok Heliopolis nangita kanimo; ang tanan nangandoy nga makakita kanimo; bisan ang mga pader sa imong maanindot nga mga palasyo nagahilak alang kanimo. Ako ang tagpamaba sa katawhan; gipadala ko kanimo alang sa tanan aron mangayo kanimo nga mobalik sa siyudad ug, pinaagi sa imong pag-abot, tapuson ang kasubo sa katawhan. Paminawa ako, ginoo, sundi ako, biyaa kining malisud nga kombento, biyaan ang kagutom, ang baho nga bisti, ang hugot nga higdaanan nga hinimo sa buhok, ug baliki pag-usab ang imong mga palasyo, ang imong kaniadto nga kalingawan, ang mga kalipay nga kaniadto imong gina-enjoy sa kadagahan. Bisan pa man nga nasayang nimo ang imong bahandi, nga imong gihatag sa walay pulos ngadto sa mga estranghero, andam ang tanan nga himuon kang dato pag-usab. Ngano man nga naglangan ka ug nagduha-duha? Ngano man, nga ang tanan nagmahal kanimo ug nag-ampo sa imong kaayohan, ginahimo nimo ang imong kaugalingon nga imong kaaway ug tigpaka-antos? Dili ba kini sayang, dili ba kini kaulaw, nga itago ang ingon ana ka gwapa nga nawong sa kangitngit sa kinabuhi sa monghe? Dili ba kini sayang nga gub-on ang ingon ana ka matahum nga mga mata, sama sa sinag sa adlaw, sa walay pulos nga paghilak ug luha? Unsa may pulos sa pag-ubos niining matahum nga batan-ong lawas sa gutom, kauhaw, ug uban pang mga pag-antos? Asa na karon ang imong mga pabango, nga imong gipuno sa hangin sa siyudad ug nagpakita kanimo nga sama ka sa diyosa sa tanan?[2139] Apan boluntaryo nimong gipili ang baho sa gikamotan nga kinabuhi sa usa ka pulubi kaysa niining mga pabango! Kinsa ang nagdala kanimo niining ilusyon? Unsa nga bakak nga paglaum ang nagpalayo sa imong hunahuna gikan sa ingon ka dagkong bahandi, nga unta modako pa? Kinsa sa mga dato ang mosalikway sa ilang bahandi o ihatag kini sa walay

[2139] Ang mga pagano naghatag sa ilang mga dios ug diyosa sa tanang kinaiya sa tawo, ug bisan sa mga kakulian, bisan pa sa labing taas nga lebel. Maong gihalad nila kanila isip gasa ang giisip nga labing bililhon ug pinakamaayo sa kinabuhi sa tawo: mga pino nga pagkaon, mahal nga ilimnon, humot nga mga substansya, ug uban pa. Busa, si Eudokia, nga nalumos sa kahayahay, gwapa, kanunay nga nagsul-ob og mahal nga bisti ug napuno sa pabango, tingali gayud nga sa panan-aw sa iyang mga kaubang panahona mura siya'g diyosa.

pulos, sama sa imong gibuhat? Apan nasayud kami asa ang mga bahandi nga imong gisalikway, ug dali ra namo kini ibalik kanimo – mobalik lang sa among siyudad, Ginoo Eudokia! Nagdala ko og igo nga bulawan para sa biyahe, ug mabalik nato ang nahibilin—nga imong gipangwaldas—sa diha nga makaabot na kita sa Heliopolis.

Sa dihang gisulti niya kining buang nga mga pulong, mitutok si Eudokia kaniya nga puno sa kasuko, ug tungod kay dili na niya ikapugong ang pagpaminaw sa iyang malimbungon ug mapaluyong mga pulong, miingon siya kaniya nga naglagot:

'Dili unta ka tugotan sa Dios sa pagpanimalos! Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ang Matarong nga Huwes, nga ako Siyang alagad—bisan pa dili takos—dili ka tugotan, ikaw nga miabot dinhi uban sa dautang tuyo, nga makabalik Kaniya, kay ikaw anak sa yawa.'

Pagkahuman niya niini, gipahuyop niya ang hangin sa iyang nawong, ug sa kalit lang natumba patay sa yuta ang bakak nga monghe ug maldito nga mananikas. Ang mga madre, nga nakakita kanila nga nag-istorya apan wala makadungog sa ilang mga pulong, nahadlok kaayo sa dihang ilang nakita nga ang kauban ni Eudokia nahulog sa yuta tungod sa iyang gininhawa ug natigpa patay sa iyang tiilan. Sa sinugdan, namangha sila sa ingon ana ka supernatural nga hitabo ug ilang giila kini nga buhat sa Dios, apan unya nahadlok sila nga basin mahibalo ang mga tawo sa kalibutan ug ang mga magistrado bahin niini nga panghitabo ug magsugod og imbestigasyon isip usa ka pagpatay, ug sunogon ang monasteryo, kay ang mga Griyego nga nagasimba og mga dios-diosan nagdumot sa mga Kristohanon ug sa mga monasteryo. Tungod kay wala silay kaisog nga mangutana kang Eudokia, naghisgot sila sa ilang taliwala bahin sa nahitabo. Ug usa kanila miingon:

'Maghulat ta karon: gabii na; mag-ampo ta sa gabii; tingali ipadayag sa Ginoo kanato ang hinungdan sa kamatayon niining monghe ug giya kanato unsay buhaton.'

Miabot ang tungang gabii. Sa wala pa magsugod ang kasagarang pag-awit sa tungang gabii, nagpakita ang Ginoo kang Eudokia sa usa ka damgo ug miingon:

'Bangon, Eudokia, ug dayeg ang imong Dios. Pag-ampo sa imong mga tuhod tupad sa patay nga lawas sa tentador nga gipadala kanimo sa yawa, ug ako sugoan siya nga mobangon; ug siya mobangon ug maila Kinsa Ako, Kinsa imong gituohan, ug ang akong grasya mag-awas kanimo.'

Pagmata niya, nag-ampo si Eudokia ngadto sa iyang Ginoo ug gibanhaw ang patay nga lalaki. Si Philostratus, nga nabanhaw gikan sa kamatayon sama sa pagmata gikan sa tulog, nakaila sa tinuod nga Dios nga nagpakita kaniya og kaluoy, mihulog sa mga tiil sa bulahan ug miingon:

'Gina-ampo ko ikaw, bulahan nga Eudokia, tinuod nga sulugoon sa Tinuod nga Dios, dawata ako nga naghinulsol, ug pasayloa ako, kay gipaguol tika sa mga bakak ug hugaw nga mga pulong. Karon nasabtan ko kung unsa ka Dako ug Maloloy-on ang Ginoo nga imong giservisyohan.'

Ug ang bulahan nga si Eudokia miingon kaniya:

'Lakaw sa kalinaw; ayaw kalimti ang mga panalangin sa Dios nga gihatag kanimo; ayaw paglayas gikan sa tinuod nga dalan sa balaan nga pagtuo nga imong nakaila ug imong gisaaran nga yakpon.'

Niadtong panahona, ang nasud gipangulohan ni Haring Avrilian (dili ang Romano nga Cesar, kondili lain nga pareho ang ngalan, nga naa sa ilawom sa awtoridad sa mga Romano nga Cesar), ug gipasipala si Eudokia sa iyang atubangan. Ang iyang mga kanhing tigasikbit mitigom ug, pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, misulat sila og sulat ngadto sa hari, nga nagpasangil kang Eudokia nga gidala niya sa kamingawan ang daghang bulawan, nga katumbas sa kaban sa hari. Nangayo sila sa hari og usa ka hugpong sa mga sundalo aron, kon makit-an nila ang tumatakas, madala siya pabalik sa siyudad ug mabalik ang bulawan sa harihon nga kaban, tungod kay gidawat niya ang pagtuo sa Galileano nga si Kristo ug gisalikway ang mga dios nga gisaulog bisan sa mga hari. Pagkadungog niya sa kadaghan sa bulawan, dali nga misugot si Aurelian sa ilang hangyo ug gitawag niya si konde E[2140] , ug gisugo siya nga magdala og mga sundalo, dakpon si Eudokia uban sa iyang bulawan, ug dad-a siya kaniya. Nagdala og tulo ka gatus ka sundalo, mibiyahe ang konde paingon sa disyerto, ngadto sa kombento diin nagpuyo si Eudokia. Samtang nagbiyahe sila, ang Ginoo nagpakita kang Eudokia sa gabii ug miingon:

'Nasuko kanimo ang hari, apan ayaw kahadlok: Kanunay ko nga uban kanimo.'

[2140] Ang 'komit' usa ka espesyal nga opisyal nga nagdumala sa pagkolekta sa buhis para sa tsar. Gigamit usab ang maong termino sa kinatibuk-an aron itumong sa mga gobernador sa siyudad.

Sa dihang nakita sa kondi ug sa iyang grupo sa mga sundalo ang bungbong sa kombento, mihunong siya aron maghulat sa kangitngit, kay hapit na matapos ang adlaw, ug gibahin niya ang iyang grupo sa daghang hugpong aron atakehon nila ang kombento gikan sa tanang kilid sa gabii. Ug sa dihang hapit na sila mosugod sa pag-atake, napugngan sila sa gamhanang gahum sa dili makita nga kamot sa Dios, ug sa tibuok gabii wala sila makalihok bisan usa ka lakang paingon sa monasteryo. Miabut ang kaadlawon. Makita nila ang mga bungbong sa monasteryo apan dili nila kini duolon; sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii napakyas ang ilang mga paningkamot, ug wala na sila kabalo unsa ang buhaton sunod.

Ug unya, kalit lang, usa ka makalilisang ug dako kaayong bitin ang misulong kanila, ug sila, gipahawa ang ilang mga armas, milayas sa kahadlok. Apan bisan pa nakalikay sila sa mga pangil sa bitin, wala nila malikayan ang hilo niini. Natumba sa makamatay nga gininhawa sa bitin, ang uban namatay dayon sa lugar, samtang ang uban naghilakip nga buhi pa sa dalan; ug ang kondi mibalik sa hari uban sa tulo ra ka mga mandirigma. Ang naglagot nga hari miingon sa iyang mga maharlika:

'Unsaon nato pagbuhat niining salamangkera nga nakapatay og daghang mga mandirigma pinaagi sa iyang mga orasyon? Unsa ang inyong tambag? Dili nato pasagdan nga walay silot ang ingon ana ka dautang krimen.'

Pagkahuman sa ilang pakighinabi, miingon ang anak sa hari:

'Moadto ko uban sa dakong hukbo, laglagon kining lungib sa mga puta hangtod sa yuta, ug dad-a si Eudokia dinhi.'

Ang Tsar ug ang tanan uyon, ug sa sunod adlaw mibyahe ang anak sa Tsar uban sa iyang mga sundalo aron laglagon ang monasteryo sa disyerto ug dakpon si Eudokia. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka baryo nga iya sa iyang amahan, ug samtang nagkagabii na, nagdesisyon siya nga mohunong alang sa gabii niining kombinyenteng pahulayan. Sa kalit nga pagbuto sa iyang kabatan-onang kadasig, milukso siya gikan sa iyang kabayo, nataptan ang bato ug grabeng nasamdan ang iyang bitiis, mao nga gipadala siya sa iyang mga sundalo ngadto sa higdaanan. Sa tunga sa gabii, milala ang iyang kahimtang ug namatay siya; ug mibalik ang mga sundalo sa hari, nagbitbit sa patay nilang anak. Sa pagkakita sa kalit nga kamatayon sa iyang anak, ang hari nahugno ug namatay. Nagtigom ang tibuok siyudad, ug ang mga tawo nanghilak, nagminarun sa anak sa hari ug sa hari mismo, nga nagkamatay sa kasubo. Apil sa mga tawo si Philostratus. Miadto siya sa mga kortesano sa hari ug gisultihan sila nga si Eudokia usa ka sulugoon sa Dios, ug walay makadaut kaniya, kay siya protektado sa gahum sa langit. Apan kung gusto sa hari nga makita nga buhi ang iyang anak, ipadala niya kaniya ang usa ka matinahuron nga hangyo, aron siya makapakusog sa pag-ampo sa Dios nga buhion pag-usab ang patay nga batang lalaki.

'Ako mismo,' matod ni Philostratus, 'nakasinati sa gahum sa iyang pag-ampo ug sa kaluoy sa Dios.'

Pagkadungog niini, nakabawi gamay ang hari sa iyang kaugalingon ug, human nakahibalo sa mas detalyado gikan kang Philostratus sa nahitabo kaniya, mituo siya sa iyang mga pulong ug dayon gipadala ang tribuno nga si E[2141] o Babil kang Eudokia uban sa usa ka matinahuron, mapainubuson, ug naghangyo nga sulat. Pag-abot niya sa kumbento, si Santa Eudokia, nga mapainubsanon nga miyuko, midawat sa sulat sa hari ug miingon:

'Ngano man nga gipadala sa hari ang iyang sulat kanako, usa ka mapanghimaraot ug dili takus nga makasasala?'

Samtang nagpaabot nga basahon sa balaan ang sulat sa hari, misulod ang tribuno sa usa sa mga kwarto sa monasteryo ug, pagkakita sa usa ka bukas nga basahon didto, miyuko ug mibasa: *'Bulahan ang mga nagbantay sa Iyang mga pahibalo, nga nangita kaniya sa tibuok nilang kasingkasing'* (Salmo 118:2); ug pagkahuman niyang mabasa ang tibuok salmo, natulog siya sa pagkahuyop, ug sa pagpa-pahulay sa ulo sa libro, natulog gyud siya. Sa iyang damgo, usa ka hayag nga batan-on ang nagpakita kaniya ug, sa pagpitpit kaniya sa kilid gamit ang tungkod nga gihuptan niya sa kamot, miingon:

'Bavila, bangon! Nagpaabot kanimo ang patay.'

Pagmata niya, nahadlok kaayo si Vavila sa pagpakita sa Anghel ug gisultihan niya kini kang bulahan nga Eudokia, nga naghangyo nga pasagdan siya dayon. Gitawag niya ang tanang mga igsoon nga babaye ug miingon kanila:

[2141] Ang 'tribuno' usa ka representante sa mga awtoridad militar, ang kumander sa usa ka gamay nga detachment, susama sa usa ka modernong kolonel.

'Unsa man imong tambag kanako bahin sa gisulat sa hari para sa akong ubos nga kaugalingon?'

Mitubag ang mga madre sa tingub:

'Ang grasya sa Espiritu Santo ang magiya kanimo: isulat sa hari ang bisan unsa nga makapahimuot sa Dios.'

Pagkahuman sa usa ka matinud-anong pag-ampo, mipungko ang balaan ug misulat sa hari ingon niini: 'Ako, usa ka ubos nga babaye, wala ko kahibalo sa unsang okasyon nga ang Inyong Kamahal nagbuot sa pagpadala kanako og mensahe. Ako, usa ka dili takus ug makasasala nga babaye, nga gisaway sa akong konsensya tungod sa daghan ug makalilisang nga mga kalapasan, wala'y kaisog nga mangayo kang Kristo nga akong Ginoo nga magpakita Siya og kaluoy kanimo ug ibalik kanimo ang imong anak nga buhi. Apan gibutang ko ang akong paglaum sa iladong pagkamaayo ug gahum sa akong Ginoo, nga Ipakita Niya ang Iyang dakong kaluoy kanimo ug sa imong anak, kon motuo ka sa tibuok nimong kasingkasing sa tinuod nga Dios, nga nagbanhaw sa mga patay, ug ibutang nimo ang imong paglaum kaniya. Dili mahimo nga tawagon ang Iyang balaan ug makahadlok nga ngalan ug pag-ampo kaniya alang sa bisan unsa gawas kung una ka nga motuo kaniya sa tibuok nimong kalag. Busa, kung motuo ka sa tibuok nimong kalag, makita nimo ang dakong himaya sa dili mamatay nga Dios, mahimong takus sa Iyang kalooy, ug malingaw sa Iyang mga panalangin.'

Pagkahuman niya pagsulat sa sulat ug pag-seal niini tulo ka beses sa tanda sa krus, gihatag niya kini sa mensahero ug gipadala siya sa iyang dalan. Pagbalik sa hari, wala ihatag sa tribuno ang mensahe ni Santa Eudokia kaniya, apan gibutang niya kini sa dughan sa namatay, samtang nagtawag sa ngalan ni Kristo sa kusog nga tingog. Kalit lang mibanhaw ang patay, mibuka sa iyang mga mata, misulti ug mitindog sa iyang mga tiil, sama sa bag-ong gipukaw gikan sa tulog, buhi ug himsog. Natingala ug nahadlok ang tanan sa ingon ana ka katingalahang panan-awon. Ug ang hari misinggit sa kusog nga tingog:

'Dako ang Dios sa Kristohanong si Eudokia! Ang tinuod ug matarong nga Dios mao ang Dios sa mga Kristohanon! Matarong ang daghang nangitagpang sa Imoha, ug matinud-anon ang mga nagtuo kanimo, Kristo nga Ginoo, naglihok! Dawat-a usab ako, , samtang ako nagduol Kanimo, kay nagtuo ako sa Imong balaan nga ngalan ug nag-ila nga Ikaw mao ang Usa ka Tinuoray nga Dios, balaan ug panalanginan hangtod sa kahangturan!

Sa pagtuo niya kang Kristo nga Dios, ang hari gibunyagan sa obispo sa siyudad, kauban ang iyang asawa ug anak nga lalaki—nga nabanhaw gikan sa mga patay—ug ang iyang anak nga babaye nga si Gelasia. Pagkahuman niini, human siya mipanghatag og daghang kalooy sa mga kabus ug nanginahanglan, nagpadala siya og daghang bulawan kang Santa Eudokia alang sa pagtukod sa usa ka balaang simbahan. Dugang pa, gisugo niya nga pagtukod og siyudad sa mismong dapit diin nagpuyo si Eudokia, ug kanunay siyang nagsulat kaniya, nga nangayo sa iyang balaang pag-ampo. Wala madugay, ang hari, nga namauswag sa balaang pagtuo ug mga maayong buhat, natulog sa Ginoo, ug ang iyang asawa namatay pagkahuman niini. Ang iyang anak nga lalaki giordinar nga diakono, ug sa ulahi, sa dihang namatay ang obispo, siya gikonsagrasyonan nga obispo. Sa bahin sa iyang igsoon nga babaye, si Gelasia, nga nagtamay sa kahakog sa kalibutan ug misalikway sa kaminyoon, apan nagtinguha nga mosilbi sa Ginoo, siya tinago nga mibiyahe paingon sa monasteryo ni Santa Eudokia ug nagpuyo didto hangtod sa iyang kamatayon, nga masigasig nga nagsilbi sa Ginoo ug nakapahimuot Kaniya.

Niadtong panahona, naghari ang pagka-daotan sa mga pagano, ug daghan nga tinago nga nag-alagad sa Ginoo ang napadayag sa mga nagdumot sa Dios ug napugos nga mag-antos sa parehas nga kapalaran. Niadtong panahona, ang gobernador sa siyudad sa Heliopolis mao si Diogenes, usa ka masigasig nga magbabantay sa mga bakak nga dios, ang labing matinud-anong alagad nila, ug usa ka mag-uusig sa mga misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan. Gusto niya nga kuhaon ang giingon nga anak nga babaye sa hari, si Gelasia, ingon niyang asawa, usa ka sugyot nga gidawat sa iyang amahan, si Aurelian, samtang dili pa siya motuo. Apan sa dihang nahayag siya pinaagi sa balaan nga bunyag, misalikway siya sa paghatag kaniya sa usa ka dili motuo nga bana gawas kon madawat niya ang Kristohanong pagtuo. Pagkahuman niini, namatay si Avrilian, ug si Gelasia, sa kahadlok nga pugson siya ni Diogenes, nilayas, sama sa nahisgutan, ngadto sa kombento ni Santa Eudokia; apan walay nakahibalo sa tinuod nga nahimutangan niya. Aduna ra'y hungihong nga nagpanago siya sa dapit nga duol kang Eudokia. Ang gobernador Diogenes nagpadala og limampung sundalo aron dakpon si Eudokia, isip usa ka Kristohanon, alang sa interogasyon. Samtang gisundan siya sa mga sundalo, ang Ginoo nagpakita kang Eudokia sa gabii ug miingon:

'Anak kong Eudokia! Pagbantay ug pagbarug nga lig-on sa imong pagtuo. Miabot na ang panahon nga imong ikumpisal ang Akong ngalan ug himoon nga himayaon ang Akong himaya. Ang katingalahang buhat nga imong buhaton nagkadool na. Sa dili madugay, adunay mga tawo nga makalilisang sama sa mga hayop nga mosulong kanimo, apan ayaw pagkahadlok o pagkaguol, kay ako ang imong suod nga kauban ug matinud-anong tigtabang sa tanan nimong mga buhat ug paningkamot."

Pagkahuman sa panan-awon, misaka ang mga sundalo sa bungbong sa monasteryo sa gabii. Ang respetadong madre, nga nakahibalo niini pinaagi sa inspirasyon sa Diyos, migawas aron atubangon sila ug nangutana:

'Nganong niadto ka dinhi? Kinsa imong gipangita?'

Gidakop siya sa mga sundalo ug gipangutana bahin kang Eudokia. Nisaad siya nga ihatag si Eudokia kanila, basta buhian siya sa mubo nga panahon. Ug sa pagsulod niya sa simbahan, misaka siya sa balaang halaran, gibuksan ang reliquaryo nga naglangkob sa Labing Balaan nga Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo, ug, pagkuha og usa ka bahin niining dakong balaang bahandi, gitago kini sa iyang dughan. Pagkahuman niini, migawas siya ug miingon sa mga sundalo:

'Ako si Eudokia; dad-a ko ug dalha ngadto sa nagpadala kaninyo.'

Gidala nila siya ug gipangulohan paingon sa ilang giyaan. Usa kini ka gabii nga walay bulan ug nangitngit, ug tan-awa, usa ka masidlak ug gwapong batan-ong lalaki ang mitungha, nagbitbit ug kandila sa atubangan niya ug nagpasiga sa dalan. Mao kini ang Anghel sa Ginoo, nga makita lamang ni Eudokia, samtang ang mga sundalo wala makakita kaniya ni sa kahayag. Gusto sa mga sundalo nga pasakayon si Eudokia sa asno, apan misalikway siya ug miingon:

'*"Ang uban mosakay sa karwahe, ug ang uban sa kabayo"* (Salmo 19:8), apan ako, nga nagasalig kang Kristo, molakaw sa nahibilin nga dalan.'

Pag-abot sa siyudad, gisugo sa gobernador nga ipriso si Eudokia sulod sa duha ka adlaw; sa ikatulong adlaw, gitawag niya ang gaoler ug nangutana kaniya:

'Nakaon ba o naka-inom og bisan unsa ang maong salamangkera?'

Mitubag ang bantay:

'Nagasumpa ko sa imong grasya, akong ginoo, nga walay bisan kinsa ang naghatag kaniya og pagkaon o ilimnon, ug bisan pila ka beses nako siya tan-awon, pirmi nako siya makita nga nagluhod sa yuta, nag-ampo (sa akong hunahuna) sa iyang Dios.'

Miingon ang gobernador:

'Ugma magbuhat ko og imbestigasyon ug paglitis bahin kaniya, apan sa pagkakaron abala ko sa ubang mga butang.'

Sa ika-upat ka adlaw, ang gobernador Diogenes mipahimutang sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug gisugo nga dad-on si Eudokia sa iyang atubangan. Pagkita niya kaniya nga mapainubuson ang pamatasan, nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina, ug nakayuko ang ulo, gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga tabuni ang iyang nawong, ug kini dayon misidlak sama sa kilat. Natingala si Diogenes ug naghilom sulod sa taas nga panahon, namangha sa dili masukod nga pagkabalaan ug katahum sa iyang nawong, nga nagdan-ag sa grasya sa langit. Sa dugay nga pagtan-aw sa iyang katahum, nabug-atan siya sa emosyon ug, mituyok ngadto sa mga huwes, miingon:

'Nagpanumpa ko sa akong diyos, ang Adlaw! Dili mamatay ang ingon ani ka-gwapa, nga sama sa adlaw mismo. Wala ko kahibalo unsa ang buhaton!'

Usa sa mga huwes miingon:

'Dili ba, Kahalangyan, nga natural ang ingon nga katahum? Dili, usa kini ka mahikang pagpakita. Wala ba mo kahibalo unsa ang gahum sa mga salamangkero? Ug sa diha nga mapukan ang mahikang orasyon, dayon makita ang iyang tinuod nga kapintas.'

Ang gobernador mitubag sa dalaga:

'Una sa tanan, sultihi kami sa imong ngalan, imong gigikanan ug ang imong istorya sa kinabuhi.'

Samtang nagbuhat og tanda sa krus, miingon ang balaan:

Ako si Eudokia, ug dili na ninyo kinahanglan pangutan-on ako bahin sa akong gigikanan o paagi sa kinabuhi; busa, akoa kamo gipangayoan, Gobernador, ayaw na pagsayang sa panahon sa walay pulos nga pakig-istorya, kondili buhata kanako ang inyong kasagarang ginabuhat sa mga Kristohanon. Hukmi ako, pahirayi ako

sumala sa imong gusto, patya ako, apan gibutang nako ang akong paglaum kang Kristo, akong tinuod nga Dios, nga dili Niya ako pagdumtan o biyaan.

Miingon ang gobernador:

'Naghahatag ka og taas kaayo nga tubag sa usa ka mubo nga pangutana; unsa pa kaha kadaghan imong isulti inig sugod namo sa pagpanakit kanimo? Busa, sultihi kami: ngano, pagbiya nimo sa siyudad ug pagdumili sa mga diyos, misulod ka sa kamingawan, gidala nimo ang kabtangan sa katawhan ug malimbungon nga gipahawan ang kaban sa siyudad?'

Mitubag ang santo:

'Mahitungod sa ngano nga mibiya ko sa siyudad, isulti ko kini sa usa ka pulong: Ako gawasnon, ug gibuhat nako ang akong gusto.' Unsaon man nga balaod ang nagdili sa usa ka gawasnong tawo nga moadto bisan asa nga iyang gusto? Bahin sa akusasyon nga nangawat ko og bulawan, gusto unta nako nga motindog siya sa akong atubangan; unya mapadayag ang panamastamas ug mawala ang bakak sa atubangan sa kamatuoran. Nangawat ba gyud ko sa kabtangan sa uban?"

Human sa taas nga panaglalis, nagpabilin nga lig-on ang balaan sa iyang mga pulong ug matinud-anon sa iyang pagtuo. Gisugo dayon sa gobernador nga bitayon siya sa kahoy ug malupit nga latigon sa upat ka sundalo. Gidakop siya sa mga sundalo, gihubo hangtod sa hawak ug gisabit. Samtang gihubo siya, nahulog gikan sa iyang dughan ang usa ka bahin sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Lawas sa Ginoo nga gidala niya sa pagbiya sa monasteryo. Ang mga sulugoon, nga wala kahibalo unsa kini, gikuha kini ug gidala ngadto sa gobernador. Sa dihang gipadulong niya ang iyang kamot aron kuhaon kini, ang kamot sa gobernador dayon gilunop sa dakong kalayo, nga gisunog ang mga sulugoon sa tortyurista ug nakasamad sa wala nga abaga sa gobernador mismo. Nahugno siya sa yuta tungod sa kasakit ug misinggit sa adlaw, nga iyang giila nga Diyos:

'O Ginoong Adlaw! Tambala ako, ug sa karon dayon ilabay nako kining salamangkera sa kalayo. Nasayud ko nga ginadusa nimo ako tungod kay wala pa nako siya gipapas hangtod karon!'

Sa pagdungog niini, misagasa ang kalayo kaniya sama sa dalugdog ug gipatay siya, gisunog ang iyang lawas sama sa nagdilaab nga uling. Gikupot sa kahadlok ug kahilakot ang tanan. Apan usa ka mandirigma nakakita nga usa ka masidlak nga Anghel sa Dios nagtindog tupad sa santa, nagasulti sa iyang dalunggan ug nagahupay kaniya, gitabonan ang iyang lawas og usa ka habol nga mas puti pa sa niebe. Sa pagkakita niini, miduol ang mandirigma sa santa ug miingon:

'Ako usab nagtuo sa imong Dios; dawata ako, usa ka naghinulsol nga alagad sa Buhing Dios.'

Mitubag kaniya ang santa:

'Hinaut nga ang grasya sa matinud-anong pagbag-o moabot kanimo, anak ko. Nakita nako nga nagsugod ka og bag-ong kinabuhi, sama sa usa ka bag-ong natawo – kon gusto ka maluwas, likayi ang imong kanhing kawalay pagtuo.'

Miingon ang mandirigma:

'Gina-awhag ko ikaw, alagad sa Ginoo, kaluy-i ang gobernador; hangyoa ang imong Dios nga buhion siya pag-usab, aron daghan ang makaila sa Tinuoray nga Dios ug motuo Kaniya.'

Pagkahuman niining mga pulong, miduol siya sa kahoy ug gipagawas ang balaan nga martir, ug siya, nga mihapa sa iyang mga tuhod, nag-ampo sulod sa dugay nga panahon. Unya mibangon siya ug misinggit sa kusog:

– Ginoong Jesu-Cristo, nga nakahibalo sa mga tinago sa tawo, nga nagtukod sa kalangitan pinaagi sa Imong pulong ug nagmugna sa tanang butang uban sa kinaadman! Ipangulo nga, pinaagi sa Imong labawng gamhanan ug makagagahong kabubut-on, ang tanan nga gilunok sa kalayo nga gipanaog Nimo mabuhi pag-usab, aron ang daghang mga matinud-anon mapalig-on sa balaan nga pagtuo, ug ang mga dili motuo mobalik kanimo, ang Walay Katapusan nga Dios, ug aron ang Imong labing balaan nga ngalan pagadayegon hangtod sa kahangturan!

Pagkahuman niini, miduol siya sa mga patay ug, gikuptan niya ang kamot sa matag usa, miingon:

'Sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo, nga nabanhaw, bumangon ug pag-ayo sama sa kaniadto.'

Ug busa, usa-usa niya silang gibanhaw, gipataas ug gipukaw, sama sa pagmata gikan sa tulog. Samtang ang tanan nagtan-aw niining katingalahang mga milagro uban sa katingala ug kahadlok, kalit lang nadungog ang usa ka paghilak ug pag-aga: nakaabot ang balita kang Hepe Diodorus, nga naa didto uban sa iyang mga sundalo, mahitungod sa kalit nga kamatayon sa iyang asawa nga si Firmina, nga namatay tungod sa hilanat sa paliguanan.

Gikurat sa dili gilauman nga balita, gisi ni Diodorus ang iyang sinina ug, tungod sa kasubo, midagan nga nagahilak paingon sa dapit diin namatay ang iyang asawa. Daghan sa mga tawo ang misunod kaniya, ug si Gobernador Diogenes, nga nabanhaw gikan sa kamatayon, miadto usab didto. Sa pagkakita nga namatay gayud ang asawa sa comita, mibalik siya kang Santa Eudokia ug miingon kaniya:

'Tinuod gayud nga nagtuo ko nga ang imong Dios walay sukod ang kadako ug gahum kaysa sa among mga dios, apan kon gusto nimo nga palig-onon ug patibayun ang akong bag-ong ug hinay pa nga pagtuo, palihug uban ka kanako ngadto kang Firmina nga namatay na. Kung imo siyang buhion pag-usab gikan sa kamatayon, nan walay paglangan o pagduha-duha motuo ko sa imong Dios hangtod sa kahangturan."

Miingon kaniya si Santa Eudokia:

'Dili lamang alang sa imong ikatabang ipadayag sa Dios ang Iyang kabubut-on sa Iyang walay kinutuban nga kalooy, kondili usab alang sa tanan nga gustong mosulod sa Iyang Gingharian. Busa, uban sa tabang sa Dios, adto kita sa lugar nga imong gitawag kanako.'

Samtang naglakaw sila uban sa mga tawo, naabtan nila ang mga nagbitbit sa patay. Gisugo sa santo nga hunongon ang lubonganan, nagahilak siya, nag-ampo sa pipila ka gutlo, ug sa paghikap sa kamot sa namatay, miingon sa kusog nga tingog:

'O Dako ug Walay Katapusan nga Dios, Ginoong Jesu-Cristo, ang Pulong sa Amahan, nga nagbanhaw sa mga patay! Nag-ampo kami Kanimo: ingon usa ka timaan sa kasiguruhan alang sa mga ania, palihug buhata ang usa ka dakong milagro, sugoa si Firmina nga mabuhi pag-usab, ug hatagi siya og espiritu sa paghinulsol, aron siya makabalik Kanimo, ang kanunay nga buhi ug walay katapusang Dios.'

Human niining pag-ampo, si Firmina dali dayon mibangon gikan sa higdaanan, ug ang tibuok katawoan misinggit sa usa ka tingog:

'Dako ang Dios ni Eudokia, ang Tinuoray ug Husto nga Kristohanong Dios! Among gihangyo ikaw, alagad sa Buhing Dios, luwasa kami, kay kami usab nagtuo sa imong Dios.'

Ug si Diodorus, sa pagkakita nga buhi ang iyang asawa, nalipay kaayo ug, sa pagkahulog sa mga tiil sa bililhon nga babaye, miingon:

'Gina-ampo ko kanimo, alagad ni Kristo, himoa usab akong Kristohanon, kay karon nakaila na gayud ko kung Kinsa ang Labaw nga Ginoo nga imong giserbisyohan.'

Ug si Diodorus, kauban ang iyang asawa ug ang tibuok niyang panimalay, nabunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo – ug daghang mga tawo, lakip na si Diogenes ang gobernador ug ang iyang panimalay, nabunyagan usab ug nagpabilin sa balaan nga pagtuo hangtod sa ilang kamatayon.

Pagkahuman niini, sa hangyo ni Diodorus, nagpuyo si Santa Eudokia sa iyang balay, nagtudlo sa mga bag-ong nahayag nga Kristohanon sa Pulong sa Dios. Usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Zinon, samtang nagtrabaho sa duol nga tanaman, napatay sa makamatay nga gininhawa sa usa ka bitin, ug ang iyang inahan, usa ka balo, naghilak nga dili mapahupay alang kaniya. Pagkahibalo niini, si Eudokia, ang karnero ni Cristo, miingon kang Diodorus:

'Adto ta ug pahupayon ang nagahilak nga balo, ug makita nimo ang katingalahang kaluoy sa atong Dios.'

Pag-abot nila, ilang nakita nga ang batang lalaki napalapad, nabuswak, ug nangitim tungod sa hilo sa bitin. Miingon ang santo kang Diodorus:

'Miabot na ang panahon aron ipakita kung unsa ka dako ang imong pagtuo sa Dios. Busa, pag-ampo, itugpa ang imong espirituhanong mga mata sa langit, ug buhion pag-usab ang patay.'

Miingon si Diodorus:

'Ginoo, alagad ni Kristo! Bag-o pa lang ko nagtuo; dili pa nako matutok ang mga mata sa akong kasingkasing kang Dios pinaagi sa pagpamalandong.'

Miingon ang santo kaniya:

'Walay duhaduha nga maminaw ang Dios sa mga makasasala nga naghinulsol ug dali Niyang tumanon ang ilang mga hangyo. Busa, tawga ang Labaw nga Ginoo sa tibuok nimong kasingkasing, ug Ipakita Niya kanato ang Iyang kalooy.'

Unya si Diodoro, nga mipanaug sa iyang ulo ug mibun-og sa iyang dughan, misugod sa pag-ampo sa kusog nga tingog uban sa mga luha:

'O Ginoong Dios, nga midangop sa pagtawag kanako, usa ka dili takos nga makasasala ug dili motuo, ngadto sa balaan nga pagtuo, ug kinsa nagpadala niining dungog nga sulugoon alang sa kaluwasan sa atong mga kalag! Tungod kay nahibalo Ka sa akong walay paglubad ug matinud-anong pagtuo, paminawa ang akong makasasala ug dili angay nga pag-ampo ug sugoa ang batan-on, nga gipatay sa bitin, nga mobalik sa kinabuhi alang sa Imong himaya, aron siya ug ang matag kalag makadayeg sa Imong Labaw Ka Balaan nga Ngalan hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman sa pag-ampo, miingon si Diodorus sa patay nga tawo:

'Zinon! Sa ngalan ni Hesukristo, nga gipako sa krus ni Poncio Pilato, bumangon!'

Ug sa kalit mitindog ang patay, gihikap ang itom, ug nabalik nga himsog ang iyang lawas sama sa kaniadto; ug mituo ang tanan ug gipadayeg ang Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta. Sa dihang nagsugod na og kalat ang mga tawo, ang bulahan nga karnero ni Cristo, si Eudokia, miingon:

'Mga igsoon! Hulat kamo og usa ka gutlo. Ang Kristo nga atong Manluluwas pagadayegon pag-usab.'

Mitigil ang daghang tawo. Naga-ampo ang santo, ug tan-awa, ang bitin nga nakapatay sa batan-on misulid uban sa makalilisang nga paghihis, gipalihok sa usa ka milagrosong kalayo, ug misugod sa pagliko-liko ug paglikotkot sa atubangan sa tanan, hangtud nga kini nabungkag ug namatay. Unya ang tanan nga nakasaksi niini, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, miadto sa Obispo sa Heliopolis ug nadawat ang balaan nga binyag. Sa bahin sa Kagalang-galang Eudokia, mibalik siya sa iyang kombento ug nagpadayon sa iyang kinabuhi sa kasagarang mga buluhaton sa monastiko. Usahay mosulod siya sa siyudad, nagpalig-on sa mga matinud-anon ug nagdala sa mga dili motuo ngadto sa pagtuo kang Kristo nga atong Dios. Human sa iyang pagbunyag, siya nabuhi sulod sa lima ka pulo'g unom ka tuig ug nakasinati sa kamatayon isip martir sa mosunod nga paagi. Pagkahuman sa kamatayon sa gobernador Diogenes, nga namatay sa pagtuo nga Kristohanon, ang iyang katungdanan gipuli ni Vincent, usa ka malupigon nga tawo ug kaaway sa mga Kristohanon. Pagkadungog niya bahin sa Banal nga Eudokia, nagpadala siya og mga sundalo aron putlon ang iyang dungganong ulo.

Busa, niadtong unang adlaw sa Marso, ang balaan ug halangdong martir nga si Eudokia namatay pinaagi sa espada alang kang Kristo Hesus nga atong Ginoo; Kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Gipanghigot nimo ang imong kalag sa gugma sa Kristo pinaagi sa maalamon nga pagkamatarong, nalabwan nimo ang pagkalimot sa tanang butang nga madunot, matahum ug malabay, isip usa ka disipulo sa Pulong: una, gipatay nimo ang mga pagkahilig pinaagi sa pag-ayuno, ug ikaduha, pinaagi sa imong mga pag-antos, gipakaulaw nimo ang kaaway. Busa gihatagan ka ni Kristo og ikaduhang korona, mahimayaong Eudokia, ginatahud nga mag-aagak sa pag-antos; pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Tungod kay maayo ka nga nakigbisog sa imong pag-antos, ug ginasantu nimo kami pagkahuman sa imong kamatayon pinaagi sa pag-awas sa imong mga milagro, kami nga nagapangitag dalangpanan sa pagtuo sa imong Banal nga Simbahan. Ug uban sa kalipay, nagamangayo kami kanimo, bililhon nga martir Eudokia, nga kami maluwas gikan sa mga kakulian sa kalag ug makadawat sa grasya sa imong mga milagro.

Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Nestor ug Trivimius.

Gisaulog sa Marso 1

Mibuhi si San Nestor ug si San Trivimius sa panahon sa paghari sa daotan nga si Decius[2142] ug taga-lungsod sila sa Perga[2143] . Ingon nga mga Kristohanon, walay kahadlok nilang gipangwali ang mahitungod kang

[2142] Ang Emperador Romano nga si Decius naghari gikan sa 249 hangtod 251 ug usa ka walay kalooy nga manlutos sa mga Kristohanon.

Kristo, ug tungod niini gisumbong sila sa mga pagano sa gobernador sa probinsya. Gipadala dayon sa gobernador ang daghang tropa sa mga sundalo uban ang sugo nga gapuson sila ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis. Sa dihang gidala ang mga balaan nga martir sa hukmanan, ang gobernador, aron sila mahadlok, nagsugo nga ipahimutang sa ilang atubangan ang tanang instrumento sa pagpanakit; apan sila, sa ilang pagtan-aw niini nga hulga, misugod sa pagpangwali mahitungod kang Kristo sa kusog nga tingog. Gisugo dayon sila sa gobernador nga hubaron ug walay kalooy nga latigon gamit ang uga nga litid sa baka, pagkahuman gisabit sila sa kahoy ug gikiskis ang ilang mga lawas hangtod nabuka ang ilang sulod. Sa dihang napamatud-an na sa gobernador nga dili matuyaw ang pagtuo sa mga balaan kang Kristo, among Dios, gisugo niya ang mga parakero nga ibaba sila gikan sa kahoy ug putlon ang ilang mga ulo gamit ang mga kutsilyo. Pinasalamat sa Ginoo, mao kini ang paagi sa pagpanaw sa mga balaan nga martir, ug gidawat sila ni Kristo among Dios sa Iyang Gingharian.

Ang Pagkamartir ni Santa Antonina

Gisaulog kada Marso 1

Si Santa Antonina, usa ka martir ni Kristo, nag-antos sa siyudad sa Nicomedia[2144] atol sa paghari ni Diocletian ug Maximian[2145] . Tungod kay mituo siya kang Kristo, gisumbong siya kang Maximian nga usa ka Kristohanon. Gidala siya sa Nicomedia ug gipresentar sa atubangan sa emperador, ug walay kahadlok niyang gipahayag ang iyang pagtuo. Sa paningkamot nga pugson siya sa pagsalikway kang Kristo ug paghalad sa mga diyos-diyosan, gipailawom siya sa malupit nga mga pagpanakit, apan wala siya motuman sa hangyo sa iyang mga mananakit ug gibilanggo. Pagkahuman sa mubo nga panahon, gisugo ni Maximian nga ipagawas siya gikan sa prisohan ug usab gisulayan siyang pugson sa pagsalikway kang Kristo, apan niining higayona usab wala siya motuman sa imperador. Gisugo dayon ni Maximian nga bitayon siya ug kiskisan ang iyang mga tadyaw. Sa tibuok niyang pag-antos, si Santa Antonina kanunay nga nagpasidaan sa sayop sa emperador ug nagwali mahitungod kang Kristo. Sa dihang nakita kini, gisugo ni Maximian ang mga mamamatay-tao nga hubaron siya sa iyang sinina ug bugbog-on ang iyang hubad nga lawas. Apan sa dihang hapit na tumanon sa mga tigpapatuman ang sugo sa emperador, mitungha ang mga anghel ug, samtang gipanalipdan ang balaang martir, gipahamtang nila sa mga tigpahirap ang ilang kaugalingong pag-antos. Pagkahuman niini, gibutang ang santa sa usa ka mainit kaayong puthaw nga higdaanan, apan wala siya'y kadaut. Dayon gilabay siya sa Danaw sa Nicaea sulod sa usa ka sako.

Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Domnina

Gisaulog sa Marso 1

Ang Kagalang-galang nga Birhen Domnina nagpuyo isip usa ka madre sa Syria. Nagpuyo siya sa usa ka tolda nga iyang gitukod sa tanaman sa kilid sa balay sa iyang inahan, naghilak siya nga walay hunong, nagpuyo lamang sa mga lentehas nga gibabad sa tubig, ug matag buntag ug gabii moadto siya sa simbahan aron mag-ampo, nga natabonan ang iyang nawong gikan sa ulo hangtod tuhod aron walay makakita sa iyang nawong. Namatay siya sa kalinaw tali sa mga tuig 450 ug 460.

[2143] Ang siyudad sa Perga nahimutang sa rehiyon sa Pamphylia sa Asia Minor, nga nahimutang sa habagatan nga bahin sa Asia Minor sa baybayon sa Dagat Mediteranyo.

[2144] Ang siyudad sa Nicaea nahimutang sa rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor, nga nahimutang sa amihanang bahin sa Asia Minor sa baybayon sa Dagat Marmara ug sa Itom nga Dagat. Nailhan kini sa kasaysayan tungod kay gipahigayon dinhi ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konseho.

[2145] Niadtong 284, ang Imperyong Romano gibahin sa usa ka sidlakan nga bahin, nga gipangulohan ni Diocletian, ug usa ka kasadpan nga bahin, nga sukad 285 naa sa ilawom sa pagdumala sa Augustus Maximian Hercules. Apan, dili si Maximian Hercules ang gipasabot dinhi, kondili si Maximian Galerius, ang kanhi kauban sa pagdumala ni Diocletian sa Sidlakan, bana sa iyang anak nga babaye ug sa ulahi nahimong iyang manununod (306–311). Bisan pa nga ang hayag nga pagpanlupig sa mga Kristohanon nagsugod niadtong 303, si Galerius nagpadayon na sa pribadong pagpanlupig sa mga Kristohanon pipila ka tuig sa wala pa kana.

15 Marso

2 Marso (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, gisaulog usab nato si Banal Agathon, usa ka eremita sa Ehipto, nga namatay sa ika-5 nga siglo.

Sa maong adlaw, gisaulog ang martir nga si Troadius, usa ka batan-ong lalaki nga nag-antos ilawom ni Haring Decius sa siyudad sa Neocaesarea.

Ang pagkamartir sa balaang pari-martir Theodotus, Obispo sa Cyrene.

Paghandum sa Marso 2

Ang Balaang Hieromartir Teodoto, lumad sa Galatia[2146] , mao ang Obispo sa siyudad sa Kyrenia sa isla sa Cyprus[2147] . Anak sa mga Kristohanong ginikanan, gitun-an siyang mobasa ug mosulat ug sukad pagkabata nangibabaw siya sa kinaadman ug pagkamaayo. Miabot siya sa isla sa Cyprus aron ipangwali ang Pulong sa Dios ug nagtudlo sa mga pagano nga biyaan ang ilang sayop ug idolatriya ug motuo kang Cristo. Pinaagi sa iyang pangwali, nakapahawa siya sa daghang tawo gikan sa pagkadautan sa pagano ug gidala sila sa dalan sa kaluwasan; tungod niini, gitudlo siya nga Obispo sa siyudad sa Kyrenia sa Cyprus. Niadtong panahona, naghari ang dautang Licinius[2148] , ug si Savin mao ang gobernador sa isla sa Cyprus; usa ka grabeng pagpanlutos batok sa mga Kristohanon ang nagpadayon. Si San Teodoto, nga nagtinguha nga mag-antos alang kang Kristo, mapangahas nga nakiglalis sa mga pagano, gipadayag ang ilang mga sayop, ug hayag nga nagwali mahitungod kang Kristo. Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador Savin nga dad-on ang santo aron pasakitan; apan ang alagad sa Dios, pagkahibalo niya niini, wala maghulat sa mga gipadala aron kuhaon siya, dayon mipakita sa atubangan sa gobernador ug miingon:

Ako ang imong gipangita. Wala ko nagpahilom kanimo ni gidala sa pwersa, kondili ako mismo ang miabot aron ipangwali si Kristo akong Dios, ang kamatuoran nga dili angay itago, ug aron ipadayag ang kawalay pulos ug kakulang sa gahum sa imong dautang buhat. Walay kinahanglan nga dugayng hisgutanan ang inyong kakulang sa gahum: ang maong panghitabo mismo nagpakita nga kamo mas duwag pa kaysa mga palaka. Tungod sa usa ra ka Kristohanon, ang tibuok siyudad ug ang hukbo nabalibog, kay ang mga demonyo mangurog bisan pa sa usa ka sulugoon ni Kristo ug naningkamot sa paglaglag kaniya, kay nahadlok sila nga, kon makalingkawas siya sa ilang mga pagpanakit, mapahiya niya ang ilang kakulang sa gahum pinaagi sa pagdaog batok sa ilang mga sulugoon, nga wala magsalig kanila.

Dili mapailub-an sa gobernador ang ingon nga pasangil ug gisugo niya nga bug-atan nga walay kalooy ang balaan gamit ang hugot nga lubid; apan, sa iyang dugay nga pagpanakit, misinggit siya sa mga pulong ni David:

– *'Sa akong likod gibuhat sa mga daotan ang ilang mga buhat; padayon sila sa ilang pagsalikway sa balaod'* (Salmo 128:3)[2149] .

Pagkahuman sa mga sulugoon sa pagpalo sa martir, miingon ang gobernador:

– 'Nakita ba nimo kung unsa ang maayong nadala sa imong hambog nga sinultian?'

Mitubag ang santo:

– 'Kung masidlak unta ang mga mata sa imong kalag, ipakita ko kanimo unsang kaayohan ang nadala sa akong kaisog—nga imong gitawag nga kawalay-huna-huna. Apan bulag ka, ug dili nimo makita ang kalipay nga

---

[2146] Ang Galatia, nga nailhan usab nga Gallo-Greece, usa ka rehiyon sa Asia Minor nga nakakuha sa ngalan gikan sa mga Gaul, ang mga lumolupyo sa karon nga Pransya, nga gibalhin sa Asia sa ika-3 nga siglo BC. Ang Kristiyanismo natukod sa Galatia ni Apostol Pablo atol sa iyang unang ug ikaduhang pagbiyahe.

[2147] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo, sa kanto tali sa baybayon sa Cilicia ug Syria. Dinhi gipangwali ni San Pablo Apostol ang Ebanghelyo.

[2148] Si Licinius naghari gikan sa 311 hangtod sa 324.

[2149] Rusong hubad: *'Sa akong likod ang mga mag-uuma nag-arado, naghimo sa ilang taas nga mga gulis*.' Gipasabot ni Balaan Theodoret: 'Ang pulong sa propesiya nagtumong sa mga latigo ug samad nga gipahinabo sa daotan sa mga madaugong martir.'

nagpaabot kanako. Bisan pa, timan-i nga samtang nagtutok ang akong kalag sa langitnong ganti nga giandam alang sa mga martir ni Kristo, nagpabilin kong lig-on sa akong mga pag-antos ug wala koy gibati nga kasakit, kay ang kalipay sa akong kalag nagdaug sa tanang pisikal nga pag-antos.

Miingon si Savin:

'Nagpasigarbo ka sa walay pulos, Teodoto, ug ginadani nimo ang imong mga mamiminaw; dili ko madani sa imong mga pulong: pagahirakon tika hangtod nga imong ilhon ang pagka-ginoo sa among mga dios.'

Mitubag ang santo:

'Pahirayi ko sumala sa imong gusto, gamita ang tanan nimong limbong – ug mahibal-an nimo ang kusog sa usa ka mandirigma ni Kristo. Makita nimo kinsa ang mopilde: ang martir, o kadtong nagpahiray kaniya!'

Miingon ang gobernador:

'Wala ba ka kahibalo nga, pinaagi sa sugo sa hari, mahimo nakong bungkagon ang imong lawas ug hingpit kang laglagon?'

Mitubag ang santo:

'Ang Dios nga akong giservisyohan naghimo kanako nga mas gamhanan pa kaysa mga hari ug mas kusgan pa kaysa mga prinsipe – maong ginasultihan tika sama sa usa ka ulipon, ug gitan-aw tika nga mas ubos pa kaysa usa ka bihag. Pinaagi sa tabang sa akong Dios, nga nagtudlo kanako nga pagdumtan ang tanang panalangin sa kinabuhi sama sa dayami, panit sa liso, ug abono, gipasipala nako ang tanang pag-antos. Ayaw paghunahuna nga mahadlok ko sa imong hambog nga mga hulga. Nagpasigarbo ka nga aduna kay gahum sa akong lawas, apan bisan ang mga tulisan sa disyerto adunay susamang gahum sa dihang mosulong sila sa mga biyahero ug pag-antos kanila. Gihunahuna nimo nga gamhanan ka, nagsalig sa imong espada—usa ka dili matarong nga espada—kay gipulihan nimo ang matarong nga awtoridad sa tiraniya: gipasagdan nimo nga dili silotan ang mga mananapaw ug mamamatay-tao, samtang gipailawom nimo sa silot ang mga inosente ug mahadlokon sa Diyos.

Ang gobernador, nga nasuko kaayo, nagmando nga ibitay ang hubad nga martir sa usa ka kahoy ug hikason ang iyang kilid gamit ang hait nga mga instrumento. Samtang nag-antos niining mabangis nga mga pag-antos, ang nag-antos alang kang Kristo nag-ampo ingon niini:

– Ginoong Hesukristo, Magbubuhat sa tanang butang nga makita ug dili makita, nga mipildi sa kamatayon, mipapas sa impyerno, gipatay sa Krus ang mga gahum ug prinsipalidad sa ilawom sa yuta, gisilotan ang prinsipe niining kalibutan, naghatag og gahum gikan sa kahitas-an sa Imong mga balaang apostoles ug gipanalipdan sila gikan sa tukso, nga kaniadto naghatag sa batan-ong si David og kadaogan batok sa higanteng si Goliath, nga gipahupay ang kalayo sa hurno sa Babilonia, gipabugnaw ang kalayo sa hamog aron dili kini makadaot sa mga lawas sa balaang mga batan-on, lig-ona usab ako niining mga pagsulay. Nasayud Ka sa kahuyang sa tawo; Nasayud Ka nga ang among kusog walay pulos sama sa dayami, ug nga ang among gahum malata nga mas paspas pa kaysa sa usa ka bulak. Ihatag ang himaya sa Imong ngalan, O Ginoo, ug hatagi og kusog ang akong kahuyang. Laglaga ang kuta sa mga nanag-alsa batok sa Imong balaan nga panon, aron masabtan sa tibuok uniberso nga Ikaw ra ang Labaw nga Dios, nga nagahatag og kusog ug gahum sa mga nagalaum kanimo!

Samtang nag-ampo siya, gisi-gisi sa mga tigpapatay ang lawas sa santo nga grabe kaayo nga nabutyag ang iyang mga bukog, ug gisugo sa gobernador nga dad-on siya sa prisohan.

Sa dalan paingon sa bilanggoan, misinggit ang santo sa kusog nga tingog:

'Sabta ninyo, kamo nga nakasaksi sa akong pag-antos, nga wala ko mag-antos nga walay paglaum. Aduna'y ganti alang sa mga buhat sa pagkamartir uban ni Kristo, diin ako nagbutang sa akong paglaum. Kung ang usa ka yutang, panandaliang hari magpasidungog ug maghatag ganti sa iyang mga maisugong mandirigma nga nagbubo sa ilang dugo, gihatagan og himaya ang mga napatay sa mga libro, naghimo og mga hulagway kanila ug naningkamot nga mapreserbar ang ilang handumanan, unsa pa kaha ang atong Maghahatag sa mga Katingalahan, ang Walay Katapusan, Langitnong Hari, nagahatag sa Iyang mga mandirigma ug mga asketiko og himaya sa karon nga kinabuhi, ug pagkahuman sa Pagkabanhaw – usa ka bahin sa Iyang Gingharian. Ang mga saksi niini mao ang bililhon nga relikya sa mga balaan nga martir nga nangalagad sa atubangan nato. Kining mga relikya gipasidunggan nga may pagrespeto sa tanang Kristohanon ug giisip nga mas bililhon pa kaysa sa tanang kayutaanong bahandi ug kayamanan. Kining pagpasidungog klarong naglarawan sa langitnong himaya sa mga kalag sa mga martir, nga gihatag kanila sa Dios ug sa Iyang mga Anghel.

Ang martir misulti og dugay sa daghang ubang mga butang, kauban ang tibuok katawhan ngadto sa bilanggoan, diin siya nagpabilin sulod sa lima ka adlaw, sa wala pa siya madala pag-usab sa atubangan sa gobernador alang sa paglitis.

Ug miingon ang gobernador sa martir:

'Sa akong hunahuna, dili na kinahanglan nga silotan pa ka; human nimo masinati ang kabug-aton sa imong unang mga pag-antos, makabawi ka sa imong paghuna-huna ug pasidunggan ang among mga dios, kay dili ka man gusto nga masinati pag-usab ang ingon nga kasakit. Apan kon dili ka mosugot, mapugos ko nga pag-antoson ka pa og mas grabe. Busa, tumana ako ug likayi ang mga pag-antos nga nagpaabut kanimo.'

Mitubag si Santo Teodoto:

'Wala ba ka nakasabot, ikaw nga tulo ka mata, nga bisan pa nga gipangguba sa pag-antos ang akong lawas ug napikas ang akong mga kilid, gihapon ko mitindog sa imong atubangan uban sa kaisog, andam moagwanta ang tanang pag-antos hangtod makompleto nako ang buhat sa akong pagkamartir, ug madawat ang korona nga giandam para kanako sa akong Ginoong Jesu-Kristo?'

'Ayaw paglitok dinhi sa ngalan sa Ginasakripisyo sa Krus, kay ginapasipala nimo kining hukmanan,' giputol sa gobernador ang iyang pulong.

'Ikaw buang, puno sa tanang matang sa kahugawan!' matod ni Teodoto. Sa imong panan-aw, dili man nimo kini hugawan pinaagi sa paglitok sa ngalan sa imong dautan ug dili matinud-anong mga dios, apan sa dihang akong litokon ang ngalan sa akong Labing Balaan nga Ginoong Kristo, Hari ug Ginoo sa tanan, masuko ka, mosupak ka ug masubo, sama sa pagkahugaw sa hukmanan tungod sa ngalan ni Kristo? Mao kini ang pag-antos sa inyong hunahuna sa dihang akong isulti ang Iyang Labing Balaan nga Ngalan. Ug ingon usab, ang mga demonyo nga inyong giila nag-antos, dili nila ikaya ang kasakit sa pagtan-aw kang Kristo, ug misinggit sila:

'Unsa man among kalabotan Kanimo, Jesus, Anak sa Dios? Miabot Ka ba dinhi sa wala pa ang takna aron pag-antos kanamo?' (Mat. 8:29). Dili katingad-an nga kamo usab dili makasabar sa pagdungog sa ngalan ni Cristo, kay sama kamo sa mga demonyo, nga nagasundog ug nag-alagad kanila, sama sa gibuhat sa inyong mga amahan.

Miingon si Savin:

'Abi nako nga human sa inyong miaging mga pag-antos magkamaot na kamo ug maminaw kanako, nga nagtanyag kaninyo og kaluwasan, apan mas grabe pa kamo karon ug nagpadayon sa pakiglalis kanamo, ginatintal ninyo ang inyong kaugalingon sa paglaum nga nag-antos kamo alang kang Cristo. Busa, ipailawom ko kamo sa bag-ong mga pag-antos ug ipakita kaninyo nga walay pulos ang inyong paglaum kang Cristo.' Ang mapangdayag-dayag, nga sa paglaum kaniya kamo mag-antos, dili makatabang kaninyo.

Ug mitubag ang balaan nga martir:

'Kung nag-antos ako alang sa usa ka tawo, mas malain pa unta ako kaysa kanimo, mga walay Dios, ug wala unta koy paglaum alang sa kinabuhi nga umaabot. Kung wala ko maglantaw ngadto sa Gingharian sa Langit, diin si Cristo naghatag og ganti nga labaw pa sa atong mga merito, dili ko makasukol sa pag-antos hangtod sa katapusan; dili nako makaya ang ingon nga mga pag-antos. Busa, pinaagi sa tabang ni Kristo, dili ba ko mag-antos og dagkong pag-antos alang sa gisaad nga walay katapusang kalipay? Tan-awa karon, sa , ang tabang ni Kristo, ug kumbinsihi nga gibutang nako ang akong paglaum Niya. Ilalom sa panalipod sa Iyang kamot, dili ko mahadlok sa inyong mga pag-antos ug wala gani ko mag-antos. Pasagdi nga mag-antos ang mortal nga lawas, apan ang akong determinasyon, nga natukod sa Dios, nagpabilin nga dili matandog.

Unya gisugo sa gobernador Savin nga ibutang ang martir sa usa ka higdaanan nga puthaw ug pasigaon ang mga sanga sa kahoy ug dayami sa ilawom niya. Sa dihang nakasugakod usab ang nag-antos niini nga pag-antos, natingala ang gobernador ug miingon:

'Diin man gikan ang ingon ani nga kawalay kalooy kaninyo nga mga Kristohanon? Kinsa man ang inyong mapakitaan ug kalooy, kon kamo mismo walay kalooy sa inyong kaugalingon? Kinsa man ang inyong pagabuhaton ug maayo, kon kamo mismo dili maayo sa inyong kaugalingon?'

Mitubag si San Teodoto:

'Wala mo'y kahibalo sa tinuod nga gugma sa katawhan, apan nagasulti mo og kaluoy. Mapasalamaton ko kanimo kon hukman mo ko sa kamatayon, luwasa ko gikan niining temporaryo nga kinabuhi, ug padalha ko sa Gingharian sa Langit. Kay gusto nimo nga itas ko; sa mas pagpanakit ninyo kanako, mas dako ang ganti nga inyong giandam para kanako.' Kung tinuod gayud nga gusto ninyo nga magpakita og kaluoy kanako, ipaluwas

ninyo ako gikan niining panandaliang kinabuhi pinaagi sa pag-antos. Padaghan-a ang akong mga pag-antos dinhi: idugang kini didto sa akong korona sa pagkamatarong. Pahir-i ako hangtod sa kamatayon, aron makadto ako sa akong Manluluwas nga si Kristo isip usa ka hingpit nga asketa, ug aron dawaton ako sa tanang panon sa mga anghel uban sa kalipay ug pagdayeg.

Miingon ang gobernador:

'Maghimo ko sa labing grabeng mga pag-antos ug himoon tika nga hingpit nga asketiko.'

Ug mitubag ang martir ni Kristo:

'Oh, unta kamo makahibalo sa kaluoy sa akong Dios, diin ako nagbutang sa akong paglaum, nga tungod niining mubo nga mga pag-antos ako giisip nga takus sa walay katapusang kinabuhi uban Niya! Gusto unta ninyo nga mag-antos sama kanako, apan ang mga demonyo nga inyong gisimba nagpamapahugot sa inyong mga kasingkasing, ug wala kamo'y paglaum human sa kamatayon. Mao nga nalunod kamo sa kalibutanong kawang, nga mas gipili ninyo ang panandaliang ug malabay kaysa sa walay katapusan.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang gobernador miingon nga namangha:

'Gisultihan ko nga ikaw usa ka yano nga tawo, apan makita nako nga ikaw usa ka dakong pantas!'

Mitubag si San Teodoto:

'Kung si Kristo ang nagasulti pinaagi kanako, kinsa bay orador ang makalupig kanako? Hibaloa nga gisultihan ka sa kamatuoran: Usa akong yano nga tawo, apan ang grasya sa akong Kristo, nga motabang kanako, nagtudlo kanako sa pagsulti ug nagpalig-on kanako sa akong mga pag-antos, nga nagapahupay sa akong pag-antos.'

'Walay kalooy akong ipakita kanimo, Teodoto,' matod sa gobernador.

'Buhaton ninyo ang inyong gusto; andam na ako,' tubag sa santo.

Unya gisugo ni Savin ang mga sundalo nga ipako ang iyang mga tiil ug pugson siyang molakaw. Ug samtang gipako siya nila, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, akong Ginoong Jesu-Cristo, nga giisip Mo ako, bisan dili ko angay, nga angay makig-ambit sa Imong mga pag-antos. Giunsa kaha nga ang ingon ana kadako nga grasya miabot kanako, nga usa ka gisalikway – ania ako, murag naa na sa langit?! Nagpasalamat Ako Kanimo, akong Manluluwas, kay giluwas Mo ang akong kalag gikan sa akong mga manlulupig. Pasidunggi ang Imong ngalan, Ginoong Kristo, sa akong lawas! Anak sa Dios! Ikaw ang akong kinabuhi, ug ang kamatayon alang sa Imong tinguha mao ang akong ganansya! Gikasaligan Ko Kanimo ang mga nag-antos alang sa Imong ngalan; pagin tabang kanila. Sugo-a kining unos nga mohunong, pahawaa ang mga misupak sa Imong balaan nga Simbahan, aron ang mga tawo magpasidungog Kanimo sa kalinaw hangtod sa kahangturan!

Miingon usab siya sa mga Kristohanon nga nagtigom sa iyang palibot:

'Mga igsoon! Ang akong pakigbisog hapit na mahuman; hapit na ang korona—ang saad sa akong pagkamatarong, nga ihatag kanako ni Jesu-Cristo. Gikrusipisyon Siya para kanako; alang sa Iyang tinguha, gisumite nako ang akong lawas sa pag-antos. Namatay Siya para kanako aron luwason ko gikan sa pagkadaut; mamatay ko alang Niya aron mahimong takus sa Iyang Gingharian. O dakong grasya ni Cristo! Tungod sa mubo nga pag-antos alang Niya – ginaganti-an Niya kita, labaw pa sa atong kaangayan, sa walay katapusang ug dili masukod nga kalipay: 'Kay *giisip ko nga ang mga pag-antos sa karon nga panahon dili angay ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Ug samtang nagasulti niini, nagpadayon siya sa paglakaw, gipugos sa mga sundalo, nga ang iyang mga tiil gipangtali sa kadena. Sa pagkakita sa iyang pagkamapailubon ug pagkadungog sa iyang tam-is nga mga pulong, daghang pagano ang mituo kang Kristo, gisaway ang ilang dautan nga mga dios-diosan, gisaway ang tortyurista, ug gipadayeg ang ngalan ni Kristo. Pagkahibalo ni Savin niini, gisugo niya nga ibalik sa prisohan ang santo, aron dili malimbongan ang mga tawo sa iyang mahiwagang (sumala sa iyang giingon) pagtulon-an; ug pagkahuman niini, misugod siya sa pakigpulong sa iyang mga magtatambag bahin sa unsang klase sa kamatayon ang makaguba sa balaan nga martir. Paglabay sa pipila ka panahon, nagsugod og paltos ang mga samad sa martir, ug ang mga debotong Kristohanon nga miadto aron bisitaha siya mopunas sa iyang mga paltos gamit ang limpyo nga mga panapton.

Sa dihang gihatagan ni Constantine the Great og kagawasan sa pagsimba ang tanang Kristohanon, usa ka mando ang miabot gikan kaniya aron tapuson ang pagpanlupig ug buhian ang tanan nga nakagapos alang sa

tinguha ni Cristo. Si San Teodoto, sa pagkadungog nga gusto na siya nilang buhian, nasubo kaayo, kay gusto niya nga mamatay alang kang Kristo taliwala sa iyang mga pag-antos. Human siya buhian, mibyahe siya paingon sa iyang lungsod natawhan nga Kyrenia ug, human magsilbi sulod sa duha ka tuig sa katungdanan isip obispo, natulog siya sa Ginoo ug nadawat niya gikan kang Kristo nga Ginoo ang doble nga korona sa pagkabalaan ug pagkamartir, nga nagkorona sa Iyang mga asketa sa walay katapusang himaya, nga unta mahimong takus usab kita niini pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga pari-martir Teodoto ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Imong gipadayag ang dagat sa erehya, ug pinaagi sa pagtuo sa ortodoksiya imong gilubong ang pagpangdayeg sa pagka-idolatra nga walay Dios; ug nahimong usa ka banal nga halad, imong gihisohan ang katapusan sa yuta sa imong mga milagro, O Banal nga Amahan Teodoto; hangyoa si Kristo nga among Dios nga ipagani kanamo ang Iyang dakong kaluoy.

Paghandum sa Balaang Martir Euphalia

Gisaulog sa Marso 2

Nabuhi si Santa Euphalia sa ika-3 nga siglo ug lumad siya sa Sicily. Ang iyang inahan usa ka pagano ug nag-antos sa pagdugo. Ang mga balaan nga martir nga sila Alphius, Philadelphus ug Cyprian (nga ang paghandum gisaulog sa ika-10 sa Mayo) nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug gisultihan siya nga siya mamaayo kon motuo siya kang Kristo. Gibunyagan siya ug nanawo; pagkahuman gibunyagan usab niya ang iyang anak nga babaye. Ang iyang anak nga lalaki, si Sermilian, sa dihang nahibalo niini, nangita og paagi aron patyon ang iyang inahan, ug mabangis niyang gibunalan ang iyang igsoon nga si Euphalia sa wala pa niya kini ihatag sa usa ka sulugoon aron biyolan. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gipabulag ni Santa Euphalia ang sulugoon, apan siya mismo giputol sa ulo sa iyang igsuon gamit ang espada.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Arsenius, Obispo sa Tver[2150]

Gisaulog niadtong Marso 2

Si Santo Arsenius natawo sa siyudad sa Tver ngadto sa mga matinud-anon, maharlika, ug dato nga ginikanan. Wala mailhi ang tuig sa iyang pagkahimugso ug ang mga ngalan sa iyang ginikanan. Tungod kay nangayo sila sa Diyos og anak nga lalaki, gihatagan sa bulahan nga ginikanan ang labing dakong pag-amuma aron itanom sa iyang kasingkasing ang kahadlok sa Diyos. Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala nila ang batang lalaki aron tudloan sa pagbasa ug pagsulat. Sa tabang sa Diyos, dali ra siyang nakab-ot og dako nga kalamboan nga nalabaw siya sa tanan niyang kaedad. Batan-on pa si Arsenius, apan nasabtan niya pag-ayo nga ang tanang panalangin niining kinabuhi kay malabay ug panandaliang lang. Ang iyang hunahuna nakatutok lamang sa pagpalipay sa Diyos ug sa pagluwas sa iyang kalag. Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang mga ginikanan sa santo; sa wala pa sila mamatay, ilang gisugo ang ilang anak nga magkinabuhi nga balaan ug makapahimuot sa Ginoo, nga matinud-anon nga tumanon ang mga sugo sa Ginoo ug ipadayon ang Kristohanong pagtuo, ug ilang gipamana kaniya ang tibuok nilang kabtangan. Pagkahuman niyang gipahulay ang iyang mga ginikanan, mas kanunay pang naghunahuna ang santo bahin sa kaluwasan sa iyang kalag. Naghunahuna siya:

'Nasayud ko nga usa ako ka langyaw ug pansamantalang lumolupyo dinhi sa yuta. Mubo ug maligoy-ligoy ang kinabuhi dinhi, samtang ang kinabuhi nga umaabot walay katapusan. Gibilin sa akong ginikanan kanako ang

[2150] Ang karaang kinabuhi ni San Arsenius gisulat sa katapusan sa ika-15 nga siglo sa monghe nga si Theodosius. Ang mga milagro sa santo narekord sa ikaduhang tunga sa ika-16 nga siglo ug sa ika-17 nga siglo.

dakong bahandi, apan ang akong kalag wala maglipay niini. Kay nasulat sa Kasulatan: *'Unsa may kapuslanan sa tawo nga makuha ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag? O unsa may ikahatag sa tawo nga baylo sa iyang kalag?'* (Mat. 16:26.)

Sa paghunahuna niini, gisugdan niya ang pag-apod-apod sa iyang bahandi sa mga kabus: gipahiran niya og bisti ang mga hubad, gibisita ang mga masakiton, gitabangan ang mga balo ug mga ulila, ug gipanalipdan ang mga gipanglutos. Apan ang kaaway sa katawhan, sa dihang nakita niya ang matinud-anong kinabuhi ni San Arsenio, nakig-away batok kaniya. Gipanubo niya sa hunahuna sa pipila ka paryente sa balaan nga ang batan-on nga si , nagbuhat og sayop pinaagi sa buotan niyang pagbahin sa kabtangan sa iyang mga ginikanan. Ang mga paryente sa santo usahay mosugyot kaniya nga magminyo, o usahay mosaway ug manginsulto kaniya, nga nag-ingon:

'Tan-awa, kining nagkunwaring balaan gipahugno ang tibuok kabtangan sa pamilya ug ginasayang ang iyang kinabuhi nga walay buhat.'

Apan ang ingon nga mga pulong wala makapahadlok sa matinud-anong batan-ong lalaki. Gihagit siya sa Ginoo nga molarga paingon sa Kiev-Pechersk Lavra, diin kaniadto nagpuyo ug nagdan-ag sa ilang mga hiyas ang Balaan nga Anthony ug Teodosio. Pagkahuman niyang gipagawas ang tanan niyang ulipon ug gipangbahin ang iyang bahandi sa mga kabus, tinago siyang nilakaw gikan sa iyang lungsod natawhan ug mibyahe paingon sa Kiev-Pechersk Lavra, diin siya gitawag sa usa ka tingog nga iyang nadungog sa damgo. Pag-abot niya sa monasteryo, ang santo mihapa sa atubangan sa abá ug nangayo kaniya:

'Alooy-a ako, Amahan, alooy-a kining makasasala. Ayaw ako pagbalibari gikan niining balaan nga monasteryo; hinumdumi nga bisan si Kristo dili mosalikway sa mga makasasala nga naghinulsol.'

Mao kini ang mapinanggaong pagpakisayud sa santo sa abbot sa Mga Kuweba. Natingala ang abbot ug nangutana kaniya:

'Ngano man, anak, nga masubo kaayo ka tungod sa imong mga sala, samtang batan-on pa ka?'

'Dako kaayo kong makasasala,' tubag ni Santo Arsenio, 'kay walay tawo nga wala makasala, bisan pa og usa ka adlaw lang siya nabuhi. Kaluy-i ako, Amahan, ug ayaw ko pagbalga gikan niining balaan nga monasteryo.' Nasayud ko nga sa usa ka adlaw kinahanglan usab ko motindog sa atubangan sa makalilisang nga paghukom ni Kristo—unsa kaha akong itubag niadto sa walay pabor nga Hukom?

Natingala ang abá sa tubag sa batan-on. Nabantayan niya sa iyang espirituhanong mga mata nga usa ka talagsaong grasya sa Diyos ang nagpuyo sa batan-on. Apan sa pagkahibalo nga batan-on pa si Arsenius, miingon kaniya ang Abá sa mga Kuweba:

'Lisod ang kinabuhi sa monghe; daghan kini og kakulangan ug kasubo. Dili sayon para nimo, nga batan-on pa kaayo, ang pag-antos sa tanang pagsulay sa kinabuhi sa monghe. Apan ang Ginoo naglatid og daghang dalan alang sa kaluwasan sa katawhan. Pilia ang lain nga dalan para sa imong kaugalingon, usa ka mas sayon.'

'Dili ko mahadlok sa mga kaisog sa pagka-monahe,' tubag sa santo, 'kay matam-is ug malipayong kini para kanako. Usa ra ka butang akong hangyo kanimo: himoa ko nga ang labing ubos nga sulugoon dinhi sa balaan nga monasteryo, ug akong tumanon ang tanan nakong katungdanan uban sa pagpasalamat.' Hinaut nga ang Dios maoy akong manalipod, ug hinaut nga ang inyong mga balaang pag-ampo motabang kanako. Lig-on kong gihinumduman ang mga pulong sa Kasulatan: *'Walay bisan kinsa nga nagbutang sa iyang kamot sa arado ug nagtan-aw paatras ang angay sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 9:62). Dawata lang ako, Amahan.

Nabilib sa pagkamatinud-anon sa batan-on, gidawat siya sa abá sa monasteryo ug gisul-otan siya sa monastikong bisti. Ang bag-ong misulod gisalig sa paggiya sa usa ka matinud-anon nga tigulang, nga eksperyensyado sa espirituhanong pakigbisog.

Daghang mga asketa, sama sa hayag nga mga bitoon, misidlak lamang sulod sa Kiev-Pechersk Lavra. Naghatag sila og maayong ehemplo alang sa debotong batan-on: ang usa nailhan tungod sa iyang lig-on nga pagtuo; ang lain gibase ang tanan niyang paglaum sa Usa ka Ginoo; ang usa milambo pinaagi sa hilom ug pagsunod; samtang ang usa pa nakig-away og madaugong pakigbisog batok sa iyang kaugalingong unod ug napailalom kini sa espiritu. Nakita ni Santo Arsenio kining mga buhat sa pagkamatinud-anon ug misugod siya sa pag-alig sa matag-usa kanila, nga naningkamot nga dili pasagdan bisan usa ka maayong ehemplo. Uban sa kinatumyan nga pagpaubos, iyang gisunod ang tanang sugo sa abbot ug sa ubang monghe; nagtrabaho siya nga walay hunong, wala gyud siya makalaktaw bisan usa ka Banal nga Serbisyo, kontento siya sa labing yano nga pagkaon, ug matulog lamang sa labing mubo nga panahon.

Sa Monasteryo sa Kiev Caves, nakaugat nga ang matag monghe moagi sa tanang lebel sa pagsunod, gikan sa labing ubos paingon sa labing taas. Sama sa uban, gipatuman ni Santo Arsenius ang tanan niyang katungdanan ug gihimo kini uban sa dakong kadasig. Nagpaningkamot siya adlaw ug gabii, wala gyud niya gitugotan ang iyang mga kamot nga makapahulay bisan usa ka oras: nagluto siya og pagkaon para sa mga kaigsuonan, nagputol og kahoy ug nagdala og tubig; wala gayud kinsa nakadungog og bisan usa ka pulong sa reklamo o katamaran gikan kaniya. Gidayandayan niya pag-ayo ang iyang kaugalingon sa mga birtud nga siya mitindog sa ibabaw sa tanang uban pang monghe sa monasteryo. Natingala ang mga kaigsuonan sa iyang masinabtanong pagpaningkamot ug sa iyang pagkawalay dautang buot.

Niadtong panahona, si Santo Cipriano, ang umaabot nga Santo sa Moscow[2151] , nagpuyo sa Kyiv. Sa dihang nakita niya nga si Arsenius adunay hait nga panghuna-huna ug labaw sa pagkamatinud-anon, gidala niya ang batan-ong monghe ilawom sa iyang pag-amuma ug nahigugma kaniya, kanunay siyang kauban sa pakighinabi ug nagtudlo kaniya sa mga sugo sa Dios. Ug sa dihang ang santo mipahimutang sa katungdanan sa Metropolis sa Moscow, wala siya gustong mobulag kang Santo Arsenius. Gidala siya sa santo paingon sa Moscow, gihimo siyang arkidiakono ug gisaligan siya sa pagdumala sa mga sulat[2152] . Sa sinugdan, nangayo si Santo Arsenius nga dili siya pas-anon niining responsibilidad, nga nag-ingon nga gusto niya nga mag-ampo sa hilom ug itugyan ang iyang kaugalingon sa pagpraktis sa pagkamaayo. Apan sa ulahi, napasugot siya sa santo, ug mitugot siya – nga nangayo lang nga dili siya itas sa mas taas nga ranggo sa pagka-pari.

Samtang sa yutang natawhan ni Banal Arsenius, ang Tver, misangpot sa kagubot. Ang Obispo sa Tver, si Euthymius[2153] , nagdala og dakong kalibog sa iyang mga parokyano; tungod sa iyang lisod puy-on nga pamatasan, misawsaw siya sa mga butang sa kalibutan; kulang sa Kristohanong pagpaubos, gipakita niya ang dakong garbo ug walay pulos nga pagpasigarbo. Pinaagi sa iyang pamatasan, napahilayo sa obispo dili lang ang prinsipe ug ang mga boyar, apan usab ang mga klero, ang mga monghe, ug ang ordinaryong mga laiko. Ang Prinsipe sa Tver, si Mikhail Alexandrovich[2154] , sa dihang nakita niyang nagkadako ang panagbangi, nagpadala og usa ka embahada sa Moscow ug gitawag si Metropolitan Cyprian aron husayon ang maong butang. Si Santo Cipriano, ang Metropolitan, mibyahe paingon sa Tver, gidala ang duha ka Griyegong metropolitan, sila Michael ug Nicander, si Santo Esteban, Obispo sa Perm, ug si Michael, Obispo sa Smolensk, ingon man usab si Santo Arsenio ug daghang mga arkhimandrita ug mga abadi. Sa pagduol sa Balaang Sinodo sa Tver, si Prinsipe Michael mismo, kauban ang daghang katawhan, mibiya aron masugat sila ug gidawat ang mga bisita uban ang dungog. Pag-abot pa lang ni Cyprian ug sa ubang mga amahan sa siyudad, dayon siya midiretso sa simbahan nga gihalad sa Mahimayaon ug Mabaskog nga Pagbag-o sa Porma aron sa pag-una pagsaulog sa usa ka serbisyo sa pag-ampo, unya ang Banal nga Liturgiya, ug paghatag sa iyang panalangin sa tanan.

Paglabay sa upat ka adlaw, ang Metropolitan, kauban ang tibuok Balaang Sinodo, gisusi ang kaso sa Obispo sa Tver. Sa sinugdan, gidepensahan ni Euthymius ang iyang kaugalingon. Apan gisaway sa mga amahan sa Sinodo ang iyang mga sayop nga binuhatan; gikuhaan siya sa ranggo ug gipriso sa Monasteryo sa Chudov sa Moscow.

Dugay nang nahibalo ang mga tawo sa Tver sa matinud-anong kinabuhi ni Santo Arsenius. Karon, nangayo si Prinsipe Mikhail sa Metropolitan nga itudlo siya nga obispo sa iyang siyudad.

'Nagtuo ko nga si Arsenius makahatod og kalinaw ug kahilom sa atong siyudad,' ingon sa prinsipe sa metropolitano. 'Wala koy lain nga nailhan nga tawo nga mas buotan o mas angay pa. Labaw pa, dinhi siya natawo. Dili lang ako, apan daghang mga lungsoranon ang nakaila kaniya ug sa iyang mga matinud-anon nga ginikanan.'

Gipaboran ni Eminensiya Cyprian ang tinguha sa prinsipe ug gipatawag si Arsenius. Sa dihang nadungog sa santo ang tinguha sa prinsipe, matinud-anon siyang misalikway:

'Pasayloa ko, akong mga ginoo, usa ko ka makasasala nga tawo ug dili takus sa ingon nga katungdanan. Gihimong saksi nako ang Ginoo nga wala pa gayud ko maghandum, ug karon wala gihapon, og bisan unsang

---

[2151] Gitudlo si San Sipriano nga Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rus' niadtong 2 Disyembre 1375. Niabot siya sa Kyiv sa sunod tuig, 1376, ug nagpuyo didto hangtod sa iyang pag-instalar sa Sede sa Moscow niadtong Mayo 1381.

[2152] Sa laing pagkasulti: Metropolitan Cyprian

[2153] Si Euthymius (gitawag nga Vislen) gitudlo nga Obispo sa Tver niadtong 9 Marso 1374.

[2154] Si Mikhail Alexandrovich mao ang Dakong Prinsipe sa Tver gikan sa 1339 hangtod 1399. Sa wala pa siya mamatay, mipasa siya sa mga panata sa monastiko ubos sa ngalan nga Mateo.

tinguha gawas sa paghinulsol sa akong mga sala sa pag-inusara. Mao nga kaniadto gisalikway nako ang katungdanan nga presbiter; apan ang pagka-episkopo, sala pa gani ang paghunahuna niini.'

Nagpadayon ang santo sa pagdumili sulod sa taas nga panahon, apan sa katapusan miingon kaniya ang prinsipe ug ang metropolitano:

'Kung dili ka mosunod sa among kabubut-on, nan kami, kauban ang Balaang Siyodo, adunay awtoridad sa pag-exkommunikar kanimo.'

Dili na gustong mosukol si Santo Arsenius ug mitugot siya. Busa napili siya nga obispo (24 Hulyo 1390), apan nahadlok siya sa bug-at sa pagdumala, nahadlok sa panagbangi ug kagubot nga wala pa mapahunong sa Tver human sa pagtangtang kang Obispo Euthymius, ug tibuok niyang kasingkasing nangandoy nga itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ascetismo sa pag-inusara. Busa, pagkahuman sa pipila ka panahon, mibalik si Santo Arsenius sa paghangyo kang Metropolitanus Cyprian aron siya luwason gikan sa ingon ka bug-at nga karga. Apan gihagit siya sa Metropolitan ug napasugot pag-usab nga magpabilin. Sa pagtan-aw niini isip Pag-atiman sa Diyos, misumite si Arsenius sa kabubut-on sa Metropolitan ug, niadtong 15 Agosto 1390, gikonsagra siya nga Obispo sa Tver.

Sa pag-ukop niya sa arkipastoral nga trono, naningkamot gayud si Santo Arsenius labaw sa tanan nga matukod ang kalinaw ug panaghiusa sa iyang espirituhanong panon ug mapahunong ang bisan unsang pag-alsa. Gipangwali niya ang Pulong sa Dios uban sa kadasig: Gitudloan ni Santo Arsenius ang tanan nga miadto kaniya sama sa usa ka mahigugmaong amahan; sa balay sa Dios, gihangyo niya ang iyang panon sama sa usa ka maalimaong magbalantay. Kanunay niyang gihandom ang mga pulong sa propeta Ezequiel: *'Ug ikaw, anak sa tawo, gihimo tika nga bantay sa balay sa Israel; makadungog ka sa pulong gikan sa akong baba ug pahimangnoan sila sa akong ngalan'* (Ezequiel 33:7). Ingon niini gitudloan sa balaan nga obispo ang tanan, ug pinaagi sa iyang mga pulong nadani niya ang tanan ngadto kaniya. Ang mga lungsoranon sa Tver nangandoy nga maminaw sa ilang magtutudlo nga magbalantay. Sa iyang kaugalingong kinabuhi, si Santo Arsenius nagtukod og maayong ehemplo sa tanan: sa dihang misaka siya sa trono, nagsugod siya og mas hugot ug mas istrikto nga kinabuhi, hingpit nga gisakop ang iyang unod sa iyang espiritu. Ang tanan namangha sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug sa iyang walay hunong nga pagbantay. Bisan pa man istrikto siya sa iyang kaugalingon, malumo siya sa uban ug maloloy-on sa mga kabus: iyang gipanalipdan ang mga gipanglutos, naghatag og sinina ug pagkaon sa mga walay-wala, ug nagbayad aron mapalaya ang mga ulipon ug bihag. Ang dungog sa iyang matinahuron nga kinabuhi mikaylap sa halayo ug lapad; daghan ang miabot gikan sa layo, nangayo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin.

Tungod sa iyang birtud nga kinabuhi, gihatagan sa Ginoo ang santo sa gasa sa pagbuhat og mga milagro. Daghang katawo ang nangabot kaniya; ang tanan nga nag-antos sa bisan unsang sakit nangadto sa santo, ug, pinaagi sa grasya sa Dios, naghatag siya og lain-laing mga pag-ayo. Sa uban nga masakiton, gibutang niya ang iyang mga kamot; sa uban, nag-ampo siya; ang uban gipanalanginan ug gisabwag og balaan nga tubig o gihaplasan og lana – gipang-ayo niya silang tanan pinaagi sa mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoo.

Samtang naa sa Tver, wala gayud kalimti ni Santo Arsenius ang Monasteryo sa Pechersk, diin niya gisugdan ang iyang monastikong kinabuhi, ug kanunay niyang gihinumduman ang kinabuhi sa mga respetadong magtukod niini – sila Anthony ug Theodosius. Ang santo nagpasiya nga magtukod sa iyang kaugalingong monasteryo, usa nga makapahinumdom kaniya sa Monasteryo sa Mga Kuweba, ug gusto nga didto ipahulay ang iyang lawas. Gisulti ni Santo Arsenius ang iyang tinguha sa Prinsipe sa Tver. Gidayeg sa prinsipe ang mahimayaong tuyo sa santo ug nagsaad nga motabang kaniya sa pagtukod sa monasteryo, ug ihatag ang yuta nga gikinahanglan alang sa pagmentinar niini. Dayon mipili ang santo og lugar sa Suba sa Tmaka, upat ka verste gikan sa siyudad sa Tver, nga iyang paborito. Gitawag kini nga Zheltikovo. Paghangyo sa panalangin sa Dios, iyang gisugo nga pagtukoran didto og kahoy nga simbahan sa dungog sa Balaan Anthony ug Theodosius sa mga Kuweba, iyang mga dakong magtutudlo. Pagkahuman sa paghan-ay sa mga selda, ang balaan nagtigom og komunidad sa mga monghe ug mitudlo og usa ka abbot para kanila. Nahitabo kini niadtong 1394. Napulo ka tuig pagkahuman, gibutang sa santo ang pundasyon nga bato alang sa usa ka simbahan nga bato sa Monasteryo sa Zheltikovo ug gikonsagra kini sa ngalan sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa Iyang mahimayaong ug dungganong Pagkatulog, nga siyempre nagpahinumdom sa Simbahan sa Pagkatulog sa Kiev-Pechersk Lavra. Ang simbahan gipahinungod niadtong 30 Agosto 1405; kini matahum kaayo nga gidekorasyonan ug gipalamuti sa mga

fresco. Gikatuman sa Dakong Prinsipe sa Tver ang iyang saad – nagdonar siya og daghang mga propyedad ngadto sa monasteryo. Kanunay nga mibisita ang santo sa iyang monasteryo ug miapil sa mga buluhaton sa mga monghe, nga naghatag og ehemplo sa kinabuhi sa monghe para sa tanan. Wala siya nangita og dungog o himaya taliwala sa mga igsoon, kondili gusto lang siya nga mahimong usa ka yano nga monghe sa monasteryo nga iyang gitukod. Dako ang iyang mga hiyas, nagtudlo ug naghatag og kahayag sa tibuok komunidad: sama sa bulan nga nagdan-ag taliwala sa mga bitoon, ingon man si Santo Arsenius misidlak sa iyang pagkamapaambition taliwala sa mga monghe sa monasteryo. Gusto sa santo nga ang Monasteryo sa Zheltikov mahimong iyang katapusang pahulayan. Pinaagi sa iyang kaugalingong mga kamot, naghimo siya dinhi og lubnganan para sa iyang kaugalingon gikan sa puti nga bato, ug usa ka takup niini gikan sa lain nga bloke. Tungod kay gusto niya nga ang mga monghe sa bag-ong monasteryo kanunay nga mapadasig sa mga buhat sa mga Amahan sa mga Kuweba, gisugo ni Santo Arsenius nga kopyahon ang karaang 'Paterikon sa mga Kuweba' – usa ka libro nga naglatid sa mga buhat ug dagkong paningkamot sa mga balaang asketiko sa Kiev-Pechersk Lavra[2155] . Gikan niini, klaro nga ang santo naningkamot, pinaagi sa iyang mga buhat, mga pulong ug mga makapadasig nga sinulat, sa pagpasiga ug pagtudlo sa iyang panon; kanunay niyang gidala sa iyang kasingkasing ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang sulugoon sa Ginoo dili dapat makiglalis, kondili mahigalaon sa tanan, makahibalo sa pagtudlo, ug mapailubon'* (2 Tim. 2:24). Mao kana si Santo Arsenius, usa ka maayong magbalantay. Nagpatukod siya og daghang simbahan sa Ginoo sa siyudad mismo ug sa palibot niini; gipahiuli usab niya ang pangunang Katedral sa Pagbag-o ni Hesus sa Tver.

Gihatagan ni Prinsipe Michael sa Tver og tinuoray nga pagdayeg kining takus nga pastor. Kanunay siyang nakig-istorya kang Santo Arsenius ug nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan gikan niini nga mga pakighinabi. Ang malumo nga mga pulong sa santo misulod pag-ayo sa kasingkasing sa prinsipe. Gipangulohan sa santo, ang Dakong Prinsipe nagtukod og mga simbahan, nagbuhat og mga buhat sa kalooy, mitabang sa mga kabus sa iyang gingharian, ug nagpadala og limos ngadto sa Constantinople. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, ang prinsipe nagpahayag sa tinguha nga mopasa sa mga panata sa monastiko. Gipaboran ni San Arsenio ang iyang mahimayaong tinguha, gitonsura ang prinsipe, gihatagan siya og monastikong ngalan nga Mateo, ug sa dili madugay, pagkahuman madawat ang katapusang panalangin sa santo, mibiya ang monghe-prinsipe sa kini nga kalibutanong kinabuhi. Tungod kay mahigugmaon siya sa kalinaw, si San Arsenio kanunay naningkamot sa pag-uli sa panag-uyon sa mga prinsipe nga nagkasinupak. Niadtong panahona, kanunay nga misulbong ang panagbangi tali sa mga prinsipe, ug ang santo kanunay naningkamot sa pagtapos niini nga mga panag-away sa mga prinsipe. Pinaagi sa tabang sa Diyos, niadtong 1403 malampuson siya sa pagpakig-uli kang Prinsipe John Mikhailovich sa Tver sa iyang igsoon, si Prinsipe Basil Mikhailovich sa Kashin, nga gilapas sa katungod sa Prinsipe sa Tver. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nibuto pag-usab ang panagbangi tali sa magsoon nga mga prinsipe. Unya ang santo, nga nagpahimangno sa makalilisang nga paglagot sa Dios ug sa walay katapusang pagkasilot, gitapos kini nga panagbangi sa pista sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad niadtong 1406.

Sa pagpakig-uli sa nagkasumpaki nga mga partido, naningkamot ang santo nga tratuhon ang tanan nga malumo ug mapainubsanon: dili niya tugotan nga adunay masakitan, ug ang tanan nga miadto kaniya nakakaplag og proteksyon ug dalangpanan; ang santo usa ka tigpanalipod sa mga ulila ug mga balo; iyang giatiman uban sa gugma ang mga kabus ug walay-puy-anan, gihagit ang mga gikapoy, ug gitabangan ang tanan pinaagi sa maayong tambag, kuwarta o paggiya sa usa ka amahan.

Sumala sa ehemplo ni Kristo, ang Langitnong Magbalantay, kanunay niyang gitagad ang mga naglayas nga karnero sa iyang kawan ug gidala sila sa kulungan sa paghinulsol.

Gipatawag ni Santo Cipriano si Santo Arsenius sa Moscow sa kapila ka higayon alang sa mga sinodal nga miting.

Ang bulahan nga pagpanaw ni San Arsenius misunod atol sa Dakong Kwaresma niadtong 1409. Sa Domingo sa Pagtigom, ang mga klero sa Diyosesis sa Tver nagtigom sa Tver alang sa ilang naandan nga tinuig nga

[2155] Ang pulong nga 'Paterikon' nagpasabot og 'Libro sa mga Amahan', o usa ka libro bahin sa mga Amahan. Ang Paterikon usa ka koleksyon sa mubo nga mga sugilanon sa mga asketiko o sa ilang mga panultihon. Ang Pechersk Paterikon, nga gikompila sa sugo ni Santo Arsenius, naglangkob sa: ang Kinabuhi ni Banal Theodosius sa mga Kuweba, nga gisulat ni Banal Nestor; ang salaysay sa kronika bahin sa pagtukod sa Monasteryo sa Pechersk; usa ka koleksyon sa mga salaysay ni Simon, Obispo sa Vladimir, ug ni Polycarp, usa ka monghe sa mga Kuweba, mahitungod sa mga asketiko sa mga Kuweba.

sinodo[2156] . Sa Domingo, gidawat nila ang ilang obispo; sa Martes, mitug-an si Santo Arsenius og sermon sa mga pastor, nagtudlo kanila sa mga butang sa pastoral nga ministeryo ug nagresolba sa nagkalain-laing mga isyu; sa maong adlaw, gipanalanginan niya ang mga tigum nga pastor, gipaalam sila ug gisirado ang sinodo. Sa Huwebes sa Ikaduhang Semana, ang santo grabe nga masakiton ug nawala ang paggamit sa iyang dila. Sa Biyernes sa buntag (Marso 1), miabot kaniya si Dakong Prinsipe John Mikhailovich[2157] uban sa iyang mga igsoon ug mga boyar; gitawag niya ang mga arkhimandrita, mga abadi ug mga pari aron ipahigayon ang Pagpahid sa Masakiton sa nag-antos nga santo. Napulo ka monghe ang naglingkod sa kilid sa higdaanan sa masakiton, nga naghandum nga makadungog og katapusang pulong nga pamamaalam gikan sa ilang obispo. Apan nagpabilin siyang hilom. Sa sunod nga gabii, namatay si Santo Arsenio. Sulod sa 19 ka tuig ug 7 ka bulan, iyang gipang-amuma ang kawan nga gisalig kaniya sa Dios uban sa dakong kadasig. Pagkadungog sa kamatayon sa matarong nga santo, si Prinsipe Ioann Mikhailovich, kauban sa daghang katawhan, miabot aron magpasidungog sa mga relikya sa santo. Nagminuslan ug naghilak ang tanan: 'Nilubog na ang among adlaw; nawalaan kami og usa ka maayong magbalantay ug amahan.'

Sa sunod adlaw, gidala ang mga relikya ni Santo Arsenius gikan sa puloy-anan sa obispo paingon sa katedral, diin ang mga lungsoranon sa Tver mipahibulag sa ilang magwawaras, ug gilubong kini sa Monasteryo sa Zheltikovo, sa narthex sa tuo nga kapilya sa Simbahan sa Dormition (nga gihalad sa Larawan nga Dili Gihimo sa Kamot), sa maong lubnganan nga bato nga iyang gihimo sa iyang kaugalingong mga kamot.

Daghang mga masakiton ang nitambong sa iyang lubong. Nangayo sila sa balaan og kaayohan ug nakasinati og kahupayan sa ilang mga sakit. Mao kana ang kinabuhi ni San Arsenius, mao usab ang iyang bulahan nga pagpanaw; karon nagtindog siya sa atubangan sa trono sa Ginoo uban sa mga Anghel, naghimaya sa Labing Balaan nga Trinidad: ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo.

Pagkahuman sa kamatayon ni Santo Arsenius, wala gyud mihunong ang mga lungsoranon sa pagpasidungog sa iyang handumanan. Sa pagtan-aw nila sa mga milagro nga nahitabo sa iyang lubnganan, ang mga debotong lumolupyo sa Tver naghangyo kang Santo Arsenius sa ilang mga pag-ampo ug nakadawat og tabang ug pag-ampo sa ilang mga kalisdanan. Kapit-pito ka tuig pagkahuman sa iyang pagpanaw (niadtong 1483), si Obispo Vassian sa Tver[2158] , sa sugo ni Tsar John Vasilyevich, nagpasiya nga ablihan ang iyang mga relikya. Pagkatigom niya sa kadaghanan sa katawoan sa katedral, mibyahe siya paingon sa Monasteryo sa Zheltikov. Ang kabaong diin nakahimutang ang mga relikya sa balaan sa Diyos gikuha gikan sa lubnganan ug gidala sa sulod sa katedral. Sa pag-abli sa takup, napuno ang tibuok simbahan sa humot nga baho. Wala masagaran sa pagkadaut ang mga relikya ni Santo Arsenius; bisan ang iyang mga bisti hingpit nga wala madaut. Gisugo dayon sa obispo nga tabunan pag-usab ang kabaong, gisugo nga ipintal ang usa ka ikon ni santo (nga hangtod karon buo pa), ug gibutang kini tupad sa kabaong alang sa pagsimba sa mga bisita. Usa ka tabon nga adunay hulagway sa tigbuhat sa milagro gibutang ibabaw sa kabaong. Sa panalangin ni Obispo Vassian, gisulat ang usa ka serbisyo alang kang San Arsenius. Usa ka lokal nga pista sa iyang dungog ang gitukod sa Monasteryo sa Zheltikovo. Sukad niadto, daghan pa kaayong mga milagro ni San Arsenius ang nahitabo sa iyang kabaong. Ang lokal nga pista ni San Arsenius sa Tver gitukod sa Konseho sa Moscow niadtong 1547.

Ang labing katingalahan ug makapahingangha nga milagro ni San Arsenius nahitabo niadtong 1566. Niadtong panahona, adunay usa ka mangingisda nga ginganlan og Terentius nga nagpuyo sa Tver. Sa sinugdan dako kaayo ang iyang pagtuo kang San Arsenius, apan sa ulahi nahugno ang iyang pagtuo ug naangol siya sa pangisip. Gidala siya sa iyang mga ginikanan sa Monasteryo sa Zheltikovo, nga naglaum nga mamaayo ang ilang anak didto. Apan namatay siya. Paglabay sa duha ka adlaw, gidala ang iyang lawas sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, diin nagpuyo ang mga relikya sa santo. Nagsubo pag-ayo ang iyang mga ginikanan, ug nagreklamo pa gani sila sa santo:

[2156] Sa karaang panahon, ang 'Pagkatigum nga Domingo' (o, sa mas mubo, 'ang pagkatigum', 'ang dungganong pagkatigum') mao ang ngalan nga gihatag sa Domingo pagkahuman sa unang semana sa Dakong Kwaresma, ang semana sa Ortodoksiya, tungod kay sa kini nga adlaw matag tuig magtigum ang mga pari sa atubangan sa obispo aron magpahigayon og diyosesisanong konseho.

[2157] Si Ioann Mikhailovich mao ang Dakong Prinsipe sa Tver gikan sa 1499 hangtod 1525. Sa wala pa siya mamatay, mipasa siya sa mga panata sa monastiko ug nagpili sa ngalan nga Job.

[2158] Si Obispo Vassian (nga natawo nga Prinsipe Strigin-Obolensky) nagdumala sa Diyosesis sa Tver gikan sa 1477 hangtod sa 1508.

'Naglaum kami nga makadawat og kaluoy gikan kanimo, apan namatay ang among anak. Nagkahanaw ang among kadasig para kanimo, ug nagkagamay ang among pagtuo.'

Dili pasagdan sa Ginoo ang ingon ana ka mapintas nga mga pulong batok sa Iyang pinalanggang sulugoon. Samtang ginabasa ang Ebanghelyo, kalit nga mitindog ang patay nga lalaki ug misugod sa paghilak sa kasubo tungod sa iyang sala. Naghinulsol usab ang mga ginikanan ni Terentius sa ilang pagreklamo batok sa santo.

Si Akakiy, nga sa panahona mao ang Obispo sa Tver[2159] , usa ka matarong ug deboto nga tawo, nakakita sa nabanhaw nga tawo sa iyang kaugalingong mga mata ug gikumpirma ang kamatuoran sa nahitabo.

Niadtong 1606, sa dihang ang mga yuta sa Rusya nag-antos sa paglusob sa mga Polako ug Litwano, gipangguba sa mga kaaway ang daghang mga rehiyon sa estado sa Rusya pinaagi sa pwersa, lakip na ang monasteryo sa Tver. Wala usab nila pasagdi ang Monasteryo sa Zheltikovo. Misulod sila niini nga kusgan, nagdahom nga makakaplag og dagkong bahandi. Apan nakatago sa takdang panahon ang mga monghe sa bahandi sa monasteryo ug nilayas sila paingon sa Tver. Usa ra ka panapton nga gipahom sa bulawan nga adunay hulagway niya ang nabilin sa relikya sa santo. Wala'y nakaplagan sa monasteryo, busa dako kaayo ang kaguol sa mga kaaway. Usa sa mga kaaway, tungod sa kasuko sa iyang kapakyasan, gikuha ang tabon gikan sa relikya sa santo ug gibutang kini sa iyang kabayo. Apan sa diha nga nakasakay na siya sa kabayo, pinaagi sa usa ka dili mailhi nga pwersa, ang kabayo ug ang nagsakay niini gipataas sa hangin, unya gilabay sa yuta. Namatay sila tungod sa kusog nga pagbangga, samtang ang tabon milagrosong misaka ngadto sa atop sa Simbahan sa Dormition. Kining tabon gitipigan pa gihapon sa monasteryo hangtod karon.

Niadtong 1637, gitukod ang bag-ong bato nga katedral sa monasteryo. Busa, ang mga relikya sa santo pansamantalang gibalhin sa kahoy nga simbahan nga gipahinungod kang San Antonio ug San Teodoso sa mga Kuweba. Usa sa mga monghe, nga ginganlan Hermogenes, misulod sa simbahan pagkahuman sa Vespers samtang hubog ug natulog duol sa mga relikya sa santo. Pagmata niya sa gabii, nabantayan niya ang usa ka katingalahang panan-awon. Hayag kaayo ang sulod sa simbahan; mitindog si Santo Arsenio ug mipahimutang sa ibabaw sa iyang batong lubnganan. Si Hermogenes, nga gikurog sa kahadlok, hapit na unta molayas. Apan si Santo Arsenio, sa pagtan-aw kaniya, miingon nga hugot:

'Ngano, ikaw nga walay huna-huna nga tawo, misulod ka sa balay sa Dios samtang hubog?'

Natumba si Hermogenes nga daw patay. Nagpabilin siya didto sulod sa taas nga panahon, apan sa dihang mibalik ang iyang pagkaamgo, sa dakong kalisod nakagawas siya sa simbahan pinaagi sa amihanang pultahan, nga nakasirado gikan sa sulod. Pagkahuman niini, nagmasakit siya sulod sa dugay nga panahon. Apan ang balaan gusto lang nga mabalik sa husto ang hunahuna sa buang nga tawo ug luwason siya gikan sa iyang dautang batasan. Sa dihang si Hermogenes, pagkahuman sa matinud-anong pag-angkon sa iyang sala sa atubangan sa tanan, nangayo sa balaan og pasaylo, siya naayo sa iyang sakit sa atubangan sa mga relikya ni San Arsenio.

Ang balaan nga tawo sa Dios kanunay naghatag sa iyang katingalahang tabang sa mga nag-antos, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo ang mga masakiton nangaayo. Gikan sa iyang daghang mga milagro, atong hisgutan ang mosunod.

Sa Tver nagpuyo ang usa ka batan-on nga lalaki nga ginganlan og Gerasim, anak sa pari nga si Basil. Sa salo-salo sa kasal ni Gerasim, gihatagan siya og bino nga gisagolan og makahilo nga tanum. Grabe siyang nagkasakit ug naghunahuna na siya sa kamatayon. Sa iyang pag-antos, si Gerasim mihangyo sa mapinanggaong mananambal – si Santo Arsenius – ug miadto sa mga relikya niini sa adlaw sa paghinumdom kaniya (Marso 2), diin siya nag-ampo nga matinud-anon; ug ang santo milagrosong nag-ayo sa masakiton nga batan-on.

Paglabay sa daghang katuigan, si Gerasim, nga nahimong klerigo, mibalhin aron puyo sa Moscow. Ang iyang pag-umangkon nga si Daria, nga dugay nang nag-antos sa sakit sa mata, nagpuyo sa iyang balay. Samtang naglabay ang panahon, mas grabe ang nahimong sakit, mao nga si Daria dili na gani makatulog sa gabii ug kanunay nag-agak-agak. Dili siya makatan-aw sa kahayag. Sa katapusan, sa pista ni San Arsenius, ang pari gikan sa simbahan nga gipahinungod kaniya miadto sa balay ni Gerasim dala ang balaan nga tubig ug gihugas ang mga mata ni Daria niini. Gihilisan siya dayon.

Natingala kaayo si Gerasim sa dihang nakita niya nga maayo ang panglawas sa iyang pag-umangkon. Nabati na niya ang pagpasalamat sa iyang langitnong manalipod. Sa pagtan-aw niya niining bag-ong buhat sa

[2159] Si Obispo Akakiy nagdumala sa Diyosesis sa Tver gikan sa 1522 hangtod 1567.

kaluoy, gusto ni Gerasim nga magpahigayon og seremonya ug magbaton og hagiograpiya sa santo sa iyang kaugalingong balay. Apan, walay makitang hagiograpiya ni Santo Arsenius sa Moscow. Sa hangyo ni Gerasim, gipadala sa arkhimandrita sa Monasteryo sa Zheltikovo kaniya ang kinabuhi ug kanon sa santo, ug gihangyo siya nga ibalik kini sa monasteryo human niya kini mabasa. Dali-dali nga gisugdan ni Gerasim ang pagkopya sa kinabuhi. Apan usa ka disgrasya ang miigo kaniya. Samtang nag-ampo siya sa wala pa magsugod sa iyang trabaho, sa dihang miyuko siya sa yuta, nabunggo ang iyang tuo nga mata sa usa ka pako nga nagagikan sa salog. Halos dili na siya makabarog ug misinggit siya sa kusog:

'O Ginoo, kalooy-i ako nga makasasala!'

Niadtong panahona, ang mga monghe nga sila Ion ug Theophilus gikan sa Monasteryo sa Zheltikovo nagpuyo sa balay ni Gerasim; gidala nila ang hagiograpiya ni Santo Arsenius. Sa pagkakita sa kasakit ni Gerasim, gisugdan nila pagpangtangtang sa dugo nga nag-awas gikan sa samad ug gisugyot nila kang Gerasim nga mag-ampo kang Arsenius. Sa diha nga nagsugod si Gerasim sa pag-ampo sa santo alang sa iyang pag-ayo, dayon mihunong dayon ang pag-agos sa dugo. Unya nakita sa tanan nga napikas ni Gerasim ang iyang talukap sa mata ug kilay, apan ang mata mismo, pinaagi sa grasya sa Dios, wala'y kadaut. Sa dili madugay, hingpit nga naayo ang samad, ug si Gerasim, uban sa pagpasalamat ug kasingkasing nga puno sa pagbati, natapos ang pagsulat sa kinabuhi sa santo, nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo nakadawat siya og ingon ana kadali nga pag-ayo.

Ang mosunod nga katingalahang milagro nahitabo sa panahon ni Arkhimandrita Savvatii[2160] . Usa ka mag-uuma nga nagpuyo duol sa monasteryo ni Santo Arsenius nagtago sa iyang bahandi sa lasang aron kini maprotektahan. Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik kini nga tawo sa lugar diin gitago ang iyang kuwarta ug gisugdan ang pagpangita niini, apan wala kini niya makaplagan. Napuno sa dakong kasubo ang mag-uuma; nagsugod siya og paghilak ug pag-aga. Gusto pa gani niya nga magbitay sa iyang kaugalingon ug nakahimo na siya og lubid nga gibalot sa usa ka kahoy. Kalit lang, usa ka tawo nga may mahimayaong dagway ang mitungha sa iyang atubangan ug miingon:

'Ngano, anak ko, nga nagtugot ka sa dautan sa imong kasingkasing? Ngano man nga gusto nimo nga laglagon ang imong kalag ug hukman ang imong kaugalingon sa walay katapusang pag-antos?'

Napuno sa kahadlok ang mag-uuma: nagsugod siya og paghilak. Sa dihang nangutana ang katingalahang lalaki nganong naghilak siya og ingon ka-pait, miingon ang mag-uuma nga gitago niya ang iyang kuwarta apan dili na niya kini makita.

Gipukpok sa maong dungog nga tawo ang yuta gamit ang iyang tungkod ug miingon:

'Dinhi mismo nimo makita ang imong gipangita.'

Gihukay sa mag-uuma ang yuta ug nakaplagan niya ang iyang bahandi. Nabigla siya niini, nagsugod siya og pasalamat sa lalaki nga mitungha ug nangutana kaniya:

'Taga-asa ka, halangdong Amahan, ug unsa ang imong ngalan, aron mapasalamatan tika sa akong kaluwasan ug sa pagkaplag sa akong bahandi!'

'Ako si Arsenius, ug nagpuyo ko sa usa ka monasteryo nga akong gipatikorog sa akong kaugalingong paningkamot. Adtoa didto ug hatagi og angay nga pagpasalamat ang Diyos.'

Ang mag-uuma hapit na untang mohapa sa atubangan sa tigulang, apan kalit lang siyang nawala sa panan-aw. Unya nasabtan sa mag-uuma nga ang maalamon nga tawo mao diay si Santo Arsenius mismo; pag-abot niya sa monasteryo sa Zheltikovo, nagpasalamat siya sa Diyos ug sa Iyang santo ug gisaysay ang tanan niyang nasinati.

Niadtong 1657, usa ka bag-ong milagro ang nahitabo sa reliquaryo ni San Arsenius. Niadtong panahona, nagpuyo si Diakono Juan sa Monasteryo sa Zheltikovo. Gihagit sa yawa, nagplano siya nga mangawat sa mga pilak ug bulawan nga kasuotan sa simbahan diin nagpahulay ang mga relikya sa santo. Usa ka adlaw sa udto, nangayo siya sa sakristan sa yawi sa simbahan, misulod sa simbahan ug gikuha ang tanang pilak ug bulawan nga kasul-oban nga naa duol sa reliquaryo sa santo. Tungod sa kahakog, gusto usab niya kuhaon ang pilak nga pectoral nga krus gikan sa mga relikya, nga gisul-ob sa santo sa iyang kinabuhi. Kalit lang, usa ka dili mailhang pwersa ang mibuno sa kawatan hangtod nakalayo kaayo siya sa balaan nga mga relikya, nga nabunggo siya sa plataporma sa simbahan ug nawad-an siya og malay. Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga monghe nga misulod sa simbahan

[2160] Aduna'y duha ka nailhang arkhimandrita nga ginganlan og Savvatiy: ang una misulod sa katungdanan niadtong 1566, samtang ang ikaduha nahisgutan niadtong 1650. Ang tinutukoy dinhi mao ang ikaduha.

nakakita kang Juan nga naghigda sa tunga-tunga sa simbahan sama sa patay. Sa pagkahibalo nila sa nahitabo, gidala nila siya gawas sa simbahan, gipadala siya sa Tver kang Arsobispo Joasaph[2161] , ug gisaysay nila ang tanan nilang nakita. Si Juan mismo dili makasulti: dili niya mailihok ang iyang dila ug ang tibuok niyang lawas naparalisa. Sa sugo sa obispo, ang naparalisang diakono gidala pagbalik sa monasteryo ug dayon gidala sa simbahan. Hinay-hinay, nibangon siya ug pagkahuman sa iyang paghinulsol, hingpit siyang nakaayo.

Daghang uban pang mga milagro ang nahitabo gikan sa balaan nga relikya sa himayaong santo ug magbalantay sa kawan ni Kristo, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo[2162] . Himaya sa Dios hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Sa pagkinabuhi nimo og usa ka matinud-anong kinabuhi sa pagka-pari, gipahayag nimo ang katawhan pinaagi sa imong pagtudlo, ug nagpaningkamot ka pag-ayo alang sa Simbahan sa Labing Balaan; ug, isip usa ka mahigugmaon sa mga monghe, tungod niini nadawat nimo gikan kang Kristo ang korona sa imong panon. Busa, sa pagpasidungog kanimo isip kahalili sa Apostolikong Tungko ug usa ka dakong balaan, nag-ampo kami, O bulahan, luwasa kami, ang imong mga anak, gikan sa tanang kasakit pinaagi sa imong pag-ampo kang Kristo, Balaan nga Arsenio ni Kristo, among amahan.

Kontakion, Tono 8:

Malipayon nga nadawat ang imong bililhon nga mga relikya, O labing putli nga Simbahan, diin kini gihatud uban sa dungog sa daghang balaang monghe ug matinud-anong mga prinsipe, ug nga gidawat kini ingon usa ka bililhon nga bahandi. Busa, kami usab karon, ang mga karnero sa imong espirituhanong panon, nga nagatindog sa atubangan sa imong reliquaryo, nagatuaw kanimo uban sa gugma: ayaw kalimti ang imong mga anak, Amahan, nga imong maalamong gipangtigom ug gihigugma, aron kami makatuaw kanimo: Maglipay ka, San Arsenio, among magbalantay ug magtutudlo.

Marso 16

3 Marso (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang mga Balaan Zinon ug Zoilus, nga mitapos sa ilang kinabuhi sa kalinaw.

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang Memoria sa Balaang Piam, usa ka birhen nga nagpuyo sa yuta sa Ehipto ug adunay gasa sa pagpanagna; siya namatay niadtong tuig 337.

Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Eutropius, Cleonicus ug Basiliscus.

Paghinumdom sa Marso 3

Pagkahuman sa pag-antos ug pagkamartir sa Balaang Dakong Martir Teodoro Tyron, ang iyang mga kauban sa pagtuo ug suod nga mga higala nga sila Eutropio, Cleonico, ug ang iyang pag-umangkon nga si Basilisco nagpabilin nga nakabilanggo alang kang Cristo. Si Publio, ang gobernador sa siyudad nga nagtortyur

[2161] Si Arsobispo Joasaph nagdumala sa Diyosesis sa Tver gikan sa 1657 hangtod sa 1676.

[2162] Pagkadiskubre sa mga relikya ni San Arsenius, gibutang kini sa usa ka lubnganan nga puti nga bato nga iyang gipangahoy sa iyang kaugalingong mga kamot; sa ulahi, sa panahon ni Patriarka Nikon niadtong 1655, gibalhin kini sa reliquaryo ni San Philip, ug usa ka serbisyo ang gisulat para sa maong adlaw sa pista. Niadtong 1734, ang mga lungsoranon sa Tver nga sila Ivan ug Maxim Yankovskiy ug Vasily Volchaninov nagpamugos sa paghimo og pilak nga reliquaryo para sa mga relikya sa tigbuhat sa milagro, diin nagpabilin kini hangtod karon.

kang Santo Teodoro, nangamatay na, gipahawa sa kasuko sa Dios. Usa pa ka lalaki nga ginganlan og Asclepiodotus, lumad sa Phrygia, usa ka malupigon ug walay Diyos nga tawo, ang gitudlo sa iyang puwesto. Naghimo siya og daghang dautan batok sa mga Kristohanon, kay nakadawat siya gikan kang Emperador Maximian[2163] og awtoridad nga pugson ang mga Kristohanon sa paghalad sa mga idolo, ug patyon ang mga mosupak pinaagi sa malupit nga pagpanakit.

Usa ka adlaw, samtang nagdumala siya sa usa ka sesyon sa korte uban sa iyang mga magtatambag, gitawag niya ang librarian nga si Eulasius ug gisugo siya nga basahon ang mga naunang rekord sa korte. Sa dihang nabasa ni Eulasius ang mga pag-antos ni Theodore Tyron, nangahibulong ang tanan sa pagkamapailubon sa balaan nga martir, ug nangutana ang gobernador:

'Ain sa mga higala ni Theodore nga gihisgutan sa libro?'

Mitubag si Eulasius:

'Gibilanggo sila uban sa ubang mga bihag.'

Sa dihang nakita niya ang templo sa ilang dautang diyosa nga si Juno—nga nailhan nga inahan sa mga diyos—nga gisunog ni Tyron, ang gobernador misinggit sama sa leon ug dayon gisugo ang mga sundalo nga padalhon sa bilanggoan aron dad-on sa iyang atubangan ang mga balaan nga martir nga sila Eutropius, Cleonicus ug Basiliscus.

Si Eutropius ug si Cleonicus magsoon sa pagkatawo nga gikan sa Cappadocia, samtang si Basiliscus, ang pag-umangkon ni San Teodoro, natawo sa Amasya; apan silang tulo, tungod sa ilang paghigugma sa usag usa, nagtawag sa usag usa nga magsoon.

Pag-abot nila sa bilanggoan, miingon ang mga sundalo sa bantay:

'Ihatag kanamo ang mga higala ni Teodoro.'

Unya misulod ang bantay ngadto sa mga balaan ug miingon:

'Tumindog kamo! Miabot na ang panahon nga inyong gipaabot nga walay pag-ayo sa adlaw ug gabii; ginatawag kamo sa gobernador. Apan akoa kamo hangyo, hinumdumi ako sa inyong mga pag-ampo.'

Mao kana ang gisulti sa gaoler, kay nakita niya sila nga nag-ampo adlaw ug gabii ug ang mga milagro nga nahitabo taliwala nila: usa ka katingalahang kahayag ang misidlak taliwala nila, ug ang bilanggoan misugod sa pag-abli sa iyang kaugalingon sa daghang higayon. Busa mituo siya nga ang Ginoo anaa uban kanila. Sa pagtawag sa gobernador, miadto ang mga santo uban sa kalipay, samtang ang nahibilin nga mga priso nasubo nga nawad-an sa mahigalaong pakig-uban sa mga balaan nga martir. Unya si San Eutropio miingon kanila:

'Ayaw kamo paghilak, akong mga higala, kay magkita-kita ta pag-usab; apan pag-ampo kamo sa atong Ginoong Jesu-Kristo nga Ihatag Niya kanato ang pag-antos ug kamatayon alang sa Iyang ngalan, ug nga mahunong ang demonyong pagka-pagano, ug mapuno ang uniberso sa grasya sa Dios.'

Pagkahuman sa paglipay sa mga priso pinaagi niining mga pulong, migawas ang mga santo uban sa mga sundalo. Nimo-kanta si San Eutropio: *'Unsa ka maayo ug ka makapahimuot nga mag-uyon ang mga igsoon sa usa ka pulong!'* (Salmo 132:1)

Ug unya usa ka tingog ang mibuto gikan sa langit:

'Dili ko kamo bulagon sa inyong mga igsoon hangtod moabot kamo tanan kang Teodoro ug makapahulay sa sabakan sa mga patriyarka nga nagpuyo sa balaan nga kahayag.'

Si Eutropius gwapo kaayo ug maalamon. Sa dihang gidala ang mga santo sa atubangan sa maghuhari, nangutana siya kanila:

'Ngano nga ang inyong mga nawong dili masulob-on tungod sa inyong dugay nga pagpabilin sa prisohan, kondili malipayon, sama sa kanunay nga kalipay?'

Mitubag ang Bulahan nga si Eutropius:

– Sa tinuod, O magmamando, ang among Kristo kanunay nagahatag kanamo og kalipay pinaagi sa pagbisita kanamo sa Iyang grasya, ug natuman kanamo ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang malipayong kasingkasing nagapahiyom sa nawong'* (Mga Panultihon 15:13)

Nangutana ang magmamando:

– Unsa imong ngalan?

[2163] Emperador Romano gikan sa 285 hangtod 310, kauban sa pagdumala ni Emperador Diocletian.

– Ang akong unang ngalan,' tubag sa santo, 'mao si Kristiyano, apan gitawag ko sa akong mga ginikanan og Eutropius.'

Unya miingon ang magmamando nga malumo:

'Nakita nako nga ingon ka ka-virtuous sa imong ka-gwapo; sa akong hunahuna dugay na ka nga nahimong ingon ana ka ka-maalamon nga tawo.'

Mitubag ang santo:

'Nakakat-on ko og espirituhanong kinaadman gikan sa akong Ginoong Jesu-Cristo; kaniya nako gibutang ang akong paglaum nga motabang Siya kanako sa maalamon nga pagtubag sa imong mga pangutana.'

Miingon ang magmamando:

'Paminawa ako, Eutropius, ug dasiga ang imong mga igsoon sa pagtuman sa sugo sa hari nga maghalad og sakripisyo sa mga dios. Bilang baylo, mosulat ako sa mga hari bahin kanimo, ug itudlo ka nila nga gobernador niining yuta, pasidunggan ka ingon usa ka prinsipe, ug pun-on ka nila og dagkong bahandi. Unya makita nimo sa imong kaugalingon kung unsa ka maayo ang pag-amgo sa mga hari ug pagtuman sa ilang mga sugo. Apan kung dili ka mapugos sa akong mga pulong, putlon ko ang imong lawas sa mga piraso ug itambog kini sa mga iro ug mga mabangis nga hayop aron kan-on. Bisan unsang mabilin sa imong mga bukog, sunogon ko kini sa kalayo ug iwisik ang abo sa suba. Ayaw paglaum nga tipuon sa mga Kristohanon ang imong mga nahabilin ug pahiran kini og balaang lana isip usa ka balaang relikya. Busa, mosumite; maghalad og halad sa mga dios, o bisan ipahayag sa atubangan sa katawhan nga mosumite ka ug gustong maghalad og halad: ang tanang mata nakatutok kanimo, nagpaabot sa imong desisyon. Ayaw pagpaling sa mga tawo gikan sa paghalad sa mga dios, aron dili nimo malata ang imong ngalan pinaagi sa pagpailawom sa imong kaugalingon sa makauwaw ug malupit nga pag-antos.

Niini, mitubag si Eutropius sa gobernador:

'Undang na sa imong walay pulos nga pakigpulong, anak sa yawa, manununod sa Gehenna! Undang sa pagtintal sa mga alagad sa Dios, kaaway sa Dios, gipahawa gikan sa dili malaglag nga mga panalangin ug langitnong kalipay, walay katapusan nga priso sa kalawoman sa impyerno! Undang sa pagsulti og ingon ana ka dili angay nga mga pulong, ikaw nga nagbabag sa dalan paingon sa maayong buhat, magtutudlo ug pangulo sa dautan! Wala na koy lain masulti kanimo, ikaw nga malimbungong manulagtag! Naga-saad ka kanako og pansamantalang dungog ug bahandi, nga mabilin dinhi sa yuta. Unsa may kapuslanan kanako ang mga butang nga nagpukaw sa makaguba-sa-kalag nga mga pagbati, nga nagdala sa pagpanghambog, pakighilawas, pagpangawat, pagpatay ug uban pang mga krimen? Unsa man ang nakuha sa kanhing prinsipe nga si Publius, nga nagpahirap kang Santo Teodoro, gikan sa iyang malangay-langay nga himaya ug bahandi? Karon natabonan na siya sa yuta, gikaon sa mga ulod, ug nag-antos sa impyerno sa taliwala sa kalayo nga dili mapalong. Ug ang kasuko sa Dios dili madugay moabut usab kanimo, ug malaglag ka, ikaw daotan nga manalapas sa balaod. Giatak ka ako sa malupit nga mga pag-antos, espada, kalayo ug mga mabangis nga hayop, apan ayaw paglaum nga mahadlok ko sa ingon nga mga hulga o pugson ko sa pagbiya sa akong pagtuo pinaagi sa ingon nga mga pag-antos: ang pag-antos alang kang Kristo nga akong Dios mao ang akong labing dako nga tinguha, kay Siya mao ang among bahandi, dungog, kusog ug himaya. Dili, ako ug ang akong mga igsoon dili moliko gikan Kaniya, kondili mag-antos kami alang sa among Manluluwas: ang among kinabuhi anaa sa Iyang mga kamot; Siya mao ang dili mapildi nga Kumander nga nagluwas sa mga nagtawag Kaniya gikan sa ilang mga kasakit; Siya makaluwas usab kanamo gikan sa imong mga kamot.

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ang gobernador ug gisugo niya nga hampakon sa nawong ang santo, nga miingon:

'Ikaw salbahis! Gidapit ka dinhi aron maghalad sa mga dios, dili aron mosaway kanamo!'

Apan sa dihang gisugdan na nila og bug-at nga paghampak ang santo, nangalaga ang mga kamot sa mga nagahampak kaniya.

Sumala sa sugo sa gobernador, ang tanan nga nahitabo ug nasulti sa paglitis gisulat og detalyado. Ug sa dihang nakita sa mga manunulat nga nangalaga ang mga kamot sa mga mananakit, mihunong sila sa pagsulat tungod sa kahadlok. Apan usa ka Kristohanon nga nagbarug sa taliwala sa katawhan misulat sa nahitabo. Ang gobernador mitagad sa martir uban niining mga pulong:

'Mosimba ka ba sa katapusan sa mga dios aron maluwas ang imong kinabuhi, o gusto ba nimo nga patyon tika?'

'Dili,' tubag ni San Eutropio, 'dili ko mosimba sa mga dios nga walay sentido. Ikaw mismo walay sentido kung molihok ka niini nga paagi. Apan mosimba ko sa akong Dios ug ihalad Niya ang akong awit sa pagdayeg ingon usa ka halad.' Mao kini ang giingon sa bulahan nga si David, ug pinaagi sa iyang mga ngabil si Kristo mismo: *'Ang ilang mga dios-diosan salapi ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo. Naa silay mga baba, apan dili sila mosulti; naa silay mga mata, apan dili sila makakita'* (Salmo 113:12–13). Ug Iyang gidugang pa niini: *'Aron ang mga naghimo kanila, ug ang tanan nga nagsalig kanila, mahimong sama kanila'* (Salmo 113:16). Bungol ug buta kamo; dili ba ninyo gusto nga himuon ko nga pareho kaninyo? Apan dili ko moliko gikan sa akong Ginoong Jesu-Kristo.

Unya ang gobernador mituyok kang mga Santo Cleonicus ug Basiliscus:

'Ug unsa man inyong isulti: maghalad ba kamo og halad sa mga dios aron maluwas ang inyong kinabuhi, o sama ni Eutropius, magpadayon ba kamo ug busa masailalim sa parehas nga mga pag-antos?'

Mitubag sila Cleonicus ug Basilisk:

'Sama sa pagtuo sa atong igsoon ug magtutudlo nga si Eutropius kang Jesu-Cristo, ingon usab kami motuo sa Dios Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Sama sa pag-antos ni Eutropius alang kang Cristo, ingon usab kami ang gustong mag-antos, ug dili kami mabahin sa yawa, kay naghiusa kami pinaagi sa balaan nga pagtuo kang Cristo ug sa panag-igong gugma. Sama sa usa ka lubid nga gituyok tulo ka beses nga dili maputol, kami tulo magbarug nga lig-on; ug sama sa Labawng Balaan nga Trinidad nga dili mabahin, kami usab naghiusa sa pagtuo ug gugma. Busa, pag-antos pa gayud kanamo sa mas malupit pa nga paagi; among pag-antuson kining mga pag-antos alang sa himaya sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga ikaw usa ka kaaway Niya.

Pagkahuman nila kini gisulti, gisugo sa gobernador ang upat ka sundalo nga pahabaon sila ug bugbogon gamit ang baga nga lubid nga walay kalooy. Gibugbog pag-ayo ang mga santo nga ang mga piraso sa ilang lawas, nga natapakan sa dugo, nahulog sa yuta. Bisan pa niana, giantus nila kini nga mapisan ug nag-ampo sila sa Diyos. Malupigon kaayo ang pagpanakit, apan uban sa tabang sa Diyos, daw wala gyud nakasinati og kasakit ang mga martir. Si Santo Eutropio nag-ampo gamit kining mga pulong:

'O Makagagahum nga Dios, maayo ug maloloy-on! Ayaw kami pagdumti, O Ginoo, Ikaw nga nagluwas sa mga matarong, nagpabalik sa panghuna-huna sa mga dautan, nagtul-id sa mga pasaway, nagpanalipod sa mga maalamon ug nagtudlo sa mga buang. Gibilanggo Nimo ang yawa ug gipagawas Nimo ang katawhan. Ikaw mao ang tigtabang sa mga nakagapos sa kadena, ang tigpanalipod sa mga nag-antos, ang tinubdan sa pagkamaayo, ang Manluluwas sa among mga kalag. Nagpadala Ka og mga pag-antos ug naghatag Ka og kaisog aron masakop ang mga paghiganti. Ihatag nga kami usab makasukol sa pag-antos alang sa korona sa martir. Tabangi kami, sama sa imong pagtabang sa imong alagad, si Teodoro. Ipakita sa mga tawo ang pagkadautan sa yawa, ang Imong kaluoy, ug pinaagi sa Imong gahum nga makagahum sa tanan, ipadayag sa tanan nga Ikaw ra among gipasidunggan nga Hari, Hesukristo, nga among gidayeg Kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan.

Miingon ang mga Santo Cleonicus ug Basilisk:

– Amen.

Kalit lang, adunay usa ka makalilisang nga linog, nga ang tibuok silid-hukmanan nangurog; ang mga gikapoy ug nahadlok nga mga tigpapatuman misurender, samtang ang mga balaan, nga gipagawas sa usa ka dili makita nga gahum, wala'y kadaut. Ug tan-awa, ang Ginoo nagpakita kanila uban sa mga Anghel ug uban ni San Teodoro. Si San Eutropio misulti sa Ginoo:

'Gloria kanimo, akong Ginoong Kristo, nga madali kaayo ka nakapaminaw kanako; ug kinsa ba ako nga ang akong Ginoo mismo miabot kanako?'

Ug kang mga Balaan nga sila Cleonicus ug Vasiliska, miingon si San Eutropio:

'Nakita ba ninyo? Tan-awa, ang atong Hari nga si Jesu-Cristo nagtindog didto uban ni Teodoro sa Iyang tibuok himaya.'

'Nakita namo,' ilang tubag.

Si San Teodoro, nga nagpakita uban sa Ginoo, miingon:

'E utod Eutropius! Nadungog ang imong pag-ampo, ug ang Manluluwas miabot aron sa pagtabang kanimo uban sa balita sa walay katapusang kalipay.'

Ang Ginoo mismo miingon kanila:

– Samtang gipahirapan ka, nagtindog ako sa imong atubangan, nagtan-aw sa imong paglahutay. Tungod kay maisugon nimo nga gipailob ang imong unang mga pag-antos, ako ang imong magtabang hangtod makompleto nimo ang imong buhat, ug ang imong mga ngalan isulat sa Basahon sa Kinabuhi.

Pagkahuman niining mga pulong, nawala sa panan-aw ang Ginoo, kauban si Santo Teodoro.

Ang mga sundalong nagpahirap sa mga santo dayon nangayo sa gobernador:

– Ginoo, among hangyoon nga buhian kami gikan niining buluhaton; dili namo kaya silotan kining mga tawo.

Tungod sa pagtudlo sa mga santo, miingon ang gobernador:

'Kining mga mago nagbuhat og mga orasyon ug pinaagi niini naghatag og kahadlok sa kasingkasing sa mga sundalo.'

Daghang mga tawo, nga nakakita sa langitnong pagpadayag, misinggit:

'Dili kini mga orasyon o salamangka, kondili ang Kristohanong Dios nga nagatabang sa Iyang mga sulugoon: karon lang namo nakita ang ilang Hari, si Cristo, ug nadungog namo ang tingog sa usa ka anghel.'

'Wala ko makakita og bisan unsa,' miingon ang gobernador, 'ug wala pud ko makadungog og bisan unsang tingog.'

Gisultihan siya ni Santo Eutropio sa mosunod nga mga pulong:

'Tama ka sa imong giingon nga wala ka makakita sa banal nga pagpadayag ni wala pud ka makadungog sa langitnong tingog: wala ka makakita sa mata sa imong kalag, kay gibuta ka sa yawa, ug natuman kanimo ang propesiya ni Isaias: *"Lig-on ang ilang dalunggan sa pagpaminaw, ug gisirado nila ang ilang mga mata"* (Isaias 6:10).

Pagkadungog niini ug pagkakita nga ang mga tawo nagkaguliyang, gisugo sa gobernador nga gapuson ang mga santo ug dad-on sa prisohan. Sa pagsulod sa mga santo sa prisohan, ang mga priso dako kaayo ang ilang kalipay, samtang ang mga martir ni Kristo mitugtog sa himno: *'Ang among tabang anaa sa ngalan sa Ginoo, nga nagbuhat sa langit ug yuta'* (Salmo 123:8).

Sa ulahi niadtong adlawa, samtang nagapanihapon uban sa iyang mga magtatambag, miingon ang gobernador kanila:

Wala ko kahibalo unsaon pagbuhat niining mga tawo: ang tibuok lungsod nabalaka tungod nila. Unsa imong hunahuna?

Usa sa mga magtatambag miingon:

'Gipangayo ko kanimo, patayi sila dayon. Kung madugay nimo ang pagpatay kanila, ang tibuok siyudad moliko gikan sa mga dios ug mosunod niining mga tawo. Labaw sa tanan, ayaw pasulti pagdugay si Eutropius nga daghan og istorya.'

'Gihangyo nako siya sa pagsimba sa mga dios,' matod sa gobernador, 'pinaagi sa mga paghangyo ug hulga, apan gisaway niya ang mga dios ug ang hari, ug nakapasuko kanako sa iyang mga pagpanaway. Apan tawga nato siya nga mag-inusara ug paningkamotan nato siyang kumbinsihon pinaagi sa mga paghangyo. Kung maminaw siya kanato, ang himaya ihatag sa maloloy-ong mga dios; apan kung dili, patyon ko sila.'

Pagkahuman niini, gisugo niya ang mga sundalo nga dad-on si Eutropius gikan sa bilanggoan. Misulod si Eutropius, ug ang magmamando, nga naglingkod samtang nagapanihapon, mitubang kaniya:

'Gusto ba nimo nga ako mismo ang mag-eskort kanimo uban sa dungog ngadto sa templo sa atong mga dios, aron ikaw makahalad kanila og halad?'

Mitubag si Santo Eutropio:

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoong Dios! Wala gani ko'y labing gamay nga hunahuna sa pagbiya sa pagtuo kang Kristo, nga natukod sa usa ka bato nga dili matuyok.'

Gihangyo sa gobernador ang martir nga moulingkod uban kanila aron mokaon, apan misalikway siya. Ug ang uban sa lamisa nag-awhag kaniya:

'Lingkod uban namo, Eutropio, kaon ug inom; sumalig sa gobernador!'

Mitubag ang santo:

'Dili, ako, usa ka sulugoon ni Cristo, dili moupo uban sa daotan, ingon sa gipahayag sa bulahan nga propeta David: *"Bulahan ang tawo nga wala maglakaw sa tambag sa daotan, ni motindog sa katiguman sa mga manimalay"* (Salmo 1:1). Ug sa lain nga dapit: *'Wala ko maglingkod uban sa mga tawo nga malimbungon, ni*

maglakaw uban sa mga malimbongon' (Salmo 25:4). Usa ka propeta nagpahayag: *'Gumawas kamo taliwala kanila ug magbulag kamo, ingon sa Ginoo; ayaw paghikap sa mahugaw, ug ako madawat kamo'* (Isaias 52:11).

Miingon ang magmamando:

'Kaniadto maayo ka nga tawo, Eutropius, apan karon murag daotan na ka nga tawo.'

'Dili ko daotan,' tubag sa santo, 'apan ginatuman nako ang mga sugo sa Dios. Kung naningkamot ka sa pagtuman sa mga sugo sa mga hari sa yuta, mas naningkamot pa gayud ako sa pagtuman sa mga sugo sa Hari sa Langit ug sa Imortal, nga akong ginaserbisyo.'

Nagpadayon ang gobernador sa pagsulay sa pagdani sa santo:

'Ikaw ra, nga walay imong mga igsoon, ang maghalad og halad sa mga dios ugma, aron ang mga tawo, sa diha nga makakita niini, mapakombinsi nga dili molayo sa mga dios, kondili pasidunggan sila pinaagi sa mga halad.'

Mitanggi si Santo Eutropio:

'Daotan nga tawo! Dili ba nimo gusto nga himuon ko nga maninilaw sa panon ni Cristo? Dili, dili kini mahitabo, kay ang akong Ginoo miingon: *"Ug bisan kinsa nga makapahimo sa usa sa niining mga gamay nga nagtuo kanako sa pagpakasala, mas maayo pa kaniya nga ipasapsap siya og gilingan nga bato sa iyang liog ug malumos siya sa kalawoman sa dagat"* (Mat. 18:6). Ug sa lain nga dapit Nagaingon Siya: *'Dili kamo makasilbi sa Dios ug kang Mamun'* (Mat. 6:24) ug *'Unsa bay kalambigitan sa kahayag sa kangitngit? Unsa may pag-uyon sa templo sa Dios ug sa mga dios-diosan?'* (2 Cor. 6:14, 16).

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga dad-on ang bulawan, lain-laing mamahong sinina ug 150 ka litro[2164] nga pilak, ug miingon:

'Ihatag ko kanimo kining tanan ug labaw pa, sultihi lang ang mga tawo ugma nga misumite ka sa gobernador, ug unya manalangin ka sa imong Dios kutob sa imong gusto.'

'Ikaw dautang manulaw!' matod ni San Eutropio. 'Dili, dili nimo matulaw ang alagad sa Dios!' Nahinumdom kaayo ko sa mga pulong sa Kasulatan: *'Unsa may kapuslanan sa usa ka tawo nga makuha ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag? O unsa may ikahatag sa usa ka tawo nga baylo sa iyang kalag?'* (Mateo 16:26). Sama sa imong igsoon nga si Hudas, nga nahigugma sa pilak, nga naglaglag sa iyang kalag, mao usab ikaw malaglag uban kaniya. Apan ngano man nga naglangan ka sa pagpatay kanamo? Hibaloa kini: walay bisan unsa nga makapahawa kanamo sa among gugma kang Kristo. Nakiglalis ang gobernador kaniya sa dugay nga panahon, apan ang martir dili lang misugot sa pagtuman kaniya, hinungdan nga gisaway pa gyud siya ug nagpasipala batok sa mga dios. Tunga na sa gabii; oras na sa pagkatulog, ug miingon ang gobernador sa iyang mga sulugoon:

'Dad-a si Eutropius sa bilanggoan ug gapusa siya ug ang iyang mga kauban didto. Klaro nga ang daotan dili gyud mausab, ug walay maayong gilauman gikan kaniya.'

Samtang paingon na siya sa gawas, miingon ang santo sa gobernador:

'Ikaw, usa ka tanaman sa limbong, nga wala magbunga og bunga sa pagkamatarong, madugay ka lang malaglag ug itambog sa kalayo. Ikaw usa ka walay bunga nga yuta, nga nagbunga dili og trigo kondili sagbot! Gikuptan sa Satanas ang imong kalag ug gitanum kini sa mga binhi sa dautan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nilakaw siya. Pag-abot niya sa bilanggoan, iyang nakaplagan si San Cleonicus ug San Basilisk nga nag-ampo nga matinud-anon: nag-ampo sila para kaniya tibuok gabii.

Sa sunod buntag, gusto sa gobernador nga maghalad og pampublikong sakripisyo sa mga diyos ug gisugo ang mga mananaba sa kadalanan nga mosinggit nga magtapok ang tanan uban sa ilang mga halad sa templo ni Artemis. Pagkatapok sa mga tawo didto ug pag-abot sa gobernador, gidala sa iyang atubangan, sumala sa iyang sugo, ang mga balaan nga martir nga sila Eutropius, Cleonicus, ug Basiliscus. Nagsimba ang tanan sa mga dios-diosan ug naghalad og sakripisyo—ang uban insenso, ang uban mga hayop.

'Eutropius,' ingon sa gobernador, 'adto ka uban sa imong mga igsoon ug maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, o mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon.'

[2164] *Ang usa ka litro* (Griyego: λιτρα, Latin: *libra*) katumbas sa 2/3 sa usa ka Russian nga libra. Busa, ang 150 ka litro nga pilak katumbas sa 100 ka libra nga pilak, o, sa kasamtangang presyo sa pilak, mga 2,200 ka rublo. (150 ka litro = 49 kg 117.5 g – 'Azbuka Verы' Editorial Team)

Nagsugod og sulti si Santo Eutropio ug ang iyang mga kauban:

'Ginoo, Makagagahum nga Dios, walay katapusan, dili mahugawan, labing putli, dili mausab, nagpuyo sa langit, gipadayeg sa yuta! Ikaw ang nagtukod sa kalangitan, gibutang ang yuta sa Iyang mga basihanan, gipahimutang ang mga bukid sa ilang lugar, gibilang ang ang dili mabilang nga mga bitoon ug gihatagan silang tanan og ngalan; Katingalahang gipasa Nimo ang Iyang kahayag kanamo. Ikaw kaniadto nagluwas sa tulo ka balaan nga batan-on gikan sa pugon sa Babilonia, nagluwas kang San Daniel gikan sa lungag sa leon, nagluwas sa imong sulugoon nga si Susanna gikan sa kamatayon, nagpanalipod kang Santa Tecla gikan sa kalayo ug mga mabangis nga hayop, ug nag-uban kang San Teodoro atol sa iyang mga pag-antos. Ug kami usab, pilauban, ug sa pag-abot Nimo dinhi, ipakita ang Imong gahum ug laglaga ang tanang pagano nga kabuang. Ihatag nga dinhi sa dapit magahalad ang mga Kristohanon ug halad nga walay dugo kanimo, ang Tinuoray nga Dios, kay Ikaw mao ang Amahan sa among Ginoong Jesu-Kristo. Kahimaya kanimo, sa imong bugtong Anak, ug sa imong Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Sa dihang gisulti na sa mga balaan kining mga pulong, mitunog ang dalugdog ug mihuyop ang yuta, nga ang templo nangurog, ug ang gobernador, kauban ang tanan nga naa didto, nilayas gikan sa templo, nahadlok sa ilang kinabuhi. Ang idolo ni Artemis nahulog ug nabungkag sa gagmayng piraso. Sa taliwala sa kasaba sa linog, usa ka tingog ang nadungog gikan sa kahitas-an:

'Nadungog ang inyong pag-ampo, ug niining dapita magtukod og usa ka balay sa pag-ampo alang sa mga Kristohanon.'

Nalipay ang mga santo sa Ginoo.

Sa dihang mihunong ang linog ug hinay-hinay nang nawala ang kahadlok sa tanan, mipahimutang ang gobernador sa iyang lingkoranan sa paghukom ug, samtang nagngurog sa kasuko batok sa mga santo, nagmando nga dad-on ang asupre ug pitch, tunawon kini sa tulo ka kaldero, ug ibubo sa ibabaw sa mga lawas sa mga santo. Gisugo usab sa gobernador nga ituslok sa yuta ang mga lig-on nga poste, ibutang ang mga santo nga hubo taliwala niini, ug ipako sila sa krus, ang ilang mga kamot giputong sa lain-laing poste. Sa pagkahuman niini ug sa kusog nga pagbukal sa pitch sa mga kaldero, mituyok si San Cleonicus kang San Eutropius:

'Igsoon, mag-ampo kita sa Ginoo; dakong pag-antos ang nagpaabut kanato.'

Misugod sa pag-ampo ang mga santo:

'Ginoong Hesukristo, tabangi kami ug ipakita ang Imong gahum: kami maluya; lig-ona kami aron makasugakod niining mga pag-antos.'

Gidala sa mga sulugoon ang mga kaldero nga nagbukal sa asupre ug pitch, gikuptan kini gamit ang puthaw nga sipit. Miingon si Banal Eutropius sa mga sulugoon:

'Ipaatubang sa Ginoo kaninyo ang inyong mga binuhatan.'

Kalit lang, pinaagi sa gahum sa Dios, giluwag sa mga martir ang ilang mga kamot gikan sa mga poste, gihuptan nila sa ilang kaugalingong mga kamot ang nagbukal nga mga kaldero ug gibubo ang katamisan sa likod sa usag usa. Misulod gikan sa ilang mga lawas, ang katamisan nibubo sama sa tubig sa marmol nga salog, nakaigo sa mga sulugoon ug gisunog sila hangtod sa bukog. Sa pagkakita niini, nahadlok ang gobernador, apan giisip niya kini nga salamangka sa mga Kristohanon. Gisuwayan niya ang ubang mga sulugoon nga garasin ang mga lawas sa mga balaan gamit ang mga kuko nga puthaw, ug ibubo ang mustasa ug asin nga gisagol sa suka sa ilang mga samad. Gidala sa mga balaan ang tanan niini nga maisugon. Sa taliwala sa ilang mga pag-antos, si San Eutropio miingon sa gobernador:

'Ikaw nga walay Diyos nga salbahis, gikaligut-an sa himaya sa Diyos! Paghimo pa og mas grabe pang pag-antos, aron pinaagi sa mas dako nga pag-antos makadawat kami sa korona sa martir uban sa mas dako nga himaya.'

Nasuko sa niining mga pulong, gisugo sa taga-pahirap ang iyang mga sulugoon nga pahirapan pa gayud ang mga santo, samtang sila miingon:

'Buhaton ninyo ang inyong makakaya, kamo nga daotan kaayo, nga patyon kami dayon: gipangandoy namo nga sa diha nga makagawas kami kaninyo, makita namo ang nawong sa among Ginoong Jesu-Cristo.'

Gitortyur ang mga santo sulod sa dugay nga panahon, ug sa pagsalop sa adlaw lamang gisugo sila sa gobernador nga ibalik sa bilanggoan ug gapuson sa kadena. Nag-ampo ang mga santo ingon niini sa bilanggoan:

'O Ginoong Dios! Ayaw kami pagbyaa hangtud nga among maatubang ang tanan namong pag-antos ug, pagkahuman nga makagawas kami gikan sa among mananakit, makaabot kami sa kana nga malinawong dalangpanan diin walay sakit, walay kasubo, walay kaguol, ni paghuyop.'

Samtang nag-ampo sila sa ingon niini nga paagi, sa tungang gabii miabot ang Ginoo ug miingon kanila:

Tinuod gayud nga ginasulti ko kaninyo: tungod kay moadto kamo sa inyong kamatayon alang kanako, makadawat kamo gikan kanako sa walay katapusang kinabuhi uban sa mga balaan.

Napahupay sa pagbisita sa Ginoo, napalig-on pa gayud ang pagtuo sa mga martir.

Sa buntag, mibalik ang gobernador sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug, pagtawag sa mga balaan, miingon:

'Mao na? Nakahukom na ba kamo nga mosimba sa mga diyos ug maghalad kanila, o gusto ba kamo mamatay sa usa ka makalilisang nga kamatayon?'

Mitubag si Santo Eutropio:

'Wala ba ninyo madungog gikan kanamo, ikaw nga nangitngit, nabuta ug walay kalooy nga manlupig, nga dili namo pagasimbaon ang inyong mga dios—kadtong mga bingi ug bungol nga demonyo—ni maghalad og sakripisyo kanila?!'

Pagkadungog niini, gisilotan sa gobernador si San Eutropio ug si Cleonico sa pagkrusipisyon, ug gipagawas ang mosunod nga dekreto:

'Si Eutropius, ang magtutudlo sa mga magi, ug ang lain nga magus, si Cleonicus, nga wala mosunod sa mga sugo sa mga hari nga walay katapusan apan nagpahayag sa pagtuo nga Kristohanon, ipapako sa krus sumala sa hukom sa labing dungog nga hukmanan. Alang kang Basilisk, siya ipriso uban sa ubang mga priso.'

Pagkadungog niini, misinggit si Santo Basilisk sa maghuhari:

– Hatagi usab ko og silot sa kamatayon; dili ko gustong bulagon gikan sa akong mga higala, apan naghandum ko nga makatindog sa atubangan ni Kristo, among Dios, uban kanila.

'Dili,' matod sa gobernador, 'gidasig ko sa mga dios ingon niini: nanumpa kamo nga dili magbiya sa usag usa; apan dili ko kamo patyon nga tanan sa samang higayon, aron dili mabali ang inyong panumpa ug ang inyong tinguha magpabilin nga walay katumanan.'

'Tinuod,' matod ni Eutropius, 'mas mabangis ka pa kaysa bisan unsang mananap, ang pinakamalupigon sa tanang binuhat! Gihimulag nimo ang usa ka hugpong nga dili mapabulag sa pagtuo ug gugma. Apan sa dili madugay, manimalos ang Dios kanimo; ang mga bulak sa grasya sa Dios mamulak ug mamungá alang sa mga simbahan sa Dios.'

Pagkahuman niining mga pulong, gidala si Santo Eutropio gawas sa siyudad uban ni Santo Cleonicus paingon sa dapit diin nagtindog ang mga krus. Misunod kanila ang tibuok siyudad: dili lamang mga Kristohanon, kondili pati na usab ang mga pagano. Pagkakita nila sa ilang mga krus, miingon ang mga balaan nga martir:

– O Ginoo among Dios, Hesukristo! Gidayeg ug gipasalamatan ka namo sa paghimo kanamo nga takus nga mamatay sa krus, sama sa imong boluntaryong pag-antos. Ihatag kanamo ang korona sa pagkamatarung, aron, sa among pag-antos uban Nimo, kami mapahimaya sa Imong Gingharian. Nag-ampo kami alang sa Balaang Simbahan; daoga ang mga misupak sa Imong mga alagad ug hatagi og kalinaw ang Kristohanong katawhan.

Samtang gisulti pa kini nga pag-ampo, gipako sa mga sundalo ang mga martir sa krus. Ug unya nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagtawag sa mga balaan ngadto sa walay katapusang pahulay. Gihatag sa mga balaan nga Eutropius ug Cleonicus ang ilang mga kalag sa Ginoo uban sa pag-ampo: 'Sa Imong mga kamot, O Ginoo, among gisumite ang among mga kalag.'

Busa namatay sila sa ikatulo ka adlaw sa Marso. Duha ka matinud-anong lalaki, mga lungsuranon sa siyudad sa Amasia, sila Coint ug Velonic, nangayo sa gobernador nga tugutan sila sa pagkuha sa mga lawas sa mga martir. Wala balibari sa gobernador ang ilang hangyo. Unya gikuha ni Velonic ang lawas ni San Eutropius ug, pagkahuman niya kini pahiran og mira, gilubong kini uban sa dungog sa iyang baryo, nga nahimutang 18 ka stadia[2165] gikan sa siyudad. Gikuha ni Coint ang lawas ni Cleonicus ug gilubong kini uban sa parehas nga dungog

[2165] *Ang usa ka estadio* (στάδιον), usa ka Griyegong yunit sa gitas-on, hapit katumbas sa 74 ka sazhens. Busa, ang 18 ka estadio medyo labaw pa sa 2.5 ka verst. (Ang Attic nga estadio kay 177.6 m, ang Olympic nga estadio kay 192.27 m – *'Azbuka Very' Editorial Team*)

sa baryo sa Kime. Niining mga dapita, sa daplin sa lubnganan sa mga martir, daghang mga pag-ayo ang nahitabo alang sa himaya sa Dios.

Si San Basilisk, nga nagpabilin sa prisohan, gipugngan sa kadena sulod sa dugay nga panahon. Namatay si gobernador Asclepiodotus; sa ilawom sa iyang manununod nga si Agrippa, giputol ang ulo ni San Basilisk sa ika-22 ka adlaw sa Mayo. Niining adlawa gipasidunggan ang iyang handumanan alang sa himaya ni Kristo, among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

- Niining maong adlaw, ang paghinumdom sa mga Balaan Zinon ug Zoilus, nga namatay sa kalinaw.
- Niadtong maong adlaw, gisaulog usab ang paghinumdom sa Banal nga Piamma, ang Birhen, nga nagpuyo sa yuta sa Ehipto ug adunay gasa sa clairvoyance; siya namatay niadtong tuig 337.

Marso 17

4 Marso (Daang Estilo)

Niining adlawa, gisaulog nato si Santo Gregorio, Obispo sa siyudad sa Constance sa isla sa Cyprus, nga namatay sa kalinaw.

Niining adlawa, ang pagpanaw sa balaan ug matarong nga Prinsipe Daniel Alexandrovich sa Moscow, sa tuig 1303.

Niining maong adlaw, ang pagpatay sa mga Tatar kang Banal nga Prinsipe Vasily (Vasilko) Konstantinovich sa Rostov, niadtong tuig 1238.

Ang Kinabuhi sa atong bililhon nga amahan Gerasimus, nga nagpuyo sa daplin sa Jordan.

Kumemorasyon sa Marso 4

Ang dakong asketiko, ang Balaan nga si Gerasimus, lumad sa Licia[2166] . Sukad pagkabatan-on, gipasanay niya ang iyang kaugalingon sa kahadlok sa Dios ug, pagkahuman sa pagpanumpa sa pagka-monastiko, mibulag ngadto sa kamingawan sa lawom nga bahin sa Ehipsiyong rehiyon sa Thebaid. Pagkahuman sa pipila ka panahon didto sa mga buhat sa pagkamatinud-anon, mibalik siya pag-usab sa iyang yutang natawhan sa Licia. Miadto siya sa Palestina, hapit na matapos ang paghari ni Teodosio ang Bata[2167] , ug nagpuyo sa disyerto sa Jordan, diin, sama sa hayag nga bitoon, misidlak siya pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Didto, sa daplin sa Suba sa Jordan, nagtukod siya og usa ka monasteryo. Sa iyang pagpuyo sa Palestina, sa paghari ni Marcian ug Pulcheria, gipahigayon ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan sa Chalcedon batok kang Dioscorus, ang Patriarka sa Alexandria, ug kang Archimandrite Eutyches, nga nagtudlo nga sa Kristo usa ra ka kinaiyahan—ang pagka-divino; gisaway sila sa mga Balaang Amahan. Sunod, mitungha ang pipila ka mga heretiko nga nagpasipala sa Konseho ug miangkon nga ang mga doktrina sa tinuod nga pagtuo gisalikway niini ug nga ang mga pagtulon-an ni Nestorio gibalik[2168] . Usa sa ingon nga heretiko mao ang usa ka monghe nga ginganlan og Theodosius, nga naimpluwensyahan sa erehiya ni Eutyches. Pag-abot niya sa Jerusalem, iyang gisamok ang tibuok Palestina, naglimbong dili lang sa mga ordinaryong tawo kondili pati sa daghang mga santo ug sa Reyna Eudoxia, ang balo ni Emperador Teodosio ang Gamay, nga nagpuyo sa Jerusalem niadtong panahona. Sa tabang

---

[2166] Ang Lycia usa ka rehiyon nga nahimutang sa habagatan sa Asia Minor.

[2167] Si Theodosius II, nga gitawag sa iyang hagiograpiya nga 'ang Bata', apo siya ni Theodosius ang Dako. Natawo siya niadtong tuig 400 ug, niadtong 408, nasunod siya sa iyang amahan nga si Arcadius isip magmamando sa Imperyong Romano sa Sidlakan. Gidako sa hugot nga pagka-matuod, naningkamot si Teodosio nga wagtangon ang katapusang mga bakas sa pagano sa Imperyo. Namatay siya niadtong 450

[2168] *Si Nestorio,* Obispo sa Constantinople, nagtudlo nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, kondili usa lamang ka tawo, anak ni Jose ug Maria, nga gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi. Sumala sa pagtulon-an ni Nestorius, si Hesukristo nagluwas kanato dili pinaagi sa Iyang mga merito sa pagluwas, kondili pinaagi sa ehemplo sa usa ka maayong kinabuhi. Ang pagtulon-an ni Nestorius gisalikway sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 431.

sa ikaduha ug sa daghang mga mongheng Palestino nga iyang nalimbong, iyang gipahawa sa trono ang bulahan nga si Juvenal, Patriyarka sa Herusalem, ug gikuha kini para sa iyang kaugalingon. Kadtong nagpabilin nga matinud-anon sa tinuod nga pagtuo nakasinati og dakong pag-antos sa kamot sa bakak nga patriyarka nga si Teodosio ug nilayas paingon sa kahiladman sa disyerto. Ang una nga mitalikod mao ang Kagalang-galang Euthymius ang Dako; gisundan siya sa ubang balaang amahan. Niadtong panahona, pinaagi sa pagtugot sa Dios, nadani usab sa sayop nga dalan ang Kagalang-galang Gerasimus, apan dali ra siyang naghinulsol, sumala sa gisulat ni Cyril sa Jerusalem sa iyang hagiograpiya[2169] . Miingon siya nga niadtong panahona, sa disyerto sa Jordan, adunay usa ka eremita nga ginganlan og Gerasimus, nga bag-o lang miabot gikan sa Lycia. Gisunod niya ang tanang lagda sa kinabuhi sa monghe ug maisugong gikombat ang hugaw nga espiritu; apan, samtang napildi ug napalayas niya ang mga dili makita nga demonyo, nadani siya sa makita nga mga demonyo – mga heretiko – ug nahulog sa heresiya ni Eutyches. Niadtong panahona, ang dungog sa matinahuron nga kinabuhi ni Euthymius mikaylap sa halayo ug halapad. Niadto siya, ang Kagalang-galang Gerasimus, sa disyerto nga gitawag og Ruva, ug nagpuyo didto sulod sa taas nga panahon. Human mapalig-on sa katam-is sa mga pagtulon-an ug pahimangno sa santo, iyang gisalikway ang bakak nga mga pagtulon-an sa mga heretiko, mibalik sa tinuod nga pagtuo, ug mapait nga naghinulsol sa iyang sayop. Mao kini ang gisaysay ni Cyril. Sa katapusan, mibalik paglingkod sa iyang lingkoranan sa patriarchado ang Kabanal-banalan Juvenal: ang matinud-anong Haring Marcian nagpadala og mga tawo aron dakpon ang bakak nga patriyarka nga si Theodosius, aron siya dad-on sa paglitis tungod sa iyang mga binuhatan. Apan si Theodosius, sa dihang nahibalo niini, nilayas paingon sa Bukid Sinai ug nawala nga walay bisan unsang bakas. Busa, ang tinuod nga pagtuo misidlak pag-usab sa Jerusalem ug sa tibuok Palestina, ug daghan nga nadani sa erehiya ang nibalik sa pagkamatinud-anon. Ingon usab, si Reyna Eudoxia, sa pagkahibalo sa iyang sayop, mibalik sa Ortodoksong Simbahan.

Ang monasteryo sa Banal nga Gerasimus nahimutang 35 ka stadia gikan sa Balaang Dakbayan sa Herusalem ug usa ka stadia gikan sa Suba sa Jordan. Dinhi niya gidawat ang mga bag-ong abot, samtang alang sa mga nakasinati na sa ilang mga pagsulay, naghatag siya og mga selda sa mga eremita sa kamingawan. Sa kinatibuk-an, adunay siya dili moubos sa 70 ka mga pumoluyo sa disyerto, alang kanila gitukod ni Banal Gerasimus ang mosunod nga lagda. Lima ka adlaw sa usa ka semana, ang matag monghe magpuyo sa iyang hilit nga selda sa hilom, nagbuhat og lain-laing trabaho, mokaon og gamay nga uga nga pan nga gikuha gikan sa monasteryo, tubig sa , ug mga gamot. Sa niining lima ka adlaw, gidili ang pagkaon og bisan unsang niluto, ug dili gani tugotan ang pagpasiga og kalayo, aron walay hunahuna sa pagluto og pagkaon. Sa Sabado ug Domingo, ang tanan moanha sa monasteryo, magtapok sa simbahan alang sa Banal nga Liturhiya ug modawat sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo; pagkahuman, sa panyapon, mokaon sila og lutong pagkaon ug gamay nga bino alang sa himaya sa Dios, ug ipresentar sa abbot ang buhat nga ilang nahuman sulod sa lima ka adlaw. Sa hapon sa Domingo, mobalik na usab ang tanan sa ilang tag-sa-tagsa ka selda sa kamingawan, magdala og gamay nga pan, pipila ka gamot, usa ka sudlanan sa tubig, ug mga sanga sa palma para sa paghabi og basket. Ang ilang pagbiya sa mga materyal nga butang sa kalibutan ug pagkamapainubsanon dako kaayo, nga wala'y bisan usa kanila nga nagpanag-iya og bisan unsa gawas sa usa ka gisi-gising nga bisti, usa ka banig sa pagkatulog, ug usa ka gamay nga sudlanan sa tubig. Gipugngan pa gani sila sa abá sa pagsira sa pultahan sa dihang mobiya sila sa ilang mga selda, aron bisan kinsa makasulod ug makakuha og gawasnon sa bisan unsa nga ilang gusto gikan niining gamay ra nilang mga butang. Busa nagpuyo sila subay sa apostolikong lagda sa 'usa ka kasingkasing ug usa ka kalag', ug walay bisan kinsa ang nagtawag sa bisan unsa nga iya, kondili ang tanan ila sa tanan. Gisulti nga ang uban sa mga eremita nangayo og pagtugot kang Banal Gerasimus aron mosiga og kandila sa gabii alang sa pagbasa, o mosiga og kalayo aron painitan ang tubig kon kinahanglan. Apan mitubag kanila si Santo Gerasimus:

'Kung gusto ninyo og kalayo sa disyerto, moanha kamo ug puyo sa monasteryo uban sa mga bag-ong misulod: samtang buhi pa ako, dili gyud nako tugotan nga makabaton og kalayo ang mga pumoluyo sa disyerto!'

[2169] Obispo sa Jerusalem gikan sa 315 hangtod 386, nga mao, sa wala pa ang ministeryo sa Kagalang-galang Gerasimus. Sa hagiograpiya, ang awtor daw sayop nga giila; tingali ang husto mao si Cirilo sa Alexandria (Arsobispo gikan sa 412 hangtod 444), nga daghan og gisulat batok sa mga heretiko.

Ang mga lumolupyo sa siyudad sa Jerico, pagkakadungog sa ingon ka istriktong pagka-asketa ilawom sa paggiya ni San Gerasimus, naghimo og lagda nga moanha sa monasteryo sa maong bililhon matag Sabado ug Domingo ug magdala og daghang pagkaon, bino, ug tanang gikinahanglan para sa monasteryo.

Ang Banal nga Gerasimus nagpasiugda sa iyang mga pagpuasa nga sobra ka istrikto nga sa panahon sa Balaan ug Dako nga Kwaresma wala gyud siya mokaon bisan unsa hangtod sa Maanindot nga Domingo mismo, ug gipadayon niya ang iyang pisikal ug espirituhanong kusog pinaagi lamang sa pagdawat sa Balaang Misteryo. Ang Bulahan nga Cyriacus usab nagpraktis sa ascesis ilawom niining matinud-anong magtutudlo, sumala sa nahisulat sa iyang hagiograpiya: Pagkahuman sa mainit nga pagdawat kang Cyriacus nga miadto kaniya, ug sa pagtan-aw sa himaya sa Dios kaniya, si Banal nga Euthymius mismo ang nagbisti kaniya sa eskema ug gipadala siya sa Jordan ngadto kang Santo Gerasimus. Si Santo Gerasimus, sa pagkakita sa pagkabatan-on ni Cyriacus, nagtudlo kaniya nga magpuyo sa monasteryo ug buhaton ang iyang mga katungdanan. Andam sa pagbuhat sa bisan unsang buluhaton, gigugol ni Ciríaco ang tibuok adlaw sa mga buluhaton sa monasteryo, samtang nagbarog sa pag-ampo sa tibuok gabii, usahay maghatag lang siya sa iyang kaugalingon og mubo nga panahon sa pagkatulog. Gipahamtang niya sa iyang kaugalingon ang pag-ayuno ug mokaon lang siya og pan ug tubig matag duha ka adlaw. Sa dihang nakita ni Banal Gerasimus ang ingon nga pagpugong sa kaugalingon ni Cyriacus, bisan pa sa iyang pagkabatan-on, natingala siya ug nahigugma kaniya. Si Banal Gerasimus adunay batasan, sa panahon sa Kwaresma, nga magretiro sa pinakalayong bahin sa disyerto, nga nailhan nga Ruva, diin kaniadto nagpuyo si Banal Euthymius; Tungod kay gihigugma niya si bendito Cyriacus tungod sa iyang dakong pagpugong sa kaugalingon, gidala niya siya uban kaniya, ug didto nakadawat si Cyriacus sa Balaang Komunyon matag semana gikan sa kamot ni Santo Gerasimus, nagpabilin siyang hilom hangtod sa Domingo de Ramos, ug mibalik sa monasteryo, nga nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang atong kagalang-galang nga amahan Euthymius, ug nahibalo si San Gerasimus sa iyang kamatayon samtang naa sa iyang selda: nakita niya kung giunsa sa mga Anghel sa Dios malipayong pagdala sa kalag sa kagalang-galang nga Euthymius paingon sa langit. Gidala niya si Cyriacus uban kaniya, miadto siya sa monasteryo ni Euthymius ug nakit-an niya nga patay na kini. Pagkahuman sa angay nga paglubong sa iyang dungganong lawas, mibalik siya sa iyang selda uban sa iyang pinalanggang disipulo nga si Cyriacus.

Bisan pa ang usa ka hayop nga walay rason misilbi sa bantugang balaan sa Dios, si Gerasimus, sama sa pagbuhat sa usa ka tawo nga makarason, ingon sa gisulat sa mga bulahan nga mga Amahan Evirat ug Sophronius ang Sofista sa *Limonar*[2170] : Miadto kami sa monasteryo ni Amahan Gerasimus, nga nahimutang usa ka stadium ang gilay-on gikan sa Jordan, ug ang mga monghe nga nagpuyo didto nagsulti kanamo bahin kang Amahan Gerasimus. Sa usa ka higayon, samtang naglakaw siya sa disyerto sa Jordan, nakasugat siya og usa ka leon nga gipakita kaniya ang tiil niini, nga hubag ug puno sa nana tungod sa usa ka tunok nga misulod niini. Ang leon mitan-aw sa tigulang nga mapainubsanon ug, tungod kay dili kini makapahayag sa iyang hangyo sa pulong, nangayo kini og tambal pinaagi sa iyang mapainubsanon nga pamatasan. Ang tigulang, sa dihang nakita niya ang leon nga nag-antos, mipungko, gikuptan ang paa sa hayop ug gikuha ang tinik niini. Sa diha nga nahurot na ang nana, gilimpyo niya pag-ayo ang samad ug gibalotan kini og panyo. Sukad niadto, ang naayo nga leon wala na mibulag sa kiliran sa tigulang, kundili misunod kaniya sama sa usa ka disipulo, nga si San Gerasimus namangha sa kaalam ug kalumo sa hayop. Gipakaon siya sa tigulang, gihatagan siya og pan o uban pang pagkaon. Ang mga monghe adunay asno nga ilang gigamit sa pagdala og tubig gikan sa Balaang Jordan para sa ilang komunidad. Gisugo sa tigulang ang leon nga kaubanon ang asno ug bantayan k o samtang kini nagpangotkot sa baybayon sa Jordan. Nahitabo nga usa ka adlaw, ang leon nalayo kaayo gikan sa nagpangotkot nga asno ug natulog sa kainit sa adlaw. Sa kana nga higayon, usa ka tawo gikan sa Arabia ang naglabay uban sa iyang mga kamelyo; pagkakita nga nag-usa ang asno sa pagpastol, gidala kini niya ug gipahawa. Pagmata sa leon, gisugdan niini ang pagpangita sa asno ug, sa dihang wala kini makit-an, miadto kini sa monasteryo aron makita si Amahan Gerasim, nga nagpakita og kasubo ug kaguol. Naghunahuna ang tigulang nga gikaon sa leon ang asno, ug nangutana:

'Ain sa asno?'

[2170] 'Limonar' ('Ang Espirituhanong Pastulan') – usa ka buhat sa Griyegong monghe nga si John Moschus; gisulat sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo, naglangkob kini og mubo nga mga salaysay sa kinabuhi ug mga buhat sa mga santo.

Mitindog ang leon nga hilom, nakatungo ang mga mata, sama sa usa ka tawo. Unya miingon ang tigulang:

'Gikaon nimo siya! Apan bulahan ang Ginoo, dili ka molakaw ning dapita, kondili buhaton nimo para sa monasteryo ang tanan nga ginabuhat sa asno kaniadto.'

Sumala sa sugo sa tigulang, sukad niadto gisugdan na nila pag-karga sa leon, sama sa ilang pag-karga kaniadto sa asno, og bariles nga nagkupot og upat ka meka[2171] , ug gipadala siya sa Jordan aron manguha og tubig para sa monasteryo.

Usa ka adlaw, usa ka sundalo ang miadto sa tigulang aron mag-ampo, ug sa dihang nakita niya ang leon nga nagdala og tubig, naluoy siya niini. Aron makapalit og bag-ong asno ug mapasagdan ang leon sa iyang pag-alagad, naghatag siya sa mga monghe og tulo ka bulawan nga sensilyo. Napalit ang usa ka asno alang sa serbisyo sa monasteryo, ug napalaya ang leon gikan sa iyang pag-alagad.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka negosyante gikan sa Arabia nga nakakuha sa asno mibiyahe paingon sa Herusalem uban sa iyang mga kamelyo aron mobaligya og trigo; kauban niya ang asno. Duol sa Jordan, naatubang sa leon ang karabana; sa pag-ila niya sa asno, mihuros siya ug misulong niini. Ang negosyante ug ang iyang mga kauban nangdagan sa kahadlok, samtang ang leon, gikuptan ang tali sa taliwala sa iyang mga ngipon sama sa iyang gibuhat kaniadto, gidala ang asno uban sa tulo ka kamelyo nga gitali sunod-sunod, nga puno sa trigo. Nagngurog sa kalipay sa pagpangita sa nawala nga asno, gidala sa leon kini ngadto sa tigulang. Ang respetadong tigulang mipahiyom nga hilom ug miingon sa mga igsoon:

'Sayop kami sa pagsaway sa leon, kay nagtuo kami nga gilamoy niya ang atong asno.'

Ginganlan ang leon og Jordan. Human niadto, kanunay siyang miadto sa tigulang, midawat og pagkaon gikan kaniya, ug wala mibiya sa monasteryo sulod sa kapin lima ka tuig. Sa dihang ang halangdong Amahan Gerasimus mibyahe paingon sa Ginoo[2172] ug gilubong sa mga igsoon, pinaagi sa probidensya sa Diyos, wala ang leon sa monasteryo niadtong panahona, apan mibalik pagkahuman sa pipila ka panahon ug misugod sa pagpangita sa iyang tigulang. Si Amahan Savvatiy ug usa sa mga disipulo ni Amahan Gerasimus, sa dihang nakakita sa leon, miingon kaniya:

'Jordan! Biyaan kita sa atong tigulang nga ulila: miadto na siya sa Ginoo!'

Nagsugod sila og hatag kaniya og pagkaon, apan wala mokaon ang leon; imbis, mitan-aw siya sa tanang direksyon, nangita kang Banal nga Amahan Gerasim, ug nagngurog sa kasubo. Gihapuhap siya sa likod ni Amahan Savvatiy ug sa ubang mga tigulang ug balik-balik nilang giingon:

'Ang amahan miadto na sa Ginoo; biyaan na kita niya!'

Apan kining mga pulong wala makapahunong sa leon sa iyang pag-ungol ug pag-ungol nga masubo; ug sa mas ilang paningkamot nga pahupayon siya sa pulong, mas masubo pa gyud siya nga nag-ungol, nagpahayag sa iyang kasubo pinaagi sa iyang tingog, nawong ug mga mata tungod kay wala niya makita ang tigulang. Unya si Amahan Savvatiy miingon:

'Kung dili ka motuo namo, uban ka namo; among ipakita kanimo ang dapit diin nagpahulay ang tigulang.'

Ug miuban sila kaniya paingon sa lubnganan diin gilubong si Banal Gerasimus. Ang lubnganan nahimutang tupad sa simbahan. Sa pagtindog ibabaw sa lubnganan, miingon si Padre Savvatiy sa leon:

'Dinhi gilubong ang atong tigulang.'

Ug, nahugno sa iyang mga tuhod, misugod siya og hilak. Pagkadungog niini ug pagkakita nga nagahilak si Savvatiy, gihampak sa leon ang iyang ulo sa yuta ug mihuros sa makalilisang. Sa usa ka kusgan nga pag-ungol, namatay siya ibabaw sa lubnganan sa tigulang. Wala'y masulti ang leon sa mga pulong, apan, sumala sa kabubut-on sa Dios, gipahimaya niya ang tigulang sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon, nga nagpakita kanato kung unsa ka masunuron ang mga hayop kang Adan sa wala pa ang iyang pagkahulog ug pagpahawa gikan sa Paraiso.'

Mao kini ang gisaysay nila Juan ug Sopronio sa maong sugilanon. Gikan niining maong salaysay, klaro kaayo nga ang Mapinadayonon nga Gerasimo nakapahimuot sa Dios, nga nagpaningkamot alang sa Iyang himaya sukad sa iyang pagkabatan-on hangtod sa iyang pagkatigulang. Mibyahe siya ngadto sa Ginoo paingon sa

---

[2171] Ang 'mech' usa ka bag nga panit nga gigamit isip sukod sa mga likido.

[2172] Niadtong 475.

kinabuhi nga walay katapusan, diin, kauban ang mga balaan, gidayeg niya ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Gipukaw sa langitnong tawag, imong gipili ang kalisod sa disyerto sa Jordan kaysa sa tanang tam-is nga kalipay sa kalibutan; busa, bisan ang hayop mituman kanimo hangtod sa kamatayon, O Amahan, ug, matinumanon ug maloloy-on, namatay sa imong lubong, busa gipadayag ang imong himaya sa atubangan sa Dios, nga imong ginaampo; ug hinumdumi kami, O Amahan Gerasimus.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Pablo ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Juliana, ug sa uban pa nga uban kanila

Gisaulog sa Marso 4

Ang Emperador Romano nga si Aurelian[2173] nagpagawas og mando sa tibuok imperyo nga ang tanang Kristohanon maghalad og sakripisyo sa mga dios. Kadtong misupak niini nga mando gisugo nga patyon human sa malupit nga pagpanakit. Ang emperador mismo, pagkahuman sa paglabay sa Isauria, miabot sa Fenisiyanhong siyudad sa Ptolemais[2174] , aron pugson ang tanang Kristohanon didto sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Sa pagsulod sa hari sa siyudad, didto si bulahan nga Pablo uban sa iyang igsoon nga si Juliania. Si Pablo, sa pagkakita sa hari nga nagkadool, naghimo sa tanda sa krus ug miingon kang Juliania:

'Pagkugi, igsoon ko, ug ayaw kahadlok, kay usa ka dakong kalamidad ang moabot sa mga Kristohanon.'

Si Aurelian, pagkakita nga naghimo si Pablo sa tanda sa krus, gisugo siya nga dakpon ug ipriso sa kadena hangtod sa buntag. Sa buntag, pagkahuman gisugo nga ipahimutang ang trono sa usa ka bantugang dapit, mipahimutang ang hari sa atubangan sa tanang katawhan ug gisugo nga dad-on si Banal nga Pablo aron tortyuron. Sa dihang gidala siya sa atubangan niya, miingon ang hari:

'Ikaw nga walay huna-huna nga tawo, giunsa man nimo pagdani nga samtang mosulod pa ko sa siyudad, naghimo ka og timaan sa krus sa imong nawong? Wala ba ka nakadungog sa among hari-hariong mando nga gipagawas batok sa mga Kristohanon?'

Mitubag si Bulahan Pablo sa hari:

'Nadungog ko ang imong mando, apan walay bisan kinsa nga makapahadlok kanamo nga mga Kristohanon hangtud nga, tungod sa kahadlok, among ikalimod ang tinuod nga Dios ug undangan ang pag-angkon sa among pagtuo kang Kristo, ang Anak sa Dios.' Ang mga pag-antos nga imong ipahamtang kanamo kay panandaliang, apan ang mga pag-antos nga gisugo sa patas nga paghukom sa Dios magpabilin nga walay katapusan, ingon man usab ang himaya nga gihatag sa Dios sa mga Kristohanon nga walay katapusan usab. Kinsa sa ato ang buangon nga biyaan ang buhing Dios ug mosimba sa mga diyos-diyosan nga bingi ug pipì? Ang atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo mismo miingon sa Ebanghelyo: *'Ang bisan kinsa nga mosalikway kanako sa atubangan sa mga tawo, mosalikway usab ako kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mat. 10:33).

Miingon si Aurelian kang Pablo:

'Nakita nako nga dugay na kaayo ko nga nag-antos sa imong hambog nga mga pulong; duola ug halad og halad sa mga dios, aron dili tika patyon sa malupit nga paagi.'

Mitubag pag-usab si Balaan Pablo:

'Wala koy lain nailhang Dios gawas sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga akong gisilbihan uban sa putli nga kasingkasing sukad pagkabata.'

Unya si Haring Aurelian miingon sa mga sundalo:

[2173] Naghari gikan sa 270 hangtod 275.

[2174] *Ptolemais* – usa ka siyudad sa Fenicia, sa habagatan sa Tiro ug amihanan sa Bukid Karyusla. Dinhi mipuyo ang Apostol Pablo atol sa iyang katapusang biyahe paingon sa Jerusalem ug nagpuyo og tibuok adlaw uban sa mga Kristohanon (Buhat 21:7).

'Isabit siya ug pahungduma siya sa malupit nga paagi hangtod moabot ang iyang Kristo ug luwason siya gikan sa inyong mga kamot.'

Gidali dayon sa mga sundalo ang sugo sa hari: gisabit nila si Balaan Pablo nga hubo sa usa ka kahoy, ug gitortyur siya. Ug ang santo nag-ampo sa Dios sa kusog nga tingog:

– Ginoong Hesukristo, Tinuoray nga Anak sa Tinuoray nga Dios Amahan, nga ang pagkahimugso walay makasabot—dili ang mga Anghel, ni ang mga Arkanghel, ni ang mga Trono, ni ang mga Ginhadian, ni ang mga Prinsipalidad, ni ang mga Gahum, ni ang mga Puwersa, ni ang mga Kerubin, ni ang mga ESeraphim[2175] , kondili ang Dios Amahan ra gayud, – tabangi ako, imong mapainubsanon ug gisalikway nga alagad, ug luwasa ako gikan sa kamot ni Aurelian.

Pinaagi sa iyang pag-ampo, gipamenos sa Ginoong Jesu-Kristo ang iyang malupit nga pag-antos, aron ang santo wala nay nabati nga kasakit gikan sa mga samad nga gihatag kaniya. Niadtong panahona, ang balaan nga nobya ni Kristo, si Juliana, sa dihang nakita niya nga ginahirapan ang iyang igsoon, miadto sa lugar sa paglitis ug misinggit sa tigpahirap:

'Torturer Aurelian, nganong imo man ginahasol sa ingon ka malupit ang akong inosenteng igsoon?'

Nagalagot sa iyang mga pulong, miingon si Aurelian sa iyang mga sulugoon:

'Tangtanga ang tabon sa ulo niining babaye ug hampaka siya sa nawong, aron dili na siya mosulti kanamo og ingon ana ka bastos; ug pasakiton pa pag-ayo kana nga walay Diyos nga tawo, ug tan-awon nato kon panalipdan ug tabangan ba siya ni Kristo.'

Si Bulahan Juliana, nga nagbinuang sa mga pulong sa hari, miingon:

'Natingala ko kung giunsa ka, Oh Hari, naglihok sa kabuang ug wala ka makasabot sa gahum ni Kristo, nga nagapahupay sa pag-antos sa mga nagatawag Kaniya uban sa pagtuo.'

Si Aurelian, nga mituyok ngadto sa mga nagatindog sa iyang palibot, miingon:

'Ang akong pagkamahumok sa pakig-istorya niining babaye nagpahimo kaniya nga buang.'

Ug mitutok siya nga mabangis sa balaan, miingon kaniya:

'Duol sa mga diyos ug simba sila, kay dili ka makalingkawas sa akong kamot.'

Apan mitubag nga lig-on si Santa Juliana:

'Dili ko mahadlok sa imong mga pag-antos ni sa imong mga hulga, kay aduna'y Diyos sa langit nga makaluwas kanato gikan sa imong dautang kamot. Ihatag ko sa tanang pag-antos, ug makita nimo ang tabang nga gihatag kanako taliwala niini sa akong Ginoong Jesu-Kristo.'

Unya si Aurelian misugod sa pakig-istorya sa santa nga puno sa limbong:

'Nakita nako ang imong katahum, ug tungod niini gusto tika pasayloon; naghangyo ko nimo nga tagda ang akong mga paghangyo ug maghalad ka og sakripisyo sa mga dios; himoon tika nga akong legal nga asawa, ug maghari ka uban kanako hangtod sa katapusan sa among kinabuhi. Sa imong igsoon, ihatag nako ang dakong ganti tungod sa iyang pag-antos ug pasidunggan siya sa labing hataas nga katungdanan.'

Sa pagtubag niining malimbungon nga mga pulong, si Santa Juliana, nga nagtan-aw sa langit ug naghimo og tanda sa krus sa iyang nawong, misige og katawa.

'Sa imong pagkatawa,' miingon si Aurelian, 'ginapasipala nimo ang akong dakong pagkaluoy kanimo.'

Apan mitubag ang santa:

'Dili, wala ko magpasipala kanimo, kondili nagkatawa ko sa kalipay kay karon nakita na nako, pinaagi sa akong espirituhanong mga mata, ang langitnong kaanyag sa akong Langitnong Nobyo, nga naglingkod sa Iyang balaan nga trono ug naghandum sa kaluwasan sa tanang tawo. Gisugo ko Niya nga malipayong dawaton ang kabug-aton sa pag-antos, ug pagdumtan ka—usa ka malimbungon ug walay pulos nga tawo—kay bisan pa man gatawag ka sa imong kaugalingon nga hari, nagasimba ka sa kahoy ug bato.

Ang tubag sa martir napuno kang Aurelian og kusog nga kasuko, ug miingon siya sa mga sundalo:

'Ibitay kining babaye ug pahiritsa siya sa malupit nga paagi, aron masabtan niya nga nagbarog siya sa atubangan sa korte sa hari.'

[2175] Ang Balaang Kasulatan nagpalahi sa lain-laing han-ay o ranggo sa mga anghel, nga gipahinumduman niini ang siyam (Gen. 3:24; Isa. 6:2; Col. 1:16; Efe. 1:20–21; Roma. 8:38; 1 Tes. 4:16; Hud. 1:6). Sa *Celestial Hierarchy* ni San Dionisio Areopagita, ang mga Serapim nag-okupar sa unang puwesto taliwala sa mga han-ay sa mga anghel.

Sa dihang gisugdan sa mga sundalo ang pagpanakit sa balaan, ang iyang igsoon nga lalaki, si San Pablo, mitan-aw kaniya ug miingon:

'Ayaw kahadlok sa mga pag-antos, akong igsoon, nga gihimo sa taga-antos, ug ayaw kahadlok sa iyang mga hulga; kay pagkahuman sa gamay nga pag-antos dinhi, makadawat kita og walay katapusang ganti gikan kang Kristo nga atong Dios.'

Samtang nagpadayon kini, si Aurelian misulti sa mga sundalong nagpahirap sa santa:

'Pagpahirap pa gyud kaniya sa mas grabe pa, aron mapugos siya sa pagbiya sa iyang garbo ug kabuang.'

Si Santa Juliana, nga ginahilakot nga walay kalooy, sa pagdungog niya sa mga pulong sa hari, mihiyom pag-usab ug miingon:

'Aurelian, ikaw nga manlutos! Nagtuo ka nga ginahasol nimo ako, apan pinaagi sa tabang sa akong Kristo, wala koy gibati nga kasakit.'

Niini, mitubag si Aurelian:

– Bisan pa sa imong bakak nga nagaingon nga wala kay gibati nga kasakit, mapildi nako ang imong pagkamatarug ug ipadayon gihapon nako ang pagpanakit kanimo.

Mitubag ang santa:

'Ang akong Ginoong Jesu-Kristo dili ko biyaan, ni pasagdan nga mapildi ka kanako, kay Siya ang akong manluluwas karon ug sa kanunay, ug motabang kanako hangtod sa katapusan, aron imong mailhan ang Iyang gahum ug ang akong Kristohanong paglahutay.' Sa imoha, ang akong Dios mosugo nga ikaw pagahirason sa walay katapusang kalayo nga dili mapalong ug pangayoon Niya gikan kanimo ang mga kalag sa tawo nga imong gipapas pinaagi sa imong malimbungong limbong.

Ang mga pulong sa santo napuno kang Aurelian og mabangis nga kasuko. Nagmando siya nga dad-on ang usa ka kaldero nga puno sa pitch ug pasigaon ang kusog nga kalayo sa ilawom niini. Sa dihang mibukal na ang pitch sa kaldero, nga dili na kini mapalapitan, gisugo sa tortyurero nga itambog sa kaldero ang mga balaan nga martir nga sila Pablo ug Juliana. Gibato kini, ilang gitangtang ang ilang mga mata paingon sa langit ug, sama sa usa ka tingog, nag-ampo:

– O Ginoong Dios, Amahan sa among mga amahan nga sila Abraham, Isaac ug Jacob, nga nanaug sa nagdilaab nga hurno sa Babilonia alang kang Shadrach, Meshach ug Abednego ug wala tugoti nga masakitan sila sa kalayo (Dan. 3), Ikaw, Ginoong Jesu-Cristo, dili masabtan nga kahayag, ang misteryo ug himaya sa Amahan, ang Bituon sa Kabuntagon sa Labawng Dios, nga nahimong tawo tungod sa atong mga sala ug nagpuyo taliwala sa mga tawo, nga nagtinguha sa pagluwas sa mga kalag nga ang atong kaaway, ang yawa, mapangahas nga gilimbongan, gipanglalis ug gipanaug ngadto sa ilawom sa yuta—sama sa gibuhat karon sa iyang disipulo nga si Aurelian— – O Ginoo, luwasa usab kami gikan niining grabeng pag-antos.

Samtang ang mga martir naghalad niining pag-ampo, ang nagbukal nga katamnan nahimong bugnaw nga tubig, ug ang tanan nga anaa namangha sa gahum sa Dios ug naghimaya kaniya. Si Aurelian, bisan pa, nga nasuko kaayo, wala maghimaya sa Dios, apan, sa pagtuo nga kini usa ka salamangka, gisugo nga kuhaon ang mga santo gikan sa kaldero, diin wala na bisan baho sa pitch nga nabilin, kondili bugnaw nga tubig na lang. Sa dihang gikuha ang mga martir, miingon si Aurelian kanila:

'Nagtuo ba kamo nga ang mga tawo nga ania karon, nga nakasaksi sa tanan nga nahitabo, malimbong ninyo aron motuo nga gihinumduman kamo sa Dios – imbis nga kamo ang nagpabugnaw sa kaldero pinaagi sa gahum sa salamangka?' 'Nagasumpa ko sa akong mga dios nga akong paningkamotan nga ang inyong salamangka dili makatabang kaninyo, ug nga, pinaagi sa daghan ug dugay nga pag-antos—gapasigan sa kalayo, gisamad ug gikapoy—ikaw, batok sa imong kabubut-on, maghalad og sakripisyo sa mga dios.'

Mitubag si San Pablo niining mga bastos nga pulong:

Dili gayud namo biyaan ang buhing Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, nga nagluwas kanamo gikan sa kangitngit ug gikan sa imong mga kamot; dili gayud, tortyurador Aurelian, nga makumbinse ka kanamo sa pagsimba sa imong mga diyos-diyosan nga walay tingog, walay kalag, ug walay pagbati. Ipahamtang kanamo ang bisan unsang pag-antos nga imong makita nga angay, ug pinaagi niini imong mailhan ang gahum sa among Dios.

Unya gisugo ni Aurelian nga dad-on ang duha ka puthaw nga higdaanan, kuhaon ang daghang uling gikan sa pampublikong paliguan ug gamiton aron painiton pag-ayo ang mga higdaanan, ug unya ibutang ang balaang

mga martir nga hubo sa ibabaw sa nagdilaab nga mga higdaanan samtang gibuboan sila og natunaw nga tambok sa baboy. Sa panahon sa kini nga pagpanakit, miingon si Aurelian sa mga martir:

'Karon napildi na nako ang inyong gahum sa mahika, ug mahibal-an ninyo kinsa si Aurelian – tugoti nga moanha ang inyong Kristo ug motabang kaninyo.'

'Ang among Kristo,' tubag ni Santa Juliana sa tortyurador, 'anaa na diri uban kanamo, nagtabang kanamo ug nagpugong sa kalayo nga makadaot kanamo – apan dili nimo Siya makita, kay dili ka takus. Akong tambag kanimo nga biyaan ang imong kabuang ug mosalig kang Kristo. Kung mopili ka nga motuo Niya, dawaton ka Niya nga usa ka naghinulsol, kay gipasaylo Niya ang mga sala sa tawo uban sa gugma ug kalooy; apan kung dili ka mobalik Niya, itugyan ka sa kalayo nga walay katapusan.

Niadtong takna, ang duha ka sundalo, sa ilang pagkakita nga ang mga balaan, bisan pa gisunog sa ilang higdaanan, wala'y kadaut nga nadawat gikan sa kalayo, misinggit sa kusog nga tingog:

'Walay Dios gawas sa Dios sa langit, nga nagatabang kang Pablo ug Juliana.'

Ang hari, nasuko kaayo sa mga sundalo tungod niini, nagmando nga putlon dayon ang ilang mga ulo. Nagtuo siya nga gisuholan sila ug nakakuha og daghang bulawan gikan sa mga Kristohanon aron dili nila pag-antoson sa malupit nga paagi ang mga santo. Sa dihang gidala na ang mga sundalo aron ipapatay, gihatagan sila ni San Pablo og ingon niini nga tambag:

'Ayaw kahadlok,' ingon niya, 'dili kamo mamatay, kondili kamo mag-uban sa mga balaan, mga manununod sa Gingharian sa Langit.'

Pagkadungog nila sa iyang mga pulong, mihunong ang mga sundalo ug misugod sa pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo! Tinuod nga Dios, nga gipangwali ni Pablo ug Juliana, uban usab kanamo, kay kami mamatay nga wala'y nabuhat nga dautan.'

Pagkahuman niining mga pulong, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Ang ilang mga ngalan mao sila Quadratus ug Acacius. Pagkahuman sa kamatayon niining mga sundalo, gipadala ang uban aron pasakitan ang mga balaan samtang nagahigda sila sa nagdilaab nga mga rehas. Naghagis sila og asin aron mas mosiga pa ang kalayo; apan wala'y nabati nga kasakit ang mga balaan ug nagpadayon sa pagsaway sa ilang mananakit. Nail-aw sa iyang kawalay-gahum batok sa mga martir, gisugo ni Aurelian nga ilabay sila sa prisohan, ibutang sa ilang mga liog ang bug-at nga kahoy nga posas, mga kadena sa ilang mga tiil, ug mga singsing nga puthaw sa ilang mga kamot. Sa dungeon, gisugo sa torturer nga ipanglapak ang mga hait nga pako sa salog, sama sa mga tinik nga baging ug suksuk sa uma, ug ipahimutang ang mga martir sa ibabaw niini, aron dili lang sila makakaplag og kahupayan sa ilang pag-antos, kondili mas grabe pa silang pag-antos tungod sa pagkapunit sa ilang mga lawas sa mga pako. Sa samang higayon, gisugo sa taga-pahirap nga hugot kaayo ang pagbantay aron masiguro nga walay Kristohanon nga moanha kanila o magdala kanila og pagkaon o ilimnon. Sa tungang gabii, samtang ang mga santo nagahigda sa hait nga mga pako ug nag-ampo, kalit nga misidlak ang kahayag sa prisohan; ang Anghel sa Ginoo mitungha ug miingon sa mga martir:

'Pablo ug Juliana, mga sulugoon sa Labawng Ginoo, bangon ug dayeg-a ang Dios!'

Pagkahuman niini, miduol ang anghel ug gihikap ang mga kadena ug gapos sa mga martir – ug sa kalit lang nabungkag ang mga gapos ug nahulog gikan sa ilang mga lawas, naayo ang ilang mga samad, ug nabalik sila sa maayong panglawas. Ug tan-awa, nakakita sila og duha ka lamisa nga natabonan sa putli nga panapton ug usa ka salo-salo nga gibutang sa ilang atubangan, puno sa tanang klase sa lamiang pagkaon. Miingon ang Anghel sa mga santo:

'Kuhaa kining pagkaon nga gipadala kaninyo ni Hesukristo.'

Ang balaan nga mga martir nga sila Pablo ug Juliana mipahimutang sa lamisa ug, gikuha ang pan sa ilang mga kamot, gitangtang nila ang ilang mga mata paingon sa langit ug nagpasalamat sa Dios; unya mikaon ug miminom sila sa gipadala sa Ginoo, ug napakusgan sila.

Nakita sa mga priso sa bilanggoan kung giunsa misidlak ang kahayag, ug giunsa sa mga santo, nga napalaya gikan sa ilang mga kadena, paglingkod sa mga lugar nga giandam para kanila sa lamisa, mokaon ug malipay. Nabigla sila, miduol kanila ug gitugotan nga makig-ambit sa kini nga panihapon, nga giandam sa usa ka dili makita nga kamot. Pagkahuman nila paghimaya sa Dios, nga nagpakita og dako nga kaluoy sa Iyang mga alagad, ug pagtuo kaniya, sila tanan nahimong mga Kristohanon.

Sa ikatulong adlaw, mibalik paglingkod si Emperador Aurelian sa hukmanan ug, pagkahuman gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang balaang mga martir nga sila Pablo ug Juliana, miingon kanila:

'Nagalaum ko nga nakaepekto kaninyo ang mga pag-antos ug nga, pagbiya sa inyong kabuang, karon kamo mobalik sa mga diyos ug maghalad kanila og halad.'

Mitubag si San Pablo:

'Kini nga kabuang—ang dili pagsalikway kang Cristo—pabilin kini kanako ug sa tanan nga nagahigugma sa Dios hangtod sa kahangturan: *"kay ang kabuang sa Dios mas maalamon kay sa mga tawo, ug ang kaluyahon sa Dios mas kusgan kay sa mga tawo"* (1 Cor. 1:25). *'Kay ang kinaadman niining kalibutan kabuang sa atubangan sa Dios, ingon nga nasulat: "Iyang madakpan ang mga maalamon sa ilang kaugalingong limbong"'* (1 Cor. 3:19). Ug tinuod gayud nga buang ako kon, human ko nga mibulag sa Tinuoray nga Dios, mosimba pa ko sa inyong mga demonyo.

Misuko pag-usab si Aurelian ug gisugo nga ibitay nga hubo sa kahoy ang duha ka martir ug hikason ang ilang mga tadyaw gamit ang puthaw nga mga kuko. Sila, bisan pa man sa pag-antos sa ilang pag-antos, nag-ampo sa Dios:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Buhing Dios, Kahayag sa Kristiyanismo, dili matuyaw nga pagtuo, pakita-a kami ug tabangi kami, ug ayaw kami biyai, alang sa Imong Balaang Ngalan.'

Ingon tubag sa ilang pag-ampo, ang Manluluwas, nga nagtindog nga dili makita sa ilang kiliran, gipagaan ang ilang pag-antos, ug wala na gibati sa mga santo ang kasakit. Usa sa mga sundalo, nga ginganlan og Stratonik, nga gibutang sa wala nga kilid ni Santa Juliana aron hikason ang iyang mga tadyaw, na-uyon sa iyang katahum ug wala kini buhata. Ang santa, sa pagsabot sa iyang hunahuna, gisipa siya sa iyang wala nga tiil ug miingon kaniya:

'Stratonik, tuman-a ang sugo sa magtortyur ug ayaw ko pasayloi, kay ang akong Hari ug Ginoo nga si Jesu-Kristo, ang walay katapusan nga Dios, nagatabang kanako; Siya nagabantay sa akong kalag ug nagapahupay sa akong pisikal nga pag-antos.'

Si Stratonikos, gilabay ang instrumento nga iyang gihuptan, midagan paingon sa korte sa hari ug misinggit:

'Aurelian, ikaw dautang tortyurador! Ngano man nga dili matarong nimo gikondena ang mga Kristohanon sa pag-antos? Unsa bay dautang gibuhat niining mga tawo nga nagasimba sa Tinuod nga Dios? Ngano man nga grabe kaayo ilang pag-antos? Tinuod ba nga tungod lang kay nagasimba sila kang Kristo, ang Ginoo sa tanan?'

Pagkadungog sa hari sa iyang mga pulong, nasuko siya pag-ayo ug wala makasulti sulod sa tibuok ka oras. Sa katapusan miingon siya:

'Ug ikaw, Stratonikos, nahimong kabahin niining samang kabuang! Unsa may nakadani kanimo? Ang katahum ba ni Juliana, o napildi ka ba sa iyang mga pulong nga babaye?'

Si Stratonik, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, nakita niya nga ang mga nawong sa mga balaang martir, nga nakabitay sa ilang mga instrumento sa pagpanakit, masidlak sama sa nawong sa mga anghel sa Dios. Dayon, samtang naghimo sa tanda sa krus, midagan siya paingon sa dautang altar sa pagano nga gitukod didto, gibaliktad kini, gitamakan sa iyang mga tiil, ug misinggit:

'Kristiyano usab ako! Buhata nako ang gusto nimo, tortyurista.' Nasuko kaayo si Aurelian ug gisugo nga putlon ang iyang ulo.

Sa dihang gidala si Stratonicus ngadto sa lugar sa pagbitay, nag-ampo siya sa Dios ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, pinaagi sa imong pagpangwali nga nagpabilin nga dili mapildi si Pablo ug si Juliana, gipanalipdan sa Imong Pagkadiyosnon, ug gipahiya ang mananakit, Naghangyo ako Kanimo—dawata ang akong kalag sa Imong Langitnong Gingharian; ayaw ko pagbalibari, ako nga nag-angkon sa Imong balaan nga Ngalan sa atubangan sa tortyurero nga si Aurelian bisan sa mubo ra nga panahon.

Human niini nga pag-ampo, giputol ang iyang ulo gamit ang espada, ug gidala sa mga Kristohanon ang iyang lawas ug gitago kini. Sa bahin nila San Pablo ug Santa Juliana, gitortyur sila sa tibuok adlaw ug wala gyud sila maluya bisan gamay sa ilang mga pag-antos. Si Aurelian, nga mituyok kang Juliana, miingon kaniya:

'Daotan ug dili matinud-anon nga babaye! Unsaon man nimo paglimbong niining sundalo samtang siya gipahirasan? Ikaw ang salarin sa iyang kamatayon.'

Mitubag ang santo:

'Wala nako siya gipangumbinsi, ug wala ko'y sala sa iyang kamatayon; si Kristo, nga nagpili kanako isip Iyang nobya, nagtawag niining sundalong kini ngadto Kaniya ingon usa ka takus, kay kung dili siya takus, dili unta

niya madawat ang korona sa martir. Ikaw mismo ang mag-antos sa kalayo sa Gehenna, samtang makita nimo siya sa Gingharian sa Langit.' Unya imong bug-uson ang imong dautang dughan, sa diha nga makita nimo nga ang imong kanhing suubordinado—usa ka tawo nga walay bili ug usa nga imong gisalikway—gipahimutang sa ibabaw nimo ug gikoronahan ni Kristo sa himaya sa Gingharian sa Langit. Unya mapuno ka sa dakong kasubo ug mosinggit, magpakisayaw og kalooy, apan dili na gyud nimo kini madawat.

Pagkahuman niini, gisugo ni Aurelian nga tapuson na ang pagpanlupig sa mga balaan ug ibalik sila sa prisohan. Niadtong gabii usab, gisugo niya nga ibalhin sila gikan sa dungeon paingon sa pampublikong paliguanan. Unya, pagtawag niya sa mga salamangkero, mago, ug mananaktak sa bitin, gisugo niya sila nga dad-on ang tanang labing malisyoso nga mga reptilya nga ilang gipanag-iya—mga echidna, mga bitin nga makamandag, ug mga serpente—ug buhian kini sa paliguan diin nakabilanggo ang mga martir. Ang mga salamangkero, nga nagsunod sa sugo sa hari, nagtigom og daghang reptilya ug gibuhian kini sa paliguan taliwala sa mga santo. Apan ang mga reptilya nag-uyog sa tiilan sa mga balaan nga martir ug wala sila'y gipangdaot, samtang ang mga santo walay kahadlok nga nag-awit ug naghimaya sa Dios. Nagpabilin ang mga santo niining pagkabilanggo sa paliguan, kauban ang mga reptilya, sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii; sa ika-upat nga gabii, gipadala ni Aurelian ang mga tawo aron masayran kon gikaon ba nila Paul ug Juliana sa mga reptilya. Sa dihang miduol ang mga sugo sa pultahan sa paliguan, nadungog nila ang mga santo nga nag-awit og mga salmo ug nagdayeg sa Dios. Tungod kay gusto nila nga mas klaro nga makita ang nahitabo sa sulod, misaka sila sa atop sa paliguan ug mitan-aw paubos sa usa ka bintana. Nakita nila ang hayag nga kahayag ug si Santo Pablo nga naglingkod tupad sa iyang igsoon nga babaye, si Santa Juliana. Usa ka Anghel sa Dios mitindog tupad kanila, nga nagpugong sa mga bitin nga hikapon ang mga santo. Pagkakita niini, ang mga sugo miadto kang Haring Aurelian ug gisaysay nila ang ilang nasaksihan. Sa sunod buntag, mibalik siya sa iyang lingkoranan sa paghukom ug gisugo ang mga salamangkero ug manan-aw sa bitin nga kuhaon ang mga bitin gikan sa paliguanan ug dad-on ang mga martir sa iyang atubangan alang sa paghukom. Ang mga salamangkero, sa pagduol sa pultahan sa paliguanan, misugod sa pagtawag sa mga bitin pinaagi sa ilang mga orasyon, apan wala sila tagda sa mga bitin. Sa pag-abli sa pultahan sa paliguanan, ang tanang bitin dayon misulong sa ilang mga nagtawag kanila ug sa uban pang mga tawo nga kauban nila; pagkahuman nila sila makagat nga nakamatay, nawala ang mga bitin. Pagkahuman nga nangalat ang mga bitin, miabot ang mga sugo sa tortyurador; gidala nila ang balaang mga martir sa atubangan niya alang sa paghukom. Ang tortyurador, samtang nagtan-aw kanila ug nagngisi, miingon:

Nalipay ko nga makig-istorya kaninyo pag-usab, kay naglaum ko nga makakat-on og dakong butang gikan kaninyo. Nagapanumpa ko sa mga dios nga kon mosulti kamo sa kamatuoran, makadawat kamo og daghan ug dagkong gasa gikan kanako ug mahimong bantugan nga mga tawo sa akong gingharian.' Sultihi ako—tinuod ba, sama sa akong nadungog gikan sa mga nitanao sa bintana sa inyong paliguanan, nga ang among ginoo nga si Apollo miadto kaninyo ug mitabang kaninyo, nagpanalipod kaninyo gikan sa mga bitin, ug nakita ninyo ang iyang nawong sa inyong kaugalingong mga mata?

Mitubag si San Pablo sa hari:

'Wala namo mailhi si Apollo ug wala namo siya makita, kay nag-alagad kami sa Tinuod nga Dios, nga nag-andam ug kaluwasan alang sa Iyang mga alagad. Apan ang imong kalag gipahamtang sa pagkaguba, kay dili ka gustong masayran ang kamatuoran o maghinulsol. Ang grabeng kasuko nga gipahinabo sa mga pag-antos nga imong gihimo nagdala kanimo sa punto nga misuway ka sa pagpanamastamas sa dili-mortal nga sulugoon sa Dios, ang balaang Anghel, nga among Ginoong Jesu-Cristo nagpadala kanamo aron pahilomon ang mga bitin, ug imong hambog nga gitawag siya nga Apollos.

Ang mga pulong sa martir napuno kang Aurelian og dakong kasuko, ug gisugo niya nga patukmokon si San Pablo sa nawong gamit ang mga tungkod nga tingga samtang gisultihan siya:

'Giunsa nimo pag-atubang nga ingon ana ka mapahitas-on ug walay hiya? Hibaloa nga naa ka karon sa atubangan sa hari.'

Human niini nga pagpanakit, gisugo ni Aurelian nga dad-on si San Pablo palayo ug dad-on si Santa Juliana sa iyang atubangan. Miingon ang mananakit kaniya:

'O Juliana, ginoo sa akong kasingkasing! Palihug, ayaw pagsunod sa kabuang sa imong igsoon; nakita nako nga ikaw usa ka maalamon ug intelihenteng dalaga, busa paminawa ang akong tambag, ug mahimo kang

reyna uban kanako, kay kuhaon tika nga akong asawa ug magtukod ko og bulawanong mga estatwa para kanimo sa matag siyudad sa imperyo.'

Apan mitubag ang balaan sa hari:

'Dili nimo ako matintal sa bisan unsa, ikaw nga walay Diyos nga taga-antos; dili nimo masangit ang sulugoon sa Labawng Dios pinaagi sa imong limbong, ni dili nimo ako mahukman sa walay katapusang kamatayon. Bisan pa man gusto nimo, dili nimo ako mapahawa sa himaya ni Kristo ug sa Gingharian sa Langit.'

Unya gisugo ni Aurelian nga dad-on ang santo gikan sa lingkoranan sa huwes ug dad-on pag-usab si San Pablo sa iyang atubangan, kinsa miingon kaniya:

'Tan-awa, Pablo, ang imong igsoon nga si Juliana misaad kanamo nga maghalad og sakripisyo sa mga dios; busa gusto ko siyang kuhaon nga akong asawa, ug siya ang mahimong panginahangin sa tibuok kong gingharian. Mopasugot usab ka, ug tuman sa akong sugo nga maghalad og sakripisyo sa mga dios: ikaw mahimong akong higala ug makadawat ka og hataas nga katungdanan isip imong ganti.'

Apan mitubag si San Pablo sa niining malimbongong mga pulong:

'Sa tinuod, nakakunwari ka, nga nag-angkon nga ang akong igsoon nga babaye mibulag sa iyang labing putli ug walay kamatay nga Nobyo, si Kristo, ug nahimong kauban nimo, nga daotan ug mortal, ug sa imong mga demonyo. Apan dili na katingalahan nga nakakunwari ka, kay ang imong amahan mao ang yawa, nga mao ang amahan sa mga bakak (Juan 8:44); Nakat-on ka sa pagbakak gikan kaniya, gibuhat nimo ang sama sa iyang gibuhat, ug dili ka makadani sa bisan kinsa gawas sa pinaagi sa bakak. Apan walay pulos ang imong paningkamot, kay dili nimo kami madani sa imong malimbungong kaugalingon, bisan pa kon ipangsaad nimo kanamo ang gingharian sa tibuok kalibutan.

Nagalagot si Aurelian sa tubag sa martir, miingon siya kaniya:

'Hangtud kanus-a ka magasulti kanamo nga ingon ana ka bastos, ikaw nga walay sentido? Nagapanumpa ko sa mga dios nga ipailawom tika sa tanang matang sa pag-antos, ug walay bisan kinsa nga makaluwas kanimo gikan sa akong kamot.'

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga pasigaon ang dakong siga sa kalayo, dad-on ug painiton sa kalayo ang napulo'g upat ka puthaw nga baras; gisugo usab niya nga gapuson ang mga kamot ug tiil ni San Pablo, isaksak ang usa ka mapaso-paso nga baras taliwala sa iyang mga kamot ug tiil, ipasulod siya sa yuta, ug duha ka sundalo ang mag-ilis-ilis sa pagpalo kaniya gamit ang mapaso-paso nga mga baras. Gihimo ang sugo. Sa bahin ni Juliana, gisugo siya sa torturador nga dad-on sa balay sa prostitusyon ug didto siya hugawan. Pagkadungog niini nga sugo, daghan sa mga tawo ang midali paingon didto, nag-agawan sa pagsulod, sama sa mga kabayo nga nabuhi sa iyang kaanyag. Sa dihang gidala ang santa sa balay sa prostitusyon, usa ka anghel sa Ginoo ang mitungha kaniya ug miingon:

'Ayaw kahadlok, Juliana, kay ang Ginoong Jesu-Cristo, nga imong giserbisyohan, nagpadala kanako aron panalipdan ka, aron ang Iyang balaan nga ngalan mapadayeg sa taliwala sa mga nagahadlok kaniya.'

Ug ang Anghel misugod sa paghampak sa mga palasadaon nga lalaki nga nangita sa paghikap sa santa uban ang pagkabuta, gipanguyog sila sama sa abog gikan sa tiil sa nobya ni Kristo, aron dili sila makaduol kaniya; nanghikap-hikap sila paingon ug nabangga sa mga bungbong. Sa pagkakita niini nga milagro, ang mga tawo misinggit sa usa ka tingog:

'Dako ang Dios ni Pablo ug Juliana, nga nagluwas ug nagpanalipod sa mga nagahadlok kaniya bisan asa!'

Ang mga nabuta nga daotan nga lalaki, nga nagluhod, misinggit sa santa:

'Juliana, sulugoon sa Labawng Dios, nakasala kami kanimo, kay gusto namo kang hugawan; apan ikaw, isip sulugoon sa maayong Dios, pasayloa kami, ug ampoa kami sa imong Kristo, aron Iya kaming hatagan og panan-aw.'

Naluoy ang santa kanila, nagkuha og gamay nga tubig ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit, misugod sa pag-ampo sa Dios ingon niini:

– Hesukristo, Tinuod nga Dios, Manluluwas sa tanang katawhan, paminawa ako, imong alagad, ug ipakita karon ang mga timailhan ug katingalahan nga imong gihimo alang sa mga tawo; hatagi kining mga tawo og panan-aw, aron ilang dayegon ang imong balaan nga Ngalan.

Pagkahuman sa pag-ampo, gisabwag sa santa ang tubig sa tanang mga bulag, ug dayon nakabawi sila sa ilang panan-aw; ang mga naayo nahugno sa yuta, nagpasalamat sa Diyos ug, pag-abot nila sa Kristohanong

simbahan, naghinulsol sa ilang mga sala ug giisip nga takus sa balaan nga bunyag. Samtang nagpadayon ang mga sundalo, sumala sa sugo sa hari, sa pagpanakit kang San Pablo, walay kalooy nga gipukpok siya gamit ang mga puthaw nga baras nga nagdilaab sa kalayo, kanunay nilang gipulihan ang mga sulugoon ug ang mga baras. Sa taliwala niining mga pag-antos, misinggit ang santo sa hari:

'Aurelian, ikaw nga walay Diyos nga manlutos, unsa bay dautan akong nabuhat nga ingon ani ka malupigon ug dili matinahuron sa paglutos kanako? Apan sa tinuod, ang akong Ginoong Jesu-Kristo nagpamenos sa akong pag-antos, samtang ang kalayo nga walay katapusan nagpaabot kanimo—nga giandam para kanimo ug para sa yawa nga nag-awhag kanimo batok kanamo.'

Si Aurelian, nga gustong makapasakit sa santo, miingon:

'Pablo, asa na ang imong igsoon nga si Juliana? Nagtuo ka nga birhen siya; apan karon gihatag na siya aron malapasan sa usa ka balay sa pagpaninda.'

Mitubag si San Pablo sa maong panamastamas:

'Nagtuo ako nga ang akong Dios, nga nagpamenos sa akong pag-antos ug nagluwas kanako gikan sa imong malimbungong dautan, moprotektahan ang akong igsoon nga babaye ug panalipdan siya nga walay mantsa gikan sa tanang kahugawan, ug magpadala Siya sa Iyang Anghel gikan sa langit aron bantayan siya.'

Paglabay sa pipila ka panahon, miingon pag-usab si Pablo:

'Tan-awa, ang akong igsoon nga babaye mobalik na, walay mantsa, napreserbar niya ang iyang pagkabirhen, ug moanhi aron makita ang akong mga pag-antos ug ang akong mga samad.'

Nisulti ang santo niini tungod kay sa iyang clairvoyant nga mga mata, nakita niya ang tanan nga nahitabo kang Santa Juliana. Gisugo sa torturer nga ibalik ang santo. Sa dihang gidala pag-usab si Santa Juliana sa atubangan sa korte ug nakita siya ni San Pablo, napuno siya sa dakong kalipay ug gisalubong ang iyang igsoon nga babaye uban sa masidlak nga pahiyom. Nangutana si Aurelian sa santo:

'Juliana, nalingaw ba kana nga mga salbahis sa imong kaanyag?'

Mitubag ang santo:

'Ang akong kalipay, ang akong kaanyag ug ang tanan nakong palamuti mao si Kristo, Nga nagpadala sa Iyang Anghel ug nagpanalipod kanako, Iyang mapainubsanon nga sulugoon: Gipahimutang nako ang akong paglaum kaniya ug gidayeg ang Iyang Labawng Balaan nga Ngalan, kay Siya mao ang Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa mga milagro, ug walay lain Dios gawas kaniya ra.'

Pagkahuman gisugo ni Aurelian nga hunongon ang pagpanakit kang San Pablo, gisugo sa hari nga hukayon og tulo ka pamasang kalawom ang usa ka lubnganan, pun-on kini og kahoy pang-sunog ug pasigaon. Sa dihang nasunog na hingpit ang kahoy ug daghang mapaso-paso nga uling na lang ang nahabilin sa lubnganan, gisugo sa tigdusa nga itambog didto ang mga balaan nga martir, sila Pablo ug Juliana. Apan sila mismo ang miadto sa nagdilaab nga lungag, nagpanalangin sa Dios ug nagtawag kang Kristo nga Manluluwas, ilang Tabang. Pag-abot nila sa lungag, naghimo ang mga martir sa tanda sa krus ug gilabay nila ang ilang kaugalingon sa kalayo. Samtang naa sila sa kalayo, nag-awit ug naghimaya sa Ginoo, kay ang Anghel sa Ginoo mibanaog gikan sa langit, gipakunhod ang gahum sa kalayo ug gipanglapas ang mga uling, samtang gipanalipdan ang mga martir nga buo ug hingpit nga walay kadaut. Mitindog ang mga balaan sa lungag ug nag-awit:

'Bulahan ang Dios, Hari sa mga kapanahonan, nga naghinumdom sa among pagkaubos ug Siya mismo ang nagpahupay sa nagdilaab nga kalayo, nagpasaylo sa among mga sala pinaagi sa Iyang dakong kaayo; Gipreserbar Nimo kami, ang dili takus, nga buo ug walay kadaut gikan sa kasuko ni Aurelian ang manlutos.'

Nakadungog sa pagkanta sa mga santo ang tanang katawhan, ug daghang pagano, sa pagkakita sa himaya sa Dios, naantig sa ilang kasingkasing ug, pagbiya sa mga dios-diosan, mituo kang Cristo. Gisugo sa hari nga batohon ang mga santo sa lungag. Apan kalit lang mitungha ang kilat ug nadungog ang kusog nga dalugdog; mitungha ang panganod sa kalayo, diin nibuhos ang kalayo sa yuta, ug nadungog ang tingog gikan sa langit:

'Aurelian, moadto ka sa nagdilaab nga Gehenna nga giandam para kanimo ug sa imong amahan—ang yawa.'

Nalukop sa kahadlok si Aurelian ug ang tanang katawhan, ug gisugo sa torturer nga kuhaon ang mga santo gikan sa lungag ug ipriso. Sila, bisan pa niana, naghimaya sa Dios tungod sa tanang milagro nga Iyang gihimo alang kanila. Paglabay sa pito ka adlaw, mibalik si Aurelian sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug gisugo ang mga pari nga dad-on ang tanang diyos-diyosan nga ilang gipanag-iya – ang mga bulawan, pilak, ug ang mga gipalamuti

sa bililhon nga mga bato – ug ipahimutang ang iyang maharlikang purpura nga kapa sa ilawom sa ilang mga tiil. Unya, pagtawag niya sa mga balaang martir nga sila Pablo ug Juliana, miingon siya kanila uban sa dakong kasuko:

'Ani karon ug simba ang mga dios, kay dili ka makalingkawas sa akong kamot.'

Si San Pablo, nga nagkatawa sa iyang mga pulong, miingon kaniya:

'Dili gayud, among maghuhasol, biyaan namo ang Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta; ayaw paglaum nga mapugos mo kami sa pagsimba sa mga dios-diosan.'

Unya miingon si Aurelian sa martir:

'Ikaw nga angay unta mamatay sa malupit nga paagi, nagtuo ka ba nga mga diyos-diyosan kini? Wala ba ka masabti ang gahum nga naa sa sulod nila?'

Mitubag si San Pablo:

'Si Zeus, nga inyong gitawag nga diyos, usa ka salamangkero, puno sa kahiligon, ug ang labing walay pagpugong nga salawayon.' Sa matag makakita siya og matahum nga mga babaye ug dalaga, ilad-on niya sila pinaagi sa iyang salamangka sa nagkalain-laing paagi—usahay magbag-o siya nga usa ka toro, usahay usa ka langgam, usa ka agila o usa ka swan, usahay usab magbag-o nga bulawan—ug human niya malimbongan a ug madungisan ang daghang mga tawo, gitawag siya nilang diyos ug giila-ila. Apan dili nako ilista ang tanan niyang maluho, walay hiya, ug walay balaod nga mga binuhatan sa han-ay, kay nakita nako nga nasuko ka sa akong mga pulong – bisan pa niana, dili ko mahadlok sa imong kasuko, apan aron dili malibog ang mga nakadungog niini, maghilom na lang ko sa uban. Ang usa pa sa inyong mga dios mao si Apollo. Dili ba siya natawo pinaagi sa pakighilawas sa usa ka babaye nga ginganlan og Leto, nga nanganak kaniya taliwala sa duha ka kahoy? Kining Apollo usab nakahimo og daghang buhat sa kalibog, nga nagsundog sa iyang amahan nga si Zeus. Sa samang paagi, dili ba natawo ang inyong bantog nga diyos nga si Dionysus pinaagi sa pakighilawas kang Semele, ang anak nga babaye ni Cadmus?[2176]

'Bakakon ka, ikaw nga walay hiya nga salbahis!' miingon si Aurelian, 'Si Dionysus natawo gikan kang Juno, ang inahan sa mga dios.'

Nangatawa si San Pablo ug miingon:

'Matawo ba ang usa ka diyos gikan sa usa ka babaye? Mahimo ba nga diyos ang bisan kinsa nga wala pa nahimong diyos kaniadto? Aduna bay asawa ang usa ka diyos, ug makapanganak ba siya kanila?'

Si Aurelian, nasuko sa maong tubag, miingon sa santo:

'Ikaw daotan ug hambog nga tawo! Hangtud kanus-a ka magpadayon sa pagpanaway ug pagpanamastamas sa among mga dios pinaagi sa imong limbong nga mga pulong? Dili ba ang imong Kristo, nga imong gitawag nga Dios sa Langit, natawo gikan sa usa ka babaye?'

Mitubag si San Pablo sa mapang-insulto:

– Bisan pa nga dili ka angay makahibalo sa misteryo sa Banal nga Pagpadayag, aron ang mga naglibot kanimo dili malimbong sa imong mga pulong, kinahanglan nga mosulti, bisan sa mubo lang, bahin sa butang nga imong gipangutana. Sa sinugdan, gimugna sa Dios ang langit ug ang yuta ug ang tanan nga naa niini, ang mga

---

[2176] *Si Zeus*, o *Jupiter*, usa ka Greko-Romanong diyos nga girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, ang amahan sa tanang diyos ug tawo. Sumala sa mga sinulat sa mga paganong manunulat, gigamit ni Zeus ang ingon nga mga pagbag-o aron limbongon ang mga babaye: pananglitan, mibaba siya kang Danoe sa porma sa bulawanong ulan, nilimbong si Leda pinaagi sa pagkuha sa porma sa usa ka gansa, ug gidukot si Europa pinaagi sa pagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka puti nga toro.

Apollo – usa ka diyos sa karaang mga Griyego ug Romano, girespeto isip diyos sa kahayag, labi na sa kahayag sa adlaw, ingon man sa intelektwal nga kahayag, balak ug musika; diyos sa propesiya, tig-ayo sa mga sakit ug tigbantay sa tanang sibil nga kahusay.

Leto – sumala sa mitolohikal nga tradisyon, ang asawa ni Zeus sa wala pa si Hera, kinsa iyang gipanganak si Apollo ug *si Artemis* (o, sa mitolohiya sa Romano, *si Diana* – ang diyosa sa pagpanganak, pagpangayam ug sa bulan); Nagpabilin siya nga pinalangga ni Zeus bisan pa nga minyo na kini kang Hera ug gisundan sa maselos nga si Hera sa tibuok yuta, hangtod nga nanganak siya kang Apollo sa Delos, duol sa Bukid Cyna.

Dionysus, o *Bacchus* – ang diyos sa baging ug paghimo og bino. Ang iyang inahan mao si Semele, anak ni Cadmus; ang iyang amahan mao si Zeus; giisip sa mga santo nga ang pagkahimugso ni Dionysus usa ka buhat sa pakighilawas, kay, sumala sa mitolohikal nga tradisyon, gipanganak siya ni Zeus kang Semele samtang siya minyo pa kang Hera.

Si Juno – ang Romanong ngalan *sa* Griegong *si Hera* – mao ang asawa ni Zeus. Ang ingon nga mga pagano nga sugilanon bahin kang Zeus nagpakita kung unsa ka layo ang pagka-pagano sa relihiyosong panghunahuna gikan sa tinuod nga dalan sa kahibalo sa Dios, nga miabot pa sa pagdayanday isip mga diyos sa ilang mga diyos sa mga buhat nga kondihon bisan sa usa ka tawo sa husto ug natural nga pagbati sa moralidad.

dagat ug ang tanan nga naa niini; gimugna usab Niya ang tawo sa Iyang kaugalingong hulagway ug susama, putli, walay bisan unsang sala, matarong ug matinud-anon, ug gibutang Siya sa Paraiso, nga puno sa tanang maayong butang, ug gikan sa Iyang tadyaw gimugna Niya ang usa ka katabang para kaniya. Apan ang imong amahan, ang yawa, nga nanghinaut sa ingon nga kalipay sa tawo, gitintal si Eba ug, pinaagi kaniya, gidala usab si Adan sa paglapas sa sugo sa Dios. Gipahawa si Adan ug si Eba sa Paraiso; nanganak sila og mga anak nga lalaki ug babaye, pinaagi kanila napuno ang tibuok kalibutan sa mga tawo – ug ang tibuok katawhan napailalom sa kamatayon tungod sa sala nga misulod sa kalibutan, aron ang tanan natong mga katigulangan ug ang mga matarong napukan sa impyerno kauban sa mga makasasala: *'naghari ang kamatayon gikan kang Adan hangtod kang Moises, bisan pa sa mga wala makasala, sama sa paglapas ni Adan, nga usa ka hulagway sa umaabot'* (Roma 5:14), ingon sa Apostol nga si Pablo. Tungod niini, ang Langitnong Amahan, ang Makagagahum nga Dios, sa pagkahimakak sa kaliwatan sa tawo ug sa tinguha nga motabang niini, gipadala ang Iyang Anak aron magsul-ob og unod sa tawo, aron luwason si Adan ug kadtong nakabilanggo uban kaniya sa mga gapus sa impyerno. Kining Anak sa Dios mao ang Pulong sa Amahan, nga gipanganak gikan sa Amahan sa wala pa ang tanang kapanahonan, ang Iyang Kaalam ug Gahum ug Waya; sa Iyang Inkarnasyon, ang Arkanghel Gabriel naghatag sa maayong balita sa Labing Balaan nga Birhen, nga gikan sa usa ka propetiko ug hariong kaliwatan; Sa iyang labing putli ug balaan nga sabakan, ang Dios mismo—mao ang Pulong sa Amahan—ang dili makita nga nagpuyo, nga nagpasan sa unod, sa dihang ang Anghel misulti kaniya: *'Maayong paglaum, napuno sa grasya! Ang Ginoo uban kanimo; bulahan ka sa mga babaye. Ang Espiritu Santo moanha kanimo, ug ang gahum sa Labaw ka Halangdon magatabon kanimo; busa ang balaan nga pagkahimugso pagatawgon nga Anak sa Dios'* (Lucas 1:28, 35). Ug ang Anak sa Dios, ang Pulong sa Amahan, natawo gikan sa walay-sala nga Birhen, nga nagsul-ob sa unod sama sa usa ka bisti, alang sa kaluwasan sa katawhan. Walay bisan kinsa ang makakita sa Tinuoray nga Dios, kay ang Dios sama sa kalayo nga naglaglag sa tanan; walay tawo nga buhi sa yuta ang makakita sa nawong sa Dios ug magpabilin nga buhi. Busa, ang atong Dios, sa dihang nahimong tawo, natawo ug, isip usa ka bata, gipakaon sa gatas, samtang siya hingpit sa Iyang Pagkadiosnon. Naging bata Siya, unya batan-on, nga nagdako sa unod ngadto sa hingpit nga tawo; nagpuyo Siya taliwala sa mga tawo sulod sa katorse ka tuig, nga nagbiyahe sa mga siyudad, nasud, ug baryo, naghatag og panalangin sa tanan ug nagluwas kanato nga napildi ug nabihag sa yawa. Unya Siya boluntaryong gipako sa Krus, aron Siya makahatag ug kaluwasan sa kalibutan, nga nagalaglag tungod sa limbong sa yawa, ug Siya namatay sa unod, mibaba sa Hades uban sa Iyang balaan nga kalag, ug gipikas ang mga puthaw nga ganghaan, gipikas ang mga puthaw nga haligi, ug gidala ang mga kalag sa mga balaan gikan sa kangitngit ug mga bitag sa yawa, ug gipataas sila ngadto sa langitnong gingharian. Sa ikatulo ka adlaw, mibanhaw Siya gikan sa mga patay sa Iyang unod, nagpakita Siya sa Iyang mga disipulo, sa Iyang mga Apostoles, ug sa daghan pang uban nga tinuoray nga nagtuo kaniya; Nikaon ug nimomong Siya uban sa mga Apostoles sulod sa kap-atan ka adlaw, unya misaka Siya sa langit ug mipahimutang sa tuo nga kamot sa Dios Amahan sa Iyang unod. Karon ang yawa nag-antos sa grabeng kasakit, kay gilabay siya ni Kristo nga Dios sa tiilan sa mga Kristohanon, aron ang mga mosulod sa Gingharian sa Langit makatapakan kaniya sa ilang mga tiil—usa ka Gingharian nga kamo wala'y bahin, ug diin kamo magpuyo sa walay katapusang kalayo sa Gehenna, ang panulondon sa inyong amahan, ang yawa.

Pagkadungog niini, nangaliko ang nawong ni Aurelian sa kasuko; gipipit niya ang iyang mga ngipon ug misinggit:

'Ikaw nga walay hiya ug daotan nga tawo! Mapailubon kong gipaminaw ang imong mga bakak nga pulong, nga nagpasipala kanamo ug nagpasipala sa mga dios. Mao na kini ang katapusang pahimangno: kung dili ka maghalad sa mga dios, papatyon tika sa malupit nga paagi.'

Misigaw og kusog si San Pablo ug si Santa Juliana:

'Kami mga Kristohanon ug ang among paglaum naa kang Kristo; dili namo pagasimbaon ang inyong mga dios, ni mosilbi kami sa inyong mga demonyo, ug dili usab kami mahadlok sa inyong mga pagpanakit, bisan unsa pa kadaghan inyong buhaton para kanamo. Kay nagtuo kami sa Dios ug naglaum nga kamo mapilde namo, sama sa pagkapilde sa yawa kang Cristo, nga nagpalig-on kanamo ug nagaguba sa inyong mga dautang tinguha.

Unya gisugo ni Aurelian nga si Santo Pablo pagapuson sa usa ka kahoy ug ang iyang nawong pagasunogon sa kalayo, samtang ang usa ka heraldo magpahibalo:

'Ayaw paglitok og bastos nga mga pulong sa hari, ug ayaw pagpanamastamas sa mga dios.'

Sa pagkakita niya nga gipahirapan ang iyang igsoon, misinggit si Santa Juliana:

'Daotan nga tortyurador! Unsa may dautan nga nabuhat sa akong igsoon nga gipailawom nimo siya sa ingon ana ka malupit nga pag-antos?'

Gisugo ni Aurelian nga si Santa Juliana usab ikaputol sa kahoy ug pasunugon ang iyang nawong sa kalayo; sa samang higayon, miingon siya kang Juliana:

'Walay hiya nga babaye, sumalig ka sama sa angay sa usa ka babaye.'

Mitubag ang santa:

'Aurelian, motuman ko kanimo, nga nagmando kanako, usa ka babaye, sa pagsumite; apan nahadlok ko kang Kristo, ang Buhing Dios, nga nagtindog sa atubangan sa akong mga mata; dili ko Siya biyaan, ni mosimba ko sa mga demonyo.'

Si Aurelian, sa dihang nakita niyang napahiya siya sa mga balaan nga martir, nasuko kaayo ug mipahimulos pag-usab nga pagasunogon ang mga lawas sa mga martir. Ang tanang katawhan, sa ilang pagtan-aw sa ingon nga pag-antos sa mga santo, misinggit:

'Haring Aurelian, ginahukman nimo sila sa dili matarong ug ginahilakip nimo sila tungod kay dili sila mosakripisyo sa mga dios; kinahanglan nimong motubag alang kanila pagkahuman sa kamatayon.'

Si Aurelian, nga nahadlok nga basin adunay kagubot sa mga tawo, nagmando nga putlon sa ulo ang mga balaan nga martir ug itugyan ang ilang mga lawas sa mga iro, mga mananap nga mabangis, ug mga langgam aron kan-on kini. Ug busa gidala ang mga santo ngadto sa ilang kamatayon. Nangalipay ug nagbunga sila, ug nag-awit: *'Apan ikaw ang magluwas kanamo gikan sa among mga kaaway, ug magapakaulaw kanila nga nagdumot kanamo'* (Salmo 43:8).

Sa dihang gidala sila sa gawas sa siyudad ngadto sa lugar sa pagbitay, nangayo si San Pablo sa sundalo nga siya daan ang una nga putlon sa ulo ni Santa Juliana, kay nahadlok siya nga basin mahadlok kini sa makakita sa iyang kaugalingong pagkaputol sa ulo. Si Santa Juliana, samtang nagbuhat sa tanda sa krus ug naglipay, iyang gitanyag ang iyang liog ug naputol sa espada. Si San Pablo, sa dihang nakita nga namatay isip martir ang iyang igsoon nga babaye, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nagpasalamat sa Diyos; unya, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, gipahaba usab niya ang iyang liog ug giputol ang iyang ulo sa espada. Ang balaan nga mga lawas sa mga martir nagpabilin nga wala mailot sa gawas sa siyudad, kay, sumala sa sugo sa hari, gipahimutang ang mga sundalo sa duol aron bantayan kini, aron dili kini kuhaon sa mga Kristohanon. Ang mga iro midagan paingon sa lugar sa pagbitay, apan wala nila hikap ang mga lawas sa mga martir; Nidagan usab ang mga lobo, ug wala usab nila gihikap ang mga lawas, apan gibantayan pa gani kini, nga nagpabilin kanunay sa ilang kiliran; ang mga langgam nga maninila nilupad, apan wala mipahulay sa mga mahimayaong lawas; nilupad sila sa ibabaw niini, nagbantay ug nagpugong bisan sa mga langaw nga mopahulay niini. Nagpadayon kini sulod sa pito ka adlaw ug gabii, pagkahuman gisumbong kini sa mga sundalo kang Aurelian. Pagkadungog sa ilang pasaysay, miingon siya:

'Unsa ka gamhanan ang mahika sa mga Kristohanon! Dili nato sila mapildi bisan pa sa kamatayon.'

Ug gisugo ni Aurelian ang mga sundalo nga mohawa sa ilang pagbantay, apan dili sa adlaw, kondili sa gabii, aron dili sila pagatawan sa mga Kristohanon.

Pag-abot sa kaadlawon, ang mga Kristohanon, sa dihang nakakita nga walay mga guwardiya, gikuha ang mapailubon nga mga lawas sa mga balaang martir nga sila Pablo ug Juliana ug gilubong kini uban sa dungog. Alang sa among Ginoong Jesu-Kristo, nga nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, paingon kanila ang himaya ug dungog, kanunay, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Santiago nga Manag-ayuno

Gisaulog sa Marso 4

Sa yuta sa Fenicia[2177] , duol sa lungsod sa Porphyrion[2178] , nagpuyo didto ang usa ka eremita nga ginganlan og Santiago, nga pagkahuman iyang gisalikway ang mga kawalay pulos sa kining panahong kinabuhi ug gisagop ang kinabuhi sa monghe, nagpuyo sa usa ka langob sulod sa napulo'g lima ka tuig. Nangibabaw kaayo si Santiago sa iyang mga pagpanagut ug nahimong bantugan sa pagkamaayo ug makapahimuot kaayo sa Dios, nga gihatagan siya Niya og gahum batok sa mga demonyo ug, sa ngalan sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, naghimo siya og daghang mga pag-ayo. Natingala ang tanan sa iyang matinahuron nga kinabuhi, ug dili lang ang mga magtutuo kondili pati ang mga dili magtutuo miduaw kaniya. Pinaagi sa langitnong pagsabot, sa pag-ila kon kinsa ang nakig-istorya kaniya, kini nga tawo nga giinspirar sa Dios nagtudlo kanila gikan sa Balaang Kasulatan ug gidala sila sa tinuod nga Kristohanong pagtuo. Apan ang yawa, ang karaang kaaway sa katawhan—nga labi ka supak sa mga masigasig nga alagad ni Kristo—sa dihang nakita nga napasipala siya sa daghang mga pagka-balaan ug sa walay-sala nga kinabuhi niining balaan nga tawo, misukol batok kaniya pinaagi sa iyang mga limbong, nga nagtinguha sa pagpahawa sa balaan nga tawo gikan sa maong mga dapit. Alang niini, misulod siya sa usa sa mga dili motuo nga Samaritano nga nagpuyo sa lungsod sa Porphyrion, sama sa iyang pag-sulod kaniadto kang Hudas, ug gisugo siya nga pangayoon ang pagpahawa kang Santiago. Kining Samaritano nagtigom og daghang mga tawo nga pareho og hunahuna, mga paryente, higala, kaila, silingan, ug mga sulugoon, ug miadto sila uban kaniya sa balay sa ilang dautang pari. Didto sila nagpahigayon og konseho aron hisgutan kung giunsa pagpahawa kang Santiago gikan sa ilang nasud, kay daghan ang iyang napahilayo sa ilang pagtuo ug nadani ngadto kang Kristo. Human sa taas nga pakighinabi, nakahimo sila og usa ka malimbungon nga plano. Gipa-adto nila ang usa ka puta, gihatagan siya og baynte ka bulawan nga sinsilyo ug gisaad nga ihatag pag-usab ang parehas nga kantidad kon siya moadto ug dayaw-on ang eremita nga si Santiago aron madani siya sa pagpakasala. Dayon nila siya pasanginlan ug pagpahawaon sa ilang nasud nga nadismaya isip usa ka salawayon. Ang babaye nga ilang gi-hire miadto kang Santiago ug, sa pagkatok sa iyang pultahan, nangayo siya nga ablihan ug pasudlon siya. Sa dihang wala giablihan siya sa balaan, mas kusog pa gyud siya nitoktok, gipaningkamotan siya sa daghang paghangyo. Sa katapusan, gibuksan sa santo ang pultahan ug sa pagkakita niya sa babaye nga nagtindog didto, nagtuo siya nga usa kini ka kalag; busa, pagkahuman niyang paghimo sa tanda sa krus, gisirad-an dayon niya pag-ayo ang pultahan ug sa pagbalik niya sa iyang selda, mituyok siya paingon sa sidlakan ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron wagtangon Niya kini nga demonyong tukso gikan kaniya. Samtang nag-abot ang tungang gabii, wala gihapon mihunong sa pagkatok ang babaye; sa katapusan, misinggit siya sa kusog ngadto sa santo:

'Tun-a ako, tinuod nga alagad sa buhing Dios! Ablihi ang pultahan para kanako, basi kan-on ko sa mga mabangis nga hayop sa atubangan sa imong selda.'

Si Banal nga Santiago, sa pagkahibalo nga tungang gabii na ug daghan ang mga mananap nga buang-buang sa palibot, gibuksan niya ang pultahan para kaniya—bisan pa man sa iyang pagduha-duha—ug miingon:

'Asa ka gikan, ug unsa imong gipangita dinhi?'

Mitubag ang babaye:

'Gikan ko sa monasteryo ug gisugo ko sa madre superiora sa usa ka buluhaton paingon sa lungsod, apan sa akong pagbalik, naabtan ko sa kangitngit sa gabii, nawala ang akong dalan ug niabot ko dinhi. Palihug, tawo sa Dios, kalooy-i ako ug ayaw itugot nga putlon-putlon ko sa mga mabangis nga hayop sa imong pultahan, apan tugoti ako nga magpabilin uban kanimo karong gabii hangtod moabut ang kaadlawon, unya mopadayon na ako sa akong dalan.

Naluoy kaniya ang Banal nga si James, gidala siya sa iyang puloy-anan ug, pagkahuman niyang gihatagan siya og pan ug tubig, misulod siya sa iyang sulod nga selda samtang gibyaan siya sa gawas nga selda. Pagkahuman niyang nakaon og pan, natulog siya sa pipila ka gutlo. Unya, nagpakaaron-ingnon nga masakiton, misugod siya og hilak nga mapait ug pag-agik-agik; ug, gisandig ang iyang kaugalingon sa pultahan sa sulod nga selda, naghangyo siya k , ang Banal nga Amahan, nga tabangan siya. Ang santo, sa dihang nagtan-aw sa gamay nga bintana ug nakita nga masakiton gyud siya, nalibog unsaon niya pagsulti kaniya o unsa ang buhaton. Apan ang babaye naghangyo kaniya:

[2177] *Ang Fenicia* usa ka nasud nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Ang mga nag-unang siyudad niini mao ang Tiro ug Sidon.

[2178] *Ang Porphyryon* usa ka lungsod sa Fenicia nga duol sa Bukid Carmelo. Sa tinuod, kini usa ka panuluyan o usa ka dakong baryo.

'Gipangayo ko kanimo, Amahan,' ingon niya, 'kaluy-i ang akong kaluya ug panalipdi ko sa tanda sa krus, kay grabe kaayo ang kasakit sa akong kasingkasing.'

Ang santo, pagkadungog sa iyang mga hangyo, miadto kaniya ug dayon misiga og kalayo ug nagdala sa balaan nga lana nga dala niya, unya mipahimutang tupad kaniya. Gibutang niya ang iyang wala nga kamot ibabaw sa kalayo, gilubong niya ang tuo niyang kamot sa balaang lana ug gihikap ang lawas sa babaye, usahay naghimo siya og tanda sa krus, usahay nagpahid ug nagpainit sa iyang kasingkasing gamit ang kamot, kay nagreklamo siya og grabeng kasakit sa kasingkasing. Giduso sa hugaw nga mga tinguha, ang babaye naningkamot nga pukawon ang kahilayan sa pari ug madala siya sa sala, busa miingon siya kaniya:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, pahiran ko pag-usab sa lana ug painita ang akong kasingkasing sa imong kamot, aron hingpit nga mahunong ang akong pag-antos.'

Si Banal nga Santiago, nga yano ang kasingkasing ug walay dautang tuyo, mituo sa gisulti sa babaye ug gibuhat niya ang iyang gipangayo. Apan, sa pagkahibalo niya sa limbong sa yawa nga nakig-away batok sa unod, ug sa kahadlok nga ang iyang sobra nga kaluoy ug kalooy ngadto sa babaye makadala sa iyang kalag sa walay katapusang pagkaguba, gibutang niya ang iyang wala nga kamot ibabaw sa kalayo sulod sa duha o tulo ka oras, nga matinud-anon nga nag-antos sa kasakit hangtod nga nahulog ang mga lutahan sa iyang mga tudlo. Busa ang bulahan nakigbisog batok sa tukso sa yawa, aron walay hugaw nga hunahuna mosulod sa iyang huna-huna tungod sa dili na mapugngan nga kasakit. Sa pagkakita sa babaye sa gibuhat sa balaan, napuno siya sa kahadlok. Naluoy ang iyang kasingkasing, ug sa kalit nga pagbangon, nahulog siya nga nagahilak sa tiilan sa balaan, gipukpok ang iyang dughan ug misinggit:

'Lagmit na ako, kawawa ug bulag! Lagmit na ako, kay nahimo na kong puloy-anan sa yawa.'

Ang santo, sa pagkakita nga siya nagahilak ug sa pagdungog sa iyang mga pulong, natingala kaayo ug miingon kaniya:

'Tindog, babaye!'

Dali niyang gipahimutang gikan sa yuta ug naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, nangutana siya:

'Sultihi ko, unsa kini buot ipasabot? Ngano man nga niadto ka kanako?'

Ang babaye, nga hapit na nakabawi sa iyang kaugalingon, gisaysay niya sa santo ang tanan sa detalye: kung giunsa siya pagtudlo sa dautang mga Samaritano aron tuksuhon ang santo; miingon siya nga ang diyablo mismo ang naghimo niining tukso aron madani ang matarong nga tawo—nga nagpasan-o sa mga walay unod sa iyang kinabuhi—sa makasasalaong pagpakighilawas. Pagkahuman maminaw sa babaye, ang balaan misangpit sa lawom nga gininhawa ug, samtang nagahilak og daghan, nagpasalamat sa Diyos; unya, pagkahuman niya siya pagtudlo ug pagpanalangin, gipadala niya siya kang Obispo Alexander. Pag-abot sa babaye sa simbahan, gikumpisal niya ang tanan niyang mga sala sa atubangan sa obispo. Ang Santo, pagkahuman siya gitudloan pag-ayo ug pagkakita nga tinuod gayud ang iyang paghinulsol, gipahimakas siya pinaagi sa balaan nga pagbunyag ug gipadala siya sa usa ka kombento. Busa ang salamangkera nahimong nobya ni Kristo.

Unya, pagkatigom niya sa tanang mga Kristohanon ug sa iyang mga klero, gipahawa sa obispo ang tanang mga Samaritano gikan sa siyudad. Pagkahuman niini, sa pag-adto niya kang San Santiago, pinaagi sa iyang amahanong pagdasig, gipalig-on pa gayud sa obispo ang iyang balaan nga kinabuhi. Ug ang babaye, nga kaniadto usa ka makasasala, nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang kinabuhi ug gihatagan siya og gahum batok sa mga demonyo.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang anak nga babaye sa usa ka maharlika ug adunahan nga lalaki, nga gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu, misugod sa pagtawag sa ngalan ni San Santiago. Gidala siya sa iyang mga ginikanan ngadto sa santo ug nangayo sila kaniya, tungod sa kaluoy para sa batan-ong dalaga, nga ipahawa ang hugaw nga espiritu gikan kaniya. Ang santo, pagkahuman niyang nag-ampo sa Diyos alang kaniya ug pagkahuman niyang gibutang ang iyang kamot kaniya, gilugos dayon niya ang demonyo gikan kaniya pinaagi sa gahum sa Diyos, ug naayo ang dalaga. Sa pagkakita sa maong milagro, ang mga ginikanan sa dalaga nagpasalamat sa Dios ug, aron ipadayag ang ilang pagpasalamat sa tawo sa Dios, nagtanyag kaniya og tulo ka gatus ka bulawan nga sinsilyo. Apan ang matarong nga tawo dili lang misalikway sa pagdawat sa bulawan, apan wala gani kini tan-awa, nga miingon:

'Dili angay paliton o baligyaon ang mga gasa sa Dios, ingon sa giingon sa Balaang Kasulatan: *"Tambala ang masakiton, limpyoa ang mga leproso, buhiona ang mga patay, pagpahawa og demonyo; kining mga butanga*

inyong nadawat nga walay bayad, ihatag usab kamo nga walay bayad" (Mateo 10:8). Ang bulawan angay ihatag sa mga kabus, kay sa akong pagpuyo sa kamingawan, wala ko kini gikinahanglan."

Pagkahuman niini, gipabalik sa santo ang mga tawo nga gipadala uban sa bulawan. Sa maong rehiyon adunay usa ka batan-on nga lalaki nga tungod sa buhat sa yawa naparalisa ang duha ka bitiis; gidala siya sa iyang mga ginikanan kang Santo Santiago ug nangayo og pag-ampo kaniya ngadto sa Dios alang kaniya. Ang respetadong amahan nagpuasa ug nag-ampo sulod sa tulo ka adlaw ug giayo ang paralitiko; unya, pagkahuman siya pagpanalangin, gisugo niya siya nga mobalik sa iyang panimalay gamit ang iyang kaugalingong mga tiil. Daghan pa, nga nag-antos sa lain-laing mga sakit, ang miadto niining tigbuhat sa milagro, ug silang tanan, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nangaayo ug nibalik gikan kaniya nga himsog. Ang tawo sa Dios, sa dihang nakita niyang gipasidunggan siya sa tanan, nahadlok nga basin mahulog siya sa garbo, busa mibiya siya sa langob ug nilayas, aron likayan ang himaya sa mga tawo. Pagkahuman niya'g nilakaw og kap-atan ka nga hakbang gikan sa siyudad, nakakaplag siya og dako nga langob sa bato sa daplin sa suba ug nagpuyo didto. Dinhi siya nagpuyo sulod sa traynta ka tuig, nga gigugol ang tanan niyang adlaw ug gabii sa pag-ampo ug mga luha. Sulod sa dugay nga panahon, nagpanginabuhi siya sa mga lumot nga moturok sa daplin sa suba, ug sa ulahi nagtanom siya og gamay nga tanaman sa gulay, diin siya nagtrabaho sa pipila ka bahin sa adlaw ug nagpakaon sa iyang kaugalingon sa mga tanom nga iyang gitamnan ug gipamunga. Ang asetikong kinabuhi ni San Santiago naghatag kaniya og ingon ka dakong dungog nga ang mga monghe ug mga klero gikan sa baynte o trenta ka monasteryo miadto kaniya alang sa espirituhanong giya. Dili lang mga klero, apan daghan usab nga mga layko ang misugod sa pagduol kaniya, nakadawat og pagtulon-an sa matarong nga kinabuhi ug, pagkahuman madawat ang iyang panalangin ug pag-ampo, mibalik sila nga dako kaayo ang kaayohan alang sa ilang mga kalag.

Ang ingon ka bantugan nga tawo, nga gipanalanginan sa Diyos, nahulog gihapon sa usa ka grabeng sala. Tingali nahitabo kini tungod kay nagsugod siya sa pagpasagad sa iyang kaugalingong pagkabalaan ug banal nga kinabuhi ug nagtan-aw sa iyang kaugalingon ingon usa ka dakong asketiko. Ang sinugdanan sa iyang pagkahugno mao kini. Ang karaang kaaway sa katawhan, ang yawa—nga masinaot sa mga nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug walay hunong sa paghimo og lungag sa pagkaguba alang kanila—nisulod sa usa ka batan-ong dalaga, anak sa usa ka adunahan, ug gisugdan siyang gub-on, nga gipapahayag ang ngalan ni Santiago ug miingon:

'Dili ko siya biyaan gawas kon dad-on ninyo ako kang Jacob nga monghawa.'

Ang mga ginikanan sa dalaga, gidala siya uban kanila, nagbiyahe uban kaniya sa mga monasteryo ug disyerto sulod sa dugay nga panahon, nangita kang balaan nga Amahan Santiago. Sa dihang nakit-an na gyud nila siya, mihulog sila sa iyang mga tiil ug misugod sa pagpakilusot kaniya:

'Tintalawa sa among anak, kay nag-antos siya pag-ayo tungod sa usa ka hugaw nga espiritu; kaduha na ka napulo ka adlaw sukad siya mokaon o maminom, apan samtang nagasinggit, ginasakit niya ang iyang kaugalingon ug nagatawag sa imong ngalan.'

Ang santo, mibangon aron mag-ampo, nag-ampo siya nga mainit kaayo ngadto sa Dios alang kaniya nga bisan ang dapit diin siya nagtindog nangurog. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gipahuyop ni Santiago ang batan-ong babaye ug miingon sa hugaw nga espiritu:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika: paggawas sa niining dalaga.'

Ug sa kalit lang, ang yawa migawas sa dalaga, sama sa gisunog sa kalayo. Apan siya nahulog sa yuta ug nagpabilin nga dili makasulti sulod sa taas nga panahon. Apan si San Santiago mipangamuyo pag-usab kang Dios, gihikap niya ang kamot sa dalaga, gitindog siya gikan sa yuta, ug gibalik siya sa iyang mga ginikanan. Sila, sa pagkakita sa ingon nga milagro, gidayeg ang Dios. Apan, kay nahadlok sila nga basin mobalik kaniya ang hugaw nga espiritu, nangayo sila sa santo nga tugotan ang ilang anak nga magpabilin uban kaniya sulod sa tulo ka adlaw, hangtod hingpit na siyang maayo. Busa nagpabilin ang dalaga uban sa tigulang, samtang ang iyang mga ginikanan mibalik na sa ilang balay.

Samtang nagpabilin ang dalaga uban ni San Santiago, ang yawa, sa dihang nakita niya nga ang santo naa sa usa ka hilit ug walay tawo nga dapit nga mag-inusara uban sa dalaga, ug nasayud nga miabot na ang labing angay nga higayon para sa iyang mga tinguha, nagpukaw sulod sa asketiko og unos sa hugaw nga mga hunahuna ug dautan nga mga tinguha sa unod, ug busa gipalihok ang iyang kahilayan, nga ang balaan nga tawo—mao gihapon siya nga kaniadto wala masangit sa tukso sa malanding nga babaye nga gipadala kaniya sa mga Samaritano, siya nga, aron mapreserbar ang pagkamakusog ug pagkabalaan, gisunog pa gani ang iyang

kaugalingong kamot sa kalayo, kadtong nakahimo og daghang milagro ug nakapalayas og mga demonyo—sobra kaayo siyang napasiga sa maluoy nga tinguha nga, nakalimot sa kahadlok sa Dios ug sa iyang daghang katuigan sa pagpanagana, ingon man sa grasya ug gahum sa pagtambal nga gipadala kaniya sa Dios, ug tungod kay tigulang na kaayo siya, napildi siya sa yawa ug nahulog. Gahasa niya ang usa ka dalaga, gidalian ang iyang pagkabirhen, ug sa pagdalian sa lawas ug kalag, gilaglag ang tanan niyang kaniadto nga mga paningkamot sa pagka-asketa. Dili igo kaniya ang pagbuhat og usa ka sala; gidugang pa niya ang usa ka mas grabe pa. Sama sa usa ka tawo nga natisod sa bukid nga nagdali-dali nga nagahulog paubos, nahulog gikan sa bato ngadto sa bato ug nabungkag ang iyang kaugalingon, mao usab ang nahitabo kang San Santiago: pagkahuman nakahimo siya og usa ka dakong sala, nahulog siya sa lain nga mas dako ug mas grabi pa, nga nagdugang og dautan sa dautan. Gipukaw sa Kaaway ang kahadlok sa iyang kasingkasing, ug misugod siya pagpamalandong: 'Istorya karon sa dalaga sa iyang mga ginikanan nga gisiak ko siya, ug atubangon ko ang kaulaw ug pagsaway, ug maantos ko ang dakong kalisdanan tungod kaniya.' Sa pag-uyon sa pagpangumbinsi sa yawa, gipatay niya ang inosenteng dalaga, nga nagtuo nga matago niya ang iyang sala sa mga tawo ug malikayan ang kaulaw. Apan wala siya mihunong diha; imbis, iyang gipadayon pa gayud ang iyang pagpakasala: kay ang lawas sa dalaga, nga iyang gidalit ug walay kalooy nga gipatay sa iyang kaugalingong kamot, wala niya gihatagan og angay nga lubong sa yuta, kondili iyang gilabay sa suba. Mao kana ang bunga sa hambog nga pagpasigarbo; kay kung wala lang giisip niining monghe nga balaan ug dako sa pagka-binuotan ang iyang kaugalingon, dili unta siya nahulog sa ingon ana ka grabeng mga sala, ug dili unta giuyaw sa kaaway ang katigulangon sa usa nga kaniadto sa iyang pagkabatan-on nakadaog batok sa iyang mga limbong.

Pagkahuman niini, gisugdan sa yawa ang pagdani kang Santiago, sama sa usa ka napusilan nga bihag, paingon sa katapusang lungag sa pagkaguba, sa labing grabeng sa tanang mga sala, sa pagkawalay paglaum ni Cain ug ni Judas. Ang tigulang, nga naglingkod sa iyang selda, wala na kahibalo unsay iyang buhaton. Grabe siyang gisaway sa iyang konsensya, nagahingas ug napildi sa kawad-on sa paglaum, wala na siya kaisog nga ablihan ang iyang baba aron mag-ampo o itutok ang iyang hunahuna kang Dios. Naghukom siya nga molayas ngadto sa lain nga layo nga yuta ug, pagbiya sa kinabuhi sa monghe, magpuyo sa kalibutan, ug sa iyang katigulangan mosilbi sa kalibutan ug sa yawa. Pagbiya sa langob, mipadayon siya sa paglakaw nga paspas, gipalihok ug gisabwag sa pagkawalay paglaum sama sa usa ka kusgan nga bagyo sa dagat,

Apan ang labing dako, walay kinutuban, ug maloloy-on nga kaayo ni Kristo—nga dili mapildi sa mga sala sa tibuok kalibutan, ug nga naghandum nga ang tanan maluwas ug walay malaglag—wala biyai kining nawala nga tigulang; wala kini tugoti ang mga demonyo nga malipay sa iyang pagkaguba hangtod sa katapusan, apan, sumala sa Iyang dili masukod nga pagdumala, gipahikay nga siya makabangon gikan sa iyang pagkahulog ug mabalik sa bag-ong kinabuhi. Kay sa dihang mibiyahe siya, nakakita siya og usa ka monasteryo sa kilid sa dalan; sa pagsulod niya niini, gipangumusta niya ang abbot ug ang mga igsoon. Gitanyag siya nila og pan, apan wala gani siya maminaw niini, ug kanunay ug lawom lang ang iyang paghuyop. Sa dihang gihangyo siya sa mga igsoon nga mokaon, miingon siya kanila:

'Lagmit na gayud ako, usa ka maluoyong tawo! Unsaon pa nako pag-alsa sa akong mga mata ngadto sa langit? Unsaon pa nako pagtawag sa ngalan ni Cristo, nga akong nasakitan? Ug giunsa pa nako paghikap sa Iyang mga gasa, samtang ako usa ka salbahis ug usa ka mamamatay-tao?'

Unya gikumpisal niya sa atubangan nila tanan, sa detalyado, ang tanan nga nahitabo kaniya. Ang abá ug ang mga igsoon, pagkahibalo sa iyang kumpisal, nabati pag-ayo ug, sa pagpakig-amgo kaniya, gisugdan siya nilang pahupayon, aron dili siya mohugno sa kawad-on sa paglaum, apan, paghinulsol, dawaton ang penitensya alang sa iyang mga sala. Gipangumbinsi gyud nila si Santiago nga magpabilin uban kanila, apan wala siya maminaw kanila ug migawas sa kalibutan. Naglibot-libot siya sa disyerto sulod sa dugay nga panahon. Sa katapusan, sumala sa kabubut-on sa Dios, nakasugat siya og usa ka tawo nga giinspirar sa Dios nga nangayo sa tigulang nga mokuha sa agianan ug mosulod sa iyang selda. Pagkahuman napugos niya si Santiago, gidala niya siya sa iyang puloy-anan, gihugas ang iyang mga tiil ug gitanyag ang tanang pagkaon nga naa kaniya, ug gihangyo siya nga mokaon niini. Apan si Santiago, nga gipanglutos ug gisaway sa iyang konsensya, mihuyop og lawom gikan sa kahiladman sa iyang kasingkasing ug mibun-og sa iyang dughan, nga dili gani gustong hikapon ang pagkaon. Unya nahulog ang tawo sa tiilan ni Jacob, gihupay siya, ug nanumpa nga dili siya motindog gikan sa yuta hangtod mouyon ang tigulang nga matilawan ang pagkaon nga iyang gitanyag. Sa dihang miuyon si Jacob,

mitindog ang monghe gikan sa yuta, ug nag-uban silang duha sa pagkaon nga posible sa disyerto. Pagkahuman sa pagkaon, mitindog sila, nagpasalamat sa Diyos, ug mibalik sa paglingkod. Unya miingon ang eremita kang Jacob:

'Amahan, hatagi ko og giya alang sa kaayohan sa akong kalag; tudloi ako, isip imong anak, mahitungod kang Kristo, ug lig-oni ang akong kasingkasing, kay kanunay ug lawom akong kaguol tungod sa nagkalain-laing hunahuna.'

Nagahilak si Santiago og mapait, ug samtang nagahilak og dili mapugngan nga mga luha ug nagabun-og sa iyang dughan, miingon:

– Biyaa ko, igsoon, aron ako maghilak tungod sa akong grabeng mga sala, nga pinaagi niini akong gipukaw ang kasuko sa Dios; kay sama sa usa ka huyang nga batan-on nga nadani sa yawa, nahugno ako sa kapahamakan niining akong walay pulos ug dili mahimayaong katigulangon, ug karon hingpit na gayud nga nawala. Sa akong katigulangon, napildi ko sa mga pagbati nga akong napildi sa akong pagkabatan-on: nahulog ko sa hugaw nga pakighilawas ug nangahas pa gani sa pagbuhat og mas grabeng mga sala.

Pagkahuman maminaw kang Santiago, napuno sa lawom nga kasubo ug kasakit ang eremita ug misugod siya og hangyo sa tigulang nga isaysay pag-ayo ang tanang tentasyon sa yawa. Gipangayo niya kini sa duha ka rason: una, aron ang tigulang, pinaagi sa pag-ikumpisal sa iyang mga sala, mausab ang iyang kasingkasing ngadto sa paghinulsol; ug ikaduha, aron siya mismo, sa pagpaminaw sa sugilanon sa pagkahulog sa tigulang, matudloan sa pag-amping ug dili mahulog sa parehas nga tukso. Unya gisugdan ni Santiago ang iyang sugilanon.

'Ako,' ingon niya, 'nagsilbi sa Ginoo pinaagi sa pagpuasa ug kinabuhi sa kamingawan sulod sa kapin kalim-an ka tuig, nga matinud-anon nga misukol sa akong mga kahuyang, nga ang mga marka niini dala gihapon nako bisan sa akong kaugalingong lawas, kay gisunog nako ang akong kamot sa kalayo alang sa pagkamatinud-anon.' Ug ako, bisan dili takos, giisip nga takos nga makadawat og dakong grasya gikan sa maayong Dios, kay pinaagi kanako, usa ka makasasala, ang Dios naghimo og daghang mga milagro. Sa katapusan, misulod si Satanas sa usa ka batang babaye, nga ang mga ginikanan, pagkadungog nila sa grasya ni Cristo nga nagpuyo sa sulod nako, gidala siya kanako aron ako mag-ampo alang kaniya. Sa tabang sa Dios, gipahawa nako ang demonyo kaniya. Nangayo sila nga magpabilin ang ilang anak nga babaye uban kanako sulod sa tulo ka adlaw, hangtod hingpit siyang naayo, ug pagkahuman nila siyang biyaan uban kanako, nilakaw sila. Ako, gisunog sa lamanong kahilambigit nga nagtabon sa akong hunahuna, nga sa kana nga panahon nakalimot sa Dios, wala mahadlok sa kalayo sa impyerno, ug wala magtagad sa akong daghang katuigan nga paningkamot, gahasa nako ang dalaga ug gidalian ang iyang pagkabirhen. Ug dili igo kanako ang pagbuhat og usa ka sala; apan, sa pag-awhag sa yawa, nangahas ko sa pagbuhat og lain pa, nga mas grabe kaysa sa una, kay gipatay nako kana nga dalaga ug gilabay ang iyang lawas sa suba. Nawad-an ko og paglaum sa akong kaluwasan, nilayas ko gikan niadtong dapita ug karon mogawas na ko sa kalibutan; kay giunsa man nako pag-alsa sa akong mga mata ngadto sa kahitas-an sa langit? Kung mosulay ko pagtawag sa ngalan ni Cristo, ang kalayo sa langit mopapas kanako.

Sa dihang nahuman ni Santiago ang iyang pag-ako samtang nagahilak og daghan ug nagahilak pag-ayo, naantig ang kasingkasing sa eremita; ug, gipalibot niya ang iyang mga bukton sa liog sa tigulang, gihalokan niya kini ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, ayaw kawala'g paglaum, ayaw pag-awhag sa imong kaluwasan, kondili uban sa pagtuo nga maminaw ang Dios sa paghinulsol, ipahayag Niya ang imong mga sala, kay ang Ginoo mapinanggaon kaayo ug ang Iyang kaluoy kanato dili masukod. Kung dili man dawaton sa Dios ang paghinulsol, giunsa kaha pagdawat ni David, nga gihatagan na daan sa gasa sa pagpanagna apan nahulog sa mga sala sa pakighilawas ug pagpatay, sa pasaylo alang sa ingon nga mga sala? Unsaon kaha nga si San Pedro, ang pangunang Apostol, nga gisaligan sa Ginoo sa yawi sa Gingharian sa Langit, human niya ikalimod ang Ginoo sa tulo ka beses atol sa boluntaryong pag-antos Niya, dili lang nakadawat og pasaylo sa iyang mga sala pinaagi sa mapait nga mga luha sa paghinulsol, apan giisip pa gayud nga takus sa dakong dungog nga mahimong magbalantay sa panon ni Cristo? Busa maghinulsol kita samtang naa pa kitay panahon.

Gipalig-on sa monghe ang espiritu ni Jacob pinaagi niining mga pulong, ug gihangyo siya nga magpabilin ug magpuyo uban kaniya. Apan wala mouyon si Jacob. Unya ang eremita, mihulog sa tiilan sa tigulang ug gikahagkò kini, labi pa gayud siyang gihangyo nga ayaw siya biyai, kay nahadlok siya nga basin laglagon sa hingpit sa tigulang ang iyang kalag tungod sa pagkawalay paglaum. Wala niya mapangumbinsi si Santiago, busa ang eremita nangasubo kaayo ug naga-hagak. Sa katapusan, pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo sa Diyos

alang kaniya, gipasagdan na niya siya, gihatagan siya sa pagkaon nga iyang gikinahanglan para sa biyahe, ug giuban siya sulod sa napulo'g lima ka stadia, nga sa tibuok panahon nag-awhag kaniya sa paghinulsol. Unya, giyakap niya si Jacob ug gihalokan uban sa mga luha, mibalik ang eremita sa iyang selda. Si Jacob, nga nakabiyahe na og taas nga distansya sa dalan paingon sa kalibutan, miliko gamay gikan sa agianan ug nakakita og karaang lubnganan, diin daghan kaayong mga bukog nga dugay na nga nahimong abog. Misulod si Jacob sa maong langob, gipundok niya ang tanang bukog, gibutang kini sa usa sa mga kanto, ug nagpuyo siya sa langob[2179] . Nihapa siya sa iyang mga tuhod, si Jacob, nga nagahilak ug nagasubo pag-ayo samtang nagabunal sa iyang dughan, misugod sa mainitong pag-ampo sa Dios, nga nag-ingon:

'Giunsa ko pag-atubang Kanimo, akong Dios? Asa ko magsugod sa pagpangita sa akong kaluwasan? Giunsa ko pag-ambit og pag-ampo gamit ang akong hugaw nga dila ug hugaw nga mga ngabil? Unsang sala ang una nakong hangyoon og pasaylo? Panaghimo ba o pagpatay?' Ginoo nga labing maloloy-on, pasayloa ang akong grabeng mga sala; kaloy-i ako, bisan dili ko takos, O Ginoo nga labing maloloy-on, ug ayaw ko paglaglag uban sa akong dautang mga buhat, kay dako kaayo ang akong mga kalapasan: Nakahimo ko og pakighilawas; nahimong mamamatay-tao ko, nga nagbubo sa dugo sa inosente, gipahawa ang lawas sa tubig, sa mga hayop ug sa mga langgam aron kan-on; karon, O Ginoo, gikumpisal ko kanimo ang tanan nakong mga sala, Ikaw nga Makahibalo sa Tanan, nga naghangyo sa Imong pasaylo. Ayaw ko pagdumti, O Ginoo, kondili pinaagi sa Imong dili masukod nga gugma alang sa katawhan, kaluy-i ako, ang dautan ug walay pulos; ipakita kanako ang Imong dakong kaayo ug limpyoha ako sa tanan nakong mga sala, aron dili ako malumos sa kaaway, nga nasulod na sa kalawoman sa sala, ug dili ko kan-on sa bitin sa ilawom sa yuta.

Sa niining pag-ikumpisal sa iyang mga sala ug paghinulsol, nagpabilin ang bulahan nga si Santiago sulod sa napulo ka tuig, nga nagpuyo sa tibuok panahon sa maong lubnganan. Ug nahimo siya nga sama sa buhing patay, nagpuyo taliwala sa mga patay ug wala gayud makita sa taliwala sa mga buhi. Bisan pa kon naay bisan kinsa nga moanha sa maong lugar, si Santiago dili makig-istorya sa bisan kinsa; kon naay mangutana kaniya og bisan unsa, dili siya mosulti bisan usa ka pulong, ug ablihan lang niya ang iyang baba aron mag-ampo sa Dios ug maghinulsol sa iyang mga sala. Ang iyang pagkaon mao ang mga tanom nga moturok sa mga disyertong dapit, ug bisan kana, kan-on ra niya kini sa talagsaong higayon ug gamay ra ang kantidad, igo ra aron dili siya mamatay sa gutom. Busa si Jacob nagpuyo sulod sa napulo ka tuig nga puno sa walay hunong nga mga luha, mga paghuyop, ug mga pag-ampo, nagtuaw ngadto sa Dios adlaw ug gabii, nag-angkon sa iyang mga sala ug nagpalo sa iyang dughan nga walay kalooy.

Ang Labaw nga Mapinanggaon ug Labing Maloloy-on nga Ginoo, nga dili Niya gusto ang pagkaguba sa makasasala kondili nagpaabut sa iyang pagbag-o, wala Niya pasagdi ang taas nga panahon sa paghinulsol ni San Santiago; pagkahibalo Niya sa iyang mga paghilak ug pag-ako sa sala, gipasaylo Niya ang iyang mga kalapasan ug gihatagan pag-usab siya sa grasya sa paghimo og mga milagro.

Usa ka tig-a ug grabeng pagkauga ang miigo sa maong yuta. Ang tanan nagpuasa ug nag-ampo, nangayo sa Dios nga magpadala ug ulan sa yuta. Ug usa ka pahibalo ang miabot sa obispo sa maong siyudad, usa ka matinahuron ug balaan nga tawo. Niining pahibalo, gisultihan siya:

'Kung ang balaang tigulang nga nagpuyo sa langob sa lubnganan mag-ampo sa Diyos alang kaninyo, mohunong ang tanan ninyong kalamidad ug motagay ang mabungahong ulan.'

Sa sunod adlaw, gitigom sa obispo ang mga klero ug ang tanang katawhan ug gisaysay ang pagpadayag nga iyang nadawat. Uban sa usa ka prusisyon nga nagbitbit sa krus ug nag-awit og mga himno sa paghangyo, mibyahe silang tanan paingon sa maong langob. Pag-abot nila niini, ang obispo ug ang tanang katawhan misugod sa pagtuktok sa siradong pultahan ug paghangyo sa balaan sa Diyos nga maluoy sa ilang yuta, nga mag-ampo sa Diyos aron Iyang matarong nga kasuko ug silot malikayan kanila ug tapuson ang kalamidad pinaagi sa pagpadala og ulan sa yuta. Apan ang bulahan wala maghatag og tubag kanila gikan sa sulod sa langob, wala siya magdagan sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit; hinungdan, iyang gihampak ang iyang dughan ug miingon sa iyang kasingkasing:

'Maluoy ka, Kristo, sa akong daghan ug bug-at nga mga sala!'

[2179] Ang maong langob nahimutang sa Palestina, duol sa Bukid Carmelo

Ang obispo, sa dugay nga panahon, matinud-anon nga mibakod ug nangaliyong kang Santiago; apan, tungod kay wala siyay tubag nga nadawat gikan kaniya, mibalik siya uban sa tanan nga miuban kaniya, nga masubo ug nagahilak. Pag-abot nila sa simbahan, nag-awit na usab silang tanan og mga awit sa pag-ampo, samtang nagahilak. Samtang nagpadayon ang kusog kaayo nga bagyo, misunod ang grabeng uga ug gutom; busa, ang mga tawo nangamuyo sa Ginoo nga labi pang masigasig, gipakusog nila ang ilang pagpuasa ug pag-ampo. Unya, ang obispo nakadawat og laing pahibalo, diin klaro niyang nadungog ang usa ka tingog nga miingon:

'Adtoa ang akong alagad nga si Santiago, nga akong gisultihan kaninyo kaniadto, ug kon siya manalangin kanako alang kaninyo, kamo dayon maluwas gikan sa mga kalamidad nga miigo sa inyong yuta.'

Human niining pahibalo, ang obispo, kauban ang tibuok klero ug ang mga tawo, mibalik pag-usab sa langob ug mapinanggaon nga nangayo sa sulugoon sa Dios—bisan pa sa pagsamok kaniya—nga mag-ampo para kanila; unya pwersado niyang gibuksan ang pultahan ug gidala ang santo paingon sa gawas. Si Balaan Santiago, bisan pa sa iyang pagduha-duha, mitan-aw sa langit ug gitindog ang iyang mga kamot, ug nag-ampo siya og dugay alang sa mga tawo. Ug samtang ang pag-ampo naa pa sa iyang mga ngabil, kalit lang nga misulod ang kusog nga ulan sa yuta, ug mihunong ang bagyo. Kay gitugotan sa Ginoo ang hangyo sa iyang nagkahadlok kaniya ug nadungog ang iyang paghangyo, pinaagi niini gipakita sa buhat ang gisulat sa propesiya: *'Unya kamo magtawag, ug ang Ginoo motubag; kamo magsinggit, ug siya moingon, "Ania ako!'"* (Isaias 58:9).

Ang obispo ug ang tanang katawhan, nga nabigla ug nalipay kaayo sa kining labing himayaong milagro, nag-awit og kanta sa pagpasalamat sa Dios uban sa kalipay ug selebrasyon, ug gipasidunggan pag-ayo ang Iyang balaan nga sulugoon nga si Santiago. Ug ilang gitukod nga ang adlaw diin, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Santiago, sila naluwas gikan sa mga kalamidad ug nadawat ang kaluoy sa Ginoo, pagasaulogon matag tuig.

Pagkahuman niini, nakadawat si Banal Santiago og pahibalo nga gidawat sa Dios ang iyang paghinulsol ug gipasaylo ang iyang mga sala. Busa, pinaagi sa grasya ni Cristo, misugod na usab siya sa pagbuhat og daghang mga milagro; kay ang tanang masakiton ug ang mga nag-antos sa bisan unsang sakit nga gidala ngadto kaniya gikan sa tibuok yuta dayon nga napaabli, samtang ang mga demonyo gipalayas pinaagi sa pulong sa balaan. Paglabay sa mubo nga panahon, naghimo si Santiago og mas dagkong milagro pa kaysa sa iyang nabuhat sa wala pa ang iyang sala.

Niadtong samang tuig nga nangayo siya sa Diyos og ulan, gisultihan si Santiago mahitungod sa iyang umaabot nga kamatayon. Pagpatawag niya sa obispo, gibilin sa santo kaniya nga pagkahuman sa iyang kamatayon, ang iyang lawas ipanglubong sa langob diin siya nagpuyo. Pagkahuman niini, pipila ka adlaw ang nilabay, natulog sa Ginoo ang bulahan nga si Santiago, ug ang iyang balaan nga kalag miduol sa tunga sa mga bulahan sa iyang Ginoo, kauban ang mga santo nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa paghinulsol. Nabuhi si Santiago sulod sa pito ka pulo'g lima ka tuig sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Ang balita sa pagpanaw sa santo dali nga mikaylap sa tibuok yuta, ug daghang katawhan ang nanag-awas gikan sa nagkalain-laing direksyon paingon sa iyang lubong, nagbitbit og kandila, insensaryo, insenso ug humot nga lana; Miabot usab ang obispo uban sa tibuok klero, ug, samtang nag-awit sa angay nga mga himno, gihaplasan niya ang balaan nga lawas ni Santiago sa bililhon nga mga pahumot ug gilubong siya uban sa dungog niining maong langob, sama sa gisugo mismo ni Santo Santiago sa obispo sa wala pa ang iyang kamatayon. Paglabay sa mubo nga panahon, nagtukod ang obispo og simbahan nga gipahinungod kang San Santiago nga dili kaayo layo sa langob diin siya nagpuyo; ug, pagkuha niya sa iyang mga bililhon nga relikya gikan sa langob, iyang gibalhin kini sa simbahan ug gitukod ang tinuig nga paghinumdom sa balaang handumanan sa bililhon nga alagad sa Dios, ang atong ginagalang nga amahan nga si Santiago, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

- Niadtong maong adlaw, ginahinumduman nato si Santo Gregorio, Obispo sa siyudad sa Constance sa isla sa Cyprus, nga miadto sa kinabuhi sa kalinaw.
- Niadtong maong adlaw, ang pagpanaw sa balaan ug matarong nga Prinsipe Daniel Alexandrovich sa Moscow, niadtong tuig 1303.
- Niining adlawa, ang pagpatay sa mga Tatar kang bulahang Prinsipe Basil (Vasilko) Konstantinovich sa Rostov, niadtong tuig 1238.

Marso 18

5 Marso (Karaan nga Estilo)

Paghinumdom sa Balaang Martir Onisius, nga nabuhi ug nag-antos sa samang panahon uban sa Martir Conon sa Esau.

Paghandum sa Balaang Martir Eulampius, nga giputol ang ulo gamit ang espada.

Paghandum sa Balaang Martir Iraida, nga ang panahon ug lugar sa iyang kamatayon wala mailhi.

Ang pagbalhin sa mga relikya sa Balaang Matarong Prinsipe Theodore sa Smolensk ug Yaroslavl, ug sa iyang mga anak nga sila David ug Constantine, ngadto sa katedral nga simbahan sa Monasteryo sa Spaso-Yaroslavl. Ang ilang pista mao ang ika-19 sa Septyembre. Nadiskubrehan ang mga relikya niadtong 1463.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Conon sa Isauria

Gisaulog sa ika-5 sa Marso

Si San Pablo, ang Apostol sa mga Hentil[2180] , sa usa sa iyang mga misyonaryong pagbiyahe[2181] , gipahimakas ang mga lumolupyo sa siyudad sa Isauria[2182] sa kahayag sa tinuod nga pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Sa samang panahon, sa baryo sa Bethany, nga nahimutang 18 ka stadia[2183] gikan sa siyudad sa Isauria, nagpuyo didto ang usa ka lalaki nga ginganlan og Nestor uban sa iyang asawa nga si Nada. Naa silay anak nga lalaki nga ginganlan og Conon. Sa dihang mitubo na ang batang lalaki, nagdesisyon ang iyang mga ginikanan nga ipakasal siya ug gipangakong ipakasal sa usa ka matahum nga dalaga nga ginganlan og Anna. Apan bisan pa niini, ang Balaang Arkanghel Miguel nagpakita kang Conon sa porma sa usa ka hayag nga tawo. Pagkahuman sa pagtudlo kang Konon sa tinuod nga pagtuo, gidala siya sa Arkanghel ngadto sa usa ka suba, gibunyagan siya sa ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad, gihatagan siya sa Balaang Misteryo, ug unya, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus ibabaw kaniya, nahimong dili makita. Sukad niadto, napuno sa Balaang Espiritu ang batang lalaki, ug ang Arkanghel Miguel nagpabilin nga dili makita uban kaniya sa tanang panahon. Sa ilang adlaw sa kasal, taliwala sa kasadya sa tanan, gidala ang nobya ug nobyo ngadto sa kwarto sa kasal. Didto, gitabonan ni Konon ang nagdilaab nga kandila sa usa ka sudlanan ug gipangutana ang dalaga:

'Asa ang mas maayo – kangitngit o kahayag?'

Mitubag ang dalaga:

'Mas maayo ang kahayag, siyempre, kaysa sa kangitngit.'

[2180] Si San Pablo Apostol gihatagan og titulo nga 'Apostol sa mga Hentil' tungod sa iyang dakong paningkamot sa pagpangwali, diin gidala niya ang Ebanghelyo gikan sa kahiladman sa Asya paingon sa Roma ug bisan pa, sumala sa tradisyon, hangtod sa Espanya ug Britanya.

[2181] Human sa iyang pagbag-o gikan sa pagka-manusigko sa mga Kristohanon ngadto sa usa ka mapainubuson nga sumusunod kang Kristo, gipahinungod ni San Pablo Apostol ang tibuok niyang kinabuhi sa pagpanaw nga misyonaryo. Nagsugod ang Apostol sa iyang unang panaw aron ipangwali ang Ebanghelyo gikan sa Antioquia, diin siya ug si Bernabe gitawag sa Espiritu Santo alang sa dakong buhat sa pag-ebanghelismo (Buhat 13:1–3): gidala nila si Juan Marcos uban kanila, Ang mga Apostol, pagkahuman sa pagbisita sa Cyprus, miadto sa Asia Minor, ug didto, sa Antioch sa Pisidia, sa Iconium, ug sa mga siyudad sa Lycaonia nga Lystra ug Derbe, gipahibalo nila ang daghan sa pagtulon-an ni Cristo, samtang nag-antos sa kanunay nga paglutos gikan sa mga Hudiyo (Buhat 13:4–14:28). Gisugdan ni San Pablo ang iyang *ikaduhang* panaw uban ni Silas pagkahuman sa Konseho sa mga Apostoles (AD 51) sa Jerusalem (Buhat 15): pagkahuman sa pagbisita sa mga simbahan nga iyang natukod kaniadto, si San Malampuson nga nagwali si Pablo sa Macedonia ug Greece, nagtukod sa bantugang mga simbahan sa Philippi, Thessalonica, Berea, Athens ug Corinth; nagpabilin siya sa ulahi nga usa ka tuig ug tunga. (Buhat 15:36–18:28). Nisugod ang apostol sa iyang *ikatulong* panaw gikan sa Antioquia pag-usab: pagkahuman usab niyang gibisita ang mga simbahan nga iyang natukod, miabot ang apostol sa Efeso, diin siya nagwali sulod sa kapin sa duha ka tuig; unya mibiyahe siya pag-usab sa Macedonia ug Gresya ug mibalik sa Jerusalem. Didto siya nadakpan ug, human sa duha ka tuig nga pagkabilanggo sa Cesarea, gipadala siya sa Roma, diin siya nagpuyo sulod sa duha ka tuig, nga nagwali sa Gingharian sa Dios nga walay babag (Buhat 18:1–22:30). Sumala sa tradisyon, ang apostol, pagkahuman nga napalaya sa atubangan sa korte ni Cesar, mibiyahe pag-usab sa iyang ika-upat nga panaw aron ipangwali ang Ebanghelyo, nga nakaabot sa utlanan sa Kasadpan (Eusebius ug Clement sa Roma) ug, pagkahuman nga nakabilanggo pag-usab sa Roma, namatay siya isip usa ka martir atol sa paghari ni Nero.

[2182] *Isauria* – usa ka gamay nga rehiyon sa karaang Asia Minor, natago sa kabukiran, nga nagutlanan sa Lycaonia sa sidlakan, bahin sa Phrygia sa amihanan, Pisidia sa kasadpan, ug kabukiran nga Cilicia sa habagatan.

[2183] *Ang stadia* usa ka karaang yunit sa gilay-on nga nagasukod og mga 80 o gamay pa nga fathom.

Unya gibuksan ni Santo Konon ang iyang mga ngabil, nga puno sa grasya sa Diyos, ug gisugdan ang pagdani sa nobya aron ipreserbar ang iyang pagkabirhen ug pagkaputli sa kinabuhi ug aron motuo kang Kristo, ang Tinuod nga Diyos.

'Kini,' miingon siya, 'mao ang dili malata nga kahayag, samtang ang makalaut nga kinabuhi ug pagano, dili matinud-anong pagtuo mao ang kangitngit.'

Maayo ang kasingkasing sa dalaga, busa ang mga liso sa pulong sa Dios nahulog sa maayong yuta, ug dali ra siyang nakigsabot sa iyang hinigugma sa tanang butang. Nituo siya kang Kristo ug nagsaad nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen hangtod sa kahangturan. Busa kining balaan nga magtiayon nagpuyo sa pagkabirhen nga pagkabalaan, sama sa magsoon nga lalaki ug babaye, o, mas tukma pa, sama sa duha ka anghel sa Dios, nagdilaab sa gugma alang sa Dios sama sa mga Serapim ug Siya ra ang ilang gipalipay. Milabay ang pipila ka panahon, ug ang bulahan nga si Conon nakumbinsi sa iyang kaugalingong ginikanan nga biyaan ang pagsimba sa diyos-diyosan ug mobalik sa Kristo. Gibunyagan ni Conon ang iyang amahan, ang iyang inahan ug ang iyang hinigugma, ug silang tanan, nga giya ug gitudloan ni Santo Conon, nakapahimuot sa Dios. Ang amahan ni Conon, ang Bulahang Nestor, gihatagan usab sa korona sa martir, human siya patyon sa mga idolatra tungod kay iyang gisaway ang ilang mga sayop. Paglabay sa mubo nga panahon, ang inahan sa santo, ang Bulahang Nada, malinawon nga namatay ug mibalik sa Ginoo, ug pagkahuman kaniya, ang balaan nga birhen nga si Anna, ang nobya ni Conon, mibyahe paingon sa dili malaglag nga palasyo sa iyang langitnong Nobyo, si Kristo. Gihatagan sila tanan ni Santo Conon og dungganong lubong sa samang dapit.

Sa pagbiya kaniya, nagpadayon si Conon sa pagkinabuhi alang sa Dios, nagpraktis sa paghunahuna sa Dios ug pagpamatay sa iyang unod pinaagi sa pagpuasa, pagpaningkamot, ug pag-ampo sa tibuok gabii. Tungod sa iyang mga paningkamot, gihatagan siya sa grasya sa Espiritu Santo, nga sama sa usa ka natago nga bahandi, natulog sulod kaniya sa dugay nga panahon ug napadayag lamang sa katigulangon ni Santo Conon. Mao kini ang nahitabo.

Niadtong yuta, sa usa ka walay sulod nga dapit taliwala sa dili matabok nga mga bukid, adunay usa ka langob nga makalilisang ug ngitngit. Sulod sa langob, adunay pagano nga santuwaryo, diin nagtindog ang usa ka dako kaayong bato nga diyos-diyosan sa dautang diyos nga si Apollo[2184] , usa ka diyos nga labi ka gipasidunggan sa yuta sa Isauria. Kaugalian sa mga Isaurian nga magtapok didto matag tuig sa adlaw sa pista sa dungog ni Apollo aron maghalad ug sakripisyo ug sa pagsaulog niining walay Diyos nga pista. Pag-abot sa adlaw sa maong pista ug pagkakatigom sa tanang lumolupyo sa siyudad aron moadto sa santuwaryo sa langob, si Santo Conon, nga gipalihok sa Espiritu sa Diyos, misulod sa siyudad. Sa dihang nakita niya ang daghang tawo nga armado, nagkabayo ug nagalakaw, sama sa andam na sa pakig-away, misinggit siya kanila sa kusog nga tingog:

'Mga tawo sa Isauria, hulata pag-ayo; gusto ko kamo pakig-istorya. Ngano man nga nag-armas kamo? Kalit ba nga misalakay ang kaaway nga hukbo sa inyong yuta ug nagtawag kaninyo sa pakig-away?'

Mitubag ang mga tawo kang Conon:

'Dili, apan kami moadto aron maghalad og sakripisyo sa diyos nga si Apollo ug maghimo og pista sa iyang dungog.'

Nangutana pag-usab kanila si Santo Konon:

'Gusto ko nga mahibal-an gikan kaninyo kinsa kining si Apollo ug unsang gahum ang iyang gipang-gamit.'

Mitubag ang mga tawo:

'Siya ang among manunugot, nga nagahatag kanamo sa tanang maayong butang; siya usab ang nagpabuhi sa among mga katigulangan, gikan kanila namana namo ang batasan sa pagsaulog kaniya.'

Unya ang santo, samtang nagbinuang kanila, gipangutana sila niini:

'Nakadungog na ba kamo sa tingog o bisan unsang pulong gikan sa inyong diyos?'

Mitubag sila:

'Dili! Apan gisugo kami sa among mga katigulangan nga motuo kaniya.'

Niingon dayon kanila si Santo Conon:

[2184] *Si Apollo* – usa ka diyos sa karaang mga Griyego ug Romano – girespeto isip diyos sa kahayag, labi na sa kahayag sa adlaw, ingon man sa intelektwal nga kahayag, sa balak ug musika; siya usab ang diyos sa propesiya, usa ka tig-ayo sa mga sakit ug tigbantay sa sibil nga kahusay.

Ang inyong mga amahan, sama sa mga hayop nga walay pulong, sila mismo nadani, kay wala nila mailhi ang Tinuod nga Dios; kay kung nailhan pa nila Siya, dili unta sila magpakita og ingon ana ka dakong pagrespeto sa usa ka bingi, pipì, ug daotan nga diyos-diyosan. Ihatag kanako ang gahum sa inyong diyos, ug ipakita nako kaninyo kinsa inyong ginasimba, kinsa kining inyong diyos. Kung pahiran nako siya og pintal, matangtang ba niya kini? Kung bungkagon nako siya gamit ang puthaw nga martilyo, mobalik ba siya sa dati? Kung hatagan nako siya og pagkaon, iyat ba niya ang iyang kamot aron kuhaon ang pagkaon ug magsugod sa pagkaon?! Hangtud kanus-a kamo magpadayon sa inyong kabuang? Paminawa ako, kay gikan man ko sa inyong kaugalingong siyudad, apan estranghero ko sa inyong mga batasan; biyaa ang pagsimba sa mga dios-diosan, ug tudloan ko kamo unsaon pagpasidungog sa Tinuod nga Dios ug pagsimba kaniya nga naglingkod sa kahitas-an. Siya mao ang Dios nga dili makita apan makakita sa tanan, ang Magbubuhat sa langit, yuta, ug dagat, ug sa tanan nga naa niini, ang gamhanan ug labawng gamhanan nga Hari, nga nagluwas sa Iyang mga sulugoon ug naglaglag sa Iyang mga kaaway—kadtong nagsimba sa mga dios-diosan ug nagahalad sa mga demonyo. Kining Dios dili magkinahanglan og halad nga dugo, kondili gusto Niya nga ang mga moduol kaniya makaila kaniya nga walay dautang tuyo o limbong, ug motuo nga Siya mao ang Tinuoray nga Dios, ang Amahan sa Iyang Bugtong Anak, ang among Ginoong Jesu-Cristo, nga wala gayud mabulag gikan sa Amahan, pinaagi kaniya gihimo Niya ang mga kapanahonan; ug uban Nila nagahari ang walay katapusang Espiritu Santo, nga nagagikan sa Amahan. Kining tulo ka Persona, sa ilang kinaiyahan, usa ra ka Dios, nga gisunog sa kalayo ang mga mag-idolo nga nagdumot Niya, apan gihigugma ang mga naghigugma Niya; walay utlanan ang Iyang kalooy, kay malumo Siya sa tanan nga nagbutang sa ilang paglaum kaniya ug nagtawag kaniya sa pagtuo.

Naantig ang katawhan sa mga pulong sa santo, ug usa ka dakong kagubot ang misangpot tali nila: ang uban midagan sa santo aron patyon siya, samtang ang uban mipugong kanila, nga nagpugong sa pag-alsa sa ilang mga kamot batok kaniya, kay gusto nila nga makadungog pa ug dugang gikan kaniya. Sa dihang medyo nahilom na ang kagubot, ang pipila sa mga tawo nangutana sa santo:

'Unsaon ninyo pagpatinuod kanamo nga adunay Dios nga labaw pa sa among dios nga si Apollo, nga among gipasidunggan labaw pa sa tanang uban nga mga dios? Ipakita kanamo ang usa ka timaan gikan sa inyong Dios, aron kami motuo kaniya.'

Si San Conon, sa pagkadungog nga nangayo sila og timaan, mitugyan sa Diyos ang iyang pagtuo ug miingon sa mga tawo:

'Tan-awa, daghan kaninyo ang nakasakay sa kabayo, ug daghan usab ang naglakaw—mga batan-ong lalaki nga kusgan. Busa, mag-adto kita tanan sa langob ni Apollo, sa inyong tigumanan; mouna kamo, ug ako, isip usa ka tigulang, mosunod kaninyo, ug magkasabot kita nga kinsa man kanato ang unang makaabot, ang Dios niadtong usa ka tawo mao ang dako ug tinuod, ug matarong nga motuo kaniya. Kung kinsa man kaninyo nga nakasakay sa kabayo, ug ang uban—ang mga batan-on ug kusgan—nga naglakaw, makalapas kanako, usa ka tigulang ug huyang sa lawas, ug makaabot sa templo ni Apollo nga una pa kanako, nan ang inyong diyos mao gayud ang Diyos. Apan kung ako, usa ka tigulang, makaabot didto nga naglakaw una pa kaninyo, nan ang akong Diyos labaw pa sa inyong diyos, ug kinahanglan kamo motuo Niya.

Gidayeg sa tanan ang iyang pakigpulong ug misugot sila sa kondisyon nga iyang gisugyot, samtang nag-ingon sa usag usa:

'Dili makalab-ot ning tigulang sa sulod sa upat ka adlaw: taas ug lisod ang biyahe, kay kini moliko-liko sa hataas nga kabukiran ug lawom nga mga walog nga natabonan sa daghang sagbot.'

Pagkahuman niini, ang tanan midali paingon sa langob: ang uban nagsalig sa ilang kabayo, ang uban sa ilang kaugalingong tiil – samtang si San Conon nagsunod sa ilang luyo, nga naglihok nga lisod kaayo. Sa dalan, nag-ampo siya nga mainit kaayo sa Diyos, ug sa kalit lang mitungha sa iyang atubangan ang Balaang Arkanghel Miguel, gikuha siya, ug sa usa ka pagkabaylo gidala siya sa mismong lugar nga padulong sa tanan. Sa mga tawo nga nagdali-dali nga nagsakay sa kabayo ug naglakaw, gipahilakip sila sa Arkanghel pinaagi sa usa ka gahum nga dili makita, ug sila nangalibog samtang naglibot-libot sa kabukiran ug kalasangan; ang mga tawo ug ang mga kabayo nahulog gikan sa kahitas-an sa bukid ug nabungkag ang ilang mga lawas, ug sa tibuok adlaw ug tibuok gabii wala nila maabot ang langob ni Apollo ug wala gani sila masiguro kung husto ba ang ilang gisundan nga dalan. Sa buntag, sa ilang katingala, miabot si Santo Conon aron sugaton sila. Pagkakita kaniya, nangatingala kaayo ang mga tawo. Apan ang santo, nga nagkatawa kanila, nangutana:

'Ngano man nga wala kamo nakaabot sa sayo? Dugay na ko nagpaabot kaninyo ug nakahukom ko nga mogawas aron masugat kamo.'

Ang mga tawo, nga gikapoy kaayo, gisultihan ang santo sa tanan nga nahitabo kanila ug nangayo kaniya nga ipakita ang dalan paingon sa templo ni Apollo. Unya nanguna kanila si Santo Conon ug, pagkahuman niyang gidala sila sa langob, miingon kanila:

'Didto, natuman nako ang akong saad ug nakaabot ko dinhi una pa kamo. Karon kinahanglan inyong ilhon nga dako ang akong Dios ug motuo kamo Niya; bahin sa inyong dios, ihatag ninyo siya kanako, ug ako na ang moatubang kaniya tungod kay gipanglimbong kamo niya hangtod karon.'

Apan misinggit sila sa santo:

'Dili, ayaw ninyo pasanginli ang among dios o panimalos kaniya: kami mismo ang pasanginlihon sa among pagkaulahi; nawala kami sa dalan busa wala namo matuman ang among kasabutan.'

Ang tubag nakapasuko pag-ayo sa santo, ug miingon siya kanila:

'Kung bisan karon wala pa kamo motuo sa akong Dios, apan nagpadayon kamo sa pagtuo sa inyong dios-diosan, buhaton ba ninyo ang bisan unsang sugo nga iyang gisugo kaninyo?'

Mitubag silang tanan:

'Kung tinuod namong madungog ang tingog sa among diyos, among tumanon dayon ang iyang pulong, kay nagtuo kami kaniya nga walay duhaduha.'

Pag-usab sila naghimo og pakigsaad sa santo ug naghatag og saad, nga mas lig-on pa kaysa sa una, nga motuo sila sa tanan nga gisulti sa ilang Dios. Unya ang santo, nga nagtindog sa atubangan sa langob diin nahimutang ang templo ni Apollo, misinggit sa idolo sa kusog nga tingog:

'Idolo! Nagaingon ako kanimo: ingon niini ang sugo sa akong Ginoong Hesukristo, paggawas sa templo ug diha-diha pag-anhi kanako.'

Ug sa kalit lang ang walay kinabuhi nga diyos-diyosan, daw buhi, misugod sa pag-uyog, nahulog gikan sa iyang puwesto ug, nag-uyog-uyog sa yuta, mihunong sa kilid sa santo; unya, mibangon gikan sa yuta, mitindog kini sa atubangan niya. Ang tibuok katawhan gikupot sa dakong kahadlok ug, uban sa kusog nga mga pagsinggit, midagan aron makalingkawas. Si Santo Conon mipahuyop sa iyang kamot ngadto kanila, nag-awhag kanila nga ayaw kahadlok, ug halos dili niya sila mapahunong. Pagkahuman niya silang napakalma, mibalik siya pag-atubang sa diyus-diyosan, ug ang tanan mitutok pag-ayo aron makita unsay mosunod nga mahitabo. Ug ang santo misugod sa pagpangutana sa diyus-diyosan:

'Ingna kami, idolong walay kalag, kinsa ang Tinuod nga Dios: ikaw ba, o ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga akong gipangwali?'

Kalit lang gipalapad sa bato nga diyos-diyosan ang iyang mga bukton paingon sa langit samtang nagkurog ug nagpahayag sa kusog, tawong tingog:

'Ang usa ka Tinuod nga Dios mao si Kristo, nga imong gipangwali.'

Pagkahuman niini, nahulog ang diyus-diyosan ug nabungkag sa daghang piraso. Sa pagkakita sa maong milagro, ang tibuok katawhan misinggit:

'Ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang Dios ni Konon: Siya ang nidaug.'

Ug daghang mga tawo ang mituo kang Kristo ug, pagkahuman nila pagbungkag sa mga dios-diosan, nadawat nila ang balaan nga bunyag. Ang uban, bisan pa, nga mapig-ot ang kasingkasing, nagpabilin sa ilang daang kawalay pagtuo ug nangaluluoy kaayo sa pagkaguba sa dios-diosan ni Apollo. Apan sa ulahi, pagkahuman masaksihan nila ang daghang lain-laing mga milagro nga gihimo ni San Konon, ang nahibilin nga mga pagano sa maong yuta mituo usab kang Kristo.

Sa maong yuta sa Isauria, sa lain nga langob, nga nahimutang usab sa usa ka walay sulod nga dapit, nagpuyo ang usa ka makalilisang nga demonyo. Sama sa usa ka mandirigma o tulisan, iya kining atakihon ang mga tawo ug mga hayop nga molabay ug patyon sila. Ang mga tawo sa Isauria naghalad kaniya og daghang halad, nangayo nga dili sila dauton o patyon, apan ang ilang mga hangyo wala'y pulos; hinungdan pa gani nga nadala sila sa mas dakong kalaglagan. Unya, ang daghang katawhan, mga magtutuo ug mga pagano, nagtigom, ug sila tanan miadto kang Santo Conon ug mapinanggaong nangayo kaniya nga palagson ang demonyo gikan sa ilang yuta. Ang mga magtutuo nag-ampo, nga walay bisan gamayng pagduha-duha sa gahum ni Kristo nga naglihok pinaagi kang San Conon; ang mga pagano, bisan pa, malimbungon nga gisulay si San Conon, kay ila mismo gihunahuna nga dili

niya mapalayas ang mabangis nga demonyo, apan, sa sukwahi, mapatay siya sa demonyo. Sa pagsunod sa hangyo sa mga Isaurian, mibyahe si San Conon, kauban sa daghang katawhan. Miduol siya sa mismong langob diin nagpuyo ang demonyo, samtang ang mga tawo nagbarog sa gilay-on, nangurog sa kahadlok. Sa pag-atubang sa langob, ang santo, sa ngalan ni Cristo, gisugo ang hugaw nga espiritu nga mogawas gikan sa langob, sa atubangan sa tibuok katawhan. Gikan sa sulod, misinggit ang demonyo sa santo, nangayo nga tugutan siya nga mogawas nga dili makita, aron dili makita sa mga tawo ang iyang makalilisang nga porma. Apan hugot nga gisugo siya sa santo nga magpakita sa atubangan sa tanan. Unya, sa atubangan sa tibuok katawhan, migawas ang demonyo gikan sa langob sa porma sa usa ka makalilisang ug nagkurog nga babaye. Ang santo, nga nagdili sa demonyo nga makadaot sa bisan kinsa, gipalayas siya ngadto sa Gehenna[2185] . Sa kalit lang nahimong dili makita ang demonyo, ug ang tibuok katawhan misinggit:

'Dako ang Dios ni Conon!'

Daghang mga pagano ang mituo kang Kristo. Ug si San Konon, pagkahuman niyang igo nga natudloan ang mga tawo sa pagtuo sa Tinuoray nga Dios, mibalik sa siyudad. Giuban siya sa mga tawo uban sa malipayong pagkanta; ang santo mismo ang nagsugod sa pagkanta, ug ang mga tawo misalmot, naghimaya kang Kristo, ang Tinuoray nga Dios. Pagbalik niya, nagpuyo si San Conon sa iyang baryo, sa balay sa iyang amahan, nagbuhat og mga milagro, nag-ayo sa tanang matang sa sakit sa mga nangadto kaniya uban sa pagtuo, ug nagpagawas sa mga demonyo, nga gihatagan siya sa Ginoo og gahum batok kanila.

Usa sa labing bantugan nga lumolupyo sa Isauria gipanakanaw sa mga kawatan nga nakadala ug daghang bulawan gikan kaniya. Daghan ang bakak nga giakusahan sa maong pagpangawat ug gipasakitan: ang mga inosente gipangputong ug kadena ug gibilanggo sa ngitngit nga selda, apan wala gihapon makaplagan ang bulawan. Unya ang lalaki nga gihilotan, kauban ang mga paryente sa mga bakak nga giakusahan ug nag-antos sa prisohan, miadto kang Santo Conon; mihulog sila sa tiilan sa santo, ug nangayo sila kaniya nga hangyoon ang Diyos nga motabang sa pagpangita sa gipangawat nga bulawan. Ang santo, nga naluoy sa mga bakak nga giakusahan ug nag-antos nga dili matarong, mitugot sa pagtabang sa mga lungsoranon. Mibiyahe siya paingon sa lungsod. Didto, nagbarog siya sa plasa, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo hangtud nga gipadayag sa Ginoo kaniya kung asa gitago ang gipangawat nga bulawan. Gidala niya ang daghang mga tawo uban kaniya, ug miadto sila sa gawas sa lungsod, ug pagkahuman sa taas nga pagbiyahe sa disyerto, nakaabot sila sa usa ka bato. Sa ilawom sa bato natago ang bulawan nga gitago sa mga kawatan; gisugo ni San Conon ang mga kauban niya nga kuhaon ang bulawan ug dad-on kini pabalik sa lungsod. Ang tanang mga tawo sa Isauria nangahibulong kaayo ug gidayeg ang Dios. Sa dihang ang tawo nga gikawat ang bulawan gusto mahibalo kinsa ang mga kawatan ug nangutana kang Conon bahin niini, mitubag ang santo:

'Kuhaa ang inyong bulawan, ug kontento kamo nga kini nabalik kaninyo nga walay kadaut; apan kining mga nag-antos sa prisohan, buhian ninyo sila.'

Gibuhat gyud niya kini. Ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok yuta; daghan ang nibalik sa Ginoo, ug adlaw-adlaw mitubo ug midaghan ang Simbahan ni Cristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, samtang naglingkod sa hilom si Santo Konon sa iyang balay, nakakita siya og daghang mga demonyo nga nagtigum batok kaniya. Ang tanang demonyo nga nagpuyo sa isla—kadtong gipahawa gikan sa mga tawo ug sa mga paganong santuwaryo—nag-andam sa ilang kaugalingon batok sa santo. Pagkakita niya sa mga demonyo, gipanghigot sila sa santo sa ngalan ni Jesus, aron dili sila makalihok. Nagsugod dayon ang mga demonyo sa pagpakisayaw kang Conon nga ayaw sila ipadala sa kalawoman, kondili sugoan sila sa pagbuhat sa bisan unsang iyang gusto. Ang santo, samtang nagdili kanila sa pagdaot sa mga tawo, gisugo sila sa pagbuhat sa lain-laing mga buluhaton: sa uban iyang gisugo nga hukayon ang yuta sa mga tanoman ug tanggalon ang mga sagbot, mga palungpong ug mga suga; sa uban, nga aronon ang mga uma ug itanom kini; sa uban pa, nga bantayan ang mga tanom; sa uban, nga mag-atiman sa mga panon sa mga hayop ug panalipdan kini

---

[2185] *Ang Gehenna* mao ang Griyegong paglitok sa usa ka Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot og *'walog sa Hinnom*' o 'mga anak sa Hinnom'; kini nga walog nagtumong sa usa ka lawom ug makitid nga bangin diin kaniadto gisakripisyo sa mga Hudiyo ang ilang mga anak kang Moloch (2 Mga Hari 24:10; Jer. 7:11). Sa ulahi nga mga panahon, kini nahimong basurahan sa tanang matang sa hugaw, ug kanunay nga gipapalong ang kalayo didto aron sunogon kini: tungod niini, ang Walog sa Hinnom nahimong simbolo sa usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos. Sa maong kahulugan gayud—nga mao *ang* impyerno—nga gigamit ang pulong nga 'Gehenna' sa Bag-ong Tugon (Mat. 5:24–40, 10:28, 18:9, 23:15; Lucas 9:43, 45; Lucas 12:5; Santiago 3:6).

gikan sa mga buangis nga mananap; sa uban, nga magputol og kahoy ug mangkuha og tubig; ug sa pagbuhat sa tanang matang sa mga buluhaton sa panimalay. Ang mga demonyo, sama sa mga ulipon ug bihag, misilbi sa bulahan nga si Conon kutob sa iyang gusto, nga nagbuhat uban sa kadasig sa matag buluhaton nga iyang gisugo kanila; kay, napugos sa dili mapildi nga gahum sa Dios, sila giulipon sa sulugoon sa Dios.

Nahitabo nga sa usa ka gabii gisikop sa mga tulisan ang balay sa santo, nga naglaum nga makakaplag didto og daghang bahandi, kay bantog siya sa tibuok nasud.

Pagkahuman nila sa paghigot sa santo, gisulayan sa mga tulisan nga pwersahon siya pinaagi sa pagpanakit aron ipadayag ang tagoanan sa iyang bulawan. Nagsugod na sila sa pag-antos kaniya sa dihang kalit lang, pinaagi sa sugo sa Diyos, mitungha ang mga demonyo nga nag-alagad sa santo, gikuptan ang mga tulisan ug walay kalooy nilang gibugbog; unya gisiga nila ang kalayo sa pugon ug gisunog ang ilang mga lawas, samtang napalaya ang santo gikan sa iyang mga gapus. Ang santo, nga naluoy sa mga tulisan, gisugo ang mga demonyo nga hunong na, ug mihunong sila sa pagpanakit sa mga tulisan, nga hapit na lang patay. Pinaagi sa pag-ampo sa santo, nabalik ang buot sa mga tulisan, ug gipahawa sila sa balaan nga tawo nga malinaw, nga gisugo sila nga biyaan na ang ilang kinabuhi sa pagpangawat. Dili lang gipagawas sa mga demonyo si San Konon gikan sa mga tulisan, apan pinaagi sa kabubut-on sa Diyos gipanalipdan pa gani nila ang dungog sa iyang ngalan. Kay kung kinsa man sa mga dili motuo nga Isaurian ang misuway sa pagpanamastamas kang Konon, dayon ug dili makita nga mosulong ug mopigo kanila ang mga demonyo, aron ang ngalan ni Konon nahimong tinahud ug gikahadlukan sa tanan. Sa usa ka higayon, duha ka idolatra ang nahinumdom kang Conon ug misugod sa pagpanamastamas kaniya gamit ang dautang mga pulong. Dali dayon, gisikop sila sa mga demonyo, gibunalan, gihaboy sa dalan pinaagi sa ilang buhok, ug gilabay ang mga mambabastos sa tiilan sa santo. Human niini, ang kahadlok kang Konon sa tanang dili motuo dako kaayo nga wala na gani sila kaisog maghunahuna og dautan bahin kang Santo Konon. Sa usa ka higayon, usa ka lalaki ang nipanikad sa tanaman ni Conon aron mangawat og mansanas. Apan gidakop siya sa mga dili makita nga bantay, gibunalan siya, ug kauban ang iyang asno ug usa ka sako nga puno sa bunga, gidala siya sa atubangan sa santo. Gipasidaan siya sa santo ug, pagkahuman gisugo siya nga dili na mobalik sa pagpangawat, gipahawa siya nga malinawon.

Sa panahon sa pag-ani, usa ka pobre nga balo ang nilakaw sa uma ug misunod sa mga mag-aani, nagtigom sa nahibilin nga mga uho sa trigo. Gidala niya sa iyang mga bukton ang iyang bugtong gamay nga anak nga lalaki. Kalit lang, usa ka lobo ang misulod gikan sa lasang, gikuha ang bata gikan sa mga bukton sa iyang inahan ug gidala kini sa kamingawan. Gisundan dayon siya sa mga tawo, apan wala nila siya makuha o mapalaya ang bata gikan sa iyang mga panga. Ang nabalaka nga inahan miadto sa balaan nga tigbuhat og milagro nga si Conon, naghilak, ug sa paghulog niya sa iyang mga tiil, gisultihan siya sa iyang kasubo. Gidali-dali niya nga gihatagan og sugo ang iyang mga dili makita nga sulugoon, ug sa pagkurap sa mata gidakpan nila ang lobo nga nagkupot sa bata sa iyang mga pangag, ug gidala kini sa atubangan sa santo. Gibalik sa santo ang anak sa iyang inahan, buhi ug walay samad, ug gisugo ang lobo nga mobalik sa iyang lungib.

Apan dili tanan nga demonyo napugngan sa pulong sa santo; busa ang uban kanila misugod sa pagdaot sa mga lumolupyo sa maong yuta pinaagi sa nagkalain-laing mga sakit, labi na gayud ang bulutong. Sa pagkahibalo sa santo sa mga tinguha sa mga demonyo, nag-ampo siya sa Dios ug dayon nakab-ot ang gahum batok usab niining mga demonyo. Gitigom niya silang tanan ug gisugo sila; gipahawa niya ang uban ngadto sa kamingawan, gipadala ang uban sa kalawoman, ug gitali pa ang uban, gipahimutang sila sa traynta ka palayok nga luad nga puno sa tingga; ug, pagkahuman niya silang giselyohan sa tanda sa krus, gilubong niya sila sa yuta ilawom sa iyang balay.

Niadtong panahona, nagsugod ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug miabot sa Isauria ang usa ka gobernador nga ginganlan og Magdon uban ang usa ka royal nga dekreto. Una, gipahirapan sa gobernador hangtod mamatay si Santo Onisius sa baryo sa Usorovo. Unya, nadakpan si Santo Conon. Gipailawom siya sa daghang malupit nga pagpanakit, ug gipugos nga maghalad sa mga dios-diosan. Ang mga tawo sa Isavria, pagkadungog nga gipailalom sa gobernador si San Conon sa pagpanakit, nagtigom sa kadaghanan, nag-armas, ug mibyahe paingon sa baryo sa Usorovo aron patyon ang gobernador. Pagkahibalo sa gobernador sa ilang tuyo, misakay siya sa iyang kabayo kauban ang iyang mga sulugoon ug nilayas gikan sa maong dapit. Gisundan siya sa mga Isaurian, apan wala nila siya makuha. Sa ilang pagkaplag sa balaan nga martir nga si Conon nga nakagapos, natabonan sa samad ang tibuok niyang lawas ug nagdugo, ilang gipagawas ang iyang mga gapos ug naghilak sila alang kaniya. Gipahiran nila ang ilang mga lawas sa dugo niini, nga nagtinguha nga makadawat og pagkabalaan gikan sa dugo sa

santo, ug uban sa lawom nga pagbati gisudlan nila ang mga samad nga ilang giisip nga samad ni Kristo. Ang balaan nga martir nangasubo pag-ayo ug nabalaka sa iyang kalag, , nga wala siya gitugotan nga mag-antos hangtod sa katapusan, kay gusto unta niya nga mamatay sa pag-antos alang sa iyang Kristo. Pagkahuman niini, gidala sa mga matinud-anon ang santo sa balay sa iyang amahan, sa baryo sa Betania, ug giatiman pag-ayo aron tambalan ang iyang mga samad. Duha ka tuig human sa iyang mga pag-antos, si Santo Conon mibyahe paingon sa Dios. Ang mga lumolupyo sa tibuok rehiyon sa Isauria nagtigom ug naghilak alang sa santo. Gipahimutang siya sa lubnganan tupad sa iyang mga bulahan nga ginikanan ug sa iyang balaan nga nobya, nga napreserbar ang iyang putli nga pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Human sa paglubong ni San Conon, ang mga tawo sa Isauria nagpasiya nga himuon nga simbahan ang balay sa martir. Sa dihang nagsugod sila og hukay sa yuta para sa pundasyon, nakakaplag sila og traynta ka palayok sa yuta, diin gipriso ni San Conon ang mga demonyo. Wala sila kahibalo unsay sulod sa mga palayok, apan nagduda nga adunay natago nga bulawan o pilak, naglipay ang mga nakakaplag niini ug gibuak ang usa sa mga palayok. Kalit lang, migawas gikan niini ang mga demonyo sa porma sa baga ug bahô nga aso ug, sa pagngitngit sa hangin, nakapahinabo og makalilisang nga alimpulos. Napuno sa kahadlok ang tanan – ang uban nahimatay sa kahadlok, samtang ang uban nilayas gikan sa lugar. Ang mga demonyo, sa laing bahin, nilupad sa hangin ug, sa paghimo og dako nga kasaba, nagtawag sa usag usa sa ilang mga ngalan. Ang tanan sa maong baryo gikupot sa grabe ka kahadlok nga walay bisan kinsa ang nangahas mobiya sa ilang panimalay pagkahuman sa pagsalop sa adlaw, kay sa gabii daghang mga demonyo nga hulagway ang nagpakita ug nagpahadlok sa mga tawo ug mga hayop – usa ka pagsulay nga gitugotan sa Dios sulod sa pipila ka panahon isip silot sa mga tawo nga mahiligon sa kuwarta nga naglaum makakaplag og bahandi sa mga sudlanan. Pinaagi sa mga pag-ampo ni San Conon, napalayas ang mga demonyong panag-an. Ang nabilin nga baynte-syete ka sudlanan nga puno sa mga demonyo gilubong sa ilawom sa Simbahan ni San Konon. Hinaut nga kita usab, pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo, kanunay nga malikayan ang kadaut sa mga demonyo, samtang naghimaya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo – ang Usa ka Dios sa Trinidad, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Tungod kay nagpuyo ka sa yuta uban sa pagkabalaan sa usa ka anghel, gihimo kang takus nga kauban sa usa ka anghel; gidala nimo ang imong mga ginikanan sa kahibalo kang Kristo; ug, human nimong gipanghimatuud ang Usa ka Dios sa Trinidad, nag-antos ka hangtod sa dugo, O Martir Conon; mag-ampo ka kanunay alang kanato tanan.

Paghinumdom sa Balaang Martir Konon, nga gitawag nga Mag-uuma.

Gisaulog sa Marso 5

Si Santo Conon nabuhi sa panahon sa paghari ni Decius ug lumad siya sa Nazaret sa Galilea. Gikan didto mibalhin siya sa Pamphylia, sa lungsod sa Mandon (o Magido), ug didto, sa usa ka dapit nga gitawag Carmena, nagtanum siya og usa ka tanaman sa gulay para sa iyang kaugalingon, nga nagkinabuhi sa mga bunga niini. Usa siya ka buotan, malumo, ug matinud-anon nga tawo. Bisan pa man dili siya makabasa o makasulat, nagkinabuhi siya sa paagi nga makapahimuot sa Dios. Sa dihang nadungog siya sa gobernador Publius, nga miadto sa siyudad aron silotan ang mga Kristohanon, gipadala dayon niya ang mga sundalo aron dakpon siya. Miabot ang mga sugo kang Conon ug sa pagbinuang gipangumusta siya nila sa mahigalaong mga pulong. Malipayon nga gitubag ni Conon ang ilang pangumusta ug matinahuron siyang midawat kanila. Unya miingon ang mga sundalo kaniya:

'Gipatawag ka ni Gobernador Publius.'

Mitubag ang santo:

'Unsa kaha iyang tuyo kanako? Kristohanon man ko. Patawaga na lang niya ang iyang mga ka-sinaligan.'

Giputlan sa mga sundalo si Santo Conon ug gidala siya sa atubangan sa hegemon. Sa dihang gisugdan nila siya pagpugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, siya—nga masubo sa kahiladmon sa iyang

kasingkasing tungod sa pagkabulag ug paglimbong sa mga dili motuo ug gisaway ang hegemon tungod sa iyang kawalay pagtuo—nabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo. Unya gipako og puthaw nga mga pako ang iyang mga tiil, ug gidala siya sa atubangan sa karwahe sa gobernador hangtod nga ang balaang martir nahugno sa iyang mga tuhod tungod sa kakapoy ug, uban sa pag-ampo sa iyang mga ngabil, gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo.

Kumemorasyon sa Banal nga Isichius nga Manag-ayuno

Gisaulog sa Marso 5

Ang dakong alagad sa Dios, si Isichius, gitudloan ug gipadako sa pagkamaayo sukad pa sa iyang pagkabata. Pagbiya niya sa tanang pagkapilit sa mga butang sa kalibutan, wala'y hunong siyang nagpamalandong sa walay katapusang mga panalangin sa langitnong Siyon. Tungod niini, gibyaan niya ang iyang natawhan nga siyudad sa Adrapu ug misulod sa kamingawan duol sa Adrania[2186] .

Aron matugyan ang iyang kaugalingon sa pag-asceticismo sa kamingawan, gusto sa santo nga mopuyo sa usa ka bukid nga ginganlan og Mayonis; apan ang mga demonyo nga nagpuyo didto, sa ilang pagtan-aw daan sa pagpahawa kanila sa bukid sa santo ug dili gustong tugotan siya nga mosaka niini, misulod sa duha ka lalaki, si Juan ug si Hilarion, ug sa ilang pagkita sa tawo sa Dios, nangutana kaniya:

'Asa ka paingon?'

Pagkahibalo nila sa iyang tuyo, miingon sila kaniya:

'Wala ba ka kahibalo nga delikado kaayo ning dapita? Padulong ka sa sigurado nga kamatayon, kay daghan dinhi'y mga mananap nga maninila; dugang pa, aduna usab dinhi'y mga tulisan, busa dili ka mabuhi bisan usa ka adlaw dinhi.'

Ang santo, sa pagkahibalo sa iyang espiritu nga dili kini mga pulong sa tawo kondili sa mga demonyo, miingon:

'Tungod sa daghan nakong mga sala, dugay na ko nga angay mamatay; busa moadto ko, aron mamatay man sa kamot sa mga mabangis nga hayop o sa mga tulisan.'

Pagkahuman niya niini, nag-ampo ang santo ug, pinaagi sa gahum sa Krus, gipalayas niya ang hugaw nga mga demonyo ug nagpadayon sa iyang paglakaw. Pagkahuman niya'g pagsaka sa bukid, mipili ang santo og usa ka dapit para sa iyang kaugalingon, nagtukod og usa ka selda ug misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa mga asetikong paningkamot; nagtukod usab ang santo og usa ka tanaman didto ug, sa pag-araro niini ug pagtanom og mga binhi, gipakaon niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot.

Nahitabo nga sa usa ka adlaw, usa ka daghang mga langgam ang nilusob sa tanaman sa santo, gikaon ang mga bukol ug liso ug gilaglag ang paningkamot sa santo. Unya ang santo mihangyo sa Diyos sa pag-ampo, ug sa kalit lang ang mga langgam nga nakatilaw sa iyang paningkamot nahulog sa yuta; dili na makalupad, nagpabilin sila nga nakalatag ang ilang mga pako; ang tanang langgam nga nakahikap sa mga liso dili na makalupad, apan, murag natandog sa hilo, nagkatag sila sa yuta; ug napuno ang lugar sa kadaghan sa mga langgam nga naghigda sa yuta.

Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa kalooy sa mga langgam, migawas ang santo gikan sa iyang selda ug miingon kanila:

'Lakaw kamo gikan dinhi ug ayaw na pagkaon ang bunga sa paningkamot sa mga monghe.'

Sa diha-diha nga nahurot sa balaan ang maong mga pulong, ang tanang langgam nga naa sa yuta dali dayon nga nilupad paingon sa kahitas-an, ug sukad niadto, wala na sila mibalik sa tanaman sa balaan.

Pagkaplag niya og tinubdan sa usa ka walog, nagtukod ang reverendo og gamay nga simbahan didto sa ngalan ni San Andres nga Apostol, diin siya nagpabilin sa pagpamalandong uban sa iyang mga disipulo.

Usa ka adlaw, gidala sa balaan ang usa ka batan-ong babaye nga gipanag-iya sa demonyo; ang iyang mga ginikanan, nga mihulog sa tiilan sa balaan, nangayo kaniya nga ipahawa ang hugaw nga espiritu gikan sa ilang

---

[2186] *Ang Adrapa* (o Antrapa) usa ka lungsod nga pantay ang gilay-on gikan sa Ancyra sa Galatia ug Amphissa, nga nailhan usab nga Claudiopolis. *Ang Adrania* usa ka lungsod sa baybayon (nga nailhan nga Edrenos sa Turko) sa Bithynia.

anak. Ang reverendo, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, dayon niyang gipahawa ang demonyo gikan sa babaye, ug miingon sa iyang mga ginikanan:

'Ingon ani ang Espiritu Santo: sa mismong dapit niini, human sa akong kamatayon, adunay usa ka monasteryo sa mga balaang babaye nga magpuasa, nga ang ilang mga pag-ampo magpahawa sa tanang legyon sa mga demonyo gikan dinhi.'

Natuman gayud kini nga propesiya sa santo sa takdang panahon.

Usa ka adlaw, sa pagawas niya sa iyang selda, nakakita ang Balaang Amahan og usa ka lalaki nga nagdala og kariton nga bug-at kaayo. Gidala sa mga baka ang kariton, ug usa niini natumba, nahulog sa yuta ug dili na makabangon. Gisuwayan kini og-alsa sa lalaki, apan wala niya kini makaya; ang nahulog nga baka nagpabilin nga walay lihok, sama sa dakong bato; tungod sa kakapoy sa paningkamot, ang lalaki misugod og-iyak.

Sa pagkakita niini, naluoy ang reverendo kaniya ug, miduol sa baka, gihapuhap ang liog niini ug miingon sa hayop nga walay pulong, ingon nga nakasabot kini sa iyang mga pulong:

'Bangon, ikaw nga tapulan nga binuhat, ug padayon sa imong dalan, aron dili ka mahimong instrumento sa dautang tinguha sa kaaway.'

Pagkahuman niini, naghimo ang santo og tanda sa krus ibabaw sa baka. Ug sa kalit lang, mitindog ang baka ug malinawong gihila ang bug-at nga kariton. Dako kaayo ang katingala sa lalaki sa nahitabo ug, mitungo siya sa santo, nagpasalamat kaniya ug malipayon nga mipadayon sa iyang dalan.

Adlaw-adlaw, naningkamot ang santo alang sa mas dagkong katingalahan ug misaka sa mas hingpit nga mga hiyas, hangtud nga giisip siya nga takus makig-istorya sa mga Anghel. Gikan sa usa ka Anghel sa Dios, nahibaloan niya ang iyang pagpanaw traynta ka adlaw sa wala pa ang iyang kamatayon. Samtang nag-andam siya sa iyang pagpanaw, napuno ang santo sa dakong kalipay.

Sa wala pa siya mamatay, gitawag sa santo ang mga disipulo nga nagpuyo uban kaniya ug gitudloan sila sa taas nga panahon. Sa tungang gabii, kalit nga misidlak ang usa ka kahayag gikan sa langit, nga nagpasiga dili lang sa selda sa santo kondili sa tibuok lugar; ug ang labing halangdon, human malipayong miingon, 'Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu', mibyahe paingon sa langitnong puloy-anan[2187] .

Ang iyang balaan ug mahimayaong lawas gilubong sa maong simbahan nga gihalad kang San Andres Apostol, sa usa ka batong sarkofago atubangan sa balaang ganghaan.

Pagkahuman, ang bililhon nga relikya sa santo gilalin ni Teophylact, Obispo sa Amasya, ngadto sa siyudad sa Amasya[2188] ug gibutang sa tuo nga kilid sa halaran niadtong tuig 792, sa paghari ni Constantine ug Irene[2189] . Ug sa kana nga bakanteng dapit diin nagpuyo ang halangdon isip usa ka eremita, gitukod ang usa ka kumbento, sama sa gipahibalo sa santo.

Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Mark nga Managpuasa

Gisaulog sa Marso 5

Kining balaan nga asketiko milabaw sa tanang monghe tungod sa iyang kinabuhi sa pag-ayuno. Samtang nagahin usab siya sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, nakaabot siya sa kahingpitan sa hiyas, nga makita sa mga sermon nga iyang gisulat[2190] , ug naghimo siya og daghang mga milagro. Ang pagkabalaan sa kalag sa reverendo dako kaayo nga ang presbiteryo sa monasteryo, sumala sa iyang gipanumpa, wala gayud maghatag kaniya sa Balaang Misteryo gamit ang iyang kaugalingong kamot; apan sa matag higayon nga siya mosaka sa Balaang Komunyon, nadawat niya ang Balaang mga Gasa gikan sa usa ka Anghel, nga nagkupot sa kutsara ug siya mismo ang naghatag kaniya sa Komunyon. Miingon ang sulugoon sa Banal nga Tawo nga wala pa gyud niya siya makita

---

[2187] Ang kamatayon sa santo nahitabo mga tuig 790.

[2188] *Ang Amasya* nahimutang sa amihanang bahin sa Asia Minor, sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[2189] Si Constantine VI Porphyrogenitus, Emperador sa Byzantium, naghari gikan sa 780 hangtod 797, samtang si Irene naghari gikan sa 797 hangtod 803.

[2190] Ang Mapinanggaon nga si Marko nitun-an pag-ayo ang Pulong sa Dios nga nahibal-an niya sa kasingkasing ang tibuok Balaang Kasulatan; siya usa ka disipulo ni San Juan de la Cruz ug nagsulat og daghang mapuslanong sermon. Kining mga sermon gipatik sa hubad nga Ruso niadtong 1858.

nga nagluwa sa yuta bisan kaisa, ingon ana ka mapainubsanon siya. Nagpabilin ang Banal nga Tawo sa kinabuhi monghe sulod sa kap-atan ka tuig ug nagpraktis sa asetikong disiplina sa pagpuasa sulod sa sisenta ka tuig[2191] . Sa edad nga usa ka gatos ka tuig, mibiya siya paingon sa Ginoo[2192] .

Paghinumdom sa Balaang Martir Eulogius

Gisaulog kaniadtong Marso 5

Ang Balaang Martir Eulogius lumad sa Palestina. Ang iyang mga ginikanan dili motuo. Sa dihang namatay sila, gipangbahin sa balaan ang bahandi nga iyang napanunod ngadto sa mga kabus, ug, tungod kay nahimong kabus siya alang sa tinguha ni Cristo, misugod siya sa paglibot-libot, sama sa usa ka peregrino, sa tibuok yuta sa Palestina, nagtudlo sa mga dili motuo ug nagpabalik sila kang Cristo. Tungod kay gipasipala siya sa atubangan sa maghuhari sa maong yuta, nag-antos ang balaan sa daghang pag-antos, kay wala siya mouyon sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Sa katapusan, giputol ang iyang ulo.

- Ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Onisius, nga nabuhi ug nag-antos sa samang panahon uban sa martir nga si Conon sa Isauria.
- Paghandum sa Balaang Martir Eulampius, nga giputol ang ulo sa espada.
- Paghinumdom sa Balaang Martir Iraida, nga ang panahon ug lugar sa iyang kamatayon wala mailhi.
- Ang pagbalhin sa mga relikya sa balaan ug matarong nga Prinsipe Theodore sa Smolensk ug Yaroslavl ug sa iyang mga anak nga lalaki, David ug Constantine, ngadto sa katedral nga simbahan sa Monasteryo sa Spaso-Yaroslavl. Ang ilang pista mao ang ika-19 sa Septyembre. Nadiskubrehan ang mga relikya niadtong 1463.

19 Marso

6 Marso (Daang Estilo)

Ang pagkamartir sa balaan nga monghe-martir nga si Conon ug sa iyang anak nga si Conon, nga nag-antos sa Iconium

Gisaulog sa ika-6 sa Marso

Sa panahon sa paghari sa daotan nga si Aurelian[2193] , nagpuyo sa siyudad sa Iconium[2194] ang usa ka tawo nga ginganlan og Conon. Gwapo siya ug mahadlokon sa Dios. Ang asawa ni Conon adunay lig-on usab nga pagtuo sa Ginoo. Ang magtiayon napuno sa gugma alang sa ilang langitnong yutang natawhan ug nangita sa langitnong dungog ug himaya imbis sa mga butang sa yuta. Sulod sa dugay nga panahon, nag-ampo sila sa Dios nga hatagan sila og anak nga lalaki. Gidungog sa Ginoo ang ilang pag-ampo ug gipadala kanila ang usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan usab og Konon. Sa mismong adlaw nga natawo ang bata, mibalik sa Ginoo ang inahan, nga adunay lig-on nga paglaum sa kaluwasan, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Siya maluwas pinaagi sa pagpanganak'* (1 Tim. 2:15).

Si Banal Konon mismo nagpuyo sa tanang adlaw ug gabii sa pag-ampo. Sa dihang pito na ka tuig ang iyang anak, gipangbahin ni Konon ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug gidala ang batang lalaki uban kaniya paingon sa usa ka monasteryo, diin nagpuyo siya isip monghe. Gipanalanginan siya sa Ginoo, mao nga nabalik

---

[2191] Gituohan nga si Banal nga Marko mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa edad nga 40 ug naghalad og 60 ka tuig sa kinabuhi sa pagka-monasto. Ang lugar sa iyang mga asetikong paningkamot mao ang Bukid Nitria, nga nahimutang sa Ubos nga Ehipto, 70 ka verste sa habagatan sa Alexandria ug sa kasadpan sa Suba sa Nilo, duol sa Disyerto sa Libya.

[2192] Ang santo namatay sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo.

[2193] *Aurelian*, Emperador Romano, naghari gikan sa 270 hangtod 275.

[2194] *Iconium* – usa ka siyudad sa Asia Minor, karon nailhan nga Konya.

niya ang panan-aw sa mga bulag, napalimpyo ang mga ketong, napalayas ang mga demonyo, naayo ang nagkalain-laing mga sakit, ug nakahimo siya og daghang himayaong mga milagro.

Ang suba nga nag-agi sa Iconium mosaka kaayo sa tingpamulak, mubuto sa iyang mga pampang ug magdala og dakong kalamidad sa mga lumolupyo sa maong dapit, pagbaha sa ilang mga uma, tanoman ug mga panimalay. Sa usa ka ingon nga pagbaha, ang suba nibaha sa mas daghang mga baryo kaysa sa kasagaran. Ang mga tawo sa Iconium miadto sa tawo sa Dios, si Conon, ug sa pagkahulog nila sa iyang mga tiil, nangaliya sila kaniya:

'Tabangi kami, alagad sa Dios, kay mas grabe karon ang baha ug nalunod kami uban sa among tanang kabtangan; daghan ang naipit sa pikas daplin sa suba ug dili makalabang paingon dinhi.'

'Ako, akong mga igsoon,' mitubag ang bulahan nga si Conon, 'usa ka makasasala ug dili takus nga tawo; unsa may akong mabuhat?'

Apan ang tibuok katawhan misugod sa pagtawag kaniya sa kusog nga tingog:

'Santo Conon, alagad sa Dios, tabangi kami!'

Unya miadto si Santo Conon sa pampang sa suba ug, gipa-alsa niya ang iyang mga mata ngadto sa langit, misugod siya og pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, sama sa imong pagkadungog kaniadto kang Moises, imong alagad, sa baybayon sa Dagat Pula ug pagdala sa mga anak sa Israel sa uga nga yuta, busa paminawa usab ako karon, Ginoo, paminawa usab ako alang sa katawhan, aron makita nila ang Imong mga katingalahan ug dayegon ang Imong bulahan nga Ngalan hangtod sa kahangturan.

Mitubag ang tibuok katiguman:

– Amen.

Kalit lang nabahin ang suba sa duha ka bahin: ang usa ka bahin kalit nga nibalik paatras, samtang ang pikas nagpadayon sa iyang agos. Ang tanan nga naa didto, mga lalaki ug mga babaye, misinggit sa usa ka tingog, nagdayeg sa Dios, nga nagluwas sa tanan nga nagasalig kaniya. Ang mga tawo ug mga hayop mibalik sa ilang mga baryo, diin sila napalayas sa tubig. Apan ang tubig nga nibalik mibaha sa mga baryo nga naa sa taas, ug dili lang napuno ang mga walog ug lasang, apan natabunan pa gani ang hataas nga yuta. Unya ang tanang katawhan mibalik pag-usab sa tawo sa Dios ug gisultihan siya sa nahitabo. Si Santo Conon miduol sa suba ug, samtang naghimo og tanda sa krus ibabaw niini, miingon:

'Paminawa ang sugo sa Labawng Ginoong Dios: tipuna ang tanan nimong tubig sa imong higdaanan; ayaw pagbaha sa imong mga pampang, ug ayaw pagbaha sa mga puloy-anan sa mga tawo.'

Sa diha-diha dayon, ang suba, sama sa usa ka sulugoon nga masunuron sa iyang agalon, midagan sa iyang agianan nga wala misobra sa iyang mga pampang, bisan pa man kaniadto ang tubig niini mitindog nga sama sa kataas sa usa ka bukid.

Sa ingon niini natuman ang pulong sa Ginoo: *'Kon aduna kamo'y pagtuo nga sama sa liso sa mustasa, moingon kamo niini nga bukid, "Lakaw, ilabay ka sa dayat," ug molakaw kini'* (Mateo 17:20).

Si San Conon, nga nabalaka sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, gipaguba ang daghang pagano nga santuwaryo ug gipabawtismo ang mga dili motuo kang Kristo. Ingon ani ang nahitabo dili lamang sa Iconium kondili usab sa mga kasikbit nga rehiyon. Nahitabo nga ang balita bahin kang Santo Conon nakaabot sa magmamando nga si Domitian. Kining walay Diyos ug walay balaod nga tawo miabot sa Iconium ug naghatag og dakong kahadlok ug kalibog sa siyudad nga walay bisan kinsa ang nangahas nga hayag nga mosugid nga sila mga Kristohanon. Daghang nangikyas sa kabukiran ug kamingawan, diin nagpuyo sila uban sa mga buangis nga mananap, nga dili mosugot nga isalikway ang ilang pagtuo nga Kristiyano tungod sa kahadlok. Ang gobernador Domitian, sa pagpukaw sa yawa, nagmando nga dakpon ang tawo sa Dios, si Conon, ug dad-on sa iyang atubangan.

Sa dihang gidala ang santo aron pahirason, mitan-aw kaniya si Domitian uban sa mahigalaong pahiyom ug miingon:

'Maayong pag-abot, halangdong tigulang.'

'Pagpanamilit usab kanimo,' tubag sa santo.

'Nakita nako,' padayon ni Domitian, 'nga tinuod ang akong nadungog bahin kanimo, kay ang imong nawong manan-aw ug nagpangayo og respeto, ang imong mga mata nagdan-ag sama sa mga bitoon, ug ang imong

katigulangon dili masaway. Nakadawat kami og balita nga natandog ka sa makamatay nga hilo sa Kristiyanismo, ug dili lang ikaw ang naliso, apan gidala usab nimo ang daghang uban sa parehas nga sayop. Bisan pa niana, wala namo tuohi kini nga hungihong, kay nahibalo kami nga ikaw usa ka mahimayaong tawo ug matinud-anon sa among pagtuo.

Sa mga pulong ni Domitian, mitubag si Santo Conon:

'Nakasulat nga ang usa ka tawo kinahanglan mosunod sa maayong tambag, dili sa makadaot nga tambag. Ngano man, busa, imong gisalikway ang atong Ginoo, nga nadakpan ug gikondena sa kamatayon, nga namatay sa Krus ug gilubong sa lubnganan? Ngano wala ka namangha sa Iyang pagkahimugso gikan sa Labing Balaan nga Birhen, nga bisan pa sa pag-anak, nagpabilin nga Birhen? Ngano wala ka namangha sa pagkahimugso nga gipahayag sa mga anghel, nga naglipay ug nag-awit: *'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong kabubut-on sa mga tawo'* (Lucas 2:14)? Ngano wala ka namangha sa gahum Niya nga nagpakaon sa lima ka libo ka tawo gamit ang lima ka tinapay ug duha ka isda? Kinsa may makahimo og ingon nga milagro, kon dili Siya nga nagbukas sa mga mata sa tawo nga natawo nga bulag, naghatag og kinabuhi kang Lazaro nga patay na sulod sa upat ka adlaw, ug sa katapusan, sa Iyang kaugalingong kabubut-on, nag-antos alang sa kaluwasan sa tibuok kalibutan—nga sa Iyang kamatayon nabungkag ang mga bato, nabuksan ang mga lubnganan, ug daghang mga balaan nga namatay ang gibanhaw?

'Apan kung tinuod ang imong gisulti,' mitubag si Domitian sa santo, 'motuo ang tibuok kalibutan sa imong Kristo, ug madaut ang gahum ni Zeus.'

Miingon si Santo Conon:

'Mao kini ang mahitabo – kining Zeus ug ang tanan ninyong mga dios pagagub-on sa dili mapugngan nga gahum sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagsugo kanako sa pagpangwali sa kamatuoran, nga akong pagatuhuan hangtod sa katapusan; kay nasulat sa balaod ni Cristo: *"Ako ang dalan, ang kamatuoran ug ang kinabuhi"* (Juan 14:2). Angay alang kanato nga mga magtutuo ang pagsulod sa Gingharian sa Dios pinaagi sa daghang kasakit, samtang ang mga anak niining panahona, nga nagpuyo sa karangyaan taliwala sa mga butang sa kalibutan, itambog ug ipadala sa gawas nga kangitngit, diin adunay paghilak ug pagngalngal sa ngipon.

Kining mga pulong sa martir napuno kang Domitian og dakong kasuko, ug gisugo niya nga latigon si San Conon ug ipailawom sa nagkalain-laing pagpanakit. Ang santo mitubag nga walay kahadlok:

'Dili ko mahadlok sa imong mga pag-antos; buhata dayon ang imong plano; ako naghangyo kanimo nga ipailawom ko sa labing grabeng pag-antos, aron ako mahimong takus sa mas dako nga ganti gikan sa akong Kristo.'

Miingon si Domitian:

'Hatagan tika og maayong tambag: paminawa kami, ug mahimong angay ka nga malingaw sa kinabuhi uban kanamo.'

Apan mitubag si San Conon:

'Gusto nakong luwason ang akong kalag, dili ang akong lawas, ug gusto nakong matilawan ang espirituhanong kalipay, dili ang kalipay sa lawas. Samtang ikaw, dautang tawo, pagasakiton ka uban sa imong amahan, ang yawa, sa impyerno, diin walay katapusan ang imong pag-antos.'

Pagkahuman niini, gipangutana ni Domitian ang santo:

'Unsa nga ranggo ang imong gipahimutang sa imong pagtuo, daotan nga tigulang? Pari ka ba?'

'Dili,' tubag sa martir, 'usa ka yano nga tawo ako ug dili takus sa maong balaan nga katungdanan, nga kadtong giisip nga takus niini nagalipay uban ni Kristo ug sa Iyang balaang mga Anghel sa espirituhanong kalipay. Bisan pa niana, ako usab nagkinabuhi alang sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nagluhod ako sa Iyang atubangan ug nagalipay sa Iyang ngalan.'

'Naa ba kay asawa?' padayon nga nangutana si Domitian.

'Aduna ko,' tubag sa santo, 'apan wala ko nagpuyo uban kaniya og dugay, kay miadto na siya kang Kristo nga atong Dios.'

'Aduna ka bay mga anak?' nangutana pag-usab si Domitian.

'Aduna koy usa ka anak nga lalaki,' tubag sa santo, 'nabilin siya sa akong balay, apan gusto unta nako nga siya usab motungha sa imong atubangan.'

'Sigurado ba nga dili pud siya mosimba sa among mga dios?' pangutana ni Domitian.

'Sama sa kahoy,' tubag sa santo, 'mao usab ang mga sanga; apan akoa kining hangyo nga sugoa nga dad-on dinhi ang akong anak, aron kami mag-uban nga madawat ang korona sa pagkamartir.'

Sa dayon, sumala sa sugo ni Domitian, gipadala ang mga sundalo aron kuhaon si batan-ong Conon. Sa dihang gidala siya ug gibutang sa atubangan sa iyang magpapasakit, nangutana ang magpapasakit kang amahan ni Conon:

'Pila na ang edad sa imong anak?'

Mitubag si Conon:

Sa dihang pito siya ka tuig, gipadala nako siya sa usa ka monasteryo aron magtuon, ug didto nakat-on siya sa pagbasa ug pagsulat. Sa dihang nahimong dose siya ka tuig, gitahasan siya nga magbasa sa simbahan. Karon, napulo'g pito na siya ka tuig ug, pinaagi sa grasya ni Kristo, naggunit siya sa katungdanan nga diakono ug giisip nga usa sa balaang mga ministro sa Dios. Gikan pa sa pagkabata gitudloan nako siya sa pagkinabuhi nga putli, ug siya takus sa korona sa martir. Naga-ampo ko kanimo: ayaw na paglangan pa, kondili sugoa nga ipahamtang kami sa pag-antos, aron kami mag-uban nga pagakoronahan ni Kristo among Dios, kay kami mga Kristohanon ug gusto namo mamatay alang kang Kristo.

'Unsa ang ngalan sa imong anak?' pangutana ni Domitian. Mitubag ang martir:

'Pareho sila og ngalan sa amahan.'

Mituyok si Domitian kang batan-ong Conon ug miingon kaniya:

'Nadungog na nimo, batan-on, nga ang imong amahan nagpuyo og daghang katuigan, nagminyo, nanganak og anak nga lalaki ug nalingaw sa kinabuhi sulod sa taas nga panahon, apan karon tigulang na siya; busa dili na katingalahan nga gusto na niya ang kamatayon. Apan ikaw batan-on pa ug bag-o pa lang ka nagsugod sa pagdiskubre sa tanang kalipay sa kinabuhi—tinuod ba gyud nga gusto nimo nga mosunod sa imong amahan?'

Sa malimbungong mga pulong sa manliligat, mitubag ang batan-on:

'Gitudluan ko sa akong amahan nga tahuron ang Usa ka Tinuoray nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang makita ug dili makita nga binuhat, sa pagpuyo og balaan ug diosnon nga kinabuhi; gipakita Niya kanako ang dalan sa kaluwasan ug gisultihan ko nga kining kinabuhi dili tinuod nga kinabuhi, kondili kamatayon, ug nga ang tanan nga nahigugma niining panandaliang kinabuhi mamatay sa walay katapusan, samtang sa atong Ginoong Jesu-Cristo adunay walay katapusang kinabuhi, nga Iyang gihatag sa mga nagahigugma kaniya. Labaw pa, gitudloan ko sa akong amahan nga ang walay katapusang pag-antos sa kalayo sa Gehenna, nga dili gayud mapalong, nagpaabot sa mga daotan nga mananamba sa diyos-diyosan, samtang ang dili malaglag nga mga korona sa langitnong himaya nagpaabot sa mga matarong nga sulugoon ni Cristo, sa walay katapusang Gingharian ni Cristo nga atong Dios, nga tungod Niya gibyaan namo ang kalibutan, ug gibyaan usab kami sa kalibutan. Tungod kay gitun-an ko kini sa akong amahan, usa ra ang akong hunahuna uban kaniya; gusto kong maglakaw paingon sa Dios sa samang dalan nga gilakaw niya, ug isumite ko ang akong kaugalingon sa samang mga pag-antos nga iyang gisumite sa iyang kaugalingon. Kay ingon niini ang akong Ginoong Kristo: *'Ang akong Amahan nagbuhat pa hangtod karon, ug ako usab nagbuhat'*, *'Ang Anak dili makabuhat og bisan unsa sa Iyang kaugalingon, gawas kon makita Niya nga gibuhat kini sa Amahan: kay unsa ang gibuhat sa Amahan, kana usab gibuhat sa Anak'* (Juan 5:17, 19).

'Ug kon ipahamtang ko sa imong amahan ang malupit nga kamatayon, gusto ba nimo nga maagian usab ang sama nga kapalaran?' pangutana ni Domitian.

'Oo, gusto ko,' tubag sa bulahan nga batan-on nga si Conon, 'Gusto kong mamatay uban sa akong amahan, aron kami usab mabuhi nga mag-uban sa Gingharian sa among Ginoo; kay ang pagkamatay alang kang Cristo dili kamatayon, kondili pag-angkon sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Unya si Domitian, nga mituyok ngadto sa tigulang nga si Conon, miingon kaniya:

'Sa tinuod, mas maalam kining batan-on kaysa kanimo, ug usa ra ka butang ang kulang kaniya – nga, human nakahibalo sa kamatuoran, mosimba siya sa among mga dios.'

Mitubag ang tigulang nga si Conon sa tortyurador:

'Nasayud pag-ayo sa kamatuoran ang batan-on, kay siya nagasimba, uban kanako, sa Usa nga miingon: *"Ako mao ang Kamatuoran"* (Juan 14:6); apan ni siya ni ako dili gayud mosimba sa inyong mga demonyong dios-diosan, sa inyong mga bakak nga diyos.'

'Ginasulti ko kini kanimo sa katapusan: maminaw ka kanako ug simba ang mga dios,' miingon si Domitian, 'aron malikayan nimo ang malupit nga pag-antos ug kamatayon, ug makadawat ka og daghang gasa gikan kanamo.'

Niini, mitubag ang tigulang nga si Conon:

'O ikaw nga dautan nga gipahawa sa Dios, tortyurista nga dili mapugngan sa dugo sa tawo ug labing dautan sa tanang tawo, wala ba nako ikaw gisultihan sukad pa sa sinugdanan nga ako usa ka Kristohanon ug gusto kong mamatay alang kang Kristo kauban ang akong anak, apan ikaw, nga hubog sa dautang buot ug kabuang, dili na nimo mahinumduman ang akong mga pulong?'

Unya gisugo ni Domitian nga dad-on ang usa ka puthaw nga higdaanan; sa diha nga napainit kini hangtod sa pula-pula nga siga, gibutang ang mga balaan nga martir nga hubo niini ug gisunog. Sa pagsunod sa sugo sa torturer, ang uban sa mga sulugoon nagpasiugda sa nagdilaab nga uling, samtang ang uban nagbubo og nagbukal nga lana ibabaw sa mga balaan nga martir – apan ang mga santo wala'y kadaut. Unya miingon ang tigulang nga si Conon sa taga-pahirap:

'Dili ba nimo nahinumduman, Domitian, nga gisugo ko ikaw nga ipailawom ko sa malupit nga pag-antos? Apan wala pa gani nimo kini gisulayan, kay kining pag-antos gamay ra kaayo para kanamo ug wala kami mabati nga nasunog.'

Sa dihang nakita niya nga wala gyud kini nakadaot sa mga martir bisan gamay, gisugo sa tortyurero nga andamon ang usa ka tanso nga kaldero; pagkahuman kini napuno niya og tingga, asupre, ug pitch, gisiga niya kini ug gilabay ang mga balaan nga martir sa sulod sa kaldero. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya:

'Kung mobati sila og bugnaw sa nagdilaab nga higdaanan sa uling, unya pagpainit ko kanila sa nagbukal nga kaldero ug tan-awon kon makaluwas ba ang ilang Dios kanila gikan sa nagdilaab nga kalayo.'

Ang mga santo, nga gilabay sa kaldero, nagtutok sa langit ang ilang mga mata ug nag-ampo:

'Manlalang sa tanang butang, O Ginoo! Paminawa kami samtang nag-ampo kami kanimo; padal-a ang imong balaan nga Anghel kanamo, aron pabugnawa niya kini nga kusog kaayong kalayo sa kaldero, sama sa iyang pagbugnaw sa nagdilaab nga hurno sa Babilonia alang sa tulo ka batan-on; paminawa kami, O Ginoo, ug dali sa pagtabang kanamo, aron maila sa tanan nga Ikaw mao ang Anak sa buhing Dios, nga miabot sa kalibutan.

Sa pagkahuman, ingon tubag sa ilang pag-ampo, gipadala sa Ginoo ang Iyang Anghel, nga nagpabugnaw sa kaldero pinaagi sa langitnong hamog ug miingon kanila:

'Ang kalinaw uban kaninyo, mga maayong mandirigma, matinud-anong mga asketiko! Ayaw kahadlok o pagkaguol, kay si Kristo anaa uban kaninyo; Hiya maghimo kaninyo nga mga mananaog ug kauban sa walay katapusang kalipay.'

Pagkahuman niini, gisugo ni Domitian nga ibitay nga baliktad ang mga balaan nga martir ug ipahamtang kanila ang baho kaayong aso. Si San Conon nga Karaan, nga nagngisi sa maong sugo, miingon:

'Ikaw buang! Wala kami'y kadaut gikan sa kalayo; sigurado dili kami mahadlok sa aso?'

Samtang padayon nga gipahirapan sa bahô nga aso ang mga santo, nagkatawa sila sa ilang mihirap kanila ug miingon:

'Walay ba kamoy hiya, kamong salbahis, nga ang duha ka sundalo ni Cristo napildi ang tanang garbo sa inyong gahum, napahiya ang inyong amahan nga si Satanas, ug gipukan ug napildi ang tanan niyang dautang laraw?'

Napuno si Domitian sa dakong kasuko ug, tungod kay napahiya ug wala na siyay nahunahunaon nga buhaton, nagmando nga hunongon ang pagpanakit ug hiwaon ang mga martir sa tunga gamit ang lagari nga kahoy. Sa dihang gipahimutang na sila sa mga sulugoon ug hapit na nilang lagarihon, nangayo ang mga santo og panahon sa mga sulugoon aron makapangamuyo, ug busa nangamuyo sila sa Dios:

'Ginoo, Makagagahum nga Dios, Magbubuhat sa langit ug yuta, Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo, nagpasalamat kami Kanimo tungod kay giisip Mo kami nga takus nga mag-antos alang sa Imong balaan nga Ngalan, tungod kay gipalig-on Mo kami sa among mga pag-antos, tungod kay wala Mo tugoti ang Imong mga kaaway nga magbinuang kanamo, ug tungod kay gihimo Mo kami nga mananaog batok sa yawa. Gidayeg ka namo—Kristo Dios, ang Makagagahum ug Maayong Mahigugma sa Katawhan—ug naghangyo kami kanimo: Hatagi ug kalinaw ang Imong balaan nga Simbahan, nga anaa sa tibuok uniberso; pahiya ug daoga ang mga naglutos kaniya; daliang bungkaga ug laglaga ang makalilisang nga mga santuwaryo sa idolotriya; ipataas ang

Imong gahum ug ipakalat ang pagdayeg sa Imong balaan nga Ngalan; panalipdi ug padaghan ang Kristohanong kaliwatan, nga matarong nga naghimaya Kanimo hangtod sa katapusan sa ilang mga adlaw. Naghangyo usab kami Kanimo, O Ginoo, nga dawata ang among mga kalag sa kalinaw; dili unta matuman ang sugo sa manlutos, ug dili unta kami pagahablaon sa duha, aron dili kini makahatag ug kalipay sa among kaaway, nga nagtinguha sa pagpasigarbo nga iyang gipapas kami. Hinaut nga ang Imong kaluoy kanunay nga mag-uban kanamo ug dad-on kami sa Imong kaugalingon, ug hinaut nga maila ni Domitiano nga kami mga sulugoon Nimo, ug nga gibuhat Nimo kanamo sumala sa Imong gusto; ug hinaut nga kinsa man ang makadungog niining mga hitabo, himoron ang Imong Labawng Balaan nga Ngalan hangtod sa kahangturan.

Sa dihang miingon ang mga santo og 'Amen', nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagtawag kanila ngadto sa langitnong puloy-anan; ang mga balaan nga martir, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, gisumite nila ang ilang balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Kalit lang, adunay kusog kaayong linog; nangabagsak ang mga templo sa pagano ug nabungkag ang tanang dios-diosan sa siyudad, samtang si Domitian milayas ug mitago sa iyang balay.

Ang mga igsoon nga naa sa monasteryo, pagkadungog nila sa nahitabo sa mga balaang martir, miadto ug gikuha ang ilang dungganong mga lawas; gidala sila sa monasteryo, gilubong sila uban sa dungog, samtang gidayeg ang Amahan, ug ang Anak, ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga gidayeg sa tanang binuhat hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa 42 ka Balaang Martir

Gisaulog sa Marso 6

Ang Griyegong Emperador Theophilus[2195] , anak sa Emperador Michael, nailhan sa palayaw nga Valbos o Travlos ug lumad sa Ammorea[2196] , kanunay nga nakig-gubat batok sa mga Arabo, usahay mapildi niya sila ug usahay mapildi siya kanila.

Sa usa ka higayon, samtang nagkampanya siya uban sa dakong hukbo batok sa mga Agarian, gisikop ni Teofilos ang siyudad nga gitawag Sozopetra, nga mao ang natawhan sa Saracen nga prinsipe Amir-Mumna, ug naningkamot nga makuha kini nga siyudad.

Ang prinsipe nga Agarian nga si Amir-Mumna (kilala usab nga Avisak) naa sa laing dapit niadtong panahona; nagpadala siya og mga sugo kang Haring Theophilus, nga mapinanggaonong nangayo kaniya nga mubakwit gikan sa siyudad sa Sozopetra ug dili niya laglagon ang iyang pinalanggang lungsod natawhan. Apan wala tagda ni Theophilus ang iyang hangyo; nakuha niya ang siyudad, hingpit niyang gipangguba kini, ug mibalik sa iyang yutang natawhan uban sa daghang nakuha nga mga butang.

Si Amirmumna, nga gikapungot kaayo sa pagkaguba sa iyang natawhan, nasuko pag-ayo ug misugod sa pagkuha og mga sundalo bisan asa alang sa dagkong kantidad sa kuwarta – sa Babilonia, Fenicia, Palestina, Coele-Syria ug sa layo nga Aprika.

Paglabay sa pipila ka panahon, pagkahuman niya pagtigom sa tibuok niyang hukbo sa Tarsus[2197] , nagpasiya siya nga mosulong sa matahum nga siyudad sa Ammoreia sa Phrygia—ang natawhan ni Haring Michael Traulos, amahan ni Emperador Theophilus—aron panimalos sa iyang lumad nga siyudad nga Sozopetra, nga gipaguba ni Theophilus.

Pagkadungog niini, ang Griyegong hari nga si Teofilo mitigom usab og dakong hukbo gikan sa sidlakan, kasadpan ug Persia; ug sa pagpanaw aron makig-away sa kaaway, miabot siya sa Phrygian nga lungsod sa Dorileum, nga nahimutang tulo ka adlaw nga biyahe gikan sa lungsod sa Ammoreia. Daghang mga kortesano sa hari, pagkakahibalo nga mas dako kaayo ang hukbo sa mga Saraceno kaysa sa Griyego, miingon sa hari nga dili na mosugot sa pakig-away batok sa hukbo sa Prinsipe sa mga Agarian, kondili ipahawa ang mga lumolupyo sa

---

[2195] Si Teofilo, emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 829 hangtod 842.

[2196] *Ammoea* – usa ka siyudad sa Phrygia, sa Asia Minor.

[2197] *Tarsus* – ang kapital sa Cilicia, usa ka probinsya sa Asia Minor

Ammoreia ug ibalhin sila sa ubang mga lungsod nga gipakusgan. Apan si Teofilo miingon nga makauwaw nga molikay sa gubat ug biyaan nga walay sulod ang matahum nga siyudad sa Ammoreia.

Nagsugod siya sa pag-andam sa iyang hukbo alang sa gubat ug nagpadala sa usa ka bahin niini aron depensahan ang Ammoreia. Ang mosunod nga mga kumander misunod sa hukbo: Si Constantine, nga nailhan nga Drungarius[2198] , nga naggunit sa ranggo nga patrician[2199] ; si Aetius, usa usab ka patrician; si Theophilus, ingon usab usa ka patrician; si Theodore, nga nailhan nga Crater[2200] , nga naggunit sa ranggo nga protospatharius[2201] ; sila Milissen ug Callistus, nga nailhan nga Turmarch[2202] ; si Vassoi; ug daghan pang uban nga mga kumander ug mga maharlika.

Paglabay sa mubo nga panahon, nagbangga ang mga hukbo ni Teofilo ug ni Amirmumna; misunod ang usa ka dakong gubat, ug daghang mga tawo ang napatay sa duha ka kilid. Sa sinugdan, ang mga Griyego nakadaog batok sa mga Agariano; unya, sumala sa kabubut-on sa Dios, nibalhin ang dagan sa gubat, kay ang Ginoong Kristo, nasuko kang Teofilo tungod sa iyang pagdumot sa mga ikon, gikuha ang kaisog sa mga Griyego; ang mga Agariano mibangon pag-usab ug nagsugod sa pagdaog batok sa mga Griyego.

Kalit lang, ang tibuok hukbong Griyego milayas, gibyaan ang ilang hari, nga gipanalipdan lang sa usa ka pwersang Persyano nga iyang gi-hire alang sa kwarta.

Walay duhaduha, si Haring Teofilo unta napatay didto kon wala miabot ang gabii. Apan ang Hari sa Langit, Nga *'dili maglagot hangtod sa walay katapusan, ni magpabilin ang Iyang kasuko hangtod sa kahangturan'* (Salmo 102:9), mipakita og kaluoy sa mga Kristohanon ug kalit nga nagpadalugdog og kusog nga ulan sa mga rehimen sa Agarian, nga napaluya ang ilang mga pana ug mihunong sila sa pagdakop sa naglayas nga Haring Theophilus ug sa napildi nga mga mandirigmang Griyego.

Human niining mabangis nga kapildihan, ang prinsipe nga Agarian nga si Amir-Mumna dayon misulong sa siyudad sa Ammorea ug gipalibutan kini, gipalibotan kini og lawom nga foso. Sulod sa dugay nga panahon gipalibutan niya kini gikan sa tanang kilid, nga nagtinguha nga masakop kini.

Apan ang Griyegong Haring Theophilus milayas sa kaulaw paingon sa Dorilei; gikan didto nagpadala siya og mga sugo kang Prinsipe Amir-Mumna uban sa daghang bililhon nga mga gasa, nga naghangyo sa prinsipe nga mohawa sa siyudad sa Ammoreia. Apan ang prinsipe, nga nasuko kaayo sa pagkaguba sa iyang siyudad nga Sozopetra, dili mausab ang hunahuna. Gipakaulaw sa hangyo sa hari ug sa iyang mga gasa, ug gitawag siyang duwag ug usa ka takas, gisugo sa prinsipe nga ipapriso sa kadena ang mga sugo sa hari hangtod mahukman ang maong butang, ug sulod sa daghang adlaw pagkahuman gisugo niya ang mabangis nga pag-atake batok sa siyudad.

Apan ang mga sulod sa siyudad misukol pag-ayo, ug gikan sa bungbong sa siyudad daghan kaayong tropang Agarian ug ang ilang labing bantugang mga kumander ang napatay. Nagduha-duha kung makuha ba ang siyudad, hapit na gayud biyaan ni Prinsipe Amir-Mumna kini ug mobalik sa iyang yutang natawhan. Ug mahitabo gayud unta kini kon wala ang traydor nga paglimbong sa usa sa mga komandante sa Amorita nga ginganlan og Vaditzis. Tungod kay nasupak siya sa punong komandante, nagpasiya kini nga ihatag ang siyudad sa kaaway.

Nagpana siya og pana nga adunay nakatali nga sulat ngadto sa mga Agarian, nga nag-andam na sa pag-atras gikan sa pader sa siyudad; sa sulat gisulat niya ang mosunod:

'Ngano man, human ninyo paggahin og daghang panahon dinhi ug pagpaningkamot, mobiya kamo nga walay kadaugan? Kaisug, pagpakaisug, ug atakihon ninyo ang maong bahin sa pader sa siyudad diin adunay haligi nga adunay marmol nga hulagway sa leon, ug sa tumoy sa haligi adunay hulagway sa palma nga giukit sa bato; Ania ako, nagbantay niining daplin; motabang ako kaninyo, ug dali ra ninyong makuha ang siyudad, kay walay pader dinhi. Kamo mismo ang magbuot unsang dungog ang ihatag kanako alang sa akong pag-alagad kaninyo.

Sa dihang nakaplagan ang maong sulat, nga nakatali sa usa ka pana, ug nadala kini kang Amir-Mumna, ang prinsipe sa Agarian, gibasa niya kini ug dako kaayo ang iyang kalipay. Gidali-dali niya gisugo ang tibuok niyang hukbo nga mosulong sa gitudlo nga pader ug, uban sa tabang sa malimbongon nga si Vaditzis, ang tibuok hukbong Agarian misulod sa siyudad, diin nahitabo ang dakong pagpatay, nga ang dugo sa mga Kristohanon misangko

---

[2198] Ang termino nga *'drungaria'* nagtumong sa mga kumander sa barkong pandigma.

[2199] Kana mao, usa ka senador.

[2200] *Kratir* (khratis) – gamhanan, kusgan.

[2201] *Protospatharios* – ang labing una sa mga magbitbit og espada – usa ka titulong pang-honor sa korte sa mga emperador sa Byzantine

[2202] *Ang turmarchs* pareho sa drungarii.

sama sa suba sa kadalanan sa siyudad; ang siyudad mismo gipukan dili lang sa espada kondili usab sa kalayo, kay gisunog dayon kini sa tanang kilid, ug kini mao ang silot sa Ginoo sa mga tawo tungod sa mga heresiya nga misamot sa taliwala sa mga Griyego niadtong panahona. Sa mga lumolupyo niining siyudad, hapit walay nakaluwas sa espada o kalayo sa mga Agarian niadtong panahona; ug kadtong wala masamari niadtong panahona wala usab makalikay sa kamatayon pagkahuman, samtang ang uban nadakpan.

Sa dihang mihunong na ang pagpatay sa mga lumolupyo, nadakpan ang giingon nga mga kumander nga gipadala sa hari aron ipanalipdan ang siyudad: Constantine, Aetius, Theophilus, Theodore, Milissen, Callistus, Vassoi ug uban pang mga hataas nga opisyal sa militar, nga adunay kinatibuk-ang gidaghanon nga kwarenta y dos. Ang mga nakaluwas nga lalaki ug babaye, mga batan-ong lalaki ug dalaga, gidakop; gisugo sa Prinsipe sa Agaria nga bulagon ang mga lalaki gikan sa mga babaye, mga batan-ong lalaki ug dalaga, ug nasuta nga mga kap-atan ka libo ka lalaki, samtang ang mga babaye, dalaga ug batan-ong lalaki sobra ka daghan nga dili na mabilang. Gisugo sa prinsipe nga patyon sa espada ang tanang mga lalaki, gawas lang sa mga gihisgutan nga gobernador ug mga kumander militar, samtang ang mga babaye ug mga bata gipangbahin-bahin sa iyang mga sundalo. Busa, kining matahum nga siyudad sa Ammorea nangalaglag sa usa ka adlaw lang pinaagi sa espada ug kalayo, tungod sa mga sala sa walay Diyos nga Haring Theophilus, nga gikuha ang mga ikon sa mga simbahan ug malupit nga gipangtortyur ang daghang balaang mga katekista tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon.

Pagkahuman niini, gisugo sa manlutos nga si Amir-Mumna nga buhian gikan sa ilang mga kadena ang mga tawo nga gipadala ni Theophilus—nga nakasaksi sa hingpit nga pagkaguba sa siyudad—ug gipadala sila pabalik sa hari aron ireport kaniya ang tanan nilang nakita.

Pagdawat niya sa maong balita, napuno sa lalom nga kasubo ang hari. Dayon nagpadala siya og mga sugo kang Amir-Mumna, nga nagtinguha nga bayran ang iyang mga gobernador ug mga kumander militar alang sa duha ka gatus ka sentenaryo[2203] . Apan gisalikway ni Amir-Mumna ang hangyo sa pagbalik sa mga bihag alang sa ingon nga kantidad, nga miingon nga nakagasto siya og usa ka libo ka sentenaryo sa pagtipon sa iyang hukbo; pagkahuman sa pagdaot sa mensahe sa hari ug sa mga sugo, gipahawa sila sa prinsipe nga napahiya.

Tungod niini, si Teofilo nasakit sa lawom nga kasubo ug, pagkahuman sa mubo nga panahon, namatay tungod niining sakit. Ang mga bihag, sa laing bahin, gidala sa Siria. Si Vaditzis, ang kumander nga misurender sa siyudad sa kaaway, mibulag sa Kristo ug, pagkahimong apostata, midawat sa pagtuo sa Agarian, diin nakadawat siya og dagkong dungog ug gasa gikan sa prinsipe.

Si Prinsipe Amir-Mumna, pagdala niya sa mga nadakpan nga komandante nga Griyego ug sa ilang mga kauban—kwarentay dos ka tanan—sa iyang kaugalingong nasud, gisugo sila nga ikadena sa usa ka ngitngit nga bilanggoan, diin sila gipangpos sa tiil ug gipaka-gutom ug gipaka-uhaw. Busa nagpabilin ang mga santo sa dakong kaguol, nag-antos dili tungod sa mga Agarian kondili tungod sa maong apostata nga si Vaditzis, nga nagpuyo og dakong dautang buot batok kanila.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga walay Diyos nga Agarian, sa pagpukaw sa ilang prinsipe, misugod sa pagsulay sa pag-convert sa mga balaan nga bihag ngadto sa ilang pagtuo nga Agarian, kay giisip niining walay Diyos nga prinsipe nga usa ka personal nga kalampusan ang pag-ulipon dili lamang sa mga lawas kondili usab sa mga kalag sa mga nadakpan niya.

Usa ka adlaw, misulod ang pipila ka mga tawo sa bilanggoan diin gipriso ang mga santo ug, daw nagmalasakit kanila, nagtanyag kanila og gamay nga limos, samtang gipasidan-an ang mga santo nga luwasa ang ilang kaugalingon ug makagawas sa ilang grabe nga pagka-priso – usa ka kagawasan nga mahitabo lamang kon mobalhin sila sa pagtuo sa Muslim. Apan wala maminaw ang mga santo niining mga malimbongong pulong, mas gipili nila nga mag-antos sa grabeng kalisod ug pagkabilanggo hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi, ug bisan pa sa pag-antos sa labing malupit nga kamatayon, kaysa isalikway si Kristo ug mobalhin sa walay-Dios nga pagtuo ni Mohammed. Kining mga limbong nga manulok mibalik sa mga santo uban ang ingon nga mga pangumbida dili lang kausa, kondili daghang higayon. Apan wala sila makab-ot bisan unsa, bisan pa nga nagsaad sila sa mga santo, sa ngalan sa ilang prinsipe, dili lang kagawasan kondili usab dungog ug dagkong gasa.

[2203] *Kentenarius* – usa ka klase sa bulawan nga sensilyo nga dako kaayo ang bili.

Sa usa ka higayon, miabot ang pipila sa labing dungog nga mga tawo ug naghatag og limos sa mga priso; mipungko sila tupad kanila ug, nagkunwari nga naghilak, misugod sa paghilak, ingon nga nagmalasakit kanila tungod kay dugay na kaayo sila nga nakabilanggo, ug nag-istorya sila sa ilang kaugalingon:

'Unsa kadako nga pag-antos ang gidala sa kawalay pagtuo sa dakong Propeta Muhammad! Tan-awa, kining atong makita karon nga nakagapos sa bug-at nga kadena—dili ba sila mga dungog nga tawo, gipasidunggan sa ilang hari, maisug sa gubat ug bantog sa ilang katawhan? Wala ba sila sa ilang gahum og kapin sa pitong puluhang libo ka mga mandirigma ug ang lig-on nga kuta sa Ammorey? Apan ania karon sila, nadala sa kamot sa among protosymbol[2204] (sama sa ilang pagtawag sa ilang prinsipe); kinsa ang nagwagtang sa ilang kusog ug determinasyon? Mahimo kaha nga ang nag-inusarang butang nga nakapawala sa ilang gahum mao ang ilang pagdumili sa dakong Propeta Muhammad, nga ang iyang mga sulugoon—kadtong nagtuo kaniya—nakadaog og ingon ana ka himayaong kadaogan? Apan dili katingad-an nga wala pa sila motuo kaniya, kay wala pa nila siya mailhi, tungod kay walay nagtudlo kanila; kadtong wala kahibalo ug nakasala tungod lang sa kawalay kahibalo dali ra makadawat og pasaylo.

Unya, mituyok ang mga kortesano ngadto sa mga santo ug miingon kanila:

'Kamo nga mga lalaki nga among gisultihan karon ug nga among gikaluy-an, paminawa kami samtang among ihatag kaninyo ang maayong tambag: likayi kana nga makipot nga dalan nga gisugo kaninyo sa Anak ni Maria nga inyong tukion, ug laina kamo sa halapad nga dalan sa karong panahona ug sa umaabot nga panahon, nga gipakita kanato sa dakong Propeta. Naghisgot ba ang atong Propeta og dili katuohan sa dihang nagtudlo siya nga ang Dios adunay gahum sa paghatag og ganti sa mga nagatuman kaniya dinhi sa matag matang sa panalangin, ug sa paghimo kanila nga mga manunod sa Paraiso sa umaabot? Kulang ba ang Dios og bulawan, o aduna bay kakulangan sa bisan unsa? Likay sa kawalay pagtuo sa mga ignorante, kay supak kini sa matarong nga panghuna-huna ang pagdumot sa mga gasa sa Dios, nga gihatag dinhi ug sa kinabuhi sa umaabot. O gusto ba ninyo nga kamo mismo ang maghatag sa mga gasa sa Dios, nga dili ninyo dawaton kini sa dihang ipadala sa Dios, kondili sa dihang kamo mismo ang gustong madawat kini? Gibuhat ninyo kini tungod sa dakong garbo, ginatamay ninyo ang pagkabuotan sa Dios ug ginahimo ninyo nga kasuko ang Iyang kaluoy; kay kon kamo mismo magahatag ug bisan unsa sa inyong mga sulugoon, ug mosalikway sila sa imong mga gasa ug moliko gikan kanimo, dili ka ba masuko kanila ug, tungod kay masuko ka kaayo kanila, dili ba nimo sila silotan imbis nga hatagan og gasa? Kung ang mga tawo nga mortal mobuhat niini, dili kaha nga ang imortal nga Dios mobuhat pa gayud niini kaninyo? Dawat-a ang mga pagtulon-an sa atong Propeta; unya maluwas kamo gikan sa inyong karon nga mga kasakit ug malingaw sa mga gasa sa Diyos nga gihatag kaninyo samtang buhi pa kamo, ug sa mga gisaad pagkahuman sa kamatayon. Kay, ingon nga labing maloloy-on, ang Diyos, sa pagtan-aw nga ang tawo nga gustong tumanon ang hugot nga balaod ni Jesus niining kinabuhi, kapoy na, gipadala Niya ang Iyang propeta nga si Muhammad aron luwason ang mga tawo gikan niining kalisud ug sa tanang matang sa kasakit, nagsaad, human sa tanang kalipay niining kinabuhi, og kalipay sa umaabot nga kinabuhi, ug nagtudlo nga kadtong mosunod kaniya maluwas pinaagi sa pagtuo lamang, nga walay pagbuhat og maayong buhat.

Pagkadungog nila niining mga dautang pulong sa mga Agarian, nagtan-aw ang mga maalamon sa usag usa ug malumo nga ngumisi. Unya, kauban sa salmista, miingon sila:

'Ang mga mapahitas-on naghukay ug bangag para kanako, supak sa Imong balaod. Tinuod ang tanan Nimong sugo' (Salmo 118:85–86).

Sa pagtan-aw sa mga Agarian, mitubag sila:

'Mao ba gyud kini ang pagtulon-an sa inyong propeta? Ug tinuod ba gyud nga nagtuo kamo nga matarong ug makapahimuot sa Dios kon ang unod mapildi sa tanang matang sa kahakog, hugaw ug mainit nga mga tinguha, ug ang atong hunahuna mapasakop kaayo niini nga mga pagbati nga dili na gani mosulod sa atong hunahuna nga mosaka kita ibabaw sa dautang lamanong mga buhat pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon? Unsa may kalainan tali sa usa ka tawo nga nagkinabuhi niini nga paagi ug sa usa ka hayop nga walay pagbati? Dili, mga lalaki, dili! Dili namo gustong mahimong ingon ana, ug dili kami moliko gikan sa mahimayaon ug putli nga Kristohanong balaod, kay kami mga tinun-an sa mga misinggit sa Dios: 'Dili kami moliko gikan Kanimo, kay *"Tungod Kanimo ginapatay kami matag-adlaw; ginakonsiderar kami nga sama sa mga karnero nga itugyan sa pagpatay"* (Roma

[2204] *Protosymbol* – pangunang magtatambag.

8:36). *'Ni kamatayon ni kinabuhi, ni mga anghel ni mga prinsipalidad, ni mga gahum, ni mga butang karon ni mga butang sa umaabot, ni gilapdon ni kalawmon, ni bisan unsang binuhat nga butang, makabulag kanato sa gugma sa Dios nga anaa kang Cristo Jesus nga atong Ginoo'* (Roma 8:38–39). Pagkadungog nila niini nga tubag gikan sa mga santo, mibulag ang mga Agariano kanila, nga napakyas sa pagpangumbinsi kanila sa pagdawat sa ilang pagtuo.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga mananikas nga gipadala sa prinsipe—nga nailhan nga mga 'gymnosophists' ([2205])—mibalik usab sa mga balaan sa ilang prisohan, sama sa gibuhat sa unang grupo. Naghatag usab sila og limos sa mga priso ug gihalokan ang matag-usa kanila; unya mipungko sila ug nangutana sa mga balaan:

'Unsa may imposible alang sa Dios?'

'Walay bisan unsa,' tubag sa mga santo, 'tanan posible para Niya, kay mao kana ang kinaiya sa Dios.'

'Kung posible ang tanan alang sa Dios,' padayon sa mga pilosopo-himno, 'nan tan-awa nato kinsa ang iyang gipakita karon og kaluoy pinaagi sa Iyang omnipotensya – sa mga Griyego o sa mga Ismaelita? Kinsa ang gihatagan sa Dios sa labing mabungahong ug matahum nga mga yuta sa kalibutan – kamo ba o kami? Kinsa nga hukbo ang gipalig-on sa Dios? Ug kinsa nga mga batalyon ang Iyang gipapas, sama sa dayami? Sigurado nga dili man dili-husto ang Dios? Kung wala Niya makita nga among ginatuman ang Iyang mga sugo, dili unta Niya kami tagaan og ingon ana kadako nga mga panalangin; ug sa pikas bahin, kung wala Siya kahibalo nga kamo dili motuo sa propeta Muhammad nga Iyang gipadala, dili unta Niya kamo among gipailalom niini ni kamo among gipangdakop.

Pagkahuman maminaw sa mga pakigpulong sa mga pilosopong-himno, mitubag kanila ang mga santo:

'Kung motuo kamo sa mga testimonya sa propeta, masabtan ninyo nga bakak ang inyong mga huna-huna, kay mapamatud-an ba sa Balaang Kasulatan ang inyong gisulti? Dili gayud. Ug bisan unsang butang nga walay ebidensya bakak. Tubaga ang among sunod nga pangutana: kon duha ka lalaki ang mag-away sa pagpanag-iya sa usa ka uma, ug ang usa kanila, nga walay saksi, misinggit ug miangkon nga iya ang uma, samtang ang usa pa, nga walay panaglalis o panagbangi, nagpakita ug daghang matinud-anon ug kasaligan nga mga saksi nga motestigo nga ang uma iya ug dili sa unang lalaki, – unsa man inyong hunahuna, mga Saraceno, ug kinsa inyong ihatagan niining uma? Mitubag sila:

– Sa tinuod, ang uma iya sa adunay mga saksi.

– Nakahukom kamo sa matarong, – miingon ang mga balaan. – Sa eksaktong parehas nga paagi, naghunahuna kami bahin kang Muhammad, inyong magtutudlo, ug bahin sa Bugtong Anak sa Dios, ang among Ginoong Jesu-Kristo. Ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa pag-abot Niya sa kalibutan ug pagkahimong tawo, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen—usa ka kamatuoran nga, sumala sa atong nadungog, kanunay ninyong gihisgutan—adunay panaksi gikan sa tanang labing karaang balaang propeta nga nagtagna sa Iyang pag-abot sa kalibutan. Ang inyong dakong propeta ug magbubuhat sa balaod, si Muhammad, nga inyong gitawag nga gipadala sa Dios, miabot usab—unsa man? Dili ba unta siya angay nga adunay pagpamatuod gikan sa duha ka propeta, o bisan usa, aron klaro nga siya tinuod nga gipadala sa Dios?

Kining mga pulong sa mga santo nakapahiya sa mga sofista nga nag-awit og himno, kay ilang nakita nga napildi sila niini.

Unya mitubag si San Vasa, nga nagngisi:

'Bisan ang saracenong magbubuot sa balaod,' miingon siya, 'aduna usab siyay usa ka himayaon ug tinuod nga propeta nga nagpanagna mahitungod kaniya, si Santo Isaias; ug kon dili tungod sa kahadlok nga makapasubo niining labing maalamon nga mga tawo (mao ang mga pilosopo sa himno), gisultihan unta nako sila bahin niining panagna.'

'Dili kami masubo bisan gamay,' ingon nila, 'kay kabalo kami magpasaylo sa mga nakasala tungod sa kawalay-hibalo, bisan pa kon mosulti sila og dautan bahin sa among propeta.'

'Dili ba kamo ang nagaingon,' padayon sa santo, 'nga si Propeta Muhammad mao ang katapusan sa tanang propeta?'

'Oo, mao kana,' ilang tubag.

[2205] *Gymnosophists* – mga pilosopo nga gisalikway ang tanang kalibutanong kahupayan ug naglibot nga hubo.

Unya miingon si Santo Vassily:

'Si Isaias, nga inyong giila nga propeta sa Dios, miingon sa usa sa iyang mga propesiya: *"Ang Ginoo moputol sa ulo ug sa ikog sa Israel"* (Isa. 9:14). Labaw pa, gipasabot pa gayud ni Isaias ang iyang mga pulong, nga ang buot ipasabot sa 'ulo' mao ang mga nagtan-aw sa nawong—mao, ang mga naghukom sa dili matarong—ug sa 'ikog' mao ang propeta*: 'Kay ang bakak nga propeta mao ang ikog'* (Isaias 9:15). Ayaw kamo kasuko, mga lalaki—dili ba ang inyong propeta usa ka 'ikog', nga mao ang pinakahuli (sumala sa inyong kaugalingong mga pulong) sa mga propeta? Ug dili ba niya kamo tudloan sa pagbuhat og mga buhat nga supak sa balaod? Kay dili ba kalapasan sa balaod ang gipahimutang sa inyong propeta isip balaod para kaninyo, pananglitan, nga kon ang usa ka lalaki, nga nakamasuko sa iyang asawa, mobulag kaniya, dili niya siya mabalik hangtod siya makigminyo sa lain nga lalaki? Dili na nato hisgutan pa ang uban pang mga walay-balaod nga sugo sa balaod ni Mohammed; igo na kini aron masabtan ang propesiya ni Isaias, nga kini niyang propesiya wala maghisgot sa bisan kinsa gawas lang sa inyong propeta nga si Muhammad, nga nag-ingon: *'Ug ang mga pangulo niini nga katawohan magpaligoy kanila, ug ang ginapangulohan nila malaglag'* (Isaias 9:16).

'Kami usab, makahimo sa pag-philosophize,' miingon ang mga himno-philosopher, 'apan tungod kay kabubut-on kini sa Dios, kinsa ba kami aron supakon ang Iyang kabubut-on? Ug si Muhammad wala magkinahanglan og testamento sa tawo, kay gitahasan siya sa Dios, gikan Kaniya siya nakadawat sa ingon nga mga balaod.'

'Tinuod ba nga gidala niya kaninyo ang ingon nga balaod gikan sa Dios—nga makigminyo og daghang asawa ug, sa inyong pagpuasa, mag-uban kamo kanila sa tibuok gabii hangtod sa pagsubang sa adlaw sa pagkaon ug sa unong kalipay?' pangutana ni San Vassily.

Mitubag sila:

'Oo, tinuod kana.'

Unya miingon ang uban pang mga santo:

Kinahanglan usab namo tubagon ang imong unang pangutana, mahitungod sa pag-angkon nga ang labing maayong pagtuo makita sa mga nagpakita og labaw nga kaisog sa gubat ug nakab-ot ang kadaogan. Kung gikan ang inyong pagtuo sa gahum militar, hinumdumi ang karaang gahum sa mga Persyano, nga nakadaog sa daghang yuta ug napailawom sa hapit tibuok kalibutan; pagkahuman niini miabot ang gingharian sa mga Griyego, sa dihang gipildi ni Alexander the Great ang mga Persyano; unya gisakop sa Roma ang tibuok kalibutan. Unsa man? Tinuod ba gayud nga sila tanan adunay tinuod nga pagtuo tungod lang kay kusgan sila sa gubat? Dili gayud. Sila tanan lawom kaayo ang paglubong sa pagsimba sa dios-diosan, nga wala mailhi ang Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang. Unsaon man nimo pag-angkon nga tinuod ang imong pagtuo tungod lang kay kamo (sa pagtugot sa Dios, tungod sa atong mga sala) bag-ohay lang nakadaog kanamo pinaagi sa kusog sa inyong hukbo? Kay kanunay nga mahitabo nga kita nga mga Kristohanon, nga tinuod nga nag-angkon sa Dios, uban sa Iyang tabang, makadaog batok sa atong mga kaaway ug magmalampuson. Apan kon kita, pagkahuman natong pasuko ang Kristo nga atong Ginoo, mapakyas sa paghinulsol, unya Iya kitang padalhan ug mga tawo nga dili matinud-anon batok kanato, aron panimaloson kita tungod sa atong mga sala. Bisan pa niana, bisan pa samtang gipaka-antos, dili namo ikalimod ang among Ginoo, kondili mangayo kami sa Iyang kaluoy; nagtuo ug naglaum kami nga maluoy Siya kanamo. Mahitungod sa imong magtutudlo, nga walay pagpamatuod gikan sa mga propeta ug supak pa gani sa mga balaang propeta, dili namo siya pasidunggan bisan gamay, kondili among balibaran siya sa hingpit.

Human niining panaghisgot, ang mga himno-pilosopo, napahiya ug nasuko, mibalik sa ilang prinsipe.

Samtang nagpadayon kini, pito na ka tuig ang nilabay sukad sa pag-antos sa mga balaan, nga nakagapos sa kadena sa masipit ug ngitngit nga bilanggoan. Adlaw ug gabii nagpabilin sila sa pag-ampo, walay hunong sa pagkanta sa mga salmo ni David ug pagpasalamat sa Dios sa tanang pag-atiman Niya kanila: kay pinaagi niining pagkabilanggo ug pag-antos gipalimpyo Niya ang nangagi nilang mga tuig sa kinabuhi, nga gigugol sa kalipay ug kahupayan, ug gipalig-on sila alang sa ingon ana ka dugay nga paglahutay nga kaniadto wala pa gani nila damha.

Samtang nag-antos sila sa ingon niini nga paagi, ang maong apostata nga si Vaditsis, nga mibinuak sa siyudad sa Ammorea ngadto sa mga barbaro ug mibali ang iyang likod kang Kristo, miabot sa prisohan sa ikalima ka adlaw sa Marso, samtang nagalubog ang adlaw, ug, mitawag siya pinaagi sa lungag ngadto sa usa sa mga

priso—nga kaniadto usa ka notaryo[2206] sa iyang agalon, ang patrician Constantine, ug gitawag usab nga Constantine—miingon siya kaniya sa tinago:

'Hibal-i, O maalamon, ang gugma nga akong gibati sa imong agalon, si Constantine nga patrician, sulod sa daghang katuigan ug hangtod karon. Nasayud ko karon nga tinuod nga ang prinsipe nagplano nga patyon kamo tanan ugma kon dili ninyo dawaton ang iyang pagtuo, ug mianha ko aron ipahibalo kini kaninyo. Tultoli ang imong ginoo nga makalikay sa kamatayon pinaagi sa pagkunwari nga mouyon sa pagdawat sa pagtuo sa mga Saraceno, ug buhata usab kini sa imong kaugalingon – apan sa inyong kasingkasing ayaw gayud pagduha-duha sa pagtuo nga Kristiyano; apan tungod niining kalamidad, magkunwari kamo nga mosunod sa prinsipe, ug ang inyong Kristo dili maglagot kaninyo tungod niini.

Apan kining tawo nga mahadlokon sa Ginoo, samtang nagbuhat og tanda sa krus sa iyang tuo nga kamot, mitubag sa apostata:

'Lakaw gikan kanamo, ikaw nga manlalapas sa pagkadautan,' ug mibulag si Vaditsis kaniya.

Unya si Ginoong Constantine, ang patrician, nangutana kang Constantine nga notaryo:

'Kinsa ang nagtawag kanimo sa bintana sa bilanggoan, ug alang sa unsang rason?'

Tungod kay dili niya gusto hisgutan kini sa atubangan sa tibuok pangkat, aron dili kinsa, sa kahadlok sa kamatayon, malumos ug maluya sa ilang determinasyon, mihawa siya uban ni Ginoong Constantine nga patrician ug gisultihan siya sa gipahibalo ni Vaditsis. Si Constantine nga patrician, pagkahuman nagpasalamat sa Diyos, miingon:

– Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo.

Unya, mituyok siya ngadto sa iyang mga tawo ug miingon:

'Magpabilin kita, mga igsoon, sa tibuok gabii sa pag-ampo.'

Mitindog ang tanan ug nag-ampo, nag-awit sa mga Salmo ni David hangtod sa kaagahon.

Sa sayo sa sunod buntag, usa ka malupit nga gobernador nga gipadala sa prinsipe miabot sa dungeon uban sa mga armado nga sundalo; pagkahuman niyang gipagawas ang kwarenta'y duha ka balaang martir gikan sa sulod nga dungeon ug gisugo nga isirado ang mga ganghaan sa gawas nga palibot, gisugdan niya ang pagpangutana kanila:

'Pila na ka tuig kamo gipabilin dinhi sa prisohan?' pangutana niya.

'Ngano man nga mangutana ka sa imong nahibaloan na?' tubag sa mga santo. 'Karun na ang katapusan sa ikapitong tuig sukad nga gipriso kami dinhi.'

'Makahimo kaha,' miingon ang gobernador, 'nga sa tibuok kining panahona wala ninyo nabati ang kaluoy nga gipakita kaninyo sa among labing matarong nga prinsipe? Kay gipasagdan kamo niya sa tanang katuigan, bisan pa unta nga mahimo na unta niya nga patyon kamo kaniadto pa.' Dapat kamo magpasalamat kaniya sa ingon ana nga kalooy nga gipakita kaninyo, mag-ampo para kaniya ug higugmaon siya sa tibuok ninyong kasingkasing.

Mitubag ang mga santo:

'Ang among balaod nagmando kanamo nga mag-ampo alang sa among mga kaaway ug sa mga nagapugos ug nagapasakit kanamo;' busa, nag-ampo usab kami sa Dios alang sa imong prinsipe. Apan dili namo siya mahigugma sa among tibuok kasingkasing, kay gidili kami niini sa balaan nga propeta David, nga misinggit sa Dios ingon niini: *'Dili ba nako pagdumtan ang mga nagdumtan kanimo, Ginoo, ug pagkahadlokon ang mga nanukol batok kanimo?'* (Salmo 138:21).

Niini mitubag ang gobernador:

'Unsaon man sa bisan kinsa pag-ampo para sa usa ka tawo nga iyang gikaligut-an? Sa tinuod, nagbakak ka sa dihang miingon ka nga nag-ampo ka para sa usa ka prinsipe nga imong gikaligut-an.'

Mitubag ang mga santo:

'Nagsulti kami sa kamatuoran sa dihang miingon kami nga nag-ampo kami sa Dios alang kaniya, aron pasigaon sa Dios ang mga mata sa iyang kalag, nga nangitngit tungod sa kawalay pagtuo, aron maila niya ang dalan sa pagkamatarong ug pagsimba sa Dios uban sa pagkahingog, human niya dawaton ang tinuod (Kristohanong) pagtuo imbis sa bakak nga pagtuo nga iyang gituohan karon nga tinuod. Kung mailhan ug dawaton sa imong prinsipe ang tinuod nga pagtuo, dili lang namo siya higugmaon sa among tibuok kasingkasing, apan

[2206] I.e. sekretaryo.

hatagan usab namo siya sa angay nga dungog, sumala sa giingon sa propeta David: 'Ang imong mga higala, O Dios, pinalangga kaayo kanako.'

Miingon unya ang gobernador:

'Dili ba buang ang mga prinsipe sa Griyego ug Romano, kon ilang hunahunaon nga ang atong katawhan, nga ingon ka-bukas, maisugon ug kusgan, matigom nga walay Divinong probidensya? Kon kita mga E o nga gikaligut-an sa Dios ug Wala Siya'y probidensya para kanato, dili unta kita modaghan kaayo ni mosaka ingon karon, sama sa inyong makita.'

Mitubag ang mga santo:

'Dili namo giingon nga nagkinabuhi kamo nga walay Divino nga probidensya, kay walay bisan kinsa nga gipahimulag sa Iyang probidensya. Bisan pa kon ang usa ka tawo wala mailhi ang Dios, o kon makasala siya batok Niya pinaagi sa dautang binuhatan, nagpuyo gihapon siya sa yuta ug naglihok nga dili walay Divino nga probidensya. Nagaingon lang kami nga sayop ang inyong pagtuo sa tinuod nga Dios; kay, samtang nag-angkon kamo nga Siya mao ang Magbubuhat sa tanang makita ug dili makita nga binuhat, ginayawaan ninyo Siya pinaagi sa pag-angkon nga Siya mao ang Magbubuhat ug Hinungdan sa tanang maayo ug sa tanang dautan, sa kamatuoran ug bakak, pagkamatarong ug pagka-dili matarong, pagpaubos ug garbo, pagkamapainubsanon ug kasuko, pagkabirhen ug walay pagpugong nga pakighilawas, ug uban pang mga hiyas ug ang ilang supak nga mga dautang hiyas, nga dili na kinahanglan isaysay dinhi sa detalye. Kung tinuod unta ang imong gisulti mahitungod sa Dios, mosulti kami nga husto ang imong pagsabot sa Dios. Apan tungod kay, sama sa pagkalahi sa kangitngit sa kahayag, lahi usab ang inyong pag-angkon sa kamatuoran, busa dili namo malikayan ang pagdenunsyar kaninyo tungod sa inyong pag-angkon nga aduna kamo'y tinuod nga kahibalo sa Dios, bisan pa man nga wala diay. Dili na katingalahan kon masuko ang Dios kaninyo, bisan pa nga ginapanalipdan kamo sa Iyang probidensya.

Miingon ang gobernador kanila:

'Unsa man karon? O nag-angkon ba kamo nga aduna pay lain nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang dautan ug sa matag sala? Unsaon man nga adunay duha ka Dios – ang usa maayo, ang usa dautan? Unsaon man pagpadayon sa kalibutan kon ang duha ka Dios nagkasumpaki?'

Mitubag ang mga santo sa gobernador:

'Dili namo giingon nga adunay lain nga Dios, usa ka magbubuhat sa dautan, nga lahi sa Dios, ang Magbubuhat sa tanang maayo; dili, dili ingon ana. Apan gisultihan ka namo nga aduna'y usa sa mga anghel nga, sa iyang kaugalingong gawasnong kabubut-on, mipili alang sa iyang kaugalingon sa makadaot ug supak sa maayo; ug, sa paghigugma niini, una niyang gikaligut-an ang iyang Magbubuhat, ang Dios, ug unya usab ang katawhan. Gitugotan siya unya sa pagsulay sa among maayong kabubut-on – kon kini maningkamot paingon sa Dios o mosugot sa iyang makapahikayat nga pagpangumbinsi; ikaw nadani sa iyang limbong, ug busa sayop nimo nga giakusahan ang hingpit nga walay sala ug dili mausab nga Dios sa iyang ka-astig.

'Bisan pa niana,' mibatok ang gobernador, 'ang atong propeta Muhammad nagtudlo nga ang Makagagahum nga Dios mao ang hinungdan sa matag dautang buhat nga gihimo sa tawo, sama sa Iyang pagka-hinungdan sa matag maayong buhat.'

Niini mitubag ang mga santo:

'Klaro nga bakak niyang giimbento ang lain nga Dios, sama sa giimbento sa mga Griyego kaniadto ang Agathodemon[2207] , ug gipugos kamo sa pagsimba sa usa ka Dios nga wala gayud maglungtad ug dili gayud maglungtad. Apan kaila kami sa tinuod nga Dios ug nag-angkon kaniya nga gipangwali sa mga balaang propeta sa Daang Tugon, ug sa mga balaang Apostoles ni Cristo sa Bag-ong Tugon—ang Magbubuhat sa tanang maayong butang; wala kami'y lain nga Dios.

Unya miingon ang gobernador kanila:

'Dili ba ninyo gusto karon, kauban sa labing matarong nga prinsipe, ang protosymbol, nga maghalad og pag-ampo sa Dios sumala sa kostumbre sa atong pagtuo? Kay tungod niini gayud nga rason nga gipadala ako kaninyo. Nasayud ako nga ang uban kaninyo mouyon niini. Alang sa mga dili mouyon, sa diha nga makita nila nga gipanalanginan kining mga tawo og mga gasa, magbasol sila sa ilang walay hunahuna nga pagka-mapugos.'

Niini, ang tanang mga santo mitubag sa usa ka tingog:

[2207] Sa ato pa, ang Dios – ang tinubdan sa maayo ug sa dautan.

Nag-ampo kami sa Usa ka Tinuod nga Dios nga dili lang ang protosimbolo, ang inyong prinsipe, kondili pati ang tibuok katawhang Saracen molikay sa dili-madiotang ilusyon ni Mohammed ug maghatag sa angay nga dungog ug pagsimba sa Usa ka Dios, sumala sa gipangwali sa mga propeta ug sa mga Apostoles ni Cristo. Dili namo mahimong biyaan ang kahayag ug boluntaryong mobalhin sa kangitngit.

'Pag-amping sa imong gisulti, basi magbasol ka unya,' matod sa gobernador, 'kay dili ka makalikay sa bug-at nga silot tungod sa imong pagsukol.'

Apan mitubag ang mga santo:

'Gisalig namo ang among mga kalag sa Dios nga Walay Katapusan ug Matarong, ug gibutang namo ang among paglaum Niya hangtod sa among katapusang gininhawa; ug dili usab namo ikalimod ang pagtuo Niya nga among gipanghupot.'

Unya ang gobernador misulay pag-usab sa pagdani sa mga balaan, nga miingon:

'Sa Adlaw sa Paghukom, ang pagka-ulila sa inyong mga anak ug ang pagka-balo sa inyong mga asawa magpamatuod batok kaninyo, kay karon wala na ninyo sila, tungod kay wala ninyo tuman ang gusto sa prinsipe ug gisalikway ninyo ang iyang pagtuo; kon dili, ang among dakong prinsipe tingali nagmando na sa inyong karon nga hari, ang batan-ong lalaki, nga ipadala dinhi ang inyong mga asawa ug mga anak kaninyo. Apan bisan karon, kon mouyon kamo sa among gisulti ug mosugid sa pagtuo kang Propeta Muhammad, nan, sama sa akong gisulti kaninyo, makita ninyo sa dili madugay ang tanan ninyong panimalay, ug sa pagtan-aw kanila malipay kamo pag-ayo. Sa inyong yutang Griyego, si Theodora karon nagahari uban sa iyang batang anak nga si Michael, ug dili siya makasupak sa sugo sa among dakong Protosymbol. Mahitungod sa bahandi ug kabtangan, ayaw kabalaka, kay ang buhis gikan sa mga Ehipsiyo—nga ang paggamit niini ihatag kaninyo sa among mahigugmaong prinsipe, isip iyang mga higala, sulod sa usa ka tuig—magapadato kaninyo pag-ayo nga usa ka dako kaayong bahandi magpabilin alang sa inyong mga kaliwatan hangtod sa ika-sampung henerasyon.

Sa pagdungog sa mga pulong sa gobernador, misinggit ang mga santo sama sa usa ka tingog:

'Sumpaon si Mohammed ug ang tanan nga nag-ila kaniya nga propeta.'

Sa dihang gipahayag sa mga santo kining mga pulong uban sa dakong kaisog ug pagsupak batok sa Dios, ang napungot nga gobernador dayon mi-utos sa mga armado nga sundalo nga dakpon ang matag usa sa mga santo, igapos ang ilang mga kamot sa likod, ug dad-on sila sama sa mga karnero ngadto sa lugar sa pagbitay. Sa pagtan-aw niini nga talan-awon, ang dili masukod kadaghan nga mga Saraceno ug mga Kristohanon nga nagpuyo taliwala nila misugod sa pagtigom, nga nagtinguha nga masaksihan ang pagpatay sa mga balaan nga martir.

Sa dihang hapit na moabot ang mga martir sa Suba sa Eufrates, gitawag sa gobernador ang usa sa mga martir nga naglakaw sa iyang kiliran, si San Teodoro, nga gitawag og 'Krater'—nga nagpasabot og 'lig-on' o 'maisugon'—ug miingon kaniya:

'Kaniadto ikaw usa ka klerigo (sumala sa among nadungog bahin kanimo) ug, pagbiya nimo sa balaan nga katungdanan, mikuha ka og bangaw, nagsul-ob ka og panon-panon sa militar ug nagbubo ka og dugo sa tawo sa gubat. Karon, bisan pa, hipokritiko ka nga nag-angkon nga Kristiyano ka, bisan pa nga ang imong konsensya nagasaway kanimo nga dugay na nimo gibaliwala ang pagtuo sa Kristiyano; Dili ba mas maayo nga mobalik ka sa mga pagtulon-an sa Propeta ug Sugoonan sa Dios, si Muhammad, ug modawat gikan kaniya og tabang ug kaluwasan gikan sa kamatayon, labi na kay wala kay paglaum o pagsalig kang Kristo, nga boluntaryo nimong gibyaan kaniadto pa.

Apan si Teodoro, ang maisugong martir ni Cristo, mitubag nga lig-on sa gobernador:

'Naga-ingon ka ug bakak, gobernador, ingon nga mibulag ako kang Kristo nga Dios; mibulag ra ako sa balaan nga klero tungod sa akong pagkawalay-takos, mao nga karon, labaw pa kaysa kaniadto, kinahanglan kong ihalad ang akong dugo alang sa pagtuo kang Kristo ug mamatay alang sa gugma kang Kristo, aron karon pasayloon ko sa akong maloloy-on nga Ginoo sa mga sala nga akong nabuhat kaniadto sa Iyang atubangan. Sa katapusan, kon ang imong sulugoon molayas gikan kanimo, unya mobalik kanimo ug, alang kanimo, dili gani niya ikatipid ang iyang kaugalingong kinabuhi, dili ba siya makadawat og pasaylo gikan kanimo tungod sa iyang kaniadto nga paglayas, tungod sa pagkamaunongon nga iyang gipakita pagkahuman?

'Matuman ang imong kabubut-on,' miingon ang gobernador, 'Gitagaan ra tika og paagi aron makalikay sa kamatayon.'

Sa dihang gikuha sa mga Saracen nga magbabantay sa pagpatay ang ilang mga espada ug gikuptan ang mga balaan nga martir, gidala nila ang matag-usa nga bulag aron putlon ang ilang mga ulo, nahitabo nga si San Teodoro nga Krater nagtindog tupad ni Constantine nga Patrician. Nahadlok si Theodore nga si Constantine, sa diha nga makakita sa iyang pagbitay, mahimong maluya ug mahadlok sa posibilidad sa kamatayon; busa gisugdan niya ang pagdasig kaniya, nga nagaingon:

'Paminawa, ginoo, tungod kay ikaw labaw kanamo tanan sa ranggo ug sa pagkamatinud-anon, angay ka nga mahimong una sa among tanan nga mahimong martir, nga itungo ang imong ulo sa espada una pa kaysa bisan kinsa kanamo alang sa imong Ginoo, ug mahimong una nga modawat sa korona gikan kang Jesu-Cristo, ang Hari sa Langit, sama sa imong pagpasidunggan sa ibabaw sa tanan sa yuta nga hari.

Apan mitubag kaniya si Santo Constantino:

Mas angay kaayo kanimo, usa ka tawo nga adunay ingon ana ka dako nga kaisog, nga buhaton kini ug mahimong una nga maghalad sa imong kinabuhi alang kang Kristo; ako ug ang atong ubang mga higala maoy imong mga sumusunod.

Unya si San Teodoro mipangamuyo ug, gisumite ang iyang kalag sa Dios, miduol sa maghuhukom ug malipayon nga gidawat ang usa ka himayaong kamatayon isip martir pinaagi sa espada.

Pagkahuman kaniya, ang uban pang mga santo, sumala sa han-ay ug ranggo sa ilang kaniadto nga mga katungdanan, sama sa gitawag sa usa ka maharlikang salo-salo, usa-usa silang miadto sa espada, nga wala magpakita og kahadlok sa kamatayon, pagkauyonon, o pagkawalay kaisog, nga ang gobernador dako kaayo ang katingala sa pagtan-aw sa mga martir nga nag-atubang sa kamatayon uban sa ingon nga kalipay.

Busa ang kwarenta'y duha ka balaan nga martir natapos ang ilang kinabuhi pinaagi sa usa ka maisugong kamatayon alang sa ilang Ginoo, niadtong ika-unom ka adlaw sa Marso.

Pagkahuman gipatay ang mga balaan nga martir, gisugo sa prinsipe nga Saraceno nga patyon sa espada ang maong apostata nga si Vaditsis, nga miingon:

'Kung tinuod siyang Kristohanon, dili unta angay nga iyang isalikway ang iyang pagtuo; ug kung wala siya magmatinud-anon sa iyang Kristo, unsaon pa niya pagkamatinud-anon kang among Mohammed? Kung nahimong kaaway siya sa iyang ka-Kristohanon pinaagi sa pag-ilad kanila ngadto sa among kamot, unya, kon moabot ang panahon sa kalisdanan kanato, mahimo usab siyang among traydor. Tungod kay wala siya magmatinud-anon sa iyang kaugalingong katawhan, magmatinud-anon pa kaha siya sa mga estranghero? Dili gyud.

Ug giputol nila sa espada ang ulo niining maldito nga traidor, ug busa nadawat niya ang iyang hustong silot gikan sa mga Saracens tungod sa iyang pagkahigala kanila, sa dihang iyang gihatag sa ilang kamot ang himayaon ug matahum nga Kristohanong siyudad sa Ammorea.

Sa sunod adlaw, sumala sa sugo sa prinsipe, gilabay ang mga lawas sa balaan nga kwarenta'y duha ka martir sa Suba sa Eufrates. Ang bangkay sa napatay nga apostata gilabay usab sa suba. Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga lawas sa balaang mga martir nakit-an sa pampang sa pikas daplin sa suba, buo, nga ang matag ulo nakadugtong sa tagsa-tagsa nilang lawas, ug ang tanang mga lawas nagkatagko sa kahimayaan. Apan ang bangkay sa apostata nakit-an layo sa mga balaan, ug ang iyang ulo naa sa halayo kaayo nga gilay-on gikan sa bangkay. Ang balaan nga mga lawas sa mga santo gidala sa mga matinud-anon ug gilubong uban sa dungog, samtang ang bangkay ug ulo sa dautang traidor gipikas-pikas ug gilamoy sa mga buaya. Tungod niini tanan, himaya sa Kristo nga among Dios, nga gisaulog uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman sa pag-antos sa yuta alang kang Kristo, O mga babayeng may korona sa pagkamatinud-anon, gihatagan kamo sa puy-anan sa kalipay sa langit: kay, sa pagdaug ninyo sa matag limbong sa kaaway pinaagi sa mga sakit ug sa dugo sa inyong mga samad, nagahatag kamo sa kapasaylo sa mga sala sa mga nagadayeg kaninyo gikan sa kahitas-an hangtod sa kahangturan.

Kontakion, Tono 2:

Bag-ong nadiskobre nga mga bitoon sa pagtuo, nga nag-antos uban sa dakong kadasig alang kang Kristo, kita tanan angay nga nagkorona kaninyo sa himayaong mga korona, samtang nag-ampo kamo alang kanamo sa atubangan ni Kristo, nga kamo mao ang mga haligi ug panalipod sa Kristohanong pagtuo.

Paghinumdom sa Banal nga Arcadius (ug sa mga martir nga sila Julian ug Eubulus)

Gisaulog sa Marso 6

Si Santo Arkadio nagpuyo sa isla sa Cyprus sa panahon sa paghari ni Constantine the Great. Sukad pagkabata, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis ug nagpadayon niini hangtod sa panahon ni Julian the Apostate[2208] , sa panahon sa paghari niini siya namatay. Siya ang magtutudlo sa mga Santo nga sila Julian nga Doktor ug Evbul, nga sa dili pa mamatay ang ilang magtutudlo, nag-antos sa kamot ni Julian[2209] . Human sa paghinulsol sa pagkamartir sa iyang mga tinun-an, gilubong ni Santo Arcadius ang ilang bililhon nga mga lawas, ug misunod kanila, siya mismo, pinaagi sa grasya sa Dios, mibiya sa kalibutan.

20 Marso

7 Marso (Daang Estilo)

Ang pagkamartir sa mga balaang hieromartir nga sila Ephrem, Basil, Eugene, Elpidius, Agathodorus, Epherius ug Capito, nga mga obispo sa Cherson sa lain-laing mga panahon

Kumemorasyon sa Marso 7

[2210]Sa ika-katorse ka tuig sa paghari ni Diocletian, ang Labawng Balaang Patriarka sa Herusalem, si Hermon, nagpadala og daghang mga obispo sa lain-laing nasud ug sa nagkalain-laing katawhan aron ipahayag, sumala sa ehemplo sa mga Apostoles, ang Pulong sa Dios ug mangwali kang Cristo.

Duha sa niining mga obispo, sila Efrem ug Basilio, miabot sa yuta sa Taurica ug dinhi, sa siyudad sa Cherson, nag-alagad silang duha sulod sa pipila ka panahon, nagwali sa tinuod nga Dios ngadto sa mga tawo nga wala Siya mailhi ug naghatag kahayag sa mga nabuta sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan sa Gresya. Pagkahuman niini, si Santo Efren, nga gibyaan ang mga lumolupyo sa Cherson kang Santo Basilio, miadto sa mga Skita nga nagpuyo sa daplin sa Danube; pinaagi sa iyang pagwali, daghan ang iyang napabalik sa Kristo didto ug, human makasinati og daghang kasubo ug kakapoy sa pagpangwali sa Ebanghelyo, giputol ang iyang ulo niadtong ikapitong adlaw sa Marso.

Samtang si San Basilio, pinaagi sa pagpanaway sa mga sayop sa mga dili motuo sa Cherson ug sa pagpakita kanila sa tinuod nga dalan paingon sa kaluwasan, nakapukaw sa kasuko sa mga tawo: gidakop siya sa mga daotan, gipakanaog siya og walay kalooy ug gipahawa siya sa siyudad. Sa dihang mibulag siya ngadto sa usa ka bukid, nagpuyo siya sa usa ka langob; ang maong bukid nahimutang usa ka gatus ka stadia gikan sa Cherson[2211]

[2208] Si Constantine ang Dako, 306–337; Si Julian ang Apostata, 361–363.

[2209] Mga Santo nga sila Julian ug Eubulus nag-antos mga tuig 361; ang ilang handumanan gisaulog kauban sa Banal nga Arcadius.

[2210] Ang Emperador Romano nga si Diocletian naghari gikan sa 285 hangtod 305. Sulod sa 18 ka tuig sa iyang paghari, gitugotan niya ang mga Kristohanon nga ipahayag pag-abli ang ilang pagtuo, apan sukad sa 303 misugod siya sa paglutos kanila, ug uban pa gayud sa partikular nga kalupigan.

[2211] Ang stadium usa ka Griyegong yunit sa gilay-on, nga ang kantidad nagkalainlain sa paglabay sa panahon. Sa ika-3 nga siglo AD, ang usa ka stadium nagtakus og 184.97 metros o 87 ka fathom.

, ug gitawag kini *og Parthenon,* nga nagpasabot og *'birhen',* kay sa ibabaw niini adunay usa ka santuwaryo ug usa ka idolo sa usa ka Hellenic nga diyosa—usa ka birhen. Samtang naa siya sa maong bukid, naglipay si San Basilio sa espiritu nga giisip siya nga takus nga makasinati og mga samad ug pagbiya tungod kang Kristo; naghilak siya tungod sa pagkaguba sa mga kalag sa tawo nga nadani sa yawa, ug uban sa mga luha nangamuyo siya sa Diyos alang sa ilang pagbag-o.

Milabay ang pipila ka panahon sa ingon ani. Namatay ang bugtong anak nga lalaki sa usa ka opisyal gikan sa Cherson ug gilubong sa gawas sa siyudad. Uban sa dakong kasubo, naglingkod ang iyang mga ginikanan tupad sa iyang kabaong, nagasubo ug nagahilak; ug miabot ang gabii, apan wala gihapon sila mobiya sa kabaong sa ilang anak. Ug tan-awa, sa usa ka damgo, mipakita kanila ang ilang namatay nga anak, nga miingon:

'Ngano man kamo nagahilak tungod sa akong kamatayon? Dili ninyo ako madala buhi gikan dinhi, kay ang atong mga diyos—kadtong mga diyos-diyosan nga walay kalag nga gihimo sa yawa aron malimbongan ang mga tawo ug madala sila sa ilang kapahamakan—dili makapabangon kanako gikan sa kamatayon. Kung gusto ninyo nga mabalik ko sa kinabuhi, mangaliya kamo sa estranghero nga inyong gipanglutos ug gipahawa, aron siya mag-ampo sa iyang Dios alang kanako, ug motuo kamo sa Dios nga iyang gipahayag: kay Siya mao ang tinuod nga Dios, nga adunay gahum sa buhi ug sa patay, ug igo ang iyang gahum aron mubanhaw kanako gikan sa kamatayon pinaagi sa buhing pag-ampo sa tawo nga inyong gilapas.

Sa pagmata dayon, nagsugilon ang mga ginikanan sa ilang panan-awon ug natingala kaayo sila nga pareho kini alang kanila duha. Nalipay kaayo sila, midali sila paingon sa siyudad ug gisultihan ang ilang mga higala bahin sa panan-awon. Sa pagsubang sa adlaw, gisugdan nila pagpangita bisan asa sa tawo sa Dios, ug nakit-an nila siya sa nahisgotan nga langob. Ang maghuhukom sa siyudad, kauban ang iyang panimalay, miadto kaniya, mihulog sa iyang balaan nga mga tiil ug nangayo kaniya nga buhion pag-usab ang iyang anak gikan sa kamatayon.

'Unsaon nako pagbuhat niini, nga usa man ko ka makasasala nga tawo?' mibatok ang santo. 'Apan madawat ninyo ang inyong gipangayo kon motuo kamo sa Dios nga akong gipangwali, Nga Siya ra ang adunay gahum sa pagbanhaw sa mga patay gikan sa ilang mga lubnganan.'

'Kung mobalik nga buhi ang among anak,' matod sa mga ginikanan sa namatay nga batan-on, 'buhaton namo ang bisan unsa nga imong gusto ug sugo, sa tibuok namong kasingkasing.'

Mibangon si Santo Basilio sa Diyos, miuban kanila sa lubnganan, ug sa dihang natangtang ang bato sa lubnganan, misulod siya, gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa namatay ug nag-ampo sa Diyos sa dugay nga panahon; unya kumuha siya og tubig, gikonsagran kini ug gibubo ibabaw sa patay nga lalaki, nga nag-awhag sa Labing Balaan nga Trinidad, sumala sa pamaagi sa Balaang Bunyag. Sa diha-diha dayon mibanhaw ang patay ug misulti, naghimaya sa Dios. Nahigot sa kahadlok ug kahingawa ang tanan nga naa didto, samtang ang iyang mga ginikanan napuno sa dili masukod nga kalipay. Nihulog ang tanan sa tiilan sa santo, nagtawag kaniya nga dako ug nag-ila sa Dios nga iyang gipangwali nga tinuod ug labaw sa tanan. Gidala nila ang obispo sa Dios, si San Basilio, ngadto sa siyudad uban sa dakong dungog. Ang pangulo, kauban ang tibuok niyang panimalay, mituo kang Kristo ug nabunyagan; ingon usab, daghan sa mga tawo, , nga nakasaksi niining milagro, miapil sa mga matinud-anon. Ug busa ang Simbahan ni Kristo misugod sa pagtubo sa Cherson, samtang ang hugaw nga mga templo sa Hellenic hinay-hinay nga gipahunong.

Sa pagkakita sa pagkalaglag sa iyang mga santuwaryo, gipukaw sa yawa ang kasingkasing sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa Cherson, ug ilang gipukaw ang mga Griyego sa pag-alsa batok sa mga Kristohanon, labi na batok sa ilang lider, si San Basilio, ug sa pagpatay kaniya.

'Kung patyon ang magtutudlo sa mga Kristohanon, dali ra kaayo mapukan ang Kristiyanismo,' ingon nila.

Nagkatigum ang dili mabilang nga kadaghanan sa mga armadong dautang tawo: uban sa kasaba ug mga singgit, kalit nilang giatake ang obispo sa Dios, gihulbot siya gikan sa simbahan, gitali ang iyang mga tiil ug, gilibutan siya, gihulbot sa mga kadalanan sa siyudad, gihampak siya gamit ang mga tungkod ug bato ug gitamakan sa ilang mga tiil. Gidani nila siya ngadto sa dapit diin nagtukod ang mga Kristohanon og haligi nga adunay krus sa ibabaw; didto, ang balaang martir ni Kristo gisumite ang iyang balaang kalag sa Diyos, namatay isip martir niadtong ikapitong adlaw sa Marso, sa samang adlaw nga si San Efren giputol ang ulo sa espada sa Scythia.

Ang lawas ni San Basilio gidaludalo gawas sa ganghaan sa siyudad ug gipahaboy sa mga iro ug langgam. Nabilin kini didto sulod sa daghang adlaw nga walay lubong; apan, gipreserbar sa Diyos, kini wala'y kadaut; sa gabii, usa ka labing hayag nga bitoon ang mitungha ibabaw niining martir nga lawas, ug usa ka lobo, nga

naglingkod sa duol, nagbantay niini gikan sa mga iro, samtang sa adlaw usa ka agila ang nilupad sa ibabaw sa lawas, nagpugong sa mga langgam nga maninila sa pagduol, hangtod nga gikuha kini sa mga Kristohanon sa tago sa gabii ug gilubong kini uban sa dungog.

Pagkahuman sa pagpatay kang San Basilio nga Obispo, usa sa iyang mga disipulo misakay sa barko paingon sa mga dapit sa Hellespont ug didto nakakaplag siya og tulo ka obispo—Eugenio, Elpidio ug Agatodorus—nga naningkamot sa pagpangwali sa Ebanghelyo; Gipadala sila ni Kabanalan Hermon, Patriarka sa Herusalem, aron magwali, kauban nila ang mga Santo Efrem ug Basilio. Pagkita kanila didto, gisultihan sila sa disipulo bahin sa kamatayon ni Santo Basilio, ug ilang gidayeg ang Dios, nga nagkorona sa Iyang sulugoon sa korona sa pagkamartir. Pagkahuman sa ilang pakigkonsulta sa usag usa, misakay ang mga obispo sa usa ka barko ug nilarga paingon sa siyudad sa Cherson, nga nagtinguha sa pagsunod sa ehemplo ni San Basil. Gipangwali nila si Kristo nga Dios sa Cherson, ug ang gidaghanon sa mga matinud-anon mitubo adlaw-adlaw. Apan sama sa pag-awhag sa yawa sa mga Hudiyo ug Griyego batok kang San Basilio, giawhag usab niya sila batok niining mga obispo; mitigom sila sa kadaghanan, gidakop nila ang mga balaan nga obispo, gitali nila sila, gihatak nila sila sa kadalanan, ug gibugbog nila sila gamit ang mga tungkod ug bato, hangtod nga ang mga balaang martir gisumite ang ilang matarong nga mga kalag sa kamot sa ilang Ginoo. Ang ilang mga lawas gidala gawas sa siyudad pinaagi sa ganghaan nga kasagarang gigamit sa paglubong sa mga patay, ug gibyaan sa gawas nga walay lubong aron kan-on sa mga iro ug langgam; apan ang mga Kristohanon, nga tinago nilang gikuha kini, gihatagan sila og husto nga lubong. Ang tulo ka balaan nga obispo, sila Eugene, Elpidius ug Agathodorus, nag-antos sa pagkamartir niadtong Marso 7, usa ka tuig human sa pagpatay kang San Basil.

Pipila ka tuig pagkahuman, sa paghari ni Constantine the Great, nga nagpabor na sa Kristiyanismo, miabot sa Cherson si Obispo Eferius, nga gipadala usab sa Patriarka sa Herusalem. Sa dihang nakita niya nga ang mga dili motuo, pinaagi sa ilang kabangis ug kasuko, nagpugong sa paglapad sa Kristiyanismo sa Cherson, mibyahe si Epherius paingon sa Byzantium aron makigkita kang Emperador Constantine ug nagsumbong batok sa mga walay Diyos nga tawo sa Cherson nga nagpahimulos sa mga Kristohanon. Gihatagan sa emperador ang mga Kristohanon og pagtugot nga puy-anan ang Cherson nga gawasnon ug walay babag, ug sa pagdumala sa ilang mga serbisyo sa hayag ug walay babag alang sa himaya sa Dios; gisugo usab niya nga ang tanan nga makababag sa mga Kristohanon ipahawa sa siyudad. Pinaagi niining imperyal nga sugo, mibalik si San Efren sa Cherson ug dako kaayo ang kalipay sa kawan ni Kristo, samtang ang mga dili motuo nasubo ug nabalaka. Pagkahuman pagtukod og Kristohanong simbahan sa siyudad ug paghan-ay sa tanan, mibyahe pag-usab ang obispo paingon sa emperador aron ipadayag ang iyang pagpasalamat alang niining maayong buhat. Sa iyang pagbalik, siya nagkasakit ug pagkahuman nakalarga hangtod sa isla sa Aasa, miabot ang katapusan sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta ug ang sinugdanan sa kinabuhi nga walay katapusan. Gilubong siya sa mga matinud-anon ug nagtukod og haligi ibabaw sa iyang lubnganan; ang mga hataas nga kahoy nga mitubo didto maoy nagtimaan sa lubnganan sa santo gikan sa gilay-on. Ang pagpanaw ni San Efren nahitabo sa ikapitong adlaw sa Marso, sa maong adlaw usab diin namatay usab isip mga martir ang mga naunang obispo.

Nagminaral ang mga Kristohanon sa dugay nga panahon alang sa namatay; unya gisultihan nila si Haring Constantine sa kamatayon sa ilang obispo ug nangayo og lain nga mopuli kaniya. Gipadala si Beato Capiton, Obispo sa Simbahan sa Cherson, aron mopuli kang Efrem, ug malipayon siyang gidawat sa mga matinud-anon. Nagtigom usab ang daghang kadaghanan sa mga dili motuo; miduol sila sa bag-ong abot nga obispo ug nangayo kaniya og milagro nga timaan isip pruweba sa kamatuoran sa iyang pagtuo, aron sila usab makombinser.

'Ipahimo nga ang milagro mao kini: pasigaa ang usa ka dakong hurno nga kalayo, ug pasuloda ang Kristohanong obispo niini; ug kon dili siya masunog ug mabuhi, nan kita tanan pagabunyagan.'

Si Santo Capiton, nga nagsalig sa Dios, mitugot sa ilang hangyo ug nagsugo sa pagtukod og usa ka dakong pugon. Pagkahuman kini gipainit pag-ayo, ang balaang obispo, sa atubangan sa tanan, gisul-ob ang iyang omophorion[2212] ug nag-ampo sa Dios uban sa lawom nga debosyon, aron Iyang ipadayag ang Iyang gahum sa pagka-Diyosnon, sama sa Iyang gibuhat kaniadto sa hurno sa Babilonia[2213] aron kumbinsihon ang mga dili motuo.

[2212] Ang *omophorion* usa ka taas nga panapton nga adunay hulagway sa upat ka krus, gibutang sa abaga ug nagbitay sa atubangan ug likod; kung walay omophorion, ang usa ka obispo dili makahimo sa balaan nga mga ritwal. Sa simbolikong kahulugan – ang nawala nga karnero (katawhan), nga giluwas gikan sa pagkaguba sa Maayong Magbalantay (ang Ginoo). Lucas 15:5.

Human sa taas nga pag-ampo ug pagkahuman sa pagtawag sa diakono nga nadungog sa tanan: 'Matinud-anon kitang motagad', misulod ang santo sa hurno ug nagtindog sa kalayo sulod sa hapit usa ka oras, nag-ampo ug nag-unat sa iyang mga kamot paingon sa langit, ug wala'y nadaut gikan sa dakong kalayo; unya, pagkahuman niyang nakatigom og init nga uling sa iyang peltus[2214] , migawas siya nga walay samad sa atubangan sa katawhan. Sa pagkakita nila niining labing himayaong milagro, napuno sa dakong katingala ug kahadlok ang tanan; kay ilang nakita nga bisan ang bisti sa santo wala gani natandog sa kalayo, ug ang iyang bado, nga puno sa nagdilaab nga uling, wala madaut.

'Usa ka Dios,' miingon ang katawhan sa kusog nga tingog, mura'g usa ra ka tingog, 'ang Kristohanong Dios, dako ug gamhanan, nga nagpanalipod sa Iyang sulugoon nga walay samad sa hurno!'

Unya ang tibuok Cherson ug kana nga yuta midawat sa Kristohanong pagtuo, tungod kay napamatud-an nila ang kamatuoran niini pinaagi niining himsog nga milagro. Kining milagro gisumbong kang Constantine ang Dako ug gisaysay sa mga balaang amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea[2215] , ug ang tanan, samtang naghimaya sa Dios, natingala sa dakong pagtuo ni San Capito ug sa iyang kadasig alang sa Dios.

Pipila ka tuig pagkahuman, misakay si San Capiton sa barko gikan sa Kherson paingon sa Constantinople; misangpot ang usa ka bagyo, ug gidala sa mga balod ang barko ngadto sa bunganga sa Suba sa Dnieper; didto, gipanglooban sa mga dili motuo ug mga walay Diyos ang barko ug gidakop ang tanan nga naa sa barko, samtang ang obispo sa Diyos, si Capiton, nalumos sa tubig.

Namatay siya isip martir niadtong ika-21 ka adlaw sa Disyembre, apan ang iyang handumanan gibilang kauban sa mga kanhing Balaang Hirarko sa Kherson, nga nag-antos niadtong ika-7 ka adlaw sa Marso. Ang iyang balaan nga kalag naghiusa uban kanila sa langit, ug ang tanang pito ka obispo sa Dios, ang mga obispo sa Kherson, sama sa pito ka punoang anghel[2216] , nagbarog nga magkahiusa sa atubangan sa Labaw nga Balaan nga Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios—nga naghimaya Kaniya uban sa tanang mga balaan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Misidlak ang usa ka adlaw sa kahayag alang sa mga magbalantay nga nagbantay uban sa kahayag sa Kherson, kinsa gisaulog nato ang pista, nga nag-antos alang sa kawan ni Kristo. Balaang mga Martir, pag-ampo kamo kang Kristo, ang Punong Magbalantay, aron Ihatag Niya kanamo ang usa ka dapit sa Iyang kawan, aron matawag namo kamo: Malipayon kamo, balaang mga amahan, nga nagbubo sa inyong dugo alang kang Kristo.

Paghandum kang Banal Emilian

Gisaulog sa Marso 7

Nanginabuhi sa Roma ang usa ka tawo nga ginganlan og Victorinus; sukad pagkabatan-on siya dako kaayo og sala, apan sa ulahi, sa iyang pagkatigulang, mibangon ang iyang paghuna-huna ug, sa paghinumdom sa iyang mga sala, nangurog siya sa hunahuna sa paghukom sa Dios. Pag-abot niya sa usa sa mga balaang monasteryo ug pagpakiluoy sa abbot nga dawaton siya, iyang gisalikway ang tanang pagkapit niining kalibutan ug nahimong monghe; iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon hingpit sa pagpaubos ug pagmasunuron, gisunod ang mga sugo nga gibutang kaniya ug gipakaulaw ang iyang lawas adlaw ug gabii. Sa kinabuhi isip monghe, gihatagan siya og ngalan nga Emilian. Kanunay niyang ginadala sa kasingkasing ang paghinumdom sa kamatayon ug kanunay nga nag-andam alang sa Mahadlokong Paghukom sa Dios ug sa pag-angkon sa iyang mga sala sa adlaw sa paghukom, si Emilian nagpuyo sa kanunay nga kahadlok sa walay katapusang pag-antos sa Gehenna; Pinaagi

---

[2213] Sa milagrosong pagluwas ni Ananias, Azarias ug Misael gikan sa kalayo – Dan. 3.

[2214] *Ang phelonion* mao ang kasul-oban sa obispo ug pari; kini lingin ang porma ug walay manggas.

[2215] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 325 ug gilangkoban sa 318 ka obispo. Gikondena niini ang erehya ni Ario, nga nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili patas sa Dios Amahan; sa maong konseho usab, tukmang gitakda ang petsa sa pagsaulog sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw.

[2216] Ang ilang mga ngalan mao sila: Michael, Gabriel, Raphael, Uriel, Salafiel, Jehudiel ug Jeremiel.

niining kahadlok, gikapoy ug gipayayat kaayo niya ang iyang lawas nga ang tibuok komunidad sa mga monghe sa , nga nagpuyo sa monasteryo tungod sa gugma sa Diyos, namangha sa ingon ka dakong pagpamatay sa unod, pagpaubos, ug pagpaningkamot. Ug naningkamot silang tanan nga sundon ang iyang paagi sa kinabuhi ug makatupong sa iyang mga buhat sa pagsunod, aron pinaagi sa ingon ana ka lisod nga penitensya mapahapsay nila ang ilang mga sala; ilang nakita nga adlaw-adlaw iyang giagwanta ang gutom ug kauwaw, nagluhod sa yuta, gamay ra iyang pagkatulog, ug gipaka-antos ug gipisil ang iyang lawas – ug nakabenepisyo sila pag-ayo niini.

Ang monasteryo diin nagpuyo si Emilian gitukod sa usa ka hataas nga bukid, nga adunay langob sa usa sa mga bakilid niini; ug batasan sa bulahan nga si Emilian nga molayas gikan sa monasteryo sa ulaning gabii, nga walay nakahibalo, paingon niining langoba ug mag-ampo didto uban sa mga luha tibuok gabii hangtod sa Matins.

Milabay ang daghang panahon; usa ka adlaw nasugat sa abá si Emilian samtang nagbiya siya sa monasteryo sa ulaning gabii. Tungod kay wala siya kahibalo nganong mobiya ang igsoon sa monasteryo, mibiya ang abá sa iyang selda, gisundan siya sa tago ug sa dihang nakita niyang misulod siya sa langob, mitindog siya duol niini ug naghulat nga mogawas aron mapangutana siya nganong misulod siya sa langob. Paglabay sa mubo nga panahon, kalit nga misidlak ang usa ka langitnong kahayag nga mas hayag pa kaysa sinag sa adlaw sa maong bukid, ug nakita sa abá ang Banal nga si Emilian nga nagtindog sa langob nga nakayap ang mga bukton paingon sa taas, nag-ampo sa Dios; ug ang langitnong kahayag mibaba sa ulo sa maong bulahan. Sa pagkakita niini, ang abá gipuno sa kahadlok; sa iyang pagbalik paingon sa monasteryo, midagan siya sa kahadlok, hapit dili na niya mailisan ang iyang mga tiil tungod sa grabeng kahadlok. Pag-abot niya sa ganghaan sa monasteryo, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga miingon:

'Emilian, gipasaylo na ang imong mga sala.'

Mas nahadlok pa gayud ang abá; misulod siya sa iyang selda ug nagpaabut sa hilom hangtod sa kaagahon. Tungod kay gusto niya nga makabenepisyo ang mga igsoon, pagkahuman sa Matins, gisultihan sa abá si Emilian sa atubangan sa tanan ug nangutana:

'Asa ka niadtong kagabii, igsoon?'

Ang reverendo, samtang nag-uyub sa abbot, mitubag:

'Nakatulog ko tibuok gabii sa monasteryo, uban sa mga igsoon.'

Apan gisaway siya sa abad ug gihangyo nga ayaw itago ang kaluoy sa Diyos, nga gihatag sa mga makasasala nga tinuod gayud nga naghinulsol. Napugos si Emilian sa pagpadayag sa tinago sa tibuok komunidad: giunsa nga ang kahayag ug usa ka tingog mibaba kaniya gikan sa langit, gikan sa trono sa kaluoy. Unya ang abad misugod sa pagsulti sa komunidad:

'Paminaw, akong mga minahal nga igsoon. Ang Labawng Ginoo makapatawad unta sa mga sala niining igsuon bisan pa sa hilom, apan alang kanato—aron mapukaw ang atong mga kasingkasing sa paghinulsol—Gipadala Niya kaniya ang Iyang kalooy sa porma sa kahayag, kauban ang Iyang tingog, aron kita usab makaila ug makadayeg sa kalooy ug gugma sa katawhan sa atong Magbubuhat, Nga duol sa mga tinuoray nga nagahinulsol.

Sa pagkahibalo nga napasaylo na ang iyang sala, gigugol sa Banal nga Emilian ang nahibilin niyang kinabuhi sa espirituhanong kalipay ug mibyahe paingon sa Dili Masudlan nga Kahayag aron madungog ang tingog sa kalipay ug kalipay sa mga matarong, nga naglipay sa langitnong mga puloy-anan hangtod sa kahangturan.

Paghandum kang Banal Paul nga Kumpesor

Gisaulog sa Marso 7

Si San Pablo mao ang Obispo sa Plusiada[2217] sa panahon nga misaka ang erehe sa mga iconoclasta sulod sa Simbahan. Sa dihang nakita niya kung giunsa sa mga kaatbang sa balaan nga mga ikon ang paglagot batok sa pagtuo kang Kristo, giunsa nila pagbaliko sa mga pagtulon-an sa balaan nga mga Apostoles, unsa ang ilang pagdumot batok sa dungganong mga ikon, ug unsa ang ilang mga panamastamas batok niini, mitindog ang Balaan batok kanila sama sa usa ka madaugong mandirigma sa Dios ug gipukan sila sa mga pulong sa Balaang Kasulatan

[2217] Ang siyudad sa Plusiada, nga nailhan nga Prusias hangtod sa ika-7 nga siglo ug gitukod ni Hannibal, nahimutang sa Bithynia, usa ka probinsya sa Roma sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

sama sa mga pana. Tungod niini, mitugot siya sa pag-antos sa pagpanlupig, pagpahilayo sa yutang natawhan, ug sa tanang matang sa kasakit sa kinabuhi. Sa taliwala sa ingon nga mga buhat sa kaisog, malinawong iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo ug misulod sa langitnong Gingharian, nga iyang gihigugma kaayo[2218] .

Ang Sugilanon sa Eremita nga Gipadayag sa Diyos ang Kapalaran sa mga Modawat og Limus

Gisaulog sa Marso 7

Usa ka eremita giila nga labing bililhon sa iyang monasteryo, tungod kay nagkinabuhi siya nga balaan sukad pagkabatan-on. Gibiyaan niya ang tanang kalibutanong kalipay, gisirado niya ang iyang kaugalingon sa usa ka masipit nga selda ug nag-alagad sa Dios, gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay sa tibuok gabii, nag-ampo sa Ginoo sa tanan alang sa iyang kaugalingon ug sa tibuok kalibutan, ug gipalihok ang iyang hunahuna sa pagpamalandong sa Dios. Sa takdang oras, modawat siya og gamay nga pagkaon gikan sa kamot sa usa ka monastikong katabang; ug sa mga gasa nga gipadala sa Diyos pinaagi sa mga Kristohanong igsoon sa monasteryo—bulawan, pilak, pagkaon ug bino—wala gyud siya magkuha og bisan unsa para sa iyang kaugalingon.

Sa usa ka higayon, nakadawat siya og panan-aw mahitungod sa mga nakadawat og limos: sa usa ka okasyon, ang maghuhukom sa siyudad miadto sa maong monasteryo aron maghatag og limos, ug naghatag siya sa matag-usa og pilak nga sinsilyo[2219] . Miadto siya sa eremita, nagbitbit og bulawan nga sinsilyo[2220] , ug gihangyo siya nga dawata kini; tungod kay nahuya siya sa atubangan niining dungog nga tawo, gidawat sa tigulang ang bulawan nga sinsilyo ug gibutang kini sa iyang bulsa.

Sa gabii, pagkahuman sa iyang naandan nga rutina, natulog ang tigulang sa usa ka banig nga dayami[2221] , nga nagtuyo nga matulog lang sa mubo nga panahon. Ug unya daw siya kauban sa uban pang mga magtutudlo sa maong monasteryo sa usa ka halapad nga uma; ang tibuok uma napuno sa mga tinik, ug usa ka batan-ong lalaki (mao kini ang Anghel sa Ginoo) miingon sa mga monghe sa maong monasteryo:

'Anihi ang mga tinik.'

Miadto kaniya (ang eremita) kining batan-on ug miingon kaniya:

'Magpahugot ka sa imong kusog ug anihon ang mga tinik.'

Apan sa dihang misugod ang eremita sa pagdumili, miingon ang Anghel:

'Dili ka maghimo og pasangil, kay gahapon miapil ka sa ubang monghe nga nakadawat og pilak nga sinsilyo gikan niadtong mahigugma sa Kristo; midawat ka og bulawan nga sinsilyo, ug busa kinahanglan ka magpaningkamot og labaw pa kaysa sa uban, sa pag-ani sa mga tinik, ingon usa ka tawo nga nakadawat og mas dako nga suhol.' Ang mga tinik nga imong makita mao ang mga buhat sa tawo nga gikan kaniya ka nakadawat ug limos gahapon; busa adto ug anihon kini uban sa uban.

Pagmata niya ug paghunahuna sa iyang nakita, nasubo kaayo ang eremita ug gipatawag dayon niya ang tawo nga naghatag kaniya og limos, naghangyo nga balikon ang bulawan. Apan ang tawo sa Dios wala gustong mobalik niini ug miingon sa eremita:

'Ipabilin kini, Amahan, o ihatag kini sa bisan kinsa nga imong gusto.'

Unya miingon kaniya ang tigulang:

'Dili ko gustong anihon ang mga tinik sa sala sa uban samtang dili ko makatangtang sa akong kaugalingong mga tinik sa sala.'

Gihaboy dayon niya ang bulawan nga sinsilyo gawas sa iyang selda ug gisirad-an ang bintana.

[2218] Ang Kagalang-galang Pablo namatay sa palibot sa tuig 860.

[2219] *Usa ka* pilak nga sinsilyo – usa ka pilak nga sinsilyo nga ang bili nag-usab-usab sa paglabay sa panahon. Sa panahon sa Manluluwas, ang bili sa usa ka pilak nga sinsilyo mga 80 ka kopecks.

[2220] *Ang zlatnica* kasagaran usa ka bulawan nga sinsilyo nga walay klarong kantidad.

[2221] Ang higdaanan sa karaang mga amahan sa disyerto ug mga asketiko kasagaran usa ka banig, nga kadalasan gihimo sa mga tuge.

Pagkahibalo sa hinungdan nganong gisalikway sa tigulang ang iyang limos, ang lalaki misugod sa pagbag-o sa iyang kinabuhi ug naghatag og daghang limos sa mga kabus ug nanginahanglan, nga naghinumdom nga, sumala sa Kasulatan, ang mga sala malimpyo pinaagi sa paglimos ug pagtuo[2222] .

21 Marso

8 Marso (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Teodoreto, ang Balaang Pari-Martir sa Antioquia

Kumemorasyon sa Marso 8

Ang bantugang Emperador Constantine ug ang iyang anak nga si Constantius nagpatukod ug usa ka katedral nga simbahan nga daghan kaayong palamuti sa Antioch sa Syria. Sa taliwala sa mga tawo, kini nailhan nga *'Bulawanong Simbahan',* tungod kay kini artistikong gipintalan sa bulawan ug gipalamuti sa mga mosaiko nga nagdan-ag sa bulawan; ang ibabaw nga bahin niini hingpit usab nga gipahiran og bulawan; daghang mga sudlanan sa simbahan gihimo sa bulawan ug putli nga pilak. Ang mga emperador naghatag og dagkong mga propyedad aron suportahan ang daghang mga klero sa simbahan. Lakip sa mga klero niining dakong katedral nga simbahan mao si Santo Teodoreto, usa ka presbiter; siya gisaligan sa pagbantay sa mga sudlanan, sa mga gamit sa liturhiya ug sa tanang bahandi sa simbahan. Sukad pagkabatan-on, nagkinabuhi siya sa matarong ug gihigugma ang tinuod nga pagtuo sa iyang kasingkasing, nga nagtuman sa mga pulong sa Kasulatan: *'Kay sa kasingkasing magtuo alang sa pagkamatarong, ug sa baba mag-angkon alang sa kaluwasan'* (Roma 10:10).

Pinaagi sa pag-ayuno, pag-ampo, paglimos, pag-amuma sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, ug walay sala nga pag-alagad isip pari, iyang nalipay ang Dios.

Sa pagkamatay sa anak ni Constantine nga si Constantius, gisundan siya ni Julian nga Apostata. Pag-abot niya sa trono, sa sinugdan gipakita niya nga usa siya ka debotong Kristohanon ug gipagawas gikan sa pagka-priso ang mga obispo nga gipahilayo ni Haring Constantius tungod sa ilang pagkamatinud-anon sa pagtuo; apan sa diha nga napalig-on na gyud niya ang iyang paghari, hayag niyang gisalikway si Kristo sa atubangan sa tanan, Kinsa dugay na niyang tinago nga gisalikway, tungod kay iyang gipailalom ang iyang kaugalingon sa mga demonyo ug sa salamangka. Ug gisugdan niya ang paglutos sa Simbahan ni Cristo; ug bisan wala niya gilaglag ang tibuok katawhang Kristohanon nga walay eksepsyon, gihimo niya ang pagdakop, pagpanakit, ug pagpatay sa mga lider, mga klero, ug mga dignitaryo sa layko; gikuha niya ang mga simbahan sa Dios gikan sa mga Kristohanon ug gihimo kini nga mga santuwaryo para sa iyang mga diyos-diyosan; gipanikas niya ang tanang kabtangan sa Simbahan ug gipahayag, kana nga salbahis:

'Dili angay sa mga Kristohanon nga magpanag-iya og bisan unsang bahandi, kay gisugo sila ni Kristo nga magpakabusogon, nga nag-ingon: "Ayaw kamo magpanag-iya og bulawan o pilak."'

Niining makalilisang nga panahon, ang Katedral sa Antioquia—nga nailhan nga *'Bulawanong Simbahan'* tungod sa iyang katahum—gibungkag usab*;* ang tanan nga bililhon nga palamuti gidala sa hari nga baul, gipanguha ang kabtangan sa simbahan, napakatibulaag ang mga klero, ug si San Teodoreto gipahirapan hangtod mamatay.

Mao kini ang nahitabo. Si Haring Julian adunay tiyo nga pareho usab og ngalan, si Julian, bug-os nga igsoon sa iyang inahan; gitudlo niya kini nga gobernador ug manlutos sa mga probinsya sa sidlakan. Kana nga si Julian, ang tiyo sa hari, kaniadto usa ka Kristohanon, apan, aron mapasaya ang iyang pag-umangkon, ang apostata nga Haring Julian, iyang gisalikway si Kristo ug misimba sa mga dios-diosan. Miabot siya sa Antioquia una pa sa hari, kauban ang laing opisyal sa hari nga si Felix, nga mao ang nagdumala sa panalapi sa hari. Sa pagkahibalo nga daghan kaayong bahandi sa katedral, gidakop ni Julian ang tigbantay sa simbahan, ang bulahan nga presbiterong

[2222] Lucas 11:41; Tobit 12:9; Sirak 3:30.

si Theodoret (samtang ang uban pang mga klero, tungod sa kahadlok, nanglayas ug nagtago bisan asa); busa naningkamot siya nga madakpan kini, kay nagkupot kini sa mga bisti sa simbahan sa iyang mga kamot. Pagkuha niya sa yawi gikan kaniya, pagkahuman siya hugot nga giputlan sa kamot ug gipriso, si Julian, kauban ang tagdumala sa panalapi sa hari nga si Felix ug usa ka dakong puwersa nga armado, misulod sa Simbahan sa Dios aron kuhaon ang mga palamuti niini, bulawan ug pilak, ug tanang bililhon nga butang, ug idugang kini sa panalapi sa hari. Misulod sa santuwaryo sa Dios sama sa usa ka kawatan ug tulisan, uban sa unsa ka dako nga ka-angayan ug kawalay-hiya gipanguha niya ang kadungganan sa simbahan, nagbuhat og kalapasan batok sa santuwaryo sa Ginoo ug gilapasan kini! Ang maong salawayon nangahas pa gani sa pag-ihi sa atubangan mismo sa trono sa Dios; ug sa dihang gikuha gikan sa halaran ang mga sudlanan sa simbahan ug gibutang tanan sa yuta, mitungko siya ibabaw niini sa pagpanamastamas, nagbubo og panamastamas ug pagpanamastamas batok sa atong Ginoong Jesu-Cristo gikan sa iyang hugaw nga mga ngabil. Usa sa mga anaa didto, nga ginganlan og Vzoi, nagpahimangno kaniya nga ayaw pagbuhat og ingon ana ka walay-hiya nga paglapas sa balaan nga santuaryo sa Ginoo ug ayaw pagpanamastamas kang Kristo. Apan gihampak siya niini og kusog sa ulo ug miingon:

'Ang mga Kristohanon walay Banal nga Pag-atiman, ug hingpit silang gipahawa niini nga pag-atiman.'

Human niyang gipanguha ug gilapasan ang simbahan sa Dios, ang walay Dios nga magmamando mitutok sa pagpanakit sa sulugoon sa Dios, si San Teodoreto. Sa dihang gidala siya nga nakagapos sa atubangan sa walay Dios nga hukmanan, miingon si Julian kaniya:

'Theodoret! Ngano man, sa paghari ni Emperador Constantine, gilaglag nimo ang mga templo sa karaang mga dios, gipahapsay nimo ang mga lubnganan sa mga patay, ug gisugo nimo nga pagtukod ug mga simbahan ibabaw niini?'

Mitubag ang santo:

'Ang mga simbahan sa Diyos ug ang mga lubnganan sa mga santo gitukod ug gipahimutang sa among mga katigulangan, kay gipadayeg sa Diyos ang Iyang mga santo, nga Iyang nakit-an nga takus niini; apan ikaw, magmamando, natingala ko nga nibali ka gikan sa pagka-Kristohanon ngadto sa pagka-idolatra.'

Gisugo sa magmamando nga hampakon sa nawong ang santo.

'Nagakasala ka, Julian,' miingon ang santo kaniya, 'ginatawag nimo nga mga dios ang mga diyos-diyosan nga bato ug kahoy.'

Unya gisugo sa taga-uyamot nga hubaron ang santo, isabit sa kahoy, ug kiskisan ang tibuok niyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Gikiskisan siya sulod sa tulo ka oras, ug midaloy ang dugo sama sa suba, apan ang nawong sa santo misidlak sa kalipay, sama sa wala gyud siyay nabati nga kasakit. Ug miingon ang taga-uyamot kaniya:

'Makaluluoy nga tawo, maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, ug buhian tika gikan sa utang nga imong gipangautang sa kabtangan sa simbahan, nga imong grabeng gipanggasto. Apan kung dili ka maghalad og sakripisyo, imong ipahamtang sa imong kalag ang usa ka bayolenteng kamatayon.'

Mitubag ang santo:

'Ikaw ang gisumpa, ikaw nga walay balaod ug ang imong hari, kay gibyaan nimo si Kristo ug gisunod nimo ang Antikristo, ug dapat ka masunog sa kalayo nga walay katapusan; apan wala koy utang bisan kinsa gawas sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga sa Iyang atubangan ang akong katungdanan mao ang pagbantay sa tinuod nga pagtuo hangtod sa akong katapusang gininhawa.'

Pag-usab gisultihan siya sa tigpahirap:

– Teodoro! Makadawat ka og daghang dungog ug bulawan gikan kanako, basta lang isalikway nimo kana nga gipako sa krus nga salamangkero nga imong gitawag nga Anak sa Dios.

Mitubag ang balaan nga martir:

'Kauban na unta kanimo ang imong bulawan hangtod sa imong ruin[2223] ; apan ang akong paglaum gibutang sa akong Ginoo, nga nagahatag sa Iyang mga sulugoon og mga panalangin nga dili malaglag imbis sa mga malaglag, ug langitnon imbis sa yutanon.'

[2223] Buhat 8:2. Ang mga pulong sa Apostol nga si Pedro kang Simon nga salamangkero, nga gustong mapalit ang gasa sa Espiritu Santo pinaagi sa kuwarta.

Ug gisugo sa taga-pahirap nga pagasunogon ang mga tadyaw sa martir gamit ang duha ka kandila. Sa dihang gisugdan nila siya og sunog, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo – ug dayon nahulog sa yuta patay ang duha ka sulugoon nga nagasunog kaniya. Gisugo ni Julian ug sa mga kauban niya nga pag-ampingon pag-alsa sa mga sulugoon gikan sa yuta, ug miingon kanila:

"Ngano nga gibyaan ninyo ang walay Diyos nga Kristohanon aron masunog, samtang kamo natulog ug napabaya?"

Ang mga sulugoon, pagkahibalo sa ilang hunahuna, mitubag sa mananakit:

'Kung dili ninyo makita kung giunsa sa mga Anghel sa Dios pagpanalipod sa sulugoon sa Dios, nan daotan ug bulag kamo sa inyong kalag. Tan-awa, upat ka Anghel ang nakig-istorya kaniya, ug hugot nilang gisugo kami nga dili hikapon ang iyang mahimayaong lawas. Blasfemista! Ayaw paglitok og walay pulos nga mga pulong, apan hibaloa nga ang Dios nga Kristiyano dako, ug karon nagtuo na kami Niya.'

Tungod sa dakong kaulaw, gisugo sa taga-antos ang mga sulugoon nga ilabay sa kalawoman sa dagat. Sa dihang gidala na sila aron malumos, ang balaan nga martir ni Kristo misinggit kanila, nga nag-ingon:

'Lakaw kamo sa inyong bulahan nga panaw sa kalinaw, akong mga anak; ug ako usab mosunod kaninyo ug malipay uban kaninyo sa walay katapusang kalipay sa Gingharian sa Langit.'

Ug nangamatay sa paglunod ang mga sulugoon, nga giisip nga takus sa pagdawat sa korona sa martir gikan kang Kristo nga Dios, nga ilang gituohan. Nagpadayon sa pagduol sa balaan nga martir nga si Teodoret, misinggit ang dautang magmamando:

'Maghalad og halad sa mga dios.'

Napuno sa espiritu sa propesiya, miingon ang balaan kaniya:

'Ikaw, ang labing dautan ug maldito sa tanang tawo, kagat-on nimo ang imong kaugalingong bituka, ug sa dili madugay kusgan nimo igawas ang imong malaut nga kalag ug itugyan kini sa walay katapusang kalayo; ingon usab, ang imong labing walay balaod nga hari, dili madugay pagkahuman nimo, mapapukan sa yuta sa Persia; Gipukan sa usa ka dili makita nga kamot, siya itambog sa nagdilaab nga Gehenna. Hibaloa nga segurado nga ang imong mga paningkamot dili molampos, kay duol na ang imong katapusan, ug ang imong pagkaguba dili matulog.

Tungod kay wala niya madala ang ingon nga mga pulong gikan sa santo, gisugo sa dautang tortyurero nga putlon dayon ang iyang ulo, ug malipayon nga miatubang ang santo sa kamatayon, nag-ampo siya sa Diyos alang sa iyang kaugalingon ug alang sa tibuok kalibutan, ug sa dihang natamaan sa hacha ang iyang ulo, siya namatay.

Pagkahuman sa paglubong sa iyang dungganong lawas, gisalig sa mga matinud-anon sa ilang kasingkasing ang mga pulong nga propetiko nga gisulti sa kasakit ngadto sa tortyurador, ug gihulat nila ang pagtuman niini. Ug nahitabo nga ang duha ka Julians, ang tiyo ug ang pag-umangkon, sa dili madugay nalunod sa kahuya. Si Julian, ang tiyo sa emperador ug maghuhari sa mga probinsya sa sidlakan, nga mao ang napatay kang Santo Theodoret, nagkasakit sukad sa dihang iyang gihugawan ang trono sa Dios pinaagi sa iyang ihi ug gitamakan ang mga balaang sudlanan, ginsultohan ang mga balaan nga butang ug nagpasipala kang Kristo. Sa diha-diha dayon, nagsugod ang pagpakita sa mga ulod sa iyang pribadong bahin; gikagat nila siya gikan sa sulod, ug adlaw-adlaw milala ang iyang sakit. Ang labing maalamon nga mga doktor naningkamot pag-ayo aron tambalan siya, apan walay kapuslanan, ug oras-oras milala ang iyang kahimtang, kay ang mga ulod dali kaayo mitubo ug gikaon ang iyang lawas, nga nahikap sa matarong nga kamot sa Dios. Ug natuman ang mga pulong sa santo nga gisulti sa manlupig kaniya: 'Kakaon nimo ang imong kaugalingong bituka', kay sa dihang nabara ang iyang bituka, ang iyang mapintas nga baba nahimong usa ka baho nga dalan: busa, gikaon sa mga ulod, gisuka niya ang dautan sa iyang gisumpa nga kalag. Ingon usab, ang iyang amigo nga si Felix, nga mao ang nagdumala sa panalapi sa hari, wala makalikay sa paspas nga silot sa Dios: pinaagi sa pagsilot sa Dios, gipanglaglag ang sulod sa iyang tiyan, ug ang dugo misabwag adlaw ug gabii sama sa suba gikan sa iyang mapangblasphemong baba, ug sa dili madugay namatay siya, nga iyang gisumite ang iyang gisumpa nga kalag ngadto sa Gehenna alang sa walay katapusang panahon. Sa pag-abot sa dautang Haring Julian sa Antioquia ug pagkahibalo niya niini, wala siya misulay sa paglapas sa balaan nga mga relikya ni San Bavila, nga nagpuyo sa Daphne ni Apollo, apan gisugo niya ang mga Kristohanon nga kuhaon kini gikan didto – sumala sa nahisulat sa kinabuhi niining balaan, sa ika-upat nga adlaw sa Septyembre. Sa ulahi, ang apostata nga si Julian, samtang nagkampanya batok sa mga Persiano, namatay didto, sama sa gipanghimatuud sa balaan nga martir ni Kristo, si Teodoret[2224] . Sa pagkakita sa pagtuman sa iyang propesiya, ang mga matinud-anon

naghimaya kang Kristo, ang tinuod nga Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Anak hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Banal nga si Theophylact nga Kumpesor, Obispo sa Nicomedia

Gisaulog sa Marso 8

Niadtong mga adlaw, sa dihang ang Simbahan nabalisa tungod sa erehe nga ikonoklasmo[2224] , ang debotong tawo nga si Teophylact miabot sa Constantinople gikan sa mga yutang Sidlakan ug nahimong suod sa bantog nga alagad sa Simbahan, si San Tarasio – nga niadtong panahona usa pa ka layko ug senador, ang punoang administrador sa mga tinago nga buluhaton sa palasyo sa imperyo. Pagkahuman sa kamatayon sa ikonoklastikong emperador Constantine Copronymus[2225] , ang iyang anak nga si Leo[2226] misaka sa trono kauban ang iyang inahan nga si Irene; Si Patriarka Pablo, nga nailhan nga Maloloy-on, boluntaryong mibiya sa iyang katungdanan, ug sa iyang dapit gipataas si Santo Tarasio ngadto sa pagka-patrarko; iyang gitigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho ug gisaway ang erehe sa ikonoklasmo[2227] . Niadtong panahona, ang Bulahan nga si Theophylact, kauban si Michael sa Sinad, mibiya sa kalibutan, mipangako sa mga panata sa monastiko ug gipadala ni Balaan Tarasius ngadto sa usa ka monasteryo nga gitukod sa baybayon sa Itom nga Dagat: didto, samtang nagbuhat sa ilang mga katungdanan isip monghe, nangibabaw sila sa pagkamaayo ug nakab-ot ang kaisog sa atubangan sa Dios sa ilang mga pag-ampo.

Panahon sa pag-ani, ug kusog kaayo ang kainit; ang mga tawo nanghuyang tungod sa grabeng kauhaw. Nag-ampo ang mga balaan sa Diyos, ug usa ka uga nga sudlanan nga tanso misugod og pagbubo og tubig nga igo kaayo sa ilang panginahanglan. Mao kini ang paagi sa Ginoo sa pagtuman sa kabubut-on sa mga nahadlok kaniya ug pagtagad sa ilang mga pag-ampo! Kini nga milagro susama sa karaang milagro nga nahitabo sa kamingawan, sa dihang gipagawas sa Dios ang tubig gikan sa bato alang sa mga uhaw nga katawhan sa Israel (Ex. 17:6), ug sa lain pa, sa dihang, alang kang Samson, nga nagkamatay sa kauhaw, ang uga nga bukog sa panga sa asno nahimong tinubdan sa buhing tubig (Judg. 15:19). Sa dihang ang mga halangdong Amahan Theophylact ug Michael misidlak sama sa mga bitoon pinaagi sa ilang matinahuron nga kinabuhi, giisip sila ni Balaan nga Patriarka Tarasius nga angay sa hataas nga katungdanan sa pagka-obispo; pagkahuman sa ilang pagkonsagrasyon, gipadala niya si Michael sa Sinai ug gitudlo ang bulahan nga si Theophylact isip obispo sa Nicomedia. Ang pag-atiman nga gipakita ni Santo Teofilacto alang sa panon ni Cristo sa Nicomedia, ug ang iyang pagtagad sa mga kabus, mga ulila ug mga balo, napamatud-an sa mga simbahan, ospital ug hospisyo nga iyang gitukod, ug sa dili mabilang nga mga buhat sa kalooy nga iyang gihimo matag-adlaw. Siya mismo ang nag-atiman sa mga masakiton, mga bulag, mga pilay, ug mga huyang; naglibot sa mga balay-panghimulanan ug mga plasa dala ang sudlanan sa init nga tubig,

---

[2224] Ang Iconoclasm sa Imperyong Byzantine nagsugod ubos ni Leo III nga taga-Isauria (717–741) ug natapos ubos ni Emperatris Theodora (842). Niining panahona, ang mosunod ang nagdumala: Constantine V (hangtod 775), Leo IV (hangtod 780), Constantine VI ug Irene (hangtod 802), Nikephoros I (hangtod 811), Stavrikios ug Michael I (hangtod 813), Leo V ang Armenyo (hangtod 820), Michael II (hangtod 821), Theophilus (hangtod 840), Theodora ug Michael III (hangtod 867). Ang Patriarkal nga Katungdanan sa Constantinople gipanguloan niining mga emperador ni: Anastasius ang Iconoclast (753), Constantine II ang Iconoclast (766), Niketas ang Iconoclast (780), San Pablo, gisaulog matag 1 Agosto (784), San Tarasio, gisaulog matag 25 Pebrero, sa iyang pagdumala gihimo ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho niadtong 787 (806), San Nikiforos (815), Theodore nga Iconoclast (821), Anthony nga Iconoclast (832), Juan VII nga Iconoclast (842) ug San Metodio (846).

[2225] Ang epiteto nga 'Copronymus' gikan sa Griyegong 'kopros' – tae.

[2226] Naghari siya gikan sa 775 hangtod 780. – Si Leo IV ang Khazar, bisan pa man nga usa ka tigasuporta sa iconoclasm, mas mapahiangay sa mga kaatbang niini: gitugotan niya ang mga monghe – mga tigdepensa sa pagsimba sa mga icon – nga nilayas atol sa paghari sa iyang amahan nga mobalik, ug gitugotan pa gani sila nga mosagop sa mga katungdanan sa obispo; busa, si Pablo sa Cyprus, usa ka tinago nga tigasuporta sa pagdayeg sa mga ikon, gipataas sa trono sa patriyarka. Nagpakita pa gani ang mga ikon sa palasyo, sa mga kwarto ni Emperatris Irene, nga tinago nga nagsuporta sa mga iconodule sa likod sa iyang bana. Sa dihang nahibal-an kini, gipahawa ni Leo si Irene sa palasyo, apan namatay siya sa dili madugay pagkahuman.

[2227] Ang maong konseho nahitabo niadtong 787. Human sa pag-exkommunikar sa mga ikonoklasta, gitukod sa konseho ang pagsimba sa mga ikon sa kahulugan nga ang mga ikon dili angay pagsimbaon sa paagi nga angay lamang sa Dios, kondili angay pasidunggan sa parehas nga paagi sama sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi (ang pagsimba niini wala gisalikway sa mga ikonoklasta).

gihugas ug gilinisan niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang mga ketong nga iyang nasugat, nga wala magtipid sa bisan unsang paningkamot aron pag-alagad kanila.

Pagkahuman sa kamatayon sa Labawng Balaan nga si Tarasius, gisundan siya ni Nikiforos nga Maalamon isip Patriarka sa Simbahan sa Constantinople; unya misilaot pag-usab ang bagyo sa heresiya sa iconoclastic, nga gipukaw sa walay Diyos nga Emperador Leo nga Armenyo. Ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Nikiforos, pagkahuman niyang gitawag ang napiling mga obispo—Emilian sa Kyzikos, Euthymius sa Sardis, Joseph sa Tessalonica, Eudoxius sa Amorium, Michael sa Synada, ug ang Bulahan nga si Theophylact, Obispo sa Nicomedia—nagbiyahe uban kanila paingon sa dautang emperador: Gitudloan sa mga balaang amahan ang hari sa taas nga panahon gikan sa Balaang Kasulatan, nag-awhag kaniya nga ayaw magtukod og panagbangi sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa heresiya nga gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Apan wala nila mapangumbinsi ang naglagot nga hari, nga napuno sa hilo sa bitin ug nagbuga kanila og kasuko ug kalagot. Sa dihang nanghilom na ang mga balaan nga amahan, miingon ang bulahan nga si Teophylact sa hari:

'Nasayud ako nga, pinaagi sa pagkasala sa pagkamapailubon sa Dios ug pagpasagad sa imong kaugalingong kaluwasan, nagasupak ka sa karaang tradisyon sa mga Balaang Amahan ug nagmugna og kalibog sa Simbahan; apan, sama sa usa ka bagyo, kalit nga moabot kanimo ang mabangis nga pagkaguba ug dili gilauman nga katalagman, ug dili ka makakaplag og manluluwas alang sa imong kaugalingon.'

Pagkadungog niini, napuno pa gayud ang hari sa kasuko ug gipahawa niya ang mga obispo nga napahiya, gisugo sila nga ipa-exile sa lain-laing mga lugar: Ang Iyang Kasantosang Patriarka Nikephoros ngadto sa isla sa Prokonnis[2228] ; si San Michael, Obispo sa Synada, ngadto sa Eudokia; ang uban sa lain-laing mga lugar; ug si San Theophylact sa Nicomedia ngadto sa baybayon nga lungsod sa Strovoul, sa Kiverreotes[2229] . Didto, kini nga magtutpahay kang Kristo ug dakong kampyon sa pagkamatinud-anon sa pagtuo gigugol ang nahibilin niyang kinabuhi, mga kap-atan ka tuig, taliwala sa pagpanlupig ug kasubo sa kadaghanan, sa wala pa siya mibiyahe paingon sa Ginoo.

Si Haring Leo nga Armenyo nakasinati, sama sa gipahibalo sa balaan, og malupigon ug dili gilauman nga kamatayon: gipatay siya sa mga espada sa iyang kaugalingong mga sundalo sa adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo, samtang nagtambong sa Matins sa simbahan (820 AD). Pagkahuman kaniya miabot si Michael, nga nailhan nga Balik-balik (829), ug ang anak ni Michael nga si Theophilus (842), pareho nga mga imperador nga iconoclastic, nga naghari ug namatay. Sa dihang si Emperatris Theodora (842–855) ug ang iyang anak nga si Michael (855–867) (mao kini ang ikatulong magmamando nga ginganlan og Michael) mipahimutang sa sceptre sa gingharian, si Santo Metodio gipataas sa pagka-patriarka (842), ug ang walay balaod nga erehesya gipapas, ug misidlak ang Ortodoksiya – niadtong panahona ang halangdong lawas sa atong ginatahud nga amahan nga si Theophylact gibalhin gikan sa exilyo paingon sa Nicomedia ug gilubong sa simbahan nga iyang gitukod alang sa pagpanalipod sa siyudad sa Nicomedia, alang sa dungog ug himaya ni Kristo nga atong Dios.

Kontakion, Tono 2:

Nitindog ka nga sama sa masidlakong suga ngadto sa katapusan sa kalibutan, O Balaang Teophylact; pagkahuman nimo gipangwali ang Pulong, nga usa ka kina-sa-kinasuloran sa Amahan ug sa Espiritu, gipadayag nimo ang Balaang Pulong sa mga Amahan, ug napamatud-an nimo ang imong kaugalingon nga usa ka sulugoon sa Trinidad. Sa imong pagtindog sa Iyang atubangan, mag-ampo ka nga walay hunong alang kanato tanan.

22 Marso

9 Marso (Daang Estilo)

[2228] *Prokonnis* – usa ka isla sa Prokonnis (karon Dagat Marmara) sa amihanan-kasadpan sa Cyzicus; nailhan kini sa mga minahan sa marmol.

[2229] *Ang mga Cyberean* o *Carian* – usa ka rehiyon sa habagatang-kasadpan sa Asia Minor.

Ang Pag-antos sa Kwarenta ka Balaang Martir, sa Sebaste, Armenia

Paghinumdom sa 9 Marso

Sa panahon sa paghari sa dautang Emperador Licinius, gipahigayon ang mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon[2230] , ug napugos ang tanang matinud-anon sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Sa Armenyano nga siyudad sa Sebaste[2231] , ang militar nga kumander niadtong panahona mao si Agricola, usa ka tawo nga kusgan ang pamatasan ug masigasig nga tig-awhag sa pagsimba sa mga diyos-diyosan. Ug tungod kay daghan na kaayong mga Kristohanon sa han-ay sa mga imperyal nga rehimento niadtong panahona, gipagawas ang usa ka mando nga sila usab kinahanglan maghalad sa mga demonyo. Sa rehimen ni Komandante Agricola adunay upat ka pulo ka sundalo gikan sa rehiyon sa Kapadokya[2232] , nga nagporma og usa ka talagsaong kompanya, matinud-anon nga nagtuo kang Kristo nga Dios ug nailhan tungod sa ilang dili matandog nga kaisog, kanunay nga dili mapildi sa gubat: taliwala nila si Kyrion, Sila usab mao sila Candidus ug Domnus, nga maalamon usab sa Balaang Kasulatan. Sa dihang nahibalo si gobernador Agricola nga mga Kristohanon ang mga sundalo sa maong kompanya, nagpasyâ siya nga pugson sila sa pagsimba sa mga diyos-diyosan. Gipatawag sila sa iyang atubangan, ug gisultihan sila sa gobernador sa mosunod nga mga pulong:

'Sama sa inyong pagkahiusa ug pagkasinabtanay sa inyong kaugalingon ug pagpakita og kaisog batok sa kaaway sa mga gubat, karon, uban sa maong pagkahiusa sa tuyo, ipakita ang inyong bug-os nga pagsunod sa imperyal nga sugo – maghalad og sakripisyo sa mga diyos sa inyong kaugalingong kagustuhan, aron dili kamo pasakitan.'

Niini mitubag ang mga santo nga mapangahas:

'Kung, samtang nakig-away kami nga maisugon alang sa arangkon sa yuta, kanunay kami nga nagdaug – sama sa imong gipamatuod, ikaw nga salbahis – dili kaha mas dako pa karon ang among pagdaug, samtang naningkamot kami alang sa Hari nga imortal, batukan ang imong dautang buot ug modaog batok sa imong limbong?'

Miingon si Agricola:

'Duha ka kapilian ang naa kaninyo: maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios ug hatagan kamo og dakong dungog, o kon mosupak kamo, mawagtang ang inyong ranggo sa militar ug maantos kamo sa kaulaw; hunahunaa kini ug pilia sa inyong kaugalingon kung unsay inyong gihunahuna nga labing mapuslanon.'

'Ang makapahimulos kanato,' miingon ang mga sundalo, 'anaa sa kamot sa Ginoo.'

'Ayaw na og dugayng pakiglalis,' miingon ang kumander, 'ug undang na inyong bakak nga pakigpulong; sa buntag ugma, andama ang inyong kaugalingon sa paghalad og sakripisyo sa mga dios.'

Ug pagkahuman niya og sulti niini, gisugo ni Agricola nga ipriso sila. Pagkasulod nila, ang mga balaan nga mandirigma, nga nagluhod sa pag-ampo, misinggit sa Dios:

'Luwasa kami, O Ginoo, gikan sa mga tukso ug bitag sa mga tawo nga walay balaod.'

Niadtong gabii gisugdan nila pagkanta sa salmo:

– *'Ang nagpuyo sa alayong sa Labawng Ginoo magpuyo sa landong sa Makagagahum'* (Salmo 90:1–16).

Pagkahuman nila sa pag-awit sa salmo hangtod sa katapusan, ang mga balaan nga mandirigma naghalad og pag-ampo sa Ginoo; pagkahuman sa pag-ampo, nibalik sila sa pag-awit sa salmo ug nagpabilin nga ingon ana, nga wala matulog, hangtod sa tungang gabii. Si Santo Kyrion ang nangulo sa pagkanta: iyang gibasa ang mga

---

[2230] Si Licinius, ang manugang ni Constantine the Great, Emperador sa kasadpang bahin sa Imperyong Romano, nahimong Emperador sa sidlakang bahin gikan sa 307 hangtod 323. Niadtong 313, ang duha ka emperador nagpagawas og usa ka edikto nga nagdeklara sa Kristohanong relihiyon nga relihiyon sa estado, nga gibutang kini sa patas nga kahimtang uban sa karaang pagano nga pagtuo. Apan, si Licinius – usa ka pagano – nasumpaki kang Constantine, nga nahimong hugot nga tigpanalipod sa Kristiyanismo, ug, samtang nag-andam sa gubat batok kaniya, nadani siya sa usa ka orakulo nga nagsaad kaniya og kadaugan; busa nagpasiya siya nga wagtangon ang Kristiyanismo sulod sa utlanan sa iyang imperyo, labi na tungod sa kahadlok sa pagtraydor sa iyang kaugalingong mga tropa.

[2231] Ang Armenia, lakip na ang siyudad sa Sebaste – ang amihanan-sidlakang bahin sa Asia Minor – kabahin sa Imperyong Romano sa Sidlakan.

[2232] Ang rehiyon sa Kapadokya – ang silangang bahin sa Asia Minor; ang pangunang siyudad niini, ang Caesarea, nailhan tungod sa edukasyon.

bersikulo, samtang sila Santo Candidus ug Santo Domnus, kauban ang uban, misubay pagkahuman niya. Sa tungang gabii, nadungog sa mga balaan nga mandirigma ang tingog sa Ginoo, nga nagpakita kanila:

'Bulahan ang mga nagpailob hangtod sa katapusan, kay sila maluwas' (Mat. 10:22).

Nakadungog silang tanan niining tingog sa Ginoo ug gikupot sa kahadlok, apan ang ilang kahadlok napulihan sa dili-kalibutanong kalipay. Ug wala sila natulog hangtod sa kaadlawon.

Sa sunod buntag, si Agricolas, pagkahuman niya pagtigum sa iyang mga higala ug mga magtatambag, gisugo nga dad-on gikan sa bilanggoan ang balaan nga hugpong sa upat ka pulo ka mga mandirigma ug gisultihan sila niining mga malimbungon nga pulong:

'Ang akong isulti kaninyo karon dili pagpangdayeg ni bakak, kondili ang tinuod gayud: daghan ang mga mandirigma sa atong hari, apan walay bisan usa kanila nga makatupong kaninyo sa kinaadman, kaisog, o katahum, ug wala usab sila makatagamtam sa akong pabor sama kaninyo; busa ayaw kamo pagbuhat og bisan unsa nga makahimo sa akong gugma kaninyo nga mahimong kasuko; anaa kini sa inyong mga kamot ug nagasalig lamang kini kaninyo kung ipadayon ba ninyo ang akong gugma kaninyo o kamo mismo ang magdala sa akong kasuko.

Mitubag si Santo Kandido:

'Ikaw usa ka malupit nga manlambigit, Agricolas! Ang imong ngalan,[2233] , angay kaayo sa imong kinaiya.'

Gisubli sa gobernador:

'Wala ba nako ikaw gisultihan nga naa sa imong gahum ang pagpreserba sa akong gugma o ang pagpukaw sa akong kasuko?'

Miingon si Santo Kandido:

'Tungod kay ang imong gugma o kasuko kanamo nagdepende, sumala sa imong giingon, kanamo, among gipili ang kasuko, kay kami usab nagdumot kanimo ug nangita lamang sa kaluoy sa among Dios; alang kanimo, usa ka mabangis ug malupit nga tawo ug kaaway sa among Dios, ayaw kami higugmaa, nga walay balaod ug puno sa pagpanukmod – natabonan sa kangitngit sa sayop ug, nga adunay kinaiyahan sama sa hayop, nagkinabuhi nga angay sa imong mabangis nga ngalan.

Napungot ang gobernador sa maisugong tubag sa santo, nagngurog sa iyang mga ngipon sama sa leon, gisugo nga silotan og kadena ang mga balaan nga mandirigma ug ibutang sa prisohan; apan si Santo Kyrion miingon kaniya:

'Walay awtoridad ka gikan sa hari aron pag-antos kanamo, apan mahimo ra ka mag-usisa kanamo[2234] .'

Nahadlok sa pagdumili sa balaan nga mandirigma, gisugo ni Agricolaus nga dad-on sila palayo nga walay bayolenteng pamaagi ug ibutang sa prisohan, ug dili sila putlan ug kadena; gisugo lang niya ang bantay sa prisohan nga bantayan sila pag-ayo. Niadtong panahona, nagpaabot ang gobernador sa pag-abot ni Lysius – usa ka prinsipe nga adunay dakong gahum.

Samtang naa sa prisohan, ang mga balaan nga mandirigma nagpahinungod sa ilang mga adlaw ug gabii sa pag-ampo, pagkanta sa mga salmo, ug pagpaminaw sa mga pagtulon-an ni San Kyrion.

'Pinaagi sa probidensya sa Dios,' ingon niya, 'nagkahiusa kita, mga igsoon, sa panandaliang ug malabay nga serbisyo militar, apan paningkamotan nato nga dili kita magbulag hangtod sa kahangturan; sama sa atong pagkinabuhi sa pagkahiusa sa kasingkasing ug hunahuna hangtod karon, ingon usab buhaton nato ang buhat sa pagkamartir nga magkahiusa: sama sa atong pagpalipay sa mortal nga hari, ingon usab paningkamotan nato nga makapahimuot sa imortal nga Hari, si Kristo nga atong Dios.

Paglabay sa pito ka adlaw, samtang ang balaan nga mga sundalo gipabilin sa prisohan, miabot si Prinsipe Lysius sa maong nasud ug, pag-abot niya sa Sebaste, dali niyang namatikdan ang mga maisug nga sundalo: sa sunod adlaw, sa dihang mitungha sila sa korte sa hustisya uban ni kumander Agricola, gisugo niya nga dalhon ang balaan nga Kwarenta ka Martir aron silotan. Sa dalan paingon sa maong dili matarong nga korte, gihangyo ni bulahan Kyrion ang iyang mga kauban ingon niini:

[2233] Ang 'Agrios' nagpasabot og 'hilaw' o 'bastos'; ang 'kolaks' nagpasabot og 'mapanamastamas'.

[2234] Ingon usab ni San Pablo nga Apostol, samtang nag-antos alang kang Kristo, nangayo sa mga huwes nga, samtang gipagawas nila ang ilang dautang buot, dili nila dapat latakan ang mga balaod sa tawo ug sa estado – nga dili nila siya, usa ka Romanong lungsoranon, ipailawom sa pagpanakit sumala sa ilang kaugalingong gusto. (Buhat 16:37; Buhat 22:26–30).

'Ayaw kita kahadlok, mga igsoon! Dili ba kita gitabangan sa Dios sa gubat sa dihang gitawag nato Siya ug napildi nato ang atong mga kaaway? Hinumdumi: kinsa ba ang nakahinumdum nga kaniadto miapil kita sa usa ka dakong gubat, sa dihang ang tanan natong kauban sa armas gikan sa atong mga rehimento milayas ug kita ra ang nabilin nga nag-inusara taliwala sa mga kaaway – kwarenta kita; unya naghalad kami og pag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Dios, ug pinaagi sa Iyang tabang nakapatay kami sa uban ug napalayas namo ang uban—kadtong mga nasamdan—ug bisan pa sa kadaghan sa among mga kaaway ug sa kabangis sa gubat, wala usa kanamo ang nasamdan. Karon, bisan pa, tulo ka kaaway ang mitindog batok kanato – si Satanas, si Lysius ug si Agricola nga gobernador; o mas tukma, usa ra ka kaaway ang nagpakig-away batok kanato – usa ka dili makita nga kaaway; ug matuod kaha nga mapildi niya ang among hugpong nga kwarenta? Dili unta mahitabo!… Kinahanglan karon nga molihok kita sama sa kanunay natong gibuhat: magbalik kita sa Dios uban sa mainitong pag-ampo! – ug Siya motabang kanato – ug walay gapos o pagpanakit nga makadaot kanato. Kanunay na among batasan, sa pagsulod sa pakig-away, nga awiton kini nga salmo:

'O Dios, luwasa ako pinaagi sa imong ngalan; panalipdi ako pinaagi sa imong gahum, O Dios! Paminawa ang akong pag-ampo; tagad-a ang mga pulong sa akong baba' (Salmo 53:3); busa buhaton nato kini karon, mga igsoon sa armas – ug paminawon kita sa Dios ug tabangan kita.

Ug ang balaan nga mga mandirigma nag-awit niini nga salmo sukad sa bilanggoan hangtod sa lugar sa paghukom. Ang mga tawo sa tibuok siyudad nagtigum aron masaksihan kini nga talan-awon.

Ang grupo sa upat ka pulo mitungha sa atubangan ni Lysius ug Agricola alang sa ilang paglitis. Si Prinsipe Lysius, sa pagtan-aw niya sa balaan nga mga mandirigma, miingon:

'Nagtuo ako nga kining mga tawo nangandoy ug angay makadawat sa labing hataas nga dungog.'

Unya gisultihan niya sila niining mga pulong:

'Makadawat kamo og dungog ug gasa gikan kanako, labaw pa sa bisan kinsa, basta mosunod kamo sa sugo sa hari – nga maghalad og sakripisyo sa mga dios. Gawasnon kamo sa pagpili sa usa sa duha ka kapilian: mosimba sa mga dios ug hatagan og dagkong ganti ug dungog, o, kon mosalikway kamo niini, kuhaan dayon kamo sa inyong ranggo militar ug pasakitan.'

Niini, mitubag si Santo Candid:

'Kuhaa kanamo dili lang ang among ranggo militar, kondili pati na ang among mga lawas, kay walay bisan unsa nga mas bililhon ug mas dungganan pa kanamo kaysa kang Kristo among Dios.'

Unya gisugo sa hambog nga prinsipe nga batohon sa baba ang mga santo; diin mitubag si Santo Candid:

'Prinsipe sa kangitngit ug tagdumala sa kalapasan! Ikaw mismo ang magsugod niini, ug makita nimo ang silot.'

Nagbukal sa kasuko ug nagngisi, miingon ang gobernador:

'Mawangad nga mga sulugoon! Ngano man nga hinay kaayo mo sa pagtuman sa sugo sa prinsipe?'

Ang mga sulugoon mikuha og mga bato, apan sa dihang gisugdan na nila kini og labay, ang mga hampak wala nakaigo sa mga santo, kundili nahulog kini sa ilang kaugalingon—nagbanggaay sila. Sa pagkakita niini, ang mga balaan nga martir napalig-on pa gayud sa ilang kaisog sa Ginoo. Ang napungot nga Prinsipe Lysius mismo mikuha og bato ug gilabay kini ngadto sa usa sa mga santo, apan ang bato mitama kang Agricola sa nawong ug nabungkag ang iyang mga ngabil. Unya miingon si Santo Kyrion:

'Ang atong mga kaaway nga nakigbatok kanato napul-an na ug napahiya; tinuod gayud, *"ang ilang espada mosulod sa ilang kaugalingong kasingkasing, ug ang ilang mga pana maputol"* (Salmo 36:15).'

Ang gobernador, nga nagkurog ang tingog, miingon:

'Nagapanumpa ko sa mga diyos – adunay gahum sa mahika nga nagtabang kanila!'

Mitubag si Santo Domn:

'Ug ako, sa ngalan ni Kristo, nagpamatuod nga dili kini mahika, kondili ang Dios ang nagatabang kanato, ug ang Iyang gahum nagtabon sa inyong walay-hiya nga mga nawong—nga misulti og bakak batok sa Iyang Anak—sa kaulaw. Wala ba mo'y kaulaw, kamo nga buang, layo sa kamatuoran, napuno sa kangitngit sa impyerno sa yawa, kamo nga nagtamnan og tukso! Ikaw, Agricola, mao ang ulo sa malisiya sa yawa, ug ang prinsipe nga uban kanimo mao ang ikog sa iyang kasuko; kamo duha mga alagad ni Satanas. Apan kung wala pa kamo kumbinsido sa gahum sa Dios nga anaa kanamo, bisan pa sa sinugdanan kaayo sa mga pag-antos nga inyong gipahamtang kanamo, nan, sugdi pa ang lain pang mga pag-antos.'

Aduna'y pipila sa mga sulugoon nga gustong mosuporta sa ilang napahiyom nga mga pangulo:

'Kamo nga buang nga kaaway sa among mga dios,' ingon nila sa balaan nga mga martir, 'ngano man nga dili kamo maghalad kanila?'

Mitubag kanila si Santo Kyrion:

'Nagasimba kami sa Usa ka Dios, ug kang Jesu-Cristo nga Iyang Anak, ug sa Espiritu Santo, ug naningkamot kami nga maisugon nga tumanon ang among buluhaton, aron, pagdaug namo sa inyong pagpangdayeg, makadawat kami sa mga korona sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Ug gisugo ni Prinsipe Lysius nga ibalik sa prisohan ang mga balaan nga mandirigma aron hunahunaon kung unsa ang buhaton kanila.

Gibilanggo sa dungeon, ang mga balaan nga mandirigma misugod sa pagkanta og mga salmo.

'Kanimo,' ilang gi-awit, 'gitutok ko ang akong mga mata, O Ikaw nga nagpuyo sa kalangitan! Tan-awa, sama sa mga mata sa ulipon nga nagtutok sa kamot sa ilang agalon, sama sa mga mata sa sulugoon nga babaye sa kamot sa iyang agalon nga babaye, mao usab ang among mga mata nagtutok sa Ginoo among Dios, hangtod nga maluoy Siya kanamo' (Salmo 122:1–2).

Ug pagkahuman sa ilang pag-ampo, gihatagan sila pag-usab og pagdasig gikan sa kahitas-an: sa ika-unom ka oras sa gabii, nadungog nila ang tingog sa Ginoo nga nagpakita kanila:

'Bisan kinsa nga motuo kanako, mamatay pa gani siya, mabuhi' (Juan 11:25). Kusgi kamo ug ayaw kahadlok niining mga pagsulay nga panandaliang, kay kini molabay ra sa dili madugay; paglahutay kamo sa mubo nga panahon, pag-antos sa matarong, ug madawat ninyo ang inyong mga korona.

Gipalig-on sa kini nga kahupayan gikan kang Kristo among Dios, ang mga balaan nga mandirigma nagpabilin nga malipayon sa espiritu niadtong gabhiona.

Sa sunod adlaw, gidala pag-usab ang mga balaan nga mandirigma sa atubangan sa mga dautang huwes ug, nga walay pagduha-duha, miingon:

'Buhaton ninyo kanamo ang inyong gusto; kami mga Kristohanon ug dili kami mosimba sa mga dios-diosan.'

Niadtong takna, samtang nagtindog tupad ni Agricola, ang Yawa nagpakita sa porma sa tawo, nagkupot og espada sa tuo niyang kamot ug bitin sa wala, nga naghungihong sa kumander:

'Ako na mo; buhata ang imong katungdanan!'

Gisugo sa mga taga-torture nga gapuson ug guyuron ang kap-atan ka balaan nga mga mandirigma paingon sa usa ka lanaw nga daghan ug tubig, nga nahimutang duol sa siyudad sa Sebaste. Tingtugnaw niadto, ug kusog ang hangin samtang bugnaw kaayo ang panahon; hapit na mahuman ang adlaw. Ang mga balaan nga mandirigma, nga hubad, gibyaan sa tunga-tunga sa lanaw sulod sa tibuok gabii, samtang usa ka bantay, nga gipangulohan sa tagdumala sa bilanggoan, gipahimutang aron bantayan sila. Aron tuksuhon ang mga balaan nga mandirigma, gitukod sa daplin sa lanaw ang usa ka mainit nga paliguan, nga nagdani sa mga gipahamtang sa silot nga magpabilin sa grabeng katugnaw ug nagsaad og dali nga kahupayan sa bisan kinsa sa upat ka pulo nga, tungod sa kapoy sa katugnaw, matintal sa pagsimba sa mga dios-diosan ug gusto mogawas sa tubig aron mapainit ang ilang kaugalingon. Sa unang oras sa gabii, sa dihang ang katugnaw miabot sa pinakagrabeng kabugnaw, nga ang mga lawas sa mga balaan nangabugnaw, usa sa kap-atan dili na makasukol sa pagsulay ug, mibulag gikan sa panag-uban sa mga balaan, midagan paingon sa paliguan; apan sa diha-diha nga nakalabang siya sa ganghaan sa paliguan, sa diha-diha nga nabati niya ang kainit, natunaw siya ug natumba nga patay. Sa pagkakita sa ingon ana ka kaulawon nga paglayas, ang mga balaan nga mandirigma misinggit ngadto sa Dios sa usa ka tingog: *'Nagsiga ba ang Iyang kasuko, O Ginoo, batok sa mga suba? Ang Iyang kasuko ba gitumong batok sa mga suba, o ang Iyang kalagot batok sa dagat?'* (Habakkuk 3:8). – 'Ang iyang kaugalingon nga mibulag kanamo natunaw sama sa tubig, ug ang iyang mga bukog nangalatag' (Salmo 21:15). 'Apan kami dili moliko gikan kanimo; buhion kami pag-usab, ug among tawagon ang imong ngalan' (Salmo 79:19).

– Ikaw, nga gidayeg sa tanang binuhat, nga gihimaya sa dakong isda ug sa tanang kalawoman, kalayo ug uhol, niebe ug hamog ug ang bagyong hangin (Salmo 148:7–8), ug Kinsa ang naglakaw sa ibabaw sa dagat sama sa uga nga yuta (Mat. 14:25), ug gipakalma ang naglagot nga mga balod pinaagi sa paghuyop sa Imong kamot (Lucas 8:24)! Ikaw, O Ginoo, mao gihapon karon; Ikaw nga mitagad sa mga hangyo ni Jacob samtang siya naglayas gikan sa hulga sa iyang igsoon nga si Esau (Gen. 27:1–46, 28:1–22); nga mitabang kang Jose ug

nagluwas kaniya gikan sa iyang kaguol (Gen. 39:1–23); nga namati kang Moises ug gihatagan siya sa gahum sa paghimo og mga timailhan ug katingalahan sa Ehipto sa atubangan ni Paraon ug sa iyang mga katiwala (Ex. 7:1–25, 11:1–10); nga mibahin sa dagat ug nagdala sa Iyang katawhan ngadto sa kamingawan (Exod. 14:1–31); nga nag-unat sa Iyang kamot, sa pag-ampo sa Iyang mga balaan nga Apostoles, aron mag-ayo ug magbuhat og mga timailhan ug katingalahan sa ngalan sa Iyang Balaang Anak nga si Jesus (Buhat 4:24–31, 16:25–26), – Ikaw, O Ginoo, paminawa usab kami: ayaw kami pasagdi nga malumos sa kalawoman sa tubig, ug ayaw kami lunuka sa kalawoman, kay kami hingpit nang nagkagamay; tabangi kami, O Dios among Manluluwas, kay ania kami nagbarog sa tubig ug ang among mga tiil natapakan sa among kaugalingong dugo; pagaan-a ang kabug-aton sa among karga ug pahunong-a ang kalagot sa bagyo, O Ginoo among Dios! Gibutang namo ang among paglaum kanimo, ug ayaw kami pasagdi sa kaulaw, kondili masabtan sa tanan nga sa among pagtawag kanimo, kami maluwas.

Sa ikatulong oras sa gabii, ang mga balaan nga martir naliguan sa usa ka kahayag sama sa adlaw sa ting-init sa panahon sa pag-ani, nga nagpahawa sa katugnaw, nagpatunaw sa yelo, ug nagpainit sa tubig. Samtang nagbantay, natulog ang mga sundalong gisugo sa pagbantay sa mga santo, ug usa ra ka bantay sa bilanggoan ang wala matulog. Sa pagdungog niya sa mga martir nga nag-ampo sa Dios, nangutana siya sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha ang buot ipasabot nga ang tawo nga midagan paingon sa paliguan natunaw sama sa waks tungod sa kainit, samtang ang uban, bisan pa sa ingon ka kabugnaw, nagpabilin nga buhi ug walay kadaut?' Naigo sa kahayag nga misidlak sa mga balaan nga martir, ug tinguha nga makita kung asa gikan kining katingalahang kahayag, mitan-aw siya pataas ug nakakita og traynta'y siyam ka masidlak nga korona nga naganaog sa mga ulo sa mga santo; Ug samtang naghunahuna siya ngano nga wala'y ika-kwarenta nga korona nga motakdo sa kwarenta ka lalaki nga gisulayan sa pag-antos, nasabtan niya nga ang lalaki nga nilayas sa paliguan gipahawa gikan sa panag-uban sa mga balaan, ug mao kana ang hinungdan nganong wala ang ika-kwarenta nga korona. Gipukaw niya dayon ang mga natulog nga sundalo, gihubo ang iyang mga sinina ug, hubo sa atubangan sa tanan, midagan sa lanaw, nga nag-ingon: 'Kristohanon usab ako.' Pag-apil niya sa panon sa mga balaang martir, misinggit siya sa Dios:

– O Ginoong Dios! Nagtuo ako Kanimo, nga gituohan usab niini; ihap ako sa ilang gidaghanon ug tugoti ako nga mag-antos uban niining Imong mga sulugoon; aron ako usab, pagkahuman sa pagsulay, mahimong takus Kanimo! – Ug busa nahitabo k nga napuno pag-usab ang ihap sa balaang mga martir – **kap-atan**[2235] ; ang puwesto sa apostata gipuli sa carceral, nga nahimong balaang pagtapos sa ika-upat nga grupo sa napulo[2236] . Ang iyang ngalan mao si Aglaius.

Sa katingalahang pagtuman sa ihap nga kwarenta sa mga balaang martir, ang yawa, sa dihang nakita niyang napildi siya ug napahiya, mibisti og porma sa tawo ug naghilak, nagasinggit aron madungog sa tanan:

'Lagmit gayud ako! Napildi ko niining mga tawo; karon ako nahimong kataw-anan ug gisalikway sa tanan! Wala koy nakaplagan nga mga higala o matinud-anong sulugoon nga mopanalipod sa akong kadaugan! Unsa kaha man ang nabilin nga akong buhaton? Wala nay lain gawas sa pagdani sa kasingkasing sa prinsipe ug sa kumander nga matinud-anon kanako – aron mapugos sila sa pagsunog sa mga lawas sa mga balaan ug ilabay ang ilang abo sa suba, aron walay bisan gamayng timaan nga mabilin kanila.

[2235] Ang numero 40 kanunay nga giila nga hinungdanon ug balaan: nag-ulan sulod sa 40 ka adlaw ug gabii sa panahon ni Noe, ug ang yuta gipanlimpyo gikan sa pagkadautan sa tawo sa wala pa ang Baha – Gen. 7:12; ang mga Israelita nangalibang sa kamingawan sulod sa 40 ka tuig ug pagkahuman niini misulod lamang sila sa Yutang Saad – Jos. 5:6; si Moises nagpuyo og 40 ka adlaw ug 40 ka gabii sa Bukid Sinai ug nadawat niya ang mga lapida sa Balaod – Exo. 34:28; Sa ika-40 ka adlaw human sa ilang pagkahimugso, ang mga panganay nga anak nga lalaki sa mga Hudiyo gipahinungod sa Dios – Lev. 12:2–4; Ang propeta Elias naglakaw sulod sa 40 ka adlaw ug 40 ka gabii paingon sa Bukid Horeb ug gihatagan siya og panan-awon sa Ginoo sa hilum nga gamayng tingog – 3 Hari 19:8; Ang Ginoong Jesu-Cristo mismo nagpuasa sulod sa 40 ka adlaw ug 40 ka gabii sa kamingawan – Mat. 4:2; Nabilin Siya sa yuta sulod sa 40 ka adlaw human sa Iyang pagkabanhaw, nagpakita Siya sa Iyang mga disipulo ug nagsulti mahitungod sa Gingharian sa Dios – Buh. 1:3.

[2236] Ang nahitabo dinhi pareho sa nahitabo sa mga Apostoles: *'Mibulag si Judas, ug napili si Matías aron mopuli kaniya'* – Buhat 1:25–26; – usa ka bag-ong Pablo ang mitungha, nga kaniadtong gahapon nagbuga pa ug kasuko ug pagpanlupig batok sa mga disipulo ni Cristo, apan karon nagwali na sa Ebanghelyo. Ug kining usa, sama sa uban, wala'y tawag nga gikan sa mga tawo o pinaagi sa tawo – Galacia 1 – mituo siya sa Ginoong Jesu-Cristo, nabunyagan ngadto Kaniya dili pinaagi sa bisan kinsa kondili pinaagi sa iyang kaugalingong pagtuo, dili sa tubig kondili sa iyang kaugalingong dugo'. (Basilio ang Dako. 'Homilia mahitungod sa Balaang Kwarenta ka mga Martir'.)

Samtang nagpadayon kini, misinggit si Santo Kyrion:

'Kinsa bay Dios nga ingon ka-dako sama sa [atong] Dios! Ikaw mao ang Dios nga nagbuhat ug mga katingalahan' (Salmo 76:14–15); Ikaw, O Ginoo, nagpahinabo nga kadtong kaniadto supak kanamo karon misalmot na kanamo ug nagbarug alang kanamo; Imo nang gipulihan ang pagkawala sa ika-upat nga grupo sa napulo ug imo gipakaulaw si Satanas!

Ug ang tanan nga mga martir misugod sa pagkanta sa salmo: *'Luwas [ako], O Ginoo, kay walay bisan kinsa nga matarong'* (Salmo 11:2).

Miabot ang buntag; ang dautang mga tortyurador miabot sa lanaw ug, sa dihang ilang nakita ang balaan nga mga martir nga nagtindog sa tubig, buhi ug wala'y kadaut gikan sa katugnaw sa tingtugnaw, nabigla sila, apan giisip nila kining katingalahang panghitabo nga tungod sa mahikal nga kaalam sa mga magdadala sa pag-antos. Mas dako pa gayud ang ilang katingala sa dihang ilang nakita ang bantay sa prisohan nga nagtindog taliwala sa mga martir. Gipangutana nila ang mga sundalong gitudlo sa pagbantay kon ngano ug giunsa kini nahitabo. Mitubag ang mga sundalo:

'Nakatulog kami og lawom sa tibuok gabii, apan siya—ang bantay sa bilanggoan—wala gyud matulog ug kalit lang gipukaw kami; Pagmata namo, nakita namo ang dakong kahayag nga nagdan-ag sa mga nagtindog sa tubig, ug **kining tawo** dali nga naghubo sa iyang sinina, gilabay kini, nidali-dali sa tubig ug miapil sa mga nagtindog didto, **samtang** kusog niyang gipahayag: "**Kristiyano usab ko**."'

Misiga sa kasuko ang kasingkasing sa mga mananakit; pagkahuman gisugo nila nga ihatak sa baybayon ang mga nabilanggang santo ug dad-on sila gikan didto ngadto sa lugar sa pagpanakit sa siyudad, gisilotan sa mga huwes ang balaang mga martir sa usa ka bag-ong porma sa pagpanakit – pagapundokon ang ilang mga bukong-bukong gamit ang martilyo.

Samtang gihimo kining dili-makatawo nga pagpanakit sa mga santo, ang matinud-anong inahan sa usa sa labing batan-on kanila, si Meliton, miduol sa lugar sa pag-antos ug, mitindog tupad sa mga nag-antos, gidasig sila sa mga pulong nga batìon nga mapisan ang ilang pagsulay; apan labaw sa tanan, sa kahadlok nga ang iyang batang anak mahadlok o mapildi sa kasakit, mitan-aw siya kaniya nga puno sa gugma ug, gipadulong ang iyang mga kamot ngadto kaniya, gidasig ug gihupay siya, nga nag-ingon:

'Akong pinakaduhay nga anak! Pag-antus pa og gamay ug ikaw mahimong hingpit; ayaw kahadlok, akong anak, kay si Kristo mismo nagatindog sa imong atubangan, nga nagatabang kanimo!'

Ang mga balaan nga martir, nga nag-antos—sama sa mga gisalikway nga salawayon—sa makalilisang nga pagpanakit gikan sa pagbali sa ilang mga bukog sa bitiis (Juan 19:31) ug wala gayud maluya sa ilang kadasig, misinggit uban sa espirituhanong kalipay sa ilang katapusang mga gutlo:

– 'Ang among kalag nakagawas sama sa langgam gikan sa bitag sa mga mananagat; nabungkag ang bitag, ug kami gawasnon. Ang among tabang anaa sa ngalan sa Ginoo, nga nagbuhat sa langit ug sa yuta' (Salmo 123:7–8).

Ug pagkahuman nila og pag-ingon og 'Amen', ila nang gihatag ang ilang mga kalag sa Diyos; usa ra, si Meliton, nga gipahupay sa iyang inahan, ang nagpabilin nga buhi, hapit na gayud ang iyang gininhawa. Pagkahuman niini, gisugo sa mga taga-antos ang ilang mga sulugoon nga ibutang sa mga karwahe ang mga lawas sa mga namatay nga santo ug dad-on kini aron sunogon, samtang gibyaan si batan-ong Meliton sa paglaum nga mabuhi pa siya. Apan ang debotong inahan, sa dihang nakita niya nga gibyaan ang iyang bugtong anak sa dapit sa iyang pag-antos, gisalikway niya ang kahuyang sa pagkababae nga natural kaniya ug, napukaw sa kaisog, gibuhat niya ang iyang anak sa iyang abaga ug walay kahadlok nga misunod sa mga karwahe diin gidala ang mga lawas sa balaang mga martir, sama sa mga bungkos sa hinog nga trigo. Ug sa dihang ang martir, nga gipasan sa iyang inahan, mihuyop sa iyang katapusang gininhawa samtang naglipay sa Ginoo, ang iyang lawas gibutang sa iyang kaugalingong mga kamot isip inahan sa karwahe, tupad sa mga lawas sa iyang mga kauban[2237] . Sa dihang nadala

[2237] Si San Efren nga taga-Siria ('Eulohiya sa Kapatgas nga mga Martir') gibutang ang mosunod nga makapahinganghang mga pulong sa baba sa bulahan nga inahan sa usa ka martir niining maong okasyon: 'Pagpahayahay, anak ko, sa mubo nga panahon sa karwahe; isagol ang imong dugo sa dugo sa mga matarong; pahulay og usa ka gutlo uban kanila, aron uban kanila makaabot ka sa langitnong puloy-anan. Adto uban kanila sa kalayo sa unod, aron uban kanila masul-oban ka sa tinuod nga kahayag; mosulod ka sa hurno uban kanila, aron uban kanila mogawas ka nga hinapsay nga bulawan. Nasayud ako kung gikan sa unsang unos ka naluwas ug ngadto sa unsang daungan ikaw naningkamot. Nasayud ko nga padulong ka sa Langitnong Amahan..., nagdali ka aron puy-an ang yuta diin milayas na ang sakit, kasubo

na ang mga lawas sa mga balaan nga martir sa dapit sa pagsunog duol sa suba, ang mga sundalo, subay sa sugo sa daotan nga mga huwes, nagtigom og daghang kahoy-pagsunog ug sanga-sanga, nag-andam og usa ka dako kaayong pugon, ug pagkahuman nilang gibutang ang mga lawas sa mga santo niini, ilang gisindihan kini. Nilusong ang pugon, ug nabilin na lamang ang mga bukog sa mga martir. Apan wala gihapon mapahupay ang ilang daotan nga tinguha sa pagpanglutos!

'Kung biyaan nato kining mga bukog ingon niini,' ilang gihunahuna sa ilang kaugalingon, 'kuhaon kini sa mga Kristohanon ug ihatag sa tibuok kalibutan, buwagon kini sa gagmay ug tipigan isip handumanan; busa, ilabay nato kini sa suba, aron dili gani magpabilin ang ilang abo.'

Busa, ang mga nahibilin sa balaang relikya gilabay sa suba, aron masiguro nga hingpit nga mapapas ang handumanan sa mga maisugong mag-aantos. Apan ang Ginoo, 'nga nagapanalipod sa tanang bukog sa Iyang mga balaan' (Salmo 33:21), wala gitugotan nga bisan usa ka gamay nga bahin niini malumos sa tubig; hinungdan, napreserbar silang tanan nga buo. Paglabay sa tulo ka adlaw, ang mga balaan nga martir nagpakita sa Obispo sa Sebaste, ang bulahan nga si Pedro, ug miingon kaniya:

'Umagat sa gabii ug kuhaa kami gikan sa suba.'

Gitawag sa bulahan nga obispo ang mga debotong tawo gikan sa iyang klero ug, sa kangitngit sa gabii, miadto uban kanila sa pampang sa suba. Ug didto, usa ka katingalahang talan-awon ang ilang nasaksihan: ang mga bukog sa mga santo misidlak sa tubig sama sa mga bitoon, ug bisan pa ang mga dapit sa suba diin nahimutang ang pinakagamay nilang mga piraso misidlak usab. Pagkahuman niya'g tipon sa matag bukog sa mga balaan, gibutang sila sa obispo sa usa ka dungganan nga dapit. Busa, ang mga nag-antos alang kang Kristo ug gikoronahan Niya nagsidlak sama sa mga langitnong lawas dinhi sa kalibutan[2238] .

Nagtuo sila sa Dios, nag-angkon kang Cristo, wala mosupak sa Espiritu Santo, ug gipahimaya sa Balaang Trinidad nga nagahatag kinabuhi, nga nagbilin og rekord sa ilang buhat alang sa pagtukod ug kaluwasan sa tanan nga nagtuo sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Ang mga ngalan sa kap-atan ka balaang martir mao ang mosunod: Kyriyon (Kyrius), Candidus, Domnus, Isichius, Heraclius, Smaragdus, Eunoicus (Eunicus), Valentinus (Ual), Vivianus, Claudius, Priscus, Theodulus, Eutychius, Juan, Xanthius, Ilius, Sisinus, Aggius, Aphtius, Flavius, Acacius, Ecdicius (Ecdit), Lysimachus, Alexander, Ilia, Gorgonius, Theophilus, Domitian, Gaius, Leontius, Athanasius, Cyril, Sakerdon, Nicholas, Valerius, Philoctymon, Severian, Hudion, Meliton ug Aglaius.

Ang balaan nga kap-atan ka mga martir gidala aron mag-antos alang kang Kristo niadtong ika-26 nga adlaw sa Pebrero, ug ilang gisumite ang ilang mga kalag sa Ginoo niadtong ika-9 nga adlaw sa Marso[2239] , samtang

---

ug pag-agah, diin walay paghilak, pagkadaut, nagatok nga pagpanukmod, o dautang kaaway. Ngano, anak ko, wala ko namatay uban nimo? Ngano wala ko apil sa imong masidlakong selebrasyon, ug ngano dili ko makig-ambit niini? – Tinuod ba nga tungod kay usa ko ka makasasala, angay lang sa mga luha ug sa labing lawom nga pagbasol?!... Dili, dili tungod niini nga rason nga dili ko mosunod kanimo, kondili tungod kay wala na kay gikinahanglan nga pagbayad-sala – nahimo na kamo, sa atubangan sa Dios, nga usa ka grupo sa kwarenta, nga gitawag nga napulo sa napulo ngadto sa ponsia sa Ebanghelyo (Mat. 25:1–13)... Busa, anak ko, tungod kay giisip ka nga takus sa ingon nga himaya, ampoa ako kang Kristo nga Manluluwas sa dihang moingon Siya kanimo: *'Umari, panulion ang akong Gingharian* nga gipreparar ko para kanimo' (Mat. 25:34). Hinumdumi ako uban sa mga pantay nimo sa dungog, ug hangyoa ang Amahan sa mga kahayag og ganti para kanako, aron, sama sa paghingawa sa imong unod sa kataposan ibabaw kanako, ingon ana usab, ang mga kalooy ni Cristo mohingawa kanako; ug sama sa pagdaut sa akong mga panapton sa imong dugo, aron ang kaluoy sa Ginoo mag-ulan kanako; ug sama sa akong pagdagan niining usa ka lumba uban kanimo, maabot usab nako ang puloy-anan sa mga balaan uban kanimo, aron ako usab, uban kanimo, makanta ug makasulti: *'Walay balaan sama sa Ginoo; kay wala'y lain gawas Kanimo; ug walay kuta sama sa among Dios'* (1 Sam. 2:2). Gipataas Niya ang sungay sa Iyang matinud-anong mga sulugoon ug gipakaulaw ang Iyang mga kaaway. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan.'

[2238] Ang paghinumdom sa 40 ka Balaang Martir nakalista sa tanang labing karaang bulanan nga kalendaryo sa Sidlakan ug Kasadpan taliwala sa mga pista ug paghinumdom sa labing gipasidunggan nga mga santo (tan-awa ang The Complete Monthly Calendar of the East ni Arsobispo Sergius, vol. 1, pp. 17–19; vol. 2, bahin 2, p. 75); sumala sa Statute, ang serbisyo sa ilang dungog naglangkob og duha ka canon; sa adlaw sa ilang paghinumdom, gipagaan ang kalig-on sa pagpuasa – gitugotan ang pag-inom og bino ug bisan lana – ug gisugo nga ang serbisyo kanunay nga pagsaulogon sumala sa han-ay sa serbisyo para sa Mangauna, uban sa Liturgiya sa Presanctified Gifts.

[2239] Ang mga balaan nga martir nag-antos niadtong tuig 320, ug niadtong 323 si Emperador Constantine nahimong bugtong magmamando sa tibuok Imperyo Romano. Ang paghinumdom sa 40 ka Martir gisaulog sa Marso 9, apan usahay kini ibalhin, sumala sa Balaod, ngadto sa ubang mga adlaw, mao kini: kung mahulog kini sa bisan unsang adlaw *sa unang semana* sa Dakong Kwaresma, ang serbisyo para sa mga martir ipahigayon sa Sabado; kung mahulog kini sa Miyerkules sa Semana sa Pagdayeg sa Krus, ang serbisyo ipahigayon sa Martes niining maong semana; ingon usab, kung mahulog kini sa Huwebes sa Dakong Canon, ang serbisyo ipahigayon sa

ang imperyo gipangulohan pa sa pagano nga si Licinius, , bisan pa man mas tukma nga isulti nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagahari na. Kaniya ang himaya, dungog ug pagsimba, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Pinakadungog nga mga nag-antos sa pag-antos, ang kap-atan ka mga mandirigma ni Cristo, matinindogong mga mandirigma, kay kamo miagi sa kalayo ug tubig ug nahimong kauban sa mga anghel; mangaliya kamo uban kanila kang Cristo alang sa mga nagadayeg kaninyo pinaagi sa pagtuo. Gloria sa Iyang nagahatag kaninyo og kusog, gloria sa Iyang nagakorona kaninyo, gloria sa Iyang nagahatag og panambal sa tanan pinaagi kaninyo.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Urpasian

Gisaulog sa Marso 9

Sa dihang ang walay Dios nga si Maximiano[2240] nagsugod sa paghari sa Imperyong Romano, ingon usa ka dili malumo nga manlulutos sa mga wala mosimba sa mga paganong dios, iyang gipailawom sa pagpanakit ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa palibot sa Nicomedia[2241] , samtang batok sa uban, nga nagpuyo sa tanang bahin sa imperyo, naglagot siya sa kasuko sama sa dakong kalayo. Sa dihang iyang natigom ang iyang mga kauban sa hunahuna ug, aron isulti, ang iyang mga kauban sa armas, ingon man usab ang tanan nga anaa sa ilawom sa iyang awtoridad, ang mga dignitaryo, miingon siya kanila sa kusog nga tingog:

'Kung kinsa kaninyo ang nibalhin sa usa ka dili matinud-anong pagtuo ug sa pagsimba sa Kristohanong Dios, ug dili gustong mosilbi sa among himayaong mga dios uban sa angay nga kadasig, ni mosimba kanila o maghalad og mga pag-ampo kanila, tugoti siya nga dayon, sa atubangan sa tanan, tangtanga ang iyang sinturon[2242] ug mobiya sa among korte ug sa among siyudad; kay ang mga lumolupyo niining siyudad, sukad pa sa ilang mga katigulangan, nasanay sa pag-alagad sa mga dios, ug dili sa Usa ka Dios nga Gipako sa Krus.

Gikan niining mga pulong, klaro kaayo nga makita ang pagdumot nga gibati sa walay balaod nga hari batok sa Kristohanong pagtuo. Busa, ang tanan nga nagtuo kang Kristo napuno sa kahadlok ug kahilakbot; ang uban kanila matinud-anon nga misaad sa hari nga mosilbi sila sa mga dios, samtang ang uban gibuhat kini aron lang makalikay sa pagpanakit; apan kadtong adunay tinuod nga gugma sa Dios, nga wala magtagad sa ilang kaugalingong lawas, mitubag sa mga pulong sa mananakit pinaagi sa pagtangtang sa ilang mga sinturon ug paglakaw palayo kaniya. Niadtong panahona, ang maalamon ug lig-on sa espiritu nga si Urpasian, nga usa sa mga dignitaryo sa hari, napuno sa kadasig alang sa Dios; miduol siya sa walay balaod nga hari ug, gilabay ang iyang kapa ug sinturon sa atubangan niya sa panan-aw sa tanan, miingon:

'O Hari, sukad karon ako usa ka sundalo sa langitnong ug imortal nga Hari, ang Ginoong Jesu-Cristo, akong Dios, kuhaa balik ang mga timailhan sa dungog ug himaya nga imong gihatag kanako, kay kini nga dungog ug himaya panandaliang lamang, ug wala na nako kini gikinahanglan.'

Kining mga pulong ni Urpasian dili gyud gipaabot ni Maximian, nga sa pagkadungog niini, mibag-o ang dagway sa iyang nawong ug dugay siyang wala makasulti bisan usa ka pulong. Unya gihikap niya ang iyang nawong ug, samtang naglagot kaayo sa balaang martir, mihuros siya sama sa mabangis nga hayop, nga miingon:

Martes niining maong ikalimang semana; ug kung mahulog kini sa Sabado sa Akathist, kini ibalhin sa Domingo sa maong ikalimang semana sa Kwaresma.

[2240] Kini nagtumong, siyempre, kang Maximian Galerius, manugang ni Diocletian ug kauban sa pagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano. Sa iyang pagpugos, niadtong 303 AD nagpagawas si Diocletian og usa ka kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon; bisan pa, bisan pa sa wala pa pagpagawas niining edikto, gipanglutos na ni Galerius ang mga Kristohanon sa pribado: pagtangtang kanila sa iyang korte, pagpahawa kanila sa serbisyo militar, ug uban pa.

[2241] Nicomedia – ang kapital sa Imperyo sa Sidlakan ug puy-anan ni Emperador Diocletian; usa ka matahum nga siyudad sa baybayon sa Propontis (dagat sa Marmara) sa amihanan-kasadpan nga rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor.

[2242] Sa Imperyong Romano, ang sinturon nagsilbi nga espesyal nga timailhan sa usa ka kumander sa militar.

'Bitayi kining salawayon dayon ug latig-on siya gamit ang panit sa baka.'

Gipatuman dayon ang sugo sa hari, ug samtang ang balaan nga martir gipasakop sa dugay ug walay kalooy nga pagpanakit, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, nag-ampo, ug wala gyud mabati bisan gamay nga kasakit. Pagkahuman, gisugo sa tigdusa nga kuhaon gikan sa kahoy ang santo ug miingon sa mga anaa:

'I-kulong kining traydor sa ngitngit nga bilanggoan hangtod makapili ko unsaon nako siya pagpatay.'

Sa dungeon, ang balaan nga martir nalipay ug malipayon, naghalad sa iyang mga pag-ampo ngadto sa Ginoo. Samtang, gisugo ni Maximian nga dad-on ug andamon alang sa pagpanakit ang usa ka instrumento sa pagpanakit—nga, , porma kini sa usa ka puthaw nga hawla—ug, pagkahuman gidala ang santo gikan sa dungeon, gisugo niya nga ibutang siya niini nga hawla ug isabit gikan sa ibabaw niini. Sa dihang natuman na ang sugo sa hari ug nakabitin na si San Urpasian, gisugo sa malupit nga tortyurero nga pasigaon ang mga sulo ug pagasunogon ang iyang lawas sa tanang kilid gamit kini. Ug samtang nagpadayon kini, ang balaang martir ni Kristo, nga nagbitay sulod sa hawla, nag-ampo, samtang gisunog siya sa mga tortyurista gamit ang mga sulo hangtud nga ang tibuok niyang lawas natulo-tulo sa yuta ug, natunaw sama sa waks, nasagol sa abog sa yuta, ug ang iyang mga bukog nahimong abo ug nahimong sama sa abog sa salog sa pagatir. Samtang ang balaan nga martir, nga nag-ampo, ginasunog, napuno ang hangin sa humot sa kalinaw; ug sa katapusan, ang iyang balaan nga kalag, sa porma sa usa ka hayag nga bitoon—sama sa nakita sa pipila sa mga matinud-anon—misaka ngadto sa Dios[2243] . Unya ang mabangis ug malupiton nga hari, nga nagdilaab gihapon sa kasuko batok sa balaan nga martir, nagmando nga ang yuta diin nahulog ang iyang lawas ug diin natipon ang abo sa iyang mga bukog, tipuon pag-ayo ug, sa iyang atubangan, itambog sa dagat. Tanan kini nahitabo sa siyudad sa Nicomedia.

Adlaw sa Kapistahan ni San Caesarius

Gisaulog sa ika-9 sa Marso

Si San Caesarius, igsoon ni San Gregorio nga Teologo, usa ka higala ni Emperador Constantius ug punoang doktor sa korte sa Constantinople. Niadtong tuig 368, atol sa usa ka linog sa Nicaea, siya milagrosong naluwas gikan sa ilawom sa mga bato. Nalukop pag-ayo si San Caesarius sa maong hitabo, ug sa pagdasig ni San Gregorio, iyang gisalikway ang kalibutan ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Apan sa dili madugay pagkahuman sa iyang pagbunyag, siya nagkasakit ug namatay.

23 Marso

10 Marso (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Codratus ug sa iyang mga kauban

Gisaulog sa Marso 10

Ang Balaang Martir Codratus natawo ug nagdako sa mosunod nga mga kahimtang. Sa panahon sa mabangis nga pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga walay Diyos nga hari ug prinsipe, ang mga nag-angkon kang Kristo gipailawom sa makalilisang nga pag-antos ug bayolenteng kamatayon; busa, daghang mga magtutuo, nga nahadlok sa dili masabar nga pag-antos, mibiya sa ilang mga siyudad, panimalay, ug mga kabtangan; Samtang nagpalagyo sila, nangitag sila og dalangpan sa kabukiran ug kamingawan aron mapreserbar nga walay samad ang ilang balaang pagtuo kang Kristo, mas gipili nilang mabuhi taliwala sa mga buangis nga hayop kaysa uban sa mga walay Diyos nga mananamba sa dios-diosan.

Sa mga lisod nga panahon, usa ka debotong babaye nga ginganlan og Rufina, nga nahadlok sa pagpanakit, nilayas gikan sa Korinto[2244] paingon sa disyerto ug nagtago didto sa mga dili maabot nga dapit. Samtang naglayas

[2243] Ang Balaang Martir Urpasian namatay sa palibot sa tuig 295.

[2244] Corinto – ang kapital sa Achaea, gi-ebanghelismo ni Apostol Pablo.

siya sa siyudad, nagdadalangtao si Rufina, ug sa pag-abot sa takna, nanganak siya og usa ka batang lalaki sa disyerto; pagkahuman, namatay siya human lang sa pipila ka adlaw nga nagkinabuhi. Ang Dios, nga nagahatag og pagkaon sa tanang unod, nga nagabukas sa Iyang kamot ug nagapahupay sa tanang buhing binuhat (Salmo 103:27–28), wala biyai ang ulilang bata, kondili nahimong amahan ug inahan kaniya, tig-atiman ug tig-suplay. Pinaagi sa sugo sa Labawng Dios, usa ka panganod ang mubaba gikan sa kahitas-an ug, samtang mopalapad sa yuta, mobubo og tam-is nga hamog sa ngabil sa bata. Sa ingon niini, ang panganod nagpakaon sa bata sama sa gatas o dugos hangtod nga siya mitubo ug nagsugod sa pagpakaon sa iyang kaugalingon sa mga liso sa disyerto. Sama ni San Juan nga Maminyo, ang bata nagpuyo sa kamingawan, gipanalipdan sa Dios ug gitudloan ug giya sa kahibalo sa Dios (Lucas 1:80) pinaagi sa Espiritu Santo. Sa iyang pagkabatan-on pa lang, nakaplagan siya sa mga tawo nga matinud-anon sa pagtuo; gidala siya nila sa siyudad, diin nakat-on siya mobasa ug nakahibalo sa arte sa medisina. Apan ang iyang pag-ayo sa mga sakit dili kaayo tungod sa iyang kahibalo kondili tungod sa grasya nga gihatag kaniya gikan sa kahitas-an. Tungod kay naanad siya sa kahilom sa kamingawan sukad pagkabata, gipaningkamotan gyud niya nga molayo sa kasamok sa kinabuhi sa tawo: gihigugma niya ang pag-inusara, ug gigugol niya ang kadaghanan sa iyang kinabuhi sa kabukiran ug kamingawan, nga iyang gipahinungod sa pagpamalandong sa Dios. Bisan kanus-a siya mosulod sa lungsod aron matubag ang iyang mga panginahanglan, naghatag siya og daghang panalangin sa tanan, nag-ayo sa pisikal nga mga sakit ug nag-ayo sa espirituhanong mga kakulian pinaagi sa pulong sa Dios. Apan wala siya magpabilin dugay sa lungsod; dali siyang mibalik sa kamingawan sa disyerto nga iyang gihigugma, diin hapit na siya moabot sa katigulangon. Dinhi, sa kamingawan, moanha kaniya ang mga naghigugma kaniya sa Kristo, nga nagtinguha nga malingaw sa pagtan-aw sa iyang balaan nga nawong ug makadawat og pagtulon-an gikan sa iyang mga panultihon nga giinspirar sa Diyos; sila mao sila Cyprian, Dionysius ug Anectus, Paul ug Criscent, nga kauban niya nag-antos alang kang Kristo.

Ang ilang mga pag-antos nahitabo ingon niini. Pinaagi sa sugo sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Decius[2245] , miabot si Gobernador Jason sa Korinto aron pasakitan ug patyon ang mga Kristohanon. Gidakop niya ang mga Kristohanon ug gipriso sila. Niadtong panahona, nadakpan usab si San Codratus, kauban ang iyang mga bulahan nga higala nga sila Cyprian, Dionysius, Anectus, Paul ug Crispus; gipriso sila uban sa daghang mga Kristohanon nga naa na didto sa prisohan nga nakagapos. Paglabay sa pipila ka panahon, si Jason ang nangulo sa usa ka dili matarong nga hukmanan, ug gisugo nga ipagawas ang mga Kristohanon gikan sa prisohan ug ipresentar sa iyang atubangan alang sa interogasyon. Sa taliwala nila, ang pinakamatigulang mao si San Codrat: sama sa usa ka kumander, siya ang nanguna sa ulo sa pinili nga hukbo ni Kristo, nga gustong motubag sa tigpahirap nga walay kahadlok alang sa tanan. Ang tigpahirap mitubag sa santo uban niining mga pulong:

'Codratus! Unsa may nakapabuang kanimo nga gusto nimong boluntaryong isugot ang ingon ana ka grabe nga pag-antos? Ug sa unsang paglaum nga walay kahadlok nimo gipili ang kadena ug prisohan, gibyaan ang imong yutang natawhan ug mga higala? Ngano man nga dili ka mosunod sa balaod sa hari, aron, human sa pagsimba sa mga dios, malingaw ka sa mga kalipay ning kinabuhi uban kanamo?'

'Walay bisan kinsa,' tubag ni San Codrat, 'nga buo ang paghuna-huna ang mosalikway niining kinabuhiha.' Apan tungod kay kini nga kinabuhi gihatag sa Dios, kinahanglan higugmaon nato ang Maghahatag labaw pa kaysa sa gasa mismo, sa paghalad og pasalamat sa dakong Maninabangon, sa pag-awit sa Iyang mga pagdayeg, sa pagpuyo og matarong nga kinabuhi, ug sa pagpakaylap sa Iyang himaya sa halayo ug lapad pinaagi sa atong mga pag-antos. Dili nato kaayo higugmaon kining malabay nga kinabuhi nga tungod sa kahadlok nga mawala kini, atong ihatag sa mga dios-diosan ang dungog nga angay sa usa ra ka tinuod nga Dios! Kay unsa pa kaha nga laing Dios ang atong mapasidunggan nga tinuod nga hingpit, gawas kaniya nga nagpamapadato kanato sukad pa sa sinugdanan sa walay katapusang mga gasa sa Iyang gugma? Ug niining mga dagkong gasa, kinsa pa kaha ang atong maila, gawas kang Kristo nga Manluluwas mismo? Ug sa tinuod, kinsa pa ba nato matawag nga Manluluwas, gawas kang Jesus, nga nag-antos sa pag-antos ug kamatayon alang kanato? Ug kita, nga nagtinguha nga mahimong matarong, kinahanglan una sa tanan mag-antos alang sa tinuod nga pagtuo ug pagkamatarong, ug sa bisan unsang kahimtang dili gayud molikay niini. Daotan ang tuyo sa mga naningkamot sa pagpanglimbong ug pagpaling sa tinuod nga mga deboto sa Balaang Misteryo, ug makasasala ang ilang mga pag-ampo. Kinahanglan

[2245] Ang Emperador Decius nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 249 hangtod 251. Siya usa sa labing malupit nga mga manlutos sa mga Kristohanon.

pilion sa tanan ang labing maayo. Kinahanglan mag-amping nga dili magdali sa pagsunod sa mga tawo nga nagpakita lang nga mahigugmaon; apan angay susihon pag-ayo ang ilang mga binuhatan—kung dautan ba kini ug kung nagdala ba kini sa dakong kahadlok sa pagkaguba. Hibaloa nga kita, pinaagi sa pagtuman sa mga panata sa atong mga amahan, nagpadulong sa labing maayo; busa, ayaw paningkamoti, pinaagi sa mga binuhatan nga supak kanato, nga pugson kami sa paglayas gikan sa among dalan ug pagbiya kang Kristo. Alang kanato, ang labing maayong giya mao ang kamatuoran sa Dios, ug ang mga balaod sa pagkamapaambition adunay dakong gahum sa pagdani; sa ilang panaghiusa, kini naghiusa kanato sa Dios. Hinumdumi usab nga sumala sa unibersal nga balaod sa kinaiyahan, ang tanan mamatay, ug walay bisan kinsa ang makalikay niini nga balaod. Sa pag-abot sa takna sa kamatayon, ang tanang dautang buhat ug hunahuna sa tawo mahanaw, ug ang malangoy-langoy nga himaya mahimong abog. Sa pikas bahin, ang mga buhat nga naggikan sa maayong kinabuhi naghatag og walay katapusang himaya sa mga nagbuhat niini, usa ka himaya nga molungtad labaw pa sa ilang kamatayon. Ingon usab, sa diha nga lig-on nato nga gidesisyonan nga dili isalikway ang atong tinguha nga mag-antos nga maisugon alang kang Kristo, maghatag kita og ehemplo alang sa mga gustong hingpit nga mosunod kanato. Kay ang mga matinud-anon ug matin-aw ang panghunahuna nga mga tawo wala nay lain hunahunaon kondili nga, pinaagi sa balaan nga mga ehemplo sa usa ka mas maayong kinabuhi, sila makasundog niini ug pinaagi niini makauswag paingon sa pagkahingpit.

Sa pagdungog niini, miingon si Jason sa santo:

'Codratus! Kung gihatagan nimo og dungog ang Dios nga gi-gamit nimo ang Iyang mga panalangin sukad pagkabatan-on pa nimo, maayo kaayo nga ipakita nimo ang imong pagpasalamat. Apan pag-amping, basi samtang nagwali ka mahitungod kang Cristo—ang tawo—imong mapakunhod ang pagkadivino sa Iyang kinaiyahan.'

Mitubag si Santo Kodrat sa gobernador:

'Kung andam ka, human nimo biyaan ang imong kasuko ug gibalhin ang imong kalagot ngadto sa pagkamaulawon, nga maminaw kanako, nan bisan pa man nga dili sayon hisgutan ang ingon ana kadako nga mga butang—usa ka buluhaton nga ako mismo dili angay—magsulti gihapon ko kanimo og usa ka butang.

'Busa, ipatin-aw kanamo,' sugyot sa igumen, 'sa labing klaro nga paagi ang imong pagtulon-an mahitungod kang Kristo.'

Mitubag si Santo Kodrat:

'Gipahimo sa Dios ang kalibutan pinaagi sa Iyang kaugalingong kabubut-on; Gihimo Niya ang kalibutan pinaagi sa Pulong ug gitukod kini pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo. Ang nagbuot sa paglungtad sa kalibutan mao ang Amahan; ang Pulong nga nagmugna niini mao ang Anak; ug ang Espiritu Santo nga nagtukod niini. Sa dihang naporma na kining matahum nga kalibutan, nga gituyo sa Magbubuhat alang sa usa ka piho nga katuyoan, ang Magbubuhat nakahukom nga ang usa ka tawo mag-ani sa mga panalangin nga Iyang gihimo ug maghimaya Kaniya uban sa pagpasalamat. Busa, gimugna Niya ang katawhan, aron sila makapanunod sa tanan nga makita. Paghuyop Niya sa gininhawa sa kinabuhi sa unang tawo, gidala Niya siya sa Paraiso – usa ka dapit sa dili masukod nga kalipay. Ang tawo, kauban ang katabang nga gimugna para kaniya, nalipay sa lain-laing matahum nga kalibutan ug nadawat gikan sa Dios ang awtoridad nga malingaw sa mga tanaman sa Paraiso. Ang atong unang mga ginikanan, sa paghunahuna sa dakong katuyoan nga gibutang sila sa Dios sa Paraiso, nagpasiya nga angay sila maghatag og angay nga pagpasalamat sa ilang Magbubuhat ug Maninabangon, ug misugod sa pagpuyo og matarong nga kinabuhi, nga nagtuman sa sugo nga gitukod alang kanila sa Dios nga dili mokaon sa usa ka partikular nga kahoy. Apan ang malimbungong manlimbong, ang yawa, nga gipalihok sa kasuko, uban sa pagpangdayeg sa iyang mga ngabil ug dautang tuyo sa sulod, gibubo ang tanang hilo sa iyang dautang buot sa atong unang mga ginikanan, nga nagtinguha nga kuhaon kanila ang ilang kinabuhi sa paraiso: pinaagi sa pagdaot sa ilang dungog, gipahimutang niya kanila ang usa ka mainitong tinguha nga supakon ang sugo sa Dios, ug labaw pa, sa ilang kaugalingong gawasnong kabubut-on, nga mosunod sa iyang malimbungong tambag. Busa, kadtong nagpuyo sa Paraiso uban sa Dios nahulog gikan sa grasya sa Dios ug nawad-an sa Paraiso, tungod kay gipahawa sila niini. Sukad niadto, kadtong kaniadto nakigbahin sa himaya sa Dios, sama sa gibug-atan sa kadena sa sala, misugod sa pag-antos, nga nag-alagad sa walay pulos nga mga tinguha. Apan ang Dios mipakita og kaluoy sa Iyang binuhat ug mitan-aw uban sa kaluoy sa kahuyang sa tawo; Nalingaw Siya, nga nagtago sa Iyang Pagka-Diosnon sulod sa unod nga Iyang gisul-ob, sa pag-abot kanato, nga mga mapainubsanon ug nawala, aron buhian kita gikan sa mga gapus sa kaaway ug aron dad-on ang mga ulipon sa gingharian sa kamatayon ngadto sa

kagawasan, ug luwason kita gikan sa kapahamakan. Busa, Iyang gipahimutang nga ang Iyang Pulong, sa pag-abot *sa katumanan sa panahon* (Gal. 4:4) sa labing putli nga sabakan sa Inahan sa Dios—ang Birhen—pinaagi sa Inkarnasyon, magdawat sa porma sa hingpit nga tawo. Ang labing putli nga Birhen, nga naburos pinaagi sa Espiritu Santo, miburot sa Dios sa unod. Ug busa, sa tinuod nga mata sa tawo, nakita ang Dios sa unod, nga atong gitawag nga Kristo. Ug Iyang gipadayag ang Ijjuna sa katawhan ingon nga Tinuod nga Dios, nga tinuod nga nagporma sa hingpit nga pagkatawo gikan sa Birhen, nga misukol sa gahum sa kaaway ug nagpalapad sa utlanan sa Ijjuna nga gingharian sa langit. Gipapas Niya ang mga balaod sa kamatayon ug, pinaagi sa gahum sa pagka-Diyosnon, gipikas Niya ang mga gapus niini; gilaglag Niya ang impyerno, gidala Niya ang atong unang mga ginikanan gikan niini, kauban ang kadaghanan sa mga tawo nga naggikan kanila, ug Siya ang unang gitawag nga Manluluwas, tungod kay giluwas Niya ang tanang nasud ug yuta gikan sa pagkaguba. Pagkahayag Niya sa mga bahandi sa Iyang kalooy, gipangandoy Niya nga kini ipangbahin sa tanan. Pagkahuman Niya nga gipagawas ang tanan gikan sa bitag sa manlupig, gihuptan Niya nga gawasnon ug walay kadaut ang Iyang panulondon gikan sa pagkaguba. Walay misteryo alang Kaniya: bisan ang sinugdanan sa atong pagkahimugso, ang gitas-on sa atong kinabuhi, ang mortal nga katapusan, o bisan unsang laing butang nga wala mailhi; apan ang tanan nga gitukod sa sugo sa Amahan nahibal-an ug klaro sa Anak, nga nagatuman sa Iyang kabubut-on. Siya gayud ang Kristo nga among gipangwali. Siya ang nagpasan sa Iyang kaugalingon aron luwason ang katawhan. Naglungtad kanunay ug bisan asa, Iyang gihatag kanato ang dili mahurot nga bahandi sa Iyang kaayo, nagpabilin nga anaa kanunay uban sa mga nag-alagad kaniya, ug nagtabang kanila.

Hegemon, bisan pa nga nabigla sa mga pulong ni San Codratus, sa dili pagbuot motuo sa kamatuoran nga gipadayag, miingon:

'Sa akong tan-aw, Codratus, nagasulti ka og bakak bahin sa mga halangdong butang, kay gitugotan nimo nga ang Dios adunay hingpit nga pagka-tawo, nga nag-angkon nga Siya mahimong masulod sa sabakan sa Birhen, nga pagkahuman Siya gipanganak, nagpanganak kang Cristo.' Ug busa imong giangkon nga usa ka Dios ang nakita sa yuta sa porma sa tawo, samtang ang lain nga Tinuod nga Dios naa sa lain nga dapit.

Mitubag si Santo Kodrat:

'Ang mga dili motuo dili angay mangusisa sa mga misteryo sa pagkamatinud-anon, kay ang dakong buluhaton sa pagsabot niini dili sayon ihatag sa tanan; ug dili usab namo tugotan ang mga dili motuo nga mosulod niini. Ang Anak sa Dios boluntaryong nagpaubos sa Iyang kaugalingon, gikuha ang dagway sa usa ka sulugoon, ug, bisan pa Siya Dios, midugpa sa pagkatawo aron kita I nga luwason gikan sa pagkaulipon sa yawa. Ikaw, ingon usa ka tawo nga puno sa kawalay pagtuo ug kawalay Dios, dili nimo kini masabtan; apan hibaloa nga dili mo kami mapahawa gikan kang Cristo, bisan pa sa imong malimbungon nga limbong o mabangis nga hulga.

Unya gisugo sa gobernador nga hubaron og hubad ang matinud-anong sulugoon ni Cristo ug bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang tungkod, nga gihimo sa malupit nga mga magbubug-at. Apan ang balaang martir misugakod sa mga bug-at nga may kaisog ug samtang gihatag kini kaniya, miingon siya sa iyang magbubug-at:

'Wala ba ka kahibalo, gobernador, nga bisan unsang ipataw pinaagi sa pwersa supak sa kagawasan ug dili angay sa pagdani? Ang nagpugos sa ingon ani usa ka tirano, samtang ang nagatambag ug nagadasig mahigalaon ug maloloy-on. Busa, kamo usab, sa inyong paningkamot nga pugson kami pinaagi sa pagpanakit aron mosimba sa mga dios-diosan, ayaw paglaum nga madani kami sa inyong dautang buhat pinaagi sa pwersa, aron kami mosalikway sa pagkamatinud-anon tungod sa kahadlok. Puno sa gugma kang Kristo, wala kami magtagad sa inyong mapahiangayong mga pangumbinse o sa mga pagpanakit nga inyong buhaton; si Kristo nagpahupay sa tanang kasubo ug sakit uban sa paglaum sa ganti, nagpalig-on kanamo aron dili kami mosugot sa kaaway, ug naghimo kanamo nga dili mapildi ug matinindog sa pag-antos.

Mas nasuko pa gayud ang tortyurero sa niining mga pulong, busa gisugo niya nga ibitay ang santo nga nakabaliktad, hikayon ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, ug pasigaon ang martir sa kalayo nga gisiga sa ilawom niya. Apan siya, nga nag-antos sa tanan niini uban ang kaisog, nagpabilin nga dili matandog.

Pagkahuman niini, ang gobernador mitagad kang San Cipriano uban sa mapaluyong mga pulong, naningkamot nga madani siya sa pag-uyon kaniya. Apan si San Cipriano, bisan pa batan-on, walay kahadlok nga nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa iyang mga pag-antos. Si San Codratus, sa laing bahin, misulti kaniya ug sa uban nga nag-andam sa ilang mga pag-antos uban kaniya ug nagsugod na sa pagtangtang sa ilang mga sinina:

– O akong mga higala ug kaigsuonan sa pagtuo! Hunahunaa kung pila ka daghang panalangin ang gitagana sa Ginoo para kaninyo: dungog alang sa pagkamasinabtanon, himaya alang sa pagkamartir; ug, labaw sa tanan, ayaw kalimti nga kamo nagahimong takus sa kaluoy ni Hesukristo, Kinsa sa dili madugay magpadala kaninyo sa Iyang tabang gikan sa kahitas-an. Busa karon, kinahanglan ipakita nato ang walay pag-uyog nga pagtuo kang Kristo nga atong Dios. Miabot na ang panahon sa mga buhat nga bayani; busa, tuman-a ang balaod sa gugma nga walay pagduha-duha – itugyan ninyo ang inyong kinabuhi alang sa Ginoo nga inyong gihigugma. Kinahanglan magpakita kamo og ehemplo alang sa tanan nga gustong ikonsiderar nga takus sa pag-antos alang kang Kristo. Pasagdi nga ang inyong matinud-anong paglahutay makapahingangha sa tanan nga nagtan-aw kaninyo. Karon, napadayag na ang tinuod nga kalainan tali sa maayo ug sa dautan. Karon, labaw pa kaysa kaniadto, kinahanglan nga mag-amping kamo pag-ayo sa pagpadayon sa pagkamatinud-anon, aron dili magkabahin ang pagtuo – pag-umol kamo sa usa ka pagtuo ug usa ka pag-angkon, kay sa dili madugay motindog kamo sa atubangan sa Dios sa Katapusang Paghukom. Ayaw paglayas sa dalan sa pagkamaayo, kay sa dili madugay moagi kamo kang Cristo, human ninyo makompleto ang inyong panaw dinhi sa yuta. Ipag-angkon ang Maayong Dios uban sa maayong kasingkasing; ayaw pagduha-duha sa paghalad sa kabatan-onan nimo, nga nagtinguha nga sa dili madugay mosulod *sa* usa ka kinabuhi nga walay katapusan. Hunahunaa nga hapit na ang katapusan (Mat. 24:33) ug nga, tungod kay batan-on ka, mas gaan ka – nga adunay kusog sa lawas – ug mas dali nimo makaya ang pag-antos alang kang Kristo nga atong Dios. Busa, isugakong isumite ang inyong kaugalingon sa mga pag-antos ug batona kini nga mapisanay: human ninyong mapildi ang kaaway, madawat kamo og himaya gikan sa Ginoo ug ihap kamo sa balaan nga mga martir sa langit.

Kining mga pulong ni San Codratus, nga giingon niya sa iyang mga kauban, napuno sa kasuko ang tortyurador: dayon niyang gisugo nga si San Cyprian, nga hubad ug gibitay sama ni Codratus, bugbogon, panit-on, ug sunogon sa kalayo. Pagkahuman kanila, gipasailalim niya si Dionysius, si Anectus, si Paul, ug sa katapusan si Criscent sa parehas nga mga pag-antos. Tungod kay napahiya ug napildi siya kanila, una niyang gisilot sila nga putlon-putlon sa mga buangis nga hayop. Apan sa dihang wala gilapasan sa mga hayop ang mga balaan nga martir, gisilotan niya sila nga putlon sa ulo gamit ang espada, ug gisugo una nga hilabton sila sa ilang mga tiil ug dalhon sa siyudad. Samtang nagakahitabo kini, usa ka dili masukod nga kadaghan sa mga tawo—ilabi na ang mga bata—nagbunal sa mga santo gamit ang mga tungkod ug bato hangtod sila nadala gawas sa siyudad paingon sa lugar nga gitudlo alang sa pagbitay. Didto, ang mga santo, pagkahuman nangayo og gamay nga panahon, nag-ampo nga mainit kaayo sa Ginoo; unya gipailawom nila ang ilang dungganong ulo sa espada ug giputol ang ilang mga ulo niadtong ika-sampung adlaw sa Marso. Sa dapit diin natapakan sa balaan nga dugo sa mga martir, misabwag ang usa ka limpyo nga tuburan aron pahinumduman ang Korinto sa pag-antos sa mga santo. Pagkahuman sa pagpatay sa unom ka martir—si Codratus, Cyprian, Dionysius, Anectus, Paul ug Criscentus—ang uban pang nadakpan nga mga Kristohanon gipahirapan usab ug gipatay sa nagkalain-laing paagi. Ang laing si Dionysius gilansang hangtod mamatay, samtang si Victorinus, Victor ug Nikiforos (human mipuli si Tertius kang Jason isip gobernador) gibutang sa usa ka mortar nga bato ug gipis-pis hangtod mamatay. Namatay si Claudius human giputol ang iyang mga kamot ug tiil; Si Diodorus mismo ang mihagis sa iyang kaugalingon sa dapog nga gipreparar para kaniya, ug didto, sama sa usa ka hayag nga palasyo, siya nagpahulay sa kalinaw . Giputol ang ulo ni Serapion, ug gilabay si Papias sa dagat. Ingon usab, si Leonidas, nga nakasinati og makalilisang ug daghang pag-antos sa kamot sa gobernador Venustus, nga misunod kang Tertius, nalumos sa dagat.

Ang mga balaan nga babaye usab nagpasiugda sa pag-antos alang kang Kristo, nga nagsunod sa ehemplo ni San Codratus ug nagpabilin sa iyang mga pagtulon-an sa ilang kasingkasing—sila Charissa, Nunechia, Vasilissa, Nika, Gali, Galina, Theodora ug daghan pang uban nga mga babaye, ingon man usab mga lalaki. Ang uban kanila namatay sa Ginoo human giputol ang ilang ulo sa espada; ang uban nalunod sa tubig o gipatay pinaagi sa lain-laing porma sa pagpanakit. Sila tanan, kauban ang ilang pangulo ug magtutudlo, si San Codratus, gibilang sa mga martir, nga nakadawat sa ilang mga korona sa kadaogan gikan sa tuo nga kamot ni Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Codratus sa Nicomedia, ang martir, ug uban kaniya ang mga balaan nga martir Satorinus ug Rufinus ug ang uban pa

Gisaulog sa Marso 10

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador nga Romano nga si Decius[2246] ug sa iyang manununod nga si Valerian[2247] (sa dihang si Santo Codratus sa Korinto nag-antos usab uban sa iyang mga kauban), gidakop ang mga Kristohanon gikan sa nagkalain-laing mga lungsod ug baryo ug gidala sa siyudad sa Nicomedia sa Bithynia[2248] , diin sila gipriso. Misabwag ang dakong kahadlok sa mga Kristohanon nga nagpuyo mismo sa Nicomedia, labi na kay nagkadool na ang Emperador Decius sa maong mga dapit, nga nakaabot na sa Caesarea[2249] . Busa, daghang mga Kristohanon, nga naglikay sa kamot sa ilang mga manlutos, nangitag dalangpanan sa kabukiran ug kamingawan, samtang ang uban nagpabilin nga maisugon sa ilang mga panimalay, nagpaabot sa takna nga sila mahimong takus sa paghimaya sa Ginoo pinaagi sa bisan unsang matang sa pagkamartir.

Apil niini si Santo Codratus, nga mao ang atong gihisgutan. Nidaug siya tungod sa iyang kaanindot, gikan sa maharlikang kaliwatan, dato, deboto, ug adunay gasa sa elokwensiya. Pinaagi sa pagpanghawa sa mga bantay sa prisohan ug mga sundalo, nakasulod siya sa kal-ang nga walay babag; Didto gipanerbisyohan ni Santo Codratus ang iyang mga kaigsuonan nga nagtuo nga nakagapos, ug gidala sa matag-usa ang iyang gikinahanglan. Gidasig niya sila nga magpakaisog, nga dili tagdon ang mga pag-antos nga ilang gi-antos alang sa gugma ni Kristo nga Dios, nga nag-andam ug walay katapusang ganti para kanila sa Iyang Langitnong Gingharian.

Miabot ang adlaw sa paghukom. Ang proconsul[2250] nga si Perennius, nga miabot sa Nicomedia sumala sa sugo sa hari, mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom atubangan sa katawhan ug gisugo nga dal-on ang tanang priso aron ipangutana. Sa dihang gidala na sila sa iyang atubangan, ang tagdumala sa bilanggoan (commentarisius) miingon sa prokonsul:

[2246] Ang Emperador Decius nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 249 hangtod 251; siya usa sa labing malupit nga mga manlutos sa mga Kristohanon.

[2247] Naghari si Valerian gikan sa 253 hangtod sa 259.

[2248] Ang Bithynia usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor. Nahimutang kini sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus ug sa Kipot sa Constantinople. Nailhan kining rehiyon sukad pa sa karaang panahon ug nakuha ang ngalan gikan sa mga Bithynian, nga mibalhin didto gikan sa Thrace. Ang Bithynia matahum, suba ug dato sa mga hayop; Ang Bithynia gibahin sa duha ka probinsya. Ang kapital sa una mao ang Brusa (sa karaang panahon, Prusia), ug ang sa ikaduha mao ang Nicomedia. Hangtod sa tunga-tunga sa ika-6 nga siglo BC, ang mga Bithynians gawasnon, independente ug nailhan nga maalamon nga mga marinero. Niadtong 546, napailalom sila sa paghari sa Persia, apan dili kini dugay, ug gikan sa 327 Ang Bithynia nahimong usa ka independyenteng estado pag-usab. Niadtong 75 BC, si Haring Nicomedes III, sa iyang higdaanan sa kamatayon, gihabilin ang iyang nasud ngadto sa mga Romano, nga giapil kini sa ilang imperyo isip usa ka awtonomong probinsya nga gipangulohan sa usa ka espesyal nga prokonsul. Ang Kristiyanismo miabot sa Bithynia sa sayong panahon pa sa mga apostoles (1 Pedro 1:1); sa panahon ni Pliny the Younger, nga nagdumala sa Bithynia, ug ni Emperador Trajan (98–117 AD), daghan kaayo ang mga Kristohanon dinhi, dili lamang sa mga lungsod kondili usab sa mga baryo ug nayon. Sa panahon ni Diocletian (284–305), adunay makalilisang nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Bithynia. Sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo, ang Bithynia labi ka mailhan sa eklesiastikal nga aspeto: daghang konseho sa simbahan ang gipahigayon didto aron atubangon ang nagkalain-laing erehiya. Pagkahuman nga sunod-sunod kini napailawom sa pagdumala sa mga Seljuk ug unya sa mga Saracen, niadtong 1332 napailawom ang Bithynia sa mga Turko, ug ilawom gihapon sa ilang pagdumala hangtod karon. Kabahin kini sa duha ka probinsya (vilayets) sa Kadavenkiaht ug Kastamuni ug adunay populasyon nga 700,000. Ang ulo sa administrasyong eklesiastikal mao ang Arsobispo sa Nicomedia, nga ubos sa iyang gahum ang 12 ka obispo nga gitudlo sa Sinodo sa Constantinople.

[2249] Ang Caesarea nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Ang Apostol Pablo mibisita niining siyudad sa daghang higayon atol sa iyang mga pagbiyahe (Buhat 9:29–30; Buhat 18:28; Buhat 21:8) ug nagpuyo dinhi sulod sa duha ka tuig isip usa ka priso (Buhat 23:33; Buhat 24:27; Buhat 26:4 ff.). Ang senturyon nga si Cornelio, nga gihimong Kristohanon sa Apostol Pedro, nagpuyo niining siyudad (Buhat 10:1; Buhat 10 ff.); ang Apostol Felipe nagpuyo usab dinhi (Buhat 21:8). Dinhi usab namatay si Herodes Agripa, gipatay sa usa ka anghel ug gikaon sa mga ulod. Sa sinugdan, ang Cesarea nailhan nga siyudad o tore ni Stroton. Ang siyudad gitukod pag-usab ni Herodes nga Dako, nga ginganlan kini og Caesarea isip pasidungog sa emperador (si Cesar, gikan sa Latin nga nagpasabot og 'gihiwa-hiwa' o 'gipikas-pikas') nga si Augustus.

[2250] Ang 'Amphipatus' usa ka pulong nga Griyego nga nagpasabot og 'prokonsul'. Kini mao ang titulo sa usa ka opisina publiko sa Romano (gobernador sa usa ka probinsya, o rehiyon).

'Ginoo! Sumala sa imong sugo, ang daghang mga Kristohanong walay balaod, nga hangtod karon gipabilin sa prisohan, karon nagtindog na sa atubangan nimo sa hukmanan!' Unya miingon ang prokonsul sa mga sulugoon sa Dios:

'Ipahayag sa matag-usa kaninyo ang inyong ngalan, ranggo, kaliwatan ug gigikanan.'

Miabot usab si Bulahan Codratus aron masaksihan ang interogasyon sa mga Kristohanon; sa dihang nakita niya nga ang uban sa mga Kristohanon nawad-an og kaisog ug naputla ang nawong tungod sa kahadlok, nahadlok siya nga basin ang usa kanila, nga dili na makasustiner bisan sa hunahuna sa pagpanakit, mosalikway kang Kristo; busa, samtang nagtindog sa luyo nila tanan, si Santo Codratus miingon sa kusog nga tingog:

'Kristiyano ang among ngalan; sa titulo ug kahimtang, kami mga alagad sa dili makita nga Dios, ang Ginoong Jesu-Kristo, ug ang among siyudad ug yutang natawhan mao ang langit, diin nagpuyo ang Dios uban sa mga nagasalig kaniya. Nadungog ba nimo kini, Prokonsul?'

Natingala ang prokonsul, hapit na gayud nahadlok, sa kaisog ni San Codratus ug miingon sa iyang mga sulugoon:

'Dakpa ninyo kining buang ug dad-a siya duol kanako.'

Pagkadungog sa mga pulong sa prokonsul, si balaan Codrat misiksik sa kadaghanan, midali-dali nga mipanaug sa iyang kaugalingon, ug mitindog sa atubangan sa prokonsul, samtang ang tanang mata nakatutok kaniya. Sa paghimo sa tanda sa krus, si Santo Codrat miingon sa prokonsul:

'Ania ako, miadto kanimo sa akong kaugalingong kagustuhan, dili tungod sa pagpugos, aron ipanalipod ang akong mga igsoon ug supakon ang yawa. Busa, buhata ang imong gusto nga walay paglangan, ug, human masulayan ang among kaisog, tan-awa sa imong kaugalingon nga kami mao ang dili mapilde nga mga mandirigma ni Kristo!'

'Buang ka!' matod sa prokonsul. 'Una sa tanan, sultihi ko sa imong ngalan ug kaliwatan.'

'Nasulti na tika,' tubag sa santo, 'nga ako usa ka Kristohanon, ug ang akong mga igsoon mga sulugoon ni Kristo; ang among ngalan ug kadungganan mao ang pagtawag kanamo ug pagka-sulugoon ni Kristo.'

'Paminawa ko, akong higala,' padayon sa prokonsul, 'magtaho ko sa Emperador, ug siya magtudlo kanimo nga kumander—basta, siyempre, maghalad ka og sakripisyo sa among mga dios.'

'Prokonsul,' tubag sa santo, 'ayaw pagduda sa pag-ingon nga daghan ang mga dios: *"Apan alang kanato usa ra ka Dios, ang Amahan, nga gikan kaniya ang tanang butang"* (1 Cor. 8:6).

'Daghan ang mga dios,' padayon sa prokonsul, 'apan, bisan pa man, gisugo na karon sa hari nga ang mga halad ihalad lamang sa dose ka dios[2251] , nga kinahanglan usab nimo pagsimba.'

– Dili unta daghan ang mga magmamando," miingon si Santo Codrat sa kusog nga tingog, "usa ra ka Ginoo, usa ka Hari ug Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo!

'Wala ba ka makadungog,' padayon sa prokonsul, 'sa gisulti ni Homer[2252] bahin kang Poseidon[2253] (Neptune): "Ang amahan sa mga dios nagpanaug sa mga panganod, nagpukaw sa mga hangin, nagtabon sa langit,

---

[2251] Sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego ug Romano, ang labing hataas o nag-unang mga diyos nagpuyo sa wanang tali sa yuta ug langit, ug ang ilang puloy-anan naa sa mga maanindot nga palasyo sa tumoy sa Bukid Olympus sa Gresya. Busa, kining napulo ug duha ka mga dios nailhan usab nga mga Dios sa Olimpo. Sila mao ang: Zeus (Jupiter), Hera (Juno), Poseidon (Neptune), Demeter (Ceres), Apollo. (Apollo), Artemis (Diana), Hephaestus (Vulcan), Pallas Athena (Minerva), Ares (Mars), Aphrodite (Venus), Hermes (Mercury), ug Vesta (Vesta).

[2252] Usa ka bantugang makata sa karaang panahon, nga nabuhi sa ulahing bahin sa ika-10 o sayong bahin sa ika-9 nga siglo BC. Gihunahuna sa mga karaang tawo si Homer nga usa ka bulag nga tigulang. Tungod niini, ang uban nagtuo nga ang mismong ngalan nga 'Homer' naggikan sa pulong nga 'bulag'. Gikilala siya nga naghimo sa mga epikong buhat nga *The Iliad* ug *The Odyssey*; ang una naglarawan sa mga panghitabo sa ika-napulo ka tuig (1184 BC) sa Gubat sa Troyano, nga nahitabo sulod sa usa ka lima ka pulo ug usa ka adlaw, 'ang kasuko ni Achilles' (ang bayani sa gubat) ug ang mga nahitabo pagkahuman niini, samtang ang ikaduha – ang *Odyssey* – nagasaysay sa nagkalain-laing mga yugto gikan sa paglibotlibot sa usa sa mga bayani sa gubat, si Odiseo, hari sa isla sa Itaca (sa Dagat Mediterraneo), sa wala pa ang pagkahugno sa Troya, ug naglangkob sa mubo nga panahon nga 40 ka adlaw.

[2253] Si Poseidon – anak ni Cronus ug Rhea – igsoon ni Zeus, kinsa iyang kauban sa pagbahin sa gingharian pinaagi sa suga. Ang gingharian ni Poseidon mao ang dagat, diin siya dili mapabulag, ingon man ang labawng paghari sa mga hangin ug ang gahum sa pagpahinabo og linog, mao nga nailhan si Poseidon nga ang Manag-uyog sa Yuta. Si Poseidon gihulagway isip usa ka masuko nga tigulang nga lalaki nga adunay taas nga bungot ug trident sa iyang kamot.

ug nagdalugdog nga makalilisang, kay misaka si Poseidon aron kuhaon ang yuta," ug uban pa. Busa, nadungog ba nimo ang gahum ni Poseidon?

'Nagsulti ba og tinuod si Homer ug ang uban pang mga magbabalak sama kaniya bahin sa inyong mga diyos, o dili?' pangutana sa bulahan nga Codratus.

'Nagaingon sila sa kamatuoran,' tubag sa prokonsul.

'Kung nagsulti sila sa kamatuoran,' padayon sa santo, 'dili ba usab nila isulti kanato nga ang inyong mga dios mga manlalapastangan, dili mapugngan ug walay hiya nga mga binuhatan nga nagbuhat og mga makalilisang nga binuang?' Nakahuya gyud ko para nimo nga nagasimba kamo sa ingon ana nga mga diyos, nga kamo mismo ang naghukom sa mga giakusahan sa ilang dautang buhat! Busa, inyong gihukman ang mga nakahimo sa makauwaw nga mga buhat samtang giila ninyo nga diyos ang mga nagbuhat og labaw pa gayud ka dako nga kalapasan. Dili ba unta ninyo gikondena ug gipahamtang og silot ang mga diyos tungod sa ilang daghan kaayong sobra-sobrang kalapasan? Wala moy kalooy sa mga tawo nga nakalapas sa balaod, apan gihatagan ninyo og dungog ug gidayeg ang mga diyos nga nagbuhat og walay balaod; ang ingon nga mga diyos ninyo, sa tinuod, dili gyud mga diyos, kondili mga buang, patay nga mga palahian!

Sa niini nga mga pulong sa santo, mitubag ang prokonsul:

'Tungod kay nagsugod ka na sa pagpanamastamas sa mga dios, nahadlok ko nga masuko kanako ang hari tungod kay, sa akong dakong pagpailub, gitugotan tika sa paggamit sa imong dila aron magpasipala batok sa mga dios. Busa, usab-i dayon ang imong panghunahuna, aron dili ka dayon dakpon sa mga kamot sa imong mga magpapasakit!'

'Walay makawagtang sa akong pagkamapisan,' padayon ni San Codrat, 'dili ikaw, dili ang imong hari, ug dili gani ang imong amahan nga si Satanas mismo.'

Ang nasuko nga prokonsul misugo nga tangtangon ang bisti sa santo, ipahigda siyang hubo sa yuta, ug latigan samtang gisultihan siya: 'Isulti kanamo ang imong ngalan.' Apan nagpabilin nga hilom ang santo, wala magbuga bisan usa ka pulong. Unya gisugdan sa prokonsul ang pagpangutana sa mga nanan-aw bahin sa balaang martir: kinsa siya ug unsa ang iyang ngalan. Ang mga nakaila sa santo mitubag sa prokonsul nga ang martir gikan sa maharlikang kaliwatan ug ang iyang ngalan mao si Kodrat. Unya miingon ang prokonsul sa mga tigpapatuman sa silot:

'Pasayloa siya ug buhian!'

Sa diha nga napalaya na ang santo gikan sa iyang mga pag-antos ug nabisti na, gitawag siya sa tortyurero aron moduol ug nangutana:

'Unsa may imong gibuhat sa imong kaugalingon ug kanamo, tungod kay wala nimo gisulti kanamo ang imong maharlikang kaliwatan? Kay, tungod sa among pagkawalay-hibalo sa imong maharlikang gigikanan, among gipakaulaw ka, samtang ikaw mismo nagdala og dunggoan sa imong kaugalingon ug sa imong pamilya. Ug ngano, nga wala nimo giisip ang imong maharlikang kaliwatan, misalmot ka sa walay pag-amping nga Kristohanong pagtuo?'

'Mas gusto pa nako nga mahimong tigbantay sa pultahan sa balay sa akong Dios kaysa magpuyo sa mga tolda sa kadautan' (Salmo 83:11)," tubag sa santo.

– 'Tumana ko,' padayon sa tortsurador, ang prokonsul, 'ug halad og halad sa mga dios, basi mamatay ka nga sama sa usa ka salawayon!' Wala ba ka makadungog sa sugo nga gipagawas sa hari ug sa tanan niyang mga magtatambag, diin ilang gisugo nga walay bisan usa ka Kristohanon ang mabuhi sa yuta, ug nakaluwas sa daghang maayong ug katingalahang mga tawo gikan sa sayop nga pagtuo sa Kristohanon?

– 'Bulahan ang tawo nga wala maglakaw sa tambag sa daotan, ni motindog sa dalan sa mga makasasala, ni molingkod sa tigum sa mga malimbungon' (Salmo 1:1), nga wala malimbong sa panglimbong sa walay pulos nga kalibutan; apan kadtong nadani sa sayop ug nagtagad kanimo malaglag sama sa abog nga gipalid sa hangin gikan sa nawong sa yuta (Salmo 1:4), ug sa tinuod, nalaglag na sila!

Sa iyang paningkamot nga tuksuhon si San Codratus, ang prokonsul misulti kaniya og mga pulong nga makapahikayat, kauban ang mga luha ug mga paghuyop; ug sa katapusan miingon siya:

'Codratus, tungod kay imong gipili ang kamatayon, ayaw pagbiya sa imong kaugalingon niining kahayag nga bililhon kaayo sa tawo; ayaw pagbiya sa imong kaugalingon niining matam-is nga kinabuhi.'

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong, gihikap sa manulaw ang iyang nawong gamit ang panyo.

'Ikaw nga mabangis nga iro!' tubag sa balaan nga martir sa prokonsul. 'Ayaw paghunahuna nga malimbongan ko sa imong panikas sama sa bitin ug sa imong peke nga mga luha! Dili gyud nimo ako madani—usa ka alagad sa Dios!'

Ang kumander Maximian anaa uban sa prokonsul Perennia. Miingon ang prokonsul sa santo:

'Ikaw walay pagpasalamat nga tawo! Ang akong labing ginagalang nga agalon, ang prokonsul, nagpakita kanimo og kaluoy, apan imo siya ginsulto.'

Mitubag ang balaan:

'Pasagdi siya, kon natawo siya para sa pagkaguba, nga maghilak para sa iyang kaugalingon ug sa takna sa iyang pagkahimugso; apan ngano man nga ginareklamo nimo kami? Kon ang prokonsul ang maghuhukom, kinsa ka man aron mosulti sa hukmanan sa atubangan niya? Usa ka huwes igo na para kanamo; apan kon gusto usab nimo nga maghuhukom kanamo, unta laglagon ka sa among Ginoong Jesu-Kristo!'

Miingon dayon ang gaarder sa bilanggoan sa prokonsul:

'Ginoo! Naga-panumpa ako sa imong gahum nga kon tugotan nimo siyang mosulti nga ingon ana ka-maisugon, mosugod pa siya sa pagpanamastamas ug pagpanumpa-sumpa batok mismo sa mga magmamando, ug kita mahimong naa sa dakong katalagman!'

'Tinuod,' tubag sa santo, 'ingon sa Balaang Kasulatan: "Ngano man nga naglagot ang mga nasud, ug ang mga katawohan magplano sa walay pulos? Ang mga hari sa yuta mitindog, ug ang mga gobernador nagtigum batok sa Ginoo ug batok sa Iyang Pinahiran (Kristo)' (Salmo 2:1–2). Bisan karon, gisaway si Kristo sa mga buang nga tawo ug nag-antos pinaagi sa Iyang kaugalingong lawas, mao ang mga matinud-anong sulugoon ni Kristo.

'Huboa kining salbahis,' ingon sa prokonsul sa iyang mga sulugoon, 'ug hampasa siya og mas kusog kaysa kaniadto, hangtod mosunod siya sa mga balaod sa hari ug mosimba sa mga dios!'

Sa ikaduhang hugna sa pagpamukpok, si Santo Codratus miingon:

'Kahimaya kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga alang sa imong balaan nga Ngalan giisip nimo ako, imong makasasala ug dili takos nga alagad, nga takos mosakit, aron ako mailakip sa imong mga pinalanggang alagad. Nagpasalamat ako Kanimo ug nag-ampo: pun-a ako sa Imong Espiritu Santo, hatagi ako og kahayag ug kusog aron mapabilin nga lig-on ang akong pagtuo; hatagi ako og kahayag sa Imong kinaadman, aron dili ako mapildi sa mga walay balaod. Ikaw ang akong manluluwas, akong Ginoo! Karon na ang panahon sa Imong tabang, karon na ang takna sa Imong pag-ampo alang kanako! Palig-una ako, aron pinaagi sa imong alagad ang imong balaan nga ngalan pagadayegon! Dad-a ako sa imong langitnong Amahan ug ipakita ako sa Iyang atubangan, nga nag-ingon: 'Ug kini ang imong alagad!' O Ginoong Jesu-Kristo! Tabangi ako nga malampuson nga matuman ang akong buluhaton!

Mao kini ang pag-ampo sa santo, samtang ang mga tortyurista nga nagbunal kaniya napulihan og lima ka beses tungod sa kakapoy – ingon ana kadugay siya gibunal! Tungod sa malupit nga pagbunal, ang likod sa bulahan nga martir nobilong og tibuok kubito[2254] , ang dugo misabwag sama sa suba ug ang unod nahimulag sa iyang mga bukog.

'Karon,' pangutana sa prokonsul, 'nituo ka ba sa among mga dios, Codrat?'

– 'Ang mga hari sa yuta mitindog, ug ang mga magmamando nagtigom batok sa Ginoo ug batok sa Iyang Pinahiran' (Salmo 2:2).

'Ang ilang mga dios-diosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo,' tubag sa santo. *'Aduna silay mga baba, apan dili sila mosulti… Hinaut nga ang mga naghimo kanila, ug ang tanan nga nagsalig kanila, mahimong sama kanila'* (Salmo 113:12–13).

– 'Pinaagi sa pag-istorya kanamo niining dili masabtan nga pinulongan,' miingon ang prokonsul, 'nagtuo ka nga matago nimo ang imong blasfemiya batok sa mga dios?'

'Kanimo, usa ka bulag nga buang,' tubag sa santo, 'ang hayag nga kamatuoran nagpakita nga ngitngit, samtang ang kangitngit—ang mga limbong niining panahona—mao ang kahayag para kanimo! Paminawa, busa, ako, nga nagasulti kaninyo sa mga pulong sa mga balaang amahan. Hibaloa kini: Dili ko maghalad og halad sa

---

[2254] *Ang 'elbow'* mao ang gitas-on sa bukton, gisukod gikan sa siko paingon sa tumoy sa tunga-tungang tudlo. Ang biblikal nga 'elbow' kay *10–12 ka vershoks.*

inyong mga dios, ni motuman sa sugo sa hari ug sa iyang mga magtatambag. Busa, kon gusto ninyo nga pag-antoson ako, buhata ang inyong gusto ug, pinaagi niini, padaliha nga ipadala ako sa atubangan sa Langitnong Hari!

'Nagapanumpa ko sa mga dios,' miingon ang tigpahirap, 'nga dili ko magpakita kanimo og kalooy, apan pinaagi sa katingalahang pagpanakit ug malupit nga kamatayon laglagon tika, ikaw nga salbahis!'

Sa pagsalop sa adlaw, gipahawa na ang santo gikan sa iyang mga pag-antos ug, kauban ang uban pang mga Kristohanon, gidala sa bilanggoan. Dugang pa, gisugo sa prokonsul nga pagatag-on ang gagmay nga pako sa ilawom sa likod sa martir, gibutang ang usa ka dakong bato sa iyang dughan, giputol ang iyang mga tiil sa bitbitan[2255] , ug ang tibuok niyang lawas gipangposasan og bug-at nga puthaw. Sa ingon nga kahimtang sa , gibyaan ang santo sulod sa daghang adlaw: mapisan niyang gisagubang ang ingon ka grabeng pag-antos nga imposible alang sa usa ka tawo nga makalahutay niini ug mabuhi – apan ang gamhanang tuo nga kamot ni Kristo nagpalig-on sa nag-antos aron dayegon ang Iyang gahum nga pagka-Diyos.

Paglabay sa taas nga panahon, ang prokonsul Perennius nagdesisyon nga molarga paingon sa Nicaea[2256] ug gisugo nga dad-on uban kaniya ang mga Kristohanong nakabilanggo, kauban si Santo Codratus. Sa Nicaea, ang prokonsul naghalad og sakripisyo sa mga demonyo sa usa ka paganong templo ug gisugo nga dad-on usab didto ang mga Kristohanon, aron mapugos usab sila sa pagbuhat sa sama. Sa dihang gidala ang mga sulugoon ni Cristo sa templo sa mga demonyo, si San Codratus nangayo sa mga sundalo nga tugutan siya nga mosulod una sa templo aron atubangon ang prokonsul: Pinaagi sa gahum ni Kristo, si San Codratus, human sa pag-antos sa grabeng pag-antos, buhi ug walay samad; ug, samtang naglakaw sa unahan sa prosisyon sa mga Kristohanon, misidlak ang iyang nawong, nga nagpadayag dili lamang sa pisikal nga kusog ug sigla kondili usab sa espirituhanong kaisog. Sa dihang gidala si San Codratus sa templo sa wala pa ang uban, nabigla niya ang iyang tigpahirap. Napuno sa kahadlok ang prokonsul sa dihang nakita niya nga himsog ang santo ug ang iyang nawong nagdan-ag sa kalipay.

'Maghalad og halad sa mga dios!' sugo sa prokonsul.

'Ako usa ka alagad ni Hesukristo,' tubag sa santo, 'ug gitanyag ko ang akong kaugalingon ingon halad kaniya; apan pahawa na kamo sa inyong mga dios, nga wala maghimo sa langit ug sa yuta, ug mangamatay sila!

'Tumana ang mga balaod sa emperador, dili ang sa Kristo,' padayon sa prokonsul.

'Mosunod ko sa mga balaod sa Hari sa Langit,' tubag sa santo, 'ug dili sa buang nga mga sugo sa mga tawo nga wala mailhi ang Dios. Bisan pa, ang Balaang Kasulatan nagmando kanato nga mag-ampo alang kanila, aron sila mabalhin ug masabtan ang kamatuoran.'

Mitubag ang prokonsul:

'Kung mag-ampo ka para sa hari, kinahanglan usab nimo nga tumanon ang iyang mga sugo, kay nasulat sa inyong Kasulatan: *"Ihatag sa Cesar ang mga butang nga iya sa Cesar, ug sa Dios ang mga butang nga iya sa Dios"* (Mat. 22:21).

'Sakto ang imong giingon,' tubag sa santo, 'nga ang para kang Cesar ihatag kang Cesar, ug ang para sa Dios ihatag sa Dios. Tan-awa, gihatag nako sa hari ang angay kaniya sa dihang mibayad ko sa akong mga panag-iya sa iyang atubangan; apan alang sa Dios, obligado gihapon ko nga tumanon hangtod sa katapusan ang pagtuo nga angay kaniya.' Ang hari sa kalibutan nagsugo nga ang mga Kristohanon kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan o mamatay. Ug andam kami mamatay alang kang Kristo—ang among Dios—dili lang kausa, kondili sa daghang higayon!

'Nasayud ka ba,' pangutana sa prokonsul, 'pila na ka Kristohanon ang naghalad og sakripisyo sa among mga dios, ug tinuod ba nga nagtuo ka nga mas labaw ka pa kaysa kanila?'

[2255] Kini nga ngalan nagtumong sa usa ka himan nga gidisenyo aron mapugngan ang mga kriminal sa pag-ikyas. Naglihok kini sa mosunod nga paagi. Kasagaran, kuhaon ang usa ka baga nga troso, buwagon sa tunga gamit ang mga pako, ug duha ka gagmay nga lungag ang putlon sa matag tunga aron masulod ang mga tiil; Sa diha nga masulod na ang mga bitiis sa kriminal, paghiusaon ang kahoy, dayon pagabutangan og lungag ang duha ka tumoy ug hugot nga ipasok ang mga pako; sa mas sopistikadong bersyon, ang duha ka tumoy gisigurado gamit ang mga kandado, samtang usahay gitali lang kini gamit ang mga pisi.

[2256] Ang Nicaea mao ang pangunang siyudad sa Antioch, diin gihimo ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konseho: ang Una niadtong 325 AD ubos ni Constantine the Great, nga gipangulohan ni Eustathius, Arsobispo sa Antioch; gikondena sa konseho si Ario, gihimo ang Kredohan hangtod sa ikawalong artikulo, gitakda ang petsa sa Pasko sa Pagkabanhaw, gipamatud-an ang primasiya sa mga obispo sa Roma, Alexandria ug Antioquia, ug nagpagawas og 20 ka kanon eklesiastikal; ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 787 ubos kang Emperatris Irene, gipangulohan ni Tarasius, Patriarka sa Constantinople; kini gisaway ang mga iconoclast ug gipamatud-an ang eklesiastikal nga han-ay sa 22 ka kanon.

Mitubag si Santo Kodrat:

'Ingon usa nga wala mouko sa akong mga tuhod sa atubangan sa mga dios-diosan, tinuod nga mas labaw pa gayud ko kaysa sa tanan nga mibali gikan sa ilang Magbubuhat nga Dios. Asa kaha karon ang mga naghalad sa halad sa inyong mga dios? Wala koy makita bisan usa kanila!'

Gisugo sa prokonsul nga tawgon ang ingon nga mga tawo. Samtang nagpaabot, nangayo ang santo nga buhian siya, kay gipanghigot siya hangtod niadto. Ang prokonsul, nga nagtuo nga gusto sa santo nga mosimba sa mga diyos, misugo nga buhian siya. Apan dali siyang mibangon, gikuptan ang dakong idolo sa mga tiil, gipahulog kini sa yuta ug gipikas-pikas; dayon midagan siya paingon sa ubang mga idolo, apan gipugngan siya sa mga sundalo ug mga pari. Unya ang prokonsul, nga nasuko kaayo, nagmando nga bitayon ang santo sa gawas sa bungbong sa templo ug hikason ang tibuok niyang lawas gamit ang hait nga piraso sa puthaw. Samtang nagpadayon ang iyang pag-antos, miduol ang mga nangilag sa Kristohanong pagtuo, ug si Santo Kodrat misulti kanila.

'Mga malimot! Human makasinati og ingon kadaghan, dali ra ba kaayo ninyo gisalikway si Kristo—ang Ginoo—ug boluntaryo nga nagsumiter kamo sa yawa? Wala ba kamo motuo sa pagkabanhaw sa mga patay, sa Paghukom sa Dios ug sa kalawoman sa impyerno? Wala ba kamo makadungog sa dili mapalong nga kalayo ug sa ulod nga dili mamatay?' Unsaon man ninyo pagtubag sa himayaong ug dakong adlaw sa pag-abot sa atong Manluluwas nga si Jesu-Cristo, nga maghuhukom sa mga buhi ug sa mga patay? Ablihi ang mga mata sa inyong hunahuna ug tan-awa kon unsa ang inyong nahulogan? Tungod sa usa ka pansamantala ug walay bili nga kinabuhi, kamo nga mga , gibyaan ninyo ang walay katapusan ug langitnong Gingharian. Tungod kay wala ninyo tagda ang labing mahigugmaon ug maloloy-on nga Ginoo, gihatag ninyo ang inyong kaugalingon sa pagkaulipon sa yawa, kana nga walay bili nga sulugoon, nga kon makab-ot niya ang labaw sa bisan kinsa, iyang gihampak ug gipatay sila. Sa pag-abot sa atong Ginoo, Iya siyang gapuson ang yawa sa dili maputol nga kadena ug itambog siya sa nagdilaab nga kal-ang kauban ang mga nagpailaum sa iyang pagkaulipon. Hibal-i ninyo, karon, unsa ang inyong nabuhat! Tungod sa kahadlok sa mubo nga pag-antos, inyong gihatag ang inyong kaugalingon sa walay katapusang pag-antos. Makita ninyo mismo ang umaabot sa dihang motindog kamo sa atubangan sa matarong nga Paghukom ni Jesu-Cristo, nga magahatag ug ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan. Wala ba ninyo madungog ang mga pulong sa Ginoo nga gisulat sa Balaang Ebanghelyo: *'Ug ayaw kamo kahadlok kanila nga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadlok kamo kaniya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna (ang nagdilaab nga kal-ang)'* (Mat. 10:28)?[2257]

Sa dihang gisulti sa santo kining mga pulong, ang mga nahulog misinggit sa mga luha, nga nag-ingon sa kusog nga tingog:

'Alagad sa Dios, nahadlok kami sa pagsilot ug, sama sa mga hayop nga walay pulong, nadani kami sa sayop; sama sa mga nawala nga karnero, nahimong biktima kami sa mga lobo ug gipikas-pikas. Gipaulipon kami sa among mga sala, ug karon, sa among tinguha nga mabuhi dinhi sa mubo nga panahon, namatay kami sa walay katapusang kinabuhi nga umaabot. Wala kami kahibalo unsa ang buhaton, kami nga mga maluya!'

Sa pagkakita sa ilang mga luha, napuno sa kalipay ang bulahan nga si Kodrat ug miingon:

'Mga igsoon! Kusgi kamo ug ayaw pag-awhag! Si Kristo nga Ginoo maloloy-on – itugyan ninyo ang inyong kaugalingon sa Iyang atubangan uban sa paghinulsol ug mga luha, ug baroga kamo sa hayag alang kang Kristo, aron ang matag-usa kaninyo makabaton og kahigayunan nga malimpyo gikan sa inyong mga sala pinaagi sa Iyang dugo.'

Busa, nangahulog sa yuta, ang mga nangilagpas gikan kang Kristo sa dugayng panahon naghilak sa kapait, nagwisik og abo sa ilang mga ulo ug nagpalo sa ilang mga dughan gamit ang mga bato. Usa ka ingon nga paghilak ug pag-agulo ang mitumaw gikan kanila nga ang mga lumolupyo sa tibuok siyudad sa Nicea nangdagsang sa lugar ug nangahibulong sa ilang tinuoray nga paghinulsol tungod sa ilang pagkailagpas gikan sa pagtuo.

[2257] Ang Gehenna usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos. Ang ngalan naggikan sa mga Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot sa Walog sa Hinnom duol sa Jerusalem, diin gisunog ang mga bata isip halad kang Moloch (3 Hari 11:17; 4 Hari 16:3–4). Pagkahuman gipahunong ni Josias kini nga makalilisang nga halad (4 Mga Hari 23:10), ang mga bangkay sa mga gipatay nga dautang tawo, mga patay nga hayop ug tanang matang sa hugaw gilabay sa Walog sa Hinnom, diin kini gisunog tanan.

Pagkadungog niini nga kasaba, migawas ang prokonsul gikan sa paganong templo ug, sa dihang nakita niya ang nahitabo, nagmando nga mas hugot pa siyang latigon ug ang iyang nalatigong mga tadyaw pasigaon sa init nga mga kandila. Ang santo, bisan pa niana, nag-ampo og dugay ug mainitong pag-ampo ngadto sa Dios alang sa mga naghinulsol, aron dawaton ang ilang pagbag-o. Sa katapusan sa iyang pag-ampo, miingon siya: 'O Ginoong Jesu-Kristo, ipang-ilisan unta ang akong kalag alang sa ilang kalag – kaloy-i sila lamang', ang mga tortyurista nga nagpahamtang sa pagpanakit kalit nga nawad-an og kusog ug natumba sa yuta nga daw patay. Samtang nagpadayon kini, usa ka hayag nga panganod ang mibaba kang Santo Codratus ug sa tanang napusilan ug naghinulsol nga mga Kristohanon nga nagbarog didto. Ang prokonsul ug ang iyang mga magtatambag, kauban ang tanang pagano, natabonan sa kangitngit; gikupot sila sa kahadlok, ug nangurog sila sa kahadlok, nagtuo nga hapit nang mahugno ang siyudad.

Pagkahuman sa taas nga kahilom, nadungog sa mga magtutuo gikan sa kahitas-an ang pag-awit sa mga balaang anghel, nga nagdayeg ug naghimaya sa Dios. Paglabay sa duha ka oras, ang kangitngit nagsugod sa pagkawala, ug ang mga pagano, sa paglingi nila ngadto sa mga balaan, nakabantay sa kahayag nga gikan sa langit. Sa diha-diha nga nakabawi ang prokonsul sa iyang kaugalingon, gisugo dayon niya nga dakpon ang tanan nga, tungod sa mga pulong sa pagdasig sa martir, mibalik pag-usab kang Kristo uban sa paghinulsol. Human niya silang gipanghigot kauban sa ubang mga Kristohanon nga naa sa silingan, gisugo niya nga dad-on sila sa prisohan. Sa samang higayon, iyang gi-untol si Santo Codratus gikan sa kahoy ug gibutang pag-usab kaniya sa iyang daang mga kadena.

Sa sunod buntag, gitigom pag-usab sa prokonsul Perennius ang hukmanan, ug gisugo nga dad-on sa atubangan ang tanang Kristohanon nga nakabilanggo sa dungeon, gawas lang kang Santo Codratus. Sa tibuok adlaw, giimbestigahan niya sila, gamit ang pagpangdayeg ug pagpanakit aron pugson sila sa paghalad og makalilisang nga halad. Sa pagkahibalo nga ang mga Kristohanon dili matandog ug dili mausab sa ilang pag-angkon sa pagtuo, si Perennius, human sa daghang pagpanghampak, nagmando nga dad-on sila sa ilang tagsa-tagsa ka lungsod ug didto sila sunogon. Ug ang tanang balaan nga mga martir miadto uban sa dakong kalipay, naghimaya sa Dios. Ug busa ang matag-usa kanila namatay, gisunog sa ilang kaugalingong yutang natawhan, ug misulod sa langitnong yutang natawhan.

Pagkahuman niini, ang prokonsul mibiyahe gikan sa Nicaea paingon sa Apamea[2258] , gidala si Santo Codratus uban kaniya. Miabot usab siya dinhi aron dakpon ang mga Kristohanon ug pugson sila sa paghalad sa mga diyos-diyosan. Gisugo siya ni Emperador Decius nga libuton ang mga siyudad ug probinsya, ug ipailawom sa pagpanakit ug kamatayon ang mga Kristohanon nga dili mosimba sa mga diyos. Pag-abot niya sa Apamea, misulod ang prokonsul Perennius sa templo ug misimba sa mga diyos-diyosan. Gidala niya didto si San Codratus nga martir, ug gipangutana siya:

'Ikaw, dautang salamangkero, maghalad ka ba og sakripisyo sa mga dios, o dili?'

Uban sa maisugong espiritu, mitubag si Santo Codratus:

'Tawga ang imong amahan nga si Satanas nga usa ka maalamon nga salamangkero, kay mao gyud siya kana. Apan ako usa ka Kristohanon ug wala ko mailhi ang salamangka o pagkamaalamon, ug dili ko maghalad og sakripisyo sa mga demonyo!'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga higala:

'Wala ko kahibalo unsang pag-antos akong ipahamtang niining malisud nga Kristohanon!'

Nilamoy sila, kay ilang nakita nga ang martir wala na'y unod, puro na lang bukog, kay gipikas-pikas ug gipang-uyog ang tibuok niyang lawas. Gisugo sa taga-uyog nga ibutang ang santo sa usa ka sako ug isulod ang tanang matang sa mga ulod, unya itambog siya sa usa ka lawom ug lapok nga kanal, nga mao usab ang nahitabo. Sa sunod buntag, ang taga-pahirap, nga nagtuo nga patay na ang santo, nagmando nga ipagawas siya gikan sa kanal, ug sa katingala sa tanan, nakit-an nga wala siyay samad. Ang martir, samtang gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit, miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, kay ang mga pana sa mga bata (sa ilang hunahuna) nahimong samad alang kanila, ug nanghuyang ang ilang kusog. Apan Gipalig-on Mo ako ug gihatagan Mo ako og gahum aron mapahiya sila, alang sa himaya sa Imong balaan nga ngalan.'

[2258] Apamea – usa ka siyudad sa Asia Minor sa utlanan sa Phrygia ug Pisidia.

Unya miingon ang santo sa prokonsul:

'Buang ka! Wala ba nimo makita nga ang imong limbong wala gyud nakab-ot og bisan unsa? Buhata pa ko og mas grabe; buhata dayon, ayaw na pagsayang sa panahon.'

'Makaluluoy nga tawo,' tubag sa prokonsul nga naglagot, 'papasakiton tika sa tibuok dalan, bisan pa man salig ka sa imong salamangka.'

Unya mibiyahe si Perennius paingon sa Caesarea, gidala ang balaan nga martir uban kaniya; didto, samtang naghalad sa naandan nga halad sa templo, gitawag niya ang santo ug miingon kaniya:

'Nakasinati na ka sa tanang matang sa pag-antos – karon, sa katapusan, anhi ug maghalad og sakripisyo sa mga dios!'

'Nagduwa-duwa ka,' tubag sa santo, 'sa akong mga pag-antos, ug natingala gyud ko nga gikapoy na ka sa pagpahamtang niini kanako. Ako, samtang nag-antos niini, dili gyud ko gikapoy, apan gusto pa nako mag-antos alang sa akong Dios og mga pag-antos nga labi pang grabi ug mas mabangis pa.'

Unya, sa iyang kasuko, gisugo pag-usab sa prokonsul nga bug-atan nga walay kalooy ang santo sa latigo sa iyang hubad nga lawas, samtang gipahigda siya sa kahoy sa pagpanakit. Apan, ang iyang mga bukog ra ang natamaan, kay wala nay unod niini. Samtang gipanakit siya, ang santo mitawag: *'Daghan ang naglutos kanako sukad pagkabatan-on, apan wala ko nila mapildi. Sa akong likod gipang-arado sa mga mag-uuma, ilang gihimo ang ilang taas nga mga gulis'* (Salmo 128:2–3). Samtang nagpadayon kini, misinggit ang prokonsul sa mga tigpamatay:

'Hatawi pa, kay wala siyay gibati nga kasakit.'

Sa dihang mituyok siya sa iyang tigpahirak, miingon ang santo:

'Hata, hata sa akong mapainubsanon nga lawas, kay sa dihang kini gipaka-antos, ang akong kalag nagakusgan!'

'Makaluluoy nga tawo,' miingon ang prokonsul, 'tuo ko nga gipanag-iya ka sa usa ka dautang demonyo!'

'Dili lang ko gipanag-iya sa demonyo,' tubag sa santo, 'apan, sa sukwahi, ako mismo adunay gahum batok sa inyong amahan nga si Satanas, ug dili lang batok kaniya, kondili batok usab sa tanan niyang mga sulugoon; ug, pinaagi sa grasya sa akong Kristo, gisugo nako ang tibuok niyang puwersa: ang tibuok gahum sa ilawom sa yuta nahadlok ug nagkurog sa akong atubangan, sa pagtan-aw nila sa makahadlok ug dili mapildi nga tanda ni Hesukristo ug sa Iyang grasya nga nagpuyo kanako.

Unya, pagkahuman sa mubo nga pahulay, misinggit ang santo:

'Gloria sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa walay katapusan.'

Ang mga tawo sa Caesarea nga naa didto misinggit og 'Amen!', kay daghan ang mga Kristohanon sa taliwala sa katawhan. Unya, sa kalagot, gisugo sa prokonsul nga duha ka lalaki nga nagbarog duol, nga nailhan tungod sa ilang pagkabanaag, dakpon gikan sa taliwala sa katawhan; gisugo niya nga hubaron sila, dayon bitayon sa dapit sa pagpanakit, ug nga bugbogon ug panit-on ang ilang mga lawas. Gibyaan si Santo Codratus, gisugdan sa mga tigpapatay ang pagpanakit sa duha ka Kristohanon, nga ang ilang mga ngalan mao sila Satorin ug Rufin. Gipasipala sila hangtod hapit na mahulog sa yuta ang ilang mga bituka. Sa ilang pagpanakit, nangayo og hangyo sila Satorin ug Rufin kang Santo Codratus ug sa tanang igsoon nga naa didto nga ipangamuyo sila sa Ginoo. Si Santo Kodrat, samtang nagtawag sa Dios, miingon:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa dili makita nga Amahan! Padala ug tabang sa Imong mga sulugoon; tan-awa uban sa kalooy ang mga mapainubsanon ug kaloy-i sila! Hatagi ug paglahutay ug dili mapildi nga kusog ang Imong mga nag-antos, aron, sa pag-antos hangtod sa katapusan, sila magadaug ug mapahiya ang kaaway nga misukol batok kanila!'

Milabay ang daghang panahon – nagpabilin nga hilom ang mga balaan nga martir, kay dili na sila makasulti tungod sa ilang grabeng pag-antos. Sa katapusan, gisugo sa tigpahirap nga hiwaron sila ug putlon ang ilang mga ulo. Busa, ang duha ka balaan nga martir, sila Satorin ug Rufin, misaka sa langit ngadto sa Ginoong Kristo, nga anaa sa duha ka kinaiya, alang Kaniya sila nag-antos.

Pagkahuman niini, ang prokonsul Perennius, pagkahuman biyaan ang Caesarea, miadto sa Apollonia[2259] , gidala si San Codratus bisan asa siya moadto, ug gidakpan usab ang ubang mga Kristohanon aron silotan. Sa pagsulod niya sa templo ni Apollo, miingon si Perennius sa martir:

'Samba sa mga diyos, ug maayo ka: Ako magmando sa mga doktor nga atimanon ka. Adto karon sa atubangan sa diyos nga si Asclepius[2259] , ug siya mag-ayo kanimo. Kahadlok sa kadungganan sa mga diyos: ang gamhanang Apollo[2260] , si Heracles[2261] , si Zeus, hari sa tanang diyos[2262] , ang himayaong Ares[2263] , ug ang makalilisang nga Poseidon. Wala pa ba ka nakasakay sa barko tabok sa dagat ug nakasaksi sa makahadlok nga gahum sa diyos? Mokiling usab sa adlaw, nga nagdan-ag gikan sa langit paingon sa yuta. Namatay na ba kini, ug wala na ba kini sa langit?

Mitubag si Santo Codrat:

Nagasimba ko sa Tinuod nga Dios Amahan ug sa Iyang Bugtong Anak ug sa Espiritu Santo, ug nagakurog ko sa atubangan sa Iyang gahum, kadakila ug dili masukod nga himaya. Kanunay nakong gidayeg ug gihimaya ang Iyang dili masukod nga gahum ug pagka-makagahum sa tanan; apan dili ko mouko sa mga patay nga diyos-diyosan, ni pasidunggan ang mga buhat sa kamot sa tawo: Wala koy kahadlok sa mga demonyo ni kanimo, nga adunay gahum nga malabay ra. Sa pipila ka adlaw mibiya na ko paingon sa akong Dios, samtang ikaw mag-agik-ik sa kapait hangtod sa kahangturan, tungod kay wala ka mosugot nga mailhan ang Dios nga naghatag kanimo sa tinuod nga kinabuhi. Anak ni Satanas, igsoon sa yawa, kauban sa dautang mga demonyo, milabaw pa sa baboy sa imong pagkabuta, buang nga iro, hayop nga uhaw sa dugo, bitin, nga nagakaon sa makalilisang nga unod sa mga templo uban sa kahakog nga labaw pa sa mga hayop. Dili ka ba maila-ila sa imong kabuang, ug dili ba nimo mabati ang imong pagkabuta? Naghalad kamo og mga baka ug langgam isip halad sa inyong mga diyos – ang inyong mga diyos, nga walay kalag, makabati ba gyud og gutom? Dad-a ang pagkaon sa ngabil sa diyos-diyosan – matilawan ba kini? Ug kung ang inyong mga dios nangayo og halad, pangutan-a—paminawa sila—kinsa sa inyong mga dios, bato man o kahoy, ang gustong patyon og kanding, baka o manok alang kaniya? O kamo nga gipahamutang sa kapahamakan! Kamo mismo nahulog sa lungag sa pagkaguba ug gusto pa ninyo itulod kami didto.

Ang prokonsul, nga napuno sa kasuko tungod niining mga pulong, nagsugo nga ibubo ang suka nga gisagol sa asin sa mga samad sa santo, nga hikapon kini gamit ang lubid nga buhok, ug ipahimutang ang mapaso nga puthaw sa iyang mga tadyaw. Ug unya, samtang hapit na matapos ang adlaw, gisugo sa taga-pahirap nga itambog ang nag-antos sa usa ka bilanggoan. Sa sunod buntag, mibiya ang prokonsul sa Apollonia paingon sa Hellespont[2264] , nga gidala ang mga nakagapos ug nadakpan nga mga Kristohanon sa iyang luyo; kauban usab nila ang balaang martir nga si Codratus, kay dili na niya makalihok ang iyang mga tiil tungod sa malupit nga pag-antos nga iyang naagian. Pagkahuman nila makatabok sa suba nga gitawag og Runtok, gisugat sa gobernador sa maong rehiyon ang prokonsul. Daghang mga Kristohanon gikan sa kasikbit nga mga baryo ang nagtigom usab, daw aron sugaton ang prokonsul Perennius, apan sa tinuod – aron makita ug pasidunggan ang balaan nga dakong martir Codratus, nga ang iyang dungog mikaylap sa tibuok Asya ug sa tibuok kalibutan. Ang prokonsul, pag-abot niya sa baryo nga ilang nasugat sa dalan kauban ang gobernador sa probinsya, nagpabilin didto sa gabii; sa pagsubang sa adlaw, gusto niyang maghalad og sakripisyo sa mga demonyo, tungod kay daghan ang mga diyos-diyosan sa baryo – samtang, siyempre, gusto usab niyang pugson ang mga Kristohanon sa paghalad og sakripisyo. Una sa tanan, gisugo sa prokonsul nga dad-on si San Codratus sa iyang atubangan, ug tungod kay wala siyay kusog sa

---

[2259] Si Asclepius o Aesculapius – ang diyos sa medisina – mao ang anak ni Apollo ug ni Coronis, anak nga babaye sa hari sa Thessopoea. Gihulagway siya nga usa ka respetado, bungot nga lalaki nga adunay matinahuron ug mahigugmaong dagway, nagsul-ob og puti ug nagkupot og tungkod nga gilukop sa bitin. Usahay, gawas sa bitin, si Aesculapius gihulagway nga nagkupot og manok nga gamihan, nga gihalad niining diyos.

[2260] Si Apollo – anak ni Zeus ug Leto, igsoon ni Artemis – mao ang diyos sa kahayag; ang pagtuo sa mga karaang tawo naghatag kang Apollo og walay katapusan ug dili mausab nga pagkabatan-on ug kusog, nga nagpasabot sa kanunay nga batan-ong gahum sa kahayag ug kainit. Gipakita siya nga usa ka gwapo ug kusgan nga batan-on nga naggunit og busog o kurbadang tungkod sa magbalantay sa iyang mga kamot, nga adunay panaksan sa mga pana sa iyang likod. Usahay naggunit siya og lira (usa ka instrumento sa musika) sa iyang kamot. Ang iyang mga tiil hayag o nagsul-ob og maanyag nga sandalyas, ug nagsul-ob siya og korona sa laurel sa iyang ulo.

[2261] Heracles o Hercules – ang labing bantog nga bayani sa Griyego, anak ni Zeus ug ni Alcmene, asawa ni Haring Amphitryon. Kasagaran siya gihulagway isip usa ka labi ka lig-on ug kusgan nga lalaki sa pinakamaayo niyang panahon sa kinabuhi, hubad o nagsul-ob og panit sa leon, nga kulot ang buhok ug nagbitbit og bug-at nga pamalo sa iyang kamot.

[2262] Si Zeus mao ang diyos sa langit. Aduna siyay daghang epitheto. Siya ang anak ni Cronus, ang panganay sa mga diyos. Gihulagway siya nga naglingkod sa trono, nagkupot sa aegis sa iyang mga kamot.

[2263] Ares – ang anak ni Zeus ug Hera; ang diyos sa kagubot ug sa unos sa dagat, ang makalilisang nga diyos sa gubat, pakig-away ug kombat, nga malingaw sa pagpatay ug malipay sa dugo. Gihulagway siya nga usa ka batan-ong lalaki nga naggunit og taming ug bangaw.

[2264] Ang pasilyo sa dagat nga nagkonektar sa Dagat sa Marmara ug sa Dagat Aegean.

paglakaw, gidala siya sa templo sa usa ka karwahe. Apan bisan pa nga pisikal nga huyang si San Codratus, malipayon gihapon siya, nagngisi ug nagalipay sa iyang Manluluwas nga Dios. Nagtigom didto ang tibuok katawhan, sabik nga masaksihan ang pag-antos sa martir ni Kristo. Gipangutana sa prokonsul si Codratus:

'Codratus! Nagdesisyon na ba ka nga ilhon ang mga diyos, o nagpadayon pa ba ka sa imong kabuang?'

Mitubag ang santo sa kusog nga tingog:

'Sukad pagkabata gitudloan ko sa pag-ila sa Tinuoray nga Dios, si Kristo; usa na akong Kristiyano sukad pa sa sabakan sa akong inahan, ug wala koy lain kaila nga Dios gawas kaniya nga akong gituohan sukad pagkabata!'

Unya gisugo sa prokonsul nga pasigaon ang usa ka dako kaayong siga, ibutang ang usa ka higdaanan nga puthaw niini, ug sa diha nga kini mapula na sa kainit, igahigda ang martir niini.

'Dili na kinahanglan,' matod sa santo, 'nga adunay maggiya kanako ug magpahigda kanako niini nga higdaanan—ako na mismo ang mosaka niini!'

Busa, napalig-on sa gahum ni Kristo, misulod siya sa kalayo sa iyang kaugalingon ug, pagkahuman niyang gihimo ang tanda sa krus, naghigda siya sa nag-umol nga higdaanan ug nagpahulay niini sama sa usa ka humok nga higdaanan, nga wala gyud masamdan bisan gamay gikan sa kalayo. Ang kalayo, nga nawalaan sa natural nga gahum, misilbi sa sulugoon sa Dios, naghatag lamang kaniya og igo nga kainit aron pahupayon ang lawas sa balaan nga martir nga daghan kaayong kasakit ug pag-antos. Samtang nagbutang ang mga sulugoon sa yawa og pitch, lana, ug bulak sa ilawom sa higdaanan, ang santo nag-awit: *'Dali, O Dios, sa pagluwas kanako; dali, O Ginoo, sa pagtabang kanako. Pahimawa ug pahiya ang mga nangita sa akong kinabuhi'* (Salmo 69:2). Sa pagpanamastamas sa iyang magtutortyur, miingon siya:

'Bugnaw ang imong kalayo, ug ang puthaw niining higdaanan mas humok pa kaysa sa imong mapintas nga kasingkasing. Maayo kaayo nga gisugo ko nimo, nga gikapoy sa akong pagbiyahe, nga magpahulay niining humok nga higdaanan!'

Sa niining mga pulong, mibali ang santo sa higdaanan nga daw humok nga kutson. Milabay ang daghang panahon, apan ang balaang martir nagpabilin nga buhi, himsog ug walay samad sa kalayo; unya ang taga-antos, nga nagdilaab sa kasuko, nagsugo nga kuhaon ang santo gikan sa higdaanan ug putlon ang iyang ulo sa gawas sa lungsod. Pagkahuman nga migawas siya sa kalayo nga nagbarog sa iyang kaugalingong mga tiil, wala na magkinahanglan ang santo og karwahe o mga tig-alagad, kondili naglakaw siya sa iyang kaugalingong kabubut-on paingon sa lugar sa pagbitay, samtang nag-awit sa iyang paglakaw:

– *'Bulahan ang Ginoo, nga wala kami itugyan isip biktima sa ilang ngipon'* (Salmo 123:6).

Ang uban sa mga igsoon nga nagsunod kaniya misabay sa pagkanta. Ug, pagkahuman niya pagpasalamat sa Dios, iyang gipailawom ang iyang dungganong ulo sa ilawom sa espada.

Busa namatay ang balaan nga dakong martir ni Kristo, si Codratus, nga giputol ang ulo sa espada sa ika-napulo ka adlaw sa Marso, sa maong adlaw siya gikoronahan sa pagkamartir kauban ang iyang mga kauban ug ang iyang higala nga pareho og ngalan, Si Codratus nga taga-Corinto, nga gikoronahan sa pagkamartir kauban ang iyang mga kauban ug ang iyang higala nga pareho og ngalan; nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Valerian sa mga Griyego ug Romano, ug sa mga Kristohanon sa walay katapusang paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang Kinsa ang himaya ug gahum, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa kadayonan. Amen.

Paghandum sa atong bililhon nga inahan nga si Anastasia, nga ginganlan pag-usab og Anastasius nga eunuko

Paghinumdom sa Marso 10

Sa panahon sa paghari ni Emperador Justiniano ang Dako[2265] , nagpuyo sa Constantinople ang usa ka deboto ug mahadlokon sa Dios nga balo, anak sa dato ug maharlikang ginikanan, ang labing iladong patrician nga babaye sa imperyal nga palasyo sa , nga ginganlan og Anastasia[2266] . Gipabilin niya ang kahadlok sa Dios sa iyang kasingkasing, ug matinud-anon ug masigasig niyang gisunod ang mga sugo sa Dios. Si Anastasia, nga adunay talagsaong pisikal nga katahum, labi pang mitindog tungod sa kaanyag sa iyang kalag: mapainubsanon kaayo ug

matinud-anon siya, nga ang tanan nga nakahibalo sa iyang kinabuhi nagtan-aw kaniya ingon usa ka modelo, ug daghan ang naningkamot nga sundon ang iyang mga hiyas. Ang Tsar mismo naghatag kang Anastasia sa labing taas nga pagdayeg; apan ang yawa—nga nagtanom og panagbangi, nanghinaut sa mga matarong, walay hunong nga nagpakig-away batok sa katawhan, ug nagpukaw og kasamok tali sa mga tawo—nagdala usab og dautang pagdumot batok sa bulahan nga si Anastasia. Gipukaw niya ang kasuko batok sa santa sa Reyna Teodora[2265] , ug ang ulahi misugod og pagbati og kasuko batok sa walay sala nga sulugoon sa Dios. Pagkadungog niini gikan sa usa ka tawo nga buotan kaniya, ug napuno sa langitnong pagsabot, si Anastasia, pagkahuman niyang tipuon ang iyang mga hunahuna, misulti sa iyang kaugalingon sa ingon ani:

'Anastasia! Kinahanglan nimong luwason ang imong kalag, pinaagi sa pag-aprovechar niining karon nga pag-antos isip usa ka tukmang oportunidad. Luwasa usab ang Emperatris gikan sa sala sa dili matarong nga pagdumot, ug pangitaa usab ang Gingharian sa Langit para sa imong kaugalingon!'

Pagkahuman sa iyang paghunahuna sa sulod sa iyang kasingkasing, si Anastasia tinago nga nagpaarkila og barko ug, pagkuha sa usa ka bahin sa bulawan nga iya – samtang gibyaan ang nahabilin – nilarga nga walay nakabantay paingon sa Alexandria[2266] . Pagkahuman niyang natukod ang usa ka gamay nga kumbento dinhi, lima ka poprišče[2267] gikan sa siyudad, nagpuyo siya didto, nagtrabaho para sa Dios ug naningkamot nga Siya ra ang iyang malipay. Kanunay nga naggunit si Anastasia sa iyang kamot sa mga burda nga angay sa iyang pagkababae, samtang ang iyang mga ngabil kanunay nga nag-awit og mga salmo ug nagdayeg sa Dios. Ang monasteryo nga iyang gitukod, nga ginganlan og 'Patrician' human sa iyang nagtukod, ang patrician nga si Anastasia, sa ulahi—bisan pa sa wala pa ang panahon sa paghari sa mga Muslim[2268] —nagtubo ug nahimong bantog, puno sa tanang matang sa kalamboan. Apan mobalik kita sa atong orihinal nga salaysay bahin kang Anastasia.

Pipila ka tuig pagkahuman sa pagpahawa kang Santa Anastasia gikan sa Constantinople, namatay si Emperatris Theodora, nga nasuko kaniya. Nahinumdom ang Emperador kang patrician Anastasia, busa nagpadala siya og mga sugo sa halayo ug sa duol, nga nangita kaniya uban sa dakong kugi. Sa dili madugay nga nahibalo niini, mibiya ang Kordero sa Dios sa iyang kombento sa gabii, mibalik sa eremitahan ni Abba Daniel[2269] , ug gisultihan kini nga bulahan nga tigulang sa tanan niyang naagian. Unya gisul-oban siya ni Amahan Daniel og bisti sa mga monghe, giusab ang iyang ngalan ngadto kang Anastasius nga eunuco imbis Anastasia, gidala siya ngadto sa usa ka langob nga layo sa Lavra, ug gipahiluna siya didto; Pagkahuman niya pagtudlo kang Anastasia sa mga lagda ug estilo sa kinabuhi, gisugo niya siya nga dili mogawas sa langob sa iyang kaugalingon ug dili mosugot nga bisan kinsa ang mabisita kaniya.

Sa usa sa mga igsoon nga nag-alagad kaniya, gipakita ni Daniel ang usa ka dapit duol sa langob, diin gisugo niya nga kinsa ka semana magdala og gamay nga tinapay ug usa ka pitser nga tubig, ug ibutang kini sa gitakdang dapit sa atubangan sa langob; unya madawat niya ang panalangin sa mongtao ug molakaw dayon. Dinhi nagpuyo si Anastasia, nga matinud-anon ug maisugon, sa hingpit nga pag-inusara, nga wala'y nakakita kaniya sulod sa baynte-otso ka tuig, hugot nga nagsunod sa lagda nga gitakda sa tigulang. Wala'y bisan kinsa nga miadto aron makakita kang Anastasia, ug gawas lang sa igsoon nga nagdala sa pan ug tubig, wala'y nakahibalo kaniya. Apan bisan siya wala makahibalo nga usa siya ka babaye; gihunahuna niya nga usa siya ka eunuco nga lalaki. Kinsa kaha ang makasabot sa hunahuna, o makasulti, o makasulat sa mga paningkamot ug kaisog ni Santa Anastasia, nga iyang gihalad sa pag-inusara sa Diyos sulod sa baynte-otso ka tuig sa langob? Luha, mga hungihong, paghilak, mga pagbantay nga walay tulog, pag-awit, mga pag-ampo, pagbasa, pagtindog, pagluhod, pag-ayuno, kakulang sa mga gikinahanglan sa kinabuhi—ug labaw sa tanan, ang mga pag-atake sa demonyo ug ang pakigbisog batok niini, nga kanunay siyang ginapahinumduman sa mga kalibutanong kalipay ug tanang matang sa uban pang kalibutanong kalingawan nga iyang gibyaan sa kalibutan?! Giunsa niya pag-antos ug pagdaog niini tanan, ug labaw pa, nagpabilin nga lig-on sa matag adlaw niadtong mga katuigan—siya nga, sa wala

---

[2265] Si Theodora, asawa ni Justiniano – pinaagi sa iyang impluwensya napahunong ang pag-alsa sa Nika, nga nagtinguha sa pagpahawa kang Justiniano sa trono.

[2266] Alexandria – ang pangunang siyudad sa Ehipto, nga gitukod ni Alexander the Great. Dinhi, sa isla sa Pharos, gihubad ang Daang Tugon ngadto sa Griyego sulod sa 72 ka adlaw.

[2267] Ang 'poplis' usa ka yunit sa gilay-on: kini katumbas sa hapit 690 ka fathom.

[2268] Ang paghari sa mga Muslim sa Alexandria nagsugod sa katapusan sa ika-7 nga siglo.

[2269] Ang monghe nga si Daniel nga gihisgutan dinhi mao gihapon kana nga nakapahimo sa usa ka 22-ka-adlaw nga bata nga mosulti.

pa niini, isip usa ka boyarina ug patrician nga babaye sa labing hataas nga ranggo, nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa mga palasyo sa hari, usahay nag-uban sa daghang mga babaye ug lalaki sa mga kalibutanong salo-salo ug mga kalingawan sa ? Dili malikayan nga mangha sa hunahuna kung giunsa ni Santa Anastasia pagbalewala kini tanan ug pagtangtang sa matag handumanan niini gikan sa iyang hunahuna! Giunsa niya pag-angkon ang ingon nga pagpaubos, pag-ayuno, pag-abstinensya, ug pagka-austero sa dalan sa kasubo? Pinaagi sa ingon nga mapisan nga mga buhat, ang balaan nahimong sudlanan sa Espiritu Santo ug, tungod kay nakapahimuot siya sa Dios hangtod sa katapusan, miduol siya sa iyang bulahan nga pagpanaw.

Sa pagkahibalo niya sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, misulat si Anastasia sa mosunod sa usa ka baldosa para kang anciano Daniel:

'Balaang Amahan! Dali ug dad-a ang disipulo nga nagdala kanako og pan ug tubig; dad-a usab ang gikinahanglan nga mga gamit sa lubong, ug anhi sa paglubong sa imong anak – ang eunuko nga si Anastasia.'

Pagkahuman niya kini gisulat, gibutang ni Anastasia ang piraso sa gawas sa langob, tupad sa entrada. Sa samang higayon, ang tigulang, nga nakahibalo niini gikan sa usa ka pahibalo sa Diyos nga iyang nadawat niadtong gabii, miingon sa iyang disipulo:

'Bata ko! Dali ngadto sa langob diin nagpuyo ang atong igsoon, ang eunuko nga si Anastasius, ug pangitaa ang palibot sa langob. Didto nimo makit-an ang usa ka gisulat nga piraso; kuhaa kini ug balika kami sa pinakadali nga mahimo.'

Pag-adto ug pagpangita sa gipahulagway nga piraso sama sa gisulti sa tigulang, gidala kini sa igsoon ngadto kaniya. Pagkabasa sa nakasulat sa piraso, naghilak si Elder Daniel ug, pagkahuman niya pagtigom sa tanang gikinahanglan para sa lubong, mibiyahe uban sa maong igsoon paingon sa langob. Pag-abli nila sa langob, ilang nakaplagan ang eunuko nga gihuptan sa hilanat. Si Abba Daniel, mihilab sa dughan sa eunuko, naghilak, nga nag-ingon:

'Bulahan ka, Igsoon Anastasius, kay kanunay kang naghunahuna sa adlaw ug oras sa imong kamatayon, gisalikway nimo ang yutang gingharian!'

'Bulahan usab ikaw,' tubag ni Anastasia, 'O bag-ong Abraham!'

'Busa,' padayon sa tigulang, 'amuma kami sa Ginoo.'

'Ginagalang nga tigulang,' tubag ni Anastasia, 'niining taknaa, mas nagkinahanglan ko sa imong mga pag-ampo.'

'Kung mahuman nako ang katapusang adlaw sa akong kinabuhi sa atubangan nimo, nan mag-ampo usab ko para kanimo,' padayon sa tigulang.

Unya si Anastasia, nga mipahimutang sa usa ka banig, gikahoy ang ulo sa tigulang ug, samtang nag-ampo para kaniya, misulti og mga pulong sa panalangin. Ang tigulang, gikuha ang iyang disipulo, gidala siya duol sa tiilan sa santo, nga miingon:

'Bendisyona kini, akong disipulo, nga mao usab imong anak.'

'Ang Dios sa akong mga amahan, nga nagatindog sa akong atubangan karong takna aron luwason ako gikan niining lawasa,' ' ingon ni Anastasia, 'nga nakahibalo sa akong mga lakang niining langob ug sa kalisod sa akong kinabuhi alang sa Iyang ngalan, ug nga nakakita sa akong karon nga sakit sa lawas—ipahulay Niya ang espiritu sa iyang amahan kaniya, sama sa espiritu ni Elias nga mipahulay kang Eliseo!'

Unya mituyok siya ngadto sa tigulang, ug miingon ang eunuko:

'Amahan, alang sa Ginoo, ayaw tangtanga ang sinina nga akong gisul-ob, aron dili masayran sa bisan kinsa ang akong sekso.'

Pagkahuman niya madawat ang Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo, miingon si Anastasia:

'Amahan, timan-i ako sa Krus ug ampoa ako.'

Pagkahuman niini, mitan-aw si Anastasia paingon sa sidlakan, ug misidlak ang iyang nawong sama sa kalayo. Unya, pagkahuman niyang paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa iyang kaugalingon, miingon si Anastasia:

'Ginoo, sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu,' ug sa niining mga pulong siya namatay.

Pagkahuman niini, si Abba Daniel ug ang iyang disipulo mihukay ug lubnganan sa atubangan sa langob, ug unya ang tigulang, pagkahuman niyang tangtanga ang kasuk nga iyang gisul-ob, miingon sa iyang disipulo:

'Anak! Bistiha ang atong igsoon.'

Samtang ginasul-otan sa disipulo ang santa, napansin niya ang iyang mga suso nga babaye, nga nangalot sama sa uga nga dahon; wala niya kini gisulti sa tigulang, hinuon naghilom lang siya. Gilubong nila ang balaan nga lawas ni Anastasia uban sa kasagarang awit sa lubong.

Sa ilang pagpauli pagkahuman, miingon ang disipulo sa tigulang:

'Amahan, wala ba nimo nahibaloan nga ang eunuko nga si Anastasius usa ka babaye?'

'Oo, anak ko, nahibalo ko ana,' tubag sa tigulang, 'ug tungod gayud ana gisul-oban nako siya og bisti sa lalaki ug gitawag nako siyang Anastasius—ang eunuco—aron walay makaduda ug aron walay makahibalo kaniya ug aron dili molapta ang mga hungihong; daghan na ang nangita kaniya sa sugo sa hari sa tibuok yuta, labi na gayud dinhi sa dapit. Apan dinhi, pinaagi sa grasya sa Dios, natago siya taliwala kanato.

Dayon gisaysay sa tigulang sa iyang tinun-an sa detalye ang tibuok kinabuhi sa santo, nga sa ulahi nahibal-an sa tibuok kalibutan ug gisulat aron sa kaayohan sa mga mobasa ug maminaw, alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga gihimaya sa Iyang mga santo hangtod sa kahangturan[2270] . Amen.

24 Marso

11 Marso (Karaan nga Estilo)

Paghinumdom sa atong amahan taliwala sa mga balaan, Sophronius ang Maalamon, Patriyarka sa Herusalem

Kumemorasyon sa Marso 11

Si Santo Sophronius, nga ang iyang ngalan mismo nagpasabot og pagkamahigpit sa moralidad[2271] , natawo sa Damascus[2272] gikan sa matinud-anon ug mahigpit sa moralidad nga mga ginikanan; sila mga iladong lungsuranon, ug ang ilang mga ngalan mao sila Plinphos ug Mira. Sukad pagkabatan-on, ang bulahan nga Sophronius nagpuyo subay sa iyang ngalan, naghigugma sa espirituhanon ug kalibutanong kinaadman ug nagpanalipod sa iyang pagkabirhen sukad pa sa sabakan sa iyang inahan; kini nga duha ka hiyas—espirituhanong kinaadman ug pagkabirhen—gitawag nga pagkamatinahuron; busa, sumala sa mga pulong ni San Juan Climacus[2273] , ang pagkamatinahuron mao ang kinatibuk-ang termino alang sa tanang hiyas; ug ang matinahuron nga si Sophronius masigasig nga gisagop kini tanan. Una sa tanan, iyang gitun-an ang sekular nga pilosopiya sa[2274] , nga tungod niini gitawag siya nga 'sophist', sa ato pa, usa ka tawo nga dako kaayo og kinaadman; niadtong mga panahona, ang titulo nga 'sophist' bililhon kaayo, ug gihatag sa mga bantugang pilosopo, sama ni Lavius the Sophist, usa ka kaila ni San Basil nga Dako. Tungod kay human sa pagtuon sa sekular nga pilosopiya, gusto niyang makab-ot ang espirituhanong kinaadman, mibisita si Beato Sophronius sa mga monasteryo ug mga hermitahan sa

---

[2270] Ang mga relikya ni Santa Anastasia gilipat ngadto sa Constantinople ug, niadtong 1200, gitipigan duol sa Hagia Sophia.

[2271] Gihubad gikan sa Griyego.

[2272] Ang Damascus – ang pangunang ug pinakadato nga komersyal nga siyudad sa Syria, ug usa sa labing karaan sa kalibutan – nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa baybayon sa Suba Barada nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran Anti-Lebanon. Karon, ang Damasco, nga kabahin sa Imperyo sa Ottoman, usa sa pinakadato nga siyudad sa Asya ug adunay populasyon nga moabot sa 150,000. Sa kasaysayan sa Simbahan ni Kristo, bantog ang Damasco tungod kay dinhi nahitabo ang unang sermon ni San Pablo nga Apostol pagkahuman sa iyang pagbag-o ngadto sa Kristiyanismo (Buhat 9:1–43).

[2273] Si San Juan Klimakus mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa edad nga baynte ug gigugol ang katapusang upat ka tuig sa iyang kinabuhi isip abá sa monasteryo sa Sinai; siya namatay sa edad nga 80 sa palibot sa tuig 606. Ang iyang pista gisaulog kada Marso 30. Siya nailhan labi na isip ang awtor sa bantog nga giya sa kinabuhi sa pagka-monasto nga may ulohan: 'Ang Hagdanan sa Paraiso' – Klimax tou paradeisou, diin iyang nakuha ang ngalan nga 'Maghimo sa Hagdanan'; dinhi, ang monastikong kinabuhi gipresentar niya ingon usa ka dalan sa padayon ug lisod nga pagsaka sa hagdanan sa espirituhanong pagpauswag sa kaugalingon; kini nga pagsaka makab-ot pinaagi sa pakigbisog batok sa kaugalingong mga kahiligon ug bisyo, diin ang monghe nakakaplag sa iyang pangunang tabang sa kanunay nga paghinumdom sa kamatayon.

[2274] Kana mao, sekular nga mga siyensya.

mga asketiko, ug nakadawat og espirituhanong kaayohan alang sa iyang kalag gikan sa mga banal nga amahan. Miadto usab siya sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem ug, samtang nagbisita sa mga kasikbit nga monasteryo, misulod siya sa cenobium sa dakong Theodosius, diin iyang nakit-an ang monghe nga si Juan, nga nailhan usab nga si Moschus ug Evirat, usa ka presbiteryo sa ranggo, usa ka tawo nga may pagka-balaan, ug labaw pa, maalamon kaayo sa gawasnong ug sulodnong kinaadman. Nakahigugma pag-ayo si Sophronius kaniya sa tibuok niyang kasingkasing, sama sa usa ka anak sa amahan, sama sa usa ka disipulo sa magtutudlo, ug gisunod siya bisan asa hangtod sa iyang kamatayon, nagbiyahe uban kaniya sa mga monasteryo ug mga disyerto, mibisita sa mga balaang amahan ug gisulat ang ilang mga kinabuhi alang sa iyang kaugalingong kaayohan, sumala sa gipamatuod sa libro nga gisulat nila duha, nga may ulohan 'Limonar', o 'Ang Hardin sa Bulak', ug giuyonan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[2275] . Niining maong libro, ang magtutudlo ni San Sophronius kanunay siyang gitawag nga usa ka 'sophist', ingon nga kapariho niya sa pilosopikal nga kahibalo; apan ang Banal nga si Juan mitawag kang Bulahan Sophronius dili lang nga usa ka 'sophist' ug iyang magtutudlo, kondili bisan pa ingon usa ka amahan; dili niya siya giisip nga usa ka disipulo, kondili ingon usa ka higala, kauban, ug kauban sa pag-alagad, ingon usa ka tawo nga adunay talagsaong pagkamaayo; labaw pa, nakita niya sa espiritu nga si Sophronius mahimong usa ka dakong magbalantay ug usa ka dili matuyaw nga haligi sa Simbahan ni Kristo. Kauban ni Banal Juan, nagpuyo si Santo Sophronius sulod sa pila ka panahon bisan pa sa wala pa ang iyang monastikong tonsura sa e , una sa Palestina, sa maong cenobium sa bantugang Teodosio, ug sa disyerto sa Jordan, ug sa gitawag nga Bag-ong Monasteryo nga gitukod ni Santo Savvas; ug unya silang duha, Mibiya si Juan ug si Sophronius sa Palestina tungod sa kahadlok sa paglusob sa mga Persyano ug mibyahe paingon sa rehiyon sa Dako nga Antioquia. Niadtong panahona, ang hari sa Persia nga si Khosrow ang Bata nakig-away batok sa mga yutang Griyego tungod sa mosunod nga hinungdan. Gipatay sa tirano nga si Phocas (sumala sa detalyadong pagsulat sa Griegong historyador nga si Nikephoros) ang Griegong emperador nga si Maurice ug gikuha ang imperyal nga trono. Si Haring Maurice kaniadto naghatag og dakong pabor kang Khosrow nga Persyano: sa dihang gipahawa si Khosrow sa Imperyong Persyano ug nilayas paingon sa Gresya, si Maurice mitagad kaniya sama sa usa ka amahan ug, pinaagi sa iyang bahandi ug gahum militar, gitabangan siya nga mabalik sa iyang trono sa Persia; busa natukod ang malungtarong kalinaw tali sa mga Griyego ug mga Persyano. Sa dihang nadungog ni Khosrow ang pagpatay sa iyang manalangin, ang Griyegong Emperador Maurice, nasubo siya pag-ayo ug, gipikas ang kasabotan sa kalinaw uban sa mga Griyego, mibiyahe aron panimalos sa pagpatay kang Maurice. Ang mga hukbo sa Persia misalakay sa daghang teritoryo sa Griyego, labi na sa Syria, Phoenicia ug Palestina, ug gipailawom kini sa ilang paghari. Niadtong panahona, ang mga balaang amahan nga nagkinabuhi sa pagka-asketa sa maong yuta mibiya sa ilang mga monasteryo ug eremiteryo ug nilayas bisan asa sila makalayo. Niining maong panahona usab mibiya sa Palestina sila San Juan ug San Sophronius; ug pagkahuman sa ilang pagbiya, ang balaang siyudad sa Jerusalem gisakop sa mga Persyano, ug ang balaang Kahoy sa Naghatag-kinabuhi nga Krus ni Kristo, kauban ang labing balaang Patriarka Zacarias, nadakpan; nagpabilin kini sa pagka-bihag sa Persia sulod sa napulo'g upat ka tuig, nga hinungdan sa dakong kasubo ug pagmahay sa tanang mga Kristohanon. Sa wala pa masakop ang Jerusalem, sila San Juan ug San Sophronio, sama sa nahisgutan na, mibyahe paingon sa rehiyon sa Antioquia ug, subay sa ilang batasan—sama sa mga putyukan nga molupad gikan sa bulak ngadto sa bulak ug mangolekta og dugos—nibisita sa tanang mga lugar diin ilang nadungog nga adunay mga matinud-anong amahan, ug, samtang nangolekta og espirituhanong putyukan, Mas tam-is pa kaysa sa dugos, ilang gisulat ang ilang kinabuhi sa maong libro nga *Limonar*. Sa dihang nagsugod usab ang mga kasundalohan sa Persia sa pagduol niining maong dapita, misakay sila sa barko paingon sa Ehipto, sa Alexandria[2276] , diin ilang gipadayon ang ilang buhat. Nagdala sila og dakong kaayohan sa tanang Kristohanong kaliwatan pinaagi sa pagrekord sa mga buhat ug pagtulon-an sa daghang balaang amahan, nga ilang nakita sa ilang kaugalingong mga mata ug nadungog sa ilang kaugalingong mga

[2275] Niadtong 787, batok sa erehe sa mga Iconoclast, nga misalikway sa pagdayeg sa mga ikon.

[2276] Alexandria – ang bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great niadtong 333 BC sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa Ubos (Amihanang) Ehipto, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Ang Alexandria, pagkahuman sa Roma, mao ang nanguna nga siyudad sa baybayon ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya ug, labi na, sa pagtuon sa mga pagano; sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka pugong sa Kristohanong kahayag. Sumala sa tradisyon, gidala dinhi ang Kristiyanismo ni San Marcos mga tuig 59–60 AD. Karon, ang Alexandria (nga nailhan nga Iskender sa Turko ug Arabiko) usa sa labing lig-on nga mga pantalan nga siyudad ug labing hinungdanon nga mga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo, nga adunay populasyon nga kapin sa 230,000.

dalunggan. Sa pag-abot ni Santo Sophronius sa Alexandria, wala pa siya magpanumpa sa monastikong panata, sama sa makita sa ika-69 nga kapitulo sa ilang *Limonar*, diin ang magtutudlo ni Sophronius, si Juan Evirat, miingon sa mosunod:

'Miabot kami sa Alexandria, ako ug si Kir[2277] Sophronius, akong igsoon, sa wala pa siya gipahiran og ulo, ug miadto kang Abba[2278] Palladius, usa ka matarong nga tawo ug sulugoon sa Dios.'

Ug usab, sa kapitulo usa ka gatus ug napulo, miingon siya:

– Ako ug ang akong ginoo Sophronius miadto sa Lavra, nga nahimutang napulo'g walo ka stadia gikan sa Alexandria[2279] , ngadto sa usa ka tigulang, usa ka tawo nga dako kaayo ang pagkamaayo, lumad sa Ehipto, ug miingon ko kaniya:

'Ginoo ug Amahan, hatagi kami og tambag kon giunsa namo pagkinabuhi uban sa usag usa; si Kir Sophist (Sofronius) gustong molayas sa kalibutan ug mahimong monghe.'

Unya miingon kanamo ang tigulang:

'Maayo ang inyong gibuhat, akong mga anak, sa pagbiya sa kalibutan alang sa kaluwasan sa inyong mga kalag; puyo kamo nga hilom sa inyong mga selda, bantayi ninyo ang inyong mga hunahuna, ug mag-ampo kamo nga walay hunong, nga nagbutang sa inyong paglaum sa Dios – Ihatag Niya kaninyo ang Iyang kinaadman ug pasigaon Niya ang inyong mga hunahuna.'

Dinhi makita nato ang katingalahang hiyas sa balaan ug putli nga si Sophronius: bisan pa man nga siya usa ka layko, nagpaningkamot siya pag-ayo, mibisita sa mga monasteryo ug hermitage sa lain-laing mga panahon, ug nangita og espirituhanong kaayohan uban sa ingon ka dako nga kadasig—sama sa pag-andam sa paglakat sa dalan padulong sa kaluwasan—nga bisan pa sa wala pa siya giputol og buhok isip monghe, hingpit na siyang sama sa usa ka monghe, nga nagpuyo og usa ka matinud-anong kinabuhi sa monastiko. Gipahigot siya sa buhok sa iyang magtutudlo samtang nag-antos sa usa ka sakit nga iyang gihunahuna nga makamatay kaniya, ug nakasinati siya og usa ka panan-awon; ang iyang magtutudlo misulat sa mosunod bahin niini sa * * sa kapitulo 102: 'Sa dihang ang akong igsoon Sophronius nga Maalamon anaa na sa iyang higdaanan sa kamatayon, kami nagbarug tupad kaniya uban ni Abba Juan nga Scholasticus, ug si Sophronius miingon kanamo: 'Murag naglakaw ko sa usa ka dalan ug nakakita ko og tibuok koro sa mga dalaga nga malipayon nga nag-ingon: "Niabot na si Sophronius, gipangasawahan na si Sophronius!" Naglipay ang mga dalaga sa atubangan niya tungod kay ang iyang ngalan mismo nagpasabot og pagkamakabubut-on.'

Mao kini ang gisulat sa iyang magtutudlo bahin kaniya. Pagkaayo niya gikan sa iyang sakit ug karon nga usa na siyang monghe, nagpaningkamot pa gyud siya pag-ayo ug gihatag ang iyang kaugalingon alang sa iyang kaugalingong kaluwasan ug sa kaluwasan sa uban.

Niadtong panahona, ang erehiya ni Sevir mikaylap sa tibuok Ehipto[2280] , ug siya ug ang iyang magtutudlo nakigbisog pag-ayo batok sa mga erehe; maalamon ug maalam sa Balaang Kasulatan, nakiglalis sila sa mga erehe ug napildi nila kini. Tungod niini, ang Iyang Kasantosohan Juan nga Mapinanggaon, Patriyarka sa Alexandria[2281] , gihigugma sila pag-ayo ug gihatagan og dakong pagtahod isip matinud-anong mga higala nga mitabang kaniya batok sa mga heretiko ug naghatag kaniya og kahupayan sa iyang kasubo. Sa iyang hagiograpiya, nga gisulat ni Leontius, Obispo sa Naples, gisaysay nga si Santo Juan nga Mahinatagon adunay batasan nga molingkod sa

---

[2277] Ginoo, Amahan.

[2278] Ang parehas.

[2279] Ang 'poprishche' mga 690 ka sazhens.

[2280] Severus, Patriarka sa Antioquia, usa sa mga nag-unang tigdepensa sa erehiya nga Monophysite, nga nagtuo nga bisan pa nga si Kristo natawo gikan sa duha ka kinaiyahan, Siya wala naglungtad sa duha, tungod kay sa Inkarnasyon sa Dios nga Pulong, ang tawo nga kinaiyahan nga Iyang gikuha nawala ang tanang kaugalingong realidad niini ug maila ra kini nga lahi sa Divino sa hunahuna.

[2281] Si Juan nga Mahinatagon (namatay niadtong 617) – Patriarka sa Alexandria, anak sa usa ka dignitaryo sa isla sa Cyprus; human nawala ang iyang pamilya, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa usa ka asetikong kinabuhi ug sa pag-atiman sa mga kabus, ug bisan tuod dili siya monghe ni klerigo, napili siya nga patriarka pinaagi sa hangyo sa katawhan. Pagkahuman niyang nahimong patriyarka, una sa tanan gibilang niya ang tanang pulubi sa Alexandria ug, pagkahuman niyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan kanila, nagpadala siya og daghang kalooy ngadto sa Balaang Sepulkro, naghatag og puloy-anan alang sa mga walay puy-anan, ug nagbayad-luwas sa mga bihag. Sa dihang ang mga lumolupyo sa Alexandria, nga nahadlok sa paglusob sa mga Persiano, nagsugod sa paglayas, si Juan mibyahe paingon sa Constantinople aron mangayo og mga tropa aron ipagtanggol ang siyudad. Apan namatay siya sa dalan (617); ang iyang pista gisaulog matag 12 sa Nobyembre.

atubangan sa simbahan matag Miyerkules ug Biyernes, nga nagtugot sa bisan kinsa nga gustong moadto kaniya nga gawasnon, ug maminaw sa panginahanglan sa tanan, motanyag og tabang, ug mosulbad sa mga panagbangi ug panag-away; busa nagdala siya og kalinaw sa mga tawo. Apan kon mahitabo nga walay moadto kaniya samtang naglingkod siya didto, ug walay mangayo og bisan unsa kaniya, mobangon siya nga masubo, ug mopauli nga naghilak, nga nag-ingon:

'Karong adlawa, si mapainubsanon Juan wala makakaplag ug bisan unsa; wala siyay nadala ngadto sa Dios alang sa iyang mga sala.'

Apan ang bulahan nga si Sophronius (nga atong gihisgutan), iyang higala, nagpahupay kaniya ug miingon:

'Sa tinuod, Amahan, angay ka maglipay karon, kay ang imong panon nagpuyo sa kalinaw, walay panagbangi o panag-away, sama sa mga Anghel sa Dios.'

Gikan niini klaro kaayo kung unsa ka dako ang pagrespeto ug gugma sa labing balaan nga Patriarka alang kang Santo Sophronius ug sa iyang magtutudlo.

Ang duha ka santo kasagaran naningkamot matag adlaw nga makat-on og bag-ong butang, sa matag higayon nga makakita o makadungog sila og bisan unsang mapuslanon para sa ilang kaugalingon. Ug nahitabo kanila ang mosunod, sumala sa gisaysay ni Juan.

Ako ug ang akong ginoo nga si Sofronius nga Maalam miadto sa balay ni Esteban nga Pilosopo, nga nagpuyo sa dalan padulong sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gitukod ni Patriarka Eulogius sa sidlakan sa dakong Tetraphil; hapon na kaayo. Pag-abot namo sa balay sa pilosopo ug pagkatok namo sa ganghaan, miingon kanamo ang tigbantay sa ganghaan:

'Ang akong amo nagpahulay pa; palihug hulat lang og gamay.' Unya miingon ko sa akong amo nga si Sofronius:

'Adto ta sa Tetraphil ug maghulat didto.'

Kining dapita gipasidunggan kaayo sa mga tawo sa Alexandria: ingon nila nga si Haring Alexander nga Dako gidala ang mga relikya sa balaan nga propeta Jeremias gikan sa Ehipto ug gibutang kini didto sa dihang gitukod niya kining siyudad alang sa iyang kaugalingong dungog. Pag-abot namo didto, wala kami nakakita og bisan kinsa gawas sa tulo ka mga bulag, ug naglingkod kami nga hilom tupad nila uban ang among mga libro. Samtang nag-istorya sila sa ilang kaugalingon, usa ka bulag miingon sa lain:

'Higala, giunsa man nimo pagkawala sa imong panan-aw?'

Diin mitubag ang usa pa:

'Sa akong pagkabatan-on, marinero ko; sa dihang naglayag kami gikan sa Aprika, kinahanglan ko nga magbantay sa dagat sulod sa taas kaayong panahon; nakatigom ko og katarata sa akong mga mata, ug nabuta ko.'

Unya, sa dihang gipangutana siya kung giunsa niya pagkawala sa panan-aw, mitubag ang usa pa:

'Nagtrabaho ko sa usa ka pabrika sa salamin ug sa usa ka adlaw, samtang walay pag-amping sa paghimo og salamin, nasunog ko; mao kana nga nawala ang akong panan-aw tungod sa kalayo.'

Pagkahuman nila ipatin-aw ang hinungdan sa ilang pagkabulag, nangutana ang duha ka bulag sa ikatulo kung giunsa niya pagkawala sa panan-aw.

Mitubag siya:

Sa akong pagkabatan-on, dili ko ganahan magpaningkamot o magtrabaho; mas ganahan ko nga magpahulay. Apan tungod kay mahiligon ko sa gahum ug wala koy pagkaon, nagsugod ko sa pagpangawat ug pagbuhat og daghang dautang buhat. Usa ka adlaw nakakita ko og patay nga lalaki, nga nagsul-ob og mahal nga sinina, nga gidala aron ilubong; gisundan nako ang mga magbubutang sa kabaong aron makita kung asa nila siya ipahulay; Ang patay nga lalaki gilubong sa Simbahan ni San Juan; pag-abot sa gabii, gibuksan nako ang kripta, misulod ko ug gihubo nako ang patay sa tanan niyang sinina, gibyaan siya nga ang kamiseta ra ang nahabilin. Sa dihang paingon na ko paggawas sa kripta, misulod kanako ang dautang hunahuna: 'Pawibak, kuhaa pud ang kamiseta kay maanyag kaayo.' Busa ako, usa ka malisud nga tawo, nibalik aron kuhaon usab ang kamiseta, nga gibyaan ang patay nga walay sapot. Ug unya mibanhaw ang patay, mitungko sa akong atubangan, gitangtang ang iyang mga kamot ug, gamit ang iyang mga tudlo, gisi-gisi ang akong nawong ug guk-uk ang akong duha ka mata. Unya ako, usa ka malisud nga tawo, halos dili na makagawas sa kripta, tungod sa ingon ana ka dakong kamalasan ug kasakit. Mao kana ang hinungdan nganong nabuta ako!

Pagkadungog niini, gitawag ko sa akong agalon nga si Sofronius, ug mibiya kami sa mga bulag. Ug miingon kanako si Sofronius:

'Sa tinuod, Amahan Juan, wala nay lain nga makat-unan karong adlawa; igo na ang atong nahibal-an aron masiguro nga walay bisan kinsa nga nagbuhat sa dautan ang makatago sa Dios.'

Gikan niini klaro kaayo nga pareho kining mga santo, sila Juan ug Sophronius, nga naningkamot adlaw-adlaw alang sa ilang kaugalingong kaayohan. Pinaagi sa mga pulong nga 'wala nay lain nga makat-unan karon; igo na ang atong nahibal-an karon nga adlaw', gipakita niya nga matag adlaw naningkamot sila nga makab-ot ang pipila ka kaayohan para sa ilang kaugalingon.

Samtang nagpuyo didto, sa Alexandria, gisaysay sa bulahan nga si Sophronius ang mga milagro sa mga balaang martir nga sila Cyrus ug Juan isip pagpasalamat sa pagka-ayo sa iyang mga mata; kay sa dihang nasakit ang iyang mga mata ug siya mitunong sa pag-ampo ug pagtuo ngadto niining mga balaang, walay garbo nga mananambal, nadawat niya ang pagka-ayo nga iyang gipangayo kanila sa ilang simbahan, nga nahimutang sa Alexandria; busa iyang gipasidunggan sila nga may pag-ayo. Pipila ka tuig pagkahuman, ang Ehipto—nga nahimutangan sa Alexandria—nagsugod sa pag-atubang sa hulga sa pagsulong sa mga Persyano, ug napugos usab ang mga bulahan nga Amahan nga sila Juan ug Sophronius sa pag-ikyas gikan didto; ug ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Juan nga Maloloy-on, sa kahadlok sa mga barbaro, milayas usab. Kauban niya, mibyahe sila paingon sa Constantinople ug misakay sa barko, nga nagtinguha nga magpabilin uban sa usa nga wala gustong mabulag kanila. Sa dalan, ang Labawng Balaan nga Patriarka nagkasakit ug namatay sa iyang natawhan nga siyudad sa Alsafunte; ang labing maalamon nga si Sophronius gipasidunggan ang iyang ehemplaryong kinabuhi ug dili masukod nga mga buhat sa kaluoy pinaagi sa usa ka eulogiya sa iyang lubong; Pagkahuman sa paglubong sa Patriarka, mibyahe siya paingon sa karaang Roma uban sa iyang magtutudlo nga si Juan ug sa mga kaigsuonan nga mitigom kanila, nga miabot og dose ka lalaki; human nagpuyo sa Roma sulod sa pipila ka tuig, ang Kagalang-galang Juan, magtutudlo ni Sophronius, nga nakaabot na sa katigulangan, mibyahe paingon sa Ginoo. Samtang nag-antos sa kamatayon, iyang gibilin sa iyang pinalanggang disipulo ug espirituhanong anak, ang bulahan nga si Sophronius, nga ang iyang lawas dili paglubongon sa Roma, kondili ibutang sa kahoy nga kabaong ug dad-on sa Bukid Sinai; ug kon imposible nga makaabot sa Bukid Sinai tungod sa kahadlok sa pag-atake sa mga barbaro, unya itabon ang iyang mga relikya sa monasteryo ni San Teodosio ang Dako[2282] , diin unang nahimong monghe si San Juan. Ug mao gyud kini ang iyang gibuhat. Sama kang Jose sa Daan nga Tugon, nga nagdala sa lawas ni Jacob gikan sa Ehipto paingon sa dapit diin gilubong ang iyang mga amahan (Gen. 50:12–13), gidala usab niya ang lawas sa Banal nga si Juan, iyang espirituhanong amahan, gikan sa Roma[2283] ug misakay sa barko uban sa iyang mga igsoon paingon sa yuta sa Gresya. Pag-abot niya sa Ascalon[2284] ug pagkahibalo nga dili nila maabot ang Bukid Sinai[2285] tungod sa mga barbaro, miadto siya sa Jerusalem, nga nasakop sa mga Persyano, ug gilubong ang lawas sa iyang espirituhanong amahan sa Monasteryo ni Theodosius, samtang siya nagpabilin nga nagpuyo uban sa iyang mga igsoon sa Jerusalem; Niadtong panahona, si Modestus ang nag-okupar sa patriyarkal nga lingkuranan didto, sa dapit ni Patriyarka Zacarias, nga gipriso sa Persia kauban ang Balaang Krus. Dili madugay pagkahuman sa pag-abot ni Santo Sophronius sa Palestina gikan sa Roma, gipahibalo sa Dios nga ibalik sa Jerusalem ang Balaang Krus ug si Patriarka Zacarias gikan sa pagka-bihag. Mao kini ang nahitabo. Ang gobernador nga si Heraclius, pagkahuman niyang gipatay ang manlulutos nga hari nga si Phocas[2286] ug siya

---

[2282] Si Teodosio ang Dako – Emperador Romano gikan sa 379 hangtod 395. Sa iyang paghari, hingpit nga natukod ang Kristohanong pagtuo sa Imperyong Romano.

[2283] Ang Roma – ang kapital sa Estado sa Roma (karon gingharian sa Italya) – nahimutang sa sentral nga Italya, sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber diin kini mosulod sa dagat.

[2284] Ashkelon – usa sa lima ka nag-unang siyudad sa mga Filisteo (Mga Hukom 1:18). Gihimong matahum kini ni Herodes nga Dako, tungod kay kini ang iyang natawhan. Sukad pa sa Gitnang Panahon, kini usa ka pantalan militar ug gipukan sa panahon sa mga Krusada (1191).

[2285] Ang Bukid Sinai, sa tinuod, usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga nabahin-bahin ug napalibotan sa mga hait ug magubot nga walog; karon gitawag kini sa mga Arabo nga Bukid Tur o Jebel Tur-Sina, ug nahimutang kini hapit sa tunga-tunga sa mga nailhan nga inlet sa Dagat Itom, nga sa kinatibuk-an nagporma sa Peninsulang Sinai. Naglangkob kini og tulo ka han-ay sa kabukiran. Ang Bukid Sinai mismo—diin ang mga Israelinhon misulod sa usa ka pakigsaol sa Dios ug nadawat nila ang mga sugo sa Balaod gikan Niya—mao ang labing taas nga tuktok sa habagatang-sidlakan sa tunga-tungang han-ay, samtang ang labing ubos nga tuktok sa amihanan-kasadpan mao ang Bukid Horeb.

mismo ang misaka sa trono sa mga Griyego[2287] , nakig-away batok sa Persia ug, human siya makadaog og daghang kadaugan batok sa mga hukbo ni Khosrow, gipugngan niya ang ilang mga siyudad sulod sa pito ka tuig. Unya si Siroes, anak ni Khosrow, pagkahuman niyang patyon ang iyang amahan ug nahimong Haring Persiya, nangita og kalinaw uban sa Griyegong Haring Heraclius; apan gipahimutang ni Haring Heraclius nga kondisyon sa kalinaw nga ihatag sa Haring Persiya ang Jerusalem sa mga Griyego ug ibalik ang Balaang Krus ug, kauban niini, si Patriarka Zacarias. Gipatuman kini: uban sa dakong dungog, pagkahuman sa katorse ka tuig nga pagka-bihag, gibalik ang Balaang Krus gikan sa Persia, nga si Haring Heraclius mismo ang nagbitbit sa iyang abaga paingon sa Balaang Siyudad (sumala sa naitala niadtong 14 sa Septyembre); Ang Iyang Kasantosang Patriarka Zacarias mibalik paglingkod sa iyang lingkoranan sa pagka-patriarka. Pipila ka tuig pagkahuman, ang Balaang Kahoy sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo gibalhin gikan sa Jerusalem paingon sa Constantinople sa maong Emperador Heraclius, aron kini nga dakong Kristohanong bahandi dili na usab madakpan sa bisan kinsa nga kaaway: sa tinuod, ang Jerusalem pagkahuman gikuha pag-usab sa mga kaaway, sama sa isaysay pa sa ubos. Apan, si Patriarka Zacarias wala magpabilin sa trono og dugay pagkahuman sa iyang pagbalik gikan sa pagka-bihag ug mibalik sa Ginoo; ang iyang manununod sa trono mao usab si Modesto, apan siya nagpuyo lamang sulod sa duha ka tuig; pagkahuman sa kamatayon ni Modesto, napili si San Sopronio nga Patriarka sa Herusalem. Niining panahona, mitumaw ang erehe sa mga Monothelite—ang buot ipasabot, ang 'usa ra ang kabubut-on'—nga nag-ila sa persona ni Kristo, sa Iyang duha ka kinaiya, ang pagka-Diyos ug pagka-tawo, og usa ra ka kabubut-on ug usa ra ka lihok, ingon nga ang matag kinaiya wala'y kaugalingong lahi ug kinaiyahan nga lihok ug kabubut-on; ang mga nag-angkon sa ingon nga doktrina nagpasipala kang Kristo, nga nag-ila Niya nga dili hingpit sa duha ka kinaiya. Kini nga erehiya gihulagway sa mas detalyado nga paagi sa kinabuhi ni Maximus ang Konfesor, Enero 21. Ang Patriarka sa Alexandria usa ka partikular nga tig-awhag ug tigpahimakas niining heresiya; nagtigum siya og usa ka Lokal nga Konseho ug nagdeklarar nga kini mao ang husto nga pagtuo; gisundan siya ni Sergius, ang Patriarka sa Constantinople, ug pagkahuman niya ni Pyrrhus ug uban pa; daghan ang nag-antos niadtong panahona tungod kay wala nila dawata kini nga heresiya. Ang Iyang Kasantosohan San Sophronius, Patriarka sa Herusalem, kusganong misupak niining heresiya; pagkahuman sa pagtigum sa usa ka Lokal nga Konseho, iyang gisaway ang heresiya sa mga Univolitionist ug gipadala ang mga kopya sa mga dekreto sa iyang Konseho sa halayo ug lapad nga dapit, nga sa ulahi gibasa sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho, gipamatud-an sa mga Balaang Amahan, ug gidawat nga ortodokso. Nagsulat usab si Santo Sophronius og daghang uban pang mga pulong, pagtulon-an ug mga awit nga mapuslanon sa Simbahan ni Cristo, ingon man usab ang mga kinabuhi sa pipila ka mga santo, sama ni Santa Maria sa Ehipto, nga sama sa mga anghel, nagpuyo sa kamingawan sulod sa mas dugay kaysa sa kasagarang gitas-on sa kinabuhi sa tawo[2288] . Maayo niyang gipangulohan ang Simbahan sa Dios, gipahilom ang mga heretiko ug gipalayas sila, sama sa mga lobo, gikan sa kawan sa Pulong.

Unya, sa pagtugot usab sa Dios, miabot pag-usab ang paglusob sa mga barbaro sa Siria ug Palestina, apan kining higayona dili sa mga Persyano kondili sa mga Muslim,[2289] nga unang nakuha ang siyudad sa Damascus, ug

---

[2286] Ang Emperador nga Byzantino nga si Phocas naghari gikan sa 602 hangtod sa 610.

[2287] Si Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[2288] Daghang mga buhat ni San Sopronio ang nakaluwas, ug siya giila nga usa sa labing inila nga mga dogmatiko nga teologo. Gawas sa iyang conciliar nga epistola, nga naglatid sa doktrina sa Trinidad ug sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios—ug diin iyang gipanalipdan ang pagkahiusa sa hipostasis (batok kang Nestorius) ug ang pagkadua sa kinaiyahan (batok kang Eutyches)—ang iyang mga pulong mahitungod sa mosunod nga mga punto labi ka angay timan-an: 1) mahitungod sa pagbunyag sa Manluluwas – usa ka pagpanalipod sa duha ka kinaiya ni Hesukristo, ug, kauban niini, ang doktrina sa duha ka lihok ug duha ka kabubut-on; 2) mahitungod sa Krus, nga naglangkob sa duha ka homilía; ang ikaduha niini naglatid sa doktrina sa pagpuasa ug sa pista sa Pagpasidungog sa Krus atol sa atong Dakong Kuwaresma; 3) usa ka apolohiya kang Basilio ang Dako mahitungod sa iyang interpretasyon sa mga termino nga θυσις ug ουσια; 4) mahitungod sa Presentasyon; 5) usa ka sermon kang Juan nga Maminyo; 6) usa ka sermon sa pagdayeg kang Santa Maria sa Ehipto, diin gikuha ang mga sipi sa orihinal nga teksto sa Mga Buhat sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho; 7) Ang Kinabuhi sa mga Martir nga sila Cyrus ug Juan; 8) 'Pagpasabot sa Liturhiya', usa sa labing katingalahang buhat gikan sa teolohikal nga panan-aw; 9) 'Ang Tulo ka Himno', nga nagsugod sa mga adlaw sa Dakong Kuaresma ug nagtapos sa Pagsaulog sa Pag-alsa; 10) mga troparion o stichera para sa mga oras sa Pagsaulog sa Pagkahimugso ni Kristo, uban sa hingpit nga han-ay sa mga oras; 11) ang han-ay sa mga oras para sa Dakong Biyernes uban sa stichera, nga dili hingpit nga susama sa karon; 12) mga stichera para sa Pagpanalangin sa Tubig sa Kapistahan sa Epipanya; 13) pipila ka mga buhat nga poetiko; 14) sa katapusan, samtang nagkupot sa ranggo nga hieromonk, giusab ug gitul-id ni Santo Sophronius ang 'Panuntunan sa Monasteryo ni Santo Savvas nga Balaan'.

[2289] Mga Arabo.

dayon gipangharian ang Siyudad sa Dios, ang Jerusalem, ug pagkahuman sa duha ka tuig nakuha kini. Sa dihang napildi nila ang Griyegong hukbo sa Siria ug napatay si komander Sergius, ang Iyang Kasantosohan nga si Patriarka Sophronius, kauban ang mga Kristohanong Palestino, nangitag dalangpanan sa Banal nga Siyudad. Ang iyang sermon, nga gihatag sa katawhan sa adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo atol sa pag-atake, napreserbar; niini, sama sa usa ka bag-ong Jeremias, iyang gisubo ang pagkaguba ug kadaut sa mga balaang dapit, nga gitugotan sa Dios tungod sa mga sala sa tawo. Labi na, iyang gilamentohan ang kamatuoran nga imposible na nga sa naandan nga paagi pagsaulogon ang Pagkahimugso ni Kristo sa Bethlehem, kay ang Bethlehem naa na sa kamot sa mga Agarian. Sa katapusan sa ikaduhang tuig sa pag-atake, ang mga Kristohanon, nga napugos na sa katapusan, napugos sa pagsuko sa ilang mga kaaway ug pag-abli sa siyudad alang kanila. Apan una, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Sophronius nagpadala ngadto k kang Omar, ang prinsipe nga Agarian, sa mga kondisyon sa kalinaw, diin ang una mao nga walay kapintas o kadaut ang ipahamtang sa Kristohanong pagtuo o sa Balaang Simbahan sa Dios. Nisaad si Omar nga tumanon kini ug ang uban pang mga kondisyon. Sa dihang nahuman na ang kasabotan, gibuksan sa mga Kristohanon ang ganghaan sa siyudad alang sa prinsipe nga Agarian; apan siya, nga hipokrito ug malimbungon, nagpakaaron-ingnon nga malumo ug mapainubsanon sama sa karnero, samtang sa sulod usa ka mabangis nga lobo; nagsul-ob siya og gisi-gisi nga bisti nga hinimo sa buhok sa kamelyo, misulod sa siyudad nga naglakaw, ug nangutana kung asa ang Simbahan ni Solomon, aron didto buhaton ang iyang walay Diyos nga mga pag-ampo. Mibiya si Kabanalan Sophronius aron masugat siya ug, sa dihang nakita niya siya sa ingon ana ka hipokritang dagway, miingon:

'Tan-awa, ang kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaan nga dapit, nga gipahayag sa propeta David, naa na sa atong taliwala!'

Ug siya naghilak sa kapait uban sa tanang mga Kristohanon ug gihangyo ang prinsipe nga tangtangon ang iyang mga gisi-gising sinina ug isuot ang mga bado sa prinsipe nga angay sa iyang katungdanan. Busa ang balaang siyudad gisakop sa mga Agarian, ug ang Kristohanismo napailalom sa bug-at nga yugo sa pagkaulipon. Apan kining dautang prinsipe nga Agarian wala pagtahoda sa mga kondisyon sa kalinaw nga iyang gisaaran kang Kabanalan Patriarka Sophronius, ug misugod sa paghatag og daghang kalamidad sa mga Kristohanon sa Herusalem. Sa pagkakita niini, si Santo Sophronius naghilak kanunay ug nag-ampo sa Dios nga kuhaon na ang iyang kalag gikan sa yuta sa mga buhi, aron dili na niya masaksihan pag-usab ang kasakit sa mga Kristohanon ug ang kasuklam-suklam sa paglaglag nga nagahugaw sa mga balaan nga dapit – ug ang iyang pag-ampo gitubag, dali niyang gipahawa ang iyang masubo nga kinabuhi, ug mibiya[2290] g sa kalibutanong, mapanghilak nga Herusalem paingon sa langitnong, malipayon nga usa, ngadto sa puloy-anan sa tanan nga nagalipay kang Kristo Jesus, among Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa Balaang Hieromartir Pionios, Pari sa Smyrna, ug sa mga kauban niya

Gisaulog sa Marso 11

Gisugo kita sa Apostol nga pasidunggan ang handumanan sa mga balaan: *'Hinumdumi*,' ingon niya, *'ang inyong mga magtatukod nga nagpamulong kaninyo sa pulong sa Dios'* (Heb 13:7); aron, pinaagi sa paghinumdom sa ilang pagtuo, sa ilang kinabuhi ug sa ilang maayong pagpanaw, maningkamot kita nga sundon sila. Busa, angay usab nga atong pasidunggan ang handumanan sa balaan nga martir nga si Pionius, kay samtang siya anaa pa sa kalibutan, iyang gipahilayo ang daghan gikan sa mga bitag sa yawa ug gidala pagbalik sa Dios; usa siya ka tawo nga adunay apostolikong dungog, ug sa dihang, pagkahuman niyang madawat ang korona sa martir, gitawag siya sa Ginoo, mibiya siya kanato og usa ka ehemplo sa pagkamaayo, aron hangtod karon atong mahinumduman ang iyang pagtulon-an. Ang sinugdanan sa iyang pagkamartir nahitabo sa mosunod nga paagi.

[2290] Smyrna – usa ka bantog nga karaang siyudad sa panalitan sa Ionia, sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Aegean (o sa Kapupud-an). Ang Simbahan sa Smyrna gitukod ni San Juan nga Teologo, ang Apostol. Karon, ang Smyrna sakop sa mga Turko, apan ang Kristohanong pagtuo nagpabilin gihapon ug nag-uswag didto hangtod karon.

Sa ikaduha ug ikatulo ka adlaw sa ika-unom ka bulan (mao kana, Pebrero – ang ika-unom ka bulan kung ihap gikan sa Setyembre), diin gisaulog ang paghinumdom sa balaan nga martir-obispo Policarpo sa Smyrna, sa siyudad sa Smyrna[2291] – diin daghan kaayong mga Hudiyo ang nagpuyo – ang presbiter Pionius, Si Savina, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa pagkamatinud-anon sa pagtuo; si Asclepiades; si Macedonia; ug si Linus, usa ka presbiter sa katedral nga simbahan: niadtong panahona adunay pagpanlupig batok sa mga Kristohanon atol sa paghari ni Decius[2292] . Apan nahibaloan daan ni Pionius sa wala pa kana nga adlaw nga dakpon sila sa adlaw sa pista ni San Polikarpo. Busa, pagkahuman sa pag-ayuno uban ni Savina ug Asclepiades, gikuha niya ang tulo ka nagkahiusa nga kadena, gibutang kini sa iyang kaugalingon, kang Savina ug kang Asclepiades, ug nagpabilin sa balay, naghulat nga moanha sila aron dad-on sila.

Sa mismong adlaw sa paghinumdom kang San Polikarpo, pagkahuman sa pag-ampo, nakakaon sila og gamay nga pan ug nakainom og tubig, miabot si Polemon, ang tig-organisar sa mga idolatrikong halad, uban sa mga sundalo; nangita siya og mga Kristohanon aron pugson sila sa paghalad og makalilisang nga idolatrikong halad, ug miingon kang Pion:

'Nasayud ka ba sa mando sa hari? Nahibalo ka ba nga gisugo ka nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos?' Mitubag si Pionius:

'Nasayud kami sa mga sugo sa among Dios, nga nagmando kanamo nga Siya ra ang among pag-alagad.'

'Adto sa asembleya,' miingon ni Polemon, 'didto ikaw mosumite, bisan pa batok sa imong kabubut-on.' Mitubag sila Savina ug Asclepiades:

'Nagpasakop kami sa Buhing Dios.'

Ug gidala sila ni Polemon nga walay pagpugos, samtang ang mga tawo, pagkakita nga ilang gisul-ob ang ilang mga kadena sa ilang kaugalingong kagustuhan, midagan pagkahuman kanila, nagasiksikay, sama sa nakasaksi og usa ka dili matupngan nga milagro.

Sa pag-abot sa mga santo sa asembleya sa atubangan sa mga magistrado sa siyudad, usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga Griyego, ug labi pa gayud sa mga Hudiyo, napuno ang tanang luna sa mga agianan ug sa mga kwarto sa taas. Gipahimutang sa tunga-tunga ang mga santo, miingon si Polemon:

'Pionius! Tuman sa sugo sa hari, sama sa gibuhat sa uban, ug halad og halad sa mga dios, aron dili ka malupit nga pag-antos.'

Apan gipahaba ni Pionius ang iyang kamot ug, uban sa masidlak nga nawong, misugod siya sa pagsulti sa katawhan:

'Mga tawo sa Smyrna, kamo nga nagapasigarbo sa katahum sa inyong siyudad ug sa kamatuoran nga nagpuyo dinhi si Homer[2293] , ug kamo mga Hudiyo nga anaa dinhi, paminawa ang pipila ka pulong nga akong isulti kaninyo. Nakadungog ko nga nagkatawa ug naglipay kamo kay miabot kami kaninyo; giisip ninyo nga kataw-anan ug gamayng butang ang sala sa paghalad sa mga diyos-diyosan, dili sa kaugalingong kagustuhan kondili tungod sa pagpugos. Apan kamo, mga Griyego, angay kamo mamati sa inyong magtutudlo nga si Homer, nga miingon nga dili matarong ang malipay sa pagkaguba sa usa ka tawo. Sa inyong bahin, mga Hudiyo, gisugo ni Moises: *'Kung makita nimo nga nahulog ang asno sa imong kaaway ilawom sa karga niini, ayaw kini biyai; tabangi siya sa pagbungkag sa karga niini'* (Exodo 23:5).

Kinahanglan usab ninyo nga tagdon ang mga pulong ni Solomon: *'Ayaw paglipay sa pagkahulog sa imong kaaway; ayaw pasagdi nga malipay ang imong kasingkasing sa iyang pagkatumba'* (Mga Panultihon 24:17). Ug ako, nga nagatuman sa akong Ginoo, mas mopili pa ko nga mamatay kaysa molapas sa Iyang mga pulong, ug sa tibuok nakong kusog naningkamot ko nga dili maliso gikan sa Iyang mga sugo, nga ako mismo nakat-unan kaniadto pa ug pagkahuman gitudlo usab sa uban. Ngano man inyong ginayaw-an kami, mga Hudiyo? Bisan pa kon kami ang inyong mga kaaway, ingon sa inyong giingon, tawo gihapon kami; nagaingon kamo nga among gipasipala kamo sa dihang mosulti kami sa kamatuoran; apan sultihi ko: kinsa ang among gipasipala, kinsa ang among gipanglutos, kinsa ang among gipugos sa pagyuko sa mga dios-diosan? Wala ba ninyo hunahunaa nga ang

---

[2291] Si Decius, Emperador Romano, naghari gikan sa 249 hangtod 251.

[2292] 641 o 644

[2293] Homer – usa ka Griegong makata nga, sumala sa tradisyon, misulat sa mga balak nga *The Iliad* ug *The Odyssey*; ang iyang lugar nga natawhan wala mailhi, ug daghang mga siyudad, lakip na ang Smyrna, ang nag-angkon sa dungog nga mao ang iyang natawhan.

inyong kaugalingong mga sala katumbas sa sala sa mga tawo nga, tungod sa kahadlok sa tawo, karon misupak sa sugo sa Dios ug nagyuko sa mga dios-diosan? Apan kinsa may nagpugos kaninyo sa pag-alagad kang Baal[2294] o sa pagkaon sa halad sa mga patay[2295] , o sa pagpanamastamas sa mga anak nga babaye sa mga Hentil, o sa paghalad sa inyong mga anak nga lalaki ug babaye ngadto sa mga demonyo, o sa pagreklamo batok sa Dios, o sa pagpasipala kang Moises, o sa pagplano nga mobalik sa Ehipto? Dili pa gani nako hisgutan ang inyong ubang mga buhat; apan nag-angkon gihapon kamo nga walay makadani kaninyo: wala ba ninyo mabasa ang inyong kaugalingong mga basahon—ang Exodo, Mga Hukom, Mga Hari ug uban pa—nga diin gipadayag kamo? Gitumbok ninyo ang pipila kanamo nga, dili tungod sa pagpugos kondili sa ilang kaugalingong kagustuhan, misimba sa mga dios-diosan, ug tungod niining pipila, inyong gisaway ug gikondena ang tanang Kristohanon. Apan, mga Hudiyo, hunahunaa kining karon nga kinabuhi: sama kini sa usa ka galingan diin adunay dakong tumpok nga nahigda sa yuta—unsa man kini? Dayami ba o trigo? Sa dihang ang mag-aani moanhi aron pag-ayag gamit ang iyang pala, dali ra madala sa hangin ang gaan nga dayami, samtang ang trigo magpabilin sa yuta. Hunahunaa ang lambong nga gilabay sa dagat: ang tanan ba nga madakpan niini ug madala sa baybay maayo? Dili. Ingon ana usab kini nga kinabuhi. Unsaon man ninyo gusto nga kami mag-antos: ingon sa nakasala o ingon sa inosente? Kung isip mga nakasala, kamo usab kinahanglan mag-antos sa dihang ang inyong kaugalingong mga binuhatan mopamatud-an nga nakasala kamo; apan kung isip mga inosente, unsa kaha ang paglaum sa kaluwasan para kaninyo nga mga dili matarong, kon ang mga matarong mag-antos: *'ug kon ang matarong halos dili maluwas, asa kaha makita ang mga daotan ug ang makasasala?'* (1 Ped. 4:18). Nagkadool na ang paghukom sa kalibutan, ug klaro na ang mga timaan niini. Nibyahe ko sa tanang yutang Hudiyo, mitabok sa Suba sa Jordan, ug nakita ang yuta nga hangtod karon nagbitbit sa marka sa kasuko sa Dios tungod sa mga sala sa mga tawo nga nagpuyo niini, nga nagbuhat og pagpatay ug daghang kalautan batok sa mga biyahero. Nakita nako ang aso nga misaka gikan niini, ang mga uma ug panalgan gisunog sa kalayo, walay bunga ug uga. Nakita usab nako ang Dagat nga Patay (mao ang danaw nga asfalto nga naghimo og pitch), ug ang tubig nga nawala ang kinaiya tungod sa kasuko sa Dios; dili kini makapawala sa kauhaw sa hayop ni makapabuhi sa lawas sa tawo, ug bisan unsa nga ihaboy niini dayon usab kini mapagawas. Apan nganong akong gihinumduman pa kining mga layo kaayo nga lugar! Makita nimo ang Decapolis sa Lydia[2296] , gisunog sa kalayo, ug hangtod karon nagpabilin kini nga gisunog isip silot sa mga dili matulid... Hinumdumi ang pagbuto sa Bulkan Etna ug ang pagkaguba sa isla sa Sicily[2297] . Kung kini daw layo kaayo kanimo, hunahunaa ang ang init nga tubig nga motungha gikan sa yuta: ngano man kini mo-init ug mahimong init? Dili ba kini gikan sa kalayo nga giandam alang sa mga makasasala sulod sa yuta? Gikan niini makat-on kita nga adunay paghukom sa kalibutan ug silot sa kalayo alang sa mga makasasala gikan sa Dios pinaagi sa Iyang nagpakatawang Pulong, ang atong Ginoong Jesu-Cristo; busa dili namo pag-alagad sa mga diyos sa mga Griyego, ni gusto namo mosimba sa bulawanong idolo.

Nagpadayon sa pagpanulti si San Pionius, samtang si Polemon, ang mga magistrado sa siyudad ug ang tanang katawhan nagpaminaw sa lalom nga kahilom. Unya ang pipila ka mga lungsoranon, kauban si Polemon, misugod sa pagpakusog kang Pionius, nga nagaingon:

'Paminaw, Pionius, gihigugma ka namo tungod sa imong pagkamaayo ug pagkamaambong, ug gusto namo nga magpabilin kang buhi: sigurado gayud nga maayo ug matam-is ang mabuhi ug makakita sa kahayag sa adlaw!'

Mitubag ang santo:

'Sa akong panan-aw, kining temporaryo nga kinabuhi makalipay, apan ang kinabuhi nga gipangandoy nato nga mga Kristohanon walay ikatandi ang kalipay; kini nga kahayag malipayong ug makalipay, gi-uyon ko kana, apan labi pa gayud nga malipayong ug makalipay mao ang tinuod nga kahayag nga atong gilauman nga makita.' Tanan niini, nga makita sa pisikal nga mata, matahum; dili namo kini gisaway o gikaligut-an ang binuhat sa Dios; apan aduna pa'y lain, nga dili makita, nga tinuod nga mas matahum ug among gihimong labaw sa tanan nga makita.

Usa ka mapangahas nga tawo nga nagngalan og Alexander, usa ka malimbungon, miingon:

[2294] Veelfegor o Vaalfegor – usa ka diyos nga Syro-Phoenician (Moabita), nga ang pagsimba kaniya gipakita sa pagka-imoral.

[2295] Kini, siyempre, nagtumong sa salamangka ug kulto nga gihimo gamit ang mga bangkay sa tawo.

[2296] Ang Lydia usa ka probinsya sa Asia Minor.

[2297] Ang Sicily – usa sa dagkong mga isla sa Dagat Mediteranyo – karon kabahin na sa Gingharian sa Italya.

'Paminawa ko, Pionius!' Mitubag ang santo:

'Mas maayo nga maminaw ka nako, kay ang tanan nga imong nahibaw-an, nahibaw-an usab nako, apan wala ka kahibalo sa akong nahibaw-an.' Si Alexander, bisan pa, samtang nagpasipala sa santo, miingon kaniya:

'Ug ngano man nga nagsul-ob kamo niining mga kadena?'

'Busa,' tubag sa santo, 'aron dili nimo hunahunaon nga mosimba kami sa inyong mga diyos-diyosan, kondili aron masayud ka nga tinuod nga kami paingon sa prisohan ug sa among kamatayon alang sa among Dios.'

Nagpadayon si Alexander sa pagsulay og kumbinsi kang Pionius pinaagi sa lain-laing mga tukso sulod sa dugay nga panahon, apan wala gyud siya makab-ot; sa katapusan, miingon siya:

'Ngano pa man mag-usik og daghang pulong kung dili man sila gustong mabuhi?'

Ang mga tawo, bisan pa, gusto nga ibutang si Pionius sa usa ka prominente nga dapit aron madungog sa tanan ang iyang mga pulong; apan wala tugoti kini ni Polemon, kay nahadlok siya nga kini makapahinabo og kagubot ug lain-laing mga hungihong sa katawhan. Miingon siya kang Pionius:

'Kung dili ka gustong maghalad sa mga diyos, mosulod man lang sa ilang mga templo.' Mitubag ang santo:

'Unsa man ang kapuslanan sa mga diyus-diyosan sa akong pag-adto kanila?'

'Uyon, Pionius,' balik ni Polemon.

'Oh, unta makumbinse ko kamo tanan nga mahimong mga Kristohanon!' Matud ni Pionius. Apan nagkatawa sila ug miingon:

'Dili, palihug, ayaw kami pasiga sa kalayo samtang buhi pa kami.' Ug miingon ang santo kanila:

'Mas grabe pa ang pagsunog sa walay katapusang kalayo pagkahuman sa kamatayon.'

Nangisi si Banal nga Savina, samtang si Polemon ug ang uban miingon kaniya:

"Ngano man nga nagkatawa ka?" Mitubag siya:

'Nalipay ko nga usa ko ka Kristohanon, kay bisan kinsa nga matinud-anon sa pagtuo kang Kristo malipay hangtod sa kahangturan.' Miingon kaniya ang mga dili matinuoron:

'Mokatawa ka unya, sa dihang masinati nimo ang dili nimo gusto: ang mga babaye nga dili mosugod sa mga dios dad-on sa mga balay sa kahilawotan.'

Apan mitubag siya:

'Ang balaan ug tinuod nga Dios ang mag-atiman kanako.'

Pagkahuman niini, gisugdan nila pagrekord sa mga ngalan sa mga santo ug sa ilang mga tubag, diin ilang gipang-angkon si Kristo ug gisalikway ang mga diyos-diyosan; sa dihang gusto na nila irekord ang ngalan ni Savina, hilom nga gisultihan siya ni San Pionius nga ayaw ihatag ang iyang tinuod nga ngalan, kondili tawga ang iyang kaugalingon nga Theodotia; gibuhat niya kini aron ang iyang mga lihok dili mahibal-an sa iyang agalon. Ang kamatuoran mao nga si Santa Savina usa ka ulipon nga iya sa usa ka iladong babayeng Griyego nga, pipila ka tuig na ang milabay, sa panahon sa paghari ni Gordiano[2298] , tungod kay wala niya mapahawa sa pagtuo kang Kristo ang iyang ulipon nga si Santa Savina, gipalayas niya kini nga nakagapos paingon sa mga walay sulod nga bukid, diin tinago siyang gipakaon sa mga magtutuo; Sa ulahi, pinaagi sa dakong paningkamot ni San Pionius, siya napalaya gikan sa iyang mga kadena ug sa pagkaulipon sa iyang agalon. Nahadlok si San Pionius nga mailhan siya sa iyang agalon pinaagi sa ngalan ug gusto siyang balikon; busa gisugo niya si Santa Savina nga tawgon ang iyang kaugalingon nga Theodotia. Sa dihang gipangutana siya ni Polemon unsa ang iyang ngalan, mitubag siya:

'Ang akong ngalan mao si Theodotia.'

'Kristiyano ba ka?' pangutana ni Polemon.

Ug mitubag ang balaan:

'Oo, Kristiyano ko.'

Ang iyang mga tubag narekord sa parehas nga paagi sa mga tubag nila Pionius ug Asclepiades. Nangutana pa si Polemon:

– Unsang diyos imong gisimba? Mitubag ang santo:

– Ang Labawng Ginoong Dios, nga naglalang sa langit ug yuta ug kanato tanan; nga atong nakaila pinaagi sa Iyang Pulong, nga nahimong tawo gikan sa Labing Putli ug Walay Sala nga Birhen nga Inahan sa Dios, pinaagi sa atong Ginoo nga si Jesu-Kristo.

[2298] Gordian – usa ka Romanong emperador nga naghari niadtong 238 (sulod sa 36 ka adlaw).

Pagkahuman narekord ang mga ngalan sa mga santo, gidala sila sa prisohan, ug gisundan sila sa tibuok katawoan.

Ang uban misulti bahin kang San Pionius:

– Tan-awa: kanunay siyang maputi, apan karon pula kaayo ang iyang mga aping!

Ang uban misinggit:

'Kinahanglan silang pasakitan kung dili sila mosakripisyo sa mga diyos.'

Mitubag si Santo Pion:

'Pagpahirasa sa mga mosukol kaninyo! Wala kami'y mga magdala og baluti nga magbantay kanamo, wala'y mga sundalo nga magdepensa kanamo; naa kami sa inyong kamot: pahirasa kami!'

Usa ka tawo mitudlo kang Santo Asclepiades ug miingon:

'Kini gusto maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

'Bakak ka,' tubag ni San Pionius, 'walay bisan usa kanamo nga mubuhat ana.'

Ang uban, bisan pa, naghinumdom sa mga nangilagpas kang Kristo ug, sa pagngalan kanila usa-usa, miingon:

'Si kinsa ug kinsa naghalad na ug sakripisyo; nganong dili mo?'

Mitubag si Santo Pion:

'Ang matag-usa adunay kaugalingong kagustuhan; unsa may labot nako sa gibuhat sa uban? Ako si Pionius.'

Nasuko ang katawhan kang San Pion ug sa iyang mga kauban; sa diha-diha nga nakaabot sila sa bilanggoan, hapit na silang gipangpanagsa sa katawhan hangtod sa kamatayon.

Sa pagsulod nila sa bilanggoan, ilang nakaplagan didto si Linus, usa ka presbiter sa katedral nga simbahan, nga nakabilanggo alang kang Kristo, ug usa ka babaye gikan sa baryo sa Karina nga ginganlan og Macedonia; daghang mga magtutuo ang miadto kanila ug gidala ang ilang gikinahanglan, apan wala nila kini dawata ug ilang gipang-apod-apod kini sa mga bantay sa prisohan. Ang uban sa mga Griyego mibisita usab sa mga santo ug naningkamot nga pahawaon sila sa pagtuo, apan sa pagdungog nila sa ilang lig-on nga tubag, nilakaw sila nga nabigla. Miadto usab sa mga priso ni Kristo ang mga kaniadto Kristohanon apan napugos, batok sa ilang kabubut-on, sa pagtalikod sa tinuod nga pagtuo: ang kahadlok sa pagpanakit nagpugos kanila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan; nagahilak sila nga mapait sulod sa daghang oras ug sulod sa daghang adlaw sa kal-ang sa atubangan sa mga balaan; Nagahilak usab og mapait si San Pionius alang kanila, labi na sa mga nangibabaw tungod sa ilang maayong ug dungganong kinabuhi apan, tungod sa kahadlok sa pagpanakit, naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan; siya nagahilak ug miingon:

'Gipanglutos ako sa usa ka bag-ong pag-antos sa akong kasingkasing; gipikas-pikas ang akong kalag sa dihang makita nako kung giunsa sa mga baboy pagkatapakan ang mga perlas sa simbahan[2299] , kung giunsa sa mga bitoon sa langit paglabay ngadto sa yuta sa ikog sa usa ka bitin (Pahayag 12:4), ug giunsa pagkaon sa usa ka buang nga baboy ang ubasan nga gitamnan sa tuo nga kamot sa Dios ug gipanguha sa mga naglabay-labay. Mga anak ko, nagasubo ako alang kaninyo hangtod nga mopuyo pag-usab si Cristo sa inyong sulod; akong pinalanggang mga pinang-atiman, nga gipakaon sa pan sa langit, ngano man nga nangasayaw kamo sa dalan sa sala; karon ang mga daang pangulo nga walay balaod nagdaot sa putli nga si Susanna, mao ang Simbahan ni Cristo; karon nagdaug si Haman, samtang si Esther ug ang tibuok niyang katawhan napasubo; karon adunay gutom—dili kakulang sa pan o tubig, kondili sa pulong sa Dios; karon ang tanang mga birhen sa Ebanghelyo natulog na ug nagakatulog. Natuman na ang pulong sa Ginoo: 'Sa pag-abot sa Anak sa Tawo, makakaplag pa ba Siya ug pagtuo dinhi sa yuta?' (Lucas 18:8). Ug laing pulong Niya: 'Ang igsoon mobaligya sa igsoon hangtod sa kamatayon' (Lucas 21:16); Nadungog ko, , nga karon ang tanan nagbaligya sa ilang silingan. Tinuod, nangayo si Satanas nga isala kita sama sa trigo, apan pasagdi ang nagdilaab nga pala sa kamot sa Pulong sa Dios nga maghinlo sa iyang galingan; ang asin nawala ang kusog, ug gipagawas, ug gitamakan sa mga tawo. Apan ayaw tugoti nga maghunahuna ang bisan kinsa, akong mga anak, nga napul-an na ang Ginoo: dili ang Ginoo, kondili kita ang napul-an na, kay, ingon Siya, 'Nakapoy ba ang akong kamot sa pagluwas kaninyo? O nabug-atan ba ang akong dalunggan, nga dili ko kamo madungog?' Apan ang inyong mga sala nagbulag kaninyo gikan sa inyong Dios. Nakasala kita, mga igsoon; nakalapas kita sa

[2299] Mao kana, ang pagtulon-an ni Kristo (Mateo 7:6)

mga sugo sa Ginoo ug nakahimo kita og dautan; gipukaw nato ang kasuko sa Dios ug gipaguol nato ang atong isigkatawo; nagpasipala kita sa usag usa, nagbakak, ug nanamastamas sa usag usa, ug gilamoy nato ang usag usa, samtang ang atong pagkamatarong unta mas dako pa kaysa sa mga Pariseo ug mga eskriba. Nakadungog usab ko nga ang mga Hudiyo nagdapit sa pipila kaninyo sa ilang mga tigum; pag-amping nga dili kamo mahulog sa mas dautang bitag ug makabuhat sa usa ka sala nga dili na pasayloon, mao ang pagpanamastamas batok sa Espiritu Santo – ayaw pag-awhag sama sa mga prinsipe sa mga Hudiyo sa Sodom ug sa mga tawo sa Gomorra, nga ang ilang mga kamot natapakan sa dugo. Wala kami magpatay ug propeta, ni nagtraidor o naglansang kang Cristo. Apan nganong daghan pa man ug istorya! Hinumdumi ang akong kanunay ninyong gipaminaw kaniadto; kabalo kaayo kamo nga ang mga Hudiyo nagaingon nga si Cristo usa ra ka tawo ug, isip usa ka mortal, gipatay. Apan pasultiha sila kanato: kon Siya usa ra ka mortal nga tawo, giunsa man nga napuno ang tibuok kalibutan sa kadaghan sa Iyang mga disipulo; ug giunsa man nga daghan kaayo ang nag-antos sa malupit nga paagi tungod sa Iyang ngalan; giunsa man nga, sa ngalan sa usa ka mortal nga tawo, pagkahuman sa daghang katuigan sukad sa Iyang pagpanaw, napalayas ang mga demonyo ug karon gipalayas, ug magpadayon nga ipalayas hangtod sa katapusan sa kapanahonan? Ug daghan pang mga milagro ang gihimo sa simbahan sa mga matinud-anon pinaagi sa Iyang gamhanang ngalan. Kadtong mga gisumpa nga mga Hudiyo wala masabti nga si Kristo, among Ginoo, nag-antos sa Iyang kaugalingong kagustuhan, namatay alang kanato, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw. Apan ang mga walay balaod nagaingon nga si Kristo usa ka salamangkero ug nabanhaw gikan sa mga patay pinaagi sa gahum sa mahika; busa ipakita nila kaninyo kung asa sa ilang mga Kasulatan o sa atong mga Kasulatan ang nagaingon niini mahitungod kang Kristo, o kinsa nga matarong ang nakasulti gayud og ingon ana? Dili ba kaha mailhan nga kini usa ka bakak, ug nga kadtong mosulti og ingon ana nga mga bakak mao ang labing daotan sa mga tawo nga walay balaod? Ug ngano kaha nga mas gituohan pa ang ingon ani nga mga tawo kaysa sa mga matarong? Nadungog na nako kining mga bakak nga pulong gikan pa kanila sukad pagkabata. Nakasulat sa Kasulatan kung giunsa ni Saul pag-adto sa usa ka salamangkera ug pagpangayo kaniya nga tawgon si propeta Samuel gikan sa mga patay; ang babaye nagbuhat og salamangka, ug nakita ni Saul ang usa ka tigulang nga lalaki nga misaka gikan sa yuta, nagsul-ob og taas nga bado, ug nasayud siya nga si Samuel kini, ug nangutana kaniya unsa ang iyang gusto. Karon, makahimo ba gayud kining salamangkera nga buhion si Samuel gikan sa kamatayon, o dili? Kung moingon ang mga Hudiyo nga makahimo siya, ila nang giangkon nga mas kusgan ang bakak kaysa kamatuoran ug mas gamhanan ang salamangka kaysa pagkabalaan, kay ang balaan nga propeta dili makasupak sa salamangkera; kadtong mosulti ingon niini makalilisang ug gisumpa. Apan kon ilang isulti nga dili gayud makapabangon ang salamangkera kang propeta Samuel gikan sa kamatayon pinaagi sa iyang salamangka, nan dili sila makasulti mahitungod kang Kristo among Ginoo nga Siya mibangon gikan sa lubnganan pinaagi sa gahum sa salamangka. Kini nga sugilanon gikan sa Balaang Kasulatan gipasabot ingon niini. Unsaon kaha sa yawa, nga nagpuyo sa sulod sa salamangkera, pagtawag sa kalibutan sa kalag sa balaan nga propeta, nga nagapahulay sa sabakan ni Abraham? Kay ang mas gamay walay gahum sa mas dako, ug ang yawa dili makasugo sa usa ka santo; apan ang mga anghel nga nahulog gikan sa Dios mosunod sa mga tawo nga mibiya sa Dios, mosilbi kanila ug motawag kanila pinaagi sa salamangka; ug bisan unsa ang pangayo sa mga salamangkero kanila, tumanon kini sa mga yawa: ang salamangkera nangayo sa yawa nga misunod kaniya, ug kini miporma nga sama sa propeta. Ug dili kini katingalahan, kay si Satanas mismo, sumala sa mga pulong sa Apostol (2 Cor. 11:14), nagpakaaron-ingnon nga anghel sa kahayag; busa, ang iyang mga sulugoon usab makapakaaron-ingnon nga mga sulugoon sa Dios, sama sa pagpakita sa Antikristo sa porma ni Cristo. Busa, ang salamangkera wala magbanhaw kang Samuel gikan sa kamatayon, kondili gipakita niya kang Saul—nga nahimulag sa Dios—ang yawa nga nagpakaaron-ingnon nga si Samuel; ang Kasulatan mismo ang magpamatuod niini; kay ang nagpakita sa dagway ni Samuel miingon kang Saul: 'Ug ikaw usab anaa uban kanako ugma'. Unsaon man, busa, nga si Saul, usa ka kaaway sa Dios, makig-uban sa balaan nga propeta nga si Samuel? Dili ba mas maayo pa nga siya makig-uban sa yawa, nga iyang gisugot pagkahuman siya mibulag sa Dios? Hibaloi sa mga limbong nga Hudiyo nga imposible gayud nga matuod nga mausab gikan sa kamatayon ang bisan kinsa pinaagi sa bisan unsang matang sa salamangka; ug sama sa wala niya pagbanhaw kang Samuel gikan sa kamatayon pinaagi sa salamangka, ingon usab si Cristo wala mabanhaw pinaagi sa salamangka, kondili pinaagi sa Iyang gahum nga pagka-Diyos gipapas Niya ang gahum sa kamatayon; ug sama sa Iyang pag-antos ug pagkamatay sa Iyang kaugalingong kabubut-on, ingon usab mibanhaw Siya pag-usab sa Iyang kaugalingong kabubut-on, sa Iyang bug-os nga pagka-Ginoo, ingon usa ka Diyos. Apan kon dili usab kini

ilang tuohan, ingna sila: bisan pa man nga naghalad kami sa mga diyos-diyosan, mas maayo gihapon kami kaysa kaninyo: kamo naghalad sa mga demonyo sa inyong kaugalingong kagustuhan, samtang kami napugos buhaton kini pinaagi sa pwersa. Ug si San Pionius nagdasig sa mga apostata, nga miingon: 'Ayaw kamo pagkawalay paglaum, mga igsoon; bisan pa nga nakahimo kamo og grabe nga sala pinaagi sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, maghinulsol kamo sa tinuoray ug mobalik kamo pag-usab uban sa tibuok ninyong kasingkasing kang Kristo, inyong Dios: Siya maloloy-on ug andam modawat sa tanan nga moanha Niya sa paghinulsol, ug dawaton Niya kamo uban sa kalipay ingon sa Iyang kaugalingong mga anak.'

Ug sila, nga nagahilak sa kasakit, nangamubo sa ilang sala ug nibalik pag-usab kang Kristo, ilang Dios.

Pagkahuman niini, si Polemon, ang tig-organisar sa mga ritwal sa idolatriya, ug si Theophilus nga magistrado[2300] , miadto sa prisohan uban sa hukbo ug sa mga tawo; gidala nila ang mga santo ug miingon:

'Tan-awa, ang inyong obispo nga si Euktimon misimba sa among mga dios ug naghalad og sakripisyo kanila; tuman-a siya ug buhata sama sa iyang gibuhat; apan kon dili, pagahukman kamo sa pari nga si Lepidon ug ni Euktimon sa templo sa mga dios.'

Mitubag si Santo Pion:

'Kung si Obispo Euktimon naghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan, iya ra kana—unsa man na kalabotan nato? Dili kami maghalad og sakripisyo. Ang Antipates[2301] ang angay mohukom kanamo, dili si Lepidon, ni si Euktimon, ni kamo; ngano kaha nga kamo, nga wala pa gani naghulat nga moabot ang Antipates, nag-angkon sa iyang awtoridad?'

Ang mga miabot, pagkahuman nila pagpagawas sa ilang kasuko batok sa mga santo, mibulag. Unya mibalik sila uban sa usa ka hukbo ug kadaghanan sa katawoan ug bakak nga nagpahayag:

'Nagpadala si Antipatus og mando nga dad-on ka sa paglitis sa Efeso[2302] .' Mitubag si Pion:

'Pasagdi nga moanha ang sugo, dakpa kami, ug dad-a kami.' Unya miingon si Teofilo:

'Ngano man nga dili kamo motuo kanako? Usa ko ka prinsipe, ug masaligan ko.'

Ug, gisul-oban niya og lubid ang liog ni San Pion, gisugo niya ang mga sundalo nga dad-on silang tanan sa paganong templo; gidakpan sila ug gidala pinaagi sa pwersa, kay ang mga santo misalikway sa pag-adto sa mga diyos-diyosan ug misinggit sa kusog:

'Kristohanon kami; nganong moadto pa kami sa mga diyus-diyosan?'

Apan gipugos sa mga sundalo ang mga santo, ug hapit nang nalumos si San Pion samtang gihila nila siya sa liog gamit ang lubid.

Sa dihang gidala sila sa tunga-tunga sa plasa ug hapit na moabot sa templo, nahulog si San Pion sa yuta, nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon ug dili gustong mosulod sa balay sa mga dios-diosan. Unya unom ka sulugoon ang misugod sa pagpanukmod kaniya ug gisumbanan siya sa ilang kamot, tiil, ug tuhod, gipukpok sa iyang kilid; apan wala siya magtagad kanila; busa gikuha siya nila, gidala ug gilabay sa templo sa atubangan sa maldito nga halaran, diin nagbarog pa ang malisud nga Obispo Euktimon, naghalad sa mga diyos-diyosan. Pagkahuman niini, miingon si Lepidon:

'Ngano, Pion, nga dili ka mosakripisyo sa mga diyos?'

Mitubag ang santo:

'Tungod kay Kristohanon kami.'

'Asa nga diyos imong gisimba?' pangutana ni Lepidon.

'Ang Usa,' tubag ni Pion, 'nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini.' Nangutana si Lepidon:

– Kinsa man diay ang gipako sa krus? Mitubag ang santo:

'Gipako sa krus ang gipadala sa Dios Amahan aron luwason ang kalibutan.'

Misige og kusog og katawa ang mga prinsipe, samtang si Lepidon misugod sa pagpanamastamas ug pagpasipala kang balaan Pionius. Unya pugsan nila nga ibutang sa balaang mga martir ang mga garlanda nga

---

[2300] Magistrado – usa ka importante nga opisyal sa gobyerno sa Roma nga adunay gahum militar ug hudisyal.

[2301] Antipates, o prokonsul, ang gobernador sa probinsya.

[2302] Efeso – usa ka siyudad sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Dagat Aegean. Sa karaang panahon, nailhan kini tungod sa kadato ug kalakohan.

kasagarang gigamit sa mga walay Diyos sa ilang mga halad, ug pugson sila sa pagkaon sa unod sa halad. Apan ilang gipikas ang mga korona, gilabay kini sa yuta, gitamakan sa tiil, ug gilud-an ang mga halad. Ang dautang mga idolatra misinggit sa kasaba ug gidala pagbalik ang mga santo sa bilanggoan taliwala sa mga panamastamas ug pagpanakit.

Sa pagsulod ni San Pioni sa ganghaan sa prisohan, usa ka sundalo ang kusog nga mihampak kaniya sa ulo gamit ang usa ka butang ug nakasamad siya. Dayon, nakasinati og kasakit ang mananakit sa iyang mga kamot; gisakpan siya sa sakit, natabonan sa mga samad ang iyang lawas ug namaga kini, nga hapit na siya dili makaginhawa.

Sa ulahi, miabot si antipat Quintilian sa Smyrna ug, paglingkod niya sa hukmanan, gipatawag niya si San Pionius aron usisahon. Pagkahuman niya siya usisaa ug pagkakita nga dili siya mosurender, gisugo niya nga ibitay siya nga hubo ug kiskisan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga kawit. Giyak-an nila ang santo sa ingon ani nga paagi, nga nag-ingon:

'Ngano man nga nagdali ka paingon sa kamatayon?' Diin mitubag ang santo:

'Dili ko nagdali paingon sa kamatayon, kondili paingon sa walay katapusang kinabuhi.'

Human niining pagpanakit, gisilotan og kamatayon ang santo, ug, sumala sa kostumbre sa Romano, gipamabasa kaniya ang mosunod nga silot sa kamatayon:

'Si Pionius, nga nagpaila nga usa ka Kristohanon, among gisugo nga ipako sa krus ug sunogon nga buhi.'

Gidala siya sa lugar sa pagkrusipisyon ug pagsunog, gihubo niya ang iyang kaugalingon ug, sa pagtan-aw niya sa iyang lawas, nalipay kaayo siya sa pagkahinlo niini; unya mitan-aw siya paingon sa langit ug nagpasalamat sa Dios nga napreserbar siya sa ingon ka hingpit nga pagkahinlo hangtod sa katapusan.

Sa yuta, adunay usa ka piraso sa kahoy nga porma krus, diin siya ipapako; siya mismo ang naghigda niini, nag-unat, ug gitugotan ang mga sundalo nga ipako siya niini. Sa diha nga napako na siya niini, miingon sila kaniya:

'Paminaw, Pion, tuman sa sugo sa hari: tangtangon namo ang mga pako, tambalan ka sa mga doktor, ug maayo ka.'

Apan ang santo, pagkahuman sa usa ka gutlo nga kahilom, miingon:

'Gusto ko nga matulog, aron sa kinatibuk-ang pagkabanhaw makabangon ko sa labing maayong kahimtang.'

Pagkahuman nila pagpakusok kang Pion sa krus, ilang gipataas ang kahoy, gitindog kini, gilubong pag-ayo ang ubos nga tumoy niini sa yuta, gipundok ang mga kahoy sa palibot niini, ug gisindihan kini. Gilibotan sa kusog nga kalayo ang santo sa tanang kilid, apan siya, nga nakapiyong ang mga mata, nag-ampo sa hilom sa Diyos ug wala siya gilunok sa kalayo. Ang tanan, sa pagkakita kaniya nga nakapiyong ang mga mata, nagtuo nga patay na siya. Apan pagkahuman sa pila ka panahon, sa dihang hinay-hinay nang namatay ang mga kalayo, pagkahuman niya sa iyang pag-ampo sa tago sa iyang kasingkasing, gibuksan niya ang iyang mga mata.

Natingala kaayo ang mga tawo nga buhi pa siya taliwala sa ingon ana ka dakong kalayo. Unya, uban sa malipayong dagway, miingon siya og 'Amen' sa iyang pag-ampo, nga nagdugang: 'Ginoo, dawata ang akong espiritu', ug namatay siya.

Nangayong ang kalayo, ug ang iyang lawas nakit-an nga hingpit nga wala'y kadaut; bisan ang buhok sa iyang ulo wala masunog. Ang iyang nawong, bisan pa, nagdan-ag, nagsidlak sa langitnong grasya: kini usa ka timaan sa kalipay sa iyang balaang kalag, nga misulod sa langitnong kalipay ug nakadawat og korona gikan sa tuo nga kamot ni Kristo.

Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Decius[2303] , sa siyudad sa Smyrna, ilawom sa antipate nga si Quintilian, sa ikalima ka adlaw sa Ides sa Marso sumala sa Romanong kalendaryo, ug sumala sa Kalendaryong Sidlakan sa ikalabing-usa ka adlaw sa ikapitong bulan (i.e. sa Marso, ang ikapitong bulan gikan sa Septiyembre), sa usa ka Sabado, sa ika-napulo ka oras sa adlaw. Mao kini ang gisulat ni Metaphrastus[2304] mahitungod kang San Pionius.

[2303] Si Decius, usa ka Romanong emperador, naghari gikan sa 249 hangtod 251. Ang pagkamartir ni San Pionius nahitabo niadtong 250.

[2304] Simeon Metaphrastes – usa ka talagsaong Byzantine nga pampublikong personalidad ug eklesiastikal nga manunulat sa ika-11 nga siglo. Sa iyang mga buhat, labi nga angay tagdon ang Mga Kinabuhi sa mga Santo. Sa pagkompila niini nga buhat, wala lang gipugngan

Mahitungod sa ubang balaang mga martir nga naaresto ug gipriso uban ni San Pionius, wala masulat kung giunsa nila pagtapos sa ilang pagkamartir; bisan pa niana, walay duhaduha nga nag-antos sila alang kang Kristo ug nakab-ot ang langitnong kinabuhi uban ni San Pionius.

Kining balaang presbiter, si Pionios, misulat sa kinabuhi ug pagkamartir sa balaang pari-martir nga si Polycarp, Obispo sa Smyrna, ug pagkahuman siya mismo, kauban niya, giisip nga takus sa gingharian sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa atong balaang amahan Euthymius, Arsobispo sa Novgorod

Gisaulog sa Marso 11

Ang mga ginikanan sa bulahang Euthymius nagpuyo sa Veliky Novgorod[2305] . Ang iyang amahan, nga usa ka pari sa Simbahan ni San Theodore, ginganlan og Micah, ug ang ngalan sa iyang inahan mao si Anna. Human sila magminyo sa balaodnong paagi ug nagpuyo sa usa ka matinahuron nga kinabuhi sa pagminyo, wala silay anak ug masubo kaayo sila tungod niini. Sa ilang kasubo, nag-ampo sila nga matinud-anon kang Dios ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios alang sa tambal sa ilang pagkawalay anak. Ug nadungog sa Ginoo ang ilang pag-ampo: si Anna nabuntis ug nanganak og usa ka anak nga lalaki, nga mao gayud kini nga Bulahan nga si Euthymius. Pagkahuman sa iyang pagkahimugso, nabunyagan ang bata, ug sa iyang balaan nga bunyag gihatagan siya sa ngalan nga Juan. Samtang anaa pa siya sa lampin, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa maong simbahan diin sila nag-ampo alang sa gasa sa usa ka anak, ug sa pagbutang kaniya sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios, miingon sila:

– O Reyna ug Ginoo! Dinhi among gidala Kanimo ang Iyang gipagana Nimo kanamo. Sumala sa mga pulong nga, sa kasakit sa among kasingkasing, gipahayag sa among mga ngabil Kanimo, isip Reyna ug Ginoo, among gisalig Kanimo ang among anak. Iyaa ang iyang kinabuhi sumala sa Iyang kaugalingong gusto. Karon, apan, among dad-on siya uban namo, aron siya magpuyo uban namo sa among panimalay, kay ang usa ka bata dili mabuhi nga walay inahan.

Pinaagi sa grasya sa Dios, ang bata mitubo nga maayo, ug sa pag-abot sa takdang panahon, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron tudloan sa Balaang Kasulatan. Ang Dios, nga gihimaya sa Balaang Trinidad, nga naghandum sa kaluwasan sa tanang tawo, gipanalanginan si Juan og talagsaong kaalam, ug malampuson niyang natun-an ang Balaang Kasulatan. Sa tibuok niyang pagtuon, wala siyay gibuhat nga laing kalihokan gawas lang sa mga butang nga nagpahunahuna kaniya sa espirituhanong mga butang; ug sa pag-abot niya sa edad nga kinse anyos, napuno siya sa gugma sa Diyos ug nangandoy nga talikdan ang kalibutan ug mohimo sa mga monastikong panata. Wala niya nahibaloan kung asa siya dad-on niining tawag, kay ang mga sugo sa Dios dili masusi; apan naningkamot gayud siya nga matuman ang iyang mahimayaong tinguha, ug ang Dios, nga nakakita gikan sa kahitas-an sa tanan nga mahitabo kaniya sa umaabot—nga, sama sa makita sa maong salaysay, tinuod gayud nga nahitabo sa takdang panahon—dali ra niyang gitugotan ang iyang tinguha.

Usa ka monghe nga ginganlan og Euphrosynus, kauban ang duha pa ka monghe, sila Ignatius ug Galaktion, nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios, nagpasiya nga magpraktis og ascesis sa hilit ug nangita og angay nga lugar alang niini. Dali ra nila nakaplagan ang maong lugar. Gitawag kini og Vezhishche[2306] , ug wala'y lain didto gawas sa kalasangan ug lat-ang. Sa pag-abot sa mga monghe sa maong dapit, nabati nila ang usa ka humot sa hangin ug wala nila kini giisip nga katingad-an lang, kondili usa ka espesyal nga timaan gikan sa Banal nga Pag-atiman. Nagtukod sila didto og kapilya nga gihalad kang San Nicolas nga Kristo, ug pagkahuman nagtukod sila og mga selda para sa ilang kaugalingon. Dali ra, miabot kanila ang usa ka pari nga ginganlan og Pimen ug gusto magpuyo ug magpraktis sa pagka-asketiko uban kanila. Unya, pinaagi sa panag-uyon, nagtukod

---

ni Simeon ang iyang kaugalingon sa pagkolekta sa karaang mga sugilanon, kondili gisaysay usab niya kini ug gihubad sa sinultihan nga pinulongan. Busa ang iyang palayaw mao si Metaphrastes (gikan sa metaprxxein – pag-usab sa sugilanon).

[2305] Kini ang ngalan nga gihatag sa karaang panahon sa karon nga siyudad sa Novgorod. Usa kini sa labing karaan ug bantog nga mga siyudad sa karaang Rus'.

[2306] Ang Vezhishche o Vazhishche usa ka lugar nga nahimutang 12 ka verste sa kasadpan sa Novgorod.

sila og usa ka kahoy nga simbahan nga gihalad sa maong balaang tigbuhat og milagro, si San Nicolas[2307] , ug nagsugod sa pagpuyo nga puno sa pag-ayuno ug pagka-asketiko. Nakasinati sila og daghang kalisdanan sa kamot sa mga lumolupyo, labi na sa usa ka maharlika nga, ubos sa impluwensya sa yawa, wala gustong magpuyo ang mga monghe duol kaniya; apan si San Nicolas nga Tagahimo og Milagro, nga dili gayud mobiya sa usa ka monasteryo nga ginganlan sa iyang ngalan nga nanginahanglan sa dihang mag-ampo sila kaniya uban sa pagtuo, kanunay usab siyang naghatag og pagkaon alang niining mga monghe. Pagkahuman niini, ang maharlika nga nagpuyo duol sa monasteryo nakadebelop og maligno nga pig-ot sa iyang paa, diin siya nag-antos pag-ayo. Sa tunga-tunga sa iyang sakit, mibalik ang iyang paghuna-huna ug mihangyo sa Santo Nikolaus nga Tagahimo sa mga Milagro alang sa tabang; unya miadto siya sa monasteryo ug, pagkahuman sa pag-ampo didto, naayo siya. Mapahulagway sa maong pag-ayo, nagdonar siya og usa ka luna sa yuta sa monasteryo, nga hangtod karon naa gihapon tupad niini, ug sukad niadto gipasidunggan niya ang Monasteryo ni San Nicolas uban sa matinud-anong pagtuo. Pagkahuman niini, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa mga pag-ampo ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, misugod og daghan ang mga monghe sa monasteryo, ug ang maong Pimen, ang unang mongheng pari sa monasteryo, nahimong abadi niini[2308] .

Kaniya miadto ang bulahan nga batan-ong si Juan, nga nangayo kaniya sa pagbuhat sa iyang tonsura sa pagka-monasto. Si Pimen, sa dihang nakita niya ang batan-on, gidawat siya ingon usa ka gipadala kaniya sa Dios mismo, gipahimo siya nga monghe ug, sa maong okasyon, gihatagan siya og ngalan nga Euthymius. Kini nga hitabo, nga nahitabo sumala sa kabubut-on sa Dios, gidumala sa Balaang Pag-atiman aron nga, pinaagi kang Euthymius, ang monasteryo mapadayeg pa gayud, nga tinuod nga nahitabo sa takdang panahon. Samtang nagpuyo sa monasteryo, gipakita ni Banal Euthymius ang ingon ka hugot nga pagsunod sa tanang butang sa iyang abbot ug sa mga kaigsuonan nga nakapukaw sa kinatibuk-ang katingala, ingon man usab pagdayeg tungod kay, bisan pa sa iyang batan-ong edad, aduna siya'y panghuna-huna sa usa ka tawo nga daghan na og kasinatian. Busa, bisan pa sa wala pa siya giordinar nga pari, giila siya sa tanan nga umaabot nga magbalantay, ug sa wala pa siya moabot sa hustong edad sa pagkahamtong, nahimo na siyang giya sa kinabuhi sa monasteryo alang sa tanan. Sa dihang nakab-ot na ni Banal nga Euthymius ang ingon nga dungog sa iyang monasteryo, nadungog usab siya ni Arsobispo Simeon[2309] . Gipatawag siya sa iyang atubangan, ug sa pagkakita nga puno siya sa maayong tuyo ug maalamon sa pakigpulong, nahigugma siya kaniya ug, bisan pa nga wala siya gustong mobiya si sa iyang monasteryo, gisaligan siya sa pagdumala sa kabtangan sa simbahan[2310] . Sa pagdawat niya niining bag-ong mga responsibilidad, nagpadayon ang Banal nga Euthymius sa pagpraktis sa iyang monastikong ascesis ug wala gayud siya milapas sa bisan unsang paagi sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe.

Paglabay sa pipila ka tuig, human sa iyang talagsaong pagdumala sa Simbahan, namatay si Obispo Simeon ug misulod sa walay katapusang kalipay, ug si Euthymius[2311] gipahimutang isip arsobispo sa Novgorod sa iyang dapit. Unya, ang Kagalang-galang Euthymius mibulag ngadto sa Monasteryo sa Balaang Manluluwas, nga nailhan nga Khutyn[2312] , ug nagpuyo didto. Apan, pagkahuman sa pipila ka panahon, sa hangyo sa mga tigulang sa Monasteryo sa Labing Balaan, nga nahimutang sa Lisya Gora[2313] , gitudlo siya nga abbot sa maong monasteryo, diin, samtang nagdumala sa mga monghe, naghatag siya og hingpit nga ehemplo alang sa ilang pagtukod sa

---

[2307] Niadtong 1411.

[2308] Gikuha ni Pimen ang monastikong ngalan nga Pachomius.

[2309] Si Simeon (Samson), Arsobispo sa Novgorod, nga kaniadto usa ka yano nga monghe, ang nagdumala sa Diyosesis sa Novgorod pagkahuman sa kamatayon ni Arsobispo Juan gikan sa 1416 hangtod 1421.

[2310] Sa praktis sa mga hierarkiya sa Novgorod, kini ang unang higayon nga ang pagdumala sa kabtangan sa simbahan gisalig sa usa ka monghe; hangtod niadto, ang mga tagdumala sa panimalay sa arsobispo sa Novgorod gipili gikan sa mga layko.

[2311] Kini, siyempre, nagtumong kang Euthymius I (Emelian) ang Balhibo, nga misangko sa katungdanan isip arsobispo sa Novgorod pagkahuman sa mubo nga pagdumala (gikan sa 1421 hangtod 1423) ni Theodosius, nga napili apan wala gikonsagran; Si Euthymius I mao ang Arsobispo sa Novgorod gikan sa 1423 hangtod 1429.

[2312] Ang Monasteryo sa Khutyn (Khutyn) gitukod niadtong 1192 ni Alexei, usa ka maharlika gikan sa Novgorod, nga nailhan sa kinabuhi sa monastiko isip Varlaam, ug nahimutang sa Suba sa Volkhov, sa tuo nga pampang niini, 10 ka verste paingon sa ubos gikan sa Novgorod.

[2313] Ang Monasteryo sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios sa Lisitsky (sa Lisya Gora) nahimutang 7 ka versts gikan sa komersyal nga distrito sa Novgorod. Una kini nga nahisgutan niadtong 1392.

espirituhanong kinabuhi, kay siya maloloy-on sa tanan ug, sa samang higayon, gitratara niya ang matag-usa uban sa pagtahod.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang kinatibuk-ang asembliya sa Veliky Novgorod gusto siyang pilion isip arsobispo sa Novgorod[2314] ug giapil siya sa uban pang mga kandidato[2315] , nga wala sila kahibalo nga sukad pagkabatan-on pa siya gitawag na sa ministeryo sa pagka-episkopo, ingon sa gisulat sa propeta: *'Nakita sa imong mga mata ang akong dili pa nabuhat nga lawas'* (Salmo 138:16)[2316] . Ug tungod kay miingon ang Apostol nga ang tanang awtoridad gikan sa Dios (Roma 13:1), giunsa man sa usa ka tawo pag-angkon niini kon dili kini gihatag kaniya gikan sa ibabaw (Juan 19:11)? Natuman kini sa kaso sa Banal nga Euthymius. Pagkahuman sa pag-seal sa mga loto sa napili nga mga kandidato, gidala sila sa asembliya sa katawhan ug sa klero sa Veliky Novgorod ngadto sa Katedral ni Santa Sofia[2317] ug gipahimutang sila sa trono. Mahitungod sa mga suga, kini usa ka paningkamot sa tawo; apan kinsa sa mga napili ang mag-okupar sa ingon ka hataas nga trono sa Dios gipakita pinaagi sa nahitabo pagkahuman: pinaagi sa kabubut-on ug paghukom sa Dios, ang suga nahulog kang Euthymius, aron siya ang maggunit niini nga trono. Pagkahuman niini, ang mga tawo sa Novgorod malipayon nga miduol sa Balaan ug, sa maong adlaw sa paghinumdom kang Juan Chrysostom, gidala siya uban sa dungog ngadto sa Simbahan ni Santa Sofia[2318] . Sa dugay nga panahon, bisan pa, misalikway ug wala mosugot si Banal Euthymius sa pagdawat sa pagka-arsobispo, nga nag-ingon labi na nga iyang gihunahuna nga dili siya angay sa ingon ka taas nga katungdanan; apan tungod kay dili niya mapugngan ang paghukom sa Dios, sa katapusan misumite siya sa kabubut-on sa mga mipili kaniya. Nagdala kini og dakong kalipay sa tanang pumoluyo sa Novgorod, kay giisip siya sa tanan nga hingpit nga angay sa dignidad sa opisina sa arsobispo. Bisan pa, pagkahuman sa iyang eleksyon, nagpabilin si Banal Euthymius nga monghe, tungod kay napugngan ang iyang konsagrasyon tungod sa kamatuoran nga wala'y metropolitano sa Rus' niadtong panahona[2319] . Tungod kay wala siya gi-ordinar sulod sa kapin upat ka tuig[2320] , mibiyahe siya paingon sa siyudad sa Smolensk samtang anaa didto si Metropolitan Gerasim sa Kiev ug Tibuok Rus'[2321] , ug gikan kaniya niya nadawat ang iyang ordinasyon sa ranggo nga arsobispo. Dinhi, ang Banal nga Euthymius nakapahingangha sa tanan sa iyang kaalam ug matarong nga paghukom, hangtud nga bisan ang Metropolita mismo nagpahayag sa iyang katingala ug nagdayeg sa iyang kaalam. Human sa iyang konsagrasyon, ang Iyang Kahalangdon nga si Euthymius mibalik uban sa dakong dungog sa iyang diyosesis sa Veliky Novgorod ug gikuptan ang hingpit nga awtoridad sa iyang kawan. Nasayud sa bug-os nga kadako sa katungdanan nga iyang gisagop, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga buluhaton sa iyang ministeryo uban sa mas dako pang kadasig kaysa iyang gipakita sa wala pa ang iyang konsagrasyon, nga naghunahuna sa mga pulong sa Kasulatan: 'Sa kinsa gihatag ug daghan, daghan usab ang pagapangayoon' (Lucas 12:48). Busa, pinaagi sa iyang mga paningkamot, naningkamot siya nga mamunga, sumala sa Ebanghelyo, dili lang trig-pulo o sisenta ka pilo, kondili usa khundred-fold[2322] . Sa wala pa niya gisagop ang hataas nga katungdanan isip obispo, ang iyang

---

[2314] Ang mga obispo sa Novgorod nagbitbit sa titulo nga arsobispo sukad pa niadtong 1165.

[2315] Sukad pa niadtong 1156, ang eleksyon sa Obispo sa Novgorod wala na nagdepende sa metropolitan ug sa konseho sa mga obispo, kondili eksklusibo sa mga tawo sa Novgorod mismo, pinaagi sa ilang veche. Kasagaran, tulo ka kandidato ang gipang-nominar, ug ang ilang mga suerti gibutang sa halaran sa Simbahan ni Santa Sofia; Sa katapusan sa Liturgiya, duha ka suwerte ang gikuha sunod-sunod sa protopope ug gipahibalo sa tibuok katawhan; sa katapusan, ang suwerte nga nabilin sa halaran mao ang nagpaila sa napili sa Dios. Ingon niini napili usab ang Kagalang-galang Euthymius.

[2316] Sa ato pa, sukad pa sa higayon nga ako gilalang sa sabakan sa akong inahan, imong nakita ako ug gitakda ang akong kapalaran sa kinabuhi.

[2317] Ang Katedral sa mga Obispo sa Novgorod, nga nagpabilin hangtod karon.

[2318] Niadtong 1429 kini.

[2319] Pagkahuman sa kamatayon ni Metropolitan Photius niadtong 1 Hulyo 1431, ang katungdanan sa metropolitan sa Moscow—gawas sa mubo nga pagdumala ni Isidore—nabilin nga bakante hangtod sa 1448.

[2320] Gipangdumala ni Venerable Euthymius ang Diyosesis sa Novgorod, nga wala pa siya makab-ot sa ranggo nga obispo, gikan sa 1429 hangtod 1434. Kaugalian sa Novgorod nga magdumala sa usa ka diyosesis sa wala pa ang ordinasyon isip obispo. Busa, si Juan, nga wala pa giordinar nga obispo, nagdumala sa diyosesis sulod sa walo ka bulan; sila Theoktist ug Moses sulod sa usa ka tuig matag-usa; si Clemente sulod sa duha ka tuig; ug si Obispo Teodosio namatay pa gani nga wala pa giordinar nga obispo.

[2321] Niadtong 1433, pagkahuman sa kamatayon ni Metropolitan Photius, gipadala sa prinsipe sa Lithuania nga si Świdrygailo si Gerasim, Obispo sa Smolensk, sa Constantinople aron siya masagradohan nga Metropolitan sa Lithuania, apan sa baylo gitudlo siya sa Patriarka nga Metropolitan sa Tanan nga Rus'. Tungod sa pagduda kang Gerasim sa pagkantra, gidakpan siya ni Švitrigaila duol sa Smolensk ug gipasiga sa poste sa Vitebsk. Nahitabo kini niadtong Hulyo 1435.

hunahuna nakatutok lamang sa iyang kaugalingong kalag; apan karon nga nahimong obispo na siya, mitumaw ang panginahanglan nga atimanon ang mga kalag sa kadaghanan, aron mapangahas niyang masulti sa Ginoo ug Magbubuhat: *'Ania ako, ug ang mga anak nga gihatag sa Ginoo kanako'* (Isaias 8:18). Sa paghunahuna niya niini ug sa daghang uban pang mga butang sa iyang maalamon nga kalag, ang Banal nga Euthymius nakasinati og dakong kasubo sa iyang kasingkasing, apan iyang gisalig ang tanan sa Dios, ug ang Ginoo wala magpahiya sa iyang paglaum; kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa mga katuigan sa ages[2323] .

Troparion, Tono 4:

Gipili sa Diyos sukad pagkabatan-on nimo, San Euthymius, ug tungod niini gihatagan ka sa dungog nga obispo, imong gipangumoso ang katawhan nga gisalig kanimo sa Diyos; ug busa, bisan pagkahuman sa imong kamatayon, nadawat nimo gikan sa Ginoo ang gasa sa mga milagro aron tambalan ang nagkalain-laing mga sakit. Pag-ampo alang kanamo nga nagasaulog sa imong dungganong handumanan, aron kita tanan walay hunong nga maghimaya kanimo.

Kontakion, Tono 8:

Ingon usa ka obispo, kauban sa ministeryo ug tinuod nga kampyon sa pagkabalaan, O Santo Euthymius, ayaw hunong sa pagpanalipod sa imong yutang natawhan, sa imong siyudad ug sa imong katawhan, nga nagpasidungog kanimo sa pagtuo ug nagsimba sa imong balaan nga mga relikya; aron kita tanan makahingalo kanimo sa usa ka tingog: Maglipay ka, O Balaan nga Maalamon sa Dios.

25 Marso

12 Marso (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Theophanes ang Kumpesor

Gisaulog sa Marso 12

Ang Kagalang-galang Teofanes natawo sa Constantinople sa mga ginikanang maharlika – sila Isaac ug Theodota. Si Isaac paryente ni Emperador Leo nga taga-Isauria ug sa iyang anak nga si Copronymus[2324] , mao nga nailhan siya nga 'ang taga-Isauria', tungod kay siya gikan sa parehas nga maharlikang kaliwatan ug gikan sa yuta sa Isauria. Nagdumala siya og mga posisyon sa dungog sa imperyal nga korte ug nagsilbi isip usa ka militar nga kumander atol sa paghari ni Copronymus.

Niadtong panahona, mitungha ang ikonoklastikong erehiya, ug nagsugod ang grabeng pagpanlupig batok sa mga deboto.

Ang debotong Isaac ug ang iyang asawa nga si Theodota hugot nga nagsunod sa Ortodoksong doktrina ug gipanalanginan sila og usa ka anak nga lalaki nga sa dili madugay mosidlak sama sa kaagahon sa Simbahan ni Kristo. Ginganlan siya og Theophanes, nga nagpasabot og 'gipadayag sa Dios'[2325] . Gihatagan siya niini nga

---

[2322] Ang maong panultihon gikuha gikan sa parabula sa Manluluwas mahitungod sa mag-aamuma (Mateo 13:8).

[2323] Ang Banal nga si Euthymius namatay niadtong Marso 10, 1458.

[2324] Si Emperador Leo nga Isauriano (717–741) mao ang unang iconoclasta nga nagpagawas og dekreto nga nagmando nga tangtangon ang mga balaang ikon sa mga simbahan ug laglagon. Si Emperador Constantine Copronymus (741–775) kusganong misuporta sa heresiya sa iconoclastic. Nagpatawag siya og konseho sa Constantinople, nga iyang gitawag og Ekumenikal nga Konseho, diin gisalikway ang pagdayeg sa mga ikon. Ang Isauria – ang yutang natawhan sa Emperor Leo the Isaurian ug sa amahan ni Theophanes nga si Isaac – usa ka gamay ug dili kaayo mailhi nga nasud sa Asia Minor, nga nagutlanan sa Lycaonia ug Cilicia. Karon, mga ruina na lang ang nabilin duol sa Ulubunar.

ngalan labi na kay natawo siya sa pista sa Epipanya sa Ginoo, nga sa Griyego gitawag og Theophania[2326] ; apan labing importante gitawag siya ingon niini pinaagi sa probidensya sa Dios – isip timaan nga, sama sa propeta Jeremias kaniadto, gipili ug ginasanto siya sa tiyan pa sa iyang inahan aron mahimong usa ka dakong suga sa Iyang Simbahan (Jer. 1:5). Sumala sa gipamatuod sa librarian nga si Anastasius, usahay siya gitawag sa ngalan sa iyang amahan – Isaac – apan kini sa wala pa ang iyang tonsura sa monastikong orden, nga iyang gipangandoy pag-ayo sukad pagkabatan-on, sama sa isaysay pa sa iyang kinabuhi.

Pagkahuman sa pagkahimugso sa bulahan ug sa balaan nga gipadayag nga si Theophanes, ang iyang amahan nga si Isaac, pagkahuman mabuhi pa og tulo ka tuig, namatay ug misulod sa walay katapusang kinabuhi. Sa iyang higdaanan sa kamatayon, nagsulat siya og testamento diin iyang gisalig ang iyang tulo ka tuig nga anak nga lalaki, kauban ang iyang inahan, sa pag-atiman ug pagpanalipod sa Emperador Constantine Copronymus mismo, isip iyang paryente.

Samtang nagtuon sa Balaang Kasulatan ug nagpaningkamot sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, ang batang lalaki nahimong talagsaon, samtang naglabay ang mga katuigan, tungod sa iyang katingalahang kaalam. Sa dihang napulo'g duha anyos na si Teofanes, usa sa mga senador ang gustong ipangasaw-ay kaniya ang iyang napulo anyos nga anak nga babaye, tungod kay ang batan-ong Teofanes gwapo, maalamon kaayo, dato, ug paryente sa emperador. Si Theodota, ang inahan ni Theophanes, dali ra nga misugot niini nga pakasal. Apan, tungod kay walay bisan unsa niini ang mahimo kung walay pagtugot sa hari, ang senador mihimo og matinud-anong hangyo sa hari mismo, nga nagtinguha nga makabuhat og kinship kaniya pinaagi sa pakigminyo sa iyang anak nga babaye sa pag-umangkon sa hari. Sa pag-uyon sa emperador, nahitabo ang pakasal sa mga bata—nga wala pa sa edad nga pwede magminyo—apan ang kasal mismo gipahunong hangtod moabot na sa hustong edad ang mga nagpakasal.

Niining panahona, namatay si Tsar Kopronymus; gisundan siya sa iyang anak nga si Leo IV, nga nailhan nga '[2327] ' tungod sa iyang inahan nga si Khazara, kay siya anak sa usa ka Khazar khan ug gitawag siyang Khazara sa iyang pagano nga pagtuo, samtang sa iyang balaan nga pagbunyag gitawag siya nga Irina.

Paglabay sa pipila ka tuig, namatay usab si Theodota, inahan ni Theophanes. Namatay siya sa wala pa ang kasal sa iyang anak, nga nagbilin kaniya og dako kaayong bahandi.

Niadtong panahona, adunay usa ka sulugoon nga mahadlok sa Dios ug putli nga nagpuyo sa panimalay ni Teofanes; gihigugma kaayo siya ni Teofanes tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi ug giisip kini nga sulugoon ingon sa iyang labing maayong magtatambag. Gidasig sa kanunay nga pakighinabi kaniya bahin sa pagluwas sa kalag, ug gidala pa gayud sa labawng gahum sa Espiritu Santo, Nahigugma si Theophanes sa pagkamakabalaan, nga naghunahuna lamang sa usa ka butang: unsaon pagpreserbar sa iyang pagkabirhen nga walay hugaw; ug, sa iyang dakong tinguha sa monastikong han-ay ug estilo sa kinabuhi, gisugdan niya ang pag-apod-apod sa tanan niyang bahandi sa mga kabus ug nanginahanglan.

Pagkahibalo niini, ang biyenan ni Theophanes, supak sa gusto sa lalaki, nangandoy nga paspasan ang kasal – labi na kay pareho nang hamtong ang lalaki ug ang babaye.

Pag-abot sa adlaw nga gitakda para sa kasal ug, sumala sa kostumbre, nagpadayon na ang salo-salo sa kasal, ang debotong batan-ong si Theophanes, samtang gipa-alsa ang iyang hunahuna ngadto sa Dios, nag-ampo sa tago sa iyang kasingkasing nga ang Ginoo, pinaagi sa Iyang grasya, magpabilin kaniya sa putli nga pagkabirhen.

Busa, sa dihang ang batan-ong si Theophanes naa na sa kwarto sa kasal uban sa iyang nobya, mitungko siya sa higdaanan ug, sa lawom nga paghuyop, gipadayag niya ang hunahuna nga natago sa iyang sulod ug miingon sa iyang nobya:

'O akong hinigugma, wala ka ba kahibalo nga mubo ang panahon sa atong kinabuhi, apan ang takna sa atong kamatayon wala nato masayri, ug usa ka walay kalooy nga paghukom nagpaabot sa mga tawo nga naggugol sa ilang kinabuhi sa kalipay ug kadato, nga kanunay makapukaw sa kasuko sa Ginoo? Ang kaminyoon, bisan pa nga gitukod mismo sa Dios, ingon niini nga ang mga kabalaka sa kalibutan nga gikinahanglan sa kinabuhi sa

---

[2325] Si Theophanes – Griyego: Θεοθανοσ – 'gihayag sa Diyos' o 'nagpadayag sa Diyos'.

[2326] Θεοθανοσ (gikan sa Θεος – Dios ug θαινω – ipadayag) – ang Epipanya.

[2327] Si Emperador Leo IV, nga gitawag usab og Khazar, naghari gikan sa 775 hangtod 780. Misuporta usab siya sa iconoclasm, bisan pa man sa mas gamay nga sukod kaysa sa iyang mga nauna.

magtiayon nagaliko sa hunahuna sa tawo gikan sa Ginoo, nagahimo sa mga matinud-anong hunahuna sa mga tawo nga walay pulos, ug nagapugong kanila sa pagtan-aw paingon sa umaabot nga kinabuhi uban sa klarong panan-aw sa kalag. Nasayud kita nga si Lazaro, tungod sa iyang panandaliang pag-antos, gidala sa mga anghel sa sabakan ni Abraham, samtang ang adunahan, nga nagkinabuhi sa kadagahan, gibutang sa impyerno ug wala gani makakuha ug usa ka tulo nga tubig aron pabugnawan ang iyang dila (Lucas 16:24). Nadungog usab nato ang Mga Beatitud sa Ebanghelyo, nga gitagana sa Langit (Mat. 5). Kang kinsa kini gisaad? Dili sa mga dato, nga nagpuyo sa kalingawan niining kalibutan ug sa matag matang sa kasaganaan, kondili sa mga kabus, sa mga nagasubo, sa mga gutom, sa mga kauhaw, sa mga nag-antos og paglutos ug gpasipala tungod kang Cristo; Sa mubo nga pagkasulti: ang masipit nga ganghaan ug masipit nga dalan magdala ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan, samtang ang lapad nga ganghaan ug lapad nga dalan magdala ngadto sa Gehenna (Mat. 7:13–14); nahibalo usab kita nga bisan kinsa ang mabuhi sa karangyaan niining panahona, taliwala sa walay pulos nga kalipay, mag-antos og kasubo ug kasakit sa umaabot nga panahon – kay dili kini malikayan. Busa, akong pinalanggang nobya, kon gusto nimo, maglikay kita sa unong panag-uban sa unod ug magpabilin nga nagkahiusa sa putli nga pagkabirhen; busa karon mag-uban kita sa pipila ka panahon, sama sa usa ka unyon sa unod, alang sa imong malupit nga amahan, apan ilawom sa porma sa kaminyoon magpabilin kita nga magsoon nga lalaki ug babaye; ug unya, sa dihang magpadala ang Ginoo kanato og paborableng panahon, moadto kita sa usa ka monasteryo: ako sa monasteryo sa mga lalaki, ug ikaw sa monasteryo sa mga babaye. Busa atong ihalad ang atong kaugalingon sa Ginoo sa nahibilin natong kinabuhi, aron sa umaabot nga kapanahonan mahimong takus kita nga makig-uban sa panag-iya sa Iyang mga balaan nga sulugoon.

Ang balaan nga nobya nga si Theophana, sama sa maayong yuta, pagdawat niini nga maayong binhi, mitubag uban sa kalipay sa iyang kasingkasing kang bulahan nga si Theophan:

'Nasayud ako, akong pinalanggang ginoo, sa mga pulong sa atong Manluluwas nga gisulti sa Ebanghelyo: *"Kon adunay bisan kinsa nga dili magdumot sa iyang amahan ug inahan, ug sa asawa ug mga anak, ug sa mga igsoon nga lalaki ug babaye—ug bisan kinsa nga dili mag-alsa sa iyang krus ug mosunod Kanako—dili siya takus kanako"* (Lucas 14:26; Mateo 10:38). Busa, himuon nato ang atong kaugalingon nga takus nga mga sumusunod sa atong Ginoo ug, kon buot nimo, biyaan nato ang tanan nga walay pulos. Kung uyon ka, uyon usab ako; kung malipay ka, malipay usab ako; ug kung gusto nimong magpabiling birhen, gusto usab ako. Ug ipresentar nato ang atong kaugalingon nga walay mantsa sa Langitnong Nobyo, nga ginapahimungtan dili lamang ang atong mga kalag kondili pati na usab ang atong mga lawas. Unsa may kapuslanan niini kung, human nato mabuhi ning malangay-langay nga kinabuhi sa kawalay pulos, mawad-an kita sa walay katapusang mga panalangin? Ug kung aduna kitay mga anak, mapuno pa gayud kita sa mas dako nga kasubo, nga magkabalaka adlaw ug gabii bahin sa ilang panginabuhi ug kapalaran, samtang mahulog kita sa nagkalain-laing bitag ning kalibutan. Sa dihang moabot ang kamatayon nga wala nato damha, asa kita padulong—sa paraiso ba o sa Gehenna? Wala pa nato kini masayri. Busa, magkinabuhi kita sa pagkabalaan, tinago nga ginabantayan ang atong pagkabirhen, hangtod nga ang Ginoo motan-aw kanato nga takus sa kinabuhi sa monastiko.

Ang bulahan nga batan-on, pagkadungog niya niini nga mga pulong gikan sa iyang putli nga nobya, natingala sa iyang kinaadman ug, sa pagkahulog sa yuta, nagpasalamat sa Dios, nga nagtultol sa dalaga pinaagi sa Iyang Balaang Espiritu ngadto sa ingon nga desisyon, nga hingpit nga uyon sa iyang kaugalingong tinguha. Ug gigugol nila ang tibuok gabii sa pag-ampo, nangayo og tabang gikan sa kahitas-an, aron ang dalan sa kinabuhi nga ilang gisugdan matuman hangtod sa hingpit.

Pag-abot sa kaadlawon, natulog sila sa mubo nga panahon ug pareho silang nakapaninid: usa ka batan-ong lalaki nga masidlak ang nawong ang nagpakita kanila sa usa ka panan-aw; samtang nagngisi, hinay-hinay siyang misulti kanila:

'Gidawat sa Ginoo ang inyong pagbuot ug gipadala ko aron panalanginan kamo sa kinabuhi nga inyong gipili—aron kamo magbarog sa Iyang atubangan nga balaan ug walay kapintasan.'

Pagkahuman niini, gisinyasan niya ang tibuok nilang lawas sa tanda sa krus ug nahimong dili makita. Nagmata nga nabigla, gisugilon nila sa usag usa ang damgo nga pareho nilang nakita. Niadtong takna, nabati nila ang usa ka dili masukod nga humot nga gikan sa presensya sa Anghel, ug natingala sila. Ug niadtong takna gayud, samtang nagahulog sa yuta sa atubangan sa Ginoo, ilang gipadayag kaniya ang mainitong pagdayeg. Kana nga maimong humot, sulod sa taas nga panahon pagkahuman, nabati sa kadaghanan, dili lamang sa ilang kuwarto

kondili sa tibuok balay. Ug kining balaan nga magtiayon nagpuyo sama sa mga anghel sa unod, nagdilaab sa atubangan sa Dios sa kalayo sa langitnong gugma, sama sa duha ka pari o sama sa duha ka olibo nga nagpagawas sa lana sa pagkamaabiabihon, kay matag-adlaw nagahatag sila og dili mabilang nga limos, nga buotan kaayo sa pagpanagtag sa tanan nilang kabtangan sa mga kabus.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang biyenan ni Theophanes, sa dihang nahibaloan niya nga ang iyang manugang ug anak nga babaye nagpuyo sa pagkabalaan ug nag-apod-apod sa tanang bahandi nila ngadto sa mga kabus, nasubo kaayo. Miduaw siya sa tsar, gisultihan niya kini kaniya ug nagreklamo batok sa iyang manugang:

'Lagmit na gayud ako, kawalay-kaluoy nga tawo!' iyang paghilak, 'Lagmit na gayud ang akong gisumpaang katigulangon, tungod gayud sa akong maluoyong manugang! Ginausik niya ang iyang bahandi nga walay pulos ug ginaguba ang akong batan-ong anak nga babaye, nga dili mosugot nga mag-uban sila isip magtiayon, ug wala na koy paglaum nga makakaplag og kahupayan sa akong mga apo.' Ug ngano man gikuha siya? Ngano man wala niya, sa wala pa ang kasal, gipikasala ang saad sa pagpakasal ug gisalikway siya, aron dili niya madala, nga batan-on pa kaayo, sa ingon nga kalisdanan, ug dili ipailawom ang akong katigulangon sa labi pang dakong kasubo? Duha ka bahin ang akong kasubo: nagasubo ko alang sa akong anak nga babaye, nga bisan pa man minyo, wala'y bana ug dili makahimo nga inahan; ug alang sa bahandi nga ginausik-usik lang, kay si Theophanes wala lang nag-usik sa iyang kaugalingong kabtangan kondili pati na sa dakong bahin sa dote nga akong gihatag para sa akong anak.

Ug iyang gihangyo ang Tsar nga silotan ang bana sa iyang anak ug dasigon kini nga magkinabuhi subay sa balaod sa kaminyoon ug dili usikan ang iyang kabtangan.

Ang hari, nga puno sa kasuko, mitawag kang Theophanes nga bulahan ug, samtang naglantaw kaniya nga puno sa kasuko, misugod sa paghulga kaniya, nga nagmando kaniya nga usbon ang iyang pamaagi sa kinabuhi; kon mosupak siya, nagsaad siya nga kuhaon ang iyang mga mata ug ipa-exile siya.

Apan ang debotong batan-on wala magtagad sa mga hulga sa hari ug wala biyai ang iyang putli ug matinahuron nga kinabuhi, nga nagsugod sa ingon ka maanindot nga paagi: gipangita niya ang pabor sa Langitnong Hari kaysa sa yutang hari.

Paglabay sa mubo nga panahon, gisugo si Teofanes sa hari, aron matubag ang pipila ka panginahanglan sa katawhan, nga mobiyahe paingon sa yuta sa Cyzicus[2328] . Kining biyahe tinuyo nga gihimo sa iyang biyenan: sa usa ka bahin, aron samtang nabisi siya sa mga buluhaton nga gisalig kaniya sa hari, mohunong ug makalimot si Theophanes sa iyang kanunay nga pag-ampo, pag-ayuno, ug pag-abstinensya; sa pikas bahin, aron undangan niya ang pagbahin-bahin sa iyang kabtangan, nga karon gihuptan na sa iyang biyenan isip tigbantay.

Sa dihang si Theophanes, nga nagsunod sa sugo sa hari, mibyahe paingon sa Cyzicus, gisugo sa hari ug sa iyang biyenan ang iyang asawa nga mouban kaniya, kay dili makaya sa amahan nga hunahunaon nga mabulag ang iyang anak nga babaye sa iyang bana, bisan pa sa mubo nga panahon.

Nahitabo nga kinahanglan nilang tabokon ang usa ka suba nga kaniadto gitawag og Rindakos, apan sa ulahi gitawag na sa mga tawo nga Dakong Suba; sa usa ka pampang nahimutang ang rehiyon sa Olympia, ug sa pikas, ang rehiyon sa Sigria[2329] .

Gusto sa bulahan nga si Theophanes nga molabang sa maong suba, bisan pa man nga posible nga molakaw sa yuta; apan tungod sa pisikal nga kakulian nga miigo kaniya niadto, mas gipili niya ang agianan sa suba, kay mas sayon kini. Tanan niini nahitabo pinaagi sa probidensya sa Dios. Gipadala niya ang iyang mga higala ug mga sulugoon paingon sa yuta uban sa mga kabayo ug karwahe; siya mismo misakay sa usa ka bangka uban sa iyang bulahan nga asawa ug pipila ka sulugoon; samtang naglayag siya paubos sa suba, namangha si Theophanes sa matahum nga mga bukid, bungtod, ug disyerto sa Sigria, ug ang iyang espiritu nangandoy sa usa ka kinabuhi nga hilom taliwala niini. Ug nakakita siya, sa usa ka dapit taliwala sa mga bukid, og usa ka halapad nga walog nga natabonan sa daghang kakahoyan; ug dako kaayo ang iyang kalipay niining dapita. Pagkahuman niya og angkla sa pampas aron magpabilin didto sa gabii, ug pagkahuman niya og sugo sa tanan nga magpabilin sa mga sakayan,

---

[2328] Ang rehiyon sa Cyzicus (uban sa kapital niini, ang Cyzicus) nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.

[2329] Ang rehiyon sa Sigrian usa ka bahin sa Asia Minor nga naglangkob gikan sa Propontis (ang Dagat Marmara) tali sa mga suba nga Rindak (sa karaang panahon gitawag nga Lycos, karon Lyunad ug sa ubos nga agianan, Mikalis) ug Ezes, nga nagbulag sa Mysia gikan sa Troad.

mibiyahe si Theophanes paingon niining walog ug, samtang naglibot-libot siya sa kana nga walay sulod nga dapit, ang iyang espiritu nabati og lawom nga pagbati. Nagtindog sa usa ka dapit sa masiksik nga kalasangan, misugod siya sa mainitong pag-ampo sa Dios. Gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, mipanaug siya sa yuta sa daghang higayon, ug miingon:

– *'Ipakita kanako ang dalan nga akong pagalaktan'*! (Salmo 142:8).

Napuno sa dakong pangandoy sa kinabuhi isip eremita ug nakahukom nga biyaan dayon ang tanan, mibulag si Teofanes paingon sa maong kamingawan. Kapoy na sa pag-ampo, mipahulay siya ug nakita niya ang maningnag nga anghel nga kaniadto nagpakita kaniya ug sa iyang nobya sa ilang kwarto sa kasal. Kining langitnong binuhat, samtang nagtudlo sa kamingawan, miingon kang Teofanes:

'Angay ra ka nga magpuyo dinhi, apan hulat pa gamay samtang kuhaon gikan sa yuta kining mga buhing binuhat nga nagbabag sa imong agianan; molakaw ra sila dinhi sa dili madugay, ug unya makadto ka bisan asa nimo gusto nga walay babag.'

Si Santo Teofanes dako kaayo ang kalipay sa maong panan-awon. Pagbalik niya sa mga bangka nga puno sa kalipay, nagpadayon siya sa iyang pagbiyahe. Sa dihang nakabantay siya sa mga binalay-monasteryo nga walay sulod ug mga payag sa mga eremita sa mga Bukid Sigrian, gibisita niya kini, samtang naglibot uban sa iyang putli nga asawa. Niining dapita nakaila siya og usa ka tigulang nga clairvoyant nga ginganlan og Gregory, nga gitawag usab og Stratigias, nga nagpuyo sa usa ka lugar nga gitawag og Polychronion. Gipadayag ni Banal Theophanes ang iyang tuyo ug tinguha niining maong tigulang ug nadungog niya gikan kaniya ang gisulti sa Anghel nga nagpakita kaniya kaniadto. Kining tigulang, nga gihatagan sa Dios sa gasa sa pagtan-aw sa unahan tungod sa iyang kinabuhi nga sama sa anghel, miingon kang Theophanes:

'Pagpaabot lang og pila ka panahon, maayong batan-on; sa dili madugay, ang hari ug ang imong biyenan mawagtang sa nawong sa yuta, ug ikaw, nga gawasnon na, matuman nimo ang imong mahimayaong katuyoan.'

Sa birtwosa nga nobya ni Teofanes, hinay-hinay nga gisulog sa balaang tigulang sa iyang dalunggan nga ang iyang pinalanggang igsoon nga si Teofanes, sa takdang panahon, madawat ang korona sa martir.

Pagkahuman niini, mibyahe si Santo Teofanes paingon sa Cyzicus ug gipatuman ang mga sugo sa hari bahin sa pagdumala sa katawhan. Didto, kanunay siyang moadto uban sa iyang mga sulugoon sa duol nga Kabukiran sa Sigrian, diin iyang gibisita ang mga balaang amahan. Sa pagpangayo sa ilang panalangin ug pag-ampo, gipasiugda usab ni Teofanes ang ilang mga kalag pinaagi sa mga pakighinabi nga giinspirar sa Diyos.

Labi na, kanunay niyang gibisita si Gregory the Strategos nga clairvoyant ug si Christopher, ang abbot sa 'Gagmayng Baryo' – ingon man ang ngalan sa maong monasteryo. Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe si Theophanes sa Kabukiran sa Sigrian aron bisitahan ang mga eremita, napugos siya nga magpabilin sa usa ka dapit. Niadtong panahona, grabe ka init ang panahon, kay ting-ani man, busa si Theophanes ug ang tanan kuyog niya nangagayay kaayo.

Apan, ang lugar hilaw kaayo ug walay tubig. Sa pagkahuman sa adlaw, napugos sila nga matulog didto ug magpabilin hangtod sa gabii. Sa niining panahona, sila ug ang ilang mga hayop hingpit nang gikapoy tungod sa kauhaw. Ang Bulahan nga si Theophanes, pagkahuman sa pag-ampo, mipahiluna sa ilawom sa usa ka bungtod, naglaum nga makatulog og gamay aron mapahunong ang iyang kauhaw pinaagi sa tulog. Ug tan-awa, sa diha nga nakatulog pa lang siya, kalit nga misabwag ang tubig nga buhi gikan sa tinubdan sa iyang ulo ug nagbabad kaniya. Busa, wala balibari sa Ginoo ang Iyang alagad, Siya nga kaniadto nagpagawas og tubig gikan sa bato alang sa mga dili mapasalamatong katawhang Hudiyo; labi pa gayud nga nagpakita Siya og kalooy sa pagbuhat niini alang sa Iyang mapasalamatong alagad sa ingon nga panahon sa panginahanglan. Ang santo, nga nabanhaw sa kalit nga pagsabwag sa tubig, dali dayon mibangon gikan sa iyang lingkoranan ug gitawag ang tanan nga kuyog niya. Ug sa dihang nagtigom na silang tanan, natingala sila sa maong kalit ug dili gilauman nga milagro ug gidayeg nila ang Dios. Dili lang nila napawala ang ilang kauhaw, apan napainom usab nila ang ilang mga hayop.

Pagkabuntag sa sunod adlaw, wala na ang bukal: uga na ang dapit, ug wala na gani bisan gamay nga timaan sa tubig nga makita.

Labi na silang natingala niini ug gidayeg ang makagagahong gahum sa Dios, kay ang Ginoo nagpamutho og bukal sa panahon sa kauwaw ug sa yuta nga hingpit nga walay tubig, ug sa dihang wala na'y gikinahanglan nga tubig, Gipauga Niya ang tubig, aron klarong ipakita nga sa bisan unsang dapit andam ang Ginoo sa paghatag sa tanan nga gikinahanglan alang sa mga nangita una sa Gingharian sa Dios ug sa Iyang pagkamatarong (Mat. 6:33).

Pagkahuman niini, nagpuyo si Theophanes sa Cyzicus sulod sa pipila ka panahon ug, pagkahuman niyang matarong nga natuman ang tanang sugo sa hari didto, mibalik siya sa Constantinople.

Niining panahona, natuman ang panagna sa Anghel sa Dios ug ang propesiya sa Banal nga si Gregorio: Namatay si Haring Leo nga Khazar, anak ni Copronymus ug apo ni Leo nga Isoyuriano; ug namatay usab ang biyenan ni Theophanes. Ug siya, sama sa iyang balaan nga nobya, nahimong gawasnon. Dali dayon, sumala sa ilang gipangandoy, ilang gipangbahin ang tanan nilang bahandi ug mga kabtangan. Unya gipaputol ni Theophanes ang buhok sa iyang hinigugma sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an sa Bithynia[2330] , ug gihatagan ang monasteryo og daghang mga kabtangan aron maatiman siya; sa iyang pagtunsoy gitawag siya nga Irina. Sa iyang kinabuhi isip mongha, gipalipay ni Irina ang Dios ug naghimo siya og daghang milagro, tungod kay nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagtambal sa masakiton ug pagpahawa sa mga demonyo. Kining mga milagro ulahi gisaysay ni His Holiness Methodius, Patriarka sa Constantinople.

Pagkahuman sa pagtunur sa iyang bulahan nga nobya, ang dalaga Irina, gipangbahin ni Santo Teofanes ang nahibilin sa iyang kabtangan sa mga kabus sa Constantinople ug, nagpabilin lamang og gamay nga kantidad sa kuwarta, mibyahe aron bisitahan ang maong manan-aw, si Gregory nga Strategos. Sa iyaha gi-tonsura si Theophanes isip usa ka monghe. Didto, gamit ang kuwarta nga iyang nahabilin, nagtukod si Santo Theophanes og usa ka monasteryo para niining maong tigulang ug nagpuyo didto sulod sa taas nga panahon, nga nagpa-hingpit sa iyang kaugalingon sa monastikong ascesis.

Sa ulahi, sa tambag sa maong tigulang, mibyahe si Santo Theophanes paingon sa usa ka isla nga ginganlan og Kalonimos[2331] ; niining isla, aduna siyay gamay nga panag-iya nga napanunod gikan sa iyang mga ginikanan, nga wala pa niya nabahinbahin sa mga kabus. Didto nagtukod siya og usa ka monasteryo, diin iyang gibalhin ang tibuok komunidad gikan sa monasteryo sa Theodorian, nga nailhan nga Monocheraria; gitawag usab niya ug gitudlo alang kanila ang usa ka abá – usa ka matinud-anon ug eksperyensyadong tawo. Si Teofanes mismo misulod sa iyang selda ug misugod sa pagkopya sa mga libro, kay maalamon siya nga manunulat. Iyang gibaligya ang mga libro ug, sa kuwarta nga iyang nakuha, gitabangan niya dili lang ang iyang kaugalingon kondili pati na usab ang uban.

Paglabay sa pipila ka tuig, namatay ang abad sa maong monasteryo, ug ang mga igsoon misugod sa pagpangumbinsi kang Banal nga Theophanes nga mouyon nga siya na ang mahimong ilang abad. Apan misalikway ang santo ug mibiyahe pag-usab paingon sa Bukid Sigrian; nahinumdom sa disyerto diin siya gipanalanginan og panan-awon sa usa ka anghel samtang naglayag paingon sa Cyzicus, miadto si Theophanes didto ug nagpuyo sa maong disyerto, nag-alagad sa Dios. Sa dili madugay, gipuy-an ni Banal Theophanes ang maong kamingawan uban sa mga eremita nga mahadlok sa Dios, kay daghan ang misugod sa pag-abot kaniya ug pagpuyo duol kaniya, busa nahimong gikinahanglan nga magtukod og usa ka monasteryo.

Sa maong disyerto adunay usa ka luna sa yuta nga gipanag-iya sa usa ka mag-uuma; kining dapita gitawag nga 'Ang Dakong Baryo'. Si San Teofanes, pagkahuman niyang gipatawag ang pipila sa iyang mga kaila ug nanghulam og kuwarta gikan kanila, gipalit kini nga dapit ug nagtukod didto og usa ka monasteryo uban sa tabang sa Ginoo, nga, sumala sa Iyang balaang pagdumala, naghatag sa tanan natong gikinahanglan. Dali ra nga nabayran sa Ginoong Amahan ang kuwarta nga iyang gipanghulam, ug sa iyang monasteryo daghan siya og tanan nga gikinahanglan aron mapadayon ang pagkaon sa mga kaigsuonan nga nagtigom sa iyang palibot.

Si San Teofanes wala'y lain kapilian kondili dawaton ang katungdanan nga abbot sa iyang monasteryo, kay ang tanan nga nagpuyo sa kamingawan nangamuyo kaniya nga buhaton kini, ug tinuod gayud nga gikinahanglan kini.

Ingon nga abá, si Teófanes mao ang klase sa lider nga gisugo kanato ni Kristo mismo nga mahimong sama Niya sa Ebanghelyo: *'Dili ingon ana sa taliwala ninyo; kondili bisan kinsa ang gustong mahimong dako sa taliwala ninyo, siya ang inyong alagad; ug bisan kinsa ang gustong mahimong una sa taliwala ninyo, siya ang inyong ulipon'* (Mateo 20:26–27). Ang Kagalang-galang nga Abad Theophanes nagtrabaho gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, nag-alagad sa tanan, kay ang Ginoo niining panahona naghatag kaniya og dakong

---

[2330] Ang Bithynia mao ang amihanan-kasadpang probinsya sa Asia Minor.

[2331] Ang isla sa Kalonim o Kalonimos (karon Kalomios, sa karaang panahon Besbikon) nahimutang atbang sa bunganga sa Suba sa Rindak, sa Dagat Marmara.

pisikal nga kusog, ug sa matag monastikong buluhaton miapil siya labaw pa sa bisan kinsa ug nahimong ehemplo sa tanan sa usa ka birtuoso ug, sa samang higayon, mapisan nga kinabuhi.

Niadtong panahona, sa paghari ni Constantine, anak ni Leo ug apo ni Copronymus, ubos sa iyang debotong inahan nga si Irene ug sa Labawng Balaan nga Patriarka sa Constantinople, si Tarasius, ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gitigum sa Nicaea batok sa mga iconoclasta[2332] . Niining konseho, gisalikway sa Balaang Simbahan ang heresiya sa iconoclastic, ug nabalik pag-usab ang matinahuron nga pagsimba sa mga balaang larawan. Ang Mapinanggaon nga Theophanes, abbot sa Dakong Baryo sa Sigrian, gitawag usab sa niining konseho[2333] . Sa pag-uyon sa tinuod nga ortodoksiya niining konseho, misidlak si Theophanes sama sa hayag nga bitoon taliwala sa mga balaang amahan. Ang iyang presensya sa konseho dako kaayo og ikatabang sa kadaghanan; samtang daghan ang nagpasigarbo sa ilang maanindot nga bisti, karwahe ug kabayo, siya miabot nga nagsakay sa usa ka daan ug hugaw nga asno, nagsul-ob og daan ug giplastar-plastar nga panapton. Ang tanan nga nakahibalo sa iyang kaniadto nga kinabuhi—sa dihang siya adunahan, maharlika, duol sa hari, ug miyembro sa Synclite—nalumos sa kalooy sa dihang ilang nakita siya nga ingon ana ka mapainubuson ug kabus; ug nakat-on ang tanan nga, alang sa Ginoo, mahimo sa usa ka tawo nga mapainubuson ang kaugalingon ug mahimong kabus sa ingon ana ka labaw, ug tan-awon ang tanang butang sa kalibutan nga walay bili.

Sa pagtapos sa balaang konseho, mibalik ang Reverendo sa iyang monasteryo, nagdala uban kaniya sa mga debotong doktrina sa balaang pagtuo nga gipamatud-an niining Ekumenikal nga Konseho, ingon nga labing maayong palamuti sa iyang monasteryo. Dinhi, si Theophanes nagpadayon sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa iyang naandan nga mga ascetic nga buhat, naghatag kahayag dili lamang sa iyang monasteryo kondili usab sa tibuok palibot nga rehiyon pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi; ang balita mahitungod kaniya mikaylap sa halayo ug halapad, ug ang tanan naghimaya sa Langitnong Amahan tungod kaniya. Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, gihatagan siya sa Diyos og grasya sa pagbuhat og mga milagro: iyang giayo ang mga masakiton ug gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo. Sa usa ka higayon, samtang natulog ang Banal, usa ka demonyo ang nagplano sa pag-atake kaniya; nagporma kini nga usa ka buang nga baboy ug gisugdan ang pag-uyog sa hinigdaan sa balaan, nga naghatag kaniya og dakong kasakit. Pagmata dayon niya, nakabantay si Teofanes sa marka sa ngipon sa iyang kaaway sa iyang tudlo, nga naningkamot nga putlon gayud kini; ug bisan pa man nga grabe ang kasakit nga gibati sa balaan tungod niini nga samad, gikuha niya ang mira gikan sa Kahoy sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi nga dala niya, gihaplasan ang iyang samdan nga tudlo niini, ug naayo dayon siya. Sukad niadto, tungod kay nakabaton siya og gahum batok sa mga demonyo, gisugdan ni Theophanes ang pagpahawa kanila pinaagi sa iyang pulong gikan sa mga nag-antos nga gidala kaniya.

Kining respetadong amahan, samtang naglayag sa barko usa ka adlaw, gipakalma ang bagyo. Sa mga biyahero ug mga kabus nga miabot sa iyang monasteryo, iyang gipang-apod-apod ang pan ug uban pang pagkaon nga daghan, ug bisan pa niana, wala gyud mikunhod ang pan – sama sa gibuhat sa propeta Elias sa banga sa harina sa balo nga iyang kauban (3 Mga Hari 7:16).

Sa usa ka higayon, ang tigbantay sa bodega misugod og reklamo sa santo tungod kay nagahatag siya og pan sa mga kabus, samtang kulang pa gani ang pan para sa mga nagpuyo sa monasteryo. Unya gisugo siya ni Banal Theophanes nga ihap ug sukdon ang tanan nga butang nga naa k sa kamalig, ug napag-ila nga wala gyud kini mikunhod; ang tibuok komunidad midayeg sa Dios tungod niini, samtang ang nagreklamo nga katiwala, mihapa sa iyang mga tuhod, misugod sa pag-ampo og pasaylo sa Santo.

Sa dihang siya 50 anyos na, nagkasakit si Kagalang-galang Theophanes sa bato sa kidney ug nakasinati og grabeng kasakit. Sukad niadto, sa iyang higdaanan na niya gipahinungod ang nahibilin niyang kinabuhi, ug siya nga nakapaayo sa uban sa ilang mga sakit pinaagi sa iyang mga pag-ampo, wala mangayo sa Ginoo nga paayohon ang iyang kaugalingong kasakit, kondili gidala kini uban sa pagpasalamat. Samtang nag-antos siya sa maong sakit, miabot ang panahon sa iyang kamatayon isip martir, sumala sa propesiya sa maong maalamon nga tigulang, si

---

[2332] Santa Irene, Reyna ug asawa ni Leo nga Khazar, sa sinugdan, pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, nagdumala sa imperyo alang sa iyang batang anak nga lalaki, si Emperador Constantine Porphyrogenitus (780–792), samtang menor de edad pa siya, ug sa ulahi sa iyang kaugalingong katungod (797–802) – San Tarasio, Patriarka gikan sa 784 hangtod 806 (ang iyang pista gisaulog kada 25 sa Pebrero). Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga nagpamatood sa pagsimba sa mga ikon, gitigum niadtong 787.

[2333] Ang Monasteryo sa Sigrian nahimutang 22,000 ka lakang gikan sa Cyzicus ug sa dagat. – Ang Dakong Baryo (Megagrit – Μέγας Αγρός) naa sa parehas nga rehiyon; ang laing monasteryo mao ang Gamay nga Baryo, diin si Christopher nagsilbi nga abbot.

Gregorio, nga hilom nga gisulog sa dalunggan sa iyang nobya, usa ka balaang dalaga, nga sa takdang panahon makadawat usab ang iyang minahal sa kasingkasing sa korona sa martir.

Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang tigulang na ang Reverendo ug daghang mga Griyegong emperador ang miagi (kay pagkahuman sa giingon nga Emperador Constantine, nga naghari uban sa iyang inahan nga si Irene, misaka si Nikephoros sa imperyal nga trono kauban ang iyang anak nga si Stavrikios, ug pagkahuman kanila naghari si Michael Kuropalates), – pagkahuman niining maong mga emperador, gikuha ni Leo ang Armenyo[2334] ang sceptre sa Griyegong gingharian. Kining emperador maoy nagpasugod sa iconoclastic nga erehiya. Gikagul-anan gyud niya ang Simbahan ni Kristo pinaagi sa pagtangtang sa balaang Patriarka Nikiforos ug sa iyang mga disipulo[2335] gikan sa ilang mga katungdanan; ug direkta niyang gipaka-antos ug gipatay ang daghang uban pang mga Kristohanon tungod sa pagdayeg sa mga ikon.

Ang eklesiastikal nga historyador nga si Georgy Kedrin[2336] misulat sa mosunod mahitungod kang Santo Theophanes. Sa dihang nagbiyahe sa dagat paingon sa exilio si Patriarka Nikiforos sa Constantinople ug ang iyang barko milabay sa dapit diin nahimutang ang monasteryo sa Banal nga Theophanes, nahibaloan kini sa ulahi pinaagi sa iyang espirituhanong clairvoyant nga mga mata; gitudloan niya ang iyang disipulo nga kuhaon ang censer nga adunay nagdilaab nga uling, gibutangan kini og insenso ug, pagkahuman gisugo nga pasigaon ang mga kandila, mitungo sa yuta, sama sa nakig-istorya sa usa ka tawo nga naglabay. Unya nangutana ang disipulo kang Teofanes:

'Unsa man imong gibuhat, Amahan, ug kinsa man imong ka-istorya human ka mibungkag ingon ana?'

Mitubag ang Reverendo:

'Tan-awa, ang Iyang Kasantosohan Patriarka Nikiforos, nga gipahilayo tungod sa iyang pagka-ortodokso, nagpadulong sa pagka-bihag ug karon naglayag sa kilid sa atong yuta sa usa ka barko. Tungod kaniya, gisiga nako ang mga kandila ug ang insenso, aron atong matugyan sa patriarka ang dungog nga angay kaniya.'

Nakabantay niini ang Iyang Kasantosang Patriarka Nikiforos, nga nagbiyahe sa barko; kay kalit lang siya nga mituhop, gitubag ang pagyuko sa balaang tigulang pinaagi sa iyang kaugalingong pagyuko, ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot, gipanalanginan siya. Usa ka monghe nga kuyog sa Iyang Kasantosang Patriarka nangutana kaniya:

'Kinsa imong gipanalanginan, Labing Balaang Amahan, ug kinsa ang imong gisimahan?'

Niini mitubag si Patriarka Nikiforos:

'Karon lang, gisugat kita ni Theophanes, ang confessor ug abbot sa Velikoye Selo, uban sa nagdan-ag nga kandila ug insenso; mitumba ko kaniya isip tubag; kay siya, sama nato, dili madugay mag-antos usab.'

Tanan kini nahitabo sa dili madugay.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang dautang Tsar Leo nga Armenyo, nga nagtinguha nga madani si Banal Theophanes sa pag-uyon kaniya, nagpadala og mga sugo kaniya ug matinahuron siyang gipatawag sa Constantinople; sa samang higayon, malimbungon siyang gisulat: 'Dali na ko makig-away batok sa mga walay Diyos, apan sa dili pa ko mogawas aron atubangon sila, kinahanglan nga mag-armas ko sa imong mga pag-ampo; busa, respetadong Amahan, ayaw pagdumili sa pag-anhi kanamo.'

Bisan pa nga nasabtan sa Banal nga si Teofanes ang limbong sa hari ug siya usab nag-antos sa grabeng sakit niadtong panahona, nagpugos gihapon siya sa iyang kaugalingon nga molarga, aron siya makasinati og pag-antos alang sa tinuod nga pagtuo. Misakay sa barko, ang santo dali nga nakaabot sa Constantinople, apan didto wala siya gitugotan nga makigkita sa emperador, kay nahuya ang emperador ug nahadlok sa mga pagsaway ni Theophanes. Bisan pa niana, gipadala niya ang iyang mga bantugang kortesano k kang Banal nga Theophanes, aron madani siya sa iyang erehiya pinaagi sa mapahiangayong mga saad.

[2334] Ang Emperador Leo nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

[2335] Si San Nikiforos, Patriarka, nagdumala sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 806 hangtod 815; siya namatay sa pagka-priso niadtong 828; ang iyang pista gisaulog kada Marso 13 ug Hunyo 2. Si Theodore the Studite – abbot sa bantog nga Studite Monastery; ang iyang pista gisaulog kada Nobyembre 11.

[2336] Si Georgius Kedrin – usa ka manunulat nga Byzantine sa ulahing ika-11 o sayong ika-12 nga siglo, awtor sa gitawag nga *Synopsis of Histories*. Ang iyang buhat nagsugod sa paglalang sa kalibutan ug naglangkob sa kasaysayan sa mga Hudiyo, Romano, ug Byzantine hangtod sa pag-ukom ni Isaac Komnenos (1057).

'Kung,' miingon siya pinaagi kanila sa balaan nga tawo, 'usa ka hunahuna ka namo, pagtukod ko sa imong monasteryo og taas nga mga bilding nga bato ug pasagdan ko kini sa tanang paagi; ug ikaw pagahimungon kong labaw sa tanan, ug hatagan usab nako og hataas nga katungdanan ang tanan nimong suod nga paryente.'

Sa niining mga saad, gidugang sa hari ang usa ka hulga:

'Apan kon ikaw,' iyang gipadayon, 'mosupak kanamo, ikaw mismo ang masala sa dakong kaulaw.'

Niini, mitubag si San Teofanes sa hari pinaagi sa iyang mga sugo:

'Wala ko'y gipangandoy sa bahandi ning kalibutan: kon sa akong pagkabatan-on, tungod sa gugma kang Kristo, biyaan nako ang tanan nakong bulawan, pilak ug tanang butang nga akong gipanag-iya, maghandum pa kaha ko niini sa akong pagkatigulang? Layo kini kanako. Mahitungod sa monasteryo ug sa akong mga igsoon, ang Ginoo mismo ang nag-atiman kanila, labaw pa kaysa bisan unsang mga hari o prinsipe dinhi sa yuta. Ngano man kaha, Oh Ari, ginapahadlok ninyo ako sa inyong mga hulga, sama sa usa ka gamay nga bata nga pagabugbogon sa tungkod! Andama ang mga pag-antos para kanako, pasiga ang kalayo, ug ako, bisan pa dili makalakaw tungod sa akong sakit, sama sa inyong nakita, mosulod gihapon sa kalayo alang sa tinuod nga pagtuo.

Pagkadungog sa mga mensahero sa mga pulong sa santo nga gipahayag uban sa dakong kaisog, mibalik sila sa hari ug gisulti kaniya ang tanan. Ang hari, namangha sa ingon ana ka kaisog nga wala pa masinati, nagsugo sa usa ka sofista nga ginganlan og Juan—usa ka malimbungon nga salamangkero ug heretiko—nga moadto sa balaan nga amahan aron makig-istorya kaniya; apan sa atubangan sa mga pulong nga giinspirar sa Diyos sa reverendo nga amahan, nahimo siyang, daw, walay masulti ug napildi kaniya, ug nibalik nga napahiya sa hari nga nagpadala kaniya.

Unya ang hari, nga napuno sa kasuko, nagmando nga ipriso si Banal Theophanes sa usa ka ngitngit ug masipit nga selda sa gitawag nga Eleutherian Chamber, ug pagbutang og mga guwardiya sa iyang ibabaw. Niining masulub-on nga pagkabilanggo, ang Banal nga Amahan, nga tigulang na ug huyang, nagpuyo sulod sa duha ka tuig; dinhi, matag-adlaw, ilang gisulayan nga madani siya sa iconoclasm, pinaagi sa pagkamabuotan ug hulga, samtang ang dautang mga heretiko, nga tinuyoang gipadala kaniya, nagbinuang ug nagpasipala kaniya. Sa usa ka higayon, sa dihang ang hari nagpadala sa iyang sugo ngadto sa santo uban sa pagkamabuotan, nga nagtinguha nga pirmahan niya ang usa ka dekreto sa pagtangtang sa mga icon, mitubag kaniya ang Banal nga si Theophanes:

'Hibal-i, O Tsar, Siya nga naghatag kanimo sa gingharian, ang Usa nga pinaagi Niya nagahari ang mga hari ug nagdumala ang mga manlupig sa yuta. Hibal-i, nagaingon ako kanimo, nga ang Ginoo, bisan pa dili Siya mailhan sa pulong, mipakita Siya sa lawas ug, sa pagkuha Niya sa atong kinaiyahan, nahimong susama kanato sa tanang paagi, gawas sa sala; ug pinaagi niining kinaiyahan, nga gihimong balaan sa Iyang kaugalingon, gibanhaw Niya ang mga patay, gihatagan Niya og panan-aw ang mga bulag, gipahilisan Niya ang mga ketong, ug naghimo Siya og daghang ubang mga milagro. Pinaagi niining Iyang pagkatawo, Iyang giuyonan ang kamatayon sa kamot sa mga Hudiyo, nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, misaka sa langit sa himaya, ug dili na gayud mapabulag gikan sa Amahan. Ang Ebanghelyo nagtudlo kanato mahitungod niining tawhanong kinaiyahan ni Kristo; maong gidawat nato kini nga Ebanghelyo uban sa pagdayeg, nga nagtuo sa tanan nga gisulat niini, sa tanang katingalahang buhat ni Kristo – aron sa Ebanghelyo atong gihatagan Siya mismo og dungog, ingon ba. Ug kon dili kita pagahukman tungod sa pagtuo sa mga buhat ni Kristo nga gihulagway sa mga pulong, unsa kaha kaha ang hinungdan nga pagahukman kita kon dawaton ug pasidunggan nato ang maong sugilanon sa Ebanghelyo, apan gihulagway kini sa mga ikono? Bisan pa ang mga barbaro nga misulod sa atong pagtuo, salamat sa mga ikono, dali nilang mailhan ang tibuok kinabuhi ni Kristo dinhi sa yuta taliwala sa mga tawo ug ang tanan Niyang mga katingalahang buhat. Ug pila kaha ka mga dili makabasa nga tawo, sa pagtan-aw sa mga milagro ni Kristo nga gipakita sa mga ikono ug sa Iyang boluntaryong kamatayon, naghimaya sa Ginoo nga nag-antos alang kanato? Apan kamo, sa pagdumili sa mga ikono, sigurado gayud nga nainggit kamo sa ilang kaluwasan. Ug unsang konseho man ang kailadman nagturing niini nga sala ug sakrilihiyo ang pagdayeg sa mga balaang ikono? Dili ba si Kristo mismo ang nagpadala sa Prinsipe sa Edessa, si Abgar, og hulagway sa Iyang nawong, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, alang sa iyang pagka-ayo?[2337] Ug dili ba ang balaang Apostol Lucas nagbilin kanato og usa ka

[2337] Sa panahon sa yutang kinabuhi sa Ginoong Hesukristo, sa siyudad sa Edesa sa Mesopotamia, nagpuyo ang usa ka prinsipe nga ginganlan og Abgar, nga nag-antos sa ketus. Pagkadungog niya nga si Hesukristo nakahimo sa pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, nagpadala si Abgar og sulat kaniya pinaagi sa pintor nga si Ananias, diin iyang gihangyo nga moanha sa Edesa ug ayohon siya. Mitubag

ikon sa Labing Balaang Birhen Maria, nga gipintalan sa daghang kolor nga pigmento?[2338] Walay bisan unsa dinhi nga supak sa tradisyon ug pagtulon-an sa mga Balaang Amahan: si San Basilio ang Dako, ang maghuhubad sa dili masukod nga mga Misteryo, miingon nga ang dungog nga gihatag sa usa ka ikon gitumong ngadto sa gipakita niini. Sa samang paagi, si Juan, nga adunay bulawanong dila, miingon: 'Gihigugma ko bisan ang hulagway nga hinimo sa waks'[2339] . Ug si San Cirilo[2340] – ang lira sa Espiritu Santo – miingon: 'Kasagaran, kon makita nako ang hulagway sa Pag-antos ni Kristo sa usa ka ikon, dili ko kini malabyan nga walay paghilak'. Karon, kon ang unang unom ka Ekumenikal nga Konsilyo, nga nahitabo sa wala pa ang Ikapitong Konsilyo, wala magdili sa pagdayeg sa mga balaang ikon, samtang naghatag og dungog sa mga tawo ug mga hitabo nga gipakita niini, nagtuo ba gyud ka nga mas maalamon ka kaysa kanila! Katungdanan nimo, O Tsar, ang pagpakig-away batok sa langyaw nga mananakop; apan ang pagsusi sa mga doktrina ug balaod sa simbahan mao ang buluhaton sa mga balaang amahan, dili sa mga tsar.

Pagkabasa sa hari sa sulat gikan sa reverendo nga amahan, napuno siya sa dili masukod nga kasuko; dayon gipadala niya ang usa sa iyang malupit nga mga dignitaryo ngadto sa yuta sa Sigrian aron laglagon ang monasteryo ni Theophanes, nga nailhan nga 'Ang Dakong Baryo', ug sunogon kini hangtod sa yuta; sa bahin sa iyang mga disipulo, pagkahuman sa walay kalooy nga pagpanghampak kanila, gisugo niya nga palagson sila. Ang hari nagpadala pa og lain nga sugo, nga pareho ka mabangis, ngadto kang Banal nga si Theophanes, nga nakabilanggo na sulod sa duha ka tuig sa ngitngit nga bilanggoan sa Kastilyo sa Eleftheriou[2341] .

Kining sugo, pagkahuman gikuhaan og sinina ang balaang tigulang—nga payat na kaayo tungod sa pag-ayuno ug dugay na nga sakit—gibugbog siya nga walay kalooy gamit ang mga lubid nga panit sa baka sa iyang likod ug tiyan; pagkahuman makahatag og tulo ka gatus ka hampak kaniya ug gipriso pag-usab sa dungeon, mibiya siya.

Sa buntag, sumala sa sugo sa hari, mibalik kining tortyurero sa halangdon; gidala siya gikan sa prisohan ug malupit siyang gibugbog. Ug unya si San Teofanes gipadala sa pag-exile sa isla sa Samothrace[2342] . Ang respetadong amahan nakabantay niini daan pinaagi sa iyang clairvoyant nga mga mata ug, pipila ka adlaw sa wala pa, gisultihan niya ang bag-ong misulod nga nagsilbi kaniya nga sila ipadala sa maong isla. Pagkahuman sa iyang pagpuyo didto sulod sa baynte-tres ka adlaw lamang, ang balaang martir, nga gipahawa gikan sa kinabuhi sa kalibutan ug gikoronahan sa korona sa pag-antos sa pag-angkon sa pagtuo, mibyahe paingon sa iyang langitnong yutang natawhan[2343] , ug ang iyang bililhon nga lawas gilubong didto sa usa ka kahoy nga kabaong. Apan gipadayeg sa Dios ang Iyang balaan nga sulugoon dili lang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon: gihatagan Niya og gahum sa pagtambal ang iyang balaan nga mga relikya, ug daghang mga masakiton ang nanaog sa ilang sakit pinaagi lang sa paghikap sa iyang kabaong.

Pagkahuman patyon ang dautang Haring Leo nga Armenyo, mibalik pag-usab ang mga gipahilayo nga disipulo ni San Teofanes sa Bukid Sigrian ug gitukod pag-usab ang nasunog nga monasteryo. Dinhi ilang gidala ang balaang relikya sa ilang ginagalang nga amahan nga si Teofanes gikan sa isla sa Samothrace ug matinahuron nilang gibutang kini sa simbahan, diin daghang mga milagro ang nahitabo pinaagi niini – alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen[2344] .

---

ang Ginoo nga dili Siya makaanhi kaniya, apan pagkahuman Niya sa Iyang buhat dinhi sa yuta, magpadala Siya sa usa sa Iyang mga disipulo kaniya, nga mao ang mag-ayo kaniya. Pagkahuman niana, gihugas sa Ginoo ang Iyang nawong ug gituyo kini gamit ang tuwalya. Niadtong takna, ang hulagway sa nawong sa Ginoo mitungha sa kini nga panapton. Si Avgar, pagkuha ug paghalok niini, nakasinati og dakong kahupayan gikan sa iyang sakit. Human sa pag-alsa sa Ginoo paingon sa langit, si San Tadeo, usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles, miadto kang Avgar ug hingpit siyang giayo gikan sa ketus. Ang mga lumolupyo sa Edesa, kauban ang ilang prinsipe, gibunyagan sa apostol, ug ang balaang tela gibutang sa bungbong sa ibabaw sa pangunang ganghaan sa siyudad, diin kini nagpabilin hangtod sa tuig 944, sa dihang kini gilipat gikan sa Edesa paingon sa Constantinople; kini nga pagbalhin gisaulog kada 16 sa Agosto.

[2338] Sumala sa tradisyon, si San Lucas nga Apostol ug Ebanghelista usa ka pintor ug, uban sa pagtugot sa Inahan sa Dios, nagpintal og daghang mga ikonoha Niya (tan-awa ang iyang kinabuhi, 18 Oktubre).

[2339] Gipasidunggan ang iyang handumanan sa ika-13 sa Nobyembre ug ika-30 sa Enero.

[2340] Ang pista ni San Cirilo gisaulog kada ika-18 sa Enero.

[2341] Ang Kastilyo sa Eleutherio (o palasyo) nahimutang sa bahin sa Constantinople diin karon nagtindog ang Seraglio (ang palasyo sa Sultang Turko).

[2342] Ang Samothrace usa ka isla sa Dagat Aegean, 5½ ka milya gikan sa baybayon sa Thrace.

[2343] Si San Teofanes namatay sa palibot sa tuig 818.

Kontakion, Tono 2:

Pagdawat nimo sa langitnong pagpadayag gikan sa kahitas-an, maampingon kang milayas sa kasaba sa kalibutanong kinabuhi ug, sa imong pag-inusara, O Dungog nga Amahan, nadawat nimo ang gahum sa paghimo og mga milagro ug ang dungog sa pagpanagna, human nimo biyaan ang bahandi ug ang imong asawa.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio nga Dialogista, Papa sa Roma

Gisaulog sa Marso 12

Si San Gregorio, Papa sa Roma[2345] , nga nailhan nga 'ang Orador' o 'ang Magsasalita'[2346] tungod sa iyang maalamon nga mga pamulong, natawo sa siyudad sa Roma. Ang iyang amahan, si Gordian, ug ang iyang inahan, ang Bulahan nga si Sylvia, pareho nga gikan sa senatoryal, maharlika ug adunahan nga kaliwatan.

Apan ang pagka-noblesa sa kaliwatan ni San Gregorio dili ingon ka dako sa iyang senatoryal nga kagikan kondili sa mga matinud-anon ug balaan nga mga tawo nga iyang gikahilabtan. Busa, ang Bulahan nga si Felix[2347] , Papa sa Roma, mao ang lolo ni Gregorio nga Duha ka Managsulti; Si Santa Tarsilla, nga sa takna sa iyang kamatayon nakakita sa Ginoong Hesus nga miadto kaniya, ug ang Bulahang Emiliana, nga kauban ni Tarsilla gihatagan og langitnong kinabuhi nga walay katapusan, mga tiya ni Gregorio; ingon man usab si Sylvia, ang inahan sa santo, nga giila sa Simbahan sa Roma nga usa sa mga santo.

Apan si Beato Gregorio ang labing nagpahimaya niining balaan nga pamilya pinaagi sa iyang pagkabalaan, kay sukad pagkabatan-on iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagkamaayo sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios. Tungod kay nahigugma siya sa pagbasa og mga libro sukad pagkabata, nahimo siya nga usa ka iladong iskolar ug orador; usa siya ka tawo nga puno sa kinaadman ug maayong tinguha, mao nga napili siya sa katungdanan nga praetor[2348] . Apan, ang hunahuna ug tinguha ni Gregorio wala kaayo nakatutok sa mga butang sa kalibutan kondili sa espirituhanong mga butang: gusto niya nga mahimong monghe. Bisan pa, samtang buhi pa ang iyang mga ginikanan, gipahunong sa umaabot nga balaan ang iyang monastikong paggupit sa buhok hangtod sa mas angay nga panahon, bisan pa man sa kalibutan nga iyang gipuy-an, mura siya'g nagpuyo isip usa ka monghe, nga nagkinabuhi sa usa ka kinabuhi sa putli nga selibasiya.

Sa dihang namatay ang amahan ni Gregory, iyang gigasto ang dako nga panulundon nga nadawat niya sa paghatag og limos ug sa pagtukod sa mga balaang monasteryo, ospital, ug hospisyo. Busa, sa Sicily[2349] nagtukod siya og unom ka monasteryo, gihatagan sila sa tanan nga gikinahanglan, ug sa Roma nagtukod siya og usa ka monasteryo sa dungog ni San Andres nga Apostol; gitukod niya ang pundasyon niini sa iyang kaugalingong balay, nga nahimutang duol sa Simbahan sa mga Santo Juan ug Pablo nga Martir, sa kilid sa bungtod nga nailhan nga 'Square'[2350] . Pagkahuman niya sa pagpanumpa didto, gibyaan ni Gregorio ang iyang sekular nga sinina nga gilagusan og bulawan ug nagsul-ob sa mga sinina nga hinimo sa buhok sa orden monastiko, ubos sa giya sa mga

---

[2344] Nabilin kang Santo Teofanes ang usa ka 'Chronography', diin iyang gihulagway ang mga panghitabo sa Simbahan gikan sa 285 hangtod 813.

[2345] Ang titulo nga 'pope' (Griyego nga pappas – amahan) gigamit hangtod sa katapusan sa ika-5 nga siglo isip usa ka titulo nga dungog para sa tanang obispo; gikan sa katapusan sa ika-5 nga siglo, kini nagtumong kasagaran sa Arsobispo sa Roma, ug sukad pa niadtong 1075 – eksklusibo na kaniya.

[2346] Si Santo Gregorio ang Dako nailhan nga 'ang Dialogista' (ka-istorya, mahilig makig-istorya) tungod sa iyang buhat nga *Konbersasyon o Diyalogo sa Kinabuhi ug mga Milagro sa mga Italiano nga Amahan*.

[2347] Si Santo Papa Felix III nagdumala sa Simbahan gikan sa 483 hangtod sa 492.

[2348] Ang praetor (Latin: praetor) mao ang titulo nga gihatag sa mga Romano sa usa ka dignitaryo nga gisaligan sa labing taas nga awtoridad sa hudisyal.

[2349] Ang Sisilia usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo ug kabahin sa Gingharian sa Italya; kini gibulag gikan sa mainland pinaagi sa Strait of Messina.

[2350] Duol sa Bukid Caelian.

batid nga tigulang nga sila Hilarion ug Maximian; ug pagkahuman sa pipila ka panahon nahimo siyang abbot sa maong monasteryo[2351] .

Sa bahin ni Bulahan Sylvia, inahan ni Santo Gregorio, nagpuyo siya niadtong panahona duol sa Pultahan ni Santo Pablo; nag-alagad sa Ginoo, iyang gigahin ang iyang panahon sa pagpuasa ug pag-ampo, ug adlaw ug gabii 'nag-alagad sa balay sa Ginoo'[2352] . Ang iyang pagkaon mao ang hilaw nga mga dahon sa gulay, nga iyang gipadala matag adlaw sa iyang anak nga si Bulahan Gregorio. Dako kaayo ang iyang kalooy sa mga kabus ug walay-puy-anan, nga hapit tanan niyang kabtangan iyang gipang-apod-apod kanila.

Sa samang paagi, ang iyang anak nga si Banal nga Gregorio, dako kaayo ang iyang pagkamabuotan sa mga kabus nga wala gani siya magtipig sa katapusan nga butang, kondili dayon niya gipang-apod-apod ang tanan ngadto sa mga nangayo kaniya.

Usa ka adlaw, samtang naglingkod siya sa iyang selda, nagkopya og mga libro sama sa iyang naandan, miabot kaniya ang usa ka pulubi (usa kini ka Anghel sa Ginoo nga nagpakaaron-ingnon nga pulubi) ug miingon kaniya:

'Kaluy-i ako, alagad sa Labawng Dios! Ingon nga kapitan sa barko, nawala sa dagat dili lang ang akong kaugalingong kabtangan, apan pati usab ang iya sa uban.'

Si Santo Gregorio, usa ka mahigugmaon sa mga kabus ug tinuod nga sulugoon ni Kristo, naluoy kaniya, gitawag ang usa ka igsoon nga nag-alagad kaniya, ug gisugo nga hatagan ang lalaki og unom ka bulawan nga sinsilyo[2353] ; ug ang pulubi, pagkahuman madawat ang gihatag, nilakaw.

Niadtong adlawa mismo, pipila ka oras pagkahuman, mibalik ang maong pulubi sa bulahan ug miingon kaniya:

'Kaluy-i ako, alagad sa Dios; daghan kaayo akong nawala, apan gamay ra kaayo ang imong gihatag kanako.'

Gitawag pag-usab ni Santo Gregorio ang igsoon nga nag-alagad kaniya ug miingon kaniya:

'Igsoon, adto ug hatagi ang pulubi og unom pa ka bulawan nga sinsilyo.'

Gibuhat sa igsoon ang gisugo kaniya, ug niadtong adlawa nakadawat ang pulubi og dose ka bulawan nga sinsilyo gikan kang San Gregorio ug mibiya siya.

Paglabay sa pipila ka panahon, miadto ang pulubi kang Banal Gregorio sa ikatulong higayon ug nangayo kaniya:

'Alooy-a ako, Amahan, ug hatagi pa ko og gamay gikan sa imong pagkamaabiabihon, kay daghan kaayo ang nawala nako nga bahandi sa uban sa dagat.'

Unya si Banal Gregorio miingon pag-usab sa iyang sulugoon:

'Adto, igsoon, ug hatagi ang pulubi og unom pa ka bulawan nga sinsilyo.' Sa niini, mitubag ang igsoon:

'Tuohi ko, dungog nga Amahan, wala na gyud mi'y bisan usa ka bulawan nga sinsilyo nga nahabilin.'

Apan si Banal Gregorio miingon kaniya:

'Aduna pa ba kay lain nga ikahatag: sinina o sudlanan?'

'Usa ra ka sudlanan ang naa nako,' tubag sa igsoon, 'mao kana nga pilak nga bandeha diin gipadala kanimo sa imong inahan ang gipreskong sochi.'

'Adto, igsoon,' miingon ang balaan nga si Gregorio, 'ug ihatag kana nga pinggan sa pulubi, aron dili siya molakaw nga masubo, kay nangita siya og kahupayan sa iyang kasakit.'

Ang pobre nga lalaki, pagdawat sa pilak nga bandeha, nilakaw gikan sa santo nga naglipay; ug bisan tuod wala na siya mibalik aron mangayo og limos kang Gregorio isip usa ka makita nga pulubi, nagpabilin siya nga dili

---

[2351] Niining panahona, gi-ordinar ni Papa Paschal II si Gregory isip diyakono, bisan pa sa iyang pagduha-duha, niadtong tuig 577. Sa sunod tuig, gipadala niya siya sa Constantinople isip iyang apokrisiaryo (ambassador)—bahín alang sa bag-ong Papa Pelagius, ug bahín aron mangayo og tabang para sa Roma batok sa mga Lombard. Sa iyang pagpuyo sa Constantinople, naningkamot si Gregorio nga makab-ot ang tukmang kahibalo sa mga ritwal sa Simbahan sa Sidlakan, diin daghang mga tawo sa pagtuo ang namulak sukad pa sa panahon sa mga Apostoles. Sa samang higayon, gisugdan niya ang iyang bantog nga buhat, *Komento sa Basahon ni Job, o Katorse ka Libo nga Basahon sa Morality*. Niadtong 585, mibalik si Gregorio sa Roma ug napili nga abbot sa monasteryo nga iyang gitukod.

[2352] Kining hugpong sa pulong gikuha gikan sa Salmo 83:11. *Ang 'Primetatsya'* nagpasabot sa paghigda sa ganghaan o pagpangitag panalipod sa lain nga dapit.

[2353] Zlatitsa – bulawan, usa ka bulawan nga sinsilyo.

makita sa kilid niya sa tanang panahon, nagpanalipod kaniya ug nagtabang kaniya sa tanang butang. Kay ang Anghel sa Ginoo gitudlo sa santo uban sa gahum sa milagrosong grasya, nga pinaagi niini si Santo Gregorio sa ulahi nailhan, nga nagbuhat og dagkong milagro sa iyang monasteryo.

Pagkahuman sa kamatayon ni Pelagius, Papa sa Roma[2354] , nagkahiusa ang tanan sa pagpili kang Santo Gregorio, ang abad sa Monasteryo ni San Andres, sa papal nga trono; apan siya, nga naglikay sa ingon ka taas nga katungdanan ug dungog, nilayas sa siyudad ug nangitag dalangpanan sa kamingawan. Sa pagpangita nila kang Gregorio nga ilang magbalantay apan wala siya nila makita, ang mga tawo sa Roma napuno sa dakong kasubo; ug sila tanan misugod sa mainitong pag-ampo sa Dios aron Iyang ipadayag kanila ang Iyang alagad. Ug tan-awa, usa ka haligi sa kalayo ang nagpakita, nga makita sa tanan, nga naganaog sa dapit diin nagtago si Santo Gregorio, sa usa ka hilom nga bukid. Unya nasabtan sa tanan nga kining langitnong haligi nagpakita alang kang Santo Gregorio. Dali dayon, ang tanan mibyahe paingon niadtong dapita, diin nila nakaplagan si Gregorio ug, uban sa dili masukod nga kalipay, gidala siya palayo, bisan pa man wala siya magtugot.

Sa panahon sa paghari ni Maurice[2355] , gitudlo si San Gregorio nga Papa sa karaang Roma[2356] : didto siya nahimong ilado kaayo tungod sa iyang dili masukod nga kalooy ngadto sa mga kabus ug walay-puy-anan, mga ulila ug mga balo. Nagpatukod siya og mga hospisyo ug mga silungan para sa mga kabus dili lang sa Roma, apan usab sa ubang mga siyudad. Gipahimo ni Santo Gregorio nga gipadala si Abba Probus sa Jerusalem uban sa dakong kantidad sa kuwarta aron makatukod siya og usa ka hospisyo didto. Matag tuig, nagpadala siya og dagkong limos ngadto sa Bukid Sinai[2357] aron matagaan ang mga monghe. Sa Roma usab, gipakaon sa santo ang tanang pulubi ug masakiton matag adlaw, nga narekord ang ilang mga ngalan sa usa ka espesyal nga libro[2358] . Kanunay niya giimbitar ang mga biyahero ug ang mga kabus sa iyang lamisa, ug siya mismo ang kanunay nga nag-alagad kanila. Sa usa ka higayon, gisugo niya ang iyang sacellarius[2359] nga tawgon ang dose ka mga biyahero sa iyang lamisa aron makapanihapon siya uban kanila; apan sa dihang nakaupo na ang tanan sa lamisa, nakita sa balaang Papa nga napulo'g tulo ka mga biyahero ang naa diha. Gitawag niya pag-usab ang sacellarius ug hilom siyang gisultihan:

'Dili ba nako ikaw gisugo nga imbitahon ang dose ka biyahero? Ngano man nga wala ka mosunod ug imbitahon pa nimo ang ikalabing-tulo!'

Ang natul-og nga sacellarius mitubag:

'Tuohi ko, Labing Ginoong Reverendo, wala'y ikalabing-tulo dinhi.'

Sa tinuod, wala siya niadto o bisan kinsa pa nakakita sa ikalabing-tatlo: ang balaan nga Papa ra ang nakakita kaniya. Sa pagkaon, gitan-aw ni Santo Papa Gregorio kining ikalabing-tatlo ka biyahero, nga naglingkod sa tumoy kaayo sa lamisa, ug nakita niya nga ang iyang nawong sige'g usab: usahay siya morag tigulang nga uban na ang buhok, usahay morag batan-ong lalaki. Pagkahuman mibangon sa tanan gikan sa panyapon, gipahawa sila

---

[2354] Si Papa Pelagius II nagdumala sa Simbahang Romano gikan sa 578 hangtod sa 590.

[2355] Ang Emperador Maurice naghari gikan sa 582 hangtod sa 603.

[2356] Gipili si San Gregorio nga Papa niadtong 590. Nahitabo kini batok sa kabubut-on sa mapainubuson nga si Gregorio, nga, sa pagpanig-ingon kang Beato Agustin, nagpasidungog ug nagtawag sa iyang kaugalingon nga 'alagad sa mga alagad sa Dios', nilikay sa awtoridad ug gigamit ang tanang paagi aron malikayan kini; apan, sa diha nga gihatagan na siya niini, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga masigasig—bisan pa kanunay nga masakiton—sa pagtuman sa iyang mga katungdanan sa pag-amuma. Ang pangunang kabalaka ni Papa Gregorio mao ang pagpalapnag ug pagpatin-aw sa Pulong sa Dios; iyang gidala pagbalik sa tinuod nga pagtuo ang daghang mga eretiko; nagtampo siya sa pagtukod sa pagtuo bisan pa sa layo nga Britanya (Inglatera), pinaagi sa pagpadala og mga magtutudlo didto niadtong 597 ubos sa pagpangulo ni Augustine, usa ka mongheng Benedictine, nga nakumbinsi mismo kang Haring Æthelbert sa pagdawat sa balaang pagbunyag, nga sa katapusan nakapadali sa pagkatap sa Kristohanong pagtuo sa tibuok nasud.

[2357] Ang Bukid sa Sinai nahimutang sa tunga-tunga sa Peninsulang Sinai; kini, sa tinuod, usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga nabahin-bahin ug napalibotan sa mga hait ug magubot nga walog. Sa Daang Tugon, sa Bukid sa Sinai, ang mga Israelinhon misulod sa usa ka pakigsaol sa Dios ug nadawat nila ang mga sugo sa Balaod gikan Niya (Exodo 20). Sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo AD, ang Bukid sa Sinai nailhan nga puloy-anan sa mga Kristohanong eremita, nga nagpuyo sa mga bangin ug langob niini.

[2358] Kung makit-an ang usa ka pobre nga patay sa kadalanan, mihunong si San Gregorio sa pagsaulog sa Eukaristiya sulod sa pipila ka panahon, murag siya ang nagtuo nga siya ang responsable sa iyang kamatayon.

[2359] Ang 'Sakellarios' (gikan sa Griyegong saxella, saxellion – usa ka bag, usa ka kahon sa kuwarta, usa ka kaban) kasagarang nagpasabot og tig-atiman sa kaban. Sa Simbahan sa Constantinople, ang sakellarios gisaligan sa responsibilidad sa pagdumala mismo sa kaban sa simbahan, nga naglangkob sa kuwarta ug uban pang bililhon nga mga butang. Sa Simbahang Ruso, ang titulo nga sakellarios ulahi gihatag sa mga tagdumala sa pipila ka labing iladong katedral sa St Petersburg ug Moscow.

tanan ni San Gregorio; apan iyang gipabilin kining ikalabing-tatlo ka biyahero, nga katingalahan kaayo ang hitsura, ug, gikuptan siya sa kamot, gidala siya sa iyang kuwarto ug didto miingon kaniya:

'Gipangayo ko kanimo pinaagi sa dakong gahum sa Dios nga Labaw sa Tanan, sultihi ako: kinsa ka ug unsa ang imong ngalan!' Niini, mitubag ang katingalahang biyahero:

'Ngano man nga pangutan-on nimo ang akong ngalan? Katingalahan kini. Hinumdumi kini nga usa ka butang: ako mao kana nga pulubi-timonero nga, sa milabay nga panahon, miadto kanimo sa Monasteryo ni San Andres samtang naglingkod ka ug nagsulat sa imong selda, ug nakadawat gikan kanimo og napulo'g duha ka bulawan nga sinsilyo ug kana nga pilak nga pinggan nga gipadala kanimo sa imong bulahan nga inahan, si Sylvia, uban sa sarsa. Hibal-i nga sukad pa niadtong adlawa nga gihatag nimo kini kanako uban sa matinud-anong gugma, gitudlo ka sa Ginoo nga abbot niining balaan nga Simbahan, diin Iyang gibubo ang Iyang Dugo, ug manununod sa balaan nga Punong Apostol Pedro, nga imong gisunod sa imong matinahuron nga kinabuhi.

Niini, mitubag ang Bulahan nga si Gregorio:

'Giunsa man nimo pagkahibalo nga ang Ginoo nagpasiugda na daan pa niadto nga ako mahimong Papa?'

'Ako ang Anghel sa Ginoo nga Labaw sa Tanan,' matubag niya, 'ug mao kana ang hinungdan nga nahibalo ko; bisan niadto gisugo ko Niya aron masuta kon tinuod ba nga nagbuhat ka og kalooy tungod sa gugma sa katawhan, ug dili tungod sa garbo.'

Sa pagkadungog niini, gikupot si Banal Gregorio sa dakong kahadlok: hangtod niadtong higayona, wala pa gyud siya makakita og klaro sa usa ka Anghel sa Dios, apan karon nakig-istorya siya kaniya sama sa usa ka ordinaryong tawo. Unya ang Anghel nga nagpakita miingon sa santo:

'Ayaw kahadlok, kay gipadala ko sa Ginoo aron mag-uban kanimo sa tibuok nimong kinabuhi ug aron dalhon ang imong mga pag-ampo sa atubangan sa Dios; busa, bisan unsa ang imong hangyoon Niya uban sa paglaum, madawat nimo.'

Unya ang balaan nga Papa, mihapa sa yuta, mitungo sa atubangan sa Ginoo ug miingon:

'Kung, alang sa ingon ana ka gamay nga buhat sa kalooy, gipanalanginan ko sa Ginoo og daghang panalangin—gipahimong Papa ko sa Iyang Balaang Simbahan ug gitudlo ang Iyang balaang Anghel aron panalipdan ko—unsa kaha kaha ang Iyang ihatag sa mga nagasunod sa Iyang balaod ug nagabuhat sa pagkamatarong?'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang Anghel, ug ang santo, samtang nagpasalamat pag-ayo sa Ginoo, mas nagkugi pa sa pagbuhat og maayo sa mga tawo ug sa pagpalipay sa Ginoo.

Sa lain nga higayon, samtang nagpakaon siya sa pipila ka mga biyahero, si Santo Gregorio, sa iyang pagka-mapainubsanon, gusto nga magbubo og tubig sa kamot sa usa kanila; apan sa dihang nibalik siya aron kuhaon ang sudlanan, nakita niya nga wala na diha ang lalaki ; sa iyang pagpangita kaniya ug wala siya makaplagan bisan asa, si Gregorio nabigla kaayo. Sa sunod nga gabii, samtang natulog ang balaan nga Papa, mipakita kaniya ang Ginoo ug miingon:

'Niadtong mga adlaw gidawat nimo ang Akong kaugalingon, mao ang mga kabus; gahapon gidawat nimo Ako mismo.'

Ang dakong pagpaubos ni Santo Gregorio gihisgutan usab sa *Limonar* ni Iyang Kasantohan Sophronius, Patriarka sa Herusalem[2360] . Mao kini ang gisulat didto bahin kaniya.

'Sa usa ka higayon, mibisita kami kang Abba Juan nga taga-Persia; gisultihan kami niya bahin sa bantugan ug bulahan nga si Gregorio, Papa sa Roma. 'Sa usa ka higayon,' miingon siya, 'gusto unta nako nga pasidunggan ang mga relikya sa balaang pangunang mga Apostoles nga sila Pedro ug Pablo, ug alang niini mibiyahe ko paingon sa Roma. Samtang nagtindog ko sa siyudad usa ka adlaw, nadungog nako sa taliwala sa daghang tawo nga ang Papa hapit na moagi; busa naghulat ko aron makakita bisan sa mubo nga pagtan-aw kaniya. Sa dihang miagi siya tupad nako, naghukom ko nga mouko kaniya; apan, isulti ko kaninyo, mga igsoon – ang Dios ang akong saksi – nga siya, pagkahuman ko niyang pahimangnoan, nahulog sa yuta, miuko kanako, ug wala motindog hangtod nakita niya nga mitindog na ko una pa kaniya; Human niya ko gikahoy uban sa dakong gugma, gihatagan ko niya

[2360] 'Limonar' o 'Zimonar' (gikan sa Griyegong pulong λειμών – parang, pastulan). Mao kini ang titulo sa usa ka libro ni Sophronius, Patriyarka sa Herusalem (ika-7 nga siglo), nga naglangkob sa usa ka koleksyon sa mga sugilanon bahin sa mga binuhatan sa pipila ka mga lumolupyo sa disyerto nga nagdan-ag sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi.

og tulo ka bulawan nga sinsilyo sa iyang kaugalingong kamot ug gisugo nga hatagan ko sa tanang gikinahanglan alang sa akong pagkaon; ug gidayeg nako ang Dios, nga naghatag kang Santo Gregorio og ingon ana ka dako nga pagpaubos, gugma alang sa tanan, ug kaluoy.

Dili usab nato mapakyas nga hisgutan ang katingalahang milagro nga nahimo pinaagi sa mga pag-ampo niining dakong obispo sa Dios ibabaw sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Cristo. Usa ka babaye, nga ilado sa Roma, nagdala og prosphora sa Balaang Altar; niadtong panahona, ang Kabanalan Papa Gregorio mismo ang nagsaulog sa Balaang Liturgiya. Ug busa, samtang nagahatag siya sa Balaang Komunyon sa mga tawo, miabante ang babaye aron modawat sa Balaang Misteryo. Apan sa dihang nadungog niya ang mga pulong ni Gregorio: 'Gihatag ang nagahatag-kinabuhi nga Lawas sa atong Ginoong Jesu-Kristo', nagkatawa siya. Unya si Papa Gregorio, nga mihunong samtang gialsa ang iyang kamot, nangutana kaniya:

'Ngano man nga nagkatawa ka?'

'Katingalahan kaayo kini para nako, Imong Grasya,' tubag niya, 'nga imo kining gitawag nga Lawas ni Kristo, ang pan nga akong gihimo gikan sa harina gamit ang akong kaugalingong mga kamot.'

Sa pagkakita sa iyang kawalay pagtuo, ang santo nangamuyo sa Dios, ug sa kalit lang ang pan, sa hitsura, nabag-o ngadto sa tinuod nga lawas sa tawo. Ug kining dugo nga unod sa tawo nakita dili lang sa babaye, kondili usab sa mga tawo nga naa sa simbahan; ang tanan nga nakasaksi niining milagro naghimaya kang Kristo nga Diyos ug napalig-on pa gayud ang ilang pagtuo, nga walay bisan gamayng pagduha-duha nga sa Pinakabalaan nga Misteryo gihatag ang tinuod nga Lawas ni Kristo ilawom sa dagway sa pan, ug ang Iyang tinuod nga Dugo ilawom sa dagway sa bino. Pagkahuman niini, ang balaan nga Papa mipangamuyo pag-usab, ug ang dagway sa lawas sa tawo nabalik nga pan. Unya kining babaye midawat sa Balaang Komunyon uban sa dakong pag-amping ug lig-on nga pagtuo, gidawat ang pan ingon sa Lawas ni Kristo ug ang bino ingon sa Dugo ni Kristo.

Kining dakong suga sa kalibutan, ang Iyang Kasantosohan Papa Gregorio, gipasiugdahan ang Simbahan ni Kristo dili lamang sa iyang anghelnong kinabuhi ug katingalahang mga milagro, kondili usab sa iyang daghang mga sinulat, nga dako kaayo ang natabang sa Ortodoksong pagtuo. Ug samtang gisulat niya kini, ang Balaang Espiritu, sa porma sa usa ka salampati, naglutaw sa ibabaw niya; kini kanunay nga nasaksihan sa arkidiakano ni Gregorio, si Pedro – usa ka tawo nga dako kaayo og hiyas. Ang mga pakighinabi ni Santo Gregorio niining arkidiakano makita sa upat ka espesyal nga libro, nga puno sa dakong espirituhanong kaayohan; naglangkob kini og mubo nga mga salaysay sa kinabuhi sa mga santo nga nagkinabuhi sa pagkabalaan sa yuta sa Italya, ug mga pagtulon-an nga makaluwas sa kalag[2361] . Si Santo Gregorio nag-umol sa Simbahan ni Kristo sulod sa napulo'g

---

[2361] Ang buhat gitawag nga 'Conversations or Dialogues on the Lives and Miracles of the Italian Fathers'. Sa ubang mga buhat ni Santo Gregorio nga Dialogista, ang mosunod nailhan kaayo: (a) ang 'Pastoral Rule', nga naglangkob og mga instruksiyon para sa mga pastor, ug (b) ang mga sulat ni Santo Gregorio, nga miabot sa 848 tanan, nga naglangkob og daghang moral nga pagtulon-an.
Mahitungod sa Liturhiya sa 'Gipresanctify nga mga Halad', nga nagbitbit sa ngalan ni San Gregorio nga Dialogista, angay hinumduman nga, bisan pa siya ang nagtukod sa ritwal niining liturhiya, gibuhat niya kini eksklusibo alang sa Simbahang Kasadpan (sama sa, sa kinatibuk-an, siya ang nagdumala sa organisasyon sa Banal nga Serbisyo niining maong Simbahan), ug dili para sa Simbahang Sidlakan, nga dugay nang nagpraktis niini nga ritwal sukad pa sa karaang panahon ug gikan diin kini gipahulam ni San Gregorio para sa iyang *Sacramentaryo* nga gituyo para sa Simbahang Kasadpan. Ang tradisyon nga nag-angkon nga si San Gregorio ang naghimo sa han-ay sa Liturhiya sa Presanctified mitumaw panguna tungod sa lawom nga pagdayeg nga gihatag sa Orthodox nga Sidlakan sa ngalan niining balaang tawo. Walay duhaduha nga, pagbalik niya gikan sa Sidlakan ug sa dihang nahimong Obispo sa Roma, gisugdan ni San Gregorio ang Diologista ang pagpanumbalik sa Simbahang Romano sa pipila ka karaang ritwal nga nalimtan didto apan napreserbar sa tibuok orihinal nilang pagkabubut-on sa Sidlakan. Pinaagi niini, napamatud-an niya nga siya usa ka tagahanga sa Apostolikong Liturgiya sa Presanctified Gifts, sama sa ginapraktis sa Sidlakan, ug usa ka masigasig nga tigpasiugda sa lig-on nga pagtukod ug pagpakaylap niini sa Kasadpan. Gipatik niya kini nga liturhiya sa Latin ug gipaila-ila kini sa paggamit sa mga simbahan sa Kasadpan, busa, daw nakuha niya para sa iyang kaugalingon—labaw pa sa ubang mga Amahan sa Unibersal nga Simbahan—ang katungod nga ang iyang ngalan hangtod sa kahangturan iugnay niini nga liturhiya. Wala kalimti sa Simbahang Sidlakan ang mga paningkamot ni San Gregorio bahin sa Liturhiya sa Presanctified Gifts. Sukad pa sa ika-11 nga siglo, ang mga synaxaria sa Griyego naglakip og mga talaan nga nag-ingon nga gipahikay ni San Gregorio nga ang mga Romano magselebrar sa tibuok liturhiya sa mga adlaw sa pagpuasa, ug sa ulahi kini nga sugilanon gihubad aron ipasabot nga siya ang nag-organisar sa mga Kristohanon sa Imperyo Romano (nga giisip nga Imperyo Greko-Bizantino) sa pagsaulog sa Liturgiya sa Presanctified Gifts. Sa Simbahang Kasadpan, kining liturhiya gisaulog karon kaisahan sa usa ka tuig, mao ang Biyernes Santo atol sa Semana Santa. (Tan-awa ang traktado bahin sa Liturhiya sa Gipaandam nga mga Halad, Smirnova, Orthodox Discussions, 1892, pp. 6–7).

tulo ka tuig, unom ka bulan, ug napulo ka adlaw, ug mibyahe paingon sa Ginoo atol sa paghari sa Griyegong Emperador nga si Phocas[2362] .

Si Juan, diyakono sa dakong Simbahan sa Roma, misulat og upat ka libro[2363] mahitungod sa tanang uban pang mga buhat, mga milagro ug administrasyong eklesiastikal niining dakong Gregorio, Papa sa Roma, ingon man usab mahitungod sa iyang katingalahang ug balaan nga kinabuhi; kining mga libro naglangkob og hapit duha ka gatus ug unom ka kapitulo; Gikuha gikan niining mga libro ang gamayng bahin, apan usa ka sugilanon nga hingpit na kaayo alang sa kaayohan sa kalag sa mga matinud-anon, among gidayeg si Kristo nga among Dios, nga naghimaya sa Iyang mga balaan, ug kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

O himayaong Gregorio, nga nakadawat og langitnong grasya gikan sa Dios sa kahitas-an, ug, napalig-on niining gahum, mipili sa paglakaw sa dalan sa Ebanghelyo. Busa, O labing bulahan, nga nakadawat gikan kang Kristo sa ganti sa imong mga paningkamot, pag-ampo Kaniya aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Nitindog ka nga usa ka magbalantay sa hulagway sa Punong Magbalantay, si Kristo, Amahan Gregorio, nga nagiya sa kawan sa mga monghe paingon sa langitnong pastulan; ug gikan didto gitudloan nimo ang kawan ni Kristo sa Iyang mga sugo; karon nagalipay ug nagadayeg ka uban kanila sa langitnong mga puloy-anan.

Paghandum sa matarong nga Pinéas.

Kumemorasyon sa Marso 12

Ang balaan ug matarong nga Pinahas, anak ni Eleazar, ang Hudiyong punong pari, ug apo ni Aaron nga punong pari, sa sinugdan usa ka pari sa mga Hudiyo.

Si Santo Fineas usa ka takus nga sulugoon sa Dios sa Israel. Sa tibuok niyang kinabuhi, siya usa ka masigasig nga manalipod ug magbabantay sa tinuod nga pagsimba. Ang iyang buhat isip alagad sa Dios gitumong, sa usa ka bahin, sa paghimaya sa himayaong ngalan ni Jehova, ang Dios sa Israel, ug sa pikas bahin, sa pagwagtang sa tanang dautang huna-huna ug pagliko gikan sa balaod sa Dios nga usahay makita sa taliwala sa mga Hudiyo.

Nahitabo nga ang mga Moabita[2364] , nga nagpuyo tupad sa mga Israelita ug nailhan sa ilang pagkadautan, gidani nila ang mga Israelita sa dautan ug makalilisang nga pagsimba sa ilang diyos nga si Baal-Peor[2365] . Nagalagot sa ingon ka dako nga kadautan, gipaka-antos sa Ginoo sa grabeng paagi ang mga daotan nga apostata: diha-diha dayon misugod ang usa ka salot nga misamok kanila, diin daghang libo ka mga Israelinhon ang namatay. Dugang pa, gisugo sa Dios si Moises nga patyon (pinaagi sa pagbitay) ang mga pangulo sa katawhan nga naghatag sa ilang kaugalingon sa kadautan. Daghang mga Israelita, sa pagkakita sa kasuko sa Dios, mibiya sa ilang dautang

---

[2362] Si San Gregorio nga Dialogista (nga nailhan usab sa kasaysayan nga 'ang Dako') namatay niadtong Marso 12, 604. Ang iyang lawas nagapahulay sa Basilika ni San Pedro sa Vatican, sa usa ka kilid nga kapilya nga gipahinungod kang San Gregorio.

[2363] Si Diakono Juan, nga nabuhi sa tunga-tunga sa ika-9 nga siglo, mibiya og usa ka halapad nga biyograpiya ni Santo Gregorio, nga gikumpila base sa karaang kasaligan nga mga salaysay, samtang ang iyang paghulagway sa mga ulahing milagro gibase sa mga salaysay sa mga nakasaksi mismo.

[2364] Ang mga Moabita usa ka pagano nga tribo nga paryente sa mga Israelita, nga nagpuyo sa baybayon sa sidlakan sa Dagat nga Patay. Ang ilang katigulangan mao si Moab, anak sa panganay nga anak nga babaye ni Lot (Genesis 19:37). Ang mga Moabita, sama sa daghang uban pang mga katawhan nga nagpuyo duol sa Dagat nga Patay, nailhan sa moral nga pagkadaut sukad pa sa sinugdanan sa ilang kasaysayan.

[2365] Baal-Peor – usa ka diyos nga dako kaayo'g gipasidunggan sa mga Moabita ug uban pang mga pagano, nga ang pagsimba kaniya gipakita sa partikular nga pagkadautan ug kahilawotan. Ang tinuod nga ngalan niining diyos mao si Baal (gikan sa Hebreo, 'ginoo'), samtang ang pulong nga 'Peor' mao ang ngalan sa usa ka bukid nga nahimutang sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Dagat nga Patay. Lagmit nga adunay idolo ni Baal nga nagtindog niining bukid.

binuhatan, nangamubo, ug nagtigom sa atubangan sa Toldang Panagtigom aron maghalad og panaghiusa nga pagpakita sa paghinulsol ngadto sa Ginoo.

Niadtong panahona, usa ka si Zimri, usa ka pangulo sa tribo ni Simeon, sa atubangan ni Moises ug sa tibuok katilingban, gidala ang usa ka babayeng Midianita sa kampo sa mga Hudiyo ug gidala kini sa iyang tolda. Unya si Finehas, nga napuno sa kasuko ug kasuko batok sa pangulo—nga nagpadala sa katawhan sa sayop nga dalan—misulod sa tolda ni Zimri ug gipatay niya sa iyang bangkaw si Zimri ug ang babayeng Midianita.

Kining buhat sa maisugong Pinahas, diin klaro kaayo ang iyang mainitong kadasig alang sa Dios, nakapahunong sa kasuko sa Dios batok sa katawhan sa Israel. Sa dayon, mihunong ang salot nga nag-antos sa katawhan[2366] .

Pagkahuman niini, miingon ang Dios kang Moises:

'Si Finehas, anak ni Eleazar nga punong pari, napahunong ang akong kasuko batok sa mga Israelinhon tungod kay nagpangniid siya alang sa akong ngalan. Busa, sultihi siya: Tan-awa, gihatagan ko siya sa akong pakigsaad sa kalinaw. Gihatagan ko siya ug ang iyang mga kaliwatan sa pakigsaad sa usa ka walay katapusang pagkapari.'

Paglabay sa pipila ka panahon, sa sugo sa Dios, ang mga Israelinhon misugod sa pagtigom og hukbo aron silotan ang mga Moabita tungod sa ilang pagkadautan. Napulo'g duha ka libo ka Israelinhon ang natigom (usa ka libo gikan sa matag tribo). Napili si Finehas nga kumander sa hukbo, ug niining higayona napamatud-an usab niya nga siya usa ka matinud-anong magtutuman sa sugo sa Dios.

Dugang pa, napamatud-an ni Santo Finehas nga siya usa ka maalamon nga lider sa iyang katawhan sa matag higayon nga adunay panagbangi tali kanila. Gipaambit niya ang mga nagkasumpaki, ug maalamon niyang gipahunong ug giresolba ang ilang panag-away ug panagbangi.

Tungod sa tanang maong mga merito, si Santo Finehas, pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, napili sa bug-os nga pag-uyon isip punong pari. Ang pagka-punong pari ni Finehas, sumala sa saad sa Dios (Bil. 25:13), nagpadayon sa iyang mga kaliwatan ug pansamantala lang nga napasa sa panimalay ni Itamar.

Namatay si Santo Finehas sa taas kaayo nga edad[2367] ug gilubong siya sa usa ka bukid sa tribo ni Efraim (Josue 24:33).

26 Marso

13 Marso (Daang Estilo)

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Christina, nga nag-antos sa Persia sa ika-upat nga siglo.

Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya ni Nikiforos, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-13 sa Marso

Ang dakong obispo sa Dios, si San Nikiforos, Patriarka sa Constantinople, gipahawa sa iyang trono sa dautang Emperador Leo ang Armenyo tungod sa iyang matinud-anong pagdayeg sa mga balaang ikon ug gipahawa ngadto sa isla sa Prokonnisos[2368] . Didto iyang gigugol ang napulo'g tulo ka tuig sa pagka-bihag ug pagka-mapasipala, ug pagkahuman sa iyang pagpanaw ngadto sa Ginoo, gilubong siya sa simbahan ni San Teodoro nga Martir, sa monasteryo nga iyang kaugalingon gitukod[2369] .

[2366] Usa ka salot ang naglaglag sa 24,000 ka mga Israelinhon (Num. 25:9).

[2367] Si Santo Pinahas namatay mga 1500 BC.

[2368] Ang *Prokonnis* usa sa mga isla sa Dagat Marmara; karon ang isla gitawag nga 'Marmara'. Kini nga isla nagsilbi nga lugar sa pagpahiluna sa daghang mga nagpamatuod sa ilang pagtuo atol sa mga kagubot sa iconoclastic.

[2369] *Si Santo Nikiforos* sa sinugdan usa ka dignitaryo sa korte ni Emperatris Irene ug, samtang naggunit og sekular nga opisina, iyang gipanalipdan sa talagsaong paagi ang pagdayeg sa mga ikon sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho; sa paghari ni Emperador Nikiforos,

Pipila ka tuig pagkahuman, pagkahuman sa kamatayon sa mga dautang hari – Leo nga Armenyo, Michael Valvos ug ang iyang anak nga si Theophilus – ang scepter sa Griyegong gingharian mibalhin kang matinud-anong Reyna Theodora, nga nagdumala sa gingharian kauban ang iyang anak nga si Michael, nga bata pa kaayo niadtong panahona[2370] .

Sa samang panahon, namatay usab ang mga bakak nga Patriarka sa Constantinople – sila Theodotus Cassiter, Theodore Spasarokandilatos, dayon si Anthony Fasimat ug, sa katapusan, si Juan, nga nailhan nga si Annius[2371] ; Pinaagi sa iyang limbong, nagpakita siya nga usa ka salamangkero, ug tungod kay ilegal siyang gipahimutang, gipahawa siya sa trono sa mga matinud-anong tawo. Pagkahuman kaniya, si Santo Metodio ang misulod sa Katungdanan sa Constantinople, ug siya ang nagpahiuli sa pagdayeg sa mga ikon sa Balaang Simbahan[2372] . Niining maong panahona usab gibalik gikan sa isla sa Prokonnisos paingon sa Tsargrad ang mga bililhon nga relikya sa magtutpaka ni Kristo, si Santo Nikiforos.

Ang Iyang Kasantosohan, Patriarka Metodio, nagtambag sa matinud-anong Emperatris Teodora ingon niini:

'Dili angay,' ingon niya kaniya, 'nga ang labing maayo sa mga patriyarka – si Santo Nikiforos, nga gipahawa sa iyang katungdanan alang sa Ortodoksiya, bisan pa nga siya namatay na – magpabilin pa gihapon sa pagkabannaw: ang iyang balaan nga lawas kinahanglan ibalik sa iyang katungdanan; kay dili kita makalikay sa sala kon biyaan nato ang iyang mga relikya sa pagkabihag – mura ra kini'g pagpakita nga uyon kita sa iyang pag-exilio ug mouyon nga matarong ang iyang pagtangtang gikan sa trono. Nasayud kita nga ang tribo ni Jose gihatagan ug panalangin tungod kay, upat ka gatus ka tuig pagkahuman, gidala nila ang mga bukog sa ilang amahan gikan sa Ehipto paingon sa yuta sa Canaan;—ug kita, isip mga anak sa pagkamatinud-anon,—tugotan pa ba nato nga magpadayon pa ang pagkawala sa mga relikya sa atong amahan, samtang gipadako kita sa tinuod nga pagtuo pinaagi sa iyang banal nga pagtulon-an? Kining maong maharlikang siyudad, usa sa labing nindot sa ilawom sa langit, naghandum sa mahimayaong mga labi sa iyang balaan nga pangulo ug magbalantay, ug andam kini nga tipigan kini dinhi uban sa pagdayeg. Maglipay pag-usab ang Nobya, ang Simbahan, sa iyang Nobyo. Sa dihang buhi pa siya, dili matarong siyang gikuha sa hari gikan sa Simbahan; karon, pinaagi sa sugo sa reyna nga naghigugma sa iyang magbalantay, dawata niya ang iyang lawas, nga karon nagapahulay uban sa Ginoo. O debotong Reyna, sigurado ko nga makita nimo kung giunsa sa mga tawo, nga imong gidala sa ortodoksiya, ang pagdilaab sa tinguha nga madungog, bisan pa sa espiritu, ang ilang nangamatay nga magbalantay. Kung makakita pa gani sila og landong niya nga ipresentar sa ilang atubangan, ila siyang tan-awon nga daw buhi pa; ug, sa pagdawat kaniya ingon ana, ila siyang tipigan ang iyang mga nahabilin ingon usa ka labing bililhon nga bahandi.

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan kang Iyang Kasantosohan Patriarka Metodio, ang Kristohanong Reyna Teodora dayon misugot, nga nagaingon:

'Makabenepisyo kini alang sa atong mga kalag, ug ang atong ngalan pagahimayaon sa umaabot.'

Unya, walay paglangan, ang Labawng Balaan nga Patriarka, uban sa mga presbiter ug monghe, mibyahe paingon sa isla sa Prokonnis, kauban ang daghang katawhan.

---

niadtong 806, gipataas siya sa patriyarkal nga trono ug gipangulohan ang Simbahan sulod sa siyam ka tuig, pagkahuman niini gipahilayo siya sa isla sa Prokonnis. Namatay siya niadtong Hunyo 2, 828, nga hangtod sa iyang katapusang gininhawa nagpadayon sa pagpamatuod sa kamatuoran batok sa mga iconoclasta pinaagi sa iyang mga sinulat. Ang iyang pista gisaulog matag Hunyo 2.

[2370] Ang Emperador Leo nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820, samtang si Michael Valvos *(ang Tatak-tatak)* naghari gikan sa 820 hangtod 829; Naghari si Teofilo gikan sa 829 hangtod sa 842. Si Emperador Michael III (gikan sa 842 hangtod sa 867) misaka sa trono sa edad nga upat ka tuig, ug busa ang estado gipangulohan sa iyang inahan, ang Balaang Emperatris Theodora, hangtod sa 855.

[2371] Kining mga patriyarka ang nangulo sa Simbahan sa panahon gikan sa 815 hangtod 842.

[2372] Si San Metodio gipahamtang sa prisohan ni Michael Valvos tungod sa iyang kadasig sa pagdayeg sa mga ikon. Ang manunod ni Michael, si Teofilo, nagmando nga patukmokon ang iyang mga aping: nabungkag kaayo ang iyang panga nga usa ka pilas nga nakadaut sa hitsura, sama sa selyo sa pagkamartir, nagpabilin sa iyang nawong hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Aron matago kini, si Metodio, samtang nag-alagad isip patriyarka, nagputol og mga hiwa sa tumoy sa iyang kapa ug gibugkos kini sa iyang panga. Tungod sa pagrespeto sa nag-antos alang sa pagtuo, ang tanang monghe nagsul-ob og kapa nga adunay hiwa sukad niadto. Dayon gipahilayo siya ni Teofilo ngadto sa usa ka isla, diin siya gipriso sa usa ka makasip-on nga langob sa ilawom sa yuta uban sa duha ka tulisan. Gipataas siya ni Emperatris Theodora sa trono sa pagka-patriarka ug, uban sa iyang tabang, gibalik ang pagdayeg sa mga ikon. Kining balaan nga hierarkiya nagpastol sa Simbahan sa Dios sulod sa upat ka tuig ug kapin sa tulo ka bulan; siya namatay niadtong 14 Hunyo 847.

Pag-abot nila sa monasteryo sa Balaang Martir Theodore, gibuksan sa Patriarka ang lubnganan ni San Nikiforos, ug nakita sa tanan ang balaang lawas, napulo'g siyam ka tuig human kini mailubong, hingpit nga napreserba; wala'y bisan gamay nga timailhan sa pagkadaut, ug nagpagawas kini og humot nga baho.

Human sa pagsaulog sa Banhaw nga Pagbantay ug sa Balaang Liturgiya, misulod si San Metodio sa lubnganan ug, gikuptan ang bililhon nga mga relikya ni San Nikiforos, gisultihan siya nga daw buhi pa:

'O labing bulahan nga tawo, nga sa tanang paagi susama kang San Juan de San Gregorio! Kay imong gisagubang ang parehas nga mga paningkamot ug nakasinati sa parehas nga mga kasubo sama kaniya; sama kang San Juan, imong gisaway ang kawalay-balaod pinaagi sa mapangahas nga mga pulong, nag-antos sa dili matarong nga pagpahilayo, ug sulod na sa kapin traynta ka tuig – una samtang buhi pa, ug pagkahuman sa imong kamatayon – ikaw gipabilin sa pagkabilanggo. Karon, busa, itugyan nimo kanamo, imong pinalanggang mga anak, ug, pagkahuman nimo sa pagbiya dinhi, mobalik ka sa imong kaugalingong yuta; ang imong mahigugmaong katawhan modawat kanimo uban ang kalipay, sama sa kaniadto. Ang walay Diyos nga hari nga dili matarong nga nagpahawa kanimo gikan sa simbahan nakadawat sa silot nga angay kaniya tungod sa iyang mga binuhatan, kay gikuhaan siya sa gingharian ug sa iyang kinabuhi. Karon, bisan pa niana, ang mga matinud-anong hari nagabalik sa inyong simbahan kaninyo, ingon nga buhi pa kamo; kauban nako, sila, isip mga anak nga mahigugma kang Kristo, naglimpyo sa simbahan gikan sa mga hugaw sa erehya ug gibalik kini sa parehas nga kahimayaan sama sa kaniadto, pagkahuman sa inyong mga paningkamot. Tan-awa ug tan-awa ang imong mga anak nga natigom; sila tanan gikan sa kasikbit nga mga lungsod; samtang ang uban, nga nagpuyo sa mas layo pa, nagpaabut kanimo uban sa dako nga kadasig; ayaw sila biyai, sama sa mga ulila, sa kasubo, ni balibara kanila, aron ang imong siyudad makabaton sa imong mga relikyas ingon usa ka bililhon nga gasa; pagkahuman kini mapahimutang, kini pagataason ug pagapanindotan pa kaysa sa usa ka korona sa hari.

Pagkahuman niini, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Methodius gikuha ang mga relikya sa santo ug gibutang kini sa usa ka bag-ong reliquaryo; unya, kauban ang Balaang Sinodo, gibitbit nila kini sa ilang abaga, ug gidala nila ang balaang relikya ngadto sa barko samtang nag-awit og mga salmo; pagkahuman nila sa pagtaas sa mga layag, dali ra nila naabot ang Constantinople.

Ang debotong Emperatris Theodora, kauban ang iyang anak nga si Michael ug ang tibuok Synclite, ang mga klero ug daghang katawhan, nga nagbitbit og mga kandila ug insensaryo ug nag-awit, puno sa dili masukod nga kalipay ug kalipay, mibiyahe paingon sa pantalan aron sugaton ang dungganong mga relikya sa ilang balaang Patriarka Nikiforos. Pagkuha nila sa iyang balaang mga labi, unang gidala nila kini sa Katedral ni Santa Sofia, diin gipahawa si Santo Nikiforos.

Ang pagbalhin sa balaang relikya nahitabo sa ikalabing-tulo ka adlaw sa Marso[2373] – mao gihapon kana nga adlaw nga si Santo Nikiforos gipahawa gikan sa imperyal nga siyudad sa heretikal nga tsar.

Sa pagkahuman sa adlaw, usa ka tibuok-gabii nga pagbantay ang gihimo sa Simbahan ni Santa Sofia ibabaw sa mga bililhon nga relikya, ug sa buntag gidala kini gikan sa Simbahan ni Santa Sofia paingon sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles ug didto gipahulay uban sa pagdayeg. Sukad niadto, gipahimutang nga ang handumanan ni Nikiforos, ang magtutug-an ni Kristo, pasidunggan alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Amen.

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang balaan nga martir nga si Christina, nga nag-antos sa Persia sa ika-upat nga siglo.

Paghandum kang San Alexander nga Martir

Gisaulog sa Marso 13

Si San Alexander usa ka himayaong martir atol sa usa sa mga pagpanlupig[2374] sa mga Kristohanon sa mga pagano. Sa taliwala sa kangitngit sa pagano nga dautan, misidlak siya uban sa iyang pagkamapa-Devoto sama sa

[2373] Niadtong 846.

[2374] Kini mao ang pag-antos nga gipasiugdahan ni Maximian Galerius, ang manugang ni Emperador Diocletian ug iyang manununod gikan sa 305 hangtod 311. Nagsugod ang pag-antos ilawom ni Diocletian niadtong 303.

usa ka masidlak nga bitoon. Pinaagi sa pagpanamastamas sa kabuang sa mga mananamba sa diyos-diyosan sa siyudad sa Pydna[2375] ug sa pagwali sa Kristohanong pagtuo, iyang gibunyagan ang daghang pagano ug giusab sila ngadto kang Kristo; ug pinaagi niining mga buhat nakapukaw siya sa kasuko sa mga mananamba sa diyos-diyosan. Dili nila matiis ang pagtan-aw sa iyang kaisog o ang pagdungog sa gahum sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos; busa ilang giatake siya, gihuli ug gipanghigot, ug dayon gipasakop sa malupit ug walay kalooy nga pagpanakit. Pinaagi sa ingon nga mga pag-antos gisulayan nila nga pugson siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, apan tungod kay wala nila siya mapangumbinsi, sa katapusan gisilotan siya nga putlon ang ulo gamit ang espada. Uban sa pag-ampo sa pagpasalamat sa Diyos, ang balaang martir mipanaug sa iyang ulo sa hampak sa espada ug busa gisumite niya ang iyang balaang kalag sa kamot sa Ginoo.

27 Marso

Marso 14 (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang pagpahulay ni San Theognostus, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya.

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan nga si Benedict

Gikomemorar sa Marso 14

Bulahan sa ngalan—[2376] —si Santo Benedicto gipanalanginan usab sa grasya sa Dios. Sa iyang pangisip, sukad pa sa iyang sayong mga katuigan, si Benedicto daw usa na ka anciano; ug sa iyang moral nga kinabuhi, sukad pa sa iyang pagkabatan-on, siya sama sa usa ka tawo nga puno sa pagkahingpit. Wala niya gipasakop ang iyang kalag sa mga makalaut nga tinguha sa unod ug sa kalibutan; apan bisan sa kasibot sa iyang pagkabatan-on, sa dihang mahimo unta niyang gawasnon nga malingaw sa tanang kalipay sa kalibutan, giisip niya kini nga tanan sama sa hilamon nga malaya uban sa mga bulak niini.

Si San Benedicto lumad sa lungsod sa Nursia ([2377]), ug nagsugod siya sa pagtuon sa sekular nga mga siyensya sa iyang panahon sa Roma. Apan sa dihang nakita niya sa mga paganong eskwelahan ang daghang daotan nga mga tawo – nga nagkinabuhi sumala sa ilang mainit nga mga tinguha – mibulag siya gikan didto, kay nahadlok nga ang gamayng kahibalo sa libro makaguba sa dakong intelihensiya sa iyang kalag ug nga, pinaagi sa pagka-korap sa daotan nga mga tawo, mahulog siya sa kalawoman sa sala. Busa, mibiya siya sa mga eskwelahan dili ingon usa ka maalamon nga pantas ni ingon usa ka maalamon nga ignorante, ug gisalikway niya ang panlabas nga kahibalo aron mapreserbar ang sulod nga pagkabalaan. Labaw pa, niadtong panahona gibyaan niya dili lamang ang mga paganong eskwelahan kondili usab ang dakong bahandi sa iyang mga ginikanan, nga namatay na niadto, ug gipangita lamang niya ang kinabuhi sa monastiko ug sa usa ka eremita. Usa ka matinahuron nga tigulang nga babaye, nga kaniadto iyang tagapag-amuma, misunod kaniya paingon sa disyerto; gihigugma gyud siya niini tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Pag-abot nila sa usa ka dapit nga ginganlan og Effidi, gipugngan siya didto sa iyang mga kaila ug nagpuyo siya didto sa Simbahan ni San Pedro. Ang mga debotong tawo sa maong dapit, tungod kay ganahan sila sa maong bulahan nga batan-on, gitagad siya nila uban sa dakong pagtahod. Ang tigulang nga babaye nga nagpuyo uban kaniya kaisa nangayo sa pipila ka silingan og pares ka banga[2378] aron pagay-ay sa trigo; gibutang niya kini sa iyang lamisa ug nilakaw siya sa lain nga dapit. Sa dihang nahulog kini nga mga banga gikan sa lamisa, nabahin kini sa duha. Pagbalik niya, iyang nakita nga nabungkag kini; nabalaka kaayo siya ug nanghilak pa gani, kay ang mga mangkok iya man sa lain. Ang bulahan nga batan-on, pagkakita nga nagahilak ang tigulang babaye tungod sa nabungkag nga mga mangkok, gikuha ang duha ka piraso ug mihawa paingon sa hilom nga dapit, dayon mihapa sa yuta sa atubangan sa Dios. Nag-ampo siya sulod sa tibuok oras, ug

---

[2375] Ang siyudad sa Pydna o Pinda, nga wala na karon, nahimutang sa Macedonia, sa probinsya nga nag-utlanan sa Gulpo sa Thermae.
[2376] Benedict (o, sumala sa paglitok sa Romano, Benedictus) – nga nagpasabot og 'bulahan'.
[2377] Ang Norcia usa ka gamay nga lungsod sa Umbria (sa Italya).
[2378] Ang 'noschva' o 'nochva' (usab 'noschvitsa') usa ka kanal o sudlanan nga susama sa kanal, gigamit sa pag-uyog sa humay ug uban pang katuyoan sa agrikultura.

sa dihang mitindog siya gikan sa iyang pag-ampo, nakita niyang buo na ang sudlanan – wala na gani bisan gamay nga timaan nga kini nabungkag kaniadto; gidala niya kini ug gihatag sa iyang kauban. Ang balita bahin niining milagro dali nga mikaylap sa tanang lumolupyo sa maong dapit. Gikuha nila ang mga banga sa tubig ug gibitay kini sa bungbong sa simbahan, tupad sa pultahan, aron makita kini sa mga mosulod sa simbahan – alang sa himaya sa Dios, ug sa pagdayeg kang San Benedicto, ang batan-ong nakapahimuot sa Dios, nga napuno sa dakong grasya gikan sa Dios. Apan ang santo, nga dili makasustiner sa dungog ug himaya sa tawo, tinago siyang nilakaw gikan sa maong lugar ug, gibyaan ang iyang inahan nga nagpadako kaniya, misulod sa kamingawan. Sa pag-abot niya sa usa ka dapit nga ginganlan og EDol[2379] , nga nahimutang kap-atan ka stadia gikan sa Roma, pinaagi sa probidensya sa Dios nakasugat siya didto og usa ka monghe nga ginganlan og Roman: gikan siya sa usa ka duol nga monasteryo nga gipangulohan sa abbot nga si Theodotus. Nalingkod sila uban niining monghe, ug misugod sila og pakighinabi bahin sa kaluwasan sa kalag. Dinhi gipadayag ni Banal nga Benedict kaniya ang iyang mga hunahuna ug ang tinguha sa iyang kasingkasing, ug nakakaplag siya kaniya nga kauban sa iyang paningkamot. Sa disyerto, gipahimutang ni Roman si Banal nga Benedict sa monastikong bisti ug, pagkahuman nakakaplag og langob sa lawom nga kamingawan, sa usa ka lugar nga lisod kaayo maabot, gipuy-an siya didto; siya mismo ang nagdala kaniya og pagkaon gikan sa monasteryo. Sulod sa tulo ka tuig, wala maghisgot si monghe Roman sa bisan kinsa bahin kang San Benedicto, apan sa tago siya magkuha og gamay nga pan sa panihapon, ug dad-on kini sa langob sa piho nga mga adlaw nga gitakda alang niini. Apan, tungod kay lisod maabot ang entrada sa kuweba gikan sa bukid—ug kinahanglan pa moliko og layo palibot sa bukid aron makaabot didto—nagbitay siya og taas nga lubid gikan sa maong hataas nga bukid ug gigamit kini aron ipanaog ang pan ngadto sa bulahan nga San Benedicto; Gitali ang usa ka gamay nga kampanilya sa tumoy sa lubid aron madungog ni San Benedicto kung gipaubos na ang pan ngadto kaniya. Apan, ang Yawa, nga nagdumot sa mga alagad sa Dios, nagpangandoy nga mapugngan ang maayong buhat ni Roman, aron, pinaagi sa pagpasakit sa gutom kang San Benedicto, mapugos siya sa pag-uyon sa kawad-on sa paglaum. Usa ka adlaw, samtang si Roman nagpaubos og pan ngadto sa langob gikan sa bukid sumala sa iyang naandan, gilabay sa yawa ang usa ka bato sa kampanilya ug nabungkag kini; apan wala kini nakab-ot bisan unsa: kay ang mahimsog nga monghe nga si Roman wala mohunong sa pag-alagad kang Santo Benedicto hangtod sa panahon nga gipili sa Ginoo nga pahulayon siya gikan niining banal nga buhat, ug ipadayag ang bulahan nga si Benedicto—kang lampara nga natago sa sudlanan—sa kalibutan alang sa espirituhanong kaayohan sa kadaghanan.

Paglabay sa tulo ka tuig, usa ka presbiterio nga nagpuyo layo niining bukid nag-andam og usa ka maluho nga salo-salo para sa iyang kaugalingon sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw sa dihang ang Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Tan-awa, nag-andam ka og daghang pagkaon para sa imong kaugalingon, samtang ang Akong sulugoon nga si Benedict, sa usa ka piho nga langob'—ug gipangalanan niya ang maong lugar—'nagkaluya tungod sa kagutom alang kanako.'

Unya ang presbiter, nga dali dayon mibangon ug nagdala og pagkaon, mibiyahe aron pangitaon ang tawo sa Dios. Nagtabok sa mga bangin sa bukid, mga sapa sa walog ug bangin, sa katapusan nakaabot siya sa langob nga gipakita kaniya, diin niya nakaplagan ang bulahan nga Benedict. Pagkahuman nga naghalokay sila sa Ginoo, naglingkod sila ug misugod sa pagpakabusog sa ilang mga kalag pinaagi sa pakighinabi nga makaluwas sa kalag. Unya miingon ang presbiterio sa santo:

'Amahan, magpanihapon kita niini, samtang nagpasalamat sa Dios, kay karong adlawa mao ang Pasko sa Pagkabanhaw.'

Mitubag ang tawo sa Dios:

'Oo, karong adlawa Pasko sa Pagkabanhaw para kanako, kay gitagaan ko sa grasya nga makakita kanimo.'

Wala masayud ang kagalang-galang nga miabot na ang pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, kay nagpuyo siya nga layo sa mga tawo, ug walay nakaila kaniya gawas sa monghe nga si Roman.

[2379] Dol (i.e. usa ka dapit sa daplin sa lanaw); niining walay sulod nga dapit (sa palibot sa karon nga Subiaco) nagtindog ang mga villa sa mga emperador Claudius ug Nero.

'Tinuod, Amahan,' tubag sa presbiteryo, 'karong adlawa mao ang pista sa Pagkabanhaw sa Ginoo, ug dili angay nga magpuasa ka, kay gipadala ko kanimo sa Ginoo alang niining maong tuyo, aron kita karon magabusar sa Iyang mga gasa.'

Ug busa, pinaagi sa grasya sa Dios, nikaon silang duha sa pagkaon, ug ang presbiter, nga napahupay sa espirituhanong kalipay, mibalik sa iyang monasteryo, nagdayeg sa Dios nga giisip siyang takus nga makakita sa sulugoon sa Dios. Paglabay sa mubo nga panahon, nadiskubre sa mga magbalantay sa karnero ang langob sa maalamat, ug niadto daghan ang nakahibalo kaniya. Nagsugod ang mga tawo sa pagdagsa kaniya uban sa ilang mga hangyo bahin sa ilang mga panginahanglan, samtang gipahupay sila sa balaang amahan pinaagi sa espirituhanong pagkaon.

Sa pagtan-aw sa diyablo sa balaan nga kinabuhi ni Benedicto, nga nagdilaab sa kasuko, nagpasiya nga pugngan ang kaluwasan sa reverendo. Usa ka adlaw, nagbag-o siya sa usa ka pula nga langgam, nga gitawag og 'kos'[2380] , ug misugod sa walay kahadlok nga paglupad sa iyang atubangan, aron kini nga langgam mahimo untang madakpan sa kamot kon gusto unta ni Santo Benedikto, apan wala niya kini tagda. Pagkahibalo nga kini usa ka limbong sa kaaway, gipanalipdan niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus, ug nawala ang langgam. Sa diha nga nawala kini, pinaagi gihapon sa buhat sa maong yawa, giatake ang santo sa usa ka kusog kaayong bagyo sa carnal nga tinguha nga wala pa niya masinati kaniadto. Ang malaw-ay nga demonyo, nga nagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka babaye nga kaniadto nakita sa maong balaan sa iyang pagkabatan-on, mitungha sa atubangan sa iyang mga mata ug nagdilaab sa ingon ana ka dakong kahinam sulod sa iyang gipahinabo nga lawas nga hapit na siya mawagtang sa paglaum. Misulod sa iyang hunahuna ang dautang panghunahuna nga mobalik sa kalibutan, apan ang grasya sa Dios nagpalig-on kaniya ug naghimo kaniya nga mananaog batok sa iyang pagbati. Pagkahupay sa iyang kaugalingon, nakakita siya og sagbot nga puno sa nettle ug palung sa dili kaayo kalayo gikan kaniya. Gihubad niya ang iyang sinina, gilabay ni Benedict ang iyang lawas nga hubo sa palung ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka oras, nag-antos sa labing grabeng pagkasunog sa tibuok niyang lawas; nagpadayon siya niini hangtod nakita niya nga natabonan siya sa dugo. Sa ingon nga napahawa niya ang dautang hunahuna ug malibog nga tinguha, nagpasalamat siya nga may kaisog sa Ginoo. Sukad niadto, nga gipalig-on sa grasya sa Dios, si San Benedicto nagkinabuhi nga putli kaayo nga ang demonyo sa kahilayan wala na magdagan sa pagtuksok kaniya sa nahibilin niyang kinabuhi, sama sa iyang gisulti sa ulahi sa iyang mga tinun-an alang sa ilang pagtukod.

Sa paglapta sa balita mahitungod sa maong matinahuron sa halayo ug sa duol, nahitabo nga namatay ang abad sa usa sa mga monasteryo sa maong nasud. Ang mga monghe sa maong monasteryo dayon miadto kang San Benedicto ug mapinanggaong nangayo kaniya nga mahimong ilang magtutudlo ug magbalantay. Apan misalikway siya sa pagdumala kanila, kay giisip niya ang iyang kaugalingon nga makasasala ug dili angay sa ingon nga katungdanan; sa samang higayon, miingon si Benedicto kanila:

'Ang akong mga pamaagi dili mohaom sa inyong mga pamaagi.'

Apan, napugos sa ilang hangyo, mitugot siya sa katapusan ug, bisan pa sa iyang pagduha-duha, nahimong abad sa monasteryo. Gipangulohan ni San Benedikto ang monasteryo uban sa kadasig. Strikto niyang gisunod ang lagda sa asetikong kinabuhi, ug wala siya nagtugot nga bisan kinsa magpuyo sumala sa ilang gusto, busa ang mga monghe nagsugod sa pagbasol nga napili nila alang sa ilang kaugalingon ang ingon nga abá, nga hingpit nga dili angay sa ilang dautang pamatasan. Ang labing dautan sa mga monghe naghimo pa gani sa mosunod nga plano: gisagol nila ang hilo sa bino ug, pagkahuman ibubo kini tanan sa usa ka kalis, nangahas silang isilbi kini nga makamatay nga ilimnon sa reverendo nga amahan sa panihapon. Siya, bisan pa niana, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa kalis gamit ang iyang balaan nga kamot, ug ang sudlanan, pinaagi sa gahum sa Balaang Krus, kalit nga nabuak, sama sa nabunggo sa bato. Unya nasabtan sa tawo sa Dios nga makamatay ang tasa, kay wala kini makasukol sa Krus nga nagahatag kinabuhi; gipatawag dayon niya ang mga igsoon ngadto kaniya ug, nga walay bisan unsang dautang tuyo ug bisan pa nga nakangisi, miingon kanila:

'O akong mga anak! Hinaut nga maluoy kaninyo ang maloloy-on nga Ginoo. Ngano man nga gihukman ninyo nga buhaton kini kanako? Wala ba nako nagaingon kaninyo kaniadto nga ang akong mga agi dili mohaom sa inyong mga agi? Busa, mangita kamo og lain nga amahan, kay dili na ako magpabilin uban kaninyo.'

[2380] Blackbird – (Latin: merula) – usa ka klase sa langgam nga thrush.

Ug pagkahuman niyang pakigpaalam kanila, mibalik siya sa langob diin siya kaniadto nagpuyo, ug nagpabilin didto nga nag-inusara sa atubangan sa Dios nga makakita sa tanan. Apan dili kini ang kabubut-on sa Ginoo, nga nagmando sa tanang butang alang sa kaayohan, nga si San Benedicto maglakat sa dalan sa iyang kaluwasan sa pag-inusara: angay usab kaniya nga maggiya sa uban paingon sa kaluwasan. Busa, imbis sa gamay nga kawan sa mga disipulo, gihatagan siya sa Ginoo og mas dako; ug imbis sa usa ka bakanteng monasteryo, gisaligan siya sa napulo ka duha ka mga monasteryo. Kay sa pagkatibulaag sa balita mahitungod sa langitnong kinabuhi ni Benedicto, ang mga matinud-anon misugod og dagsa kaniya gikan sa nagkalain-laing dapit: ang uban gustong makig-ambit sa iyang mga pag-ampo ug panalangin; ang uban nangandoy nga mapakabusog ang ilang mga kalag sa iyang mga pulong nga gipangbuhian sa Diyos; ug ang uban pa nangandoy nga magpuyo sa iyang presensya. Ug daghan niadtong panahona ang misalikway sa kalibutan ug sa tanang butang sa kalibutan; nagtukod sila og gagmay nga selda duol sa iyang langob ug misugod sa pagpuyo, nga nagpanginabuhi pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot. Paglabay sa pipila ka tuig, ang gidaghanon sa mga igsoon ni San Benedicto mitubo kaayo nga ang bungkag nga kamingawan dili na makasulod kanila tanan. Gibahin-bahin sa santo ang tanang monghe ngadto sa dose ka grupo, ug ang matag grupo mibiyahe aron magpuyo sa lain-laing monasteryo; sa samang higayon, gitudlo sa santo ang usa sa iyang mga batid nga disipulo isip abbot sa matag monasteryo, samtang iyang gipabilin ang mga bag-ong monghe uban kaniya alang sa ilang espirituhanong pagtubo.

Ang uban sa mga bantugang lungsoranon sa Roma miadto usab kang Banal nga Benedict ug, sa pagsalig sa ilang mga anak nga lalaki alang sa pag-alagad sa Dios, gisumite nila sila sa Banal alang sa espirituhanong pagpadako ug pagtukod. Ingon niini si Eutychius, usa ka tawo nga gikan sa bantog nga kaliwatan; gidala niya ang iyang anak, ang batan-ong si Maurus, ngadto sa santo ug gisalig siya sa Banal alang sa pag-alagad sa Dios; Ingon usab ang patrician nga si Tertullus, nga gipahinungod ang iyang batang anak nga si Placidus sa Diyos, gibutang siya sa amahanong pag-atiman ni Benedict. Si Maurus misilbi sa santo, nga nitabang kaniya sa iyang mga buluhaton, samtang ang batang si Placidus gipadako, nga nakakaplag og mas dako nga kalipay sa espirituhanong pagkaon kaysa sa pisikal nga pagkaon.

Sa usa sa mga monasteryo ni Reverendo Benedicto, adunay usa ka tapulan nga igsoon; sa panahon sa mga serbisyo sa simbahan, naandan niya nga mobiya sa simbahan, ug bisan pa nga kanunay siyang silotan sa abad tungod niini, wala gihapon siya mag-usab sa iyang pamatasan. Pagkahibalo niini, gitawag ni Banal nga Benedicto ang maong monghe ug, pagkahuman siya gitudloan sa usa ka panultihon nga makaluwas sa kalag, gipadala siya pauli; apan wala gihapon siya mag-usab sa iyang pamatasan. Unya ang Banal nga Amahan mismo miadto sa maong monasteryo ug, samtang nagbarog sa simbahan atol sa serbisyo, mitan-aw sa maong tapulan nga igsoon ug nakakita og demonyo tupad kaniya sa porma sa usa ka itom nga batan-on, nga nakupot ang pikas sa kawad sa monghe ug gihulbot siya paingon sa gawas sa simbahan. Ang Banal nga Amahan miingon sa mga naa sa iyang palibot:

'Nakita ba nimo kinsa ang nagadani niadtong igsoon gawas sa simbahan?' Mitubag sila:

'Dili, Amahan.'

Pagkahuman niini, nag-ampo si Santo Benedikto sa Ginoo nga ablihan Niya ang ilang espirituhanong mga mata, ug sa sunod adlaw, nakakita ang uban kanila og usa ka gamay nga Etiyopyan nga nagadani sa maong monghe paingon sa gawas sa simbahan, ug gisultihan nila ang santo sa ilang nakita. Pagkahuman sa serbisyo sa simbahan, ang reverendo nga amahan, alang sa kaluwasan niadtong igsoon, gibag-o ang iyang malumo nga pamatasan ngadto sa usa ka hugot nga dagway, ug gipaka-antos ang tapulan nga igsoon dili lang sa pulong kondili usab sa iyang tungkod; ug pinaagi niini iyang gipalayas ang demonyo gikan kaniya, nga daw kini mismo ang nakadawat sa hampak, wala na mobalik pag-usab niadtong monghe, ug sukad niadto hingpit na siyang nabag-o.

Usa ka monasteryo nga nahimutang sa taas nga bukid wala'y tubig sa duol, busa kinahanglan pa sa mga monghe nga kuhaon kini gikan sa lawom nga bangin; tungod niini, nanginahanglan og dakong paningkamot aron madala ang tubig paingon sa monasteryo sa bukid. Ang mga monghe sa maong monasteryo, sa dihang miadto sila sa respetadong amahan, nangayo kaniya nga ibalhin ang monasteryo sa lain nga dapit diin dali ra makakuha og tubig. Apan si San Benedicto, pagkahuman niya silang gisugo nga maghulat pa ug gamay , mibyahe siya niadtong gabii paingon sa bukid uban sa usa ka batang lalaki nga ginganlan og Plakida; ug, sa iyang pagluhod ug pag-ampo sa Dios, nagpagawas siya og tuburan gikan sa bukid, sama sa gibuhat ni Moises kaniadto alang sa mga uhaw nga

katawhan sa Israel sa kamingawan (Ex. 17:1–7). Ug kini nga bukal dili lang igo para sa panginahanglan sa monasteryo, nagsugod usab kini og dagan paubos sa bukid isip usa ka kusgan nga sapa.

Sa lain niyang monasteryo, nahitabo ang mosunod: samtang ang usa ka monghe naghukay sa tanaman duol sa pampang sa suba gamit ang asad[2381] , nahulog sa tubig ang puthaw nga tumoy niini, ug ang monghe nabalaka kaayo: walay paagi nga makuha pag-usab ang puthaw nga tumoy sa asad gikan sa tubig, kay lawom ug kusog ang agos sa suba. Sa kana nga higayon, nahitabo nga miabot ang Banal nga si Benedicto sa maong tanaman ug, sa dihang nakita niya ang igsoon nga nabalaka, naghimo siya og milagro nga susama sa gibuhat sa propeta Elias (2 Mga Hari 6:6): mao nga gikuha niya ang kahoy nga hawakan sa asad ug gibutang kini sa suba, sa mismong dapit diin nahulog ang puthaw, ug sa kalit lang misaka kini sa iyang kaugalingon gikan sa ilawom sa suba ug mipakabit sa hawakan. Ug gibalik sa Reverendo ang asad sa igsuon nga buo, samtang miingon:

'Magpaningkamot ka ug ayaw pagmahay.'

Usa ka adlaw, ang Banal nga Amahan naglingkod sa iyang selda, samtang ang batang lalaki nga si Plakida, nga nagdala og banga sa tubig, miadto sa suba aron manghawa og tubig; apan, samtang gikuha niya kini gikan sa pampang, nahulog siya sa suba kauban ang banga, sa pinakapaspas nga agos, ug nadala sa layo sa agos. Ang Banal nga Amahan, nga nakamatikod niini sa iyang espirituhanong mga mata, mitawag sa iyang disipulo nga si Mavr, nga nag-alagad kaniya:

'Dali, dali: nahulog si Plakida sa suba ug nadala na sa kusog nga agos paingon sa layo.'

Unya miadto si Maurus sa suba ug, sa dihang nakita niya si Plakidas nga nalumos layo sa pampang, midagan siya sa daplin sa suba nga daw sa uga nga yuta: wala gani niya nabantayi nga nagdagan siya sa ibabaw sa tubig, kay abi niya nga naa siya sa uga nga yuta. Nahadlok, mibalik siya uban ni Plakida ug gisultihan ang halangdong amahan sa tanan. Si San Benedicto, bisan pa, wala giisip kini nga milagro tungod sa iyang kaugalingong pag-ampo, kondili tungod sa gahum sa walay kondisyon nga pagsunod ni Maurus; si Maurus, sa iyang bahin, nagtuo nga ang milagro nahimo pinaagi sa pag-ampo sa halangdong amahan.

Apan si Plakida miingon:

'Nakita nako ang kapa sa Reverendo nga Amahan ibabaw sa akong ulo, ug mura'g ikaw mismo, Amahan, ang nagkuha sa akong buhok ug nagdani kanako paingon sa uga nga yuta; ug sa baybayon nakita nako ang Moro.'

Niining maong takna, samtang ang Ginoo naghimaya kang Banal Benedicto sa ingon ana ka dako nga gahum nga katingalahan ug ang mga tawo nanag-awas ngadto kaniya gikan sa tanang direksyon, usa ka presbiterio nga nagpuyo niining maong rehiyon, nga ginganlan og Florentius, , gipukaw sa usa ka demonyo, nasuko sa balaan nga amahan ug misugod sa pagpanamastamas kaniya sa mga makauwaw nga pulong ug sa pagpasipala kaniya sa atubangan sa katawhan, nga nagtinguha nga kuhaan siya sa pagtahod nga gihatag kaniya sa tanan. Apan wala siya makab-ot niini: walay motuo niining makauwaw nga panamastamas, ug walay motagad sa presbiter. Unya kining dautang tawo nagplano nga lasunan ang santo; pagkahuman niyang pag-andam og usa ka wafer nga gisagolan og makamatay nga hilo, gipadala kini isip usa ka regalo kang Banal Benedicto. Ang maalamon nga tawo, bisan pa nakita niya nga ang wafer gilasonan, gidawat kini uban sa pagpasalamat. Sa takna nga kanunay magpanihapon ang Ginoong Amahan, usa ka uwak molupad gikan sa duol nga lasang paingon sa iyang selda ug mokaon didto sa pagkaon nga espesyal nga giandam para kaniya. Ang Ginoong Amahan Benedicto, pagkuha sa gipahilom nga prosphora nga gipadala kaniya sa presbiterong si Florentius, gibutang kini sa atubangan sa uwak ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo, ang Anak sa Buhing Dios, kuhaa kini nga pan ug dad-a kini sa mga hilawom nga dapit diin walay bisan kinsa—tawo man o langgam—makakaplag niini.'

Ang uwak, nga nagbukas sa iyang tuka ug nag-ungol, misugod og lupad palibot sa pan, nga klarong nagpakita nga gusto unta kini mosunod sa sugo sa Reverendo apan dili makaya, tungod sa makadaot nga demonyohanong hilo nga naa sa prosphora. Unya miingon pag-usab ang tawo sa Dios sa langgam:

'Kuhaa kini, kuhaa kini, ayaw kahadlok – dili ka mapaso niining pan; busa dalha kini sa dili matabok nga kamingawan.'

Ug ang uwak, nga mituman sa gisugo kaniya, gidala ang makamatay nga prosphora sa iyang tukak uban sa dakong kahadlok ug nilupad; pagbalik pagkahuman sa tulo ka oras, misugod kini og kaon gikan sa kamot sa Reverendo sa iyang kasagarang pagkaon. Ang buotan nga si Benedicto, sa dihang nakita niya ang dautang buot ug

[2381] Motyka – usa ka pala, usa ka spade.

pagdumot ni Florentius batok kaniya, nag-ampo siya pag-ayo alang kaniya kaysa alang sa iyang kaugalingon – nga dili kini ihap sa Ginoo nga sala batok kaniya, kondili matul-id siya. Apan, ang malisyosong presbiter wala gyud magbag-o bisan gamay: naghimo pa gani siya og mas dautan pa.

Tungod kay dili niya mapatay ang lawas ni San Benedikto, nagpasiya siya, pinaagi sa iyang satanikong limbong, nga laglagon ang mga kalag sa iyang mga disipulo. Ang mga disipulo sa Kagalang-galang nagtrabaho adlaw-adlaw sa iyang tanaman; busa si Florentius naghatag og suhol sa pito ka matahum nga batan-ong dalaga ug gipadala sila sa maong tanaman, aron, pinaagi sa mga kanta ug sayaw, sila maglingaw-lingaw sa atubangan sa mga batan-ong monghe ug sa ingon mosiga sa dautang kahilakaw sa ilang mga batan-ong kasingkasing. Sa pagkakita niini, nahadlok ang Kagalang-galang nga si Benedicto alang sa espirituhanong pagkaguba sa iyang mga batan-ong disipulo ug nagpasiya nga mobiya sa maong lugar uban kanila. Busa, sa usa ka bahin, mibiya siya sa lugar tungod sa dautang tuyo ni Florentius, ug sa laing bahin, gidala niya ang mga batan-on palayo sa tukso. Pagkatigum niya sa mga igsoon ug mga abá sa iyang mga monasteryo, iyang gitudlo ang usa ka batid nga amahan nga magdumala kanila ug gisalig sila tanan sa kabubut-on sa Dios; samtang siya mismo, mapainubuson nga naglikay sa pagdumot ug kaaway sa tawo, mibiya didto uban sa iyang pinakabata nga mga disipulo. Sa bahin ni presbiter Florentius, sa pagkahibalo niya sa pagbiya ni Banal nga Benedict gikan sa maong dapit, dako kaayo ang iyang kalipay. Apan ang Dios, ang Manimalos, ang Ginoo, sa pagpanimalos sa Iyang sulugoon, gipapas ang dautang presbiter pinaagi sa usa ka dili gilauman nga kamatayon. Usa ka adlaw, samtang naglingkod siya sa balay ug naglingaw-lingaw, nahugno ang ibabaw nga kwarto diin siya nagpuyo, ug ang mapintas napisak sa mga bungbong. Wala'y bisan kinsa sa iyang panimalay ang nasamdan, ug siya ra ang namatay sa ingon ani nga paagi.

Ang balita niini mikaylap dayon sa tanang monasteryo ni Benedict, ug ang pinalanggang disipulo sa santo, ang bulahang Maurus, nga nabilin sa monasteryo, wala maglangan sa pagpadala alang sa Banal nga Benedict. Nagsulat siya kaniya: 'Mobalik ka, Amahan: ang presbiter nga nasuko kanimo nga walay hinungdan nakasinati og bayolenteng kamatayon.'

Ang Reverendo, sa pagkadungog sa kamatayon ni Florentius, napuno sa dakong kasubo ug naghilak sa dugay nga panahon alang kaniya; apan nasuko siya kang Maurus, ang iyang disipulo, tungod kay naglipay siya sa kamatayon ni Florentius, ug nagpataw kaniya og penitensya; sa iyang bahin, wala niya gusto nga mobalik sa dapit sa iyang kanhing paningkamot, kondili mibalhin siya sa lain nga lugar. Apan, sa pagbalhin sa iyang puy-anan, wala gihawa sa balaan ang iyang kanhing kaaway, kay ang yawa, ang nag-awhag sa tanang dautan, misugod og mas mabangis nga pakig-away batok kaniya; apan bisan unsa pa ka kusog siya nakig-away batok kaniya, ang alagad sa Dios, uban sa tabang sa Dios, nagpabilin nga dili mapildi.

Ang Banal nga si Benedicto, pagkahuman biyaan ang lugar sa iyang unang mga buhat, mibyahe paingon sa rehiyon sa Campania, sa usa ka lungsod nga gitawag Cassino[2382] . Didto, sa usa ka hataas nga bukid, nakakaplag siya og paganong templo nga gihalad kang diyos Apollo; ug palibot sa templo adunay usa ka kakahoyan. Gipukan dayon ni San Benedikto ang diyos-diyosan, gipatag sa yuta ang templo, ug giputol ug gisunog ang kakahoyan. Paglabay sa mubo nga panahon, sa maong dapit mismo, nagtukod siya og simbahan nga gihalad kang San Juan Bautista, nagtukod og monasteryo, ug nagtigom og mas daghang komunidad sa mga monghe[2383] . Daghan

---

[2382] Ang lungsod sa Casin (Casinum) nahimutang sa wala nga pampang sa Suba Liris, sa tiilan sa Bukid Cassino (sa karaang Campania – sa amihanan-sidlakan sa siyudad sa Naples).

[2383] Karon, kini ang puy-anan sa bantog nga Monte Cassino Abbey. Sulod sa dugay nga panahon, kini nagsilbi nga sentro sa edukasyong akademiko ug teolohikal ug usa ka dapit sa pagpanaw alang sa tibuok Kasadpang Kristohanong kalibutan. Gipaguba ang monasteryo sa mga Lombard; kadaghanan sa mga monghe niini mibalik sa Roma, diin, duol sa Quirinal, nagtukod sila og bag-ong monasteryo. Niadtong 720, gibalik pagtukod ni Papa Gregorio II ang Monte Cassino; ang mga papa nga misunod kaniya naghatag niini og daghang pribilehiyo. Gipaguba kini pag-usab sa mga Saracen niadtong 884, apan gitukod pag-usab kini sa ulahi; niadtong 1340, ang monasteryo gipaguba pag-usab sa usa ka linog ug gibalik ni Papa Julio II, nga gihatag kini sa Kongregasyon ni Sta. Justina. Ang monasteryo adunay usa ka halapad nga librarya ug pipila ka katingalahang mga pinta. Ang mga relikya ni San Benedicto ug sa iyang igsoon nga si Scholastica gipahimutang usab dinhi. Nagsulat si San Benedicto og usa ka lagda para niining monasteryo, nga sunod nga gidawat sa daghang mga monasteryo sa Kasadpan. Sa paghimo sa mga lagda para sa kinabuhi sa mga monghe, giya siya sa mga regulasyon para sa mga monasteryo sa Sidlakan nga gipahimutang ni Cassian sa Roma (nga ang pista gisaulog kada ika-29 sa Pebrero), apan gipahumok niya ang ilang kaestriktohan, nga gikonsiderar ang limitado nga pag-uswag sa monastisismo sa Kasadpan. Bisan pa niana, ang Lagda ni Benedicto nagmando sa pagbiya sa kabtangan, walay kondisyon nga pagsunod, ug kanunay nga pagpaningkamot. Gikinahanglan usab sa mga tigulang nga monghe nga magtudlo sa mga bata ug mokopya sa mga manuskrito. Kining ulahing probisyon napamatud-an nga dako

kaayong pagano sa maong dapit, ug si San Benedicto, gamhanan sa buhat ug sa pulong, gipamatud-an ang iyang balaan nga pagwali pinaagi sa mga milagro ug daghan ang iyang napabalik sa Kristohanong pagtuo. Ang mga demonyo, nga dili na makasabar sa pag-abot ni Benedict sa maong dapit ug dili mosugot sa pagkaguba sa ilang mga santuwaryo, misugod sa pag-atake kaniya sa hayag. Murag nagaginhawa sila og kalayo sa kasuko, misinggit sila kaniya sa Roman:

'Benedikto, Benidikto!'

Apan sa dihang wala'y tubag ang santo kanila, misinggit sila:

'Dili ka si Benedict, kondili si Maledict, Maledict!

'Gisumpa ka, gisumpa, dili bulahan! Unsa'y imong labot ani? Ug ngano man nga gipalayas mo kami?'

Apan ang bulahan nga si Benedicto, pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, gipalayas sila gikan kaniya sama sa abog nga gidala sa hangin. Samtang gitukod ang monasteryo ug ang mga igsoon nga nagtrabaho sa konstruksyon nagtukod sa kampanaryo, ang santo, samtang nag-ampo usa ka adlaw sa iyang hilom nga selda, nakakita og demonyo nga nagkadool.

'Asa ka paingon, kaaway?' pangutana ni Banal nga Benedikto.

'Moadto ko sa mga monghe nga nagtrabaho.'

Gipadala dayon sa balaan ang balita sa mga igsoon, nga nagpahimangno kanila nga magbantay batok sa bisan unsang kalit nga pag-atake sa kaaway, kay ang yawa padulong na kanila. Nagpadayon pa ang mensahero sa pakig-istorya sa mga igsoon sa dihang kalit nga nahugno ang pader nga gitukod ug napatay ang usa ka batan-ong lalaki, ug ang tanang monghe nangalulumo kaayo: nagminos sila dili tungod kay nahugno ang pader, kondili tungod kay namatay ang ilang igsoon. Pag-abot nila sa santo, gisultihan nila siya niini samtang nag-agong-aogong ang ilang mga mata. Gisuwayan niya nga dalhon kaniya ang patay nga batan-on, apan dili siya madala sa ilang mga bukton, kay ang bongbong nga bato wala lang nakapisak sa iyang lawas kondili pati na sa iyang mga bukog. Gibutang siya sa mga igsoon sa usa ka banig ug gidala siya ngadto sa selda sa ilang ginikanang amahan. Si Santo Benedikto, pagkahuman niyang gisugo nga ibutang siya sa banig diin siya kanunay nag-ampo, ug nga mobiya ang tanan sa selda, nagpabilin siyang nag-inusara ug, pinaagi sa iyang mainitong pag-ampo sa Diyos, gibanhaw ang patay nga batan-on; ug niadtong adlawa mismo, hingpit nga himsog, daw bag-o pa lang namata gikan sa tulog, gibalik niya kini sa iyang kanhing buluhaton taliwala sa mga monghe. Sa monasteryo ni Benedicto, ang Banal mismo ang nagmando nga ang mga igsoon nga gipadala sa trabaho dili mokaon o moinom bisan unsa hangtod mobalik sila sa monasteryo, ug kini nga lagda hugot kaayo nga gisunod. Sa usa ka higayon, ang pipila ka mga igsoon nga gipadala sa trabaho medyo naulahi, tungod kay taas kaayo ang biyahe. Tungod sa kagutom, mihunong sila sa dalan sa balay sa usa ka matinud-anon ug birtuoso nga batan-ong babaye, diin nagpahupay sila sa pagkaon ug ilimnon; pag-abot nila aron mangayo sa panalangin sa ilang bililhon nga amahan, ulahi na kaayo. Gipangutana niya sila:

'Asa kamo mokaon?'

'Wala kami mokaon bisan asa, Amahan!' ilang tubag. Unya miingon kanila ang santo:

'Ngano man nga nagbakak mo? Wala ba mo mokaon sa balay sa usa ka debotong dalaga? Wala ba mo mokaon ani o ana? Ug wala ba mo maminom og pila ka baso?'

Pagkadungog niini, napuno sa kahadlok ang mga igsoon nga nahibaloan sa ilang maalamon nga amahan ang tanan, bisan pa ang gibuhat sa layo kaayo gikan kaniya; mihulog sila sa iyang tiilan ug gisulti ang tibuok kamatuoran, ug nangayo sila og pasaylo. Gipadayag usab ni Santo Benedikto ang usa pa ka igsoon nga tinago nga mikaon samtang nagbiyahe. Pinaagi sa iyang maampingong mga mata, nakita niya ang daghang uban pang mga butang nga gihimo sa tinago, ug busa nahadlok ang tanan sa pagbuhat o pagsulti og bisan unsang dili matarong bisan asa: nahibalo ang tanan nga ang ilang amahan anaa kanila bisan asa sa espiritu, nga nadungog ug nakita niya ang tanan nilang pulong ug buhat, ug nga iyang gipadayag ang mga nakasala.

---

kaayo'g kapuslanan sa ulahi nga mga panahon, kay nakatabang kini sa pagpreserba sa daghang karaang mga monumento gikan sa pagkaguba atol sa mga panahon sa kamangmangan. Ug sa mga katuigan nga misunod, ang mga Benedikto (usa ka ngalan nga gihatag sa tanang monghe nga midawat sa Lagda ni Santo Benedikto, o, sa Romanong pagkasulti, Benedikto) daghan ang ilang nabuhat aron mapaboran ang Simbahan pinaagi sa ilang trabaho sa mga sinulat sa sayong Kristiyanismo.

Si Totella, Hari sa mga Goto, nga niadtong panahona nagdumala sa rehiyon sa Campania, sa dihang nakahibalo sa clairvoyance ni San Benedicto, nagpasiya nga bisitahon siya. Apan wala siya miadto mismo sa sinugdanan; imbis, nagpadala siya og usa sa iyang mga dignitaryo, nga ginganlan og Riga, nga nagpakaaron-ingnon nga siya mismo. Pinaagi niini gusto niyang sulayan ang paghuna-huna sa Balaan: mailhan ba niya nga dili ang hari mismo ang miadto kaniya? Ug sa diha nga si Riga, sama sa tinuod nga hari nga gilibutan sa mga maharlika ug sundalo, miduol kang San Benedikto, ang Balaan, sa dihang nakita siya gikan sa gilay-on, mitawag kaniya:

'Huboa, anak ko, kining mga bisti sa hari nga imong gisul-ob: kay dili kini para nimo, kondili iya sa nagpadala kanimo kanako.'

Si Riga, natandog sa kahadlok tungod niining pagsaway, miyuko sa atubangan sa santo ug dayon mibalik. Pagkahuman niini, si Haring Totella mismo ang miabot, mapainubsanon nga miyuko sa atubangan sa tawo sa Dios; ang Banal nga si Benedict misugod sa pagsaway kaniya ug pagpasangil sa iyang kalupigan ug dautang mga buhat, ug misulti kaniya og mga pulong nga propetiko. Miingon ang Banal kang hari:

'Sa pagtugot sa Dios, imong makuha ang Roma ug makatabok ka sa dagat, apan sa ika-napulo ka tuig sa imong paghari mamatay ka.'

Ug kini nga propesiya sa halangdong amahan natuman sa takdang panahon. Gawas sa gasa sa pagpanagna, si Santo Benedikto adunay gahum batok sa mga demonyo nga gihatag kaniya sa Dios. Usa ka klerigo sa Simbahan sa Aquileia[2384] , nga gilutos sa usa ka demonyo, mibiyahe sumala sa tambag sa iyang obispo, si Constantius, aron bisitahan ang mga balaang dapit ug ang mga relikya sa mga martir; apan ang mga balaang martir wala maghatag kaniya og kaluwasan, kay giisip siya nga dili takus. Gidala siya dayon sa tawo sa Dios, si Benedicto, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nakabawi dayon siya; pagkahuman gipahawa sa balaan ang demonyo gikan sa klerigo, gihatagan siya niini og sugo:

'Ayaw pagkaon og karne, ug ayaw pagdangog sa pagka-pari: kay sa adlaw nga imong madawat ang katungdanan sa pagka-pari, mabalik pag-usab kanimo ang walay kalooy nga pag-antos sa demonyo.'

Ang naayo nga klerigo, pagbalik sa iyang panimalay, gisunod niya sulod sa dugay nga panahon kining duha ka sugo sa balaan nga amahan: wala siya mokaon ug karne ug wala siya misulay nga ipahimutang nga pari. Apan paglabay sa daghang katuigan, kining klerigo, sa dihang nakita niya nga ang mas batan-on pa kaniya nga mga lalaki mao na ang nang-okupar sa mga puwesto sa mga namatay nga presbiter, giisip kini nga kaulaw kaniya ug misugod sa pagpangita sa pagka-pari. Ug sa dihang giordinar siya nga pari, niadtong adlawa mismo, pinaagi sa pagtugot sa Dios, usa ka mabangis nga demonyo ang misulong kaniya ug, sa walay kalooy nga pagpanakit niining klerigo, gipatay siya. Busa natuman ang propetikanhong pulong sa Banal nga Amahan nga si Benedicto.

Usa ka adlaw, misulod si Feoprov sa selda sa Banal nga Amahan Benedict ug nakit-an niya ang iyang espirituhanong amahan nga nagahilak sa kapait ug nagahingos. Usa ka adlaw, misulod si Teoprov sa selda sa Kagalang-galang nga si Benedicto ug nakit-an niya ang iyang espirituhanong amahan nga nagahilak sa kasakit ug nagahugno. Nagbarog didto sulod sa dugay nga panahon, samtang nagtan-aw sa iyang dili mapugngan nga mga luha, nalibog siya, kay wala pa gyud niya siya nakita nga naghilak gawas lang sa pag-ampo (ug sa ingon ana nga mga panahon, ang Reverendo kanunay gayud maghilak); apan niadtong maong higayona, si Benedict dili lang nagahulagway og luha, kondili uban sa dakong kasubo, nagpagawas usab og makapaguol nga mga hikak ug mga hungihong.

Natingala, gipangutana siya ni Theoprov sa hinungdan sa iyang paghilak, ug ang santo, nga hapit na mapugngan ang iyang mga luha ug paghilik, miingon:

'Nakita ba nimo kini nga monasteryo, nga akong natukod pinaagi sa tabang sa Dios, ug ang tanan nga akong giandam dinhi para sa mga igsoon? Kining tanan, pinaagi sa paghukom sa Labawng Ginoo, itugyan sa mga pagano aron laglagon. Ug akoa ra gipangayo sa Dios nga Iyang panalipdan ang kinabuhi sa akong mga igsoon nga nagpuyo dinhi sa monasteryo.'

Natuman kini nga propesiya ni San Benedikto pagkahuman sa iyang kamatayon. Usa ka gabii, samtang natulog ang tibuok komunidad, kalit nga giatake sa mga Lombard[2385] ang monasteryo. Apan wala sila makadakop

[2384] Ang Aquino (gikan sa Romanong Aquinum) usa ka gamay nga lungsod sa probinsya sa Caserta sa Italya, sa distrito sa Soro; dinhi sa maong distrito natawo ang usa sa labing bantugang eskwelastikong teologo, si Tomas de Aquino.

bisan usa ka miyembro sa komunidad: tungod sa pagpanalipod sa mga pag-ampo sa ilang bililhon nga amahan, nakalingkawas nga wala'y samad ang tanang monghe. Ang mga Lombard, bisan pa niana, gipanguhaan ug gipanglaglag ang monasteryo; sa panahon nga buhi pa si Santo Benedikto, kining monasteryo, nga gipanalipdan sa Ginoo, nakatagamtam sa hingpit nga kalamboan. Usa ka matinud-anon nga tawo nagpadala og duha ka sudlanan sa bino kang Banal nga Benedicto. Ang sulugoon nga gipadala gipreserbar ang usa sa mga sudlanan para sa iyang kaugalingon ug gitago kini sa dalan, samtang gidala niya ang usa pa ngadto sa Banal nga Amahan. Apan ang tawo nga maalamon, samtang gipapahawa niya ang sulugoon, miingon kaniya:

'Pag-amping, anak ko, ayaw pag-inom gikan sa sudlanan nga imong gitago sa dalan, kondili ibubo kini, ug makita nimo unsa ang naa niini.'

Nahiya sa pagsaway sa santo, miyuko ang sulugoon sa Ginoong Pari ug nilakaw. Pag-abot niya sa gitago nga sudlanan, naghukom siya nga sulayan kon tinuod ba ang gisulti sa santo, ug gipaling niya ang sudlanan aron ibubo ang bino; ug tan-awa, kauban sa bino, misulod gikan niini ang mga bitin. Nahadlok kaayo ang sulugoon, ug naghinulsol siya sa sala nga iyang nabuhat.

Dili layo sa monasteryo sa Kagalang-galang, adunay usa ka baryo; ang mga lumolupyo niini kaniadto nagsimba sa mga dios-diosan, apan sa pag-abot ni Santo Benedikto sa maong yuta, silang tanan mibali sa Kristiyanismo pinaagi sa iyang paningkamot. Gitukod ang usa ka kumbento sa maong baryo. Kaugalian sa Kagalang-galang nga si Benedicto nga magpadala didto og mga igsoon nga maalamon ug eksperyensyado aron tudloan ang mga madre sa Pulong sa Dios. Sa usa ka higayon, usa sa mga igsoon gipadala ngadto sa mga madre alang niining maong tuyo. Pagkahuman sa iyang katungdanan, samtang nagpauli na siya sa iyang monasteryo, pipila ka madre sa dalan nangayo kaniya nga dad-on ang pipila ka tuwalya. Gikuha sa monghe ang mga tuwalya ug gisulod kini sa iyang dughan. Pag-abot niya, miduaw siya kang Benerable Benedicto; gitan-aw siya sa santo nga hugot ang pagtan-aw unya miingon nga masuko:

'Igsoon, ngano misulod ang kawalay balaod sa imong kasingkasing?'

Ang monghe, bisan pa niana, nahadlok kaayo ug sa iyang kahadlok nakalimot siya sa mga tuwalya nga gitago sa iyang salol; wala niya masabti unsa ang gipasabot sa Ginoong Amahan.

Apan miingon pag-usab ang santo:

'Dili ba ko didto uban nimo sa dihang gikuha nimo ang mga tuwalya gikan sa mga madre ug gitago nimo kini sa imong dughan?'

Pagkadungog niini, nahulog ang monghe sa tiilan sa santo ug misugod sa pagpakisaylo sa iyang sala.

Usa ka adlaw, samtang ang Ginoong Pari nagapanihapon na, sumala sa iyang batasan, ug ulahi na kaayo, usa ka batan-ong monghe ang mitindog sa atubangan niya sa lamisa, nagkupot og kandila aron suga sa iyang agi; kining monghe mao ang anak sa usa ka dato nga ginoo – ug busa, uban sa garbo sa iyang kasingkasing, misugod siya og hunahuna sa iyang kaugalingon:

'Ug kinsa kaha kini nga akong gitindogan karon, nga naggunit og kandila ug nagsilbi kaniya sama sa ulipon? Ug ngano man nga nagtrabaho ko para niining dili mailhi nga tigulang?'

Samtang naghunahuna ang batan-ong monghe sa ingon niini sa iyang kasingkasing, wala makalusot sa maampingong amahan ang iyang mapahitas-on nga hunahuna; dayon niya siyang gisaway sa mahigugmaong paagi sa usa ka amahan, samtang malumo siyang giingnan:

'Bata ko, paghimo ka og tanda sa krus sa imong kasingkasing; ngano man nga mosamot ang ingon ani nga hambog nga hunahuna sa sulod nimo? Pagbantay ka sa imong kaugalingon.'

Gitawag dayon niya ang lain nga nobis ug gisugo siya nga kuhaon ang kandila gikan sa kamot sa monghe. Ang monghe nga nakasala mibiya sa iyang selda nga naghilak. Ug sa dihang nangutana ang mga igsoon ngano gipahawa siya sa Reverendo nga Amahan, iyang gisugid kanila ang iyang hambog nga mga hunahuna. Ug ang

---

[2385] Ang mga Lombard usa ka mapanlaban nga katawhan nga sakop sa usa ka Germanic nga tribo. Sa sinugdan, ang mga Lombard nagpuyo sa daplin sa Suba Elbe, unya mibalhin sa Danube, diin sila naghiusa ug nagtukod og estado sa sayong bahin sa ika-6 nga siglo. Niadtong 568, ubos sa pagpangulo ni Haring Albonis, misulod sila sa Italya ug nagpuyo didto. Ang pagsakop sa Italya sa mabangis nga mga Lombard (uban sa dili usab mabangis nga mga Saxon, Suebi ug uban pa) gisundan sa halapad nga pagpanguha sa bahandi, paglaglag sa populasyon, pagbungkag sa mga lungsod ug pwersadong pag-angkon sa yuta. Niadtong 774, gipahunong ni Charlemagne ang Gingharian sa mga Lombard. Sa sinugdan, ang mga Lombard kay Arian; sa ika-7 nga siglo, nabunyagan sila sa Simbahang Katolika.

tanan nangahibulong sa kinaadman ni San Benedicto, nga bisan ang labing tinago nga hunahuna sa kasingkasing dili matago kaniya.

Sa usa ka higayon, sa rehiyon sa Campania[2386] , adunay kagutom, ug wala nay sobra sa lima ka tinapay nga nabilin sa monasteryo sa Ginoong Amahan, nga dili gani igo alang sa usa ka pagkaon sa kadaghanon sa mga igsoon didto. Samtang ang tanan nga mga igsoon sa monasteryo nagasubo ug nagahunahuna kung asa sila makakuha og pan aron mapakabuhi sila atol sa kagutom, miingon ang santo kanila:

'Ngano kamo, kamo nga gamay ang pagtuo, nabalaka kaayo sa kakulang sa pan? Wala ba kamo magbutang sa inyong paglaum kang Dios, nga dili biyaan bisan kinsa nga matinud-anon nga nag-alagad kaniya? Ug wala ba kamo hinumdumi sa mga pulong sa atong Manluluwas sa Ebanghelyo: *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios, ug ang tanan niini idugang kaninyo; kay nahibalo ang inyong langitnong Amahan unsay inyong gikinahanglan sa dili pa kamo mangayo kaniya'* (Mat. 6:8, 33). Busa ayaw kamo kawala'g paglaum. Karon nagkinahanglan kamo, apan ugma makabaton kamo sa tanan ninyong gikinahanglan sa kadagahan.

Ug sa pagkasubang sa adlaw pagkasunod, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakit-an ang duha ka gatus ka sukod nga harina sa mga sako sa ganghaan sa monasteryo, ug walay makasulti kung asa kini gikan o kinsa ang nagdala sa ingon kadaghan nga pan. Unya nakahukom ang tanan nga ang Ginoo mismo, pinaagi sa mga pag-ampo sa ilang reverendo nga amahan, ang dili makita nga nagpadala kanila niining harina.

Usa ka tawo nga mahadlok sa Ginoo nangayo sa Ginoong Pari og panalangin aron pagtukod og monasteryo sa iyang baryo; kining baryo nahimutang dili kaayo layo sa lungsod sa Terakini[2387] . Gipadala sa Reverendo nga Amahan ang pipila sa iyang mga disipulo, nga mga batid nga magtutukod, ngadto niining baryo, ug gisugo sila nga limpyohan ang lugar ug andamon ang tanan nga gikinahanglan alang sa pagtukod sa monasteryo.

'Para kanako,' ingon sa santo kanila, 'moanha ko kaninyo sa ingon-ingon nga adlaw' – (ug ginganlan niya ang adlaw) – 'ug ipakita ko kaninyo eksakto asa tukoron ang matag bilding.'

Mibiyahe ang mga magtutukod ug, pagkahuman sa tanang preparasyon, nagpaabot sa pag-abot sa ilang reverendong amahan. Pag-abot sa gitudlo nga adlaw, sayo pa sa buntag, samtang natulog pa ang mga magtutukod, mipakita kanila si Santo Benedikto sa usa ka damgo ug gipakita kanila ang tukmang mga dapit diin sila magtukod sa simbahan, sa refektoryo, sa infirmaryo, sa mga selda, ug sa tanang uban pang mga monastikong bilding. Pagmata nila, gisugilon nila ang ilang mga damgo sa usag usa ug, namangha nga pareho ra ang ilang nakita sa ilang tulog, nagsugod sila sa paghulat kang Reverendo Benedicto. Apan wala moabot ang santo niadtong adlawa, ni sa sunod, ug ang mga magtutukod, nga nagpakita sa iyaha nga masubo, miingon:

'Reverendo nga Amahan! Nagpaabot kami nga moanha ka, sumala sa imong saad, aron ipakita kanamo ang lugar para sa mga bilding sa monasteryo; ngano man nga wala ka miabot?'

Mitubag si Benedicto:

'Unsa man inyong gisulti, mga igsoon? Wala ba ko miadto kaninyo?'

Apan gisalikway kini sa mga magtutukod ug miingon:

'Dili, Amahan, wala ka miabot.' Unya miingon ang Reverendo nga Amahan:

'Nakalimot ba kamo nga miadto ko kaninyo samtang natulog pa kamo, ug gitudlo sa akong kamot ang tanang dapit diin kamo magtukod sa matag gusali? Adto kamo, ug tukora ang mga gusali sa mga dapit nga akong gisugo kaninyo sa damgo.'

Ug sila, pagyuko sa atubangan sa santo, mibiya ug gibuhat ang tanan nga gisugo kanila.

Sa maong nasud nagpuyo ang duha ka batan-ong babaye nga halangdon ang kaliwatan. Nisaad sila nga panalipdan ang ilang pagkabirhen ug gigugol nila ang ilang panahon sa pagpuasa; apan, samtang nagkinabuhi sa pagkabalaan, way pagpugong ang ilang mga dila ug kanunay silang nagasaway, nagpanamastamas, ug nagapasipala sa uban. Pagkahibalo niini, ang Kagalang-galang nga si Benedicto nagpadala kanila og mensahe:

'Ayua ninyo ang inyong mga dila, kay kung dili, dili ko kamo tugotan nga makadawat sa Banal nga Komunyon.'

[2386] Ang Campania usa ka rehiyon sa habagatan sa Italya nga nahimutang palibot sa Gulpo sa Naples, nga ang Naples mao ang kapital niini.

[2387] Ang lungsod sa Terracina nahimutang sa gitawag nga Eklesiastikal nga Probinsya, dili layo sa dagat.

Apan wala nila biyai ang ilang kabuang ug wala gani motubag sa amahanong pahimangno sa Reverendo; pagkahuman sa pipila ka adlaw, namatay ang duha ka dalaga sa ilang putli nga pagkabirhen ug gilubong silang duha sa simbahan. Karon, sa dihang gisaulog ang Banal nga Liturhiya ug ang diakono, nga nag-atubang sa mga katekumeno—nga dili tugotan nga makadawat sa Banal nga Komunyon—misugo kanila nga mobiya sa simbahan, ang uban nakasaksi nga ang duha ka dalaga migawas gikan sa ilang mga kabaong ug mibiya sa simbahan[2388] , kay dili sila magpabilin didto atol sa Banal nga Liturhiya; ug kini nahitabo sa matag Banal nga Liturhiya. Sa dihang nahibalo si San Benedikto niini, naluoy siya kanila; nagkuha siya og prosphora, ug gisugo niya nga dad-on kini sa simbahan ug ihalad isip balaan nga sakripisyo alang sa mga kalag sa maong mga dalaga. Ug pagkahuman nga gihalad kining balaang sakripisyo, wala na sila'y nakita nga mibiya sa simbahan pag-usab, ug ang tanan mituo nga pinaagi niining balaang Sakramento ug sa mga pag-ampo sa Banal nga Tawo, nakadawat kining mga dalaga og pasaylo gikan sa Ginoo.

Usa ka batan-ong monghe sa Monasteryo ni San Benedicto ang nailhan tungod sa sobra niyang gugma sa iyang mga ginikanan ug kanunay, nga walay panalangin sa Reverendo nga Amahan, mobisita kanila sa ilang balay. Usa ka adlaw mibiya siya sa monasteryo sa tinago, sumala sa iyang batasan, ug sa diha-diha nga misulod siya sa balay sa iyang ginikanan, natumba siya nga patay. Pagkahibalo niini, gidala sa mga monghe ang iyang lawas ug gilubong kini sa husto. Apan sa buntag nakit-an nila nga ang iyang lawas gipagawas gikan sa kabaong; busa gilubong nila pag-usab, apan sa sunod buntag nakit-an usab nila nga gipagawas kini gikan sa lubnganan. Pagkahuman niini, ang mga ginikanan sa namatay nga monghe mihilak samtang nagluhod sa tiilan sa Kagalang-galang Benedict ug nangayo kaniya, pinaagi sa grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya, nga maluy-on sa ilang anak nga namatay uban sa ingon nga sala, ug sugoan ang yuta nga dawaton ang iyang lawas. Ang Reverendo nga Amahan, sa dihang nakita niya ang ilang mga kasingkasing nga gisakitan sa kasubo, nagkuha og gamay nga bahin sa Labing Balaan nga mga Misteryo ug gisugo nga kini mahimutang nga matinahuron sa dughan sa namatay sa wala pa siya mailot. Human niini, ang lawas nagpabilin sa kabaong ug wala na kini gipagawas sa yuta.

Ang Reverendo nga Amahan buotan kaayo, maloloy-on, mapinanggaon sa mga kabus, ug mapinanghatag sa tanan. Ang tanan nga gipadala sa Diyos sa iyang monasteryo, iyang gipangbahinbahin sa mga kabus ug sa mga nanginahanglan sa kinatibuk-an, samtang siya ug ang iyang mga kaigsuonan nagpuyo sa pagka-kabus. Sa usa ka higayon, usa ka lalaki nga nawad-an gayud og kuwarta gisundan sa iyang nanghulam og kuwarta, nga iyang utang napulo'g duha ka zlatics[2389] . Miduaw siya kang San Benedicto ug sa luha nangayo kaniya og baynte ka zlatics aron mabayran ang iyang utang, kay gipangayo kini kaniya sa nanghulam uban sa hulga. Ang Reverendo, nga wala gyud bisan usa ka sentimos niadtong panahona[2390] , miingon sa lalaki:

'Pasayloa ko, igsoon: Wala ko karon sa imong gipangayo, apan balik ka pagkahuman sa duha ka adlaw.'

Gigugol ni San Benedikto ang maong duha ka adlaw sa iyang kanunay nga pag-ampo, nangayo sa Diyos nga luwason ang nanghulam gikan sa iyang utang. Sa ikatulong adlaw, mibalik ang pobre nga lalaki ug, mitungo sa atubangan sa santo, nangayo sa gisaad nga kantidad. Niadtong panahona, adunay sudlanan sa monasteryo nga puno sa bag-ong pig-ot nga ubas; ug kalit, pinaagi sa pag-ampo sa santo, mitungha ang napulo't tulo ka bulawan nga sinsilyo sa ibabaw sa pig-ot[2391] . Gikuha kini sa maloloy-on nga amahan ug gihatag tanan sa nanginahanglan nga lalaki, nga miingon:

'Adto, anak ko, ug ihatag ang napulo'g duha niini sa nagpautang, ug itago ang usa nga nabilin para sa imong kaugalingong panginahanglan.'

Usa ka adlaw, ang tawo sa Dios, kauban ang mga igsoon, miadto sa baryo aron magtrabaho sa tanoman; sa dalan nakasugat sila og usa ka mag-uuma nga nagbitbit sa iyang namatay nga batang anak sa iyang mga bukton; nagahilak sa kasakit, miadto siya sa monasteryo ug didto nagsugod siya pagpangita kang Banal nga Amahan Benedict; gisultihan siya nga ang santo nagtrabaho sa baryo uban sa mga igsoon ug malangan pa siya didto. Busa gibyaan sa lalaki ang iyang patay nga anak sa ganghaan sa monasteryo ug miadto siya mismo kang Reverendo nga

---

[2388] Mahitabo kini sa sinugdanan sa ikaduhang bahin sa liturhiya – ang 'Liturhiya sa mga Pananaligan'. Niining panahona, ang diakono mopahayag: 'Mopalayo kamo nga mga katekumeno… kamo nga mga pananaligan, ug uban pa.' Ang mga katekumeno mao kadtong nag-andam sa pagdawat sa Balaang Bunyag.

[2389] Zlatitsa – bulawan, usa ka chervonets.

[2390] Peniaz – gamay nga sinsilyo.

[2391] Sochivo – usa ka ulam nga gihimo gikan sa gisantes, beans, ug mga gulay.

Amahan, nga nakit-an niya sa dihang nagpauli na siya sa monasteryo. Sa pagbuhat niya niini, misinggit siya kaniya:

'Ibalik ang akong anak, Amahan, ibalik ang akong anak!' Ang tawo sa Dios, nabigla, miingon kaniya:

'Ako ba ang nagkuha sa imong anak?'

Ang nag-antos sa kasubo nga amahan miingon:

'Namatay ang akong anak, apan adto ug banhawon siya gikan sa kamatayon.' Pagkadungog niini, ang reverendong amahan nabalaka kaayo ug miingon sa mga igsoon:

'Magdali kita, mga igsoon, magdali kita, kay dili man kini atong buluhaton nga pagbanhaw sa mga patay, kondili buluhaton kini sa mga balaang apostoles.'

Ang lalaki, bisan pa, nga nabug-atan sa kasakit nga dili masukod, mipanumpa sa santo nga dili siya molakaw hangtud nga mabanhaw niya ang iyang anak gikan sa kamatayon. Unya ang respetadong amahan, nga miduol sa lawas sa namatay nga batang lalaki uban sa mga igsoon, mituhop ug misinggit sa pag-ampo ngadto sa Dios:

'Ginoo! Ayaw ko tan-awa, usa ka makasasala, kondili tan-awa ang pagtuo niining tawo nga nag-ampo Kanimo alang sa pagkabanhaw sa iyang anak, ug ibalik ang kalag niining lawasa.'

Pagkahuman pa lang sa pag-ampo sa santo, ang lawas sa namatay misugod na dayon og pakita og mga timailhan sa kinabuhi, mibati-bati sa iyang mga kamot ug nagalihok ang tibuok niyang lawas. Gikuptan sa santo ang kamot sa batang lalaki, gipatindog siya, buhi ug himsog, ug gihatag siya sa iyang amahan. Ug ang tanan naghimaya sa Dios, sa pagtan-aw nila sa ingon ana ka katingalahang milagro. Ang Kagalang-galang nga si Benedicto naghimo usab og daghang ubang mga milagro, sama sa gisaysay sa taas ni San Gregorio ang Dialogista, Papa sa Roma, sa ikaduhang libro sa iyang mga sinulat[2392] ; apan alang sa atong pagtukod, igo na kining mubo nga salaysay nga gikuha gikan sa maong libro. Karon, atong tan-awon ang mosunod nga salaysay gikan sa kinabuhi sa Kagalang-galang nga si Benedicto.

Ang Kagalang-galang nga si Benedicto adunay igsoon nga babaye nga ginganlan og Scholastica. Gidalaarog sa Diyos sa iyang mga ginikanan sukad pagkabata, nagpuyo siya sa kinabuhi sa pagkabirhen ug pagka-asketiko ug busa nakapahimuot sa Ginoo. Naandan niya nga bisitahan ang iyang igsoon nga lalaki, kining tawo sa Diyos, kausa sa usa ka tuig. Wala siya dawata ni Benedict sa mismong monasteryo, kondili sa usa ka gusali nga dili kaayo layo niini; sa pag-adto didto aron masugat siya, ang Banal magpahigayon og mga makapadasig nga panag-istorya uban kaniya didto. Sa katapusang tuig sa kinabuhi ni Beata Scholastica, sa dihang miabot siya, sumala sa iyang batasan, aron bisitahan ang iyang balaan nga igsoon nga lalaki, miuban si Benedict kaniya kauban ang pipila sa iyang mga tinun-an ug gigugol ang tibuok adlaw uban kaniya sa balaan nga pakighinabi ug mga pagtulon-an nga gipangbuhian sa Dios. Sa gabii, sa dihang nangahulog na ang kangitngit sa gabii, giandam ang usa ka panihapon, apan bisan pa sa pagkaon, wala nila hunong ang ilang langitnong pakighinabi, ug busa nakagugol sila og dakong bahin sa gabii. Ang balaan nga dalaga miingon sa Reverendo:

'Gi-ampo ko ikaw, igsuon, ayaw ko biyai karong tibuok gabii, aron makapanag-istorya kita hangtod sa kaagahon bahin sa langitnong kalipay ug sa walay katapusang kinabuhi.'

Niini mitubag ang santo:

'Unsa man imong giingon? Magpabilin pa ba ko sa gawas sa akong selda tibuok gabii?'

Niadtong panahona, ang kahangin limpyo kaayo ug putli nga wala gani'y bisan gamay nga tuldok sa panganod sa ulan nga makita. Ang santa, sa dihang nakita nga dili maminaw ang iyang igsoon, gitiklop ang iyang mga kamot ug gipahulay ang iyang ulo niini; sa tago sa iyang kasingkasing, uban sa mga luha, nag-ampo siya sa Labawng Ginoo. Ug sa diha-diha nga iyang gitangtang ang ulo human sa iyang pag-ampo, kalit nga misunod ang usa ka makalilisang nga dalugdog, kauban ang mga kilat ug kusog kaayong pag-ulan nga si Santo Benedikto ug ang mga igsoon nga kuyog niya dili na lang makalarga pauli, apan dili gani nila ablihan bisan gamay ang pultahan. (Ingon ana ka gamhanan ang pag-ampo sa balaan nga dalaga sa atubangan sa Dios.) Sa pagkakita nga si Scholastica, pinaagi sa iyang pag-ampo, nakadala og kalit nga kusog nga ulan sa yuta, miingon kaniya ang Reverendo:

[2392] Kini, siyempre, nagtumong sa buhat ni San Gregorio nga Dialogista nga *Conversations on the Life and Miracles of the Italian Fathers*.

'Unsa may imong gibuhat kanako, igsoon?'

'Gipangayo nako nimo, igsuon, nga magpabilin ka,' tubag niya, 'apan wala ka maminaw kanako, busa nag-ampo ko sa akong Ginoo, ug gipatalingbawan Niya dayon; karon, kung gusto nimo, pwede na ka mohawa ug mobalik sa monasteryo.'

Busa, si San Benedikto, bisan pa man wala siya'y tinguha, nagpabilin uban kaniya tibuok gabii nga wala matulog, nag-istoryahanay uban sa iyang igsoon bahin sa walay katapusang kinabuhi. Sa buntag, pagkahuman sa ilang pagpaalam sa usag usa, nagbulag sila. Tulo ka adlaw pagkahuman, samtang ang Reverendo nag-ampo, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nakita niya ang kalag sa iyang balaan nga igsoon nga babaye nga misaka sa langit uban sa dakong kahayag ug gidawat uban sa himaya sa langitnong puloy-anan. Pagkahibalo ni Benedict sa niini nga panan-awon sa pagpanaw sa iyang igsoon, napuno siya sa dakong kalipay, nagpasalamat nga ang kalag niini gihatagan og ingon nga himaya; ug, pagkahuman siya mipasalamat sa Ginoo , iyang gisultihan ang mga igsoon sa iyang pagpanaw. Gisugo niya nga ang iyang lawas mapinanggaong ibalhin sa iyang monasteryo, sama sa usa ka bililhon nga bahandi, ug gibutang kini sa kabaong nga iyang giandam para sa iyang kaugalingon.

Sa dili madugay, miabot si Diakono Servand aron bisitahan ang halangdon; usa ka tawo nga napuno sa langitnong grasya, siya ang abbot sa usa ka monasteryo sa Campania, nga gitukod sa patrician nga si Liberius; Gigugol nila ang ilang panahon sa pakighinabi nga makaluwas sa kalag bahin sa labing tam-is nga pagkaon sa Gingharian sa Langit; bisan pa dili pa nila kini hingpit nga matilawan dinhi sa yuta, natilawan na nila kini sa bahin pinaagi sa ilang hunahuna nga nakatutok sa Dios; sa pag-abot sa panahon sa pagkaon sa lawas, mikaon sila uban sa mga paghungihong, nga naghinumdom sa pagkaon nga dili malaglag. Sa pahulay sa gabii, ang respetadong amahan miadto sa iyang selda, samtang ang iyang bisita, ang balaang diakono nga si Servand, gipakita sa selda nga tupad sa selda sa respetadong amahan. Si Santo Benedikto, human makapahulay gamay sa gabii, mibangon mga alas-dose sa tunga-tunga sa gabii aron mag-ampo ug, samtang nag-ampo sa kilid sa bintana, kalit siyang nakakita og dakong kahayag nga gikan sa langit, nga ang gabii mismo nahimong mas hayag pa kaysa sa adlaw; apan ang labing katingalahan sa tanan mao nga daw nakita sa bulahan nga si Benedikto – sumala sa iyang kaugalingong pagsaysay sa ulahi – nga makita niya ang tibuok uniberso, daw gibabad sa usa ka sinag sa adlaw. Samtang nagpunting pag-ayo sa kahayag, nakita sa Reverendo ang kalag ni Blaheng Herman, Obispo sa Capua, nga gidala paingon sa langit sulod sa usa ka lingin sa kalayo. Unya si Reverendo Benedicto, nga gusto nga masaksihan sa iyang bisita nga si Servand kining makapahinganghang panan-awon, gitawag niya siya sa ngalan duha o tulo ka beses sa kusog nga tingog. Si Servand, nga nabigla nga gitawag siya sa santo sa ingon ana ka dili kasagaran nga oras, nahadlok ug midali-dali misulod sa selda ni Benedicto, diin iyang nakita kini nga langitnong kahayag—bisan dili ang tibuok niini, kondili usa lang ka gamay nga bahin; ug ang balaang amahan mismo ang nagsulti kaniya sa nahibilin. Dayon gipadala ni Santo Benedikto ang usa ka mensahe ngadto sa lungsod sa Cassin, ngadto sa iyang pinalanggang disipulo, ang lungsoranon nga si Theoprovus, nga naghangyo nga ipadala dayon ang usa k[2393] o sa Capua ug pangutan-a ang kahimtang ni Santo Obispo Herman. Ug busa miabot ang balita gikan didto nga siya namatay na. Sa dihang nahibaloan ni Benedicto ang tukmang oras sa kamatayon ni San Herman, nahibal-an nga siya namatay sa maong takna nga nakita ni Benedicto ang iyang kalag nga gidala paingon sa langit sa mga anghel sulod sa usa ka lingin sa kalayo.

Pagkahuman niini, miabot ang panahon nga mobiya na si Banal nga Benedicto sa iyang lawas ug moadto sa Ginoo. Sa pagkahibalo niya unom ka adlaw daan sa takna sa iyang pagpanaw, gisugo niya nga ablihan ang kabaong nga iyang giandam para sa iyang kaugalingon ug, sa dihang masakiton na siya, naghigda sa iyang katre. Bisan pa niana, wala siya mihunong sa pagtudlo sa mga igsoon ug misulat pa gani siya og mga lagda para sa monastikong orden para kanila. Sa mismong adlaw sa iyang kamatayon, gisugo niya nga dad-on siya sa Simbahan ni San Juan Bautista, nga, sama sa nahisgutan sa ibabaw, iyang gitukod sa dapit sa naguba nga templo ni Apollo. Pagdawat niya sa Balaang Misteryo didto, gitangtang ni San Benedikto ang iyang mga kamot ngadto sa Dios ug, uban ang pag-ampo sa iyang mga ngabil, mibulag sa iyang lawas ug mibyahe ngadto sa Ginoo sa labing hayag nga langitnong puloy-anan, nga gitugotan siyang makita samtang anaa pa siya sa yuta.

[2393] Capua (Sarua) – usa ka lungsod ug kuta sa habagatan sa Italya sa wala nga baybayon sa Suba sa Volturno. Sa karaang panahon, kini mao ang pangunang siyudad sa Campania.

Sa mismong higayon nga gipagawas si San Benedicto gikan sa iyang mga panit nga gapus, duha ka monghe—ang usa sa dalan, nga gipadala sa usa ka buluhaton, ug ang usa pa sa iyang monasteryo samtang nag-ampo sa iyang selda—gihatagan sa parehas nga panan-awon: nakita nila ang usa ka agianan nga nagdala gikan sa yuta paingon sa langit; gitabonan kini sa labing bililhon nga mga bado, samtang sa matag kilid sa agianan nagtindog ang daghang maningning nga kandila. Sa ibabaw niining agianan ilang nakita ang usa ka hayag nga hulagway, nga ang kaanyag dili masukod sa pulong, ug ilang nadungog ang Iyang tingog nga nagpahayag nga kini nga agianan giandam alang kang Benedicto, ang pinalangga sa Dios, ug nga sa maong takna siya mosaka paingon sa langit pinaagi niini. Gihatagan kining panan-awon ang duha ka magsoon samtang layo kaayo sila sa usag usa, apan sa maong higayon nakita nila nga nagbarug sila nga mag-uban. Pag-abot nila sa lubong sa ilang balaan nga amahan, gisaysay nila kini sa tibuok natigum nga komunidad. Unya, ang mga monghe gikan sa tanang monasteryo ni Benerable Benedicto nagtigom didto, ug uban sa mga luha sa ilang mga mata gipahigayon nila ang iyang dungganong lubong.

Ang balaan nga lawas sa Kagalang-galang nga si Benedicto gipahulay sa Simbahan ni San Juan Bautista, nga iyang gitukod, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga gihimaya hangtod sa kahangturan sa tanang binuhat. Amen[2394] .

Kontakion, Tono 6:

Gipakabaro ka sa grasya sa Dios; pinaagi sa imong mga buhat gipahibalo nimo ang imong tawag; ug mitungha ka, Benedicto, alagad ni Cristo nga among Dios, napuno sa mga gasa sa Espiritu Santo pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno; ug ikaw usa ka mananambal sa mga masakiton, usa ka manlupig sa kaaway, ug usa ka paspas nga manalipod alang sa among mga kalag.

Paghinumdom kang San Euschymon nga Kumpesor

Gisaulog sa Marso 14

Ang atong balaang amahan nga si Euschymon, Obispo sa Lampsacus[2395] , usa ka Kristohanong magtutudlo ug mag-ako kang Kristo, nagkinabuhi sa pagkamaayo sukad pagkabatan-on, nahimong higala sa Dios ug, isip usa ka hingpit nga tawo, gihimo ang iyang kaugalingon nga templo sa Espiritu Santo. Pagkahuman niya sa pagpanumpa sa pagka-monasto ug paghalad sa iyang tibuok kasingkasing sa Ortodoksong pagtuo, nakab-ot niya ang hataas nga katungdanan sa pagka-obispo ug napuno siya sa grasya sa Dios. Napuno siya sa balaan nga kadasig ug napildi niya ang erehya sa mga iconoclasta. Sa pagbuhat niini, nakahimo usab siya og dagkong milagro. Pananglitan, pinaagi sa pag-ampo, gibanhaw niya ang usa ka patay nga bata nga gidala kaniya sa nagahilak nga inahan niini. Dugang pa, gipahadlok niya ang mga mabangis nga hayop, ug gipalayas sila sa usa lang ka pulong matag higayon nga gustong dauton nila ang mga panon sa karnero. Si Emperador Theophilus, nga pabor sa mga iconoclast, unang gisugo nga ipriso siya tungod kay usa siya ka mananambong sa balaang mga ikon, usa ka magtutudlo ug magtatanggol sa Kristohanong pagtuo, ug unya gisilotan siya sa pag-exile, diin siya namatay niadt[2396] .

28 Marso

15 Marso (Daang Estilo)

[2394] Ang Banal nga Benedict namatay niadtong 543.

[2395] Ang siyudad sa Lampsacus nahimutang sa Phrygia, usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, sa baybayon sa Hellespont, nga karon nailhan nga Dardanelles.

[2396] Si Santo Euschymon namatay sa ika-9 nga siglo.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Agapius, Puplius, Timolaus, Romilus, Alexander, Alexander, Dionysius ug Dionysius

Kumemorasyon sa Marso 15

Ang mga balaang martir nabuhi sa panahon sa paghari ni Diocletian[2397] . Si Agapius gikan sa Gaza[2398] , si Timolaus gikan sa Pontus Euxinus[2399] , ang duha ka Dionysius gikan sa Tripoli sa Phoenicia, sila Publius ug ang duha ka Alexander gikan sa Ehipto, samtang si Romilus usa ka subdiakono sa simbahan sa Diaspora[2400] . Nagaantos silang tanan sa Caesarea sa Palestina sa kamot sa gobernador Urvan sa ikaduhang tuig sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga bag-o pa lang nagsugod[2401] .

Niadtong panahona, gipagawas ang usa ka dekreto ngadto sa tanang probinsya ug siyudad – aron pugson ang mga Kristohanon sa pagsimba sa mga dios-diosan ug paghalad kanila. Sa okasyon sa usa ka pagano nga pista nga nagpadayon niadto, usa ka pasundayag ang giandam sa Caesarea para sa mga tawo nga nagtigum gikan sa tanang direksyon; partikular, ang mga Kristohanon nga bihag didto giandam alang sa tortyur. Tanan nga mga Griyego nga naa didto mitigum aron motan-aw niining pasundayag.

Una sa tanan, human sa daghang pag-antos, ang balaang martir nga si Timoteo (gihugyaw kaniadtong ika-19 sa Agosto) gisunog sa poste; pagkahuman niini gilabay sa mga hayop ang balaan nga martir Agapius ug ang balaan nga martir Theocla (dili mao ang Agapius nga gisaulog karon, kondili lain nga pareho ang ngalan, nga nag-antos kaniadto uban ni Santa Theocla ug gisaulog kauban ni martir Timoteo sa bulan sa Agosto).

Samtang nagpadayon kini nga madugo nga talan-awon, unom ka maisugong Kristohanong kabatan-onan: Publius, Timolaus, Romilus, ang duha ka Alexander ug Dionysius—nga ang handumanan gisaulog karon—napasiga kaayo sa kadasig alang kang Kristo nga gitali nila ang ilang kaugalingong mga kamot, isip timaan nga gusto nila mag-antos alang kang Kristo ug, tungod sa gugma kaniya, andam silang atubangon ang kalayo ug kanon sa mga mabangis nga hayop. Nagdali-dali paingon sa tunga-tunga sa arena, mitindog sila sa atubangan sa gobernador Urvan ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Mga Kristohanon kami!'

Ang igemon, sa dihang nakita niya nga batan-on pa sila, ug dili gustong laglagon sila, misugod sa malumo nga pagdasig kanila nga mosimba sa mga dios-diosan ug dili laglagon ang ilang kaugalingon sa kasibot sa ilang pagkabatan-on. Sa dihang napakyas siya sa pagdani kanila, gisugo niya nga ipriso sila.

Paglabay sa pipila ka adlaw, nadugang si San Agapius sa gidaghanon sa mga priso ni Kristo; siya usa ka tawo nga matinud-anon ug ilado sa mga Kristohanon, kay kaniadto iyang gipanghimatuud ang ngalan ni Jesu-Kristo uban sa dakong kaisog ug nakasinati na siya og daghan ug lain-laing pag-antos tungod niini. Niadtong panahona, nadakpan si Agapius kauban ang iyang sulugoon, si Dionisio nga Ehipsiyo, ug gibilanggo kauban ang unom ka balaang lalaki nga gihisgutan sa ibabaw, nga naghimo sa kinatibuk-ang ihap nilang walo.

Sulod sa dugay nga panahon, kining mga balaang martir gipabilin sa prisohan; gilutos sila sa daghang higayon sa nagkalain-laing paagi, apan wala nila ikalimod si Kristo.

Sa katapusan, gisilotan sila nga putlon ang ulo, ug sa maong adlaw giputol ang ilang mahimayaong mga ulo alang sa Ulo sa Simbahan, si Jesu-Kristo, Kaniya nga ilang gisaligan sa ilang mga kalag ug gikan Kaniya sila gikoronahan sa kadaogan sa Simbahan nga nagalipay sa langit.

[2397] Si Diocletian, ang Romanong emperador, naghari gikan sa 284 hangtod 305 ug nagdumala sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano. Ang kasadpang bahin gidumala sa iyang amigo, si Maximian.

[2398] Ang Gaza usa ka dakong siyudad sa baybayon sa Asia Minor, nga kaniadto iya sa mga Filisteo.

[2399] Pontus Euxinus, i.e. ang Itom nga Dagat. Ang 'Pontus Euxinus' literal nga nagpasabot og 'ang maabiabihong dagat'. Kini nga ngalan gihatag sa Itom nga Dagat sa mga Romano nga nanimuyo duol niini.

[2400] Ang Diospol nahimutang sa Palestina, sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem.

[2401] Kana mao, sa tuig 303.

Paghandum sa Balaang Martir Nicander

Gisaulog sa Marso 15

Si Santo Nicander nagpuyo sa Ehipto atol sa paghari ni Diocletian. Kining matinud-anong tawo usa ka doktor sa iyang propesyon. Kanunay niyang gibisita ang mga balaang martir nga nakabilanggo sa mga selda, nga nag-antos alang kang Kristo; gitambalan niya ang ilang mga samad, gihatagan sila sa gikinahanglan nga pagkaon, ug gilubong ang ilang mga lawas.

Sa usa ka higayon, nakita niya ang mga lawas sa mga martir nga gilabay sa usa ka uma aron kan-on sa mga buangis nga hayop, apan wala siya kaisog nga duolon kini sa adlaw, kay nahadlok siya nga siya mismo madakpan sa mga mananakit, tungod kay usa siya ka huyang nga tawo ug nahadlok sa grabeng pag-antos hangtud nga napalig-on siya sa grasya sa Dios.

Sa pag-abot sa gabii, miadto siya sa mga lawas sa mga balaan nga martir ug gipasan-o sila usa-usa sa iyang abaga, gilubong sila sa usa ka hilom nga dapit, giputos sa limpyo nga mga sudlo.

Usa ka pagano nakakita kaniya nga nagbuhat niini ug gisumbong siya sa gobernador.

Pagkahuman niini, gidakop si San Nicander sa iyang mga mananakit ug gipasailawom sa mabangis nga pagpanakit, apan wala niya ikalimod si Kristo; imbis, gisagubang niya uban sa kaisog ug kalipay ang tanang pagpanakit nga kaniadto iyang gihadlok.

Ang taga-pahirap, sa dihang nakita niya nga dili matuyaw sa iyang pag-angkon, sama sa usa ka haligi nga dili matuyaw o usa ka bukid nga dili matandog, nagmando nga hubasan siya sa panit samtang buhi pa ug putlon ang iyang ulo; busa ang balaan nga martir gibyaan ang daang, kalibutanong tawo ug gisul-oban sa bag-ong, langitnong tawo. Pagkahuman giputol ang iyang dungganong ulo, kini, ingon usa ka dungganong miyembro, gipahiusa sa labing dungganong Ulo, si Kristo nga iyang Ginoo, ug nagahari uban Niya hangtod sa kahangturan, naghimaya sa Labing Balaan nga Trinidad kauban ang kadaghanan sa ubang balaang mga martir.

Kumemorasyon ni San Alexander, Pari ug Martir

Gisaulog sa Marso 15

Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa paghari ni Aurelian[2402] sa Pamphylia[2403] , si Antoninus ang gobernador. Pag-abot niya sa siyudad sa Sidus sa Pamphylia, gisugo niya nga dad-on sa iyang atubangan si Alexander, ang pari sa maong siyudad, aron paghukman.

Gipasailalim sa gobernador ang alagad ni Cristo sa daghang pag-antos ug pagpanakit. Apan una, gipangutana siya:

'Kinsa ka?'

Mitubag ang balaan:

'Kristiyano ako, pari sa akong katungdanan, magbalantay sa kawan sa Pulong ni Kristo.'

Nangutana ang gobernador kaniya:

'Asa ang kawan ni Cristo?'

Mitubag ang santo:

Gihimo ni Kristo nga Dios ang tanang tawo nga nagpuyo sa tibuok uniberso; kadtong nagtuo Niya mao ang mga karnero sa Iyang kawan. Apan kadtong misalikway sa ilang Magbubuhat, kadtong nag-alagad sa binuhat ug sa mga buhat sa kamot sa tawo – mga diyos-diyosan nga walay kalag, sama kaninyo – dili mahimong kabahin sa Iyang balaan nga kawan. Sa Adlaw sa Paghukom, ipahimutang sila uban sa mga kanding sa wala nga bahin."

Miingon ang Hegemon kaniya:

'Pagahirapan tika karon tungod sa duha ka rason: una, aron ipadayag nimo kanako kinsa ang nagtuo kang Kristo, ug ikaduha, aron maghalad ka og sakripisyo sa among mga diyos.'

Unya gipangutana pag-usab sa gobernador Antoninus si San Alexander:

'Kinsa si Kristo?'

[2402] *Si Aurelian*, ang Emperador Romano, naghari gikan sa 270 hangtod 276.

[2403] Ang Pamphylia usa ka rehiyon sa Asia Minor.

Mitubag ang santo:

'Si Kristo mao ang Manluluwas sa kalibutan, ang Kinabuhi ug Kahayag alang sa mga nagtuo Niya.'

Miingon ang gobernador:

'Unsaon man nga ang Tawo nga namatay sa Krus mahimong Manluluwas?'

Mitubag si Alexander:

'Sa tinuod, katingalahan ug gayud nga makapahingangha nga Siya, sa Iyang kaugalingong kagustuhan, nagdala sa Krus ug kamatayon sa unod, pinaagi sa Iyang Pagkadiyosnong gipapas ang gahum sa Hades, gipagawas ang mga napugos ug gipugngan sa Hades, gipatay ang kamatayon, ug mibanhaw gikan sa lubnganan. Ug dili lang Siya mismo ang nabanhaw gikan sa mga patay, apan gibanhaw usab Niya ang daghang mga patay uban Niya: *'ug nabuksan ang mga lubnganan; ug daghang mga lawas sa mga balaan nga namatay na gibanhaw, ug paggawas nila gikan sa mga lubnganan human sa Iyang pagkabanhaw, misulod sila sa balaan nga siyudad'* (Mat. 27:52–53) – ang Jerusalem. Gipatindog ni Kristo ang tibuok katawhan uban Niya.

Miingon ang gobernador kaniya:

'Wala ka sa imong huna-huna, kay giunsa kaha sa Iya nga wala gani makatabang sa Iyang kaugalingon samtang gilutos sa mga Hudiyo nga makatabang pa sa uban?'

Mitubag ang santo:

'Dili ako, kondili ikaw ang buang, kay espirituhanon kang bulag ug busa wala ka makasabot sa misteryo sa atong kaluwasan, nga gihimo ni Kristo nga Ginoo.'

Unya gisugo sa gobernador nga pahiritsan si San Alexander. Gipalot siya og latigo, gipahiritsan sa ligid, gilabay sa kaldero nga nagbukal og katat ug lana, ug gisunog sa nagdilaab nga hurno. Apan sa tanang mga paghirits, pinaagi sa grasya sa Ginoong Hesus, wala'y kadaut ang santo. Sa dihang gilabay siya sa hurno, nga gipainit kaayo, nakakita ang dautang mga mananakit sulod sa kalayo og duha ka batan-ong lalaki, nga katingalahan ang dagway, nga nagdayeg sa Dios kauban ang balaan nga martir. Kini mao ang mga balaang Anghel, nga nagpabugnaw sa kalayo sa hurno alang sa santo. Natingala ang mga tawo, kay nahibalo sila nga usa ka tawo ra ang gilabay sa hurno, apan tulo sila nga naa niini.

Apan ang gobernador ug ang iyang mga kauban giisip kining tanang himayaong milagro nga salamangka, kay wala sila motoo sa gamhanang gahum ni Kristo nga Dios.

Apan, usa sa mga sulugoon sa gobernador mituo kang Kristo ug, sa pagkahugno sa yuta, mitungo sa atubangan sa santo ug nangayo kaniya sa grasya nga makauban si Kristo. Gidali dayon sa gobernador ang pagpatay niining sulugoon gamit ang iyang espada.

Sa dihang nakagawas si San Alehandro nga walay samad gikan sa hurno, gisugo sa gobernador nga bitayon siya ug pasakiton gamit ang hait nga puthaw. Ug gipasakit nila ang santo hangtod natabunan ang iyang lawas sa mga samad gikan ulo hangtod tiil.

Ang mga nagpahirap sa santo natingala sa iyang pagkamapailubon, nga nag-ingon:

'Giunsa kaha sa niining tawo pag-antos sa ingon ani nga pag-antos?! Makita na gani ang iyang mga bukog.'

Pagkahuman niana, gipahirapan pag-usab ang santo sa kalayo, apan wala siya'y kadaut nga nadawat gikan niini.

Unya gituslob nila ang lawas sa santo sa mga matulis nga pako sa puthaw ug gikuha ang tanan niyang bituka. Pagkahuman, gilabay ang santo sa mga mabangis nga hayop, apan wala siya nila hikapa.

Kining martir ni Kristo gipailawom sa daghan pang malupit nga pag-antos, apan sa tibuok niini nagpabilin siyang lig-on ug maisugon, mao nga ang tanan nga nakasaksi sa iyang pag-antos namangha sa kusog sa iyang paglahutay, nga milabaw pa sa pagsabot sa tawo.

Sa katapusan, ang balaan nga martir nga si Alexander giputol ang ulo gamit ang espada.

Sa bahin ni Gobernador Antoninus, nga naglingkod sa iyang lingkoranan sa paghukom niadtong panahona, gisipaan siya sa Diyos; gisugdan siya sa pag-antos sa kamot sa mga diyablo nga iyang gisilbihan. Gidala siya pauli sa iyang mga sulugoon, nga nagahilak ug nagasubo sa tibuok dalan, apan sa dili pa nila siya madala sa balay, namatay siya sa iyang kaguol.

Si Santo Alexander, bisan pa man, midawat sa iyang lugar sa langitnong gingharian uban ni Kristo nga Ginoo ug sa Iyang mga balaang Anghel. Samtang ang gobernador, gilabay sa walay katapusang pag-antos uban ni Satanas ug sa iyang mga sulugoon.

Pagkahuman sa pagputol sa ulo ni San Alexander, usa ka si Eustathius, usa ka matarong nga tawo ug usa ka Kristohanon, gikuha ang nag-antos nga lawas sa balaan nga martir ug gilubong kini uban sa dungog, samtang naghimaya ug nagdayeg kang Kristo nga Dios.

29 Marso

16 Marso (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si San Julian nga Balaang Martir sa Anazarbus, nga nag-antos sa Antioquia atol sa paghari ni Maximian sa ika-3 nga siglo.

Niadtong maong adlaw, gisaulog si San Alexander, ang pari-martir ug Papa sa Roma, nga gisunog sa hurno sa sugo ni Emperador Hadrian niadtong ika-3 sa Mayo sa tuig 119.

Niining maong adlaw, ang pagpanaw ni San Serapion, Arsobispo sa Novgorod, nga namatay niadtong 1516.

Paghandum kang San Aristobulo nga Apostol

Gisaulog niadtong Marso 16

Si Santo Aristobulo usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles, lumad sa Cyprus[2404] . Siya ang igsoon ni Santo Bernabe nga Apostol, nga usa usab sa Pito ka Pulo.

Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, nagwali siya kauban ni Apostol Pablo, ang magtutudlo sa kalibutan, nga nagbiyahe sa nagkalain-laing mga nasud. Gihisgutan siya ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Roma, diin miingon siya: *'Pangumusta ang mga matinud-anon sa panimalay ni Aristobulus'* (Roma 16:10), nga mao ang panimalay o pamilya ni Aristobulus, tungod kay ang pipila sa mga paryente ni Aristobulus ug ni Bernabe nagpuyo sa Roma niadtong panahona. Sa dihang nagsulat si San Pablo sa Epistula ngadto sa mga taga-Roma, kauban niya ni Aristobulo niadtong panahona; mao nga giapil ni Pablo sa epistula ang pag-umangno sa mga paryente ni Aristobulo, alang sa iyang kaugalingon ug alang kang Aristobulo.

Sa dihang nagpahinungod si San Pablo og daghang mga obispo, nga iyang gipadala aron ipangwali ang pulong sa kamatuoran sa tanang siyudad ug nasud, gipahinungod usab niya si Aristobulo nga obispo ug gipadala siya sa Britanya[2405] , ngadto sa mga tawo nga dili motuo ug malupigon[2406] .

Didto, si Aristobulus nagpaningkamot pag-ayo sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo ug nakasinati og dakong pag-antos sa kamot niining malupit nga mga tawo: usahay gipakanaog siya nila nga walay kalooy; usahay gihulbot siya nila sa kadalanan samtang ginapasipala siya. Sa mubo, nakasinati siya og daghang pag-abuso ug pag-antos gikan kanila hangtod nga nahayag niya sila sa grasya ni Kristo ug natudloan sila sa pagtuo kang Kristo. Gibunyagan sila sa santo, nagtukod og simbahan para kanila, nagpahimutang og mga presbiterio ug diakon, ug namatay didto[2407] .

Kumemorasyon sa Balaang Martir Savin

Gisaulog kada Marso 16

Ang siyudad sa Hermopolis, sa Ehipto, mao ang yutang natawhan sa balaan nga martir nga si Savin, nga usa ka iladong tawo sa tibuok nasud ug usa ka lider sa iyang siyudad.

[2404] Ang Cyprus usa ka isla sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo.

[2405] Sa 'Britanya' angay natong sabton ang mga Isla sa Sicilyo ug Cornwall.

[2406] Ang Britanya gipuy-an sa mga Celt – usa ka mabangis ug mahiligon sa gubat nga katawhan.

[2407] Ang uban nagtuo nga kining Santo Aristobulo mao ang amahan sa mga balaang apostoles nga sila Santiago ug Juan ug gitawag siyang 'Zebedeo'; apan dili kini husto. Mas lagmit nga kining Santo Aristobulo gikan sa Cyprus, igsoon ni Bernabé; ug lain siya nga tawo gikan sa amahan nila Santiago ug Juan, nga gitawag og Zebedeo (dili kini palayaw, kondili tinuod niyang ngalan).

Tungod sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa panahon sa paghari ni Diocletian, diin daghang Kristohanon ang gipaka-antos ug gipatay, mibiya si San Savin sa iyang panimalay, sa iyang awtoridad, sa iyang bahandi, ug sa tanan niyang paryente, ug tinago siyang nilayas sa siyudad sa Hermopolis, nagpangitagò sa usa ka hilit nga baryo uban sa ubang mga Kristohanon.

Pagkahuman siya mipuyo sa usa ka gamay nga balay, iyang gigugol ang tanan niyang adlaw ug gabii sa pagpuasa ug pag-ampo.

Ang mga sulugoon sa mga diyos-diyosan nangita pag-ayo kang Savin, ang prinsipe sa Hermopolis, aron siya pasakitan, apan wala gyud nila siya makaplagan bisan asa, nga nakahatag kanila og dakong kasubo.

Usa ka pulubi, nga kanunay moanha kang balaan nga Savin aron mangayo og limos ug makadawat og pagkaon ug tanan niyang gikinahanglan gikan sa iyang kamot, misunod sa ehemplo ni Hudas nga traidor, miadto sa mga pagano ug miingon:

'Unsa man inyong ihatag kanako kung ipakita ko kaninyo ang inyong gipangita—si Savina?'

Gihatagan siya nila og duha ka bulawan nga sinsilyo[2408] . Unya gisundan nila siya, nakaabot sa balay diin nagpuyo ang santo, gilibutan kini ug gituktok ang pultahan.

Niadtong panahona, unom ka Kristohanon ang kuyog ni Santo Savin. Sa pagtuo nga usa sa ilang igsoon ang miabot, ilang gibuksan ang pultahan sa balay.

Unya dali dayon misulod ang mga pagano sa balay, gidakop ang tanan ug gitali sila. Si San Savin, bisan pa, gitali pag-ayo kaayo – gamit ang duha ka bug-at nga kadena – ug dayon gidala sa atubangan sa gobernador sa maong nasud, nga ginganlan og Arianus, aron atubangon ang paglitis.

Si San Savin gipangutana og dugay sa korte ug napugos sa daghang higayon sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan. Apan wala niya ikalimod si Kristo. Busa gilutos pa siya sa mas malupit nga paagi, gipahirapan sa hait nga puthaw ug gisunog sa kalayo.

Sa katapusan, nalunod ang santo sa suba nga[2409] .

Sa ingon niini, natuman sa santo ang iyang kaisog sa[2410] ug mibiyahe paingon kang Kristo, ang Maghahatag sa mga Kaisog, aron madawat gikan Niya ang korona sa kadaugan.

Kauban niya, ang uban pang unom ka Kristohanon nga nadakpan uban kaniya gipaka-antos usab; ug gipanalanginan sila sa Ginoo sa langit sa parehas nga himaya sama ni Savin.

Ang Pagkamartir sa Balaang mga Martir Trofim ug Fal

Gisaulog kaniadtong Marso 16

Sa siyudad sa Laodicea (dili ang usa sa Syria, kondili ang usa sa Caria[2411]), taliwala sa mga suba nga Lycos ug Meander sa Asia Minor, adunay duha ka pari – magsoon sa dugo – nga ginganlan og Trophimus ug Phalus.

Taga-Caria sila, gikan sa lungsod sa Stratonica. Pareho silang mga tawo nga lig-on sa pagtuo ug mga magtutudlo sa Pulong sa Dios. Tungod sa tinguha nga madala ang mga kalag sa mga naligaw ngadto sa dalan sa kaluwasan, nakiglalis sila sa mga Griyego ug walay kapoy nga gisaway sila tungod sa ilang kawalay pagsimba.

Usa ka adlaw, ang mga walay Diyos nga mananamba sa mga dios-diosan, nga dili na makasabar sa pagsaway sa mga santo, gidakop sila duha ug gipangputos og kadena.

Niadtong panahona, sa paghari ni Diocletian ug Maximian, miabot sa Caria si Asclepiodotus nga hegemon ug mipuyo sa usa ka lungsod nga ginganlan og Vophor, nga dili kaayo layo sa Laodicea.

Ang kumander sa militar nga guwardiya sa Laodicea nagpadala og sulat sa hegemon bahin sa duha ka Kristohanong pari nga nadakpan ug nangutana unsa ang buhaton kanila. Nakadawat siya og tubag: bato-a silang duha hangtod mamatay.

Sa dihang gidala na aron patyon ang mga balaan nga martir nga sila Trophimus ug Phallus, gilibotan sila sa mga Kristohanon nga nagpanalipod kanila gikan sa mga bato, busa wala'y bisan usa ka bato nga gipanglabay

---

[2408] Ang *'zlatnica'* kasagaran usa ka bulawan nga sinsilyo nga walay klarong kantidad.

[2409] Ang Nilo, siyempre.

[2410] Ang kamatayon sa santo nahitabo sa tuig 287.

[2411] *Caria* – usa ka probinsya sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Lydia sa amihanan ug sa Phrygia sa sidlakan.

kanila ang nakadaot kanila; sa baylo, ang mga naglabay sa bato, batok sa ilang kabubut-on, mao pa gani ang nabunggo sa ilang kaugalingon. Sa dihang napul-an na sa walay pulos nga paningkamot ug gikapoy na, mihunong na ang mga mananakit sa paglabay og bato.

Pagkahibalo niini, gipagawas sa kumander sa bantay militar ang duha ka santo. Apan, nagpadayon sila sa walay kahadlok nga pagtudlo sa tanan mahitungod sa Kristohanong pagtuo ug sa pagpanamastamas sa pagkawalay pagtuo sa mga Griyego.

Paglabay sa pipila ka panahon, gidakop pag-usab sila sa mga magistrado sa siyudad ug gipadala sila sa hegemon sa siyudad sa Vophor, nga nagaingon: 'Gibato namo kining mga tawo, sumala sa imong sugo, apan wala sila matandog sa mga bato; busa, among sila gipadala kanimo.'

Gisugo sa gobernador nga bitayon ang mga santo ug walay kalooy nga pahirason ang ilang mga lawas gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento.

Samtang gipahirasan sila, misinggit sila sa kusog nga tingog:

'Kristohanon kami! Dili kami mosimba sa mga diosdiosan ni mosunod sa dautang sugo sa mga hari sa kalibutan!'

Human sa tanang pag-antos, gisilot sila sa gobernador nga ipako sa krus, nga miingon:

'Ipako sa krus sila, sama niadtong manlimbong nga ilang gituohan.'

Dayon gidala ang mga santo gawas sa siyudad paingon sa dapit diin giandam na ang mga krus para kanila. Naga-lakaw sila uban sa kalipay, nagpasalamat ug nagdayeg sa Dios nga giisip Niya silang takus nga mamatay sa ingon nga paagi ug, pinaagi niini, gihimo Niya ang ilang pag-antos nga susama sa labing putli nga Pag-antos ug paglansang sa Krus sa Ginoong Hesus.

Gisundan sila sa daghang katawhan – mga lalaki ug mga babaye – nga gustong masaksihan ang ilang kamatayon.

Sa dihang gidala sila ngadto sa krus, ang uban sa mga Kristohanon nagdala kanila og gamay nga pagkaon ug gihangyo sila nga matilawan kini.

Tungod kay dili nila gusto nga masakitan ang gibati sa mga nangayo, mitilaw sila gamay sa gidala; ang nahabilin ilang gipangbahin-bahin sa mga naglibot kanila.

Gipako sila sa krus gamit ang puthaw nga pako ug gikrusipikso sumala sa pagkamartir kang Ginoong Hesus.

Samtang nagbitay sa krus, nagpamulong sila og dugay sa katawhan, nagtudlo kanila sa kahibalo sa Dios ug sa balaan nga pagtuo.

Pagkahuman niini, misugod ang paghilak ug pag-aga sa mga tawo: ang uban nagpasangil sa gobernador sa iyang kalupigan, tungod kay gikondenar niya ang mga tawo nga walay sala sa bisan unsang dautang buhat ngadto sa ingon ka makalilisang nga kamatayon. Ang uban, bisan pa, misinggit:

'Kahimaya kanimo, O Dios, kay ang gahum ni Jesus napadayag sa atong panahon!'

Usa ka babaye, usa ka Hudaio, miyuko sa atubangan sa mga santo nga nakabitin sa krus ug misinggit:

'Bulahan ang mga inahan nga nanganak niining mga lalaki!'

Nagtindog usab didto ang ilang inahan, nga naglantaw uban ang kaisog sa pag-antos sa iyang duha ka anak nga lalaki.

Daghang mga nanan-aw ang nagtigom sa balaan nga dugo nga nagatulo gikan sa mga santo; ang uban nilubong ang ilang mga panyo sa maong dugo, samtang ang uban nilubong ang ilang mga singsing, nga nangayo og tambal alang sa ilang mga sakit—pareho sa espirituhanon ug pisikal.

Ang mga martir ni Kristo, sila Trophimus ug Fal, pagkahuman sa pag-ampo sa Dios, gisumite nila ang ilang balaan nga kalag kaniya niadtong ika-16 nga adlaw sa Marso; alang sa ilang lubong, ang mga matinud-anon nag-andam og limpyo nga panapton ug humot nga insenso.

Miadto usab ang carcelero sa lugar sa ilang pagkamartir ug, pagyuko sa atubangan sa mga martir ni Kristo, nagpanghimatuud sa atubangan sa tanang katawhan nga nakita niya ang duha ka balaang martir nga misaka paingon sa langit, kauban ang tulo ka anghel nga nakig-istorya kanila.

Pagkahuman, ang mga tawo miadto sa gobernador ug nangayo kaniya nga sugoan nga kuhaon ang balaan nga mga lawas sa mga martir gikan sa krus ug tugotan sila nga ilubong.

Ang gobernador, pagkadungog niini nga hangyo, nasuko pag-ayo sa sinugdan ug gisugo ang iyang mga sundalo nga bug-atan ang mga miabot. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nakahupay siya ug miingon nga bisan kinsa nga gustong makuha ang mga lawas sa mga namatay.

Pagkahuman niini, gikuha ang mga santo gikan sa krus ug gibutang sa bag-ong kabaong. Niining panahona, misangpot sa panaglalis ang mga Kristohanon kung asa angay ipahimutang ang husto nga lubnganan sa mga balaan nga lawas – ang uban gusto dinhi, ang uban didto.

Miabot ang gabii. Wala biyaan sa mga tawo ang mga lawas sa balaang mga martir, kundili nagpabilin sila sa ilang kiliran tibuok gabii uban ang nagdan-ag nga mga kandila ug pagkanta sa mga salmo.

Pag-abot sa kaadlawon, gidala sa asawa sa gobernador ang insenso ug humot nga lana ug gibubo kini ibabaw sa mga lawas sa mga balaang martir. Unya gibutangan niya og bililhon nga sudlo ang kabaong ug miingon sa kusog nga tingog:

'Kagabii, sa usa ka damgo, nakita nako kining mga tawo, nga gipadala sa Dios kauban ang mga Anghel aron silotan ang akong bana tungod sa dili matarong nga pagpatay niining mga martir.'

Nagpadayon siya sa pagpakigpulong, gisaway ang iyang bana tungod sa iyang kalupigan ug kakulang sa kalooy.

Ang inahan sa mga balaang martir ug duha ka dungog nga lalaki, sila Zosima ug Artemius, kauban nga lungsoranon sa mga balaang martir, gidala ang dungog nga kabaong nga naglangkob sa ilang balaang mga lawas ug gidala kini sa siyudad sa Stratonica, diin ilang gilubong ang mga santo uban sa dungog.

Samtang nagkadool na ang adlaw diin gisaulog sa dautang mga idolatra ang adlawng natawhan ni Diocletian.

Si Hegemon, pag-abot niya sa Laodicea, nag-organisar og dakong selebrasyon didto aron pasidunggan ang iyang dautang hari.

Apan kalit siyang natandog sa silot sa Dios tungod sa walay sala nga dugo sa balaang mga martir nga nabubo: kalit siyang nahulog sa yuta ug nagkurog-kurog sama sa tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, nga nagkurog ang tanang mga bukton ug tiil.

Ang tanan nga naa didto ug nakasaksi niini napuno sa dakong kahadlok.

Apan si Hegemon misinggit:

'Asa na ang diyos nga si Zeus?[2412]

'Asa na ang diyos nga si Heracles![2413]

'Asa na ang diyos nga si Hermes?[2414]

'Asa na ang ubang mga dios ug diyosa? Padulong sila ug tabangi ko!'

Unya miingon ang magmamando:

– Naghalad ko kanila nga walay pulos! Karon isumite ko ang akong kaugalingon sa walay katapusang kalayo nga gipadala sa Dios nga nagpuyo sa langit ug sa Iyang mga sulugoon, sila Trophimus ug Phalus.

Samtang nagasulti siya, misinggit siya sa kusog nga tingog, nga ang iyang pag-agulo nadungog bisan asa. Tungod sa kabug-aton sa iyang mga pag-antos, gisugdan niya ang pag-uyat sa iyang kaugalingong unod gamit ang iyang ngipon ug pag-agat sa iyang dila; ug, samtang nag-antos sa ingon, gipagawas niya ang iyang malisud nga espiritu.

Ang tortyurero, nga nagahilak sa kapait, nilarga ngadto sa iyang mga dili diosnon nga diyos aron mag-antos sa Hades; apan ang balaan nga mga martir Trophimus ug Phalus malipayon nga nilarga ngadto sa Ginoo ug ilang Diyos, aron maghari hangtod sa kahangturan sa langit, nga nagtindog sa atubangan sa labing himayaong trono sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Alang sa Diyos ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[2415]

.

[2412] *Si Zeus* (o Jupiter) giila sa mga Griyego ug Romano isip pangunang diyos – amahan sa mga diyos ug tawo, maghuhari sa langit ug yuta, sa dalugdog ug kilat, sa hangin ug ulan.

[2413] *Heracles* (o Hercules) – usa ka diyos nga, sumala sa mga pagano, adunay dakong pisikal nga kusog ug nga, sumala sa mitolohiyang Griyego, naghimo og daghang mga katingalahan sa lain-laing matang, sama sa iyang kadaugan batok sa leon sa Cithaeron, ug uban pa.

[2414] *Hermes* (o Mercury) – usa ka paganong diyos nga, sumala sa mitolohiyang Griyego, anak ni Zeus ug Maia, anak nga babaye ni Atlas, nga natawo sa Bukid Cyllene sa Arcadia. Usa ka talagsaong kinaiya sa iyang karakter sa mitolohiyang Griyego mao ang iyang kalimbungon ug pagka-mapuslanon.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Papa.

Kumemorasyon sa Marso 16

Ang Balaang Papa lumad sa siyudad sa Laranda sa Lycaonia ug nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Maximian. Tungod sa iyang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, gipailawom siya sa pagkamartir sa iyang natawhan, unya sa , sa Diocletian, ug sa katapusan sa Seleucia sa Isauria. Gihampak siya og latigo, gitortyur gamit ang puthaw nga mga kuko, gipugos nga molakaw og taas nga distansya nga nagsul-ob og bota nga gipunoan og puthaw nga mga pako, ug natapos ang iyang kinabuhi nga nakagapos sa usa ka kahoy.

30 Marso

17 Marso (daang estilo)

Ang Kinabuhi sa Banal nga Alexius, usa ka Tawo sa Dios

Gisaulog kaniadtong Marso 17

Sa Roma niadtong[2416] , sa panahon sa paghari ni Arcadius ug Honorius, nagpuyo ang usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Euthymian: siya usa ka bantog ug dato kaayo nga maharlika, nga bisan pa ang iyang mga sulugoon, nga miabot sa tulo ka libo, nagsul-ob og mga bisti nga seda; apan, bisan pa niini tanan, dili siya hingpit nga malipayon, kay tungod sa , ang pagka-buto sa iyang asawa, wala siya'y anak. Si Euthymian hugot nga nagsunod sa mga sugo sa Dios ug nailhan tungod sa iyang pagkamaayo: matag adlaw sa iyang balay mag-andam siya og tulo ka putahe para sa mga balo, mga ulila, mga kabus, mga biyahero ug mga masakiton; siya mismo mokaon lamang human sa ikasiyam ka oras[2417] , uban sa pag-ambit sa iyang pagkaon sa mga nagalibot-libot nga

---

[2415] Ang mga balaang martir nga sila Trophimus ug Phallus namatay sa palibot sa tuig 300.

[2416] Ang Roma, kapital sa Imperyong Romano, nahimutang sa sentral nga Italya, nga nagtabon sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber sa diha nga kini mosagol sa dagat. Sumala sa karaang sugilanon, kini gitukod ni Romulus (namatay niadtong 707 BC) sa Palatine Hill niadtong 753 BC, ug unya mikaylap sa unom ka silingang bungtod, mao nga nailhan kini nga 'Siyudad sa Pito ka Bungtod'; Ang paghisgot niining pito ka bungtod sa Roma makita usab sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 17:9). Sa sinugdanan sa kasaysayan niini, ang Roma naglangkob lamang sa mga tipon sa payag nga hinimo sa luwad ug natabonan og mga kawayan, apan kini sa ulahi nanginabuhi tungod sa malampusong mga gubat batok sa mga silingang katawhan – ang mga Sabino, mga Volsci, mga Latino, mga Galo ug mga Etrusko – nga gidala tanan ilalom sa paghari sa Roma niadtong 273 BC. Niadtong panahona nagsugod ang mga Romano sa pagpailawom sa mga katawhan nga nagpuyo gawas sa Italya, ug sa dili madugay nahimong probinsya sa Roma ang Carthage, Macedonia, Gresya, Illyria ug Asia – nga malinawon nga napasa sa mga Romano ubos sa testamento ni Attalus III, Hari sa Pergamon, niadtong 132 BC. Niadtong 63 BC, human sa tulo ka bulan nga kampanya, misulod ang Romanong heneral nga si Pompey sa Judea ug gisakop ang Jerusalem; sukad niadto, ang mga Hudiyo nahimong sakop sa Roma ug hangtod sa kahangturan nawad-an sila sa ilang kagawasan ug kasarinlan. Sa panahon ni Agusto, ang unang emperador sa Roma—sa ika-30 ka tuig sa iyang paghari natawo ang Ginoong Jesu-Kristo—napailawom usab sa pagdumala sa Roma ang Ehipto. Busa, sa wala pa ang pag-abot ni Kristo nga Manluluwas, nakaangkon na ang Roma og gahum ug himaya, nga gilakip sa iyang imperyo ang halos tanang nasud nga nailhan niadtong panahona; Ang bahandi gikan sa tanang kanto sa kalibutan misulod niini; ang mga kalihokan sa tanang nasud gidesisyonan sa Senado sa Roma. Apan ang kahitas-an sa gahum sa Roma nagtimaan sa pagsugod sa iyang pagkahugno. Ang walay hunong nga mga gubat naglaglag ug nagpahuyang sa mga adunahan nga klase sa mga lungsuranon sa Roma, samtang ang mga dato ug maharlikang pamilya, nga nagpalit sa mga yuta sa mga napukan nga pamilya sa barato kaayo nga presyo, mas midato pa; Busa, ang populasyon sa Roma nabahin sa duha ka klase: ang mga dato ug ang mga kabus. Samtang ang karangyaan sa mga dato misaka sa halos dili katuohan nga kadako, ang mga kabus nagpuyo sa kakabus ug pagpanglutos; ang tibuok nga bahandi gigasto sa usa ka pagkaon, samtang ang mga kabus wala gani'y bisan usa ka tipik sa pan. Sukad sa pagdaug sa Gresya, ang pilosopikal nga mga pagtulon-an misugod sa paglapta sa Roma, nga nagpahuyang sa popular nga relihiyon, ug ang kawalay pagtuo milapta sama sa usa ka dako nga balod, una sa mga taas nga klase ug unya sa mga ubos nga klase: ang mga prinsipyo sa relihiyosong pagtuo hayag nga gipakaulaw sa mga pasundayag sa teatro. Kauban sa kawalay pagtuo, misugod usab ang paglapta sa imoralidad; ang kahilawotan, nga miabot pa sa pag-apil sa mga dili natural nga bisyo (Roma 1:26–27), mipuli sa kaniadto nga pagkabubut-on ug kaestrikto sa moralidad. Ug ang nagbag-o ug nagpabuhi nga gahum sa Kristiyanismo ra ang nakaluwas sa Roma gikan sa hingpit nga pagkaguba. Ang Kristiyanismo miturok sa Roma sa sayo pa kaayo. Sumala sa tradisyon, nakadungog na si Emperador

monghe, ug kanunay magpuasa hangtod niadtong panahona. Kung mahitabo nga sa usa ka adlaw pipila ra ka mga pulubi ang nagtapok sa iyang pultahan, ug busa kinahanglan niyang mohatag og mas gamay nga limos kaysa sa kasagaran, si Euthymian motagak sa yuta sa kasubo ug moingon:

'Dili ko takos nga mabuhi sa yuta sa akong Dios.'

Ang iyang asawa, si Aglaida, usa ka babaye nga mahadlokon sa Dios, mahigugmaon sa iyang bana ug mapinanggaon sa paghatag og limos. Sa kasubo tungod sa iyang pagka-walay anak, kanunay siyang mihangyo sa Dios pinaagi niining pag-ampo:

'Ginoo, hinumdumi ako, ang imong dili takos nga sulugoon, ug luwasa ako gikan sa akong pagka-walay anak, aron mahimong inahan ako. Hatagi kami og anak nga mahimong kalipay sa among kinabuhi ug suporta sa among katigulangon.'

Ang Ginoo, sa Iyang kalooy, namati sa iyang pag-ampo: sa dakong kalipay sa iyang bana, nanganak siya og usa ka anak nga lalaki, nga ginganlan og Alexius sa iyang balaan nga pagbunyag.

Sukad sa edad nga unom ka tuig, gisugdan ni San Alexius ang iyang pagtuon ug, human dali niyang nahibaw-an ang mga sekular nga hilisgutan nga kasagarang ginatuon niadtong panahona, iyang gituon ang Balaang Kasulatan ug mga simbahanong libro uban sa dakong kugi. Ang batang lalaki mitubo nga nahimong usa ka maalamon ug debotong batan-on; sa pagkahibalo niya sa kawalay pulos sa mga butang sa kalibutan nga malabay, nagpasiya siya nga biyaan kini aron makab-ot ang walay katapusang mga panalangin; tungod niini, nagsugod pa gani siya sa pagsul-ob og hugot nga sinina nga hinimo sa buhok aron supakon ang iyang unod. Sa pag-abot ni Alexius sa hustong edad, miingon si Euthymian sa iyang asawa:

'Ipangasawa nato ang atong anak.'

Kining mga pulong nakapalipay kaayo kang Aglaida, ug siya, mihulog sa tiilan sa iyang bana, miingon:

'Hinaut nga panalanginan sa Ginoo ang imong tinguha, aron mabuhi pa ko nga makakita sa akong anak nga magminyo ug makabaton og mga apo; kining dakong kalipay magdasig kanako nga labi pang mahinatagon sa mga kabus ug mga nanginahanglan.'

Pagkahuman niini, gipangasaw-an si Alexius sa usa ka dalaga nga gikan sa maharlikang kaliwatan, ug gisaulog dayon ang sakramento sa kaminyoon alang kanila sa Simbahan ni San Bonifacio; ug ang tibuok adlaw, hangtod sa pagkahapon, gigugol sa kalingawan ug pagsaulog. Sa katapusan sa mga selebrasyon, si Santo Alexius,

---

Tiberius (14–37 AD) og sermon bahin kang Kristo; sa paghari sa iyang manununod, si Claudius (41–54 AD), adunay seryosong panaglalis sa Roma tali sa mga Kristohanong Hudiyo ug sa mga Hudiyo. Sa paghari ni Nero (54–68), tungod sa pagpangwali ni Apostol Pablo, nga milungtad og duha ka tuig (Buhat 28:30), midaghan ang mga Kristohanon; sa paghari sa ikaduhang emperador, nahitabo ang unang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, nga gipasanginlan nga dili matarong nga ilang gisunog ang Roma: atol niining pagpanlupig, nag-antos sa pagkamartir ang mga Santo Pedro ug Pablo, ang mga Apostoles. Apan ang pagpanlupig wala makaguba sa Kristiyanismo: sa panahon ni Domitian (81–91 AD), misulod pa gani kini sa kaugalingong pamilya sa emperador: ang igsoon ni Domitian, si Flavius Clement, gipatay tungod kay usa siya ka Kristohanon; sa panahon sa pagdumala niining emperador, si San Juan nga Teologo gipahimakas ngadto sa isla sa Patmos, diin siya nakadawat og pahibalo mahitungod sa umaabot nga kapalaran sa kalibutan ug sa Simbahan (Pahayag 1:9). Sukad pa sa panahon ni Nero ug Domitiano, nagpadayon ang pagpanlupig sa mga Kristohanon hangtod sa tuig 313. Labi ka grabe kini ilawom ni Emperador Diocletian (285–306), nga mao ang nagpasiugda sa pagbahin sa Imperyong Romano; gipili niya si Maximian isip iyang kauban sa pagdumala ug gibahin ang estado tali kanila ni Maximian, pagkahuman niini ang matag kauban sa pagdumala mipili og usa ka katabang, busa ang imperyo nabahin sa upat ka bahin. Pagkahuman sa pagbiya sa trono ni Diocletian ug Maximian, ang gahum mibalhin kang Constantius Chlorus ug Galerius; ang una gisundan sa iyang anak nga si Constantine (306), nga nagpagawas sa edikto sa 313 nga nagtugot sa bisan kinsa nga gustong mobalhin sa Kristiyanismo. Pagkahuman siya nahimong bugtong magmamando (324), iyang gibalhin ang iyang lingkoranan sa gobyerno paingon sa sidlakan sa Byzantium, nga sa ulahi nailhan nga Constantinople. Didto, gipalibotan niya ang iyang kaugalingon sa mga Kristohanon, nga iyang gitudlo sa labing hataas nga mga opisina sa estado; iyang gitukod pinaagi sa balaod ang pag-obserba sa Domingo, ug nagtukod og daghang simbahan; ug pinaagi sa iyang suporta natigum ang Unang Ekumenikal nga Konseho (325). Sa ilawom ni Emperador Theodosius ang Dako, nga nagdili sa pagsimba sa paganismo pinaagi sa dekreto niadtong 392, ang Imperyong Romano sa katapusan nabahin sa Sidlakan ug Kasadpan (395). Ang una nahulog sa kamot sa mga Turko niadtong 1453 ubos kang Mehmed II, samtang ang ikaduha, nga naglangkob sa Italya, Aprika, Britanya ug Espanya, nahulog niadtong 476; niadtong 476, pagkahuman sa pagbiya sa trono sa katapusang Emperador Romano, si Romulus Augustus, si Odoacer, lider sa mga Heruli, misaka sa trono sa Italya.

[2417] Alang sa mga Romano, ang adlaw, sama sa gabii, gibahin sa upat ka bahin, nga nailhan nga unang, ikatulong, ika-unom, ug ika-siyam nga oras. Ang unang oras katumbas sa atong ikapitong, ikawalong, ug ikasiyam nga oras sa buntag; ang ikatulo katumbas sa ika-napulo, ikalabing-usa, ug ikalabing-duha nga oras sa buntag; ang ika-unom katumbas sa unang, ikaduhang, ug ikatulong oras sa hapon; ug ang ikasiyam katumbas sa ika-upat, ikalima, ug ika-unom nga oras sa hapon.

uban sa panalangin sa iyang amahan, misulod sa kuwarto sa nobya ug nakit-an siyang naglingkod sa lingkoranan. Gikuha niya ang iyang bulawanong singsing, giputos kini, kauban ang usa ka bililhon nga sinturon, sa usa ka piraso sa purpura nga[2418] nga panapton ug gihatag kini sa nobya, nga miingon:

'Ipahugot kini, ug hinaut nga ang Ginoo anaa kanato, nga motabang pinaagi sa Iyang grasya aron matukod kanato ang usa ka bag-ong, tinuod nga Kristohanong kinabuhi.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibalik siya sa iyang kwarto; didto, giilisan ni San Alexius ang iyang mahimayaong bisti og yano nga bisti ug lihim nga migawas sa balay ug sa siyudad, nagdala og gamay nga bulawan ug bililhon nga mga bato gikan sa iyang kaugalingong kabtangan. Pag-abot niya sa dagat, nakakita siya og barko nga paingon sa Laodicea[2419] , nga iyang gisakyan human niya mabayran ang gikasabotang plete. Sa pagbiyahe, si San Alexius nag-ampo sa Dios ingon niini:

'O Dios,' ingon niya, 'nga nagluwas kanako sukad pa sa adlaw sa akong pagkahimugso, luwasa ako karon gikan sa walay pulos nga kinabuhi ning kalibutan ug hatagi ako nga sa Imong Katapusang Paghukom makabarog ako sa Imong tuo uban sa tanan nga nakapahimuot Kanimo.'

Sa pag-abot sa barko sa destinasyon, mibaba si San Alexius, diin nakigkita siya sa mga biyahero nga padulong sa Mesopotamia[2420] , Niapil siya kanila ug nagbiyahe uban kanila paingon sa Edessa[2421] , diin gitipigan ang dili hinimo nga imahe[2422] sa Ginoong Jesu-Kristo, nga Iyang gipadala atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta kang Abgar, Prinsipe sa Edessa. Sa pagkakita sa hulagway ni Kristo, napuno sa kalipay si San Alexius; gibaligya

---

[2418] Ang nakapahimulag sa porphyry nga mga tela gikan sa uban mao ang pula nga kolor niini; ang tina para niini gikuha gikan sa usa ka espesyal nga klase sa lumot sa dagat.

[2419] Ang Laodicea, usa ka karaang siyudad sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor, nga nahimutang sa panagtagbo sa mga suba sa Lika ug Galifa, gitukod ni Antiochus II (261–246 BC) isip pasidungog sa iyang asawa nga si Laodice. Sa panahon ni Kristo, kini tingali ang nanguna nga siyudad sa Asia Minor, tungod kay nahimutang kini sa dalan sa kalakalan nga nagkonektar sa Sidlakan ug Kasadpan. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo didto lagmit wala gitukod mismo ni Apostol Pablo (Col. 2:1), kondili ni Epafra, usa ka magtutudlo sa simbahan sa Colossae (Col. 1:7). Ang Apostol Pablo misulat og usa ka espesyal nga sulat ngadto sa Simbahan sa Laodicea; kini usab gihisgutan sa Basahon sa Pahayag isip usa sa labing bantugan nga mga simbahan sa Asia Minor (Pahayag 3:14–22). Niadtong tuig 360, usa ka Lokal nga Konseho ang gipahigayon sa Laodicea; ang mga kanon niini (60), nga may kalabotan sa han-ay sa pagsimba ug sa pamatasan sa mga klero ug mga layko, gilakip sa eklesiastikal nga kanon. Niadtong 1255, nasakop sa mga Turko ang siyudad, ug niadtong 1402 gipaguba kini ni Tamerlane. Karon, mga ruina ra sa usa ka gamay nga bungtod duol sa baryo nga Eski-Gissar ang nagpamatuod sa karaang siyudad nga kaniadto nagtindog dinhi.

[2420] Mesopotamia, nga mao ang Yuta tali sa mga Suba, ang karaang Shinar (Gen. 10:10), ang dapit nga natawhan ug puy-anan ni Abraham sa wala pa siya molarga paingon sa yuta sa Haran (Gen. 11:28; Buhat 7:2); kini ang ngalan nga gihatag sa rehiyon nga nahimutang taliwala sa mga suba sa Tigris ug Euphrates, nga gipalibotan sa habagatan sa Gulpo sa Persia ug sa amihanan sa mga bukid sa Armenia. Sa mas hugot nga kahulugan, ang Mesopotamia nagtumong sa amihanang bahin niining rehiyon, nga nailhan nga al-Jazira, samtang ang habagatan nga bahin nailhan nga Babilonia, karon nga Iraq-Arabi, mao kana ang karaang Babilonia. Sa panahon sa mga Romano, ang nasud gibahin sa duha ka bahin: Osroene sa kasadpan, nga napailawom sa pagdumala sa mga Romano niadtong 217 AD nga ang kapital mao ang Edessa, ug Migdonia sa sidlakan, nga ang kapital mao ang Nisibis, nga nakuha niadtong 115 AD sa Emperador nga Romano nga si Trajan. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Mesopotamia giatubang kang Judas o Tadeo, usa ka kauban sa Apostol Hermas – sumala sa tradisyon, usa sa pitopulo ka mga disipulo sa Ginoong Jesu-Kristo; nagtukod si Judas og simbahan sa Edesa. Si San Efren nga Siryano (ika-3 hangtod ika-4 nga siglo) natawo sa palibot sa Nisibis; Si Tomas sa Barsuma, Obispo sa Nisibis, usa ka masigasig nga tigpasiugda sa heresiya sa Nestorianismo, nga nagtudlo nga ang Pulong sa Dios, nga walay katapusan nga gipanganak gikan sa Amahan, nagpuyo lang sa sulod sa tawo nga si Jesus, nagpabilin uban Niya sa usa ka espesyal, moral nga panaghiusa. Sa ika-11 nga siglo, pagkahuman sa pagsulong sa mga Seljuk ug Turko, nahugno ang Mesopotamia ug karon kabahin na sa Turkey; ang mga lumolupyo niini mao ang mga Turko, Kurd, Arabo, Armenyo, ug Siryano. Ang Mesopotamia adunay dakong kahulugan sa kasaysayan atol sa mga imperyo sa Asirya ug Babilonya.

[2421] Ang Edessa, karon Urfa, usa ka siyudad sa amihanang Mesopotamia sa Suba sa Eufrates, sukad pa sa 137 BC mao ang kapital sa bag-ong natukod nga estado sa Ozroene o Edessa; niadtong 217 AD kini giusab sa mga Romano ngadto sa usa ka silangang kolonya. Nakasakop sayo ang Kristiyanismo sa Edessa; sa ika-4 nga siglo, nagtukod si San Efren nga taga-Siria og usa ka teolohikal nga eskwelahan didto, nga sa ika-5 nga siglo mihilig sa Nestorianismo, usa ka hinungdan nga ang magtutudlo sa eskwelahan sa Edessan, ang presbiterio nga si Iva, usa ka labi ka aktibo nga tig-awhag niini. Niadtong 641, nasakop ang Edessa sa mga Arabong calipha; niadtong 1098 gikuha kini ni Count Baldwin, nga naghimo niini nga kapital sa Prinsipalidad sa Edessa; niadtong 1144 gikupot kini sa mga Turko ug sukad niadto nag-agi kini sa daghang kamot hangtod, niadtong 1637, sa katapusan napailawom kini sa pagdumala sa mga Turko.

[2422] Ang 'Unmade-by-Hand' nga hulagway ni Hesukristo, o 'ubrus', nga nagbitbit sa hulagway sa nawong sa Manluluwas, nga Iyang gipadala kang Prinsipe Abgar sa Edessa aron tambalan siya sa sakit sa mata. Ang Balaang Litrato gitipigan sa Edessa hangtod sa 994, sa dihang kini gipalit ni Emperador Constantine Porphyrogenitus ug gibalhin sa Constantinople niadtong 16 Agosto; gikan didto kini gikawat sa mga Veneciano ug nalunod sa Dagat Marmara. Adlaw sa pista: 16 Agosto.

niya ang tanang bililhon nga butang nga gidala niya gikan sa iyang panimalay, gipang-apod-apod ang kuwarta nga nakuha gikan sa halin ngadto sa mga kabus, ug nagsul-ob siya og bas-bas, nagkinabuhi sa limos. Ang santo nagpuyo sa portiko sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug ang iyang kinabuhi usa ka hugot nga pagka-asketa: kanunay siyang nag-ayuno, mokaon lang ug gamay nga tinapay. Gani, mibiyahe siya sa pag-inom og tubig sa labing gamay nga kantidad; matag Domingo, nadawat ni San Alexius ang Labing Balaan nga Misteryo ni Kristo ug kanunay niyang gipanghatag ang tanan niyang limos sa mga tigulang nga kabus. Naglakaw siya nga kanunay nakayuko ang ulo, ang iyang hunahuna nakatutok sa Dios, nga walay hunong nga nagmeditasyon kaniya. Ang ingon ka lisod nga kinabuhi hinungdan nga nanghuyang ang tibuok lawas sa santo; nangalata ang kaanyag sa iyang nawong, nilubong ang iyang mga mata sa ilang lungag, ug nangluya ang iyang panan-aw.

Sa kaagahon, sa dihang nilakaw na si San Alexio sa balay, misulod ang iyang mga ginikanan sa kwarto sa nobya ug, sa ilang katingala, nakit-an nila siya nga nag-inusara, naglingkod nga masulob-on ug nag-antos. Nagsugod sila sa pagpangita sa ilang anak bisan asa ug, sa dihang wala nila siya makita, nanghilak sila sa kasakit; busa ang ilang kalipay nahimong kasubo. Ang inahan sa santo, pag-abot niya sa iyang kaugalingong kwarto, gisirad-an ang mga bintana, naglatag og banig nga dayami ug, pagkahuman niya kini pagwisikan og abo, mihigda siya niini samtang nagahilak, nag-ampo ug miingon:

'Dili ko motindog o mobiya sa akong selda hangtod mahibalo ko unsa na ang nahitabo sa akong bugtong anak nga lalaki, ngano siya nilakaw, ug asa siya paingon.'

Ang iyang nobya, nga nagtindog tupad kaniya, misulti usab taliwala sa iyang mga luha:

'Dili usab tika biyaan, apan sama sa usa ka salampati nga mahigugmaon sa disyerto ug matinud-anon, nga nangita sa kabukiran ug mga walog uban sa masubo nga awit alang sa iyang nawala nga bana, maghulat ako nga mapailubon sa balita mahitungod sa akong bana—kung asa siya ug unsang kinabuhi ang iyang gipili para sa iyang kaugalingon.'

Ang amahan usab, gikapungot kaayo; gipadala niya ang iyang mga sulugoon sa halayo ug sa halapad aron pangitaon ang iyang anak. Ang uban kanila nakaabot pa sa Edessa; sa dihang nakita nila si Santo Alexius, wala nila siya mailhi, apan giisip siya nga usa ka pulubi ug gihatagan siya nila og limos. Si Santo Alexius, bisan pa man, nakaila kanila ug nagpasalamat sa Diyos sa paghatag kaniya og kahigayunan nga makadawat og limos gikan sa iyang kaugalingong mga sulugoon. Pagbalik sa mga sulugoon, gisultihan nila ang ilang agalon nga wala nila makaplagan ang iyang anak, bisan pa nga nangita sila bisan asa.

Nagpuyo si San Alexio sa Edesa sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sulod sa napulo'g pito ka tuig ug, sa tibuok niyang kinabuhi, nakab-ot niya ang gugma sa Dios. Niadtong panahona, usa ka pagpadayag mahitungod kaniya miabot sa sakristan sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios: nakakita siya og balaan nga ikon niini nga nagpakig-istorya kaniya:

'Idala sa Akong simbahan ang usa ka tawo sa Dios, nga takus sa Gingharian sa Langit; ang iyang pag-ampo mosaka ngadto sa Dios sama sa humot nga insenso, ug ang Balaang Espiritu mopahulay kaniya sama sa korona sa ulo sa usa ka hari.'

Human sa panan-awon, nangita ang sakristan og tawo nga adunay ingon ana ka matarong nga kinabuhi ug, sa dihang wala siyay nakit-an, nag-ampo siya ngadto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nangayo sa Iyang tabang aron matuman ang sugo nga gihatag kaniya. Ug pag-usab, sa usa ka panan-awon, nakadungog siya og tingog gikan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga miingon nga ang tawo sa Dios mao ang pulubi nga naglingkod sa ganghaan sa portiko sa simbahan. Ang sexton, pagkakita kang San Alexius, gidala siya sa simbahan aron magpabilin didto, ug daghan, pagkakahibalo sa matarong nga kinabuhi niining tawo sa Dios, misugod sa pagpasidungog kaniya. Siya, bisan pa, nga naglikay sa himaya sa tawo, tinago nga mibiya sa siyudad. Pag-abot niya sa pantalan, misakay siya sa barko padulong sa Cilicia[2423] , nga naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Moadto ko sa Cilicia, diin walay nakaila kanako, ug magpuyo sa simbahan ni San Pablo nga Apostol.' Sa pagbiyahe, kalit

[2423] Ang Cilicia, usa ka rehiyon sa Asia Minor nga nahimutang sa habagatang-sidlakan, unang nasakop sa pagdumala sa Macedonia, unya nahimong kabahin sa mga gingharian sa Parthian ug Armenian; niadtong 68 BC, ang labing mabungahong sidlakan nga bahin niini nahimong probinsya sa Roma; sa katapusan napailawom kini sa pagdumala ni Vespasian (69–79 AD). Si Apostol Pablo lumad sa Tarsus, ang kapital sa Cilicia (Buhat 9:11); mibalik siya didto pagkahuman sa iyang pagbag-o (Buhat 9:30) ug, siyempre, mitudlo siya sa Ebanghelyo didto; Sa iyang ikaduhang pagbiyahe, mibyahe ang Apostol sa Cilicia, nagpalig-on sa mga magtutuo (Buhat 15:41). Ang Cilicia karon kabahin na sa Turkey.

lang, sumala sa kabubut-on sa Dios, misangpot ang bagyo sa dagat, ug ang barko, nga gilukop sa mga balod sulod sa daghang adlaw, kalit nga niabot sa Roma. Sa pagbaba gikan sa barko, si San Alexius miingon sa iyang kaugalingon:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo akong Dios! Dili ko mahimong pas-an sa bisan kinsa, apan moadto ko, ingon usa ka estranghero, sa balay sa akong amahan.'

Sa iyang pagpadulong didto, nakasugat niya ang iyang amahan, nga nagpauli gikan sa palasyo kauban ang daghang mga sulugoon. Nihapa siya sa yuta sa atubangan niya, ug miingon si San Alexius:

'Alagad sa Dios, kalooy-a ako, usa ka pulubi ug kabus: tugoti ako nga mopuyo sa usa ka kanto sa imong patyo ug mokaon sa mga tipik nga mahulog gikan sa imong lamisa; Hinaut nga panalanginan sa Ginoo ang imong mga adlaw ug ihatag kanimo ang Gingharian sa Langit; ug kon aduna kay paryente nga naglayas layo sa panimalay, Iya silang ibalik kanimo nga luwas ug himsog.

Sa pagbanggit sa pulubi sa paglibot-libot, dali nga nahinumduman ni Euthymian ang iyang pinalanggang anak nga si Alexius; napuno siya sa kasubo ug mihilak, ug buotan niyang gitugotan ang hangyo, nga tugotan siyang puyo sa patyo sa iyang balay. Miingon siya sa iyang mga sulugoon:

'Kinsa kaninyo ang gustong mosilbi niining pulubi? Kung makapahimuot siya kanako, nanumpa ko nga hatagan ko siya og hingpit nga kagawasan ug ganti gikan kanako. Andama siya og gamay nga kwarto tupad sa pultahan sa balay, aron mas kanunay nako siya makita; ipakaon kaniya ang iyang pagkaon gikan sa akong lamisa, ug walay bisan kinsa kaninyo ang mosipala kaniya.'

Pagkahuman niini, si San Alexius misugod sa pagpuyo sa atubangan sa balay sa iyang amahan. Si Euthymian nagpadala kaniya og pagkaon matag-adlaw gikan sa iyang kaugalingong lamisa, apan iyang gihatag kini sa mga kabus, samtang siya mokaon lang og pan ug moinom lang og tubig—ug bisan pa niana, igo ra aron dili siya mamatay sa gutom o kauhaw; Gipahigayon niya matag gabii ang pagbantay sa pag-ampo, ug matag Domingo midawat siya sa Balaang Komunyon sa simbahan. Ug katingalahan gayud ang pagkamapailubon niining tawo sa Dios! Kinahanglan niyang pag-antos ang daghang kasakit ug kaguol, labi na sa ulahing gabii, sa kamot sa mga ulipon sa iyang amahan, nga ang uban gipihit siya sa buhok, ang uban gisumbag siya, ug ang uban gibuboan siya og hugaw sa ulo, kasagaran ginayaw-an siya sa pinakagrabeng paagi. Apan gidala niya kini tanan sa hilom, kay nahibalo siya nga tungod sa pag-awhag sa yawa gihimo siya nila ingon ana, ug nag-andam siya sa iyang kaugalingon batok sa mga limbong niini pinaagi sa pag-ampo, nga napildi kini pinaagi sa pagkamapailubon. Aduna pa'y lain nga kahimtang nga nagdasig kaniya sa dakong pagkamapailubon: atbang sa iyang kwarto ang bintana sa kwarto sa iyang nobya. Siya, sama ni Ruth[2424] , wala magtinguha nga mobalik sa balay sa iyang amahan, kondili naglingkod nga nagminusmus uban sa iyang ugangan; ug kanunay nadungog sa santo ang mga paghilak ug pag-agulo sa iyang inahan ug sa iyang nobya: ang usa tungod sa pagkawala sa iyang anak, ang usa pa tungod sa iyang bana. Ang ilang mga luha napuno sa iyang kasingkasing og kalooy, apan pinaagi sa iyang gugma sa Dios napildi niya ang iyang kalibutanong gugma alang sa iyang nobya ug ginikanan; kining paglahutay sa hapit dili na mapugngan nga kasubo alang sa Dios naghatag pa gani kaniya og kahupayan. Busa si San Alexius nagpuyo sa balay sa iyang mga ginikanan sulod sa napulo'g pito ka tuig, ug walay nakaila kaniya; imbis, giisip siya sa tanan nga usa ka walay puy-anan nga pulubi; gipakaulaw sa mga sulugoon ang tag-iya sa balay, ang anak ug manunod, ingon nga siya usa ka estranghero ug langyaw. Sa dihang andam na ang Ginoo nga tawgon siya pa g gikan niining panandaliang kinabuhi, diin iyang gisagubang ang daghang kakabus ug kakulangan, ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan, gipadayag Niya kaniya ang adlaw ug takna sa iyang pagpanaw. Dayon nangayo si San Alexius sa sulugoon nga nag-atiman kaniya og tinta, papel, ug panitik nga kawayan; gisulat niya ang tibuok sugilanon sa iyang kinabuhi ug, aron mapakombinse ang iyang mga ginikanan nga siya gayud ang ilang anak, gihisgutan niya ang pipila ka detalye sa iyang kinabuhi nga ila ra nahibaloan; nagsulat usab siya bahin sa iyang gisulti sa iyang hinigugma sa gabii nga mibiya siya sa balay, ug giunsa niya paghatag kaniya sa singsing ug sa sinturon. Gitapos niya ang iyang sulat uban sa mosunod nga mga pulong:

'Gina-ampo ko kamo, akong minahal nga mga ginikanan ug akong dungog nga hinigugma, ayaw kamo paglagot kanako tungod kay nakahatag ko kaninyo og dakong kasubo sa akong pagbiya kaninyo; ako mismo

[2424] Si Ruth, usa ka Moabita sa pagkatawo, gihatagan og dungog nga maapil sa kaliwatan ni David isip iyang katigulangan (Ruth 4:17), ug busa sa kaliwatan mismo ni Hesukristo (Mat. 1:5); ang iyang sugilanon narekord sa Balaang Basahon nga nagbitbit sa iyang ngalan.

nasubo sa akong kasingkasing tungod sa inyong kasubo; daghang higayon nakong giampo ang Ginoo nga hatagan kamo Niya og pagkamapailubon ug himuon kamo nga takus sa Gingharian sa Langit. Nagalaum ako nga, sa Iyang kaayo, pagtubagon Niya ang akong pag-ampo, kay tungod sa gugma alang Niya nga akong gipili kining kinabuhi nga puno sa kalisod, nga wala ko kini gilaktawan bisan pa sa inyong mga luha; kay mas maayo alang sa matag Kristohanon nga mosunod sa iyang Magbubuhat ug Manlalang kaysa sa iyang mga ginikanan. Nagtuo ako nga, sama sa kadako sa kasubo nga akong gipahinabo kanimo, ingon usab kadako ang kalipay nga imong madawat sa Gingharian sa Langit.

Pagkahuman niya kini gisulat, nag-ampo siya hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Sa usa ka higayon, samtang si Papa E[2425] o nagsaulog sa Balaang Misa sa Katedral sa mga Balaang Apostoles, sa pagtapos sa seremonya usa ka katingalahang tingog ang mipakita gikan sa halaran nga nadungog sa tanan:

'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo og pahulay' (Mateo 11:28). Ang mga naa sa simbahan, natabonan sa dakong kahadlok, nahugno sa yuta, nagasinggit:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Unya nadungog pag-usab ang tingog sa ikaduhang higayon:

'Pangitaa ang tawo sa Dios, nga nag-agi na ngadto sa sunod nga kinabuhi; pasagdi siyang mag-ampo alang sa siyudad: ang iyang pag-ampo makahatag ug dakong kaayohan kaninyo.'

Gipangita nila sa tibuok Roma ang ingon nga tawo ug wala sila kabalo unsa ang buhaton, kay wala nila siya makit-i. Busa, pagkahuman nga nagtigom pag-usab uban sa Papa ug sa Hari gikan sa Huwebes sa gabii hangtod Biyernes sa katedral, nagbantay sila didto tibuok gabii, nag-ampo kang Kristo nga ipakita kanila ang Iyang balaan. Sa Biyernes sa buntag, namatay si Santo Alexius ug miadto sa Ginoo. Samtang sa simbahan, sama sa unang higayon, nadungog ang usa ka tingog gikan sa halaran atol sa serbisyo:

'Pangitaa ang tawo sa Dios sa balay ni Euthymian.'

Pagkahuman niini, ang hari[2426] , nga mituyok ngadto kaniya, miingon:

[2425] Kini mao si Papa Inosente I (402–417). Gikombat niya ang Donatist nga pagkabahin pinaagi sa pagdani kang Emperador Honorius sa paghimo og hugot nga balaod batok kanila; gikumpirma niya ang dekreto sa konsilyo (416) batok sa mga Pelagianong erehe, nga nagdumili sa pagkinahanglan sa grasya alang sa kaluwasan; ug siya ang unang nagtukod sa pundasyon sa doktrina sa primasiya sa papa, nga nagtumong sa kamatuoran nga ang mga papa mao ang mga manunod ni Apostol Pedro.

[2426] Kini, siyempre, nagtumong kang Arcadius, ang Emperador sa Sidlakang Romano ug anak ni Theodosius ang Dako, nga sa pagkamatay sa iyang amahan (395), napanunod ang gitawag nga Sidlakang Imperyo, samtang ang iyang igsoon nga si Honorius napanunod sa Kasadpang Imperyo; siya natawo niadtong 377 ug namatay niadtong 408. Sa tibuok niyang paghari, ang estado gipangulohan sa mga tawo nga nakapahiluna sa mahuyang nga emperador ilawom sa ilang impluwensya. Busa, sa sinugdanan sa iyang paghari, ang estado gipangulohan ni Rufinus, nga gipataas pa gayud ang daan nang dako kaayong buwis, gipadaghan ang mga pinansyal nga multa, ug pinaagi niini nakapahadlok sa imperyo. Pagkamatay ni Rufinus, gisundan siya sa eunuko nga si Eutropius, nga alang sa iyang kaugalingong pagpanginabuhi, nakumbinsi ang emperador sa pagpagawas og usa ka drakonianong balaod (397 AD) nga nag silot og kamatayon ug pagkonfiska sa kabtangan sa bisan unsang malisyosong tuyo nga gitumong dili lamang batok sa emperador kondili usab batok sa mga opisyal nga taas ang ranggo. Sa katapusan, gipapatay ni Emperatris Eudoxia si Eutropius (399), ug hingpit nga misumite si Arcadius sa iyang asawa, nga nailhan sa iyang pagdumot kang San Juan de la Cruz, nga niadto Patriyarka sa Constantinople. Sa iyang pagpugos, gipamatud-an sa emperador ang desisyon sa 'Konseho ilawom sa Kahoy sa Oak' (403) nga wagtangon si Juan Crisostomo ug ipadala siya sa exilio, apan sa ulahi gipatawag siya pag-usab tungod sa kahadlok sa kagubot sa katawhan. Niadtong 404, gisugo niya nga ipadala pag-usab siya sa exilio, nga gihimo usab, sama sa unang higayon, ubos sa impluwensya ni Eudoxia, nga nasuko sa mga sermon ni Juan Chrysostom nga nagasaway sa maluho ug imoral nga estilo sa kinabuhi sa korte. Sa paghari ni Arcadius, ang mga misyonaryo nga adunay iyang mga sulat sa pagtugot nagwali sa Kristiyanismo sa tibuok probinsya ngadto sa mga pagano nga wala pa magbalhin ngadto kang Kristo.

Honorius, Emperador Romano sa Kasadpan ug igsoon ni Emperador Arcadius. Sa sinugdanan sa iyang paghari, ang administrasyon gipangulohan sa maalamon nga politiko ug iladong kumander militar nga si Stilicho, nga kanunay nakapugong sa mga pag-atake sa imperyo sa mga Visigoth, Vandal, Suebi, ug Burgundian. Human sa iyang pagkahugno ug pagbitay, ang kapalaran sa imperyo milugsong pag-ayo. Niadtong 408, gisikop ni Alaric, ang lider sa mga Visigoth, ang Roma ug gipugos ang siyudad sa pagbayad og bug-at nga buhis; niadtong 410, nakuha niya ang siyudad ug gitugotan ang iyang mga tropa sa pagpanguha sa mga butang niini. Pagkahuman sa kamatayon ni Alaric, ang iyang bayaw nga si Ataulf nakigsabot og kasabotan sa kalinaw kang Honorius, human niini mibulag ang mga Visigoth sa gawas sa Alps. Sa paghari ni Honorius, usa ka konseho ang gihimo niadtong 411 batok sa mga Donatist nga schismatiko, nga mibulag sa Simbahan tungod kay gidawat niini ang mga apostata nga nangamangayo og pagpasaylo atol sa mga pagpanlupig; sa ilang panan-aw, ang Simbahan dili na balaan kung adunay mga makasasala sa taliwala sa mga miyembro niini. Sumala sa sugo ni Honorius, gibungkag ang tanang nahibilin nga paganong templo, ug ang mga pagano mismo gikuha sa publikong katungdanan.

'Ngano man nga naa man mo'y ingon ana ka bililhon nga bahandi sa inyong balay, wala ninyo kami gisultihan bahin niini?'

Mitubag si Euthymian:

'Ang Ginoo maoy akong saksi nga wala gyud ko kabalo niini.'

Ug, gitawag niya ang iyang punoang sulugoon, ug gipangutana siya:

'Naa bay kaila ka nga bisan kinsa sa imong mga kauban nga matarong ug makapahimuot sa Dios?'

'Wala ko,' matod niya, 'walay bisan usa nga matarong; nagpuyo silang tanan sa paagi nga dili makapahimuot sa Dios.'

Ang Tsar ug ang Papa nagdesisyon nga sila mismo moadto sa balay ni Euthymian aron pangitaon ang usa ka tawo sa Dios. Si Euthymian, nga miuna kanila, nag-andam sa pagdawat sa Papa ug sa Tsar uban sa ilang mga maharlika ug nag-organisar og usa ka solemne nga pagdawat para kanila. Ang nagahilak nga asawa ni Euthymian, sa pagdungog sa kagubot ug kasaba sa patyo ug sa tibuok balay gikan sa iyang kwarto, nangutana:

'Unsa man kini tanan?'

Ug siya dako kaayo ang katingala sa dihang nahibalo siya sa pag-abot sa Tsar ug sa Papa, ug sa hinungdan sa ilang pagbisita. Ang nobya usab nabulabog samtang nagtan-aw siya gikan sa iyang kwarto sa Tsar ug sa Papa nga naglakaw uban sa daghang katawhan, ug naningkamot siya nga masabtan kini nga talan-awon.

Sa dihang nakaupo na ang Papa, ang hari ug ang mga maharlika ug nahilom ang tanan, ang sulugoon nga nag-atiman kang San Alexio miingon kang Euthymian:

'Ginoo, dili ba ang pulubi nga imong gisalig kanako usa ka tawo sa Dios? Nasaksihan nako ang iyang dagkong katingalahang mga buhat: pirmi siya mag-ayuno, gamay ra kaayo nga pan ug tubig ang iyang gikaon sa katapusan sa adlaw; tanang gabii iyang gigahin sa pag-ampo ug matag Domingo mokaambit siya sa Balaang Misteryo ni Kristo; ginabata niya ang mga pagpanakit ug insulto nga gihimo kaniya sa pipila ka mga sulugoon uban sa pagkamaisug ug kalipay.

Pagkadungog niini, si Euthymian dali dayon mibiyahe paingon sa puloy-anan sa pulubi ug, pagtawag kaniya tulo ka beses sa bintana, wala'y tubag. Nianha siya misulod sa puloy-anan, diin nakit-an niya ang tawo sa Dios nga patay na, ang iyang ulo natabonan ug usa ka gipilo nga pergamento sa iyang tuo nga kamot. Gibuka ni Euthymian ang iyang nawong ug nakita niya nga nagdan-ag kini sama sa nawong sa usa ka anghel; apan sa dihang gisulayan niyang kuhaon ang makulid ug basahon kini, wala niya kini mabuhat, kay dili buhian sa kamot ang makulid. Pagbalik dayon niya sa hari ug sa papa, miingon siya:

'Nakita namo ang tawo nga among gipangita, patay na; nagkupot siya og usa ka makasulat nga panit sa iyang kamot ug dili niya kini ihatag kanamo.'

Ang hari ug ang patriyarka, nga nagsugo nga andamon ang usa ka bililhon nga andamihan ug tabunan kini sa mamahongon nga mga panapton, gidala ang dungog nga lawas sa tawo sa Dios ug matinahuron nga gibutang kini sa maong andamihan. Unya, mituklow sila, gihalokan ang balaan nga mga nahabilin ug misulti kaniya nga daw buhi pa siya:

'Ginaampo namo kanimo, alagad ni Cristo, ihatag kanamo kini nga dokumento, aron sa among pagbasa sa sulod niini mahibal-an namo kinsa ka.'

Pagkahuman niini, gikuha sa Papa ug sa Tsar ang dokumento nga walay babag gikan sa kamot sa santo ug gihatag kini kang Aetius, kanselor sa dakong church[2427] , aron basahon; sa tunga-tunga sa lalom nga kahilom sa mga nanan-aw, gisugdan niya kini pagbasa. Sa dihang nakaabot siya sa bahin nga naghulagway sa mga ginikanan ug sa nobya, ug sa singsing ug sinturon nga gihatag kaniya, nakaila si Euthymian sa iyang namatay nga anak nga si Alexius. Gihulog niya ang iyang kaugalingon sa iyang dughan ug, samtang giakbay ug gihalokan siya, miingon sa taliwala sa iyang mga luha:

'Lagmit gayud ako, akong pinalanggang anak! Unsa man imong gibuhat kanamo? Ngano man nga gipahamtang nimo kanamo ang ingon ani kadako nga kasubo? Kaluoy-luoy ako, anak! Sa kadugayon nga nagpuyo ka uban namo sulod sa daghang katuigan ug nakadungog sa paghilak sa imong mga ginikanan, wala ka magpahibalo sa imong kaugalingon, ni naghatag ka namo og kahupayan, bisan pa sa among katigulangon, sa dakong kasubo nga imong gipahinabo kanamo. Lagmit gayud ako! Anak ko, akong gugma, kahupayan sa akong

[2427] Ang 'chartularii' mao ang mga opisyal nga nagdumala sa kanselaria nga kauban sa patriyarka.

kalag, wala ko kabalo unsa ang buhaton karon: magminos ba ko sa imong kamatayon o malipay sa imong pagbalik.

Busa si Euthymian nanghilak nga dili mapahupay, gikagkal niya ang iyang abuhing buhok.

Si Aglaida, sa pagdungog sa paghilak sa iyang bana ug sa pagkahibalo nga ang patay nga pulubi mao ang iyang anak, gibuksan ang pultahan sa iyang selda; sa gisi-gisi nga sinina, ang iyang mga mata nga puno sa luha nakatutok sa kalangitan ug ang iyang buhok nga gisabwag gikuha gikan sa iyang ulo, misulod siya sa taliwala sa daghang mga tawo, nga nag-ingon:

'Layo kamo aron makita nako ang akong paglaum, aron akong yakapon ang akong pinalanggang anak.'

Pagduol niya sa lubnganan, miyuko siya sa lawas sa iyang anak, giyakap kini ug gihalokan, samtang miingon:

'Lagmit ako, ginoo! Akong matam-is nga anak, unsa man imong gibuhat? Ngano man nga gidalaan mo kami og ingon ani kadako nga kasubo? Lagmit ako, kahayag sa akong mga mata! Ngano man nga wala ka nagpahibalo sa imong kaugalingon, nga nagpuyo ka uban namo sulod sa daghang katuigan? Ngano man nga wala ka nagkaluoy kanamo, nga kanunay nimo nadungog ang among mapait nga paghilak para kanimo?'

Ang nobya, nga nagpuyo sulod sa katorse ka tuig nga walay bana ug nagsul-ob og itom nga bisti isip timailhan sa pagminus, mihulog usab sa iyang dungganong lawas; gibabad kini sa daghang luha ug gihalokan nga malumo; siya naghilak nga mapait ug dili mapahupay, nga nag-ingon:

'Alaot ako, kawawa ako!'

Ang iyang paghilak ug masubo nga mga pagreklamo nakapahimo sa mga nanan-aw nga mihilak, ug sila tanan naghilak uban sa nobya ug sa iyang inahan.

Gisugo sa hari ug sa papa nga ang kabaong nga nagbitbit sa bililhon nga lawas sa tawo sa Dios dad-on ug ibutang sa tunga-tunga sa siyudad, aron makita ug mahikap siya sa tanan; ug pagkahuman niini, miingon sila sa katawhan:

'Tan-awa, among nakaplagan ang usa nga gipangita sa inyong pagtuo.'

Ug ang tibuok Roma nagtigum; tanan mihikap sa santo, ug naghalok kaniya. Ang tanan nga masakiton napaayo: ang mga bulag nakakita, ang mga ketubiko nalinisan, ang mga demonyo mibiya sa mga tawo nga ilang gipuy-an; sa mubo, bisan unsang sakit nga aduna sa bisan kinsa, tanan nakadawat og hingpit nga pag-ayo gikan sa mga relikya sa santo sa Dios. Sa pagkakita sa ingon nga mga milagro, gusto sa hari ug sa patriyarka nga sila mismo ang magbitbit sa bier ngadto sa simbahan, aron makadawat sila og grasya pinaagi sa paghikap sa lawas sa santo. Gisunod sila sa iyang mga ginikanan ug sa iyang nobya nga nagahilak; samtang ang ingon kadaghan nga katawhan, nga nagdali sa paghikap sa balaan nga lawas, nagtigum nga imposible na nga madala ang lubnganan tungod sa kasiksikan. Aron pugson ang katawhan nga mubakwit ug maghimo og agianan paingon sa simbahan, gisugo sa hari nga ipanglabay ang pilak ug bulawan sa katawhan, apan walay bisan kinsa nga nagtagad niini; ang tanan nagdali-dali lang nga makakita sa tawo sa Dios ug makahikap kaniya. Unya ang Papa misulti sa katawhan uban sa usa ka paghangyo, nga nangayo kanila nga musubay ug nagsaad nga dili niya ipahimutang sa lubnganan ang balaan nga lawas hangtud nga ang tanan nakahagkag niini ug nakadawat og grasya pinaagi sa paghikap niini. Ang mga tawo, nga napugos pagkahuman sa pipila ka kalisud, misubay gamay ug gitugotan nga madala ang balaan nga lawas sa katedral, diin kini nagpabilin sulod sa tibuok semana, aron bisan kinsa nga gustong mosugyot sa ilang pagrespeto; sa tibuok semana, ang nagahilak nga mga ginikanan ug ang nobya nagpabilin sa daplin sa lubong ni San Alexius. Ang Tsar, sa iyang bahin, nagsugo sa paghimo og usa ka marmol nga lubnganan nga gipalamuti sa bulawan ug esmeralda, diin gibutang ang tawo sa Dios; sa dayon, usa ka mabangong mira ang nitulo gikan sa balaang lawas, nga napuno sa reliquaryo; ang tanan nagpahid sa ilang kaugalingon niining mira alang sa pagtambal sa tanang matang sa mga sakit, ug gihapon sa dungog ang bililhon nga nahabilin ni San Alexius[2428] , samtang naghimaya sa Dios.

Namatay si San Alexio sa ikalabing-pito ka adlaw sa Marso, sa tuig 5919 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug sa ika-411 ka tuig sukad sa Inkarnasyon sa Dios nga Pulong, sa dihang naghari si Honorius sa Roma ubos kang Papa Inocencio, ug sa Constantinople naghari si Teodosio nga Bata; ug sa ibabaw nila tanan naghari ang atong

[2428] Ang iyang lawas gilubong sa Simbahan ni San Bonifacio niadtong 1216, ug gitukoran og usa ka matahum nga simbahan ibabaw sa iyang lubnganan.

Ginoong Jesu-Cristo, nga nagahari hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo; Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Sa pag-asdang sa pagkamatinud-anon ug paghinlo sa imong hunahuna, naangkon nimo ang gitinguhang katapusang tumong: sa pagpanamkon sa imong kinabuhi sa kawalay-pagkahigugma ug pag-angkon sa matarong nga pagpuasa uban sa putli nga konsensya, samtang nagpuyo sa pag-ampo nga daw walay lawas, misidlak ka sama sa adlaw sa kalibutan, O labing bulahan nga Alexius.

Kontakion, Tono 2:

Gitratar nimo ang balay sa imong ginikanan sama sa balay sa estranghero, nagpuyo ka didto sa pagka-imol; ug sa imong pagpanaw, pagkahuman nimo madawat ang korona sa himaya, nagpakita ka nga katingalahan dinhi sa yuta, Alexius, tawo sa Dios, kalipay sa mga anghel ug sa mga tawo.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Marinus

Gisaulog sa Marso 17

Si Santa Marina, usa ka martir ni Kristo, nga usa ka Kristohanon, sa dihang nakita niya nga ang mga pagano nagahalad sa ilang mga diyos-diyosan dili lang mga hayop nga walay sulti ug mga langgam, apan bisan mga tawo, napukaw sa balaan nga kadasig; ug samtang gisaulog ang usa ka pista sa dungog sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, miadto siya sa dapit diin gihalad ang mga sakripisyo, ug gipukan ang mga halaran, gipyatakan ang mga halad gamit ang iyang mga tiil. Sa pagbuhat niini, iyang gisaway ang dautang mga pari ug gipahayag nga siya usa ka Kristohanon, nga nagaingon:

'Nagtuo ako kang Cristo, ang Bugtong Anak sa Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanang butang nga anaa niini.'

Tungod niini, gidakop siya sa mga pagano, unang gipukpok siya gamit ang mga baston, unya gisumbanan sa baba gamit ang mga bato, nga nakapahugno sa iyang mga ngipon, ug gihaboy sa yuta pinaagi sa iyang buhok. Human niini tanan, gitali ang balaang martir ug gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya, nga sa iyang sugo, human sa lain-laing pagpanakit, giputol ang iyang ulo gamit ang espada.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Macarius sa Kolyazino[2429]

Gisaulog sa Marso 17

[2429] Ang Kinabuhi sa Banal nga Macarius sa Kolyazino, nga gisulat niadtong 1546–1547 base sa mga monastikong handumanan ug mga salaysay—uban pa gani sa pipila ka mga rekord—makita sa daghang manuskrito sukad pa sa ika-16 nga siglo, apan wala pa kini hingpit nga gipatik sa orihinal. Ang gipresentar nga salaysay dinhi gibase sa teksto gikan sa koleksyon nga Synod Library LZ 555. Sa manuskritong Compilation Bibli. Blg. 927, nga naglangkob sa gitawag nga Volokolamsk Paterikon, adunay usa ka salaysay ni Makarii sa Kolyazino nga gisulat ni Dosifei Toporkov, base sa mga pulong sa Banal Joseph sa Volotsk; kini nga salaysay gikonsiderar dinhi, ingon man usab ang paghisgot kang Makarii sa iyang monasteryo sa naratibo ni Joseph sa Volotsk bahin sa mga Rusong asketiko. – Daghang impormasyon mahitungod sa Balaang Makarii ug sa iyang monasteryo makita sa orihinal nga mga dokumento nga natipigan sa monasteryo. Tan-awa ang mosunod nga mga buhat: 'Inventories of ancient letters and other documents preserved in the archive of the First-Class Trinity Kolyazin Monastery. Tver, 1891'; 'Ang Talaan sa Gasto sa Monasteryo sa Kolyazin' *ni I. A. Ivanov.* Tver, 1892; 'Deskripsyon sa Unang-Klase nga Trinity Kolyazin Monasteryo para sa mga Lalaki sa Diyosesis sa Tver', gikompila *ni Alexei Lebedev.* Yaroslavl, 1867.

Ang Kagalang-galang Macarius sa Kolyazino[2430] gikan sa maharlikang pamilya sa mga Kozhin, mga boyar sa Tver. Natawo siya sa baryo sa Gribkovo, mga walo ka verste gikan sa lungsod sa Kashin[2431] ; kining baryo karon gitawag nga Kozhino. Ang iyang mga ginikanan—ang iyang amahan, si Vasily Kozha, nga nahimong bantog tungod sa iyang mga kalampusan sa militar ubos ni Grand Prince Vasily Vasilyevich Temny[2432] , ug ang iyang inahan, si Irina—kilala sa ilang pagkamatinud-anon ug gipadako ang ilang mga anak nga may maayong kinaiya. Sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagka-monasto, nailhan si Makarii nga si Matfei. Sa edad nga pito, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat; dali kaayo siyang nakat-on ug sa dili madugay nahigugma siya sa pagbasa. Sa dihang gibasa niya ang Balaang Kasulatan, gisuhid niya ang kahulugan niini ug gidala sa kasingkasing ang iyang nabasa. Nakita kini sa iyang mga ginikanan ug nalipay sila. Mibulag si Mateo sa mga kalingawan sa pagkabata ug, sa dihang miabot na siya sa mas hamtong nga edad, misugod siya sa pagpamalandong sa kawalay pulos sa kinabuhi sa kalibutan ug sa paghunahuna sa pagbiya niini. Kanunay niyang gihinumduman ang mga pulong sa Manluluwas: *'Kon gusto ka nga hingpit, lakaw, ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus, ug aduna kay bahandi sa langit; ug diba, sumunod ka kanako'* (Mateo 19:21); gusto niyang sumunod niining mga pulonga. Ang iyang mga ginikanan, bisan pa niana, wala gustong siya mokuha og monastikong panata, bisan pa nga ilang nakita nga matinud-anon ang iyang tinguha. Gisultihan nila siya nga maluwas ang usa ka tawo bisan pa nagpuyo sa kalibutan; gihinumduman nila kaniya ang sermon ni San Juan Crisostomo nga 'Mahitungod sa mga Nagaawhag sa Pagdili sa Kaminyoon'; ug gisaysay nila ang mga pananglitan sa Bibliya ug mga santo sa Bag-ong Tugon nga maluwas samtang nagpuyo sa kalibutan ug nagkinabuhi sa kaminyoon. Bisan pa sa iyang dakong tinguha nga molayo sa kalibutan, nasabtan gihapon ni Mateo ang kabug-aton sa mga argumento sa iyang mga ginikanan ug, isip usa ka masunuron nga anak, wala niya gustong pasakitan sila; miingon siya: 'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo; dili ko supakon ang inyong mga tinguha.'

Nalipay kaayo ang iyang mga ginikanan sa desisyon sa ilang anak; ilang giandam ang iyang kaminyoon sa usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Elena gikan sa maharlikang pamilya Yakhontov. Human sa ilang kaminyoon, bisan pa niana, wala gyud mihunong si Mateo sa paghunahuna sa katapusan nga pag- , pagbiya sa kalibutan. Sa pagkinabuhi nga matinud-anon ug putli isip usa ka minyo, nakigsabot siya sa iyang asawa nga kinsa man ang mabuhi pagkahuman sa usa, dili magpabilin sa kalibutan, dili na magminyo pag-usab, kondili mopasa sa mga panata sa pagka-monasto.

Usa ka tuig pagkahuman sa kaminyoon ni Mateo, namatay ang iyang mga ginikanan, ug unya, duha ka tuig pagkahuman, sumala sa kabubut-on sa Dios, namatay usab ang iyang asawa nga si Helena.

Karon, wala nay lain gustong buhaton si Mateo kondili matuman ang dugay na niyang tinguha – ang mobiya sa kalibutan ug mokuha og monastikong panata; walay makababag kaniya aron matuman kini. Dali dayon, subay sa sugo ni Kristo, iyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus ug miadto sa duol nga Monasteryo sa Klobukovsky[2433] , duol sa lungsod sa Kashin, diin siya gitunohan nga monghe ubos sa ngalan nga Macarius.

Uban sa mainit nga kadasig gisugdan niya ang pagtuman sa iyang mga katungdanan isip monghe, mituman dili lamang sa abad kondili bisan sa labing batan-on sa mga igsoon uban sa hingpit nga pagpaubos ug kalumo. Samtang kanunay siyang motambong sa simbahan sa Dios ug walay kakapoy sa pagbuhat sa nagkalain-laing buluhaton sa monastiryo, iyang gihatag ang nahibilin niyang oras sa pag-ampo ug pagbantay, masigasig nga nagbasa sa kinabuhi sa mga balaan ug uban pang balaang kasulatan, naningkamot nga sundon ang mga ehemplo sa mga naunang asketiko ug gipangbililhon sa iyang kasingkasing ang mga makapadasig nga pulong nga iyang nabasa sa mga libro. Ang mga binuhatan sa batan-ong monghe nakapukaw sa pagdayeg sa tibuok komunidad sa mga monghe.

[2430] Ang ngalan nga 'Makarii *Kolyazin'* naggikan sa ngalan sa monasteryo mismo, sama sa gipatin-aw sa ubos.

[2431] Ang Kashin usa ka lungsod sa distrito sa Tver Governorate, nahimutang sa wala nga baybayon sa Volga, 12 ka bersta gikan sa suba, sa suba sa Kashinka, ug 19 ka bersta gikan sa lungsod sa distrito sa Kolyazin sa Tver Governorate.

[2432] Si Vasily Vasilyevich Temny nagdumala gikan sa 1425 hangtod 1462.

[2433] Ang Monasteryo ni San Nicolas sa Klobukovsky duol sa lungsod sa Kashin usa ka gi-deactivate nga monasteryo sukad pa niadtong 1764. Ang selda sa Banal nga Macarius gihuptan pa gihapon didto hangtod karon.

Human sa daghang katuigan nga nagpuyo sa Nikolayevsky Klobukovsky Monasteryo, nagsugod si Makarii sa paghunahuna sa usa ka kinabuhi nga nag-inusara. Sa diha nga nakahukom na siya, gisugid niya kini sa abá ug nangayo sa iyang panalangin. Ang abá, sa pagkakita sa pagkamatinud-anon sa tinguha ni Makarii, naghatag kaniya og amahanong tambag ug gipanalanginan siya sa iyang bag-ong dalan sa kinabuhi nga pagka-asketa.

Nakakaplag si Macarius og usa ka lugar nga angay sa iyang tinguha, dili layo sa Kashin—napulo'g walo ka verste ang gilay-on—duol sa Suba sa Volga, taliwala sa duha ka gagmay nga lanaw, sa usa ka siksik nga lasang. Didto nagtukod siya og usa ka selda para sa iyang kaugalingon ug nagpahinungod sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagbantay. Walay nakasamok sa iyang pag-inusarang pagka-asketa. Wala siya giatake sa mga buangis nga hayop kondili nangita pa gani sila sa iyang pag-uban, ug iyang giambit kanila ang iyang gamayng pagkaon.

Apan wala magdugay nga nag-inusara si Macarius sa iyang pagka-asketa. Dali ra nga nagsugod ang ubang mga asketa sa pagtigom sa iyang palibot, ug una sa tanan, miabot ang pito ka mga tigulang gikan sa Monasteryo sa Klobukovsky. Daghang mga monghe usab ang nagtigom gikan sa lain-laing mga lugar. Miturok ang mga bag-ong selda sa palibot sa selda ni Macarius, ug natukod ang usa ka komunidad sa mga monghe.

Kining bag-ong kapatiran nanginahanglan og balay sa Dios para sa panag-ampo sa komunidad ug sa pagdawat sa Balaang Misteryo. Ang Kagalang-galang Macarius, kauban ang iyang mga kauban, nagtukod og gamay nga simbahan nga kahoy nga gihalad sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad, uban sa panalangin sa Arsobispo sa Tver.

Nagpadayon sa pagtubo ang komunidad sa mga eremita, ug nahimong dili na malikayan ang panginahanglan alang sa ilang kaugalingong pari—nga magsilbi usab nga abbot. Si Macarius mismo, tungod sa iyang pagpaubos, wala gustong dawaton kini nga katungdanan, apan gitanyag niya kini sa uban, bisan pa man siya mismo ang personal nga nagdumala sa tibuok asetikong kinabuhi sa bag-ong monasteryo. Gipaila niya ang istriktong han-ay sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe uban sa hugot nga lagda. Gitukod niya ang lagda nga walay makahubog nga ilimnon ang ipahimutang sa monasteryo, ug nga ang mga monghe dili magkaon o mag-inom sa ilang mga selda, kondili sa komunal nga panyapon ra.

Siya mismo ang naghatag og ehemplo sa hugot nga kinabuhi, pagkamaalig-on, ug pagpaubos. Gitrato niya ang tanan nga yano ug buotan. Sa matag higayon nga makigkita siya sa usa ka miyembro sa iyang kapatiran, bisan unsa pa ang edad, moingon siya, 'Akong pinalanggang tigulang,' ug tawgon sila sa ilang ngalan.

Ang lagda sa kinabuhi sa monghe nga gipaila ni Venerable Macarius kay grabe ka istrikto nga dili tanan makasunod niini sumala sa tuyo sa nagtukod sa monasteryo. Sunod-sunod, duha ka abbot ang gipahawa tungod sa paglapas niini nga lagda.

Sa katapusan, gihangyo sa mga igsoon si Macarius nga mopasaka sa ordinasyon isip pari ug siya mismo ang mopuli sa katungdanan nga abbot. Human sa daghang pagduha-duha, mitugot na gayud si Macarius ug, kauban ang pipila ka monghe, mibyahe paingon sa Tver, diin siya gipahimutang nga abá sa kamot ni Obispo Moses[2434] . Nalipay kaayo ang mga igsoon sa dihang nahibaloan nila nga mobalik si Banal nga Macarius sa monasteryo isip abá, ug nag-organisar sila og usa ka solemne ug malipayong pagdawat para kaniya.

Bisan pa nga gi-ordinar siya nga abbot, nagpadayon si Macarius sa pagpuyo sa labing yano nga kinabuhi, nagsul-ob og yano nga bisti, ug naghatag og ehemplo sa tanang mga buluhaton sa monastiko.

Bisan pa nga gitukod ni Makarii ang usa ka bag-ong monasteryo sa usa ka hilom nga dapit sa kalasangan, dili tanan malipay niini. Ang tag-iya sa mga yuta sa palibot, usa ka si Ivan Kolyaga, wala magtahud kang Makarii sukad pa sa iyang unang pagpuyo didto; ug sa pagtukod sa simbahan, pagtubo sa komunidad, ug pagkahimong abbot ni Makarii, ang iyang pagdumot nahimong malisya ug hayag nga pagdumog. Nahadlok si Kolyaga nga, sa pagtukod sa monasteryo, ang iyang mga yuta sa bisan unsang paagi mapasa niini, ug nagpasiya siya nga wagtangon si Makarii, bisan pa man kon kini magpasabot sa pagpatay. Apan sumala sa kabubut-on sa Dios, dili lang napakyas kining dautang plano nga matuman, apan nakatabang pa kini sa monasteryo ug naghatag og himaya kang Banal Makarii. Una, namatay ang pamilya ni Kolyaga, unya siya mismo grabe nga nagkasakit. Niining kalisdanan, sa katapusan iyang giila nga silot kini sa Diyos tungod sa grabeng sala nga iyang nabuhat, ang iyang dautang tuyo batok kang Makarii; siya nangamangayo og pagpasaylo ug nagmando nga dad-on siya sa Banal nga Tawo. Sa tiilan ni Macarius, iyang gisugilon uban sa mga luha ang iyang binuang ug nangayo og pasaylo ug pag-

[2434] Si Obispo Moses nagdumala sa Diyosesis sa Tver gikan sa 1453 hangtod 1459.

ampo. Si Macarius, sa dihang nakita niya ang matinud-anong paghinulsol sa iyang kaaway, miingon, 'Pasayloon ka sa Dios,' ug gidugay-dugay siyang gitudloan, nga naghisgot sa pagkawalay-puy-anan sa mga bahandi sa kalibutan ug sa kawalay-kamen-anan sa kalibutan. Ang malumo nga pagtudlo ni Macarius nakaapekto kaayo kang Kolyaga nga nagpasiya siya nga biyaan ang kalibutan; naghimo siya og panata sa pagka-mona ubos ni Banal nga Macarius ug gihatag ang tanan niyang yuta sa monasteryo, nga si Macarius mismo, tungod sa pagpaubos, gitawag na dayon og Kolyazino.

Ang mga hungihong bahin sa hugot nga kinabuhi ni Macarius isip monghe sa bag-ong monasteryo—nga iyang gihatagan og hugot nga lagda para sa komunal nga mga monasteryo—nagsugod sa paglapta dili lang sa kasikbit nga mga lugar kondili pati na sa mga layo nga dapit. Nagkalain-laing klase sa mga tawo, mga layko ug mga monghe, gikan sa duol ug layo, nagsugod sa pagdagsa kang Macarius sa ilang pagpangita og kaluwasan.

Sa usa ka higayon, duha ka batan-ong lalaki nga kaliwatan boyar, nga dugay na niyang nailhan, ang miadto kaniya. Gidawat niya sila sa iyang selda ingon nga ordinaryong biyahero, ug gisugdan niya pagpangutana kung asa sila paingon ug ngano. Mitubag ang mga biyahero nga nakahukom na sila nga biyaan ang kalibutan ug magpuyo sa usa ka kamingawan.

'Tungod kay kaila na kami nimo sukad pagkabata,' ingon nila, 'ug nahinumdom sa imong kaniadto nga gugma ug pagtudlo gikan sa Balaang Kasulatan, ug karon nga nadungog namo ang imong istriktong kinabuhi isip monghe, miabot kami aron hangyoon ka nga dawaton kami isip mga nobis.'

Ang Banal nga Amahan, nga gustong mosulay kanila, miingon:

'Ako usa ka makasasala nga tawo, ug mao kana ang hinungdan nganong nagpuyo ako sa kamingawan, aron mag-ampo sa Dios alang sa pagpasaylo sa akong mga sala; kamo, bisan pa, kinahanglan nga mobalik sa inyong mga ginikanan aron dili ninyo sila masubo.'

Apan ang mga batan-on miabot uban ang hugot nga tinguha nga magpabilin sa monasteryo ilawom sa paggiya niining himayaon, bisan pa mapainubsanon, nga asketiko; uban sa mga luha sa ilang mga mata, nagsugod sila sa pagpakiluoy kaniya nga dawaton sila sa komunidad.

Sa dihang nakita ni Macarius nga tinuod ug matinud-anon ang tinguha sa mga batan-on nga itugyan ang ilang kaugalingon sa kinabuhi sa monghe, gidawat niya sila sa iyang monasteryo ug, pagkahuman sa igo nga panahon sa pagsulay, gihatagan sila sa tonsura.

Maalamon niyang gipangdumala ang nagkadako nga komunidad, gigahin ni Macarius ang iyang panahon sa pag-ayuno, pag-ampo, pagpaningkamot, ug pagbantay. Masigasig niyang gibasa ang Balaang Ebanghelyo ug uban pang Balaang Kasulatan ug walay hunong siyang nagtudlo sa mga igsoon ug sa tanan nga miadto kaniya sa dalan padulong sa kaluwasan.

Ang usa ka saksi ug magbubuhat sa pagpamatuod sa asetikong kinabuhi ni Macarius ug sa kaigpit sa iyang monastikong komunal nga lagda mao ang iladong aseta niadtong panahona, ang Balaang Kagalang-galang Joseph sa Volokolamsk. Sa iyang pagbuot nga magtukod og bag-ong monasteryo nga ginadumala sa mga lagda sa istriktong komunal nga kinabuhi, mibyahe siya gikan sa Pafnutiev Monasteryo sa Borovsk aron moagi sa mga monasteryo sa amihanang Rusya, aron obserbahan ang kinabuhi sa mga monghe ug tun-an ang ilang mga batasan ug lagda. Sa niining panaw, mibisita usab siya sa Monasteryo sa Makariyev Kolyazin, nakigkita kang Banal nga Makariy, nakig-istorya kaniya, ug gisulat ang mosunod nga salaysay sa iyang *Tale of the Holy Fathers*.

'Nakita nako,' ingon sa Balaang Jose, 'ang bulahan nga tigulang nga si Makarii, ang abá ug magtukod sa Monasteryo sa Kolyazin. Gisultihan ko niya sa mosunod: 'Sa dihang miabot ako niining dapita,' ingon niya, 'pito ka mga tigulang gikan sa Monasteryo sa Klobukovsky ang kauban nako; hingpit kaayo sila sa pagkamaayo ug sa ilang asetik ug monastikong kinabuhi nga ang tibuok kapatiran moanha kanila aron makadawat og pagtulun-an ug kaayohan; ug sila, nga nagpasidaan sa tanan, nagtudlo sa mapuslanon; ang mga nagkinabuhi sa pagkabalaan ilang gipalig-on; apan ang mga nalipat sa kahusay ilang gisaway ug gidili, ug wala nila gitugotan nga buhaton sumala sa ilang kaugalingong kabubut-on.'

Ingon ana, sumala kang Macarius (padayon ni Banal Joseph), ang pagkamatinud-anon ug kahusay sa monasteryo niadtong panahona; ang tanan gihimo subay sa mga tradisyon sa mga Amahan ug sa komunidad sa mga monghe, hangtud nga ang dakong tigulang nga si Mitrofan Byvaltsev namangha niini. Niabot siya niadtong panahona gikan sa Bukid Athos, human nagpuyo sa Balaang Bukid sulod sa siyam ka tuig. Miingon siya sa mga igsoon:

'Nagalab-ot ko sa walay pulos ug nagbyahe ko og ingon ana ka taas paingon sa Banal nga Bukid—nga nilabay sa Monasteryo sa Kolyazinsky—nga walay malampuson; kay maluwas pa gani ang usa ka tawo bisan pa sa pagpuyo didto; dinhi, tanan ginabuhat sa parehas nga paagi sama sa mga Kinovite sa Banal nga Bukid.'

Gikan sa Monasteryo sa Kolyazinsky, nga nailhan tungod sa ingon ka debotong paagi sa kinabuhi, pipila ka mga nagtukod sa bag-ong mga monasteryo ang mitumaw bisan pa sa kinabuhi sa Balaang Macarius. Usa niini nga personalidad mao ang Balaang Ephrem sa Perekomsk[2435] , usa ka lumad sa Kashin ug nagtukod sa usa ka monasteryo sa rehiyon sa Novgorod sa Danaw Ilmen; gisugdan niya ang iyang asetikong kinabuhi sa hermitage ni Macarius. Ang Banal nga Paisius sa Uglich mao ang ig-agaw ni Banal nga Macarius, anak sa iyang igsoon nga babaye nga si Ksenia, nga minyo kang Ivan Gavrenyev, usa ka alagad sa appanage sa Uglich nga si Prinsipe Andrei Vasil'evich ang Dako[2436] , igsoon ni Dakong Prinsipe Ioann Vasil'evich[2437] . Nipuyo siya isip monghe sa Monasteryo sa Kolyazinsky nga gidumala sa iyang tiyo, ang Banal nga Makarii, ug gikan didto gitawag siya ni Prinsipe Andrei Vasilievich sa Uglich; sa hangyo sa prinsipe, gitukod niya ang Monasteryo sa Pokrovsky[2438] , tulo ka verste gikan sa Uglich, nagtigom og daghang komunidad sa mga monghe ug nagtukod og istriktong kinabuhi sa monastiko, nga naghatag og ehemplo sa mga igsoon sa pagpaningkamot, pagpuasa, pag-ampo ug pagbantay.

Ang debotong kinabuhi ni Macarius nailhan sa katawhan ug nakapahimuot sa Dios. Ang iyang pag-ampo milagroson. Pinaagi sa gahum niining pag-ampo, ang Dios naghatag ug kahupayan sa daghang tawo sa ilang kasubo ug tambal gikan sa mga samad ug sakit.

Sa distrito sa Kashin aduna, ug hangtod karon aduna gihapon, usa ka baryo nga gitawag Kesovo, o Kesova Gora. Usa ka tawo nga ginganlan og Zacharias nagpuyo didto; dugay na siyang masakiton ug naparalisa. Nakadungog siya og daghan mahitungod sa gahum sa mga pag-ampo ni Macarius sa atubangan sa Dios ug nagsugod siya og hangyo sa iyang mga paryente nga dad-on siya sa Banal nga Hegumen sa Kolyazino. Sa dihang gidala siya didto, naghilak siya og mapait sa atubangan sa Hegumen ug nangaliya:

'Reverendo nga Amahan Macarius! Tabangi ako nga naparalisa.'

Mitubag ang Banal nga Amahan:

'Nadala ka dinhi, igsoon, aron sulayan ang akong kahuyang: giunsa man nimo paghangyo og tabang gikan sa usa ka makasasala nga halos wala gani makab-ot bisan gamay alang sa iyang kaugalingong pag-usab!'

Apan nagpadayon sa pagtuaw ang paralitiko:

'Nasayud ko, alagad sa Dios, nasayud ko nga ang imong pag-ampo sa atubangan sa Dios alang kanako, usa ka makasasala ug maluoy, dili mawala sa pulus!'

Sa pagkakita sa matinud-anon ug lawom nga pagtuo sa masakiton, miingon si Macarius:

'Bata ko! Ang Labing Mapinanggaon nga Dios dili Niya gusto ang kamatayon sa usa ka makasasala, kondili ang kinabuhi ug ang pagbalik padulong sa kaluwasan; ug pinaagi sa bisan unsang paagi nga Iyang makita nga angay, Iya siyang dad-on sa kaluwasan pinaagi sa paghinulsol. Ang pagbisita sa Dios nahulog kanimo, ug kon maghinulsol ka ug biyaan nimo ang imong daang mga agi, ang Dios magpadala kanimo og tambal; apan kon dili, mag-antos ka pa gayud og labaw pa niini.'

Unya, ang masakiton, nga puno sa luha ang iyang mga mata, nag-angkon sa iyang mga sala kang Macarius, nga sukad pa sa iyang pagkabatan-on; ug ang Balaang Amahan, pagkahuman sa pag-ampo, gihatagan siya og

---

[2435] Ang Banal nga Efrem sa Perekom, nga lumad sa Kashin, gisugdan ang iyang monastikong kinabuhi sa Monasteryo ni Makarii sa Kalyazin, ug gitonsura sa monasteryo sa Banal nga Savva sa Vishersk. Pagkahuman nga mibulag sa usa ka hilom nga dapit sa kasadpang baybayon sa Danaw Ilmen, nagtukod siya og usa ka monasteryo nga 25 ka verste gikan sa Novgorod. Karon, ang Perekomsky St Nicholas Monasteryo wala na. Ang pista sa Balaang Ephrem gisaulog kada ika-10 sa Mayo.

[2436] Si Prinsipe Andrei Vasilievich ang Dako mao ang ika-upat nga anak nga lalaki ni Dakong Prinsipe Vasily Vasilievich ang Bulag sa Moscow ug bugtong igsoon ni Dakong Prinsipe John Vasilievich III sa Moscow. Nadawat niya ang lungsod sa Uglich isip iyang apanage sumala sa espirituhanong testamento sa iyang amahan, nga namatay niadtong 1462. Niadtong 1492, gipriso si Prinsipe Andrei sa Pereyaslavl-Zalessky ug namatay niadtong 1494.

[2437] Si Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich III, anak ni Vasily Vasilyevich nga 'Ang Bulag', nagdumala sa estado sa Rusya gikan sa 1462 hangtod sa 1505.

[2438] Ang Monasteryo sa Pokrovsky, nga gitukod ni Banal nga Paissius, nahimutang tulo ka verst gikan sa lungsod sa Uglich (sa Gobernorado sa Yaroslavl), sa wala nga baybayon sa Volga; karon kini usa ka monasteryo sa ikatulong klase. Gitukod ni Paissius ang monasteryo sa hangyo ni Prinsipe Andrei Vasilyevich sa Uglich, nga mao ang ninong sa mga anak nila John ug Dimitri. Namatay ang Banal nga Paissius sa taas kaayo nga edad niadtong Hunyo 6, 1606, ang petsa diin gisaulog ang iyang handumanan.

panalangin, ug sa samang higayon gibalik ang panglawas sa masakiton. Pagkahuman niini, nahimong pari siya sa iyang baryo ug wala gyud niya kalimti ang mga pagtulon-an sa Balaang Amahan Macarius hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Paglabay sa pipila ka panahon, gidala sa mga tawo kang Banal nga Amahan ang usa ka batan-ong lalaki nga taga-boyar nga pamilya, si Vasily Ryasin, nga gipahiganti sa demonyo. Sa dihang nakita sa Banal nga Amahan ang pag-antos sa masakiton ug ang kasubo sa mga nagdala kaniya, mipuno siya sa kalooy ug misugod sa pag-ampo alang sa iyang pagka-ayo. Pagkahuman sa pag-ampo, sa dihang gihimo sa Reverendo nga Amahan ang tanda sa krus ibabaw sa masakiton, siya nakaayo dayon; nalipay kaayo sa kaluoy sa Diyos, wala na siya magtinguha nga mobalik sa balay sa iyang mga ginikanan, kondili nagpasyag nga magpabilin sa monasteryo ug nakadawat sa tonsura sa monastiko gikan kang Macarius.

Sa usa ka higayon, gikawat sa mga kawatan ang mga baka sa monasteryo nga gigamit sa mga monghe sa pag-uma. Pagkahuman sa ilang pagsulay sa pagdala sa nakawat, kalit silang nabuta ug naglibot-libot sulod sa dugay nga panahon sa palibot sa monasteryo. Sa katapusan, nabalik sila sa monasteryo uban ang ilang nakawat. Ang Kagalang-galang Macarius, samtang nag-inspeksyon sa mga uma sa monasteryo, nakakita sa mga kawatan ug, daw wala kabalo sa nahitabo, nangutana ngano naa sila didto ug giunsa nila pag-angkon ang mga baka. Ang mga kriminal mitug-an sa ilang dautang tuyo ug, sa pagyuko sa iyang tiilan, nangayo og pasaylo. Gipasaylo sa Pari ang ilang sala, giayo sila sa ilang pagkabulag pinaagi sa pag-ampo, ug gidili sila sa pagbuhat pag-usab og ingon ana ka dautang buhat sa umaabot.

Human sa pagtukod og istriktong komunidad sa mga monghe ug, pinaagi sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug walay puas nga paningkamot, nakadani og daghang kapatiran, ang Kagalang-galang Macarius nakaseguro, samtang buhi pa, sa materyal nga panginabuhi sa kapatiran. Iyang gipamana ang panulundon sa iyang mga ninuno ngadto sa bag-ong natukod nga monasteryo. Gawas sa silingan nga tag-iya sa yuta nga si Ivan Kolyaga, nga nahisgutan na, aduna pay ubang monghe nga giordinar ni Macarius nga mibalhin sa ilang mga yuta ngadto sa iyang monasteryo ug naghatag og donasyon sa mga butang ug kuwarta. Ang dungog sa mga buhat ni Makarii nakadani og mga donasyon sa monasteryo gikan sa nagkalain-laing dapit, sumala sa gipakita sa mga dokumento nga nagpadayon hangtod karon. Mga tuig 1461, si Boris Alexandrovich, Prinsipe sa Tver, gihatag ang Monasteryo ni San Nicholas sa Zhazna, kauban ang mga yuta niini, ngadto sa Monasteryo sa Kolyazin; Si Prinsesa Feodosia Ivanovna, anak nga babaye ni Prinsipe Ivan Borisovich, nagdonar sa baryo sa Vasilyevskoye kauban ang mga kasilinganan sa Selishche ug Spirov; si Prinsipe Alexander Romanovich nagdonar sa baryo sa Konstantinovskoye uban ang pito ka kasilinganan. Daghan pa ang uban nga mga donasyon sa walay tawo nga yuta ug sa mga yutang gipuy-an.

Apan si Banal Makarii wala kaayo magtagad sa materyal nga kaayohan sa monasteryo kondili sa iyang kaugalingong espirituhanong kaluwasan ug sa pagpakita sa uban sa dalan paingon sa kaluwasan pinaagi sa iyang ehemplo ug makat-onang mga pulong; siya naglihok subay sa pulong sa Ebanghelyo: *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong,* ug *idugang kaninyo kining tanan'* (Mat. 6:33). Pinaagi sa ingon ani nga pagpuyo, ang Ginoong Amahan nakaabot sa usa ka tigulang nga panuigon. Bisan pa nga nagkamenos ang iyang pisikal nga kusog, nagpadayon gihapon siya sa paghalad sa iyang kaugalingon sa pagbantay ug pag-ampo; ang iyang mga tiil mitindog nga lig-on sama sa haligi sa pag-ampo, sa adlaw ug sa gabii. Niadtong Marso 1483, naigo siya sa grabeng sakit. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, naghilom siya. Unya gitawag niya ang mga igsoon ngadto kaniya ug miingon:

'Minahal kong mga amahan ug mga anak! Ako, sama sa tanan nga natawo sa yuta, nagpanaw na sa dalan sa akong mga katigulangan, ug gisugyot ko kamo sa Ginoong Dios, nga gamhanan sa paggiya kaninyo ug paghatag kaninyo og usa ka walay katapusang panulondon. Buhata ang tanan aron masiguro ang inyong kaluwasan; magpabilin kanunay sa pagpaningkamot, pag-ayuno, pagbantay ug walay hunong nga pag-ampo; panalipda ang pagkabalaan sa kalag ug sa lawas; ayaw pagbalos sa dautan sa dautan o sa insulto sa insulto. Sabta kini, mga igsoon: kon aduna koy kaisog sa atubangan sa Dios, nan human sa akong pagpanaw kining monasteryo dili maluya, kondili molambo."

Pagkahuman sa pagpanalangin ug paghalok sa mga igsoon, gihatagan ang Banal nga Misteryo ang Kagalang-galang, ug samtang miingon, 'Gloria sa Dios sa tanang butang, amen', iyang gisumiter ang iyang espiritu sa Ginoo.

Ang Kagalang-galang Macarius namatay niadtong 17 Marso 1483, sa kawaloan ug usa ka tuig sa iyang kinabuhi.

Gisubo sa mga igsoon, gilubong si Banal nga Macarius duol sa kahoy nga simbahan nga iyang gitukod. Usa ka kahoy nga kapilya gitukod ibabaw sa iyang lubnganan ug gipalamuti sa mga balaang ikon.

Ang mga buhat sa Banal nga Tawo sa iyang kinabuhi nakadani og mga deboto sa monasteryo nga iyang gitukod, ug nagpadayon kini pagkahuman sa iyang bulahan nga pagpanaw. Wala hunong-hunong ang pag-agos sa mga donasyon. Busa, niadtong 1486, gihatagan ni Prinsipe Mikhail Borisovich sa Tver ang monasteryo sa baryo sa Andreevskoye sa Borshchina. Sa ulahi, niadtong 1511, gilista ni Prinsipe Yuri Ivanovich sa Dmitrov ang daghang mga baryo ug nayon nga sakop sa Monasteryo sa Kalyazin. Aduna usab daghang mga donasyon gikan sa ubang dili kaayo bantog nga mga indibidwal.

Ang kahoy nga Simbahan sa Balaang Trinidad, nga gitukod ni Makarii nga Dungog, hinay-hinay nga napasagdan. Ang mga deboto sa monasteryo ug sa nagtukod niini dali nga mitabang niini sa panahon sa panginahanglan.

Niadtong 1521, si Mikhail Boronkov, usa ka negosyante gikan sa Dmitrov, gustong magtukod og simbahan nga bato sa dapit sa daang kahoy nga simbahan. Nakita ni Boronkov si Banal Makarii sa dihang bata pa siya, nakadungog og daghan gikan sa iyang mga ginikanan bahin sa iyang asetik ug matinud-anong kinabuhi, ug nagpuyo kaniya og matinahuron nga pagrespeto sa monasteryo sa tibuok niyang kinabuhi. Ang Monasteryo sa Kolyazin nahimutang sulod sa apanage ni Prinsipe Yuri Ivanovich sa Dmitrov, ang magsoon ni Grand Prince Vasily Ivanovich sa Moscow. Sa pagtugot niining prinsipe—nga usa usab ka matinud-anong tagahanga sa handumanan sa Balaang Makarii ug sa iyang monasteryo—ug sa panalangin ni Obispo Nil sa Tver ug Kashin[2439] , gisugdan ni Boronkov ang pagpatuman sa iyang plano, ubos sa giya ni Ioasaf, ang abadi sa Kolyazinsky Monasteryo.

Ang lugar para sa pagtukod sa bag-ong simbahan nga bato gisusi pag-ayo aron masiguro nga dili kini madaut sa tubig gikan sa mga lanaw. Gipili nila ang mas taas nga dapit nga mas lig-on ang yuta, mga napulo ka sazhens gikan sa karaang simbahan nga kahoy. Human sa usa ka pag-ampo alang sa pagpanalangin sa tubig, nagtukod si Abad Joasaph og krus sa dapit nga gitakda alang sa halaran ug gihatag niya ang iyang panalangin alang sa paghukay sa kanal sa pundasyon sa simbahan. Nagsugod sila sa paghukay. Napamatud-an nga ang lugar angay; walay tubig nga misulod. Samtang naghukay, nakit-an nila ang mga bukog sa mga igsoon nga kaniadto gilubong didto. Apan sa mismong dapit diin gilubong ang bililhon nga nagtukod sa monasteryo, nakakaplag sila og tibuok nga kabaong, hingpit nga buo ug wala maguba; usa ka humot nga baho ang migikan niini. Tungod kay wala silay kaisog nga hikapon kini, dali dayon nga gisultihan sa mga trabahante si Abad Joasaph, nga uban sa lawom nga pagbati ug mga luha, gihalokan ang nabungaw nga kabaong, nga wala gyud magduha-duha nga kini nga bililhon nga nadiskobre mao ang kabaong ni Macarius. Sa iyang sugo, gipaningog ang kampana; ang mga igsoon ug daghang katawhan gikan sa palibot mitigum. Sa diha-diha dayon, gitukod ang usa ka tolda tupad sa karaang simbahan; ilang girespeto nga gipataas ang kabaong gikan sa yuta, gidala kini didto, ug naghimo sila og seremonya sa paghinumdom niini. Gibuksan nila dayon ang kabaong: usa ka labi pang tam-is nga humot ang mibukag gikan niini, ug ang lawas sa halangdon, nga nagahigda sa yuta sulod sa katorse ka tuig, nakit-an nga dili madaut; bisan pa ang iyang mga bisti wala madaut, ug ang uban nga buhok sa tigulang hayag pa gihapon. Nahitabo kini nga panghitabo niadtong Mayo 26, 1521. Ang mga tawo, nga napuno sa kahadlok ug pagdayeg, naghimaya sa Ginoo, nga katingalahang naghimaya sa Iyang mga pinili. Daghan nga masakiton ug huyang, nga miadto uban sa pagtuo sa bag-ong nadiskobre nga mga relikya, ang nanaog.

Ang abad ug ang mga igsoon, nga malipayon kaayo sa ingon nga grasya, nagdali sa pagpahibalo ni Prinsipe Yuri Ivanovich sa Dmitrov bahin niini. Usa ka hieromonk ang gipadala aron pahibaloan ang prinsipe sa tanan sa personal. Nalipay, nagpaabot ang prinsipe sa sinulat nga report gikan sa abad mahitungod sa mga milagrosong pagkaayo nga nahitabo pinaagi sa mga relikya. Gisiguro ni Abad Joasaph nga ang labing hinungdanong mga milagro nga gihimo sa mga relikya, kauban ang mga ngalan sa mga napaayo, narekord, ug gipadala kining mga rekord ngadto sa prinsipe. Si Yuri Ivanovich dayon mibyahe paingon sa Moscow ug

[2439] Si Obispo Nil, usa ka Griyego, nagdumala sa diyosesis sa Tver gikan sa mga tuig 1509 hangtod 1521.

gisultihan ang iyang igsoon, si Grand Prince Vasily Ivanovich, ingon man usab si Metropolitan Daniel[2440] , sa tanan nga nahitabo sa Kolyazin.

Gisugo sa Dakong Prinsipe ug sa Metropolitan si Prinsipe Yuri Ivanovich nga personal nga dad-on sa Moscow bisan pipila lang sa mga napaayo pinaagi sa mga relikya sa Balaan. Daghang gipresentar ug nagpamatuod sa kamatuoran. Dayon gisugo sa Dakong Duke ug sa Metropolitan si Arkimandrita Ion sa Monasteryo sa Chudov sa Moscow nga moadto sa Monasteryo sa Kolyazin aron susihon sa lugar ang tanang butang nga may kalabotan sa mga relikya nga nadiskubre. Miabot si Arkhimandrita Ion sa Monasteryo sa Kolyazin, gisuta ang pagka-dili madunot sa mga relikya ni Macarius ug ang ilang makahikayong gahum, ug nagpamatuod niini sa Moscow sa atubangan sa Dakong Prinsipe ug sa Metropolitan.

Tungod niini, ang Dakong Prinsipe ug ang Metropolitan nagpatawag og konseho sa Moscow nga gilangkoban sa mga obispo, mga arkhimandrita, mga abá ug uban pang mga klero. Ang tanang mga kahimtang nga naglibot sa pagpakita sa mga relikya ni Banal Macarius gisumite sa konseho; gisusi usab ang iyang balaan nga kinabuhi ug ang mga milagro nga iyang gihimo sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon pinaagi sa iyang mga relikya. Naghukom ang konseho nga kanonisa si Banal Macarius sa Kolyazin ug nagtukod og lokal nga mga pista sa iyang dungog sa adlaw sa iyang kamatayon, Marso 17, ug sa adlaw nga nadiskubre ang mga relikya, Mayo 26.

Ang dili madaut nga mga relikya ni Banal Macarius dali nga gibalhin gikan sa usa ka pansamantalang tolda ngadto sa usa ka daang kahoy nga simbahan, ug dayon gibutang sa usa ka bag-ong reliquaryo nga oak ug solemne nga gipakita sa tuo nga kilid sa bag-ong bato nga simbahan nga gitukod sa negosyanteng si Boronkov.

Sa Monasteryo sa Kolyazinsky, gisugdan ang pagkanta sa usa ka serbisyo nga gikomposo ni Teodosio sa Tver sa okasyon sa pagdiskubre sa mga relikya. Ang pagkasimple sa kinabuhi ni Makarii nakabalaka sa pipila ka mga tawo bisan pa sa iyang pagkabuhi, ug nakapahimo kanila sa pagduha-duha sa iyang pagkabalaan bisan pa sa pagkadiskubre sa iyang mga relikya. Busa, napulo ka tuig pa lang sukad sa pagkadiskubre sa mga relikya ni Makarii, usa ka bantugang monghe, ang tigulang nga si Vassian Patrikeev, mitamay sa pagkasimple sa kinabuhi ni Makarii ug gitawag siya nga 'mag-uuma sa kabukiran'. Apan si Metropolitan Daniel miingon kang Vassian sa konseho nga kon hukman nato ang mga balaan, daghan ang atong makondenar, lakip na ang mga propeta, mga apostoles, mga obispo, ang mga matarong ug ang mga respetado; kay alang sa Dios, sa mga butang sa pagkabalaan, dili ang pisikal, panlabas nga pagka-ilado ang importante, kondili ang espirituhanon, sulod nga pagka-ilado[2441] . Sa Ekumenikal nga Konseho sa Moscow niadtong 1647, gideklarar nga 'ang mga himno kinahanglan kantahon ug ang mga pista ipahigayon bisan asa' aron pasidunggan, lakip sa uban, ang Benerableng Macarius sa Kolyazin, nga giapil sa mga 'dakong tigbuhat sa milagro'[2442] .

Sa dihang gibuksan ang mga relikya sa Banal nga Makarii, ang mga monghe sa Monasteryo sa Kolyazinsky nagtala og napulo'g upat ka mga milagro. Ania ang pipila niini.

Usa ka pobre nga lalaki nga ginganlan og Juan nagpuyo sa balay-panghimagas sa monasteryo: ang iyang mga bitiis nangalaga sama sa kahoy ug nangabaliko; sulod sa tibuok napulo'g duha ka tuig, wala siyay lain mahimo gawas sa pag-uyog, nga nagsalig sa iyang mga kamot ug sa usa ka gamay nga tungkod. Usa ka adlaw, sa dihang nakita niya nga ang mga pari nag-alagad sa pag-ampo sa lubnganan sa Banal, nag-uyog-uyog siya nga lisod kaayo paingon kanila ug nangayo nga ipangamuyo siya nila sa Ginoo ug sa Iyang santo. Ang mga pari, pagkahuman siya og isabwag og balaan nga tubig ug pagkabukas sa reliquaryo, hapit na nilang buhaton nga buhaton ang nag-antos aron siya makasimba sa balaan nga relikya, apan sa maong higayon mituyok ang iyang mga

---

[2440] Si Metropolitan Daniel, usa ka disipulo ni Jose sa Volokolamsk, gipili gikan sa mga abá sa Monasteryo ni Jose niadtong 1522; mibiya siya sa iyang katungdanan niadtong 1539.

[2441] Ang monghe nga si Prinsipe Vassian Patrikeev gisulay sa konseho niadtong 1531 ug gipadayag niya ang iyang mga panan-aw bahin sa bag-ong mga manggagahum sa milagro nga Ruso didto sa usa ka debate uban ni Metropolitan Daniel. Alang sa 'debate' mismo, tan-awa ang *Readings of the Society for the History and Antiquities of Russia at Moscow University* para sa tuig 1847; usa ka buod makita sa *History of the Russian Church* ni His Eminence Makarii, bolyum 6, panid 200.

[2442] Pagkahuman sa pagdiskubre sa mga relikya niadtong 1521, gitukod ang usa ka lokal nga pista sa dungog ni San Makarii, ug sa Konseho sa 1547, gitukod ang usa ka pista sa tibuok Simbahan, ug gitawag siya nga usa ka 'dakong tigbuhat sa milagro'. Tan-awa si E.E. Golubinsky, *Kasaysayan sa Canonisasyon sa mga Santo sa Simbahang Ruso*, mga panid 83 ug 100.

bitiis, mitindog siya sa iyang kaugalingon ug nakasimba sa balaan nga relikya, nga nakapahingangha ug nakapahadlok sa tanan. Sukad niadto, hingpit na siyang naulian.

Usa ka diakono sa Monasteryo sa Kolyazinsky nga ginganlan og Andrei, nga dugay nang nag-antos sa grabeng kasakit sa iyang mga bukog, gidala sa atubangan sa mga relikya sa Balaan, ug sa dihang gihikap niya kini uban sa pagtuo, siya dayon naayo.

Ang uban usab nangaayo sa lain-laing mga sakit: duha ka mag-uuma gikan sa monasteryo ang nangaayo sa pagkabuang; usa ka biyahero, nga ang tulo ka tudlo sa iyang tuo nga kamot nakabaliko ug natapot sa iyang palad, natul-id ang iyang baluktot nga kamot sa dihang gihikap niya ang kabaong sa milagrosong santo samtang nag-ampo. Usa ka babaye nag-antos sa bukol ug paghubag sa tibuok lawas, samtang ang usa pa nag-antos sa dugay nang pagkabuta; pareho silang nanaog pagkahuman sa mainitong pag-ampo sa santo. Usa ka batan-on nga lalaki, si Gregory, nga naparalisa sulod sa napulo ka tuig, gidala sa usa ka higdaanan ug gibutang tupad sa kabaong sa santo; mitutok siya sa reliquaryo uban sa lawom nga pagbati, naghilak ug nag-ampo alang sa kaayohan. Hinay-hinay, nabati niya nga nagsugod na og lihok ang iyang mga bitiis ug mga bukton; gipundok niya ang iyang kusog, mibangon gikan sa higdaanan aron mosimba sa atubangan sa balaang relikya. Kadtong nagdala sa masakiton, kauban ang nabawi, gipadayeg ang Dios ug ang Iyang balaan.

Usa ka adlaw, usa ka lalaki nga ginganlan og Lawrence ang miadto sa monasteryo ug nagsaysay nga siya nag-antos sa sakit sa iyang bitiis sulod sa duha ka tuig, apan sa dihang siya mipanaad nga mopasa sa mga monastikong panata sa Monasteryo sa Kolyazin, siya naayo. Samtang paingon siya sa monasteryo, giatake siya sa mga tulisan; nasamdan, mibalik siya paingon sa Moscow. Didto siya nataptan sa pagkabulag. Sa kalibog ug kawad-on sa paglaum, nahinumdom siya sa iyang saad nga magpanumpa sa mga monastikong panumpa sa Monasteryo ni Macarius – ug nabawi ang iyang panan-aw. Karon miadto siya sa monasteryo aron tumanon ang iyang saad.

Usa ka maharlika nga gikan sa boyar nga kaliwatan, nga ginganlan og Juan, miadto sa Kolyazin Monasteryo ug gidawat sa abadi uban sa angay nga dungog. Sa iyang pagbalik sa balay, gipanalanginan sa abadi ang peregrino og usa ka ikon ni Banal Macarius. Pag-abot niya sa balay, ang boyar naghisgot og dugay mahitungod sa mga milagro sa Banal. Usa sa iyang mga sulugoon mao si Theodore, usa ka lalaki nga nag-antos sa paralisis, nga nakahigda lang ug dili makalihok sulod sa unom ka tuig. Gidala sa iyang debotong agalon kaniya ang ikon sa Balaan nga si Macarius ug gisugo nga buhaton ang usa ka serbisyo sa pag-ampo uban sa panalangin sa balaan nga tubig. Sa dihang gisprinkan ang masakiton og balaan nga tubig, mitindog siya gikan sa iyang higdaanan, nabawi ang iyang panglawas, nga nakapahingangha ug nakapahupay sa tanan nga naa didto.

Usa ka Onuphrius, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo, nga gidala uban sa dakong kalisud gikan sa Novgorod, misalikway sa pagduol sa mga relikya sa tigbuhat sa milagro ug misulti og mga blasphemous nga pulong, mao nga ang iyang mga paryente nag-andam na sa pagbalik kaniya, ug ang uban nangahas pa gani sa pagsaway sa Reverendo tungod kay wala niya maila ang masakiton. Sa katapusan, bisan pa man, nagpasiya sila nga pugson siya paingon sa reliquia nga nagbuhat og milagro. Pagkahuman nga nahikap sa tawo nga gipanag-iya ang reliquia, nahulog siya sa yuta nga nagasinggit, nagbula ang baba; ang mga nanan-aw nagtuo nga hapit na siya mamatay ug gisabwag siya og balaan nga tubig. Apan kalit nga mibangon ang nag-antos ug, hingpit nga alerto, misugod siya og pangutana kung asa siya. Pagkabaton og tubag, matinahuron niyang gikahoy ang mga relikya sa halangdon, naghalad og mainitong pag-ampo sa pagpasalamat ug, paghatag og limos sa monasteryo, mibalik sa iyang yutang natawhan nga himsog.

Labing daghan nga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton gikan sa kasikbit nga mga lungsod, diin misabwag ang dungog ni Makarii atol sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon. Busa, ang mosunod nga mga lumolupyo sa Kashin naayo: ang monghe nga si Varsonofius, kaniadto arkhimandrita sa Monasteryo sa Dimitrievsky[2443] , nga pagkahuman nagpabilin sa Monasteryo sa Kolyazinsky hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi; usa ka madre gikan sa Kashin nga ginganlan og Maria, nga dugay nang nag-antos sa mga sakit sa iyang mga bitiis; ang sakristan sa monasteryo ni Makarii, nga ginganlan og Timofei, nga naigo sa paralisis sa lungsod sa

[2443] Ang Monasteryo sa Dimitrievsky o Dmitrovsky sa lungsod sa Kashin, sa baybayon sa Suba sa Kashinka, gitukod sa ika-15 nga siglo; kini wala na mag-andar sukad pa niadtong 1764.

Dmitrov; ug, sa katapusan, usa pa ka monghe nga ginganlan og Simeon, nga kalit lang grabe kaayo ang sakit sa Volga.

Napamatud-an nga tinuod ang katapusang mga pulong ni Rebereendo Makarii: ang monasteryo nga iyang gibyaan wala nagkadaut, kundili milambo; gibisita kini sa mga Tsar sa Moscow, nga naghatag og daghang donasyon niini. Busa, niadtong 1553, mibisita si Tsar Ivan Vasilyevich the Terrible sa monasteryo ug gihatagan kini sa baryo sa Gorodishche, kauban ang tanang dili pa nahawan nga yuta niini ug 28 ka gamay nga baryo. Niadtong 1599, mibisita si Tsar Boris Fedorovich Godunov sa Monasteryo sa Kolyazin uban sa iyang asawa ug mga anak aron mag-ampo ug mangayo sa panalangin sa balaan nga nakapahimuot sa Dios alang sa giplanong kaminyoon ni Prinsesa Ksenia sa Prinsipe John sa Denmark. Gipresentar sa mga bisita kang Banal nga Makarii ang usa ka matahum nga pilak nga reliquaryo, diin gibalhin ang mga relikya sa santo sa ilang atubangan.

Sa magubot nga panahon sa mga peke nga tsar ug ni Tsar Vasily Ivanovich Shuysky, ang Monasteryo sa Kolyazin nahimong sentro sa dagkong mga panghitabo ug nakasinati og dagkong kalamidad. Niadtong 1609, ang monasteryo nagsilbi nga punong buhatan sa bantugang kumander sa pwersa sa Rusya, si Prinsipe Mikhail Vasilyevich Skopin-Shuysky, nga niadtong 14 Agosto naghatag og grabeng kapildihan dinhi kang Jan Sapieha ug uban pang mga kumander nga Polako, ingon man sa mga bandido nga Ruso ug mga traydor. Apan niadtong 1610, usa ka makalilisang nga katalagman ang miigo sa monasteryo; wala na didto si Prinsipe Skopin-Shuysky, bisan pa man aduna gihapon nahabilin nga bahin sa hukbo. Usa sa mga komandante sa Polonya, ang maisugon ug gahaman nga mananamsam nga si Lisovsky, gipalibutan kini sa tanang kilid, nagpasiya nga pugson ang agianan gikan sa Suzdal paingon sa utlanan sa Polonya. Pagkahuman niya makatawid sa Volga, naglunsad siya og kalit nga pag-atake sa Monasteryo sa Kolyazin. Si Voivode Zherebtsov, nga naka-istasyon didto, misukol nga desperado ug nagpahigawas og mga pag-atake gikan sa monasteryo, apan ang kaaway nakahimo sa pagsunog sa kahoy nga mga bungbong sa monasteryo, hinungdan nga nasunog usab ang ubang mga bilding. Napugos si Zherebtsov sa pagsuko. Gipatay sa kaaway ang mga monghe ug uban pang naa sa monasteryo, lakip na si Voivode Zherebtsov; gipanguha ang monasteryo; gikuha gikan sa reliquaryo ang mga relikya ni Venerable Makarii, ug ang reliquaryo mismo—usa ka gasa gikan kang Godunov—gihiwa sa tulo ka piraso ug gidala sa kaaway.

Dili sayon nga buluhaton alang sa monasteryo ang pagbangon gikan sa ingon ka grabe nga pagkaguba. Apan, ang debosyon sa mga mananamba—nga mitubo tungod sa dakong serbisyo sa monasteryo sa panahon ni Skopin-Shuysky ug sa ilang kasubo sa kalamidad nga miigo sa monasteryo—ug usab ang kaisog sa mga abadi, naghimo nga posible nga maibalik ang kahusay sa mubo nga panahon, ma-ayo ang mga nadaut, ug bisan pagsugod sa pagtukod sa bag-ong mga simbahan ug uban pang mga bilding.

Niadtong 1619, mibisita si Tsar Mikhail Fedorovich sa Monasteryo sa Kolyazin ug, uban sa mainitong pag-ampo ug pagdayeg, gipasidunggan niya ang mga milagrosong relikya ni San Makarios. Naghatag dayon ang Tsar og kampana sa monasteryo, ug sa ulahi, niadtong 1635, ang maong Tsar usab naghatag og laing dakong kampana isip handumanan sa iyang amahan, si Patriarka Filaret Nikitich. Niadtong 1648, gitukod ang bungbong nga bato palibot sa tibuok monasteryo. Niadtong 1654, sa dihang kusog ang pagkatap sa salot sa Moscow, ang asawa ni Tsar Alexei Mikhailovich, si Maria Ilyinichna, kauban ang iyang mga anak ug ang tibuok korte, nangita og dalangpanan sa Kolyazin Monastery; didto usab si Patriarch Nikon uban kaniya; Ang Tsarina ug ang iyang korte gipuy-an sa kuwartel sa mga monghe, nga gitukod niadtong 1641, nga sukad niadto nailhan nga 'kuwartel sa tsar', samtang ang Patriarka Nikon nagpuyo sa kuwartel sa abad, nga sukad niadto nailhan nga 'kuwartel sa patriarka'. Sa mosunod nga tuig, 1655, isip handumanan sa iyang pagpuyo sa Monasteryo sa Kolyazin, nangayo si Tsarina Maria nga hatagan kini og kahimtang isip usa ka archimandrite nga monasteryo.

Sa ika-17 nga siglo ug sa mga ulahing panahon, gitukod ang mga bag-ong simbahan sa monasteryo, samtang ang mga daan giba-o pag-usab; ang ubang mga bilding giba-o usab ug gipahiuli. Sama sa karon, ang monasteryo kanunay nga gibisita sa mga peregrino, labi na gikan sa kasikbit nga mga distrito sa probinsya sa Tver ug Yaroslavl, ingon man usab gikan sa probinsya sa Vladimir ug Moscow. Daghang mga peregrino ang moanhi sa monasteryo sa Marso 17 ug Mayo 26 – ang adlaw sa pagkadiskubre sa mga relikya sa santo; niining adlawa, ang reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya ni Venerable Makarii dad-on sa prusisyon palibot sa pangunang simbahan sa monasteryo nga ang Balaang Trinidad, diin kini kanunay gitipigan, sa usa ka lungag sulod sa kilid nga kapilya sa Di-gamaong Hulagway sa Manluluwas[2444] .

Niadtong 1764, sa pagtukod sa mga propyedad sa monasteryo, ang imbentaryo sa mga kabtangan sa Kolyazin Monasteryo naglista og 2,803 ka panimalay sa mga mag-uuma nga naglangkob og 12,000 ka lalaki. Ang monasteryo gi-klasipikar nga unang klase.

Troparion, Tono 8:

Amahan Macarius, imong gipatay ang makalupigon nga kinaadman pinaagi sa pag-agil ug pagbantay; kay ang dapit diin imong gibubo ang imong singot nagasinggit ngadto sa Dios sama sa trumpeta, nagapahayag sa imong matarong nga mga buhat, ug pagkahuman sa imong kamatayon ang imong balaan nga mga relikya nagahatag og panambal. Busa nagatuaw kami kanimo: pag-ampo kang Kristo among Dios aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Sa paghandum sa mga butang sa itaas, sa paglipay sa pag-igsin, pagpaningkamot ug singot, ug sa pagpugong sa mga tinguha sa imong unod, nadawat nimo ang gasa sa mga milagro gikan kang Kristo among Dios ug nahimo kang labing hayag nga suga. Busa, ang Simbahan ni Kristo naghimaya kanimo pinaagi sa mga awit, O Banal nga Macarius, among Amahan.

31 Marso

Marso 18 (Daang Estilo)

Paghandum sa atong amahan nga si Cirilo, Arsobispo sa Herusalem, nga gibilang sa mga balaan

Paghandum sa ika-18 sa Marso

Si San Cirilo sa Herusalem, nga natawo gikan sa mga matinud-anon nga ginikanan, nakadawat og hugot nga Orthodox nga pagpadako; sa paghari ni Constantine the Great, gisulod niya ang mga panata sa pagka-monasto, ug sa ilawom sa iyang anak nga si Constantius[2444] , napili siya sa Katungdanan sa Herusalem pagkahuman sa kamatayon ni Arsobispo Maximus. Tungod sa iyang tinguha nga mapreserbar ang pagka-ortodokso sa doktrina Kristohanon, si San Cirilo, samtang nag-alagad isip arsobispo, aktibo ug walay kapoy nga nakigbatok batok sa mga erehya ni Ario[2445] ug ni Macedonio[2446] .

[2444] Si Constantius, anak ni Constantine the Great, napanunod ang Sidlakan, Asya ug Ehipto pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan; niadtong 361, pagkahuman niyang mapildi si Magnentius, ang mamamatay sa iyang igsoon nga si Constans, iyang gihiusa ang tibuok Imperyong Romano ilawom sa iyang pagdumala. Gibungkag niya ang mga paganong templo o gihatag kini sa mga Kristohanon aron himuon nga mga simbahan; sa daghang higayon nagpaguwa siya og mga balaod nga nagdili sa paganong pagsimba uban sa silot nga kamatayon. Apan, tungod sa iyang simpatiya sa erehe nga Arianismo, gipagrabe pag-ayo ni Constantius ang panagbangi sa relihiyon niadtong panahona; gipanglutos niya ang mga ortodoksong obispo nga wala mouyon sa sayop nga pagtulon-an sa Arianismo, gipahawa sila sa ilang mga katungdanan ug gipriso pa gani; sa ilawom sa iyang pagdumala, ang mga Ariano ang nagkupot sa labing hataas nga mga puwesto sa estado. Namatay si Constantius niadtong 361 samtang nagkampanya batok sa iyang ig-agaw nga si Julian, nga gipahayag nga emperador sa mga tropa sa Gaul, diin siya mismo ang nagtudlo kaniya nga commander-in-chief. Nagreport si Gregory sa Nazianzus nga sa wala pa siya mamatay, nangayo og pasaylo si Constantius sa iyang pagpanlupig sa mga Ortodokso.

[2445] Ang nagtukod sa erehe nga Arianismo mao si Ario, usa ka presbiteryo sa Alexandria. Gidumili niya nga ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Amahan, giisip si Hesukristo nga usa ka binuhat, ug wala gihatagan Siya sa mga hingpit nga kinaiya sa pagka-Dios – omnipotensiya, omnisciencia, ug uban pa. Ang erehiya ni Arius hingpit nga gisalikway sa Unang (326) ug Ikaduhang (381) Ekumenikal nga Konseho, diin natukod ang pagkapantay sa Anak sa Dios sa Amahan—usa ka pagtuo nga gipahayag sa matag Kristohanon sa ikaduhang artikulo sa Kredo, nga gisulat sa mga Amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho. Sa ika-5 nga siglo, nawala ang Arianismo sa Imperyo Romano, apan nabanhaw kini sa Alemanya taliwala sa mga Goto, Burgundio, Vandal ug Lombardo.

Sa pagbuhat niini, nakadani siya og kusog nga pagdumot batok kaniya gikan sa mga obispo nga nahulog sa Arian nga erehiya; usa sa mga niini mao si Akakios, Metropolitan sa Caesarea sa Palestina[2447] , nga sa ulahi nahimong pangunang nag-awhag sa unang pagbiya sa yuta ni San Cirilo.

[2448]Sa usa ka higayon, sa kapistahan sa Pentekostes sa mga alas tres sa hapon sa Jerusalem, ang mosunod nga milagrosong timaan naplagan: ang hulagway sa Banal nga Krus nagpakita sa langit, nga nagdan-ag sa masidlak nga kahayag; nagsugod sa Golgotha[2449] , milapad hangtod sa Bukid sa mga Olibo[2450] . Tungod kay si Emperador Constantius, nga misunod sa erehe nga Arianismo, naglutos sa mga Ortodokso ug nagtabang sa mga erehe sa tanang paagi, gisultihan siya ni San Cirilo mahitungod sa milagrosong timaan ug gihangyo nga biyaan ang dalan sa sayop ug mobalik sa Ortodoksiya.

Samtang, si Metropolitan Akakios, nga nagpahimulos sa suporta sa emperador nga suod niya, misukol kang Santo Cirilo tungod kay gipahayag siya nga heretiko ug wala mosunod kaniya, bisan pa nga ang Jerusalem niadtong panahona sakop sa hurisdiksyon sa Metropolitan sa Caesarea; nahitabo kini ingon nga resulta sa pag-ubos sa kahimtang sa Herusalem pagkahuman kini gipaguba sa mga Romano[2451] . Si Santo Cirilo, bisan pa niana, dili lang misugot nga mosumpo sa usa ka heretikal nga metropolitan sa —nga, gawas pa niana, gipahawa sa lokal

---

[2446] Si Macedonius mao ang Obispo sa Constantinople sa panahon sa paghari ni Constantius ug misugot sa erehe ni Ario. Gipahawa siya sa katungdanan tungod sa iyang kalupigan bisan pa sa mga Ariano, ug sa tinguha nga mahimong pangulo sa usa ka bag-ong doktrina, nagpalambo siya, sa espiritu ni Ario, og usa ka doktrina mahitungod sa Espiritu Santo: Gitan-aw ni Macedonius ang Espiritu Santo nga lahi kaayo sa unang duha ka Persona sa Balaang Trinidad, nga walay bahin sa Pagkadiyosnon ug himaya sa Amahan ug sa Anak. Gikondena ang Macedonian nga erehiya sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho (381 AD), ug ang tinuod nga pagtulon-an sa Simbahan mahitungod sa Espiritu Santo gitukod hangtod sa kahangturan sa ikawalong artikulo sa Kredohan. Ang mga Amahan sa Simbahan—si Basilio ang Dako, si Gregorio sa Nyssa ug si Gregorio ang Teologo—nagpakigbisog pag-ayo batok sa heresiya sa mga Macedoniano.

[2447] Ang Caesarea, usa ka siyudad nga nahimutang sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, sa amihanan sa Jaffa, ang karaang Joppa. Gitukod kini ni Herodes sa mga ruinas sa karaang siyudad sa Canaanite nga Straton isip pagpasidungog kang Caesar Augustus. Sa ilawom ni Emperador Vespasian (69–79), gihimong kolonya sa Roma. Bisan pa sa wala pa ang pagkaguba sa Jerusalem, ang Caesarea nahimong lingkoranan sa mga procurator sa Romano (Buhat 23:23–24). Sa mga panahon sa mga apostoles, kining siyudad nailhan tungod kay dinhi gihimo ni Apostol Pedro ang pagbag-o sa unang Hentil, ang senturyon nga si Cornelio, ngadto sa Kristiyanismo (Buhat 10:1–48); ang Apostol nga si Felipe, usa sa mga unang diakon, nagpuyo dinhi (Buhat 8:40; Buhat 21:8); ang Apostol nga si Pablo miabot dinhi ug nagpuyo sulod sa duha ka tuig nga nakadena (Buhat 9:30; Buhat 18:22; Buhat 21:8; Buhat 23:23; Buhat 24:1–27; Buhat 25:1–27; Buhat 26:1–32). Pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem, ang Cesarea nahimong pangunang siyudad sa Palestina ug nahimong lingkoranan sa obispo. Niadtong 638, sa pagkatibulaag sa Islam, napailawom sa pagdumala sa mga Turko ang Caesarea; gipagawas kini gikan kanila ni Baldwin atol sa mga Krusada niadtong 1102, apan niadtong 1265 gibawi pag-usab sa mga Turko ug hingpit nga gipaguba, nga wala nay nahabilin gawas sa mga ruina sa siyudad.

[2448] Nahitabo kini sa tuig 351.

[2449] Golgotha, ang bungtod diin gipako sa krus ang Ginoong Jesu-Kristo: kaniadto nahimutang kini sa gawas sa Jerusalem (Mat. 27:32–33; Juan 19:17–41; Heb. 13:12), ug nahimutang sa amihanan-kasadpan. Golgotha, gikan sa Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot og 'bungo', ang Dapit sa Bungo (Lucas 23:33), lagmit nakuha ang ngalan tungod sa pagkapareho niini sa bungo. Sumala sa tradisyon, dinhi gilubong si Adan.

[2450] Ang Bukid sa mga Olibo, o Bukid sa mga Kahoy sa Olibo, usa sa mga bukid sa Judea, nahimutang sa sidlakan sa Jerusalem (Ezek. 11:23); nakadawat kini sa ngalan nga 'Bukid sa mga Kahoy sa Olibo' tungod sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga mitubo didto. Sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta, ang Ginoong Jesu-Cristo kanunay nga misaka niining bukid uban sa Iyang mga disipulo (Juan 8:1; Juan 18:2). Sa kasadpang bakilid sa Bukid sa mga Olibo nahimutang ang Hardin sa Getsemani, diin ang Ginoo nag-ampo sa gabii sa wala pa ang Iyang Pag-antos ug diin Siya gilimbong ni Hudas (Mat. 26:30–60; Mar. 14:26–46; Luc. 22:39). Sa habagatan-sidlakan nga bakilid sa bukid nahimutang ang baryo sa Betania, diin gikan ang Ginoo sa Iyang malampusong pagsulod sa Jerusalem (Matt. 21:21; Luke 19:29). Sumala sa tradisyon, ang Ginoo misaka sa langit gikan sa Bukid sa mga Olibo (Acts 1:12). Sa ika-4 nga siglo, ang inahan ni Constantine the Great nagpatukod og Kristohanong simbahan sa Bukid sa mga Olibo, nga sa ulahi giusab ngadto sa moske sa mga Turko.

[2451] Kining pagkaguba nahitabo pipila ka dekada human sa kamatayon ni Kristo nga Manluluwas, nga kanunay nga nagtagna sa trahedyang kapalaran nga nagpaabot sa Jerusalem (Mat. 24:1–51; Mar. 13:1–37; Luc. 19:41–44). Sa panahon sa paghari ni Nero (54–68), ang mga Hudiyo mibangon batok sa mga Romano. Nagpadala si Nero og hukbo nga gipangulohan ni Vespasian batok sa mga rebelde; dali ra nakontrol ni Vespasian ang Galilea ug nag-andam na sa pag-atake sa Jerusalem, apan tungod kay napili siya nga emperador nga mosunod kang Nero, iyang gihatag ang buluhaton sa pagtapos sa gubat sa iyang anak nga si Titus. Human sa usa ka tuig nga pag-atake, nadakpan ni Titus ang Jerusalem. Ang siyudad nakasinati og grabe kaayo nga pagkaguba, ug pipila ra ka tore ug mga bilding ang nabilin. Hangtod sa 1,100,000 (usa ka milyon usa ka gatus ka libo) ka mga Hudiyo ang namatay sa gutom atol sa pag-atake; mga 97,000 ang nadakpan isip mga priso. Sa ulahi, sa panahon ni Emperador Hadrian (117–138), hingpit nga gipaguba ang siyudad. Bisan pa niana, sukad sa panahon ni Constantine the Great, ang Kristohanong pagtuo mibuntog sa paganismo, ug ang Jerusalem misugod sa pagtubo ug pag-uswag.

nga Konseho sa Sardica[2452] —apan gisaway usab siya tungod sa pag-abuso sa awtoridad nga dili iya sumala sa mga lagda sa simbahan; tungod sa mga hinungdan nga gipahayag, wala niya giisip nga posible nga mosumite siya kang Metropolitan Akakios. Dugang pa, nagtuo si San Cirilo nga, sa sukwahi, ang Caesarea sa Palestina angay nga mosumite sa Herusalem, kay ang Simbahan sa Herusalem mao ang inahan sa tanang simbahan[2453] ; labi na kay ang Konseho sa Sardica, nga nagpahawa kang Akakios, mibalhin sa awtoridad nga iya unta ngadto sa nanguna kang San Cirilo, si Maximus, Arsobispo sa Herusalem.

Napuno sa kasuko batok kang San Cirilo, nakakaplag si Akakios og pasangil aron siya pasanginlan tungod sa mosunod nga panghitabo. Misangpot sa Jerusalem ang grabeng gutom. Ang mga tawo, nga wala nay makit-an nga paagi aron mapakabuhi ang ilang kaugalingon, nangayo og tabang sa ilang arsobispo. Si San Cirilo, sa iyang kalooy, gidawat pag-ayo ang mga hangyo sa iyang mga parokyano ug gigasto ang tanan niyang kabtangan alang kanila. Apan samtang nagpadayon ang kagutom ug wala na'y nahabilin nga magamit aron makatabang, gisugdan ni San Cirilo ang pagbaligya sa mga kabtangan sa simbahan – bulawan, pilak, ug bililhon nga kasuotan – ug gigamit ang kita aron mopalit og trigo para sa mga nagagutom. Niadtong panahona, misibog ang hungihong nga adunay usa ka babaye nga gituohan nga nakita sa siyudad nga nagasayaw sa kadalanan samtang nagsul-ob og balaan nga kasuotan. Sa dihang gipangutana siya kung asa niya nakuha ang balaang kasuotan, mitubag ang babaye nga gipalit niya kini gikan sa usa ka negosyante, ug gipangalanan pa gani niya kini. Sa dihang gipangutana usab ang negosyante, miingon siya nga ang arsobispo mismo ang naghatag kaniya sa mga kasuotan aron ibaligya. Wala masayri kung tinuod ba kini o dili, apan ang hungihong lang nakaabot kang Metropolitan Akakios, nga giisip kini nga igong rason aron kasuhan si San Cirilo. Sa usa ka konseho nga iyang gitigum, iyang gisugyot nga wagtangon si San Cirilo sa iyang katungdanan tungod kay iyang gipakaulaw ang usa ka balaan nga butang pinaagi sa pagbaligya niini, ug misugot ang konseho. Busa, uban sa tabang sa mga heretikal nga obispo, ang gipahawa nga heretikal nga metropolitan gipahawa ang Ortodoksong Arsobispo sa Jerusalem gikan sa iyang katungdanan ug pugsan siyang mobiya sa siyudad sa Jerusalem. Una, mibakwit si San Cirilo sa Tarsus[2454] , diin siya nagpuyo uban ni Obispo Silvanus. Sa dihang nakita niya nga wala hingpit nga nasabtan sa ulahi ang pipila ka mga dogma sa pagtuo, gipunting ni San Cirilo ang iyang pagliso ug gipamatud-an siya sa Ortodoksiya. Pagkadungog niini, misulat si Akakios og sulat kang Silvanus, nga nagpahibalo kaniya sa pagdepon ni Santo Cirilo ug nag-awhag kaniya nga hunongon ang tanang pakig-ambit kang Santo Cirilo o, sa labing gamay, dilaran siya sa pagsaulog sa Banal nga Misa sulod sa eklesiastikal nga distrito nga sakop sa iyang hurisdiksyon. Apan wala tagda ni Silvanus si Akakios: gihatagan niya og dakong dungog si San Cirilo isip usa ka matinud-anon nga tawo nga ang mga pagtulon-an nakasuporta ug nakapanudlo sa daghang mga Ortodoksong magtutuo; bahin sa pagpahawa mismo, nahibalo si Silvanus nga wala kini nahitabo tungod sa bisan unsang sala ni San Cirilo, kondili tungod lamang sa pagka-inggit ug kasina ni Akakios.

Pagkahuman niini, usa ka Lokal nga Konseho ang gipahigayon sa Seleucia[2455] , nga gitambongan sa kapin sa 150 ka obispo; apil niini si Santo Cirilo. Sa wala pa magsugod ang prosedyur sa konseho, gipugos ni Akakios ang pagtangtang kang Santo Cirilo, nga iyang gipaka-excommunicate. Daghang mga obispo ang misalikway sa

---

[2452] *Sardis* – usa ka karaang ug dato nga siyudad sa rehiyon sa Lydia sa Asia Minor, ang kapital sa estado sa Lydia; niadtong 545 BC napasa kini sa Pergamon, ug gikan kanila sa mga Griyego, kang Alexander the Great ug, sa katapusan, sa mga Romano. Sa pagdumala ni Emperador Tiberio (14–36), ang siyudad natandog sa usa ka linog; gitukod pag-usab kini ni Tiberio. Sa Apostolikong mga panahon, ang Sardis usa gihapon ka hinungdanong siyudad. Ang Kristiyanismo nakagamot dinhi sa sayo pa kaayo: ang Simbahan sa Sardis gihisgutan na sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 3:1–5). Sa pagdumala ni Emperador Arkadio (395–408), ang siyudad gipukan sa mga Goto; sa ika-10 nga siglo, gipukan kini pag-ayo ni Tamerlane hangtod sa yuta. Karon, ang dapit diin kaniadto nahimutang ang usa ka dato ug himayaong siyudad gipuy-an sa gamay nga baryo sa Oart

[2453] Ang Simbahan sa Jerusalem gitawag nga inahan sa tanang simbahan tungod kay gikan dinhi misugod ang mga Apostoles, sumala sa sugo sa Ginoo, sa pagpangwali sa Ebanghelyo, sa pagpakaylap sa mga pagtulon-an ni Kristo *hangtod sa katapusan sa kalibutan* (Buhat 18:1–28)

[2454] Ang Tarsus, usa ka siyudad sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor, nailhan isip dapit nga natawhan ni San Pablo nga Apostol (Buhat 22:3); Sa Tarsus, ang Apostol nag-andam sa pagwali sa Ebanghelyo ni Cristo ug gitawag siya gikan didto ni Bernabas aron magwali sa Ebanghelyo (Buhat 9:11–30; Buhat 11:25). Busa, sayo pang miturok ang Kristiyanismo sa Tarsus (Buhat 15:23–41).

[2455] Seleucia, usa ka siyudad sa Syria sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; lagmit kini gitukod sa Syrianong hari nga si Seleucus Nicator mga tuig 300 BC; dinhi mihunong si Apostol Pablo aron mangwali atol sa iyang unang panaw, ug gikan dinhi siya misakay sa barko paingon sa Cyprus (Buhat 13:4). Sa ika-6 nga siglo AD, ang siyudad gipukan.

pag-uyon sa ingon nga lakang. Dayon mibiya si Akakios sa konseho ug mibyahe paingon sa Constantinople. Didto, sa atubangan sa Emperador ug ni Patriyarka Eudoxius—nga usa usab ka Ariano—gipasipala niya ang konseho nga iyang gibyaan, ug gitawag kini nga tigum sa daotan nga mga tawo nga nagtigum dili alang sa kaayohan kondili alang sa kadaut sa Simbahan. Malampuson si Akakios sa pagpukaw og kusog kaayong kasuko sa Emperador batok kang San Cirilo. Gisultihan niya ang emperador nga gibaligya ni San Cirilo ang bililhon nga balaang kasuotan, nga gihatag ni Constantine the Great kang Macarius, Arsobispo sa Jerusalem, aron isuot samtang nagdumala sa sakramento sa Bunyag ( ), ug nga kining mga kasuotan sunod nga nakita sa usa ka lalaki nga nagasayaw sa mga pampublikong kalihokan sa kalingawan. Ang Emperador nasuko kaayo niini nga gipriso niya si San Cirilo.

Pagkahuman sa kamatayon ni Constantius, misaka sa trono si Julian nga Apostata ([2456]). Sa unang mga tuig sa iyang paghari, sa ilawom sa pagkunwari sa pagkamatinud-anon, iyang gikansela ang tanang dekreto ni Constantius nga gipahamtang batok sa mga Ortodokso: sumala sa sugo ni Julian, gipagawas gikan sa pagka-bilanggo ang tanang obispo Ortodokso nga kaniadto gipahilayo ni Constantius. Niining panahona, nabalik usab si San Cirilo sa iyang katungdanan. Pagkahuman niyang napalig-on ang iyang posisyon sa trono, hayag nga gisalikway ni Julian si Kristo. Gihatagan niya og dakong kagawasan ang mga Hudiyo, nga supak sa mga Kristohanon; lakip sa uban, dili lang niya gitugotan nga magtukod sila og templo sa dapit diin nahimutang ang guba sa mga Romano[2457] , apan gihatagan usab niya og bahin sa buhis sa estado alang sa pagtukod niini. Bisan pa sa pag-ugmad pa lang niining buhat, nga blasphemous ang tuyo[2458] , gitagna ni San Cirilo sa mga suod kaniya nga ang mga pulong ni Kristo mahitungod sa pagkaguba sa matag bato sa *templo—'moabot ang mga adlaw nga walay bisan usa ka bato nga mabilin ibabaw sa lain sa imong nakita dinhi; tanan pagagub-on'* (Lucas 21:6)—dili gayud malikayan nga matuman. Nag-ampo si San Cirilo sa Ginoong Kristo nga dili Niya tugotan nga mapadayon ang nasugdan nga buhat, kondili laglagon kini uban sa mga plano sa mga magtutukod. Nadungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Iyang alagad ug natuman Niya ang Iyang gipahayag nga segurado nga katumanan sa Iyang mga pulong. Usa ka gabii, usa ka kusog kaayong linog ang mihampak, nga bisan ang nahabilin nga mga pundasyon sa karaang Templo ni Solomon nabalantok gikan sa ilang mga puwesto, dili na lang hisgutan pa ang mga bato nga bag-o lang gibutang sa mga Hudiyo; ug ang tanan niini—ang nahabilin sa karaang Templo ug ang mga bag-ong estruktura—nagkawalat sama sa abog pinaagi sa gahum sa dili makita nga gahum sa Dios. Sa pagsubang sa adlaw, nangahibulong ang tanan sa milagro nga nahitabo. Sa dihang naningkamot pag-usab ang mga Hudiyo nga ipadayon ang ilang trabaho, kalit nga nahulog ang kalayo gikan sa langit ug gilaglag ang ilang mga galamiton; usa ka dakong kahadlok ang misakop kanila. Sa sunod nga gabii, mitungha ang tanda sa krus sa mga bisti sa mga Hudiyo, nga dili nila tangtangon bisan unsa pa ang ilang buhaton.

Pagkahuman niini, si San Cirilo, nga ang propesiya bahin sa pagtuman sa mga pulong ni Kristo seryoso nga napamatud-an, gibalik sa pag-exile. Ang iyang manununod, sumala sa makatarunganong pagdahom, mao si Santo Cirio. Siya usa ka Hudiyo ug ginganlan og Hudas; sa pagpangita ni Reyna Helena sa Tinuod nga Krus sa Ginoo, napadayag kaniya ang iyang tagoanan; pagkahuman gibunyagan siya ug gihatagan og ngalan nga Cirio.

[2456] Si Julian nga Apostata, pag-umangkon ni Constantine nga Dako ug anak sa iyang igsoon nga si Julius Constantius, natawo niadtong 331. Niadtong 345, kauban ang iyang igsoon nga si Gallus, gipahilayo siya ni Constantius ngadto sa Cappadocia, diin nagpuyo siya sulod sa unom ka tuig ubos sa istriktong pagbantay. Niadtong 351, mibiya siya sa iyang lugar sa pagbannaw ug nagpuyo og pipila ka tuig sa Nicomedia, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa pilosopiya; niadtong 355, gitudlo siya ni Constantius nga kumander sa mga tropa sa Gaul; didto nakuha niya ang paghigugma sa mga tropa, nga nagproklara kaniya nga emperador niadtong 361. Ang iyang pagtuon sa pilosopiya ilawom sa usa ka paganong magtutudlo, ang panagbangi sa mga Kristohanon nga misangpot gikan sa mga kagubot sa Arianismo, ug ang iyang kasuko kang Constantius nagpukaw sa kasingkasing ni Julian og kasuko batok sa relihiyon sa iyang manlupig – ang Kristiyanismo. Gihimo niyang tumong ang pagbanhaw pag-usab sa paganismo ug ang paglaglag sa Kristiyanismo. Apan napakyas gayud ang tanan niyang paningkamot. Namatay si Julian niadtong 363 samtang nagkampanya batok sa mga Persyano.

[2457] Ang templo unang gitukod ni Solomon sa Bukid Moriah niadtong 488 BC, pagkahuman sa pagpanaw sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto (1 Mga Hari 6:37–38; 2 Cronica kapitulo 6–7); niadtong 689 BC, kini gipukan sa Babilonyong hari nga si Nebuchednezzar. Paglabay sa 70 ka tuig sa pagka-ulipon, human makadawat og pagtugot gikan kang Cyrus niadtong 531 BC nga mobalik sa Jerusalem ug tukoron pag-usab ang Templo, ang mga Hudiyo, sa ilang pagbalik sa Palestina, gibutang ang pundasyon sa Templo sa ikaduhang tuig ug nahuman ang pagtukod niini niadtong 616 BC. Si Herodes ang Dako adunay dakong papel sa pagdekorar sa Templo pagkahuman sa pagka-exilio. Sa pagdakop ni Titus sa Jerusalem, usa sa mga sundalo mihaboy og nagdilaab nga uling sa bintana, ug nasunog ang Templo.

[2458] Gitugotan ni Julian ang mga Hudiyo nga tukoron pag-usab ang Templo, samtang nagbinuang sa propesiya ni Kristo nga Manluluwas bahin sa pagaguba niini (Lucas 21:6).

Apan, pagkahuman sa pag-exile kang San Cirilo, wala magdugay sa iyang puwesto si San Ciryaco: sa dili madugay, namartir siya sa kamot ni Julian tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo.

Pagkahuman sa kamatayon ni Julian, mibalik pag-usab si San Cirilo sa Katungdanan sa Jerusalem, apan tungod sa pagsaka sa mga Ariano sa panahon sa paghari ni Valens, siya gipahilayo sa ikatulong higayon tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug lig-on nga pakigbisog batok sa mga erehe. Sa katapusan, sa panahon ni Teodosio ang Dako[2459] , si San Cirilo mapasidungganong gibalik sa Jerusalem. Sulod sa walo ka tuig, iyang gipangulohan ang Simbahan uban sa tinuod nga kadasig sa pag-atiman sa panan-awon ug namatay siya nga malinawon sa Ginoo, nga nagbilin sa iyang mga sinulat nga dako kaayo'g kapuslanan[2460] .

Kontakion, Tono 1:

Pinaagi sa imong dila, O maalamon nga giinspirar sa Balaan, gipahibalo nimo ang imong katawhan mahitungod sa Usa ka Balaang Trinidad, nga dili mabahin sa kina-iya, apan lainlain sa mga Persona. Busa, sa kalipay, gisaulog nato ang imong labing balaan nga handumanan, nga nagtanyag kanimo isip usa ka manalipod sa atubangan sa Dios.

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Anin nga Managhimagma

Gisaulog sa Marso 18

Ang Banal nga Anin lumad sa Chalcedon[2461] . Kristohanon ang iyang mga ginikanan. Sama ni Zacchaeus sa Ebanghelyo[2462] , gamay siya sa panglawas, apan dako sa espiritu. Sukad pagkabata, nailhan siya sa iyang malumo ug maayong batasan ug kanunay siyang naningkamot sa pagbuhat og maayo.

Sa dihang napulo'g lima na siya ka tuig, namatay ang iyang mga ginikanan. Pagkahuman niini, nagpasiya ang santo nga biyaan ang walay pulos ug kalibutanong kinabuhi, ug aron makab-ot kini, mipuyo siya sa usa sa mga monasteryo diin siya naghimo sa mga monastikong panata.

Tungod sa tinguha nga magkinabuhi sa hilom nga pagka-asketiko, si Santo Anin dali nga mibiya sa monasteryo ug miadto sa usa ka layo nga disyerto, nga nahimutang duol sa agianan sa Suba sa Eufrates[2463] , nga nagbulag sa Siria[2464] gikan sa Persia[2465] . Didto, nakaila si Anin sa usa ka eremita nga ginganlan og Maiuma, nga nagpuyo sa usa ka langob. Nagpuyo ang santo uban kaniya ug gisundan ang iyang mga buhat sa pagpuasa ug pag-ampo. Pareho silang nagpuasa og grabe ka istrikto nga sa tibuok panahon sa Kwaresma wala gyud sila mokaon bisan unsa; apan, bisan pa niana, kanunay silang malipayon ang dagway, mura'g nag-apil sila sa usa ka maharlikang salo-salo. Nibuntog kaayo si Santo Anin sa iyang mga pagpanagut nga nalabwan pa gani niya ang

---

[2459] Si Teodosio ang Dako mao ang naghatag sa katapusang hampak sa paganismo: pagkahuman nga siya nahimong bugtong magmamando niadtong 392, nagpaguwa siya og balaod diin ang pagsimba sa mga dios giisip nga krimen sama sa paglapas sa awtoridad sa hari.

[2460] Sa mga sinulat nga iyang gibyaan, labi nga angay tagdon ang 23 ka katechetical nga homilies; 18 niini gitumong sa mga nag-andam sa pagbunyag ug sa bag-ong nabunyagan, ug naglangkob kini og klaro ug yano nga pagpatin-aw sa mga artikulo sa Kredong Kristiyano. Napreserba usab ang 'Diskurso sa Paralisadong Tawo' ug mga sipi gikan sa 'Diskurso sa Pagbag-o sa Tubig ngadto sa Bino sa Cana'

[2461] Ang Chalcedon usa ka siyudad sa Asia Minor, nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Propontis (ang Dagat Marmara). Sa karaang panahon, ang Chalcedon mao ang kapital sa probinsya sa Bithynia sa Imperyo sa Roma. Sa kasaysayan sa simbahan, kining siyudad nailhan isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho (gipahigayon niadtong 451 AD mahitungod sa erehe nga Monophysite, nga nagtudlo nga sa pagkatawo ni Hesukristo adunay usa ra ka kinaiyahan – ang kinaiyahan nga pagka-Diyos – nga gituohan nga gisuhop ang pagkatawo nga tawo).

[2462] *Si Zacchaeus* – ang punoang tigkolekta sa buhis sa siyudad sa Jerico, nga nabuhi sa panahon sa ministeryo sa Ginoo dinhi sa yuta ug gihatagan Niya og espesyal nga pagtagad tungod sa iyang kadasig nga maminaw sa pagwali sa Ginoo. Tungod kay pandak, misaka si Zacchaeus sa usa ka igos aron lang makakita sa Ginoo taliwala sa daghang tawo nga naglibot Niya (Lucas 19:1–10).

[2463] Ang Eufrates usa sa pinakadako nga suba sa Asya.

[2464] Ang *Siria* usa ka rehiyon sa Asia Minor, nga gilibotan sa: sa sidlakan sa Suba sa Eufrates; sa habagatan sa Arabia; sa kasadpan sa Palestina, Fenicia ug sa Dagat Mediterraneo; ug sa amihanan sa Silicia ug Kapadocia. Ang amihanang bahin sa Siria mas mabungahon ug daghan og tanom kaysa sa habagatan nga bahin, nga sa pipila ka dapit nahimong disyerto

[2465] Persia – usa ka rehiyon sa habagatan sa Asya, nahimutang tali sa Dagat Caspian ug Gulpo sa Persia.

iyang magtutudlo, ang tigulang. Nagpuyo siya og daghang adlaw nga walay bisan unsang pagkaon, nag-ampo sa adlaw ug sa gabii, nga bisan ang tigulang namangha sa iyang mga buhat.

Sa lugar diin nagpuyo si Santo Anin uban sa eremita, walay tubig, tungod kay ang Suba sa Eufrates lima ka stadia[2466] ang gilay-on gikan sa ilang langob. Nagdala si Santo Anin og tubig gikan niining suba sa usa ka gamay nga sudlanan, tinuyo niyang likayan ang paggamit og mas dako aron siya makapaningkamot pag-ayo pinaagi sa kanunay nga pagbalik-balik sa pagkuha og tubig.

Sa usa ka higayon, mibyahe si Santo Anin paingon sa suba aron manguha og tubig, apan wala pa gani siya nakalayo og usa ka stadiyo gikan sa iyang langob sa dihang napuno sa tubig ang iyang sudlanan sa usa ka Anghel nga kalit lang nga mitungha kaniya. Sa pagkahibalo nga mibalik si Anin nga dili kasagaran kadali, nasabtan sa tigulang nga ang Dios naghimo og milagro pinaagi kaniya, nga naghatag sa Iyang grasya kaniya. Pagkahuman niini, gisugdan niya ang paghangyo kaniya nga mahimong iyang magtutudlo ug giya; apan, sa dihang wala niya siya mapangumbinsi, nagpasiya siya nga biyaan siya nga mag-inusara, aron dili mapugos ang usa ka tawo sa pag-alagad kaniya nga gusto man gani niya nga siya mismo ang mag-alagad ug gibati niyang obligasyon nga mag-alagad. Pag-abot niya sa usa ka monasteryo nga nahimutang duol sa Suba Eufrates, gisultihan sa tigulang ang mga igsoon mahitungod kang Santo Anin. Sukad niadto, ang balita mahitungod kang Santo Anin milapta pa ug pa, ug daghang mga tawo nga nangita og kinabuhi sa pagka-asketa ang misugod pag-abot kang Anin.

Pagkahuman nilakaw sa tigulang nga si Maium ang langob, miingon si Santo Anin sa iyang kaugalingon: 'Dinhi nako gisugdan ang akong kinabuhi nga pagka-asketa, ug dinhi ko magpabilin hangtod sa katapusan sa akong mga adlaw' – ug nagpabilin siya sa langob. Apan, si Santo Anin kanunay mobiya sa langob ug mosulod sa kahiladman sa disyerto; pagkahuman sa paggahin og baynte o traynta ka adlaw didto, mobalik siya sa iyang selda sa langob. Pinaagi sa iyang kanunay nga pagpanumangil, ang santo nakadaog sa pagpamatay sa tanang makalaut nga tinguha sa unod sulod kaniya ug hingpit nga napailawom ang unod sa espiritu.

Gipuno sa Ginoo ang santo sa Iyang grasya, hangtud nga gisilotan Niya kaniya ang mga mabangis nga hayop nga nagpuyo sa kamingawan. Bisan asa moadto ang santo, duha ka leon ang mosunod kaniya; giayo niya ang samad sa bitiis sa usa kanila.

Si Santo Anin usa ka doktor nga nagpraktis nga walay bayad, dili lamang alang sa mga hayop kondili usab alang sa mga tawo, kay gihatagan siya sa Dios og gahum ug kusog sa pagtambal sa matag sakit ug matag balatian sa mga tawo. Ang dungog sa santo mikaylap sa tibuok nasud. Daghang mga masakiton ang gidala kaniya, ug gitambal niya silang tanan pinaagi sa grasya sa Dios. Tungod niini, ang santo wala na mibalik sa kamingawan, kondili nagpabilin kanunay sa iyang selda alang sa mga tawo nga miadto kaniya; tungod gayud niini nga hinungdan gihatag siya sa Diyos sa maong yuta, aron kadtong moanha kaniya, sama sa usa ka tinubdan sa panambal, dili mobalik nga walay kahupayan, kondili ang matag-usa makadawat gikan kaniya og tambal nga angay sa ilang sakit: ang uban nakadawat og panambal alang sa pisikal nga mga sakit, samtang ang uban nakakaplag og tambal alang sa espirituhanong mga kakulian pinaagi sa pagpaminaw sa iyang tambag ug pagtudlo.

Tungod kay walay tubig ang dapit nga gipuy-an sa santo, ug dako kaayo ang panginahanglan sa tubig tungod sa kadaghan sa mga tawo nga miadto kaniya, naghukay ang santo og gamay nga balon diin nagtigom ang tubig-ulan.

Sa usa ka higayon, miadto ang pipila ka mga tawo sa santo ug nangayo og tubig aron mapalong ang ilang kauhaw. Gisugo sa santo ang usa sa iyang mga disipulo (nga unom na ka tanan) nga manghuyop og tubig gikan sa balon. Apan gisultihan siya sa disipulo nga nahurot na gayud ang tubig sa balon, nga wala na gyud bisan usa ka tulo nga nabilin. Unya miingon ang reverendo kaniya:

'Nagasalig ako sa katingalahang gahum sa Dios. Adtoa, ug makakaplag ka og tubig aron mapalong ang kauhaw sa mga miabot.'

Mibiyahe ang disipulo ug sa iyang katingala, nakit-an niya nga napuno na sa tubig ang balon. Pagkahuman niya pagdayeg sa Ginoo, misipid siya og tubig gikan sa balon ug sa pagdala niini sa iyang magtutudlo, gisultihan niya kini mahitungod sa milagro nga gihimo sa gahum sa Dios. Kining tubiga nagdugay sulod sa daghang adlaw.

[2466] Stadion – sa sinugdan usa ka oblong nga lugar nga gitakda sa mga Griyego alang sa mga lumba sa pagdagan. Tungod kay kini nga termino kanunay nagtumong sa usa ka lugar nga adunay piho nga gitas-on (kasagaran 600 ka tiil), ang stadion nahimong yunit sa gitas-on. Katumbas kini sa mga 88 ka Russian sazhens o 190 ka metro.

Nahitabo kini tanan sa ikalabing-pito ka tuig sa asetikong kinabuhi sa santo. Sa dihang nahurot na ang tanang tubig, ug wala gihapon'y ulan, wala gustong mangayo ang santo og lain nga milagro gikan sa Dios, apan, sa pagpahiubos sa kaugalingon, siya mismo ang misugod sa pagdala og tubig gikan sa Eufrates sa gabii. Tibuok gabii hangtod sa kaadlawon, nagpaningkamot ang santo, kanunay nga naghimaya sa Dios ug naghinumdom sa mga pulong sa Ginoo nga gisulti sa Iyang Balaang Ebanghelyo: *'Ug bisan kinsa nga magahatag bisan usa ka baso nga bugnaw nga tubig sa usa sa kining mga gamay tungod sa ngalan sa usa ka disipulo, tinuod gayud nga isulti kaninyo, dili gyud siya mawalaan sa iyang ganti'* (Mat. 10:42).

Nahitabo nga sa usa ka higayon, miabot ang pipila ka mga igsoon gikan sa silingang monasteryo kang Reverendo nga Amahan, nga gikapoy sa kauhaw tungod sa ilang taas nga pagbiyahe; sa samang higayon, uga kaayo ang balon. Unya, tinago nga gikuha sa Reverendo nga Amahan ang mga banga sa tubig ug siya mismo ang nilarga paingon sa suba aron manguha og tubig. Dali ra siya nibalik. Sa pagkakita sa mga igsoon nga dali kaayo mibalik ang reverendo nga amahan, nagtuo sila nga gikapoy na kaayo ang santo ug mibalik siya sa wala pa nakaabot sa suba. Gawas ang mga igsoon aron sugaton siya, nga sila na mismo ang mokuha sa tubig. Apan sa pagsugod nila sa pagkuha sa mga pitsel sa abaga sa santo, ilang namatikdan nga puno na kaayo sa tubig ang mga pitsel. Natingala kaayo ang mga igsoon sa tanan nga nahitabo, kay ang Anghel sa Ginoo maoy nagpuno sa mga sudlanan og tubig, sama sa nahitabo kaniadto sa panahon ni Elder Maium. Unya misinggit ang mga igsoon:

'Dayegon ang Ginoo! Tungod sa merito sa atong balaang amahan, napuno og tubig ang mga banga!'

Apan ang santo, nga kanunay nagpabilin sa pagpaubos, miingon sa mga igsoon:

Pasayloa ko, mga igsoon; usa ko ka makasasala nga tawo. Kining tubig gihatag kaninyo sa Dios, dili tungod kanako, kondili tungod sa inyong dakong kauhaw, aron dili kamo hingpit nga kapoy samtang nagpaabot sa akong pagbalik gikan sa suba.'

Ang Obispo sa Neocaesarea, si[2467] nga ginganlan og Patricius, dako kaayo ang iyang pagdayeg sa santo tungod sa mga milagro nga gihimo sa Diyos pinaagi sa merito sa santo; daghang higayon siyang mibisita kaniya ug, batok sa iyang kabubut-on, giordinar siya nga presbiter.

Pagkahibalo sa obispo nga ang santo mismo nagdala og tubig gikan sa Eufrates aron pahupayon ang kauhaw sa mga miadto kaniya, gipadala sa obispo sa santo ang usa ka asno isip regalo, nga magamit sa pagdala og tubig gikan sa suba.

Paglabay sa pipila ka adlaw, usa ka pobre nga lalaki ang miadto sa santo, nga wala'y dala nga ikabayad sa iyang utang sa usa ka mananapuhunan. Ang lalaki nangayo sa santo og tabang aron mabayran ang iyang utang. Apan ang reverendo, nga mapainubsanon sa espiritu ug wala'y bisan unsa nga iyang ikahatag, miingon sa lalaki:

'Ani-a ning asno, igsoon; ibaligya kini ug gamita ang kuwarta aron mabayran nimo ang imong utang.'

Gidala sa lalaki ang asno ug mibiya sa santo, ug mibalik ang santo sa pagdala og tubig gikan sa suba sa iyang kaugalingon.

Pagkahibalo sa obispo niini, nagpadala siya og lain nga asno ngadto sa santo ug gisugo nga isulti kini:

'Dili ko kini ihatag kanimo aron imong tipigan, apan mahimo nimo kini gamiton sa pagdala og tubig; kung kinahanglanon na nako kini, kuhaon ko pag-usab.'

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka pobre nga lalaki ang miadto sa santo ug nangayo og limos. Wala siyay lain ikahatag gawas sa asno, busa gihatag kini sa santo sa pulubi.

Sa dihang miabot ang obispo sa puloy-anan sa santo ug wala niya makita ang asno, nagmando siya nga hukayon ug pun-on og tubig gikan sa suba gamit ang daghang mga hayop ang usa ka dako nga balon (kini usa ka batasan sa uga ug uga nga mga rehiyon nga maghukay og mga balon, nga dayon pun-on sa tubig nga nakuha gikan sa ulan o natunaw nga niebe, o gidala gikan sa suba)Pagkahuman napuno sa tubig ang balon, gidala na usab sa obispo ang iyang mga hayop; ug sa dihang naubos ang tubig sa balon, gisugo na usab sa obispo ang iyang mga asno nga magdala og tubig ngadto sa balon ug gidala na usab niya kini.

Sa Apamea[2468] nagpuyo ang usa ka pilosopong ascetic nga ginganlan og Pion, nga nagpuyo sa hingpit nga ascetic nga kinabuhi. Ang mga tulisan nga nagpuyo taliwala sa mga lumolupyo miadto sa iyang monasteryo sa

[2467] *Neocaesarea* – usa sa mga nag-unang siyudad sa Cappadocia, usa ka rehiyon sa Asia Minor. Niadtong 316, usa ka lokal nga konseho ang gihimo dinhi aron hisgutan ang mga butang sa administrasyon sa simbahan. Ang lungsod sa Niksar karon nagtindog sa dapit sa karaang Neocaesarea.

gabii, nagtuo nga makakaplag sila og dagkong bahandi didto. Pagkahuman nila og lungag sa ilawom sa pader, misulod ang mga tulisan sa monasteryo, apan sa ilang hugot nga pagpangita, wala gyud sila makit-an bisan unsa ug nibalik nga walay dala. Sa dihang usa sa mga tulisan ang nagahawa na, mikuha siya og bato ug gilabay kini sa balaan nga nagpuyo sa haligi. Ang bato natama sa ulo sa santo ug grabeng nasamdan siya.

Pagkahuman nilakaw sa mga salawayon, ang nagpuyo sa haligi nagplano na unta nga moubos gikan sa haligi aron moadto sa atubangan sa mga huwes ug mosang-at og reklamo batok sa mga tulisan.

Si Santo Anin, pagkahibalo niya niini, gitawag ang leon nga nag-alagad kaniya, gibutangan kini og pagkaon ug miingon:

'Kanaon pag-ayo, kay taas pa ang imong biyahe.'

Unya, pagkuha og papel, misulat ang reverendo niini:

'O balaang amahan! Nasayud ko nga, tungod kay nakasinati ka og kadaut sa kamot sa mga daotan, tuyo nimong moubos gikan sa haligi aron panimalos sa imong mga kaaway; biyai kini nga tuyo, aron dili ka mapugngan sa imong walay katapusang ganti sa Gingharian sa Langit alang sa imong mga paningkamot.'

Gitapot sa reverendo kining papel sa liog sa leon ug, gisultihan kini nga daw usa ka tawo, gisugo kini nga moadto sa maong estilita, nga walay bisan kinsa nga dautang sa dalan.

Ang leon midagan og paspas ug sa dili madugay nakaabot sa monasteryo diin nagpuyo ang monghe sa haligi. Paghunong sa ganghaan sa monasteryo, ang leon misugod og kusog nga pagtuktok gamit ang iyang mga paa. Ang bantay-pultahan, sa dihang mitan-aw sa gamay nga bintana ug nakakita sa leon, midali ngadto sa monghe sa haligi ug gisultihan siya nga usa ka dakong mananap ang nagatindog sa ganghaan sa monasteryo.

Ang nagpuyo sa haligi, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, gisugo ang tigbantay sa ganghaan nga ablihan kini nga walay kahadlok. Pagkahuman niini, misulod ang leon sa monasteryo, miduol sa haligi ug gibutang ang usa ka piraso nga papel sa atubangan niini.

Pagkabasa sa sulat, namangha ang nagpuyo sa haligi sa kinaadman ni San Anin, nga bisan pa sa iyang pagkahilayo, nasabtan ang iyang mga hunahuna; namangha usab siya sa paagi nga gisugo sa Dios ang mga mananap sa pag-alagad sa Iyang mga balaan. Human niini, gibyaan sa nagpuyo sa haligi ang iyang orihinal nga tuyo ug gibutang ang tanan niyang paglaum sa Ginoo.

Usa ka debotong babaye, nga nagkasakit, mibyahe paingon kang Santo Anin, nga naglaum nga makadawat og tambal gikan kaniya. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka tulisan nga naggunit og bangga sa kamot, nga nagtinguha nga kuhaon ang tanan niyang gipanag-iya; apan, sa tinuod, wala siya makit-an gawas sa gamay nga pan, igo ra para sa biyahe. Gipuno sa kahakog, gisulayan siya sa tulisan nga dakpon. Gipamutang niya ang iyang bangaw sa yuta, ug gisugdan niya ang pagpugos kaniya sa pagpakasala. Apan ang babaye, nga naningkamot nga makalingkawas sa iyang pagkupot, mitawag sa balaan alang sa tabang ug misinggit:

'Santo Anin, tabangi ko!'

Niadtong takna, napildi ang tulisan; gikupot siya sa kahadlok, ug hapit na siya molayas; apan, sa dihang gikuha niya ang iyang bangkaw, wala na niya kini makuha gikan sa yuta, kay natukod na kini pag-ayo didto. Ang tulisan gikupot sa labi pang dakong kahadlok; ang babaye, nga nakalingkawas sa iyang mga kamot, miduol sa santo. Pag-abot niya kaniya, gisulti niya ang tanan nga nahitabo ug, pagkahuman nga naayo ang iyang sakit, mibalik siya sa iyang panimalay.

Ang tulisan, nga naghinulsol sa tanan niyang dautang binuhatan, miadto usab sa maalamat nga santo. Pagkahuman, gi-ayo siya ni Santo Anin, gitudloan siya sa balaan nga Kristohanong pagtuo ug gihatagan siya og balaan nga bunyag; pagkahuman, gipamutol siya sa buhok isip usa ka monghe. Sa bahin sa iyang bangga, nga nagpabilin sa yuta, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, mitubo kini ngadto sa usa ka dakong kahoy nga oak.

Kining dakong alagad sa Dios naghimo pa og daghang ubang milagro: iyang giayo ang mga paralitiko, gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, ug giayo ang daghang masakiton, nga dili lang manalangio sa mga tawo kondili usab sa mga hayop.

Sa usa ka higayon, usa ka dagkong grupo ang miadto sa reverendo. Usa kini ka mainit kaayo nga adlaw; tanan nangaga-gagmay sa kauhaw, ug nahurot na ang tanang tubig. Apan sa dihang nag-ampo ang santo, kalit nga mitungha ang usa ka panganod ug kusog nga pag-ulan ang nitulo sa yuta.

[2468] Ang Apamea usa ka rehiyon sa habagatang-kasadpan sa Syria, nahimutang sa baybayon sa Suba sa Orontes.

Gipahibalo sa Reverendo nga Amahan ang daghang mga butang nga mahitabo sa umaabot; pananglitan, iyang gipahibalo ang paglusob sa mga barbaro[2469] , ang pagpanaw sa daghang mga igsoon, ug iyang tawagon ngadto kaniya ang usa ka igsoon nga hapit na mamatay, aron makig-istorya kaniya sa pribado:

'Bata ko! Bantayi ang imong kalag, kay hapit na ang imong oras!'

Sa katapusan, nagkadool na ang balaan sa adlaw sa iyang pagpanaw, human siya mabuhi og usa ka gatus ug napulo ka tuig sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Sa pagkahibalo niya sa adlaw sa iyang pagpanaw, gitawag sa balaan ang iyang espirituhanong panon (daghan kaayo siya og mga igsoon) ug gitudloan ug gihangyo sila sa taas nga panahon. Unya gitudlo sa balaan sa iyang kamot ang usa ka labing matinud-anong presbiterio nga ginganlan og Veronikian ug miingon:

'Kini nga tawo mao ang inyong abbot sa akong dapit.' Pagkahuman, samtang nagmasakit siya sulod sa pito ka adlaw, nagkadool na gayud ang balaan sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sa mismong takna sa iyang pagpanaw, gikupot siya sa kahadlok ug gusto untang motindog gikan sa iyang higdaanan, apan sa pagyuko sa iyang ulo, miingon siya:

'Matinud-anon kamo, akong mga magtutudlo!' Pagkahuman sa mubo nga hunong, miingon siya pag-usab:

'Kinsa kamo, akong mga magtutudlo?' Pagkahuman sa mubo nga pahulay, iyang gidugang:

'Mahitabo ang kabubut-on sa akong Ginoo; ania ako, mosunod kaninyo sumala sa sugo sa Ginoo.'

Napuno sa kahadlok ang tanan nga naa sa iyang palibot ug nangahulog sila sa yuta. Ang Dios-mahadlokon nga presbiterio nga si Veronikian, nga gitudlo nga abbot, miingon sa bililhon:

'Ginoo! Tungod sa unsang paglaum, alang sa unsang katuyoan kamo naningkamot sa tanang adlaw sa inyong kinabuhi? Ingna kami, unsa ang inyong nakita?'

Mitubag ang balaan:

'Nakita nako ang langitnong Herusalem nga nabukas, usa ka hayag nga panganod nga migikan niini, ug tulo ka masidlak nga mga tawo sa maong panganod, nga sa pagduol nila kanako, miingon kanako: "Ania! Nagtawag kanimo ang Ginoo; baroga ug uban kami." Nangutana ko kanila, 'Kinsa kamo, akong mga magtutudlo?' Ug mitubag sila, 'Kami si Moises, si Aaron ug si Or.'

Pagkadungog niini, napuno sa labi pang kahadlok ug pagkahadlok ang mga igsoon. Apan miingon kanila ang Santo:

'Amo akong ipangamuyo, akong mga igsoon, aron dili ko mahadlok sa dihang dad-on ako sa atubangan sa makahadlok nga Huwes.'

Unya miingon ang balaan:

'Dawat-a, O Ginoo, ang akong espiritu,' ug sa dili madugay pagkahuman niini siya namatay (sa ika-napulo ug walo ka adlaw sa Marso).

Gilubong siya sa iyang mga igsoon uban sa dungog, samtang naghimaya ug nagdayeg sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga gihimaya sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Trofim ug Evkarpios

Gisaulog sa Marso 18

Sa dihang gipahamtang ang paglutos batok sa mga Kristohanon sa Nicomedia, ang tanan nga nag-angkon kang Kristo gidakpan ug gipriso sa mga selda; dayon gidala sila sa paglitis, gipailawom sa daghang pagpanakit ug lain-laing porma sa pag-antos, ug kadtong nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pag-angkon kang Kristo, among Dios, gipatay. Niadtong panahona, ang mga balaan nga martir nga sila Trophimus ug Eukarpios nailhan sa kasundalohan isip labing maisugon ug makugihan nga mga mandirigma; busa, napamatud-an sila nga mao ang labing mabangis nga mga kaaway ni Kristo. Kuhaon nila ang mga Kristohanon, ipriso sila sa mga dungeon ug, pagkahuman makab-ot nila ang hingpit nga awtoridad kanila, ipailawom sa pipila ang tortyur samtang ang uban pasagdan nga mag-antos sa ilang mga selda. Usa ka adlaw, samtang padulong sila aron dakpon ang pipila ka mga

[2469] Ang 'barbaro', sa kinatibuk-an, usa ka langyaw o usa ka tawo nga lain ang etnisidad

Kristohanon, nakakita sila og dakong panganod sa kalayo nga nag-anhi gikan sa langit, nga nagkakusog samtang nagkadool kini kanila. Usa ka tingog ang mibuto gikan sa panganod, nga miingon:

'Ngano kaha nga kamo mapisan kaayo sa paghulga sa Akong mga alagad? Ayaw kamo paglimbong: walay bisan kinsa nga makapailalom sa ilang gahum ang mga nagtuo kanako, apan mas maayo pa nga kamo mismo ang moapil kanila, ug unya makab-ot ninyo ang Gingharian sa Langit.'

Sa pagkakita niini nga panan-awon ug pagdungog niining mga pulong, si Trophimus ug si Eukarpios—kadtong mabangis ug malupit nga mga manlulutos sa mga sulugoon ni Cristo—nahugno sa yuta, kay dili nila makaya tan-awon ang panan-awon ni dili nila makaya madungog ang makabungog nga tingog nga gikan sa panganod; ug samtang nagahigda sa yuta, ilang masulti ra sa usag usa:

'Tinuod gayud nga dako ang Dios, nga nagpakita kanato karon. Pagapanalanginan kita kon mahimong mga sulugoon Niya.'

Ug samtang nagasulti pa sila niining mga pulong uban sa kahadlok, nabahin ang panganod, nga nagtindog sa matag kilid nila – ug gikan niini nadungog pag-usab ang usa ka tingog nga miingon kanila:

'Tumindog kamo ug maghinulsol, ug pasayloon ang inyong mga sala.' Sa ilang pagtindog, nakakita sila ug usa ka tawo nga may masidlak nga dagway, kaayo ka matahum, nga naglingkod sa tunga-tunga sa panganod, uban sa daghang katawoan nga nagtindog sa atubangan Niya. Natingala sa Iyang talagsaong dagway, si Trophimus ug si Eukarpios miingon kaniya sa usa ka tingog:

'Dawat-a kami, kay dautan ug dili masukod ang among mga sala. Walay lain nga Dios gawas Kanimo, ang Magbubuhat ug Tinuoray nga Dios, ug wala pa kami makig-uban sa Imong mga alagad!'

Pagkahuman nila sa paglitok niining mga pulong, ang panganod dayon mitapok ug misaka paingon sa langit. Pagkahuman niini, nagpabilin didto si Trophimus ug si Eukarpios sulod sa dugay nga panahon, nga nagahilak; unya, pagkahuman nila pag-ampo sa Dios, mibalik sila ug, uban sa pag-uyog, gipagawas ang tanan nga gihuptan nga bihag gikan sa ilang mga bilanggoan. Gihalik-an sila isip mga igsoon, mitungo sa atubangan nila ug gikuha ang ilang mga gapus, gisugat sila hangtud sa gawas, ug busa ang tanan nga mga priso nibalik sa ilang mga panimalay. Ang gobernador sa Nicomedia, sa pagkahibalo niini, nasuko kaayo kang Trophimus ug Eukarpios ug, sa pagtawag kanila ngadto kaniya, gisugdan sila og pangutana, nga gusto masayran ang hinungdan sa ingon nga kausaban sa ilang pamatasan. Gisultihan nila siya sa detalye sa tanan nilang nakita sa ilang panan-awon. Unya gisugo niya nga bitayon sila sa kahoy ug hikason ang ilang mga tadyaw, ug pagkahuman pahiran ang ilang mga samad gamit ang pisi nga hinimo sa buhok. Mapasigarbong gisagubang sa mga balaang martir ang pag-antos ug nag-ampo, naglipay ug nagpasalamat sa Dios. Nakapukaw kini sa dakong kasuko sa gobernador sa siyudad, ug gisugo niya nga pasigaon ang usa ka dako nga siga ug ilabay sila niini. Sa pagkasiga sa siga, misulod ang mga balaan sa kalayo sa ilang kaugalingong kabubut-on ug, samtang naghimaya sa Dios, gisumite nila ang ilang matarong nga mga kalag sa kamot sa Dios. Busa, sa ingon niini, nakasinati sa ilang kamatayon isip martir ang mga balaan nga martir nga sila Trophimus ug Eukarpios[2470] .

Abril

1 Abril

19 Marso (Daang Estilo)

[2470] Mamatay si San Trophimus ug San Eukarpios mga tuig 300.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga Chrysanthus ug Darius

Gisaulog niadtong Marso 19

Usa ka si Polemius, usa ka tawo nga gikan sa maharlikang kaliwatan, mibalhin uban sa iyang anak nga si Chrysanthus gikan sa Alexandria[2471] paingon sa Roma[2472] . Didto siya gidawat uban sa dungog ug gihatagan sa ranggo nga senador sa emperador. Tungod kay gusto niya nga hatagan si Chrysanthus og edukasyon, gipadala siya ni Polemius sa usa ka eskwelahan sa pilosopiya. Si Chrysanthus, usa ka mausisaon ug maalamon kaayo nga batan-on, samtang nagtuon sa lain-laing siyensya uban sa dakong kadasig, nakit-an niya ang mga libro sa Bag-ong Tugon; sa pagbasa niini pag-ayo ug pagsuhid sa ilang kahulugan, naghunahuna si Chrysanthus ingon niini:

'Angay ra kanimo, Chrysanthus, nga tun-an ang mga sinulat sa pagano, nga puno sa kangitngit, hangtud nga imong maila ang tinuod nga kahayag; pabilin kining usa ra. Kay dili maalamon nga mobalik gikan sa kahayag ngadto sa kangitngit. Imong laglagon ang bunga sa imong pagkat-on kon imong balibaran ang bunga niining mga paningkamot. Apan ang bunga niining mga paningkamot gihatag sa Dios sa mga nangita niini. Kay mao kini ang gisugo sa Dios mismo, sama sa imong nabasa sa mga libro sa Bag-ong Tugon: *'Pangayo, ug kamo hatagan; pangitaa, ug makakaplag kamo; katuktok, ug kamo ablihan'* (Lucas 11:9). Apan kon gusto nimo biyaan ang imong gipangita ug nakaplagan, mahimo ka nga sama sa mga walay pagsabot ug buang nga mga tawo. Busa, pagkapot pag-ayo sa angayng kapuson sa tibuok ninyong hunahuna, aron dili ninyo boluntaryong ikawala ang maayong nakuha ninyo pinaagi sa ingon nga paningkamot: nakakaplag kamo og bulawan ug pilak; nakakaplag kamo og bililhon nga bato. Kay nangita ka aron makakaplag, ug nakakaplag ka aron magamit ang imong nakuha: busa, pag-amping nga ang bahandi nga imong nakuha dili kuhaon gikan kanimo.

Sa paghunahuna sa ingon niini, nangita si Chrysanthus og usa ka tawo nga makatudlo kaniya sa Balaang Kasulatan. Ug sama sa iyang pagka-estudyante kaniadto sa retorika ug pilosopikal nga kinaadman ug sa labing maalamon nga mga magtutudlo, karon gusto usab niya nga makakaplag og mga magtutudlo nga walay pormal nga edukasyon, sama sa mga Apostoles ni Kristo kaniadto—mga mangingisda nga walay pormal nga edukasyon apan gidala gihapon ang tibuok kalibutan sa kahibalo kang Kristo. *'Sa ilang pagkakita sa kaisog ni Pedro ug Juan, ug sa ilang pagkahibalo nga sila mga walay-pagkat-on ug ordinaryong tawo, nangahibulong sila; apan ilang nakaila nga kaniadto sila kauban ni Jesus'* (Buhat 4:13); Mao kana nga mga magtutudlo ang gipangita pag-ayo sa labing maalamon nga batan-on nga si Chrysanthus, kay nabasa niya ang mga pulong sa Apostol nga nag-ingon: *'Ain ang maalamon? Asa ang eskriba? Asa ang magtatangag niining panahona? Dili ba gihimo sa Dios ang kinaadman niining kalibutana nga kabuang? Kay tungod kay, sa iyang kinaadman, ang kalibutan wala nakaila sa Dios pinaagi sa kinaadman, ang Dios nakalipay sa pagluwas sa mga motuo pinaagi sa kabuang sa mensahe'* (1 Cor. 1:20–21; cf. Isa. 33:18).

Busa, samtang nagpamalandong sa mga butang nga kini ug nangita og magtutudlo nga Kristohanon, nahibalo si Crisanto bahin sa usa ka Kristohanon nga ginganlan og Carpophorus, nga labing maalamon sa Balaang Kasulatan; kini nga si Carpophorus nagpuyo—o mas tukma, nagtago tungod sa paglutos—sa usa ka langob, sa usa ka dapit nga walay nakahibalo. Pagkadungog sa batan-ong matinud-anon mahitungod niining Kristohanon, napuno siya sa dakong kalipay ug mapinanggaon siyang nangayo sa tawo nga nagsulti kaniya bahin kaniya nga ipakita kaniya ang lugar diin nagpuyo ang tawo sa Dios.

Pagkahibalo niya sa iyang nahimutangan, miadto si Chrysanthus kang Carpophorus, nga naggunit sa katungdanan nga presbiter, ug gitudloan siya niini sa Balaang Kasulatan ug sa Kristohanong pagtuo; sa kanunay niyang pagbisita kaniya, nakadawat siya og giya gikan kaniya sa dalan paingon sa kaluwasan. Sa ilawom sa giya sa presbiterong si Karpofor, nasabtan ni Krisantus ang mga misteryo sa Balaang Kasulatan sulod sa pipila ka bulan ug pagkahuman nadawat niya ang balaang bawtismo gikan kaniya. Nahiusa pag-ayo si Krisantus sa Kristohanong pagtuo ug lawom kaayo ang iyang paghigugma kang Kristo, nga pito ka adlaw human sa iyang bawtismo, hayag

---

[2471] *Alexandria* – usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great sa ika-4 nga siglo BC sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Human sa Roma, ang Alexandria mao ang nanguna nga siyudad sa kalibutan ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya ug, labi na, sa pagano nga kahibalo; samtang sa sayong mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka sentro sa Kristohanong kahayag. Sumala sa tradisyon, gidala dinhi ang Kristiyanismo ni San Marcos nga Ebanghelista mga tuig 60.

[2472] *Ang Roma* – ang kapital sa Imperyong Romano – nahimutang sa sentral nga Italya, sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber, diin kini mosulod sa dagat. Ang mga Balaang Apostoles nga sila Pedro ug Pablo namatay isip mga martir sa Roma atol sa paghari ni Nero.

niyang gisugdan ang pagwali kang Kristo, ang Anak sa Dios, sa mga tawo. Pagkadungog niini, ang pipila sa mga maharlikang paryente ni Chrysanthus miingon sa iyang amahan:

'Pagbantay: ikaw ang pasanginlan, ug ikaw ang manubag sa buhaton sa imong anak, kay nagpasipala siya batok sa mga dios ug nag-ila sa usa ka Kristo ingon nga tinuod nga Dios; ug kon moabot kini nga balita sa hari, dili ikaw ni kami—ang iyang mga paryente—pasayloon niini, ug mawala nato tanan ang pabor sa hari. Kay bisan kinsa ang mosulti og ingon ana ka-blasphemous nga mga pulong batok sa mga diyos, siya usa ka kaaway sa balaod sa hari.

Sa kasuko kang Chrysanthus, gipriso ni Polemius ang iyang anak sa usa ka ngitngit ug baho nga bilanggoan ug gipagutom siya, nga naghatag lang ug gamay nga pagkaon sa gabii. Apan si Bulahan Chrysanthus wala nagtan-aw sa maong bilanggoan ug kagutom ingon silot, kondili ingon leksyon sa pag-ayuno, paghilom, ug pagpaubos sa Kristohanong kinabuhi, ug nalipay pa gani siya sa iyang ngitngit ug masipit nga puloy-anan kaysa sa halapad ug hayag nga mga palasyo.

Pagkahibalo niini sa iyang panimalay ug mga paryente, gihatagan nila si Polemius og mosunod nga tambag:

'Kung gusto nimo nga pahawaon ang imong anak gikan sa Kristohanong pagtuo, siguroha nga magpabilin siyang gawasnon ug malingaw sa mga kalipay sa kinabuhi. Pangitaa siya og usa ka gwapa ug maalamon nga dalaga ug ipaasawa siya kaniya, ug unya makalimot na siya sa tanan mahitungod sa Kristiyanismo. Mahitungod sa bilanggoan, sa mga kadena ug sa kagutom nga imong gigamit aron pag-antos kang Chrysanthus, giisip kini sa mga Kristohanon nga tinubdan sa himaya ug dungog imbis nga pag-antos."

Pagkadungog niini, gisugo ni Polemius nga andamon ang usa ka marangyang kuwarto, ang mga bungbong gipahimutang og mahal nga wallpaper, usa ka bililhon nga higdaanan ang gibutang sa sulod niini, ug ang tanan giandam alang sa kalingawan ug kalipay. Pagkahuman gidala niya ang iyang anak gikan sa ngitngit nga selda ug gisul-oban siya og mahal nga bisti, gidala siya ni Polemius sa maong kuwarto. Pagkahuman niyang napili ang labing gwapa nga mga dalaga gikan sa iyang mga ulipon nga babaye ug gisul-oban sila og marangyang bisti, gisirad-an sila ni Polemius sa maong kwarto uban sa iyang anak, samtang istrikto niyang gisugo ang mga dalaga nga buhaton ang tanan sa ilang gahum aron pangumbinsyon si Chrysanthus sa makalaut nga paghigugma sa unod, ug aron palayoon siya kang Kristo. Ug usa ka kadagatan sa tanang matang sa pagkaon ug ang labing maayong bino ang gisilbi sa maong kwarto – samtang ang mga dalaga nag-awit og mga kantang mahigugmaon sa atubangan ni Santo Krisantus, nagsayaw sa iyang atubangan, misulti og mga pulong nga walay hiya, ug naningkamot sa tanang paagi aron madani ang kalag sa bulahan nga batan-on sa mga mahigugmaong duwa-duwa ug mga kalibugan.

Apan ang batan-ong si Chrysanthus wala nagtan-aw sa mga dula ug tukso sa mga dalaga sama sa usa ka batan-on, kondili sama sa usa ka hamtong nga lalaki, ug bisan pa nadani siya sa ilang mga bitag, wala siya masangit. Niining pakigbisog, napamatud-an niya nga siya usa ka dili mapildi nga mandirigma ni Kristo, hingpit nga naglikay sa lamian nga pagkaon ug tam-is nga ilimnon; giisip niya ang mga dalaga nga sama sa mga bitin, naglikay sa pakig-uban kanila sama sa paglikay sa bitin, ug nagpabilin sa kanunay nga pag-ampo. Sa matag higayon nga kinahanglan niya og pahulay, motagana siya sa yuta nga walay higdaanan, ug giisip niya ang makapahikayat ug walay hiya nga mga pulong sa mga dalaga nga sama sa mga pana, gipugngan kini gamit ang taming sa pagtuo, samtang nagtuaw ngadto sa Dios:

'Kuhaa ang akong taming ug panagang, ug tabangi ako; kuhaa ang imong espada ug pugngi ang dalan sa mga nagasundan kanako; ingna ang akong kalag, "Ako mao ang imong kaluwasan!'" (Salmo 34:2–3). Kinsa may makadaog niining pakigbisog nga gipasiugdahan sa yawa batok kanako, gawas kon ang imong tuo nga kamot ang modaog ug magdaug? Nalimbong ang nagtuo nga makadaog siya sa makalaut nga kahiligon sa unod ug makapreserbar sa pagkamatinahuron pinaagi sa iyang kaugalingong kusog, gawas kon ang kalayo sa unod mapalong sa ulan sa imong kaluoy. Ang kalag dili makaabot sa Imong puloy-anan gawas kon Ikaw mismo ang maggiya niini didto; kay ang makalaut nga tinguha sama sa usa ka malimbungon nga mananap, nga nagpanago sa kamingawan sa kalibutanong kawang aron magdala sa kapahamakan sa mga kalag sa tawo; ug kon kinsa ang makalikay sa iyang mga pangil, kinahanglan siya magpasalamat sa tibuok niyang kasingkasing sa Dios nga iyang Manluluwas, kay pinaagi Kanimo kita maluwas gikan sa ingon nga pagkaguba. Ingon usab, ang putli nga si Jose, pinaagi sa Imong tabang, nakalingkawas gikan sa kamot sa malibog, sama sa mga pangil sa usa ka dili mapugngan nga hayop – kining Jose nga giingon sa amahan sa iyang pag-ampo sa kasubo: *'Usa ka mabangis nga hayop ang*

mikaon sa akong anak' (Gen. 37:33). Kay tinuod, ang asawa ni Potiphar, sama sa usa ka mabangis nga mananap, nilukso kaniya ug, sama sa usa ka leona, gisi-sisi ang malumo nga karnero nga si Jose pinaagi sa iyang mga kuko, ug gidani siya ngadto sa pagkadautan (Gen. 39:12). Ug unsa kaha nga mananap ang mas mabangis pa kaysa sa yawa ug sa usa ka babaye? Ang natural nga carnal nga tinguha mipukaw sa batan-ong si Jose, samtang ang babaye nagdani pa gayud kaniya pinaagi sa iyang makadani nga pagtan-aw, ang iyang bililhon nga mga bisti, ang kaanyag sa iyang nawong, ang iyang bahandi, ang iyang gahum ug ang iyang mapaluyong mga pulong, nga nagdala sa putli nga batan-on ngadto sa kapahamakan ug kamatayon. Ug katingalahan nga nakalikay siya sa malimbungon nga bitag sa hayop! Dili kini walay pulos nga giingon sa iyang amahan: *'Maayo nga buhi pa ang akong anak'* (Gen. 45:28), kay nakalikay siya sa usa ka dakô ug sigurado nga kamatayon, nga mas malupigon pa kaysa sa paningkamot sa iyang mga igsoon nga patyon siya; ug nakalikay siya niining kamatayon pinaagi sa Imong gahum nga tabang, O Labaw nga Ginoo! Kay kamo anaa kaniya niadtong panahona. Ug karon, O Ginoo, mapainubsanon kong hangyoon Kamo: hatagi ako og kaluwasan gikan niining mga mananap ug mga bitin, nga akong gipriso sa usa ka dapit sa akong amahan. Ug sama sa pagkatulog sa mga gipahimaya nga bitin, mao usab unta nga matulog kining mga dautang dalaga samtang nag-ampo ako, aron dili nila pukawon ang makalaut nga kahilambigit sulod sa akong batan-ong lawas. Tabangi ako, akong Manluluwas, kay nasayud ako nga Ikaw ra ang tinuod nga Dios, nga nagluwas sa mga nagtuo kanimo ug nagahatag kanila sa imong dili mapildi nga tabang.'

Human niining pag-ampo, ang mga dalaga nga nakasira uban ni Chrysanthus natulog sa ingon ka lawom nga tulog nga dili nila mapukaw ang ilang kaugalingon o mapukaw sa bisan kinsa hangtod nga gidala sila gawas sa maong kuwarto. Sa dihang gidala sila palayo gikan didto, namata sila dayon; pagkahuman nila mokaon og pagkaon, misulod sila pag-usab sa kwarto diin natulog si Santo Crisanto, ug naulipon pag-usab sila sa samang lawom nga tulog. Ug mao kini ang nahitabo matag-adlaw. Sa dihang naulat kini kang Polemius, ang amahan ni Crisanto, misugod siya og hilak para kaniya nga daw patay na siya. Unya miingon ang pipila sa iyang mga higala kang Polemius:

'Ang imong anak nakakat-on og salamangka gikan sa mga Kristohanon ug dali ra niyang napatulog ang mga dalaga. Apan ipangasaw-a siya sa usa ka edukado ug maalamon nga dalaga; ug siya, bisan pa dili siya gustong magminyo, pinaagi sa kanunay nga pagpuyo uban kaniya, madala siya sa unyon sa unod uban kaniya ug maliso siya gikan sa Kristiyanismo.'

Mitubag si Polemius:

'Ainola, asa man namo makit-an ang ingon ana ka maalamon nga dalaga nga makapahumok sa kasingkasing sa mapangusog nga si Chrysanthus, makaimpluwensya kaniya pinaagi sa paghangyo, ug makapabalik kaniya sa among mga balaod?'

Niini, mitubag ang iyang mga paryente:

'Sa mga dalaga nga nag-alagad sa templo sa diyosa Athena[2473] , adunay usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Daria; siya matahum kaayo, maalamon, ug nakat-on sa tanang libro ug sa tanang kinaadman sa retorika; siya naa na sa edad nga pwede na pakaslan. Busa, dali ug ipa-pangasaw-on siya sa inyong anak nga lalaki sa dili pa siya kuhaon sa lain.'

Gipatigbabaw ni Polemius kini nga tambag, busa gihangyo niya ang iyang mga paryente nga adtoan ang dalaga ug, human nila isulti kaniya bahin sa batan-ong lalaki nga si Chrysanthus ug sa iyang pagbalhin sa Kristohanong pagtuo, dasigon siya nga pangumbinsihon siya sa pakigminyo kaniya ug palikayon siya gikan sa Kristiyanismo. Miuyon ang dalaga nga pakaslan si Chrysanthus ug nag-andam sa paggamit og mga pulong sa pagpangdayag aron madani ang iyang hinigugma sa unlanong gugma ug madala siya sa pagsimba sa mga diyos sa Roma.

[2473] *Si Athena* (kilala usab nga Pallas o Minerva) usa ka diyosa sa Griyego, anak sa labing labaw nga diyos nga si Zeus, nga natawo nga walay inahan gikan sa iyang ulo. Para sa mga Griyego, si Athena mao ang tinuod nga hulagway sa kinaadman ni Zeus: ang kinaadman ug kusog mao ang nag-unang kinaiya niining diyosa. Ingon nga tigpanalipod sa siyudad, gidasig ni Athena ang tanan nga makapauswag sa kaayohan sa mga lungsoranon, sa agrikultura, ug sa mga sining; ang iyang kaalam nakahimo og daghang mapuslanong butang; iyang gipraktis ug gitudlo ang tanang sining sa kababayen-an; siya ang diyosa sa tanang sining ug kalingawan, sa tanang kinaadman ug kahibalo. Giatiman niya ang pagpatuman sa balaod ug hustisya, ang mga hukmanan ug mga pampublikong tigum. Sa samang higayon, siya ang diyosa sa gubat ug usahay gipakita siya nga nagsul-ob og panon-gubat.

Pagkahuman niini, ang dalaga gihatud nga may dungog ngadto sa balay ni Polemius ug, uban sa iyang natural nga katahum nga gipasiugda sa bililhon nga mga bisti ug alahas, gidala sa kuwarto sa santo. Gibilin didto nga mag-inusara uban kaniya, naningkamot siya sa pagdani sa matinahuron nga batan-on ngadto sa pakighilawas pinaagi sa tanang matang sa matam-is nga mga pulong ug lain-laing pamaagi sa pagpangdani. Apan si Crisanto, ang mandirigma ni Kristo, nagpabilin nga lig-on sama sa adamant[2474] , dili matandog sama sa haligi ug dili matuyok sama sa bukid, napildi ang unodnong gugma pinaagi sa gugma sa Dios ug, pinaagi sa tanda sa krus, gipugngan ang mga pana sa yawa nga gitumong kaniya. Naghingaw sa lawom gikan sa kasingkasing paingon sa Dios ug nagtawag sa Espiritu Santo alang sa tabang, miingon si Chrysanthus sa dalaga:

'O maanyag nga dalaga! Kung nagbisti ka ug nagpahumot sa ingon ani, ug nagsulti ka og ingon ana ka tam-is nga mga pulong, alang lamang sa usa ka malangayong panag-uban kanako—usa ka mortal nga tawo—aron malikayan nako ang kinabuhi nga akong gipili nga gawasnon, aron madungisan ang akong kalag ug ilihis ang tanan nakong hunahuna nga usa ka gugma nga makalunok sa tanan, unsa pa kaha ang angay nimong paningkamotan aron makuha ang gugma sa imortal nga Hari, ang Anak sa Dios; ug kini dali ra kaayo nimong makab-ot, kon ikaw mismo ang gustong buhaton kini. Kung imong panalipdan ang imong kalag, kauban ang imong lawas, sa pagkabalaan, ug sama sa pagpanamkon nimo karon sa imong lawas og bililhon nga mga bisti, ingon usab panamkon usab nimo ang imong kasingkasing sa maayong kinaiya, nan ang mga Anghel mahimong imong mga higala, ang mga Apostoles imong mga kauban, ug ang mga martir imong mga silingan; Pinaagi sa ilang pag-ampo, si Kristo mismo ang imong ikakasal, ug siya mag-andam para kanimo sa langit og usa ka dili malaglag nga palasyo, nga labaw pa ka matahum ug mas hayag kaysa bisan unsa dinhi sa yuta, ug ihatag kanimo ang walay katapusang kalipay sa paraiso; Himoon niyang imong pagkabatan-on nga dili mamatay ug siguruhon para kanimo ang usa ka dapit sa mga basahon sa kinabuhi nga walay katapusan.

Sa pagdungog ni Daria sa mga pulong sa balaan nga batan-on, naantig siya ug miingon:

'Dili tungod sa bisan unsang carnal nga tinguha nga nagdala kanako dinhi kanimo nga nagsul-ob niining mahalon nga bisti, kondili tungod sa gugma kanimo, ug sa mga luha ug paghangyo sa imong amahan, aron madala tika sa pag-alagad sa atong mga dios.'

Mitubag si San Crisanto:

'Kung aduna kay bisan unsang argumento o klarong ebidensya nga imong magamit aron mapamatud-an ang kamatuoran sa pagsimba nga imong gihalad sa mga dios, maminaw ko kanimo ug usbon nako ang akong hunahuna. Alang sa atong duha ka benepisyo, hisgutan nato kini.'

'Walay mas mapuslanon o mas gikinahanglan alang sa mga tawo,' miingon si Daria, 'kaysa sa pagpasidungog sa mga dios ug pag-amping pag-ayo nga dili masuko sila, kondili aron malipay sila pinaagi sa mga halad, aron mahimo silang among mga manalipod.'

'O maalamon nga dalaga!' tubag sa santo. 'Unsaon man pagkahimong magbabantay kanato sa maong mga dios nga sila mismo nanginahanglan pa og proteksyon, ug ginabantayan pa sa gabii sa mga iro nga nakadena kanila, aron dili sila kawaton sa mga kawatan? Tungod niini, gipakanaog sila gamit ang mga pako nga puthaw ug gisolder gamit ang lata, aron kon adunay mosumbag kanila, dili sila mahulog sa yuta ug mabungkag.'

'Kung ang mga tawo nga ignorante makasimba sa mga dios nga walay inukit nga mga idolo,' matod ni Daria, 'nan dili na unta kinahanglan nga mag-ukit ug magtukod niini. Kini gihulma gikan sa bulawan, pilak ug kobre, ug gihimo gikan sa marmol ug kahoy, aron ang mga tawo, sa diha nga makita nila kini sa ilang kaugalingong mga mata, mahibal-an kinsa ang angay nilang hulagon sa ilang hunahuna, aron simbahon ug kahadlukan.'

'Susihon ug hukman nato,' tubag ni San Krisantus, 'kinsa ang gipakita niining mga dios-diosan, ug kon ang mga nagpatindog niini takos ba sa pagdayeg sa langit. Ang wala magpanag-iya sa tanang pagkabalaan, pagkamatarong, ug himaya sa langit dili matawag nga diyos.' Unsa man, busa, ang pagkabalaan, pagkamatarong ug himaya sa langit sa inyong Cronus nga naggunit og ikog, nga gilamoy ang iyang kaugalingong mga anak, sumala sa gisulat sa iyang kaugalingong mga mananamba[2475] ? O unsa man, kang Zeus mismo[2476] , inyong

[2474] *Adamant* (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makasamad ug makaputol sa ubang mga bato nga dili kini madaut sa proseso. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan gihatag sa daghang mga santo (labi na sa mga Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan) nga nailhan tungod sa pagkamalahutay sa ilang pagtuo ug kinaiya.

makaplagan nga angay dayegon, siya nga, sa kadaghan sa mga adlaw nga siya nabuhi, nakahimo og ingon ana kadaghan nga mga buhat sa paglapas sa balaod, pakighilawas ug pagpatay: ang manlutos sa iyang amahan, ang manlaglag sa iyang kaugalingong mga anak, ang manlalapastangan uban sa asawa sa uban, ang kanhi bana sa iyang kaugalingong igsoon nga babaye, ang manlupig sa gingharian, ang imbentor sa salamangka, ang magdala sa kamatayon, ug ang nagbuhat sa ingon kadaghan nga mga dautang buhat ug mga makalilisang nga butang nga imposible gani nga madungog – ingon ana ka walay hiya ug ka hugaw ang iyang mga buhat. Tinuod ba gyud nga nagtuo ka nga ang ingon ana ka dautan nga tawo mahimong diyos? Ug nga siya gayud ingon ana ka dautan nga tawo gipamatud-an sa inyong kaugalingong mga manunulat, nga nagsulat nga ang mga dautan nga tawo nga gitawag nga mga hari, nga mibati sa gubat—ug namatay sa ilang panahon—gitawag nilang 'mga diyos'. Sultihi ko, unsa may kaayo nga hiyas ang naa sa inyong diyos nga si Zeus, nga hangtod sa iyang kamatayon usa ka kaaway sa tanang pagkaputli ug dungog, kay siya mismo ang nagdunggo sa hangin pinaagi sa pagdakop sa batan-ong si Ganymede[2477] , ug sa samang paagi gidunggoan usab niya ang yuta pinaagi sa pagpanglugos sa iyang kaugalingong mga igsoon nga babaye. Ug unsang banal nga kinaiya ang imong makita kang Hermes[2478] , nga ang iyang ulo sama sa usa ka pispis nga halimaw? Pinaagi sa mahika nakaplagan niya ang bulawan nga natago sa yuta, ug pinaagi sa salamangka ug sa iyang mahikang tungkod napugngan niya ang hilo sa usa ka bitin; apan gibuhat niya kini uban sa tabang sa mga demonyo, nga adlaw-adlaw niyang gihalaran og usa ka baboy-ramo o usa ka manok. Unsa man nga pagkabalaan ang naa kang Hercules[2479] , nga napul-an sa pagpatay sa iyang mga silingan ug kinsa—pinaagi sa sugo sa Dios—naglabay sa iyang kaugalingon sa kalayo ug nasunog, kawawaang tawo, kauban ang tungkod nga iyang gidala ug ang iyang panit? Unsa may maayong makita kang Apollo[2480] , , o sa tinago nga mga halad ni Bacchus[2481] , sa kalangawan ug kawalay pagpugong sa kaugalingon? Hinumdumi usab nato ang diyosa Hera, igsoon ug asawa ni Zeus; ang buang nga Pallas[2482] ; ang walay hiya nga Venus[2483] ; silang tanan nag-away sa usag usa, maselos sa usag usa, nasuko sa usag usa, ang matag-usa nagpanglalis sa iyang kaugalingong katahum ug nangayo sa paghukom sa usa ka magbalantay. Sa tanan niini, kinsa ang wala'y pagka-diyosnon, pagkabalaan, o pagkamatarong, kinsa man ang motan-aw kanila nga angay sa diyosnong dungog? Mahitungod sa ubang gagmay nga diyos, dili gani angay hisgutan sila, kay ang mga pangunang diyos sama sa ulo, nga ang ubang mga miyembro kinahanglan mosunod. Ug kinsa kanila ang angay pasidunggan isip diyos o diyosa, kon si Cronus, Zeus ug Venus—nga giisip sa mga dili matinuoron nga labing dagko sa mga diyos—dili man diay tinuod nga mga diyos? Busa, kon ang inyong mga diyos makauwaw ug walay pulos, labi pa gayud ang mga nagpasidungga kanila isip diyos ang angay pagatamakan.

Si Daria, nga matinud-anon nga maminaw sa mga pulong ni Chrysanthus, miingon:

[2475] *Cronus* (o Chronos – panahon) – ang diyos sa panahon, anak ni Uranus (ang langit); gilamoy niya ang iyang kaugalingong mga anak, apan ang iyang asawa *nga si Rhea* nakaluwas kang Zeus ug gitago siya sa mga tu-tu sa isla sa Delos, diin gisuso siya sa usa ka kanding.
[2476] *Zeus* (o Jupiter) – usa ka Greko-Romanong diyos, girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, amahan sa tanang diyos ug tawo.
[2477] *Ganymede* (o Ganimed) – ang anak sa hari sa Troy, ang labing gwapo sa mga mortal, nga gidakop sa mga diyos paingon sa langit aron siya magpuyo didto sa walay katapusan ug pun-on ang tasa ni Zeus. (Sumala sa mitolohiya, gidala siya ni Zeus pinaagi sa iyang agila o pinaagi sa pagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka agila). Si Ganymede nahimong tig-alagad sa baso sa mga dios, ug sa partikular kang Zeus, nga nahimong pinalangga niini.
[2478] *Si* Hermes (o *Mercury*) giisip nga mensahero sa mga diyos, patron sa kalakalan ug mga orador, ug usa sa labing popular nga paganong diyos. (Busa ang mga tawo nga walay kahibalo sa mga lungsod sa Lystra ug Lycaonia natingala kaayo sa mga milagro sa mga Apostoles nga sila Pablo ug Bernabe, nga gitawag nila si Bernabe nga 'Zeus' ug si Pablo nga 'Hermes', *tungod kay siya ang pangulo sa pakigpulong.* – Mga Buhat 14:12).
[2479] *Si Hercules* (Heracles o Iraklios) mao ang anak ni Reyna Alcmene ug sa diyos nga si Zeus. Siya naglangkob sa labing hataas nga ideal sa Griyegong bayani nga kusog ug usa ka nasudnong bayani sa mga Griyego.
[2480] *Apollo* (o *Phoebus)* – anak ni Zeus ug Leto, usa sa labing girespeto nga Greko-Romanong paganong diyos. Siya giila isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa kaayohan ug kahusay sa publiko, tigbantay sa balaod, ug diyos sa propesiya.
[2481] Bacchus (Dionysus) – anak ni Zeus ug Semele, diyos sa baging ug paghimo og bino, nga pinaagi sa gasa sa bino, naglipay sa kasingkasing sa mga tawo ug nagwagtang sa kasubo ug kabalaka. Ang mga pista sa pagpasidungog kang Bacchus gisundan sa dakong kalibog.
[2482] *Pallada*: tan-awa sa ibabaw sa entry para kang *Athena.*
[2483] *Venus* – ang Greko-Romanong diyosa sa gugma, katahum, senswalidad ug hugaw nga mga tinguha.

'Kung buang ang mga sugilanon sa atong mga magbabalak, atong balhinon ang atong pagtagad sa mga pilosopo, nga nagtudlo kanato sa pagbiya sa tanang dautang huna-huna ug sa pagsunod sa pagkamaayo. Sa ilang mga sinulat bahin sa paglalang sa kalibutan, ilang gipasabot ang mga ngalan sa mga dios ingon niini. Ang Cronus nagpasabot sa panahon, nga nagakaon sa tanan ug nagapakunhod sa tanang butang ngadto sa walay-bili; ang Zeus, sa kainit sa adlaw; ang Eira, sa hangin; ang Aphrodite, sa kalayo; ang Poseidon, sa dagat; ang Ceres, sa yuta; ug ang uban pang mga banal nga ngalan, sa nahibilin nga mga elemento.

Niini mitubag si Chrysanthus:

Kasagaran ang mga tawo maghimo og mga hulagway sa mga butang nga dili kanunay maglungtad, apan mawala sa paglabay sa panahon; apan ang yuta kanunay maglungtad, ingon man ang dagat ug kalayo kanunay maglungtad ug makita sa tanan, ingon man ang hangin. Ug ngano nga balaodnon ang pagsimba niining mga elemento isip mga dios sa mga idolo nga nagpakita sa dagway sa tawo ug gihimo sa kamot sa tawo – wala ko kahibalo ni masabti. Ug ngano man nga ginasimba ninyo ang mga simbolo sa mga elemento sa mga estatwang sama sa tawo, imbis nga simbahon ninyo ang mga elemento mismo? Ngano man nga dili ninyo ginasimba ang yuta, ang hangin, ug ang dagat? Aduna bay prinsipe o hari nga mosugo nga siya mismo ang dauton, samtang ang usa ka hulagway niya nga gihimo sa lain ginasimba? Ug tungod kay walay ingon nga hari o prinsipe, tinuod gayud nga masulti nga sa maong mga hulagway wala ninyo ginapakita ang mga elemento o ang mga dios, kondili mga mortal nga tawo.

Miingon si Daria:

Ang imong mga argumento, Chrysanthus, nagpamatood sa akong panan-aw: ang mga inukit nga diyos-diyosan gisimba sa mga yano ug ignorante nga mga tawo, samtang kita naga-samba sa tinuod gayud nga mga butang nga gihulagway niini.

'Kung gusto nimo ipasig-uli ang imong doktrina gamit ang among kaugalingong mga argumento,' – matud ni Chrysanthus sa pagtubag, – nan, kuhaa nato isip pananglitan ang tanan nga nagpasidungog sa mga elemento: kon ginapasidunggan nila ang yuta, pasidunggan nila kini sa angay nga dungog, ingon nga ilang diyosa, ug ayaw nila kini pasipalahon; ayaw nila kini aronon, hukayon o tanumon sa bisan unsang paagi; pasagdi ang yuta nga walay pag-uma ug pag-arado. Alang sa mga dili nagtan-aw sa yuta ingon nga diyosa, kon sila mag-uuma, pasagdi sila nga mag-uma gamit ang arado ug pala, nga walay paghatag niini og bisan unsang diyosnong dungog. Ug hunahunaa: kinsay mga uma ug tanoman ang mas mabungahong? Kinsa man ang dili mag-uma o maghukay sa yuta, apan nagatahud niini ingon nga diyosa? O kinsa, nga walay bisan gamay nga pagrespeto, ang nag-uma ug nag-obra niini? Kung, sama sa inyong giingon, tinuod gayud nga diyosa ang yuta, nan siya unta ang maghatag kaninyo, isip iyang mga mananamba, sa tanang matang sa bunga nga walay inyong paningkamot, nga dili na kinahanglan pa nga araron, utaron, o tanoman. Sa samang paagi, kung ang dagat usa ka diyos, nan paglayag kamo niini nga walay sagwan; pasagdi nga kini magdala kaninyo bisan asa ninyo gusto; sa samang paagi, kung gusto kamo og isda, ayaw kamo pagpangdakop o pagpaningkamot, kondili simba kamo sa dagat ingon usa ka diyos ug hangyoa kini pinaagi sa pag-ampo. Ug bahin sa ubang mga elemento, kinahanglan inyong masabtan nga dili nila mailhan ang ilang mga nananambong, kay wala silay kalag ni rason, apan pinaagi sa sugo sa Dios nag-alagad sila sa mga panginahanglan sa katawhan; ug ang yuta, pinaagi sa sugo sa Iyang Nagmugna kaniya, sa dihang napainom ug napainit sa sinag sa adlaw, nag-amuma sa mga binhi, nagbunga og mga tanom ug, sa takdang panahon, magbunga. Busa angay nga pasidunggan nato ang Usa ka Dios nga Magbubuhat, nga nagbuhat niining tanan, naghan-ay niini, ug nag-andam niini alang sa atong kinabuhi, ug dili ang mga elemento nga Iyang gihimo. Sa katapusan, ang mga bata sa eskwelahan dili man gidayeg ang mga libro, pisara o papel, kondili ang ilang mga magtutudlo; Sa samang paagi, ang usa ka masakiton, nga napaayo ug nabalik ang panglawas, nagpasalamat sa iyang pagkaayo dili sa tambal, kondili sa doktor nga nagpabalik sa iyang panglawas.

Pagkahuman gisulti ni Crisanthus kini ug daghan pa, mituo si Daria sa Usa ka Tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ug unya nagkasinabot sila ni Crisanthus nga mabuhi sa celibacy, nga nagpahimulos sa porma sa kaminyoon, nagpanalipod sa ilang pagkabirhen sa pagkabalaan ug nagpuyo sa kahadlok sa Ginoo. Sukad niadto, gitagaan siya ni Polemius, ang amahan ni Chrysanthus, og hingpit nga kagawasan tungod sa iyang giingong kaminyoon, kay nalipay kaayo siya sa kaminyoon sa iyang anak, nga wala siya kahibalo sa sekreto nga gipreserbar sa bag-ong magtiayon. Ingon usab, iyang gihatag ang tanan niyang kabtangan sa iyang anak, isip iyang bugtong manunod. Wala madugaya, namatay si Polemius, kay giplano kini sa Dios aron ang balaan nga

magtiayon—sila Chrysanthus ug Daria, nga nagpuyo sa ilang kaminyoon sa pagkabalaan—makaserbisyo Niya sa mas gawasnon.

Sa dihang hingpit nang nakagawas si Chrysanthus sa iyang kinabuhi, gibunyagan niya ang iyang asawa, ang dalagang si Daria, ug sa dili madugay gitun-an niya ang tibuok Balaang Kasulatan ug tanang Kristohanong basahon – ug nahimong balaan ang iyang kinabuhi ug hingpit nga sulugoon ug nobya ni Cristo. Si Chrysanthus ug si Daria wala lang magtagad sa ilang kaugalingong kaluwasan, kondili usab sa kaluwasan sa uban; kay gidala niya ang daghang mga lalaki kang Kristo ug gihangyo ang mga batan-ong lalaki nga magkinabuhi sa pagkabalaan, samtang siya nagpakasal kang Kristo sa daghang mga asawa ug mga dalaga. Nagpuyo sila tagsa-tagsa sa espesyal nga giandam nga mga balay nga porma-monasteryo, ug adunay kaugalingong kongregasyon sa mga birhen: si Chrysanthus adunay mga batan-ong lalaki nga gisalikway ang tanang kalipay ning kalibutan ug nagsaad og putli nga kinabuhi alang sa Dios, samtang si Daria adunay mga batan-ong babaye nga gipangasawahan sa ilang kaugalingon kang Kristo.

Paglabay sa pipila ka tuig, sa dihang ang mga komunidad ni Chrysanthus ug Daria mitubo na kaayo sa Roma, kalit nga misiklab ang usa ka pag-alsa ug kagubot sa siyudad. Ang mga tawo, nga miadto sa eparco[2484] nga si Kelerinus, nagpasipala sa mga balaan nga sila Chrysanthus ug Daria. Ang mga bana misinggit:

'Nawala na among mga asawa!'

Ug ang mga batan-on misinggit:

'Tungod kang Daria, nawala ang mga nobya nga gipangsaad para kanamo!'

Ang mga asawa usab misinggit:

'Naawtan na kami sa among mga bana!'

Ang mga dalaga usab misinggit:

'Nawala nato ang mga nobyo nga gisaad kanato tungod kang Chrysanthus!'

Ang tibuok katawhan misinggit, nga nag-ingon:

'Unsaon man pagkahimugso sa mga bata kung balibaran ang kaminyoon? Matapos ang kaliwatan sa tawo kung, pinaagi sa pagtulon-anon ni Chrysanthus ug Darius ug sa ilang mahikal nga limbong, moliko ang mga lalaki gikan sa mga babaye.'

Unya gisugo sa gobernador nga dakpon si Chrysanthus ug si Darius ug pasailan sa nagkalain-laing pagpanakit gawas kon maghalad sila sa mga dios. Iyang gihatag si Chrysanthus sa usa ka tribuno nga ginganlan og Claudius[2485] , ug gihatag usab kini sa tribuno sa iyang mga sundalo, nga miingon kanila:

'Dad-a siya gawas sa siyudad ngadto sa templo ni Zeus, ug kon mosupak siya sa pagsimba sa dili mapildi nga Hercules didto, ipailawom siya sa nagkalain-laing pagpanakit hangtod mosugot siya ug maghalad.'

Gidakop sa mga sundalo si Chrysanthus ug walay kalooy nga gibilanggo siya gamit ang lig-on nga litid sa baka, gipahugtan kini pag-ayo nga misandig sa bukog sa martir; apan kining mga gapos dali ra kaayo nabungkag, ingon ka dali nga dili gani kini makita; nahitabo kini nga mas paspas pa kaysa makasulti og usa ka pulong. Nagpaningkamot ang mga sundalo sa dugay nga panahon aron gapuson si Chrysanthus; apan wala sila'y nahimo, busa nasuko kaayo sila ug gilabay siya sa usa ka ngitngit ug baho nga langob; gisul-oban siya og posas ug gipusil sa puthaw nga kadena, gisaway siya ug gipaka-insulto sa nagkalain-laing paagi; apan ang mga posas nangalata sama sa abog. Gawas pa niana, gibuboan pa siya nila sa tanang matang sa hugaw, samtang nag-ingon:

'Ang imong mahika ug salamangka dili na makatabang kanimo dinhi!'

Apan kalit lang nga ang baho sa hugaw nahimong tam-is nga humot. Human niini, gipatay sa mga sundalo ang usa ka bisiro, gihulagway ang panit niini, ug gilukot ang hubad nga lawas sa martir niining basa pa nga panit, unya gibutang siya sa nagdilaab nga adlaw; apan bisan pa niining pag-antos wala gyud masamdan ang balaan. Pagkahuman niini, gibutang pag-usab siya sa mga kadena nga puthaw ug gilabay sa bilanggoan, apan kining mga kadena kalit nga nabungkag, ug napuno sa kahayag ang bilanggoan, sama sa daghang nagdilaab nga kandila. Gireport sa mga sundalo ang tanan nga nahitabo kang Claudius, ang ilang tribuno. Si Claudius, pag-abot niya sa bilanggoan ug pagkakita sa kahayag didto, gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang balaan nga martir nga si Chrysanthus ug miingon kaniya:

[2484] *Eparch* – ang magmamando sa usa ka siyudad o probinsya.

[2485] *Tribuno* – usa ka ranggo nga katumbas sa kolonel o kumander sa kompanya.

'Pinaagi sa unsang gahum sa mahika nimo gihimo ang ingon nga mga milagro? Napildi na nako ang daghang maghikang ug salamangkero ug wala nako sila makita nga adunay ingon nga gahum. Ug tungod kay nakita ko nga ikaw usa ka mahimayaon ug maalamon nga tawo, wala na koy laing hangyo kanimo kondili biyaan nimo ang mapangahas nga doktrina sa Kristohanon, nga nagmugna og kagubot ug kalibog sa katawhang Romano; busa, lihok sumala sa angay sa imong pagkatawo ug halad og angay nga halad sa mga labawng dios."

Mitubag kaniya si Santo Krisantus:

'Kung adunay bisan gamayng silak sa kinaadman sa sulod nimo, dali ra nimo masabtan nga dili kini mahiwagang limbong, kondili gahum sa langitnong nagatabang ug nagapalig-on kanako. Apan nagtan-aw ka kanako sama sa imong pagtan-aw sa imong mga dios – uban sa mga mata nga natabonan sa kabuang. Kay kon makakita pag-ayo ang imong mga mata, makita nimo nga ang imong mga dios dili makakita; ug kung nakadungog unta ang imong mga dalunggan sa kamatuoran, nasayud unta ka nga ang imong mga dios dili maminaw sa mga tingog sa mga nagatawag kanila; ug kung aduna unta kay matarong nga panghuna-huna, nasabtan unta nimo nga ang sulod sa imong mga dios kay abog, yuta, ug lata ra.

Unya gisugo ni Claudius nga tribuno nga itali sa kahoy ang martir ug bugbogon gamit ang bug-at nga tungkod; apan sa kamot sa mga nagbugbog kaniya, ang mga tungkod bug-at ug lisod, samtang sa lawas sa santo kini humok sama sa mga sanga; Pagkakita niini, gisugo sa tribuno nga hunongon ang pagpangigo kang Chrysanthus; ug, pagkahuman siya gipagawas gikan sa kahoy, gisul-otan siya sa iyang kaugalingong bisti ug, mituyok ngadto sa mga sundalo, miingon:

'Sa tinuod, dili kini buhat sa bisan unsang tawhanong salamangka, kondili gahum sa Langit mismo. Kay bisan pa gani ang kusgan nga mga gapos nga hinimo sa litid sa baka nabungkag sa ilang kaugalingon, ug naputol ang mga kadena, samtang ang kahoy sa iyang tiilan nahimong abog; ug ang hilaw nga panit nga iyang gisul-ob, nga tibuok adlaw sa ilawom sa adlaw, wala mamala; ug ang bug-at nga mga gapus napaluyag sa usa ka dili makita nga gahum ug nabungkag; ug ang ngitngit nga bilanggoan nasidlak sa usa ka dakong kahayag; ug ang bug-at nga tungkod, sa pagdikit sa iyang lawas, nahimong humok sama sa sanga sa kahoy. Busa, sa pagtan-aw nato sa gahum sa Diyos nga klaro kaayo nga nagalihok kaniya, magluhod kita tanan sa tiilan niining tawo sa Diyos ug mangayo og pasaylo alang sa tanang dautang buhat ug pag-antos nga atong gipahamtang kaniya. Atong hangyoon siya nga ipasig-uli kita sa iyang Labawng Ginoo, nga nagbuhat og ingon nga mga milagro, nga nagahimo sa Iyang mga sulugoon nga kusgan kaayo ug dili mapildi sa tanang kalisdanan – sama sa atong makita sa atong kaugalingon: kay kining nag-antos, ang Iyang alagad, ingon nga napildi niya kita, mao usab ang pagapildi niya sa atong mga prinsipe ug mga hari, ug ipahiya sila pinaagi sa dili mapildi nga gahum sa langitnong Dios nga anaa kaniya.

Pagkahuman niini, si Claudius, kauban ang tanang sundalo, mihulog sa tiilan ni San Crisanto ug miingon:

'Sa tinuod, nasabtan namo nga ang imong Dios mao ang tinuod nga Dios; busa, among hangyo kanimo nga dal-a kami ngadto kaniya ug himoa kami nga mga alagad Niya.'

Niini mitubag ang santo:

'Kung gusto ninyo moadto sa akong Dios, ayaw kamo pagduol Niya sa inyong mga tuhod, kondili sa inyong mga kasingkasing; kay ang Dios duol sa mga nangita Niya sa ilang kasingkasing ug sa pagtuo.'

Ug sa dugay nga panahon pagkahuman, gisultihan sila ni San Crisanto mahitungod sa tinuod nga Dios; pagkahuman niining panag-istorya, ang tribuno Claudius, ang iyang asawa nga si Hilaria, ug ang iyang duha ka anak nga lalaki – sila Jason ug Maurus – mituo sa Dios; Ingon usab ang tanan nilang paryente, higala ug ang tibuok nilang panimalay; ang tanan nga sundalo, kauban ang ilang mga pamilya, mituo usab – ug silang tanan nagkauban nga gidawat ang balaan nga bunyag. Ug sila tanan padayon nga gitudloan ni Crisanto, nga matinud-anon nga nagpaminaw sa iyang mga pulong mahitungod sa Ginoong Jesu-Cristo, ug sila tanan nangandoy nga mag-antos alang Niya.

Niadtong panahona, si Numeriano[2486] ang naghari sa Roma. Sa dihang nakaabot kaniya ang balita nga si tribuno Claudius mibali sa Kristohanong pagtuo ug nabunyagan, kauban ang tibuok niyang pamilya ug ang iyang mga sundalo, gisugo niya nga palubongon si Claudius sa dagat, nga gitalian og bato sa iyang liog; ug gisugo usab niya nga putlon sa espada ang ulo sa tanang sundalo ug sa duha ka anak nga lalaki ni Claudius. Sa dapit diin natapos ang kinabuhi sa mga balaan nga martir ni Kristo, adunay usa ka biyak nga langob diin kaniadto gilubong

[2486] Ang Emperador *Numerian* naghari gikan sa 283 hangtod 284.

ang mga patay; pagkahuman nila paglimpyo niini, gidala sa mga Kristohanon sa gabii ang mga lawas sa balaan nga martir ug gilubong kini didto. Ang asawa ni Claudius, si Hilaria, kanunay nga moanha sa maong langob, sa mga relikya sa mga balaan nga martir, ug nag-amuma didto sa mismong dapit diin giputol ang ulo sa iyang mga anak. Sa usa ka higayon, samtang nag-amuma siya didto, gidakop siya sa mga pagano, nga gipadala siya aron pasakitan. Nangayo siya kanila, nga miingon:

'Tugoti ko nga mahuman ang akong pag-ampo, unya dad-a ko bisan asa ninyo gusto.'

Sa dihang gipaluyag gamay sa mga sundalo ang mga gapus ni Hilaria, mituhop siya sa yuta, gitangtang ang iyang mga kamot sa kasubo[2487] , gitutok ang iyang mga mata sa langit ug miingon:

'Ginoong Hesukristo, nga akong giangkon sa tibuok nakong kasingkasing! Ihatag nga ako mahiusa sa akong mga anak, nga imong gitawag aron mag-antos alang kanimo, ug nga ilang gihalad ang ilang kinabuhi alang kanimo, ilang Ginoo.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios. Ang mga sundalong nakadakop kang Hilaria, sa ilang pagkakita nga siya namatay, naluoy; ug, gibyaan ang duha sa iyang mga sulugoon nga kauban niya, nilakaw sila. Apan, gikuha sa mga sulugoon ang lawas sa ilang agalon ug gilubong kini uban ang dungog duol sa maong guba nga langob diin gipahulayan ang mga balaan nga martir.

Sa bahin nila San Chrysanthus ug San Darius, gisugo ni Haring Numerian nga pasailan sila sa nagkalain-laing pag-antos. Busa, gipangtali si Chrysanthus sa kadena ug gilabay sa usa ka lawom ug baho kaayong lungag, diin misulod ang tanang hugaw gikan sa siyudad, samtang si Darius gidala sa usa ka bordel. Apan gitabangan sa Dios ang duha ka martir, nga gipakita ang Iyang gahum sa tanang butang pinaagi kanila; kay sa ngitngit ug baho nga bilanggoan ni San Crisanto, misidlak ang kahayag gikan sa langit, ug imbis sa baho, adunay dakong humot; ug usa ka leon ang gipadala kang Santa Daria; pagkahuman kini nakagawas sa iyang hawla, miadto kini sa iyang kuwarto, diin ang santa, nga nagluhod sa yuta[2488] , nag-ampo – ug misugod kini og bantay kaniya. Ang mga lungsoranon, nga wala makahibalo niini, nagpadala og usa ka batan-ong walay hiya kang Daria aron siya hugawan. Apan sa dihang misulod siya sa kuwarto sa santa, gikuptan dayon siya sa leon, gilabay siya sa yuta ug gisugdan siyang tapakan sa tiil; ug, nagtutok kang Santa Daria sama sa usa ka makatarunganong sulugoon, nagpaabot siya sa sugo sa iyang agalon kon unsa ang buhaton niya niadtong walay hiya nga batan-on: patyon ba siya o buhian nga buhi. Si Santa Daria, sa pagkahibalo niini, miingon sa leon:

'Gina-ampo ko kanimo pinaagi sa Anak sa Dios, pasayloa kining batan-on, aron siya makadungog sa pulong sa Dios gikan kanako.'

Ang leon, nga nakaluwas sa batan-on, migawas ug naghigda sa daplin sa pultahan, nga wala magtugot bisan kinsa mosulod sa kwarto ni Santa Daria. Ug si Daria miingon sa batan-on:

Tan-awa, napugngan ang kasuko sa leon sa pagbati lang sa ngalan ni Kristo, ug ang mananap, sama sa usa ka makatarunganong tawo, nakaila sa tinuod nga Dios, nahadlok Niya ug nagtahud Niya. Apan ikaw, ikaw dautang tawo, bisan pa ikaw usa ka makatarunganong binuhat, wala kay kahadlok sa Dios, nagpuyo sa ingon ana ka dautan ug pagkadautan. Ug ang angay unta nimong ikauwaw ug paghinulsol, imo pa gani ginapanghambog.

Nihulog ang batan-on sa atubangan ni Daria ug misinggit, nga nagaingon:

'Sugo-a ako, alagad ni Cristo, nga mobiya ko ning dapita nga walay kadaut, ug isulti nako sa tanan nga si Cristo, nga imong ginaserbisyohan, mao ang tinuod nga Dios, ug wala nay lain gawas Niya.'

Ug gisugo ni Darius ang leon nga pasagdan ang batan-on nga mobiya sa iyang lawak nga walay kadaut. Ug ang batan-on mibiyahe sa tibuok siyudad, nagasinggit sa kusog:

'Hibal-i, kamong tanan nga mga Romano, nga si Darius usa ka diyosa!'

Ug busa ang mga manlalaban sa sirkus[2489] midali sa balay ni Darius ug, uban sa ilang kinaiyanhong kaisog, naningkamot sa pagpahawa sa leon gikan sa kwarto ni Darius. Apan ang leon, nga gipakusgan sa Dios, gikuptan ang matag-usa kanila, gilabay sila sa yuta ug, pagkahuman nga napahigda sila tanan tupad ni Santa Daria, gibantayan sila sa iyang mga tiil, wala sila patya ni gisamari, kondili nagpaabot sa sugo ni Daria. Ug miingon ang santa sa mga tawo:

[2487] *Taas* – paingon sa langit.

[2488] *Pahiyong* – nga ang nawong nakatungo paubos, sa nawong.

[2489] Kining *mga manlalaban* sa Romanong sirkus nailhan nga mga *gladiador.*

'Kung motuo kamo kang Kristo, makagawas kamo ning dapita nga walay kadaut; apan kung dili kamo motuo, pasagdi nga kamo luwason sa inyong mga dios gikan sa kamatayon.'

Apan silang tanan misinggit sa usa ka tingog:

'Kinsa man ang dili motoo nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios, dili makagawas buhi ning dapita!'

Pagkahuman nila'g singgit ingon niini, gisugo ni Darius nga buhian ang leon, ug gipasagdan ang mga tawo. Ug samtang nagpa-paingon sila, misinggit sila sa kusog nga tingog:

'Tumana, O katawhan sa Roma, nga walay lain Dios gawas kang Kristo, sama sa gipangwali ni Daria!'

Sa dihang nahibaloan kini sa gobernador sa Kelerin, gisugo niya nga pasigaon ang kusog nga kalayo sa pultahan sa balay diin naa si Daria uban sa leon, ug sunogon sila. Sa pagkakita niini, ang leon misinggit og kusog nga pag-ungol tungod sa kahadlok. Apan miingon kaniya ang santo:

'Ayaw kahadlok: dili ka masunog, dili ka madakpan sa bisan kinsa, ug dili ka patyon, kondili mamatay ka sa imong kaugalingong kamatayon sa takdang panahon; busa, biyaa kini nga dapit nga walay kahadlok ug adto sa kamingawan. Siya nga imong gihonsor sa akoa magpanalipod kanimo.'

Ug ang leon, mitungo sa iyang ulo, migawas ug, paglabay sa tibuok siyudad nga wala'y gisamaran, milayas paingon sa kamingawan; apan ang tanan nga gipasagdan sa leon nakadawat sa balaan nga bunyag.

Sa dihang naulat kini tanan kang Haring Numerian, gisugo niya nga pasakaan og malupit nga pag-antos si Chrysanthus ug si Darius. Gipasaka si Chrysanthus sa usa ka kahoy, ug gidala ang mga nagdilaab nga kandila aron pagsunogon ang iyang lawas; apan sa kalit lang nabungkag ang kahoy, naputol ang mga pisi, ug napalong ang mga kandila. Sa bahin sa mga naningkamot sa paghikap kang San Dario, ang ilang mga kamot dayon misugod og kurog, ang tibuok nilang lawas gilukop sa kasakit, ug misinggit sila sa kasakit. Sa pagkakita niini, ang gobernador napuno sa kahadlok ug dali-dali siyang mipahibalo niini tanan sa hari. Ang hari, nga nagtuo nga kining mga milagro dili gikan sa gahum sa Dios kondili sa salamangka, nagmando nga ang duha ka martir—si Chrysanthus ug si Daria—dalaon sa gawas sa siyudad ug, sa dalan nga nailhan nga 'Salaria'[2490] , maghimo og lawom nga hukay, itambog sila niini, ug lubongon nga buhi ilawom sa mga bato ug yuta. Didto gidala ang mga balaan nga martir nga sila Chrysanthus ug Daria; ug samtang nag-awit ug nag-ampo, misulod sila sa bangag ug sa samang higayon nakasinati sa kamatayon sa pagkamartir, gilubong nga buhi ilawom sa yuta ug mga bato sumala sa sugo sa taga-panglutos. Ug busa, sama sa ilang pag-ambit sa espirituhanong panaghiusa sa kinabuhi, pareho usab silang namatay nga mag-uban, gidawat sa Dios isip buhing ug makapahimuot nga halad, ug nadawat nila ang mga korona sa di-mortal nga ganti[2491] .

Sa dapit sa pagkamartir sa mga balaan nga martir nga sila Chrysanthus ug Daria, human daghang mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo didto, ang kadaghanan sa mga Kristohanon—mga lalaki, babaye, ug mga bata—nagtigum sa usa ka duol nga langob, malipayong nagselebrar sa adlaw sa ilang pagkamartir ug nag-apil sa Balaang Misteryo. Nakadungog niini ang manlulutos ug gisugo nga pun-on og yuta ang bungbong sa maong langob—diin daghang Kristohanon ang nakasinati sa kamatayon isip martir, lakip na si Diodorus nga presbiter, si Marian nga diakono, ug daghang mga klero—; sa tinuod, imposible nga ihap ang ngalan sa tanan nga namatay didto, kay daghan kaayo sila.

Mga igsoon ko, Uarin ug Armenius – mga igsoon – nagsulat sa sugo sa Kabanalan Papa Esteban sa Roma ug gipadala kini sa tanang siyudad, aron mahibal-an sa tanan nga ang mga Balaan nga magtiayon nga sila Chrysanthus ug Daria nakadawat sa ilang korona sa pagkamartir gikan sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa Gingharian sa Langit; kaniya ang himaya ug gahum, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan. Amen.

Adlaw sa Kapistahan ni San Pancharius nga Martir

Gisaulog sa Marso 19

[2490] Sa niini nga dapit adunay karaang akwedukto, nga giusab sa mga Kristohanon alang sa paglubong sa mga namatay.

[2491] Ang pagkamartir ni San Chrysanthus ug San Darius nahitabo niadtong 283. (Apan sa ubang tinubdan, ang ilang pagkamartir gisaysay nga nahitabo niadtong 256, sa panahon sa paghari ni Emperador Valerian).

Sa panahon sa paghari ni Diocletian ug Maximian[2492] – ang ikaduha nagpuyo sa Karaan nga Roma – ang pagsimba sa lain-laing mga dios laganap sa tibuok Imperyo Romano, samtang ang mga nag-angkon sa pagtuo kang Kristo dili lang gikuhaan sa ilang mga kabtangan kondili gipailawom usab sa lain-laing porma sa pagpanakit. Niadtong panahona, usa ka tawo nga ginganlan og Pancharius nagpuyo sa Roma. Taga-yuta siya sa Uz[2493] , gikan sa lungsod sa Vilapata; gikan siya sa mga Kristohanong kaliwatan ug nailhan tungod sa iyang taas nga panglawas ug gwapong dagway. Pag-abot niya sa Roma, nakuha niya ang pabor ni Maximian ug misaka sa labing unang puwesto taliwala sa iyang mga kortesano, nga nag-enjoy sa espesyal nga paghigugma sa emperador. Aron mapadayon kini nga pabor, iyang gisalikway ang iyang pagtuo kang Kristo. Tungod sa gugma kaniya, gisaligan siya ni Maximian sa pagdawat sa mga handumanan ug tanang matang sa uban pang mga gasa nga gidala isip buhis—ang uban sumala sa naestablisar nga kostumbre, ang uban pinaagi sa paggamit sa iyang awtoridad—ug sa ingon nakatigom siya og dakong bahandi aron malipay ang mata ug ang k , ug masiguro ang komportableng kinabuhi sa umaabot. Gibuhat gayud kini ni Pancharius ug gipaambit niya ang panan-aw sa emperador sa tanang butang. Samtang, ang iyang inahan ug igsoon nga babaye, pagkahibalo nila niini tanan, nagpadala kaniya og sulat diin ilang gihangyo siya, una sa tanan, nga hinumduman ang kahadlok sa Dios, ug dayon hinumduman ang Makalilisang nga Umaabot nga Paghukom ni Cristo, kay daghan, sa pagkadungog niini, mapangahas nga nagpahayag sa atubangan sa mga hari ug mga magmamando sa ilang tinguha nga panulondon ang saad nga ilang nahibal-an gikan sa Ebanghelyo. Dugang pa, ilang gisugyot kaniya nga hunahunaon ang makalilisang nga silot nga moabot niadtong Paghukom sa bisan kinsa nga mosalikway sa pagtuo sa pagka-Diyos ni Cristo (Mat. 10:33; Marcos 8:38; Lucas 9:26) niadtong Paghukom, ug, sa katapusan, gihinumduman siya sa mga pulong ni Cristo nga nag-ingon nga kung makuha sa usa ka tawo ang tibuok kalibutan apan mawala ang iyang kalag, unsa may iyang nakuha niini? Kay kung mawala sa bisan kinsa ang iyang kalag, giunsa man niya kini pagbawi (Marcos 8:36–37)? Pagkabaton ug pagbasa ni Pancharius niining sulat, mibalik siya sa iyang paghuna-huna, naghilak sa kapait, ug sa pagkahugno sa yuta, misinggit sa tibuok kasingkasing nga kasubo:

'O Ginoong Labaw sa Tanan! Kaluy-i ako ug ayaw pagpasipala sa imong alagad sa atubangan sa mga anghel ug mga tawo sa Iyang Paghukom, apan pasayloa ako pinaagi sa Iyang dakong kaluoy.'

Ang pipila sa mga kortesano, pagkakita nila kang Pankharius nga nagahilak ug nagasulti og ingon ana nga mga pulong, gisumbong kini kang Maximian; ug sa dihang miadto kaniya si Pankharius, gipangutana siya niya:

'Minahal nakong Pancharius, sultihi ako, Nazareano usab ba ka[2494] ?'

'Oo, Ginoong Hari,' tubag ni Pancharius, 'usa ako ka Nazareo, ug ingon na ako pa gani sa wala pa ko nahimong imong kaalyado.'

'Ikaw magsalikway,' miingon si Maximian kaniya, 'sa ingon nga pag-ako tungod sa gugma nga naa ko kanimo; kon dili, dili ko ikaw pasayloon—hiuna-unaa kini—ug dili tika patyon dayon, kondili mamatay ka lamang human ko ikaw pahapiton sa daghang lain-laing pag-antos.'

Niini mitubag si Pancharius:

'O Hari! Napuno ko sa kahadlok sa dihang mahinumdom ko sa akong kagahapon, ug nahadlok ko nga basin ang kalayo nga gikan sa langit mopaso kanako tungod lang kay kaalyado pa ko nimo hangtod karon. Apan sugod karon, dili gyud nako ikalimod ang akong Ginoong Jesu-Cristo, karon man o sa taas nga panahon nga, sumala sa imong gisulti kanako, imong ipailawom ang akong lawas sa daghang lain-laing pag-antos.

Pagkadungog ni Maximiano sa tubag ni Pancharius, gisugo niya nga hubaron siya ug, sa atubangan sa tanang nagtigum ug sa mga halangdong opisyal nga anaa, pahampak siya sa iyang hubad nga lawas gamit ang mga lubid nga panit sa baka. Human niini, mituyok siya ngadto sa mga anaa ug miingon kanila:

'Karon nahibal-an na ninyo nga si Pancharius, ang sacellarius[2495] sa akong korte ug suod nakong higala, nahulog sa Galilean[2496] nga pagtuo; ingna ako unya, unsaon nako siya pagtratar.'

[2492] Niadtong 284, ang Imperyong Romano gibahin sa sidlakan ug kasadpan nga bahin. Ang una gipangulohan ni Diocletian, nga nagpuyo sa Nicomedia, samtang ang ikaduha gipangulohan ni Maximian, nga ang puy-anan naa sa Roma. Pareho silang naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[2493] Ang Uzi o Uzipetes nagpuyo sa kasadpang Alemanya sa tuo nga pampang sa Suba Rhine, sa amihanan ug habagatan sa usa sa mga sangang suba niini. Ang lungsod sa Vilapat wala'y marka sa mga mapa, apan gituohan nga gitawag kini og Villa.

[2494] Ang pulong nga 'Nazareo' gigamit dinhi aron ipasabot ang usa ka Kristohanon, usa ka sumusunod kang Kristo, nga gitawag sa mga Hudiyo niining ngalan tungod kay gigugol Niya ang kadaghanan sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta sa Nazaret.

Niini, mitubag ang mga halangdong opisyal sa emperador:

'O Hari! Igunit nga dad-on siya sa publikong arena[2497] ug didto hubaron ug silotan sa publiko pinaagi sa latigo, ug unya ipadala sa gobernador sa Nicomedia. Pahamtanga siya og tortyur, aron dili usab kita masang-at og kaso sa iyang kamatayon, kay siya man gani nakadawat sa imong dakong pabor.'

Nalipay si Maximian sa maong tambag, kay tinuod gayud nga gipangga niya pag-ayo si Pancharius ug dili niya kasingkasing nga patyon siya. Busa gisugo niya nga dad-on siya sa amphitheater ug pasailan sa mabangis nga pagpanakit sa atubangan sa tanan; dayon iyang gihatag siya sa mga sundalo aron dad-on sa Nicomedia ug nagpadala siya og sulat uban kanila ngadto sa gobernador sa Nicomedia, diin iyang gisugo nga, human sa daghang pagpanakit, patyon si Pancharius. Sa pag-abot sa balaan nga martir sa Nicomedia ug gidala sa atubangan sa gobernador sa siyudad alang sa interogasyon, miingon siya kaniya:

'Buhaton nimo eksakto sumala sa gisugo kanimo sa Emperador bahin kanako.'

Unya nangutana kaniya ang gobernador sa siyudad:

'Unsa ang imong ngalan?'

'Ang akong ngalan,' tubag sa balaan nga martir, 'mao si Pancharius. Kristiyano ako sukad pagkahimugso, apan tungod sa akong kaugalingong dautang kabubut-on naliso ako ngadto sa dili matinud-anong pagtuo sa emperador ug nahimong kauban sa pagtuo sa tanang butang. Apan ang Dios, kauban ang akong inahan ug igsoon nga babaye, nagiya kanako pabalik sa tinuod nga dalan, ug mibalik ako sa pagtuo kang Kristo; ug karon, nangandoy ko nga mamatay alang Kaniya, aron pinaagi sa akong kamatayon mapapas ang akong apostasiya nga akong gibuhat nga usa ka dakong sala.

Niini, miingon ang gobernador sa siyudad kang Pancharius:

'Ikaw, biyaa kining mga pulong nga imong gipahayag nga walay paghunahuna, nga nagbutang kanimo sa makalilisang nga mga kalamidad; apan buhata ang kabubut-on sa Emperador ug, isip usa ka bantugan ug gwapong lalaki, ayaw paglaglag sa imong himayaong dungog dinhi sa yuta.'

'Ang himaya nga imong gihisgutan,' tubag sa balaan, 'panandaliang lamang, apan kini usa ka paagi aron makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan alang sa mga mibulag niini alang kang Kristo.'

Pagkahuman niini, sa dihang nakita sa gobernador sa siyudad ang pagkamapailubon sa santo, gipahayag niya ang silot nga gipangayo sa emperador. Ang balaang martir ni Kristo, si Pancharius, nag-ampo, ug pagkahuman giputol ang iyang ulo, nga nag-antos sa kamatayon sa martir. Nahitabo kini sa ika-19 nga adlaw sa Marso sa siyudad sa Nicomedia[2498] .

2 Abril

20 Marso (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa atong mga bililhon nga amahan nga sila Juan, Sergio ug Patrisio; Paghandum.

Komemorasyon sa 20 Marso

Sa pagdumala sa Iyang Kasantosohan Elijah, Patriarka sa Herusalem—nga mao ang ikaduhang patriarka nga may ingon nga ngalan sa Balaang Siyudad sa Herusalem, nga anaa na sa pagdumala sa mga Agarian niadtong panahona (samtang nagdumala si Constantine ug si Irene sa Constantinople)—nisugod ang usa ka sibil nga gubat tali sa mga Agarian, nga grabe kaayo ang paglaglag sa nasud: Ang mga barbaro, samtang nag-away sa ilang

---

[2495] Ang sacellarius mao ang punoang tagdumala sa korte sa mga emperador nga Romano.

[2496] Sa ato pa, ang Kristohanon. Ang mga Kristohanon gitawag sa pagpanamastamas nga mga Galileanhon.

[2497] Ang lugar para sa mga pampublikong pasundayag sa Roma mao ang sirkus. Dinhi, ang mga gladiador nakig-away sa usag usa ug batok sa mga mabangis nga hayop. Dinhi usab, atol sa mga pagpanlupig, gilabay ang mga Kristohanon sa mga mabangis nga hayop aron kini sila gisi-gisi.

[2498] Ang pagkamartir ni San Pankratius nahitabo mga tuig 302.

kaugalingon, naglaglag dili lang sa mga baryo kondili usab sa mga siyudad sama sa Eleutheropolis, Ashkelon, Gaza, Scaryphia ug uban pa. Nagpaabut aron mosikop sa kalit, bisan pa kon dili nila patyon ang tanan, ilang kuhaon ang tanang kabtangan ug patyon ang mga mosukol; magbutang sila og mga patit sa mga dalan, dakpon ang mga molabay, bugbogon ug samson, ug kawaton ang tanan hangtod sa ilang katapusang sinina; giisip nga usa ka panalangin kung pasagdan nila nga mabuhi ang usa ka biyahero, bisan pa hubad, gipalo ug gisamdan. Niadtong panahona, bisan ang balaang siyudad sa Jerusalem nahadlok kaayo; ang mga lumolupyo sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo nangdagsang didto; ilang gibantayan ang mga pader ug nag-andam sa pagpugong sa mga pag-atake sa mga barbaro.

Niadtong panahona, ang himayaong monasteryo ni San Chariton gilupig pag-ayo nga wala na kini makabawi, apan nahugno sa hingpit nga kamingawan; ug ang Lavra sa Banal nga Savva nakasinati usab og dakong kadaut; ang mga balaang amahan mitigum didto gikan sa nagkalain-laing dapit ug, ubos sa giya sa Balaang Abad Basil, nakapahimuot sa Dios pinaagi sa kinabuhi sa pagpuasa.

Sa panahon sa sibil nga panagbangi sa mga Agarian ug sa mga pag-atake sa mga tulisan, wala gyud sila mogawas sa ilang monasteryo. Bisan pa nga mahimo unta nila biyaan ang monasteryo ug modagan paingon sa Herusalem aron makalikay sa mga barbaro, wala nila gustong biyaan kana nga balaan nga dapit diin una nilang gidawat ang yugo ni Cristo; kay namatay na sila sa kalibutan, wala sila mahadlok sa kamatayon, apan, sa pagsalig kang Cristo, miingon sila:

'Ang among Ginoo, kon Iyang gusto, makaluwas kanamo gikan sa kamot sa mga barbaro; apan kon ang Iyang matarong nga kabubut-on malipay sa paghatag kanamo sa mga barbaro aron patyon kami, nan pasagdi nga ang Ginoo sa madali magpadala kanamo og usa ka pagsulay nga mapuslanon sa kalag.' 'Ato'ng dawata,' ingon sila sa usag usa, 'ang maayong gikan sa kamot sa atong Ginoo; ayaw kita, tungod sa kahadlok, mobalik gikan sa hilom nga kamingawan ngadto sa kawalay pulos sa kalibutan, basi pagdaoton kita sa tanan ingon mga duwag nga wala magbantay sa mga sugo sa atong Ginoo, nga nagaingon: *"Ayaw kahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; apan kahadloki kamo ang Dios nga makapahimakak sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mat. 10:28). Maayo nga makita ang mga tawo nga mibulag sa kalibutan paingon sa kamingawan ug nagsunod sa mga tiil ni Cristo; apan makalungkot kaayo nga makita sila, nga nakapuyo sa kamingawan sa mubo nga panahon, nga milayas gikan didto tungod sa kahadlok sa mga tawo ug mibalik sa kalibutan; ayaw tugoti nga ang yawa, ang komon nga kaaway sa tanan, magbinuang kanato, pagpahawa kanato gikan sa hilom nga disyerto paingon sa siyudad tungod sa kahadlok sa mga barbaro; siya napildi na kanato sa daghang higayon pinaagi sa tabang ni Kristo, atong Hari, ug nilayas gikan kanato sama sa iro, nga mapahiyom nga gipahawa. Wala kita'y gikinahanglan nga bato nga pader alang sa depensa: imbis nga usa ka dili masudlan nga pader, ang atong Manalipod mao si Kristo, Kang Nianad kita gikan kang Santo David sa pag-awit: *'Mahimo Kang akong bato nga dalangpanan, usa ka balay sa kaluwasan, aron maluwas ako'* (Salmo 30:3).

Wala kita'y baluti o helmet, wala'y taming aron mapugngan ang mga pana sa kaaway, apan naa kita'y espirituhanong armas sa gugma, ang baluti sa paglaum, *'ang taming sa pagtuo ug ang helmet sa kaluwasan'* (Efe. 6:16), nga mao ang atong gamiton. Wala kitay mga rehimen militar nga magdepensa kanato gikan sa atong mga kaaway, apan *'ang Anghel sa Ginoo nagpamutang sa palibot* sa mga *nagahadlok kaniya, ug nagalu*was kanila' (Salmo 33:8); *'...kay alang* kanako*, ang kinabuhi mao si Cristo, ug ang kamatayon usa ka ganansya'* (Fil. 1:21). Sa katapusan, dili kini tungod sa gugma o pagkapilit sa kining temporaryo nga kinabuhi nga nakapadasig kanamo sa pagsulod niining kamingawan! Ngano man nga nagpuyo kami niining walay sulod nga dapit? Dili ba kini tungod sa gugma kang Kristo? Kung patyon kami dinhi, patyon kami alang kang Kristo, nga mao ang hinungdan nga nagpuyo kami dinhi.

Pinaagi sa ingon nga mga pulong, nagpainawa ug nagdasig sila sa usag usa ug, human nila itugyan ang ilang mga lawas ug kalag sa Diyos, nagpabilin sila sa monasteryo. Aduna pa'y lain kaayo nga makapugong nga hinungdan nga nagpugong kanila: ang ilang mga silingan nga nagpuyo sa palibot adunay kasina batok sa balaan nga dapit ug wala'y lain nilang gipangandoy kondili makita nga ang Lavra ni San Sava gipanglaglag, ang dapit walay sulod ug walay nagpuyo nga monghe; kung mobiya ang mga igsoon sa monasteryo bisan sa mubo nga panahon, moanha dayon ang mga kaaway, sunogon ang simbahan ug ang mga selda, ug bungkagon ang tibuok monasteryo hangtod mahugno sa yuta. Aron mapugngan kini, nagpabilin ang mga balaang amahan sa monasteryo. Ug dili sila sama sa kawayan nga gipaling sa hangin, kondili sama sa mga haligi nga natukod sa bato, nga dili

matandog sa hangin ug unos sa mga pagsubok nga ilang giatubang; wala sila mobiya sa monasteryo aron lang ipagtanggol ang mga pader niini, kondili, labaw pa niana, alang sa himaya ni Kristo nga Ginoo, nga kaniadto gipahimayaan ug gihimaya sa maong dapit sa ilang mga adlaw.

Busa nagpadayon sa pagpuyo sa monasteryo kining mga balaan nga amahan, ug ang Labing Halangdong Manalipod, pinaagi sa pag-ampo sa atong bililhon nga amahan nga si Savva, nagpanalipod kanila gikan sa kadaut sa mga barbaro hangtod miabot ang takna sa Iyang balaan nga kabubut-on. Sa tinuod, bisan pa nga ang mga barbarong hukbo, nga nagmartsa gikan sa Arabia o gikan sa ubang dapit nga milabay sa maong bungkag nga lugar paingon sa ilang kampo, kanunay silang mitutok sa monasteryo, wala sila maghimo og kadaut, kondili nangayo lang og pagkaon; nagtutok sila og mabangis sa mga monghe, nga nagngurog sa ilang mga ngipon, apan batok sa kabubut-on sa Dios dili nila mapahimakas ang Iyang mga sulugoon; ug pagkahuman kuhaon nila ang pagkaon nga ilang makita sa monasteryo, mobalik sila sa ilang kaugalingong puloy-anan, ug imbis nga magpasalamat, magpasigarbo pa sila nga sa usa ka adlaw ilang laglagon ang monasteryo ug laglagon ang tibuok rehiyon.

Sa usa ka higayon, usa ka dakong grupo sa mga barbaro, nga gustong buhaton ang dautang buhat nga ilang gipangandam, mibyahe paingon sa monasteryo aron mangawat ug laglagon ang puloy-anan; apan sa dili gilauman, duol sa Balaang Betlehem, nakasugat sila og usa ka hukbo nga gipahimutang didto aron magbantay batok sa pagsulong sa mga barbaro; Misugod ang gubat, napildi ang mga barbaro ug napalayas, nga hapit walay nakaluwas kanila, sumala sa nadiskubre sa ulahi. Sa lain nga higayon, usa ka lain nga grupo, nga adunay parehas nga dautang tuyo, mibiya sa ilang kampo paingon sa monasteryo; apan sa pag-abot nila sa usa ka baryo nga dili layo sa monasteryo, nakakaplag ang mga barbaro og daghang bino nga gitago ilawom sa mga sanga sa kahoy; Nabuang sila, nagsugod og panagbangi sa ilang kaugalingon, ug daghan ang nagpamatay-pamatay; busa napakyas ang ilang plano, ug nagkabulag-bulag ang grupo.

Pagkahuman niini, ang Dios mipahamtang og usa ka pagsulay sa Iyang mga sulugoon, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Job nga matarong, aron sila, sama sa bulawan nga gipino sa pugon, mapamatud-an nga takus sa Dios; ug Iyang gitugotan ang mga kamot sa mga barbaro nga mohikap sa Iyang mga balaan, alang kanila nga Iyang giandam ang mga korona sa pagkamartir.

Ang mga reverendo nga amahan, pagkahibalo nila nga sa duha ka grupo nga naningkamot sa pag-atake sa monasteryo—ang usa napildi sa hukbong sa Jerusalem, samtang ang usa pa misalikway sa kaugalingon—naglingkod nga walay kahadlok sa ilang mga selda, nagsaulog sa balaan nga Kwaresma uban sa ilang naandan nga pagpuasa ug pagpaningkamot.

Niadtong panahona, gipukaw sa yawa, usa ka grupo nga hangtod sa sisenta ka barbarong Etiyopiyano nga armado og pana, pana, ug espada ang nagtigum; nagplano sila og usa ka pag-atake sama sa mga tulisan sa monasteryo, nga naglaum nga makakaplag og daghang bahandi taliwala sa mga monghe. Sa katapusan sa Dakong Kwaresma, sa semana sa wala pa Domingo de Ramos, niadtong Marso 13, sa ikaduhang oras sa adlaw, gisulong sa mga barbaro ang maong bungkag nga dapit; Ang mga monghe midali gikan sa ilang mga selda sa disyerto paingon sa monasteryo ug simbahan, samtang ang mga barbaro, nga nagbitbit sa ilang mga espada ug nakasagana ang mga pana, sama sa usa ka pakig-away, misulong paingon sa monasteryo uban sa kusog nga pagsinggit. Ang pipila sa mga monghe, nga gustong pahupayon ang ilang kasuko, migawas aron atubangon sila ug hinay-hinay silang gi-amuma gamit ang mahigugmaong mga pulong:

'Ngano kamo miabot kanamo nga walay armas ug malinawon, sama sa pag-atubang sa usa ka kaaway nga nakasala kaninyo? Nagpuyo kami sa kalinaw uban sa tanan ug wala gayud kami makahimo ug dautan kaninyo o sa bisan kinsa pa; mao nga nagpuyo kami dinhi sa kamingawan, nga gibyaan namo ang tanan namong butang sa kalibutan, aron malayo kami sa pagdumot, panagbangi ug mga gubat, aron sa kalinaw namo nga makasubo sa among mga sala ug makapahimuot sa Dios; ug dili lang nga wala kami magbuhat og dautan kaninyo, apan kutob sa among makaya, naningkamot kami nga buhaton ang maayo para kaninyo: Gipakaon namo, gipa-pahulay, ug gihatagan og mga suplay sa biyahe ang daghan kaninyo nga miabot dinhi. Ayaw pagbalos og dautan sa maayo; kundi, angay kamo magpasalamat kanamo sa mga kaayo nga among gipakita kaninyo; ug karon andam kami nga mohatag kaninyo og pagkaon ug puloy-anan isip mga biyahero.

Apan ang mga barbaro misinggit nga masuko:

'Wala kami moanhi para sa pagkaon, kondili para sa pilak ug bulawan. Pilia ang usa sa duha ka butang: hatagi kami og bulawan ug pilak (ug ilang gisulti pila ka litro), ug mabuhi kamo; o, kon mosupak kamo sa paghatag niini, mamatay kamo sa among kamot.'

'Tumana kami,' tubag sa mga amahan, 'kami pobre ug walay-wala, ingon ka pobre nga wala gani kami igong pan o sinina; bahin sa bulawan ug pilak nga inyong gipangita, wala pa gani namo kini damha; gigamit ra namo ang gikinahanglan para sa among adlaw-adlaw nga panginabuhi.'

Nasuko kaayo ang mga barbaro sa mga pulong sa mga santo ug nagbuhos sila ug mga pana batok sa mga monghe, nagpana nga walay hunong hangtod nahurot ang ilang mga busog; sa ingon niana, dayon nilang gipatay ang napulo ug tulo ka halangdong amahan, samtang nakasamad ang pipila pa. Midali sila sa mga selda, gibungkag nila ang mga pultahan gamit ang dagkong bato ug gidala ang bisan unsa nga ilang makuha sa gamayng kabtangan sa mga monghe; unya gisunog nila ang mga selda ug tuyo pa unta nila nga buhaton usab kini sa simbahan, apan, pinaagi sa probidensya sa Diyos, sa dili pa sila makatigom og mga kahoy ug makasiga, nakakita sila og mga tawo nga nagkadool sa gilay-on; Sa pagdahom nga mao kini ang hukbong sa Jerusalem nga miabot aron sa pagdepensa sa mga monghe, dali dayon nga nilayas ang mga barbaro, gidala nila ang mga gipanguha nilang butang sa mga monghe. Si Padre Tomas, nga usa ka maalamon nga doktor, misugod sa pagtangtang sa mga pana gikan sa mga samdan nga igsoon, paghugas sa ilang mga samad ug paghatag kanila sa bisan unsang tabang nga ilang gikinahanglan. Makalilisang kaayo ang mga samad: ang uban naa sa dughan, ang uban sa abaga, ang uban sa nawong ug agtang, samtang ang uban gipikas sa bato ang ulo – ug tanan natabonan sa dugo; usa kini ka makalilisang ug makaluoy nga tan-awon para sa uban.

Samtang nagkadool ang pista ni Vaii, samtang gi-awit ang Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, gisultihan sa usa ka tawo ang mga reverendo nga amahan nga ang mga barbaro nagtigom og mas dagkong grupo sa mga tulisan aron atakehon pag-usab ang monasteryo. Ug ang mga bulahan nga amahan napuno sa dakong kahadlok ug pag-uyog, apan wala sila milayas; imbis, nag-andam sila sa kamatayon ug, sa pagsalig nila sa Diyos, nagpaabot sa katapusan. Samtang nagkadool ang adlaw sa Pag-antos sa Ginoo, miabot usab ang adlaw sa ilang kaugalingong pag-antos: niadtong Marso 20, Miyerkules sa Pag-antos, giatake pag-usab sa mga Etiyopyan ang monasteryo nga mas daghan pa ang gidaghanon ug malupit nilang gibugbog ang mga reverendong amahan sa nagkalain-laing paagi: ang uban gipusil og pana, ang uban giputol ang ulo gamit ang espada, ang uban gipikas, ang uban giputol ang mga bukton ug tiil, samtang ang uban gibato hangtod mamatay. Ang mga nabilin nga buhi ilang gipundok sa simbahan ug gisulayan silang pahirasan aron ipadayag ang mga bahandi sa simbahan ug ang kabtangan sa monasteryo; ilang gilibutan ang monasteryo ug gisusi ang mga bukid ug bungtod aron masiguro nga walay monghe nga nakalingkawas sa ilang mga kamot: daghan ang misulay pag-ikyas, apan nahulog sa kamot sa mga barbaro, ug hapit walay nakalingkawas kanila. Gidakpan nila si Blaheng Juan, ang lider sa mga peregrino, nga batan-on pa, ug walay kalooy siyang gipaka-antos sa bukid: giputol nila ang mga litid sa iyang mga bukton ug mga bitiis ug gihaboy siya sa iyang mga tiil ibabaw sa mga bato gikan sa tumoy sa bukid paingon mismo sa simbahan, nga hinungdan nga napikas ang tanang panit sa iyang likod tungod sa hait nga mga bato. Ang Kagalang-galang Sergius, ang tigbantay sa mga sudlanan sa simbahan, sa dihang nakita niya ang mga pag-antos nga giagian sa mga amahan ug nahadlok nga, tungod kay dili na niya makaya ang kasakit, basin ipadayag niya kung asa niya gitago ang mga sudlanan sa simbahan, tinago siyang nilayas gikan sa monasteryo; Nakadistansya na siya pag-ayo sa dihang gikupot siya sa mga barbarong bantay ug gipugos nga ibalik sa monasteryo; ug sa dihang misukol siya, giputol nila ang iyang balaan nga ulo. Daghang uban pang mga amahan ang nangitag silong gikan sa mga mamamatay sa usa ka langob gawas sa monasteryo, apan usa ka barbarong bantay nga nagtindog sa bungtod nakakita kanila ug, sa pagtudlo sa iyang kamot, misinggit sa iyang mga kauban nga ang mga monghe nakalagpot sa langob; ug dayon usa ka makalilisang nga Etiyopyan, nga nakahugot sa iyang espada, mitindog sa atubangan sa langob ug misinggit sa kusog nga tingog, nagmando sa mga nagtago nga mogawas. Nangurog sa kahadlok ang mga monghe, samtang ang Kagalang-galang Patricius, nga usa kanila, mihisgot sa mga igsoon:

'Ayaw kamo kahadlok; ako ra ang mogawas para kaninyo ug mamatay; kamo, pabilin kamo nga hilom ug dili maglihok!'

Mituaw siya aron atubangon ang Etiopian, andam nga isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa iyang mga igsoon. Sa dihang hugot nga nangutana ang Etiopian kon aduna pa bay lain nga monghe didto, mitubag ang Reverendo nga siya ra ang nag-inusara; busa gidala siya sa Etiopian ngadto sa simbahan. Pagkahuman nila

pagtigum sa mga balaang amahan gikan sa nagkalain-laing dapit sulod sa simbahan, miingon ang mga barbaro kanila:

'Bayri ninyo ang inyong kaugalingon ug ang inyong simbahan og upat ka libo ka piraso nga bulawan; kon dili, patyon namo kamo tanan dayon sa espada ug sunogon namo ang inyong simbahan hangtod mahugno.'

Apan mitubag nga mapainubsanon ang mga balaan nga amahan:

'Tungod sa Ginoo, ayaw ninyo pagbubo sa among walay sala nga dugo sa walay hinungdan; wala kami'y ingon kadaghan nga bulawan sama sa inyong gipangayo, ug wala pa gayud namo kini; walay bisan usa ka bulawan nga sinsilyo karon sa tibuok among monasteryo; kung gusto ninyo, kuhaa ang sinina nga inyong nakita nga among gisul-ob, kuhaa ang tanan ninyong makita ug makaplagan, biyaan kami nga hubo, apan luwasa lang ang among kinabuhi.'

Ang mga barbaro, apan, napuno sa kasuko, uban sa mas kusog nga mga singgit, gipislit nila ang ilang mga espada sa liog sa mga santo, mura'g andam na gayud sa pagputol sa ilang mga ulo, ug miingon:

'Ihatag kanamo ang mga sudlanan sa simbahan, ang bulawan ug pilak, ug ipakita kanamo ang uban pang bahandi sa monasteryo.'

Apan mitubag ang mga balaan nga amahan nga wala gyud silay bahandi. Ug miingon ang mga barbaro:

'Ipakita kanamo ang inyong mga pangulo—kinsa ang inyong abbot ug kinsa ang uban pang mga magtutukod?'

Mitubag ang mga balaan nga amahan:

'Ang among abá wala sa monasteryo; miadto siya sa Balaang Siyudad alang sa usa ka butang nga para sa tanan, samtang kami tanan managsama.'

Aduna'y usa ka langob sa monasteryo nga iya sa among ginagalang nga Amahan Savva; pagkahuman nilang dakpon ang tanang balaang amahan, gidala sila sa mga barbaro ngadto niining langoba, ug sa atubangan niini ilang gisindihan ang kalayo ug gibutangan og mga sanga sa kahoy ug abuno; Misibog ang aso ug baho, ug pinaagi niining aso gipamatay nila sa gininhawa ang mga reverendong amahan sa sulod sa langob, aron ipadayag nila kanila ang mga bahandi sa simbahan ug isumite ang ilang mga pangulo. Unya gidala sila aron pasakitan ug gipugos sila, ubos sa hulga sa malupit nga kamatayon, nga ipadayag nila ang mga bahandi kanila, apan wala sila madungog gikan kanila gawas sa mga pag-ampo ngadto sa Dios. Usa misinggit:

'Ginoo, dawata ang akong espiritu!'

Ug ang usa miingon:

'Hinumdumi ako, Ginoo, sa diha nga moabot Ka sa Imong Gingharian!'

Unya, pagkahuman nila silang gitigom sa samang langob, ang mga barbaro misugod pag-usab sa pagpahugno kanila pinaagi sa kusog nga aso; ug napulo'g walo ka halangdong amahan ang namatay tungod sa aso, lakip na ang gihisgutan nga si Juan ug ang bulahan nga si Patricius; Sa mga ngalan sa uban nga namatay tungod sa aso, espada o pagpanakit, ang Dios ra ang nakahibalo, nga narekord kini sa Basahon sa Kinabuhi. Kadtong nakaluwas sa kini nga pagpanakit sa aso grabe ang samad ug gibugbog sa malupigon ug dili makatawo nga mga barbaro, nga gilabay sila sa yuta ug gitamakan sa tiil. Walay nahimo, apan tungod kay gikapoy na sila sa ilang kaugalingong pag-antos, gikuha nila ang bisan unsang butang sa simbahan ug monasteryo nga ilang makita ug, pagkahuman nila kini gipasa sa mga kamelyo sa monasteryo, mibiya sila.

Unya ang mga igsoon, nga hapit na lang nakaluwas, ug ang uban nga nangitag silong sa mga liki sa bukid ug mga langob, nagtigom sa ulahi sa monasteryo, ug gitigom ang mga lawas sa mga reverendong amahan—nga napatay sa lain-laing paagi ug nabunalan sa aso—sulod sa simbahan (nga giluwas sa Diyos gikan sa pagkasunog), ug gigugol ang tibuok gabii sa makaluwas nga pag-antos[2499] sa dili mapugngan nga paghilak, pagkahuman gitagaan nila og dungganong lubong ang mga lawas. Alang sa mga nakaplagan nga tunga-tunga na patay ug nasamdan, naningkamot ang mga igsoon nga tambalan sila uban sa giingon nga doktor nga si Tomas, nga nakaluwas ug sa ulahi nahimong abbot sa gitawag nga Daang Lavra.

Busa, mao kini ang masakiton nga katapusan sa mga respetadong amahan sa monasteryo ni San Savva; samtang kining mga barbaro, pagkahuman dayon nila mobiya sa monasteryo, gipahamtang sa Dios og kalit nga kamatayon ug natumba nga patay, nga walay espada, sa mga disyerto ug uma, aron kan-on sa mga iro, mga hayop

[2499] Kini mao ang gabii sa wala pa ang Biyernes Santo.

sa kalasangan, ug mga langgam; samtang ang ilang mga gisumpa nga kalag miadto sa impyerno, diin ang kalayo dili mapalong ug ang ulod dili mamatay; apan ang mga kalag sa mga napatay nga reverendong amahan naa sa kamot sa Dios ug giisip nga takus sa himaya sa pagkamartir gikan kang Kristo nga atong Dios ug Manluluwas, kaniya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Fotina[2500]

Gisaulog kada Marso 20

Sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador nga si Nero[2501] , usa ka mabangis nga pag-uyog gipahigayon batok sa mga Kristohanon, ug pagkahuman sa pagkamartir sa balaang mga Punong Apostol nga sila Pedro ug Pablo, gipangita ang mga tawo nga ilang gitudloan sa pagtuo kang Kristo. Niadtong panahona, si Santa Fotina, nga nagpuyo sa siyudad sa Carthage sa Aprika[2502] , kauban ang iyang anak nga si Josiah, walay kahadlok nga nagwali sa Ebanghelyo ni Cristo. Samtang ang panganay nga anak ni Photina nga ginganlan og Victor, mibase og maisugon sa gubat nga gihimo sa mga barbaro batok sa mga Romano niadtong panahona; ug pagkahuman sa gubat, pinaagi sa mando sa emperador, gitudlo siya nga kumander sa mga tropa sa siyudad sa Attalia[2503] uban sa katungdanan nga pasakiton ang mga Kristohanon didto. Sa dihang nahibaloan kini sa gobernador sa siyudad, si Sebastian, miingon siya kang Victor:

'Gobernador, sigurado ko nga ikaw usa ka Kristohanon ug ang imong inahan ug igsoon nga si Josiah mga sumusunod kang Pedro; busa, dili nimo buhaton ang sugo sa emperador kay mahadlok ka nga mawala ang imong kalag.'

'Dako ang akong tinguha nga matuman ang kabubut-on sa langitnong ug walay kamatayong Hari, si Kristo, among Dios,' tubag ni Victor, 'apan gibaliwala nako ang sugo ni Nero nga pasakiton ang mga Kristohanon.'

Unya miingon si Sebastian kang Victor:

'Ingon usa ka matinud-anong higala, akong tambag kanimo: sumala sa kabubut-on sa Emperador. Kay kon imo buhaton ang imperyal nga sugo uban sa angay nga kadasig ug ipailawom sa hudisyal nga interogasyon ug pagpanakit ang mga Kristohanon nga imong masundan, usa ka pabor kana alang sa Emperador, ug makuha nimo alang sa imong kaugalingon ang kabtangan nga ila; ug magpadala ka og sulat gikan kanimo ngadto sa imong inahan ug igsoon, nga nag-ingon kanila nga dili sila molihok nga ingon ka hayag ug busa mopukaw sa mga pagano sa pagbiya sa ilang mga pagtuo sa mga ninuno, kondili pasagdi sila nga tinagoang ipahayag ang ilang pagtuo kang Kristo, imong Dios, kon gusto nila, aron ikaw usab dili masilotan sa parehas nga pag-antos sama kanila tungod kanila.

'Dili gyud nako kana buhaton,' – tubag ni Victor, – ug dili lang nga dili ko kini buhaton, apan dili gani ko gustong hunahunaon ang pagpasakit sa mga Kristohanon, o ang pagpugos sa pagkuha og bisan unsa gikan kanila, o ang pag-awhag sa akong inahan ug igsoon nga dili ipangwali nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios; kondili ako mismo, sa tibuok nakong kasingkasing, nagtinguha nga mahimong magwawali ni Kristo, ug ako usa ka magwawali sama kanila.

Niini, miingon kaniya si Sebastian:

[2500] Si Santa Fotina mao gayud ang Samaritana nga babaye nga gisultihan sa Ginoo sa balon. Ang salaysay sa pakighinabi sa Manluluwas sa Samaritana nga babaye makita sa Ebanghelyo (Juan 4:5) ug sa mosunod nga mga bersikulo.

[2501] Ang Emperador Nero naghari sa Roma gikan sa 64 hangtod 68 AD. Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ilawom sa iyang pagdumala nagsugod niadtong 65 AD ug nagpadayon hangtod 68 AD, sa dihang gipahunong sa emperador ang pagdala og dugo pinaagi sa pagpakamatay. Niining pagpanlupig, ang Balaang mga Apostol Pedro ug Pablo nag-antos sa Roma.

[2502] Carthage – usa ka karaang siyudad sa baybayon sa Amihanan sa Aprika, gitukod sa mga Fenicio ug kaniadto usa ka bantog nilang kolonya sa karaang panahon. Gipapas niadtong 146 BC, gitukod pag-usab ubos sa unang mga emperador sa Roma, nakab-ot niini ang hataas nga lebel sa ka-uswagan ug, sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, nailhan kini sa kusog nga pag-uswag sa paganong Greko-Romanong kulto, mao nga ang mga pamintasan, salamangka ug gitawag nga mga arte magiko nagpadayon didto sulod sa taas nga panahon. Karon, ang siyudad sa Tunis nagtindog sa maong dapit.

[2503] Ang *Attalia* usa ka siyudad sa probinsya sa Pamphylia, nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Asia Minor. Kining siyudad gitukod 1.5 ka siglo BC ni Attalus II Philadelphus, nga nagngalan niini sa iyang kaugalingon.

'O Victor! Nasayud kami pag-ayo unsang mga kalamidad ang nagpaabot kanimo, sa imong inahan ug sa imong igsoon.'

Pagkahuman niining mga pulonga, kalit nga nagpula ang nawong ni Sebastian, ug nahugno siya sa yuta tungod sa kusog ug grabeng kasakit sa iyang mga mata, hingpit nga nawala ang iyang abilidad sa pagsulti. Gidaplin siya sa mga sulugoon nga naa didto ug gibutang sa usa ka higdaanan, ug nagpabilin siya didto sulod sa tulo ka adlaw nga wala magbuga ug bisan usa ka pulong. Apan pagkahuman sa tulo ka adlaw, misinggit siya sa kusog nga tingog ug miingon:

'Aduna'y usa ra ka Kristohanong Dios, nga mao ang tinuod nga Dios; aduna'y usa ra ka Kristohanong pagtuo, nga mao ang tinuod nga pagtuo; ug aduna'y usa ra ka bunyag—bunyag sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Wala nay lain tinuod nga pagtuo gawas sa Kristohanong pagtuo.'

Pag-abot ni Victor sa presensya ni Sebastian, nangutana siya kaniya:

'Ngano kaha nga kalit kaayo ka nabag-o?'

'Minahal nakong Victor,' tubag ni Sebastian, 'ang imong Kristo nagtawag kanako ngadto Kaniya.'

Gitun-an dayon siya ni Victor sa pagtuo, ug gidawat niya ang balaan nga bunyag. Sa diha nga migawas siya gikan sa font, kalit siyang nakabawi sa iyang panan-aw ug gidayeg ang Dios. Ang mga sulugoon nga naa didto, sa pagkakita niining katingalahang milagro, nahadlok nga sama ni Sebastian, sila usab basin mag-antos sa parehas nga pag-antos tungod sa ilang kawalay pagtuo, busa nabunyagan usab sila.

Paglabay sa pipila ka panahon, nakaabot sa balita kang Nero nga si Victor, kumander sa mga tropa sa Attalia ug gobernador sa maong siyudad, Si Sebastian, nagpahayag sa pagtuo ni Pedro ug Pablo ug nagdani sa tanan ngadto kanila, nagdani kanila sa pagsunod sa ilang mga pagtulon-an; ug nga ang inahan ni Victor, si Fotina, ug ang iyang anak nga lalaki, si Josiah—nga gipadala sa mga Apostoles sa Kartago—nagbuhat usab sa sama. Pagkahibalo niini, napuno sa kasuko ang emperador ug nagpadala og mga sundalo sa Attalia aron dad-on sa iyang atubangan alang sa paghukom ang mga Kristohanon sa maong siyudad, mga lalaki ug mga babaye. Niadtong panahona, mipakita si Kristo sa mga Kristohanon sa Attalia ug miingon kanila: *'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo og pahulay'* (Mat. 11:28). 'Ako mag-uban kaninyo, ug mapukan si Nero, ingon man usab kadtong uban kaniya.'

Sa si Victor, bisan pa, miingon Siya:

– 'Sugod karon, Photinus[2504] ang imong ngalan, kay daghan nga imong gipahayag mobalik kanako.' Gipalig-on ni Kristo si Sebastian alang sa mga pag-antos nga nagpaabot kaniya pinaagi niining mga pulong:

'Bulahan siya nga makahuman sa iyang buhat hangtod sa katapusan[2505] .' Gisulti sa Ginoo kining mga pulong ug misaka Siya sa langit.

Gipasabian usab ni Kristo si Santa Fotina sa mga pag-antos nga nagpaabut kaniya, ug dayon, kauban ang daghang mga Kristohanon, mibyahe siya gikan sa Kartago paingon sa Roma. Sa dihang misulod siya sa Roma, ang tibuok siyudad nabalag, ug ang tanan nangutana, 'Kinsa kaha siya?' Apan siya, walay kahadlok, mipangwali sa Ebanghelyo ni Kristo. Samtang ang iyang anak nga si Photinus—nga kaniadto gitawag og Victor—gidala sa Roma, kauban nila si Sebastian ug ang mga sundalong nadakpan uban kanila; apan gipahimangnoan na daan ni Santa Fotina si Victor, sa dihang nagpakita siya atubangan ni Nero uban sa iyang anak nga si Josiah ug sa mga Kristohanong miuban kaniya gikan sa Carthage. Gipangutana ni Nero ang santa:

'Ngano man nga miabot ka namo?'

'Aron tudloan ka,' tubag ni Fotina, 'aron pasidunggan si Kristo.'

Niadtong panahona, ang mga anaa uban sa emperador miingon kaniya:

'Ang gobernador sa siyudad nga si Sebastian ug ang kumander militar nga si Victor, nga wala motuo sa mga dios, miabot gikan sa Attalia.'

'Dad-a sila sa akong atubangan,' sugo ni Nero. Ug sa dihang gidala na sila sa iyang atubangan, gipangutana niya sila:

[2504] Ang ngalan nga Photinus nagpasabot og 'masidlak' ug gikan sa mga Griyegong pulong nga 'phos' ug 'photos', nga nagpasabot og kahayag, labi na sa kahayag sa adlaw o sa suga sa adlaw.

[2505] Kini nga pagpadayag gikuha gikan sa mga pulong sa Ebanghelyo: 'Apan ang magpabilin hangtod sa katapusan maluwas' (Mateo 24:13).

'Tinuod ba ang akong nadungog bahin kaninyo?'

'Tanan nga inyong nadungog bahin kanamo, O Hari,' ilang tubag, 'mao ang hingpit nga kamatuoran.'

Unya si Nero, nga mituyok ngadto sa mga balaan nga babaye, nangutana kanila:

'Andam ba kamo nga isalikway ang inyong Kristo, o gusto ba kamo mamatay alang Niya?'

'O Hari!' tubag sa mga balaan nga babaye, samtang gitutok nila ang ilang mga mata sa langit, 'dili gayud namo ikalimod ang among pagtuo kang Kristo o ang among gugma kaniya.'

'Ug unsa man inyong mga ngalan?' pangutana sa emperador.

'Ako,' tubag ni Santa Fotina, 'nakadawat sa ngalan nga Fotina gikan kang Kristo, akong Ginoo; bahin sa akong mga igsoon, gitawag sila nga: ang una nga natawo pagkahuman nako mao si Anastasia, ang ikaduha si Photo, ang ikatulo si Photida, ang ikaupat si Paraskeva, ug ang ikalima si Kyriake; ug ang mga ngalan sa akong mga anak nga lalaki mao kini: ang panganay, nga ginganlan sa akong Ginoo og Photin, gitawag nga Victor, samtang ang bungsong gitawag nga Josiah.

'Busa,' tubag ni Nero, 'andam ba kamo nga mag-antos og pag-antos ug mamatay alang kang Kristo nga taga-Nazaret?'

'Kami tanan,' tubag ni Santa Fotina, 'andam, uban sa kalipay ug pagdayeg, nga mamatay alang Kaniya, ug kami tanan naghandum niini.'

Unya gisugo ni Nero nga durugon ang ilang mga kamot gamit ang puthaw nga martilyo. Gidala ang usa ka martilyo, ug ang dautang mga tortyurador, pagkahuman nila ibutang ang mga kamot sa mga santo niini, misugod sa paghampak kanila. Gibunalan sila gikan sa ikatulong oras hangtod sa ika-unom[2506] , ug giusab ang mga tortyurista sa tulo ka higayon, apan wala gyud mabati sa mga santo ang bisan unsang kasakit. Si Nero, sa dihang nahibaloan niya kini, nalibog ug gisugo nga putlon gayud ang ilang mga kamot. Dayon gikuptan sa kasuko sa mga tortyurista ang mga balaan nga martir, gitali ang ilang mga kamot ug gibutang pag-usab kini sa martilyo. Si Santa Fotina mao ang unang gisulay sa pagpanakit, apan ang mga tortyurista nga nagputol sa iyang mga kamot gamit ang palakol gipulihan sa daghang higayon; tungod kay wala silay nakab-ot nga kalampusan, nahugno sila sa kakapoy sama sa patay, samtang ang balaang martir, nga wala'y kadaut tungod sa grasya ni Kristo, nag-ampo ug miingon: *'Ang Ginoo anaa sa akong kiliran; dili ako mahadlok: unsa may buhaton sa tawo kanako?'* (Salmo 117:6).

Pagkahuman niini, napalibog si Nero, naghunahuna kung unsang dugang pag-antos ang ipahamtang sa mga balaan, ug sa katapusan gisugo nga si Sebastian, Si Fotina ug si Josiah pagabulagon ang mga mata ug ipriso sa sulod nga selda sa bilanggoan, samtang si Santa Fotina ug ang iyang lima ka igsoon nga babaye dad-on sa iyang bulawanong silid[2507] , ug gisugo niya ang iyang anak nga si Domnina nga magpabilin kanunay uban kanila. Samtang naa sa imperial nga kuwarto, gitudloan ni Santa Fotina si Domnina ug ang iyang usa ka gatos ka mga sulugoon nga babaye sa Kristohanong pagtuo, ug sila tanan nakadawat sa balaan nga pagbunyag; giusab usab niya sa pagtuo kang Kristo ang usa ka salamangkero nga kaniadto naghatod kaniya ug sa iyang mga igsoon og usa ka tambal nga gihimo gikan sa makahilo nga mga tanum aron imnon, pagkahuman niini nakasinati siya og daghang mga pag-antos.

Tulo ka tuig pagkahuman, gisugo ni Nero nga buhian ang usa sa iyang mga sulugoon nga kaniadto usa sa iyang mga kortesano apan gipriso sa iyang sugo; ug ang mga gipadala aron ipatuman kini nga sugo, sa dihang nakita nila ang mga balaan nga martir nga sila Sebastian, Photina ug Josiah nga buhi ug himsog sa bilanggoan, Nagpahibalo sila sa emperador nga ang mga Galileanhon nga gipabulag makakita na ug anaa sa hingpit nga panglawas; nga ang bilanggoan mismo hayag, napuno sa humot nga baho, ug nabag-o gikan sa usa ka lugar sa pagkabilanggo ngadto sa usa ka lugar alang sa paghimaya sa Dios ug usa ka balaang balay; nga ang mga santo adunay dakong bahandi samtang naa sa prisohan; ug nga ang mga tawo nagtigom-tigom sa ilang palibot ug, pagtuo nila sa ilang Dios, nagpabunyag gikan kanila. Pagkadungog niini, natul-ag si Nero ug, gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga balaang martir, miingon kanila:

[2506] Alang sa mga Romano, ang pagsugod sa adlaw, sumala sa atong pagkwenta, giisip nga alas 6 sa buntag. Busa, ang alas 3 sa hapon katumbas sa atong alas 9 sa buntag, ug ang alas 6 hangtod alas 12 sa hapon.

[2507] Ang 'Kuvukli' dinhi nagpasabot og usa ka balay, ang palasyo sa emperador. Ang 'Bulawanong Balay' ni Nero nailhan tungod sa katingalahang kadak-on, kataas, ug sa kadato sa mga dekorasyon niini. Ang pipila ka mga kwarto ug portiko sa maong balay gipalamutian sa bulawan ug bililhon nga mga bato.

'Dili ba nako kamo gipugngan, pinaagi sa akong hariong sugo, sa pagwali mahitungod kang Cristo sa siyudad sa Roma? Unsaon man ninyo kaha, samtang naa kamo sa prisohan, nakasugakod kamo sa pagbuhat niini? Tungod niini, isailalim tamo kamo sa daghang makalilisang nga pag-antos.'

'Buhaton namo ang bisan unsa nga gusto nimo,' tubag sa mga balaan nga martir, 'apan dili kami mohunong sa pagpangwali mahitungod kang Kristo, ang tinuod nga Dios ug Magbubuhat sa tanang butang.'

Sa pagdungog niini, nasuko kaayo si Nero ug gisugo niya nga ipako sa krus nga nakabaliktad ang mga santo; unya, sulod sa tulo ka adlaw, gisugo niya nga latigon ang ilang hubad nga lawas gamit ang latigo hangtod, matod niya, mobungkag ang ilang mga bukog—nga gituman gayud. Human niini, gisugo niya nga adunay mga guwardiya nga magbantay aron masiguro nga nagbitay gihapon sila sulod sa tulo ka adlaw. Sa ika-upat ka adlaw, miabot ang mga sulugoon nga gipadala niya aron susihon kung buhi pa ba ang mga balaan nga martir, ug sa dihang nakita nila nga nagbitay pa sila ug buhi pa, gipabulag sila dayon. Niadtong takna, usa ka Anghel sa Dios, nga gikan sa langit, mibulag sa mga balaan ug, pagkahuman sa paghalok kanila, gibalik sila sa hingpit nga kahimsog. Unya ang mga santo, nga naluoy sa mga nabuta nga sulugoon sa hari, nag-ampo, ug dali ra nilang nabawi ang ilang panan-aw. Pagkahuman nila makatuo, gibunyagan sila sa ngalan ni Cristo, among Dios, ug nahimong mga sumusunod sa mga santo. Si dautang Nero, pagkahibalo niya niini, nasuko kaayo ug gisugo nga hubasan og panit si Santa Fotina. Ug samtang ginatuman sa mga mananakit ang maong sugo sa hari, ang balaang martir mitawag: *'Ginoo! Susiha ko ug mailhan ko. Nasayud ka sa akong paglingkod ug sa akong pagbarog; nahibalo ka sa akong mga hunahuna gikan sa kahiladman'* (Salmo 138:1, 2).

Pagkahuman sa pagpanit kang Santa Fotina, gilabay siya sa usa ka balon. Sunod, pagkadakop nila kang Sebastian, Fotina, ug Josiah, giputol nila ang ilang mga patela ug, kauban sa ilang mga tuhod, gilabay kini sa mga iro; dayon gipanit pa gyud sila ug, sumala sa sugo sa Emperador, gilabay sila sa usa ka daan ug guba nga bato nga gusali. Pagkahuman gisugo niya nga dad-on sa iyang atubangan ang lima ka igsoon ni Photina, gisugo ni Nero nga putlon ang ilang mga utong ug hubasan usab ang ilang panit. Sa dihang miduol ang mga mananakit kang Santa Fotina, wala siya magtinguha nga buhaton nila kaniya kining pagpanakit sama sa gibuhat nila sa ubang mga balaan nga babaye; apan, samtang nagtindog sa dapit sa pagpanakit, siya mismo ang maisugong nagpanit sa iyang kaugalingong panit ug gilabay kini sa nawong ni Nero, nga siya mismo nabigla sa iyang kaisog ug paglahutay. Unya ang tortsurero naghimo og bag-ong porma sa tortsura nga labi ka malupigon ug makamatay para kang Santa Fotida. Sa iyang sugo, duha ka kahoy ang gipakurba paingon sa usag usa sa iyang tanaman, ug si Fotida gitali sa iyang mga tiil sa tumoy niini; pagkahuman gipagawas ang mga kahoy, ug ang balaan nga martir nabungkag tungod niini. Busa iyang gihatag ang iyang matarong ug bulahan nga kalag kang Dios. Pagkahuman niini, gisugo sa dautang Nero nga putlon sa espada ang ulo sa tanang uban pang mga balaang martir, samtang si Santa Fotina, pagkahuman nga gikuha gikan sa poso, gibilanggo sa usa ka kal-ang, diin siya nagpabilin sulod sa baynte ka adlaw. Pagkahuman gisugo niya nga dad-on siya sa iyang atubangan, gipangutana siya ni Nero kon mosumite na ba siya kaniya ug, tungod kay naghinulsol na siya sa iyang pagkamatarug, maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Unya gilud-an siya ni Santa Fotina sa nawong ug, samtang ginapakatawa ang iyang kabuang ug buang nga hunahuna, miingon:

'O pinakadautan nga bulag nga tawo, ikaw nga nabulag ug buang! Nagtuo ka ba gyud nga ingon ana ko ka buang nga mouyon sa pagsalikway sa akong Ginoong Kristo ug maghalad sa mga bulag nga diyos-diyosan sama nimo!?'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo ni Nero nga ibalik si Santa Fotina sa poso. Ug sa pagkahuman niini, gihatag sa balaan nga martir ang iyang espiritu sa Dios ug, gikoronahan sa korona sa pagkamartir, nagalipay sa walay katapusan sa Gingharian sa Langit uban sa tanan nga nag-antos uban kaniya[2508] .

Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Alexandra ug Claudia

Gisaulog niadtong Marso 20

[2508] Ang kamatayon ni Santa Fotina nahitabo mga tuig 66. Ang iyang simbahan ug mga relikya naa sa Constantinople, sa luyo sa mga ganghaan sa Blachernae.

Kining mga balaang martir nag-antos atol sa paghari sa dautang Maximian[2509] , nga nagpahamtang og ingon ka malupit nga pag-uyog batok sa mga Kristohanon nga ang mga magtutuo kang Kristo, bisan unsa pa ang edad, gipailawom sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit. Tungod kay ang gobernador sa siyudad sa Amisus[2510] , diin nagpuyo kining mga balaang dalaga, naglihok sa samang paagi, sila gidakop ug gidala sa iyang atubangan. Sa panahon sa interogasyon, ilang gipahayag nga sila mga Kristohanon ug gitawag ang gobernador mismo nga malupigon ug dili makatawo. Busa, sumala sa iyang sugo, una silang hubaran ug paluon sa mga tungkod; dayon giputol ang ilang mga suso; pagkahuman, pagkahangot nila, gikiskis ang ilang mga lawas hangtod nabutyag ang ilang mga bituka; ug sa katapusan, gilabay sila sa nagdilaab nga hurno, diin ilang gisumiter ang ilang mga kalag sa kamot sa Ginoo[2511] .

Paghandum kang San Nikita nga Kumpesor.

Gisaulog kaniadtong Marso 20

Si Santo Nikita mao ang Arsobispo sa siyudad sa Apollonia. Nailhan siya tungod sa iyang pagkamatinud-anon, kalooy, ug lawom nga kahibalo sa Balaang Kasulatan. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga iconoclast, napakyas ang ilang paningkamot nga pugson siya nga undangon ang pagdayeg sa mga balaang ikon. Gipahilayo siya sa iyang yutang natawhan, diin natapos ang iyang kinabuhi sa paghari ni Leo nga Armenyo.

3 Abril

21 Marso (Daang Estilo)

Paghandum sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Santiago, obispo ug magmamatuod

Kumemorasyon sa Marso 21

Ang impormasyon nga naa nato bahin kang San Santiago nga Kumpesor mubo ra kaayo ug dili kompleto.

Nasayran lang nato nga, sukad pagkabata, nangandoy siya sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketiko, busa mipasalig siya sa mga panata sa monastiko ug gipahinablan ang unod pinaagi sa kanunay nga pagpuasa ug pag-ampo.

Si Santo Santiago hilig kaayo sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug iyang ginapahapsay ang iyang hunahuna pinaagi sa pag-ampo sa wala pa magbasa. Pagkahuman, gipataas siya sa ranggo nga obispo.

Sa panahon sa paghari sa ikonoklastikong Emperador Constantine Copronymus[2512] , napugos si San Santiago sa pagdumili sa pagdayeg sa mga ikon. Apan wala siya mosugot sa mga dili matinud-anon, busa gipailawom siya sa daghang pag-antos – gipahilayo siya sa iyang yutang natawhan, gibilanggo, ug gipailawom sa gutom ug kauhaw – ug nag-antos pa siya sa daghang lain-laing pag-antos nga gihimo sa iyang mga mananakit. Sa taliwala sa iyang mga pag-antos, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa Dios, nga iyang gitinguha; ug gikan Niya nadawat niya ang Gingharian sa Langit, naglipay sa walay katapusan sa langit.

[2509] Kini, siyempre, nagtumong kang Maximian Galerius, nga, pagkahuman sa pag-abdika ni Diocletian, nagdumala sa sidlakang bahin sa imperyo nga independente gikan sa 305 hangtod 311.

[2510] Ang siyudad sa Amis, karon nga gitawag og Samsun, nahimutang sa probinsya sa Pontus sa Imperyong Romano sa Asia Minor, sa baybayon sa Pontus Euxinus (Itom nga Dagat) sa daplin sa baybayon nga pareho usab og ngalan.

[2511] Ang mga balaang martir namatay niadtong tuig 310.

[2512] Si Constantine Copronymus, Emperador sa Byzantium, naghari gikan sa 741 hangtod sa 776. Siya usa ka masigasig nga iconoclasta. Ang iyang paghari mao ang panahon nga ang iconoclasm miabot sa kinatumyan.

Paghandum sa atong balaang amahan nga si Cirilo, Obispo sa Catania

Gisaulog sa Marso 21

Si Santo Cirilo lumad sa Antioquia; siya usa ka disipulo ni Apostol Pedro ug giordinar niya isip Obispo sa Catania sa Sicily. Maayo niyang gipang-amuma ang iyang kawan ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios, gidala niya ang mga dili motuo ngadto sa pagtuo kang Kristo, ug naghimo siya og daghang mga milagro, diin usa niini among hisgutan. Sa maong dapit adunay usa ka bukal nga mapait ang tubig; apan si Santo Cirilo, ang balaan nga tawo sa Dios, pagkahuman sa iyang pag-ampo sa Dios, giusab ang kapait sa maong bukal ngadto sa katam-is. Sa pagkakita niini, usa ka Griyegong pangulo, nga usa ka idolatra, mituo kang Kristo, ug uban kaniya daghan pa ang mituo usab. Pag-abot niya sa tigulang nga edad, natulog sa Ginoo si Santo Cirilo ug gilubong nga may dungog sa maong isla (Sicilia), nga naghatag og tambal sa mga nangita kaniya uban sa pagtuo.

Paghandum kang Amahan nato Tomas, Patriyarka sa Constantinople

Gisaulog sa Marso 21

Ang atong balaan nga amahan Tomas, tungod sa iyang daghang mga hiyas, kinaadman ug pagkamatinud-anon, giordinahan nga diakono sa Dakong Simbahan sa Constantinople ni San Juan nga Manag-ayuno, ug sa paghari ni Mauricio[2513] gitudlo nga sacellarius[2514] . Pagkahuman sa kamatayon sa Iyang Kasantosohan Juan ug sa iyang manununod, ang Bulahan nga Patriyarka Ciryaco[2515] , sa paghari sa Martir Phocas[2516] , si San Tomas[2517] gitudlo nga Patriyarka ug katingalahang gidumala ang iyang diyosesis, masigasig nga nag-atiman sa kawan ni Kristo. Sa iyang pagka-patriarka, nahitabo ang mosunod nga milagro sa yuta sa Galatia[2518] . Didto, sa pipila ka mga lungsod, atol sa prosisyon ug liturhiya, gidala ang dagkong krus; kining mga krus, sa ilang kaugalingon ug uban sa katingalahang kusog nga dili mapugngan, misugod sa pag-uyog, nagbangga sa usag usa ug nabungkag. Sa paglapta sa balita bahin niining milagro sa halayo ug lapad nga dapit, ang Iyang Kasantosohan Tomas, Patriarka sa Constantinople, mitawag kang Santo Teodoro Sikeot, usa ka tawo nga aduna'y dakong panglantaw ug tigbuhat og milagro, gikan sa maong rehiyon, ug gipangutana siya bahin niining milagro ug unsa kaha ang pasabot niini. Gikumpirma ni San Teodoro nga tinuod gayud nga nahitabo ang milagro, apan misalikway siya sa pagpatin-aw sa kahulugan niini, nga nag-ingon nga wala niya nahibaloan kini nga misteryo. Unya, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Tomas mihulog sa iyang mga tiil sa pagpakakusog, ug pinaagi sa iyang pagpaubos napugos ang tigulang sa pagtagna sa umaabot. Pagkahuman niini, miingon ang tigulang nga ang mga krus mihuyop, nagbangga ug nabungkag sa ilang kaugalingon isip timaan sa daghang kalamidad ug pagkaguba nga moabot sa Simbahan sa Dios ug sa Griyegong gingharian, gikan sa gawas ug sulod nga mga kaaway : Gikan sa gawas, adunay grabeng paglusob sa mga barbaro, samtang sulod sa gingharian mosubang ang pagkabahin sa pagtuo tali sa mga Kristohanon, ug magsugod sila sa paglutos ug paglaglag sa usag usa, ug mahitabo kining tanan sa dili madugay. Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang patriyarka ug gihangyo niya ang reverendo nga mag-ampo sa Diyos alang kaniya, aron kuhaon sa Diyos ang iyang kalag gikan sa iyang lawas sa dili pa mahitabo ang gitagna nga pagkaguba, aron dili niya masaksihan ang ingon nga mga kalamidad nga moabot sa Simbahan. Paglabay sa mubo nga panahon, samtang ang Reverendo Theodore naa pa sa Constantinople sa Simbahan ni San Esteban, ang patriyarka nagkasakit ug nagpadala og balita sa iyang sakit ngadto sa Reverendo, nga nagpuyo sa iyang selda ug nag-ayuno – ug naghangyo kaniya nga hangyoon ang Dios alang sa dali nga kamatayon. Wala mouyon ang santo, kay dili niya gusto buhaton kini, apan gipatawag pag-usab siya sa bulahan nga Patriarka Tomas uban sa

---

[2513] Si *Mauricius,* Emperador sa Byzantium, naghari gikan sa 582 hangtod sa 602.
[2514] *Sakellarios* – ang tagabantay sa katedral sa mga balaang sudlanan, ang sakristan.
[2515] *Si Cyriacus* nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 595 hangtod sa 606.
[2516] Si Emperador *Phocas* naghari gikan sa 602 hangtod sa 610.
[2517] Si San *Tomas* nagsilbi nga Patriarka gikan sa 607 hangtod sa 610.
[2518] Galatia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

mapinanggaon nga hangyo, nga gusto nga makagawas sa iyang lawas sa dili pa moabot ang mga kalisdanan sa Simbahan. Unya ang Kagalang-galang Teodoro, supak sa iyang kaugalingong tinguha, mituman sa kabubut-on sa Kabanalan nga Patriarka Tomas, nag-ampo sa Dios alang sa iyang kamatayon, ug nagpadala og sulat kaniya:

'Gisugo ba nimo ako nga moanha kanimo, o magkita ba kita didto sa atubangan sa Dios?'

Mitubag kaniya si Santo Tomas pinaagi sa mensahero: 'Ayaw paglapas sa imong kahilom, Amahan; igo na kanako nga imong giingon, "magkita kita didto sa atubangan sa Dios".'

Ug sa maong adlaw, sa dili pa moabot ang gabii, malipayon nga gihatag ni Balaan nga Patriarka Tomas ang iyang lawas ug mibiyahe paingon sa Ginoo sa panahon sa paghari ni Phocas. Pagkahuman sa kamatayon ni Santo Tomas, si Sergius, usa ka diakono sa maong dakong simbahan, misaka sa trono sa patriyarka; sa sinugdan siya ortodokso, apan sa ulahi nahulog sa erehiya ug nahimong lider sa erehiya nga Monothelite—mao ang doktrina sa usa ka kabubut-on, nga dili matarong nga nag-ila kang Ginoong Kristo og usa ra ka kabubut-on[2519] ; Unya miabot ang mga kalamidad sa Simbahan: eskisma, pagkaguba, pag-antos ug pagpanlupig sa mga ortodokso sa mga heretiko; sa samang panahon, pinaagi sa pagtugot sa Dios tungod sa pagdagsa sa mga erehya, nagsugod ang usa ka mapait nga gubat batok sa mga Persyano, kauban ang pagdakop ug paglaglag pinaagi sa kalayo ug espada sa mga probinsya sa Gresya; Gikuha sa mga Persyano ang Jerusalem, ug ang Balaang Kahoy sa Balaang Krus nadakpan ug gidala paingon sa Persia; busa nahitabo ang tanang kalisdanan nga gipadayag sa maong milagro sa mga krus ug gitagna sa propesiya ni San Teodoro Sikeotes; aron dili niya masaksihan kining mga kalamidad sa iyang kaugalingong mga mata, ang Iyang Kasantosang Patriarka Tomas mipili nga mamatay kaysa magpabilin nga buhi, ug, sa iyang kaugalingong hangyo, midawat sa usa ka bulahan nga pahulay sa wala pa moabot ang makalilisang nga panahon. Gipangulohan niya ang Simbahan ni Kristo sulod sa tulo ka tuig ug duha ka bulan, nagpakigbisog sa dakong pakigbisog batok sa mga erehe, gipasiugda ang Ortodoksong pagtuo ug tinuod nga gipasidunggan si Kristo nga atong Dios, kaniya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

4 Abril

22 Marso (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Basilio, ang Balaang Martir, Pari sa Ancyra.

Gisaulog sa Marso 22

Si San Basilio, presbiter sa simbahan sa Ancyra, usa ka siyudad sa Galacia, masigasig nga naningkamot sa pagtudlo sa mga tawo sa Kristohanong kamatuoran ug sa pagpalayo kanila sa dalan sa yawa ug sa tanan niyang dautang buhat; kanunay siyang nagwali nga miabot na ang makalilisang nga panahon, ug nga nagpakita na ang mga prinsipe sa mga puersa sa impyerno; kay si Satanas adunay mga sulugoon nga nagsul-ob og bisti sa karnero, apan sa sulod sila mga mabangis nga lobo; nagpakita sila sa mga tawo sa dalan niining malabay nga kinabuhi aron madani ang ilang mga kalag ngadto sa kapahamakan, ug ang ilang mga malimbungon nga tiktik karon napadayag na.

'Busa,' miingon ang balaan, 'gipakita nako sa tanan ang dalan padulong sa kaluwasan pinaagi kang Kristo nga Dios, ug gisaway nako ang limbong sa mga daotan: kon kinsa ang mibiya sa buhi ug walay katapusang Dios, ug misalig sa mga dios-diosan—nga bulag, bungol ug pipì—kana nga tawo magapanunod sa kalayo nga dili mapalong nga nagagikan sa iyang mga dios; busa, kita tanan nga naghigugma kang Kristo ug matinud-anon nga nagatahud kaniya isip Pinuno sa atong pagtuo, nga nagtinguha sa pagpreserbar sa dili ikuha nga bahandi sa atong , sa atong walay-daot nga espirituhanong mga tipiganan, atong tapakan sa tiil ang mga limbong sa yawa ug ang malipayong mga pista sa mga dios-diosan, ug likayan ang makalilisang nga mga kaaway, nga gipalig-on sa atong Tabang, si Kristo, nga nagahatag sa walay katapusang silot.

[2519] *Ang mga Monothelita* nag-ila lamang sa usa ka kabubut-on kang Hesukristo – ang banal nga kabubut-on. Kining heresiya gisaway sa Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 680 sa Constantinople.

Mao kini ang kanunay nga gibuhat sa santo, nga naglibot sa tibuok siyudad ug nagdani sa tanan nga ipreserbar ang tinuod nga pagtuo ug malikayan ang umaabot nga walay katapusang pag-antos. Si San Basilio ang Presbiterio nabuhi sa panahon ni Eudoxio, ang Arianong Patriarka sa Constantinople, ug tungod sa iyang pagkamatinud-anon, gidili siya niini sa pagsaulog sa mga sakramento atol sa Konseho sa mga Ariano sa Constantinople; apan sa ulahi, usa ka konseho sa duha ka gatus ug traynta ka mga obispo sa Palestina nagsugo kaniya sa pagdumala sa mga balaang sakramento. Sa iyang pag-angkon sa tinuod nga pagtuo ug pagpuyo sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, iyang gipadayag ang mga kamatuoran sa pagtuo ug nakapaling sa daghan gikan sa sayop nga dalan. Busa, niadtong mga adlaw nga ang matag debotong Kristohanon gipailawom sa pagpanlupig, siya gisumbong sa atubangan ni Emperador Constantius, anak ni Constantine the Great, nga daw siya ang hinungdan sa kagubot sa katawhan; Samtang gipahirapan tungod sa kamatuoran, nagtudlo siya sa daghan sa husto nga pagtuo, kay siya mismo lig-on ug matinud-anon sa pagtuo ug sa tradisyon sa mga Amahan, nga wala gyud siya kalikay bisan gamay gikan sa matinud-anon nga pag-angkon sa pagtuo. Sa dihang si Julian nga Apostata[2520] misaka sa trono ug misugod sa paglaglag sa mga kalag sa tawo pinaagi sa paghimo og buang nga mga balaod mahitungod sa malaut nga idolatrous nga mga halad, unya, sa probinsya sa Galatia usab, pinaagi sa iyang sugo, ang mga tawo misimba sa mga dios-diosan sulod sa tibuok tuig ug tulo ka bulan. Si San Basilio, bisan pa, sa dihang nakita niya ang pagkaguba sa mga kalag sa tawo, nag-ampo sa Dios alang sa iyang siyudad nga Ancyra, nga nag-ingon:

'O Manluluwas sa kalibutan, Kristo, Dili Malata nga Kahayag, bahandi sa walay katapusang mga tipiganan, nga pinaagi sa kabubut-on sa Amahan nagapahawa sa kangitngit ug pinaagi sa Iyang Espiritu nagmugna sa tanang butang! Tan-awa gikan sa Ibbabaw gamit ang Iyang balaan ug makahadlok nga mata ug laglaga ang dautang salamangka sa mga supak sa Iyang balaan nga kabubut-on; hinaut nga ang ilang huyang nga tinguha matagak ug dili makababag sa kalag nga nagpuyo Kanimo hangtod sa kahangturan – O Dios!

Ang mga idolatra, bisan pa, sa pagkadungog nga si San Basilio nag-ampo sa ingon ani nga kusog, nasuko kaayo batok kaniya, ug usa kanila nga ginganlan og Macario midagan ug gikupot siya, nga miingon:

'Ngano man nga naglibot ka sa tibuok siyudad, nagasamok sa mga tawo ug nagawagtang sa balaod sa pagsimba nga gisugo sa hari?'

Mitubag ang santo:

'Tahoma sa Diyos ang imong baba, ikaw nga bihag sa yawa! Dili ako ang nagwagtang sa inyong balaod, kondili Siya nga naa sa langit, Nga sa Iyang dili makita nga gahum gipaguba kini ug laglagon ug wagtangon kamo tanan, hangtod nga hingpit kamo nga mapul-an ug mapanunod ang walay katapusang kamatayon nga giandam para kaninyo.'

Ang mga dautang tawo, nga napuno sa kasuko, gidala siya sa atubangan sa gobernador Saturninus, nga nag-ingon:

'Kining tawoha nagdala og kagubot sa among siyudad ug nagdani ug naglimbong sa daghan; karon miabot na siya sa pagsugo sa paglaglag sa mga halaran ug wala magduha-duha sa pagpanamastamas batok sa hari.'

Gipangutana sa Gobernador Saturninus ang santo:

'Kinsa ka aron mangahas sa pagbuhat og ingon ana?'

Mitubag si Santo Basilio:

'Kristiyano ako; kana nga ngalan mao ang labing dungganon sa tanan para kanako.'

Miingon si Saturninus:

'Ngano man nga dili nimo buhaton ang angay buhaton sa usa ka Kristohanon?'

Mitubag ang santo:

'Nagahatag ka nako og maayong tambag, Hegemon. Sa tinuod, ang mga maayong buhat sa usa ka Kristohanon angay makita sa tanan, sama sa pagtudlo sa Balaang Ebanghelyo: *"Pasigaa ang inyong suga sa atubangan sa mga tawo, aron makita nila ang inyong mga maayong buhat ug paghimayaon nila ang inyong Amahan nga naa sa langit"* (Mat. 5:16).'

Miingon si Saturninus:

[2520] Naghari si Julian nga Apostata gikan sa 361 hangtod sa 363.

'Ngano man, unya, nga nagdala ka og kagubot sa atong siyudad ug nagpasipala sa hari bisan asa, daw siya nakalapas sa matarong nga mga balaod?'

Mitubag ang santo:

'Dili nako ginapasipala ang inyong hari; apan kaila ko sa Labing Hataas nga Hari: Siya mao ang Dios, nga nagpuyo sa langit; Ang Iyang mga matarong nga sulugoon—ang atong mga amahan—nagsimba Niya bisan asa uban sa pagkabü-os sa kasingkasing; Siya makaguba, sa mubo nga panahon, sa dautang inyong walay hunahunaong gitukod.'

Miingon si Saturninus:

'Dili ba nimo giisip nga matarong ang balaod nga gisugo sa among hari?'

Mitubag ang santo:

'Unsaon man pagtawag og matarong ang usa ka balaod nga nagmando—sama sa usa ka buang nga iro nga nagakaon sa unod palibot sa halaran ug nagatagak sa atubangan niini—nga ibutang ang lawas sa tawo sa halaran, nga ibubo ang dugo, ug nga patyon ang mga bata isip halad sa mga demonyo? Unsaon man pagtawag og matarong ang ingon nga balaod?'

Miingon si Saturninus:

'Undang sa pagbakak, ikaw nga hambog, ug mosumite sa hari!'

Mitubag si Santo Basilio:

'Misunod ko sa Langitnong Hari hangtod karon ug nagasunod ko Kaniya karon, ug dili gyud nako ikalimod ang akong balaan nga pagtuo Kaniya.'

'Asa nga Hari man ang imong gipasabot,' miingon si Saturninus, 'kini nga Hari sa Langit nga imong gisunod?'

'Ako naghisgot,' tubag sa santo, 'mahitungod Kaniya nga naglingkod sa langit ug nakakita sa tanang butang; apan kining hari nga imong gidayeg usa ka hari sa kalibutan, ug sa dili madugay, sama sa bisan kinsa nga tawo, siya mahulog ug mahulog sa kamot sa Dakong Hari.'

Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Saturninus ug gisugo nga hubaron ang santo, bitayon, ug kuskason ang iyang lawas gamit ang mga puthaw nga galamiton. Samtang nagbitay siya didto, nag-antos sa iyang mga pag-antos, nag-ampo siya ingon niini ngadto sa Dios:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo nga Dios sa mga kapanahonan, nga giisip Mo akong takus nga mag-antos alang Kanimo ug makakaplag sa dalan sa kinabuhi, nga pinaagi sa pagsunod niini makita nako ang mga manunod sa Imong mga saad.'

Samtang ginahilis ang balaan, miingon ang gobernador:

'Basil, karon nga nakasagubang ka na sa ingon ana ka grabe nga pag-antos, mosumite ka na sa hari.'

Mitubag ang santo:

'O buang, layo sa Kristohanong paglaum! Nasulti na nako nga mosunod ko sa akong Dios ingon sa Tinuoray nga Hari; nagtuo ko Niya, ug dili ko Siya malikayan.'

Sa dihang napul-an na ang mga sulugoon nga nagpanit sa santo, gisugo sila ni Saturninus nga mohunong ug miingon pag-usab sa santo:

'Uyon sa amo ug maghalad og mga sakripisyo sa among mga diyos.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko mosimba sa walay pulos nga mga dios, ni moapil sa mga halad nga mopatay sa mga kalag.'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on sa bilanggoan ang martir; sa dalan paingon didto, nakasugat ang santo og usa ka Griyego nga ginganlan og Felix, nga miingon kaniya:

'Giunsa man, Basil, nga ikaw mismo ang naglakaw paingon sa imong kaugalingong kamatayon? Dili ba mas maayo nga mahimong higala ka sa among mga diyos ug madawat nimo ang mga gasa nga gisaad sa hari? Kay mag-antos ka sa malupit nga paagi ug sa dugay pa nga panahon, ug husto ra kini: ikaw mismo ang mipili niini.'

Mitubag kaniya ang santo:

Layo ka, ikaw nga maluoy sa kalibutan ug walay pagtuo; wala ka kahibalo sa tinuod nga mga saad ni Kristo, ang Walay Katapusang Hari sa Langit, ug dili ka angay makahibalo niini: giunsa man nimo, sa kangitngit, makita ang kahayag sa kamatuoran ug mailhan ang kangitngit nga naglibot kanimo?

Sa niining mga pulong, misulod si San Basilio sa bilanggoan.

Ang gobernador Saturninus, sa samang higayon, nagpadala og sulat kang Haring Julian, nga nagpahibalo kaniya sa nahitabo nga nalambigit ang presbiterio Basil. Ang hari dayon nagpadala sa Ancyra kang Elpidas, usa ka magtutudlo sa pagkawalay pagtuo, nga kaniadto usa ka Kristohanon apan nahimong apostata; ug uban kaniya iyang gipadala usab ang lain pang dautang tawo, kaniadto usab usa ka Kristohanon nga mibulag sa langitnong mga bahandi, nga ginganlan og Pigasius. Sa ilang pagpadulong sa Ancyra, sa Nicomedia, ilang nakit-an si Asclepius, usa ka pari sa mga diyos-diyosan, ug gidala siya uban kanila, ug ang tulo—sama sa tulo ka kumander sa hukbo sa yawa—miabot sa siyudad sa Ancyra; samtang si Santo Basilio, nga naglingkod sa iyang bilanggoan, wala gyud mihunong sa pagdayeg ug paghimaya sa Dios adlaw ug gabii. Sa sunod adlaw, miadto si Pigasius kang San Basilio sa iyang bilanggoan ug sa pag-abi-abi kaniya, miingon:

'Maglipay ka, Basil.'

Mitubag ang santo:

Walay kalipay para kanimo, ikaw nga kriminal ug manlimbong; walay kaluwasan para kanimo, nga kaniadto imong gisuhak gikan sa bukal ni Cristo; karon ikaw usa ka baho nga lat-ang, nga nagakaon sa unod sa halad; Kaniadto ka usa ka partisipante sa Balaang Misteryo, karon naglingkod ka sa dapit sa dungog sa lamisa sa yawa; kaniadto ikaw usa ka magtutudlo sa kamatuoran, karon ikaw usa ka pangulo sa pagkaguba; kaniadto nagselebrar ka og mga pista uban sa mga balaan, karon naglingaw-lingaw ka uban sa mga sulugoon ni Satanas; kaniadto gidala nimo ang mga nawala gikan sa kangitngit ngadto sa kahayag, karon ikaw mismo hingpit nga nabalot sa kangitngit . Giunsa man nimo paglaglag sa imong paglaum ug pagkawala sa imong espirituhanong bahandi? Unsa may imong buhaton sa diha nga ikaw mamatay?

Human niini, gisultihan ni San Basilio ang Ginoo sa mosunod nga pag-ampo:

– Pagadayegon, O Dios, nga nailhan sa Imong mga sulugoon ug nagdala sa kahayag sa mga nangandoy nga makakita Kanimo, ilang Dios; Ikaw nga nagadayeg sa mga nagalaum Kanimo, nga nagapuno sa kaulaw sa mga nagdumot sa Imong balaod, gidayeg sa mga lumolupyo sa langit ug gihatagan og dungog sa mga tawo dinhi sa yuta. Ihatag, O Labawng Dios, nga ang tanang gapus sa yawa matangtang gikan sa kalag sa Imong alagad, aron makalingkawas ako gikan sa mga nagdumot sa kamatuoran ug nagapasigarbo sa pagdakop ug pagdaog kanako!

Si Pigasios, sa pagdungog niini, milayas gikan kaniya nga nalibog, mibalik sa iyang mga amigo ug gisulti kanila ang tanang pulong ni Basil; unya nasuko sila, sa ilang pagkakita kang Pigasios nga nalibog, ug miadto ug gisumbong kini sa gobernador. Ang gobernador dayon miutos nga dad-on ang santo aron pahirason; ang balaang martir, nga nagtindog sa atubangan sa hukmanan, miingon sa gobernador:

'Buhaton nimo ang bisan unsa nga imong gusto.'

Si Elpidio, sa pagdungog kang Basil nga misulti og ingon ana ka-maisugon, miingon sa huwes:

'Nabuang na ning tawo nga walay balaod! Kung, human sa iyang mga pag-antos, mouyon siya sa pagsimba sa mga diyos, pasayloon siya; apan kung mosupak siya, ipasa siya sa hari mismo aron pag-antoson.'

Ang nasuko nga gobernador misugo nga ibitay pag-usab ang santo nga hubo ug hikason sa puthaw ang iyang mga tadyaw sulod sa dugay nga panahon, unya isirado pag-usab sa bilanggoan, nga gipanghigot sa bug-at nga mga kadena.

Paglabay sa pipila ka adlaw, si Haring Julian, sa iyang pagbiyahe paingon sa sidlakan, miabot sa Ancyra; gisugat siya sa mga sulugoon sa yawa nga nagbitbit og idolo nga ginganlan og Hecate[2521] ; sa pagsulod niya sa iyang lawak, gitawag niya ang mga pari sa idolo ug gihatagan sila og bulawan. Sa sunod adlaw, atol sa mga pampublikong pasundayag, gipahinumduman ni Elpidius ang emperador kang Basil, ug ang emperador, sa pagbiya sa pasundayag, nagsugo nga dad-on si Basil sa iyang kwarto. Ug miabot si San Basil ug mitindog sa atubangan sa emperador nga may masidlak nga nawong, sa katingalahang katahum. Ug miingon si Julian kaniya:

'Unsa ang imong ngalan?'

Mitubag ang santo:

'Isulti ko kanimo sa han-ay kinsa ako. Una, gitawag ko nga Kristohanon, ug ang ngalan ni Kristo walay katapusan ug labaw pa sa pagsabot sa tawo; ikaduha, gitawag ko sa mga tawo nga Basil; kon mapreserbar nako nga walay mantsa ang ngalan ni Kristo nga gihatag kanako, makadawat ko og ganti nga dili mamatay gikan kang Kristo sa Adlaw sa Paghukom.'

[2521] Hecate – usa ka diyosa sa suga sa bulan.

Miingon si Haring Julian:

'Ayaw pagduda, Basil, kay pamilyar kaayo ko sa imong mga misteryo: nagtuo ka sa Iya nga nakasinati og kaulawong kamatayon ilawom ni Poncio Pilato.'

Mitubag ang santo:

'Dili ako ang nasayop: ikaw, O Hari, ang nasayop, nga nahimong apostata ug nawalaan sa Gingharian sa Langit. Nagtuo ako sa akong Kristo, Kinsa imong gisalikway, Kinsa naghatag kanimo niining yutang gingharian; apan kining gingharian kuhaon dayon gikan kanimo, aron mahibal-an nimo kung kinsa nga Dios ang imong napasuko.'

'Nagbinuang ka, buang,' matod ni Hulyano, 'dili mahitabo ang imong gusto!'

Nagpadayon ang santo:

Nakalimot ka sa mga ganti nga giandam para sa mga sulugoon ni Kristo; wala ka magpakita og pagrespeto sa halaran nga nakaluwas kanimo gikan sa pagpatay sa dihang, isip usa ka walo ka tuig nga bata, gisulayan ka nila og patay ug gitago ka sa maong balaan nga dapit; wala nimo natuman ang balaod nga kanunay nimo gipangwali sa imong kaugalingong mga ngabil sa dihang usa ka klerigo ka pa! Tungod niini, si Kristo, ang Dako nga Hari, dili ka hinumduman sa Iyang walay katapusang Gingharian, apan kuhaon usab Niya kining panandaliang gingharian gikan kanimo; ang imong lawas dili hatagan og angay nga lubong sa diha nga imong ihatag ang imong katapusang gininhawa tungod sa usa ka makalilisang nga sakit. (Mao kini ang propesiya sa santo mahitungod sa hapit na kamatayon ni Julian, nga ang bangkay, pagkahuman mailubong, gipagawas gikan sa kalawoman sa yuta.)

Unya miingon si Julian:

'Daotan nga tawo! Gusto unta tika pasagdan, apan tungod kay walay-uba ka nga nagbalik-balik sa imong buang nga mga pulong ug gisalikway nimo ang akong tambag, ug labi pa gani gipasipala nimo ako sa nagkalain-laing mga pasipala, ang akong Kamahal nagmando nga pito ka piraso nga panit ang putlon gikan sa imong panit matag-adlaw.'

Gisugo niya si Frumentinus, ang kumander sa mga magdala og taming, nga kuhaon si Basil ug, matag adlaw, magtangtang og usa ka bahin sa iyang panit, pagputol og pito ka strap. Masinabtanon nga gipatuman ni Frumentinus ang sugo, samtang ang santo mapisan nga nag-antos sa ingon nga mga pag-antos alang kang Kristo. Paglabay sa pipila ka adlaw, pagkahuman nga natangtang na ang tanan niyang panit ug ang mga strap nakabitay sa iyang abaga sa atubangan ug sa likod, miingon ang martir sa kumander:

'Karun gusto na nakong moadto sa hari ug makig-istorya kaniya.'

Nalipay kaayo ang kumander sa iyang mga pulong, nga nagtuo nga gusto niya mosimba sa mga diyos-diyosan; miadto siya sa hari ug gisumbong kaniya ang mosunod:

'O Hari! Wala na makaya ni Basil ang mga pag-antos ug gusto na siyang mosumite sa Imong Kamahal.'

Miadto ang hari sa templo ni Asclepius ug gisugo nga dad-on ang martir sa iyang atubangan didto. Sa pagpakita sa atubangan sa hari, miingon si Santo Basilio kaniya:

'Ain sa inyong mga pari ug mga propeta, nga kasagarang kuyog kaninyo? Gipa-ila ba nila kaninyo nganong miadto ko kaninyo?'

Mitubag si Julian:

'Sa akong tan-aw, usa ka maalamon nga tawo ka; nasabtan na nimo ang imong kahimtang, gusto na nimo nga mouban kanamo, ug sugod karon maghalad ka og mga sakripisyo sa mga dios.'

Miingon ang santo:

'Hibal-i kini, Oh Hari: kadtong imong gitawag nga mga dios walay pulos; bingi ug buta sila nga mga dios-diosan, ug ginadani nila ang mga nagtuo kanila ngadto sa impyerno.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gipunit niya ang usa sa mga pisi nga nagbitay sa iyang lawas ug gilabay kini sa nawong sa hari, nga miingon:

'Ani-a kini, Julian, ug kan-a kini, kon imong ganahan ang ingon nga pagkaon; apan ang akong kinabuhi mao si Cristo, ug ang pagkamatay alang Kaniya usa ka ganansya para kanako: Siya ang akong Tabang, Kaniya akong gituohan, ug alang Kaniya akong ginasagubang kining mga pag-antos!'

Ang balita sa maisugong binuhatan ni San Basilio mikaylap dayon sa mga Kristohanon, ug gidayeg siya sa tanan tungod sa ingon ana ka himayaong pag-angkon kang Kristo ug sa maisugong buhat nga nakapahiya sa iyang tigpanglutos.

Si Frumentinus, ang kumander sa rehimento sa mga magdala-salamin, nga mao ang nagdala sa balaan nga martir nga si Basil sa atubangan sa emperador, sa dihang nakita niya ang gibuhat ni Basil—giunsa niya pagbungkag sa sinturon gikan sa iyang lawas ug paglabay niini sa nawong ni Julian uban sa mga pulong nga supak—nahuya ug nahadlok sa kasuko sa emperador: Nakita niya nga nabag-o ang dagway sa hari tungod sa kasuko; ug nasuko ang hari dili ingon kaayo sa martir kondili kaniya, tungod kay gidala niya ang priso sa atubangan sa hari aron makasinati og ingon ana ka dakong kaulaw. Gidakpan dayon niya ang martir ug gitago siya gikan sa hari, gidala siya sa praetorium ug, samtang naghingos sa mabangis nga kasuko, gisugo nga pahiritsan pa gayud siya kaysa sa tanang miaging adlaw; ug dili lang niya gipangtabas ang tibuok lawas sa martir, apan gilukot-lukot pa gayud niya ang tibuok lawas sa martir nga grabe kaayo nga nabutyag ang iyang mga bituka. Si San Basilio, taliwala sa ingon nga mga pag-antos, nag-ampo sa Dios ingon niini:

Bulahan Ka, O Ginoong Dios, paglaum sa mga Kristohanon, nga nagabangon sa mga nahulog, nagabalik sa mga napukan, nagaluwas gikan sa pagkadaut sa mga nagalaum Kanimo, ug nakahibalo sa among mga pag-antos, O Maayo ug Mapinanggaon, Maloloy-on ug Mapailubon, tan-awa ako gikan sa hataas nga trono sa Imong himaya, hatagi ako nga matapos nako ang akong kinabuhi sa matinud-anon, ug palihug hatagi ako sa Imong walay katapusan ug imortal nga Gingharian!

Unya, sa pagkahulog sa gabii, gisugo ni Frumentinus nga ipriso ang santo, samtang si Julian nilakaw sa siyudad sayo pa sa kaadlawon, nga wala maghatag kaniya og pakig-istorya, ug mibyahe paingon sa Antioquia. Sa bahin ni Frumentinus, sa dihang nakita niya nga nasuko ang hari kaniya tungod kang Basil, mas misamot pa ang iyang kasuko kang Santo Basil; ug pagkahuman nga gidala siya gikan sa bilanggoan, miingon siya kaniya:

'Busa, ikaw nga labing buang sa tanang tawo! Maghalad ka ba ug sakripisyo sa mga dios, sama sa gisugo sa hari, o dili? Unsa na imong nakahukom: mosunod ba ka sa sugo sa hari o malaglag sa kasakit?'

Mitubag ang balaan nga martir nga si Basilio:

'Ikaw nga buang ug walay Diyos nga tawo! Kalimot ka na ba pila ka latigo ang imong gipanghampak sa akong lawas gahapon ug sa miaging mga adlaw, ug giunsa sa tanan, sa pagtan-aw kanako, nga naantig sa kaluoy ug nanghilak, sa pagtan-aw sa mga pag-antos nga imong gipahamtang kanako, ikaw nga mapang-insulto! Tan-awa: ania na usab ako, pinaagi sa grasya sa akong Kristo, nagtindog sa imong atubangan nga himsog. Alagad sa mga yawa, mabangis ug dili makatawo! Lakaw ug sultihi ang imong manlutos, si Haring Julian, mahitungod sa gahum sa Kristo nga Dios, nga iyang gibyaan; siya, nga nadani sa yawa, gipapas ang iyang kaugalingong kalag; Dili na ko magpabilin pa sa paghisgot kung giunsa sa Kristo nga Dios pagluwas kaniya gikan sa kamatayon, pagpanalipod kaniya pinaagi sa Iyang balaang mga pari ilawom sa Balaang Altar sa balaang simbahan; siya nakalimot sa iyang kaayo, gisalikway ang iyang kaugalingon ug nilayas gikan kaniya. Ako, gibutang nako ang akong paglaum sa akong Kristo, nga sa dili madugay magahatag kaniya og ganti sumala sa iyang mga binuhatan, ug ang malisud nga apostata malaglag sa pag-antos!

Miingon kaniya si Frumentinus:

Nagbinuang ka, buang! Ang dili mapilde nga Ginoong Julian, tungod sa iyang gugma sa katawhan ug kalooy kanimo, gisugo ka nga magsaulog sa pista uban kanamo, maghalad og mga sakripisyo ug magsunog og insenso; apan wala ka mosugot sa pagsunod; sa baylo, imo una nga walay hiya nga gipakaulaw ang hari, ug unya gidala ko sa kalisod; mubayran tika sumala sa imong angay nga bayad pinaagi sa ingon nga mga pag-antos nga dali ra kaayo nimo mawala ang imong kinabuhi.

Sa ingon niini nga mga pulong, gisugo ni Frumentinus nga painiton pag-ayo ang mga puthaw nga baras ug gamiton kini sa pagtuslok sa abaga ug tiyan sa santo. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, natumba sa yuta si San Basilio, nag-ampo sa kusog ngadto sa Dios ug miingon:

'Akong Kahayag, O Kristo! Akong Paglaum, O Hesus! Luwas nga pantalan alang sa mga gilukso-lukso sa balud! Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoong Dios sa akong mga amahan, sa pagluwas sa akong kalag gikan sa kalawoman sa impyerno ug sa pagpadayon sa Imong ngalan nga walay mantsa sa sulod nako! Mahuman unta ang akong kinabuhi nga usa ka mananaog ug makapanunod sa walay katapusang pahulay, sumala sa saad nga imong gihatag sa akong mga amahan, Ikaw nga mao ang Labawng Pari, si Jesu-Kristo, among Ginoo! Karon, busa, dawata ang akong espiritu sa kalinaw, kay nagpabilin kini nga lig-on sa akong pag-angkon! Ikaw maloloy-on, ug dako ang Imong kaluoy, Ikaw nga nagkinabuhi ug nagahari hangtod sa kahangturan, amen.

Pagkahuman niyang pag-ampo, samtang ang lawas sa martir hingpit nang nabutasan sa mga halas nga pako, daw natulog siya sa usa ka matam-is nga pagkatulog, samtang gisumite niya ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Busa namatay si San Basilio isip usa ka martir niadtong Enero 28. Paglabay sa mubo nga panahon, pagkahuman sa pagpatay ug pagkahugno ni Julian nga Apostata niadtong Marso 22, ang mga Kristohanon hayag nga nagpasidungog sa nag-antos nga lawas sa martir, ug niadtong adlawa nagtukod sila og paghinumdom alang sa iyang dungog. Ang iyang maisugong pag-antos nagpalig-on sa tanang Kristohanon sa ilang pagtuo kang Jesu-Kristo, among Ginoo; Ang Iyang himaya ug Gingharian walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Tungod kay nagkinabuhi ka sa matarong ug nagpabilin sa pagtuo, O balaan nga martir Basilio, tungod niini giisip kang takus sa korona sa pagkamartir ug napamatud-an nga usa ka dili matuyok nga haligi sa Simbahan, Tungod kay imong gipanghimatuud ang Anak, nga kaupod sa pagkab-eternal sa Amahan, ug ang Espiritu Santo, ang dili mabahinbahin nga Trinidad, pag-ampo nga ang mga nagpasidungog kanimo maluwas gikan sa kasakit, ug atong tawagon ka: Malipayon ka, Basil nga Dios-maalamon.

Paghandum sa Balaang Martir Drosida.

Gisaulog sa Marso 22

Pinaagi sa sugo sa Emperador Trajan[2522] , ang mga nag-angkon kang Kristo gipatay adlaw-adlaw, ug ang ilang mga lawas gilabay sa mga dili balaan ug hugaw nga mga lugar. Niadtong panahona, samtang gipraktis nila ang pagtuman sa mga sugo sa Dios ug mapainubsanon nga nagbuhat sa ilang mga buhat, ang pipila ka mga birhen nga Kristohanon nagpuyo sa pagka-mapugngan; ug ang ilang mga magtutudlo, sa matag higayon, motigom sa mga lawas sa mga balaan nga martir, pahiran kini og humot nga lana, balotan sa limpyo nga lino, ug ilubong sa ilang kaugalingong mga panimalay. Ang anak nga babaye ni Emperador Trajan, si Drosida, pagkahibalo niya niini, miadto sa mga birhen sa usa ka gabii—samtang natulog pag-ayo ang tanan niyang mga sulugoon—nga nagbitbit og bililhon nga mga bisti, ug nangayo sa pagtugot nga makig-uban siya kanila aron siya usab makakuha sa balaan nga lawas sa usa ka martir. Samtang nagpadayon kini, usa ka si Andrian, ang nobyo ni Drosida ug suod nga higala sa emperador, mihatag kaniya sa mosunod nga tambag:

'O labawng maghuhari! Sugo ang mga sundalo nga ipahimutang aron bantayan ang mga Kristohanon nga gisilotan sa kamatayon, aron imong mahibal-an kinsa ang nagpanakaw sa ilang mga lawas.'

Gisugo ni Trajan nga ipatuman kini nga tambag, ug ang mga sundalong gipahimutang sa pagbantay, human magbantay tibuok gabii, gidakpan ang lima ka giingon nga Kristohanong magtutudlo, ug kauban nila ang anak ni Trajan nga si Drosida; ug sa pag-abot sa kaagahon sa E , gidala silang tanan sa atubangan sa emperador. Sa pagkakita niya kang Drosida, nahadlok kaayo si Trajan ug gisugo niya ang mga guwardiya nga bantayan siya pag-ayo sa usa ka siradong kwarto, nga naglaum nga kon siya maghinulsol, basin mausab siya. Alang sa mga dalaga nga ilang magtutudlo, gisugo niya nga himoon ang usa ka dakong kaldero ug itambog sila niini, kauban ang daghang tanso alang sa haluang metal, aron matunaw ang tanso uban sa ilang mga lawas ug masunog sila sa kalayo. Gisugo pa niya nga himuon gikan niining tanso ang mga tripod para sa halad ug ibutang kini sa paliguan nga bag-o pa lang niyang gitukod, nga pagainiton sa unang higayon sa pista ni Apollo[2523] , ug ablihan alang sa pagtambal sa mga sakit ug pahulay gikan sa trabaho para sa mga tawo nga sama kaniya nga deboto sa pagano nga pagsimba. Sa dihang natuman na ang sugo sa Emperador—nasunog na ang mga balaan nga martir ni Kristo ug nahimo na ang mga tripod para sa halad—gipa-init ang paliguan ug gitawag ang mga tawo gikan sa layo ug gikan sa duol, uban sa pahibalo:

[2522] Ang Emperador Romano nga si Trajan naghari gikan sa 98 hangtod sa 117. Niadtong 99, iyang gibalik ang daan nga balaod nga nagdili sa mga tinago nga katilingban, nga dili direkta nga nakaapekto sa mga Kristohanon, ug niadtong 104 nagpaguwa siya og espesipikong balaod batok kanila. Gikan niadtong tuiga hangtod sa katapusan sa iyang paghari, nagpadayon ang pagpanlupig.

[2523] Si Apollo, o Phoebus, anak ni Zeus ug Leto, usa sa labing girespeto nga pagano nga diyos sa Griyego-Romano. Siya giila isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab diyos sa kahusay ug sosyal nga kaayohan.

'Tanan nga pinalabi sa mga dios nga nagluwas gikan sa kalisdanan, ug tanan nga matinud-anon sa emperador, mosulod kamo niining paliguan, nga angayng tan-awon tungod sa pagbukas niini.'

Sa maong tawag, dali dayon nga nagtapok ang mga tawo sa paliguan, ug ang unang miabot, sa pagdali nga makalabang sa hagdanan sa pultahan, nahulog sa yuta ug namatay. Parehas nga nahitabo sa tanan nga misunod kaniya sa hagdanan, mao nga walay bisan kinsa ang nakasulod pa sa unang pultahan sa paliguan. Sa pagkadungog ni Trajan niini, iyang gitawag ang mga pari sa iyang mga paganong diyos ug miingon kanila:

'Unsa may nahitabo? Tinuod kaha nga buhat kini sa kristohanong salamangka?'

'Dili, Oh Ari,' tubag sa mga pari, 'hinungdan kini sa mga tripods nga gihimo gikan sa tanso nga gimelt sa inyong sugo, diin gisunog ang mga birhen nga Kristohanon. Sugoa nga tangtangon kini ug magpahimutang og lain, ug unya ang plano nga inyong gihimo matuman nga walay babag.'

Sa pagkahuman sa tambag sa mga pari, miingon si Andrian sa emperador:

'O Hari, tugoti ako nga tunlon pag-usab ang gikuha nga mga tripod, aron himoon gikan niini ang lima ka estatwa sa mga hubad nga dalaga, nga susama sa mga Kristohanong magtutudlo nga imong gipatay, ug, aron sila pasipalahan ug dautahon, ibutang kining mga estatwa sa atubangan sa imong imperyal nga paliguanan.'

Gidawat dayon ni Trajan ang hangyo, ug gihimo ang mga estatwa. Sa dihang nabutang na sila sa ilang gitudlo nga mga dapit, nakakita si Trajan sa damgo og lima ka putli nga kordero nga nagapang-uma sa paraiso, ug ang makalilisang nga magbalantay nga nag-atiman kanila, nga miingon kaniya:

'O labing dautan ug walay balaod nga hari! Kadtong mga hulagway nga imong tuyoang ipakita aron pangatawa, gikuha sila kanimo sa maayong ug maloloy-on nga Magbalantay ug gipahimutang dinhi, diin sa takdang panahon moabot usab dinhi ang putli nga karnero nga si Drosida, ang imong anak nga babaye.'

Pagmata niya, ang dautan ug walay balaod nga si Trajan nasuko pag-ayo, kay bisan pa sa ilang kamatayon napakyas ang iyang mga plano tungod sa balaan nga mga birhen martir; ug gisugo niya nga magtukod og duha ka pugon sa magkasupak nga tumoy sa siyudad ug pagapainiton adlaw-adlaw, ug usa ka inskripsyon nga ibutang niini nga nagpahayag sa iyang hariong sugo ug nag-ingon sa mosunod:

'Mga tawo sa Galilea[2524] , nga nagasimba sa Gipako sa Krus, luwasa ninyo ang inyong kaugalingon gikan sa daghang pag-antos, ug luwasa kami sa among kapoy; maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios. Apan kon dili ninyo buot buhaton kini, nan pasagdi nga ang matag-usa kaninyo, sa iyang kaugalingong pagbuot, sa bisan unsang paagi nga iyang pilion, itambog ang iyang kaugalingon niining pugon.'

Pagkahuman nga gipagawas sa emperador ang maong sugo ug nakaabot ang balita kang Santa Drosida nga ang mga Kristohanon naglabay sa ilang kaugalingon sa mga hurno tungod sa ilang pagtuo kang Kristo ug gugma kaniya, iyang gitutok ang iyang mga mata sa langit ug miingon:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, kon kabubut-on Nimong maluwas ako ug makalingkawas sa buang nga idolotriya sa akong dautang amahan nga si Trajan, nan tabangi ako mismo aron makagawas sa akong kaminyoon kang Andriyan nga walay balaod ug mosaka sa langit, diin nagpuyo na karon ang lima ka magtutudlo nga nagpalig-on kanako sa kahadlok Kanimo. Ipahimutang sa lawom nga tulog ang mga nagbantay kanako, aron makalingkawas ako gikan dinhi.

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, gikuha ni Santa Drosida ang mga simbolo sa iyang maharlikang dungog ug hilom nga nilayas gikan sa iyang pagkabilanggo, aron walay usa sa mga guwardiya ang nakabantay kaniya. Samtang nagpadulong siya aron itambog ang iyang kaugalingon sa usa sa mga hurno, nagpamalandong siya, nga miingon sa iyang kaugalingon:

'Unsaon ko pag-adto sa Dios nga wala magsul-ob sa bisti sa kasal (mao ang, nga wala pa nabunyagan)? Kay ako hugaw.' Apan, O Hari sa mga hari, Ginoong Jesu-Cristo, alang kanimo gibyaan ko ang akong kahimtang nga hari, aron ikaw mosugot nga himuon ako bisan usa ka tigbantay sa ganghaan sa imong Gingharian; busa, ikaw mismo ang magbunyag kanako sa imong Espiritu Santo.

Ug pagkahuman niya og sulti niini, gikuha ni Santa Drosida ang mira nga iyang gidala gikan sa tanan niyang bahandi, ug gihiusan niini ang tanan niyang mga bukton; unya misulod siya sa tubig sa sapa nga nag-agos sa iyang agianan ug gibunyagan ang iyang kaugalingon, samtang nag-ingon sa mga pulong:

'Ang sulugoon sa Dios, si Drosida, gibunyagan sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo.'

[2524] Ang mga Kristohanon gitawag nga 'mga Galileanhon' ingon panag-uyaw.

Pagkahuman niini, samtang nagpuyo sa hugot nga pag-ayuno, nagpabilin siya nga natago sulod sa pito ka adlaw. Niining panahona, nakit-an siya sa pipila ka mga Kristohanon ug, gikan sa iyang gisaysay, nahibal-an nila ang tanan nga nahisgutan sa ibabaw. Sa ikawalong adlaw pagkahuman sa iyang pagbunyag, ang balaang martir, pagkahuman sa pag-ampo, gihimo niya ang iyang gisugot kaniadto ug busa mibiyahe paingon sa Ginoo.

5 Abril

23 Marso (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Nikon, ang Pari-Martir

Gisaulog sa Marso 23

Sa siyudad sa Naples, sa rehiyon sa Campania[2525] , nagpuyo didto ang usa ka mahimayaon ug maisugon nga mandirigma nga talagsaon ang kaanyag, nga ginganlan og Nikon. Ang iyang amahan, usa ka Griyegong pagano, nagpadako sa iyang anak sa pagsimba sa diyos-diyosan; apan ang inahan ni Nikon usa ka Kristohanon ug kanunay siyang nagtudlo mahitungod kang Kristo. Gipakita kaniya ang gahum sa Krus sa Ginoo, ug miingon siya:

'Gihigugma nakong anak! Kung mahitabo nga maabtan ka sa katalagman sa panahon sa gubat, pirmi buhata ang tanda sa Krus – dili lang ka malikayan sa pagka-priso, apan malikayan usab nimo ang tanang samad; walay pana, wala'y bangga, wala'y espada nga makatandog kanimo, ug magpabilin kang walay samad bisan pa sa labing delikadong higayon sa gubat.'

Nahitabo nga ang mga sundalong Romano mibiyahe aron makig-gubat. Apil usab si Nikon sa iyang detachment. Sa usa sa labing madugo nga mga gubat, nasangpit si Nikon sa dakong katalagman, hapit na gyud siya mamatay. Sa dihang nakita niya nga daghan sa iyang kaugalingong mga sundalo ang napatay, nagdahom siya nga mamatay usab sa kamot sa kaaway; apan, sa paghinumdom sa mga pulong ug pagtudlo sa iyang inahan, gitangtang ni Nikon ang iyang mga mata paingon sa langit, gihimo ang tanda sa krus, ug, uban sa lawom nga paghuyop gikan sa kasingkasing, miingon:

'Kristo, gamhanang Dios! Ipakita karon ang gahum sa Imong Krus kanako; sugod karon ako mahimong imong alagad ug magsimba kanimo ug sa Imong Inahan nga nag-anak kanimo.'

Pagkahuman niining mga pulong, nabati niya ang usa ka katingalahang kaisog sa sulod niya, ug sa pag-atake nga nagbitbit og bangkaw sa tuo niyang kamot, dali ra niyang gipatay ang 180 ka maisugong kaaway, samtang napahawa ang uban, aron walay bisan kinsa ang makasukol kaniya. Busa, katingalahang napadayag sa sulod niya ang gahum sa Krus ni Kristo!

Unya gidayeg ni Nikon ang Dios, nga nagaingon:

'Dako ang Kristohanong Dios, nga nagdaug ug nagpalayas sa mga kaaway pinaagi sa tanda sa Iyang Krus!'

Ang tibuok hukbong Romano nangahibulong kang Nikon ug miingon:

'Usa ka dakong milagro sa pag-atiman sa Dios! Wala pa namo makita, o madungog gani, ang usa ka mandirigma nga nakig-away nga ingon ka maisug sama ni Nikon.'

Pagkahuman sa gubat ug pagkahuman nga napabalik na ang tanan sa ilang tagsa-tagsa ka puloy-anan, mibalik usab si San Nikon sa iyang panimalay; samtang nagdayeg sa Dios, gisultihan niya ang iyang inahan sa gibuhat sa Ginoong Kristo alang kaniya sa gubat pinaagi sa gahum sa Iyang Krus.

Napuno sa kalipay, misinggit ang iyang inahan:

Nagpasalamat ako sa Imong Labaw nga Balaan nga Ngalan, O Ginoo, kay gusto Nimo nga ang tanan nga tawo maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran! Karon paminawa ang pag-ampo sa Imong ulipona ug hatagi ang akong anak sa balaan nga bunyag, nga gihatag kanato alang sa kapasaylo sa mga sala, ug tudloi siya sa

[2525] Ang Campania usa ka rehiyon sa sentral Italya. Usa sa labing iladong siyudad niini, ang Naples, nahimutang sa amihanang baybayon sa Gulpo sa Naples. Niining rehiyon unang naimbento ang mga kampana; sa mga liturhikal nga libro, gitawag kini nga 'campanas' sumala sa ilang gigikanan.

pagbuhat sa Imong kabubut-on, aron siya makapahimuot Kanimo ug mahimong takus sa gisaad nga walay katapusang mga panalangin.

Nagsugod si Nikon sa pagpangutana sa iyang inahan kon giunsa siya mahimong Kristohanon. Mitubag ang iyang inahan:

'Kinahanglan magpuasa ka sulod sa kap-atan ka adlaw ug tudloan ka sa Kristohanong pagtuo sa usa ka Kristohanong pari; unya, human nimong isalikway si Satanas ug ang tanan niyang mga buhat, ug motuo kang Kristo nga among Dios, hatagan ka sa balaan nga bunyag ug mahimong tinuod nga Kristohanon ug alagad ni Kristo.'

'Buhi ang Ginoo!' tubag ni Nikon, 'Mas gusto ko nga mahimong sulugoon Niya kaysa magpabilin nga pagano, mananamba sa dios-diosan ug mandirigma; dili na nako gusto mosimba og bato o bisan unsang binuhat, kondili ang Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini.'

Niyuko si Nikon sa yuta sa atubangan sa iyang inahan ug miingon:

'Ina ko! Amo ko pag-ampo sa Dios alang kanako, imong alagad, aron Iya kong hatagan og usa ka Anghel, usa ka maayong maggiya ug magbabantay sa akong kalag ug lawas, aron sa ilawom sa iyang giya makakaplag ko og usa ka alagad sa Dios nga maghatag kanako sa balaan nga bunyag ug magtudlo kanako sa pagbuhat sa kabubut-on ni Cristo, among tinuod nga Dios, ug aron ako mapasulod sa kawan ni Cristo.' O akong dungog nga inahan! Kung wala ang imong pagtudlo nga nagpahilayo kanako gikan sa pagka-pagano ug nagdala kanako sa kahibalo sa tinuod nga Dios, dili unta ko nakalingkawas sa Gehenna ug nakasinati unta ko og pag-antos sa Hades uban sa tanan nga wala mailhi ang Dios.

Ug sa mga pulong nga, 'Ampi-a ko, inahan ko!', hapit na siya mobiya sa balay. Ang iyang inahan, samtang gihikap niya ang kamot sa iyang anak, nagpakusog sa paghangyo kaniya nga mobalik pagkahuman makadawat sa Balaang Bunyag ug ilubong siya, kay nabati na niya nga nagkadool na ang kamatayon. Unya, pagkahuman siya pag-ampo, gihatagan niya siya og kuwarta ug, labi na gayud, gipahawa siya uban sa iyang panalangin sa pagka-inahan ug gitugotan siyang mangita og usa ka Kristohanong pari; apan alang sa usa ka tawo nga gustong mahimong Kristiyano ug madawat ang Bawtismo sa Santo, lisod kaayo ang pagpangita niini niadtong panahona, tungod sa pagpanlupig sa mga Kristiyano, kay ang tanang Kristohanong pari ug magtutudlo nagpanago sa mga disyerto ug kabukiran.

Gibyaan ang iyang panimalay, miadto si Nikon sa pantalan ug, misakay sa usa ka barko, nilarga paingon sa Constantinople.

Pagkahuman sa pagbiya ni Nikon, ang mga sundalo ug mga kumander sa siyudad sa Naples nangita pag-ayo sa maisugong mandirigma ug, pag-abot nila sa balay sa iyang inahan, nangutana sila kaniya: 'Ain si anak nimo?' Mitubag siya: 'Wala ko kahibalo asa siya nangadto!'

Samtang si Nikon, nga giyaan sa grasya sa Dios, nakaabot sa usa ka isla nga ginganlan og Chios[2526] , misaka sa usa ka hataas nga bukid didto ug nagpabilin sulod sa walo ka adlaw sa pag-ampo, nga naghangyo sa Dios nga ipakita kaniya kung asa siya makakaplag og usa ka sulugoon sa Ginoo nga motugot kaniya sa dugay na niyang gipangandoy nga balaang pagbunyag ug tudluan siya sa mga sakramento sa balaang pagtuo. Ug tan-awa, sa usa ka damgo, usa ka Anghel sa Dios nagpakita kang Nikon sa porma sa usa ka balaan; gihatagan siya og tungkod nga ang tumoy nagbitbit sa hulagway sa krus, ug gisugo siya nga moadto sa baybayon. Pagkahuman sa iyang pagbiyahe paingon didto, sa sunod buntag nakakita siya og usa ka barko nga daw nagpaabot kaniya; kay kana nga parehas nga Anghel sa Dios nagpakita sa mga marinero ug gisugo sila nga magpaabot kang Nikon, nga moubos gikan sa bukid nga nagbitbit og tungkod nga adunay hulagway sa krus.

Tungod sa paborableng hangin, nakaabot sila Nikon ug ang mga marinero duha ka adlaw pagkahuman sa usa ka bukid nga ginganlan og Ganos[2527] , diin si Teodosio, Obispo sa Cyzicus[2528] , nagpanalipod gikan sa pagpanlupig uban sa daghang mga monghe; siya ang ilang abadi ug amahan. Gipadayag sa Diyos kaniya ang kamatuoran mahitungod kang Nikon, ug migawas siya uban sa iyang mga monghe aron masugat siya sa dapit sa

---

[2526] Ang Chios usa sa mga isla sa Dagat Aegean o Kapupud-an, nga nahimutang duol sa kasadpang baybayon sa Asia Minor.

[2527] Ang Ganos o Gan nahimutang sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dagat Marmara – usa sa mga gibastilyang dapit sa Thrace.

[2528] Ang rehiyon sa Cyzicus, uban sa siyudad sa Cyzicus, nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.

paglapag. Dayon gidala niya siya sa iyang langob ug, pagkahuman sa proklamasyon, gibunyagan siya sa ngalan sa Balaang Trinidad ug gihatagan siya sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo.

Pagkahuman madawat niya ang balaan nga bunyag, ang bulahan nga si Nikon nagpuyo sa maong simbahan sa langob, nagtuon sa Balaang Kasulatan ug nagsunod sa monastikong paagi sa kinabuhi, ug tungod sa iyang pagkamaambong, gitonsura siya nga monghe.

Ang uban sa mga igsoon, sa ilang pagkakita sa pagpaubos ug kalumo ni Nikon, sa iyang pag-ayuno, paglikay sa pagkaon ug sa tanang gabii nga pagbantay nga iyang gihimo nga walay tulog sa pag-ampo ug pag-awit sa mga salmo, gikumpara siya sa usa ka Anghel sa Dios; kay mapailubon siya sa iyang mga buhat, dako sa gugma, walay sama sa pagpuasa, dili mapul-an sa pagtuon ug pagbasa, dili gayud mapul-an sa iyang mga pag-ampo sa gabii, ug masigasig ug mainit-on sa tanang monastikong pagpanag-iya; nakapukaw siya og pagdayeg dili lamang sa mga igsoon, kondili bisan sa Obispo Teodosio mismo.

Sa dihang nakapuyo na ang bulahan nga si Nikon og tulo ka tuig sa maong bukid, nakadawat ang obispo og pahibalo gikan sa Dios – ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug miingon:

'Sa dili pa ka mamatay, i-ordinar si Nikon—nga imong gibunyagan ug gipahimutang sa monastikong bisti—isip obispo nga mopuli kanimo, ug itugyan kaniya ang imong panon; apan tudloa siya nga molalin uban sa tanan ngadto sa habagatan nga bahin sa rehiyon sa Sicilyo[2529] , aron dili mapukan ang mga monghe sa espada sa mga barbaro, nga dili madugay mosulong niini nga dapit.'

Pagkahuman niining panan-awon, una nga giordinahan ni Obispo Teodosio si bulahan nga Nikon isip diakono, unya isip pari, ug sa katapusan isip obispo; ug, pagkahuman ipasalig kaniya ang 190 ka monghe, siya natulog sa Ginoo.

Pagkahuman niyang ilubong ang obispo, misakay si Nikon sa barko uban sa tanang monghe ug nilarga paingon sa isla sa Lesbos[2530] , diin, pagkahuman nila'g paglapag sa siyudad sa Mytilene[2531] , nagpabilin siya didto sulod sa duha ka adlaw ug dayon nilarga paingon sa isla sa Naxos[2532] . Gikan didto, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakaabot siya sa Italya pagkahuman sa baynte-dos ka adlaw; sa pag-abot niya sa iyang yutang natawhan, ang siyudad sa Naples, nakit-an niya nga buhi pa ang iyang bulahan nga inahan, nga sa pagtan-aw kaniya, mihulog sa iyang mga bukton uban sa mga luha sa kalipay ug gihalokan siya. Nihukom siya sa yuta aron mosimba sa Ginoo, ug miingon:

'Nagpasalamat ako sa Imong Labawng Balaan nga Ngalan, O Ginoo, nga gidala Mo ako aron makita ang akong anak nga sama sa usa ka anghel ug sa dignidad sa usa ka obispo; ug karon, akong Ginoo, paminawa ako, ang Imong alagad, ug dawata ang akong kalag sa Imong mga kamot.'

Pagkahuman niya sa pag-ampo, dayon gipahawa sa bulahan nga babaye ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo; ang tanan nga naa didto naghimaya sa Dios ug gilubong siya uban sa dungog, kauban ang pagkanta sa mga salmo.

Milapta sa tibuok siyudad ang balita sa pag-abot ni Nikon; nahibalo usab niini ang pipila ka mga sundalo nga iyang mga higala sa rehimen; pagduol nila kaniya, natingala sila sa kaanyag sa iyang nawong ug gipangutana siya sa tago:

'Gi-implaw ka namo sa gahum sa Labaw nga Ginoo: sultihi kami, ngano man nga nagpakita ka og ingon ana nga kusog ug kaisog sa gubat—pinaagi ba kini sa salamangka o lain nga paagi? Tudloi kami aron mahimo usab namo.'

'Mga igsoon!' tubag sa santo, 'tuo kamo kanako, dili kini tungod sa salamangka o bisan unsa pa man nga nakapahimo kanako nga maisug sa gubat, kondili tungod lamang sa tabang sa Balaang Krus ni Kristo. Sa dihang gisul-oban ko kini, walay makasukol kanako, kay ang gahum sa Dios, nga naglihok pinaagi sa timaan sa Krus, nakapildi sa tanang kaaway.'

[2529] Ang rehiyon sa Sicily, o ang Sicily mismo, usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo, nahimutang sa habagatan sa Apennine Peninsula ug gibulag niini pinaagi sa Strait of Messina. Dinhi nahimutang ang pinakadako nga bulkan sa kalibutan (bundok nga nagbuga og kalayo), ang Mount Etna.

[2530] Ang Lesbos usa ka isla sa Dagat Aegean, o sa Aegean Archipelago, nga nahimutang sa kasadpang baybayon sa Asia Minor, duol sa Media.

[2531] Ang Mytilene mao ang pinakadakong lungsod nga gipanday og kuta sa isla sa Lesbos, nahimutang sa sidlakan niini.

[2532] Naxos – usa ka isla sa habagatan sa Dagat Aegean o Kapupud-an – ang pinakadako sa mga Cyclades.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang mga sundalo mihulog sa tiilan ni San Nikon, ang obispo, nga nag-ingon:

'Balaan sa Dios! Gikaloy-an kami ug dad-a kami uban kanimo, aron sama sa among pagluwas gikan sa among mga kaaway pinaagi kanimo sa gubat, karon kami, uban kanimo, mahimong mga kabahin sa Gingharian sa Langit.'

Ug sa dayon, gibyaan nila ang ilang mga asawa, mga anak, mga igsoon, ug ilang mga panimalay, misunod ang mga sundalong siyam ka piraso kang San Nikon.

Misakay sa barko, si Banal Nikon, kauban sila ug ang iyang mga disipulo, nilarga paingon sa isla sa Sicily ug didto mibaba sa kinataasan nga bukid sa Tauromenium[2533] ; Pagkahuman nila sa pagbaba sa barko ug pagbiyahe og taas nga distansya, miabot sila sa Suba sa Asinos, diin duol niini ilang nakaplagan ang usa ka dako, daang bato nga paliguan nga nagtindog sa usa ka walay sulod nga lugar nga gitawag og Gigia, diin sila nagpuyo. Nindot kaayo ug hilit ang lugar, ug ang yuta napamatud-an nga angay sa pag-uma. Pagkahuman nila pagtamnan og ubasan ug mga kahoy nga mamunga, nagsugod sila pagpuyo didto . Gibunyagan sa Kagalang-galang Nikon ang siyam ka lalaki, iyang mga higala gikan sa serbisyo militar, ug giputol ang ilang buhok isip mga monghe.

Miagi ang daghang katuigan, apan nagpadayon gihapon ang pagpanlupig sa mga Kristohanon. Ang Sicilianong igemon nga si Quintianus gisultihan sa mga pagano nga adunay mga tawo nga nagpuyo sa daplin sa Suba sa Asinos nga nagasimba sa Dios sa Langit, nga si Obispo Nikon mao ang ilang magtutudlo; wala sila mosunod sa among mga balaod ug misalikway sa pagsimba sa among mga dios.

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ug kalagot ang gobernador ug dayon nagpadala siya og usa ka grupo sa mga sundalo aron dakpon silang tanan ug dalhon sa iyaha alang sa interogasyon.

Pag-abot nila sa maong lugar, nangutana ang mga sundalo:

'Ain sa si Nikon uban sa iyang mga kauban, nga dili mosunod sa balaod sa hari ug dili mosimba sa mga dios!'

Mitubag kanila si San Nikon:

'Mga anak ko! Maayo kaayo ang inyong gibuhat, tinuod gayud, nga miabot kamo dinhi, kay si Kristo, akong Ginoo, nagtawag kanako ug sa akong mga higala ngadto kaniya.'

Unya ang mga igsoon misugod sa pag-ampo, nangayo sa Diyos nga lig-onon sila sa Iyang grasya alang niining buhat; apan, gipugos sa mga sundalo, napugos silang hunongon ang ilang pag-ampo ug, kauban nila, miadto sa gobernador, sama sa mga karnero nga gidala sa pagpatay.

Sa dalan, gipalig-on sila sa atong bulahan nga amahan nga si Nikon pinaagi niining mga pulong:

'Pagkugi kamo, akong mga igsoon, ug ayaw kahadlok sa magpapasakit, kay hapit na mahuman ang atong pakigbisog, ug nabuksan na para kanato ang mga ganghaan sa langit. Magbarug kita nga lig-on alang sa pagtuo ni Cristo atubangan sa mabangis nga manlutos; mag-istorya kita nga maisugon atubangan niya, nga hinumduman ang mga pulong sa atong Maayong Magbalantay: *'Ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas, apan dili makapatay sa kalag'* (Mat. 10:28).

Sa dihang gidala ang mga santo sa atubangan sa gobernador alang sa paghukom, mitan-aw siya kanila nga puno sa hulga ug misugod siya og sulti:

'Nagbaton ba kamo tanan og ingon ana ka walay pulos ug limbong nga paglaum, nga nadani kamo sa salamangkero nga si Nikon hangtod nga wala na kamo magpasidungog sa mga di-mortal nga dios ug wala magtuman sa ilang mga balaod?'

Mitubag ang mga santo sa usa ka tingog:

'Kristohanon kami ug dili gayud namo ikalimod ang among pagtuo; ang among paglaum wala sa mga kahaw-ang niining kalibutan, kondili sa Ginoong Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanang anaa niini; apan ang inyong mga dios mga busay, bingi ug buang nga mga dios-diosan, buhat sa kamot sa tawo, ug ang tanan nga nagbutang sa ilang paglaum kanila mahimong sama kanila.'

Sa pagkakita sa lig-on ug dili matuyaw nga pagtuo sa mga santo, miingon ang gobernador:

'Kung dili ko sila ipapatay dayon, basin madani pa nila ang daghan sa ilang sayop nga pagtuo.'

[2533] Ang Bukid Tauromenium nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa isla sa Sicily.

Busa, gisugo niya una nga hubaron og hubad ang mga santo ug ipahigda sa yuta, ug bugbogon og dugay ug walay kalooy gamit ang panit sa baka; unya gisugo nga silang tanan, gawas kang Santo Nikon, putlon ang ulo gamit ang espada sa daplin sa suba, sa paliguan diin sila nagpuyo. Unya gidala sila sa ilang pagbitay.

Sa pagyuko sa ilang mahimayaong ulo ilawom sa espada, miingon ang balaang mga martir:

'O Ginoo! Sa Imong mga kamot among gisumite ang among mga espiritu, *"kay tungod kanimo gipatay kami sa tibuok adlaw; giisip kami nga sama sa mga karnero nga itugyan sa pagpatay"* (Salmo 43:23).'

Busa, giputol ang ulo sa 199 ka mahimayaong disipulo ni San Nikon. Sa sugo sa taga-pahirap, gilabay ang ilang mga lawas sa nagdilaab kaayo nga paliguan diin sila nagpuyo aron sila masunog.

Pagkahuman nila pagkapusil kang Banal nga Nikon sa kadena, ang tortyur naghimo sa labing malupit nga mga pag-antos aron ipahamtang kaniya.

Niadtong gabii, usa ka Anghel sa Dios nagpakita sa santo sa iyang bilanggoan sa usa ka damgo ug miingon:

'Paglig-on sa Dios, Nikon, mandirigma ni Cristo, ug lipaya, kay gidawat ni Cristo nga among Dios ang halad sa imong 199 ka mga disipulo ingon usa ka humot nga halad: misulod na sila sa palasyo diin nagapahulay ang Langitnong Nobyo.'

Pagkahuman niining mga pulong sa Anghel, nakita ni Santo Nikon sa iyang atubangan ang usa ka dalaga, mas hayag pa kaysa sinag sa adlaw, nga ang iyang mga bisti hinimo sa bulawan ug zafiro[2534] ; sa iyang mga kamot nagkupot siya og usa ka leon nga puti sama sa niebe. Ang dalaga mitindog sa sidlakan nga pampang sa Suba sa Psimif, samtang sa kasadpan nga pampang mitindog ang duha ka lalaki nga talagsaon ang gitas-on, nga ang ilang mga ulo misumpay sa langit; sa ilang mga kamot nagkupot sila og nagdilaab nga mga pika ug nakigsulti sa mosunod sa dalaga nga nagpakita:

'Ngano man nga nagbarog ta dinhi nga walay buhat, samtang gisugo kita sa Hari sa Langit aron makig-away kang Quintian? Ania kita karon nagpaabot kaniya, apan wala siya moabot.'

Miingon kanila sa masidlak nga dalaga:

'Gahapon, gipatay ni Quintian ang 199 ka tawo, mga sulugoon ni Kristo; labaw pa, nagplano siya og labing grabeng pag-antos para sa ilang magtutudlo, si Nikon, nga nakalupig sa tanang limbong sa yawa; sa dili madugay moabot siya sa lugar diin kamo gipadala aron makig-away kaniya.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gipagawas niya gikan sa iyang mga kamot ang usa ka leon paingon kanila, nga miingon, 'Arawi siya; motabang siya kaninyo batok sa manlupig.'

Pagmata gikan sa panan-awon, dako kaayo ang kalipay ni Obispo Nikon; samtang nagpasalamat sa Dios ug naghimaya Niya, gisaysay niya ang panan-awon sa iyang sulugoon nga ginganlan og Heromenus, nga sa ulahi misulat sa iyang kinabuhi ug mga pag-antos.

Samtang gisaysay niya ang panan-awon sa iyang batan-ong alagad, nagtagna ang santo nga si Quintianus dili madugay mamatay sa bayolenteng paagi.

Sa sunod buntag, gisugo sa gobernador Quintian nga dad-on si Santo Nikon sa iyang atubangan alang sa paglitis ug gipangutana siya:

'Kinsa ka, asa ka gikan, ug unsang pagtuo ang imong gipang-angkon, nga pinaagi sa imong salamangka hinungdan ka sa kamatayon sa daghang mga tawo? Tungod sa imong kabuang, dili na nila makita ang kahayag sa adlaw o ang suga sa bulan.'

Mitubag si Santo Nikon:

Daotan nga tawo! Dili lang nako ikaw gisultihan kinsa ako ug unsang pagtuo ang akong gisunod, apan gisultihan usab ka sa uban; nadungog na nimo kini balik-balik gikan sa daghang mga santo nga imong gipatay gahapon sa kangitngit sa imong ka-daotan. Karon isulti ko kini kanimo sa mas mubo: Usa ko ka Kristohanon, ug gibutang nako ang akong lig-on ug dili matuyok nga paglaum sa Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, ug siya magpahamtang kanimo og dili madala nga pag-antos tungod sa imong dili makatawo nga kalupigan ug dakong pagkadautan.

[2534] Ang safiro usa ka bililhon nga bato; kini naglungtad sa lain-laing kolor, apan kasagaran kini makita sa mga lilag sa asul sa langit, asul sa kalangitan, asul, ug asul sa cornflower.

Sa pagdungog niini nga mga pulong, ang tigpahirap, nga nagngurog sama sa leon, nagsugo nga hubaron og hubad ang santo ug, pagkahigot kaniya, igapos ang iyang mga kamot ug tiil sa upat ka ligid, samtang gisindihan ang kalayo sa ilawom niya.

Si Santo Nikon natulog sa nag-umol nga uling sama sa pagkatulog sa ibabaw sa mga bulak, samtang nag-awit sa ingon ngadto sa Dios:

'Ikaw, O Ginoo, mao ang akong kusog ug akong dalangpan, nga nagaluwas kanako gikan sa akong mga kaaway nga naglagot batok kanako' (Salmo 17:3).

Miingon ang mga sulugoon sa taga-pahirap:

'Ginoo, Gobernador! Kapoy na kami: bisan unsa pa ka daghan among idugang nga kahoy sa kalayo o unsa pa ka kusog namo pagpasiga niini, wala gyud kini makadaot kang Nikon.'

Gitapos sa gobernador ang maong pagpanlupig, ug gisugo nga itali ang santo sa mga paspas nga kabayo aron siya madani sa yuta ug mapikas-pikas; apan ang santo, nga nakagapos sa mga kabayo, gipahaba ang iyang tuo nga kamot ngadto kanila ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw kanila, ug ang mga kabayo dayon nahimong malumo sama sa mga karnero ug mitindog nga nakagamot sa lugar, wala gyud miuyog bisan gamay, bisan unsa pa kaayo paghampak sa mga sulugoon kanila o pagduso kanila gamit ang mga lubid ug bitil.

Pagkakita niini, nasuko pag-ayo ang taga-uyamot ug gisugo nga putlon ang litid sa mga tiil sa kabayo; apan, pinaagi sa sugo sa Dios, kalit lang silang misulti sa tingog sa tawo, sama sa gibuhat sa asno ni Balaam kaniadto: *'Ang among Dios naa sa langit; Buhaton Niya ang bisan unsa nga Iyang gusto' (Salmo 113:11). Tungod kang Santo Nikon, atubangon usab namo ang kamatayon.'*

Unya gisugo sa gobernador nga gapuson ang martir sa puthaw nga kadena ug itaktak gikan sa hataas nga bukid ngadto sa lawom nga bangin. Apan bisan pagkahuman niini, wala'y kadaut ang martir. Usa ka anghel sa Dios nagpanalipod kaniya samtang nahulog ug, pagkahuman nga nakagawas siya sa iyang mga kadena, gidala siya gikan sa bangin. Ang santo mibalik pagpakita sa atubangan sa iyang tigpahirak, himsog ug walay samad. Sa pagkakita kaniya, nahadlok ang tigpahirak ug miingon kaniya:

'Nikon! Dako kaayo ang pag-atiman sa among mga dios kanimo! Wala ba nimo makita kung giunsa ka nila pag-atiman ug dili nila gusto nga laglagon ang imong lawas? Busa, ilhi ang ilang kaluoy: halad-i sila ug mahimong higala nila.'

Mitubag ang santo:

'Makaanaa kamo og anatema, kamo ug ang inyong mga dios, ug ang tanan nga nagasalig kanila.'

Unya gisugo sa gobernador nga batuhon sa nawong ang santo, nga ipagawas ang iyang dila gamit ang pliers ug putlon; unya dad-on siya sa usa ka dapit nga gitawag og Gigia, diin siya nagpuyo uban sa iyang mga disipulo, ug didto siya putlon ang ulo. Busa giputol ang ulo sa balaan nga martir nga si Nikon sa suba sa Asinos ilawom sa kahoy nga pygus[2535] atol sa paghari ni Decius[2536] . Ang iyang lawas gibyaan nga walay lubong ug gipabaylo nga kan-on sa mga hayop ug langgam.

Sa samang adlaw nga gisugo sa gobernador Quintianus nga putlon ang ulo ni San Nikon, siya mismo mibyahe paingon sa siyudad sa Panormus[2537] aron kuhaon ang kabtangan ni Santa Agathia, nga iyang gipahirapan hangtod namatay dili pa dugay. Ug samtang nagtabok siya sa maong suba nga Psimif, kalit nga nangabuang ang mga kabayo nga kauban niya sa tabok. Kalit nga mihuros kaniya ang usa, gikagat ang iyang nawong sa ngipon ug gipangdaot siya; ang usa pa gipyatpatan siya sa kusog nga paagi nga nahulog siya sa suba. Ug nalumos ang pobre, natapos ang iyang dautang kinabuhi sa kasakit, sama sa gipanghimatuud ni San Nikon.

Samtang ang dungganong lawas sa martir nagpabilin nga wala pa mailo sa dapit sa iyang pagputol sa ulo, usa ka magbalantay sa karnero, nga gipanag-iya sa dautang espiritu, naglibot-libot didto; sa diha nga nakit-an niya ang lawas sa santo, dali siyang natumba nga nawong paubos sa yuta, kay ang hugaw nga espiritu, nga napalayas sa gahum sa santo, gilabay siya sa yuta ug mibulag kaniya uban sa kusog nga pagsinggit: 'Lagmit na ako, lagmit na ako, asa kaha ako makalingkawas sa nawong ni Nikon?!'

[2535] Ang pevg tree, o pevg, usa ka espesye sa conifer, susama sa atong pino o fir.

[2536] Decius – usa ka Romanong emperador ug malupit nga manlutos sa mga Kristohanon; naghari siya gikan sa 249 hangtod 251.

[2537] Panorumus – karon mao ang siyudad sa Palermo, nahimutang sa amihanan-kasadpang baybayon sa isla sa Sicily.

Ang naayo nga magbalantay miadto ug gisultihan ang mga lumolupyo sa maong yuta bahin niining milagro. Ang Obispo sa Messina, si E[2538] , pagkahibalo niini, mibiyahe uban sa iyang mga klero aron kuhaon ang nag-antos nga lawas sa balaang martir; ug sa dihang nakit-an kini, gidala nila kini. Nakaplagan usab niya ang mga lawas sa iyang balaan nga mga disipulo sa paliguanan, nga buo ug wala'y kadaut gikan sa kalayo, ug dungogong gilubong sila tanan uban sa ilang magtutudlo nga si Nikon sa usa ka iladong dapit, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Nikon, Abad sa mga Kuweba

Gisaulog sa Marso 23

Sa dihang gipahimutang sa Ginoo ang usa ka mabunga nga sanga sa kinabuhi sa monghe sa Rusya, una sa tanan gidala Niya kang Balaan Antonio, ang maalamon ug masipag nga nagtukod sa monastisismo sa Rusya nga nag-alagad sa usa ka langob, ang Balaang Nikon, nga iyang matinud-anong kauban sa pag-ascetismo. Sa tinguha nga mosaka sa mga hugna sa monastikong pagkamaayo, ug sa pag-alig sa iyang magtutudlo sa tanang butang, napamatud-an ni Banal nga Nikon nga siya usa ka takus nga pangulo sa mga monghe ug kasaligan nga giya ngadto sa espirituhanong tanaman sa asetikong kinabuhi. Sa dihang ang mga tawo miadto kang Anthony nga gustong mosunod sa anghelnong paagi sa kinabuhi, siya mismo ang nagtudlo kanila sa pagkamaayo, samtang gisugo niya si Banal nga Nikon nga putlon ang ilang buhok. Sa mga buhat niining duha ka asketa makita ang usa ka pagkapareho kang Moises ug Aaron, kay ang Banal nga si Antonio nagdala sa Balaod gikan sa Bukid Athos[2539] , sama sa gibuhat ni Moises gikan sa Bukid Sinai, samtang ang Banal nga si Nikon mibuhat sumala sa sugo ni Antonio, sama kang Aaron, nga gipasidunggan sa katungdanan sa pagka-pari. Gibuhat ni Nikon ang tanan niyang katungdanan uban sa pagpaubos, nga nakasinati dili lamang og kalipay kondili nag-antos usab sa kasubo uban sa pagkamapailubon, nagpasalamat sa Diyos sa tanan. Gihatagan siya og dakong espirituhanong kalipay sa dihang gitonsura niya ang atong Balaang Amahan nga si Teodosio, nga sa dili madugay napamatud-an nga usa ka dakong magtutudlo sa kinabuhi sa monastiko sa Rusya. Nalipay usab siya pag-ayo sa dihang gitonsura niya ang bantugang boyar, ang Bulahan nga si Varlaam, ingon man usab ang tagdumala ug pinalangga sa prinsipe, ang Bulahan nga si Efrem nga eunuko. Apan tungod niining mga bag-ong monghe, nakasinati usab siya og dakong kasubo. Kay sa dihang nahibalo siya sa ilang pagtondur, si Prinsipe Izyaslav[2540] nasuko kaayo sa mga reverendo nga amahan ug gisugo nga dad-on dayon kaniya ang usa kanila—mao ang naghimo sa pagtondur. Ang mga sulugoon mibiyahe dayon ug gidala nila kang Banal nga Nikon kaniya.

Samtang naglagot siya nga nagtutok sa santo, nangutana ang prinsipe:

[2538] Messina – usa ka labing hinungdanon nga siyudad sa isla sa Sicily, nahimutang sa pasilyo sa dagat nga nagbulag sa isla gikan sa Italya, sa matahum nga palibot nga daghan og kahoy nga kahel ug limon.

[2539] Ang Bukid Athos (Athos), nga nailhan sa Griyego nga Agios Oros – ang Balaang Bukid – usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat (sa Dagat Aegean), nga bantog isip sentro sa monastikong kinabuhi sa Griyegong Sidlakan. Nagsugod dinhi ang monastikong kinabuhi sa karaang panahon, bisan pa medyo ulahi kaysa sa Siria ug Palestina. Alang sa Simbahang Ruso, dako kaayo ang kahinungdanon sa Athos hangtod sa ika-17 nga siglo: dinhi gisumpa sa mga panata ang amahan sa monastisismo sa Ruso, ang Banal nga Anthony; gikan dinhi usab gisagop sa Banal nga Theodosius ang Lagda sa Studite para sa iyang monasteryo (Pechersk), nga unya, sumala sa kronikador, mikaylap sa ubang mga monasteryo; Dinhi, sa mga dato nga monastikong librarya, nakadawat ang atong mga monghe nga mibyahe paingon sa Athos (sama sa Kagalang-galang Nilus sa Sora) sa labing komprehensibo nga edukasyong relihiyoso nga anaa niadtong panahona. Ingon nga usa sa labing girespeto nga balaang dapit sa Ortodoksong Sidlakan, ang Bukid Athos gibisita matag tuig sa liboan ka mga lalaking peregrino (dili tugotan ang mga babaye mosulod sa peninsula) gikan sa Rusya, sa Balkan Peninsula ug sa mga teritoryo sa Asya sa Turkey. Halos tibuok bukid, gawas sa mga lawom nga bangin ug batong pangpang, natabonan sa malambuong tanom: matahum nga mga kahoy ang motubo dinhi, ang uban niini mamunga – lemon, kahel, ug peras; Tibuok mga uma gitanoman sa lain-laing klase sa ubas, nga naghatag sa komunidad sa mga monghe sa Athonite og igo nga suplay sa maayong bino, samtang ang mga kahoy nga walnut, kastanyas ug oliba daghan kaayo nga nagkawalat sa tibuok bukid. Sa pagkakaron, adunay 20 ka dagkong monasteryo sa Bukid Athos, pipila ka skete ug daghang indibidwal nga selda – nga moabot sa 700 – nga gipuy-an sa mga Griyego, Ruso, Moldavo, Bulgaryano ug uban pa.

[2540] Si Izyaslav Yaroslavich, anak sa Dakong Prinsipe Yaroslav ang Maalamon ug apo ni San Vladimir, Prinsipe nga Katumbas sa mga Apostoles, naghari sa Kyiv gikan sa 1054 hangtod 1068.

'Ikaw ba ang nagputol sa buhok sa boyar ug sa eunuko nga walay sugo nako?'

Matinahum mitubag si Rebereendo Nikon:

'Gipahigot ko sila pinaagi sa grasya sa Dios, sa sugo sa Hari sa Langit, si Jesu-Cristo, nga nagtawag kanila niining buhat.'

Mas nasuko pa gayud ang prinsipe ug miingon:

'Palihug pugsa sila nga mobalik sa ilang mga panimalay, o ipadala tika ug ang imong mga kauban sa pag-exile, ug sugoan nako nga hukayon ang inyong langob.'

Mitubag si Banal nga Nikon:

'Ginoo! Buhata ang imong gusto! Dili ako ang magpahawa sa mga sundalo gikan sa Langitnong Hari.'

Pagkahuman niini, mibiya si San Antonio ug ang iyang mga kauban sa langob, nga nagtuyo, tungod sa kasuko sa prinsipe ug sa iyang mga pagpasipala batok kang Banal nga Nikon, nga mopaingon sa lain nga rehiyon.

Apan unya gisultihan sa usa sa mga batan-on ang prinsesa bahin niini. Siya, sa baylo, nagpahinumdom sa prinsipe sa kasuko sa Dios nga miigo sa iyang yutang natawhan, ang yuta sa mga Lyakh[2541] , tungod kay ang iyang amahan, si Bolesław the Brave[2542] , gipahawa ang mga monghe nga nagtonsura kang Moses Ugrin, ug miingon kaniya:

'Paminawa ako, akong ginoo, ug ayaw paglagot. Sa imong kaugalingong yuta, ang mga monghe sama niini gipahawa usab, ug nakasinati ka og dakong pag-antos tungod kanila. Pag-amping, akong ginoo, nga dili mahitabo usab ang susama sa imong gingharian.'

Pagkadungog niini, nahadlok ang prinsipe sa kasuko sa Dios ug gipagawas ang bulahan, gisugo siya nga mobalik sa langob; sa samang higayon, nagpadala siya og hangyo sa mga nilakaw aron mobalik sa langob. Ug pagkahuman sa tulo ka adlaw, pagkahuman nila mamati sa hangyo sa prinsipe, mibalik sila sa langob, sama sa gisaysay sa kinabuhi sa Banal nga si Antonio.

Human sa ingon nga pagsulay, ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Nikon nagpuyo og mapainubsanon nga kinabuhi sa langob; pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo nakadaog siya og daghang kadaugan batok sa dautang espiritu, nga nagpamatuod nga siya kapariho sa kagalang-galang nga mga amahan nga sila Anthony ug Theodosius; sila tulo ka suga nga nagdan-ag sa kangitngit ug nagpahawa sa kangitngit sa mga demonyo.

Pagkadaghan sa komunidad sa langob, ang bulahan nga si Nikon nangandoy nga mobalik sa pag-inusara ug magpabilin nga hilom. Pagkahuman sa pakigkonsulta kang Banal nga Anthony ug pakig-istorya sa lain nga monghe, ang Bulgaryano gikan sa Svyatogorsk, si[2543] gikan sa Monasteryo ni Santo Mina, mibiyahe siya uban kaniya. Pag-abot nila sa dagat, nagbulag sila. Ang Bulgaryano, nga mibyahe paingon sa Constantinople, nakakaplag og usa ka isla sa tunga-tunga sa dagat diin siya nagpuyo. Human siya nagpuyo didto sulod sa daghang katuigan, nga nag-antos sa gutom ug katugnaw, siya namatay sa malinawong paagi; kining isla hangtod karon gitawag gihapon nga Bolgarov. Sa bahin sa bantugang Nikon, miadto siya sa isla sa Tmutarakan[2544] ug, sa dihang nakakaplag siya og usa ka walay puy-anan nga dapit duol sa lungsod, nagpuyo didto, nagpuyo sa kahilom ug nag-alagad sa Dios nga walay pagkapoy, nagtrabaho nga walay hunong ug nakapahingangha sa mga tawo sa iyang talagsaong paagi sa pagpuyo. Milapta ang iyang dungog sa halayo ug sa layo; daghang mga tawo gikan sa lungsod ug sa ubang mga lugar ang misugod sa pagdagsa ngadto sa Balaan; namangha sila sa iyang pamaagi sa kinabuhi, kay wala pa sila lig-on sa pagtuo ug wala pa sila makadungog bahin sa kinabuhi sa monghe. Apan sa ulahi, nga giya sa Diyos ug nagtinguha sa pagsunod sa birtud sa monghe, nangayo sila kang Balaan nga si Nikon nga putlon sila sa buhok. Gitudloan sila sa santo, giputol ang ilang buhok, ug nagtukod siya didto og simbahan nga gihalad sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Busa, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang nga si Nikon, milambo ang maong dapit – mitindog ang usa ka himayaong monasteryo, susama sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev.

[2541] Ang yuta sa mga Lyakh, i.e. ang mga Polako.

[2542] Bolesław I nga Maisug, Hari sa Poland; naghari siya gikan sa 992 hangtod sa 1025.

[2543] Svyatogorsk, i.e. gikan sa Bukid Athos.

[2544] Ang kini nga isla nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Kerch Strait.

Pagkahuman sa kamatayon ni Rostislav Vladimirovich[2545] , Prinsipe sa Tmutarakan, gihangyo sa mga lumolupyo sa maong yuta ang atong Balaang Amahan Nikon nga moadto kang Svyatoslav Yaroslavich[2546] , Prinsipe sa Chernihiv, ug hangyoon siya nga tugutan ang iyang anak nga si Gleb nga mosaka sa trono sa Tmutarakan. Pag-abot niya sa siyudad sa Chernihiv ug malampuson niyang natuman ang gisugo kaniya, ang among Ginoong Amahan mibiyahe paingon sa siyudad sa Kyiv ug miadto sa Monasteryo sa Pechersk aron makita ang bulahan nga abad nga si Teodosio. Pagkita nila sa usag usa, pareho silang mihapa sa yuta ug nagluhod sa usag usa; unya nagyakap sila ug naghilak sa dakong kalipay, kay dugay na sila nga wala magkita. Pagkahuman niini, ang Banal nga si Teodosio nangayo kang Bulahan nga si Nikon nga ayaw siya biyai samtang buhi pa sila.

Nisaad kaniya si Nikon, nga miingon:

'Moadto ko ug dumalahan lang ang akong monasteryo, ug unya, kung buot sa Dios, mobalik ko pag-usab.'

Ug mao gyud to ang iyang gibuhat.

Pag-abot niya sa isla sa Tmutarakan uban ni Prinsipe Gleb Svyatoslavich[2547] , nga misaka sa trono, ang Banal, sumala sa iyang saad, gidumala ang monasteryo ug mibalik kang Teodosio. Pag-abot niya sa Monasteryo sa Pechersk, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon hingpit kang Banal Teodosio ug mituman kaniya uban sa dakong kalipay. Si Banal nga Teodosio, sa iyang bahin, gihigugma siya pag-ayo ug giisip siya sama sa iyang kaugalingong amahan; busa, sa matag higayon nga siya wala sa monasteryo, iyang gisalig ang mga igsoon kang Banal nga Nikon, nga mao ang pinakamatigulang kanila, aron tudluan ug bantayan sila. Kasagaran usab, samtang siya mismo nagahatag og espirituhanong tambag sa mga igsoon, sugoon usab niya si Banal nga Nikon—nga maalamon sa mga Kasulatan—nga buhaton usab kini. Sa daghang higayon, samtang si Banal nga Nikon nagabukag ug nagahimo og mga libro (kay maalamon siya niini nga kahanas), si Kagalang-galang Teodosio mismo ang moupo sa iyang kiliran ug mag-andam sa mga libro nga gikinahanglan alang niini nga buhat. Apan sa dili madugay, ang hilumon nga balaan, si Kagalang-galang Nikon, nangandoy nga mobalik pag-usab sa iyang isla. Misulbong ang panagbangi tali sa mga prinsipe sa Rus pagkahuman gikuha ni Sviatoslav ang trono, nga gipahawa niya ang iyang igsoon nga si Izyaslav gikan sa Kyiv. Wala niya ikaya ang kagubot nga gipukaw niining hitabo, diin dili gayud mahunahuna nga mapadayon ang kahilom sa espiritu. Apan, si Banal nga Teodosio nagpakusog sa paghangyo kaniya, sama sa iyang nabuhat kaniadto, nga dili siya biyaan samtang buhi pa; apan si Banal nga Nikon, pagkahuman nangayo og pasaylo (tungod kay dili niya ikapadayon ang kagubot ug naanad siya sa pag-inusara), mibyahe uban sa duha ka monghe ug nagpuyo didto sulod sa pipila ka tuig, nga nagpadayon sa iyang naandan nga asetikong praktis.

Pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga si Teodosio ug pagkahuman sa pagdawat ni Banal nga Esteban sa pagka-abad, si Banal nga Nikon, nga gipalihok sa paghigugma sa igsoon, mibalik pag-usab aron bisitahan si Banal nga Teodosio; siya nangahilak nga wala na niya makita nga buhi pa ang iyang pinalanggang higala ug nagpasiya nga igahin ang nahibilin niyang kinabuhi sa monasteryo niini. Kanunay siyang moanha sa lubnganan sa santo, nga nagahilak sa kasubo ug kalipay: sa usa ka bahin nagasubo sa pagkabulag sa iyang pinalanggang igsoon, ug sa usa ka bahin nagapasalamat sa Dios nga ang ingon nga sudi sa kahayag—nga siya, si Nikon, sa iyang kaugalingong mga kamot naghatag sa balaang monastikong sinina sa anghel—nipasidlak sa Rusya pinaagi sa usa ka kinabuhi nga susama sa kinabuhi sa mga anghel. Pagkahuman sa pagka-abad ni San Esteban, ang mga igsoon, nga nagtan-aw kang Nikon ingon nga kamagulangan nila tanan—tungod kay ang Banal nga si Teodosio mismo nakadawat sa iyang monastikong paggupit sa buhok gikan kaniya—pinaagi sa kabubut-on sa Diyos ug sa panag-uyon sa tanan, gipili siya nga ilang abad, ingon usa nga ang paagi sa kinabuhi sa tanang aspeto susama sa kina-iya sa mga Amahan nga sila Antonio ug Teodosio. Masinugtanon silang misunod sa iyang pangulo sa tanang butang ug gipasidunggan siya ingon usa ka amahan ug magtutudlo, kay sa iyaha ra nila nakita ang pagkapareho sa maong duha. Daghang higayon nga ang kaaway ug manlalait sa maayo, ang yawa, misulay sa pagbutang og mga babag sa dalan niining balaan nga tawo, sama sa iyang gibuhat kang benditadong abbot Stephen, sa buhat sa pag-atiman sa mga kalag sa kawan nga gisalig kaniya sa Dios, nga nagtinguha sa pagpukaw og kasuko batok kaniya sa taliwala sa

---

[2545] Si Rostislav Vladimirovich, anak ni Vladimir Yaroslavich, mao ang Prinsipe sa Tmutarakan; naghari siya sa ikaduhang tunga sa ika-11 nga siglo.

[2546] Sviatoslav Yaroslavich, anak ni Yaroslav Vladimirovich, Prinsipe sa Chernihiv; naghari gikan sa 1054 hangtod sa 1076.

[2547] Gleb Svyatoslavich, ang panganay nga anak ni Svyatoslav Yaroslavich, mao ang Prinsipe sa Novgorod; naghari siya gikan sa 1067 hangtod 1077.

mga igsoon; apan wala gyud siya malampuson niini, ug napasipala siya, ug ang iyang kangitngit wala makalumos sa kahayag sa mga maayong buhat sa Reverendo Nikon.

Ang Bulahan nga Abad nga si Nikon nakapahimuot kaayo sa Dios, nga nagsilbi nga ehemplo sa pagkamaayo sa iyang kawan, nga sa iyang pagka-abad ang Balaang Simbahan sa mga Kuweba, nga gimugna sa Dios, milagrosong napalamutian sa mga balaang ikon; kay ang mga panalangin sa yuta niining bulahan nga magtutukod gisagol sa langitnong pag-ampo sa iyang mga higala, ang mga Banal nga Amahan Anthony ug Theodosius, nga nagpadala kaniya og mga pintor sa ikon gikan sa Constantinople, nga gibayran nila og bulawan. Gipakita sa Kagalang-galang nga Abad Nikon sa mga pintor sa ikon ang hulagway sa iyang pinalanggang mga higala, ang Kagalang-galang nga mga Amahan Anthony ug Theodosius, nga namatay napulo ka tuig na ang milabay, ug dayon nila mailhan nga mao kini ang mga nagpakita kanila; ilang gi-hire sila ug gipadala ngadto kaniya. Sa samang higayon, ilang gisaysay ang ubang katingalahang mga milagro: pananglitan, sa dihang gusto na nila nga mobalik, ang Balaang Simbahan sa mga Kuweba ug ang ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios nagpakita kanila, diin ilang nadungog ang sugo nga ayaw na sila pagbalik, sama sa milagrosong paglayag nila paingon sa taas sa sapa, bisan pa nga naningkamot sila nga maglayag paingon sa ubos sa sapa. Ang mga pintor sa ikon, nga miabot sa ingon ana ka milagrosong paagi, misugod sa pagdekorar sa Balaang Simbahan sa mga Kuweba uban sa dakong kugi, gipadasig sa debosyon ug mga pag-ampo sa Kagalang-galang nga si Nikon; ug usab daghan ang mga milagro, kay ang ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios sa halaran mipakita nga milagrosong paagi pinaagi sa gilaraw sa langit[2548] ug usa ka salampati ang nilupad gikan sa iyang baba, sumala sa nahisulat sa detalyadong salaysay sa Simbahan sa mga Kuweba[2549] . Tanan kini nahitabo pinaagi sa langitnong pag-ampo sa mga Balaang Amahan Anthony ug Theodosius ug sa yutang pag-ampo sa Bulahan nga Hegumen Nikon. Unya ang kanunay nga hinumduman nga abá mismo, ang among ginatahud nga Amahan nga si Nikon, pagkahuman niyang gidayandayan ang Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev sa nagkalain-laing mga buhat sa iyang anghelikong kinabuhi, human sa daghang katuigan sa pagpaningkamot, natulog sa Ginoo niadtong tuig 6596 sukad sa Paglalang sa Kalibutan, ug 1088 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo, sa paghari ni Dakong Prinsipe Vsevolod Yaroslavich sa Kyiv[2550] . Ug ang iyang lawas gipahulay sa maong Kiev Caves Monastery, sa langob nga iya mismo, diin hangtod karon, pinaagi sa pagkawalay-kadaut sa iyang mga relikya, nagpamatuod siya sa iyang pagkabalaan, nga pinaagi niini, sa milagrosong paagi, nagpadayanday sa iyang balaang monasteryo bisan pa human sa kamatayon; samtang ang iyang espiritu misaka ngadto sa langitnong mga puloy-anan alang sa dili masukod, kauban ang iyang mga suod nga parisan sa pagtuo, ang Mabaraan nga Anthony ug Theodosius, – aron makita ang Dios – dili na pinaagi sa mga hulagway, kondili atubangan-atubangan (1 Cor. 13:12), ug didto, nagdan-ag sa tinuod nga himaya, nagtindog sila, sama sa tulo ka suga, sa atubangan sa trono sa Dios nga Trinidad ug, isip mga amahan, nag-ampo alang kanato, ilang mga anak, aron kita mahimong mga manununod sa ilang grasya ug himaya pinaagi sa usa ka matarong nga kinabuhi nga gihatag alang sa Dios; Kaniya ang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir nga sila Philitus ug Lydia

Gisaulog kaniadtong Marso 23

Kining mga balaang martir nag-antos atol sa paghari ni Emperador Hadrian[2551] . Apil kanila si San Philitus nga Synklitik[2552] , ang iyang asawa nga si Lydia, ug ang ilang mga anak nga lalaki nga sila Macedon ug

[2548] Musia (Griyego: μουσιου) – mosaiko. Kini ang ngalan nga gihatag sa maalamon nga sining sa paghan-ay sa daghang kolor nga mga bato, kasagaran marmol, sa mga pattern aron makabuo sa gustong disenyo. Gigamit ang mga mosaiko, pananglitan, sa pag-pave sa salog sa mga simbahan ug sa pagdekorar sa mga bungbong; bisan ang mga ikon gihimo usab niini nga paagi.

[2549] Tan-awa ang Menaion para sa ika-16 sa Agosto.

[2550] Si Vsevolod Yaroslavich, Dakong Prinsipe sa Kyiv, anak ni Yaroslav I; nagdumala siya gikan sa 1030 hangtod 1093; nahimong Dakong Prinsipe siya sukad 1077.

[2551] Ang Emperador Romano nga si Hadrian naghari gikan sa 117 hangtod 138. Siya usa ka manlutos sa mga Kristohanon, apan, pinaagi sa usa ka edikto nga iyang gipagawas, ang mga Kristohanon silotan lamang base sa pormal nga mga akusasyon ug pagkahuman sa legal nga paglitis batok kanila.

Theoprepius, nga mga Kristohanon ug kanunay nagpabilin sa pag-alagad sa tinuod nga Dios. Tungod niini, gidakpan sila ug gidala sa atubangan ni Hadrian. Sa panahon sa interogasyon, wala makasukol ang emperador sa maalamon nga mga tubag sa balaan nga mga martir ug gipadala sila sa Illyria[2553] aron atubangon sa paglitis sa atubangan sa militar nga kumander nga si Amphilochius. Gisugo dayon niya nga silotan silang tanan sa pagbitay sa kahoy ug hubasan ang ilang mga lawas gamit ang mga kutsilyo; gipriso sila uban ni Kronides, ang komentador sa[2554] , nga nagtuo usab kang Kristo. Niadtong gabii, samtang ang mga balaan nga martir nag-ampo ug nag-awit og mga balaang himno, usa ka anghel ang nagpakita kanila ug nagpalig-on kanila alang sa pagsubok nga nagpaabut. Sa sunod buntag, gidala pag-usab ang mga santo sa atubangan sa tortyurista, ug miingon siya kanila:

'Mag-atubang kamo sa daghang pag-antos ug pagpanakit!'

Pagkahuman niini, gisugo niya nga pakuluan ang lana sa usa ka tanso nga kaldero uban sa asupre, ug itambog ang mga balaan nga martir niini. Apan sa dihang gitambog sila, dali dayon nangabugnaw ang kaldero. Nabigla sa maong milagro, si Amphilochius mismo mituo kang Kristo ug, sa pagbuot nga mosulod sa kaldero, miingon:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako.'

Unya nadungog ang usa ka tingog nga miingon kaniya:

'Nadungog na ang imong pag-ampo; sulod dinhi.'

Pagkahibalo ni Hadrian niini tanan, nga nagbukal sa kasuko ug hulga, mibyahe gikan sa Roma paingon sa Illyria ug nagmando nga painiton sulod sa pito ka adlaw ang usa ka kaldero nga puno sa lana ug unya itambog ang tanang balaan nga mga martir niini. Apan sa dihang gitambog ang mga santo sa kaldero, sila nagpabilin nga luwas ug himsog. Human niini, ang napahiya nga emperador mibalik sa Roma, samtang ang mga balaang martir misugod sa pag-ampo ug pagpasalamat sa Dios; ug samtang nag-ampo, ilang gihatag ang ilang mga kalag sa Ginoo, ug gikan Niya nadawat nila ang mga korona sa pagkamartir.

6 Abril

24 Marso (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa atong balaan nga amahan Artemon, Obispo sa Seleucia

Kumemorasyon sa 24 Marso

Si Artemon nga Bulahan lumad sa siyudad sa Seleucia sa Pisidia[2555] , diin siya usab nagdako. Nagkinabuhi siya sa usa ka matinud-anong kinabuhi sa panahon sa mga Balaang Apostoles, nga nagpasiga sa kalibutan pinaagi sa pagtulon-an ni Kristo. Sa panahon nga miabot ang Balaang Apostol Pablo niining siyudad, namailaila si Artemon taliwala sa tanang lungsoranon tungod sa iyang mga maayong buhat, sama sa suga nga dili matago. Siya mao ang gipili ni San Pablo nga Apostol isip magbalantay ug magtutudlo sa katawhan, ug gitudlo siya nga unang Obispo sa Seleucia sa Pisidia, tungod kay lig-on siya sa pagtuo kang Kristo ug napuno sa langitnong kinaadman.

[2552] Ang usa ka synklitik usa sa mga importante nga tagapayo sa hari ug mga dignitaryo nga kabahin sa synklite, o sa laing pagkasulti, sa konseho sa hari.

[2553] Ang Illyria nahimutang sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Adriatico. Sa amihanan-kasadpan, kini gilimitahan sa Suba Sava, ug sa habagatan-sidlakan sa Suba Drava. Karon, kini nga rehiyon naglangkob sa Dalmatia ug Bosnia ug Herzegovina, ingon man usab sa usa ka gamay nga bahin sa Albania.

[2554] Ang Komentarisios mao ang ulo sa mga prisohan ug ang klerk nga nagdumala sa mga proseso sa korte, nga nagpahigayon sa paunang imbestigasyon sa mga akusado, labi na sa mga Kristohanong martir.

[2555] *Pisidia* – usa ka probinsya sa habagatan sa Asia Minor, nga sa sinugdan naglangkob og usa ka yunit uban sa Pamphylia ug nabulag lamang gikan niini sa panahon ni Constantine the Great (306–337). Ang Pisidia usa ka hilabihang kabukiran nga rehiyon, bisan pa man nga abono sa ubang mga dapit. Ang mga lumolupyo sa Pisidia mga pirata ug nanikasik. Karon, ang Pisidia gipuy-an sa mabangis ug tulisan-tulisan nga tribong Karaman. Sa taliwala sa mga siyudad sa Pisidia, ang Antioquia labi ka mailhan sa kasaysayan sa simbahan, kay didto gipangwali ni San Pablo Apostol ang Ebanghelyo (Buhat 13:14–50).

Gipangulohan ni Artemon nga Bulahan ang kawan nga gisalig kaniya sa matarong ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios; siya usa ka dalangpanan sa kaluwasan alang sa tanan, usa ka talagsaong tigbantay sa mga balo, mga ulila, ug mga kabus, ug usa ka mananambal nga nagbuhat og mga milagro alang sa kalag ug lawas; ug, human niyang mabuhi sa tibuok niyang kinabuhi nga matinud-anon ug makapahimuot sa Dios, siya namatay sa taas kaayo nga edad.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Santiago nga Mankumpisal.

Gisaulog sa Marso 24

Sa dihang gibanhaw sa walay Diyos nga Griyegong hari nga si Leo ang Armenyo[2556] ang ikonoklastikong erehe[2557] , nga gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, ug gipaka-antos ang daghan tungod sa ilang matinahuron nga pagdayeg sa mga balaang larawan, – niadtong panahona usab nag-antos kining Banal nga si Jaime nga Magsusaksi; aduna kitay impormasyon bahin kaniya gikan sa Banal nga si Teodoro nga Studite[2558] . Si Banal nga Jaime usa sa iyang mga disipulo. Pagkahuman sa pag-exile kang Banal nga Teodoro tungod sa balaang mga ikon, daghan sa iyang mga disipulo ang gipailawom sa tortyur; apil na usab si Biyenteng Santiago nga nadakpan ug gipailawom sa tanang matang sa pag-antos. Sa dihang napatay ang dautang si Leo nga Armenyo, si San Santiago, sama sa ubang mga magtutumpaw kang Kristo, gipagawas gikan sa bilanggoan; ug pag-abot niya nga hapit na patay sa iyang Studion Monasteryo sa Constantinople, sa dili madugay siya namatay ug gilubong uban sa angay nga dungog. Ang Bulahan nga si Hypatius, nga nag-alagad isip abbot sa lugar sa iyang magtutudlo nga si San Teodoro, nagpahibalo kaniya sa iyang kamatayon pinaagi sa sulat; niadtong panahona, si San Teodoro paingon na sa pagbalik gikan sa pagka-bihag ug pansamantalang nagpuyo sa monasteryo sa Kriskent.

Sa tubag, ang Kagalang-galang Teodoro misulat sa mosunod: 'Dili kini walay kasubo sa among kasingkasing, apan dili usab walay kalipay sa among kalag, akong anak, nga among nadawat gikan kanimo ang balita sa pagpanaw sa among pinalanggang igsoon, si Santiago, ang magtutumpay kang Kristo. Gihinulsolan namo siya sama sa usa ka anak, ug labaw pa gayud ingon sa usa ka anak nga ako mismo, tungod sa akong mga sala, dili takus nga matawag nga anak niya. Naglipay kami nga nakab-ot niya ang kinabuhi nga walay katapusan, nga giandam sa Ginoo alang kaniya. Dili lamang kami ang naglipay—kay siya, ingon usa ka balaan nga miyembro, nagsilbi nga labing maayong palamuti—apan ang tibuok Simbahan usab naglipay kaniya. Hunahuna-a, unsang klase nga tawo ang inyong gihunahuna nga siya? Dili ba siya usa ka magtutug-an sa pagtuo, usa ka martir, usa ka balaan? Mibakod siya nga maisugon batok sa mga tinguha sa unod, gipanalipdan ang iyang lawas gikan sa kahilayan pinaagi sa pagkamatinahuron, ug samtang nagakaon siya sa labing yano nga pagkaon, gipailawom niya ang iyang lawas sa iyang makatarunganong kalag. Si San Santiago gamay ra kaayo ang pagkatulog, nga sa mga nakakita kaniya, katingalahan gihapon nga nagpabilin siyang himsog. Gihigugma niya nga itudlo ang iyang hunahuna ngadto sa Dios sa taas nga panahon, kutob sa pagtugot sa oras, ug niining pagkontemplar sa Dios misawsaw siya og lawom kaayo nga napuno ang iyang hunahuna sa kalipay. Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo, ang tanan niini nakapukaw sa sulod niya og usa ka balaan nga gugma. Ayaw tugoti nga adunay magtuo nga nagasulti ko og bakak aron lang mapahimuot ang akong mga mamiminaw – aduna koy mga saksi: ang Dios ug si Juan, ang magtutudlo ni San Santiago, nga nagsulti kanako og mga butang bahin kaniya nga ako mismo usahay wala masayri. Tanan niini usa ka yano nga paagi sa pagbansay sa iyang kaugalingon alang sa usa ka

---

[2556] Si Leo V ang Armenyo, usa ka Griyegong emperador, naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[2557] Ikonoklasmo – usa ka erehiya sa ika-8 nga siglo nga nailhan sa pagdumili, kawalay pagrespeto, ug pagpanlupig sa mga balaang imahe. Ang labing masigasig nga mga tigpanalipod sa ikonoklasmo mao sila Emperador Leo nga Isauriano (717–741) ug Constantine Copronymus (741–775). Gikondena kini nga erehiya sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 787 sa siyudad sa Nicaea ubos kang Patriarka Tarasius ug Emperatris Irene.

[2558] Si San Teodoro ang Studita mao ang abá sa Monasteryo sa Studion sa Constantinople. Nagaantos pag-ayo si San Teodoro tungod sa iyang pagpanalipod sa pagsimba sa mga ikon. Nabilin kang San Teodoro ang daghang mga sinulat, mga sulat, mga canon, ug mga liturgical stichera. Dugang pa, si San Teodoro naghimo og dagkong dugang sa lagda sa monastiko, nga ginganlan human sa Monasteryo sa Studite, nailhan nga 'Lagda sa Studite' (lain sa 'Lagda sa Jerusalem', nga gikompila ni San Savvas nga Balaan).

kinabuhi sa pagka-asketa; bahin sa gidugayon sa iyang pag-antos sa pagkamartir, ug sa kadako sa iyang mga buhat – kini klaro sa mga Anghel ug sa mga tawo. O matinud-anon ug bililhon nga kasingkasing! Gibuhat niya ang iyang katingalahan nga buhat nga walay kahadlok, sama sa usa ka mandirigma sa Dios. Gitabonan sa mga sulugoon sa mga mananakit ang tibuok niyang panit og samad, gisi-gisi ang iyang abaga ug dughan, gikuha ang iyang dugo, gipikas-pikas ang iyang lawas, ug gibyaan siyang nag-inusara sa yuta. Wala siya maghuyop bisan usa ka pagngalngal sa kawalay paglahutay, kondili gisagop niya hangtod sa katapusan ang mga pag-antos nga makapahimuot sa Dios sa ngalan sa Iyang Anak nga si Cristo, among Dios; kay ang pag-antos alang sa Iyang balaan nga ikon mao ang pag-antos alang Niya mismo. Pasagdi nga madungog kini sa mga mapainubsanon ug maglipay sila; maglipay usab ang mga mahigugmaon sa mga martir; ug pasagdi nga mapasipala ang yawa, ug magkawalay-kawala ang mga hugpong sa mga iconoclasta! Kay, gawas niining balaan nga Santiago, ilang gipangtortyur, gipatay, gipakaon hangtod namatay, ug gihatagan og uban pang susamang pag-antos ang daghang uban pang mga magtug-an ni Kristo, ang atong kaugalingon ug ang dili atong kaugalingon (labaw na gayud ang atong kaugalingon, kay kita usa ka lawas nga may kalabotan kang Jesu-Kristo, nga mao ang ulo sa tanan).

Tungod kay naparalisa ang tibuok lawas ni San Santiago sa dili na ikasabar nga mga samad, ang iyang lawas, nga gilutos sa labing grabeng mga sakit, gisalig sa pag-atiman sa mga medikal. Nag-andam sa kamatayon matag-adlaw, iyang gipahuman ang iyang kinabuhi uban sa pagpasalamat ug pagpaubos. Nakasulat ka nga gitagna niya ang iyang kaugalingong kamatayon – kini tungod sa iyang mga buhat sa pag-antos. Gidugang usab nimo nga daghan kaayong mga tawo ang nitambong sa iyang lubong, lakip na ang mga tawo nga halangdon kaayo ang pagkatawo – nahitabo kini tanan tungod sa dili masusi nga kabubut-on sa Dios, kay dili untang mitigum ang ingon nga kadaghanan alang sa usa ka tawo nga yano ang kahimtang (bisan dili sa espiritu) kon dili tungod sa kabubut-on sa Ginoo. Si San Santiago misaka na sa langit ug nakig-uban sa iyang mga kauban nga nag-antos; busa, midaghan ang mga nag-angkon sa pagtuo ug mga martir; busa, ang langit naglipay ug nagpasigarbo sa kalag ni Santiago, pinaagi sa iyang mga pag-ampo kita, mga igsoon, maluwas. Nakadawat siya og ganti nga angay sa iyang mga paningkamot.

Bulahan ug tinuod nga matinud-anon ang mga nitigom alang sa iyang angay nga lubong; sila tinuod nga mga tighangahong sa mga martir, ug unta pareho ang ilang kapalaran sa gipang-honor nila. Mahitungod sa iyang balaan nga relikya, kon buot sa Dios, ako ang mag-atiman niini, sumala sa akong gisulat sa mga regulasyon. Maghalok kamo sa usag usa sa balaan nga halok; ug basaha kini nga sulat sa tanang igsoon. Gihalokan kamo ni His Grace Archbishop and Patriarch Nikiforos, sa protopresbyter, sa oikonomos, ug sa ubang mga igsoon. Hinaut nga ang Ginoo uban kaninyo. Amen.'

Aniya ang usa ka sulat gikan kang Santo Teodoro nga Studite, diin klaro ang kinabuhi ug mga pag-antos niining kagalang-galang nga magtutpamatuod kang Kristo, si Santiago; unta ang Ginoo, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, magahatag usab kanato og bahin sa kapalaran sa Iyang mga balaan hangtod sa kahangturan. Amen.

Hinumdom sa usa ka milagro nga nahitabo sa Kiev-Pechersk Lavra.

Gisaulog sa Marso 24

Duha ka maharlika sa Kyiv, sila Juan ug Sergius, gilakip sa usa ka lawom nga panaghigalaay. Usa ka adlaw miadto sila sa Simbahan sa Mga Kuweba nga Gihimo sa Dios[2559] ug nakita nila nga ang milagrosong ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios nagdan-ag sa usa ka kahayag nga mas hayag pa sa adlaw. Sa atubangan niining balaang relikya, naghimo sila og panag-igsoon nga panumpa. Miagi ang daghang katuigan. Grabe kaayo ang sakit ni Juan. Gitawag niya ang abá sa mga Kuweba, ang Bulahan nga si Nikon, ug sa iyang atubangan, gipangbahin niya ang iyang mga kabtangan sa mga kabus; ang bahin nga iyang gireserba para sa iyang lima ka tuig nga anak nga lalaki, si Zacarias – usa ka libo ka hryvnia[2560] nga pilak ug usa ka gatos ka hryvnia nga bulawan – iyang gisalig

[2559] Siyempre, kini nagtumong sa simbahan nga gitukod isip paghinumdom sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa mga unang monghe sa Monasteryo sa Kiev Caves (sa Kiev).

[2560] Ang pulong nga 'hryvnia' kasagarang gikan sa Sanskrit nga pulong nga 'sheya', tungod kay ang hryvnia sa sinugdanan nagtumong sa usa ka bulawan o pilak nga kadena nga gisul-ob sa liog isip palamuti (tan-awa Gen. 41:42; Prov. 1:9; Sir. 6:25). Bisan pa, ang maong termino sa ulahi nagtumong sa bulawan ug pilak nga sinsilyo, nga nagkalainlain ang bili sa lain-laing panahon.

kang Sergius aron itago; kaniya, isip usa ka higala ug matinud-anong igsoon, gisaligan ni Juan ang pag-atiman sa iyang anak nga si Zacarias, nga hangyoon niya nga ihatag ang pilak ug bulawan sa iyang anak sa dihang siya moabot na sa hustong edad. Pagkahuman niini nga mga paghan-ay, namatay dayon si Juan. Sa dihang napulo'g lima na ka tuig si Zacarias, gusto niyang kuhaon ang iyang pilak ug bulawan gikan kang Sergius. Gituksô sa yawa, si Sergius, nga naghunahuna nga manggaranon, nagplano sa pagkaguba sa iyang kalag ug lawas. Mitubag siya sa batan-on:

'Gihatag sa imong amahan ang tanan niyang kabtangan sa Dios; hangyoa Siya sa pilak ug bulawan; Ihatag Niya kini kanimo, kon magpakita Siya og kaluoy. Ako, wala koy utang bisan sa imong amahan o kanimo, bisan usa ka sinsilyo. Buhat kini tanan sa imong amahan—sa iyang kabuang, gihatag niya ang iyang kabtangan ingon nga limos, nga nagbilin kanimo nga walay-wala ug mapait ang kinabuhi.'

Pagkadungog niini, ang batan-on misugod sa paghilak tungod sa kuwarta nga iyang nawala. Pagkahuman niana, mituyok siya kang Sergius uban sa mosunod nga hangyo:

'Kung ihatag nimo kanako ang katunga sa akong panulondon, ang pikas nga katunga magpabilin kanimo.'

Apan si Sergius, hugot nga gisaway ang iyang amahan ug ang batan-on mismo. Unya nangayo si Zacarias og ikatulo, unya og ikapulo, ug sa dihang nasayud siya nga gikuhaan siya sa tanan, miingon siya kang Sergius:

'Kung wala kay gikuha para sa imong kaugalingon, nan anhi ug panumpa kanako sa Simbahan sa Pechersk atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, diin ka misulod sa usa ka panata sa pagka-igsoon uban sa akong amahan.'

Wala magdumili si Sergius; miadto siya sa simbahan ug, nagtindog sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nanumpa nga wala siya nagkuha og usa ka libong hryvnia nga pilak ni usa ka gatus ka hryvnia nga bulawan. Apan sa dihang gusto niya halukan ang ikon, dili siya makaduol niini. Unya, samtang nagagawas na siya sa pultahan, kalit siyang misinggit:

'Balaan nga mga Santo Antonio ug Teodosio! Ayaw ninyo tugoti kining dautang anghel nga laglagon ako, kondili hangyoa ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga palagson gikan kanako ang daghang demonyo nga anaa sa ilang gahum. Tugoti sila nga kuhaon ang pilak ug bulawan nga giselyohan sa sudlanan gikan sa akong kwarto!'

Nalukop sila tanan sa kahadlok, ug sukad niadto, walay bisan kinsa ang gitugotan nga manumpa sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Gidala sa mga sugo ang selyadong sudlanan ug ilang nakaplagan sa sulod niini ang duha ka libo ka hryvnia nga pilak ug duha ka gatus ka hryvnia nga bulawan: busa ang Ginoo, ang Maghahatag sa kaluoy, gidoble ang kuwarta. Gihatag ni Zacarias ang tanang kuwarta sa hingpit nga pagdumala ni Abad Juan; siya mismo misulod sa mga panata sa monghe ug natapos ang iyang kinabuhi sa balaan nga Monasteryo sa Pechersk.

Pinaagi niining kuwarta, natukod ang usa ka simbahan nga gihalad kang Juan nga Maninulti duol sa pangunang Simbahan sa mga Kuweba. Gipatukod kining simbahan isip handumanan sa maharlikang si Juan ug sa iyang anak nga si Zacarias, nga ila ang kuwarta, ug alang sa himaya ni Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga labi pang gipadayeg niining dapita, diin dili gayud unta molayas ang Iyang katingalahang grasya. Amen.

7 Abril

25 Marso (Karaan nga Estilo)

Homiliya sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios

Paghinumdom sa Marso 25

Sa pag-abot sa katumanan sa panahon ug sa pagduol sa takna sa pagtubos sa katawhan pinaagi sa Pagkadiyosnong Pagkatawo, gikinahanglan nga makita ang usa ka ingon ka putli, walay mantsa, ug balaan nga birhen nga takus sa pagdala sa dili-mortal nga Dios ug pag-alagad sa katuyoan sa atong kaluwasan. Ug nakaplagan

gayud ang ingon nga Birhen: usa ka Birhen—labaw pa sa tanang pagkaputli, labaw pa sa bisan unsang makatarungang binuhat nga walay ikatandi, labaw pa sa pagkabalaan sa tanan nga balaan, ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria, anak sa balaan ug matarong nga mga ginikanang nagdala sa Diyos, sila Joachim ug Anna, bunga sa pag-ampo ug debosyon sa iyang mga ginikanan, usa ka anak nga babaye nga gikan sa linya sa hari ug obispo. Nakaplagan Siya sa usa ka balaan nga dapit, sa Templo ni Solomon—Siya nga gitakda nga mahimong buhing Simbahan sa Dios mismo. Sulod sa templo, sa santuaryo nga nailhan nga 'Labing Balaan sa mga Balaan', nakaplagan Siya nga mag-anak sa labing balaan nga Pulong sa tanang mga balaan (Gikan sa Akathist Hymn ngadto sa Labing Balaan nga Theotokos). Didto, gikan sa kahitas-an sa himaya sa Iyang Gingharian, ang Ginoo mitan-aw sa pagpaubos sa Iyang sulugoon nga babaye ug gipili Siya—nga gipili daan sukad pa sa tanang kaliwatan—aron mahimong Inahan sa Iyang Walay Katapusang Pulong.

Gikan sa kasaligan nga mga salaysay sa mga santo, atong nahibal-an nga bisan pa sa wala pa ang Pagpahibalo sa Arkanghel, misteryosong gipadayag kaniya nga ang Dios—ang Pulong—magkatawo pinaagi kaniya. Nagpuyo sa templo sulod sa hapit napulo'g duha ka tuig, ang Labing Putli nga Birhen nagpahinungod sa iyang kaugalingon dili lamang sa walay hunong, matinud-anong pag-ampo ug adlaw-adlaw nga pagpanahi, kondili usab sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, pagtuon sa Balaod sa Ginoo sa adlaw ug sa gabii. Magsusulat si San Epifanio ug San Ambrosio bahin Kaniya nga Siya nailhan tungod sa talagsaong kaalam, ganahan makat-on, ug masigasig sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Ang eklesiastikal nga historyador nga si Georgy Kedrin[2561] nagasaysay nga, bisan pa samtang buhi pa ang Iyang mga ginikanan, hingpit na Niya nga natun-an ang mga kasulatan sa mga Hudiyo. Kanunay Niyang gibasa ang mga pulong sa propesiya ni Isaias: *'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit ug anak nga lalaki, ug pagatawgon nila ang Iyang ngalan nga Emmanuhel'* (Isa. 7:14), nga nagpasabot og 'Ang Dios uban kanato'[2562] , Siya napuno sa mainit nga gugma dili lamang alang sa dugay nang gihulat nga Mesiyas nga moabot, kondili usab alang sa Birhen nga gitakda nga magdalit ug manganak kaniya. Sa samang higayon, iyang gihunahuna kung unsa kadako nga dungog ang mahimong Inahan ni Emmanuele[2563] , ang Anak sa Dios, ug kung unsa ka dili masukod kining misteryo—nga ang usa ka Birhen mahimong Inahan. Nahibalo siya gikan sa mga propesiya nga nagkadool na ang panahon sa pag-abot sa Mesiyas, nga ang sceptre gikuha na gikan sa Juda ug nga hapit na matapos ang mga semana ni Daniel, Nagtuo siya nga ang Birhen nga gitagna ni Isaias kinahanglan nga natawo na sa kalibutan, ug kanunay siyang nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug nag-ampo sa sulod niya nga unta tugotan siya sa Dios nga makita kini nga Birhen ug, kon mahimo, mahimong bisan pa man ang labing ubos niyang sulugoon.

Usa ka adlaw, samtang Naga-ampo Siya sa tungang gabii sumala sa Iyang batasan ug naghalad sa mainit kaayong mga pangandoy ngadto sa Dios, kalit nga usa ka katingalahang kahayag ang misidlak gikan sa kahitas-an ug mibutho Kaniya. Gikan sa taliwala niining kahayag, usa ka tingog ang misulti Kaniya, nga nag-ingon:

'Ikaw ang manganak sa Akong Anak!'

Dili masukod sa pulong ang kalipay nga napuno sa Labing Balaan nga Birhen, ni ang pagbati samtang siya mihapa sa yuta, nagpasalamat sa Dios, ang iyang Magbubuhat. Busa*, gitagad* sa Ginoo *ang pagpaubos sa Iyang sulugoon nga babaye* (Lucas 1:48). Siya nga, tungod sa gugma sa Dios, nagtinguha nga mag-alagad isip putli nga Inahan sa Mesiyas, giisip nga takus nga mahimong Iyang Inahan ug Ginoo sa tanang binuhat. Niabot kaniya kini nga pagpadayag sa ika-labinduhang tuig sa iyang kinabuhi, duha ka tuig sa wala pa ang iyang pagpakasal, ug wala niya kini nga misteryo gipadayag bisan kinsa hangtod sa mismong Pag-alsa sa Ginoo. Pagkahuman niining pagpadayag, nahibalo siya nga ang misteryo sa Pagpanamkon mahitabo sa iyang birhen nga sabakan, ug iyang gihulat ang panahon nga kini nga misteryo matuman.

Sa dihang, sumala sa pagpamatuod ni San Evod[2564] , ang Labing Balaan nga Birhen nakapuyo na og onse ka tuig sa Templo ni Solomon ug nagsugod na ang ikalabinduhang tuig, ug sumala sa pagpamatuod ni George

---

[2561] Si Georgios Kedrinos usa ka manunulat nga Byzantine sa ulahing bahin sa ika-11 ug sayong bahin sa ika-12 nga siglo. Sa iyang mga buhat, ang 'Synopis istorion' labi ka nailhan Gihisgutan sa buhat ang kasaysayan sa mga Hudio ug Romano ug sa Byzantium, apan wala kini'y dakong bili, kay sa pipila ka bahin, kini usa ka pagbalik-istorya sa ubang historikal nga mga buhat, labi na sa mga kronika ni John Skylitzes ug George Syncellus.

[2562] Kini nga propesiya narekord sa Ebanghelyo ni San Mateo (Mateo 1:23).

[2563] Si Emmanuel mao ang ngalan nga gihatag kang Hesukristo sa propeta Isaias (Isaias 7:14). Kung hubaron gikan sa Hebreo, nagpasabot kini og 'Ang Dios uban kanato'.

Kedrin, Nakaabot na Siya sa edad nga katorse anyos, nagsugod ang obispo ug ang mga pari sa pagtudlo kaniya nga, sumala sa balaodnong kostumbre , kinahanglan Siya molalin gikan sa templo paingon sa usa ka panimalay ug, sama sa ubang mga dalaga sa Iyang edad, magminyo. Apan mitubag Siya kanila nga sukad pagkabata, gipahinungod Siya sa Iyang mga ginikanan alang lamang sa Dios, ug nagsaad Siya kaniya nga ipreserbar ang Iyang pagkabirhen hangtod sa kahangturan; busa, imposible alang kaniya nga maghiusa sa usa ka mortal nga lalaki, ug walay bisan unsa sa kalibutan ang makapugos kaniya sa pagminyo, tungod kay gipahinungod na Niya ang Iyang pagkabirhen sa Iyang dili mamatay nga Dios.

Natingala ang mga punong pari sa balita sa maong saad, kay wala pa gayud'y dalaga sa kalibutan nga misaad sa Dios nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen hangtod sa kahangturan, ug Siya ang una sa kalibutan niining bahin. Nagsugod sila sa pagkonsulta sa usag usa unsa ang ilang buhaton. Dili nila gusto nga magpadayon Siya sa pagpuyo sa templo; dili gani nila gustong tugutan Siya nga mosulod pa sa templo sa Ginoo sa luyo sa sulod nga tabing; apan sa samang higayon, wala sila kaisog nga ipangasaw-a ang usa ka dalaga nga nagsaad sa iyang kaugalingon sa Dios, ug wala sila'y nahibaloan unsaon paghan-ay sa iyang kinabuhi nga selibataryo ug pagka-dalaga sa paagi nga makapahimuot sa Dios, aron dili nila mapukaw ang Iyang kasuko. Gitan-aw nila kini nga duha ka dakong sala: ang pagpugos sa usa ka dalaga nga nagsaad sa walay katapusang pagkabirhen sa Diyos nga magminyo, ug ang pagpabilin sa usa ka dalaga nga miabot na sa pagkahamtong sa 'Balaan sa mga Balaan'. Si San Gregorio sa Nyssa misulti niini sa mosunod nga paagi: 'Samtang siya pa sa iyang pagkabatan-on, gitagad siya sa mga pari, sama sa pag-atiman nila kang Samuel sa templo; apan sa dihang siya miabot sa pagkahamtong, nagkonsulta sila sa usag usa unsa ang ilang buhaton kaniya aron dili mapukaw ang kasuko sa Dios.' Ang historyador sa simbahan nga si Nikephoros Kallistos[2565] naghisgot sa maong panghitabo ingon niini:

Sa pag-abot sa hustong edad sa Balaang Birhen, ang mga pari nagtigom aron maghisgot unsaon paghan-ay sa tanan alang kaniya, aron dili sila masang-at nga ilang gilapasan ang balaan niyang lawas, kay nahadlok sila nga makasala sila og sakrilihiyo kon ipangminyo siya ug ipailalom—nga iya ra gayud sa Dios—sa balaod sa kaminyoon; Sa samang higayon, ilang giingon nga dili angay nga ang usa ka dalaga nga nakaabot na sa ingon nga edad magpabilin sa santuwaryo, nga ang balaod wala magtugot niini, ug nga kini dili angay ug dili angayan sa usa ka balaan nga lugar. Busa, sa pagduol nila sa Kaban sa Tugon ug sa paghalad og mainitong pag-ampo, sila, sumala sa gisaysay ni Blaheng Jerome, nakadawat og tubag gikan sa Ginoo nga mangita og takus nga bana nga mahimong saligan sa dalaga, ubos sa tabon ug porma sa kaminyoon, aron mapreserbar niya ang iyang putli nga pagkabirhen. Mahitungod sa paagi sa pagpangita og ingon nga lalaki, ang tambag sa Ginoo mao kini: mopili og mga binyog nga lalaki gikan sa balay ug tribo ni David ug ibutang ang ilang mga tungkod sa halaran—kinsa ang tungkod moturok, kaniya ipasalig ang Balaang Birhen. Niadtong maong panahona, gisaulog ang Pista sa Pagdedikar sa Templo nga gitukod sa mga Maccabeo; ang pista nagsugod niadtong Nobyembre 25 ug natapos niadtong Disyembre 3. Daghang katawhan ang nagtigom sa templo gikan sa mga kasikbit nga lungsod; ang mga tawo gikan sa panimalay ni David, mga paryente ni Birhen Maria, miabot usab alang sa pista. Gisaysay ni Georgy Kedrin nga ang balaang tawo, ang dakong Zacarias, amahan sa Munauna sa Ginoo, pagkahuman pagtigum og dose ka binata nga wala pa magminyo gikan sa kaliwatan ni David—nga apil kanila si San Jose, usa ka matarong nga tawo nga tigulang na—gikuha ang ilang mga tungkod ug gibutang kini sa balaang halaran sa tibuok gabii, samtang nag-ingon: 'Ginoong Dios, ipadayag ang usa ka tawo nga angay ipangasawa sa Birhen!' Sa sunod buntag, sa dihang misulod ang mga pari, kauban ang napulo'g duha ka lalaki, sa templo, nakita nga namulak ang tungkod ni Jose, ug niini, sumala sa gipamatuod ni Jeronimo, naglingkod ang usa ka salampati nga gikan sa kahitas-an. Unya nakaila ang tanan sa maayong kabubut-on sa Dios nga ang Birhen itugyan sa pag-atiman ni Jose. Ang uban nagtuo nga ang Labing Balaan nga Birhen, nga sa tanang paagi nakalikay sa pakasal ug dako kaayo ang pag-amping sa pagkaputli sa iyang pagkabirhen—aron walay bisan gamayng sala nga mahitabo kaniya—nakadawat usab og espesyal nga pahibalo, aron dili siya magduha-duha sa pag-adto sa iyang paryente ug hinigugma sa pakasal, si Jose, usa ka matarong, mahadlokon sa Dios, ug balaan nga tawo, dili alang sa usa ka unyon sa pagminyo nga unodnon, kondili

---

[2564] San Evod – usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles.

[2565] Si Nikiforos Kallistos, usa ka historyador sa simbahan ug monghe sa ika-14 nga siglo sa Monasteryo sa Hagia Sophia sa Constantinople. Ang iyang talagsaong buhat, *Kasaysayan sa Simbahan* (sa 18 ka libro), naglangkob sa panahon hangtod sa kamatayon sa Emperador sa Byzantine nga si Phokas (611). Namatay si Kallistos niadtong 1350.

alang sa pag-obserba ug pagpreserba sa iyang pagkabirhen, sumala sa gisugo sa probidensya sa Dios. Pagkahuman sa pakasal, gidala ni San Jose ang Labing Buluhat nga Birhen gikan sa kamot sa punong pari gawas sa Templo sa Ginoo alang sa usa ka putli ug walay mantsa nga panaghiusa nga dili makadaut sa pagkabirhen niya. Ug si San Jose nominal ra nga bana Niya, apan sa tinuod ang putli nga tigbantay sa Iyang pagkabirhen ug alagad sa Iyang birhen nga kinabuhi, nga napuno sa dakong pagkabalaan."

Sa pagpuyo sa balay sa iyang hinigugma, ang Labing Balaan nga Birhen wala mag-usab sa paagi sa kinabuhi nga iyang gisunod kaniadto sa Labing Balaan nga Puloy-anan. Iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa matinud-anong pag-ampo, pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug sa kasagarang pananahi sa kababayen-an. Ang balay ni Jose para Niya, ingon pa gani, usa k , usa ka balay sa pag-ampo, diin Siya wala gayud mogawas, kondili nagpabilin kanunay sa sulod niini sa pag-inusara, nagpuasa ug naghilom, nakig-istorya lamang sa Iyang panimalay, mao ang mga anak nga babaye ni Jose.

Gisaysay ni Georgy Kedrin bahin Niya: 'Nagpabilin si Maria sa balay sa iyang betrothed, nag-ayuno ug naglikay sa paggawas taliwala sa mga tawo, gigugol ang iyang oras uban sa duha ka anak nga babaye ni Jose; nakig-istorya siya kanila usahay lang, kung gikinahanglan, ug bisan pa mubo ra gayud.'

Sumala sa pagpamatuod ni Santa Evod, pagkahuman sa Iyang upat ka bulan nga pagpuyo sa balay ni Jose, miabot ang takna sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios—ang takna nga dugay nang gihulat sukad pa sa walay katapusan sa tibuok kalibutan, diin nagsugod ang atong kaluwasan. Ug ang Dios nagpadala sa usa sa mga langitnong espiritu, ang labing duol sa Iyang trono, ang Arkanghel Gabriel, nga nagbitbit sa balita sa misteryo, nga natago sukad pa sa walay katapusan ug wala gani mailhi bisan sa mga Anghel mismo – aron ipahibalo sa Labing Balaang Birhen ang katingalahang pagpanamkon sa Anak sa Dios, nga milabaw sa tanang pagsabot ug kinaiyahan sa tawo. Gisulat ni San Lucas ang Maayong Balita bahin niining Pagpahibalo ingon niini: *'Sa ika-unom ka bulan, gipadala sa Dios ang anghel Gabriel'* (Lucas 1:26). Ika-unom ka bulan na sukad sa pagpanamkon ni San Juan nga Mangauna, ug ang mao gihapon nga Anghel nga nagpahibalo kang Zacarias sa pagpanamkon ni Juan gipadala aron ipahibalo sa Labing Balaan nga Birhen ang pagpanamkon ni Cristo; ug gipadala siya sa ika-unom ka bulan aron ang unom ka bulan nga tig-una, sa sabakan sa iyang inahan, molukso sa kalipay sa pagbati sa pag-abot sa Inahan sa Ginoo. *'Ang anghel Gabriel gipadala sa usa ka lungsod sa Galilea nga ginganlan Nazaret'* (Lucas 1:26). Ang Galilea niadto usa ka pagano nga yuta, bisan pa nga kini gipuy-an sa pipila ka mga Israelita, mao nga gitawag kini sa Kasulatan nga *'pagano nga Galilea'* (Isaias 9:1). Sa mga Israelita, giisip kini nga labing ubos nga rehiyon ug gilub-on, tungod kay gipuy-an kini sa mga makasasala ug dili motuo nga mga tawo; mao nga ang mga Hudiyo, sa ilang pagdumot niini, miingon: *'Makaabot ba ang Cristo gikan sa Galilea?'* (Juan 7:41); *'Tan-awa ug susiha, ug makita nimo nga walay propeta nga motumaw gikan sa Galilea'* (Juan 7:52). Tungod niini, ang Nazaret, usa ka lungsod sa Galilea, giisip nila nga labing walay bili, labing kabos, ug labing dili importante nga lungsod, hangtud nga miingon sila: *'Makaabot pa bay maayong butang gikan sa Nazaret?'* (Juan 1:46).

Apan atong itutok ang atong pagtagad sa maayong kabubut-on sa Dios. Asa Niya gipili nga puy-an ang Iyang Labing Balaan nga Inahan? Dili sa yuta sa Judea, dili sa balaan ug dakong siyudad sa Jerusalem, kondili sa Galilea, nga giisip nga makasasala, sa kabus nga lungsod sa Nazaret, aron, sa usa ka bahin, Iyang ipakita nga Miabot Siya sa yuta alang sa mga makasasala: *'Miabot ako,' Miingon Siya, 'dili aron tawgon ang mga matarong, kondili ang mga makasasala sa paghinulsol'* (Lucas 5:32), ug aron pagtukod alang sa Iyang kaugalingon og usa ka matinud-anong Simbahan gikan sa mga dili motuo nga Hentil; ug, sa laing bahin, aron mahimong klaro nga Siya nagtan-aw uban sa kaluoy sa mga mapainubsanon, mga gipahimulag, ug mga mapainubos, ug dili sa mga hambog ug mga maharlika. Kay sa dihang ang Dios nga Pulong nahimuot sa pag-anaog gikan sa langit ngadto sa mga makasasala, mitan-aw Siya gikan sa kahitas-an sa Iyang himaya aron makita kung asa mas daghan ang mga makasasala; ug sa Judea Iyang nakita ang mga tawo sa Jerusalem, nga nagtuo sa ilang kaugalingon nga matarong ug nagpangatarong sa ilang kaugalingon sa atubangan sa mga tawo, samtang ang mga taga-Galilea gitamay sa tanan ug giisip nga mas makasasala pa kaysa sa bisan kinsa. Busa, miagi sa gitawag nga Balaang Judea, ang Ginoo mibaba sa gitawag nga makasasala nga Galilea, miagi usab sa Jerusalem, kana nga dakung, gipasidunggan ug himayaong siyudad; mibaba Siya sa Nazaret, usa ka kabus ug gipasipala nga gamay nga lungsod, gipili Niya alang sa Iya ang labing ubos nga dapit niining kalibutan ug nagpaubos Siya bisan hangtod sa pagkapareho sa usa ka sulugoon ug usa ka makasasala.

Mapainubuson ang Nazaret, apan unsa kadako nga grasya ang gihatag niini! Ang tanang ubang dagkong siyudad sa Israel, nga misaka paingon sa langit, wala giisip nga takus niini. Sa mapainubuson nga Nazaret – ang Birhen, ang labing hataas sa tanang balaang anghel, sa kinsa nga sabakan ang walay sukod nga Kristo-Diyos, nga mas lapad pa kaysa langit, naporma. Dinhi gipadala ang Arkanghel Gabriel; dinhi mibaba ang Espiritu Santo; dinhi nahimong unod ang Dios nga Pulong; kay diin adunay pagpaubos, didto misidlak ang himaya sa Dios. Ang mga hambog nga siyudad dili makapahimuot kang Kristo, apan ang mga mapainubuson makapahimuot kaniya. Sa dili kaayo mailhi nga lungsod sa Nazaret, nabuhat si Kristo, samtang sa himayaong siyudad sa Herusalem, Siya gipako sa krus. Sa gamay nga Betlehem Siya natawo; sa dakong Herusalem, Siya gisilotan sa kamatayon. Ang Ginoo nagpadayag sa Iya mismo sa mga mapainubsanon, samtang ang mga hambog nagpahawa Niya gikan sa ilang kaugalingon.

Si San Andres sa Crete misulti niini bahin sa pagpadala sa Arkanghel ngadto sa Labing Balaan nga Birhen: 'Gisugo sa Dios ang usa sa Iyang nangunang mga Anghel aron ipahayag ang misteryo ug, pinaagi sa usa ka lihok sa Iyang kadakila, misulti ingon niini: "Gabriel! Adto sa Nazaret, usa ka lungsod sa Galilea: didto nagpuyo si Birhen Maria, nga nakatagana sa usa ka lalaki nga ginganlan og Jose.' 'Adto,' ingon sa Ginoo, 'sa Nazaret.' Ngano? Tungod kay ang Labaw sa Tanan midawat sa labing gitinguhang katahum sa pagka-birhen, sama sa labing tam-is nga rosas gikan sa yuta sa mga tunok. 'Adto sa Nazaret', aron matuman ang propesiya: *'Tawgon siya nga Nazareo'* (Mateo 2:23). Kinsa kaha ang tawgon nga Nazareo? Siya nga sa ulahi gitawag ni Natanael nga Anak sa Dios ug Hari sa Israel. Gipadala si Gabriel, nga kaniadto gisugo sa pagpahayag sa mga misteryo sa Diyos, sama sa klaro nga gisulti sa basahon sa propeta Daniel . 'Adto sa Nazaret, usa ka lungsod sa Galilea,' ingon sa Diyos kang Gabriel; ug pag-abot didto, iyang gipahayag sa Birhen ang kalipay nga kaniadto nawala kang Eba. Likayi nga imong ikabalaka Siya; kay kining imong pag-abi-abi usa ka timaan sa kalipay, dili sa kasubo, sa kahupayan, dili sa kaguol. Ug aduna pa bay mas dako nga kalipay alang sa katawhan kay sa paghiusa sa kina-iya sa tawo sa kina-iya sa Dios ug, pinaagi niining panaghiusa sa Usa ka Persona, mahimong usa ka buo uban sa Dios! Aduna pa bay mas katingalahan pa kaysa sa pagtan-aw sa Dios, nga nagpaubos sa Iyang kaugalingon hangtod sa pagka-bitbit sa sabakan sa usa ka babaye? O, unsa ka katingalahan nga katingalahan! Ang Dios, nga ang langit mao ang Iyang trono ug ang yuta ang Iyang panapawanan sa tiil[2566] , ang Dios nga dili masulod sa mga langit, nga Siya ra uban sa Amahan ang nag-ambit sa trono sa kahangturan—anaa sa sulod sa sabakan sa usa ka dalaga! Aduna pa bay mas katingalahan pa kaysa sa pagtan-aw sa Dios nga nahimong tawo, apan sa samang higayon dili mapabulag sa Iyang Pagkadiosnon, ug sa pagtan-aw sa kina-tawo nga hiusa sa kina-iya sa Manlalang niini, aron ang Dios makita nga usa ka hingpit ug kumpleto nga tawo?'

'Gabriel,' nagpadayon si San Andres sa Crete, 'pagkadungog niya sa banal nga mensahe ug pagdawat sa sugo, nga gipamatud-an sa usa ka timaan gikan sa Dios apan milabaw sa iyang kusog, nabahin ang iyang pagbati tali sa kahadlok ug kalipay. Tungod kay wala niya giisip ang iyang kaugalingon nga takus sa pagtuman sa Banal nga sugo, apan wala usab siya kaisog sa pagsuway niini, siya, nga nagsunod sa tingog sa Dios, nilupad ngadto sa Birhen ug, pag-abot niya sa Nazaret, mihunong sa atubangan sa balay ni Jose. Nalibog ug nagpamalandong sa iyang sulod, daw ingon siya naghunahuna: 'Unsaon nako pagtuman sa sugo sa Dios! Mosulod ba ko dayon, dali-dali? Basin makasamok ko sa kalinaw sa Birhen. Mosulod ba ko hinay-hinay?

Apan basin makabantay ang Birhen sa akong presensya, ug gusto niyang matago. Toktok ba ko sa pultahan? Apan dili kini angay sa mga anghel: kay alang sa mga dili-mortal nga binuhat, walay gisirado o babag sa pagsulod. Ablihan ba nako ang pultahan? Apan makasulod man ko bisan pa sa siradong pultahan. Tawgon ba nako ang Birhen sa Iyang ngalan? Apan pinaagi niini basin mahadlok Niya. Mas maayo nga mosulod na lang ko nga hilom ug kumusta Siya nga malumo, sama sa gisugo sa Naga-padala kanako. Apan unsa may akong isulti sa Birhen? Una ba nakong ipahibalo kaniya ang maayong balita, o isulti ba kaniya nga ang Dios mismo magpuyo sa sulod niya, nga ang Espiritu Santo moanha kaniya, ug nga ang gahum sa Labing Kataas-taasan motabon kaniya! Una sa tanan, ipahibalo nako kaniya ang maayong balita, ug unya isulti nako kaniya ang katingalahang misteryo. Musuod ko kaniya ug malipayon nga moawit sa akong pangumusta: 'Maglipay ka! Malingaw ka! Lig-on ang imong kasingkasing!' Kining mga pulong mao ang labing angay nga sinugdanan sa akong pakig-istorya sa Birhen. Dili na siya mahadlok pagkahuman, ni ang iyang hunahuna makabalisa kaniya. Busa, sugdan nako ang akong

[2566] Tan-awa usab Mat. 5:34–35.

pahibalo ingon niini: una sa tanan, dad-on nako kaniya ang balita sa kalipay ug pagmalipayon; uban sa ingon nga mga pulong angay siyang tagaan og pag-abiabi sama sa usa ka Reyna: kay kini usa ka hitabo sa kalipay, usa ka panahon sa pagmalipayon, ang gingharian sa kalinaw, ang tambag sa Dios alang sa kaluwasan, ang sinugdanan sa kahupayan."

Tan-awa kung unsa ka matinahuron ang Arkanghel nga miduol sa Inahan sa Dios; unsa ka lawom ug katingalahang pagrespeto ang iyang gipakita samtang nag-andam siya sa pagduol sa Ginoo sa tibuok kalibutan, samtang una niyang gihunahuna ang mga pulong sa Pagpahibalo, nga puno sa kalipay, nga iyang gamiton sa pag-atubang kaniya. Angay usab, sa niini nga konteksto, nga atong itutok ang atong matinahuron nga pagtagad sa kamatuoran nga iyang nakaplagan Siya dili sa gawas sa Siyaang panimalay o sa taas nga kwarto, dili sa kadalanan sa siyudad taliwala sa kadaghanan ug sa makalupyo nga pakighinabi, dili usab nga nagkaguliyang sa sulod sa panimalay tungod sa kabalaka sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, kondili nag-apil sa kahilom, pag-ampo ug pagbasa sa mga libro, sama sa klarong gipakita sa ikon nga naglarawan sa Pagpahibalo, diin gipakita si Birhen Maria nga adunay bukas nga libro nga gibutang sa iyang atubangan, ingon ebidensya sa iyang walay hunong nga debosyon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug pagpamalandong sa mga butang sa Dios. Sa mismong higayon nga ang langitnong mensahero mitungha sa atubangan sa Birhen, siya, sumala sa pagtuo sa mga Diosnong Maalamon nga mga Amahan sa Simbahan, naa sa iyang hunahuna ang mga pulong sa propeta Isaias: *'Tan-awa, ang usa ka birhen manamkon sa iyang sabakan'* (Isaias 7:14), ug naghunahuna kon giunsa ug kanus-a mahitabo kining konsepsyon ug pagkahimugso—nga katingalahan ug dili kasagaran alang sa kinaiya sa usa ka birhen. Bisan pa sa wala pa niini nga panahon, sumala sa nahisgutan na sa ibabaw subay kang Georgy Kedrin, siya gipahibalo pinaagi sa langitnong pagpadayag nga siya mismo ang magsilbi nga sudlanan alang sa pagtuman sa misteryo ug manganak sa dugay na nga gihulat nga Mesiyas. Sukad sa higayon niining pagpadayag, nagdilaab Siya sa serapikong gugma alang sa Dios ug sa Iyang Manlalang, ug naghangyo sa Iyang kaluoy aron madali Niyang matuman ang Iyang balaan nga saad ug ang propesiya ni Isaias; ug uban sa mainit nga pangandoy miingon Siya sa Iyang kaugalingon: 'Kanus-a kaha moabot ang gipangandoy nga panahon para Kanako, nga ang akong Magbubuhat, sa pagpakita sa Iyang kalooy nga magkuha og unod gikan Kanako, mouli gikan sa langit ug magpuyo sa sulod Ko? Kanus-a kaha makab-ot nako ang bulahan nga kalipay sa pagka-Inahan sa akong Dios! Apan hangtod moabot kana nga panahon, ang akong mga luha maoy pagkaon ug ilimnon nako sa adlaw ug gabii. Kay alang sa mga nagpaabot sa ingon ana ka gipaabot nga higayon, bisan mubo nga panahon daw taas kaayo."

Samtang ang Labing Balaan nga Birhen naghunahuna sa ingon niini ug, sa tago sa iyang kasingkasing, naghalad og pag-ampo nga puno sa mainit ug masidlak nga gugma alang sa Ginoo, kalit lang ang mensahero, ang Arkanghel Gabriel, hilom nga mitungha sa atubangan niya. Kana usab nga balaan nga magtutudlo, si Andres sa Crete, misulat niini ingon niini:

'Misulod ang Arkanghel Gabriel sa balay ug, sa pagduol sa sulod nga kwarto diin nagpuyo ang Birhen, hilom siyang miduol sa pultahan; ug, pagkahuman misulod, misugod siya og sulti kaniya sa malumo nga tingog. "Maayong pagdayeg kanimo," ingon niya, "O Puno sa Grasya, ang Ginoo uban kanimo! Siya nga naglungtad na sa wala pa ikaw karon anaa uban kanimo, ug sa dili madugay pagamugnaon gikan kanimo; Siya nga naglungtad sa wala pa ang tanang kalangitan ug yuta karon mosailalim sa panahon.' O walay kinutuban nga gugma alang sa katawhan (miingon si Santo Andres)! O dili masukod nga kaluoy! Ang Arkanghel dili lang nagpahayag og kalipay, kondili ang kalipay sa pag-uyon sa Magbubuhat sulod sa Birhen. Kay ang iyang mga pulong, 'Ang Ginoo uban kanimo!', klarong nagpadayag sa presensya sa Hari, nga bisan pa sa pagkuha Niya og unod nga tawo gikan kaniya, wala gyud Siya mibulag bisan gamay sa himaya nga angay kaniya! Paglikay, O malipayon, ang Ginoo uban kanimo! Paglikay, labing dungog nga instrumento sa kalinaw, pinaagi kanimo ang masubo nga paghukom nga naghukom sa kalibutan sa panalangin nahimong kalipay! Usa ka tawag sa kalipay! Paglikay, O tinuod nga Bulahan! Paglikay, O labing maayo nga Birhen! Paglikay, O matahum nga templo sa langitnong himaya! Maglipay, balaan nga kwarto sa Hari! Maglipay, palasyo diin si Kristo gipangakabalaan ug naghiusa sa pagkatawo! Bulahan ka taliwala sa mga babaye, ikaw nga gipanagna ni Isaias sa mga mata sa propesiya ug ginganlan nga Propeta, ang Birhen, ang sinelyohan nga basahon! Tinood nga bulahan Ikaw, nga gitawag ni Ezekiel nga kabuntagon ug ang siradong pultahan, diin nitungha ang Usa ka Dios! Tinuod nga bulahan Ikaw, ang Usa nga si Daniel, ang tawo sa tinguha, nakita ingon usa ka bukid, ug kinsa gitawag sa katingalahang Habakkuk nga usa ka bukid nga natabonan sa ulan, ug kinsa ang Imong maharlikang katigulangan, David, nga propetikal nga

gidayeg isip bukid sa Dios, bukid sa kasaganaan, bukid nga gihiusan sa lana, bukid diin ang Dios malipay nga puyan. Bulahan Ka taliwala sa mga babaye, Ikaw nga si Zacarias, ang manan-aw sa mga Misteryo sa Dios, nakita ingon usa ka maanindot nga bulawanong kandelabro, nga gidayandayan sa pito ka suga, nga nagpasabot sa pito ka mga gasa sa Espiritu Santo. Tinuod gayud, ikaw ang labing matinahuron, nga naglangkob sa sulod nimo, daw usa ka paraiso ug ang Hardin sa Eden – si Cristo, nga pinaagi sa Iyang dili masukod nga gahum, nga migikan sa imong sabakan sama sa usa ka tinubdan sa buhing tubig, gipabugnaw ang tibuok nawong sa yuta pinaagi sa upat ka suba sa mga Ebanghelyo?

Pagkadungog sa pangumusta sa Anghel, nabulabog ang Birhen sa iyang mga pulong ug nangutana: 'Unsa kaha kini nga pangumusta?' Nalibog Siya, apan wala mahadlok, kay ang ingon nga pagbisita dili hingpit nga bago, wala damha o kalit. Ang pagpakita sa Anghel dili makapahadlok Kaniya, kay Siya naanad sa mahigalaong pakig-uban sa mga Anghel bisan pa sa dihang nagpuyo Siya sa Balaan sa mga Balaan, diin, sumala sa pagpamatuod ni San Herman, nadawat Niya ang Iyang adlaw-adlaw nga pagkaon gikan sa kamot sa usa ka Anghel. Apan nabigla Siya tungod kay wala pa gyud miadto kaniya ang Anghel nga may ingon ana kadako nga langitnong himaya, nga may ingon ana ka malipayong dagway ug mga pulong nga puno sa kalipay. Nabigla Siya sa kabag-ohan sa tanan, labi na sa mga pulong sa Anghel, kay miabot man kini uban sa usa ka dili kasagarang pangumusta, nga miingon: *'Bulahan ka taliwala sa mga babaye!'* (Lucas 1:28), diin giisip Niya, ang Birhen, nga usa sa mga kababayen-an. Natingala siya, sama sa usa ka putli nga babaye, apan wala siya mahadlok, sama sa usa ka maisugon nga babaye, ug, tungod kay gihatagan siya sa espiritu sa pagka-maampingon ug kinaadman, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha kini nga pag-abi-abi? Unsa ang gustong isulti kanako sa Anghel pinaagi niining pag-abi-abi? Ibalik ba niya ako sa templo sa Ginoo, o gidala ba niya para kanako ang bag-ong pagkaon gikan sa langit? O ipadayag ba niya ang bag-ong misteryo gikan sa Dios? Tudluan ba niya ako, nga nagpamalandong kaayo ug dili masabtan kung giunsa *'ang usa ka birhen magdalit ug mag-anak og anak nga lalaki'* (Isaias 7:14)? 'Unsa kaha kining mahitabo tungod niining pangumusta?' Unya miingon ang Anghel kaniya:

'Ayaw kahadlok, Maria! Ayaw na pagduha-duha bahin sa Birhen nga gipahayag ni Isaias. Ikaw gayud kana nga Birhen nga nakadawat og ingon nga grasya aron maburos kang Emmanuele nga walay binhi ug matawo Siya sa paagi nga dili masukod sa pulong, sama sa Siya mismo ang nakahibalo. Nakab-ot nimo ang grasya sa Dios pinaagi sa imong daghang mga hiyas, labi na sa tulo nga labing hataas: nakab-ot nimo ang grasya pinaagi sa imong lawom nga pagpaubos, kay ang Dios nagahatag sa Iyang grasya sa mga mapainubsanon, nga nagaingon: *'Kinsa ang akong tan-awon? Ang mapainubsanon ug hilumon'* (Isaias 66:2). Nakab-ot nimo ang grasya pinaagi sa imong pagkabirhen nga pagkabalaan; kay ang Dios, nga mao ang labing putli sa Iyang kinaiyahan, nagtinguha nga matawo gikan sa Labing Putli ug Walay Sala nga Birhen; Nakab-ot Nimo ang grasya sa Dios pinaagi sa imong mainit nga gugma kaniya, kay ang Ginoo miingon: *'Ang mga nagahigugma kanako, ako usab higugmaon; ug ang mga nangita kanako makakaplag sa grasya'* (Prov. 8:17). Ug tungod kay gihigugma ug gipangita Nimo Siya sa tibuok Imong kasingkasing, busa nakadawat Ka og pabor gikan Kaniya, ug mag-anak Ka og usa ka Anak, dili lang usa ka mortal, kondili ang Anak nga Divino, ang Anak sa Labing Kataas, Dios gikan sa Dios, nga gipanganak sa Amahan sa wala pa ang tanang kapanahonan nga walay inahan, apan pag-anakon gikan Kanimo, O Birhen-Inahan, nga walay amahan. Ang Iyang ngalan katingalahan ug dili masukod: I-awhag Nimo Siya nga ' '—Jesus[2567] —nga nagpasabot og 'Manluluwas', kay Siya magluwas sa tibuok kalibutan ug maghari, nga labaw pa kaayo sa himaya kaysa sa katigulangan nga si David ug sa tanang mga hari nga miuna gikan sa balay ni Jacob. Apan ang Iyang gingharian dili pansamantala, kondili walay katapusan, magpadayon hangtod sa kahangturan. 'Unsaon man ni mahitabo,' pangutana ni Maria sa Anghel, 'kay wala man ko mailhi sa bisan kinsa nga lalaki?'

Ang Labing Balaan nga Birhen mituo sa mga pulong sa Anghel, kay pinaagi sa grasya sa Dios nga napuno kaniya, nahibalo siya nga siya manganak sa Kadtong gipahayag sa Ebanghelyo, usa ka kamatuoran nga gipahibalo kaniya mismo sa Dios samtang siya naa sa templo; apan ang usa ka butang nga wala niya masayri mao kini: unsaon kini paghitabo, unsaon kaha sa usa ka Birhen nga wala pa mailhi ang lalaki nga makapanganak? Maong nangutana Siya sa Anghel: 'Unsaon man niini?'

[2567] Si Jesus (Griyego: Ἰησους – mananambal, gikan sa ιηαω – mag-ayo) gikan sa Hebreohanon nga Iehochua – ang tabang sa Jehova, ang Manluluwas.

Sa paghunahuna niini, si San Gregorio sa Nyssa, nga nagsulti alang kaniya, miingon sa Anghel: 'O Anghel! Sultihi ko kung giunsa gayud mahitabo ang pagkahimugso – ug imong makita nga andam ang akong kasingkasing sa pagtuman sa balaang kabubut-on sa Dios: kay gitinguha ko ang ingon nga anak para sa akong kaugalingon, apan nga dili masala ang akong pagkabirhen.'

Nagpamalandong usab si San Ambrosio sa maong butang ingon niini: 'Maayo ang pangutana niya sa Anghel: *"Unsaon man ni?"* (Lucas 1:34). Kay bisan pa nga kaniadto Niya nabasa nga usa ka birhen ang magbuntis, wala Siya kahibalo unsaon kini paghitabo. Nabasa gyud Niya ang pulong sa propeta: *'Aniay, ang usa ka birhen magbuntis'*, apan kung giunsa Niya kini pagbuntis – karon pa lang kini gipadayag sa Anghel kaniya sa panahon sa Pagpahibalo.

Ug busa gipadayag sa Anghel sa Birhen ang tukmang paagi sa pagpanamkon, nga kini nga pagpanamkon dili sumala sa kinaiyahan sa tawo ug sa kasagarang han-ay sa mga butang, kondili sa supernatural nga paagi, 'kay kon buot sa Dios, malabwan ang han-ay sa kinaiyahan'[2568] , nga kini nga pagpanamkon pinaagi sa paglihok sa Espiritu Santo: *'Ang Espiritu Santo moanha kanimo, ug ang gahum sa Labing Halangdon magatabon kanimo'* (Lucas 1:35).

Gikan Kaniya ikaw magdadalangtao sa imong sabakan, ug Iya kang hatagan og pagdadalangtao nga labaw pa sa pagsabot sa tawo. Siya nga nakahimo sa paglalang kang Adan gikan sa walay kinabuhi nga yuta—dili kaha mas posible pa alang Kaniya nga magpanganak og Buhing Bata gikan sa buhing Birhen? Kung posible alang sa Dios nga maghimo og asawa gikan sa tadyaw ni Adan, dili kaha mas posible alang Niya nga maghimo og tawo sa sabakan sa usa ka dalaga? Ang Makagahum nga Espiritu Santo maghimo niini, aron sa imong labing Balaan nga Birhen nga walay sala nga sabakan, gikan sa imong unod, ang unod sa dili-maka-lawas nga Anak sa Dios misteryosong maporma. Pinaagi Kanimo, ang pultahan nga giselyohan sa pagkabalaan ug gipreserbar sa pagkabirhen, molabay ang Ginoo, sama sa sinag sa adlaw nga molabay sa salamin ug kristal, nga nagbalaan ug nagpasidlak Kanimo sa Iyang langitnong himaya; aron Ikaw mahimong tinuod nga Inahan sa Dios, nga nanganak sa hingpit nga Dios ug hingpit nga tawo, ug sa dili malaglag nga Birhen, nga nagpabilin nga ingon ana sa wala pa ug pagkahuman sa Pagkahimugso: kini pagahimoon sa Imoha, pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu Santo, pinaagi sa gahum sa Labaw nga Labing Kataas-taasan. Ug aron masayran nimo nga tinuod kini, ania ang usa ka timaan para kanimo: tan-awa, ang imong paryente nga si Elizabet, nga baog sukad pagkabatan-on ug karon tigulang na, nagdalit og anak nga lalaki; kay mao kana ang kabubut-on sa Dios, Nga nagahimo sa imposible nga mahimo. Kay sa taliwala sa mga tawo, daw imposible nga ang usa ka Birhen nga dili madunot magbuntis ug manganak nga walay bana, ug nga ang usa ka tigulang ug baog nga babaye magbuntis ug manganak; apan sa Makagagahum nga Magbubuhat, posible ang tanan nga butang, kay *'walay imposible sa Dios'* (Lucas 1:37); sa Iyang sugo, bisan ang tigulang nga baog nakaburos, ug Ikaw, O Birhen, magburos.

Pagkadungog Niya niining maayong balita gikan sa Anghel, ang Labing Putli misugot sa kabubut-on sa Iyang Ginoo ug, uban sa labing lawom nga pagpaubos, mitubag gikan sa Iyang kasingkasing nga napuno sa gugma alang sa Dios: *'Ako ang sulugoon sa Ginoo; buhata kanako sumala sa imong pulong'* (Lucas 1:38). Ug sa maong takna, pinaagi sa paglihok sa Espiritu Santo, nahitabo ang dili masukod nga pagpanamkon sa Iyang balaan nga sabakan, nga walay lamanong kalipay, apan dili usab walay espirituhanong kalipay. Unya ang iyang birhen nga kasingkasing natunaw sa lawom nga pagkahandom sa Dios, ug ang iyang espiritu nasiga sa kalayo sa serapikong gugma, samtang ang iyang tibuok hunahuna, murag nawala sa kaugalingon, nalunod sa Dios, nga nakakaplag og dili masukod nga kalipay sa Iyang kaayo. Niining kalipay sa Iyang espiritu, pinaagi sa hingpit kaayong gugma sa Dios, ug sa Iyang hunahuna, pinaagi sa panan-aw sa Dios, ang Anak sa Dios gikonsepsiyon, ug *'ang Pulong nahimong unod ug nagpuyo uban kanato'* (Juan 1:14) pinaagi sa Inkarnasyon."

Ang anghel, pagkahuman sa iyang misyon sa pagpahibalo sumala sa sugo sa Dios, ug sa matinahuron nga pagdayeg uban sa kahadlok nga pagsimba sa Dios nga nagpakatawo sa sabakan sa Birhen ug sa Birhen nga nagdala sa Dios sa sulod niya, mibulag kaniya paingon sa trono sa Ginoo – Sabaoth, naghimaya sa misteryo sa Inkarnasyon sa Dios, kauban ang tanang langitnong puersa, sa walay sukod nga kalipay hangtod sa kahangturan. Amen.

[2568] Gikan sa dogmatiko nga teksto sa Tono 7.

Troparion, Tono 4:

Karon mao ang sinugdanan sa atong kaluwasan, ug ang pagpadayag sa misteryo gikan sa karaang panahon: ang Anak sa Dios nahimong Anak sa Birhen, ug si Gabriel nagpahayag sa maayong balita sa grasya. Busa, atong pag-awit usab uban kaniya ngadto sa Inahan sa Dios: Malipay ka, Punô sa Grasya, ang Ginoo uban kanimo.

Kontakion, Tono 8:

O mapinanggaong Pinuno sa mga Pinili, nga gipagawas kami gikan sa dautan, kami, Imong mga alagad, nagpasalamat kanimo, O Inahan sa Dios; apan tungod kay ikaw adunay dili mapildi nga gahum, luwasa kami gikan sa tanang among mga kasakit, aron kami makapangawag kanimo: Malipayon ka, Dalagang Nobya.

8 Abril

26 Marso (Karaan nga Estilo)

Fiesta ni San Gabriel Arkanghel[2569]

Kumemorasyon sa Marso 26

Sa adlaw pagkahuman sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Birhen, Inahan sa Dios, ang Simbahan sukad pa sa karaang panahon, sumala sa Jerusalem Statute ug sa Statute sa Dakong Monasteryo ni San Savvas, nagmando nga ang Kapistahan ni San Gabriel nga Arkanghel pagasaulogon isip usa ka espesyal nga adlaw uban sa kaugalingong mga awit, nga nagpasidungog niining malipayong magbalita. Ug sa tinuod, siya nga nag-alagad sa misteryo sa atong kaluwasan, nga nagdala sa Imaculada nga Birhen sa balita sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios sa iyang labing putli nga sabakan, angay gayud nga hatagan og espesyal nga dungog. Kung ang usa ka takus nga sugo sa usa ka arangkon sa yuta, nga nagdala sa mahigalaong pulong sa arangkon ngadto sa usa ka siyudad, gidawat sa tanang lungsoranon niining siyudad uban sa espesyal nga dungog, unsa pa kaha ang angay natong pagdayeg pinaagi sa usa ka espesyal nga selebrasyon sa labing halangdong sugo sa Hari sa Langit, ang labing halangdong Prinsipe sa mga Anghel, nga miabot sa tibuok katawhan uban sa labing malumo nga mensahe nga nagpahayag sa atong walay katapusang kaluwasan. Ug unsa ka dako kining mensahero, nga unang nagpadayag sa iyang kaugalingong dignidad kang San Zacarias: *'Ako si Gabriel, nga nagatindog sa atubangan sa Dios*' (Lucas 1:19), nga nagpasabot nga mas duol siya sa trono sa Dios kaysa sa ubang mga anghel. Sama sa usa ka yutang gingharian, ang dignitaryo nga labing duol sa hari—nga mas nakahibalo sa mga tinago sa hari—dili matupong ang kahitas-an kumpara sa ubang mga dignitaryo nga mas layo sa hari, – ingon usab sa Gingharian sa Langit, ang mga balaan nga anghel, nga nagbarug nga mas duol sa atubangan sa Dios ug mas klaro nga naghunahuna sa mga misteryo sa Dios, nagdan-ag uban sa mas dako nga dungog ug himaya kaysa sa ubang mga anghel nga mas ubos ang ranggo.

Ang Balaang Kasulatan nagasulti kanato nga sa atubangan sa dili maabot nga himaya sa Dios kanunay nga nagatindog ang pito ka anghel sa labing hataas nga ranggo, ang nagdumala nga mga prinsipe sa mga anghel. Sa Basahon ni Tobit gisulat nga ang kauban sa batan-ong Tobit nagpaila nga siya usa sa pito ka balaang anghel nga nagatindog sa atubangan sa Dios. Ug si San Juan nga Teologo, sa iyang Basahon sa Pagpadayag, naghisgot niining pito ka nagdumala nga anghel, nga nag-ingon: *'Grasyas kaninyo ug kalinaw gikan Kaniya nga mao, ug nga mao kaniadto, ug nga moabot pa, ug gikan sa pito ka espiritu nga nagtindog sa atubangan sa Iyang trono'* (Padayag 1:4). Si Gabriel gibilang sa pito, ikaduha sa numero ug una pagkahuman ni Michael. Ang ilang mga ngalan gilista ingon niini: Michael, Gabriel, Raphael, Uriel, Selaphiel, Jehudiel ug Barachiel.

[2569] Ang pista sa pagpasidungog sa Arkanghel Gabriel gitawag nga 'Synod' tungod kay sa niining adlawa magkatigum ang mga Kristohanon aron pasidunggan ang Balaang Arkanghel Gabriel pinaagi sa mga balaang himno.

Apan, kon adunay mangutana: ngano nga wala gipadala sa Dios sa Labawng Balaan nga Birhen ang labing hataas sa ranggo sa Iyang mga anghel—si Michael—kundi ang ikaduha pagkahuman niya, si Gabriel?—ipahibalo nga kining pito ka labing hataas nga anghel pantay-pantay sa dungog, ug si Michael una lamang kanila sa han-ay sa numero. Ang matag-usa kanila adunay kaugalingong espesyal nga ministeryo. Si Michael mao ang mananakop sa mga kaaway; si Gabriel mao ang magbalita sa mga misteryo sa Dios; si Raphael mao ang mananambal sa mga sakit sa tawo; si Uriel, nga kahayag sa langitnong kalayo, mao ang magpasidaan sa mga naa sa kangitngit; si Selaphiel mao ang mananaghawa, kanunay nga nag-ampo sa Dios alang sa katawhan ug nagdasig sa mga tawo sa pag-ampo; Jehudiel – naghimaya sa Dios: ang iyang ministeryo mao ang pagpalig-on sa mga nagapaningkamot sa bisan unsang buhat alang sa himaya sa Dios ug pag-ampo alang sa ganti nga angay sa ilang mga buhat; Barachiel – ang tig-apod-apod sa mga panalangin sa Dios ug ang mananaghawa nga nangayo sa pabor sa Dios alang kanato.

Busa, si Michael wala gipadala uban sa maayong balita ngadto sa Labing Balaan nga Birhen, kay lain ang klase sa iyang ministeryo: nga kanunay niyang ipahiluna ang iyang espada, mosukol batok sa mga kaaway ug palagson sila. Si Gabriel, bisan pa, gipadala tungod kay mao kana ang kinaiya sa iyang ministeryo – pagpadayag sa mga misteryo sa Dios. Gipahibalo niya sa balaan nga propeta Daniel ang pagluwas sa katawhan sa Dios gikan sa pagkaulipon sa Babilonya ug ang panahon sa pag-abot sa Mesiyas; gipahibalo usab niya kang San Zacarias ang pagkahimugso ni Juan nga Munaong Magsusulti gikan sa usa ka tigulang nga inahan. Gitudloan usab niya ang balaan nga propeta Moises sa kamingawan samtang gisulat niya ang Basahon sa Genesis, nga gidala kaniya ang mga pahibalo sa Dios mahitungod sa unang mga kaliwatan ug kapanahonan, sugod sa paglalang sa kalibutan. Ang matinud-anong tradisyon nagpamatuod nga iyang gipahibalo kang balaan ug matarong nga Joaquin ug Ana ang pagpanamkon sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, ug nagsilbi nga anghel bantay sa Walay Sala nga Birhen sukad pa sa higayon sa iyang pagpanamkon ug pagkahimugso, nga nagdala sa iyang pagkaon sa Labing Balaan nga dapit; busa gipahibalo usab niya kaniya ang pagpanamkon sa Anak sa Dios. Dugang pa, gipadala si Gabriel uban sa maayong balita tungod kay ang mismong kahulugan sa iyang ngalan naglangkob sa hilisgutan sa proklamasyon. Ang ngalan nga Gabriel nagpasabot og 'kusog sa Dios', ug usab 'Dios-tawo'. Busa, pinaagi sa iyang ngalan mismo, gipahayag sa mensahero nga gamhanan ang Dios, ug nga ang Ginoo, samtang naa sa sabakan sa Birhen, gihulma ngadto sa hingpit nga tawo (lalaki), nga nagpasabot nga Siya hingpit nga Dios ug hingpit nga tawo – hingpit dili base sa pisikal nga edad, kondili base sa kusog ug kinaadman. Ang ubang mga bata, nga nabuhat sa sabakan sa ilang inahan, wala'y masabti, ug wala'y bisan unsang kusog; sa kasukwahi, ang Bata nga gikabkaban sa sabakan sa Pinakabendisyonan nga Birhen Maria, gikan pa sa unang gutlo sa Iyang pagkabkaban, adunay dili masukod nga kinaadman ug dili mapildi nga kusog, ug busa, bisan pa sa Iyang gamay nga lawas, Siya hingpit nga tawo. Sa pagtan-aw niini daan, miingon ang propeta: *'Ug miadto ako sa propetesa, ug siya nabuntis ug nanganak og usa ka anak nga lalaki. Ug ang Ginoo miingon kanako: 'Tawga ang iyang ngalan nga Maher-Shalal-Hash-Baz. Kay sa dili pa makahibalo ang bata sa pagtawag og "Amahan ko" o "Ina ko", ang bahandi sa Damascus ug ang mga gipanguha sa Samaria kuhaon na'"* (Isaias 8:3–4). Nagpasabot kini nga ang Bata, bisan pa dili pa makasulti, adunay na daan dakong gahum ug kusog aron mapildi ang Iyang mga kaaway. Ang ngalan mismo ni Gabriel nagsilbi nga timaan niini, kay ang kahulugan niini mao: 'Tawo-Diyos', 'Gahumong Diyos'. Ug kining Diyos, sa mismong higayon sa Iyang Pagpahibalo, pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu Santo, natukod sa dili madunot nga sabakan sa Birhen. Si San Proklus, Patriarka sa Constantinople, nagpamalandong niini ingon niini: 'Ang mismong ngalan sa Anghel katingalahan sa kahulugan niini, kay ang nagdala sa maayong balita kang Birhen Maria gitawag nga Gabriel. Pinaagi niining ngalan gipahibalo ug gipadayag niya ang Dios-Tawo nga moabot sa kalibutan. Ang kahulugan sa Gabriel mao: 'Gahumong Tawo', o 'Tawo-Diyos'; kini gikan sa pulong nga 'Gavir', nga nagpasabot og 'gahum' o 'Diyos', ug kung paghiusaon ang duha ka kahulugan, ang pulong nagpasabot og 'Tawo-Diyos'. Gitagna kini ni Jeremias kaniadto pa, nga nag-ingon: *'Ang Ginoo magbuhat og bag-ong butang sa yuta: ang usa ka babaye magluwas sa usa ka lalaki'* (Jer. 31:22). Busa, kining sugo sa Dios labing gihimaya, sa kahulugan sa iyang ngalan ug sa kinaiya sa iyang ministeryo, ug labi pa gayud tungod niadtong misteryo, nga natago sukad pa sa sinugdanan sa panahon ug nga wala gani mailhi sa mga anghel, nga unang gipadayag sa Dios kaniya ug nga gidala niya ngadto sa Labing Balaan nga Birhen. Ug samtang mas mahimayaon kining misteryo sa Inkarnasyon sa Dios, mas labi pa kini nga nagtindog sa ibabaw sa ubang mga misteryo nga kaniadto gipadayag ni Gabriel sa mga balaang propeta, mas dako ang dungog nga gihatag kaniya sukad niadto taliwala sa panon sa mga

anghel mismo, nga nagtahud kaniya isip labing duol nga saksi sa labing sulod ug labing natago nga mga misteryo sa Dios."

Ang mga Amahan sa Simbahan, labi na si Dionysius the Areopagite[2570] , nag-usa ka tingog sa paghisgot bahin sa pito ka labing hataas nga anghel, nga nag-ingon nga sila kanunay nga nagatindog sa atubangan sa Dios nga walay hunong. Ang ubang mga anghel gipadala sa nagkalain-laing mga misyon, apan kining mga anghel, isip labing duol sa Dios, kanunay nga nagpabilin sa trono sa Dios. Aron ipadayag ang labing hataas nga mga misteryo sa Dios ug ipakita ang labaw nga gahum sa Dios, sila usab gipadala, ingon sa giingon sa Balaang Apostol Pablo: *'Dili ba sila tanan mga espiritu nga nag-alagad, nga gipadala aron mag-alagad?'* (Heb. 1:14). Apan unsa pa kaha ang mas dako nga pagpadayag sa gahum sa Dios, ug unsa pa kaha ang mas hataas nga misteryo, kay sa misteryo sa Inkarnasyon ni Kristo—nga dili masukod, dili masabtan, ug dili mailhan? Busa, aron ipahayag ang ingon nga dakong misteryo, angay ra nga ang dakong Anghel nga si San Gabriel—ang matinud-anong tig-alagad sa atubangan sa trono sa Dios ug ang labing duol nga saksi sa mga misteryo sa Dios—ipadala.

Angay usab nga hinumduman kung asa sa siyam ka orden sa mga anghel sulod sa tulo ka hierarkiya miyembro si San Gabriel. Ang uban nagtuo nga naa siya sa ikatulo, pinakababa nga hierarkiya, ug siya ang ulo sa tunga-tungang orden tali sa mga prinsipalidad ug sa mga anghel—mao ang orden sa mga Arkanghel—nga gitahasan sa pagpahayag sa dagkong mga buhat sa Dios. Nagtuo sila niini sa bahin tungod kay gitawag siya nga Arkanghel, ug sa bahin tungod kay, sumala kang Santo Dionysius, dili ang labing hataas nga mga anghel, nga nagbarug duol sa trono sa Dios, ang gipadala sa mga misyon, kondili ang ubos nga mga anghel, nga gitahasan alang niining katuyoan. Apan ang mas kasaligan nga panan-aw mao nga si San Gabriel sakop sa labing hataas nga han-ay sa mga Serapim ug dili siya gipadala sa dili kaayo importante nga mga misyon sa kabubut-on sa Dios, kondili gipadala lamang aron ipahayag ang labing dagkong mga misteryo sa Dios, sama sa misteryo sa Inkarnasyon sa Dios, ug gitawag siyang Arkanghel tungod sa malipayong balita nga gidala niya sa Labing Putli nga Birhen, ug pinaagi niini napuno niya og kalipay dili lang siya, kondili ang tibuok binuhat, dili lang ang sa yuta, kondili pati na ang sa langit, sama sa pagkanta ni San Damasceno bahin niini: 'Kay usa ka saulog ang misidlak kanila duha, sa dihang ang walay lawas nagdala ug kalipay kanimo'[2571] . Mahitungod sa hinungdan nganong si San Gabriel ihap sa Serapim, atong nahibal-an kini gikan sa kamatuoran nga walay lain nga orden ang mosaka nga mas duol sa trono sa dili maabot nga himaya sa Dios kaysa sa Serapim, sumala sa dili masayop nga pagpamatuod ni San Dionysius. Pinaagi sa espesyal nga sugo sa Dios, ang matag han-ay sa mga anghel adunay kaugalingong lugar: ang uban duol, ang uban layo, samtang ang han-ay sa mga Serapim mao ang labing duol sa tanan ngadto sa Dios, ingon sa giingon ni Isaias: *'Nakita nako ang Ginoo nga naglingkod sa hataas ug halangdong trono, ug ang mga serapim nagatindog sa palibot niya, ang matag-usa adunay unom ka pako'* (Isa. 6:1–2).

Ug tungod kay si San Gabriel usa sa pito ka labing duol nga anghel nga nagtindog sa atubangan sa Dios, siya kinahanglan nga sakop sa han-ay sa mga Serapim, ikaduha sa tanang Serapim. Subay niini, gitawag siya ni San Andres sa Crete nga usa sa mga nangunang anghel, nga nag-ingon: 'Gisugo sa Dios ang usa sa mga nangunang anghel nga ipahayag ang misteryo. Kung, busa, siya anaa sa mga nanguna, siya sigurado nga usa sa pito ka espiritu nga kanunay nagatindog sa atubangan sa Dios; ug kung usa sa pito ka espiritu, nan siya kinahanglan usa ka Serapim. Kay kinsa sa mga anghel ang mas hataas pa kaysa sa mga Serapim? Kinsa ang mas duol sa trono sa Dios kaysa kanila? Busa, si Gabriel usa ka Serapim, ang labing hataas niining han-ay."

Mas napadayag pa kini sa kamatuoran nga, alang sa dakong buhat sa Dios, angay ra nga magpadala ug dakong anghel. Ug tungod kay ang Inkarnasyon sa Pulong mao ang labing dako nga buhat sa Dios, ang labing hataas sa mga anghel, si San Gabriel, gipadala aron ipahibalo kini, ingon sa gisulat ni San Gregorio ang Dialogista[2572] : 'Aron matuman kining dakong ministeryo, angay nga ang labing hataas sa mga anghel magpakita,

---

[2570] Si Dionysius nga Areopagita – usa ka bantugang Atenyano, miyembro sa Areopagus sa Atenas, nga nabag-o sa Kristiyanismo pinaagi sa pagwali ni San Pablo nga Apostol. Sa mga buhat ni Dionysius the Areopagite, ang mosunod labi nga angay timan-an: 'Περι της ουρανιας ιεραρχιας' ('Mahitungod sa Langitnong Hirarkiya') ug 'Περι της εκκλησιατικης ιεραρχιας...' ('Mahitungod sa Simbahanong Hirarkiya').

[2571] Ang sedalen naa sa Tono 3. (alang sa unang kathisma sa Disyembre 15 ug sa Domingo sa Paralitiko. – *Gi-edit sa 'Azbuka Very'*)

[2572] Si San Gregorio nga Dialogista, Papa sa Roma, nabuhi sa ika-6 nga siglo. Ang labing bantugan sa iyang mga buhat mao ang *Regula pastoralis* ('Pastoral Rule'), nga naghisgot kon unsa ang angay nga kinaiya sa usa ka magbalantay ug kon giunsa niya pagpatuman sa

kay siya nagpahibalo sa dili matupngan nga labaw pa sa tanan. Sama sa pag-abot sa pangunang prinsipe sa kangitngit kaniadto aron limbongan si Eba, ang labing labaw nga prinsipe sa langitnong kahayag usab ang angay nga motungha sa atubangan sa Labing Putli nga Birhen aron magdala sa maayong balita; ug angay usab nga usa ka serapim ang ipadala kang Maria, nga nagdilaab sa serapikong gugma alang sa Dios.

Busa, atong tinud-anay nga pasidunggan si Gabriel isip pangunang prinsipe sa mga anghel, isip usa sa pito ka Serapim nga labing duol sa Dios, ug isip Arkanghel sa tibuok kalibutan, nga nagpahibalo sa kaluwasan sa tanang kalibutan; dayegon nato siya uban sa matinahuron nga pagsimba ug mga awit sa pag-ampo, malipayon nga pagsaulog sa iyang pista ug pagpasalamat kaniya sa ingon ana kadako nga mga panalangin sa katawhan, nga iyang gihatag kaniadto ug padayon nga gihatag karon, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato sa atubangan sa Dios nga nahimong tawo. Pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Arkanghel Gabriel, dawata nato tanan ang pagpasaylo sa atong mga sala!

Mahitungod sa pito ka labing hataas nga Anghel nga gihisgutan dinhi, angay hinumduman nga ang ngalan sa upat lamang kanila ang narekord sa Balaang Kasulatan. Busa, sa Basahon ni Daniel gisulat nga si Santo Miguel motabang sa mga Hudiyo, nga kaniadto matinud-anon pa nga nagasimba sa Dios (Dan. 10:13); sa Epistola ni Hudiyo gisulti nga, samtang nag-away sa yawa bahin sa lawas ni Moises, miingon siya kaniya: *'Pasawayon ka sa Ginoo'* (Jude 1:9); si Juan nga Teologo, sa iyang Pahayag, nagsulat nga nakig-away siya batok sa dragon (mao ang yawa) (Pahayag 12:7); Si San Gabriel nailhan usab gikan sa Basahon ni Daniel nga iyang gipadayag sa propeta, sa umaabot, ang labing natago nga mga misteryo sa Dios (Dan. 8:16), ug ang Ebanghelyo ni San Lucas naghisgot nga gipahibalo ni Gabriel kang Zacarias ang pagpanamkon sa Munaong Mibabag (sa Ginoo), ug sa Labing Balaan nga Birhen Maria—sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios (Lucas 1). Si San Rafael gihisgutan sa Basahon ni Tobit, diin giingon nga gipanalipdan niya si batan-ong Tobit gikan sa mga dili gilauman nga kasamok sa iyang pagbiyahe, gipalayas ang demonyo gikan sa dalaga nga si Sara, ug gibalik ang panan-aw ni Tobit (Tobit 12:15). Mahitungod kang Santo Uriel, ang Ikatulong Basahon ni Ezra nag-ingon nga siya nagsugyot kang Ezra nga timbangon ang 'kabug-aton sa kalayo' (3 Esdras 4:5).

Mahitungod sa uban pang tulo ka anghel, bisan tuod wala sila gihisguti pinaagi sa ngalan sa Balaang Kasulatan, bisan pa niana, sumala sa pagsabot sa pipila ka matinud-anong maghuhubad sa Balaang Kasulatan, mahunahunaon nga si Salaphiel mao ang anghel nga nagpakita kang Hagar sa kamingawan sa dihang nag-ampo siya sa lawom nga kasubo; miingon siya kaniya: 'Nadungog sa Dios ang tingog sa bata (Gen. 21:17) ug ang imong mapainubsanon nga pag-ampo'. Ang ngalan nga Jehudiel gihatag sa maong Anghel nga gisaad sa Ginoo nga ipadala sa mga Israelita sa kamingawan, aron siya magiya kanila paingon sa Yutang Saad, ug ingon nga ganti sa mga nagatuman sa mga sugo sa Dios alang sa himaya sa Ginoo (Ex. 23:22–23). Gituohan nga si Barachiel usa sa tulo ka anghel nga nagpakita kang Abraham sa encina sa Mamre, gipanalanginan si Sara pinaagi sa pagtambal sa iyang pagkawalay anak ug paghatag kaniya og anak nga si Isaac, ug gipakita daan ang Balaang Trinidad: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo (Gen. 18).

Kining mga balaan, ang pito ka labing hataas nga anghel—nga si Michael ang una ug si Gabriel ang ikaduha—sumala sa matinud-anong pagsabot sa Balaang Simbahan, gipakita sa mga ikon ug giila pinaagi sa pagtukod sa mga simbahan nga gipahinungod kanila sukad pa sa karaang panahon. Ang kasaysayan sa Simbahan nagasaysay sa mosunod bahin niini:

Ang walay Diyos nga Emperador Diocletian[2573] , usa ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo, samtang nagtukod og mga paliguan nga bato para sa iyang kaugalingon sa karaang Roma[2574] , nagmando nga daghang mga Kristohanon ang kuhaon ug padalhon aron magtrabaho sa maong proyekto, ilawom sa hugot ug walay kalooy nga pagbantay, nga nagpahirap ug nagpahimulos sa mga santo. Didto makita ang daghang libo ka balaang martir nga nagtrabaho, nababad sa singot ug dugo, ug daghan kanila ang gipatay didto pinaagi sa espada ug lain-laing porma sa pagbitay tungod kang Kristo. Busa, pinaagi niining bug-at nga trabaho, natukod ang usa ka gusali nga ingon

---

iyang mga katungdanan. Gihatagan siya og ngalan nga 'Dialogus' tungod sa iyang buhat nga *Dialogue on the Life of the Italian Fathers*, diin ang naratibo gisaysay, ingon pa, sa duha ka karakter.

[2573] Si Diocletian, Emperador Romano, naghari gikan sa 284 hangtod 305 ug nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano, samtang ang iyang amigo nga si Maximian nagdumala sa kasadpan nga katunga.

[2574] Ang Thermae mao ang mga pampublikong paliguan, nga sa Roma gitukod uban sa talagsaong kaanyag. Ang mga paliguan usab adunay mga lugar para sa ehersisyo sa gymnastic.

kadako ug ka-maanyag sama sa mga palasyo sa hari. Sa dihang, pagkahuman sa daghang katuigan, nangalaglag ang Griyegong kawalay pagtuo kauban ang ilang mga hari, ug ang Kristiyanismo, sa pag-abot sa mga Kristohanong hari sa trono, mibuntog sa tibuok uniberso – niadto ang mga magtutuo nga nagpuyo sa Roma, samtang nagtutok sa maanindot nga Paliguan ni Diocletian, nahinumdom nga kini nga gusali gitukod sa mga Kristohanon; ug, pagkahuman nila kini limpyohan gikan sa pagkadunggo sa pagano, ilang giusab kini ngadto sa usa ka Kristohanong simbahan nga gipahinungod sa pito ka nag-unang langitnong espiritu, ang mga Arkanghel ug mga Arkistratigo sa mga Pulutong sa mga Anghel: Michael, Gabriel, Raphael, Uriel, Selaphiel, Jehudiel ug Barachiel.

Ang ubang mga siyudad misugod sa pagsunod sa ehemplo sa Roma, sama sa Naples sa Campania[2575] ug Palermo sa Sicily[2576] , diin gitukod usab ang mga simbahan nga bato aron pasidunggan kining pito ka nagdumala nga mga anghel. Ang ilang mga nawong gipakita sa mga panel pinaagi sa ikonograpiya ug sa mga mosaiko sa mga bungbong sa simbahan, ug ang matag-usa gilain gikan sa uban pinaagi sa talagsaong mga kinaiya nga misteryosong nagsimbolo sa ilang dili makita nga ministeryo. Ang mga hulagway sa mga Anghel didto mao ang mosunod: si San Miguel gipakita nga ginatamakan si Lucifer sa iyang tiilan[2577] ug nagkupot og berde nga sanga sa palma sa iyang wala nga kamot, ug usa ka bangaw sa iyang tuo, diin sa tumoy niini adunay puti nga bandila nga gilukot ang pula nga krus[2578] ; Si Santo Gabriel gipakita nga nagkupot og parol nga adunay nagdilaab nga kandila sa sulod sa iyang tuo nga kamot, ug sa iyang wala usa ka salamin nga bato nga hinimo sa berde nga jasper, nga adunay pula nga mga tuldok sa pipila ka bahin[2579] . Si San Rafael gipakita nga nagkupot, sa iyang wala nga kamot, og usa ka sudlanan nga medisina nga medyo gitaas nga adunay tambal nga , samtang sa iyang tuo nga kamot giya niya ang batan-ong si Tobias, nga nagbitbit og isda nga nadakpan sa Suba sa Tigris[2580] . Si Santo Uriel gipakita nga naggunit og gikuha nga espada sa iyang dughan sa tuo niyang kamot, samtang sa wala niyang kamot, nga gipanaog, naggunit siya og nagdilaab nga kalayo[2581] . Si Santo Selaphiel gipakita nga ang iyang nawong ug mga mata nakatutok sa ubos, ug ang iyang mga kamot gipislit sa iyang dughan, sama sa usa ka tawo nga nag-ampo uban sa lawom nga debosyon. Si Santo Jehudiel gipakita nga nagkupot og bulawanong korona sa iyang tuo nga kamot ug, sa iyang wala, usa ka latigo nga hinimo sa tulo ka itom nga pisi nga adunay tulo ka tumoy[2582] . Si Santo Barachiel gipakita nga nagbitbit og puti nga rosas sa iyang dughan, ibabaw sa iyang bisti[2583] .

Troparion, Tono 4:

Arkistratego sa langitnong mga hukbo, kami nga dili takus naghangyo kanimo kanunay, nga pinaagi sa imong mga pag-ampo panalipdan mo kami sa payong sa imong dili-materyal nga mga pako sa himaya, pagpanalipod kanamo samtang mapainubsanon kami nga nag-uyog sa among mga ulo ug nagasinggit: luwasa kami gikan sa kalisdanan, ingon nga kumander sa Langitnong mga Hukbo.

[2575] Ang Campania usa ka probinsya sa habagatan sa Italya. Nailhan kini nga probinsya isip unang dapit diin gipahimo ang mga kampana alang sa paggamit sa mga simbahan, mao nga gitawag sila sa Mga Statuto sa Simbahan nga 'campanas' (nga ginganlan human sa probinsya).

[2576] Sicilia – usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo.

[2577] Lucifer – 'magdala sa kahayag', ang bitoon sa kabuntagon. Sa simbolikong pagkasulti, kini nga ngalan gigamit sa unang nahulog nga anghel – ang yawa.

[2578] Ang puti nga bandila nga nagdekorar sa bangaw ni San Arkanghel Miguel nagpasabot sa iyang pagkabalaan ug pagkaputli, samtang ang krus nagpasabot nga ang mga dili-lahi nga pwersa nagpakigbisog batok sa gingharian sa kangitngit ug kasubo sa ngalan sa Krus ug sa ngalan ni Kristo.

[2579] Ang salamin nagpasabot nga si San Gabriel Arkanghel mao ang magbalita sa mga sugo sa Dios mahitungod sa kaluwasan sa katawhan, samtang ang parol nga adunay kandila nagpasabot nga ang mga sugo sa Dios nagpabilin nga tinago hangtod sa panahon sa ilang pagtuman, ug bisan pa sa pagtuman, masabtan lamang kini sa mga tawo nga matinud-anon nga nagtutok sa salamin sa Pulong sa Dios ug sa ilang kaugalingong konsensya.

[2580] Si San Rafael, sumala sa pagtuo sa Simbahan, naghangyo sa Diyos alang sa tabang ug pag-ayo alang sa tanan nga nag-antos.

[2581] Nagpasabot kini sa labi ka kusgan nga kadasig sa maong Arkanghel alang sa Dios.

[2582] Nagpasabot kini sa ganti gikan sa Dios alang sa mga deboto ug balaan, ug silot alang sa mga makasasala.

[2583] Si San Barachiel daw usa ka tigpahibalo sa kalipay ug walay katapusang kalinaw sa Gingharian sa Langit.

Kontakion, Tono 8:

O Labing Masidlak, Labing Dungog, ug Labing Gamhanan, Dili Masabtan ug Makahadlok nga Trinidad, ikaw, Arkistratego, usa ka mahimayaong ministro ug manalipod; mag-ampo kanunay karon aron maluwas kami gikan sa tanang kalisdanan ug pag-antos, aron among matawag kanimo: Malipayon ka, O Proteksyon sa imong mga sulugoon.

Ang Pag-antos ni San Irenaeus, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sirmium

Gisaulog niadtong Marso 26

Sa panahon sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador Romano nga sila Diocletian ug Maximian[2584] , sa panahon sa malupit nga pagpanlupig nga ilang gipahamtang batok sa mga Kristohanon, ang mga matinud-anon, nga nagbuhat og nagkalain-laing buhat sa kaisog, masigasig nga nag-antos sa mga pag-antos nga gipahamtang kanila sa ilang mga mananakit alang kang Kristo, samtang nagpaabut sa ilang walay katapusang ganti. Niadtong panahona, sa Sirmium[2585] , usa ka siyudad sa Pannonia[2586] , ang obispo usa ka batan-ong lalaki, apan hingpit sa Ortodoksong pagtuo ug sa balaod sa Ginoo. Ang iyang ngalan mao si Irenaeus. Tungod sa iyang pag-antos sa daghang paglutos alang sa gugma kang Kristo, giisip siya nga takus nga madawat ang angay niyang korona sa kadaugan tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo.

Gidakop sa mga sundalo sa Sirmium, gidala si Irenaeus sa Pannonia atubangan sa hegemon[2587] Probus. Mituyok kaniya si Probus ug miingon:

'Sumala sa balaod sa hari, halad og halad sa among mga dios.'

Si San Irenaeus, ang obispo, mitubag:

'Ang maghalad og halad sa bakak nga mga dios, imbis sa Usa ka Tinuod nga Dios, pagabulagon gikan sa iyang katawhan.'

Miingon pag-usab ang gobernador:

'Ang labing mahigugmaong mga hari nagsugo sa tanan: o maghalad og sakripisyo sa mga dios, o masilotan sa pagpanakit.'

'Gisugo ko,' tubag sa santo, 'nga dawaton ang labing grabeng pag-antos kaysa, pagkahuman ko ikalimod ang tinuod nga Dios, maghalad og sakripisyo sa mga demonyo.'

Gisubli pag-usab ni Igemon:

'Maghalad og halad sa mga dios, o sugoan ko dayon nga pahiritsan ka.'

'Malipay ako,' tubag sa santo, 'kung buhaton ninyo kini kanako, kay makig-ambit usab ako sa pag-antos sa akong Ginoo.'

Dayon gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga pasakitan ang santo. Samtang nag-antos siya sa malupit nga pagpanakit, nangutana ang gobernador kaniya:

'Unsa man imong isulti, Irenaeus – maghalad na ba ka karon og halad sa mga dios?'

Mitubag ang santo:

'Naghalad ko og halad pinaagi sa akong matinud-anong pag-angkon sa akong Dios, nga Kaniya kanunay nakong gihalaran.'

Miabot ang mga ginikanan sa santo ug ang tibuok niyang panimalay, ug sa dihang ilang nakita nga siya walay kalooy nga gipahirasan, mihigot sila sa iyang mga tiil, nagpakiluoy nga pasagdan ang iyang pagkabatan-on ug mosunod sa mga sugo sa hari. Sa usa ka bahin, ang iyang amahan ug inahan nagahilak; sa pikas bahin, ang

---

[2584] Sa tuig 284, ang Imperyong Romano gibahin sa sidlakan ug kasadpan: ang una gipangulohan ni Diocletian, ug ang ikaduha sa iyang higala nga si Maximian; naghari sila gikan sa 284 hangtod 305.

[2585] Ang Sirmium usa ka karaang siyudad sa Lower Pannonia, sa suba sa Sava. Karon, ang dagkong mga ruina niini makita duol sa Mitrovica.

[2586] Pannonia – usa sa mga nag-unang rehiyon sa Imperyong Romano sa habagatan sa Danube.

[2587] Hegemon – ἡγεμων: usa ka gobernador sa probinsya o pangulo.

tanan niyang silingan, higala, ug paryente nagahilak sa kusog para kaniya, ug silang tanan misinggit sa usa ka tingog:

'Kaluy-i, Irenaeus, ang nag-usbong nga katahum sa imong pagkabatan-on.'

Apan ang santo, nga napuno sa labing taas nga paghandum kang Dios ug nagbitbit sa Iyang sugo sa atubangan sa iyang espirituhanong panan-aw, mitubag kanila tanan:

– Ang mga pulong sa akong Ginoong Jesu-Cristo mao kini: *'Ang bisan kinsa nga mosalikway kanako sa atubangan sa mga tawo, mosalikway usab ako kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mateo 10:33). Busa, hibaloa kini, hinigugma: ni pinaagi sa imong mga pagpakiluoy, ni pinaagi sa mga hulga sa hari, ni pinaagi sa bisan unsang laing paagi dili nimo ako mapahawa gikan sa Dios ug sa Iyang balaod; kay sa tibuok nakong kasingkasing gipangandoy ko ang paglaum sa langitnong tawag[2588] .

Si Probus, pagtawag pag-usab kang bulahan nga Irenaeus ngadto kaniya, naningkamot sa pagdani kaniya, nga nagaingon:

'Malumo ka, bisan pa sa mga luha sa mga nagasubo para kanimo, ug biyaan ang imong kabuang; luwasa ang imong pagkabatan-on ug halad og halad sa mga dios.'

Niini mitubag ang santo:

'Dili ko mag-antos hangtod sa kahangturan kung dili ko maghalad og ingon ana nga halad.'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on pag-usab si Irenaeus sa prisohan samtang naghunahuna pa siya unsay buhaton kaniya.

Samtang ang santo naa sa prisohan sulod sa daghang adlaw, siya gilutos sa nagkalain-laing mga sakit tungod sa kalisud sa iyang pagkabilanggo. Apan usa ka gabii sa tungang gabii, gisugo siya sa gobernador sa probinsya nga si Prob nga dad-on pag-usab sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

'Igo na kana nga mga pag-antos nga imong gisagubang sulod sa taas kaayong panahon. Mas maayo nga mouyon ka ug maghalad og sakripisyo sa among mga dios.'

'Kung nakahukom na ka unsa ang buhaton nako,' tubag ni San Irenaeus, 'buhaton na dayon, ayaw paglangan. Hibal-i nga nagpabilin kong matinud-anon sa sama nga pag-angkon sa ngalan ni Cristo nga akong gipanghupot hangtod karon; ako, ug magpabilin kong lig-on ug dili mausab hangtod sa katapusan.'

Unya ang gobernador, sa iyang kasuko, nagmando nga siya bunalon og mga tungkod sulod sa dugay nga panahon. Sa taliwala sa iyang mga pag-antos, siya misinggit:

'Aduna koy Dios nga akong nahibal-an nga pasidunggan sukad pagkabata: Siya ang akong ginasimba, ug kaniya ako magahalad; apan dili nako masimbahan ang mga dios nga hinimo sa kamot sa tawo.'

'Busa, kontento na ka sa mga pag-antos,' miingon si Prob kaniya, 'nga ikaw mismo ang nagdala sa imong kaugalingon; ayaw paghandum sa kamatayon.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko mamatay, kay ako ang kinabuhi, ug wala koy gibati nga kasakit gikan sa mga pag-antos nga imong gihatag kanako tungod sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo. Isulti pa nako kanimo ang mas labaw pa: pinaagi niini naglaum ko nga makadawat dili sa kamatayon, kondili sa kinabuhi nga walay katapusan.'

'Aduna ka bay asawa?' pangutana ni Prob.

Mitubag ang santo nga wala siya. Unya nangutana pag-usab si Prob:

'Aduna ka bay ginikanan?'

'Wala ko'y bisan usa,' tubag sa santo. Nangutana pag-usab si Prob:

'Aduna ka bay mga anak nga lalaki o babaye?'

Mitubag ang santo nga wala pud siya'y bisan usa niini.

'Kinsa man kaha,' pangutana ni Prob, 'ang mga nanghilak ug nangasubo para kanimo sa paglitis?'

Mitubag si San Ireneo:

– Ginatuman nako ang mga sugo sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga miingon: 'Kon kinsa ang dili mosalikway sa iyang amahan ug inahan ug biyaan ang tanan niyang butang, *dili siya mahimong akong tinun-an'* (Lucas 14:26), *'ug bisan kinsa nga higugma sa amahan o inahan, anak nga lalaki o anak nga babaye labaw pa*

[2588] Upat – mas taas, langitnon (Ezek. 41:7; Col. 3:3).

kanako, dili angay kanako' (Mat. 10:37). Busa, kinsa ang tinuod nga nagahigugma sa Dios ug nagsalig lamang kaniya, ginatamay ang kahakog sa kalibutan ug wala'y giila nga amahan gawas sa Dios.

'Apan nadungog ko,' matod ni Prob, 'nga aduna kay mga anak nga lalaki: busa, bisan pa tungod sa gugma kanila, halad og halad sa mga dios, aron dili nila laglagon ang imong amahan sa atubangan mismo nimo.'

Mitubag si San Ireneo:

'Ang akong mga anak adunay Diyos nga ilang Amahan, Kinsa usab akong Amahan ug Kinsa akong gisaaran, kay Siya makaluwas kanila ug kanako. Busa, tinuod ug hingpit namo nga gisaligan Siya, ug among gisalig ang among mga kalag kaniya aron dili kami malaglag. Busa, buhata ang gisugo kanimo sa imong mga hari.'

'Luwasa ang imong kaugalingon ug ang imong mga ginikanan,' pagpakiluoy ni Prob, 'halad og sakripisyo sa mga dios ug tuman-a ang mga sugo sa hari; kon dili, ipailawom tika sa nagkalain-laing pag-antos ug dad-on ko ikaw sa imong kapahamakan.'

'Gisultihan ko na kamo,' matod ni Irenaeus, 'nga buhata ninyo kanako ang inyong gusto, kay kabalo man kamo nga dili gyud ko maghalad og sakripisyo sa inyong hugaw nga mga dios.' Ug karon tan-awa ang dakong paglahutay nga gihatag kanako sa akong Ginoong Jesu-Cristo batok sa inyong mga tinguha ug sa mga tinguha sa yawa, pinaagi niini iyang giandam ang mga paghiganti para sa mga balaan sa Dios.

'Gipahayag ko karon ang silot sa kamatayon kanimo kon dili ka maghalad og sakripisyo sa mga diyos,' matod ni Prob.

Mitubag si San Ireneo:

'Pinaagi niini, malipay ka kanako, kay ang silot sa kamatayon magdala kanako sa walay katapusang kalipay.'

Unya gipahayag ni Prob ang mosunod nga silot sa kamatayon batok sa santo:

'Gisugo ko nga si Irenaeus, nga dili mosunod sa mga sugo sa hari, ipahaboy sa suba.'

Mitubag si San Irenaeus:

'Nagpaabut ko gikan kanimo og daghang malupit kaayong pag-antos, aron mahibal-an nimo nga ang mga Kristohanon, tungod sa ilang pagtuo sa Dios, nasanay sa pagdumot sa kamatayon. Apan tungod kay wala nimo ko gihukman sa ingon nga mga pag-antos, malipayon ko nga gihukman ko nimo niini.'

Ang gobernador, nasuko sa kaisog sa maong balaan nga tawo, nagmando nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada, ug unya itambog ang iyang lawas sa suba. Apan ang santo, daw nakadawat og laing korona sa kadaugan, pagkadungog niya niini nga tubag, nagpasalamat sa Dios, nga nagaingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesus, sa paghatag kanako og ingon nga dili matandog nga pagkamapailubon sa pag-angkon sa Imong balaan nga ngalan, aron ako mahimong takus nga makig-ambit sa Imong walay katapusang himaya.'

Samtang nagpadayon pa siya sa paglitok niining mga pulong, gidala siya ngadto sa usa ka taytayan nga gitawag og 'Artemis', nga gitukod aron pasidunggan ang ilang dautang diyosa nga si Artemis[2589] , diin siya ipahulog. Didto, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang mga sinina ug pagtaas sa iyang mga kamot paingon sa langit, ang Santo Irenaeus nag-ampo uban sa lawom nga debosyon, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo, nga mipahimulos sa pag-antos alang sa kaluwasan sa kalibutan! Ablihi, palihug, ang Imong langit aron dawaton ang kalag sa Imong matinud-anong sulugoon nga si Irenaeus, nga, alang sa Imong balaan nga ngalan, gidala aron mag-antos gikan sa Ortodoksong Simbahan sa Sirmium. Dili ko mosalikway sa pagdawat sa kamatayon. Apan naghangyo ako, O Ginoo, pinaagi sa Imong walay sukod nga kaluoy, nga imo silang panalipdan ug protektahan, ang katawhan sa Imong Simbahan sa Sirmium, gikan sa tanang kalamidad ug kadautan nga moabot, ug gikan sa mga kaaway nga makita ug dili makita, ug buot pa unta nimo nga palig-onon sila sa Imong balaan nga pagtuo.

Pagkahuman sa paghalad niini nga pag-ampo, gisaksak sa espada ang balaan sa ulo ug gilabay sa suba nga gitawag og Sava. Si San Irenaeus, Obispo sa Sirmium, namartir niadtong Marso 26, sa panahon sa pagdumala ni Probus sa Pannonia, sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[2589] Artemis – nailhan usab nga Diana – usa ka diyosa nga nagrepresentar sa bulan ug giila nga patronesa sa mga lasang ug pagpangayam.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Malchus

Gisaulog sa Marso 26

Sa iyang pagkabatan-on, ang Kagalang-galang Malchus usa ka mag-uuma sa baryo sa Maronion, nga nahimutang traynta ka stadia[2590] gikan sa Antioquia sa Siria[2591] . Siya ra ang anak nga lalaki sa iyang mga ginikanan, ug busa sila, nga nagtinguha nga siya, isip ilang kaliwatan, mahimong manunod sa ilang pamilya, nag-awhag kaniya sa pagminyo. Apan sa tanang ilang pag-awhag mitubag siya og usa ka tubag:

Mas gusto ko nga mahimong monghe kaysa usa ka layko.'

Bisan unsa pa kaayo ang ilang paningkamot nga pugson si Malcha sa pagminyo – ang iyang amahan pinaagi sa nagkalain-laing hulga, ang iyang inahan pinaagi sa malumo nga pagpangumbinsi – wala siya maminaw sa iyang mga ginikanan ug, sa katapusan, nilayas siya sa tago, gibyaan ang iyang panimalay, ang iyang mga ginikanan ug ang pagminyo alang sa Dios. Miadto siya sa usa ka walay sulod nga dapit nga nahimutang taliwala sa Imma ug Viria. Didto nakit-an niya ang usa ka monasteryo diin ang mga monghe nagkinabuhi nga gipahinungod sa Diyos. Sa iyang pagpasakop sa ilang giya, nagpabilin si Malch didto ug gisugdan ang paghingpit sa iyang kaugalingon sa monastikong ascesis, gipamatay ang iyang mga kahuyang sa unod pinaagi sa pagpaningkamot ug pag-ayuno.

Paglabay sa daghang katuigan, misulod sa iyang hunahuna ang pagbalik sa iyang yutang natawhan aron pahupayon ang iyang inahan nga sa kana nga panahon biyuda na; kay nadungog niya nga namatay na ang iyang amahan, ug iyang tuyo nga ibaligya ang iyang napanunod nga kabtangan ug ipangbahin ang kita: ang usa ka bahin para sa mga kabus, ang usa ka bahin para sa mga monasteryo, ug magtipig og gamay para sa iyang kaugalingong panginahanglan.

Pagkahibalo sa abá sa tinguha ni Malcha, gisugdan niya ang pagdani kaniya, ug gipakombinsi siya nga kini usa ka tentasyon sa yawa ug panlimbong sa karaang kaaway sa katawhan, nga maalamong gitago ilawom sa porma sa usa ka maayong buhat.

'Kini,' matod niya, 'mao gyud ang giingon sa Kasulatan: *"Ang iro mobalik sa iyang gisuka"* (2 Pedro 2:22). Sa ingon niini, daghang monghe ang nalimbong, kay ang yawa dili gayud magpakig-away sa bisan kinsa sa hayag.'

Aron mapamatud-an ang iyang punto, gisaysay sa abá sa Malchu ang nagkalain-laing mga sugilanon gikan sa Kasulatan, sugod kang Adan ug Eba, nga gitintal sa yawa uban sa paglaum nga makab-ot ang diyosnong dungog ug busa gipahawa sila sa Paraiso. Sa dihang napakyas ang abá sa pagpangumbinsi kaniya, mihapa siya sa iyang mga tuhod, naghangyo nga ayaw siya mobiya sa iyang espirituhanong pamilya aron dili niya laglagon ang iyang kaugalingon, ug nga dili na siya motan-aw pagbalik human siya nakahikap sa arado (Lucas 9:62). Apan wala tagda ni Malch ang abá ug mibiya siya sa monasteryo.

Sa pagpaalam niya kang Malch, gisugat siya sa abá sa mga luha, sama sa usa ka minatay nga dad-on sa lubnganan.

'Nakita nako, anak,'—mao kana ang katapusang mga pulong sa abá kang Malch—'nga nahulog ka sa gahum ni Satanas. Dili na ko mangutana pa bahin sa hinungdan sa imong pagbulag kanamo, ug dili sab nako dawaton ang imong mga pasangil. Ang karnero nga maligaw sa bakod dali ra mahimong biktima sa mga lobo[2592] .'

Busa nagbulag sila, ug mibiyahe si Malch.

[2590] Stadion – usa ka yunit sa gilay-on nga nagkalain-lain tali sa 73 hangtod 88 ka fathom.

[2591] Antioquia sa Siria – usa sa karaang ug pinakadato nga mga siyudad sa Siria, ang kapital niini, nahimutang sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediterraneo, taliwala sa mga kabukiran sa Lebanon ug Taurus; Gitukod kini 300 ka tuig sa wala pa si Kristo ni Seleucus Nicator ug ginganlan human sa iyang amahan, si Antiochus. Aduna'y dakong kahulugan ang Antioquia alang sa Kristohanong Simbahan isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem ug isip inahan sa mga Kristohanong simbahan nga gitukod taliwala sa mga Hentil. Ang iladong Simbahan sa Antioquia unang gitukod ni San Pablo nga Apostol ug ni Bernabé, ug pagkahuman gikumpirma ni Apostol Pedro. Ang Antioquia mao ang nag-host sa daghang bantugang konseho sa mga lider sa simbahan atol sa mga kontrobersiya sa erehya (Arian ug Nestorian). Sukad pa sa karaang panahon, ang Simbahan sa Antioquia nakatagamtam og espesyal nga mga pribilehiyo, kapariho sa mga Simbahan sa Alexandria, Jerusalem, Constantinople ug Roma; ang mga obispo niini naggunit sa titulo ug mga pribilehiyo sa usa ka patriyarka. Sa kasamtangan, ang Antioquia naa sa ilawom sa pagdumala sa Turkey ug usa kini ka gamay ug kabus nga lungsod nga adunay populasyon nga moabot sa 10,000.

[2592] Tan-awa ang parabula sa Ginoo sa Maayong Magbalantay: Juan 10:1–5.

Dili layo gikan niadtong disyerto, adunay usa ka dakong pampublikong dalan gikan sa Viria paingon sa Edessa[2593] ; sa maong dalan, kasagaran giatake ang mga biyahero sa mga Saracen[2594] . Busa, sa dihang mobiyahe sila, magtapok ang mga biyahero sa usa ka grupo, aron kung atakehon sila sa mga Saracen, makasukol sila ug malikayan ang pagdakop; Miapil usab si Malch sa ingon nga grupo sa mga biyahero, nga adunay kapin sa kapito ka tawo, diin adunay pipila ka mga babaye. Samtang naglakaw sila sa maong dalan, kalit lang, sa ilang kahadlok, mitungha ang daghang mga tunga-tungang hubo nga mga Ismaelita, armado sama sa usa ka pakig-away. Gilibutan nila ang mga biyahero, nadakpan nila silang tanan, lakip na si Malch, ug gipriso sila. Niadtong panahona nakasabot si Malch sa kawalay pulos sa iyang kanhing tuyo ug sa limbong sa kaaway, ug naghinulsol siya nga wala siya mosunod sa tambag sa abbot, mibulag sa komunidad sa mga monghe ug misalmot sa sekular nga kalibutan, ug, kauban ang uban, nahulog sa kamot sa mga langyaw. Apan ulahi na kaayo ang iyang paghinulsol: kaniadto nga gusto niyang panunodon ang kabtangan sa iyang amahan, karon siya mismo nahimong kabtangan sa mga Saraceno. Sa dihang gibahinbahin ang mga bihag sa mga barbaro, ang monghe nga si Malch, kauban ang usa ka babaye, napalad sa usa ka Arabo, nga pagkahuman gipahimutang sila sa likod sa usa ka kamelyo, dali dayon mibiyahe uban kanila. Tungod kay paspas kaayo ang pagbiyahe sa kamelyo, si Malch ug ang babaye nga naglingkod niini nagkuyog pag-ayo aron dili mahulog, ug ingon niini gipadayon nila ang ilang pagbiyahe; ang ilang pagkaon sa dalan mao ang hilaw nga karne ug gatas sa kamelyo.

Pagkahuman sa taas nga pagbiyahe tabok sa Disyertong Arabo ug pagtabok sa usa ka dakong suba, mibalik ang mga Saraceno sa ilang kaugalingong nasud. Gidala sa agalon ni Malch ang iyang mga bihag ngadto sa iyang asawa ug gisugo sila, sumala sa kostumbre sa mga Saracen, nga mouko sa atubangan sa iyang asawa ug mga anak. Napugos si Malch nga mouko uban sa bihag nga babaye ug nagpaila siya sa iyang agalon nga babaye, nga dayon gipahimo kang Malch sa mga buluhaton sa sulod sa balay: pagkuha og tubig, pagpanlimpyo sa basura, ug pagbuhat sa ubang labing bug-at nga mga buluhaton. Busa si Malch nagpaningkamot tungod kay wala siya mosunod sa iyang amahan, ang abá, human hingpit niyang biyaan ang hitsura sa usa ka monghe, naglakaw nga hubo sama sa kostumbre sa maong nasud ug, tungod sa grabeng kainit, gitabonan lang sa sinina ang mga bahin sa lawas nga kinahanglan tabonan. Gisugo siya unya sa pag-atiman sa mga karnero sa kamingawan, ug dinhi nakakaplag si Malch sa iyang bugtong kahupayan ug kaaliwan sa iyang mga kasakit tungod kay halos dili na niya makita ang iyang mga agalon ug kauban sa trabaho; ug samtang nag-inusara uban sa mga karnero, nahinumdom siya kang San Santiago (Gen. 30:36) ug si Moises (Ex. 3:1), nga kaniadto usab nag-atiman og mga panon sa karnero sa kamingawan. Nagpanginabuhi siya sa keso ug gatas, ug samtang nag-atiman sa mga karnero, nag-ampo siya nga matinud-anon, nag-awit sa mga salmo nga iyang nahibal-an sa monasteryo; ug niini nakakaplag siya og kahupayan sa iyang pagka-ulipon, nagpasalamat sa Diyos nga ang kinabuhi sa monghe nga iyang gibyaan sa iyang yutang natawhan, nabawi na niya karon sa kamingawan. Apan ang kalimbong sa yawa pino kaayo sa tanang dapit nga dili gani kini masukod sa hunahuna: kay bisan pa didto, samtang nagkinabuhi sa ingon ana nga paagi, nadiskubrehan si Malch sa iyang traydor nga kaaway.

Ang Saraceno, sa dihang nakita nga ang iyang ulipon nga si Malch nag-alagad kaniya nga masinabtanon ug matinud-anon sa tanang butang, ug nga ang iyang mga panimal kanunay nga nagkadaghan, naghunahuna kung unsang ganti ang iyang ihatag kaniya alang sa iyang matinud-anong pag-alagad, ug nagpasiya nga ihatag si Malch sa kaminyoon sa maong bihag nga babaye nga gidala uban kaniya sa samang kamelyo. Gipatawag niya si Malch, ug gisultihan siya bahin kaniya, nga nag-awhag kaniya nga kuhaon siya isip iyang asawa. Apan mitumaw si Malch, nga miingon nga siya usa ka Kristohanon, ug sumala sa balaod sa Kristohanong dili pwede magminyo ang usa ka lalaki sa babaye nga buhi pa ang bana, kay ang bana sa maong babaye gidakpan sa lain nga Saracen. Unya nasuko pag-ayo ang Saraceno ug, gikuha ang iyang espada, gisulayan niyang patyon si Malch; ug kung wala dayon gikuptan ni Malch ang liog sa babaye isip timailhan sa iyang pagtugot, nabubo unta sa iyang agalon ang iyang dugo didto dayon.

Sa pag-abot sa gabii, gidala sa monghe ang babaye sa iyang langob. Mahitungod sa nahitabo tali nila didto, gisaysay sa bulahan nga si Malch mismo ang mosunod:

[2593] Ang Edessa usa ka siyudad sa Mesopotamia, 10 ka milya gikan sa wala nga pampang sa Suba sa Eufrates.

[2594] Saracens – mga lumolupyo sa Arabia. Sa sinugdanan, kini nga ngalan nagtumong sa usa ka nomadiko nga tribong tulisan, apan sa ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat ang maong termino sa tanang Arabo ug Muslim sa kinatibuk-an.

'Imbis kalipay, gisakpan ko sa kasubo, ug imbis kahupayan, gisakpan ko sa kasakit. Nagdumtanay kami ug wala kami kaisog nga mag-istorya bisan usa ka pulong. Unya nasabtan nako pag-ayo ang bug-at nga karga sa akong pagka-bihag ug nagsugod ko sa paghilak sa akong kinabuhi isip monghe, nga wala damha nga nabungkag. Mao na ba kini ang nahitabo kanako, usa ka maluoy nga tawo! ' ingon ko, samtang nagahilak. 'Nidala ba ko sa akong mga sala sa ingon ani nga kahimtang nga, sa akong katigulangon, kinahanglan nakong isakripisyo ang akong pagkamatinahuron ug mahimong bana sa asawa sa lain nga lalaki? Unsa may kapuslanan sa akong pagbiya sa akong panimalay, sa akong mga ginikanan, ug sa akong kaminyoon—tanan sa akong pagkabatan-on alang kang Dios—kung karon buhaton nako ang akong gisalikway sukad pa sa sinugdanan? Dili ba kini ang hinungdan nganong nag-antos ko karon niini tanan—nga, human ko'g puyo sa usa ka monasteryo, gusto nakong mobalik sa akong yutang natawhan? Unsa man ang buhaton nato, O akong kalag? Malaglag ba kita o modaog kita? Maghulat ba kita sa malumo nga kamot sa Dios, o kita ba ang maglaglag sa atong kaugalingon pinaagi sa atong kaugalingong espada? Ibalik ang imong espada sa imong kaugalingon, O kalag! Kinahanglan nato kahadlukan ang kamatayon sa kalag labaw pa sa kamatayon sa lawas; kay bisan pa ang putli nga pagkabirhen adunay kaugalingong pagkamartir. Busa, mas maayo nga maghigda ako dinhi sa kamingawan isip usa ka martir, patay ug walay lubong, ug ako mismo ang mahimong akong manigpaka-antos ug martir!

Sa niining mga pulong mitindog ko gikan sa yuta, gikuha nako ang espada gikan sa saya niini—nga misidlak sa kangitngit—ug, gipunting ang hait nga tumoy niini paingon sa akong dughan, miingon ko sa babaye:

'Padayon sa pagkinabuhi, akong asawa! Ug tugoti nga ako mahimong patay nga martir para kanimo kaysa usa ka buhing bana.' Unya nahulog siya sa akong mga tiil, nagahilak ug nagatawag kanako:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug niining makalilisang nga takna, ako naghangyo ug nagpakiluoy kanimo nga ayaw pagbubo sa imong kaugalingong dugo alang sa akong kinabuhi. Kung gusto ka mamatay, una, itudlo ang imong espada kanako ug tusloka kini sa akong lawas; ug, pagkahuman nimo ako patyon, patya usab ang imong kaugalingon pagkahuman, aron sa ingon niini nga paagi kita magkahiusa pag-usab; kay nakahukom na ako sa akong kasingkasing, bisan pa og mobalik kanako ang akong bana, nga panalipdan hangtod sa akong kamatayon ang pagkabirhen nga akong nahibal-an niining pagkaulipon, ug mas mopili pa ko nga mamatay kaysa malapas kini. Dili ba tungod kay gusto ka mamatay aron dili ka makig-uban kanako? Bisan ako, gusto usab ko mamatay kon mao kana ang imong gusto. Busa, himoa nga ako kanimo usa ka matinahuron nga asawa, ug himoa nga adunay espirituhanong panag-uban tali kanato, dili panunohan, aron ang atong mga agalon motan-aw kanimo ingon sa akong bana, samtang si Kristo mahibalo nga ikaw ang akong espirituhanong igsoon. Unya mosalig kanato ang atong mga agalon, nga nagtuo nga kita anaa sa panunohan nga kaminyoon, kon makita nila ang gugma tali kanato.

– Nabigla ako (miingon ni San Malchus) ug namangha sa pagkamatinahuron niining babaye, ug nahigugma ko kaniya, ug naghimo kami og panata nga magpabilin nga mag-uban sa pagkamatinahuron. Apan wala gyud nako siya tan-awa sa iyang lawas, ni gani gikahapo nako siya sa akong kamot, kay nahadlok ko nga, samtang nag-uban kami sa panag-uyon, basin mawala ang akong pagkabirhen, nga akong gipreserbar sukad pa sa sinugdanan sa mabangis nga pakigbisog nga gipahigayon batok kanako sa unod (hangtod dinhi ang mga pulong sa bulahan nga si Malch).

Sa ingon nga espirituhanong kaminyoon, nagpuyo ang Mapinadayonon nga si Malch uban niadtong putli nga babaye sulod sa taas nga panahon. Nakab-ot nila ang pabor sa ilang mga agalon, nga wala gani sila maghunahuna sa paglayas. Usahay, molakaw si Malch gikan sa balay sa iyang agalon sulod sa tibuok bulan, sama sa usa ka matinud-anon ug masinabtanon nga magbalantay nga nag-atiman sa iyang panon sa disyerto.

Usa ka adlaw, pagkahuman sa taas nga panahon sukad sa iyang pagdakop, nasapwan sa Banal nga Malch nga siya ra mag-usa sa disyerto ug, sa diha nga wala siyay nakita gawas sa langit ug yuta, misugod siya sa iyang pag-inusara sa paghinumdom sa iyang kanhing kinabuhi sa monasteryo uban sa mga monghe, ug labi na sa iyang abbot, nga mao ang nagtudlo kaniya sa Balaang Kasulatan ug sa kinabuhi sa pagka-monghe. Ug misugod siya sa pagpamalandong sa mga pulong nga gigamit aron siya dili mobiya sa monasteryo. Samtang nahinumdom ug naghunahuna niini, nakabantay si Malch og daghang hulmigas sa iyang atubangan. Nagalihok-lihok sa gamay ug gipugngan nga luna, nagbitbit sila og karga nga mas bug-at pa kaysa sa ilang kaugalingon: ang uban nagbitbit og mga liso; ang uban nagbitbit og yuta gikan sa sulod sa ilang mga lungib sa hulmigas, nagpatukod sa ilang kaugalingon og panalipod batok sa ulan; ang uban, nga nagtigom og pagkaon para sa tingtugnaw, nagdugmok sa

mga liso gamit ang ilang mga panga, samtang ang uban pa nagbitbit sa bangkay sa ilang mga patay. Ug ang labing katingalahan sa tanan – bisan pa sa kadaghan kaayo sa mga hulmigas, samtang nag-uyog-uyog sila paingon ug pabalik sa ilang lungib, wala'y nagbabag sa agianan sa usag usa, ni nagpugong o nag-agaw-agaw; sa baylo, kon mapansin nila nga ang usa kanila nagbitbit og bug-at kaayo nga karga, dali dayon motabang ang uban. Sa pagtan-aw niini, nahinumdom si Malch sa mga pulong ni Solomon: *'Lakaw, anak sa tawo nga tapulan, tan-awa ang mga buhat sa hulmigas… magatigom kini sa pagkaon niini sa panahon sa pag-ani'* (Hulagway 6:6–8). Labaw pa, nahunahuna niya nga ang iyang kinabuhi sa monasteryo sama sa pugad sa hulmigas, diin ang tanan nagtrabaho nga magkahiusa ug walay bisan kinsa nga adunay kaugalingong butang, kondili ang tanan gipaambit, ug misugod siya og lawom nga kasubo tungod sa iyang pagka-priso, nga nagahingas gikan sa kasingkasing, nga nagahandom nga makita pag-usab ang iyang monasteryo ug mobalik sa iyang daang selda. Sa dihang mibalik siya sa panimalay sa iyang amo ug naglakaw paingon sa iyang payag, gisugat siya sa iyang asawa ug, pagkakita kaniya nga masulob-on ug nabalaka ang dagway, nangutana:

'Ngano man ka masulob-on kaayo?'

Gisultihan siya ni Malch sa iyang mga hunahuna. Niana, gisugyot niya nga molayas na siya, samtang nangayo usab nga ayaw siya biyai, kundili dad-a siya ug unya ipahimutang sa usa ka kombento. Human sa taas nga pakighinabi bahin niini, nagsugod sila sa pag-andam para sa ilang pag-ikyas, naghinay-hinay sa usag usa ug nagduha-duha tali sa paglaum ug kahadlok.

Sa kawan nga giatiman ni Malch, adunay duha ka dagkong kanding. Pagkahuman niya kini gipatay, gihimo niya nga duha ka panit gikan sa ilang balhibo ug nag-andam og uga nga karne para sa biyahe; ug sa usa ka gabii, kauban ang iyang igsoon nga babaye, samtang nagsalig sa Diyos, mibiya sila sa balay ug milarga dayon. Pag-abot nila sa usa ka dakong suba, siyam ka stadia ang gilay-on gikan sa puloy-anan sa Saraceno, ilang gipuno og hangin ang mga panit, gitali kini pag-ayo, mipahiluna sa ibabaw niini ug mipadayon paubos sa suba, gigamit ang ilang mga tiil isip sagwan, ug mitabok paingon sa pikas daplin; Ang karne nga ilang gidala, nababad sa tubig ug nalunod, nga mibiya lang ug gamay kaayo, hapit dili na gani igo alang sa tulo ka adlaw. Pagkahuman nila pagbubo sa ilang kauhaw sa tubig sa suba aron dili sila malumos sa kauhaw atol sa ilang umaabot nga pag-ikyas, mibiya na sila, nagbiyahe nga paspas, mas sa gabii kaysa sa adlaw, bahin tungod sa kahadlok sa mga Saraceno, ug bahin tungod sa grabeng kainit sa adlaw, nga kusog kaayo ang pag-igo didto; apan usahay molakaw usab sila sa adlaw, bisan pa man gisunog sila sa kainit, ug kanunay motan-aw sila paatras, kay nahadlok nga basin gisundan sila sa ilang amo.

Sa ikatulong adlaw, sa dihang mibalik si Malch ug ang iyang asawa samtang nagbiyahe sila, nakakita sila gikan sa gilay-on og duha ka Saracen nga paspas kaayo nga nagsunod kanila sa duha ka kamelyo, ug dali dayon nila nabantayan nga mao diay ang ilang agalon nga nagsunod kanila pinaagi sa bakas nga ilang gibyaan sa balas; ug sila gikupot sa dakong kahadlok ug nangatubang sa ilang paglihok, nagdahom nga patyon sila sa mga Saraceno. Niadtong takna, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakakita sila og lawom nga langob sa ilang tuo ug midagan paingon niini, nagbarug sa wala sa bungbong sa entrada, apan wala mosulod pa sa lawom sa langob, kay nahadlok sila nga basin pagkahuman nakalikay sa kamatayon, atubangon nila kini pag-usab; kay kasagaran, ang ingon nga mga langob puy-anan sa mga buangis nga hayop o mga bitin, alacdan ug uban pang mga mananap nga makamandag. Busa, sa kahadlok sa kamatayon gikan sa duha ka bahin—gikan sa agalon nga nagasundan kanila ug gikan sa mga nagatago sa langob—nagbarog sila sa kahadlok, mura'g patay na sila; apan sa samang higayon naghunahuna sila: 'Kung motabang ang Dios kanamo nga mga kabos nga kalag, maluwas kami sa kamatayon; apan kung dili magpakita og kaluoy ang Dios kanamo nga mga makasasala, kining langob maoy mahimong among kabaong.'

Samtang ang Saraceno ug ang iyang ulipon nakaabot sa langob. Pagkahuman niyang gitali ang mga kamelyo, mitindog siya sa atubangan sa langob nga nakahugot ang iyang espada, samtang gipadala niya ang iyang ulipon aron kuhaon si Malkha ug ang iyang kauban gikan sa langob, kay gusto niya mismo nga patyon sila. Sa dihang misulod ang ulipon sa langob mga tulo o upat ka kubito[2595] , nilabay siya tupad nila, kay bisan kinsa nga

[2595] *Ang kubito* usa ka yunit sa pagsukod gikan sa siko hangtod sa tumoy sa tunga-tungang tudlo. Ang biblikal nga kubito nagkalain-lain tali sa 10.5 ug 13 ka vershoks.

nagbarug sa landong sa adlaw dili makakita sa mga nagbarug duol, ug ila ra makita ang likod sa ulipon. Apan ang ulipon misinggit sa kusog nga tingog uban sa mabangis nga hulga:

'Gawas kamo, mga salawayon, gawas aron patyon! Ngano man kamo maglangan? Gawas kamo; nagpaabot kaninyo ang inyong agalon.'

Sa diha nga iyang gisigaw kini, kalit nga migawas gikan sa kahiladman sa langob ang usa ka leona, gikuptan siya sa tutunlan, gipatay siya, ug gihila paingon sa iyang lungib. O labing maloloy-on nga Ginoo! Unsa ka dako ang Imong Pag-amuma sa Imong mga sulugoon, ug unsa ka paspas ang Imong tabang sa takna sa grabeng kalisod! Si Malch ug ang iyang asawa nakasaksi niini, ug napuno sila sa dakong kalipay imbis nga kahadlok sa pagkamatay sa usa sa ilang mga kaaway, kay wala sila kahibalo sa lain nga naghulga kanila sa entrada sa langob. Ang Saraceno, pagkakita nga ang sulugoon nagpahinay-hinay sulod sa langob ug wala na niya madungog ang iyang tingog, nagtuo nga duha sila ang misukol kaniya nga mag-inusara; ug, tungod kay dili na siya makahulat sa iyang kasuko, misulod siya sa langob samtang nagtindog, gikuha ang iyang espada, ug nagngurog sa kasuko sama sa usa ka mabangis nga hayop. Apan ang leona, sa pagdungog sa iyang tingog, midagan paingon kaniya ug sa pag-abot niya sa mga nagpalagyo, gilukop siya niini ug gipatay, gihulbot siya paingon sa iyang lungib nga nilabyan sila.

Sa pagtan-aw nila sa katingalahang ug dili gilauman nga buhat sa tabang ug pagpanalipod sa Dios, ang Banal nga si Malch ug kana nga bulahan nga babaye nagpasalamat sa Dios tungod sa Iyang dakong kaluoy. Apan bisan pa sa niining malipayong kalit nga panghitabo, wala gihapon sila makalimot sa kahadlok, kay nagtuo sila nga patyon usab sila sa leon; apan mas gusto pa nila nga mamatay sa kamot sa hayop kaysa mahulog sa kamot sa mga tawo nga walay kalooy. Ang leon, sa laing bahin, gikuptan ang iyang anak sa leon sa iyang baba, mibiya sa langob. Nagpabilin sa hilom si Malch ug ang iyang asawa sa dugay nga panahon, apan sa dihang nakita nila nga wala na mobalik ang leon, migawas sila sa langob samtang hapit na mahurot ang adlaw. Pagkita nila sa mga kamelyo nga nagbarog duol sa langob, nga puno sa mga suplay ug tubig, misugod sila sa pagkaon ug pag-inom; unya, pagkahuman nila makabusog ug nabawi ang ilang kusog, misakay sila sa mga kamelyo ug malipayon nga mibiyahe, samtang nagpasalamat sa Diyos. Paglabay sa napulo ka adlaw, ilang nilabang ang kamingawan ug naduol sa mga Greko-Romanong rehimento. Gisultihan nila ang kumander sa rehimento sa tanan nilang mahitungod, ug gipadala sila niya kang Savinus, ang gobernador sa Mesopotamia. Gipalit sa gobernador ang ilang mga kamelyo, gihatagan sila og mainit nga pagpaalam, ug gipabalik sila sa ilang yutang natawhan.

Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, gisalig ni Malch ang maong bulahan nga babaye ug ang iyang espirituhanong igsoon nga babaye sa usa ka kumbento, samtang siya mibalik sa monasteryo diin siya kaniadto mibiya. Nakaplagan niya nga wala na buhi ang iyang abbot ug ang iyang espirituhanong magtutudlo. Dayon iyang gisaysay sa mga kaigsuonan ang tanan nga nahitabo kaniya ug nagpuyo siya sa monasteryo hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw, nga nagdasig sa ubang monghe nga dili gayud mosupak sa abbot o mobiya sa monasteryo. Sa pagkinabuhi niya sa nahibilin niyang kinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, mibya si Malch aron sa Ginoo, nga nagbilin og ehemplo sa pagkamakabubut-on, aron ang mga umaabot nga henerasyon makahibalo nga ang pagkabirhen sa dalaga dili mapildi sa espada, sa kamingawan, o sa mga mabangis nga hayop; kay ang bisan kinsa nga naghalad sa iyang kaugalingon kang Kristo mahimong mamatay sa unod, apan dili mapildi sa espiritu, nga gipalig-on ni Kristo nga Dios mismo, Kang Kinsa magpabilin ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa 26 ka Martir nga Gótico[2596]

Gisaulog sa Marso 26

Kining mga balaan nga martir nag-antos ubos sa Gota nga hari nga si Ungerich atol sa paghari sa mga Emperador Romano nga sila Julian, Valentinian, ug Gratian[2597] . Niadtong panahona, samtang sila, nga mga Kristohanon, nagselebrar sa Banal nga Misa ug naghimaya sa Dios sa ilang mga simbahan, gipadala ni Ungerich

[2596] Ang gingharian sa mga Goto misakop gikan sa ubos nga Vistula hangtod sa Itom nga Dagat. Ang mga Goto nagpuyo kasagaran sa daplin sa Suba sa Danube sa karon nga Romania. Pagkahuman, nagpuyo sila sa halos tibuok Europa.

[2597] Naghari si Julian gikan sa 361 hangtod 363, si Valentinian gikan sa 364 hangtod 375, ug si Gratian gikan sa 375 hangtod 383, busa ang paghari sa tulo ka emperador milungtad og mga 20 ka tuig.

ang iyang mga sulugoon, nga sa iyang sugo, gisunog ang mga simbahan ug gisunog ang tanan nga naa sa sulod, nga mi-total og 308 ka tawo. Pagkahuman niini, kon makasugat sila og Kristohanon nga nagdala og halad paingon sa simbahan, dakpon nila siya, ipailawom sa interogasyon, ug kon mosugid siya sa iyang pagtuo kang Kristo, itambog dayon siya sa kalayo; ug busa, imbis nga halad, ang mga lawas sa mga Kristohanon gihalad kang Kristo. Ang mga lawas niining mga balaang martir gipangolekta sa asawa sa laing hari sa mga Gotic, nga ginganlan og Alla, usa ka Gotic sa pagkatawo ug usa ka matinud-anong Kristohanon[2598] . Pagkahuman niyang ihatag ang pagdumala sa gingharian sa iyang anak nga lalaki[2599] ug pagkuha og mga presbiter uban kaniya, nagbiyahe siya gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain hangtod siya mipuyo, kauban ang iyang anak nga babaye nga si Duklida, sa yuta sa Siria[2600] . Gitawag niya ang iyang anak nga lalaki, ug sa pag-abot niini, mibalik siya uban kaniya sa Gothia, samtang gisalig niya sa iyang anak nga babaye ang mga relikya sa mga santo, nga sa panahon sa paghari ni Valentinian ug Theodosius, mibyahe paingon sa Cyzicus[2601] ug naghatag og usa ka bahin sa mga relikya ngadto sa maong siyudad alang sa pagkonsagrasyon sa usa ka simbahan. Pagbalik niya sa Gothia, gipusil og bato si Santa Alla hangtod siya namatay kauban si Agathon ug busa nakasinati siya sa kamatayon sa pagkamartir, samtang si Duklida namatay nga malinawon pipila ka tuig pagkahuman sa kamatayon sa iyang inahan.

Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Basilio nga Bag-o

Gisaulog sa Marso 26

Sa ika-napulo ka tuig sa paghari sa mga matinud-anong Griyegong hari, si Leo nga Maalamon[2602] ug ang iyang igsoon nga si Alexander[2603] , mga anak ni Emperador Basil nga taga-Macedonia[2604] , ang pipila ka mga magistrado[2605] , nga nagbalik gikan sa yuta sa Asya[2606] , diin sila gipadala sa mando sa hari, ug sa ilang paglabay sa usa ka walay sulod nga bukid, nakakita sila og usa ka tawo nga naglakaw niini, nagsul-ob og gisi-gisi nga bisti ug adunay labaw ka katingalahan ug bisan makalilisang nga dagway, kay siya nagdako sa kamingawan, layo sa ubang mga tawo. Natingala sa iyang katingalahang dagway, gisundan siya sa mga magistrado ug gidakop; unya, sa pagtuo nga usa siya ka espiya (bisan pa sa kamatuoran nga siya mao si Basilio nga bulahan, nga ang iyang kinabuhi among gisaysay), gitali nila kining katingalahang tawo ug gidala uban kanila ngadto sa imperyal nga siyudad – Constantinople.

Sa dihang miatubang sila sa mga emperador, gisaysay sa mga magistrado ang bahin sa tawo nga ilang nadakpan sa dalan. Unya si Emperador Leo, sa dihang nakita niya ang santo, nagsugo nga siya pasakaan og kaso ug gitahasan ang usa ka patrician nga si[2607] Samon, nga taga-Agaria ug[2608] ang kaliwatan, sa buluhaton nga susihon kinsa siya, asa siya gikan, ug unsa ang iyang ngalan.

Gidala ni Samon ang tawo sa Dios sa iyang balay. Unya, paglingkod niya sa lingkoranan sa paghukom, gilibutan sa iyang mga magtatambag ug sa dignidad nga angay sa iyang ranggo, gisugo niya nga dad-on sa iyang

---

[2598] Ang erehe nga Arianismo laganap kaayo sa mga Goto.

[2599] Ang anak ni St Alla ginganlan og Arimerus.

[2600] Ang yuta sa Siria nahimutang sa Asya, sa amihanan sa Palestina. Gituohan nga ang 'yuta sa Siria' nga gihisgutan dinhi mao ang probinsya sa Romano, tingali ang karon nga Romania.

[2601] Usa ka lungsod sa amihanan sa Mysia, sa Asia Minor, nailhan sa maong ngalan, apan gihatag usab ang maong ngalan sa usa ka rehiyon sa karon nga Crimea, diin adunay prinsipalidad sa mga Goth.

[2602] Si Emperador Leo VI ang Maalam nakapuno sa trono sa Byzantine gikan sa 886 hangtod 911.

[2603] Si Emperador Alehandro kauban nga nagdumala ni Leo ang Maalamon ug naghari gikan sa 866 hangtod 912.

[2604] Si Basil I ang Masedoniano mao ang Emperador Byzantine gikan sa 867 hangtod 886.

[2605] Ang mga Magistriani mao ang mga opisyal sa korte nga naggunit sa labing hinungdanong mga posisyon sa imperyal nga korte. Sa ranggo, sila mas taas kaysa sa mga patrician.

[2606] Ang rehiyon nga nailhan nga Asia, o Asia Minor, mao ang karon nga peninsula sa Asia Minor.

[2607] Ang titulo nga patrician orihinal nga iya ra sa mga anak sa mga senador, nga gitawag og 'fathers' (patres sa Latin). Sa ulahi, kini nga titulo gigamit sa tanang tawo nga adunay maharlikang Romanong kaliwatan. Apan, gihimo ni Emperador Constantine the Great ang titulo nga patrician nga usa ka personal nga dungog, nga gihatag sa mga opisyal nga taas ang ranggo apan dili kini mapamana.

[2608] Ang mga Hagariano usa ka tribo sa mga Bedouin sa Arabia, usa ka grupo sa mga tulisan nga naglibot-libot sa Arabia. Gitawag sila og ingon niini tungod kay, sumala sa tradisyon sa mga Hudiyo, sila mga kaliwat ni Ismael, anak ni Hagar, ulipon nga babaye ni Abraham.

atubangan ang bulahan nga si Basil. Sa dihang mitungha siya sa atubangan sa patrician, wala siya gihatagan sa santo og dungog o pagdayeg. Unya nangutana ang patrician kaniya:

'Kinsa ka, asa ka gikan, ug unsa ang imong ngalan?'

Apan ang bulahan *wala motubag kaniya* (Juan 19:9)[2609] ug nagpabilin nga hilom, nagtutok sa iyang huwes uban sa malumo nga mga mata.

Unya gipangutana siya pag-usab ni Samon:

'Ingna kami, asa ka gikan?'

Niini mitubag ang balaan:

– Mas maayo nga ikaw mismo ang mosulti kanamo kinsa ka ug asa ka gikan.

Ug miingon si Samon kaniya:

'Nangutana kami kanimo, ug kinahanglan nimong tubagon kami. Bahin sa kinsa ako, dili kana ang imong angayng pangutan-on. Apan, kung ganahan kaayo ka nga mahibalo kinsa ako, isulti ko kanimo. Ako si Samon, usa ka patrician ug tigulang sa mga Kuvikularians[2610] , ang mga autokratikong magmamando nga naghari karon. Karon sultihi ko: kinsa ka, asa ka gikan, ug unsa imong ginabuhat?'

Mitubag ang Bulahan:

'Usa ako sa mga langyaw ug mga biyahero nga nagpuyo dinhi sa yuta.'

'Busa, tinuod ba ang ilang giingon bahin kanimo—nga usa ka espiya ka nga miabot aron susihon ang mga yutang Griyego?' pangutana ni San Samon.

Wala siya tubag sa maong pangutana. Ug daghan sa mga anaa sa interogasyon ang nanghagit kaniya sa pagtubag, nga nagaingon:

'Kinsa ka?'

Apan wala usab siya mitubag kanila.

Unya gisugo ni Samon nga dad-on ang mga puthaw nga baras, uga nga litid sa baka ug uban pang makalilisang nga instrumento sa pagpanakit; ug kini tanan gibutang sa iyang atubangan aron hadlukan ang santo, sa paglaum nga mahadlok siya sa mga pag-antos ug ipadayag ang iyang pagkatawo. Apan ang reverendo, sa pagkakita sa tanang makalilisang nga instrumento, wala gyud maglitok bisan usa ka pulong. Unya gisugo sa patrician nga ipahigda sa yuta si Basilio nga balaan ug bugbogon gamit ang litid sa baka, samtang nagpangutana:

'Kinsa ka?'

Samtang nag-antos sa mabangis nga mga hampak, ang balaan nga amahan wala magbungkag sa iyang kahilom ug mapailubon niyang gidala ang tanang pag-antos. Ug gihampak siya sa mga mananakit hangtud nga sa ilang pagtan-aw hapit na siya mamatay; busa, ilang gisaka ang santo nga daw usa ka troso nga dili makalihok, gidala nila siya ug gilabay sa usa ka bilanggoan.

Sa sunod adlaw, ang patrician nga si Samon—kang kinsa dili mapugngan nga hayop—naglingkod sa bangko sa paghukom ug gisugo nga dad-on pag-usab ang priso sa iyang atubangan. Ang mga gipadala aron kuhaon ang bulahan nga si Basil nakit-an siya nga hingpit nga maayo ug walay samad, , nga nagtindog sa gawas sa bilanggoan nagpaabot kanila, bisan pa nga ang mga pultahan sa bilanggoan nagpabilin nga nakasusi. Natingala, nangutana sila sa santo:

'Sultihi kami, giunsa ka paggawas gikan sa prisohan nga hugot kaayo ang mga pultahan?'

Apan wala'y gitubag ang balaan ug hilom siyang misunod kanila aron motungha sa atubangan sa patrician.

Unya ang uban sa mga gipadala aron kuhaon si San Basilio midiretso ug gisultihan si Samon sa tanan nga nahitabo: giunsa nila pagpangita sa balaan gawas sa bilanggoan, bisan pa nga buo pa ang mga kandado niini. Natingala si Samon ug ang tanan nga kauban niya sa dihang nadungog nila ang ilang istorya, ug wala sila motuo kanila. Ang uban, bisan pa man, miingon mahitungod sa santo nga usa siya ka salamangkero ug naghimo siya og ingon nga milagro pinaagi sa gahum sa mahika. Samtang nagpadayon, ang balaan mitungha sa atubangan sa patrician nga si Samon, ug si Samon usab misugod pag-usab sa pagpangutana kaniya nga padayon ug dugay,

---

[2609] Ang maong pagpadayag gikuha gikan sa Ebanghelyo ni Juan (Juan 19:9), diin kini nagtumong kang Ginoong Hesus, nga wala motubag sa pangutana ni Pilato: 'Diin ka gikan?'

[2610] Ang 'kuvikular' usa ka chamberlain, usa ka tig-atiman sa silid-tulugan sa harihanong korte, ug usa sa mga importante nga ranggo sa korte.

gipugos siya sa tanang paagi aron isulti kinsa siya ug asa siya gikan. Apan ang balaan nagpabilin nga hilom ug wala magtubag sa patrician. Nasuko kaayo si Samon sa santo ug gisugo niya nga ipahigda pag-usab sa yuta ug bug-atan siya og walay kalooy gamit ang mga tungkod hangtud nga iyang ipadayag kinsa siya ug asa siya gikan. Ug gibunalan nila ang santo sulod sa taas kaayo nga panahon nga nabali ang unom ka tungkod, apan wala gihapon nila makuha ang iyang pag-ako: mapisan nga gidala ni Basilio ang tanang pag-antos nga wala gyud mabungkag ang iyang kahilom bisan sa usa ka pulong, mao nga ang tanan nangahibulong sa iyang dili masukod nga pagkamapailubon ug kahilom. Unya miingon ang patrician nga si Samon:

'Nasayud ko nga kining espiya naglaum nga magpasigarbo unya ug moingon: "Napildi nako sila pinaagi sa akong kahilom." Apan andam ko mosinggit sa kinabuhi sa atong mga hari nga dili nako siya tugutan nga magpasigarbo ug magbinuang kanato.' Pagkahuman niini, gisugo ni Samon nga ibalik ang Reverendo sa bilanggoan ug, sa tibuok semana nga mosunod, pahugasan siya, nga makadawat og tulo ka gatos ka latigo ug tulo ka gatos ka hampak sa tungkod matag adlaw. Apan si Basilio nga Balaan, mapailubon nga gisagubang ang tanang pag-antos, gitago ang iyang mga maisugong buhat ug misalikway sa pagsulti sa uban mahitungod sa iyang kinabuhi nga pagka-asketa. Kay sukad pagkabatan-on nahimo siyang monghe ug nagpuyo sa kamingawan, diin siya naglibot sulod sa daghang katuigan, nagpuyo sa hugot nga pagpanag-iya sa lawas, nagkinabuhi lang sa mga liso ug gamot, kanunay nga naglakaw nga walay sapin sa tiil ug nagsul-ob og nipis nga baslak. Dili gustong isulti sa santo sa bisan kinsa ang bahin sa ingon ana ka-birtudoso ug bayani nga kinabuhi, ug mao nga gitubag niya sa kahilom ang tanang pangutana nga gipangutana sa patrician nga si Samon bahin sa iyang pamaagi sa kinabuhi, nga naghunahuna sa sugo sa Langitnong Ginoo, nga miingon: *'Ayaw tugoti nga mahibalo ang imong wala nga kamot unsay gibuhat sa imong tuo nga kamot'* (Mateo 6:3). Kay kinsa ang magpakita sa iyang mga maayong buhat sa atubangan sa uban, makadawat sa iyang ganti dinhi sa yuta pinaagi sa pagdayeg sa mga tawo, ug mapugngan sa walay katapusang himaya sa langit; apan kinsa ang gustong makab-ot ang walay katapusang ganti kinahanglan niyang itago ang iyang pagkamaayo gikan sa mga tawo; ug kung, nga wala'y pagdayeg gikan sa mga tawo, siya masilotan sa ilang mga insulto ug bisan sa pagpanakit, nan bisan pa niana kinahanglan niyang hilom ug mapailubon nga pag-antus sa pagkadautan sa tawo; unya siya sa tinuod gayud angayan sa titulo nga martir. Ang Banal nga si Basilio hingpit nga nakahibalo niini tanan ug, sa tinguha nga makadawat og himaya dili gikan sa mga tawo kondili gikan sa Dios, mapailubon niyang gisagubang ang malupit nga mga pag-antos nga gipahamtang kaniya, ug gisalikway ang pagpadayag sa iyang tinago. Paglabay sa usa ka semana, diin ang santo gipakanaog adlaw-adlaw, ang patrician nga si Samon, sa dihang nakita nga ang bulahan nagpabilin nga lig-on ug dili mosulti sa iyang ngalan o gigikanan, mibalik paglingkod sa lingkoranan sa paghukom ug gisugo nga dad-on ang Reverendo sa iyang atubangan. Ug sa dihang mitindog siya sa iyang atubangan, gitan-aw siya ni Samon nga masuko ug miingon:

'Ikaw nga labing daotan sa mga tawo, hangtod kanus-a ka magtago kanamo? Isulti ba nimo kinsa ka ug asa ka gikan?' Sa pagtubag, miingon ang santo:

'Angay tawgon nga labing daotan ang mga tawo nga, sama kanimo, tinago nga nagbuhat sa mga buhat sa Sodom[2611] .'

Sa pag-atubang sa ingon nga akusasyon, nabulaglag si Reverendo Samon, nga nabati ang dakong kaulaw ug pagkahuy-an sa atubangan sa tanan nga naa didto; Unya, nagdilaab sa walay pagpugong nga kasuko ug kalagot batok sa santo, gisugo niya nga magdala og mga lubid, nga igapos ang mga kamot sa reverendo sa likod, nga higpitan pag-ayo ang iyang mga tadyaw gamit ang mga lubid, nga igapos ang tuo nga bitiis sa santo niini, ug nga ibitay siya nga nakalukop gikan sa usa ka crossbar sa sulod sa tabon nga kwarto. Gisirad-an niya dayon ang mga pultahan sa maong kwarto ug giselyohan kini gamit ang iyang kaugalingong singsing, gibyaan ang reverendo nga nagbitay didto hangtod nga iyang ipadayag ang iyang ngalan ug gigikanan. Ang tanan nga naa didto nakabati og kalooy kang Banal Basilio sa ilang mga kasingkasing ug nagreklamo batok kang Samon, gitawag siyang maldito ug gisaway siya tungod sa mga pag-antos nga iyang gihatag sa usa ka inosenteng tawo sa Dios.

[2611] Mga buhat sa Sodomita – nagkalain-laing dili natural nga daotan nga pamatasan. Gitawag silang 'Sodomita' human sa iladong siyudad sa Sodom (nga gisunog ug gipapas sa kalayo gikan sa langit), tungod kay kining mga daotan nga pamatasan labi ka laganap sa maong siyudad.

Si San Basilio gibitay sa crossbar sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii. Sa ika-upat ka adlaw, gibuksan sa dautang tortyurero nga si Samon ang mga pultahan sa templo diin gipriso ang martir, ug sa iyang pagduol kaniya, nakita niya nga ang iyang nawong kalmado ug masidlak, mura'g wala gyud siyay gibati nga kasakit. Natingala, nangutana ang patrician sa balaan:

'Ngano man nga dili nimo isulti kanako: kinsa ka ug asa ka gikan? Wala ba ka mapukaw sa imong pag-antos?'

Pag-usab, wala gihapon tubaga siya sa santo. Unya gisugo sa tortyurador nga siya buhian ug tanggalan sa mga pisi ug lubid nga nagbugkos kaniya. Pagkabuhian gikan sa tanang iyang mga gapos, ang santo, pinaagi sa grasya ni Kristo, kalit nga naayo sa tanang iyang mga samad ug kadaut ug hingpit nga nanaog. Tanan nga nakasaksi niining himayaong milagro nangahibulong ug nabulabog. Ang dautang si Samon, nga nabigla usab sa nahitabo, misinggit sa kalibog:

'Dili ba nako giingon nga kini nga tawo usa ka salamangkero ug mago? Kay, bisan pa sa tanang pag-antos nga iyang angay nga gisagubang sa among kamot, siya nagpabilin nga himsog ug walay samad. Apan dali ra nako laglagon ang iyang gahum sa salamangka: tawga kanako ang tigbantay sa mga hayop.' Ug sa pag-abot sa tigbantay, miingon si Samon kaniya:

'Pilia ang labing mabangis nga leon ug ayaw siya hatagi sa iyang kanunay nga pagkaon karong adlawa, aron siya magutom ugma sa buntag; unya makita nato kon mapildi ba niining salamangkero ang mabangis nga hayop.'

Sa sunod buntag, nagtigom ang daghang katawhan alang sa gikatakdang pasundayag. Ug busa ilang gipagawas ang usa ka dako ug mabangis nga leon, nga kusog kaayo ang pag-ungol tungod sa kagutom; gidala usab nila didto si Banal Basilio ug gilabay siya sa leon aron kan-on. Apan ang mabangis nga hayop, sa pagtan-aw sa santo, nangurog; unya, miduol kaniya, mitagana kini nga malumo sa iyang tiilan ug nagpabilin didto, sama sa malumo nga kordero, nga ang tanan namangha ug misinggit sa kahadlok:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Ang Reverendo, bisan pa niana, mihana sa leon nga naghigda sa iyang tiilan, gihapuhap kini sa iyang tuo nga kamot, ug unya, gikuptan kini sa dalunggan, gidala kini pa gawas, samtang nagasinggit sa kusog:

'Ani-a ang imong karnero, ani-a ang karnero!'

Apan, ang dautang langyaw nga si Samon wala magmata sa iyang pagsabot tungod niining katingalahang milagro ug wala mosugot nga ang tawo nga iyang ginahasol usa ka balaan nga alagad sa Dios. Nagpadayon sa iyang kasuko batok sa balaan ug pagkahuman napul-an sa tanang paagi aron makuha ang pag-ako gikan kaniya, gisugo ni Samon ang iyang mga alagad nga ilunod siya sa dagat niadtong gabii mismo. Ug mao gyud kini ilang gibuhat. Sa ikatulong bantay sa gabii, ilang gibutang ang martir sa usa ka sakayan ug pagkahuman nilang paglayag gikan sa baybayon, ilang gilabay siya sa dagat samtang sila mibalik. Apan ang Dios, nga nagpanalipod sa Iyang mga balaan, wala nagtugot nga malumos ang bulahan sa kalawoman sa dagat. Sa diha-diha nga nahulog siya sa dagat, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, duha ka dolphin sa dagat[2612] dayon gisakay ang balaan sa ilang likod ug gidala siya ngadto sa baybayon nga nailhan nga Evdom, usa ka subdistrito sa Constantinople, diin siya ilang gibutang sa uga nga yuta. Niadtong takna, napalaya ang mga kamot ug tiil sa santo gikan sa mga gapos nga nagbugkos kanila, ug mitindog siya nga walay kalisud ug mibiyahe paingon sa siyudad. Apan tungod kay wala pa maablihan ang Bulawanong Pultahan sa siyudad[2613] , diin miduol ang santo, mipungko siya duol niini, nga nagtuyo nga magpahulay sa pipila ka gutlo.

Niadtong higayona, usa ka lalaki nga ginganlan og Juan, nga nag-antos sa hilanat, miduol sa Bulawanong Pultahan; nag-agik-ik ug nangurog tungod sa iyang sakit, mipahiluna siya duol kang Santo Basilio. Nakaluoy kaniya ang balaan, gibutang niya ang iyang mga kamot ibabaw kaniya ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoo, giayo siya. Pagbati nga naayo na siya, ang lalaki mihulog sa tiilan sa santo ug nangayo kaniya nga mouban siya sa

---

[2612] Ang mga lumba-lumba mga mamalya sa dagat. Kasagaran sila mobiyahe sa mga grupo (pod) ug kanunay mosunod sa mga barko. Sa karaang panahon, ang lumba-lumba usa sa labing pinalanggang mga hayop; daghang poetikong mga sugilanon ug mga pamintuwanan ang mitumaw bahin niini, ug kanunay kini gipakita sa mga eskultura.

[2613] Ang Golden Gate mao ang ngalan nga gihatag sa pangunang ganghaan sa siyudad.

iyang balay. Malipayong gitugotan ni San Basilio ang iyang hangyo, bisan pa man nga ang naayong lalaki usa sa labing kabus ug mapainubsanon nga mga lungsoranon sa Constantinople.

Si Juan adunay asawa nga ginganlan og Helena. Kauban niya, malumo nilang gidawat ang balaan sa ilang panimalay; ug sa dihang oras na sa panihapon, gisilbihan nila siya og pagkaon, ug ang tanan mikaon nga malipayon. Samtang nagapanihapon, gisultihan ni Juan ang iyang asawa kung giunsa siya pag-ayo sa balaan pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Kristo, ug siya nalipay kaayo nga adunay ingon ana nga bisita. Kay siya usa ka deboto ug maabiabihon, ug nagkinabuhi sa kahadlok sa Dios; maong nalipay siya nga giisip siyang takus sa pagdawat sa sulugoon sa Dios sa iyang panimalay.

Nagsugod si Juan ug si Helena sa paghangyo sa santo nga isulti kanila kinsa siya ug asa siya gikan. Apan mitubag ang santo:

'Ang akong pagkatawo ug kung asa ako gikan dili pa angay hisgutan karon. Mahibaloan ninyo kini sa takdang panahon, apan sa pagkakaron, palihug tugoti ko nga moadto sa monasteryo sa Ikono sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga Dili Gihimo sa Kamot, nga nagpakita sa kaugalingon niini.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mitindog siya ug, kauban si Juan, mibyahe paingon sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron mag-ampo; ug sa dihang nahuman na ang iyang pag-ampo, sa pag-uyon sa padayon nga hangyo ni Juan, mibalik ang santo sa iyang balay. Didto, si Juan ug ang iyang amigo usab misugod pag-ampo sa balaan, padayon nga nangulit kaniya aron isulti kanila ang mahitungod sa iyang kaugalingon. Unya miingon si San Basilio:

'Ako mao ang gilabay sa patrician nga si Samon sa kalawom sa dagat. Ang akong Ginoong Jesu-Kristo, nga akong gisilbihan sukad pagkabatan-on, gikuha ko gikan sa kalawom sa usa ka paagi nga Siya ra ang nakahibalo ug wala ko'y kadaut.'

Niining panahona, gipadayag sa bulahan nga ang iyang ngalan mao si Basilio, ug gisaysay niya sa detalyado ang tanan niyang naagian sa kamot sa dautan ug malupit nga manlutos, si Samon.

Samtang nagpaminaw sila sa sugilanon sa bulahang Basilio, nangahibulong si Juan ug si Helena ug, sa samang higayon, nahinumdom sila sa tanan nilang nahibaw-an kaniadto mahitungod sa santo; kay ang hungihong kung giunsa pagsamok ni Samon ang reverendo ug kung giunsa niya kini paglikay nga walay kadaut kaniya mikaylap sa tibuok siyudad. Nangayo dayon sila nga magpabilin ang Reverendo ug puy-an sa ilang panimalay – ug kini nga hangyo nakapahimuot sa Bulahan nga si Basil. Nagsagol si Juan ug Helena og usa ka espesyal nga selda para sa iyang pag-ampo ug nagbutang didto og lampara; ug dinhi nagsugod ang santo sa paghalad sa iyang naandan nga mga pag-ampo ngadto sa Dios.

Kinsa may makasulti kanato sa mga katingalahan sa pag-ampo sa reverendo, sa kadaghan sa mga luha nga iyang gipaluwa sa iyang mga pag-ampo ngadto sa Langitnong Ginoo? Kinsa may makahesip sa tanan niyang pagyuko? Kinsa may mosulti kanato sa iyang mga pagbantay sa tibuok gabii, kay kanunay niyang gigugol ang iyang mga gabii nga walay tulog? Kinsa may maglarawan kanato sa iyang mahimayaon ug bayani nga kinabuhi? Sama sa usa ka haligi nga dili matuyok, ang Balaang Amahan lig-on sa pagkamaayo; wala gyud siya masuko, kondili malumo sama ni Moises o ni David, mahumok ug mapainubsanon sama ni Jacob[2614] , ug mas maloloy-on pa kaysa kang Abraham. Kay samtang si Abraham naghatag og limos gikan sa iyang dakong bahandi, ang bulahan nga si Basil nagpakita og kaayo sa mga kabus gikan sa iyang kaugalingong kakabus, nga iyang gisagubang alang sa Ginoong Dios, ug bisan unsa ang gidala kaniya sa mga mahigugma kang Kristo, iyang dayon kini gipang-apod-apod sa mga nanginahanglan.

Samtang ang Kagalang-galang Basil nagpuyo uban sa gihisgutan nga Dios-higugmaong Juan, pagkahuman sa mubo nga panahon misugod na ang mga tawo sa pagduol kaniya: ang uban nangita og espirituhanong kaayohan, samtang ang uban nagdala sa mga masakiton aron siya makahimo sa pag-ayo kanila. Ang Reverendo, sa pagbutang sa iyang mga kamot sa mga masakiton ug sa pag-ampo, nag-ayo kanila pinaagi sa grasya ni Kristo. Sa paglabay sa panahon, ang ngalan sa santo nahimong bantog sa tibuok kapital, ug daghan ang miadto kaniya—dili lang mga ordinaryong tawo, apan usab mga iladong lungsuranon ug mga maharlika. Gawas

[2614] Si Jacob usa ka patriyarka sa katawhang Israelita. Ang iyang pagpaubos labi nga makita sa iyang batasan kang Laban, diin iyang gipailob ang tanang matang sa kadaut nga gihimo kaniya, tungod kay kanunay siyang nadani niini – ug sa bahin sa iyang relasyon sa iyang igsoon nga si Esau, nga sa iyang pagbalik gikan kang Laban, iyang gisugat uban sa pagtahod isip iyang maguwang.

sa gasa sa paghimo og milagro, ang santo adunay usab gasa sa paghukom ug makakita sa tinago nga mga buhat sa tanan nga moanha kaniya, maayo man o dautan. Pinaagi sa pagpangutya sa mga makasasala sa pribado, gidala niya ang daghan sa paghinulsol. Ang Ginoong Amahan nakamatngon usab sa umaabot ug naghimo og mga propetikanhong prediksyon bahin niini, nga mahimong klaro gikan sa salaysay nga mosunod.

Niadtong 911, namatay ang Emperador sa Byzantium nga si Leo ang Maalamon, ug sa dili madugay, niadtong 912, namatay usab ang iyang igsoon nga si Emperador Alexander; pagkahuman sa ilang kamatayon, ang gingharian napundok sa anak ni Leo, si Constantine, nga nailhan nga si Porphyrogenitus[2615] , kauban ang iyang inahan nga si Zoe. Tungod kay bata pa ang bag-ong emperador sa dihang misaka siya sa trono, ang pagpanalipod ug pagdumala sa imperyo gisalig kang Patriarka sa Constantinople, si Nicholas[2616] , ug sa kurapalatus[2617] si John, nga nailhan nga Goridas. Sila ang de facto nga mga magmamando sa imperyo hangtod sa pagdako sa batan-ong emperador.

Samtang nag-atake ang mga barbaro sa yutang Griyego; gikuha nila ang rehiyon pagkahuman sa rehiyon, hapit na sila nakaabot sa Constantinople ug gipanglaglag nila ang mga yuta palibot niini. Ug walay bisan kinsa nga makaporma og hukbo, makig-away sa mga barbaro nga naghulga sa kapital, ug mapahunong ang ilang makaguba nga pag- . Ang tibuok Griyegong Imperyo nahulog sa dakong kagubot; ang mga tawo, sa samang higayon, misugod sa kusog nga pagreklamo batok kang Patriarka Nicolas, nga nagpasangil kaniya nga wala magtagad pag-ayo sa kaayohan sa gingharian nga gisalig kaniya. Unya ang Patriarka, pagkahuman nakigsabot sa tanang mga maharlika, misulat og sulat ngadto sa kumander sa Sidlakan nga si Constantine Doukas, nga naghangyo kaniya nga moanha sa Constantinople ug ipaambit ang sceptre sa batan-ong emperador, aron samtang si Constantine Porphyrogenitus, nga menor de edad pa, ginadala sa palasyo sa imperyo, Si Constantine Doukas, isip usa ka kusgan ug maisugon nga lalaki sa gubat, mahimong mosukol batok sa mga kaaway sa imperyo. Kay kining tawo tinuod nga usa ka labing maisugon ug dili mapilde nga mandirigma, nga gikatahod sa tanang langyaw nga nakig-away batok kaniya. Sumala sa ilang kanunay nga pagsaysay, kanunay nilang makita ang kalayo nga mogawas gikan sa mga armas ni Doukas ug gikan sa mga lungag sa ilong sa iyang kabayo – usa ka kalayo nga, sa pagdagan paingon kanila, misunog ug mipahawa kanila, busa dili na nila mapugngan kining kumander, nga gipaboran mismo sa Dios. Si Constantine Doukas mismo wala magtago sa grasya sa Dios nga gihatag kaniya, ug gisaysay ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Sa usa ka higayon, sa akong pagkabatan-on,' ingon niya, 'samtang natulog ako, usa ka labing hayag nga Ginoo ang nagpakita kanako, nagsul-ob og maharlikang purpura nga bestida; uban kaniya usa ka nagdilaab nga kabayo, ug sa kabayo adunay usab nagdilaab nga armas. Ug ang Ginoo nag-awhag kanako nga magsul-ob ko niining nagdilaab nga armas ug mosakay sa kabayo. Sa sinugdan nahadlok ko ug wala ko gustong motuman sa Iyang hangyo, apan unya mituman ko. Ug sa dihang nabuhat na nako ang Iyang gisugo kanako, miingon Siya: 'Hinaut nga ang tanang kaaway sa Dios makasinati og kahadlok ug pag-uyog sa imong atubangan, ug hinaut nga ang mga mapangdaot sa akong Anak matunaw sama sa waks sa imong nawong.' Pagkahuman Niya og sulti niini, ang masidlak nga Ginoo mibulag kanako.

Mao kini ang gisulti sa tawo nga gipadalanan og mensahe sa patriyarka, nga nagtawag kaniya sa trono, bahin sa iyang kaugalingon. Sa pag-abot kaniya niining mensahe sa patriyarka, iyang gihimo ang tanan aron balibaran ang dungog nga gitanyag kaniya, kay gihunahuna niya nga dili siya angay sa ingon ka taas nga awtoridad. Apan usa pa ka mensahe ang miabot kaniya gikan sa Patriarka ug sa Synclite[2618] , nga nagtawag kaniya sa trono. Unya misulat pagbalos kanila si Constantine Doukas: 'Dili ako angay nga ipantay sa akong ginoo ug sa pinahiran sa Dios, ang hari, bisan pa man batan-on pa siya sa edad. Labaw pa, nahadlok ko nga basin adunay limbong sa inyong sugyot ug nga gusto ninyo nga laglagon ako."

[2615] Si Emperador Constantine VII Porphyrogenitus (nga nailhan usab nga Purple-born) naglingkod sa trono sa Byzantine gikan sa 912 hangtod 959.

[2616] Si Patriarka Nicholas I nagdumala sa Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople sa duha ka higayon: sa unang higayon gikan sa 895 hangtod 906, ug sa ikaduhang higayon gikan sa 911 hangtod 925.

[2617] Si Kuropolat mao ang kumander sa mga bantay sa palasyo. Siya usa ka bantugang dignitaryo sa korte sa mga emperador sa Byzantine.

[2618] Ang Synclite mao ang ngalan nga gihatag sa tibuok gobyerno, nga naglangkob sa mga opisyal sibil ug militar.

Pagdawat niya niini nga sulat gikan kanila, Ang Patriarka ug ang tanang mga maharlika nagpadala kaniya og ikatulong mensahe, diin ang matag-usa kanila nagsulat og tagsa ka panumpa sa ilang kaugalingong kabubut-on, nga nanumpa sa Kahoy sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo nga, walay bisan unsang pagpangdayeg o limbong, kondili matinud-anon ug gikan sa kasingkasing, ilang gitawag siya aron maghari nga kauban ang batan-ong Emperador. Unya, sa pagsalig sa ilang panumpa, mibyahe si Constantine Doukas uban sa tibuok niyang panimalay paingon sa Constantinople, ug gidawat siya uban sa dungog sa mga maharlika ug sa tanang lumolupyo sa siyudad. Sayong buntag pa sa dihang misulod ang gobernador sa siyudad – bag-o pa lang misubang ang adlaw ug nagsugod pa lang sa pagdan-ag – kalit nga usa ka dautang timaan ang mitungha, nga nagtagna sa kamatayon ni Constantine Doukas sa kamot sa usa ka maghuhukom: Sa tibuok kahayag sa adlaw, misugod ang hinay-hinay nga ulan, ug ang mga tulo sa ulan nga nahulog sa yuta mura'g pula nga dugo.

Samtang nagpahigayon si Patriarka Nicolas ug ang iyang mga magtatambag, pagkahibalo nila sa solemne nga pagdawat nga giandam para sa bantugang gobernador Constantine Doukas sa tibuok populasyon sa Constantinople, gibag-o nila ang ilang orihinal nga tuyo ug gisirad-an nila ang mga ganghaan sa imperyal nga palasyo kaniya, nga dili gustong tugotan siyang makaduol sa emperador ug sa iyang inahan. Dayon nagtukod si Constantine Doukas og tolda sa plasa sa atubangan sa hipodromo[2619] , ug daghang mga maharlika ug lungsuranon ang nagsugod sa pag-anhi adlaw-adlaw, nagpasidungog sa bantugang kumander isip ilang emperador ug soberano.

Sa samang panahon, ang pipila ka mga maharlika nga matinud-anon sa bag-ong emperador, nga nakaila sa bulahan nga si Basil ug adunay dakong paghigugma kaniya, miadto kaniya tagsa-tagsa ug nangutana:

'Unsaon man paghuman niini nga butang?'

Samtang naghilak, gisultihan sila sa balaan nga sulod sa tulo ka bulan, usa ka madugo nga kamatayon ang moabot kang Emperador Constantine Doukas, nga bag-ohay lang napili sa trono, ug sa tanan niyang mga sumusunod. Samtang iyang gipahayag kini nga resulta, ang balaan naghilak og mapait ug dili mapahupay hangtod siya napul-an. Human sa tubag sa santo, ang mga maharlika nga nangutana kaniya nagsirado sa ilang kaugalingon sa ilang mga panimalay ug nagpabilin didto, nga walay agianan sa paggawas, nga nagkurog sa kahadlok samtang nagpaabot sa gipangbanabana nga katapusan.

Duha ka maharlika unya mibalik kang Santo Basilio, nga nagtinguha nga masayran ang umaabot. Sila mao ang magsoon nga nanganak sa samang sabakan, pareho nga naggunit sa ranggo nga protospatharios[2620] . Pag-abot nila sa atubangan sa balaan, nangutana sila kaniya:

'Unsa may mahitabo kanamo kon mosuporta kami sa bag-ong pinili nga hari ug mosugod sa pag-apil sa iyang mga tigum sa hippodrome?'

'Ayaw kamo pag-adto didto, akong mga anak!' tubag sa santo kanila nga nag-agong-agong ang mga mata, 'kung mouban kamo kaniya, usa kaninyo ang patyon, patagon sa espada, samtang ang usa pa kaninyo putlon ang ilong ug dalunggan, ug sa tibuok niyang kinabuhi magpabilin siyang kataw-anan sa tanan nga makakita kaniya.'

Apan wala tagda sa mga igsoon ang propesiya sa santo: miadto sila sa hipodromo ug miapil sa bag-ong gitudlo nga emperador.

Paglabay sa duha ka bulan, si Constantine Doukas, sa pagkahibalo nga nadani siya ug napahiya sa patriyarka ug sa tibuok sinodo, misugod sa pakigkonsulta sa iyang mga sumusunod kon giunsa paglig-on ang imperyal nga trono nga gitawag kaniya. Apan kining matinud-anong kumander wala gustong mogamit og bayolensya. Ingon usa ka maisugon nga kumander, nga matinud-anon ang tibuok hukbo ug daghang katawhan, mahimo unta niyang gubaon ang tanang ganghaan pinaagi sa pwersa ug mosaka sa trono sa hari, o mahimo unta niyang palibutan ang pader sa siyudad uban sa iyang hukbo ug pugngan ang bisan unsang suplay sa pagkaon nga mosulod, aron mapugos ang Patriarka ug ang tibuok Sinodo nga ilhon siya nga hari batok sa ilang kabubut-on ug tugotan siyang mosaka sa trono sa hari. Apan, isip usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Diyos nga tawo, wala gustong makasinati sa kasakit sa gutom ang bisan kinsa tungod kaniya, ug wala usab niya gustong makab-ot ang trono pinaagi sa madugo nga paagi. Busa, gipahimutang ang tanan niyang paglaum sa Dios ug nagpadayon sa pagsalig sa mga panata sa patriyarka ug sa mga maharlika, gisugo niya ang iyang mga sumusunod, human

---

[2619] Ang Hippodrome usa ka arena sa lumba sa kabayo; usa ka lugar diin gihimo ang mga lumba sa kabayo ug karwahe.

[2620] Protospatharios – usa ka importante nga ranggo sa korte. Siya usab ang kumander sa spatharii, mao ang mga magwawakas sa korte.

mabungkag ang usa ra ka ganghaan, nga mosunod uban kaniya nga malinawon ug walay armas paingon sa mga kwarto sa hari. Ang debotong kumander miingon niadtong panahona:

'Kung dawaton mi nila nga malumo, nan husto ang among gibuhat, makab-ot namo ang among tumong nga walay pagdugo o kapintas. Apan kung atakehon ug patyon mi nila, sila ang motubag para kanamo sa atubangan sa Dios, kay sila mismo ang nangumbinsi kanamo pinaagi sa ilang matinud-anong hangyo ug panumpa, bisan pa nga wala namo gipangita ang dungog nga gihatag kanako.'

Pagkahuman niini, gipapanumpa ni Constantine Doukas ang iyang mga sumusunod nga walay bisan usa kanila ang mosulay og kuha sa espada gikan sa kaluban o pagbutang og pana sa busog batok sa mga mananakop kanila, 'aron walay bisan usa ka tulo sa dugo sa Kristohanon nga matulo tungod kanako,' iyang gidugang. Ang mga sumusunod kang Constantine seryoso nga nanumpa nga mosunod sa sugo sa ilang lider ug, pagkahuman nila gibungkag ang mga ganghaan nga bronse sa palasyo sa hari (tungod kay wala nay lain pa nga paagi aron makasulod sa patyo), Nagpadayon sila nga malinawon, walay dala nga armas, paingon sa mga kwarto sa hari ubos sa pagpangulo niining matinud-anong tawo, si Constantine Doukas, nga walay dala usab nga armas.

Samtang naglakaw sila nga walay armas paingon sa mga kwarto sa hari, kalit nga giatake sila sa mga mamana nga tinuyoang gibutang didto sa patriyarka ug, pinaagi sa pagpanabog og daghang pana, daghan kanila ang nasamdan. Usa sa mga unang natamaan mao ang maisugong kumander nga si Constantine Doukas mismo, nga naglakaw sa unahan sa prusisyon: nakadawat siya og grabeng samad sa iyang kilid, sa ilawom lang sa iyang tuo nga bukton. Tungod sa kasakit sa iyang samad, mihunong si Doukas sa kalit ug nahulog sa yuta. Pagkakita niini, ang mga guwardiya sa palasyo, nga nagtigom sa kadaghanan, midagan nga nakataas ang mga espada batok sa mga misulod nga malinawon ug gisugdan sila og putol sama sa mga tangbo sa hilamon. Sa ingon niini, ilang gipatay si Constantine Doukas, ang iyang anak nga lalaki ug daghan pa. Ang mga nakalingkawas gidakpan nga buhi ug dayon gipatay sa lain-laing paagi: ang uban gipikas, ang uban gibitay sa mga kahoy gawas sa ganghaan sa siyudad, samtang ang uban giputol ang ilong ug dalunggan ug gilitsan ang ilang mga ugat. Busa, kauban ni Constantine Doukas, hangtod tulo ka libo ka mga lalaki nga walay sala sa bisan unsang dautang buhat ang namatay niadtong panahona. Kauban sa uban, ang duha ka igsoon sa protospatharios, nga miadto kang bendito Basil alang sa tambag, nakasinati usab og pag-antos; ug sa tinuod, sama sa gipanghulaan sa reverendo: ang usa kanila giputol ang ulo gamit ang espada, samtang ang usa pa giputol ang ilong ug dalunggan.

Pagkahuman sa pagdala og dugo, giputol sa mga sundalo ang mga ulo sa napatay nga si Doukas ug sa iyang anak nga lalaki ug gidala kini kang Patriarka Nicolas ug sa iyang mga magtatambag. Ganti-an pag-ayo sa Patriarka ang mga nakapatay kang Constantine ug gisugo nga ipasigarbo sa bangkaw ang ulo sa patay nga lalaki sa tibuok siyudad aron siya pagataw-anan, samtang ang mga lawas sa tanang uban nga nakasinati uban kaniya ilabay sa dagat.

Ingon ana nga walay-batas nga pagdala og dugo ang nahitabo niadtong panahona sa Constantinople. Ug ang siyudad nabalda sa dugo sa mga inosenteng gipatay, nga sama sa dugo ni Abel[2621] , misinggit ngadto sa Dios gikan sa yuta. Kay dili pinaagi sa espada sa langyaw nga kaaway, kondili sa kamot sa iyang kaugalingong mga kablas nga pareho og pagtuo ug hunahuna, kanhi mga higala ug igsoon, nga ang gamhanang kumander nga si Constantine Doukas, nga gipahayag nga hari—kini nga mandirigma nga bantog sa iyang kaisog, malipayong pag-angkon sa Diyos ug pinalangga sa katawhan—namatay, nahulog biktima sa paglimbong.

Apan, bisan pa sa pagpanamastamas ug pagdaot kaniya sa mga gamhanan ning kalibutan, si Constantine Doukas gihimaya sa Dios: ang iyang matarong nga kalag, ingon man usab ang mga kalag sa tanan nga nag-antos uban kaniya, gidala sa mga Anghel ngadto sa langitnong puloy-anan ug gidawat sa sabakan ni Abraham. Kini klarong gipamatud-an sa mosunod nga milagrosong timaan: samtang ang mga lawas sa mga kauban ni Constantine nga gipangbitay nagbitay sa mga kahoy, makita sa gabii ang mga bitoon nga nagakanaog kanila ug nagdan-ag pag-ayo ibabaw sa ilang mga ulo hangtod sa pagsubang sa adlaw. Kini nga timaan nagpamatuod nga sila tanan nag-antos nga dili matarong ug nga ang ilang mga kalag, isip ganti sa ilang pagkamartir, napahimutang na sa mga puloy-anan sa mga balaan.

[2621] Abel – ikaduhang anak ni Adan, malimbungon nga gipatay ni Cain.

Gisaysay namo kining tanan aron ipakita ang usa ka pananglitan sa propetiko nga panan-aw sa atong bililhon nga amahan, ang Bulahan Basil; kay ang tanan niyang gipangbanabana nahitabo. Isaysay usab namo ang ubang mga panghitabo diin napadayag kini nga gasa sa panan-aw, nga kinaiya sa bililhon nga amahan.

Ang patrician nga Romano nga si[2622] , gipili nga kauban sa pagdumala sa batan-ong Emperador Constantine Porphyrogenitus, ug pagkahuman gikoronahan isip emperador. Sa dihang miabot na sa hustong edad si Emperador Constantine, gihatag ni Roman ang iyang anak nga babaye nga si Helena aron ipangasawa kaniya. Gawas kang Constantine, si Roman adunay lain pa ka manugang, usa ka si Saronites, usa ka patrician sa ranggo, usa ka hambog ug gahum-gusto nga tawo nga nagpasigarbo sa iyang bahandi ug sa pagka-ilado sa iyang kaliwatan. Nagpuyo sa iyang kasingkasing ang usa ka dautang tuyo – nga laglagon si Haring Constantine ug kuhaon ang hawod sa hari.

Duol sa mga palasyo ni Saronitus nagtindog ang balay sa giingon nga Diosnon nga si Juan, diin nagpuyo ang Kagalang-galang Basilio. Sa dihang nakita ni Basilio ang dautang hunahuna ni Saronitus pinaagi sa iyang maalamon nga mga mata, miingon siya, mura'g sa iyang kaugalingon:

'Basil! Pag-ampingan kining malimlos ug walay Diyos nga tawo, nga nagatago ug dautang tuyo sa iyang kasingkasing. Apan ako moadto ug atubangon siya: tingali siya maghinulsol ug biyaan ang iyang buang nga plano.'

Ug busa, sa usa ka adlaw, sa dihang misakay si Saronitus sa iyang kabayo gikan sa iyang balay uban sa iyang naandan nga pagpasigarbo, padulong sa palasyo sa hari, mitindog ang balaan sa dalan ug misugod sa pag-awit sa kusog nga tingog, nga ang patriciano iyang giatubang:

'Ngano man nga nagplano ka sa imong kasingkasing og dautang buhat batok sa Pinahiran sa Dios? Wala kay bahin sa panulundon sa hari. Busa, ayaw pagpaninguha sa walay pulos, basi masuko ang Ginoo kanimo ug kuhaon gani Niya gikan kanimo ang dungog nga patrician nga imong gipanag-iya.'

Pagkadungog ni Saronites sa ingon nga pagsaway gikan sa santo, nasuko kaayo siya batok kaniya. Gisugdan niya og hampak sa ulo gamit ang latigo nga iyang gihuptan, samtang ginapasipala siya sa tanang matang sa pagpanamastamas. Pagkahuman siya'g daghang samad ug pagpasipala, gibyaan niya ang balaan ug nagpadayon sa iyang paglakaw.

Mapailubon nga gidawat ni Basilio ang tanang insulto ug samad, ug sa sunod adlaw nakit-an niya pag-usab si Saronitus samtang padulong kini sa palasyo, ug gisaway niya kini gamit ang parehas nga mga pulong sama sa kaniadto. Sa iyang kasuko, gisugo ni Saronites ang iyang mga sulugoon nga dakpon ang santo, dad-a siya sa iyang balay ug pugngan didto hangtod siya mobalik gikan sa palasyo. Unya, pagbalik niya, gisugo niya nga dad-a ang mga sanga sa tinik nga kahoy ug dad-a usab si Banal Basil sa iyang atubangan.

Sa dihang gidala na ang bendito sa iyang atubangan, miingon si Saronitus:

'Tubaga ko, ikaw nga buang nga tigulang: unsang demonyo ang nagtudlo kanimo sa pag-abi-abi kanako sa ingon ka bastos nga paagi ug sa pagsulti kanako og ingon ana ka dili angay, blasphemous nga mga pulong? O wala ba ka kahibalo nga ako ang manugang sa hari ug ang labaw sa tanang maharlika sa hari? O wala ka ba kahibalo nga ang akong bahandi dili masukod sama sa balas sa baybayon? Kay aduna koy daghan kaayong mga ulipon, mga propriedad, mga baryo ug mga panon sa lain-laing mga hayop, ingon man usab dili masukod nga kadaghan sa bulawan ug pilak. Labaw pa, gihatagan ko sa dakong himaya ug dungog, nga gihatag kanako sa Dios ug sa atong mga hari. Giunsa man nimo, nga gikan sa ubos nga kaliwatan ug kabus, nga makatindog sa akong atubangan, sa panan-aw sa tanang katawhan, uban sa ingon ani nga mga pagpanamastamas ug mga pasangil? Tubag-a ako, sa dili pa nako ikaw patyon.

Ang Balaan, sa pagtubag niining mga pulong, miingon:

'Nagtuo ba gyud ka nga ang imong malimbungon ug dautang tuyo, nga imong gitago sa imong kasingkasing, magpabilin nga tinago? Dili—ang Dios mismo ang nagpadayag kanako nga nagplano ka sa pagkuha sa kinabuhi sa hari ug pag-angkon sa gahum sa gingharian. Biyaa kining dautang plano ug undang sa pagplano batok sa pinili sa Ginoo. Naga-istorya ako kanimo sa ngalan sa Dios: kon dili nimo isalikway ang imong dautang tuyo, ang Ginoo masuko kaayo kanimo ug sa dili madugay pahawaon Niya ang imong handumanan gikan sa nawong sa yuta.

[2622] Kini nagtumong, siyempre, kang Romanus I, nga naghari uban ni Constantine VII gikan sa 919 hangtod 944.

Ang buang gikan sa Saron nasuko kaayo sa niining mga pulong nga nabag-o ang kolor sa iyang nawong ug nahimong dilaw. Nagdilaab sa kasuko, gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga pugson ang balaan sa yuta ug bugbog-on siya nga walay kalooy gamit ang mga sanga sa tinik.

'Bugti pag-ayo siya,' ingon niya, 'bugti hangtod mapalayas ang demonyo sa bakak nga propesiya gikan kaniya.'

Ug gibugbog nila siya. Ang santo, bisan pa, sama siya sa hilom ug walay pagbati nga kahoy: samtang nag-antos sa malupit nga mga hampak, wala siya mag-ungol, wala gani siya makasulti ug bisan usa ka pulong, ni mibati gani ug kusog sa iyang lawas, aron gawas sa mga tunog sa mga baston nga nagahampak sa iyang lawas, walay lain nga madungog.

Samtang ginahirasan ang santo, bukas ang ganghaan sa balay ni Saronit. Niadtong takna, si piadosa Helena, ang asawa ni Juan, naglabay sa ganghaan. Sa pagtan-aw niya sa sulod sa ganghaan, nakita niya kung giunsa paghirasan ang bulahan nga si Basilio. Dali siyang misulod sa balay, gipanalipdan niya ang lawas sa santo sa iyang kaugalingon ug, uban sa mapait nga mga luha, misinggit siya sa kusog:

'Hatawa ako, usa ka makasasala, apan ayaw paghikap niining suga sa Dios, akong magbalantay ug espirituhanong amahan; patya ako imbis kaniya, apan buhian siya.'

Unya si Saronites, nga ang malupit niyang kinaiya sama sa usa ka mabangis nga mananap, miingon sa iyang mga sulugoon nga puno sa kasuko:

'Paluan usab siya, kay siya mismo ang nangayo niini; nagduda ko nga siya ang daotan ug mananapaw nga kauban niining dautang lalaki.'

Sa pagsunod sa sugo, gisugdan sa mga sulugoon ang pagpalo sa matinud-anong asawa, ug ilang gipalo siya hangtud nga mura'g mihunong na siya sa pagginhawa. Unya ang dautang si Saronite nagsugo sa mga sulugoon, nga hawiran siya sa mga tiil, nga ilabay siya sa kadalanan sama sa patay nga iro. Sa bahin sa bulahan nga si Basilio, gisugo niya nga siya gapuson, bitayon, ug latigon og lima ka gatus ka hampas gamit ang lubid nga panit sa baka. Samtang nag-antos niining malupit nga paglatigo, ang bulahan nga si Basilio, pinaagi sa tabang sa Dios, maisugon kini nga gidala. Ang mga sulugoon, pagkahuman sa pagpanakit, gipusil siya sa kadena.

Miabot ang gabii, ug samtang natulog si Saronites, nakakita siya og panan-awon sa iyang tulog nga nagtagna sa hapit na nga kamatayon niining malupigon ug dautang patrician. Sa iyang damgo, nakita niya ang usa ka taas, daghan og sanga nga kahoy nga oak, diin sa tumoy niini nagtukod og salag ang usa ka uwak. Ang langgam nga maninila naglingkod sa iyang salag, gipanalipdan ang iyang mga sisiw gamit ang iyang mga pako. Apan unya duha ka lalaki ang miduol sa oak nga nagbitbit og mga palakol, nga tuyoang putlon kini. Samtang ilang gibuhat kini, usa kanila miingon sa usa pa, nga nagtudlo sa tumoy sa kahoy:

'Didto naglingkod ang usa ka uwak nga ang iyang mga pag-ungol nagpugong sa Tsar nga makatulog nga malinaw.' Mitubag ang usa:

'Labaw pa, nakahatag kini og dakong kadaut sa pinalanggang santo sa Dios, ang bulahan nga si Basil.'

Pagkahuman niini, gisugdan nila pagputol sa kahoy. Sa pagkahugno niini sa yuta, miduol ang pipila ka mga tawo nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug gisugdan nila pagputol sa mga sanga sa kahoy ug gilabay kini sa kalayo. Sa taliwala nila, nakita ni Saronite si Banal Basil: nagtindog duol sa nahugno nga kahoy, miingon siya:

'Ang matag kahoy nga dili magbunga og maayong bunga, putlon ug itambog sa kalayo' (Mateo 3:10).

Unya, mituyok siya kang Saronit ug miingon ang Reverendo:

'Dili ba nako ikaw gisultihan nga biyaan ang imong dautang tuyo, kay kon dili, mahulog ka bisan pa sa kahitas-an diin karon ikaw nagtindog?'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, nabati ni Saronitus nga dili siya maayo ang pagbati; apan sa dihang gihunahuna niya ang panan-awon nga iyang nakita sa iyang damgo, usa ka dakong kahadlok ang misulod kaniya. Sa kahadlok, mitindog siya ug dayon gisugo ang iyang mga sulugoon nga buhian si Santo Basilio ug buhian siya. Pagkagawas gikan sa bilanggoan, mibalik ang bulahan sa iyang puloy-anan, ang balay ni Juan. Sa pagkakita niya sa reverendo nga amahan, nalipay si Juan; apan sa dihang nakita sa matinud-anong tawo ang mga samad nga gipahinabo sa santo pinaagi sa malupit nga pagpanakit, siya mihilak. Ingon usab, ang tanan nga nahigugma kang basilyo nga bulahan, sa pagkadungog nila sa iyang pagbalik, nangdagsang sa balay ni Juan, nalipay sa iyang pag-abot ug nanghilak sa dihang ilang nakita ang mga samad sa iyang lawas. Ang asawa ni Juan, ang bulahang Helena, sa dili madugay namatay tungod sa mga samad nga nakuha niya sa pagbugbog. Apan ang dautang Saronita, wala

usab mubangon gikan sa iyang higdaanan sa sakit: pagkahuman sa pipila ka adlaw siya namatay, aron matuman kaniya ang propesiya sa bulahang Basil, ug matuman usab ang damgo nga nakita mismo sa Saronita.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang matinud-anong tawo nga si Juan, nga nag-alagad kang Banal Basilio, malinawon nga mibyahe paingon sa Ginoo, ug si Banal Basilio nagpabilin nga nag-inusara aron puyo sa balay sa namatay. Adlaw-adlaw, daghang matang sa mga tawo ang moanha kaniya, nagdala o nag-uyon sa ilang mga masakiton. Gipang-ayo sila sa Balaan pinaagi sa iyang pag-ampo sa atubangan sa Dios. Daghang mga pulubi usab ang nangabot kaniya, kay ang Reverendo iyang gipang-apod-apod kanila ang tanan nga gidala kaniya sa mga mahigugma kang Cristo, ug wala siyay gipreserba para sa iyang kaugalingon hangtod sa sunod adlaw.

Niadtong panahona, usa ka matinud-anon ug mahigugmaon sa Diyos nga lungsoranon nga ginganlan og Constantine, nga nailhan usab nga si Barbarus[2623] , nangayo sa Banal nga Magsusulat nga mouli uban kaniya ug puy-anan sa iyang balay, ug nag-andam siya og usa ka hilit nga selda para kaniya. Didto, giandam niya alang sa bulahan ang usa ka katre, usa ka lamisa, usa ka lingkoranan ug usa ka lampara, sama sa gibuhat kaniadto sa babayeng taga-Shunem[2624] alang sa propeta Elias (2 Mga Hari 4:10)[2625] . Gitahasan niya ang usa ka matinahuron nga tigulang nga babaye, si Theodora—nga dugay nang balo ug daghang katuigan nga nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa matinud-anong pagkabalaan—sa buluhaton sa pag-atiman niining tawo sa Dios. Ang bulahan nga tigulang nga babaye, nga nagpuyo sa usa ka kwarto nga dili kaayo layo sa selda sa reverendo, nag-alagad kaniya nga masinabtanon, sama sa usa ka anghel sa Dios. Kung kinsa man ang moanha nga gustong makakita kang Santo Basilio ug makig-istorya kaniya, si Teodora mopahibalo sa Reverendo sa pag-abot nila, ug siya mobiya sa iyang selda paingon sa iyang kwarto sa taas aron dawaton ang bisita didto. Sa ingon niini, gidawat niya ang tanan sa maong kwarto, nag-ayo sa mga masakiton, naglipay sa mga nag-antos, ug naghatag og limos sa mga nanginahanglan – ug mao kini ang paggahin sa mga adlaw sa Ginoong Pari. Sa pag-abot sa gabii, mobalik siya sa iyang selda ug didto iyang pagahimoon ang iyang naandan nga pag-ampo ngadto sa Dios.

Ang dungog sa balaan nga kinabuhi ni San Basilio ug sa iyang katingalahang mga buhat milapta pa gayud sa halayo, ug siya gipasidunggan dili lamang sa mga layko kondili usab sa daghang myembro sa klero: ang mga monghe, pari, ug obispo kanunay mibisita sa santo ug nakadawat gikan kaniya og tabang alang sa kalag ug lawas. Ang mga prinsipe ug mga maharlika, sa ilang bahin, magpatawag kaniya sa ilang mga panimalay, nga naghangyo kaniya nga bisitahan ang mga masakiton ug mag-ampo alang kanila. Ug sa matag higayon nga moanhi ang Bulahan aron bisitahan ang mga masakiton, dayon niya ipahimutang ang iyang mga kamot ibabaw kanila sa pag-ampo ug pag-ayo kanila; iyang pahawaon ang mga demonyo sa usa lang ka pulong. Giatiman usab niya ang pag-uswag sa moralidad, pagtudlo sa daghan sa pagkamaayo; ug dili lang niya gitudloan ang mga tawo pinaagi sa mga pulong nga tam-is sama sa dugos, apan usahay hugot usab niyang gisaway ang mga makasasala; kay ang tanan gipadayag kaniya sa Dios nga Makakita sa Tanan.

Sa usa ka higayon, sa dihang gitawag siya sa harianong palasyo, si Banal Basilio, sa pribadong pakig-istorya kang Haring Roman, gisaway niya kini tungod sa iyang kahakog ug sa iyang pakigrelasyon sa daghang kababayen-an – ug ang hari dili lang nasuko kaniya, kondili mapainubsanon niyang gidawat ang maong pagsaway ug misaad nga usbon ang iyang kinabuhi.

Sa samang paagi, gidala sa bulahan ang usa ka bantugang patrician nga babaye, si Anastasia, ngadto sa dalan sa paghinulsol, gisaway siya tungod sa pipila ka mga sala nga iyang gihimo sa tago, ug gipahibalo ang iyang kamatayon.

Gipahibalo usab niya kang Reyna Helena, asawa ni Haring Constantine Porphyrogenitus, nga una siyang manganak og usa ka anak nga babaye ug unya og usa ka anak nga lalaki, nga sa pagdako niini mosaka sa trono – nga tinuod gayud nga nahitabo. Gisugo sa Reyna nga hatagan siya og bulawan, apan ang Banal nga Amahan wala gani kini hikapa. Nagsugod dayon ang reyna sa paghangyo kaniya sa ngalan sa Balaang Trinidad nga kuhaon niya

---

[2623] Ang 'Barbarian' nagpasabot og langyaw.

[2624] Usa ka babaye gikan sa Sonam – usa ka lumolupyo sa lungsod sa Sonam sa tribo sa Isacar, sa habagatan-kasadpan sa Nazaret ug Bukid Tabor. Karon, gitawag kining dapita nga Solam o Sulem.

[2625] Elisha – usa ka propeta sa Gingharian sa Israel, ang pinalanggang disipulo sa propeta Elias ug ang manunod sa iyang propetikanhong gasa.

kutob sa iyang gusto. Sa pag-uyon sa iyang padayon nga hangyo, ang reverendo mikuha og tulo ka bulawan nga sensilyo[2626] ug gihatag kini sa tigulang nga babaye nga si Theodora, nga nag-alagad kaniya ug naa usab didto.

Pagkakita niini, ang uban sa mga nagatindog sa kilid sa reyna miingon sa santo:

'Amahan, hatagi pa og daghang bulawan nga sinsilyo ang tigulang nga babaye.' Mitubag ang santo kanila:

'Mga anak ko, dili nato gusto nga daghan kaayo ang mga tinik, kay motuslok kini sa atong mga kamot.' Unya miingon ang reyna sa reverendo nga amahan:

'Tinuod gayud, gihigugma nimo ang Usa ka Dios sa tibuok nimong kasingkasing, dungog nga Amahan, ug wala kay labot sa walay pulos nga bahandi ning kalibutan. Apan ayaw kami kalimti, ug hinumdumi kami sa imong mga pag-ampo ngadto sa Dios.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipahawa niya ang balaan uban ang kalinaw.

Niadtong panahona, usa ka layko nga ginganlan og Gregorio ang miadto kang Banal nga Basil; nahimong disipulo siya sa santo ug saksi sa daghang mga milagro niini, ug sa ulahi misulat og usa ka halapad nga salaysay sa iyang kinabuhi. Sa unang pag-abot ni Gregory sa bulahan, siya nabigla kaayo ug nalibog sa katingalahang gasa sa pagtan-aw sa unahan nga gipanag-iya sa reverendo nga amahan; kay bisan wala pa niya siya nakita kaniadto, gitawag siya sa balaan nga tawo sa iyang ngalan sa diha-diha nga pag-abot niya, ug gisulti kaniya ang tanan niyang gihunahuna sa iyang kaugalingon. Sa kinatibuk-an, ang maalam nga amahan adunay labaw ka daghang gasa sa clairvoyance ug makahibalo dili lamang sa tinago nga mga buhat sa mga tawo, apan bisan sa labing tinago nga hunahuna sa kasingkasing sa tawo. Daghan kaayong mga higayon sa kinabuhi sa santo nga napadayag kini nga gasa sa atubangan sa tanan; apan kulang kita sa oras ug luna aron isaysay ang tanang mga panghitabo, busa magpili na lang kita og pipila ka mga pananglitan.

Usa ka presbiter, nga miadto sa santo, nagdala kaniya og mga mansanas isip regalo ug, samtang nagpabilin para sa panihapon, naningkamot nga hinumduman pila ka mednits[2627] ang iyang gigasto sa mga mansanas. Apan miingon ang santo kaniya:

'Ngano man nga naghunahuna ka kaayo, igsoon, nga naningkamot ka paghinumdom pila imong gigasto sa prutas? Ayaw pagpakapoy sa walay pulos; pangutan-a lang ko: napulo ka mednits imong gibayad sa mga mansanas.'

Pagkadungog niini, ang presbiter nabigla, namangha sa kinaadman sa tigulang ug nagdayeg sa Dios, nga nagpadala og ingon ana ka bantugang santo sa katawhan.

Usa ka tigbaligya og bino, kaila sa balaan, miadto sa halangdon sa dihang nangluya ang iyang negosyo, ug nangayo kaniya nga mubisita sa iyang balay aron sila mag-ampo nga mag-uban didto ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, madala ang panalangin sa Diyos sa iyang panimalay. Pag-abot sa balaan, ang tigbaligya og bino mitawag og daghang mga pulubi alang sa panihapon. Sa katapusan sa panihapon, gidala siya sa santo ngadto sa silid-imbakan sa bino aron panalanginan niya ang mga sudlanan sa bino. Samtang nagpanalangin siya sa mga sudlanan, miduol ang reverendo sa usa niini, nga nagkupot og mga kinse ka sukod nga bino, ug miingon sa tigbaligya sa bino:

'Gipanalanginan na nako ang tanang sudlanan sa ngalan ni Kristo, gawas niini – kini kinahanglan mabungkag.'

Apan ang tigbaligya sa bino misugod sa pagpakiluoy sa Reverendo nga ayaw kini buhaton.

'Ayaw kini pagbungkag, Amahan,' matod niya, 'apan panalangini usab kini nga sudlanan; kay kon imo kini bungkagon, mahurot ang akong paninda, ug ako mahimong walay-wala, kay dako kaayo akong utang sa nagkalain-laing manininggil og kuwarta.'

Mitubag ang santo:

'Nasayud ko sa tanan niini; apan buot gihapon nako nga bungkagon kini nga sudlanan aron maluwas ka gikan sa dakong kalisdanan. Mao kana ang hinungdan nganong miabot ko dinhi.' Unya miingon ang tigbaligya sa bino sa santo:

'Mas maayo pa nga bungkagon nimo ang akong ulo, apan dili kining sudlanan.'

[2626] Usa ka bulawan nga sinsilyo – usa ka bulawan nga sinsilyo, usa ka chervonets.

[2627] Usa ka kobre nga sinsilyo – gamay nga kobre nga sinsilyo.

Apan ang santo, mikuha og troso nga nagbarug duol, gisugdan pagbungkag ang sudlanan. Sa pagkabungkag niini, daghang bino ang natagak sa salog. Sa pagkakita niini, ang tigbaligya sa bino nasubo kaayo, samtang ang mga kauban niya nagsugod pagdumot sa santo ug pagpanamastamas kaniya sa ilang kasingkasing.

Ang Reverendo, sa pagsabot sa ilang mga hunahuna ug mga panamastamas pinaagi sa Espiritu, gikuha ang usa ka tungkod nga naa didto, gisulod kini sa nabungkag nga sudlanan—nga sa ilawom niana nabilin pa ang gamay nga bino—ug gikuha gikan niini ang usa ka patay nga bitin, tulo ka kubitos ang gitas-on, nga hubog tungod sa bino[2628] . Unya, mituyok siya ngadto sa mga naa didto, ug miingon:

'Ngano man nga nagpasipala kamo kanako sa inyong kasingkasing, mga anak? Murag naay nabuhat nakong sayop! Nakita ba ninyo ning bitin: pila kaha ka tawo ang mahimong mapaso sa iyang hilo, ug unsa kaha kalisod ang kahimtang sa tag-iya niini? Mao ba na ang inyong gusto? Ug wala ba ko buhata ang husto sa pagbungkag niining sudlanan?'

Pagkahuman niini, gilabay sa balaan ang bitin sa yuta; ang negosyante sa bino, sa iyang bahin, nahulog sa tiilan sa balaan ug nagsugod sa paghangyo sa iyang pasaylo. Gipasaylo siya sa balaan ug gihatagan siya og panalangin. Ug pinaagi sa pag-ampo ni San Basilio, ang panimalay sa negosyante sa bino gipanalanginan sa Ginoo ug nakadawat og kadagahan sa tanang butang.

Usa ka babaye nga ginganlan og Theodotia gidala ang iyang masakiton nga upat ka tuig nga anak nga lalaki ngadto sa reverendo ug nangayo sa santo nga mag-ampo alang sa iyang pag-ayo. Namatay ang tanan niyang mga anak sa dili pa sila moabot sa upat ka tuig; busa, nahadlok siya nga kining iyang anak, nga masakiton na, mamatay usab. Samtang iyang gisaysay ang iyang kasubo sa Balaang Amahan sa ingon niini nga paagi, ang batang iyang gidala misugod og hilak ug nangayo og pan. Ang Balaang Amahan nagkuha og usa ka tinapay, gihatag kini sa bata ug, uban sa mahigugmaong pahiyom, miingon:

'Unsa imong ngalan? Si Lev ba ni?'

Unya, sa pag-atubang niya sa inahan, miingon siya:

'Tungod sa imong pagkamatinud-anon, ug labi na isip ganti sa imong gugma alang sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga gipakita pinaagi sa imong kanunay nga pag-ampo sa atubangan sa Iyang ikon—ang Odigitria[2629] —ang Ginoo magpanalipod niining imong anak nga lalaki sa maayong panglawas ug walay kadaut. Sa diha nga siya moabot na sa hustong edad, magahatag siya kanimo og dakong kalipay, kay siya mahimong maayong kinaiyahan, maalamon, matinud-anon ug ilado pa gayud sa mga tawo. Human siya makadawat og maayong pagpadako ug pagtudlo sa kinaadman sa Kasulatan, mahimo siyang monghe, unya klerigo, ug panalipdan siya sa Ginoo. Mahitungod sa imong ubang mga anak nga imong ipanganak, mamatay usab sila, sama sa nahitabo sa una.

Unya ang babaye, pagyuko sa atubangan sa santo, nilakaw, ug ang tanan nga gipahayag kaniya sa santo natuman.

Usa ka tawo, nga mailhan sa Reverendo nga Amahan, miadto aron mangayo sa iyang panalangin samtang nag-andam na siya sa pagbiyahe paingon sa Sidlakan[2630] , uban sa misyon gikan sa iyang agalon. Ang Reverendo nga Amahan, samtang nagtutok sa iyang nawong ug nakamatikod daan sa mga mahitabo kaniya sa iyang pagbiyahe, miingon:

'Ang Suba Helidon makahadlok ug delikado, apan kini mapugngan pinaagi sa mga pag-ampo ni Basil, usa ka makasasala nga alagad sa Dios.'

Walay nakasabot sa mga pulong sa gipanalanginan. Ang lalaki, bisan pa niana, mipadayon sa iyang pagbiyahe. Ug busa, samtang naa siya sa sidlakan nga mga yuta, nabara ang iyang agianan sa usa ka suba nga wala niya mailhi, kay wala pa gyud siya nakaadto anang mga yuta kaniadto. Kining suba mga baynte ka fathom ang gilapdon, apan ang agos niini kusog kaayo nga ang langgam ra ang makalupad nga ingon ana kadali. Mihunong ang lalaki sa pampas ug gitan-aw ang suba aron makakita og mabaw nga dapit nga makatabok siya samtang

---

[2628] Ang 'lokot' o 'lakot' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 10.5 ka vershoks. Tulo ka lokots katumbas sa hapit duha ka arshins.

[2629] Ang Odigitria nagpasabot og 'Giya'. Mao kini ang ngalan nga gihatag sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gibutang sa Simbahan sa Blachernae. Pagkahuman (niadtong 1046), kini nga ikon gidala sa Rusya ug gibutang sa siyudad sa Smolensk. Sukad niadto, kini nailhan nga ang Ikono sa Smolensk sa Inahan sa Dios.

[2630] Ang Sidlakan, o ang mga yutang sidlakan, kasagaran nagtumong sa Siria, Palestina, Arabia ug Persia, nga lain sa Kasadpang Europeo.

nakasakay sa iyang kabayo. Kalit lang, usa ka balod ang nitabon kaniya ug gidala siya uban ang iyang kabayo, gihulbot sila paingon sa tunga-tunga sa suba; gidala sila sa agos paingon sa dagat, ug kining tawoha karon nag-atubang na sa sigurado nga kamatayon. Sa iyang kahadlok, misinggit siya sa Ginoo:

'O Ginoong Dios! Pinaagi sa mga pag-ampo sa among bililhon nga Amahan Basil, tabangi ako, usa ka makasasala.'

Pagkahuman niya niini, nakita dayon niya si Santo Basilio, kinsa, pagkahupay sa nagbungaw nga tubig, gikuptan ang pisi sa kabayo, gidala kini sa pikas pampas, ug nawala sa panan-aw.

Tungod kay naluwas siya sa paglunod, ang lalaki nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan, si Basil; unya, pag-abot niya sa usa ka duol nga baryo ug pagpahunong alang sa gabii, nangutana siya unsa ang ngalan sa suba. Ug gisultihan siya nila nga ang ngalan niini mao ang Helidon, nga nagpasabot og 'layang-layang', tungod kay ang kabaskog sa iyang agos sama sa paglupad sa usa ka layang-layang. Kini nga suba delikado kaayo ug nakapatay na sa daghang mga tawo nga wala kahibalo unsaon pagtabok niini. Unya nahinumdom ang lalaki sa mga pulong sa Balaan Basil, nga gisulti kaniya sa dihang miadto siya aron mangayo og panalangin, ug, nga nag-atubang sa Diyos sa pag-ampo, misinggit siya:

'Gloria kanimo, O Ginoo, gloria kanimo! Usa ra ka butang akong hangyo kanimo, akong Ginoo: tugoti nga makita ko pag-usab ang imong balaan ug mosugod sa atubangan sa iyang bililhon nga abohon buhok.'

Pagbalik gikan sa iyang panaw, miadto siya sa Balaang Amahan ug mihulog sa iyang mga tiil, nagpasalamat kaniya; unya gisultihan niya ang Balaan kung giunsa sa Diyos pagpakita sa Iyang kaluoy kaniya pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo.

Ang giingon nga laiko nga si Gregorio dako kaayo ang iyang pagka-pinalangga kang Santo Basilio tungod sa iyang pagka-binuotan, kay nagkinabuhi siya sa pagkaputli, pagpugong sa kaugalingon, ug pag-ayuno. Kanunay siyang mibisita sa maalamat nga amahan ug, sa pagkat-on gikan sa iyang mga panultihon nga gipanginspirar sa Diyos, giisip siyang takus nga matawag nga iyang disipulo. Sa samang panahon, aduna siya'y espesyal nga gugma ug pagtuo kang San Esteban nga Unang Martir; kanunay siyang mibisita sa iyang simbahan ug gipahimutang kini sa tanang matang sa kaanyag. Gikan sa iyang namatay nga mga ginikanan, napanunod niya ang usa ka balay sa Constantinople ug daghang mga panag-iya. Lakip niini nga mga panag-iya mao ang usa ka ubasan sa Thrace[2631] , nga dili kaayo layo sa lungsod sa Randista. Sa tuyo nga mobiyahe didto sa panahon sa pag-ani, miadto siya sa iyang bililhon nga magtutudlo ug nakadawat sa iyang panalangin; unya misulod siya sa simbahan sa Unang Martir nga si Esteban ug, samtang nagluhod sa atubangan sa iyang ikon, nag-ampo ug miingon:

'Tan-awa, usa ka taas nga panaw ang nagpaabut kanako, sa yuta ug sa dagat. Busa nag-ampo ako kanimo, San Esteban nga Unang Martir: niining panaw, panalipdi ako gikan sa tanang dautan; ug sama sa akong pag-alagad sa imong balaang simbahan sa akong makakaya, mao usab nga ikaw, pinaagi sa grasya nga gihatag kanimo sa Dios, mahimong akong manalipod, tabang ug magtanyag sa matag panahon sa panginahanglan.'

Pagkahuman sa pag-ampo kang San Esteban nga Unang Martir, mibiyahe si Gregorio. Sa paghunong niya sa gabii sa usa ka hananan, nakakaplag siya og usa ka sinturon nga nagkantidad og duha ka zlatnits, nga nawala sa anak nga babaye sa tag-iya sa hananan. Sa dihang ang tag-iya sa hananan ug ang iyang panimalay nagsugod sa pagpangita sa sinturon ug pagpangutana sa mga bisita bahin niini, si Gregory, ubos sa impluwensya sa yawa, gitago ang sinturon, nga naghunahuna:

– Ang mga nawala og sinturon kay mga dato; mao nga mas maayo nga ibaligya nako kini ug ihatag ang kuwarta sa mga kabus.

Sa pagpadayon pag-usab sa iyang biyahe, nawala kang Grigory ang iyang sinturon, nga nagkantidad usab og duha ka zloty, ug ang iyang bagahe sa pagbiyahe, nga naglangkob og upat ka zloty ug daghang gagmay nga sinsilyo[2632] ; sa kasubo sa iyang pagkawala, natulog siya ug sa usa ka damgo nakita niya ang Banal nga Basil, nga nagtudlo sa usa ka nabungkag nga kaldero, miingon:

'Nakita ba nimo kini nga nabungkag nga kaldero, nga karon walay pulos na gayud?'

'Nakita ko, Ginoo,' tubag ni Grigory.

[2631] Thrace – usa ka rehiyon sa Imperyo sa Byzantine, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Balkan Peninsula. Karon, ang Thrace, nga nailhan usab nga Romania o Rumelia, naglangkob sa usa ka probinsya sa European Turkey.

[2632] Peniaz – usa ka pilak nga sinsilyo.

'Kung adunay bisan kinsa nga mangawat niini pa gani,' miingon ang bulahan, 'silotan siya og upat ka beses, ug kuhaon kaniya ang mga kaayohan sa karon nga panahon o sa umaabot nga panahon. Kung ang kawatan adunahan, upat ka beses sa kantidad sa gikawat kuhaon gikan sa iyang bahandi; ug kung pobre siya, makadawat siya og silot nga upat ka beses nga mas bug-at sa umaabot nga kinabuhi.'

Mitubag si Gregorio:

'Amahan, wala pa gyud ko makawat bisan unsa.' Mitubag ang balaan:

'Gipreserbar nimo para sa imong kaugalingon ang sinturon nga iya sa anak nga babaye sa tagdumala sa panimalay nga imong nakaplagan, apan ingon ka nga wala ka gayud makawat bisan unsa.' Misupak si Gregorio:

'Amahan, wala nako gikawat ang sinturon; nakaplagan ra nako kini.'

Apan miingon ang santo:

'Hibal-i kini, akong anak: kon kinsa ang makakaplag og butang nga nawala sa uban ug dili kini ibalik, bisan pa gani nga nangita na ug nangutana na ang tag-iya niini, kana nga tawo pagahukman nga usa ka kawatan. Busa, unta gibalik nimo ang nawala. Apan tungod kay gipabilin nimo ang butang nga iya sa uban, kapin pa sa upat ka beses sa bili sa imong gipabilin ang gikuha gikan kanimo.' Dili lang kana, kinahanglan magbantay ka aron dili ka masinati pa ug mas grabe.

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, napuno si Gregorio sa dakong kasubo, bahin niini tungod sa pagmahay sa iyang sala, ug bahin usab tungod sa pagpaabot sa usa ka bag-o ug wala mailhi nga kalamidad, nga iyang gipahimangnoan sa Reverendo. Miabot siya sa iyang panimalay sa Thrace nga puno sa lawom nga kasubo. Didto, samtang nagpadayon ang pag-ani, nakasinati siya og usa ka tukso nga mas kusgan pa kaysa sa unang nakasugat niya sa iyang pagbiyahe.

Usa sa mga trabahante sa ubasan ni Grigory, usa ka lalaki nga ginganlan og Alexander, matarong nga nakigminyo sa usa ka batan-ong dalaga nga si Meletinia, nga ilado sa iyang dautang pamatasan ug, labaw pa, usa ka puta ug salamangkero. Dili mapugngan ang iyang tinguha sa pakighilawas; pagkahuman sa iyang kaminyoon kang Alexander, halos tanan niyang gipangdani nga lalaki gikan sa silingang mga baryo aron makighilawas kaniya. Apan walay makapadayag sa iyang mga sala; kay kon madungog niya nga adunay mosulti og dautan bahin kaniya, dali dayon siyang mogamit sa iyang salamangka aron ipahamtang kanila ang usa ka makalilisang nga sakit. Gibuhat niya kini, uban pa, sa iyang kaugalingong bana, nga sa sinugdan, sa dihang nakakita sa iyang dautang binuhatan, kanunay siyang gibunalan: apan tungod sa mga sakit nga gidala sa gahum sa iyang mahika, gikapoy kaayo ug napaluya siya hangtud nga dili na gani niya mapalayas ang langaw gikan sa iyang kaugalingon. Busa, wala na siya makasukol kaniya sa dihang, sa iyang kasuko, gihampak siya niini og baston o lubid ug gipahawa gikan sa balay; gikapoy na kaayo siya ug nanghuyang tungod sa mga sakit nga gidala kaniya sa salamangka ni Meletinia. Gisulti nga ang inahan niining salamangkera, pinaagi sa iyang salamangka, makapahunong sa paglupad sa mga langgam, makapahunong sa agos sa suba, ug makahimo pa sa daghang dautang buhat nga makalilisang isaysay sa usa ka tawo. Si Meletinia mao ang anak nga babaye niining dautang salamangkera; siya sa tanang paagi susama sa iyang inahan ug gani milabaw pa kaniya sa pagkadautan, kay iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa walay kinutuban nga pakighilawas. Gipangdani niya ang daghang mga lalaki sa makasasalaong pakighilawas uban kaniya; kon kinsa man ang mosulti bisan usa ka pulong nga pagsaway batok kaniya, maparalisa sila sulod sa duha o tulo ka bulan; ug kon kinsa man ang mosumbag kaniya, mamatay sila, ug hapit na lang mabuhi sulod sa duha ka adlaw pagkahuman.

Sa pagkakita niya kang Gregory, nga batan-on ug bantog sa iyang kaanyag, nabihag ang dautang salamangkera kaniya ug nagpasiya nga bihagon siya sa usa ka malimnosong panag-uban uban kaniya. Adlaw-adlaw, gisundan niya si Grigory bisan asa siya moadto nga walay bisan gamayng pag-ulaw, ug nagpakita siya og mapangahas nga pamatasan sa iyang atubangan. Pinaagi sa gahum sa demonyo, gipuno niya ang hunahuna ni Grigory og hugaw nga mga hunahuna mahitungod kaniya; ug sa gabii, gipadala niya kaniya ang mga damgo, diin siya mopakita sa atubangan ni Grigory samtang natulog kini sa walay ulaw nga porma, nga nagpukaw sa hugaw nga kahilambigit sulod kaniya. Si Gregorio anaa sa dakong kasakit, kanunay nga gipanglutos sa kagubot sa unodnong tinguha; kay samtang ang salampati hayag nga nagdani kaniya ngadto sa sala pinaagi sa iyang maluoy nga pamatasan, ang demonyo dili makita nga nagpasiugda sa kalayo sa kahilambigit sulod kaniya. Ug kon dili tungod k , ang balaang unang martir nga si Esteban, ug ang bulahan nga si Basilio, nga mitabang kaniya pinaagi sa ilang mga pag-ampo, milabay pa unta ug gamay nga panahon ug mapildi siya sa gahum sa sala, ug ang iyang

kalag unta gipadala sa impyerno. Busa, uban sa tabang sa mga balaan sa Dios nga nag-ampo alang kaniya, nakigbisog siya batok sa iyang malibog nga mga hunahuna adlaw ug gabii; usahay mapul-an siya sa kini nga pakigbisog, apan mobalik ang iyang kusog ug matinud-anon siyang misukol sa hugaw nga tinguha, nga misalikway sa paghugaw sa iyang birhen nga lawas, nga wala pa mailhi sa bisan kinsa nga babaye sukad sa iyang pagkabata. Sa makatag-an, gipalihok siya sa pagbati sa dungog aron palagson ang walay-hiya nga puta gikan kaniya, apan ang kahadlok nga mahimong biktima sa iyang gahum sa mahika—pinaagi niini nagpadala siya og mga sakit sa mga tawo—nagpugong kaniya. Ug unya iyang hinumduman ang mga pulong sa Kagalang-galang Basil, nga gisulti kaniya sa usa ka damgo:

'Pag-amping nga dili ka masamdan pa.'

Napamatud-an karon nga hingpit nga matarong ang maong pahimangno. Kay unsa pa kaha ang mas makapasubo alang sa usa ka putli nga lalaki kaysa sa katalagman nga mawala ang iyang pagkabirhen? Tungod kay gusto niyang mapreserbar ang iyang pagkabirhen ug nagpasiya nga mas maayo pa nga mamatay siya og libo ka beses kaysa mawala ang iyang pagkabirhen, si Gregorio sa katapusan nagpasiya nga mohimo og maisugon nga lihok: midagan siya nga puno sa kasuko kang Meletinia ug, gamit ang usa ka tungkod ug mga masakit nga pulong, gipahawa niya ang walay hiya nga puta gikan kaniya, samtang nag-ingon:

'O walay hiya nga anak ni Beelzebub![2633] Kung mosuway ka pagduol pag-usab kanako, putlon ko ang imong hugaw nga lawas sa piraso-piraso.'

Sukad niadto, mibiya si Meletinia kang Gregory, ug sa iyang pagbiya, mihunong ang iyang mga malimot nga hunahuna sa pagsamok kaniya. Apan nahulog siya sa lain nga kalisdanan. Ang daotan nga salamangkera nga si Meletinia, sa pagpangita og panimalos kang Gregory tungod sa iyang pagka-ulaw, naghatag kaniya og malupit nga sakit diin siguradong mamatay siya kon wala magpakita kaniya ug nag-ayo kaniya ang Balaang Unang Martir nga si Esteban ug ang Banal nga Basil. Si Gregory mismo ang nagasaysay sa mosunod bahin niini:

Usa ka Domingo, dili madugay pagkahuman sa mga nahitabo nga gihulagway, miadto ako (ingon ni Gregory) sa kapilya nga gipahinungod kang San Jorge nga Dakong Martir, nga nahimutang sa tunga-tunga sa ubasan. Mainit kaayo ang buntag, ug pagkahuman nako sa akong mga pag-ampo, mipahulay ko sa pipila ka gutlo tupad sa kapilya. Ug unya, sa usa ka damgo, nakakita ko og usa ka itom, bahô nga panganod nga nagkadool; nahulog kini kanako ug daw bug-at kaayo ug tugnaw kaayo; nadungog ang usa ka tingog gikan sa panganod: 'Dawata ang gipreparar ni Meletinia para kanimo.' Unya misulod kini nga panganod kanako. Pagmata nako, nasinati nako nga gilutos ko sa usa ka makalilisang nga sakit, ug nasabtan nako nga kini gipahinabo kanako sa maong salamangkera nga si Meletinia, tungod kay misupak ko sa iyang hugaw nga mga tinguha. Uban sa dakong kalisud, mitindog ko, mibalik ko sa balay—nga dili nako mapugngan ang akong pag-agik-agik—ug naghigda ko sa akong katre. Adlaw-adlaw, nagkagrabe ang akong sakit, ug nagkadool na ang akong katapusan. Ang sulod sa akong lawas gisunogan sa kusog kaayong kalayo, nga gilamoy ang akong lawas sama sa paglamoy sa uga nga mga tu-og. Tungod kay dili na nako ikatugot ang kainit, mobangon ko ug mudagan, mangita sa landong sa mga kahoy aron makabugnaw, ug mudali paingon sa suba aron pugngan ang kalayo sa sulod nako gamit ang bugnaw nga agos niini. Kapila na nakong gihunahuna nga malumos ang akong kaugalingon, ug kanunay kong gisigaw:

'Ala, ala! Kung kini mao ang kalayo sa Gehenna, mas maayo pa unta nga wala na lang natawo ang tawo.'

Dili ko makaila sa mga tawo o makig-istorya bisan kinsa, ug ang gabii mura'g molungtad pa og labaw sa kap-atan ka tuig.

Sa dihang hingpit na kong gikapoy tungod sa akong sakit, mura'g naghigda ko sa usa ka lat-ang nga ang tunga niini lawom kaayo, samtang ang mga kilid – sa sidlakan ug kasadpan – misaka. Sa dihang nakit-an nako ang akong kaugalingon sa kasadpang bahin sa lat-ang, nagsugod ko og hinay-hinay nga paglusot paingon sa usa ka walay kinatumyan nga kal-ang. Sa akong kahadlok, nahinumduman nako ang akong mga pag-ampo kang San Esteban, ang Unang Martir, ug uban sa bug-at nga paghuyop, miingon:

'O Balaang Unang Martir! Nadungog ba nimo ako sa dihang nag-ampo ako kanimo sa imong simbahan sa akong pagbiya sa Constantinople? Tan-awa, naganaog ako sa walay kinutuban nga kalawoman, ug dili na nimo

[2633] Beelzebub – pareho sa Satanas o prinsipe sa mga demonyo (tan-awa Mat. 10:25; Mat. 12:24; Mat. 12:27; Mar. 3:22; Luc. 2:15, 18–19). Ang mga Hudiyo nanghulam niining ngalan gikan kang Beelzebub, usa ka diyos sa mga Fenicio.

ako makita pag-usab – ni dili na usab nako ikaw maserbisyohan sama sa akong nabuhat hangtod karon, kay hapit na ako sa ganghaan sa kamatayon.'

Unya mitan-aw ako paingon sa sidlakan nga tumoy sa lapok, ug didto nakakita ako, daw usa ka laing kalibutan, nga dili masukod sa mga pulong sa tawo; gikan didto, si San Esteban, ang Unang Martir, miduol kanako nga nagsul-ob ug mapula nga sticharion ug mitingog nga malumo kanako:

'Unsa man imong gikinahanglan, akong hinigugma, ug ngano man ka nag-antos? Nagreklamo ka batok kanako; apan wala ko dinhi, kay nagbisita ko sa mga simbahan nga gitukod alang sa akong dungog, nga nagkawalat sa tibuok uniberso; karon, bisan pa, miabot na ko dinhi ug motabang ko kanimo. Apan hinumdumi sukad karon kung giunsa sa mga salamangkero nga walay balaod pagdaot sa mga tawo, pinaagi sa pagtugot sa Dios.'

Unya nangutana ko sa santo:

'Unsa ang gipasabot sa bangin nga naa sa akong atubangan ug sa nagataas nga mga bangko niini?' Mitubag ang santo:

Ang kasadpang tumoy sa bangin, diin karon ka nagtindog, nagpasabot sa kadool sa kamatayon; ang bangin nga imong makita sa atubangan mao ang gingharian sa kamatayon, diin ang mga nag-antos sa kamatayon molabay uban sa dakong kalisud hangtod makaabot sila sa sidlakang yuta; pag-abot nila niini, makakaplag sila og agianan nga padulong sa lain, dili-kalibutanong gingharian.'

Pagkadungog niini, nangutana ko pag-usab sa santo:

'Busa, akong ginoo, nagkamatay na ba ako?'

'Unsa pa man imong gilauman, nga gidala ka pa man diri?' matud niya.

Unya, sa paghuyop gikan sa kalawom sa akong kasingkasing, miingon ko taliwala sa akong mga luha:

'Dili, ginoo, dili unta kini mahitabo kanako, kay wala pa ko andam sa kamatayon.'

Pagkahuman nako sa pagsulti niining mga pulong, gikuptan ako sa balaan sa kamot, gidala ko tabok sa bangin, gipahimutang ko sa sidlakan nga daplin sa lapok, sa hataas nga yuta, ug miingon:

'Tan-awa, giluwas ka gikan sa kalawoman sa kamatayon.'

Kalit lang, nakit-an nako ang akong kaugalingon nga naglakaw sa usa ka patyo nga katingalahang katahum.

Apan tungod kay halos dili na ko makalakaw tungod sa akong grabeng sakit, ang balaan nga protomartir, nga gikan kaniya misidlak ang labing humot nga baho, gitanyag ang iyang abaga ug miingon:

'Ipahapit nimo ang imong duha ka bukton sa akong likod; ako ang mosuporta kanimo, ug magpadayon kita nga mag-uban.'

Samtang nag-agi kami sa patyo sa ingon ani, nakakita ko og dagkong sudlanan nga bato, puti sama sa niebe, nga ang matag-usa nagkupot og usa ka gatos, duha ka gatos, ug tulo ka gatos ka sukod; puno kini ug selyado. Gipangutana nako ang santo:

– Kinsa ang tag-iya niining patyo? Kinsa ang tag-iya niining mga sudlanan, ug unsa ang sulod niini? Mitubag ang balaan:

– Kining tanan iya ni Reverend Basil, imong espirituhanong amahan. Mahitungod sa mga sudlanan, kini naglangkob sa balaan nga lana nga gihatag kaniya sa Dios. Pinaagi sa pag-pahiran niini sa mga makasasala nga moanha kaniya, ginapahapsay niya sila gikan sa ilang kahugawan ug ginahimo sila nga mga anak sa Dios, kay gidawat niya ang buhat sa pagka-apostol ug nakaluwas sa daghang mga kalag gikan sa gahum ni Satanas.

Ug usab gipangutana nako ang santo:

'Asa ta paingon, Ginoo?'

'Sa Banal nga Basil,' matod niya.

Sa wala pa namo mahuman ang among panag-istorya, mitungha ang akong bililhon nga amahan Basil gikan sa usa ka katingalahang bulwagan aron makigkita kanamo. Ang Balaang Unang Martir mitubag kaniya, nga nag-ingon:

'Giunsa man nimo, Amahan Basil, pagbyaan si Gregory, imong pinalanggang anak, sa pinakalisod nga panahon para kaniya? Ug kon wala ko miabot aron motabang kaniya, mamatay unta siya.' Mitubag ang Banal nga Amahan:

'Nakita nako nga kamo, Balaang Unang Martir, anaa uban kaniya, busa wala ko miduol kaniya. Karon, bisan pa man, kon buot sa Ginoo, hatagan nato siya og mas dako nga kalooy kaysa sa gipakita kaniya kaniadto.'

Pagkahuman niining mga pulong, nanglakaw sila nga mag-uban, ug misunod ko kanila. Busa miabot kami sa usa ka labi ka ngitngit nga dapit ug nakakita didto og usa ka bitin, dako kaayo ug makalilisang. Ug miingon ang Reverendo Basilio:

'Kining bitin hapit na nakapatay sa akong anak nga si Gregorio.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mikuha siya og dakong bato, gilabay kini sa bitin ug napatay kini. Pagkahuman niini, nakaabot kami sa Constantinople duol sa simbahan sa Balaang Unang Martir ug nadungog namo, gikan sa sulod sa simbahan, ang labing matahum nga mga tingog sa mga batan-on nga naghimaya sa Ginoo. Unya ang Unang Martir nga si Esteban miingon kanako:

– 'Karon nga, pinaagi sa grasya ni Kristo, nabalik na ang imong panglawas, mosulod ka sa simbahan ug mag-awit og kanta sa pagpasalamat sa Ginoo sa tanan – sa Dios, nga nagpakita kanimo og dakong kaluoy.'

Pagyuko nako sa akong mga manalipod, San Esteban nga Unang Martir ug ang Banal nga Basilio, misulod ko sa simbahan, nag-awit:

'Ang Ginoo mao ang akong kahayag ug akong kaluwasan; kinsa may akong ikahadlok?' (Salmo 26:1).

Ug unya ang tibuok salmo hangtod sa katapusan.

Unya ang labing gwapo nga mga batan-on, pagkakita kanako, nalipay ug misugod sa pagsulti kanako:

'Abi-abi, among hinigugma, kaambit sa among kalipay.'

Pagkahuman niining mga pulong, mihunong ang panan-awon, ug sa pagbangon sa akong hunahuna, natingala ko nga maayo na usab ko. Pagkahuman nako og gamay nga pagkaon, nagpahulay ko samtang natulog og mubo, unya mibangon ko ug misugod sa paglakaw. Paglabay sa mubo nga panahon, pagkahuman nakabawi pag-ayo, misakay ko sa barko ug nilarga paingon sa Constantinople, gisultihan nako ang tanan sa nahitabo kanako—unsaon ko pagluwas gikan sa kamatayon pinaagi sa pag-ampo sa mga Santo Esteban ug Basilio.

Dinhi na natapos ang salaysay ni Gregorio sa iyang kaugalingong kinabuhi.

Hapit sa samang panahon sa mga nahitabo nga gihulagway, ang bulahan nga si Theodora, nga nag-alagad kang Banal nga Basil ug mipanaug sa monastikong panata, namatay ug miadto sa Ginoo. Ang tanan nga deboto sa maong bililhon nga babaye, sa pagkahibalo nila niini, nasubo, kay ang bulahan nga babaye usa ka manalipod sa atubangan sa balaan nga tigulang alang sa tanan nga miadto kaniya. Gidawat niya ang tanan uban sa gugma, gipahupay ang tanan pinaagi sa iyang malumo nga mga pulong, maloloy-on, mahigugmaon kang Kristo ug matinahuron, ug napuno usab sa espirituhanong kinaadman. Nabati ni Gregorio ang kusgan nga tinguha nga mahibal-an kung asa na si Theodora pagkahuman sa iyang kamatayon, sa tuo o sa wala nga kamot[2634] , uban ba sa mga matarong o sa mga makasasala, ug kung gihatagan ba siya sa kaluoy sa Dios o sa pipila ka kahupayan tungod sa iyang matinud-anong pag-alagad sa tigulang. Samtang naghunahuna niini, kanunay siyang nag-ampo kang Banal nga Basil, nga ipadayag kaniya ang kapalaran sa kalag sa namatay nga si Theodora, kay nagtuo si Gregory nga ang tanang butang mahitungod sa mga namatay ipahibalo niining balaan nga tawo sa Dios. Tungod sa kanunay nga mga hangyo, ang balaang tigulang, nga dili gustong masubo ang iyang espirituhanong anak pinaagi sa pagdumili, nag-ampo sa Ginoo, nga hangyoon Siya nga ipadayag kang Gregorio sa usa ka panan-awon unsay nahitabo sa kalag ni Theodora pagkahuman sa iyang kamatayon.

Sa gabii nga misunod, gihatagan si Gregorio og panan-awon samtang natulog siya diin iyang nakita ang bulahan nga si Theodora sa usa ka masidlak nga puy-anan nga giandam sa Dios alang sa Kagalang-galang nga si Basil. Didto gayud sa maong puloy-anan, nga nagdan-ag sa langitnong himaya ug napuno sa dili masukod nga mga panalangin, gipuy-an si Bulahang Teodora. Busa, siya nga matinud-anon ug matinahuron nga nag-alagad kaniya dinhi sa kalibutan gitugotan nga puy-an kana nga puloy-anan hangtod sa walay katapusan, pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo. Sa pagkakita kaniya, naglipay si Gregorio ug nalipay sa taas nga pakighinabi kaniya, sama sa pakig-istorya kaniya nga buhi pa sa unod.

[2634] Ang tuo nga kilid kasagaran nagpasabot og usa ka posisyon sa dungog. Sa Ebanghelyo (Mat. 25:32–46), ang posisyon sa tuo nga kilid sa walay katapusang Huwes gireserba para sa mga matarong, samtang ang wala nga kilid para sa mga makasasala. Busa, ang posisyon sa tuo o sa wala nga kilid nagpasabot og pagpakamatarong o pagsilot.

Gipangutana ni Gregorio si Theodora kung giunsa niya pagbiya sa iyang lawas, giunsa niya pag-antos sa kasakit sa kamatayon, unsa ang iyang nakita sa iyang pagpanaw, ug giunsa niya paglabay sa mga espiritu sa hangin[2635] .

Unya gisugdan niya pagsulti kaniya sa mosunod: 'Bata ko, Gregory! Nangutana ka kanako bahin sa usa ka makalilisang nga butang, nga sobra pa kaayo ka makalilisang nga hinumduman. Nakakita ko og mga nawong nga wala pa nako makita kaniadto o sukad pa, ug nakadungog ko og mga pulong nga wala pa nako madungog kaniadto. Unsa man akong isulti kanimo? Niadtong panahona, ang tanan nakong dautan ug makasasala nga mga buhat gipadayag sa akong atubangan—mga butang nga dugay na nakong nakalimtan—apan, pinaagi sa mga pag-ampo ug pag-ampo sa atong amahan, ang Banal nga Basil, wala kini gigamit batok kanako, ni wala kini nakababag kanako sa pagsulod niining monasteryo. Unsa pa man ang akong isulti kanimo, akong anak, bahin sa sakit sa lawas, sa labing grabeng pag-antos nga ginabati sa mga nag-antos sa kamatayon? Sama sa usa ka tawo nga gilabay sa nagdilaab nga kalayo, nga nagasunog, mura'g natunaw ug nahimong abo, mao usab ang usa ka makamatay nga sakit nga naglaglag sa usa ka tawo. Tinuod gayud, malupigon ang kamatayon alang sa mga makasasala sama nako; kay isulti ko kanimo ang tinuod, ako usab usa ka tigbuhat sa mga makasasalaong buhat, samtang wala gyud koy nahinumduman nga bisan usa ka matarong nga buhat nga ako mismo ang nagbuhat.

Sa dihang nagkadool na ang katapusan sa akong kinabuhi ug miabot na ang takna nga mobiya ang akong kalag sa akong lawas, nakakita ako og daghang mga Etiope[2636] nga nagbarog sa palibot sa akong higdaanan; itom ka itom ang ilang mga nawong sama sa uling ug alkitran, nagdilaab ang ilang mga mata sama sa nagdilaab nga uling, ug ang tibuok nilang dagway makalilisang sama sa panan-aw sa nagdilaab nga Gehenna. Ug nagsugod sila sa paghimo og dakong kasaba ug pagdala og kagubot: ang uban misinggit sama sa mga baka ug mga hayop, ang uban mitingog sama sa mga iro, ug ang uban mitingog sama sa mga lobo; samtang tanan sila, nga naglantaw kanako uban sa kasuko, naghulga kanako, misaka kanako, nagngisi sa ilang mga ngipon, ug nangita aron kan-on ako diha-diha dayon. Nag-andam usab sila og mga dokumento[2637] sama sa nagpaabot og hukom nga moanha didto, ug nagkalat og mga rolyo[2638] diin gisulat ang tanan nakong dautang buhat. Ug ang akong mapait nga kalag napuno sa dakong kahadlok ug pag-uyog. Niadtong panahona, wala lang nako nabati ang kamatayong pag-antos nga resulta sa pagbulag sa akong kalag ug lawas, kondili pati na usab ang labing grabeng kasakit tungod sa pagtan-aw sa makalilisang nga mga Etiopiyano ug sa ilang makahadlok nga kasuko; ug kini, sama sa usa ka laing kamatayon, mas masubo ug mas mabangis pa. Gisuwayan nako nga iliko ang akong panan-aw gikan sa panan-awon, una sa usa ka direksyon, unya sa lain, aron dili makita ang mga makalilisang nga Etiyopyan o madungog ang ilang mga tingog – apan wala nako sila matangtang bisan unsaon – kay daghan kaayo sila bisan asa, ug walay motabang kanako.

Tungod kay gikapoy na kaayo ko sa ingon nga pag-antos, kalit ko nga nakakita sa duha ka maningning nga Anghel sa Dios, nga nagpakita kanako sa porma sa duha ka gwapong batan-ong lalaki, nga ang ilang kaanyag dili masukod. Mas hayag pa sa adlaw ang ilang nawong, ang ilang mga mata mitan-aw kanako nga puno sa kalooy, ang buhok sa ilang ulo puti sama sa niyebe, usa ka bulawanong kahayag ang nagdan-ag palibot sa ilang ulo, ang ilang mga bisti misidlak sama sa kilat ug gisul-ob sa dughan ang mga bulawanong sinturon nga porma krus. Miadto sila sa akong higdaanan, mitindog sa akong tuo, ug nag-istorya sila sa hilom tali nila. Sa pagkakita nako kanila, nalipay ako ug gitutokan sila uban sa tinuoray nga pagkamahigugmaon. Apan ang mga itom nga Etiyopiyano, sa pagkakita kanila, nangurog ug milayo pa gayud. Ug unya usa sa mga masidlak nga batan-on miingon kanila nga masuko:

'O mga walay hiya, gisumpa, malungkot ug malisyoso nga mga kaaway sa katawhan! Ngano man nga pirmi kamo mudali sa dili pa panahon ngadto sa mga nag-aantos sa kamatayon, ug pinaagi sa inyong walay hiyang

---

[2635] Kini, siyempre, nagtumong sa hugaw nga mga espiritu nga nagbarug sa 'toll-houses' sa hangin. Tan-awa sa ubos alang sa dugang mahitungod sa 'toll-houses'.

[2636] Ang termino nga 'Etiopyan' sa sinugdanan nagtumong sa usa ka katawhan nga nagpuyo sa habagatang-sidlakan sa Ehipto sa usa ka nasud nga katumbas sa karon nga Abyssinia, nga nailhan tungod sa ilang ngitngit nga panit. Sa ulahi, ang mga Kristohanong manunulat misugod sa paggamit sa termino nga 'Etiopyan' aron itumong sa mga ngitngit nga espiritu sa dautang buot, nga kasagarang gipakita sa mga buhat sa simbahanong arte isip mga itom nga pigura.

[2637] Charter – usa ka dahon sa papel.

[2638] Ang scroll kasagaran usa ka nipis nga gilukot nga taas nga dahon sa pergamino nga gisulat sa duha ka kilid; samtang gibasa kini, hinay-hinay kining gilukad ug dayon gilukot pag-usab sama sa una.

kasaba, katingalahan ug samokan ang matag kalag nga nagbulag sa lawas? Apan karon, tukma na ang inyong kalipay, kay dinhi wala kamo'y makuha. Walay inyong bahin niining kalag, kay ang kaluoy sa Dios ana niini."

Sa pagdungog nila sa mga pulong sa masidlak nga batan-on, dali dayon nabuhat ang mga Etiope ug misugod sa pagsinggit samtang nagtudlo sa mga talaan sa akong dautang binuhatan nga akong nabuhat sukad pagkabatan-on.

'Unsaon man nga wala tay bahin kaniya? Ug kinsa bay tag-iya niining mga sala? Dili ba siya ang nagbuhat niini ug niadto?'

Samtang nagasulti niini, mitindog sila nga nagpaabot sa kamatayon.

Ug unya miabot ang kamatayon, nagngurog sama sa leon; ang hitsura niini labing makalilisang; kini adunay dagway sa tawo, apan walay lawas gayud ug puro lang bukog sa tawo. Nagbitbit kini og lain-laing instrumento sa pagpanakit: mga espada, mga pana, mga pika, mga karit, mga lagari, mga sungay nga puthaw, mga lagari, mga palakol, mga adze[2639] , ug uban pang dili mailhi nga mga instrumento. Sa pagkakita niini tanan, ang akong mapainubuson nga kalag nangurog sa kahadlok; apan ang balaan nga mga Anghel miingon kang Kamatayon:

'Ngano man ka naglangan? Buwahi kining kalag gikan sa mga gapos sa unod, buwahi kini sa paspas ug malumo nga paagi, kay gamay ra ang dala niyang karga sa sala.'

Dali dayon miduol kanako si Kamatayon; gikuha niya ang usa ka palakol, una niyang giputol ang akong mga bitiis, unya ang akong mga bukton, ug unya, pinaagi sa lain nga instrumento, gilaglag ang tanang nahibilin nga bahin sa akong lawas ug gilain ang mga bukton gikan sa ilang mga lutahan. Ug wala na koy kamot ni tiil, ug ang tibuok nakong lawas nangamatay na. Gikuha dayon sa Kamatayon ang akong ulo ug giputol kini, nga dili na nako mapaling, ug mura'g dili na kini akoa. Human niini tanan, nag-andam ang Kamatayon og tambal sa usa ka tasa ug, sa pag-alsa niini ngadto sa akong mga ngabil, gihatag kini kanako aron imnon. Ug mapait kaayo ang maong sagol nga ang akong kalag, nga wala nay kusog aron makasustine sa kapait, nangurog ug mibulag sa akong lawas, sama sa gipugos nga gipunit gikan niini. Gidawat dayon kini sa mga Balaang Anghel sa ilang mga bukton. Sa paglingi nako, nakita nako ang akong lawas nga natagak nga walay kinabuhi, walay sensya ug walay lihok. Pagkahuman kini gikuha sama sa pagkuha sa sinina, mitan-aw ko niini uban sa walay kinutuban nga katingala[2640] . Niadtong panahona, ang mga demonyo, nga nagpakita sa porma sa mga Etiyopiyano, gilibutan ang mga anghel nga nagkupot kanako ug misugod og singgit, samtang gipakita nila ang talaan sa akong mga sala:

'Kini nga kalag nakahimo og daghang mga sala – busa pasagdi siya nga motubag sa atubangan namo.'

Unya ang mga Balaang Anghel misugod sa pagpangita sa mga maayong buhat sa akong kinabuhi ug, uban sa tabang sa Ginoong Dios—pinaagi sa Iyang grasya nga nakabuhat ko og maayo—nakaplagan nila kini. Gihinumduman nila ang tanang maayong buhat nga akong nahimo – sa dihang naghatag ko og limos sa mga kabus, sa dihang gipakaon nako ang mga gutom, o gihatagan nako og ilimnon ang mga kauhaw, o gipahinan-ay nako ang mga hubad, o gidala nako ang usa ka estranghero sa akong balay ug gihatagan nako og pahulay, o nagsilbi ko sa mga balaan – sa dihang gibisita nako ang mga masakiton o ang mga nakabilanggo ug gitabangan nako sila; Gihinumduman nila kung kanus-a ko mosulod sa simbahan nga puno sa kadasig ug mag-ampo uban sa debosyon ug mapungot nga kasingkasing, nga matinud-anon nga maminaw sa pagkanta ug pagbasa sa mga pag-ampo ug himno sa simbahan; kung magdala ko og insenso ug kandila o ubang halad sa simbahan, o nagbubo og lana sa mga lampara aron kini mosiga sa atubangan sa mga ikon, ug matinahuron nga gihalokan ang labing balaan nga mga ikon: ilang gihinumduman kung giunsa nako paggahin sa akong panahon uban sa pagpugong sa kaugalingon ug kung giunsa nako pag-ayuno matag Miyerkules ug Biyernes ug sa tanang balaang pag-ayuno, ug pila ka beses ko pagyuko ug unsa ko kadugay pagbarog atol sa mga pagbantay sa gabii; gipahinumdom nila kung giunsa nako pag-ungol sa paghinulsol tungod sa akong mga sala ug usahay paghilak tibuok gabii tungod niini, giunsa nako pag-ikumpisal sa akong mga sala sa Dios ug paghinulsol niini uban sa pagkasubo sa atubangan sa akong espirituhanong amahan, nga nakatagbaw sa Kamatuoran sa Dios pinaagi sa akong paghinulsol ug tinuoray

---

[2639] Ang pahilis usa ka galamiton sa karpentero, usa ka matang sa palakol ug lagari.

[2640] Ang paghulagway sa kamatayon nga gipakita dinhi kay labi ka simboliko ug makapukaw sa pagbati, ug siyempre, dili kini angay kuhaon nga literal. Dinhi, ang makapukaw ug bastos nga simbolikong mga elemento kinahanglan sabton, kutob sa makaya sa atong hunahuna, sa usa ka misteryoso ug espirituhanong kahulugan.

nga pag-ampo; Gihinumduman nila ang tanang maayo nga akong gibuhat alang sa akong mga silingan, nga wala ko magtago og kasuko batok sa mga nagdumot kanako, nga mapailubon nakong gisagubang ang matag samok ug pasipala nga gitumong kanako, wala koy gipangbinuang ug gibayran nako ang dautan og kaayohan, nga nagpaubos ako sa akong kaugalingon sa dihang giatake ko sa uban, unsaon pagkasakit sa akong kasingkasing ug akong pagkasubo sa kalisdanan sa uban, unsaon nako paghatag og tabang sa bisan kinsa, o pagtabang sa bisan kinsa sa usa ka maayong buhat, o pagpahilayo kanila sa dautan; ilang gihinumduman nga akong giliko ang akong mga mata gikan sa kahangin, ug gipugngan ang akong dila gikan sa panumpa, bakak, panamastamas ug tanang walay pulos nga mga pulong; tanan niini ug ang uban pa, bisan gamay, nga maayong buhat nako gipangolekta sa akong balaang mga Anghel, samtang nag-andam sila nga ibutang kini sa timbangan batok sa akong dautang mga buhat. Ang mga Etiyopiyano, pagkakita niini, nagkagilid-gilid sa ilang mga ngipon kanako, nga nagtinguha nga kuhaon ko gikan sa kamot sa mga Anghel ug itaktak ko sa kinahiladman sa impyerno.

Niadtong takna, kalit nga miabot ang atong bililhon nga Amahan Basil didto ug miingon sa mga balaan nga Anghel:

'Mga ginoo, kini nga kalag maayo kaayo nga nag-alagad kanako, nag-atiman kanako sa akong katigulangon: Nagaampo ako sa Dios nga ihatag kini kanako, ug ang Ginoo nagpadala niini nga kalag kanako.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, iyang gikuha gikan sa ilawom sa iyang bisti ang usa ka sako nga puno sa butang (sa akong huna-huna puro bulawan kini) ug gihatag kini sa mga balaang Anghel, nga miingon:

'Sa dihang moagi kamo sa mga pagsulay sa hangin[2641] ug magsugod ang dautang mga espiritu sa pag-antos niining kalag, kamo kining bayran sa utang niini gamit kini. Pinaagi sa grasya sa Dios, dato ako ug nakatigom og

---

[2641] Ang 'toll-houses' sama sa mga checkpoint o buhatan sa aduana nga masugat sa mga kalag sa mga patay sa ilang pagbyahe paingon sa Trono sa Langitnong Huwes. Nagtindog didto ang mga espiritu sa dautang buot nga nagpangayo gikan sa matag kalag nga nakasala sa usa ka partikular nga sala og usa ka matang sa bayad o pantubos, nga naglangkob sa pagpresentar sa kalag kanila og usa ka maayong buhat nga supak niining sala. Ang mga ngalan sa 'mytarstvia' ug 'mytairs' gikuha gikan sa kasaysayan sa mga Hudiyo. Sa taliwala sa mga Hudiyo, ang 'mytairs' mao ang mga indibidwal nga gitahasan sa mga Romano sa pagkolekta sa buhis. Kasagaran, nagpa-abang sila aron kolektahon kining mga buwis ug gigamit ang tanang posible nga paagi, bisan pa ang pagpanakit, aron makuha ang pinakadako nga ganansya para sa ilang kaugalingon. Ang mga tigkolekta sa buwis nagbarog sa espesyal nga mga post sa aduana o checkpoint, nagpataw og buwis sa mga kargamento nga gidala. Kining mga checkpoint gitawag nga 'mythnitsy' o 'mytharstvia'. Gipalapdan sa mga Kristohanong manunulat kini nga ngalan aron itumong sa mga dapit sa espirituhanong pag-antos, diin ang mga kalag nga mosaka paingon sa trono sa Langitnong Huwes gipugngan sa dautang mga espiritu nga naningkamot sa pagsaway kanila sa tanang matang sa mga sala ug busa ihulog sila sa impyerno. Ang kinauyokan sa doktrina sa 'mytarstva' makita sa mga pulong ni San Cirilo sa Alexandria († 444) bahin sa pagbiya sa kalag, nga kasagarang makita sa Salmo sa Simbahan. 'Sa dihang ang atong kalag mapabulag sa lawas,' ingon dinhi, 'makita nato, sa usa ka bahin, ang langitnong mga puwersa ug gahum, ug sa pikas bahin, ang mga gahum sa kangitngit, ang pangunang mga manininggil sa buhis sa kahanginan, ang mga manangaway sa atong mga binuhatan. Sa pagtan-aw kanila, ang kalag mangurog ug makurog, ug sa kalibog ug kahadlok mangita og dalangpan sa mga Anghel sa Dios; apan bisan pa samtang gidawat kini sa mga Anghel ug, ilawom sa ilang pagpanalipod, nagbiyahe sa hangin ug misaka sa kataas-taasan, kini makasugat sa nagkalain-laing mga pagsulay nga magbabag sa dalan niini paingon sa Gingharian, nga mopahunong ug mopugong sa paningkamot niini paingon niini. Sa matag usa niini nga mga pagsulay, pangayoon ang panagsa sa piho nga mga sala... Ang matag pagbati, ang matag sala adunay kaugalingong mga manininggil sa buhis ug mga manlupig. Ania sa niini nga mga paghusay ang mga gahum sa langit ug usa ka panon sa hugaw nga mga espiritu; ug sama sa pagpresentar sa mga unang gahum sa mga hiyas sa kalag, ingon usab ipresentar kini sa mga demonyo sa paghukom sa dili makita nga Hukom sa ilang ngitngit nga mga puloy-anan. Busa, ang mga pag-antos dili lain kondili usa ka pribadong paghukom nga ang Ginoo mismo, sa dili makita, gihimo sa mga kalag sa tawo pinaagi sa pag-umol sa mga Anghel, diin gidawat usab ang mga manlalait sa atong mga igsoon (Pahayag 12:10), – dautang espiritu – usa ka paghukom diin ginahinumduman ang kalag ug patas nga gisusi ang tanan niyang mga binuhatan, ug pagkahuman niini, matino ang iyang kapalaran. Kining paghukom gitawag nga 'partikular' supak sa 'heneral' nga paghukom, nga ipahigayon sa tanang tawo sa katapusan sa kalibutan, sa dihang mobalik ang Anak sa Tawo sa yuta sa Iyang himaya. Ang Kinabuhi ni San Basilio nga Bag-o naglarawan sa detalyado niining partikular nga paghukom atol sa mga pag-antos sa mga toll-house. Sa pagbasa niining tanang detalye, kinahanglan hinumduman, bisan pa man, nga sama sa kinatibuk-an, ang paglarawan sa mga butang nga may kalabotan sa espirituhanong kalibutan alang kanato nga nagsul-ob sa unod dili gyud malikayan nga adunay daghan o gamay nga sensoryong elemento, ingon usab, sa partikular, dili gyud malikayan nga apil ang ingon nga mga elemento sa detalyadong pagtudlo mahitungod sa mga toll-house nga ginaagian sa kalag sa tawo pagkahimulag gikan sa lawas. Busa, kinahanglan hugot natong hinumduman ang pagtulon-an nga gihatag sa Anghel kang Banal nga Macarius sa Alexandria († 391), sa dihang gisugdan niya ang paghisgot kaniya mahitungod sa Purgatoryo: 'Ampata ang mga butang sa yuta dinhi ingon sa labing huyang nga hulagway sa mga butang sa langit'. Kinahanglan natong hunahunaon ang mga pag-antos dili sa hilaw ug senswal nga paagi, kondili, kutob sa atong makaya, sa espirituhanong paagi, ug dili magkapit sa mga partikularidad nga, bisan pa pareho ra ang sukaranan nga ideya sa mga pag-antos, lain-lain ang pagpresentar sa nagkalain-laing mga manunulat ug sa nagkalain-laing tradisyon sa Simbahan mismo.

daghang bahandi pinaagi sa akong paningkamot ug singot – busa gihatagan nako kini nga kalag nga nagsilbi kanako niini nga bag.'

Pagkahuman niining mga pulong, mibiya siya. Ang dautang mga demonyo, pagkakita niini, nabulabog; unya, gipuno nila ang hangin sa ilang paghilak, ug nawala sila.

Samtang nagbalik si Basilio nga balaan, nagdala siya og daghang sudlanan sa putli nga lana ug bililhon nga mira; sa pag-abli niya sa mga sudlanan nga usa-usa, iyang gibubo ang lana ug mira kanako, nga napuno ko sa espirituhanong humot ug, sa samang higayon, nabag-o ako ug nahimong usa ka hayag nga binuhat.

Unya miingon pag-usab ang Banal nga Basilio sa mga balaang Anghel:

'Mga ginoo, sa diha nga nahuman na ninyo ang tanan nga gikinahanglan alang niining kalag, idala siya sa puloy-anan nga giandam alang kanako sa Ginoo, ug pasagdi siyang magpuyo didto.'

Pagkahuman niya'g ingon niini, nahimong dili makita ang santo; apan gidala ko sa mga Anghel ug gibitbit sa hangin paingon sa sidlakan[2642] .

Samtang misaka kami gikan sa yuta paingon sa kahitas-an sa langit, una kaming nasugat sa mga espiritu sa unang toll-house, diin gihukman ang mga sala sa dila—sa matag walay pulos, abusado, dili han-ay, ug daotan nga pulong. Didto kami mihunong, ug gidala sa mga demonyo ang mga makapal nga papel diin gisulat ang tanang walay pulos nga mga pulong nga akong gisulti sukad pagkabatan-on – tanan nga akong gisulti nga buang ug daotan, labi na gayud ang mga blasphemous ug kataw-anan nga mga pahayag nga gitugotan nako sa akong pagkabatan-on, sama sa daghan. Didto sa akong atubangan mitungha ang tanang makalibog ug walay hiya nga mga kanta nga akong gikanta kaniadto, ang tanan nakong walay hiya nga mga pag-awhag, tanan nakong walay pulos nga mga pahayag, ug giakusahan ko sa mga demonyo sa tanan niini, gispecify nila ang mga panahon, lugar, ug mga tawo—kanus-a, asa, ug kinsa akong nakig-istorya sa walay pulos nga pakighinabi ug gipukaw ang kasuko sa Dios pinaagi sa akong mga pulong, nga wala nako damha nga sala kini ug wala nako kini gikumpisal sa akong espirituhanong amahan. Sa pagkakita nako niini tanan, naghilom ko, murag walay tingog, kay wala koy masulti sa mga limbong nga espiritu: matarong kaayo ang ilang pagpasangil kanako, ug natingala ko nga wala sila kalimti bisan unsa; kay daghang katuigan na ang nilabay sukad akoa pagbuhat niining tanan nga mga sala, ug dugay na nako kini nakalimtan ug wala gyud ko maghunahuna-huna sa akong gibuhat sa akong hunahuna; apan gisaysay nila ang tanan nakong pulong ingon sa bag-o pa lang nako kini gisulti, gipa-hinumdom ang tanan sa detalye ug hangtod sa pinakagamay nga bahin, sama sa tinuod nga nahitabo. Ug samtang nagpabilin ko nga hilom tungod sa kaulaw, nga nagkurog sa kahadlok sa samang higayon, Ang mga balaang Anghel, aron timbangon kining akong mga sala, nagpresentar sa pipila sa akong mga maayong buhat nga akong gihimo sa katapusang mga tuig sa akong kinabuhi; ug tungod kay kini dili makatimbang sa kabug-aton sa akong mga sala, ilang gipuno ang kakulangan pinaagi sa gitagana sa akong respetadong amahan nga si Basil. Busa giluwas ko nila ug gidala paingon sa taas.

Didto mi duol sa lain nga toll-house, nga gitawag og toll-house sa bakak, diin gisulayan pag-ayo ang matag bakak nga pulong, labi na ang panumpa sa bakak, ang pagpasagad sa ngalan sa Ginoo, bakak nga pagpamatuod, paglapas sa mga saad nga gihimo sa Diyos, dili kompleto nga pag-angkon sa mga sala, ug uban pa. Ang mga espiritu niining pagpanamastamas grabe kaayo ka-bangis ug ka-malupigon – gisulay ko nila sa walay hunong, nga wala nila pasagdi bisan usa ka detalye. Ug ako gipamatud-an nila nga nakasala sa duha ka sala: una, nga usahay, sa pipila ka gagmay nga butang, nagtugot ko sa akong kaugalingon sa pagsulti og bakak nga wala nako kini giisip nga sala; ug usab, nga sa daghang higayon, tungod sa kaulaw sa akong mga sala, naghimo ko og dili hingpit nga pag-angkon sa akong espirituhanong amahan. Sa bahin sa panumpa sa bakak ug bakak nga pagpamatuod, pinaagi sa grasya ni Kristo, kining mga sala wala makita sa ako. Bisan pa niana, naglipay ang mga demonyo sa mga sala sa bakak nga ilang nakaplagan sa akong sulod ug nangita na dayon og paagi aron kuhaon ako gikan sa kamot sa mga Anghel nga nagiya kanako; apan sila, pinaagi sa pagbatok niining mga sala pinaagi sa pipila sa akong mga maayong buhat ug sa pagkompensar sa kakulang pinaagi sa gipagawas sa Banal nga Basil, gibayran ang akong katubos ug gidala ako nga walay babag paingon sa taas.

Pagkahuman niini, nakaabot kami sa ikatulong toll-house, nga gitawag og toll-house sa paghukom ug panamastamas. Didto, nakita nako kung unsa kabug-at nga sala ang pagpanamastamas sa bisan kinsa, ang pagdaot

[2642] Sa Balaang Kasulatan, ang Sidlakan gipakita ingon nga yuta sa kahayag, usa ka simbolo sa gingharian ni Kristo, nga gitawag nga Sidlakan gikan sa kahitas-an, samtang ang Kasadpan sinonimo sa gingharian sa kangitngit ug kadulom, ang gingharian ni Satanas.

sa ilang dungog, ang pagpasipala kanila, ug usab ang pagpanag-iya sa mga sayop sa uban samtang nakalimot sa kaugalingong sayop. Ang tanan nga mapildi sa gahum niining sala ginahiganti sa dautang espiritu, sama sa usa ka matang sa antikristo, nga nanguna sa awtoridad ni Kristo, nga moabot aron hukman ang katawhan, ug naghimo sa ilang kaugalingon nga mga huwes sa ilang silingan, samtang sila mismo ang mas angay hukman. Apan sa ako, pinaagi sa grasya ni Cristo, gamay ra kaayo ang ilang makaplagan nga ingon ana nga mga sala, kay gipamatngon ko pag-ayo ang akong kaugalingon sa tibuok nakong kinabuhi, nga nag-amping nga dili ko hukman o pasipalahon bisan kinsa, o nga katawa-tawaon o panamastamason bisan kinsa; ug kung usahay makadungog ko og usa ka tawo nga nagkondena sa lain, dili ko kaayo tagdon ang nagpasangil; ug kung motubag ko sa panaghisgot, kini mahitungod lamang sa butang nga dili na makapasakit pa sa akong silingan, ug bisan pa niana, mihunong dayon ko, nga nagpasaway sa akong kaugalingon tungod niadtong gamayng sala. Apan, bisan pa ang ingon nga mga kalapasan giisip sa akong mga manlutos nga sala batok kanako. Apan ang mga balaang Anghel mipangayono alang kanako pinaagi sa grasya nga gihatag ni San Basilio ug misugod sa pagsaka uban kanako paingon sa mas hataas nga mga gingharian.

Ug nakaabot kami sa ika-upat nga estasyon, nga gitawag nga estasyon sa kasakman. Ang dautang espiritu sa maong estasyon dali dayon migawas aron masugat kami, nagalipay sama sa nakadaog og usa ka butang. Makalilisang kaayo ang ilang dagway, nagpakita sa tanang kasuklam-suklam sa kasakman ug kalasing; ang uban kanila nagbitbit og mga bandeha ug kawali nga adunay pagkaon, samtang ang uban nagbitbit og mga mangkok ug tasa nga adunay ilimnon – ug nakita nako nga ang pagkaon ug ilimnon sama sa mabahong abono ug hugaw nga tae. Sa bahin sa mga demonyo nga naggunit niini nga mga butang, sila tan-awon nga busog kaayo ug hubog; misalto-salto sila uban sa nagkalain-laing mga singgit ug gibuhat ang tanan nga kasagarang ginabuhat sa mga hubog ug maglarga, samtang ginapasipala ang mga kalag sa mga makasasala nga gidala sa ilang atubangan. Nagbabag sa among agianan ug naglibot-libot kanamo sama sa mga iro, gipadayag dayon nila ang tanan nakong nangaging mga sala sa pagka-gluton, sa dihang sobra ko kaayo sa pagkaon ug pag-inom ug mikaon labaw pa sa akong makaya ug bisan walay kinahanglanon, sa dihang, sama sa baboy, moupo sa pamahaw nga walay pag-ampo o paghimo sa tanda sa krus, o sa dihang, samtang nag-ayuno, moupo ko aron mokaon nga mas sayo kaysa gitugotan sa mga lagda sa Simbahan. Gipakita usab nila ang mga tasa ug sudlanan diin ako nangahubog, ug gisulti pa gani nila ang gidaghanon sa mga tasa nga akong nainom, nga nagaingon:

'Niminom siya og daghang tasa sa ingon-ingon nga handuraw uban sa ingon-ingon nga mga tawo; sa lain nga okasyon ug sa lain nga lugar, niminom siya og daghang tasa nga nawad-an siya og malay; 'Labaw pa, nagpanghandum siya sa daghang higayon uban sa tuno sa plawta ug uban pang mga instrumento sa musika, naghatag sa iyang kaugalingon sa pagsayaw ug pagkanta, ug human sa ingon nga mga handum hapit na lang siya nadala pauli; ingon ka kapoy siya tungod sa iyang walay sukod nga pagkalasing.'

Samtang ilang gipresentar kining tanan ug susamang mga buhat sa pagkalamon, ang mga demonyo nalipay ug nagpasigarbo, ingon nga naa na ko sa ilang pag-angkon, ug nag-andam na sa pagdakop kanako ug paglabay kanako sa kalawomon sa impyerno. Sa akong bahin, nangurog ko, kay nakita nako nga gibutyag ko nila ug wala koy masulti aron ipanagang sa akong kaugalingon. Apan ang mga balaang anghel, nga nagkuha og daghan sa mga gasa nga gihatag sa Banal nga Basil, nagbayad og pantubos para kanako. Ang mga demonyo, pagkakita niini, nabulabog ug misinggit:

'Laglag na kami, kay napakyas ang among paningkamot, nawala ang among paglaum.'

Sa niining mga pulong, gisugdan nila paglabay sa hangin ang mga makulid nga gisulat ang akong mga sala. Ako, pagkakita niini, nalipay ug nilakaw palayo gikan didto nga walay babag. Samtang misaka sila uban kanako, ang mga Anghel nagsugod sa pakighinabi sa usag usa ingon niini:

'Sa tinuod, kining kalag nakadawat og dakong tabang gikan sa santo sa Dios, si Basilio: kon dili tungod sa iyang mga paningkamot ug pag-ampo, nakasinati unta kini og dakong kalisod samtang nag-agi sa mga pagsulay sa hangin.'

Unya, sa pagpakaisog nako, miingon ako sa mga balaan nga Anghel:

'Mga ginoo, nagtuo ko nga walay buhing tawo sa yuta nga nakahibalo unsay nahitabo dinhi ug unsay nagpaabot sa usa ka makasasala nga kalag human sa kamatayon.'

Mitubag kanako ang Balaang mga Anghel:

– Dili ba ang Balaang Kasulatan, nga kanunay gibasa sa balaan nga mga simbahan sa mga klero, nagpamatuod sa tanan nga nahitabo dinhi? Apan ang mga naadik sa kalibutanong kahaw-ang wala magtagad niini tanan, kay ilang nakaplagan ang tibuok katam-is sa kinabuhi sa adlaw-adlaw nga salo-salo ug kalasing: matag-adlaw sila mokaon nga walay sukod ug magkalasing, gisalikway nila ang kahadlok sa Dios; ug tungod kay ang ilang tiyan imbis sa Dios ang ilang giya, wala sila maghunahuna sa umaabot nga kinabuhi ug wala maghinumdom sa pulong sa Dios, nga nagaingon: 'Kaluoy kaninyo nga busog karon, kay gutom kamo. *Kaluoy kaninyo nga nagkatawa karon, kay magminuslaw ug maghilak kamo'* (Lucas 6:25). Binuangon nilang gihunahuna nga ang tanan nga gisulti sa Balaang Kasulatan puro lang mga sugilanon, ug ilang gibaliwala ang gisulat, *'nga nagapanihapon uban sa tingog sa timbrel'*[2643] , sama sa adunahan nga tawo sa Ebanghelyo, *'nga nagapanihapon nga maluho matag-adlaw'* (Lucas 16:19). Apan, kadtong nagpakita og kalooy sa mga kabus, nagbuhat og maayo sa mga walay-wala ug nanginahanglan, ug motabang sa mga nagkinahanglan—makadawat sila og kapasaylo sa ilang mga sala gikan sa Dios ug makalusot sa mga pagsulay nga walay babag, tungod sa ilang kalooy; kay ang Balaang Kasulatan nagaingon: *'Ang limos makaluwas gikan sa kamatayon'* (Tobit 4:10). Busa, kadtong nagpraktis sa paglimos makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan; apan kadtong wala naningkamot sa paghinlo sa ilang mga sala pinaagi sa kaluoy dili makalikay niini nga mga pagsulay, ug sila gikuha sa mga masulob-on nga maniningil og buhis nga inyong nakita; gipasailalom nila kining mga kalag sa malupit nga pag-antos, gilabay nila kini sa kinahiladman sa impyerno ug gipabilin didto sa mga kadena hangtod sa Katapusang Paghukom ni Kristo. Ikaw usab, lisod unta nimo makalikay niini nga kapalaran kon wala ka nakadawat og pagbayad-sala pinaagi sa gitagana kanimo sa Banal nga Basil.

Samtang nag-istorya kita, nakaabot kita sa ikalima nga toll-house, nga nailhan nga toll-house sa katamaran, diin gisulay ang tanang adlaw ug oras nga gigugol sa kawalay-buhat, ug diin gipaka-antos ang mga tapulan nga nagkinabuhi sa paningkamot sa uban samtang wala silay gibuhat, ingon man usab ang mga trabahante nga bayranan alang sa trabaho nga ilang gibuhat nga dili husto. Niining maong toll-house, ang mga dili magdayeg sa Dios ug sobra ka tapulan sa pag-apil sa Matins, sa Liturgiya ug uban pang banal nga serbisyo sa mga pista ug Domingo, gipailawom usab sa pag-antos. Ang kawad-on sa paglaum ug pagpasagad sa kaugalingong kalag gisulay usab didto, ug ang matag pagpakita niini silotan pag-ayo, nga tungod niini daghang mga tawo, layko ug klerigo, ang gipahulog gikan niining toll-house ngadto sa kal-ang. Niining tollgate, gisulay usab ko sa daghang mga pagsulay, ug dili unta ko makagawas sa mga utang niini kon ang akong kakabus wala matabangan sa usa ka gasa gikan kang Banal nga Basil, pinaagi niini ako nabayran ug nakab-ot ang akong kagawasan.

Pagkahuman niini, miagi kami sa toll-house sa pagpangawat. Didto usab, gipahunong kami, apan pagkahuman namo og bayad og gamay nga kantidad, dali ra usab kami nakaagi, kay napamatud-an nga wala koy sala sa pagpangawat, gawas lang sa usa ka gamay nga kalapasan nga akong nabuhat sa pagkabata tungod sa kamangmangan.

Gikan didto miabot kami sa toll-house sa kahakog ug pagkamaigot, apan nakalabang usab kami niini sa dili madugay. Kay, pinaagi sa tabang sa Ginoong Dios, wala ko nagtinguha sa pagtipon og dagkong bahandi ug dili ko kahakog, kondili kontento ko sa gipadala sa Ginoo kanako; ug dili pud ko maigot, kondili bisan unsa ang naa nako, ginahatag ko kini nga buotan sa mga nanginahanglan.

Samtang nagpadayon kami sa pagsaka, naabut namo ang toll-house sa usura, diin gisulay ang tanang matang sa mga usurero ug mga tulisan, ingon man usab ang tanan nga nagpahulam og kuwarta nga adunay interes ug nakatigom og bahandi pinaagi sa dili matarong nga paagi. Ang dautang mga espiritu sa maong toll-house, pagkahuman nila kong gisusi pag-ayo, wala'y nakaplagan nga akong sala, ug sa ilang kasuko gipikpak nila ang ilang mga ngipon kanako. Kami, bisan pa niana, misaka pa gihapon, samtang nagpasalamat sa Ginoong Dios.

Pagkahuman niini, nakaabot kami sa toll-house sa kawalay-hustisya, diin ang tanang dili matarong nga mga huwes gipailawom sa pag-antos—kadtong modawat og suhol ug pasayloon ang may sala samtang silotan ang inosente. Didto usab silotan kadtong nagpugong sa sweldo sa mga trabahante, ang tanang panikas sa timbangan sa mga negosyante, ug ang matag buhat sa kawalay-hustisya gisusi. Apan kami, pinaagi sa grasya ni Kristo,

[2643] Sa ato pa, uban sa tuno sa timpani ug koro. Ang timpani usa ka instrumento sa musika nga gituktok gamit ang baston, sama sa kettledrums o tambourine nga gikuptan sa kamot.

nakalabang sa maong toll-house nga walay dakong babag, kay gamay ra kaayo among gihatag sa mga toll-collector.

Nakaagi usab kami nga luwas sa sunod nga toll-house sa pagpanukotuko nga misunod, nga wala mi maghatag og bisan unsa didto, kay wala koy gipangpanukotuko. Niining maong toll-gate, gisulay usab ang mga sala sa pagdumot ug kasina, apan ako, pinaagi sa grasya ni Kristo, napamatud-an nga walay sala bisan pa niini nga mga sala. Sa pagkakita niini, nasuko pag-ayo ang mga demonyo ug gipisik-pisik nila ang ilang mga ngipon kanako, apan wala ko mahadlok kanila ug malipayon kong misaka pa sa mas taas.

Sa susamang paagi, milabay ko sa pagsulay sa garbo, diin ang mga hambog nga espiritu nagpapatuman og silot alang sa mga sala sa pagkamapahitas-on, pagkamapanghambog, ug pagpanghambog sa kaugalingon. Didto usab, hugot kaayo ang pagsusi aron masuta kon ang usa ka tawo nagpakita ba og kawalay pagtahod o pagkamasuwakon sa iyang ginikanan, o sa mga tigulang nga nakadawat og awtoridad gikan sa Dios, ingon man usab sa ubang mga sala sa garbo ug pagkamapanghambog. Didto gamay ra kaayo among gihatag sa mga gasa nga gihatag kanamo ni San Basilio, ug ako gipagawas.

Unya nakaabot kami sa toll-house sa kasuko ug kalagot, apan bisan pa didto, bisan pa man mabangis ang mga aerial tormentors, gamay ra ang ilang nakuha gikan kanamo, ug nagpadayon kami, naglipay sa Ginoong Dios, nga nagluwas sa akong makasasala nga kalag pinaagi sa mga pag-ampo sa akong balaan ug respetadong amahan, si San Basil.

Pagkahuman niini, nakaabot kami sa toll-house sa malisya, diin ang mga nagpuyo og malisya batok sa ilang silingan ug mubaylo og dautan sa dautan ginahilakpan nga walay kalooy, ug dayon itulak sa malisyosong mga espiritu paingon sa Tartarus[2644] . Apan ang kaluoy sa Dios mitabang usab kanako didto; kay wala koy gipuy-an nga dautang buot batok sa bisan kinsa, wala koy pagdumot sa mga sayop nga nabuhat kanako, apan giatiman nako uban sa pagkamaayo ang tanan nga supak kanako ug, sa akong makaya, gipakita kanila ang gugma, nga napildi ang dautan pinaagi sa pagkamaayo. Busa, wala'y bisan usa ka sala sa dautang tuyo nga nakaplagan kanako atol niining pagsulay, mao nga ang mga demonyo nanghilak sa kasuko, sa ilang pagtan-aw nga ang akong kalag gawasnon nga mibulag kanila; samtang kami misaka pa gayud, naglipay sa Ginoo.

Samtang nag-asdang kami og nagkataas pa, nangutana ako sa mga balaan nga anghel nga nag-agi kanako:

'Gina-ampo ko kamo, akong mga ginoo, sultihi ako: giunsa man sa makahadlok nga mga gahum sa hangin paghibalo sa matag dautang buhat nga gihimo sa tanang tawo nga nagpuyo sa kalibutan—sama sa akong kaugalingong dautang mga buhat—ug dili lang kadtong gihimo sa hayag, kondili pati na kadtong gihimo sa tinago!'

Ug miingon kanako ang mga balaan nga anghel:

'Ang matag Kristohanon, sukad sa higayon sa balaan nga pagbunyag, makadawat gikan sa Dios og usa ka Anghel nga Manalipod nga gitagna kaniya, nga, samtang dili makita nga nagbantay sa tawo, adlaw ug gabii, nagagiya kanila paingon sa matag maayong buhat sa tibuok nilang kinabuhi hangtod sa takna sa kamatayon, ug naga-rekord sa tanang maayong buhat nga ilang gihimo sa tibuok nilang kinabuhi, aron, isip ganti niini, makadawat ang usa ka tawo gikan sa Dios ug grasya ug walay katapusang ganti sa Gingharian sa Langit. Sa samang paagi, ang prinsipal sa kangitngit, nga nagtinguha sa pagdala sa katawhan ngadto sa ilang kapahamakan, magtudlo sa usa ka tawo og usa sa dautang espiritu, nga kanunay nga nagsunod kaniya, nagbantay sa tanang dautang buhat nga iyang gihimo sukad pagkabatan-on, ginatintal siya pinaagi sa iyang limbong aron makahimo og krimen, ug ginatala ang tanang dautan nga iyang nabuhat. Unya, sa pagpadayon ngadto sa mga toll-house, isulod sa dautang espiritu ang matag sala sa katugbang nga toll-house; mao kini ang hinungdan nganong nasayud ang mga langitnong tigkolekta sa buhis sa tanang sala nga gihimo sa mga tawo. Busa, sa dihang ang kalag sa bisan kinsa nga tawo mabulag sa lawas ug magsugod sa pagbiyahe paingon sa iyang Magbubuhat sa langitnong mga puloy-anan, ang dautang mga espiritu nga nagbarug sa daplin sa mga toll-house mopugong sa agianan niini, ug ipakita nila niini ang tanan nga narekord nga mga sala niini. Ug kung mas daghan ang maayong buhat niini kaysa

---

[2644] Ang Tartarus usa ka walay sukod nga kalawoman, ang impernal nga kalawoman. Kining pulonga gikuha gikan sa mga sinulat sa Griyego, diin ang Tartarus nagtumong sa usa ka kalawoman sa ilawom sa yuta nga wala gayud masidlak o mapainit sa adlaw, diin naghari ang grabeng katugnaw. Gigamit sa mga Kristohanong manunulat kini nga pulong aron ipasabot ang usa ka lugar sa dili matag-an nga katugnaw, diin ipadala ang mga kalag sa mga makasasala.

sa mga sala, ang mga demonyo walay gahum nga mapugngan kini. Apan kon mas daghan ang mga sala kaysa mga maayong buhat, pugngan kini sa mga demonyo sa pipila ka panahon ug ipriso, ingon man, sa usa ka bilanggoan, diin, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ilang pagahirason kini hangtod makab-ot sa kalag ang pagbayad-sala gikan sa ilang pag-antos, pinaagi sa mga pag-ampo sa Simbahan ug sa mga kalooy nga gihatag sa paghinumdom niini sa iyang mga silingan. Apan kon ang bisan unsang kalag mapamatud-an nga sobra ka makasasala ug makalilisang sa atubangan sa Dios nga wala nay paglaum sa kaluwasan ug nagpaabut kaniya ang walay katapusang pagkaguba, dayon dayon itambog sa mga demonyo ang maong kalag ngadto sa kalawmon, diin usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos ang giandam usab para kanila, ug sa niini nga kalawoman ila kini pagapugngan hangtod sa Ikaduhang Pag-abot sa Ginoo, pagkahuman niini kinahanglan kini mag-antos sa walay katapusan sa nagdilaab nga Gehenna[2645] kauban ang iyang lawas.

Angay usab hinumduman nga ang mga tawo nga gipakabalaan sa pagtuo ug balaang binyag lamang ang mosaka niining dalan ug makasinati sa ingon nga mga pag-antos. Ang mga dili motuo nga pagano, mga Saraceno[2646] , ug tanang uban pang dili motuo sa kinatibuk-an dili mosunod niini nga dalan. Samtang buhi pa ang ilang mga lawas, patay na ang ilang mga kalag, gilubong na sa impyerno; busa, sa dihang mamatay sila, dayon dayon kuhaon sa mga demonyo, nga walay dakong pagsulay, ang ilang mga kalag, ingon nga matarong nga iya kanila, ug ihulog kini sa kalawoman sa impyerno.

Sa dihang gipadayag sa mga Anghel kanako kining tanan, misulod kami sa estasyon sa pagpatay, diin dili lamang ang pagpangawat ang gisulayan, kondili ang matag samad, matag hampak bisan asa—bisan sa abaga o sa ulo—ingon man usab ang matag sampal o tulod nga gihatag sa kasuko. Kining tanan hugot nga gisulay sa purgatoryo ug gibug-aton sa timbangan; apan nakalusot kami niini nga luwas, human mibayad og gamay nga pantubos.

Nakaagi usab kami sa toll-house sa salamangka, sa pagpanamkon pinaagi sa mga halamang panamilit, ug sa pagtawag sa mga demonyo alang sa layaw. Ang mga espiritu sa kini nga toll-house sama sa mga reptilya nga upat ka tiil, mga alacdan[2647] , mga bitin, mga echidna[2648] ug mga palaka, ug ang ilang hitsura labing makalilisang ug makalaglag. Apan didto, pinaagi sa grasya ni Kristo, wala'y sala nga nakaplagan kanako, ug dali ra kami nakalabay sa toll-house, nga wala kami naghatag bisan unsa sa dautang mga kolektor sa buwis. Sa ilang kasuko, misinggit sila kanako ug miingon:

'Dinhi moabot ka sa toll-gate sa pakighilawas. Tan-awa nato kung unsaon nimo paglikay niini!'

Samtang misaka pa kami sa mas taas, nangutana ko sa mga balaan nga anghel nga nag-agi kanako:

'Mga ginoo, moagi ba ang tanang Kristohanon niining mga toll-house, ug dili ba posible nga makalusot ang usa ka tawo niini nga walay bisan unsang pag-antos o makalilisang nga kasakit?'

Mitubag ang mga balaan nga anghel:

'Alang sa mga kalag sa mga matinud-anon, walay lain dalan paingon sa langit, ug kinahanglan sundon sa tanan kini nga dalan; apan dili tanan pasakaan og ingon nga mga pag-antos sama sa imong naagian, kondili ang mga makasasala sama kanimo, nga naghimo og dili hingpit nga pag-angkon sa ilang mga sala sa atubangan sa ilang espirituhanong amahan, nga nahuya sa ilang mga buhat nga supak sa balaod ug nagtago sa kadaghanan niini. Apan kon kinsa man, tinud-anay ug matinud-anon, nga walay gitago, mosugid sa tanan niyang mga binuhatan ug, uban sa mapungot nga kasingkasing, maghinulsol sa tanang kalapasan nga iyang nabuhat, nan ang mga sala sa ingon nga tawo, pinaagi sa kaluoy sa Dios, dili makita nga napapas; ug sa diha nga ang iyang kalag moagi sa mga

---

[2645] Gehenna sa kalayo – usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos (Mat. 10:28; Juan 8:6). Kining ngalan naggikan sa mga Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot sa Walog sa Hinnom, duol sa Jerusalem, diin gisunog ang mga bata isip halad kang Moloch (2 Hari 16:3–4). Pagkahuman gipahunong ni Josias kini nga makalilisang nga halad (2 Mga Hari 23:10), ang mga bangkay sa mga daotang gipatay, mga patay nga hayop ug tanang matang sa hugaw gilabay sa Walog sa Hinnom, ug tanan kini gisunog sa kalayo. Busa ang paglitok nga 'Gehenna sa kalayo' (tan-awa Mat. 5:22, 29, 30; Mat. 18:9; Mar. 9:47).

[2646] Ang termino nga 'Saracens' sa sinugdanan nagtumong sa usa ka nomadiko, tulisan nga tribo sa mga Arabong Bedouin; sa ulahi, gigamit sa mga Kristohanong manunulat ang maong ngalan sa tanang Arabo ug Muslim sa kinatibuk-an.

[2647] Ang mga alacdan mga makadaot ug makahilo nga binuhat sa pamilya arachnid; makit-an sila sa mainit nga mga rehiyon sa Aprika, India, Persia ug uban pa. Ang mga samad nga dala sa ilang turok naghatag og labing grabeng kasakit ug kasagaran kini makamatay.

[2648] Ang echidna usa ka makamandag nga bitin. Ang pag-atake niini grabe ka delikado ug, sa kadaghanan sa mga kaso, mosangpot sa dali ug dili malikayan nga kamatayon. Sa Balaang Kasulatan ug uban pang balaang sinulat, ang mga bitin kasagarang nagsilbi nga simbolo sa butang nga, sa kinaiyahan niini, nagdala og kadaut ug pagkaguba (Ecl. 10:11; Prov. 23:31–33; Mat. 7:10).

pag-antos, ang mga langitnong manigpit, sa pag-abli sa ilang mga libro, wala silay makita nga rekord sa iyang mga sala niini ug dili nila siya madaut, aron ang kalag mosaka nga walay babag ug malipayon paingon sa trono sa grasya. Ug ikaw, kon nakahimo ka og hingpit nga pag-angkon ug naghinulsol sa tanan nimong mga sala, dili unta ka nakasinati og ingon ana ka makalilisang nga mga pag-antos sa purgatoryo. Apan karon natabangan ka tungod kay dugay na nimong gikunhuran ang pagbuhat og mortal nga mga sala ug nagkinabuhi ka sa katapusang mga tuig sa imong kinabuhi nga may pagka-balaan; labi na, natabangan ka sa mga pag-ampo sa imong reverendo nga amahan Basil, nga imong giservisyohan sa dugay ug matinud-anon.

Samtang nag-istorya kami sa ingon ani, miabot kami sa toll-house sa pakighilawas, diin gisulay ang matag buhat sa kahilawotan, matag malimot nga hunahuna ug pantasya, ingon man ang mainit nga paghikap ug malimot nga pagdilaab. Ang prinsipe niining toll-house naglingkod sa iyang trono, nagsul-ob og hugaw ug bahô nga sinina, natabunan sa madugong bula, ug daghang mga demonyo ang nagtindog sa atubangan niya. Sa dihang nakita nila nga nagkadool ko kanila, nangibog kaayo sila; unya gipagawas nila ang talaan sa akong mga buhat sa pakighilawas, giakusahan ko nila, gipakita kinsa, kanus-a, ug asa ko nakasala sa akong pagkabatan-on. Ug wala koy ikabalos aron supakon sila, ug nangurog ko sa kahadlok, napuno sa kaulaw. Unya miingon ang mga Anghel sa mga demonyo:

'Apan dugay na siyang wala makighilawas, ug sa miaging mga katuigan sa iyang kinabuhi nagpuyo siya sa pagpuasa, pagkabalaan ug pag-abstinensya.'

Mitubag ang mga demonyo:

'Nasayud kami nga dugay na siyang mibiya sa sala sa pakighilawas, apan iya gihapon kami, tungod kay wala siya maghinulsol pag-ayo o tibuok kasingkasing sa atubangan sa iyang espirituhanong amahan alang sa mga sala nga iyang nabuhat kaniadto, nga nagtago kaniya og daghan; ug busa, biyaan siya kanamo, o tubson siya pinaagi sa mga maayong buhat.'

Gipakita sa mga anghel kanila ang daghang mga maayong buhat nako ug labi pa gikan sa mga gasa sa Kagalang-galang Basilio, ug human ko makalingkawas sa makalilisang nga katalagman, gidala ko gikan didto.

Pagkahuman niini, nakaabot kami sa toll-house sa pakighilawas, diin gipakasilotan ang mga sala sa mga nagminyo apan wala magmatngon sa pagkamatinud-anon sa kaminyoon—nga nagahugaw sa higdaanan sa kaminyoon—ingon man usab ang tanang matang sa pagpangidnap sa mga birhen aron sila malimbong ug tanang klase sa malimbungon nga kapintas. Dinhi usab silotan ang mga kapakyasan sa mga tawo nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa Dios ug nanumpa nga panalipdan ang ilang kinabuhi nga putli ug mahigpit sa pagkabalaan, apan sa ulahi napakyas sa pagtuman niining ilang saad. Sa kini nga pag-antos, ako usab giakusahan og pakighilawas ug wala koy masulti nga depensa, busa ang mga walay kalooy nga manig-antos—kadtong mga dautan ug hugaw nga espiritu—andam na kaayo sa pagdakop kanako gikan sa kamot sa mga Anghel ug paglabay kanako sa kalawom sa impyerno. Apan ang mga balaan nga Anghel misukol kanila ug gipadayag ang tanan nakong paningkamot ug mga buhat pagkahuman; ug sa ingon niini gipangbayran nila ang akong sala pinaagi sa tanan nakong nahibilin nga maayong buhat, nga ilang gibutang didto sa tibuok, hangtod sa katapusan, samtang sa samang higayon gibyaan nila ang daghan nga gihatag sa Banal nga Basil. Gibutang nila kini tanan sa usa ka kilid sa timbangan batok sa akong mga kalapasan ug, pagkuha kanako, gidala ko paingon sa unahan.

Didto miabot kami sa toll-house sa mga sala sa Sodom, diin gisilotan ang mga dili natural nga sala sa mga lalaki ug babaye—sodomiya ug bestyalidad, insesto ug uban pang tinago nga mga sala, nga masulob-an gani isulti—. Ang prinsipe niining toll-house adunay labing dautan ug makalilisang nga dagway ug tibuok niyang lawas natabonan sa baho kaayong nana; ang iyang mga sulugoon sa tanang bahin pareho kaniya: dili na gyud masabtan ang ilang baho, makalilisang ug makahadlok ang ilang dagway, sobra kaayo ang ilang kasuko ug kabangis. Pagkakita nila kanamo, midali sila pag-adto aron masugat kami ug gilibutan kami; apan sa dihang wala sila makakaplag bisan unsa sa ako, pinaagi sa kaluoy sa Dios, nga ilang mahimo nga ipresentar batok kanako sa ilang paghukom, nilayas sila nga napasipala; samtang kami malipayon nga nagpadayon sa among pagbiyahe.

Samtang misaka pa kami sa mas taas, miingon ang mga Anghel kanako:

'Tan-awa, Theodora, nakita na nimo ang makalilisang ug makalaut nga mga pag-antos sa pakighilawas. Hibaloa nga pipila ra ka mga kalag ang makalusot niini nga mga pag-antos nga walay babag, kay ang kalibutan nagbarug sa dautan[2649] , samtang ang mga tawo labi ka huyang ug, sukad pagkabatan-on pa nila, hilig sa mga sala sa pakighilawas. Dili daghan, gamay ra kaayo ang mga tawo nga makapugong sa ilang karni nga kahilambigit,

busa talagsa ra gayud ang makalusot niini nga mga pag-antos nga gawasnon ug walay babag; sa kasukwahi, daghan kaayo ang ingon ani nga mga tawo nga, sa pag-abot nila niining pag-antos, malaglag dinhi, kay ang mga manig-antos sa malalas nga buhat modakop sa mga naadik sa pakighilawas ug ilabay sila sa impyerno, ug ipailawom sila sa labing grabeng pag-antos. Ang mga prinsipe niining mga pagsulay sa pakighilawas nagapasigarbo pa gani, nga nagaingon: 'Kami, labaw pa kay sa bisan kinsa sa mga langitnong maniningil sa buhis, nagadaghan sa gidaghanon sa mga gilabay ngadto sa kalawoman sa impyerno, nga busa, daw nahimong paryente namo, nga nag-antos sa parehas nga kapalaran namo.' Busa, Teodora, pasalamati ang Dios nga, pinaagi sa mga pag-ampo sa imong halangdong amahan nga si Basilio, nakalabang ka niining mga pag-antos ug dili na ka mag-antos pa sa bisan unsang dautan ni makaila pa ug kahadlok.

Samtang nagpadayon, miabot kita sa paghusay sa mga erehya, diin ginahilakpan ang mga bakak nga huna-huna bahin sa pagtuo, ang pagtalikod sa Ortodoksong pag-angkon sa pagtuo, ang kawalay pagtuo, ang pagduha-duha sa mga kamatuoran sa langitnong gipadayag nga doktrina, ang pagpanamastamas batok sa mga balaan, ug ang mga sala nga susama niini. Nakaagi ko niining pag-antos nga walay bisan unsang pagsulay ug dili na ko layo sa ganghaan sa Gingharian sa Langit.

Sa katapusan, among naatubang ang dautang mga espiritu sa katapusang toll-house, nga nailhan nga toll-house sa kalupigan. Ang mga manlutos niining toll-house sobra ka malupigon ug mabangis, apan ang ilang prinsipe labi ka mabangis; siya adunay labing ngitngit ug masubo nga dagway, nga nagaginhawa og kalayo sa kasuko ug kawalay kalooy. Niining pagpanamastamas, ang mga kalag sa walay kaluoy gisulay nga walay bisan gamay nga kaluoy. Ug kon kinsa man, bisan pa man nga nagbuhat sila og daghang buhat sa kaisog, kanunay magpuasa ug mag-ampo nga mainit, ug nagpabilin usab nga putli ang ilang pagkinabuhi, apan mapamatud-an nga walay kalooy ug isirado ang ilang kasingkasing sa ilang isigkatawo, sila itaktak gikan didto ngadto sa impyerno ug ipriso sa kalawoman, ug busa sila mismo magpabilin nga walay kalooy[2649] . Apan kita usab, pinaagi sa grasya ni Kristo, nakalusot niining pagsuway nga walay dakong babag, tungod sa mga pag-ampo sa Banal nga Basil, nga naghatag kanato og daghan gikan sa iyang mga maayong buhat alang sa akong pagluwas.

Pagkahuman namo sa pag-agi sa tanang makalilisang nga pag-antos, miduol kami sa mismong ganghaan sa Gingharian sa Langit uban sa dakong kalipay. Kining mga ganghaan sama sa hayag nga kristal, ug usa ka dili masukod nga kahayag ang nagagikan niini; Nagtindog sa mga ganghaan ang mga maningnag nga batan-on nga, sa dihang nakita nila ako nga gipataas sa mga kamot sa mga anghel, napuno sa kalipay, nagsaulog nga nakagawas ako sa mga pagsulay sa hangin; ug, gisugat kami nila uban sa gugma, gidala kami nila pinaagi sa mga ganghaan ngadto sa Gingharian sa Langit. 'Ug ang akong nakita ug nadungog didto, akong anak nga si Gregory,' padayon ni benditang Theodora, 'dili kini masaysay sa tanang detalye! Nakita nako nga *'wala'y mata nga nakakita, wala'y dalunggan nga nakadungog, ug wala'y hunahuna nga nakahunahuna sa giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma kaniya'* (1 Cor. 2:9). Sa katapusan, mitindog ako sa atubangan sa trono sa himaya sa Dios, gilibutan sa mga Serapim, mga Kerubim ug sa kadaghanan sa mga langitnong mananakop, nga kanunay nagadayeg sa Ginoo pinaagi sa dili masukod nga mga awit. Didto, mituhop ko sa akong mga tuhod, ug mihapa ako sa atubangan sa dili makita ug dili mailhi nga Dios. Ug ang langitnong mga puersa mitugtog og usa ka matahum nga himno, naghimaya sa Balaang Kaluoy, nga walay sala sa tawo nga makalabaw niini. Niadtong takna, usa ka tingog ang mibuto gikan sa trono sa himaya sa Dios, nga nagsugo sa mga balaang anghel nga nag-agi kanako nga ipakita kanako ang tanang langitnong puloy-anan sa mga balaan ug ang tanang pag-antos sa mga makasasala, ug unya ipuy-anan ko sa puloy-anan sa Banal nga si Basilio. Ug gidala ko sa mga balaang anghel bisan asa, aron nakita nako ang kadagahan sa matahum nga mga puloy-anan ug puy-anan, nga napuno sa himaya ug grasya – mga puy-anan nga giandam alang sa mga nagahigugma sa Dios. Didto nakita nako ang mga puloy-anan sa mga Apostoles, mga Propeta, mga Martir, mga Benerable ug uban pa, nga tagsa-tagsa alang sa tagsa ka han-ay sa mga balaan. Ang matag puloy-anan dili masukod ang katahum; sa gilapdon ug gitas-on, masulti nako nga katumbas kini sa Constantinople, apan kini labi pang matahum, nga adunay daghang hayag nga mga lawak nga dili buhat sa kamot sa tawo. Sa tanang dapit sa maong mga puloy-anan, nagdungog ang tingog sa kalipay ug espirituhanong pagmalipayon, ug makita ang mga nawong sa nagalipay nga mga matarong; kinsa, sa pagtan-aw kanako, nalipay

[2649] Usa ka pagtumong sa mga pulong sa Apostol Santiago: *'hukom nga walay kalooy alang sa mga wala magpakita og kalooy'* (Santiago 2:13).

sa akong kaluwasan, gidawat ko uban sa gugma ug gihalokan ko, samtang gidayeg ang Ginoo nga nagluwas kanako gikan sa mga bitag sa kaaway. Pagkahuman n sa akong paglibot sa langitnong mga puloy-anan, gidala ko paingon sa kalawoman sa yuta[2650] ug nakita nako ang makalilisang ug dili masabar nga mga pag-antos nga giandam para sa mga makasasala sa impyerno. Samtang gipakita nila kini kanako, miingon ang balaan nga mga Anghel kanako:

'Tan-awa, Theodora, gikan sa unsang malupit nga mga pag-antos nga giluwas ka sa Ginoo, pinaagi sa mga pag-ampo sa Iyang balaan nga sulugoon nga si Basil.'

Samtang naglibot ko sa mga kalawoman sa impyerno, nadungog ug nakita nako ang paghilak, ang mga pag-agakak ug ang mapait nga pag-agahon sa mga nag-antos sa maong mga pagsilot. Ang uban kanila misinggit: 'O, kawawa kami!'; ang uban mihuyop: 'Sus, unsa ka lisod para namo!'; ug ang uban pa nanghimaraot sa adlaw nga sila nanganak.

Human niini tanan, gidala ko sa mga Anghel nga nag-agi kanako ngadto sa monasteryo sa Banal nga Basil, nga imong makita dinhi, ug gipuy-anan ko nila dinhi, nga miingon:

'Karon ginahandum ka sa Kagalang-galang Basil.'

Ug nasabtan nako nga nakaabot ko niining dapit sa pahulay sa ika-kapat pulog ka adlaw human sa akong pagkabulag sa lawas[2651] .

Gisaysay sa Balaan nga si Teodora kini tanan kang Gregorio sa usa ka panan-awon sa damgo ug gipakita kaniya ang katahum sa monasteryo diin siya nagpuyo, ug ang tanang espirituhanong bahandi niini, nga natigom pinaagi sa daghang paningkamot, ug unya ang bulahan nga Amahan Basil.

Dinhi natapos ang panan-awon. Pagkahuman niini, namata si Gregorio gikan sa iyang pagkatulog ug naghunahuna og dugay, namangha sa iyang nakita ug nadungog gikan kang bulahan nga Theodora. Sa buntag, miadto siya kang Banal nga Basil aron madawat ang iyang naandan nga panalangin. Gipangutana siya sa Banal:

'Anak kong Gregory, asa ka niadtong kagabii?'

Siya, murag wala gyud kabalo, mitubag:

'Natulog ko, Amahan, sa akong higdaanan.'

Mitubag ang tigulang:

'Nasayud ko nga ang imong lawas natulog sa imong higdaanan, apan ang imong espiritu naa sa lain nga dapit. O nakalimot ka ba sa gipadayag sa Diyos kanimo kagabii sa usa ka damgo?' Dinhi nadawat nimo ang imong gipangandoy pag-ayo: nakita nimo si Theodora, nadungog nimo gikan sa iyang kaugalingong baba ang iyang pagbalhin ngadto sa umaabot nga kinabuhi, ug naa ka sa akong monasteryo, nga pinaagi sa grasya ni Cristo, gipreparar para kanako tungod sa akong mapainubuson nga mga paningkamot. Busa, nakita na nimo ang tanan nga gusto nimong mahibal-an.

Pagkadungog niini nga mga pulong, nasabtan ni Gregorio nga ang iyang damgo dili usa ka bakak nga pantasya, kondili usa ka tinuod nga pahibalo gikan sa Dios, nga nakuha pinaagi sa mga pag-ampo sa maong bililhon; unya, pagkahuman siya mipasalamat sa Dios, mitungo siya sa atubangan sa iyang espirituhanong amahan, ug pagkahuman niini nadawat niya gikan kaniya ang pagtulon-an nga angay sa maong okasyon.

Sa lain nga higayon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, naangkon si Gregorio sa usa ka pagduha-duha mahitungod sa pagtuo. Samtang masigasig niyang gibasa ang mga basahon sa Daang Tugon, misulod sa iyang hunahuna ang panghunahuna nga husto ang pagtuo sa mga Hudiyo, ug nagpabilin siya sa maong kahimtang sa hunahuna sulod sa pila ka panahon. Sa pagkahibalo sa iyang espiritu nga nahulog si Gregorio sa tukso, gisaway siya sa maalamon nga tigulang ug, human sa daghang pagdasig, nangayo pag-usab og pahibalo gikan sa Dios alang kaniya. Ug busa, nakakita pag-usab si Gregorio og katingalahang panan-awon, diin ang hulagway sa pagtuman sa Katapusang Paghukom sa Dios nagpakita sa atubangan sa iyang espirituhanong mga mata. Nakita niya ang walay katapusang Hukom nga naglingkod sa Iyang trono, ang mga matarong nga nagtindog sa tuo sa

---

[2650] Ang Ilalom nga Kalibutan – ang ubos, ang mapainubos, ang ilawom sa yuta. Ang 'ilalom nga kalibutan' nagtumong sa kalawoman sa impyerno, nga gihunahuna nga naa sa ilawom sa yuta, supak sa langitnong puloy-anan sa paraiso.

[2651] Sa ika-40 ka adlaw human sa pagkabulag sa kalag gikan sa lawas, sumala sa pagtulon-an sa Simbahan, matapos ang pagpanaw sa kalag sa mga estasyon sa purgatoryo ug ipahigayon ang usa ka pansamantalang paghukom niini, human niini kini ipahimutang sa usa ka dapit sa kalipay o sa usa ka dapit sa pag-antos, diin kini magpabilin hangtod sa panahon sa Ikaduhang Pag-abot sa Ginoo sa yuta ug sa katapusang paghukom sa Anak sa Dios batok sa katawhan.

Hukom, ug ang mga makasasala nga nagtindog sa wala, nga gihukman sumala sa ilang mga binuhatan. Aduna usab mga Hudiyo ug pagano nga anaa; sa tinuod, nakita ni Gregorio nga ang mga Hudiyo gisilotan kauban sa mga pagano ug gilabay sa Gehenna. Kauban sa pagsilot sa mga makasasala, nakita ni Gregorio ang paghimaya sa mga matarong, ug pagkahuman gisaysay niya kini tanan sa taas nga paghulagway. Makita kini nga salaysay sa Dakong Cheti-Mene[2652] , diin gihulagway sa detalyado ang kinabuhi sa atong bulahan nga amahan Basil ug ang tanang panan-awon sa iyang disipulo nga si Gregory; sa among bahin, kinahanglan na namo karon tapuson ang among sugilanon, nga gipresentar dinhi sa pinasimple nga porma.

Sa taliwala sa mga paningkamot ug mga buhat sa usa ka taas nga kinabuhi nga puno sa mga milagro ug mga propesiya, ang atong bililhon nga amahan Basil nagkadool na sa panahon sa iyang pagpanaw paingon sa langit. Namatay siya sa labi ka tigulang nga edad. Kay gidala na siya sa Constantinople sa dihang tigulang na kaayo siya, ug nagpuyo siya didto sulod sa hapit kalim-an ka tuig – busa sa kinatibuk-an nagpuyo siya og hapit usa ka gatus ka tuig, nga sa katapusan misulod siya sa walay katapusang kinabuhi, ug 'Ang imong mga katuigan dili matapos' (Hebreohanon 1:12)[2653] . Gihatagan si Banal Basilio og grasya nga mahibal-an daan ang iyang kaugalingong kamatayon ug gipahibalo kini sa iyang pinalanggang disipulo nga si Gregorio. Nahitabo kini sa mosunod nga mga kahimtang.

Si Gregorio adunay batasan nga magpabilin sa iyang balay sulod sa tibuok balaan nga panahon sa Kwaresma, nga dili mogawas, nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo, nagbuhat og daghang pagyuko ug nagpabilin nga walay tulog sa tanang gabii. Ug busa, sa usa ka adlaw, samtang nagkadool na ang Kuwaresma, miadto si Gregorio sa Balaang Amahan aron dawaton, sumala sa iyang batasan, ang panalangin alang sa umaabot nga panahon sa pagpuasa sa pag-inusara. Ang Balaang Amahan, pagkahuman sa taas nga pagtudlo kaniya bahin sa mga butang sa kalag ug paghatag kaniya sa panalangin, miingon sa katapusan:

'Lakaw, anak ko, sa kalinaw paingon sa imong panimalay; kay dili na nimo ako makita pag-usab sa imong pisikal nga mga mata niining kinabuhiha.'

Ug giakap ni Reverend Padre si Gregory, gihalokan siya niini nga puno sa gugma.

Si Gregorio, nga mihulog sa tiilan sa santo, gibabad niya kini sa iyang mga luha, nagahilak ug nagasubo sa hunahuna sa iyang pagbulag kaniya; unya miadto siya sa iyang selda ug, sumala sa iyang batasan, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sulod sa tibuok kwaresma. Sa bahin sa Banal nga si Basil, niadtong Miyerkules sa Tunga-tungang Kwaresma[2654] , Marso 25, sa mismong adlaw sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Dios[2655] ; ug ang iyang halangdong lawas gilubong sa monasteryo sa mga Balaang Martir Flora ug Lavra.

Pagkahuman, usa ka matinud-anong tawo nga nagpuyo sa Constantinople nakasinati og panan-awon. Nakita niya ang usa ka dako ug matahum nga balay, nga ang mga ganghaan gipahimutang sa bulawan ug bililhon nga mga bato, ug sa ibabaw niini adunay usa ka inskripsyon nga nag-ingon: 'Ang puy-anan ug walay katapusang pahulayan sa bulahan nga Basil nga Bag-o'. Pagkabasa niini nga inskripsyon, namangha ang tawo sa kaanyag sa maong tukuran. Unya, usa ka gwapong batan-ong lalaki ang migawas gikan niini ug miingon sa matinud-anong tawo nga taga-Constantinople:

'Ngano man kaayo ka natingala? Makakita pa ka ug mas katingalahan pa.'

Sa pagbati niini nga mga pulong, gibuksan niya ang mga ganghaan sa gusali, ug sa atubangan sa mga mata sa natingala nga lalaki mitungha ang mga kwarto nga taas kaayo ug matahum, nga ang kahimayaan milabaw sa bisan unsa nga mahimo nimong hunahunaon. Sa usa sa mga kwarto nakita niya si Banal nga Basilio, nga naglingkod sa tunga sa dakong himaya sa usa ka maharlikang trono ug napalibotan sa daghang masidlak nga mga

---

[2652] Kini, siyempre, nagtumong sa Minea-Chetia sa Tibuok-Rusyano nga Metropolitan Makarii (1543–1564). Gitawag kini nga 'Dako' tungod kay kini naglangkob sa usa ka kompleto nga koleksyon sa tanang matang sa mga artikulo nga historikal ug moral ang sulod, nga giangay sa mga adlaw sa pista ug sa paghinumdom sa mga santo. Ang Cheti-Mineya ni San Demetrio sa Rostov sa daghang bahin naglangkob sa usa ka gipamubo nga bersyon sa naratibo nga makita sa Dakong Cheti-Mineya ni Makarii.

[2653] Ang pagpadayag gikuha gikan sa Epistola ni San Pablo ngadto sa mga Hebreohanon, bisan pa man didto kini nga mga pulong nagtumong sa Dios ug naghisgot sa Iyang pagkawalay katapusan.

[2654] Sa mga Statuto sa Simbahan, ang 'tunga-tungang semana' nagtumong sa ika-upat nga semana sa Dakong Kwaresma; kining maong semana nailhan usab nga 'Semana sa Pagdayeg sa Krus'.

[2655] Si San Basilio nga Bag-o namatay atol sa paghari ni Constantine Porphyrogenitus, sa tunga-tunga sa ika-10 nga siglo.

lalaki ug batan-on. Aduna usab didto makita nga matahum nga mga tanaman, puno sa tanang butang nga makapahimuot ug makalipay sa kasingkasing sa tawo. Niadtong takna, nadungog ang usa ka tingog nga gikan sa sulod: 'Ang ingon nga ganti ihatag pagkahuman sa kamatayon sa tanan nga nahigugma sa Dios ug masigasig nga nag-alagad Niya.'

Gisaysay sa maong tawo kining panan-awon sa daghan, ug ang tanan nga nakadungog niini naghimaya sa Dios, nga nagpasidungog sa handumanan sa nakapahimuot sa Dios, ang atong halangdong amahan Basilio nga Bag-o.

Nga kita usab, pinaagi sa pag-ampo ni Santo Basilio, mahimong takus sa bahin sa mga naghigugma sa Dios, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, mag-angkon sa dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

9 Abril

27 Marso (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan nga Klaro ang Panan-aw, eremita ug mongha sa Ehipto

Gisaulog niadtong Marso 27

Sa siyudad sa Lycopolis sa Ehipto[2656] , nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Juan, nga usa ka anluagi sukad pagkabatan-on. Sa dihang nakab-ot ni Juan ang baynte singko ka tuig, nagpasiya siya nga biyaan ang kalibutan; Sulod sa sunod nga kinse ka tuig iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga monastikong paningkamot sa nagkalain-laing monasteryo; unya, sa pagpangita og hilit nga lugar para sa asetikong kinabuhi, misaka siya sa usa ka bukid nga gitawag og Volcha, nga nahimutang dili kaayo layo sa Lycopolis. Didto nagtukod siya og tulo ka selda ilawom sa usa ka atop, nga nagtapad-tapad, ug gisirad-an niya ang iyang kaugalingon didto aron mag-ayuno ug pag-ampo; sa usa ka selda siya nag-ampo, sa lain siya nagbuhat og mga gamit-kamot, samtang ang ikatulo nagsilbing iyang dapit sa pagkaon ug pagtulog. Nagpabilin ang santo sa ingon nga pag-inusara sulod sa limampung ka tuig, hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, wala gayud mobiya sa iyang selda, apan modawat og pagkaon ug makig-istorya sa mga miadto kaniya pinaagi sa usa ka gamay nga bintana.

Paglabay sa traynta ka tuig nga pagpuyo ni San Juan sa maong hermitahan, gihatagan siya sa Ginoo sa gasa sa pagpanagna. Gipahibalo sa santo kang Emperador Theodosius ang daghang mga butang – nga mapildi niya si Maximus, ang manlutos sa mga Kristohanon, ug makuha niya ang Gaul[2657] ; nga mapildi usab niya si Eugenius, ang manlutos sa mga Kristohanon, ug unya matapos niya ang iyang kinabuhi ug ipasa ang paghari sa iyang mga anak. Tungod sa panan-aw sa santo, milapta ang iyang dungog ingon usa ka balaan nga tawo, ug gipasidunggan siya mismo ni Emperador Theodosius isip usa ka propeta.

Sa pagsugod sa mga asetikong paningkamot ni San Juan, usa ka militar nga kumander ang miadto kaniya ug nangutana sa santo kon mapildi ba niya ang mga Etiyopiyano nga niabot sa siyudad sa Siena[2658] . Gitudloan siya ni Banal Juan nga molusob nga walay kahadlok batok sa mga Etiyopiyano ug gisultihan siya nga mapildi niya

---

[2656] Ang Lykopolis usa sa labing karaang mga siyudad sa Tunga-tungang Ehipto. Sa karaang panahon, sama sa karon, ang tinuod nga ngalan sa Lykopolis mao ang Siut. Ang Siut usa ka balaang siyudad sa karaang mga Ehipsiyano. Ang mga diyos sa Ehipto nga sila Anubis ug Wepuat – ang mga patron nga diyos niining siyudad – gipakita dinhi nga adunay ulo sa soro; tungod niini gitawag sa mga Griyego ang siyudad nga Lycopolis (Griyego nga nagpasabot og 'lobo' o 'soro'). Sa karaang panahon, ang Siut usa ka importante nga politikal ug komersyal nga sentro (ang siyudad nahimutang sa wala nga pampang sa Suba sa Nilo). Miabot ang Kristiyanismo sa maong lugar sa ika-3 nga siglo. Karon, ang Siut usa sa labing mabuhi nga siyudad sa Ehipto, nga adunay populasyon nga moabot sa 30,000.

[2657] Ang Gaul – karon nga Pransya – usa ka nasud nga gilibotan sa Dagat Mediterraneo, sa Pyrenees, sa Dagat Atlantiko, sa Suba Rhine ug sa Alps.

[2658] Ang siyudad sa Siena nahimutang dili layo sa Lycopolis ug naa sa sidlakan nga baybayon sa Ilog Nile. Sa karaang panahon, nailhan kini nga siyudad tungod sa dagkong deposito sa granite. Karon, ang Siena nailhan nga Aswan ug adunay populasyon nga 4,000.

sila ug ganti-an siya niini og dungog gikan sa hari. Nahitabo gayud ang tanan sumala sa gipahayag ni Santo Juan. Human niining hitabo, nahibalo ang hari kang santo ug sa matag higayon nga siya molarga sa usa ka kampanya batok sa iyang mga kaaway, mangayo siya sa santo sa iyang mga pag-ampo ug sa usa ka propesiya bahin sa kalampusan sa kampanya.

Si San Juan adunay dakong gasa sa pagpanagna, sumala sa gisaysay sa mga amahan nga nag-alagad uban kaniya (sama sa gipahayag ni Palladius[2659] , ang kronikista sa kinabuhi sa santo); ang balaan ug puno sa pagka-binuotan nga kinabuhi niining mga amahan nagpasiguro kanato sa kamatuoran sa ilang mga pulong. Ania ang pipila ka mga pananglitan sa katingalahang panglantaw sa santo.

Usa ka tribuno nga si[2660] , pag-abot niya sa santo, nangayo og pagtugot nga bisitahon siya sa iyang asawa, kay dako kaayo ang tinguha niini nga makakita kaniya. Si San Juan, bisan pa niana, wala maghatag kaniya og pagtugot, kay dili man siya gustong makakita og babaye ni makita sa mga babaye, sama sa iyang pakig-istorya sa mga lalaki pinaagi lamang sa gamay nga bintana. Apan sa dihang ang tribuno nangayo og hangyo sa santo sa dugay ug padayon, ang santo, sa pagkakita sa pagtuo sa iyang asawa ug sa pagsaad nga magpakita kaniya sa damgo, miingon sa tribuno:

'Niining gabii mismo, magpakita ako kaniya, aron dili na niya ako hangyoon nga ipakita sa iyang pisikal nga mga mata.'

Gisulti sa tribuno sa iyang asawa ang mga pulong sa santo.

Sa tinuod, niadtong gabii mismo nakita sa asawa sa tribuno ang santo sa usa ka damgo; miduol siya kaniya ug miingon:

'*"Unsa may labot ko nimo, babaye?"* (Juan 2:4). Ngano man nga gusto ka makakita sa akong nawong? Usa ba akong propeta? Usa ba akong balaan nga tawo? Usa akong makasasala nga tawo, nga sakop sa parehas nga mga kahuyang sama sa tanang uban nga tawo. Apan ako nangaliyong sa Dios aron kini mahitabo subay sa imong pagtuo ug sa pagtuo sa imong bana.'

Pagkahuman niini, nilakaw ang santo palayo sa babaye.

Pagmata sa asawa sa tribuno, iyang gisulti sa iyang bana ang mga pulong nga gisulti kaniya sa santo sa iyang damgo ug gihulagway niya kaniya ang nawong sa santo ug ang iyang sinina; unya iyang gihangyo ang iyang bana nga pasalamatan ang santo sa kaluoy nga gipakita kaniya. Pag-abot sa bana sa babaye sa selda sa santo, wala pa gani siya nakasulti ug bisan usa ka pulong sa santo sa dihang miingon na kaniya ang ulahi:

'Tan-awa, gitugotan ko ang imong hangyo ug nagpakita ako sa imong asawa sa damgo, aron dili na niya ako hangyoon nga magpakita sa atubangan sa iyang pisikal nga mga mata.'

Sa lain nga higayon, usa ka komander militar, nga ang iyang asawa buntis ug hapit na manganak, miadto kang San Juan ug nangayo og pag-ampo para kaniya ug sa iyang asawa. Nahitabo nga sa diha nga miabot ang komander sa selda sa santo, ang iyang asawa nag-antos sa grabeng kasakit sa pagpanganak ug hapit na mamatay. Apan si Banal Juan miingon sa lalaki:

'Kung imong nahibaw-an ang kaluoy sa Dios, nga nagahatag kanimo og anak nga lalaki, imong dayegon ang Dios; apan hapit na mamatay ang inahan sa bata. Sa diha nga mobiya ka kanako, imong makaplagan ang bata nga pito na ka adlaw ang panuigon[2661] . Ngagana siya og Juan, ug sa diha nga moabot siya sa edad nga pito, padalha siya sa disyerto ngadto sa mga monghe aron magbuhat og mga praktis sa pag-asceta.'

Si San Juan naghimo og susama nga mga propesiya sa daghang mga tawo nga miadto kaniya gikan sa layo nga mga lugar. Sa samang paagi, ang Banal nga Amahan nagtagna sa daghang mga butang nga mahitabo sa umaabot alang sa iyang mga kauban nga lungsoranon, ang mga pumoluyo sa lungsod sa Lycopolis, nga kanunay nga miadto kaniya alang sa kaayohan sa ilang mga kalag. Iyang gipadayag kanila ang mga mahitabo sa umaabot ug ang mga gibuhat sa sekreto sa uban. Gipahibalo ni Banal Juan, pananglitan, ang pagbaha sa Suba sa Nile[2662] ug

---

[2659] Palladius, usa ka kaubanan ni Juan nga Klaro ang Panan-aw, nagbilin kanato og usa ka paghulagway sa kinabuhi sa daghang mga asketiko sa iyang buhat: 'προς Λαυσον Ιστορια' (Lavsaik).

[2660] Usa ka tribuno – usa ka kumander militar, partikular ang ulo sa tribuno (tribus) – usa ka grupo o detachment sa hukbong Romano.

[2661] Klaro nga pito ka adlaw ang biyahe gikan sa puloy-anan sa kumander paingon sa eremiteryo ni Venerable Juan.

[2662] Ang Suba sa Nilo panagsa magbaha sa Ehipto, nga dako kaayo'g kahinungdanon sa mga Ehipsiyong nag-uma, kay ang pagbaha sa suba mao ang nag-unang, kung dili man gani ang bugtong, tinubdan sa irigasyon sa yuta.

ang mga tuig sa kasaganaan; sa samang paagi, gipahibalo sa santo ang umaabot nga paghukom sa Dios ug gisaway ang mga tawo nga, pinaagi sa ilang mga sala, nagdala sa kasuko sa Dios sa yuta.

Bisan tuod si San Juan wala maghimo og pag-ayo sa iyang kaugalingon, ihatag niya sa mga masakiton ang balaan nga lana; pinaagi sa pag-pahid niini sa ilang kaugalingon, naayo sila sa ilang mga sakit. Pananglitan, ang asawa sa usa ka Romanong senador, nga nawala ang panan-aw ug adunay katarata sa iyang mga mata, nangayo sa iyang bana nga dad-on siya sa Balaang Pari alang sa pag-ayo. Apan gisultihan siya sa iyang bana nga wala pay babaye nga miadto kang San Juan ug dili gyud tugotan ang mga babaye nga makakita kaniya. Bisan pa niana, gihangyo pag-ayo sa babaye ang iyang bana nga ihatud unta ang iyang hangyo sa santo, ug hangyoon siya sa pag-ampo sa Diyos alang kaniya. Misugot ang bana sa hangyo sa iyang asawa. Pagkahuman niini, gipadala ni San Juan sa babaye ang balaan nga lana, nga iyang gihaplas sa iyang mga mata tulo ka beses matag adlaw. Sa ikatulong adlaw pagkahuman niini, nabawi sa babaye ang iyang panan-aw ug gidayeg niya ang Dios.

Sa Disyerto sa Nitria[2663] adunay pito ka eremita: ako (sumala sa gisaysay ni Palladius, ang kronikista sa kinabuhi ni San Juan) ug ang mga disipulo ni Evagrius, Alvianus ug Ammon. Gusto silang tanan makakat-on pa og dugang mahitungod sa matinud-anong kinabuhi ni San Juan, ug miingon si Evagrius:

'Munauna ko moadto ug mangutana sa usa ka tawo bahin sa buhi ni San Juan. Apan kung wala koy masayran bahin kaniya, dili ko molapas sa Bukid Lycopolis.'

'Pagkadungog nako niini,' matod ni Palladius, 'nagpahulay ko sulod sa usa ka adlaw, ug sa sunod adlaw, nga wala mag-ingon bisan kinsa, sa pagsalig sa Dios, mibiyahe ko paingon sa Thebaid[2664] . Pag-abot nako sa bukid ug sa selda ni San Juan, gisultihan ko sa iyang mga disipulo nga gikan sa Domingo hangtod Sabado, ang Reverendo nga Amahan dili modawat bisan kinsa nga moanhi aron makig-istorya kaniya. Busa kinahanglan ko maghulat hangtod Sabado. Sa Sabado, sa ikaduhang oras sa adlaw, mibyahe ko paingon sa selda sa santo ug nakit-an nako siya nga naglingkod sa kilid sa bintana, nag-istorya sa mga tawo nga miabot aron makakita kaniya. Pagkahuman sa pag-abi-abi kanako, gipangutana ko sa Reverendo nga Amahan, pinaagi sa usa sa iyang mga disipulo:

'Asa ka gikan, ug ngano ka niabot? Murag gikan ka sa monasteryo ni Evagrius.'

Samtang nag-istorya kami, miabot ang kumander sa maong nasud, usa ka tawo nga ginganlan og Alimpius, aron makigkita sa reverendo; giputol ni Juan ang among panag-istorya, ug misulod ko gamay paatras aron dili makasamok sa iyang diskusyon sa kumander. Samtang dugay na kaayo ang pakig-istorya sa Reverendo sa kumander, nasuko ko ug gisugdan nako sa akong hunahuna ang pagpanamastamas sa maayong tigulang, nga wala na magtagad kanako apan naghatag og dungog sa kumander. Sa pag-abot nako sa tumoy sa kawalay-pagdugay, hapit na gyud ko molakaw gikan sa Reverendo nga wala magpaalam. Apan si San Juan, sa pagsabot sa akong hunahuna, gitawag ang iyang disipulo nga si Teodoro, ug miingon kaniya:

'Adto ug sultihi kana nga igsoon nga ayaw paglagot, kay hapit na nako ipa-paingon ang gobernador ug makig-istorya ko kaniya.'

Pagkadungog nako niini nga mga pulong, natingala kaayo ko nga nabasa ni Rebe Huan ang akong hunahuna, ug napuno ko sa pagtuo nga siya usa ka balaan ug clairvoyant nga tawo.

Sa dihang milakaw ang kumander gikan kang Juan, gitawag ko sa santo ug miingon kanako:

'Ngano man nga nasuko ka nako? Nakakaplag ka ba og bisan unsa sa ako nga makapasuko kanimo? Ngano man nga gihunahuna nimo ako sa paagi nga dili angay hunahunaon bisan pa nako o nimo sa atong hunahuna? Wala ba ka makabasa sa gisulti sa Balaang Kasulatan: *"Dili ang himsog ang nanginahanglan og doktor, kondili ang masakiton"* (Mat. 9:12)? Makita tika sa bisan unsang panahon nga gusto nako; ug makita usab nako ka sa bisan unsang panahon nga gusto nimo; ug bisan pa kon dili tika pahupayon, ang uban pang mga igsoon ug amahan magpahupay kanimo: ang kumander, bisan pa man, tungod kay iyang gihatag ang iyang kaugalingon sa mga kabalaka sa kalibutan ug naa sa gahum sa yawa, nakahibalo sa kamatuoran sulod lang sa mubo nga panahon ug, sama sa ulipon nga naglayas gikan sa malupit nga agalon, miadto kanako, naglayas gikan sa yawa, aron makadawat gikan kanako og kaayohan para sa iyang kalag. Dili matarong nga balos kanako nga pasagdan siya ug magpadayon sa pakig-istorya kanimo, kay kanunay man ikaw mag-atiman sa imong kaugalingong kaluwasan.

[2663] Ang disyerto nahimutang sa Ubos nga Ehipto.

[2664] Ang Thebaid nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto.

Pagkadungog nako niini, ako (sumala sa gisaysay ni Palladius) hingpit nga nakombinsi nga balaan siya nga tawo, ug nagsugod ko sa paghangyo kaniya nga mag-ampo para kanako. Siya, nga malumo ang pag-istorya kanako ug hinay-hinay nga gihikap ang akong wala nga aping sa iyang tuo nga kamot, miingon kanako:

'Daghang kasubo ang nagpaabot kanimo, ug nakasinati na ka og lisod nga pakigbisog, nga nakigbatok sa imong tinguha nga mobiya sa disyerto; wala ka mosugot niining tinguha, bisan pa nga ang yawa nagtanyag kanimo og usa ka makatinuod nga rason aron mobiya sa disyerto, nga nagpahinumdom kanimo sa gugma sa imong amahan ug igsoon alang kanimo. Dad-on ko kanimo ang maayong balita: himsog ang imong amahan ug ang imong igsoon ug gisalikway na nila ang kalibutan; mabuhi pa ang imong amahan sulod sa pito ka tuig. Ug ikaw, pag-andam sa imong kaugalingon sa kaisog, padayon sa pagpaningkamot sa disyerto ug ayaw hunahunaa ang pagbalik gikan dinhi paingon sa imong yutang natawhan, kay nasulat: *'Walay tawo nga nagbutang sa iyang kamot sa arado ug nagtan-aw paatras nga angay sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 9:62).

Sa pagdungog nako sa mga pulong sa santo ug sa pagpakusog kanako niini alang sa akong mga buhat, ako (ingon ni Palladius) nagpasalamat sa Dios nga pinaagi niining balaan nga tawo gipadayag Niya kanako ang mga limbong sa yawa ug gitabangan ko nga mapildi kini. Sa lain nga higayon, ang respetadong amahan, nga malumo ang paglitok kanako, nangutana:

'Gusto ba ka nga mahimong obispo?'

Sa diin mitubag ko:

'Dili, kay obispo na man ko.'

Dayon nangutana kanako ang santo:

'Sa unsang lungsod ka obispo?'

Mitubag ko:

[2665]Ako ang nagdumala sa kusina, sa mga sud-an, sa mga tolda ug sa mga banga; motilaw ko, pananglitan, sa bino, ug kung aslom kini, dili nako kini imnon, apan kung tam-is kini, imnon ko kini; Gitan-aw usab nako ang mga kaldero sa pagkaon, ug kung kulang ang asin o uban pang panakot, idugang nako kini sa pagkaon ug dayon kan-on nako kini, nga nahimong lami tungod sa panakot. Buhaton nako kini usab sa ubang mga kaso, pirme nagapili sa labing maayo para sa akong kaugalingon. Mao kini ang akong pagka-obispo, diin ako gitudlo tungod sa akong paghigugma sa kalipay.

Ang Reverendo, nga nagngisi, miingon kanako:

'Undang na sa pagbinuang, kay mahimong obispo gyud ka ug kinahanglan nimong pag-antos ang daghang mga paningkamot ug kasubo; kung gusto nimong malikayan kini nga mga paningkamot ug kasubo, ayaw pagbiya sa disyerto, kay dinhi sa disyerto, walay makapahiluna kanimo nga obispo.'

Pagbiya nako sa Reverendo, ako (sumala sa gisaysay ni Palladius) mibiyahe paingon sa akong kaugalingong disyerto, ang akong permanente nga puloy-anan, ug gisultihan nako ang tibuok komunidad bahin sa maong dungog ug balaan nga tawo, si Reverendo Juan. Apan ako, usa ka makasasala, nakalimot pagkahuman sa mga pulong nga gisulti ni San Juan bahin kanako: tulo ka tuig pagkahuman, nasakit ko sa tiyan ug, sa tambag sa mga igsoon, mibyahe paingon sa Alexandria[2666] aron makita ang mga doktor. Apan samtang wala mihunong ang akong sakit ug nagkagrabe pa, gisugyot sa mga doktor sa Alexandria nga moadto ko sa Palestina, kay init ug himsog ang klima didto. Pag-abot nako sa Palestina, nagpuyo ko didto sa mubo nga panahon ug, pagkahuman nga nakabawi ko gamay sa akong sakit, mibyahe ko gikan didto paingon sa Bithynia[2667] ug didto, bisan dili na nako hinumduman kung giunsa – kung pinaagi ba sa kabubut-on sa tawo o sa probidensya sa Dios – ang Dios ra ang nakahibalo, giisip ko nga takus sa opisina sa obispo. Pagkahuman niini, nasulod ko sa kasubo, kay kini nga katungdanan labaw pa sa akong kusog. Unya nahinumduman nako ang propesiya sa Banal nga Juan mahitungod

---

[2665] 'Magbantay' – gikan sa Griyegong επισκοπεω, diin gikan ang pulong nga 'obispo' (επισκοπος), nga nagpasabot og 'magtan-aw' o 'magbantay'.

[2666] Alexandria – ang labing iladong siyudad sa Ehipto sa karaang panahon sa kalakohan ug edukasyon, nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, nailhan ang Alexandria isip usa ka dapit sa mga panagbangi sa relihiyon ug ingon nga dapit nga natawhan sa daghang mga heretiko. Karon, ang Alexandria gitawag sa Turko nga 'Iskenderun' ug usa kini ka medyo dako nga komersyal ug administratibong sentro.

[2667] Bithynia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

kanako, bisan pa nga niadto namatay na ang Banal. Unya nahinumduman nako ang gisulti kanako sa Banal, nga nag-awhag kanako nga magpabilin sa kamingawan:

'Nipuyo ko niining selda sulod sa kap-atan ka tuig, ug sa tibuok niadtong panahona wala ko makakita og nawong sa babaye, ni usa ka sinsilyo, ni bisan kinsa nga nagakaon o nagainom; ingon usab, wala usab kinsa nakakita kanako nga nagakaon o nagainom.'

Human niadtong pakighinabi kang San Juan, sa dihang mibalik ako (sama sa gisaysay ni Palladius) sa akong naandan nga dapit ug gisultihan ang mga igsoon ug mga amahan sa tanan nakong nakita ug nadungog gikan sa santo, kami pito nanglakaw paingon sa Ginoong Amahan duha ka bulan pagkahuman.

Pag-abot namo sa monasteryo ni Banal Juan, mainit kaayo niya kami gidawat, gisaludoan kami tagsa-tagsa uban sa pahiyom sa iyang nawong. Pag-abot namo dayon, among gisangyo ang santo nga mag-ampo para kanamo, sama sa batasan sa mga asketiko sa Ehipto. Apan nangutana siya kanamo:

'Walay klero sa inyong taliwala?'

Mitubag kami tanan:

'Walay bisan kinsa.'

Samtang gitan-aw pag-ayo kami sa matag-usa, nakaila ang santo sa usa ka klero nga nagtago sa iyang ranggo, kay usa kanamo usa ka diakono, ug wala kami magdahom nga siya usa ka diakono gawas sa usa ka igsoon; apan kana nga klerigo, tungod sa pagpaubos, gitago ang iyang ranggo, ug gidili ang igsoon nga nakahibalo niini nga isulti siya usa ka diakono, kay sa iyang tinguha nga sundon ang mga balaan nga asketiko, gihunahuna sa maong igsoon nga dili siya angay bisan sa pagbitbit sa ngalan nga Kristohanon. Si Banal Juan, samtang nagtudlo sa maong igsoon gamit ang iyang kamot, miingon:

'Mao kini ang diakono.'

Apan sa dihang gisalikway niining igsuon nga siya naggunit sa katungdanan nga diakono, si San Juan, nga gipalapad ang iyang kamot pinaagi sa gamay nga bintana diin siya namulong kanamo, gikuptan ang tuo nga kamot sa diakono, gihalokan kini, ug miingon kaniya:

Ayaw balibara ang grasya sa Dios. 'Ayaw pagbakak, igsoon, pinaagi sa pagtago sa gasa sa Dios, kay ang bakak dapat layo sa mga Kristohanon; dili kini angay sa imo – bisan dako o gamay – kay, ingon sa Manluluwas, ang bakak gikan sa yawa: ang yawa usa ka bakakon ug amahan sa bakak (Juan 8:44).'

Ang diakono, nga gisaway sa maalamon nga tawo, nagpabilin nga hilom, nagpaminaw pag-ayo sa pagtulun-an sa santo.

Sa dihang nahuman na namo ang among pag-ampo (sumala sa gisaysay ni Palladius), usa sa mga igsoon nga nag-antos sa hilanat nangayo kang Banal Juan nga tambalan siya. Gisultihan sa Reverendo nga Amahan ang maong igsoon nga kini nga sakit mapuslanon alang sa iyang kalag, apan giingnan gihapon nga pahiran siya og balaan nga lana, kay dili lang ang iyang sakit ang gusto niyang tambalan kondili ang kakulang sa iyang pagtuo. Paglabay sa mubo nga panahon, hingpit nga naayo ang maong igsoon.

Mapalad kami nga nakakita kang Banal Juan (sumala sa gisaysay ni Palladius) bisan pa sa iyang pag-abot sa siyamnapung anyos; ang iyang lawas gikapoy kaayo sa hugot nga pagpuasa nga bisan ang iyang bungot wala magtubo; siya wala magkaon gawas sa bunga sa kahoy, ug kana pagkahuman sa pagsalop sa adlaw; tungod kay naandan na niya ang pagpuasa sukad pagkabata, sa iyang pagkatigulang wala gyud siya magkaon og pan o bisan unsang pagkaon nga niluto sa kalayo.

Sa dihang giimbitar niya kami sa paglingkod, nagpasalamat kami sa Dios, nga nagtugot kanamo sa pribilehiyo nga makita ang respetadong amahan ug makig-istorya kaniya. Siya, sa baylo, samtang gidawat kami isip iyang pinalanggang mga anak, miingon kanamo uban ang pahiyom sa iyang nawong:

'Tinungnan kamo, akong mga anak? Gikan sa unsang nasud kamo miabot kanako, usa ka makasasala ug mapainubsanon nga tawo?'

Kay kami, pagkahuman namo pagngalan sa among yutang natawhan ug pagpasabot nga permanente kaming nagpuyo sa Disyerto sa Nitria, miingon nga gikan kami sa Herusalem aron makita, alang sa kaayohan sa among mga kalag, ang santo nga daghan na namo nadungog gikan sa uban.

Miingon kanamo si Banal Juan:

'Mga pinalangga kong mga anak! Unsa kaha ka katingalahang mga butang ang inyong gilauman nga makita sa dihang misugod kamo sa ingon ka lisod nga panaw! Unsa kaha ka mapuslanon kaninyo ang makakita sa

usa ka makasasalaon, mapainubuson nga tawo nga walay bisan unsang angay ikatingala? Aduna man mga balaang propeta ug mga apostoles, angay ikatingala ug pagdayeg, nga ang ilang mga sinulat ginabasa sa mga simbahan; sila ang angay ninyong ikahingangha ug sundon, dili ako. Natingala kaayo ako sa pagtan-aw sa inyong kadasig, nga nagduso kaninyo sa pag-anhi gikan pa sa layo alang sa espirituhanong kaayohan, nga wala magtagad sa mga katalagman sa ingon ka lisod nga panaw. Kami, bisan pa, tungod sa among kaugalingong katamaran, dili gani mogawas sa among mga selda. Bisan pa niana, hinumdumi nga bisan pa kon ang inyong paningkamot takus sa pagdayeg ug pag-uyon, kamo mismo dili unta magtan-aw sa inyong kaugalingon ingon nga mga tawo nga nakabuhat og bisan unsang maayo o angay dayegon; sundi, kutob sa inyong makaya, ang matinahuron nga kinabuhi sa mga Amahan, ug kon matuman ninyo kini tanan (nga, sa tinuod, talagsa ra kaayo mahitabo), ayaw pagsalig sa inyong kaugalingon o pagpasigarbo sa inyong kaugalingon. Daghan ang ingon nga mga tawo nga, pag-angkon og kahingpitan sa hiyas ug pagpasigarbo, nahulog gikan sa kahitas-an ngadto sa kalawoman. Tan-awa pag-ayo: mainit ba ang inyong pag-ampo? Walay mantsa ba ang pagkabalaan sa inyong kasingkasing? Dili ba napuno ang inyong hunahuna sa lain-laing mga hunahuna samtang nag-ampo kamo? tan-awa kon nakalayo ba ka sa kalibutan uban sa tibuok nimong kalag; kon nagpadayon ka sa pagdayeg sa mga hiyas sa uban samtang nagpasigarbo usab sa imong kaugalingong hiyas; kon nag-amping ka sa paghatag og maayong ehemplo sa uban; pag-amping nga dili nimo hunahunaon nga matarong ka, ni magpasigarbo sa bisan unsang maayong buhat nga imong gihimo; Pag-amping nga samtang nag-ampo, dili mosulod sa imong hunahuna ang mga hunahuna sa kalibutanong butang, kay walay mas buang pa kay sa pakigstorya sa Diyos sa imong mga ngabil samtang ang imong hunahuna layo Niya. Kasagaran kini mahitabo sa mga tawo nga, imbis nga talikdan ang kalibutan, mas nabalaka sa pagpalipay sa kalibutan. Ang tawo nga nagpuyo sa daghang mga butang naghatag sa iyang kaugalingon sa kabalaka sa kalibutanon ug malangay-langay nga mga butang; apan, pinaagi sa paghatag sa ilang kaugalingon sa ingon nga kabalaka, dili na nila makita ang Dios sa ilang espirituhanong mga mata. Ang usa ka tawo nga kanunay naghunahuna sa Dios kinahanglan nga walay hunahuna sa tanang butang sa kalibutan ug walay pulos, ingon sa gisulat sa Balaang Kasulatan: *'Pahunong kamo, ug hibaloa nga ako ang Dios'* (Salmo 45:11). Alang sa samang tawo nga nakab-ot og pipila ka kahibalo sa Dios (kay walay bisan kinsa ang makab-ot sa hingpit nga kahibalo sa Dios), ang mga misteryo sa Dios ipadayag, ug makita niya ang umaabot nga daw karon na; ug, sama sa mga balaan, siya nagbuhat og mga milagro ug makadawat, pinaagi sa iyang pag-ampo, sa bisan unsang iyang hangyoon sa Dios.

Ang Banal nga si Juan misulti niini ug daghan pa sa mga igsoon nga miadto kaniya, naghatag kanila og kahupayan ug pagtulun-an sama sa usa ka amahan sa iyang mga anak. Unya gisultihan niya sila og daghang mga sugilanon bahin sa mga tawo nga nahimong hambog ug taas kaayo ang paglaum alang sa ilang kaugalingon; lakip sa uban, gisugilon niya ang mosunod nga sugilanon:

Usa ka monghe ang nagpuyo sa usa ka langob sa gawas nga disyerto[2668] , nagpanginabuhi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot, nag-ampo nga walay hunong ngadto sa Dios ug labaw sa pagkamaayo. Sa pagkahibalo nga nagkinabuhi siya sa putli ug matinud-anong paagi, napahitas-on ang monghe; nagsugod siya sa pagtan-aw sa iyang kaugalingon ingon usa ka matarong ug balaan nga tawo ug naghunahuna sa iyang kaugalingon nga dili na gyud siya mahulog pag-usab sa sala. Pinaagi sa pagtugot sa Dios, sa ulahing gabii miadto sa monghe ang usa ka demonyo nga nagporma isip usa ka gwapa kaayong babaye nga daw nawala sa dalan sa disyerto; Sa pagkaplag sa bukas nga pultahan sa langob, misulod kini nga giingong babaye ug, sa pagkahulog sa tiilan sa monghe, nangayo siya nga pasudlon siya sa langob, nga nagpahinumdom nga gabii na kaayo. Ang monghe, nga naluoy sa babaye, gipasulod siya sa iyang langob, nga wala magkahadlok sa bisan unsang tukso, kay dako ang iyang pagsalig sa kaugalingong kusog. Nangutana ang monghe sa babaye kung asa siya gikan ug giunsa siya pagkawala sa disyerto. Ang demonyo, nga nagporma isip iyang asawa, nakig-istorya og dugay sa monghe, gituksuhan siya sa pagpakasala. Ang monghe, nga nagpaminaw pag-ayo, nagsugod na og hilig sa sala; pagkahuman sa daghang romantikong pakighinabi ug panagkatawa, ang monghe labi pang nabalaka sa iyang mga hunahuna; ang kalayo sa kahilambigit nagdilaab pa gayud sa sulod niya, ug hapit na gyud siya makasala, sa dihang kalit lang ang iyang asawa, nga misinggit sa kusog, nawala sama sa landong gikan sa iyang pagkupot ug nahimong

[2668] Ang disyerto sa mga eremita sa Ehipto gibahin sa duha ka bahin: ang sulod ug ang gawas. Ang una nahimutang sa mas lawom nga sulod, samtang ang ikaduha nahimutang duol sa Suba sa Nilo.

dili makita; pagkahuman niini, nadungog dayon sa hangin ang mga tingog sa daghang demonyo nga nagbinuang sa monghe ug nagasaway kaniya pinaagi niining mga pulong:

'Ang magpasigarbo sa iyang kaugalingon pagapauboson; ikaw nagpasigarbo sa imong kaugalingon ngadto sa langit, busa karon ikaw gilabay na sa impyerno.'

Sa dihang nakita niya nga giyagmaan siya, ang monghe nawad-an og paglaum ug, mibiya sa iyang selda ug sa kamingawan, mibalik sa kalibutan: ang iyang taas nga pagtamod sa kaugalingon maoy hinungdan sa iyang pagkahugno.

Samtang nagtudlo siya sa paghinulsol ug nagpasabot nga, sama sa pagdani sa mga demonyo kanato ngadto sa pagkawalay paglaum ug pagkaguba, kita usab makadaog kanila aron dili na sila makadaog batok kanato, gisaysay sa Kagalang-galang Juan ang mosunod nga sugilanon:

Sa usa ka lungsod, adunay usa ka batan-ong lalaki nga nakahimo og daghang grabeng mga sala, apan unya, tungod sa kahadlok sa Dios, siya nangamubo. Aron ipakita ang paghinulsol sa iyang kanhing makasasalaong kinabuhi, miadto siya sa sementeryo ug didto nahulog sa yuta, nga wala siya kaisog nga motawag sa Dios o mag-ampo tungod sa kadaghan sa iyang mga sala. Unya misaka ang batan-on sa usa ka kabaong ug gisirad-an ang iyang kaugalingon sa sulod, nagahilak ug nagasubo sa iyang mga sala. Pagkahuman sa pito ka adlaw nga naa siya sa kabaong, ang mga demonyo nga kaniadto nagdala kaniya sa pagkasala miadto kaniya ug misinggit sa kusog:

'Lagmit ka, ikaw nga daotan ug walay pagtuo nga tawo, nga nabusog sa pakighilawas, nga kalit lang nahimong usa ka matarong nga tawo ug among kaaway! Unsa may maayong imong gilauman para sa imong kaugalingon karon nga napuno ka na sa among hugaw? Ngano man nga dili ka mubangon gikan sa kabaong ug mouban kanamo sa among naandan nga mga binuhatan, kay ang mga salbahis ug hubog nagpaabut gayud kanimo! Ngano man nga dili ka na mosugot sa imong kahilayan, kay wala na kay paglaum sa kaluwasan? Ami na ka karon, kay nabuhat na nimo ang tanang matang sa sala, ug walay pulos ang imong paningkamot nga makalingkawas kanamo: dili na ka makalingkawas sa among pagkupot karon!

Walay gisulti ang batan-on nga lalaki nga tubag sa mga demonyo, bisan pa man gusto siyang maminaw kanila, apan naghilak siya kanunay tungod sa iyang mga sala. Sulod sa dugay nga panahon gisulti sa mga demonyo kining mga pulong ug uban pa nga susama ngadto sa batan-on, aron siya pasagdan sa pagpakasala; apan sa dihang ilang nakita nga wala siya mahadlok kanila ug wala siyay tuyo nga molayas gikan sa lubnganan, gisugdan nila siya og bugbog pag-ayo ug hapit na nila siya patyon dayon, kon gitugotan lang sa Dios. Unya mibulag ang mga demonyo sa batan-on, nga hapit na lang patay ang iyang kahimtang. Siya, nga dugay na nga natagak sa yuta nga daw patay, sa diha nga mibalik ang iyang pag-ila, misugod pag-usab sa paghilak ug pag-aga tungod sa iyang mga sala. Sa dihang nakit-an siya sa sementeryo sa iyang mga paryente nga nangita kaniya sa tanang dapit, nangayo sila kaniya nga mobalik sa balay; apan wala gani siya maminaw kanila, miingon nga mas maayo pa siyang mamatay kaysa mobalik sa iyang daang kinabuhi.

Sa sunod nga gabii, gisulong pag-usab sa mga demonyo ang batan-on, gisulti nila ang parehas nga mga butang sama sa unang higayon ug gipaka-antos pag-usab siya; unya mibulag ang mga demonyo kaniya. Ug sa ikatulong gabii, gisulayan sa mga demonyo nga mapildi ang dili mapildi, apan, tungod kay nawad-an sila paglaum nga magmalampuson, nilayas sila kaniya, gipalayas sa iyang pagkamapailubon; ug samtang nilayas sila, misinggit ang mga demonyo:

'Inaway nimo kami, inaway nimo kami, inaway nimo kami!'

Busa, ang paghinulsol nga kauban sa pagpaubos, ug ang paglahutay nga kauban sa kaisog, nagpahugno sa mga demonyo ngadto sa kawad-on sa paglaum, ug wala na nila mabuhat nga dautan ang batan-on.

Gipahinungod sa maong batan-on ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagbuhat sa mga buhat sa pagkamaayo ug nahimong ehemplo sa tinuod nga paghinulsol sa daghang mga makasasala nga nawad-an na og paglaum sa ilang kaluwasan.

Sa paghunahuna sa garbo nga naglabay sa usa ka tawo ngadto sa kalawoman sa pagkaguba ug nagawad-an kaniya sa grasya sa Dios, ug sa pagpaubos nga nagtaas sa usa ka tawo paingon sa Dios, gisaysay sa Mabubuting Juan ang mosunod nga sugilanon:

Aduna'y usa ka monghe nga nagpuyo sa sulod nga disyerto, nga nakagugol og daghang katuigan sa iyang kinabuhi sa pagkamaayo, apan sa iyang katigulangon nahulog siya sa tukso tungod sa limbong sa mga demonyo ug hapit na siya malaglag tungod sa iyang garbo. Ang maong monghe nagpraktis sa iyang pagka-asketa sa lalom

nga kahilom, gigugol ang tanan niyang adlaw ug gabii sa pag-ampo, pagkanta sa mga salmo, ug pagkontemplar sa Dios. Tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi, gihatagan siya og mga langitnong panan-awon, nga ang uban iyang nasinati samtang nagmata ug ang uban sa iyang pagkatulog (bisan pa man, mubo kaayo ug gaan ang iyang pagkatulog, nga hapit dili na matawag nga pagkatulog). Kining monghe naningkamot kaayo alang sa kinabuhi nga walay lawas nga wala gyud siya magtagad sa pagkaon sa lawas; busa, wala siya mag-uma o mag- mag-atiman sa mga kahoy nga mamunga; nagasalig gayud siya sa Diyos, ug sukad siya mipuyo sa disyerto, wala gyud siya magproblema kung giunsa o unsaon pagpakabusog sa iyang lawas. Gibyaan na niya ang tanang kalibutanong pagka-angkon, napuno siya sa tinguha nga mas duol pa sa Dios, ug mapisan nga nagpaabot sa iyang pagbiya niining mortal nga kalibutan.

Kanunay nga nagmeditasyon sa mga dili makita ug langitnong butang, gigugol sa maong monghe ang kadaghanan sa iyang panahon sa pagpuyo nga matinahuron, samtang ang iyang lawas wala gayud gikapoy tungod sa iyang mapainubsanon nga kinabuhi ug ang iyang kalag wala gayud nabalaka sa kalisud sa iyang mga paningkamot. Ang iyang kinabuhi, sama sa pagkasulti, nahimutang sa usa ka matang sa komportableng tunga-tunga tali sa lawasnon ug dili-lawasnon; kining monghe, sama sa pagkasulti, dili hingpit nga dili-lawasnon ug dili usab hingpit nga lawasnon.

Tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, gipanalanginan sa Diyos kining monghe og pan nga gidala sa usa ka dili makita nga kamot: sa pagsulod niya sa iyang langob, makit-an niya sa iyang lamisa ang preskong pan nga igo alang sa duha o tulo ka adlaw. Sa matag higayon nga mobati ang monghe og panginahanglan nga makapabag-o sa iyang kusog pinaagi sa pagkaon, siya manalangin sa Ginoo, mokaon sa maong pan, ug dayon pakan-on ang iyang kalag sa mga himno, nagpabilin kanunay sa pag-ampo ug pagpamalandong sa Ginoo, nagpalambo sa iyang kaugalingon adlaw-adlaw ug hingpit nga naghalad sa iyang kaugalingon sa paglaum sa umaabot nga mga panalangin. Ug nagsugod na siya og hunahuna bahin sa iyang ganti ug baylo gikan sa Diyos alang sa iyang matinud-anong kinabuhi, gihunahuna niya kini nga ganti nga daw naa na gayud sa iyang mga kamot; apan kini nga hunahuna mao ang hinungdan sa iyang pagkahugno.

Misulod sa iyang hunahuna nga siya mas takus sa atubangan sa Dios kaysa sa uban ug, labaw pa sa bisan kinsa, angay siyang makadawat og grasya ug langitnong panalangin gikan sa Dios; sa samang higayon, iyang gihunahuna nga sa bisan unsang kahimtang dili gyud siya mahulog sa sala ug biyaan ang ingon ana ka halangdon ug matinahuron nga kinabuhi.

Samtang nagpuyo ang monghe og ingon nga mga hunahuna bahin sa iyang kaugalingon, dali nga miturok sa iyang sulod ang gamay nga pagkawalay paglaum; unya misugod ang katamaran, ug sa dili madugay hingpit na siyang nadominar sa pagkawalay paglaum ug katamaran. Nagsugod siya sa pagmata gikan sa tulog ug pagkanta sa mga salmo nga mas ulahi matag adlaw, ug ang iyang mga pag-ampo nahimong mas mubo matag adlaw nga milabay. Miingon ang iyang hunahuna kaniya: 'Nanginahanglan ko og gamay nga pahulay,' ug mitugot siya sa iyang hunahuna ug nabalaka ang iyang kasingkasing; pinaagi sa paningkamot, napildi niya ang iyang katamaran ug ang mga kabalaka sa hunahuna, apan pag-usab napildi siya sa iyang kaniadto nga kasubo ug katamaran.

Pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo, sa pagsulod niya sa langob usa ka adlaw, nakakaplag siya, sama sa una, og pan sa lamisa—gipadala kaniya sa Diyos sa dili makita—apan dili na kini ingon ka putli sama sa kaniadto. Pagkahuman niyang gipakaon ang iyang lawas sa pan, wala niya gilabay ang iyang hugaw nga mga hunahuna; wala niya masabti nga ginasamdan niya ang iyang kalag niini, ni wala siya naningkamot sa pagpangita og tambal alang niini nga unang samad, kay giisip ra niya nga gamayng butang ang batasan sa pagtipig sa makasasala nga mga hunahuna ug paglipay niini.

Sa sunod adlaw, pagkahuman sa naandan nga pag-ampo ug pag-awit sa mga salmo, sa gabii, sa dihang miadto siya sa iyang langob aron mokaon, nakit-an niya ang pan sama sa kaniadto, apan karon hugaw ug hugaw kaayo kini, nga nakapahingangha gayud kaniya ug nakahatag kaniya og dakong kasubo; apan, gikuha niya ang pan, gitilawan kini ug nabawi ang iyang kusog.

Pag-abot sa ikatulong gabii, nadugang sa una ang lain pang pag-antos: ang hugaw nga mga hunahuna nagpalibog kaniya sa kanunay, ug napildi siya sa kahilambigit nga iyang gihunahuna nga naghigda siya tupad sa usa ka babaye.

Pagkahuman sa gabii, ang monghe mibuhat sa iyang naandan nga pag-ampo sa buntag, nga nabug-atan na sa hugaw nga mga hunahuna. Niadtong gabii, misulod siya sa iyang selda aron mokaon og pan, apan nakit-an niya

nga kini dili lang hugaw, kondili murag gikagat sa mga ilaga ug iro, kay ang nahabilin nga mga tipik sa pan nagkatibulaag sa salog. Unya ang monghe mihuyop ug gisabwag ang luha, apan wala siya kaayo naghinulsol sa kasingkasing aron mapildi ang iyang hugaw nga mga hunahuna ug ang kahakog sa pakighilawas. Gikuha niya ang mga tipik sa pan nga nagkatibulaag sa salog, ug nagkaon siya og gamay; tungod kay wala siya makabusog, natulog siya. Dali dayon napuno ang iyang hunahuna sa daghang hugaw ug walay pulos nga mga hunahuna, nga nagdani kaniya gikan sa disyerto paingon sa kinabuhi sa kalibutan; sa samang higayon, kusog nga misidlak sulod kaniya ang lihok sa unod, ug dili na niya mapugngan ang iyang kaugalingon.

Sa pagtugot sa Dios (nga tinguha Niya sa pipila ka panahon aron paliklon ang monghe gikan sa garbo), mibangon ang monghe gikan sa iyang higdaanan ug nilarga paingon sa disyerto niadtong gabii mismo, nga naglaum nga makasugat og pipila ka puloy-anan sa kalibutan.

Sa pagsubang sa adlaw ug sa pagsugod sa dili na mapugngan nga kainit, napul-an na ang tigulang sa iyang pagbiyahe, kay dili na siya batan-on, samtang ang dalan nga iyang gisundan layo pa kaayo sa katapusan. Busa mitan-aw siya sa palibot aron pangitaon kon adunay monasteryo diin siya makapahulay. Nahitabo nga, pinaagi sa probidensya sa Diyos, nakasugat siya og usa ka monasteryo sa iyang dalan . Sa dihang misulod ang tigulang niini, gidawat siya sa mga igsoon sa monasteryo nga buotan kaayo ug matinahuron, mura'g usa ka bantugang asketiko; gihugas nila ang iyang nawong ug mga tiil, ug pagkahuman sa pag-ampo, gihatagan siya nila og pagkaon tungod sa ilang gugma. Sa dihang mibalik na ang pwersa sa tigulang, nangayo ang mga igsoon og pulong sa pagtudlo kon giunsa nila paglikay sa mga limbong sa yawa ug pagdaog sa hugaw nga mga hunahuna.

Nagsugod ang tigulang sa pagtudlo kanila, giyaan sila sama sa amahan sa iyang mga anak, ug gihangyo sila nga magpabiling lig-on ug maisugon sa ilang mga paningkamot sa pag-ascetismo, kay dili madugay makakaplag sila og pahulay gikan sa ilang mga paningkamot sa mga monasteryo ni Kristo; daghan pa ang gisulti sa tigulang sa mga monghe, nga nagtudlo kanila sa pagkamapailubon sa ilang mga paningkamot sa pag-ascetismo.

Sa dihang nahuman na sa tigulang ang iyang pakigpulong ug nagpahulay siya sa usa ka hilom nga dapit, misugod siya sa pagpamalandong ngano man nga nagtudlo siya sa uban samtang wala gyud siya magtagad sa iyang kaugalingon, nagtudlo sa uban alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, samtang gitintal ang iyang kaugalingon; nagagiya sa uban paingon sa dalan sa kaluwasan, samtang siya mismo nagkawala na gayud sa dalan paingon sa kaluwasan ug nadani paingon sa pagkaguba.

Samtang naghunahuna sa ingon niini, nasabtan sa tigulang nga napildi siya sa hugaw nga mga hunahuna, busa mibalik siya pag-usab sa disyerto, dili na naglakaw nga hilom, kondili daw nagdagan paingon sa iyang kanhing puloy-anan, nagahilak tungod sa iyang pagkahulog ug nag-ingon: *'Kung ang Ginoo wala unta nahimong akong tabang, ang akong kalag unta nagpuyo na karon sa impyerno'* (Salmo 93:17). Ug natuman gayud sa maong mongko ang gisulti sa Maalamon: *'Ang igsoon motabang sa igsoon, sama sa usa ka lig-on ug hataas nga siyudad; ingon usab, ang gingharian mapalig-on kon kini matarong ang pundasyon'* (Panultihon 18:20).

Sukad niadto, hingpit nga nabag-o ug nahugasan sa iyang sala ang maong monghe; gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa iyang langob, mihapa siya sa yuta, gipangwisik ang iyang ulo og abog, naghilak ug nag-aga sulod sa daghang adlaw, ug wala mubangon ang tigulang hangtod gisultihan siya sa usa ka anghel nga gidawat sa Dios ang iyang paghinulsol. Apan bisan pa nga gidawat ang paghinulsol sa tigulang, wala na siya makadawat sa pan nga kaniadto gipadala kaniya sa Dios, ug napugos siya nga magpanginabuhi pinaagi sa trabaho sa iyang kaugalingong mga kamot. Mao kana ang paagi nga ang garbo nagpaubos sa usa ka tawo!

Sa dihang nahuman na ni San Juan nga Dungog ang maong sugilanon, miingon siya sa mga igsoon nga miadto kaniya:

'Magpabilin kamo nga mapainubuson kanunay, akong mga anak, sa dagkong butang ug sa gagmay, kay kini mao ang unang sugo sa Manluluwas, nga nagaingon: *"Bulahan ang mga pobre sa espiritu, kay ila ang gingharian sa langit"* (Mat. 5:3); ang pagka 'hilumok sa espiritu' nagpasabot nga pagka mapainubuson; ayaw kamo pasipala sa mga demonyo nga nagdani kaninyo ngadto sa sala pinaagi sa mga hunahuna ug mga panan-awon. Bisan kinsa ang moanha kanimo—usa ka igsuon, usa ka higala, usa ka babaye, usa ka bana, usa ka magtutudlo, usa ka inahan o usa ka igsoon nga babaye—una sa tanan, itas nimo ang imong mga kamot sa pag-ampo; kung kini usa ka panan-aw gikan sa mga demonyo, mawala kini sa imong panan-aw. Kung adunay magdayeg kanimo, demonyo man o tawo, ayaw sila paminawa ug ayaw tugoti nga mapalabi ang imong hunahuna, kay ako usab kanunay gisulay sa mga demonyo sa gabii, nga nagpugong kanako sa pag-ampo sa kalinaw o sa

pagkatulog, nagpakita ug tanang matang sa mga panan-awon sa akong atubangan sa tibuok gabii; apan sa pag-abot sa kaadlawon, ang mga demonyo mopanaug sa yuta sa akong atubangan, nagpanumpa, ug moingon kanako:

'Pasayloa kami, Abba[2669] , nga among gipahasol ka tibuok gabii!'

Apan miingon ako kanila:

'Lakò kamo gikan kanako, mga magbubuhat sa kadautan! Ayaw ninyo tuksua ang alagad sa Dios!'

Busa, akong mga anak, higugmaa ang kahilom, pabilin kanunay sa pagpanumdom sa Dios ug kanunay nga nag-ampo Kaniya aron Ihatag Niya kaninyo ang putli nga hunahuna, nga walay salaong hunahuna. Siyempre, ang usa ka asketiko usab angay pasidunggan nga, samtang nagpuyo sa kalibutan, nagpraktis sa pagkamaayo—bisan pa man sa pagpakita og pagkamahigalaon, paghatag og limos, pagtabang sa uban sa ilang mga buluhaton, o sa kanunay nga paglikay sa kasuko; Ang ingon nga tawo angay gayud pasidunggan, kay nagpuyo sila sa pagkamaayo, nagatuman sa mga sugo sa Ginoo, ug wala magpasagad sa mga butang sa kalibutan. Apan mas maayo pa, ug angay sa mas dako nga pagdayeg, mao ang usa nga nagpabilin kanunay sa pagpanumdum sa Dios, mosaka gikan sa materyal ngadto sa dili materyal, gisalig ang materyal nga mga butang sa pag-atiman ug pag-amuma sa uban, samtang siya mismo naningkamot alang sa langitnong butang, nagbarog kanunay sa atubangan sa Dios, nga gisalikway na ang tanang butang sa kalibutan ug dili na napilit sa kalibutan pinaagi sa kabalaka sa mga butang sa yuta: ang ingon nga tawo duol sa Dios, nga iyang gidayeg nga walay hunong sa iyang mga pag-ampo ug pag-awit sa mga salmo. Naila ko og usa ka tawo nga nagpuyo isip usa ka asketiko sa kamingawan, nga sulod sa napulo ka tuig wala gyud matilawi bisan unsang pagkaon sa kalibutan, apan ang Anghel sa Dios nagdala kaniya og pagkaon gikan sa langit matag ikatulo ka adlaw, ug kini nagsilbi nga iyang pagkaon ug ilimnon (si San Juan, daw, naghisgot sa lain nga asketiko, apan siya diay mao kini). 'Nasayud usab ako,' ingon niya, 'nga gipakita sa mga yawa k a sa usa ka panan-awon ngadto sa tawo ang han-ay sa mga anghel, usa ka karwahe sa kalayo ug daghang mga tinerak, sama sa iya sa usa ka hari, nga miingon kaniya:

'O tawo! Nagkinabuhi ka sa matarong ug may pagka-balaan: karon yuko ka kanako, ug ako ikaw itas, sama sa gibuhat nako kang Elias.'

Apan ang monghe miingon sa iyang kaugalingon:

'Sa tanang adlaw sa akong kinabuhi gisaulog nako ang akong Hari, si Jesu-Kristo. Kung Siya gayud kini, dili Siya magmando nga mosimba ko kaniya.'

Unya miingon ang monghe sa yawa:

'Aduna koy Ginoo ug Hari, akong Dios, nga kanunay nakong gisaaran; ikaw, bisan pa, dili akong Hari.'

Pagkahuman niini, kalit nga nawala ang mga demonyo.

Pinaagi sa ingon ani ug susamang mga pagtulon-an ug mga sugilanon, gitudloan ni Banal Juan ang tanan, nga naghatag og ehemplo sa kinabuhi nga kapariho sa mga anghel pinaagi sa iyang kaugalingong pamatasan. Busa, dako kaayo ang natampo ni Juan sa espirituhanong kaluwasan sa daghang mga tawo.

Tungod kay nalipay ang Dios sa iyang balaan nga kinabuhi, nagkadool na si Kagalang-galang Juan sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sa siyamnapung ka tuig sa iyang kinabuhi, gisugo niya ang iyang mga tinun-an nga dili moanha kaniya sulod sa tulo ka adlaw. Sa dihang miabot ang mga igsoon sa Banal pagkahuman sa tulo ka adlaw, ilang nakaplagan siya nga nagluhod, sama sa nag-ampo, samtang ang iyang espiritu mibiya na paingon sa Ginoo[2670] aron siya makita, uban sa ubang mga balaan, sa atubangan sa trono sa Dios Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, nga gihimaya sa Trinidad, Kang Kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Matrona sa Tesalonica

Gisaulog sa Marso 27

Si Santa Matrona usa ka ulipon nga iya sa usa ka Hudey nga babaye nga ginganlan og Pavtila, asawa sa gobernador sa Tesalonica[2671] . Gikan pa sa iyang pagkabatan-on, gitudloan siya sa Kristohanong pagtuo. Gipugos

[2669] Abba – magtutudlo, mentor.

[2670] Ang Kagalang-galang Juan namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo.

siya sa iyang agalon nga biyaan ang iyang pagtuo ug mosunod sa iyang kaugalingong pagano nga mga pamahiin, ug tungod kay wala siya mosunod, grabe siyang gipanglutos sa iyang agalon. Kanunay siyang nakasinati og daghang samad sa kamot sa iyang agalon; apan gidala niya ang tanan uban ang kaisog alang kang Kristo ug nangadto siya sa simbahan sa tago, nga wala mahibalo ang iyang agalon.

Usa ka adlaw, si Pavtila, pagkakahibalo nga si Matrona niadto sa usa ka Kristohanong simbahan, miingon kaniya:

'Ngano nga wala ka moadto sa among sinagoga, apan mibalik ka sa simbahan sa Kristohanon?'

Mitubag nga matinagdanon si Banal Matrona:

'Tungod kay anaa ang Dios sa Kristohanong Simbahan, samtang Nihawa Siya sa sinagoga sa mga Hudiyo. Mao nga dili ko moadto sa sinagoga, kondili sa simbahan.'

Unya, mas naglagot pa si Pavtila; iyang gipukpok si Santa Matrona nga walay kalooy, ug pagkahuman niyang giputot ang mga pisi, gibilanggo siya sa usa ka gamay ug ngitngit nga kwarto. Apan pagkabuntag, nakit-an ang santa nga nakagawas na sa iyang mga gapus pinaagi sa gahum sa Dios ug naghimaya kang Kristo. Pag-usab, gibugbog siya sa agalon gamit ang hugot nga pisi hangtod hapit na siya mamatay; unya gipanghigot pa gyud siya pag-ayo, gibilanggo pag-usab sa maong gamay nga kwarto, ug giselyohan ang mga pultahan aron walay makasulod ug makahatag kaniya og tabang.

Sa niini nga pagkabilanggo, ang santa, nga gipalig-on sa Ginoo, nagpabilin nga walay pagkaon o ilimnon sulod sa upat ka adlaw. Pagkahuman niini, si Pavtila, pagkahuman niyang tangtanga ang mga selyo ug ablihan ang mga pultahan, nakakaplag kang Matrona nga nakagawas na usab gikan sa iyang mga gapus ug nagtindog nag-ampo. Unya, sa pagbuto sa iyang kasuko, gisugdan niya og bug-at nga pagbunal si Matrona gamit ang baga nga mga kahoy, ug sa dihang hapit na dili makaginhawa ang balaan, gibilanggo niya siya sa maong kwarto, diin namatay ang balaan ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Dios. Gihulog sa malupit nga babaye ang lawas ni Santa Matrona gikan sa kahitas-an; kay taas man ang iyang puloy-anan.

Gitigom sa mga Kristohanon ang lawas nga dugay nang nag-antos sa balaan nga martir nga si Matrona ug gilubong kini uban sa dungog. Pagkahuman, si Alexander, Obispo sa Tessalonica, nagtukod og simbahan sa ngalan sa santo, diin iyang gibutang ang iyang balaan nga relikya [2672] . Sa bahin sa manlupig, si Pavtila, dali ra niyang nasugat ang hustong paghukom sa Diyos nga angay kaniya. Sa mismong dapit diin iyang gipahulog ang lawas ni Santa Matrona gikan sa hataas nga pader, siya mismo sa ulahi natumba sa aksidente, nahulog, nabali ang iyang mga bukog, ug sa trahedya gipagawas niya ang iyang gisumpa nga kalag gikan sa iyang lawas[2673] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Manuel ug Teodosio

Gisaulog sa Marso 27

Ang mga Balaang Martir Manuel ug Teodosio taga-yuta sa Sidlakan. Sa ilang pagkakita nga ginapatay sa mga pagano ang mga Kristohanon matag-adlaw, nagkasabot sila sa usag usa nga mamatay alang kang Kristo, aron makapanunod sa Gingharian sa Langit. Pagkahuman nila sa paghimo niini nga desisyon, miduaw sila sa magmamando sa ilang nasud ug sa dalan nangutana sila sa daghang tawo ngano ginapatay niya ang mga Kristohanon; ug sa dihang mitindog sila sa atubangan sa magmamando, mapangahas nilang giangkon si Kristo, nga nagpahayag nga sila mga Kristohanon. Pinaagi sa ilang kaisog ug pagkamapangahas, nabigla nila dili lang ang mga naa uban sa magmamando, kondili pati na ang magmamando mismo. Gisugo sa magmamando nga dad-on sila ug ipriso, ug gisugo ang gaoler nga bantayan sila pag-ayo. Paglabay sa pipila ka adlaw, gisugo sa gobernador nga dad-on ang mga balaan gikan sa bilanggoan ngadto kaniya ug gisugdan sila pagpangumbinsi nga isalikway si Kristo ug maghalad sa mga dios-diosan; apan wala gani sila maminaw kaniya; sa baylo, gisulayan pa gani nila nga

---

[2671] Solun (kilala usab nga Thessalonica) – ang kapital sa usa sa mga rehiyon sa Macedonia. Karon gitawag kini nga Thessaloniki ug nahimutang sa European Turkey sa amihanang baybayon sa Gulpo sa Thessaloniki. Sa Solun, nagwali si San Pablo nga Apostol sa Ebanghelyo; duha ka sulat ang gisulat sa maong Balaang Apostol para sa mga lumolupyo sa maong rehiyon ug siyudad.

[2672] Ang mga relikya ni Santa Matrona nailhan sa ika-6 ug ika-7 nga siglo sa panahon sa paghari ni Emperador Maurice, ug mga milagro ang nahimo pinaagi niini.

[2673] Si Santa Matrona nag-antos sa pagkamartir sa ika-3 o ika-4 nga siglo.

pugngan siya sa pagsimba sa mga dios-diosan. Gisugo niya nga una silang bitayon sa kahoy ug latigon sa kilid sa ilang dughan; pagkahuman, gisugo niya nga kuhaon sila gikan sa kahoy ug ipahimutang sa hait nga trident; ug sa katapusan, human sa tanang pag-antos, gisugo niya nga putlon ang ilang ulo. Ingon niini nangamatay ang mga balaan nga martir, gisumite nila ang ilang matarong nga kalag sa kamot sa Ginoo.

10 Abril

28 Marso (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa atong Kagalang-galang nga Amahan Eustratius sa mga Kuweba

Gisaulog niadtong Marso 28

Si Santo Eustratius nagpamatuod nga usa siya ka maisugong sundalo ni Kristo, nga nakig-away ilawom sa bandila sa Krus, sa ngalan ug sa iyang kinabuhi. Gisunod niya ang ehemplo sa iyang labing pinili nga Kumander—si Jesu-Kristo—ug, human niya masinati ang parehas nga pag-antos sa kamot sa parehas nga mga tawo ug sa parehas nga panahon, makapanghambog gayud siya, nga nag-ingon: *'Gidala nako sa akong lawas ang mga samad sa Ginoong Jesus'* (Gal. 6:17).

Kining maisugong mandirigma ni Kristo, si Eustratius, lumad siya sa Kyiv. Gitinguha niya *nga 'sul-obon ang tibuok panagang sa Dios'* (Efe. 6:11), nga mao ang kinaiya sa monastikong paagi sa kinabuhi. Sa pagkahibalo nga *'ang walay sundalong nag-alagad sa aktibo nga serbisyo maglibog sa mga butang sa kinabuhi aron makapahimuot sa iyang komandante'* (2 Tim. 2:4), iyang gipangbahin ang iyang bahandi sa mga kabus, samtang nagbilin og bahin para sa iyang mga paryente nga ipangbahin pagkahuman sa iyang kamatayon. Busa, human mahimong kabus gikan sa pagka-adunahan, nahimo siyang monghe sa Kiev Caves Monastery. Ug misugod siya sa pagpanarbaho sa paagi nga makapahimuot sa Dios ilawom sa bandila sa Kumander nga nagpaubos alang kanato—si Kristo—nga nakadaog dili lamang sa iyang kaugalingong unod kondili usab sa mga dili makita nga kaaway pinaagi sa espirituhanong espada, mao kana, pinaagi sa gahum sa pag-ampo ug sa pagpuasa sa dakong pagpugong sa kaugalingon, nga napailalom sila ug nadala sa pagsunod pinaagi sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkasunuson. Nagpamalandong si Santo Eustratius kon giunsa sa iyang Ehemplo sa Asetisismo, si Hesukristo mismo, ang mainitong pag-ampo, pagpuasa sulod sa kap-atan ka adlaw, ug pagpaubos pinaagi sa pagsunod; busa, nag-armas usab siya sa maong mga birtud. Apan sa kahibalo nga ang tawo napildi sa unang sala tungod sa kakulang sa pagpugong sa kaugalingon, ang santo nangibabaw sa pagpugong sa kaugalingon ug sa dakong pagpuasa, ug busa gitawag siyang 'ang Manpuasa'.

Sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang dautang si Bonyak[2674] misulong sa mga yutang Ruso uban sa daghang Polovtsian ug nagdakop kanila, unya ang bulahan nga si Eustratius, atol sa pagsulong sa mga pagano sa Monasteryo sa Pechersk—diin daghan ang napatay sa ilang mga espada—nadakpan uban sa uban pa ug nabaligya ngadto sa mga yutang Griyego, sa siyudad sa Korsun[2675] ngadto sa usa ka Hudiyo, kauban ang ubang mga Kristohanon – traynta ka mongheng trabahante ug baynte ka lalaki gikan sa Kyiv.

Ang walay Dios nga Hudiyo misugod pagpugos sa iyang mga bihag nga isalikway si Kristo ug naghulga nga gutumon hangtod mamatay ang mga mosupak samtang nakadena. Apan ang maisugong monghe nga si Eustratius, samtang nag-ampo, nagpalig-on ug nagtudlo kanila tanan, nagpahimangno kanila pinaagi niining mga pulong:

[2674] Bonyak – usa ka khan (o prinsipe) sa mga Polovtsian, nga nabuhi sa ulahing bahin sa ika-11 ug sayong bahin sa ika-12 nga siglo, gitawag nga 'mananap' sa atong mga kronika tungod sa kanunay niyang paglusob sa Kievan Rus'. Ang mga Polovtsian usa ka mananap nga tribo nga nagpuyo sa habagatan sa Kyiv nga nagkinabuhi pinaagi sa pagpanguha ug pagpangawat.

[2675] Korsun – karon nailhan nga Chersonesos Taurica.

'Mga igsoon! Kinsa man kaninyo ang nabunyagan ug nagtuo kang Kristo, ayaw niya paglapasa ang saad nga gihimo sa bunyag. Si Kristo nagpabuhi kanato pag-usab pinaagi sa tubig ug sa Espiritu, gipalit kita gikan sa panumpa sa Balaod pinaagi sa Iyang dugo, ug gihimo kita nga mga manununod sa Iyang Gingharian. Kung mabuhi kita, mabuhi kita alang sa Ginoo; kung mamatay kita, mamatay kita sa Ginoo, ug pinaagi sa panlawas nga kamatayon makab-ot nato ang kinabuhi nga walay katapusan. Sunda nato ang miingon: *'Alang kanako, ang pagkinabuhi mao si Cristo, ug ang pagkamate usa ka ganansya'* (Fil 1:21).

Gipalig-on sa mga pulong sa Reverendo, mas gipili sa mga bihag nga mamatay tungod sa kakulang sa panaw-on nga pagkaon ug ilimnon kaysa sa pagsalikway kang Kristo, nga mao ang pagkaon ug ilimnon sa walay katapusang kinabuhi.

Busa, pagkahuman sa pipila ka panahon, tungod sa kapoy sa gutom ug kauwaw, namatay ang tanan nga lima ka pulo ka lalaki: ang uban pagkahuman sa tulo ka adlaw, ang uban pagkahuman sa upat, ang uban pagkahuman sa pito, ug ang mas kusgan pagkahuman sa napulo. Si Eustratius ra ang nabilin nga buhi; bisan pa nga gilutos sa gutom sulod sa napulo ug upat ka adlaw, nagpabilin siyang buhi ug walay kadaut, kay naandan na niya ang pag-ayuno sukad pagkabatan-on pa niya. Ang dautang Hudiyo, sa dihang nakita nga ang monghe maoy hinungdan sa pagkawala sa iyang kuwarta—nga iyang gibayad para sa mga bihag nga iyang gilauman nga mabalhin sa iyang pagsimba sa diyos-diyosan—naghukom nga panimalos kaniya.

Nagkadool na ang Adlaw sa Pagkabanhaw ni Kristo. Nagsugod ang Hudiyo sa pagsaulog sa iyang Paskwa ug ginsultohan og dautan si San Eustracio sama sa pagsalto sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa Iyang kaugalingon sa mga katigulangan niya. Ug sama sa paglapas sa mga Hudiyo kang Kristo kaniadto, gipako usab kining matarong nga tawo sa krus sa maldito nga Hudiyo ug sa iyang mga kauban.

Si Eustratius, samtang gipako sa krus, nagpasalamat sa Dios nga gihatagan siya sa grasya nga mabuhi nga walay pagkaon o ilimnon sulod na sa kinse ka adlaw.

Ginsultohan sa Hudiyo ug sa iyang uban pang mga amigo ang gipako sa krus nga tawo ug miingon kaniya:

'Hulga! Tilawi karon ang balaodnong Paskwa, aron mabuhi ka ug makalikay sa sumpa. Kay si Moises gipasa kanato ang balaod nga iyang nadawat gikan sa Dios, ug miingon sa iyang mga basahon: *"Sumpa ang bisan kinsa nga gibitay sa kahoy"* (Deut. 21:23).'

Mitubag ang Pari:

'Ang Ginoo karon naghatag kanako og dakong grasya. Gitagaan Niya ako sa pabor nga mag-antos alang sa Iyang ngalan sa krus, sa pagkapareho sa Iyang mga pag-antos.' Nagalaum ako nga moingon Siya kanako, sama sa gisulti Niya kaniadto sa tulisan*: 'Karong adlawa anaa ka uban kanako sa Paraiso'* (Lucas 23:43). Wala koy gikinahanglan sa inyong Pista sa Paglabay; wala ko mahadlok sa sumpa, kay *'ang atong Pista sa Paglabay, si Cristo, gisakripisyo na alang kanato'* (1 Cor. 5:7), Nga gilaglag ang sumpa nga gibutang kanato tungod sa paglapas sa Balaod ug gihatagan kita og kinabuhi nga walay katapusan pinaagi sa Krus, diin Siya gipako, nga mao ang kinabuhi sa tanan, ingon usab sa gipanghulaan ni Moises: *'ug ang imong kinabuhi magbitay sa timbangan sa atubangan nimo'* (Deut. 28:66). Mahitungod sa pista sa Pasko sa Pagkadayag, si David miingon: *'Kini ang adlaw nga gihimo sa Ginoo; maglipay kita ug magsaulog niini!'* (Salmo 117:24). Apan kamo, nga naglansang kanako, ug ang tanan ninyong kauban sa pakig-sabwatan, maghilak ug mag-aga, kay ang pagpanimalos moabut kaninyo tungod sa akong dugo ug sa dugo sa uban pang mga Kristohanon nga inyong napalit. Nagdumot ang Ginoo sa inyong mga Sabado ug himoon Niya nga pagminos ang inyong mga pista, ug hapit na ang panahon sa pagpatay sa pangulo sa inyong pagkawalay-balaod.

Pagkadungog niini, nasuko pag-ayo ang Hudiyo, mikuha og bangga ug gitusok ang tawo nga nakapako sa krus[2676] . Ug unya nakita ang usa ka nagdilaab nga karwahe ug nagdilaab nga mga kabayo, nga nagdala sa kalag sa malipayong martir paingon sa langit, ug nadungog ang usa ka tingog nga miingon: 'Tan-awa, usa ka maisugong lungsoranon sa langitnong siyudad!'

Gikuha sa mga Hudiyo ang lawas sa balaan nga martir gikan sa krus ug gilabay kini sa dagat, diin daghang mga milagro ang nahitabo pagkahuman. Ang mga matinud-anon nangita pag-ayo didto sa balaan nga mga relikya, apan wala nila kini makaplagan. Pinaagi sa probidensya sa Dios, nadiskubrehan kini sa usa ka langob, diin nagpabilin kini nga dili malata hangtod karon.

[2676] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo niadtong 1097.

Mahitungod sa propesiya sa balaan nga martir nga panimaloson ang iyang dugo, natuman kini dayon pagkahuman sa iyang pag-antos. Kay niadtong adlawa mismo, usa ka sugo ang miabot gikan sa Griyegong hari aron ipahawa ang tanang mga Hudiyo gikan sa iyang gingharian, kumpiskahon ang ilang mga kabtangan, ug patyon ang ilang mga pangulo tungod sa paglutos sa mga Kristohanon. Usa sa mga unang gipatay, sumala sa propesiya sa bulahan nga Eustratius, mao ang eparco nga si[2677] , nga nagpukaw sa mga Hudiyo batok sa mga Kristohanon. Ug mao kini ang nahitabo. Usa ka adunahan ug bantog nga Hudiyo ang nabunyagan, ug busa ang hari, aron pasidunggan siya, gihimo siyang eparco pagkahuman sa pipila ka adlaw; apan sa pagdawat niya niining katungdanan, tinago niyang gisalikway si Kristo ug ang Iyang pagtuo ug nagtugot sa mga Hudiyo sa tibuok Griyegong gingharian nga mopalit og mga Kristohanon ug himuon silang mga ulipon. Sa dihang napadayag ang dautang eparco tungod sa iyang dautang limbong, gisugo sa hari nga patyon siya, kauban ang tanang mga Hudiyo nga nagpuyo sa mga yutang Griyego. Ug samtang ginapatay ang mga Hudiyo nga nagpuyo sa Griyegong siyudad sa Korsun, ang dautang Hudiyo, nga mao ang nakapatay kang Banal Eustratius, gibitay sa usa ka kahoy; ug busa *'ang iyang kaugalingong dautang buhat* mibalik *kaniya'* (Salmo 7:17), ug nakigbahin siya sa kapalaran ni Hudas.

Ang uban pang mga Hudiyo, bisan pa, sa dihang nakasaksi sa katingalahang mga milagro pagkahuman sa pagpanaw sa Balaan, mituo kang Kristo ug nabunyagan. Ug si San Eustratio, nga gidala sila kang Kristo ug, bisan pa sa iyang kamatayon, nagpabilin nga Iyang maisugon nga mananakop ug mananaog, gihimo siyang takus sa pag-awit sa kanta sa kadaugan uban sa di-mortal nga langitnong panon ug sa paghari uban kang Kristo mismo, ang Mananaog sa kamatayon, uban Niya nga iyang gisukol, gipadayeg Siya ug nagpasalamat kaniya, kauban ang Iyang Langitnong Amahan ug ang Espiritu nga Nagahatag-kinabuhi, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Jonas ug Barachias

Gisaulog sa Marso 28

Kining mga balaang martir lumad sa Persia ug nabuhi sa panahon sa paghari sa Persyano nga hari Sapor[2678] , sa usa ka baryo nga ginganlan og Yasi. Sa usa ka adlaw, pagkahuman nilang biyaan ang ilang panimalay, mibyahe sila paingon sa siyudad sa Varavoh ug didto nila nakaplagan ang mga balaang martir nga sila Zapifan, Lazarus, Marufan, Narsin, Elijah, Marin, Si Aviva, Sivenfin ug Savva, nga gipriso didto, ilang gipalig-on ang ilang determinasyon, gihangyo sila nga magpabilin nga matinud-anon sa Kristohanong pagtuo ug sa ilang pag-angkon niini, ug dili kini isalikway bisan pa og kini magpasabot sa kamatayon alang niini. Busa, gidakop sila ug gidala sa atubangan sa tulo ka prinsipe: Masdraf, Sirof ug Marmisius – ug nakasinati og daghang pag-antos ug pagpanakit gikan kanila tungod kay wala sila mosimba sa adlaw, kalayo ug tubig[2679] .

Si San Jonás ang unang gipasakop sa pagpanakit. Gitali siya sa usa ka talagsaong paagi nga kasagarang buhaton sa mga Persyano. Kasagaran, ang mga Persyano magpahigda sa tawo nga tortyurhon sa yuta ug i-tali ang iyang mga kamot ug tiil sa usa ka piraso sa kahoy, aron siya magpabilin nga hilom sama sa bato ug mapukpuk gikan sa duha ka kilid, kay tungod kay hugot siyang nakatali sa kahoy, dili siya makalikay sa mga hampak. Pagkahuman nila paghigot kang Santo Jonas sa ingon ani nga paagi, gihampak siya sa dugay nga panahon sa duha ka kilid gamit ang baga nga mga tungkod; unya, pagkahuman nila paghigot og pisi sa iyang lawas, gihulbot siya sa ibabaw sa yelo sa usa ka nagyelo nga lanaw, gipugos siya sa pag-antos sa katugnaw, ug sa katapusan gibyaan siyang nakagapos sa lugar sa iyang pagpanamastamas sulod sa tibuok gabii. Pagkahuman niini, giputol nila ang iyang mga tudlo sa kamot ug tiil, gilukot ang panit sa iyang ulo, giputol ang iyang dila ug gilabay siya sa usa ka kaldero nga puno sa nagbukal nga dagta. Apan sa dihang ang balaan nga martir migawas nga walay samad gikan sa kaldero, gipisil siya sa vise, nga nagbungkag sa iyang mga bukog. Human niini tanan, gipilas nila siya sa tunga ug gilabay sa usa ka lawom nga lungag, diin siya namatay . Sa bahin ni Varachisius, sumala sa sugo sa mga prinsipe, gibutangan siya og pula kaayong posas sa iyang mga pulso, ug pagkahuman dayon gisugdan nila pagbubo ang

---

[2677] Eparco – ulo sa usa ka probinsya.

[2678] Ang Persyano nga hari nga si Shapur II, nga nailhan nga 'ang Dako', naghari gikan sa 310 hangtod 331 ug usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon.

[2679] Nagdayew sa adlaw isip hulagway sa ilang labawng diyos nga si Mithra, girespeto usab sa mga Persyano ang kalayo ug tubig isip putli nga mga elemento nga naghatag og kaayohan sa tanang buhing butang.

natunaw nga tingga sa iyang mga talawan, sa iyang mga lungag sa ilong, dalunggan, ug baba; sa katapusan, pagkahuman nila paghigot og pisi sa iyang mga tiil, gibitay siya sa dungeon. Human sa ingon nga mga pagpanakit, gihuboan nila si Santo Varachisius sa iyang mga sinina ug, pagkahuman siya giputlan sa kamot, gihulbot siya sa mga maburot nga palungpung; dayon gituslob siya sa mga hait nga sungkod, gibutang siya sa paikot-ikot nga ligid, nga nagbungkag sa tibuok niyang lawas, ug, sa katapusan, gibuboan og nagbukal nga katam-is sa iyang baba, diin dayon ang balaan nga martir mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa Dios. Ang mga lawas ni San Jonas ug Barachias, kauban ang mga nahisgotan nga balaang martir, gilubong sa usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Avdisot. Ang mga balaang martir nga sila Jonas ug Barachisius namatay sa ika-28, ug ang uban sa ika-27 ka adlaw sa bulan saMarch[2680] .

Kumemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hilarion nga Bag-o[2681]

Kumemorasyon sa Marso 28

Sukad pagkabatan-on pa niya, gidawat ni Banal Hilarion ang yugo sa kinabuhi sa pagka-monasto: nagsunod sa Kristo nga gipako sa krus, gidala niya ang iyang kaugalingong krus, napildi ang mga hilaw nga tinguha sa unod pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon; Pagkahuman siya mibulag sa usa ka eremiteryo ug nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa hilom, siya, nga gipahimakas sa kawalay-pagkamahilig, milabaw sa tanang monghe sa matinud-anong kinabuhi, busa giisip siya nga angay sa pagka-pari ug sa ulahi nahimong abbot sa monasteryo nga nailhan nga Pelikit, nga nahimutang sa Asia, duol sa Hellespont[2682] . Ang Kagalang-galang nga si Hilarion naghimo og daghang katingalahang milagro. Pinaagi sa iyang pulong, iyang gipalayas gikan sa mga uma ug ubasan ang mga hayop nga nagadaut sa mga tanom; pinaagi sa pag-ampo, iyang gipahunong ang kusog nga ulan sa yelo ug naghatag og ulan sa yuta atol sa uga; sama sa propeta Elias, gibahin niya ang suba, gi-ayo ang usa ka tawo nga uga ang kamot, gibalik ang panan-aw sa mga bulag, gi-ayo ang mga pilay sa ilang mga kapansanan, nagpahawa og mga demonyo, ug napuno ang lambong sa mga mangingisda og daghang isda sa dihang gamay ra ang ilang nakuha.

Ang Kagalang-galang nga si Jose nga Himnograpo, sa tropario sa ikawalong oda sa kanon nga iyang gisulat isip dungog sa santo, nagreport nga si Santo Hilarion nakasinati og pagpanlupig ug insulto gikan sa mga nagpahirap kaniya tungod sa pagdayeg sa balaang ikon sa Manluluwas, busa gitawag siya nga martir. Sumala sa pipila ka mga sugilanon, ang Banal nga Hilarion nabuhi atol sa paghari ni Leo nga Armenyo, nga nagpasipala sa mga balaang ikon; apan ang uban, bisan pa, nag-ingon nga ang iyang kinabuhi nahulog sa paghari ni Leo nga Isaurian ug sa iyang anak nga si Copronymus[2683] , nga naghari sa taas nga panahon sa wala pa si Leo nga Armenyo, nga mas daw mas lagmit. Nagaantos siya alang sa mga balaang ikon sa panahon nga, sa Biyernes Santo, ang gobernador ni Copronymus, si Lachondracon, kalit nga misulong sa Monasteryo sa Pelikit uban sa iyang mga sundalo: Sa panahon sa Balaang Liturhiya, siya misulod sa simbahan ug unya sa santuwaryo nga walay pagtagad, gisugo nga hunongon ang pagkanta, ug gilabay sa yuta ang Balaang Misteryo nga Nagahatag Kinabuhi ni Kristo; unya, sa pagdakop kanila, gitali niya sa puthaw nga kadena ang kwarentay dos ka napiling monghe; Sa uban pang miyembro sa komunidad sa mga monghe, iyang gisamdan ang uban, gipahirapan ang ilang mga lawas; ang uban iyang gisunog, una niyang gipahid ang pitch sa ilang bungot ug nawong; sa ikatulong grupo iyang giputol ang ilang mga ilong; ug sa katapusan, iyang gisunog ang monasteryo ug ang simbahan. Sa mga napiling amahan, kinsa adunay kap-atan ug duha ka numero, gipadala niya sila sa pagbiyahe ngadto sa utlanan sa probinsya sa Efeso, ug didto, pagkahuman nga gipriso sila sa usa ka daang paliguan, gipailawom niya sila sa mabangis nga kamatayon.

[2680] Ang bulahan nga pagpahulay sa mga balaan nga martir nga sila Jonah ug Barachias nahitabo sa taliwala sa 327 ug 331.

[2681] Ang magtutug-an ni Kristo, si Hilarion, nga karon ginahinumduman, gitawag siyang 'Bag-ong' aron maila siya nga lahi kang Hilarion sa Dalmatia, usab usa ka magtutug-an, nga nag-antos ilawom sa Emperador nga Byzantine nga si Leo V ang Armenyo (812–820). Ang handumanan sa ikaduhang Hilarion gisaulog kada ika-6 sa Hunyo

[2682] Ang Hellespont mao ang karaang ngalan sa Dardanelles Strait, nga nagkonektar sa Dagat Marmara ug sa Dagat Aegean.

[2683] Naghari si Leo III nga taga-Isauria gikan sa 717 hangtod 741, ug ang iyang anak nga si Constantine V Copronymus gikan sa 741 hangtod 775.

Gituohan nga niining panahona nag-antos usab ang Kagalang-galang nga si Hilarion, nga mao ang pangunang abadi sa mga amahan nga nahisgutan[2684] .

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si Esteban ang Kumpesor.

Gisaulog sa Marso 28

[2685]Ang Banal nga si Esteban, Kumpesor ni Kristo, nabuhi atol sa paghari ni Tsar Leo nga Armenyo[2686] . Tungod kay gihigugma niya sukad pagkabata ang asetikong kinabuhi ug napasigarbohan siya sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, nahimong abá siya sa ulahi sa Monasteryo sa Trigilia, nga gidawat niya ang maong katungdanan human sa padayon nga hangyo sa mga igsoon; pinaagi sa iyang pagtudlo, gidasig niya ang daghan nga magkinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug sa pagkabalaan. Apan unya ang walay Diyos nga Haring Leo ang Armenyo nagpahamtang og mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, gipapas ang mga balaang ikon. Gihangyo niya dayon ang Kagalang-galang Esteban ug gipugos siya nga isalikway ang Ortodoksong pagtuo, biyaan ang pagdayeg sa mga balaang ikon, ug pirmahan sa iyang kaugalingong kamot ang iyang pagsalikway sa Ortodoksiya.

Apan ang Reverendo, dili lang siya misugot niini, gisaway pa gyud niya ang hari tungod sa iyang pagkadautan. Tungod sa iyang pagkamapundok sa Ortodoksong pagtuo, nakasinati si Banal Esteban og daghang pag-antos ug mga gapos sa prisohan; pagkahuman gipahilayo siya sa usa ka lugar sa pagkabilanggo, ug didto, sa dihang nakaabot na siya sa hingpit nga kakapoy tungod sa pag-antos ug sakit, mibya si Banal Esteban ngadto kang Kristo nga Dios[2687] , alang Kaniya siya nakasinati og daghang pag-antos ug midawat sa kamatayon.

Ang Sugilanon ni Taxiotes ang Mandirigma

Gisaulog sa Marso 28

Sa Kartago[2688] nagpuyo ang usa ka lalaki nga ginganlan og Taxio, usa ka mandirigma nga nagkinabuhi sa grabeng sala. Usa ka adlaw, usa ka makahawa nga sakit ang misangko sa siyudad sa Kartago, hinungdan sa kamatayon sa daghang mga tawo; si Taxio gikupot sa kahadlok, mibalik sa Dios ug naghinulsol sa iyang mga sala. Mibiya siya sa siyudad uban sa iyang asawa ug mibalik sa usa ka baryo, diin nagpabilin siya ug gigahin ang iyang panahon sa pagpamalandong sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa impluwensya sa yawa, nahulog siya sa sala sa pakighilawas uban sa asawa sa usa ka mag-uuma nga nagpuyo duol; apan pipila ka adlaw human niya pagbuhat niining sala, gitilawan siya sa usa ka bitin ug namatay.

Adunay usa ka monasteryo nga nahimutang usa ka 'popriще' ([2689] gikan sa maong lugar; ang asawa ni Taxio miadto sa maong monasteryo ug nangayo sa mga monghe nga moanha ug kuhaon ang lawas sa namatay aron ilubong kini sa simbahan: ug ilang gilubong siya sa ikatulong oras sa adlaw. Sa pag-abot sa ikasiyam nga oras, nadungog ang kusog nga paghilak gikan sa lubnganan: 'Kaluy-i, kaluy-i ako!' Sa pagduol nila sa lubnganan ug pagdungog sa paghilak sa lubong nga tawo, gilukso dayon sa mga monghe ang lubnganan ug ilang nakaplagan nga buhi si Taxio; nahadlok sila ug natingala ug gipangutana siya, nga gusto mahibal-an unsay nahitabo kaniya ug

---

[2684] Ang kamatayon ni San Hilarion nahitabo mga tuig 754.

[2685] Ang Monasteryo sa Trigleon nahimutang sa daplin sa Constantinople.

[2686] Si Leo V ang Armenyo – emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[2687] Ang kamatayon ni San Esteban nahitabo pagkahuman sa 815 (niadtong tuiga siya gipahilayo sa nasud).

[2688] Carthage – usa ka kolonya sa mga Fenicio nga bantog sa karaang panahon, nahimutang sa Amihanan nga Aprika. Ang karaang Carthage nakaabot sa iyang kasikatan sa ika-2 nga siglo BC, apan sa mga ruinas sa karaang Carthage, atol sa paghari sa unang mga emperador sa Roma, mitumaw ang usa ka bag-ong Carthage, nga naglungtad sulod sa taas nga panahon.

[2689] Ang 'poplith' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 1,000 ka lakang.

giunsa siya pagkabanhaw. Apan siya, nga nabug-atan sa kusog nga paghilak ug pag-agol, wala gyud makasulti kanila ug bisan unsa ug nangayo lang nga dad-on siya kang Obispo Tarasius; busa gidala siya kaniya.

Sulod sa tulo ka adlaw, gihangyo siya sa obispo nga isulti niya unsay iyang nakita didto, apan sa ika-upat nga adlaw pa nagsugod og sulti ang lalaki nga gilubong.

Uban sa daghang luha, iyang gisaysay ang mosunod:

'Samtang nagkamatay ako, nakakita ko og pipila ka mga Etiyopiyano nga nagtindog sa akong atubangan; ang ilang hitsura makalilisang kaayo, ug napuno ang akong kalag sa kahadlok. Unya nakakita ko og duha ka gwapong batan-ong lalaki; ang akong kalag nadani kanila, ug dayon, sama sa paglupad gikan sa yuta, misugod kami og pagsaka paingon sa langit, nga sa dalan among nasugat ang mga pagsulay[2690] , nga nagkupot sa kalag sa matag tawo nga bihag ug ang matag usa nagpahirap niini tungod sa usa ka partikular nga sala: ang usa para sa bakak, ang lain para sa pagpanamastamas, ang ikatulo para sa garbo; busa ang matag sala adunay kaugalingong mga tigsusi sa hangin. Ug unya nakita nako, sa usa ka baul nga gihuptan sa mga Anghel, ang tanan nakong maayong buhat, nga gibug-aton sa mga Anghel batok sa akong dautang buhat. Busa nakalabang kami niining mga pagsulay. Apan sa dihang nagkadool kami sa ganghaan sa langit, miabot kami sa pagsulay sa pakighilawas, gipugngan ko didto sa mga bantay ug gisugdan nilang ipakita kanako ang tanan nakong carnal nga mga buhat sa pakighilawas, nga akong nabuhat sukad pagkabata hangtod sa akong kamatayon, ug ang mga Anghel nga nag-una kanako miingon kanako: 'Ang tanang makasasalaong sala nga imong nabuhat samtang naa ka sa siyudad gipasaylo na sa Dios, kay naghinulsol ka niini.' Apan miingon kanako ang dautang mga espiritu: 'Apan sa dihang mibiya ka sa siyudad, nakighilawas ka sa uma uban sa asawa sa mag-uuma.' Sa pagkadungog niini, wala'y maayong buhat nga makapawala niining sala, ug gibyaan ko nila. Unya gikuptan ko sa dautang mga espiritu, gisugdan ko nilang paghampak ug dayon gihulbot paubos; ang yuta mibulag, ug ako, gidala sa masipit nga mga agianan ug sa makitid, baho nga mga bangin, mibaba sa kinahiladman sa mga bilanggoan sa Impyerno, diin ang mga kalag sa mga makasasala gipriso sa walay katapusang kangitngit, diin walay kinabuhi alang sa mga tawo, kondili walay katapusang pag-antos, dili matugkad nga paghilak ug dili masukod nga pagngurog sa ngipon. Didto, kanunay madungog ang usa ka desperadong pagtuaw: 'Lagmit, lagmit kanamo! Ala, ala!' Ug imposible nga isaysay ang tanang pag-antos didto; dili matugkad ang tanang paghiganti ug kasakit nga akong nakita. Nagahilak sila gikan sa kahiladmon sa ilang mga kalag, ug walay bisan kinsa nga nagpakita kanila og kaluoy; nagahilak sila, ug walay bisan kinsa nga makahupay kanila; nagapakusog sila, ug walay bisan kinsa nga maminaw kanila o moluwas kanila. Ug ako gipriso sa mga ngitngit nga dapit, puno sa makalilisang nga kasubo, ug ako naghilak og naghilak nga mapait gikan sa ikatulong oras hangtod sa ikasiyam. Unya nakakita ako og huyang nga kahayag ug duha ka Anghel nga miabot didto; ako misugod sa mapainubsanon nga pag-ampo kanila nga luwason ko gikan sa maong malisud nga dapit aron ako makapangayo og pasaylo sa atubangan sa Dios.

Miingon kanako ang mga anghel:

'Walay pulos ang imong pag-ampo: walay bisan kinsa ang mobiya niining dapita hangtod moabot ang panahon sa kinatibuk-ang pagkabanhaw.'

Apan samtang nagpadayon ko sa paghangyo ug pagpakusog sa akong pag-ampo kanila, ug nagsaad nga maghinulsol sa akong mga sala, usa ka Anghel miingon sa usa pa:

Gisaad ba nimo nga siya maghinulsol sa tibuok niyang kasingkasing, sama sa iyang gisaad?

Usa pa miingon:

– Oo!

Unya giunat niya ang iyang kamot kaniya. Niadto, gidala ko nila gikan didto paingon sa yuta ug gidala ko ngadto sa kabaong diin naghigda ang akong lawas, ug miingon sila kanako:

– 'Sulod ka sa kana nga gilain kanimo.'

Ug busa nakita nako nga ang akong kalag misidlak sama sa perlas, samtang ang akong patay nga lawas itom sama sa lapok ug nagpagawas og baho; busa wala ko gustong mosulod niini. Miingon ang mga anghel kanako:

'Dili ka makapanamastamas kung wala ang lawas nga imong gigamit sa pagbuhat sa imong mga sala.'

Apan nangayo ko kanila nga ayaw ko pasudla sa lawas.

[2690] Alang sa mga detalye sa iyang mga paglitis, tan-awa sa ibabaw sa kinabuhi ni San Basilio nga Bag-o, Marso 26

'Sulod,' ingon sa mga anghel, 'kung dili, ibalik ka namo sa lugar diin ka namo nakaplagan.'

Unya misulod ko, nabanhaw pag-usab, ug misinggit ko: 'Kaluy-i ako!'

Unya si Santo Tarasio miingon kaniya:

– 'Kuhaa ang pagkaon.'

Wala siya'y tinguha nga mokaon, apan samtang naglakaw siya gikan sa simbahan paingon sa simbahan, mihulog siya nga nag-uyog sa yuta ug, uban sa mga luha ug lawom nga paghuyop, nag-ikumpisal sa iyang mga sala ug miingon sa tanan:

'Kaluoy sa mga makasasala: nagpaabot kanila ang walay katapusang pag-antos; kaluoy sa mga dili maghinulsol samtang naa pa silay panahon; kaluoy sa mga nagahugaw sa ilang kaugalingong lawas!'

Pagkahuman sa iyang pagkabanhaw, si Taxiot nabuhi sulod sa kap-atan ka adlaw ug naghinulsol aron maputli ang iyang kaugalingon; tulo ka adlaw sa wala pa ang iyang kamatayon, naulahi niya ang iyang pagpanaw ug mibiyahe paingon sa Maloloy-on ug Mahigugmaong Dios, nga mibaba sa impyerno ug nagahatag og kaluwasan sa tanan, Kang Kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

11 Abril

29 Marso (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa atong bililhon nga amahan Mark, Obispo sa Arefusius.

Gisaulog niadtong 29 Marso

Mahitungod sa pagkamartir sa among bililhon nga amahan Mark, Obispo sa Arefusius[2691] , si Santo Gregorio sa Nyssa, sa iyang unang homilía batok sa walay Diyos nga apostata nga si Julian[2692] , misulat ingon niini:

'Kinsa bay wala kahibalo sa nahitabo sa katingalahang Marko sa Arefusius? Ug kinsa, pinaagi sa salaysay nga gipahinungod sa iyang handumanan, dili siya mahinumduman? Sa panahon sa paghari ni Constantine ang Dako, pinaagi sa paggamit sa mga katungod nga gihatag sa mga Kristohanon niadtong panahona, gipaguba niya ang usa ka paganong templo ug gidala ang daghang mga tawo gikan sa sayop nga pagtuo sa pagano ngadto sa tinuod nga dalan sa kaluwasan, pinaagi sa makapadasig nga pakigpulong ug sa ehemplo sa iyang walay sala nga kinabuhi. Ang mga paganong Arefusians dugay na siyang gikaligut-an; ug sa pagkahugno sa pagdumala sa mga Kristohanon ug pagsugod sa pagtubo ug pagdilaab sa pagka-impiryoso sa mga pagano, wala siya makalikay sa kamot sa iyang mga mananakit niadtong lisod nga mga panahon. Sama sa usa ka panon sa katawo, bisan pa man mapugngan niini sa pipila ka panahon ang kasuko ug mga tinguha—sama sa kalayo nga nag-alimpulos sa hurno o suba nga gipugngan sa harang—apan sa tukmang panahon, mopagawas gihapon kini sa walay pagdumala nga kasuko; ingon usab, sa kinaiya sa kalayo ang pagdilaab ug sa suba ang pagbungkag sa harang uban sa dakong kusog.

Si San Marcos, sa dihang nakita niya nga ang mga tawo misukol batok kaniya ug nagplano og dautang buhat, dali siyang nakahukom sa paglayas—dili tungod sa kahadlok kondili tungod sa pagsunod sa sugo sa Ginoo, nga nagmando sa pagbalhin-balhin gikan sa usa ka lungsod ngadto sa lain, aron malikayan ang mga naglutos kaniya. Sa bahin sa mga Kristohanon, bisan pa man nga sila maisugon ug lig-on sa ilang paglahutay, dili lang sila angay mag-atiman sa ilang kaugalingong kaluwasan, kondili kinahanglan usab sila magpakita og kaluoy sa ilang mga manlulupig, aron dili sila magdala og mas dakong kadaut sa ilang kaugalingon pinaagi sa dautang malisiya nga napuno kanila. Apan sa dihang nakita sa matarong nga si Marko nga tungod kaniya, ang dautang mga mananakit nagdakop sa daghang mga tawo, gipasakop sila sa pag-antos ug nagkalain-laing matang sa pagpanakit,

---

[2691] Arefusia o Arethusa – usa ka siyudad sa Syria.

[2692] Si Emperador Julian nga Apostata nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 361 hangtod sa 363.

samtang ang uban, sa pagtan-aw niini, nasubo sa ilang kasingkasing, dili niya ikapugos nga mag-antos pa ang uban tungod sa iyang paglayas ug pagpanalipod sa kaugalingon; Sa dihang nakahukom siya sa usa ka mahimayaon ug maalamon nga buhat, mibalik siya gikan sa iyang paglayas, kusang-loob nga misumiter sa katawhan, ug gisugdan ang pakigbisog batok sa kasuko sa iyang mga tigpahirap. Unsa kaha nga mga kalautan ang wala gihimo didto! Unsa kaha nga mga pagpanakit ang wala gihimo! Samtang ang matag usa sa mga mananakit naningkamot nga idugang ang kaugalingon, espesyal nga gimugna nga porma sa pagpanakit sa daghang lain-laing pag-antos, walay nakapahasol kanila sama sa maisugong paglahutay sa santo; labi silang napait, kay ang ilang pagtan-aw sa iyang pagbalik dili ingon usa ka pagpakita sa kaisog atubangan sa pag-antos, kondili ingon pagdumot ug pagdaot kanila.

Ang balaan nga tigulang, nga boluntaryo nga mipili sa pag-antos sa pagkamartir, gidala sa siyudad, diin siya gihatagan og espesyal nga pagrespeto sa tanan gawas lang sa iyang mga manlupig ug manlutos, tungod sa iyang katigulangon ug, labaw sa tanan, sa iyang matarong nga kinabuhi. Gisunod siya sa daghan, bisan unsa pa ang edad o ranggo; tanan nagpasipala kaniya sa patas nga sukod: adunay mga lalaki ug babaye, batan-on ug tigulang, ingon man mga opisyal sa siyudad ug mga bantugan nga tawo; nag-ambit silang tanan og usa ka tinguha: nga malabaw ang usa sa usa sa kasuko ug kabangis; Walay eksepsyon, giisip sa tanan nga usa ka dakong kalampusan ang pagpasakop kaniya sa labing grabe nga mga pag-antos ug ang pagdaog sa dili matandog nga tigulang nga asketiko nga misupak sa tibuok siyudad.

Ang santo, human madani sa mga dalan, gilabay sa usa ka lat-ang; didto, gawas sa iyang mga pag-antos, nakasinati siya og makauwaw nga pag-abuso: ang mga bata nag-ilis-ilis sa pag-antos kaniya pinaagi sa paghila sa iyang buhok ug uban pang bahin sa iyang lawas; unya gisabit siya sa usa ka lugar sa publikong kaulaw, samtang ang nag-uyog nga lawas sa maisugong martir gipikas-pikas sa mga kutsilyo ug gituslob sa usa ka hait nga kawayan; ug samtang nagpadayon kini nga makalilisang nga talan-awon, nagkatawa sila pag-ayo ug nagdula. Gamit ang pipila ka espesyal nga instrumento, gipisil ang iyang mga bukog sa bitiis hangtod sa bukog; giputol ang iyang mga dalunggan gamit ang pinong kaayo ug kusgan kaayo nga sinulid nga lino. Unya, pagkahuman siya nilang pahiran og dugos ug tambok, gibutang siya sa usa ka basket ug, sa udto sa grabeng kainit sa adlaw, gibangon siya sa kataas diin siya gituslok sa mga putyukan ug alimbubug. Ug samtang nagkatunaw ang mantikilya ug dugos sa balaan nga lawas sa santo tungod sa kainit sa adlaw, mas grabe ang iyang pag-antos sa mga tusok sa putyukan ug alimbuyog.

Si San Marcos, bisan pa sa iyang katigulangon, nagpamatuod nga puno siya sa kusog sa iyang pagkamartir; wala niya mawala ang kalinaw sa iyang nawong, apan nakasinati pa gani siya og kalipay gikan sa maong mga pag-antos ug gisaway pa gani niya ang iyang mga mananakit.

Ang mosunod nga hinumduman nga sugilanon gisaysay usab bahin kaniya: sa dihang nakita niya nga gipataas siya sa kahitas-an, samtang ang iyang mga manlupig nagtindog sa ubos kaniya, nabati ni San Marcos niadtong takna nga layo kaayo siya kanila nga wala na niya tagda ang kasakit, mura'g lain nga tawo, dili siya mismo, ang nag-antos sa mga pag-antos, nga iyang giisip nga himaya imbis nga kaulaw. Dili kaha mopukaw og kalooy sa bisan kinsa nga adunay bisan usa ka tulo sa kaluoy ug pagkatawo ang ingon nga panan-aw?! Apan imposible kini tungod sa hulga sa pagpanakit ug sa kasuko sa hari, nga naghimo nga katungdanan sa mga siyudad ug gobernador ang pagpahamtang og pag-antos sa mga Kristohanon; bisan pa niana, daghan, nga wala makahibalo sa dautang tuyo ug paglimbong nga natago sa sulod sa hari, lain ang ilang paghunahuna kaniya.

Gisagubang ni San Marcos ang tanang pag-antos tungod kay gipukan niya ang usa ka paganong templo, ug wala siya magbayad bisan usa ka bulawan nga sinsilyo sa iyang mga tigpakaantos; klaro nga nag-antos siya alang sa iyang pagkamatinud-anon. Sa dihang ang mga tawo sa Arefusia nangayo nga bayran niya sa tibuok ang dako kaayong kantidad nga ilang gitakda alang sa guba nga templo, o tukoron kini pag-usab, misupak si San Marcos tungod sa iyang pagkamatinud-anon kaysa tungod kay dili niya kini makaya. Pinaagi sa iyang pagkamapailubon ug hinay-hinay nga pagkunhod sa presyo nga ilang gitakda, nadala niya sila sa punto nga nangayo na lang sila og gamay nga kantidad sa kuwarta gikan kaniya, nga dali ra unta mabayran. Busa, misangpot kini sa panaglalis tali sa duha ka panig: ang mga nagpahirap naningkamot nga pugson ang santo, samtang siya nagpabilin nga lig-on, sa ato pa, gusto gihapon nila nga mobayad ang santo bisan gamay nga kuwarta, samtang dili gyud siya mohatag bisan usa ka sentimo[2693] (bisan pa man daghan ang ingon nga mga tawo, ang uban tungod sa ilang kaugalingong kalooy, ug

[2693] Ang penny usa ka gamay nga barya nga tanso.

ang uban, natandog sa iyang lig-on ug dili mapildi nga pagkamapailubon, andam mobayad og dako nga kantidad alang kaniya); Gikan niini klaro nga gidawat niya ang iyang pagkamartir dili tungod sa kahakog, kondili alang sa pagtuo. Si San Marcos usa sa mga nitago kang Haring Julian – nga sa panahona usa pa ka batang lalaki – sa dihang gipapas ang dili moral ug walay Diyos nga pamilya niining emperador. Ug gihunahuna nga matarong nga gidala ni San Marcos ang ingon nga malupit nga pag-antos alang sa maong buhat; angay pa gani siya makasinati og mas dagkong pag-antos, kay bisan pa sa iyang pagkawalay kahibalo, iyang giluwas gikan sa kamatayon ang usa ka dakong dautan alang sa tibuok uniberso.

Gisaysay usab nga si eparco[2694] o sa Arefusia, bisan pa pagano ug dili matinud-anon, dili niya ikatugot ang pagtan-aw sa nagkalain-laing pag-antos ni San Marcos ug mapangahas siyang miingon sa hari:

'O Hari! Dili ba kini ikauyaw nato sa atubangan sa tanang Kristohanon nga wala nato mapildi bisan usa ka tigulang? Bisan pa man nga ang kadaugan batok kaniya dili unta himayaon o dungganan, ang mapildi nato kaniya mismo usa ka dakong kaulaw gayud!'

Busa ang kaisog sa mga Kristohanon nakapahiya sa mga walay pulos nga gobernador ug mga hari.

Ug ang pagpanakit nga gihimo sa mga Arephusians ingon ka grabe nga ang kalupigan ni Echet[2695] ug ni Phalaris[2696] daw malumo kon ikumpara; sa ilang dautang buot, nilabaw pa gani sila sa mismong imbentor sa dautang buot ug sa ilang nag-awhag, ang yawa."

Aniya ang salaysay ni San Gregorio sa Nyssa mahitungod kang San Marcos.

Si Theodoret[2697] , sa iyang bahin, nagasaysay nga ang mga Arephusi, sa dihang nakita nila ang dili matandog nga pagkamakugihan sa katingalahang tigulang, si San Marcos, nahimong malumo, namangha sa iyang dakong pagkamapailubon; ilang gipagawas siya. Unya, pagkahuman maminaw sa iyang mga pagtulon-an, mibalik sila sa balaan nga pagtuo ug nahimong Kristohanon silang tanan.

Mahitungod kang San Cirilo nga Diakono, gisaysay usab ni Teodoreto ang mosunod:

– Kinsa may makahinumdum, nga walay paghilak, sa mga kalautan nga gihimo sa mga pagano sa Fenicia? Kay sa siyudad sa Heliopolis, nga duol sa Lebanon, kining mga walay Diyos nga nagasimba og mga dios-diosan, sa paghinumdom nila kang diyakono Cirilo, nga sa panahon sa paghari ni Constantine, napuno sa kadasig, gipukan ang daghang ginagalang nga dios-diosan sa siyudad, dili lang siya ilang gipatay, apan, pagkahuman nilang pagbuka sa iyang tiyan, sa ilang kasuko gisugdan nilang pag-agat sa iyang mga bituka gamit ang ilang mga ngipon. Apan kini wala makalingkawas sa pagtagad sa Dios nga makahibalo sa tanan, ug nakadawat sila og angay nga silot alang sa ilang pagkadautan. Kadtong nangahas sa pagbuhat sa gisaysay sa ibabaw, una sa tanan nawala ang ilang mga ngipon: nahulog ang matag usa niini; unya nawala ang ilang mga dila: kini nangabati, nabubulok ug nahulog gikan sa ilang mga baba. Sa katapusan, nabuta sila; ang ingon nga mga silot nagsilbi nga makita nga pagpamatuod sa gahum sa tinuod nga pagkamatinud-anon.

Sa Ascalon ug Gaza, mga siyudad sa Palestina, una ang mga lalaki nga giordinar nga pari, ug unya ang mga babaye ug dalaga nga gihalad sa Diyos, gilubot sa mga tortyurista ang ilang mga tiyan, gisulod nila ang cebada ug gilabay sila sa mga baboy aron kan-on; ingon ana ka-inhumano ang kalupigan sa mga tortyurista. Tungod niini, giandam alang sa mga balaang martir ang mga korona sa kadaugan sa , ang Gingharian ni Kristo, samtang ang mga mananakit nag-atubang sa walay katapusang pag-antos sa impyerno, nga nagpaabut kanila isip matarong nga silot gikan sa atong Tinuoray nga Dios, si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[2698] .

[2694] Eparch – usa ka gobernador sa probinsya.

[2695] Achet – usa ka karaang hari sa Epirus, nailhan sa iyang talagsaong kalupigan, nga gipabulag ang iyang bugtong anak nga babaye, si Metope.

[2696] Falaris – usa ka tirano sa Agrigentum (usa ka Dorian nga kolonya nga nahimutang sa habagatan sa isla sa Sicily), nga nabuhi sa ika-6 nga siglo BC. Nailhan siya sa iyang katingalahang kalupigan ug gitrato niya ang iyang mga sakop sa grabe ka kaligutgot.

[2697] Bendito nga si Teodoreto – usa ka Amahan sa Simbahan nga nabuhi sa ika-5 nga siglo.

[2698] Ang mga santo nga sila Marcos ug Cirilo namatay sa tunga-tunga sa ika-4 nga siglo.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Eremita

Komemorasyon sa Marso 29

Sa kaniadto, adunay usa ka dato, labing gwapa ug mahadlokon sa Diyos nga babaye nga ginganlan og Juliana[2699] . Sa iyang pagkabatan-on, namatay ang iyang bana ug nahimong balo uban sa duha ka gagmay nga anak, sila John ug Themistia. Pagkahuman gipagawas ang mando nga patyon ang mga Kristohanon[2700] , gidala niya si Juan, nga miabot na sa pagkabatan-on, uban kaniya ug nagtago sila sa usa ka walay sulod nga bilding, gipadako siya sa pagtulun-an sa Ginoo (Efe 6:4), kanunay siyang gitudloan sa pagbasa sa mga libro ug sa pag-ampo. Ang batan-on, sa pagbiya sa iyang inahan, usahay moadto sa duol nga monasteryo ug, human sa iyang tinago nga pag-ampo didto, mobalik, kay niadtong panahona ang tanang Kristohanon nagpanago tungod sa kahadlok sa mga pagano. Sa usa ka adlaw, sa iyang naandan, miadto siya sa monasteryo, ug didto gisugat siya sa usa ka debotong tawo nga miingon kaniya nga alang sa iyang debosyon mas maayo nga moadto siya sa mga walay sulod nga lugar kaysa buhaton kini sa monasteryo, diin kanunay siyang mapeligro nga mahulog sa kamot sa iyang mga mananakit. Gikuptan sa kasingkasing ang maong tambag, miingon ang batang lalaki sa iyang inahan:

'Minahal nakong inahan, giimbitar ko sa usa ka matinud-anong tawo nga moadto kaniya, ug nagtuo ko nga nahitabo kini ilabina tungod sa imong mga pag-ampo.'

Gipasagdan ni Juliana ang iyang anak nga molakaw, nagtuo nga mobalik ra kini sa dili madugay. Apan si Juan, pagkahuman sa pagpaalam sa iyang inahan ug igsoon nga babaye, miadto sa disyerto ngadto sa usa ka Ehipsiyong eremita nga ginganlan og Farmufius, ug pagkahuman madawat ang iyang panalangin alang sa pag-ampo, mibiyahe paingon sa kahiladman sa disyerto. Didto nakit-an niya ang usa ka walay sulod nga balon nga puno sa mga bitin, alacdan ug uban pang mga reptilya, ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, gilukso niya ang iyang kaugalingon niini. Ang balon baynte ka kubitos ang kalawom[2701] , apan gipanalipdan ni Anghel sa Ginoo si Juan, ug wala siya'y kadaut. Nagbarog sa ilawom sa balon, nga gipalapad ang iyang mga bukton sama sa porma sa krus, nagpabilin siya sulod sa kap-atan ka adlaw sa pag-ampo nga walay tulog, pagkaon o ilimnon, ug mibiya ang tanang mga reptilya sa balon. Human niini, ang Anghel, nga kanunay nagdala og pagkaon kang Farmufius, nagdala usab og pan para kang Juan, ug miingon sa reverendo:

'Gipadala sa Ginoo kanimo kini nga pan, aron imong dad-on kini sa balon ni Abba[2702] Juan.'

Ang Anghel mismo wala gustong magdala sa pan ngadto kaniya, aron dili siya, nga batan-on pa, mahimong hambog tungod niini. Miadto si Farmufius kang Juan ug gihatagan siya sa pan. Ang Reverendo, pagdawat niya sa pan ug pagpasalamat sa Diyos, misugod sa pagkaon niini. Sukad niadto, sulod sa taas nga panahon, nakadawat siya og pagkaon matag-adlaw gikan kang Farmufius ug gidayeg niya ang Ginoo tungod niini. Samtang ang yawa, nga dili na makasabar sa mga matinud-anong buhat ni Reverendong Juan, kausa miporma siya nga sama sa usa sa iyang kanhing mga sulugoon ug, pag-abot niya kang Farmufius, gilimbongan niya siya; ug gidala siya ni Farmufius ngadto sa balon diin si Reverendong Juan nagpraktis sa iyang pagka-asketa. Apan sa dihang ang demonyo misulti og dili angay kang Juan, gipahimangnoan ni Juan si Farmufius, ug, pagkahuman napahiya ang demonyo, gipalayas niya kini gikan kaniya. Pagkahuman niini, ang yawa, pagkahuman nakatigom og daghang mga demonyo, gisugo sila nga magpakaaron-ingnon nga inahan ug igsoon ni Juan, iyang mga paryente ug silingan, iyang mga sulugoon, mga alagad nga babaye ug mga kaila, ug miabot silang tanan sa bubon, naghilak nga nagpakusog sa paghangyo kaniya nga ipakita ang iyang kaugalingon kanila, kay ingon pa nila gusto gyud siya makita; apan ang reverendo, samtang nag-ampo siya sa iyang naandan sa ilawom sa bubon, miingon kanila: 'Pahawa kamo gikan kanako', ug ang tanang demonyo nahimong dili makita.

[2699] Nipuyo si Juliana sa Aprika ug, tingali, sa Ehipto.

[2700] Kung hunahunaon nga ang Kagalang-galang Juan nabuhi sa ika-4 nga siglo, dapat hunahunaon nga kini nga dekreto gipagawas ni Diocletian, nga niadtong 303 misugod og laganap nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa tibuok imperyo.

[2701] Ang usa ka kubito katumbas sa 10.5 ka vershoks. (Ang usa ka vershok mga 4.45 cm. Ang gitas-on sa usa ka kubito gitakda isip ang gilay-on gikan sa tumoy sa gipahaba nga tunga nga tudlo paingon sa siko, ug mahimong moabot og 46 cm. – *Mga Editor sa *The ABC of Faith**.)

[2702] Ang 'Abba' nagpasabot og 'amahan'.

Pagkahuman sa napulo ka tuig nga nagpuyo sa balon, pagkahuman sa pagbuhat sa tanang matang sa mga buhat sa monastiko ug pagkahuman sa mapisan nga pagpalipay sa Ginoo, mibyahe si Banal Juan paingon sa iyang walay katapusang puloy-anan. Alang sa iyang lubong, sumala sa sugo sa usa ka anghel, miabot ang usa ka monghe nga ginganlan og Chrysichius, nga nag-alagad sa disyerto sulod sa traynta ka tuig. Sulod sa tulo ka adlaw, gihangyo niya ang Banal nga Matuod nga mogawas sa balon, ug pinaagi sa gahum sa Dios gipangumbinsi niya siya nga ayaw pagtago bisan unsa sa iyang kinabuhi, kondili isaysay ang tanan sa husto nga han-ay, kay kini makapahimuot sa Dios. Ug usa ka katingalahang milagro ang nahitabo, nga nakapahingangha sa tanan nga nakadungog o nakakita niini: ang yuta sa ilawom sa balon misaka sa iyang kaugalingon og baynte ka kubitos, ug ang mga reverendo nga mga tawo nagtigom. Tungod sa hangyo sa monghe nga si Chrysichius, wala gyud magtago si Juan og bisan unsa, kundili gisultihan niya si Chrysichius sa tanan niyang mahitungod sa iyang kaugalingon, ug gipasalamatan siya ni Chrysichius niini pinaagi sa usa ka paghalok nga panag-igsuonan. Pagkahuman niini, ang Banal nga si Juan nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa lubong ug mibya pag-usab ngadto sa Ginoo. Unya gitabonan ni Chrysichius ang iyang lawas sa iyang kaugalingong balabal, aron ang mga tumoy niini nahulog sa kilid sa bubon, ug, pagkahuman sa pag-awit sa naandan nga mga salmo, nagtanum siya og palmera sa dapit sa lubong. Sa diha-diha dayon, miturok ang palmera, mitubo hangtod sa gitas-on sa usa ka dakong roble, namulak, ug nagbunga og daghang bunga. Sa pagkakita niini, ang monghe nga si Chrysichius nagpasalamat sa Dios, nga miingon sa iyang kaugalingon:

'himaya kanimo, Oh Ginoo, kay ikaw mismo ang nagpadayag sa mga nagahigugma kanimo ug nagahimo kanila nga mga manununod sa imong Gingharian.'

Ug samtang nag-ampo ug nagpamalandong siya niini, gikuha dayon siya sa usa ka Anghel ug gidala ngadto sa dapit diin siya nagpuyo. Pagkahuman, pagtawag niya sa usa ka matinud-anong tawo, gipangayo ni Chrysichius nga isulat niya ang tanan niyang nakita ug nadungog[2703] .

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Eustathius nga Kumpesor, Obispo sa Bithynia[2704]

Gisaulog sa Marso 29

Ang atong balaang amahan ug magtutuo nga si Eustathius, pagbiya niya sa mga butang sa kalibutan ingon bug-at nga karga ug masigasig sa pagtuman sa mga sugo sa Dios, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monghe. Sa takdang panahon, pagbitbit niya sa iyang abaga niining yoke ni Cristo ug sa pag-atiman sa kaluwasan sa iyang kalag, nahimo siyang pari. Niining katungdanan nakasinati siya og daghang espirituhanong kalipay, nga kanunay niyang gipasalamatan ang Ginoo. Tungod sa iyang dakong pagtuo sa Dios ug matinud-anong gugma sa tanan, siya usa ka mapainubuson, malumo ug maloloy-on nga magtutudlo ug masigasig sa pagbuhat sa mga maayong buhat. Sa ulahi, gipili siya sa probidensya sa Dios isip Obispo sa Bithynia, ug gidumala niya ang Simbahan sulod sa daghang katuigan subay sa pagtulon-an ug tradisyon sa mga Balaang Apostoles. Sa dihang misaka ang kagubot sa tanang Simbahan sa Dios mahitungod sa erehe nga iconoclastic, siya, nga nakabase sa Balaang Kasulatan, gipukan ang tanan nga naghulga sa mga Simbahan sa Dios pinaagi sa espada sa iyang pulong. Busa, ang pipila sa mga kampeon sa erehya misumbong kaniya sa walay-Diyos nga emperador nga naghari niadtong panahona; ug giunsa man paghulagway ang tanan nga iyang gisagubang tungod sa iyang pagdayeg ug pagsimba sa balaan ug labawng gihalad nga mga ikon? Gipasakop siya sa mga hulga, pagbuga, pagpanakit, pagkabilanggo, kabalaka, kagubot ug pagpalo sa mga baston. Sa katapusan, pagkahuman siya matuslob sa mga hait nga baston, gikuhaan siya sa iyang katungdanan ug gipadala sa pag-exile. Human sa daghang katuigan nga nagpuyo sa pag-exile, ang Banal nga Eustathius, taliwala sa mga insulto, pagdumot, kakabus, kagutom, kauhaw, ug kahubas, pinaagi sa grasya sa Dios, mibyahe paingon sa iyang walay katapusang puloy-anan.

[2703] Ang Kagalang-galang Juan nagpuyo ug nagbuhat sa iyang mga asetikong paningkamot sa ika-4 nga siglo.

[2704] Ang Bitinia usa ka probinsya sa Roma sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Ang Kagalang-galang Eustathius naglingkod isip obispo sa lungsod sa Kie (karon Tzomplek), nga nahimutang sa lawom sa usa sa mga golpo sa Dagat Marmara.

12 Abril

Marso 30 (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang atong bililhon nga amahan nga si Zosimas, Obispo sa Syracuse.

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si Santa Eubula, inahan ni Santo Panteleimon, nga nabuhi sa ika-3 nga siglo ug namatay sa wala pa ang pagkamartir sa iyang anak (sa wala pa ang tuig 305).

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan Climacus[2705]

Gisaulog niadtong Marso 30

Ang Banal nga si Juan Climacus nag-alagad sa Bukid Sinai, nga ilado kaayo gikan sa mga salaysay sa Daang Tugon (Ex. 19:20, 24, 34; Lev. 7; Num. 10:33; Sal. 67:8). Ang balaang Bukid Sinai nagsilbi nga dalangpanan sa mga Kristohanong asketiko sukad sa tunga-tunga sa ikatulong siglo, nga nangita dinhi og dalangpanan gikan sa pagpanlupig; ang uban gidala dinhi nga bihag sa mga Saracen. Sa ika-upat nga siglo, sa dihang nahunong na ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, ang monastisismo hingpit nga natukod dinhi. Ang mga eremita nadani usab dinhi tungod sa balaan nga mga handumanan sa dagkong mga hitabo sa Daang Tugon nga nahitabo dinhi, ug tungod sa kamingaw sa Sinai. Ang mga biyahero nagaingon nga wala pa sila makakita og lugar nga mas kamingaw pa kaysa sa Peninsulang Sinai. Bisan ang mga buangis nga hayop dili magpabilin dinhi og dugay; human masipyat dinhi gikan sa Disyertong Arabo, dali sila nga mobalik sa mga lugar nga daghan og uban pang mga hayop. Sa palibot sa Bukid Sinai adunay mga labi ka kamingaw nga mga dapit, nga angay kaayo alang sa nag-inusarang pagka-asketiko, ug sa usa niini (Fola) gipraktis ni Juan Climacus ang iyang pagka-asketiko sulod sa daghang katuigan. Sa wala pa mosaka sa trono si Justinian I, ang mga asketiko sa Sinai wala'y monasteryo – nagbaton lang sila og usa ka lig-on nga tore ug, duol niini, usa ka gamay nga simbahan nga gitukod ni Santa Helena, Kapariho sa mga Apostoles. Niadtong 557, sa panahon sa paghari ni Emperador Justinian, gitukod dinhi ang usa ka monasteryo sumala sa hangyo sa mga monghe.

Miabot si San Juan sa Bukid Sinai sa edad nga 16, nadani sa dungog sa monastikong kinabuhi nga gipangulohan sa mga eremita sa Sinai. Bisan ang iyang mga kaubang biograpo wala kahibalo kung asa gikan si Juan[2706] . Ang monghe nga si Daniel nagpahayag og klaro: 'Dili ko masulti nga adunay kasiguruhan o katukma

---

[2705] Ang kinabuhi sa Banal nga Juan Climacus narekord, sa dili madugay pagkahuman sa iyang kamatayon, sa usa ka kaubanan ug higala niya – ang monghe nga si Daniel sa Monasteryo sa Raif. Ang Monasteryo sa Raif nahimutang sa baybayon sa Gulpo sa Suez, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Sinai. Ang salaysay ni Daniel gisumpay sa laing monghe, nga wala mailhi ang ngalan, nga usa ka disipulo mismo ni Juan Climacus ug nagbilin og pipila ka piraso-pirasong detalye gikan sa kinabuhi sa iyang espirituhanong magtutudlo.

[2706] Gituohan nga si Juan Climacus mao ang anak nila Xenophon ug Mary, nga ang handumanan gisaulog sa Balaang Simbahan kada ika-26 sa Enero. Ang Cheti-Minei (ika-26 sa Enero) nagasaysay nga sila Xenophon ug Mary, mga adunahan ug maharlika nga dignitaryo sa Constantinople, adunay duha ka anak nga lalaki: sila Juan ug Arcadius. Gusto sa ilang mga ginikanan nga hatagan sila og edukasyon. Niadtong panahona, ilado ang usa ka eskwelahan sa siyudad sa Virite (karon Beirut) sa Syria, busa gipadala nila ang ilang mga anak didto. Usa ka adlaw, gitawag sa ilang ginikanan ang ilang mga anak nga mobalik sa balay tungod kay grabe kaayo ang sakit sa ilang amahan. Samtang nagpaingon na sila pabalik sa eskwelahan – nga ang ilang biyahe misulod sa Dagat Mediterraneo – kalit nga misangpot ang kusog nga bagyo sa dagat ug nabangga ang barko nga ilang gisakyan. Apan wala usa sa magsoon ang namatay – nakaluwas sila sa paglunod pinaagi sa pagkapot sa mga tabla sa barko ug gidala sa mga balod paingon sa baybayon sa Palestina. Nahitabo, bisan pa, nga ang matag-usa kanila nadala sa lain-laing bahin sa baybayon, busa wala sila kahibalo sa kapalaran sa usag usa. Pagkahuman sa ilang milagrosong pagluwas, ang duha ka magsoon, nga nakakita sa kalamidad nga miigo kanila isip usa ka banal nga tawag sa monastikong kinabuhi, misulod sa lain-laing mga monasteryo sa Palestina, diin giusab ni Arcadius ang iyang ngalan ngadto kang George. Paglabay sa taas nga panahon, nagkita pag-usab ang duha ka magsoon, ug sa atubangan sa ilang amahan ug inahan pa gani, human niini mipapanumpa usab ang ilang ginikanan sa monastikong panata. Usa sa mga anak ni Xenophon ug Mary – si Juan – giila nga mao gihapon nga tawo si Juan Climacus. Gisuportahan kini nga panan-aw, una, sa kamatuoran nga, sumala sa usa sa iyang mga biyograpo, si Juan Climacus adunay tinuod nga igsoon nga si George; ikaduha, ang hataas nga lebel sa edukasyon sa reverendo, nga nagpakita og maharlikang gigikanan, ug, labaw sa tanan, ang iyang *Ladder*, nga nagpadayag kang Juan og lawom nga kahibalo sa Balaang Kasulatan, sa mga buhat sa mga Balaang Amahan ug bisan sa mga heretikal nga sinulat.

kung asa nga siyudad ug nasud nagpadako ug nag-amuma niining maisugong asketiko sa wala pa siya misugod sa iyang asketikong kinabuhi.' Ug nagpadayon siya: 'Apan bahin sa siyudad nga karon nagpuy-anan ug nagpakaon niining katingalahang tawo sa pagkaon nga dili malaglag—dili kini hingpit nga wala'y nahibaloan kanako. Kay karon nagpuyo siya sa maong siyudad nga gihisgutan sa bantugang mag-aawit—ang balaan nga Apostol Pablo—nga nagaingon*: "Ang atong pagkamamamayan naa sa langit"* (Fil. 3:20). Didto siya nagpuyo, nagapanimaw sa dili-materyal nga kalipay sa dili-maubos nga mga panalangin, nga nakadawat og angay nga ganti alang sa iyang mga buhat ug bayad alang sa iyang mga paningkamot, nga napanunod ang Gingharian sa Langit uban sa mga ang tiil nagbarug na sa matul-id nga dalan (Sal. 25:12). 'Ug bahin sa kung giunsa ni Juan, alang niining kalipay nga dili materyal, ang iyang pagpaningkamot samtang naa pa sa iyang mortal nga lawas,' padayon ni Daniel, 'isaysay ko kini uban sa hingpit nga pagkasinaw.'

'Kining bulahan nga si Juan, sa dihang nakaabot siya sa edad nga kinse anyos sa unod—bisan pa sa pagkahingpit sa iyang hunahuna sama na siya sa usa ka tawo nga nabuhi sulod sa usa ka libong tuig—gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa Labawng Pari, ang Dios, ingon usa ka walay dapol ug boluntaryong halad. Gidala niya ang iyang lawas paingon sa Bukid Sinai, ug ang iyang kalag paingon sa langitnong bukid; Samtang daw misaka siya sa bukid, miduol siya sa langitnong kahitas-an, nagpamalandong sa dili makita nga Dios sa iyang hunahuna. Sa iyang pagpalayo sa kalibutan, gikan pa sa sinugdanan , gihigugma niya ang kalumo nga gidayandayan sa pagpaubos, ingon nga pangulo sa 'dalaga sa hunahuna'[2707] , ingon nga magtutudlo sa mga hiyas. Giputol niya ang kaugalingong kabubut-on ug garbo ug, sa pag-angkon niya sa himayaong pagpaubos, gipalayas niya gikan sa iyang kaugalingon—pinaagi sa maampingong pagsusi—ang manlimbong, ang pagpalugway sa kaugalingon ug ang pagsalig sa kaugalingon, sa sinugdanan pa lang sa iyang monastikong kinabuhi. Gipakubkos niya ang iyang ulo, ug gisalig niya ang iyang kaugalingon sa usa ka maalamon nga espirituhanong magtutudlo[2708] , nga naghandum, ilawom sa iyang giya, nga makatawid nga luwas sa delikadong kal-ang sa mga pagbati. Pagbiya niya sa kalibutanong kinabuhi, si Juan misugod sa paglihok taliwala sa mga monghe sama sa usa ka gamay nga bata, usa ka batang dili makasulti, ingon man nga ang iyang kalag wala'y kaugalingong rason ni kaugalingong kabubut-on, apan hingpit nga walay natural nga mga kakayahan. Ug ang labing katingalahan mao nga, bisan pa sa iyang daghang nahibal-an, nagpabilin si Juan nga usa ka mapainubsanon nga monghe, tungod kay nahigugma siya sa langitnong pagkasimple, ug wala magpasigarbo sa iyang kinaadman, kondili nagpaubos siya sa atubangan sa Dios.

Ang magtutudlo ug giya ni Banal nga Juan – sumala sa gisaysay ni Synchronus[2709] – mao si Abba Martirius. Sa ika-20 ka tuig sa iyang kinabuhi, sa dihang gitonsura ni Martirius si Juan ngadto sa kinabuhi sa monghe, si Abba Stratigius[2710] nagpahayag niadtong adlawa nga siya mahimong usa ka dakong suga sa uniberso – usa ka propesiya nga sa ulahi natuman.

Usa ka adlaw, si Abba Martirius, kauban ang iyang disipulo nga si Juan, miadto sa bantugang Anastasius sa Sinai; sa pagkakita kanila, miingon si Anastasius kang Abba Martirius:

'Sultihi ko, Martirius, asa nimo nakaplagan kining imong disipulo, ug kinsa ang nagtonsura kaniya isip monghe?'

'Siya imong sulugoon, Amahan, ug ako ang nag-tonsura kaniya,' tubag ni Martirius.

Ug si Anastasius miingon nga namangha:

'O Abba Martirius! Gihukman nimo ang abad sa Bukid Sinai.'

Sa lain nga higayon, gidala usab ni Abba Martirius, ang magtutudlo ni Juan, si Juan uban kaniya ngadto sa bantugang tigulang nga si Juan nga taga-Savva, nga nagpuyo niadto sa Disyerto sa Guddian. Sa diha nga nakita sila sa tigulang, mitindog siya, nagbubo og tubig, gihugas ang mga tiil ni Juan ug gihalokan ang iyang kamot; apan wala niya gihugas ang mga tiil ni Abba Martirius. Unya, pagkahuman niini, si Esteban, usa ka disipulo sa tigulang nga Savvaite, nangutana sa tigulang:

[2707] Sa ato pa, maayong mga hilig – sumala sa pagpatin-aw ni Elias sa Crete.

[2708] Mao kana, si Abba Martyr, sama sa makita sa mosunod nga salaysay, nga gisulat sa usa ka dili mailhi nga monghe sa Sinai.

[2709] Synchron – usa ka monghe sa Monasteryo sa Sinai ug kauban ni Juan Climacus sa panahon; mibiya siya sa 'Mga Sugilanon sa Balaang mga Tawo sa Sinai'.

[2710] Niadto siya sa seremonya sa paggupit sa buhok.

'Ngano man nga gibuhat nimo kana, Amahan? Gihugas nimo ang tiil sa disipulo, dili sa magtutudlo, ug gihalokan nimo ang iyang kamot?'

Niini mitubag ang tigulang:

'Tuohi ko, anak, wala ko kahibalo kinsa kining batan-ong monghe; gidawat nako ang Abad sa Sinai, ug mao ang mga tiil sa Abad ang akong gihugas.'

Mao kana ang mga propesiya sa mga balaang amahan sa Sinai mahitungod kang Banal nga Juan samtang batan-on pa siyang monghe, ug kini natuman sa takdang panahon.

Sulod sa sunod nga 19 ka tuig, gisunod sa Kagalang-galang Juan ang dalan sa iyang kaluwasan pinaagi sa pagsunod sa iyang espirituhanong amahan, pagkahuman napugos siya sa pagbiya niining dalan sa kaluwasan tungod kay namatay na ang iyang espirituhanong amahan. Gipadala siya, ingon man, isip usa ka manalipod ug mananambag alang kaniya ngadto sa Hari sa Langit – sumala sa gisulat sa monghe nga si Daniel – mipadayon si Juan sa dalan sa kahilom, nga nag-andam sa iyang kaugalingon sa mga pag-ampo sa iyang magtutudlo ingon usa ka gamhanang armas alang sa pagbungkag sa mga kuta (2 Cor. 10:4). Tungod sa iyang nag-inusarang asetikong kinabuhi, gipili ni Juan ang usa ka hilabihan ka kamingawan nga dapit nga gitawag og Fola, nga nahimutang walo ka verste gikan sa simbahan. Mibiya ra siya sa iyang pag-inusara sa mga adlaw sa pista, sa diha nga moadto siya sa simbahan alang sa banal nga serbisyo. Sa iyang pagretiro sa disyerto, ang reverendo nagpuyo sulod sa kap-atan ka tuig[2711] sa pagpaningkamot, nagdilaab sa balaan nga gugma, nga walay hunong nga gipabaga sa kalayo niini. Apan kinsa may makahimo sa paghulagway sa mga katingalahan sa reverendo Juan, nga iyang gihimo didto sa tinago? Bisan pa niana, sama sa pag-ila sa dagkong butang pinaagi sa gagmay, ingon usab, gikan sa pipila ka pagtan-aw sa iyang mga buhat, mailhan nato ang kinabuhi niining halangdon, nga dato sa mga hiyas.

Mikaon siya sa tanan nga dili gidili sa iyang mga panata sa pagka-monasto, apan gikaon niya kini sa labing hapsay nga sukod. Ug pinaagi sa iyang pagkaon nga sobra ka gamay, maalamon niyang gipukan ang garbo, kay gikaon niya ang tanan aron ang iyang hunahuna dili mosaka tungod sa iyang pagpuasa; ug pinaagi sa gamay nga gidaghanon sa iyang gikaon, iyang gipakumbaba ang ginagwapa ug inahan sa mga senswal nga pagbati—mao ang kasagol—nga nagtawag kaniya pinaagi sa sobra ka gamay nga kinaiya sa iyang pagkaon: *'Hunong, tigum'* (Marcos 4:39). Pinaagi sa iyang kinabuhi sa kamingawan ug sa iyang pagpalayo sa pakig-uban sa mga tawo, gipalong sa bililhon ang kalayo sa unodnong pagkaon, aron sa katapusan natabonan siya sa abo ug hingpit nga napalong ang kalayo sa pagkaon. Kini nga maisugong asketiko mapangahas nga gilikayan ang gugma sa kuwarta, nga gitawag sa balaan nga Apostol Pablo nga idolatriya (Efe. 5:5), pinaagi sa paghatag og limos ug pagdumili sa iyang kaugalingon bisan sa pinakasimple nga mga panginahanglan. Ang kawad-on sa buhat ug katamaran, nga nagpaluya ug nagapatay sa kalag, iyang gisukol uban sa kaisog ug paningkamot, sama sa usa ka turok, ang handumanan sa pagkamatay. Gipalagpot niya ang mga bitag ug gapos sa matag pagbati ug matag makalibog nga tinguha pinaagi sa pagbugkos sa iyang kaugalingon sa dili materyal nga mga gapos sa kasubo ug mga luha; samtang ang pagkasuko gipatay na sa sulod niya pinaagi sa pagsunod. Talagsa ra siya mibisita sa bisan kinsa, ug labi pang talagsa siya mosulti, busa gipatay niya, sama sa sapot sa gagamba, ang parasito sa pagkamapahitas-on. 'Unsa kaha akong isulti,' nagpadayon si mong Daniel, 'mahitungod sa iyang kadaugan batok sa garbo? Unsa man akong isulti mahitungod sa dakong pagkabalaan sa kasingkasing, nga ang pundasyon niini gitukod niining bag-ong Veseliil[2712] pinaagi sa pagsunod, ug nga nahuman sa Ginoo, ang Hari sa langitnong Herusalem, pinaagi sa pagbisita kaniya sa Iyang presensya; kay kung walay Iyang presensya, ang yawa ug ang iyang mga sugo dili mapukan. Apan diin, niining korona,' padayon ni Daniel, 'nga atong gihabi para kang Banal Juan gikan sa mga pulong sa pagdayeg, ibutang ba nako ang gigikanan sa iyang mga luha, nga talagsa ra nato makita? Ug hangtod karon, mailhan gihapon ang tinago nga dapit diin midagayday kining mga luha: usa kini ka gamay kaayo ug masiksik nga langob, medyo hilit ug nahimutang sa bakilid sa bungtod, nga naa sa igo nga gilay-on gikan sa selda ni Juan ug sa ubang mga selda aron masiguro nga dili siya madungog sa mga tawo ug aron mapugngan ang dalan

---

[2711] Gikan pa sa sinugdanan sa iyang monastikong kinabuhi.

[2712] Bezaleel – anak ni Urias, anak ni Hur, gikan sa tribo ug kaliwatan ni Juda – usa ka artista sa mga adlaw ni Moises, napuno sa Espiritu sa Dios, kaalam, pagsabot, kahibalo ug matag matang sa kahanas sa paghimo (Ex. 31:1–5; Ex. 30:30–35). Siya, kauban ni Aholiab nga gikan sa tribo ni Dan, gisaligan, pinaagi sa sugo sa Dios, sa pagtukod sa Tabernakulo ug sa tanang gamit niini (Ex. 31:2; Ex. 35:30). Busa, sama sa maalamon nga paghimo ni Bezalel sa Daan nga Tugon sa Tabernakulo, mao usab kining 'bag-ong Bezalel', mao si San Juan Climacus, maalamon nga nagtukod sa tabernakulo sa iyang kalag.

sa pagka-mapahitas-on. Kini nga selda, nga kanunay gibisitahan ni Juan, nahimong labing duol sa langit pinaagi sa iyang mga paghilak, pag-agol, ug pag-awhag kang Dios—nga pareho ra sa madungog gikan sa mga tawo nga giputol sa kutsilyo, gisunog sa nag-init nga puthaw, o gipabulag[2713] . Matulog lang siya kutob sa gikinahanglan aron mapugngan nga ang sobra nga pagkabantay makaguba sa iyang hunahuna. Sa dili pa siya matulog, mag-ampo siya og dugay ug mosulat og mga libro – pananglitan, gisulat niya ang usa ka buhat nga ginganlan og *The Ladder*, diin siya mismo pagkahuman nailhan nga 'ang Maghimo sa Hagdanan'. Para kang Juan, ang pagsulat og mga libro nagsilbi nga paagi sa pagpahawa sa kawad-on sa paglaum. Sa tinuod, ang tibuok niyang kinabuhi usa ka walay hunong nga pag-ampo ug walay sama nga gugma alang sa Dios; kay sa pagtan-aw niya Kaniya adlaw ug gabii sama sa usa ka salamin, sa pagkabalaan ug pagkawalay-sala, wala siya maghandum—o, aron mas husto, dili gayud siya makabusog—sa pagpanumdom kaniya.

Usa ka monghe nga ginganlan og Moises, nga nanghinaut sa matinahuron nga kinabuhi ni San Juan, nangayo kaniya nga dawaton siya isip iyang disipulo, aron makat-on siya sa tinuod nga kinaadman gikan kaniya. Aron suportahan ang iyang hangyo, nangayo si Moises sa pipila ka dungog nga mga tigulang nga mangampo alang kaniya; ug ilang gihangyo si Banal nga Juan nga dawaton si Moises isip iyang disipulo. Sa usa ka adlaw, gisugo ni Banal nga Juan si Moises nga magdala og yuta gikan sa usa ka dapit aron gamiton isip abono sa mga tanoman. Si Moises, pag-abot niya sa gitudlong dapit, masigasig niyang gihimo ang buluhaton. Sa udto, sa dihang kusog kaayo ang kainit, gikapoy si Moises, naghigda aron magpahulay ilawom sa usa ka dakong bato ug natulog. Apan ang Ginoo, nga dili gustong mag-antos ang Iyang mga sulugoon, sa Iyang kaayo gipanalipdan si Moises gikan sa kalit nga kamatayon ug gipaluwas si San Juan sa kasubo. Niadtong panahona, ang Banal nga si Juan naa sa iyang selda, sa dihang gisakpan siya sa hinay nga katulogon: sa iyang pagkatulog nakakita siya og usa ka mahimayaong lalaki, nga nagasaway kang Juan, nga miingon:

'Ani-a ka, Juan, nagkatulog nga malinaw dinhi, samtang si Moises anaa sa katalagman.'

Mibangon dayon ang Reverendo ug misugod sa mainitong pag-ampo alang sa iyang estudyante. Sa pag-abot sa gabii ug pagbalik sa estudyante gikan sa iyang trabaho, nangutana si Juan kaniya:

'Aduna bay dili maayo o wala damhang nahitabo kanimo?'

Mitubag siya:

'Sa dihang natulog ko ilawom sa usa ka dakong bato sa udto, kalit kini nahulog ug nakamatay unta kanako kung wala ko dayon midagan gikan niadtong dapita, kay niadtong taknaa mura'g ikaw, Amahan, nagtawag kanako.'

Ang mapainubuson nga si Juan naghatag og himaya sa maayong Dios alang niining milagrosong pagluwas sa iyang disipulo gikan sa kamatayon, apan wala siya maghisgot kang Moises bahin sa iyang panan-awon.

Si Banal Juan usa ka ehemplo sa pagkamaayo alang sa tanan ug usa ka mananambal sa mga sakit nga dili makita. Sa usa ka higayon, usa ka igsoon nga ginganlan og Isaac ang grabeng gipanglutos sa demonyo sa kahakog. Sa lawom nga kasubo, ang maong igsoon midali sa pagpangayo og tabang kang niining bantugang Juan ug, samtang nagahilak og kusog ug nagahugno, gisaysay niya kaniya ang iyang pakigbisog.

Miingon dayon si Juan kang Isaac:

'Mag-ampo kita duha, akong higala!'

Ug sa wala pa nila mahuman ang ilang pag-ampo, samtang ang masakiton nga igsoon nagpabilin nga nakahapa sa yuta, gihatag na sa Dios ang hangyo sa Iyang matinud-anong sulugoon; kay ang nagalibot-libot nga demonyo milayas gikan kang Isaac, daw gipalayas sa usa ka latigo, pinaagi sa pag-ampo ni San Juan. Busa natuman ang mga pulong sa salmo ni David: *'Ihatag Niya ang tinguha sa mga nagahadlok kaniya, ug paminawon ang ilang pag-ampo'* (Salmo 144:19). Ug ang masakiton, sa dihang nakita niyang siya himsog na ug hingpit nga nakagawas sa iyang kasakit, dako kaayo ang iyang katingala; nagpasalamat siya sa Dios, nga nagpasidunggan sa Iyang sulugoon nga si Juan, nga sa iyang bahin nagpasidunggan usab sa Ginoo pinaagi sa iyang mga milagro.

Ang uban sa mga manlalait kang Juan, tungod sa pagka-inggit, gitawag siya nga hambog ug bakakon. Apan siya, gitul-id sila ug gipamatud-an sa tanan pinaagi sa iyang mga buhat nga 'Makaya ko ang tanan (dili lang

---

[2713] Kining mga balaan nga luha nagmugna og katingalahang epekto sa kalag ni Juan, sama sa makita sa iyang kaugalingong mga pulong; sa usa ka bahin sa iyang *Ladder* miingon siya: 'Sama sa kalayo nga mosunog ug mopapas sa mga sanga, ingon ana usab ang usa ka putli nga luha nga mopahawa sa tanang hugaw sa gawas ug sulod'.

pinaagi sa pulong, kondili usab sa kahilom) *sa Kristo* nga *nagahatag* kanako ug *kusog'* (Fil. 4:13). Ug nagpahilum siya sulod sa tibuok tuig, nga wala magbuga bisan usa ka pulong kanila, mao nga ang iyang mga manlalait nahimong mga nangayo: kay nasabtan nila nga dili angay pugngan ang kanunay nga nag-awas nga tinubdan sa kaayohan, ug, miduol kaniya, nangayo sila kaniya nga ablihan pag-usab ang iyang mga ngabil nga nagasulti sa Dios. Si Juan, nga dili man gani mopanglalis, mituman kanila ug usab misugod sa pagsunod sa iyang daang lagda.

Unya, namangha sa iyang kalampusan sa tanang butang, daw usa ka bag-ong gipadayag nga Moises, gipahimutang nila si Juan pinaagi sa pwersa sa katungdanan nga abá sa monasteryo, busa gibutang nila kining suga sa pangunang kandelero. Pagdawat niya sa pagka-abad sa Bukid Sinai, bisan pa man batok sa iyang kabubut-on, miduol si Juan sa espiritu sa bukid sa Dios, nasabtan niya ang dili masukod nga kinaiya sa Dios, ug miduol siya sa Dios pinaagi sa pagsaka sa hunahuna, nga midawat sa balaod nga gisugo sa Dios; Gibuka niya ang iyang baba aron dawaton ang pulong sa Dios; gidani niya ang Espiritu ngadto kaniya (Salmo 118:131) ug, gikan sa maayong bahandi sa iyang kasingkasing (Mateo 12:35), nagpagawas siya og maayong mga pulong sa kaluwasan.

Busa, pagkahuman sa kap-atan ka tuig sa monastikong pagpanamastamas, si Juan, nga 75 anyos na, napili nga abbot sa Bukid Sinai. 'Ug ang mga maalam wala masayop sa pagbutang niining suga sa pangunang kandelero,' matod sa monghe nga si Daniel. Kini nga pagtudlo nakapahimuot sa Ginoo, ingon sa gipadayag sa usa ka talagsaon ug milagrosong hitabo. Usa sa iyang mga biyograpo, nga wala mailhi ang ngalan, nagasaysay nga pagkahuman sa dili madugay sa pagtudlo kang Juan isip abbot, mga 600 ka peregrino ang miabot sa ilang monasteryo. Sa dihang nakaupo na sa lamisa uban sa mga igsoon sa Sinai ang tanang biyahero, usa ka dili mailhi nga tagdumala ang mitungha, nagsul-ob og puti nga tunika nga sama sa gisul-ob sa mga Hudiyo, ug mapahitas-on siyang nagmando sa mga sulugoon sa lamisa. Apan sa dihang nilakaw na ang mga bisita ug nakaupo na sa ilang panihapon ang mga sulugoon, wala na makita ang katingalahang tagdumala. Sa mga nalibog nga monghe, miingon ang Banal nga si Juan:

'Undang na sa inyong pagpangita: si balaan nga propeta ug magbubuhat sa balaod nga si Moises ang nag-alagad dinhi, nga iya gayud kini nga dapit.'

Sa usa ka ting-init, naigo sa kalisud tungod sa kakulang sa ulan ug dakong uga sa yuta sa Palestina. Ang mga lumolupyo miadto kang Banal nga Juan, nangayo kaniya nga mag-ampo sa Diyos alang sa ulan. Ug sa diha nga nakahimo na og pag-ampo si Banal nga Juan, dayon dayon mibuhos ang kusog nga ulan ug, pagkahuman pagdidilig sa uga nga yuta, napabunga kini.

Sa dihang nagkadool na ang panahon sa pagpanaw ni San Juan, matinud-anon niyang gihatagan og pagtulon-anon ang tibuok kapatiran sa monasteryo sa Sinai – ang iyang espirituhanong mga Israelinhon. Sa usa ra ka aspeto wala nahimong sama ni Moises si Juan, kay ang Balaan nga si Juan misulod sa langitnong Herusalem sa espiritu, samtang si Moises wala nakaabot sa kalibutanong Herusalem sa lawas[2714] .

Ug sa dihang kining bag-ong Moises, ang labing halangdong abá John, nagahawa na paingon sa Ginoo, ang iyang igsoon, si Abba George[2715] , mitindog sa atubangan niya, nagahilak ug miingon:

'Tan-awa, mobiya ka kanako ug molakaw. Apan nag-ampo ako nga ikaw ang mouna kanako; kay kung wala ka, akong ginoo, mawadan ko og kusog sa pag-atiman sa imong balaang komunidad: apan sa sukwahi, ako pa gayud ang mouna kanimo.'

Sa niini, mitubag si Santo Abba Juan:

'Ayaw pagmasubo o paglagot: kon makakaplag ko ug pabor sa Ginoo, dili ko tugotan nga molabay pa gani ang usa ka tuig sa dili pa ka mosunod kanako.'

Ug mao gayud kini ang nahitabo. Kay sa ika-10 ka bulan human sa pagpanaw sa bulahan nga si Juan, si Abba Jorge, ang iyang igsoon, mipanaw ngadto sa Ginoo, aron motindog sa Iyang atubangan uban sa iyang igsoon, ang kagalang-galang nga Juan, sa himaya sa mga balaan, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen[2716] .

[2714] Sa ato pa, si Moises wala gitugotan sa Ginoo nga mosulod sa 'Yutang Saad'; sa wala pa siya mamatay, nagtutok lang siya niini gikan sa Bukid Nebo (Deut. 34:4–5).

[2715] Gitudlo siya nga abbot sa Monasteryo sa Sinai samtang buhi pa siya, tungod kay nahigugma usab siya sa kahilom.

[2716] Ang Kagalang-galang Juan namatay sa edad nga 80, sa katapusan sa ika-6 o sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo.

Ang Banal nga si Juan wala magdumala sa balaan nga monasteryo sa Sinai sa dugay—wala molapas sa upat ka tuig. Bisan pa, ang iyang mubo nga pagdumala sa Sinai gimarkahan sa usa ka labing hinungdanon nga hitabo: niining panahona gyud siya misulat sa iladong ug katingalahang buhat nga nailhan nga 'Ang Hagdanan',[2717] , diin si Juan mismo nailhan nga 'ang Maghimo sa Hagdanan'.

Ang rason sa pagsulat sa *The Ladder* mao ang mosunod[2718] . Ang Monasteryo sa Raif nahimutang duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Sinai, sa usa ka matahum kaayo nga golpo sa Dagat Pula. Sa panahon nga ang monasteryo sa Sinai gipangulohan sa Banal nga Juan Climacus, ang abá sa Monasteryo sa Raif mao usab si Santo Juan[2719] . Pagkadungog sa daghang bahin sa espirituhanong mga gasa sa abbot sa Sinai, ug sa iyang lawom nga kinaadman sa paggiya sa mga kalag nga gisalig kaniya alang sa ilang kaluwasan, ang abbot sa Raif misulat og sulat ngadto kang Climber[2720] , diin, sa iyang kaugalingon ug sa ngalan sa tanang monghe sa iyang monasteryo, iyang gihangyo siya nga mosulat og giya para kanila mahitungod sa espirituhanon ug moral nga asetikong kinabuhi. 'Nga nahibalo sa imong pagsunod sa Ginoo, nga walay duhaduha sa tanang butang ug napalamutian sa matag hiyas, – misulat si San Juan sa Raif kang Juan Climacus – kami, nga mga maluya, nagalihok kanimo ingon sa komon nga amahan sa tanan, ingon sa kamakakatigulang sa tanan sa asetikismo ug kusog sa hunahuna, ug ingon sa usa ka maayong magtutudlo, naghangyo pinaagi niining among sulat sa kahitas-an sa imong mga hiyas... ayaw pagdumili sa pagpatin-aw sa klaro, nga walay katamaran, alang sa Ginoo ug alang sa among kaluwasan, sa unsay gikinahanglan ug angay alang sa kinabuhi sa monghe, ingon nga tinuod nga dakong maghahatag-ug-giya sa tanan nga misagop usab sa anghelikong kinabuhi, nga walay pagtan-aw sa among gisulti ingon bisan unsang porma sa pagpangdayeg o pagpanguyupuyong. Kay kabalo ka, O tinuod nga balaan nga ulo, nga layo kanamo ang pagpangdayeg ug among balikan lamang ang gisugyot sa tanan. Busa, among gipasalig ang among kaugalingon sa Ginoo nga sa dili madugay among madawat ug halukan ang dungganong sinulat nga among gihulat sa mga tabla, ingon usa ka tinuod nga giya alang sa mga mosunod, nga walay pagduha-duha, ug sama sa usa ka hagdanan nga nagtindog sa yuta (Gen. 28:12), nga nag-alsa sa mga naghandum niini ngadto sa ganghaan sa langit, buo ug walay samad, aron sila makalabay nga walay babag sa mga espiritu sa dautan, ang mga magmamando sa kangitngit niining kalibutan, ug ang mga prinsipalidad sa hangin. Kay kung si Jacob, ang magbalantay sa mga karnero nga dili makasulti, nakakita og ingon ana ka katingalahang panan-awon sa usa ka hagdanan (Gen. 28:12), dili kaha nga ang magbalantay sa nagasulti nga panon magpakita sa tanan dili lang usa ka panan-awon, kondili sa tinuod gayud ug sa hingpit nga kamatuoran, usa ka dili masayop nga pagsaka paingon sa Dios? Pagmalipayon ka, O Ginoo, labing dungog nga Amahan!

Ang Banal nga si Juan nagpahiubos kaayo sa iyang kaugalingon nga kini nga sulat gikan sa abad sa Raif nakapahiya kaniya. Mitubag ang Banal nga Tawo kaniya pinaagi sa iyang kaugalingong sulat[2721] :

'Nadawat ko,' misulat ang Awtor sa *The Ladder*, 'ang imong bililhon nga sulat—o mas tukma pa, ang imong pagtulon-an ug sugo, nga labaw pa sa akong kusog—nga gipadala kanako, usa ka pobre ug walay hiyas; ug kinahanglan nakong isulti nga kon dili tungod sa kahadlok ug dakong katalagman sa pagbiya sa yugo sa pagsunod – nga inahan sa tanang hiyas – dili unta ko misulay nga walay pagduha-duha sa usa ka buluhaton nga labaw pa sa akong kusog. Kinahanglan unta nimo, katingalahang Amahan, nga pangutan-on kini ug mahibal-an gikan sa mga maalamon niini nga butang; samtang ako pa gihapon usa sa mga nagkat-on. Apan tungod kay ang atong mga amahan nga nagdala sa Diyos ug mga tigbantay sa tinuod nga kahibalo naghubit sa pagsunod ingon nga walay pagduha-duha nga pagsumite sa mga nagmando sa mga butang nga labaw sa atong kusog, mapainubsanon kong gidesisyonan nga buhaton ang labaw pa kanako; uban sa kahadlok ug kadasig gisugdan ko ang pagtuman sa imong balaan nga sugo; ug kanimo, nga mao ang lider ug ulo sa han-ay sa mga magtutudlo, gisalig ko ang buluhaton sa

---

[2717] Ang pulong nga 'Ladder' sa Ruso nagpasabot og 'hagdan'.

[2718] Ang katuyoan sa pagsulat sa *Ang Hagdanan* mao ang pagtudlo nga ang pag-angkon sa kaluwasan nagkinahanglan og paningkamot, paghalad sa kaugalingon, ug hugot nga mga paningkamot sa pag-awhag sa kaugalingon. Ang *The Ladder* naglangkob sa traynta ka hagdanan o mga asetikong paningkamot: una, ang paghinlo gikan sa makasasalaong hugaw ug ang pagwagtang sa mga bisyo ug mga pagbati sa 'daang tawo'; ikaduha, ang pagpanumbalik sa hulagway sa Dios sulod sa usa ka tawo. Gidugang pa niini ang pipila ka dugang nga preparatoryo o inisyal nga mga hagdanan.

[2719] Si San Juan, ang Abad sa Raif, kauban ni Juan Climacus, gisaulog sa Simbahan sa Sabado sa Keso.

[2720] Gidugtong kini sa edisyon sa *Ang Hagdanan*.

[2721] Gidugang usab kini sa edisyon sa *Ang Hagdanan*.

pagpanindot niini, pagpatin-aw sa balangkas niini, ug, isip tigdumala sa mga plaka sa espirituhanong balaod, pagtabon sa bisan unsang kakulangan. Tungod kanimo, gisugdan ko kining buluhaton, nga naghangyo sa tanang magbabasa nga kon adunay bisan kinsa nga makakaplag og bisan unsang mapuslanon sa akong buhat, ihatag nila uban sa pagpasalamat ang bunga niini sa atong maayong pangulo, ug hangyoon ang Dios nga ganti-an ako sa yano nga pagtapos niining paningkamot; kay ang Dios dili man ganti-on tungod sa kadaghan sa mga gasa ug paningkamot, kondili tungod sa dakong kadasig.

Tungod gayud niini nga hinungdan nga ang buhat sa Banal nga si Juan, nga may ulohan nga 'Ang Hagdanan', nahimo.

Ang buhat sa Kagalang-galang Juan gitawag nga 'Ang Hagdanan' tungod kay si San Juan sa Raif nangandoy nga makabaton gayud og ingon ana nga giya sa espirituhanong kinabuhi nga magrepresentar, sama sa usa ka hagdanan sa mga pagpamatuod, nga nag-alsa sa mga nangandoy niini ngadto sa ganghaan sa langit nga buo ug walay kadaut, subay gayud sa tuyo sa naghimo niini. 'Sumala sa akong gamay nga pagsabot,' misulat si San Juan, 'nakahimo ako og hagdanan sa pagsaka. Human niini, pasagdi nga ang matag-usa makita sa ilang kaugalingon kung sa unsang baitang sila nakaabot'[2722] . Sa pasiuna sa *Ang Hagdanan*, ang kahulugan niining titulo gipasabot ingon niini: 'Alang sa mga nagtinguha nga masulat ang ilang mga ngalan sa Basahon sa Kinabuhi, kini nga basahon nagpakita sa labing maayong dalan alang sa ilang panaw. Kay samtang naglakaw kita niining dalan, atong makita nga kini nga basahon walay kapakyas nga naggiya sa mga nagsunod niini, sama sa paggunit sa kamot, ug walay duhaduha nga naghatag og lig-on nga hagdanan gikan sa kalibutanong ngadto sa langitnon, nga nagpadayag sa Dios, nga nagtukod sa tumoy niini... Sa tinuod, ang nag-andam alang kanato og pagsaka nga katugbang sa edad sa Ginoo sa unod nakahuna-huna sa labing maayo; kay, sa hulagway sa traynta ka tuig sa pagdako sa Ginoo, siya hingpit nga nagtukod og hagdanan nga adunay traynta ka haklakan, diin, sa diha nga maabut nato ang edad sa Ginoo[2723] , makit-an nato ang atong kaugalingon nga matarong ug luwas sa pagkahulog'. Busa, ang buhat sa Banal nga si Juan gitawag nga *Ang Hagdan* tungod kay ang katuyoan niini mao ang pagpresentar sa agianan sa hinay-hinay nga pagsaka padulong sa moral nga pagkahingpit, ug kini nagsilbi nga matinud-anon ug kasaligan nga giya sa espirituhanong kinabuhi alang sa mga masigasig sa pagkamatinud-anon ug sa kaluwasan sa ilang mga kalag.

Bisan pa man nga ang *Ang Hagdanan* gisulat gayud alang sa mga monghe ug busa kanunay kini nga gibutang tupad sa higdaanan sa mga monghe nga nagpuyo sa usa ka komunidad, ang mga amahan sa kinabuhi sa monghe—lakip na, sa uban pa, Si Theodore the Studite, si Joseph of Volokolamsk ug uban pa, nagtumong sa *Ang Hagdanan* sa ilang mga pagtulon-an ingon nga labing maayong libro – bisan pa niana, ang usa ka Kristohanon nga nagpuyo sa kalibutan mahimo usab makakaplag og giya sa kaluwasan niini. Ang unang hagdanan sa Eskalera mao ang pagbiya sa mga tinguha sa kalibutan, samtang sa kinatumyan niini makita ang panaghiusa sa tulo ka birtud: pagtuo, paglaum, ug gugma.

Aron maila nato ang mga pagtulon-an ni Juan Climacus, paminawa nato ang iyang pagtulon-an mahitungod sa pagkamapahitas-on:[2724] .

– Ang garbo motumaw sa matag pagkamaayo. Pananglitan, kon mag-ayuno ako, garboso ako; ug kon, samtang gitago nako ang akong pag-ayuno sa uban, tugotan nako ang akong kaugalingon nga mokaon, garboso usab ako—karon tungod sa pagka-maampingon. Kon magsul-ob ako og maanindot nga sinina, ginadala ko sa garbo; ug kon mausab ko og bisti nga gisi-gisi, garboso gihapon ako. Magsulti ba ko? Mapailalom ko sa gahum sa pagkamapahitas-on. Maghilom ba ko? Mapailalom gihapon ko niini pag-usab. Bisan unsa pa ang imong pag-ikot niining tinik, ang mga tusok niini kanunay motudlo paingon sa taas. Ang tawo nga mapahitas-on usa ka Kristohanong mananamba sa dios-diosan. Sa gawas, gihatagan niya og dungog ang Dios, apan sa tinuod naningkamot siya nga malipay ang mga tawo kaysa sa Dios… *'Ang nagpapaluyo kanato naglimbong kanato*,' ingon sa propeta (Isaiah 3:12). Ang mga tawo nga mahimayaon ang espiritu modawat sa mga insulto nga may maayong buot ug malipayong kasingkasing; ug ang balaan ug walay sala ra ang makapaminaw sa pagdayeg nga

---

[2722] *Ang Hagdanan*, 27, 30.

[2723] Sa ato pa, giila ni San Juan Climacus ang 30 ka hakbang sa pagpa-perpekto sa kaugalingon, nga katugbang sa 30 ka tuig sa kinabuhi sa Manluluwas sa wala pa ang Iyang publikong ministeryo.

[2724] *Ang Hagdanan*, 22.

walay pagbati og kalipay… Kung madungog nimo nga ang imong silingan o higala nagasaway nimo sa imong likod o sa imong nawong, ipakita nimo ang gugma pinaagi sa pagdayeg kaniya... Dili ang nagasaway sa iyang kaugalingon ang nagpakita og pagpaubos (unsaon man sa usa ka tawo nga dili makasakit sa iyang kaugalingon?), kondili ang usa nga, bisan pa gipasipala sa uban, wala magpakunhod sa iyang gugma para kaniya... Kinsa man ang magpasigarbo sa natural nga mga gasa – usa ka hait nga hunahuna, taas nga lebel sa edukasyon, ilang pagbasa, usa ka mahupay nga paagi sa pagsulti, ug uban pang susamang kalidad nga dali ra makuha – dili gyud makab-ot ang supernatural nga mga panalangin. Kay kinsa man ang dili matinud-anon sa gagmay nga butang, dili usab siya matinud-anon ug mapahitas-on sa mas dagkong butang (Lucas 16:10). Kasagaran mahitabo nga ang Dios mismo magpaubos sa mga hambog pinaagi sa pagpadala og dili gilauman nga kaulaw… Kung ang pag-ampo dili makawagtang sa hambog nga mga hunahuna, pahinumdumi nato sila sa pagbulag sa kalag gikan niining kinabuhi. Kung bisan kini dili makatabang, kahadluki nato sila sa kaulaw sa Katapusang Paghukom. *'Ang nagpasigarbo sa iyang kaugalingon* pagapauboson' (Lucas 14:11) bisan dinhi, sa wala pa moabot ang umaabot nga panahon. Sa dihang ang atong mga mambabati—o, mas tukma, ang atong mga manlimbong—mosugod sa pagdayeg kanato, hinumdumi dayon nato ang atong daghang mga sala ug masabtan nga dili kita angay sa gisulti bahin kanato o gihimo alang kanato[2725] .

Sa kinatibuk-an, ang *Ladder* ni San Juan nailhan tungod sa lawom nga espirituhanong kasinatian, kauban ang lawom nga kahibalo sa Balaang Kasulatan. Bihira lang nga ang Awtor sa *Ladder* magpahayag og hunahuna nga wala niya kini gihayag pinaagi sa direkta o dili direkta nga pagtumong sa Balaang Kasulatan. Ang buhat ni Juan gisulat sa yano apan putli ug hayag nga sinultian – nagpadayag kini og daghan sa pipila ka pulong, ug busa puno kini sa gahum[2726] . Mao nga ang *Ladder* ni San Juan kanunay nga usa ka libro nga gibutang sa kilid sa katre sa mga monghe nga nagpuyo sa komunidad[2727] .

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa mga sapa sa imong mga luha, imong gipamunga ang walay bunga nga kamingawan, ug gikan sa kalawom sa imong mga paghuyop, imong gipagawas ang gatus ka mga paningkamot; ug ikaw nahimong suga sa uniberso, nga nagdan-ag sa mga milagro. O Juan, among amahan, hangyoa si Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Paghandum kang San Joad nga Propeta

Gisaulog niadtong Marso 30

[2725] Sumala sa 'Ladder', ang Kristohanong pagkahingpit nagsugod sa pagdumili sa 'kalibutan' ug sa pakigbisog batok sa mga pagbati. Pinaagi sa paglikay sa makasamok nga kalipay ug sa mga senswal nga kahimut-an, ang 'espiritu' motuyok sa paghinulsol uban sa kasubo, samtang nagpabilin sa kanunay nga paghinumdom sa kamatayon. Ang makaluwas nga kasubo nagpalumo sa kasingkasing sa asketiko pinaagi sa gahum sa mga luha, nagpalaya kaniya gikan sa paghigugma sa kaugalingon ug nagtangtang sa natipong mga sala. Sa ingon niini, ang naghinulsol makaangkon og kahimtang sa 'hilom', diin makakaplag siya og mga pulong alang lamang sa pag-ampo, mga himno, ug pagpadayag sa 'gugma'. Ang espiritu ug ang kalag gipagawas gikan sa mga gapos sa bastos nga senswalidad; kini napino, ug nakab-ot ang tinuod nga kapasidad alang sa pakig-uban sa espirituhanon, langitnon, ug Diyosnong kalibutan. Ang bulahan nga 'kapaubos' nagdala sa mga agianan sa pagsunod kang Kristo ug nag-abli sa pultahan paingon sa Gingharian sa Langit. Sa pagdaog sa 'mga pagbati', makab-ot sa usa ka tawo ang labawng gahum sa 'paghibalo', nga motabang kaniya sa pag-ila ug pag-ila sa sulod sa iyang kaugalingon ug sa uban sa dautan ug maayong mga hilig, aron pugngan ang una ug palambuon ang ikaduha. Sa labing hataas nga kahimtang sa pagka-diyosnong kawalay-pagbati ug kalinaw, ang asketiko mosulod, samtang anaa pa sa yuta, sa usa ka gihimaya nga kahimtang ug nagamumuno, sama sa usa ka salamin, sa mga panalangin sa paraiso.

[2726] Kini nga katapusang bahin sa *Ang Hagdanan*, kauban ang lawom nga kahiladman sa mga panan-aw niini, mao ang hinungdan nganong gisulat ang mga komentaryo sa *Ang Hagdanan* ni Juan nga taga-Raifite, usa ka abá; Elias sa Crete, usa ka metropolitan sa ikawalong siglo; ug uban pa.

[2727] Ingon usa ka dugang sa *Ang Hagdanan*, misulat ang Banal nga si Juan og lain nga mubo nga traktado, *Alang sa Pastol*; dinhi iyang gilatid ang ideal sa usa ka abugado sa monasteryo nga, sumala sa paghulagway ni Juan, kinahanglan usa ka pastol, usa ka timonero, usa ka mananambal, usa ka magtutudlo ug usa ka modelo alang sa iyang mga sakop.

Ang balaan nga propeta Jehoad lumad sa Samaria. Human niya pagsaway kang Jeroboam[2728] tungod sa pagtukod og mga baka nga anak sa gingharian sa Israel, diin siya mismo naghalad, gipikas-pikas siya sa usa ka leon, ug mao kana ang iyang kamatayon. Mao kini ang nahitabo. Gisugo sa Ginoo si Jehoad nga moadto kang Jeroboam ug pasanginlan siya, gisugo siya nga dili mokaon og bisan unsang pan o moinom og bisan unsang bino didto, ug mobalik dayon. Nakita sa propeta si Jeroboam nga naghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan ug, mituyok kaniya, miingon:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo: Adunay usa ka anak nga lalaki nga pag-anakon sa balay ni Juda, nga ang ngalan Josiah, ug siya ang maglaglag sa mga pari niining hataas nga mga dapit sa halaran[2729] .'

Gipalapad ni Jeroboam ang iyang kamot aron dakpon ang propeta, apan nangalanga ang iyang kamot. Unya nangayo ang hari sa propeta nga ibalik ang iyang kamot sa unang kahimtang. Pagkahuman niini, sa iyang pagpauli, nadani si Jehoad sa usa ka bakak nga propeta nga ginganlan og Emve ug nakig-kaon kaniya. Tungod niining pagsuway, gitugotan sa Ginoo nga usa ka leon ang mamatay kaniya , apan dili kan-on ang iyang lawas. Si Jehoad, pagkahuman napatay, gilubong duol sa puloy-anan sa propeta nga midani kaniya[2730] .

Ang sugilanon sa monghe nga wala maghukom sa bisan kinsa.

Gisaulog sa Marso 30

Niadtong adlaw usab, usa ka monghe nga wala maghukom sa bisan kinsa mibiyahe paingon sa Ginoo. Ang Kagalang-galang nga si Anastasius sa Sinai nagsaysay sa mosunod mahitungod kaniya.

Usa ka monghe nga nagpuyo sa usa ka monasteryo ang iyang mga adlaw gigahin sa kawalay pag-amping, wala magtagad sa iyang kaugalingong kaluwasan, apan gigahin ang tibuok niyang kinabuhi sa katamaran. Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, hapit na siya mamatay. Sa dihang naigo siya sa grabeng sakit ug naa na sa higdaanan sa kamatayon, wala gyud siya mahadlok sa kamatayon, apan nag-andam nga mobiya sa iyang lawas uban ang kalipay, nagdayeg ug naghimaya sa Dios. Ang mga igsoon nga naglibot kaniya ug ang abá sa maong monasteryo miingon kaniya:

'Nakita namo, igsoon, nga gigugol nimo ang imong kinabuhi sa katamaran. Ngano kaha nga karon, sa makalilisang nga takna sa kamatayon, ikaw walay kabalaka ug malipayon kaayo? Pinaagi sa gahum sa Dios, baroga ug ipasabut kini kanamo, aron kami usab makadayeg sa Dios.'

Ang igsoon, nga nag-alsa gamay gikan sa iyang higdaanan, miingon kanila:

'Tinuod, mga halangdong amahan, nga nagkinabuhi ako nga walay kabalaka. Karon lang, gidala sa mga Anghel sa Dios kanako ug gibasa sa akong atubangan ang usa ka manuskrito diin narekord ang tanan nakong dautang buhat. Pagkahuman sa pagbasa sa manuskrito, nangutana ang mga Anghel kanako: "Nasayud ka niini?" Mitubag ako: 'Oo, mailhan ko kini.' Apan tungod kay gisalikway ko ang kalibutan, naghimo ko sa mga panata sa pagka-mona, wala gayud ko magsilot sa bisan kinsa ug wala gayud ko masuko sa bisan kinsa, nag-ampo ako sa Dios nga matuman kanako ang mga pulong ni Cristo, nga miingon: *'Ayaw paghukom, aron kamo dili pagahukman; pasayloa ang uban sa ilang mga sala, ug pasayloon usab kamo sa inyong langitnong Amahan'* (Mat. 7:1, 6:14). Ug sa diha-diha nga nakasulti ko niini, gilukot dayon sa mga balaan nga Anghel ang manuskrito sa akong mga sala. Busa, nagpaingon ako sa Dios uban sa kalipay ug pagmalipayon.'

Pagkahuman niya'g ingon niini, malinawon nga gihatag sa igsoon ang iyang espiritu sa Ginoo.

13 Abril

31 Marso (daang estilo)

Abril

[2728] Si Jeroboam mao ang unang hari sa Israel pagkahuman sa pagbahin sa Gingharian sa Israel. Gipaila niya ang idolatriya sa iyang gingharian ug gipugos ang iyang mga sakop sa pagpraktis niini.

[2729] Sa mga katawhan sa Sidlakan, kasagaran gitukod sa hataas nga yuta ang mga haladanan alang sa paghalad sa mga diyus-diyosan.

[2730] Ang sugilanon sa propeta Jehoad gisaysay sa 3 Mga Hari 13:1–34.

Kumemorasyon ni San Hipatio, Martir ug Himalaon, Obispo sa Gangra

Kumemorasyon sa Marso 31

Ang Balaang Dako nga Alagad sa Dios nga si Hypatius, Obispo sa Gangra sa Paphlagonia[2731] , usa sa tulo ka gatus ug napulo ug walo ka Balaang mga Amahan nga miapil sa Unang Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum atol sa paghari ni Constantine ang Dako. Didto, kauban sa ubang Balaang mga Amahan, napuno sa Espiritu Santo ug gipukaw sa kadasig alang sa Ortodoksiya, iyang gisaway si Ario nga usa ka heretiko ug gipahawa siya sa simbahan.

Si Santo Hipatio gipanalanginan sa Diyos sa dakong gasa sa paghimo og milagro; iyang giayo ang nagkalain-laing mga sakit ug iyang gipahawa ang mga demonyo. Sa usa ka baryo, iyang giusab ang usa ka tuburan nga mapait nga nag-agos gikan sa kabukiran ngadto sa usa ka tam-is nga tubig; ug sa lain nga lugar, pinaagi sa iyang pag-ampo, usa ka tuburan nga init nga tubig nga adunay makahulong nga kabtangan misugod og-agos gikan sa yuta. Sa usa ka ngitngit nga gabii, naglakaw siya sa daplin sa suba, ug tan-awa, misidlak ang mga suga gikan sa tubig, nga nagpakita kaniya sa dalan aron dili siya maligaw ug mahulog sa suba. Gipamatay usab niya ang usa ka makalilisang nga bitin. Sa panahon sa paghari ni Constantius[2732] , nga misaka sa trono pagkahuman sa kamatayon sa iyang igsoon nga si Constantine[2733] , usa ka dako kaayong bitin ang nibaktas paingon sa palasyo gikan sa dili mailhi nga gigikanan. Pagkahuman gilibotan ang panimalay sa hari, diin daghang bulawan ug uban pang bahandi ang natipig, gibutang niini ang iyang ulo sa atubangan sa maong kwarto ug wala nagtugot nga mosulod ang bisan kinsa. Nahadlok kaayo si Haring Constantius niini ug nagpadala og sulat kang balaan nga si Hypatius, nga naghangyo kaniya nga moanha sa Constantinople, kay bantog ang ngalan sa balaan tungod sa mga milagro nga iyang gihimo pinaagi sa grasya ni Kristo. Gidawat sa hari ang santo uban sa dungog, mihapa sa yuta sa atubangan niya, ug nangayo kaniya, pinaagi sa iyang pag-ampo, nga palagson ang bitin gikan sa hariang bahandi—usa ka bitin nga walay gahum sa tawo ang makapahawa, kay bisan daghang mga klero, nga armado sa pag-ampo, misulay sa pagpahawa niini apan wala'y malampuson; sa tinuod, ang uban kanila nasamdan pa gani sa maong proseso. Niini mitubag ang balaan sa hari:

'O Hari! Bisan pa kon mapakyas ang atong pag-ampo, ang imong pagtuo sa atubangan sa Dios dili mag-usik.'

Unya, mihapa siya sa yuta ug nag-ampo sulod sa taas nga panahon. Pagkahuman, mitindog siya ug miingon si Hypatius sa hari:

'Sa tunga-tunga sa arena sa karera sa kabayo[2734] , diin nagtindog ang estatwa sa imong amahan, ipatukod ug painita pag-ayo ang usa ka pugon, samtang nagpaabot ka sa akong pag-abot didto.'

Gitukod dayon ang pugon ug gisiga; unya si Santo Hypatius, gikuha ang baston sa obispo, miduol sa palasyo sa hari, gibuksan ang ganghaan sa baul sa bahandi ug gipukpok pag-usab-usab ang bitin gamit ang iyang baston. Ang mga tawo ug ang hari, nga gikupot sa kahadlok ug pag-uyog, nagtan-aw gikan sa layo; ug sa ilang pagkakita nga ang bitin wala nag-uyog palayo (ug samtang hapit na mahuman ang adlaw), nagtuo silang tanan nga gipatay sa bitin ang santo, sama sa nahitabo kaniadto sa pipila ka mga pari. Apan si Santo Hipatio, nga nagtan-aw sa langit ug nag-awhag sa Ginoo alang sa tabang, gisaksak niya ang iyang tungkod sa baba sa bitin, nga nag-ingon:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, sundi ako.'

Ang bitin, nga gipikas sa iyang mga ngipon ang tungkod sama sa usa ka gipanghigot nga bihag, misunod sa santo. Ug sa tinuod, ang dakong tigbuhat sa mga milagro gipanghigot kini pinaagi sa gahum sa Dios.

Unya si Santo Hipatio mibiya sa hariang bahandi, naglibot sa tibuok arena sa karera sa kabayo ug sa plasa sa merkado, samtang gidala ang bitin. Ang mga tawo, sa pagkakita sa bitin nga nagkabit sa tumoy sa tungkod ug

---

[2731] Paphlagonia – usa ka rehiyon sa Asia Minor

[2732] Si Emperador Constantius naghari gikan sa 337 hangtod sa 361.

[2733] Si Constantine II, ang panganay nga anak ni Constantine ang Dako, naghari gikan sa 337 hangtod sa 340.

[2734] Usa ka lugar para sa lumba sa kabayo.

ginadala sa santo, nahadlok ug nabighani. Ug ang bitin kay makalilisang kaayo; ang gitas-on niini kay unom ka pulo ka kubito[2735] . Sa pagduol sa nagdilaab nga pugon nga nagdilaab sa dakong kalayo, miingon ang santo sa bitin:

'Sa Ngalan ni Cristo, kinsa ako, bisan dili takos, nagwali, gisugo tika nga mosulod sa tunga-tunga niining kalayo!'

Unya ang maong makahadlok nga bitin, nga gipakurba ang iyang likod, misulod nga nag-atubang paingon sa nagdilaab nga hurno, diin kini nasunog sa tunga-tunga. Ang tanan nga nakasaksi niini uban sa kahadlok naghimaya sa Dios tungod kay Iyang gipadayag sa kalibutan, samtang buhi pa sila, ang ingon nga suga sa kahayag ug manalagna sa mga milagro sama ni Santo Hipatio.

Dayon, ang hari nagpasalamat pag-ayo sa Dios ug sa Iyang alagad, si Santo Hipatio, nga iyang giila sama sa iyang kaugalingong amahan. Gisuwayan niya nga pahimutang sa usa ka tabla ang dagway sa santo ug gibutang kini sa iyang hari-hariang baul aron pagpahawa sa mga demonyo; ug pagkahuman ganti-an ang santo sa mga gasa ug halokan siya pag-ayo, gipabalik niya kini sa iyang puloy-anan.

Samtang ang santo nagpauli na sa iyang obispado, ang dautang mga tawo—mga sumusunod sa pagtulon-anon ni Novatus[2736] —tungod sa dakong pagpanukmod batok sa balaan sa Dios, nagpahimutang og bitag alang kaniya sa dalan sa usa ka masipit nga agianan, sa daplin sa pangpang sa bukid ug sa pampang sa lat-ang, nga armado og mga espada ug mga pika. Pag-abot niya sa maong dapit, kalit siyang gisulong nila, midagsa sama sa mga buang nga hayop, ug pagkahuman siya grabeng samdan, gilabay nila siya gikan sa hataas nga pampang ngadto sa lapok nga lat-ang. Ang santo, nga hapit na mamatay, gipataas gamay ang iyang mga kamot ug, gipataas ang iyang mga mata ngadto sa langit, sama sa gibuhat sa balaan nga unang martir nga si Esteban kaniadto, nag-ampo alang sa iyang mga mamamatay, nga nag-ingon: *'Ginoo! Ayaw pag-isip niini nga sala batok kanila'* (Buhat 7:60). Ug samtang nag-ampo siya ingon niini, usa ka dautang babaye, usa ka sumusunod sa erehe nga Arian, mikuha og bug-at nga bato, gipukpok pag-ayo ang santo sa ulo gamit kini, ug gipatay siya. Ang balaan nga kalag ni Hypatius, pagkahuman dayon nga mibulag gikan sa iyang lawas, miadto sa Ginoo[2737] . Ang mga mamamatay, pagkuha sa lawas sa santo, gitago kini sa usa ka langob duol sa maong dapit ug nilayas.

Apan ang silot sa Diyos tungod sa pagbubo sa dugo sa usa ka inosente wala madugay miabot. Una sa tanan, usa ka hugaw nga espiritu mihampak kanang babaye didto mismo sa maong dapit ug gipaka-antos siya. Wala'y hunong siyang paghampak sa iyang dughan gamit kana nga bato; unya ang tanan niyang mga mananakit nabiktima sa dautang espiritu ug nakasinati og dakong pag-antos.

Pagkahuman, usa ka mag-uuma, nga mao ang tag-iya sa langob (diin iyang gitipigan ang iyang dayami), nga wala maghibalo sa dili matarong nga pagpatay nga nahitabo, miadto aron kuhaon ang dayami para sa iyang mga hayop; ug sa pagdungog niya sa mga tingog sa nag-awit nga mga anghel, siya nabigla ug napuno sa kahadlok. Ug sa dihang nagsugod siya sa pagtipon sa dayami ug nakakaplag sa patay nga lawas, nga natabonan sa mga samad, mas nahadlok pa gayud siya; apan sa pag-ila niya sa iyang balaan nga Obispo Hypatius sa patay nga tawo, midagan siya ngadto sa iyang mga ka-uma, ug sa dili madugay gisugilon nila ang tibuok sugilanon sa lungsod. Ang mga lumolupyo sa lungsod sa Gangra, pagkahiusa dayon, miadto sa maong dapit nga nagahilak sa kasubo; ug pagkuha sa dungog nga lawas sa ilang balaan nga amahan ug magbalantay, ilang gilubong siya uban sa dakong dungog. Sa babaye nga naghimo sa pagpatay, misunod siya sa lawas sa santo samtang gidala kini sa lubnganan, ug sa dalan gipukpok niya ang iyang kaugalingon sa samang bato nga iyang gigamit sa pagpatay sa obispo sa Dios, ug giangkon niya ang iyang sala sa atubangan sa tanan nga naa didto.

Pagkahuman mailubong ang lawas sa santo, naayo ang babaye sa iyang pagpanag-iya sa demonyo; ingon usab, ang tanan nga kaniadto gipanag-iya—ang mga kauban sa pagpatay sa santo—naayo sa lubnganan sa santo,

---

[2735] Ang kubito usa ka yunit sa gitas-on; katumbas kini sa 10–12 ka among vershki.

[2736] Novatus – usa ka presbiter sa Simbahan sa Kartago nga nabuhi sa ika-3 nga siglo ug nailhan nga nagtukod og skisma sulod sa Simbahan. Ang kinaiya niining skisma mao ang mosunod: sa dihang napili si San Sipriano nga obispo sa Kartago niadtong 248, lima ka presbiter—nga diin si Novatus ang labing mailhan—nga dili kontento sa maong eleksyon, mibulag kang Sipriano; labaw pa, si Novatus, nga walay kahibalo o pagtugot sa obispo, giordinar si Felissimus, usa ka dato ug impluwensyal nga tawo, nga diyakono. Kini nga eskisma nailhan sa Kasaysayan sa Simbahan ingon nga 'eskisma ni Novatus ug Felicissimus'. Ang mga skimatiko nga mibulag gikan sa Simbahan gikondena sa Konseho sa Kartago niadtong 251.

[2737] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo mga tuig 326.

kay bisan pa sa kamatayon naghatag siya og panalangin sa iyang mga kaaway tungod sa iyang pagkawalay dautang tuyo. Daghang uban pang mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo didto taliwala sa mga tawo nga miabot uban ang pagtuo sa lubnganan ni San Hipatio, pinaagi sa iyang mga pag-ampo ngadto sa Dios.

Komemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hypatius, sa Rufina[2738]

Komemorasyon sa Marso 31

Kining kinasihlanon nga tawo natawo sa Phrygia[2739] . Sa dihang siya napulo'g walo ka tuig ang panuigon, gisumbanan siya sa iyang amahan ug, pagkahuman siya nakalingkawas gikan kaniya, miadto sa Thrace[2740] . Sa pagsulod niya sa usa sa mga karaang monasteryo, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa asetikong kinabuhi ug sa dili madugay nailhan siya tungod sa iyang mga hiyas. Wala gyud siya mag-inom og bino, ug sa dihang nakigbisog siya batok sa carnal nga tinguha, nagpuasa siya sulod sa limampung ka adlaw nga wala gyud siya mokaon o muminom. Sa dihang nahibaloan kini sa abbot sa monasteryo, atol sa panihapon sa atubangan sa mga igsoon, siya mismo, sa iyang kaugalingong kamot, nagtanyag kang Hypatia og usa ka baso nga bino ug pipila ka pan; diin dayon siya nakagawas sa kaguol nga nagpahirap kaniya ug nagpasalamat sa Ginoo ug sa iyang espirituhanong amahan. Paglabay sa pipila ka panahon, sa tambag sa iyang espirituhanong amahan, mibyahe siya paingon sa Constantinople aron motabang sa usa ka tawo nga nahulog sa tukso sa unod; sa pagbuhat niini, natabangan usab niya ang iyang kaugalingong amahan nga miadto didto. Pagkahuman niyang gipabalik ang iyang amahan sa ilang yutang natawhan, si Hypatius, kauban ang duha ka monghe, miadto sa Chalcedon ug nagpuyo sa monasteryo ni Rufinus, nga niadtong panahona usa ka katingalahan ug dili matahum nga tan-awon: kini hingpit nga binalewala ug nakapahadlok sa tanan. Kining si Rufinus, nga usa ka layko[2741] , kaniadto nagtukod og usa ka matahum nga monasteryo ug nagpuyo didto ang mga mongheng Ehipsiyano, nga nagtrabaho niini samtang naghimaya sa Dios. Apan sa dihang namatay si Rufinus, ang mga monghe nga nagpuyo sa iyang monasteryo nangalat, ang matag-usa mibalik sa ilang kaugalingong nasud, ug ang monasteryo pagkahuman nahimong walay nagpuyo. Nibutho kini sa mga tinik nga tanom, nga naglibot-libot ug nahimong dili masudlan nga sagbotan ug nakapahimo niini nga dili na matahum; pagkahuman, misulod ang mga hugaw nga espiritu ug nagpuyo didto, nga naghimo niini nga usa ka dapit nga nakapahadlok sa kasingkasing sa tanan, mao nga walay bisan kinsa ang nangahas nga moagi niini. Sa dihang nakita sa Banal nga Ipatius ang monasteryo nga anaa sa ingon ani nga kahimtang, iyang gipahawa ang mga demonyo gikan niini ug, pagkahuman niyang limpyohan kini sa mga sagbot nga nakasamok sa hitsura niini, iyang gibalik kini sa kaniadto nga kaanyag, human niini siya nagpuyo didto uban sa duha ka monghe nga miuban kaniya. Siya mismo ang nagsugod sa paghimo og mga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop[2742] , samtang ang mga monghe nga kauban niya—ang usa misugod sa pagpanghimo og sinina, ug ang usa sa pag-andam sa usa ka tanaman. Pipila ka tuig pagkahuman, mibiya si Hypatius paingon sa Thrace ug nagpuyo sa monasteryo diin siya kaniadto nagpuyo isip monghe, apan ang mga monghe sa monasteryo ni Rufinus dali ra miabot dinhi ug nangayo kaniya nga mahimong ilang abbot. Miuyon ang Reverendo, ug sukad niadto nagsugod na siya sa pagbuhat og dagkong mga buhat. Daghang monghe, nga nagsunod sa iyang ehemplo, ang nakaangkon og dakong pagkahingpit sa usa ka kinabuhi nga gipahinungod sa Diyos. Tungod sa iyang mga buhat, ang Balaang Hypatius gihatagan sa Diyos og gasa sa paghimo og milagro ug naghimo og daghang milagrosong pag-ayo. Busa, giayo niya ang mga gipanag-iya sa dautang espiritu, ang mga buta, kadtong gipahuyang sa sakit, kadtong nag-antos sa sakit sa paghubag, ug ang mga babaye nga nag-antos sa pagdugo. Gitabangan niya ang daghang mga babayeng baog nga makabaton og anak, samtang gibalik ang gatas sa uban nga mga babaye nga nangagaog ang

---

[2738] Ang monasteryo ni Rufinus nahimutang sa palibot sa siyudad sa Chalcedon, nga nahimutang sa probinsya sa Roma nga Asia Minor, sa baybayon sa Bosphorus.

[2739] Phrygia – usa ka probinsya sa Roma sa Asia Minor.

[2740] Thrace – usa ka rehiyon sa Balkan Peninsula, karon nailhan nga Rumelia.

[2741] Gituohan nga si Rufinus usa sa mga maharlika sa korte ni Constantine the Great.

[2742] Ang sinina nga hinimo sa buhok sa hayop usa ka bisti nga hinimo sa magaspang nga buhok sa hayop, nga kasagarang gisul-ob sa mga monghe sa Sidlakan direkta sa panit.

suso ug dili na makapasuso. Sa daghang higayon, pinaagi sa pag-ampo, gipuno niya pag-usab ang suplay sa tubig, pan, ug uban pang pagkaon, gipadaghan kini sa husto nga panahon, ug gipalayas ang tanang matang sa sakit gikan sa mga tawo ug mga hayop. Ang pagkaon sa reverendo mao ang luto nga bukel, mga gulay, ug gamay nga pan; sa tinuod, kini niyang gikaon sa ulahing gabii, ug aron mapalig-on ang iyang kusog sa katigulangon, moinom siya ug gamay nga bino. Ang Reverendo nabuhi hangtod sa kawalo ka pulo ka tuig, nga ang iyang buhok sa ulo ug sa bungot nahimong puti sama sa niebe; apan bisan pa sa ingon ka tigulang na, sa hitsura ug sa mga buhat, nagpabilin siyang bililhon sama sa kaniadto. Gipahinungod niya ang kap-atan ka tuig isip espirituhanong lider sa mga monghe, gipahimaya ang pagkapari, ug pagkahuman niyang gipadala una ang walumpu sa iyang mga disipulo ngadto sa Ginoo, dili madugay siya mismo malinawon nga namatay, nga naghimaya sa Ginoo[2743] .

Paghinumdom sa Balaan Apollonius.

Gisaulog sa Marso 31

Ang atong balaang amahan nga si Apollonius, sa edad nga kinse anyos, gisalikway ang kalibutan ug, pagkahuman nga iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong kinabuhi, mipuyo sa sulod nga disyerto sa[2744] , diin siya nagpuyo sa kamingawan sulod sa kap-atan ka tuig. Tungod kay sukad pagkabata nakahimo na siya og batasan sa matarong nga kinabuhi, nakahimo siya og dagkong mga katingalahan ug, tungod niini, gihatagan siya og grasya nga sa usa ka adlaw nadungog niya ang tingog sa Dios nga miingon kaniya:

'Apollonius, adto karon sa mga puloy-anan sa tawo, kay katungdanan nimo nga magdala og mga pinili nga tawo para kanako.'

Pagkahuman niini, mibiyahe dayon siya paingon sa duol nga disyerto ug, sa dihang nakakaplag siya og gamay nga langob sa tiilan sa bukid, nagpuyo siya didto. Didto iyang gigugol ang iyang panahon sa pagluhod ug pag-ampo sa Dios sulod sa daghang adlaw. Gipakaon niya ang iyang kaugalingon sa pagkaon nga gipadala sa Diyos kaniya ug nga iyang nadawat gikan sa Anghel nga miadto kaniya sa disyerto. Ang maong disyerto nahimutang duol sa mga puy-anan, ug sa pagbisita niya niining mga lugar subay sa pagdasig sa Espiritu Santo, ang Balaang Amahan nagtigom og usa ka dakong komunidad sa mga monghe nga nag-ihap og mga lima ka gatos, ug gitudloan sila sa nagkalain-laing praktis sa kinabuhi sa monghe. Busa, uban kanila, mokaon ra siya sa Domingo, samtang sa tanang uban nga adlaw wala siyay gikaon: ni pan, ni sochiva[2745] , ni bisan unsang butang nga giluto sa kalayo, kondili nagpuyo lang sa mga tanom nga liso sa kalasangan. Gipaila ni Banal Apollonius ang usa ka lagda sa iyang monasteryo nga ang mga monghe nga nagpuyo uban kaniya dili mokaon hangtud nga una nilang madawat ang Balaang Misteryo ni Kristo. Kasagaran kini mahitabo adlaw-adlaw sa alas nuwebe sa buntag, pagkahuman niini moupo ang mga monghe aron mokaon, diin matag-adlaw sila maminaw sa mga pagtulon-an. Gigugol nila ang nahibilin nga bahin sa adlaw sa mga makapahimsog nga kalihokan, aron mapalayas ang dautang mga sugyot sa yawa gikan sa ilang hunahuna. Human paggiyahan ang daghang monghe niining paagi sa kinabuhi ug pag-abot sa tigulang nga edad, mibya si San Apollonius aron makig-uban sa Dios alang sa walay katapusang kinabuhi.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Avda ug Benjamin

Gisaulog kada Marso 31

Ang Balaang Martir Avda nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Teodosio ang Bata[2746] ug usa siya ka obispo sa Persia. Gipaguba niya ang usa ka templo sa mga nagsimba sa kalayo[2747] ug tungod niini gidakpan siya

---

[2743] Ang Kagalang-galang nga si Hypatius namatay mga tuig 446.

[2744] Ang 'sulod nga disyerto' nagtumong, siyempre, sa Disyertong Thebaid, nga nahimutang sa Aprika, sa Ubos nga Ehipto, sa sidlakan nga pampang sa Suba sa Nilo.

[2745] Ang Sochivo kay pinabukal nga trigo, humay, ug uban pang mga liso.

[2746] Si Teodosio II ang Bata naghari sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 408 hangtod 450.

[2747] Girespeto sa mga Persyano si Mithra, o ang adlaw, isip ilang labing labaw nga diyos. Nagasimba usab sila sa kalayo ug nagtukod og mga templo alang sa ilang mga diyos, diin nagasimba sila sa kalayo ug sa adlaw.

ug gidala sa atubangan sa emperador[2748] . Una, malumo siyang gisugo sa emperador nga tukoron pag-usab ang gipagubang templo, apan sa dihang mitubag siya nga dili niya kini mahimo, gisugo sa emperador ang mga sundalo nga laglagon ang tanang simbahan sa Kristohanon. Human niini, ang mga manlutos misugod sa pagpangayam sa mga Kristohanon ug, bisan unsa pa ang edad, gipatay sila sa lain-laing paagi. Ang una kanila, human makasinati og lain-laing pag-antos, giputol ang ulo gamit ang espada: ang balaan nga martir nga si Avda; ug pagkahuman sa traynta ka adlaw, gipatay usab ang ubang balaang mga martir, lakip na ang balaang diyakono nga si Benjamin[2749] . Una, gisaksak sa iyang mga tigpahirap ang mga hait nga pako ilawom sa mga kuko sa iyang mga tudlo sa kamot ug tiil, ug dayon gipangansang siya sa usa ka poste, diin iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo[2750] .

Ang Pagkatulog sa atong Balaang Amahan nga si Jonas, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya

Gisaulog sa Marso 31

Si Santo Jonas lumad sa lungsod sa Galich, nga nahimutang duol sa rehiyon sa Kazan[2751] . Natawo siya sa usa ka matinud-anong amahan nga ginganlan og Theodore, ug sa edad nga dose ka tuig gisumpa niya ang mga panata sa pagka-monasto sa usa sa mga monasteryo sa rehiyon sa Galich; unya miadto siya sa siyudad sa Moscow, sa Simonov Monasteryo[2752] , diin siya nagtrabaho sulod sa dugay nga panahon sa mga monastikong katungdanan.

Niadtong panahona, si Photius[2753] mao ang Metropolitan sa Moscow. Sa usa ka higayon, pag-abot niya sa Monasteryo sa Simonov, nagpahigayon si Photius og usa ka serbisyo sa pag-ampo didto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug, paghatag niya sa iyang panalangin sa arkhimandrita ug sa mga igsoon, gusto usab niyang makita ang mga bag-ong monghe ug panalanginan sila. Misulod siya sa panaderya ug nakita niya didto si Banal nga Jonas, nga natulog human sa bug-at nga trabaho; ang iyang tuo nga kamot nakabaliko nga daw naghatag siya og panalangin niini; Wala gisugo ni Photius nga pahimangnoan siya, apan, pagkahuman niya siya pagpanalangin samtang natulog, nagpanagna siya sa mga naa didto nga kining monghe mahimong usa ka balaan sa yutang Ruso ug magdala sa daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan.

Natuman pagkahuman ang propesiya sa balaan sa Dios. Pipila ka tuig pagkahuman, sumala sa kabubut-on sa Dios, pagkahuman sa eleksyon sa Balaang Siyudad ug sa hangyo sa tsar, gitudlo si Banal nga Jonah nga Obispo sa Ryazan ug Murom, diin iyang gipabawtismo sa Dios ang daghang dili motuo ug gibawtismo sila[2754] .

Sa dihang namatay ang bulahan nga Metropolitan Photius paingon sa Ginoo, gitawag ni Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich[2755] ang mga arsobispo ug mga obispo sa mga yutang Ruso ug ang tibuok Balaang Siyodo, ug gisugo sila nga mopili og usa ka takus nga tawo alang sa dakong katungdanan sa Metropoliya sa Ruso; Pinaagi sa pag-uyon ug tinguha sa tanan, napili si Jonah, Obispo sa Ryazan[2756] : nahibalo ang tanan nga siya usa ka matinahuron ug balaan nga tawo.

[2748] Ang hari nga gihisgutan dinhi mao si Izdegerd I, nga naghari gikan sa 401 hangtod 420. Ang pagpanlupig nga iyang gisugdan labi ka grabe ilawom sa iyang manununod, si Varan V (420–438).

[2749] Sumala sa kalendaryo ni Basil, ang balaan nga martir nga si Benjamin namatay isip martir dili tulo ka bulan, kondili tulo ka tuig pagkahuman ni Santo Avda.

[2750] Ang balaang martir nga si Avda namatay niadtong 418 o 421, samtang si Santo Benjamin namatay tulo ka tuig pagkahuman, sa 421 o 424; pareho silang namatay sa siyudad sa Susa, ang labing karaang siyudad sa Persia, ang kaniadto nga kapital sa Susiana ug sentro una sa mga hari sa Elam ug sa ulahi sa mga hari sa Persia.

[2751] Si Santo Jonas natawo sa karaang rehiyon sa Galich, duol sa lungsod sa Soligalich sa karon nga Kostroma Governorate.

[2752] Ang Monasteryo ni Simonov, sa wala nga pampang sa Suba Moskva, gitukod niadtong 1370 sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Dmitry Donskoy ni Theodore, usa ka disipulo ug pag-umangkon ni San Sergius sa Radonezh, uban sa panalangin ni Metropolitan Alexius. Ang monasteryo nakakuha sa ngalan gikan sa lugar nga, human sa tag-iya niini, nailhan nga Simonovo.

[2753] Nagsilbi siya isip Metropolitan gikan sa 1408 hangtod sa 1431.

[2754] Sa sulod sa halapad nga diyosesis ni San Jonah, nga naglangkob sa mga bahin sa karon nga diyosesis sa Tambov ug Voronezh, adunay tibuok nga mga panimalay sa mga tribo sa Don: ang mga Mordvin, mga Meshcherian ug mga Muromian, nga nagpraktis sa pagsimba sa diyos-diyosan; gikan sa taliwala niining mga dili motuo, gidala ni San Jonah ang daghan ngadto sa tinuod nga Dios.

[2755] Gikan sa 1425 hangtod sa 1434

[2756] Gipili si San Jonah, lagmit dili na ulahi sa katapusan sa 1432; adunay usa ka nailhang sulat gikan kang Jonah, nga gitawag nga 'Gitudlo nga Labing Balaan nga Metropolitan sa Rusya', nga may petsa nga 11 Marso 1433.

Mibiyahe siya uban sa mensahe sa Dakong Prinsipe paingon sa Constantinople ngadto kang Haring John Palaiologos[2757] ug kang Iyang Kasantosang Patriarka Joseph[2758] aron madawat ang iyang konsagrasyon isip Metropolitan. Apan bisan pa sa wala pa siya moabot sa Constantinople, ang dautang si Isidore, nga lumad sa Thessaloniki[2759] , gikonsagra na isip Metropolitan sa Rusya ug gipadala gikan sa Constantinople paingon sa Rusya.

Pagkahuman sa iyang pagbiya, miabot si Santo Jonah sa Constantinople ug gipresentar ang mga sulat sa Dakong Prinsipe sa Emperador ug sa Patriarka. Pagkahuman nila kini mabasa, ilang gisubo kaayo nga nagdali sila sa pagtudlo kang Isidoro, nga gipadala na sa Rusya, ug miingon sila kang Santo Jonah:

'Unsa pa ang among mabuhat para kanimo karon? Nakaabot ka nga ulahi na; among gitudlo na si Isidore sa Metropolis sa Rusya ug dili na namo kini mausab: si Isidore karon ang Metropolitan sa Rusya.' Balik ka sa imong diyosesis ug hulat aron makita unsay sugo sa Dios mahitungod kang Isidoro. Kung siya mamatay o mapulihan bisan unsang rason, unya, uban sa panalangin sa Patriarkal nga Diyosesis sa Constantinople, ikaw itudlo nga Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya.

Busa, gipadala nila si Santo Jonas pauli.

Si Isidoro, sa iyang bahin, unang niabot sa Kyiv; unya, sa tingpamulak, mibyahe siya paingon sa Moscow, ug pagkahuman sa tibuok panahon sa trabaho didto hangtod sa tingdagdag, mibyahe siya paingon sa kasadpan ngadto sa Konseho sa Florence, kun unsa pa man aron pagpamatuod sa Ortodoksong pagtuo. Pagkahuman sa tulo ka tuig didto, mibalik siya sa Kyiv isip usa ka apostata gikan sa Simbahang Sidlakan, apan wala siya dawata didto; unya mibyahe siya paingon sa Moscow aron ipakaylap ang iyang mga heretikal nga pagtulon-an.

[2757] Naghari si Juan VI Palaeologus gikan sa 1425 hangtod sa 1448. Sa sinugdanan pa lang sa iyang paghari, iyang giila ang iyang kaugalingon nga vasalo ni Sultan Murad II ug gihatag ang pipila ka mga lungsod sa baybayon sa Itom nga Dagat ngadto sa mga Turko; bisan pa niini, wala kini nakapugong sa usa ka paningkamot (niadtong 1433) sa mga Turko nga sakupon ang Constantinople, nga napakyas. Sa paglaum nga makakaplag og proteksyon batok sa mga Turko sa Kasadpan, si Juan VI mihimo og usa ka desisibo nga lakang padulong sa pakig-uyon sa Kasadpan; alang niini, miuyon siya nga mobiyahe paingon sa Italya, diin si Papa Eugenio IV nakahukom sa pagtawag og usa ka konseho bahin sa isyu sa panaghiusa sa mga simbahan. Una sa Ferrara, unya sa Florence, gisulat ang mga kondisyon sa panaghiusa (1439), nga gidawat sa mga nitambong sa konseho, gawas sa pipila ka mga obispo nga Griyego; ang mga ulahi nag-ila nga balido ang doktrina sa Simbahang Katolika mahitungod sa pagpanaw sa Espiritu Santo gikan sa Anak (filioque), ang primasiya sa Papa, ug ang pagsaulog sa Eukaristiya gamit ang walay lebadura nga pan. Bisan pa, ang pagkawalay-kasatisfaksyon sa mga lumolupyo sa Constantinople nagpahimo nga walay bisa ang unyon nga nahuman sa Italya.

[2758] Si Jose II – kaniadto Metropolita sa Efeso – napili nga Patriarka sa Constantinople niadtong 1416; kauban ang Emperador, naningkamot siya sa paghiusa sa mga Simbahan, mitambong sa Konseho sa Florence (tan-awa ang miaging nota) ug namatay sa Italya niadtong 1439.

[2759] Si Isidoro – ang katapusang metropolitano nga Ruso nga gigikanan Griego; lumad siya sa Tesalonica. Human siya gikonsagrasyonan isip Metropolitano sa Kiev sa Patriarka sa Constantinople (tan-awa ang miaging nota bahin kaniya), miabot si Isidoro sa Moscow sa tingpamulak sa 1437. Didto iyang napangumbinsi si Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich nga Buta nga tugutan siya sa pagbiyahe paingon sa Italya alang sa Konseho sa Ferrara-Florence (tan-awa nota 7). Niadtong 8 sa Septyembre 1437, mibiya si Isidoro sa Moscow kauban si Avraamy, Obispo sa Suzdal, ug mga usa ka gatos ka klero ug layko. Niadtong 1438, miabot si Isidoro sa Ferrara, Italya, diin gihimo ang konseho; sa dili madugay gibalhin kini sa Florence. Sa konseho, gideklarar ni Isidore ang iyang kaugalingon nga masigasig nga tigsuporta sa unyon, busa gihimo siya sa Papa nga kardinal ug gitudlo nga Apostolikong Legado para sa tanang yutang amihan. Samtang nagbiyahe paingon sa Rusya, samtang naa pa sa Hungary, nagpadala siya og mga sulat sa mga diyosesis sa Lithuania, Rusya ug Livonia, nga nagpahibalo sa unyon sa mga simbahan. Sa Volhynia, gipahimutang ni Isidore si Obispo Daniel, nga misugot sa unyon; sa Kyiv, gihatagan ni Prinsipe Alexander si Isidore, isip iyang 'amahan, ang Metropolitan', og usa ka charter nga naglangkob sa tibuok niyang panulondon, bisan pa man ang Kyiv Chronicle nag-angkon nga gipahawa si Isidore gikan sa Kyiv. Sa tingpamulak sa 1441, miabot si Isidore sa Moscow, nagdala og usa ka mahigalaong mensahe gikan sa Papa para kang Dakong Prinsipe Vasily. Sa pinakaunang Liturgiya sa Katedral sa Dormition, gipahinumdom ni Isidore si Papa Eugenio imbis nga ang Patriarka sa Constantinople, ug sa katapusan sa serbisyo usa ka diakono ang mibasa sa mga dekreto sa Konseho sa Florence gikan sa ambo. Dali dayon gisugdan ni Grand Prince Vasily ang pagpanaway kang Isidore didto mismo sa katedral; dayon gipahimutang siya ilawom sa bantay sa Monasteryo sa Chudov ug nagtigom og konseho, nga nagdeklara nga ang mga dekreto sa Konseho sa Florence supak sa karaang doktrina sa Orthodox. Sa tingdagdag niadtong maong tuig, 1441, nilayas si Isidore paingon sa Tver, apan gipahimutang siya ilawom sa bantay sa Dakong Prinsipe sa Tver. Gikan sa Tver, nilayas si Isidore paingon sa Novgorod sa Lithuania, ug gikan didto paingon sa Roma. Sa pag-atake sa mga Turko sa Constantinople, naa si Isidore sulod sa bungbong sa siyudad, nagtanyag kang Emperador Constantine sa tabang sa Papa sa kondisyon nga dawaton sa mga Griyegong klero ang mga dekreto sa Konseho sa Florence. Pagkahugno sa Constantinople, nadakpan si Isidore sa mga Turko, apan nakatakas siya gikan sa pagka-priso paingon sa Roma; namatay siya didto niadtong 1462, nga nagbitbit sa titulo nga Patriyarka sa Constantinople.

Gipatawag ni Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich, pagkahibalo niya sa iyang apostasiya, ang mga obispo ug ang tibuok klero sa Metropoliya sa Rusya aron hisgutan ang maong butang. Pagkahuman nila pagtigom ug pagsusi sa mga balaang kanon, ilang nakita nga gidala ni Isidoro gikan sa Konseho sa Florence ang mga pagtulon-an nga langyaw ug supak sa Ortodoksiya, ug wala sila m gustong siya ang ilang metropolitano. Gisugo siya sa Dakong Prinsipe nga magpuyo sa usa ka monasteryo hangtod siya makapahibalo sa maong butang sa Labing Balaang Patriarka sa Constantinople.

Si Isidoro, sa pagkahibalo nga nabutyag ang iyang pagbiya sa pagtuo, naulaw ug, nga wala maghulat pa og dugang sugo, tinago siyang nilayas paingon sa Roma, diin siya gidawat ug gipaboran sa Papa.

Ug si San Jonah[2760] napili pag-usab isip metropolitan sa Rusya. Uban sa panalangin ni His Holiness Gregory Melissina, Patriarka sa Constantinople[2761] , gikonsagra siya sa iyang kaugalingong mga obispo sa Katedral sa Moscow. Busa, siya ang unang metropolitano nga gikonsagra sa mga obispo nga Ruso, uban sa panalangin sa Apostolikong Sidlakan sa Constantinople.

Sa pag-ukop niya sa trono sa Metropolis sa Rusya, gipadoble ni San Jonah ang iyang paningkamot, nagpaningkamot nga walay kapoy ug, labaw sa tanan, naningkamot sa pagtukod sa pagkamatinud-anon bisan asa; Gihagit niini nga tumong, wala gyud siya mohunong sa pagtudlo sa iyang panon pinaagi sa pagpadala og mga sulat; isip usa ka tinuod nga magbalantay, gipanalipdan niya ang Ortodoksong pagtuo, nga labi pang klaro sa iyang mga sulat[2762] ; sa kinatibuk-an, nag-amping gayud siya aron maprotektahan ang panon nga gisalig kaniya sa Diyos nga walay kadaut.

Gihatagan si San Juan sa Diyos og gasa sa paghimo og mga milagro: sa pag-ayo sa mga sakit ug sa pagtagna sa umaabot.

Busa, pinaagi sa iyang pag-ampo, iyang gibanhaw ang anak nga babaye sa Dakong Prinsipe, nga hapit na mamatay, gikan sa iyang higdaanan sa sakit. Sa pagkakita niini nga milagro, usa ka dili motuo, nga gipukaw sa yawa, misugod sa pagsulti sa santo nga ang Dakong Prinsesa naayo dili tungod sa iyang pag-ampo, kondili ang sakit nawala ra sa kaugalingon niini. Unya, ang bulahan nga si Jonas, pagtawag niya kanang tawo, gipahimangnoan siya nga dili mosalaway sa grasya sa Espiritu Santo ug miingon kaniya:

'Akong anak! Ayaw pagduha-duha sa bisan unsa, kay *"ang dili mahimo sa tawo mahimo sa Dios"* (Lucas 18:27); ang Dios naghatag ug kinabuhi sa dalaga pinaagi sa pagtuo ug, labaw sa tanan, pinaagi sa paglaum sa iyang mahimayaong mga ginikanan.'

Apan wala motuo ang tawo sa santo ug misugod siya og sulti pa gani og mas daghang mga blasphemous nga pulong.

Unya si Santo Jonas miingon kaniya:

'Mapugngan unta ang imong dila, mapahilom unta ang imong mga ngabil nga mapangblaspemo; imbis sa dalagang hapit na mamatay, ikaw ang mamatay!'

Ug sa pagkahuman, nahulog ang mapangblaspemo sa yuta, napugos nga dili makasulti: naparalisa ang iyang dila; makalihok lang ang iyang mga mata, ug pagkahuman sa mubo nga panahon, namatay siya tungod kay nangahas siya sa pagblaspemo sa gasa sa Espiritu Santo nga nagpuyo sa sulod niadtong dakong santo.

Ang balaan nga metropolitan adunay monghe nga ginganlan og Pimen, nga mao ang nagdumala sa silong ug gisaligan sa paghatag og ilimnon sa mga masakiton nga pulubi nga moanha kaniya.

Usa ka adlaw, usa ka pobre nga balo ang miadto kaniya ug nangayo og gamay nga dugos tungod sa iyang sakit. Apan ang monghe miingon kaniya nga masuko:

'Lakaw; dili pa panahon nga hatagan tika og bisan unsa nga imnon.'

Mibiya ang balo nga babaye nga masubo.

[2760] Ang pag-instalar ni San Jonahan sa katungdanan sa Metropoliya sa Rusya gideklarar sa usa ka dakong konseho nga gilangkoban sa mga obispo, arkhimandrita, abá ug sa tibuok klero. Ang mismong pag-instalar nahitabo niadtong 15 Disyembre 1448, sumala sa nahisulat sa Ikaduhang Kronika ni Sophia: Gisaulog ang Banal nga Liturhiya, ug gibutang ang dungganong omophorion sa iyang abaga (mao ni San Jonah), ug ang baston sa dakong metropolitan gibutang sa iyang mga kamot; ug busa, uban sa pagrespeto ug kahadlok, iyang gihimo ang serbisyo ug gipanalanginan ang katawhan.'

[2761] Gidumala niya ang patriyarkal nga katungdanan sa Constantinople gikan sa 1445 hangtod sa 1450.

[2762] Hangtod karon, nailhan ang mosunod nga mga sulat sa pagtudlo ni San Jonah: duha ngadto sa Vyatka, duha ngadto sa Novgorod ug usa ngadto sa Pskov.

Pagkahibalo niini, gitawag sa balaan nga tawo si Pimen ug miingon kaniya:

'Igsoon! Wala ka makahibalo kung giunsa nimo pagpasipala sa balo; siya usa ka sulugoon sa Dios; tungod niini, ginadala ka sa Dios sa kamatayon; adto ug maghinulsol sa imong mga sala, kay miabot na ang panahon sa imong kamatayon.'

Ug si Santo Jonas nagsugo sa iyang espirituhanong amahan nga ipa-tonsura si Pimen isip usa ka schema-monk, ug sa maong adlaw sa iyang pagtonsura namatay siya, sumala sa pulong sa balaan nga tawo sa Dios.

Sa lain nga higayon, gihatagan sa santo ang usa sa iyang mga nobis og dakong kantidad sa kuwarta aron ipang-apod-apod sa mga kabus; apan ang nobis nag-apod-apod sa pipila ka bahin sa kuwarta ug gitago ang nahabilin para sa iyang kaugalingon.

Nahitabo nga usa ka adlaw usa ka pobre nga balo miduaw sa santo aron magreklamo bahin sa nobis, nga nagaingon:

'Balaan sa Dios! Wala gyud ko gihatagan sa kuwarta nga imong gipamana kanako sa imong bag-ong monghe.'

Gitawag sa Santo ang nobisado ug gipangutana siya:

'Ngano man nga imong nasakitan kining balo ug wala ka maghatag kaniya bisan unsa?'

Mitubag siya:

'Daghan na akong gihatag kaniya, apan walay hiya nga nangayo pa.'

Apan ang balo misalikway niini ug nag-ingon nga wala gyud siya nakadawat og bisan unsa gikan kaniya.

Misuko ang bag-ong monghe ug miingon:

'Palayo! Mamatay ka kay nagbakak ka!'

Unya miingon ang santo kaniya:

– Dili kini mahitabo: kini nga balo nagsulti sa kamatuoran, samtang ikaw mangawat ug magbakak; siya mabuhi, samtang ikaw mamatay.

Sa diha-diha dayon, ang bag-ong monghe nagkasakit sa hilanat ug namatay.

Usa ka boyar nga ginganlan og Vasily, nga gitawag og Kutuz, wala motuo sa milagrosong gahum ni San Jonás; wala gyud siya mibisita kaniya ug misalikway sa pagdawat sa iyang panalangin. Usa ka adlaw, gilamoy siya sa grabeng kasakit sa ngipon, nga iyang gisagubang pag-ayo ug wala gyud siya makakita og tambal. Nahitabo nga ang boyar, nga nagasakit ang ngipon, naa sa katedral samtang si Santo Jonas, ang Balaan sa Dios, nagsaulog sa Balaang Liturhiya didto; Sa katapusan sa Liturgiya, gitawag sa santo ang maong boyar ngadto kaniya, gipanalanginan siya, gihatagan og usa ka piraso nga prosphora ug, pagkahuman nga nagtudlo og leksyon gikan sa Balaang Kasulatan, kalit siyang gipukpok sa aping gamit ang kamot nga kusog kaayo nga ang tunog sa hampak nadungog sa kadaghanan.

Misigaw si Vasilyo sa kusog:

'Ay, kasakit ani: napukan nimo ang akong katapusang ngipon!'

Ug sa diha-diha dayon nabati sa masakiton ang kahupayan, ug nawala ang iyang kasakit sa ngipon. Nipauli siya nga naglipay, nagpasalamat sa Diyos ug nagdayeg sa Iyang balaan nga alagad, si San Jonas.

Niadtong tuig 1451, tungod sa mga sala sa atong mga katigulangan ug sa pagtugot sa Dios, misulong ang mga walay Dios nga Agarians sa yutang Ruso. Usa ka prinsipe sa Horde, kauban ang daghang mga Tatar, kalit nga miduol sa Moscow, gisunog ang palibot niini ug gisugdan ang paglibot sa siyudad gikan sa tanang kilid. Ang Bulahan nga Metropolitanong Jonah, kauban ang tibuok niyang mga klero, mipahigayon og prusisyon uban sa Krus, nag-awit og mga himno sa pag-ampo samtang naglakaw sila sa palibot sa pader sa siyudad, naghalad og mainitong pag-ampo sa Diyos alang sa siyudad ug sa mga tawo niini uban sa daghang luha.

Sa dihang nakakita siya sa usa ka tigulang monghe gikan sa Monasteryo sa Chudov nga ginganlan og Anthony, nga nailhan tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi ug iyang nakaila, gisultihan siya ni Santo Jonah niining mga pulong:

'Akong anak ug igsoon nga si Anthony! Pag-ampo sa maloloy-on nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios alang sa kaluwasan sa siyudad ug sa tanang Ortodoksong Kristohanon gikan sa walay Dios nga mga Agariano.'

Mitubag si Anthony:

'Dakong Balaan! Nagpasalamat kami sa Dios ug sa Iyang Labing Putli nga Inahan, among matinud-anon ug paspas nga tigtabang: Nadungog Niya ang imong mga pag-ampo ug gihangyo Niya ang Iyang Anak, ang among Ginoong Jesu-Cristo, nga kining siyudad ug ang tanang Ortodoksong Kristohanon maluwas tungod kanimo. Ang mga kaaway nga Agarian dali rang mapildi ug mapalayas sa usa ka dili makita nga gahum; apan ako ra ang gitakda sa Ginoo nga patyon sa mga kaaway.

Sa diha-diha nga nahuman sa tigulang ang pagsulti niining mga pulong, natamaan siya sa usa ka pana nga gipana sa mga Tatar, nga hinungdan sa iyang dali nga kamatayon; busa, gilubong siya nga may dungog ni Metropolitan Jonah, kauban ang tibuok sinodo.

Sa pag-abot sa pista sa Pagpahulog sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, niadtong ika-2 sa Hulyo, nahitabo ang kagubot sa taliwala sa mga Tatar: kalit nga gisakpan sila sa kahadlok ug kahilakpan, ug nilayas sila, gipahawa sa siyudad sa usa ka dili makita nga gahum.

Gisugo ni Santo Metropolitan Jonahan nga tukoron dayon sa iyang patyo ang usa ka simbahan nga gipahinungod sa Pagkuha sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa handumanan sa kaluwasan gikan sa mga Agariano pinaagi sa Iyang mga pag-ampo, kay niadtong adlawa gikuha nila ang pag-atake sa siyudad.

Sa ulahi, paglabay sa daghang katuigan, ug sa pagkatigulang na ni San Jonah, sa dili pa ang iyang dungganong pagpanaw, gihatagan siya sa mosunod nga pagpadayag gikan sa Dios mahitungod kaniya.

Ang sakristan sa katedral, usa ka tawo nga ginganlan og Maxim, samtang naglakaw sa gabii isip kabahin sa iyang katungdanan palibot sa simbahan, nakit-an kini nga dili nakasusi ug nakita nga nagdilaab ang mga kandila sa sulod ug ang mga pari nag-awit. Nahadlok kaayo siya ug midagan aron sultihan ang tagdumala sa simbahan, ang pari nga si Jacob.

Nagdali-dali siya paingon didto, apan nakita niyang nakasusi ang simbahan sama sa una, bisan pa man makita ang kahayag gikan sa sulod. Gibuksan niya ang pultahan, misulod sa simbahan ug wala siyay nakita, apan nagdilaab gihapon ang mga kandila. Napuno siya sa kahadlok ug nakadungog og tingog gikan sa halaran nga nagaingon:

'Jacob! Adto ug sultihi ang akong alagad, si Metropolitan Jonah, nga tungod kay nangayo siya kanako og pisikal nga pag-antos alang sa iyang espirituhanong kaluwasan, nadungog nako ang iyang hangyo: Magpadala ako og samad sa iyang bitiis, nga mao ang hinungdan sa iyang kamatayon; himua nga, tungod sa iyang hapit na nga pagpanaw, dili siya maglangan sa pagtuman sa mga katungdanan nga gitudlo kaniya isip pangunang magbalantay. Pagkadungog niya niining tingog, napuno si Jacob sa kahadlok ug kahilak; nalibog siya ug wala niya gisultihan bisan kinsa mahitungod sa iyang panan-awon, bisan pa gani si Santo Jonah mismo.

Sa buntag, sa pagsubang sa adlaw, gitawag ni Santo Jonah si Santiago ug gipangutana siya:

'Asa ka niadtong kagabii, Santiago? Unsa ang imong nakita ug nadungog? Ngano wala nimo gisulti kanako ang gipadayag kanimo bahin kanako?'

Nahadlok kaayo si Jacob; nahulog siya sa tiilan sa santo ug miingon:

'Ginoo, pasayloa ko! Wala ko kaisog mosulti kanimo bahin niini, apan nakita nako nga gipadayag kini kanimo sa Espiritu Santo.'

Miingon ang santo:

'Pasayloa ka sa Dios, anak ko; apan gisultihan tika nga kuhaon sa Dios ang imong asawa gikan kanimo. Adtoa siya, ug atimana ang iyang kalag nga walay paglangan, aron mamatay siya sa paghinulsol.'

Hangtud niadto, ang asawa sa tigbantay himsog kaayo. Apan sa dihang mibalik siya sa balay, nakit-an niya nga masakiton na kini, ug tulo ka adlaw pagkahuman namatay siya, human niyang matarong nga natuman ang iyang Kristohanong katungdanan pinaagi sa paghinulsol ug pagdawat sa Balaang Misteryo ni Kristo.

Ang bantugang Santo nga si Jonas dili na dugay mabuhi pagkahuman niini. Puno sa grasya sa Espiritu Santo ug sa mga maayong buhat, ug tungod kay *'gipahimungtan ang santuwaryo sa kahadlok sa Dios'* (2 Cor. 7:1), gihatagan siya og usa ka bulahan nga pagpanaw sa iyang katigulangon. Nakasakit ang santo og ulser sa iyang bitiis; bisan pa nga nanghuyang ang iyang lawas, wala maluya ang iyang espiritu, ug nagpadayon gihapon siya sa pag-adto sa Simbahan sa Dios bisan pa sa iyang sakit.

Samtang nag-andam siya sa paghatag sa iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios, gipanalanginan niya ang Dakong Prinsipe, ang iyang mga kaliwatan ug ang tibuok katawhan; ug, uban sa pag-ampo sa iyang mga ngabil,

mibyahe siya paingon sa Ginoo niadtong Marso 31, 1464[2763] ; gipangulohan niya ang Simbahan sa Dios sulod sa napulo'g duha ka tuig ug tunga.

Pipila ka tuig pagkahuman sa kamatayon ni Santo Jonah, namatay usab si Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich; gisundan siya sa iyang anak, si Dakong Prinsipe John Vasilyevich, ang autokrata sa yutang Ruso[2764] . Sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa panalangin sa Iyang Kahalangdon nga si Metropolitan Gerontius[2765] , gusto niya nga magtukod og bag-ong katedral (nga nagbarug pa hangtod karon) aron ilisan ang daan ug naguba na.

Pagkuha sa balaang relikya ni San Pedro nga Metropolita, ang Himala-gama, kini pansamantalang gibalhin sa lain nga simbahan.

Ug busa, sa dihang gipahawa na ang daang simbahan[2766] ug nagsugod na sila sa paghukay sa mga kanal para sa pundasyon sa bag-ong dakong simbahan, nakaplagan ang mga relikya sa ubang mga metropolitano: si Theognostus[2767] , si Cyprian, si Photius, ug usab ang balaan nga manggagahum nga si Jonah.

Sa dihang nadiskubrehan kining mga balaan nga relikya, gisugdan ang mga memorial nga serbisyo sa katedral, ug gidala didto ang usa ka pito ka tuig nga batang lalaki nga ginganlan og Simeon; siya naparalisa sukad pa sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Siya mao ang anak sa pari nga si Pedro, nga nag-alagad sa Simbahan ni San Juan Climacus, nga nahimutang sa kampanaryo. Gibangon sa presbiteryo sa katedral nga si Alexius ang paralisadong batang lalaki sa iyang mga bukton, gibutang siya sa tiilan sa reliquaryo ni Santo Jonah ug samtang gihuptan siya, gisugo siya sa pag-ampo.

Ang batang lalaki, gisapnan sa pari, misinggit sa kusog samtang nag-ampo:

'Naga-ulan!'

Hayag kaayo ang adlaw, walay bisan usa ka panganod sa langit: sa karon dayon, nabalik ang panglawas sa batang lalaki ug, nga walay tabang, naglakaw siya pa-uli nga mag-usa.

Natingala ang tanan sa maong milagro ug gidayeg nila ang Dios ug ang Iyang balaan nga alagad, si San Juan.

Sa pagkahuman sa pagtukod sa Katedral nga Simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios niadtong 1479, kini gisagderohan nga gipahinungod ug ang mga bililhon nga relikya sa mga balaan nga metropolitano gilalin didto: una, ang mga relikya ni San Pedro nga Tagahimo sa Katingalahan, unya ang mga relikya nila Theognostus, Cyprian, Photius ug kining sulugoon ni Kristo, si Jonas. Ug tungod kay ang iyang mga relikya nakit-an nga buo ug dili madaut, gibutang kini sa usa ka reliquaryo ug gipakita sa katedral, diin kini nagapahulay hangtod karon, nga nagahatag ug inspirasyon sa daghang mga magtutuo nga moanha aron pag-ampo, nga nangayo sa grasya[2768] .

Usa ka lalaki nga ginganlan og Juan, nga pipì ug dili makasulti, miadto sa reliquaryo sa santo ug nagpasidungog sa iyang balaan nga mga relikya, gisungag ang iyang balaan nga kamot. Wala mailhi kung giunsa, apan pinaagi sa probidensya sa Diyos, daw nabati niya nga gipahaba sa santo ang iyang kamot, gikuptan ang iyang dila ug gipugngan kini pag-ayo. Nagsinggit siya sa kusog. Ang mga pari ug ang mga tawo nga naa sa simbahan niadtong panahona midagan padulong kaniya sa pagdungog sa iyang singgit ug nangutana ngano nga nagsinggit ang bingi nga lalaki. Sa dihang nakita niya nga gipagawas na sa santo ang iyang dila gikan sa pagkupot, mihunong si Juan sa pagsinggit ug dayon nagsugod sa klarong pagpakig-istorya, gisultihan ang tanan kung giunsa nga ang iyang dila milagrosong naayo gikan sa iyang pagkabuta. Ang tanan nga naa didto napuno sa kahingawa sa

---

[2763] Ang Unang Kronika ni Sophia nagtala sa pagpanaw ni Santo Jonah ingon niini: Sa tuig 6969, sa ika-31 ka adlaw sa Marso, namatay ang Iyang Kahalangdon nga si Jonah, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rus'; kay sa kana nga panahon ang iyang nawong wala magpakita sama sa naandan sa mga patay, kondili mura'g natulog siya, usa ka timaan sa iyang dakung ug himayaong kinabuhi, sama sa among nadungog kaniya sukad pagkabatan-on pa niya, sama sa mga karaang balaang amahan.'

[2764] Gikan sa 1462 hangtod sa 1505

[2765] Gikan sa 1473 hangtod sa 1489

[2766] Niadtong 1472 kini.

[2767] Gikan sa 1328 hangtod sa 1353

[2768] Pagkahuman sa pagdiskubre sa mga relikya, si Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich, kauban ni Metropolitan Philip, nagmando sa iladong awtor sa mga kanon ug hagiograpiya, si Pakhomius Serbin, nga maghimo og usa ka kanon nga naghinumdom sa pagdiskubre sa mga relikya ug nagtukod og lokal nga pista sa iyang dungog nga pagasaulogon sa katedral. Usa ka solemne nga selebrasyon sa tibuok simbahan alang sa pagpasidungog kang Santo Jonas gitukod ni Metropolitan Makarii niadtong 1547.

katingalahang milagro ug, samtang gidayeg ang mga buhat sa Dios, gidayeg usab nila ang dakong maninabangon sa mga milagro, si Santo Jonas.

Daghang uban pang mga milagro ang nahitabo ug nagpadayon nga mahitabo pinaagi sa balaang relikya ni San Jonas, Metropolitan sa Moskwa, alang sa tanan nga moduol niini uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Kristo, among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni San Jose nga Husto, nga Matahum

Gisaulog sa Marso 31

Si Jose nga Maanyag[2769] , nga gipanalanginan sa kalag ug sa lawas, mao ang anak sa patriyarka sa Daan nga Tugon nga si Jacob, apo ni Isaac ug apo sa tuhod ni Abraham. Natawo siya sa ikaduhang asawa ni Jacob, si Rachel, nga baog hangtod nga gipaminaw siya sa Dios ug gibuksan ang iyang sabakan aron makapanganak. Ang unang anak ni Rahel mao si Jose, nga mao ang ika-onse nga anak ni Jacob. Ang ikaduhang anak ni Rahel mao si Benjamin, ang ika-labinduhang anak sa Israel. Pagkahuman sa pagkahimugso ni Benjamin, namatay si Rahel ug gilubong[2770] sa Ephrath, nga mao ang Bethlehem[2771] . Ang mga anak ni Raquel, sila Jose ug Benjamin, pinalangga kaayo ni Jacob, tungod kay gipadala sila sa Dios kaniya sa iyang katigulangon, ug labaw pa, nagpahinumdom sila kaniya sa iyang hinigugma nga asawa nga si Raquel, nga ang kamatayon nakapaguol kaniya pag-ayo. Gihigugma siya kaayo ni Jacob nga, alang kaniya, nagtrabaho siya sulod sa napulo ug upat ka tuig para sa iyang ugangan nga si Laban. Labaw pa, ang duha ka anak ni Rachel maayong kinaiyahan, matinahuron ug angay higugmaon, labi na ang bulahan nga si Jose, nga diin ang grasya sa Espiritu Santo nagpuyo sukad pagkabatan-on pa niya. Sa dihang si Jose naka-katorse anyos, misugod siya sa pag-atiman sa mga panon sa karnero sa iyang amahan kauban ang iyang mga igsoon nga natawo sa lain nga mga inahan. Sa dihang nakita ni Jose ang makasasala nga mga binuhatan sa iyang mga igsoon, misalikway siya sa pag-apil niini. Sa baylo, tungod sa paghigugma niya sa iyang mga igsoon ug tinguha nga maluwas ang ilang mga kalag, gipahibalo ni Jose ang pipila sa ilang mga kalapasan sa iyang amahan

---

[2769] Si Jose – gikan sa Hebreo, nga nagpasabot og 'aron modaghan' o 'aron madugangan'.

[2770] Gilubong ni Jacob si Rachel sa dalan paingon sa Efrata, mao ang Betlehem, ug nagtukod og monyumento ibabaw sa iyang lubnganan (Gen. 35:19). Nagpabilin nga nailhan ang lubnganan ni Rachel bisan pa sa daghang mga siglo pagkahuman (1 Sam. 10:2). Ang lokal nga mga Hudiyo ug Muslim gihapon naghatag og dakong pagrespeto sa lubnganan ni Rahel. Ang mga Arabo magtapok dinhi alang sa solemne nga pag-ampo sa mga panahon sa uga. Ang mga minyo nga babaye mokuha og mga piraso sa bato gikan dinhi ug dad-on kini sa ilang pagbuntis. Ang handumanan ni Rahel mismo napreserbar pinaagi sa iyang mga kaliwat sa ulahing mga panahon. Ang mga lumolupyo ug mga tigulang sa Betlehem, sa pagpanalangin sa kaminyoon ni Boaz kang Ruth, gipangandoy nila kaniya ang parehas nga kalipay gikan sa Dios nga gidala ni Rahel sa Israel (Rut 4:11). Ang propeta Jeremias, sa paghulagway sa mga kalamidad sa pagka-ulipon sa mga Hudiyo, gipakita si Rachel isip inahan sa mga Israelita, nga nagmasubo ug naghilak nga dili mapahupay alang sa iyang mga anak nga lalaki, kay wala na sila (Jer. 31:15). Ang Ebanghelyo ni Mateo nakakita niining masubo nga panghitabo, nga gihulagway sa propeta, ingon usa ka pahibalo sa laing panghitabo nga dili usab kalahian kasubo – ang pagpatay ni Herodes sa mga bata sa Betlehem: ang mga bata sa Betlehem mga kaliwat ni Rahel, ug siya, ingon ilang inahan, nagahilak nga dili mapahupay kay wala na sila (Mat. 2:18).

[2771] Ang Betlehem usa ka lungsod sa Palestina: sa Daan nga Tugon nailhan kini nga natawhan sa labing bantugan nga Hudio nga hari, si David, ug sa Bag-ong Tugon ingon natawhan ni Hesukristo. Nahimutang kini duha ka oras nga biyahe paingon sa habagatan sa Jerusalem ug naa sa duha ka bungtod, nga ang mga bakilid punô sa mga ubasan, samtang ang maayo nga natamnan nga mga uma sa trigo naglapad sa ilang tiilan. Ang ngalan nga 'Bethlehem' mismo lagmit nga naggikan niining pagkamabungahong yuta (gikan sa Hebreo nga nagpasabot og 'balay sa pan'). Sa karaang panahon, gitawag kini og Ephrathah (Micah 5:2) (gikan sa Hebreo nga nagpasabot og 'mubunga'). Sukad sa pagkahimugso ni Kristo nga Manluluwas, ang Betlehem nahimong balaan nga lugar para sa tanang Kristohanon. Sa wala pa ang pagsakop sa Ottoman sa Palestina (ika-15 nga siglo), ang Betlehem hingpit nga gipaguba sa daghang higayon, ug niadtong panahona nahugno kini pag-ayo, diin nagsugod lang kini nga makabawi sa sinugdanan sa ika-19 nga siglo. Karon, kini usa ka gamay nga lungsod nga adunay populasyon nga hangtod sa 6,000 ka Arabong lumolupyo, katunga niini Orthodox ug katunga Katoliko, nga nailhan nga Beit Lahm ('balay sa pan'). Sa dapit sa sabnita o langob diin natawo ang Ginoong Jesu-Kristo, nagtindog ang usa ka simbahan; ang langob nahimutang sa ilawom sa iyang halaran; ang mga bungbong ug salog gitabonan sa marmol. Ang dapit sa pagkahimugso giisip nga usa ka lungag sa langob, nga gipahayahay sa lima ka pilak nga lampara. Usa ka pilak nga bitoon ang nakapahimutang sa salog, nga adunay Latin nga inskripsyon: Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est – dinhi natawo si Hesukristo gikan kang Birhen Maria. Pipila ka lakang gikan niini, adunay lungag nga nailhan nga mao ang dapit sa sabnita diin gibutang si Kristo. Sa amihanan-kasadpan sa langob, adunay lapad nga masipit nga agianan sa ilawom sa yuta, nga adunay mga halaran ug mga kapilya, ingon man usa ka langob diin gilubong si Beato Jeronimo (420 AD).

nga si Jacob, aron silotan sila ingon usa ka amahan ug busa malikayan ang kasuko sa Dios gikan sa iyang panimalay. Si Jacob, sa dihang nakita niya kang Jose nga adunay ingon nga kinaadman, kauban ang pagkamatinahuron ug kahadlok sa Dios, gihigugma pa gayud siya ug gihimoan siya og bado nga daghang kolor. Ang iyang mga igsoon, bisan pa niana, nanglagot kaayo kang Jose: ang uban tungod kay wala siya moapil sa ilang mga makasasala nga binuhatan ug gisumbong sila sa ilang amahan; ang uban tungod kay gihigugma siya sa ilang amahan labaw pa kanila. Wala sila makasulti og maayo kang Jose; naghimo sila og dautang mga pasangil batok kaniya ug nagpanamastamas kaniya sa ilang amahan. Apan, si Jacob, nga nahibalo pag-ayo sa pagkawalay sala ni Jose, wala motuo kanila.

Niadtong panahona, ang Espiritu Santo, nga nagpuyo sa sulod ni Jose, misugod sa pagpadayag kaniya sa mga damgo, sama sa usa ka propeta, sa tanan nga may kalabotan sa iyang umaabot nga kinabuhi. Wala magtago og bisan unsa, gisultihan ni Jose ang iyang amahan ug mga igsoon bahin niini:

'Paminawa,' ingon niya sa usa ka adlaw, 'ang damgo nga akong nadaug. Nangandoy ko nga nagabukal kita og mga manunulon sa tunga-tunga sa uma; ang akong manunulon mitindog nga tuwid, samtang ang inyong mga manunulon nga nagtindog sa palibot niini, miyuko ngadto sa akong manunulon.'

Niini, miingon ang iyang mga igsoon kaniya:

'Tinuod ba gyud nga gusto ka maghari ug magdumala kanamo?'

Ug mas nagdumot pa gyud sila kaniya tungod niining damgoha. Paglabay, nakadamgo pag-usab si Jose ug gisugilon usab kini niya sa iyang amahan ug mga igsoon:

'Nakita nako,' ingon niya, 'ang adlaw, ang bulan ug napulo ug usa ka bitoon nga nagluhod kanako.'

Pagkadungog niini sa iyang amahan, gisaway niya si Jose, nga miingon:

'Unsa man ang kahulugan niining damgoha? Moanhi ba gyud ang imong amahan ug inahan (ang imong biyenan nga si Lea) ug ang imong mga igsoon aron mouko kanimo hangtod sa yuta?'

Gisaway siya sa iyang amahan aron lang mapugngan ang mas dako nga kasuko sa iyang mga igsoon. Sa tinuod, kining damgo nakahatag ug lawom nga pagbati sa kalag ni Jacob. Nihuna-huna siya sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha kini buot ipasabot? Murag gusto sa Ginoo nga katingalahan ang tanan sa Iyang kaluoy pinaagi niining maayong batan-on.'

Ug sa iyang kasingkasing nalipay siya niini. Ang iyang mga igsoon, bisan pa niana, mas nagdumot pa gayud kang Jose ug nagpasiya nga dautang buhaton kaniya.

Usa ka adlaw, samtang ang mga igsoon nag-atiman sa ilang mga panon sa karnero sa Shechem[2772] , si Jose naa uban sa iyang amahan sa walog sa Hebron. Ang mahigugmaong amahan, nga nabalaka sa iyang mga anak nga naa sa Shechem, miingon sa iyang pinalanggang anak nga si Jose:

'Adto, anak ko, sa imong mga igsoon, tan-awa kon maayo sila ug kon luwas ang mga panon sa karnero, ug balika dayon ko.'

Sa pagsunod sa sugo sa iyang amahan, nilarga si Jose aron pangitaon ang iyang mga igsoon ug ipahibalo kanila ang pangumusta sa amahan; samtang si Benjamin, nga bata pa kaayo, nagpabilin uban sa amahan. Naglibot-libot si Jose sa kamingawan sa Shechem apan bisan unsa pa ang iyang paningkamot, wala gyud niya makita ang iyang mga igsoon. Nagsugod na siyang kabalaka sa ilang kapalaran sa dihang nakasugat siya og usa ka tawo nga nangutana kaniya:

'Unsa man imong gipangita, batan-on?'

Mitubag siya:

[2772] Ang Shechem usa ka karaang siyudad sa Yutang Saad; nahimutang kini sa Samaria, sa Bukid sa Ephraim, 18 ka oras nga biyahe gikan sa Jerusalem ug 16 gikan sa Nazaret, sa walog sa Gerizim ug Gebal, nga daghan og aprikot, presko, granada, plums, rosas ug mirto. Sa dihang unang miabot si Abraham dinhi, ang naa ra mao ang Encina sa Moreh (Gen. 12:6); apan sa pagbalik ni Jacob gikan sa Mesopotamia, nailhan na ang maong lugar ingon nga lungsod sa Shechem (Gen. 33:18–19). Gikan kang Hamor, ang amahan ni Shechem, mipalit si Jacob og usa ka bahin sa yuta, nagtukod sa iyang tolda didto, nagtukod og halaran ug mitawag sa ngalan sa Ginoo nga Dios sa Israel (Genesis 33:19–20). Mao kini ang bugtong kabtangan ni Jacob sa Yutang Saad. Duol niini tingali ang balon ni Jacob, nga gihisgutan sa Bag-ong Tugon (Juan 4:5–6). Dinhi gipadala ni Jacob si Jose ngadto sa iyang mga igsoon, ug dinhi usab sa maong dapit siya ilang gibaligya sa mga Ismaelita. Sa wala pa siya mamatay, gihatag ni Jacob kang Jose ang luna sa yuta duol sa Sikem, diin siya gilubong (Josue 24:32). Karon, ang Sikem, o Nablus, mao ang puloy-anan sa mga Samaritano.

'Nangita ko sa akong mga igsoon; sultihi ko, kung kabalo ka, asa sila nag-atiman sa ilang mga panon sa karnero?'

Unya miingon kaniya ang tawo:

'Mibiya na sila ning dapita, kay nadungog ko sila nga miingon, "Munta ta sa Dofaim!"'[2773]

Ug gipakita niya kang Jose ang dalan. Mibiya si Jose aron sundon ang iyang mga igsoon ug nakit-an sila sa Dophim. Sa dihang nakita niya sila gikan sa gilay-on, nalipay kaayo siya sa pagtan-aw kanila, kay gihigugma niya sila. Nakita usab siya nila gikan pa sa gilay-on, ug sa wala pa siya duola kanila, nasuko na kaayo sila kaniya sama sa mga mabangis nga hayop, ug nagsugod na sila og pakig-uyon unsaon siya pagpatay. Nagaingon sila sa usag usa:

'Ani na ang magdamgo. Patyon nato siya ug ilabay sa cisterna. Unya moingon kita nga gilamoy siya sa mabangis nga hayop. Tan-awon nato unya kon matuman ba ang iyang mga damgo.'

Nakadungog niini ang panganay nga igsoon, si Reuben, ug sa tinguha nga maluwas si Jose gikan sa makamatay nga kamot sa iyang mga igsoon, miingon kanila:

'Ayaw ninyo siya patya; ayaw ninyo pagbubo sa dugo sa inyong igsoon: imbis ana, itambog ninyo siya sa atubangan nga hukay. Pabayaan ninyo siya nga mamatay didto nga nag-inusara, apan ayaw ninyo siya paghikap!'

Sa ingon niini, naglaum si Ruben nga maluwas ang inosenteng batan-on gikan sa kamatayon. Gusto niya nga tinago siyang kuhaon gikan sa bangag ug ibalik sa ilang amahan.

Malumo sama sa karnero, wala'y nahibaloan si Jose sa dautang tuyo sa iyang mga igsoon. Miduol siya kanila ug gihalokan sila pag-amigo, samtang gipangumusta sila sa ngalan sa ilang amahan. Ang iyang mga igsoon, bisan pa, sama sa mga buangis nga hayop, nilukso kaniya ug gikuhaan siya sa iyang makolor nga bado. Gihagak-hagak nila ang ilang mga ngipon kaniya, mura'g gusto siya nilang kan-on nga buhi. Gibunalan nila si Jose sa ilang mga kamao ug gihimoan siya nila og tanang matang sa pag-abusar. Sa ilang kasuko, mura'g buangis ug walay kalooy ang iyang mga igsoon kaniya. Wala na'y paglaum si Jose nga naay motabang kaniya. Busa gipataas niya ang iyang tingog ug, uban sa mga luha ug hikak, misugod siya og hangyo sa iyang mga igsoon nga malumo:

'Ngano kamo masuko kaayo? Palihug, buhian ninyo ko bisan sa usa ka gutlo aron maminaw sa akong hangyo. Mga igsoon! Kamo mismo nakahibalo nga ang atong amahan nagahilak matag-adlaw tungod sa kamatayon sa atong inahan. Makaya ba ninyo nga maghatag ug bag-ong samad kaniya samtang ang daan wala pa gani maayo? Naga-ampo ko kaninyo, ayaw ko bulaga sa akong amahan; kay kung dili, siya mamatay sa kasubo. Nagapakilooy ko kaninyo pinaagi sa Dios sa atong mga amahan, si Abraham, Isaac ug Jacob (Marcos 12:26) – ang Dios nga nagsugo kang Abraham nga mobiya sa yuta ug panimalay sa iyang amahan ug magpuyo sa Yutang Saad (Genesis 12:1–3), – ang Dios nga nagsaad nga himuon ang kaliwatan ni Abraham nga kadaghan sama sa mga bitoon sa langit (Genesis 15:5) o sama sa balas sa baybayon (Genesis 28:14). Gipanumpa ko kamo sa Labawng Dios, nga naghatag kang Abraham og kusog sa pagbuot aron ihalad ang iyang anak nga si Isaac ug nga nagpadala og karnero nga ihalad isip ilisan sa iyang anak (Gen. 23:1–19). Naghangyo ako kanimo pinaagi sa Balaang Dios, nga nagpanalangin sa atong amahan nga si Jacob pinaagi sa mga ngabil ni Isaac (Gen. 27:27–29), ang iyang amahan, ug nga wala biyai si Jacob bisan pa sa Haran, sa Mesopotamia (Gen. 28:10–19)[2774] , diin naggikan si

---

[2773] Ang Dotan usa ka lungsod nga duol sa Bukid Tabor ug sa Walog Jezreel; ang dalan gikan sa Gilead paingon sa Ehipto misagop dinhi, diin ang mga karabana nga nagdala og lain-laing mga butang nagbiyahe (Genesis 37:25). Karon, kini nga ngalan nagbitbit sa usa ka berde nga bungtod sa habagatan-sidlakan nga daplin sa dakong kapatagan, nga adunay tinubdan sa tiilan sa bungtod, sa amihanan sa Samaria.

[2774] Mesopotamia – mao kini ang Yuta taliwala sa mga Suba, ang karaang Shinar (Gen. 10:10), ang dapit sa pagkahimugso ug pagpuyo ni Abraham sa wala pa siya molarga paingon sa yuta sa Haran (Gen. 11:28, Buhat 7:2)—mao ang ngalan nga gihatag sa rehiyon nga nahimutang tali sa mga suba sa Tigris ug Euphrates, nga gilibotan sa habagatan sa Gulpo sa Persia ug sa amihanan sa mga bukid sa Armenia. Sa mas masipit nga kahulugan, ang Mesopotamia nagtumong sa amihanang bahin niining rehiyon, nga nailhan nga al-Jazira, samtang ang habagatan nga bahin nailhan nga Babilonia, karon nga Iraq-Arabi, mao kana ang karaang Babilonia. Sa panahon sa mga Romano, ang nasud gibahin sa duha ka bahin: Osroene sa kasadpan, nga napailawom sa pagdumala sa Romano niadtong 217 AD, nga ang kapital mao ang Edessa; ug Migdonia sa sidlakan, nga ang kapital mao ang Nisibis, nga nakuha ni Emperador Trajan sa Romano niadtong 115 AD. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Mesopotamia giila kang Judas o Tadeo, kauban ni Apostol Tomas ug, sumala sa tradisyon, usa sa 70 ka disipulo sa Ginoong Hesukristo. Si San Efren nga Siryano (ika-3 hangtod ika-4 nga siglo) natawo sa palibot sa Nisibis; Si Thomas Varsuma, Obispo sa Nisibis, usa ka masigasig nga tigpasiugda sa heresiya sa Nestorianismo, nga nagtudlo nga ang Pulong sa Dios, nga walay katapusan nga gipanganak gikan sa Amahan, nagpuyo lang sa sulod sa tawo nga si Jesus, nagpabilin uban

Abraham: Dinhi gipagawas sa Dios si Jacob gikan sa kalisdanan! Tungod niining tanan, ako kamoa hangyoon ug palihug-on nga ayaw yoa ko pagbulag kang Jacob, sama sa pagbulag kaniya sa kamatayon kang Rachel. Kon dili, maghilak si Jacob para kanako sama sa iyang paghilak kang Rachel, ug matulog siya nga wala pa makita ang akong pagbalik. Kalooy-i ako ug tugoti ako nga moadto sa akong amahan!

Busa si Jose nangaliya sa iyang mga igsoon sa ngalan sa Dios sa ilang mga amahan. Apan ang iyang malupit nga mga igsoon wala gyud magpakita kaniya bisan gamay nga kalooy, ug tungod kay wala sila mahadlok sa Dios, gidani nila si Jose ngadto sa hukay. Nidikit siya sa ilang mga tiil, naghilak ug miingon:

'Mga igsoon! Pasayloa ko!'

Apan ilang gilabay siya sa hukay. Kining hukay kaniadto usa ka lawom ug ngitngit nga balon, nga sa ulahi nangagah. Samtang naglingkod sa hukay, naghilak si Jose og mapait nga luha ug mitawag sa iyang amahan:

'Tan-awa, Amahan, unsay nahitabo sa imong anak! Gihagak ako sa lubnganan murag patay na. Nagpaabot ka sa akong pagbalik, apan ania ako karon naghigda sa lubnganan sama sa usa ka kriminal. Ikaw mismo, Amahan, ang miingon kanako: "Lakaw, tan-awa ang imong mga igsoon ug ang mga panon sa karnero, ug balika dayon ako."' Apan ang akong mga igsoon mitrato kanako sama sa mabangis nga mga lobo ug, sa ilang kasuko, gilayo ko gikan kanimo. Maayo kong amahan! Dili na nimo ko makita o madungog ang akong tingog, ug dili na nako ka mapahupayon sa imong katigulangon. Dili na gyud nako makita pag-usab ang imong abohon nga buhok, kay gilubong ko—ug labi pa gani, gitratar ko nga mas daotan pa kaysa patay nga tawo. Maghilak, Amahan, alang sa imong anak, sama sa paghilak sa imong anak alang kanimo, iyang amahan! Kay gipabulag ko gikan kanimo samtang batan-on pa kaayo! Kinsa bay mohatag kanako og salampati nga makasulti sa pinulongang tawo, aron molupad kini ug mosulti kanimo sa akong kasubo? Wala na koy luha, ug tungod sa akong mga pag-agik-agik, nawala na ang akong tingog. Walay bisan unsa nga makapahupay sa akong kasubo! O yuta, yuta, nga misinggit sa Balaang Dios alang kang matarong nga Abel, nga gipatay sa dili matarong nga paagi, sama sa gisulti sukad pa sa sinugdanan sa atong mga katigulangan, nga ang yuta usab misinggit alang sa dugo sa matarong (Gen. 4:10)! Karon, adto ka sa akong ngalan kang Jacob nga akong amahan ug sultihi siya sa tanan nga gibuhat sa akong mga igsoon kanako!

Busa naghilak si Jose sa lungag hangtod siya napul-an, ug wala'y bisan kinsa nga makahupay kaniya.

Apan ang iyang malupit nga mga igsoon, pagkahuman nilang gilabay si Jose sa hukay, misugod sa pagkaon ug pag-inom uban sa kalipay. Nangpista sila nga malipayon ug seryoso, sama sa nakadaog og kaaway o nakapukan og siyudad. Sa tunga-tunga sa ilang kalingawan, ilang nakita ang mga negosyanteng Ismaelita[2775] nga nagkadool kanila, nga nagbiyahe gikan sa Gilead paingon sa Ehipto. Ang mga negosyante gisundan sa mga kamelyo nga puno sa insenso, mira, ug uban pang mga panakot. Unya si Juda, ang ika-upat nga anak ni Jacob, miingon sa iyang mga igsoon:

Unsa may maayo nga mahitabo kung patyon nato ang atong igsoon ug tabunan nato ang iyang dugo? Mas maayo nga ibaligya nato siya niining mga Ismaelita; pasagdi sila nga dad-on siya sa layo. Mamatay si Jose sa lain nga yuta, ug dili kita mahimong mamamatay sa atong kaugalingong igsoon.

Misugot ang uban pang mga igsoon kang Juda. Miadto sila ug gikuha si Jose gikan sa bangag. Ang pipila ka mga Ismaelita nga naglabay mibayad ug traynta ka piraso nga bulawan alang kang Jose. Wala didto si Ruben sa panahon sa pagbaligya: nilakaw siya sa lain nga dapit. Pagbalik ni Reuben sa lubnganan, wala na didto si Jose. Busa gisi niya ang iyang sinina, mibalik sa iyang mga igsoon ug miingon:

'Wala na ang bata sa lubnganan! Asa kaha ko paingon? Unsaon nako pagdala sa paghilak sa atong amahan alang kaniya?'

Naluoy si Reuben kang Jose.

Ang mga negosyante nga nagdala kang Jose nakaabot sa lugar sa Efrata diin nahimutang ang lubnganan ni Rahel: namatay siya didto sa dihang si Jacob pauli gikan sa Mesopotamia. Sa diha nga nakita ni Jose ang lubnganan sa iyang inahan nga si Rahel, midagan dayon siya ug mihagis sa iyang kaugalingon niini. Unya, sa kusog nga tingog ug uban sa mapait nga mga luha, misinggit siya:

---

kaniya sa usa ka espesyal, moral nga panaghiusa. Sa ika-11 nga siglo, pagkahuman sa paglusob sa Seljuk, ang Mesopotamia nangaluya ug karon kabahin na sa Turkey. Ang mga lumolupyo niini mao ang mga Arabo, Kurd, Armenyo, ug Siryano.

[2775] Ang mga Ismaelita mao ang mga kaliwat ni Ismael, anak ni Abraham kang Hagar (Genesis 16:2).

'Rachel, akong inahan! Bangon gikan sa yuta ug tan-awa si Jose, nga imong gihigugma! Tan-awa unsa na ang nahitabo kanako: ania karon mga langyaw ang nagadala kanako paingon sa Ehipto. Gibaligya ko sa akong mga igsoon isip ulipon kanila, ug labaw pa, gibaligya ko nga hubo, murag usa ka kriminal. Wala kahibalo si Jacob nga nabaligya ko. Ablihi ang imong kabaong para kanako, inahan, ug dad-a ako uban kanimo! Hinaut nga ang imong kabaong mahimong usa ka higdaanan sa kamatayon para nato duha! O Rachel! Kuhaa ang imong anak, aron dili na siya maghulat sa kamatayon sa usa ka langyaw nga yuta. Rachel, dad-a ako uban kanimo! Ang akong pagbulag kang Jacob dili matagna sama sa akong pagbulag kanimo, akong inahan. Hinaut nga ang akong paghilak ug kasakit sa kasingkasing makaabot sa imong dunggan, aron dawaton nimo ako sa imong lubnganan. Dili na ako makahilak pa: Wala na koy luha, ug gikapoy na ang akong kalag sa paghilak ug pag-aga. O Rahel, Rahel! Dili ba nimo paminawon ang hangyo sa imong anak nga si Jose? Ang imong anak gikuha gikan kanimo pinaagi sa pwersa, apan dili nimo siya pugngan. Mitawag ko kang Jacob – wala niya p aminawa ang akong tingog. Karon mitawag ko kanimo, ug dili nimo ako paminawon. Patayon ako dinhi sa imong lubnganan, apan dili ko moadto, sama sa usa ka salawayon, ngadto sa lain nga yuta!

Sa dihang nakita sa mga Ismaelita nga nakapalit kang Jose nga nagkabit siya sa lubnganan, nag-ingon sila sa usag usa:

'Kining batan-on naningkamot nga makalingkawas gikan kanato pinaagi sa salamangka. Gaposan nato siya pag-ayo, aron dili siya makahatag kanato og kasamok!'

Miadto sila kaniya ug malisyoso silang miingon:

'Tindog! Undang sa imong salamangka, kay patyon ka namo dinhi sa lubnganan. Dili namo gusto nga mawala ang kuwarta nga among gibayad para nimo!'

Sa pagbarog ni Jose, nakita sa mga Ismaelita nga hubag ang tibuok iyang nawong tungod sa mapait nga mga luha. Ug ang matag-usa kanila misugod sa pagpangutana kaniya uban ang simpatiya:

'Ngano man nga naghilak ka og kusog kaayo sa dihang nakita nimo ning lubnganan? Ayaw kahadlok; sultihi kami kinsa ka ug ngano ka nabaligya. Ang mga magbalantay nga namaligya kanimo miingon kanamo: "bantayi siya, basi makagawas siya kaninyo sa dalan; apan kung makagawas siya, dili kini among sala: gipaandaman na namo kamo."' Busa, sultihi kami sa tinuod: alipin ka kinsa? Sa mga magbalantay ba o sa lain? Ug ipatin-aw nganong nagkaptot ka kaayo niining lubnganan nga daw pinalangga nimo? Kami ang imong mga agalon, kay gipalit ka namo. Ingon nga alipin, sultihi kami sa tanan. Kung adunay imong itago namo, kinsa pa man ang imong masaligan sa imong kasubo? Sa katapusan, alagad man ka namo, dili ba? Miingon kanamo ang mga magbalantay nga basin modagan ka gikan kanamo – kini nakabalaka kanamo. Busa, kalma lang ug sultihi kami sa tinud-anay kinsa gyud ka! Morag usa ka mahigalaong tawo ka, ug gusto namo nga makita kanimo dili ingon usa ka alagad, kondili among pinalanggang igsoon. Ang imong gwapong dagway ug imong kaalam nagpakita kanamo nga angay ka motindog sa atubangan sa hari ug malingaw sa dungog uban sa ubang mga maharlika. Ang tanan nimong mga hiyas nagpasabot nga makab-ot nimo ang dakong gahum. Busa, mahimong among higala bisan asa ka namo dad-on. Kinsa bay dili mahigugma sa usa ka maalamon, maharlika, ug gwapong batan-on?!

Naghingas, mitubag kanila si Jose:

'Bisan pa man nga gibaligya ko kaninyo, dili ko ulipon, dili ko kawatan, dili ko salamangkero, ug wala ko makabuhat og bisan unsang krimen. Ako ang pinalanggang anak sa akong amahan, ug ako usab ang pinalanggang anak sa akong inahan samtang buhi pa siya. Kining mga magbalantay mao ang akong mga igsoon. Gipadala ko sa akong amahan kanila aron pangutan-on ang ilang kahimtang. Nagdugay sila sa pagbalik gikan sa kabukiran, busa ang akong mahigugmaong amahan, tungod sa kabalaka, nagpadala kanako aron susihon sila. Apan gidakop ko nila ug gibaligya kaninyo isip ulipon. Dili nila ikapugong ang pagkainggit sa gugma sa akong amahan kanako, ug mao kana ang hinungdan nga gilayo ko nila kaniya. Mahitungod sa kabaong dinhi, iya kini sa akong inahan. Sa dihang mibalhin si amahan nga si Jacob gikan sa Haran paingon sa dapit diin siya nagpuyo kaniadto, namatay dinhi ang akong inahan ug gilubong siya niini nga lubnganan.

Pagkadungog niini, ang mga Ismaelita miingon nga puno sa simpatiya:

'Ayaw kahadlok, batan-on! Dako kaayong dungog ang nagpaabot kanimo sa Ehipto. Ang hitsura nimo maoy pagpamatuod sa imong pagka-ilustrado. Ayaw pagmasubo; sa baylo, lipaya nga karon layo na ka sa imong mga igsoon nga masero, nga nagdumot kanimo nga walay hinungdan.'

Sa bahin sa mga igsoon ni Jose, pagkahuman nila siya nabaligya, nagdala sila ug kanding, gipatay kini, ug gipahid ang tunika ni Jose sa dugo niini; dayon gipadala nila kini sa ilang amahan nga si Jacob uban niining mga pulong:

'Nakita namo kining kamiseta nga nahulog sa kabukiran ug nakaila kami nga kini mao ang kamiseta sa among igsoon nga si Jose, nga nakapasubo kanamo tanan. Wala namo makita si Jose mismo, busa gipadala namo kanimo ang iyang makolor nga kamiseta. Tan-awa kon iya ba kini sa imong anak o dili. Nakaila kami tanan nga kini mao ang kamiseta ni Jose.'

Pag-ila ni Jacob sa bado sa iyang anak, naghilak siya ug nag-aga sa kasubo, nga nagaingon:

'Kini ang bisti sa akong anak; gilamoy siya sa usa ka mabangis nga hayop!'

Ug gisi ni Jacob ang iyang mga bisti. Nagsul-ob og sako, siya misinggit:

'Ngano dili ako ang gilamoy imbes ikaw, akong anak?! Ngano wala ko giatubang niadtong mananap aron mapuno ang iyang kagutom sa akoa ug biyaan ka nga wala'y samad? Ngano wala ko gipangpirmi-pirmi niadtong mananap? Oh, ngano dili ako ang nahimong pagkaon niini? Ka-ulaw nako, ka-ulaw nako! Ang akong kasingkasing masubo kaayo alang kang Jose! Kaauy-an ko, kaauy-an ko! Asa kaha gipatay ang akong anak, aron makadto ko ug makagisi sa akong uban sa kasubo sa iyang kaanyag? Dili na ko gusto mabuhi nga wala si Jose! Anak ko! Ako ang salarin sa imong kamatayon! Gipatay tika sa akong pagpadala kanimo sa kamingawan aron susihon ang imong mga igsoon ug ang mga panon sa karnero! O akong anak! Maghilak ug magminos ako hangtod mosulod ko sa ilawom nga kalibutan! Imbis sa imong patay nga lawas, akong gibutang sa akong atubangan ang imong mga sinina uban sa mga luha. Apan kini nagpuno kanako sa kawad-on sa paglaum tungod sa laing rason. Kini tanan buo ug wal , ug nagtuo ko nga dili man hayop ang mikaon sa imong lawas, kondili mga kamot sa tawo ang midakop ug mipatay kanimo. Kung tinuod nga gikaon ka sa usa ka mabangis nga hayop, sama sa giingon sa imong mga igsoon, ang imong sinina unta gisi-gisi, kay ang hayop dili man una tangtangon ang imong sinina unya pa kaonon ang imong lawas. Kung sa pikas bahin, una niyang tangtangon ang imong sinina unya pa kaonon ka, dili unta mababad sa dugo ang sinina. Walay marka sa tunika gikan sa kuko o ngipon – busa asa man gikan ang dugo niini? Kung mga buangis nga hayop ra unta ang naa sa disyerto ug walay tulisan, magluluoy unta ko nga gikaon ka sa mga hayop, ug dili nako damha nga tulisan ang nakapatay kanimo. Nagahilak ko alang kang Jose, ug ang iyang bisti nagdalang laing kasubo nga dili usab gamay ang kabug-aton. Busa, aduna koy duha ka kasakit: uban sa paghilak, hunahunaon nako kung giunsa pagkuha ang iyang bisti gikan kaniya, ug kung giunsa pagpatay o pagkaon ang iyang lawas? Mamatay ako, Jose, akong kahayag ug akong suporta, ug unta ang imong mga sinina mouban kanako sa ilawom sa yuta. Kung wala ka, Jose, dili ko gusto makakita niining kahayag!

Ug sa daghang adlaw nagminos si Jacob alang kang Jose. Mitigum ang tanang mga anak nga lalaki ug babaye ni Jacob aron pahupayon siya, apan dili siya mopahupay ug miingon:

'Sa kasubo ko paingon sa impyerno ngadto sa akong anak!'

Samtang nagpadayon, gidali-dali sa mga Ismaelita si Jose paingon sa Ehipto[2776] , nga naglaum nga makadawat og daghang bulawan gikan sa usa ka maharlika isip baylo sa iyang katahum. Sa ilang paglakaw sa siyudad sa Ehipto, gisugat sila sa usa ka kortesano ni Paraon[2777] , si Penthephrius. Nakita niya si Jose ug gisultihan niya ang mga Ismaelita sa mosunod nga mga pulong:

'Mga negosyante, sultihi ko, asa ninyo nakuha kining batan-on? Dili siya sama kaninyo bisan gamay, kay sa taliwala ninyo nga mga Ismaelita dili makit-an ang ingon ana ka gwapo nga batan-on.'

Mitubag sila:

'Kini nga batan-on maalamon kaayo ug gikan sa usa ka maharlikang pamilya.'

Malipayon kaayo si Penthephre sa pagpalit kang Jose gikan kanila ug gibayran niya ang bisan unsang presyo nga ilang gipangayo. Gidala siya sa korteyero sa iyang balay ug gibuhat ang tanan aron mahibal-an ang

---

[2776] Ang Ehipto usa sa labing karaan nga mga estado sa kalibutan, nga nakaabot og medyo taas nga lebel sa kultura ug sibil nga kalamboan sukad pa sa karaang panahon. Nahimutang kini sa usa ka makitid nga baybayon sa Aprika sa duha ka kilid sa Suba sa Nilo; Sa karaang panahon, ang Ehipto direkta nga nagsumpay sa amihanan-kasadpang nga suok sa Arabian Peninsula, busa ang mga lumolupyo sa Asya ug Aprika nagpabilin nga adunay labing mabaskog nga pakigkontak sa usag usa. Ang heograpikal nga pagkasuod sa Ehipto sa Syria ug Palestina, kauban ang katingalahang pagkamabungahon niini, nagpatin-aw sa dakong kahinungdanon niini sa kasaysayan sa Karaang Sidlakan.

[2777] Ang 'Paraon' mao ang kolektibong ngalan sa mga karaang hari sa Ehipto ug, kung hubaron gikan sa Ehipsiyano, nagpasabot og 'hari'.

iyang nangagi nga kinabuhi. Ang kaliwatan sa mga matarong nga sila Abraham, Isaac, ug Jacob nagpuyo uban ni Penthephre sa pagkamaayo ug dakong pagkamaumok, ug ang Ginoo anaa uban kaniya. Si Jose nagpuyo nga matinud-anon ug walay sala. Makita sa iyang dagway ug sa iyang mga pulong nga siya putli ug mahadlokon sa Dios: wala gyud niya kalimti ang Makakita-sa-Tanan nga Dios sa iyang mga amahan, Kinsa nagluwas kaniya gikan sa kamatayon sa lungag ug gikan sa iyang mga magsoon nga nagdumot kaniya. Si Jose nagasubo lamang alang sa iyang amahan nga si Jacob. Samtang nagpuyo uban ni Penthephre, nakuha ni Jose ang iyang pabor ug nakakaplag siya og grasya sa iyang panan-aw. Si Penthephre, sa dihang nakita niya nga ang Ginoo uban kang Jose, nga malampuson sa pagdumala sa tanan nga naa sa iyang kamot, mitudlo kaniya nga magdumala sa tibuok panimalay ug gisalig kaniya ang tanan niyang kabtangan: mga umahan, mga baryo, mga ulipon, ug ang panimalay. Sa bahin ni Poti-fares mismo, samtang naa si Jose didto, wala siyay nahibaloan sa bisan unsa gawas sa pagkaon nga iyang gikaon sa iyang kaugalingong lamisa: klaro kaayo nga nakita niya nga matinud-anon si Jose ug nga ang bahandi sa iyang kamot nagkadako gayud. Tungod kang Jose, gipanalanginan sa Dios ang panimalay sa Ehipsiyo. Ang tanang sulugoon nga lalaki ug babaye malipayon kaayo kang Jose, kay sa iyang pag-atiman sila nagpuyo nga maayo ug komportable, nag-enjoy sa tanang matang sa kasaganaan.

Gwapo si Jose ug matahum ang nawong. Nabihag si Potifar sa iyang kaanyag, ug ang iyang kasingkasing nasunogan sa usa ka satanikong gugma alang kaniya. Gisuwayan niya sa tanang paagi ang pagpangdani sa inosenteng si Jose ug grabe kaayo ang iyang pangandoy nga makig-uban kaniya. Aron madani si Jose, ang asawa ni Penthephre migamit og daghang limbong: mibag-o siya og sinina matag oras, naghugas ug nagpahumot sa iyang nawong, ug nagsul-ob og mga kuwintas sa iyang liog. Labaw pa, gitintal niya ang matarong nga kalag ni Jose pinaagi sa lain-laing mga lihok, malaw-ay nga katawa, ug mga pulong sa pakighilawas. Apan sa tanang limbong nga iyang gihimo, siya ra ang napukan sa kaugalingon niyang kadaut. Wala tagda ni Jose ang iyang mga pampanindot ug wala gyud siya maghunahuna nga makasala uban kaniya. Ang iyang paghunahuna sa Dios ug ang iyang kahadlok kaniya nagpanalipod kaniya gikan sa tanang tukso. Sa dihang nakita sa asawa ni Penthephre nga walay epekto ang tanan niyang mga palamuti, mas gisunog pa gyud siya sa kalayo sa pakighilawas ug wala na siyay nahibaloan unsa pa ang iyang buhaton aron impluwensyahan ang mahigpit nga batan-on. Unya mihukom siya pag-usab nga madani siya sa sala pinaagi sa iyang walay-hiya nga mga pulong; ang hilo sa bitin nga naa sa sulod niya mibukas sa iyang mga ngabil, ug miingon siya kang Jose:

'Pabilin ka uban kanako ug ayaw kahadlok; sa baylo, pagmaisug ka uban kanako, aron malingaw ako sa imong kaanyag, ug ikaw sa akong kaayo. 'Ayaw kahadlok sa bisan kinsa, kay ang tanan nga sulugoon naa sa ilawom sa atong sugo ug ikaw ang nagdumala sa tibuok balay; walay mosulod kanato aron mahibalo sa atong mga pakighinabi o sa atong relasyon. Kung balibaran nimo ang akong mga sugyot tungod kay nahadlok ka sa imong bana, mahimo nako siyang lasunan.'

Ang inosenteng batan-on, bisan pa niana, nagpadayon sa pagpanalipod sa iyang kaugalingon batok sa dautang buhat. Ang iyang lawas ug kalag dili mapildi. Wala malaglag si Jose niining unos. Tungod kay nahadlok siya sa Dios, iyang gisalikway ang tanang pagpangumbinsi sa iyang agalon. Nagpabilin siyang putli, ug mitubag siya kaniya ingon niini:

– Ginoo kong Ginang, dili ko makasala uban kanimo, kay nahadlok ko sa Dios. Gisalig sa akong agalon kanako ang tanang butang, sulod man sa panimalay o sa uma, ug walay bisan unsa nga dili sakop sa akong awtoridad gawas kanimo, akong ginoo. Sala kaayo alang kanako nga balibaran ang ingon nga gugma gikan sa akong agalon ug moapil sa ingon nga dili angay nga mga buhat sulod sa iyang balay; pinaagi niini, akong pasuko ang kasuko sa Dios, nga nakahibalo sa tanang tinago sa tawo.

Pinaagi niining mga pulong ug uban pang susama, gipahimangnoan ni Jose ang iyang agalon nga babaye. Apan kining bitin wala magpaminaw sa bisan unsa ug mas nagdilaab pa ang iyang kahilakaw. Tungod kay gusto niya pugson si Jose sa pagpakasala, nangita lang siya og paborableng takna ug kahigayunan alang niini. Si Jose, sa dihang nakita niya nga naningkamot ang iyang agalon nga babaye sa pagpangilad kaniya, kanunay siyang mihangyo sa Diyos sa iyang mga amahan, nga nag-ingon:

'Diyos sa akong mga amahan, Abraham, Isaac ug Jacob, luwasa ako gikan niining kadaut! 'Ikaw mismo ang nakakita, O Ginoo, kung giunsa niining buang nga babaye nga tinagoang pagpaningkamot sa paglaglag kanako pinaagi sa iyang dautang buhat. Ikaw, O Ginoo, nagluwas kanako gikan sa makamatay nga kamot sa akong

mga igsoon. Karon luwasa ako gikan niining mabangis nga hayop, aron dili ako maputol gikan sa akong mga amahan, nga nahigugma pag-ayo kanimo, O Ginoo.'

Sa iyang pag-ampo, mituyok usab si Jose kang Jacob:

– Amahan ko nga si Jacob, pag-ampo ka pag-ayo sa Diyos alang kanako! Pag-ampo ka alang kanako, kay ang kaaway naningkamot nga bulagon ako sa Diyos. Ang makasasalaong kamatayon sa kamot sa usa ka babaye mas makalilisang pa kaysa kamatayon sa kamot sa akong mga igsoon. Kana nga kamatayon naningkamot sa paglaglag sa akong lawas, samtang kini naningkamot sa pagbulag sa akong kalag gikan sa Diyos. Amahan! Tungod sa imong pag-ampo sa Diyos, nakaluwas ako gikan sa kamatayon sa lungag. Karon, amping pag-usab sa Labawng Ginoo aron luwason ako gikan sa lungag sa sala diin ako gipahulog niining babaye, nga walay pag-uyaw o kahadlok sa Diyos. Sa dihang miadto ako sa akong mga igsoon, gitrato ko nila nga malupigon ug, sama sa mabangis nga mga lobo, gilain ko nila gikan kanimo. Dinhi usab, nakasugat ko og mas mabangis nga mananap. Busa, mag-ampo ka, Balaang Amahan, alang kanako, ang imong anak nga si Jose, aron dili ko mamatay sa akong kalag sa atubangan sa atong Dios.

Nagpabilin nga lig-on si Jose, samtang ang iyang agalon nga babaye nagpadayon sa pagpangita og paborableng kahigayunan aron madani siya kaniya. Nahitabo nga usa ka adlaw misulod si Jose sa balay alang sa usa ka buluhaton. Wala'y bisan kinsa sa panimalay ang naa didto. Kalit lang, gikuptan sa agalon nga babaye si Jose ug gihulbot siya paingon sa higdaanan. Pagkahuman niya sa pagbisti, gisugdan niya siyang pugson sa pagpakighilawas. Ang mahigpit ug balaan nga batan-on, sa dihang nakita niya ang iyang kawalay hiya, mitalikod sa iyang kahubas ug, sa tanang kusog, nakalingkawas ug midagan pa gawas. Ang iyang panapton nga pang-gawas nagpabilin sa kamot sa iyang agalon. Busa nabungkag ni Jose ang tanang bitag sa yawa. Kung ang agila makakita og mangangayam, molupad pa kini og mas taas.

Mao usab ang gibuhat ni Jose. Nipahawa siya gikan sa babaye kay dili niya gusto nga madani siya sa sala pinaagi sa iyang mga bitag. Ang asawa ni Penthephre, pagkakita nga nakalingkawas si Jose sa iyang mga kamot, nahadlok kaayo; usa ka dakong kahadlok ang misakop kaniya. Labaw pa, nabati niya ang kaulaw. Nagsugod siya og pagplano og paagi aron epektibong isilotan ang batan-ong lalaki, aron masuko kaniya ang iyang bana ug, tungod sa selos, patyon siya. Naghunahuna siya:

'Mas maayo unta patay na si Jose. Ang iyang kamatayon makahatag kanako og kahupayan. Dili ko makatan-aw sa ingon ana ka gwapo nga dili malingaw. Apan ginatamay ra ko niya.'

Pagkahuman niana, mitawag siya sa kusog ngadto sa mga sulugoon nga lalaki ug babaye ug miingon kanila:

'Tan-awa ninyo unsa ang gibuhat niining Hudiyong ulipon kanako! Gihatagan siya sa akong bana og awtoridad sa tibuok panimalay, apan gisulayan niya nga gahason ko sa labing walay hiya nga paagi. Dili igo kaniya nga magdumala sa tibuok panimalay; gusto pa gyud niya nga kuhaon ko gikan sa akong bana. Miadto siya kanako ug miingon, 'Tupad ka kanako'—nga sa dihang nadungog ninyo kini, misinggit ko sa kusog. Nahadlok si Jose sa akong singgit ug nilayas, gibyaan ang iyang sinina kanako.

Ang tanan nga nakadungog nabigla sa nahitabo, kay wala gayud nila damha nga si Jose ingon ana ka walay hiya. Pag-abot ni Penthephre gikan sa palasyo, gidala sa iyang asawa ang bisti ni Jose ug gipakita kini kaniya. Unya, nagpakaaron-ingnon nga usa ka matinahuron nga babaye, misugod siya sa pagreklamo batok kang Jose ug miingon:

'Gidala nimo ning Hudiyoha dinhi aron siya mag-abusar kanato. Tinud-anay ba nga gitudluan nimo siya sa pagpasipala ug pagdaot kanako ingon ani? Nakita niya ko nga nag-inusara sa sulod sa balay ug gusto niya ko gahason. Kung wala ko misinggit, ug kung wala m g mga sulugoon midagan sa akong pagsinggit, iyang ako gahasaon, kay ako, nga maluya, dili makagawas sa iyang pagkupot, nga siya mas kusgan. Sa dihang nadungog niya nga misinggit ko ug nga ang mga sulugoon nagdali-dali paingon sa akong pagsinggit, siya nilayas gikan sa balay, ug gibyaan ang iyang sinina uban kanako.

Gituohan dayon ni Penthephre kining bakak nga mga pulong ug nasuko kaayo siya kang Jose. Gisuwayan niya nga gapuson si Jose ug ipadala sa prisohan. Nakalimot si Penthephre sa kalamboan sa iyang panimalay ug sa iyang umahan nga gipadala sa Dios alang kang Jose. Walay pag-usisa sa gisulti sa iyang asawa, gisilotan ni Penthephre si Jose nga inosente. Apan ang Dios ni Abraham, Isaac, ug Jacob, nga nagsulay sa kasingkasing sa mga tawo, wala biyai si Jose ni gikuha ang Iyang kaluoy kaniya: Nakakaplag si Jose og pabor sa tigbantay sa prisohan

ug nagpuyo nga daw gawasnon siya. Ang Ginoo nga Dios dili mobiya sa mga nagahadlok kaniya. Ug si Jose nagpuyo uban sa magbalantay sa bilanggoan sama sa iyang pagpuyo uban ni Penthephre. Sa pagkahibalo nga matinud-anon si Jose kaniya sa tanang butang, gihimo siya sa magbalantay nga magdumala sa tibuok bilanggoan.

Paglabay sa pipila ka panahon, duha sa mga opisyal ni Paraon—ang punoang magtutortas ug ang punoang tagaserbisyo sa ilimnon—nakasala sa ilang agalon. Nasuko si Paraon ug gipriso sila sa samang bilanggoan diin nakabilanggo si Jose.

Miagi ang pipila ka adlaw samtang naa sila sa prisohan. Gitabangan sila ni Jose sa tanang paagi, kay matinud-anon nga mga tawo sila. Unya sa usa ka gabii, ang matag-usa kanila nakatulog ug damgo nga nagtagna sa umaabot. Si Jose, sumala sa iyang batasan, miadto kanila sa buntag ug nakita niya nga nabalaka ug masulob-on sila. Gipangutana niya sila:

'Ngano man nga murag masulob-on ka karon?'

Mitubag sila:

'Kagabii, ang matag-usa namo nakadream, ug nasubo kami kay walay makahubad niini.'

Unya miingon si Jose kanila:

'Ang Dios ra, isip ang Makahibalo sa Tanan, makahimo, kon Iyang buot, ipadayag ang kahulugan sa usa ka damgo sa mga nagahadlok kaniya. Sultihi ko ang inyong mga damgo, kamo matag-usa. Ang Dios ipadayag ang ilang kahulugan kaninyo pinaagi kanako.'

Gisugilon sa punoang tagaserbisyo sa bino kaniya kini nga damgo:

'Nakita nako sa akong atubangan ang usa ka ubasan, ug sa sulod niini usa ka baging ubas. Miturok niini ang tulo ka batan-ong sanga, nga nagbunga og hinog nga ubas. Gihuptan nako sa akong kamot ang baso ni Paraon. Gikuha nako kini ug gipresentar ko kini kang Paraon.'

Niini mitubag si Jose:

Mao ni ang kahulugan sa imong damgo: ang tulo ka sanga nagrepresentar sa tulo ka adlaw. Paglabay sa tulo ka adlaw, hinumduman ka ni Paraon, kalooyon ka, buhian ka gikan dinhi, ug ibalik ka sa imong kanhing katungdanan. Unya, sama sa kaniadto, imong ihatag pag-usab kang Paraon ang iyang kopa. Palihug hinumdumi ako, ginoo, kon maayo na ang imong kahimtang, ug buhata ako og pabor. Gihangyo ko ikaw nga mosulti og maayong pulong alang kanako kang Paraon ug buhian ako gikan dinhi. Sa tinuod, gikawat ako gikan sa yuta sa mga Hebreo. Wala usab ko magbuhat og bisan unsang krimen sa inyong nasud; gibilanggo lang ako tungod sa dautang buot.

Sa dihang nakita sa punoang magtutortay nga maayo kaayo ang paghubad ni Jose sa damgo sa iyang amigo, miingon siya kang Jose:

'Ako usab adunay damgo: Nangandoy ko nga adunay tulo ka basket sa akong ulo, puno sa tanang klase sa pagkaon. Miabot ang mga langgam ug gipikpik ang pagkaon gikan sa akong ulo.'

Mitubag kaniya si Jose:

'Mao kini ang kahulugan sa imong damgo: ang tulo ka basket nagrepresentar sa tulo ka adlaw. Sa sulod sa tulo ka adlaw, putlon ni Paraon ang imong ulo ug ipabitay ka sa kahoy; ug tuklon sa mga langgam ang imong lawas.'

Sa ikatulong adlaw, nga mao ang iyang adlawng natawhan, naghimo si Paraon og usa ka salo-salo para sa tanan niyang mga maharlika ug opisyal. Niining salo-salo, nahinumduman niya ang punoang tag-alima sa baso ug ang punoang panadero, ug gisugo nga dad-on sila sa iyang atubangan. Pagkahuman sa pagsusi sa ilang kaso, gisugo ni Paraon nga bitayon ang punoang magtutunggang pan, samtang ang punoang tagaserbisyo sa ilimnon gibalik sa iyang daang dungganong posisyon. Apan kining maong tagaserbisyo sa ilimnon hingpit nga nakalimot kang Jose ug wala siya'y gihisgutan kang Paraon.

Duha ka tuig pagkahuman, nakasinati si Paraon og katingalahang damgo. Nakita niya ang iyang kaugalingon nga nagtindog sa daplin sa suba, ug gikan niini migawas ang pito ka busog kaayo nga baka, nindot tan-awon ug tambok ang lawas. Nagsugod kining mga baka sa pagpastol sa pampas. Pagkahuman niini, pito pa ka lain ka baka ang migawas gikan sa suba, payat kaayo tan-awon ug huyang ang lawas. Nagsugod sila sa pagpastol tupad sa una nga mga baka. Kalit lang, gilamoy sa pito ka payat nga baka ang pito ka tambok nga baka. Bisan pa niana, wala gihapon sila makabusog ug nagpabilin gihapon silang payat sama sa una. Niadto, namata ang Paraon. Sa pagkatulog niya pag-usab, nakasinati siya og lain nga damgo nga susama kaayo sa una: sa usa ka tangbo,

miturok ang pito ka buok nga bungot nga buhingon ug maayong tan-awon; pagkahuman niini, miturok ang pito pa ka bungot nga payat ug gilaya sa hangin. Kining mga payat nga bungot gikaon ang pito ka buhingon.

Ang damgo nakabalisa kaayo sa paraon sa dihang namata siya. Gitawag niya ang tanang salamangkero ug maalamon sa Ehipto ug gisultihan sila sa damgo. Walay bisan usa kanila ang nakahubad niini nga damgo: giunsa kaha sa mga salamangkero nga nag-alagad sa mga demonyo pagsabot sa dili masukod nga mga misteryo sa Langitnong Dios? Nalisang kaayo si Paraon niini. Unya nahinumdom ang punoang tag-alima sa bino kang Jose, nga nakahubad sa iyang damgo samtang naa sa prisohan, ug miingon kang Paraon:

Karon lang, ginoo, nahinumduman nako ang akong sala. Sa dihang nasuko ka kanamo, imong mga sulugoon, ug gibutang mo kami sa bilanggoan, ako ug ang punoang magbobak, ang matag-usa kanamo nakahigda sa usa ka damgo sa usa ka gabii mahitungod sa iyang umaabot nga kinabuhi. Usa ka batan-ong Hudiyo, usa ka sulugoon ni Pentephres, gibilanggo usab uban namo. Gisultihan namo siya sa among mga damgo, ug gihubad niya kini. Sumala sa iyang giingon, mao gyud ang nahitabo: ikaw, Oh Hari, nagpakita kanako og kaluoy ug gibalik ako sa akong kanhing katungdanan, samtang gisugo nimo siya nga patyon.

Pagkadungog niini, nalipay kaayo si Paraon ug gisugo niya nga dali dad-on si Jose gikan sa prisohan. Giputol ang iyang buhok ug giusab ang iyang sinina, kay tungod kay bilanggo siya, taas na kaayo ang iyang buhok ug nagsul-ob siya og mga panapton nga dautan. Miapil si Jose sa atubangan ni Paraon ug sa iyang mga dungog. Miingon si Paraon kaniya:

'Nakadungog ko nga ikaw usa ka tawo nga adunay dakong kinaadman ug pagsabot, ug makahubad ka sa mga damgo. Naka damgo ko og usa ka damgo nga walay makahubad kanako. Palihug hubadi kini para kanako.'

Mitubag si Jose:

'Ang Dios sa kahitas-an makahimo, kon Iyang buot, sa pagpadayag sa dili masukod nga mga tinago sa mga tawo. Kung walay Dios, imposible nga makahibalo sa bisan unsang maayong timaan.'

Unya, sa atubangan sa tanang mga dungog, gisugdan ni Paraon ang pagsaysay kang Jose sa iyang damgo mahitungod sa tambok ug payat nga mga baka, sa puno ug walay sulod nga mga bungang-mais, ug kung giunsa pagkaon sa mga payat ang mga tambok ug sa mga walay sulod ang mga puno, sama sa nahisgutan na sa ibabaw. Si Jose, nga napuno sa espiritu sa pagpanagna, misugod sa paghubad sa damgo ug pagtagna sa umaabot: nga sulod sa pito ka tuig adunay kadato ug kasagaran nga bunga sa tibuok yuta sa Ehipto, sama sa gipakita sa pito ka gipakaon nga baka ug pito ka puno nga bungang-mais.

Sa katapusan niining mga tuiga, adunay grabeng gutom, sama sa gipakita sa mga payat nga baka nga gikaon ang mga tambok, ug sa pito ka payat nga bungang mais nga gikaon ang mga puno ug nagpabilin nga dili pa gihapon kuntento. Ang kaniadto nga kasaganaan malimtan sa tanang dapit, ug ang gutom maglaglag sa tibuok yuta. Walay bisan gamay nga bakas sa pagkamabungahon sa yuta tungod sa kagutom nga moabot sa pito ka tuig – ug kini nga kagutom grabe kaayo. Ug klaro kaayo nga matinuod kini, kay gipadayag sa Dios kanimo, O hari, sa duha ka damgo: ang damgo sa mga baka ug ang damgo sa mga bungang mais. Karon, dawata ang tambag sa imong mapainubuson nga sulugoon: pagpili og usa ka maalamon ug matin-aw nga tawo ug itudlo siya nga gobernador sa tibuok yuta sa Ehipto. Sa umaabot nga pito ka tuig sa kasaganaan, kinahanglan tipuon ang usa ka ikalima sa tanang ani sa yuta sa Ehipto. Ang trigo ug ang tanang liso kinahanglan itipig sa mga kamalig sa hari. Ingon usab, sa matag lungsod, tipuon ug itipig nila ang liso, aron adunay pagkaon sa pito ka tuig sa kagutom; kon dili, ang tibuok Ehipto mausaran tungod niini.

Natingala si Paraon ug ang iyang mga opisyal sa mga pulong nga propetiko ni Jose ug sa iyang maalamon nga tambag. Ug miingon si Paraon sa iyang mga opisyal:

'Makakaplag pa ba kita ug bisan kinsa nga sama kaniya, usa ka tawo nga nagpuyo ang Espiritu sa Dios kaniya?'

Unya mituyok si Paraon kang Jose:

'Tungod kay gipadayag man kanimo sa Dios ang tanan niini, walay bisan kinsa nga mas maalamon o mas maalam kay kanimo. Sa akong palasyo ug sa tibuok kong gingharian, ikaw ang ikaduha nga labing taas sa akong gahum. Ang tibuok yuta sa Ehipto mosunod sa imong mga sugo. Sa trono ra gayud ako ang labaw kanimo.'

Gikuha ni Paraon ang singsing nga tatak gikan sa iyang kaugalingong tudlo ug gibutang kini sa tudlo ni Jose. Unya gisul-otan niya si Jose og bado nga mapula ug gibutangan siya og bulawan nga kadena sa liog. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya:

'Karong adlawa gitudlo tika nga ikaduhang pangulo sa tibuok Ehipto. Dili ko mosaka sa akong kamot kung wala ka, ug walay bisan kinsa sa tibuok yuta sa Ehipto nga mangahas sa pagbuhat og bisan unsa kung wala ang imong sugo.'

Gihatagan ni Paraon si Jose sa ngalan nga Ehipsiyo nga Psomfomfani, nga nagpasabot og 'Manluluwas sa Kalibutan'. Sumala sa sugo sa Paraon, gipahimutang si Jose sa ikaduhang karwahe sa hari ug gidala sa siyudad, samtang ang mga heraldo nagpahayag nga usa ka ikaduhang hari ang gitukod sa Ehipto. Ang tanang maharlika sa hari naglakaw sa kilid sa karwahe, naghatag sa ikaduhang hari sa parehas nga dungog sama sa ilang gihatag kang Paraon mismo.

Oh, unsa ka katingalahan ang kausaban nga nahitabo sulod lang sa usa ka oras alang niining matarong nga batan-on, tungod sa pagpanalipod sa Dios, Nga nakahibalo unsaon pagpasidungog ug paghimaya, aron siya mapahimutang taliwala sa mga hari ug mga maharlika! O matarong nga paghukom Nimo, O Dios! Busa, O Ginoo, gipanalipdan Nimo ang inosenteng si Jose gikan sa mga bakak nga pasangil. Busa gipahupay Nimo kining matarong nga tawo nga gilapas ug katungod ug, bisan pa sa kinabuhi nga kini, gihatagan Suka og ingon ka himayaong ganti tungod sa iyang pagkabalaan ug pagkamapailubon! Unsa pa kaha kadako ang ganti nga Ihatag Nimo sa Imong mga balaan nga alagad sa umaabot nga kinabuhi!

Sa dihang ang maharlika nga si Penthephre, mao gihapon siya nga nagpahamtang kang Jose sa prisohan, nakahibalo sa katingalahang panghitabo—kung giunsa pagsakay ni Jose sa karwahe ni Paraon uban sa dakong dungog—nahadlok kaayo siya. Uban sa kahadlok ug pag-uyog, mibalik siya sa balay ug miingon sa iyang asawa:

'O akong asawa, wala ka kahibalo unsa ka katingalahang hitabo ang nahitabo sa Ehipto! Makalilisang kaayo kini para nato! Ang atong sulugoon nga si Jose karon nahimong agalon dili lang kanato, kondili sa tibuok yuta sa Ehipto. Gidayeg sa tanan, karon naglingkod na siya sa karwahe ni Paraon. Tungod sa kahadlok ug pag-uyog, wala nako kaisog nga tan-awon siya sa mata ug hilom-hilom lang ko nga nilayas gikan sa mga maharlika.

Pagkahibalo niini, miingon ang asawa ni Penthephre sa iyang bana:

'Ayaw kahadlok. I-ikumpisal ko karon kanimo ang akong sala. Grabe kaayo ang akong paghigugma kang Jose. Sa tibuok panahon, nagpanamestahan ko ug nagpahimulos kaniya, aron makig-uban kaniya ug malingaw sa iyang kaanyag. Apan wala nako kini nakab-ot. Tungod kay wala siya mouyon sa akong pagpanguyog, gipugos nako siya nga makig-uban kanako. Apan ang putli nga si Jose nilayas gikan kanako ug gibyaan ang iyang bado, nga akong gipakita kanimo. Bakak nakong giakusahan siya nga misulay sa paggahasa kanako. Busa, nasabtan nga pinaagi kanako siya nakab-ot sa gahum sa hari ug ingon ana kadako nga himaya. Kay kung wala ko gihigugma si Jose ug nagpuyo siya dili sa prisohan kondili sa among balay, ang iyang pagkamaayo ug kinaadman magpabilin nga natago ug dili pagadayegon. Dapat siya malipay kanako tungod kay ako ang hinungdan sa iyang dungog ug himaya. Busa, ayaw nato kahadlukan kini nga matarong ug debotong Jose. Wala niya gisulti sa bisan kinsa ang nahitabo tali kanato ug, walay duhaduha, sa iyang pagkamaayo, pasayloon kita. Adto kita ug, kauban sa ubang mga maharlika, maghatag kaniya og pagdayeg.

Miadto sila ug, tungod sa kaulaw, miyuko sila sa atubangan ni Jose. Wala gyud siya masuko kanila ug wala niya gisulti bisan kinsa ang nahitabo tali nila.

Gipangasawà ni Paraon si Jose kang Asenath, anak ni Phentephis, apan dili ang Phentephis nga gitrabahoan ni Jose, kondili lain: ang nauna usa ka opisyal sa korte, samtang ang ikaduha usa ka pari sa siyudad sa Heliopolis[2778] , nga nagpasabot og Siyudad sa Adlaw. Katloan ka tuig ang panuigon ni Jose sa dihang nagsugod siya sa pagdumala sa Ehipto. Sumala sa iyang propesiya, ang yuta gayud nagbunga og daghang ani sulod sa pito ka tuig. Niining panahona, si Jose mibyahe sa tibuok Ehipto, nagtigom og trigo ug tanang matang sa mga ani ug gitipigan kini sa mga siyudad. Nakatigom siya og trigo nga sama kadaghan sa balas sa baybayon, aron sa ulahi dili na gani niya kini masukod, kay dili na kini mabilang. Bisan pa sa wala pa magsugod ang pito ka tuig sa kagutom, nanganak si Jose og duha ka anak nga lalaki kang Asenath: ang panganay ginganlan og Manase, ug ang ikaduha, Efrem. Apan pagkahuman milabay ang pito ka tuig sa kadagahan, ug misugod na ang pito ka tuig sa kagutom.

[2778] Ang Heliopolis usa sa labing karaang ug bantog nga mga siyudad sa habagatan sa Ubos nga Ehipto. Adunay usa ka eskwelahan sa pagka-pari dinhi, ug dinhi gikan ang usa sa labing importante nga balaang buhat sa mga Ehipsiyano, ang 'Libro sa mga Patay', ug uban pang balaang teksto. Ang Templo sa Adlaw, nga nagtindog dinhi, usa ka kabalaka sa tanang paraon. Ang mga ruinas sa Heliopolis nahimutang duol sa baryo sa Matariya (sa amihanan sa Cairo).

Adlaw-adlaw, nagkagrabe ang kagutom sa tibuok yuta. Wala nay bisan asa nga pan sa tibuok yuta sa Ehipto, gawas lang sa mga kamalig sa hari. Ang tibuok Ehipto gipusilan sa gutom. Ang mga tawo misugod sa pagpangayo og pan kang Paraon. Gipadala sila ni Paraon kang Jose. Gibuksan ni Jose ang mga kamalig sa hari ug misugod sa pagbaligya og pan sa tanang Ehipsiyano. Ug ang mga tawo gikan sa tanang yuta miadto sa Ehipto aron mopalit og pan kang Jose, kay ang gutom mipusil sa tibuok yuta.

Ang dakong gutom nakaabot usab sa yuta sa Canaan, diin nagpuyo si Jacob. Ang tigulang ug ang iyang mga anak nga lalaki nangaluya tungod sa kagutom. Sa dihang nahibaloan niya nga daghan og pan sa Ehipto, miingon si Jacob sa iyang mga anak:

'Ngano man nga wala mo magbuhat og usa ka butang bahin niini? Nadungog ko nga daghan kaayong trigo ang gibaligya sa Ehipto. Adto kamo didto ug mopalit og pipila ka butil, aron dili kamo mamatay sa gutom.'

Mibyahe paingon sa Ehipto ang napulo ka magsoon ni Jose. Ang bungsong igsoon, si Benjamin, nagpabilin uban sa iyang amahan, kay wala tugoti ni Jacob nga mouban sa biyahe uban sa iyang mga magsoon; miingon si Jacob:

'Ang parehas nga disgrasya nga miigo sa iyang igsoon nga si Jose mahimo usab nga moigo kaniya sa biyahe!'

Miabot sa Ehipto ang mga anak ni Israel. Kauban nila ang daghang uban pang mga biyahero nga pareho usab og tuyo – mopalit og trigo, nga gibaligya ni Jose, ang magmamando sa yuta sa Ehipto, sa tanan. Miadto ang mga igsoon kang Jose ug mihapa sa yuta sa atubangan niya. Pagkakita ni Jose sa iyang mga igsoon, nakaila dayon siya kanila. Gihisgutan niya sila nga hugot, mura'g nasuko, ug nangutana:

'Asa kamo gikan?'

Mitubag sila:

'Gikan kami sa yuta sa Canaan[2779] aron mopalit og trigo.'

Nahinumdom si Jose sa iyang mga damgo ug nasabtan niya nga nagsugod na kini pagtuman. Busa nagpasalamat siya sa Ginoo sa iyang kasingkasing. Unya, sama sa naglagot pa gihapon, miingon siya kanila pag-usab:

'Mga espiya kamo, mga tigsumbong. Miabot kamo aron susihon ang mga agianan ning nasud?'

Apan mitubag sila:

'Dili, ginoo. Kami, inyong mga sulugoon, matinud-anon nga mga tawo ug miabot aron mopalit og pagkaon. Kami tanan mga anak sa usa ka lalaki; dili gayud kami mga espiya o mga tigsumbong.'

Mitubag kanila si Jose sa tingog nga masuko:

'Dili, miabot kamo aron susihon ang kahimtang sa yutang kini.' Nahadlok kaayo ang mga igsoon ug, aron mapamatud-an ang ilang pagkamatarong, nagsugod sila og sulti bahin sa ilang panimalay ug sa ilang amahan.

'Aduna kami'y matarong nga amahan sa yuta sa Canaan. Kaniadto kami napulo'g duha ka magsoon, apan karon napulo'g usa na lang kami. Napulo kami dinhi. Usa sa among igsoon gilamoy sa mga mabangis nga hayop ug namatay sa disyerto. Ang among amahan nagahilak gihapon alang kaniya, kay pinalangga gyud siya niya. Ang usa pa namong igsoon, ang bungsong, nagpabilin sa balay aron pahupayon ang among amahan.

Mitubag kanila si Jose:

'Tama ko sa pagsulti nga mga espiya ug tighibalo kamo, kay napadayag na ninyo ang inyong kaugalingon. Nagapanumpa ko sa kinabuhi ni Paraon nga dili kamo molakaw gikan niining dapita hangtod moanha dinhi ang inyong manghud nga igsuon. Padal-a ang usa kaninyo aron kuhaon ang inyong igsuon; ang uban kaninyo pagapabilin dinhi. Unya makita kon tinuod ba ang inyong gisulti o dili. Kung dili ninyo dad-on dinhi ang inyong manghud nga igsoon, tinuod gayud nga mga espiya ug tigsumbong kamo.

Busa misulti si Jose kanila ug gipabantayan sila sulod sa tulo ka adlaw. Sa ikatulong adlaw, gitawag niya sila ug miingon:

[2779] Ang 'yutang Canaan' nagtumong sa dagkong teritoryo nga nahimutang sa kasadpan sa Asya sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo – labi na gayud ang yuta sa pikas bahin sa Jordan, mao ang Fenicia ug ang yuta sa mga Filisteo; apan ang rehiyon sa Transjordan lahi sa yutang Canaan. Sa modernong panahon, ang yuta sa Canaan kasagarang gihubad nga nagpasabot sa tibuok Yutang Saad – ang tanang yuta nga gipuy-an sa mga Israelita sa duha ka kilid sa Jordan.

'Tungod lang sa kahadlok sa Dios nga wala ko magpahimulos sa malupit nga pagpanakit. Kung tinuod kamo nga matinud-anon nga mga tawo, ug dili mga espiya o tigsumbong, ug gusto kamo mabuhi, nan kinahanglan buhaton ninyo ang mosunod. Pabilin dinhi sa prisohan ang usa kaninyo. Ang uban kaninyo pauli ug dad-a balik sa inyong amahan ang trigo nga inyong napalit; ug dad-a usab dinhi kanako ang inyong manghud nga inyong gihisgutan. Unya mapamatud-an nga tinuod ang inyong gisulti. Kung dili kamo mouyon niini, ipapatay kamo."

Miuyon sila niini ug nag-ingon sa usag usa sa Hebreo:

'Aton kini angayan nga kalamidad. Ginasilotan kita tungod sa atong sala batok sa atong igsoon, kay wala kita magtagad sa kasakit sa iyang kalag sa dihang nangaliya siya kanato. Wala kita maminaw kaniya. Busa kini nga kasamok miabut kanato.'

Ang panganay nga igsoon, si Reuben, miingon kanila:

'Dili ba nako giingnan kamo niadto: "Ayaw ninyo pagdaot ang bata"? Wala kamo maminaw kanako. Karon ginapangayo kanato ang iyang dugo.'

Samtang nag-istorya sila sa ilang kaugalingon, wala damha sa mga igsoon nga nasabtan ni Jose ang ilang gisulti. Si Jose, bisan pa niana, mibulag kanila ug naghilak. Unya, sa dihang miduol siya kanila, gisugo niya nga kuhaon si Simeon gikan sa ilang taliwala ug gapuson sa ilang atubangan. Kining si Simeon mas nagdumot kang Jose kaysa sa bisan kinsa pa ug nagpakita sa labing dautang buot sa dihang gilabay si Jose sa hukay ug gibaligya sa mga Ismaelita. Gisugo ni Jose nga ibutang sa prisohan si Simeon nga nakagapos. Alang sa uban niyang mga igsoon, nagmando siya nga pun-on ang ilang mga sako og pan, ilihim nga ibalik ang pilak sa sako sa matag usa, ug hatagan sila og pagkaon para sa biyahe.

Pagkahuman niini, gipadala ni Jose ang iyang mga igsoon sa ilang pagpauli. Gikarga nila ang pan sa ilang mga asno ug mibiyahe paingon sa yuta sa Canaan. Sa usa ka higayon, mihunong sila aron magpahulay. Usa sa mga igsoon, nga gustong pakaonon ang iyang asno, gibuksan ang iyang sako ug nakita ang iyang pilak sa bungbong niini. Miingon siya sa iyang mga igsoon:

'Giuli kanako ang akong pilak; nakita kini sa akong sako.' Nabigla ang mga igsoon ug nag-ingon sa usag usa:

Unsa man ang gibuhat sa Diyos kanamo?!

Pag-abot nila sa balay sa ilang amahan, gisultihan nila siya sa tanan nga nahitabo kanila sa Ehipto. Sa dihang gibubo sa matag igsoon ang trigo gikan sa iyang sako, nakit-an niya ang iyang kaugalingong pilak sa sulod. Mas nahadlok pa gyud sila.

Pagkahuman sa pagpaminaw sa iyang mga anak, miingon ang ilang amahan kanila nga masubo:

– Gikawat ninyo ang akong mga anak. Wala na si Jose, wala na usab si Simeon; gusto ba gyud ninyo kuhaon pa gani ang akong kinabuhi?

Miingon si Ruben sa iyang amahan:

'Patya ang akong duha ka anak kon dili ko siya ibalik kanimo. Pasagdi siya sa akong pag-atiman.'

Mitubag si Jacob:

'Dili mosuod uban kaninyo ang akong anak, kay patay na ang iyang igsoon, ug siya ra ang nabilin kanako. Nahadlok ko nga sa biyahe, kon biyaan niya ako, mahitabo kaniya ang parehas nga kadaut nga nahitabo sa iyang igsoon nga si Jose. Unya dad-on ninyo ang akong katigulangan sa lubnganan nga puno sa kasubo.'

Nagpadayon gihapon ang kagutom sa yuta sa Canaan. Sa dihang nahurot na ang tanang butil nga ilang napalit sa Ehipto, miingon si Jacob sa iyang mga anak:

'Mobalik kamo sa Ehipto ug mopalit pa ug daghang trigo didto, aron dili kita mamatay sa gutom.'

Niini, mitubag si Juda:

'Ang maghuhari sa maong yuta miingon kanamo sa klaro kaayo nga paagi: "Ayaw ninyo ipakita ang inyong nawong kanako gawas kon ang inyong manghud nga lalaki anaa uban kaninyo." Kung tugotan ninyo si Benjamin nga mosunod kanamo, mouli kami sa Ehipto ug mopalit ug pan para kaninyo. Apan kung dili ninyo siya tugotan nga moadto, dili kami moadto. Ang maong pangulo miingon kanamo, 'Dili ninyo makita ang akong nawong gawas kon ang inyong manghud nga lalaki mosunod kaninyo.'

Miingon si Jacob:

'Ngano man nga gibuhat ninyo kini nga dautan kanako pinaagi sa pagsulti sa opisyal nga Ehipsiyo nga aduna pa kamoy igsoon?'

Mitubag ang iyang mga anak:

'Nangutana kanamo kana nga ginoo bahin sa among pamilya: "Buhi pa ba ang inyong amahan? Naa ba moy igsoon?" Gitubag namo ang tanan niyang pangutana. Unsaon man namo pagkahibalo nga mosulti siya, "Dad-a dinhi ang inyong igsoon!"'

Unya si Juda misulti pag-usab sa iyang amahan:

'Padal-a ang bata uban kanako; tugoti siyang moadto uban namo. Unya dili mamatay ikaw, ni kami, ni ang tibuok namong pamilya, kondili mabuhi kami. Ako na ang mag-atiman kaniya, ug ikaw na ang manubag kanako alang kaniya. Kung dili ko siya ibalik kanimo ug ipahimutang sa imong atubangan, ako ang manubag kanimo hangtod sa kahangturan. Kung wala kami madugay tungod ni Benjamin, nakadala unta kami ug pan gikan sa Ehipto kaduha.

Miingon si Jacob sa iyang mga anak:

'Kung mao kana, buhata ninyo ang inyong gusto. Dad-a ninyo uban ang pipila ka bunga sa among yuta—sama sa balsamo, dugos, mira, insenso, pistachio ug uban pang mga mani—ug ihatag kini isip regalo sa panginoon sa Ehipto. Labut pa, dad-a ninyo uban ang doble nga kantidad sa pilak aron bayran ang inyong nakaplagan sa inyong mga sako.' Dal-a si Benjamin uban kaninyo ug padayon sa inyong biyahe. Hinaut nga ang Labawng Ginoo nga Dios magahatag kaninyo og pabor sa maong tawo, aron buhian niya kamo ni Simeon ug Benjamin. Sa akong bahin, hangtod nga mobalik kamo, ako magpabilin nga walay anak.

Gidala sa mga anak ni Jacob ang mga regalo, ang doble nga kantidad sa pilak, ug si Benjamin uban kanila, ug mibiyahe paingon sa Ehipto. Miabot sila sa atubangan ni Jose. Sa dihang nakita ni Jose si Benjamin uban kanila, miingon siya sa iyang magtatambag:

'Dad-a kining mga tawo sa sulod sa balay. Unya, pataya ang usa sa mga hayop ug mag-andam og pagkaon. Sa udto, mokaon ko uban kanila.'

Gibuhat sa magbabalantay ang gisugo ni Jose ug gidala niya ang iyang mga igsoon sa sulod sa balay. Pagdala kanila sa sulod sa balay ni Jose, nag-ingon sila sa usag usa:

'Gidala kami dinhi tungod sa pilak nga gibalik kanamo sa among mga sako, aron pasanginlan kami ug dad-on sa pagkaulipon.'

Ug miingon sila sa tagdumala:

'Ginoo, palihug paminawa kami; among hangyo kanimo. Miabot kami dinhi aron mopalit og trigo. Nahitabo nga sa dihang nakaabot kami sa among kampo ug gibuksan namo ang among mga sako, nakit-an ang pilak sa matag usa sa iyang kaugalingong sako. Wala kami kahibalo kinsa ang nagbutang niini didto. Karon nagdala kami og doble nga kantidad sa pilak: aron ibalik ang katunga niini, sama sa nakit-an sa sako, ug bayran ang trigo gamit ang pikas nga katunga."

Miingon kanila ang tagdumala sa panimalay:

'Ayaw kamo kabalaka; ayaw kamo kahadlok. Kining bahandi gipadala kaninyo sa inyong Dios ug sa Dios sa inyong amahan.'

Unya gidala sa tagdumala si Simeon kanila ug naghatag og tubig aron ilang hugasan ang ilang mga tiil; naghatag usab siya og pagkaon para sa ilang mga asno. Gipreparar sa mga igsoon ang ilang mga gasa ug naghulat kang Jose nga moabot, kay nadungog nila nga gitagana na ang usa ka panyapon para kanila. Sa pag-abot ni Jose sa sulod sa balay, miyuko sa yuta ang iyang mga igsoon sa atubangan niya ug gihatag nila kaniya ang mga gasa nga ilang gidala gikan sa balay. Nangutana si Jose kanila:

'Maayo ba kamo, ug maayo ba ang inyong tigulang nga amahan nga inyong gihisgutan? Buhi pa ba siya?'

Mitubag sila:

'Maayo ra ang among amahan, among alagad; buhi pa siya.'

Niingon ni Jose niini:

'Bulahan kana nga tawo sa Diyos.'

Niyuko pag-usab kaniya ang mga igsoon. Sa pag-alsa sa iyang mga mata, nakita ni Jose ang iyang bugtong igsoon nga si Benjamin ug nangutana:

'Mao ba kini ang igsoon nimo nga imong gisulti kanako?'

Mitubag sila:

'Oo, akong ginoo.'

Miingon si Jose kang Benjamin:

'Hinaut nga ang grasya sa Dios mag-uban kanimo, anak ko!'

Sa diha, napuno siya sa pagbati. Hapít na siyang mokuha og luha. Busa misulod siya sa sulod nga kwarto ug naghilak didto; samtang naghinumdom sa iyang amahan nga si Jacob, miingon si Jose:

'Minahal kong amahan, bulahan unta ang mga nagpuyo kanimo sa kanunay! Ang tibuok kong gingharian dili takus kanimo, nga pinalangga kaayo sa Dios! Gusto unta nako pangutan-on si Benjamin kon nahinumdom ba siya kanako ug kon gihigugma ba niya ako sama sa akong paghigugma kaniya. Mao nga gisugo nako ang akong mga igsoon nga dad-on si Benjamin uban kanila. Wala ko motuo sa ilang mga pulong nga maayo ra ang akong amahan ug buhi pa ang akong igsoon. Nagtuo ko nga tungod sa ilang selos, gipamatay usab nila kining imong (pinakabata) nga anak, ang imong pinalanggang si Benjamin. Tungod kay siya tibuok kong igsoon, gikaligut-an siya sa akong mga igsoon sama sa ilang pagdumot kanako. Nasayud ko, Amahan, nga masubo ka pag-ayo alang kanamo. Nidugang pa ko sa imong kasubo. Nasabtan ko kini nga kasubo: walay bisan usa kanamo nga nagpabilin uban kanimo. O Amahan! Dili pa ba igo kanimo ang usa ka kasubo nga naghisgot kanako? Karon, nadugangan na usab kini. Ako ang hinungdan sa tanan nimong pag-antos, kay ako ang nagsugo nga dad-on si Benjamin dinhi. Walay kasingkasing ang akong gibuhat. Ang balita bahin kanimo ang nakapugos kanako sa pagbuhat niini. Gusto nakong masayran kung buhi ka pa ba gayud, akong buotan nga amahan. Oh, unta unta adunay motugot kanako nga makita pag-usab ang imong langitnong nawong!

Busa si Jose hilom nga naghilak sa iyang kwarto. Unya gihugas niya ang iyang nawong aron dili makita nga naghilak siya, ug samtang gipugngan ang iyang mga luha, migawas siya paingon sa iyang mga igsoon. Gisugo niya nga isilbi ang panihapon para kaniya, sa mga Hudiyo, ug sa mga Ehipsiyo, tagsa-tagsa, kay ang mga Ehipsiyo dili makakaon uban sa mga Hudiyo: bisan kinsa nga magbalantoy og karnero makapahugaw sa pagbati sa mga Ehipsiyo. Sa dili pa magsugod ang panihapon, gisugo ni Jose ang iyang mga igsoon nga molingkod sumala sa ilang pagkakatigulang, sumala sa kinsa ang unang natawo. Samtang gibuhat niya kini, gisugdan niya silang gitawag sa ilang mga ngalan, mura'g naghula gamit ang pilak nga tasa nga gihuptan niya sa kamot. Gikuha niya ang tasa sa iyang wala nga kamot ug, sa paghampak niini gamit ang tudlo sa iyang tuo nga kamot, nakapaguwa siya og tingog. Pagkahuman niya kini gihampak sa unang higayon, misulti siya og kusog sa mga nagtindog sa atubangan niya:

'Ang panganay nga igsoon gitawag og Reuben; siya ang unang molingkod!'

Sa ikaduhang paghampak niini, miingon si Jose:

'Pagkahuman niya, natawo si Simeon.'

Ug gisugo usab niya siya nga molingkod. Pagkahampak niya pag-usab, gisugo niya ang ikatulo nga molingkod, ug, sa pagtawag sa matag usa sa ilang ngalan sunod-sunod, gisugo niya sila nga molingkod sumala sa ilang edad. Pinaagi niining milagro, gipahadlok gayud sila ni Jose nga nagtuo silang tanan: 'Kini nga tawo nakahibalo gayud sa tanan.'

Aron pahupayon ang ilang kahadlok, dali-dali si Jose nga nagpadala kanila og pagkaon gikan sa iyang kaugalingong lamisa, ug gihatagan si Benjamin og lima ka beses nga mas daghan kaysa sa uban. Nikaon sila tanan, nimomnom, ug nabusog kaayo.

Gisugo ni Jose ang magdumala sa iyang panimalay nga pun-on og trigo nga walay bayad ang sako sa matag igsoon, ug tinago nga ibutang sa sako ni Benjamin ang baso nga gigamit niya sa pagpanagna; pagkahuman niini, buhian na sila.

Sa buntag, nilakaw ang mga igsoon gikan sa siyudad nga malipayon kaayo. Wala pa sila kaayo nakalayo sa dihang naabtan sila sa steward ni Jose. Nagsugod siya sa pagsaway kanila nga puno sa hulga, gitawag sila nga mga kawatan ug dili takos sa dungog nga gihatag kanila, giakusahan sila nga gibaylo ang kaayo og dautan ug gikawat ang tasa sa ilang agalon nga Ehipsiyo, nga iyang gigamit sa pag-inom ug sa pagpanagna. Miingon ang mga igsoon:

'Kung gibalik namo ang pilak nga nakaplagan sa among mga sako sa ikaduhang higayon, posible pa kaha nga among gikawat ang baso sa inyong agalon? Kinsa man sa among mga sulugoon nga makaplagan nga adunay baso mamatay, ug kami mahimong ulipon sa among agalon.'

Miuyon ang opisyal:

'Sumala sa imong giingon. Ibutang ninyo sa yuta ang inyong mga sako – akong susihon kini.'

Dali-dali nilang gihulog sa asno ang ilang mga sako. Gitan-aw sa tagdumala ang mga sako, gisugdan sa panganay hangtod sa bungsong, ug sa katingala sa tanan, nakit-an ang tasa sa sako ni Benjamin. Pagkakita niini, gisi sa mga igsoon ang ilang mga sinina sa kasubo. Ang matag-usa kanila nagpasipala kang Benjamin ug kang Raquel sa kasuko:

'Gusto ni Jose nga maghari kanamo ug, sama sa angay kaniya, gikaon siya sa mga mabangis nga hayop. Sa laing bahin, ikaw ang nagplano sa pagpangawat sa baso sa hari ug imong gihimo kini. Dili ba kamo mga anak ni Rachel, nga nangawat sa mga diyos-diyosan sa among amahan ug wala mag-angkon, nga miingon, "Wala ko mangawat og bisan unsa"?'

Nibuto si Benjamin sa paghilak ug, samtang nagahilak, miingon:

'Ang Dios mismo sa akong amahan, nga gikuha si Rachel gikan sa mga buhi sumala sa Iyang pagbuot ug nakahibalo sa hinungdan sa kamatayon sa akong igsoon, ang Dios nga nagahupay kang Jacob samtang nagasubo siya alang kang Rachel ug sa iyang mga anak, ug kinsa karon nakakita kanato tanan ug nakahibalo sa atong mga kasingkasing, – Siya mismo ang nakahibalo nga wala nako gikawat ang baso, sama sa inyong giingon, ni wala gani ko maghunahuna sa pagbuhat niini. Nagapanumpa ko sa kamatuoran nga dili na nako makita ang abohon nga buhok ni Jacob ni madungog ang iyang tingog; nagapanumpa ko niining tanan nga wala nako gikawat ang baso! Ka-ulaw nako! Ka-ulaw nako, Rachel! Unsa na kaha ang nahitabo sa imong mga anak! Si Jose, ingon nila, gikaon sa mga mabangis nga hayop, samtang ako gipangalanan nga kawatan sa lain nga yuta, ug biyaan ko nila dinhi nga ulipon; si Jose wala makakita og tabang sa kamingawan sa dihang gikaon siya sa mga hayop; ingon usab, inahan ko, walay pulos akong pag-adto sa akong mga igsoon, ug walay motuo kanako, ang imong anak!

Wala silay masulti sa ilang agalon, busa gidala sa mga igsoon si Benjamin ug mibalik sila sa siyudad. Miadto sila kang Jose ug mihapa sa iyang atubangan.

Miingon kanila si Jose nga nasuko:

'Mao ba kini ang inyong pagbalos sa akong kaayo? Gihonor ba tika aron mangawat ka sa akong tasa, nga akong gigamit sa pagtagna sa umaabot? Dili ba ko matarong sa pagsulti nga dili kamo matinud-anon nga mga tawo, kondili mga espiya ug tigsumbong?'

Mitubag si Juda:

'Wala kami kahibalo unsaon namo pagsulti sa among ginoo, unsaon namo pagsulti, o unsaon namo pagdepensa sa among kaugalingon. Ang Dios mipadayag sa among mga sala ug nagasilot kanamo tungod niini. Busa, ginoo, kami tanan mahimong imong mga ulipon – kami, ug ang nakaplagan nga may baso sa iyang pagpanag-iya.'

Mitubag si Jose:

'Dili, dili ko buhaton ang imong gisulti, kay nahadlok ko sa Dios. Ang batan-ong lalaki nga nakaplagan nga adunay baso magpabilin nga ulipon, apan kamo paingon sa kalinaw sa inyong amahan.'

Apan si Juda miduol kang Jose, mihapa sa iyang tiilan, ug misugod sa pagpakisayud:

'Ginoo, ayaw paglagot kanako kung mosulti ko kanimo. Ginoo, nangutana ka sa imong mga sulugoon, "Aduna ba mo'y amahan o igsoon?" Mitubag kami, "Ang among amahan adunay duha ka anak nga lalaki nga iyang gihigugma labaw pa kanamo. Ang usa kanila gipikas-pikas sa usa ka mabangis nga hayop sa kabukiran, ug ang among amahan nagahilak gihapon kaniya hangtod karon; apan ang usa pa namong anak, gihuptan siya sa among amahan nga duol kaniya sa tanang panahon, ug kini nga anak mao ang iyang kahupayan sa iyang katigulangan.' Sumala sa imong gisugo, ginoo, gidala namo kanimo ang among manghud nga anak. Karon, sa wala namo damha, nakasala kami batok kanimo. Gipangayo ko kanimo, ginoo, nga ako na lang imong himuong ulipon imbis sa bata, aron siya ra ang makabalik sa among amahan. Kay ako ang mitalakod kaniya. Busa, dili ko makabalik sa balay. Dili ko gusto nga masaksihan ang mapait nga kamatayon sa among amahan, nga mamatay dayon sa walay sukod nga kasubo sa diha nga dili niya makita ang iyang manghud nga anak nga lalaki taliwala kanamo.

Nadungog ni Jose kining makaluoy nga mga pulong ug nakita niya nga ang tanan nagtindog sa iyang atubangan nga nalibog ug nahadlok. Nakita usab niya si Benjamin, nga nagbiya sa iyang sinina ug nagahilak, nga mihulog sa tiilan sa iyang mga igsoon nga nagtindog didto, nga naghangyo kanila nga pakisayud kang Jose nga tugotan siya nga makauban kanila. Sa pagkakita niini tanan, nabati pag-ayo ni Jose ang iyang pagbati ug dili na

niya mapugngan ang iyang kaugalingon. Gisugo niya ang tanang Ehipsiyo nga mohawa. Sa dihang nanghawa na ang tanan ug nagpabilin na lang ang iyang mga igsoon, naghilak si Jose ug miingon kanila sa Hebreo:

'Ako si Jose, inyong igsoon. Buhi pa ba ang akong amahan?'

Apan wala makaresponde ang mga igsoon sa mga pulong ni Jose, kay nahadlok sila kaniya. Unya miingon si Jose kanila:

'Ako si Jose, ang inyong igsoon nga inyong gibaligya ngadto sa Ehipto. Wala ko gikaon sa mga mabangis nga hayop, sama sa inyong gisulti sa atong amahan, apan gibaligya ko ninyo sa mga Ismaelita. Niadtong panahona, nagkumpit ko sa inyong mga tiil ug nangayo og kaluoy kaninyo, apan walay nakaluoy kanako. Karon, akong mga igsoon, ayaw kamo masubo, ayaw kamo kahadlok, ug ayaw kamo magluluoy; Sa baylo, kinahanglan kamo malipay nga ako usa ka hari. Sama sa inyong gisulti kaniadto sa atong amahan nga gikaon ko sa mga hayop sa kabukiran, karon kamo adto ug sulti kaniya uban sa kalipay: 'Buhi pa ang imong anak nga si Jose. Nalingkod siya sa trono sa hari ug nagkupot sa sceptre sa Gingharian sa Ehipto sa iyang mga kamot.'

Sa dihang gisulti ni Jose kining mga pulong, mitindog sa iyang atubangan ang iyang mga igsoon, sama sa patay, napuno sa kahadlok ug pag-uyog, ug naghunahuna sa tanang dautan nga ilang nabuhat kaniya. Miingon pag-usab kanila si Jose:

Ayaw kamo kahadlok nga gibaligya yu ko dinhi. Gisuway ko sa Dios sa inyong atubangan aron maluwas ang inyong kinabuhi, aron ako makahatag kaninyo og pagkaon atol sa gutom. Karon, ang ikaduhang tuig sa gutom miabut na sa yuta. Aduna pa'y lima ka tuig nga moabot diin walay pag-araro, walay pag-abono, ug walay pag-ani. Dili kamo ang nagpadala kanako dinhi, kondili ang Dios, nga naghimo kanako nga amahan ni Paraon, panginoon sa tibuok palasyo niya ug magmamando sa tibuok yuta sa Ehipto. Lakaw kamo dayon ngadto sa akong amahan, isulti kaninyo kaniya ang tanan mahitungod kanako. Isulti usab kaninyo kaniya ang akong kadungganan, ug dad-a siya dinhi dayon uban sa tibuok panimalay niya. Dinhi kamo tanan pakan-on.

Pagkahuman niining mga pulong, gikuptan ni Jose ang liog ni Benjamin ug naghilak sa kalipay. Si Benjamin usab naghilak samtang nagkabit sa liog ni Jose. Unya miduol si Jose sa iyang mga igsoon ug gihalokan usab sila. Wala siya masuko kanila; isip usa ka buotan nga tawo, gihigugma gihapon niya sila sama sa kaniadto. Miabot ang balita kang Paraon ug sa iyang mga opisyal nga miabot na kaniya ang mga igsoon ni Jose. Gisugo ni Paraon si Jose nga dad-on ang tibuok niyang pamilya sa Ehipto, ug gisaaran sila nga hatagan sa labing maayong yuta. Gihatagan ni Jose ang iyang mga igsoon og daghang bililhon nga gasa—bulawan, pilak, ug maayong bisti—ug gihatagan sila og mga karwahe, kabayo, ug asno, diin sila makabiyahe paingon sa Ehipto uban sa tibuok nilang panimalay; ug gidugangan pa niya sila og pagkaon para sa biyahe. Gawas pa niana, nagpadala si Jose og bililhon nga mga gasa sa iyang amahan ug malipayon niyang gipadala ang iyang mga igsoon paingon kaniya, nga miingon kanila:

'Ayaw kamo mag-away sa dalan, kondili adtoa kamo sa kalinaw ug padali kamo ngadto sa inyong amahan, ug sultihi siya: "Ang imong anak nga si Jose nagpangayo kanamo nga ipahibalo kanimo kini: Gihimo ko sa Dios nga agalon niining tanan nga yuta sa Ehipto; busa, lipaya, amahan, ug anhi, aron makita nako ang imong nawong sama sa nawong sa anghel."'

Mibiyahe sila dayon, miabot sa yuta sa Canaan, gisultihan ang ilang amahan bahin kang Jose, ug gipahibalo siya sa iyang mga pulong. Pagkadungog sa ngalan ni Jose, si Jacob misangpit, mihilak, ug masubo nga miingon:

'Ngano man inyong gipahasol ang akong kalag? Dili ba aron mabalik pag-usab sa akong hunahuna ang katahum sa akong pinalanggang anak nga si Jose? Ngano man inyong gustong pasiga pag-usab ang kasubo nga nawala na sa akong kalag?'

Wala motuo si Jacob sa ilang mga pulong. Unya miduol kaniya si Benjamin, gihalokan ang iyang mga tuhod ug miingon:

'Kini nga mga pulong mao ang hingpit nga kamatuoran.'

Gipakita niya sa iyang amahan ang mga regalo ug mga sulat nga gipadala ni Jose. Nituo si Jacob niini ug natingala siya. Nabuhi pag-usab ang iyang espiritu. Miingon siya:

'Malipayon ko nga buhi pa ang akong anak nga si Jose, ug sa dili pa ko mamatay, moadto ko aron makita siya.'

Malipayon ug paspas nga mibyahe si Jacob paingon sa Ehipto aron makita ang iyang anak nga si Jose. Sa dihang nadungog ni Jose nga nagkadool na si Jacob, iyang giandam ang karwahe sa hari ug mibyahe aron sugaton ang iyang amahan. Nakita ni Jacob nga nagkadool si Jose ug, bisan pa sa iyang katigulangon, mibaba siya gikan sa karwahe ug naglakaw aron sugaton siya. Si Jose usab mibaba sa karwahe ug naglakaw usab sa tiil, ingon man ang tanan niyang mga halangdon. Sa dihang miduol si Jose sa iyang amahan, iyang gibabà ang maharlikang tungkod nga iyang gihuptan ngadto sa yuta, murag dili na niya gustong bitbiton kini. Unya, nagpakaaron-ingnon nga mosyagdo sa atubangan sa sceptre, misyagdo siya sa ingon niini kang iyang amahan nga si Jacob ug gihatag kaniya ang sceptre. Gibuhat niya kini aron dili masuko ang mga Ehipsiyo nga, samtang nagsul-ob sa purpurang maharlika, misyagdo siya kang Israel. Si Jacob mao ang unang miduol kang Jose; gipahilabot niya ang iyang mga bukton sa liog ni Jose ug naghilak siya og kusog sa dugay nga panahon. Si Jose usab naghilak samtang giakbay ug gihalokan niya ang abuhing buhok sa iyang amahan. Ug miingon si Jacob kang Jose:

'Karon mamatay na ako nga malinaw, kay nakita tika, anak ko.' Uban sa tanang dungog, gidala ni Jose si Jacob sa hariang siyudad sa Ehipto ug gipaila siya kang Paraon. Gipaabot ni Jacob ang panalangin kang Paraon. Nangutana si Paraon kaniya:

'Pila na ka-tuig ang imong edad?'

Mitubag si Jacob:

'Usa ka gatus ug traynta ka tuig na ang akong edad. Gamay ug mapait ang akong mga katuigan, ug wala kini nakaabot sa gidaghanon sa mga katuigan nga gipuyo sa akong mga amahan.'

Gisugo ni Paraon si Jose nga ipuy-anan ang iyang amahan ug ang iyang mga igsoon sa labing maayong yuta. Pagkahuman sa iyang pagpuyo sa yuta sa Ehipto sulod sa napulo'g pito ka tuig, namatay si Jacob ug gidala sa kiliran sa iyang mga katigulangan. Nihulog si Jose sa nawong sa iyang amahan, naghilak siya og kusog kaayo ug gihalokan siya.

Samtang nag-antos sa kamatayon, gisugo ni Jacob si Jose nga ayaw siya paglubonga sa Ehipto, kondili dad-a ang iyang mga kalabera ngadto sa yuta sa Canaan ug ilubong kini sa lubnganan sa iyang mga katigulangan. Busa, miingon si Jose sa mga opisyal ni Paraon:

'Kung nakakaplag ko og pabor sa imong panan-aw, palihug adto ug sultihi si Paraon nga gipapanumpa ko sa akong amahan nga ilubong siya sa lubnganan nga iyang gipreparar sa yuta sa Canaan. Karon gusto nakong moadto ug ilubong ang akong amahan, unya mobalik.'

Gitugotan ni Paraon ang iyang hangyo. Mibiyahe si Jose. Kauban niya ang tanang batan-ong lalaki ni Paraon, ang mga tigulang sa iyang panimalay, ang tanang mga tigulang sa yuta sa Ehipto, ang tibuok panimalay ni Jose, ang iyang mga igsoon ug ang tibuok panimalay sa iyang amahan, busa dako kaayo ang grupo. Miabot sila sa lugar nga gitawag og Atad, nga nahimutang sa pikas daplin sa Suba sa Jordan. Didto sila naghilak pag-ayo alang kang Jacob sulod sa pito ka adlaw ug gilubong siya sa dobleng langob nga gipalit ni Abraham isip lubnganan. Pagkahuman sa paglubong sa iyang amahan, mibalik si Jose uban sa iyang mga igsoon ug sa tanan nga misunod kaniya paingon sa Ehipto.

Pagkahuman sa paglubong sa ilang amahan, miingon ang mga igsoon sa usag usa:

'Unsa kaha kon mahinumduman ni Jose ang dautan nga among gibuhat kaniya ug panimaloson kita tungod sa tanang kadaut nga among gipahinabo kaniya?'

Miadto sila kang Jose ug miingon:

'Sa wala pa siya mamatay, naghimo og testamento ang imong amahan, nga nagaingon, "Pasayloa ang sala ug pagsalikway sa imong mga igsoon; pasayloa sila sa paglimbong nga ilang gipakita kanimo." Karon kami mismo nangayo kanimo nga pasayloa kami sa dautang among nabuhat kanimo.'

Nihilak si Jose samtang gisulti nila kaniya kining mga pulong. Unya miingon pag-usab kaniya ang iyang mga igsoon:

'Mga alagad ka kami, ginoo.'

Mitubag kanila si Jose:

'Ayaw kamo kahadlok, akong mga igsoon, kay ako usab nahadlok sa Dios. Naghuna-huna kamo ug dautan batok kanako, apan ang Dios gibuhat kini nga maayo. Busa ayaw kamo kahadlok. Ako mag-atiman kaninyo ug sa inyong mga pamilya.'

Ang mga pulong ni Jose nakapahupay kaayo sa kasingkasing sa iyang mga igsoon, ug napakalig-on ang ilang kasingkasing. Busa si Jose, ang iyang mga igsoon, ug ang tibuok panimalay sa iyang amahan nagpuyo sa Ehipto. Nabuhi si Jose hangtod sa usa ka gatus ug napulo ka tuig. Nakita niya dili lang ang mga anak ni Efraim, kondili pati usab ang mga anak ni Macir, anak ni Manases. Sa wala pa siya mamatay, miingon si Jose sa iyang mga igsoon:

'Hapit na ko mamatay. Apan sa dihang bisitahan kamo sa Dios ug dad-on kamo gikan niining yuta paingon sa yuta nga iyang gisaaran sa atong mga amahan— kang Abraham, kang Isaac, ug kang Jacob—dala-a ang akong mga bukog gikan dinhi uban kaninyo.'

Namatay si Jose sa edad nga usa ka gatos ug napulo ka tuig. Gipahulay siya sa usa ka kabaong sa Ehipto.

Sa konklusyon, among gihimaya ang among Ginoong Jesu-Kristo, sama sa gipakita ni Jose[2780] , nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

14 Abril

1 Abril (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang atong bililhon nga amahan nga si Macarius ang Magtug-an, nga tungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon, nakasinati og pagkabilanggo ug pagpanakit, ug namatay sa Afusia duol sa Constantinople, mga tuig 830.

Niining adlawa gisaulog nato ang balaang mga martir nga sila Gerontius ug Basilides, nga gipatay sa espada, ug ang matarong nga si Ahaz.

Niining maong adlaw, ang pagkamartir ni San Avramius sa Bulgaria, niadtong tuig 1299.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Inahan nga si Maria sa Ehipto

Gisaulog sa ika-1 sa Abril

'Maayo nga itago ang tinago sa hari, apan himayaon nga ipadayag ug ipahayag ang mga buhat sa Dios' (Tobias 12:7) – mao kini ang giingon sa Arkanghel Rafael kang Tobias sa dihang nahitabo ang katingalahang pag-

---

[2780] Sumala sa pagtulon-an sa Simbahan ug sa mga Balaang Amahan, ang pipila ka aspeto sa kinabuhi sa matarong nga si Jose adunay tipolohikal nga kahulugan; sa ato pa, kini nagpahibalo daan sa pipila ka mga higayon sa kinabuhi ni Hesukristo, sa Iyang pagpaubos ug sa Iyang paghimaya. Sama sa pagka- panganay ni Jose kang Raquel, gihigugma ni Jacob labaw sa tanan niyang mga anak (Gen. 37:3), ingon usab ang Ginoong Jesu-Cristo mao ang panganay sa Birhen Maria (Matt. 1:25) ug ang pinalanggang Anak sa Dios. Sama sa giingon ni San Efren nga Siryano, nga ang Ginoo gipadala kanato aron maluwas kitang tanan, ingon usab ang batan-ong Jose gipadala gikan sa sabakan sa iyang amahan nga si Jacob ngadto sa iyang mga igsoon; ug sama sa malupit nga mga igsoon ni Jose, sa dihang nakita nila si Jose nga nagkadool, misugod sila sa paghimo og dautang plano batok kaniya pinaagi sa limbong, bisan pa nga gidala niya kanila ang kalinaw gikan sa ilang amahan, ingon usab ang mga Judio nga mapig-ot ang kasingkasing, sa pagtan-aw nila sa Manluluwas, miingon: 'Tinood gayud, mao kini ang manunod; patyon nato siya, ug ato kining tanan' (Marcos 12:7). Si Jose, tungod sa pagkasina sa iyang mga igsoon, gibaligya sa mga langyaw, ug si Kristo gibaligya ni Hudas sa traynta ka piraso nga pilak (Mat. 28:15) ug unya, tungod sa pagkasina (Mat. 27:18), gihatag sa mga Hentil (Mat. 20:19). Pagdaug niya sa makasasalaong pagpangdani kaniya sa iyang asawa, si Potipar, gipahamtang si Jose sa prisohan; ug ang Ginoo, nga nagpasan sa tanang sala sa kalibutan, gilubong sa lubnganan. Sa prisohan, gipahayag ni Jose sa mga priso—sa usa, kaluoy; sa usa pa, paghukom; ug ang Ginoo, nga nakabitay sa krus, nagpahayag og kaluwasan sa usa sa duha ka tulisan nga gipako uban Niya, ug unya, pagkahuman Niya nga mibaba sa espiritu ngadto sa mga anaa sa prisohan, mitudlo Niya kanila (1 Pedro 3:19); Pagkahuman sa iyang pagpagawas gikan sa prisohan, gitudlo si Jose nga magdumala sa tibuok gingharian sa Ehipto, nakadawat siya og bag-ong ngalan ug dagkong dungog, ug nagluwas dili lamang sa Ehipto kondili usab sa mga kasikbit nga yuta gikan sa gutom; ug sa Ginoong Jesu-Cristo, sa Iyang pagkabanhaw gikan sa lubnganan, gihatag ang tanang awtoridad sa langit ug sa yuta (Mat. 28:18) ug sa Iyang ngalan, ang matag tuhod mopiko, sa langit ug sa yuta ug sa ilawom sa yuta, ug ang matag dila mosugid nga ang Ginoong Jesu-Cristo mao ang Ginoo, alang sa himaya sa Dios Amahan (Fil. 2:10–11). Busa, sa pagpasidungog kang Jose nga matarong ingon nga 'tinuod nga hulagway ni Kristo' (serbisyo sa Domingo de Ramos, Gamay nga Kompletino), ang Balaang Simbahan nagmando nga siya pagahinumduman sa pagsugod sa Semana Santa – sa Dakong Lunes.

ayo sa iyang pagkabuta. Sa tinuod, ang kapakyas sa pagbantay sa sekreto sa hari makalilisang ug makaguba, samtang ang pagpabilin nga hilom bahin sa himayaong mga buhat sa Dios usa ka dakong kawad-on alang sa kalag. 'Ug ako,' ingon ni Santo Sophronius, nga misulat sa kinabuhi sa Banal nga Maria sa Ehipto, 'nahadlok kong itago ang mga buhat sa Diyos pinaagi sa akong kahilom; ug, sa paghinumdom sa nagpaabut nga kalisdanan sa sulugoon (Mat. 25:18, 25), nga nagtago sa talento nga gihatag sa Dios sa yuta, dili ko malikayan ang pagsaysay sa balaan nga sugilanon nga nadawat nako. Ug ayaw'g hunahunaa," nagpadayon si Santo Sophronius, "nga misuwat ko og bakak, kon adunay magduha-duha bahin niining katingalahang hitabo: dili angay nga mobakak ako bahin sa mga balaan nga butang. Apan kon adunay uban nga, pagkahuman mabasa kining salaysay ug matandog sa kining labing himayaong hitabo, dili gihapon motuo, hinaut nga maluoy kanila ang Ginoo, kay sa paghunahuna nila sa kahuyang sa tawo, giisip nilang imposible ang mga katingalahang buhat nga gihimo sa mga balaan. Apan, kinahanglan na nako karon sugdan ang pagsaysay sa himayaong panghitabo nga nahitabo sa among pamilya.

Sa usa sa mga monasteryo sa Palestina nagpuyo ang usa ka tigulang, mailhan sa pagkamatinud-anon sa iyang kinabuhi ug sa kinaadman sa iyang panultihon, nga sukad pagkabatan-on mapisan niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monastiko. Ang ngalan sa tigulang mao si Zosima. (Ayaw pagtuo nga kini mao si Zosima nga erehe, bisan pa pareho sila og ngalan: ang usa nakab-ot og dautang dungog ug layo sa Simbahan, samtang ang usa matarong ug gipadayeg.) Si Zosima nakalabang sa tanang hugna sa askétikong disiplina ug nagsunod sa tanang lagda nga gitudlo sa labing bantugan nga mga monghe. Samtang gibuhat niya kini tanan, wala gyud siya mohunong sa pagtuon sa Balaang Pulong: bisan nagahigda, nagabangon, nagtrabaho, o nagakaon (kung matawag man gani nga 'pagkaon' ang iyang gikaon sa ingon ka gamay nga kantidad), walay hunong ug kanunay siyang nagpahinungod sa usa ka buluhaton – nag-awit siya og mga banal nga awit ug nangayo og pagtulon-an sa mga banal nga kasulatan. Bisan pa sa pagkabata, gisalig siya sa usa ka monasteryo, diin mapisan niyang gipraktis ang pagka-asketa hangtod siya nakaabot sa edad nga 53. Apan unya, nagsugod siya'g kabalaka tungod sa hunahuna nga nakaabot na siya sa hingpit nga pagkahingpit ug wala na siyay gikinahanglan nga giya.

'Aduna pa bay monghe dinhi sa yuta nga makatudlo kanako ug magpakita og ehemplo sa ingon nga pagka-asketa nga wala pa nako masinati? Aduna pa bay tawo sa kamingawan nga nakalabaw kanako?'

Samtang nagpamalandong ang tigulang niini, usa ka Anghel ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Zosima! Naningkamot ka pag-ayo, kutob sa gahum sa usa ka tawo, ug maisugon nimo nga gihimo ang ascetic nga paningkamot. Bisan pa, walay tawo nga makasulti sa iyang kaugalingon nga nakab-ot na niya ang hingpit. Aduna'y mga k nga buhat nga wala pa nimo mailhi, ug mas lisod pa kaysa sa imong nahimo. Aron masayran kung pila pa ka daghan nga agianan ang modala sa kaluwasan, biyaan ang imong yutang natawhan, sama sa labing himayaon sa mga patriyarka, si Abraham (Gen. 12:1), ug adtoa ang monasteryo nga nahimutang sa daplin sa Suba sa Jordan."

Gisunod ni Zosima ang maong sugo, mibiya siya sa monasteryo diin siya nagpuyo sukad pagkabata, mibyahe paingon sa Jordan ug nakaabot sa monasteryo nga gitudlo kaniya sa tingog sa Dios.

Gipadani ni Zosima ang ganghaan sa monasteryo gamit ang iyang kamot, nakit-an niya ang monghe nga nagbantay sa ganghaan ug gisultihan kini sa iyang misyon. Ang monghe mipasabot sa abbot, nga misugo nga tawgon ang tigbisita nga tigulang kaniya. Miduol si Zosima sa abbot ug nagbuhat sa naandan nga pagyuko ug pag-ampo sa mga monghe.

'Asa ka gikan, igsoon?' pangutana sa abá, 'ug ngano man nga miadto ka namo, kining mga kabus nga tigulang?'

Mitubag si Zosima:

'Walay kinahanglan nga isulti kung asa ko gikan; miabot ko, Amahan, aron mangayo og espirituhanong kaayohan para sa akong kaugalingon, kay nakadungog ko og daghang dagkong ug angay dayegong mga butang mahitungod kanimo, mga butang nga makadala sa kalag ngadto sa Dios.'

'Igsoon,' tubag sa abbot, 'ang Dios ra ang makahimo sa pag-ayo sa mga sakit sa kalag; unta Iyang giya kita ug kamo sa Iyang mga dalan alang sa kaayohan sa kalag, kay ang usa ka tawo dili makatul-id sa lain gawas kon kanunay niyang susihon ang iyang kaugalingong kasingkasing ug, uban sa tabang sa Dios, walay hunong nga magbuhat sa mga buhat sa debosyon. Apan tungod kay ang gugma ni Kristo nagpalihok kanimo sa pagbisita kanamo, kining mga kabus nga tigulang, pabilin ka uban namo, kon mao kana ang hinungdan sa imong pag-anhi.

Hinaut nga ang Maayong Magbalantay, nga iyang gihatag ang Iyang kalag alang sa atong kaluwasan, magpadala sa grasya sa Espiritu Santo kanato tanan.

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, miyukbo si Zosima sa abbot, nangayo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin, ug nagpabilin sa monasteryo. Didto iyang nakita ang mga tigulang, nga nagdan-ag sa ilang mga maayong buhat ug pagkabalaan, nga nag-alagad sa Ginoo uban sa mainitong kasingkasing pinaagi sa walay hunong nga pag-awit, pag-ampo sa tibuok gabii, ug kanunay nga pagpaningkamot. Ang mga Salmo kanunay sa ilang mga ngabil; wala gyud madungog gikan kanila ang walay pulos nga pulong; wala sila kahibalo sa pagpangita sa mga butang sa kalibutan o sa kabalaka niining kinabuhi. Aduna ra sila'y usa ka kanunay nga tinguha: pagpamatay sa ilang unod. Ang ilang punoan ug kanunay nga pagkaon mao ang Pulong sa Dios, samtang gipakaon nila ang ilang mga lawas og tinapay ug tubig, kutob sa gitugotan sa gugma sa matag-usa alang sa Dios. Sa pagkakita niini, nakat-on si Zosima gikan kanila ug giandam ang iyang kaugalingon alang sa hagit nga nagpaabut kaniya.

Milabay ang daghang panahon; miabot ang mga adlaw sa Balaang Dakong Kuwaresma, ug gisirad-an ang mga ganghaan sa monasteryo, nga ablihan lamang kon adunay gipadala sa gawas alang sa mga buluhaton sa monasteryo. Wala'y tawo sa maong lugar; dili lang nga wala'y mga layko nga moanha didto, apan wala gani sila kahibalo sa paglungtad niining monasteryo.

Aduna'y usa ka batasan sa maong monasteryo nga mao ang hinungdan nganong gidala sa Dios si Zosima didto. Sa unang semana sa Dakong Kwaresma, sa Liturhiya, ang tanan midawat sa Labing Balaan nga Lawas ug Dugo sa Ginoo ug mikaon og gamay nga pagkaon sa Kwaresma; unya ang tanan nagtigom sa simbahan, ug human sa mainitong pag-ampo nga nagluhod, ang mga tigulang nagpaalam sa usag usa; ug ang matag-usa, nga nagyuko, nangayo sa abá og panalangin para sa umaabot nga panaw. Pagkahuman niini, ablihan ang mga ganghaan sa monasteryo, ug samtang nag-awit sa salmo *'Ang Ginoo mao ang akong suga ug akong kaluwasan; kinsa may akong ikahadlok? Ang Ginoo mao ang kuta sa akong kinabuhi; kinsa may akong ikapanghadlok?'* (Salmo 26:1), molarga ang mga monghe paingon sa disyerto ug motabok sa Suba sa Jordan. Usa o duha ra ka tigulang ang mabilin sa monasteryo, dili aron bantayan ang kabtangan – kay walay matakaw didto – kondili aron dili biyaan ang simbahan nga walay banal nga pag-alagad. Ang matag-usa nagdala og gamay nga pagkaon, kutob sa ilang makaya ug gusto, sumala sa ilang pisikal nga panginahanglan: ang uban gamay nga pan, ang uban igos, uban pa dates o trigo nga gibabad sa tubig. Ang uban wala magdala og bisan unsa gawas sa bas-bas nga sinina sa ilang lawas, ug mokaon sa mga hilaw nga tanom sa disyerto kung pugson sila sa kagutom.

Pagkahuman nila makatawid sa Jordan, nagbulag-bulag sila, nagkalayo-layo, ug wala silay nahibaloan sa usag usa—unsaon sa matag-usa pag-ayuno ug pagpraktis sa ascesis. Kung adunay makakita og lain nga padulong kanila, moliko sila sa pikas nga direksyon ug magpadayon sa ilang kinabuhi sa kamingawan, sa kanunay nga pag-ampo, ug mokaon lang og gamay kaayo sa takdang oras. Busa, gigugol sa mga monghe ang tibuok Dakong Kuaresma ug mibalik sa monasteryo usa ka semana sa wala pa ang Pagkabanhaw ni Kristo, sa dihang ang Simbahan, uban sa mga sanga sa palma[2781] , malig-on nga nagselebrar sa Pista sa Domingo sa mga Palms. Pag-abot nila sa monasteryo, wala'y bisan usa sa mga igsoon nga nangutana sa usag usa kung giunsa nila paggahin sa ilang panahon sa disyerto o unsa ang ilang gibuhat, kay ang ilang konsensya ra ang saksi. Mao kana ang lagda sa monastiko sa Monasteryo sa Jordan.

Si Zosima, subay sa kostumbre sa maong monasteryo, mitabok usab sa Jordan, nagdala uban kaniya, alang sa iyang maluya nga lawas, gamay nga pagkaon ug ang mga sinina nga kanunay niyang gisul-ob. Samtang naglibot-libot sa disyerto, iyang gihimo ang iyang nga asetikong buhat sa pag-ampo ug nagpugong sa pagkaon kutob sa mahimo. Gamay ra kaayo iyang pagkatulog; bisan asa siya masakpan sa gabii, magpahulay siya gamay samtang naglingkod sa yuta, ug sa sayo pa sa buntag mobangon siya ug ipadayon ang iyang asetikong paningkamot. Mas naghandum pa gyud siya nga mosulod pa sa kahiladman sa disyerto ug didto makakaplag og usa ka asetikong magtutudlo kaniya.

Pagkahuman sa baynte ka adlaw nga pagbiyahe, mihunong siya sa usa ka higayon ug, sa pag-atubang sa sidlakan, misugod siya sa pagkanta sa Ika-unom ka Oras nga[2782] , samtang nagbuhat sa iyang naandan nga mga

[2781] Va'i – mga sanga sa palma (Juan 12:13, Marcos 11:8). Va'i Week – nailhan usab nga Flower Week o Palm Sunday.

pag-ampo: sa iyang asetikong paningkamot, mihunong siya aron mokanta ug mag-ampo matag oras. Samtang nagkanta siya, nakita niya ang murag landong sa usa ka lawas sa tawo sa iyang tuo. Nahadlok siya, ug nagtuo nga kini usa ka demonyo nga pagpakita, busa nagsugod siya sa paghimo sa tanda sa krus. Sa dihang nawala na ang iyang kahadlok ug nahuman na ang iyang pag-ampo, mituyok siya paingon sa habagatan ug nakakita og usa ka hubad nga lalaki, gisunog hangtod sa bukog sa adlaw, nga puti sama sa lana ang buhok, nga moabot ra hangtod sa iyang liog. Midagan si Zosima paingon niini uban sa dakong kalipay: sa miaging mga adlaw wala siyay nakita nga tawo o bisan unsang hayop. Sa dihang nakita sa lalaki gikan sa gilay-on nga nagkadool si Zosima kaniya, dali-dali siyang midagan paingon sa mas lawom nga bahin sa disyerto. Apan si Zosima daw nakalimot sa iyang katigulangon ug sa kakapoy sa biyahe, ug midagan aron madakpan ang nagpalagyo. Ang lalaki nagdali sa pagpalayo, apan si Zosima midagan pag-ayo, ug sa dihang nadakpan na niya kini sa punto nga makadungog na sila sa usag usa, siya misinggit uban sa mga luha:

'Ngano man, O alagad sa Tinuod nga Dios, nga tungod Niya nagpuyo ka sa kamingawan, nga nagpalagyo ka gikan kanako, usa ka makasasala nga tigulang? Hulat kanako, bisan dili ako takos ug huyang, sa paglaum sa ganti alang sa imong buhat! Pahunong, ampoa ako, ug alang sa Ginoong Dios, nga wala magdumot sa bisan kinsa, panalangini ako.'

Mao kini ang gisiyagit ni Zosima uban sa mga luha. Samtang nagpadayon sila, nakaabot sila sa usa ka walog, sama sa higdaanan sa uga nga suba. Ang naglayas midali-dali paingon sa pikas daplin, samtang si Zosima, gikapoy na kaayo ug wala nay kusog nga mudagan pa, gipakusog pa gyud ang iyang paghangyo nga puno sa luha ug mihunong. Unya ang lalaki nga naglayas gikan kang Zosima sa katapusan mihunong ug miingon:

'Abba[2783] , Zosima! Tungod sa Ginoo, pasayloa ko nga wala ko makahimo sa pagpakita kanimo: usa ko ka babaye, sama sa imong nakita, hubad, walay ikatabon sa akong kahubadan. Apan kon buot nimo nga ihatag ang imong pag-ampo ug panalangin kanako, usa ka makasasala, nan, ihaboy kanako ug usa ka butang gikan sa imong sinina aron matabonan nako ang akong kaugalingon, ug unya mobalik ko kanimo aron sa imong pag-ampo.'

Gikupot ni Zosima ang kahadlok ug pagkahingog sa dihang nadungog niya ang iyang ngalan nga gisulti sa usa ka tawo nga wala pa gayud siya makita ug wala pa gayud makadungog bahin kaniya.

'Kung dili lang siya kaayo maamgo,' naghunahuna siya, 'dili unta niya akoa gitawag sa akong ngalan.'

Dali siyang mituman sa iyang hangyo, gikuha niya ang iyang gisi-gisi ug lutak-lutak nga sinina, mituyok siya palayo, ug gilabay kini ngadto kaniya. Sa pagdawat niya sa sinina, gisul-ob niya kini ug gitabonan ang iyang kahubas sa labing maayo nga iyang makaya. Unya mitubag siya kang Zosima sa mosunod nga mga pulong:

"Ngano man, Abba Zosima, nga gusto nimo ko makita, usa ka makasasala nga babaye? Gusto ba nimo makadungog o makat-on og bisan unsa gikan kanako, ug mao ba kana ang hinungdan nganong wala ka mapaluya sa lisod nga pagbiyahe?"

Apan si Zosima mihapa sa yuta ug nangayo kaniya og panalangin. Siya usab mihapa sa yuta, ug busa silang duha naghapa didto, nag-ayoay sa usag usa og panalangin; usa ra ka pulong ang madungog: 'Panalangini ako!' Paglabay sa taas nga panahon, miingon siya sa tigulang:

'Abba Zosima! Kinahanglan nimo ko panalanginan ug pag-ampoan, kay ikaw gitudlo nga pari ug nagbarog na sa balaan nga halaran sulod sa daghang katuigan, nagasaulog sa Balaang Misteryo.'

Kining mga pulong napuno sa tigulang og labi pang kahadlok. Nagahilak og daghan, miingon siya kaniya, nga naglisod sa pagginhawa tungod sa iyang pag-uyog:

'O espirituhanong inahan! Niduol ka sa Dios pinaagi sa pagpamatay sa mga kahuyang sa unod. Ang gasa sa Dios makita nga mas hayag kanimo kay sa uban: wala pa nimo ako makita, apan gitawag nimo ako sa akong ngalan ug nahibalo ka sa akong katungdanan isip pari. Busa, alang sa Dios, panalangini ako ug ihatag kanako ang imong balaan nga pag-ampo.'

Nalukop sa pagka-mapugos sa tigulang, gipanalanginan niya siya pinaagi niining mga pulong:

– Bulahan ang Dios, nga nagtinguha sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo!

[2782] Ang mga Oras – mao kini ang ngalan nga gihatag sa mga serbisyo nga naglangkob sa tulo ka salmo, pipila ka bersikulo ug mga pag-ampo, nga giangay sa matag kwarter sa adlaw ug sa espesipikong mga kahimtang sa pag-antos sa Manluluwas. – Sa Ika-unom nga Oras, gisaulog ang prosisyon sa Manluluwas paingon sa pagpamugos, ang pagpamugos mismo ug ang Iyang mga pag-antos sa Krus.

[2783] Abba – amahan, magtutudlo.

Mitubag si Zosima, 'Amen,' ug misaka sila sa yuta. Unya gipangutana niya ang tigulang:

'Tawo sa Dios! Ngano man nga gusto ka mabisita kanako, nga hubad ug walay bisan unsang hiyas nga nakadugang kanimo? Apan ang grasya sa Espiritu Santo nagdala kanimo dinhi aron, sa diha nga moabot na ang panahon, imo usab akong masultihan bahin sa kinabuhi dinhi sa yuta. Sultihi ako, Amahan, unsaon kaha pagkinabuhi karon sa mga Kristohanon, sa Tsar, ug sa mga balaan sa Simbahan?'

'Pinaagi sa imong balaan nga pag-ampo,' tubag ni Zosima, 'gihatagan sa Dios ang Simbahan og malungtarong kalinaw[2784] . Apan paminawa ang paghangyo niining dili takos nga tigulang ug ampoa ang Ginoo alang sa tibuok kalibutan ug alang kanako, usa ka makasasala, aron ang akong pagpanaw sa kamingawan dili mapaso.'

'Ikaw pa gani, Abba Zosima,' matod niya, 'nga, isip usa ka tawo nga naggunit og balaan nga katungdanan, angay nga mag-ampo para kanako ug para sa tanan; kay mao kana ang imong tawag. Apan tungod sa katungdanan sa pagsunod, buhaton nako ang imong gusto.'

Sa niining mga pulong mituyok siya paingon sa sidlakan; gitaas niya ang iyang mga mata paingon sa taas ug gituyok ang iyang mga kamot, nagsugod siya sa pag-ampo, apan hinay kaayo nga si Zosima wala makadungog o masabti ang mga pulong sa iyang pag-ampo. Nagkurog, mitindog siya sa hilom, nga nakayuko ang ulo.

'Gitawag ko ang Dios nga saksi,' iyang gisaysay, 'nga pagkahuman sa pipila ka gutlo gitaas nako ang akong mga mata ug nakita nako siya nga nakasandig sa iyang siko[2785] gikan sa yuta; ingon ana siya nagbarog sa hangin ug nag-ampo.' Sa pagkakita niini, nangurog si Zosima sa kahadlok, nahulog sa yuta nga nagahilak, ug nakahingus lang:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Apan nabalaka siya sa hunahuna nga tingali kini usa ka espiritu o kalag, nga nag-ampo sa Dios. Apan ang santo, samtang gikuha niya ang tigulang gikan sa yuta, miingon:

'Ngano man, Zosima, nga nabalaka ka sa hunahuna nga baya kini? Ngano man nimo gihunahuna nga espiritu ako nga nag-ampo?' Gina-ampo ko ikaw, balaan nga amahan, masaligon ka nga usa akong makasasala nga babaye, nga napahimakas lamang sa balaan nga pagbunyag; dili, dili ko usa ka espiritu, kondili yuta, abog ug uling; unod ako nga wala magdahom nga espiritu.

Sa niining mga pulong, naghimo siya og tanda sa krus sa iyang agtang, mga mata, mga ngabil ug dughan, ug nagpadayon:

'Ihatag kita sa Dios gikan sa Daotan ug sa iyang mga bitag, kay dako ang iyang pakig-away s[2786] batok kanato.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang tigulang nahulog sa iyang mga tiil ug misinggit uban sa mga luha:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, ang tinuod nga Dios, nga natawo gikan sa Birhen, nga tungod kaniya ikaw, nga hubo, gipaka-antos nimo ang imong unod sa ingon ani, naghangyo ko kanimo: ayaw itago kanako bisan unsa, kondili isugilon nimo kanako ang tanan mahitungod sa imong kinabuhi, ug pagadayegon nako ang kadako sa Dios.' Tungod sa Ginoo, sultihi ko sa tanan—dili aron magpasigarbo, kondili aron tudloan ko, usa ka makasasala ug dili takos sama kanako. Nagtuo ako sa akong Dios, nga Siya nagkinabuhi ka, nga miabot ako niining kamingawan aron gayud pagpasidunggan sa Dios ang imong mga buhat: walay makasukol sa mga dalan sa Dios. Kung dili unta kabubut-on sa Dios nga maila ka ug ang imong mga kaisog, dili ka Niya ipadayag kanako, ug dili usab ko Niya palig-onon alang sa ingon ana ka taas nga pagbiyahe sa kamingawan.

Naningkamot pag-ayo si Zosima sa pagpangumbinsi kaniya sa ubang paagi usab, apan siya, samtang gipataas siya, miingon:

'Pasayloa ako, balaan nga amahan, nahuya ako sa pagsulti sa akong makauwaw nga kinabuhi. Apan tungod kay nakita na nimo ang akong hubo nga lawas, ipadayag usab nako ang akong kalag, ug mahibal-an nimo kung unsa kadako ang kaulaw ug kahuya nga anaa niini. Iablihan ko ang akong kasingkasing kanimo, nga walay pagpasigarbo, sama sa imong giingon: unsa may akong ipasigarbo, ako nga pinili nga sudlanan sa yawa! Apan kon

---

[2784] Kini nahitabo sa sinugdanan sa ika-6 nga siglo, sa dihang ang mga pagpanlutos mihunong na ug ang mga erehiya nanghinay na, ug ang Kristohanong Simbahan nakaangkon og kalinaw ug kahilom.

[2785] *Ang 'lokot'* o *'lakot*' usa ka yunit sa gitas-on gikan sa siko paingon sa tumoy sa tunga-tungang tudlo, nga katumbas sa 10½ vershoks.

[2786] 'Bran' – usa ka pag-atake, usa ka tuso.

sugdan nako pagsaysay sa istorya sa akong kinabuhi, modagan ka gikan kanako sama sa bitin; dili makaya sa imong mga dalunggan ang sugilanon sa akong kahiligay-on. Bisan pa niana, isaysay gihapon nako kini, nga walay pasagdan; usa ra akong hangyo kanimo, sa diha nga mahibalo ka sa akong kinabuhi, ayaw kalimot pag-ampo para kanako, aron makadawat ko og kalooy sa Adlaw sa Paghukom.

Ang tigulang, nga nag-awas ang luha nga dili mapugngan, nangayo kaniya nga isugilon niya ang iyang kinabuhi, ug siya misugod sa pagsulti mahitungod sa iyang kaugalingon ingon niini:

Ako, balaang amahan, natawo sa Ehipto, apan sa dihang napulo'g duha anyos pa ako, samtang buhi pa ang akong mga ginikanan, gisalikway nako ang ilang gugma ug mibiyahe paingon sa Alexandria[2787] . Mahitungod sa paagi nga nawala nako ang pagkabirhen ug nagsugod ko sa pagpakigsekso nga walay hunong ug walay puas – dili gani nako kini mahuna-huna nga dili ko maulaw, labi na gani nga isulti kini sa taas nga panahon; mubo ra akong isulti aron mahibal-an nimo ang akong dili mapugngan nga kahilakaw. Sulod sa napulo'g pito ka tuig, ug bisan pa og mas dugay pa, nakighilawas ko sa tanan, dili tungod sa gasa o bayad, kay wala ko gustong modawat og bisan unsa gikan sa bisan kinsa, apan akong gihunahuna nga mas daghang lalaki ang moanha kanako nga walay bayad aron matubag ang akong kahilambigit. Ayaw paghunahuna nga dato ko ug busa wala ko midawat og bisan unsa – dili, nagpuyo ko sa kakabus, kasagaran gutom, nagapihit og dayami, apan kanunay kong gibati ang tinguha nga mas malubong pa sa lapok sa pakighilawas: gitan-aw nako ang kinabuhi ingon usa ka kanunay nga kahimtang sa kaulaw. Usa ka adlaw, sa panahon sa pag-ani, nakakita ko og daghang mga lalaki – mga Ehipsiyo ug mga Libyano[2788] – nga padulong sa dagat. Nangutana ko sa usa ka naglabay nga tawo kung asa sila padali-dali. Mitubag siya nga padulong sila sa Herusalem alang sa umaabot nga pista sa Pagtaas sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus. Sa dihang nangutana ko kung madala ba nila ko, miingon siya nga kung naa koy kuwarta ug pagkaon, walay makababag nako. Miingon ko kaniya: 'Dili, igsoon, wala koy kuwarta ni pagkaon, apan moadto gihapon ko ug mosakay sa samang barko uban nila, ug sila na ang mag-atiman nako: ihatag nako ang akong lawas kanila isip baylo sa bayad.' 'Gusto ko moadto aron – pasayloa ko, Amahan – daghan ang mga tawo sa akong palibot nga andam sa kahilayan. Gisultihan tika, Amahan Zosima, nga ayaw ko pugson sa pagsulti sa akong kaulaw. Ang Dios ang akong saksi, nahadlok ko nga sa akong mga pulong ginahugawan pa gani nako ang hangin mismo.'

Samtang gipainom ang yuta sa iyang mga luha, misinggit si Zosima:

'Sulti, akong inahan, sulti! Padayon ang imong makat-onang sugilanon!'

'Ang batan-ong lalaki nga akong nakasugat,' padayon niya, 'sa pagdungog niya sa akong walay-hiya nga mga pulong, nagkatawa ug nilakaw. Ako, nahulog ang gilingan nga akong gigamit ug midali paingon sa dagat. Sa pagtan-aw nako sa mga biyahero, nakabantay ko sa napulo o labaw pa ka mga lalaki nga nagbarog sa baybayon; batan-on sila ug mura'g mao gyud ang akong gipangandoy. Ang uban nisakay na sa barko.

Walay pagduha-duha, sumala sa akong batasan, midagan ko ngadto sa mga nagbarog didto ug miingon: 'Dal-a ko uban ninyo; malingaw kamo kanako.' Nangatawa sila sa maong mga pulong ug sa susama pa, ug sa ilang pagkakita sa akong kawalay hiya, gidala ko nila sa barko, ug mibiyahe kami. Unsaon nako pagsulti kanimo, tawo sa Dios, unsay nahitabo pagkahuman? Unsaon kaha nako pagsulti kanimo, tawo sa Dios, unsay nahitabo pagkahuman? Tuohi ko, Amahan, nahadlok kaayo ko nga nakaya pa sa dagat ang ingon ana ka dautan, nga wala mabungkag ang yuta ug gilunok ko nga buhi paingon sa impyerno human nako madani sa sala ang daghang mga tawo! Apan nagtuo ko nga ang Dios Tuo kanako, Amahan, nahadlok kaayo ko nga makaya pa sa dagat ang ingon ana ka dako nga kahilawotan, nga wala magbuka ang yuta aron lunodon ko nga buhi paingon sa impyerno human nako madala sa sayop ang daghang mga tawo! Apan nagtuo ko nga ang Dios nagpaabot sa akong paghinulsol, dili niya gusto ang kamatayon sa usa ka makasasala, kondili nagpaabot Siya uban sa dakong pagkamapailubon sa akong pagbag-o.

Uban niining mga pagbati miabot ko sa Jerusalem, ug sa tanang adlaw sa pag-abot sa pista nagpadayon ko sama sa kaniadto—ug mas grabe pa. Dili lang ko kontento sa mga batan-ong lalaki nga kauban nako sa barko,

---

[2787] Alexandria – usa ka bantugang siyudad nga gitukod ni Alexander the Great sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Human sa Roma, ang Alexandria mao ang nanguna nga siyudad sa kalibutan ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya, ug labi na sa pagano nga kahibalo; samtang sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini nahimong duyan sa Kristohanong kahayag. Karon, ang Alexandria usa sa labing gipanday nga mga pantalan ug labing hinungdanon nga mga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo.

[2788] Ang mga Libyano mao ang mga lumolupyo sa Libya, usa ka probinsya sa Amihanang Aprika.

nangita pa gyud ko og mga lumolupyo ug mga biyahero para sa akong kahilawotan. Sa katapusan, miabot ang Pista sa Pagtaas sa Balaang Krus, ug ako, sama sa una, migawas aron mangilad og mga batan-ong lalaki. Sa pagtan-aw nako nga sayo pa sa buntag ang tanan padulong sa simbahan, usa-usa, miadto usab ko; misulod ko sa narthex uban sa kadaghanan ug, sa pag-abot sa takna sa Balaang Pagtaas sa Bililhon nga Krus sa Ginoo, misulay ko pagsulod sa simbahan uban sa mga tawo. Bisan unsa pa ka kusog nako pagsulay pagsiksik, gisikway ko sa kadaghanan. Sa katapusan, sa dakong kalisud, ako, usa ka malisud nga babaye, miduol sa pultahan sa simbahan. Apan ang tanan misulod sa simbahan nga walay babag, samtang usa ka gahum sa langit ang nagpugong kanako sa pagsulod. Misulay ko pag-usab pagsulod, apan napugos ko pag-usab sa kilid, gibyaan nga nag-inusara sa portiko. Sa paghunahuna nga tungod kini sa akong kahuyang isip babaye, miapil ko pag-usab sa daghan, apan napakyas ang akong mga paningkamot; ang akong makasasala nga tiil nakahikap na sa ganghaan; gidawat sa simbahan ang tanan nga walay babag, apan dili ko madawat, tungod kay ako usa ka mapanghimaraot; mura'g tinuyo nga gibutang didto, usa ka daghang bantay militar—usa ka dili mailhi nga pwersa—ang mipugong kanako—busa nabalik ko pag-usab sa portiko. Tulo o upat ka beses nga gipundok nako ang akong kusog, apan wala'y pulos. Gikapoy na kaayo ko, dili na gyud nako makalusot sa daghang mosulod; ang tibuok lawas nako nasakitan tungod sa kasiksikan ug sa pagsabotay. Sa kawad-on sa paglaum, nibalik ko nga napuno sa kaulaw ug mitindog sa usa ka kanto sa narthex. Sa pagkahibalo nako sa akong gibuhat, nangutana ko sa akong kaugalingon unsang sala ang nakababag kanako sa pagtan-aw sa Kahoy sa Kinabuhi nga mao ang Krus sa Ginoo. Ang kahayag sa makaluwas nga kinaadman, ang kamatuoran sa Dios nga nagpasiga sa mga mata sa kalag, mitandog sa akong kasingkasing ug nagpadayag nga ang kasuklam-suklam sa akong mga binuhatan maoy nakababag kanako sa pagsulod sa simbahan. Unya misugod ko og hilak nga mapait, nagpukpok sa akong dughan sa mga hikak ug mga paghuyop gikan sa kalawom sa akong kasingkasing.

Busa naghilak ako, nagbarog sa narthex. Sa pag-alsa nako sa akong mga mata, nakita nako ang usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa bungbong ug, sa pag-atod nako ngadto niini sa akong pisikal ug espirituhanong mga mata, misinggit ako:

– O Ginoo, O Birhen nga nanganak sa Dios sa unod! Nasayud ko, nasayud ko sa kahiladman, nga walay dungog o pagdayeg alang Kanimo kon ako, hugaw ug daotan sama sa ako, motan-aw sa Imong nawong, O Kanunay nga Birhen, putli sa lawas ug sa espiritu. Tinood gayud nga ang imong pagkabirhen nga putli masuklam ug magdumot kanako, usa ka salamangkera. Apan nadungog ko nga ang Dios nga nanganak gikan kanimo nahimong tawo aron tawgon ang mga makasasala sa paghinulsol. Busa, tabangi ako, O Ikaw nga gisalikway sa tanan! Ipangayo nga dili ko pugngan sa pagsulod sa simbahan; tugoti ako nga makita ang Ilado nga Kahoy, diin Siya nga imong gipanganak gipako sa krus sa unod, ug nagbubo sa Iyang balaan nga dugo alang sa kaluwasan sa mga makasasala ug alang sa akoa. Igsuon, O Ginoo, nga ablihan ang mga pultahan sa simbahan bisan pa alang kanako, nga dili takus, aron makasimba ko sa Banal nga Krus! Pag-ampo ka alang kanako isip matinud-anong manalipod sa atubangan sa Imong Anak, aron dili na nako hugawan ang akong lawas sa kahugawan sa pakighilawas, kondili, samtang nagtutok sa Krus, ikalimod ko ang kalibutan ug ang mga tukso niini ug moadto sa bisan asa nimo ako dad-on, O manalipod sa akong kaluwasan.

Busa misulti ako. Gidasig sa pagtuo ug napuno sa pagtuo sa kaluoy sa Inahan sa Dios, ako, murag gipangusgan sa uban, mibiya sa dapit diin ako nag-ampo ug misagol sa daghang tawo nga misulod sa simbahan. Karon walay bisan kinsa ang mitulak kanako palayo o mipugong kanako sa pag-abot sa pultahan sa simbahan. Gikupot ko sa kahadlok ug pagkahadlok; nangurog ko sa tibuok lawas. Pag-abot nako sa pultahan, nga kaniadto sirado kanako, nisulod ko sa balaan nga simbahan nga walay kalisud ug gitugotan ko nga makita ang Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi; nasabtan nako ang mga misteryo sa Dios ug nasayud ko nga ang Dios dili mosalikway sa mga naghinulsol. Nihulog ko sa yuta, mitungo ako sa Balaang Krus ug gihalokan kini uban sa nagkurog nga pagrespeto. Unya migawas ko sa simbahan paingon sa imahe sa akong manalipod – ang Inahan sa Dios – ug sa pagluhod sa atubangan sa Iyang balaan nga ikon, nag-ampo ko ingon niini:

'O Kanunay nga Bulahan nga Birhen, among Ginoo, nga wala balibari ang akong pag-ampo, gipakita Nimo kanako ang Imong dakong gugma alang sa katawhan. Nakita nako ang himaya sa Ginoo, bisan pa nga ako usa ka palasayaw ug dili takos nga kalag nga makakita niini! Himaya sa Dios, nga, alang kanimo, midawat sa paghinulsol sa mga makasasala!' Mao ra kini ang akong masabtan ug masulti isip usa ka makasasala. Karon, O Ginoo, panahon

na aron tumanon ang akong gisaaran sa dihang gitawag ko Kamo nga akong manalipod: giya-a ako sumala sa Imong kabubut-on, ug tudloi ako unsaon pag-angkon sa kaluwasan pinaagi sa dalan sa paghinulsol.

Pagkahuman niining mga pulong, nakadungog ko og tingog, daw gikan sa gilay-on:

'Kung moagi ka sa Jordan, makakaplag ka og hingpit nga kalinaw.'

Pagkadungog nako niining mga pulong uban sa pagtuo nga kini alang kanako, misinggit ko nga nagahilak, samtang nagtutok sa ikon sa Inahan sa Dios nga '[2789] ':

'O Ginoo, O Inahan sa Dios, ayaw ko biyai!'

Sa pagkahuman nako sa paglitok niini, migawas ko sa portiko sa simbahan ug midali sa akong paglakaw. Sa dalan, gihatagan ko sa usa ka tawo og tulo ka sinsilyo, nga miingon:

'Ani-a, inahan.'

Gidawat nako ang mga sinsilyo, nipalit ko og tulo ka tinapay ug nangutana ko sa tigbaligya kung asa paingon ang Jordan. Pagkahibalo nako kung asa nga ganghaan paingon didto, midali ko sa paglakaw samtang nagahilak. Busa, tibuok adlaw ko sa dalan, nangutana sa mga tawo nga naglabay-labay sa direksyon, ug sa ikatulong oras niadtong adlawa, sa dihang nabendisyunan ko nga makakita sa Balaang Krus ni Kristo, sa dihang nagalubog na ang adlaw, nakaabot ko sa Simbahan ni San Juan nga Maninubig sa Suba sa Jordan. Pagkahuman sa akong pag-ampo sa simbahan, mibaba ko sa Jordan ug gihugas ang akong mga kamot ug nawong sa tubig sa balaan nga suba. Pagbalik nako sa simbahan, nadawat nako ang Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo. Unya, mikaon ko og tunga ka tinapay, miminom og tubig gikan sa Jordan, ug natulog ko sa yuta. Sa sayo sa buntag, pagkahuman nako og kaplag og gamay nga bangka, mitabok ko sa pikas pampas ug usab mibaling ko sa akong giya, ang Inahan sa Dios, sa pag-ampo, nga nangayo kaniya nga tudloan ko sumala sa iyang pagbuot. Busa misulod ko sa kamingawan, diin nagalibot-libot gihapon ko hangtod karon, nagpaabot sa kaluwasan nga ihatag kanako sa Dios gikan sa akong espirituhanon ug pisikal nga mga pag-antos.'

Nangutana si Zosima:

'Pila na ka tuig, ma'am, ang nilabay sukad nga nagpuyo ka niining kamingawan?'

'Sa akong pagtuo,' matubag niya, '47 na ka tuig sukad nga mibiya ko sa balaan nga siyudad.'

'Ug,' pangutana ni Zosima, 'unsa may imong makapangan?'

'Pagkahuman nakalabang sa Jordan,' miingon ang santo, 'naa koy duha ka tinapay ug tunga; hinay-hinay kini nga namala, mura'g nahimo'g bato, ug gikaon ko kini hinay-hinay sulod sa daghang katuigan.'

'Giunsa man nimo pagkinabuhi og dugay sa kalinaw, nga walay bisan unsang tukso nga nakasamok kanimo?'

'Nahadlok ko motubag sa imong pangutana, Amahan Zosima: sa diha nga mahinumdom ko sa mga kalisdanan nga akong nabati tungod sa mga nagpahirap nga hunahuna nga nag-abala kanako, nahadlok ko nga mubalik kini kanako pag-usab.'

'Sige ra na, ma'am,' matod ni Zosima, 'ayaw pagbiyai bisan unsa sa imong sugilanon; gipangutana tika gayud aron mahibal-an nako ang tanang detalye sa imong kinabuhi.'

Unya miingon siya:

'Tuohi ko, Amahan Zosima, pulo'g pito ka tuig na ko nagpuyo dinhi sa disyerto, nagpakigbisog sa akong buang nga mga kahiligon sama sa mabangis nga mga hayop. Sa dihang moupo ko aron mokaon, nangandoy ko sa karne ug bino nga kan-on nako kaniadto sa Ehipto; nangandoy ko nga mainom ang akong paboritong bino. Sa dihang naa pa ko sa kalibutan, daghan kaayo kog imong bino, apan dinhi wala gani koy tubig; gisunog ko sa kauhaw ug grabe kaayo akong pag-antos. Usahay malukop ko sa usa ka tinguha, nga dako kaayo nakong kabalaka, nga mokuha sa maluoy-luoy nga mga kanta nga naandan nako. Unya maghilak ko, mopukpok sa akong dughan ug hinumduman ang mga saad nga akong gihimo sa dihang mibulag ko paingon sa kamingawan. Unya, sa akong hunahuna, motindog ako sa atubangan sa ikon sa akong manalipod, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug, samtang nagahilak, mangayo ko kaniya nga palagson gikan kanako ang mga hunahuna nga nakapaguol sa akong kalag. Nagahilak ako ingon niini sulod sa dugay nga panahon, nga kusog nakong gihampak ang akong dughan, ug sa katapusan daw sama sa kahayag nga nagkuyanap sa akong palibot, ug napatin-aw ang akong kaguol. Unsaon nako pag-ikumpisal kanimo, Amahan, sa mga malibog nga tinguha nga misakop kanako? Pasayloa ako, Amahan.

[2789] Sumala sa mga kronika sa Rusya, kining ikon gi-balhin pagkahuman sa Simbahan ni Santa Sofia sa Constantinople.

Ang kalayo sa kahinam misiga sa sulod nako ug gisunog ako, nga nagduso kanako sa pagkahilig. Sa matag higayon nga moabot kanako ang ingon nga tukso, mohapa ko sa yuta ug maghilak sa kapait, nga naghunahuna nga ang akong Manalipod mismo nagtindog sa akong atubangan, nagasaway sa akong sala ug naghulga kanako og grabeng pag-antos tungod niini. Sa pagkahigda nako nga nakahapa sa yuta, dili ko motindog sulod sa daghang adlaw ug gabii hangtod nga misidlak kanako kana nga kahayag ug gipalayas ang makapaguol nga mga hunahuna. Unya itutok nako ang akong mga mata sa akong mananaghurot, nga mainitong nangayo og tabang alang sa akong mga pag-antos sa disyerto – ug tinuod gayud, gitabangan ug giya-an ko niya sa paghinulsol. Busa, nakasinati ko og 17 ka tuig nga walay hunong nga pag-antos. Ug sukad niadto, hangtod karon, ang Inahan sa Dios mao ang akong tigtabang ug giya sa tanang butang.

Unya nangutana si Zosima:

'Wala ba ka nagkinahanglan og pagkaon o sinina?'

Mitubag ang santo:

Sa dihang nahurot ang akong pan, pagkahuman sa napulo'g pito ka tuig, nagpuyo ko sa pagkaon sa mga tanom; ang sinina nga akong gisul-ob sa pagtabok sa Jordan gisi na, ug nag-antos ko pag-ayo, nag-uyaw sa kainit sa ting-init ug nangurog sa katugnaw sa tingtugnaw; hinungdan nga sa daghang higayon nahulog ko sa yuta nga daw patay ug nagpabilin didto sulod sa dugay nga panahon, nag-antos sa dili mabilang nga pisikal ug mental nga kalisud. Apan sukad niadto hangtod karon, ang gahum sa Dios nakausab sa akong makasasala nga kalag ug sa akong mapainubsanon nga lawas sa tanang paagi, ug ginahinumduman ra nako ang akong kaniadto nga mga kalisdanan, nga nakakaplag sa dili mahurot nga pagkaon alang sa akong kaugalingon sa paglaum sa kaluwasan: Gipakaon ug gipahumanan ako sa gamhanang Pulong sa Dios, kay ang mga walay puloy-anan nagpahuman sa ilang kaugalingon sa mga bato, human nilang tangtanga ang bisti sa sala (cf. Job 24:8; Hebreohanon 11:38).

Pagkadungog ni Zosima nga ang balaan nagasulti sa mga pulong sa Balaang Kasulatan gikan kang Moises, sa mga propeta ug sa Salmo, nangutana siya kon nakat-on ba siya sa mga Salmo ug sa ubang mga libro.

'Ayaw paghunahuna,' tubag niya uban sa pahiyom, 'nga sukad nakatawid ko sa Jordan nakakita ko og bisan kinsa nga tawo gawas kanimo: wala pa gani ko makakita og bisan usa ka hayop.' Wala usab ko magtuon gikan sa mga libro, ni makadungog ko og bisan kinsa nga nagbasa o nag-awit niini, apan ang Pulong sa Dios naghatag og kahayag sa hunahuna bisan asa ug kanunay, ug mosulod bisan kanako, nga wala mailhi sa kalibutan. Apan ako naghangyo kanimo, isip Inkarnasyon sa Pulong sa Dios: ampoa ako, usa ka salamangka."

Mao kini ang iyang gisulti. Ang tigulang mihulog sa iyang tiilan nga nagahilak ug misinggit:

'Bulahan ang Dios, nga nagbuhat og dagkong, kahadlukan, katingalahan, ug himayaong mga buhat, nga dili masukod! Bulahan ang Dios, nga nagpakita kanako kung giunsa Niya pagbayad sa mga nagahadlok kaniya! Sa tinuod, O Ginoo, dili Nimo biyaan ang mga nangita kanimo!'

Dili tugotan sa santa ang tigulang nga mouko sa iyang atubangan ug miingon:

'Gina-implorar ko ikaw, balaan nga amahan, pinaagi ni Hesukristo, ang atong Manluluwas nga Dios, ayaw isulti bisan kinsa ang imong nadungog gikan kanako hangtud kuhaon ko sa Dios gikan niining yuta; apan karon lakaw sa kalinaw; sa usa ka tuig makita nimo ako pag-usab, kon ang grasya sa Dios magpabilin kanato.' Apan alang sa Ginoo, buhata ang akong hangyo kanimo: sa panahon sa pag-ayuno sa sunod tuig, ayaw taboki ang Jordan, sama sa imong kasagarang buhaton sa monasteryo."

Natingala si Zosima nga nakasulti siya bahin sa lagda sa monasteryo, ug wala siyay masulti gawas sa:

'Gloria sa Dios, nga nagahatag ganti sa mga nagahigugma kaniya!'

'Busa, balaan nga amahan,' iyang gipadayon, 'pabilin ka sa monasteryo, sama sa akong gisulti kanimo, kay imposible ka nga makahawa, bisan pa gusto ka; Sa Balaan ug Dako nga Huwebes, ang adlaw sa Katapusang Panyapon ni Kristo, kuhaa ang balaang sudlanan nga angay niining okasyon, nga naglangkob sa Naghatag-kinabuhi nga Lawas ug Dugo, dad-a kini sa baryo sa pikas pampang sa Jordan, ug hulata ko aron ako makadawat sa Naghatag-kinabuhi nga mga Gasa: kay sukad sa panahon nga nakadawat ko sa Komunyon sa wala pa ko mitabok sa Jordan sa Simbahan ni San Juan nga Maninulti, hangtod karon, wala pa nako natilawan ang Balaang mga Gasa. Karon, gipangandoy ko kini sa tibuok nakong kasingkasing, ug ayaw balewalaa ang akong hangyo, kondili siguroha nga dad-a kanako ang mga Misteryo nga Nagahatag sa Kinabuhi ug Balaan sa maong takna sa dihang gihimong kauban sa Iyang Balaang Panihapon sa Ginoo ang Iyang mga disipulo. Sultihi si Juan, ang abbot sa monasteryo diin kamo nagpuyo: pag-amping sa imong kaugalingon ug sa imong mga igsoon; daghan pa kamo

nga kinahanglan usbon sa inyong mga pamaagi – apan ayaw kini isulti karon, kondili sa dihang ang Dios magpahinumdom kanimo.

Pagkahuman niining mga pulong, nangayo na usab siya sa tigulang nga ipangamuyo siya ug misulod pa gyud sa kalawoman sa disyerto. Si Zosima, nga miyuko sa yuta ug gikiss ang dapit diin mipundo ang iyang mga tiil alang sa himaya sa Dios, mibiyahe na pauli, samtang nagdayeg ug nagpanalangin kang Cristo, ang atong Dios.

Pagkahuman niya makatawid sa disyerto, nakaabot siya sa monasteryo sa mismong adlaw nga kasagarang pagbalik sa mga igsoon nga nagpuyo didto. Nagpahilom siya bahin sa iyang nakita, wala magdagan pagsulti niini, apan sa iyang kasingkasing nag-ampo siya sa Dios nga hatagan siya og laing higayon nga makita pag-usab ang pinalanggang nawong sa asketiko. Naghunahuna siya nga masubo kung unsa kadugay nagdugay ang tuig ug naghandum nga kini nga panahon molabay dayon sama sa usa ka adlaw.

Sa pagsugod sa unang semana sa Dakong Kwaresma, ang tanang mga igsoon, sumala sa kostumbre ug sa lagda sa monasteryo, mibiyahe paingon sa disyerto human sa pag-ampo ug pagkanta. Si Zosima ra, nga nag-antos sa grabeng sakit, napugos nga magpabilin sa monasteryo. Unya nahinumdom siya sa mga pulong sa santo: 'Dili ka makahawa, bisan pa gusto ka!' Sa dili madugay nakabawi siya sa iyang sakit, busa nagpabilin si Zosima sa monasteryo. Sa pagbalik sa mga igsoon ug sa pagduol sa Adlaw sa Katapusang Panihapon, gibuhat sa tigulang ang tanan sumala sa gisugo kaniya: Gibutang niya ang Labing Balaan nga Lawas ug Dugo ni Kristo nga atong Dios sa usa ka gamay nga kalis, ug unya, pagkuha sa usa ka basket nga adunay pipila ka uga nga igos ug datiles ug gamay nga trigo nga gibabad sa tubig, mibiya siya sa monasteryo sa ulahing gabii ug mipahiluna sa baybayon sa Jordan, nagpaabot sa pag-abot sa bililhon nga babaye. Dugay nga wala pa moabot ang Balaan nga Babaye, apan si Zosima, nga wala magpikit sa iyang mga mata, mitutok pag-ayo paingon sa kamingawan, nga naglaum nga makita ang iyang gipangandoy pag-ayo. 'Tingali,' miingon ang tigulang sa iyang hunahuna, 'dili ko takus nga moanhi siya kanako, o tingali nakaabot na siya kaniadto ug mibalik tungod kay wala niya akoa makita.' Ang ingon nga mga hunahuna nakapaluha sa iyang mga mata; mihuyop siya ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, misugod sa pag-ampo: 'Ayaw ko pagbiya, Ginoo, sa pagtan-aw pag-usab niadtong nawong nga imong gitugotan kanako nga masilayan! Ayaw tugoti nga mobiya ko ning dapita nga walay makaplagan nga kalinaw, nga nabug-atan sa karga sa mga sala nga nagasaway kanako!'

Unya usa pa ka hunahuna ang misulod sa iyang huna-huna: 'Bisan pa man moabot siya sa Jordan, ug walay sakayan, unsaon man niya pagtabok ug pag-abot kanako, nga dili man ako angay? Layo ko, usa ka makasasala, layo ko! Kinsa may nagpugong kanako sa kalipay sa pagtan-aw kaniya?'

Mao kana ang gihunahuna sa tigulang, samtang ang balaan nga babaye nakaabot na sa suba. Sa pagkakita kaniya, si Zosima malipayon nga mitindog ug nagpasalamat sa Dios. Gihasol gihapon siya sa hunahuna nga basin dili siya makatawid sa Jordan sa dihang nakita niya nga ang santo, nga nababad sa kahayag sa bulan, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa suba, mibaba gikan sa pampasulod sa tubig, ug naglakaw paingon kaniya tabok sa tubig nga daw lig-on nga yuta. Sa pagkakita niini, gusto sa nabigla nga si Zosima nga mouko sa atubangan niya, apan ang santo, nga naglakaw pa gihapon sa ibabaw sa tubig, gipugngan siya sa pagbuhat niini ug miingon: 'Unsa man imong gibuhat? Usa ka pari ka ug nagbitbit sa Balaang Misteryo!'

Gipatigbabaw sa tigulang ang iyang mga pulong, ug ang santa, pag-abot sa baybayon, nangayo sa iyang panalangin. Nabug-atan sa kahingawa sa katingalahang panan-awon, miingon siya: 'Tinuod gayud, pagtuman sa Dios ang Iyang saad nga himuon ang mga nagaluwas nga susama Niya, sumala sa ilang kahanas! Kahimaya kanimo, Kristo nga among Dios, nga pinaagi sa Imong sulugoon gipakita kanako kung unsa pa ka layo ako sa pagkahingpit!"

Unya gihangyo siya sa santa nga isulti ang Kredong Apostoliko ug ang Amahan Namon. Sa katapusan sa pag-ampo, gidawat niya ang Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo ug, sumala sa kostumbre sa monastiko, gikiss niya ang tigulang, pagkahuman niini gininhawa siya ug misinggit uban sa mga luha:

'Karon, Ginoo, pasagdi na ang imong alagad nga makahawa sa kalinaw, sumala sa imong pulong, kay nakita sa akong mga mata ang imong kaluwasan' (Lucas 2:29–30).

Unya, sa pag-atubang kang Zosima, miingon ang balaan:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, ayaw pagdumili sa pagtuman sa usa pa ka hangyo: adto karon sa imong monasteryo, ug sa sunod tuig, adto sa maong sapa diin ka nakigsulti kanako kaniadto; adto, alang sa Ginoo, ug makita nimo ako pag-usab: mao kana ang kabubut-on sa Dios.'

'Kung mahimo unta,' tubag sa balaan nga tigulang, 'kanunay nakong gusto nga mosunod kanimo ug makita ang imong masidlak nga nawong. Apan hangyoon tika nga matuman ang tinguha niining tigulang: tilawi lang gamay sa pagkaon nga gidala nako.'

Unya, gipakita niya kaniya ang dala niya sa iyang basket. Gihikap sa balaan ang trigo gamit ang tumoy sa iyang mga tudlo, mikuha og tulo ka liso ug, sa pag-alsa niini paingon sa iyang mga ngabil, miingon:

'Igo na kini: ang grasya sa espirituhanong pagkaon, nga nagpabilin sa kalag nga walay mantsa, makapahupay kanako. Usa na usab ka beses, ako nangayo kanimo, balaan nga amahan, pag-ampo para kanako ngadto sa Ginoo, hinumdumi ang akong pagka-ubos.'

Niyuko ang tigulang sa yuta sa atubangan niya ug nangayo sa iyang mga pag-ampo para sa Simbahan, para sa mga hari, ug para sa iyang kaugalingon. Human niining mapanghilak nga hangyo, mibulag siya kaniya, nga nagahilak, kay wala na siya kaisog nga pugngan pa siya. Bisan pa unta gusto niya, wala na siyay kusog aron mapugngan siya. Ang santo usab naghimo pag-usab sa tanda sa krus ibabaw sa Jordan ug, sama sa kaniadto, mitabok sa suba nga daw sa uga nga yuta. Ang tigulang mibalik sa monasteryo, puno sa kalipay ug kahadlok; iyang gi-saway ang iyang kaugalingon tungod kay wala niya nahibal-an ang ngalan sa santo, apan naglaum nga mahibal-an kini sa sunod tuig.

Miagi na usab ang usa ka tuig. Mibiya pag-usab si Zosima ngadto sa kamingawan, sumala sa kostumbre sa mga monghe, ug mibiyahe paingon sa dapit diin siya nakasinati sa iyang katingalahang panan-awon. Nilatas niya ang tibuok kamingawan, nailhan niya ang dapit nga iyang gipangita pinaagi sa pipila ka mga timailhan, ug gisugdan niyang susihon pag-ayo ang iyang palibot, sama sa usa ka batid nga mangangayam nga nangita og daghang biktima. Apan, wala siyay nakita nga bisan kinsa nga nagkadool kaniya. Samtang nag-agos ang mga luha sa iyang nawong, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo: 'Ginoo, ipakita kanako ang Imong bahandi, nga walay makawat, nga Imong gitago sa kamingawan; ipakita kanako ang balaan ug matarong nga babaye, kining Anghel sa unod, nga ang tibuok kalibutan dili takus ikumpara!'

Samtang gipahayag niya kini nga pag-ampo, nakaabot ang tigulang sa dapit diin naga-agos ang sapa ug, mitindog sa pampang, nakita niya ang bililhon nga babaye nga patay na padulong sa sidlakan; ang iyang mga kamot nakapilo sama sa angay sa mga nakahigda sa kabaong, ang iyang nawong nakatutok sa sidlakan. Midali siya paingon kaniya ug sa pagkahulog niya sa iyang mga tiil, matinahuron niya kini gikahoy ug gihugasan sa iyang mga luha. Naghilak siya sa dugay nga panahon; unya, pagkahuman niyang mabasa ang mga salmo ug pag-ampo nga gitudlo alang sa lubong, misugod siya'g pangutana kon mahimo ba niyang ilubong ang lawas sa matinahuron nga babaye, ug kon makalipay ba kini kaniya. Unya nakakita siya, sa ulohan sa bulahan, og usa ka inskripsyon nga gisulat sa yuta: 'Ibuto dinhi, Abba Zosima, ang lawas sa mapainubuson nga si Maria; ibalik ang abog sa abog. "Amo kong ipangamuyo sa Dios, nga namahawa niining kalibutan sa bulan sa Farmufia sumala sa kalendaryong Ehipsiyo, o Abril sumala sa kalendaryong Romano, sa unang adlaw, sa gabii sa makaluwas nga Pag-antos ni Cristo, human ko madawat ang Balaang Misteryo[2790] ".

Pagkahuman mabasa ang inskripsyon, una sa tanan nangutana ang tigulang kinsa kaha ang nakasulat niini: ang santa, sumala sa iyang kaugalingong giingon, dili makasulat. Apan nalipay kaayo siya sa pagkahibalo sa ngalan sa bililhon nga babaye. Labaw pa, nahibal-an niya nga ang santa, pagkahuman madawat ang Banal nga Komunyon sa baybayon sa Jordan, nakaabot sa lugar sa iyang kamatayon sulod sa usa ka oras—usa ka lugar nga iyang naabot lamang human sa baynte ka adlaw nga lisod nga pagbiyahe—ug dayon dayon iyang gisumiter ang iyang kalag sa Dios.

'Karon,' huna-huna ni Zosima, 'kinahanglan nakong tumanon ang sugo sa santa, apan unsaon man nako, usa ka maluoy nga makasasala, paghimo og lubnganan nga walay bisan unsang galamiton nga magamit?'

Unya nakakita siya og sanga sa kahoy nga nag-inusara sa disyerto duol kaniya; gikuha niya kini ug misugod sa paghukay. Apan, ang uga nga yuta wala motugot sa paningkamot sa tigulang; nababad siya sa singot, apan wala gyud siya makab-ot bisan gamay. Nihuyop siya og mapait gikan sa kahiladmon sa iyang kalag. Kalit

[2790] Si Santa Maria namatay niadtong 522.

lang, sa pagtan-aw niya pataas, nakita niya ang usa ka dako kaayong leon nga nagtindog tupad sa lawas sa santa ug nagdila sa iyang mga tiil. Nahadlok kaayo ang tigulang sa pagkakita sa hayop, labi na kay nahinumdom siya sa gisulti sa santa nga wala pa gyud siya makakita og bisan unsang hayop. Naghimo siya og tanda sa krus, nga kumpiyansa nga ang gahum sa namatay nga santa moprotektar kaniya. Nisugod ang leon sa hilom nga pagduol sa tigulang, nagtutok kaniya nga malumo, murag puno sa gugma. Unya miingon si Zosima sa hayop: 'Gisugo ko sa dakong asetik nga ilubong ang iyang lawas, apan tigulang na ko ug dili na makahimo og lubnganan; wala koy gamit sa paghukay, ug layo ang monasteryo—dili nako kini madala dayon gikan didto. Busa, hukawa ang lubnganan gamit ang imong mga kuko, ug ako ang maglubong sa lawas sa bililhon."

Murag nasabtan sa leon ang mga pulong ug, gamit ang iyang mga unahan nga paa, nakagkot og lubnganan nga igo na para sa paglubong. Gipahumokan pag-usab sa anciano ang mga tiil sa respetadong babaye sa iyang mga luha, nangayo sa iyang mga pag-ampo para sa tibuok kalibutan, ug gitabonan ang iyang lawas sa yuta. Halos hubo na ang santa – ang daan ug gisi-gisi nga sinina nga gilabay ni Zosima kaniya sa ilang unang panagtagbo, , hapit na lang nakatabon sa iyang lawas. Unya mibulag na sila: ang leon, malumo sama sa karnero, paingon sa kahiladman sa disyerto, ug si Zosima paingon sa iyang monasteryo, nagpanalangin ug naghimaya kang Kristo, ang atong Dios.

Pag-abot niya sa monasteryo, gisultihan niya ang tanang monghe bahin kang Banal nga Maria, wala'y iyang gitago sa tanan niyang nakita ug nadungog. Natingala ang tanan sa kadako sa Dios ug nagpasiya, uban sa pagrespeto, pagtuo, ug gugma, nga pasidunggan ang handumanan ni Banal nga Maria ug saulogon ang adlaw sa iyang pagpanaw.

Si Abad Juan, sumala sa gisulti kanhi ni Banal nga Maria kang Abad Zosima, nakamatikod sa pipila ka kakulangan sa monasteryo ug gitul-id kini uban sa tabang sa Dios. Ug si San Zosima, human sa taas nga kinabuhi nga hapit usa ka gatus ka tuig, natapos ang iyang panaw sa kalibutan ug misulod sa walay katapusang kinabuhi uban sa Dios[2791] . Ang mga monghe sa maong monasteryo gipasa-pasa sa ilang mga baba ang iyang sugilanon bahin kang Banal nga Maria alang sa usag usa nga pagtukod, apan wala nila gisulat ang mga buhat sa santo.

'Ug ako,' dugang pa ni Santo Sophronius, 'pagkadungog nako sa maong sugilanon, gisulat ko kini. Wala ko kahibalo kon basin adunay lain nga mas kahibalo nga nakasulat na sa kinabuhi sa Banal, apan ako usab, kutob sa akong makaya, gisulat nako ang tanan, nga nagpahayag sa usa ka kamatuoran.' Hinaut nga ang Dios, nga nagbuhat og katingalahang mga milagro ug buotan nga nagahatag sa Iyang mga gasa sa mga tawo nga modangop Niya uban sa pagtuo, magahatag og ganti sa mga nangita og pagtulon-an niining sugilanona—kadtong maminaw niini, mobasa niini, ug naningkamot sa pagrekord niini—ug hinaut nga Iya silang hatagan sa kapalaran sa bulahan nga si Maria, kauban ang tanan nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa ilang matinud-anong mga hunahuna ug paningkamot.'

Hatagan usab nato og himaya ang Dios, ang walay katapusang Hari, ug unta ipagawas Niya kanato ang Iyang kalooy sa Adlaw sa Paghukom tungod kang Jesu-Cristo, ang atong Ginoo, nga angay paghatagan sa tanang himaya, dungog, gahum, ug pagsimba, kauban ang Amahan ug ang Labing Balaan ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen[2792] .

Troparion, Tono 8:

Sa imo, O Inahan, nailhan ang kaluwasan; kay, sumusunod sa ehemplo ni Kristo, gikuha nimo ang krus ug, pinaagi sa imong mga buhat, gitudloan mo kami nga balewalaon ang unod, nga nagalabay, ug mag-atiman sa mga butang nga dili malaya sa kalag. Busa, O Banal nga Maria, ang imong espiritu nagalipay uban sa mga anghel.

[2791] Ang Banal nga si Zosima namatay sa unang tunga sa ika-6 nga siglo. Ang iyang pista gisaulog kada Abril 4.

[2792] Ang Balaang Simbahang Ortodokso nagtukod sa praktis sa paghinumdom sa kinabuhi sa Banal nga Maria sa Ehipto atol sa Dakong Kwaresma. Sa Huwebes sa ikalima ka semana sa Dakong Kwaresma, atol sa Matins, ginabasa ang tibuok penitensyal nga Dakong Canon ni San Andres sa Kreta, ug 18 ka troparia gikan niini nga canon gipahinungod kang Banal nga Maria (Pagbarog ni Maria).

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman nimong makalingkawas gikan sa huyang sa sala ug masidlak ang imong himayaong kasingkasing sa kahayag sa paghinulsol, miduol ka kang Kristo; kaniya nimo gidala ang Labing Balaan ug Balaang Inahan, ang maloloy-ong Managhulagway. Busa, nakadawat ka sa pasaylo sa imong mga kalapasan, ug nagalipay ka kanunay uban sa mga Anghel.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Euthymius sa Suzdal.

Kumemorasyon sa 1 Abril

Ang Kagalang-galang Euthymius natawo sa mga matinud-anon nga ginikanan. Natawo ug nagdako siya sa Nizhny Novgorod. Sa pagdako niya, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron pagtuon sa Balaang Kasulatan, ug ang bulahan nga batan-on, kauban ang iyang mga kaedad, nagtuon niini uban sa dakong kugi, samtang hingpit nga gilikayan ang mga dula sa mga bata. Tungod kay hilumon siya sa kinaiyahan ug masunuron sa iyang mga ginikanan sa tanang butang, kanunay siyang mibisita sa mga simbahan sa Dios, diin ganahan siya motindog sa hilom nga suok sa kangitngit, aron walay makadisturbo kaniya sa pakig-istorya bahin sa mga butang nga malabay ning kalibutan, ug aron siya makapaminaw uban sa hingpit nga pagtagad sa mga kanta ug pagbasa sa simbahan. Sa usa ka higayon, misulod siya sa usa ka balaang simbahan ug nadungog ang mga pulong sa Ebanghelyo: 'Kon kinsa ang buot mosunod kanako, ikalimod niya ang iyang kaugalingon, kuhaon ang iyang krus, ug mosunod kanako' ug uban pa (Lucas 9 ug mosunod). Pagkadungog niya niining mga pulong, ang Bulahan nga si Euthymius nagpasiugda sa pagbiya sa mga butang sa kalibutan ug miadto sa , ang Pechersky Monasteryo sa Pag-alsa sa Ginoo, nga nahimutang duol sa Nizhny Novgorod[2793] , diin siya gipahimoan og tonsura sa monastiko sa abbot sa maong monasteryo, usa ka tawo nga ginganlan og Dionysius. Sa pagsulod niya sa monasteryo, gipahinungod ni Euthymius ang iyang kaugalingon sa dagkong mga buhat sa ascesis. Samtang kanunay nga ginaawit ang mga Salmo ni David, kasagaran niya gigugol ang iyang mga adlaw sa trabaho, masinabtanon nga nagbuhat sa nagkalain-laing mga buluhaton sa monasteryo, ug sa gabii mibulag siya ngadto sa usa ka langob ug didto, uban sa mga luha, nag-ampo tibuok gabii ngadto sa Dios. Gibuhat sa maayong monghe kining mga paghago sa pag-awhag sa lawas samtang nagatuman sa tanang sugo sa iyang magtutudlo, ang Kagalang-galang Dionysius. Sa ulahi sa iyang kinabuhi, nakaabot siya sa ingon ka taas nga lebel sa pag-awhag sa lawas nga usahay magpabilin siya nga walay tulog tibuok gabii sa pag-ampo, ug kanunay niyang gihimo kini nga mga paghago sa iyang kaugalingon. Sa samang panahon, sobra ka istrikto siya sa iyang pagkaon nga mokaon lang siya sa gikinahanglan aron dili siya mahimatay tungod sa gutom, ug wala siyay lainain nga imnon gawas sa tubig—ug bisan pa niana, mokaon ug moinom lang siya kung mabati niya ang grabeng kauhaw. Pagkahuman niini, gihatagan siya og buluhaton nga mag-alagad sa panaderya. Dinhi, gipadaghan pa gyud niya ang iyang mga pagpanumdum sa lawas, kay kanunay siyang nagdala og tubig ug nagputol og kahoy. Dali ra, gisugo siya nga mag-alagad na mismo sa sulod sa panaderya. Samtang nagtrabaho didto, kanunay niyang gihinumduman ang iyang kaugalingon sa walay katapusang pag-antos sa dili mapalong nga kalayo ug sa mananakit nga ulod. Kanunay, samtang nagtutok sa kalayo, moingon siya sa iyang kaugalingon: 'Pagpailub, Euthymius, aron pinaagi niining kalayo makalikay ka sa kalayo sa kahangturan.'

Sa pagtan-aw sa ingon nga mga buhat ug sa pagkamapailubon ni Banal Euthymius, giisip siya sa tanan nga dili ingon usa ka tawo, kondili ingon usa ka Anghel sa Dios nga nagpuyo uban kanila.

Niadtong panahona, ang mga prinsipalidad sa Suzdal ug Nizhny Novgorod gipangulohan ni Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich[2794] . Miduol siya sa abad sa Monasteryo sa Kiev Caves, ang Kagalang-galang

---

[2793] Ang Monasteryo sa Pag-alsa sa Pechersky gitukod sa palibot sa Nizhny Novgorod mga tuig 1330 sa usa ka higala ni St. Sergius sa Radonezh, ni Santo Dionisio, nga naghukay ug langob para sa iyang kaugalingon lima ka verste gikan sa siyudad sa baybayon sa Suba sa Volga ug nagpuyo didto isip usa ka eremita; sa ulahi nahimo siyang arkhimandrita sa iyang monasteryo ug pagkahuman Arsobispo sa Suzdal. Namatay siya samtang nagkupot sa ranggo nga Metropolitan sa Kyiv niadtong 1384. Ang iyang pista mao ang Hunyo 26.

[2794] Wala mailhi nganong gitawag si Boris Konstantinovich dinhi nga Dakong Prinsipe. Ang mga prinsipe sa Suzdal, tinuod, nangita sa trono sa Gran Dukado pagkahuman sa kamatayon ni Simeon ang Mapahitas-on niadtong 1353, apan wala sila malampuson niini nga paningkamot; pagkahuman lang sa kamatayon ni Juan II ang Mapainubsanon niadtong 1359 nga ang Gran Dukado napasa sa prinsipe sa

Dionysius, uban sa hangyo nga ipadala kaniya si Bulahan Euthymius sa Suzdal aron motabang sa pagtukod sa monasteryo nga iyang giplanong tukoron. Malipayon nga gisaaran ni Banal Dionysius ang Dakong Prinsipe nga matuman ang iyang hangyo, ug, sa dili madugay, si Kagalang-galang Euthymius, human makadawat sa pag-ampo sa pagpaalam ug panalangin gikan sa iyang magtutudlo, mibiyahe na. Pag-abot niya sa lungsod sa Gorokhovets, nagtukod siya og simbahan duol, mga walo ka verste ang gilay-on, nga gihalad kang San Basilio, Arsobispo sa Caesarea sa Cappadocia, ug nagtukod og komunal nga hermitage[2795] tupad niini, pagkahuman niini mibiyahe siya paingon sa Suzdal aron makigkita kang Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich. Nalipay kaayo ang prinsipe sa pag-abot sa maong halangdon ug, pagkahuman sa pipila ka panag-istorya kaniya, miapil siya sa pagbiyahe uban kaniya aron makita si Juan, Obispo sa Suzdal. Pag-abot nila sa puloy-anan sa obispo, gipadayag sa Dakong Prinsipe kaniya ang iyang tinguha, gisaysay pag-ayo ang kinabuhi ni San Dionisio – kung giunsa sa Ginoo paghatag kaniya sa gasa sa pagpanagna ug kung giunsa Siya pagpanalangin kaniya aron magtukod og usa ka monasteryo – ug misulti usab siya mahitungod kang Banal Euthymius. Pagkahuman niini, gihangyo sa prinsipe ang obispo nga kauban siya sa pagpangita og lugar para sa monasteryo, ug ang obispo mibiyahe uban sa Dakong Prinsipe, kauban ang Kagalang-galang Euthymius. Dali ra nila nakit-an ang usa ka dapit duol sa lungsod sa ibabaw sa bungtod, tupad sa suba nga ginganlan og Kamenitsa, diin nahimutang ang lungsod sa Suzdal sa baybayon niini, ug nalipay sila niining dapita. Unya nag-ampo sila, nga nagpasalamat sa Dios.

Pagkahuman niini, usa ka dagkong katawhan ang nagtigom niining dapita: ang mga magmamando sa tanang gingharian sa mga prinsipe, mga boyar, mga prinsipe ug mga dignitaryo sa iyang korte, ang mga klero, ang mga monghe, ingon man usab ang mga lalaki ug babaye sa tanang edad. Sa atubangan sa ingon kadako nga tigum, gibasbasan ug gikonsagran ni Obispo Juan ang lugar para sa monasteryo ug, human sa usa ka espesyal nga pag-ampo, nagtukod siya og krus sa dapit diin magbarog ang halaran sa unang simbahan. Dayon gisugo sa prinsipe nga andamon ang mga bato ug ang tanan nga gikinahanglan para sa pagtukod sa simbahan. Ug sa dihang natuman na ang sugo sa prinsipe, siya mismo ang unang mikuha og pala ug misugod sa paghukay sa kanal sa pundasyon gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, ug gisundan siya sa mga gobernador ug mga boyar sa nasud.

Pagkahuman niini, gihimo ang usa ka seremonya aron timan-an ang pagtukod sa pundasyon sa simbahan, ug natukod ang simbahan sa dungog sa Pagbag-o sa dagway sa atong Ginoong Jesu-Kristo; pagkahuman niini, nagsugod ang trabaho sa pagtukod sa mga bungbong sa bilding. Ang Kagalang-galang Euthymius, pagkahuman mangayo sa panalangin sa obispo, nagkuha og lagari ug sa iyang kaugalingong mga kamot, gipikas ang tulo ka bato sa daplin sa amihanang pultahan sa altar duol sa balaang halaran, ug naghimo og lubnganan para sa iyang kaugalingon, diin pagkahuman gipahulay ang iyang kagalang-galang nga lawas.

Natapos ang simbahan niadtong 1352[2796] ug gikonsagra sa maong tuig. Gipa-alsa ni Obispo Juan si Bulahan Euthymius sa ranggo nga arkhimandrita ug gisalig kaniya ang paggiya sa Kristohanong panon, ang espirituhanong karnero ni Cristo, samtang ang prinsipe naghatag kaniya og daghang bulawan ug pilak alang sa pagtukod sa monasteryo. Sukad niadto, ang Banal nga si Euthymius, uban sa mga luha sa paghinulsol, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa dagkong mga pagpanarbaho sa pag-awhag sa lawas. Sa adlaw, siya nagpaningkamot pag-ayo aron itukod ang monasteryo, ug sa gabii, siya naghalad og walay hunong ug mainitong mga pag-ampo ngadto sa Dios; ug sa ingon niini, iyang natukod ang monasteryo ug nagtukod og mga selda sulod niini para sa umaabot nga komunidad sa mga monghe. Gawas sa naanaa nang simbahan, nagtukod siya og laing simbahan nga gihalad kang Banal nga Amahan Juan Climacus ug gilakip niini ang usa ka bato nga refectoryo, diin ang mga monghe makatigom sa mga adlaw sa tingtugnaw aron mag-ampo ug mokaon. Sa dihang mga 300 ka miyembro sa kapatiran ang natigom sa monasteryo ug dili na masulod sa refectory, iyang gisugo nga pagtukod og bag-ong simbahan isip pasidungog kang San Nicolas, ang Milagrero sa Myra, nga nailhan nga 'Ospital nga Simbahan', ug pagtukod og usa ka dako nga kahoy nga refectory tupad niini, aron ang mga miyembro sa kapatiran nga dili masulod uban sa uban sa bato nga refectory makatigom didto. Pagkahuman niini, ang ubang mga bilding nga gikinahanglan para sa monasteryo gitukod sumala sa panginahanglan.

Suzdal nga si Dimitri Konstantinovich. Apan, siya lang ang Grand Prince sulod sa pipila ka tuig. Niadtong 1363, napugos siya sa paghatag sa trono sa Grand Prince kang Dimitri Ivanovich Donskoy, anak ni John the Meek.

[2795] Kining eremiteryo kanunay nga kauban sa Monasteryo sa Spaso-Euthymian.

[2796] Kining tuiga giisip usab nga tuig sa pagtukod sa monasteryo, nga sa ulahi nailhan nga Spaso-Euthymian Monasteryo. Kini bantog tungod kay kini ang unang monasteryo sa Suzdal nga nagpaila sa komunal nga pagpuyo.

Busa, pinaagi sa mga paningkamot ug pag-ampo sa Banal nga Euthymius, uban sa tabang sa grasya sa Dios, natukod ang iyang monasteryo sa paagi nga natubag gayud ang tanan niyang panginahanglan. Ug gisugdan niya ang pagdumala sa kawan nga gisalig kaniya uban sa kalig-on ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios. Nagpahimutang siya og lagda nga ang tanang monghe magpabilin nga matinumanon nga walay reklamo, magpuyo sa matinud-anong gugma sa usag usa, sa pagkabalaan ug pagkawalay kahakog, aron walay bisan kinsa kanila ang magpanag-iya og bisan unsa nga kaugalingon, kondili ang tanan pagapanag-iyahan sa tanan; ug kon masayran niya nga adunay miyembro sa kapatiran nga adunay personal nga kabtangan, ipataw niya ang penitensya sa maong tawo. Dili niya gitugotan ang mga igsoon nga mag-istorya sa usag usa sulod sa simbahan, ug dili usab niya sila gitugotan nga mosulti samtang nagakaon. Human sa pagkaon, gisugo niya ang tanan nga mobalik sa ilang mga selda nga hilom, nga walay pakighinabi sa usag usa, ug dili niya gitugotan ang pagbisita sa selda sa ubang monghe gawas lang kon adunay labihang panginahanglan. Dugang pa, iyang gipahamtang isip kinatibuk-ang lagda nga walay bisan usa sa mga monghe ang magkupot og kaugalingong gusto, kondili ang matag-usa andam sa pagtuman sa bisan unsang sugo. Sa ilang bahin, mituman ang mga igsoon kaniya sa tanang butang, sama sa usa ka Anghel sa Dios.

Alang sa espirituhanong pakighinabi, si Banal Euthymius mobiyahe paingon kang Banal Sergius, ang Himagsaon sa Radonezh, sa iyang monasteryo, tungod kay sila magkasabay nga nabuhi[2797] . Human sa ingon nga mga pakighinabi, sila magahatagay og panalangin nga puno sa gugma, ug unya mobalik si Banal Euthymius sa iyang kaugalingong monasteryo.

Gipahinungod ni Banal Euthymius ang tibuok niyang kinabuhi sa pagbuhat sa ingon ani nga mga buhat. Wala gyud siya kalikay sa iyang lagda sa pag-ampo, ug pinaagi sa paghiusa sa pagpuasa ug paghatag og limos, pagdawat sa mga biyahero ug paghatag og pagkaon sa mga walay ikakaon, nagdugang siya og bag-ong mga buhat sa iyang mga naunang buhat. Siya usa ka bisti sa mga hubad ug kahupayan sa mga nag-antos, kay gitabangan niya ang tanang kabus, giluwas niya ang mga nahulog sa kalisdanan gikan sa ilang mga kasakit, giayo niya ang mga masakiton pinaagi sa pag-ampo, gibayran niya ang mga utang sa mga may utang, gipasaylo niya ang utang sa tanan, ug sa usa ka pulong lang giluwas niya ang mga gipanglutos sa kalisdanan gikan sa kapintas sa dili matarong nga mga huwes. Gihigugma kaayo niya ang pagka-imol sa iyang sinina nga daw walay bisan unsa siyang gipanag-iya. Kanunay siyang nagsul-ob og usa ra ka sinina, nga gilahi gikan sa magros nga panit sa karnero, ug sa tingtugnaw nag-antos siya sa katugnaw, samtang sa ting-init, tungod sa kabug-aton sa iyang sinina, gilutos siya sa kainit.

Busa, pinaagi sa tanang matang sa masubo ug lisod nga mga pagsulay, gilakaw ni Banal Euthymius ang iyang pagpanaw sa kinabuhi ug nagsugod lang siya pagbati sa pisikal nga kahuyang sa dihang nakaabot na siya sa tigulang nga edad. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gitawag niya ang tanang monghe sa monasteryo. Sa dihang nakita nila nga huyang kaayo ang ilang abad ug hapit na ang iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, nagsugod silang tanan sa paghilak sa hunahuna nga mobiya sila kaniya ug miingon:

'Amahan! Biyaan nimo kami nga ulila, ug kon wala na ka uban namo, mahugno ang among monasteryo.'

Apan ang Ginoong Amahan, sa paglipay kanila, mitubag:

'Ayaw kamo pagmasubo sa akong pagbulag kaninyo, ug hibaloa nga kon makab-ot nako ang kaisog sa pag-ampo sa Dios ug ang akong buhat makapahimuot Niya, dili lang nga dili biyaan nga walay sulod ang atong monasteryo, apan pagkahuman sa akong pagpanaw modaghan pa gayud ang mga monghe niini, basta kamo usab maghigugmaay.'

Daghang uban pang mga pulong ang gisulti sa Ginoong Pari aron pahupayon ang mga igsoon. Pagkahuman niini, sa dihang nagkadool na ang panahon sa iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, miduol kaniya ang tanang monghe, gihalokan siya samtang nag-agay-agay ang ilang mga mata, ug nangayo sa iyang katapusang panalangin. Ug, sama sa usa ka mahigugmaong amahan, gihatag sa Reverendo nga Amahan ang iyang panalangin sa tanan, gipasaylo ang tanan, ug siya mismo nangayo og pasaylo sa tanan. Sa dihang miabot na ang takna nga mobiya ang iyang espiritu sa iyang lawas, nadawat niya ang Balaang Komunyon ug, niadtong unang adlaw sa Abril, gitugyan niya ang iyang balaan nga espiritu sa kamot sa Ginoo, human sa 52 ka tuig nga pagpangulo sa

[2797] Sa mga himno sa simbahan, si Banal nga Euthymius gitawag nga 'kauban ug kasaligan' ni Banal nga Sergius (Menaion para sa bulan sa Abril 1625).

monasteryo[2798] . Gilubong sa mga monghe ang iyang balaan nga lawas sa maong kabaong, nga gihimo sa Reverendo nga Amahan sa iyang kaugalingong mga kamot sa pagsugod sa pagtukod sa unang simbahan sa monasteryo. Hangtod karon, padayon nga nagbuhat og daghang mga milagro si Beato Euthymius ug nagahatag og panambal sa mga nagduol uban sa pagtuo sa iyang ginatahud nga kabaong[2799] .

Troparion, Tono 3:

Sama sa usa ka masidlak nga bitoon, miabot ka gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan, gibyaan nimo ang imong yutang natawhan, Nizhny Novgorod, ug pag-abot nimo sa siyudad nga gipanalipdan sa Dios nga Suzdal, didto ka nagtukod og usa ka monasteryo ug nagtigom og daghang mga monghe; ug, pagdawat nimo sa gasa sa mga milagro gikan sa Dios, Amahan Euthymius, kauban ka ug kauban sa paningkamot kang Kristo uban sa Banal nga si Sergius. Kauban niya, hangyoa si Kristo nga among Dios aron ihatag sa among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich ang kahimsog ug kaluwasan, ug dakong kaluoy sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Gipildi nimo ang walay ihap nga mga pagsulay uban sa dili matuyok nga pagkamapailubon, ug gibug-atan nimo ang mga walay lawas nga kaaway pinaagi sa suba sa imong mga luha, O Diosnong-maalamon ug matinahuron nga Euthymius; busa nadawat nimo ang gasa sa mga milagro; pag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

15 Abril

2 Abril (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Amphian ug Edesius.

Paghinumdom sa ika-2 sa Abril

Ang mga Balaang Martir Amphian ug Edeisius magsoon sa pagkatawo ug gikan sa usa ka Griyegong pagano nga pamilya. Ang ilang lungsod natawhan mao ang siyudad sa Patara sa Lycia[2800] . Gikan didto, gipadala sila sa ilang mga ginikanan sa siyudad sa Birit[2801] aron magtuon sa mga pagano nga siyensya. Didto, gigugol nila Amphian ug Edeus ang ilang kabatan-onan sa pagkamakabubut-on, nga nakapahingangha sa tanang kaedad nila sa ilang matinahuron nga kinabuhi. Kay walay bisan unsang walay pulos nga pamatasan, ang mga Santo Amphian ug Edeus nagbaton, sumala sa Kasulatan, sa abohon nga buhok sa kinaadman ug sa katigulangon—usa ka kinabuhi nga walay sala (cf. Kaalam 4:9), nga tungod niini gipanalanginan sila sa grasya sa Dios; kay ang kahayag sa pagsabot sa kamatuoran misidlak sa ilang mga kasingkasing : sa pagkahibalo nila sa kawalay pulos sa pagsimba sa mga dios-diosan, ilang gipangandoy nga maila sa hingpit ang dalan sa Kristohanong pagkamatinud-anon, aron sila mahimong mga alagad sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Sa pagbalik nila Amphian ug Edeus gikan sa Birita paingon sa ilang lungsod, ilang nasayran nga ang ilang amahan gitudlo nga maghuhukom sa siyudad ug nagpadayon gihapon sa pagkinabuhi nga walay Diyos ug pagano uban sa tanan niyang paryente. Tungod kay dili sila gustong mabuhi taliwala sa mga dili matinuoron ug

---

[2798] Ang Banal nga si Euthymius namatay niadtong 1 Abril 1405, sa edad nga mga 90 anyos.

[2799] Usa ka siglo pagkahuman sa pagpanaw sa Balaan, niadtong Hunyo 7, 1507, samtang naghukay og kanal aron pagtukod og bag-ong simbahan nga mopuli sa Simbahan sa Pagbag-o nga nasunog niadtong 1491, nadiskubre ang iyang mga relikya ug nasuta nga dili malata: 'ang iyang nawong masidlak ug ang iyang mga bisti mura'g gisul-ob lang gahapon'.

[2800] Lycia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[2801] Biryt – usa ka siyudad sa Fenicia, ilado sa karaang panahon isip sinugdanan sa kahayag ug pagkat-on. Karon, ang Biryt, nga nailhan nga Beirut, mao ang pangunang siyudad sa Asyan-Turko nga vilayet sa Syria ug nagsilbi nga usa ka hinungdanong sentro sa komersyo.

makasasala, tinago nga mibiya sila Amphian ug Edeus sa balay sa ilang ginikanan ug, giya sa Espiritu sa Dios, miadto sa siyudad sa Caesarea sa Palestina[2802] . Didto nila nakit-an ang usa ka matinud-anong Kristohanong presbiterio nga ginganlan og Pamphilus, nga sa ulahi nakadawat sa korona sa martir alang kang Kristo. Pagkahuman nga natudloan sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo niining balaan nga presbiter, gibunyagan ni Presbiter Pamphilus si San Amphian ug San Edeus. Human niini, nagpabilin kanunay ang mga santo sa kauban ni Balaan Pamphilus, naghimaya ug nagdayeg sa Dios ug nagpahinungod sa pagtuon sa mga balaang kasulatan ug sa Balaod sa Ginoo.

Niadtong panahona, ang emperador mao si Maximian[2803] , nga nakuha ang sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa iyang tiyo nga si Maximian Galerius[2804] . Kini nga emperador malupigon kaayo sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, kay napuno siya sa pagano nga dautan ug nagdumot sa tinuod nga Dios. Mas malupigon siya kaysa bisan kinsa sa mga paganong emperador sa Roma nga miuna kaniya. Sa paghari ni Maximian, ang mga Kristohanon nahulog sa dakong kalibog, kay gipatay sa dautang manlulupig ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo. Daghan kanila, sa pagpangita og paagi nga makalikay sa pagpanakit ug kamatayon, nilayas gikan sa ilang mabangis nga mga manlulupig, gibyaan ang ilang mga panimalay ug lungsod, ug mitago sa mga tinagoan nga lugar. Apan, aduna usab daghang mga Kristohanon nga hayag nga nagsumiter sa ilang kaugalingon sa kamot sa ilang mga mananakit ug gibati ang ilang pagkamartir uban sa kaisog. Apil sa mga ulahi mao ang maisugong si Amphian, nga bisan batan-on pa sa lawas (kay wala pa siya'y baynte anyos), usa na ka tig-usa ka gatus ka tuig sa hunahuna ug kaisog.

Niadtong panahona, sa mando sa dautang paganong emperador, miabot sa Caesarea ang mga tawo nga gipadala ug nagsugod sa pagtawag sa tanang lungsoranon sa siyudad paingon sa mga paganong templo aron maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan didto, ang maisugong si Amphian, nga nagpuyo uban sa mga Kristohanon sa usa ka tinagoan, nga tinago mibulag gikan sa maong lugar ug mibyahe paingon sa paganong templo, diin sa maong takna si hegemon Urvan naghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Walay kahadlok niyang miduol kaniya si Santo Amphian, gikuptan niya ang tuo niyang kamot diin iyang gihuptan ang halad, ug misugod sa maisugong pagdasig kaniya, sa atubangan sa tanan, nga biyaan ang iyang sayop nga pagtuo ug dili mosimba sa mga demonyo ug mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo. Kining maisugong buhat sa mapangahas nga si Amphian nagpalig-on pa gayud sa pagtuo sa daghang mga Kristohanon; apan kini nagpuno sa dakong kasuko sa mga pagano, ug labi na gayud sa gobernador mismo. Gidapitan dayon ni Santo Amphian sa mga sundalo sa gobernador, sama sa karnero taliwala sa mga lobo, ug gidaghang hampak ang iyang baba, nawong, ug tibuok lawas, human siya gilabay sa yuta ug gitapakan; pagkahuman, gidala ang santo sa bilanggoan ug gipangapos sa kadena.

Sa sunod buntag, gidala si San Amphian sa atubangan sa gobernador alang sa paglitis, nga nag-awhag kaniya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan si San Amphian nagpabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Human niini, ang balaan nga martir ni Kristo gisailaw sa grabeng mga pag-antos: gisabit siya sa mga sundalo sa usa ka kahoy ug gisugdan nila ang pag-uyog sa tibuok niyang lawas gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento ug paghampak sa iyang nawong, liog, ug kilid gamit ang puthaw nga mga baras. Ang nawong ug tibuok lawas sa balaan nga martir grabe kaayo nga gipanglaglag sa iyang mga mananakit nga bisan pa ang mga nakaila kaniya dili na siya mailhan; nabali ang tanan niyang mga tadyaw. Apan bisan pa sa taliwala niining makalilisang nga pag-antos, ang balaan nga martir ni Kristo wala gayud mihunong sa pag-angkon kang Jesu-Kristo sa kusog nga tingog, mura'g wala siya nakadungog o nabati ang iyang kaugalingong mga pag-antos ug kasakit.

[2802] Caesarea sa Palestina – usa ka siyudad nga nahimutang sa Palestina, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Sa karaang panahon, ang Caesarea mao ang puwesto sa mga Romanong procurator ug sentro sa sosyal ug politikal nga kinabuhi sa nasud. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Cesarea sa Palestina isip lugar diin unang gibuksan ni Apostol Pedro ang pultahan sa Simbahan ni Kristo ngadto sa mga pagano pinaagi sa pagbunyag sa senturyon nga si Cornelio (Buhat 10:1–48). Dinhi usab nahitabo ang katapusang paglitis kang Apostol Pablo, pagkahuman gipadala siya sa Roma (Buhat 25:1–27:44). Aduna pay lain nga Caesarea sa Palestina, nga dili sama sa nahisgutan sa ibabaw, gitawag nga Caesarea Philippi. Nahimutang kini sa tinubdan sa Suba sa Jordan

[2803] Ang Emperador Maximian naghari gikan sa 305 hangtod 313.

[2804] Si Emperador Maximian Galerius nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 306 hangtod 311

Samtang nagpadayon, gipagrabe pa sa iyang mga tigpahirap ang iyang pag-antos: gitali nila ang mga bitiis sa santo gamit ang lino nga gibabad sa lana ug gisindihan kini. Misiga ang biktima, natunaw sama sa kandila. Apan bisan kining pag-antos wala makapahadlok sa balaan nga martir; sa baylo, napuno sa nagkadako nga kaisog, gisugdan pa gyud niya paghimaya kang Jesu-Kristo sa mas kusog pa nga tingog, samtang gisaway ug gisaway-saway usab ang pagkadautan ug pagkawalay Diyos sa mga pagano. Pagkahuman niini, ang balaan nga martir gibalik pag-usab sa prisohan.

Pagkahuman niini, sa ikatulong adlaw human sa pagkabilanggo ni San Amphian, ang iyang mga tigpahirap misugod pag-usab sa pagsulay sa pagkamapisan sa iyang pagtuo pinaagi sa bag-ong mga pag-antos. Apan tungod kay ang santo nagpabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo usab niining higayona, gisugo siya sa gobernador nga patyon pinaagi sa paglabay kaniya sa kalawoman sa dagat. Gitali sa mga sundalo ang usa ka bato sa lawas sa martir ug, pagkahuman nila siya madala sa pipila ka gilay-on gikan sa baybayon, ilang gilabay siya sa dagat. Kalit lang mibangis ang dagat, mihuyop ang yuta, nangurog ang siyudad, ug ang tanang pagano nga anaa napuno sa dakong kahadlok ug kahilakbot. Unya gidala sa mga balod ang lawas sa balaan nga martir gikan sa kalawoman sa dagat paingon sa baybayon.

Mao kana ang katapusan sa mga pag-antos sa balaan nga martir nga si Amphian, sa ikaduhang adlaw sa bulan saApril[2805] .

Pagkahuman niini, daghan pang uban nga mga Kristohanon ang gipailawom sa pagpanakit, lakip na ang igsuon ni Amphian nga si Edeisius. Ang uban sa mga Kristohanon gipailawom sa nagkalain-laing pag-antos ug kasakit, samtang ang uban gipadala sa mga pagano ngadto sa Palestina aron magtrabaho sa mga minahan sa kobre; apil niini si Santo Edeisius.

Paglabay sa usa ka tuig, gidala si San Edeus gikan sa Palestina paingon sa siyudad sa Alexandria sa Ehipto. Sa usa ka adlaw, pagkakita niya kang paganong prinsipe Hierocles nga naglingkod sa lingkoranan sa huwes ug sobra kaayo ang iyang kasuko batok sa mga Kristohanon (gihatag niya ang mga putli nga dalagang Kristohanon ug mga asawa aron dunggoan sa mga pagano), napuno si San Edeisio sa kaisog ug kaisug; Midagan siya paingon sa prinsipe, gihampak siya ni San Edeisio sa nawong sa atubangan sa tanan, unya gilabay siya sa yuta, ug gipadayon ang paghampak kaniya samtang gisaway siya sa publiko tungod sa iyang dili matarong nga paghukom. Dali dayon, gidakop si San Edeisio sa mga sundalong naa didto ug gipailalom sa pagpanakit, sama sa iyang igsoon nga si San Amphianus. Human sa dugay nga pag-antos, nakasinati si Santo Edesio sa parehas nga kamatayon sa iyang igsoon, nga nalunod sa dagat. Busa nadawat ni Santo Edesio ang balaan nga korona sa pagkamartir kauban si Amphianus, nga gihatag kanila ni Kristo, ang atong Manluluwas, nga kaniya ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Titus nga Managhimo sa mga Katingalahan

Gisaulog sa ika-2 sa Abril

Ang atong bulahang Amahan nga si Tito, nga sukad pagkabatan-on nahigugma kang Kristo ug nagdumot sa kalibutan, nag-alagad sa monasteryo[2806] . Sa pag-ampon niya sa kinabuhi nga monghe, gilakaw niya dinhi uban sa dakong pagkamapailubon ang masubo ug mapait nga dalan sa kinabuhi nga monghe. Tungod sa iyang dagkong hiyas sa pagkamaubsanon ug pagkasunuranon, diin milabaw ang Atong Ginahimaya nga si Titus sa tanan niyang igsoon sa maong kinobiyo, giordinar siya nga presbiter – usa ka magbalantay sa panon sa Pulong.

Napuno ang Banal nga Titus sa dakong gugma alang sa iyang mga silingan. Tungod kay gipahapsay niya ang iyang kalag ug lawas sukad pagkabata, si Santo Titus daw usa ka Anghel sa Dios sa yuta. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, gihatagan sa Dios si Banal nga Titus sa gasa sa paghimo og mga milagro. Nagdan-ag

---

[2805] Ang kamatayon sa balaang martir nahitabo niadtong 306.

[2806] Ang kinovia ('kinovion', gikan sa 'kinos' – komon ug 'vios' – kinabuhi) nagtumong sa komunal nga mga monasteryo diin ang mga igsoon makadawat og hingpit nga suplay gikan sa monasteryo apan, ingon kabaylo, wala silay kaugalingong kabtangan, ug ilang gipahinungod ang ilang paningkamot ug ang bunga niini alang sa komon nga panginahanglan sa monasteryo.

sa mga hiyas sa kinabuhi sa monghe, si Santo Tito sa samang higayon usa ka dili matuyok nga haligi sa Ortodoksiya, samtang masigasig niyang gipanalipdan ang Balaang Simbahan batok sa mga pag-atake sa mga heretiko nga iconoclastic[2807] . Human mabuhi og hingpit nga kinabuhi ug nagtukod og ehemplaryong modelo sa asetikong pagpuyo alang sa iyang mga sumusunod nga sundon, ang Kagalang-galang nga si Tito malinawong mibyahe paingon sa Ginoo[2808] .

Paghinumdom kang San Polikarpo nga Martir, nga nag-antos sa Alexandria[2809] atol sa paghari ni Emperador Maximiano

Gisaulog sa ika-2 sa Abril

Gisaway ni San Polikarpo ang gobernador sa Alexandria tungod sa dili matarong nga pag-ula sa dugo sa mga inosenteng Kristohanon, nga mao ang hinungdan nga gipailawom siya sa nagkalain-laing pag-antos. Apan tungod kay nagpabilin si San Polikarpo nga lig-on ug maisugong mag-angkon sa ngalan ni Kristo bisan pa sa iyang mga pag-antos, giputol ang iyang ulo sa espada subay sa sugo sa gobernador[2810] .

16 Abril

3 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Balaan nga Illiricus nga Tagahimo sa mga Katingalahan ug sa mga balaan nga martir: Elpidiphorus, Dia, Visonius ug Galicus.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Nikita nga Kumpesor.

Gisaulog niadtong 3 Abril

Ang Kagalang-galang Nikita natawo sa Caesarea sa Bithynia[2811] ngadto sa mga matinud-anong ginikanan. Ang iyang amahan, nga ginganlan og Filaret, human nawala ang iyang asawa—nga namatay sa ikawalong adlaw pagkahuman sa pagkahimugso sa batang si Nikita—nagsulot og monastikong panata; samtang ang batang lalaki gipadako sa inahan sa iyang amahan, nga buhi pa niadtong panahona. Pag-abot niya sa hustong edad sa panghuna-huna ug pagkahuman makadawat og igo nga edukasyon, gipahinungod ni Banal Nikita ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Sa sinugdan, nag-alagad siya isip akolito sa simbahan[2812] , nga nagpraktis sa pagbasa sa Balaang Kasulatan; unya mibulag siya ngadto sa usa ka eremita nga si Esteban, usa ka tawo nga puno sa pagkamaayo; Pagkahuman makadawat og igo nga pagtudlo gikan kaniya, sa iyang tambag, mibyahe dayon ang Kagalang-galang Nikita paingon sa Monasteryo sa Midiki, nga gitukod sa Kagalang-galang Nikifor, nga mao usab ang abbot niini. Dali ra siyang gidawat ni Nikita sa ulahi, sa pag-ila sa grasya sa Diyos kaniya, ug giputol ang iyang buhok isip pagsulod sa monastikong han-ay. Didto, pinaagi sa iyang mga asetikong buhat sa pagpuasa, pagpaubos

---

[2807] Ang erehe nga iconoclasm mitumaw sa ika-8 nga siglo ug gitukod ni Constantine, Obispo sa Nakoleia, sa Phrygia. Sa dili maayong pagsabot nga gihugpong ang pagdayeg sa mga ikon sa pagsimba sa diyos-diyosan, ang mga iconoclast naningkamot nga wagtangon ang pagdayeg sa mga ikon gikan sa Simbahang Orthodox pinaagi sa padayon ug mabangis nga paglutos. Ang labing masigasig nga mga tigpanalipod sa ikonoklasmo mao sila Emperador Leo nga taga-Isauria (717–741) ug Constantine Copronymus (741–775). Kining heresiya gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo niadtong 787 sa Nicaea.

[2808] Ang Kagalang-galang Titus namatay sa ika-9 nga siglo.

[2809] Alexandria – usa ka siyudad sa Ehipto, ilado sa karaang panahon tungod sa kalakohan ug kahibalo.

[2810] Ang balaan nga martir namatay sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

[2811] Ang Bithynia usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus ug sa Kipot sa Constantinople. Ang monasteryo sa Myda nahimutang dili layo sa lungsod sa Prusa, nga naa duol sa Bukid Olympus; ang monasteryo sa Myda gitukod ni San Nikiforos, nga mitambong sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho (787) isip abbot niini. Ang Caesarea sa Bithynia nahimutang taliwala sa mga suba sa Rindacus ug Apamea

[2812] Ang mga Ponomari, o paramonari ingon usab sila nailhan, katumbas sa atong mga tinerbo sa simbahan.

ug pagsunod, ug sa tinuod pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi sa kinatibuk-an, dali ra nakalabaw ang Banal nga si Nikita sa tanang uban pang monghe. Wala pa gani molabay ang pito ka tuig sukad sa iyang pag-abot sa monasteryo sa dihang, sa pag-awhag sa abad, gidawat niya ang katungdanan nga presbiter, diin siya giordinar ni His Holiness Tarasius, Patriarka sa Constantinople. Niadtong panahona, ang Kagalang-galang Nikifor, tungod sa iyang katigulangon, gisaligan ang Kagalang-galang Nikita—bisan pa sa iyang pagduha-duha—sa pagdumala sa monasteryo, kauban ang katungdanan nga pangunang monghe. Ug gidumala sa Kagalang-galang Nikita ang monasteryo alang sa kaayohan sa tanan imbis sa iyang amahan nga si Nikifor, nga maampingong giatiman ang kawan sa Pulong ug gipadaghan kini pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi: Daghang mga tawo, sa pagkadungog sa ilang balaan nga kinabuhi, mibulag sa kalibutan, miadto sa monasteryo aron mangita k g giya sa Balaan nga si Nikita sa dalan padulong sa kaluwasan, ug nagpabilin didto. Pinaagi sa grasya ni Kristo, sulod sa pipila ka tuig, ang gidaghanon sa mga igsoon mitubo ngadto sa usa ka gatos.

Apil kanila ang Bulahan nga Athanasius, usa ka katingalahang tawo, tinuod nga angay pasidunggan. Dili kini mahulagway sa pipila ka pulong ang iyang pagkamaayo ug ang iyang dakong gugma sa Dios, nga iyang gipakita sa iyang pagbiya sa kalibutan. Daghang butang sa iyaha ang makapahingangha, bisan pa sa mga Anghel mismo. Tungod sa pagdumot niya niining kalibutan ug sa mga kahakog niini alang sa Dios, si Beato Atanasio tinago nga mibiya sa balay sa iyang amahan paingon sa usa ka monasteryo, aron sugdan ang iyang kinabuhi nga monghe; apan sa dihang nahibaloan kini sa iyang amahan, misulong siya nga nasuko paingon sa monasteryo, gidala ang iyang anak—nga iyang gihigugma kaayo—gihuboan siya sa bisti sa monghe nga gisul-ob sa mga bag-uhan, gipahuman siya og maanindot ug bililhon nga bisti, ug dayon pugsanong gidala pauli.

'Amahan,' miingon ang batan-on kaniya, 'tuo ba gyud ka nga pinaagi niining mamahong sinina mausab nimo ang akong hunahuna, samtang gikaligtaan nako ang tibuok kalibutan? *"Unsa may kapuslanan sa usa ka tawo nga makuha ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag?"* (Mateo 16:26).'

Gipahiluna siya sa iyang amahan sa usa ka laing kwarto ug gisulayan sa tanang paagi nga itanom sa iyang kasingkasing ang paghigugma sa kalibutan. Apan ang batan-on, nga gitugotan ang iyang gugma sa Dios nga molabaw sa iyang paghigugma isip anak ug sa iyang pagkapilit sa walay pulos nga kalibutan, gikuha ang mga bisti sa kalibutan nga iyang gisul-ob ug gisi-gisi kini. Sa pagkakita niini, gisul-otan siya sa iyang amahan og lain pang mga bisti nga labi pa ka bililhon, kay dato, maharlika, ug ilado man siya. Gitrato sa batang lalaki ang bag-ong bisti sama sa iyang pagtrato sa una. Kining gibuhat sa bulahan nga si Atanasio nakapahimo sa iyang amahan nga masuko kaayo; walay kalooy niyang gibunalan si Atanasio nga hubo – ug natabonan ang iyang lawas sa dili mabilang nga mga samad; ang iyang mga abaga ug gulugod nagsugod og pagnanaw tungod sa grabeng mga hampak, mao nga kinahanglan siya tambalan sa mga doktor ug putlon ang mga nangalot nga bahin sa iyang lawas. Ang batan-on, bisan pa man, miingon:

'Bisan pa og putlon-putlon ko sa akong amahan, dili gihapon ko mapabulag sa gugma sa Dios (cf. Roma 8:35) ni mapahawa ko sa akong pagbuot.'

Unya, naluoy ang iyang amahan ug, pagkahuman sa dugay nga paghilak, miingon kang Athanasius:

'Lakaw, akong anak, sa maayong dalan nga imong gipili, ug unta si Kristo mao ang imong magtabang ug magluwas gikan sa matag bitag sa kaaway.'

Nibalik si Atanasio sa iyang kanhing monasteryo, naghimo sa hingpit nga mga panata sa pagka-monasto, ug nagpaubos kaayo sa iyang kaugalingon nga wala'y makita sa iyang sinultian o batasan nga kalibutanon, ni bisan unsang tinguha sa pagpanag-iya og bisan unsang butang. Si Atanasio nailhan tungod sa iyang malumo ug mapainubsanon nga pamatasan, sa iyang hilum ug buotan nga mga pulong, ug sa pinakapisngot nga panapton nga iyang gisul-ob; ang kinabuhi sa usa ka tawo nga, isip anak sa mga ginikanang dato, nakadawat og maluho nga pagpadako sa kalibutan, napuno sa walay kinutuban nga pagka-mapainubsanon. Ang ingon nga usa ka matinahuron nga tawo, nga naggahin og daghang katuigan sa mga buluhaton sa monastiko, nadani sa Monasteryo sa Midiki tungod sa iyang gugma sa atong bililhon nga amahan Nikita ug sa dungog sa iyang anghelikong kinabuhi; ug alang sa bililhon nga Nikifor ug Nikita, ang bulahan nga si Athanasius usa ka pinalanggang kauban ug kauban nga nagpuyo. Paglabay sa pipila ka panahon, sa ilang hangyo, gidawat ni Athanasius ang katungdanan nga tesorero sa monasteryo. Sama sa usa ka kalag ug usa ka hunahuna sa duha ka lawas, ang Bulahan nga Athanasius ug ang Mabubuting Nikita nagdumala sa monasteryo, nagtudlo sa mga igsoon pinaagi sa pulong ug pananglitan sa matag pagkamaayo – aron hingpit nga makapahimuot sa Dios: ilang gipangitanan og gugma ang

mga igsoon, nagtudlo sa pagpaubos, maampingong magbalantay sa ilang pagkabalaan, pareho sa espirituhanon ug sa lawasnon; ilang gipalig-on ang mga huyang ug walay kaisog, gisuportahan ang mga lig-on, ug gibanhaw ang mga nahulog pinaagi sa lain-laing pagtudlo ug pagdasig; ug kung ang usa kanila motan-aw nga istrikto nga magtutudlo, ang usa pa nahimong labing malumo ug maloloy-on nga magtatambag. Gihigugma sila sa tanan, ug gidawat sa mga igsoon ang ilang mga pulong sama sa gikan sa baba sa Dios.

Apan kining duha ka matinud-anong magtutudlo wala magpuyo og dugay nga mag-uban. Milabay ang pipila ka tuig, ug niadtong ika-26 sa Oktubre, ang Kagalang-galang Athanasius mibyahe paingon sa Ginoo, nga gisultihan ang mga igsoon pinaagi niining katapusang mga pulong:

'Pagkahuman sa akong kamatayon, masayud kamo sa sigurado kon nakab-ot ba nako, bisan sa labing gamay nga paagi, ang grasya sa Dios.'

Sa paglubong kang Banal nga Athanasius, miturok gikan sa iyang lubnganan, pinaagi sa sugo sa Dios, usa ka kahoy nga cypress, nga ang mga dahon nakapawala sa tanang matang sa mga sakit. Unya ang Kagalang-galang Nikifor, ang nagtukod ug unang abá sa Monasteryo sa Midiki, pagkahuman sa daghang mga paningkamot ug mga sakit sa lawas, mibyahe paingon sa Ginoo niadtong ika-4 sa Mayo.

Busa ang Banal nga si Nikita napabilin nga walay igsuon, kay nawala ang iyang espirituhanong amahan, si Santo Nikiforos, ug ang iyang pinalanggang higala, ang Banal nga si Athanasius; siya nangalulob pag-ayo alang kanila duha, kay gihigugma gyud niya sila. Ang iyang lig-on nga paglaum nga ang namatay nakadawat og grasya ug usa ka bulahan nga kinabuhi uban sa Ginoong Kristo, kinsa ilang nalipay pinaagi sa ilang matinud-anong pag-alagad sukad pagkabatan-on, naghatag kaniya og kahupayan sa pag sa iyang kasubo.

Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga Amahan Nikifor, ang tibuok komunidad nangayo kang Banal Nikita nga dawaton ang katungdanan ug itawag siyang abá: kay, samtang buhi pa si Banal Nikiforos, wala pa gidawat ni Santo Nikita ang titulo o katungdanan nga abad, bisan pa man siya na ang hingpit nga nagdumala sa monasteryo sa lugar sa iyang amahan, ang balaan nga si Nikiforos, nga dugay na kaayong nanghuyang tungod sa katigulangon. Sa padayon nga hangyo sa mga igsoon, ug labi na sa pagpangumbinsi sa daghang mga abá gikan sa ubang monasteryo, gidawat niya kini nga katungdanan ug nadawat ang panalangin ni His Holiness Nikiforos, Patriyarka sa Constantinople, nga misunod kang Tarasius. Sa iyang mga naunang paningkamot, nagdugang si Banal Nikita og bag-ong mga buluhaton sa dihang, uban sa tabang sa Dios, gisugdan niya ang pagdumala sa monasteryo isip abá, nga nag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag nga gisalig kaniya. Sa pagpasidungog sa Iyang sulugoon, gihatagan siya sa Diyos og grasya sa pagtambal sa mga sakit ug pagpahawa sa mga demonyo. Pagkahuman niyang timplahan og tanda sa krus ang usa ka batang lalaki nga pipì sukad pagkahimugso, gibalik sa Kagalang-galang Nikita ang iyang abilidad sa pagsulti; gitambal niya ang usa ka monghe nga nawala ang iyang pagbati pinaagi sa pag-pahid kaniya og balaan nga lana; Giluwas niya ang usa sa mga bag-ong inisyato, nga gipanag-iya sa demonyo, gikan sa pag-antos sa demonyo pinaagi sa pag-ampo, ug gipahawa ang demonyo, nga nagporma og bitin; Gipalaya niya ang lain pa, nga gipanag-iya usab, gikan sa dautang espiritu – ug milagrosong nag-ayo sa daghang nag-antos sa hilanat, sakit nga dala sa kainit, ug lain-laing mga sakit pinaagi sa grasya ni Kristo nga nagpuyo kaniya. Busa siya nagpuyo, nga nakapahimuot sa Dios, ug nakaabot sa katiguwangan; apan sa pagkahuman sa iyang kinabuhi napamatud-an niya nga usa ka maisugong magtug-an sa iyang pagtuo ug nag-antos tungod sa iyang pagdayeg sa mga balaang larawan.

Niadtong mga panahona, wala pa nahunong ang erehe sa ikonoklasmo. Bisan pa nga kini gisaway sa mga balaang amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[2813] , kini, ingon sa pagkasulti, nabanhaw pag-usab human nakadawat na usab og suporta gikan sa mga imperyal nga awtoridad, diin kini unang nagsugod. Ang unang Griegong imperador nga iconoclastic mao si Leo, ang ikatulo nga nagbitbit niining ngalan, nga nailhan nga si Isaurian[2814] ; pinaagi kaniya nga ang heresiya sa iconoclasm nakakuha og kusog ug mikaylap sama sa usa ka makadaot nga sakit. Siya ang unang nagpagawas og dekreto nga nagdumili sa mga ikon, ug, gamit ang iyang imperyal nga awtoridad, gidala ang daghan sa sayop nga panghunahuna; pagkahuman niyang gipahawa ang ortodoksong Patriarka, si San Germanus, iyang gipahimutang sa trono ang heretikong si Anastasius[2815] , nga

[2813] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong 787 sa Nicaea ni Emperatris Irene, biyuda ni Leo IV. Ang Konseho, nga naglangkob sa 367 ka mga Amahan ug gipangulohan ni Santo Tarasius, gisaway ang ikonoklasmo ug gibalik ang pagdayeg sa mga ikon.
[2814] Leo III ang Isaurian – *Gi-edit sa 'The ABC of the Faith'*

pareho ang panan-aw kaniya. Pagkahuman sa kamatayon niining dautang emperador, ang iyang anak nga si Constantine Copronymus[2816] misaka sa trono; siya usa ka labi pang mabangis nga manlutos sa Simbahan sa Dios: dili lang niya gisalikway ang mga balaang ikon, apan gidili usab niya nga tawgon nga mga santo ang mga santo sa Dios, ug giisip ang ilang mga relikya nga walay bili.

Sa mubo nga pagkasulti: kini nga emperador Kristohanon ra sa hitsura, apan sa iyang kasingkasing hingpit siyang dili matinud-anong Hudiyo. Siya, kana nga salbahis, nangahas sa pagpanamastamas sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga labaw sa tanang binuhat, panalipod ug dalangpanan sa tibuok kalibutan, gisalikway ang Iyang labing balaan nga ngalan ug ang Iyang mga dungogong ikon; ug gidili pa gani niya ang paghisgot sa Iyang pag-ampo sa atubangan sa Dios, nga pinaagi Niya naglungtad ang tibuok kalibutan. Aron pasipalahan ang Inahan sa Dios, iyang gipataas ang usa ka bag nga puno sa bulawan nga sinsilyo ug nangutana sa mga anaa:

'Mahal ba kini nga bag?'

Mitubag ang mga anaa:

'Bili kini sama sa kantidad sa bulawan nga naa niini.'

Pagkahuman niyang ibubo ang bulawan gikan sa sako, nangutana pag-usab si Kopronym:

'Bililhon pa ba gihapon ang bag karon, nga walay bulawan?'

Mitubag sila:

'Unsaon man kini kung walay sinsilyo sa sulod? Ang bakanteng sako walay bili.'

Unya miingon si Copronymus:

Mao usab kini kang Maria: samtang nagbitbit siya kang Kristo sa iyang sabakan, angay siya sa dungog; apan pagkahuman siya miburot kaniya, nawala ang maong dungog ug wala na siyay kalainan sa ubang mga babaye.

O labing dautan nga baba ug labing salawayon nga dila! Unsa kaha nga blasfemiya ang iyang gipangahas nga isulti batok sa labing dungog nga gahum sa langit ug labing balaan sa tanang mga santo, ang Inahan sa Magbubuhat! Ang usa ka reyna, pagkahuman manganak og usa ka prinsipe, dili na ba angay dunggan sa maharlikang dungog? Ang inahan sa hari ba pasidunggan lamang samtang iyang gidalit ang hari sa iyang sabakan? Kaulaw kang , kana nga gisumpa nga mapangbastos, nga wala'y kalainan sa mga mapangbastos—kadtong mga Hudiyong gikaligut-an sa Dios! Ug dili lang siya ang ingon ana nga mapangbastos, apan gidasig pa niya ang uban sa parehas nga dili matinud-anong pagpanamastamas pinaagi sa malimbongong mga saad ug makalilisang nga hulga; samtang kadtong mga dili masunuron ug misupak kaniya gipailawom sa nagkalain-laing pag-antos, pinaagi sa paghigot kanila sa kadena ug pagpailawom kanila sa dugay nga gutom, pinaagi sa pagpanakit sa ilang mga lawas sa makalilisang nga mga samad, pinaagi sa pagputol sa ilang mga ulo gamit ang espada, pinaagi sa pagsunog kanila sa kalayo, pinaagi sa paglunod kanila sa kalawoman sa dagat – sa mubo nga pagkasulti, pinaagi sa tanang posible nga paagi gipahamtang niya ang dili matagbaw nga pag-antos ug mapait nga kamatayon sa matinud-anon ug tinuoray nga mga alagad ni Cristo. Tungod niini, iyang gilabay ang iyang gisumpa nga kalag ngadto sa usa ka makalilisang nga kamatayon ug, sa dihang iyang gihuyop ang iyang katapusang gininhawa, nagpagawas siya og masubo nga paghilak:

'Gibato ko nga buhi sa kalayo nga dili mapalong!'

Ug siya nga kaniadto nagpasipala sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, karon nagmando nga siya pasidunggan pinaagi sa mga himno – apan, tungod kay hingpit siyang gipahawa sa kaluoy sa Dios, wala siyay nakaplagan nga kahupayan.

Sa dihang namatay kining manlutos (sa kaulaw), ang iyang anak nga si Leo, ika-upat nga nagbitbit sa maong ngalan, misaka sa trono; siya usab usa ka iconoclastic nga heretiko sama sa iyang amahan, apan sa dili madugay namatay usab siya. Pagkahuman kaniya, ang iyang asawa nga si Irene[2817] , misaka sa trono uban sa iyang batang anak nga si Constantine. Gibalik niya ang kalinaw sa Balaang Simbahan pinaagi sa pag-organisar sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho aron kondihon ang ikonoklastikong erehiya. Ang tibuok Simbahan ni Cristo

[2815] Leo III ang Isaurian 716–741, San Germanus 730, Anastasius 753. Busa, sa wala pa ang pagpanumbalik sa pagdayeg sa mga ikon, napulog ka mga patriyarka ang nag-ilis-ilis sa trono sa Constantinople, unom niini mga iconoclasta

[2816] Constantine V Copronymus, naghari gikan sa 741 hangtod 775.

[2817] Leo IV – 775–785, Irene – 797–802

napuno sa kalipay, tungod kay nabawi na ang orihinal nga kahimayaan niini kauban ang mga ikon ug sa pagkakita sa mga Ortodoksong emperador ug obispo sa ilang mga trono. Pagkahuman ni Irene, naghari si Nikephoros, gisundan ni Michael, nga pareho nga Ortodokso. Unya si Leo, nga nailhan nga 'ang Armenyo' ([2818]), ang ikalima nga nagdala niining ngalan, misaka sa trono. Pagsunod sa ehemplo sa iyang kapangalan, ang dautang si Leo nga Isoyuriano, siya, sama kaniya, nagpahamtang og paglutos batok sa mga Ortodokso ug sa mga balaan, busa nabanhaw ug nabalik ang erehe sa pagdaot sa mga imahe nga kaniadto na gisalikway. Nangita siya og mga katabang – mga dautang sama sa iyang hunahuna – ug nakakaplag og daghang mga maharlika, diin ang duha nga labing matinud-anon sa ikonoklastikong erehiya mao sila Juan, nga nailhan nga Spekt, ug Eutychian; gikan sa mga klero, nadani niya si Juan, nga nailhan nga si Grammarian, ang bag-ong Tertullus[2819] , usa ka sudlanan nga gipili sa yawa, ug usa ka si Anthony Sileus; gikan sa han-ay sa mga monghe – sila Leontius ug Zosimus, nga sa ulahi napamatud-an nga nakasala sa maluoy nga pamatasan, gipahamtangan og silot nga giputol ang iyang ilong, ug namatay sa kaulaw, nga nagbilin og dautang dungog. Uban kanila, ang emperador mas milalom pa sa iyang pamintasan, samtang sila, pinaagi sa ilang tambag, nagdasig kaniya sa gubat nga iyang gisugdan na batok sa Simbahan.

Pagkatigom niya sa mga obispo ug uban pang mga klero gikan sa tibuok niyang gingharian ngadto sa Constantinople, Gipatawag ni Leo ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Nikiforos, kauban ang tibuok Balaang Sinodo, sa iyang kuwarto, nga naghandom nga sa iyang atubangan ug sa atubangan sa tanang maharlika, makiglalis sila sa maong mga kauban sa hari nga pareho og hunahuna—nga hangtod niadto mga tinagoang erehe pa. Sa sinugdan, ang tsar mismo nakig-istorya sa mga Ortodokso; nagpakaaron-ingnon nga Ortodokso, gikuha niya gikan sa iyang dughan ang ikon sa Paglansang kang Kristo nga iyang gisul-ob, mapanghimaraot nga mipakumbaba sa iyang ulo niini, ug miingon sa mga balaang amahan:

'Sa akong bahin, wala koy kalainan kaninyo, kay ginasimba nako ang balaang ikon, sama sa inyong makita; apan adunay uban nga mitungha nga nagtudlo og lain ug nag-angkon nga ang ilang paagi mao ang husto. Pasagdi sila nga motungha dinhi sa inyong atubangan, ug pinaagi sa mga pangutana ug tubag, ipadayag ang husto nga doktrina mahitungod sa mga ikon. Kung, sa debate, mapamatud-an nilang mas husto sila, ug makumbinse kaninyo pinaagi sa klarong argumento nga ang ilang panan-aw uyon sa kamatuoran, nan dili lang ninyo dapat supakon kini nga maayong hinungdan, kondili suportahan pa gani; apan kung mapildi sila ninyo ug mapadayag nga sila sayop, nan tugoti sila nga undang sa paglapnag niining makadaot nga pagtulon-an. Ug unya, sama sa kaniadto, pasagdi nga magpabilin ang daang pagtulon-an mahitungod sa mga ikon. Ug ako ang mamahimong tigpaminaw ug huwes sa inyong panaglalis; kay kung angay ra man kanako ang paghukom sa gagmay nga mga butang, labi pa gayud nga angay nakong tagdon ang pagdumala sa Simbahan. Paminawon ko kamo, ug kinahanglan usab nakong paminawon ang pikas nga bahin – ug bisan unsang bahin, sa akong pagtuo, ang naggunit sa kamatuoran, mao kana akong sundon.

Apan ang Iyang Kasantosohan ang Patriarka ug ang tanang mga obispo uban kaniya dili gayud mouyon niini; dili lang sila gustong makiglalis sa mga baluktot nga eretiko, bisan pa motan-aw kanila, kay gisalikway nila nga tugotan silang motungha sa ilang atubangan.

'Kining heresiya gisusi na ug gikondena na, uban sa anatema, sa mga balaang amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho; dili na kinahanglan pa kini susihon pag-usab, ni ibalik sa Simbahan ang gisalikway niini pag-ayo.'

Apan sa pagkakita nga ang hari dako kaayo ang pagkahilig sa erehiya ug nagasuporta sa mga erehe, ang mga balaang Amahan mitultol kaniya nga mapangahas. Si San Emiliano, Obispo sa Cyzicus[2820] , miingon:

'O Hari! Kung ang butang nga imong gipatawag kami—ang pagsusi sa tinuod nga pagtuo—usa ka butang sa Simbahan, nan angay kini hisgutan, sama sa naandan, sa balaan nga simbahan, ug dili sa harianong lawak.'

Mitubag ang hari:

[2818] Nikephoros I – 802–811, Michael I – 811–818, Leo V ang Armenyo – 813–820

[2819] Ang retoriko (magtutudlo sa oratoryo) nga si Tertullus misuporta, sa atubangan sa Romanong gobernador nga si Felix, sa mga pasangil nga gidala sa mga Hudiyo batok sa Apostol Pablo, ug sa iyang pakigpulong gipanguna gayud ang pagpangdayeg kang Felix – nga giingong tigpanalipod sa mga panginahanglan sa mga Hudiyo (Buhat 24:1–27).

[2820] Cyzicus – usa ka siyudad nga nahimutang sa usa sa mga isla sa Propontis, gitukod sa ika-5 nga siglo BC sa mga Milesian

'Apan ako usab anak sa Simbahan, ug paminawon ko kamo isip usa ka tunga-tunga ug tig-uli sa panag-uyon, aron, human masusi ang mga argumento sa duha ka bahin, masuta nako ang kamatuoran mismo.'

Niini, mitubag si Santo Miguel, Obispo sa Synada:

'Kung ikaw usa ka tigpataliwala ug tigpatin-aw, nganong dili ka man molihok sumala sa angay buhaton sa usa ka tigpataliwala ug tigpatin-aw? Ginatigom nimo ang mga supak sa pagtulon-an sa Simbahan, ginatiner nimo sila sa imong kwarto, ug ginadasig nimo sila nga magwali sa tanan nga walay kahadlok, nga magsunod sa dautang mga doktrina! Ug ang mga Ortodoks, nga nahadlok sa imong makahadlok nga mga pagdili, dili gani kaisog mosulti bisan usa ka pulong aron ipanalipod ang Ortodoksiya sa mga kanto. Dili kini timailhan sa pagpataliwala ug pakig-uli, kondili sa pagpanlupig ug pag-antos.

'Sa akong bahin,' tubag sa Tsar, 'naghunahuna ko, sama sa akong giingon, sa parehas nga paagi kanimo; apan sukad nga nahibaloan nako nga adunay pagduha-duha bahin sa pagsimba sa mga ikon, katungdanan nako nga dili maghilom niini nga butang, kondili maningkamot sa pagpangita sa kamatuoran. Unsa man, busa, ang hinungdan nga dili ka gustong makig-istorya sa imong mga kaatbang? Klaro kaayo, tungod kay wala kay kahibalo ug kulang ka sa mga ebidensya gikan sa Balaang Kasulatan nga imong magamit aron ipanagang ang imong pangatarungan.

Unya si San Teofilacto, Obispo sa Nicomedia, miingon:

'Si Kristo, nga ang ikoniya Niya naa karon sa inyong atubangan, mao ang saksi nga aduna kami'y dili mabilang nga mga ebidensya sa among Ortodoksong pagtuo, nga nagpamatuod sa debotong pagsimba sa mga balaang ikoniya; apan walay maminaw kanamo, ug lisod kaayo namo makab-ot ang kalampusan sa among pakigbisog batok sa kamot sa awtoridad, batok sa gahum nga nagpataw kanamo niini nga pagdili.'

Unya si Santo Pedro, Obispo sa Nicea, mitubag sa emperador:

'Unsaon nimo pag-imbitar kanamo sa pakiglalis uban sa mga tawo nga imong ginatabangan ug kinsa pa gani imong kaalyado sa pag-atake kanamo? O wala ka ba kahibalo nga bisan pa kon dad-on nimo dinhi ang mga Manicheo[2821] ug gusto pa nimo sila tabangan, sila usab, ilawom sa imong proteksyon, dali ra kaayo makadaog batok kanato?'

Si San Euthymius, Obispo sa Sardis, mitanyag og labi pang maisug nga pakigpulong.

'Paminawa, O Hari! Sulod na sa kapin otso ka gatos ka tuig, si Kristo nga atong Ginoo, nga mianha sa yuta, gipakita sa mga icon sa mga simbahan bisan asa ug giila ug gipasidunggan sa Iyang larawan. Kinsa kaha ang ingon ka hambog nga mosulay sa pag-usab o pagtangtang sa usa ka tradisyon nga napreserbar sa mga simbahan sulod sa daghang katuigan ug miabot sa atong panahon pinaagi sa balaang mga Apostoles, mga martir, ug mga amahan nga giinspirar sa Diyos? Ang Apostol nagaingon: *'Busa, mga igsoon, baroga kamo nga lig-on ug pignoha pag-ayo ang mga tradisyon nga inyong natun-an, bisan pa pinaagi sa pulong sa baba o pinaagi sa among sulat'* (2 Tes. 2:15). Ug usab: *'Bisan pa kami o usa ka anghel gikan sa langit magwali kaninyo og lain nga ebanghelyo gawas sa among gipangwali kaninyo, siya pagpanagnaon'* (Gal. 1:8). Maong sa deboto nga paghari ni Irene ug Constantine, gitigum ang Ekumenikal nga Konseho batok sa unang mga ikonoklastikong heretiko, ug ang Anak sa Dios mismo mipabor niining Konseho pinaagi sa Iyang kaugalingong kamot; kamingaw kinsa man ang mangahas sa paglapas o paglaglag sa bisan unsang dekreto niining Konseho.

Bisan pa nga kining mga pulong nakapukaw og grabe nga kasuko sa emperador, mitingog siya nga mapailubon, pilit nga nagpakaaron-ingnon og pagkamaisug. Si San Teodoro, usa ka masigasig nga magtutudlo sa Simbahan ug abbot sa Monasteryo sa Studion, misugakod usab sa walay kahadlok nga mitingog:

'O Hari! Ayaw paglaglag sa eklesiastikal nga han-ay nga gitukod alang sa kaayohan sa tanan. Ang Balaang Apostol Pablo miingon: Ang Dios naghatag sa Iglesya *"sa uban nga mga apostoles, sa uban nga mga propeta, sa uban nga mga ebanghelista, sa uban nga mga magbalantay ug magtutudlo, alang sa pagkahingpit sa mga balaan"* (Efe. 4:11–12); apan wala gi-apil sa Apostol ang mga hari sa taliwala niini. Ikaw, O Hari, gisaligan sa pagdumala sa mga butang sa kalibutan, sa estado ug sa mga pwersa militar; atimana kini, apan biyaa ang administrasyong eklesiastikal , subay sa pagtulon-an sa mga Apostol, sa mga pastor ug magtutudlo. Apan kon mapakyas ka sa

[2821] Ang mga Manicheo nagtudlo nga adunay duha ka gingharian sa kalibutan – usa sa maayo ug usa sa dautan – nga kanunay nagkasumpaki, ug nga sa sulod sa usa ka tawo adunay duha ka kalag, usa nga maayo ug usa nga dautan; ilang gituohan nga si Kristo wala'y tinuod nga lawas ug nag-antos lamang sa panagway; nagtuo usab sila sa pagbalhin-balhin sa mga kalag.

pagbuhat niini, hibaloa kini: bisan pa og usa ka anghel gikan sa langit ang magdala og pagtulon-an nga supak sa atong tinuod nga pagtuo, dili namo siya paminawon, labi na gayud ikaw, usa ka mortal nga tawo.

Sa maong higayon, nasuko kaayo ang hari ug, giisip ang mga pulong sa mga balaang amahan nga blasphemiya ug insulto kaniya, gipadayag niya ang sulod nga kasuko nga iyang gitago ilawom sa peke nga pagkamaulawon. Pagkahuman niyang gipahawa ang tibuok Balaang Sínodo gikan sa silid uban sa kahuya ug mga insulto, dili matarong niyang gipahawa ang matarong nga magbalantay, ang Kasantosang Patriarka Nikephoros, gikan sa iyang trono; gihimo usab niya kini sa ubang mga obispo nga Ortodokso, ug gipadala silang tanan sa pagbannaw ngadto sa lain-laing nasud ug lugar, lakip na ang Kagalang-galang Theodore ang Studite. Gipataas niya ang usa sa iyang mga magtatambag, ang layko nga si Theodotus, nga nailhan usab nga si Cassiter, usa ka heretiko sa pagtuo, usa ka tawo nga makasasalaon ang kinabuhi, nga, kun tan-awon aron tambalan ang iyang sakit (miangkon siya nga nag-antos sa sakit sa tiyan), apan sa tinuod tungod sa pagkasala, nagpabilin sa iyang serbisyo ang usa ka ulipong babaye nga nagpraktis sa arte sa medisina. Sa samang paagi, pagkahuman niyang gipahawa ang mga Ortodokso, ang hari nagpahimutang sa iyang kaugalingong mga heretiko ug bakak nga obispo sa ubang mga katungdanan ug gipahawa ang mga balaang ikon sa mga balaang simbahan. Ug usab, nagsugod pag-usab ang parehas nga pagpanlupig batok sa mga Ortodokso tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon, sama sa nahitabo kaniadto sa panahon ni Leo nga Isoyano ug sa iyang anak nga si Copronymus.

Ang heretiko nga emperador Leo ang Armenyo ug ang bakak nga patriyarka Theodotus, nga nag-uyon sa iyang mga panan-aw, nagtigom sa ilang walay balaod nga asembleya sa Constantinople ug, samtang sila mismo napailalom sa usa ka panata, gisumpa nila ang mga Ortodokso, ang banal ug bulahan nga mga amahan; samtang kadtong wala mouyon sa maong dautang tigum gipailawom sa nagkalain-laing pagpanakit ug gipatay. Pagkahuman sa heretikal nga tigum, gitawag sa Tsar ngadto kaniya ang mga abbot gikan sa labing inila nga mga monasteryo, ug apil kanila ang atong banal nga amahan nga si Nikita, nga mao ang istorya nga atong isaysay karon. Sa sinugdan, pinaagi sa malimbungong mga pulong, gisulayan niya silang dasigon sa pagdawat sa iyang erehiya; apan sa dihang nakita niya nga dili sila mosugot sa iyang kabubut-on, gibilanggo niya sila sa lain-laing mga bilanggoan, tagsa-tagsa, ug naglibog siya unsay sunod niyang buhaton kanila.

Ug ang Kagalang-galang Nikita nagpabilin sulod sa daghang adlaw sa usa ka baho kaayong bilanggoan. Kining baho nga pagkabilanggo ra gayud dili gamay nga pag-antos para sa balaan; labaw pa, matag adlaw, lain-laing mga tawo nga way disiplina ug walay hiya sa ilang pamatasan ug panultihon moanha kaniya, nga dili gani angay tawgon nga 'tawo'. Pinaagi sa mga blasphemous ug makauwaw nga mga pulong, ilang gipangdaotan ug gisaway ang balaang tigulang, nga nakapasakit pag-ayo kaniya. Kining mga tawo tinuyo nga gipadala sa mga heretiko; sa taliwala nila, ang labing dautan mao ang usa ka tawo nga ginganlan og Nicholas: siya naghatag sa Balaan og partikular nga kasubo, ginsultohan siya sa buang ug bati nga mga pulong, hangtud nga ang iyang amahan nga dugay nang namatay mitungha kaniya sa usa ka damgo, nga miingon: 'Pabayan nimo ang alagad sa Dios.' Sukad niadto, mihunong si Nicholas sa iyang walay pulos nga pakig-istorya, ug dili lang siya ang mihunong sa pagdaugdaug sa balaan, apan gidili usab niya ang uban nga buhaton kini. Ang Reverendo nag-antos sulod sa daghang adlaw sa prisohan; unya gisugo siya sa tsar nga ipadala sa pagpahilayo ngadto sa sidlakan, sa siyudad sa Masaleon. Usa kini ka mapait nga tingtugnaw, ug ang tigulang nag-antos sa daghang kalisod sa iyang nipis nga sinina tungod sa katugnaw, niebe, ug hangin. Labaw pa, ang opisyal nga nag-uban kaniya sa pagbiyahe ngadto sa exilio napamatud-an nga usa ka malupigon nga tawo, walay bisan gamay nga kalooy: gikapoy niya ang tigulang sa tibuok biyahe, gipugos siya sa pagdali aron matabok ang taas kaayo nga distansya sa mubo nga panahon.

Gibuhat usab sa tsar ang sama sa ubang dungog nga mga abá, gipadala sila tagsa-tagsa sa pagbannáw. Unya, sa iyang hunahuna nga pinaagi sa pagpabilin sa mga labaw sa tanang kasubo sa pagka-bilanggo, dili lang siya makab-ot sa iyang tumong kondili makapadasig pa gayud kanila sa mas dako nga kadasig sa pagsunod sa ilang mga pagtulon-an, ang hari, nga dali mausab ang hunahuna, nibali ang iyang paghukom. Si Banal nga Nikita bag-o pa lang nakapuyo og lima ka adlaw sa Masaleon isip usa ka exilado sa dihang gisugo siya sa emperador, kauban ang uban pang mga abá, nga ibalik dayon sa Byzantium. Mas dali pa gayud ang pagbalik kaysa sa pag-adto, nga hapit na lang namatay ang santo tungod sa paspas nga biyahe ug sa grabeng katugnaw. Pagkahuman nadala sa Byzantium ang tanang mga abá, gisugo sa emperador nga bantayan sila hangtod makahukom siya unsaon sila pagdani sa iyang panghunahuna. Milabay ang tingtugnaw, ingon man ang Balaang Dakong Kuwaresma ug ang labing himayaong pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw; unya gihatag sa emperador ang

mga priso kang giingon nga Juan nga Gramatiko, nga nakat-on og retorika nga daw gikan mismo sa baba sa yawa, aron siya makapahirap kanila sumala sa iyang gusto. Gipriso niya silang tagsa-tagsa sa lain-laing bilanggoan, ug gipaka-antos sila nga dili moubos sa pag-antos nga gihatag sa mga pagano sa mga santo. Ang mga bilanggoan masipit, ngitngit, ug baho, ug naghatag og grabeng kasakit sa mga priso, nga walay bisan gamay nga kahupayan, bisan higdaanan. Pinaagi sa gamay nga bintana, gipakaon sila sama sa mga iro og hugaw ug amag nga pan—wala molapas sa walo ka zolotnik matag adlaw, igo ra aron dili sila mamatay sa gutom—ug malabo, bahô nga tubig. Pinaagi sa pagpabilin sa mga amahan sa ingon ka grabe nga kahimtang, naglaum si John nga mapildi sila, pinaagi sa pagpugos kanila sa pag-uyon kaniya o sa pagkapoy hangtod mamatay. Sa labi pang dakong kasubo ni Banal Nikita, gikuptan sa malisyosong si Juan ang iyang kanhing estudyante, si , usa ka batan-on nga bag-o pa lang nakaabot sa hustong edad, nga ginganlan og Theoktist; gibilanggo usab niya kini sa usa ka makalilisang nga bilanggoan, gipahirang sa gutom ug kauhaw. Ang mga heretiko, sa ilang pagtan-aw nga andam na ang mga amahan nga mamatay kaysa isalikway ang ilang ortodoksong pagtuo, naghimo og usa ka limbong batok kanila. Miingon sila:

'Wala na namo'y laing gipangayo kaninyo kondili ang pag-apil ninyo sa Balaang Sakramento kaisahan sa simbahan uban ni Patriarka Teodoto; wala na kamo'y buhaton pa, ug ang matag-usa kaninyo makalihok nga gawasnon paingon sa inyong kaugalingong monasteryo, uban sa inyong kaugalingong pagtuo ug pagtulon-an.'

Nalimbong sa maong malimbungon nga paagi sa mga heretiko, mitugot ang mga amahan sa pipila ka bahin sa ilang hangyo. Sa ulahi, pagkakamatikod nga nalimbong sila, naghinulsol sila sa tibuok kasingkasing ug nibalik sa husto nga dalan. Pagkahuman nga gipagawas ang matag-usa kanila gikan sa ilang tagsa-tagsa ka bilanggoan ug pagkabilanggo, miadto sila sa Balaan nga Amahan Nikita ug gisugdan ang pagpangumbinsi ug pagpakusog kaniya aron mouyon sa pagsalmot sa komunyon uban ni Theodotus ug mobiya sa bilanggoan. Wala mouyon si San Nikita nga mobiya sa bilanggoan, nga iyang ginasakripisyo alang kang Kristo, ug wala gyud siyay tinguha nga motuman sa hangyo sa mga amahan; apan mipugos ang mga amahan, nga miingon:

'Dili namo mahimo nga mobiya diri samtang biyaan ka namo: gamay ra kaayo ang ilang gipangayo kanamo – nga modawat lang kami sa Balaang Komunyon uban ni Theodotus; magpabilin ang among pagtuo kanamo. Sa among paghunahuna pag-usab, niining karon nga lisod nga kahimtang, mas maayo nga motugot kita og gamay nga konsesyon kaysa masira ang tanan.'

Busa gipugos ug gisugo nila si Nikita sa taas nga panahon ug padayon; ang respetado, dili tungod sa tinguha nga malikayan ang pag-antos o tungod sa kahadlok sa pagsilot, kondili ingon tubag sa matinud-anong paghangyo sa mga tigulang ug tungod sa pagtahod sa ilang puti nga buhok, misugot batok sa iyang kabubut-on sa ilang pagpangumbinsi ug migawas. Nakahatag siya og pagpili tali sa kinabuhi ug kamatayon; ug bisan pa nga mas gusto niya ang kamatayon alang sa Ortodoksiya kaysa kinabuhi, wala siya, niadtong panahona, misupak sa iyang mga dungog nga kauban, nga ang ilang tinuod nga pagtuo ug matinahuron nga kinabuhi mailhan kaayo niya.

Nag-uban-uban silang tanan paingon sa bakak nga patriyarka; siya, nga nagtinguha nga mas sayon sila madani sa pakig-ambit kaniya, gidala sila sa usa ka piho nga dapit sa pag-ampo, nga tinuyo nga gipalamuti sa mga ikon, aron sa dihang makakita ang mga amahan sa balaan nga mga ikon, makahukom sila nga ang patriyarka naggunit sa tinuod nga pagtuo. Didto, gisaulog ni Teodoto ang Liturgiya; midawat sila sa Balaang Komunyon gikan sa iyang mga kamot ug nadungog nila kini nga mga pulong gikan sa iyang mga ngabil: 'Kinsa ang dili mosimba sa mga ikon ni Kristo, pasagdi siya nga mahimong anatema.' Wala kini gisulti sa patriyarka tungod kay siya mismo mosimba sa ikon sa Manluluwas, kondili tungod sa pagkauyon-on – sa atubangan sa mga amahan – aron dili sila magduha-duha sa pakigkomunyon kaniya. Sa ulahi, pagkahuman nga mibalik na ang tanan sa ilang tagsa-tagsa ka monasteryo, ang Mabubulahan nga si Nikita nasubo kaayo nga nakigkomyunyon siya sa bakak nga Patriyarka Theodotus, kana nga hipokritong manlimbong: giisip niya nga bisan gamayng pagliko gikan sa matarong nga dalan usa ka hingpit nga pagkahulog sa sayop. Nagpasiya siya nga molayas ngadto sa lain nga nasud ug didto magpenitensya sa iyang kalapasan. Misakay siya sa barko, ug nilarga paingon sa usa ka isla nga ginganlan og Prokonnis (sa Dagat Marmara, nga karon nailhan nga Dagat Marmara). Apan unya naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: kung asa adunay kalapasan, didto usab kinahanglan adunay paghinulsol – ug mibalik siya sa Byzantium.

Naglakaw nga hayag sa siyudad, si Kagalang-galang Nikita walay kahadlok nga nagtudlo sa mga tawo sa pagsunod sa ortodoksong doktrina nga gitukod sa mga Balaang Amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Nahibaloan kini sa emperador, gipatawag niya ang santo ug nangutana:

'Ngano nga wala ka mibalik sa imong monasteryo, sama sa ubang mga abá? Ngano ikaw ra ang nagpabilin dinhi sa imong kaugalingong kabubut-on, nga misupak, sumala sa akong nadungog, sa among sugo? O gibaliwala ba nimo ang among awtoridad? Tuman sa among sugo ug balik sa imong monasteryo; kung dili ka moadto, ipasugo ko nga pahiritsan ka.'

Mitubag ang santo nga malumo:

– O Hari! Dili ko moadto sa akong monasteryo; dili ko biyaan ang akong pagtuo; nagpabilin ko sa akong pag-angkon ug magpadayon ko niini; ang akong mga amahan, ang mga balaan nga Ortodoksong obispo, nagpabilin niini, ug walay sala nga nag-antos sila sa pagbiya, mga gapos ug daghang kasakit sa inyong kamot, nga nagdepensa sa Simbahang Ortodokso, diin kita nagpuyo ug makakaplag og kahupayan sa paglaum sa himaya sa Dios. Hibal-i kini nga sigurado bahin kanako: dili tungod sa kahadlok sa kamatayon ni tungod sa gugma alang niining kinabuhi sa yuta nga gibuhat nako ang dili unta angay nakong buhaton, kondili tungod sa pagsunod misugot ko sa mga tigulang bisan supak sa akong kabubut-on: pinaagi lamang sa pagtuman sa ilang kabubut-on nga nakig-uban ako sa bakak nga Patriarka Theodotus, usa ka butang nga karon akong ginasubo ug akong gipanamastamas. Masayud kamo pag-ayo nga sugod karon, wala na koy bisan unsang pakig-uban kaninyo: Gikumpleto ko ang tradisyon sa mga balaang amahan, nga akong gidawat sukad pa sa sinugdan. Buhata ninyo kanako ang inyong gusto, ug ayaw na kamo magdahom nga makadungog pa ug lain gikan kanako.

Ang hari, sa dihang nakita niya ang kalig-on sa iyang pagtuo, gisumite siya kang usa ka si Zacharias, ang pangulo sa mga kwarto sa hari nga nailhan nga Mangan, aron siya ang magbantay kaniya hangtod makahukom sila. Si Zacharias usa ka buotan ug matinud-anon nga tawo; dili lang niya gipahasol ang tigulang, gani gipakita pa niya kaniya ang dakong dungog. Gipadala dayon sa hari ang Kagalang-galang Nikita sa pag-exile sa isla sa balaang martir nga si Glyceria: kining gamay nga isla nga t gitawag ingon niini tungod kay didto nahimutang ang iyang balaang relikya ug natukod didto ang usa ka dakong simbahan ug monasteryo sa iyang ngalan, nga gisalig sa mga heretikal nga awtoridad sa usa ka eunuco nga ginganlan og Anphimus. Kining tawo dili gyud buotan – usa siya ka salamangkero, mapangahas sa pagpanamastamas, makahimo sa dautan, kaawayon, malimbungon, hambog ug walay kalooy; gitawag siya sa mga lumolupyo nga Caiaphas tungod sa iyang kabangis ug dautang kinaiya. Ang ingon nga mga tawo gitahasan niadtong panahona sa pagdumala sa mga monasteryo aron, uban sa suporta sa sekular nga mga awtoridad, mausab nila ang tanan sumala sa ilang gusto. Gidawat ni Anphim ang santo nga gipadala kaniya ug, gigamit ang awtoridad nga gihatag kaniya sa mga nagpadala kaniya, gipaka-antos siya nga walay hunong. Pagkahuman niyang gipriso ang balaan sa Dios sa labing masipit nga bilanggoan, gipailawom siya sa walay hunong nga pag-antos, nga wala gani siya tugoti nga motan-aw sa gawas sa bilanggoan; siya mismo ang naggunit sa yawi niini ug nagmando nga ipasa kaniya ang gamay ra kaayo nga pagkaon pinaagi sa usa ka labi ka masipit nga lungag. Ang mga lider sa mga heretiko nagsaad kang Anphimus og dagkong ganti kon mapugos niya si Banal Nikita nga mouyon kanila, ug tungod niini gilutos pag-ayo sa dautang tawo ang santo, nga naglaum nga mapugos siya sa pagdawat sa mga heretikal nga doktrina; apan ang Banal misagubang sa kasakit nga gihatag kaniya tungod sa iyang pagkamatinud-anon uban sa gugma; Apan ang Dios nagpamatuod sa Iyang katingalahang grasya kaniya ug nagpaila nga siya usa ka matarong, balaan, ug manalanginong tabang sa mga nag-antos. Ang maong si Zacarias, sa dihang gisugo siya sa hari sa usa ka misyon mahitungod sa mga kalihokan sa katawhan paingon sa yuta sa Tracia, nahulog sa kamot sa mga barbaro, nga nagdakop kaniya. Si San Miguel, Obispo sa Sinada, nga gipriso usab tungod sa iyang Ortodoksong pagtuo, nakahibalo niini ug nagpadala ug sulat kang Banal nga Nikita:

'Ang atong komon nga higala nga si Zacarias gipangapos ug gidala sa yutang barbaro; ako naghangyo kanimo nga mangamuyo alang kaniya sa atubangan sa Dios, kay ikaw makahimo niini.'

Pagdawat niya niining balita, ang santo nasubo kaayo ug wala magkaon sa tibuok adlaw; sa gabii, gikuha niya ang usa ka kandila gikan kang Igsoon nga si Philip, nga nag-alagad kaniya, gisindihan kini, ug nag-ampo siya sa tibuok gabii, nagapakidaot sa maloloy-on nga Dios alang kang Zacharias nga bihag, aron luwason Siya kaniya gikan sa kamot sa mga barbaro. Ug nakadawat siya og mensahe gikan sa Dios nga si Zacarias maluwas na dayon.

Sa buntag, miabot si Felipe ug nakita niya nga ang nawong sa iyang amahan nagdan-ag ug ang iyang espiritu malipayon, ug miingon siya kaniya:

'Amahan! Kagahapon gibyaan tika nga lawom kaayo ang kasubo ug kaguol, apan karon nakita tika nga malipayon. Palihug sultihi ko, unsa ang hinungdan sa kining kausaban gikan sa kasubo ngadto sa kalipay.'

Mitubag ang santo:

'Nalipay ko nga makita nato sa dili madugay ang atong higala nga si Zacarias dinhi.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo. Paglabay sa pipila ka adlaw, nakigkasa ang hari nga Griyego sa mga barbaro, ug ang duha ka panig nagsugod sa pagbinayloay sa mga bihag. Sa pagpadala sa mga bihag alang sa pagbinayloay, wala na huna-huna sa hari si Zacarias, kay nahibalo na siya nga misunod kini sa mga doktrina sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho ug mitabang sa mga Ortodokso; busa gibyaan niya siya sa kamot sa mga barbaro aron mamatay didto. Sa dihang gipagawas sa mga barbaro ang daghang mga bihag nga Griyego, apan nagpabilin si Zacharias, miingon kaniya ang pangulo sa mga barbaro:

'Gusto ba ka nga mobalik sa imong yutang natawhan?'

'Gusto kaayo unta ko,' tubag ni Zacarias, 'apan dili kini ang kabubut-on sa among hari nga luwason ko gikan niining pagka-bihag.'

Miingon ang pangulo:

'Gipagawas tika; adtoa asa ka gusto.'

Sa dihang nakita ni Zacarias nga katingalahang buotan kaniya ang pangulo sa mga barbaro, nasabtan niya nga ang Dios mismo ang nag-andam niini pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaang amahan, nga kaniadto niyang gipakitaan og kaayo. Napuno sa kaisog, miingon siya sa pangulo:

'Kung imong gusto nga buhian ko, hatagi ko og lain nga bihag, usa ka ka-siyudad nga pareho og ngalan nako, nga kauban nako sa kadena.'

Mitubag ang kumander:

'Dalha usab siya, ug unta kamo duha makabalik nga malinaw sa inyong yutang natawhan.'

Busa napalaya si Zacarias. Pag-abot niya uban sa iyang amigo sa isla sa halangdong Amahan Nikita, nagpasalamat siya kaniya sa iyang balaan nga mga pag-ampo, diin pinaagi niini giluwas sila sa Diyos gikan sa pagka-ulipon sa mga barbaro. Kining balaang amahan naghimo usab og laing katingalahang milagro: pinaagi sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios, iyang giluwas ang tulo ka magsoon gikan sa pagkalunod ug gidala sila nga luwas sa baybayon, nga walay samad, human sila kalit nga masangit sa bagyo samtang naglayag sa dagat sa usa ra ka sakayan sa tunga-tunga sa gabii. Busa, samtang siya mismo usa ka bihag nga nakagapos sa kadena ug nag-antos sa kalisud, milagrosong giluwas niya ang uban gikan sa pagkaulipon ug kaguol.

Ang Ginoong Amahan nag-antos sa prisohan sulod sa unom ka tuig, hangtod sa kamatayon sa walay Dios nga Haring Leo nga Armenyo. Sa dihang kalit siyang napatay sa iyang kaugalingong mga sundalo ug si Michael sa Ammoria, nga nailhan nga si Travlius o Valvos, misaka sa trono, ang mga balaan nga amahan gipagawas gikan sa ilang mga gapus ug pagkabilanggo; Niadtong panahona gipagawas si Banal nga Amahan Nikita, abá sa Monasteryo sa Midiki, usa ka martir nga wala'y pag-awas sa dugo, usa ka maisugong magpamatuod sa Ortodoksong pagtuo, ug usa ka dili mapildi nga mandirigma ni Kristo. Wala na siya mibalik sa iyang monasteryo, kundili nagpuyo siya sa usa ka hilom nga dapit nga dili kaayo layo sa amihanan sa Byzantium, nga nagtinguha nga mabuhi sa kahilom. Didto, human sa iyang dugay nga pag-antos, mubo ra ang iyang pagpuyo, apan naghatag siya og daghang katingalahang panalangin pinaagi sa gahum sa iyang grasya nga nag-ayo sa tanan. Sa wala pa siya mamatay, pagkahuman sa tanang masakiton nga pag-antos nga iyang naagian sa pagka-exile, siya nagkasakit sa katapusang higayon; nadawat niya ang Balaang Komunyon niadtong Sabado, ug sa kaagahon sa Domingo mibyahe siya paingon sa Ginoo niadtong ika-3 nga adlaw sa Abril[2822] .

Ang balita sa iyang balaan nga pagpanaw mikaylap dayon sa tibuok kapital ug sa palibot niini. Sa dili madugay, usa ka dagkong kadaghanan sa mga tawo nga lalaki ug babaye gikan sa tanang kahimtang sa kinabuhi—parehong klero ug laiko—nagtigom gikan sa siyudad ug sa halayo ug lapad nga mga dapit, lakip na ang mga monghe gikan sa Monasteryo sa Midiki ug sa ubang mga monasteryo; miabot usab ang duha ka obispo: si San Teofilo sa Efeso ug si San Jose sa Tesalonica; Pagkahuman nila sa pag-andam sa balaan nga lawas sa amahan

[2822] Niadtong tuig 824.

sumala sa kostumbre, gibutang nila kini sa usa ka reliquaryo, gidala sa barko ug gidala ngadto sa Monasteryo sa Midiki. Si Balaan Pablo, Obispo sa Plusiad, kauban ang daghang monghe ug mga layko, misugat sa lawas sa baybayon, gibuhat kini sa ilang abaga ug gidala ngadto sa monasteryo. Daghang katingalahang milagro ang nahitabo sa dalan: ang mga masakiton nangaayo ug ang mga gihuptan sa dautang espiritu naluwas; usa ka babaye nga dugay nang nag-antos sa pagdugo sa dugo, kalit nga nangaayo sa diha-diha lang sa paghikap sa balaang relikya sa Balaan. Kauban sa pag-awit sa mga salmo ug angay nga mga himno sa kongregasyon, gibutang ang Balaan sa wala nga bahin sa portiko, sa lubnganan sa namatay nga Santo Nikiforos, ang unang abbot sa maong monasteryo. Ug pagkahuman sa lubong, daghang mga milagro usab ang nahimo ug mga pag-ayo ang gihatag sa mga miabot uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan; Kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ang dungog, himaya ug pagsimba gikan sa tanan, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, amen.

17 Abril

4 Abril (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom kang Banal nga Si George nga Hilom.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Jose, himnograpo ug kompositor sa mga kanon

Kumemorasyon sa 4 Abril

Ang yutang natawhan ni San Jose mao ang Sicily[2823] . Ang iyang mga ginikanan, sila Plotinus ug Agathia, matinud-anon ug matinahuron nga mga tawo; tungod sa ilang matinud-anong kinabuhi, gihatagan sila sa Ginoo og anak nga, isip usa ka bantugang kompositor sa mga kanon, nagpalamuti sa Simbahan alang sa kaayohan niini pinaagi sa mga balaang awit. Ang batang lalaki gipadako sa lig-on nga pagkat-on ug maayong kinaiya, ug bisan sa iyang mga batasan sa pagkabata makita na ang mga timailhan nga sa dihang siya mahimong hamtong, makab-ot niya ang kahingpitan sa pagkamaayo: malumo siya, hilumon ug mapainubuson, ug gilikayan ang mga dula sa kabatan-onan; Tungod kay sukad pagkabata nahigugma siya sa pagpuasa ug pag-agwanta, wala siya mangita og lamian nga pagkaon, pan ug tubig ra ang iyang gikaon, ug bisan kana sa gabii ra; malampuson kaayo siya sa pagtuon sa Balaang Kasulatan. Busa si Jose mitubo sa lawas ug espiritu sa dihang misalakay ang mga barbaro sa Sicilyo, ug napugos ang iyang mga ginikanan sa paglayas gikan sa ilang yutang natawhan paingon sa ubang mga nasud. Sa sinugdan, misugod siya uban kanila paingon sa Peloponnese, apan sa ulahi, pagbilin sa iyang mga ginikanan, mibalik siya sa Tesalonica, ang kapital sa Macedonia; didto misulod siya sa usa ka monasteryo, mipangako sa mga panata sa pagka-monasto ug nagpraktis sa mga disiplina sa pagka-asketa, masigasig nga nag-agi sa tanang matang sa asketiko nga nga kinabuhi sa monasto ug mga hiyas; ug nahimo siyang hingpit nga tawo ug usa ka batid nga monghe. Ang yuta, nga natabonan og panit, mao ang iyang higdaanan; usa ka gisi-gisi nga panapton ang iyang sinina; hugot kaayo ang iyang pagpuasa; ang iyang pagkaon, usa ka gamay nga piraso sa pan ug gamay nga tubig; nagtindog siya sa pag-ampo sa tibuok gabii; walay hunong ang iyang pagluhod; kanunay adunay pag-awit sa iyang mga ngabil ug buhat sa iyang mga kamot. Gibasa niya pag-ayo ang Balaang Kasulatan, napuno siya sa kinaadman ug espirituhanong pagsabot, ug sama sa usa ka Anghel sa Dios, misidlak siya taliwala sa iyang mga igsoon isip usa ka ehemplo sa putli ug balaan nga kinabuhi. Dili mahimo nga isaysay sa detalye ang iyang mga maayong buhat ug daghang katingalahan.

Busa nagpaningkamot siya alang sa Dios labaw pa sa uban, nga nakapalipay pag-ayo Kaniya. Tungod sa pagpugos sa abbot ug sa mga igsoon, gidawat niya ang pagkapari, ug giordinahan siya nga presbiter sa Obispo sa Tessalonica. Ingon nga presbiter, gipadoble niya ang iyang mga paningkamot ug mga buhat, ug kanunay niyang

[2823] Ang Sicily usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo, nahimutang sa habagatan sa Peninsulang Apennine ug gibulag niini pinaagi sa Strait of Messina

gisaulog ang Banal nga Misa, nga nag-ampo uban sa mga luha alang sa iyang kaugalingon ug alang sa tibuok kalibutan. Ang Banal nga Gregorio sa Decapolis[2824] miabot sa monasteryo; sa pagkakita niya kang Banal nga Jose, dako kaayo ang iyang pagganahan kaniya isip usa ka balaan nga tawo ug nakit-an niya kaniya ang usa ka higala ug kauban nga monghe. Paglabay sa pipila ka panahon, si Gregorio, sa iyang pagbiyahe paingon sa Bizancio aron lig-onon ang mga matinud-anon nga ginabug-atan sa mga heretiko, nangayo sa abad ug sa mga igsoon nga tugutan si Jose nga mouban kaniya isip iyang katabang: kay dili niya gusto nga mabulag kaniya. Apan ang mga igsoon ug ang abad dili pud gustong mawad-an sa ingon nga kauban nga monghe, usa ka tinuod nga alagad sa Dios. Apan, sa pagrespeto sa hangyo sa dakong tigulang ug sa pagtagad sa mga panginahanglan sa Simbahan, nga gisamokan sa unos sa erehya, ilang gipadala si bulahan nga Jose uban ni Santo Gregorio nga taga-Dekapolitana paingon sa Bizancio.

Pag-abot nila didto, nagpuyo sila Joseph ug Gregory sa simbahan sa mga Balaang Martir Sergius ug Bacchus ug, nagkumpetensyaay, nagpuyo sila sa usa ka lisod ug mapugos nga kinabuhi – labi na si Beato Joseph, nga nagsundog sa labing tigulang nga asetik, ang bantugang Amahan Gregory; Gikuha niya kini isip iyang modelo, ug nagpasiya siya sa iyang kasingkasing nga magpaningkamot nga walay hunong alang sa pagkahingpit sa hiyas. Nagpaningkamot silang duha pag-ayo, nagtudlo sa mga deboto nga magbantay batok sa makadaot nga erehiya, nga dili malibog o maduda bahin sa mga doktrina sa tinuod nga pagtuo, ug nga magpabilin nga lig-on sa ilang pag-angkon sa kamatuoran. Niadtong panahona, gibanhaw pag-usab sa walay Diyos nga Tsar Leo ang Armenyano ang heresiya sa pagdaot sa mga ikon, nga gisalikway na daan[2825] , ug nagpahigayon og dakong pagpanlupig batok sa Simbahan; Gikuha niya ang mga balaang ikon sa mga simbahan sa Dios, ug giyapakan sila sa dili matinahuron nga paagi; gipahimutang niya ang mga heretiko nga pareho sa iyang pagtuo sa mga trono sa mga pastor nga Ortodokso nga iyang gipahawa, ug sa proseso gipangtortyur ug gipanglaglag ang uban kanila sa nagkalain-laing paagi.

Unya si Santo Gregorio, kauban ni Santo Jose, nga nagsul-ob sa panagang sa pagtuo, misugod sa paglakaw sa mga kadalanan sa siyudad, sa mga plasa ug sa mga panimalay sa mga matinud-anon, naghatag og tambag, pagdasig ug paghangyo – aron dili sila malimbongan sa limbong sa mga heretiko. Ug ang ilang mga pulong sama sa hamog sa buntag, nga nagpabuhi pag-usab sa mga bulak ug sa sagbot sa uma nga nangalaga sa kainit sa adlaw: gipabuhi pag-usab nila ang mga kasingkasing sa tawo nga maluya, mapangduhaduhaon ug, daw, nangalaga sa kainit sa mga heretikal nga pagtulon-an. Pagkahuman niini, daghang mga monghe ang nangayo og tabang kang Banal nga Gregorio, nga ipadala si Beato Jose—nga maalamon sa pulong ug, tungod sa iyang pisikal nga kusog, makahimo sa lisod nga panaw—paingon sa karaang Roma, ngadto sa Ortodoksong Papa Leo III[2826] ug sa tanang Ortodokso didto, aron ireport ang paglutos nga gipahigayon sa Constantinople batok sa Balaang Simbahan. Naglaum sila nga ang mga Ortodokso sa Roma motabang sa mga gilutos, supakon ang bakak nga mga doktrina ug patahimikon ang mga blasphemous nga baba sa mga heretiko. Sa usa ka pakighinabi kang Banal nga Jose, gihatag ni Banal nga Gregorio kaniya ang mosunod nga tambag:

– Anak ko, miabot na karon ang panahon aron ipakita ang imong tibuok kasingkasing nga gugma alang sa Dios ug ang imong kadasig sa pagkamatinud-anon; adtoa ang karaang Roma ug ipahibalo sa ulo sa mga Kristohanon didto ug sa tanang Ortodoks sa Kasadpan unsang kalamidad ang gidala sa dautang hari—nga nailhan nga ang Balaan—sa Balaang Simbahang Sidlakan, giunsa niya pagpasipala ug pagyatak sa ikon ni Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, gikuhaan ang Simbahan sa iyang palamuti, gipahawa ang mga inosente ug ang mga maayong magbalantay, ug gihatag ang kawan ni Cristo ngadto sa mga bakak nga magbalantay, mga sundalong bayaran ug mga mabangis nga lobo, aron karon ang mga karnero ginakawatan ug nagkawalat. Ipahibalo kung giunsa, adlaw-adlaw, ang usa ka mabangis nga bagyo, nga gipukaw sa magmamando, nag-uyog sa Simbahan ni Cristo, ug kung giunsa sa mabangis nga Leon, nga gikan sa Armenia, pagpagawas og mga hulga ug paglamoy sa daghan pinaagi sa iyang heretikal nga limbong. Ipahibalo, pagdani ug paghangyo, aron ang mga Ortodokso makapahugot sa espada sa pulong sa Dios ug motindog nga lig-on batok sa mga naglutos kanato.

[2824] Ang iyang pista mao ang ika-20 sa Nobyembre
[2825] Sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho
[2826] Leo III 816

Busa, ug sa susamang mga pulong, misulti si Santo Gregorio. Si Beato Jose, nga sukad pagkabatan-on hingpit nga naandan sa pagsunod, wala magkontra bisan gamay; mapainubsanon siyang mipanaog sa iyang ulo, nangayo kang Gregorio sa iyang amahanong pag-ampo ug panalangin alang sa iyang pagbiyahe, misakay sa barko ug nilarga paingon sa Roma.

Apan ang dili masabtan nga mga plano sa probidensya sa Dios adunay lain nga tuyo. Ang Dios nag-andam sa tanang butang alang sa kaayohan, ug dili katingad-an, pinaagi sa mga kahimtang nga daw dili paborable ug malupigon kanato, Naga-himo Siya og katingalahang ug himayaong mga buhat alang sa paghimaya sa Iyang balaan nga ngalan. Busa, pinaagi sa probidensya sa Dios, usa ka babag ang mitumaw sa biyahe ni Jose paingon sa Roma. Ang mga kauban sa hunahuna ni Haring Leo nga Armenyo, mga sulugoon ug kauban sa ilang pagpanlupig, pagkakahibalo nga daghan, gipahawa tungod sa ikonoklasmo, ang nagpalagyo gikan sa kapital paingon sa ubang yuta, nagsugod sa tinago sa pagbutang og mga bitag sa daplin sa mga agianan sa tubig ug sa mga kalsada sa yuta, aron dakpon ang mga nagpalagyo ug ibalik sila sa kamot sa mga ikonoklasta. Dili na tinago kanila nga si Banal nga Jose gipadala sa mga monghe nga Ortodokso paingon sa Kasadpan, sa Roma; ilang gihagit ang mga pirata sa dagat nga atakehon siya, ug nahulog si Banal nga Jose sa kamot sa iyang mga kaaway. Gibungkag nila ang barko, gidakpan usab nila ang tanang kauban ni Banal Joseph, ug gidala sila sa Crete, ngadto sa mga iconoclasta, diin ang Banal, nga gibug-atan sa bug-at nga mga kadena, gisulod sa bilanggoan. Didto, adlaw ug gabii, gihupay niya ang iyang mga kauban nga priso—nga nag-antos pag-ayo uban kaniya alang sa tinuod nga pagtuo—pinaagi sa mga pulong nga giinspirar sa Diyos; naglipay siya sa iyang kaugalingon sa iyang mga gapus alang sa Ginoo, ug miingon siya sa uban:

'Unsa pa kaha ang mas tam-is o mas malipay kay niining mga kadena nga nagbugkos kanato tungod sa atong gugma kang Kristo ug sa Iyang balaang ikon? Bisan pa kon kini nga pansamantalang pagkabilanggo maghatag kanato og kasubo, angay nato pasalamatan ang Dios sa kini nga pag-antos, ug kuhaon si San Pablo nga atong hayag nga ehemplo, nga naglipay sa walay sukod nga gipahimangnoan siya nga takus nga mag-antos sa kadena alang sa Ngalan ni Jesu-Cristo, ug giisip kini nga sama sa bililhon nga mga bato ug bulawanong palamuti. Labaw pa, *gitawag* kita *niini, kay si Kristo usab nag-antos alang kanato, nga nagbilin kanato og ehemplo, aron kita mosunod sa Iyang mga tiil. Wala Siya makasala, ug wala'y limbong nga nakaplagan sa Iyang baba. Sa dihang gisaway Siya, wala Siya mibalik og pasipala; sa dihang nag-antos Siya, wala Siya naghulga, kondili gisalig Siya sa matarong nga Huwes'* (1 Pedro 2:21–23), sa mga pulong sa pangunang Apostol, si San Pedro. Tinuod nga ang pisikal nga pag-antos nagdala og kasakit, apan dili matawag nga magdala sa yugo ni Cristo ang usa ka tawo kung dili siya mosunod sa Iyang mga tiil ug motungtong, bisan sa bahin lang, sa mga pag-antos nga Iyang giantos alang kanato. Ingon nga ang tanang-gahum nga Dios, mahimo unta Niya nga luwason ang katawhan sa lain nga paagi; apan Iyang gihunahuna nga gikan sa kakapoy ug pag-antos motumaw ang kusog sa pagkamaayo nga makahimo sa pag-abli sa mga ganghaan sa langit, nga dugay nang sirado. Ug wala Siya magpakita kanato og lain nga dalan paingon sa kaluwasan gawas sa dalan sa kakapoy ug kasubo. Ngano man, busa, nga kita maluya ang kasingkasing, samtang gikapoy kita sa pag-antos alang sa balaan nga ikon sa Manluluwas ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan? Pinaagi sa pagsupak sa dautang sugo sa hari, madawat nato ang grasya sa Dios ug ang Iyang tukmang tabang.

Pinaagi niining mga pulong ug uban pang susama, gipahupay ug gipalig-on ni San Jose ang iyang mga kaigsuonan sa pagtuo, nga nakabilanggo uban kaniya tungod sa pagsimba sa mga ikon. Kauban usab sa ilang pagkabilanggo ang usa ka Ortodoksong obispo, nga gipailawom usab sa pag-antos tungod sa pagsimba sa mga balaang ikon. Sa pagbati nga wala siyay kusog aron masustiner ang kalisud sa pagkabilanggo, siya, sa tawhanong pagkasulti, nabalaka sa ingon ani nga mga hunahuna: tungod sa tinguha nga makagawas sa iyang mga gapus ug pag-antos, nagsugod na siya og pabor sa erehe nga iconoclastic ug, sama sa usa ka barko nga naa sa kusog nga bagyo, hapit na malubong. Unsa kaha nga mga pagdasig ang wala gihatag kaniya ni San Jose sa dihang nasabtan niya ang iyang kalibog! Unsa kaha nga mga luha ang wala niya pag-ula samtang naghangyo kaniya nga mamatay nga walay pagduha-duha alang sa ikon ni Kristo, sama sa pagkamatay alang kang Kristo mismo! Ug ang iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos wala'y pulos: napuno ang obispo sa ingon nga pagkamapailubon nga bisan pa sa labing grabeng pag-antos wala niya gisalikway ang iyang pagkamatinud-anon ug, uban sa maisugong kadakila sa iyang kalag, gisagubang niya ang tanan hangtod sa katapusan. Sa dihang gidala siya aron pasakitan, sa pagtan-aw niya sa iyang mga magpasakit ug sa mga galamiton sa pagpasakit, wala siyay gipakita bisan gamayng

kahadlok, apan gihubo niya ang iyang sinina ug gisumite ang iyang kaugalingon sa pagpasakit, nga naghandom sa libo ka beses nga mamatay – kon mahimo pa – alang kang Kristo nga Dios, nga gipintalan sa laman sa ikonograpo. Gabitay nga hubad sa lugar sa iyang pagpanamastamas, gituslob sa tanang pana, ug sa katapusan gipukpok sa ulo og dagkong bato, gipahawa sa obispo ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo. Pagkahibalo ni Blessed Joseph sa pagkamartir sa obispo, dako kaayo ang iyang kalipay sa dili matandog nga kaisog niini ug nagpasalamat siya kang Kristo, nga nagpalig-on sa Iyang napiling mandirigma alang sa ingon nga buhat; bisan pa nga ang obispo nagpakita og pipila ka kahuyang sa sinugdanan, sa ulahi hingpit niyang giusab ang iyang mga pamaagi ug napildi ang kaaway. Sa samang paagi, giluwas ni San Jose ang uban gikan sa espirituhanong pagkaguba ug gidala sila kang Kristo, nga walay hunong nga nagtudlo sa tanan sa dalan sa kaluwasan; samtang ang Dios mismo nagluwas kaniya gikan sa kamatayon, gipreserba ang iyang kinabuhi alang sa kaayohan sa daghang mga tawo.

Ang Benerableng Jose nagpabilin sa prisohan sulod sa unom ka tuig; unya ang dautang Haring Leo nga Armenyo nakasinati og mabangis nga katapusan: sa gabii sa wala pa ang pista sa Pagkahimugso ni Kristo, gipatay siya sa iyang kaugalingong mga sundalo sulod sa simbahan samtang nag-apil sa Matins. Niadtong takna, ang Kagalang-galang Jose, sa iyang prisohan sa Crete, gipahibalo sa kamatayon sa iyang tigpaka-antos ug milagrosong nakagawas gikan sa iyang mga gapus pinaagi kang San Nicolas, nga nagpakita kaniya. Si San Jose gigugol ang tibuok gabii nga wala matulog, walay hunong sa pagkanta og mga awit sa pagsaulog ug pag-ampo; sa dili pa kaagahon, usa ka hayag nga kahayag ang misidlak sa prisohan, ug usa ka balaan ug dungog nga tawo, nga nagsul-ob sa bisti sa usa ka obispo, uban sa abohon nga buhok ug masidlak nga nawong, mitungha sa iyang atubangan ug miingon:

'Miadto ko kanimo gikan sa Myra sa Lycia, gipadala sa Dios, aron dalhon kanimo ang malipayong balita nga walay paglangan: ang kaaway nga nakasamok sa Simbahan ug nakapangalat sa panon ni Cristo nawalaan na sa iyang gingharian ug sa iyang kinabuhi, tungod kay gitawag na siya sa paghukom sa Dios. Karon, kinahanglan ka nga mobalik sa Constantinople ug lig-onon ang daghan pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo sa sulod nimo.

Unya gihatagan siya sa balaan og usa ka makinaon nga gulong ug miingon:

'Kuhaa kini nga makulid ug kan-a kini.'

Ug gisulat sa makitid nga pergamino ang mga pulong: 'Dali, O mapinanggaon, ug paningkamoti ang tanan, ingon usa ka maloloy-on, aron motabang kanamo, sumala sa imong gahum ug kabubut-on.' Gikuha ni Jose kini nga pergamino, gibasa kini, ug pagkahuman gikaon kini, miingon siya nga malipayon: *'Unsa ka tam-is ang imong mga pulong sa akong tutunlan! Mas tam-is pa kaysa dugos sa akong baba'* (Salmo 118:103).

Unya ang nagpakita kaniya gisugo siya nga awiton kining maong mga pulong. Malipayon kini gi-awit ni San Jose, ug sa kalit lang napaluyag ug nahulog gikan sa iyang liog, kamot, ug tiil ang iyang mga kadena ug gapos, ug nadungog niya ang mga pulong sa santo nga nagpakita kaniya:

'Tindog ug sundi ako.'

Mibangon siya; ang mga pultahan sa prisohan mibukas sa ilang kaugalingon, ug migawas siya, nga wala masayri sa mga bantay sa prisohan. Ug nabati niya nga gidala siya sa hangin sa usa ka dili makita nga gahum. Sa dili madugay, naa na siya duol sa Constantinople, sa punoang dalan paingon sa siyudad, ug gidayeg niya ang Dios tungod sa ingon ana ka katingalahang milagro.

Pag-abot niya sa siyudad, nasayran ni Jose nga ang iyang pinalanggang amahan, si Gregorio nga taga-Decapolis, wala na buhi – namatay na siya ug miadto sa Ginoo – apan nakita ra niya ang iyang disipulo, ang bulahan nga si Juan, ug uban kaniya, nagminos lawom sa lubong ni Gregorio, nga naghinanakit nga wala siya hatagi sa grasya nga makit-an pa buhi ang iyang balaan nga amahan. Paglabay sa mubo nga panahon, namatay usab si Juan ug gilubong siya duol kang San Gregorio. Pagkahuman niini, mibalhin si San Jose sa laing lugar, hilit ug malinaw, nga nahimutang sa gawas sa siyudad, dili kaayo layo sa simbahan ni San Juan Crisostomo. Pagkahuman siya nakapuyo didto, nagtukod siya og simbahan nga gihalad kang San Nicolas nga Managhimo og Katingalahan, gilalin niya ang mga relikya sa duha ka amahan, si Gregorio ug si Juan, ngadto niini, nagtukod og usa ka monasteryo ug nagtigom og komunidad sa mga monghe. Daghang mga tawo, pari man o layko, kanunay nga nagdagsang ngadto kang Banal nga Jose aron paminawon ang iyang mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos, kay ang grasya sa Espiritu Santo misabwag sama sa suba gikan sa iyang mga ngabil sa matam-is nga mga pulong. Sa usa ka higayon, samtang naa siya sa Tesalonica, nadawat sa Kagalang-galang Jose gikan sa usa ka matinahuron

nga tawo nga nailhan niya ang dakong bahin sa mga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol; gidala niya kini sa iyang monasteryo ug, pagkahuman niyang natukod ang usa ka espesyal nga simbahan nga gihalad kang San Bartolomeo nga Apostol, gihalad niya nga may dungog ang usa ka bahin sa iyang balaang relikya sulod niini. Tungod sa dakong gugma ug pagtuo nga iyang gibati alang sa Balaang Apostol, kanunay siyang gihatagan sa grasya nga makakita kaniya sa iyang mga damgo. Gusto niya nga pagahion ang pista sa Balaang Apostol pinaagi sa mga himno sa pagdayeg, apan nagduha-duha siya, nagduha-duha kung malipay ba ang Balaang Apostol niini; ug nag-ampo siya nga matinud-anon kang Dios ug sa Apostol sa Dios nga ipadayag kini kaniya ug hatagan siya og kinaadman gikan sa kahitas-an aron makahimo og mga berso sa pagdayeg nga angay kang San Bartolomeo. Ang Kagalang-galang Jose nag-ampo uban sa pag-ayuno ug mga luha sulod sa kap-atan ka adlaw, ug samtang nagkadool ang adlaw sa paghinumdom sa Apostol, sa gabii sa pista nakita niya nga si San Bartolomeo nagpakita sa santuwaryo, nagsul-ob og puti nga kasuotan; gikuha niya ang kurtina sa halaran, nga nag-awhag kaniya nga moduol. Sa dihang miduol si Banal nga Jose, gikuha sa Balaang Apostol ang Balaang Ebanghelyo gikan sa trono, gibutang kini sa dughan ni Jose, ug miingon:

'Hinaut nga ang tuo nga kamot sa labing gamhanang Dios panalanginan ka, ug hinaut nga ang mga tubig sa langitnong kinaadman ibubo sa imong dila: hinaut nga ang imong kasingkasing mahimong templo sa Espiritu Santo, ug hinaut nga ang imong mga himno pahumotan ang uniberso.'

Mao kana ang gisulti sa Balaang Apostol Bartolomeo, ug siya nahimong dili makita; samtang ang Kagalang-galang Jose, nga nabati sa iyang sulod ang grasya sa kinaadman, napuno sa dili masukod nga kalipay ug pagpasalamat. Sukad niadto, nagsugod siya sa paghimo og mga himno ug kanon sa simbahan, nga iyang gigamit aron pagdayanday sa mga pista dili lamang sa Balaang Apostol Bartolomeo, kondili usab sa daghang mga santo; labi na gayud, gihatagan niya og dungog ang Labing Balaang Inahan sa Dios ug si San Nicolas pinaagi sa daghang mga kanon. Iyang gidayandayan pag-ayo ang Balaang Simbahan sa mga himno ug gihatagan siya og titulo nga himnograpo.

[2827]Sa pag-asdang ni Teofilo sa trono[2828] , ang unos sa ikonoklasmo misangpot pag-usab batok sa Simbahan, ug daghan pag-usab ang napailawom sa pagpanlupig ug pag-antos. Niadtong panahona, ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Jose nga Himnograpo, tungod sa iyang walay kahadlok ug hayag nga pagpanamastamas sa erehya, gipahimakas ngadto sa Cherson, diin siya nagpabilin nga nakadena ug nag-antos hangtod sa kamatayon ni Teofilo. Si Emperatris Theodora, kauban ang iyang anak nga si Michael nga misunod sa paghari pagkahuman sa kamatayon ni Teofilo, ug uban ni Balaang Patriarka Metodio, mibalik kang Jose sa Constantinople. Si San Ignacio, nga misaka sa trono pagkahuman sa kamatayon ni San Metodio, mitudlo kang Banal Joseph isip magbabantay sa dakong Simbahan sa Dios sa Constantinople. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi ug sa maalamon ug makaluwas sa kalag nga mga pulong nga nibutho gikan sa iyang baba, nga nagdala sa daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan, ang Mapinadayegong Jose gihigugma pag-ayo sa Labawng Balaan nga Patriarka ug sa tanang klero ug laiko. Paglabay sa pipila ka tuig, tungod sa iyang pagpanaway sa kawalay balaod, napalayas pag-usab si Banal nga Jose ni Varda, ang igsoon sa reyna ug ang labing taas og awtoridad pagkahuman sa hari. Walay kahadlok sa Dios o sa tawo, si Varda grabeng nakalapas sa balaod sa Simbahan pinaagi sa pagpahilayo sa iyang lehitimong asawa—nga walay sala—ug pagkuha sa usa ka paryente niini isip iyang asawa. Ang Kagalang-galang Joseph hayag nga gisaway siya, sama sa pagpanaway ni San Juan Bautista kang Herodes kaniadto, ug tungod niini gipanglutos siya ni Varda ug gipahimakas. Ang Labawng Balaan nga Patriarka Ignatius nakasinati usab sa susamang kapalaran, nag-antos sa pagbiya sa yutang natawhan ug daghang kasakit sa kamot sa walay balaod nga si Varda. Sa dihang gipatay si Varda sa mga sulugoon sa hari (ug nakasinati og bayolenteng katapusan), ug pagkahuman napatay usab si Haring Michael sa kamot sa iyang kaugalingong mga kortesano, ug misaka sa trono si Basil nga taga-Macedonia[2829] , gibalik si San Ignacio ug ang Kagalang-galang Jose sa Constantinople, ug mibalik si Ignatius sa iyang katungdanan, samtang mibalik usab si Jose sa iyang kanhing katungdanan isip tigbantay sa mga balaang sudlanan. Dili lang ang Iyang Kasantosohan nga si Ignatius, apan usab ang iyang manunod, si Patriarka Photius[2830] , gihigugma ug gipasidunggan si San Jose nga Himnograpo. Gitugyan

[2827] Ang pagsimba sa mga ikono gibalik niadtong 840. San Metodio, 846; ang iyang pista mao ang ika-14 sa Hunyo.
[2828] Gikan sa 829 hangtod sa 842
[2829] Si Basilio nga taga-Macedonia naghari gikan sa 867 hangtod sa 886.

ni Photius ang tibuok administrasyong eklesiastikal sa Banal nga Jose, nga gitawag niya nga tawo sa Dios, anghel sa unod, ug amahan sa mga amahan, ug gisugo ang tibuok niyang klero nga tan-awon si Banal nga Jose ingon ilang espirituhanong amahan, ablihan kaniya ang ilang mga kasingkasing, ug ipahayag ang ilang mga sala. Tungod kay aduna siya'y gasa sa pag-ila, makita sa Balaang Amahan ang mga tinago nga sala, apan wala niya kini gipadayag sa uban, kondili gi-awhag niya ang makasasala pinaagi sa mga pulong sa pagdasig hangtod ang naghinulsol, nga napukaw sa pagbasol, mipadayag sa iyang tinago nga mga kalapasan: kay si Jose gamhanan sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos ug dali ra niyang madala ang mga makasasala sa paghinulsol.

Human siya mabuhi og daghang katuigan ug nakaabot sa tigulang nga edad, napildi si Jose sa pisikal nga mga kakulian tungod sa daghang mga buluhaton nga iyang gihimo sukad pagkabatan-on – gikan sa pag-ayuno, paglutos alang sa pagkamatarong, mga gapus ug pagkabilanggo, kabalaka sa pag-organisar sa Simbahan, pagpanamkon sa mga pista ug paghinumdom sa mga balaan uban sa mga himno, ug sa iyang dakong kadasig alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Sa wala pa siya mobiya ning kalibutan, sa katapusan sa Balaang Kwaresma, siya nagkasakit ug sa usa ka damgo nakadawat siya og mensahe gikan sa Dios mahitungod sa iyang hapit na pagpanaw. Sa Balaang Dakong Biyernes, nga nagahinumdom sa boluntaryong pag-antos ni Cristo, iyang gisulat ang usa ka listahan sa tanang eklesiastikal nga mga butang ug buluhaton nga gisalig kaniya ug gipadala kini kang Balaanidad Patriarka Photius. Unya, samtang nag-andam siya sa iyang pagpanaw, misugod siya sa pag-ampo sa Dios, nga nag-ingon niini:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga imong gipanalipdan ako ilawom sa alay-alay sa Imong mga pako sa tanang adlaw sa akong kinabuhi! Ug karon, panalipdi ang akong espiritu hangtod sa katapusan, ug itugot nga makalingkawas ako nga walay samad gikan sa prinsipe sa kangitngit ug sa mga gahum sa hangin, aron ang mga sala sa akong kinabuhi, nga nabuhat tungod sa akong pagkawalay-hibalo, dili mahimong hinungdan sa kalipay sa akong kaaway. Pulong sa Amahan, panalipdi ang Imong panon ug protektahi ang tanan nga gimugna sa Imong tuo nga kamot hangtod sa katapusan sa panahon. Mahimong tabang sa mga pinalanggang anak sa Imong Simbahan; sa Balaang Simbahan, ang Imong nobya, hatagi og walay katapusang kalinaw ug walay samok nga kahupayan; pasiga ang maharlikang pagka-pari[2831] pinaagi sa Imong mga gasa; daoga ang hambog nga dragon[2832] ilawom sa mga tiil sa mga tigdepensa sa Ortodoksong pagtuo, ug palayo sa Simbahan ang tanang heresiya nga makadaot sa kalag. Ihatag sa akong kalag ang malinawon ug malumo nga pagbulag gikan sa lawas. Bisan pa nga dili ako takus nga ihap sa Imong mga balaan nga sulugoon, diin nagpuyo ang Espiritu Santo – kay giila ko ang akong kaugalingon nga usa ka makasasala sa Imong atubangan – apan Ikaw, nga walay kinutuban ang pagkamaayo, ayaw tan-awa ang akong mga sala, kondili himoa ako nga takus nga makig-ambit sa bahin sa Imong mga anak.

Pagkahuman sa pag-ampo ug pagdawat sa mga Balaang Misteryo, gipanalanginan ni San Jose ang tanan nga naa didto, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug, uban sa masidlak ug malipayong nawong, gisumiter niya ang iyang balaang kalag sa Dios.

Sa diha-diha dayon, daghang mga monghe ug layko ang nagdagsang gikan sa tanang direksyon; daghan kanila ang nanghilak, gitawag ang namatay nga 'amahan', ang uban 'magtutudlo', ang uban 'mabubulig', ang uban pa 'magtabang sa kasubo', ug ang uban pa 'magtutudlo', 'manggiya' ug 'giya sa kaluwasan'. Gidala siya ngadto sa iyang kabaong uban sa pagdayeg ug gilubong uban sa dungog; apan ang iyang balaan nga kalag gidala pa sa mas dungog ug himayaon nga paagi sa mga di-mortal nga espiritu ngadto sa langitnong puloy-anan. Kini gisaksihan sa iyang kaugalingong mga mata sa usa ka higala nga pinalangga kaniya, usa ka matarong ug mahadlokon sa Dios nga tawo, nga naa sa layo nga gilay-on gikan sa dapit diin namatay ang Banal. Sa mismong higayon nga ang kalag ni Jose, nga pinalangga sa Dios, mibulag sa iyang lawas ug misaka paingon sa langit, nadungog sa maong lalaki ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an nga miingon kaniya:

'Mibiya na siya,' ug sa pagtan-aw niya pataas, nakita niya nga nabuksan ang kalangitan ug ang mga nawong sa mga balaan nga migawas gikan niini: una ang nawong sa usa ka apostol, dayon ang nawong sa usa ka martir, usa ka propeta ug usa ka balaan. Kining tawoha namangha ug nabihag sa katingalahang panan-awon, ug nalibog siya

---

[2830] Una nga naglingkod si Photius gikan sa 857 hangtod 867; ug sa ikaduhang higayon gikan sa 877 hangtod 886.

[2831] Mao kini ang pagtawag sa mga Kristohanon sa 1 Pedro 2:9.

[2832] Gikan sa Hebreo – 'dili balaan' – usa ka ngalan sa yawa (2 Cor. 6:15).

sa kahulogan niini. Ug usab nakadungog siya og tingog: 'Tan-awa ug paminawa, ug masabtan nimo ang kahulugan sa tanan nimong makita.' Ug sa dayon nakakita siya og upat ka batan-on nga lalaki, nga mas hayag kay sa tanan, ug sa ilang taliwala usa ka Birhen nga dili masukod ang pagkabalaan ug himaya: mao kini ang Labing Balaan ug Labing Bulahan nga Birhen Maria, ang Inahan ni Kristo nga atong Dios. Samtang siya nagpadayon, gisugo niya ang panon sa mga balaan nga lalaki nga dawaton ang balaan nga kalag nga nagpasidunggan sa ilang mga buhat ug handumanan pinaagi sa mga himno ug nagsunod sa ilang paagi sa kinabuhi. Ug silang tanan, uban sa dili masukod nga kalipay, midawat ug misugat uban sa kadasig ug gugma ang usa ka bililhon nga persona nga gipataas paingon sa langit. Ang saksi niini, ang giingon nga lalaki, nangutana sa iyang kaugalingon sa iyang hunahuna:

'Kanino man gani gihatag sa langitnong mga puersa ang ingon ana kadako nga dungog?'

Ug nadungog niya ang nag-uyog nga mga tingog sa mga Anghel samtang ilang gialsa ang balaan nga kalag: 'Mao kini si Jose nga Himnograpo, ang pagdayandayan sa tibuok Simbahan, nga gihatagan ug grasya sa Espiritu Santo, nga gisundog ang kinabuhi sa mga Apostoles ug mga martir ug gisulat ang ilang mga buhat, busa karon siya nakadawat ug dungog ug pagdayeg gikan sa maong mga balaan.' Busa, ang kalag sa Kagalang-galang Jose nga Himnograpo seryosong gidala sa langitnong puloy-anan. Kining himayaong panan-awon napuno sa dakong kalipay ang nakakita niini, apan usab sa dakong pagmahay nga wala siya gitugotan nga makita ang himaya nga misulod sa bulahan nga kalag sa langitnong puloy-anan, nagpakita sa atubangan, ug misimba sa labing hayag nga kahayag sa Dios nga Trinidad.

Aduna usab lain nga sugilanon mahitungod sa pag-alsa sa langit ni Banal Joseph. Sa Constantinople aduna'y simbahan nga gipahinungod kang Balaan nga Martir Theodore Fanerotes, nga nagpasabot og 'ang Magpadayag' (ang Manuklas), kay iyang ipadayag sa mga miadto kaniya sa pag-ampo ang nahimutangan sa mga gipangawat, gitago, o nawala nga mga butang. Usa ka sulugoon nga dako kaayo ug natabang sa usa ka tawo ang nilayas, ug kining maong tawo, sa iyang kasubo, miadto sa simbahan ni San Teodoro nga Tagapagpadayag, naghimo ug usa ka pag-ampo nga serbisyo ug nangayo sa martir ni Kristo nga ipakita kaniya ang iyang sulugoon. Nabilin siya sa simbahan sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii ug, tungod kay wala siya makadawat ug bisan unsang pagpadayag, hapit na siya molakaw nga puno sa kasubo. Sa panahon sa Matins, samtang ginabasa sa simbahan ang usa ka makapukaw-sa-kasingkasing nga sermon, nakahilom siya og mubo samtang nagpadayon ang pagbasa ug nakita niya si San Teodoro nga nagpakita kaniya, kinsa miingon:

Ngano man nga nagasubo ka, akong higala? Si Jose, ang kompositor sa mga balaang himno, mibulag na gikan niining kinabuhi, ug kami anaa uban kaniya. Namatay siya niadtong gabii gayud, ug kami tanan, pagkahuman namo siya gihatagan og dungog pinaagi sa mga kanon ug himno, misunod sa iyang espiritu paingon sa langit ug gipresentar kini sa atubangan sa nawong sa Dios. Busa na-langan ko sa pag-abot kanimo. Karon, bisan pa, naa na ko dinhi ug matuman nako ang imong hangyo: adtoa sa ingon-ingon nga lugar – ug gitawag niya ang ngalan sa lugar – didto nimo makita ang sulugoon nga imong gipangita.

Kining duha ka sugilanon nagpamatuod kanato sa dakong himaya nga nadawat sa Kagalang-galang nga si Jose gikan sa Dios tungod sa iyang mga paningkamot, ug sa dungog ug pagdayeg nga nadawat niya gikan sa mga balaan sa Dios. Karon nga nagatindog sa atubangan sa trono sa Dios sa langitnong mga puloy-anan, nag-awit siya sa mga kanta sa mga anghel, naghimaya ug nagdayeg sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Dios nga Talo sa Usa, hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 4:

O Jose, ikaw usa ka dili mahurot nga bukal sa paghinulsol, usa ka tinubdan sa walay katapusang kahupayan, ug usa ka kalawoman sa kaluoy: hatagi kami og luha sa paghinulsol sa Diyos, pinaagi niini kami nga nagahilak dinhi makakaplag og kahupayan gikan sa Diyos, nga nagapakakusog sa imong tabang, O Balaan.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Fervufa.

Gisaulog sa ika-4 sa Abril

Pagkahuman sa pagkamartir ni San Simeon, ang obispo nga taga-Persia, sa kamot ni Haring Shapur[2833] , duha sa iyang mga igsoon nga babaye ang nakaluwas: ang usa usa ka dalaga nga ginganlan og Fervufa, ang usa usa ka balo, ug aduna usab usa ka ulipong babaye.

Ang balaan nga dalaga nga si Fervufa batan-on pa kaayo ug nailhan tungod sa iyang katingalahang katahum. Pagkadungog sa reyna sa Persia, asawa ni Shapur, sa iyang katahum, gisugo niya nga dad-on siya sa iyang atubangan. Busa, usa ka tuig human sa pagpatay kang San Simeon nga Obispo, gidala sa mga sulugoon sa hari ang balaan nga dalaga nga si Fervufa, kauban ang iyang igsoon ug ang iyang ulipong babaye, sa atubangan sa reyna. Sa pagkakita sa reyna sa katingalahang katahum ni Fervufa sa iyang kaugalingong mga mata, gisultihan siya sa reyna sa mosunod nga mga pulong:

'Sa ingon ana ka matahum, dalaga, angay ka nga maghari sa daghang tawo.'

Apan mitubag si Santa Fervufa:

'Aduna koy Nobyo—si Kristo, nga alang Niya nag-antos ang akong igsoon; bahin sa bisan kinsa pa nga nobyo, dili gani nako hunahunaon pa siya!'

Wala na magpangutana pa kang Fervufa, gisugo siya sa reyna, kauban ang iyang igsoon nga babaye ug ang iyang sulugoon, nga magpabilin sa pagkakaron sa iyang palasyo.

Sa sunod buntag, kalit nga nasakit ang reyna. Aron siya tambalan, miabot sa palasyo ang mga magician nga taga-Persia k[2834] . Usa kanila, sa dihang nakita niya si Fervufa nga labing gwapa sa kuwarto sa reyna, nabihag sa iyang katahum; pagkahuman mibiya sa presensya sa reyna, gipadala niadtong magician ang mensahe ngadto sa balaang dalaga, nga nag-ingon:

'Kung gusto ka nga mahimong akong asawa, hangyoon nako ang reyna nga buhian ka, ug makabaton ka og dagkong bahandi.'

Apan mitubag kaniya si Santa Fervufa:

'Ingon usa ka Kristohanon, dili ko makigminyo sa usa ka pagano.'

Ang salamangkero, nga nabihag sa kaanyag ni Fervufa, nabati og dakong kaulaw ug nasuko kaayo sa maong tubag. Sa dihang mitungha siya sa atubangan ni Haring Sapor, miingon siya kaniya:

'Ang sakit sa reyna dili aksidente: gihatagan siya og usa ka matang sa hilo. Sa mga kuwarto sa reyna adunay duha ka magsoon nga Kristohanong babaye, nga ang ilang igsoon nga lalaki—ang Kristohanong obispo nga si Simeon—gipatay sa imong sugo. Walay duhaduha nga ang mga igsoon sa patay nga obispo, nga nagpuyo sa palasyo, tungod sa ilang dautang tinguha batok kanimo, naghatag og hilo sa imong reyna."

Gisugo dayon sa hari nga dad-on ang mga igsoon nga babaye aron pangutan-on.

Sa dihang gidala ang tulo ka babaye—si Santa Fervufa, ang iyang igsoon, ug ang ulipong babaye—sulod sa kwarto sa hari, ang pangulo sa mga magi, si Mavptis, kauban ang duha pa ka dignitaryo, miadto aron sila pangutan-on, sumala sa sugo sa hari. Pag-abot sa tulo ka huwes ug paglingkod nila sa ilang mga puwesto, gidala sa ilang atubangan ang tulo ka babaye alang sa interogasyon. Sa diha nga nakita sa mga huwes ang katingalahang katahum ni Santa Fervufa, napuno sila sa kahilakaw kaniya, samtang gitago nila ang ilang dautang hunahuna gikan sa usag usa. Dayon nangutana ang mga huwes sa mga babaye nga gidala sa ilang atubangan:

'Ngano man nga inyong gipahilo ang Reyna, ang Manughari sa Tibuok Kalibutan? Tungod niini nga binuhatan, angay kamo silotan og kamatayon!'

"Ngano," tubag ni Santa Fervufa alang sa tanang mga babaye, "nga gitamnan ni Satanas ang inyong mga kasingkasing og ingon ana ka dili matarong nga hunahuna, ug unsa may hinungdan nga gusto ninyo kami

---

[2833] Si Sapor II mao ang Hari sa Persia gikan sa 309 hangtod 379. Ang Kristiyanismo naglungtad na sa Persia sukad pa sa sayo. Si Emperador Constantine ang Dako, sa dili madugay pagkahuman sa iyang pagbag-o sa pagtuo, misulat kang Sapor aron suportahan ang mga Kristohanon. Apan, ang mga magi nagtan-aw sa kalampusan sa bag-ong relihiyon uban sa pagdumot ug kahadlok, ug sa dihang nagsugod ang gubat tali ni Shapur ug ni Constantius, ilang gisultihan ang hari nga ang mga bag-ong tinuohan matinud-anon sa interes sa Romano. Ingon nga resulta, gisugdan ni Shapur ang pagpanlupig, nga nagpahamtang sa mga Kristohanon og labi ka bug-at nga buhis. Ang ilang lider, si Simeon, Obispo sa Seleucia ug Ctesiphon, gidakpan dayon ug gidala sa atubangan sa hari, nga nagmando nga isalikway niya ang nasudnong relihiyon. Sa dihang misalikway siya, gisilotan siya sa hari og pagkabilanggo ug sa ulahi gipatay. Mas milala pa ang pagpanlupig sa katapusang mga tuig sa paghari ni Shapur.

[2834] Sa karaang panahon, ang termino nga 'magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay kahibalo sa tinago nga kusog sa kinaiyahan, sa lihok sa mga langitnong lawas, ug sa balaang mga sinulat; sila ang mga maghuhubad sa mga damgo ug mga managna sa umaabot.

pasipalahon sa dili matarong nga paagi? Kung kauwaw kamo sa among dugo sa mga martir, walay makapugong kaninyo sa pag-inom niini. Kung gusto ninyo kami patyon, walay makababag kaninyo: sa katapusan, ginahugawan ninyo ang inyong mga kamot sa ingon nga mga buhat matag-adlaw. Ingon nga mga Kristohanon, kami mamatay alang kang Kristo—ang among Dios—nga dili Siya ikalimod, kay Siya mao ang among kinabuhi; sama sa among gisugo nga mosimba ug moserbisyo sa Usa ka Dios, mao usab among buhaton. Nakasulat usab sa among mga basahon nga ang mga salamangkero ug manggagaway dili angay mabuhi, kondili kinahanglan mamatay sila sa kamot sa ilang kaugalingong katawhan (Ex. 22:18; Lev. 20:6). Unsaon man nato pag-andam og hilo para sa bisan kinsa, nga nasayud kita nga ang ingon nga buhat dili ubos nga krimen kaysa sa pagsalikway sa atong Dios, tungod kay pareho kining mga sala silotan sa kamatayon?

Samtang nagasulti si Santa Fervufa, nagpaminaw ang mga huwes kaniya uban sa kalipay, namangha sa iyang katahum ug kinaadman, ug nabati nila nga walay gahum sila sa pagkontra bisan usa ka pulong nga iyang gisulti. Ang matag-usa kanila naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Mangayo ko sa hari nga pasayloon kining mga babaye gikan sa kamatayon, ug kuhaon nako kining dalaga nga akong asawa.' Ug niadto pa lang nakakaplag si Mauphtis og mga pulong nga isulti:

'Bisan pa man nga gidili ka sa balaod sa pagbuhat og salamangka, mahimo unta nimo kini buhaton aron panimalos sa kamatayon sa imong igsoon.'

Mitubag si Santa Fervufa:

Tinuod nga ang atong igsoon nag-antos sa imong kamot; apan kon, isip panimalos sa iyang kamatayon, gusto namo ikaw patyon, isakripisyo namo ang among kaugalingong kinabuhi sa atubangan sa among Dios; bisan pa nga ikaw, sa imong kasuko, gipatay ang among igsoon, buhi gihapon siya ug nagalipay uban ni Kristo sa Iyang Langitnong Gingharian; ug kung ikumpara sa maong Gingharian, ang imoha walay pulos!

Sa dihang nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, gisugo sa mga prinsipe nga dad-on sa prisohan ang tanang kababayen-an.

Sa sayo sa sunod buntag, ang pangulo sa mga mago, si Mavptis, tinago nga gipadala ang iyang sulugoon sa bilanggoan aron makigkita kang Santa Fervufa, nga gisugo siya nga isulti ang mosunod:

'Tan-awa, andam ko nga mangayo sa hari aron kamo ug ang inyong kauban maluwas, basta mouyon kamo nga mahimong akong asawa.'

Apan ang balaan nga dalaga mitubag nga mapangahas:

'Kaaway sa Dios ug sa tanang pagkamatarung! Pikit ang imong baba ug ayaw na pag-usab pagsulti kanako og ingon ana ka-dili matarung nga mga pulong! Dili na nako kini ikadungog pag-usab! Ang imong gipangandoy dili gayud matuman!' Sa katapusan, gihiusa ko ang akong kaugalingon sa akong Ginoong Jesu-Kristo, kinsa ako magpabilin nga birhen ug kinsa ako maningkamot nga maputli ang akong pagtuo. Siya ra, nga walay sala, ang adunay gahum nga mopagawas kanako gikan sa imong dautang kamot ug makaluwas kanako gikan sa mga panukala nga imong giandam batok kanako. Dili ko mahadlok sa kamatayon, ni dili ko malisang sa pagdala og dugo. Ang dalan nga gusto nimo nga akong sudlan magdala kanako ngadto sa akong pinalanggang igsoon, ang balaan nga Obispo Simeon. Didto makakaplag ko og kahupayan sa akong mga kasubo ug kasakit, nga labi nakong nabati sukad sa iyang kamatayon.

Busa si Santa Fervufa, ang nobya ni Kristo, mapangahas nga gisalikway ang lalaki nga gipadala kaniya ni Mauphtis, ug gipahiya si Mauphtis mismo. Sa samang paagi, gisukol ni Santa Fervufa ang duha pa ka uban nga huwes, nga nabihag sa iyang kaanyag. Ang matag-usa kanila tinago usab nagpadala og mga sugo ngadto kaniya sa iyang bilanggoan, nga nag-awhag kang Santa Fervufa nga pakaslan sila; apan walay usa ang malampuson ug napahiya silang tanan sa santa.

Sa dihang nahibal-an sa tulo ka huwes nga pareho silang nahigugma sa balaan nga dalaga, ug pagkakita nga napakyas ang ilang tanang paningkamot nga makuha ang iyang pagtagad, nagpasiya sila nga laglagon kining balaan nga dalaga bisan unsa pa ang gasto, kauban ang mga babaye nga kuyog niya. Alang niini, miadto sila sa hari ug nagreport kaniya nga kini nga tulo ka Kristohanong babaye mga salamangkero ug mangkukulam, ug busa angay silang patyon. Miingon ang hari nga kung gusto sila mabuhi, kinahanglan mosimba sila sa adlaw.

Sa dihang gidala na usab sila sa atubangan sa maong tulo ka huwes nga gihisgutan sa ibabaw, ang mga balaan nga martir, pagkahibalo sa sugo sa hari nga mosimba sa adlaw, mitubag:

'Nagasimba kami sa Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta; apan sa adlaw – usa ka binuhat sa among Dios – dili namo ikahatag ang parehas nga dungog nga among gihatag sa Dios. Wala'y bisan usa sa inyong mga hulga nga makapahawa sa among gugma alang sa Ginoo ug among Dios, si Jesu-Cristo.'

Samtang gipahayag sa mga balaan nga babaye kining mga pulong, si Mauphtis ug ang duha pa ka uban niyang huwes misinggit sa kusog nga tingog:

'Patya kining tulo ka babaye, nga naglagot sa reyna ug hinungdan sa iyang grabeng sakit, sa nawong sa yuta!'

Pagkahuman niini, gipagawas sa hari ang silot sa kamatayon batok sa mga balaan nga martir, nga nagmando nga ang tulo ka babayeng Kristohanon mamatay pinaagi sa bisan unsang paagi nga maimbento sa mga mago nga Persyano para kanila. Kining maong dautang mga mago miingon:

'Kung dili putlon sa duha ang mga babaye ug molatas ang reyna sa gipikas nilang mga lawas, dili siya mamaayo.'

Sa dihang pagkahuman gidala ang mga balaan nga martir aron putlon sa tunga, si Mauptis usab nagpadala pag-usab sa iyang sulugoon ngadto sa balaan nga dalaga nga si Fervufa, nga misulti kaniya alang kaniya:

'Kung mosunod ka kanako, dili ka mamatay; ingon man usab ang mga babaye nga uban nimo.'

'Ngano man, ikaw nga daotan,' gisaway sa balaan nga dalaga si Mauphtis sa masuko ug kusog nga tingog, 'nagaingon ka og mga butang nga dili nako ikapaminaw? Determinado ko nga mamatay alang kang Kristo, akong Dios, aron makadawat ko sa kinabuhi nga walay katapusan gikan Niya. Higugmaon ba nako gayud kining temporaryo nga kinabuhi aron lang mamatay ug mawala ang kinabuhi nga walay katapusan?'

Pagkahuman niini, gidala sa dautang mga tortyurador ang mga balaan nga martir gawas sa siyudad ug didto nag-andam sila og duha ka poste nga gilubong sa yuta para sa matag-usa kanila.

Ang balaan nga dalaga nga si Fervufa gitali sa liog sa usa ka haligi ug sa mga tiil sa lain. Ang uban pang balaang mga martir gitali usab sa nahibilin nga mga haligi sa parehas nga paagi. Pagkahuman, gisaw sa tunga gamit ang dakong lagari sa karpentero ang mga balaan nga martir. Busa ang mga balaan nga martir, mga nobya ni Kristo, gisumite nila ang ilang putli nga kalag sa kamot sa ilang walay kamatay nga Nobyo.

Sa bahin sa mga mananakit, pagkahuman nila pagtukod og unom ka dagkong poste—tulo sa matag kilid sa dalan—gisabit nila sa ibabaw niini ang giputol-putol nga mga bahin sa lawas sa mga balaan nga martir. Kining mga bahin, sama sa pinakamanindot nga bunga nga nagbitay sa kahoy, natabonan sa dugo. Kini usa ka talan-awon nga puno sa kahadlok ug angay sa paghilak. Unya, sa maong dalan gihuyop, gipaparada ang dautang Reyna sa Persia atubangan sa mga nakabitin nga lawas sa mga balaan nga martir, gisundan sa daghang katawhan. Human niini tanan, ang dungganong mga lawas sa mga balaan nga martir gilabay sa usa ka kanal.

Busa, ang balaang martir nga si Fervufa, kauban ang iyang igsoon nga babaye ug ang iyang sulugoon, natapos ang iyang pag-antos alang sa atong Ginoong Jesu-Kristo niadtong ika-upat ka adlaw sa Abril[2835] , Kaniya nga mao ang himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom kang Banal nga Zosima

Gisaulog sa ika-4 sa Abril

Ang atong Balaang Amahan nga si Zosima nakasinati og tinguha nga mosilbi sa Dios sukad pagkabata. Sa dihang batan-on pa siya kaayo, misulod siya sa usa ka monasteryo ug nakadawat sa tonsura sa pagka-monasto sa Tiro[2836] , sa yuta sa Palestina. Tungod sa iyang matarong nga kinabuhi isip monghe, nahimo siyang batid nga monghe ug gipanalanginan sa daghang mga pagpadayag gikan sa Dios. Samtang nag-ampo siya, kanunay siyang nagbuhat og pisikal nga trabaho nga ubanan sa mga luha. Ug nahuna-huna niya kon aduna bay tawo sa taliwala sa mga lumolupyo sa kamingawan nga molabaw pa sa iyang mga buhat. Unya usa ka dili mailhi nga tawo ang mitungha kaniya ug miingon:

[2835] Ang pagkamartir sa mga balaan nga babaye nahitabo mga tuig 341–343.

[2836] Ang Tiro usa ka siyudad nga nahimutang duol sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Dagat nga Patay, sa habagatan-kasadpan nga bakilid sa kabukiran sa Gilead sa wala nga baybayon sa Palestina, nga nailhan sa karaang panahon nga Perea o rehiyon sa Transjordan.

'Zosima, isip usa ka tawo, nakaangkon ka og hataas nga lebel sa pagka-asketiko, apan walay tawo nga hingpit; ug aron makat-on ka kung unsa kadaghan ang lain-laing dalan paingon sa kaluwasan, biyaan ang lugar diin karon nimo gipraktis ang imong pagka-asketiko ug adto sa monasteryo nga duol sa Jordan.'

Gibuhat ni Zosima ang gisugo kaniya ug mibyahe paingon sa maong monasteryo[2837] . Niining monasteryo adunay usa ka batasan nga sa panahon sa Dakong Kwaresma, ang tanang monghe mobiya sa monasteryo paingon sa disyerto aron mag- ampo, magbilin lang ang tigbantay sa ganghaan, ug mobalik sa monasteryo sa Huwebes Santo alang sa Banal nga Komunyon. Sa pag-abot sa takna, miadto si Zosima sa disyerto uban sa ubang monghe. Didto iyang nakita si Santa Maria ug midagan siya aron sundon siya, apan miingon siya kaniya:

'Zosima! Kung gusto ka makakita kanako, ihatag nimo kanako ang imong sinina.'

Misunod si Zosima sa hangyo ni Maria, ug siya, pagkahuman gisul-ob ang bisti, gisaysay kaniya sa detalyado ang tanan niyang gibuhat sukad pagkabatan-on – giunsa niya sa sinugdanan ang kinabuhi sa pakighilawas ug giunsa niya pag-abot sa disyerto pagkahuman. Human niini, gihangyo niya si Zosima nga moanha sa Jordan sa sunod tuig uban ang Balaang mga Gasa. Paglabay sa usa ka tuig, miabot si Zosima uban sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Didto iyang nakita ang bililhon nga babaye nga miabot kaniya tabok sa Jordan, sama sa paglakaw sa uga nga yuta, ug iyang gihatagan siya og Balaang Komunyon. Sa ikatulong tuig, mibalik siya sa disyerto ug nakit-an na niya nga patay na ang bililhon nga si Maria[2838] . Tungod sa iyang katigulangon, wala siyay kusog aron ilubong siya ug, pagkakita sa usa ka leon, miingon kini kaniya:

'Hayop! Lubonga si Banal nga Babaye Maria, kay tigulang na ako ug dili na makahukay.'

Dali dayon mihukay ang leon og lubnganan, ug gilubong ni Zosima ang balaan nga lawas sa Banal nga Babaye. Pagbalik niya sa monasteryo, gisultihan niya si Abad Juan ug ang tibuok komunidad mahitungod kang Banal nga Maria ug kung giunsa siya paghimaya sa Ginoo. Pagkahuman niini, ang atong balaan nga amahan nga si Zosima nagpadayon sa pagpaningkamot sa pag-ampo, mga luha ug lain-laing mga ascetic nga buhat, ug namatay sa usa ka labi ka tigulang nga edad[2839] . Ang mga monghe sa monasteryo naglubong kaniya uban sa dungog.

- Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Si George nga Hilom.

18 Abril

5 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa mga Banal nga Amahan nga sila Theona, Simeon ug Forvinus.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Agathopod ug Theodulus

Gisaulog niadtong 5 Abril

Sa panahon sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador Romano nga sila Diocletian ug Maximian[2840] , sa Thessalonica[2841] , nagpuyo ang duha ka matinud-anong ministro sa Simbahan sa Dios, sila Agathopod ug

---

[2837] Kini mao ang monasteryo sa Jordan ni San Juan nga Munauna, nga gilaglag niadtong 1651 ug nahugno na sukad pa niadtong 723.

[2838] Ang respetadong madre namatay sa Biyernes Santo, 1 Abril 521.

[2839] Ang Kagalang-galang nga si Zosima namatay niadtong 523, sa edad nga hapit na 100.

[2840] Si Diocletian, nga ang iyang ngalan nalangkit sa katapusang malupit nga pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga pagano, misaka sa trono sa Roma niadtong 284 ug naghari hangtod sa 305. Niadtong 285, sa pagkahibalo sa kalisod sa pagdumala sa ingon kadako nga imperyo nga siya ra, gipili niya ang usa sa iyang mga heneral, ang maisugong Maximian (Hercules), isip iyang kauban sa paghari, ug gisalig kaniya ang kasadpang katunga sa imperyo ubos sa titulo nga Augustus. Niadtong 292, mitudlo siya og duha pa ka kauban sa pagdumala nga may titulo nga Caesar – si Constantius Chlorus para sa Britanya, Gaul ug Espanya, ug si Galerius para sa Illyria. Gibalhin ni Diocletian ang iyang korte gikan sa Roma paingon sa Nicomedia (ang maong siyudad nahimutang sa baybayon sa Asya sa Propontis – ang Dagat Marmara), nga hinungdan nga hinay-hinay nga nawala ang kahinungdanon sa karaang Roma. Sa dakong impluwensya ni Cesar Galerius, nagpagawas si Diocletian og upat ka edikto, o mga sugo, batok sa mga Kristohanon ug nahimong usa sa ilang labing malupit nga mga manlulupig.

[2841] Thessaloniki, o Solun – ang lugar nga natawhan sa mga Santo Cirilo ug Metodio, ang mga magtukod sa kahayag sa mga Slav – usa ka siyudad sa Macedonia, sa Dagat Aegean.

Theodulus. Si Agathopod usa ka diyakono, tigulang na, ug nagkinabuhi nga putli. Si Theodulus, sa iyang bahin, usa ka magbabasa. Anak sa matinud-anong Kristohanong ginikanan, batan-on siya ug gwapo, ug nagkinabuhi nga walay sala. Si Theodulus adunay tulo ka igsoon sa dugo: sila Capiton, Mitrodorus, ug Philostorgius, nga nagkinabuhi usab nga matinud-anon sama kaniya.

Bisan pa sa wala pa ang iyang pagkamartir, nadawat na ni Beato Teodulo gikan sa Dios ang saad sa korona sa martir nga ihatag kaniya. Sa usa ka gabii, samtang nagpahulay, nakakita si Teodulo og panan-aw diin nadawat niya sa iyang kamot ang usa ka butang gikan sa usa ka halangdong tawo. Pagmata niya, nakit-an gayud ni Theodulus sa iyang kamot ang usa ka labing matahum nga singsing nga tatak, nga hinimo sa dili mailhi nga materyal, nga adunay selyo nga naglarawan sa Balaang Krus. Kini usa ka timaan sa pag-antos ni San Theodulus alang kang Kristo, ang atong Dios , nga nag-antos alang kanato sa Krus. Gigamit dayon sa balaan nga batan-on nga si Teodulo kini nga singsing aron tambalan ang tanang matang sa sakit sa mga tawo. Bisan kinsa ang iyang masugat nga masakiton, samtang dala niya kini nga singsing, dali dayon mawala ang sakit sa maong tawo ug mobalik ang iyang kahimsog, busa daghang mga Griyego, sa dihang nakakita niini, ang misalig kang Kristo.

Sa dihang ang maong mga paganong hari misugod sa paglutos sa mga Kristohanon, ilang gipakatag ang ilang mga mando sa halayo ug sa duol – nagpugos sa tanang tawo sa pagsimba sa buhat sa kamot sa tawo – mga dios-diosan – imbis sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanan[2842] . Ang usa ka susamang dekreto sa hari nakaabot usab sa Tesalonica, diin ang mga instrumento sa pagpanakit nga giandam para sa mga wala mosunod sa sugo sa hari gipakita sa publiko[2843] . Daghan sa mga magtutuo ang nilayas gikan didto, naningkamot sa pagtago bisan asa nila mahimo; ang uban misugot sa tortyur nga mapisan; ug sa katapusan, usa ka ikatulong grupo, nga mahuyang ug maluya, nahadlok sa tortyur ug kamatayon, mibiyahe ngadto sa kiliran sa mga pagano ug miapil sa ilang idolatrous nga halad, busa gipili nila kining malabay, walay pulos nga kinabuhi kaysa sa kinabuhi nga walay katapusan. Apan sa paglikay sa panandaliang pag-antos, gidala nila sa ilang kaugalingon ang walay katapusang kamatayon ug pagkaguba. Nalipay ang yawa sa ingon nga mga tawo, apan kanunay siyang mapildi ug mapahiya sa mga mapangahas ug maisugong mandirigma ni Kristo, sama niining duha ka balaan, Agathopod ug Theodulus. Sa panahon sa mabangis nga pagpanlupig nga misunod, kining duha wala molayas o mitago, kondili nagpabilin kanunay sa balay sa Dios, nag-ampo adlaw ug gabii sa Dios alang sa Iyang balaang Simbahan, nga nag-antos sa ingon nga mga kalamidad, ug nagpaabot adlaw ug gabii sa pagsugod sa ilang kaugalingong pag-antos. Sa pagkatinuod, sa dihang nahibalo ang mga paganong sundalo bahin sa mga santo, gidakop dayon nila sila ug gipahamtang sa prisohan. Niadtong panahona, si Faustinus ang gobernador sa Tesalonica. Mi-lingkod siya sa lingkoranan sa huwes, ug gisugo niya nga dad-on sa iyang atubangan alang sa interogasyon ang mga nag-angkon kang Kristo – sila Agathopod ug Theodulus. Sama sa gitawag sa usa ka kombiyerto, malipayon silang mibiyahe, nagkahigot sa kamot sa usag usa ug mapangahas nga misinggit:

'Mga Kristohanon kami!'

Sa dihang mitindog ang mga balaan sa atubangan sa hukmanan sa tortyurador, siya—nga ang labing unang tinguha mao ang paglimbong sa mas batan-on sa duha—misugo nga mohawa ang tanan ug gidala si Agathopodus sa lain nga dapit. Unya, gitawag niya si Theodulus nga moduol kaniya, ug malumo siyang gisultihan:

'Mopasakop ka, batan-on, akoa kining hangyo; isalikway kini nga bag-ong bakak nga pagtulon-an sa Kristiyano ug mobalik sa pagsunod sa mga balaod ug kostumbre nga gitukod sa karaang panahon, gawas kon gusto nimo nga matapos ang imong kinabuhi sa pag-antos.'

Apan mitubag si San Teodulo:

'Dugay na nakong gibyaan ang sayop ug limbong, ug nagakahadlok ko para nimo, nga sobra ka ka-dedikado sa kahaw-ang, basi ikaw hukman sa walay katapusang kamatayon.'

Wala masuko ang huwes sa mga pulong sa santo, apan sa laing higayon gisulayan niya siya sa tanang paagi aron maghalad sa mga diyus-diyosan, nga nagsaad kaniya og mga gasa ug dungog. Usa ka pari sa EZeus[2844] nga ginganlan og Xenos, nga nagbarog sa duol, miingon sa santo:

[2842] Niadtong 304, gipagawas ni Diocletian ang iyang ika-upat nga edikto, diin ang tanang Kristohanon gisilotan sa tortyur ug pag-antos aron pugson silang mosalikway sa Kristiyanismo ug maghalad sa mga dios-diosan.

[2843] Si Eusebius, Obispo sa Caesarea, usa ka kaubanan niining pagpanlupig, naghisgot sa detalye sa iyang *Kasaysayan sa Simbahan* sa tanang kalaglagan nga misunod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa nagkalain-laing rehiyon ug siyudad sa imperyo.

'Kung ang dungog ug mga gasa dili makapugos kanimo sa paghalad, pabayaan nga ang pagpanakit makapugos kanimo sa pagtuman sa mga sugo sa hari!'

'Dili gayud ko matahod sa kalisod sa pagpanakit,' tubag sa martir sa pari, 'ug dili usab nila ko gayud mapugos sa pagbuhat sa inyong gusto.'

Sa pagtubag sa gisulti sa nagsulti, ug sa sunod sa pahayag ni Faustina nga ang usa ka dungganong kinabuhi mas maayo kaysa masakitong kamatayon, mitubag si San Teodulo:

'Sa pagkatinuod, nasayud ko nga mas maayo ang kinabuhi kaysa kamatayon, ug mao kana gayud ang hinungdan nga nakahukom ko sa akong kasingkasing nga pagdumtan kini nga kalibutanong ug malabay nga kinabuhi, aron makig-ambit ko sa walay katapusan nga kinabuhi ug sa walay katapusang mga panalangin sa langit. Busa, pag-antos ko sa mga samad ug kalayo, ug makita ninyo nga ang akong nag-antos nga lawas mapasakop sa k , pagkadaut ug pagkaguba, samtang ang akong makatarunganong espiritu, nga dili madunot, pagkahuman sa mga pag-antos, makagawas gikan sa mga gapos sa lawas ug malipay sa walay katapusang kinabuhi.

'Gipangayo ko kanimo,' padayon sa huwes, 'sultihi ko, kinsa man ang magahatag kanimo anang dagkong panalangin, kinsa ang imong gihigugma nga karon imong gipili nga balewalaon ang pag-antos ug bisan ang kamatayon mismo?'

– Diyos, – tubag ni San Teodulo, – nga nag-umol sa tanang butang sumala sa balaod sa kinaiyahan, ug ang Iyang Anak, si Kristo, ang Pulong sa Amahan (cf. Juan 1 ff.), nga pinaagi sa Iyang krus gimarkahan ako sukad pa sa akong pagkabata; Dili ko biyaan kining tanda hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi, ug mas mopili pa ko nga mag-antos sa kasakit sa akong lawas kaysa isalikway kining tanda ni Cristo. Usa ko ka matinud-anong sulugoon sa akong Ginoo, ug dili ninyo ako mapildi, bisan pa sa kalayo o sa puthaw!

Ang gobernador Faustinus, namangha sa ingon nga kaisog ug kaisog sa balaan nga batan-on nga si Theodulus, gisugo nga dad-on siya sa lain nga lugar. Unya, pagtawag niya kang Santo Agathopod, miingon siya kaniya:

'Samba sa among mga diyos! Tan-awa, si Theodulus, nga naimpluwensyahan usab sa limbong, nagsaad na karon nga mosamba kanila ug maghalad uban kanamo.'

Sa pagkahibalo ni San Agathopod sa limbong ug panikas sa gobernador, miingon siya kaniya:

'Ug ako usab malipayong maghalad og halad sa tinuod nga Dios ug sa Iyang Anak, si Jesu-Cristo, kay si Theodulus usab nagsaad nga maghalad og paborableng halad kaniya, ug dili sa bisan unsang laing dios.'

Apan mitumaw si Faustinus:

'Dili, si Theodulus misaad nga ihalad ang iyang halad dili niining Dios, kondili sa napulo'g duha ka dios[2845] nga nagpasiugda sa tibuok uniberso.'

Apan si San Agathopod mitubag kaniya uban sa pahiyom:

Ngano man ninyo gitawag nga mga dios ang gibuhat sa usa ka magwawali gikan sa materyal nga madunot? Mahimo bang mga dios ang gihimo sa kamot sa mga tawo nga nagasimba sa ilang kaugalingong binuhat sama sa pinakamaayo ug pinakaperpekto nga binuhat? Mao ba kana nga mga diyos nga dili makasukol sa gustong mubungkag ug mubungkag kanila, ug dili makapanalipod sa ilang kaugalingon sa bisan unsang paagi – nga wala makakita sa ilang mga mata, wala maglakaw sa ilang mga tiil, ug wala'y bisan usa ka sentido man lang? Mao ba kana ang mga dios nga giingon sa mga Griyego nga adunay buhing kalag ug nagbuhat sa tanang matang sa labing makalilisang nga mga buhat sa pagkahubog; ug karon pa gani ang mga magwawali nga naghimo sa ilang mga estatwa namaligya kanila alang sa usa ka pilak nga sinsilyo o upat ka gagmay nga tanso nga sinsilyo? Human niini tanan, mahimo ba nakong ihatag ang dungog nga angay sa labawng Ginoong Dios sa inyong dili angay ug makalilisang nga mga dios? Makakanta ba ko og mga pagdayeg ug himno sa atubangan sa inyong mga bingi nga dios-diosan?

[2844] Ang karaang mga Griyego nagtawag sa diyos sa kalangitan og 'Zeus' (anak ni Cronus ug Rhea). Aduna siyay daghang epiteto, nga gikan sa mga ngalan sa lain-laing mga lugar diin siya giila, o gigamit aron ipadayag ang usa sa daghang kinaiya niining diyos.

[2845] Sumala sa pagtuo sa mga Griyego, ang dose ka labing hataas o nag-unang mga diyos nagpuyo sa hangin, taliwala sa yuta ug langit, ug ang ilang puloy-anan naa sa mga maanindot nga palasyo sa tumoy sa Bukid Olympus. Busa, kining mga diyos gitawag usab nga mga diyos nga Olympian. Kini nga mga diyos mao sila: Zeus, Hera, Poseidon, Demeter, Apollo, Artemis, Hephaestus, Pallas Athena, Ares, Aphrodite, Hermes ug Hestia.

Samtang gisulti sa santo kining mga pulong, ang mga paganong opisyal nga naglibot kaniya nahadlok nga si Agathopod ug ang tanang uban pang mga Kristohanon nga gidala alang sa interogasyon mapalig-on ang ilang pagtuo tungod sa iyang mga pulong. Busa, gisugo nila nga dad-on dayon sa prisohan si Agathopod ug si Theodulus.

Samtang gidala ang mga santo ngadto sa prisohan, usa ka dagkong grupo sa mga tawo ang misunod sa ilang luyo. Ang uban sa grupo, nga naluoy sa pagkabatan-on ni San Teodulo, naningkamot nga wagtangon ang iyang pagtuo kang Kristo pinaagi sa daghang mapaluyong mga pulong. Ang uban, sa pagtan-aw sa mahimayaong abohon buhok ni Agatopodo, mitubang kaniya ug miingon:

'Agathopod! Sigurado nga bata pa ang imong hunahuna, ug wala ka masabti unsay maayo para sa imong kinabuhi!'

Apan nagpadayon ang mga santo sa paglakaw, wala'y gisulti nga tubag sa tanang pulong nga gipamulong kanila.

Pag-abot nila sa bilanggoan, mapainubuson silang nangamuyo sa Diyos didto ug misalmot sa han-ay sa mga priso nga didto gipabilin tungod sa nagkalain-laing krimen.

Sa tungang gabii, napalig-on ang mga santo sa mga langitnong panan-awon ug malipayon sila, malipayong nagdayeg kang Jesu-Cristo. Pagkahuman niini, pagkahugas nila sa ilang nawong ug kamot sa tubig ug pagyuko sa ilang mga tuhod ug ulo sa yuta, ilang gipangamuyo sa Dios ang mosunod nga nagkahiusang pag-ampo, nga daw usa ra ka tingog ang ilang gigamit:

– O Dios! Magbubuhat ug Manalipod sa tanang butang, nga nagmugna niining makita nga kalibutan, nga nagtukod sa walay hunong nga dagan sa mga langitnong lawas aron ang adlaw, nga nahimutang taliwala kanila, mosidlak sa tanang butang sa tibuok adlaw ug magpalambo sa pagtubo sa mga bunga sa yuta, samtang ang bulan, pinaagi sa iyang kahayag, makapawala sa kangitngit sa gabii. – O Dios! Ikaw nga naghatag sa yuta og gahum sa pagmugna og mga hayop, sa kalawoman sa dagat og mga isda, ug nagtudlo og puy-anan sa mga langgam sa kahanginan; – O Dios! Ikaw nga nagsugo sa dagat nga mag-alagad sa tawo nga imong gimugna pinaagi sa iyang mga gasa; Ikaw nga nagsugo sa mga langgam nga pun-on ang hangin sa ilang mga awit; Ikaw nga nagsugo sa yuta nga magbunga og daghang lain-laing mga bunga alang sa panginahanglan sa tawo, aron pinaagi sa mga ngabil sa tawo kini makahatag kanimo og pagpasalamat ug pagdayeg – kanimo, Ginoo sa tibuok kalibutan. O Dios! Wala Nimo gitinguha nga ang among kaliwatan—walay balaod, nga mibulag sa Imong mga sugo ug naghatag sa kaugalingon sa tanang sala—mawala gayud; Wala Nimo gitugotan ang yawa nga hingpit nga patyon ang panan-aw ug hikason kini nga makatarunganong binuhat pagkahuman kaniya ngadto sa walay katapusang pagkaguba, apan, pagpasaylo sa mga sala sa katawhan, Ikaw, pinaagi lamang sa Imong kaluoy, gipadala gikan sa langit ngadto sa katawhan ang Imong Bugtong Anak, aron Siya, sa pagdawat Niya sa kina-iya sa tawo, paghiusaon ang Iyang pagkawalay kamatayon sa among mortal nga kina-iya; ug aron, nga kanunay nagpuyo uban Kanimo, Ang Imong Pulong, pinaagi Kaniya nga nahimo ang tanang butang, aron usab nga madala pag-usab ang mga naligaw sa bakak ngadto sa dalan sa kamatuoran. Ikaw, kauban ang Imong Anak ug ang Imong Espiritu Santo, pinaagi sa Imong himayaong mga katingalahan nga nag-atiman sa uniberso, gidala Nimo ang mga tawo nga kaniadto dili deboto ngadto sa Imong balaan nga pagtuo. Ikaw, Anak sa Dios, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, sa pagdaug sa mga balaod sa kinaiyahan ug kamatayon, gibanhaw si Lazaro, nga upat ka adlaw nang patay, pinaagi sa Imong pulong (Juan 11:1–44). Ikaw, pinaagi sa pagbutang og lapok sa iyang mga mata, naghatag og panan-aw sa tawo nga bulag sukad pagkahimugso (Juan 9:1–38), ingon usab nga Ikawo naghatag dayon og kaayohan sa babaye nga nag-antos sa pagdugo nga nakahikap sa Imong sinina (Mateo 9:20–22), – sama sa imong pag-ayo sa paralisadong tawo, nga gisugo nimo nga dalhon ang iyang higdaanan (Mateo 9:2–8). Busa, O Dios, pasayloa kami karon dayon, ug lig-ona kami sa Imong gahum nga gikan sa langit, aron, human namo nga maisogong pag-antos, uban sa Imong tabang, sa tanang pag-antos nga gipahamtang kanamo sa mga daotan, makaabot kami sa Gingharian sa Langit.

Samtang ang mga balaan nag-ampo niining mga pulong, ang ilang mga kauban nga priso, nga gipriso uban kanila sa bilanggoan tungod sa pagpatay o pakighilawas, pagkahuman nilang mapildi ang ilang kahadlok sa pisikal nga kamatayon, midali sa paghulog sa tiilan sa mga balaan, naghangyo kanila sa pagpasaylo sa ilang mga sala ug alang sa kaluwasan sa ilang mga kalag gikan sa walay katapusang kamatayon. Samtang nagpadayon, ang mga tawo nga nagtigum sa gawas sa bilanggoan gibungkag ang mga pultahan niini, misulod sa sulod, ug nagpaminaw uban sa lawom nga pagbati sa mga pulong nga gisulti sa mga sulugoon sa Dios. Napansin kini sa usa

ka masigasig nga sulugoon sa yawa, si Eupsychius, ang punoang huwes sa Tessalonica, nga midali-dali ngadto sa kumander ug miingon kaniya nga kung ang duha ka Kristohanon nga nakabilanggo sa dungeon dili dayon patyon, daghan sa mga tawo ang mobiya sa pagsimba sa mga dios-diosan. Misuko pag-ayo ang kumander ug dayon gipadala ang mga sundalo aron dad-on ang batan-on ug ang tigulang sa iyang atubangan. Ug ang mga alagad ni Cristo dayon gidala sa atubangan sa dili matarong nga huwes. Sa pagtan-aw niya kang San Teodulo, nangutana ang kumander kaniya:

'Wala ba ka kahibalo nga kinahanglan nimo mosunod sa mga sugo sa mga hari nga nagdumala sa uniberso?'

'Ang gisugo sa Ginoo sa langit ug yuta,' tubag ni San Teodulo, 'tinuod nga matarong ug angay hatagan og pagtagad ug dayon nga pagsunod. Mahitungod sa gisugo sa inyong mga temporal nga hari, ang ilang mga sugo angay buhaton lamang kana nga matarong ug dili supak sa Magbubuhat sa langit; apan ang dili matarong nga mga sugo dili gayud angay tumanon.

Pagkahuman niini, gipangutana sa militar nga kumander nga si Faustin ang santo:

'Sultihi ko, kinsa ang nagmugna sa langit?'

Mitubag si Santo Teodulo:

'Gihimo kini sa Dios nga Makagagahum sa tanan ug sa Anak sa Dios, si Jesu-Cristo, nga mao ang Pulong sa Amahan.'

'Dili ba kana ang usa,' pangutana ni Faustinus, 'nga gipako sa krus sa mga Hudiyo, ug gipailawom Siya sa labing malupit nga pag-antos?'

'Oo, Siya mao ang gipako sa krus sa mga Hudiyo,' tubag sa martir. 'Gipili Niya nga motuman sa pag-antos alang kanato; unya, pinaagi sa gahum sa Iyang Pagka-Diyosnon, mibanhaw Siya gikan sa mga patay ug nakita nga misaka sa langit isip mananaog sa kamatayon, diin Siya mobalik pag-usab aron hukman ug silotan ang mga dili motuo.'

'Ngano man, unya, dili ka gustong,' nangutana pag-usab si Faustin, 'maghalad og halad sa among mga diyos?'

'Dili ba mas maayo,' tubag sa santo, 'ang paghalad og sakripisyo kaniya nga nagmugna sa mga magbubuhat sa mga dios-diosan, kaysa paghalad niini sa maong mga dios-diosan? Sa tinuod, ang Magbubuhat mas labaw pa kaysa sa binuhat!'

Unya gisugo ni Komandante Faustin nga tangtangon ang bisti sa balaan nga batan-on nga si Teodulo ug hubaron siya aron tortyuron. Sa samang higayon, misinggit pag-ayo ang heraldo:

'Maghalad og halad sa mga dios, ug ikaw malaya!'

Apan miingon ang martir sa iyang tigpahirap:

'Gihubad ninyo ang akong sinina, apan dili ninyo gayud makuha ang pagtuo nga naa kanako sa akong Dios.'

Samtang ang santo mitultol og ingon ka maisugon, gipanghimaraot ang mga pag-antos ug balik-balik niyang gisaway ang iyang mga mananakit, gisugo sa kumander nga sa atubangan mismo ni Theodulus, usa ka halad ang ihalad sa mga diyos-diyosan sa mga tawo nga orihinal nga mga Kristohanon apan tungod kay napildi sa kasakit, misimba sa mga diyos-diyosan. Sa pagtan-aw ni San Teodulo niining talan-awona, nasakitan ang iyang kasingkasing alang sa mga napildi sa mga pagano ug nangalayo sa kamatuoran, ug miingon siya sa kumander:

'Napildi ninyo ang mga maluya, apan dili gyud ninyo mapildi ang mga gamhanang mandirigma ni Kristo, bisan pa man ug maghimo pa kamo ug mas grabe pang mga pag-antos! Hibal-i kini, komander: ang mga pag-antos nga inyong gipreparar para kanamo karon walay pulos ug kataw-anan ra. Maghimo pa kamo ug mas malupit pa, aron inyong mailhan ang kinaiya sa among pagtuo ug sa among gugma sa Dios.'

Pagkahuman niini, gisugo sa kumander si Teodulo nga magdala og mga Kristohanong basahon sa korte. Apan mitubag kaniya ang santo:

'Kung nahibalo ko nga, human nimo maila ang kawalay pulos sa pagsimba sa diyos-diyosan, imo kini isalikway ug gusto ka nga matukod sa tinuod nga pagkamatinud-anon, dad-on ko kanimo ang mga basahon sa mga propeta ug apostoles. Apan tungod kay nakita nako nga nagbitbit ka og dautang tuyo, busa dili nako itugyan ang gasa sa Dios sa imong mga kamot.'

'Kung dili ka motuman sa akong sugo karon dayon,' tubag ni Faustinus, 'dili ko ikaw pasayloon; putlon-putlon ko ang imong lawas ug itugyan kini sa mga hayop aron kan-on.'

'Ani-a, ang akong lawas gihalad alang sa pag-antos,' padayon sa balaan, 'buhaton ninyo ang inyong gusto niini; pahirason ninyo ako sa labing malupit nga paagi, apan bisan pa niana, dili nako ihatag ang balaang mga basahon aron kini malapasan sa mga daotan!'

Busa, aron kahadlukan ang martir, gisugo sa kumander nga dad-on siya sa lugar sa pagputol sa ulo, nga nagtuo nga sa diha nga makita niya ang hapit na niyang kamatayon, mahadlok ang santo ug mosugot sa iyang gusto.

Busa, sa dihang gidala ang santo sa lugar nga gitakda para sa pagputol sa ulo ug nakita niya ang hubad nga espada nga gialsa batok kaniya, misinggit siya sa Diyos sa mosunod nga mga pulong:

'Kaluho kanimo, O Dios, Amahan sa akong Ginoo, nga mipahimulos sa pag-antos alang kanato! Pinaagi sa Iyang grasya karon ako moadto kanimo, nagalipay samtang ako mamatay alang kanimo!'

Pagkahuman niini, iyang gipailalom ang iyang ulo sa espada, apan wala siya naputol sa ulo. Ang kumander, sa dihang nakabantay nga si San Theodulus daw nangita og usa ka solemne nga korona para sa iyang kaugalingon samtang nag-andam siya nga putlon sa espada, nagmando nga ibalik siya nga walay kadaut, samtang siya mismo mipadayon sa pag-interogate kang San Agathopod. Nangutana siya kaniya:

'Unsa nga klase sa kinabuhi ang imong gipanginabuhi?'

'Pareho,' tubag sa santo, 'sama sa kang Theodulus.'

"Unsa may inyong kapareho ni Theodulus," pangutana sa kumander, "dili ba kamo magpares?"

'Dili kami magpares sa dugo,' tubag ni Santo Agathopod, 'apan naghiusa kami sa pagtuo ug pagtuo; ug sa diha nga lahi kami sa pagkaparente, nagkahiusa kami sa espiritu.'

Unya miingon ang kumander:

'Nabantayan nako nga kamo duha nagdali padulong sa parehas nga pag-antos – gipadayag kini sa inyong mga pulong,' matod sa kumander isip tubag sa mga pulong sa santo.

Mitubag si Santo Agathopod:

'Kung pinaagi sa samang porma sa pagkamartir, maluwas kita gikan niining karon nga kinabuhi, nan hatagan usab kita sa samang ganti gikan sa atong Dios!'

'Dili ba kini kaulaw,' miingon si Faustin, 'nga ang usa ka tawo sa imong edad malimbongan sama sa usa ka batan-on ug boluntaryong isumite ang imong kaugalingon sa sigurado nga kamatayon?'

'Dili gyud ko naglimbong sa akong kaugalingon,' tubag ni San Agathopod, 'ug wala usab koy bisan unsang kapildihan tungod sa akong paglaum kang Kristo; Sa kasukwahi, kung tigulang na ako, labi pa gayud nga kinahanglan kong ipakita ang kaisog sa pag-alagad sa akong Dios; ug gidayeg ko si Theodulus, nga ingon ka maisugon, sa iyang pagkabatan-on, mitindog alang sa pagsimba sa atong Usa ka Tinuoray nga Dios.

Sa dihang mitan-aw siya kang Theodulus niadtong takna, miingon ang kumander militar nga si Faustin, samtang nag-atubang kaniya:

'Bata! Ayaw paglimbong sa mga pulong niining tigulang – ayaw pagpadulong sa kamatayon nga walay pag-amping. Sa katapusan, tigulang na siya: busa dili na katingalahan nga gusto na niya ang kamatayon; apan ikaw, nga batan-on pa kaayo, nganong gusto nimo nga walay hinungdan nga kuhaon kini nga matam-is nga kinabuhi gikan sa imong kaugalingon?'

Mitubag si Santo Teodulo:

'Ayaw pagtuo nga mas maluya ko kaysa sa tigulang, o nga dili nako kaya ang parehas nga pag-antos sama kaniya. Bisan pa man batan-on pa ko sa edad, ako, sama sa tigulang, nag-ila sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang nga naglungtad, ug, kauban ang tigulang, andam ko nga mag-antos alang Kaniya.'

Pagkahuman sa ilang pakigpulong, gipanghigot sila sa sugo sa tortyurista ug gidala pagbalik sa bilanggoan. Samtang nagpadayon kini, gidayeg sa mga santo ang Dios, nga pinaagi Niya nilang napildi ang yawa.

Ang ilang mga higala, nga nagtigom sa ilang palibot, gilibotan sila samtang nagahilak.

"Ngano man nga nagtigom kamo dinhi?" pangutana ni San Teodulo, "ug ngano man kamo nagahilak?"

'Nagahilak kami tungod sa inyong kasakit,' ilang tubag.

'Ngano,' tubag sa santo nga nagngisi, 'imbes nga maghilak kamo sa inyong kaugalingong kasakit, naghilak kamo sa among kasakit, nga nagadala kanamo sa usa ka mas maayong butang?'

Samtang nagasulti pa ang santo, misulod sa bilanggoan ang usa ka sundalong gipadala sa kumander; gitali niya ang duha ka santo gamit ang mga kadena nga puthaw, gibilanggo sila sa sulod nga kuwarto sa bilanggoan, ug gisirad-an kini aron walay bisan kinsa ang makaduol kanila.

Samtang nagkagabii na, ang mga balaan nga martir nangamuyo sa Dios nga lig-onon sila hangtod sa katapusan sa ilang pagsubok, ug unya sila nagpahulay. Apan ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nag-amuma sa Iyang mga balaan, nagpadala kanila sa samang panan-awon sa ilang pagkatulog (kay usa ra man ang ilang kasingkasing ug hunahuna) mahitungod sa kamatayon nga moabot kanila. Ang maong panan-awon mao kini: daw pareho silang misakay sa usa ka barko nga puno sa daghang tawo, ug nakit-an nila ang ilang kaugalingon uban sa barko sa tunga-tunga sa dagat; ang barko nag-uyog-uyog sa kilid-kilid, samtang ang dagat nabuhat sa kusog nga bagyo; gipalo ug gipikas sa mga balod, ang barko hapit na malubong sa tubig, samtang ang uban sa mga kauban nila nalumos, ang uban naglangoy, ug ang uban gisabwag paingon sa mga bato ug namatay. Samtang nagpadayon, nakita sa mga santo nga sila, nga giyaan sa timonero, naluwas gikan sa paglunod samtang nagsul-ob og masidlak nga bisti ug nakaabot sa usa ka hataas nga bukid, diin sila misaka paingon sa langit. Pagmata nila gikan sa ilang pagkatulog, gisaysay sa mga santo ang panan-awon sa usag usa ug nangahibulong nga pareho sila nga nakasinati sa maong panan-awon. Gikan niini nasabtan nila nga pareho silang hatagan og usa ka grasya gikan kang Kristo, mao ang malimpyo nga pagtabok sa dagat sa pagkamartir—nga diin daghan ang nalunod—ug mosaka sa langit aron madawat ang ilang walay katapusang ganti. Human niining panan-awon, ang paglaum ug pagsalig sa mga santo napalig-on pa gayud, ug, sa mainitong pagpasalamat sa ilang maayong Helmsman—ang Dios—nagluhod sila ug misinggit: 'Kinsa kaha ang makahuna-huna og ingon nga panalangin sama sa imong gihatag kanamo, O Dios, alang sa imong Anak nga nahimong tawo, among Ginoong Jesu-Cristo?! Kinsa kaha ang buang nga, samtang naghunahuna sa imong dagkong panalangin sa katawhan, mopili sa mga hiyas sa usa ka walay pulos nga kinabuhi? Kinsa bay ingon ka-andam sa pagbuhat sa mga maayong buhat sama sa Imong Anak, Nga nagpadayag kanamo sa usa ka panan-awon sa grasya nga pagabubo kanamo, ug nagpakita usab kanamo sa mga korona nga among ikoronahan, ug pinaagi niini nagpalig-on kanamo alang sa pakigbisog nga nagpaabut kanamo!'

Samtang nag-ampo sila sa ingon niini hangtod sa kaagahon, nagpasalamat sa Diyos, sa pagsubang sa adlaw misulod ang usa ka bantay sa prisohan ug gisultihan sila nga ginatawag sila ni Komandante Theodulus ug Agathopod. Pagkahuman nila sa paghimo sa tanda sa krus, mibiya sila sa selda nga nakadena ug misunod sa mga sundalo. Usa ka dagkong grupo sa ilang mga kaila nga nagtigum didto misugod sa paghilak para kanila, sa ilang pagkahibalo nga nagpaabot na kanila ang kamatayon. Apan si San Teodulo, nga nagdan-ag ang nawong, mituyok ngadto sa mga nagahilak ug miingon:

'Kung nagahilak kamo tungod sa gugma kanamo, nan angay unta kamo maglipay para namo, nga among ginabuhat kini nga buhat aron pasidunggan ang Tinuod nga Dios. Apan kung nagahilak kamo tungod sa yawa nga pagpanukotuko, nan maghilak kamo pag-ayo para sa inyong kaugalingon kaysa para namo, kay nangilag kamo gikan sa dalan sa pagkamatarong ug nagdali kamo padulong sa pagkaguba.'

Pagkahuman niini, sa dihang gidala ang mga santo sa atubangan sa kumander nga si Faustin aron pangutan-on sa ikatulong higayon, wala sila mitubag gawas lang niining mga pulong:

'Kami mga Kristohanon ug andam mi nga mag-antos sa tanang matang sa pag-antos alang sa ngalan ni Kristo.'

Unya ang kumander, nga ang nawong natabonan sa kasubo, gipahayag ang silot sa kamatayon batok kanila, nga nag-ingon:

'Si Teodulo ug si Agatopo, nga misalikway sa paghalad sa mga diyos, ilubong sa dagat.'

Pagkahuman niini, gidala sila sa dagat sa mga sundalo; pagkahuman giputlan ang ilang mga kamot sa likod ug gibitay ang bug-at nga mga bato sa ilang mga liog, gisakay sila sa barko. Niadtong panahona, usa ka dako kaayong grupo sa mga higala, silingan, ug mga kaila sa mga banal nga martir gikan sa E , nagtigum sa baybayon; ang uban naghilak sa hunahuna sa umaabot nga kamatayon sa mga santo, samtang ang uban nagdayeg sa mga maisugong mananakop ni Kristo tungod kay napildi nila ang yawa ug namatay sila nga malipayon alang sa pagkamatinud-anon.

Samtang nagmalumo ang komander sa mga santo, nagpadala siya og espesyal nga sugo, si Fulvius, ngadto kanila, nga nag-ingon nga kung maghalad lang sila og gamayng insenso sa mga diyos, maluwas sila sa kamatayon. Apan wala mohunong ang mga santo sa pagtawag kang Kristo ug sa pagdumili sa walay pulos nga mga diyos sa

pagano. Sa katapusan, human sa daghang pagpangumbinsi, ang mga dautang tawo, sa ilang pagkakita nga ang mga alagad ni Cristo dili gyud mosugot sa pagsimba sa mga dios-diosan, nag-andam sa paglabay kang Santo Agathopod sa dagat. Ang Santo, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, misinggit sa kusog nga tingog:

'Tan-awa! Pinaagi niining ikaduhang pagbunyag, nahugasan ang tanan natong mga sala, ug kita molakaw nga putli ngadto kang Kristo Jesus!'

Sa niining mga pulong, gilabay ang santo sa dagat, ug pagkahuman gilabay usab si Santo Theodulus sa dagat pagkahuman kaniya.

Sa ingon niini, natapos sa mga balaang martir ang ilang pagkamartir ug nadawat nila ang korona sa kadaogan gikan sa kamot sa Ginoo. Ang dagat, pagdawat sa mga lawas sa mga santo, gilabay dayon kini sa baybayon, nga walay kadena ug bato. Ang mga paryente ug kaila, pagkuha sa mga lawas sa mga balaang martir, gilubong nila kini uban ang dungog.

Paglabay sa pipila ka panahon, mipakita kanila si Santo Teodulo nga masidlak ang nawong, nagsul-ob og puti, ug gisugo sila nga ipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus, mga ulila, ug mga balo.

Ang mga balaang martir namatay niadtong ikalima ka adlaw sa Abril, nga naghimaya sa langit sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Mark sa Atenas

Gisaulog sa ika-5 sa Abril

Sa usa ka higayon, gisaysay ni Abba[2846] Serapion ang mosunod.

Samtang nagpuyo ako sa sulod nga disyerto sa Ehipto[2847] , usa ka adlaw miadto ko sa dakong tigulang nga si Juan ug, pagkahuman nakadawat sa iyang panalangin, mipahulay aron makapahuway, gikapoy sa biyahe. Samtang natulog ko, nakakita ko og panan-awon sa akong damgo: nakakita ko og duha ka eremita nga miadto sa tigulang ug nakadawat sa iyang panalangin. Miingon sila sa usag usa:

'Ani na si Abba Serapion; dawata nato ang iyang panalangin.' Mitubag kanila si Abba Juan:

'Bag-o pa lang siya gikan sa disyerto karon ug gikapoy kaayo: pasagdi siya nga makapahuway gamay.'

Dayon miingon ang mga eremita sa tigulang bahin kanako:

– Sulod sa taas kaayo nga panahon nga nagpuyo si Serapion isip usa ka eremita sa disyerto, apan wala pa siya moadto aron makita si Amahan Mark, nga nagpuyo isip usa ka eremita sa Bukid Frachis sa Ethiopia[2848] . Sa tanang mga eremita ug asketa, walay bisan kinsa nga makatupong niining si Mark. Siya usa ka gatus ug traynta ka tuig ang panuigon, ug siyam ka pulo ug lima ka tuig na ang milabay sukad sa pagsugod niya sa kinabuhi nga asetik sa disyerto. Sa tibuok niining panahona, wala pa gyud siya makakita bisan usa ka tawo. Dili pa dugay, gibisita siya sa pipila ka mga santo nga nag-ambit sa kahayag sa walay katapusang kinabuhi, ug nagsaad sila nga dad-on siya aron makig-uban kanila.

Samtang ilang gisulti kini nga mga pulong kang Padre Juan, namata ko gikan sa akong pagkatulog ug, sa dihang wala koy nakita nga uban sa tigulang, gisultihan ko siya sa akong panan-awon.

'Kini nga panan-awon,' miingon ang tigulang kanako, 'diyosnon ang kinaiya; apan asa kaha karon ang Bukid Thrace?'

'Amo akong pag-ampo, Amahan!' ingon ko sa tigulang.

Pagkahuman sa pag-ampo, mibulag ko sa tigulang ug mibyahe paingon sa Alexandria[2849] , nga baynte ka adlaw nga biyahe gikan dinhi; nabyahe nako kini sa lima ka adlaw, hapit wala gyud ko magpahulay, sa adlaw o sa gabii, gisunog sa kainit sa adlaw, nga gani gisunog pa gani ang abog sa yuta.

[2846] Abba – amahan, abad sa usa ka monasteryo.

[2847] Ang Sulod nga Disyerto, o Disyerto sa Scetic, nahimutang usa ka adlaw nga biyahe lampas sa Disyerto sa mga Selda, sa Ehipto, sa Libya. Kini usa ka buang, balas nga disyerto diin ang mga bukal sa tubig talagsa ra makita; wala gani'y gilakang dalan dinhi – ang mga biyahero nakaplagan ang ilang dalan pinaagi sa pagsunod sa dagan sa mga bitoon.

[2848] Ang Bukid Frachian naa sa Libya, sa karon nga Tukra. Ang Etiyopya mao ang nasud sa habagatan sa Ehipto – Nubia ug Abyssinia.

Pag-abot nako sa Alexandria, nangutana ko sa usa ka negosyante kung pila pa ka layo ang Bukid sa Phracia nga nahimutang sa Ethiopia. Mitubag ang negosyante:

'Oo, Amahan, layo pa kaayo ang maong lugar. Molungtad kini og baynte ka adlaw aron maabot ang utlanan sa mga Etiyopiyano, usa ka katawhan nga gigikanan sa mga Hittite[2850] ; apan ang bukid nga imong gipangutana mas layo pa gikan dinhi.'

Nangutana ko kaniya pag-usab:

'Unsa kaha kadaghan nga pagkaon ug ilimnon ang angay dalhon para niining biyahe?'—kay gusto ko nga molarga paingon niadtong lugar.

'Kung ang imong biyahe,' tubag sa negosyante, 'pinaagi sa dagat, dili ka magdugay sa dalan; apan kung molarga ka pinaagi sa yuta, magdugay ka sa dalan sulod sa traynta ka adlaw.'

Pagkadungog nako niini, gipuno nako og tubig ang akong kalabasa ug nagkuha ko og pipila ka datiles; nagasalig sa Ginoo, mibiyahe ko ug nilatas niining disyerto sulod sa baynte ka adlaw. Sa akong pagbiyahe, wala koy nakit-an bisan tawo, hayop, o langgam. Kay kining disyerto hapit hingpit nga walay tanom, tungod kay wala gyud kini mag-ulan o hamog, mao nga wala'y makit-an nga pagkaon dinhi. Pagkahuman sa baynte ka adlaw nga pagbiyahe, nahurot ang tubig sa akong kalabasa, ingon man ang mga datiles; gikapoy kaayo ko ug dili na makahulagway pa, apan dili pud ko makabalik, busa naghigda ko sa yuta, gikapoy kaayo. Ug unya mitungha kanako ang duha ka eremita, nga una nakong nakita sa usa ka panan-awon sa balay sa dakong tigulang nga si Juan. Mitindog sila sa akong atubangan ug miingon kanako:

'Bangon ug uban kanamo!'

Sa dihang mitindog ko, nakita nako ang usa kanila nga nagluhod pag-ubos sa yuta, mituyok kanako ug nangutana:

'Gusto ka ba og kan-on?'

'Sumala sa imong gusto, Amahan,' matud nako.

Unya gipakita niya kanako ang gamot sa usa ka tanom sa disyerto ug miingon:

– Tilawi kini nga gamot ug, pinaagi sa gahum sa Ginoo, ipadayon ang imong pagbiyahe!

Nikaon ko og gamay, ug dayon nabati nako nga nabalik ang akong kusog, ug nalipay ang akong kalag. Nabati nako nga presko kaayo nga mura'g wala gyud ko gikapoy. Unya gipakita nila kanako ang dalan nga akong sundon paingon kang San Marcos, ug mibiya sila sa ilang dalan.

Samtang nagpadayon ko sa akong pagbiyahe, naduol ko sa usa ka hataas nga bukid nga daw moabot sa langit. Wala gyud'y lain didto gawas sa abog ug mga bato. Sa dihang naduol ko sa bukid, nakita nako ang dagat sa tumoy niini. Nagkinahanglan ko og pito ka adlaw aron makasaka sa bukid.

Pag-abot sa ikapitong gabii, nakakita ko og usa ka Anghel sa Dios nga nag-anaog gikan sa langit paingon kang San Marcos, nga miingon kaniya:

'Bulahan ka, Abba Mark, ug maayo unta ang imong kahimtang! Tan-awa, gidala namo kanimo si Amahan Serapion, nga gihandom sa imong kalag nga makita, kay wala ka man gitinguha nga makakita og lain nga tawo gawas kaniya!'

Pagkahuman sa akong panan-awon, mibiyahe ko nga walay kahadlok ug nagpadayon hangtod nakaabot ko sa langob diin nagpuyo si San Marcos. Sa akong pagduol sa bungbong sa langob, nadungog nako ang santo nga nag-awit sa mga Salmo ni David ug miingon: *'Kay sa imong panan-aw, ang usa ka libong tuig sama ra sa kagahapon'* (Salmo 89:5), ug nagpadayon gikan sa maong salmo. Unya, napuno sa kadagatan sa espirituhanong kalipay nga misulod kaniya, ang santo misugod sa pakigpulong sa iyang kaugalingon uban niining mga pulong:

– Bulahan ang imong kalag, Marcos, nga pinaagi sa tabang sa Dios wala ka makahugaw sa imong kaugalingon sa mga kahugawan niining kalibutan, nga ang imong hunahuna wala mabihag sa dautang mga hunahuna! Bulahan ang imong lawas, kay wala kini malunod sa mga kahakog ug makasasala nga mga tinguha! Bulahan ang imong mga mata, nga wala matintal sa yawa pinaagi sa pagtan-aw sa kaanyag sa uban! Bulahan ang

---

[2849] Alexandria – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon, nahimutang sa bunganga sa Suba sa Nilo sa Ehipto ug gitukod ni Alexander the Great (336–323 BC), nga sa iyang panahon usa ka sentro sa kalibutanong kahibalo ug kalakalan.

[2850] Ang mga Hittita – mga kaliwat ni Heth, anak ni Canaan (anak ni Noah) – nagpuyo sa kabukiran (Num. 13:30), sa habagatan sa Palestina, duol sa Hebron (Gen. 23) ug duol sa Bethel (Judg. 1:26).

imong mga dalunggan, kay wala kini makadungog sa tingog sa babaye dinhi sa walay pulos nga kalibutan! Bulahan ang imong mga lungag sa ilong, kay wala kini makabaho sa baho sa sala! Bulahan ang imong mga kamot, kay wala kini makahikap sa bisan unsang butang nga iya sa mga tawo. Bulahan ang imong mga tiil – nga wala makatapakan sa dalan padulong sa kamatayon, ni nagdali paingon sa sala! Ang imong kalag napuno sa espirituhanong kinabuhi ug kalipay sa mga anghel!

Ug unya misugod siya pag-usab sa pagpakigpulong sa iyang kaugalingong kalag: *'Panalangini ang Ginoo, O akong kalag, ug ang tanan nga anaa sa sulod nako, ang Iyang balaan nga ngalan. Panalangini ang Ginoo, O akong kalag, ug ayaw kalimti ang tanan Niyang mga kaayohan'* (Salmo 102:1–2). Ngano man nga masubo ka, O akong kalag? Ayaw kahadlok! Dili ka madakpan sa mga bilanggoan sa impyerno; dili gyud makasumbong kanimo ang mga demonyo. Pinaagi sa grasya sa Dios, walay partikular nga makasasala nga bisyo sa sulod nimo: *'Ang anghel sa Ginoo nagpamutang sa palibot sa mga nagahadlok kaniya, ug nagaluwas kanila'* (Salmo 33:8). 'Ginoo, bulahan ang sulugoon nga nakabuhat sa kabubut-on sa iyang agalon.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong ug daghan pa gikan sa Balaang Kasulatan aron pahupayon ang iyang kalag ug palig-onon ang iyang dili matuyok nga paglaum sa Dios, ang Mabubuting Marko migawas sa bungbong sa iyang langob ug, samtang nagahilak sa pagbati, mitawag kanako, nga nagaingon:

'Oh, unsa kadako sa buhat sa akong espirituhanong anak nga si Serapion, nga mibiyahe aron bisitahan ang akong puloy-anan!'

Unya, pagkahuman niya ko pagpanalangin, giakap niya ko sa iyang mga bukton ug, paghalok kanako, miingon siya:

'Sulod sa siyamnapulo'g lima ka tuig nagpuyo ako niining kamingawan ug wala koy nakitang tawo. Karon, sa katapusan, nakita ko ang imong nawong, nga dugay na nakong gipangandoy makita sulod sa daghang katuigan. Wala ka gikapoy sa pagbiyahe aron lang moanhi kanako. Busa, ang akong Ginoo, si Jesu-Kristo, maghatag kanimo og ganti sa adlaw nga pagahukman Niya ang tinago nga mga hunahuna sa mga tawo.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, giimbitar ko sa Banal nga si Marcos nga moupo.

Nagsugod ko sa pagpangutana sa Reverendo bahin sa iyang bililhon nga kinabuhi. Ug gisulti niya kanako ang mosunod:

'Sama sa akong giingon, nagpuyo na ako dinhi sa kining langob sulod sa siyamnapulo'g lima ka tuig. Niining panahona, wala pa ko makakita og tawo, bisan manayaw o langgam; wala pa ko matilawan og pan nga giluto sa kamot sa tawo, ni nagsul-ob ko og bisan unsang sinina. Sulod sa traynta ka tuig, gisagubang nako ang grabeng kalisod ug pag-antos tungod sa gutom, kauhaw, ug pagkahubas, apan labi na gayud sa mga tukso sa yawa. Tungod sa grabeng gutom, mokaon ko sa abog sa yuta, ug kung mapaso ko sa kauhaw, moinom ko sa tubig sa dagat. Ang mga demonyo nagpanumpa sa usag usa sa libo ka beses nga ilubong ko sa dagat, ug sa pagdakop kanako, gihila ko nila, samtang gibunalan ko, paingon sa ubos nga bahin niining bukid. Apan misaka ko pag-usab paingon sa tumoy sa bukid. Sila, sa baylo, gihila ko pag-usab gikan didto, hangtud nga nahimulag ang panit sa akong lawas. Samtang gihila ko ug gibunalan, misinggit sila nga walay pag-ayo:

'Palayo sa among yuta! Sukad pa sa sinugdanan sa kalibutan, wala pay tawo nga nakaabot dinhi – giunsa man nimo pagka-dili mahadlok moanha dinhi?'

Pagkahuman sa traynta ka tuig nga ingon ana nga pag-antos, pagkahuman sa ingon ana nga gutom, kauhaw, pagkahubas ug panlupig sa kamot sa mga demonyo, ang grasya sa Dios ug ang Iyang kalooy gibubo kanako. Pinaagi sa Iyang pag-atiman, ang akong natural nga unod nabag-o; mitubo ang buhok sa akong lawas; sa husto nga panahon, gidalaan ko og pagkaon ug mibisita kanako ang mga Anghel sa Ginoo. Nakita nako, sama sa usa ka hulagway, ang gingharian sa langit ug ang mga puloy-anan sa kalipay nga gisaad sa mga kalag sa mga balaan, nga giandam alang sa mga nagabuhat sa maayo. Nakita nako ang hulagway sa Langitnong Paraiso ug sa kahoy sa kahibalo, diin gipanlasan sa atong mga katigulangan. Nakita usab nako ang presensya ni Elias ug ni Enoc sa Paraiso, ug walay bisan unsa nga wala ipakita kanako sa Ginoo gikan sa tanan nakong gipangayo Niya.

'Nangutana ko kaniya,' matud ni Serapion, '"Sultihi ako, Amahan, giunsa ug ngano ka miabot dinhi?"'

Ug ang santo misugod sa iyang salaysay uban niining mga pulong:

'Natawo ko sa Athens[2851] , diin ako nagtuon sa pilosopikal nga mga siyensya. Pagkahuman sa kamatayon sa akong mga ginikanan, miingon ko sa akong kaugalingon: "Sama sa pagkamatay sa akong mga ginikanan, mao usab ang akong pagkamatay. 'Busa, mas maayo nga boluntaryo nakong biyaan kining kalibutan kaysa mahimong

bihag niini.' Ug sa diha-diha dayon, pagkahuman nako sa pagtangtang sa akong mga sinina, mitindog ako sa usa ka tabla ug misakay niini aron molayag tabok sa dagat. Gidala sa mga balod, pinaagi sa Balaang providensya, mipahulay ako niining bukid.

'Samtang nag-istorya kami sa ingon ani,' padayon ni Serapion, 'miabut ang kaadlawon, ug nakita nako si Banal nga Marcos nga natabonan sa buhok sama sa hayop, ug nahadlok kaayo ko, kay dili siya mailhan nga tawo gawas lang sa iyang tingog ug sa mga pulong nga gikan sa iyang baba.' Sa pagkakita sa akong kalibog, miingon kanako si San Marcos:

'Ayaw kahadlok sa pagtan-aw sa akong lawas, kay ang unod nga gikuha gikan sa mortal nga yuta mortal usab.'

Unya nangutana siya kanako:

'Nagpabilin pa ba ang kalibutan sa balaod ni Cristo, sama sa kaniadto?'

'Karong panahona,' mitubag ko, 'pinaagi sa grasya ni Kristo, mas maayo pa karon kaysa kaniadto.'

'Nagpadayon pa ba hangtod karon ang pagsimba sa mga dios-diosan ug ang pagpanlupig sa mga Kristohanon?' pangutana niya pag-usab.

'Pinaagi sa tabang sa inyong balaan nga mga pag-ampo,' mitubag ko, 'miundang na ang pagpanlupig ug wala na'y idolatriya.'

Pagkadungog niini, ang tigulang napuno sa dakong kalipay. Unya gipangutana ko niya pag-usab:

'Aduna bay karon, sa kalibutan, mga santo nga nagbuhat og mga milagro, sama sa giingon sa Ginoo sa Iyang Ebanghelyo: *"Kon aduna kamo'y pagtuo nga sama sa liso sa mustasa ug moingon kamo niining bukid, 'Lihok gikan dinhi ngadto didto,' molihok kini; ug walay bisan unsa nga dili posible para kaninyo"* (Mat. 17:20)?'

Samtang gipahayag sa santo kining mga pulong, ang bukid mibalhin gikan sa iyang puwesto mga lima ka libong kubito[2851] ug miduol sa dagat. Si Santo Marcos, mibangon sa iyang mga tiil ug pagkakita nga ang bukid nagalihok, miingon, nga nagtubag niini:

'Wala ko magmando kanimo nga molihok gikan sa imong dapit, apan nakig-istorya ko sa akong igsoon; busa, balika sa imong dapit!'

Sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niini, mibalik gayud ang bukid sa iyang lugar. Sa pagkakita niini, nahugno ko sa yuta sa kahadlok. Ang santo, sa samang higayon, gikuptan ko sa kamot, gitabangan ko nga motindog, ug miingon kanako:

'Wala ba ka makasaksi og ingon ani nga mga milagro sa imong kinabuhi?'

'Dili, Amahan,' akong tubag.

Unya ang santo, nga nagahingaw, nanghilak sa kapait ug miingon:

'Kaluoy-an kining yuta, kay ang mga Kristohanon dinhi gitawag lang ingon ana sa ngalan, apan sa tinuod dili sila!'

Ug miingon siya pag-usab:

'Bulahan ang Dios, nga nagdala kanako niining balaan nga dapita, aron dili ako mamatay sa akong yutang natawhan ni dili pagahilotan sa yuta nga hugaw sa daghang mga sala!'

'Gigugol namo ang tibuok adlaw,' matud ni Serapion, 'sa pagkanta sa mga salmo ug pakighinabi sa espirituhanong mga butang, ug sa pag-abot sa gabii, miingon kanako ang Reverendo:

'Igsoon nga si Serapion! Dili na ba panahon nga pagkahuman sa atong pag-ampo, magkaon kita uban sa pagpasalamat?'

Wala ko motubag niining mga pulong. Pagkahuman niana, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug gisugdan niya ang pag-awit sa mosunod nga salmo: *'Ang Ginoo mao ang akong magbalantay; dili ako magkulang'* (Salmo 22:1).

Pagkahuman niya sa pagkanta niining salmo, mituyok siya paingon sa langob ug miingon:

'Igsuon, isilbi ang pagkaon.'

[2851] Ang kubito – usa ka yunit sa gitas-on nga kasagarang gigamit sa karaang panahon, katumbas sa gilay-on gikan sa siko paingon sa tumoy sa tunga-tungang tudlo (mga 10 ka vershoks). (Ang usa ka vershok kay hapit 4.45 cm. Ang gitas-on sa kubito gitakda isip gilay-on gikan sa tumoy sa gipahaba nga tunga-tungang tudlo paingon sa lutahan sa siko, ug mahimo kini nga moabot sa 46 cm. – *Ang mga Editor sa Azbuka of Faith*.)

Unya miingon siya kanako pag-usab:

'Adto ta ug mokaon sa pagkaon nga gipadala kanato sa Dios.'

Natingala ko sa akong kasingkasing, naghunahuna kung kinsa ang gisugo ni San Marcos nga mag-andam sa pagkaon, kay sa tibuok adlaw wala ko makakita og lain bisan kinsa sa iyang langob.

Sa dihang misulod kami sa langob, nakita nako ang duha ka lamisa nga gitukod, diin nagbarug ang duha ka humok ug puti nga tinapay, nga nagdan-ag sama sa niebe. Aduna usab mga gulay nga malingaw ang mata tan-awon, duha ka inihaw nga isda, mga olibo nga gipangtangtangan og bukel, mga datiles, asin, ug usa ka puno nga pitser sa tubig nga mas tam-is pa kaysa dugos. Sa dihang nanglingkod kami, miingon kanako si San Marcos:

'Anak nakong si Serapion, pag-ampo sa panihapon!'

'Pasayloa ko, Amahan,' akong tubag.

Unya miingon ang santo:

'Ginoo, panalangini kini nga pagkaon!'

Ug nakabantay ko, duol sa pagkaon, og usa ka kamot nga gipahaba gikan sa langit, nga nagbuhat og tanda sa krus ibabaw sa pagkaon nga gibutang sa atubangan namo. Pagkahuman sa pagkaon, miingon si Marcos:

– Igsoon, kuhaa kini gikan dinhi!

Ug sa kalit lang, gikuha sa usa ka dili makita nga kamot ang pagkaon. Natingala ko sa tanan nga nahitabo: sa dili makita nga sulugoon (kay ang Anghel sa Ginoo, nga walay lawas, misilbi kang Banal nga Marcos, nga nahimong Anghel sa unod, sumala sa sugo sa Dios), ug sa kamatuoran nga sa tibuok nakong kinabuhi wala pa gyud ko matilawan ug ingon ana ka lami nga pagkaon ni makainom ug ingon ana ka tam-is nga tubig sama sa naa niadtong panyapon. Sa pagkakita sa akong kalibog, miingon kanako ang santo:

'Igsoon nga si Serapion! Nakita ba nimo pila ka panalangin ang gipadala sa Dios sa Iyang mga sulugoon! Adlaw-adlaw, gipadala sa Ginoo kanako ang usa ka tinapay ug usa ka isda, apan karon, alang kanimo, gidoble Niya ang pagkaon – nagpadala Siya kanamo og duha ka tinapay ug duha ka isda. Pinaagi sa ingon nga pagkaon gipakaon sa Ginoong Diyos ako sa tibuok panahon sa akong unang mga pag-antos. Sama sa akong gisulti kanimo sa sinugdanan sa atong pakighinabi, sa traynta ka tuig nga akong gigugol dinhi, wala ko makit-i bisan usa ka gamot sa tanum nga akong magamit aron mapakabuhian ang akong kaugalingon. Tungod sa kagutom ug kauhaw, sa kinahanglanon gayud, nakakaon ko og abog ug nakainom ko og mapait nga tubig sa dagat, ug naglakaw ko nga hubad ug walay sinina sa tiil. Nahulog ang akong mga tudlo sa tiil tungod sa katugnaw ug sa grabeng kainit; gisunog sa adlaw ang akong unod, ug nagapahigda ako sa yuta nga murag patay. Samtang ang mga demonyo nakig-away kanako, sama sa usa ka gipasagdan sa Diyos. Apan ako, pinaagi sa tabang sa Diyos, nagpailob sa tanan niini tungod sa gugma sa Ginoo. Sa katapusan sa akong traynta ka tuig nga pag-antos, pinaagi sa sugo sa Dios, misugod ang pagtubo sa akong buhok hangtud natabonan ko niini pag-ayo, sama sa sinina. Busa, sukad niadto hangtod karon, dili na makaduol kanako ang mga demonyo; dili na ko masakitan sa gutom ug kauwaw; dili ko samaran sa kainit o katugnaw. Bisan pa niini, wala gyud ko mag-antos og bisan unsang sakit. Apan karon nagkadool na ang katapusan sa akong kinabuhi, ug gipadala ka sa Diyos dinhi aron imo kong ilubong ang akong mapainubsanon nga lawas gamit ang imong balaan nga mga kamot.

Unya, pagkahuman sa pipila ka panahon, miingon pag-usab kanako ang balaan:

'Igsoon nga si Serapion! Pagmata karon nga gabii, kay nagkadool na ang akong kamatayon.'

Pagkahuman niini, nagsugod kami sa pag-ampo, nag-awit sa mga Salmo ni David. Sa samang higayon, miingon kanako ang santo:

'Igsoon nga si Serapion! Pagkahuman ko mamatay, ibutang ang akong lawas dinhi sa kuweba, baroga ang bungbong gamit ang bato, ug biyaan kining kuweba.'

Unya mitungo ako sa atubangan sa balaan nga amahan ug, uban sa mga luha, nagsugod ako sa pagpangayo sa iyang pasaylo, nga miingon kaniya:

'Amo, Amahan, pag-ampo kang Dios nga kuhaon ko Niya uban kanimo, aron makaanhi usab ako diin ka paingon.'

Sa pagtubag sa akong mga pulong, miingon kanako ang balaan:

'Ayaw paghilak karong adlaw sa akong kalipay, kondili maglipay ka pa gayud. Kinahanglan nga mobalik ka sa imong kaugalingong dapit. Hinaut nga ang Ginoo, nga nagdala kanimo dinhi alang sa imong paningkamot ug pag-alagad sa Dios, magahatag kanimo sa kaluwasan. Labaw pa, hibaloa nga ang imong pagbalik gikan dinhi dili

pinaagi sa samang dalan nga imong gisagdan sa pag-abot, kondili maabot nimo ang imong padulngan pinaagi sa lain – usa ka dili kasagaran – nga agianan.

Pagkahuman sa mubo nga pahulay, miingon dayon ang Banal nga si Marcos:

'Igsoon Serapion! Kining adlawa dako kaayo ug kahinungdanon para kanako: mas labaw pa kaysa bisan unsang adlaw sa akong kinabuhi. Karon ang akong kalag gipagawas gikan sa mga pag-antos sa lawas ug moadto aron magpahulay sa langitnong mga puloy-anan. Karon ang akong lawas magpahulay gikan sa daghang mga paningkamot ug mga sakit; karon dawaton ko sa Dios sa Iyang atubangan.'

Sa dihang gisulti sa santo kining mga pulong, napuno ang iyang langob sa kahayag nga mas hayag pa kaysa sa adlaw, ug napuno ang bukid sa humot nga mga baho.

'Sa paghikap Niya sa akong kamot niadtong takna,' padayon ni Serapion, 'ang Banal nga si Marcos misugod sa pagsulti kanako ingon niini:

'Hinaut nga ang langob diin ako nagpuyo uban sa akong lawas, samtang nag-alagad ako sa Dios sa akong kinabuhi, magpabilin hangtod sa kinatibuk-ang pagkabanhaw, ug hinaut nga ang akong patay nga lawas—nga mao ang puloy-anan sa sakit, kapoy, ug kakabus—magpabilin dinhi. Apan Ikaw, O Ginoo, kuhaa ang akong kalag gikan niining lawasa! Tungod kanimo gisagubang nako ang gutom, kauhaw, kawad-on sa sinina, katugnaw ug kainit, ug tanang matang sa ubang mga kasakit. O Ginoo! Bistiha ako mismo sa imong bisti sa himaya sa makalilisang nga adlaw sa imong pag-abot! Pasagdi nga ang akong mga mata, nga wala gayud matulog atol sa akong mga pag-ampo sa gabii, sa katapusan mapikit! Magpahulay na, akong mga tiil, nga naningkamot sa tibuok gabii nga pagbantay! Mibulag na ako sa kinabuhi dinhi sa yuta, ug nag-ampo ako sa kaluwasan sa tanan nga nagpabilin dinhi sa yuta. Maluwas kamo, kamo nga nag-ayuno alang sa Ginoo , nga naglibot-libot sa kabukiran ug mga langob! Maluwas kamo, kamo nga mga asketiko, nga nag-antos sa tanang matang sa kakabus aron makab-ot ang Gingharian sa Langit! Maluwas kamo, mga bihag ni Cristo, kamo nga gipriso ug gipahilayo tungod sa kamatuoran, nga walay kalipay sa bisan unsa gawas sa Usa ka Dios! Maluwas kamo, mga monasteryo, nga nag-alagad adlaw ug gabii alang sa Dios! Maluwas kamo, mga balaang simbahan, nga nagsilbi nga paagi sa paghinlo sa mga makasasala! Ligtas kamo, mga pari sa Ginoo, mga tunga-tunga sa katawhan ug sa Dios! Ligtas kamo, mga anak sa Gingharian ni Cristo, nga giampon isip mga anak nga lalaki ug babaye ni Cristo pinaagi sa balaan nga pagbunyag! Ligtas kamo, mga maningkamot kang Cristo, nga modawat sa mga biyahero sama sa pagdawat kang Cristo mismo! Maluwas kamo, kamo nga takus sa kaluoy, kamo nga mahigugmaon! Maluwas kamo, kamo nga manggaranon, nga nagatigom sa bahandi alang sa Ginoo, ug nagagahin sa inyong kinabuhi sa mga buhat nga makapahimuot sa Dios! Maluwas kamo, kamo nga nanginirap alang sa Ginoo! Maluwas kamo, kamo nga matinud-anong mga hari ug prinsipe, nga nagdumala sa hustisya uban sa kamatuoran ug kaluoy! Ligtas kamo, kamo nga mapainubuson ug maalamon nga mga nagapuasa ug mga asetikong mapisan! Ligtas kamo, kamong tanan nga nagahigugmaay tungod kang Cristo! Ligtas kamo, kamong tanan nga nagpuyo sa kalibutan sa kalinaw ug gugma ni Cristo!"

Unya,' matud ni Serapion, 'pagkahuman niyang gisulti kining mga pulong, ang Balaan nga si Marcos mituyok kanako, gihalokan ko, ug miingon: "Ligtas usab ka, igsoon nga si Serapion! Gina-ampo ko kamo pinaagi sa atong Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga ayaw ninyo kuhaa bisan unsa gikan sa akong mapainubuson nga lawas, bisan pa gani usa ka buhok. Ayaw tugoti nga bisan unsang sinina makahikap niini, kondili ang buhok nga gihatag sa Dios kanako ra ang magpabilin sa akong lawas sa akong paglubong. Ingon usab, ayaw na kamo magpabilin dinhi."

Samtang ang santo nag-ingon niini nga mga pulong, ug ako nagahilak, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga miingon: 'Idala kanako gikan sa kamingawan ang akong pinili nga sudlanan; idala kanako ang tigbuhat sa pagkamatarong, ang labing hingpit nga Kristohanon ug matinud-anong sulugoon! Ania, Marcos, ania! Pahulay sa kahayag sa kalipay ug espirituhanong kinabuhi!'

Unya miingon kanako si Santo Marcos:

– Igsoon, magluhod ta! Ug nagluhod kami.

Pagkahuman niana, nakadungog ko og tingog sama sa anghel nga nag-ingon sa reverendo:

– Iyab-ong ang imong mga kamot!

'Pagkadungog nako niining tingog,' ingon ni Serapion, 'dali ra ko mibangon sa akong mga tiil ug, sa pagtan-aw paingon sa taas, nakita nako ang kalag sa santo nga nakagawas na gikan sa mga gapos sa unod – gisul-

oban kini sa hayag nga puti nga bisti sa mga kamot sa mga anghel ug gidala nila paingon sa langit[2852] . Nakita nako ang agianan sa hangin padulong sa langit ug ang mga langit nga nabukas. Labaw pa, nakita nako ang daghang mga demonyo nga nagtindog sa maong agianan ug nadungog nako ang tingog sa mga anghel nga gipunting ngadto sa mga demonyo:

– O mga anak sa kangitngit, palagyo ug tago kamo sa nawong sa kahayag sa kamatuoran!

Ang balaan nga kalag ni Marcos gipataas sa hangin sulod sa hapit usa ka oras. Unya nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga misulti sa mga anghel:

'Kuhaa ug dad-a dinhi ang nakapahiya sa mga demonyo.'

Sa dihang nakalabang nga walay kadaut ang buot sa bililhon pinaagi sa dagat sa mga demonyo ug nagkadool na sa abli nga langit, nakakita ko, murag ingon, sa hulagway sa tuo nga kamot nga gipahaba gikan sa langit, nga nagdawat sa walay-daotang buot. Unya kini nga panan-aw natago sa akong mga mata,' ingon ni Serapion, 'ug wala na ko makakita pa ug bisan unsa.

Mga alas sais sa buntag; pagkahuman nako sa pag-andam sa balaan nga lawas alang sa lubong, nagpabilin ko sa pag-ampo tibuok gabii. Sa pagsubang sa adlaw, gida-aw ko ang naandan nga mga himno ibabaw sa lawas uban sa luha sa kalipay, gikahagkò kini, ug gibutang sa langob, giselyohan ang bungbong sa langob gamit ang usa ka bato. Unya, human sa taas nga pag-ampo, mibaba ko sa bukid, nagdayeg sa Dios ug nagtawag sa santo aron giyaon ko sa akong pagpauli gikan niining dili matabok ug makalilisang nga disyerto. Sa pagsalop sa adlaw, samtang naglingkod ko aron magpahulay, kalit nga mitungha kanako pag-usab ang duha ka eremita nga kaniadto nakapakita kanako ug miingon kanako:

'Ikaw, Igsoon Serapion, gilubong nimo ang lawas sa bulahan nga asetik, nga ang tibuok kalibutan dili gayud takus. Busa, baroga ug ipadayon ang imong pagbiyahe sa gabii, kay lisod molakaw sa adlaw tungod sa grabeng kainit.'

Unya mitindog ako ug gisunod ko sila nga nagpakita kanako, ug naglakaw ako sa ilang likod hangtod sa sayong kaagahon. Sa dihang nagsugod na ang kaagahon, miingon sila kanako:

'Lakaw sa kalinaw, Igsoon Serapion, paingon sa imong lugar, ug pasalamati ang Ginoong Dios.'

Pagkahuman nako og lakaw og gamay nga gilay-on gikan kanila, nasabtan nako nga nagkadool na ko sa pultahan sa simbahan nga nahimutang sa monasteryo sa dakong tigulang nga si Juan. Tungod sa dakong katingala niini, gidayeg nako ang Dios sa kusog nga tingog ug nahinumdom ko sa mga pulong nga gisulti kanako sa Balaan nga si Mark, nga ang akong pagbalik gikan kaniya dili pinaagi sa samang dalan diin ako miabot kaniya. Ug nagtuo ako nga, pinaagi sa pag-ampo sa balaan, gidala ako nga dili makita. Nagpasalamat ko sa atong labing malumo nga Dios, nga nag-andam sa tanan alang sa akong kaayohan, bisan pa dili ko angay, pinaagi sa mga pag-ampo ug pag-ampo sa Iyang matinud-anong sulugoon, ang atong bililhon nga Amahan Mark.

Pagkadungog niya sa akong tingog, midali si Abba Juan gikan sa monasteryo aron sugaton ko ug, sa pag-abi-abi kanako, miingon:

'Nibalik na nga luwas kanamo si Abba Serapion, pinaagi sa grasya sa Dios.'

Unya miadto kami sa simbahan, ug gisultihan nako ang tigulang ug ang iyang mga disipulo sa tanan nga nahitabo kanako, ug kami tanan naghimaya sa Dios. Unya miingon kanako ang tigulang:

'Sa tinuod, igsoon, ania si Santo Marcos, nga mao ang labing hingpit sa mga Kristohanon; kita, bisan pa, nagtawag sa atong kaugalingon nga mga Kristohanon sa ngalan lamang, samtang sa tinuod layo kaayo kita sa tinuod nga Kristohanong pagtuo. Hinaut nga ang atong mahigugmaon ug maloloy-on nga Dios, pagkahuman Niya madawat ang balaan nga sulugoon nga si Marcos ngadto sa walay katapusang puloy-anan sa Iyang Langitnong Gingharian, – panalipdi Niya kita ug ang Iyang tibuok Balaan, Katoliko ug Apostoliko nga Simbahan gikan sa tanang limbong sa yawa, ug mag-uban Siya kanato kanunay, Iyang mga mapainubsanon nga sulugoon, ug giya-on kita aron matuman ang Iyang balaan ug langitnong kabubut-on, aron masunod nato ang mga tiil sa Iyang mga bantugang balaan, atong mga ginatahud nga amahan, – aron sa makalilisang nga Adlaw sa Paghukom, kita usab, kauban sa atong amahan nga si Marcos, makadawat sa kaluoy pinaagi sa pag-ampo sa atong Labing Balaan nga Ginooang Babaye, ang Inahan sa Dios, ug sa tanang mga santo nga nakapahimuot sa atong Ginoo, si Jesu-Cristo,

[2852] Ang kamatayon ni San Marcos nahitabo mga tuig 400.

nga Siya unta pagadautahan, pagahimungtan, ug pagasimbaan, uban sa Amahan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magbuhi nga Espiritu, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Banal nga si Publius

Gisaulog sa ika-5 sa Abril

Ang Kagalang-galang Publius, isip usa ka monghe, nag-alagad sa Ehipto[2853] atol sa paghari ni Emperador Julian nga Apostata[2854] . Sa dihang ang walay Diyos nga emperador nag-andam sa pagpakig-away batok sa mga Persyano, gipadala niya ang yawa pa-sidlakan, sama sa usa ka tiktik, nga nagsugo kaniya sa pagsusi sa agianan diin magmartsa ang hukbo ni Julian. Pagkahuman sa iyang pagbiyahe, nakaabot ang yawa sa dapit diin nagpuyo ang Banal nga Publius, apan didto siya mihunong ug nagpabilin sulod sa napulo ka adlaw, nga dili makalihok gikan sa maong dapit; ang hinungdan niini mao nga si Banal Publius, sa dihang nahibaloan pinaagi sa ispirasyon sa Diyos sa pag-abot sa Yawa sa iyang yuta, misugod sa pag-ampo, nagtaas sa iyang mga kamot sa kahitas-an, adlaw ug gabii nga walay pahulay, hangtod nga mibiya na ang Yawa gikan sa maong yuta[2855] . Busa, nga wala makat-on og bisan unsa, mibalik ang yawa kang Julian. Unya gipangutana siya ni Julian:

'Ngano nga dugay kaayo ka sa imong pagbiyahe?'

Mitubag ang yawa:

'Bisan pa nga dugay ko nga wala, mibalik ko kanimo nga wala koy nadiskubre ug wala koy nahibal-an; naghulat ko sulod sa napulo ka adlaw nga mahuman sa monghe Publius ang iyang pag-ampo, aron makalabay ko sa lugar diin nagpuyo kining monghe, apan tungod kay wala'y pulos ang akong paghulat, mibalik ko.'

Unya si Emperador Julian nga walay pagtuo, sa kasuko, miingon sa Yawa:

– Pagbalik ko gikan sa gubat, panimalos ko sa maong monghe.

Apan wala matuman ni Julian ang iyang dautang plano, kay pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulonga, gipatay siya sa dili makita nga gahum sa Dios.

Pagkahuman niini, usa sa mga militar nga kumander ni Julian, pagkahuman niyang namaligya sa tanan niyang kabtangan ug gipang-apod-apod ang kita sa mga kabus, miadto sa Banal nga Publio ug, pagkahuman mipangako sa pagka-mona, misugod sa pagpraktis sa pagka-asketa uban kaniya. Kining monghe labaw kaayo sa pagkamaayo, nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo sa pagka-asketa.

Ang Banal nga si Publius, sa iyang bahin, nagpadayon sa iyang asetikong kinabuhi sulod sa taas nga panahon pagkahuman niini ug, sa katapusan, napahimuot sa Dios pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi, mibiya sa kini nga kinabuhi paingon sa walay katapusang langitnong puloy-anan[2856] .

Kumemorasyon sa atong Kagalang-galang nga Amahan Plato nga Kumpesor

Gisaulog sa ika-5 sa Abril

Ang Kagalang-galang nga si Plato mao ang anak sa bantugan ug, sa samang higayon, matinud-anong Kristohanong ginikanan nga sila Sergius ug Euphemia. Gikan pa sa iyang sayong pagkabata, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa pagkabalaan ug gitun-an siya sa Kristohanong mga hiyas; apan sa dili pa nila mahuman ang ilang katungdanan sa pagpadako kaniya, namatay sila, mibiya sa kini nga malabay nga kinabuhi paingon sa kahangturan, sa usa ka kinabuhi nga walay katapusan.

Nahimong ulila, gidala siya sa balay sa iyang mga paryente, ug samtang nagpuyo uban kanila, gipakita niya ang dakong pagka-andam sa pagkat-on, ug sa samang higayon nangibabaw siya sa Kristohanong mga hiyas.

[2853] Ang Ehipto usa ka kasagarang puy-anan sa daghang mga asketiko. Ang mga monastikong panimuyo makita sa ubos ug tunga-tunga nga Ehipto. Ang Disyerto sa Nitria, nga nahimutang sa ubos nga Ehipto ug lawom sa yuta sa luyo sa Suba sa Nilo, labi ka ilado sa Ehipto.

[2854] Ang Emperador Romano nga si Julian ang Apostata naghari gikan sa 361 hangtod sa 363.

[2855] Mao gyud kini ang paagi sa pag-ampo ni Moises atol sa gubat tali sa mga Israelinhon ug mga Amalekita (Exodo 17:8–13).

[2856] Si San Publio namatay sa ika-4 nga siglo.

Pag-abot niya sa pagkabatan-on, mibiya ang Reverendo sa panimalay sa iyang mga paryente ug nagsugod sa pagpanginabuhi pinaagi sa iyang kaugalingong paningkamot. Mapisan kaayo siya ug, sa samang higayon, mapinipigan, mao nga sa dili madugay nakatigom siya og dako nga bahandi pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot. Apan, ang kasingkasing sa Reverendo walay pagkapilit sa mga butang sa kalibutan. Busa, pagkahuman niyang ipangbahin ang tibuok niyang bahandi sa mga kabus ug pagpalaya sa iyang mga ulipon, mibulag siya paingon sa Bukid Olympus[2857] , diin siya mipasa sa mga monastikong panata sa usa sa mga lokal nga monasteryo.

Samtang nagpuyo sa monasteryo, ang Reverendo nagpuyo og usa ka mapainubsanon ug hugot nga kinabuhi, ug gigahin ang iyang oras nga dili gigahin sa pag-ampo sa pagkopya sa mga libro ug pagtigom sa mapuslanong mga koleksyon gikan sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan. Pagkahuman sa kamatayon sa abbot sa monasteryo, si Theoktistus, si Banal nga Plato napili nga walay supak nga mahimong abbot sa monasteryo. Nahitabo kini sa ika-35 ka tuig sa kinabuhi sa santo[2858] . Sa iyang papel isip abbot, ang Banal nga Plato nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa iyang mga ascetic nga paningkamot uban sa mas dako nga kadasig, nga naghatag og ehemplo sa tanang mga igsoon sa monasteryo sa usa ka tinuod nga Kristohanong paagi sa kinabuhi. Niadtong panahona, si San Tarasio mao ang Patriarka sa Constantinople. Pagkadungog niya sa mga buhat ni Banal nga Plato, gitanyag niya kaniya ang posisyon nga Metropolitan sa Nicomedia[2859] . Apan ang Banal nga Tawo, nga nagtinguha sa usa ka kinabuhi sa pag-inusarang pagka-asketiko, sa iyang pagpaubos gisalikway ang pagdumala sa metropolitano ug mibulag ngadto sa usa ka hilit nga dapit nga gitawag og Sakudion[2860] , diin siya sa ulahi nagtukod og usa ka monasteryo.

Pagkahuman sa mga kagubot sa iconoclastic, si Emperatris Irene, nga naghari niadtong panahona[2861] , kauban si His Holiness Patriarch Tarasius, nagtigum sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[2862] sa Nicaea[2863] , diin gikondena ang dautang mga pagtulon-an sa mga iconoclastic nga heretiko ug, sa samang higayon, gibalik ug gipamatud-an pag-usab ang pagdayeg sa mga balaang ikon ug ang pagsimba niini. Kapin sa tulo ka gatos ka mga Amahan ang nagtigom sa Konseho; usa kanila mao ang Banal nga Plato. Ingon usa ka tawo nga maalamon ug maayong mabasahan sa Balaang Kasulatan, dako kaayo ang iyang natabang sa Konseho, kay mapisan siyang mipanalipod sa mga pagtulon-an sa Ortodoksiya ug mapangahas niyang gisaway ang mga pagtulon-an sa mga heretiko.

Sa dihang nahuman na ang mga sesyon sa konseho, mibalik si Banal Plato sa dapit sa iyang mga asetikong paningkamot sa Sakudion. Kini nga lugar matahum ingon man angay alang sa kinabuhi nga nag-inusara. Nahimutang kini sa usa ka bukid, napalibotan sa matahum ug taas nga mga kahoy sa tanang kilid; ang bugtong agianan paingon niini mao ang usa ka gamay nga dalan nga hapit dili makita taliwala sa kasagbotan sa kalasangan.

Ang pag-umangkon ni Plato, si Theodore, misunod usab sa pag-ascetismo uban kaniya dinhi. Dali ra nila natukod dinhi ang usa ka simbahan nga gipahinungod kang San Juan nga Teologo.

[2857] Ang Olympus usa ka bukid sa rehiyon sa Mysia sa Asia Minor, sa utlanan tali sa Phrygia ug Bithynia. Dinhi nagtindog ang usa ka monasteryo, ilado sa pagka-asketiko sa mga nanimuyo niini, nga nailhan nga Monasteryo 'sa mga Simbolo', diin nagpuyo si Venerable Plato isip usa ka monghe.

[2858] Niadtong tuig 770.

[2859] Ang Nicomedia usa ka siyudad sa rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa golpo nga gihimo sa Dagat Marmara. Ang Nicomedia gitukod niadtong 264 BC sa hari sa Bithynia nga si Nicomedes I, diin gikan ang ngalan niini. Ang Nicomedia paborito nga puy-anan sa mga Emperador ug heneral sa Roma sa dihang nagpahigayon sila og mga kampanya paingon sa sidlakan. Karon, ang lungsod sa Ismid nagtindog sa dapit sa karaang Nicomedia.

[2860] Ang maong lugar nahimutang dili kaayo layo sa Bukid Olympus.

[2861] Si Santa Irene, asawa ni Emperador Leo nga Khazar, nagdumala sa imperyo pagkahuman sa kamatayon niini samtang menor de edad pa ang iyang anak nga si Constantine (VI) Porphyrogenitus, gikan sa 780 hangtod 790, ug unya sa iyang kaugalingon gikan sa 797 hangtod 802. Ang iyang pista gisaulog kada ika-7 sa Agosto.

[2862] Gitigom ang Konseho niadtong 787.

[2863] Sa kasaysayan sa simbahan, nailhan ang Nicaea isip lugar sa duha ka Ekumenikal nga Konseho: ang una, nga gihimo niadtong 325 ug gitigum aron kondihon ang erehya sa presbiteryo nga taga-Alexandria nga si Arius (nga gisalikway ang pagkakapariho sa Anak sa Dios sa Dios Amahan), ug ang ikapito, nga mao ang hilisgutan niining diskusyon. Ang Nicaea kaniadto usa ka dato ug mauswagon nga siyudad sa rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor. Karon, ang dapit sa karaang Nicaea gipuy-an sa labing kabos ug kulang kaayo og populasyon nga lungsod sa Iznik.

Samtang nagpadayon, ang balita sa mga buhat sa santo milapta pa gayud, ug daghang mga tawo ang misugod sa pagduol kaniya, nga nangayo sa iyang pagtulon-an ug giya sa Kristohanong kinabuhi. Sa pagdaghan sa mga tinun-an sa reverendo, nagtukod siya og usa ka monasteryo sa maong dapit[2864] , ug siya mismo ang mituman sa katungdanan isip abbot.

Pinaagi sa iyang asetikong kinabuhi, naghatag si Banal nga Plato og maayong ehemplo alang sa tanang igsoon nga sundon. Ang iyang pag-umangkon, si Bulahan Theodore, labi ka masigasig sa pag-alig sa Banal nga Amahan, nga gigugol ang iyang mga adlaw ug gabii sa walay hunong nga pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios.

Sa pagkakita sa kinabuhi ni Teodoro nga puno sa kaayo, ang Kagalang-galang Plato nalipay kaayo alang kaniya. Sa paghukom nga pasidunggan si Beato Teodoro sa balaang orden, ang Reverendo mibiyahe uban kaniya paingon sa Byzantium aron makita si Kasantohan Patriarka Tarasius, nga nag-ordinar kang Teodoro isip presbiter—dili kaayo tungod sa iyang kaugalingong kagustuhan kondili tungod sa pagsunod, kay ang Beato, nga nagtuo nga dili siya takus sa ingon nga katungdanan, dili gustong dawaton kini ug miingon nga kini nga katungdanan labaw pa sa iyang makaya. Apan tungod kay dili siya makasupak sa kabubut-on sa iyang espirituhanong amahan, ug sa Patriyarka usab, misunod siya ug gidawat ang pagka-pari. Sa pagbalik ni Banal Theodore sa iyang monasteryo uban sa iyang bag-ong katungdanan isip pari, nagpadayon siya sa pagpanarbaho didto uban sa mas dako pang kadasig ug debosyon.

Paglabay sa pipila ka tuig, si Banal nga Plato, tungod kay nanghuyang na siya tungod sa daghang mga paningkamot ug sa iyang katigulangon, nagpasiya nga biyaan ang iyang pagdumala sa monasteryo ug gusto niya nga si Banal nga Theodore ang mosunod kaniya isip abbot. Kanunay niya siyang gihisgutan bahin niini, nga naghangyo kaniya nga luwason siya sa bug-at nga karga sa pagpangulo sa monasteryo. Apan si Banal Teodoro kanunay nga misalikway sa pagka-abad, mas gipili niyang mabuhi ilawom sa awtoridad sa uban kaysa maghari sa bisan kinsa, ug nagtuo nga, alang sa kaluwasan sa kalag, mas sayon ug mas mapuslanon ang modawat og giya gikan sa uban kaysa siya mismo ang magtudlo sa uban.

Ang Kagalang-galang nga si Plato, sa dihang nakita niyang lisod kapukan ang pagpaubos ni Banal nga Teodoro, naghukom sa pagbuhat sa mosunod: nagpahigda siya sa iyang katre, ingon nga masakiton – kay sa tinuod gani huyang siya – ug pagkahuman gitigum niya ang tanang mga igsoon, gisultihan sila nga gibati niya nga nagkadool na ang iyang katapusan, ug dayon nangutana kanila:

'Kinsa ang inyong gustong mahimong abbot pagkahuman nako? Kinsa, sa inyong hunahuna, ang labing angay alang niini nga katungdanan?'

Nasayud ang Reverendo nga gusto sa mga igsoon nga si Theodore mismo ang mahimong ilang abá, kay gihigugma ug girespeto siya sa tanan tungod sa iyang dagkong kaayo. Ug mao gayud ang nahitabo. Nagkahiusa ang tanan sa pagtubag sa pangutana:

'Si Theodore na ang among abá pagkahuman kanimo!'

Unya gihatag sa Kagalang-galang Plato ang iyang awtoridad kang Banal nga Theodore, kay dili siya makasupak sa tinguha sa tibuok kapatiran. Sa pagdawat niya sa katungdanan isip abá, gipadoble ni Banal nga Theodore ang iyang paningkamot, nag-alagad isip ehemplo sa tanan ug nagtudlo sa tanan sa usa ka matinahuron nga kinabuhi dili lamang pinaagi sa pulong kondili pinaagi usab sa buhat.

Niadtong panahona, si Tsar Constantine, anak sa debotong Tsarina Irina, miabot na sa hustong edad, gikuha ang iyang inahan gikan sa trono sa imperyo, ug gidala ang pagdumala sa gobyerno sa iyang kaugalingong mga kamot[2865] ; tungod kay batan-on ug daotan siya, nagmalunod siya sa tanang matang sa mga sala. Busa, nagpasiya siya nga ipahawa ang iyang asawa nga si Maria; aron makab-ot kini, gipugos niya ang pag-tonsura kaniya isip madre, ug sa iyang lugar gikuha niya ang lain nga asawa nga ginganlan og Theodota, nga paryente sa iyang amahan[2866] . Ang Iyang Kasantosohan Patriarka Tarasius wala mouyon sa maong buhat nga walay balaod sa hari ug misalikway sa pagpanalangin sa iyang kaminyoon. Apan usa ka presbiterio nga ginganlan og Jose, nga

---

[2864] Ang monasteryo gitukod ni Venerable Plato niadtong 782.

[2865] Nahitabo kini niadtong 790, sa dihang si Constantine nakatigulang og baynte.

[2866] Ang unang asawa ni Emperador Constantine VI Porphyrogenitus mao si Maria – apo ni Santo Filaret nga Maloloy-on (gisaulog matag 1 Disyembre) – nga iyang gipangasawahan sa mando sa iyang inahan. Ang ikaduhang kaminyoon sa emperador, kang Theodote, nga kaniadto usa ka babayeng tig-alagad, nahitabo niadtong 795.

kaniadto mao ang tesorero sa Simbahan sa Constantinople[2867] , milapas sa balaod sa langit ug, sa pagsuway sa patriarka, mitugot sa pagdumala sa sakramento sa kaminyoon alang sa hari.

Pagkadungog niini, ang bulahan nga si Teodoro, kauban ang halangdong si Plato, gikapungot kaayo sa ilang kasingkasing. Napuno sa kadasig alang sa balaod sa Dios, si Teodoro, kauban ni Santo Plato, nagpadala og mensahe sa tanang monghe, diin iyang gisaysay ang paglapas sa hari ug nag-awhag sa tanan nga ituring ang hari nga gipalayas gikan sa Simbahan ni Cristo, ingon usa ka managlaglag sa balaod sa Dios.

Ang balita sa kaisog ug kadasig sa mga bulahan nga sila Theodore ug Plato mikaylap sa halayo ug halapad, nga bisan ang emperador mismo, nga ilang gisaway, nakahibalo niini. Sa kasuko batok sa mga balaan nga tawo, iyang gisugo nga si Balaan Theodore, human sa malupit nga pagpanakit, ipahilayo sa Thessaloniki[2868] , samtang si Plato ipriso.

Pagkahuman sa kamatayon sa walay Diyos nga emperador, gipagawas si Banal Plato gikan sa prisohan, samtang si San Teodoro gibalik gikan sa pag-exile. Samtang nagpadayon ang kanunay nga pag-atake sa mga Agariano[2869] , nga naglaglag ug nag-okupar sa nagkalain-laing rehiyon sa Imperyo sa Byzantine, mibiya si San Teodoro sa Sakudion, aron dili mapahimakas ang kinabuhi sa mga igsoon sa monasteryo, ug miuban sa mga igsoon paingon sa Constantinople, diin siya ang nangulo sa iladong Studion Monasteryo[2870] .

Ang Kagalang-galang Plato, nga kaniadto naglingkod isip abá, karon miadto kang Banal nga Teodoro isip usa ka mapainubuson nga monghe ug misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa ascesis sa monasteryo. Sa pagbuhat niini, ang Kagalang-galang Plato nagpaubos sa iyang kaugalingon sa ingon ka dako nga sukod nga boluntaryo niyang gibutang ang mga kadena sa iyang mga tiil, nga walay hunong nga nagdedikar sa iyang kaugalingon sa mga ascesis sa pagpuasa ug pag-ampo.

Paglabay sa mubo nga panahon, gikuptan sa Emperador Nikephoros[2871] sa dili matarong ang trono sa Byzantine, ug gigamit niya ang iyang awtoridad aron ibalik sa Simbahan ang maong presbiterio nga si Jose, nga gipahawa sa Simbahan ni Patriarka Tarasius tungod sa iyang dili matarong nga pamatasan. Pagkahuman niini, si San Teodoro, kauban ang iyang mga igsoon, gisaway ang emperador tungod sa paglihok nga supak sa mga lagda sa simbahan; busa, nasuko kaayo ang emperador kaniya ug sa tanang igsoon sa Monasteryo sa Studion, ug gipadala silang tanan, kauban ang labing bulahan nga tigulang nga si Plato, sa exilio sa usa sa mga isla duol sa siyudad sa[2872] .

Pagkahuman sa upat ka tuig sa pagka-exile, ang Balaan nga si Plato, nga naa na sa iyang katigulangan, mibalik sa Constantinople, diin siya mipuyo pag-usab sa Monasteryo sa Studion.

Nagpaningkamot pag-ayo sa maong monasteryo, nagpuyo didto ang Banal nga Platon sulod sa tulo pa ka tuig ug sa katapusan mibyahe paingon sa Ginoo, aron siya, kauban ang uban pang mga balaan, makatindog sa atubangan sa Iyang trono ug pagdayegon Siya sa langit hangtod sa kahangturan[2873] . Amen.

[2867] Ang opisina sa oikonomos sa Simbahan sa Constantinople usa sa labing hinungdanong mga posisyon ilawom sa Patriarka sa Constantinople: ang oikonomos dili lang nagdumala sa panimalay sa patriarka (oikonomos, gikan sa Griyegong oikonomēo, nga nagpasabot og 'pagdumala sa panimalay') ug nagbantay sa iyang tesorero, apan miapil usab sa pagsulbad sa mga isyu nga may kalabotan sa administrasyon sa mismong patriarka.

[2868] Ang Thessaloniki, usa ka siyudad sa Macedonia nga dako kaayo'g kahinungdanon sa karaang panahon, nahimutang sa baybayon sa Gulpo sa Thessaloniki o Gulpo sa Ferme, sa Dagat Aegean (kapuloan). Sa kasaysayan sa Simbahan sa Rusya, nailhan kini nga siyudad isip dapit nga natawhan sa balaan nga unang mga magtutudlo sa mga Slav – sila Cirilo ug Metodio – ug mahimong iapil sa unang mga siyudad sa kalakalan (human sa Constantinople) sa Turko-Europa.

[2869] Ang mga Agariano – mga Muslim – mga Arabo nga ginganlan human kang Hagar, ang concubine ni Abraham ug inahan ni Ismael, diin naggikan ang tribong Arabo. Gipahimuslan ang kanunay nga kagubot ug panagbangi sa sulod sa korte sa Byzantine, ang mga Agarian nagpahigayon og makaguba nga mga pag-atake sa mga utlanan sa Imperyo sa Byzantine niadtong panahona.

[2870] Ang Kagalang-galang Teodoro ang Studita gitudlo nga abbot sa Monasteryo sa Studite niadtong 798 – ang Monasteryo sa Studite nakakuha sa ngalan gikan sa nagtukod niini, ang Romanong patrician (usa ka miyembro sa labing taas nga klase sa katilingban, katumbas sa atong mga maharlika) nga si Studius. Si Studius nagtukod og usa ka dako ug matahum nga simbahan sa Constantinople nga gihalad kang San Juan Bautista ug nagtukod og usa ka monasteryo nga kauban niini, nagdapit sa mga monghe gikan sa Constantinopolitan nga monasteryo sa 'All-Night Vigil' (gitukod sa ika-5 nga siglo) aron magpuyo didto. Busa, natukod ang Studite Monasteryo.

[2871] Ang Emperador Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod 811.

[2872] Nahitabo kini niadtong 807.

[2873] Ang Kagalang-galang nga Plato namatay niadtong 814, sa Sabado ni Lazaro, sa ika-79 ka tuig sa kinabuhi sa santo.

Paghinumdom kang Banal nga Theodora sa Tessalonica.

Gisaulog sa ika-5 sa Abril

Ang Banal nga si Theodora natawo sa matinud-anong Kristohanong ginikanan, sila Anthony ug Chrysanofa, nga nagpuyo sa isla sa Aegina[2874] . Kining matinud-anong magtiayon nagpuyo sa panahon nga ang Balaang Simbahan gikurog sa heresiya sa iconoclastic, sa paghari ni Emperador Michael[2875] . Apan kining matinud-anong magtiayon wala malimbong sa mga iconoclastic nga pagtulon-an, kundili misidlak sama sa mga suga tungod sa ilang ortodoksong pagtuo. Gikan sa ingon nga matinud-anong mga ginikanan natawo ang Banal nga si Theodora.

Pag-abot niya sa edad nga pwede na siya magminyo, nagminyo si Theodora; sa dili madugay nanganak siya og usa ka anak nga babaye. Human sa paglusob sa mga kaaway, nilalin ang magtiayon ngadto sa Thessaloniki.

Sa pagdako sa anak nga babaye ni Theodora, gipahinungod siya ni Banal nga Theodora sa pag-alagad sa Dios sa usa sa mga monasteryo sa Thessaloniki; ug sa ulahi, pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, siya mismo ang nagpuyo sa maong monasteryo, diin siya naghimo sa mga panata sa pagka-monastiko.

Samtang nagpuyo sa kombento, ang Banal nga si Theodora nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo sa pagpanamastamas. Gipalig-on sa grasya sa Dios, nalipay gayud siya sa Ginoo pinaagi sa iyang mga buhat sa pagsunod ug pagpaubos, pag-ayuno ug pag-ampo, nga nakahimo siya og mga milagro dili lamang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon[2876] . Busa, pagkahuman sa pagpanaw sa Banal nga Babaye, namatay usab ang madre superiora sa maong kumbento, ug sa dihang gibutang ang iyang lawas tupad sa kabaong ni Santa Theodora, nahitabo ang usa ka dakong milagro: si Banal Theodora, murag buhi, mibalhin uban sa iyang kabaong, sama sa paghatag dalan sa iyang nakahataas ug pagpakita sa iyang pagpaubos bisan pa sa kamatayon. Tanan nga nakasaksi niining milagro napuno sa kahadlok ug nagasinggit sa kusog:

'Ginoo, kalooy-a kami!'

Usa ka mabangong mira ang nitulo gikan sa balaang relikya sa Banal nga Theodora, pinaagi niini daghang mga milagro ang nahimo: ang mga demonyo gipahawa, ang mga bulag nakakita, ug daghang mga masakiton ang napaayo sa ilang mga sakit, alang sa himaya ni Kristo among Dios.

- Sa maong adlaw, gisaulog nato ang mga Banal nga Amahan nga sila Theona, Simeon, ug Forvin.

19 Abril

6 Abril (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, ang paghinumdom sa 120 ka martir sa Persia, nga gisunog sa poste ni Haring Shapur sa ika-4 nga siglo.

Niining adlawa, gisaulog nato si San Metodio, Kapariho sa mga Apostoles

Ang Kinabuhi sa atong Amahan Eutychius, Arsobispo sa Constantinople, sumala sa nahisulat sa Mga Kinabuhi sa mga Santo

Kumemorasyon sa 6 Abril

Si Santo Eutychius natawo sa usa ka baryo sa Phrygia nga gitawag og 'Divine'. Sunod, gipalig-on ni Santo Eutychius kining baryo pinaagi sa mga bungbong nga bato, nagtukod didto og lapad nga simbahan nga gihalad sa Kapat-ol ka Martir, ug nagpuy-anan didto og mga tawo nga matinahuron—ug labi na gayud mga monghe— , nga nagkinabuhi sama sa mga Anghel; gusto niya nga ang baryo mahimong 'Divino' dili lang sa ngalan kondili sa

[2874] Ang Aegina usa ka isla sa Gulpo sa Saronic sa Kapupud-an, taliwala sa Argolis ug Attica.
[2875] Si Michael I Rangab, Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 811 hangtod 813.
[2876] Ang Banal nga si Theodora namatay niadtong 879.

tinuod. Busa, pinaagi sa paningkamot sa santo, nahimong lig-on nga siyudad ang tanan. Ang mga ginikanan ni Santo Eutychius mao sila Alexander, usa ka sundalo, ug si Synesia, anak sa dungog ug matinud-anong pari nga si Isichius, nga nag-alagad sa simbahan sa Augustopolis. Usa ka adlaw, samtang nagdala si Sinesia niining balaan nga bata sa iyang sabakan ug nagpahulay sa iyang higdaanan, nakita niya ang iyang kaugalingon nga nababad sa usa ka dili masukod nga kahayag; nahadlok siya ug nangutana unsa kini nga kahulugan. Kini nga panan-awon, bisan pa, nagtagna sa espirituhanong kahayag nga paganganak gikan kaniya – usa ka magpasidaan sa kadaghanan nga nagpabilin sa kangitngit sa sayop.

[2877][2878]Ginasanto sa Ginoo ang Iyang alagad, sama sa pagkasanto Niya kaniadto sa propeta Jeremias, nga gitakda na Siya bisan pa sa wala pa siya matawo aron mahimong kahayag sa kalibutan ug usa ka dakong balaan. Ang batang lalaki gibunyagan sa iyang apohan, ang giingon nga pari nga si Isichius, ug gikan kaniya siya nakadawat sa iyang unang pagtudlo sa Kasulatan. Bisan pa sa iyang pagkabata, adunay mga timaan nga nagpaila sa umaabot nga pagkapari ni Eutychius. Daghang mga bata, mga kaedad ni Eutychius, ang nagtuon ubos kang presbiter Isichius, ug samtang nagdula, nagsugod sila sa pagsulat sa ilang mga ngalan sa bungbong, ang uban nagtawag sa ilang kaugalingon nga presbiter, ang uban nagpili og lain-laing mga titulo; Ang bulahan nga si Eutychius misulat sa iyang kaugalingong ngalan uban sa titulo nga patriyarka – 'Eutychius ang Patriyarka'; pinaagi niini daw propetiko niyang gipahibalo daan ang dungog nga patriyarkal nga ihatag kaniya sa Dios sa umaabot. Sa dihang napulo'g duha anyos na si Santo Eutychius, gipadala siya sa iyang mga ginikanan ug apohan sa Constantinople alang sa dugang edukasyon. Gipahimulag niya ang iyang kaugalingon gikan sa uban tungod sa iyang kalampusan sa pagtuon sa sekular nga kahibalo, ug klaro niyang nasabtan nga ang panlabaw nga kinaadman sa kaugalingon dili, sumala sa mga pulong ni San Santiago nga Apostol, mao ang nga nagagikan sa itaas, apan kini kay makalaut, makahuluganon, demonyo—nga nagpasabot sa pagpangita sa mga butang sa kalibutan, pag-alagad sa makahuluganon nga mga tinguha sa usa ka maluoy nga kalag, ug dili magbunga og espirituhanong bunga alang sa mga nagahigugma niini—samtang *'ang kinaadman nga gikan sa taas mao nga una sa tanan putli, unya malinawon, mahumok, andam maminaw sa rason, puno sa kaluoy ug maayong bunga'* (Santiago 3:17), nga mao ang nagpuno sa mga nakadawat niini nga kinaadman. Busa ang maampingong batan-on nga si Eutychius, isip usa ka tawo nga hapsay ang panghuna-huna, masigasig nga nangita sa kinaadman nga gikan sa itaas; Sa dihang nakaplagan niya kini, nagpasiya siya sa iyang kasingkasing nga dili magpaningkamot alang sa kalibutan, kondili alang sa Dios sa taliwala sa komunidad sa mga monghe. Sa dihang miabot siya sa hustong edad ug naghunahuna sa kinabuhi sa monghe isip usa ka dili matandog nga determinasyon, pinaagi sa Balaang providensya mitungha ang usa ka gamay nga babag, nga nakapugong kaniya sa pipila ka panahon sa pagkuha sa mga panata sa monghe. Mao kini ang nahitabo: ang Metropolitan sa Amasya, si Eutychius, ug pipila ka ubang bantugang personalidad sa maong siyudad, mapisan nilang gihangyo ang bulahan nga dawaton ang pagka-episkopo sa siyudad sa Lazica, nga dili na mosulod sa kinabuhi sa monghe. Sa pagsunod sa kabubut-on sa Metropolitan ug sa uban ingon sa desisyon sa Ginoo mismo, ang bulahan nga si Eutychius misumiter sa iyang kaugalingon sama sa karnero nga gidala sa mag-aahit ngadto sa Obispo sa Amasya, nga niadtong panahona nagpabilin sa Constantinople alang sa mga buluhaton sa simbahan. Gidala niya si Eutychius ngadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga nailhan nga Simbahan ni Urbicius, nga ginganlan sa nagtukod niini, ang gobernador sa sidlakan nga si Urbicius, ug didto, sa usa ka laing dapit, sa baptisteryo, gitonsura niya siya isip usa ka klerigo. Sa dihang gitonsura si Eutychius, ang iyang giputol nga buhok nahulog sa balaan nga tubig sa baptisteryo, ug ang mga nanan-aw nangahibulong nga miingon nga ang inahan (ang balaang batisan), nga naghatag kaniya og espirituhanong pagkahimugso (pinaagi sa bunyag), sa pagdawat sa iyang buhok, nahimong iyang ninang sa iyang ordinasyon isip klerigo. Pagkahuman niini, gipahinungod si bulahan Eutychius nga diyakono, ug unya, sa ikatulo ka pulo ka tuig sa iyang kinabuhi, gipahinungod siya nga pari. Ug sa dihang si Bulahan Eutychius adunay nahabilin na lamang nga tanggapon ang opisina sa pagka-obispo, ang probidensya sa Dios, nga naghan-ay sa labing maayong kaugmaon para sa Iyang alagad, nag-usab sa mga kahimtang, ug ang obispado sa Lazica gihatag sa lain nga tawo.

[2877] Ang Amasya, usa ka siyudad sa Asyanong Turkey, sa Sivas Vilayet nga adunay populasyon nga 15,000, adunay 18 ka madrasa (mga institusyon sa taas nga edukasyon), diin 2,000 ka estudyante ang narehistro. Kaniadto, ang Amasya mao ang lingkoranan sa mga hari sa Pontus; daghan kini og mga antikidad; kini ang lugar nga natawhan sa historyador nga si Sgrabon.

[2878] Sa habagatan-kasadpan sa Amasya, sulod sa mga utlanan sa Galatia

Nibalik unya si Santo Eutychius sa iyang orihinal nga tuyo, mibulag sa usa sa mga monasteryo sa Amasya, ug didto naghimo sa mga panata sa pagka-monasto. Ang maong monasteryo gitukod sa mga balaan nga lalaki nga sila Meletius, Uranus, ug Seleucus, diin ang una ug ang katapusan, sa ilang tagsa ka panahon, kaniadto nangamahan isip mga obispo sa Simbahan sa Amasia ug namatay nga naggunit sa maong obispal nga katungdanan, nga milagrosong naghatag og pag-ayo sa mga masakiton gikan sa ilang mga lubnganan. Gisulti nga ang bantugang Selevkius usa ka tigbuhat og milagro bisan pa sa iyang kinabuhi. Sa usa ka higayon, adunay grabeng kagutom sa rehiyon sa Amasya, ug dili mabilang nga mga pulubi ug mga kabus ang miadto kang Santo Selevkius, nga sa katapusan nahurot ang tanan niyang suplay sa pan. Si , nga mao ang nagdumala sa pag-apod-apod sa pan, tungod kay wala siyay paagi sa pagtabang sa mga nangayo ug dili na niya makaya ang ilang mga hangyo, miadto sa santo ug gihatag kaniya ang mga yawi sa mga kamalig. Gikuha sa santo ang mga yawi, gibutang kini sa iyang higdaanan ug nag-ampo siya sa Diyos tibuok gabii, nga magkalooy Siya sa mga tawo nga hapit na mamatay sa gutom, ug sa Iyang gamhanang kamot, padalhan sila og pagkaon gikan sa mga tinubdan nga Siya ra ang nakahibalo. Sa pagkabuntag, ilang nakaplagan nga napuno kaayo ang kamalig sa trigo nga dili na gani nila maablihan ang mga pultahan. Nagsugod na dayon ang tanan sa pagkuha og trigo nga walay bayad, ang matag-usa nagkuha kutob sa ilang gikinahanglan ug kutob sa ilang makaya, apan ang trigo nga gikuha wala gyud mikunhod. Ang uban nagkuha sa trigo nga gisukod ug gibilang, ug ang mga talaan nagpakita nga ang gidaghanon sa mga sukod nga gikuha gikan sa kamalig ni Selevkius—nga gipadaghan sa Diyos ingon tubag sa pag-ampo sa santo—miabot sa napulo ka tem (nga mao ang usa ka gatos ka libo ka sukod); mao kana ang talaan ni Santo Selevkius. Sa susama, ang mga pag-ayo gikan sa tanang matang sa mga sakit gihatag sa lubnganan ni Santo Uranus, nga kaniadto naglingkod isip Obispo sa Iberia ug didto gilubong. Pinaagi sa ingon nga mga bantugang tawo natukod ang Monasteryo sa Amasya, diin sa ulahi ang Kagalang-galang Eutychius, pagkahuman niyang gisul-ob ang habol sa monghe, ang hulagway sa usa ka anghel, gitali ang iyang hawak sa kamatuoran ug, pagkuha sa bug-os nga panon sa Dios, gitudlo nga arkhimandrita sa tanang monasteryo sulod sa Metropolis sa Amasya, nga nagpamatuod nga siya usa ka kasaligan nga giya sa mga monastiko.

Niadtong panahona, naghari si Justiniano ang Dako sa E[2879] , ug sa dihang gitawag ang mga balaang amahan sa Ikalimang Ekumenikal nga Konseho sa[2880] , ang Metropolita sa Amasya nagkasakit ug nangayo sa Kagalang-galang Arkimandrita Eutychius nga moadto sa iyang dapit sa Konseho sa Constantinople. Samtang nag-andam si Banal Eutychius sa iyang pagbiyahe, nakasinati siya og mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo. Nakita niya ang tudlo sa Dios nga gipahaba gikan sa kalangitan, nagtudlo sa usa ka hataas kaayo nga bukid ibabaw sa monasteryo, diin nagtindog ang simbahan sa Balaang Martir Falaleus; sa samang higayon, usa ka tingog gikan sa kahitas-an misulti kang Eutychius: 'Didto ka mahimong obispo.' Pagmata niya gikan sa iyang tulog, namangha ang balaan sa panan-awon ug nangutana unsa kini kahulugan. Apan kini nagtagna alang kaniya sa hataas nga katungdanan isip Patriarka sa Constantinople, diin, pinaagi sa panalangin sa Dios, dili madugay siya itas. Sa pag-abot ni Banal Eutychius sa Constantinople, ang tigulang nga Labawng Balaan nga Patriarka Mina, nga hapit na mamatay, sa dihang nakita niya ang bulahan, propetikanhong gisultihan ang iyang mga klero nga siya ang mosunod kaniya isip patriarka; Gisugo niya si Santo Eutychius nga puyo sa iyang patriarkal nga puloy-anan, diin nagka-panag-istorya sila nga matinud-anon, nga nalipay sa iyang mga pulong nga gipang-inspirar sa Diyos. Pagkahuman niya masultihan ang emperador mahitungod sa pagka-maampingon ug maayong kinaiya ni Banal Eutychius, gipadala siya ni Mina ngadto sa emperador. Sa dili gilauman, niadtong takna usab, aduna'y pipila ka mga heretiko sa atubangan sa hari; nagsugod sila og panaglalis sa santo bahin sa mga doktrina sa pagtuo, apan wala nila mapugngan ang kinaadman ug espiritu sa pagpakigsulti sa Kagalang-galang Eutychius. Ang isyu mao

---

[2879] Ang Emperador Justinian naghari gikan sa 527 hangtod sa 565. Natawo siya niadtong 482 o 483, anak sa usa ka mag-uuma nga Illyrian. Gidala siya sa iyang tiyo – nga sa ulahi nahimong Emperador Justinian I – ngadto sa Constantinople sa korte ni Emperador Anastasius. Nakadawat si Justinian og maayong edukasyon, ug pagkahuman sa kamatayon sa iyang tiyo, nga kaniadto siya giampon niini, misaka siya sa trono. Gipalabi niya ang iyang paghari pinaagi sa pagpailalom sa mga gingharian sa Vandal ug Ostrogothic.

[2880] Ang Ikalimang Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong Mayo 553 sa Constantinople. Gitambongan kini sa 165 ka obispo. Apil niini ang tanang patriyarka sa Sidlakan, apan gikan sa Kasadpan lima ra ka obispo nga Aprikano. Ang nagdumala mao si Eutychius, Patriarka sa Constantinople; ang konseho gitigum aron makab-ot ang katapusang desisyon sa mga kaso nila Theodore sa Mopsuestia, ang Bulahan, Theodoret, ug Ivas sa Edessa. Sa samang higayon, gipamatud-an pag-usab sa konseho ang mga kahulugan sa kredo sa tanang miaging Ekumenikal nga Konseho, lakip na ang Konseho sa Chalcedon.

kung ang mga heretiko ba angay i-anathema bisan pa human sa ilang kamatayon. Ang uban nagtuo nga dili angay ipataw ang anathema sa mga heretiko nga nadiskubrehan lang ang ilang heresiya pagkahuman sa ilang kamatayon. Si Santo Eutychius, sa laing bahin, nagbarug nga ang mga heretiko angay i-anathema sa tanang paagi, bisan pa human sa ilang kamatayon. Gihisgutan niya gikan sa Kasulatan ang pananglitan ni Haring Josiah sa Jerusalem, nga daghang katuigan pagkahuman sa ilang kamatayon, gikuha ang mga bukog sa mga minatay nga nagasimba sa diyos-diyosan gikan sa ilang mga kabaong ug gisunog sa kalayo; sa samang paagi, miingon ang santo, ang mga heretiko angay silotan bisan pa human sa ilang kamatayon. Sukad niadto, ang Kagalang-galang Eutychius nakadawat sa pabor sa hari, ug gidayeg ug gihatagan siya og dungog sa tanan. Niadtong panahona (bisan sa wala pa magsugod ang konseho), ang Kabanalan Patriarka Mina nagkasakit ug, sa taas kaayo nga edad, mibalik sa Ginoo. Busa, daghan sa mga giordinar nga pari ang nangayo niining dungog gikan sa hari pinaagi sa mga gasa ug pag-ampo; ang hari, nga ang kasingkasing naa sa kamot sa Dios, nahunahuna ang bulahan nga si Eutychius; nagmando siya sa usa sa iyang mga magtatambag, usa ka iladong tawo nga ginganlan og Pedro, nga maampingong bantayan ang Arkhimandrita sa Amasya – aron dili siya, nga naglikay sa himaya sa tawo, tinago nga mak makalingkawas gikan sa Constantinople. Unya ang balaan nakakita pa og lain nga panan-awon sa iyang pagkatulog, nga iyang gisaysay pagkahuman sa iyang panimalay. 'Murag,' ingon niya, 'naglantaw ko og usa ka dako ug hayag kaayo nga balay, ug sulod niini adunay usa ka higdaanan nga natabonan sa bililhon nga mga palamuti. Nalingkod sa maong higdaanan ang usa ka respetadong babaye nga ginganlan og Sophia, nga sa pagtawag kanako ngadto kaniya, gisugdan ang pagpakita sa iyang mga alahas. Pagkahuman niini, nakita nako nga natabonan sa niebe ang atop sa balay, ug nagtindog sa niebe ang usa ka batang lalaki nga ginganlan og Soterik, nga hapit na madulas ug mahulog gikan sa atop; apan, sa akong pag-ila niini daan, gidala nako siya paubos gikan sa atop ug gawas sa niebe, busa nasalbar nako siya nga dili mahulog." Nakita niya kini nga panan-aw sa gabii sa wala pa siya mapili nga Patriarka, ug natuman kini sa tanang aspeto. Kay ang babaye nga iyang nakita, nga ginganlan og Sophia, nagpasabot sa wala'y lain kondili ang Katedral ni Santa Sophia sa Constantinople, ug ang iyang mga bisti nagrepresentar sa mga kalihokan sa Simbahan. Ang batang lalaki nga si Soterikos, nga hapit na mahulog gikan sa atop, nagsimbolo sa dogmatiko nga pag-angkon nga hapit na maliso ug mahulog sa erehiya ug nanginahanglan og dayon nga tabang gikan sa usa ka angay nga magtatanggol. Nakadawat ang Tsar og usa ka balaan nga pahibalo mahitungod sa Kagalang-galang Eutychius sa eksaktong parehas nga paagi, sumala sa iyang kaugalingong pagreport ubos sa panumpa sa tibuok gobyerno ug sa mga klero sa dakong simbahan. 'Sa usa ka higayon,' matud sa hari, 'nag-ampo ko sa Simbahan ni San Pedro nga Apostol sa Athira[2881] , diin natulog ko sa pag-ampo ug nakita nako kining pangunang Apostol nga nagtudlo gamit ang iyang kamot ngadto kang Eutychius ug miingon kanako: "Itudlo kining tawo nga obispo para kanimo."' Pagkadungog niini, tanan misinggit sa usa ka tingog: 'Angay, angay!' Ug busa, pinaagi sa Balaang kabubut-on ug pagpadayag, si Santo Eutychius gipahimutang isip Patriarka sa Constantinople sa kap-atan ka tuig sa iyang kinabuhi. Sa sinugdanan pa sa iyang pagka-patriarka, pagkahuman nga nagtigom ang mga balaang amahan sa Constantinople, gitigom ang Ikalimang Ekumenikal nga Konseho. Niadto sa Konseho sila Papa Vigilius sa karaang Roma, Patriarka Apollinaris sa Alexandria, ug si Domnus sa Antioquia, nga kauban ni Balaan nga Patriarka Eutychius sa Bag-ong Roma ug sa ubang mga balaang Amahan, gipanalipdan ang ortodoksiya, gipang-excommunicate ang mga heretiko ug ang ilang dautang mga spekulasyon. Samtang malampuson nga nagdumala si Santo Eutyches sa Simbahan ni Kristo, ang yawa, uban sa iyang mga sulugoon nga mga heretiko, nagpukaw og paglutos batok kaniya. Paglabay sa pipila ka tuig, si Emperador Justiniano, nga dili matikdi nga nabihag sa mga heretiko, mipabor kanila ug, sa ilawom sa pagkunwaring matinud-anon, misugod sa pagpanamkon sa erehe sa mga Autarchodoketes[2882] , nga mao ang, ang 'incorruptibles', nga nagtuo nga ang unod ni Kristo, tungod sa panaghiusa niini sa Pagkadiyosnon, nagpabilin nga dili malata bisan pa sa wala pa ang Iyang kamatayon ug pagkabanhaw ug wala kini masakop sa pag-antos sa tawo.

[2881] Ang Aphir usa ka siyudad sa baybayon sa Dagat Marmara.

[2882] Sa taliwala sa nagkalain-laing opinyon nga mitumaw gikan sa kontrobersiya sa Monophysite, usa ang mitindog, nga gisuportahan ni Julian sa Halicarnassus. Gipahayag niya nga ang lawas sa Manluluwas dili malata, nga kini wala'y kamatayon, sama sa unta nga ang lawas ni Adan wala'y kamatayon kon nagpabilin siya sa iyang pagkawalay sala; nga kini mao gihapon sa wala pa ug pagkahuman sa Pagkabanhaw; ug nga ang Iyang kagutom, kauhaw, ug kakapoy wala gayud naggikan sa kinaiya sa Iyang pagkatawo, kondili mga pagbati nga Iyang boluntaryong gisulod sa Iya mismo. Ang mga Auto-Orthodox gitawag ang ilang mga kaatbang nga 'phthartolatrists' (i.e. mga nagasimba sa madunot).

Pinaagi sa pagpalapnag niining heretikal nga pagtulon-an, ang emperador nakahatag og kagubot sulod sa Simbahan, nga nagpugos sa tanan nga motuo ug mosugid sama sa iyang gibuhat. Ang Iyang Kasantosang Patriarka Eutychius misupak niini, nga nagpunting nga ang ingon nga pagtulon-an dili iya sa Simbahang Ortodokso, kondili sa mga heretiko. Base sa Balaang Kasulatan ug sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan, iyang gipatin-aw nga ang unod ni Kristo, sa tanang aspeto gawas sa sala, susama sa atong mortal nga unod ug sakop sa pag-antos. Kay, pagkahimugso Niya gikan sa Labawng Balaang Birhen, Siya giputos sa lampin, gipakaon og gatas, gipakutlo, ug sa tibuok Niyang kinabuhi dinhi sa yuta nanginahanglan og pagkaon ug ilimnon. Ug giunsa kaha sa usa ka lawas nga dili madunot ug dili masakitan ang pag-antos sa mga pako ug sa bangga alang kanato? Gawas kon ang 'pagkadili madunot' pasabot lang nga kini walay sala sa pagka-dunot sa sala ug wala madunot sa lubnganan. Apan ang emperador dili lang misalikway sa pagpaminaw sa ortodoksong pagtulon-an sa patriyarka, apan naningkamot usab sa tanang paagi aron madani siya sa pag-uyon, pinaagi sa iyang pirma, sa pagka-balaodnon sa heretikal nga doktrina. Ug tungod kay ang patriyarka misalikway sa pagpirma sa dili-ortodoksong hunahuna sa emperador, nasuko kaayo ang emperador kaniya. Human sa daghang panaglalis sa duha ka bahin, si Emperador Justinian, sa pagpukaw sa mga heretiko—ilabi na sa mga gobernador sa probinsya nga sila Ephierius ug Addaius—nagtigom og usa ka dili balaodnong asembleya sa mga obispo nga pareho og panan-aw kaniya (nahitabo kini sa ika-labinduhang tuig sa pagka-patriarka ni Eutychius); Ang emperador nagpaila og bakak nga mga akusasyon batok sa walay sala ug balaan nga patriyarka sa maong tigum ug, sa dihang gipamatud-an kini sa mga bakak nga saksi, nakab-ot niya ang usa ka dili matarong nga paghukom, nga nagwagtang sa maayong magbalantay, ang balaan nga tawo, ug ang Ortodoksong obispo nga si Eutychius sa iyang katungdanan, ug sa iyang lugar gitudlo niya si , usa ka bakak nga magbalantay, si Juan, nga nailhan nga Scholasticus, usa ka daotan ug mapaluyong tawo. Sa bahin ni Santo Eutychius, niadtong 22 sa Enero, sa pista ni Santo Timoteo nga Apostol, gipagawas siya sa simbahan sa pwersa sa mga sundalo: Ang gobernador sa probinsya nga si Ephraim, nga miabot nga armado og pika ug nagngurog sama sa usa ka mabangis nga hayop, nagmando nga pugos siyang ipagawas; gikuhaan siya sa iyang mga kasulopan sa obispo ug gipadala sa exilio sa rehiyon sa Amasya. Apan, si Eferius mismo wala makalikay sa paghukum sa Dios sa takdang panahon, kauban ang iyang matinud-anong amigo nga si Addai; gikuhaan si Eferius sa iyang katungdanan, sa iyang bahandi ug sa iyang kinabuhi; sa maong adlaw mismo, ika-3 sa Oktubre, silang duha matarong nga gisilotan sa kamatayon tungod sa ilang pagkadautan: giputol ang ilang mga ulo gamit ang wasay. [2883]

Samtang si Santo Eutychius ni Kristo gipahilayo sa rehiyon sa Amasya, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo sa iyang monasteryo, diin naghimo siya og daghang mga milagro, nga nag-ayo sa mga sakit sa mga tawo pinaagi sa grasya ni Kristo. Dinhi among isaysay ang pipila niini nga mga milagro ni Santo Eutychius. Sa siyudad sa Amasya nagpuyo ang usa ka lalaki nga ginganlan og Androgin uban sa iyang asawa; Ang bana ug asawa nabalaka kaayo, kay patay ang ilang mga anak nga natawo; mamatay ang bata sa wala pa kini makagawas sa tiyan; uban sa pagpakiluoy ug mga luha, sama sa gibuhat sa babayeng taga-Sunam sa atubangan ni Eliseo, ang magtiayon miadto sa balaan nga tawo sa Dios, nga nangayo kaniya nga mag-ampo sa Dios alang kanila, aron Tugotan Sila nga makakita sa ilang mga anak nga buhi. Ang santo, human niyang pahiran og balaan nga lana ang magtiayon nga naggikan sa Krus nga Naghatag og Kinabuhi ug sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Sozopol, miingon kanila: 'Ingana ang bata sa sabakan (buntis ang asawa) og Pedro, ug mabuhi siya.' Ang presbiter Eustathius (ang awtor niining hagiograpiya), nga naa uban sa santo niadtong panahona, nangutana: 'Apan kon babaye ang matawo, unsang ngalan ang angay ihatag kaniya?' Apan ang santo, sa usa ka propetikanhong pahayag, nagpamatuod nga usa ka batang lalaki ang matawo, nga paganganlan og Pedro. Sa takdang panahon, nanganak ang iyang asawa og usa ka batang lalaki; ginganlan nila kini og Pedro, ug buhi ang bata ug mitubo. Sa ulahi, nanganak siya og ikaduhang anak nga lalaki, ug, samtang gidala kini sa iyang mga bukton ngadto sa obispo sa Dios, nangutana siya unsa ang angay niyang ipangalan sa bag-ong natawo. 'Tawga siya nga Juan,' tubag sa santo, 'kay nadungog sa Ginoo ang imong pag-ampo sa Simbahan ni San Juan.' Ang duha ka batang lalaki mitubo ug nahimong hamtong nga lalaki ug nahimong mga manununod sa ilang mga ginikanan. Usa ka presbiterio gikan sa panulondon sa simbahan gidala ang iyang napulo'g upat ka tuig nga bati-bungol ug pipì nga anak nga lalaki, nga ginganlan og Nunechias, kang Eutychius nga malipay sa Dios. Pagkahuman siya pahiran sa

[2883] Si Juan III Scholasticus naglingkod sa Katungdanan sa Constantinople gikan sa 565 hangtod 577.

balaan nga lana, gibuksan sa santo ang iyang mga dalunggan ug gipalig-on ang iyang dila, aron ang bati-bungol makadungog ug makasulti. Usa pa ka miyembro sa klero sa simbahan, nga ginganlan og Cirilo, adunay usa ka lima ka tuig nga anak nga lalaki nga pipi usab ug, tungod sa sakit, nag-antos tali sa kinabuhi ug kamatayon; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gibalik siya sa balaan nga tawo sa maayong panglawas ug gihatagan siya og abilidad sa pagsulti. Sa usa ka higayon, gidala sa balaan ang usa ka upat ka tuig nga bata gikan sa lungsod sa Zela[2884] ; ang bata hingpit nga payat, hapit walay unod sa iyang lawas, mga bukog ra nga natabonan sa panit. Dili usab siya makakaon og bisan unsa, gawas sa gamay nga gatas nga iyang gisuyop gikan sa suso sa iyang inahan. Nakadawat usab siya og pag-ayo gikan sa kamot sa balaan, human siya pahiran sa balaan nga lana. Pinaagi sa mga pag-ampo ni San Eutychius, usa ka sulugoon ni Kristo, ug sa pag-uyog sa balaan nga lana, usa pa ka bata—ang anak sa usa ka artista gikan sa Amasya—nga kalit lang nga nagkasakit ug hapit na mamatay, gikuha gikan sa mismong ganghaan sa kamatayon. Usa ka babaye ang nagpadulong sa lungsod aron mag-negosyo uban sa iyang pito ka tuig nga anak nga lalaki ug sa usa ka grupo sa uban pang mga tawo. Ang inosenteng bata natamaan sa mga bitiis sa usa ka dautang demonyo nga ilang naatubang ug natumba sa yuta, hingpit nga dili makabangon. Ang inahan, kauban ang iyang mga kauban sa biyahe, gikuha ang bata ug gidala siya sa monasteryo ngadto sa bulahan nga patriyarka, nga naghilak nga naghangyo kaniya nga ipakita ang iyang kaluoy ug tambalan ang bata. Pinaagi sa iyang naandan nga pamaagi sa pagtambal – pag-ampo ug balaan nga lana – nabalik sa santo ang panglawas sa bata, ug nakalakaw na usab ang bata sama sa kaniadto sa wala pa ang aksidente. Duol sa siyudad sa Amasya, adunay usa ka kumbento nga nailhan nga Flavia. Gikan niining kumbento, gidala sa balaan ang usa ka batan-ong dalaga; dili siya makadawat sa Balaang Misteryo. Sa dili pa siya makadawat sa Komunyon, kalit siyang dakpon sa kahadlok ug pag-urog, ug molikay siya gikan sa Balaang Misteryo uban sa usa ka makalilisang nga pagsinggit. Sa matag higayon nga ilang pugson siya sa pagdawat sa Balaang Misteryo, dali dayon niya kini ibuga sama sa dili na kaya ka-pait, kay adunay dautang espiritu nga nagpuyo sa sulod niya. Human sa mainitong pag-ampo sa Diyos alang kaniya, gipahawa sa Obispo sa Diyos ang dautang demonyo gikan kaniya. Ang dalaga, nga nanaog na, malinawong midawat sa Balaang Misteryo gikan sa kamot sa obispo . Usa ka batan-ong lalaki, nga maalamon sa pagdekorar sa mga simbahan og mga mosaiko, naa sa balay ni Chrysaphius, usa ka lungsoranon sa Amasya; samtang iyang giukit ang karaang mosaiko gikan sa mga bungbong, naghimo siya og bag-ong mga ikon sa mga santo sa iyang lugar. Lakip sa uban, adunay karaang hulagway sa hubad nga Venus[2885] . Sa dihang gisugdan sa batan-ong lalaki ang pagtangtang niini nga hulagway gikan sa bungbong, ang demonyo nga naa didto mihampak sa iyang kamot og usa ka labing masakiton nga sakit nga gitawag og 'cancer'[2886] . Nabuswak ang iyang kamot, nangabaho kaayo, ug nahimong usa ka dili na maayo nga samad. Ang tanan nga nakakita sa naangol nga kamot miingon nga kinahanglan kini putlon, aron dili mabulok ang nahabilin niyang lawas. Tungod sa dakong kasubo sa ingon ka makalilisang nga sakit, ang batan-on, nga nagahilak sa kasubo, miadto kang Eutychius nga malipay sa Diyos, nagapakusog sa paghangyo kaniya nga ibalik ang iyang kahimsog nga dili na mabalik. Human sa pag-ampo alang kaniya ug pag-uyog sa balaan nga lana sa apektadong kamot, gihayag sa santo ang batan-on sa ikatulong adlaw ug gipahawa siya nga himsog. Pagkahuman niyang guba ang imahen sa walay hiya nga Venus gamit ang iyang nanaayong kamot, ang batan-on mipintal og hulagway sa iyang matinabangong mananambal, ang Labaw nga Balaan nga Patriarka Eutychius, sa mismong dapit diin siya nakakuha sa sakit. Sa susamang paagi, giayo sa santo ang kamot sa laing batan-on, nga naigo sa dili na matambalan nga sakit ug nga gisugyot sa mga doktor nga putlon. Sa usa ka higayon, gidala ngadto sa santo ang usa ka batan-on nga gipanag-iya sa demonyo, nga kanunay nag-antos sa labing grabeng pag-antos. Sa dihang gihimo sa balaan ang tanda sa krus ibabaw kaniya uban sa pag-ampo ug gihiusan ang iyang agtang og balaan nga lana, ang gahum sa demonyo, daw nabutasan sa nagdilaab nga pana, misugod og singgit sa makalilisang nga tingog, nagbula ang baba ug nagkagilagid. Unya nahimong klaro nga ang batan-on gilutos dili sa usa, kondili sa daghang mga demonyo. Pagkahuman niini, natulog sa yuta ang batan-on nga murag patay, ug pagkahuman sa mubo nga panahon, nasinati na usab niya ang parehas, ug sa tinuod

[2884] Ang Zela, nga nahimutang sa habagatan sa Amasya sa Suba sa Iris sa Gingharian sa Pontus, gitukod sa usa ka bungtod. Sa panahon sa gubat tali sa mga Romano ug mga Pontian niadtong 67 BC, ang Romanong praetor nga si Triarius napildi dinhi ni Mithridates. Karon, ang baryo sa Zeleh nahimutang sa Asia Minor, sa Turko nga vilayet sa Sivas.

[2885] Si Venus para sa mga Romano, si Aphrodite para sa mga Griyego – ang diyosa sa gugma ug katahum – asawa ni Hephaestus, nga natawo gikan sa bula sa dagat. Gihulagway siya nga hubo.

[2886] Kanser – ang tanda sa zodiac.

pa gani mas grabe kaayo nga mga pag-antos sulod sa daghang adlaw. Natingala ang santo ngano nga wala mibiya ang pagpanag-iya sa batan-on sulod sa ingon ana kadugay nga panahon, ug gisugo sa santo ang iyang presbiterio nga si Eustathius (ang nagtigom niining hagiograpiya) nga pangutan-on ang batan-on kinsa siya, asa siya gikan, asa siya nagpuyo, unsa ang iyang ginabuhat alang sa panginabuhi, ug giunsa pagsugod sa pagpanag-iya. Isip tubag niining mga pangutana, gisaysay sa batan-on ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon sa detalyado. 'Ako,' matod niya, 'usa ka monghe sa Monasteryo ni San Juan, nga nahimutang sa Akropolis. Unya gibyaan nako ang kinabuhi sa monghe, migawas sa kalibutan, nagminyo, nakahimo og daghang mga sala, ug karon, sama sa imong nakita, ginasilotan ko sa Dios tungod niini tanan ug nag-antos – apan kung aduna kay bisan unsang paagi nga makatabang kanako, palihug buhata kini." Pagkadungog niini, ang santo, sumala sa iyang batasan, naghalad og mainitong pag-ampo ngadto sa Dios, samtang gihangyo ang batan-on nga mobalik sa iyang kanhing monasteryo ug mahimong monghe pag-usab. Sa dihang ang batan-on mitug-an nga buot gayud niya kini buhaton, pinaagi sa pag-ampo sa Diosnon nga Obispo, si Eutychius, dali siyang nakagawas sa pag-antos nga gihimo sa mga demonyo. Sa usa ka higayon, usa ka ketong ang miduaw sa Ginoong Amahan aron mangayo og tambal, ug nabalik ang iyang kahimsog uban sa sugo sa balaan nga dili na siya mag-inom og bino.

Usa pa ka lalaki, atol sa panaglalis sa iyang silingan, mipanumpa og bakak sa hukmanan ug, isip silot gikan sa Matarong nga Huwes – ang Dios – nawala ang iyang panan-aw, nga wala makakita og kahayag sulod sa tibuok tuig. Gipangulohan sa uban, siya miadto nga naghinulsol niining tigbuhat sa milagro, nag-ikumpisal sa iyang sala sa atubangan niya samtang nangayo og tambal para sa iyang espirituhanong kaguol ug, kauban niini, para sa iyang pisikal nga sakit. Pinaagi sa langitnong kaluoy, sa awtoridad sa obispo, ug sa mga pag-ampo niining balaan nga tawo ni Kristo, nga nakalipay sa Ginoo, nadawat niya ang duha ug mibalik sa iyang panimalay, nga nakakita sa iyang mga mata sama sa kaniadto.

Daghang dili mabilang nga mga lalaki, babaye, ug mga bata nga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit ang nangadto sa maayong doktor, si San Eutychius, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo, sila tanan nakadawat og dali nga pag-ayo. Sa panahon sa paglusob sa mga Persiano, daghang katawhan ang nagtigom sa Amasya gikan sa mga kasikbit nga rehiyon ug lungsod nga nasakop ug gipanglaglag sa kaaway; ang ilang pagtigom didto hinungdan sa grabeng gutom; busa kining tawo sa Dios nagpanghimatuud nga walay kakulang sa pagkaon sa iyang monasteryo. Adlaw-adlaw, daghang mga tawo ang miadto sa iyang monasteryo aron modawat og pagkaon, ug sa ulahi gisultihan sa mga tigbantay sa monasteryo ang santo nga tungod sa kakulang sa bukad ug harina, dili lang nga wala nay mahatag sa mga miabot, apan wala na usab silay kaonon. Unya ang reverendo nga amahan, misulod sa kamalig ug sa bodega ug sa pagtan-aw nga kini hingpit nga walay sulod, nag-ampo sa Dios ug, sa paglipay sa mga igsoon, miingon: 'Isalig ninyo ang inyong pagsalig sa Dios ug tuohi nga bisan unsa ang inyong ihatag sa mga nanginahanglan, ibalik kini sa Dios kaninyo nga doble. Naglaum ako nga tinud-anay sa kaluoy sa Dios – sama sa mga adlaw sa propeta Elias sa Zarephath sa Sidon nga wala gayud mahurot ang banga sa balo (tan-awa 3 Hari 17:16), busa sa k , segurado nga dili usab kita kulang sa mga gikinahanglan karon, kondili makakaon ang tanan, mabusog, ug magdayeg sa Ginoo nga atong Dios.' Sumala sa pagtuo ug mga pulong sa santo, mao gayud kini ang nahitabo; kay dili lang nga wala gayud nahurot ang pan nga kanunay ginapang-apod-apod, apan ang kadaghanon niini nagkadaghan pag-usab: sa diha nga mas daghan ang pan nga gihatag sa mga miabot, mas midaghan ang kinatibuk-an sa kamalig ug bodega, aron sa mga adlaw sa kagutom, ang tanang biyahero, bisita, ug mga miyembro sa iyang kaugalingong panimalay napakaon sa kasagaran.

Ang alagad sa Dios nga si Eutychius dili usab walay gasa sa pagpanagna. Tulo ka tuig sa wala pa ang kamatayon ni Emperador Justiniano, ang pag-umangkon sa emperador nga si Justin nahitabo nga naa sa Amasya; siya adunay ranggo sa korte niadtong panahona ug nag-andam sa pagbiyahe alang sa usa ka misyon sa hari. Gidala siya sa kilid ni Banal Eutychius ug giingnan siya: 'Paminawa ko, Ginoong Kuropalates!* Bisan pa man nga usa ako ka makasasala, usa gihapon ako ka sulugoon ug pari sa akong Dios, nga nagpadayag kanako nga pagkahuman sa kamatayon sa imong tiyo, ikaw ang maghari. Busa, pag-amping nga samtang nag-atiman ka sa daghang mga buluhaton, dili ka malangan, kondili bantayi ang imong kaugalingon, aron ikaw mahimong takus sa pagtuman sa ministeryo nga sa dili madugay itugyan kanimo sumala sa kabubut-on sa Ginoo." Pagkadungog niini, si Justin nagpasalamat sa Dios ug nangayo sa balaang propeta sa iyang pag-ampo alang kaniya. Sa parehas nga paagi, sunod niyang gipahayag usab kini sa usa ka sulat kang Tiberius, ang gobernador nga mosaka sa trono pagkahuman ni Justin. Nagsulat kaniya si Santo Eutychius sa Syria sa mosunod: 'Gitagaan ka pa lang sa Diyos og bahin sa

pagdumala sa katawhan, apan sa dili madugay itugyan Niya kanimo ang hingpit nga awtoridad sa gingharian,' nga natuman sa dili madugay pagkahuman.

Pagkamatay ni Emperador Justinian, ang iyang pag-umangkon nga si Justin misaka sa imperyal nga trono; ug sa dihang namatay ang gihisgutan nga Patriarka Juan Scholasticus sa Constantinople, ang Iyang Kasantosohan Patriarka Eutychius, human sa napulo'g duha ka tuig ug walo ka bulan sa pagka-exile, gibalik sa iyang katungdanan sa dakong kalipay sa tibuok katawhan; gidawat siya sa yuta ug sa dagat, nga nag-ingon, *'Bulahan siya nga moanha sa ngalan sa Ginoo!'* Nalingkuran niya ang iyang trono niadtong Domingo, 3 sa Oktubre, sa maong petsa, sa dili pa madugay, pinaagi sa sugo sa bag-ong hari, ang mga kaaway ni Santo Eutychius—ang mga gobernador sa probinsya nga sila Ephraim ug Addeus—gihukman ug gipatay.

Ang Iyang Kasantosang Patriarka Eutychius nagpuyo sa kalinaw sa nahibilin niyang kinabuhi, nagpadato sa Simbahan sa Ortodoksong pagtulon-an ug mga milagro: pinaagi sa iyang mga pag-ampo, iyang gipahunong ang kalit nga pagsulbong sa salot ug giayo ang mga masakiton. Pagkahuman niini, siya mismo, nga misugot sa balaod sa kinaiyahan, nagkasakit sa pista sa Labing Balaan nga Pagkabanhaw ni Kristo. Ang debotong Emperador Tiberius miadto aron bisitahan siya, ug ang santo nagtagna sa emperador nga siya mamatay dili madugay human sa kamatayon sa santo, nga tinood gayud nga nahitabo. Tungod kay nagmasakit siya sa tibuok Semana Santa, gitawag ni Katoong Santo Eutychius ang tanan niyang klero sa Domingo ni Tomas ug, pagkahuman niyang gihatag ang kalinaw, panalangin, ug katapusang halok sa tanan, natulog siya sa Ginoo sa katulog sa panahong kamatayon samtang nangitngit ang gabii; samtang ang iyang balaan nga kalag mibulag ngadto sa dili malataw nga walay katapusang adlaw aron mouban sa mga balaang hierark. Si Santo Eutychius nagdumala sa katungdanan sa patriyarka sulod sa upat ka tuig ug unom ka bulan pagkahuman sa iyang pagbalik gikan sa pagbannaw; siya pito ka pulo ka tuig ang panuigon sa panahon sa iyang kamatayon. Si Santo Eutychius gihigugmaong gilubong sa Apostolikong Simbahan ilawom sa mga hagdanan sa halaran, diin gitipigan ang mga relikya sa mga Balaang Apostoles nga sila Andres, Timoteo, ug Lucas[2887] .

Pagkahuman sa pagpanaw sa Iyang Kasantosohan nga Patriarka Eutychius, ang debotong Emperador Tiberius nabuhi lamang sulod sa upat ka bulan ug walo ka adlaw ug, sumala sa propesiya sa balaan, namatay sa kalinaw. Tungod niini tanan, atong himayaon ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad. Amen.

Kontakion, Tono 8:

O katawhan, atong kantaon uban sa pagtuo ang balaan nga Eutychius, ug atong pasidunggan siya uban sa gugma, kay isip usa ka dakong magbalantay ug ministro, usa ka labing maalamon nga magtutudlo, ug usa ka managlalis sa mga erehiya, siya nag-ampo sa Ginoo alang kanato tanan.

---

* Kuropalates – usa ka opisina sa korte sa Byzantine, nga sa sinugdan nalambigit sa labing hataas nga bantay sa palasyo sa imperyo (φυλακή της αύλής), nga sa ulahi nahimong puro nga pang-honoraryo.

Paghandum kang Banal Platonida

Gisaulog sa Abril 6

Si Santa Platonida orihinal nga usa ka diakonesa[2888] . Sa ulahi, sa tinguha nga ihatag ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa pag-inusara, mibiya siya sa kalibutan ug misulod sa Disyerto sa Nisibian[2889] , diin nagtukod siya og kumbento para sa mga birhen.

[2887] Namatay si Patriarka Eutychius niadtong 582. Niadtong 1246, ang lawas ni San Eutychius gibalhin gikan sa Simbahan sa mga Apostoles sa Constantinople paingon sa Venice. Gidumala niya ang Patriarka sa Constantinople sa unang higayon gikan sa 562 hangtod 565, ug sa ikaduhang higayon gikan sa 577 hangtod 582.

[2888] Sa sayong Kristohanong Simbahan, ang termino nga 'deaconesses' (nga nagpasabot og 'nagsilbi', 'nagtabang') nagtumong sa mga babaye nga nagmintinar sa kahusay sa simbahan atol sa banal nga mga serbisyo ug mitabang sa mga obispo sa pagdumala sa sakramento sa bunyag alang sa mga babaye. Ang mga katungdanan sa mga diakonisa mao ang mosunod: ilang giandam ang mga babaye alang sa

Pinaagi sa iyang deboto ug tinuod nga asetikong kinabuhi, ang Kagalang-galang Platonida nagtukod og maayong ehemplo alang sa mga igsoon sa kombento nga sundon.

Ang lagda sa kombento nga gitukod ni Platonida gipasiugdahan sa hugot kaayo nga pagkinabuhi: ang mga madre mokaon lang kaisa sa usa ka adlaw ug gigahin ang tanan nilang oras gawas sa pag-ampo sa nagkalain-laing mga buhat ug kalihokan, labi na sa pagpanahi. Apan sa Biyernes, isip adlaw nga naghinumdom sa makaluwas nga pag-antos ug pagkrusipisyon sa Ginoo alang kanato, mihunong ang tanang kalihokan sa kumbento ug ang tibuok adlaw gipahinungod lamang sa pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios. Niining adlawa, ang mga madre nagpabilin sa simbahan gikan sa buntag hangtod sa gabii, diin sa mga pahulay taliwala sa mga pag-ampo, nagpaminaw sila sa pagbasa ug pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan.

Nagatudlo sa tanan dili lang pinaagi sa pulong kondili usab pinaagi sa buhat, ug tungod kay nakapahimuot siya sa Dios pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi, ang Mapinadayong Platonida namatay ug mibiya sa kining panandaliang kinabuhi paingon sa Ginoo, aron siya magmalipayon sa walay katapusan sa langitnong mga puloy-anan[2890] .

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si San Metodio, Kapariho sa mga Apostoles, Arsobispo sa Moravia (tan-awa ang iyang kinabuhi sa Mayo 1).
- Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa usa ka gatus ug baynte ka mga martir sa Persia, nga gisunog sa poste ni Haring Shapur sa ika-upat nga siglo.
- Niining adlawa, gisaulog nato ang balaang mga martir nga sila Jeremias ug Archilius nga pari.

20 Abril

7 Abril (Daang Estilo)

Niining adlawa, ang paghinumdom kang San Rufino nga Diakono, Santa Aquilina nga Martir, ug uban kanila 200 ka mga birhen, nga namatay sa Sinope mga tuig 310.

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Daniel sa Pereyaslav.

Paghandum sa atong kagalang-galang nga amahan nga si George ang Kumpesor, Metropolitan sa Mytilene

Kumemorasyon sa ika-7 sa Abril

Tungod kay gihigugma niya si Kristo sukad pagkabatan-on, ang atong Balaang Amahan nga si George nahimong monghe, nagpuyo sa usa ka asketiko ug matinahuron nga kinabuhi, ug, labaw pa sa uban, nangibabaw sa pagpaubos. Niadtong tuig , sa paghari ni Leo nga Isauriano[2891] , nahimo siyang magtutposa alang kang Kristo,

---

binyag, pagtudlo kanila kung giunsa ug unsa ang ilang tubagon kon pangutan-on sa magbinyag, ug unsaon nila paglihok pagkahuman sa binyag; ilang gitabangan ang obispo sa pagbinyag sa mga babaye; nagpabilin sa kahusay sa seksyon sa kababayen-an sa simbahan (ang karaang mga simbahan gibahin sa duha ka seksyon nga bulag sa usag usa, ang usa para sa mga lalaki ug ang usa para sa mga kababayen-an), ug nagbantay usab sa pultahan diin mosulod ang mga kababayen-an sa simbahan, aron mapugngan ang mga dili angay mosulod; nanan-aw sa mga pakighinabi sa mga obispo o presbiterio sa mga babaye, ug uban pa. Ang mga diakonisa giila nga kabahin sa klero ug busa giordinahan sa ilang katungdanan pinaagi sa usa ka espesyal nga ritwal sa ordinasyon. Kasagaran gipili nga mga diakonisa ang mga babaye nga may dungganon ug balaan nga pamatasan – kasagaran mga birhen o mga balo, ug labaw pa, dili ubos sa kap-atan ka tuig ang edad.

[2889] Ang Nisibis nahimutang sa Mesopotamia, sa baybayon sa Suba sa Migdonia.

[2890] Ang Kagalang-galang Platonida namatay sa palibot sa tuig 308.

[2891] Si Leo nga taga-Isauria naghari gikan sa 717 hangtod 741. Gikan siya sa pamilya sa mga manggaranon nga mag-uuma ug napakita niya ang dakong kahusayan pinaagi sa iyang serbisyo militar ubos ni Justinian II, nga sa 717, gipataas siya sa imperyal nga trono uban sa unibersal nga pag-uyon. Gitutokan niya ang mga buluhaton sa simbahan ug, lakip sa uban, ang pamahiin nga naglibot sa pagdayeg sa mga ikon, ug nagpasiya siya nga wagtangon kini pinaagi sa mga lakang sa kapulisan. Sa sinugdanan (niadtong 726), nagpagawas siya og usa ka edikto nga nakatutok lamang sa pagsimba sa mga ikon, nga nagmando nga ibutang kini sa mas taas nga dapit sa mga simbahan aron dili na kini makahagkò sa mga tawo. Niadtong 730, gipagawas ang usa ka edikto nga nagsugo sa pagtangtang sa mga ikon sa mga simbahan. Malampuson si Leo nga Isoyuriyano sa pansamantalang pagtangtang sa mga ikon gikan sa eklesiastikal nga paggamit.

nga nag-antos sa paglutos ug pagpanglutos sa kamot sa mga iconoclasta. Sa ulahi, sa paghari sa mga Ortodoksong emperador Constantine ug Irene[2892] , gipahimutang siya sa katungdanan nga obispo sa siyudad sa Mytilene[2893] , ang metropolitano nga sentro sa isla sa Lesbos[2894] . Si San Jorge mapinanggaon kaayo, nagpakaon sa mga gutom pinaagi sa daghang kalooy. Pinaagi sa iyang dakong pagpugong sa kaugalingon, nahimo siyang higala sa mga Anghel ug, pinaagi sa pagpahawa sa hugaw nga espiritu ug pagtambal sa dili na matambal nga mga sakit, napamatud-an niya nga siya usa ka tigbuhat sa mga milagro. Sa dihang nakita pa niya ang paghari ni Emperador Leo ang Armenyo, nga mibanhaw pag-usab sa iconoclasm[2895] , usab kining karon nga tigulang na siya, nakasinati siya og pagpanlupig alang sa balaang mga ikon. Bisan pa sa wala pa ang paghari ni Emperador Leo nga Armenyo, ang pagbalik sa iconoclasm ug ang pag-exile kang San Jorge, adunay pipila ka mga timaan sa Mytilene nga nagtagna sa hapit na pag-abot sa kagubot ug kalamidad sulod sa Simbahan ni Kristo. Usa ka adlaw, sa simbahan sa Balaang Dakong Martir Teodora, duol sa pantalan, atol sa Vespers samtang ang katilingban nag-awit og 'Kyrie, eleison' – O Ginoo, kalooy-a kami – ang Balaang Krus nga naa sa halaran kalit nga gipataas gikan sa iyang puwesto sa dakong kasaba sa usa ka dili makita nga pwersa ug misaka paingon sa kisame; unya, pag-uyog sa tumoy paubos, nahulog kini sa yuta. Ang mga tawo nga nakasaksi niini gikupot sa dakong kahadlok ug kahingawa; gitaas nila ang ilang mga mata ug mga kamot, ug silang tanan misinggit sa kusog ug dugay nga panahon, 'Kyrie, eleison', ug misalikway sa paggawas sa simbahan, kay ilang gipaabot nga adunay kalit nga kalamidad nga mahitabo sa isla sa Lesbos. Niadtong panahona, ang Banal nga Simeon naa sa simbahan uban sa iyang manghud nga si George, nga sa ulahi, sa takdang panahon, misunod sa unang George sa trono[2896] . Si Simeon, nga usa ka tawo nga adunay langitnong pagsabot, misulti sa mga tawo uban sa luha sa iyang mga mata:

'Mga igsoon, dili molihok ang mga butang sumala sa inyong gipaabot. Dili hingpit nga laglagon sa Dios kining yuta, apan sa pipila ka adlaw mosaka sa trono ang usa ka hari nga nagdumot ug supak sa Dios; iyang itaktak sa yuta ang mga balaang ikon ug kawaton ang katahum sa simbahan.'

Paglabay sa pipila ka adlaw, usa ka dako ug makalilisang nga baboy-ramo—nga giputol ang mga dalunggan ug ikog—misulod sa simbahan ug sa balaan nga dapit—tungod sa swerte, wala nakasusi ang ganghaan sa simbahan—ug naghigda didto sa hataas nga dapit. Pagkamatikod niini, ang mga bantay sa simbahan dali dayon nga gipalayas ang baboy-ramo, apan wala'y pulos, kay mabangis kini ug misulong sa bisan kinsa nga misuway pagpahawa kaniya gikan sa santuwaryo, hinungdan nga sila milayas. Pagkahuman niini, pagkuha nila og dakong tulos, ilang gibunalan ang hayop hangtod kini nagdugo og dugay, ug sa kakapoy, sa dakong kalisud nila kini napalayas. Pagkahibalo niini, si Bulahan Simeon miingon:

[2892] Gipanglutos ni Emperador Constantine V Copronymus (741–775) ang pagsimba sa mga ikon sa mas grabe pa nga pagka-istrikto kaysa sa iyang amahan, si Leo the Isaurian. Gusto niya nga pormal nga wagtangon ang pagsimba sa mga ikon isip heresiya ug, aron makab-ot kini, nagtigom siya og konseho sa Constantinople niadtong 754, nga gitawag nga usa ka Ekumenikal nga Konseho. Niadto ang 338 ka obispo, apan walay bisan usa ka patriyarka. Didto gideklarar nga ang pagsimba sa mga ikonodulo mao ang pag-idolo, ug nga ang Eukaristiya mao ang bugtong hulagway ni Kristo nga Manluluwas. Ang konseho nag-exkommunika sa tanang tigdepensa sa pagsimba sa mga ikonodulo ug sa mga nagsimba niini, labi na si San Juan sa Damasco. Nagdumala si Santa Irene gikan sa 780 hangtod 790 ug gikan sa 797 hangtod 802 samtang menor de edad pa ang iyang anak nga si Constantine Porphyrogenitus. Gipahayag niya ang iyang pagsuporta sa pagsimba sa mga ikon. Niadtong 787, gitigum ni Irene ang Ikaduhang Konseho sa Nicaea ug ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea, nga gipangulohan ni Tarasius, Patriyarka sa Constantinople. Sa konseho, nga gilangkoban sa 367 ka mga amahan, gibalik ang pagdayeg sa mga ikono.

[2893] Ang Mytilene, usa ka siyudad sa isla sa Lesbos – (ang pinakadako sa Dagat Aegean), duol sa karaang Troy ug Mysia (Asia Minor) – adunay populasyon nga moabot sa 36,000; ang isla bukid-bukid, suburana, ug dato sa kakahoyan, humay, ug bino. Gidugtong kini sa Turkey niadtong 1462, ubos kang Mehmed

[2894] Sa karaang panahon, ang mga siyudad niining isla—Croesus, Pyrrha ug Mytilene—nag-uswag kaayo

[2895] Naghari si Lev nga Armenyo gikan sa 813 hangtod 820.

[2896] Sa siyudad sa Mytilene, sa isla sa Lesbos, adunay duha ka Metropolitan nga ginganlan og George. Ang una kanila, nga mao ang gisulat niining hagiograpiya, gipahilayo sa iyang katungdanan atol sa paghari ni Leo ang Armenyo niadtong 816, samtang ang ikaduhang George mao ang igsoon ni Simeon ang Makakita sa Umaabot. Gipahimong presbiter siya sa unang George atol sa paghari ni Constantine ug Irene (niadtong 762), ug misaka sa katungdanan sa paghari ni Emperador Michael nga Tatak-tarak (820–829), nga sa dihang misaka siya sa trono, naghatag og kagawasan sa mga Ortodokso. Kining ikaduhang si George gipahilayo tungod sa iyang pagsunod sa Ortodoksiya sa iconoclastic nga Emperador Theophilus (829–848); Pagkahuman sa kamatayon ni Theophilus, ang bulahan nga Emperatris Theodora (842–865), kauban si His Holiness Methodius, Patriarka sa Constantinople, gibalik ang Ortodoksiya ug, niadtong 842, gibalik nila si ikaduhang George gikan sa pag-exile; human sa usa ka kinabuhi nga gipahinungod sa Diyos, siya namatay nga malinawon samtang naa pa sa trono.

'Mga anak ko, tuohi nga kini nga baboy-ramo nagpasabot sa usa ka tawo nga—pinaagi sa pagtugot sa Dios—mahimong obispo dinhi, nga ang iyang kinabuhi ug kinaiya susama sa usa ka baboy.'

Tanan kini dali ra nga natuman. Ang gihisgutan nga Emperador Leo nga Armenyo, pag-abot niya sa trono, naglunsad og pagpanlupig batok sa Simbahan sa Dios ug, sa samang higayon, nagpatawag og daghang mga obispo ngadto sa Constantinople, nga nagdani kanila sa pagdawat sa ikonoklastikong erehe. Ang atong bililhon nga amahan nga si George, Metropolitan sa Mytilene, nga gitawag usab uban sa ubang mga obispo, nagpamatuod nga siya usa ka walay kahadlok nga mandirigma ni Cristo. Samtang daghan ang misugot sa erehya sa emperador, siya, pinaagi sa iyang tinuod nga kinaadman, gipahiya ang emperador, ang bakak nga patriyarka nga si Theodotus nga nailhan usab nga Cassiterus[2897] , ug ang uban pang mga erehe nga pareho og pagtuo kanila, ug gidala ang pipila kanila sa pag-ila sa ilang kaugalingong sayop.

Ang hari ug ang patriyarka, nga dili na makasabar sa iyang pagsaway, gipadala siya sa exilyo sa Cherson[2898] , ug sa iyang puwesto gitudlo isip Metropolitan sa Mytilene ang usa ka heretiko, nga sama sa usa ka buang nga baboy, naglaglag ug nagpasipala sa ubasan ni Kristo: Gitatian niya ang mga balaang ikon, walay pagsabot nga gisamok ang kawan sa Pulong. Si San Jorge, bisan pa niana, pagkahuman sa iyang nahibilin nga mga adlaw sa pagka-exile, naghimo og daghang mga milagro pinaagi sa grasya ni Kristo. Sa dihang nagkadool na ang panahon sa iyang pagpanaw, usa ka labing hayag nga bitoon ang misidlak sa kalangitan – usa ka timaan sa iyang bulahan nga pagpanaw – nga makita bisan pa sa Lesbos. Pinaagi niining bitoon, ang kawan sa Mytilene nakaila sa pagpanaw sa ilang magbalantay, si San Jorge, ngadto sa Ginoo.

Ang kinabuhi sa santo, uban sa iyang mga maayong buhat, usa ka kahayag sa kalibutan. Gidayeg sa Dios ang iyang bulahan nga pagpanaw pinaagi sa usa ka hayag nga bitoon, ug pagkahuman sa iyang kamatayon, aron dayegon ang Iyang pinalanggang alagad, Iyang gipabutho ang mga milagrosong tuburan sa tambal nga nag-agos gikan sa iyang mga relikya.

Ang Pagkamartir ni San Calliopius

Gisaulog kada Abril 7

Sa Perga sa Pamphylia[2899] nagpuyo ang usa ka deboto ug mahadlokon sa Diyos nga babaye nga ginganlan og Theoclia; siya ug ang iyang panimalay napuno sa kahadlok sa Diyos; nagkinabuhi sa usa ka matinud-anong kinabuhi, si Theoclia mapinanggaon sa paghatag sa mga kabus. Minikasal siya sa usa ka dungog nga lalaki, nga gikan sa pamilya sa mga senador ug patrician[2900] , ug wala siyay anak sulod sa daghang katuigan. Human siya magpakilusog sa Diyos pinaagi sa matinud-anong pag-ampo aron hatagan siya og anak, nabuntis siya pagkahuman sa dugay nga panahon sa iyang kaminyoon. Niadtong panahona, namatay ang iyang bana, nga nagbilin kaniya nga manununod sa dakong bahandi. Sa pagkahimugso sa iyang anak nga lalaki, ginganlan niya kini og Calliopius[2901] . Samtang gitudloan siya sa mga siyensya, gipaningkamotan ni Theoclia labaw sa tanan nga itanom sa iyang kasingkasing ang kahadlok sa Dios ug itudlo kaniya ang kinaadman sa Balaang Kasulatan. Niadtong mga panahona, laganap ang pagsimba sa mga dios-diosan; natabonan ang kamatuoran sa bakak, ug kadaghanan sa mga tawo misimba ug naghalad og sakripisyo sa mga hugaw nga dios-diosan. Apan ang pag-ampo ug pag-ayuno

---

[2897] Si Teodoto I Cassiter nagdumala sa Patriarka gikan sa 815 hangtod 821.

[2898] Cherson o Korsun – usa ka kolonya sa Griyego, ang labing importante sa mga siyudad sa Chersonesos Taurica, duol sa karon nga Sevastopol – ang lugar sa pagbunyag ni Dakong Prinsipe Vladimir.

[2899] *Pamphylia* – sa karaang panahon, usa ka bahin sa baybayon sa Asia Minor, nga napalibotan sa Lycia ug Cilicia ug misapaw sa Dagat Pamphylia (karon Gulpo sa Adalia). Sa pag-ambit sa historikal nga kapalaran sa tibuok Asia Minor, ang Pamphylia misulod sa sunod-sunod nga pagdumala sa mga Persyano, Masedoniano, ug Siryano, unya nahimong kabahin sa Imperyo sa Persia ug, niadtong 120 BC, nahimong probinsya sa Roma. Ang populasyon, nga gilangkoban sa sagol sa lumad nga mga tawo ug mga imigrante gikan sa Silicia ug Gresya, susama sa mga taga-Silicia sa ilang mga batasan ug tradisyon ug daghan ang nag-apil sa pirata sa dagat. Ang labing importante nga mga siyudad sa niining kadaghanan bukid nga rehiyon, nga gilab-ot sa han-ay sa kabukiran sa Taurus, mao ang: Atalia (Adalia), Side (Eski-Adalia), Kybira, Aspied, Perga ug Solion.

[2900] Sa Roma, ang mga patrician mao ang mga tawo nga natawo sa maharlika; ang usa ka senador usa ka opisyal nga naggunit sa pinakataas nga katungdanan sa estado.

[2901] Ang 'Kalliopius' usa ka pulong sa Griyego nga, kung hubaron sa Ruso, nagpasabot og 'gwapo, nga adunay maanyag nga pagtan-aw'.

kanunay nga kauban sa kinabuhi ni San Calliopius. Sa dihang nahibaloan sa huwes nga ang balaan nga batan-on usa ka Kristohanon, ang iyang inahan, ang bulahan nga si Theoclia, naghatag sa iyang anak og igo nga kuwarta ug sinina, ug, pagkahuman nga gipadala ang pipila ka sulugoon uban kaniya, gipadala siya pinaagi sa barko ngadto sa lain nga nasud aron malikayan ang dili matarong nga paghukom. Busa, si bulahan nga Calliopius misakay sa barko paingon sa Pompeopel sa Cilicia[2902] . Pag-abot didto, iyang nakita nga ang dautang lider nga si Maximus nag-organisar og mga halad, pagkanta ug sayaw isip pagpasidungog sa mga dautang diyos-diyosan sa , nabigla ang balaan nga batan-on ug nangutana sa usa ka tawo: 'Unsa ang hinungdan sa inyong kalipay?'

'Karong adlawa pista sa dungog sa among mga dios,' tubag nila, 'umaabot ka ug apil sa among salo-salo.'

'Kristohanon ako,' matod sa balaan, 'ug sa panahon sa Kwaresma ginasaulog nako ang mga pista sa pagpasidungog kang Kristo; dili angay nga ang mga ngabil nga naghimaya kang Kristo moapil sa hugaw nga halad sa mga dios nga dili matinud-anon.'

Ang mga pulong sa santo nakaabot sa dunggan sa kumander Maximus, ug siya, nga nagdilaab sa kasuko, nagmando nga dakpon ang balaan nga batan-on ug dad-on sa iyaha aron usisahon.

"Unsa imong ngalan?" pangutana sa kumander kang San Calliopius sa dihang gidala siya sa atubangan sa hukmanan.

'Kristiyano ako,' tubag sa santo, 'ug ang akong ngalan mao si Calliopius.'

'Karon, sa dihang ang tibuok uniberso,' miingon ang kumander, 'nagselebrar og usa ka pista sa dungog sa mga dios, ngano ikaw ra ang nag-inusara, dili gustong moapil sa among kalingawan, nalumos sa usa ka matang sa ilusyon?'

'Kamo,' tubag ni Santo Calliopius, 'mao gayud ang naglakaw sa kangitngit ug limbong, kay gibyaan ninyo ang buhing Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, nga nagbuhat sa tanang butang pinaagi sa Iyang pulong, ug nagasimba kamo sa buhat sa kamot sa tawo – usa ka walay kinabuhi nga kahoy ug usa ka nabali nga bato.'

'Ang imong pagkabatan-on nagapangahas kanimo,' supak sa kumander, 'nga nagabutang kanimo mismo sa katalagman nga makasinati ug walay-kamatngon nga pag-antos! Sultihi kami, gikan sa unsang nasud ka, ug sa unsang kaliwatan ka?'

'Gikan ko sa Perga sa Pamphylia,' tubag sa santo, 'gikan sa kaliwatan sa mga senador ug mga patrician, apan ang labing importante kanako, ug akong gihatagan og labing dako nga dungog, mao nga usa ko ka Kristohanon.'

'Naa ba kay ginikanan?' pangutana sa kumander.

'Oo, naa koy inahan,' tubag sa santo, 'apan namatay na ang akong amahan kaniadto pa.'

'Nagapanumpa ako sa dakong adlaw ug sa tanang diyos,' tubag sa kumander, 'nga kon mosimba ka sa mga diyos, ihatag ko kanimo ang akong bugtong anak nga babaye nga pakaslanon.'

'Kung gusto ko man magminyo,' tubag sa santo, 'mahimo nakong kuhaon ang imong anak nga babaye ingon akong asawa ug dad-on siya sa panimalay sa akong inahan. Apan hibaloa kini: Nasaad ko sa akong Dios, si Cristo, nga nagmugna kanako sa Iyang kaugalingong hulagway, nga panalipdan kining lawas sa tawo sa putli nga pagkabirhen ug ipresentar kini nga walay mantsa sa atubangan sa Iyang matarong nga paghukom.' Buhaton nimo ang gusto nimo, apan Kristohanon ako.

'Daotan ug malisyoso,' miingon ang kumander, 'nagtuo ka nga pinaagi niining mga pulong, mapukaw nimo ang akong kasuko aron dali ra tika patyon? Hibaloa, busa, nga pagahirapan tika sa dugay nga panahon, buwagon ang imong lawas, ug itugyan ang nahabilin sa kalayo aron masunog.'

'Sa mas dugay nga molungtad ang akong pag-antos,' tubag sa santo, 'mas hayag ang korona nga ihimo ni Kristo para kanako isip baylo sa akong mga pag-antos. Kay ang Kasulatan mismo nagaingon nga walay bisan kinsa ang gikoronahan gawas kon masulayan sila sumala sa balaod (2 Tim. 2:5).'

'Gapus-a siya,' sugo sa kumander sa mga tortyurero, 'ug bungkaga ang tanang bukog sa iyang lawas gamit ang mga tungkod nga tingga!'

Samtang ginabugbog siya, miingon si Santo Calliopius: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, Kristo, nga giisip Mo akong takus nga makasinati niining mga pag-antos alang sa himaya sa Imong ngalan.'

[2902] Ang Silicia usa ka probinsya sa Asia Minor.

'Maghalad og halad sa mga diyos,' padayon sa kumander, 'aron makita ninyo pag-usab ang inyong yutang natawhan ug dili ninyo mawala ang inyong kabtangan. Wala ba ninyo makita kung unsa kamo ka malupit nga gitortyur?'

'Gihunahuna nako ang katam-is sa umaabot nga pahulay nga gisaad kanako ni Kristo, ug wala koy nabati nga pag-antos,' miingon ang balaan. 'Ug bisan pa nga naa ko karon sa langyaw nga yuta, nahibalo gihapon ko nga "*ang yuta iya sa Ginoo*, *ug ang tanan nga anaa niini"* (Salmo 23:1). Ug dinhi nakita nako ang akong inahan ug ang akong yutang natawhan. Ang akong inahan mao ang Ortodoksong Simbahan ni Kristo, ug ang akong yutang natawhan mao ang langitnong Herusalem, sumala sa mga pulong sa mga Apostoles. *'Ang atong pagkamamamumuyo anaa sa langit'* (Fil. 3:20). Apan kon imo kong pahinumduman ang akong inahan dinhi sa yuta, mao kini ang tingog sa Dios nga nagpamatuod: *'Ang bisan kinsa nga nahigugma sa amahan o inahan labaw pa kanako, dili angay kanako'* (Mat. 10:37). Wala gyud ko maghatag bili sa kadagahan sa bahandi ug giisip nako nga mas maayo pa nga mag-antos uban kang Kristo nga gipako kaysa makatagamtam, pinaagi sa sala, sa malimbungon nga kalipay niining buang nga kalibutan.

'Kay nakagapos na siya,' miingon ang kumander sa iyang mga sulugoon, 'ipaliko ninyo siya ug hampakon sa tiyan gamit ang hilaw nga litid, samtang nagasinggit: "Daotan nga tawo, ayaw tubaga kini o kana, kondili tubaga ang pangutana!"'

'Giwagtang sa langitnong mga panalangin ug mas mabangis pa kaysa hayop, ikaw buang!' miingon ang balaang martir sa kumander. 'Ginasulti ko kanimo ang mga pulong sa kamatuoran, apan ikaw, nga buta ang mga mata sa imong kalag ug natabonan ang imong mga dalunggan aron dili madungog ang mga pulong sa Ginoo, dili matarong nga gipasakitan ko, gipatay ko nga daw usa ka tulisan!'

'Dad-a,' miingon ang kumander sa mga tigpapatay, 'ang gulong sa pagpanakit nga may hait nga mga talim, ug pagdilaab ug kusog nga kalayo sa ilawom niini; ug, human ninyong gipahugot pag-ayo si Calliopius sa gulong—hangtod nga mapikas ang iyang mga lutahan— Niining maong kahimtang, gapusa siya sa ligid ug paandara kini aron siya mamatay, mapikas sa puthaw ug masunog sa kalayo.

Sa dihang gisugdan nila pag-antos ang balaan nga batan-on sa ingon ani nga paagi, siya, sa tunga-tunga sa iyang makalilisang nga pag-antos, misinggit ngadto sa Ginoo, nga nagaingon: 'Umari, akong Kristo, sa pagtabang sa imong alagad—aron sa dili pa mahuman, ang imong balaan nga ngalan mapasidunggan pinaagi kanako, ug aron ang tanan makahibalo nga kadtong nagsalig kanimo dili gayud mapakyas hangtod sa kahangturan.' Ug sa kalit lang, mitungha ang Anghel sa Ginoo, gipalong ang kalayo, gipahunong ang ligid ug gihimong dili na kini makalihok, aron dili na kini mapadani sa mga maghuhukom. Ang lawas sa batan-ong martir nababad sa dugo sa ligid, ug makita ang iyang mga bukog tungod sa lawom nga mga samad, kay ang ligid gibutangan og mga talim nga doble ang hait, sama sa lagari. Gisugo sa kumander nga buhian ang martir ug kuhaon gikan sa ligid. Ang pagtan-aw sa iyang pag-antos nakapahugot sa kasingkasing sa tanan nga nanan-aw, ug ang mga tawo misinggit, nga nagaingon: 'O dili matarong nga huwes! Ug unsa ka batan-on nga lalaki ang nag-antos sa ingon ka malupit nga paagi!'

'Dili ba nako ikaw gisultihan,' miingon ang kumander sa santo, 'nga tungod sa imong pagkabatan-on, nagbarug ka batok kanako, ug tungod niini gipasailalim ka niining malupit nga mga pag-antos?'

'Ikaw nga walay hiya nga iro,' tubag sa santo, 'nagtuo ba gyud ka nga mahadlok ko sa imong mga pag-antos?'

'Ikaw nga salbahis,' miingon ang kumander, 'ginapasipala nimo ako aron mapapas tika dayon, apan dili kana mahitabo! Ayo, halu na, ug maghalad ka sa mga dios aron malikayan pa ang mas grabe pang pagpanakit!'

'Ang akong pagsalig,' tubag sa balaan nga martir, 'anaa sa akong Kristo, ug ikaw walay gahum sa pagdunggo sa akong pag-angkon kang Dios.' Ang akong lawas naa sa imong gahum: pag-antos kini sa bisan unsang paagi nga gusto nimo, apan makadawat ka og silot gikan sa Dios *tungod niini* sa Adlaw sa Paghukom, *'kay… sumala sa sukod nga inyong gamiton, susukdon usab kamo'* (Mat. 7:2).

'Gapus-a siya sa puthaw nga kadena,' sugo sa kumander sa mga tigpapatay kang Santo Calliopius, 'ug ipabilin siya sa sulod nga bilanggoan; ayaw siya tagda bisan unsa, ug ayaw tugoti bisan kinsa sa iyang kauban nga Kristohanon nga mosulod sa iyang selda, aron walay makadayeg kaniya tungod sa iyang pagkamapailubon.' Gidali-dali sa mga tigpapatay ang paghigot sa balaan nga martir ug gilabay siya sa sulod nga bilanggoan.

Si Bulahan Theoclia, sa dihang nahibalo sa ingon nga pag-antos alang kang Kristo nga gidala sa iyang bugtong anak nga lalaki, si San Calliopius, naghimo og testamento mahitungod sa iyang balay ug sa tanan niyang kabtangan: gihawa niya ang iyang mga ulipon nga lalaki ug babaye, nga miihap og duha ka gatus ug lima ka pulo, ug gipang-apod-apod sa mga kabus ang tanang bulawan, pilak, ug bililhon nga sinina nga iya. Ang tanan niyang nahibilin nga kabtangan ug yuta—mga baryo, uma ug ubasan—gi-bilin niya sa Balaang Simbahan; ug, pagkahuman niyang biyaan ang iyang yutang natawhan, mibyahe siya paingon sa Cilicia aron makig-uban sa iyang anak nga nag-antos alang kang Kristo. Pagkahuman niya og bayad sa mga bantay sa prisohan, misulod siya sa sulod nga bilanggoan ug, sa pagtan-aw niya sa iyang anak, mihapa siya sa iyang mga tuhod, miyukayok sa atubangan niya ug gihikap ang nana gikan sa iyang mga samad. Apan si Santo Calliopius, nga nakagapos sa puthaw ug hubag tungod sa daghang samad, dili makabangon aron sugaton ang iyang inahan, ug miingon lang:

'Maayo kaayo nga niabot ka, akong inahan ug saksi sa akong pag-antos alang kang Kristo!'

Si Teoclia, sa dihang nakita niya ang lawas sa iyang anak nga guba sa daghang samad, miingon kaniya:

'Bulahan ug balaan ang bunga sa akong sabakan, kay gipresentar tika, sama sa pagpresentar ni Hannah kang Samuel, ingon usa ka balaan nga sudlanan para sa Dios, ug sama sa pagpresentar ni Sara kang Isaac, gihalad tika kang Kristo ingon usa ka makapahimuot nga halad!'

Tibuok gabii nagpabilin ang inahan sa bilanggoan, naglingkod sa tiilan sa iyang anak, nag-awit ug naghimaya sa Dios uban kaniya. Sa tungang gabii, misidlak ang hayag nga kahayag sa bilanggoan ug nadungog ang usa ka tingog nga misinggit:

'Kamo ang balaang mga magtug-an ni Cristo, mga manlumpag sa mga dios-diosan, nga mibiya sa inyong yutang natawhan ug kabtangan aron mag-antos uban ni Cristo!'

Sa pagsubang sa adlaw, ang militar nga kumander nga si Maximus, pagkahuman nga mipahimutang sa iyang lingkoranan sa paghukom, gidala ang balaan nga martir nga si Calliopius gikan sa bilanggoan aron usisahon. Gipahimutang siya sa atubangan niya, ug nangutana siya:

'Gibayloan na ba nimo ang imong kabuang, ug mosunod ka ba, aron maluwas ang imong kinabuhi, sa sugo sa hari ug mosimba sa mga diyos? O, sa pikas bahin, gusto ba nimo nga mamatay nga matinumanon, sama sa gibuhat sa imong Ginoong Kristo?'

'Natingala ako,' tubag sa santo, 'sa imong kawalay hiya!' Nakadungog na kamo sa samang tubag gikan kanako sa daghang higayon: Kristohanon ako ug mamatay alang kang Kristo; apan karon pangutan-on ninyo ko pag-usab sa samang pangutana ug wala kamo'y pag-ulaw sa pagsukol sa kamatuoran. Gitinguha ko gayud nga mag-antos sama sa akong Ginoong Kristo ug nangandoy ko nga mamatay nga matinud-anon alang Kaniya!

Pagkadungog niini ug pagkahibalo sa dili matandog nga determinasyon sa martir, ug napuno sa pagtuo sa iyang dili matuyok nga kusog sa espiritu, gisugo siya sa kumander nga ipako sa krus sama ni Kristo. Kini mao ang Huwebes Santo, ang adlaw nga gisaulog ang Balaang Misteryo sa Panihapon sa Ginoo. Si Santa Teoclia, sa dihang nakita niya nga gidala na ang iyang anak, mihatag sa mga sundalo og lima ka bulawan nga sinsilyo, naghangyo kanila nga ipako si Calliopius dili sama kang Kristo, kondili nakabaliktad. Gibuhat niya kini tungod sa pagpaubos, kay iyang gihunahuna nga dili angay nga ang iyang anak mosubay sa iyang Ginoong Kristo sa paagi sa pagkapako sa krus. Busa, si San Calliopius gipako sa krus alang kang Kristo, nga nakalukop ang ulo, niining Huwebes sa Panihapon sa Ginoo. Ni Biyernes Santo, sa ikatulong oras sa adlaw, iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, samtang usa ka langitnong tingog ang mibaba gikan sa langit kaniya, nga nagaingon: 'Sulod, ka-siyudadanon ni Kristo ug ka-taga-panulondon sa mga balaan'[2903] .

Sa dihang gikuha ang lawas ni San Calliopius gikan sa krus, ang iyang bulahan nga inahan, samtang naghimaya kang Kristo, giyakap ang iyang anak sa liog, ug dayon dayon gihatag ang iyang kaugalingong espiritu. Ang mga Kristohanong igsoon, pag-abot nila, gikuha ang mga lawas sa duha ug gilubong sila sa usa ka dungganong lubnganan, samtang nagdayeg sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Amen.

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si San Rufino nga Diakono, ang balaang martir nga si Aquilina, ug uban kanila ang duha ka gatus ka sundalo, nga namatay sa Sinope mga tuig 310.
- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang atong bililhon nga amahan Daniel sa Pereyaslav.

[2903] Ang balaang martir nga si Calliopius namatay niadtong Biyernes, ika-7 sa Abril 304, sa lungsod sa Pompeozole sa Cilicia (sa Asia Minor).

21 Abril

8 Abril (Luma nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Niphon, Obispo sa Novgorod

Gisaulog sa ika-8 sa Abril

Si Banal Niphon usa ka monghe sa Monasteryo sa Balaang Kuweba sa panahon nga si Abad Timoteo[2904] ang nagdumala sa monasteryo. Samtang nagpuyo sa monasteryo, nangibabaw si Santo Niphon sa pag-ampo, pagpuasa, ug sa tanang uban pang mga hiyas, naningkamot nga sundon ang kinabuhi sa mga bantugang santo sa Dios sa tanang aspeto.

Sa dihang si Banal Juan, Obispo sa Novgorod, human nangaluya ang iyang kusog pagkahuman sa baynte ka tuig nga pagpang-amuma sa iyang panon, mibiya sa katungdanan sa obispado ug mibalik sa monasteryo[2905] , – niadto nga panahona kining Bulahan nga si Niphon, nga ang iyang mga kaayo nanghayag na sa tibuok kalibutan, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, napili sa tanan ngadto sa katungdanan nga obispo sa Novgorod ug gikonsagra isip obispo sa Kyiv[2906] ni Metropolitan Michael[2907] .

Sa pag-ukop niya sa trono, nga sama sa usa ka suga nga gibutang sa kandelero, mas midan-ag pa si Santo Niphon tungod sa iyang masigasig nga pag-atiman sa kaayohan sa Simbahang Orthodox; gitinguha niya nga mapadako ang himaya sa Dios ug masigasig siya sa kaayohan sa iyang espirituhanong panon, sa kinabuhi karon ug sa umaabot. Sa iyang tinguha nga mapadako ang himaya sa Dios, ang Labawng Amahan, pinaagi sa iyang kadasig, nagtukod sa sentro sa Novgorod og pundasyon alang sa usa ka simbahan nga bato isip pagpasidungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga sa tabang sa Dios dali niyang nahuman; dugang pa, iy gihimoan og iconography ang katedral sa Novgorod, nga gipahinungod kang Santa Sofia, ug gitabonan ang atop niini og lata[2908] . Sa pag-atiman sa kaayohan sa iyang espirituhanong panon dinhi sa kalibutan, kining arkipastor nailhan tungod sa mga kinaiya sama niini: kon adunay panagbangi tali sa mga Ortodokso, iyang gihimo ang tanan aron sila magkasinabot. Busa, sa dihang nahibaloan sa Reverendo nga ang mga tawo sa Kyiv ug Chernihiv, nga nakatigom og daghang pwersa sa mga mandirigma ug miabot sa Novgorod, nagplano sa pagpakig-away batok niini, siya dayon, uban sa mga maharlika sa Novgorod, miadto sa mga nag-alsa og armas ug, uban sa tabang sa Diyos, napugos sila sa paghulog sa ilang mga armas[2909] . Sa ubang mga higayon usab, ang Balaang Amahan nag-amping aron masiguro ang malinawon nga pagkinabuhi sa katawhan sa Dios, nga masigasig alang sa ilang kaayohan sa karon nga kinabuhi.

Apan ang Reverendo labi pang nabalaka sa walay katapusang kinabuhi sa iyang espirituhanong panon. Sa paghinumdom sa mga pulong sa Ginoo, nga gisulti Niya mahitungod sa Dios Amahan, nga ang Iyang sugo mao *ang 'buhi nga walay katapusan'* (Juan 17:2), si Reverend Niphon kanunay nagtudlo sa mga Ortodoks nga dili molapas sa balaod sa Dios ug sa tradisyon sa Simbahan, aron dili nila mawala ang buhi nga walay katapusan; alang sa mga nangilapas sa balaod sa Dios ug nakasala, gisaway sila sa Reverendo, gipahibalo ang ilang kapahamakan

---

[2904] Si Timoteo mao ang abá sa Monasteryo sa Pechersk sukad 1124; namatay siya niadtong 1131.

[2905] Si Juan nagdumala sa Diyosesis sa Novgorod gikan sa 1110 hangtod sa 1130.

[2906] Ang ordinasyon ni Nifont nahitabo sa samang tuig, 1130.

[2907] Si Metropolitan Michael, usa ka Griyego, nagdumala sa Metropolis sa Kiev gikan sa 1130 hangtod sa 1145.

[2908] Gipasidunggan kaayo sa mga tawo sa Novgorod ang pag-atiman ni Obispo Nifont sa mga simbahan sa Dios. 'Nasayud ang matag-usa kanato niini,' ingon sa kronikero sa Novgorod: 'Asa sa mga obispo ang nakapahimutang sa Santa Sofia sama niini? Gipintalan niya ang mga narthex, gitukod ang iconostasis, ug sa gawas giputi kini gamit ang apog ug gitabonan og tingga. Sa Pskov nagtukod siya og bato nga Simbahan sa Balaang Manluluwas sa Zavelichye, ug sa Ladoga, ang Simbahan ni San Clemente.' IV Kronika sa Novgorod.

[2909] Nahitabo kini nga panghitabo niadtong 1135.

tungod sa ilang mga sala, nagwali *'sa takdang panahon ug sa dili takdang panahon, nagasaway, nagasubos, ug nagahagit uban sa tanang pagkamapailubon ug pagtudlo'* (2 Tim. 4:2), sumala sa gisugo sa Apostol.

Kining dakong kadasig sa arkipastor alang sa kaluwasan sa mga kalag sa iyang panon makita sa mosunod nga panghitabo. Human sa pagbungkag sa mga tawo sa Novgorod sa ilang prinsipi, si Vsevolod Mstislavich[2910] , si Svyatoslav Olgovich, nga ilang gitawag, miabot aron maghari kanila, human siya nakigminyo nga supak sa mga kanon sa Simbahan. Niadtong panahona, kining bulahan nga arkipastor dili lang misalikway sa pagkonsagra niining prinsipe, apan gidili usab niya ang tibuok niyang klero sa pag-apil sa dili matarong nga konsagrasyon (ang prinsipe gikonsagra sa mga pari nga kauban niya). Ang Mapinadayegong Niphon[2911] mapangahas nga gisaway ang maong prinsipe tungod sa iyang kalapasan, nga nagsundog sa salmista nga miingon: *'Mosulti ako sa imong mga pahibalo sa atubangan sa mga hari ug dili ako mahimihimakak'* (Salmo 118:46).

Dako usab kaayo ang kadasig niining arkipastor sa dihang gipaningkamotan niyang panalipdan ang mismong Simbahan sa Rusya gikan sa paglapas, sama sa nahitabo ubos sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa dihang namatay si Metropolitan Michael II sa Kyiv, diin gikan kaniya nadawat ni San Niphon ang iyang ordinasyon isip obispo, ang Dakong Prinsipe sa Kyiv, si Izyaslav Mstislavich[2912] , mipili kang Clement nga Pilosopo—nga sa panahona usa ka monghe ug nakadawat na sa eskema—aron mopuli kaniya. Tungod kay dili niya gusto nga ipadala si Clement hangtod sa Constantinople alang sa iyang konsagrasyon isip obispo, ang prinsipe mitigum og konseho sa mga obispo nga Ruso alang niini nga katuyoan. Niadto sa maong konseho sila: Onuphrius sa Chernigov, Theodore sa Belgorod, Euthymius sa Pereyaslav, Damian sa Yuryev, Theodore sa Vladimir, Santo Niphon sa Novgorod, Manuel sa Smolensk, Joachim sa Turov, ug Cosmas sa Polotsk. Sa pagsugod sa prosedyur sa konseho, nagpahayag og taas nga pakigpulong si Beato Niphon bahin sa kamatuoran nga ang mga obispo sa Rusya mismo dili gayud makapili og metropolitano nga walay panalangin sa Patriarka sa Constantinople; mapasigarbohon niyang gipahayag sa tibuok konseho nga kini supak sa tradisyon sa Balaang Simbahang Ortodoks sa Sidlakan, nga gipakahanaw sa balaang pagbunyag sa o gikan sa Sede sa Constantinople, nga busa naghimo kanato nga mga anak sa Dios, mga anak sa Sidlakan, gibisita sa Dios gikan sa kahitas-an; ug ang unang Metropolitan sa Kyiv, Si Michael, gitudlo gikan didto (gikan sa Constantinople); sukad niadto, nahimong kanunay nga lagda alang sa Metropolita sa Kyiv nga madawat ang panalangin sa Patriarka sa Constantinople sa iyang pagtudlo.

Sa pag-ingon niini, ang Mabalaan nga Niphon mapangahas nga nag-awhag sa mga anak sa Rusya nga dili moliko, tungod sa ilang pagsupak, gikan sa pagdawat kanila sa Sidlakan ug, sa samang higayon, sa Dios, kay, ingon niya: *'ang kasuko sa Dios moabut sa mga anak sa pagkamasuwakon'* (Eph. 5:6).

Lima pa ka ubang obispo ang misuporta sa panan-aw ni Banal Niphon: sila Cosmas sa Polotsk, Joachim sa Turov, Manuel sa Smolensk, Euthymius sa Pereyaslav, ug Theodore sa Belgorod. Apan ang prinsipe, tungod sa garbo ug dili gustong biyaan ang iyang plano, wala maminaw kang Banal Niphon; imbis, iyang gihimo ang iyang giresolba nga buhaton, nga gisuportahan sa ubang mga obispo. Busa, pinaagi sa sugo sa prinsipe ug sa tambag ni Onuphrius, Obispo sa Chernihiv, Si Clemente, imbis nga madawat ang panalangin sa Patriarka sa Constantinople, gikonsagra isip obispo gamit ang bungo ni San Clemente, Papa sa Roma (ang maong bungo gidala gikan sa

---

[2910] Niadtong 1132.

[2911] Si Santo Niphon usa ka eksperto sa kanonikal o eklesiastikal nga mga lagda ug usa ka masigasig ug mapainubuson nga tigpanalipod niini. Ang kadasig sa pagtuman sa mga kanunikal nga lagda makita dili lang sa pagtan-aw ni San Niphon sa dili-kanonikong kaminyoon ni Sviatoslav Olgovich, kondili usab sa sunod nga paghulagway sa pagtan-aw ni Niphon kang Clement Smolyatich, Metropolitan sa Kyiv, nga misakop sa katungdanan sa metropolitan nga wala'y panalangin sa Patriarka sa Constantinople. Ang ubang mga obispo ug lain-laing mga indibidwal nangadto kang Santo Niphon alang sa pagpatin-aw sa makalibog nga mga isyu sa kanon ug lain-laing mga butang sa kinabuhi sa simbahan. Gikan sa 'Mga Pangutana ni Kirik', o usa ka koleksyon sa mga tubag nga nadawat ni Kirik, usa ka hieromonk ug domestikos (ulo sa mga magkakanta) sa Antoniev Monasteryo sa Novgorod, gikan sa lain-laing mga indibidwal nga iyang gipangutana—pinakauna gikan sa tulo ka obispo sa Novgorod: Santong Niphon ug Elijah (gikan sa 1165 hangtod 1185) ug ni Savva sa usa ka dili mailhi nga diyosesis, nahibal-an nato nga usa ka si Klim miduol kang Niphon sumala sa mga sugo sa Obispo sa Polotsk. Ang mga pangutana ni Kirik kadaghanan gitumong kang Niphon, ang Obispo sa Novgorod, nga nagtanyag og husto ug praktikal nga mga tubag aron masulbad ang mga pagduha-duha. 'Mga Pangutana ni Kirik?' Gipatik sa *Russian Historical Library*, gi-edit sa Archaeographic Commission, bolyum 6, mga pahina 21 ug mosunod, ni Pavlov, ug kaniadto sa *Monuments of 12th-Century Russian Literature*, mga pahina 173 ug mosunod, ni Kalaydovich.

[2912] Si Izyaslav Mstislavich mao ang Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1146 hangtod 1154.

Cherson ni San Vladimir, nga nadawat niya isip regalo gikan sa Obispo sa Cherson pagkahuman sa iyang balaan nga pagbunyag); Pagkahuman niini, ilegal nga gisakpan ni Clemente ang iyang lingkoranan sa episkopal nga trono sa Metropolis sa Kyiv.

Gipangayo ni Clemente nga si Beato Niphon moserbisyo sa Banal nga Liturgiya uban kaniya, apan kining masigasigong tigpanalipod sa Ortodoksiya miingon kaniya:

'Tungod kay wala ka makadawat sa panalangin sa Patriarka sa Constantinople, ako, sama sa una, karon dili ko mouyon sa imong pag-instalar ug dili ko, tungod niini, makaserbisyo uban kanimo.'

Nalagot si Clemente kang San Niphon tungod niini, busa iyang gipangumbinsi si Prinsipe Izyaslav ug ang mga obispo nga matinud-anon kaniya nga ipadala ang balaan sa exilio. Tungod niini, wala tugoti ni Prinsipe Izyaslav si Banal Niphon nga moupo sa iyang lingkoranan sa episkopal nga trono sa Novgorod, apan gisugo siya nga magpabilin kanunay sa Monasteryo sa Pechersk, sama sa usa ka dapit sa pagkabilanggo. Ang Balaan, bisan pa niana, nagpabilin didto uban sa dakong kalipay, nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios tungod kay gihatagan siya sa grasya nga makabalik sa iyang kanhing kinabuhi sa kahilom uban sa mga balaan.

[2913]Sa dihang napildi ni Tsar George Monomakh, usa ka Kristohanong mahigugmaon, si Izyaslav Mstislavich ug gikuptan ang prinsipalidad sa Kyiv, iyang gibalik ang katungdanan sa obispo sa Novgorod kang Blessed Niphon uban sa dakong dungog. Ang mga tawo sa Novgorod, nga hangtod niadto daw naa sa kahimtang sa kalibog ug pagbiya, sama sa mga karnero nga walay magbalantay, midawat kang Banal Niphon uban sa dakong kalipay. Sa samang panahon, ang Patriarka sa Constantinople, pagkadungog sa dakong kaisog nga gipakita sa Balaan sa pagpanalipod sa mga tradisyon sa mga Amahan, nagpadala og sulat kang Santo Niphon, diin iyang gidayeg siya tungod sa iyang kinaadman ug kaisog ug giila siya nga kapariho sa karaang Balaang mga Amahan nga nagbarug nga lig-on alang sa Ortodoksiya[2914] . Ang Reverendo, pagkahuman mabasa ang sulat sa Patriarka, napuno sa labi pang dakong kadasig alang sa Ortodoksiya. Dugang pa, wala siya mapabay-i nga walay angay nga ganti alang sa iyang mga paningkamot gikan sa Punong Magbalantay – si Jesu-Kristo – sama sa makita sa sugilanon sa iyang bulahan nga pagpanaw, nga atong isaysay karon.

Paglabay sa pipila ka panahon sukad nga mibalik si Santo Niphon sa iyang episkopal nga katungdanan, nadungog niya nga si Metropolitan Constantine[2915] nagbiyahe gikan sa Constantinople paingon sa Russia, nga gipadala didto sa Patriarka sa Constantinople aron pabuhian si Metropolitan Clement sa Kyiv ug mopuli kaniya. Pagkahibalo niini, ang Reverendo nga Amahan nalipay kaayo sa duha ka rason: una, naglaum siya nga makadawat og panalangin gikan sa balaang hierark; ug ikaduha, naglaum siya nga maghatag og pagdayeg sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa ubang mga santo sa Kiev-Pechersk Lavra. Alang niini, mibyahe siya paingon sa Kyiv ug naghulat didto sa pag-abot ni Metropolitan Constantine, nga nilakaw na gikan sa Constantinople. Samtang nagpuyo sa Kiev-Pechersk Lavra, ang Reverendo nga Amahan nagpakita og dakong debosyon sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa ubang mga santo. Paglabay sa pipila ka panahon, siya grabe kaayo nga nagkasakit, nga mao ang miuna sa iyang dungganong pagpanaw. Tulo ka adlaw sa wala pa siya magkasakit, ang Reverendo nga Amahan nakasinati og katingalahang panan-awon, nga iyang gisaysay sa komunidad sa mga monghe.

'Pagbalik nako,' ingon niya, 'sa akong selda human sa buntag nga serbisyo, nabati nako nga kinahanglan ko matulog og gamay. Dali ra ko natulog og hinay: ug tan-awa, mura'g naa ko dinhi sa balaan nga monasteryo sa Mga Kuweba, sa dapit ni San Nicolas nga Balaan; didto nag-ampo ko og dugay ug mainit ngadto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga hangyoon Siya nga ipakita kanako si Kagalang-galang Theodosius, ang maayong magtutukod, nga bisan pa human sa iyang kamatayon, nagpadayon sa pagbantay sa pagtubo sa mga hiyas sa iyang monasteryo. Samtang nagatigom ang mga igsoon sa simbahan; usa kanila, nga miduol kanako, miingon:

'Gusto ba nimo makita ang among Banal nga Amahan Theodosius?'

Sa diin mitubag ko:

'Oo, gusto ko, ug kung mahimo, ipakita siya kanako.'

[2913] Mao si Yuri Vladimirovich Dolgoruky, anak ni Vladimir Monomakh. Niadtong 1150 kini.

[2914] Usa sa mga pastoral nga sulat kang Nifont gipatik sa kinabuhi ni Nifont sa *Monuments of Russian Literature* ni Kushelev-Belborodko, bol. IV, p. 5, ug sa *History of the Russian Church* ni His Eminence Zhamarie, bol. 3, 2nd ed., p. 297.

[2915] Si Metropolitan Constantine, usa ka Griyego, wala magpuyo og dugay sa Rus'; iyang gipangulohan ang metropolis gikan sa 1156 hangtod 1158 ug namatay siya niadtong 1159 sa Chernihiv.

Unya, gikuptan niya ako sa kamot, gidala ko ngadto sa halaran ug didto gipakita kanako si Santo Teodosio. Pagkakita nako sa santo, malipayon ko nga miduol kaniya, mihulog sa iyang mga tiil ug miyukbo sa yuta. Siya, sa baylo, gipataas ko, gipanalanginan ko ug miingon:

Maayo kaayo nga miabot ka dinhi, igsoon ug anak nga si Niphon; sugod karon magpabilin ka na kanamo hangtod sa kahangturan.

Si San Teodosio nagkupot sa iyang kamot sa makulid nga papel nga akong gipangayo kaniya; pagkuha nako niini, gilukad nako kini ug gibasa. Nagsugod ang makulid nga papel sa mosunod nga mga pulong: *'Ani-a ako ug ang mga anak nga gihatag kanako sa Ginoo'* (Isaias 8:18). 'Pagkahuman sa panan-awon,' miingon ang bulahan nga si Niphon, 'nibalik ang akong pagkahibalo ug nasabtan nako nga ang akong sakit usa ka pagbisita gikan sa Dios.'

Human masakit sulod sa napulo'g tulo ka adlaw, ang reverendong amahan namatay sa kalinaw uban sa Ginoo niadtong ika-20 nga adlaw sa Abril, usa ka Sabado sa Bright Week. Ang iyang lawas gipahulay uban sa dungog sa langob sa Kagalang-galang Theodosius, samtang sa espiritu siya nagtindog uban niining bantugang santo sa atubangan sa trono ni Kristo nga Ginoo, nga nag-anamaw sa dili masukod nga mga panalangin sa langit. Hinaut nga kini nga mga balaan mag-ampo usab alang kanato, ilang mga anak. Alang sa Dios, nga gihimaya sa dili mabahin nga Trinidad—ang Amahan, uban sa Anak ug sa Espiritu Santo—mao ang tanang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa atong amahan nga si Celestino, Papa sa Roma, uban sa mga balaan

Gisaulog sa ika-8 sa Abril

Kining kinasihan nga tawo nahimong Obispo sa Roma sa panahon sa paghari ni Emperador Teodosio ang Bata[2916] . Nidaug siya tungod sa hataas nga pamantayan sa iyang kinabuhi ug pamulong, maong giisip siya nga angay pilion sa obispal nga katungdanan sa Roma pagkahuman sa kamatayon ni Papa Zosimo ug, pagkahuman kaniya, sa Bulahan nga si Bonifacio, ang manunod ni Inocencio ang Dako[2917] . Sa pagpanulti ug paglihok sa tanang butang subay sa Apostolikong Tradisyon, si Celestino, pinaagi sa iyang mga sulat, gipahawa si Nestorio nga walay pagtuo, diin siya gitabangan ni Beato Cirilo[2918] . Pagkahuman sa paghimo og daghang uban pang hinumduman nga sinulat nga mga pagdasig, siya malinawon nga namatay, misulod sa walay katapusang bulahan nga kinabuhi, ug karon naglipay uban sa panon sa mga Apostoles ug mga Amahan[2919] .

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Pavsilip.

Gisaulog sa ika-8 sa Abril

Ang balaan nga martir nga si Pavsilip nag-antos sa panahon ni Emperador Hadrian[2920] sa dihang ang prefecto nga si Lucius[2921] nagdumala sa probinsya sa Eutropia. Sa sinugdan, gidala ang santo sa atubangan sa

---

[2916] Si Teodosio II ang Bata naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[2917] Klaro nga adunay sayop dinhi. Si Papa Inosente I naglingkod sa Siyudad sa Roma gikan sa 402 hangtod 417, ug gisundan ni: Zosimus, gikan sa 417 hangtod 418; Bonifacio I, gikan sa 418 hangtod 422; ug Celestino, gikan sa 422 hangtod 432.

[2918] Niadtong 430, pagkahuman sa sinodo sa Roma nga nagkondena kang Nestorius, nagsulat si Celestine og sulat kang Cirilo, Arsobispo sa Alexandria, nga nag-ingon nga kung dili ipahayag ni Nestorius ang pagtuo nga gituohan sa Roma ug Alexandria sulod sa napulo ka adlaw human niya madawat ang sulat, siya tangtangon sa katungdanan ug i-exkommunikar. Sa samang panahon, nagpadala si Celestino og mga sulat ngadto sa Simbahan sa Constantinople ug kang Juan, Arsobispo sa Antioquia, diin iyang gisaway ang erehe ni Nestorio ug nagpahibalo sa pagpanamastamas nga ipahibalo kon magpadayon si Nestorio sa iyang mga sayop. Gisalig ni Celestine kang Cyril ang buluhaton sa pagpatuman niining silot, isip representante sa Obispo sa Roma.

[2919] Ang Kagalang-galang Celestino namatay niadtong 432.

[2920] Ang Emperador Hadrian naghari gikan sa 117 hangtod sa 138.

[2921] Dinhi, sayop ang pagngalan sa prefekto sa Eutropia imbis sa prefekto sa Europa. Ang probinsya sa Europa nahimutang sa Thrace, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Balkan Peninsula.

emperador ug gipahayag niya nga siya usa ka Kristohanon, busa gipalo siya gamit ang mga puthaw nga baras. Gitugyan siya dayon kang Pretius, ang prefecto, nga naningkamot pag-ayo sa pagdani kaniya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; sa kapakyas niini, gisugo siya nga gapuson ug putlon ang ulo gamit ang espada. Samtang gidala ang balaan nga martir paingon sa iyang pagbitay, nabungkag niya ang iyang mga gapos ug nakalingkawas gikan sa iyang mga bantay. Gisundan siya nila, nag-ampo siya nga dawata sa Ginoo ang iyang espiritu. Ug nahitabo, sumala sa pag-ampo sa santo, nga samtang naglayas siya, namatay siya. Unya miabot ang mga Kristohanon ug, uban sa dungog, nag-awit og mga salmo ug balaang awit, seryoso nilang gilubong ang iyang balaang lawas.

Kumemorasyon sa mga Balaang Apostol Herodion, Agabus, Rufus, Asyncritus, Phlegon ug Hermas.

Gisaulog sa Abril 8

Si San Herodion Apostol[2922] , ig-agaw sa dugo ni San Pablo Apostol, gikan sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[2923] . Siya usa ka kauban ug kauban sa pag-alagad nila San Pedro ug San Pablo nga mga Apostol ug gi-ordinar nila isip obispo sa siyudad sa Patara[2924] . Samtang nag-alagad isip obispo, si San Herodion aktibo nga nagpalapnag sa mga pagtulon-an sa Kristohanong relihiyon sa mga paganong Griyego. Tungod kay daghan ang napasulod ni San Herodion sa pagtuo kang Kristo, ang mga Hudiyo, tungod sa ilang pagkasina sa kini nga alagad sa Dios, nakigkunsabo sa mga Griyegong nagasimba sa mga dios-diosan, gidakop nila ang santo pinaagi sa pwersa ug gipailawom siya sa nagkalain-laing pagpanakit; Samtang ang uban sa mga mananakit walay kalooy nga nagbugbog sa santo, ang uban nagbato kaniya, ug ang uban pa misumbag kaniya sa ulo gamit ang mga tungkod. Usa sa mga mananakit misaksak pag-ayo sa santo gamit ang kutsilyo nga nahugno siya nga daw patay na; sa pagtuo nga namatay na ang santo, gibyaan siya sa mga mananakit. Apan ang balaan nga Apostol, pinaagi sa grasya sa Dios, buhi pa ug sa ulahi nagpaningkamot pag-ayo sa Roma, nagwali sa Pulong sa Dios kauban ang balaan nga Punong Apostol Pedro. Si San Pablo Apostol, sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano nga gipadala gikan sa Corinto[2925] , nagpangumusta usab kang Herodion niining epistola, nga anaa niadto sa Roma uban ni San Pedro Apostol: *'Pangumusta si Herodion, akong paryente'* (Rom. 16:11). Sa dihang gipako sa krus ang Balaang Apostol Pedro, si Santo Herodion, sumala sa gipamatuod ni Metaphrastus, giputol ang ulo gamit ang espada[2926] kauban ni Santo Olympus[2927] ug daghan pang uban nga mga magtutuo.

Si San Agabus nga Apostol gipanalanginan sa gasa sa pagpanagna. Siya gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostol. Gisulti bahin kaniya didto nga sa dihang ang mga propeta gikan sa Jerusalem mitigum sa Antioquia, *'usa kanila nga ginganlan og Agabus mitindog ug pinaagi sa Espiritu nagtagna nga adunay dakong gutom sa tibuok kalibutan, nga tinood nga nahitabo sa panahon sa paghari ni Emperador Claudio'* (Buhat 11:27–28). Sa Caesarea[2928] , gipahibalo ni Santo Agabus kang Apostol Pablo ang mga pag-antos nga moabot kaniya sa Jerusalem: *'... gikuha niya ang sinturon ni Pablo ug gihigot niini ang iyang kaugalingong mga kamot ug mga tiil, ug miingon: "Ingon ani ang giingon sa Espiritu Santo: Ang tawo nga iya kining sinturon pagahigoton sa ingon ani sa mga Hudiyo sa Jerusalem ug itugyan sa mga Hentil"'* (Buhat 21:11). Si San Agabo nga Apostol nagwali kang Kristo sa nagkalain-laing nasud ug nakapabalhin sa daghang Hentil ngadto sa Kristohanong pagtuo.

[2922] Si San Herodion nga Apostol, sama sa ubang lima ka Apostol nga gisaulog karon, gibilang sa 70 ka Apostol. Ang pagsaulog sa tanang 70 ka Apostol ginasaulog sa Balaang Simbahan sa ika-4 sa Enero.

[2923] Ang Tarsus usa ka dakong siyudad sa karaang panahon, nahimutang sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor. Ang mga nahibilin sa siyudad napreserbar gihapon hangtod karon.

[2924] Ang Patara – karon Patras – usa ka dakong komersyal nga siyudad sa Gingharian sa Gresya sa baybayon sa Gulpo sa Patras.

[2925] Corinto – usa ka siyudad sa karaang Gresya nga bantog sa karaang panahon, nahimutang sa habagatang-sidlakan nga suok sa Gulpo sa Corinto taliwala sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Karon, ang dapit sa karaang Corinto gipuy-an sa baryo sa Koronto, nga adunay populasyon nga 5,000. – Ang Epistola ngadto sa mga taga-Roma gisulat ni Apostol Pablo gikan sa Korinto niadtong AD 58.

[2926] Ang kamatayon sa Balaang Apostol Herodion nahitabo mga tuig 67.

[2927] Si Santo Olympus o Olympic usa sa 70 ka Apostoles. Ang iyang pista mao ang ika-4 sa Enero.

[2928] Ang Caesarea sa Palestina usa ka siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo, nga gitukod sa Hudiyong Haring Herodes sa dapit sa karaang siyudad sa Straton ug ginganlan aron pasidunggan si Cesar Augustus.

Si San Rufo nga Apostol, nga giabi ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano sa mga pulong: *'Abii si Rufo, nga napili sa Ginoo'* (Roma 16:13), mao ang obispo sa siyudad sa Teban[2929] sa Gresya.

Si San Asincritus nga Apostol, nga gihisgutan sa maong Epistola ni Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Roma (Roma 16:14), usa ka obispo sa Hyrcania – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

Ang mga Balaang Apostol nga sila Phlegon ug Hermas[2930] , nga gihisgutan sa maong epistola, mga obispo: ang una sa siyudad sa Maraphon sa Thrace, ug ang ikaduha sa Dalmatia[2931] .

Kining tanan nga mga Apostoles, nga gihisgutan taliwala sa Pito ka Pulo, nagpaningkamot pag-ayo, nagwali sa Ebanghelyo ni Cristo sa tibuok kalibutan ug nagdala sa daghang mga pagano ngadto kang Cristo. Sa lain-laing mga panahon, hapit tanan kanila gisulayan sa lain-laing mga pag-antos sa kamot sa mga Hudiyo ug mga Griyego, ug, pagkahuman nakadawat sa korona sa martir, mibiya sa himaya paingon sa Ginoo.

Kontakion, Tono 2:

Nagpakita kamo isip mga disipulo ni Kristo ug labing dungog nga mga Apostol, ang himayaong Herodion, Agabe ug Rufa, Asyncritus, Phlegon ug Hermas: mangaliya kamo kanunay sa Ginoo aron ikahatag kanamo ang kapasaylo sa among mga sala samtang among ginadayeg kamo.

22 Abril

9 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir: Obispo Disavas, ang presbiter Mariavas, Avdias ug ang uban pang 270, nga nag-antos sa kamot sa Persyano nga hari Shapur sa 362–364.

Ang Pagkamartir ni San Eupsychius

Gisaulog sa 9 Abril

Ang Balaang Martir Eupsychius anak siya sa mga mahimayaong ginikanan; siya natawo ug nagdako sa Caesarea sa Cappadocia[2932] ug gigugol ang iyang pagkabatan-on nga walay sala sa Kristohanong pagkamalinis, nga adunay kinaadman sa iyang uban ug walay sala nga kinabuhi sa iyang katigulangon (cf. Kinaadman 4:9).

Sa paghari sa walay Diyos nga si Julian nga Apostata[2933] , siya misulod sa usa ka balaodnong kaminyoon ug, samtang nagpadayon pa ang selebrasyon sa kasal, nagpakita siya og dakong kadasig ug gugma kang Kristo Hesus.

Sa siyudad sa Caesarea adunay templo nga gipahinungod sa usa ka hugaw nga diyos-diyosan nga gitawag og Tychi, nga nagpasabot og 'swerte' o 'kalipay'. Kining templo gihatagan og dakong dungog, ug si Emperador Julian, sa matag higayon nga naa siya sa Caesarea, maghalad didto adlaw-adlaw sa iyang mga dili matarong nga halad. Nahitabo nga ang mga selebrasyon sa kasal ni Eupsychius mitugma sa usa ka pagano nga pista. Sa dihang nakita niya nga ang mga Griyego padulong sa templo aron maghalad, napuno si San Eupsychius sa kadasig alang sa Ginoo: gidala niya ang daghang mga Kristohanon uban kaniya, unya gidugmok niya ang mga diyos-diyosan ug gipahugno ang pagano nga templo hangtod sa yuta. Gidali-dali kining gisumbong sa mga Griyego kang Emperador Julian, samtang si Santo Eupsychius, nga nakamatngon sa mga pag-antos nga nagpaabut kaniya

---

[2929] Thebes – ang kapital sa Griyegong rehiyon sa Boeotia.

[2930] Ang Balaang Apostol sa Kap-atan, nga ginganlan og Hermas, nga nag-alagad isip obispo sa siyudad sa Philippopolis sa Thrace, gisaulog karong adlawa. Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan kada ika-4 sa Enero.

[2931] Dalmatia – ang habagatan nga bahin sa Illyria, nga nagutlanan sa Pannonia sa amihanan ug sa Italya ug sa Dagat Adriatico sa kasadpan.

[2932] Daghang mga siyudad ang ginganlan og Caesarea. Ang Caesarea sa Cappadocia – ang kapital sa probinsya nga Romano sa Cappadocia – nahimutang sa Asia Minor.

[2933] Si Julian nga Apostata naglingkod sa trono imperyal gikan sa 361 hangtod sa 363.

tungod niini nga buhat, gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus ug nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa pagkamartir, nga nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo. Si Haring Julian, sa pagkadungog sa pagkaguba sa templo sa iyang mga diyos, napuno sa dakong kasuko, nasuko dili lamang kang Eupsychius kondili sa tibuok siyudad. Iyang gisugo dayon ang pagdakop sa tanang dungganong lungsoranon sa siyudad; ang uban kanila iyang gikondenar sa kamatayon, samtang ang uban iyang gipadala sa pagbiyahe ngadto sa E , ug gikuhaan sa ilang mga kabtangan; Gikumpiska usab niya ang kabtangan sa tanang simbahan sa Caesarea, ug gisugo nga ang mga klero isulod sa serbisyo militar ug pugos nga ipasulod sa mga rehimen. Ang siyudad gikuhaan sa iyang dungganong ngalan nga 'Caesarea'[2934] , nga nadawat niini atol sa paghari ni Claudius[2935] , ug gisugo nga tawgon kini sa kaniadto nga ngalan, 'Maza'; Gipahawa kini sa listahan sa mga siyudad ug gipaubos ngadto sa kahimtang sa usa ka baryo, samtang ang mga lumolupyo niini, mga matinud-anong Kristohanon, gibuthanan og bug-at nga buhis, kauban ang hugot nga sugo nga ibalik ang guba nga templo nga walay kapakyasan. Nangako si Julian nga dili siya mohunong sa pagpabilin sa siyudad ilawom sa pagbawal ug dili niya pasayloon ang mga Galilean (ingon sa iyang pagtawag sa mga Kristohanon), gawas kon tukoron nila pag-usab ang guba nga templo sa mga diyos sa Hellenic – ug kini nga hulga unta gipatuman kon ang hari nga nagdumot sa mga diyos wala matagbo sa dali nga kamatayon[2936] .

Sa bahin ni San Eupsychius, nga giisip ni Julian nga punoan nga nag-awhag sa pagbungkag sa templo, gisugo niya nga siya pasakitan ug pugson sa paghalad sa mga diyos-diyosan. Busa ang balaang martir gipabilin sa kadena, kanunay gipagawas aron tortyuron ug pugson sa pagsimba sa mga dios-diosan: gisaad siya og pasaylo tungod sa iyang kaisog sa paglaglag sa templo, basta mouko siya sa mga dios-diosan. Apan kining sundalo ni Kristo wala mosurender ug nagbarug nga lig-on sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Gbitay siya sa patibong ug gikiskisan sa puthaw nga suklay hangtod nga nabutyag ang iyang mga bituka, apan gipalig-on siya sa usa ka anghel nga nagpakita kaniya taliwala sa iyang mga pag-antos. Sa katapusan, pagkahuman sa taas ug makalilisang nga mga pag-antos, giputol ang iyang ulo gamit ang espada[2937] , ug gikan sa samad, imbis nga dugo, katingalahang nitulo ang gatas ug tubig. Gikuha sa mga matinud-anon ang iyang balaang lawas ug gilubong kini uban sa dungog.

Niadtong panahona, si Julian, nga naglunsad og kampanya batok sa mga Persyano, nag-agi sa Kapadokya ug nagkadool sa Caesarea; ang siyudad anaa sa dakong katalagman, kay ang walay balaod nga manlutos hayag nang nagpahayag sa iyang tinguha nga laglagon ang siyudad hangtod sa yuta. Unya si San Basilio ang Dako, nga naghatag kang Julian og angay nga dungog isip usa ka hari, migawas aron masugat siya ug gihatagan siya og tulo ka tinapay nga barleyo, nga mao ang iyang gikaon, alang sa iyang panalangin.

Gisugo sa hari ang iyang mga alagad nga kuhaon ang mga tinapay ug hatagan si San Basil og dakop nga dayami, nga miingon:

'Gihatagan nimo kami og barley, pagkaon sa mga hayop; dawata karon ang dayami gikan kanamo.'

Mitubag si San Basilio nga Dako:

'O Hari, gidala namo kanimo ang among gikaon, apan gihatagan mo kami og pagkaon sa mga hayop; ginatawa mo kami, kay dili nimo, pinaagi sa imong gahum, mausab ang dayami ngadto sa pan—ang natural nga pagkaon sa tawo.'

Apan si Julian, nga nasuko, miingon kaniya:

'Hibal-i kini: Pagakaon ko kamo ani nga dayami pagbalik ko dinhi gikan sa Persia. Gub-on nako ning siyudad hangtod sa yuta, aronon nako ang lugar niini, ug himuon nako kini nga uma. Kay dili sekreto kanako nga, tungod sa inyong tambag, nangahas ang mga tawo sa paglaglag sa imahen ug sa templo ni Fortuna.'

Pagkahuman niini, mibiyahe ang emperador ug sa dili madugay naabtan niya ang iyang katapusan: gipatay siya sa balaan nga dakong martir nga si Mercury, sumala sa gisaysay sa kinabuhi ni San Basil nga Dako. Pagkahuman sa kamatayon ni Julian, ang mga tawo sa Caesarea nagtukod og usa ka maanindot nga simbahan ibabaw sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Eupsychius, ug ang iyang mga balaan nga relikya nagbubo og

---

[2934] Ang ngalan nga 'Caesarea' naggikan sa pulong nga 'Caesar' – ang titulo sa mga Emperador Romano.

[2935] Syempre, ang Emperador nga Romano nga si Claudius I, nga naghari gikan sa 41 hangtod 54.

[2936] Si Julian nga Apostata namatay atol sa usa ka kampanya sa Persia, natamaan sa pana. Sa wala pa siya mamatay, misinggit siya: 'Imong napildi ako, O Galileano' – ang pasabot sa 'Galileano' mao ang atong Ginoong Jesu-Kristo.

[2937] Nahitabo kini niadtong tuig 362.

dagan sa pagtambal alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Vadim, ang Dungogong Martir ug Arkhimandrita.

Gisaulog sa ika-9 sa Abril

Sa panahon sa pagpatay sa Balaang Kwarenta ka Persyano nga Martir, sumala sa sugo sa Haring Shapur[2938] , si San Vadim nga Arkhimandrita gidakpan ug gipriso kauban ang iyang pito ka mga disipulo. Kini nga balaan lumad sa siyudad sa Viflapata (sa Persia), natawo sa usa ka dato kaayong pamilya; apan sa dihang nagpasiya siya nga mahimong monghe, iyang gipangbahin ang tanan niyang bahandi sa mga kabus ug, pagkahuman pagtukod og usa ka monasteryo sa gawas sa siyudad, nagpuyo didto nga matinahuron, naningkamot sa tanang butang aron malipay ang Dios ug matuman ang Iyang balaan nga kabubut-on. Kay siya usa ka tawo nga napuno sa grasya ug kamatuoran, ug usa ka pinili nga sudlanan sa Dios . Kining respetadong amahan, nga giya sa balaan ug hingpit nga kinaadman, misaka sa usa ka kamingawan nga bukid ug, samtang nagpuyo didto, nakadawat og panalangin gikan sa Dios nga iyang Manluluwas ug nakita *ang nawong sa Dios ni Jacob*[2939] . Siya, sama sa usa ka lebadura para sa Persia niadtong mga adlaw – kana nga lebadura sa pagkamartir ug matinud-anong pag-angkon kang Kristo, nga nagpalig-on sa mga maluya sa pagtuo. Siya gayud usa ka bato sa pagtuo, sama sa mga unang Kristohanon – usa ka takus nga pari sa Dios nga nag-iya sa daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan, nga maisugon ug walay paglubad nga nagpili sa pag-antos sa pagkamartir alang kang Cristo, ug nagpakita og dakong kadasig alang sa Dios. Himong limpyo siya gikan sa tanang hugaw, ug wala'y lugar sa iyang sulod alang sa bisan unsang dautang buhat: layo kaniya ang kahakog; nangamatay na ang iyang mga tinguha ug dili na kini makadaot kaniya. Dili siya interesado sa bisan unsang kahinam sa pag-angkon og ganansya ug dili matintal sa bulawan. Ang garbo napahiubos sa iyang atubangan; ang pagka-mapahitas-on iyang gitatian sama sa abog, samtang ang pagka-imol ug pagka-mapainubsanon nalipay kaniya. Ang pagkamatarong mipilit kaniya, ug ang kamatuoran misidlak kaniya; ang gugma mihugot sa iyang kabubut-on, ug ang kalinaw mihalok kaniya ug nalipay kaniya (cf. Salmo 84:11–12). Ang panaghiusa ug kalinaw nagpuyo sa iyang kasingkasing, ug kini nga tawo napuno sa matag matarong nga bunga, ug ang tanan malipayong nabusog sa iyang espirituhanong mga bunga.

Nabilanggo siya sa prisohan nga nakadena sulod sa upat ka bulan, kauban ang iyang mga disipulo, ug matag-adlaw gipakanaog siya og grabeng pagpanakit, apan gisagubang niya kini nga mapailubon, nga gipalig-on sa paglaum ug matinud-anong pagtuo sa Dios.

Niadtong panahona adunay usa ka Nirsan, ang gobernador sa siyudad sa Aria sa probinsya sa Vidgermi. Kining si Nirsan usa ka Kristohanon, ug sa dihang gipugos siya sa hari nga mosimba sa adlaw, misalikway siya sa pagbiya sa balaan nga pagtuo ni Cristo ug gipriso siya. Apan unya nangaluya ang iyang espiritu; nahadlok siya sa mga pag-antos nga nagpaabut kaniya ug wala magpabilin nga matinud-anon kang Kristo hangtod sa katapusan; imbis niini, tungod kay nahigugma siya niining malabay nga kinabuhi ug sa walay pulos nga dungog nga gihatag sa hari, iyang gisalikway ang kinabuhi sa Dios ug ang walay katapusang himaya. Apan, sama sa ipakita sa istorya, wala niya matilawan ang kalipay ning kalibutan: sa paglikay sa pagkamartir, nahulog siya sa pag-antos, ug sa pagpangita og himaya sa kalibutan, nakasinati siya og kaulaw tungod kay gipili niya ang usa ka pansamantala ug mortal nga hari kaysa sa langitnon ug walay katapusan, human siya misaad nga buhaton bisan unsa ang sugo sa Haring Sapor. Ang hari, pagkadungog sa iyang desisyon, nalipay kaayo ug, sa paghinumdom niya kang San Vadim, dayon gisugo nga buhian siya gikan sa iyang mga kadena ug dad-on kaniya gikan sa bilanggoan, samtang miingon sa mga maharlika nga nagtindog sa iyang atubangan:

'Kung patyon ni Nirsan si Vadim sa iyang kaugalingong kamot, siya maluwas gikan sa iyang mga gapos ug madawat ang tanang kabtangan ni Vadim.'

[2938] Syempre, ang Persyano nga hari nga si Shapur II, nga nailhan nga Dakô. Nanghari siya gikan sa 310 hangtod sa 381.
[2939] Usa ka reperensya sa Salmo 23:3–6.

Ang mga pulong sa hari dayon gipahibalo kang Nirsan, ug misugot siya nga tumanon gayud ang tibuok sugo sa hari. Gidala si San Vadim sa atubangan ni Nirsan, ug ang malupongon nga si Nirsan, gikuha ang iyang tabak nga walay kaluban, nag-andam sa pagpatay sa martir ni Kristo; apan, natakpan sa kahadlok, mitindog siya nga walay lihok sama sa bato.

Unya ang alagad ni Kristo, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Nakaabot na ba sa ingon ani ang imong dautang buot, Nirsan, nga dili lang nimo gisalikway ang imong Dios, apan karon nagsugod na usab ka sa pagpatay sa Iyang mga alagad? Kaluoy-an ka, salbahis! Unsa may imong buhaton sa diha nga motindog ka sa Atubangan sa Katapusang Paghukom aron maghatag og pasaylo sa atubangan sa walay katapusang Dios? Andam ko nga mamatay alang sa akong Kristo, apan dili ko gusto nga ako mamatay sa imong kamot.'

Wala mamasar si Nirsan sa niining mga pulong, apan wala niya matuman ang sugo sa hari ug nagpabilin siyang nagbarog didto sa kahadlok. Sa katapusan, gipahugot niya ang iyang nawong sama sa bato ug gipakalig-on ang iyang kasingkasing sama sa puthaw, ug gihampak niya ang liog sa martir gamit ang iyang espada. Apan samtang nangurog ang mga kamot sa mamamatay, wala niya dayon mapatay ang santo; pagkahuman sa daghang hampak pa lang, naputol ra niya ang ulo sa santo.

Sa ingon nga pag-antos, gisumite sa Banal nga si Vadim ang iyang balaan nga kalag sa Ginoo, ug ang tanang dili motuo nga anaa sa iyang kamatayon nangahibulong sa pagkamapailubon sa martir, kay samtang nagadawat siya og balik-balik nga mga hampak gikan sa espada, nagbarog siya nga walay lihok, sama sa haligi nga bato. Sa bahin sa mamamatay, gipangatawa siya sa tanan ingon usa ka duwag ug gitratar siya uban sa pagdumot.

Paglabay sa mubo nga panahon, nadawat ni Nirsan ang hustong silot sa iyang mga binuhatan: nadala sa kawad-on sa paglaum tungod sa daghang lain-laing kaguol sa hunahuna, gipatay niya ang iyang kaugalingon!

Si San Vadim nag-antos sa pagkamartir alang kang Kristo Hesus sa ikawalong adlaw sa Abril. Ang iyang lawas, nga gilabay sa gawas sa siyudad, tinago nga gikuha sa mga debotong tawo ug gilubong uban sa dungog.

Sa bahin sa iyang pito ka mga disipulo, nagpabilin sila sa prisohan ug nagpuyo didto sulod sa upat ka tuig, hangtod sa kamatayon ni Haring Sapor.

Sa dihang gipagawas sila sa kalinaw, gitugotan sila sa pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

- Niining adlawa gisaulog nato ang mga balaan nga martir: Disan ang Obispo, Mariav ang Presbiter, Avdies ug ang uban pang duha ka gatus ug pito, nga nag-antos sa kamot sa Persyano nga Haring Sapor sa mga tuig 362–364.

23 Abril

10 Abril (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang mga balaan nga martir: si Santiago nga presbiter, si Azadan ug si Avdikios nga diyakono, nga nag-antos sa Persia ilawom ni Shapur mga tuig 380.

Ang pagkamartir sa balaan nga martir Terentius ug sa uban pa uban kaniya

Paghinumdom sa 10 Abril

Ang walay Diyos nga Romanong emperador nga si Decius[2940] , nga nagtinguha nga mapailalom sa tanan ang iyang makadaot nga idolatrikong pagtuo, nagpagawas og mando sa tanang probinsya sa iyang imperyo – nga pugson ang tanang Kristohanon sa pagsimba sa mga idolo ug sa pagkaon sa pagkaon nga gihalad kanila, ug nga ang mga mosupak dad-on sa paglitis ug patyon. Sa pag-abot niining mando kang Fortunatian, gobernador sa

[2940] Emperador Decius – usa ka iladong mapanglutos sa mga Kristohanon; naghari siya gikan sa 249 hangtod 261.

Aprika, mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes, gitawag niya ang tanang katawhan sa iyang atubangan, ug miingon:

'Maghalad kamo sa mga dios; kung dili, pagahirapan kamo sa malupit nga paagi ug mamatay sa makalilisang nga kamatayon.'

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong, gipakita sa gobernador ang mga instrumento sa pagpanakit, ug daghan, sa pagkakita niini, nahadlok ug gisalikway ang pagtuo kang Kristo. Apan ang uban sa mga matinud-anon, nga upat ka pulo ka tawo ang gidaghanon, hugot kaayo ang ilang determinasyon nga mamatay alang kang Kristo ug misulti sila nga maisugon sa usag usa:

'Magbarog kita nga lig-on, mga igsoon; dili nato biyaan si Kristo nga atong Dios, aron dili usab kita biyaan Niya sa atubangan sa Iyang langitnong Amahan ug sa Iyang balaan nga mga Anghel.' Hinumdumi nato ang gisulti sa Ginoo: *'Ug ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadloki kamo Siya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mat. 10:28). Samtang ang mga sulugoon ni Cristo nagdasig sa usag usa pinaagi niining mga pulong, miingon kanila si Fortunatian:

'Natingala ko kung giunsa ninyo, mga tawo nga hamtong na sa edad ug matarong ang panghuna-huna, pag-abot sa ingon nga kabuang nga giila ninyo ingon usa ka Dios ug Hari ang Kadtong gipako sa krus sa mga Hudiyo ingon usa ka kriminal.'

Mitubag si San Terentiyo alang sa tanan:

'Kon ikaw, O gobernador, biyaan ang imong idolatrikong limbong ug mailhan ang gahum ni Kristo nga gipako sa krus, mosimba ug mosilbi ka kaniya; kay Siya mao ang Anak sa Dios, buotan, maloloy-on ug mapinanggaon; Sumala sa maayong kabubut-on sa Dios, ang Iyang Amahan, Nianhi Siya sa yuta, gihiusa ang Iyang Pagkadiosnon sa pagkatawo, ug boluntaryong gisagop ang Krus alang sa atong kaluwasan.

Miingon ang magmamando:

'Maghalad og halad sa mga dios, o kung dili, pagasunogon nako ang imong lawas ug pagalaglagon ka.'

'Nagtuo ba kamo nga mahadlok kami sa inyong mga hulga?' tubag ni San Terentiyo. 'Dili, dili kami ingon ana ka huyang nga biyaan ang walay katapusan nga kinabuhi ug ang Tagahatag niini aron mosimba sa mga dios-diosan. Buhata dayon ang gusto nimong buhaton; paghuna-hunaa kami og mga pag-antos, kay kami, mga alagad ni Cristo, lig-on ug dili matandog.'

Unya ang gobernador, sa iyang kasuko, nagmando nga hubaron sila ug dad-on sa templo sa mga dios-diosan. Ang mga dios-diosan mismo gidayandayan sa bulawan, pilak, ug mamahongon nga mga bisti. Pag-abot nila sa templo, miingon ang gobernador sa mga balaan:

'Maghalad kamo og halad sa gamhanang diyos nga si Hercules, kay dako ang iyang gahum ug himayaon ang iyang kadungganan.'

'Nasayop ka,' miingon ni San Terensio, 'ang inyong mga dios bato ug kahoy, tanso ug puthaw, ug gipahimutang sa bulawan aron limbongan ang mga tawo ug dalhon sila palayo sa kinabuhi nga walay katapusan; kay sila dili makakita, ni mosulti, ni makadungog sa , ni molakaw, tungod kay gihulma ug gihimo sila sa kamot sa tawo: *'Hinaut nga ang mga naghimo kanila, ug ang tanan nga nagsalig kanila, mahimong sama kanila'* (Salmo 113:16).

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa gobernador nga ipriso si Terentius, Africanus, Maximus ug Pompeius sa sulod nga mga kuwarto sa bilanggoan ug bantayan pag-ayo, nga nagaingon:

'Ugma, sulayan ko sila.'

Sa bahin sa mga bulahan nga sila Zeno, Alexander, Theodore ug ang uban pa—tulo ka pulo'g unom tanan—gi-utos niya nga dad-on sila sa silid-hukmanan nga duol sa paganong templo ug miingon kanila:

'Ang inyong unang pagsulay sa debate wala magmalampuson o makahatag ug benepisyo; busa, paminawa karon ako ug maghalad kamo ug sakripisyo sa dakong diyos nga si Hercules.'

Mitubag ang mga santo:

'Daghang higayon na namo nga gisulti nga kami mga Kristohanon; nahibalo kamo niini sukad pa sa inyong unang mga pangutana, ug dili gyud ninyo kami mapugos sa pagsimba sa hugaw nga mga dios-diosan.'

Miingon ang gobernador:

'Kung dili ninyo gustong maminaw sa akong mga pag-awhag sa inyong kaugalingong kagustuhan, pugsahon ko kamo pinaagi sa pwersa aron tumanon ang sugo sa dili mapildi nga mga hari,' ug gisugo niya nga walay kalooy silang bugbogon gamit ang mga bus-ok nga sanga ug uga nga litid.

Apan ang balaan nga mga martir, sa pag-alsa sa ilang mga kamot ngadto sa langit, misinggit sa usa ka tingog:

'Tan-awa kami, O Ginoo among Dios; tabangi ang Imong mga sulugoon ug luwasa kami gikan niining kasakit.'

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga latigon pa sila pag-ayo, nga napugos nga usbon-usbon ang mga sulugoon ug nahutdan pa gani og mga sanga ug litid. Unya gisugo sa gobernador nga bugbogon sila gamit ang mga baston, ug bisan pa nga ang sulod sa tiyan sa mga martir nabutyag na, ang ilang mga nawong hayag kaayo ug malipayon nga ang tanan namangha sa dili mapugngan nga pagkamapailubon ug kaisog sa mga balaan. Pagkahuman sa pagpalo, miingon ang gobernador kanila:

'Maghalad kamo og halad sa mga dios, ug buhian ko kamo.'

Nagpabilin nga hilom ang mga santo, ug sa iyang kasuko gisugo niya nga painiton pag-ayo ang mga puthaw nga baras hangtud mamula kini, gisunogan ang ilang mga abaga, ug ang ilang mga samad gibuhanan og suka nga gisagol og asin ug gihikap sa mga basahan nga lana. Unya ang balaan nga mga martir ni Kristo, samtang nagtutok sa langit, miingon:

'O Ginoo among Dios, nga nagluwas sa tulo ka batan-on gikan sa nagdilaab nga hurno: Ananias, Azarias ug Misael, ug kinsa ang nagluwas kang Daniel gikan sa baba sa mga leon, kinsa ang nagluwas kang Moises gikan sa kamot ni Paraon ug nagpanalipod kang Santa Tekla gikan sa kalayo ug mga mabangis nga hayop, kinsa naghatag sa Iyang mga pinalangga og hingpit nga kadaugan batok sa ilang mga kaaway, kinsa nagbanhaw gikan sa mga patay sa Magbalantay sa mga karnero, ang atong dakong Ginoo nga si Jesu-Kristo (cf. Heb. 13:20), nga naghatag kanato og daghang lain-laing panalangin, nga nagmugna sa kahayag ug naglatag sa kalangitan sama sa usa ka tolda, nga nagbibilang sa gidaghanon sa mga bitoon ug nagtawag sa matag-usa niini sa ngalan (cf. Ps. 146:4), nga naglapnag sa tinuod nga pagtulon-an sa pagtuo hangtod sa katapusan sa yuta, – paminawa kami samtang nag-ampo kami kanimo ug luwasa kami sa among mga kasakit, kay imo ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Wala pa nila mahuman ang ilang pag-ampo sa dihang ang gobernador, nga napuno sa kasuko, mipahibalo pag-usab nga ipabitay sila ug kiskisan sa puthaw nga mga kuko, ug ang dugo misabwag sama sa suba gikan sa ilang mga tadyaw; apan, bisan pa sa kabangis sa mga pag-antos, wala sila maluyaw bisan gamay, kay gisuportahan sila sa Dios ug gihatagan sila og kusog ug gahum. Ug miingon ang gobernador kanila:

'Nakapaamgo ba kaninyo kining mga pag-antos, ug andam na ba kamo nga talikdan ang inyong kabuang? O magpadayon ba kamo sa inyong pagkadautan?'

Wala'y tubag ang mga santo, ug ang gobernador misulti nga naglagot:

'Ako moingon kaninyo, kamo nga dautan!'

Unya ang mga santo, samtang nagtan-aw sa langit, miingon:

'Ginoong Makagagahum, nga kaniadto nagpanaug og kalayo sa siyudad sa Sodom tungod sa iyang dautan, laglaga karon kini nga dautang templo sa bakak nga mga dios alang sa imong kamatuoran.'

Sa niining mga pulong, gibuhat nila ang tanda sa krus sa ilang mga agtang ug gipahuyop nila paingon sa templo; ug sa kalit lang, ang mga dios-diosan sa sulod niini nahulog uban sa kusog nga pagkabagsak ug nabungkag ngadto sa abog. Unya ang mga balaan nga martir miingon sa gobernador:

'Nakita ba ninyo unsang klase nga mga dios kini? Asa na karon ang ilang kusog ug gahum? Makaprotektar ba sila sa ilang kaugalingon?'

Sa dili madugay, nangabagsak ang templo mismo ug gipapas hangtod sa yuta. Unya ang gobernador, sa makalilisang nga kasuko tungod sa pagkaguba sa templo ug sa mga dios-diosan, nagsugo nga putlon sa ulo ang mga balaan nga martir. Sila, bisan pa niana, naglipay sa maong silot, gidayeg ang Dios, ug malipayon nga miadto sa lugar sa pagbitay; didto, sa pagluhod nila, boluntaryo nilang gitanyag ang ilang mga liog sa espada alang kang Cristo, ug namatay sila sa espada. Gikuha sa mga matinud-anon ang ilang balaan nga mga lawas ug gilubong kini sa usa ka balaan nga dapit.

Pagkahuman sa pagpatay niining mga balaang martir, gisugo sa gobernador nga dad-on sa iyang atubangan sila San Terentiyo, Africano, Maximo ug Pompeyo ug miingon kanila:

'Maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios, kay kon dili, makasinati kamo og makalilisang nga kamatayon, ug walay makaluwas kaninyo gikan sa akong kamot.'

Mitubag ang mga santo:

'Kristohanon kami, ug gibase namo ang among paglaum kang Kristo; dili kami mosimba sa mga demonyo ni mosilbi sa inyong mga dios, ug wala kami mahadlok sa inyong mga pagpanakit. Ihatag kanamo bisan unsang pagpanakit nga inyong gusto; nagtuo kami sa among Dios nga mapilde kamo namo, sama sa pagkapilde sa yawa ni Kristo, Kinsa magahatag kanamo sa kusog aron mapildi ang inyong dautang tuyo.'

Gisugo sa gobernador nga ibalik ang mga balaan nga martir sa bilanggoan, ibutang ang bug-at nga puthaw nga gapus sa ilang bukong-bukong, ug igapos ang ilang mga kamot ug tiil sa puthaw nga kadena; sa ingon nga kahimtang, igahigda sila sa puthaw nga tridente nga gibutang sa salog, ug walay bisan kinsa ang tugutan nga mosulod sa bilanggoan aron walay makadala kanilay pagkaon. Samtang ang mga balaan nag-antos sa ingon nga pag-antos ug nag-ampo sa Dios, sa tungang gabii misidlak ang usa ka kahayag sa bilanggoan, ug ang Anghel sa Ginoo mipakita kanila ug miingon:

'Terentius, Africanus, Maximus ug Pompeius, mga sulugoon sa Dios sa kahitas-an, bangon kamo ug lig-ona ang inyong mga lawas.'

Pagkahuman niini, gihikap sa Anghel ang ilang mga kadena, ug kini dali dayon nahulog, ug usa ka lamisa ang mitungha sa ilang atubangan, puno sa tanang matang sa mananam.

Ug miingon ang Anghel:

'Makapahulay kamo ug mokaon sa pagkaon nga gipadala kaninyo ni Cristo.'

Ang mga santo, samtang nagpanalangin kang Kristo nga Dios, nagpahapsay sa ilang kusog pinaagi sa pagkaon ug pag-inom ug nagpasalamat sa ilang Ginoo. Ang mga guwardiya, pagkakita og kahayag sa bilanggoan, misulod ug nakakita sa mga balaan nga martir nga nagalipay ug nagasaulog, ug gisumbong kini sa gobernador. Ang gobernador, pagkahuman madala ang mga martir sa atubangan sa hukmanan sa buntag, miingon kanila:

'Wala ba makapahunong kaninyo sa inyong pagkabuang ang inyong mga pag-antos, ug wala pa ba kamo andam nga isalikway ang inyong kabuang? Gawas kamo ug simbaa ang mga dios.'

Mitubag si Santo Terentiyo:

'Hinaut nga panalipdan kita sa Dios gikan niining kabuang—kita ug ang tanan nga nagahigugma sa Dios—kay *"ang kabuang sa Dios mas maalamon kay sa tawo"* (1 Cor. 1:25), ug ang kinaadman sa tawo kabuang sa atubangan sa Dios. Mahimong buang kami kon, pagbiya namo sa Dios, mosimba kami sa mga demonyo, sama sa inyong gibuhat.'

Ang magmamando, nasuko sa niining mga pulong, nagmando nga ipabitay sila sa patibong ug pahiritsan sa puthaw nga mga kuko. Samtang nag-antos sa ingon nga pag-antos, ang mga santo nag-ampo sa Diyos ug miingon:

'Jesukristo, Anak sa Dios, nga buhi hangtod sa kahangturan, kahayag sa mga Kristohanon, among lig-on nga paglaum, uban kanamo ug tabangi kami, ug ayaw kami pasipalahi, kami nga nag-antos alang sa Imong Balaang Ngalan.'

Samtang nag-ampo sila ingon niini, wala sila makasinati og kasakit, kay gipahupay ni Kristo ang ilang pag-antos.

Unya gisugo sa gobernador nga ibalik sila sa bilanggoan ug, pagtawag sa mga salamangkero ug mangkukulam nga maalam sa pagpanghawa sa mga hayop ug mga reptilya, gisugo sila nga gamiton ang ilang mga anting-anting aron tipuon ang labing mabangis nga mga hayop – mga bitin, echid ug mga halas – ug ipriso sila uban sa mga martir sa bilanggoan. Apan ang mga reptilya, nga nag-uyog-uyog sa tiilan sa mga balaan nga martir, wala sila hikapa o samari; samtang ang mga santo nag-awit ug naghimaya sa Dios. Busa nagpuyo sila sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii sa kal-ang uban sa mga reptilya, ug sa ika-upat nga gabii gipadala sa gobernador ang mga tawo aron susihon kon napatay ba sa mga reptilya ang mga martir. Ang mga sugo, sa pagduol sa pultahan sa bilanggoan, nakadungog sa mga balaan nga priso nga nag-awit ug nagdayeg sa Dios. Tungod kay gusto nilang masayran pag-ayo unsay nahitabo sa prisohan, misaka sila sa atop ug pagkahuman nila kini ablihan, ilang nakita

nga naglingkod didto ang mga santo, samtang ang Anghel sa Dios nagpugong sa mga reptilya nga mosuod sa mga martir. Pagkakita niini, napuno sila sa kahadlok ug dayon gisulti nila sa gobernador ang ilang nakita.

Sa sayo sa buntag, gisugo sa gobernador ang mga salamangkero nga kuhaon ang mga bitin, mga lubi, mga echidna ug tanan niyang uban pang mga reptilya gikan sa bilanggoan, ug dad-on ang mga martir sa atubangan sa hukmanan. Pag-abot sa mga salamangkero sa bilanggoan ug pagsugod nila sa pag-awit sa ilang kasagarang orasyon, wala sila tagda sa mga reptilya, apan sa dakong kasuko, misulong silang tanan paingon sa ilang mga salamangkero ug gipatay sila, kauban ang tanang mga tawo nga naa didto. Pagkahuman niini, gidala ang mga santo sa atubangan sa hukmanan, ug ang gobernador, sa dihang nakita niya nga wala silay kadaut, nasuko kaayo ug gisilotan sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Unya napuno ang mga martir sa dili masukod nga kalipay ug, sa malipayong pag-atubang sa ilang kamatayon, nag-awit:

'Giluwas Mo kami, O Ginoo, gikan sa mga nagapanglutos kanamo, ug gipakaulaw Mo ang mga nagadumot kanamo.'

Ang mga sulugoon, pagdala kanila sa lugar sa pagbitay, gipahigayon ang gisugo kanila, ug ang mga magtutuo kang Kristo nadawat ang korona sa pagkamartir. Ang mga debotong tawo gipunit ang ilang balaang mga lawas ug gilubong kini uban ang dungog duha ka stadia gikan sa siyudad, alang sa himaya sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga buhi ug nagahari hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Karong adlawa gisaulog nato ang dungganon ug malipayong paghinumdom sa martir nga si Terentius nga Maalamon ug sa iyang mga kauban. Manuol kita uban sa mainitong pagtuo, aron kita makadawat ug tambal: kay sila nakadawat gikan sa Dios sa grasya sa Espiritu Santo aron tambalan ang mga sakit sa atong mga kalag.

- Niining maong adlaw gisaulog usab nato ang mga balaang martir nga sila Santiago nga presbiter, Azadan ug Avdikios, mga diakono, nga nag-antos sa Persia ilawom ni Shapur mga tuig 380.

24 Abril

11 Abril (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang Balaan nga Farmufius, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo sa samang kamingawan diin nag-alagad ang Balaan nga Juan sa usa ka balon; giservisyohan ug gitagaan siya ni Farmufius.

Ang pagkamartir ni San Antipas, Obispo sa Pergamon

Gisaulog sa 11 Abril

Sa panahon sa paghari ni Emperador Domitian[2941] , nagsugod ang dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug gipadala ang mga sugo sa tanang prinsipe ug magmamando nga ang mga Kristohanon kinahanglan mosunod nga walay pagduha-duha sa mga mando sa emperador, modawat sa pagtuo sa mga pagano ug mosimba sa mga dios-diosan. Niadtong panahona, mitungha ang daghang mga matinud-anon nga walay kahadlok nga nagpamatuod sa pulong sa Dios, ug napadayag ang dakong kaisog sa mga martir nga naningkamot alang kang Kristo nga Manluluwas. Niadtong panahona, ang dakong Apostol, si San Juan nga Teologo—[2942] —gipahimutang sa isla sa Patmos; siya usa ka haligi sa Simbahan, ang basihanan sa Kristohanong kamatuoran ug usa ka magwawali sa walay katapusang pagka-Diyos sa Bugtong Anak sa Dios. Didto sa Patmos, sa usa ka panan-awon taliwala sa pito ka kandelerohan, mipakita ang Ginoo kaniya ug gisugo siya nga mosulat ngadto sa pito ka anghel—mao ang mga obispo sa pito ka simbahan sa Asia Minor—ug lig-onon ang panon sa mga martir. Sa pagbuhat niini, gihisgutan usab sa Ginoo si San Antipas, nga ang sugilanon mosunod pa. Miingon ang Ginoo sa

[2941] Ang Emperador Romano nga si Domitian naghari gikan sa 81 hangtod sa 96.

[2942] Patmos, usa ka walay bunga, batuhan nga isla sa Dagat Aegean, habagatan-kasadpan sa Efeso, taliwala sa Samos ug Naxos

Iyang disipulo*: 'Nasayud Ako sa imong mga buhat, ug nga nagpuyo ka didto sa dapit diin nahimutang ang trono ni Satanas, ug nga nagpabilin ka nga matinud-anon sa Akong ngalan, ug wala nimo ikalimod ang Akong pagtuo, bisan pa sa mga adlaw nga ang Akong matinud-anon nga saksi nga si Antipas gipatay sa taliwala ninyo, diin nagpuyo si Satanas'* (Pahayag 2:13).

Kay si San Antipas mao ang obispo sa Simbahan sa Pergamo[2943] . Gikan niining mga pulong sa Pahayag ni Juan, klaro kung unsa ka matinud-anong saksi kang Kristo si Antipas, ug unsa ang kahimtang sa mga pumoluyo sa siyudad sa Pergamo—nga mao ang puloy-anan ni Satanas. Sa taliwala nila, si San Antipas sama sa kahayag sa taliwala sa kangitngit, sama sa rosas taliwala sa mga tinik, sama sa bulawan sa lapok—o, mas tukma pa, sa nagdilaab nga hurno—sama sa gisulat: *'Gisulay niya sila sama sa bulawan sa hurno'* (Kabalaoran 3:6).

Didto, wala gisunod ang mga balaod sa kinaiyahan ug wala'y pagbati sa rason; imbis, ang matag-usa nagbuhat sa balaod sa ilang kaugalingon, ang mga kusgan nagpugos sa mga huyang, ug kadtong nagpangigo o o nagpamatay sa mga Kristohanon giisip nga maisugon, maayo ug matarong. Ug samtang ang mga dili motuo nagpugos ug naglutos sa komunidad sa mga Kristohanon, ang bulahan nga si Antipas, usa ka tawo nga dili matandog sa pagtuo ug lig-on sa pagkamaayo, wala gyud malibog; apan, daw gihulma ang iyang pagkatawo ngadto sa pagkatawo sa usa ka anghel, mitindog siya nga lig-on ug walay kahadlok batok sa iyang mga kaaway.

Wala niya tagda ang mga hulga sa iyang mga manlupig, kanunay siyang mogawas taliwala sa mga tawo, ug misidlak siya taliwala kanila sama sa kabuntagon, gipalayas ang kangitngit sa idolatrikong ilusyon pinaagi sa kahayag sa putli ug tinuod nga pagtuo. Busa, ang mga demonyo (nga giisip sa mga Griyego nga mga dios) nanglayas tanan gikan didto, ug wala'y bisan usa kanila ang nangahas nga magpabilin sa siyudad sa Pergamon, diin nagpuyo si San Antipas. Ang mga demonyo nagpakita sa ilang mga pari sa mga damgo ug nagsulti kanila nga dili na sila mokaon sa ilang mga halad ni mosimhot sa insenso sa mga halad, tungod kay gipalayas sila sa pangulo sa mga Kristohanon. Unya nasuko kaayo ang mga Griyego ug miduol kang Antipas; gidakop siya nila ug gidala ngadto sa dapit diin kasagaran sila maghalad sa ilang dautang mga halad. Ug miingon kaniya ang gobernador:

'Ikaw ba kana nga si Antipas nga dili lang mosunod sa mga sugo sa hari, apan nagtudlo pa sa uban nga buhaton usab kini, ug busa nakababag sa among mga halad hangtud nga walay bisan usa sa mga dios nga makabusog sa tambok sa mga halad?' Tungod kanimo, gibyaan sa mga dios ang among siyudad, ug adunay katalagman nga basin moigo niini, kay dili na nila kini gusto panalipdan. Igo na ang imong pagpasagad sa Kristohanong salamangka; karon maghinulsol ka ug mosumite sa among mga balaod, aron ang mga dios, nga nagdumala niining maanindot nga siyudad, dili mohunong sa pag-atiman ug pagpanalipod kanamo. Ug kon dili kamo mosugot, ug dili kamo mosalikway sa inyong pagtuo ug magpadayon sa pagdumot sa among pagsimba, nan, ubos sa balaod sa Romano, pagasakopon kamo sa angay nga silot.

Mitubag si San Antipas:

'Hibal-i kini, gobernador: usa ako ka Kristohanon, ug wala gayud koy tinguha nga mosunod sa buang ug dili matarong nga sugo sa hari. Apan tungod kay ang imong mga pangutana angay og husto nga tubag, paminawa ko. Kung ang inyong mga dios, nga inyong gitawag nga mga ginoo sa tibuok uniberso, gipahawa—sama sa ilang giingon—sa usa ka mortal nga tawo, ug kung ang mga giisip ninyo nga inyong mga manalipod ug mananaghawa mao pa gani ang nangayo sa inyong tabang, nan gikan niini dali ra ninyo mailhan ang inyong sayop. Kung dili nila silotan ang sala nga gihimo batok kanila ug mouyon sa kapildihan sa kamot sa usa ka tawo, unsaon pa man nila pagluwas sa tibuok katawhan—o bisan sa usa ka siyudad—gikan sa kalamidad? Busa, kon hunahunaon kini, kinahanglan na gayud kamo karon molikay sa inyong makadaot nga sayop nga pagtuo ug motuo kang Kristo, nga nanaug gikan sa langit aron luwason ang katawhan. Kining Kristo tinuod gayud nga moabot sa katapusan sa mga kapanahonan aron hukman ang tanan ug tagaan ang matag usa sumala sa ilang mga binuhatan, bisan sa pagsilot o sa dungog.

Human niining makatarunganong tubag, ang gobernador misugod pag-usab og sulti kang San Antipas:

Nagatuman kamo sa bag-ong mga balaod ug mga lagda nga inyong kaugalingong gihimo, ug inyong gipasagdan ang karaang pagsimba sa Dios, nga atong unang nadawat gikan sa atong mga katigulangan ug nga

---

[2943] Pergamon – usa ka siyudad sa Dakong Mysia (sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor) – mao ang kapital sa Gingharian sa Pergamon. Sa karaang panahon, nailhan kini tungod sa kadato, karangyaan ug halapad nga librarya, ingon man sa imbensyon—o, mas tukma, sa pagpaayo—sa pergamino (panit para sa pagsulat). Pagkahuman, kini nga siyudad giapil sa Imperyong Romano.

gihatag kanato ingon panulondon gikan kanila. Dili husto nga biyaan ang mga batasan sa atong mga katigulangan, kay ang daan mas maayo kaysa bag-o, ug ang natukod sa paglabay sa panahon mas kasaligan ug mas angay pasidunggan. Busa, kamo usab kinahanglan mausab ang inyong pagtuo ug dili mosunod sa Tawo nga mitungha dili pa dugay ug, pinaagi sa pipila ka mga pangkukulam, gisamok ang kinabuhi sa tawo, ug gipako sa krus sa panahon ni Poncio Pilato. Busa, mosumite kamo sa mga sugo sa hari, ug magpuyo kamo nga komportable uban namo; ug among tabangan kamo sa tanang paagi ug higugmaon kamo sama sa paghigugma sa amahan; kay ang inyong katigulangon naghimo kaninyo nga takus sa among gugma ug dungog, sama sa usa ka amahan.

Sa niini, mitubag si San Antipas:

'Bisan pa kon ipresentar ninyo kanako ang walay ihap nga mga argumento, dili ko buhion ang pagka-bogo ug walay pagsabot nga, human ko nakaabot sa tigulang nga edad ug nagkadool sa kamatayon, mausab ang akong pagtuo ug, alang sa kining maluya ug dili dungganan nga kinabuhi, isalikway ang akong natukod nga pag-angkon sa pagtuo. Busa, ayaw ninyo limbongi ang akong hunahuna, nga kanunay nga nagtuon sa Balaang Kasulatan. Kay sa sinugdan, wala pay bisan usa sa inyong mga dios; nagpakita sila pagkahuman ug wala'y maayong gibuhat, ni wala'y bisan unsang kaayohan nga among nadawat gikan kanila; apan sama sa ilang pagka-bastos ug walay pulos, nahimo usab silang hinungdan sa daotan ug maluoy nga kinabuhi alang sa uban. Ug kung kinahanglan nga ipadayon ang karaang daotan nga mga batasan, nan angay nga sundon si Cain, ang mamamatay sa igsoon. Ngano man nga dili ninyo sundon kadtong nangita sa pagsaka sa langit ug wala maila ang kaulaw sa pakighilawas sa ilang mga igsoon nga babaye, nga tungod niini gipapas sila sa Baha? Kung mosubay usab kamo sa ilang pagkawalay balaod tungod sa ilang pagka-daang panahon, dili kamo silotan sa tubig, kondili sa kalayo nga walay katapusan ug sa ulod nga dili mamatay, gawas kon maghinulsol kamo.

Pagkahuman niining mga pulong, gidakop sa mga daotan ang balaan nga tawo ug gidala siya sa templo ni Artemis[2944] , diin adunay usa ka bronse nga toro nga gipainit hangtud kini nahimong mapula-pula sa kainit; gilabay nila ang balaan nga martir niini. Apan siya naghimo sa tanda sa krus ug nag-ampo sa Dios, nga nagasinggit:

'O Dios, nga nagpadayag kanamo sa misteryo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga gitago sukad pa sa tanang kapanahonan, pinaagi kaniya imong gipadayag kanamo ang dili masukod nga kalawom sa imong tambag, nagpasalamat ako kanimo sa tanang imong mga panalangin, – sa pagluwas kanamo nga nagbutang sa among paglaum kanimo, ug sa paghatag kanako sa dungog karong takna nga iapil sa mga balaang martir nga nag-antos alang sa imong balaang ngalan. Dawat-a ang akong espiritu, nga karon mobiya na sa kini nga kinabuhi, ug itugot nga makakaplag ako og pabor kanimo ug sa imong Bugtong Anak – ug dili lang ako, kondili usab kadtong mga mabuhi pagkahuman nako; himoa silang kabahin sa imong kaluoy, aron ang imong balaan nga ngalan pagadayegon sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Sa niini ug susamang mga pulong, nag-ampo og dugay si San Antipas samtang gipahirapan sa usa ka nag-alab nga hurno. Unya, pagkahuman niyang nag-ampo alang sa tibuok kalibutan, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, sama sa nahulog sa usa ka matam-is nga tulog, ug misaka sa langit, nga gidayandayan sa himayaong korona sa pagkamartir[2945] . Gidala sa mga debotong tawo ang iyang balaang relikya ug gilubong kini uban sa dungog sa maong siyudad sa Pergamon, ug misabwag ang myra gikan niini nga nag-ayo sa tanang kakulian sa tawo alang sa himaya ni Kristo among Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Gipahunong nimo ang pagpangdayeg sa mga diyos-diyosan, Antipas, ug pagkahuman nimo mapildi ang gahum sa yawa, imong matinud-anon nga gipanghimatuud si Kristo sa atubangan sa mga kaaway sa Dios. Busa,

---

[2944] Si Artemis – nga nailhan usab nga Diana – usa ka iladong pagano nga diyosa sa mga Griyego; siya nagrepresentar sa bulan ug giila nga diyosa nga nagbantay sa mga lasang ug pagpangayam. Ang pagsimba niining diyosa gihimo uban sa kahimayaan ug kadungganan.

[2945] Ang Balaang Martir Antipas, Obispo sa Pergamon sa Asya, namatay niadtong tuig 95; ang iyang pista (11 Abril) gihatagan og dakong dungog sa Constantinople, diin, atol sa paghari ni Theodosius ang Dako (379–395), gidala gikan sa Pergamon ang toro diin gisunog si San Antipas.

samtang nagpuyo ka sa langit uban sa mga anghel, naghatag ka og dayeg sa Ginoo sa tanan, ug naghalad ka og mapangayoong pagpasalamat alang kanamo, busa gihatag nimo ang grasya sa pagtambal. Tungod niini, gidayeg ka namo, Balaang Martir Antipas; pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O bulahan, kauban ka sa ministeryo sa mga Apostoles ug garbo sa mga Balaang Hierark; pagkahuman kang gihimaya pinaagi sa pagkamartir, misidlak ka sama sa adlaw, O labing balaan Antipas, naghatag kahayag sa tanan ug nagpahawa sa lawom nga kangitngit sa pagkawalay Dios. Busa gihatagan ka namo og dungog isip usa ka diyosnong balaang martir ug tigpahatag og panambal.

Paghandum sa mga Balaang Martir Prokessus ug Martinianus

Gisaulog sa ika-11 sa Abril

Ang mga Balaang Martir nga sila Processus ug Martinianus orihinal nga mga pagano ug nagsilbi isip mga tagdumala sa Bilanggoan sa Mamertine[2946] , nga nahimutang sa Roma.

Ang mga Balaang Apostol nga sila Pedro ug Pablo gipriso didto tungod sa ilang pagwali sa Kristiyanismo. Sa dihang nakasaksi sila sa mga milagro nga gihimo sa mga Apostoles sa prisohan, mituo si Proculus ug Martinianus kang Kristo; ug sa dihang ang Apostol Pedro, pagkahuman sa pag-ampo ug paghimo sa tanda sa krus sa Bato sa Tarpeian[2947] , nagkuha og tubig gikan sa bukid, dili lang sila Proculus ug Martinianus kondili pati na usab ang tanang uban pang mga priso, nga may ihap nga 47 ka tawo, nabunyagan.

Si Processus ug si Martinianus, nga nakatuo na kang Kristo ug nabunyagan, gipagawas ang mga Apostoles gikan sa bilanggoan; apan ang Ginoo mismo nagpakita kang Apostol Pedro sa iyang pagpauli gikan sa Roma, nga nag-ingon kaniya nga siya pagakrucipisyon pag-usab, ug pinaagi niining mga pulong gipugos siya sa pagbalik sa Roma, diin siya pag-usab nadakpan sa mga sundalo.

Samtang nagpadayon, si Paulinus, ang kumander ni Processus ug Martinianus, nahibaloan nga nahimong Kristohanon sila. Gipatawag niya sa iyang atubangan ang mga santo ug gisugdan sila og hangyo ni Paulinus nga isalikway ang Kristiyanismo; apan sa dihang misugod sila og supak kaniya ug nagpasipala batok sa mga diyos-diyosan, gisugo niya nga hampakon sila sa ilang baba. Sunod niini, sa dihang—human sa dugang nga pagpangumbinsi, nga padayon apan walay bunga ug walay pulos—nagpabilin nga lig-on ang mga santo sa ilang pag-angkon sa pagtuo, gibitay sila sa kahoy sa pagpanakit, malupit nga gipukpok gamit ang hait nga mga instrumento ug gisunogan sa ilang mga kilid. Apan gidala sa mga santo ang tanang kagul-anan nga may kaisog, samtang usa ka Romanang babaye nga si Lucina ang nagdasig ug naglipay kanila.

Samtang nagpaabot, ang silot sa Dios wala madugay miabot sa dautang manlutos. Si Paulinus, nga mao ang nagmando sa pagpanakit sa mga santo, dayon gisilotan sa Dios sa pagkawala sa iyang wala nga mata ug, tungod kay gitul-an siya sa dautang espiritu, namatay siya pagkahuman sa tulo ka adlaw.

[2946] Ang Bilanggoan sa Mamertine nahimutang sa amihanan nga bahin sa siyudad sa Roma. Gihimo kini panguna alang sa mga kriminal sa estado, usa ka kategorya nga naglakip sa mga Kristohanon. Kining prisohan nagpadayon hangtod karon sa na-restore nga porma, ug ang mga selda diin gipriso ang mga Apostoles nga sila Pedro ug Pablo gibantayan sa espesyal nga pag-amping sa mga Katoliko isip usa ka balaang dapit.

[2947] Ang Bato sa Tarpeia nahimutang sa kasadpan sa Kapitolino nga Bukid sa Roma. Sa karaang Roma, kini nga bato nagsilbi nga lugar diin gilabay ang mga kriminal nga gisilotan og kamatayon. Sumala sa legendang Romano, ang ngalan sa bato naggikan sa mosunod nga insidente: si Tarpeia, usa ka birhen nga vestal (usa ka dalaga nga nag-alagad sa pagano nga halaran), atol sa gubat tali ni Romulus ug sa hari sa Sabino nga si Titus Tatius, nadani sa saad sa bulawan, gitugotan ang mga Sabino nga mosulod sa Kapitoline nga Bukid. Sumala sa gikasabotang kondisyon nga ihatag sa mga Sabino kang Tarpeia ang bisan unsa nga ilang gisul-ob sa wala nilang bukton, pag-abot nila sa Kapitolino nga Bukid gipangbato nila ang traidor, dili sa mga pulseras nga iyang gipaabot, kondili sa mga taming, nga tungod sa kabug-aton niini namatay siya. Sukad niadto, kining bangin nailhan nga Tarpeian Rock.

Ang anak ni Pavlin nangumbinsi sa prefekto sa Roma, si[2948] , nga ipapatay dayon ang mga balaang martir, busa giputol ang ilang mga ulo gawas sa pader sa Roma[2949] . Ang ilang mga balaang lawas gidala sa giingon nga si Lucina ug gilubong uban sa dungog nga angay sa mga balaang martir.

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si Banal Farmufius, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo sa maong kamingawan diin si Banal Juan, nga gisaulog niadtong Marso 29, nagpraktis sa iyang pagka-asketiko sa usa ka balon; giservisyohan siya ni Farmufius pinaagi sa paghatag kaniya og pagkaon.

25 Abril

12 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, gisaulog ang mga balaan nga martir nga sila Mina, David ug Juan, nga natuslob sa mga pana nga gipusil sa mga Saracen sa Palestina.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Inahan nga si Athanasia

Gisaulog niadtong Abril 12

Ang paghulagway sa kinabuhi ug mga buhat sa mga santo alang sa pagtukod sa mga mambabasa o mamiminaw dili lamang usa ka angay pasidunggan ug makaluwas nga paningkamot, kondili usab pagtuman sa apostolikong sugo nga hinumduman sila. Mao kini ang nag-awhag kanamo sa paghalad, bisan pa mubo lang, nga salaysay sa kinabuhi sa bulahang Athanasia, labi na kay ang maayong mga ehemplo sa iyang kinabuhi, nga mga panghitabo sa nangagi na kaayo nga panahon, mahimong malimtan, ug daghan ang mapugngan sa pagdawat sa daghang makapabalaan nga mga pagtulun-an alang sa ilang mga kalag.

Kini nga dayegon nga babaye, nga ang iyang ngalan sinonimo sa pagkawalay kamatayon[2950] , nga sa iyang matinahuron nga kinabuhi nagpamatuod nga siya usa ka matinud-anon ug maayong sulugoon sa Langitnong Ginoo, natawo sa matinud-anon ug mahimayaong ginikanan – sila Nikita ug Maria; Nagpuyo sila sa isla sa Aegina[2951] , diin natawo ang dalaga nga sa ulahi nahimong pinili nga sudlanan sa Espiritu Santo. Bisan sa edad nga pito, dali siyang nakakat-on sa pagbasa sa Salmo ug, tungod sa iyang paghigugma sa mga libro, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga labi ka mapisan sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Usa ka adlaw, samtang si nagtrabaho sa iyang hinablan, nakakita siya og usa ka nagdan-ag nga bitoon nga nag-anhi gikan sa ibabaw paingon kaniya; sa dihang nakaabot kini sa iyang dughan ug gisidlak siya pag-ayo, nawala kini. Sukad niadto, napasiga ang espiritu sa dalaga: tungod kay nasuklam siya sa kahakog sa kalibutan, nagpasiya siya nga mosulod sa usa ka kumbento. Apan ang iyang mga ginikanan kusganong misupak sa mahimayaong tinguha sa ilang anak ug gipugos siya, batok sa iyang kabubut-on, nga magminyo. Napangasaw-an siya sulod sa napulo'g unom ka adlaw lang, unya kalit siyang nahimong balo: kalit nga giatake ang yuta sa mga mabangis nga Moro, busa napugos ang bana ni Athanasia nga moadto sa gubat, diin, pinaagi sa dili masabtan nga pagdumala sa Diyos, siya napatay. Pagkabalo nga biyuda na siya, nagpangandoy pag-usab si Athanasia nga mosulod sa kumbento, apan sa dili pa niya kini matuman, miabot ang usa ka sugo gikan sa hari nga nagmando nga ang mga dalaga ug mga batan-ong biyuda kinahanglan magminyo sa iyang mga sundalo. Napugos sa iyang mga ginikanan, nagminyo pag-usab si Athanasia. Ug sa iyang bag-ong kaminyoon, wala niya kalimti ang iyang pag-amuma sa iyang kaluwasan: dili nadani sa mga kalipay ni dili mosobra sa pag-atiman sa mga butang sa kalibutan, hapit tanan niyang oras gigahin sa pagbasa sa Balaang Kasulatan o sa pag-awit sa mga salmo. Ang pagkamabuotan ug matinud-anong pagpaubos mao ang iyang pangunang palamuti; busa, ang iyang panimalay napugos sa pagtratar kaniya uban sa gugma, samtang ang iyang mga silingan, nga nakahibalo sa iyang matinahuron nga kinabuhi, napugos sa pagdayeg kaniya.

[2948] Prefecto – ulo sa siyudad.

[2949] Ang mga balaang martir namatay sa ikaduhang tunga sa unang siglo. Ang ilang mga relikya karon nagpuyo sa Basilika ni San Pedro sa Vatican, sa kapilya nga gipahinungod kanila.

[2950] Ang ngalan nga Afanasy, kung hubaron gikan sa Griyego ngadto sa Ruso, nagpasabot og 'kabuhi nga walay katapusan'.

[2951] Ang kini nga isla nahimutang duol sa Gresya.

Gihigugma kaayo niya ang pagtabang sa mga kabus nga usahay wala na gyud siyay mahabilin sa iyang adunahan nga panimalay nga ihatag nga limos: matinahuron niyang gidawat ang mga monghe ug mga biyahero nga miadto kaniya, malumo niyang gihatagan sila og puloy-anan; sa mga balo, mga ulila ug sa tanan nga nanginahanglan, buotan niyang gipang-apod-apod ang mga gikinahanglan sa kinabuhi. Sa usa ka higayon, sa dihang usa ka grabeng kagutom ang misangko sa maong nasud, nga nagpahimong kabus sa kadaghanan, gipakaon ni Athanasia dili lamang ang iyang mga ka-matuod kondili pati usab ang mga pagano nga nagpuyo didto: samtang sila nangamatay sa kagutom, miadto sila sa bulahan nga si Athanasia, ug gihatagan sila niya dili lamang og pagkaon ug sinina kondili pati usab sa tanan nilang gikinahanglan, busa natuman niya ang pulong sa Ginoo: *'Makahigugma kamo, sama sa pagkamahigugmaon sa inyong Amahan'* (Lucas 6:36), *'aron kamo mahimong mga anak sa inyong Amahan nga naa sa langit; kay ginapasidlak Niya ang Iyang adlaw sa mga dautan ug sa mga maayo, ug ginapahulog Niya ang ulan sa mga matarong ug sa mga dili matarong'* (Mateo 5:45).

Sa mga Domingo ug mga pista, mainiton nga giimbitar ni Athanasia ang iyang mga silingan sa iyang balay ug gibasa kanila ang Balaang Kasulatan, gipukaw kanila ang gugma sa Dios ug nagtudlo kanila sa usa ka buhing may hiyas. Busa, samtang kanunay siyang nag-uswag sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, napuno si Athanasia sa mga hiyas, sama sa usa ka uma nga napuno sa mga bulak sa tingpamulak. Paglabay sa pipila ka tuig sa kaminyoon, iyang napangumbinsi ang iyang bana nga biyaan ang kalibutan uban sa mga tukso niini ug mosulod sa usa ka monasteryo: gituman niya ang tambag sa iyang asawa ug, pagkahimong usa ka tinuod nga monghe nga nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga angay sa iyang pagtawag, malinawon siyang namatay ug miadto sa Ginoo pagkahuman sa iyang pagtuli sa ulo.

Pagbalik nga balo, gipahinungod ni Banal nga Athanasia ang tibuok niyang kinabuhi sa pag-alagad lamang sa Dios. Sa pagpangita og ubang mga debotong babaye nga pareho niya og gugma sa Dios ug pareho usab og tinguha, malipayon siyang miapil kanila. Pagkahuman niini, pagkahuman nilang gipangbahin ang ilang mga kabtangan sa mga kabus ug nakadawat sa mga panata sa monastiko gikan sa usa ka matinud-anong tigulang, ang mga babaye mibulag sa kalibutan, pagpili og hilit nga dapit alang sa usa ka kinabuhi sa kahilom. Tulo o upat ka tuig pagkahuman, bisan pa sa pagdumili ni Bulahan nga si Athanasia, napugos siya sa mga babaye nga siya na ang mangulo kanila.

Apan bisan pa nga gidala niya ang titulo nga abadesa, giisip niya ang iyang kaugalingon nga labing gamay kanila, sumala sa sugo sa Ginoo: 'Apan dili ingon ana sa taliwala ninyo*; kond*ili *ang bisan kinsa nga gustong mahimong dako sa taliwala ninyo kinahanglan mag-alagad kaninyo'* (Mateo 20:26).

Ug lisod kaayo pagpangita og mga pulong aron ipadayag ang tibuok gilapdon sa iyang pagpaubos: giisip niya nga dili siya angay bisan pa sa pag-uban sa ubang mga babaye, ug labi pa gayud nga dili siya angay modawat sa ilang mga serbisyo; busa wala gyud niya gitugotan bisan kinsa kanila nga motagad kaniya, bisan pa sa pagbubo og tubig sa iyang mga kamot. Ang iyang pag-agil-agil kay labing hugot: sa gabii ra siya mokaon og gamay nga pan ug dili moinom og labaw pa nga tubig kaysa gikinahanglan aron mapalong ang iyang kauhaw; mokaon siya og lana, bino, keso, ug isda, samtang nagpasalamat sa Diyos, sa mga pista sa Pagkahimugso ni Kristo ug sa Maluho nga Pagkabanhaw ni Kristo ra; Sa panahon sa Balaang Kuwaresma ug sa ubang panahon sa pag-ayuno, ang iyang bugtong pagkaon mao ang hilaw nga mga dahon-dahon, nga iyang gikaon kausa matag duha ka adlaw; sa tubig, miminom siya og gamay ra kaayo niadtong mga adlaw. Ang mga bato nga gibutang sa yuta ug gitabonan sa usa ka sinina nga hinimo sa magaspang nga buhok sa karnero maoy iyang higdaanan, nga iyang gibasa sa iyang mga luha matag gabii, sama ni David (cf. Salmo 6:7); ug kini nga mga luha, nga gipukaw sa iyang gugma sa Dios ug sa iyang pagkahibalo sa ka-makasasala sa iyang kaugalingon, nag-awas gikan sa iyang mga mata sama sa sapa samtang siya nag-ampo ug nag-awit sa mga salmo. Ang gawasnong bisti ni Athanasia gihimo sa lana sa karnero; sa ilawom niini, nagsul-ob siya og magaspang nga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop. Gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, apan kadaghanan sa gabii iyang gigahin sa mainitong pag-ampo sa Diyos ug sa matinud-anong pagpamalandong; samtang sa adlaw, bisan nag-inusara o kauban ang ubang mga babaye nga nagasunod sa ehemplo ni , iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagkanta sa mga salmo. Gipaninguha niya nga dili gani usa ka oras molabay nga walay pag-ampo; kanunay niyang gihimaya ang Ginoo, nga nagsunod sa ehemplo ni David, nga miingon: *'Pagpanalangin ko sa Ginoo sa tanang panahon; ang pagdayeg kaniya magpabilin kanunay sa akong baba'* (Salmo 33:2).

Gikan sa adlaw nga misulod siya sa kombento hangtod sa iyang kamatayon, wala gyud siya makatilaw bisan usa ka bunga gikan sa tanaman. Nag-antos si Athanasia og daghang kasubo samtang nagdumala ug nag-atiman sa mga igsoon; apan, pinaagi sa iyang pagpaubos ug kalumo, wala gyud siya makasulti bisan usa ka pulong nga pasipala o insulto batok kanila; Walay bisan kinsa nga nakadungog og bisan unsang makapasakit gikan kaniya, batan-on man o tigulang, ulipon man o gawasnon; mapainubsanon ug malinawong niyang gidala ang kanunay nga pagsuway sa mga igsoon, nga nagasalig sa iyang ganti sa umaabot nga kinabuhi. Pagkahuman sa upat ka tuig sa pagpangulo sa mga igsoon, nakahukom ang bulahan nga si Athanasia nga molalin gikan niini nga lugar ngadto sa lain, diin mas sayon ang pag-alagad sa Dios sa kahilom. Pinaagi sa probidensya sa Dios, nakit-an niya ang usa ka monghe—usa ka tigulang nga kaniadto usa ka pari ug abbot—nga ginganlan og Mateo, usa ka tawo nga puno sa pagkamaayo ug pagkabalaan. Pagkahibalo niya sa mahimayaong tinguha sa mga babaye, gitultulan niya kanila ang gustong dapit sa maong isla sa Aegina: usa ka hilom nga bukid, diin nagtindog ang usa ka karaang simbahan nga gipahinungod kang San Esteban, ang Unang Martir. Pagkakita ni Venerable Athanasia niining dapita, miingon siya: 'Dugay na kini nga nahibaloan sa akong espiritu, ug nagtuo ako nga dinhi kami mabuhi hangtod sa among kamatayon.' Si Venerable Mateo, uban sa panalangin sa obispo sa maong yuta, nagtukod og usa ka monasteryo para kang Biyenteng Athanasia ug sa iyang mga igsoon tapad sa Simbahan ni San Esteban.

Ang kinabuhi sa Banal nga Mateo angay hisgutan, bisan pa sa pipila ka pulong. Kining banal nga amahan mibuhat og dakong ascetic nga paningkamot: matag gabii mobasa siya sa Salmo, kauban ang pag-ampo; ug kung kinahanglan na siya magpahulay, dili siya matulog nga nakahigda kondili naglingkod, ug sa pinakamaikling panahon ra. Samtang nag-awit sa mga salmo, nag-ampo o naghalad sa walay-dugo nga halad, sobra kaayo siya ka naantig nga dili niya mapugngan ang iyang mga luha, ug ang mga nanan-aw nakabenepisyo usab sa ingon ana ka makapahinganghang panan-awon. Ang Kagalang-galang Mateo nagsul-ob lang ug magaspang nga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug hingpit niyang gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa dakong pagpugong sa kaugalingon ug mga espirituhanong buhat. Aduna siyay espesyal nga debosyon kang San Juan nga Teologo, ang pinalanggang disipulo sa Ginoong Hesukristo. Sa usa ka adlaw sa ting-init, sa pista sa Balaang Apostol, si Kagalang-galang Mateo, samtang hapit na siya magsaulog sa Balaang Liturgiya, miingon sa usa sa mga presbiter nga nag-alagad uban kaniya: 'Kinsa kaha karon ang angay nga naa sa Efeso ug makakita didto sa Balaang Ebanghelista nga si Juan ang Teologo?' Pagkahuman niining mga pulong, mihuyop siya gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug naghilak sa mapait. Ug usa ka milagrosong hitabo ang nahitabo: nakita sa Balaang Amahan ug sa iyang duha ka kauban nga pari si San Juan nga Teologo nga nagtindog tupad sa halaran; nagpadayon ang panan-aw hangtod sa katapusan sa Liturhiya. Sa pagtan-aw niini, si San Mateo nabati og lawom kaayo nga pagbati ug napuno sa espirituhanong kalipay nga wala na siya makakaon sulod sa tulo ka adlaw. Sa usa ka higayon, gidala sa reverendo ang usa ka lalaki nga nag-antos sa hingpit nga paralisis; sa pagkahaboy kaniya, gikuha niya ang iyang kaugalingong balabal ug giputos kini sa lalaking paralitiko, nga dayon naayo. Usa pa ka lalaki ang miadto kaniya nga ang iyang nawong gipakurba sa buhat sa yawa, ug sa dihang gihikap sa reverendo ang iyang nawong gamit ang iyang kamot, samtang naghimo og tanda sa krus ibabaw kaniya, kini dayon nibalik sa normal nga hitsura. Sa susama nga paagi, usa ka tigulang nga babaye, nga gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu, miadto sa santo ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nakagawas gikan sa iyang manlutos. Sa susamang paagi, usa pa ka madre, nga nag-antos usab tungod sa hugaw nga espiritu, naayo.

Apan kining dakong alagad sa Dios, sama sa klaro gikan sa bag-ohay lang nga gisaysay, nga nakadawat gikan sa Ginoo sa gasa sa pagtambal, nakasinati og mabangis nga kamatayon sa tubig, sumala sa dili masabtan nga mga dalan sa Dios. Ang barko nga gisakyan sa Reverendo nga Amahan, nga padulong sa Constantinople, nalunod uban sa tanan nga anaa niini. Busa, ang isla sa Aegina nawad-an sa mga relikya sa Reverendo nga Amahan, nga unta nahimong tinubdan sa pag-ayo alang sa daghan. Pagkahuman kaniya, usa ka lalaki nga gikastrar sukad pagkahimugso, nga ginganlan og Ignatius, misilbi isip presbiterio ug abbot; Sa iyang mahimayaong kinabuhi ug sa mga gasa nga nadawat gikan sa Ginoo, siya susama sa Kagalang-galang Mateo; nga wala gayud siya kaligaw sa dalan sa pagkinabuhi nga matarong hangtod sa iyang kamatayon, siya mibiya nga may dungog paingon sa Ginoo; sa iyang kabaong, napalayas ang mga demonyo ug nahitabo ang mga pag-ayo sa mga sakit. Karon, mobalik kita pag-usab sa salaysay sa kinabuhi sa Kagalang-galang Athanasia.

Gisulti nga ang Kagalang-galang nga si Athanasia adunay dakong kalumo ug pagpaubos: samtang nag-ampo kanunay sa Dios, usahay, sa pagtan-aw niya sa langit, makakita siya og katingalahang panan-awon nga

nagpuno kaniya sa kahadlok sa Dios: nakakita siya og hayag nga panganod nga nagkatibulaag sa mga sinag sa adlaw, ug sa tunga niini usa ka lalaki nga nagdan-ag sa dili masukod nga kaanyag. Kining kanunayng balik-balik nga panan-awon napuno siya sa katingala ug nagdala kaniya sa pagpangutana sa iyang kaugalingon: 'Kinsa may naghatag og ingon nga kaanyag niining lalaki? Tungod sa unsang mga hiyas siya giisip nga takus sa ingon nga dakong himaya?' Samtang naghunahuna siya niini, daw nakadungog siya og tingog nga misulti kaniya niining mga pulong: 'Ang lalaki nga imong gikahingangha gipahimutang sa ingon niini pinaagi sa pagpaubos nga gisagol sa kalumo; hibaloa nga pinaagi niining mga hiyas makab-ot usab nimo kini.'

Adlaw-adlaw, samtang iyang gihunahuna kini nga katingalahang panan-awon, ang bililhon nga babaye nagpalamuti sa iyang kaugalingon uban sa ingon nga kadasig pinaagi sa pagpaubos ug pagkamapainubsanon nga lisod nang makakita og bisan kinsa nga ikatandi kaniya niini nga bahin: Walay bisan gamayng bakas sa kasuko o garbo nga makita kaniya; nangibabaw usab siya sa ubang mga hiyas, maong ang mata sa iyang kalag, nga walay panganod sa sala, nakakita sa mga katingalahang panan-awon sa kalangitan. Sa samang higayon, gihatagan usab siya sa Ginoo sa gasa sa paghimo og mga milagro. Usa ka adlaw, samtang siya nag-inusara ug nalunod sa matinud-anong paghunahuna, usa ka lalaki nga grabe ang kasakit sa mga mata ang miadto kaniya ug nangayo nga siya mag-ampo sa Diyos alang kaniya. Siya, uban sa pagpaubos ug sama sa paglipay kaniya, miingon:

'Ako usab nag-antos sa sakit sa mata; paglahutay, ug ang Diyos motabang kanimo.'

Apan wala siya molakaw, naghangyo uban sa pagtuo alang sa pag-ayo. Unya gibutang ni Banal nga Athanasia ang iyang kamot sa iyang mga mata, nga nag-ingon:

'Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nag-ayo sa tawo nga natawo nga bulag, maghatag usab kanimo, igsoon, sa hingpit nga pag-ayo.'

Ug sa karon dayon, nakagawas ang lalaki sa iyang kasakit. Ang dungog sa Bulahan nga si Athanasia mikaylap sa tibuok yuta: daghang mga masakiton ang miadto sa monasteryo, ug nakadawat didto og pag-ayo pinaagi sa mga pag-ampo sa bililhon. Gawas sa Simbahan ni San Esteban, nagtukod pa si Banal Athanasia og tulo ka simbahan: ang usa gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang usa para kang San Juan nga Maninulti, ug ang ikatulo para kang San Nicolas nga Magbubuhat og Katingalahan; Gitagad gyud niya pag-ayo ang pagdekorar sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug nadawat niya ang tanan nga gikinahanglan alang sa pagdekorar niini gikan sa mga debotong tawo nga naghatag sa labing dakong pagtahod kang Banal nga Athanasia.

Apan ang dungog ug pagpasidungog nga gihatag kaniya sa mga tawo, ug ang mga pagpugong nga gihimo sa mga miadto aron mabisita kaniya, nakapukaw sa iyang kawalay-kasatisfaksyon ug tinguha nga mobalhin sa lain nga lugar. Gidala niya ang duha ka igsoon, sila Marina ug Eupraxia, ug tinago siyang mibiyahe paingon sa Constantinople, diin siya nagpuyo sa usa ka kombento sulod sa pito ka tuig. Sa lawom nga pagkahandum sa iyang pinalanggang Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga iyang gitukod sa kaugalingong mga kamot, kanunay siyang mosulti sa tunga sa mga luha:

'Ang pagpugos ug walay pulos nga pagdayeg sa tawo nagpugos kanako sa pagbiya sa simbahan sa akong Ginoo, ang Inahan sa Dios; aron likayan ang walay pulos nga himaya, gibyaan nako ang Iyang maanindot nga templo ug karon naglingkod ako dinhi ingon usa ka estranghero.'

Apan, bisan pa didto ang bililhon dili magpabilin nga wala mailhi, ug dinhi usab gipadayag sa Dios ang himaya sa Iyang sulugoon: nagsugod siya sa pagpagawas sa mga demonyo ug pagtambal sa mga masakiton. Miabot ang balita kaniya sa iyang mga igsoon nga nagpuyo sa monasteryo sa Aegina: pag-abot nila kang bulahan nga Athanasia, ilang gihangyo siya nga mouli uban kanila sa ilang monasteryo, usa ka desisyon nga gipukaw usab kaniya sa usa ka partikular nga panan-awon. Miingon ang bililhon sa iyang mga igsoon nga sila Eupraxia ug Marina: 'Panahon na aron mobalik kita sa atong panimalay: sa usa ka panan-aw nakita nako ang abli nga simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin gisugo kita nga mosulod.'

Ug, pagkahuman niyang biyaan ang Constantinople, mibalik siya uban sa iyang mga igsoon sa isla sa Aegina, sa iyang kombento. Didto, dili madugay pagkahuman sa iyang pagbalik, grabe siyang nagkasakit ug, sulod sa napulo'g duha ka adlaw, nahibalo siya sa iyang umaabot nga kamatayon: nakakita siya og duha ka lalaki nga nagsul-ob og puti nga bado nga, sa ilang pagduol kaniya, gihatagan siya og usa ka gisulat nga rolyo ug miingon: 'Ani-a ang imong kagawasan; dawata kini ug lipaya.' Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo human sa panan-awon, nasabtan niya nga hapit na siya molarga ngadto sa Ginoo ug, busa, nagpabilin siya sulod sa

napulo'g duha ka adlaw sa pag-ampo ug matinud-anong pagpamalandong, nga wala magkaon o mag-inom; ug sa mga igsoon nga naglibot kaniya miingon siya:

'Mga igsoon, mag-awit kamo ug padayon nga dayegon ang Dios, aron maluoy Siya sa atong mga sala.'

Pag-abot sa ika-labinduhang adlaw, miingon ang respetadong babaye kanila:

'Tabangi ako, kay nanghuyang na kaayo ako – adtoa ang simbahan ug tapusa ang pagbasa sa Salmo, kay dili na nako kini mahimo, kay hapit na nako hingpit nga nawala ang akong kusog.'

Samtang naghilak, gipangutana nila siya:

'Asa ka na ka-psalmo nga imong nabasa? Asa man kami magsugod sa pagbasa?'

Mitubag siya nga hilom:

'Naga-basa ko karon sa ikasiyamnapulo ka salmo ug dili na gyud ko makapadayon.'

Miadto ang mga igsoon ug nahuman nila ang pagbasa sa Basahon sa mga Salmo. Unya mibalik sila ug mihapa sa atubangan sa higdaanan sa respetadong igsoon, nangayo kaniya og katapusang pag-ampo para kanila. Nagaampo siya para kanila tanan ug, samtang giakbay niya si Marina ug si Eupraxia, miingon siya:

'Mga pinalanggang igsoon, magbulag kita karon, apan sa umaabot nga kapanahonan paghiusa kita pag-usab sa Diyos; hinaut nga itugot kaninyo sa Ginoo ang kalinaw sa gugma, pagkahiusa sa kasingkasing, ug ipagawas kaninyo ang Iyang mga panalangin.'

Samtang gisulti niya kini ug uban pang mga pulong sa pamamaalam, ang iyang nawong misidlak sama sa kahayag, nga ang mga nanan-aw napuno sa katingala ug kahadlok. Sa samang higayon, nagkadool na ang pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug miingon ang bililhon sa iyang mga igsoon:

'Pag-amping nga dili ninyo kalimtan ang bisan unsang gikinahanglan para sa pista; pasiguroha nga matarong ang pagdumala sa serbisyo, ug mag-andam og ponsia para sa mga ulila, mga kabus, ug mga balo; ug human sa Banal nga Misa, itugyan ninyo sa yuta ang akong mapainubsanon nga lawas.'

Pagkahuman niya og sulti niini ug pagyakap sa mga igsoon nga iyang gihisgutan, natulog siya sa Ginoo, sama sa usa ka normal, natural nga pagkatulog. Ang iyang dagway murag buhi pa gayud: iyang gipiyong ang mga mata ug gipilo ang mga ngabil sa iyang kaugalingon, busa wala na'y gikinahanglan nga mga ritwal sa lubong. Ang mga igsoon, nga nagkupot sa iyang lawas, naghilak tungod sa ilang pagka-ulila ingon niini:

"Asa," ingon nila, "ikaw miadto, among balaang inahan, nga ang ngalan mao ang kamatayon-on? Tinood ba nga gibyaan mo kami, gibilin nga mga ulila, pinaagi sa imong pag-ikyas sa among panan-aw?" Asa pa namo makita pag-usab ang imong langitnong nawong? Asa pa namo madungog ang imong tingog, nga naghatag namo og kahupayan sa among kasubo ug nagiya kanamo sa pagbuhat og maayong mga buhat? Ang suga nga naghatag kanamo og kusog ug paglaum napalong na! Karon ikaw natulog, samtang kami hapit na mamatay sa among pagkahandom kanimo; dili na namo ikaw makita nga miapil sa banal nga pag-alagad uban kanamo ug nagtudlo kanamo pinaagi sa imong mga pulong ug sa imong kaugalingong ehemplo. Gidala ka sa Ginoo ngadto sa Iyang dili mamatay nga puloy-anan.

Sa ingon nga paghilak ilang gilubong ang balaan nga lawas sa bililhon.

Namatay si Balaan Athanasia niadtong ika-14 sa Agosto, sa gabii sa wala pa ang Fiesta sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; sa mismong adlaw sa pista, pagkahuman sa pagsaulog sa Balaang Misa, gilubong siya uban sa dungog taliwala sa dili mapugngan nga paghilak sa iyang mga igsoon. Ang igsoon nga misunod sa maayong igsoon isip abadesa wala gayud mobiya sa iyang lubnganan sa adlaw o sa gabii, ug si Santa Atanasia nagpakita kaniya sa damgo, nga miingon: 'Tumoo ka nga walay pagduha-duha nga sa ika-kapatapulo ka adlaw human sa akong pagpanaw madawat ko ang akong giandam sa Ginoo.' Sa pagmata sa madre superiora, nalibog siya sa kahulugan sa panan-awon ug sa mga pulong sa bililhon nga madre. Sa ika-kwarenta ka adlaw, nakalimot ang mga madre, sama sa kasagaran mahitabo, sa paghimo sa naandan nga paghinumdom, kay nagtuo sila nga mahitabo kini pagkahuman sa duha ka adlaw. Niadtong gabhiona, mitungha ang balaan nga madre superiora ug miingon:

'Ngano man nga nakalimot kamo sa ika-kapat pulog ka adlaw ug wala magbuhat bisan unsa aron sa paghinumdom kanako – wala kamo maghatag og limos sa mga kabus ni midawat, sama sa angay, sa mga gustong maghinumdom kanako?'

Mibangon ang Abadesa, gisusi pag-ayo ang mga adlaw, ug nasayud siya nga gabii na diay sa ika-kapat pulog ka adlaw, diin unta ipahigayon ang paghinumdom. Sa sunod buntag, samtang gihimo ang paghinumdom

atol sa Balaang Misa, duha ka madre, ang mga pangulo sa koro, nga giablihan sa Dios ang mga mata sa ilang kasingkasing, nakakita og katingalahang talan-awon sa simbahan: duha ka mahimayaong lalaki, nga nagsul-ob og puti nga bado, misulod sa simbahan, nga nagdala kang Banal nga Athanasia; Gipahimutang siya sa atubangan sa balaan nga halaran, gisul-oban siya og maharlikang purpura nga bestida nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato ug gibutangan ang iyang ulo og maharlikang korona, nga adunay krus sa atubangan ug sa likod, ug gibutang sa iyang kamot ang usa ka bulawanong scepter, nga gipalamuti usab sa bililhon nga mga bato, unya, gikuptan siya sa mga bukton, gidala siya nila pinaagi sa Hariang Pultahan ngadto sa balaan nga halaran.

Ang Prologo usab nagasaysay sa mosunod mahitungod sa bulahan nga si Athanasia. Sa dihang hapit na siya mamatay aron sa Ginoo, gisugo niya ang iyang mga igsoon nga mag-andam og panihapon sa paghinumdom para sa mga kabus matag adlaw sulod sa tibuok kap-atan ka adlaw. Apan ilang gituman ang iyang sugo hangtod sa ika-siyam ka adlaw, unya mihunong sila. Unya ang balaan nagpakita kanila uban sa duha ka anghel ug miingon:

'Ngano man nga kalimtan ninyo ang akong katapusang tinguha? Hibaloa nga ang limos ug ang mga pag-ampo sa pari nga gihalad alang sa kalag sulod sa kap-atan ka adlaw makapahupay sa Dios: kon ang mga kalag sa namatay makasasala, ang Ginoo mohatag kanila sa kapasaylo sa mga sala; apan kon sila matarong, kadtong nag-ampo alang kanila pagatabangan sa mga panalangin.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gisaksak sa Benerable ang iyang tungkod sa yuta ug nahimong dili makita; ang mga madre, pagmata sa buntag ug pagkakita sa iyang tungkod nga namulak pag-ayo, gidayeg ang Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang. Mao kini ang gisaysay sa Prologo.

Usa ka tuig human sa pagpanaw ni Banal nga Athanasia, sa adlaw sa iyang paghinumdom, sumala sa gisaysay ni Metaphrastus, miabot sa monasteryo ang duha ka balaan nga lalaki nga nagdala og usa ka babaye nga gipanglutos sa dautang espiritu. Pagkuha nila sa tabon sa lubnganan, ilang gikutkot ang yuta ug gikuha ang kabaong nga naglangkob sa lawas sa respetadong babaye, ug dayon mibulag ang mga hugaw nga espiritu, ug naayo ang babaye. Usa ka humot nga baho ang migawas gikan sa kabaong, ug nakita sa mga anaa ang mira nga nagatulo gikan niini. Unya ilang gibuksan ang kabaong, ug sa panan-aw sa mga anaa, ang bililhon nga babaye nagpakita nga daw bag-o pa lang natulog: ang iyang nawong nagdan-ag; ang iyang lawas, nga nagagawas ug mira, hapsay pa, nga ang iyang mga bukton mapilo; walay bisan unsa nga nadaut. Kining panan-aw nakapahimo og dili mapugngan nga malipayong luha sa mata sa tanan. Ang mga balaan nga lalaki, pagkahuman isira ang kabaong, nagpasiya nga dili ilubong ang mga relikya sa yuta, kondili ibutang kini sa publiko sa simbahan, nga ilang gibuhat; sa ulahi, pagkahuman nila pag-andam og bag-ong lubnganan, ilang gibalhin ang bililhon nga mga relikya ni Banal nga Athanasia niini. Ang mga madre, pagkahuman nila tangtanga ang sinina nga hinimo sa buhok gikan sa mga relikya, nag-andam og bag-ong sinina nga seda; apan sa dihang ilang gisul-ob kini sa balaang mga relikya, wala nila kini mahimo tungod kay misalikway si Santa Atanasia. Sama sa buhi pa siya, gikuptan niya pag-ayo ang iyang mga kamot sa iyang dughan, misupak sa tinguha sa mga madre: wala siya maghandum og mga sinina nga seda, nagpadayon sa paghigugma sa pagka-imol bisan pa sa kamatayon. Usa sa mga madre, nga tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi nahimong pinili nga sudlanan sa Espiritu Santo, mitukkod ug nag-ampo, nag-atubang sa bililhon nga daw buhi pa siya:

'Ginoo namo, sama sa kanunay nimo nga gipakita kanamo ang walay pagduha-duha nga pagsunod samtang kauban pa ka namo, karon palihug tagda kami ug isuot kini nga yano nga bisti nga among gihalad kanimo.'

Pagkahuman niya sa pag-ampo, gitubag siya sa Kagalang-galang Athanasia, ug—oh, unsa ka katingalahan!—nibangon siya, mitungko, ug giunat ang iyang mga kamot aron dawaton ang bisti; pagkahuman siya gisul-oban, mihigda na usab siya sa iyang kabaong. Ug daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang balaan nga mga relikya: adunay pag-ayo gikan sa nagkalain-laing matang sa mga sakit, ug ang mga demonyo mibiya sa mga tawo pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo; dili gani igo ang panahon aron isaysay sa tanang detalye ang tanan niyang mga milagro, ug ayaw kamo pagmahay, kamo nga mobasa o makadungog sa iyang sugilanon sa kinabuhi: magkontento na lang kita sa usa ka mubo, apan makapadasig gihapon, nga salaysay mahitungod sa Banal nga Babaye.

Ikaw, Bulahan nga Athanasia, gipasidunggan sa ngalan sa pagkawalay kamatayon, kauban sa mga Banal nga Anghel ug usa nga, alang kang Kristo, nahimong kabus sumala sa Ebanghelyo apan napalambo sa mga Banal nga gasa; kanunay nga nagahilak apan nakakaplag og dili maputol nga paglipay; gigahin ang imong kinabuhi sa

yuta sa kauhaw ug kagutom apan midawat sa walay katapusang kalipay; O maloloy-on sa mga kabus ug gipanalanginan sa Diyos, ikaw nga, pinaagi sa pagkabalaan sa imong kasingkasing, midawat sa kahayag sa Espiritu Santo ug kalinaw sa sulod sa imong kalag, nahimong templo sa Espiritu Santo ug bahandi sa mga hiyas dinhi sa yuta, nga tungod niini gikonsiderar kang takus sa dili masukod nga himaya sa langit, ikaw, nga nakapahimutang sa imong kaugalingon taliwala sa panon sa mga balaan ug nakigbahin sa ilang kalipay, hinumdumi usab kami, nga nagadayeg sa imong mahimsog nga kinabuhi ug nagahimaya sa imong handumanan uban sa espirituhanong kalipay. Tan-awa ang among kinabuhi, nga gipang-agi taliwala sa magubot nga balud niining kalibutan, aron, sa pagkinabuhi nga matarong pinaagi sa imong mga pag-ampo, aron makalikay kami sa mga bitag sa yawa ug, uban kanimo, hatagan kami og walay katapusang kalipay pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat og himaya, dungog ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Isaac nga taga-Siria.

Gisaulog sa Abril 12

Si San Gregorio nga Dialogista, Papa sa Roma, sa iyang diyalogo uban ni Diakono Pedro[2952] , naghisgot sa mosunod mahitungod kang San Isaac. Sa mga panahon sa karaang mga Goto, duol sa siyudad sa Spoleto, nagpuyo didto ang usa ka labing matarong nga tawo nga ginganlan og Isaac; nagpabilin siya didto hangtod sa katapusan sa paghari sa mga Goto[2953] , ug nailhan siya sa daghang mga lumolupyo sa Roma. Lakip kanila, usa ka dalaga nga ginganlan og Gregory, nga nagpuyo sa Roma sa simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, labi siyang nagpasidungog kang Santo Isaac. Sa iyang pagkabatan-on, si Gregoria gipangasawahan na, apan sa pag-abot sa takna sa iyang kasal, midali siya paingon sa simbahan, nga nagtinguha sa pagpanumpa sa mga monastikong panata; giluwas ni Banal nga Isaac si Gregoria gikan sa iyang mga paryente, nga naningkamot sa pagpugos kaniya paggawas sa simbahan, ug, uban sa tabang sa Dios, giputol niya ang iyang buhok isip usa ka madre; busa si Gregoria, human balibaran ang iyang ikakasal sa kalibutan, giisip nga takus nga ikasal sa langitnong Nobyo. Si Santo Gregorio ang Dialogista ( ) nakakat-on og daghan bahin kang Santo Isaac gikan sa maayong pagkahinumdom nga Amahan Eleutherius, nga suod kaayo sa maong Reverendo nga Amahan, ug ang iyang gisaysay bahin kang Santo Isaac hingpit nga napamatud-an sa ubang mga sugilanon sa iyang kinabuhi.

Si San Isaac dili man orihinal nga taga-Italia, apan dinhi among isaysay lamang ang mga milagro nga iyang gihimo sa maong nasud. Sa pag-abot ni Banal nga Isaac sa Spoleto gikan sa Siria, una sa tanan misulod siya sa simbahan; didto iyang gihangyo ang mga sakristan nga tugutan siya sa pag-ampo sa simbahan kutob sa iyang gusto, bisan pa kon mopabilin siya sa simbahan sa gabii human masirad-an ang pultahan niini. Ug, sa pagsugod niya sa iyang pag-ampo, nagpabilin siya didto sulod sa duha ka adlaw ug tunga nga walay pahulay. Pagkamatikod niini, usa sa mga sakristan, nga mapahitas-on – usa ka kinaiya nga sa ulahi nagdala kaniya sa pagpakasala, nga nagpukaw kaniya og dili matarong nga kasuko batok sa Reverendo – misugod sa pagpanamastamas kang Santo Isaac gamit ang mga bastos nga pulong, gitawag siya nga hipokrito nga nagkunwari nga nag-ampo sulod sa hapit tulo ka adlaw aron lang makab-ot ang dungog; Unya, miduol siya sa Reverendo nga Amahan, gisumbag niya siya sa aping, ug gipangayo nga mobiya siya sa simbahan nga napakyas isip usa ka hipokrito. Dali dayon, naigo sa silot kining sakristan: pinaagi sa pagtugot sa Dios, kalit siyang gikuptan sa usa ka hugaw nga espiritu ug, samtang gipahamtang siya og dakong pag-antos, gilabay siya sa tiilan sa tawo sa Dios uban ang pagsinggit: 'Si Isaac magpahawa kanako!'

[2952] Ang maong diyalogo o pakighinabi makita sa bantog nga buhat ni San Gregorio Magno nga *Conversations on the Lives and Miracles of the Italian Fathers*, diin siya nailhan nga 'ang Dialogist'. Ang buhat naglangkob sa upat ka libro ug naglakip sa mga salaysay sa mga buhat sa mga matinud-anong tawo, nga gihimo uban sa tabang sa grasya sa Dios; gikuha ni San Gregorio ang impormasyon alang niining mga salaysay sa bahin gikan sa iyang kaugalingong pakighinabi sa mga Italyanong Amahan, ug sa bahin gikan sa gihatag kaniya ni Maximiliano, Obispo sa Sirakusa.

[2953] Nagpadayon kini hangtod sa pagsugod sa ikaduhang tunga sa ika-6 nga siglo, sa dihang sa katapusan natapos ang paghari sa mga Goth sa Italya.

Sa wala pa gani gipahayag sa hugaw nga espiritu kining ngalan, wala'y nakahibalo sa ngalan sa peregrino. Niyuko ang reverendo nga amahan sa nag-antos nga tawo, ug dayon mibiya ang hugaw nga espiritu kaniya. Ang balita sa nahitabo sa simbahan dali nga mikaylap sa tibuok lungsod, ug dayon ang mga lalaki ug babaye, ang mga dato ug pobre, nagdali-dali paingon sa simbahan aron imbitahon ang tawo sa Dios sa ilang mga panimalay; ang uban nagsaad nga magtukod og usa ka monasteryo para kaniya, kompleto sa mga baryo ug mga panag-iya, samtang ang uban gustong maghatag kaniya og pagkaon ug sa tanang gikinahanglan sa kinabuhi.

Apan ang alagad sa Labawng Ginoo gisalikway ang tanang saad nga gihimo kaniya: mibiya siya sa lungsod, ug nakakaplag og usa ka walay sulod nga dapit nga dili kaayo layo, diin nagtukod siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon. Daghang mga tawo ang misugod sa pagdagsa kaniya didto: sa pagkakita sa ilang buot sa iyang matinud-anong kinabuhi, ang uban sa mga miabot napukaw ang ilang gugma alang sa kinabuhi nga walay katapusan ug, ubos sa paggiya sa maalam nga amahan, mipahinungod gayud sa pag-alagad sa Dios; busa natukod ang usa ka monasteryo. Sa dihang gihangyo siya sa mga disipulo ni San Isaac nga dawaton ang mga gasa nga gidala para sa panginahanglan sa monasteryo, siya, nga hugot nga nagpabilin sa iyang paghigugma sa pagka-imol, mitubag: 'Ang monghe nga makapanag-iya dili na monghe; nahadlok siya nga mawala ang iyang pagka-imol sama sa kahadlok sa mga dato nga tigpangolekta sa bahandi nga mawala kini kanila.'

Si San Isak gipanalanginan sa espiritu sa pagpanagna; tungod sa iyang mga milagro ug sa iyang mahimayaong kinabuhi nga misidlak sama sa kahayag, nahibal-an siya sa tanang lumolupyo sa maong yuta. Usa ka adlaw, samtang hapit na ang gabii, gisugo niya ang mga igsoon nga kuhaon ang tanang pala nga naa sa monasteryo ug itambog kini sa tanaman; ug sa pagmata sa mga igsoon sa sunod buntag alang sa ilang pag-ampo, miingon ang Ginoong Amahan: 'Sa pagsidlak sa adlaw, andama ang pagkaon para sa atong mga trabahante.' Sa diha nga napreparar na ang pagkaon sa takdang oras, gisugo ni Santo Isaac nga dalhon kini ug mibyahe siya uban sa mga kaigsuonan paingon sa utlanan; didto ilang nakit-an nga kadaghanan sa mga trabahante sama sa kadaghan sa mga asdig nga gilabay sa utlanan gabii pa. Kining mga tawo mga kawatan nga misulod sa tanaman sa gulay aron kini kawaton; apan pag-abot nila, ilang gibyaan ang ilang dautang tuyo ug, pagkuha sa mga asad nga ilang nakit-an didto, nagsugod sila og trabaho sukad pa sa unang oras nga misulod sila sa tanaman hangtod miabot ang Reverendo; sa niining panahona, ilang gitamnan ang tanang walay tanom nga yuta sa tanaman sa gulay. Miadto kanila si Santo Isaac ug miingon: 'Maglipay kamo, mga igsoon! Undang na sa pagtrabaho, kay nagpaningkamot man kamo sa tibuok gabii.' Paghatag niya kanila sa pagkaon nga gidala niya, gihangyo niya sila nga mokaon ug magpahulay gikan sa ilang mga trabaho. Pagkabusog nila sa pagkaon, gisultihan sila sa Pari sa mosunod nga mga pulong: 'Sugod karon, biyaan ninyo ang tanang tinguha sa pagbuhat sa dautan; kon kinahanglan kamo og bisan unsa gikan sa utaan, mosulod kamo nga hayag, hangyoa ang inyong gikinahanglan ug kuhaa kini uban sa panalangin; biyaan ang pagpangawat.' Unya gisugo sa Reverendo nga amihon alang kanila ang bisan unsa kadaghan nga bag-ong ani sa trigo nga ilang gusto. Busa, kadtong misulod sa tanaman nga adunay dautang tuyo, nga gibug-atan sa sala ang ilang mga kalag, mibiya niini nga walay sala, uban sa panalangin, nga nagbitbit sa ganti sa ilang paningkamot. Sa lain nga higayon, pipila ka mga biyahero nga nagsul-ob og gisi-gising sinina ang miadto kang Santo Isaac ug nangayo kaniya og sinina. Gipasulti sila nga maghulat pa og gamay, gitawag sa Reverendo nga Amahan ang usa sa iyang mga tinun-an ug gisultihan siya sa tinago: 'Adto sa kakahoyan sa likod sa monasteryo; didto, sa usa ka dapit, adunay kahoy nga lungag ang sulod; kuhaa ang mga sinina nga imong makita sa sulod niini ug dad-a dinhi.' Miadto ang igsoon sa gisultihan kaniya ug, pagkahuman sa pagpangita, nakakaplag gyud siya og mga sinina nga gitago sa sulod sa lungag; gikuha kini niya ug gihatag sa iyang magtutudlo sa sekreto. Pagdawat niya sa mga sinina, gihatag kini sa mga biyahero sa tawo sa Dios, nga miingon: 'Tungod kay hubad kamo, ani-a, kuhaa kini ug isuot.' Gikuha nila kini ug nailhan nila nga mao kini ang ilang kaugalingong sinina nga ilang tinuyoang gitago; napuno sila sa dakong kaulaw, kay human nila paningkamotan nga makakuha sa sinina sa uban pinaagi sa limbong, napugos sila nga dawaton ang ilang kaugalingon . Nahitabo usab nga usa ka matinud-anon nga tawo nagpadala sa Banal nga Amahan, pinaagi sa usa ka sulugoon, duha ka basket sa pagkaon, nga nangayo sa balaan nga mag-ampo para kaniya. Ang sulugoon nagtago sa usa ka basket sa dalan, apan gidala ang usa pa ngadto sa tawo sa Dios, nga nagpahibalo sa hangyo sa nagpadala. Tinahimik nga gidawat ni San Isaac ang basket, unya gihatagan niya ang sulugoon og kini nga tambag: 'Gidawat ko kining mga gasa, apan mag-amping ka sa pagdumala sa basket nga imong gitago sa dalan: nisulod ang usa ka bitin niini, ug kung isulod nimo ang imong kamot nga walay pag-amping, kaliton ka niini.' Kining mga pulong nakapahiya pag-ayo sa sulugoon ug

nakapukaw kaniya, sa usa ka bahin, og kahadlok, ug sa pikas, og kalipay sa paghunahuna nga nahibaloan niya ang mahitungod sa bitin, nga posibleng nakamatay kaniya.

Busa gisaysay ni San Gregorio nga Dialogista ang sugilanon ni Banal Isak nga Siryano. Usa ka libro sa 'mga pulong sa pagka-asceta' ang napreserbar gikan kaniya, nga naglangkob og mapuslanong mga pagtulon-an para sa mga monghe; sa iyang kinabuhi giisip siya sa Dios nga takus nga isulat sa basahon sa kinabuhi nga walay katapusan, ug karon nagbarog siya uban sa panon sa mga balaan sa atubangan sa buhing Pulong sa Amahan, si Kristo nga Anak sa Dios; Kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang Santo Zinon, ang Balaang Martir ug Obispo sa Verona

Gisaulog sa ika-12 sa Abril

Si Santo Zeno gikan sa Gresya ug taga-Sirya. Nagbiyahe siya sa nagkalain-laing nasud aron makat-on sa Kristohanong edukasyon, miabot siya sa Italya ug nagpuyo dinhi sa siyudad sa Verona[2954] . Ang mga lumolupyo sa maong siyudad, sa pagkakita sa matinahuron nga kinabuhi sa santo, mipili kaniya nga mahimong ilang obispo.

Bisan pa nga mihunong na ang pagpanlupig sa mga Kristohanon niadtong panahona, daghan gihapon ang mga pagano sa tanang dapit, nga gipahayag ni Zeno sa kahayag sa pagtulon-an sa Kristohanong pagtuo. Dugang pa, kinahanglan pa niyang atubangon ang mga Ariano[2955] . Niining pakigbisog, napamatud-an niya nga siya usa ka matinud-anong magtatanggol sa mga kamatuoran sa Ortodoksiya, nga wala gayud siya mausab gikan niini bisan pa sa paglutos nga gipahamtang batok sa mga Ortodokso sa mga emperador nga pabor sa Arianismo, sila Constantius[2956] ug Valens[2957] .

Human sa iyang dakong paningkamot alang sa kaayohan sa Simbahan sa Dios ug sa dugay nga pagdumala sa iyang kawan, malinawong namatay si Santo Zenon ngadto sa Ginoo[2958] .

Tungod sa iyang dagkong buhat, gihatagan si Santo Zenon sa Diyos og gasa sa paghimo og mga milagro. Gisaysay ni Santo Gregorio ang Dako ang mosunod nga milagro, nga nahitabo sa adlaw sa pista sa santo niadtong 558.

Niadtong tuiga, adunay talagsaong pagbaha sa Italya. Ang pangunang suba sa Italya, ang Tiber, nibuto sa iyang mga pampang, hinungdan nga nabaha ang tibuok palibot sa Roma. Ang Suba sa Atesis, nga nag-agos duol sa siyudad sa Verona, nibuto usab sa iyang mga pampang; ang tubig niini mipalibot sa simbahan nga gitukod sa dungog ni San Zeno ug, samtang misaka pa gayud, sa katapusan nakaabot sa mismong mga bintana sa simbahan. Ang mga pultahan sa simbahan bukas, apan wala mosulod ang tubig sa sulod; imbis, nahimo kini nga usa ka matang sa bungbong sa atubangan sa pultahan, mao nga daghan sa mga naa sa sulod ang miduol sa pultahan ug gipawala ang ilang kauhaw pinaagi sa pagkuha sa tubig gamit ang ilang mga kamot.

Daghang uban pang mga milagro ang nahimo pinaagi sa pag-ampo sa Diosnong Zinon.

[2954] Ang Verona usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Italya, natukod sa unang siglo BC. Karon, ang Verona usa ka unang-klaseng Italya nga kuta.

[2955] Ang mga Ariano nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili patas sa Dios Amahan ug siya usa ka binuhat Niya. Ang nagtukod niining heresiya mao si Ario, usa ka presbiterio gikan sa Alexandria. Ang iyang mga pagtulon-an gisalikway sa Unang Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa Nicaea niadtong 325.

[2956] Ang Emperador Romano nga si Constantius naghari gikan sa 353 hangtod sa 361.

[2957] Si Valens nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 364 hangtod 378.

[2958] Ang martir nga si Zeno namatay mga tuig 380. Nabilin kang Santo Zeno ang daghang sinulat – 16 ka taas ug 77 ka mubo nga mga panambag o diskurso nga naghisgot sa nagkalain-laing isyu sa relihiyon ug moralidad.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Basil nga Kumpesor, Obispo sa Paros

Paghinumdom sa ika-12 sa Abril

Sa Paria, usa ka karaang siyudad sa Gamay nga Mysia, natukod na sukad pa sa pagkatap sa Kristiyanismo didto ang usa ka episkopal nga dapit nga nasakop sa Metropolita sa Cyzicus. Lakip sa mga obispo sa Paria mao ang Kagalang-galang Basil, nga napili nga obispo tungod sa iyang mahimayaong ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi. Sa paglitaw sa ikonoklastikong erehiya, napamatud-an ni Banal Basil nga siya usa ka tinuod nga magpamatuod kang Kristo: gilikayan niya ang tanang pakig-uban sa mga erehiya, wala niya sila gitugotan nga molihok sulod sa iyang diyosesis ug, bisan pa sa tanang porma sa pagpugos, misalikway siya sa pagpirma sa usa ka sinulat nga dekreto nga nagmando sa paglaglag sa mga ikon. Tungod niining kadasig alang sa pagtuo, napugos siya sa pag-antos sa pagpanlupig ug pag-abuso sa kamot sa mga heretiko, nga nagpuyo, sama sa Apostol Pablo, og kinabuhi nga puno sa kasubo, kalisud ug pag-antos, kanunay nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain. Tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug sa iyang tinguha nga mapreserbar ang pagkahinlo sa pagtulon-an sa Simbahan, dili malikayan ni Banal Basil nga kamhan ang dautang mga konseho sa mga heretiko, ug tungod niini wala siya nakig-uban kanila. Human niyang mapalipay ang Ginoo pinaagi sa iyang kinabuhi, malinawon nga namahawa si Banal Basil aron makig-uban Kaniya.

Paghinumdom kang Banal Anfusa.

Gisaulog sa ika-12 sa Abril

Dugay na siyang gihangyo sa amahan ni Santa Anfusa nga magminyo, apan iyang gisalikway kini; ug sa dihang nahimong balo siya pagkahuman sa kamatayon ni[2959] , iyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus, ingon man sa mga simbahan ug monasteryo. Siya usa ka inahan sa daghang mga ulila ug usa ka tigpanalipod sa mga balo. Ang debotong Emperatris Irene[2960] kanunay ug mapugos nga nangayo kaniya nga magpuyo uban kaniya ug moapil sa pagdumala sa imperyo, apan mapailubon siyang misalikway. Sa iyang panahon sa korte, nagsul-ob siya sa maluho nga bado sa usa ka prinsesa sa gawas, apan sa ilawom niini usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop[2961] ; nagakaon siya og gamay ra kaayo nga pagkaon ug nag-inom lang og tubig, samtang ang iyang mga mata kanunay napuno sa luha ug ang iyang mga ngabil nag-awit og mga himno sa simbahan. Pagkahuman niya sa pagpanumpa sa Omonia Convent[2962] sa kamot ni San Tarasius, nahimong madre siya ug sukad niadto wala na siya mibiya sa kumbento, ni gitugotan ang bisan kinsa sa ubang mga madre nga mobiya[2963] . Wala gyud siya makalaktaw og bisan usa ka serbisyo sa simbahan ug gisalikway niya ang iyang kaugalingong pahulay; wala gyud niya mawala ang iyang kusog sa pag-ampo ni maghinay sa iyang mga pagbantay sa pag-ampo, samtang ang mga luha sa paghinulsol kanunay nag-agos gikan sa iyang mga mata. Ang iyang pagka-mapainubsanon walay sukod, kay nag-alagad siya sa tanang mga igsoon, naglimpyo sa simbahan, nagdala og tubig, wala gayud siya moupo sa lamisa sa pagkaon, ug nag-atiman sa mga panginahanglan sa uban.

Sa pagkinabuhi niya sa ingon niini tibuok niyang kinabuhi, ang bililhon, nga dato sa mga hiyas, mibyahe paingon sa Ginoo sa edad nga 52[2964] .

[2959] Ang Emperador Constantine Copronymus namatay niadtong 775, pagkahuman misaka sa trono pagkahuman sa iyang manugang nga si Artabazdes niadtong 743.

[2960] Si Emperatris Irene, asawa ni Leo nga Khazar, nagdumala sa imperyo alang sa iyang anak nga si Constantine Porphyrogenitus, nga menor de edad pa, gikan sa 780 hangtod 802. Usa ka mainitong deboto sa mga balaang ikon, mitabang siya sa pag-organisar sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga nagtukod sa dogma sa pagdayeg sa mga ikon sulod sa Simbahan.

[2961] Ang vlasenitsa usa ka ilawom nga sinina nga hinablon gikan sa buhok sa kabayo ug gisul-ob sa mga asketiko diretso sa panit.

[2962] Ang Monasteryo sa Omonia nahimutang sa Constantinople. Nailhan kini tungod kay gipahigayon niini ang mga sesyon sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa simbahan niini.

[2963] Ang Kagalang-galang Anfusa mipasa sa iyang mga panata sa pagka-monastiko sa Monasteryo ni Santa Eufimia sa Constantinople, ug sa ulahi mibalhin sa Monasteryo sa Omonia, diin siya nagsilbi isip abbess.

[2964] Ang Kagalang-galang Anfusa namatay niadtong 12 Abril 811.

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang mga balaan nga martir nga sila Mina, David, ug Juan, nga natuslob sa mga pana nga gipusil sa mga Saracen sa Palestina.

26 Abril

13 Abril (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Hieromartir Artemon

Gisaulog sa 13 Abril

Sa panahon sa paghari ni Diocletian, misugod ang dakong pagpanlutos sa mga Kristohanon[2965] : gipadala ang mga torturer sa tanang siyudad ug probinsya sa Imperyo Romano aron pugson ang mga Kristohanon sa paghalad ug pagsimba sa mga diyos-diyosan, ug aron silotan sa pagpanakit ug kamatayon ang mga mosupak.

Lakip sa uban, usa ka sugo nga ginganlan og Patricius miabot usab sa rehiyon sa Laodicea[2966] , diin iyang gisugdan dayon ang pagtuman sa sugo sa hari nga walay paglangan. Bisan pa sa wala pa moabot si Patricius, sa pagkahibalo sa iyang hapit na pag-abot, ang Obispo sa Laodicea, ang bulahan nga si Sisinnius, kauban ang balaan nga presbiter Artemon ug daghang mga Kristohanon, misulod sa templo sa diyosa nga si Artemis[2967] sa gabii ug, pagkahuman nila kini gipikas-pikas, gisunog ang tanang mga diyus-diyosan sulod niini. Unya, pagbalik niya sa iyang Kristohanong simbahan nga nahimutang lima ka stadia gikan sa siyudad, gisaulog niya ang naandan nga serbisyo ug gipahayag niya sa mga matinud-anon ang mosunod nga pagdasig:

'Mga anak ko, naglati ang mga hungihong nga hapit na moabot sa siyudad ang Antikristo aron silotan ang mga Kristohanon: ayaw kamo kahadlok, aron walay bisan unsa—bisan kalayo, espada, mabangis nga mga hayop, o bisan unsang laing malupit nga porma sa pagpatay—makabulag kaninyo gikan sa gugma ni Kristo.'

Sa pag-abot ni Patricius sa siyudad, una siyang naghalad og sakripisyo sa templo ni Apollo; sa maong adlaw mismo, nag-organisar siya og mga pampublikong pasundayag para sa mga tawo ug nagpahayag og usa ka harihong edikto nga nagdili sa pagpraktis sa Kristiyanismo. Pagkahuman sa lima ka adlaw nga kalingawan, lakip na ang mga pasundayag ug pagpangayam, gusto ni Patricius nga maghalad sa halad kang Artemis; apan sa pagsulod niya sa templo niini, nabigla siya nga wala siyay nakitang mga diyus-diyosan didto.

"Asa sila?" pangutana niya.

Ang uban sa mga Griyego nga naglibot kaniya mitubag nga ang estatwa ni Artemis ug ang ubang mga diyos-diyosan gipaguba ni Obispo Sisinnius, uban sa tabang sa iyang pari nga si Artemon ug sa ubang mga Kristohanon. Sa dihang nangutana si Patricius kung asa na karon ang obispo ug ang mga Kristohanon, gisultihan siya nga ang tanang mga Kristohanon nagtigum sa ilang simbahan. Dali dayon misakay si Patricius sa iyang kabayo ug, kauban ang mga armado nga sundalo, mibyahe paingon sa simbahan sa mga Kristohanon, nga nagtuyo

---

[2965] Sa panahon sa paghari ni Diocletian (284–305), upat ka edikto ang gipagawas batok sa mga Kristohanon. Ang una gipahayag niadtong Pebrero 303. Kining edikto nagmando sa paglaglag sa mga simbahan ug pagsunog sa mga balaang libro; sa samang higayon, gikuhaan ang mga Kristohanon sa ilang sibil nga katungod, dungog, proteksyon sa balaod, ug sa ilang mga opisina; Ang mga ulipong Kristohanon nawad-an sa ilang katungod sa kagawasan kung, nakab-ot na nila kini sa bisan unsang paagi, nagpabilin silang Kristohanon. Pagkahuman niini, gipagawas ang ikaduhang edikto nga nagsugo nga ipriso ang tanang mga pangulo sa simbahan ug uban pang mga klero; busa, ang edikto alang lamang sa mga klero; ang mga ulahi giakusahan sa atubangan sa Emperador nga nag-awhag sa mga pag-alsa sa Syria ug Armenia, nga, sa kamalasan sa mga Kristohanon, nagsugod pagkahuman sa pag-isyu sa unang edikto. Niadtong samang tuig, 303, gisundan kini sa ikatulong edikto: ang tanan nga nakabilanggo ubos sa ikaduhang edikto pugson nga maghalad og sakripisyo ubos sa hulga sa pagpanakit kon mosukol. Sa katapusan, niadtong 304, gipagawas ang ika-upat ug katapusang edikto, nga nagmando sa halapad nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; ang 'Dakong Pagpanlupig' nga gihisgutan niining hagiograpiya klarong nagtumong sa pagpanlupig nga misunod sa ika-upat nga edikto. Kini nga edikto nagresulta sa pinakadakong pagkawala sa kinabuhi sa mga Kristohanon: nagpabilin kini nga epektibo sulod sa walo ka tuig, hangtod sa 311, sa dihang nagpagawas si Emperador Galerius og usa ka espesyal nga edikto nga nagdeklara sa Kristiyanismo nga usa ka gitugotan nga relihiyon. Ang pagpanlupig ni Diocletian mao ang katapusan; niini, pagkahuman sa hapit tulo ka siglo sa pakigbisog, nakab-ot sa Kristiyanismo ang hingpit nga kadaugan batok sa pagano.

[2966] Ang maong rehiyon nahimutang sa Asia Minor.

[2967] Artemis – ang Griyegong diyosa sa pangayam, sa sinugdanan, tingali, diyosa sa bulan.

sa pagpatay sa mga Kristohanon ug ipapatay si Sisinnius ug Artemon pinaagi sa pagputol-putol sa ilang mga lawas. Apan sa dihang hapit na si Patricius sa iyang padulngan, nga usa ka stadium na lang ang kulang aron makaabot sa simbahan, kalit siyang gikupot sa kusog kaayong pag-uyog nga nahulog siya sa iyang kabayo; kini nga pag-uyog gisundan sa grabeng hilanat, ug kinahanglan siyang dalhon sa sablay paingon sa unang balay nga ilang nasugat sa dalan. Niadtong gabii, napalibotan sa mga sundalong naglingkod uban sa kandila ug nagpaabot sa kamatayon sa ilang kumander, miingon siya sa iyang labing suod nga mga sulugoon:

'Gisumpa ko sa mga Kristohanon, ug ang ilang Diyos nagpahirap kanako.'

Mitubag sila:

'Ang gamhanang mga dios ug ang masidlak nga diyosa nga si Artemis mobalik sa imong panglawas.'

Sa dakong kasakit ug wala na magdahom nga mabuhi pa, miingon si Patricius sa mga sundalo:

'Adto sa simbahan sa mga Kristohanon ug sultihi si Obispo Sisinnius: ingon niini ang sulti sa hari nga sugo, si Patricius: dako kaayo ang Dios sa mga Kristohanon! Pag-ampo Kanya aron maluwas ako gikan sa akong grabeng sakit; unya maghimo ako og estatwa ninyo nga hinimo sa bulawan ug ibutang kini sa tunga-tunga sa siyudad.'

Miadto ang mga sundalo ug gipahibalo nila kang Obispo Sisinnius ang mga pulong ni Patricius. Gisugo sa Obispo nga ipadala kaniya ang mosunod nga tubag:

'Ibilin na lang kaninyo ang inyong bulawan; kon motuo kamo sa among Ginoong Jesu-Cristo, pag-ayo kamo.'

Nagpadala pag-usab si Patricius og mga sugo ngadto sa obispo, nga nagaingon:

'Nagtuo ko sa imong Dios, basta maayo lang ko.'

Nag-ampo ang obispo para kaniya, ug dayon naayo si Patricius, hingpit nga naluwas gikan sa iyang sakit.

Pipila ka adlaw pagkahuman sa iyang pagkaayo, nilarga si Patricius paingon sa siyudad sa Caesarea sa Palestina. Sa dihang nakabiyahe na siya og mga tulo ka stadia gikan sa Laodicea, nakasugat niya sa dalan ang balaan nga presbiter Artemon, nga nagpauli gikan sa pag-ampo: nagdakop siya og mga buangis nga hayop pinaagi sa pulong ni Cristo, ug duha ka usa ug unom ka buangis nga asno ang nagsunod kaniya. Gidala sila ni Santo Artemon kang Obispo Sisinnius, nga dako kaayo ang tinguha nga makabaton og mga buhing hayop sa iyang tanaman. Gipahunong ni Patricius ang karwahe, ug gipangutana niya ang alagad sa Dios, si Artemon:

'Giunsa nimo pagdakop niining mga hayop?'

'Gidakop ko sila pinaagi sa pulong sa akong Kristo,' matubag niya.

'Murag,' nangutana pag-usab si Patricius, 'ikaw, tigulang, usa ka Kristohanon?'

Niini, mitubag si Santo Artemon:

'Kristiyano na ako sukad pa sa akong pagkabatan-on.'

Unya gisugo ni Patricius nga gapuson ang santo sa duha ka kadena ug gihatag siya sa duha ka sundalo, aron madala nila si Santo Artemon sa luyo paingon sa Caesarea. Tungod kay dili na siya makapadayon sa iyang paglakaw, mituyok si Santo Artemon ngadto sa mga hayop nga nagsunod kaniya ug gisugo sila nga moadto kang Obispo Sisinnius. Miadto sila ug mihunong sa ganghaan sa palibot sa simbahan. Nangutana ang obispo sa bantay sa ganghaan:

'Asa man gikan kining mga hayop?'

Usa sa mga usa, nga nakadawat sa gasa sa pakigpulong gikan sa Dios, miingon:

'Ang alagad sa Dios, si Artemon, nadakpan sa dautang sugo sa hari, ug karon gidala siyang nakagapos paingon sa Caesarea; apan gipadala niya kami kanimo.'

Nahadlok ang obispo sa pagdungog og tingog sa tawo gikan sa usa ka usa, ug sa samang higayon nasubo siya sa pagkahibalo sa pagdakop kang Santo Artemon. Gitawag niya si diakono Phileas, ug miingon kaniya:

'Usa ka bag-ong milagro ang nahitabo! Sa taliwala niining mga hayop nga imong makita sa atubangan, usa ka usa ang nagsulti kanako sa tunog sa tawo nga ang alagad sa Dios, si Artemon, gidakop sa dautang si Patricius ug, nga nakagapos, gipadala ngadto sa Caesarea; Dili ko malikayan nga mapuno sa kahadlok sa pagtan-aw sa usa ka usa nga makahimo sa pagsulti, ug sa kasubo sa paghunahuna sa nahitabo kang Artemon. Kuhaa kini nga prosphora ug adto sa Caesarea uban sa usa ka sulugoon; pangitaa kon tinuod ba ang gisulti sa usa kanako."

Gikuha sa diakono ang prosphora ug, pagkahuman sa pag-ampo, mibiyahe siya kauban ang iyang sulugoon. Pag-abot niya sa Caesarea, nakit-an gyud niya si Santo Artemon nga nakabilanggo sa usa ka kal-ang. Gidayeg siya sa mainitong pag-abi-abi ug miingon kaniya:

'Alagad sa Labawng Dios ug magbalantay sa panon sa Pulong, wala unta namo masayri hangtod karon nga nabulag ka namo ug nahulog sa kamot sa magpahirap, kon wala gisulti sa usa ka usa kini sa obispo; busa, gipadala ko niya dinhi aron susihon ang kamatuoran sa gisulti niini; ang obispo masubo kaayo alang kanimo.'

Mitubag si Santo Artemon:

– Adto, alagad sa Dios, ug sultihi ang akong ginoo, ang balaan nga obispo, nga gidala na ako aron mag-antos alang kang Cristo ug gipriso; ipangamuyo niya ako, aron mapildi nako ang mga limbong sa magtutortur nga supak kang Cristo ug mahimong takus nga makigbahin kang Cristo.

Pagkahuman sa ilang paghalok, nagbulag sila: ang diakono mibalik sa iyang panimalay, samtang si Santo Artemon nagpabilin sa bilanggoan. Sa pagbalik sa diakono ug pagbalita niya sa mga pulong ni Santo Artemon sa obispo, ang ulahi nag-ampo uban sa mga luha, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo, nga nagluwas kang Daniel gikan sa baba sa mga leon ug nagluwas sa tulo ka batan-on gikan sa nagdilaab nga hurno ni Nabucodonosor, luwasa usab ang Imong alagad nga si Artemon gikan sa kaaway nga si Patricius; hatagi siya og kusog aron mapildi ang mga limbong sa manlupig ug ihap siya sa han-ay sa mga balaan nga martir.'

Usa ka adlaw, samtang nag-organisar og mga pampublikong pasundayag sa Caesarea, gisugo ni Patricius nga dad-on si San Artemon sa iyang atubangan ug gipangutana siya:

'Sultihi kami, tigulang, unsa imong ngalan?'

Mitubag siya:

'Gitawag ko nga sulugoon ni Kristo nga akong Dios, ug ang akong ngalan mao si Artemon.'

'Ikaw ba ang nagbungkag sa estatwa sa dakong diyosa?' ingon ni Patricius.

'Ako gayud kana,' tubag sa santo.

'Sultihi ko,' nangutana pag-usab si Patricius, 'unsaon nimo pagdaog sa gahum sa diyosa ug wala magpakita og kaluoy sa iyang larawan? Ngano wala ka mahadlok sa silot: sigurado nga tungod lang sa iyang pagkamabuotan nga wala pa niya gikuha ang imong kinabuhi?'

'Pinaagi sa pag-ampo sa akong Dios,' tubag ni San Artemon, 'magdaug ako bisan pa kanimo ug sa imong mga pag-antos; labi pa gayud nga napildi nako ang usa ka patay ug bungol nga diyos-diyosan.'

Miingon si Patricius:

'Sa pagkadungog nako sa imong ngalan—Artemon—nagtuo ko nga usa ka sulugoon ka sa diyosa nga si Artemis; nagtuo ko nga gipakaluoy ka niya sa kinabuhi tungod kay pareho kamo og ngalan.'

Mitubag si San Artemon:

'O walay balaod, dili deboto ug ngitngit nga anak sa yawa, kon gusto nimong mahibal-an ang akong ngalan, hibal-i nga kini gihatag kanako sa Dios bisan pa sa akong pag-anam sa sabakan sa akong inahan.'

Nagpadayon si Patricius sa paghangyo kaniya:

'Kaluy-i ang imong katigulangon ug ang imong abuhing buhok; maghalad og sakripisyo kang Asclepius, ang dakong diyos niining siyudad[2968] .'

'Sulod sa napulo'g unom ka tuig,' tubag sa santo, 'usa ko ka lektor sa simbahan sa akong Dios; sulod sa baynte'y otso ka tuig usa ko ka diakono, nga nagbasa sa Balaang Ebanghelyo; sulod sa traynta'y tulo ka tuig gipangulo nako ang katungdanan nga presbiter, nagtudlo ug nagiya sa mga tawo, uban sa tabang ni Kristo, sa dalan padulong sa kaluwasan; ug karon imong gipangayo nga ako, nga mosunod sa imong ehemplo, maghalad og sakripisyo sa usa ka demonyo nga nagpuyo sulod sa walay kinabuhi nga diyos-diyosan; apan gusto gihapon nako makita ang imong diyos ug sulayan ang iyang gahum.

Miingon si Patricius:

Ang diyos nga si Asclepius adunay dakong gahum ug himaya: bisan kinsa nga dili maghalad kaniya ug insenso uban sa pag-ampo sa ganghaan sa iyang templo dili makasulod sa sulod.

[2968] Asclepius – ang diyos sa pagtambal.

Sa santuwaryo ni Asclepius nagpuyo ang mga bitin, nga ginadalaan sa mga pari og tam-is nga pagkaon kausa sa usa ka tuig.

'Adto ta sa templo ni Asclepius,' miingon ni San Artemon, 'ug kon dili niya ako tugutan nga mosulod, maghalad ako kaniya og insenso.'

Busa, sa dihang nagkadool ang balaan sa templo ni Asclepius, kauban si Patricius ug ang mga tawo, ang mga bitin—o, aron mas tukma, ang dautang espiritu nga nagpuyo sa ilang sulod—nga dili makasabar sa pagduol sa martir nga gihatagan sa gahum ni Cristo, misinggit og makalilisang nga hihik ug naghimo og dako kaayong kagubot sa sulod sa templo nga kini mihuyop sama sa kahoy sa hangin; Sa pagkakita niini, si Patricius ug ang mga tawo nangdagan sa kahadlok. Si Patricius miingon sa santo:

'Tan-awa kung unsa ka dako ang gahum ni Asclepius, nga dili motugot bisan kinsa nga mosulod sa iyang atubangan kung dili una maghalad kaniya og insenso.'

'Sultihi ang pari nga ablihan ang templo aron makasulod ako,' hangyo ni San Artemon kang Patricius.

Gisugo niya ang usa sa mga pari nga buhaton kini. Ang pari, nga ginganlan og Vitalius, miingon, nga nagtubag kang Patricius:

'Gi-report ko sa imong labing bantog nga awtoridad nga dili nako mabuksan ang templo hangtod nga makahalad ko og insenso uban sa pag-ampo, kay dako kaayo ang kasuko sa diyos nga si Asclepius.'

Gikuha niya ang censer ug gihalad ang naandan nga insenso, giablihan niya ang mga pultahan sa templo, unya dali dayon siyang nilayas. Unya si Patricius, nga nagbarog sa gilay-on, miingon sa santo:

'Magwawaras, kung makasulod ka, sulod ka!'

Miadto si Santo Artemon sa pultahan ug, paghimo sa tanda sa krus, misulod nga walay kahadlok, ug ang mga bitin nangahimong walay lihok. Unya ang santo mitawag sa tinuod nga Dios uban niining pag-ampo:

'O Ginoo akong Dios, Ikaw nga, pinaagi sa imong alagad nga si Daniel, gipisak ang Bel sa Babilonia ug gipatay ang halas, karon pinaagi sa imong gahum, pinaagi kanako nga makasasala, pisa ang mga ulo niining mga halas, aron ang imong balaan nga ngalan mapadayeg!'

Pagkahuman niini, iyang gisugo ang mga bitin nga dili makadaot sa bisan kinsa ug, gisugo sila nga musunod kaniya, migawas uban kanila. Sa pagkakita sa mga tawo ug ni Patricius nga nagagawas ang mga bitin gikan sa templo, napuno sila sa kahadlok ug nangdagan nga nagpanik. Apan si Santo Artemon misinggit sa ilang pagkahuman:

'Ngano man nga nagdagan kamo? Ayaw kahadlok; hunong kamo ug tan-awa karon kung giunsa, pinaagi sa gahum sa tinuod nga Dios nga akong gituohan, mamatay kining mga bitin sa atubangan mismo sa inyong mga mata.'

Unya gipahuyop niya sila, ug diha-diha dayon nangamatay sila, natagak sa iyang tiilan sama sa gipusil sa kilat. Ug si San Artemon miingon kang Patricius:

'Nakita ba ninyo kung giunsa pagkalaglag sa mga dios nga inyong gipasidunggan pinaagi sa gahum sa Dios ug sa Amahan sa atong Ginoong Jesu-Cristo?'

Ang mga tawo ug si Patricius nabalaka kaayo sa pagtan-aw sa mga bitin nga napatay nga walay armas; ang usa kanila dako kaayo nga lima ka kubito ang gilapdon ug baynte singko ka kubito ang gitas-on. Unya misinggit sa kusog nga tingog ang pari nga si Vitalius:

'Dako ang Kristohanong Dios, ug dako ang gahum niining tawoha, nga gipatay kining mga bitin sa usa ra ka gininhawa!'

Unya, mitultol siya sa tiilan sa santo ug miingon:

'Alagad sa Ginoo sa kahitas-an, dili ko moliko gikan kanimo; ako naghangyo kanimo: timan-i usab ako sa gahum sa imong Dios, aron mahimong hingpit nga karnero sa imong panon; hangtod karon nadani ako, nagtuo sa mga dios-diosan ug niining mga bitin, apan karon nakaila ako sa tinuod nga Dios.'

Ang dautang si Patricius, bisan pa nga bulag siya sa espiritu bisan pa nakasaksi siya sa ingon ka dako nga milagro, misalikway sa pag-ila sa tinuod nga Dios: mituo siya nga si Santo Artemon nagpamatay sa mga bitin dili pinaagi sa gahum sa Dios, kondili pinaagi sa gahum sa salamangka. Tungod kay dili niya ikapagdala ang kaulaw ug napuno sa kasuko tungod sa iyang kaugalingong pagka-insulto ug sa pagpatay sa mga bitin, gisugo niya nga dakpon pag-usab ang balaan nga martir ug dad-on sa iyang dili-husto nga hukmanan alang sa pagpanakit. Didto, miingon siya sa santo nga puno sa kasuko:

'Kung dili nimo ipadayag pinaagi sa unsang gahum nimo gipatay ang mga bitin sa dakong diyosa nga si Artemis ug sa masidlak nga si Apollo[2969] , putlon tika sa piraso-piraso.'

'Pinaagi sa gahum ni Kristo, uban sa tabang sa Arkanghel Rafael nga gipadala sa Dios, gipatay nako ang inyong mga bitin,' tubag ni San Artemon.

'Makabaton ba og ingon ana nga gahum ang usa nga gipako sa krus sa mga Hudiyo?' nagduha-duha si Patricus.

Unya misinggit ang santo:

'Ikaw nga buang sa dautang buot, manununod sa impyerno ug karaang bitin, nadungog na nimo kini kaniadto, busa paminawa pag-usab: pinaagi sa gahum sa akong Dios, nangamatay na ang imong mga bitin.'

Pagkahuman niining mga pulong, napuno si Patricius sa kasuko ug gisugo niya nga painiton og init kaayo ang usa ka puthaw nga kawali; unya gisugo niya nga ibutang ang hubad nga martir niini ug tusloka siya gamit ang init kaayo nga puthaw nga mga baras, samtang putlon ang iyang mga bukton ug bitiis gamit ang hait nga kutsilyo; samtang gibuhat kini, miingon siya kang Santo Artemon:

'Nakita ba nimo, suway nga tigulang, kung giunsa pag-antos sa imong lawas niining mga pag-antos?'

Apan ang nag-antos, mitan-aw sa langit, nag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, ayaw tugoti nga pangatawa ko sa mga pagano, imong alagad; nasayud Ka nga nag-antos ako alang Kanimo; hatagi ako og paglahutay aron masagubang kining mga pag-antos, aron mapahiya ang kaaway.' Paminawa, O Dios, ang akong pag-ampo, ug dawata ang akong paghangyo, O Dios sa mga Hukbo! Ikaw ang nagmugna sa langit ug yuta ug napuno Nimo ang tibuok uniberso sa mga katingalahan; Ikaw ang Ginoo sa tanan, ug walay bisan kinsa nga makasupak Kanimo; pinaagi sa Imong kaluoy, luwasa ako, O Ginoo. Gipamatud-an Nimo ang pagkawalay sala ni Abel, ang malumo nga batan-on nga gipatay sa dili matarong; Gireward Nimo ang imong alagad nga si Enoc pinaagi sa pagdala kaniya sa langit; Gipanalipdan Nimo si Noe sa arka ug, pinaagi sa Imong panalangin, gipahitas-on Nimo ang pari nga si Melquisedec[2970] , Gipahimaya Nimo si Abraham tungod sa iyang halad, gipadaghan Nimo ang mga anak ni Jacob, giluwas Nimo si Lot sa Sodom gikan sa kalayo , ug gipasidunggan Nimo si Job tungod sa iyang pagkamapailubon. Pinaagi sa Imong tabang, napildi ni Jose ang mga tinguha sa unod ug nidaug batok sa iyang mga kaaway. Si Moises, Imong alagad, ug ang tanang mga matarong, diin imo gipadayag ang Imong gahum, nagpadayag sa ilang pagkamatarong, nagadayeg Kanimo, ilang nagpasidunggang Dios. Ug ako, O Ginoo, Imong alagad, nagapakilooy Kanimo: kaluy-i ako sumala sa Imong kaluoy ug tabangi ako sa Imong gahum.

Samtang nag-ampo ang santo, usa ka usa ang midagan paingon sa Caesarea; kini mao gihapon nga usa nga nakigsulti sa obispo sa Laodicea sa tingog sa tawo. Pagawas sa plasa, nga puno sa mga tawo, kini nahulog sa mahimayaong mga tiil sa martir ug gilinis kini. Unya, pagdawat pag-usab, pinaagi sa sugo sa Dios, sa gasa sa pagpakigpulong aron ipadayag ang dautang tawo ug ipakaulaw siya, mitindog siya sa atubangan ni Patricius ug misugod sa pagpakigpulong:

'Hibal-i, ikaw nga daotan, nga walay butang nga imposible alang sa Dios: aron ipakita ang Iyang gahum, mahimo Niya ihatag ang pulong bisan sa mga walay pulong. Hibal-i nga ang alagad sa Dios, si Artemon, maluwas sa dili madugay gikan sa iyang mga pag-antos, samtang ikaw dakpon sa duha ka langgam ug itambog sa nagbukal nga kaldero tungod sa malupit nga pagpanakit nimo sa usa ka matarong nga tawo ug sa pagtalikod nimo sa Dios, nga imong naila nga tinuod ug nga imong gituohan.

Sa dihang nakita niya nga ang hitsura sa mga mananap sa kalasangan wala'y lain kondili salamangka, ang dautang si Patricius nasuko kaayo ug gisugo ang mga sundalo nga patyon ang usa; Usa kanila ang mikuha og pana ug gipana kini sa tibuok niyang kusog ngadto sa martir, apan nilukso ang usa ka kilid ang usa ka usa, ug ang pana natama sa usa sa mga alagad ni Patricius, nga misulod sa iyang tiyan, hinungdan nga namatay dayon siya.

[2969] Apollo – ang diyos sa adlaw ug patron sa mga arte.

[2970] Si Santo Artemon nagtumong dinhi sa mosunod nga panghitabo sa kasaysayan sa Daang Tugon. Sa dihang mibalik si Abraham human sa iyang kadaugan batok sa mga hari nga nagdakop sa iyang paryente nga si Lot, miadto si Melchizedek, hari sa Salem ug pari sa Labing Halangdong Dios, aron masugat siya uban sa pan ug bino ug gipanalanginan si Abraham (Gen. 14:1–20; Heb. 7:1); kini nga panalangin nagpahayag sa labaw nga dungog ni Melchizedek kumpara kang Abraham, kay, ingon ni San Pablo nga Apostol: *'Walay pagduha-duha*, *ang gamay gipanalanginan sa* labaw' (Heb. 7:7).

Nagmahay si Patricius sa iyang kamatayon ug mibulag gikan sa korte paingon sa iyang balay, ug gisugo nga ibalik sa prisohan ang martir.

Sa sunod buntag, gisugo niya nga pun-on ug painitan ang usa ka dakong kaldero nga puno sa katam-isan, aron itaktak ang martir sa kaldero nga nakatunga ang ulo. Pagkahuman sa mando, gisultihan si Patricius nga andam na ang tanan; Siya, nga gustong makasaksi mismo sa pagpatay kang San Artemon, misakay sa iyang kabayo ug midiretso sa kaldero; apan sa diha nga hapit na siya, duha ka anghel, nga nanaog gikan sa langit sa porma sa mga agila, gikuptan si Patrickius ug gilabay siya sa nagbukal nga pitch, diin natunaw gani ang iyang mga bukog. Sa pagkakita niini, ang mga sundalo ug ang katawhan milayas sa kahadlok; apan ang santo, pagkahuman gidala sa kaldero, nagpabilin nga nag-inusara, naghimaya sa Dios; mitungo siya, nag-ampo ug hinungdan nga misabwag ang tubig gikan sa yuta diin siya nagtindog. Ang pari nga si Vitalius ug daghan pang mga pagano miadto kaniya didto; pagkahuman sila natudloan sa Kristohanong pagtuo, silang tanan gibunyagan ni San Artemon.

Niadtong gabii mismo, usa ka tingog gikan sa kahitas-an ang misulti sa balaan nga martir:

'Biyae ang siyudad ug adtoa ang Asia, sa usa ka dapit nga gitawag og Vuli, nga nahimutang sa baybayon; didto nimo makita si Alexander ug ang iyang inahan nga si Pyronia: uban kanila, makaluwas kamo sa daghan gikan sa mga demonyo ug makahimo kanila nga maayo sa ilang mga sakit, ug daghan, nga nahayag kaninyo sa kahayag sa pagtulon-an ni Cristo, maghimaya sa Dios.'

Sa pagsubang sa adlaw, ang tanang bag-ong tinunaw mitigom sa palibot sa santo; ug siya, nga nagdala sa Balaang Misteryo, gihatagan sila sa bililhon nga Lawas ug Dugo ni Kristo, nga nag-ingon:

'Kini nga pan mao ang Lawas ni Cristo, ug kini nga kopa mao ang Dugo ni Cristo, nga gibubo alang sa inyong mga kalag; pag-amping kamo, akong mga anak, nga dili kamo malayo sa gugma ni Cristo; magpabilin kamo nga lig-on sa pagtuo; kay gisugo ko nga moadto sa Asia.'

Ang Obispo sa Caesarea, pagkadungog niya sa tanan nga nahitabo kang San Artemon ug pagkahibalo nga nakabunyag siya og daghan ug nagtudlo samtang nagwali sa Ebanghelyo, miadto kaniya uban sa mga Kristohanon ug gisal-ut siya sa usa ka halok; unya, pagkahuman sa pag-ampo, iyang gimarkahan ang dapit diin nag-antos ang martir, ug pagkahuman nagtukod siya didto og simbahan; gikan sa mga nabunyagan ni San Artemon, iyang giordinar ang uban nga mga presbiterio ug ang uban nga mga diakon, samtang iyang giordinar si Vitalius nga obispo ug gibutang ang rehiyon sa Palestina ilawom sa iyang hurisdiksyon. Si San Artemono, pagkahuman niyang nakigkita sa obispo ug sa mga tawo, mibyahe paingon sa rehiyon sa Asya nga gipakita kaniya; sa dalan, gidala siya sa usa ka anghel ug gibutang sa dapit nga gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon; didto, uban sa tabang sa Dios, naghimo siya og daghang dagkong milagro ug nakapabalik sa pagtuo sa Ginoo ang daghang mga tawo, samtang nagtudlo kanila sa kamatuoran sa Ebanghelyo. Samtang nagwali, gidakop si San Artemon sa mga pagano ug, pagkahuman giputol ang iyang ulo gamit ang espada, mibyahe siya paingon sa walay katapusang puloy-anan aron dawaton ang iyang korona gikan kang Kristo nga atong Dios; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mag-anaa ang himaya ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Thomais.

Gisaulog sa ika-13 sa Abril

Ang Balaang Martir nga si Tomais natawo sa siyudad sa Alexandria sa mga debotong ginikanan, nga naghatag sa ilang anak og tinuod nga Kristohanong pagpadako ug nagtudlo kaniya sa pagbasa og mga libro. Sa dihang siya napulo'g lima ka tuig, gipangasawà siya sa usa ka batan-ong Kristohanong lalaki. Sa panimalay sa iyang bana, si Santa Tomasa nagpuyo nga matinahuron, girespeto sa tanan tungod sa iyang pagkamalinis, pagka-mapainubsanon, pagkamaayo ug uban pang mga birtud. Nagpuyo uban kanila sa ilawom sa parehas nga atop ang amahan sa bana ni Santa Tomasa, ang iyang biyenan. Nabihag sa katahum sa iyang manugang ug napasiga sa makasasalaong tinguha, siya, ubos sa impluwensya ni Satanas, nagtago og dautang tuyo batok kaniya: nangita siya og angay nga kahigayunan aron makig-uban kaniya sa pagpakasala ug, sa dihang wala siya makakita og usa, gikontento na lang niya ang iyang kaugalingon sa pagyakap ug paghalok kaniya matag adlaw, ubos sa tabon sa pagkamahal nga amahan. Si Santa Tomasa, sa iyang pagkabalaan, wala magdahom nga ang iyang biyenan adunay

hugaw nga hunahuna ug busa wala siya makakita og bisan unsang sayop sa pamatasan niini kaniya: Nituo gyud siya nga kini naggikan sa gugma sa iyang biyenan kaniya isip usa ka anak nga babaye, ug, sa pagpasidungog niya sa iyang biyenan sama sa usa ka amahan, nagpuyo siya uban kaniya uban sa labi ka istrikto nga kahinlo.

Ang bana ni Santa Tomasiya usa ka mangingisda, ug sa usa ka gabii miabot ang iyang mga kauban nga mangingisda ug gidala siya aron mangisda. Sa dihang wala ang iyang anak, ang amahan ni Santa Tomasiya miadto kaniya ug gisulayan siya sa pagpakasala. Ang ingon nga dili gilauman nga katalagman napuno siya og kahadlok, ug misugod siya sa pagsukol sa buang nga tigulang, nga miingon:

'Unsa man imong gibuhat, Amahan? Buhata ang tanda sa krus ug palayo: ang imong plano gipukaw ni Satanas.'

Apan wala tagda sa tigulang ang iyang mga paghangyo ug gisulayan siya nga ilimbong, gamit ang mga walay hiya nga pulong ug buhat. Si Santa Tomasa, nga napuno sa kahadlok sa Dios ug pagkamatinahuron, mitindog nga lig-on batok sa iyang biyenan: siya nag-ampo ug gihangyo siya nga biyaan ang iyang walay balaod ug dili matinud-anon nga tinguha. Apan samtang mas kusgan ang iyang pagsukol kaniya, mas padayon usab siya sa pagpugos kaniya, nga nagdilaab sama sa kalayo tungod sa iyang hugaw nga kahilakaw. Adunay espada nga nakasabit sa bungbong ibabaw sa higdaanan; gikuha kini sa tigulang ug gikuha gikan sa kaluban, unya gisugdan niya ang pagpahadlok kang Santa Tomasa, samtang nagasulti kaniya og ingon ani nga mga hulga:

'Kung dili ka mosunod kanako, putlon nako ang imong ulo gamit kining maong espada.'

Sa dihang mitubag siya:

'Bisan pa kung putlon nimo ko sa piraso-piraso, dili gihapon ko mouyon sa ingon ana nga dili matarong nga buhat.'

Ang tigulang, nga nasuko kaayo sa mga pulong, gisumbag ang iyang manugang gamit ang espada nga kusog kaayo nga napatay siya, nabahin sa duha. Gihatag ni Banal Tomasia ang iyang kalag sa kamot sa Dios ug nadawat niya ang himayaong korona sa pagkamartir tungod sa iyang pagkabalaan ug pagkaputli: nakigbisog siya batok sa sala hangtod sa pag-uga sa iyang kaugalingong dugo ug gihalad niya ang iyang kinabuhi alang sa balaod sa Dios, nga mas gipili niya ang mamatay kaysa makasala sa Dios ug makahugaw sa iyang lawas ug sa higdaanan sa iyang bana.

Sa bahin sa mamamatay, ang silot sa Diyos miabot dayon kaniya: nabuta sa espiritu, nawala ang iyang panan-aw ug, pagkahuman niyang gilabay ang iyang espada, nangita siya sa pultahan, nga naglaum nga makagawas sa balay ug makatakas nga walay bisan kinsa makahibalo; apan, samtang naghikap-hikap sa mga bungbong, wala niya makita ang agianan ug busa napugos siya nga magpabilin sa kwarto. Samtang nagpaabot, miabot ang ubang mga mangingisda ug mituktok, nagtawag sa iyang anak nga moadto sa pagpangisda. Mitubag ang iyang amahan:

'Nilakaw na ang akong anak nga lalaki sa pagpangisda; ipakita kanako ang pultahan, kay dili nako kini makita.'

Gibuksan nila ang pultahan, nisulod ug nakita nila ang tigulang nga lalaki, nga natabunan og dugo ang iyang mga kamot ug sinina, nga nag-andap-andap paingon sa gawas, ug ang iyang asawa nga naghigda sa salog sa tunga sa dugo, nga nabahin sa duha. Sa pagkakita nila niini, nahadlok kaayo sila ug nangutana:

'Unsa man kini nga pasabot? Kinsa may naghimo og ingon ani ka dautan nga krimen, ug ngano man?'

Unya gisultihan sila sa tigulang sa iyang sala ug gihangyo sila nga dad-on siya sa huwes aron siya makadawat og silot nga angay sa iyang mga krimen. Sa pagbalik sa bana ni Santa Tomasa gikan sa trabaho ug pagkahibalo niya sa nahitabo, nabati niya ang dili masukod nga kasubo ug kaulaw: nagminaral siya sa iyang matinahuron nga asawa ug naulaw siya sa iyang walay balaod nga amahan, nga, walay kahadlok sa Dios, nakahimo og dautang krimen ug nagdala og kaulaw sa iyang uban. Gidala sa paglitis ang tigulang lalaki ug gipahamtang og silot nga pagputol sa ulo gamit ang espada. Usa ka dagkong grupo sa mga tawo sa Alexandria ang nagtigom palibot sa lawas sa patay nga babaye; sila tanan namangha sa ingon ana ka katingalahan ug makalilisang nga panghitabo ug gidayeg ang pagkamatinahuron ni Santa Tomasa.

Sa dihang nahitabo kini, ang Banal nga Daniel sa Skete naa sa Alexandria niadtong panahona; miingon siya sa iyang disipulo:

'Anak ko, adto ta aron makita ang balaan nga dalaga.'

Gipatuman ang iyang tinguha, mibiyahe sila paingon sa Octodekaton, nga mao ang kawalo ka pulo ka monasteryo. Gidawat sa mga monghe sa maong monasteryo ang Banal nga Amahan uban ang dungog, ug gipakitaan siya og mainit nga pag-abi-abi. Pagkahuman niyang isulti kanila ang mga pag-antos ni Santa Tomas, gihatagan niya sila niini nga sugo:

'Adto ug dad-a dinhi ang iyang balaan nga lawas, kay dili kini angay nga ibutang taliwala sa mga tawo sa kalibutan, kondili taliwala sa mga balaan nga amahan.'

Ang pipila sa mga igsoon nasuko sa sugo nga ibutang ang lawas sa usa ka babaye uban sa mga amahan. Mitubag kanila ang Reverendo nga Amahan:

'Ang dalaga nga dili ninyo gustong dad-on dinhi usa ka inahan kanako ug kaninyo: kay namatay siya tungod sa iyang pagkabirhen.'

Tungod niini, wala na misukol ang mga monghe sa balaan nga amahan; miadto sila ug gidala ang lawas ni Santa Tomasa, ug gilubong kini uban sa dungog sa kripta sa monasteryo. Pagkahuman niyang nakigkita sa tanang mga amahan, mibulag ang Reverendo nga Amahan uban sa iyang disipulo paingon sa iyang ermitanyo.

Usa ka igsoon sa iyang monasteryo ang nag-antos sa grabeng pagsulay sa mga karning tinguha; pag-adto niya kang Banal Daniel, iyang gisugilon kaniya ang iyang mabangis nga pakigbisog batok sa mga karning tinguha. Miingon ang Banal kaniya:

'Adto sa Monasteryo sa Octodekaton ug mag-ampo didto sa kripta sa monasteryo ingon niini: "O Ginoo, pinaagi sa pag-ampo sa martir nga si Tomais, tabangi ako ug luwasa ako gikan sa maluoy nga mga tinguha!" Salig sa Ginoo, ug maluwas ka gikan sa pagsulay,' dugang pa sa Balaang Amahan.

Miadto ang igsoon ug gibuhat gayud niya ang gisugo kaniya sa Banal Daniel, ug tinuod nga hingpit siyang nakagawas gikan sa mga carnal nga pagsulay. Sa pagbalik niya sa skete, mihulog siya sa mga tiil sa Banal Daniel ug miingon kaniya:

'Pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga martir nga si Thomais ug sa imoha, Amahan, giluwas ko sa Dios gikan sa maluoy nga mga tinguha.'

Nangutana ang tigulang:

'Giunsa nimo pagluwas sa imong kaugalingon gikan niini?'

Mitubag ang igsoon:

'Pagkahuman nako og dose ka pag-ampo ug paghaplas sa akong kaugalingon sa lana gikan sa lampara nga naa tupad sa lubnganan sa balaan nga martir, gibutang nako ang akong ulo sa iyang lubnganan ug natulog; ug tan-awa, usa ka masidlak nga dalaga, si Santa Tomais, mitungha kanako ug miingon: 'Amahan, dawata kini nga panalangin ug lakaw sa kalinaw paingon sa imong selda'; nadawat nako ang panalangin ug namata ko, nga nabati nga hingpit na kong nakagawas gikan sa carnal nga kahuyang; wala ko kahibalo unsa gyud ang kahulugan sa balaan nga panalangin nga gihatag kanako sa akong damgo, apan nasayud kaayo ko sa akong pagluwas gikan sa mga kahuyang.

Miingon ang Kagalang-galang Daniel, pagkahuman sa paghisgot sa igsoon sa iyang kasinatian:

'Ingon ana kadako nga kaisog ang gipanag-iya sa mga naningkamot alang sa pagkamalinongon sa atubangan sa Dios.'

Sa nahibilin niyang kinabuhi, wala na usab nakasinati og mga pagsulay sa unod ang igsoon ug gipadayeg ang Dios ug ang balaan nga martir nga si Thomais, ang iyang tig-ayo. Ang uban, nga nabalaka sa susamang mga pagbati, nagbuhat usab sa susama: miadto sila sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Tomais, ug nakadawat sila og kahupayan ug kaluwasan gikan sa mga pagbati sa unod pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo; ilang gidayeg ang balaan nga martir, samtang sa samang higayon gidayeg usab nila si Kristo nga Ginoo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadaegon ug pagasimbaon hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pagkamartir ni San Criscent.

Gisaulog sa ika-13 sa Abril

Kining balaang martir natawo sa siyudad sa Myra sa Lycia[2971] ; siya gikan sa usa ka maharlikang pamilya ug usa ka tawo nga daghan og dungog. Sa dihang nakita niya nga daghang mga tawo ang nagsimba sa mga dios-

diosan, misulod siya sa grupo sa mga pagano ug gisugdan sila pagpangumbinsi nga biyaan ang ilang mga sayop nga pagtuo, mobalik kang Kristo ug maluwas. Sa dihang nahibalo si , ang gobernador sa probinsya, bahin niini, gisugo niya nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis. Sa paglitis, gisugdan niya pagpangutana ang santo bahin sa ngalan sa iyang amahan ug sa iyang kaugalingong ngalan, apan si Crispin nagpaila lang nga usa siya ka Kristohanon ug wala nay lain tubag. Unya miingon ang gobernador kaniya:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos-diyosan alang lang sa pasundayag, apan sa imong kasingkasing magpabilin kang mananamba sa imong Dios.'

Apan ang balaan nga martir misalikway sa maong tanyag uban sa kasuko, ug samtang nagpahayag sa kamatuoran sa atubangan sa tanan, mitubag siya sa gobernador:

'Dili mahimo sa lawas ang buhaton sa kalag nga wala maghunahuna, kay ang kalag maoy nagdumala ug nagalihok sa lawas.'

Pagkahuman niini, gisabit si San Criscent ug gipanit ang iyang lawas; unya ilang gipainit ang pugon ug, sa dihang nagdilaab na kini, ilang gilabay siya niini. Sa ingon niini, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo.

27 Abril

14 Abril (Karaan nga Estilo)

Ang pagkamartir sa atong balaan nga amahan Martin nga Kumpesor, Papa sa Roma.

Gisaulog niadtong 14 Abril

Pagkahuman sa kamatayon ni Papa Teodoro niadtong 649, si Beato Martin[2971] napili nga walay supak aron mopuli kaniya. Niadtong panahona, si Constans[2972] , anak ni Haring Constantine ug apo ni Heraclius, naghari sa Gresya sa Sidlakan; Niadtong mga katuigan, ang mga Griyegong emperador naghari pa gihapon sa karaang Roma ug busa aduna silay kaugalingong mga gobernador sa kasadpang bahin sa imperyo. Sa Sidlakan, ang heresiya sa Monothelite nagkuyanap pag-ayo niadtong panahona; mao ang mga Monothelite, nga nag-ila kang Ginoong Jesu-Kristo nga adunay usa ra ka kabubut-on ug usa ra ka tuyo[2973] . Kining heresiya mitumaw gikan sa miaging heresiya

---

[2971] Niining tuiga 649.

[2972] Gikan sa 642 hangtod sa 668

[2973] Ang mga Monophysite – kadtong nagtuo sa doktrina sa usa ka diyosnong kinaiyahan – mga erehe nga nagtudlo nga adunay usa ra ka diyosnong kinaiyahan sa Ginoong Jesu-Kristo, nga mao ang hingpit nga pagsagol sa diyosnong ug tawo nga kinaiyahan ni Jesu-Kristo, diin ang tawo nga kinaiyahan gisuhop sa diyosnong kinaiyahan; Sa laing pagkasulti, kining erehiya nailhan usab nga Eutychianismo, nga ginganlan human ni Arkhimandrita Eutyches sa Constantinople, nga mao ang unang nagpahayag niining doktrina ug busa nagpasiugda sa mga kontrobersiya sa Monophysite. Kining erehiya unang gikondena sa lokal nga Konseho sa Constantinople (448), diin si Eutyches gipahawa sa iyang katungdanan; Si Flavian, ang Patriarka sa Constantinople nga nagdumala sa konseho, nagpahibalo sa mga dekreto niini kang Papa San Leo ang Dako sa Roma. Misugot kini sa pagkundena kang Eutyches ug misulat og sulat diin iyang gipahayag ang ortodoksong doktrina mahitungod sa panaghiusa sa duha ka kinaiya ni Hesukristo. Samtang nagpadayon, nakakuha si Eutyches og suporta gikan kang Emperador Theodosius II ug sa Patriarka sa Alexandria, si Dioscorus. Ang Konseho sa Efeso (449), nga gitigum sa emperador ug nailhan sa kasaysayan nga 'Robber Council' tungod sa iyang dili matarong nga mga lihok, gikondena si Patriarka Flavian ug gipahapsay si Eutyches. Si Diakono Hilaryo, ang sugo sa Papa nga anaa sa konseho, nagpahayag sa iyang pagdumili sa dekreto sa konseho ug nilayas paingon sa Roma, diin ang Papa dayon gipaka-excommunicate si Dioscorus ug gideklarar nga walay bisa ang mga dekreto sa Konseho sa Efeso; si Dioscorus, sa baylo, gipaka-anatema si Papa Leo sa Alexandria. Ang pangutana sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan sa Ginoong Jesu-Kristo sa katapusan nasulbad pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Theodosius II (450). Si Emperatris Pulcheria ug ang kauban niyang nagdumala nga si Marcian mitindog batok sa mga heretiko; niadtong 451, ang Ika-upat (Chalcedonian) Ekumenikal nga Konseho ang gitigum, nga gipahawa si Patriarka Dioscorus ug busa gipahayag ang dogma bahin sa paagi sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan sa Persona sa Ginoong Jesu-Kristo: 'Sumala sa mga Balaang Amahan, kami tanan sa usa ka tingog nagtudlo ug nag-angkon… usa ug parehas nga Kristo, ang Anak, ang bugtong Anak sa Dios, sa duha ka kinaiyahan, walay sagol, walay kausaban, walay pagbahin, ug walay pagbulag… dili nabahin sa duha ka persona, kondili usa ug parehas nga Anak ug ang bugtong Anak nga Pulong sa Dios'. – Ang desisyon sa Konsilyo sa Chalcedon wala madawat sa Ehipto, Armenia, o, sa pipila ka bahin, sa Siria ug Palestina. Sa niining mga nasud, naglungtad gihapon karon ang mga heretiko nga Monophysite; ang ilang kinatibuk-ang ihap moabot sa

ni Eutyches, nga blasphemousong nag-angkon sa paglungtad sa usa ra ka kinaiyahan ni Kristo Hesu, supak sa Ortodoksong pagtulon-an, nga nagpahayag nga sa atong Ginoong Hesukristo, nga nahimong tawo, adunay duha ka kinaiyahan ug duha ka kabubut-on, duha ka tinguha ug duha ka lihok; ang matag kinaiya adunay kaugalingong kabubut-on, kaugalingong tuyo ug kaugalingong lihok sulod sa usa ka Persona ni Kristo: ang Ginoong Jesu-Kristo dili mabahin sa duha ka persona, kondili mailhan siya sa duha ka kinaiya nga wala maghalo.

Ang mga nagtukod sa heresiya mao ang mga patriyarka: si Cirilo sa Alexandria ug si Sergio sa Constantinople; gitabangan sila ni Heraclius, ang lolo ni Haring Constans, sa pagpakaylap sa heresiya. Pagkamatay ni Sergio, gitudlo si Pyrrhus nga Patriyarka sa Constantinople, gisundan ni Pablo – pareho silang mga Monophysite nga heretiko. Sa tambag ni Pablo, si Haring Constans misulat og usa ka libro nga naglatid sa heretikal nga mga pagtulon-an sa mga Monophysite, nga iyang gitawag og 'Typos'; iyang kini gipakatag sa halayo ug lapad, ug gisugo nga ang doktrina mahitungod sa Pagkatawo sa atong Ginoong Jesu-Kristo ipatuman subay niini. Daghang mga Ortodoks nga wala mouyon sa heresiya ang gipahamtang sa exilio, pagpangigo, o gani kamatayon tungod sa ilang pagsukol sa dili matarong nga sugo sa hari; lakip niini ang Kagalang-galang Maximus ang Konpesor, sumala sa gidetalye sa iyang hagiograpiya *[2974] *, ug si Santo Papa Martin, nga mao ang atong gihisgutan karon. Sa diha-diha dayon sa iyang pag-ukupa sa papal nga trono, gipadala kaniya sa emperador ang usa ka libro nga puno sa mga heretikal nga pagtulon-an, nga naglaum nga mouyon ang bag-ong gitudlo nga Papa sa iyang heresiya ug kumpirmahon kini sa konseho. Apan gisalikway kini ni Banal Martin, nga miingon:

'Bisan pa og dawaton sa tibuok kalibutan kining pagtulon-an nga supak sa Ortodoksiya, dili gihapon nako kini dawaton; ug bisan pa og mag-antos ko sa kamatayon, dili ko molayas gikan sa Ebanghelyo ug sa mga pagtulon-an sa mga Apostol ug sa tradisyon sa mga Balaang Amahan.'

Gipadala niya dayon ang usa ka sulat kang Patriarka Pablo sa Constantinople, kauban ang pipila ka dungog nga mga tawo gikan sa klero sa simbahan, diin iyang gihangyo siya nga may gugma nga dili magmugna og

---

5,000,000: 600,000 ka Syrian Monophysite o Jacobite, 280,000 ka Armenian Gregorian, mga 300,000 ka Coptic ug kapin sa 2,000,000 ka Abyssinian.

Ang Monothelitism, o ang erehya sa usa ka kabubut-on, mitumaw sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo ubos sa impluwensya sa tinguha sa mga mananakop sa Byzantine nga isagol ang laganap nga kalihukan sa mga Monophysite sa Simbahan: ang panagbangi tali sa mga Orthodox ug sa mga Monophysite usa ka kalamidad dili lamang para sa Simbahan kondili usab para sa estado. Ang mga obispo nga Monophysite, labi na si Cyrus, Obispo sa Phasis sa Colchis, nagsugyot kang Emperador Heraclius (611–641) nga makab-ot ang panaghiusa tali kanila ug sa mga Ortodokso kon ang Simbahang Ortodokso moila sa usa ka kabubut-on ug usa ka lihok kang Kristo Hesu. Niadtong 633, pinaagi sa paningkamot sa emperador ug ni Cyrus, nga gihimong Patriyarka sa Alexandria, malampuson nga natukod ang panaghiusa tali sa mga Ehipsiyong Monophysite ug sa mga Ortodokso; hapit tanan nga mga obispo sa Sidlakan ug Griyego, nga gipangulohan sa Patriyarka sa Constantinople, si Sergius, miapil niining panaghiusa. Ang monghe Sophronius, pinalanggang disipulo ni Juan nga Maloloy-on, Patriarka sa Alexandria, hayag nga misupak niining dili matarong nga kasabotan, nga nag-ingon nga ang doktrina sa usa ka kabubut-on mao mismo ang Monophysitism—mao ang pag-ila sa usa ka diyosnong kinaiyahan sa Ginoong Jesu-Kristo—kay kung usa ra ang kinaiyahan, natural nga usa usab ang kabubut-on. Sa dihang nahimong Patriarka sa Jerusalem siya niadtong 634, iyang gipanalipdan ang Ortodoksiya uban sa mas dako nga kadasig: nagtigum siya og konseho sa Jerusalem diin iyang gisaway ang Monothelitismo. Sa tinguha nga tapuson ang panagbangi, gipagawas ni Emperador Heraclius niadtong 638 ang 'Exposition of the Faith' (ang Ekthesis), nga nagtino sa Ortodoksong doktrina sa duha ka kinaiyahan ni Hesukristo ug nagdili sa bisan unsang paghisgot sa Iyang mga kabubut-on, samtang sa samang higayon nagdugang nga ang Ortodoksong pagtuo nagkinahanglan sa pag-ila sa usa ka kabubut-on. Pagkahuman sa pagmantala sa 'pagpasabot sa pagtuo', ang monghe nga taga-Constantinople nga si Maximus ang Kumpesor mitindog isip mainitong magtatanggol sa Ortodoksiya, nga malampuson nga nakigbatok sa mga Monophysite sa Amihanan nga Aprika ug Roma. Ang manunod kang Heraclius, si Constans II, nga gustong wagtangon ang Ekthesis o 'Exposition of the Faith'—nga nakapukaw pa gayud og mas dako nga panagbangi—nagpagawas sa 'Typus' niadtong 648: usa ka modelo sa pagtuo diin iyang gipugngan ang paghisgot sa bisan usa o duha ka kabubut-on, nga nagpugos sa mga tawo sa pagtuo subay sa lima ka miaging Ekumenikal nga Konseho. Apan ang 'typos' wala makapahunong sa mga panaglalis, sama sa atong makita niining hagiograpiya. Sa katapusan, si Emperador Constantine Pagonatus (668–685) mitigum sa Ika-unom (Trullian) Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople, diin gikondena ang Monothelitism isip erehiya ug gidikreto nga sa Kristo Hesus kinahanglan ipahayag ang duha ka lihok ug duha ka kabubut-on, diin ang tawhanong kabubut-on mosunod ug mosumite sa tanang butang sa diwata nga kabubut-on, nga wala kini mapapas. – Ang mga nahibilin sa mga Monophysite nagpadayon hangtod karon sa porma sa sekta nga Maronite. Una silang nangitag dalangpanan (sugda pa niadtong 680) sa kabukiran sa Lebanon; Sa panahon sa mga Krusada (1182), mikaylap ang doktrina sa Monophysite paingon sa Kasadpan, sa Europa, apan, tungod sa paningkamot sa mga papa, wala kini nakakuha og daghang sumusunod, bisan pa nagpadayon kini hangtod sa 1736, sa dihang ang mga Hudiyong Monophysite misulod sa Simbahang Katolika. Sa Sidlakan, sa Syria (sa distrito sa Kesrawan), nagpabilin gihapon sila hangtod karon.

[2974] Ang iyang pista mao ang ika-21 sa Enero

kabahin-bahin sulod sa pagkahiusa sa Simbahan, dili magtanum og mga sagbot sa erehe taliwala sa trigo sa matinud-anong pagtuo, kondili kundi kahaa ang emperador sa pagbiya sa pagtulon-an nga supak sa Simbahan. Si Patriarka Pablo, bisan pa niana, dili lang misupak kang Banal Martin kondili gipailawom pa gyud ang iyang mga sugo sa makauwaw nga pagpangigo ug gipahilayo sila ngadto sa utlanan sa imperyo. Tungod niini, si Santo Martin, sa pagsunod sa tambag sa Mapinadayegong Maximus sa Chrysopolis ([2975]), nga naa niadtong panahona sa Roma, mitigum og usa ka Lokal nga Konseho nga gilangkoban sa usa ka gatos ug lima ka kasadpang obispo ug gisumite alang sa ilang pagtagad ang mga sayop nila Cyrus, Sergius, Pyrrhus ug Paul, kauban ang libro sa emperador nga *Typus*; Gikondena sa konseho ang erehe sa anathema ug nagpagawas og sulat ngadto sa tanang Ortodokso, nga nagpamatuod kanila sa Ortodoksong pagtuo, nagpasabot sa hingpit nga kadaut sa erehe ug nagsugo kanila nga magbantay batok niini uban sa labing dakong pag-amping[2976] . Pagkadungog sa hari sa gibuhat ni San Martin, nasuko kaayo siya: nagpadala siya og usa ka komandante militar nga ginganlan og Olympias ngadto sa Roma isip iyang representante, aron dakpon si Papa Martin. Apan si Olympia, pag-abot niya sa Roma, napugos nga biyaan ang ideya sa hayag nga pagdakop sa Papa, tungod kay iyang nasugat ang maong konseho nga nagpadayon pa, diin nagtigom ang daghang mga obispo ug katawhan, nga ang siyudad napuno sa mga klero ug layko; busa, gisugo ni Olympia ang usa ka sundalo nga patyon si Santo Martin, daw aksidente, samtang naa siya sa simbahan. Apan sa dihang ang sundalo, nga adunay hait nga espada nga gitago sa ilawom sa iyang sinina, miduol sa Papa sa simbahan aron patyon siya, kalit ug wala damha nga nabuta siya: kay ang Ginoo, nga dili motugot nga *'ang tungkod sa daotan magpahuway sa bahin sa matarong'*[2977] (Salmo 124:3), wala tugoti ang mamamatay nga itas ang iyang makapahirong kamot batok sa Iyang matinud-anong sulugoon. Sa pagkahibalo nga ang Ginoo mismo ang nagpanalipod sa Iyang sulugoon, mibiya si Olympius sa Papa sa kalinaw ug mibalik sa Sicily, diin siya namatay sa pakig-away batok sa mga Saracen. Ang hari, bisan pa niana, sumala sa tambag ni Patriarka Pablo, nagpadala og lain pang gobernador sa Roma—usa usab ka kumander militar—nga ginganlan og Theodore, nailhan usab nga Calliope. Giakusahan siya sa pagdakop kang San Martin, human una niyang bakakon nga giakusahan ang Papa nga nagkonsabo kuno sa mga Saraceno aron dasigon sila sa pag-alsa, nga ang tuyo mao ang pagpakig-away batok sa hari, ug sa diay nga wala niya gipadayon ang pagtuo nga gipasa sa mga Amahan ug pagpanamastamas sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Pag-abot niya sa Roma, hayag niyang giakusahan ang Papa sa maong mga krimen sa atubangan sa tanan. Si Santo Martin, nga hingpit nga inosente, misugod sa pagpanalipod sa iyang kaugalingon batok sa mga bakak nga pasangil nga gipahamtang kaniya:

'Wala gayud ko,' matod niya, 'nakig-uban sa mga Saraceno gawas lang sa mga higayon nga nagpadala ko og limos sa mga kabus ug walay-puy-anan nga mga igsoon sa pagtuo nga nagpuyo uban kanila; 'Kinsa ang dili magpasidungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, dili mosugot nga Siya mao ang Inahan sa Dios, ug dili magsimba Niya, pagpakasamad siya niining kinabuhi ug sa umaabot. Mahitungod sa balaan nga pagtuo,' iyang gipahuman ang iyang pagpanalipod, 'dili kami, kondili kadtong dili matarong nga supak kanamo ang sayop.'

Ang gobernador sa hari, bisan pa man, nga wala magtagad sa mga depensa sa Papa, nagpadayon sa pagpanghimatuud sa pagka-balido sa mga kaso nga gisang-at batok kaniya ug nagdugang pa gani ug usa ka bag-o—nga mao, nga si Santo Martin kuno misakop sa papal nga trono sa dili husto nga paagi. Ug sa usa ka gabii, sa tinago ug uban sa tabang sa mga sundalo, gidakop niya ang Papa, gidala siya sa pantalan ug gikan didto gipadala siya sa sakayan paingon sa isla sa Naxos, nga nahimutang taliwala sa mga layo nga isla nga nailhan nga Cyclades[2978] . Niining isla, nagpabilin si Santo Martin sulod sa tibuok tuig, nag-antos sa gutom ug uban pang kakulangan sa mga batakang panginahanglan sa kinabuhi. Apan kon kinsa man sa mga matinud-anon nga lumolupyo sa isla, nga mipakita og kalooy sa gipahimakas nga Papa, magdala kaniya og bisan unsa aron mapagaan ang iyang kalisud, dili tugotan sa mga guwardiya ang mga miabot nga moduol sa priso ug pwersahan nilang kuhaon ang mga gasa gikan sa mga nagdala niini; sa samang higayon, pagsawayon nila kining mga miabot, nga nag-ingon:

[2975] Amahan, usa ka Hebreohanon nga pulong.

[2976] Ang maong konseho nahitabo sa tuig nga misaka si Santo Martin sa papal nga trono, mao ang 649.

[2977] Sa ato pa, samtang gitugotan sa Ginoo nga magdaug pansamantala ang daotan batok sa matarong, Iya gihapon gihatag ang katapusang kadaogan sa mga deboto.

[2978] Kining mga isla, nga may 60 ka buok, nahimutang sa Dagat Aegean.

'Kung kinsa kaninyo ang naghigugma kaniya ug nagmalasakit kaniya, kaaway kamo sa yutang natawhan, kay ang gipahilayo nga tawo usa ka heretiko, kaatbang sa Dios ug manunukso sa estado sa Greko-Romano.'

Ug daghan kaayong insulto ang gihimo sa mga guwardiya kang San Martin, gipailawom siya sa pag-abuso ug pagpangatawa. Apan bisan pa nga nagkagamay ang iyang pisikal nga kusog tungod sa adlaw-adlaw nga mga insulto, kakabus, ug sa sakit nga miigo kaniya, wala gihapon siya mawala ang iyang pagkamapailubon sa espiritu, nag-antos sa tanan uban ang pagpasalamat alang sa Dios. Usa ka tuig pagkahuman sa iyang pag-abot sa isla, gidala si San Martin sa Byzantium[2979] .

Niabot ang barko sa Byzantium sa tingdagdag ug, sa sayo sa buntag, mipundo sa pantalan ni Euthymius, duol sa Archandia. Dayon, ang santo, nga grabe na kaayo ang sakit, giharass sa mga sugo nga gipadala sa emperador ug sa patriyarka; walay bisan gamay nga kalooy, ilang gipakaulaw kining labing dungog nga obispo sa Dios gikan sa buntag hangtod sa gabii, gisaway ug gipakaulaw siya sa tanang paagi. Sa pag-abot sa gabii, miabot ang notaryo sa patriyarka[2980] Sagoliva uban sa daghang mga sundalo; Pagkuha nila kang Santo Martin gikan sa barko, gibutang siya nila sa usa ka bangkito (kay dili na siya makalakaw tungod sa sakit) ug gidala siya ngadto sa usa ka patyo nga gitawag og Prandiaria; didto gipriso nila si Santo Martin sa usa ka ngitngit ug masipit nga kwarto ug gipabantayan siya pag-ayo, aron masiguro nga walay bisan kinsa sa mga lumolupyo sa lungsod ang makahibalo sa iyang nahimutangan. Ang santo nagpabilin sa maong bilanggoan sulod sa siyamnapu't tulo ka adlaw, nga dili makig-istorya bisan kinsa. Dayon gidala si San Martin ngadto sa balay sa sacellarius[2981] , diin nagtigom ang mga senador[2982] ; sa pagdala kang , usa sa labing karaan nga senador misinggit og sugo kang San Martin nga motindog gikan sa stretcher diin gidala siya sa asembleya; Usa sa mga sulugoon nga nagbitbit kaniya miingon nga dili makabarog ang papa kay grabe kaayo ang iyang sakit; apan ang senador, nga wala magtagad sa sakit ni San Martin, masuko nga misugo pag-usab kaniya nga mobarog, ug gisugo nga suportahan siya tungod sa iyang kahuyang. Unya si San Martin, sa dihang mitindog, nagbarug sa tunga-tunga, gisapasan sa matag kilid; ang mga bakak nga saksi—nga tinuyoang gipatawag ug gi-andam daan—nagtindog usab, gipahamtang ang maong dili matarong nga mga akusasyon batok kang San Martin ug nagdugang pa og uban; aron mapamatud-an ang kamatuoran sa ilang mga pulong, nanumpa sila sa Balaang Ebanghelyo. Sa dihang si San Martin, tungod kay dili siya makasulti og Griyego, misugod sa pagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa usa ka maghubad, ang katiguman dili lang misugot sa pagpaminaw kaniya apan tin-aw usab nga gipugngan siya sa pagsulti; samtang ang maghubad gisal-utan sa bastos nga mga pulong. Sa pagkakita niini, miingon si San Martin:

'Ang Ginoo ang nakahibalo unsa kadako nga pabor inyong buhaton kanako kon patyon mo ako sa dili madugay pinaagi sa bisan unsang porma sa pagbitay.'

Human niini, gidala ang santo ug tungod kay dili na siya makabarog, gipahimutang siya sa plataporma nga gitukod alang sa ingon ani nga okasyon, nga nahimutang sa plasa diin kasagaran magtapok ang daghang katawhan. Gitan-aw siya sa hari sa lihim gikan sa taas nga kwarto sa iyang palasyo ug gipadala ang sacellarius kaniya; ang ulahi, sa pagduol kang San Martin, miingon kaniya nga puno sa hulga:

'Tan-awa, gibyaan nimo ang Dios, ug gibyaan usab ka sa Dios.' Pagkahuman niya niini, mituyok siya sa katawhan ug gisugo sila nga panabgaon si San Martin, ug ang naglibot nga mga tawo misugod og kusog nga pagsinggit:

'Anathema kang Papa Martin.'

Ang mga nanan-aw nga nakahibalo sa hingpit nga pagkawalay sala sa Papa miliko gikan sa maong talan-awon nga may masulub-on nga mga nawong ug mga mata nga puno sa luha. Pagkahuman niini, miingon ang sacellarius sa kumander sa Praetorian Guard[2983] :

'Dakpa siya ug hiwa-hiwaa, kay dili siya angay mabuhi.'

[2979] Karon nga Constantinople.

[2980] Ang sekretaryo sa patriyarka.

[2981] Ang Sakellarios usa ka hataas nga ranggo nga dignitaryo sa simbahan nga nagdumala sa usa ka espesyal nga konseho nga nagdumala sa mga monasteryo sa Constantinople, nagdumala sa ilang mga kabtangan ug nagbantay sa kinabuhi sa mga monghe.

[2982] Senador – usa ka opisyal sa estado nga taas ang ranggo.

[2983] Ang Praetorium – usa ka korte diin kasagaran gihukman ang mga kaso sa balaod ug gipatuman ang mga hukom. Ang praetor – ang labing taas nga hukom sa karaang Roma; sa ulahi, gipalapdan ang ilang katungdanan.

Dali dayon, gidakop sa speculae[2984] ang santo, gikuhaan siya sa iyang panapton sa gawas, ug gipikas ang iyang sinina sa ilawom; pagkahuman gisul-oban siya og bug-at nga kadena sa puthaw sa liog ug sa tibuok lawas ni San Martin, gihatak siya nila sa tibuok siyudad paingon sa praetorium, nga nagbitbit sa atubangan nila og usa ka espada nga nakahugot nga ilang tuyo nga gamiton aron patyon siya. Ang uban sa mga tawo nagpasipala sa santo ug, samtang nagbinuang kaniya, miingon, nga nag-uyog sa ilang ulo:

'Ainong naa ang iyang Diyos? Asa na ang doktrina nga iyang gipangwali?'

Ang uban, bisan pa man, dili mapugngan ang paghilak ug pag-aga sa pagtan-aw sa ingon nga kaulaw ug pag-antos nga gipahamtang sa balaan sa Dios. Ug ang bililhon nga santo mitugot sa doble nga pag-antos: pisikal siya nga nag-antos tungod sa sakit, bug-at nga mga gapos, ug sa mga hampak sa iyang mga mananakit, samtang sa samang higayon ang iyang kalag nag-antos usab sa pagka-hubo ug sa pagdaugdaug nga mga panginsulto, nga nag-antos sa kaulaw ug kasakit sa kasingkasing. Pag-abot niya sa praetorium, gipadagan sa mga guwardiya ang napusilan nga santo paingon sa hagdanan padulong sa bilanggoan sa ilawom sa yuta: natumba siya sa katapusang hagdanan, natumba si Santo Martin ug nabunggo ang iyang lawas, nga napuno kini sa mga pasa ug gasgas; didto siya gisulod uban sa mga salawayon ug tulisan. Paglabay sa pipila ka panahon, gibalhin siya gikan didto ngadto sa lain nga bilanggoan – ang bilanggoan ni Diomedes – diin hapit na siya mamatay tungod sa sakit ug sa grabeng katugnaw (enero na man). Ang asawa sa usa sa mga bantay sa prisohan nakaluoy kang San Martin: tinago siyang miduol sa balaan nga priso, gidala siya sa iyang balay ug pagkahuman gipahiran ang iyang mga samad, gipa-higda siya sa iyang kaugalingong higdaanan ug gitabonan og mainit nga habol; nagpabilin didto si San Martin hangtod sa gabii, wala maghimo og bisan gamay nga tingog, mura'g patay siya. Sa ulahing bahin sa gabii, si Gregorio, ang pangulo sa mga eunuko sa hari ([2985]), nagpadala sa tagdumala sa iyang panimalay uban ang gamay nga pagkaon ug gisugo siya nga ihatag kini kang San Martin, nga miingon:

'Ayaw kawala'g paglaum sa imong kasubo; naglaum kami nga dili ka tugotan sa Dios nga mamatay.'

Pagkadungog niini, ang Kagalang-galang Martin mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing: ang mensahe wala motakdo sa iyang mga paglaum, kay si Santo Martin, nga nag-antos alang sa iyang Ortodoksong pagtuo, mas gusto pa unta nga mamatay; sa dayon dayon, gikuha ang mga gapus sa Kagalang-galang.

Niadtong buntag, miadto ang Tsar sa pagbisita kang Patriarka Paul, nga grabe na kaayo ang sakit, ug gisultihan siya sa tanan nga nahitabo kang Papa Martin. Mituyok si Paul sa bungbong ug miingon, uban sa bug-at nga paghuyop:

"Lagmit gayud ako, ug usa na usab ka buhat nga idugang sa akong pagsilot."

Nangutana ang Tsar:

'Unsa man ang pasabot ana?'

'Dili ba kini dakong dautan, Ginoo,' tubag ni Paul, 'ang pagpugos sa Papa nga mag-antos og ingon ana ka grabe nga kasakit?'

Ug siya mipangaliya sa Tsar, nga hunongon na ang bisan unsang pag-antos pa kang Papa. Walo ka adlaw pagkahuman sa kamatayon ni Paul, gipadala sa Tsar si notaryo Demosthenes, kauban ang uban pang mga tawo nga gitudlo alang sa maong buluhaton, ngadto sa Santo Martin sa bilanggoan ni Diomid. Sa pagsulod nila sa bilanggoan, miingon sila:

'Ingon sa among hari kanimo: ania ka karon, human sa ingon ana ka dako nga himaya, karon ania ka sa ingon ana ka dakong kaulaw, apan walay lain masisi niini kondili ikaw mismo.'

Wala'y gihatag nga tubag si Santo Martin; gipaalsa niya ang iyang mga mata ngadto sa langit, ug miingon siya: 'Pasalamat ug himaya sa tanang butang ngadto sa usa ka dili mamatay nga Hari.'

Unya gisugdan sa mga sugo ang pagpangutana kang San Martin mahitungod kang Patriarka Pyrrhus, ang nauna ni Pablo – kon ang ulahi miadto sa Roma sa iyang kaugalingong kagustuhan ug gisalikway didto ang

---

[2984] Speculator – usa ka katabang sa praetor, responsable sa pagtuman sa iyang mga sugo.

[2985] Eunuko – usa ka silingon nga giputol ang sekswal nga organo nga gisaligan sa pagbantay sa mga asawa; ang kostumbre sa paggamit og ingon nga mga silingon alang niini nga katuyoan unang mitumaw sa Asia Minor; nailhan ang mga eunuko sa karaang Roma. Sa Byzantium, diin ang kinabuhi sa korte naugmad ubos sa impluwensya sa Sidlakan, aduna usab mga eunuko; tungod kay naa sila sa posisyon nga maka-impluwensya sa mga magmamando pinaagi sa ilang mga asawa, usahay makab-ot sa mga eunuko ang dakong impluwensya sa pagdumala sa mga kalihokan sa estado, mao nga ang katungdanan sa pangunang eunuko usa ka prestihiyosong katungdanan.

heresiya nga Monothelite, ug kon giunsa siya pagdawat ni Papa Teodoro, nga gisundan ni San Martin sa trono, ngadto sa komunyon sa Simbahan. Gisaysay ni San Martin kanila sa detalyado ang mahitungod kang Patriarka Pyrrhus, kung giunsa niya pag-abot sa Roma sa iyang kaugalingong kagustuhan ug pagsumite og sinulat nga pagsalikway sa iyang erehiya—nga, bisan pa niana, iyang gibalik pag-usab—ug kung giunsa siya pagdawat ni Papa Teodoro uban sa dungog nga angay sa iyang katungdanan isip obispo, ug gihatagan siya og mga kapanguhaan aron masuportahan ang iyang kaugalingon. Gitapos ni Santo Martin ang iyang pakigpulong uban sa mosunod nga pahayag ngadto sa mga sugo nga gipadala sa hari:

'Naa ako sa inyong mga kamot – buhata ninyo ako sumala sa inyong gusto ug sa pagtugot sa Dios, apan masayud kamo nga bisan pa kon putlon ninyo ako sa piraso-piraso, dili gihapon ako makig-uban sa Simbahan sa Constantinople hangtod kini mosalikway sa sayop nga heresiya niini; sulayi ang kamatuoran sa akong mga pulong, ug makita ninyo kung unsa kadako ang grasya sa Ginoo ngadto sa Iyang mga sulugoon.

Pagkadungog sa tubag ni San Martin, mibalik ang mga sugo sa hari, nga natingala sa kadako ug kusog sa espiritu sa santo, nga wala mahadlok sa pag-antos o sa kamatayon mismo. Paglabay og walenta'y singko ka adlaw, miadto ang notaryo nga si Sagoliva kang San Martin sa iyang selda sa prisohan ug miingon kaniya: 'Gisugo ko nga dad-on ka gikan dinhi ngadto sa akong balay, diin ka ipadala sa usa ka piho nga lugar.'

Nangutana si Santo Martin:

'Asa man ko ipadala? Sa unsang lugar gayud?'

Apan wala tubaga ni Sagoliva kining pangutana. Unya miingon si Santo Martin:

'Biyaan ko sa dungeon hangtod moabot ang panahon nga ipadala ko.'

Mibiya ang notaryo. Samtang nagalubog ang adlaw, miingon ang Papa sa mga priso nga kuyog niya:

'Moanhi kamo, mga igsoon, ug magbinayloay kita og katapusang halok: moabot na dayon ang usa ka sugo aron dad-on ko palayo gikan dinhi.'

Gipaalam nila siya nga naghilak, apan si San Martin, nga ang iyang nawong nagdan-ag sa kalipay, miingon kanila:

'Ayaw kamo paghilak, kundi maglipay kamo – tan-awa, malipayon ako nga mag-antos alang sa Ortodoksong Pagtuo.'

Pagkahuman niini, mibalik ang maong notaryo ug gidala ang santo gikan sa bilanggoan; ang tanan nga naa didto nanghilak nga dili mapugngan, naghinanakit sa ilang pagkabulag sa reverendo. Gipahimutang si San Martin sa usa ka barko ug gipadala sa exilio sa Kherson[2986] ; didto siya gipugngan sa pagkaon ug gipahimulag sa tanang panginahanglan, mao nga pagkahuman sa duha ka tuig mibyahe siya paingon sa Ginoo[2987] . Ang iyang balaan nga lawas gilubong gawas sa siyudad sa Kherson sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga Simbahan sa Blachernae. Sa dili madugay, ang iyang lubnganan misugod sa pagdani og daghang katawoan : ang mga masakiton nakadawat sa nagkalain-laing ug daghang pag-ayo pinaagi sa pag-ampo sa balaan ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat og himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir sa Lithuania: Anthony, Juan ug Eustace

Gisaulog sa ika-14 sa Abril

Kining mga balaang martir lumad sa siyudad sa Vilnius sa Lithuania[2988] ug, sumala sa dautang batasan sa panahona, mga mananamba sa kalayo[2989] , sama sa ubang mga lumolupyo sa maong yuta. Si Antonio ug si Juan,

---

[2986] Usa ka kapwa sa kasadpang baybayon sa Crimea; dinhi, sa ika-5 nga siglo BC, nahimutang ang Chersonesos; makita ang mga ruina sa siyudad pipila ka bersta gikan sa Sevastopol.

[2987] Niadtong 655

[2988] Ang siyudad sa Vilnius natukod sa ika-12 nga siglo, bisan pa sumala sa ubang tinubdan, kaniadtong ika-10 pa nga siglo. Apan, nahimong hinungdanon kini sa kasaysayan sa pagsugod sa ika-14 nga siglo (mga 1323), isip kapital ni Gediminas, ang Dakong Dukes sa Lithuania ug Rus'. Sa pagkakaron, ang Vilnius usa ka dakong probinsyal nga siyudad nga adunay populasyon nga usa ka gatos ka libo, nga sakop sa Rusya.

magsoon sa pagkahimugso, gihigugma pag-ayo ang Kristohanong pagtuo sa tibuok nilang kasingkasing ug, sa dihang miabot sa Lithuania usa ka adlaw ang usa ka presbiterio nga ginganlan og Nestor, gidawat nila ang Balaang Bunyag gikan kaniya. Pagkahuman sa ilang pagbunyag, ang mas tigulang gitawag nga Juan, ug ang mas bata, si Antonio[2990] . Ang duha ka magsoon nagkinabuhi nga angay sa tinuod nga mga Kristohanon.

Samtang nag-alagad sila sa prinsipe sa Lithuania nga si Olgerd[2991] , naningkamot sila Anthony ug John nga itago ang ilang Kristohanong pagtuo kaniya, apan wala nila kini makaya, kay klaro kaayo ang ilang kalainan sa mga pagano sa ilang Kristohanong mga batasan ug pamatasan. Busa, dili sama sa uban, wala nila gitugotan nga putlon ang ilang buhok ug bungot sumala sa batasan sa mga pagano, o mokaon og karne sa mga adlaw sa pag-ayuno; wala usab sila mosunod sa ubang dili matarong nga batasan nga supak sa Kristiyanismo. Ug sa dihang gipangutana sila sa prinsipe ngano nga wala sila mosunod sa karaang mga kostumbre sa Lithuania, walay kahadlok nga giangkon sa mga santo nga sila mga Kristohanon.

Gisugdan sila pagpugos sa prinsipe nga isalikway ang Kristohanong pagtuo ug tilawan ang mga putahe nga karne nga gihalad sa panyapon. Apan sila, nga matinud-anon nga nagkupot sa Kristohanong pagtuo, misalikway sa pagkaon sa karne, kay adlaw man kini sa pag-ayuno. Gisugo dayon sila sa prinsipe nga ilabay sa usa ka ngitngit nga bilanggoan, diin miadto ang mga santo nga malipayon, daw dili paingon sa bilanggoan kondili paingon sa trono sa hari, samtang nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios tungod kay giisip sila nga takus nga mag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan.

Pagkahuman sa usa ka tuig nga pagpuyo sa mga santo sa dungeon, si Juan, nga gikapoy na sa iyang pagkabilanggo ug nahadlok sa dugang pag-antos, nangayo sa prinsipe nga buhian siya, nga nagsaad nga motuman sa tanang sugo sa prinsipe. Nalipay ang prinsipe, busa gisugo niya nga buhian ang duha ka magsoon ug gibutang sila sa taliwala sa mga nangunang opisyal sa iyang korte.

Sa gawas, si Juan nagpakita nga sama sa mga dili matinuoron, nagsunod sa tanang batasan nila ug naglihok subay sa kabubut-on sa ilang prinsipe; apan sa iyang kasingkasing gipreserbar niya ang Kristohanong pagtuo, nag-ampo sa tago kang Kristo nga Dios, nga wala niya kaisog ipahayag sa hayag tungod sa kahadlok sa pagpanakit. Si Anthony, bisan pa, wala gyud mausab bisan gamay sa iyang Kristohanong pagbuhat, kondili hayag siyang nagpuyo ingon sa angay sa usa ka tinuod nga Kristohanon. Gisipingan niya ang iyang igsoon nga si Juan tungod sa iyang pagkahadlokon ug kahadlok, ug sa tanang paagi gidasig niya siya nga maghinulsol ug, nga walay kahadlok sa pagpanakit, ipahayag pag-usab si Kristo sa hayag. Ang mga pagano, sa dihang nakita nila nga ang maguwang nga si Juan mosunod sa prinsipe sa tanang butang, wala magtagad sa manghud nga si Anthony.

Usa ka adlaw, sa ilang naandan, samtang ang duha ka magsoon, sila Juan ug Anthony, kuyog sa prinsipe, natilawan ni Juan ang mga putahe nga karne nga gihatag kaniya – bisan pa man adlaw sa pag-ayuno – samtang ang bulahan nga si Anthony misalikway sa pagtilaw niini nga pagkaon, nga hayag niyang gipahayag nga usa siya ka Kristohanon. Unya, sa sugo sa prinsipe, gipriso pag-usab si Anthony ; si Juan, sa laing bahin, gitamay sa tanan – dili siya ganahan sa mga Kristohanon isip usa ka apostata, samtang gisaway siya sa mga pagano isip usa ka tawo nga dali mausab-usab nga napakyas sa pagpadayon sa karaang pagano nga pagtuo o sa bag-ong Kristohanong pagtuo nga iyang gisulod pagkahuman biyaan ang paganismo.

Sa pagkahibalo sa kabug-aton sa iyang sala, si Juan misugod sa paghinulsol uban sa mga luha tungod sa iyang pagkahulog ug, pag-adto niya kang Nestor nga mao ang presbiter nga nahisgutan na, misugod siya sa paghangyo kaniya nga mang-ampo alang kaniya sa atubangan sa iyang igsoon, aron pasayloon siya sa iyang sala ug ibalik siya sa pakig-uban. Pagkadungog sa presbiter sa hangyo sa iyang igsoon, mitubag si Anthony sa mosunod:

[2989] Ang pagsimba sa kalayo, nga laganap sa karaang panahon, nahitabo usab sa pagano nga Lithuania. Kini naglangkob, sa kinauyokan, sa pagsimba kang Perun, ang diyos sa kalayo, dalugdog ug kilat, diin sa iyang dungog gitukod ang usa ka medyo dako nga templo sa Vilnius niadtong 1285.

[2990] Sa wala pa sila nakabalhin sa Kristiyanismo, si Anthony ug si John adunay mga pagano nga ngalan: Nezhil ug Kumez.

[2991] Si Olgerd, Dakong Duke sa Lithuania, naghari gikan sa 1341 hangtod sa 1377. Sa dili pa siya mosaka sa trono, mibawtismo si Olgerd sa Kristiyanismo, apan gibuhat niya kini tungod sa praktikal nga mga rason, aron makuha ang Ginhadian sa Vitebsk, nga iya sa prinsesang Ruso nga si Maria Yaroslavna, nga iyang gipangasawahan alang niining maong tuyo. Sa dihang namatay ang iyang asawa nga Kristiyana (niadtong 1346), gisalikway ni Olgerd ang Kristiyanismo ug mibalik sa pagka-pagano.

'Makig-uban ra ko sa akong igsoon kon iyang hayag nga ipahayag si Kristo ug ang Kristohanong pagtuo. Sa diha nga buhaton niya kini, mag-ambit na kita sa tanan.'

Naghinulsol si Juan ug mapinanggaon niyang gidawat ang mga pulong sa iyang igsoon. Nagsugod na siya karon sa pagpangita og angay nga panahon aron sa hayag niyang pag-angkon sa iyang Kristohanong pagtuo.

Sa usa ka adlaw, samtang nagpaligo ang prinsipe sa paliguan, si Juan ang nag-atiman kaniya. Pagkita ni Juan nga husto na ang panahon, mapangahas ug walay kahadlok niyang gipahayag sa prinsipe nga usa siya ka Kristohanon. Apan wala pa gipakita sa prinsipe ang iyang kasuko kang Juan ni wala siya buhata og bisan unsa, tungod kay walay lain tawo sa paliguan gawas kanila.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa atubangan sa daghang mga maharlika sa prinsipe, kusganong gipahayag ni Juan nga siya usa ka Kristohanon. Dayon, sumala sa sugo sa prinsipe, gidakop siya ug walay kalooy nga gibugbog gamit ang nagkalain-laing galamiton ug sa mga kamot sa tanan nga naa didto; ug nagpadayon kini nga pagbugbog sulod sa taas nga panahon; pagkahuman, gipriso ang santo.

Pagkahibalo ni Banal nga Antonio sa nahitabo, napuno siya sa dakong kalipay. Ang duha ka magsoon nag-uban na usab sa prisohan, naghimaya sa Dios; didto usab, gihatagan sila og pribilehiyo nga makatagamtam sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo gikan sa maong pari.

Paglabay sa pipila ka tuig, ang balaan nga martir nga si Anthony gisilotan sa usa ka makauwaw nga kamatayon, sama sa usa ka kriminal: gisilotan siya nga bitayon sa usa ka kahoy. Sa dihang gipahibalo kini kaniya sa gabii sa wala pa ang iyang pagbitay, wala siya matulog sa tibuok gabii sa wala pa ang iyang kamatayon, naghimaya sa Dios sa pag-ampo ug nagpalig-on sa iyang igsoon nga dawaton ang iyang mga pag-antos alang kang Kristo nga walay kahadlok. Gidasig ni Anthony ang iyang igsoon nga dili na mobalik sa pagsalikway sa pagtuo, ug propetiko niyang gipahibalo ang iyang hapit na nga kamatayon.

'Pagkahuman sa akong kamatayon,' ingon niya, 'ikaw usab, igsoon, mosunod kanako sa dili madugay ngadto kang Kristo pinaagi sa susamang matang sa kamatayon.'

Pag-abot sa kaadlawon, nakadawat ang duha ka magsoon sa Balaan, nagahatag-kinabuhi nga Lawas ug Dugo ni Cristo; ug sa udto, ang balaan nga martir ni Cristo, si Anthony, gidala gikan sa bilanggoan ug, sumala sa sugo sa prinsipe, gipabitay sa usa ka kahoy sa ika-katorse nga adlaw sa Enero. Busa, kining dili mapilde nga mandirigma ni Kristo gisumite ang iyang balaan ug walay sala nga kalag sa mga kamot ni Kristo nga iyang Dios, nga iyang gihigugma sa tibuok niyang kasingkasing.

Ang balaan nga martir nga si Juan, bisan pa, gibyaan sa prisohan, kay ang mga daotan naglaum nga matintal siya pag-usab ug mapahawa siya sa pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Apan sa dihang ilang nakita nga lig-on siya sa balaan nga pagtuo ug walay kahadlok nga nag-angkon kang Kristo bisan pa sa prisohan, gisilotan siya sa parehas nga kamatayon nga gisagubang sa iyang igsoon. Paglabay sa pipila ka panahon, gipatay siya sa mga pagano pinaagi sa pagkapot sa tutunlan ug gibitay ang iyang lawas sa samang kahoy diin gibitay ang iyang igsoon. Nahitabo kini sa ika-kwarentay-dos ka adlaw sa Abril. Busa, kining magdala-sa-pag-antos, pagkahuman sa iyang buhat sa pagkamartir, mibiyahe paingon kang Kristo, ang Magahatag sa mga Binuhatan, alang kaniya nga gidawat niya ang kamatayon sa pagkamartir. Ang balaan nga mga lawas ni Antonio ug ni Juan gilubong uban sa dungog sa mga matinud-anon ug gipahulay sa samang dapit.

Paglabay sa pipila ka panahon human sa kamatayon sa mga balaan nga martir nga sila Antonio ug Juan, ang bulahan nga si Eustatyo nakasinati usab og pagkamartir. Bisan pa man nga batan-on siya sa edad, nilabaw siya sa daghan sa kaisog ug pagkamakaisog. Matahum sa dagway, mas matahum pa gayud siya sa kalag ug hunahuna. Sa pagkahibalo niya sa Tinuod nga Dios, gisalikway ni Eustathius ang pagka-pagano ug kawalay Dios, ug sa paghigugma niya kang Kristo, miduol siya sa giingon nga presbiterio nga si Nestor. Pagkahuman siya natudloan niya sa balaan nga pagtuo, gidawat ni Eustathius ang langitnong bunyag gikan kaniya[2992] .

Pagkahimong Kristohanon, nagkinabuhi si Eustathius nga matarong, sama sa angay sa usa ka tinuod nga Kristohanon: iyang gigahin ang tanan niyang oras sa pag-ayuno, pag-ampo, ug mga maayong buhat.

Kining si Eustathius anaa usab sa serbisyo ni Prinsipe Olgerd. Usa ka adlaw, si Olgerd nagrepaso ug nagdesisyon sa mga butang nga may kalabotan sa iyang prinsipalidad, samtang si Eustathius, subay sa angay sa

[2992] Ang balaang martir nga si Eustathius paryente sa mga Santo Antonio ug Juan ug, sa wala pa siya mobalhin sa Kristiyanismo, nagbitbit sa pagano nga ngalan nga Kruvlets.

iyang katungdanan, nagtindog sa atubangan niya. Sa pagtan-aw ni Olgerd kang Eustathius, nakabantay siya nga taas ang buhok sa ulo ni Eustathius (angay hinumduman nga sa taliwala sa mga pagano nga nagsimba sa kalayo isip diyos, naandan nga pirmi nilang gupitan ang ulo ug bungot sa usa ka piho nga paagi; samtang ang bulahan nga si Eustathius, human niyang gisalikway ang ilang dili matinud-anon ug buang nga pagtuo ug nabunyagan, nagpahaba sa iyang buhok). Nangutana ang prinsipe kaniya kung Kristohanon ba siya. Sa dihang tinud-anay nga mitug-an si Eustathius nga siya usa ka Kristohanon, nasuko kaayo ang prinsipe ug, aron palikayan si Eustathius sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo, gipugos niya siya sa pagkaon og karne. Ang santo, bisan pa, dili lang misugot mokaon sa gitagana, apan wala gani motan-aw sa karne, kay panahon sa pag-ayuno sa wala pa ang pista sa Pagkahimugso ni Kristo ug, labaw pa, Biyernes man kini[2993] .

Ningbuto sa mas dakong kasuko ang prinsipe ug gisugo nga walay kalooy nga bugbogon ang batan-ong santo gamit ang mga puthaw nga baras. Gisagubang sa santo kining mga pag-antos nga mapisan nga dili lang siya misinggit, apan wala gani siya mihungihong, ug wala'y bisan usa ka luha nga nitulo gikan sa iyang mga mata; nagpasalamat lang siya sa Dios nga giisip Siya siya nga takus nga mag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan.

Ang ingon ana ka maisugon ug mapailubon nga pag-antos sa balaan napuno pag-usab sa prinsipe og dakong kasuko, ug gisugo niya nga ibubo ang pinakabugnaw nga tubig sa baba sa martir (tungod kay tunga-tunga sa tingtugnaw niadto), aron ang iyang lawas nangitngit tungod sa grabeng katugnaw. Bisan pa niana, wala maminaw ang santo sa sugo sa prinsipe ug wala niya tilawi ang karne. Dayon gisugo sa prinsipe nga ipailawom pa gayud ang martir sa mas grabe pang mga pag-antos: gibali ug gipisil nila ang mga bukog sa iyang mga bitiis – sa iyang bukong-bukong ug binti; gipunit nila ang buhok sa iyang ulo uban ang panit; ug giputol nila ang iyang ilong ug dalunggan.

Busa gitortyur ang santo sulod sa tulo ka adlaw; apan daw wala siyay nabati nga kasakit, wala mag-agak-agak, ug bisan ang iyang nawong wala magpakita sa labing gamay nga timaan sa pag-antos; samtang nagahimo niini, malumo siyang nakig-istorya sa mga Kristohanon nga nagahilak sa pagtan-aw sa iyang pag-antos, ug miingon kanila:

'Ayaw kamo paghilak para kanako, mga igsoon, samtang inyong makita nga gipikas-pikas ang akong lawas nga panit sa taliwala niining mga pag-antos, kay naglaum ako nga makadawat gikan kang Kristo, among Ginoo ug Dios, og usa ka lawas nga dili hinimo sa kamot sa tawo, nga magpuyo sa walay katapusan sa langit.'

Samtang ang prinsipe, pagkakita nga wala siyay makuha pinaagi sa pagpanakit, gisilotan og kamatayon ang martir ug gisugo nga bitayon siya sa samang kahoy diin gibitay ang duha ka gihisgutan nga balaang martir—si Anthony ug si John—niadtong samang tuiga. Gidala sa mga sulugoon si Santo Eustathius, nga hapit na lang buhi, ug gidala siya aron patyon. Apan si San Eustachio nga Martir, bisan pa nga nabungkag ang iyang mga hita, mga tiil, ug mga tuhod, napalig-on sa tabang sa Dios, naglakaw nga daw hingpit nga himsog, kusgan ug paspas, dili lang niya nasabay ang mga nagdala kaniya, kondili nalabwan pa gayud niya sila.

Pagkadool nila sa maong kahoy, gitali sa mga sulugoon sa tortyurista ang lubid sa liog sa santo ug gibitay siya. Busa kining martir alang kang Kristo gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios niadtong ikalabing-tulo ka adlaw sa Disyembre[2994] . Ang iyang bililhon nga lawas gibyaan nga nakabitay sa kahoy duol sa yuta, aron kan-on kini sa mga buangis nga hayop ug mga langgam nga maninila; apan walay hayop o langgam nga miduol sa lawas, kay ginabantayan kini sa Dios. Paglabay sa tulo ka adlaw, kini gikuha nga buo sa mga matinud-anon ug matinahuron nga gilubong dili layo sa dapit diin gilubong ang duha ka balaang martir nga gihisgutan sa ibabaw, nga nauna nga nag-antos.

Angay hinumduman nga pagkahuman sa kamatayon sa mga santo, wala na'y bisan usa ka kriminal nga gisentensyahan og kamatayon ang gipangbitay niadtong kahoy, ni gilubong duol niini (kay ang Dios kanunay nagpasidungog sa Iyang mga martir). Bisan pa man nga kini nga dapit gituyo alang sa pagbitay ug ang tanan nga gisilotan sa kamatayon namatay didto, wala'y bisan usa ka kriminal ang gibitay didto human sa pag-antos ug kamatayon sa mga balaan.

[2993] Ang Biyernes (ug Miyerkules), isip mga adlaw nga gipahinungod sa Balaang Simbahan alang sa paghinumdom sa Pag-antos sa Ginoo, kinahanglan, sumala sa mga regulasyon sa simbahan, nga mga adlaw sa pagpuasa.

[2994] Ang kamatayon ni Santo Eustathius ug sa giingon nga mga Santo Antonio ug Juan nahitabo niadtong 1347.

Paglabay sa pipila ka tuig, sa dihang midaghan na ang mga Kristohanon sa maong siyudad ug ang balaang pagtuo nagkadako ug nagkakusog adlaw-adlaw, ang mga magtutuo nagtigom ug miadto sa prinsippe, ug nangayo kaniya nga ihatag kanila, sa E , ang dapit diin ang tulo ka gihisgutan nga balaang martir nakasinati sa ilang bulahan nga katapusan. Ang prinsipe, pinaagi sa probidensya sa Dios, mitugot sa hangyo sa mga Kristohanon ug gihatagan sila sa gipangayo nga lugar. Ang mga Kristohanon, pagkahuman nilang giputol ang kahoy, nagtukod og simbahan sa dapit niini sa ngalan sa Labing Balaang Trinidad, alang sa dungog ug himaya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo[2995] , ug gibutang ang balaang halaran sa mismong dapit diin kaniadto nagtindog ang kahoy. Niining maong simbahan gidala ang mga relikya sa mga balaan nga martir ni Kristo – sila Anthony, Juan ug Eustathius – alang sa paghimaya sa Dios, nga gihimaya sa Balaang Trinidad, nga angay pagadaw-an sa tanang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Ardalion

Gisaulog kaniadtong 14 Abril

Ang balaan nga martir nga si Ardalion nag-antos atol sa paghari ni Emperador Maximiano[2996] . Ingon usa ka mime artist, iyang gipakita ang mga pag-antos ug lain-laing binuhatan sa mga tawo sa mga pampublikong pasundayag ug sa ubang mga lugar. Nahitabo nga sa usa ka adlaw gipakita niya ang pag-antos sa mga Kristohanon eksakto sama sa tinuod nga nahitabo. Gipangbitay siya, ug gisugdan nila ang pagpanit sa iyang lawas, ingon man, tungod kay wala siya mosugot sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Sa dihang misinggit ang mga pagdayeg gikan sa mga nanan-aw sa pasundayag ug nadungog ang pagdayeg sa iyang arte, mituyok siya sa mga nanan-aw ug sa kusog nga tingog gisugo sila nga hilom ug ayaw pa dayega; unya, sa dihang nanghilom na ang tanan, hayag niyang giangkon nga siya diay usa ka Kristohanon. Ang gobernador sa siyudad, nga anaa sa maong pasundayag, dugay nga nagdayeg sa iyang kahanas, nga naglaum nga pabag-ohon niya ang iyang hunahuna. Apan ang santo misalikway niini ug nagpasyag nga magpabilin siyang matinud-anon sa iyang pagtuo. Dayon gisugo sa gobernador nga painiton pag-ayo ang usa ka puthaw nga kawali hangtud kini mamula ug itambog si Santo Ardalion niini. Mao kana ang paagi sa kamatayon sa balaan nga martir.

Ang Pagkamartir sa Libo ka Balaang Martir ug Azat

Gisaulog kada Abril 14

Miabot ang makaluwas nga adlaw sa Balaan ug Dako nga Biyernes, sa dihang ang mga Kristohanon, samtang nagselebrar, naghimaya ug nagpasalamat kang Kristo, nga nag-antos sa pagbayad-sala alang kanato. Niining adlawa, ang Obispo Simeon nadakpan ug gipatay. Pagkahuman niini, sugod sa Biyernes Santo ug nagpadayon sulod sa napulo ka adlaw, ang tanang Kristohanon gidakpan ug gipatay[2997] . Sa samang panahon, kining mga balaang martir, nga nag-ihap og usa ka libo, gidakpan, kauban ang eunuko[2998] nga si Azat, nga naggunit og hataas nga posisyon sa korte sa hari ug nakatagamtam sa espesyal nga gugma ug pagtahod ni Haring Sapor. Sa panahon sa interogasyon, ilang mapangahas nga giangkon ang ilang pagtuo kang Kristo ug dayon gipatay tungod niini[2999] . Si Shapur gikapungot pag-ayo sa kamatayon ni San Azat. Pagkahuman sa iyang

---

[2995] Ang mga relikya sa mga balaang martir karon nagpuyo sa Monasteryo sa Espiritu Santo sa Vilnius, diin kini gibalhin niadtong 1826.
[2996] Kini nagtumong kang Maximian Galerius, nga sa sinugdan naghari uban ni Diocletian ug unya, gikan sa 305 hangtod 311, misunod kaniya. Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ubos sa edikto ni Diocletian nagsugod niadtong 303.
[2997] Niadtong 343, ang Persyano nga hari nga si Shapur II nagpagawas og espesyal nga edikto nga nagpataw og bug-at nga buhis—mas taas kumpara sa kaniadto—sa mga Kristohanon sa iyang gingharian tungod sa ilang pagdumili sa pagpraktis sa karaang relihiyon ni Zoroaster; ug sa dihang misalikway sila sa pagbayad niining mga buhis, gitawag niya kini nga pag-alsa ug gisugdan ang mabangis nga pagpanlupig, una batok sa mga Kristohanong klero ug pagkahuman batok sa tanang Kristohanon.
[2998] Ang termino nga 'eunuko' gikan sa Griyego ug nagpasabot og 'bantay sa higdaanan'. Kini ang titulo nga gihatag sa espesyal nga opisyal sa korte nga nagdumala sa silid-tulugan sa hari. Kasagaran sila ang labing suod nga kasaligan sa hari.
[2999] Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir nahitabo sa 13–23 Abril 344.

kamatayon, nagpagawas siya og edikto nga nagdili sa pagpatay sa mga Kristohanon, ug kini nga edikto nagpabilin nga epektibo sulod sa pipila ka panahon[3000] .

28 Abril

15 Abril (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Savva sa Gothia

Gisaulog sa 15 Abril

'Alang sa Simbahan sa Dios sa Gothia[3001] , alang sa Simbahan sa Dios sa Cappadocia[3002] , ug sa tanang Kristohanon sa Simbahang Orthodox nga nagpuyo taliwala sa tanang katawhan sa kalibutan, padaghanon unta ang grasya, kalinaw ug gugma sa Dios Amahan ug sa atong Ginoong Jesu-Cristo.' Mao kini ang sinugdanan sa epistola gikan sa Simbahan sa Gothia ngadto sa Simbahan sa Cappadocia[3003] , diin gipresentar ang mosunod nga salaysay sa kinabuhi sa santo. Ang mga pulong nga gisulti kaniadto sa Balaang Apostol Pedro*, 'Sa matag nasud, bisan kinsa ang nagahadlok kaniya ug nagabuhat sa matarong, dawaton siya kaniya'* (Buhat 10:35), hingpit nga natuman kang Santo Savvas, martir sa atong Dios ug Manluluwas nga si Jesu-Kristo. Si Santo Savvas, nga lumad sa Gothia ug nagpuyo taliwala sa mga dili matinuoron ug malaut nga mga lumolupyo sa Gothia, hingpit kaayo niyang gisubay ang mga balaan nga tawo ug napuno sa mga birtud sama kanila, nga misidlak siya sama sa hayag nga bitoon sa kalibutan. Kay, tungod kay gihigugma niya sukad pagkabatan-on ang Balaod sa Ginoo, gituyo niya nga tumong sa iyang kinabuhi ang pag-angkon sa pagkahingpit sa hiyas ug, pinaagi sa kahibalo sa Anak sa Dios, mahimong hingpit nga tawo (cf. Ef. 4:13). Apan ang tanan nga butang naghiusa alang sa kaayohan sa mga nagahigugma sa Dios (cf. Roma 8:28). Ug sa pagkatinuod, pinaagi sa maisugong pagsukol sa yawa ug pagbiya sa kahaw-as sa kalibutan, si Santo Savva, samtang nagpabilin ang kalinaw uban sa tanang tawo, nakab-ot ang langitnong Gingharian ug gipanalanginan sa Dios sa walay katapusang kalipay. Alang sa handumanan niining balaang martir ug alang sa pagtukod sa mga matinud-anong Kristohanon, among gipanghimatuud nga dili kami maghilom bahin sa himayaong mga buhat niining balaang martir, kondili isulat ang kasaysayan sa iyang mga pag-antos.

Si Santo Savvas matinud-anon nga gipahayag ang balaan nga Kristohanong pagtuo; siya mainiton sa pagbuhat og maayo, nailhan sa pagkamatinud-anon, pagkamapainubsanon ug pagkasimple sa pagkasulti—apan dili sa hunahuna; siya nagpuyo sa kalinaw uban sa tanan, walay kahadlok nga gidepensahan ang kamatuoran, nga nagpahilom sa mga pagano nga mananamba sa diyos-diyosan; dili siya hambog, apan, sama sa angay sa mga mapainubsanon, misumite siya sa tanan; hilumon siya, kanunay nga motubag sa mga pangutana nga kalmado, nga walay kasuko; miapil siya sa pagkanta sa simbahan ug nag-atiman sa pagmentinar sa simbahan; wala niya gihandom ang pagpanag-iya og kabtangan o kuwarta, kontento lang siya sa gikinahanglan para sa iyang adlaw-adlaw nga panginahanglan – matin-aw siya, moderado sa tanang butang, ug wala gyud siyay kalambigitan sa bisan kinsa nga babaye. Gigugol niya ang tanan niyang panahon sa mainitong pag-ampo ug pag-ayuno; siya walay garbo ug, pinaagi sa iyang ehemplo, gidasig niya ang tanan sa pagpuyo og matarong nga kinabuhi, kay siya mismo nagbuhat lamang og maayo ug naglikay sa bisan unsang supak sa pagkamaayo. Hangtod sa katapusan sa iyang

---

[3000] Nahibal-an nga ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Persia nagpadayon hangtod sa katapusan sa paghari ni Shapur, niadtong 381.

[3001] Ang mga Goto usa ka tribong Germanic nga unang nagpuyo sa daplin sa Suba sa Vistula ug sa ulahi nagpuyo sa daplin sa Danube. Sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nagsugod ang pagkatap sa Kristiyanismo sa mga Goto. Ang unang magtutudlo ug nagpalapnag sa pagtuo didto mao si Wulfila o Ulfilas – ang obispo sa mga Goto.

[3002] Ang Kapadokya usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3003] Kini nga sulat gisulat ni Ascholius, Obispo sa Tessalonica, ug ni Saran, usa ka kumander militar sa Scythia nga taga-Cappadocia, mga tuig 374, mahitungod sa pagbalhin sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Savvas gikan sa Gothia paingon sa Cappadocia. Ang Primate sa Simbahan sa Kapadokya niadtong panahona mao si Santo Basilio ang Dako, nga pagkahuman madawat ang balaang relikyas ug ang epistula, nagpasalamat sa mga nagpadala niini pinaagi sa mga sulat nga naabot kanato sa iyang mga sinulat.

kinabuhi, gipreserbar niya ang pagtuo, *'nga aktibo sa gugma'* (Gal. 5:6), ug wala gyud siya mohunong sa walay kahadlok nga pagwali sa ngalan ni Cristo. Sa wala pa siya gikurona nga martir tungod sa iyang pag-angkon sa balaang Kristohanong pagtuo, si Santo Savva sa daghang higayon nagpamatuod pinaagi sa iyang mga buhat nga siya usa ka matinindogong kampyon sa tinuod nga pagkamatinud-anon.

Sa dihang ang mga prinsipe ug hukom nga Gotic misugod sa paglutos sa mga Kristohanon ug pagpugos kanila sa pagkaon sa unod nga gihalad sa mga diyos-diyosan, ang uban sa mga pagano naghimo og pakig-uyon sa ilang kaugalingon – nga ihatag sa ilang mga paryente ug kaila nga nag-angkon sa Kristohanong pagtuo ang karne nga wala gisakripisyo sa mga diyos-diyosan, imbis nga ang karne nga gisakripisyo, aron maprotektahan ang mga Kristohanon nga dili makatagamtam sa pagano nga karne samtang mapasibo usab ang ilang mga pagano nga manlutos. Si San Savvas, pagkahibalo niya niini, dili lang siya mikaon sa maong karne—bisan pa man wala kini tinuod nga gihalad sa mga diyos-diyosan, apan gipresentar ingon *ana—apan*, hinumdomi ang mga pulong sa Apostol: *' , kung adunay mosulti kaninyo, "Kini gihalad sa diyos-diyosan," ayaw kamo mokaon niini'* (1 Cor. 10:28), apan, samtang nagtindog taliwala sa mga tawo, walay kahadlok niyang gipahayag aron madungog sa tanan:

'Kung kinsa man ang nakatilaw niining unod, dili na siya mahimong Kristohanon.'

Pinaagi niining pagdasig, napugngan sa santo ang tanan nga mahulog sa bitag sa yawa. Busa, gipahawa sa mga naghimo niining limbong si Santo Savva sa ilang baryo, apan sa dili madugay nangayo sila kaniya nga mobalik. Sa dihang nagsugod pag-usab ang pagpanlupig, pipila ka mga mananamba gikan sa maong baryo, nga nagahalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, gustong ipahibalo sa prinsipe nga walay bisan usa ka Kristohanon sa ilang baryo, ug nagtuyo nga kumpirmahon ang ilang mga pulong pinaagi sa panumpa. Unya pag-usab si Santo Savvas, nga mitindog nga walay kahadlok taliwala sa mga tawo, misinggit sa kusog nga tingog:

'Ayaw kamo pagpangpanumpa sa akong ngalan, kay Kristohanon man ko!'

Ang mga idolatra nga gihisgutan, human itago ang ilang mga paryente nga nagtuo sa Kristohanong pagtuo, miadto sa prinsipe ug nanumpa sa atubangan niya nga walay Kristohanon sa ilang baryo gawas sa usa.

Pagkadungog niini, gisugo sa walay balaod nga prinsipe nga dad-on sa iyaha kining Kristohanon (nga mao si Santo Savva). Sa dihang gidala na siya sa iyaha, nangutana ang prinsipe sa mga anaa:

'Aduna bay kabtangan kining Kristohanon?'

Mitubag sila:

'Wala siyay lain gawas sa sinina nga iyang gisul-ob.'

Gitan-aw sa prinsipe ang santo uban sa pagdumot, miingon siya:

'Kining tawoha dili gani makahimo sa pagtabang sa bisan kinsa, ni makadaut sa bisan kinsa.' Human niini, gisugo sa prinsipe nga dad-on palayo ang santo.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga pagano sa Gothia misugod pag-usab og dakong pagpanlutos batok sa mga Kristohanon. Nagkadool na ang adlaw sa pagsaulog sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw, ug gusto ni bendito Savva nga moadto sa lain nga baryo aron bisitahan ang usa ka Kristohanong pari nga ginganlan og Gufin, aron siya makasaulog sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw uban kaniya. Samtang naglakaw siya, usa ka lalaki nga taas kaayo ug hayag ang nawong ang mitungha kaniya sa dalan ug miingon kaniya:

'Balika ug adto sa imong kaugalingong baryo ngadto kang pari Sapsal.'

Mitubag si Savva:

'Wala siya sa balay, kay tungod sa pagpanlupig mibiya siya sa baryo ug nagpuyo karon sa Gresya' (Wala mahibalo si San Savva nga niadtong panahona mibalik na diay ang presbiteryo sa iyang balay aron didto saulogon ang Pasko sa Pagkabanhaw).

Unya, paglabay kang Savva sa lalaking mitungha, mipadayon siya aron makita si pari Gufin.

Usa ka adlaw nga kusog kaayo ang hangin; kalit lang misulod ang usa ka dakong panganod ug nahulog ang ingon ka daghang niebe nga napugos si Savva nga dili na makapadayon. Human niini, nasabtan ni Savva nga tungod sa probidensya sa Dios napahunong siya sa iyang pagbiyahe, busa mibalik siya, samtang naghimaya sa Dios.

Pag-abot niya sa balay sa pari Sapsal, nalipay kaayo siya sa pagkita kaniya ug gisultihan niya siya ug ang uban sa tanan nga nahitabo kaniya sa dalan. Ug nagsaulog silang tanan sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw.

Sa ikatulong gabii sa pista, si Afarid, usa sa mga dautang magmamando ug anak ni Prinsipe Rotest, kalit nga gisikop ang baryo uban sa daghang grupo sa mga paganong mandirigma. Sa dihang nakit-an niya ang pari nga natulog malinaw sa iyang balay, gidakop niya kini, ingon man si Savva, gihulbot siya nga hubo diretso gikan sa iyang higdaanan, ug gipanghigot sila duha. Ang presbiter gibutang sa kariton ug gidala palayo, samtang si Savva, hubad sama sa bag-ong natawo nga bata, gihulbot sa mga daw, walay kalooy nga gipukpokan og mga tungkod ug latigo, ug ingon niini gidala hangtod sa siyudad. Ingon ana ka walay kalooy ug malupigon ang mga mananakit batok sa mga sulugoon ni Cristo! Apan ang kalupigan mismo sa mga manlutos nakapukaw sa bug-os nga kusog sa pagkamapailubon ug pagtuo sa matarong nga tawo.

Sa pagsubang sa adlaw, gidayeg ni Santo Savva ang iyang Ginoo aron madungog sa tanan ug miingon sa iyang mga tigpahirap: 'Dili ba ninyo ako gipadagan ug giuyat, hubad ug hubas sa tiil, sa taliwala sa mga palung? Tan-awa karon: natabonan ba sa samad ang akong mga tiil? O aduna bay bisan unsang marka sa akong lawas gikan sa inyong mga hampak?'

Sa dihang wala silay nakita bisan gamayng pilas sa lawas sa santo tungod sa pagpanakit, nangahibulong kaayo sila. Unya gikuha nila ang mga aksis sa usa ka kariton ug gibutang ang usa niini sa iyang abaga, gipahaba ang iyang mga bukton ngadto sa tumoy sa aksis ug gitali kini niini; ang usa pa ka aksis gitali usab sa parehas nga paagi sa mga tiil sa santo. Pagkahuman niini, gilabay sa mga taga-antos ang santo sa yuta ug gipaka-antos siya pag-ayo sa tibuok adlaw hangtod sa ulahing gabii. Sa dihang natulog na ang mga taga-antos , miabot ang usa ka babaye nga mibangon sa gabii aron magluto og pagkaon para sa iyang panimalay; gipagawas niya ang santo, ug siya, nga mitindog, misugod sa pagtabang kaniya sa iyang mga buluhaton.

Sa pagsubang sa adlaw, gisugo pag-usab ni Afrid nga gapuson ang mga kamot sa santo ug ibitay siya sa usa ka pahalang nga troso sa balay. Paglabay sa pipila ka panahon, miabot sa puloy-anan sa presbiterio ug ni Savva ang mga sugo nga gipadala ni Afrid nga nagdala og karne nga gihalad sa mga diyus-diyosan, ug miingon:

'Mao kini ang gisulti sa bantugang Afarid: tilawi kini nga karne, ug maluwas kamo sa kamatayon.'

Mitubag ang pari sa mga sugo:

'Dili namo kini tilawan, kay dili angay namo kan-on ang gisamdan sa mga demonyo. Mas gusto pa namo nga tugotan si Afarid nga ipapako kami sa krus o patyon kami sa lain nga paagi.'

Ug ang bulahan nga si Savva nangutana sa mga miabot:

'Kinsa ang nagpadala niini?'

Mitubag sila:

'Ang among magtutudlo, si Apharid.'

Niini mitubag kanila ang balaan:

'Usa ra ka Ginoo – ang Dios, nga nagpuyo sa langit. Ang imong maldito nga unod hugaw ug makalilisang, sama sa maong Afarid mismo nga nagpadala kanimo.'

Sa diha-diha nga nahurot sa balaan ang maong mga pulong, usa sa mga sulugoon ni Afarid, nga gisakpan sa mabangis nga kasuko, gisumbag ang balaan sa dughan nga kusog kaayo gamit ang bangkaw nga iyang gihuptan, nga ang tanan nga nagbarog didto nagtuo nga mamatay na ang martir. Apan ang martir, nga gipanalipdan sa Balaang Pag-atiman, wala'y bisan unsang pilas sa samad ug wala magbati og kasakit, ug miingon sa tawo nga mihampak kaniya:

'Nagtuo ka nga grabeng nasamdan ko sa imong sibat; apan wala nako nabati ang imong hampak sama sa paghampak sa usa ka tawo kanako gamit ang humok nga lana.'

Pagkahibalo niya sa tanan nga nahitabo, gisugo ni Apharid nga patyon ang balaan nga martir nga si Savva. Unya mibiya ang dautang mga sulugoon sa pari nga si Sapsal nga nakagapos, gidala si Savva, ug gidala siya ngadto sa suba nga gitawag og 'Mussova'[3004] , aron malumos siya didto. Ang balaan nga martir, nga nagpahinumdom sa sugo sa Ginoo nga higugmaon ang silingan sama sa kaugalingon (tan-awa Mat. 22:39), nangutana sa mga sulugoon nga nagdala kaniya:

'Ngano man, busa, nga ang presbiter dili motubang sa kamatayon uban kanako?'

Mitubag sila sa balaan:

Dili kana imong butang.

[3004] Ang Suba sa Mussova nahimutang sa Wallachia.

Napuno sa kalipay, siya misinggit:

'Bulahan Ka, O Dios, ug himayaon ang ngalan sa Imong Anak hangtod sa kahangturan, amen. Kay gikondena ni Apharid ang iyang kaugalingon sa kamatayon ug sa walay katapusang pagkaguba, samtang ako gipadala ngadto sa walay katapusang kinabuhi. Busa, imong kabubut-on, O Ginoo among Dios, nga mao kini ang mahitabo sa Imong mga sulugoon.'

Busa, bisan pa samtang gidala siya sa iyang kamatayon, ang santo wala mohunong sa pagdayeg ug pagpasalamat sa Dios, nga nagtan-aw sa *'mga kasakit karon nga panahona ingon walay bili' kon itandi sa 'himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Samtang nag-ingon ang mga sulugoon sa usag usa:

'Ngano man nga dili nato buhian kining walay sala nga tawo? Sa katapusan, dili man mahibalo si Apharid bahin niini kung buhian nato siya.'

Apan si Santo Savva miingon kanila:

'Ngano man kamo mag-ingon og ingon ana ka buang nga mga pulong? Mas maayo nga buhaton ninyo ang gisugo kaninyo. Kay makita nako ang dili ninyo makita: tan-awa, ang mga balaang Anghel nagtindog dinhi, nga miabot sa himaya aron kuhaon ang akong kalag.'

Dayon gidala nila ang balaang martir ngadto sa suba ug, pagkahuman nila og gapos og dakong piraso sa kahoy sa iyang liog, ilang gilabay siya sa kalawoman sa suba ug nalumos siya. Mao kini ang pagpanaw ni San Savvas, nga napreserbar niya ang balaang pagtuo sa pagkabalaan hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Nabuhi siya sulod sa katorse ka tuig, gikoronahan sa korona sa martir sa ikalima ka adlaw pagkahuman sa , ang pista sa Pasko sa Pagkabanhaw (i.e. Abril 12,[3005] , sa panahon sa paghari ni Valentinian sa Kasadpan ug Valentin sa Sidlakan[3006] , ug ilawom sa pagdumala sa mga amphipates[3007] Modestus ug Arinthius).

Paglabay sa pipila ka panahon, gikuha sa mga magbubuno ang lawas sa martir gikan sa tubig ug gibutang kini sa baybayon nga walay lubong. Bisan pa, wala kini gihikap sa mga hayop o langgam, kay gitago kini sa mga kamot sa matinud-anong mga Kristohanon.

Usa sa mga Skithianong kumander sa militar, si Junius Saran, nga nagasimba sa tinuod nga Dios, nagpadala og mga kasaligan nga tawo aron kuhaon ang bililhon nga lawas sa martir gikan sa yuta sa mga Goto ug dalhon kini paingon sa Gresya. Tungod sa tinguha nga mapahimutang ang iyang yutang natawhan, iyang gipadala kini nga katingalahang gasa ug himayaong bunga sa pagtuo, sa tambag sa mga presbiter, ngadto sa Kapadokya kang Inyong Kabanalan,' matud sa pagtapos sa sulat, 'sumala sa kabubut-on sa Ginoo, nga nagahatag sa Iyang grasya sa mga nagahadlok kaniya. Samtang inyong ginahinumduman ang martir sa adlaw nga siya gikoronahan sa korona sa martir[3008] , ipahibalo kini sa ubang mga igsoon, aron ang tibuok Ortodoksong Apostolikong Simbahan, nga naglipay sa espiritu, maghimaya sa Ginoo, nga nagpili og ingon nga mga sulugoon alang sa Iya mismo. Pangumusta sa tanang mga balaan; ang tanang igsoon nga nag-antos og paglutos uban kanamo nagpadala kaninyo og balaan nga halok. Kaniya nga makahimo, pinaagi sa Iyang grasya ug gugma alang sa katawhan, sa pagdala kanato sa Gingharian sa Langit, himoa nga makadawat sa himaya, dungog ug pagsimba, kauban sa Iyang Bugtong Anak ug sa Labing Balaan nga Espiritu, hangtod sa kahangturan, amen."

Paghandum sa mga Balaang Apostol Aristarchus, Pudens ug Trophimus[3009]

Gisaulog sa ika-15 sa Abril

[3005] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo niadtong tuig 372.

[3006] Naghari si Emperador Valentinian gikan sa 364 hangtod sa 375, ug ang iyang igsoon nga si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.

[3007] Si Anfipatus usa ka prokonsul, ang gobernador sa usa ka mas lapad o mas gamay nga administratibong rehiyon (probinsya).

[3008] Si San Demetrio sa Rostov, sa hulamang pulong sa kinabuhi ni San Savvas, nagpamalandong nga mas angay nga hinumduman kining martir sa ika-12 sa Abril; apan, tungod kay ang prologo gibutang ang iyang paghinumdom sa ika-15, gibutang niya ang salaysay sa pag-antos ni San Savvas sa maong petsa sa Menaion-Chetii.

[3009] Santo Aristarchus, Santo Pudens ug Santo Trophimus – mga apostoles gikan sa Pito ka Pulo

Si Santo Aristarko, nga gihisgutan sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 19:29) ug sa mga sulat ni Santo Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Colosas (Col. 19:29) ug ngadto kang Filemón (Phil. 1:24), usa ka obispo sa siyudad sa Apamea sa Siria[3010] .

Si Santo Pud, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Ikaduhang Sulat kang Timoteo *('Pangumusta kang Eubulo ug Pud'* (2 Tim. 4:21)), usa ka miyembro sa Senado Romano[3011] . Tungod kay usa siya ka matinud-anon ug matinahuron nga tawo, gidawat niya sa iyang balay ang mga balaan nga apostol nga sila Pedro ug Pablo; uban pang mga magtutuo ang nagtigum didto alang sa pag-ampo, mao nga ang iyang balay nahimong simbahan, nga nailhan nga 'Pastoral Church'. Sumala sa tradisyon, si Apostol Pedro mismo ang nagdumala sa Banal nga Misa niining simbahan.

Si San Trophimus, nga gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 20:4) ug sa Apostol Pablo sa iyang Ikaduhang Sulat kang Timoteo sa mosunod nga mga pulong: *'Gibilin ko si Trophimus nga masakiton sa Miletus'* (2 Tim. 4:20), kauban ang mga apostol nga sila Pudens ug Aristarchus, nakig-ambit sa mga pag-antos ni Apostol Pablo atol sa tanang paglutos nga iyang naagian.

Ang tulo ka apostoles namatay sa Roma kauban ni Apostol Pablo[3012] , giputol ang ilang ulo sa espada subay sa sugo ni Emperador Nero[3013] .

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Vasilissa ug Anastasia

Gisaulog kada Abril 15

Gipahimakas sa Kristohanong pagtuo pinaagi sa balaang mga Apostol nga sila Pedro ug Pablo, gipahinungod nila Vasilissa ug Anastasia ang ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo, gilubong nila ang mga lawas sa balaang mga martir nga gipatay tungod kang Kristo. Sa dihang nahibaloan sila ni Emperador Nero[3014] , gidakpan sila sa mga sundalo ug gipriso subay sa iyang sugo. Pagkahuman niini, mitugot sila sa daghang pag-antos alang sa tinguha ni Kristo: gipakanaog sila nga walay kalooy, gikiskis sa puthaw, ug gisunog sa kandila, apan nagpabilin silang matinud-anon ug dili matuyok sa Kristohanong pagtuo. Sa katapusan, giputol ang ilang mga ulo[3015] , ug pagkahuman niini mibiya sila ngadto sa Ginoo aron motindog sa Iyang atubangan sa langit taliwala sa kadaghanan sa ubang balaang martir, lalaki ug babaye.

29 Abril

16 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir Leonidas ug, uban kaniya, sa mga balaan nga babaye: Charissa, Nunheia, Vasilissa ug Theodora, nga nag-antos sa Korinto ug nalunod sa dagat niadtong tuig 251.

Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Agapia, Chionia ug Irina

Gisaulog sa 16 Abril

[3010] Ang Apamea nahimutang sa habagatang-kasadpan sa Syria, sa pampang sa Suba sa Orontes.

[3011] Ang Senado sa Roma mao ang pinakataas nga lawas sa gobyerno, nga responsable sa tanang buluhaton sa estado.

[3012] Ang mga balaang apostoles namatay sa palibot sa tuig 65.

[3013] Si Nero – Emperador Romano nga naghari gikan sa 54 hangtod 68 AD ug gihinumduman ingon usa sa labing malupit nga manlutos sa Kristiyanismo.

[3014] Ang Emperador Romano nga si Nero, usa ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo, naghari gikan sa 54 hangtod 68 AD

[3015] Ang mga balaang martir namatay sa ikaduhang tunga sa unang siglo. Ang ilang mga relikya nagpabilin sa Roma, sa usa ka simbahan nga gitukod aron pasidunggan ang Inahan sa Dios, ang Maghahatag sa Kalinaw.

Samtang ang Emperador Diocletian[3016] naa sa siyudad sa Aquileia[3017] sa Italya, nakadawat siya og balita gikan sa Roma nga ang tanang prisohan sa Roma napuno sa mga Kristohanon nga, bisan pa sa pag-antos sa tanang matang sa pag-antos, wala mosalikway sa ilang Kristo. Sila tanan adunay si Chrysogonus isip ilang magtutudlo ug gipatigbabaw nila siya, nagpabilin nga hugot sa iyang mga pagtulon-an. Ingon tubag sa maong balita, gisugo ni Diocletian nga patyon ang tanang Kristohanon gawas kang Chrysogonus, kinsa gisugo niyang dad-on sa iyang atubangan aron pahirason.

Sa dihang si Chrysogonus, ang balaan nga magtutumpaw kang Kristo, gidala nga nakadena gikan sa Roma paingon sa Aquileia aron atubangon si Emperador Diocletian, misunod kaniya gikan sa layo si Santa Anastasia nga Manluluwas, nga nagtan-aw kaniya isip iyang magtutudlo.

Pag-abot niya sa atubangan ni Diocletian, ang martir ni Cristo gipailawom sa malupit nga pagpanakit tungod sa pagsuway sa dautang imperyal nga sugo; siya dayon gisilotan sa kamatayon ug giputol ang iyang ulo[3018] gawas sa siyudad sa usa ka hilit ug walay sulod nga dapit. Ang iyang bililhon nga lawas natambay sa baybayon, gibilin aron kan-on sa mga hayop ug langgam.

Dili layo sa maong dapit nagpuyo ang usa ka pari nga ginganlan og Zoilus, usa ka matinud-anong tigulang. Duol kaniya nagpuyo ang tulo ka mga birhen, mga igsoon sa unod ug espiritu: Agapia, Chionia ug Irina. Kining pari, pagkahibalo pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios sa nahimutangan sa lawas sa balaan nga martir nga si Chrysogonus, gikuha kini uban sa iyang ulo, gibutang sa usa ka kahoy nga kabaong, ug gitago sa iyang balay. Sa ikatulo ka pulong ka adlaw pagkahuman niini, si Santo Chrysogonus nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon: 'Hibal-i nga sulod sa siyam ka adlaw, ang tulo ka birhen ni Cristo nga nagpuyo duol kanimo dad-on aron mag-antos sa pagkamartir. Busa, sultihi ang alagad sa Ginoo, si Anastasia, nga siya ang mag-atiman kanila, ug dasiga sila nga atubangon ang ilang pagsulay uban sa kaisog hangtod sila makaplagan sa korona sa martir. Ikaw usab kinahanglan magpabilin nga lig-on sa paglaum nga makapamunga ka sa tam-is nga bunga sa imong mga paningkamot, kay sa dili madugay maluwas ka gikan sa mga gapos sa kalibutan, moadto ka nga malipayon kang Kristo, ug magpahulay uban sa mga balaan."

Nadawat usab ni Santa Anastasia ang susamang pagpadayag. Gihagit sa Espiritu Santo, miadto siya sa balay sa usa ka presbiterio nga wala pa niya masugat kaniadto ug nangutana kaniya:

'Ain sa mga birhen nga ang pagkamartir gipadayag kanimo sa usa ka panan-awon?'

Pagkahibalo niya kung asa sila nagpuyo, miadto siya kanila, gipangumusta sila uban sa gugma, ug nagpabilin uban kanila sulod sa usa ka gabii, nag-uban sa usa ka pakighinabi nga makaluwas sa kalag ug puno sa langitnong gugma, diin iyang gihangyo sila nga magbarog nga maisugon, bisan pa sa pag-uyog sa dugo, alang sa ilang Nobyo – si Kristo. Sa dihang nakita niya sa balay sa pari ang mga relikya sa balaan nga martir ni Kristo, si Chrysogonus—ang iyang pinalanggang magtutudlo—naghilak si Anastasia sa dugay nga panahon, gibuboan kini og mga luha ug gisumiter ang iyang kaugalingon sa mga pag-ampo niining santo. Pagkahuman niini, mibalik siya pag-usab sa siyudad sa Aquileia, diin iyang gipadayon ang iyang naandan nga ministeryo sa mga priso ni Cristo nga nakabilanggo sa mga dungeon, nga gisuportahan sila gikan sa iyang kaugalingong bahandi.

Sa tinuod, nahitabo gayud ang tanan sama sa gisulti ni Santo Chrysogonus sa pari nga si Zoilus sa iyang panan-awon: pagkahuman sa napulo ka adlaw, namatay kini nga balaang presbiter alang sa Ginoo, samtang ang tulo ka balaang birhen—si Agapia, si Chionia ug si Irina—gisikop ug gidala sa atubangan ni Emperador Diocletian aron silotan.

Pagkakita kanila, nangutana ang emperador:

'Unsa nga kabuang ang nagdala kaninyo sa pagsunod niining makalilisang ug dautang ilusyon, nga inyong gitamay sa tiilan ang among matarong nga balaod ug giisip nga hugaw ang among mga dios? Apan tungod kay nakita nako nga kamo gikan sa maharlikang kaliwatan, batan-on ug gwapa, nagmalasakit ko kaninyo ug tambagan ko kamo nga luwason ang inyong kaugalingon. Ikawala ang inyong Kristo ug maghalad kamo og sakripisyo sa mga diyos, ug ako magahatag kaninyo, gikan sa akong kaugalingong mga alagad, tulo ka batan-ong lalaki nga

---

[3016] Si Diocletian, Emperador Romano, naghari gikan sa 284 hangtod 305.

[3017] Aquileia – sa karaang panahon usa ka dakong ug bantog nga siyudad sa amihanang Italya, nga gitukod sa mga Romano duha ka siglo sa wala pa si Kristo. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, ang siyudad sa Aquileia bantog isip lugar sa pipila ka lokal nga konseho ug isip duyan sa usa ka partikular nga simbolo sa pagtuo (ang gitawag nga 'Aquileian' nga simbolo).

[3018] Gisaulog sa Simbahan ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Chrysogonus niadtong 22 sa Disyembre

halangdon ang kaliwatan, nga takus gayud sa inyong katahum, aron kamo magka-maten-aw nga bana, nga tungod kanila kamo mismo pagahimungon nga dungganan."

Sa niining mga maharlikang pangumbinse, ang panganay nga igsoon, si Santa Agapia, mitubag:

'O Hari, katungdanan nimo ang pag-atiman sa mga kalihokan sa katawhan, sa mga langyaw, ug sa mga hukbo; apan daghan kaayong dili matarong nga mga pulong ang imong gisulti, nga nagpasipala sa Buhing Dios, nga ang tabang Niya imong gikinahanglan pag-ayo ug nga ang Iyang kaayo mapailubon kanimo; apan imo Siyang gipasipala.'

Unya miingon si Diocletian:

'Buang kini nga dalaga; dad-a pa kanako ang lain.'

Pagkahuman niini, gidala sa iyang atubangan ang iyang igsoon nga babaye, si Santa Chionia, ug miingon siya niini sa emperador:

'Ang akong igsoon, O Hari, dili buang. Sa kasukwahi, sa pagpakigsulti uban sa matarong nga paghukom, gipakita niya ang sayop sa imong pagdasig sa pagsimba sa mga dios-diosan.'

Ang hari, bisan pa, nga dili na gustong maminaw pa sa ikaduhang igsoon, gisugo nga dad-on duol kaniya ang ikatulong igsoon, si Santa Irina, ug miingon kaniya:

'Tungod kay nawala na sa hunahuna ang imong mga igsoon, ikaw, nga mao ang bungsong, yumuko sa atubangan sa mga dios, aron sa diha nga makita ka nila, buhaton usab nila ang sama.'

Apan si Santa Irene usab mitubag nga lig-on:

'Pasagdi nga ang tanan nga nawala sa ilang huna-huna tungod sa ilang dautang pagsupak sa Tinuod nga Dios magyuko sa ilang ulo sa atubangan sa mga dios-diosan. Unsa pa kaha ang mas walay pulos ug mas buang kaysa niini, kaysa pagsimba sa binuhat sa usa ka artista, nga gihimo niya alang sa usa ka bayad? Kay una, makigkonsulta ka sa artista bahin sa presyo ug disenyo sa diyos-diyosan: kung kini magbarog o maglingkod, naghigda o nagdagan, nagkatawa o naghilak; ug unsang materyal ang gamiton—kahoy, bato, bronse, o lain pang materyal. Ug kung dili maayo ang iyang paghimo, imo siyang supakon sa kasabotan; apan kung maayo ang iyang paghimo, imo siyang bayaran sa gisaad nga bayad. Ug unya imo kining gipalit ug gihimong dios-diosan nga imong ginasimba, nga kining giukit nga larawan imong ginatawag nga diyos, sa diha nga mas angay unta nga tawgon kini nga gipalit nga ulipon kaysa diyos.

Ingon tubag sa mga pulong sa mga balaan nga birhen, miingon si Diocletian:

'Ang ingon ana nga mga pulong angay tubagon sa pagpanakit,' ug gisugo niya nga ipriso ang mga balaan nga birhen. Samtang nagpadayon, si Santa Anastasia (nga, sumala sa iyang batasan, mibisita sa mga nakabilanggo sa mga prisohan) miadto sa mga balaan nga birhen ug gihatagan sila og kahupayan pinaagi sa paglaum sa tabang sa Dios ug sa posibilidad sa usa ka himayaong kadaugan ug pagdaug batok sa ilang mga kaaway.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang hari kinahanglan nga molarga paingon sa Macedonia[3019] aron atimanon ang pipila ka mga butang nga may kalabotan sa publiko. Ang tanang Kristohanon nga nakabilanggo sa Aquileia gidala uban kaniya, diin apil ang tulo ka balaan nga birhen—Agapia, Chionia ug Irina; misunod usab kanila si Santa Anastasia . Pag-abot nila sa Macedonia, gisugo sa hari ang hegemon[3020] sa Dulcitia nga pasakitan ang mga Kristohanon aron pugson sila sa paghalad sa mga diyos-diyosan; gisugo usab niya nga ang mga mosupak ipamatay human sa lain-laing pagpanakit. Tungod kay imposible nga isaysay ang mga pag-antos sa kadaghanan sa mga balaang martir nga gipailawom sa lain-laing pagpanakit didto niadtong panahona, hisgutan na lang nato ang pagkamartir sa tulo ka balaang birhen nga gihisgutan sa ibabaw.

Sa dihang gidala kining mga nobya ni Kristo sa atubangan sa gobernador Dulcitius aron atubangon ang ilang mga pag-antos, dali siyang nabihag sa usa ka hugaw nga tinguha sa dihang nakita niya ang ilang katingalahang katahum. Gisugo niya nga dakpon sila ug gisugo ang usa ka guwardiya nga sultihi sila nga hatagan sila og kagawasan ug daghang gasa kon mouyon sila sa pagtuman sa dautang tinguha sa prinsipe. Apan mas gusto pa sa mga balaan nga birhen nga mamatay og libo ka beses kaysa malapasan bisan kaisa, aron walay pagpangdayeg, hulga, gasa, o pagpanakit ang makapugos kanila sa pagtuman sa iyang dautang tinguha. Tungod

[3019] Ang Macedonia usa ka nasud sa Balkan Peninsula, nga nag-utlanan sa amihanan-kasadpan nga kanto sa Dagat Aegean (ang Gulpo sa Thessaloniki).

[3020] Hegemon – usa ka rehiyonal nga gobernador.

kay dili niya mapugngan ang nagdilaab nga kalayo sa kahilakaw nga misunog kaniya, ang gobernador nakahukom nga mosulod sa ilang kuwarto sa gabii, diin sila gihuptan, aron sila hugawan.

Sa pag-abot sa gabii, ang mga balaan nga birhen misugod sa pag-ampo, nag-awit sa All-Night Vigil ug mga salmo ngadto sa Dios. Ang gobernador, nga gustong mosulod sa ilang kwarto, bag-o pa lang niya nahikap ang hagdanan sa pultahan sa dihang kalit siyang nahimong buang ug dili na makalihok pa. Duol sa kwarto diin nagpuyo ang tulo ka magsoon nga babaye, adunay kusina, diin daghan kaayong sudlanan – kaldero, kawa, ug kawali, nga nangitim sa uling. Tungod kay dili siya makasulod sa kwarto diin naa ang mga balaan nga birhen, ang gobernador, nga nadani sa mga demonyo, misulod sa kusina, diin natabonan siya sa uling, nga nakadagkot sa iyang nawong, kamot, ug sa tanan niyang sinina, ug sa ingon nga kahimtang migawas siya ngadto sa iyang mga sulugoon nga nagpaabot kaniya, nagbarog duol sa maong kwarto nga naggunit og nagdilaab nga lampara sa ilang mga kamot. Ang mga sulugoon, sa pagkakita sa gobernador nga itom kaayo ug makalilisang sama sa usa ka Etiyopiyano, nahadlok kaayo ug sa pagkahulog sa ilang mga lampara, nilayas sila gikan didto. Ang gobernador, apan, nalibog ngano nga nilayas ang mga sulugoon sa pagkakita kaniya, nagtuo nga ginayaw ug ginahimakak siya, ug nasuko kaayo. Sa niining panahona, nagsidlak na ang kaagahon, ug bisan asa siya moagi, nangalat ang tanan sa pagtan-aw kaniya – mga sulugoon, mga guwardiya, ug mga sundalo – naglayas sila kaniya sama sa usa ka halimaw. Mibyahe dayon ang gobernador paingon sa palasyo sa hari, aron mosumbong sa hari bahin sa mga sundalo ilawom sa iyang mando, tungod kay wala sila mosunod kaniya ug gani gipakaulaw pa siya. Apan sa diha pa lang siya nagduol sa palasyo, nadungog na dayon niya ang kusog ug dugay nga katawa nga gikan sa sulod; ang uban sa mga naa didto nilayas sa kahadlok kaniya, samtang ang uban misugod sa paghampak kaniya, gipahawa siya gikan sa ganghaan sa palasyo, kay walay bisan kinsa ang nakahuna-huna nga siya mao ang hegemon sa Dulkitia; tanang nagtuo nga usa siya ka matang sa balaan nga buang. Bisan pa niana, wala gihapon masabti sa hegemon nga natabonan siya sa uling, kay ang iyang mga mata, tungod sa buhat sa yawa, natabonan. Sa iyang pagtan-aw, maputi ang iyang nawong ug limpyo ang iyang sinina ug kamot. Apan sa dihang sa katapusan nasabtan sa iyang mga sulugoon nga nawala sa hunahuna ang ilang agalon, dayon sila midagan sa pagsunod kaniya ug gidala siya pauli, nga nag-ingon, 'Tan-awa ang imong kaugalingon, unsa na kaayo ka nianing kahimtanga!'

Sa dihang misulod siya sa balay, ang iyang asawa ug ang tanang sulugoon nga lalaki ug babaye misugod og hilak nga mapait, nagtuo nga nabaliw siya, samtang ang uban misalikway kaniya ug wala mosulti kaniya. Siya mismo, bisan pa, naglibog gihapon ug nangutana nganong ang uban nagahilak para kaniya samtang ang uban gani naglikay kaniya. Unya nabuksan ang iyang dautang mga mata, ug nakita niya nga siya hugaw; sa pagtan-aw niya sa salamin nga ang iyang nawong itom sama sa usa ka Etiyopiyano, nasabtan niya nga siya gipakaulaw sa usa ka demonyo. Unya nasuko kaayo siya sa mga balaan nga birhen, nga nagtuo nga sila ang hinungdan sa tanan niyang nahitabo pinaagi sa ilang salamangka, ug naghimo siya og plano aron panimalos kanila. Pagkahuman niyang nahugasan ang iyang lawas ug nakausab ug sinina, mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes sa atubangan sa tanang katawhan. Unya gisugo sa gobernador nga ipreparar ang mga instrumento sa pagpanakit ug dad-on pag-usab sa iyang atubangan ang mga balaan nga birhen. Pag-abot sa mga balaan nga birhen, gisugo sa gobernador nga hubaron sila aron makita niya ang ilang mga lawas. Apan sa diha nga gisugdan na nila ang pagtangtang sa ilang mga sinina, wala nila kini mabuhat, kay, sumala sa kabubut-on sa Diyos, ang mga sinina sa mga santo mikupot kaayo sa ilang mga lawas, sama sa panit nga nakadikit sa unod, nga ang tanan nangahibulong sa maong milagro. Ang mga sulugoon, bisan pa sa ilang dugay nga pagsulay sa pagtangtang sa sinina sa mga santo, wala gayud kini nila mabuhat.

Sa bahin sa gobernador, samtang naglingkod sa bangko, kalit lang siya natulog og lawom kaayo nga bisan unsa pa ilang buhaton dili siya mapukaw: gihampak siya ug gisigaw og kusog sa iyang palibot, apan natulog siya nga murag patay. Unya, gikuha siya samtang natulog ug gidala sa iyang balay. Apan sa diha-diha nga gidala siya sa balay, namata dayon siya.

Pagkahibalo sa hari sa tanan nga nahitabo kang hegemon Dulkitius, nasuko kaayo siya kaniya ug gisugo nga ihatud ang mga balaan nga dalaga kang huwes Sisinnius alang sa pagpanakit. Nagsugod ang huwes sa iyang interogasyon sa pinakabata nga igsoon nga babaye, si Irina. Nangutana siya:

'Mosunod ka ba sa sugo sa hari?'

Mitubag ang santo:

'Dili, dili ko mosugot, kay usa ko ka Kristohanon, usa ka alagad sa Labawng Ginoo.'

Unya gisugo sa huwes nga dad-on siya sa prisohan. Pagkahuman, pagkahuman gisugo nga dad-on si Agapia ug Chionia sa atubangan sa hukmanan, miingon siya kanila:

'Ang imong manghud nga igsoon nadani sa sayop ug gitudloan nimo sa pagdumot sa balaod sa langit; busa, akong gihukman nga ipahunong una ang iyang pagpanakit, aron, sa diha nga makita niya ang imong pag-antos, mahadlok siya ug mosunod kanamo. Apan kon gusto ninyo nga malikayan kini nga pagpanakit, maghalad kamo og sakripisyo sa mga diyos, sama sa among ginabuhat, sa pagsunod sa sugo sa hari.'

Mitubag si Santa Agapia sa huwes:

– Lig-on ang among pagtuo.

Unya miingon ang hukom kang Chionia:

'Unsa man imong isulti?'

Mitubag si Chionia:

'Ang among pagtuo magpabilin nga dili matandog.'

Unya nangutana ang huwes:

'Aduna ba mo'y mga Kristohanong libro?'

Mitubag ang mga balaan nga birhen:

'Aduna kami'y mga libro, apan natago kini sa among hunahuna, diin dili kini makuha sa mga kaaway ni Kristo.'

Nangutana ang huwes:

'Kinsa ang nagtudlo kaninyo sa malipayong pagsumite sa inyong kaugalingon sa ingon nga mga pag-antos?'

Mitubag ang mga balaan nga birhen:

'Kining mga pag-antos panandali ra ug nagdala og dakong kaayohan, kay pinaagi niini makab-ot sa tawo ang walay katapusang himaya.'

Miingon ang huwes nga hugot:

'Tumana ang sugo sa hari ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

Apan miingon ang mga balaan nga birhen:

'Naghalad kami og halad sa pagdayeg sa Dios, apan dili gayud kami maghalad sa halad ngadto sa yawa. Ayaw paghunahuna nga malikayan namo ang Dios, ang among Ginoo nga si Jesu-Cristo, kondili tuman-a ang sugo nga gihatag kanimo sa imong aring sa yuta, sama sa among pagtuman sa mga sugo sa among Aring sa Langit.'

Niadtong panahona, si Huwes Sisinus, sa kalagot, nagpagawas sa mosunod nga sugo mahitungod sa mga santo:

'Gisugo nako nga si Agapia ug si Chionia, nga pagkahuman mapahimangnoan sa hukmanan, misalikway sa pagtuman sa sugo sa hari, pasunogon nga buhi.'

Pagkadungog niini nga silot, napuno sa kalipay ang mga balaang birhen ug misinggit sila sa kusog:

Nagpasalamat kami Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, sa pag-isip kanamo nga takus nga mahimong mga magpamatuod sa Imong Labing Balaan nga Ngalan. Dawata ang among mga kalag sa Imong mga kamot, O Ginoo!

Gibato sa kalayo, ang mga balaan nga birhen nag-ampo didto ug, pinaagi sa pag-ampo, gisumite nila ang ilang mga kalag sa kamot sa ilang Ginoo[3021] . Samtang ang mabangis nga kalayo wala gyud makadaot sa lawas sa mga balaan nga birhen bisan gamay, ni sa ilang mga bisti, aron walay bakas sa kalayo nga nabilin kanila. Nahitabo kini isip usa ka timaan sa mga pagano nga ang mga balaan nga birhen wala mamatay tungod sa kalayo, kondili pinaagi sa ilang mga pag-ampo nakadawat sila gikan sa Dios og usa ka bulahan nga pagpanaw. Ang ilang dungganong mga lawas, nga wala masamdan sa kalayo, gikuha sa mga sulugoon ni Santa Anastasia nga Manluluwas sa gabii ug gidala ngadto sa ilang agalon. Si Santa Anastasia, pagkahuman niyang pahiran og humot nga lana ang ilang balaan nga mga lawas, gihigda niya kini uban ang dungog sa usa ka bag-ong kabaong, naglipay sa espiritu ug nag-ampo sa Ginoo nga hatagan usab siya og bahin sa kalipay sa maong mga balaan nga birhen.

Sa sunod adlaw, mibalik si Hukom Sisinus sa iyang lingkoranan ug gisugo nga dad-on si Santa Irene sa iyang atubangan. Sa pagdala kaniya, miingon siya kaniya:

[3021] Ang balaan nga birhen nga mga martir nga sila Agapia ug Chionia namatay niadtong 304.

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, basi malaglag ka usab sa kalayo sama sa imong mga igsoon.'

Apan mitubag ang santa nga mapisan:

'Dili ko maghalad og sakripisyo, kay dako kaayo ang akong tinguha nga makig-ambit sa kalipay sa akong mga igsoon, aron dili ko mapahimulag kanila sa dihang motindog sila sa atubangan sa Dios.'

'Paminawa ang among tambag,' miingon ang huwes, 'kung dili, pagasagdan ka sa mas grabe pang pag-antos kaysa sa imong mga igsoon.'

'Andam ako sa bisan unsang matang sa pag-antos,' tubag sa balaan, 'kay gusto kong mamatay alang sa kamatuoran ug, pinaagi sa kamatayon, makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan; gusto ko, human makalabay sa kalayo, makaabot sa akong ganti.'

Unya miingon ang huwes kaniya:

'Ipamando ko nga dad-on ka, hubad, ngadto sa bordelo, aron ikaw masinati didto ang pag-abuso hangtod mamatay ka.'

Mitubag ang santo:

'Ang akong lawas mag-antos sa kamot sa usa ka salawayon sama sa pag-antos niini gikan sa usa ka nagatiltil nga iro, o lobo, o oso, o nguso sa bitin. Ug mas maayo pa gayud nga mag-antos ang akong hugaw nga lawas kaysa sa hugawan nako ang akong kalag pinaagi sa idolatriya; kay ang usa ka sala nga nabuhat batok sa kabubut-on sa usa ka tawo, kon ang kalag wala mouyon niini, dili kini ipasangil kaniya sa atubangan sa Dios. Napahugawan ba ang mga balaan nga kaniadto nag-antos tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Hesukristo, kinsa gipugos sa ilang mga manlupig nga ibubo sa ilang mga baba ang dugo sa mga halad sa diyos-diyosan?

'Sigurado nga nadisturbo ang mga nakatilaw sa among halad,' pangutana sa huwes.

'Dili lang sila nadisturbo,' tubag sa santo, 'apan gikoronahan pa sila sa Diyos tungod niini, kay samtang giputol ang ilang mga kamot, gipugos ang pag-abli sa ilang mga baba ug gipugos ang pagbubo sa dugo sa mga halad sa diyus-diyosan ngadto kanila. Ang sala nga buot buot buhaton angay silotan, apan ang sala nga dili buot buhaton dili giisip. Sa samang paagi, bahin kanako, nga gihatag na ang akong lawas kang Kristo, kon buhaton ninyo ang bisan unsa kanako pinaagi sa pwersa—naga-laum ako nga dili ako mapahiya sa atubangan sa akong imortal nga Nobyo, kondili madawat ko ang Iyang ganti, kay alang kaniya man ako nag-antos niining kapintas sa inyong mga kamot. Dili ko tagdon unsay gusto ninyong buhaton sa akong lawas: bisan pasanginlan ninyo kini sa kahugawan, o pilas, o kalayo, andam ko nga pag-antuson kini tanan alang sa ngalan sa Ginoo nga akong Dios. Apan ang akong Dios adunay gahum ug kusog, ug dili Niya kamo tugotan nga buhaton ninyo ang inyong gipangplano nga buhaton kanako.

Unya gisugo sa hukom ang mga sundalo nga dad-on ang batan-ong dalaga sa bordel ug gisugo nga biyaan siya didto aron malapasan hangtod mamatay siya. Sa dalan, samtang gidala siya sa mga sundalo, gisugat sila sa duha ka laing sundalo nga labing mahimayaon ang hitsura ug maanyag ang dagway, nga miingon sa mga sundalong nagdala sa balaan:

'Gipadala kami sa hukom aron isulti kaninyo nga dad-a kining dalaga sa dapit nga among ipakita kaninyo.'

Ug gidala nila sila gawas sa siyudad ug, pagkahuman nila madala sa usa ka hataas kaayo nga bungtod, miingon sila sa mga sundalo:

'Adto kamo karon, ug sultihi si Hukom Sisinnius nga inyong gibutang ang dalaga sa bungtod, sumala sa inyong gisugo.'

Mibiyahe ang mga sundalo paingon sa huwes, samtang ang duha ka lalaki nga puti ang kutis nawala sa panan-aw, kay mga Anghel sila sa Dios.

Ang balaan nga dalaga nga si Irina nagtindog sa bungtod, nagdayeg ug nagpasalamat kang Kristo nga Dios, nga nagluwas kaniya gikan sa kamot sa mga maluoy.

Sa dihang nahibaloan sa huwes ang nahitabo, nasuko kaayo siya nga wala natuman ang iyang sugo, ug misakay sa iyang kabayo ug midiretso paingon sa bungtod.

Pag-abot niya, nakita sa huwes ang balaang dalaga nga nagtindog sa bungtod, apan dili niya kini masaka, kay mura'g napalibotan ang bungtod sa usa ka hataas nga pader nga dili malabyan. Naglibot-libot siya sa bungtod sa kabayo, gisunog siya sa kasuko nga dili niya mapadool ang balaan nga dalaga, busa naglibot-libot siya gikan sa buntag hangtod sa gabii, nga walay nahimo. Apan ang pipila sa mga mandirigma nga kauban niya mihugot sa ilang busog, mipana og mga pana batok sa santa ug nakasamad kaniya. Unya misinggit siya, nga nagtubag sa huwes:

'Ginawagko ka, salbahis, nga miatubang ka kanako, usa ka huyang nga babaye, uban sa mga armas, murag usa ko ka gamhanang lalaki. Apan ania ako, putli ug walay bahid gikan kanimo, nga mibyahe paingon sa akong Ginoong Jesu-Kristo, Kinsa karon mag-ihap kanako uban sa akong mga igsoon nga babaye.'

Pagkahuman niya og sulti niini ug pagpasalamat sa Diyos, mihigda ang balaan sa yuta ug iyang gipasa ang iyang espiritu sa Ginoo. Nahitabo kini sa adlaw sa wala pa ang pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw[3022] .

Sa pag-abot sa gabii, gisugo ni Santa Anastasia ang iyang mga sulugoon sa pagkuha sa balaan nga lawas sa martir nga si Irene gikan sa bungtod ug, pagkahuman sa pag-pahiran kini og humot nga lana, gibutang kini tupad sa mga lawas sa iyang mga igsoon.

Busa, sa ingon niini, natuman sa balaang mga martir, ang tulo ka magsoon nga mga birhen – sila Agapia, Chionia ug Irina – ang ilang pagkamartir ug nagpakita sa himaya sa atubangan sa trono sa Labawng Balaang Trinidad – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang balaang martir nga si Leonidas ug, uban kaniya, ang mga balaang babaye: sila Charissa, Nunechia, Vasilissa ug Theodora, nga nag-antos sa Korinto ug nalunod sa dagat niadtong tuig 251.

Ang pagkamartir ni Santa Irina.

Gisaulog niadtong Abril 16

Ang Balaang Martir nga si Irene nag-antos atol sa pista sa Balaang Pasko sa Greece[3023] . Kauban sa daghang uban pang mga Kristohanon, nagpuyo siya sa usa ka langob, ug gigugol nila ang ilang panahon sa kanunay nga pag-ampo. Gisumbong sila sa dautang mga alagad sa mga diyos-diyosan sa maghuhari, ug si Santa Irene, sumala sa iyang sugo, gidakop, gipang-gapos og kadena ug gipriso. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa gobernador, mapangahas niyang giangkon atol sa iyang interogasyon nga si Jesus mao ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat ug Manluluwas sa tanang butang, ang Manuluwas sa katawhan ug ang manlupig sa mga dios-diosan. Tungod niini, siya gipakanaug ug gibalik sa prisohan. Pagkahuman niini, ang gobernador misugod sa pag-atubang sa mga kaso nga gidala sa mga tawo sa lungsod; ug sa diha nga nahuman na niya kini, gisugo niya nga ipagawas pag-usab ang balaan gikan sa bilanggoan. Sa dihang gidala siya sa atubangan niya, gisugdan niya pagpugos kaniya nga isalikway si Kristo, apan wala gani siya maminaw sa ingon nga mga hangyo. Unya, sa sugo sa tigpahirap, gipailawom siya sa malupit nga mga pagpanakit: giputol ang iyang dila, gipagawas ang iyang mga ngipon ug, sa katapusan, giputol ang iyang ulo gamit ang espada.

30 Abril

17 Abril (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Simeon, Obispo sa Persia

Gisaulog kaniadtong 17 Abril

Sa dihang ang gidaghanon sa mga Kristohanon sa Persia[3024] misaka pag-ayo ug aduna na silay kaugalingong mga simbahan, mga obispo, mga pari, ug mga diakon[3025] , ang mga paganong magi, sa ilang

[3022] Ang pagkamartir ni Santa Irina nahitabo niadtong 304.

[3023] Sumala sa Prologo, ang balaang martir nag-antos sa siyudad sa Korinto, samtang sumala sa Cheti-Minei, siya nag-antos sa Macedonia. Ang iyang pagkamartir gi-tala sa tuig 205 (sa panahon sa pagpanlupig ni Decius) o sa tuig 304, sa panahon sa pagpanlupig ni Diocletian.

[3024] Ang Persia nag-okupar sa kasadpang bahin sa Iranian Plateau. Ang mga modernong utlanan niini mao: sa kasadpan, Turkey; sa sidlakan, Afghanistan ug Baluchistan; sa habagatan, ang Dagat Indian; ug sa amihanan, ang rehiyon sa Transcaspian. Ang nagtukod sa

pagkakita niini, napuno sa dakong kasuko ug kalagot batok sa mga Kristohanon. Kining mga magi, nga nagasubay sa ilang kaliwatan ngadto sa labing karaang mga magi, mao ang mga tigdepensa ug tigbantay sa dautang bakak nga relihiyon sa Persia. Kauban nila, ang mga Hudiyo—ang kanunay nga mga kaaway sa Kristiyanismo—nagmata usab batok sa mga Kristohanon. Pagkahuman sa ilang pakig-sabwatan sa mga magi, ilang napangumbinsi ang Persyano nga hari nga si Shapur[3026] sa pagsugod og pagpanlupig batok sa mga Kristohanon[3027] . Bisan pa niini, gisumbong na nila si San Simeon sa iyaha—nga mao ang obispo sa siyudad sa Seleucia-Ctesiphon[3028] —nga miingon nga kini nga Kristohanong obispo supak sa gingharian sa Persia ug suod kaayo sa hari sa Griyego, nga giingong gisumbong niya ang tanan nga nahitabo sa Persia.

Unya si Haring Shapur, sa sinugdanan pa lang, nagpataw og bug-at ug grabe ka lisod nga buhis sa mga Kristohanon ug nagsugo og mga istrikto nga tawo aron magbantay sa pagbayad sa buhis. Unya misugod siya sa hayag nga pagpatay sa mga pari ug ministro sa Dios, sa pagpanakod sa kabtangan sa simbahan, ug sa paglaglag sa mga simbahan mismo, nga gipaguba hangtod sa pundasyon; si Obispo Simeon, nga iyang giisip nga usa ka gituohan nga kaaway sa gingharian sa Persia ug kontra sa walay-Dios nga pamintasan sa mga Persiano, iyang gisugo nga dakpon ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis.

Sumala sa sugo sa hari, gidala si San Simeon sa atubangan sa hari, kauban ang duha ka pari, sila Abdela ug Ananias. Ang obispo, nga gidakpan sa mga sundalo ug gipanghigot sa puthaw nga kadena, dili lang nahadlok sa kasuko sa hari, apan wala gani mitungo sa atubangan niya. Busa, ang hari, nga nasuko kaayo, nangutana sa santo:

'Ngano man nga dili ka mosimba kanako sama sa kaniadto?'

Mitubag ang santo:

'Sa nangagi, wala ko gidala sa atubangan nimo sa paagi nga gidala ko karon – ug mitungo ko sa atubangan nimo, naghatag og angay nga dungog sa imong katungdanan. Karon, bisan pa, tungod kay gidala ko dinhi aron ikalimod ang akong Dios ug mosalikway sa akong pagtuo, dili na angay nga motungo ko sa atubangan nimo, kaaway sa akong Dios.'

Gisugdan sa hari ang pagpugos kaniya sa pagsimba sa adlaw[3029] ug nagsaad kaniya og daghang gasa ug dungog ingon baylo, samtang naghulga nga hingpit niyang laglagon ang Kristiyanismo sa iyang gingharian kon mosalikway siya. Sa dihang nakita sa hari nga lig-on ang santo ug dili mapalihok sa pagpangdayeg o hulga ngadto sa iyang dautang buot, gisugo niya nga ipriso siya.

[3030]Sa dihang gidala ang santo gikan sa palasyo paingon sa bilanggoan, nakita siya sa usa ka eunuko nga si Usfazan[3031] , nga tigulang na, nagpadako kang Haring Sapor sukad pagkabata, ug girespeto kaayo sa tanan tungod kay siya ang labing suod nga kasaligan sa hari. Kining eunuko naglingkod tupad sa mga kwarto sa hari niadtong panahona, ug sa dihang nakita niya nga gidala palayo si San Simeon nga Obispo, dali siyang mibangon gikan sa iyang lingkoranan ug mihapa sa atubangan sa Obispo sa Dios. Apan si San Simeon mitalikod kaniya ug kusog siyang gisaway tungod sa iyang apostasiya, kay sa sinugdan usa siya ka Kristohanon apan sa ulahi misimba sa adlaw tungod sa kahadlok sa hari. Pagkahuman niini, si Usfazan misugod sa pagmasubo pag-ayo; siya naghilak ug nag-aga, gikuha ang iyang bililhon nga mga bisti, nagsul-ob og yano ug magaspang nga sinina, ug samtang naglingkod sa ganghaan sa palasyo, miingon sa iyang kaugalingon sa taliwala sa iyang mga luha: 'Lagmit na gayud ako, kawawaon! Unsaon man nako pagbarog sa atubangan sa akong Dios, nga akong gisalikway? Ani-a si Simeon, ug bisan siya mihawa sa akong atubangan tungod sa akong pagtalikod sa pagtuo; unsaon kaha pagtan-aw sa akong Magbubuhat kanako?'

---

monarkiya sa Persia mao si Cyrus, nga naghari gikan sa 558 hangtod 529 BC ug nailhan tungod sa iyang mga pagsakop (gisakop niya hapit ang tibuok Kasadpang Asya).

[3025] Nahitabo kini sa ika-4 nga siglo AD.

[3026] Si Sapor II, Hari sa Persia gikan sa 310 hangtod 381.

[3027] Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon gipasiugdahan ni Shapur II sa ika-32 o ika-33 ka tuig sa iyang paghari, i.e. sa 343–344.

[3028] Seleucia-Ctesiphon – ang ngalan sa usa ka siyudad sa Persia nga gibahin sa Suba Tigris ngadto sa duha ka magkasumpaki nga bahin. Kining siyudad gitukod ni Seleucus I Nicator, nga naghari gikan sa 353 hangtod 281 BC.

[3029] Ang pagsimba sa adlaw usa ka bahin sa halos tanang paganong relihiyon.

[3030] Ang eunuko usa ka kastradong sulugoon, kasagaran gituyo alang sa serbisyo sa mga harem sa Sidlakan. Tungod sa kahigayunan nga maka-impluwensya sa mga magmamando sa Sidlakan, diretso man o pinaagi sa ilang pinalanggang asawa ug mga concubine, kasagaran nakab-ot sa mga eunuko ang dakong impluwensya sa pagdumala sa mga kalihokan sa estado.

[3031] Ang pagano nga ngalan ni Usfazana mao si Gugstsiyatazad.

Samtang nagasulti siya, nagahilak siya nga dili mapahupay. Pagkahibalo niini, gipatawag dayon siya ni Haring Sapor ug sa dihang nakita niyang nagahilak siya, nangutana kaniya:

'Unsa ang hinungdan sa imong kasubo? Unsa nga grabeng panghitabo ang nahitabo kanimo sa palasyo?'

Mitubag si Usfazan:

'Dili, walay dautan o masubo nga nahitabo kanako sa inyong palasyo, bisan pa man mas gusto nakong masinati ang tanang kapintasan, kasubo ug kalamidad sa kalibutan kaysa niining usa ka butang nga karon akong gisubo sa akong kasingkasing ug gipanghilak—mao kini, nga buhi pa ko dinhi sa yuta: Gulang na kaayo ko nga dugay na unta ko nga namatay, apan nagatan-aw gihapon ko sa adlaw, nga akong gi-samba ingon usa ka dios. Mas gusto pa unta ko nga mamatay kaysa nga moliko gikan sa Dios, ang Magbubuhat sa tanang binuhat, pinaagi sa pagsamba sa usa ka binuhat imbis sa Magbubuhat. Apan gibuhat ko kini dili tungod sa akong tinuod nga tinguha, kondili sa pagka-hipokrito, aron lang makapahimuot kanimo; ug busa angakong angay silotan sa kamatayon tungod sa duha ka rason: una, gisalikway nako si Kristo, akong Dios; ug ikaduha, sa akong katigulangon napamatud-an nako nga dili ko matinud-anon kanimo. Apan nanumpa ako sa Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, nga dili na gayud nako buhaton pag-usab ang ingon nga sala. Dili na nako pasipalahan ang Ginoo ug akong Dios, si Jesu-Cristo, ang Imortal nga Hari, alang sa usa ka mortal nga hari; dili na nako ipakumbaba ang akong mga tuhod sa atubangan sa adlaw, usa ka binuhat sa Dios, kondili magasimba ako sa Magbubuhat mismo sugod karon hangtod sa katapusan.

Pagkadungog ni Usfazan, si Haring Sapor natingala kaayo sa ingon ana nga kalit nga pagbag-o kaniya ug mas nasuko pa gayud siya sa mga Kristohanon, nagtuo nga gibinuangan nila si Usfazan pinaagi sa pipila ka matang sa salamangka. Apan, tungod kay naluoy siya sa tigulang, misugod siya sa paghangyo kaniya, sama sa paghangyo sa usa ka amahan, nga ayaw paghatag og ingon nga kaulaw sa ilang mga diyos, kahuy-an sa iyang kaugalingon, ug kasubo sa panimalay sa hari, ug gihagit niya siya niini, usahay pinaagi sa mahigugmaong mga pulong, usahay pinaagi sa hulga. Apan mitubag si Usfazan sa hari:

'Tungod sa akong pagkabuang kaniadto, igo na; karon dili na nako kini buhaton pag-usab, ni mosimba ko sa mga binuhat imbis sa Magbubuhat.'

Human sa taas ug lain-laing mga paningkamot sa pagpangumbinsi, ang hari, sa dihang nakita niyang dili mausab si Usfazan, gisilotan siya nga putlon ang ulo gamit ang espada.

[3032]Samtang gidala siya sa iyang pagbitay, gitawag ni Usfazan, nga bulahan, ang usa sa iyang matinud-anong mga higala, usa ka eunuco ug tagapamahaw sa hari, ug gihangyo siya nga moadto sa hari ug ipahibalo ang iyang katapusang mga pulong. Miingon siya niini:

'O Hari,' matod ni Usfazan, 'hinumdumi ang akong pag-alagad; hinumdumi kung giunsa ko, sukad pa sa akong pagkabatan-on, pag-alagad una sa imong amahan ug unya kanimo, hangtod sa katapusan, uban sa hingpit nga debosyon. Dili na kinahanglan og mga saksi aron kini mapamatud-an, kay ikaw mismo maayo kaayo nga nakahibalo niini. Tungod sa tanang serbisyo, usa ra ka ganti akong gipangayo kanimo: ipahibalo sa tanan ngano ako mamatay. Igunit ang heraldo aron ipahayag kini sa kusog nga tingog, aron mahibal-an sa tanang prinsipe, sa mga maharlika ug sa tibuok katawhan nga si Usfazan dili mamatay tungod sa bisan unsang krimen o kalapasan batok sa hari, kondili mamatay siya tungod kay usa siya ka Kristohanon ug wala mosugot nga ikalimod ang iyang Dios.

Sa dihang naabot kining hangyo kang Haring Shapur, mitugot siya sa pagtuman niini, kay naglaum siya nga makapahadlok pag-ayo sa kasingkasing sa tanang Kristohanon kon madungog nila nga ang hari wala magpakita og kalooy bisan sa tigulang nga si Usfazan—usa ka matinud-anon ug malumo nga tawo, magtutudlo sa hari—apan walay kalooy siyang gipatay tungod sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Cristo. Si Santo Usfazan, bisan pa, lahi ang iyang gihunahuna: nagtuo siya nga ang mga Kristohanon, nga iyang nahadlok ug napasubo tungod sa iyang pagbiya sa pagka-Kristohanon, sa dihang mahibalo sila sa iyang pagbag-o ug pagkamartir alang kang Kristo, malipay ug mapalig-on aron maatubang ang susamang mga pag-antos uban sa kaisog.

Busa, giputol sa ulo ang balaan nga martir, samtang ang heraldo misinggit sa kusog nga tingog nga si Usfazan gipapatay tungod lang sa iyang pag-angkon kang Kristo.

[3032] Cubicularius (gikan sa Latin nga *Cubiculum* – kuwarto sa pagkatulog) – usa ka chamberlain, ang tig-alagad nga responsable sa kuwarto sa pagkatulog sa hari.

Si Santo Simeon, ang obispo, nga gipriso uban sa mga pari ug uban pang mga Kristohanon, nakahibalo sa kamatayon ni Usfazan. Napuno sila sa dili masukod nga kalipay ug gipadayeg ang Dios, nga nagpahilayo kang Usfazan gikan sa sayop ug gikoronahan siya sa korona sa martir.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang gitawag siya pag-usab sa atubangan sa hari, mitindog si San Simeon sa iyang pagtuo sa atubangan niya ug misalikway sa pagsimba sa adlaw o sa pagyuko sa hari.

Unya, sa iyang kasuko, gisugo sa hari nga ipagawas ang tanang Kristohanon nga gipriso sa dungeon ug gipangadena aron patyon sa adlaw sa makaluwas nga pag-antos sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Usa ka gatos ka tawo ang gipagawas aron patyon, diin daghan niini mga pari, diakono, ug klerigo. Gikomprir sila tanan sa hari nga putlon sa espada sa atubangan mismo ni Simeon, ug pagkahuman kanila tanan, si Simeon usab ipapatay. Samtang gidala paingon sa kamatayon ang mga nakagapos nga Kristohanon, ang pinakamatigulang sa mga mago misinggit sa kusog nga tingog: 'Kung kinsa kaninyo ang gustong mabuhi, pasimba siya sa adlaw uban sa hari, ug siya dayon dayon buhian.'

Apan walay bisan usa ka Kristohanon nga mitagad sa iyang panawag – walay mitubag kaniya, kay walay gustong pilion ang panahong kinabuhi kaysa sa kinabuhi nga walay katapusan, kondili ang matag-usa nangandoy nga malipayon nga mamatay alang kang Kristo, ang Maghahatag sa Kinabuhi. Ang balaan nga obispo, sa iyang bahin, gipalig-on sila tanan aron maatubang ang pagpanakit ug kamatayon nga walay kahadlok, gitudloan sila sa mga pulong sa Balaang Kasulatan ug gipalig-on sila sa pag-antos sa ilang mga pag-antos pinaagi sa paglaum sa walay katapusang kinabuhi sa Gingharian sa Langit. Ug sila tanan giputol ang ulo sa espada. Unya si San Simeon, ang magbalantoy sa iyang panon sa Pulong, nga gipadala ang iyang panon sa atubangan niya kang Cristo, ang Punong Magbalantoy, gibutang usab ang iyang kaugalingong ulo ilawom sa espada pagkahuman sa tanan ug mibiyahe paingon sa Ginoo[3033] . Kauban niya gipatay ang duha ka presbiter nga nadakpan uban kaniya, sila Abdelai ug Ananias, nga pareho nang tigulang.

Sa dihang miabot na ang turno ni Ananias nga ipaubos ang iyang ulo sa espada, siya nahadlok ug nangurog sa kahadlok. Usa ka maharlika nga nagbarog duol kaniya, nga ginganlan og Fusik, nga mao ang pangulo sa tanang , ang mga ubos nga sulugoon sa palasyo, ug nga tinago nga nag-angkon sa Kristohanong pagtuo, sa dihang nakita niya nga nahadlok si pari Ananias nga putlon sa espada, misinggit, nga nagtubag kaniya:

'Ayaw kahadlok, tigulang! Pikit lang imong mga mata ug pagbarug nga lig-on, kay makita nimo dayon ang Banal nga kahayag.'

Sa diha-diha nga nahuman sa lalaki ang iyang gisulti, dayon siya nailhan nga usa ka Kristohanon; gidakop siya ug gidala sa atubangan sa hari. Wala siya mahadlok nga nag-angkon sa atubangan sa hari nga usa siya ka Kristohanon ug gisalikway ang dili matarong nga pagtuo sa mga Persyano.

Pagkadungog sa hari sa iyang mga pulong, nasuko kaayo siya ug gisugo siya nga patyon, dili pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada, kondili pinaagi sa lain nga pamaagi nga mas makapahugno. Gisi nila ang tutunlan niya sa luyo, gikuha ug giputol ang iyang dila, unya gilukon ang panit sa tibuok lawas sa santo; pinaagi sa ingon nga mga pag-antos gipatay ang santo.

Sa samang higayon, gidakop sa mga mananakit ang iyang anak nga babaye, usa ka batan-ong dalaga nga ginganlan og Askitrea, ug pagkahuman siya nila pasakitan sa makalilisang nga paagi, gipatay usab siya. Kauban nila, daghan pang uban nga nag-angkon sa ilang pagtuo kang Ginoong Hesus ang gipatay usab. Usa ka tuig pagkahuman niining hitabo, usab sa Biyernes Santo, si San Azat, usa ka eunuko ug pinalanggang sulugoon sa hari, gipatay uban sa usa ka libo ka balaang martir. Gitagna sa Balaang Simbahan nga ang gidaghanon sa mga nabinuang alang kang Kristo sa tibuok niining panahona kay usa ka libo usa ka gatos ug lima ka pulo. Ang mga historiyador sa simbahan nga sila Sozomen[3034] ug Nikephoros Kallistos[3035] naghisgot sa ilang mga sinulat nga niadtong panahona, usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga Kristohanon ang gipatay, sa mismong adlaw sa Pag-antos ni Kristo ug sa adlaw sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw. Kay sa diha nga gipagawas ang sugo sa walay

---

[3033] Ang pagkamartir ni San Simeon ug sa uban pang mga martir uban kaniya nahitabo niadtong 343 o 344.

[3034] Ang eklesiastikal nga historyador nga si Sozomen nabuhi sa ika-5 nga siglo ug nagpraktis isip abogado sa Constantinople. Gipadayon niya ang *Kasaysayan sa Kristohanong Simbahan* (nga gisugdan sa historyador nga si Eusebius) gikan sa 323 hangtod sa 439.

[3035] Si Nikephoros Kallistos usa ka historyador sa simbahan sa ika-14 nga siglo ug usa ka monghe sa Monasteryo sa Hagia Sophia sa Constantinople. Ang iyang *Ecclesiastical History* (nga adunay 18 ka libro) naglangkob sa yugto hangtod sa kamatayon sa Bisantinong Emperador Phokas (mga 611).

Diyos nga Haring Sapor – nga patyon ang tanang Kristohanon sa iyang gingharian – ang mga magtutuo nga lalaki ug babaye, tigulang ug batan-on, dali-dali ug walay paglangan mibiya sa ilang mga panimalay ug walay kahadlok misumiter sa ilang kaugalingon aron patyon, namatay nga malipayon alang sa ilang Ginoo.

Sa dihang gipatay si San Azat nga eunuko, dakong pagbasol ang gibati sa hari sa pagkawala kaniya, kay pinalangga gyud niya siya; busa gisugo niya nga hunongon ang pagpatay; gisugo lang niya ang iyang mga magi nga pangitaon ug pasakiton ang mga magtutudlo ug maggiya nga Kristohanon, ang mga obispo ug presbiter, samtang gisugo nga pasagdan ang nahabilin nga mga Kristohanon. Kita, bisan pa niana, sa pagpasidungog sa handumanan sa tanang balaang martir, naghimaya kang Kristo, ang Magahatag sa mga Kahimayaan ug Magahatag sa mga Korona, ang atong Manluluwas, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Ang Kinabuhi sa Atong Amahan Akakios, Obispo sa Melitene, uban sa mga Balaan

Gisaulog sa ika-17 sa Abril

Si San Akakios, ang Sulugoon sa Dios, lumad sa Armenyanhong siyudad sa Melitene[3036] ug natawo siya sa matinud-anon ug mahadlokon sa Dios nga mga ginikanan nga wala'y anak, busa nangaliya sila sa Dios pinaagi sa pag-ampo ug pagpuasa aron hatagan sila niining bulahan nga anak. Pagkahuman nila sa pagpadako sa ilang anak sa pagtuon sa Kasulatan, gidala siya sa mga ginikanan ngadto sa obispo sa maong siyudad ug gisumite siya sa pag-alagad sa Dios, kay mao kini ang ilang gisaaran sa dihang nangayo sila og anak sa Dios.

Ang Obispo sa Melitene niadtong panahona mao si Otrii nga Bulahan. Mao kini kana nga Otrii nga sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan, nga gitigum atol sa paghari ni Teodosio ang Dako[3037] batok sa erehe nga si Macedonius[3038] , mitindog taliwala sa usa ka gatus ug limampung Amahan isip usa ka labi ka matinud-anong kampyon sa pagkamatinud-anon. Kauban ni Santo Gregorio Theologo[3039] ug uban pang mga masigasig ug tigpanalipod sa Ortodoksiya, hugot niyang gipanalipdan kini ug nakigbatok sa erehiya. Kini nga matinud-anon nga tawo, si Santo Otrii, mao ang gisaligan sa mga ginikanan sa bulahan nga batan-on nga si Akakios.

Si San Otrios, ang obispo, sa pagtan-aw sa banal nga grasya sa batan-on, giordinar siya sa klero sa simbahan. Si Akakios, sa iyang bahin, nagkauswag ug nagpalig-on, nangibabaw sa pagkamaayo, masigasig nga nagbuhat sa iyang mga katungdanan sa simbahan, nagpakamaayo sa pagkamaayo ug pagkabalaan, ug naningkamot nga moserbisyo sa tanan. Ang Kagalang-galang Euthymius ang Dako, samtang batan-on pa, nagtuon sa mga siyensya ilawom niya. Apan si Santo Akakios usa ka magtutudlo dili lamang sa mga bata kondili usab sa mga hamtong, nagpasiugda sa tanan pinaagi sa iyang mga pulong ug sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi, labi na sa dihang nakab-ot niya ang pagka-pari ug gisugo sa pag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo nga gisalig kaniya. Ingon nga pinili nga sudlanan sa Espiritu Santo, sa takdang panahon gipataas siya sa pagka-obispo, tungod kay hingpit siya nga angay niini. Sa dihang si Santo Otrios, Obispo sa Melitene, mibiya niining kinabuhi paingon sa Ginoo, si Beato Akakios napili sa bug-os nga pag-uyon aron mopuli kaniya ug matarong nga gipahimutang sa obispal nga trono, sama sa nagdilaab nga kandila nga gibutang sa bulawanong kandeleryo aron pasidan-an ang tibuok uniberso (cf. Mateo 5:15–16). Kining obispo nakapahimuot kaayo sa Dios ug bantugan sa

---

[3036] Ang siyudad sa Melitene nahimutang sa amihanan nga bahin sa Gamay nga Armenia.

[3037] Si Teodosio I ang Dako, Emperador Romano, naghari gikan sa 379 hangtod sa 395.

[3038] Ang erehe nga si Macedonius, nga naggunit sa katungdanan nga Obispo sa Constantinople sa wala pa siya tangtangon sa konseho, nagtudlo sa blasphemous nga doktrina nga ang Ikatulong Persona sa Balaang Trinidad dili patas sa unang duha, nga nagtan-aw sa Espiritu Santo ingon usa ka binuhat sa Dios Amahan. Ang heresiya sa mga Macedoniano gisalikway sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo niadtong 381 sa Constantinople.

[3039] Si San Gregorio nga Teologo – ang labing iladong Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan sa ika-4 nga siglo, nga nabuhi gikan sa 328 hangtod 390. Nagsulat siya og: 243 ka sulat, 507 ka balak (mga diskurso sa porma sa berso) ug 45 ka orasyon, diin labi nga angay timan-an ang lima ka teolohikal nga traktado nga gipunting batok sa heretikal nga pagtulon-an sa mga Ariano. Ang iyang pista gisaulog matag ika-25 sa Enero.

iyang pagkabalaan, busa gihatagan siya sa gasa sa paghimo og mga milagro. Isaysay nato dinhi sa mubo ang pipila sa iyang daghang mga milagro.

Sa usa ka higayon, adunay dakong uga, nga hinungdan sa gipaabot nga grabeng gutom. Ang tibuok katawhan anaa sa dakong kasakit. Ang Balaang Obispo, kauban ang mga nagagutom nga katawhan, miadto sa simbahan sa Balaang Dakong Martir Eustathius, nga nahimutang sa gawas sa siyudad, ug didto nangayo sila sa Martir ni Kristo nga mag-ampo uban kanila ngadto sa Ginoo ug hangyoon Siya og ulan aron pun-on pag-usab ang uga nga yuta. Unya, dili layo sa simbahan, sa usa ka hataas ug hayag nga dapit, nagtukod siya og halaran ug sa Divino Trono, ug misugod sa paghalad og halad nga walay dugo didto, nag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha. Niining higayona, ang reverendo nga amahan wala mag-apod-apod sa bino sa balaang kopa gamit ang tubig, sama sa kasagarang ginabuhat, kondili, samtang gitutok niya ang iyang hunahuna sa Dios, nag-ampo siya nga kusog nga ang Dios mismo ang magpadala og tubig gikan sa ibabaw ug, pinaagi niining ulan, ma-apod-apod ang bino sa kopa, samtang sa samang higayon mapabasa usab ang uga nga yuta. Ug ang pag-ampo sa santo kusgan kaayo ug epektibo nga diha-diha dayon mibuhos ang kusog nga ulan, nga dili lang nakapalunaw sa bino sa kalis apan nakapabasa usab pag-igo sa yuta. Ang kasubo sa tanang tawo nga naa didto nahimong kalipay, ug ang tanan naghimaya ug nagpasalamat sa Dios. Niadtong tuiga, daghan kaayo ang ani sa mga bunga, pinaagi sa pag-ampo sa sulugoon sa Dios nga si Akakios.

Sa maong rehiyon adunay suba nga daghan kaayo ug tubig, nga kanunay mosobra sa bangko ug magbaha sa mga kasikbit nga baryo. Sa usa ka higayon, ang suba mitubo sa dili katuohan nga kadako nga bisan ang dagkong mga bilding nga dili layo niini natabonan pag-ayo sa tubig, ug ang uban gani nadaut; misaka og misaka matag oras, ang suba nanghulga nga malumos ang daghang palibot nga mga puloy-anan. Unya si Santo Akakios ni Kristo, sa dihang nakita niya nga ang mga tawo nag-antos pag-ayo tungod niining pagbaha, miadto sa suba ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, nagbutang og usa ka bato duol sa pampang, nga nagmando sa suba nga dili molapas sa utlanan nga iyang gitakda. Sa diha-diha dayon nibalik ang tubig sa iyang mga pampang; bisan pa nga misaka pag-ayo ang lebel sa tubig tungod kay naigo na ang agianan niini, wala na milapas ang suba sa iyang mga pampang gawas pa niadtong bato, pinaagi niini, daw gipugngan sa balaan ang suba sulod sa iyang mga pampang.

Napulo'g walo ka stadia[3040] gikan sa maong siyudad, adunay usa ka dapit nga gipanag-iya sa mga Griyego ug ginganlan og Miassina – usa ka labing matahum ug patag nga kapatagan. Sa tunga-tunga niining dapita nahimutang ang usa ka halapad nga kapatagan, diin naga-agos paingon sa sidlakan ang usa ka paspas ug klaro nga suba nga gitawag Azor o Azur; kini nga suba naga-agos sa daghang mga lanaw. Sa labing matahum ug labing hataas nga dapit, nagtindog ang usa ka paganong templo, nga napalibotan sa usa ka tanaman sa mga kahoy nga mamunga, nga ginapainom sa tubig gikan sa usa sa mga lanaw nga gipakaon sa Suba Azur. Kining dapita nadisturbo sa mga binuhatan sa demonyo, kay ang mga Griyego nga nagasimba sa mga dios-diosan kanunay magtapok didto ug maghalad og dili matarong nga mga halad sa ilang mga dios.

Si Santo Akakios, nga masigasig alang kang Kristo, gusto nga limpyohan kining dapita ug itugyan kini alang sa paghimaya sa Tinuoray nga Dios. Aron makab-ot kini, kinahanglan siyang magpaningkamot pag-ayo, kay ang mga paganong pari kusganong misupak sa iyang tinguha, ug wala mosugot nga isurender ang ilang dapit sa paghalad sa mga diyos-diyosan. Ug sa dihang ang santo misugod sa pagtukod og simbahan didto, sa ngalan sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, gipugngan siya sa mga dautang tawo sa tanang paagi: bisan unsa ang gitukod sa mga matinud-anon sa adlaw, gubaon kini sa gabii sa mga dautang mananamba sa dios-diosan. Apan si Santo Akakios, usa ka sulugoon ni Cristo, nag-armas batok kanila pinaagi sa pag-ampo ug napildi ang iyang mga kaaway. Sa tabang sa Diyos, gipaguba niya ang paganong templo ug nagtukod og simbahan sa dungog sa Inahan sa Diyos. Pagkahuman niyang gipahinungod kini nga simbahan, gihimo niya ang maong lugar—nga kaniadto puy-anan sa mga demonyo—nga puy-anan sa mga balaang anghel, ug nagtukod siya og usa k , usa ka monasteryo nga kauban sa simbahan sa Labawng Balaang Inahan sa Diyos alang sa kinabuhi sa mga birtwosong monghe. Busa, sa maong lugar diin kaniadto gihalad ang madugo ug dautang halad ngadto sa yawa, karon gisugdan na ang paghalad sa walay-dugo ug putli nga halad ngadto sa Tinuod nga Dios, kauban ang adlaw-adlaw nga mga awit sa pagdayeg ug mga pag-ampo. Pinaagi sa grasya sa Labing Putli nga Inahan sa Dios ug sa mga pag-ampo sa milagrosong Akakios, nahitabo ang mga milagro niining dapita; sa pagkakita niini, gibyaan sa mga Griyego ang

[3040] Ang 'stadia' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit 88 ka 'sazhens' nato.

ilang pagkadautan ug misalig sa pagtuo kang Kristo nga Dios. Hinaut nga atong hinumduman ang usa sa labing himayaong milagro nga nahitabo didto.

Nahitabo nga ang mga magtutukod sa maong simbahan, tungod sa ilang kaugalingong kapabayaan, naghimo sa arko sa simbahan nga dili lig-on; ug samtang si Santo Akakios sa Kristo nagsaulog sa Balaang Misa sa halaran, ang maong arko mibaling paingon sa sulod sa simbahan ug hapit na kini matumba. Sa pagkakita niini, ang tanan nga mga tawo nga naa sa simbahan misugod og dagan nga nagkaguliyang; apan ang santo misinggit:

'Ang Ginoo mao ang kusog sa akong kinabuhi; kinsa may akong kahadlukan?' (Salmo 26:1).

Ug sa diha-diha dayon napahunong ang pagkahugno sa kisame sa simbahan, ug kini, pinaagi sa pag-ampo sa santo, daw nagbitay sa hangin, gisuportahan sa iyang pag-ampo sama sa usa ka lig-on nga pundasyon. Ug mao kana ang nahitabo hangtod nahuman sa balaan ang tibuok nga serbisyo ug mibiya sa simbahan uban sa iyang mga klero. Pagkahuman niya mibiya, ang kisame sa simbahan nahugno sa yuta uban sa kusog nga pagdungog, nga walay nakasamad bisan kinsa.

Sa usa ka higayon, sa lain nga simbahan, sa usa ka baryo nga ginganlan Samuria, kana nga maayong magbalantay sa kawan sa Pulong naghatag og espirituhanong pagkaon sa iyang kawan pinaagi sa pagpangwali sa Pulong sa Dios. Samtang nagasulti siya sa katawhan, usa ka kadaghanan sa mga lawin nga naa didto gilumos ang tingog sa santo sa ilang kusog nga pag-ungol ug gipugngan ang katawhan sa pagpaminaw sa iyang mga pulong, nga usahay ang mga pulong nga gikan sa mga ngabil sa obispo nga nagasulti sa pulong sa Dios hapit dili na gayud madungog. Unya, sa dihang mihunong siya og mubo sa tunga-tunga sa iyang pakigpulong sa mga tawo, mituyok ang santo ngadto sa mga lawin ug gisugo sila tanan, sa ngalan sa Magbubuhat, nga maghilom ug undangon ang ilang mga pag-ungol. Ug sa dayon dayon, nahilom ang mga lawin, nga dili na makahimo og bisan usa ka tingog, ug nilupad sila palayo didto sa hingpit, gibyaan ang ilang mga salag. Sukad niadto, wala na magtukod og salag sa maong dapit ang mga lawin, ug kung adunay bisan usa kanila nga molupad ngadto sa maong simbahan, dili sila makapipik didto, apan, murag bingi, molupad-lupad lang sila sa palibot sa simbahan sa mubo nga panahon unya molupad dayon palayo, murag gipalayas sila sa usa ka tawo.

Dili layo sa siyudad, si Santo Akakios adunay usa ka balay diin siya nagpuyo pa sukad wala pa siya giordinar nga obispo. Sa dihang miabot siya sa katungdanan isip obispo, iyang gihimong ospital ug dalangpanan alang sa mga kabus ug walay-puy-anan ang iyang balay. Kanunay nga mibisita ang santo sa iyang ospital, nagdala sa mga masakiton sa bisan unsang ilang gikinahanglan ug siya mismo ang nag-atiman kanila. Sa usa ka higayon, samtang nagbisita siya sa mga masakiton atol sa pag-ani, gipangutana niya sila kon kontento ba sila sa tanan ug kon aduna bay kulang sila. Mitubag sila nga daghan kaayo ang ilang tanan, ug usa ra ka butang ang nakapahasol kanila: ang kadaghan sa mga langaw, nga naghatag kanila og dakong kasakit pinaagi sa pag-unggo sa ilang mga samad ug balatian ug sa masakitong pagka-at sa ilang mga lawas. Ang santo dayon nangamuyo sa Ginoo, gipahawa niya ang mga langaw gikan didto pinaagi sa iyang pag-ampo, ug gisugo sila nga dili na mobalik. Ug mao kana ang nahitabo hangtod sa katapusan sa kinabuhi niining tawo sa Dios: sukad niadto, wala nay bisan usa ka langaw nga nakita sa maong balay. Mao kana ang milagro nga gihimo niining katingalahang tawo pinaagi sa grasya sa Dios.

Sa susama nga paagi, gisugo niya ang mga palaka, nga kusog kaayo ang pag-agakak sa linaw ug nakairita sa dalunggan sa mga masakiton, nga mohilom. Paglabay sa mubo nga panahon, naluoy siya sa mga palaka ug gibuhi sila gikan sa ilang kahilom pag-usab, bisan dili hingpit. Kay gitugotan niya sila nga mag-agakak og hinay, ug dili ingon ka kusog sama sa ilang gibuhat kaniadto. Sa usa ka lugar nga walay tubig, nagpagawas ang santo og bukal sa bugnaw nga tubig gikan sa uga nga bato ug gipawala ang kauhaw sa mga uhaw; pinaagi sa daghang ubang mga katingalahang buhat, kining dakong tigbuhat og milagro nakapahingangha sa kalibutan.

Niadto si Santo Akakios sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa siyudad sa Efeso atol sa paghari ni Emperador Teodosio ang Bata[3041] . Didto, kauban ni Santo Cirilo, Patriyarka sa Alexandria, ug uban pang mga balaang amahan, gipahawa ni Akakio si Nestorio nga walay pagtuo, Patriyarka sa Constantinople[3042] ,

[3041] Si Teodosio II ang Bata, Emperador Romano, naghari gikan sa 408 hangtod 450. Ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gitigum atol sa iyang paghari niadtong 431.

[3042] Si Nestorio dili matarong nga nagtudlo nga duha ka kinaiyahan – ang pagka-Diyos ug ang pagka-tawo – ang naghiusa kang Jesu-Kristo. Iyang giangkon nga si Jesu-Kristo natawo gikan kang Birhen Maria ingon usa ka tawo lang, ug busa adunay kinaiyahan nga tawo ra; ang pagka-Diyos, matod niya, misulod ra kaniya sa ulahi ug usahay mobiya kaniya.

usa ka mapanglutos batok sa Labing Balaang Birhen Maria, ug gipahawa siya sa simbahan. Gihigugma ug gidayeg si Santo Akakio sa tanang balaang amahan ug girespeto siya mismo sa Emperador.

Human sa maalamon nga pagdumala sa Simbahan ni Kristo sulod sa dugay nga panahon ug paghimo og daghang mga milagro, si Santo Akakios malinawon nga mibyahe paingon sa Ginoo. Ang iyang balaan nga lawas gilubong tupad sa balaan nga martir nga si Polyeuctus. Kauban niya, karon nagtindog siya sa atubangan sa Ginoo ug, kauban ang kadaghanan sa ubang mga balaan, naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga walay katapusang gidayeg sa tanang binuhat. Amen.

Ang Pagkamartir ni San Adrian

Gisaulog sa ika-17 sa Abril

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Adrian, usa siya sa mga Kristohanon nga, sa dugay na sa wala pa ang ilang paglitis, gidakop ug gibilanggo sa nagkalain-laing bilanggoan. Gikuha siya gikan sa iyang bilanggoan sa panahon nga usa ka halad ang gihalad sa mga paganong diyos ug sa dihang ang tanang pagano nga nagasimba sa mga dios-diosan nag-apil sa halad[3043] . Gipugos usab ang balaang martir nga moduol sa halaran ug ibutang ang iyang kamot niini, apan dili lang siya misalikway niini, kundi misugakod ug maisugong miduol sa halaran, gipukan kini, gipahulog ang mga halad nga naa niini, ug gipanglapas ang kalayo. Pinaagi niini nga buhat napukaw niya ang kasuko sa magmamando, ug ang mga idolatra nga naa didto nasuko kaayo nga ilang gidakop ang santo ug gisugdan siya og hampak nga walay kalooy. Ang uban nagpalo kaniya gamit ang mga baston, ang uban gamit ang mga puthaw nga baras, samtang ang uban, nagkuha og mga bato, gipahawa ang iyang mga ngipon; ug sa katapusan, gipainit nila ang usa ka dakong pugon ug gilabay nila ang balaang martir niini. Gisuot sa iyang mga tigpakaulaw ang iyang lawas; apan ang iyang espiritu misaka sa langit ngadto sa Dios[3044] .

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Zosima, Abad sa Solovki

Gisaulog sa ika-17 sa Abril

Usa ka tuig human sa pagpanaw sa Kalibogtanong Savvatiy, gipahimulosan sa Ginoo ang maong dapit sa Isla sa Solovetsky diin nag-alagad kining balaang tawo, pinaagi sa pagtukod didto og usa ka himayaon ug dakong monasteryo. Alang niini nga buluhaton, gipili sa Ginoo ang usa ka tawo nga susama sa mga paningkamot sa Kalibogtanong Savvatiy – ang Kalibogtanong Zosima, nga karon atong hisgutan.

Ang Banal nga si Zosima gikan sa rehiyon sa Novgorod; ang iyang natawhan mao ang baryo sa Tolvuya, nga nahimutang sa baybayon sa Danaw Onega. Ang iyang mga ginikanan, sila Gabriel ug Barbara, nga nagkinabuhi sa hingpit nga pagkamatinud-anon, nagpadako sa batang lalaki sukad pagkabata sa mga Kristohanong hiyas ug nagtudlo usab kaniya sa pagbasa ug pagsulat. Ang batan-ong si Zosima mahumok ang batasan, mapainubsanon ug mapainubuson sa kasingkasing, ug gilikayan ang tanang dautang batasan sa pagkabatan-on. Samtang nagdako siya sa lawas ug espiritu, gituon pag-ayo ni Zosima ang mga balaang basahon, ug nakat-on gikan niini sa kadato sa kaayo sa Dios.

Tungod sa tinguha nga mapreserbar ang pagkabalaan sa kalag ug lawas, ang putli nga batan-on nagpasiya nga dili magminyo; bisan wala niya giisip ang kaminyoon nga dautan sa kaugalingon niini, gipili niya nga likayan kini ingon usa ka babag sa pag-alagad sa Dios, sumala sa mga pulong sa Apostol, nga nag-ingon: *'Ang wala'y asawa nagahunahuna sa mga butang sa Ginoo, unsaon pagpalipay sa Ginoo; apan ang may asawa nagahunahuna sa mga butang sa kalibutan, unsaon pagpalipay sa iyang asawa'* (1 Cor. 7:32–33). Busa, aron mapalipay ang usa ka tinuod nga Dios, nagpasiya siya nga isalikway ang kahimut-an sa unod. Sa dihang gisugdan

---

[3043] Lagmit nga sa dihang gidala ang balaan nga martir gikan sa prisohan, adunay usa ka pagano nga pista nga nagpadayon ug usa ka publikong halad ang gihalad sa mga pagano nga diyos.

[3044] Sumala sa kalendaryo ni San Basilio, ang Balaang Martir Adrian nag-antos sa samang panahon nila Leonid ug Irina, nga ang handumanan gisaulog kada Abril 16

siya sa pagpugos sa iyang mga ginikanan nga magminyo, ang Reverendo nga Amahan, nga dako kaayo ang kasubo, mibiya sa balay sa iyang amahan, gisalikway ang kalibutan ug, pagkuha sa kinabuhi sa monghe, mipuyo sa usa ka hilit nga dapit nga dili kaayo layo sa balay sa iyang amahan, isip usa ka eremita, diin iyang gisugdan ang pagdedikar sa iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagpuasa.

Gusto sa reverendo nga adunay usa ka magtutudlo, kay wala pa siya makat-on pag-ayo sa Balaang Kasulatan ug wala pa siya matudloan sa istriktong asetikong pamaagi sa kinabuhi; busa nanginahanglan siya og usa ka maalamon nga magtutudlo nga pinaagi sa ehemplo ipakita kaniya unsa ang angayng makat-unan sa usa ka batan-ong masigasig nga naningkamot alang sa pagkamaayo. Labaw pa, nahadlok ang Reverendo nga basin mapugngan sa iyang mga paryente, nga iyang kauban sa pagpuyo, ang iyang mga paningkamot sa pagka-asketiko. Busa nagpasiya siya nga mobiya niining dapita paingon sa mas hilit nga lugar, diin hingpit niyang ikatutok ang iyang kaugalingon sa usa ka kinabuhi sa hugot nga pagka-asketiko, labi na kay, sumala sa , ang kalayo sa balaan nga gugma nagdilaab nga mas kusog sa iyang kasingkasing, nga nagdasig kaniya paingon sa mas dako nga pagkahingpit sa hiyas.

Apan sa sinugdan, wala mahibalo ang Reverendo kung asa o giunsa pagtukod og usa ka monasteryo, ug siya nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron ipakita kaniya ang usa ka lugar para sa monasteryo, ug usab aron ihatag kaniya ang tanang paagi aron matuman ang iyang tinguha.

Pinaagi sa probidensya sa Dios, nakaila si Banal Zosima og usa ka matinahuron nga monghe nga ginganlan og Herman, nga kaniadto nagpuyo uban ni Banal Savvatiy sa Isla sa Solovetsky. Gisaysay sa maong mongko kang Banal Zosima ang sugilanon sa kinabuhi ug mga buhat ni Banal Savvatiy, ug gipahibalo usab siya nga ang Isla sa Solovetsky layo sa mga puloy-anan sa sekular nga kalibutan ug angay kaayo alang sa usa ka komunidad sa mga mongko, tungod kay daghan kini og kakahoyan ug mga lanaw nga puno sa isda.

Pagkadungog niini, ang Banal nga si Zosima nalipay kaayo sa espiritu ug nangandoy nga mahimong lumolupyo sa maong isla ug kahalili sa Banal nga si Savvatiy; busa, siya misugod sa mapinanggaong paghangyo kang Herman nga dad-on siya sa maong walay tawo nga isla ug tudloan siya didto sa monastikong paagi sa kinabuhi.

Niadtong panahona, namatay ang mga ginikanan ni Banal Zosima. Pagkahuman nila sa paglubong sa ilang mga lawas ug pag-apod-apod sa ilang kabtangan sa mga kabus, mibiyahe si Banal Zosima paingon sa Isla sa Solovetsky uban ni Herman. Pinaagi sa tabang sa Dios, nakaabot sila sa isla nga luwas ug mibaba sa dapit diin kasagarang mohunong ang mga marinero; kalmado ang tubig didto ug presko ang danaw. Dili layo sa baybayon, nagtukod og tolda ang mga santo[3045] ug nagbantay didto tibuok gabii, nag-awit sa mga Salmo ni David ug nag-ampo kang Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron ipadala kanila ang tabang ug panalangin gikan sa kahitas-an alang sa ilang pagpuyo niadtong gibyaan nga isla.

Sa sunod buntag, si Banal Zosima, sa paggawas niya sa tolda, nakakita og masanag kaayong sinag sa kahayag nga nagdan-ag kaniya ug sa tibuok dapit; ug sa dihang gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa sidlakan, nakakita siya og usa ka simbahan, dako ug matahum, nga nagtindog sa ibabaw sa mga panganod; tungod kay ang Reverendo nga Amahan wala pa naanad sa ingon ani nga mga pagpadayag gikan sa Dios, wala niya kini makatutok og dugay, ug sa dili madugay mihawa siya pagdali-dali pabalik sa tolda. Si German, sa pagkakita sa kalibog sa nawong ni Zosima, nagtuo nga nakasaksi siya og katingalahan ug nangutana kaniya: 'Ngano, akong pinalanggang higala, nga nabag-o ang imong dagway? Unsa may nakahadlok kanimo? Nakakita ka ba og bag-o ug dili kasagaran nga butang?'

Isip tubag sa gisulti ni Herman, gisaysay ni Zosima kaniya kung giunsa niya pagkakita sa usa ka sinag sa kahayag nga nanag-an gikan sa ibabaw ug nagpasiga sa maong dapit, ingon man ang Simbahan nga nagahiluna sa ibabaw sa mga panganod. Samtang naghunahuna sa maong panan-awon, nahinumduman ni Herman ang pagpahawa sa mga layko gikan sa isla (nga nahitabo sa panahon ni Abad Savvatii) ug ang propesiya ni Savvatii mahitungod sa pagtukod og usa ka komunidad sa mga monghe sa isla, ug miingon kang Zosima:

'Ayaw kahadlok o pagkaguol, akong hinigugma, kondili magbantay ka, kay daw sa akong pagtan-aw kabubut-on sa Ginoo nga magtipon ka dinhi og daghang mga monghe.'

[3045] Una nga miabot si Kagalang-galang Zosima sa Isla sa Solovetsky niadtong 1429. Si Kagalang-galang Zosima, kauban si Herman, mibakod duol sa Bukid Sekirnaya, napulo ka verste gikan sa dapit sa karon nga monasteryo, diin nagtukod sila og kahoy nga krus.

Unya gisultihan siya ni Herman bahin sa insidente nga nalambigit sa asawa sa mangingisda ug sa lalaki gikan sa baybayon sa Korel, nga miabot dinhi sa isla aron kini kuhaon para sa ilang kaugalingon tungod sa pagkainggit – gisaysay niya kung giunsa pagpanakit sa babaye sa duha ka batan-ong puti ang buhok, nga miingon:

'Walay lugar para kanimo dinhi sa isla; biyai kini nga dapit, kay kini giandam sa Dios alang sa pagpuy-anan sa mga monghe dinhi.'

Si San Zosima, pagkadungog niya niining mga pulong gikan kang Herman, napuno sa espirituhanong kalipay ug labi pang napalig-on ang iyang tinguha nga magtukod og monasteryo dinhi.

Pagkahuman sa ilang mainitong pag-ampo sa Dios nga panalanginan Niya ang kalampusan sa ilang paningkamot ug tabangan sila nga matuman kini hangtod sa katapusan, misugod sa trabaho ang mga asketiko: Una sa tanan, gisugdan nila ang pagputol sa mga kahoy nga gikinahanglan para sa pagtukod sa mga selda; unya gitukod nila ang mga selda ug gipalibotan ang patyo og bakod, nagkugi sa samang higayon sa pisikal ug espirituhanong buhat – sa ato pa, pisikal nga nagkugi sa pagtukod sa monasteryo, samtang sa espiritu nakig-away sila batok sa mga demonyo, hingpit nga armado sa pag-ayuno ug pag-ampo. Ang mga reverendong amahan nagpanginabuhi sa ilang kaugalingon pinaagi sa singot sa ilang agtang, nag-araro sa yuta ug nagtanum niini og mga binhi. Ang Dios, sa Iyang bahin, nagpalig-on sa Iyang mga sulugoon, nagtutok kanila uban sa kalooy gikan sa kahitas-an ug nagtabang kanila sa tanang paningkamot.

Paglabay sa pipila ka panahon, nilarga si Herman paingon sa pikas daplin sa dagat[3046] aron mangita sa mga gikinahanglan sa kinabuhi; pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pagpabilin didto, nag-andam na siya nga mobalik, apan wala na niya kini mabuhat, kay nagsugod na ang tingdagdag, nangabugnaw ang panahon, nagsugod na ang niebe, mitumaw ang mga bagyo, ang dagat nagburot ug napuno sa yelo; busa dili na posible nga makabalik paingon sa Isla sa Solovetsky pinaagi sa barko. Busa, ang bulahan nga si Herman nagpabilin sa baybayon sa tibuok tingtugnaw, samtang ang Kagalang-galang Zosima nagpabilin nga nag-inusara sa isla.

Sa sinugdan, ang Reverendo, nga nag-inusara, gilumlom pag-ayo alang sa tigulang nga si Herman, apan unya iyang gibutang ang tanan niyang paglaum sa Dios, nga miingon uban kang David: *'Gibyaan ako aron kanimo sukad pa sa sabakan; gikan sa sabakan sa akong inahan ikaw ang akong Dios. Ayaw ko pagbyaa'* (Salmo 21:11–12). Ug usab: *'Kanimo ako nagpanalipod sukad pa sa sabakan; gikan pa sa sabakan sa akong inahan, Ikaw ang akong Dios*. *Ayaw ko* pagbaya' (Salmo 70:6). Ang Ginoong Amahan misugod sa pagpanarbaho nga mas masigasig pa, nagdugang og trabaho sa trabaho, ug naghalad sa iyang kaugalingon nga walay hunong sa mga asetikong praktis sa pagpuasa ug pag-ampo. Ang mga demonyo, bisan pa, tungod sa ilang dautang buot ug pagpanamastamas, wala makasabar sa balaan nga kinabuhi sa mongtawo, busa nakig-away sila kaniya; usahay pun-on nila siya sa kawad-on sa paglaum, usahay usab kahadlukan nila siya sa nagkalain-laing mga panag-an ug kusog nga mga pagsinggit, aron hadlukan kining maisugong manlaban ni Kristo ug palihokon ang dili mapalihok; sa uban nga panahon, sa pagkuha sa dagway sa mga mabangis nga mananap ug mga bitin, mosulong sila kaniya uban sa kasuko, daw buot siya pirapirahon. Apan ang alagad sa Dios nakig-away batok kanila pinaagi sa tanda sa krus ug pag-ampo, ug, sa pagpanagak kanila, miingon siya:

'O walay pulos nga gahum sa kaaway! Kung aduna kay awtoridad gikan sa Dios, buhata kanako ang imong gusto; apan kung wala, nan nagbinuang ka sa imong paningkamot,' ug nag-awit siya og bersikulo gikan sa mga Salmo ni David: *'Nilibutan nila ako, gipalibotan nila ako; apan sa ngalan sa Ginoo gipukan ko sila'* (Salmo 117:11); ug usab: *'Mataas ang Dios, ug pahawaon ang Iyang mga kaaway'* (Salmo 67:2).

Unya ang balaan naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, nga nagasinggit uban sa kasingkasing nga puno sa debosyon:

– O walay katapusang Dios, Hari nga walay sinugdanan, Magbubuhat ug Ginoo sa tanang binuhat! Ikaw ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo; Ikaw ang Manluluwas sa mga kalag ug Manluluwas sa mga nagtuo Kanimo; Ikaw ang paglaum sa mga nagpaningkamot ug dalangpanan sa mga naglayag sa dagat; Ikaw ang Giya sa Imong mga sulugoon; Ikaw ang Manalipod sa tanan nga maayo, ang Maglipay sa mga nagahilak, ang kalipay sa mga balaan; Ikaw mao ang kinabuhi nga walay katapusan ug ang kahayag nga dili gayud malubog; Ikaw mao ang tinubdan sa pagkabalaan; Ikaw mao ang himaya sa Dios Amahan, ang pagkapuno sa Espiritu Santo; Naglingkod Ka uban sa Amahan ug nagahari hangtod sa kahangturan. Nagaawhag ako Kanimo, ako nga imong alagad, nga

[3046] Niadtong 1435.

mapainubsanon nga nagapaubos sa akong kaugalingon sa imong atubangan: paminawa ang akong hangyo, O Labing Balaan nga Hari, Pinakamaayo nga Ginoo, ug ayaw pagbalibad sa imong nawong sa akong pag-ampo, apan luwasa ako gikan sa baba sa lubos nga makaguba nga bitin, nga nag-andam sa paglunaw kanako; panalipdi ako nga walay samad gikan sa mga bakak sa yawa, aron ako, nga protektado ug gibantayan sa Imong mga balaang Anghel, maluwas ako gikan sa iyang kasuko ug makadawat og kaluwasan gikan Kanimo, akong Ginoo ug Magbubuhat, nga akong gituohan, akong gisaligan, ug akong gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan.

Samtang nag-ampo ingon niini, ang reverendo nga amahan mapangahas nga gipalayas ang tanang pag-atake sa kaaway; sa iyang pag-ampo ug sa tanda sa krus, ang mga demonyo nilayas sama sa abog sa atubangan sa hangin; samtang siya wala'y kadaut gikan kanila, nagadayeg ug nagahimaya sa Dios.

Gisugat dayon sa maong halangdon ang laing tukso. Sa panahon sa grabe nga tingtugnaw nga nagpadayon, hapit na mahurot ang pagkaon nga natigom sa ting-init, ug ang Reverendo nasamok ang hunahuna, wala siya kahibalo unsa iyang kan-on hangtod moabot ang ting-init (ang iyang mga dili makita nga kaaway maoy nagpuno sa kasubo sa iyang kalag, gipahadlok siya sa kahadlok sa umaabot nga gutom ug sa hulagway sa sayong kamatayon). Ang Reverendo nga Amahan, bisan pa niana, samtang nagpamalandong sa iyang sulod, nahinumduman niya ang mga pulong nga gisulti sa Ginoo mismo sa Iyang Balaang Ebanghelyo: *'Ayaw kamo kabalaka ug ayaw kamo ingon: "Unsa man among kan-on?" o "Unsa man among imnon?" Apan pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarung, ug idugang kaninyo kining tanan; kay nahibalo ang inyong Langitnong Amahan nga kinahanglan ninyo kining tanan'* (Mat. 6:31, 34, 33, 32). Gibutang ang tanan niyang paglaum sa Dios nga Managanak, gipahupay sa Reverendo ang iyang kaugalingon pinaagi sa mga pulong sa Salmistahan: *'Ihatag sa Ginoo ang imong kabalaka, ug Siya magpadayon kanimo'* (Salmo 54:23). Busa sa paglipay sa iyang kaugalingon, gipalayas sa Reverendo gikan sa iyang kasingkasing ang tanang kawad-on sa paglaum nga gipangitanam sa kaaway sa atong kaluwasan.

Ug sa tinuod, wala biyai sa Dios ang Iyang sulugoon nga nagasalig kaniya. Nagpadala Siya og duha ka tawo kaniya nga nagbitbit og basket nga puno sa pan, harina, ug lana (kini ang batasan sa mga nagpuyo sa baybayon nga magdala og suplay sa pagkaon sa tingtugnaw kon magbiyahe sila paingon sa sulod). Sa pagpresentar nila sa basket sa pagkaon sa reverendo nga amahan, miingon kaniya kining duha ka dili mailhi nga mga tawo:

'Kuhaa ug kaon gikan niining basket, respetadong Amahan, kutob sa imong gusto; mobalik kami kanimo sa dihang sugoon kami sa Dios.'

Pagkahuman nila og sulti niini, kalit nga nawala ang duha ka lalaki, busa wala na'y panahon ang Banal nga Amahan nga mangutana kanila kinsa sila o asa sila gikan.

Milabay ang daghang panahon, apan wala na mobalik ang duha ka dili mailhi nga lalaki sa reverendo. Unya nasabtan ni reverendo Zosima nga kini usa ka pagbisita gikan sa Diyos, ug iyang gipasalamatan ang Ginoo sa tibuok niyang kasingkasing alang sa Iyang pag-amuma kaniya ug alang niining wala damhang gasa gikan sa langit.

Pagkahuman sa tingtugnaw, miabot si Elder Herman, gidala niya ang usa ka layko nga ginganlan og Mark, usa ka mangingisda; sa samang higayon, nagdala usab si Herman og igong pagkaon, ingon man ang mga lambong nga gikinahanglan sa pagpangisda.

Paglabay sa pipila ka panahon, mipangako si Mark sa mga panata sa pagka-mona; pagkahuman niini, daghang mga layko ang nagsugod sa pag-adto sa mga asketiko ug nagtukod didto og ilang kaugalingong mga selda, nga nagpanginabuhi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot.

Paglabay sa pipila ka panahon, nagtukod si Banal nga Zosima og gamay nga simbahan nga gipahinungod kang Ginoong Jesu-Kristo, isip paghinumdom sa Iyang himayaong Pagbag-o. Kini nga simbahan gitukod sa mismong dapit diin nakita sa Balaang Amahan ang Simbahan sa kahanginan, nga gisidlak sa sinag sa kahayag. Dayon, nagdugang ang Balaang Amahan og gamay nga refektoryo sa simbahan ug sa ingon natukod ang komunal nga kinabuhi sa mga monghe sa isla.

Pagkahuman niini, gipadala sa Reverendo nga Amahan ang usa sa mga igsoon ngadto sa Novgorod kang Arsobispo Ion aron mangayo sa iyang panalangin alang sa konsagrasyon sa simbahan, ingon man alang sa abad sa bag-ong natukod nga monasteryo. Dali ra gipadala sa Arsobispo ang iyang panalangin ngadto sa Reverendo nga

Amahan, kauban ang abad – ang hieromonk Paul. Pagdawat nila sa arkipastoral nga panalangin ug sa abá, si Kagalang-galang Zosima, si Bulahan German, ug ang tibuok kapatiran nalipay sa dakong kalipay. Pagkahuman niini, ang simbahan gipahinungod sa himaya sa Dios, ug busa natukod ang dungganon ug himayaong Monasteryo sa Solovetsky.

Apan, pagkahuman sa pipila ka panahon, si Abad Pablo, tungod kay wala na niya ikaya ang kalisod sa kinabuhi sa kamingawan, mibiya sa monasteryo ug mibalik sa Novgorod. Gisundan siya isip abá ni Teodosio, apan mibiya usab siya sa disyerto pagkahuman sa pipila ka panahon. Unya nagkasinabot ang mga igsoon nga dili na sila mopili og abá gikan sa ubang monasteryo, kondili mopili sila og usa gikan sa ilang kaugalingong han-ay. Naghukom sila nga pilion si Banal nga Zosima isip ilang abá.

Samtang nagpadayon, ang pipila sa mga igsoon mibyahe paingon sa Novgorod ug nangayo sa Arsobispo sa Novgorod nga tawgon ang abadi nga ilang gipili ug ordinahan siya sa maong balaan nga katungdanan, bisan pa kon siya mismo dili gustong dawaton kini nga dungganong katungdanan.

Ang Arsobispo, aron matuman ang hangyo sa mga igsoon, nagpadala og mensahe sa Balaan, nga nagpatawag kaniya sa iyang atubangan; unya, pag-abot ni Zosima, gipangumbinsi siya sa pagdawat sa katungdanan nga abbot, ug pagkahuman, paghatag og mga pulong sa pamamaalam, gipahawa siya uban ang dungog.

Samtang ang Reverendo nga Amahan nagbiya sa Novgorod paingon sa iyang monasteryo, daghan sa mga lungsoranon sa Novgorod ang naghatag kaniya sa tanang gikinahanglan alang sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe: mga sudlanan, sinina, kuwarta, ug pagkaon. Pag-abot niya sa iyang monasteryo isip abad, gisugat siya sa mga igsoon uban sa dakong kalipay.

Samtang ang Ginoong Amahan nag-awit sa iyang unang Misa sa monasteryo, usa ka milagro ang nahitabo nga nakita sa tanan: ang iyang nawong misidlak sa grasya sa Espiritu Santo ug nahimong masanag sama sa nawong sa usa ka anghel; sa samang higayon, napuno ang simbahan sa usa ka humot nga baho. Kini, ingon pa, usa ka pagpamatuod nga ang Ginoong Amahan angay nga gidawat ang mga katungdanan sa pagka-pari ug pagka-abad. Ug ang tibuok komunidad nalipay nga adunay ingon nga magbalantay, nga napuno sa grasya sa Dios.

Niadtong panahona, adunay pipila ka mga negosyante nga naa sa simbahan. Gihatagan sila sa Reverendo og prosphora gikan sa iyang Balaang Liturhiya; apan, tungod sa kapabayaan, nahulog kini sa yuta. Si Brother Macarius, nga naglabay, nakabantay sa prosphora nga nagahigda sa yuta ug nakakita og iro nga nagtindog duol niini, nga nagtinguha nga kan-on kini, apan nasunog kini sa kalayo. Gikuha sa igsoon ang prosphora, gidala kini sa Balaang Amahan ug gisaysay ang tanan niyang nakita sa mga igsoon, nga nangahibulong sa nahitabo ug naghimaya sa Dios.

Sa dihang nakita nga nagkadaghan gayud ang mga igsoon, hangtod nga bisan ang simbahan dili na makasulod sa tanan nga nagtigum aron pag-ampo, ang Ginoong Amahan nagtukod og mas dako nga simbahan, nga karon makasulod na sa tanan, ug nagtukod usab og daghang bag-ong selda.

Paglabay sa pipila ka tuig, gihandum sa Reverendo nga Amahan si Balaan Savvati, nga nagpaningkamot pag-ayo sa maong isla, ug nagbasol nga ang iyang balaan nga mga relikya naa sa lain nga dapit, sa Suba sa Vyga, diin siya namatay, imbis sa dapit diin daghang katuigan nangagi na si Kagalang-galang Zosima uban sa mga kaigsuonan sa mga paningkamot sa pag-ascetiko; busa misugod siya sa pakigkonsulta sa mga kaigsuonan kon giunsa pagbalhin ang mga relikya ni Kagalang-galang Savvatius ngadto niini nga dapit. Samtang ang Ginoong Amahan nagkonsulta pa sa mga igsoon bahin niini nga butang, miabot ang usa ka mensahe gikan sa Monasteryo sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa White Lake, gidala sa usa sa mga monghe gikan sa Monasteryo sa Ginoong Cyril, nga gisulat alang sa abá nga si Cyril ug sa mga igsoon. Ang mensahe nagbasa ingon niini:

– Grasya ug kalooy gikan sa Dios Amahan ug sa atong Ginoong Jesu-Cristo sa hinigugma nga magbalantay sa Kristo, ang Dios-higugmaong abá Zosima ug sa mga igsoon, nga maglipay kanunay. Nakadungog kami gikan sa mga tawo nga miabot kanamo gikan sa inyong taliwala nga ang isla sa Solovetsky, nga wala pa gayud puy-an sukad sa unang pagsidlak sa adlaw sa kalangitan tungod sa kalisud sa paglayag paingon niini, karon gipuy-an na sa mga monghe pinaagi sa probidensya sa Dios ug sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; nadungog namo nga, pinaagi sa inyong kugihan nga paningkamot, natukod na ang usa ka monasteryo sa maong isla sa dungog sa Pagbag-o sa dagway sa Ginoo nga Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, diin daghang mga igsoon na ang nagapaningkamot sa kinabuhi sa pagka-mona; nadungog namo nga, pinaagi sa mga pag-ampo

sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, maayo ra ang tanan kaninyo; usa ra ka butang ang kulang para kaninyo – ang mga relikya sa Banal nga si Savvatiy wala uban kaninyo; siya, nga sa una pa gayud nagpaningkamot sa daghang mga monastikong paningkamot niadtong isla ug nagkinabuhi sa dakong pagkabalaan, sama sa karaang mga asetikong Amahan; tungod kay gihigugma niya si Kristo sa tibuok niyang kalag, mibulag siya sa kalibutan ug nakab-ot ang bulahan nga pahulay sa Ginoo. Ang pipila sa mga igsoon sa atong monasteryo, samtang naa sa Novgorod, nakadungog gikan sa usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Juan nga, samtang naglayag siya sa dagat alang sa negosyo ug naa sa Suba sa Vyga, gihatagan siya og pribilehiyo nga makita si Banal Savvatius sa unod ug makadungog og espirituhanong pagtulun-an gikan kaniya. Miingon si Juan nga sa dihang ang kalag sa Balaang Savvatiy mibiya na ngadto sa Dios, ang iyang balaan nga lawas gilubong ni Abad Nathanael uban sa angay nga dungog. Gisultihan usab ni Juan ang mga igsoon mahitungod sa usa ka milagro nga nahitabo sa dagat, sa dihang ang Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Savvatiy, nagluwas kaniya ug sa iyang igsoon nga si Theodore gikan sa pagkalunod; Nisulti usab si Juan sa daghang uban pang mga butang, lakip na ang kamatuoran nga nagkalain-laing mga pag-ayo ug milagro ang mahitabo sa lubnganan sa Banal nga si Savvatias, kay nakakaplag siya og pabor sa Dios, ug kami mismo mga saksi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, kay kining bulahan nga amahan nagpuyo uban kanamo sulod sa daghang katuigan sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Kirillov Monasteryo. Busa karon nagsulat kami kang Imong Kasantosohan ug nagatambag kanimo nga ayaw pagbiya sa imong kaugalingon sa ingon nga gasa, kondili ipasayloa uban sa pagrespeto ang balaan nga mga relikya sa Balaan nga si Savvatiy ngadto sa imong monasteryo, aron kini mapahimutang sa samang dapit diin siya mismo nag-alagad sulod sa daghang katuigan. Maglipay kamo sa Ginoong Jesu-Kristo ug pag-ampo kamo alang kanamo, aron ang Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Balaan, maluwas kami gikan sa tanang kasakit nga naglibot kanamo.

Sa dihang gibasa sa bulahan nga si Zosima, Abad sa Solovetsky, kining mensahe sa tibuok komunidad, napuno siya ug ang tibuok komunidad sa kalipay, ug nag-uban silang tanan, sama sa usa ka tingog, miingon:

'Dili kini gikan sa tawo, kondili gikan sa Dios mismo!'

Ug sa dayon, pag-andam nila og barko para sa biyahe, nilarga sila paingon sa pikas baybayon, nga ilang naabot sa dili madugay tungod sa paborableng hangin. Pag-abot nila sa simbahan nga natukod sa baybayon sa Suba sa Vyga, gikatuklas sa mga igsoon ang lubnganan sa Banal nga si Savvatiy, ug sa kalit lang napuno ang hangin sa humot nga baho. Sa pag-abli nila sa kabaong, ilang nakita nga ang lawas sa santo ug ang iyang mga sinina wala gayud malata. Natingala, ang mga igsoon naghimaya sa Dios ug gidala ang balaang relikya sa barko, samtang nag-awit og mga balaang awit. Unya, samtang nagahuyop ang paborableng hangin, mibiyahe ang mga monghe ug sa dili madugay nakaabot sila sa ilang monasteryo, naglipay-lipay ug nagpasalamat sa Dios, nga naghatag kanila og ingon ana ka espirituhanong bahandi – ang mga relikya sa Banal nga si Savvatiy. Gibutang kini sa luyo sa halaran sa Simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa usa ka espesyal nga gitukod nga kapilya[3047] . Ug ang tanan nga nag-antos ug miadto uban sa pagtuo sa lubnganan sa Balaan nga si Savvatiy naayo sa ilang mga sakit. Ang Bulahan nga si Zosima moanha sa lubnganan sa Balaan nga si Savvatiy matag gabii ug mag-ampo didto nga matinud-anon, nagbuhat og daghang pagluhod hangtod sa kaadlawon. Si Juan nga negosyante, nga nahisgutan sa ibabaw, human makatabang sa paglubong ni Santo Savvatiy ug tungod sa dakong gugma kaniya tungod kay giluwas siya ug ang iyang igsoon nga si Teodoro gikan sa pagkamatay sa dagat, nagpintal og ikon sa Balaan ug gidala kini kang Abad Zosima, ug sa samang higayon naghatag sa monasteryo og daghang mga butang nga gikinahanglan kaayo sa komunidad sa mga monghe. Si Abad Zosima, pagdawat niya sa bililhon nga imahe ni Santo Savvatiy, gikahoy kini ug gibutang ibabaw sa mga relikya sa santo. Unya, samtang giatubang ang imahe nga daw siya mismo ang santo, miingon siya:

'Alagad sa Dios! Bisan pa nga natapos na nimo kining kinabuhi sa kalibutan ug ang imong lawas namatay na, ayaw kami biyai sa espiritu! Giya kami ngadto kang Kristo nga among Dios, tudloi kami sa paglakaw sa dalan sa mga sugo sa Ginoo ug sa pag-aakma sa among krus nga may pagkamapailubon sa mga bakak sa among Magtutudlo ug Ginoo. Ikaw, O Balaan nga Amahan, nga adunay kaisog sa atubangan sa Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, paginamong tagapanalipod ug manalipod kanamo, nga mga dili takus nga nagpuyo niining balaan nga monasteryo, nga imong gitukod. Pag-ampo ka alang kanamo sa Diyos aron kami nga

[3047] Ang mga balaan nga relikya ni Balaan Savvatiy gilalin sa 1465.

nagpuyo dinhi dili madaut sa mga demonyo ug dautang tawo pinaagi sa imong mga pag-ampo, samtang among ginadayeg ang Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo.

Sa pagkakita sa kalamboan sa Monasteryo sa Solovetsky, nga nagkadako adlaw-adlaw uban sa mga bag-ong miabot ug gipanalanginan sa mga bag-ong matinahuron nga monghe, ingon man sa mga katingalahan ni San Zosima, ang yawa, kaaway sa tanang maayo, napuno sa pagkasina batok sa mga monghe; apan tungod kay wala siyay mahimo batok sa monasteryo—kay kanunay siyang gipalayas ug gipakaulaw ni bendito Zosima ug sa ubang maisugong mga asketiko—nangayo siya og tabang sa daotan nga mga tawo, nga nagpukaw kanila og tinguha sa pagbuhat sa dautan ug pagdaot sa balaang monasteryo. Sa pagpukaw sa yawa, daghan sa mga sulugoon sa mga boyar ug mga lumolupyo sa yuta sa Karelia ang misugod pag-abot sa Isla sa Solovetsky; nangisda sila sa mga lanaw samtang gidili usab nila ang mga monghe sa pagpangisda alang sa panginahanglan sa monasteryo. Gitawag sa mga tawo nga kini ang ilang kaugalingon nga mga ginoo sa isla; ilang gipakaulaw si Banal nga Zosima ug ang uban pang mga monghe pinaagi sa mga mapang-insulto nga pulong ug naghatag kanila og daghang kalisud, nga nagsaad nga laglagon ang monasteryo ug pahawaon ang mga monghe gikan didto sa hingpit. Busa, ang Kagalang-galang Zosima napugos sa pagbiyahe paingon sa Novgorod aron makigkita kang Arsobispo Teofilo aron mangayo kaniya og tabang ug proteksyon gikan sa ilang mga manlupig. Gidala niya ang pipila sa iyang mga disipulo, mibiyahe siya paingon sa Novgorod ug, pag-abot niya sa puloy-anan sa arsobispo, miyukayuk siya sa atubangan niya ug gipadayag ang iyang hangyo alang sa monasteryo, nga nag-antos sa kamot sa dautang mga tawo. Miingon kaniya ang arsobispo: 'Sa tabang sa Diyos, reverendo nga amahan, andam gayud ko nga motabang sa inyong monasteryo sa bisan unsang paagi; apan una sa tanan, kinahanglan nga mangayo kamo og tabang gikan sa mga boyar ug mga maharlika nga nagdumala sa atong siyudad.'

Miadto si Banal Zosima sa mga boyar ug sa pagbisita niya sa ilang mga panimalay, mapinanggaon niyang gihangyo sila nga panalipdan ang monasteryo ug dili tugotan nga laglagon kini sa dautang mga tawo. Tanan nga mga boyar nga nagdumala sa siyudad misaad sa ilang tabang kang Banal Zosima.

Kinahanglan usab nga bisitahan ni Reberendo Zosima ang asawa sa usa ka boyar – usa ka balo nga ginganlan og Martha – kay ang iyang mga sulugoon, ingon man ang mga mag-uuma nga nagpuyo sa iyang yuta, grabe kaayo ang pagpanglutos nila sa mga monghe. Sa dihang gisultihan siya sa iyang mga sulugoon nga miabot si Reberendo aron makigkita kaniya, gisugo niya nga pabaktason siya gikan sa iyang balay nga napahiya. Mapailubon nga gidawat sa mapainubuson nga sulugoon sa Dios kining insulto ug miingon sa iyang mga tinun-an: 'Moabot ang adlaw nga ang mga pumoluyo niining balay dili na maglakaw sa ilang patyo: ang mga pultahan niining balay ipasira ug dili na gayud ablihan pag-usab, ug kining balay mahimong bungkag.'

Sa takdang panahon, natuman gayud ang gipangpanagna sa reverendo.

Samtang gipatawag sa arsobispo ang mga boyar sa iyang atubangan ug gisultihan sila sa tanang sayop ug mga pag-antos nga gihimo sa mga sulugoon ug mga pumoluyo sa monasteryo ni Venerable Zosima. Ang mga boyar, nga nagkahiusa sa paghatag sa ilang tabang ug suporta sa Reverendo, gihatagan siya og hingpit nga pagpanag-iya sa tibuok isla; ilang gipamatud-an ang iyang katungod sa pagpanag-iya sa isla pinaagi sa usa ka charter, diin ilang gibutang ang walo ka selyo: ang una gikan sa arsobispo, ang ikaduha gikan sa posadnik, ang ikatulo gikan sa kumander sa libo, ug ang lima pa ka selyo gikan sa lima ka distrito sa siyudad. Dugang pa, gihatagan sa mga boyar ang Banal nga Amahan og tanan nga gikinahanglan para sa monasteryo: mga sudlanan para sa banal nga serbisyo, balaang kasuotan, bulawan ug pilak, ingon man usa ka daghang suplay sa pagkaon, ug nagsaad nga magpadayon sa pagtabang sa monasteryo sa tanang paagi nga mahimo.

Pagkadungog niya niini tanan, ug sa pagkahibalo usab sa matarong nga kinabuhi sa Reverendo Zosima, ang asawa sa maong boyar nga ginganlan og Martha, nakamatikod nga usa ka tinuod nga alagad sa Dios ang iyang kaatbang; ug, sa paghinulsol, gipadala niya ang iyang sulugoon kang Reverendo Zosima, nga nagdapit kaniya sa usa ka kombite sa iyang panimalay. Sa diha nga misulod ang Reverendo sa iyang balay, gidawat niya ug sa iyang mga anak ang iyang panalangin ug gipahimutang siya sa usa ka dungganan nga lingkoranan. Samtang ang tanan nga giimbitar sa salo-salo nag-inom ug nagakaon pag-ayo ug naglingaw-lingaw, ang Reverendo, subay sa iyang batasan, gamay ra kaayo ang iyang gikaon ug naglingkod nga hilum ug mapainubsanon sa tibuok panahon. Sa pagtan-aw niya sa mga boyar nga naglingkod sa lamisa, siya nabigla kaayo, kay nakakita siya og makalilisang nga talan-awon; busa iyang gibabà ang iyang panan-aw ug wala mag-ingon bisan kinsa. Pag-usab niyang tan-aw, nakita sa Pari ang parehas nga butang ug usab niya nga gipanaug ang iyang ulo; ug sa katapusan, sa ikatulong

higayon, nakita niya pag-usab ang makalilisang nga panan-awon, mao kini: nakita niya ang unom ka labing importante nga boyar, nga naglingkod uban kaniya sa lamisa, nga walay ilang mga ulo. Natingala ang Pari sa iyang nakita, naghunahuna kung giunsa sa mga tawo ang makapahigayon og salo-salo bisan wala silay ulo. Apan sa pag-, dali niyang nasabtan ang kahulugan sa maong panan-awon; mitungo siya sa ulo, mihuyop, mihilak, ug sukad niadto wala na siya mokaon sa bisan unsang gihatag kaniya, bisan pa sa padayon nga hangyo sa iyang mga tag-iya.

Pagkahuman sa salo-salo, nangayo og pasaylo si Martha sa Pari tungod sa iyang nabuhat nga pagkasakitan kaniya ug gihatagan ang monasteryo og usa ka luna sa yuta duol sa Suba Suma; dayon gipahawa siya nga malinawon. Sa dihang mibiya na ang Pari sa iyang balay, usa sa iyang mga tinun-an nga ginganlan og Daniel, nga paborito kaayo sa Pari, nangutana kaniya nga mapugos:

'Ngano man, atol sa salo-salo, pagkahuman nimo og tan-aw sa tulo ka higayon sa mga boyar nga naglingkod sa lamisa, imo gipaubos ang imong ulo, ginhuyop, nagahilak, ug dayon gisalikway nimo ang tanan nga gihalad kanimo?'

Mitubag ang Reverendo:

'Bata ko! Sobra ka ka-insistir sa pagpangutana, sama sa pagbuhat sa propeta Elisha kang propeta Elias[3048] ; busa, dili ko ikaw tagoan sa dili masukod nga mga sugo sa Dios nga matuman pa sa umaabot; apan, ang akong isulti kanimo karon, kinahanglan nimong itago hangtod matuman ang mga sugo sa Dios. Nakita nako ang unom ka labing importante nga boyar nga naglingkod sa usa ka salo-salo nga walay ulo; ug sa dihang nakita nako kini, nahadlok kaayo ko ug wala ko makakaon o makainom. Nagtuo ko nga kining mga tawo pagatangtangon sa ulo sa dili madugay. Apan pag-amping, anak ko, ayaw pagsulti bisan kinsa sa imong nadungog gikan kanako.

Unya mibalik ang Reverendo sa iyang monasteryo uban sa sulat sa luwas nga pagbiyahe ug daghang mga gasa nga gihatag kaniya sa Novgorod.

Paglabay sa pipila ka panahon, nadungog sa Pari nga ang Dakong Prinsipe sa Moscow, si Ivan Vasilyevich[3049] , pag-abot niya sa Novgorod uban sa dakong hukbo, gipatay ang pipila sa mga boyar aron mahadlok ang uban; partikular, kana nga unom ka boyar nga nakita sa Pari nga naglingkod nga walay ulo sa salo-salo ni Boyarina Martha giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Si Boyarina Martha mismo, sumala sa sugo sa Dakong Prinsipe, gipahawa sa ilang yutang natawhan paingon sa Nizhny Novgorod kauban ang iyang mga anak; gipanguha ang tanan niyang kabtangan. Busa, ang iyang balay nangahimong bungkag, sama sa gipahayag ni Reverendo Zosima sa dihang siya gipahawa sa balay ni Boyarina Martha nga napuno sa kaulaw.

Sa dihang ang Balaang Amahan nakapuyo na og dugay sa yuta, nagpaningkamot pag-ayo, ug nahimong batid sa tanang hiyas, nagkadool na ang panahon sa iyang bulahan nga pagpanaw. Ang Balaang Amahan nag-andam daan sa iyang kabaong ug, sa kanunay nga pagtan-aw niini, naghilak, kanunay nga naghunahuna sa kamatayon ug kanunay nga nag-andam alang niini. Sa pagbati nga duol na ang iyang katapusan, tungod sa kakapoy sa pagpanarbaho ug katigulangon, gitawag sa Balaang Amahan ang mga igsoon ngadto kaniya ug miingon kanila:

'Tan-awa, akong mga anak ug igsoon, mobiya na ako sa kining panahong kinabuhi, gisalig ko kamo sa Labawng Maloloy-on nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sultihi ako: kinsa ang inyong gusto nga mahimong abá pagkahuman nako?'

Apan ang mga igsoon, nga nagahilak sa kusog, miingon sa usa ka tingog:

'Gusto namo, among amahan ug magbalantay, nga mamatay uban kanimo. Apan dili kini sa among gahum, kay ang paghukom sa Dios dili pareho sa paghukom sa mga tawo.' Siya nga nagpahibalo kaninyo sa inyong pagbiya padulong sa langitnong puloy-anan, ang atong Ginoo nga si Kristo, ang atong Dios, Siya usab makahatag kanato og usa ka maggiya nga magdala kanato sa kaluwasan. Apan hinaut nga ang inyong mga pag-ampo magpanalipod kanamo, ug ang inyong panalangin magpabilin kanamo, kay kamo ang among amahan sa Ginoo. Ug sama sa inyong pag-atiman kanamo niining kinabuhi, busa, among hangyo kaninyo, pag-ampo kamo alang kanamo pagkahuman sa inyong pagpanaw paingon sa Dios. Ayaw kami biyai nga mga ulila.

Pagkahuman niini, nanghilom ang mga igsoon, apan wala mohunong sa paghilak ug pag-aga. Unya miingon pag-usab kanila ang Reverendo nga Amahan:

[3048] Sa paghatag kaniya sa espiritu sa pagpanagna sa mas dako nga sukod kaysa kang Elias (2 Mga Hari 2:9–13).

[3049] Si Ivan Vasilyevich IV (ang Makalilisang) naghari gikan sa 1533 hangtod sa 1584.

'Mga anak ko! Ibalik nako pag-usab nga gisalig ko kamo sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan; himoa si Arsenius nga inyong abad, kay siya usa ka labing takus nga tawo ug labing maalamon sa pagdumala sa monasteryo ug sa mga igsoon.'

Pagkahuman niini, gisalig sa Reverendo nga Amahan kang Arsenius ang pagka-abad ug miingon kaniya:

'Tan-awa, igsoon, gitudlo tika nga magtukod ug pangulo niining balaan nga monasteryo ug sa tibuok kapatiran nga nagtigum dinhi. Pag-amping pag-ayo nga walay bisan usa sa mga lagda sa monastiko, nga gibase sa pagtulon-an sa mga Apostoles ug tradisyon sa mga Amahan, ang mapasagdan—sama sa mga may kalabotan sa komunal nga pag-awit sa simbahan, pagkaon ug pag-inom sa mga panihapon, ug ang tibuok lagda sa monastiko nga akong gitudlo kaninyo. Siguroha nga ang tanan sa monasteryo magpabilin nga buo. Hinaut nga ang Ginoo magiya kaninyong tanan sa pagtuman sa Iyang mga sugo, pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Gino-anang Birhen ug sa atong Gino-anang Birhen, ang Inahan sa Dios, ug sa tanang mga santo, ingon man usab pinaagi sa pag-ampo sa Iyang pinalanggang sulugoon, ang Banal nga Savvatius. Panalangini kamo sa among Ginoong Jesu-Cristo gikan sa tanang panamastamas sa kaaway ug lig-ona kamo sa Iyang balaan nga gugma. Sa akong bahin, bisan pa nga mobiya ko kaninyo sa lawas, sa pagtuman sa natural nga katungdanan sa kamatayon, magpabilin ko kaninyo sa espiritu nga walay hunong. Ug akong dakong tinguha, kon nakakaplag ko ug pabor sa Dios, nga human sa akong pagbiya kaninyo kining monasteryo molambo pa gayud, nga daghang mga igsoon, nga naghiusa sa gugma kang Cristo, magkatigum dinhi, aron ang espirituhanong mga gasa mosubong dinhi ug aron usab adunay kasaganaan sa mga gikinahanglan sa kinabuhi.

Pagkahuman niini, ang Ginoong Ama nagpabilin og dugay nga panahon sa pagtudlo sa mga igsoon sa usa ka matinahuron nga kinabuhi. Unya, pagkahuman niyang gihalokan ug gipanalanginan ang matag usa sa mga igsoon, ang bulahan mibangon sa iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo alang sa monasteryo ug sa tibuok niyang panon, ingon man alang usab sa iyang kaugalingon. Unya, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, ang Ginoong Ama, nga mituyok ngadto sa mga igsoon, miingon:

'Ang kalinaw uban kaninyo!'

Unya, sa pagtangtang sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon ang balaan:

'O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, ipagani nga makatindog ako sa imong tuo nga kamot sa diha nga moanhi Ka sa imong himaya aron hukman ang buhi ug ang patay, ug aron ganti-on ang matag-usa sumala sa iyang mga buhat.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, ang santo mihigda sa iyang higdaanan ug gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo, nga iyang gihigugma sa tibuok niyang kalag ug kasingkasing, ug kinsa iyang gipahinungodan sukad pa sa iyang pagkabatan-on, nga nagpaningkamot sa mga buhat sa pagkamaayo[3050] .

Ang pagpanaw sa Banal gihilak pag-ayo sa mga igsoon sa iyang monasteryo; sa katapusan, pagkahuman nila pagkanta sa mga himno nga angay sa lubong, gibutang sa mga igsoon ang dungganong lawas sa Banal sa lubnganan nga iyang gikutkot sa iyang kaugalingong mga kamot samtang buhi pa, sa luyo sa halaran sa Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo. Didto, ang mga igsoon sa ulahi nagtukod og kapilya ibabaw sa mga relikya sa Banal, nagbutang didto og mga ikon ug lampara, ug sa pag-abot nila dinhi, naghalad sila og mga pag-ampo sa Banal. Ang mga timaan ug milagro kanunay nga nahitabo sa lubnganan sa Banal nga Tawo, kay ang Banal nga Tawo mismo, sa dihang ang iyang espiritu mibiya sa lawas paingon sa Ginoo, miingon sa mga igsoon nga dili niya biyaan ang dapit diin siya nag-alagad, apan misaad nga magpabilin uban sa iyang mga tinun-an sa espiritu; ug sa tinuod, natuman sa Banal ang iyang saad, mibisita sa iyang yutang puloy-anan gikan sa iyang langitnong puloy-anan ug anaa duol niini nga dili makita; usahay, bisan pa, ang balaan nagpakita sa makita nga porma sa yuta ug sa dagat, nga nagtabang sa tanan nga nanginahanglan. Sa daghang higayon, ang Ginoong Pari mitungha nga naglayag sa dagat sa dihang sila anaa sa katalagman, nagpahilum sa bagyo ug nagluwas sa mga barko nga dili malubong; sa ubang panahon, siya mitungha sa simbahan, nag-ampo taliwala sa han-ay sa ubang mga igsoon. Dili madugay pagkahuman sa iyang pagpanaw, sa ika-siyam ka adlaw pagkahuman sa iyang kamatayon, ang Reverendo

[3050] Ang Kagalang-galang Zosima namatay niadtong 1478. Niadtong 8 Agosto 1566, ang iyang mga relikya solemne nga gibalhin sa kilid nga kapilya sa katedral nga simbahan nga gihalad kang Zosima ug Savvatiy, diin kini nagapahulay hangtod karon sa usa ka pilak nga reliquaryo.

nagpakita kang monghe Daniel ug gisultihan siya kung giunsa niya, pinaagi sa grasya sa Dios, nga walay kahadlok nga nakalabay sa mga espiritu sa hangin, nakalikay sa ilang mga limbong, ug nahilakip sa mga balaan.

Unya ang Banal nga Tawo mitungha, ingon sa pagkasulti, kang Tarasius nga tigulang sa iyang kaugalingong kabaong, ug ingon usab kang Gerasim, ang iyang disipulo. Kang Gerasim, ang Banal nga Tawo mitungha sa usa ka Domingo, pagkahuman sa Matins, ug nagpakita siya nga daw naglakaw gikan sa lubnganan ni Banal nga Savvatius paingon sa iyang kaugalingong lubnganan; diin ang santo, sa pagtan-aw kang Gerasim, miingon kaniya:

'Maningkamot ka, anak ko, ug ikaw usab makadawat sa imong ganti alang sa imong mga paningkamot.'

Ang Balaan nga Si Zosima nagpakita pag-usab kang Gerasim sa ikaduhang higayon atol sa Balaang Liturgiya sa Huwebes Santo; niining higayona, ang Balaan nga Si Zosima anaa sa taliwala sa mga nag-ampo sa simbahan. Sa dihang ang mga igsoon nagsugod na sa pagdawat sa Balaang Komunyon, miingon ang Balaan nga Si Zosima kang Gerasim:

'Adto ug dawata ang Balaang Komunyon ikaw mismo.'

Ang Reverendo mitindog tibuok panahon tupad sa kalis diin ang mga igsoon nagadawat sa Komunyon; ug pagkahuman nila tanan makadawat niini, kalit lang siyang nahimong dili makita.

Sa usa ka higayon, samtang ang monghe nga si Dosipheus nagbarog sa narthex sa simbahan atol sa Vespers, nag-ampo alang sa usa ka igsoon nga gihuptan sa demonyo, mipakita kaniya ang Reverendo ug miingon:

'Ang pag-ayo sa igsoon nga imong gina-ampo dili makatabang sa iyang espirituhanong kaayohan; kinahanglan magpabilin pa ang maong igsoon sa maong pag-antos sulod pa sa pila ka panahon.'

Usa ka tigulang, si Theodulus, aksidenteng natumba, nahulog sa yuta ug grabeng nabunggo, nga dili na siya makatambong sa iyang naandan nga pag-ampo apan napugos nga magpabilin sa higdaanan kanunay. Sa usa ka higayon, miabot si Banal Zosima sa iyang selda sa ulahing bahin sa gabii ug, pag-sulod niya, giayo niya siya human sa pag-ampo.

Gikan niini ug daghan pang susamang mga hitabo, napamatud-an sa mga igsoon sa ilang kaugalingong mga mata nga wala kalimti sa Reverendo nga Amahan ang dapit diin siya nag-alagad atol sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta, kay wala niya biyai bisan kinsa sa iyang mga igsoon nga nag-antos nga walay tabang, apan naghatag siya og dali nga tabang sa tanan nga mitawag kaniya uban sa pagtuo.

Usa sa mga monghe sa monasteryo, nga ginganlan og Mitrofan, miingon sa iyang mga kaigsuonan nga sa dihang naa pa siya sa kalibutan ug, isip usa ka negosyante, naglayag sa dagat, misangpot ang usa ka kusog kaayong bagyo nga hapit na gayud natabonan sa mga balod ang iyang barko, ug ang tanan nga anaa sa barko, nga nawad-an na og paglaum sa ilang kinabuhi, misugod sa pag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaang Inahan alang sa tabang. Ang barko gilukso-lukso sa mga balod sulod sa traynta ka adlaw. Nahinumdom ang mga biyahero sa Balaang Zosima, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Solovki, ug mitawag kaniya alang sa tabang. Sa dili madugay, ilang nakita ang Balaang Amahan nga naglingkod sa ulahi sa barko, nga nagpalo sa mga balod gamit ang iyang kapa; busa, mihunong ang kagubot. Ug gidumala sa Balaang Amahan ang barko hangtod kini nakaabot sa baybayon. Pagkahuman niana, ang katingalahang timonero nawala gikan sa barko.

Nahitabo nga ang monghe nga si Elisha grabe kaayo ang sakit samtang naglayag sa dagat ug gusto unta niya kuhaon ang eskimata, apan namatay siya sa dili pa makaabot ang barko sa baybayon. Gipatindog siya gikan sa kamatayon ni San Zosima, ug ang monghe nabuhi hangtod nga nakuha niya ang eskema ug nakadawat sa Balaang Komunyon; pagkahuman niini, ang monghe mipahulay pag-usab sa Ginoo.

Usa ka laiko nga ginganlan og Nikon grabe kaayo ang pag-antos tungod sa mga demonyo. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa mga relikya sa Banal nga Zosima, mipakita kaniya ang santo ug pagkahuman siya gipagawas sa iyang kaguol, gipabalik siya sa balay nga himsog.

Usa ka mag-uuma nga nabuta miadto sa lubnganan sa Banal nga Tawo, napaayo, ug nabawi ang iyang panan-aw. Apan, tungod sa iyang kakulang sa pagtuo, nabuta pag-usab ang mag-uuma. Sa pagbalik pag-usab sa lubnganan sa Banal nga Tawo ug nag-ampo uban sa paghinulsol, napaayo pag-usab ang mag-uuma. Gipang-ayo usab sa Balaang Amahan ang daghang uban pang mga masakiton, kay wala gyud siya mosalikway sa pagtabang sa bisan kinsa nga miduol kaniya uban ang pagtuo.

Para sa kadaghanan, ang Banal nga si Zosima nagpakita dili lang nga nag-inusara kondili kauban usab ang Banal nga si Savvati; pananglitan, sa usa ka higayon si Igsoon Joseph, samtang naa sa isla sa Kuzove (tulo ka pulo

ka verste gikan sa Isla sa Solovetsky), misaka sa usa ka bukid sa gabii aron mag-ampo; nga nagtutok paingon sa Monasteryo sa Solovetsky, nakakita siya, sa tunga-tunga gayud sa monasteryo, duha ka haligi sa kalayo nga misaka gikan sa yuta ug miabot sa langit; sa dihang gisulti niining igsuon sa ubang monghe ang iyang nakita, miingon sila: 'Mao kini ang mga nagtukod ug mga abbot sa Monasteryo sa Solovetsky, sila Zosima ug Savvatiy, nga nagdan-ag gikan sa ilang mga lubnganan, kay sila mga espirituhanong haligi, nga gipasiag sa kabuntagon sa grasya sa Dios.'

Pagkahuman sa Dakong Kwaresma, duha ka magsoon, sila Savvatiy ug Ferapont, gipadala sa Virmu aron mangita og suplay para sa monasteryo, kay adunay uma sa monasteryo didto diin gitipigan ang nagkalain-laing suplay. Samtang naglayag sila, naduol sa mga biyahero ang isla sa Shuzhmuy, nga nahimutang unom ka pulo ka verste gikan sa Isla sa Solovetsky; Niadtong panahona, ang usa sa mga biyahero, si Savvatiy, nakakita og duha ka haligi sa kalayo sa maong isla, nga dili kaayo dako. Sa ilang pagduol sa isla, nakakita ang mga biyahero og gamay nga payag ug, sa sulod niini, duha ka lalaki nga hubo ug nagagutom, nag-antos pag-ayo sa sakit sa ilang mga bitiis, ug hapit na lang mamatay. Sa pagsugod sa tingtugnaw, kining duha ka lalaki naglayag sa dagat, apan sa pag-abot sa bagyo, nabangga sa balod ang ilang barko; pagkahuman kini napadpad sa baybayon, misaka sila ug nagpuyo didto sa tibuok tingtugnaw, kay wala silay nakitang bisan kinsa nga mokuha kanila gikan didto. Sa dihang nakita sa kining mga malisod nga lalaki ang mga monghe, nangutana sila kanila:

'Kinsa kamo? Tingali gipadala kamo kanamo sa mga tigulang sa Solovki?'

Unya nangutana kanila si Savvatiy ug si Ferapont:

'Asa nga mga tigulang sa Solovetsky inyong gipasabot?'

Mitubag ang mga masakiton:

'Duha ka respetadong tigulang ang miadto namo; ang usa gitawag og Savvatiy ug ang usa pa si Zosima. Sa matag-oras nga moanha sila namo, napagaan ang among pag-antos; wala kami nabati og gutom o katugnaw. Kauban namo sila karon sa dili pa kamo miabot ug miingon kanamo: "Ayaw kamo pagmahay; padalhan namo kamo sa dili madugay."'

Pagkadungog niini, natingala ang mga monghe; pagkahuman nila paghatag og pagkaon sa mga masakiton, ilang gidala sila sa ilang barko ug dayon gidala sila pabalik sa ilang monasteryo.

Gipang-ayo sa Banal nga Zosima ug ni Savvatiy ang usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo, nga ginganlan og Maria, nga ang bana mao si Onisimus. Sa samang paagi, gibanhaw sa mga Banal ang laing babaye gikan sa mga patay, ang anak nga babaye ni Jeremias, kanhi sulugoon ni Zosima, nga tungod sa impluwensya sa mga demonyo, nagpakamatay. Bisan ang iyang mga samad hingpit nga naayo, kay ang mga respetadong amahan nagpakita kaniya sa usa ka damgo pagkahuman nila siya gibanhaw gikan sa kamatayon; gibutang nila sa iyang mga kamot ang usa ka sudlanan nga adunay usa ka partikular nga pahid ug miingon:

'Lahosan sa pahid ang imong mga samad, kay tungod sa luha sa imong amahan ug inahan nga miabot kami aron tambalan ka.'

Ang dalagang mao, pagkahuman niyang gisunod ang sugo sa mga balaan (sama sa nahitabo sa iyang damgo), hingpit nga naulian ang iyang panglawas pagkahuman sa tulo ka adlaw.

Usa ka si Basil, nga kaniadto usa ka tulisan, naghinulsol, miadto sa Monasteryo sa Solovetsky ug didto mipasa sa mga panata sa pagka-monasto. Apan, pagkahuman sa pipila ka panahon, gitintal sa yawa, nagpasiya siya nga molayas gikan sa monasteryo. Pag-andam niya og usa ka bangka, iyang tinago nga gibutang niini ang pipila ka mga butang sa monasteryo – mga libro, sinina, ug mga sudlanan – ug nagtuyo nga molayas sa monasteryo sa gabii. Dayon mibyahe siya paingon sa Isla sa Anzersky, nga nahimutang napulo'g lima ka verste gikan sa monasteryo; Didto, gisakop siya sa dili mapugngan nga katulogon; pagkahuman niyang gipangdunggo ang bangka sa baybayon, ang monghe naghigda sa yuta ug natulog. Sa damgo, nagpakita kaniya ang duha ka halangdong amahan; ang usa kanila – si Zosima – mitan-aw kaniya nga masuko ug miingon:

'Daotan ka nga tawo! Nagpanakaw ka gikan kanako! Ako nagtukod, ikaw nagaguba!'

Niining panan-awon, nangayo si Basil og pasaylo sa halangdon, nga mitubag kaniya:

'Pasayloon ka, apan magpabilin ka dinhi sulod sa tulo ka adlaw.'

Pagmata niya, wala siyay nakita nga bisan kinsa, ni makit-an ang bangka nga nakadaug sa baybayon; unya, mipungko siya sa yuta ug naghilak sa kasubo, kay wala siyay tuyo nga mobiya sa maong dapit hangtod molabay ang tulo ka adlaw.

Samtang nagpadayon, ang pipila ka mga negosyante nga naglayag sa daplin sa maong isla gikuha ang monghe gikan didto ug gidala siya sa monasteryo, diin, pagkahuman siya makapangayo og pasaylo, iyang gikumpisal ang iyang sala sa atubangan sa mga igsoon ug gisaysay ang pagpakita kaniya sa mga halangdong amahan.

Niadtong panahona, ang mga mangingisda sa monasteryo nagpangisda sa Suba sa Umba, mga lima ka gatus ka verst gikan sa isla. Ang ilang pangulo mao si tigulang Photios. Sa usa ka damgo, nagpakita kaniya ang mga balaang amahan ug miingon:

'Tan-awa, gidala namo kanimo ang usa ka sakayan para sa pagpangisda, kay nahibalo kami nga nanginahanglan ka pa ug lain nga sakayan para sa pagpangisda; pag-amping lang nga dili ka mawala sa bisan unsang butang nga naa niini, apan ihatud nimo ang tanan nga buo ngadto sa monasteryo.'

Pagmata niya, gisultihan ni Photios ang uban pang mga mangingisda bahin sa iyang panan-awon. Pag-abot nila sa baybayon, nakakita gayud ang mga mangingisda og usa ka sakayan diin puno sa daghang mga butang nga iya sa monasteryo. Gidala dayon sa mga mangingisda ang mga butang ngadto sa monasteryo ug gisaysay nila ang pagpakita sa mga balaan nga tawo.

Usa ka tawo nga ginganlan og Theodore, nga nagpuyo sa baybayon duol sa Suba Sumy, nagasaysay sa mosunod:

'Nahitabo kini,' ingon niya, 'nga naglayag ko sa dagat uban sa kargamento. Kalit lang mitumaw ang kusog kaayong bagyo; pagkahuman namo og pag-angkla ug paghunong, nabalaka kaayo kami ug nag-ampo sa Diyos, samtang nagtawag usab kami kang mga Santo Zosimus ug Savvatius alang sa tabang. Ako, pagkasulod nako sa barko, natulog ko, ug kalit lang nakakita ko og duha ka tigulang nga lalaki nga may mahimayaong dagway, nagbarog sa barko ug miingon sa timonero: 'Ibaliko ang unahan sa barko paingon sa hangin.' Pagmata nako dayon, miduol ko sa mga tawo nga nagbubo og tubig gikan sa barko. Usa kanila, nga gikapoy kaayo, natulog, apan sa dihang namata siya, miingon siya kanako: 'Bag-o lang ko nakakita og duha ka tigulang nga lalaki sa barko, nag-istorya sa usag usa, ug miingon ang usa kanila sa usa pa: "Bantayi kining barko, igsoon, samtang magdali ko paingon sa Solovki alang sa Banal nga Liturgiya."' Pagkadungog namo niini, dako kaayo among katingala ug kalipay, kay nagsugod na kami paglaum sa kaluwasan gikan sa kadaut. Ug sa pagkatinuod, sa dili madugay mihunong ang bagyo, nibalik ang kalinaw, ug mibiyahe kami, samtang nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang mga balaan."

Gisaysay sa Kumaon nga si Filemon ang mosunod:

Sa dihang nagpuyo ako sa kamingawan isip usa ka monghe, usahay malumos ako, tungod sa buhat sa yawa, sa lawom nga pagkawalay paglaum; ang hinungdan niining pagkawalay paglaum mao kini: usa sa mga igsoon nagsalig kanako sa iyang kuwarta—dose ka sinsilyo—alang sa pagbantay; pagkahuman sa pipila ka panahon, kana nga kuwarta, sa dili mailhi nga paagi, nawala. Sa dihang nahibaloan niadtong igsoon kini, siya nabalaka kaayo; ako usab nabalaka ug nasubo sulod sa pipila ka adlaw. Usa ka adlaw, pagkahuman nako sa pagbuhat sa , sa akong lagda, ug paglingkod nako, nakatulog ko gamay, misulod ang duha ka mga tigulang sa akong selda. Miingon ko kanila: 'Ngano kamo misulod dinhi nga wala mag-ampo?' Mitubag sila kanako: 'Dili, nakapangamuyo na kami; tingali wala ka makadungog.' Unya miingon ko kanila: 'Palingkod, akong mga ginoo.' Unya miingon ko: 'Kinsa kamo? Dili ba kamo mga anciano sa among monasteryo? Wala ko kaila kaninyo.' Usa kanila miingon kanako, 'Ang akong ngalan si Zosima, ug kining usa si Savvatiy. Ayaw kasubo, igsoon, sa butang nga nawala kanimo, kay kini makita.' Kining mga respetadong amahan nakigsulti pa kanako og daghang uban pang mga pulong nga naghatag kanako og kahupayan, unya sila nawala sa akong panan-aw. Pagmata nako, wala nay nakita, apan nawala na ang akong kasubo, ug nabati nako ang kalipay sa akong kasingkasing. Ang nawala nga kuwarta nakita sa eksaktong lugar diin kini gibutang. Ako ug ang akong igsuon napahupay, ug magkahiusa kami sa pagdayeg ug pagpasalamat sa Diyos ug sa mga halangdong amahan Zosima ug Savvatiy."

Daghang uban pang mga milagro ang gihimo niining mga halangdong amahan, ang mga abá sa Monasteryo sa Solovetsky; unta ang mga nahisgutan dinhi mag-alagad alang sa pagtukod sa atong mga kalag ug alang sa paghimaya sa mga balaan sa Dios, ingon man usab alang sa paghimaya sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Sumala sa kabubut-on sa Diosnong Hunahuna, nagpuyo ka sa kamingawan; ug didto, samtang gipunting nimo ang imong hunahuna sa langitnong mga puloy-anan, ug nagpuyo ka sa yuta sama sa usa ka anghel, nahimo kang ehemplo sa imong mga tinun-an sa pag-ampo, pagpaningkamot, ug pag-ayuno. Busa, ang Dios, sa pagtan-aw sa imong maayong kabubut-on, gidaghanon ang imong mga anak sa kamingawan, nga ginapakaon sa mga sapa sa imong mga luha. Apan, nga adunay kaisog sa atubangan sa Dios, hinumdumi ang panon nga imong natigom, O maalamon, ug ayaw kalimti, sumala sa imong saad, ang pagbisita sa imong mga anak, O Banal nga Amahan Zosimus, among amahan.

Kontakion, Tono 8:

Napusilan ka sa gugma ni Kristo, O Dungogong Amahan, ug sa pag-alsa Nimo sa Iyang himayaong Krus sa Imong abaga, gipasan Nimo kini, nga nag-armas ka sa pagka-diyosnon, ug sa paghawid sa walay hunong nga pag-ampo sama sa bangkaw sa Imong kamot, gipukan Nimo ang demonyong panon uban sa kusog. Busa nagtawag kami kanimo: Malipay ka, Gagalang nga Amahan Zosimus, kahupayan sa mga monghe.

Paghinumdom sa atong Amahan Agapitus, Papa sa Roma, taliwala sa mga balaan

Paghandum sa Abril 17

Si San Agapitus, Papa sa Roma[3051] , gipadala sa Gótiko nga hari nga si Teodorico ang Dako[3052] , nga nagdumala sa Italya niadtong panahona, paingon sa Constantinople aron makigkita kang Emperador Justiniano[3053] alang sa negosasyon sa kalinaw. Sa iyang pagbiyahe, nakasugat siya og usa ka lalaki nga nag-antos sa duha ka sakit – pipì siya ug pilay. Gikuptan siya sa kamot ni Santo Agapitus ug gihimo siyang dili na pilay; ug pagkahuman gipakaon kaniya ang Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, nabalik usab ang iyang pagkasulti.

Samtang naa siya sa Constantinople, nakakita si San Agapitus og usa ka bulag nga lalaki nga naglingkod tupad sa gitawag nga Golden Gate, nangayo og limos. Tungod sa kalooy kaniya, gibutang ni San Agapitus ang iyang tuo nga kamot sa mata sa lalaki, ug sa diha mibalik ang panan-aw sa bulag.

Sa panahon sa pagpuyo ni San Agapitus sa Constantinople, usa ka Lokal nga Konseho[3054] ang gitigum didto pinaagi sa sugo ni Emperador Justinian, diin gipahawa si Patriyarka Anphimus[3055] ; siya gipataas nga dili matarong sa , ang patriyarkal nga katungdanan, supak sa mga lagda sa simbahan[3056] . Sa pag-ilis kang Anphim nga gipahawa, usa ka presbiter nga ginganlan og Mina ang gipahimutang, nga nagkinabuhi sa balaan ug hugot kaayo nga asketikong kinabuhi. Sa samang panahon, sa maong konseho, gikondena usab ang heresiya ni Severus[3057] .

[3051] Si Santo Agapitus mao ang Papa gikan sa 535 hangtod 536.

[3052] Si Teodoriko ang Dako, Hari sa mga Ostrogoto, naghari gikan sa 485 hangtod 536. Ang mga Ostrogoto nagpuyo taliwala sa mga suba sa Dnieper ug Don ug naglangkob sa sidlakang sanga sa katawhang Gótico, nga nabahin sa ika-4 nga siglo ngadto sa mga Ostrogoto ug mga Visigoto.

[3053] Ang Emperador Romano nga si Justiniano I naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.

[3054] Niadtong 536.

[3055] Si Anphimus I nagsilbi nga Patriarka gikan sa 535 hangtod 536.

[3056] Si Amphimus usa ka hugot nga Monophysite ug mapanghimaraot nga mibali sa Orthodoxy aron lang makuha ang Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople. Ang mga Monophysite sayop nga nagtudlo bahin sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan ni Hesukristo; partikular, ilang giangkon nga ang banal nga kinaiyahan ni Hesukristo gisuyop ang tawhanong kinaiyahan. Ang erehe nga Monophysite nailhan usab nga Eutychianismo, nga ginganlan sa iyang magtukod – ang Archimandrite Eutyches sa Constantinople. Kining erehe gisalikway sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 451 sa Chalcedon.

[3057] Si Severus, Patriarka sa Antioquia (gikan sa 512 hangtod 519), giila nga usa sa mga 'moderate' nga Monophysite; ang nakapahimulag sa iyang pagtulon-an gikan sa ubang Monophysite mao nga iyang giila ang lawas ni Hesukristo nga 'pareho sa kinaiya' sa atong kaugalingon ug mahimong malaglag.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay si San Agapitus ug mibalik sa Ginoo[3058] ug gilubong siya sa Constantinople.

Mayo

1 Mayo

18 Abril (Daang Estilo)

Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Juan, disipulo ni San Gregorio nga Dekapolitano.

Komemorasyon Abril 18

Nasayud kita sa duha ka rehiyon nga ginganlan og Dekapolis[3059] . Ang usa niini nahimutang sa Palestina, duol sa Galilea[3060] ; kini gihisgutan sa Balaang Ebanghelista Mateo, nga miingon: *'Ug gisundan Siya sa daghang mga tawo gikan sa Galilea ug sa Dekapolis, ug gikan sa Jerusalem, ug sa Judea, ug gikan sa tabok sa Jordan'* (Mat. 4:25).

Ang ngalan nga 'Decapolis' gihatag usab sa laing gamay nga rehiyon nga nahimutang sa Isauria[3061] . Gikan niining ikaduhang Isaurianong Decapolis ang katingalahang Gregorio, magtutudlo sa katingalahang Juan—nga ang handumanan gisaulog karong adlawa—nagagikan. Gibyaan niya kining kalibutan sukad pagkabatan-on ug nahigugma kang Kristo, ang Mapinadayong Juan mibalik sa iyang giingon nga magtutudlo, si Gregorio nga taga-Decapolis, ug pagkahuman madawat ang monastikong pagtuli gikan kaniya, nagkugi uban kaniya, nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Nakaabot siya sa ingon nga pagpaubos, pagsunod, ug sa tinuod gayud, espirituhanong pagkahingpit, nga bisan ang iyang kaugalingong magtutudlo, si San Gregorio, nalipay kaniya ug gipadayeg ang Dios.

Sa dihang ang walay Dios nga Emperador Leo nga Armenyo[3062] , pagkabanhaw niya sa heresiya sa pagsalikway sa mga ikon, nagpahamtang og paglutos sa Simbahan ni Cristo, niabot niadtong panahona kining Banal nga si Juan kauban ang iyang magtutudlo nga si Gregorio ug si San Jose nga Himnograpo. Samtang naglibot sa siyudad, ilang gipalig-on ang mga Ortodoksong matinud-anon, gidasig sila nga matinud-anon nga ipreserbar ug maisugon nga ipahayag ang balaang Kristohanong pagtuo. Pagkahuman sa mubo nga panahon, si Jose mibyahe paingon sa Roma[3063] , apan sa dalan gidakop siya sa mga heretiko ug gipriso sa Crete[3064] . Ang Banal nga si Gregorio nga taga-Dekapolis, bisan pa, namatay sa Roma pagkahuman sa pag-exile ni Jose[3065] .

Samtang naa sa Byzantium, gipadayon sa Banal nga Juan ang iyang asetikong kinabuhi sama sa kaniadto, nga nag-atiman dili lang sa iyang kaugalingong kaluwasan kondili usab sa kaluwasan sa uban.

[3058] Namatay si Santo Agapitus niadtong 536.
[3059] Dekapolis – usa ka liga sa napulo ka siyudad, usa ka konfederasyon sa daghang siyudad.
[3060] Galilea (rehiyon, distrito) – usa ka rehiyon nga nahimutang sa amihanan sa Palestina. Ang iyang mga utlanan mao ang: sa amihanan – Syria ug ang Kabukiran sa Lebanon; sa kasadpan – Fenicia; sa sidlakan – ang Suba sa Jordan; ug sa habagatan – Samaria. Ang Galilea gibahin sa Itaas (o Amihanan) ug Ubos (o Habagatan) nga Galilea.
[3061] Isauria – ang habagatang kabukiran nga bahin sa Lycaonia, usa ka rehiyon sa Asia Minor.
[3062] Si Emperador Leo V nga Armenyo nagdumala sa Imperyong Byzantine gikan sa 813 hangtod 820.
[3063] Roma – ang kapital sa estado sa Italya, nahimutang sa Suba sa Tiber.
[3064] Ang Crete usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo.
[3065] Si San Gregorio nga Dekapolitano namatay mga tuig 820.

Paglabay sa pipila ka tuig, sa dihang mibalik si Blessed Joseph sa Byzantium human siya gipagawas gikan sa bilanggoan, namatay na si Banal nga Juan ug mibalik na sa Ginoo[3066] aron dawaton gikan Niya ang ganti sa iyang mga paningkamot, ug gilubong siya sa kaugalingong mga kamot ni Joseph duol sa lubnganan sa iyang amahan, nga ginganlan usab og Joseph. Ang iyang lawas pagkahuman gibalhin sa lain nga dapit, sumala sa nahisulat sa Kinabuhi ni San Jose nga Himnograpo:

'Pag-abot niya sa siyudad,' gisulat dinhi, 'wala na makit-an ni Jose ang iyang pinalanggang magtutudlo, si San Gregorio nga taga-Dekapolis, nga buhi pa. Nanglalin na siya ngadto sa Ginoo. Nakita ra niya ang disipulo ni Gregorio, ang bulahan nga si Juan, ug naghilak siya og dugay alang kang Gregorio, tungod kay wala siya hatagi og higayon nga makita siya pag-usab. Nagpabilin siya duol sa lubnganan niini kauban si Santo Juan; apan pagkahuman sa pipila ka panahon, namatay usab si Juan paingon sa Ginoo, ug gilubong siya ni Jose duol sa lubnganan ni Santo Gregorio. Human niini, mibalhin si Banal nga Jose ngadto sa lain nga hilom ug hilit nga dapit, nga nahimutang sa gawas sa siyudad, dili kaayo layo sa simbahan ni San Juan Crisostomo. Pagkahuman niyang napuy-an didto, nagtukod si Banal nga Jose og simbahan nga gipahinungod kang San Nicolas nga Maghimog Milagro ug gidala niya ang mga relikya nila San Gregorio ug San Juan ngadto niini.

Ang uban nagtuo nga kining Banal nga si Juan, usa ka disipulo ni San Gregorio nga taga-Dekapolis, pagkahuman sa kamatayon sa iyang magtutudlo, mibalik sa Palestina ug nagpuyo nga usa ka asketiko sa monasteryo ni San Chariton, diin siya usab natulog sa Ginoo. Apan, kini nagtumong sa lain nga santo nga ginganlan og Juan, nga sa tinuod nagpuyo isip monghe sa monasteryo ni Santo Chariton sa panahon nga ang maong monasteryo anaa sa kahitas-an sa kadungganan[3067] . Ang Santo Juan nga atong gisaulog karon, bisan pa, nabuhi siya daghang katuigan pagkahuman niadtong Juan, sa paghari sa ikonoklastikong Emperador Leo nga Armenyo, sa dihang wala na ang monasteryo ni San Chariton sa Palestina. Ang ulahi hingpit nga gipanglaglag sa mga Muslim atol sa paghari ni Constantine ug Irene[3068] , nga nabuhi daghang katuigan sa wala pa ni Leo nga Armenyo; kini nga pagkaguba gimention sa salaysay sa mga pag-antos sa mga halangdong amahan, nga gipangbato sa monasteryo ni Balaang Savvas sa Sukki nga monasteryo ni Balaang Chariton, ang 'Old Lavra'. Gireport dinhi nga sa panahon sa pagpatay sa mga amahan sa monasteryo ni San Savva, ang monasteryo ni San Chariton hingpit usab nga gipanglaglag; wala na kini mabalik pagkahuman, apan nahulog sa permanente nga pagkamapahugno; Gikan niini, klaro kung giunsa sa Balaan nga si Juan, nga atong gihisgutan karon, nga nakapabilin sa hingpit nga guba ug binalewala nga monasteryo ni San Chariton ug namatay didto; Dugang pa, ang kinabuhi ni San Jose nga Himnograpo naghisgot nga kining bulahan nga si Jose, sa iyang kaugalingong mga kamot, gilubong ang lawas ni San Juan, nga karon atong gisaulog, sa Bizancio ug pagkahuman gibalhin kini sa lain nga dapit, nga dili layo sa una.

Ang pista ni San Juan nga Kumaon gisaulog kada Abril 19.

Ang paghinumdom sa mga balaang martir nga sila Victor, Zoticus, Zeno, Akinindus ug Severian.

Gikomemorar sa ika-18 sa Abril

Sa panahon nga ang walay Diyos nga Emperador Diocletian[3069] nagpahamtang og malupit nga pag-antos batok sa mga Kristohanon, gidakop si San Jorge ug gipasailaw sa walay kalooy nga pagpanakit. Sa iyang pagpanakit, pinaagi sa gahum sa Diyos, naghimo si San Jorge og katingalahang mga milagro; sa pagkakita niini, daghan sa mga pagano ang mituo kang Kristo. Apan kadtong nangtuo dayon gipasakitan sa kamot sa mga daotan; ang uban gipadala sa mga bilanggoan sa , ang uban gisunog sa poste, ug ang uban giputol ang ulo sa espada. Gikan sa maong mga tawo mismo naggikan kining mga balaan nga martir: sila Victor, Zoticus, Zeno, Akinindus ug Severian. Sa dihang ilang nakita si San Jorge nga gitali sa ligid (nga gituyo aron bungkagon ang iyang lawas) apan

[3066] Si San Juan namatay mga tuig 820.

[3067] Kini, siyempre, nagtumong kang Juan nga Karaan nga Caver

[3068] Ang Emperador Constantine nagdumala sa Byzantium gikan sa 780 hangtod 797, ug si Santa Irene (ang iyang inahan) gikan sa 797 hangtod 802.

[3069] Si Emperador Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

wala kini makadaot kaniya, mituo sila sa atong Ginoong Jesu-Kristo, busa giputol dayon sa ilang mga taga-antos ang ilang mga ulo[3070] .

Ang Pagkamartir ni San Juan nga Bag-o

Gisaulog sa ika-18 sa Abril

Ang lugar nga natawhan ni Beato Juan mao ang siyudad sa Ioannina[3071] , nga nahimutang sa rehiyon sa Gresya nga gitawag og Epirus[3072] . Kaniadto, kini nga siyudad mao ang permanente nga puy-anan sa Griyegong hari nga si Pyrrhus[3073] . Ang mga ginikanan ni San Juan matinud-anon nga mga Kristohanon. Nahimong ulila sa sayo pa niyang edad human sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, miadto si Juan sa Constantinople aron magtrabaho sa iyang kaugalingong mga kamot ug makakita og panginabuhi didto. Didto, sama sa ubang mga artesano ug negosyante, adunay siya'y puwesto sa pampublikong plasa ug pinaagi sa iyang kahanas gisuportahan niya ang iyang kaugalingon, nga adunay igong tanan nga gikinahanglan. Gipanalanginan siya sa Ginoo sa tanan niyang paningkamot, kay nagkinabuhi siya nga matarong ug hugot nga nagsunod sa balaod sa Ginoo. Ang mga lumolupyo sa Constantinople nagtawag kaniya nga 'ang Epirote', tungod kay lumad siya sa Epirus.

Niadtong panahona, ang Constantinople naa na sa ilawom sa pagdumala sa mga Muslim[3074] , nga nagtuo sa relihiyong Muslim. Daghang mga Kristohanon usab, nga nadani sa dautang buhat sa mga Muslim, mibaling sa Islam; labi na, daghang mga artesano ug negosyante nga kaniadto nagpanghimatuud sa Kristohanong pagtuo apan sa ulahi mibali sa Islam.

Napatik sa tinuod nga Kristohanon, ang bulahan nga si Juan, nga mabuhi taliwala sa ingon nga mga tawo. Sa tanang dapit, ang iyang mga kauban sa panalitan kay mga apostata nga mibulag sa Kristohanong pagtuo ug misapi sa Muslim nga pagtuo; Kanunay siyang nakiglalis kanila, nagpadayag sa ilang apostasiya, kay usa siya ka maalamon nga batan-on, maisug sa iyang pakigpulong, nga misulti sa kamatuoran nga walay kahadlok. Tungod niini tanan, nasuko ang mga silingan ni Juan kaniya. Nasuko usab sila sa pagtan-aw sa kalampusan sa santo sa iyang mga paningkamot sa komersyo. Samtang nagkadako ang kalampusan ni Juan sa iyang mga kalihokan sa negosyo, ang ubang mga negosyante ug artesano nagsugod sa pag-inggit kaniya ug nagplano kung unsang mga kaso ang ilang isampa batok kaniya aron siya mapukan. Apan si Banal Juan, sa dihang nakakita siya sa mga tinguha sa dautan batok kaniya, wala siya mahadlok niini, kundili mas naghandum pa gayud siya, sa tibuok niyang kalag, nga mag-antos alang sa kamatuoran ni Kristo.

[3075]Busa, sa usa ka Biyernes Santo, mibyahe siya paingon sa iyang espirituhanong amahan – ang protopresbiter sa Constantinople – nag-ikumpisal siya sa iyang mga sala kaniya, ug gisultihan usab siya mahitungod sa pagdumot sa iyang mga silingan nga daotan ang tuyo ug nangita sa iyang kapahamakan; gisulti usab niya ang iyang tinguha nga mag-antos alang kang Kristo ug nangayo siya sa iyang espirituhanong amahan og maayong tambag ug paglipay. Sa dihang nakita sa protopresbiterio kung unsa pa kabata ang santo, wala niya siya tambagi nga ipailalom ang iyang kaugalingon sa pagkamartir, nga miingon kaniya:

'Akong anak, una, susiha pag-ayo kon ang ingon nga hunahuna gipangitan sa diyablo sa imong kaisipan: kay ang diyablo nag-awhag sa daghang tawo ngadto sa pagkamartir, nga ang tuyo mao ang ipailawom sila sa pagdumot sa tibuok kalibutan sa diha nga dili na nila makaya ang mga pag-antos ug mahulog sila gikan sa pagtuo.'

Niini, mitubag si San Juan:

[3070] Ang mga balaang martir namatay niadtong 303.

[3071] Ang siyudad sa Ioannina, o Yanina, nahimutang sa Epirus, taliwala sa Trikka sa Thessaloniki ug Ambracia sa Epirus, sa habagatan.

[3072] Ang Epirus mao ang sidlakang bahin sa amihanang Gresya, nga naglangkob gikan sa Kabukiran sa Acroceraean hangtod sa Gulpo sa Ambracia sa Dagat Ionian.

[3073] Si Pyrrhus mao ang hari sa Epirus gikan sa 295 hangtod 272 BC. Nailhan kini nga hari tungod sa iyang mga gubat batok sa Roma ug Sparta.

[3074] Na-okupar sa mga Muslim ang Constantinople niadtong 1453.

[3075] Nahitabo kana niadtong 1500.

'Ang akong paglaum gibutang ko kang Kristo ug hugot kong gituohan nga dili Niya ko itugyan aron pagahung-hunganon sa akong mga kaaway, kondili lig-onon Niya ako sa Iyang gahum, aron mapildi nako ang gahum sa kaaway.'

'Anak,' tubag sa protopresbiter, 'nasulat sa Pulong sa Dios: *"Andam ang espiritu, apan maluya ang unod"* (Mat. 26:41). Ang buluhaton nga imong giatubang nagkinahanglan og dakong pag-andam; nagkinahanglan kini og walay hunong nga pag- , pagpuasa, ug pag-ampo; sa diha nga imong malimpyo ang imong kaugalingon gikan sa tanang sala pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo, unya ang Dios mismo ang mosulti kanimo unsay buhaton, kay ang Dios kasagaran nagpuyo sa mga putli nga kalag. Busa, akong hinigugma, pag-amping sa imong kaugalingon ug lakaw sa kalinaw, ug ako mag-ampo sa Dios nga Iyang panalipdan ka gikan sa tanan nimong makita ug dili makita nga mga kaaway – gikan sa mga tawo ug mga demonyo – ug Iya kang hatagan og kadaogan batok kanila.

Pagkahuman niini, gipahawa sa protopresbiter ang batan-on nga lalaki uban ang kalinaw.

Sa sunod nga buntag, ang bulahan nga si Juan mibalik pag-usab sa atubangan sa iyang espirituhanong amahan nga may masidlak nga nawong ug malipayong espiritu, ug miingon kaniya:

'Reverendo nga Amahan! Kagabii nakita nako sa damgo nga nagtindog ako sa taliwala sa kalayo, apan wala ko'y kadaut, naglipay ug nagdayeg, sama sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia (cf. Dan. 3). Busa, naglaum ako nga ang tuyo nga naa sa akong hunahuna, uban sa tabang sa Labawng Ginoo, mahuman nga malampuson. Naga-hangyo usab ako kanimo, dungogong Amahan: lig-ona ako sa imong mga pag-ampo!

Niini, mitubag ang iyang espirituhanong amahan:

'Pagpalig-onon ka sa Dios, anak ko, aron mapildi nimo ang lobo sa impyerno—nga mao ang tinago nga bitin—ug hatagan ka Niya sa korona sa martir.'

Pagkahuman sa pagdasig sa batan-on sa iyang paningkamot pinaagi sa daghang mahigalaong pulong, gipadala siya sa protopresbiter, nga nagsaad nga mag-ampo siya kang Dios alang kaniya.

Sa pag-abot ni San Juan sa iyang puwesto sa merkado, ang iyang mga kaaway, nga nakahimo na ug plano alang sa iyang pagkaguba, nagsugod sa pag-ingon sa usag usa:

'Dili ba kini mao ang tawo nga hayag nga gisalikway si Kristo sa Trikka[3076] ; nganong nagpuyo man siya dinhi sama sa usa ka tinuod nga Kristohanon?'

Pagkadungog niini nga mga pulong, mitutok ang batan-on sa mga nagsulti ug nangutana kanila:

'Ako ba inyong gipasabot, o basin laing tawo?'

'Mahitungod kanimo,' ilang tubag, 'ug walay lain; ug dili ba kami nagsulti sa kamatuoran?'

'Dili gayud kini nahitabo, ug dili gayud kini mahitabo kanako,' tubag sa santo, 'nga ako ilimod si Kristo nga akong Ginoo, bisan pa sa Trikka o bisan asa pa. Nagkinabuhi ako ug magkinabuhi gayud alang kang Kristo, akong Ginoo, ug andam gayud ako nga mamatay alang Niya.'

Nasuko sa mga pulong sa santo, miduol ang iyang mga kaaway kaniya, murag andam dayon siya patyon, ug gilakaw dayon nila siya sa atubangan sa hukmanan. Ang balaan nga batan-on naglakaw nga masigla, ang iyang nawong nagdan-ag sama sa usa ka paingon sa usa ka kombiyerto. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan sa korte, ang iyang mga kaaway mitungha isip mga manlalait, mga saksi, ug mga huwes batok kaniya. Giakusahan siya nga sa lungsod sa Trikka sa Tesalia, gituohan nga hayag niyang gisalikway si Kristo ug gidawat ang pagtuo sa Muslim, ug pag-abot niya sa Constantinople, mibalik siya sa pagpakunwari nga Kristohanon ug nagpasipala batok sa mga Muslim. Sa pagsugod sa interogasyon, ang mga kaaway sa santo unang mipakita og kunwaring kaluoy kaniya, mura'g nagmaluya sila kaniya, ug hinay-hinay siyang gihangyo nga isalikway si Kristo. Unya, sa dihang ilang nakita nga lig-on siya sa Kristohanong pagtuo, gisugdan nila siya pagpahadlok aron siya mosalikway sa Kristiyanismo; apan sa wala sila'y nakab-ot niini, gisugdan nila siya pagpanakit nga walay kalooy, pagkahuman gilabay siya nila sa bilanggoan, nga nagtuyo nga didto siya pirming ipabilin hangtud sila makahukom unsay sunod nilang buhaton kaniya.

Sa sunod buntag, pagkahuman nila pagpagawas sa santo gikan sa bilanggoan, ang daotan nga mga huwes misugod sa pagpangutana kaniya kon nakahukom na ba siya nga isalikway si Kristo ug dawaton ang ilang pagtuo. Apan sa ilang pagkakita nga nagpadayon siya sa pag-angkon sa Kristohanong pagtuo nga walay pagduha-duha, gisugdan nila pag-usab ang walay kalooy nga pagpanghampak kaniya gamit ang baga nga mga tungkod. Ang

[3076] Ang Trikka usa ka lungsod sa Tesalia, usa ka rehiyon sa amihanan-sidlakan sa Gresya.

santo, bisan pa, sama sa lig-on nga diamante, hilom nga nag-antos sa mga pagpanakit nga gihimo kaniya, mura'g dili siya apan laing tawo ang ginabugbog. Nag-ampo lang siya nga hilom sa Ginoo, nga nag-ingon:

'Kay bisan unsa pa man sa kalibutan, dili ko ikalimod ang akong pagtuo; dili gayud mahitabo nga motuo ko sa lain nga paagi gawas sa angay alang sa usa ka Kristohanon; dili ko gayud malimbongan sa pagdayeg o mapildi sa pagpanakit. Buhaton ninyo kanako ang inyong gusto, aron mas paspas kong makalabang gikan niining maluya nga kinabuhi paingon sa kinabuhi nga walay katapusan. Ingon usa ka alagad ni Kristo, gisunod nako si Kristo ug mamatay alang kang Kristo, aron magpuyo ko uban Niya sa walay katapusan.

Gisugo sa dili matarong nga mga huwes nga ibalik ang santo sa prisohan. Ang martir dili na gipangulohan, kondili gihulbot sa yuta; gihulbot siya sa iyang buhok, gipukpok sa iyang mga aping ug gitamakan sa tiilan. Sa katapusan, gibitay siya sa kadena pag-usab.

Sa sunod adlaw, gidala pag-usab ang santo sa hukmanan, apan sa dihang mapangahas niyang gipadayon ang pagsulti sa parehas nga mga pulong sama sa una, gisugdan nila siya og hampak pag-usab nga walay kalooy. Samtang gihampak siya nila, malipayon nga gikanta sa martir ang himno sa simbahan nga 'Si Cristo nabanhaw gikan sa mga patay!'[3077] ug uban pa, kay panahon man sa Pasko sa Pagkabanhaw. Ang tibuok lawas sa santo natabonan sa mga samad, ug ang yuta sa iyang palibot natapakan sa dugo. Samtang nag-antos ang balaan nga martir, daw dili kini iyang kaugalingong lawas; sa iyang mga pag-antos, siya mag-awit ug usahay motubag sa iyang mga mananakit sa mga pulong:

'Hatawi ako, hatawi ako sa tanang imong kusog; hatawi ako ug padaghan pa ang mga hampak kutob sa imong makaya: apan dili gyud ninyo ako mapahawa gikan sa akong Kristo o mahimo ninyong kaalyado.'

Human niini, tungod sa kaulaw, gibalik sa mga mananakit ang martir sa bilanggoan ug didto siya nila gipahirang sa daghang adlaw tungod sa gutom ug kauhaw; unya gidala siya nila pag-usab gikan sa bilanggoan ug, sa dihang ilang nakita nga bisan pa sa tanang pagpanakit wala siya mosalikway sa pagtuo kang Kristo, gisilot siya nga sunogon sa poste.

Samtang ang santo, nga gipanghigot sa puthaw nga kadena, gidala paingon sa iyang kamatayon, *'sama sa karnero nga gidala sa kataban'* (Isaias 53:7), gibunalan siya sa dalan sa iyang mga manlupig, gipukpok siya sa nawong ug gisaway siya; apan ang uban sa mga nanan-aw nagpahayag sa ilang simpatiya kaniya ug nangayo kaniya nga ayaw pagsayang sa iyang pagkabatan-on. Apan ang martir ni Kristo naglakaw paingon sa iyang kamatayon uban sa dakong kaseryoso, sama sa nag-andam sa pagdawat og dakong dungog.

Sa katapusan, nakaabot si San Juan sa lugar diin nagtukod ang iyang mga tigpanglutos og dakong siga sa kalayo. Wala na niya gihulat nga ihaboy siya nila sa siga, kundi mapangahas siyang misaka niini ug mitindog sa tunga-tunga sa kalayo. Unya, gikuptan sa iyang mga tigpanglutos ang tumoy sa kadena nga nagbugkos kaniya, ug gihila siya gikan sa kalayo. Unya miingon ang balaan nga martir sa iyang mga tigpahirap:

'Ngano man nga dili ninyo ko pasunogon sa kalayo? Ngano man ninyo ko pugngan nga mahimong halad nga makapahimuot kang Kristo?'

Unya ang mga huwes, bisan pa nga nahibalo sila nga ang kamatayon pinaagi sa pagsunog grabe ka sakit, gibag-o nila ang ilang desisyon tungod kay ang santo mismo kusgan kaayo ang tinguha sa ingon nga kamatayon, ug gisilotan siya sa kamatayon dili pinaagi sa pagsunog kondili pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Gisugo nila ang tigpatay nga putlon ang ulo sa dili mapugngan nga batan-on ug unya ihulog ang naputol niyang ulo, kauban ang iyang lawas, sa dapog. Busa, niadtong ika-18 nga adlaw sa Abril[3078] , ang balaan nga bag-ong martir ni Kristo, si Juan sa Epirus, nakadawat sa korona sa pagkamartir.

Bisan pa nga gisunog ang lawas sa santo sa estaka, nakaplagan sa mga matinud-anon ang pipila sa iyang mga bukog nga nakaluwas sa kalayo; gidala nila kini ug gipreserbar uban sa pagrespeto, naghimaya sa Kristo nga atong Dios, nga gidayeg kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[3077] Tropario sa Balaang Paskwa

[3078] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo niadtong 1526.

Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Cosmas nga Kumpesor, Obispo sa Calcedonia, ug sa Kagalang-galang nga Auxentius

Gisaulog sa ika-18 sa Abril

Si Santo Cosmas, usa ka Kumpesor ni Kristo, lumad sa siyudad sa Constantinople[3079] . Tungod kay gihigugma niya si Kristo sukad pagkabata, mibiya siya niining walay pulos nga kalibutan ug mipasalig sa monastikong panata. Pinaagi sa hugot nga pag-ascetismo ug pag-angkon sa kahingpitan sa daghang mga hiyas, nahimong puy-anan sa Espiritu Santo si Santo Cosmas.

Pagkahuman, gitudlo si Santo Cosmas nga obispo sa Calcedonia[3080] . Ingon nga obispo, masigasig niyang gipanalipdan ang Ortodoksong doktrina, nga gipanglutos niadtong panahona sa mga ikonoklastikong heretiko.

Ang mga ikonoklastikong heretiko balik-balik nga gipugos ang santo nga dili magdayeg sa mga balaang larawan. Apan mapisan niyang gipanalipdan ang Ortodoksong doktrina ug wala mosugot sa mga heretiko.

Tungod sa iyang pagkamapundok sa Ortodoksong pagtuo, nakasinati ang santo og daghang pag-antos sa kamot sa iyang mga manlulupig ug gipahilayo siya sa iyang yutang natawhan. Pagtawag kaniya gikan sa pagka-exile ug pagpugos pag-usab sa pagdumili sa pagdayeg sa mga ikon, gipakita pag-usab ni San Cosmas ang iyang pagkamapundok sa Ortodoksong pagtuo. Tungod niini, gibutang siya pag-usab sa daghang mga pag-antos ug kasakit, nga gipang-ambit usab kaniya ni Banal Auxentius[3081] . Sa taliwala niining mga kasakit namatay si San Cosmas sa usa ka bulahan nga katapusan[3082] .

2 Mayo

19 Abril (Karaan nga Estilo)

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Karaan nga Magsusulod sa Kuweba

Kumemorasyon sa 19 Abril

Ang monasteryo sa Banal nga Chariton, nga nahimutang sa disyerto sa Palestina duol sa Jerusalem, nailhan nga 'Old Lavra'. Gitawag kini nga 'Old Lavra' tungod kay kini gitukod ni Santo Chariton sa wala pa ang bisan unsang ubang lavra, sumala sa detalyadong paghulagway sa iyang hagiograpiya[3083] . Sa maong Old Lavra ni Chariton mismo gipahinungod ni Venerable Juan, nga karon atong gisaulog, ang iyang kaugalingon sa ascesis. Nagdilaab sa gugma alang sa Ginoo sukad pagkabatan-on pa niya, si San Juan nagkupot pag-ayo sa Dios sa tibuok niyang kalag, sumala sa gisulat sa Balaang Kasulatan: *'Apan alang kanako, maayo nga moduol sa Dios!'* (Salmo

---

[3079] Constantinople – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon – kapital sa Imperyo sa Byzantine, karon mao ang siyudad sa Istanbul sa Turkey. Ang Constantinople nahimutang sa baybayon sa Bosphorus – usa ka pasikot-sikot nga dagat sa Dagat Mediteranyo – ug nailhan sa karaang panahon tungod sa kahibalo ug kalakalan.

[3080] Ang Calcedonia, o mas tukma, Calcedonia – nga orihinal nga usa ka kolonya sa Megara sa baybayon sa Propontis (dagat sa Marmara) sa entrada sa Bosphorus, nga gitukod duha o tulo ka siglo sa wala pa si Kristo – sa ulahi nahimong usa sa mga nag-unang siyudad sa Bitinia, usa ka rehiyon sa Asia Minor. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantugan ang Chalcedon isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum niadtong 451 AD sa paghari ni Emperador Marianus aron kondihon ang erehya sa Monophysite (nga nag-ila lamang sa usa ka kinaiya – ang pagka-diyosnon – kang Jesu-Kristo). – Karon, ang dapit sa karaang Chalcedon gipuy-an sa gamay nga baryo sa Turkey nga Kodikoy.

[3081] Ang iyang pista gisaulog sa samang petsa. Ang Auxentius nga gihisgutan dinhi dili angay ilibog sa Venerable Auxentius, nga ang pista gisaulog sa Pebrero 14; ang ikaduha nagpuyo isip usa ka eremita sa Bukid Oxia duol sa Chalcedon ug nitambong sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho. Namatay siya mga tuig 470.

[3082] Ang kamatayon ni San Cosmas nahitabo sa sinugdanan sa ika-9 nga siglo (c. 816) atol sa paghari sa iconoclastic nga Emperador Leo V ang Armenyo (nga naghari gikan sa 813 hangtod 820).

[3083] Ang Kagalang-galang Chariton nagpuyo ug nagtrabaho sa ika-3 ug sayong bahin sa ika-4 nga siglo sa Palestina, diin iyang gitukod ang tulo ka monasteryo: ang Monasteryo sa Sukkiy ('Daang Lavra'), ang Monasteryo sa Farana ug ang Monasteryo sa Jerico. – Ang iyang pista gisaulog kada 28 sa Septyembre

72:28). Gibaliwala ang walay pulos nga kinabuhi ning kalibutan, mibiya si San Juan sa iyang yutang natawhan ug, pag-ako sa krus sa kinabuhi nga monastiko, naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain sa ngalan sa Ginoo, Kinsa, gikan sa adlaw sa Iyang pagkahimugso hangtod sa Iyang kamatayon, *'wala Siyay puwesto nga paghigdaan sa Iyang ulo'* (Mat. 8:20).

Pag-abot niya sa mga balaang dapit sa Jerusalem, gipasidunggan ni San Juan ang Makagiyahan nga Lubnganan sa Ginoo, unya miadto siya sa maong monasteryo ni Blessed Chariton, diin, tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi, gihimo siyang pari. Pinaagi sa pagpugong sa iyang mga carnal nga tinguha pinaagi sa dakong pag-agil, gipakita usab ni San Juan dinhi nga siya usa ka tig-alig sa mga bantugang karaang asketiko: pinaagi sa tibuok gabii nga pagbantay ug kanunay nga paghinumdom sa kamatayon, naangkon niya ang hingpit nga pagpaté sa iyang unod ug nahimong, sama sa usa ka anghel sa unod.

Pagkahuman sa daghang katuigan nga naglipay sa Dios sa tibuok niyang kinabuhi, ang santo mibyahe paingon sa Ginoo[3084] . Ang iyang kalag gidala sa mga kamot sa balaan nga dili-mortal nga mga Anghel ngadto sa walay katapusang langitnong puy-anan.

Si San Juan gitawag nga 'ang Karaan nga Naga-puyo sa Kuweba' imbis nga 'ang Karaan nga Naga-puyo sa Lavra' tungod kay ang Karaan nga Lavra ni Banal Chariton orihinal nga nahimutang sa kuweba sa mga tulisan. Dinhi sa maong kuweba gipriso si Banal Chariton sa mga tulisan. Apan pagkahuman nga nakainom ang mga tulisan sa bino nga gisagolan og hilo sa bitin ug namatay sila, napalaya si Banal Chariton gikan kanila. Sa dihang nakakaplag siya og daghang bulawan sa langob nga gipanakaw sa mga tulisan, nagtukod si Banal Chariton og simbahan tupad sa langob; ug sa dihang nagtigom ang mga igsoon sa iyang palibot, nagtukod usab siya og monasteryo sa ibabaw sa langob. Ug tungod kay ang Banal nga Juan nagpuyo sa karaang langob, nag-awit sa Banal nga Liturhiya sa simbahan sa langob, siya nailhan nga 'ang Karaan nga Magsusulod sa Langob'.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Christopher, Theona ug Antoninus

Gisaulog niadtong Abril 19

Ang mga balaan nga martir nga sila Christopher, Theona ug Antoninus, nga atong gihandum karong adlawa, mga mamumuno og sibat sa hukbo ni Emperador Diocletian[3085] . Usa ka adlaw, samtang nanambong sa pagkamartir sa Balaang Dakong Martir nga si San Jorge ug nakakita sa mga milagro nga gihimo ni San Jorge, ilang gilabay ang ilang mga armas ug mga sinturon militar[3086] ug, sa pagtindog sa atubangan sa emperador, maisugon nilang gipahayag ang ilang pagtuo kang Kristo. Tungod niini, sumala sa sugo sa emperador, gipusil sila sa kadena ug gibilanggo.

Sa sunod adlaw, gidala sila gikan sa bilanggoan ug gipahimutang sa atubangan sa hukmanan sa walay Diyos nga emperador, nga nagpugos kanila sa pagsalikway kang Kristo. Sa dihang misalikway ang mga balaan nga martir sa pagsunod sa ilang tigpahirap apan hayag nilang gipadayeg ang tinuod nga Dios, gisugo sa tigpahirap nga ibitay ang ilang mga lawas, hikason gamit ang puthaw nga mga instrumento, ug sunogon sa kalayo. Apan sa dihang, bisan pagkahuman niini, nagpabilin nga lig-on ang mga balaan nga martir, gisugo sa emperador nga sila pasunogon sa poste.

Busa gidala sa mga balaan nga martir ang ilang pag-antos alang kang Kristo ngadto sa usa kend[3087] .

[3084] Si San Juan nga Naga-puyo sa mga Kuweba namatay sa ikaduhang tunga sa ika-8 nga siglo.

[3085] Ang Emperador Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[3086] Ang sash, isip timaan sa pabor sa emperador, kasagarang gisul-ob sa mga sundalong nagkupot og hataas nga katungdanan o labi ka duol sa emperador (sama sa mga balaang martir nga karon gisaulog, nga sa sinugdan nagsilbi isip mga mamumuno og pana o mga bantay sa lawas ni Emperador Diocletian).

[3087] Ang mga balaan nga martir namatay niadtong 303.

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si George ang Magtug-an, Obispo sa Antioquia sa Pisidia

Gisaulog sa ika-19 sa Abril

Ang Kumpesor ni Kristo, ang Kagalang-galang nga si George, nabuhi sa panahon sa iconoclasm. Tungod kay gihigugma niya si Kristo sukad pagkabatan-on, mipasalig siya sa mga panata sa pagka-monasto ug, pinaagi sa iyang matinud-anong kinabuhi ug daghang mga paningkamot ug buhat, nahimong puloy-anan ug sudlanan sa Espiritu Santo. Gitudlo siya nga Obispo sa Antioquia sa Pisidia[3088] , ug sa maong katungdanan, masigasig niyang giya ang kawan nga gisalig kaniya. Sa dihang, tungod sa pagpukaw sa yawa, milala ang erehe sa pagdaot sa mga ikon ug, sa imbitasyon sa emperador, ang tanang mga obispo midali sa pagtigum sa Constantinople, unya kining balaan nga obispo, pag-abot niya didto, maisugong mitindog alang sa Ortodoksiya ug gisugo ang emperador nga motuman sa mga konsilyong eklesiastikal nga dekreto nga gipasa kanato sa mga balaang amahan, ang mga magtutudlo sa Ortodoksiya, ug gihangyo siya nga sundon ang ilang pagtuo, aron dili madani *sa 'lain-lain ug langyaw nga mga pagtulon-an'* (Heb. 13:9), subay sa sugo sa Balaang Apostol Pablo. Napugos siya sa pagsalikway sa pagsimba sa mga balaang ikon, apan wala siya mosugot sa mga walay Dios nga iconoclasta, busa gipahawa siya sa pagka-obispo ug gipahilayo sa iyang yutang natawhan, diin natapos ang iyang kinabuhi[3089] .

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Trifon, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-19 sa Abril

Ang Emperador nga Byzantine nga si Romanus[3090] , biyenan sa Emperador Constantine Porphyrogenitus[3091] , nga adunay bungsong nga anak nga lalaki nga ginganlan og Theophylact, kinsa iyang gisaaran, sa diha pa lang nga natawo, nga ipahimutang sa pagka-pari, gusto siyang himuon nga Patriyarka sa Constantinople pagkahuman sa kamatayon sa Patriyarka Stephen[3092] niadto. Apan, tungod kay batan-on pa si Theophylact niadtong panahona, napulo'g unom anyos pa lang siya, ug dili siya makahupot sa maong katungdanan sumala sa mga lagda sa simbahan, ang monghe nga si Trifon[3093] ang napili nga pansamantalang locum tenens ug regente sa patriyarkal nga lingkuranan; siya ang magdumala sa patriyarkal nga lingkuranan hangtod sa pag-abot sa anak sa tsar, Si Theophylact nakaabot sa edad nga nagtugot kaniya sa pag-angkon sa patriyarkal nga katungdanan.

Misaka dayon sa han-ay sa hirarkiya, gikonsagra si monghe Trifon isip obispo ug gidawat niya ang administrasyon sa patriyarkado, usa ka tawo nga takus gayud sa maong ranggo, kay nagpuyo siya og kinabuhi nga walay kapintasan. Human sa kapin sa tulo ka tuig nga pagdumala sa patriyarkado, gikuha siya sa maong katungdanan tungod sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa dihang si Theophylact hapit pa lang og baynte anyos, gisugdan ni Emperador Roman ang pagpugos kang Trifon nga ihatag ang patriarkal nga trono sa iyang anak. Apan ang bulahan nga si Trifon wala magtuo nga posible nga ihatag sa ingon ka batan-on ug walay kasinatian nga batan-on ang ingon ka taas nga katungdanan, nga ihatag lamang sa usa ka tawo nga hingpit na kaayo sa pagkahamtong, sa edad ug sa kinaadman, nga maalamon sa Balaang Kasulatan ug, sa kinatibuk-an, makahimo sa pagdumala sa dagan sa Simbahan sumala sa gikinahanglan.

Ang Emperador Romanus nabalaka kaayo, wala siyay nahibaloan unsay buhaton, kay wala siyay igong basihanan aron pasanginlan si Trifon ug tangtangon siya sa katungdanan sa patriyarka, labi na kay ang Banal nga Trifon usa ka tawo nga balaan ug walay sala ang kinabuhi. Sa ingon niini nga kahimtang, usa ka higala sa emperador, si Theophanes, Obispo sa Caesarea—usa ka tawo nga malimbungon ang kinaiya—miingon sa emperador:

[3088] Ang Pisidia usa ka rehiyon sa Asia Minor.
[3089] Ang pagkamartir ni San Jorge nahitabo atol sa paghari sa ikonoklastikong Emperador Leo (V) ang Armenyo (813–820).
[3090] Si Emperador Romanos (Lakapenos) nagdumala sa Byzantium gikan sa 917 hangtod 944.
[3091] Si Constantine (VII) Porphyrogenitus naghari gikan sa 912 hangtod sa 959.
[3092] Si Santo Esteban II mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 925 hangtod 928.
[3093] Si Santo Trifon nagdumala sa Patriarkado sa Constantinople gikan sa 928 hangtod 931.

'O Hari, itugyan kanako kini nga butang, ug akong husayon kini hingpit subay sa imong maharlikang gusto.'

Nalipay kaayo ang Emperador sa sugyot ni Teofanes ug gisugdan niya siyang dasigon nga daliang tapuson ang maong butang.

Pag-adto ni Theophanes kang San Trifon, nakigsulti siya kaniya, hipokritong nagpakaaron-ingnon nga usa ka tawo nga matinud-anon kaniya. Miingon siya kaniya sa mosunod:

'Imong Kaluha, ang Emperador nagplano og dagkong intriga batok kanimo: siya ug ang iyang mga kauban nga pareho og hunahuna nangita og rason aron wagtangon ka sa trono sa patriyarka. Bisan pa sa tanang ilang paningkamot, dili sila makab-ot og bisan unsa, kay nagpasaka sila batok kanimo og usa ka kaso nga wala kay sala. Naga-angkon sila, ingon nila, nga ikaw kuno dili marunong mobasa-mosa ug hingpit nga dili makasulat; ug tungod niini giisip ka nila nga dili angay sa pagka-patriarka. Tungod niini, pag-amping nga mapahiya sila sa takdang panahon ug mapugngan ang ilang mga baba, aron sila mapahilom. Kung andam ka maminaw sa akong tambag, buhata kini nga mosunod. Sa atubangan sa tibuok konseho, isulat ang imong ngalan ug ang imong titulo isip patriyarka sa usa ka limpyo nga papel ug ipadala ang imong gisulat ngadto sa Emperador, aron ang imong mga manlalait, nga nag-angkon nga dili ka makasulat, mapahiya.

Ang Balaan nga si Trifon, nga walay malice, wala nakamatikod sa paglimbong ni Theophanes ug nagtuo nga matarong ang iyang tambag, mao nga iyang kini gihimo. Sa pagsugod sa prosedyur sa konseho, ang patriyarka mitubag sa tanan pinaagi sa mosunod nga pakigpulong:

'Walay pulos ang pagpangita sa mga ministro sa halaran sa Dios og kaso batok kanako, kining mga gustong wagtangon kanako sa trono. Nagasalig ako sa akong Dios nga wala silay makaplagan batok kanako nga hinungdan nga kuhaan ako sa trono nga gisalig kanako sa Dios, bisan pa man kon paningkamotan gyud nila kini.' Sa laing bahin, giakusahan ko nila sa bakak nga ako dili marunong mobasa ug mosulat. Dinhi, sa atubangan ninyong tanan, gisulat ko kining mga linya, aron mahuya ang akong mga manlalait ug undang sa pagbakak bahin kanako.

Pagkahuman niini, ang bulahan nga si Trifon mikuha og putli nga papel ug, sa atubangan sa tanan, gisulat ang mosunod niini:

– Trifon, pinaagi sa grasya sa Dios Arsobispo sa Constantinople, Bag-ong Roma, Ekumenikal nga Patriarka.

Dayon gihatag ang papel sa Emperador. Ang Emperador, sa tambag sa giingon nga Theophanes, Obispo sa Caesarea, nagmando nga idugang ang mosunod nga mga pulong niini sa lain nga sinulat:

– Gibilin ko ang patriyarkal nga katungdanan dili tungod sa bisan unsang lain nga hinungdan, kondili tungod lang kay giisip ko nga dili ko angay niini nga katungdanan.

Pagkahuman idugang kining mga pulong, gisugo sa Emperador nga basahon ang dokumento sa atubangan sa mga prinsipe, mga boyar, ug tanang opisyal. Pagkahuman niana, uban sa tabang sa iyang mga sumuporta, pwersado niyang gipahawa si Kabanalan Patriarka Trifon gikan sa palasyo sa patriyarka ug gisugo nga ang iyang anak nga si Theophylact maoy itudlo sa trono sa patriyarka. Ingon niini, dako nga kagubot ug kalibog ang mitumaw sulod sa Simbahan, kay daghan sa mga ministro sa Simbahan nagpadayon sa pagtan-aw kang Trifon isip Patriarka, imbis kang Theophylact.

Samtang si Balaan Trifon, nga mapasensyohong nakasugakod sa ingon nga pagdaot, mibalik sa monasteryo diin siya nagpuyo sa wala pa siya gitudlo sa trono sa patriyarka, ug pagkahuman sa duha ka tuig ug lima ka bulan nga pagpuyo didto, siya mibalik sa Ginoo[3094] . Ang iyang balaan nga lawas gilalin sa Dakong Katedral, diin kini gipahulay tupad sa lubnganan sa mga patriyarka.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, mihunong ang kagubot ug kaguliyang sulod sa Simbahan, kay pagkahuman sa pagpanaw ni Santo Trifon, nagkasinabot ang tanan sa pag-eleksyon kang Teophylact isip Patriarka ug nibalik sa komunyon uban kaniya[3095] . Gipasidunggan nila ang handumanan ni Santo Trifon, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios.

[3094] Si Santo Trifon namatay niadtong 933.

[3095] Gipangulohan ni Patriarka Teophylact ang Simbahan sa Constantinople gikan sa 933 hangtod sa 956.

Fiesta sa Banal nga Nikiforos

Gisaulog kada Abril 19

Ang atong dakong amahan, ang bulahan nga si Nikiforos, lumad sa siyudad sa Constantinople. Ang iyang mga ginikanan, sila Andrew ug Theodora, mga tawo nga halangdon ang pagkatawo ug daghan kaayong bahandi. Gitudloan nila ang ilang anak sa kahadlok sa Dios. Pagkahuman sa ilang pagpanaw, si Nikiforos, sa pagkahibalo sa kawalay pulos sa kalibutan, nakasinati sa sulod niya og tinguha nga ihatag ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Busa, pagkahuman niyang gipangbahin ang tibuok niyang panulondon sa mga kabus, mibiya siya sa Constantinople paingon sa Chalcedon[3096] . Didto misulod siya sa Monasteryo ni San Andres ug, sa pagkahibalo niya sa ehemplaryong kinabuhi sa mga asketiko, nagpasiya siya nga magpabilin ug mabuhi uban kanila. Paglabay sa mubo nga panahon, gipadala siya sa abbot sa monasteryo ngadto sa isla sa Phoenicia, diin nahimutang ang Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, aron siya mag-alagad isip abbot didto ug mag-umol sa kawan ni Cristo. Pag-abot niya sa isla, ang respetado, pinaagi sa daghang mga milagro, nagpabalhin sa pagtuo sa Kristo sa mga pagano nga nagpuyo didto, gipaguba ang ilang mga pagano nga santuwaryo ug nagtukod og mga simbahan sa ilang lugar. Pinaagi sa iyang asetikong kinabuhi, nilabaw siya sa tanan. Pagkahuman sa iyang pagpuyo sa monasteryo sulod sa katorse ka tuig ug sa pagbati nga hapit na ang iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, gisultihan niya ang mga igsoon bahin niini ug gitudlo ang usa ka matinud-anong monghe, si Jose, isip abá sa iyang dapit, samtang siya mismo midali sa pagbiyahe paingon sa Chalcedon. Sa pagsakay niya sa barko, siya nagkasakit ug miingon sa mga marinero:

'Pagpakaisog ug paghilom, kay ako paingon na sa Ginoo. Dad-a ang akong lawas sa Chalcedon.'

Sa pag-ingon niini, namatay ang santo. Tungod sa paborableng hangin, dali ra nakaabot ang barko sa Chalcedon, ug gibutang sa mga marinero ang lawas sa balaan sa usa ka kabaong ug gilubong siya uban sa dungog.

3 Mayo

20 Abril (Karaan nga Estilo)

Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Anastasius, abad sa Bukid Sinai

Kumemorasyon sa 20 Abril

Si Santo Anastasius gipadako sukad pagkabatan-on sa dakong pagkabalaan, sama sa makita sa mosunod nga mga pulong nga iyang gisulti:

'Kadtong nakakita kang Kristo sa unod nagtan-aw kaniya ingon usa ka propeta; apan kita, bisan wala nato siya makita sa atong pisikal nga mga mata, bisan pa niana, sukad pa sa atong pagkabata, samtang mga bata pa ug batan-on, kanunay nato siyang nailhan ingon Dios, ang Labaw nga Ginoo, ang Magbubuhat sa mga kapanahonan, ug nakat-on kita sa pag-angkon kaniya ingon kahayag sa himaya sa Amahan. Sa bahin sa Iyang Balaang Ebanghelyo, maminaw kami niini uban sa ingon ka dako nga gugma nga daw makita namo si Kristo mismo nga nag-istorya kanamo, nagbarog sa atubangan namo; ug sa diha nga among madawat ang walay dunggoan nga perla sa Iyang labing putli nga Lawas, nagtuo kami nga si Kristo mismo ang among gidawat. Ug sa dihang makita ra nato ang Iyang hulagway sa usa ka ikon, nagasimba kita Kaniya, nagapaubos kita sa Iyang atubangan ug nagahatag kaniya og dungog, ingon man nga kita mismo ang nakakita Kaniya, nga nagtutok kanato gikan sa langit.

Gikan niining mga pulong sa Banal nga Anastazio, klaro nga sukad pa sa iyang pagkabata gitudloan siya nga mailhan si Kristo, ang tinuod nga Dios, nga motuo kaniya, nga mahadlok kaniya uban sa matinud-anong

[3096] Ang siyudad sa Calcedonia nahimutang atbang sa Constantinople sa baybayon sa Asya sa Bosphorus, sa probinsya sa Roma nga Bithynia, diin kini mao ang kapital.

pagrespeto, nga higugmaon siya sa tibuok niyang kasingkasing, ug nga pasidunggan siya sa pagsimba nga angay kaniya.

Pag-abot niya sa pagkahamtong, mibiya si Santo Anastasius sa kalibutan ug, sa pagkuha sa iyang krus subay sa sugo sa Ebanghelyo (Mateo 16:24), matinud-anon nga misunod kang Kristo. Sa pag-atras niya sa usa ka monasteryo, didto gisumpa ni Anastasius ang mga panata sa pagka-monastiko. Apan, sa tinguha nga makab-ot ang labing hataas nga mga buhat sa pagkamaayo ug sa paningkamot nga sundon ang mga tawo nga hingpit sa pagkamaayo, mibyahe si San Anastasiyo paingon sa Herusalem ug nagpuyo sa Bukid Sinai, diin siya nagkugi uban sa daghang mga balaan nga tawo nga nangibabaw sa kinabuhi sa pagpanamastamas.

Niadtong panahona, ang abad sa Bukid Sinai mao si San Juan Climacus[3097] . Tungod sa iyang pagpaubos ug kinaadman, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa espirituhanong pagsabot ug kinaadman. Nagsulat siya og daghang makapadasig nga mga pamulong, gisulat niya ang kinabuhi sa pipila ka mga balaang amahan, ug giila siya nga angay sa pagka-pari.

Pagkahuman ni San Juan Climaco ug sa iyang igsoon nga si Jorge, misilbi si San Anastasio isip abá sa Bukid Sinai. Nagpaningkamot siya pag-ayo aron supakon ang mga heretiko nga gitawag og Acephali[3098] — nga nagpasabot og 'walay ulo' — pinaagi sa pagsulat og daghang sinulat batok kanila ug, sa panaglalis kanila, pagpadayag ug pagpahiya kanila. Ang erehe nga Akephalist nagsugod sa Alexandria[3099] sa panahon sa paghari ni Emperador Zeno[3100] ; ang mga nagtukod niini mao ang mga indibidwal nga supak ug kontra sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Balaang mga Amahan[3101] , nga gihimo sa Chalcedon[3102] . Sa dihang mitumaw kini nga erehe sa Alexandria, adunay usa ka erehe nga bakak nga patriyarka nga ginganlan og Pedro, nga gitawag usab og Mogos[3103] . Sa ulahi, si Severus, nga gitawag og 'Walay Ulo' tungod sa iyang pag-apil sa heresiya sa Acéphalist, miapil usab niining maong heresiya; mao gihapon kini nga si Severus nga, sa paghari ni Emperador Anastasius[3104] , gikuha ang trono sa Patriarka sa Antioquia[3105] .

Gipildi ni Santo Anastasius ang tanang mga heretiko; sa tinuod, nakigbatok siya kanila dili lang sa Bukid Sinai, apan nibyahe usab sa tibuok Siria, Arabia ug Ehipto, gipanglaglag ug gipahawa kining heresiya bisan asa siya moadto ug gipalig-on ang Simbahan ni Kristo. Human sa daghang katuigan nga pag-alagad sa Ginoo sa ingon niini nga paagi, namatay ang Banal nga Anastasio sa taas nga katigulangon. Ang iyang kamatayon nahitabo sa panahon sa paghari ni Emperador Heraclius[3106] .

Angay hinumduman nga adunay duha ka Anastasius nga nagbitbit sa parehas nga epiteto nga 'ang Sinaita'. Ang una – ang mas tigulang sa edad ug ranggo, ang Patriarka sa Antioquia, nga dili matarong nga gipahawa sa Emperador Justin – ug ang usa pa – mao ang bag-ohay lang nahisgutan, nga nabuhi sa ulahi ug mao ang abad sa Bukid Sinai.

[3097] Si San Juan Climaco, abad sa Bukid Sinai, usa ka dakong asketa ug tawo nga matinud-anon, awtor sa buhat nga *Ang Hagdanan*, diin iyang gilatid, ingon man, ang mga lakang sa pagsaka sa dalan padulong sa moral nga pagkahingpit. Nipuyo si San Juan sa ika-6 nga siglo – tan-awa ang iyang hagyograpiya sa Marso 30.

[3098] Ang mga Acephali (gikan sa Griegong pulong nga 'kephali' – ulo), usa ka ngalan nga gigamit sa pipila ka eklesiastikal nga paksyon, sama sa usa nga sa Konseho sa Efeso (Ikatulong Ekumenikal nga Konseho), misalikway sa pag-uyon kang Cirilo o kang Juan sa Antioquia, ingon man usab sa paksyon nga mibulag gikan sa Patriarka sa Alexandria sa dihang gipirmahan niya ang Enotikon, – ug sa uban pa.

[3099] Alexandria – usa ka siyudad sa amihanan sa Ehipto, ilado sa karaang panahon tungod sa kahibalo ug kalakalan.

[3100] Naghari si Emperador Zeno gikan sa 474 hangtod 491.

[3101] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho gitigum pinaagi sa sugo ni Emperador Marcian (450–457) sa Chalcedon niadtong 451. Niining konseho, hingpit nga gitukod ang dogma mahitungod sa paagi sa panaghiusa sa duha ka kinaiyahan sa persona sa Ginoong Jesu-Kristo.

[3102] Ang siyudad sa Chalcedon nahimutang sa Bithynia (sa Asia Minor), sa Bosporus Strait.

[3103] Si Peter Mogos, o Mong – usa ka Monophysite – mao ang Patriarka gikan sa 477 hangtod sa 490.

[3104] Si Anastasius (Dicor) nagdumala sa imperyo gikan sa 491 hangtod 518.

[3105] Si Severus – usa ka heresiarka – mao ang Patriarka gikan sa 512 hangtod sa 519.

[3106] Ang Emperador Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

Adlaw sa Kapistahan ni Santo Anastasius nga taga-Sinai, Patriarka sa Antioquia

Gisaulog sa ika-20 sa Abril

Sa ikatulo ug kalimang tuig sa paghari ni Emperador Justiniano ang Dako[3107] , pagkahuman sa kamatayon sa Patriarka sa Antioquia, si Domnus ang Bata[3108] , misaka si Anastasius, nga nailhan nga taga-Sinai, sa patriarkal nga trono, tungod kay gitawag siya sa episkopal nga katungdanan gikan sa Bukid Sinai.

Niining panahona, misugod ang kagubot sulod sa Simbahan tungod sa mga dautang hunahuna sa pipila ka mga tawo mahitungod sa balaan nga unod ni Cristo, nga mao kini, nga samtang ang Manluluwas anaa sa taliwala sa mga tawo, Ang Iyang unod wala mag-antos og bisan unsang kasakit sa wala pa ang Iyang boluntaryong pag-antos, wala kini masakop sa natural nga mga panginahanglan, ug nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo mikaon ug miminom sa wala pa ang Iyang pag-antos ug Pagkabanhaw sa parehas nga paagi sama sa Iyang gibuhat sa dihang nagpakita Siya sa Iyang mga Apostoles pagkahuman sa Pagkabanhaw[3109] . Kining dautang sofistika naggikan sa Constantinople. Gihulagway kini sa detalye sa kinabuhi ni San Eutychius, Patriarka sa Constantinople[3110] . Si Emperador Justinian, nga nadani sa mga erehe, sa sinugdan misuporta niining erehelikong spekulasyon (bisan pa nga sa ulahi iyang gisalikway kini nga erehiya), ug naningkamot nga itas kini nga erehelikong pagtulon-an ngadto sa kahimtang sa dogma sa pagtuo. Busa, misangpot kini sa dakong kagubot sulod sa Simbahan, hangtud nga si Santo Eutychius, ang patriyarka nga misupak sa heresiya, gipahawa sa trono sa pagka-patriyarka.

Ang tanan nga nagduha-duha, tungod sa ilang pagkawalay kahibalo, kon dawaton ba o dili kini nga pagtulon-an, nagpaabut og tambag ug giya gikan kang Anastasiyo nga taga-Sinaite, Patriyarka sa Antioquia, tungod kay si Santo Anastasiyo usa ka tawo nga lawom kaayo ang kahibalo sa Balaang Kasulatan, lig-on sa pag-angkon sa Ortodoksong pagtuo, ug balaan sa iyang pagkinabuhi. Gibuhat sa mga heretiko ang tanang paningkamot aron madani si Santo Anastazio sa ilang kiliran, sa paglaum nga kon dawaton niya ang ilang pagtulon-an, mosunod ang tanang Ortodokso sa iyang ehemplo. Alang niini, nangayo sila og tabang sa hari, apan wala kini'y kapuslanan, kay gisaway ni Santo Anastazio ang hari pinaagi sa sinulat tungod sa iyang sayop. Gipadala usab niya ang iyang mga pastoral nga sulat ngadto sa mga klero ug mga layko sa tanang probinsya sa Siria, nga nagtudlo sa tanan nga mag-amping batok sa maong erehe. Dugang pa, sa Antioquia nagwali siya adlaw-adlaw sa simbahan, nga nagbalik-balik niining Apostolikong pahimangno: *'Apan bisan pa kami o usa ka anghel gikan sa langit magwali kaninyo og lain nga ebanghelyo kaysa among gipangwali kaninyo, siya pagpanamastamasan'* (Gal. 1:8).

Pagkahibalo ni Emperador Justinian sa tanan niini, nasuko siya kaayo kang His Holiness Patriarch Anastasius ug gisulayan niya nga wagtangon siya sa iyang katungdanan, sama sa iyang gibuhat kang Patriarch sa Constantinople, si Eutyches; apan kalit niyang nabati nga nagkadool na ang iyang kamatayon ug gibyaan niya ang iyang tuyo.

Sa iyang pagpanaw, ang emperador nangamubo sa iyang erehiya ug gisugo sa iyang testamento nga si San Eutychius, ang Patriyarka, ibalik gikan sa pagbannaw ngadto sa iyang katungdanan. Busa namatay si Justiniano sa pagkamubo ug giila nga usa sa mga matinud-anong emperador; ug nabalik ang kalinaw sa Simbahan.

Pagkahuman sa kamatayon ni Justiniano, ang iyang pag-umangkon, si Husto nga Bata[3111] , ang misangko sa pagdumala sa estado. Sa pagpukaw sa mga heretiko, iyang gipahawa sa katungdanan ang Obispo sa Antioquia, si Anastasiyo nga taga-Sina, ug naghimo og dili matarong nga mga akusasyon batok kaniya. Busa, si Santo Anastasius giakusahan, una sa tanan, sa kapakyas sa pagbantay sa pondo sa Simbahan ug sa pag-usik niini; ug ikaduha, sa pagpanamastamas sa emperador, tungod kay gitubag niya ang usa ka pangutana nga gipangutana kaniya—mahitungod sa ngano nga wala niya gipanalipdan ang kabtangan sa Simbahan—sa mosunod nga paagi: 'Aron dili kuhaon sa unibersal nga manunawom nga si Justin ang ikaduha.' Aduna usab uban nga miangkon nga sa dihang gipataas si Anastasius sa Katungdanan sa Antioquia, si Justin—nga samtang nag-alagad ubos sa iyang tiyo

---

[3107] Si Emperador Justiniano ang Dako naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.

[3108] Si Patriarka Domnus II sa Antioquia nagdumala sa katungdanan sa patriarka gikan sa 546 hangtod sa 560.

[3109] Ang ingon nga mga panan-aw gituohan sa gitawag nga mga Autortodoxetes nga heretiko (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'dili madunot') – usa ka sanga sa heresiya nga Monophysite.

[3110] Tan-awa ang iyang hagiograpiya sa Abril 6.

[3111] Naghari si Justin II gikan sa 565 hangtod sa 578.

nga si Justiniano, mao ang nagdumala sa mga kwarto sa hari—nagpaabot og gasa nga bulawan gikan kang Anastasius, tungod kay siya usa ka gahakog nga mahigugmaon sa kuwarta. Apan wala gyud gihatagan ni Santo Anastasius og bisan unsa, kay husto niyang gihunahuna nga sayop ang paghatag og bulawan alang sa usa ka espirituhanong katungdanan, nga dili makuha pinaagi sa bulawan kondili gihatag sa grasya sa Espiritu Santo. Sukad niadto, nagsugod si Justin og pagbati og kasuko kang Anastasius. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang tiyo, sa dihang siya na ang nagdumala sa estado, gisugdan niya ang pagpangita og mga kaso batok sa walay sala nga Santo Anastasius ug, pinaagi sa paggamit og bakak nga mga akusasyon, gipahawa siya sa iyang katungdanan.

Pagkahuman sa pagbawi kang Anastasius sa katungdanan, si Gregorio[3112] , ang abá sa Monasteryo sa Faran—usa ka tawo nga bantog usab sa pagkamatinud-anon ug gidayeg sa Limonar ni Balaan Sofronius, Patriarka sa Herusalem—gitahasan sa Patriarkal nga Katungdanan sa Antioquia batok sa iyang kabubut-on. Sa pagkamatay ni niining si Gregory, ang bulahang Anastasius sa Sinai, pagkahuman sa baynte-tres ka tuig nga pag-exile atol sa paghari ni Emperador Maurice[3113] , gibalik pag-usab sa Patriarchal See sa Antioch[3114] . Niadtong panahona, ang Papa sa Roma mao si Santo Papa Gregoryo ang Dako, nga nailhan sa epiteto nga 'ang Dialogist' o 'ang Interlocutor'[3115] . Kini nga santo nagpadayon sa labing matinud-anong espirituhanong pakig-uban uban sa bulahan nga si Anastasius, nga nagkorespondensya kaniya pinaagi sa sulat. Sa dihang nadungog ni Santo Papa Gregorio nga mibalik na si Anastasius sa iyang katungdanan, siya dayon, nga malipayon sa iyang pagbalik, nagpadala kaniya og mensahe diin iyang gisulat ang mosunod:

'Gloria sa Dios sa kahitas-an, ug sa yuta kalinaw ug kalipay, kay ang gamhanang suba, nga kaniadto mibiya sa bato-batong yuta sa Antioquia nga uga, karon mibalik na sa iyang agianan ug usab nagapainom sa mga walog nga iyang giagian.'

Sa lain nga sulat miingon usab siya:

'Gisulti nimo kanako, balaan nga amahan, nga kon mahimo, gusto ka makig-istorya kanako nga walay papel o panulat, ug nagahilak ka nga napugngan kini sa sobra ka layo nga gilay-on tali sa Sidlakan ug Kasadpan. Apan nagsulti ako sa kamatuoran kon moingon ako nga bisan pa sa papel nag-istorya kanako ang imong mga hunahuna – sama sa walay papel. Gikan sa mga pulong sa imong pakigpulong, makita nako ang imong gugma kanako, ug kita, nga nagkahiusa sa grasya sa Labawng Ginoo sa usa ka panag-uyon sa gugma, dili kita nabulag sa gilay-on. Ngano man nga gusto ka pa og bulawanong pako sa salampati, nga imo na diay gipanag-iya? Kay kining mga pako mao ang gugma sa Dios ug sa isigkatawo. Pinaagi niini nga mga pako misaka ang Balaang Simbahan; pinaagi niini milabaw siya sa tanan nga butang sa kalibutan. Kung ikaw, balaang amahan, wala magpanag-iya niini nga mga pako, dili ka unta nilupad paingon kanako uban sa ingon nga gugma sa imong sulat. Busa, ako naghangyo kanimo nga ipangamuyo ako, usa ka maluya nga kalag, aron pinaagi sa imong mga pag-ampo ang Ginoo sa madali makaluwas kanako gikan sa ingon ka dagkong kalamidad ug kagubot (nga gipahinabo sa mga Lombard sa Roma[3116]) ug madala ako ngadto sa dalangpanan sa walay katapusang pahulay. Mapahulmanon nakong nadawat ang imong mahigalaong panghinaut, nga imong gipadayag kanako uban sa imong pagpaubos sa espiritu, ug mahitungod niini imong giingon: 'Unsa may mahatag sa usa ka pulubi gawas sa iya ra?' Apan kon wala

---

[3112] Ang Monasteryo sa Faran nakakuha sa ngalan gikan sa duol nga baryo sa Faran. Ang lokasyon niining monasteryo gihulagway sa kinabuhi sa Venerable Euthymius sa mosunod nga mga pulong: 'Miabot si Euthymius sa monasteryo nga nailhan nga Fara, nahimutang unom ka milya gikan sa Banal nga Siyudad.' – Si Gregory II nagdumala sa Patriarkaato sa Antioquia gikan sa 573 hangtod 596.

[3113] Si Santo Mauritius nagdumala sa Bizansyo gikan sa 582 hangtod sa 602.

[3114] Si Santo Anastasius sa Sinai naglingkod sa patriarkal nga katungdanan sa unang higayon gikan sa 561 hangtod 572, ug sa ikaduhang higayon gikan sa 596 hangtod 601.

[3115] Si San Gregorio ang Dialogista mao ang Papa sa Roma gikan sa 590 hangtod 604. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada Marso 12, ang pista ni San Pedro Apostol, sa kapilya sa kilid nga gipahinungod sa iyang ngalan. – Sa mga buhat ni San Gregorio, ang mosunod labi nga angay timan-an: 'Dialogue on the Lives of the Italian Fathers' (tungod niini nga buhat siya gitawag og 'ang Dialogist') ug 'The Pastoral Rule', nga naghisgot sa mga katungdanan sa usa ka pastor.

[3116] Ang mga Lombard usa ka tribong Germanic; sa karaang panahon nagpuyo sila taliwala sa ubos nga Elbe ug Aller; sukad sa ika-4 nga siglo hinay-hinay silang nibalhin paingon sa habagatang-sidlakan padulong sa Danube ug, sa ika-6 nga siglo, nakontrol nila ang Pannonia. Gikan didto, niadtong 568, misulong sila sa Italya ug nakuha ang tibuok nasud sa usa ka gubat batok sa mga Romano sa Sidlakan, gawas sa Liguria, ang Eksarkato, Pentapolis, ang Romanong Dukado, ang rehiyon sa Naples ug ang duha ka habagatang peninsula. Ang mga nasakop nga rehiyon sa sentral Italya nagporma sa Gingharian sa mga Lombard, nga nasakop ni Charlemagne niadtong 774, nga nag-angkon sa titulo nga Haring Lombard. Ang mga sumusunod nga Aleman nga hari ug emperador, isip mga magmamando sa Italya, nagbitbit sa titulo nga mga Haring Lombard.

ka nagpakababa sa imong espiritu, dili unta ingon ana ka daghan ang imong mga panalangin. Panalanginan ka sa Makagagahum nga Dios sa Iyang taming batok sa tanang dautan. Ug tungod kay dako kaayo ang bili sa imong kinabuhi alang sa tanang mga matarong, ipangamuyo ko nga human sa daghang katuigan, dalhon ka sa Labawng Ginoo ngadto sa walay katapusang puy-anan sa langitnong yutang natawhan."

Gikan niining sulat ni San Gregorio, Papa sa Roma, ngadto kang Banal nga Anastasius, Patriyarka sa Antioquia, makita gayud ang ilang panag-igong gugma sa Espiritu Santo; ug sa samang higayon, kini nga sulat nagpamatuod sa pagkamatinud-anon ug pagkabalaan sa kinabuhi ni Anastasius.

Si Banal nga Anastasiyo, nga nagpuyo sulod sa unom ka tuig human sa iyang pagbalik sa trono, mibyahe paingon sa Ginoo sa ika-katorse ka tuig sa paghari ni Emperador Maurice.

Pagkahuman ni Santo Anastazio nga taga-Sinaite, gisundan siya sa laing Anastazio isip Patriarka, bisan wala sa epiteto nga 'Sinaite'[3117] . Kining ulahi gipatay sa mga Hudiyo atol sa paghari ni Emperador Phocas, ang manlutos sa mga Kristohanon[3118] , ug giila sa mga matinud-anon isip martir ni Kristo.

Angay hinumduman nga adunay duha ka Anastasius nga nagbitbit sa titulo nga 'sa Sinai'. Ang una mao ang Patriarka sa Antioquia, nga namatay atol sa paghari ni Emperador Maurice, samtang ang usa pa, nga ang pista karon atong gisaulog, mao ang abad sa Bukid Sinai ug namatay atol sa paghari ni Emperador Heraclius[3119] , nga siya ang sumunod sa mapanglutos nga si Phocas, nga nakapatay kang Maurice. Niadtong mga panahona aduna usab ubang mga respetadong amahan nga ginganlan og Anastasius nga nailhan tungod sa ilang matinahuron nga kinabuhi, apan dili sila gikan sa Sinai sama niining Anastasius, nga pagkahuman mosaka sa patriyarkal nga trono sa Antioquia pagkahuman ni Anastasius sa Sinai, gipatay sa mga Hudiyo. Dugang pa, sa *Limonar*, sa mga kapitulo 48 ug 49, gihisgutan si Abba Anastasius, nga nag-alagad sa Herusalem isip tigbantay sa Makahatag-kinabuhi nga Lubnganan ug sa Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo among Dios.

Paghinumdom kang San Gregorio, Patriarka sa Antioquia.

Gisaulog sa ika-20 sa Abril

Ang Kagalang-galang Gregorio mao ang abá sa usa ka monasteryo nga gitawag og Faran, nga nahimutang taliwala sa Bukid Sinai ug Raif. Pinaagi sa espesyal nga pagdumala sa Diyos, siya milagrosong gipili sa Diyos nga usa ka tawo nga angay sa patriyarkal nga trono. Kini gisaysay sa *Limonar* ni Iyang Kasantosohan Sophronius, Patriyarka sa Herusalem.

Si Abba George nga taga-Armenia, usa ka disipulo ni Abba Sergius, miingon kanamo sa mosunod: 'Tungod kay si Abba Gregory, ang kanhing abbot sa Monasteryo sa Faran, kanunay nga nangayo kanako nga dad-on siya kang Abba Sergius, mibiyahe ko uban kaniya paingon sa tigulang, nga niadtong panahona nagpuyo sa kamingawan duol sa Patay nga Dagat[3120] . Ang tigulang, sa pagkakita kaniya, midawat kaniya ug gisalubong siya nga puno sa grasya. Nagdala siya ug tubig, gihugas ang iyang mga tiil, ug gigugol ang tibuok adlaw sa pakighinabi kaniya bahin sa kaluwasan sa kalag; ug sa sunod adlaw gipahawa niya siya. Sa dihang mibulag si Abba Gregory kang Abba Sergius, nangutana ko sa tigulang:

'Nasayud ka ba, Amahan, nga nadani ko sa sayop? Kay gidala nako kanimo ang daghang mga obispo, mga presbiteryo ug uban pang mga amahan, apan wala ka maghugas sa tiil bisan kinsa kanila gawas kang Abba Gregory?'

Sa niini nga mga pulong mitubag ang tigulang:

[3117] Si Anastasius II nagdumala sa Patriarkaato sa Antioquia gikan sa 602 hangtod 610.

[3118] Ang Emperador Phocas naghari gikan sa 602 hangtod sa 610.

[3119] Ang Emperador Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod 641.

[3120] Ang Dagat nga Patay – usa ka maalat, sama sa aspalto nga lawas sa tubig sa habagatan sa Palestina, nga nabuo sa Walog sa Siddim pagkahuman sa paglaglag sa Sodom ug Gomorra. Kini 70 ka verste ang gitas-on ug 25 ka verste ang gilapdon. Mas lawom kini sa amihanan ug mas mabaw sa habagatan. Ang lebel niini 1,200 ka tiil ubos sa Dagat Mediterraneo. Ang kadaghan sa mapait-alat nga mga partikulo sa tubig niining dagat nagpasabot nga walay bisan unsang kinabuhi, wala'y isda, wala'y langgam, wala'y tanom, bisan sa dagat mismo o sa palibot niini. Ang mga paningkamot sa pag-abot sa tunga sa linaw napakyas, ug alang sa kadaghanan, kini nakamatay. Ang tubig sa Dagat-dagatan nga Kamatayon nailhan sa talagsaong kakusog; lisod malubong ang kaugalingon niini; ang mga balod mibangga sa mabato nga baybayon sama sa mga piraso sa bato.

'Wala ko kahibalo kinsa si Gregorio, apan nahibalo ko nga gidawat nako ang patriyarka sa akong langob, kay nakita nako nga nagsul-ob siya og omophorion[3121] ug nagkupot sa Ebanghelyo sa iyang mga kamot.'

Si Abba Sergius maoy misulti bahin kang Abba Gregory sa usa ka propetikanhong espiritu, kay pagkahuman sa lima ka tuig, pinaagi sa probidensya sa Dios, gitudlo si Abba Gregory nga Patriarka sa siyudad sa Antioquia[3122] .

Mahitungod kang Abba Gregorio, Patriarka sa Antioquia, ang pipila sa mga tigulang nagreport nga siya adunay labi na kining mga birtud: paghatag og limos, pagpasaylo, paghinulsol, ug pagkapaubos. Aduna usab siya'y dakong kalooy sa mga makasasala ug nakab-ot pa niya ang daghan pang ubang mga birtud. Ang Iyang Kasantosohan Sophronius, Patriarka sa Herusalem, naghatag sa mosunod nga pagpamatuod mahitungod kaniya:

– Ang usa ka tawo sama sa Patriarka sa Antioquia, ang bulahan nga si Gregorio, angay nga ihap sa mga balaan ug mga kinasihan: gidala siya sa patriarka batok sa iyang kabubut-on ug nagkinabuhi nga balaan kang Kristo among Ginoo, kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang atong bililhon nga amahan Theodore Trichina

Gisaulog sa ika-20 sa Abril

Ang Kagalang-galang Teodoro Trikhina, nga mao ang mongheng nagsul-ob ug buhok[3123] , anak siya sa mga ginikanang dato ug gikan sa siyudad sa Constantinople. Pagbiya niya sa iyang mga ginikanan, sa iyang bahandi ug sa iyang himaya alang kang Dios, mibiya siya sa iyang yutang natawhan ug naghimo sa mga panata sa pagka-monghe sa usa ka monghehan sa disyerto.

Didto nagpuyo siya og kinabuhi nga sobra ka mapinanggaon nga napaluya gyud ang iyang lawas, hangtud nga ang iyang nawong nahimong susama sa nawong sa patay. Motindog siya sa pag-ampo sa tibuok gabii ug, bisan pa sa katugnaw ug hamog, wala gyud niya tabuni ang iyang ulo, nagsul-ob lang og usa ka sinina nga hinimo sa magaspang nga buhok, busa gitawag siya, sama sa giingon, nga 'mongheng nabalotan sa buhok' o 'trichinos'. Sunod, ang monasteryo diin nagpuyo ang santo sa iyang mapainubsanon nga kinabuhi ginganlan sa iyang ngalan. Tungod sa iyang mga buhat, nadawat ni Santo Teodoro gikan sa Diyos ang gahum batok sa mga demonyo ug, human siya makahimo og daghang milagro, malinawon siyang mibiyahe paingon sa Ginoo[3124] . Naghimo siya og mga milagro dili lamang sa iyang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa iyang kamatayon, kay usa ka mabangong, makahupong nga mirra ang nitulo gikan sa iyang balaang relikya, diin, alang sa himaya ni Kristo among Dios, daghang mga sakit ang naayo ug mga hugaw nga espiritu ang napalayas.

4 Mayo

21 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ginahinumduman nato ang atong balaang amahan Maximian, Patriarka sa Constantinople, nga nagdumala sa Simbahan sulod sa duha ka tuig ug tunga sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Bata ug nga malinawon nga namatay niadtong 12 Abril 481.

[3121] Ang omophorion (Griyego nga nagpasabot og 'abaga' ug 'karga') usa ka habol sa abaga, kabahin sa kasuotan sa obispo. Ang omophorion usa ka taas, lapad nga habol nga adunay mga hulagway sa krus; kini gisul-ob ibabaw sa ubang kasuotan sa obispo, nga ang usa ka tumoy nagbitay sa atubangan ug ang usa pa sa likod. Sa simbolikong kahulugan, ang omophorion nagrepresentar sa nawala nga karnero nga gikuptan sa Maayong Magbalantay sa Iyang abaga (Lucas 15:4–7).

[3122] Si Santo Gregorio I nagdumala sa Sede sa Antioquia gikan sa 573 hangtod 596.

[3123] Gikan sa Griyegong 'trix' – buhok.

[3124] Ang tukmang mga petsa sa kinabuhi ni San Teodoro wala mailhi. Ang bugtong kasigurohan mao nga siya nabuhi tali sa ika-4 ug ika-9 nga siglo.

Ang Pagkamartir sa Balaang Pari-Martir Januarius

Gisaulog niadtong 21 Abril

Sa panahon nga ang mga imperador nga walay pagtuo, sila Diocletian ug Maximian[3125] , kusog kaayo naglutos sa mga Kristohanon, nadakpan si Obispo Januarius ug gidala sa atubangan ni Timothy, ang gobernador sa Campania[3126] , alang sa interogasyon. Sa dihang nakita sa militar nga kumander nga si Iannarius, bisan pa sa lain-laing pamaagi nga gipugos sa pagsimba sa mga diyos-diyosan – usahay gipangdayeg, usahay gipahadlok sa mga hulga – nagpabilin nga lig-on sa Kristohanong pagtuo, gisugo niya nga itambog siya sa nagdilaab nga pugon aron sunogon. Apan ang santo, sama sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia (tan-awa Dan. 3), wala'y kadaut nga nadawat gikan sa kalayo, kay usa ka Anghel sa Dios mibaba kaniya, gipawala ang gahum sa kalayo, ug ang santo naglipay taliwala sa mga siga, nag-awit ug naghimaya sa Dios.

Sa dihang migawas siya gikan sa hurno, nakabantay ang tanan nga wala gani natandog sa kalayo ang iyang sinina, ug nangahibulong kaayo sila niini. Ang kumander, bisan pa, nagtuo nga ang Kristohanong obispo nakagawas nga wala'y samad gikan sa kalayo tungod kay gipanalipdan siya sa pipila ka gahum sa mahika, napuno sa labing mabangis nga kasuko batok sa santo ug gisugo nga siya ipahigot sa rack nga kusog kaayo nga bisan ang mga bukog sa iyang lawas nabungkag gikan sa ilang mga lutahan, ug dayon gisugo nga bugbog-on pag-ayo ang santo hangtod nga nabungkag ang tibuok niyang lawas ug makita na ang iyang mga bukog, samtang ang yuta sa iyang palibot natapakan sa dugo.

Duha ka klero—ang diakono Festus ug ang lektor Diziderius—miabot aron masaksihan kini nga makalilisang nga talan-awon; nagbarog taliwala sa katawhan, nagtan-aw sila uban ang pagrespeto sa pag-antos sa ilang obispo. Ug samtang naglipay sila sa ilang kasingkasing sa pagkamapailubon nga gipakita sa martir, naghilak usab sila sa malupit nga pag-antos nga gipahamtang kaniya; gikan niini nga mga timailhan, nakahibalo ang mga pagano nga mga Kristohanon sila. Unya gidakop sa mga daotan ang duha kanila ug, pagkahuman nga gitali sila, gidala sila—uban sa balaan nga martir nga Obispo Januarius—sa luyo sa kumander militar paingon sa siyudad sa Puteoli[3127] , diin sila gisulod sa bilanggoan.

Sa maong kal-ang naa usab si Proclus ug si Sosios—mga diakono sa siyudad sa Puteoli—nga gipriso didto tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo, ug duha ka layko, sila Eutychius ug Acutio, nga gisilotan nga putlon-putlon sa mga mabangis nga hayop.

Sa pagsubang sa adlaw, gidala silang tanan ngadto sa plasa kauban ang obispo ug gipahamtang sa mga mananap. Apan ang Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan, nagpahilom sa mga mananap, sama sa Iyang pagpahilom kaniadto sa mga leon sa lungib diin gilabay si Daniel (Dan. 6). Walay bisan usa sa mga mananap ang mihikap sa mga balaan nga martir; imbis, pagkahuman mipuli sa ilang natural nga kabangis ang kalumo sa karnero, miduol silang tanan sa balaan nga Obispo Januarius ug mihapa sa iyang mga tiil. Kining katingalahang panghitabo napuno sa kahibulongan ug kahadlok ang tanan nga anaa didto. Samtang ang kumander, nga gituohan pa gani nga kini tungod sa giingong gahum sa mahika sa mga Kristohanon, naghunahuna kung giunsa pag-ayo pagpatay ang balaang tawo sa Dios ug ang tanan nga uban kaniya.

Samtang siya, nga nabuta ang iyang espirituhanong mga mata, nagpamalandong niini, kalit usab siyang nabuta sa pisikal ug nanginahanglan og maggiya, nga naghikap-hikap sa mga bungbong aron makalihok. Apan sa dihang ang balaan nga martir ni Kristo, si Iannuarion, sa iyang pagkamaayo, nag-ampo alang sa iyang tigpanglutos, ang kumander militar nga si Timoteo, kining ulahi nakabawi dayon sa iyang pisikal nga panan-aw, bisan dili sa iyang espirituhanong panan-aw. Ang mga tawo nga nakasaksi niining tanang mga milagro mituo kang Kristo, nga nag-ihap og mga lima ka libo. Sa bahin sa kumander, nga nabawi ang panan-aw gikan sa kalit nga pagkabulag pinaagi sa pag-ampo sa martir, tungod kay walay pag-ila sa maayo ug mapig-ot ang kasingkasing, dili lang niya naila ang kamatuoran, apan nahulog pa siya sa mas grabe nga kabuang; ug imbis nga magdayeg kang Kristo, among Ginoo, nagpamulong siya og mga panamastamas batok Niya; Napuno sa kasuko tungod sa pagbag-o sa daghang mga tawo ngadto kang Kristo, gisugo niya nga putlon sa espada ang mga balaan nga martir. Busa,

---

[3125] Si Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305, ug si Maximian Galerius gikan sa 305 hangtod 311.

[3126] Ang Campania mao ang pinakasadpang rehiyon sa sentral Italya, nahimutang sa baybayon sa Dagat Tyrrhenian gikan sa Bukid Massica hangtod sa Suba Silaro.

[3127] Ang Puteoli usa ka lungsod sa baybayon sa Campania, dili layo sa Naples.

ang balaan nga martir, si San Iannarius sa Dios, kauban ang iyang mga kauban nga nag-antos—ang mga diakono Festus, Proclus ug Sossius, ang lektor Diziderius, ug ang mga layko Eutychius ug Acutio—nakadawat sa korona sa pagkamartir, pagkahuman gipatay sila sa espada sa gawas sa mga pader sa siyudad sa Puteoli[3128] .

Ang mga lawas niining mga balaan nga martir gikuha sa mga lumolupyo sa kasikbit nga mga lungsod, diin ang matag lungsod mikuha og usa ka martir, kay ang tanan gusto nga adunay kaugalingong manalangin sa atubangan sa Dios. Ang lawas sa balaan nga martir Januarius gikuha sa mga lumolupyo sa siyudad sa Naples; pagkahuman nga gidala kini nga may dungog ngadto sa ilang siyudad, ilang gilubong kini sa ilang simbahan. Sa dihang gikuha ang lawas sa santo gikan sa lungsod sa Puteoli, ilang gipangolekta ang dugo sa santo nga namugna sa yuta didto, gibutang kini sa usa ka salamin nga sudlanan, ug matinahuron nilang gidala uban kanila. Sa dihang gibutang ang sudlanan nga naglangkob niining dugo sa sa ulo sa martir, kini dayon natunaw ug nanginit, sama sa bag-o pa lang gibubo. Sa Naples usab, daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir nga si Januarius. Ang mosunod nga milagro labi ka gisaulog didto.

Sa usa ka higayon, ang Bukid Vesuvius[3129] misabwag og dako kaayong kantidad sa nagdilaab nga lava nga ang kahadlok ug kahilakot midagkot sa mga lumolupyo dili lang sa pinakaduol nga mga lungsod kondili pati na sa mga layo pa. Apan sa dihang ang mga tawo, pag-abot sa lubnganan sa santo, misugod sa paghilak ug pag-ampo kaniya alang sa tabang, ang nagdilaab nga lava dayon nibalik sa bukid, ug wala'y kadaut nga nahimo sa mga tawo. Usa pa ka himayaong milagro ang nahitabo usab mahitungod sa namatay nga batan-on.

Usa ka balo nga ginganlan og Maximilla adunay bugtong anak nga lalaki, ug sa dihang namatay kini, siya naghilak nga dili mapugngan alang kaniya. Sa pagsulod niya sa simbahan, iyang nakita ang usa ka ikon sa ibabaw sa pultahan sa simbahan nga nagpakita sa hulagway ni San Januarius; hinumdom sa usa ka milagro nga nahitabo kaniadto sa Daang Tugon—mao nga giusab sa balaang propeta Elias ang anak sa babayeng taga-Sunam gikan sa kamatayon (tan-awa 2 Mga Hari 4)—gibutang niya ang iyang lig-on nga paglaum sa Dios ug sa balaan sa Dios, ug gisunod ang ehemplo ni Elias: Gikuha niya ang ikon ni Santa Januarius, gibutang kini ibabaw sa patay niyang anak, gipislit niya ang iyang mga mata sa mga mata niini, ang iyang mga ngabil sa mga ngabil niini, ug ang uban pang bahin sa hulagway sa lawas sa ikon sa lawas sa patay nga batang lalaki, ug nag-ampo uban sa mga pag-agol ug mainit nga mga luha, nga nag-ingon:

'O Alagad sa Dios! Kaluy-i ako ug pahupaya ang akong kasubo: banhaw-a ang akong bugtong anak nga lalaki gikan sa kamatayon.'

Samtang nag-ampo siya sa ingon niini, ang iyang anak nga lalaki dayon nabanhaw ug mitindog nga himsog. Ang tanan nga nagtigum alang sa iyang lubong, sa pagkahibalo nila sa ingon ana ka himsog nga milagro, natingala, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios, nga nagbuhat ug katingalahang mga milagro pinaagi sa Iyang mga balaan, ug gidayeg ang balaan nga martir nga si Januarius ingon nga ilang dali nga manluluwas, pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, ipagawas sa Ginoo ang Iyang kaluoy kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Teodoro nga Martir

Gisaulog sa ika-21 sa Abril

Sa panahon sa paghari ni Emperador Antoninus[3130] , sa dihang ang militar nga kumander nga si Theodotus nagdumala sa Perga sa Pamphylia[3131] , ang mga gwapo ug kusgan nga batan-on nga lalaki gikuha didto alang sa serbisyo militar. Kauban sa ubang mga batan-ong lalaki nga maayong kaliwatan, ang bulahan nga si Teodoro, nga karon nahinumduman ang iyang kaanyag, gidala sa atubangan sa militar nga kumander nga si Teodoto.

[3128] Ang kamatayon sa balaang mga martir nahitabo mga tuig 305.

[3129] Ang Vesuvius usa ka bulkan sa Italya duol sa siyudad sa Naples. Niadtong 79 AD, nibuto ang Vesuvius sa unang higayon, nga nagtabon sa mga lungsod sa Herculaneum, Pompeii ug Stabiae. Sukad niadto, nibuto ang Vesuvius panagsa, usahay pipila ka beses matag dekada. Niadtong 1906, sa tupad, adunay kusgan nga pagbuto nga naglaglag sa daghang mga lungsod.

[3130] Si Antoninus Pius mao ang emperador gikan sa 138 hangtod sa 161.

[3131] Pamphylia – usa ka makitid nga baybayon nga rehiyon sa habagatan sa Asia Minor, nga nahimong probinsya sa Roma niadtong 78 BC.

Gibutangan siya sa kumander og insinyang militar, sama sa gibuhat niya sa ubang mga batan-ong lalaki. Apan si Santo Teodoro dayon gilabay kini, nga miingon:

'Gimarkahan ako sukad pa sa sabakan sa akong inahan sa akong Langitnong Hari, ang Ginoong Jesu-Kristo, ug dili ko gustong mahimong sundalo sa bisan kinsang lain nga hari.'

Unya gipangutana sa kumander ang santo:

'Para kang unsang hari ka sundalo?'

'Soldado ko sa Hari nga nagmugna sa langit ug yuta!'

Ang kumander, sa pagkahibalo nga si Teodoro usa ka Kristohanon, nangutana kaniya:

'Dili ka ba maghalad og sakripisyo sa among mga diyos?'

'Wala pa gyud ko maghalad, ug dili ko gayud maghalad, og halad sa hugaw nga mga demonyo,' tubag sa santo.

Unya gisugo sa kumander nga bug-at siyang latigon, pagkahuman gipatawag pag-usab siya alang sa interogasyon ug nangutana:

'Nausab na ba ang imong hunahuna? Mosunod ka ba kanako ug mosimba sa mga diyos?'

'Kung ikaw,' tubag sa santo, 'makaila sa Dios nga nagmugna kanimo, ikaw mismo ang gustong mosimba Niya.'

Gisugo dayon sa kumander nga magtukod og siga, magdala og dakong puthaw nga kawali, tunlon ang daghang pitch, asupre, ug wax, ibutang nga hubo ang martir sa kawali, ug ibubo ang nagbukal nga pitch ibabaw kaniya. Samtang ginahimo pa kini tanan, kalit nga naghimo ang Dios og katingalahang milagro: nakadungog og kusog kaayong kasaba ug nanalagsa ang yuta sa mismong dapit diin naa ang kalayo ug ang kalaha; unya nabuka ang y sa maong dapit, ug misabwag ang daghang tubig gikan sa bitak sa yuta, nga nakapalong sa kalayo ug sa kalaha. Ang balaan nga martir, bisan pa niana, wala gyud masamdan ug miingon sa kumander:

'Tan-awa, makita ninyo nga dili kini gibuhat nako, kondili ni Cristo, akong Dios, nga akong giservisyohan.' Apan kon gusto nimo sulayan ang gahum sa imong mga dios, andama ang lain nga siga, painita pag-usab ang kawali, ug sugoa, sa ngalan sa imong mga dios, nga ibutang ang usa sa imong mga sundalo niini; unya makita nimo ang kawalay-gahum sa imong mga dios ug mailhan nimo ang tanang-gahum sa akong Dios.

Pagkadungog niini, miingon ang mga sundalong naa didto sa gobernador:

'Dili, Ginoo, ayaw kini buhata kanamo, buhata kini sa mga ministro (mga pari) sa among mga dios. Mosunod ang kawali sa pari sama sa pagsunod niini kang Theodora, ug dili niya kini pagasunogon labaw pa sa pagsunog niini kaniya.'

Pagkahuman gisugo nga dad-on dayon ang pari, nangutana kaniya ang kumander:

'Unsa ang imong ngalan?'

'Dioscorus,' tubag sa pari, 'mao kana ang akong ngalan.'

Unya gipangutana sa kumander ang pari:

'Unsa nga mahiwagang mga tanum ang ginapahiran sa mga Kristohanon sa ilang kaugalingon kon walay kahadlok silang mosulod sa kalayo ug magpabilin nga dili masamdan, sama sa nahitabo karon kang Theodore?'

'Dili man salamangkero ang mga Kristohanon,' tubag ni Dioscorus, 'apan ang ngalan ni Cristo gamhanan kaayo nga bisan asa kini tawagon uban sa pagtuo, mapukan ang tanang salamangka ug mangurog ang mga demonyo.'

'Tinood ba,' pangutana sa kumander, 'nga mas gamhanan si Kristo kaysa sa atong Zeus?'[3132]

'Si Zeus ug ang tanang uban pang mga dios mga idolo nga walay pagbati ug bingi,' tubag ni Dioscorus, 'ug ako naghangyo kanimo nga ayaw ko pugson sa paghigda sa init nga puthaw; apan kung gusto nimo masayran ang gahum ni Zeus, mas maayo nga ikaw na lang ang itambog kaniya sa kalayo.'

'Apan kinsa kaha ang makahimo og ingon ana?' padayon sa kumander. 'Kinsa bay makasugakod sa paglabay sa usa ka dios sa dapog sa pagsunog?'

'Igunaran ko,' tubag ni Dioscorus, 'ug buhaton ko kini. Kung supakon ko ni Zeus, motuo ko nga diyos siya ug kaya niyang luwason ang iyang kaugalingon gikan sa kalayo.'

'Dili na gyud ka pari, kay ingon ana ka man gani mag-istorya bahin sa mga dios,' matod sa kumander.

[3132] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga maghuhari sa langit ug yuta.

'Ako,' tubag ni Dioscorus, 'usa ka pari sa usa ka dili matinud-anong pagtuo, apan karon, sa pagkakita nako kang balaan nga Theodore nga wala mapildi sa mga pag-antos nga imong gihatag kaniya, sa pagkakita nako nga wala siya'y kadaut gikan sa kalayo, nakaila ko sa gahum ni Cristo ug nasabtan ang pagkawalay gahum sa bakak nga mga dios; napalig-on ang akong pagtuo kang Cristo ug karon gusto nakong sundon ang ehemplo ni Theodore.'

'Kung mao na imong giingon, Dioscorus,' miingon ang kumander, 'saka sa kawali, sama sa gibuhat ni Theodore.'

Unya si Dioscoro, nga mihagis sa iyang kaugalingon sa martir ni Kristo, miingon kaniya:

'Teodoro, alagad ni Kristo, ang tinuod nga Dios, ampoa ako.'

Ug ang santo nag-ampo alang kang Dioscorus. Sa dihang gihuboan si Dioscorus ug gibutang sa nag-aso nga mainit nga kawali, misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, nga giisip Mo ako nga usa sa Imong mga sulugoon. Busa karon, dawata ang akong kalag sa kalinaw.'

Sa ingon niini nga mga pulong, mihawa ang iyang espiritu, nga nadawat ang korona sa pagkamartir sa mubo ra kaayo nga panahon, sama sa kriminal sa krus nga gihatagan og paraiso.

Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga Dioscorus, gibilanggo si San Teodoro. Gidala siya pag-usab aron pasailon pa sa lain nga pagpanlupig: gitali ang iyang mga tiil sa mga buang nga kabayo, nga nagdala sa martir sa kadalanan sa siyudad samtang ginadagan kini sa kusog kaayo. Ang mga kabayo, nga gipadagan sa bug-os nga tulin, nahulog ug natangtang sa usa ka dapit duol sa pader sa siyudad; samtang ang martir naluwas sa dili makita nga gahum sa Dios ug, pagkahuman nga nabuksan ang iyang mga gapos, nagpabilin nga buo ug luwas, nga nakapahingangha sa tanan. Duha sa mga sundalo nga nagpanghigot sa santo sa mga kabayo, sila Socrates ug Dionysius, dayon gisultihan ang tanan mahitungod sa ilang katingalahang panan-awon pagkahuman: samtang ginadagan ang mga kabayo, nakakita sila og nagdilaab nga karwahe nga nanaug gikan sa langit paingon sa martir, nga midala kaniya ug gibutang nga walay samad sa lugar sa paglitis. Samtang gisaysay nila kini sa tanan, misinggit ang mga sundalo:

'Dako ang Ginoong Kristiyano!'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa kumander nga ipriso kining mga sundalo kauban ni Santo Teodoro, ug nag-andam og pugon para sa ilang pagpanlupig, nga gipaka-siga og kusog sulod sa tulo ka adlaw. Unya gilabay niya ang martir ug ang duha ka sundalong misalig kang Kristo – sila Socrates ug Dionysius – sa maong pugon. Ug sa kalit lang, usa ka balaan nga hamog ang nahulog gikan sa ibabaw, nga mibuhos sa mga martir ug mipabugnaw sa kalayo. Nagpabilin ang mga santo sa tunga-tunga sa hurno, sama sa naa sa usa ka bugnaw nga lugar, ug nag-istorya-istorya sila. Niadtong panahona, nahinumduman ni San Teodoro ang iyang bulahan nga inahan, nga gidakpan sa mga langyaw tulo ka tuig na ang milabay ug gidala, kauban ang uban pang mga bihag, paingon sa Ethiopia[3133] , ug nag-ampo siya sa Diyos alang kaniya, nga nagaingon:

'Ginoong Hesukristo, O Dios nga nagbuhat og mga milagro! Ipakita kanako, pinaagi sa mga paagi nga Ikaw ra ang nakahibalo, pinaagi sa Imong gahum nga pagka-Dios, ang akong inahan, kay gihandom kaayo nako siyang makita. Kay uban Kanimo, posible ang tanan nga butang. Ipakita siya kanako, aron maila usab sa uban ang Imong kadako.'

Samtang nag-ampo ang santo niining mga pulong, hinay-hinay nga nanghuyang ang kalayo; labaw pa, pinaagi sa pag-ampo sa martir, misulod ang ulan ug hingpit nga gipabugnaw ang nagdilaab nga pugon, ug ang mga santo nagsugod sa pagpangandam sa pagkatulog sulod niini, kay gabii na. Unya usa ka anghel ang mitungha kang Santo Teodoro sa usa ka damgo ug miingon kaniya:

'Ayaw pagmasubo, Theodore, tungod sa imong inahan: makita nimo siya.' Pagmata niya gikan sa iyang tulog, gisugilon sa santo ang iyang damgo sa iyang mga higala; ug samtang gisulti pa niya kini, ang iyang inahan nga si Philippa, mitungha sa tunga-tunga sa hurno; ug sa pagkakita niya sa iyang pinalanggang anak, siya nalipay, gihalokan niya kini uban sa gugma ug ang mga sundalong kuyog niya, ug gisultihan sila kung asa siya gikan ug giunsa niya pag-abot didto, nga giya sa usa ka dili makita nga kamot. Niadtong takna, ang balaan nga martir Theodore, sa pag-alsa sa iyang mga kamot ngadto sa langit, nagpasalamat sa Dios.

Sa buntag, pagmata sa komander gikan sa iyang tulog, miingon siya sa iyang mga sulugoon:

[3133] Etiopia o Nubia – usa ka rehiyon sa Aprika, nahimutang sa habagatan sa Ehipto.

'Sa akong tan-aw, wala na'y bisan usa ka bukog nga nabilin kang Theodore ug sa mga sundalong gilabay uban kaniya sa hurno.'

Samtang nagasulti pa siya, usa sa mga guwardiya nga nagbantay sa hurno miduol sa kumander uban ang balita nga buhi pa ang mga martir nga gilabay sa hurno ug sukad kagabii, namatay na ang kalayo tungod sa ulan nga nahulog gikan sa ibabaw; dugang pa niya nga ang inahan ni Theodora, nga kalit lang mitungha gikan sa pagka-bilanggo, naglingkod sa sulod sa pugon sama sa usa ka palasyo, nag-istorya bahin sa Kristohanong Dios uban sa iyang anak ug sa mga sundalo. Pagkadungog niini, ang kumander napuno sa kahadlok ug kahilakbot; siya mismo ang miduol sa pugon ug, gitawag ang bulahan nga si Philippia, nangutana kaniya:

'Ikaw ba ang inahan ni Theodora?'

'Oo, ako,' matubag niya.

Unya miingon ang kumander:

'Ampiha ang imong anak nga mosimba sa mga dios, basi mamatay siya ug mahabilin kang walay anak.'

'Anak ko,' tubag niya, 'sama sa gisulti kanako sa akong Ginoo sa wala pa siya mabuo, siya ipapako ninyo sa krus ug magahalad siya og halad sa pagdayeg sa Dios.'

"Tungod kay ikaw mismo ang naghukom sa kamatayon sa imong anak pinaagi sa pagkrusipisyon," miingon ang kumander, "busa, buhata."

Gisugo dayon sa kumander nga ipako dayon si San Teodoro sa krus, putlon sa espada ang ulo ni Santa Filipa, ug putlon sa espada ang ulo sa duha ka sundalo, sila Socrates ug Dionisio.

Busa nadawat sa mga balaan nga martir ang ilang mga korona. Si San Teodoro, sa laing bahin, gibitay nga buhi sa krus sulod sa tulo ka adlaw, ug unya mibiya usab ngadto sa Ginoo[3134] . Unya ang pipila sa mga deboto, pagkahuman nilang kuhaon ang mga lawas sa mga balaan, ilang gilukot kini sa pinong lino ug, pagkahuman nilang pahiran og humot nga lana, ilang gibutang kini uban sa dungog sa usa ka espesyal nga dapit nga giandam alang niini nga katuyoan, nga naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo – ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Isakios, Apollos ug Kodratos

Gisaulog sa ika-21 sa Abril

Sa sinugdan, kining mga balaan mga sulugoon sa Emperador Diocletian[3135] . Sa ilang pagkita sa mga milagro ni San Jorge nga Dakong Martir, sila, nga nagsunod sa ehemplo ni Reyna Alexandra, nga gisalikway ang kalibutanong himaya ug nibaling kang Kristo, nibaling usab sa Ginoo. Ang mga balaang martir mapangahas nga gisaway ang emperador tungod sa iyang pagkadautan ug kalupigan, nga gipunting nga wala gani niya gipasagdan ang iyang kaugalingong asawa, nga nanganak kaniya og usa ka anak. Sumala sa sugo sa walay Diyos nga emperador, kining mga balaang martir unang gipriso, diin sila nag-antos sa gutom ug kauwaw, ug pagkahuman giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo[3136] .

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang atong balaang amahan Maximian, Patriyarka sa Constantinople, nga nagdumala sa Simbahan sulod sa duha ka tuig ug tunga sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Bata ug nga namatay sa malinawong paagi niadtong 431, sa ika-12 sa Abril.

5 Mayo

22 Abril (Daang Estilo)

[3134] Ang mga balaang martir namatay sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo.
[3135] Ang Emperador Romano nga si Diocletian, usa ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo, naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.
[3136] Ang mga balaang martir namatay niadtong 303.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore Sikeot, Obispo sa Anastasiopolis

Gisaulog sa 22 Abril

Sa probinsya sa Galatia[3137] adunay usa ka baryo nga ginganlan og Sikea, 12 ka stadia[3138] gikan sa Anastasiopolis, ang punoang siyudad sa rehiyon sa Ancyra (sa Asia Minor). Niining baryo natawo ang Balaan Theodore sa Sikea, anak sa iyang inahan nga si Maria ug sa usa ka iladong tawo nga ginganlan og Cosmas, nga niadtong panahona nag-alagad kang Emperador Justiniano ang Dako[3139] isip usa ka paspas nga mananakbo[3140] . Sa dihang nabuo si Teodoro, usa ka katingalahang timaan ang nagpakita sa iyang inahan, si Maria, niadtong gabii samtang natulog siya: nakakita siya og usa ka dako ug hayag nga bitoon nga naganaog sa iyang sabakan. Pagmata niya, gisultihan niya ang iyang inahan nga si Elpidia ug ang iyang igsoon nga si Dispenia, nga nagpuyo uban kaniya, bahin niini; unya miadto siya sa usa ka maalamon nga tigulang nga nagpuyo sa hermitikong kahilom, unom ka stadia gikan sa maong baryo, ug gisaysay kaniya ang iyang katingalahang panan-awon. Ang tigulang, pagkahuman siya gihatagan og espirituhanong giya sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, miingon:

'Ang bata nga nabuo sa imong sabakan mahimong tinuod nga dakong tawo, dili lang taliwala sa mga tawo kondili usab sa atubangan sa Dios; ug ang hayag nga bitoon nagpasabot sa himaya sa gingharian, sumala sa pagpatin-aw sa mga maalamon nga maghuhubad sa mga damgo; apan para kanimo, ang imong nakita dili angay sabton nga nagpasabot og gahum sa yuta; hinuon, ang bitoon nga imong nakita nagtagna sa himaya sa pagkamaayo ug sa grasya sa Dios, nga ihatag sa Dios sa imong anak. Kay kasagaran, ang Ginoo nagasantos sa Iyang mga sulugoon sa sabakan pa sa ilang inahan sa wala pa sila matawo.

Mao kini ang gipanghula sa makakita sa umaabot kang Maria, ug pagkahuman siya tambagan, gipahawa siya nga malinawon. Kining tanan nahibaw-an ni Teodosio, Obispo sa Anastasiopolis, ug nasabtan usab niya ang panan-aw nga nagpasabot nga ang bata nga matawo mahimong kahayag sa kalibutan.

Pagbalik niya gikan sa tigulang, gisunod ni Maria ang iyang tambag ug nagkinabuhi sa usa ka matarong nga paagi, sa pagkamatinahuron, kauban ang iyang inahan ug igsoon nga babaye. Sa pag-abot sa panahon sa iyang pagpanganak, nanganak si Maria og usa ka anak nga lalaki, ug sumala sa Kristohanong batasan, gipabunyagan siya ug ginganlan og Theodore (nga nagpasabot og 'gasa sa Diyos' sa Griego), usa ka ngalan nga nagpaila nga ang batang lalaki mahimong usa ka dakong gasa sa kalibutan gikan sa Diyos.

Sa dihang siya nahimong unom ka tuig ang panuigon, gusto sa iyang inahan nga ipasulod siya daan sa serbisyo militar, ug alang niini nag-andam siya alang kaniya og bililhon nga mga bisti, usa ka bulawanong sinturon ug uban pang mga butang nga gikinahanglan alang sa maong serbisyo, ug , tuyo niya nga molarga paingon sa Constantinople aron ipresentar siya didto sa emperador alang sa serbisyo; apan sa usa ka damgo, ang Balaang Dakong Martir nga si San Jorge nagpakita kaniya, nga nag-ingon:

'Ngano man nga nagplano ka og ingon ani para sa imong anak? O asawa, ayaw pagpaninguha sa walay pulos – ang Hari sa Langit nanginahanglan sa imong anak para Niya.'

Pagmata niya, si Maria misugod og hilak ug miingon nga hapit na ang kamatayon sa iyang anak, nagtuo nga mamatay na kini sa dili madugay; apan ang batang lalaki mitubo sa edad ug sa kinaadman. Sa dihang walo na siya ka tuig, gipadala siya sa iyang inahan sa eskwelahan, ug, pinaagi sa grasya sa Dios, nakakat-on siya nga mas maayo kaysa sa ubang mga bata ug gihigugma sa tanan tungod sa iyang maayong kinaiya. Bisan sa mga dula sa mga bata, klaro kaayo ang talagsaong pagka-maalam ni Teodoro: naglikay siya sa pagpang-insulto ug panamastamas ug gipahimangnoan ang ubang mga bata batok niini, ug gisulbad ang ilang mga panagbangi ug panag-away.

Sa balay sa mga babaye nagpuyo ang usa ka tigulang nga lalaki nga ginganlan og Stephen, usa ka tawo nga mahadlokon sa Dios ug matinud-anon, nga ilang gihigugma ug gihatagan og dungog sama sa usa ka amahan

---

[3137] Galatia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3138] Stadion – usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit 88 ka padyama.

[3139] Si Justiniano ang Dako, Emperador Romano, naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.

[3140] Ang 'skorokhodi' mao ang mga bantay sa emperador, nga kasagaran mosunod kaniya sa iyang mga pagbiyahe.

tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Ang batan-ong Theodore, sa dihang nakita niya nga nag-ayuno siya sa tibuok balaan nga Kuwaresma hangtod sa gabii ug mokaon lang ug gamay nga pan nga adunay tubig, napuno sa gugma sa Diyos ug misugod sa paggaya sa iyang pag-ayuno, nagpugong usab hangtod sa gabii. Sa paniudto, sa dihang mopauli siya gikan sa eskwelahan, gihangyo siya sa iyang inahan nga mokaon uban kanila, apan misalikway siya; ug aron dili siya pugson, mihunong siya sa pag-uli sa naandan nga oras, ug naningkamot nga moabot na lang sa gabii. Ug pagkahuman dayon sa balay, moadto siya uban ni Stephen sa simbahan para sa naandan nga serbisyo; didto mopartisipar siya sa Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo nga atong Dios, mobalik sa balay nga ulahi na, ug magpabilin nga buhi pinaagi lamang sa usa ka piraso nga pan ug tubig. Ang iyang inahan ug ang tibuok panimalay naningkamot sa pagdani kaniya aron mokaon og lutong pagkaon ug tanang matang sa uban pang sud-an, apan dili gyud siya mouyon. Gipangayo niya sa magtutudlo nga tugutan ang batang lalaki nga mouli gikan sa eskwelahan sa oras sa paniudto, aron, bisan pa man sa ingon ani nga paagi, mapugos siya sa pagkaon og bisan unsa, kay grabe na siya katambok tungod sa kanunay niyang pagpuasa. Apan si Teodoro, sa dihang gipagawas na sa eskwelahan, wala mopauli, kondili misaka sa usa ka bungtod nga dili kaayo layo sa maong dapit, diin sa tumoy niini adunay simbahan nga gipahinungod kang San Jorge nga Dakong Martir; didto, ang dakong martir, nga daw nagpakita kaniya sa porma sa usa ka gwapong batan-on, gidala siya sa sulod sa simbahan. Didto, gigugol ni Theodore ang kadaghanan sa iyang oras sa pagbasa og mga libro ug sa tibuok iyang pahulay sa paniudto; mibiya siya sa simbahan sama sa pagbiya sa iyang balay, unya mobalik sa eskwelahan. Sa gabii, sa dihang nangutana ang iyang inahan ngano wala siya mouli para sa panihapon, mitubag siya nga wala pa niya nahibal-an ang iyang berso ug busa gipabilin siya didto. Pag-usab, miadto ang iyang inahan sa magtutudlo aron hangyoon nga pasagdan na siya nga mopauli, samtang ang magtutudlo misumpa kaniya nga sa iyang unang hangyo, pasagdan na niya si Theodore nga mopauli sa paniudto uban sa ubang mga estudyante. Sa usa ka higayon, pagkakita nga dili siya mobalik sa balay kondili nag-akyat sa bungtod paingon sa simbahan, nagpadala siya og sulugoon aron pugson siya ug, uban sa daghang hulga, gisulayan siya pagpangumbinsi nga mobalik sa balay aron mokaon sa panihapon; apan siya, wala magtagad kaniya, gipadayon niya ang iyang naandan nga pagpugong sa kaugalingon.

Sa dihang siya napulo ka tuig ang panuigon, usa ka makalilisang nga sakit ang mikaylap sa maong baryo, hinungdan sa kamatayon sa daghan; ang bulahan nga batan-on nga si Teodoro naigo usab niini nga sakit. Nangawala sa paglaum ang tanan niyang mga hinigugma, kay hapit na siya mamatay: unya, nga halos patay na, gidala siya sa pinakaduol nga simbahan ni San Juan Bautista, diin siya gibutang sa atubangan sa halaran. Sa ibabaw sa simbahan, sa ilawom sa krus, adunay hulagway sa nawong sa Manluluwas, diin duha ka tulo sa hamog ang nahulog sa masakiton nga batang lalaki ug nakapaayo kaniya; mibangon siya ug mipauli nga himsog, naghimaya sa Dios. Sa gabii, samtang natulog siya ug ang tibuok niyang panimalay, moanha kaniya si San Jorge nga Dakong Martir ug pahimangnoan siya, nga nag-ingon:

'Bangon, Theodore, nisidlak na ang kaagahon ug oras na sa pag-ampo sa buntag; adtoa nato ang Simbahan ni San Jorge.'

Mibangon dayon si Theodore, nga paspas ug malipayon. Sa sinugdan, nagpakita kaniya si Santo Jorge sa porma ni Esteban, nga nagpuyo sa ilang balay; unya nagpakita siya sa iyang kaugalingong porma, nagpukaw kaniya matag gabii ug gidala siya sa iyang simbahan. Sa dalan, gisulayan sa mga demonyo nga kahadlukan ang batang lalaki, nga nagpakita kaniya sa porma sa mga lobo ug lain-laing mga hayop ug midagan diretso kaniya; apan ang balaang martir, nga naglakaw sa unahan ni Theodore ug nagkupot og pika sa iyang kamot, gipalayas niya kana nga makalilisang nga mga hulagway ug gipasig-uli kaniya nga dili mahadlok. Nahitabo kini matag gabii, ug ang iyang inahan ug ang uban pang mga babaye uban kaniya, pagmata gikan sa tulog ug pagkita nga wala si Theodore sa iyang higdaanan, nabulabog; nahibaloan nila nga siya moadto sa simbahan sa gabii, ug namangha sila nga walay nakadungog kaniya nga mibangon, bisan pa nga siya natulog uban kanila sa miaging gabii. Nahadlok ang iyang inahan alang kaniya, basi putlon-putlon siya sa mga buangis nga hayop, kay niadtong panahona misibog ang balita nga usa ka lobo ang nagdakop dili lang sa mga hayop kondili pati na sa gagmay nga mga bata; busa, tungod sa hulga, gidili niya siya nga mogawas sa balay paingon sa simbahan sa dili pa mosidlak ang adlaw, tungod kay walay tawo sa maong lugar. Bisan pa sa mga hulga, wala tagda sa bulahan nga batan-on ang iyang inahan ug, sa iyang kasagarang oras sa gabii, gipukaw sa pag-ampo ni San Jorge, molakaw siya paingon sa simbahan nga walay nakabantay kaniya. Usa ka adlaw sa kaagahon, pagmata sa iyang inahan, wala na niya makita ang batan-on

sa iyang higdaanan ug, tungod sa dakong kasuko, midali siya paingon sa simbahan; didto gikuptan siya sa iyang buhok sa iyang inahan, gihulbot paingon sa gawas, gihampak sa tibuok dalan pauli, ug wala siya tugoti nga molakaw bisan asa; sa gabii gitali siya pag-ayo sa iyang higdaanan aron si Theodore dili makalingkawas sa bisan unsang paagi. Niadtong gabii, si San Jorge nga Dakong Martir mitungha sa damgo sa iyang inahan ug sa ubang mga babaye, naggunit og espada nga nakasapsap sa iyang hawak; samtang gipanguyog kini, mitingog siya nga puno sa hulga:

'Putlon ko ang inyong mga ulo kung padayon ninyo kining bati-on ug pugngan siya sa pag-adto kanako.'

Pagmata nila sa kahadlok ug kahingawa, gisaysay sa mga babaye sa usag usa ang makalilisang nga pagpakita sa martir ug ang iyang mga hulga, labi na gayud nga natingala sila nga pareho ra gayud ang ilang nakita; ug dayon nila gipalaya ang balaan nga batan-on, gihapuhap siya, ug mapainubsanon nga gihangyo nga dili sila kasuko tungod kay ilang gipalo siya. Gipangutana nila siya kon giunsa niya, nga mibiya sa balay sa wala pa masidlak ang adlaw, nga wala mahadlok sa mga mabangis nga hayop. Mitubag siya nga matag gabii, usa ka masidlak nga batan-on ang nagpukaw kaniya ug gidala siya sa simbahan, nga nagpanalipod kaniya sa dalan gikan sa makalilisang nga mga panag-an. Unya nasabtan sa mga babaye nga si San Jorge, ang Dakong Martir, nga ilang nakita sa ilang panag-an, mao ang nagpakita ug nagpanalipod kaniya. Sukad niadto, wala na sila magbutang og bisan unsang pagpugong kang Theodore ug gisalig siya nila sa pag-atiman sa Diyos, nga nag-ingon:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo.'

Kini nga balaan nga batan-on adunay manghud nga babaye nga ginganlan og Vlatta, anak sa ikaduhang bana ni Theodora; ang iyang inahan mibalik og kaminyoon sa sayo pa niyang edad tungod sa pagpugos sa iyang mga paryente. Gihigugma kaayo sa batang babaye ang iyang igsoon nga si Theodore ug kanunay siyang mosunod kaniya paingon sa simbahan sa adlaw, nag-ampo uban kaniya ug naningkamot nga sundon ang iyang paagi sa kinabuhi. Ang Espiritu sa Dios naglihok sulod kaniya sama sa paglihok Niya sulod kang Theodore. Dili layo sa ilang panimalay ang simbahan sa Balaang Martir Emilian, nga sa yuta sa Galatia, sa siyudad sa Ancyra, atol sa paghari sa walay balaod nga si Julian ang Apostata[3141] , gipako sa krus[3142] human sa dugay nga pag-antos sa mga pag-antos. Misulod si Balaan Theodore sa simbahan niining martir ug didto siya nagpabilin sa gabii sa pag-ampo. Sa tungang gabii natulog siya og hinay, ug nakakita siya og panan-awon: daw naa siya nagbarug sa atubangan sa usa ka hari nga naglingkod sa trono sa dakong himaya, gilibutan sa daghang mga mandirigma; ug tupad sa hari nagtindog ang usa ka hayag nga reyna nga nagsul-ob og purpura; ug nadungog niya ang tingog sa hari nga miingon kaniya:

'Paninguha, Theodore, nga madawat ang hingpit nga ganti sa Gingharian sa Langit; Ako usab himoon ka nga takus sa dungog dinhi sa yuta ug pasidunggan ka sa atubangan sa mga tawo.'

Nakita niya kini nga panan-aw sa dihang siya napulo'g duha ka tuig ang panuigon. Sukad niadto, napuno siya sa dakong tinguha ug gugma alang sa Dios ug nagsugod siya sa pagpaninguha nga labi pang masigasig. Gipahiluna niya ang iyang kaugalingon sa usa sa mga kwarto sa iyang balay, ug nagpabilin didto gikan sa Kapistahan sa Epipanya hangtod sa Domingo de Ramos, gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagbasa, ug nakig-istorya lamang sa Diyos. Sa unang ug ikaduhang semana sa Dakong Kwaresma, wala siyay gisgutan ug nagpabilin sa lalom nga kahilom, gilubong ang tibuok niyang hunahuna sa mga hunahuna mahitungod sa Diyos. Sa ingon niini, natapos ang mga balaan nga adlaw sa Dakong Kuwaresma ug miabot ang pista sa Pagkabanhaw ni Kristo; ang yawa, nga dili na makasabar sa pagtan-aw sa ingon ka birtuoso nga batan-on, naghimo og plano aron siya mapapas ug naghimo sa mosunod nga limbong: Usa ka adlaw, pagkahuman niyang gibag-o ang iyang kaugalingon nga nahimong si Gerontius, usa ka batan-on nga nag-eskwela uban ni Theodore, miduol siya kaniya ug, gipangayoon siya nga mouban kaniya murag maglakaw-lakaw, gidala siya ngadto sa usa ka hataas nga bungtod nga gitawag og 'Tzidrama', ug siya mismo, mitindog sa usa ka dakong bato, misugod sa pagtuptop kaniya sama sa pagtuptop sa yawa kang Kristo sa kamingawan (Mateo 4:1–11), nga miingon:

'Kung gusto nimo, minahal kong Theodore, ipakita ang imong kaisog, ilabay ang imong kaugalingon gikan dinhi.'

Niini mitubag si Teodoro:

[3141] Si Julian nga Apostata naghari gikan sa 361 hangtod sa 363.

[3142] Ang pagkamartir ni San Emilian nahitabo niadtong 362. Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan kada ika-18 sa Hulyo.

'Nahadlok ko, kay taas kaayo.'

Miingon kaniya ang yawa:

'Mas maisug ka kaysa bisan kinsa namo sa eskwelahan, ug karon mahadlok ka ani? Wala ko mahadlok; molukso ko dayon.'

Mitubag si Theodore:

'Ayaw pagbuhat ana, basin mahulog ka ug mabali ang imong liog.'

Padayon nga gisulayan sa yawa nga kumbinsihon siya nga walay kadaut nga mahitabo; unya miingon si Theodore kaniya:

'Kung ikaw ang una ug makita nako nga wala kay kadaut, mosunod pud ko.'

Gibato sa Yawa ang kaugalingon gikan sa kahitas-an ngadto sa makalilisang nga kal-ang ug, samtang nagtindog didto, gitawag niya si Theodore aron mouban kaniya. Nahadlok kaayo si Theodore sa pagtan-aw nga wala siyay samad ug naghunahuna kung giunsa kaha ni Gerontius, nga wala gayud makab-ot og ingon nga kaisog, kalit lang nakahulog gikan sa ingon ka taas nga bungtod nga wala'y kadaut. Sa diha pa lang nga niabot kini nga hunahuna sa iyang huna-huna – samtang ang yawa sa ubos nagasinggit ug nagtawag kang Theodore – kalit nga miabot si San Jorge nga Dakong Martir; gikuptan niya ang kamot ni Theodore, ug miingon:

'Biyae kining dapita ug sundi ako! Ayaw pagpaminaw sa manulaw nga nangita sa imong kalag; dili kini si Gerontius, kondili ang kaaway sa atong kaliwatan.'

Ug gidala niya siya sa iyang simbahan, diin nagpabilin si Teodoro sulod sa dugay nga panahon, hangtud nga miabot ang iyang inahan ug lola, nga naghangyo sa balaan nga mobalik na sa balay, kay daghang paryente ug silingan nga nagtigom para sa usa ka salo-salo ang nagpaabot kaniya. Sa pagkahibalo niya sa Kasulatan, *'nga ang pagkahigala sa kalibutan kaaway sa Dios… ug bisan kinsa nga gustong mahimong higala sa kalibutan nagbuhat sa iyang kaugalingon nga kaaway sa Dios'* (Santiago 4:4), wala niya sila tagda, apan gikuha niya ang iyang bulawanong sinturon[3143] , ang iyang bililhon nga panapton sa gawas ug ang iyang kuwintas[3144] , nga nag-ingon:

'Nasayud ko nga nahadlok kamo nga dili nako sila maprotektahan; kuhaa ninyo kini tanan, apan biyaan ninyo ako.'

Ug wala siya moadto sa kombiras.

Nakadungog si Theodore bahin sa usa ka matinud-anong tigulang nga ginganlan og Glycerius, nga nagpuyo napulo ka stadia ang gilay-on sa usa ka walay sulod nga dapit, ug mibiyahe siya aron makita siya, nga nagtinguha nga makat-on gikan kaniya ug madawat ang iyang panalangin. Si Glikerios usa ka tawo nga maalamon; nakaila siya sa presensya sa Espiritu sa Dios sa batan-ong lalaki ug, sa malipayong pagdawat kaniya, nangutana uban sa pahiyom:

'Bata ko, gihigugma ba nimo ang kinabuhi sa monghe?'

Mitubag ang batan-ong lalaki:

'Gihigugma ko kini kaayo, Amahan, ug tinud-anay kong gipangandoy nga mahimong takus niini.'

Niadtong panahona, bisan pa man, kulang sa ulan ug grabe ka uga ang yuta.

Mibiya sila sa selda ug mibyahe, ug mitindog sa atubangan sa simbahan ni San Juan Bautista; ug ang Kagalang-galang nga si Glycerius, nga mituyok ngadto sa bulahan nga batan-on nga si Theodore, miingon:

'Anak ko, magluhod kita ug mag-ampo sa Ginoo aron Siya magpakita ug kaluoy ug magpadala ug ulan aron pahumokon ang uga nga yuta, ug pinaagi niini masayran nato kon apil kita sa mga matarong.'

Wala kini gibuhat sa tigulang tungod kay gusto niyang sulayon ang Ginoo, kondili tungod kay naglaum siya nga ang mga pag-ampo ni Teodoro labi nga madawat sa Ginoo. Niyuko sila sa ilang mga tuhod ug misugod sa pag-ampo, ug sa kalit lang natabonan sa panganod ang langit; pagkahuman sa ilang pag-ampo, misulod ang kusog kaayong ulan nga igo kaayo sa pagdunot sa uga nga yuta. Napuno sa kalipay ang tigulang tungod sa grasya sa Ginoo ug buotan siyang miingon kang Theodore:

[3143] Ang usa ka sinturon nga burdado sa bulawan kasagarang gisul-ob sa mga sundalong nag-alagad duol sa hari (mga bantay sa lawas), ingon man usab sa mga pangunang kumander sa hukbo. Ang mga ginikanan ni San Teodoro nagpabuhat og ingon nga sinturon para kaniya sukad pagkabata (sama sa gisaysay sa iyang hagyograpiya), tungod kay ilang tuyo nga siya mosulod sa serbisyo militar sa korte sa hari.

[3144] Ang hryvnia usa ka bulawan nga kadena nga gisul-ob ingon kuwintas.

'Sugod karon, anak ko, bisan unsa ang imong hangyoon sa Dios, Iya kining ihatag kanimo, kay anaa Siya kanimo, nagpalig-on kanimo, aron ikaw magauswag gikan sa kusog ngadto sa kusog, sa imong pisikal nga edad ug sa imong espirituhanong kinabuhi uban sa Dios; ug matuman nimo ang imong tinguha sa pag-abot sa takna.'

Si Theodore, pagdawat sa panalangin sa tigulang, mibalik sa iyang panimalay.

Sa dihang siya napulo'g upat anyos na, nagpasiya siya nga biyaan na gayud ang iyang panimalay, aron magpuyo sa bukid duol sa Simbahan ni San Jorge, ug naghangyo siya sa iyang inahan ug sa tibuok niyang panimalay nga ayaw pagbabag sa iyang tinguha o pagduol aron samokon siya. Wala sila kaisog nga pugngan siya, kay nahibalo sila nga ang Dios anauban kaniya. Mibiya si Theodore, nanghukay og langob sa bukid ilawom sa haladanan, ug nagpabilin didto, kanunay nga moadto sa simbahan aron mag-ampo. Gipadala siya sa iyang inahan og tinapay nga walay lebadura ug lain-laing mga luto ug inihaw nga langgam, apan iyang ibutang kini tanan sa mga bato sa daplin sa agianan paingon sa simbahan, aron kini makaon sa mga langgam o mga hayop, o kuhaon sa mga naglabay-labay; siya mismo nagpuyo sa prosphora nga gidala sa simbahan, nga mokaon lang og usa matag gabii.

Walo ka stadia gikan sa langob, adunay usa ka dapit nga gipuy-an sa mga demonyo, nga gitawag og 'Area'[3145] , nga giingon nga nagpuyo didto ang dautang diyosa nga si Diana[3146] uban sa daghang mga demonyo, aron walay bisan kinsa makalabay sa maong dapit nga dili makasinati og kadaut, labi na sa udto, sa Hulyo ug Agosto, ug daghang mga tawo ang gipaka-antos hangtod mamatay niining mga demonyo. Nadungog kini ni Banal Teodoro ug, sa maong mga bulan, moadto siya sa maong lugar matag-adlaw ug magpabilin didto tibuok adlaw, mobalik sa gabii nga walay kadaut nga nadawat gikan sa mga demonyo, kay sa diha nga makita nila siya, sila molayas, gipalayas sa gahum sa Dios. Sa Enero, sa pista sa Epipanya, miadto siya uban sa uban pang mga tawo ug mga klero sa pagpanalangin sa tubig; misulod siya sa tubig nga hubad ug nagbarog didto nga walay lihok hangtod nahuman ang pagkanta. Human sa pista, gisirad-an niya ang iyang langob ug nagpabilin sa hingpit nga kahilom, nga wala mogawas, hangtod sa Domingo de Ramos. Ang iyang lola, si Elpidia, nga gihigugma siya labaw pa kaysa sa iyang kaugalingong duha ka anak nga babaye, nakakaplag og kahupayan sa iyang pamaagi sa kinabuhi ug nagdala kaniya og mga utan ug tinapay sa bukal aron kan-on, nga iyang gikaon matag semana sa Sabado ug Domingo. Natingala ang tanan sa ingon nga grasya gikan sa Dios sa usa ka batan-ong batang lalaki ug, samtang naghimaya sa Dios, miingon:

'Gitagoan nimo kining mga butanga gikan sa maalamon ug nakakat-on, ug gipadayag nimo kini sa niining gamay nga bata′ (Mateo 11:25).

Sa samang paagi, si Teodosio, Obispo sa Anastasiopolis, pagkahibalo niya sa tanan niini mahitungod kang Teodoro, nalipay ug, samtang gidayeg siya sa atubangan sa tanan, miingon:

– 'Gitudloan sa Dios kining batang lalaki sa ingon nga paagi sa kinabuhi.'

Sa usa ka higayon, natakdan si Teodoro og sip-on, ug samtang nagkatulog-tulog siya, mitungha kaniya si San Jorge nga Dakong Martir ug miingon:

'Unsa ang hinungdan sa imong sakit, anak ko?'

Mitutok si Theodore ug nakakita og usa ka hugaw nga espiritu nga nagtindog sa gilay-on; gipakita niya kini sa martir ug miingon:

'Mao kana ang dautan ug makalilisang nga nilalang nga nagdala niining sakit kanako.'

Gidakop ni San Jorge ang demonyo, gipaka-antos siya pag-ayo ug gipalayas; unya, sa pagkuha niya sa kamot ni Theodore, miingon siya:

'Bangon ug ayo na; karon kana dautan ug malimbungon dili na mopakita sa imong atubangan.'

Sa diha-diha dayon mibangon si Teodoro sa iyang mga tiil ug nabati nga hingpit na siyang maayo.

Ang Dios sa gugma, nga naghatag sa Iyang balaang mga Apostoles og awtoridad batok sa hugaw nga mga espiritu aron ipahawa kini ug aron tambalan ang tanang matang sa sakit sa mga tawo, gihatagan usab og maong

---

[3145] Kini ang ngalan nga gigamit sa karaang mga Romano alang sa uga, hugot nga gitamakan (ug usahay gipahapinan) nga lugar, kasagarang gigamit sa pagpauga ug pag-uyog sa humay (Latin: area, gikan sa arare – 'nga uga'). Usahay usab ginahiwat dinhi ang mga pampublikong dula.

[3146] Diana (Griyego: Artemis) – ang Griyego-Romano nga diyosa sa kahayag ug kinabuhi. Girespeto siya isip nagahatag sa presko ug nagabukad sa kinabuhi sa kinaiyahan. Gitan-aw usab si Diana isip diyosa sa pagpanganak ug patronesa sa mga hayop.

awtoridad ang Iyang pinalanggang batan-on nga si Theodore, ug nagsugod siya sa pagbuhat og mga milagro alang sa himaya sa Dios.

Usa ka lalaki ang nagdala sa iyang anak nga gipuy-an sa demonyo ngadto kaniya sa simbahan, nga naghangyo nga tambalan siya. Si Teodoro, nga bata pa kaayo, wala kahibalo unsa ang buhaton ug misalikway; busa ang lalaki misugod sa paghilak ug, samtang gibutang ang usa ka latigo sa kamot ni Teodoro, miingon:

'Alagad sa Dios, kuhaa kini nga latigo ug, samtang naghulga kaniya, hampaka ang akong anak, nga nag-ingon: "Pahawa, hugaw nga espiritu, gikan niining batang lalaki sa ngalan sa akong Ginoo."'

Gipanalanginan si Teodoro gibuhat ang gitudlo kaniya sa lalaki, ug misinggit siya sa batan-ong lalaki:

'Molayas ko, molayas ko, biyaan lang ko sulod sa usa ka oras.'

Sa dihang miadto si Theodore sa halaran, misinggit ang demonyo:

'O kasakit! O dakong gahum sa Nazareo! Sukad kini mibaba sa yuta, gipahugot niini ang mga tawo batok kanamo, ug karon gihatagan niini kining walay bili nga batang lalaki og gahum batok kanamo. Ka-ulaw nako! Gipahawa ko sa ingon ka batang lalaki, kay dili nako makaya ang grasya nga gihatag kaniya gikan sa langit. Dako nga kalisdanan ang moabot sa among kaliwatan tungod niining gamayng bata, kay siya magpagawas sa daghan kanamo gikan sa lawas sa tawo; ug ang labing pait nga kalisdanan para kanako mao nga nagsugod na siya sa paggamit sa gahum nga gihatag kaniya batok kanako, ug dili ko kaisog nga mobalik sa akong amahan, ang Yawa, nga napalayas tungod niining gamayng bata. Kung nahitabo kini kanako sa kamot sa usa ka tigulang, dili unta ko makasinati og ingon ani nga pagmahay ug kaulaw. Pinasipala unta ang adlaw nga natawo kining makalilisang nga batang lalaki!

Samtang nagasinggit ang demonyo, gikuha ni San Teodoro ang lana gikan sa lampara, gihaplasan niya ang ulo sa batan-ong lalaki nga gipanag-iya, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya, ug gisaway ang demonyo, nga miingon:

'Gawas karon, ikaw nga malimbungon nga espiritu, ug ayaw na usab paglitok og ingon ana nga mga pulong.'

Misiyagit ang demonyo sa kusog nga tingog ug, gipahulog ang batang lalaki sa tiilan ni Theodore, nilayas kini; ug ang batang lalaki, pinaagi sa grasya sa Dios, nabalik ang iyang panglawas. Tanan nga nagpuyo niadtong yuta nakadungog niini nga milagro ug gidayeg ang Dios.

Gusto ni Teodoro nga sundon ang asetikong kinabuhi ni San Juan Bautista ug ni San Elias nga Propeta, ug naghunahuna siya kung asa siya makatago gikan sa mga tawo. Alang niini, misaka siya sa kinatas-ang bahin sa bukid ug nakakaplag og hilit nga dapit diin nakakita siya og dakong bato; sa ilawom niini, naghimo siya og langob para sa iyang kaugalingon ug dayon nangayo sa usa sa mga klerigo, usa ka matinahuron nga diakono, nga dad-an siya og gamay nga pan ug tubig sa takdang oras, nga naghangyo kaniya sa ngalan sa Dios nga dili niya isulti ang mahitungod kaniya bisan kinsa. Gikuha niya ang pipila ka magaspang nga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop gikan sa klerigo—nga hangtod niadto pirmi siyang nagsul-ob sa humok nga mga sinina nga gihatag sa iyang inahan—ug gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa sulod niining langob. Sa iyang hangyo, gipuno sa klerigo ang bungbong sa yuta, ug nagbilin lang og gamay nga lungag diin mapasar ang usa ka tinapay ug usa ka pitser nga tubig. Busa si Santo Teodoro nagpuyo sulod sa duha ka tuig sa hingpit nga pag-inusara, sama sa gibutang nga buhi, ug walay nakahibalo niini gawas sa klerigo. Ang mga tawo sa maong baryo moanha sa simbahan ug, sa diha nga dili nila makita si Teodoro, mangahibulong ug mangutana asa na siya niadto. Nahitabo nga sa kana nga panahon, adunay mga rehimen militar nga naglabay sa maong dapit, ug ang uban nagtuo nga gidala sa mga sundalo si Theodore uban kanila; ilang gihangyo ang ilang prinsipe nga magpadala og mga tawo aron pangitaon ang mga rehimen alang sa iyang sulugoon, apan pagkahuman sa ilang masinabtanong pagpangita, wala sila makakaplag og bisan unsa ug nagtuo nga gikaon siya sa mga mabangis nga hayop. Ang iyang inahan ug ang tibuok niyang panimalay nanghilak nga dili mapugngan alang kaniya, mura'g patay na siya, ug ang tanang tawo sa maong baryo nagminos alang kaniya. Paglabay sa duha ka tuig, usa ka klerigo—nga gipukaw sa dili mapugngan nga paghilak sa inahan ni Teodoro ug sa kahadlok nga basin mamatay siya tungod sa ingon nga pagkabilanggo—misulti bahin kaniya. Unya ang tanan midali didto uban sa kalipay; pag-abli nila sa langob, ilang gikuha siya, hapit na patay. Sa diha nga nakita niya ang kahayag sa adlaw, naghilom siya sulod sa daghang oras. Ang iyang ulo natabonan sa mga balatian ug ulod, ug ang iyang pamilya nanghilak samtang nagtan-aw kaniya, dayon gidala siya sa Simbahan ni San Jorge. Gusto sa iyang inahan nga dad-on si Theodore sa balay aron atimanon siya, apan klaro siyang

misalikway ug nagpabilin sama sa una sa simbahan sa martir; sa sulod lang sa pipila ka adlaw, hingpit nang naayo ang iyang ulo. Ang Obispo sa Anastasiopolis, si Theodosius, nakadungog niini ug miadto uban sa iyang mga klero sa baryo aron makita ang sulugoon sa Dios, si Theodore; ug sa dihang nakita niya siya, namangha siya sa iyang kinabuhi. Gipalihok sa inspirasyon sa Espiritu Santo, una niyang gipanalanginan si Theodore sa ubos nga ranggo sa klero, ug dayon giordinar siya nga presbiter, bisan pa siya napulo'g pito anyos lang[3147] . Ang obispo misulti bahin kaniya ingon niini:

'Ang usa ka tawo nga nagpuyo ang grasya sa Dios kaniya, nga nagatuman sa takna, angay nga maordinahan bisan pa sa dili pa ang takdang panahon, kay ang balaan nga Apostol Pablo gihatagan si San Timoteo sa katungdanan nga presbiter samtang batan-on pa siya kaayo.'

Dayon gitubag niya si Theodore sa mosunod nga mga pulong:

'Hinaut nga ang Ginoo, nga nagtahud kanimo sa pagka-pari, magahatag usab kanimo sa pagka-obispo, aron imong magbalantayan ang Iyang panon pinaagi sa Pulong; apan una, dawata ang mga panata sa pagka-mona, motubo sa pagtuo ug sa mga maayong buhat, ug pag-ampo alang kanako.'

Pagkahuman niya og sulti niini ug sa pagpanalangin kang Teodoro, mibalik ang obispo sa iyang puy-anan, samtang ang bulahan nga si Teodoro misugod sa pagsaulog sa walay-dugo nga halad, nga nagtindog nga takus sa atubangan sa trono sa Dios. Tungod kay gusto niyang makita ang mga balaan nga dapit sa Herusalem ug nakakaplag og maayong kauban sa pagbiyahe, mibiyahe siya paingon sa Herusalem ug nakaabot sa siyudad. Didto, uban sa dakong kadasig ug pagrespeto, gihalaran niya ang Krus nga Nagahatag Kinabuhi, ang Balaang Sepulkro sa Ginoo, ug pagkahuman sa pagbisita sa ubang balaang mga dapit, gihalaran usab niya kini ug nag-ampo. Gilibot niya ang mga balaang amahan nga nagpuyo didto sa mga kloster ug sa kamingawan, nadawat niya ang ilang mga pag-ampo ug panalangin, ug pagkahuman niini miadto siya sa Monasteryo sa Chozivit, nga nahimutang duol sa Simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa daplin sa Jordan, diin gipadayag na sa Dios sa arkhimandrita ang pag-abot ni Teodoreto. Didto sa monasteryo, pinaagi sa sugo sa Dios, gisul-oban siya sa monastikong bisti ug, uban sa panalangin, gipadala sa iyang dalan.

Pagbalik niya, nagpadayon siya sa pagpuyo sa simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, nag-alagad sa Dios nga matinud-anon, nagdan-ag sama sa himayaong propeta nga si Moises pinaagi sa grasya sa Ginoo nga nagpunong-puno kaniya. Pinaagi niining grasya, giayo niya ang tanang matang sa mga sakit nga nag-antos sa mga tawo ug, ingon usa ka gihatagan og awtoridad, gipahawa niya ang mga hugaw nga espiritu. Ang iyang lola nga si Elpidia, ang iyang tiya nga si Dispenia, ug ang iyang manghud nga si Vlatta nga napulo'g duha ka tuig ang edad wala gustong bulagon siya; apan sa dihang nakita nila ang iyang debotong kinabuhi, naningkamot sila kutob sa ilang makaya nga sundon siya sa pagpuasa ug pag-ampo, ug naghatag sila og limos sa mga kabus gikan sa bunga sa ilang paningkamot.

Dili madugay, ang iyang tiya nga si Dispenia namatay ug miduaw sa Ginoo nga puno sa grasya; pagkahuman sa iyang lubong, gidala niya ang iyang igsoon nga babaye nga si Vlatta nga napulo'g duha ka tuig ang edad, gidala siya sa usa ka kombento ug gibyaan didto, nga gipangakong para kang Kristo, samtang gihan-ay usab niya nga ang bulahan nga si Elpidia magpuyo sa pagkakaron sa usa ka balay nga duol kaniya. Sa pagkinabuhi nga balaan ug walay sala, ang Birhen ni Kristo, si Vlatta, pagkahuman sa tulo ka tuig, misulod sa palasyo sa iyang dili mamatay nga Nobyo. Pagkahibalo niya sa iyang pagpanaw, si San Teodoro malipayong nagpasalamat sa Dios. Sa bahin ni Elpidia, sa tambag sa santo, mibulag siya ngadto sa usa ka duol nga kumbento nga kabahin sa simbahan ni San Kristóbal nga Martir, diin gipadala sa maong bililhon ang mga dalagang gihuptan sa dautang espiritu ug mga masakiton nga gidala kaniya alang sa pag-ayo, aron si Elpidia makatudlo kanila unsaon pag-ampo ug pag-ayuno, ug pagtudlo kanila sa maayong pamatasan. Pagkahuman nga ang iyang bulahan nga inahan mibalik sa kombento, kay wala na siyay nabilin nga mag-alagad kaniya, nagkuha siya og sulugoon aron mag-atiman kaniya. Ang probidensya sa Dios nagtuyo nga himuon si Teodoro nga mangingisda sa mga tawo (Mat. 4:19) ug nagsugod sa pagpadala kaniya og pipila ka mga tawo aron magpuyo uban kaniya. Una sa tanan, usa ka si Epiphanius, nga batan-on pa sa edad ug gipalihok sa gugma sa Dios, miadto kaniya. Nalipay si Banal Teodoro nga wala siya biyai sa Diyos. Pagdawat niya kang Epifanio, gipahimutang niya siya sa monastikong bisti ug gitudloan siya sa ingon ka

[3147] Sumala sa mga kanon eklesiastikal, ang mga lalaki nga nakaabot sa edad nga 30 kasagarang giordinar isip mga presbiter, ug kadtong 35 anyos isip mga obispo.

balaan nga paagi sa kinabuhi nga nakabaton pa gani siya og gahum batok sa mga demonyo, pagpahawa kanila gikan sa mga tawo. Sa samang paagi, usa ka debotong babaye, nga napaabli sa iyang sakit ni Banal nga Theodore, gidala kaniya ang iyang batang anak nga lalaki nga ginganlan og Philumenus, nga maalamon ug maayo kaayo sa pagbasa ug pagsulat. Ug kining tulo ka kaubang alagad ni Kristo sama sa tulo ka batan-ong lalaki kaniadto sa Babilonia (tan-awa Dan. 3), nga naghiusa sa usa ka gugma ug kadasig alang sa Dios; ug sa taliwala nila anaa ang Ginoo mismo, nga miingon: *'Kay diin ang duha o tulo magkatigum sa akong ngalan, ania ako sa taliwala nila'* (Mat. 18:20).

Paglabay sa pipila ka tuig, sa dihang ang bulahan nga si Epiphanius natulog sa Ginoo, gisundan siya ni Juan, usa ka tawo nga labing masigasig sa pagkamaayo. Niadtong panahona, adunay pipila ka mga tawo gikan sa usa ka baryo nga ginganlan og Protomaria nga miadto sa maong reverendo, naghangyo kaniya nga moanha kanila, kay dili kaayo layo adunay usa ka dapit nga gipuy-an sa daghang mga hugaw nga espiritu, ug walay bisan kinsa—tawo man o mga hayop—ang makalabay niini nga dili masamdan, labi na sa udto ug pagkahuman sa pagsalop sa adlaw. Ang alagad sa Dios, si Teodoro, miadto sa maong dapit ug nagmando nga hukayon didto ang usa ka gamay nga langob; gisirad-an niya ang iyang kaugalingon didto sulod sa tibuok tingtugnaw ug nagpabilin didto, nagpasiugda sa pagpuasa ug pag-ampo, hangtod sa Paskua sa Pagkabanhaw. Ang mga demonyo, nga dili na makasabar sa iyang presensya didto, nilayas, napalayas sama sa usa ka armas pinaagi sa pag-ampo sa santo; ug sa daghang higayon, daghang mga tawo ang nakadungog sa nagahilak nga mga pag-agulo sa mga demonyo, nga nagasubo nga gipalayas sila ni Teodoro. Ang mga tawo sa maong baryo dako kaayo ang ilang pagtuo kaniya nga, sa dihang moanha sila, mokuha sila og yuta gikan sa langob diin nagpuyo ang balaan ug, pagkahalo nila niini sa pagkaon o ilimnon, ihatag nila kini sa mga masakiton ug mga hayop isip kasaligan nga tambal; ug, pinaagi sa ilang pagtuo, nakadawat sila og pag-ayo.

Nipuyo sa maong dapit usa ka debotong tawo, usa ka panday sa propesyon, nga gisugo sa reverendo nga maghimo og puthaw nga hawla nga walay atop, nga masiksik aron usa ra ka tawo ang makabarog sa sulod; ug sa sulod niini iyang gihimo ang usa ka talagsaong porma sa pagpaka-antos sa iyang lawas. Daghang mga tawo ang nakadungog niini ug nagsugod sa pagdala og mga puthaw nga galamiton ngadto sa panday, aron igo ang puthaw para sa maong buluhaton; ug sa dihang nahimo na ang hawla, gidala kini, kauban ang mga krus, ngadto sa Reverendo nga Amahan sa Sikeia. Gibutang niya kini sa ibabaw sa iyang langob ug kanunay siyang mosulod sa sulod niini sulod sa taas nga panahon, nagtindog didto sama sa usa ka haligi nga dili matandog, nga nag-antos sa tanang matang sa bati nga panahon. Tungod kay walay atop ang kulungan, sa ting-init gisunog siya sa nag-aso nga adlaw, samtang sa tingtugnaw gipabugnaw ug gipahilom sa grabeng katugnaw ang lawas sa santo. Ang unos ug hangin misukol kaniya; ang niyebe ug ulan gibabad siya, apan nagpabilin siyang walay pagbati sama sa bato ug lig-on sama sa adamant. Gihatagan siya sa Makagagahum nga Dios og dakong pagkamapailubon, nga milabaw pa sa pagsabot ug kinaiyahan sa tawo, alang sa katingalahan sa mga tawo ug alang sa paghimaya sa balaan nga ngalan sa Dios. Dili lang gipili ni Theodore kana nga puthaw nga hawla isip iyang boluntaryong prisohan, apan gibutangan usab niya ang tibuok niyang lawas og bug-at nga mga gapus sa puthaw: gisul-oban niya ang iyang mga tiil og hinulma nga botas ug nagsul-ob og susamang mga panagang sa bukton; nagsul-ob siya og bug-at nga puthaw nga baluti, gibutangan ang iyang lawas og daghang kadena, ug nagbitbit og puthaw nga tungkod nga adunay krus nga gilarawan sa tumoy. Gihulma niya ang iyang kinabuhi ingon niini: human sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo hangtod sa pista sa Epipanya, mosulod siya sa usa ka langob nga nakagapos sa bug-at nga mga kadena sa puthaw, nagpabilin didto nga dili mogawas hangtod sa Pasko sa Pagkabanhaw; human sa Pasko sa Pagkabanhaw, iyang gisirad-an ang iyang kaugalingon sa usa ka hawla. Pinaagi sa ingon nga mga puthaw nga gapus ug sa iyang gipugos nga pagpanglutos sa kaugalingon, gilutos niya ang iyang unod, gipaka-antos ug gipanglutos kini sama sa usa ka ulipon ug bihag, aron kini dili makapukaw og sulod nga pakigbisog. Sa balaan nga Pag-ayuno sa Kwaresma, wala gyud siya mokaon og bisan unsang pagkaon gawas sa mga gulay ug tinapay nga pan-pista, ug bisan pa niana, sa Sabado ug Domingo ra. Gipailawom sa Diyos alang kaniya ang mga mabangis nga hayop nga nagpuyo sa kamingawan; busa, pananglitan, usa ka makalilisang nga oso miadto kaniya sulod sa tulo ka tuig ug mokaon sa pagkaon gikan sa iyang kamot, ug usa ka lobo usab mikaon gikan kaniya. Ang mga hayop nga miadto ug mibiya sa santo wala gyud magbuhat og kadaut bisan sa tawo o sa ubang hayop, bisan pa kinsa ang makasugat kanila. Kini tungod sa milagrosong paglihok sa Dios, nga naghimaya sa Iyang sulugoon, nga sa baylo naghimaya usab Kaniya.

Usa ka adlaw, usa ka tawo nga naigo sa ketus sa tibuok niyang lawas miadto kang Teodoro, nga nagpabulag sa iyang kaugalingon sa usa ka selda, aron siya ayohon pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo. Gisugo sa Balaang Amahan ang masakiton nga tangtangon ang iyang mga sinina, nagkuha siya og tubig, ug nag-ampo sa Dios ingon niini:

'Ginoong Jesu-Cristo, among Dios, nga pinaagi sa imong propeta Elias gipahapsay kang Naaman nga Siryano gikan sa ketus[3148] ug kinsa, sa imong kaayo, mibaba kanamo ug nahimong Tawo, nag-ayo sa mga ketuso pinaagi sa imong pulong: tan-awa karon kami ug kini nga tubig, ug, pagpanalangin Nimo niini, hatagi kini og gahum sa pagtambal, aron kini makapahawa sa ketusanan sa niining tawo nga nagatindog sa atubangan namo, alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan.

Pagkahuman sa pag-ampo ug paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa tubig, iyang gibubo kini sa ulo ug sa tibuok lawas sa lalaki, diin ang masakiton dayon naluwas gikan sa ketus ug nilakaw nga himsog, nagdayeg sa Dios. Ingon usab, usa ka pari nga ketuso, nga ginganlan og Collirius, miadto sa santo ug sa diha-diha nga iyang gisul-ob ang bisti sa santo, siya naayo sa maong takna. Sa pagtan-aw sa kinabuhi ug mga milagro ni Teodoro, naglipay sa espiritu ang bulahan nga si Elpidia. Gidala niya ang daghang mga babaye sa kinabuhi sa monastiko ug gitudloan sila sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, kay siya mismo usa ka labing birtuoso ug gisundan ang pananglitan sa iyang apo sa iyang mga paningkamot sa espirituwal. Nakahibalo si Elpidia sa duol na sa iyang kamatayon pinaagi sa usa ka pahibalo nga iyang nadawat, ug miadto aron sa katapusang pagbisita ug pagpaalam sa iyang bililhon nga apo; gisaysay niya kaniya ang iyang panan-awon, nga nag-ingon:

'Bata ko ug kahayag sa akong mga mata! Nakita nako sa usa ka panan-awon ang usa ka labing gwapong batan-ong lalaki, nagsul-ob og hayag nga bisti, may bulawanong buhok, ug susama kang San Jorge nga Dako nga Martir, sama sa atong nakita siya nga gipintalan sa ikon. Miadto siya kanako, nangutana bahin kanimo, nga gustong mahibal-an gikan kanako ang kinaiya sa imong kinabuhi ug sa imong pag-awit og salmo. Gisultihan nako siya sa tanan nga detalye. Miingon siya kanako:

– Sa diha nga moawit kamo sa mga salmo, ingna kini: *'Panalangini ang Ginoo, O mga bukid ug bungtod!'* (Dan. 3:75).

Ug unya miingon siya:

– 'O asawa, nakadawat ka og dakong grasya gikan sa Dios, kay gihimo kang takus nga makakita sa imong apo sa ingon nga kahimtang; dako ang utang nimo kanako, nga iyang tig-abang; apan labaw sa tanan, ang pasalamat angay sa atong komon nga Ginoo ug Kauban nga Magbubuhat nga Dios, Nga gihimo nga takus ang imong apo nga ibilang sa Iyang mga balaan nga sulugoon. Busa, pahupaya ang imong kasingkasing, kay nagpaningkamot ka hangtod karon.'

Si Banal Elpidia, pagkahuman niyang gisultihan si Kagalang-galang Teodoro sa iyang panan-awon ug gihatagan siya og katapusang halok, mibalik sa iyang selda; didto, pagkahuman sa mubo nga pagkasakit, mibalik siya sa Ginoo ug gilubong uban sa dungog sa Kagalang-galang. Pagkahuman sa iyang lubong, usa ka lalaki ang miabot gikan sa siyudad sa Ancyra ug gidala sa Reverendo ang balita nga namatay ang iyang inahan, si Maria; gisugyot niya nga kuhaon niya ang kabtangan niini, kay namatay kini nga walay manunod. Mitubag kaniya ang balaan:

'Naga-ingon ka ug bakak, kay wala pa namatay ang akong inahan.'

Apan mipugos ang mensahero nga nakita gyud niya kini nga patay sa iyang kaugalingong mga mata, diin mitubag pag-usab ang santo:

'Dili kana tinuod; wala pa siya namatay para kanako, ug dili usab mamatay ang iyang kalag, kay buhi pa siya karon ug mabuhi hangtod sa kahangturan.'

Ug wala niya tagda ang nahabilin nga kabtangan; imbis niini, pagkahuman sa usa ka semana nga pag-ayuno, naghalad siya og mainitong pag-ampo sa Diyos alang sa iyang kalag. Samtang ang Reverendo nagpuyo sa langob, ang tesorero sa simbahan gikan sa Galatia sa Heliopolis miadto kaniya ug, pinaagi sa iyang sulugoon, gipahibalo ang iyang hangyo nga puno sa luha, nga nag-ingon:

[3148] Neeman – usa ka kumander militar sa hari sa Siria nga si Ben-Hadad. Alang sa salaysay sa iyang pagka-ayo gikan sa ketus pinaagi sa propeta Eliseo, tan-awa 2 Mga Haring 6:1–19.

'Kaluy-i ako, alagad sa Dios, sa kasubo nga miabut kanako: nagpadala ako ug usa ka sulugoon aron mangolekta ug kuwarta para sa simbahan, apan siya, pagkahuman nakatigom sa kuwarta, nilayas; Gisundan nako siya bisan asa, gipangita nako ug wala nako siya makit-an; ampinga sa Ginoo nga ipakita Siya kanako, kay dili igo ang tanan nakong kabtangan aron mabayran ang simbahan sa tanan nga gikuha sa akong sulugoon."

Mitubag ang santo:

'Kung imo ipromisa nga buhian ang imong sulugoon nga dili nimo silotan ug dili na ka mokuha pa kaniya og labaw pa sa iyang nakuha, nan ang Ginoo maghatag kanimo og kahupayan ug itugyan siya sa imong kamot. Kung dili ka mopromisa niini, dili nimo siya makaplagan.'

Ang katiwala mitug-an nga dili lang niya siya paluon o kuhaan pa og bisan unsa, apan motampo usab siya gikan sa iyang kaugalingong kabtangan, basta ibalik lang ang kabtangan sa simbahan, ug miingon:

'Ako ug ang akong mga anak mahabilin nga hubad kon dili nako mabalik sa simbahan ang mga butang nga gikawat gikan niini.'

Unya mitubag kaniya ang santo:

'Pauli na sa kalinaw ug ayaw kabalaka; salig sa Dios, kay dili madugay siya maghatag kanimo og kahupayan.'

Nakahupay ang kasingkasing, mibyahe pauli ang steward, nga nagbutang sa iyang hingpit nga pagsalig sa mga pulong sa reverendo. Ang takaw nga nangawat sa kabtangan sa simbahan mihunong, mura'g napugngan, sa usa ka dapit duol sa baryo nga gitawag Nicaea, ug wala na siya makalihok pa; mura'g nagdagan siya og paspas, apan sa tinuod nagpabilin ra siya sa samang lugar. Nakaila ang mga tawo nga naglabay sa maong dalan sa kriminal, gidakop siya ug gidala sa administrador. Busa, ang tanan niyang gikuha gibalik sa simbahan, ug gituman sa administrador ang iyang saad nga dili magbuhat og dautan; gipahawa niya ang lalaki ug mibalik sa reverendo aron magpasalamat.

Sa usa ka higayon, sa mga adlaw sa Pentekostes, usa ka lalaki ang nagdala sa iyang asawa nga gipanag-iya sa demonyo, ug sa dihang gipahawa ni Reberendo Teodoro ang hugaw nga espiritu, misinggit ang demonyo:

'Lagmit! Ngano man ka nasuko kanako, ikaw nga nagbungkag sa puthaw[3149] ? Ako ba ang angay basulon, kay wala man ko misulod kaniya sa akong kaugalingong kabubut-on? Gipadala ko sa salamangkero nga si Theodore, nga nailhan usab nga Karappos, nga nagpuyo sa Mazamia.'

Apan ang Diosnon, sa pagmando sa dautang espiritu sa ngalan ni Jesu-Cristo, gipahawa niya kini gikan sa babaye. Ug niadtong samang ting-init, sa bulan sa Hunyo, ang mga lumolupyo sa baryo sa Mazamia, pagkadungog nila sa mga milagro nga gihimo sa Balaan nga si Teodoro, miadto kaniya, nagpakakusog sa paghilak nga moanha siya kanila ug pahawaon ang mga tipaklong, nga mibaba sama sa panganod sa ilang mga uma ug mga tanoman. Miuban ang santo kanila, misulod sa ilang simbahan ug didto nagpabilin sa tibuok gabii sa pag-ampo; sa sunod buntag, migawas siya sa uma, nangulo sa usa ka panag-ampo diha, ug sa pagkuha niya og tulo ka tipaklong sa iyang mga kamot, nag-ampo siya sa Ginoo alang sa mga tawo; ug samtang nag-ampo pa siya, namatay ang mga tipaklong sa iyang kamot. Unya, pagkahuman niya sa pagpasalamat sa Ginoo, miingon siya sa mga tawo:

'Balik kamo, akong mga anak, sa simbahan, kay dili madugay ipakita kanato sa Ginoo ang Iyang kalooy.'

Pagbalik niya sa simbahan, gisaulog sa balaan ang Banal nga Misa, ug sa sunod buntag nakita sa mga tawo nga nangamatay na ang tanang tipaklong. Si Theodore Karappos, nga nagpuyo niadtong mga dapit, napuno sa pagka-inggit kang Santo Teodoro, kay nasuko na siya kaniya tungod kay gipahawa niya ang demonyo gikan sa usa ka babaye, usa ka demonyo nga gipadala kaniya sa maong salamangkero. Napuno sa kasuko batok sa santo ug nainggit sa milagrosong gahum sa Dios nga naa kaniya, gitawag sa salamangkero ang mga demonyo nga sakop sa iyang gahum ug gisugo sila nga atakehon si Santo Teodoro sa Sikeos ug pahiritsan siya hangtod mamatay. Apan dili nila siya duolon, kay ang balaan nga tawo kanunay adunay pag-ampo sa iyang mga ngabil, ug kinahanglan pa nga maghulat ang mga demonyo hangtod siya matulog; apan sa dihang matulog ang santo, ang grasya sa Dios, sama sa kalayo nga nagagikan kaniya, misunog ug nagpahawa sa mga demonyo; mobalik na usab sila ug mudagan sa maalam nga amahan, apan mapaso ug mapalayas na usab, ug mobalik nga napakyas ngadto sa nagpadala kanila; ug siya, sa iyang kasuko, gisaway sila, nga nag-ingon:

[3149] Kini nga titulo gihatag kang Santo Teodoro tungod sa iyang mga buhat sa pagpamatay sa unod gamit ang nagkalain-laing puthaw nga mga instrumento, sumala sa gisaysay sa iyang hagyograpiya.

'Tinuod, gamay ra kaayo ang imong gahum; kung dili nimo siya duolon samtang natulog siya, unsa kaha ang imong mabuhat kaniya samtang nagmata siya?'

Ug mitubag ang mga demonyo, nga nagaingon:

'Sa diha nga mosuod kami kaniya, usa ka nagdilaab nga kalayo ang mosidlak gikan sa iyang baba ug mosunog kanamo, nga dili namo ikaya.'

Ang salamangkero, nga napuno sa mas dako pang dautang buot ug kasina, nagbutang og makamatay nga hilo sa usa ka isda ug gipadala kini isip regalo sa halangdon. Ang santo, nga gipanalipdan sa grasya ni Kristo, natilawan ang isda atol sa iyang kanunay nga pagkaon ug wala'y kadaut nga nahimo kaniya. Ang salamangkero nga si Theodore Karappos dako kaayo ang iyang katingala niini, ug, sa pagkahibalo sa gahum sa Dios ug sa kahuyang sa mga demonyo, nabati gyud niya kini sa iyang kalag; ug sa pagduol niya sa balaang amahan, mihapa siya sa iyang balaan nga tiilan, nag-angkon sa iyang mga sala uban sa mga luha, ug pagkahuman gisunog niya ang iyang mga libro sa salamangka, gisalikway niya ang mga buhat ni Satanas ug gidawat ang balaang binunyag.

Pagbalik niya sa monasteryo, ang Balaang Amahan grabe kaayo ang sakit ug nagpaabot na sa kamatayon, kay nakita niya ang mga balaang Anghel nga miadto kaniya ug nagtuo siya nga anaa na sila aron kuhaon ang iyang kalag; naghilak ug nag-aga siya kay wala pa siya andam sa kamatayon. Sa ibabaw niya nakasabit ang usa ka ikon sa balaan nga mga doktor nga walay bayad, sila Cosmas ug Damian; sila m itong nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug, sumala sa pamaagi sa medisina, gisulay nila ang mga ugat sa iyang mga kamot ug nag-istorya sila sa usag usa, sama sa pagkawalay paglaum sa iyang kaluwasan, kay ang iyang kusog nanghuyang na. Miingon sila kaniya:

'Ngano man ikaw nagahilak ug nagasubo, igsoon?'

Mitubag ang masakiton:

'Tungod kay wala pa ko maghinulsol sa atubangan sa Dios, akong mga amahan, ug tungod kay biyaan nako kining gamay nga kawan, nga wala pa hingpit nga giya ngadto sa tinuod nga dalan ug nagkinahanglan pa og daghang pagtudlo.'

Miingon kaniya ang mga santo:

'Kung gusto nimo, among hangyoon ang Dios alang kanimo, aron pahabaron Niya ang imong kinabuhi?'

Mitubag ang masakiton:

'Kung buhaton ninyo kini ug mangayo og panahon para sa akong paghinulsol, kamo ang mahimong hinungdan sa daghang panalangin para kanako ug makadawat kamo og ganti tungod sa akong paghinulsol.'

Ang mga balaan, nga mituyok ngadto sa mga anghel, nangayo kanila og gamay nga paghulat samtang sila moadto sa Hari ug Dios aron mangayo og pabor alang kang Theodore. Miuyon ang mga anghel, ug ang mga balaan nga martir nga magsoon nga sila Cosmas ug Damian miadto sa Labawng Hari, si Kristo nga atong Dios, nga kaniadto naghatag kang Hezekiah og napulo'g lima ka tuig sa kinabuhi[3150] , ug, pagkahuman nilang pagpakisayud kaniya nga hatagan si Theodora og dugang katuigan sa kinabuhi, mibalik sila pagkahuman sa mubo nga panahon, kauban ang usa ka batan-ong lalaki nga susama sa mga Anghel, apan misidlak sa mas dako nga himaya. Miingon kini nga batan-ong lalaki sa mga Anghel:

'Luoyi sa kinabuhi ni Teodoro; ikaw nakapakig-ampo alang kaniya sa Ginoo sa tanan, ang Hari sa himaya, ug Siya nagsugo nga magpabilin siya sa unod.'

Ug sa diha-diha dayon misaka sa langit ang balaan nga mga Anghel, kauban ang labing masidlak nga batan-on. Unya miingon ang balaan nga Cosmas ug Damian kang Theodore:

'Bangon, igsoon, ug atimana ang imong kaugalingon ug ang imong panon: ang maayo ug maloloy-on nga Ginoo midawat sa among mga pag-ampo alang kanimo ug gihatagan ka og kinabuhi, aron ikaw mag-andam og pagkaon nga dili malata kondili magpabilin alang sa kinabuhi nga walay katapusan, aron madala ang kaluwasan sa daghang mga kalag.'

Pagkahuman nila kini gisulti kaniya, ang balaang mga doktor nahimong dili makita. Si Beato Teodoro nabalik ang iyang pagkahibalo sa kaugalingon ug, sa pagbati nga hingpit na siyang maayo, mitindog dayon, gidayeg ang Dios, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa pag-awit sa mga salmo ug pagpuasa.

[3150] Si Hezekiah usa ka hari sa Juda nga nabuhi sa ikawalong siglo BC. Ang iyang milagrosong pag-ayo sa propeta Isaias gisaysay sa 2 Mga Haring.

Pinaagi sa grasya sa Dios nga gihatag kaniya, naghimo siya og mga milagro, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit ug nagpahawa og mga demonyo pinaagi sa iyang pulong. Ang balita sa iyang mga milagro mikaylap sa halayo ug halapad; daghan ang natingala ug naantig, mibiya sa ilang mga panimalay aron moanha kaniya ug mosugod sa monastikong ascesis. Ingon usab, daghan sa mga napaayo niya ang wala mibulag kaniya, kondili nagpabilin didto ug miserbisyo sa mga panginahanglan sa monasteryo; kay sa dihang daghang mga igsoon na ang natigom, natukod ang usa ka dako nga monasteryo, ug si Theodore misilbi isip archimandrite sa iyang monasteryo; apan tungod kay ang simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir gamay ra kaayo aron masulod ang tanan nga miabot alang sa regular nga mga serbisyo, ang reverendo mibira sa kaugalingon sa pagtukod og lain nga simbahan, nga dili kaayo layo sa una, nga gihalad kang San Miguel nga Arkanghel, nga mas lapad; ug, Pagkahuman niyang natukod ang komunidad monghe didto, gipadala niya ang iyang disipulo nga si Philumenus ngadto sa Obispo sa Anastasiopolis aron siya maordinar nga presbiteryo ug gitudlo siya nga abbot niining monasteryo; samtang siya mismo mipahinungod sa iyang tibuok kasingkasing sa kahilom.

Nanginahanglan og pilak nga sudlanan alang sa pagsaulog sa Banal nga Misa, kay hangtod niadto ang sakramento gisaulog sa sudlanan nga marmol nga bato. Gipadala sa Reverendo ang iyang diakono sa Constantinople aron mopalit og pilak nga sudlanan para sa Banal nga Misa; sa dihang napalit ug nadala kaniya ang sudlanan—putli ug maanyag kaayo ang pagkahimo—gibaliwala kini sa santo, kay dili siya gustong magsaulog sa Banal nga Misa gamit niini, tungod kay nabantayan niya nga dili angay gamiton ang sudlanan, kay kini itom, hugaw ug baho. Gidayeg sa diyakono ang maayong pagkahimo niini ug ang putli nga pilak, apan miingon ang Pari:

'Ug ako usab makita, anak ko, nga ang sudlanan maayo kaayo pagkahimo ug hinimo sa pinong pilak, apan kini nadisturbo sa usa ka dili makita nga hugaw; ug kung dili ka motuo kanako, mag-ampo kita nga ablihan sa Ginoo ang mga mata sa imong kalag, ug makita nimo.'

Sa diha nga sila mituhop ug nag-ampo, dili lang ang diakono kondili ang tanang magsoon nga naa didto nakakita dayon og sudlanan nga itom sama sa uling, mura'g gikan mismo sa pugon, ug nabigla sila. Apan sa dihang gikuptan kini sa diácono, ang sudlanan dayon nahimong limpyo ug hayag sama sa kaniadto. Gidala niya kini sa Constantinople kang , ang alahero nga iyang gipamalitan niini, ug gisultihan siya ngano nga wala kini gidawat ni Banal Theodore. Nagsugod ang alahero sa paghunahuna sa gigikanan sa pilak ug nahinumduman niya nga kini gikan sa kabtangan sa usa ka puta ug sa iyang dautang nakuha nga bahandi; natingala siya sa pagkamahibalo sa respetadong amahan ug nangayo og pasaylo, gikuha pag-usab ang sudlanan ug gipulihan kini og lain, ang labing putli nga mahimo, samtang nangayo sa mga pag-ampo sa mga balaan para sa iyang kaugalingon.

Mibalik ang diakono, gidala ang sudlanan sa monasteryo, ug gisultihan ang abá ug ang mga igsoon unsa ang hinimo sa unang sudlanan; ug silang tanan naghimaya sa Dios ug natingala sa pagsabot sa balaan.

Usa ka adlaw, miabot ang pipila ka mga tawo kang Banal Theodore gikan sa baryo sa Vuzijskoye, nga dili kaayo layo sa Gracianopol, tungod sa mosunod nga hinungdan: nagtukod sila og tulay nga bato sa sapa sa ilang baryo, ug samtang naghukay sila og mga bato gikan sa yuta sa silingang bungtod ug nagahilak sa mga tabla, nakakita sila og daghang demonyo nga migawas gikan sa lungag, nga misalakay sa mga tawo ug mga hayop ug gipangdaugdaug sila; ang uban, sama sa mga tulisan, nagpanago sa daplin sa dalan ug gisamdan ang mga naglabay. Ang mga miabot nangayo sa Banal nga Teodoro nga moanha sa ilang baryo ug luwasa sila sa pag-atake sa mga demonyo, ug si Teodoro misunod kanila, nga nagasalig sa Dios. Ug sa diha nga hapit na siya sa ilang baryo, ang mga demonyo nga nagpuyo sa sulod sa mga tawo, sa pagbati sa iyang pagduol, migawas aron atubangon siya, nga nagasinggit:

'Lagmit, kawsa namo! Ngano, pagkahuman nimo sa pagbiya sa Galatia, miadto ka pa dinhi, O Managbungkag sa Puthaw? Nasayud kami ngano nga miabot ka, apan dili kami mosunod kanimo, sama sa pagbuhat sa mga espiritu sa Galatia; mas dautan ug mas gamhanan kami kaysa kanila!'

Gisaway sila sa Pari ug gisugo nga hilom; sa sunod buntag gitigum niya ang mga tawo, nagpahigayon og prusisyon sa tibuok baryo ug, pagkahuman mosaka sa tumoy sa bungtod, nag-ampo siya nga mainit-init sa Ginoo sulod sa dugay nga panahon. Ug sa kalit lang ang mga demonyo, nga nilayas gikan didto, mibalik pinaagi sa gahum sa Dios sa porma sa mga langaw, ilaga, ug kuneho; ug iyang gipahulog silang tanan sa usa ka lungag, gimarkahan kini sa ilhanan sa krus, ug gisugo nga pun-on kini og yuta ug bato, busa nakaluwas ang baryo gikan sa salot sa demonyo. Sa samang paagi, iyang gipagawas ang daghang ubang baryo, rehiyon, ug panimalay gikan

sa mga demonyo, ug gipahawa usab niya ang dautang espiritu gikan sa dili mabilang nga mga tawo, nga nangurog sa pagbati lang sa iyang ngalan.

Daghang mga disipulo sa reverendo nailhan ug gipahimangnoan tungod sa ilang mga hiyas. Pananglitan, ang bulahan nga Arsin nga monghe, nga nagpuyo sa usa ka gamay nga selda, nagpabilin nga hilom, mokaon lamang sa ikatulong adlaw: gamay nga tinapay ug hilaw nga gulay o nilagang utan, ug katamtaman nga tubig; sa balaan nga Pag-ayuno sa Kwaresma, mokaon lamang siya sa Sabado ug Domingo, ug bisan pa niadto, uga nga pagkaon ra. Ang duha pa ka lalaki, sila Evagrius ug Andrew, nga adunay kaugalingong mga hermitahan nga dili layo sa Arsina, nagkinabuhi usab sa susamang paagi. Ang Kagalang-galang Theodore dako kaayo ang iyang kalipay sa ilang matinahuron nga kinabuhi ug nagpasalamat siya sa Dios. Nagkasinabot ang tulo nga moadto sa Herusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug nangayo sila sa ilang amahan nga ipadala sila uban sa iyang panalangin. Gihatagan niya sila og pagtugot, ug mibiyahe sila didto, mibisita sa tanang palibot nga mga monasteryo ug eremiteryo. Gusto ni Evagrius nga magpabilin didto, ug pag-abot niya sa monasteryo sa Banal nga si Savvas, nagpuyo siya og balaan nga kinabuhi, nga nagpamatuod sa iyang kaugalingon nga usa ka disipulo ni Theodore pinaagi sa iyang mga binuhatan. Si Arsin ug si Andrew, bisan pa, mibalik sa ilang amahan sa Galatia ug nangayo kaniya og pagtugot nga magpuyo sila sa lain-laing mga lugar aron praktis ang kahilom. Sa panalangin sa iyang amahan, nagpuyo si Andres sa bungtod sa Vrian, walo ka stadia gikan sa monasteryo. Si Arsine mibulag ngadto sa kabukiran sa Potamia, diin mipili siya og lugar nga layo sa mga puloy-anan sa tawo, usa ka lugar nga giingon nga puloy-anan sa mga demonyo. Didto siya nag-ampo, nga nag-ingon:

'O Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa akong amahan nga si Teodoro, panalipdi ako, usa ka makasasala, ug protektahi ako gikan sa mga limbong sa mga demonyo, ug tabangi ako nga malipay Ka kanako dinhi.'

Una sa tanan, nagtukod siya og gamay nga selda nga kahoy para sa iyang kaugalingon ug didto siya nagpuyo sa tingtugnaw; unya nagtukod siya og taas nga haligi ug, pagkahuman sa pag-uyon sa sulod niini sulod sa kap-atan ka tuig uban sa dakong pagkamapailubon, mibiyahe paingon sa Ginoo. Ug si Elpidius, ubos sa giya sa Balaan nga si Theodore, nakab-ot og dakong kalamboan sa pagkamaayo. Pagkahuman sa paggahin og pipila ka tuig uban sa iyang amahan, mibyahe siya uban sa panalangin paingon sa sidlakan, mipuyo duol sa Bukid Sinai ug, human sa dugay nga pagpuyo sa hilom, namatay siya sa matarong nga kamatayon; pagkahuman kaniya, gitawag kining dapita nga 'Elpidius' Silence' sa mga balaang amahan sa Sinai.

Sa samang paagi, si Leontius, usa ka disipulo sa atong Amahan Theodore, talagsaon sa iyang kinabuhi nga nag-inusara; nagpuyo siya sa hilom duol sa Permathia ug, tungod kay gihatagan siya sa gasa sa pagpanagna, nagtagna sa umaabot. Busa, iyang gitagna ang paglusob sa mga Persyano ug ang iyang kaugalingong pagpatay sa ilang kamot, nga nahitabo gayud; kay sa dihang misalikway siya sa pagbiya sa iyang selda sa kahilom, gipatay siya didto sa mga Persyano. Pagkahuman niini, si Teodoro, nga nag-ayuno sa Bukid Draconian, ug si Esteban sa daplin sa Suba sa Psilia, ug daghan pang uban nga mga disipulo sa Banal nga Teodoro, misidlak tungod sa ilang mga maayong buhat; ang uban nagpuyo uban kaniya, samtang ang uban nagpuyo sa nagkalain-laing mga bakanteng lugar.

Nabati sa Banal nga Teodoro ang tinguha nga mabisita pag-usab ang mga balaang dapit sa Herusalem, busa gidala niya ang iyang duha ka disipulo ug mibyahe. Niadtong panahona, sa Palestina, diin nahimutang ang siyudad sa Jerusalem, adunay uga ug kakulang sa ulan, ug ang mga tawo ug mga hayop nag-antos tungod sa kakulang sa tubig; ang tanang kanal ug imbakan sa tubig namala. Ang mga tawo nag-ampo nga matinud-anon, nangayo og ulan sa Ginoo, apan wala'y nadawat, kay ang Ginoo nagtigom niining grasya alang sa Iyang balaan nga si Theodore ug busa gidala Siya sa Palestina. Aduna didto pipila ka mga tawo gikan sa rehiyon sa Galatia nga nakaila sa Balaan Theodore ug nakadungog sa Iyang mga milagro; miingon sila sa mga tawo:

'Nailhan namo ang usa ka balaan nga amahan sa among yuta nga, pinaagi sa usa ka pag-ampo lang, makapuno sa tibuok kalibutan sa ulan, sama sa gibuhat kaniadto sa propeta Elias.'

Sa pag-abot sa Balaan sa Herusalem ug sa iyang pagdayeg sa Krus nga Naghatag-kinabuhi ug sa Lubnganan nga Naghatag-kinabuhi ni Cristo, nakaila kaniya ang mga bisita gikan sa Galatia, ug sa dili madugay mikaylap ang balita bahin kaniya sa tibuok balaang siyudad ug sa mga monasteryo ug lavra sa palibot. Nagkatigum ang daghang mga monghe, ug gilibutan sa tanang klero ang santo, nga naglipay sa iyang pag-abot taliwala kanila, ug gihangyo siya, sa ngalan sa patriyarka, nga mangaliya sa Ginoo alang sa ulan sa uga nga yuta.

Wala mouyon ang santo, kay gihunahuna niya nga siya usa ka makasasala ug dili angay, apan gihangyo gyud siya nila, nga nagaingon:

'Nagalaum kami, Amahan, nga sa diha nga imong ipahiusa ang imong pag-ampo uban sa ubang mga amahan, maluoy kanamo ang Dios ug magpadala Siya og ulan sa yuta.'

Ug miingon ang balaan kanila:

'Kung motuo kamo niini, buhata kini sumala sa inyong pagtuo.'

Pagkahuman sa litanya, samtang naglakaw ang mga tawo sa prosisyon, ang Reverendo mitubag kanila, nga nag-ingon:

'Ilisi ang inyong sinina, akong mga anak, kay mabasa kamo, kay tungod sa inyong pagtuo ang Ginoo sa dili madugay ipakita ang Iyang kaluoy.'

Sa dihang naa sila sa gawas sa siyudad, gisugo niya sila nga mohunong sa usa ka dapit ug, gipahaba ang iyang mga kamot paingon sa langit, misugod siya og mainitong pag-ampo; ug sa kalit lang, usa ka gamay nga panganod ang mitungha gikan sa kasadpan ug, samtang nagkadako, natabunan ang tibuok langit sulod sa usa ka oras. Ang santo, pagkahuman sa iyang pag-ampo, gisugo ang mga nag-ampo nga mobalik dayon aron malikayan ang ulan. Kalit lang, misugod ang kusog kaayong pag-ulan, ug ang tanan midali paingon sa siyudad padulong sa simbahan, kay basang-basa na gyud sila. Wala mihunong ang ulan hangtod nga nabasa pag-ayo ang tibuok yuta ug napuno ang tanang kanal, tipunan sa tubig, ug mga lubak. Ang Kagalang-galang Theodore, sa kahadlok nga basin magsugod ang mga tawo sa pagdayeg ug pagdayew kaniya tungod sa ingon nga milagro, nilayas gikan sa siyudad uban sa iyang duha ka disipulo ug miadto sa iyang monasteryo sa Sikeos sa Galatia. Apan bisan sa iyang kaugalingong nasud, sa daghang kasikbit nga mga lugar, sa hangyo sa mga tawo, naghimo siya og susamang mga milagro: naghatag siya og ulan, naghinlo sa hangin, nagpadaghan sa ani sa mga uma ug tanoman, mipahunong sa mga baha ug pagbaha sa tubig, ug nagtagna sa umaabot.

Sa gobernador nga si Mauritius, nga nagpauli paingon sa Constantinople pinaagi sa Galatia human sa Gubat sa Persia ug miadto sa Banal nga Amahan aron mangayo og pag-ampo ug panalangin, gipahayag niya sa propesiya nga siya mahimong emperador. Ug sa dihang nahitabo kini, si Maurice[3151] misulat sa iyang propeta, kining balaang amahan, nga mangayo og pag-ampo para kaniya ug sa iyang gingharian, ug gidugang: 'Pangayo kanako bisan unsa ang imong gusto.' Gipadala sa Banal nga Teodoro kang Banal nga Philumenus ngadto kaniya ug misulat nga ang hari kinahanglan maghatag og pan para sa monasteryo alang sa kadaghanan sa mga kabus nga moanha matag adlaw. Nagsulat dayon ang hari sa iyang mga opisyal sa Galatia, nga sugoan ang monasteryo ni Theodore og unom ka gatus ka chetveriks nga trigo matag tuig; dugang pa, naghatag siya og bililhon nga mga sudlanan sa simbahan.

Sa dihang nakita niya nga nagkadako ang iyang kawan adlaw-adlaw ug daghang mga tawo ang nagpadulong sa iyang monasteryo alang sa pag-ampo ug pagtambal, gipaguba niya ang simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, nga gamay kaayo, ug nagtukod og mas dako sa usa ka milagrosong paagi: gisugo niya nga molihok ug molihok gikan sa usa ka dapit ngadto sa lain ang usa ka dako ug dili matandog nga bato. Ug sa dihang ang apug gipadala gikan sa duol nga dapit sa Evarsia alang sa pagtukod sa simbahan, kalit nga mitungha ang usa ka panganod sa ulan, ug ang mga trabahante nahadlok nga basin masiga ang apug ug masunog ang mga kariton ug mga hayop; unya si Banal nga Theodore, pinaagi sa iyang pag-ampo, gibahin ang panganod sa duha, ug kusog nga ulan ang nitulo sa duha ka kilid sa dalan, samtang wala'y bisan usa ka tulo nga nitulo sa apog o sa mga kariton hangtod nga nadala na ang tanan sa lugar sa simbahan ug na-unload gikan sa mga kariton.

Sa dihang hapit na mahuman ang pagtukod sa simbahan, namatay si Obispo Timoteo sa Anastasiopolis, nga misunod kang Teodosio, ug ang mga lungsoranon miadto kang Pablo, Arsobispo sa Metropolis sa Ancyra, aron hangyoon siya nga itudlo si Banal nga Teodoro, Arkimandrita sa Sikeon Lavra, isip obispo sa ilang siyudad. Nalipay kaayo ang Arsobispo ug gipatawag niya ang Banal nga si Teodosius aron madala siya kaniya uban sa dungog. Niadtong panahona, ang Banal, nga misulod sa usa ka langob, nagpuyo sa hilom ug matinud-anon nga nagbuhat sa iyang naandan nga mga pag-ampo. Sa dihang ang mga klero ug mga lungsoranon sa Anastasiopolis miadto kaniya aron hangyoon siya nga mouyon nga mahimong obispo nila, wala gani siya maminaw; apan gipugos nila ang pag-abli sa iyang selda, gidala nila ang halangdon gikan didto, gipahimutang siya sa karwahe sa

[3151] Si Mauricius naghari gikan sa 582 hangtod sa 602.

obispo, ug gidala siya sa Ancyra uban sa kalipay ug pagdayeg. Sa dihang ang iyang mga igsoon nanghilak ug nangagaol tungod sa ilang amahan nga gikuha gikan kanila, nagpadala siya kanila og mensahe:

'Ayaw kamo pagmasubo, mga igsoon, kondili tuohi ako nga dili ko kamo biyaan. Walay bisan unsa dinhi sa kalibutan nga makabulag kanako kaninyo.'

Ug busa ang Banal nga Amahan gikonsagra isip Obispo sa Anastasiopolis ni Pablo, Metropolitan sa Ancyra, bisan pa man nga wala siya gustong dawaton ang ingon nga ranggo. Sa dihang gidawat na niya kini, usa ka iladong tawo nakakita og panan-awon: usa ka labing masidlak ug maanindot nga bitoon ang mibaba gikan sa langit sa ibabaw sa simbahan ug, pinaagi sa iyang mga sinag, gipailawom dili lamang ang siyudad ug ang nasud, kondili usab ang tanang yuta ug mga lungsod sa palibot. Sa tinuod, kining reverendo nga amahan, sa trono sa pagka-obispo, sama sa kandila sa kandelerohiya, nagpakita nga usa ka kahayag sa kalibutan, naghatag og kahayag ug nakapahingangha sa uniberso pinaagi sa daghang katingalahan ug sa ehemplo sa iyang katingalahang kinabuhi. Kanunay niyang gibisita ang iyang Sikeot Lavra ug gihupay ang mga igsoon, ug gikonsagran niya ang simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, nga natukod tungod sa iyang kadasig. Dili masukod sa detalye ang kinaiya ug gidaghanon sa mga milagro nga iyang gihimo samtang siya usa ka obispo; nagpaningkamot siya nga walay kapoy, nga maampingong nag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya. Apan, ang Kagalang-galang nangaluluoy usab pag-ayo nga naputol ang iyang kahilom, ug kanunay niyang gipuy-an sa iyang kasingkasing ang dili matandog nga tinguha nga biyaan ang pagka-obispo ug mobalik pag-usab sa monasteryo aron mabuhi sa kahilom.

Paglabay sa pipila ka tuig, nabati pag-usab ni bendito Teodoro ang tinguha nga mabisita ang mga balaang dapit sa Jerusalem ug gidala ang duha ka igsoon gikan sa iyang monasteryo—ang arkidiakono Juan ug si Martin—ug mibiyahe uban kanila; samtang nagabisita sa mga balaang dapit, wala niya ipadayag ang iyang ranggo isip obispo, kondili naglakaw siya sama sa usa ka yano nga tigulang.

Nahunahuna niya nga dili na mobalik sa iyang yutang natawhan, kondili magpuyo didto sa usa ka monasteryo, kay nasabtan niya nga tungod sa iyang katungdanan isip obispo napugos siya sa pagbiya sa iyang monastikong pagka-ascetiko. Busa miadto siya sa Lavra ni San Sava, nangayo og selda, ug nagpuyo didto sa hilom gikan sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo hangtod sa Pasko sa Pagkabanhaw. Human sa Pasko sa Pagkabanhaw, ang duha ka igsoon nga kauban niya, sila Juan ug Martin, padayon siyang gihangyo nga mobalik sa iyang yutang natawhan, apan wala siya maminaw kanila. Ug sa usa ka gabii, sa usa ka damgo, ang Balaang Dakong Martir nga si San Jorge nagpakita kaniya, gibutang ang usa ka tungkod sa iyang mga kamot ug miingon:

Dali ug biyae kining dapita, ug mobalik kita sa atong yutang natawhan; wala nay rason nga magpabilin ka pa dinhi human nimo biyaan ang imong yutang natawhan.

Miingon si Theodore:

– Dili ko makapauli, kay dili ko gustong mahimong obispo.

Mitubag kaniya ang martir:

'Dali ra tika buhian gikan niining katungdanan; balik na lang, kay daghan ang nagahilak para nimo.'

Human niining pagdasig, gidala sa reverendo ang iyang duha ka disipulo ug mibyahe paingon sa iyang kaugalingong yutang natawhan. Sa iyang pagduol sa Galatia, mihunong siya sa Monasteryo sa Druini, nga iyang nasugat sa iyang pagbiyahe, ug gisugo niya ang iyang mga kauban nga ayaw ipadayag kinsa siya. Ang mga monghe sa maong monasteryo dugay na nakadungog kang Reverendo Theodore isip usa ka talagsaong tawo ug gusto gyud siya makita. Tungod kay wala siya mailhi sa mga monghe, nagpabilin nga hilum ang Reverendo nga Amahan sa guesthouse sa monasteryo, nga gidawat siya ni Anikita; ug sa dihang gipangutana ang mga disipulo ni Teodoro bahin sa tigulang ug kinsa siya, mitubag sila nga usa siya ka biyahero gikan sa layo nga yuta. Sa panihapon, gitanao niya ang mga disipulo nga nagapanihapon uban sa dakong gana kay nagutom sila, ug miingon kanila:

'Tinuod gayud, mga anak ko, nagakaon kita sama sa mga taga-Galacia.'

Ug pagkahuman sa usa ka oras iyang gi balik ang parehas nga mga pulong. Pagkadungog niini, nangutana si Anikita sa iyang kaugalingon kung basin gikan sa Galatia kining tigulang. Niadtong gabhiona, sa dihang sumala sa iyang batasan, natulog ang tigulang sa yuta para sa gabii, gidala ni Anikita ang duha ka disipulo sa kilid ug gihangyo sila nga isulti kaniya kinsa kining tigulang; unya ilang gipadayag kaniya nga mao kini si Theodore, ang tigbuhat sa mga milagro sa Sikeon, Obispo sa Anastasiopolis, ug si Anikita dayon midali sa pagpahibalo niini kang Abad Stephen ug sa mga igsoon. Dako kaayo ang ilang kalipay sa pagkakita sa usa ka tawo nga ilang gipangandoy

kaayo nga makita. Miabot na ang oras sa buntag nga pag-awit, ug sa pagmata sa tigulang ug pagpadulong sa simbahan, gisugat siya sa ganghaan sa abbot ug sa mga igsoon; mihulog sila sa iyang mga tiil, mitungo sa atubangan niya isip usa ka tigbuhat sa milagro ug obispo, ug nangayo sa iyang panalangin. Gipangaliyong nila k , ang santo, nga magpabilin uban kanila sulod sa pipila ka adlaw, aron malingaw sila sa pagtan-aw sa iyang langitnong nawong ug mapuno sa matam-is nga pakighinabi, ug ang respetadong amahan nagpabilin uban kanila sulod sa taas nga panahon. Sa dili madugay, mikaylap ang mga hungihong bahin kaniya sa tibuok yuta, ug daghang mga tawo ang miadto sa monasteryo, nagdala sa ilang mga masakiton ngadto sa santo, ug giayo niya silang tanan pinaagi sa grasya ni Kristo.

Pagkahuman niini, mibalik ang reverendo sa iyang kawan ug, samtang nagbuhat sa iyang naandan nga katungdanan sa pag-atiman sa kawan, wala gyud siya mihunong sa paghunahuna kon giunsa niya pagbiya sa pagka-obispo. Labaw pa, ang bulahan nga si Antiochus nga eremita, nga mibalik gikan sa Constantinople paingon sa iyang kaugalingong puloy-anan ug nahitabo nga kuyog niya, nagtambag kaniya nga buhaton usab kini; kay kini nga si Antiochus gipadala gikan sa sidlakan nga mga yuta kang Haring Mauricius aron mangayo og proteksyon alang sa siyudad sa Synophrinus batok sa mga kaaway niini. Si Antiochus usa ka tigulang nga lalaki, mga usa ka gatus ka tuig ang panuigon; sulod sa sisenta ka tuig wala siya mag-inom og bino o lana, ug sulod sa traynta ka tuig wala siya mokaon og pan, nagpuyo lamang sa mapait nga mga tanum uban sa asin ug suka, ug nag-inom og tubig. Gidawat sa Pari kining bulahan nga amahan, nga nagbiyahe paingon sa Galatia ug Anastasiopolis, sa iyang panimalay uban sa dungog ug kalipay; gipahupay niya kini ug nakakaplag siya og dakong kahupayan sa espirituhanong pakighinabi kaniya. Miingon ang bulahan nga si Antiochus mahitungod kang Teodoro sa iyang mga tinun-an:

'Wala pa gyud ko makakita og ingon ana ka balaan nga tawo. Gipadayag sa Ginoo kanako ang iyang kinabuhi.'

Sa samang paagi, misulti si Teodoro sa iyang mga igsoon mahitungod kang Antiochus:

'Sa tibuok Sidlakang Disyerto, wala pa nako makita o madungog ang ingon nga sulugoon sa Dios.'

Si Santo Teodoro nangayo og maalamon nga tambag kang Banal nga Antiyokus, gisultihan siya sa iyang tinguha nga mubiya sa pagka-obispo; apan gidayeg siya ni Antiyokus sa maong tinguha ug gitambagan siya nga buhaton dayon ang iyang tinguha.

Pagkahuman mibiya ni Antiochus, nasubo si Banal Teodoro tungod sa pagpanikas sa kabtangan sa simbahan; dugang pa, aduna siyay pipila ka tinago nga kaaway sulod sa diyosesis nga gipukaw sa dili makita nga kaaway aron masina ug magdumot; sa usa ka higayon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, gitagaan siya nila og hilo, ug ang Balaan nagpabilin sulod sa tulo ka adlaw nga walay tingog ug walay lihok sama sa patay, nga ang mga hungihong sa kamatayon sa santo nakalatag na sa tibuok siyudad. Paglabay sa tulo ka adlaw, ang atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, mitungha kaniya ug gipadayag kaniya ang hinungdan sa iyang sakit—ang hilo nga tinago nga gihatag kaniya—ug gipaila kaniya ang mga nagdumot nga mao ang naghatag kaniya sa hilo; unya, pagkuha og tulo ka liso gikan sa panyo nga gihuptan niya sa iyang kamot, gihatag kini kaniya ug miingon:

'Kaon kini, ug sugod karon dili na ka makasinati og bisan unsang kadaut.'

Pagkahuman niyang kan-aon ang mga liso, mibalik ang iyang hunahuna, nabati niyang hingpit na siyang maayo, ug sa pagbarog niya, nagpasalamat siya kang Kristo nga Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan. Wala niya gipasanginlan ang iyang malisyosong mga kaaway ni wala siya nagsulti bahin kanila bisan kinsa, apan nag-ampo siya sa Dios alang kanila, nga dili Niya kini ihap isip sala batok kanila. Kanunay siyang nag-ampo kang San Jorge nga Dakong Martir aron siya buhian gikan sa pagka-obispo, sama sa iyang gisaaran sa usa ka panan-awon sa dihang ang reverendo nga amahan wala gustong mobalik gikan sa Palestina paingon sa Galatia.

Dili angay pasagdan nga sa Anastasiopolis gitukod ang usa ka buhis, nga bayran matag tuig gikan sa mga kabtangan sa simbahan alang sa pagkaon sa obispo, nga nagkantidad og tulo ka gatus ug sitenta ug lima ka bulawan nga sinsilyo. Gikan niining buhisa, ang Kagalang-galang Teodoro naggasto lamang og upat ka pulo ka bulawan nga sinsilyo alang sa pagkaon sa tibuok tuig, samtang ang nahabilin iyang gihatag sa Balaang Simbahan; ug ang mga limos nga nakuha gikan sa ubang tinubdan iyang gipang-apod-apod sa mga kabus. Sa dihang napagpasyahan na gayud niya nga biyaan ang katungdanan sa obispo sa hingpit, ang Kagalang-galang Teodoro una sa tanan mitagad sa Ginoo uban sa mainit ug dugay nga pag-ampo sulod sa daghang adlaw, aron ang iyang

tuyo dili ihap nga sala; ug sa dihang nakadawat siya gikan sa Ginoo pinaagi sa usa ka pahibalo sa pagtugot sa iyang gipangayo, iyang gitigom ang tibuok klero ug tanang lungsuranon ug miingon kanila:

'Nasayud kamo, mga igsoon, nga gipugos ninyo ako nga biyaan ang monasteryo ug gipugos ninyo ako sa pagdala sa bug-at sa pagka-obispo, ug gisultihan ko kamo niadto nga dili ako angay nga magdumala kaninyo, apan wala kamo maminaw kanako ug gibuhat ninyo ang sumala sa inyong kaugalingong kabubut-on. Ug karon, sulod sa napulo ug usa ka tuig nga sunod-sunod, naghatag ako kaninyo og kasubo ug ako usab nabalaka tungod kaninyo. Gina-implaw ko kaninyo nga mangita kamo og inyong kaugalingong magbalantay nga makapahimuot kaninyo; ako, dili na ako angay nga mahimong obispo ninyo, ug mobalik ako, isip usa ka mapainubuson nga monghe, sa akong monasteryo, diin ako misaaran nga mosilbi sa Dios hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi.

Human niining mga pulong, gidala niya si Arkidiakono Juan gikan sa iyang monasteryo ug mibyahe paingon kang Metropolitan Pablo sa Ancyra, nga nangayo kaniya nga magtudlo og lain nga obispo para sa Anastasiopolis. Misangpot kini sa dakong panaglalis tali nila: ang metropolitan dili gayud motugot nga molakaw si Banal Theodore, kay, ingon niya, imposible nga makakaplag og lain nga tawo nga angay niini nga katungdanan. Si Theodore, bisan pa niana, kusganong misalikway, nga miingon nga kini nga karga sobra sa iyang sukod ug kusog. Kinahanglan ipahibalo kining maong butanga kang Balaan nga Santo , Patriarka Cyriacus[3152] sa Constantinople, ug sa matinud-anong Emperador Maurice. Gihangyo sa inspirasyon sa Dios, nagsulat sila ngadto sa Metropolitan sa Ancyra, nga dili niya pugngan kining tawo sa Dios nga nangita og kinabuhi sa kahilom, ug buhian siya sumala sa iyang hangyo.

Busa, ang Kagalang-galang Teodoro, pagkahuman nga napahawa sa mga kabug-aton sa pagka-obispo, napuno sa kalipay nga nahimong gawasnon gikan sa daghang kabalaka; ug sa iyang pagretiro sa monasteryo, nagpuyo siya sa iyang selda sa hilom ug nagpuyo og kinabuhi sa pag-awhag sa kaugalingon. Kanunay siyang nag-awit sa Banal nga Liturgiya, naghalad og mga halad nga walay dugo, ug atol sa Liturgiya gihatagan siya og grasya nga makita sa iyang kaugalingong mga mata ang Espiritu Santo sa porma sa usa ka hayag nga purpura nga porfiryo nga nag-anaog gikan sa ibabaw ug nagtabon sa Balaang mga Halad: Gisugilon niya kini sa usa sa iyang kauban nga ministro, si hieromonk Julian, usa ka tawo nga may pagkamaayo, sa kanunay nga pagpangayo niini. Sa dihang nakita kini, napuno siya sa dili masukod nga espirituhanong kalipay, ug ang iyang matahum nga nawong nahan-ay sa usa ka katingalahang kahayag ug nabag-o, nga ang mga pari ug diakon nga nag-alagad uban kaniya nakakita sa diyosnong kahayag sa nawong sa halangdon ug nabighani.

Sa usa ka higayon, nahitabo ang mosunod: niadtong ika-16 sa Hulyo, sa pista sa Balaang Martir Antiochus, samtang naa sa simbahan, samtang gisaulog ni Balaang Teodoro ang Liturgiya ug miabot na ang panahon sa Pagtaas sa Balaang mga Gasa, siya, sumala sa iyang batasan, gitagaas ang diskos nga nagbitbit sa Balaang Kordero ug gipahayag: 'Balaan alang sa Balaan.' Ang Balaang Kordero, sa kaugalingon niini, misaka pa sa kahangin ibabaw sa diskus, gipataas sa usa ka dili makita nga kamot, ug unya mibaba pag-usab sa diskus sa iyang lugar. Sa pagkakita niining milagro, ang tanan nga miapil sa Banal nga Ponsia niadtong panahona napuno sa dakong kahadlok ug katingala, samtang ang Balaan nga si Teodoro naghilak sa daghang luha ug, sa kalipay nga dili masukod, gidayeg si Kristo nga Dios, nga tinuod nga nagpuyo sa Iyang Labing Balaan nga mga Misteryo.

Ang debotong Emperador Maurice ug ang Labawng Balaan nga Patriarka Cyriacus gusto makakita sa Banal nga si Theodore, nga daghan na nila nadungog, ug misulat sila kaniya nga moanha sa Constantinople aron sila mapanalanginan sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Dili siya makasupak kanila ug mibyahe paingon sa siyudad, diin gidawat siya sa tanan uban sa dakong dungog. Nagpuyo siya sa Constantinople sulod lang sa mubo nga panahon, apan naghimo siya og daghang mga milagro pinaagi sa gahum sa Dios: gibalik niya ang panan-aw sa usa ka batan-ong bulag, gibanhaw niya ang usa ka babayeng paralitiko gikan sa iyang higdaanan, gipaluwas ang daghang mga tawo nga gihuptan sa demonyo gikan sa pag-antos niini, giayo ang usa ka babaye nga nagdugo pinaagi sa pag-ampo, gipahawa ang ketus sa anak sa hari, gihatagan og bunga ang usa ka magtiayon nga walay anak pinaagi sa iyang panalangin, ug naghimo pa og daghang ubang himayaong mga buhat, nga naglipay sa tanan pinaagi sa grasya sa Ginoo; pagkahuman niini mibalik siya sa iyang monasteryo. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, gitawag siya pag-usab ngadto sa Constantinople sa ikaduhang higayon atol sa paghari ni Emperador Phocas[3153] , sa sugo sa Kabanalan nga Patriarka Tomas[3154] – nga misunod kang Cyriacus sa trono. Ang hinungdan

[3152] Si Cyriacus nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 595 hangtod 606.

sa iyang pagtawag mao kini: usa ka talagsaong panghitabo ang nahitabo sa probinsya sa Galatia: sa usa sa mga lungsod niini, atol sa usa ka pampublikong prosisyon uban sa mga krus, kalit nga misayaw sa kusog sa ilang kaugalingon ang dagkong kahoy nga krus tungod sa usa ka katingalahang gahum, nagbangga ang usa sa usa ug nabungkag. Ang balita bahin niining milagro mikaylap sa halayo ug halapad, miabot pa gani sa Constantinople; busa gipatawag ni Balaang Patriarka Tomas ang Kagalang-galang Theodore, gisugo siya nga moanha dayon kaniya, ug sa pag-abot sa santo, gipangutana siya sa Patriarka bahin sa milagro ug unsa kini nagpasabot. Mitubag ang santo nga tinuod gayud kini nga milagro, apan misalikway siya sa pagsulti unsa ang gipasidan-an niini, nga nag-ingon nga wala niya nahibal-an kana nga dili masabtan nga misteryo sa Dios. Unya, ang Iyang Kasantulanan nga Patriarka mihulog sa iyang mga tiil sa pagpakilimos ug, pinaagi sa iyang pagpaubos, napugos ang Ginoong Amahan sa pagtagna sa umaabot. Miingon ang tigulang nga ang pag-uyog sa mga krus, ang ilang pag-igo ug pagbangga sa usag usa, nagpasabot sa dagkong umaabot nga kalamidad alang sa Simbahan sa Dios ug sa Griyegong gingharian—sa usa ka bahin, gikan sa mga kaaway sa gawas, ug sa pikas bahin, gikan sa mga kaaway sa sulod. Gikan sa gawas, usa ka makalilisang nga paglusob sa mga kaaway ang nagpaabot; samtang gikan sa sulod, mosunod ang usa ka panabotahe sa pagtuo tali sa mga Kristohanon, adunay laganap nga pagpanlupig, ang mga tawo magpanakaw ug maglaglag sa kabtangan sa usag usa, daghang simbahan ang malaglag ug mabilin nga walay sulod, ug mahitabo kining tanan sa dili madugay. Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang patriyarka ug gihangyo niya ang reverendo nga mag-ampo sa Ginoo alang kaniya, aron kuhaon Niya ang iyang kalag sa dili pa mahitabo ang gitagna nga pagkaguba, aron dili niya masaksihan ang mga kalamidad nga moabot sa Simbahan.

Paglabay sa mubo nga panahon, samtang ang Banal Theodore naa pa sa Constantinople sa Simbahan ni San Esteban, nagkasakit ang Patriyarka ug nagpadala ug sulat ngadto sa Banal—nga niadto nag-inusara ug nag-ayuno—aron ipahibalo kaniya ang iyang sakit, ug nangayo nga hangyoon niya ang Dios alang sa dali nga kamatayon. Apan misalikway ang santo ug wala mosugot; busa ang patriyarka mapisan nga nangayo kaniya sa ikaduhang higayon nga mag-ampo aron mamatay siya sa wala pa moabot ang mga kasakit sa Simbahan. Gituohan sa Reverendo ang tinguha sa santo, nag-ampo siya sa Ginoo alang sa iyang pagpanaw, ug nagpadala og sulat kaniya, nga nag-ingon:

'Gisugo ba nimo ako nga moanha kanimo, o magbarog ba kita nga duha sa atubangan sa atong Ginoo?'

Mitubag ang Patriarka pinaagi sa iyang sugo:

'Ayaw paglapas sa imong kahilom, Amahan; igo na kanako nga imong giingon: "Magkita ta didto sa atubangan sa atong Ginoo."'

Niadtong adlaw mismo, sa wala pa ang Vespers, ang Iyang Kasantohan nga Patriarka Tomas, nga naglipay, mibiya sa kinabuhi niini ug miadto sa Ginoo. Pagkahuman sa kamatayon sa Patriarka, mibalik si Banal Theodore sa iyang monasteryo, ug pipila ka tuig pagkahuman miduol na ang iyang katapusan; sa wala pa niini, naghimo siya og daghang dagko ug himayaong mga milagro ug nagpanagna og daghan mahitungod sa umaabot nga mga panghitabo. Sa wala pa siya mamatay, nakita niya si San Jorge nga Dakong Martir kaduha sa iyang damgo: sa unang higayon, nagpakita siya kaniya, gihatagan siya og baston sa pagbiyahe ug gitawag siya aron mouban kaniya sa usa ka taas nga panaw; unya nagpakita siya kaniya nga naglingkod sa kabayo, nagdala og lain nga kabayo ug miingon:

'Molukso ka niining kabayong kini, Teodoro, ug sundi ako.'

Gikan niini, nasabtan sa Kagalang-galang Teodoro nga hapit na ang iyang pagbiya sa kalibutan; malipayon niya kini gipahibalo sa iyang mga disipulo ug gipahayag nga mamatay siya pagkahuman sa Pasko sa Pagkabanhaw. Ug mao gayud ang nahitabo. Samtang nag-antos sa kamatayon, nakita niya ang mga balaang anghel nga miabot aron kuhaon siya, ug uban sa malipayong nawong iyang gisumiter ang iyang kalag sa ilang mga kamot.

Ang iyang kamatayon nahitabo sa ikatulong tuig sa paghari ni Heraclius[3155] .

Ang iyang kinabuhi ug mga milagro gisulat sa iyang disipulo nga si Eleusius, nga nakadawat sa monastikong ngalan nga George gikan sa Banal nga Theodore. Gisaysay niya nga ang iyang mga ginikanan, nga

[3153] Ang Emperador Phocas naghari gikan sa 602 hangtod sa 610.

[3154] Si Tomas nagsilbi isip Patriarka gikan sa 607 hangtod 610.

[3155] Ang Emperador Heraclius naghari gikan sa mga tuig 610 hangtod 641. Si San Theodore Sikeotes namatay niadtong 613.

dugay na nagminyo, wala'y anak ug nangayo sa Banal nga Theodore nga pinaagi sa iyang pag-ampo ug panalangin, sila mahimong ginikanan; Ang Banal, pagkuha sa ilang mga sinturon, gipanalanginan kini ug, pagbalik niini, nagtagna nga maayo ang ilang pagkawalay anak; sa tinuod, si Eleusius natawo kanila, nga ilang gipadako ug dayon gidala sa Banal, gisalig siya sa pag-alagad sa Dios. Sa iyang pagpuyo uban sa Balaang Amahan sulod sa napulo'g duha ka tuig, nakasaksi siya sa dili masukod nga mga milagro, nga iyang gisulat sa taas kaayo nga detalye; apan gikuha namo ang iyang salaysay ug gipresentar lang namo sa mubo ang pipila niini, alang sa pagtukod sa atong mga kalag. Busa, himayaon nato ang katingalahang Dios, nga gihimaya sa Iyang mga maninag-ot sa milagro, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Troparion, Tono 2:

Gikaila sukad pagkabata nga balaan ug gipadayag nga puno sa grasya, gipasiag nimo ang kalibutan sa mga milagro ug gipalayas nimo ang daghang mga demonyo, O Balaang Bata Teodoro; busa, ipangaliya kami sa Ginoo.

Kontakion, Tono 3:

Kay, sa pagsaka Nimo sa nagdilaab nga karwahe sa mga hiyas, O Tagbitbit sa Dios, milupad Ka paingon sa langitnong mga puloy-anan; ingon usa ka anghel, nagpuyo Ka taliwala sa mga tawo, ug ingon usa ka tawo, nagalipay Ka uban sa mga anghel. Tungod niini, napadayag Ka nga usa ka diyosnong puloy-anan sa mga milagro, O Gihimaya nga Teodoro.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Vitalius nga Monghe

Gisaulog sa ika-22 sa Abril

Sa panahon nga ang Iyang Kasantosohan nga si Patriarka Juan ang Mahigugmaon nagpuyo sa Patriarkal nga Tukoran sa Alexandria, usa ka monghe nga ginganlan og Vitalius miabot sa Alexandria gikan sa monasteryo sa Banal nga si Syridus. Kining monghe, nga unom ka pulo ka tuig ang panuigon, mipili alang sa iyang kaugalingon og usa ka paagi sa kinabuhi nga, alang sa mga tawo nga makita ra ang , ang gawasnong dagway sa usa ka tawo, daw hugaw ug makasasala; apan alang sa Dios, nga nagtan-aw sa sulod nga tawo ug nagsusi sa kasingkasing sa mga tawo (Salmo 7:10), kini makalipay ug madawat: kay kining maong tigulang, nga tinago nga nagtinguha sa pagdala sa mga makasasala ug mga dili deboto ngadto sa paghinulsol, sa panan-aw sa mga tawo nagpakita nga siya mismo usa ka makasasala ug dili deboto nga tawo. Gihimo niya ang usa ka listahan sa tanang mga salamangkera nga nagpuyo sa Alexandria, ug nag-ampo siya sa Dios uban sa dakong kaisog alang sa matag-usa kanila, nga mahimo Siya nga mobalhin kanila gikan sa ilang makasasalaong kinabuhi. Ang tigulang mokuha og trabaho sa siyudad gikan sa buntag hangtod sa gabii ug makadawat og dose ka sinsilyo nga tanso alang sa iyang paningkamot. Sa usa ka sinsilyo mopalit siya og usa ka lapad nga sitaw ug kan-on kini pagkahuman sa pagsalop sa adlaw, kay tungod kay nagtrabaho siya tibuok adlaw, nagpuasa siya; unya, pag-abot niya sa bordel, ihatag niya ang nahibilin nga kuwarta sa usa ka puta ug moingon kaniya:

'Palihug, alang sa kwarta nga kini, magpabilin kang putli tibuok gabii, ug ayaw pagpakasala bisan kinsa.'

Human niya kini isulti, mosulod siya uban kaniya sa iyang kwarto. Matulog ang babaye sa iyang higdaanan, samtang ang tigulang, nga nagtindog sa usa ka kanto, magpabiling mata tibuok gabii, hilom nga nagbasa sa mga Salmo ni David ug nag-ampo sa Diyos alang kaniya hangtod sa kaadlawon. Sa sunod buntag, sa diha nga siya mibulag kaniya, ipapanumpa niya siya nga dili niya isulti sa bisan kinsa ang iyang gibuhat.

Nagpadayon siya sa ingon niini sulod sa dugay nga panahon, gigugol ang iyang mga adlaw sa pag-ayuno ug pagpaningkamot, ug sa gabii mosulod siya sa kapuy-an sa mga babaylan ug magpabilin nga mata sa pag-ampo. Kada gabii, mobisita siya sa lain-laing babaylan, hangtod nga, pagkahuman niyang nabisita silang tanan, mosugod na usab siya pag-usab sa una.

Ang Ginoong Dios, sa pagtan-aw sa ingon nga buhat sa Iyang alagad, gitagaan siya og kalampusan; kay ang uban sa mga salamangkang babaye, nga napuno sa kaulaw tungod sa mga pagkamaayo ni Vitalius, mitindog sa ilang kaugalingong kabubut-on aron mag-ampo ug, sa pagluhod tupad kaniya, nag-ampo sila uban kaniya. Gihagit sila sa santo nga maghinulsol, gipaandam sila sa Adlaw sa Paghukom sa Dios ug sa walay katapusang pag-antos sa Gehenna pagkahuman sa kamatayon, samtang gihatagan sila og paglaum pinaagi sa kaluoy sa Dios ug sa saad sa walay katapusang panalangin sa langit. Unya, napuno sa kahadlok sa Dios, nagpaubos sila ug nagsaad nga usbon ang ilang kinabuhi. Ug daghan kanila ang mibiya sa ilang daang makasasalaon nga kinabuhi ug nagminyo sa matarong nga mga bana. Ang uban, nga nagtinguha nga mabuhi sa hingpit nga pagkabalaan, misulod sa mga monasteryo sa kababayen-an ug didto gigugol ang ilang kinabuhi sa pag-ayuno ug mga luha. Ang uban pa nagpuyo sa kalibutan nga walay bana, sa pagkabalaan, nga nagpanginabuhi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot. Ug wala usa sa mga salamangkang babaye ang misulti bisan kinsa bahin sa putli nga kinabuhi ni San Vitaly, kay sa diha nga usa kanila ang nagsugod sa pagsulti sa mga tawo nga si Vitaly miadto kanila dili alang sa sala, kondili alang sa ilang kaluwasan, si Vitaly, sa pagkadungog niini, nasubo kaayo nga ang iyang walay-sala nga kinabuhi napadayag, ug siya manalangin sa Dios nga silotan Niya kana nga babaye, aron ang tanang uban mahadlok ug dili na mosulti sa mga tawo bahin sa iyang mga buhat. Dayon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang maong babaye mahugno sa hunahuna, ug sa pagkakita niini, ang uban pang mga babaye mahadlok kaayo ug dili na mangahas nga mosulti bisan unsa sa mga tawo bahin sa pagkabalaan sa kinabuhi ni Vitaly. Ang mga tawo, bisan pa, miingon sa babaye nga nasuko:

'Tan-awa kung giunsa ka pagbayri sa Dios tungod kay sa sinugdan imong giingon nga kining monghe wala moanha kanimo aron makighilawas; karon klaro na nga usa siya ka makighilawas.'

Ug gipakaulaw siya sa tanan ug gisaway siya matag-adlaw, nga nag-ingon:

'Palayo diha, salbahis—nagpaabot na ang mga salamangkera para nimo,' ug gilud-an siya nila.

Ang santo, bisan pa man, nag-antos sa tanan uban sa pagkamaulawon, naglipay siya sa dihang nadungog niya ang mga pagpanamastamas ug mga pagsaway gikan sa mga tawo, kay nakakaplag siya og kahupayan sa hunahuna nga giisip siya nila nga usa ka dakong makasasala. Usahay, bisan pa man, moingon siya sa mga nagsaway kaniya:

'Wala ba koy lawas, sama sa tanang tawo? Gihimo ba sa Dios ang mga monghe nga walay lawas? Sa tinuod, ang mga monghe mga tawo ra sama sa uban.'

Ang uban nangayo kaniya og tambag:

'Amahan,' ingon nila, 'kuhaa ang usa sa mga salamangkera nga babaye isip imong asawa ug itaktak ang imong monghe nga bisti, aron dili madunggoan ang pagkamonghe tungod kanimo.'

Apan siya, murag nasuko, mitubag kanila:

'Dili ko gustong maminaw kaninyo; unsa may maayo nga madawat nako kung mangasawa ko ug mag-atiman sa akong asawa, sa mga anak, ug sa panimalay, ug igahin ang tanang adlaw sa akong kinabuhi sa kabalaka ug kakapoy? Ngano man nga kamo maghukom batok kanako? Sa katapusan, dili man kamo ang motubag alang kanako sa atubangan sa Dios. Tagda ninyo ang inyong kaugalingon, ug biyaan yo ko.' Usa ra ka Hukom sa tanan, ang Dios, nga magahatag ug ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan.

Busa gitago sa Balaan nga Vitalius ang iyang pagkabalaan gikan sa mga tawo.

Ang pipila ka mga klero misumbong kaniya sa Atubangan sa Iyang Kasantosohan Juan nga Maloloy-on, Patriyarka sa Alexandria, nga nag-angkon nga usa ka tigulang ang nagadaut sa tibuok siyudad pinaagi sa pagsulod sa mga balay sa mga salamangkera matag gabii. Apan ang Iyang Kabanalan ang Patriarka wala motuo sa mga manlalapas, kay kaniadto nadani siya sa mga manlalapas sa , sa dihang gisugo niya nga bugbogon ang usa ka putli ug balaan nga monghe—nga usa pa gani ka eunuko[3156] —usa ka inosenteng tawo nga nagbunyag sa usa ka babayeng Hudiyo, tungod kay mituo siya sa mga nanlapas batok kaniya. Sa paghinumdom niadtong insidente, wala tagda sa patriyarka ang mga nagpasipala kang Vitaly ug miingon kanila:

'Undang sa inyong pagpanamastamas, ug labi na gayud, ayaw ninyo pagpanamastamsi ang mga monghe. Wala ba kamo kahibalo sa nahitabo sa Unang Ekumenikal nga Konseho[3157] , sa dihang ang pipila sa mga obispo

[3156] Iyang pagserbisyo isip eunuko.

ug klero nagpresentar sa bulahan nga Emperador Constantino nga Dako og sinulat nga mga akusasyon batok sa usag usa mahitungod sa ilang mga sala?' Ang Emperador, pagkahuman gisugo nga dad-on ang usa ka nagdan-ag nga kandila, gisunog ang ilang mga sinulat nga wala gani niya basahi, ug miingon: 'Kung makita nako sa akong kaugalingong mga mata ang usa ka obispo o monghe nga nagbuhat og sala, tabunan nako siya sa akong kaugalingong bisti, aron walay bisan kinsa makakita kaniya nga nagasala.'

Busa gipahiya sa Labing Balaan nga Patriarka ang mga maninikas. Sa bahin sa sulugoon sa Dios nga si Vitalius, wala gyud siya mohunong sa pag-atiman sa kaluwasan sa mga makasasala nga kalag, ug walay nakahibalo sa iyang mahimayaong kinabuhi hangtod sa mismong takna sa iyang kamatayon.

Sa usa ka higayon, sa pagbiya ni Banal Vitalius sa balay sa mga bayaran sa kaagahon, gisugat siya sa usa ka batan-ong lalaki, usa ka salarin, nga padulong sa mga bayaran aron makasala uban kanila. Sa pagkakita niya kang Vitalius, gisumbag siya pag-ayo sa aping sa batan-ong lalaki ug miingon:

'Ikaw nga maluya ug daotan nga tawo, hangtod kanus-a ka pa dili maghinulsol ug molikay sa imong hugaw nga kinabuhi, aron ang ngalan ni Cristo dili na unta mapanglutos pa pinaagi kanimo?'

Mitubag ang santo:

'Tuohi ko, tawo, tungod sa paghampak nimo kanako, usa ka mapainubuson nga tawo, makadawat usab ka og ingon ana nga hampak sa aping nga ang tibuok Alexandria mudagan sa pagdungog sa imong paghilak.'

Paglabay sa mubo nga panahon, ang Banal nga si Vitalius mibalik sa iyang gamay ug masipit nga selda, nga iyang gitukod duol sa ganghaan nga gitawag og 'Sun Gates', ug didto siya malinawon nga namatay ug miadto sa Ginoo. Walay nakahibalo niini sa siyudad. Niadtong panahona, usa ka demonyo—sa porma sa usa ka makalilisang nga Etiyopiyano—nagpakita sa atubangan sa maong batan-ong mananapaw nga nakahampak sa maalamon nga tigulang sa aping; gihampak siya pag-ayo sa aping sa demonyo ug miingon:

'Dawata ang hampak nga gipadala kanimo sa monghe nga si Vitaly.'

Sa diha-diha dayon, ang batan-on napuno sa demonyo ug, natumba sa yuta, nagkurog-kurog sa kalibog, nga ang bula migawas sa iyang baba; sa samang higayon, gisi-gisi niya ang iyang sinina ug misinggit sa kusog kaayo nga ang mga lumolupyo sa tibuok Alexandria nangdagsang sa tunog sa iyang makalilisang nga pagsinggit. Gihasol siya sa demonyo sulod sa dugay nga panahon. Paglabay sa pipila ka oras, sa dihang nakabawi siya og gamay nga kalinaw sa hunahuna, nidali-dali ang batan-on paingon sa selda ni Vitaly, nga nagasinggit:

'Tintalawa-a ako, alagad sa Dios, kay nakasala ako kanimo, ug grabeng nakapasakit kanimo pinaagi sa paghampak kanimo sa aping. Karon, sama sa imong gipahibalo, nadawat na nako ang akong angay nga silot.'

Samtang nagasinggit siya ingon niini, midagan siya og paspas, kauban sa daghang tawo. Pagkadool niya sa selda sa tigulang, gilabay sa demonyo ang batan-on sa yuta ug nawala kini.

Ang batan-on, pagkahuman hingpit nga nabawi ang iyang kaugalingon, misugod sa pagsulti sa katawhan kung giunsa niya paghampak sa tigulang sa aping ug giunsa sa tigulang pagpanagna nga motubag siya niini. Unya, adunay pagkatok sa pultahan sa selda sa tigulang, apan wala'y tubag. Sa dihang gibungkag nila ang pultahan, ilang nakit-an siya nga nagluhod sa tunga-tunga sa selda, murag nag-ampo; ang balaan niyang kalag mibiya na paingon sa Ginoo. Sa iyang kamot, nagkupot siya og usa ka piraso nga papel nga gisulat:

'Mga tawo sa Alexandria! Ayaw paghukom sa dili pa ang takdang panahon, hangtod moabot ang Ginoo, ang Matarong nga Hukom.'

Niadtong takna, miabot didto ang usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo; kaniadto gusto na unta niya nga isulti sa mga tawo ang mahitungod sa balaan nga kinabuhi ni Vitalius, sama sa nahisgutan sa ibabaw. Miabot siya tungod kay gisultihan siya sa usa ka anghel nga nagpakita kaniya mahitungod sa pagpanaw sa maong halangdon, ug sa paghikap niya sa balaan nga mga labi sa santo, dali dayon siyang naluwas gikan sa pagpanag-iya. Sa samang paagi, daghang mga bulag ug pilay ang napasig-uli sa ilang mga sakit sa dihang nakahikap sa balaan nga lawas sa santo.

Pagkadungog sa kamatayon sa Reverendo, ang tanang mga babaye nga iyang gidala sa paghinulsol sa ilang mga sala pinaagi sa iyang mga pagdasig, nangdagsang sa iyang kabaong nga nagdala og gisindihang kandila ug lampara, nagahilak ug nagasubo alang k , ilang amahan ug magtutudlo. Sa samang higayon, ilang gisulti sa taas

---

[3157] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong 325 AD sa Nicaea isip tubag sa heretikal nga mga pagtulon-an sa presbiterong si Arius, nga blasphemous nga miangkon nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat sa Dios Amahan.

nga tingog sa tibuok katawhan ang kaayo sa tigulang, nga wala gani hikap-hikap sa bisan kinsa kanila sa iyang kamot, ug nga miabot kanila dili aron madala sila sa sala, kondili aron maluwas sila. Ang mga tawo, sa pagdungog sa ilang sugilanon, nasuko kanila ug miingon:

'Ngano man kaha nga gitago ninyo kanamo ang pagkabalaan sa kinabuhi niining dungog nga tigulang, kay tungod sa among pagkawalay kahibalo, nakasala kami pag-ayo batok kaniya pinaagi sa paghukom ug pagpasipala kaniya?'

Mitubag ang mga babaye sa mga pagsaway sa katawhan ingon niini:

'Nahadlok kami, kay kini nga tigulang gisugo kami, ubos sa seryosong panumpa, nga dili namo isulti bisan kinsa ang mahitungod sa iyang kinabuhi; ug sa diha nga usa sa among mga higala nagsugod sa pagpadayag sa iyang tinago sa mga tawo, siya gikupot sa kabuang. Busa, ang matag-usa kanamo, nga nahadlok sa ingon nga silot, nagpabilin nga hilom.'

Ug ang tanang katawhan nangahibulong sa kini nga sulugoon sa Dios, nga mapainubuson kaayo nga gitago ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi gikan sa uban. Samtang gihunahuna sa tanan nga siya usa ka dakong makasasala, siya usa ka higala sa Dios ug usa ka putli nga sudlanan sa Espiritu Santo. Nagpasipalaay ang mga tawo, nag-uyaw sa ilang kaulaw sa pagkamapintas sa paghukom sa usa ka tawo sa Dios ug sa paghatag og kasuko ug insulto sa usa ka tawo nga walay sala ug putli ang kasingkasing.

Sa dihang nakaabot sa Iyang Kasantosang Patriarka Juan nga Maloloy-on ang detalyadong salaysay sa tanan nga nahitabo, miadto siya uban sa tibuok niyang klero sa selda sa tigulang ug, pagkahuman niyang makita ang maong sulat diin gihangyo sila sa tigulang nga ayaw siya paghukmi, ug pagkahuman usab niyang masaksihan ang mga milagro nga nahitabo, miingon siya sa mga klero nga nangdaot sa dungog sa halangdon:

'Nakita ninyo, kung mituo unta ko sa inyong mga pulong ug ginsultohan ang inosente ug balaan nga tigulang, ako usab untang nataptan sa nawong, sama sa batan-ong lalaki nga nagpasipala sa balaan. Apan ako, sa pagkapaubos, nagpasalamat sa Ginoo nga wala ko maminaw sa inyong mga akusasyon ug busa nakalikay sa sala ug silot.'

Bisan pa niana, ang mga nangdaot ug nanghukom sa halangdong tigulang nabati og dakong kaulaw.

Pagkahuman niini, ang Labing Balaan nga Patriarka, pagkahuman niyang gikuha ang balaan nga mga nahabilin sa Reverendo Vitalius, gidala kini sa tibuok siyudad ug, sa atubangan sa tanang kababayen-an nga nangamubo sa ilang mga sala, nga nagahilak ug nagasubo, gilubong kini uban sa dungog, samtang naghimaya sa Dios, nga adunay daghang matinud-anong sulugoon nga wala mailhi sa mga tawo.

Ang maong tawo nga gisamdan sa demonyo mibiya sa kalibutan ug nahimong monghe. Ug daghan sa mga pumoluyo sa Alexandria, nga natudloan sa matinahuron nga kinabuhi ni Vitalius, gihimo nilang lagda sa ilang kaugalingon nga dili gayud mosaway sa bisan kinsa. Sumunod usab kita sa ilang ehemplo, uban sa tabang sa pag-ampo sa atong bililhon nga amahan Vitalius ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

6 Mayo

23 Abril (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Balaang Martir nga Reyna Alexandra ug sa mga Balaang Martir Anatolius ug Proteleon.

Ang Pag-antos ni San Jorge, ang Dakong Martir ug Mananaog

Kumemorasyon sa 23 Abril

Ang dili angay nga magmamando sa Imperyo Romano, ang walay Diyos nga si Diocletian[3158] , usa ka masigasig nga sumusunod ug patron sa pagsimba sa mga diyos-diyosan. Labaw sa tanang mga diyos, gihatagan

[3158] Si Emperador Diocletian, usa ka mabangis nga manlutos sa Kristiyanismo, naghari gikan sa 284 hangtod 305.

niya og dungog si Apollo[3159] , nga giila nga propeta sa umaabot. Kay ang demonyo nga nagpuyo sa sulod sa iyang walay kalag nga diyos-diyosan nagpanagna mahitungod sa umaabot, apan kining mga panagna wala gayud matinuod.

Sa usa ka higayon, nangutana si Diocletian kang Apollo bahin sa usa ka partikular nga butang[3160] . Mitubag ang demonyo:

'Dili ko gayud matagna ang umaabot, kay adunay mga matarong nga nagbabag kanako; mao nga ang mga mahikal nga tripod sa mga templo nagasulti ug bakak[3161] : ang mga matarong nagaguba sa among gahum.'

Nagsugod si Diocletian sa pagpangutana sa mga pari kinsa kining mga matarong nga tawo, nga tungod kanila dili makapanghula si Apollo. Mitubag ang mga pari nga sa yuta, ang mga matarong mao ang mga Kristohanon. Pagkadungog niini, napuno si Diocletian sa kasuko ug kalagot batok sa mga Kristohanon ug gibalik ang pagpanlupig kanila, nga kaniadto mihunong. Gikuha niya ang iyang espada batok sa matarong, inosente ug walay sala nga katawhan sa Dios ug nagmando sa pagpatay kanila sa tibuok yuta sa iyang gingharian. Busa, imbis nga mga mananapaw, mga tulisan, ug walay pulos nga mga tawo, napuno ang mga prisohan sa mga nag-angkon sa tinuod nga Dios. Gibilin ang kasagarang pamaagi sa pagpanakit tungod kay dili kini makatagbaw, ug gihimo ang labing malupit nga mga pag-antos, nga gisagubang sa daghang mga Kristohanon adlaw-adlaw ug bisan asa. Gikan sa tanang kanto, labi na sa Sidlakan, daghang sinulat nga mga panamastamas batok sa mga Kristohanon ang gidala ngadto sa hari. Kining mga pagpasangil nag-ingon nga daghan kaayo ang mga tawo nga wala mosunod sa mga sugo sa hari ug nagtawag sa ilang kaugalingon nga mga Kristohanon, nga kinahanglan nga tugutan sila nga magpabilin sa ilang pagtuo o pakig-awayon sila. Gitawag dayon sa hari ang iyang mga amphipates ug hegemonies gikan sa tanang dapit ngadto sa usa ka konseho sa Nicomedia[3162] , gipundok ang mga prinsipe, mga boyar ug ang tibuok niyang senado, ug, pagkahuman niyang ipadayag kanila ang iyang kasuko batok sa mga Kristohanon, gisugo ang matag-usa nga mohatag og tambag, sumala sa ilang pagtan-aw, kung unsaon pag-atubang sa mga nanghilayo gikan sa pagano. Human sa daghang pakigpulong sa mga nitambong sa konseho, gipahayag sa manunukso nga walay mas dungganon o mapuslanon pa kaysa pagdayeg sa karaang mga diyos sa katigulangan. Sa dihang miuyon ang tanan sa mga pulong sa hari, nagpadayon siya:

'Kung ingon ani ang inyong paghunahuna ug gusto ninyo kini buhaton nga masigasig, ug kung gihatagan ninyo og bili ang akong gugma, nan paningkamot kamo sa tanang paagi aron wagtangon ang Kristohanong pagtuo—nga supak sa atong mga dios—sa tibuok atong gingharian. Aron mas malampuson ninyo kini makab-ot, ako mismo ang motabang kaninyo sa tibuok nakong kusog.'

Gidayeg sa tanan ang mga pulong sa hari. Nagtigom si Diocletian ug ang Senado sa ikaduhá ug ikatulo ka higayon aron hisgutan ang paglaglag sa Kristiyanismo. Gipahibalo dayon nila sa katawhan ang desisyon, aron kini mahimong usa ka dili na mapangusgan nga sugo.

Niadtong panahona, adunay usa ka katingalahang sundalo ni Kristo sa Romano nga kasundalohan, si San Jorge, nga taga-Kapadokya[3163] , anak sa mga Kristohanong ginikanan, nga gipadako sa pagkamatinud-anon sukad pagkabata. Namatay ang iyang amahan samtang bata pa siya; ang iyang amahan namatay human siya pag-antos sa pag-torture tungod sa pag-angkon sa iyang pagtuo kang Kristo. Ang inahan ni George mibalhin uban kaniya paingon sa Palestina, kay kana ang iyang yutang natawhan ug diin siya adunay dagkong mga kabtangan.

Sa pagdako niya, si San Jorge nailhan tungod sa iyang gwapong dagway, kaisog, ug pisikal nga kusog, mao nga gitahasan siya nga tribuno[3164] sa usa ka iladong rehimen militar. Niining ranggo, gipakita niya ang dako

---

[3159] Si Apollo usa sa labing girespeto nga Greko-Romanong paganong diyos. Gitan-aw siya nga diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man manalipod sa kaayohan sa publiko ug propeta sa umaabot.

[3160] Sa tanang lisod nga kahimtang sa kinabuhi, ang mga paganong emperador naandan nga mangayo og tambag gikan sa mga pari – mga ministro sa mga dios-diosan – nga giingong nagpadayag sa kabubut-on sa mga dios kanila. Kini nga batasan labi ka laganap sa karaang Gresya. Dinhi, lakip sa uban, bantog ang Orakulo sa Delphic (usa ka dapit sa pagpanagna), diin adunay espesyal nga mga babaye – mga propetesa (Pythias).

[3161] Ang mga paring pagano moupo sa tripod samtang nagkonsulta sa ilang mga diyos.

[3162] Nicomedia – usa ka dakong siyudad sa karaang Asia Minor, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga suok sa golpo nga gihimo sa Dagat Marmara. Ang siyudad nakakuha sa ngalan gikan sa nagtukod niini, si Nicomedes I, Hari sa Bithynia, nga nabuhi sa ika-3 nga siglo BC. Karon, ang dapit sa kaniadto nga maanindot nga Nicomedia gipuy-an sa gamay nga lungsod sa Ismid.

[3163] Cappadocia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3164] Tribuno – usa ka kumander militar.

kaayong kaisog sa gubat nga si Emperador Diocletian, nga wala pa kahibalo sa iyang pagka-Kristiyano, gipasidunggan siya sa ranggo sa comeatus[3165] ug komander militar. Apan ang inahan ni San Jorge namatay na niadtong panahona.

Sa dihang nakahukom si Diocletian sa plano nga pag-usig ug paglaglag sa mga Kristohanon, si San Jorge naa pa sa serbisyo sa emperador. Sukad pa sa unang adlaw, sa dihang nasayud si San Jorge nga kining dili matarong nga plano dili na mausab, ug nahibalo sa kalukhan sa mga dili matinuoron batok sa mga Kristohanon, iyang gihunahuna nga miabot na ang panahon alang sa kaluwasan sa iyang kalag. Dali dayon, gipangbahin ni San Jorge ang tanan niyang bahandi—bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bisti—sa mga kabus; gihatagan niya og kagawasan ang mga ulipon nga nag-alagad kaniya; ug, alang sa mga ulipon nga naa sa iyang mga propyedad sa Palestina, gisugo niya nga ang uban buhian, samtang ang uban ihatag sa mga walay-puy-anan. Sa ikatulong adlaw, sa dihang gikatakda ang katapusang konseho sa hari ug sa iyang mga prinsipe bahin sa walay balaod nga pagpatay sa mga inosenteng Kristohanon, si San Jorge, ang maisugong mandirigma ni Kristo, Gibaliwala niya ang tanang kahadlok sa tawo ug, nga ang kahadlok sa Dios ra ang naa sa iyang sulod, mitindog siya sa atubangan niadtong dautan ug walay balaod nga tigum nga may masidlak nga nawong ug maisugong hunahuna, ug gisultihan sila niining mga pulong:

'O Hari, ug kamo, mga prinsipe ug mga konsehal! Gitudlo kamo aron ipatuman ang maayong mga balaod ug matarong nga paghukom, apan naglagot kamo pag-ayo batok sa mga Kristohanon, nagpadayon sa paglapas sa balaod ug nagpagawas og dili matarong nga mga sugo bahin sa paglitis sa mga inosenteng tawo nga wala magbuhat og dautan sa bisan kinsa. Gipanglutos ug gipaka-antos ninyo sila, gipugos bisan pa ang mga nakakat-on sa pagkamapinoon sa pagsumpo sa inyong buang nga kawalay-pagkadi-osnon. Apan dili, ang inyong mga dios-diosan dili mga dios! Ayaw kamo palimbong niining bakak. Si Jesu-Cristo mao ang usa ka Dios, ang usa ka Ginoo sa himaya sa Dios Amahan, pinaagi kaniya gimugna ang tanang butang ug ang tanang butang naglungtad pinaagi sa Iyang Espiritu Santo. O kamo mismo ang makaila sa kamatuoran ug makat-on sa pagkamapanghimatuod, o ayaw ninyo samoki sa inyong kabuang ang mga nakaila na sa tinuod nga pagkamapanghimatuod.

Natingala sa mga pulong ni San Jorge ug sa iyang dili gilauman nga kaisog, ang tanan mitutok sa hari, nga nagpaabot sa iyang tubag sa santo. Apan ang hari nabigla kaayo nga dili na makabawi; daw natul-og sa dalugdog, naglingkod siya nga hilom, gipugngan ang iyang kasuko. Sa katapusan, gisinyasan sa hari ang iyang amigo nga si Magnentius, usa ka amphipate nga anaa sa konseho, aron tubagon si San Jorge.

Gipatawag ni Magnentius ang santo sa iyang kiliran ug miingon kaniya:

'Kinsa ang nag-awhag kanimo sa ingon ana ka dako nga kaisog ug tapang sa pagpanulti?'

'Ang kamatuoran,' tubag sa santo.

'Unsa man kining kamatuoran?' miingon si Magnentius. Miingon si George:

'Ang kamatuoran mao si Kristo mismo, nga imong gipanglutos.'

'Busa Kristiyano pud ka?' pangutana ni Magnentius.

Ug mitubag si Santo Jorge:

"Ako usa ka alagad ni Cristo, akong Ginoo, ug sa pagsalig kaniya, mianha ako sa inyong taliwala sa akong kaugalingong kagustuhan aron magpamatuod sa kamatuoran."

Sa pagdungog sa mga pulong sa santo, nabuhat ang tibuok tigum; nagsugod ang tanan sa pag-istorya, usa ka butang pagkahuman sa lain, ug misangpot sa kagubot ug kusog nga pag-ingay, sama sa kasagaran mahitabo sa dagkong panagtigom.

Unya gisugo ni Diocletian nga ibalik ang kahilom, ug sa pagtan-aw niya sa santo, nakaila siya kaniya ug miingon:

'Dugay na kong namangha sa imong pagka-maharlika, O George! Sa pag-ila nga ang imong batasan ug kaisog angay sa dungog, gihatagan tika og puwesto nga dili gamay ang ranggo. Ug karon, sa diha nga nagsulti ka og mga pulong nga supak nga makadaut kanimo, ako, tungod sa akong gugma sa imong kinaadman ug kaisog, nagahatag kanimo og tambag isip usa ka amahan ug nag-awhag kanimo nga ayaw isakripisyo ang himaya sa militar ug ang dungog sa imong ranggo, ni ayaw pasakop ang kabatan-onan sa imong panit sa pag-antos tungod sa

[3165] Comitus – sa karaang Roma, usa ka senior nga kumander militar nga misunod sa emperador sa iyang mga biyahe. Tungod kay ang mga comiti kabahin sa retinue sa emperador ug sila usab iyang mga magtatambag, kini nga opisina giisip nga labing dungog.

imong pagsuway. Halad og sakripisyo sa mga dios, ug makadawat ka pa gani og mas dako nga dungog gikan kanamo."

Mitubag si San Jorge:

'Oh, unta ikaw mismo, O Hari, makaila sa tinuod nga Dios pinaagi kanako ug ihalad Niya ang halad sa pagdayeg nga Iyang gihigugma! Ihatag Niya kanimo ang usa ka mas maayong gingharian—usa ka imortal—kay ang gingharian nga imong gina-enjoy karon kay malabay, walay pulos ug dali nga mawala, ug kauban niini mawala usab ang malabay nga kalipay niini. Ug kadtong nabihag niini, wala gyud makapahimulos. Wala'y bisan usa niini nga makapaluya sa akong pagkamatinud-anon, ni makapahadlok sa akong kalag o makapahuyang sa akong pagkamapailubon."

Kining mga pulong ni San Jorge nakapahimo sa hari nga masuko kaayo. Wala niya tugoti nga mahuman ni San Jorge ang iyang pakigpulong, busa gisugo sa hari ang iyang mga guwardiya nga palagson si Jorge sa tigum gamit ang ilang mga pika ug ipriso siya.

Sa dihang gisugdan sa mga sundalo ang pagpatuman sa sugo sa hari ug usa ka pika nakahikap na sa lawas sa santo, ang tumoy niini dali nga nahimong humok sama sa tanso ug mibaliko. Samtang ang mga ngabil sa martir napuno sa pagdayeg sa Dios.

Pagkahuman nila madala ang martir sa dungeon, gipa-uyog siya sa mga sundalo nga nakatutok ang nawong sa yuta, giputot ang iyang mga tiil sa stocks, ug gibutangan og bug-at nga bato ang iyang dughan. Mao kini ang gisugo sa torturer. Gidala sa santo ang tanan niini, nagpadayon sa walay hunong nga pagpasalamat sa Diyos hangtod sa sunod adlaw.

Sa pagsubang sa adlaw, gitawag pag-usab sa hari ang martir aron susihon, ug sa dihang nakita niya si George nga nabug-atan sa bato, nangutana siya kaniya:

'Naghinulsol na ba ka, George, o nagpadayon pa ba gihapon ka sa imong pagsupak?'

Si San Jorge, nga gibug-atan sa bug-at nga bato nga nakapatong sa iyang dughan, halos dili na makahingusog sa pagsulti:

'O Hari, nagtuo ba gyud ka nga naabot na nako ang ingon nga kakapoy nga, human sa ingon ani ka gamay nga pag-antos, biyaan nako ang akong pagtuo? Mas dali kang kapoy sa pag-antos kanako kaysa ako nga maantos kanimo.'

Unya gisugo ni Diocletian nga dad-on ang usa ka dakong ligid, diin sa ilawom gibutang ang mga tabla nga gipandagan og mga puthaw nga punta nga sama sa espada, kutsilyo, ug dagom; ang uban tuwid, ang uban kurbado sama sa pamingwit. Gisugo sa emperador nga itali ang hubad nga martir sa maong ligid ug, samtang nag-ikot kini, ang tibuok niyang lawas pagatolan sa mga puthaw nga punta nga nakapako sa mga tabla. Si San Jorge, nga gipikas-pikas ug gipisil sama sa usa ka tuge, mapisan niyang gisagubang ang iyang mga pag-antos. Sa sinugdan, siya nag-ampo sa Dios sa kusog nga tingog; unya, hilom ug sa iyang kaugalingon, nagpasalamat siya sa Dios, nga wala magpagawas bisan usa ka hungihong, apan nagpabilin nga daw natulog o nawagtangan sa malay.

Sa pagtuo nga patay na ang santo, malipayon nga gidayeg sa hari ang iyang mga dios ug gisultihan si George niining mga pulong:

'Ain-a man karon ang imong Dios, Jorge? Ngano wala ka niya luwasa gikan sa ingon ani nga pag-antos?'

Gisugo niya dayon nga si George, nga daw patay na, buhian gikan sa ligid, samtang siya mismo miadto sa templo ni Apollo.

Kalit lang nangitngit ang langit ug misinggit ang makalilisang nga dagundong sa langit, ug daghan ang nakadungog og tingog gikan sa ibabaw:

'Ayaw kahadlok, George; ania ako uban kanimo.'

Usa ka dakô ug katingalahang kahayag ang mitungha, ug ang Anghel sa Ginoo, sa porma sa usa ka gwapo ug putli ang nawong nga batan-on nga lalaki nga nababad sa kahayag, mitindog tupad sa ligid; gibutang niya ang iyang kamot sa martir, ug miingon:

'Paglikay!'

Ug walay bisan kinsa ang nangahas nga moduol sa ligid o sa martir samtang nagpadayon ang panan-awon. Sa dihang nawala na ang Anghel, ang martir mismo ang mibaba gikan sa ligid, nga gipagawas niini sa Anghel ug napaayo sa iyang mga samad niini. Ug si San Jorge nagtindog didto, nga wala'y kadaut sa iyang lawas, ug mitawag sa Ginoo.

Sa pagkakita sa maong milagro, ang mga sundalo napuno sa dakong kahadlok ug kalibog, ug ilang gisulti sa hari ang nahitabo, nga niadto anaa sa templo nagbuhat og hugaw nga serbisyo sa mga diyos-diyosan. Misunod si San Jorge sa mga sundalo ug mitungha sa atubangan sa hari sa templo.

Sa sinugdan, wala motuo ang hari nga si San Jorge gayud ang nagbarog sa iyang atubangan, kondili nagtuo siya nga usa kini ka tawo nga pareho kaniya. Ang mga naglibot sa hari mitutok pag-ayo kang Jorge ug napuno sa pagtuo nga siya gayud kini; labaw pa, ang mismong martir nagpahayag sa kusog nga tingog:

'Ako si George.'

Ang kahadlok ug kalibog nagpabilin nga walay makasulti sulod sa taas nga panahon. Apan duha ka lalaki nga naa didto, sila Anatolius ug Proteleon, nga naggunit sa dungganong katungdanan isip praetorian[3166] , ug kinsa gikatudloan na sa Kristohanong pagtuo, sa dihang nakakita niining katingalahang milagro, hingpit silang napalig-on sa ilang pag-angkon kang Kristo ug misinggit:

'Usa ra ka dako ug tinuod nga Dios, ang Dios sa mga Kristohanon!'

Gisugo dayon sa hari nga dakpon sila, dalhon sa gawas sa siyudad nga walay paglitis, ug patyon sa espada.

Si Reyna Alexandra, nga naa usab sa templo, pagkakita sa katingalahang pag-ayo sa martir ug pagkadungog sa pagpakita sa Anghel, nakaila sa kamatuoran. Apan sa dihang gusto na niyang maisugon nga ikumpisal si Kristo, gipugngan siya sa iyang gobernador ug, sa wala pa masayri sa hari kini, gisugo siya nga ibalik sa palasyo.

Ang dautang Diocletian, nga dili makahimo og bisan unsang maayo, nagmando nga itambog si San Jorge sa usa ka kanal nga gilibotan og bato ug puno sa apug, ug nga itabon siya didto sulod sa tulo ka adlaw.

Samtang gidala siya ngadto sa lubnganan, ang santo misangpit sa Ginoo sa kusog nga tingog:

'Manluluwas sa mga nag-antos, dalangpanan sa mga gipanglutos, paglaum sa mga walay paglaum, O Ginoo nga akong Dios! Paminawa ang pag-ampo sa imong alagad, tan-awa ako ug kaluy-i ako. Luwasa ako gikan sa mga limbong sa kaaway ug itugot nga mapadayon nako ang pag-angkon sa Imong Balaang Ngalan hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi. Ayaw ako biyai, O Ginoo, tungod sa akong mga sala, basi paingonon sa akong mga kaaway: 'Ain diay ang iyang Dios?' Ipakita ang Imong gahum ug pasidunggi ang Imong Ngalan kanako, Imong dili takos nga alagad. Padal-a kanako ang usa ka Anghel, usa ka magbabantay alang kanako, bisan pa dili ako takos—Ikaw nga nagahimo sa hurno sa Babilonia nga nahimong hamog ug nagapanalipod sa Imong mga batan-on nga walay samad (Dan. 3), kay Ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa ingon nga pag-ampo ug paghimo sa tanda sa krus sa tibuok niyang lawas, misulod si San Jorge sa hukayan, nagalipay ug naghimaya sa Dios. Pagkahuman nila paghigot sa martir ug, sumala sa sugo, pagtabon kaniya sa hukayan og apog, mihawa ang mga sulugoon sa hari.

Sa ikatulong adlaw, gisugo sa hari nga hukayon ang mga bukog sa martir gikan sa lubnganan sa apog, kay iyang gihunahuna nga nasunog didto si San Jorge. Pag-abot sa mga sulugoon ug pagtangtang sa apog, ilang nakaplagan ang santo, supak sa tanang gipaabot, nga wala'y kadaut, buhi, himsog ug nakagawas gikan sa iyang mga gapus. Mitindog siya nga may masidlak nga nawong, gipahaba ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nagpasalamat sa Diyos sa tanang Iyang mga panalangin.

Ang mga sulugoon ug ang mga tawo nga naa didto napuno sa kahadlok ug katingala ug, daw sa usa ka tingog, gidayeg nila ang Dios ni San Jorge, nga gitawag Siya nga ang Labaw.

Pagkahibalo ni Diocletian sa nahitabo, gisugo dayon niya nga dad-on ang santo sa iyang atubangan ug miingon nga puno sa katingala:

'Diin, George, nakuha nimo ang ingon ani nga gahum, ug unsang salamangka ang imong gigamit? Sultihi kami. Nagtuo ko nga tinuyo ka nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka magtutuo kang Kristo aron ipakita ang imong maalam-alamon nga salamangka, aron ikatingala ang tanan sa imong salamangka, ug aron ipakita ang imong ka-dako pinaagi niini.'

'O Hari,' tubag sa santo, 'nagtuo ko nga dili ka mosuwat sa imong baba aron mosulti og blasphemiya batok sa Labawng Ginoo, nga alang Niya posible ang tanang butang ug Siya nagluwas sa kalisdanan sa mga nagbutang sa ilang paglaum kaniya. Apan ikaw, nga nadani sa yawa, nahulog sa ingon ka lawom nga sayop ug pagkaguba nga gitawag nimo nga salamangka ug pangkukulam ang mga milagro sa akong Dios—nga makita sa imong

[3166] Praetor – usa ka hukom sa siyudad.

kaugalingong mga mata. Naga-hilak ako tungod sa imong pagkabulag, gitawag tika nga gisumpa, ug giisip tika nga dili takus sa akong tubag.

Unya gisugo ni Diocletian nga dad-on ang puthaw nga bota, nga ang taas nga mga pako nga gisaksak sa ilawom niini pasigaon hangtud mamula, nga pugson ang martir nga isuot kini nga mga bota, ug siya dad-on, samtang gibugbog, paingon sa bilanggoan. Samtang gidala ang martir, nga nagsul-ob niini nga paagi, ang taga-pahirap, nga nagbinuang kaniya, miingon:

'Dali kaayo ka molakaw, George, paspas kaayo ka!'

Ang martir, bisan pa man, nga gihulbot nga dili makatawo ug gisumbatan sa mabangis nga mga hampak, miingon sa iyang kaugalingon:

'Padayon, George, aron makaabot ka sa imong tumong, kay *dili* ka *man* nagdagan *"paingon sa wala mailhi"* (cf. 1 Cor. 9:26, nga mao ang paingon sa walay katapusang kaluwasan).'

Unya, sa pagtawag niya sa Dios, miingon siya:

– Tan-awa gikan sa langit, O Ginoo, tan-awa ang akong paningkamot ug paminawa ang pag-agik-agik sa imong alagad nga nakadena, kay midaghan ang akong mga kaaway ug 'gihigugma ko nila sa mabangis nga pagdumot' (Sal. 24:19), apan Ikaw mismo, Ginoo, tambali ako, kay nabungkag ang akong mga bukog, ug hatagi ako og paglahutay hangtod sa katapusan, aron dili moingon ang akong kaaway: 'Nalabaw ko kaniya.'

Uban sa maong pag-ampo, si San Jorge mibiyahe paingon sa bilanggoan. Didto siya gibilanggo; gikapoy na kaayo ang iyang lawas, gisi-gisi ang iyang mga bitiis, apan wala gayud mapukan ang iyang espiritu. Tibuok adlaw ug tibuok gabii wala gyud siya mohunong sa pagpasalamat ug pag-ampo sa Diyos. Ug niadtong gabii mismo, pinaagi sa grasya sa Diyos, naayo siya sa iyang mga samad; nabalik ang kahimsog sa iyang mga bitiis ug sa tibuok niyang lawas.

Sa buntag, gidala si San Jorge sa atubangan sa hari sa lugar sa pampublikong pasundayag, diin naglingkod ang hari uban sa tibuok niyang korte. Sa dihang nakita sa hari nga ang martir naglakaw nga normal ug wala maglimpyo, murag wala gyud siya masinati og samad, miingon ang hari kaniya nga puno sa katingala:

'Busa, George, ganahan ka ba sa imong mga bota?'

'Kaayo,' tubag sa santo.

Ug miingon ang hari:

'Undang sa imong kabastosan; mahumok ug masunuron, ug, ilabay kining mahiwagang limbong, maghalad og sakripisyo sa maloloy-ong mga dios, aron dili ka mawad-an niining matam-is nga kinabuhi pinaagi sa daghang pag-antos.'

Mitubag si San Jorge:

"Ka-bogo kaayo ka, sa pagtawag nimo sa gahum sa Dios nga salamangka ug walay-uba nga pagpasigarbo sa limbong sa demonyo!"

Gitan-aw ni Diocletian ang santo sa masuko nga mga mata, giputol niya ang iyang pakigpulong sa usa ka kusog nga pagsinggit ug gisugo ang mga naa didto nga hampakon siya sa baba; aron, ingon sa tortyurero, makat-on siya nga dili mosukol sa mga hari. Unya gisugo niya nga latigon si San Jorge gamit ang latigo nga panit sa baka hangtod ang iyang unod, nga sagol sa dugo, mipilit sa yuta.

Bisan pa sa mabangis nga pagpanakit, wala mawala kang San Jorge ang kalinaw sa iyang nawong. Natingala kaayo ang hari niini, mao nga miingon siya sa mga naglibot kaniya:

'Sa tinuod, dili kini tungod sa kaisog ug kusog ni George, kondili tungod sa pipila ka mahikang limbong.'

Unya miingon si Magnentius sa hari:

'Aduna dinhi usa ka tawo nga maalamon sa salamangka. Kung sugoan nimo nga dad-on siya sa imong atubangan, mapildi dayon si George ug mosumite sa imong kabubut-on.'

Gidali-dali dayon nga gitawag ang salamangkero sa atubangan sa hari, ug miingon si Diocletian kaniya:

'Ang tanan nga ania nakasaksi sa dautang gibuhat dinhi ni George; apan kung giunsa niya kini gibuhat, ikaw ra nga maalam sa ingon nga arte ang nakahibalo.' Pildiha ug laglaga ang iyang salamangka ug pasumpoa siya kanato, o dayon patya siya gamit ang mga halamang panubag, aron matagbo niya ang kamatayon nga angay kaniya tungod sa limbong nga iyang nahibal-an. Mao nga gipabilin ko siyang buhi hangtod karon."

Ang salamangkero nga ginganlan og Athanasius, misaad nga tumanon ang tanan nga gisugo pagkasunod adlaw.

Pagkahuman gisugo sa hari nga bantayan ang martir sa bilanggoan, mibiya siya sa hukmanan, samtang ang santo misulod sa bilanggoan, nagtawag kang Dios:

'Ipakita, O Ginoo, ang Imong kaluoy kanako; giya sa akong mga lakang padulong sa Imong pag-angkon ug panalipdi ang akong agianan sa Imong pagtuo, aron ang Imong labing balaan nga ngalan mapadayeg bisan asa.'

Sa buntag, mibalik ang hari sa hukmanan ug mipahimutang sa taas nga plataporma nga makita sa tanan. Miabot usab si Athanasius nga salamangkero, nagpasigarbo sa iyang kinaadman, nagbitbit og mga mahiwagang tambal sa lain-laing sudlanan aron ipakita sa hari ug sa tanan nga naa didto. Ug miingon si Athanasius:

'Dad-a karon dinhi ang gipahamutang nga patyon, ug pasagdi siyang makakita sa gahum sa atong mga dios ug sa akong salamangka.'

Unya, gikuha ni Athanasius ang usa ka sudlanan ug miingon sa hari:

'Kung gusto nimo nga mosunod kana nga buang sa imong matag sugo, ipainom kaniya kini nga potion.'

Gikuha ang lain pa nga sudlanan, nagpadayon ang salamangkero:

'Apan kon gusto sa inyong korte nga masaksihan ang iyang mapait nga kamatayon, pasagdi siyang imnon kini.'

Sa diha-diha dayon, sa sugo sa hari, gidala si San Jorge sa atubangan sa korte. Ug miingon kaniya si Diocletian:

'Karon, George, ang imong salamangka mapukan ug matapos na.'

Ug gisugo niya nga pugson ang santo sa pag-inom sa mahiwagang potion. Pagkahuman niya kini nga gilamon nga walay pagduha-duha, wala'y kadaut si George, naglipay ug nagbinuang sa limbong sa yawa. Nagbukal sa kasuko, gisugo sa emperador nga pugson siya sa pag-inom og lain nga potion, nga puno sa makamatay nga hilo. Ang santo, bisan pa, wala maghulat nga pugson siya nila, apan gikuha niya sa iyang kaugalingong kabubut-on ang sudlanan ug gisimsim ang makamatay nga hilo; apan wala siya'y kadaut, kay napreserbar siya gikan sa kamatayon pinaagi sa grasya sa Dios.

Natingala ang hari ug ang tibuok niyang korte; nabulabog usab ang salamangkero nga si Athanasius. Paglabay sa pipila ka panahon, miingon ang hari sa martir:

'Hangtud kanus-a, George, nga padayon ka pa namong ikatingala sa imong mga buhat, sa dili pa nimo isulti kanamo ang kamatuoran: pinaagi sa unsang mahiwagang arte nga imong gipanghimakak ang mga pag-antos nga gipahamtang kanimo ug nagpabilin nga walay kadaut gikan sa makamatay nga ilimnon? Isulti kanamo ang tanan sa tinuod, kay gusto ka namo paminawon uban sa pagpaubos.'

Mitubag ang bulahan nga si George:

'Ayaw paghunahuna, Oh Hari, nga wala ko'y pagtagad sa mga pag-antos tungod sa panghunahuna sa tawo. Dili, naluwas ako pinaagi sa pagtawag kang Kristo ug sa Iyang gahum. Pinaagi sa pagsalig kaniya, ug sa pagsunod sa Iyang misteryosong pagtulon-an, among giisip nga walay bili ang mga pag-antos.'

Ug miingon si Diocletian:

'Unsa man, busa, ang sulod sa misteryosong pagtulon-an sa imong Kristo?'

Mitubag si George:

'Nasayud Siya nga ang inyong dautang tuyo walay makab-ot, ug nagtudlo Siya sa Iyang mga sulugoon nga dili mahadlok kanila nga mamamatay sa lawas, kay dili nila mapatay ang kalag. Kay miingon Siya: *'Walay bisan usa ka buhok sa inyong ulo nga malaglag'* (Lucas 21:18), *'Mokupot sila ug mga bitin; ug kung moinom sila ug bisan unsang makamatay, dili kini makadaot kanila'* (Marcos 16:18). *'Ang bisan kinsa nga motuo kanako, buhaton usab niya ang mga buhat nga akong gibuhat'* (Juan 14:12). Paminawa, Oh Hari, kining tinuod nga saad Niya kanato, nga akong gisulti kanimo sa mubo.

'Unsa man, busa, kining mga buhat Niya nga imong gihisgutan?' pangutana ni Diocletian.

Mitubag ang santo:

'Ang paghatag og panan-aw sa mga bulag, ang paglimpyo sa mga ketong, ang pagbalik sa abilidad sa paglakaw sa mga pilay, ang pagbalik sa pandungog sa mga bingi, ang pagpahawa sa mga hugaw nga espiritu, ang pagbanhaw sa mga patay—kini ug susamang mga buhat mao ang mga buhat ni Cristo.'

Mituyok ang emperador kang Athanasius ang magus, ug nangutana kaniya:

'Unsa man imong ikasulti bahin niini?'

'Natingala ko,' tubag ni Atanasio, 'sa iyang pagpanamastamas sa imong pagkamaulawon, nga nagasulti ug bakak sa paglaum nga makalikay sa imong gahum nga hari. Kami, nga adlaw-adlaw nag-angkon sa daghang panalangin sa among mga dios nga imortal, wala pa gayud makakita kanila nga nagbanhaw sa mga patay. Apan kining tawoha, nga nagbutang sa iyang paglaum sa usa ka patay nga tawo ug nagtuo sa usa ka Dios nga gilansang sa krus, nagasulti nga walay pangaulaw, nga nag-angkon nga Nakahimo Siya og dagkong mga buhat. Tungod kay gikumpisal ni George sa atubangan nato tanan nga ang iyang Dios mao ang nagbuhat sa ingon nga mga milagro, ug nga kadtong mga nagtuo kaniya nakadawat gikan kaniya og usa ka saad nga dili mapakyas nga sila usab makahimo og ingon nga mga buhat sama sa iyang gibuhat, pasagdi si George nga buhion ang patay sa atubangan nimo, Oh Hari, ug sa atubangan nato tanan. Unya mosumite usab kami sa iyang Dios ingon nga Makagagahum. Tan-awa, gikan dinhi, sa gilay-on, makita ang lubnganan diin bag-ohay lang gilubong ang usa ka patay nga tawo nga akong nailhan sa kinabuhi. Kung buhion siya ni George gikan sa kamatayon, nan sa tinuod nga napildi niya kami.

Natingala ang hari sa tambag ni Athanasius. Ang lubnganan nga iyang gipakita nahimutang tunga ka estadyum ang gilay-on gikan sa lugar sa paglitis[3167] . Kay ang paglitis gihimo sa dapit sa kaniadto nga teatro, duol sa ganghaan sa siyudad. Apan ang maong lubnganan naa sa gawas sa siyudad, tungod kay, sumala sa batasan sa mga Griyego, ilang mga patay gilubong sa gawas sa siyudad. Ug gisugo sa hari ang martir nga buhion pag-usab ang patay, aron ipakita ang gahum sa iyang Dios. Si Magnentius, ang amphipate, mipangayo unya sa hari nga buhian si George gikan sa iyang mga kadena. Sa dihang gikuha na ang mga kadena kang George, miingon si Magnentius kaniya:

'Ipakita kanamo, Jorge, ang mga katingalahang buhat sa imong Dios, ug imong madala kami tanan sa pagtuo Niya.'

Ug miingon ang santo kaniya:

'Ang akong Dios, nga nagmugna sa tanang butang gikan sa walay sulod, adunay gahum nga buhion pag-usab ang patay pinaagi kanako; apan kamo, nga natabonan ang inyong hunahuna, dili makasabot sa kamatuoran. Bisan pa, akong Ginoo, alang sa mga tawo nga ania, buhaton Niya ang inyong gipangayo aron matintal ko—aron dili ninyo kini ikonsiderar nga salamangka.' Tinuod ang gisulti sa salamangkero nga inyong gidala dinhi: ni ang salamangka ni ang gahum sa inyong mga dios makapabangon sa patay. Apan ako, sa atubangan sa tanan nga nagatindog dinhi ug aron madungog sa tanan, motawag sa akong Dios.

Pagkahuman niya niini, mituhop si George ug nag-ampo sa Diyos sa dugay nga panahon uban sa mga luha; unya, sa pagbarog, misinggit siya sa Ginoo sa kusog nga tingog:

'Walay katapusan nga Dios, maloloy-on nga Dios, Dios sa tanang gahum, Makagagahum, ayaw pagpasipala ang mga nagasalig Kanimo, O Ginoong Jesu-Cristo; paminawa ako, imong mapainubsanon nga sulugoon, karon nga takna, Ikaw nga nakadungog sa Imong mga balaan nga Apostoles sa matag dapit, pinaagi sa matag milagro ug timaan. Ihatag niining dautang katawhana ang timaan nga ilang gipangita, ug biyaa ang patay nga nagahigda sa lubnganan, aron mahuya ang mga nagalikay kanimo, ug alang sa himaya kanimo, sa imong Amahan, ug sa Labing Balaan nga Espiritu. O Ginoo, ipakita sa mga ania nga Ikaw mao ang Usa ka Dios sa tibuok kalibutan, aron mailhan nila Ikaw, ang gamhanang Ginoo, nga ang tanang butang masakop Kanimo ug nga ang Iyang himaya magpabilin hangtod sa kahangturan. Amen.

Sa diha-diha nga miingon siya og 'Amen', mitunog ang dalugdog ug nangurog ang yuta, nga napuno sa kahadlok ang tanan. Unya nahugno ang atop sa lubnganan, nabuksan ang kabaong, ug mibanhaw ang patay nga tawo, migawas gikan sa kabaong. Ang tanan nga nakasaksi niini naparalisa sa kahadlok. Sa diha-diha dayon, mikaylap sa katawhan ang balita sa nahitabo, ug daghan ang naghilak samtang gidayeg si Kristo isip dakong Dios. Ang hari, apan, ug ang tanan nga kauban niya, nga napuno sa kahadlok ug kawalay pagtuo, sa sinugdan miingon nga si George, nga usa ka dakong salamangkero, wala magbanhaw og patay gikan sa kabaong, kondili usa ka espiritu o hulagway, aron limbongan ang mga nakasaksi niini. Unya, sa dihang nasabtan nila nga ang nagbarog sa ilang atubangan dili usa ka hulagway kondili tinuod gayud nga usa ka tawo nga nabanhaw gikan sa mga patay ug nagtawag sa ngalan ni Cristo, ang hari ug ang mga maharlika napuno sa dakong kalibog ug katingala, ug hilom nilang gilibotan si George, hingpit nga wala silay nahibaloan unsay buhaton. Si Atanasio, bisan pa niana, nahulog

[3167] Ang stadia usa ka yunit sa gitas-on; katumbas kini sa hapit 88 ka fathom nato.

sa tiilan sa santo, nag-angkon nga si Kristo mao ang Labawng Ginoo nga Dios, ug nangayo sa martir nga pasayloon siya sa mga sala nga iyang nabuhat tungod sa kawalay-hibalo. Paglabay sa taas nga panahon, gisugo sa katapusan ni Diocletian ang katawhan nga hilom ug miingon:

'Nakita ba ninyo kini nga limbong, mga tawo? Nakita ba ninyo ang dautang buot ug kalimbut-on niining mga salamangkero?' Ang daotan kaayo nga si Atanasio, nga nitabang sa usa ka salamangkero sama kaniya, wala maghatag og hilo kang San Jorge, kondili usa ka gipanghilo nga tambal aron matabangan siya sa pagpanglimbong kanato. Gihimo nila nga daw patay ang usa ka buhing tawo ug, pinaagi sa salamangka sa atubangan mismo sa atong mga mata, gibanhaw siya nga daw nabanhaw gikan sa kamatayon.

Pagkahuman niini, gisugo sa emperador nga putlon ang ulo ni Atanasio ug sa usa nga 'mibanhaw gikan sa mga patay' nga walay pagsusi o pagpanglutos una; alang sa balaan nga martir ni Kristo, si San Jorge, gisugo niya nga ipabilin siya sa prisohan ug sa kadena hangtod siya mismo makagawas sa mga buluhaton sa estado ug makahukom kung unsaon pagtratar ang martir. Mibalik ang emperador sa iyang palasyo, samtang si San Jorge gidala sa prisohan, diin siya nalipay ug nagpasalamat sa Dios:

'Kahimaya kanimo, O Ginoo, nga dili magpahiya sa mga nagasalig kanimo. Nagpasalamat ako kanimo sa pagtabang kanako sa tanang butang ug sa paghatag kanako og mas dagkong panalangin adlaw-adlaw, ug sa pagpanamkon kanako, bisan dili ako takos, sa imong grasya. Busa, hatagi ako, O Dios, akong Dios, nga makita ko sa dili madugay ang Imong himaya, human nako mapahiya ang yawa sa makausa ug sa hingpit.

Samtang ang Dakong Martir nga si San Jorge naa sa prisohan, ang mga tawo nga nakatuo kang Kristo pinaagi sa iyang mga milagro moanha kaniya; magahatag sila ug bulawan sa mga bantay, motultol sa tiilan sa balaan, ug tudloan sila kaniya sa balaang pagtuo. Pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Kristo ug paghimo sa tanda sa krus, ang balaan nag-ayo sa mga masakiton, nga miabot kaniya sa daghang gidaghanon sa iyang selda sa prisohan. Usa sa mga miabot mao ang usa ka tawo nga ginganlan og Glycerius, usa ka yano nga mag-uuma, nga ang iyang baka nahulog gikan sa bukid ngadto sa lasang ug nabangga hangtod namatay. Pagkadungog sa mga milagro sa santo, miduaw si Glycerius kaniya, nagmasubo tungod sa kamatayon sa iyang baka. Apan ang santo mipahiyom ug miingon kaniya:

'Lakaw, igsoon, ug ayaw pagluluoy. Si Kristo, akong Ginoo, mubanhaw sa imong baka.'

Mibiyahe ang mag-uuma uban sa lig-on nga pagtuo sa mga pulong sa martir ug sa tinuod nakita gayud niya nga buhi ang iyang baka. Dali siyang nibalik kang San Jorge ug, samtang naglakaw sa tunga-tunga sa lungsod, misinggit siya sa kusog:

'Tinuod gayud, dako ang Ginoong Kristiyano!'

Tungod niini, gidakop siya sa mga sundalo ug gisumbong sa emperador. Napuno sa kasuko si Diocletian; wala niya siya gitinguha nga makita ug gisugo nga putlon dayon ang iyang ulo sa gawas sa siyudad. Miadto si Glycerius sa iyang kamatayon alang kang Kristo uban sa kalipay, sama sa paingon sa usa ka kombiras, nga nanguna sa mga sundalo, nagtawag kang Kristo nga Dios sa kusog nga tingog ug nag-ampo nga dawaton Niya ang pag-ula sa iyang dugo ingon usa ka bunyag. Mao ni ang pagkamatay ni Glycerius.

Unya, ang pipila ka mga tawo nga sakop sa Synclite mitaho sa emperador nga si George, samtang naa sa prisohan, nagpukaw sa katawhan, nagdani sa daghan nga mobiya sa mga diyos paingon sa Krusipiyado, ug nagbuhat og mga milagro pinaagi sa salamangka, nga tungod niini ang tanan nangdagsang ngadto kaniya. Nangrekomenda sila nga pasakaan pag-usab og pag-antos si San Jorge, ug kon dili siya maghinulsol ug mobalik sa mga diyos, dayon siyang hukman sa kamatayon. Gipatawag sa hari si Magnentius, ang amphipate, ug gisugo niya nga mag-andam og lugar sa paglitis sa sunod buntag sa templo ni Apollo, aron ang martir masulay sa atubangan sa tanan. Niadtong gabii, samtang nag-ampo si Santo Jorge sa iyang bilanggoan, natulog siya ug sa damgo nakita niya ang Ginoo nga miabot, kinsa mibangon kaniya gamit ang Iyang kamot, giakbay siya, gihalokan, ug gibutangan og korona sa iyang ulo, samtang miingon:

'Ayaw kahadlok, kondili lig-ona ang imong kasingkasing, ug magahari ka uban Nako. Ayaw kawala'g paglaum; moanha ka sa Akong kiliran sa dili madugay ug madawat nimo ang gitagana para kanimo.'

Pagmata niya gikan sa tulog, malipayon nga nagpasalamat ang santo sa Ginoo ug, gitawag ang bantay sa prisohan, miingon kaniya:

'Nangayo ko kanimo, igsoon, og usa ka pabor; palihug sultihi ang akong sulugoon nga mosulod dinhi. Naa koy isulti kaniya.'

Gipatawag sa bantay ang sulugoon, nga kanunay nagbarug sa kilid sa bilanggoan, maampingong narekord ang mga binuhatan ug pulong sa santo. Pag-abot niya, mitungo ang sulugoon sa yuta sa atubangan sa iyang amo nga naglingkod nga nakadena, ug mihilab sa iyang mga tiil, nagahilak sa mapait. Gipaalsa siya sa santo gikan sa yuta, gisultihan siya nga magkauswag ang kasingkasing, ug gisaysay kaniya ang iyang panan-awon, nga nag-ingon:

'Bata ko! Dili madugay tawgon ko sa Ginoo; apan pagkahuman ko mibulag niining kinabuhiha, kuhaa ang akong yano nga lawas ug, sumala sa kabubut-on nga akong gisulat sa wala pa ang akong pagpanagsa, dad-a kini, uban sa tabang sa Dios, ngadto sa atong panimalay sa Palestina, ug tuman-a ang tanan sumala sa akong kabubut-on, uban sa kahadlok sa Dios ug lig-on nga pagtuo kang Kristo."

Ang sulugoon, nga puno sa luha ang iyang mga mata, misaad nga tumanon ang iyang mga sugo. Giyakap siya sa santo nga puno sa gugma, gihatagan og katapusang halok ug gipahawa nga malinawon.

Sa sunod buntag, sa pagsubang pa lang sa adlaw, mipahimutang ang hari sa iyang lingkoranan sa paghukom ug, samtang gipugngan ang iyang kasuko, misugod siya og hinay nga pakigpulong kang George, nga gidala sa iyang atubangan:

'Dili ba nimo hunahunaon, O George, nga napuno ako sa kaluoy ug kalooy kanimo, nga ginadala nako ang imong mga sala uban sa pagkamaayo?' Ang mga dios ang akong saksi nga gipasagdan ko ang imong pagkabatan-on tungod sa imong nag-usbong nga katahum, kinaadman, ug kaisog. Ug gusto unta nako nga ikaw ang mahimong akong kauban sa paghari, ikaduha sa dungog sa akong gingharian, kon mobalik ka lang sa mga dios. Ingna kami, busa, unsay imong hunahuna bahin niini?"

Miingon si Santo Jorge:

'O Ari, unta gipakita nimo kanako una ang ingon nga kalooy, kaysa pagpasailalim kanako sa ingon ka mabangis nga mga pag-antos.'

Sa malipayong pagpaminaw sa mga pulong sa martir, miingon ang hari:

'Kung andam ka nga mosunod kanako nga boluntaryo, sama sa pagsunod nimo sa usa ka amahan, ganti-an tika sa daghang dungog alang sa tanang pag-antos nga imong naagian.'

Mitubag si George:

'Kung imong gusto, O Hari, mosulod kita sa templo aron makita nato ang mga diyos nga imong gisimba.'

Malipayon nga mibangon ang hari ug miadto uban sa tibuok konseho ug sa mga tawo sa templo ni Apollo, nga may dungog nga gidala si Santo Jorge uban kaniya. Gidayeg sa mga tawo ang hari sa ilang mga pagsinggit, gipadayeg ang gahum ug kadaugan sa ilang mga diyos.

Sa pagsulod nila sa templo, diin gipreparar ang usa ka halad, ang tanan mitutok sa martir nga hilom, nga walay duhaduha nagpaabot nga siya maghalad sa mga diyos. Apan ang santo miduol sa idolo ni Apollo, gipahaba ang iyang kamot ngadto niini ug nangutana sa walay kinabuhi nga estatwa, sama sa buhi kini:

'Ikaw ba ang gustong modawat og halad gikan kanako, ingon usa ka dios?'

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong, naghimo ang santo sa tanda sa krus. Ang demonyo nga nagpuyo sa sulod sa diyos-diyosan misinggit unya:

'Dili ako diyos, ni usa ako ka diyos, ni adunay bisan kinsa nga sama kanako. Ang Usa ka Diyos mao Siya nga inyong gipang-angkon. Kami, bisan pa, mga apostata gikan sa mga anghel nga miserbisyo Kaniya; kami, nga gisunog sa kasina, nagadala sa mga tawo sa sayop nga dalan.'

Unya miingon ang santo sa demonyo:

'Giunsa ka pagka-isog nga nagpuyo dinhi, karon nga ako, usa ka alagad sa tinuod nga Dios, miabot na dinhi?'

Sa pagdungog sa mga pulong sa santo, misinggit ug nag-agak-agak ang mga diyos-diyosan. Unya nahulog sila sa yuta ug nabungkag. Dali dayon ang mga pari ug daghang tawo, nga daw mga buang, misulong sa santo, gisugdan siya og hampak ug giputong, ug misinggit sa hari:

'Patya kini nga salamangkero, Oh Hari! Patya siya sa dili pa niya kita laglagon.'

Ang balita sa kagubot ug kasaba mikaylap sa tibuok siyudad ug nakaabot sa dunggan ni Reyna Alexandra. Tungod kay gitago pa niya kaniadto ang iyang pagtuo kang Kristo, dili na niya mapugngan ang pag-angkon niini ug dayon siyang nilarga paingon sa lugar diin gipriso si Balaan nga Dakong Martir San Jorge.

Sa pagkakita sa kagubot sa mga tawo ug sa pagtan-aw gikan sa gilay-on sa martir nga gipanghigot, naningkamot ang Reyna nga makalusot sa kadaghanan paingon kaniya apan napakyas, ug misugod siya og kusog nga pagtuaw:

'Diyos ni George, tabangi ako, kay Ikaw ra ang Makagagahum.'

Sa dihang nangaminus na ang kasaba sa mga tawo, gisugo ni Diocletian nga dad-on sa atubangan niya ang martir ug, sa iyang kasuko nga daw usa ka tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, miingon sa santo:

'Mao ba kini ang pasalamat nga imong gihatag, ikaw nga walay bili, sa akong kaluoy? Mao ba kini ang imong naandan nga paagi sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos?'

Mitubag si San Jorge:

'Oo, mao kini ang akong naandan sa pagpasidungog sa inyong mga dios. O buang nga hari, kaulaw ka sa pag-ila sa imong kaluwasan ngadto sa mga dios nga dili gani makatabang sa ilang kaugalingon o makasukol sa presensya sa mga sulugoon ni Cristo.'

Samtang nagasulti pa ang santo niining mga pulong, ang reyna sa katapusan nakalusot sa taliwala sa daghang tawo ngadto sa tunga, ug maisugong gipahayag sa atubangan sa tanan nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios. Nihulog siya sa tiilan sa martir ug, samtang ginayawaan ang kabuang sa iyang tigpahirak, gisaway ang mga diyos ug gisumpa ang mga nagasimba kanila. Pagkita sa hari sa iyang asawa, nga sa tiilan sa martir mapangahas kaayo nga naghimaya kang Kristo ug nagdaot sa mga diyos-diyosan, ang hari nabigla kaayo ug miingon kaniya:

'Unsa may nahitabo kanimo, Alexandra, nga mipili ka sa pag-uyon niining salamangkero ug manloloko ug ingon ana ka walay-uba nga gisalikway nimo ang mga dios?'

Apan mitali siya ug wala motubag sa hari. Napuno pa gayud si Diocletian sa mas dako nga kasuko ug, nga wala na magpadayon sa pagpanakit kang George o sa reyna, gipahayag dayon niya ang silot sa kamatayon alang kanila duha:

'Gisugo ko nga si George, ang labing daotan, nga nagpahayag nga siya usa ka sumusunod sa Galileanong[3168] , ug nakasulti og daghang panamastamas batok kanako ug sa mga dios, kauban si Reyna Alexandra, nga nadani sa iyang salamangka ug, sama kaniya, buangon nga nagpasipala sa mga dios, putlon ang ulo gamit ang espada.'

Gidukot sa mga sundalo ang martir, nga nakagapos sa kadena, ug gidala siya gawas sa siyudad. Gidala usab nila ang labing mahimayaong reyna, nga misunod kang George nga walay pagsukol, nag-ampo sa hilom ug kanunay nagtutok sa langit. Sa dalan, napul-an ang reyna ug nangayo og pagtugot nga makalingkod. Paglingkod niya, iyang gisandig ang ulo sa bungbong ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo. Sa pagkakita niini, si George, ang martir ni Kristo, naghimaya sa Dios ug nagpadayon, nag-ampo sa Ginoo nga ang iyang kaugalingong pagbiyahe matapos usab uban sa dignidad. Sa pagduol ni George sa lugar nga gitakda para sa iyang pagbitay, siya misangpit og pag-ampo sa kusog nga tingog:

– Bulahan Ka, O Ginoo akong Dios, kay wala Mo ako itugyan sa kamot sa mga nangita kanako, wala Mo hatagi og kalipay ang akong mga kaaway, ug giluwas Mo ang akong kalag, sama sa langgam, gikan sa bitag. Paminawa ko karon, O Ginoo; anaa ka sa akong kiliran, ako nga imong alagad, niining katapusang takna, ug luwasa ang akong kalag gikan sa mga limbong sa prinsipal sa hangin ug gikan sa iyang mga hugaw nga espiritu. Ayaw pagsilot sa mga nakasala batok kanako tungod sa kawalay-hibalo sa ilang mga sala, kondili hatagi sila og pasaylo ug gugma, aron sila usab, sa pagkahibalo nila kanimo, makig-ambit sa Imong Gingharian uban sa Imong mga pinili. Dawata usab ang akong kalag uban sa mga nakapahimuot Kanimo sukad pa sa una, nga pasagdan ang akong mga sala, nga nabuhat ko nga tinuyo ug wala tuyoa. Hinumdumi, O Ginoo, ang mga nagtawag sa Imong himayaong Ngalan, kay Ikaw panalanginan ug himayaon hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa pag-ampo, malipayon nga mipanaug si San Jorge sa iyang ulo ilawom sa iyang espada ug sa ingon niana namatay siya sa ikaduha ug ikatulong adlaw sa Abril, human niya matuman ang iyang pag-ako sa pagtuo ug napreserbar kini nga walay mantsa. Busa, siya gikoronahan sa napiling korona sa pagkamatarong[3169] .

[3168] Mao kana si Hesukristo.

[3169] Ang kamatayon ni San Jorge nga Dakong Martir nahitabo niadtong 304. Sa ika-4 nga siglo, gitukod sa Roma ang usa ka simbahan alang sa pagpasidungog kang San Jorge, diin gitipigan ang usa ka bahin sa iyang mga relikya, ang iyang pika, ug ang iyang bandila.

Mao kana ang kadaugan sa dagkong buhat niining maisugong mandirigma, mao kana ang iyang pakig-away batok sa iyang mga kaaway ug ang iyang himayaong kadaugan; pinaagi sa pagpaningkamot sa ingon niini nga paagi, giisip siya nga takus sa usa ka dili malaglag ug walay katapusang korona. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, unta mahimong takus usab kita sa panulondon sa mga matarong ug sa pagtindog sa tuo nga kamot sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa adlaw sa Iyang Ikaduhang Pag-abot, kang kinsa ang tanang himaya, dungog ug pagsimba ang angay hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang mga Milagro ni San Jorge, ang Dakong Martir

Sa yuta sa Siria adunay usa ka lungsod nga ginganlan og Ramel, diin gitukod ang usa ka simbahan nga bato sa ngalan ni San Jorge nga Dakong Martir. Apan, wala'y angay nga mga bato sa maong lugar nga magamit aron makahimo sa dagkong haligi nga bato nga gikinahanglan aron suportahan ang bilding sa simbahan. Kasagaran, ang ingon nga mga haligi gipalit gikan sa layo nga mga yuta ug gidala pinaagi sa dagat. Daghang mga lungsoranon sa Ramel nga mahadlok sa Ginoo ang mibyahe paingon sa lain-laing nasud aron mopalit og mga haligi nga bato para sa simbahan nga gitukod. Usa ka matinud-anong balo, nga adunay dakong debosyon ug pagtuo kang San Jorge nga Dakong Martir, mibyahe usab alang niini nga tuyo, nga nagtinguha nga makapalit og usa ka haligi para sa Simbahan ni San Jorge gikan sa iyang yano nga kapanguhaan. Pagkahuman niyang mapalit ang usa ka matahum nga haligi sa usa ka nasod, gidala niya kini sa baybayon, diin ang gobernador sa Ramel, nga nakakuha og daghang haligi, nagkarga niini sa barko. Ug ang babaye misugod sa pagpakusog sa halangdon nga kuhaon ang iyang haligi ug isakay sa iyang barko aron kini madala sa simbahan sa martir. Wala tagda sa adunahan ang iyang hangyo; wala niya gikuha ang iyang haligi, apan mibiyahe na siya, nga gibutangan lang sa iyang kaugalingong mga haligi ang barko. Unya nahugno ang babaye sa yuta sa kawad-on sa paglaum ug, uban sa mga luha, mitawag siya kang San Jorge nga Dakung Martir alang sa tabang, nga naghangyo kaniya nga mangita og paagi aron masiguro nga madala ang iyang haligi ngadto sa Ramel, sa iyang simbahan. Sa iyang kasubo ug mga luha, natulog siya, ug ang Balaang Dakong Martir nga si San Jorge nagpakita kaniya sa damgo, nagsakay og kabayo nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka kumander; gikuha niya siya gikan sa yuta ug miingon:

'O babaye, sultihi ako, unsa may imong problema?'

Gisultihan niya ang santo sa hinungdan sa iyang kasubo. Nibaba siya sa kabayo ug nangutana kaniya:

'Asa nimo gusto ibutang ang haligi?'

Mitubag siya:

'Sa tuo nga kilid sa simbahan.'

Sa diha-diha dayon, gisulat sa santo sa haligi gamit ang iyang tudlo ang mosunod:

'Ibutang kining haligi sa balo nga ikaduha sa han-ay sa mga haligi sa tuo nga kilid sa simbahan.'

Pagkahuman niya kini gisulat, miingon si George sa babaye:

'Tabangi ko ikaw mismo.'

Ug tan-awa, sa dihang gikuptan nila ang haligi, nahimong gaan ang bato, ug ilang gibato ang haligi sa dagat. Mao kini ang nakita sa babaye sa iyang damgo.

Pagmata niya, iyang nakaplagan nga nawala ang haligi sa iyang lugar ug, sa pagbutang sa iyang paglaum sa Diyos ug sa Iyang sulugoon, si San Jorge, mibiyahe paingon sa iyang yutang natawhan. Apan sa dili pa siya makaabot didto ug sa dili pa molarga ang barko, k , sa adlaw pagkahuman sa iyang panan-awon, nakaplagan ang iyang haligi nga nagahigda sa baybayon sa Ramel Pier. Sa dihang gidala sa gobernador sa siyudad nga ginganlan Basil ang iyang kaugalingong mga haligi pinaagi sa barko ug miabot sa baybayon, nakita niya ang haligi sa balo ug ang nakasulat niini, nga gisulat sa tudlo sa santo. Natingala ang lalaki ug, sa pagkahibalo sa milagro sa balaan nga dakong martir, giila niya ang iyang sala ug naghinulsol sa pagbalewala sa hangyo sa balo. Pinaagi sa daghang pag-ampo, nangayo siya kang George og pasaylo ug nadawat kini gikan sa santo, nga nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon. Ang haligi sa balo gitukod sa dapit nga gipakita sa nakasulat niini, ingon paghinumdom sa debotong babaye, ingon pamatuod sa milagro nga gihimo sa balaan nga dakong martir, ug alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, ang Tinubdan sa mga milagro.

Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang nakuha sa mga Saracen ang Siria, usa ka milagro ang nahitabo sa simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa siyudad sa Ramla:

Usa ka maharlikang Saraceno, kauban ang pipila sa iyang mga paryente, misulod sa simbahan samtang nagpadayon ang serbisyo ug, sa dihang nakita niya ang ikon ni San Jorge, ingon man ang pari nga nagtindog sa atubangan sa ikon, nagasimba niini ug naghalad og mga pag-ampo sa santo, miingon sa iyang mga amigo sa pinulongang Saraceno:

'Nakita ba ninyo unsay gibuhat niining buang? Nag-ampo siya sa usa ka piraso sa kahoy. Hatagi ko og pana ug pana, ug akong tunlon kini nga kahoy.'

Gidala dayon ang pana, ug ang Saraceno, nga nagtindog sa luyo sa tanan, gikuha ang pana ug mipana og usa ka pana ngadto sa ikon sa Dakong Martir. Apan, ang pana wala molupad paingon sa ikon, kondili misaka paingon sa taas ug, sa paghulog pagbalik, mituslok sa kamot sa Saraceno, nga grabeng nakasamad kaniya. Ang Saraceno dali dayon mipauli, nga gibati ang grabeng kasakit sa iyang bukton. Nagkagrabe pa gayud ang kasakit; namaga ang iyang bukton sama sa pugon, hinungdan nga nag-agik-agik siya sa kasakit.

Kining Saracen adunay pipila ka Kristohanong ulipong babaye sa iyang balay. Gitawag sila, ug miingon kanila:

'Naa ko sa simbahan sa inyong diyos nga si George ug gusto unta nako ipusil ang iyang ikon. Apan, napalpak kaayo ko sa pagpangusog sa pana gikan sa akong busog nga sa pagkahulog niini, grabeng naangol ang akong bukton, ug karon mamatay na ko sa dili na mapugngan nga kasakit.'

Mitubag ang mga ulipong babaye:

'Unsa man inyong hunahuna: husto ba ang inyong gibuhat sa pagdangop sa pag-insulto sa ikon sa balaan nga martir?'

Mitubag kanila ang Saraceno:

'Naa ba'y gahum kining ikon nga makapahigang sa akong sakit karon?'

Mitubag kaniya ang mga sulugoon nga babaye:

'Dili kami maalam sa mga kasulatan ug busa wala kami kahibalo unsaon pag-tubag kanimo. Apan tawga ang among pari, ug siya ang motubag kanimo sa imong gipangutana.'

Gipatigbabaw sa Saraceno ang tambag sa iyang mga sulugoon ug, pagtawag niya sa pari, miingon kaniya:

'Gusto nakong mahibal-an unsang gahum ang anaa sa maong tabla, o ikon, nga inyong gisimba.'

Mitubag ang pari:

'Wala ko nagsimba sa tabla, kondili sa akong Ginoo, ang Magbubuhat sa uniberso. Mahitungod sa hulagway ni San Jorge nga Dakong Martir nga nakasulat sa tabla, nag-ampo ko nga siya mag-ampo alang kanako sa atubangan sa Dios.'

Nangutana kaniya ang Saraceno:

'Kinsa man si George, kung dili man inyong Diyos?'

Mitubag ang pari:

'Si San Jorge dili among diyos, kondili usa lamang ka alagad sa Diyos ug sa among Ginoong Jesu-Kristo. Siya usa ka tawo, sama nato sa tanang aspeto. Nag-antos siya og daghang pag-antos sa kamot sa mga pagano, nga gipugos siya sa pagsalikway kang Kristo; apan, tungod kay maisugon siyang mitindog batok kanila ug nahimong usa ka magtug-an sa ngalan ni Kristo, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagbuhat og mga ilhanan ug katingalahan. Kami nga mga Kristohanon, sa among pagpasidungog kaniya, ginasimba usab namo ang iyang imahe; ug, samtang nagtutok niini nga daw sa balaan mismo, ginasimba ug gihalokan namo kini. Buhata usab ninyo ang sama; kay kon mamatay ang inyong ginahigugma nga ginikanan o igsoon, inyong tan-awon ang ilang sinina, maghilak sa atubangan niini, ug halukan kini, nga naghunahuna sa inyong hunahuna nga mao gihapon kana nga tawo nga namatay ang nagsul-ob niini. Sa eksaktong parehas nga paagi, ginahimungaw namo ang mga ikon sa mga santo – dili ingon nga mga dios (Dili unta!), kondili ingon nga mga hulagway sa mga sulugoon sa Dios, nga nagahimo ug mga milagro bisan pa pinaagi sa ilang mga ikon; ikaw mismo, nga misulay ug pagpusil ug pana sa ikon sa balaan nga martir, nakasinati sa iyang gahum alang sa pagtulun-an ug pagtukod sa uban.

Pagkadungog niini, miingon ang Saracen:

'Unsa man karon akong buhaton? Makita nimo nga grabe kaayo ang hubag sa akong kamot; dili na nako mapugngan ang kasakit ug hapit na ko mamatay.'

Miingon kaniya ang pari:

'Kung gusto ka nga mabuhi ug mobalik ang imong kusog, ipakuha kanimo ang ikon ni San Jorge nga Dakong Martir, ibutang kini sa ibabaw sa imong higdaanan, magbutang ug lampara nga adunay lana sa atubangan sa ikon ug pasigaa kini tibuok gabii; ug sa buntag, pahiran og lana gikan sa lampara ang imong masakiton nga kamot, nga hugot ang pagtuo nga ikaw ayohon – ug ikaw ay maayo gayud.

Gidali-dali dayon sa Saraceno ang paghangyo sa pari nga dad-an siya sa ikon ni San Jorge ug, sa pagdawat niini uban sa kalipay, gibuhat niya ang gisugo sa pari. Sa buntag, gihiwian niya ang iyang kamot sa lana gikan sa lampara, ug sa kalit lang mihunong ang kasakit sa iyang kamot, ug nabalik ang kahimsog sa iyang kamot.

Natingala ug nabighani sa maong milagro, nangutana ang Saraceno sa pari kon adunay gisulat sa iyang mga libro bahin kang San Jorge.

Gidala sa pari kaniya ang kasaysayan sa kinabuhi ug mga pag-antos sa santo ug gisugdan kini og basa sa Saraceno. Ang Saraceno, nga nagpaminaw pag-ayo sa pagbasa, gihuptan ang ikon sa martir sa iyang mga kamot sa tibuok panahon ug, samtang nag-atubang sa santo nga gipakita sa ikon nga daw buhi kini, misinggit uban sa mga luha:

'O San Jorge! Batan-on ka apan maalamon, samtang ako tigulang na apan buang! Nakapahimuot ka sa Dios sa imong pagkabatan-on, samtang ako nagkatuig na apan wala gihapon mailhi ang tinuod nga Dios! Pag-ampo ka para kanako sa imong Dios, aron hatagan usab ko Niya nga mahimong Iyang alagad!'

Unya, sa pagkahulog sa tiilan sa pari, ang Saraceno misugod sa pagpakisayud kaniya nga hatagan siya sa sakramento sa Bawtismo.

Sa sinugdan, misalikway ang pari kay nahadlok siya sa Saraceno. Apan sa dihang nakita niya ang iyang pagtuo ug dili na niya mapugngan ang iyang hangyo, gibunyagan niya siya niadtong gabii, sa tinago gikan sa mga Saraceno.

Pag-abot sa kaadlawon, mibiya ang bag-ong nabunyagan nga Saraceno sa iyang panimalay ug, nagtindog sa tunga-tunga sa lungsod nga makita sa tanan, misugod sa pagwali kang Kristo, ang tinuod nga Dios, uban sa dakong kadasig ug sa kusog nga tingog, samtang ginapanalangin ang pagtuo sa mga Saraceno. Dali dayon, gilibutan siya sa daghang mga Saraceno: puno sa kasuko ug kalagot, gisugdan siya nilang atake sama sa mga buangis nga hayop ug gipikas-pikas siya gamit ang ilang mga espada.

Busa, sa mubo kaayo nga panahon, ang maong Saracen naghimo og usa ka mahimayaong buhat sa pagpamatuod alang kang Kristo ug nakadawat sa korona sa martir, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Jorge nga Dakong Martir.

Sa isla sa Mytilene[3170] , adunay usa ka dako ug himayaong simbahan nga gitukod aron pasidunggan si San Jorge nga Dakong Martir. Ang mga lumolupyo sa maong isla adunay usa ka matinud-anong batasan: sa pista sa balaan nga martir, magtapok sila sa maong simbahan alang sa usa ka komunal ug solemne nga pagsaulog kang San Jorge. Ang mga Agariano[3171] , nga nagpuyo sa isla sa Crete[3172] , nakahibalo niini ug sa usa ka gabii ilang giatake ang maong lugar. Ang mga Kristohanon nga naa sa gawas sa simbahan nakalingkawas gikan sa mga Agarian; apan ang mga naa sa sulod nadakpan sa mga Agarian ug gipakaulipon. Lakip niini ang usa ka batan-ong Kristohanong lalaki nga nadakpan, gidala sa isla sa Crete, ug gisulod sa serbisyo sa pangulo sa mga Agarian.

Bisan pa nga nawala ang ilang anak, wala biyai sa mga ginikanan sa batang lalaki ang ilang matinud-anong batasan: sa pag-abot sa tinuig nga pista sa balaang martir, miadto sila sa simbahan aron mag-ampo sa balaang martir, ug pagkahuman naghimo sila og pista sa ilang balay alang sa pagpasidungog ug paghinumdom kang San Jorge. Sa dihang nagsugod na og tigum ang mga bisita para sa salo-salo, ang inahan sa batan-ong bihag miadto sa

---

[3170] Ang isla sa Mytilene nahimutang sa amihanan nga bahin sa Dagat Mediterraneo.

[3171] Ang mga Agariano pareho sa mga Saraceno. Ang ngalan nga 'Agariano' sa sinugdanan nagtumong sa usa ka nomadikong tribo sa mga Bedouin sa Arabia nga, sumala sa tradisyon, gikan kang Hagar, sulugoon ni Abraham. Bisan pa, ang mga Kristohanong manunulat sa ulahi gigamit kini nga termino sa tanang Arabo sa kinatibuk-an, ingon man sa mga Muslim.

[3172] Ang Crete usa sa pinakadakong mga isla sa Mediteranyo; nahimutang kini sa sidlakan nga bahin sa Mediteranyo, sa habagatan sa Gresya. Niadtong 1000 BC, ang mga nanimuyo gikan sa Gresya nagtukod didto. Niadtong dekada 70 AD, napailawom sa pagdumala sa Romano ang Crete. Sukad sa 650 AD, grabe kaayo ang pag-antos sa Crete tungod sa mga pag-atake sa mga Saracen, nga nakontrol sa isla niadtong 823. Sa pagkakaron, ang Crete anaa sa ilawom sa pansamantalang administrasyon sa hariang panimalay sa Gresya (ubos sa pagdumala sa mga gahum sa Europa).

simbahan (nga dili kalayo sa ilang balay), mihapa didto nga nagahilak, ug mainitong nag-ampo sa santo aron luwason ang iyang anak gikan sa pagka-bihag pinaagi sa bisan unsang paagi nga ang santo mismo angayng ipatuman. Gitubag ang iyang mainitong pag-ampo. Pagkahuman niya sa iyang pag-ampo ug pagbalik sa mga bisita para sa salo-salo, sa dihang ang iyang bana, human sa matinahuron nga pag-ampo kang San Jorge, ang Balaang Dakong Martir, ug pagdayeg kaniya isip manluluwas ug manalipod, nag-andam na sa pagpasidungog sa mga bisita ug ang mga tagaserbisyo sa ilimnon nagbarog na, – kalit lang, niadtong mismong takna, gidala ni San Jorge ang batan-on gikan sa iyang pagka-bihag ug gidala sa balay sa iyang mga ginikanan; nagkupot ang batan-on og sudlanan sa bino sa iyang kamot, nga iyang gihalad sa iyang inahan. Nahitabo nga niadtong takna, samtang naa siya sa Crete, ang batan-on nag-alagad sa pangulo sa mga Agariano samtang nagakaon kini, ug bag-o pa lang siya mag-andam sa pag-ibot og bino para kaniya, kalit lang, sama sa karaang Abacum, gipataas siya sa hangin ug gidala ngadto sa isla sa Mytilene uban sa usa ka sudlanan nga puno sa bino. Ang tanan nga naglingkod sa lamisa, sa pagkakita nila sa batan-on, nangahibulong kaayo, ug nag-uban-uban siyang gipangutana:

'Asa ka paingon, asa ka gikan, ug giunsa ka pag-abot dinhi?'

Mitubag siya kanila:

Gipuno nako kining sudlanan og bino aron ihatag kini sa akong agalon. Apan sa maong higayon, kalit lang ko gikuha sa usa ka dungogong tawo nga naglingkod sa kabayo, nga gibutang usab ko sa usa ka kabayo. Sa usa ka kamot gikuptan nako ang sinturon niining tawoha, ug sa pikas kamot gikuptan nako kining samang banga sa bino, unya nadala ko dinhi, sama sa inyong makita.

Pagkadungog niini, nangahibulong ang tanan sa ingon ana ka himayaong milagro ug, mibangon gikan sa lamisa, nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang alagad, si San Jorge nga Dakong Martir.

Ang monghe Kosma usab nagasaysay og usa ka milagro nga susama niini:

Sa panahon sa paghari sa Griyegong Tsar Basil[3173] (batan-on pa ko niadtong panahona), ang akong labaw, ang voivode nga akong giservisyohan, gipadala sa Tsar ngadto sa isla sa Cyprus[3174] . Pag-abot namo dinhi, nadungog namo ang sugilanon sa usa ka milagro nga gihimo ni San Jorge nga Dakong Martir sa simbahan nga gitukod alang sa dungog ug himaya sa iyang ngalan, sa adlaw sa iyang pista, mao kini: ang anak sa pari nga nag-alagad sa maong simbahan gidakpan sa mga Saraceno, apan karon – sa pista ni San Jorge – nakaplagan niya ang iyang kaugalingon nga duol sa iyang amahan samtang gisaulog ang Liturgiya. Gitawag sa voivode ang maong pari ug ang iyang anak, ug gipangutana ang ikaduha:

'Giunsa ka pag-ikyas gikan sa mga Saracen?'

Dayon gisaysay sa batan-on ang mosunod:

'Gusto sa Diyos nga si San Jorge ang magluwas kanako. Ako mismo wala kabalo unsaon nako pag-abot dinhi; ang nahibaloan lang nako mao nga tulo na ka tuig ko nga nakabilanggo.' Usa ka adlaw gisugo ko sa akong amahan nga mosakay sa barko aron mopalit og pipila ka butang, kauban ang pipila ka mga kauban. Apan giatake kami sa mga Saracen, gidakop mi tanan, ug gidala ko sa Palestina (niadtong panahona ang Jerusalem ug ang tibuok Palestina naa na sa kamot sa mga Saracen). 'Dinhi,' padayon sa batan-on, 'nagsilbi ko sa akong agalon sulod sa tulo ka tuig; karon mao na ang ika-napulo'g otso ka adlaw sukad gisugo ko sa akong agalon nga dad-on ang iyang higdaanan sa paliguanan, kay gusto siya maligo didto. Pagkahuman niya maligo, miingon siya kanako:

'Wala ba ka magdala ug ilimnon para makainom ko?'

' Diin mitubag ko (padayon sa batan-on):

'Dili, wala ko, akong ginoo.'

Hapit na niya ko mabunalan, apan nakalikay ko sa iyang mga kamot, miadto ko sa balay sa akong agalon nga babaye, gikuha nako ang sudlanan nga adunay ilimnon gikan kaniya, ug padulong na ko pabalik sa paliguan ngadto sa akong agalon. Ang dalan nga akong gilakaw misumpay sa usa ka Kristohanong simbahan, diin gisaulog ang Balaang Liturgiya niadtong takna. Nadungog nako ang pagkanta sa kontakion kang San Jorge: 'Mipakita ka, gipadako sa Dios.' Kining himno nakapaluha kanako, ug gikan sa kahiladmon sa akong kasingkasing miingon ako:

'San Jorge, ang Dakong Martir! Wala ba'y nakaabot kang Dios o kanimo ang mga paghuyop sa akong amahan? Tinood ba nga imong balewalaon ang iyang mga luha, nga iyang gipaluha sa simbahan nga gipahinungod

[3173] Si Basil I (ang Masedoniyano) naghari gikan sa 867 hangtod 886.

[3174] Ang Cyprus – nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa Dagat Mediterraneo.

sa imong ngalan, nga naghangyo kanimo alang kanako aron luwason ko gikan niining pagka-ulipon ug buhian ko gikan niining pagka-bihag?'

Pagkahuman nako og sulti niini, miadto ko sa paliguan. Ang akong agalon, pagkakita sa mga luha sa akong mga mata, misugod sa pagsaway kanako ug miingon nga masuko:

'Ibubo nako og gamay niining ilimnon.'

Gibubo nako ang ilimnon sa usa ka sudlanan. Unya miingon ang akong agalon kanako:

'Dugangi pa gamay.'

Sa dihang gidala nako ang sudlanan aron ibubo ang ilimnon, mura'g nagsugod ko og tan-aw sa akong agalon nga dili klaro. Nisinggit ko:

'Ginoo, dili ko makakita!'

Niadtong higayona, usa ka pwersa ang mibangon kanako gikan sa yuta, busa wala na nako madungog ang gisulti sa akong agalon kanako, apan nadungog nako kining mga pulong nga gisaba: 'Balaan ang Usa, ang Ginoong Jesu-Kristo, alang sa himaya sa Dios Amahan. Amen.' Dali ra kaayo, naa na ko sa halaran; nakita usab nako ang akong amahan, nga nagkupot sa balaang kalis sa iyang mga kamot ug nag-ingon sa mga ministro sa simbahan:

'Ihatag kaniya ang ilimnon.'

Nagtindog tupad sa akong amahan, hapit na nako ibubo ang ilimnon nga gikuptan nako sa akong mga kamot ngadto sa balaang kalis, kay sa maong higayon nga naa ko sa paliguan ug nagtindog tupad sa Saracen, nagkupot og sudlanan sa ilimnon sa akong kamot – sa maong higayon kalit lang nako nga nakit-an ang akong kaugalingon sa santuwaryo duol sa akong amahan, nga nagsaulog sa Liturhiya. Ang akong amahan, sa pagtan-aw kanako, nangutana sa iyang mga ka-paringko:

'Kinsa kining batan-on?'

Mitubag sila nga natingala:

'Wala kami kahibalo kinsa siya o asa siya gikan,' kay giputol man ang akong ulo ug nagsul-ob ko og sinina sa mga Saracen. Unya miingon ko sa akong amahan:

'Amahan! Dili ba nimo ako mailhan? Ako si Philotheus – imong anak.'

Unya miingon ang akong amahan kanako:

'Ug unsa kini nga sudlanan sa imong kamot, ug unsa ang sulod niini?'

Mitubag ko:

'Kini usa ka ilimnon sa mga Saracen. Kaniadto lang, kauban nako ang akong agalon sa usa ka paliguan duol sa Jerusalem, ug sa diha nga hapit na nako siya ihatagan niini nga ilimnon, kalit lang ko nga nahimo diri tupad nimo niining templo.'

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang akong amahan ug hapit na niyang nahulog ang balaang kalis gikan sa iyang mga kamot. Niadtong takna, gipagawas nako ang sudlanan sa ilimnon ug, samtang gisuportahan nako ang mga kamot sa akong amahan, miingon ko kaniya:

'Ayaw kabalaka, amahan, kondili tapusa lang ang serbisyo.'

Unya ang akong amahan, gibutang ang kalis sa balaang lamisa, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang balaang alagad nga si San Jorge. Mahitungod sa sudlanan nga nahulog nako sa marmol nga salog, wala kini nabungkag.

Pagkahuman sa serbisyo, giyakap ko sa akong amahan ug gihalukan uban sa luha sa iyang mga mata; unya mopauli na kami.

Ang tanan namong paryente ug higala, pagkadungog nila sa tanan nga nahitabo kanako, nagtigom sa among balay ug sa pagtan-aw nila kanako, naglipay sila ug naghimaya sa Dios ug sa Iyang balaan, si San Jorge, nga nagluwas kanako gikan sa mga Saraceno sa pagkurap sa mata.

Ang gobernador ug ang tanan nga uban kaniya, pagkadungog nila niining sugilanona gikan sa anak sa pari, gipadayeg nila ang Dios ug si San Jorge; unya, pagkahuman nila paghatag niining batan-on ug sa iyang amahan og daghang mga gasa, gipahawa nila siya uban sa dungog.

Ang mosunod usab gisaysay mahitungod sa lain nga susamang milagro ni San Jorge nga Dakong Martir.

Sa Paphlagonia[3175] , sa lungsod sa Amastris, nagpuyo ang usa ka debotong magtiayon – sila Leontius ug Theophana. Pareho silang adunay dakong pagtuo kang San Jorge nga Dakong Martir ug kanunay silang mibisita sa simbahan nga gipahinungod kaniya, nga dili layo sa ilang panimalay, duol sa suba nga gitawag og Parthenios

(ang simbahan gitawag og 'Partenie' sumala sa ngalan sa suba). Tungod sa ilang gugma sa santo, gipahimutang sa matinud-anong magtiayon ang simbahan sa ilang kaugalingong mga gasa, nga giisip nila kining balaang martir nga tigpanalipod ug tig-atiman sa tanan nilang kabtangan. Matag tuig, kining mga debotong Kristohanon magpasidungog sa handumanan sa balaan nga martir uban sa pagkamatinud-anon ug pagkamahadlokon; niining adlawa, magahatag sila og daghang tabang sa mga kabus ug mag-organisar og usa ka salo-salo para sa mga walay-puy-anan ug nanginahanglan, ingon man usab sa ilang mga paryente ug higala. Naa silay anak nga lalaki nga ginganlan og George; tungod kay kanunay nilang gihandom ang balaan nga martir, ginganlan usab nila ang ilang anak og George.

Niadtong panahona, si Constantine VII[3175] – anak ni Emperador Leo nga Maalamon – ang nagdumala sa mga Griyego. Unya, misugod ang gubat tali sa mga Bulgaryano ug sa mga Griyego; ang mga Bulgaryano, nga nakig-alyansa sa mga Hunggaro ug mga Skita, misulong sa teritoryo sa mga Griyego ug gilaglag kini, ug gipangdakop ang mga lumolupyo; Tungod niini, kinahanglan usab nga mag-andam sa gubat ug sa pag ang mga Griyego. Ug tungod kay si Leontius – usa ka lumolupyo sa lungsod sa Amastris sa Paphlagonia – usa ka sundalo, kinahanglan usab siyang moadto sa gubat batok sa mga Bulgarians. Apan tungod kay tigulang na si Leontius, samtang batan-on pa ang iyang anak nga si George, iyang gihukman nga ipadala ang iyang anak sa hukbo puli kaniya. Gidala siya nila, una sa tanan, miadto si Leontius ug si Theophana uban kaniya sa maong simbahan nga nahisgutan ug, nag-ampo didto sa atubangan sa ikon sa Dakong Martir, miingon sila ingon niini:

'Kanimo, Balaang Dakong Martir San Jorge, among gisalig ang among bugtong anak nga lalaki, nga tungod sa among gugma kanimo among ginganlan sumala sa imong ngalan! Pag-iya nga giya sa iyang panaw, iyang manalipod sa gubat, ug ibalik siya kanamo nga buhi ug himsog, aron, human namo madawat ang imong panalangin pinaagi sa among pagtuo, kanunay namo mapadayeg ang imong pag-atiman ug pag-amuma kanamo pinaagi sa daghang maayong buhat.

Pagkahuman sa ilang pag-ampo, ilang gipadala ang ilang anak aron moapil sa han-ay sa Griyegong kasundalohan.

Unya nagsugod ang gubat. Sa sinugdan, nidaug ang mga Griyego batok sa mga Bulgaryano, apan sa ulahi, pagkahuman nila pagtipon sa ilang kusog, gisugdan sa mga Bulgaryano ang pagpildi sa mga Griyego, sa pagtugot sa Dios. Usa ka dakong pakig-away ang nahitabo tali sa mga kaaway, diin daghan kaayong Griyego ang nahulog sa espada sa ilang mga kaaway.

Niadtong panahona, si George, anak ni Leontius, nadakpan sa usa ka Buligaryano ug, pinaagi sa pag-ampo ni San Jorge, nakaluwas siya sa kamatayon; kay, tungod sa kalooy sa iyang pagkabatan-on ug sa katahum sa iyang nawong, gipasaylo siya sa Buligaryano ug gidala siya sa iyang kaugalingong yuta, diin nag-alagad si George sa iyang agalon isip ulipon.

Si Leontius ug si Theophana, pagkadungog nila nga napildi sa mga Bulgaryano ang hukbong Griyego, ug sa ilang pagkahibalo nga wala na mobalik kanila ang ilang anak, naghilak ug nag-aga nga dili mapahupay, nagtuo nga napatay ang ilang anak sa gubat. Pag-abot nila sa maong simbahan, ilang gisultihan ang ikon sa Balaang Dakong Martir sa mosunod nga mga pulong:

'Mao ba kini ang hinungdan, O Martir ni Kristo, nga among gisalig kanimo ang among anak—aron siya mahimong pagkaon sa mga langgam sa kahanginan ug sa mga mananap sa yuta? Mao ba kini ang imong paagi sa pagpaminaw sa among adlaw-adlaw nga mga pag-ampo ug mga paghuyop ngadto kanimo? Kung wala ka magmaloloy kanamo, nga karon nakaabot na sa katigulangon, nan, maloloy ka unta sa nag-uswag nga pagkabatan-on niadtong batang lalaki. Ngano man nga gisalikway nimo ang among pagkapaubos, O tawo sa Dios?

Ang mga tigulang misulti niini ug uban pang susamang mga pulong uban sa dakong paghilak ug daghang luha, nga ang tanan nga naa sa maong simbahan dili na makapugong sa ilang mga luha. Labi na gayud ang inahan sa batang lalaki, nga naghilak nga walay hunong matag adlaw.

Ang maong kadaugan sa mga Bulgaryano batok sa mga Griyego nahitabo sa bulan sa Agosto. Paglabay sa tingdagdag ug tingtugnaw, miabot ang bulan sa Abril ug nagkadool na ang pista ni San Jorge nga Dakong Martir. Si Leontius ug ang iyang asawa, bisan pa nga nawad-an na sila og paglaum sa kinabuhi sa ilang anak, nga nagtuo

[3175] Si Constantine VII Porphyrogenitus, anak ni Leo VI ang Maalamon, naghari gikan sa 912 hangtod sa 969.

nga namatay kini sa gubat, wala gihapon nila kalimti ang ilang debosyon sa balaang martir ug, sumala sa ilang batasan, nag-andam og usa ka maluho nga salo-salo alang sa iyang pista.

Pagkahuman sa mga serbisyo sa simbahan, giimbitar ni Leontius ug Theophana ang daghang mga bisita sa ilang balay – mga paryente, kaila, mga pulubi ug mga kabus. Sa panahon sa panihapon, ang mga bisita pirmi lang naghisgot kang George, ang anak ni Leontius ug Theophana, nga wala pa mobalik gikan sa gubat. Ang ginikanan sa batan-on nga lalaki naghilak pirmi, samtang ang mga bisita naningkamot sa paglipay kanila, labi na sa iyang inahan nga lawom kaayo ang kasubo.

Samtang si George, nga naa sa pagka-priso, nagatuman sa iyang katungdanan isip kusinero para sa iyang agalon. Niadtong adlawa, samtang nag-andam siya sa pagkaon, nahunahuna niya ang balay sa iyang ginikanan, ang pista nga nagpadayon didto, ug usab ang iyang mga paryente, higala, ug kaila; ug sa iyang hunahuna nagmuni-muni siya:

'Maayo unta nga mahibaloan: unsa kaha ang paniudto sa balay sa akong ginikanan karon? Kinsa kaha ang giimbitar sa paniudto? Unsa kaha ilang gihunahuna kanako: buhi pa ba ko, o patay na ba ko?'

Samtang gihunahuna kini sa iyang kaugalingon, naghilak pag-ayo si George.

Samtang nagpadayon, panahon na para sa panihapon sa iyang agalon, ug kinahanglan nga si George mismo ang magdala sa usa sa mga putahe nga naa sa kaldero ngadto sa iyang agalon. Gipahid ni George ang iyang mga luha ug, pagkuha sa init nga kaldero gikan sa hurno, gidala kini. Kalit lang, nabati niya nga mura'g nagbarog siya sa balay sa iyang ginikanan taliwala sa tanang mga bisita. Unsa ka dako nga milagro! Ang tanan nga naa didto, sa pagkakita kang George, anak ni Leontiev, nga nagbitbit sa init nga kaldero, nahadlok kaayo; apan ang iyang mga ginikanan nagtuo nga usa ka kalag ang ilang nakita sa ilang atubangan; unya, sa pagkahibalo nga dili kini kalag kondili tinuod, midagan sila ngadto sa ilang anak nga puno sa dakong kalipay ug, sa paggakos sa iyang dughan, giyakap ug gihalokan siya, nga naghilak tungod sa kalipay nga wala damha ug dako kaayo. Sa dihang gisugdan nila pagpangutana kang George – unsaon niya pagluwas, asa siya naadto ug giunsa niya pag-abot didto – gisaysay niya ang tanan sa detalye, ang iyang pagka-bilanggo ug ang iyang pagluwas gikan niini. Sa partikular, mao kini ang iyang gisulti:

Kaniadto lang, nagtrabaho ko sa kusina sa akong agalon. Gisugo ko nga dalhon kini nga pagkaon sa kaldero ngadto sa akong agalon. Gikuha nako ang kaldero, mibiyahe ko aron makita ang akong agalon, apan pagkahuman nako og pipila ka lakang paingon sa hagdanan padulong sa taas nga kwarto diin nagapanihapon ang akong agalon, kalit lang ko nakakita og usa ka mandirigma nga naglingkod sa kabayo ug nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag; Gikuha niya ako, kauban niining kalaha, ug gibutang ako dinhi sa atubangan nimo—wala na ko kahibalo unsaon.

Pagkadungog niini, ang tanan nga naa didto, labi na gayud ang mga ginikanan ni San Jorge, nagpasalamat nga dako sa Diyos ug sa Iyang balaang alagad, ang Dakong Martir nga si San Jorge.

Pagkahuman niana, sa dihang nagsugod na ang tanan sa pagkaon gikan sa maong kaldero, nahitabo ang usa ka bag-ong milagro: bisan unsa pa kadaghan ang kuhaon gikan sa kaldero, mapuno gihapon kini; bisan pa nga gamay ra kaayo ang kaldero nga usa ra ka tawo ang makakaon sa sulod niini, daghan kaayo ang nangaon, apan busog silang tanan, nagdayeg sa Dios ug nag-ingon:

'Tan-awa, si San Jorge nga Dakong Martir nagpadala kanato og nindot nga pagkaon gikan sa mga Bulgaryano alang sa iyang pista!'

Pagkahuman niini, gidala ang maong kaldero, uban sa daghang mga gasa ug halad, ngadto sa simbahan sa Balaang Dakong Martir ug gitipigan didto taliwala sa mga balaan nga sudlanan, ingon nga handumanan sa himsog nga milagro nga gihimo sa Balaang Dakong Martir nga si George.

Ang maong simbahan ni San Jorge karaan kaayo ug nahugno na kaayo nga mahimo kining matumba bisan kanus-a; apan walay bisan kinsa nga motukod og bag-ong simbahan o mag-ayo sa maong daan nga simbahan: tungod sa kakabus sa mga lumolupyo, napabayaan ang simbahan. Usa ka adlaw, nahitabo didto ang usa ka milagro.

Ang pipila ka mga bata, nga nagtigom sa daplin sa maong simbahan, nagdula didto uban, samtang ilang giinsulto ug giuyaw ang usa ka batang lalaki nga pirmi nilang mapildi sa ilang mga dula. Sa pagkawala sa iyang pasensya tungod sa padayon nga pag-uyaw, ang batang lalaki mituyok paingon sa Simbahan ni San Jorge ug miingon:

'San Jorge! Tabangi ko nga mapildi ang akong mga kaatbang; ingon pasalamat niini, magdala ko og dakong pie sa imong simbahan.'

Ug tinuod gayud, napildi sa batang lalaki ang iyang mga kauban sa dula—dili lang kaisa, kondili kaduha, ug daghan pang higayon.

Pagbalik niya sa iyang inahan, gisultihan niya kini nga nakasaad siya sa santo og usa ka pie isip regalo, ug nangayo siya og usa aron matuman niya ang iyang saad sa santo.

Tungod sa gugma sa iyang anak, ug usab sa pagtahod sa martir, ang iyang inahan nangluto og pie sumala sa hangyo sa iyang anak, ug gihatag kini kaniya samtang init pa, sa dili pa kini tugotan nga mobugnaw. Gidala sa batang lalaki ang pie sa simbahan ug, pagkahuman niya kini gibutang sa atubangan sa halaran, mitungo siya ug nilakaw.

Nahitabo nga sa maong higayon, upat ka negosyante ang naglabay sa simbahan. Misulod sila sa simbahan aron magpasidungog kang San Jorge ug nakakita sila og usa ka lamian nga pie sa salog (wala pa kini tugnaw ug nagpagawas og humot nga singaw). Ang mga negosyante nag-ingon sa usag usa:

'Dili na kinahanglan sa santo kini. Kaon ta sa pie ug magbutang ta ug insenso sa iyang lugar.'

Pagkahuman nila mokaon sa pie, mibalik sila paingon sa gawas sa simbahan; apan wala nila makita ang pultahan, kay mura kini'g bungbong para kanila. Unya ang matag-usa kanila nagbutang og usa ka pilak nga sinsilyo sa salog, apan wala gihapon nila makita ang agianan paingon sa gawas. Unya, naghiusa silang upat sa pagbutang og usa ka bulawan nga sinsilyo didto, ug nag-ampo sila nga may dakong pagtuo ngadto sa santo aron tabangan sila sa pagpangita sa agianan paingon sa gawas; apan bisan kining higayona, wala gihapon nila makita ang agianan paingon sa gawas, sama sa usa ka tawo nga gipakaulipon sa kangitngit. Sa katapusan, ang upat nagbutang og tagsa ka bulawan nga sensilyo ug nag-ampo pa gayud nga mas mainit, unya nakit-an nila ang agianan paingon sa gawas, kay nakit-an nila nga abli na ang pultahan sa simbahan ug nakalusot sila niini.

Kining mga sinsilyo nga bulawan ug pilak mao ang nagsugod sa pagtigom sa pondo nga gikinahanglan aron ma-ayo pag-usab ang maong simbahan, kay ang balita bahin sa maong milagro mikaylap sa tibuok nasud, ug daghang debotong mga tawo ang boluntaryong nagdala didto og bulawan ug pilak; Gamit niining kuwarta, natukod ang usa ka bag-ong bato nga simbahan, mas lapad, angay nga gipahimutang ug gipahimutang sa tanang gikinahanglan nga gamit para sa banal nga serbisyo. Daghang mga milagro ang nahitabo sa maong simbahan alang sa himaya ni Kristo nga Dios ug sa pagdayeg kang San Jorge nga Dakong Martir.

Gisaysay usab nila ang mosunod nga milagro, nga gihimo ni San Jorge nga Dakong Martir alang sa usa ka batan-on nga gikagat sa usa ka makamamatay nga bitin. Ang sugilanon niining milagro gipasa-pasa sa usa sa mga matinud-anong asketiko, si Abba Jorge, nga adunay kapangalan nga[3176] , isip iyang katabang – si San Jorge.

'Sa usa ka higayon, samtang nag-akyat ko sa bukid nga nagkupot og krus sa akong mga kamot, nakasugat ko og usa ka tigulang nga monghe; gikuha niya ang krus gikan kanako, ug siya ang nanguna sa akong unahan. Pagkahuman sa mubo nga paglakaw, misulod siya sa usa ka agianan. Misunod ko kaniya. Samtang nagpadayon ko sa akong paglakaw, nakakita ko og usa ka kawan sa mga karnero ug usa ka batan-ong magbalantay nga lalaki nga naghigda sa yuta, nag-antos sa kamatayon tungod sa kagat sa bitin. Aduna'y tinubdan sa tubig duol sa maong dapit. Miingon ang tigulang kanako:

'Kuhaa ug tubig aron ibubo sa krus.'

Unya, pagkahuman namo og kuha og tubig ug pag-abli sa baba sa batang lalaki, among gibubo ang tubig—nga gibubo sa krus—sa iyang baba; samtang gibuhat namo kini, miingon ang tigulang:

'Sa ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad, pag-ayo kanimo ni San Jorge nga Dakong Martir!'

Nag-uyok paabante ang batan-on, gisuka niya ang makamatay nga hilo ug mitindog.

Unya miingon ang tigulang kaniya:

'Sultihi ko, wala ba ka nanumpa gahapon sa pobre nga balo nga ang iyang mga karnero gisalig kanimo nga atimanon, apan imong gibaligya sa tulo ka piraso nga pilak? Wala ba nimo gisulti kaniya: "Usa ka lobo ang mikaon sa mga karnero"?'

Mitubag ang batan-on:

'Oo, Amahan, mao gyud kana ang nahitabo. Apan giunsa man nimo pagkibalo niini?'

[3176] Kana mao, usa nga pareho ang ngalan, nga nagdala sa parehas nga ngalan.

Miingon ang tigulang kaniya:

'Samtang naglingkod ko sa akong selda, usa ka lalaki nga nagsakay sa puti nga kabayo ang miadto kanako ug miingon:

'Sophronius, bangon ug adto dayon sa bukal sa imong tuo, sa habagatan. Didto makakaplag ka og usa ka batang lalaki nga gipangagop sa bitin, ug makakita usab ka og usa ka monghe nga nagbitbit og krus nga hinimo sa kahoy sa iyang kamot. Kuhaa kana nga krus, ibuboan kini og tubig, ug ihatag kana nga tubig sa bata aron imnon, samtang imong gisulti kining mosunod nga mga pulong: 'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang alagad sa Dios, ang martir nga si George, nag-ayo kanimo.' Unya ingna ang batang lalaki: 'Ayaw na panumpa sa ngalan sa Dios o sa Iyang mga balaan; ayaw pagbuhat og dili matarong sa bisan kinsa; ug ihatag sa maong pobre nga balo ang iyang karnero, aron dili pa mas grabe nga butang ang mahitabo kanimo.'

Pagkadungog sa batan-on niini gikan sa tigulang, mihulog siya sa iyang tiilan ug miingon:

'Pasayloa ko, Amahan, kay tinuod gayud nga nahitabo ang tanan sama sa imong giingon: Gibaligya nako ang karnero sa maong balo sa tulo ka piraso nga pilak, ug gahapon gilimbongan nako siya pinaagi sa pagsulti nga gikaon sa lobo ang iyang karnero. Miingon ang babaye kanako, "Tinuod ba kini, o dili?" Ug mitubag ko, 'Oo, mahimo nakong tawagon ang tinuod nga Dios ingon nga akong saksi.' Miingon ang babaye kanako, 'Wala ba ka kahibalo nga usa ka kabos nga balo ako? Busa, buhata ang imong gusto. Apan hinumdumi kini: ang Dios ug si San Jorge maningil kanimo, kay nagsaad ko nga ihatag kana nga karnero sa mga kabos sa Adlaw ni San Jorge.' 'Ug ako,' padayon sa batan-ong lalaki, 'tungod kay nadani ko ug nahulog sa sala, ako naghangyo kanimo, Amahan, nga mag-ampo ka sa Diyos ug kang San Jorge alang kanako, aron pasayloon ang akong sala.' Ug karon ihatag nako sa babaye ang tulo ka kanding sa Adlaw ni San Jorge, ug sa tibuok nakong kinabuhi, matag tuig sa pista sa balaan nga martir, magahatag ako ug ikapulo sa tanan nakong kita para sa mga kabus."

Busa, pagka-ayo na, ang batan-on, nga nangayo og pag-ampo ug pasaylo kang bulahan Sophronius, mibalik sa iyang buhat, nga nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang balaan, ang Balaang Dakong Martir nga si San Jorge.

Dili malimod nga hisgutan ang himsog nga milagro sa pagpatay sa bitin, nga gihimo ni San Jorge nga Dakong Martir duol sa iyang natawhan nga Palestina, sa yuta sa Siria ug Fenicia, sa siyudad sa Beirut[3177] , nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, dili layo sa siyudad sa Lydda, diin gilubong ang lawas sa balaan nga dakong martir. Ang dapit diin nahitabo kini nga milagro gipakita sa mga biyahero sa Palestina. Sumala sa mga salaysay sa mga nakasaksi niini nga milagro, nahitabo kini sa mosunod nga mga kahimtang.

Duol sa maong siyudad sa Beirut, hapit sa kabukiran sa Lebanon, adunay usa ka dakong lanaw diin nagpuyo ang usa ka bitin – usa ka manlaglag, dako ug makalilisang. Mibutho gikan sa maong lanaw, ang bitin mokuha sa daghang mga tawo, iyang dad-on sila sa lanaw ug kan-on didto. Daghang higayon nga ang mga tawo, nga nag-andam sa ilang kaugalingon, misugat batok niini, apan sa matag higayon gipalayas sa bitin ang mga tawo, kay sa pagduol pa lang sa pader sa siyudad, gipuno niini ang hangin sa iyang makamatay nga gininhawa, nga tungod niini daghan ang masakiton ug mamatay. Tungod niini, adunay kanunay nga kaguol, kasubo, paghilak ug dakong pagngongol sa maong siyudad. Ang mga dili motuo—mga mananamba—nagpuyo sa maong siyudad, ug ang ilang hari mismo nagpuyo usab didto.

Usa ka adlaw, ang mga lumolupyo sa maong siyudad nagtigom, miadto sa ilang hari ug miingon kaniya:

'Unsaon nato pagbuhat, kay nagakamatay kita tungod niining bitin?'

Mitubag siya kanila:

'Isulti ko kaninyo ang gipadayag sa mga dios kanako.'

Unya ang hari, sumala sa sugo sa mga demonyo nga nagpuyo sa mga dios-diosan—ang mga manlaglag sa kalag sa tawo—mi-proklamar niini nga sugo kanila: kon dili sila gusto nga hingpit nga mapapas, kinahanglan nilang ihalad ang ilang mga anak—mga lalaki o babaye—isip pagkaon sa maong bitin matag-adlaw, nga pilion pinaagi sa suerti. Miingon pa ang hari:

'Sa dihang moabot na ang akong turno, ako usab—bisan pa usa ra ka anak nga babaye ang naa nako—ihatag usab nako siya.'

[3177] Beirut (o Berytus) – sa karaang panahon usa ka dakong siyudad sa mga Fenicio.

Gidawat sa mga lumolupyo sa maong siyudad kining tambag—nga gikan sa hari, o sa tinuod, gikan sa mga demonyo—ug matag-adlaw, ang mga halangdon ug ang mga yano nga lungsoranon maghalad og usa sa ilang mga anak nga lalaki o babaye aron kan-on sa bitin, bisan pa man nga masubo kaayo sila ug maghilak alang kanila. Ang mga gitudlo nga kan-on sa bitin gibutang sa baybayon sa lanaw, gisul-oban sa ilang pinakamaayong sinina; ang bitin, nga mogawas gikan sa lanaw, mokuha kanila ug kan-on.

Sa dihang miabot na ang turno sa tanang tawo sa maong siyudad, miadto sila sa hari mismo ug miingon kaniya:

'Tan-awa, Oh Hari, sumala sa imong tambag ug sugo, among gihatag ang among mga anak sa bitin. Nahatag na karon ang turno sa tanan. Unsa man karon ang imong gisugo nga among buhaton?'

Mitubag kanila ang hari:

'Ako usab ihatag ang akong anak nga babaye, bisan pa siya ra ang akong anak. Unya isulti ko kaninyo ang ipadayag sa mga dios kanamo.'

Gipatawag sa hari ang iyang anak nga babaye ug gisugo siya nga magbisti sa labing matahum nga paagi; dako kaayo ang iyang kalooy kaniya ug naghilak siya uban sa tibuok niyang panimalay, apan dili gyud niya mabali kining mando—sama sa usa ka langitnong mando—nga gidala sa mga demonyo. Samtang nag-andam siya sa pagpadala sa iyang anak nga babaye aron kan-on sa bitin, ang hari nagtutok kaniya gikan sa kahitas-an sa iyang palasyo ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, gitan-aw siyang nilakaw.

Samtang giandam ang dalaga sa kanunayng dapit, sa baybayon sa lanaw, naghilak siya og mapait samtang nagpaabot sa takna sa iyang kamatayon, sa dihang mubutho ang bitin gikan sa lanaw aron kan-on siya.

Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, nga nagtinguha sa kaluwasan sa tanan ug mipakita sa pagluwas sa maong siyudad gikan sa espirituhanon ug pisikal nga pagkaguba, niadtong mismong takna miabot si San Jorge nga Dakong Martir, usa ka mandirigma sa Langitnong Hari, nga nagsakay sa kabayo ngadto sa maong dapit, dala ang pika sa iyang kamot.

Sa dihang nakita niya ang dalaga nga nagbarog sa daplin sa lanaw ug nagahilak sa kapait, gipangutana niya siya:

'Ngano man nga nagbarog ka dinhi, ug ngano man nga nagahilak ka?'

Mitubag siya:

'Maayong batan-ong lalaki! Padali ug palayo diri sa imong kabayo, basi malaglag ka uban nako.'

Miingon ang santo kaniya:

'Ayaw kahadlok, dalaga, apan sultihi ko, unsa may imong gihulat sa atubangan sa tanang tawo nga nagtan-aw kanimo?'

Mitubag ang dalaga kaniya:

'Maayong batan-on! Makita nako nga ikaw mapisan ug maisug. Apan ngano man nga gusto ka mamatay uban kanako? Palagyo karon gikan dinhi!'

Miingon ang santo kaniya:

'Dili, dili ko mobiya ning dapita hangtod isulti nimo kanako nganong nagbarog ka dinhi, nganong nagahilak ka, ug kinsa imong gihulat.'

Pagkahuman niana, gisultihan siya sa dalaga sa tanan nga han-ay, bahin sa bitin ug bahin usab sa iyang kaugalingon.

Miingon kaniya si San Jorge:

'Ayaw kahadlok, dalaga, kay sa ngalan sa akong Ginoo, ang tinuod nga Dios, luwason tika gikan sa bitin.'

Mitubag siya:

'O maisugong mandirigma! Ngano man nga gusto ka pa nga mamatay uban kanako? Paminawa ug luwasa ang imong kaugalingon gikan sa mapait nga kamatayon. Igo na nga ako ra ang mamatay dinhi, labi na kay dili man nimo ako maluwas gikan sa bitin, ug ikaw mismo ang mapatay.'

Samtang nagasulti pa ang dalaga niining mga pulong sa santo, kalit nga mitungha gikan sa lanaw ang usa ka makalilisang nga bitin ug miduol sa iyang kasagarang biktima.

Pagkakita niya niini, misinggit ang dalaga sa kusog nga tingog:

'Dagan, tawo, ania na ang bitin!'

Si San Jorge, bisan pa niana, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus ug pagtawag sa Ginoo, nga miingon, 'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo', misulong sa bitin samtang nagkabayo, nga nag-uyog sa iyang bangkaw; ug, sa paghampak sa bitin sa tutunlan uban sa dakong kusog, napukan kini ug napirmi niya sa yuta; samtang gipyat-ipyat sa kabayo sa santo ang bitin sa ilawom sa tiil. Unya gisugo ni San Jorge ang dalaga nga gapuson ang bitin sa iyang sinturon ug dad-on kini sa siyudad, nga napailalom sama sa iro; samtang ang mga tawo, nga namangha sa pagtan-aw sa bitin nga gidala sa dalaga, milayas sa kahadlok. Unya miingon si San Jorge sa mga tawo:

'Ayaw kamo kahadlok; itugyan lang ninyo ang inyong pagsalig sa Ginoong Jesu-Cristo ug motuo kamo kaniya, kay siya ang nagpadala kanako kaninyo aron luwason kamo gikan sa bitin.'

Unya gipatay ni San Jorge ang bitin gamit ang iyang espada sa tunga-tunga sa siyudad. Ang mga lumolupyo sa siyudad, pagkahuman nilang gipadala ang bangkay sa bitin gawas sa pader sa siyudad, gisunog kini.

Human niini, ang hari ug ang mga tawo nga nagpuyo sa maong siyudad mituo sa Ginoong Jesu-Cristo ug nadawat ang balaang binyag: 25,000 ka tawo ang nabunyagan, wala pa labot ang mga kababayen-an ug mga bata. Sunod, gitukod ang usa ka simbahan sa maong dapit, usa ka dako kaayo ug matahum, nga gipahinungod kang Labing Balaan nga Birhen Maria, Anak nga Babaye sa Hari sa Langit, Diyos Amahan, Inahan sa Iyang Anak ug Nobya sa Espiritu Santo – ingon man aron pasidunggan si San Jorge nga Mananaog, nga pinaagi sa iyang pag-ampo, nagapanalipod sa Simbahan ni Kristo ug sa matag ortodoksong kalag gikan sa dili makita nga manlupig sa kalawoman sa impyerno, ug usab gikan sa sala – sama sa usa ka makamatay nga bitin, – sama sa iyang pagluwas sa maong dalaga gikan sa makita nga bitin[3178] .

Usa ka bag-ong milagro usab nahitabo dinhi. Sa dihang gikonsagran kining simbahan aron pasidunggan ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug si San Jorge nga Dakong Martir, ingon usa ka timaan sa langitnong grasya nga gibubo dinhi, usa ka bukal sa buhing tubig ang misibog gikan sa halaran sa maong simbahan, nga nag-ayo sa tanang sakit sa tanan nga moanhi uban sa pagtuo alang sa himaya sa Hari sa Himaya mismo (Kinsa mao ang tinubdan sa walay katapusang kinabuhi), Ang Dios sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, pagadayegon sa Iyang mga balaan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

O manlaya sa mga bihag ug manalipod sa mga kabus, mananambal sa mga masakiton, kampeon sa mga hari, madaugong Dakong Martir Jorge, pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Ug ang troparion, sa samang tono:

Nipaningkamot ka sa maayong pakigbisog, O Manggag-antos ni Kristo, ug pinaagi sa imong pagtuo gipadayag nimo ang pagkadautan sa imong mga mananakit; ug gihalad nimo ang imong kaugalingon ingon usa ka halad nga makapahimuot sa Dios: busa nadawat nimo ang korona sa kadaugan, ug pinaagi sa imong mga pag-ampo, O Balaan, nagahatag ka og pasaylo sa mga sala sa tanan.

[3178] Base sa maong salaysay, si San Jorge nga Dakong Martir kasagaran gipakita sa mga ikono nga usa ka mananakay sa puti nga kabayo ug nagpana sa usa ka makalilisang nga bitin gamit ang iyang pika. Ang hulagway ni San Jorge nga nagkabayo, isip simbolo sa kadaugan, gilakip sa atong nasudnong coat of arms, ingon man usab sa medalya nga gihatag sa mga mandirigmang Orthodox alang sa ilang mga kalampusan sa gubat. – Si San Jorge nga Dakong Martir giila sa among nasud isip pangunang manalipod sa mga magbalantay ug kawan tungod kay, pagkahuman sa iyang kamatayon, kanunay siyang miabot aron motabang sa iyang mga silingan samtang nagsakay sa kabayo. Busa, sa Adlaw ni San Jorge—o, sa kasagarang pagtawag niini, 'Adlaw ni Yegoryev'—ang mga debotong lumolupyo sa mga baryo ug nayon sa Rusya kasagarang magdala sa ilang mga hayop sa pastulan sa unang higayon pagkahuman sa tingtugnaw, samtang nagahimo og serbisyo sa pag-ampo alang sa Balaang Dakong Martir, diin ang mga magbalantay ug ang ilang mga panon sa karnero gisabwag og balaang tubig.

Kontakion, Tono 4:

Gipatindog sa Diyos, nagpakita ka isip labing dungog nga magbubuhat sa pagkamatinud-anon, nga nakatigom alang sa imong kaugalingon sa mga bunga sa pagkamaayo; kay sa pag-uma uban sa mga luha, nag-ani ka uban sa kalipay; ug sa pag-antos pinaagi sa imong dugo, gidawat nimo si Kristo; ug pinaagi sa imong mga pag-ampo, O Balaan, nagahatag ka og kapasaylo sa mga sala sa tanan.

- Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Balaang Martir nga Reyna Alexandra ug sa mga Balaang Martir Anatolius ug Proteleon.

7 Mayo

24 Abril (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato si Banal Savva sa mga Kuweba, nga tingali nabuhi sa sinugdanan sa ika-13 nga siglo. Ang iyang mga relikya naa sa mga Kuweba ni San Antonio.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Tomas nga Buang alang kang Kristo.

Komemorasyon sa 24 Abril

Si San Tomas usa ka monghe sa usa sa mga monasteryo sa Caesarea[3179] . Gitudlo siya sa pagkolekta og pondo alang sa mga panginahanglan sa iyang monasteryo. Alang niini nga katuyoan, gipadala siya sa Antioch[3180] , diin duol niini adunay usa ka baryo nga iya sa monasteryo. Sa matag higayon nga moanha ang tigulang sa siyudad, magkunwari siya nga buang. Sa usa ka higayon, usa ka tawo nga ginganlan og Anastasius, ang tagdumala (maninukod) sa usa ka simbahan, gisumbag sa aping ang bulahan tungod kay gipahasol siya sa pangayo og limos para sa iyang monasteryo. Nasuko ang mga nanan-aw kang Anastasius tungod niini. Apan ang bulahan nga si Tomas, nga mituyok kanila, mitagna:

'Sugod karon, dili na ko madawat og bisan unsa gikan kang Anastasius, ug dili na pud makahatag kanako og bisan unsa si Anastasius.'

Sa dili madugay natuman ang duha ka prediksyon: namatay si Anastasius pagkasunod adlaw, samtang si Beato Tomas, sa iyang pagpauli gikan sa siyudad paingon sa monasteryo, nagkasakit ug mihunong sa usa ka ospital sa suburbio sa Daphne, duol sa Simbahan ni Santa Eufemia, diin, human siya grabe nga masakit, mibyahe siya paingon sa walay katapusang kinabuhi ug gilubong sa dapit diin ginapahulayan ang mga biyahero.

Sa usa ka higayon, gidala dinhi ang usa ka namatay nga babayeng peregrino ug gilubong ibabaw sa kabaong niining bulahan nga tigulang; gilubong siya sa ikaduhang oras sa adlaw, apan sa ika-unom nga oras gipagawas siya sa yuta – ug ang tanan nangahibulong pag-ayo niini. Niadtong gabii, gilubong pag-usab siya sa samang lubnganan, apan sa sunod adlaw ilang nakita nga gipagawas siya sa lubnganan sa ikaduhang higayon; busa ilang gilubong siya sa lain nga dapit.

Paglabay sa pipila ka adlaw, usa pa ka babaye ang gilubong sa parehas nga paagi duol kang Abba Thomas, kay wala masayri sa mga lumolupyo sa maong lugar nga dili kini makapahimuot sa tigulang, nga natulog sa Ginoo, nga adunay babaye nga ilubong duol kaniya. Sa dihang gipagawas usab sa yuta kining babayeha, nasabtan nila nga dili makapahimuot sa tigulang nga adunay bisan kinsa nga ilubong duol sa iyang mga relikya.

Gipaabot kang Patriarka Domnus ang tanan nga nahitabo[3181] . Pinaagi sa sugo sa patriarka, ang tanang lungsoranon miadto sa Daphni uban sa kandila ug himno, gikuha ang mga relikya sa santo, gidala kini pabalik sa siyudad uban sa dungog, ug gibutang sa lubnganan diin nagpahuway ang mga relikya sa daghang balaang martir.

[3179] Caesarea – ang pangunang siyudad sa Cappadocia, nahimutang sa sidlakan sa Asia Minor.

[3180] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Syria, kaniadto ang maanindot nga kapital sa estado sa Syria, apan karon usa na lang ka gamay ug pobre nga lungsod sa Asyanong Turkey.

[3181] Gipangulohan ni Patriarka Domnus ang Simbahan sa Antioquia gikan sa 546 hangtod 560.

Gitukod ang usa ka gamay nga simbahan ibabaw sa mga relikya sa santo, ug daghang pagkaayo ang nahitabo pinaagi sa iyang balaan nga relikya alang sa mga nag-antos. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, natapos ang salot sa Antioquia, busa ang mga lumolupyo sa Antioquia nagtukod og tinuig nga selebrasyon sa iyang handumanan, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Savvas ang Stratilates ug sa kapito-an ka sundalo uban kaniya

Gisaulog sa ika-24 sa Abril

Ang Balaang Martir nga si Savvas gikan sa lahi nga Gotiko[3182] ug nagpuyo sa Roma sa panahon sa paghari ni Emperador Aurelian[3183] . Naga-hawid siya sa ranggo nga stratilates, nga mao, usa siya ka kumander sa militar, ug matinud-anon ug makapahimuot sa Langitnong Hari, ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Kanunay siyang mibisita sa mga nag-antos sa prisohan alang sa ngalan ni Kristo, gitabangan sila gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan, gipalig-on sila aron mapailubon sa ilang mga pag-antos, ug giinspirar sila sa pagbuhat og mga buhat sa kaisog. Ang iyang matinahuron nga kinabuhi nakapahimuot kaayo sa Dios, ug tungod sa pagkabalaan ug pagka-asketiko sa santo, gihatagan siya sa Ginoo og gahum batok sa mga demonyo, ug iyang gipahawa ang hugaw nga mga espiritu gikan sa mga tawo.

Dali ra nga naulat sa hari nga si Santo Savva usa ka Kristohanon, ug gidala siya sa atubangan sa hari aron pangutan-on.

Didto, walay kahadlok niyang giangkon si Kristo ug, sa pagbukas sa iyang sinturon militar, gilabay niya kini, gisalikway ang iyang ranggo isip usa ka kumander militar samtang gipakita usab ang iyang pagkaandam nga mag-antos sa bisan unsang pag-antos alang sa ngalan ni Kristo.

Unya, sumala sa sugo sa tigpahirap, gbitay ang santo ug grabe siyang gipakusok, dayon gisunog, ug sa katapusan gilabay sa usa ka kaldero nga nagbukal nga katam. Apan ang santo, nga gipanalipdan sa dili makita nga gahum sa Dios, wala'y kadaut ug migawas nga walay samad gikan sa kaldero.

Sa pagkakita niini nga milagro, ang kap-atan ka sundalo nga naa didto mituo kang Kristo ug kusganong gipahayag nga sila mga Kristohanon. Dayon, sa sugo sa tigpahirap, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada ug busa nadawat nila ang korona sa martir, daw gikan mismo sa kamot ni Kristo.

Si Santo Savvas, bisan pa, gipriso ug gihatagan og usa ka banal nga panan-aw ug tabang: samtang nag-ampo siya sa tungang gabii, mipakita kaniya si Kristo, gipasiag kaniya sa kahayag sa Iyang himaya ug gihangyo siya nga ayaw kahadlok sa mga pag-antos, kondili magpadayon nga walay kahadlok sa iyang buluhaton. Ug sa dihang gidala si Savvas sa atubangan sa mga huwes sa ikaduhang higayon ug napugos sa pagsimba sa mga dios-diosan —usahay pinaagi sa pagpangdayeg, usahay pinaagi sa pagpangumbinsi, usahay pinaagi sa malupit nga pag-antos—wala siya motuman sa iyang mga mananakit; busa gilabay siya sa suba, diin, pagkalunod niya, natuman niya ang buhat sa iyang pagkamartir[3184] , human siya makab-ot og malinawong dalangpan sa Gingharian ni Kristo.

Troparion, Tono 5:

Gibaliwala nimo ang mga palamuti sa makamatu-ang ranggo ug dungog, O martir, sa atubangan sa limbong nga hari nga imong mambabatikos, imong giangkon si Kristo nga Diyos, ug alang kaniya mitugot ka sa daghang pag-antos, O himayaon. Busa gikoronahan ka sa mahimayaong putong sa kadaugan sa Hari sa mga hari, nga nagdan-ag uban sa langitnong mga puwersa. Nagbarog sa Iyang atubangan, Savvas, pag-ampo nga luwason Niya ang among mga kalag.

[3182] Ang mga Goto usa ka tribong Germanic nga unang nagpuyo sa daplin sa Suba sa Vistula ug sa ulahi nagpuyo sa daplin sa Danube.
[3183] *Si Aurelian*, Emperador Romano, naghari gikan sa 270 hangtod 275.
[3184] Si Santo Savvas namatay niadtong 272.

Kontakion, Tono 4:

Napamatud-an nimo nga dili ka mapildi, O kumander; napildi nimo ang mga tiktik sa mga barbaro ug, pagkahuman nimo pag-antos sa kasakit uban sa pagkamapailubon, O himayaon, napildi nimo ang kadaghanan sa mga dili makita nga kaaway, ug busa naghabi ka sa korona sa kadaugan. Pag-ampo kang Kristo alang kanamo, O labing bulahan nga Savvas, kami nga nagpasidungog kanimo pinaagi sa pagtuo.

Paghinumdom sa atong bililhon nga inahan nga si Elizabeth nga Managhimo og Milagro.

Gisaulog sa ika-24 sa Abril

Ang Banal nga si Elizabeth gipili aron mag-alagad sa Dios sukad pa sa sabakan sa iyang inahan, kay sa wala pa siya matawo, gipadayag sa Dios sa iyang inahan nga siya magbata og usa ka anak nga babaye nga mahimong pinili nga sudlanan sa Espiritu Santo. Gipahinungod sa pag-alagad sa Dios sukad pagkabatan-on pa niya ug gipangasawahan sa di-mamatay nga Nobyo, si Kristo, nag-alagad si Santa Elizabeth sa Dios sa anghel nga han-ay, uban sa ubang mga birhen ug madre[3185] , gikapoy niya ang iyang lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagpaningkamot, ug busa nalipay kaayo ang Dios kaniya nga nadawat niya gikan kaniya ang gasa sa pagtambal sa mga sakit sa tawo, dili lang pisikal kondili usab espirituhanon. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gitambal niya ang tanang pisikal nga sakit, samtang pinaagi sa iyang mga pulong ug mga pagtulon-an nga giinspirar sa Dios, gitambal niya ang mga kalag sa tawo, nga nagiya kanila paingon sa paghinulsol ug sa tanang matang sa mga hiyas. Ang iyang bugtong sinina mao ang usa ka magrosong sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, ug bisan pa man nga ang iyang lawas nangurog sa katugnaw, ang iyang espiritu kanunay nagdilaab sa kalayo sa balaan nga gugma.

Sa dihang gitudlo siya nga abadesa sa mga igsoon nga babaye, ang santa naghimo pa gani og mas dagkong mga katingalahan, nga nag-atiman sa kaluwasan sa ilang mga kalag.

Grabe kaayo ang iyang pag-agil, kay daghang katuigan siyang wala magtilaw og pan, nagpuyo lang sa prutas ug gulay; wala usab gyud siya magtilaw og lana o bino sa tibuok niyang kinabuhi. Kasagaran siya mag-ayuno sulod sa kap-atan ka adlaw, sama sa bantugang Moises, nga wala gyud matilawan bisan unsa sa maong panahon[3186] . Sulod sa tulo ka tuig, gisundon niya ang pagpaubos sa maniningil sa buhis sa Ebanghelyo (tan-awa Lucas 18:13), wala niya itas ang iyang pisikal nga mga mata ngadto sa langit, apan sa mga mata sa iyang kalag kanunay siyang nagtutok kang Dios nga nagpuyo sa langit; ug sa paghunahuna kaniya sa iyang hunahuna nga naglingkod sa usa ka hataas ug hayag nga trono, gilibutan sa mga Serapim, wala niya ituyok ang iyang hunahuna sa mga butang sa kalibutan. Sa dihang, sumala sa iyang batasan, nag-ampo siya nga nag-inusara sa gabii, gisidlak siya gikan sa ibabaw sa langitnong kahayag.

Labaw pa, si Santa Elizabeth naghimo og daghang mga milagro: sa usa ka higayon, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gipatay niya ang usa ka mabangis nga bitin; sa lain nga higayon, giayo niya ang usa ka babaye nga dugay nang nag-antos sa pagdugo; gipahawa usab niya ang hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo ug naghimo pa siya og daghang uban pang mga milagro. Kining mga milagro gihimo niya dili lang sa iyang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa iyang bulahanong pagpanaw. Sa iyang lubnganan, gihatag ang tanang matang sa pag-ayo sa mga nag-antos; pananglitan, daghang mga bulag ang nakabawi sa ilang panan-aw didto. Himayaon pinaagi kaniya si Kristo nga Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan!

[3185] Si Santa Elizabeth usa ka madre sa monasteryo sa Constantinople, nga gitukod isip dungog kang mga Santo Cosmas ug Damian, ang mga Walay Bayad, ni Emperador Justin I (nga naghari gikan sa 518 hangtod 527). Sa ulahi nahimo siyang abadesa niining monasteryo. Dili posible nga itino ang eksaktong mga petsa sa iyang kinabuhi ug ministeryo, tungod sa kakulang sa impormasyon bahin niini sa mga historikal nga tinubdan. Bisan pa, base sa kamatuoran nga usa ka kanon sa iyang dungog gisulat sa ikaduhang tunga sa ika-9 nga siglo ni Santo Jose nga Himnograpo (nga namatay niadtong 883), nakahukom nga si Santa Elizabeth nabuhi tali sa ika-6 ug ika-9 nga mga siglo.

[3186] Nagpuasa si Moises sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii samtang naa siya sa Bukid Sinai, diin gihatag sa Dios kaniya ang Napulo ka Sugo (Ex. 24:12–18).

Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Pasikrat ug Valentine

Gisaulog sa ika-24 sa Abril

Ang mga martir ni Kristo, sila Pasikrat ug Valentine, lumad sa Rodostol, usa ka siyudad sa Mysia, ug isip mga sundalo, nag-alagad sila sa ilawom sa gobernador sa maong rehiyon, si Ausolan. Sa maong yuta, daghan ang mga mananamba nga nagahalad sa mga demonyo, kay gipugos sa mga magmamando sa yuta ang mga tawo sa pagpanamba ubos sa hulga sa pagpanakit. Ang mga Kristohanon sa maong yuta, sa kahadlok sa pagpanakit, nilayas ug mitago. Apan kining duha ka balaan nga lalaki, sa hayag ug maisugong paagi, gipahayag nga sila mga Kristohanon ug, sa paghimaya sa usa ka tinuod nga Dios, gisumpa nila ang mga diyos-diyosan nga walay kalag. Tungod niini, gidakop sila sa mga idolatra ug gidala sa hukmanan, diin gipugos sila sa paghalad og insenso sa atubangan sa mga diyos-diyosan. Didto nagtindog ang diyos-diyosan ni Apollo. Si San Pasikrat, sa pagduol niya sa diyos-diyosan, mituol sa nawong niini ug miingon:

'Ang ingon nga dungog angay alang niining diyos!'

Gidali-dali siyang gipusil sa bug-at nga kadena ug gilabay sa bilanggoan. Apan ang mandirigma ni Kristo, nga daw gidayandayan sa maong mga kadena sama sa bulawanong korona sa hari, naglipay nga giisip siyang takus nga magdala niini alang kang Kristo. Si Valentin usab gibilanggo uban kaniya. Dili madugay, gitawag sila pag-usab aron atubangon ang hegemon. Sa dihang miabot sila sa hukmanan, miabot usab didto ang igsuon ni Pasikrata, si Papian. Siya usa ka Kristohanon, apan tungod sa kahadlok sa pagpanakit, naghalad siya og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Nagsugod si Papian, nga nagahilak, sa paghangyo sa iyang igsoon nga sundon ang iyang ehemplo ug maghalad og insenso sa diyus-diyosan, aron, pinaagi sa pagka, daw, usa ka mananamba sa diyus-diyosan sa pipila ka panahon, makalikay siya sa mabangis nga pag-antos; apan gisalikway ni Pasikrat ang hangyo sa iyang igsoon ug gideklarar siya nga dili na angay ihap sa iyang pamilya tungod kay gisalikway niya ang pagtuo kang Kristo. Siya mismo, nga miduol sa halaran ug gibutang ang iyang kamot sa kalayo, miingon sa gobernador:

'Ang lawas mortal ug, sama sa imong makita, gilamon sa kalayo; apan ang kalag, nga imortal, nagdumili sa tanang makita nga pag-antos.'

Si San Valentin, nga gipangutana sa gobernador didto mismo, mitubag sa parehas nga mga pulong ug nagpahayag sa iyang hingpit nga pagkaandam sa pag-antos sa tanang pag-antos alang kang Kristo. Pareho silang gisilotan nga putlon ang ulo gamit ang espada. Samtang gidala sila sa mga sulugoon sa torturer paingon sa siyudad alang sa ilang kamatayon, misunod sa luyo nila ang inahan ni Pasikrat, nag-awhag kaniya nga atubangon ang kamatayon nga walay kahadlok, kay nahadlok siya nga basin mahadlok kini, tungod kay batan-on pa kaayo kini. Giputol ang ulo sa mga balaan nga martir. Si San Pasikrat adunay duha ka pulo ug duha ka tuig, ug si Valentine adunay traynta ka tuig. Apan ang iyang inahan midawat sa ilang mga lawas uban sa kalipay ug gipanglubong sila uban sa dungog, samtang naghimaya kang Kristo nga among Dios.

Ang Pagkamartir ni San Eusebio, San Neon, San Leontio, San Longino ug sa uban pa nga uban kanila

Gisaulog kada Abril 24

Pagkahuman sa dili madugay sa kamatayon sa himayaong Dakong Martir nga si San Jorge, nagpagawas og usa ka mando si Emperador Diocletian nga nagmando nga ang tanang Kristohanon, bisan asa pa sila, labi na kadtong naa sa prisohan, pugson sa pagsimba sa mga dios-diosan; gisugo niya nga ang mosunod niini nga mando buhian, samtang kadtong mosupak ipapatay.

Ang mga balaan nga martir nga gisaulog karong adlawa—Eusebius, Neon, Leontius ug Longinus—gi-priso niadtong panahona sa '[3187] '; uban kanila ang daghang mga Kristohanon, nga nag-ihap og kap-atan. Sa dihang nakasaksi sila sa mga milagro nga gihimo ni San Jorge, mituo sila kang Kristo ug mapangahas Siyang giangkon sa atubangan sa tanan, busa gidakpan sila ug gipriso nga nakadena.

[3187] Posible, bisan pa, nga sila nga gisaulog karon isip mga balaan nga martir—Eusebius, Neon, Leontius ug Longinus—nagsilbi isip mga bantay sa prisohan diin gipriso ang mga Kristohanon. Posible, bisan pa, nga miadto sila sa prisohan isip mga bisita, uban ang tuyo nga mapagaan ang pag-antos sa mga Kristohanon pinaagi sa pagpakita og simpatiya, pagdasig, ug materyal nga tabang.

Sa dihang gidala sila gikan sa bilanggoan aron atubangon ang paglitis sa atubangan sa hukom, wala nila ikalimod si Kristo, apan napahiya nila ang mga diyos sa pagano. Tungod sa ilang maisugong pag-angkon sa ngalan ni Kristo, gipailawom sila sa daghang pag-antos; gibitay sila sa ilang mga mananakit, gibunalan, ug gikiskis ang ilang mga lawas gamit ang lain-laing puthaw nga mga instrumento hangtod nga nabutyag ang ilang mga bituka. Sa katapusan, giputol sa ulo ang mga balaan nga martir ug busa nadawat nila ang ilang mga korona sa Gingharian sa Langit[3188] .

- Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang Banal nga si Savva sa mga Kuweba, nga nagpuyo, lagmit, sa sinugdanan sa ika-13 nga siglo. Ang iyang mga relikya gitipigan sa mga Kuweba ni San Antonio.

8 Mayo

25 Abril (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Marcos nga Apostol ug Ebanghelista.

Paghinumdom sa ika-25 sa Abril

Si San Marcos, nga taga-lahi nga Hudiyo, gikan sa tribo ni Levi, sa linya sa pagka-pari, ug unang nagpuyo sa Jerusalem. Sa Hebreo, si Marcos gitawag og Juan; ang iyang ngalan nga 'Marcos' gikan sa Latin. Gidugang niya kining ngalan nga sa iyang Hebreohanon nga ngalan[3189] sa ulahi, sa wala pa siya molarga paingon sa langyaw nga yuta, sa dihang nagbiyahe siya uban ni Apostol Pedro aron ipangwali ang Ebanghelyo sa kapital sa kalibutan nga nailhan niadto – Roma. Sumala sa tradisyon nga gidawat sa Simbahang Ortodokso, nga uyon sa testimonya sa pipila ka karaang mga manunulat[3190] , siya usa sa pitopulo ka mga disipulo sa Ginoo ug, busa, siya mismo usa ka saksi sa pipila ka mga hitabo sa kinabuhi sa Ginoong Jesu-Kristo. Sa salaysay mismo sa Ebanghelista Marcos bahin sa pagsalikway sa atong Ginoong Jesu-Kristo hangtod sa Iyang kamatayon sa Hardin sa Getsemani[3191] , gihisgutan ang usa ka batan-ong lalaki nga, samtang ang tanan nga mga disipulo sa Ginoo mibiya Kaniya, nag-inusara nga misunod sa Banal nga Preso, nga nagtabon sa usa ka panapton sa iyang hubo nga lawas, apan, sa pagdakop kaniya sa mga sundalo, gibyaan niya ang panapton sa ilang kamot ug nilayas nga hubad (Marcos 14:51–52). Ang sinina sa batan-on nga lalaki[3192] nagpakita nga kalit lang siyang migawas sa kagubot sa gabii, walay duhaduha gikan sa balay nga gipanag-iya sa tanaman. Sa karaang panahon pa, misugod ang usa ka tradisyon nga kining batan-on mao mismo si Marcos ug nga ang Hardin sa Getsemani iya sa pamilya diin naggikan si Marcos. Ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles nagpamatuod nga ang inahan sa ebanghelista nga si Marcos – si Maria – adunay kaugalingong balay sa Herusalem[3193] , diin nakapangitag-uyon ang Apostol nga si Pedro human sa iyang milagrosong pagluwas gikan sa prisohan pinaagi sa usa ka anghel (Mga Buhat 12:1–12). Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo ngadto sa langit, atol sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, kini nga balay nagsilbi nga lugar sa mga tigum sa pag-ampo alang sa daghang nagtuo nga taga-Jerusalem ug ingon usa ka dalangpanan alang sa pipila sa mga Apostoles. Busa, sa balay sa iyang inahan, si San Marcos nakabaton og kahigayunan nga magpabilin sa kanunay nga pakig-uban sa mga Kristohanon, moapil sa ilang mga tigum sa pag-ampo, ug mapalapit sa mga Apostoles mismo. Nakahimo siya og labi ka suod nga relasyon uban sa Apostol Pedro, nga nag-amuma kaniya sama sa usa ka amahan, sama sa makita sa mga pulong sa Apostol Pedro mismo, nga sa iyang epistola gitawag si Marcos nga iyang anak, nga nag-ingon: *'Ang simbahan sa Babilonia, nga napili ingon kaninyo, nagpadala*

[3188] Ang mga balaang martir namatay niadtong 304 – ang ulo sa balaang martir nga si Longinus naa sa Italya, sa siyudad sa Capua (duol sa Naples).

[3189] Sumala sa mga batasan sa mga Hudiyo niadtong panahona.

[3190] Origen, presbiter sa Alexandria (ika-3 nga siglo), San Epifanio, Obispo sa Cyprus (ika-4 nga siglo), ug uban pa.

[3191] Vertograd – usa ka tanaman.

[3192] Usa ka panapton nga giputos sa hubad nga lawas.

[3193] Sumala sa tradisyon, gisaulog sa Ginoong Hesukristo ang Paskwa sa Paglabay sa balay sa inahan ni Marcos, si Maria.

kaninyo og pangumusta, ingon man usab si Marcos, akong anak' (1 Pedro 5:13). Ang tiyo ni San Marcos mao ang balaan nga Apostol Bernabe, usa ka Levita sa kaliwatan, nga taga-isla sa Siprus. Pinaagi kaniya, nakaila si San Marcos sa lain pang pangunang Apostol – si San Pablo – sa dihang miabot kini sa unang higayon sa Jerusalem pagkahuman sa iyang milagrosong pagbag-o sa pagtuo kang Kristo (tan-awa Ang Mga Buhat 9)[3194] . Sa dihang nakasulod siya sa suod nga pakig-uban niining duha ka nangunang Apostoles – sila Pedro ug Pablo – nahimong labing suod nga kauban si San Marcos ug siya ang nagpatuman sa mga sugo nga gisalig kaniya sa bisan kinsa niining mga bantugang Apostoles.

Sa mga tuig 44 o 45 AD, ang mga Kristohanon sa Jerusalem nakasinati og dakong kalamidad. Sa pagkakita nga nagkadaghan ang mga Kristohanon sa Herusalem, ang dautang buot sa mga kaaway sa Kristohanong pagtuo – ang mga Hudiyo – miabot sa kinatumyan. Giduso sa kasuko batok sa mga Kristohanon, gisalak sa mga Hudiyo ang ilang mga panimalay ug walay kalooy nga gipanguha ang tanang kabtangan, busa napugos ang mga Kristohanon sa pag-antos sa grabeng gutom. Pagkadungog nila sa grabeng kahimtang nga giatubang sa ilang mga igsoon sa Kristo, ang mga Kristohanon sa Antioquia dali dayon mitabang kanila; pagkahuman nila og tigum og pondo sa ilang kaugalingon, ilang gisugo si Bernabe ug si Pablo—nga anaa niadto sa Antioquia—sa paghatud sa tabang ngadto sa mga Kristohanon sa Jerusalem. Pag-abot nila sa Jerusalem ug pagtuman sa sugo sa mga Kristohanon sa Antioquia, mibalik sila ni Bernabe ug Pablo sa Antioquia, kining higayona gidala nila si Marcos uban kanila (Buhat 12:25). Sukad niadto, si Marcos, nga nahimong kauban sa pag-alagad nila Bernabe ug Pablo, midawat sa dakong buluhaton sa apostolikong pagpanarbaho sa pagpahayag sa Ebanghelyo ni Cristo sa mga Hudiyo ug Hentil. Kauban nila Pablo ug Bernabe, miapil si San Marcos sa ilang unang apostolikong pagbiyahe gikan sa Antioquia, nga nagsilbi isip ilang labing suod nga katabang sa pagpangwali sa Ebanghelyo[3195] . Kauban nila Pablo ug Bernabe, naa si Marcos sa baybayon nga lungsod sa Seleucia[3196] ; gikan didto misakay siya sa barko paingon sa isla sa Cyprus ug nibyahe niini gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan, gikan sa Salamis paingon sa Paphos. Dinhi sa Paphos, nakasaksi si Marcos sa milagrosong pag-ayo sa usa ka Hudiyong salamangkero nga ginganlan og Bar-Jesus, nga nailhan usab nga Elymas, nga naningkamot sa pagpaling sa proconsul Sergius gikan sa pagtuo sa Ginoo. Gipa-tawag ni Sergius si Bernabe ug si Pablo aron paminawon ang pulong sa Dios (tan-awa Ang Mga Buhat 13:6–12). Apan, pag-abot niya sa siyudad sa Pega[3197] , mibulag si Marcos kang Apostol Pablo ug Bernabe ug mibalik sa Jerusalem sa balay sa iyang inahan. Pag-abot niya sa Jerusalem, miapil si Marcos kang Apostol Pedro ug sa dili madugay mibiyahe sila uban sa usa ka apostolikong panaw aron ipangwali ang Ebanghelyo sa Roma. Niadtong panahona, aduna na'y mga magtutuo kang Kristo sa Roma. Ang Basahon sa Mga Buhat nagpamatuod nga sa taliwala sa mga saksi sa katingalahang pagbag-o nga nahitabo sa mga Apostoles pagkahuman sa pag-anhi sa Espiritu Santo kanila, ug sa taliwala sa mga mamiminaw sa unang sermon ni Apostol Pedro mahitungod kang Kristo nga Manluluwas[3198] , adunay mga Hudiyo ug mga proselyta nga gikan sa Roma, sa ato pa, mga Hentil nga mibali sa Hudaismo (tan-awa Buhat 2:10–41). Pagbalik nila sa Roma, kining mga tawo walay duhaduha nga gidala ang ilang pagtuo kang Kristo ug gipaambit kini sa uban didto. Walay duhaduha nga, bisan pagkahuman niini, daghang mga Hudiyo—nga nagpuyo sa Roma sa daghang gidaghanon—ang mibisita sa Jerusalem matag tuig alang sa mga pista; tungod kay napuno na sila sa mga pagtulon-an sa Ebanghelyo ug nakadungog sa pagwali ni Kristo didto, mobalik sila sa Roma isip mga Kristohanon. Sa katapusan, isip kapital sa kalibutan, ang Roma nakadani og daghang mga Kristohanon gikan sa tanang dapit nga miabot alang sa sibil ug uban pang mga negosyo, ug sila nakatampo sa pagtubo sa gidaghanon sa mga magtutuo kang Kristo didto. Ang Balaang Apostol Pedro, pinaagi sa iyang pagpangwali ug mga milagro, uban sa tabang ni San Marcos, nagpalapad pa ug nagtukod sa Simbahan ni Kristo sa Roma, ug nakapabalhin sa daghang mga tawo—mga Hudiyo ug mga Hentil—ngadto kang Kristo. Pagkadungog nila sa balaan nga mga pulong sa sermon sa Ebanghelyo gikan sa baba sa mga Apostoles ug nagdilaab sa pagtuo kang Ginoong Jesu-Cristo, ang mga Kristohanong Romano wala malipay sa simpleng pasalitang pagpangwali sa mga Apostoles bahin kang Jesu-Cristo, kondili gusto nila nga adunay sinulat nga rekord sa pagtulon-an nga pasalita lang kanila. Miadto sila kang San Marcos, kauban ni

[3194] Sa palibot sa tuig 39 o 40 AD.
[3195] Sa tuig 44 o 45.
[3196] Sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo.
[3197] Sa Asia Minor.
[3198] Niini, mga 3,000 ka lalaki ang nabunyagan.

Apostol Pedro, ug nangayo kaniya nga isulat ang tanang balaang pulong nga iyang gisulti, kauban si Pedro, kanila mahitungod kang Kristo nga Ginoo, ug biyaan sila niini nga balaang sinulat ingon usa ka handumanan. Gituman ni Marcos ang halangdong hangyo sa mga Kristohanong Romano ug gisulat niya ang iyang Ebanghelyo para kanila, diin girekord ni[3199] , samtang gisaysay ang mga panghitabo sa kinabuhi sa Ginoong Jesu-Kristo atol sa Iyang pagpuyo dinhi sa yuta, ang kutob sa iyang mahinumduman nga tukma kaayo ang gitudlo ug gibuhat sa Ginoo, nga nag-amping pag-ayo nga dili pasagdan bisan unsa nga iyang nadungog o baluktoton kini. Gihatag ni Marcos ang iyang gisulat kang Apostol Pedro aron susihon, ug si San Pedro, pinaagi sa iyang pagpamatuod, gipamatud-an ang kamatuoran sa Ebanghelyo nga gisulat ni Marcos ug giuyonan kini alang sa pagbasa sa mga simbahan.[3200] Busa, ang Ebanghelyo ni Marcos gidawat sa tanang simbahan nga walay bisan unsang panaglalis, ingon usa ka Apostolikong sinulat, nga giinspirar sa Diyos[3201] .

Pagkahuman sa iyang ministeryo sa Roma, si San Marcos, sa sugo sa Apostol Pedro, mibyahe aron ipangwali ang Ebanghelyo sa siyudad sa Aquileia, nga nahimutang sa amihanang baybayon sa Dagat Adriatico. Niining dato nga siyudad, nga nailhan nga 'Ikaduhang Roma'[3202] , nagtukod si Marcos og simbahan; mibisita usab siya sa ubang mga dapit sa baybayon sa Adriatico aron ipangwali ang Ebanghelyo, nagtukod og mga simbahan sa Dios bisan asa. Pagkahuman niini, si San Marcos, usab sa sugo sa Apostol Pedro, mibyahe aron ipangwali ang Ebanghelyo sa Ehipto. Nahitabo kini, sumala sa gipamatuod ni Eutychius, Patriarka sa Alexandria, sa ikasiyam ka tuig sa paghari ni Claudius[3203] . Sa Ehipto, usa ka pagano nga nasud nga duol sa Palestina, daghan kaayo ang mga Hudiyo sukad pa sa panahon ni Alexander the Great[3204] ug sa Ehipsiyong hari nga si Ptolemy Lagus[3205] . Nagpuyo sila sa tibuok siyudad dinhi, adunay kaugalingong sinagoga, kaugalingong Sanhedrin, ug bisan usa ka templo[3206] nga gihulagway sumala sa Templo sa Jerusalem, ingon man mga pari ug mga Levita subay sa Balaod ni Moises. Dinhi sa Ehipto, pinaagi sa sugo ni Haring Ptolemy Philadelphus[3207] , ang mga libro sa Balaang Kasulatan sa Daang Tugon gihubad gikan sa Hebreo ngadto sa Griyego, nga naghimo sa langitnong pagpadayag mahitungod sa kaluwasan sa katawhan nga maabot bisan sa mga pagano mismo. Dinhi, bag-o pa sa hunahuna sa mga tawo ang hinungdanong pagkahugno sa mga dios-diosan sa usa ka templo sa Ehipto, nga, sumala sa , ang pagpamatuod sa mga Amahan sa Simbahan, misabay sa pag-abot sa Balaang Pamilya uban ni Bata nga Hesus, nga nagpalagyo gikan sa kamot sa malupit nga Herodes. Sa katapusan, posible pa gani nga adunay mga saksi dinhi sa nasud sa milagrosong pag-anhi sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, nga nagdala usab sa mga binhi sa pagtulon-an ni Kristo dinhi. Kining tanan dako kaayo ang pag-andam sa mga tawo sa Ehipto sa pagdawat sa Kristohanong pagtulon-an ug nagsaad og dakong kalampusan alang sa pagwali ni San Marcos. Ug sa tinuod, sa dihang si Marcos, ang una sa mga Apostoles nga miabot sa Ehipto, misugod sa pagwali sa Ebanghelyo, nagpahayag sa katawhan sa kagawasan gikan sa yawa[3208] , sa sinugdanan pa lang sa iyang pagwali[3209] , daghang mga lalaki ug babaye ang mituo kang Kristo. Sa mismong Alexandria, ang kapital sa Ehipto, nagtukod si San Marcos og simbahan ug nahimong unang obispo niini.

Dinhi, si San Marcos nagpaningkamot nga walay pagkapoy aron pasigaon sa kahayag sa Kristohanong pagtuo ang mga Hudiyo ug mga pagano—nga hangtod kaniadto nagpabilin sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan. Pagkahuman niyang naorganisar ang mga simbahan sa Alexandria ug sa mga silingang siyudad pinaagi sa pag-ordinar og mga obispo ug uban pang mga klero para niini, mibiya si San Marcos sa Ehipto. Wala mailhi kung asa siya miadto gikan didto, ug kung naa ba siya sa Jerusalem sa Konseho sa mga Apostoles[3210] . Apan, sa dihang

---

[3199] Sumala sa gipamatuod ni Papias.

[3200] Sa iyang Ebanghelyo, ang Ebanghelista Marcos nagpunting sa mga buhat sa Manluluwas, labi na sa mga milagro, nga mas dako ang epekto sa hunahuna sa mga pagano kaysa sa iyang mga pagtulon-an.

[3201] Gisulat kini mga tuig 46 AD.

[3202] Kini usa ka yugto nga pabor sa mga Emperador Romano.

[3203] Sa palibot sa tuig 49 AD

[3204] Naghari gikan sa 334–324 BC

[3205] 324–284 BC

[3206] Duol sa lungsod sa Iliopod.

[3207] Sa palibot sa 271 BC.

[3208] Sama sa gibuhat ni Moises kaniadto sa bug-at nga yoke sa Paraon.

[3209] Sumala sa giangkon sa historyador nga si Eusebius.

[3210] Sa palibot sa AD 60 o 51.

ang Apostol Pablo, sa wala pa siya mosugod sa iyang ikaduhang Apostolikong Pagpanaw[3211] , naa sa Antioquia uban ni Bernabe, nagpamatuod ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles nga nakigkita usab didto si San Marcos kanila ug, gikan didto, mibiyahe uban sa iyang tiyo nga si Bernabe paingon sa iyang yutang natawhan, ang Cyprus (tan-awa: Buhat 15:36–40). Human sa pag-alagad uban ni Bernabé sulod sa pipila ka panahon sa buhat sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo, mibiyahe si Marcos paingon sa Ehipto, diin niabot usab ang Apostol Pedro sa samang panahon o sa dili madugay pagkahuman. Samtang nagwali sa nagkalain-laing bahin sa Ehipto ug nagtukod og mga simbahan didto, ang mga Apostoles usab nagtukod sa mga pundasyon sa Simbahan ni Kristo sa siyudad sa Babilonia sa Ehipto, diin gisulat ni Pedro ang iyang unang sulat ngadto sa mga Kristohanon sa Asia Minor (tan-awa 1 Pedro 5:13). Nagpabilin si San Marcos sa Ehipto hangtod sa ikawalong tuig sa paghari ni Nero[3212] .

Pagkahuman, mibalik si San Marcos kang Apostol Pablo ug nahimong usa sa iyang mga kauban sa pag-alagad. Samtang nakagapos si Apostol Pablo sa Roma[3213] , si San Marcos, kauban ang uban pa, miapil sa mga buhat sa ebanghelisasyon sa Apostol. Sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Colosas, nga gisulat gikan sa Roma niadtong panahona, gitawag ni Apostol Pablo si Marcos nga usa sa pipila ra niyang kauban sa pag-alagad alang sa Gingharian sa Dios, nga tinubdan sa iyang kahupayan niadtong panahona (tan-awa Colosas 4:10–11). Sumala sa makita sa maong Epistola ngadto sa mga taga-Colosas, si Marcos, subay sa sugo ni Apostol Pablo, mibyahe gikan sa Roma paingon sa Asia Minor, ngadto sa siyudad sa Colosas sa Phrygia (Col. 2:8–18), aron supakon ang mga bakak nga magtutudlo nga naglimbong sa mga Kristohanong taga-Colosas[3214] . Wala mailhi kung asa gigugol ni San Marcos ang mosunod nga pipila ka tuig. Bisan pa, sa pagduol sa kamatayon ni Apostol Pablo, naa si San Marcos sa Asia Minor, partikular sa siyudad sa Efeso, ang yutang natawhan ni San Timoteo, Obispo sa Simbahan sa Efeso. Niining panahona, ang Apostol Pablo, nga naa sa Roma sa ikaduhang higayon samtang nakagapos, misulat og sulat kang Timoteo, diin iyang gipatawag si Timoteo sa Roma aron motabang kaniya ug gisugo siya nga dad-on si Marcos uban kaniya, kay gikinahanglan siya alang sa iyang ministeryo (tan-awa 2 Tim. 4:11)[3215] . Dinhi sa Roma, nasaksihan ni San Marcos ang pagkamartir alang kang Kristo sa iyang duha ka magtutudlo, ang bantugan ug nanguna nga mga Apostoles ni Kristo, sila Pedro ug Pablo, nga nag-antos alang kang Kristo sa Roma sa samang panahon; si Pablo – isip usa ka Romanong lungsoranon – giputol ang ulo gamit ang espada, samtang si Pedro gipako sa krus.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga bantugang magtutudlo – ang mga Apostol nga sila Pedro ug Pablo – mibyahe pag-usab si San Marcos nga Ebanghelista paingon sa Ehipto aron lig-onon ang simbahan nga iyang gitukod didto. Wala gyud siya mapul-an sa pagpanudlo sa Kristohanong pagtuo sa mismong Alexandria. Ang Alexandria, kapital sa Ehipto, usa ka sentro sa Griyegong kahibalo. Dinhi nahimutang ang usa ka bantugang librarya, ug misidlak ang pagka-eskolar sa mga pagano; daghang tawo ang miadto gikan sa lain-laing dapit tungod niini, busa ang siyudad napuno sa mga eskolar, pilosopo, orador, ug mga nga makata. Bisan ang mga Hudiyo, nga daghan ang nagpuyo sa Alexandria, nabihag sa pagka-eskolar sa mga pagano. Aron itukod ang Kristohanong pagtuo ug supakon ang mga paganong eskolar ug mga Hudiyo, nagtukod si San Marcos og usa ka Kristohanong katechetical nga eskwelahan sa Alexandria. Sa mga katuigan nga misunod, kining eskwelahan nahimong sentro sa Kristohanong edukasyon ug nakaila tungod sa paghimo og bantugang mga magtutudlo sa Simbahan sama nila Pantænus ug Clement, ingon man usab pipila sa mga Amahan sa Simbahan, sama nila Dionysius sa Alexandria, Gregory the Wonderworker ug uban pa.

Sa iyang pag-atiman sa organisasyon sa pagsimba sa simbahan, gisulat ni San Marcos ang Orden sa Liturhiya ug gihatag kini sa mga Kristohanon sa Simbahan sa Alexandria. Kining Orden sa Liturhiya napreserbar sulod sa taas nga panahon sa maong simbahan ug sa mga misunod nga siglo. Sa pagsimba sa mga Ehipsiyong Kristohanon (Copts), ang pipila ka mga pag-ampo nga giatributo kang San Marcos nga Ebanghelista napreserbar hangtod karon.

[3211] Gikan sa 52 hangtod sa 55.
[3212] Naghari gikan sa 54 hangtod 68 AD
[3213] Gikan sa 61 hangtod 63 AD.
[3214] Sa palibot sa tuig 67.
[3215] Kauban sa mga Balaang Apostoles.

Pagkatukod sa Simbahan sa Alexandria, si San Marcos nga Ebanghelista, sa iyang kadasig sa pagpangwali sa mga pagtulon-an ni Cristo, wala niya kalimti ang mga lumolupyo sa ubang mga siyudad ug rehiyon sa Ehipto sa iyang pagtagad ug dedikasyon; apan isip usa ka matinud-anon ug maisugong asketiko, Gipangulohan ni Marko sa Espiritu sa Dios, midali siya sa tanang dapit uban sa iyang tibuok kadasig ug kainit sa kasingkasing aron ipangwali ang mga pagtulon-an ni Cristo. Mibisita siya sa daghang sulodnong rehiyon sa Aprika, nagbiyahe paingon sa Libya, Marmorica, Cyrenaica ug Pentapolis. Ang tanang yutang kini nalubong sa kangitngit sa pagano nga idolatriya. Sa bisan asa, sa mga lungsod ug baryo ug sa mga kanto sa dalan, adunay mga balay sa diyos-diyosan nga gitukod, diin gibutang ang mga diyos-diyosan ug diin gipraktis ang salamangka, panagna, ug pangkukulam. Samtang nagbiyahe siya sa mga lungsod ug baryo nga nagwali sa Ebanghelyo, gipahayag ni San Marcos ang kasingkasing sa mga tawo nga nagpuyo sa kangitngit ug kadulom sa pagsimba sa diyos-diyosan pinaagi sa kahayag sa Balaang pagtulon-an, ug sa samang higayon naghimo siya og dagkong mga milagro taliwala kanila. Sa usa ka pulong lang sa grasya sa Diyos, iyang gi-ayo ang mga masakiton, gihawan ang mga ketong, ug gipahawa ang hugaw ug mabangis nga mga espiritu.

Ug ang iyang pagwali, nga gikuyogan sa dagkong katingalahang milagro, nakab-ot og dakong kalampusan. Nibagsak ang mga templo sa mga dios-diosan; natumba ug nabungkag ang mga idolo; ang mga tawo nahimong limpyo ug nasidlak, nga nabunyagan sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Sa bisan asa, natukod ang mga simbahan sa Dios ilawom ni San Marcos, ang ebanghelista, ug milambo ang Simbahan ni Cristo sa tibuok yuta sa Ehipto. Ilalom sa impluwensya sa balaan nga mga pulong sa pagwali ni San Marcos ug gipukaw sa halangdon nga pagkabalaan ug pagkawalay-sala sa iyang buhing may hiyas, ang mga Kristohanong Ehipsiyo, ubos sa impluwensya sa Balaang grasya, nagpakita og ingon nga pagkabalaan ug kahitas-an sa pagkahingpit sa ilang paningkamot nga makab-ot ang kaluwasan nga ang ilang mga kinabuhi, napuno sa pagkabalaan sa Kristohanong hiyas, nahimong tinubdan sa dakong katingalahan ug pagdayeg bisan pa gani gikan sa mga pagano ug mga Hudiyong dili motuo. Si Eusebius, Obispo sa Caesarea sa Palestina, ug si Nicephorus (Xanthopoulos) – mga historiyador sa simbahan – nagpabilin sa ilang mga sinulat ang testimonya sa usa ka si Philo, usa ka Hudiyong pilosopo, nga sa pagdayeg sa matinud-anong kinabuhi sa mga Kristohanong Ehipsiyo, miingon:

'Sila (mao ang mga Kristohanon) mobiya sa tanang kabalaka sa materyal nga bahandi ug dili magkabalaka sa ilang mga kabtangan, kay wala silay giisip nga kaugalingon o pinalangga dinhi sa yuta. Apan ang uban kanila, pagbiya sa tanang kabalaka sa kalibutanong mga butang, mobiya sa mga siyudad ug mopuyo sa mga hilit nga dapit ug tanaman, naglikay sa pakig-uban sa mga tawo nga dili mosunod sa ilang paagi sa kinabuhi, aron dili sila mapugngan sa pagpangita sa pagkamaayo. Gitan-aw nila ang pagpugong sa kaugalingon ug pagdaug sa unod nga mao ang basihanan diin lamang matukod ang usa ka maayong kinabuhi. Walay bisan usa kanila ang mokaon o moinom sa dili pa moabot ang gabii, samtang ang uban dili mokaon hangtod sa ika-upat ka adlaw. Ang uban pa, nga maalamon sa paghubad ug pagsabot sa Balaang Kasulatan, puno sa kauhaw sa kahibalo ug gipakaon sa espirituhanong pagkaon sa pagpamalandong, gigahin ang ilang oras sa pagtuon sa Kasulatan ug makalimot sa pisikal nga pagkaon hangtod sa ika-unom ka adlaw. Walay bisan usa kanila ang moinom og bino, ug walay bisan usa kanila ang mokaon og karne; asin ug hyssop ra ang ilang idugang sa ilang pan ug tubig[3216] . Nagpuyo usab uban kanila ang mga babaye nga nagtudlo sa ilang kaugalingon sa usa ka matinahuron nga kinabuhi ug naanad na kaayo niini nga nagpabilin silang mga birhen hangtod sa katigulangon. Apan gipreserbar nila ang ilang pagkabirhen dili tungod sa pagpugos, kondili sa ilang kaugalingong boluntaryong pagbuot, nga gipadasig sa kadasig ug gugma sa kinaadman, nga nagpugos kanila sa pagbiya sa mga kalipay sa lawas ug sa paningkamot aron makab-ot dili ang mortal kondili ang imortal nga mga bunga, nga mahimo lamang ipamunga sa usa ka kalag nga naghigugma ug naghandum sa Dios. Gihubad nila ang Balaang Kasulatan sa alegorikal nga paagi, pinaagi sa pagsabot sa mga tinago ug natago nga kahulugan ug mga misteryo niini; kay ang Kasulatan, sa ilang panan-aw, sama sa usa ka buhing binuhat: ang mga berbal nga pagpadayag mao ang makita nga lawas niini, samtang ang hunahuna ug misteryo nga natago sa ilawom niining mga pagpadayag mao ang dili makita nga kalag niini. Mangmata sila sayo aron maghimaya sa Dios ug sa pag-ampo, sa pag-awit ug sa pagpaminaw sa Pulong sa Dios – magbulag ang mga lalaki ug mga babaye. Ang uban kanila nag-obserba og padayon nga pagpuasa sulod sa pito

[3216] Usa ka mapait nga tanum.

ka semana. Ang ikapitong adlaw gihatagan og dakong dungog sa ilang taliwala. Ingon nga pag-andam niini ug sa ubang mga pista, sila matulog sa yutang walay higdaanan. Ang Banal nga Misa gisaulog sa mga pari ug diyakono, nga gipangulohan sa obispo.

Kini usa ka mabangong tanaman ni Kristo nga gitamnan ug gipalambo sa balaang ebanghelista nga si Marcos pinaagi sa iyang mapisan nga paningkamot sa yuta sa Ehipto; didto siya usab ang unang obispo, nga naggunit sa obispal nga lingkuranan sa Alexandria, diin siya nakasinati og kamatayon sa martir, nahimong unang martir sa Simbahan sa Alexandria.

Gipadayag ni Blessed Simeon Metaphrastes[3217] ang mga pag-antos ug pagkamartir ni San Marcos ingon niini. Samtang naa sa Cirene – usa ka siyudad sa rehiyon sa Pentapolis, diin siya nagpaningkamot sa pagwali sa pagtulon-an ni Cristo ug pagtukod sa Simbahan ni Cristo – nakadawat si San Marcos og sugo gikan sa Espiritu Santo nga mobiya didto ug moadto sa Alexandria sa Ehipto[3218] aron ipangwali ang Ebanghelyo. Sa pagsunod sa mga sugo sa Espiritu Santo, si Marcos midali uban sa tibuok kadasig sa bag-ong buluhaton. Pagkahibalo niya sa mga igsoon sa sugo sa Ginoo nga moadto sa Alexandria, human sa usa ka panihapon sa pamamaalam uban sa mga Kristohanon ug pagdawat sa ilang panalangin, misakay siya sa barko gikan sa Cirene paingon sa Alexandria. Sa ikaduhang adlaw nakaabot siya sa Alexandria ug sa pagbaba niya gikan sa barko, miadto siya sa usa ka dapit nga ginganlan og Mendion. Dinhi, sa atubangan sa ganghaan sa siyudad, nabahin sa duha ang sintas sa iyang sandalyas, nga gituohan sa santo nga usa ka maayong timaan. Sa dihang nakakita siya og usa ka mananahi sa sapatos nga nag-ayo sa mga daan nga sapatos, gihatag sa santo kaniya ang iyang sandalyas aron ayohon. Samtang gi-ayo ang sandalyas, aksidenteng natuslok sa mananahi sa sapatos ang iyang wala nga kamot gamit ang iyang galamiton ug, sa paghilak tungod sa kasakit, gitawag niya ang ngalan sa Dios.

Pagkadungog niini nga pagtuaw, ang Apostol nalipay sa espiritu, kay nakita niya kini nga usa ka timaan nga ang Ginoo magsiguro sa iyang malinawon nga pagbiyahe. Ang samad sa kamot sa mananahi sa sapatos grabe ka masakit, ug daghan kaayo ang dugo nga nibubo gikan niini. Nituol si San Marcos sa yuta, naghimo og krus, gihaplasan ang samad, ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo, nga buhi hangtod sa kahangturan, pag-ayo.'

Ug sa diha-diha dayon, mihunong ang samad sa sapatosero ug naayo ang iyang kamot. Ang sapatosero, sa dihang nakita ang ingon ana nga gahum sa tawo nga nagtindog sa iyang atubangan ug ang epekto sa iyang mga pulong, ingon man ang pagkabalaan ug pagkabalaan sa iyang kinabuhi nga napadayag sa iyang panan-aw, mituyok kaniya uban sa hangyo, nga miingon:

'Gipangayo ko kanimo, tawo sa Dios, sulod sa akong balay ug puyo uban kanako, imong alagad, bisan usa ka adlaw lang, aron makig-ambit ka sa pagkaon uban kanako, kay karon gipakita nimo kanako ang kaluoy.'

Ang Apostol, nga malipayong misugot sa iyang hangyo, miingon:

'Hinaut nga ihatag kanimo sa Ginoo ang pan sa kinabuhi – ang pan nga gikan sa langit.'

Ug ang tawo, gikuha dayon ang Apostol, gidala siya sa iyang balay uban sa dakong kalipay. Pag-abot sa balay, miingon si San Marcos:

'Hinaut nga ang panalangin sa Ginoo anaa niining dapita! Manalangin ta sa Dios, mga igsoon.'

Ug nag-ampo silang tanan uban sa Diyos. Pagkahuman sa pag-ampo, samtang naglingkod na sila aron mokaon, ang mananahi sa sapatos, samtang nagpahigayon og mahigalaong pakighinabi, nangutana sa santo:

'Amahan! Kinsa ka? Ug diin gikan ang ingon ana nga gahum sa imong mga pulong?'

Mitubag si San Marcos:

'Ako usa ka alagad sa Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios.'

Miingon ang tawo:

'Gusto ko makakita niining Anak sa Dios.'

Mitubag si San Marcos:

'Ipakita ko siya kanimo!'

[3217] Usa ka eklesiastikal nga manunulat sa ika-9 nga siglo.

[3218] Ang Alexandria gitawag nga Pharite tungod kay kini gisumpay sa gamay nga lungsod sa Pharos, diin adunay usa ka dako ug taas nga haligi nga gisiga sa gabii aron giyaon ang mga barko nga moabot sa dagat paingon sa pantalan.

Ug misugod siya sa pagwali sa Ebanghelyo ni Hesukristo ug sa pagpatin-aw gikan sa mga propeta sa mga butang nga ilang gipahayag mahitungod sa atong Ginoo. Ang tawo, sa pagpaminaw sa iyang sermon, miingon:

'Wala pa gyud ko makadungog sa mga Kasulatan nga imong gipasabot kanako; nakadungog ra ko sa Iliad, sa Odyssey, ug sa ginatuon sa mga batan-ong Ehipsiyo.'

Unya si San Marcos, sa pagpadayon sa iyang sermon mahitungod kang Kristo, gipakita kaniya sa hingpit nga klaro nga ang kinaadman niining panahona 'kabuang'[3219] sa atubangan sa Dios. Apan, ang maong tawo mituo sa tanan nga gisulti ni San Marcos kaniya ug, sa pagkakita sa iyang mga milagro, siya mismo nabunyagan; ang tibuok niyang panimalay nabunyagan uban kaniya, ug uban kanila, daghang mga tawo gikan sa maong rehiyon ang nabunyagan. Ang ngalan sa maong tawo mao si Ananias. Nagkadaghan ang mga magtutuo didto matag adlaw. Unya ang mga awtoridad sa siyudad, pagkadungog nga ang usa ka Galileanhon nga miabot kanila nagpasipala sa ilang mga dios ug nagdili kanila sa paghalad og halad ngadto kanila, nangita sa pagpatay kang San Marcos ug nagtigom aron hisgutan kung giunsa siya dakpon. Si San Marcos, pagkahibalo niya sa ilang desisyon, nagdali sa pag-ordinar kang Ananias nga obispo para sa mga magtutuo, kauban ang tulo ka mga presbiter—Maleon (o Malcha), Savin, ug Kerdon—pito ka diakon ug onse ka klerigo para sa serbisyo sa simbahan; ug, pagkahuman siya makalingkawas gikan didto, mibalik pag-usab sa Pentapolis. Pagkahuman sa iyang pagpabilin didto sulod sa duha ka tuig, pagpalig-on sa lokal nga komunidad ug pagtudlo og mga obispo, presbiteryo, ug klerigo sa mga kasikbit nga rehiyon ug lungsod, mibalik pag-usab si San Marcos sa Alexandria. Didto iyang nasuta nga ang komunidad mitubo sa gidaghanon ug nag-uswag sa grasya ug pagtuo sa Ginoo. Aduna na daan usa ka Kristohanong simbahan sa Alexandria, nga gitukod duol sa dagat sa usa ka dapit nga gitawag og 'Vukul'[3220] . Sa pagkakita niya sa simbahan, nalipay si San Marcos ug, sa pagyuko niya sa iyang mga tuhod, gipadayeg ang Dios. Nagpabilin si San Marcos sa Alexandria sulod sa pila ka panahon. Misaka ang gidaghanon sa mga Kristohanon sa maong simbahan ug, samtang nagkagamay lig-on ang ilang pagtuo, hayag nilang gisaway ang mga Griyego tungod sa ilang pagsimba sa mga dios-diosan. Ang mga magistrado sa siyudad nga Griyego, pagkakahibalo sa presensya ni San Marcos sa ilang siyudad ug pagkadungog nga nagbuhat siya og dagkong milagro—pag-ayo sa masakiton, pagbalik sa pandungog sa bingi, ug paghatag og panan-aw sa bulag—napuno sa kasuko ug pagdumot batok kaniya, ug nangita kaniya. Sa dugay nga panahon nga wala nila siya makaplagan, nagtigom sila sa ilang mga paganong templo ug, samtang nagngitngit ang ilang mga ngipon, misinggit sila sa kasuko:

'Ay, unsa kadako sa kasamok nga ginabuhat niining salamangkero ug mangkukulam kanamo!'

Nagkadool na ang labing himayaong pista sa Pasko sa Pagkabanhaw. Busa, niadtong Abril 24, ang adlaw sa himayaong Pagkabanhaw ni Kristo—nga sa higayon niini mitugma sa paganong pista sa pagpasidungog kang Serapis—nakakaplag og kahigayunan ang mga pagano aron dakpon si San Marcos. Ang balaan nga ebanghelista nagsaulog sa Banal nga Misa niadtong adlawa. Ang mga pagano nga walay Diyos nakakita niini nga paborableng kahigayunan ug, human sila magtapok sa daghang katawoan aron sa pagsaulog sa ilang kaugalingong pista, kalit lang nilang giatake ang simbahan. Gidakop nila si San Marcos, giputlan siya og pisi ug, gilugsong nila siya sa mga kadalanan ug palibot sa siyudad, nagasinggit:

'Dad-a nato kini nga baka ngadto sa kulongan sa baka, sa laing pagkasulti, sa kamalig sa baka.'

Si San Marcos, bisan pa man sa iyang pag-antos, nagpasalamat sa Ginoo, nga nagaingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, nga giisip Mo ako nga takus nga mag-antos niining mga pag-antos alang sa Imong ngalan.'

Gadala-dala sa yuta ang santo, nga natabonan sa mga hait nga bato, nga hinungdan nga ang iyang lawas, napunit sa mga bato, natabonan sa mga samad, ug ang daghang dugo nga nag-awas gikan niini nakahugasi sa tibuok dalan. Human nila pag-antos sa santo, gilabay siya sa mga daotan nga pagano sa usa ka bilanggoan, samtang sila mismo, sa pagkahapon, nagtigom aron hisgutan unsang klase sa kamatayon ang ipahamtang kaniya. Sa tungang gabii, usa ka Anghel sa Ginoo nagpakita sa Apostol-martir ug gipalig-on siya alang sa iyang pagkamartir pinaagi sa pagpadayag kaniya sa kalipay nga nagpaabut kaniya sa langit; unya ang Ginoong Jesu-Cristo mismo ang nagpakita kaniya, naghatag kaniya og kahupayan pinaagi sa Iyang presensya. Sa sunod buntag, usa ka buang nga grupo sa mga pagano ang nagdala sa Apostol gikan sa iyang bilanggoan ug gihila siya sa mga

[3219] Kabuang – pagkabuang, kawalay sentido (tan-awa 1 Cor. 1:18–22).

[3220] Vukul, i.e. usa ka dapit alang sa pagpakaon sa mga baka, gikan sa Griyegong pulong para sa 'baka'.

kadalanan sa siyudad. Wala na makaya sa santo ang ingon nga pag-antos ug sa dili madugay namatay siya, nagpasalamat sa Dios, nag-ampo kaniya ug miingon:

– Sa imong mga kamot, Ginoo, gisumiter ko ang akong espiritu![3221]

Ang dili mapugngan nga dautang buot sa mga pagano wala malipay sa kamatayon sa Apostol: ilang gipanghukman nga sunogon ang iyang lawas. Gisiga na ang kalayo sa dihang kalit lang nga naay kangitngit, kusog kaayong dagundong sa langit, linog, ulan ug dalugdog nga nagpahawa sa mga dautang tawo, ug napalong ang kalayo sa ulan. Ang mga matinud-anong Kristohanon, human nilang gipangkuha uban ang dakong pagrespeto ang lawas sa santo, gilubong kini sa usa ka lubnganan nga bato sa dapit diin sila magtigum sa pag-ampo.

Gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa mga relikya ni San Marcos niadtong tuig 310, ug nagpabilin kini sa Alexandria hangtod sa ika-9 nga siglo. Sa unang tunga sa maong siglo[3222] , sa dihang hingpit nang napaluya sa paghari sa mga Arabo-Muslim ug sa erehiya sa Monophysite ang Ortodoksiya sa Ehipto, ang mga relikya sa Balaang Ebanghelista gibalhin sa Venice, diin (sa Aquileia) siya nag-alagad sa pagwali sa Ebanghelyo sulod sa pipila ka panahon: Didto kini nagpabilin hangtod karon sa usa ka matahum nga simbahan nga gihalad sa iyang ngalan. Dinhi gitipigan ang usa ka karaang-kaayo nga manuskrito sa Ebanghelyo sumala kang Marcos, nga gisulat sa maayong papiro nga Ehipsiyo, nga tradisyonal nga giisip nga gisulat mismo sa kamot sa Ebanghelista[3223] .

Troparion, Tono 3:

Tungod kay nakat-on ka gikan sa labing halangdong Pedro, ikaw usa ka Apostol ni Kristo; ug sama sa adlaw, misidlak ka sa mga nasud, nga usa ka panalangin sa Alexandria, O bulahan: pinaagi kanimo ang Ehipto nakagawas gikan sa limbong; pasiga ang tanan pinaagi sa imong pagtudlo sa Ebanghelyo, sama sa kahayag, ang haligi sa Simbahan. Tungod niini, samtang among gihalad ang pagdayeg sa imong handumanan, among gisaulog kining pista uban sa kalipay, Marcos, Tingog sa Dios: pag-ampo sa Dios nga imong gipahayag, aron Iya kamong hatagan sa kapasaylo sa mga sala.

Kontakion, Tono 2:

Nakadawat sa grasya sa Espiritu gikan sa kahitas-an, gilaglag nimo ang mga bitag sa retorika, O Apostol, ug, pagkahuman nimo mapildi ang tanang mga dila, O labing himayaong Marcos, gidala nimo kini ngadto sa imong Ginoo, samtang nagwali sa Balaang Ebanghelyo.

– Sa mga ikono, si San Marcos nga Ebanghelista gipakita uban sa usa ka leon. Usa ka nota bahin niining paglarawan makita sa sinugdanan sa Ebanghelyo ni San Marcos. Ang iyang Ebanghelyo nagsugod sa paghisgot sa pagpakita ni Juan nga Maminar, nga pinaagi sa iyang pagpangwali sa paghinulsol ug sa pag-abot sa Gingharian sa Dios, nagpahibalo sa mensahe sa tibuok kamingawan sa Judea; siya usa ka tingog nga nagasinggit sa kamingawan ug, sa niini nga bahin, susama sa usa ka leon nga nagpuyo ug nagngurog sa kamingawan.

– Ang mga Patriarka sa Alexandria, nga matarong nga nagpasidungog kang San Marcos isip nagtukod ug patron sa ilang Simbahan ug isip unang Patriarka sa Alexandria, naghatag og panalangin sa ilang mga sulat gamit kining mga pulong: 'Hinaut nga ang panalangin sa atong Ginoong Kristo, sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug ni San Marcos nga Ebanghelista, mag-uban kaninyo', ug ang ilang selyo nagbitbit sa hulagway sa usa ka leon nga may pako nga nagkupot sa Ebanghelyo.

[3221] Si San Marcos namatay atol sa paghari ni Nero, mga tuig 68 AD.

[3222] Niadtong tuig 828.

[3223] Sumala sa mga Statutes sa Simbahang Orthodox, ang Balaang Ebanghelyo ni Marcos gibasa sa Liturgiya gikan sa ika-11 hangtod sa ika-17 ka semana human sa Pentekostes, unya gikan sa ika-29 hangtod sa ika-34, gawas sa Sabado ug Domingo, ug sa mga Sabado ug Domingo atol sa Dakong Kwaresma, gawas lang sa Domingo sa unang semana.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Silvestr sa Obnorsk.

Gisaulog sa ika-25 sa Abril

Walay nahibal-an bahin sa gigikanan o lugar nga natawhan sa Banal nga si Sylvester[3224] . Nahibal-an lang nga nadawat niya ang iyang monastikong tonsura gikan sa Banal nga si Sergius sa Radonezh ug sa sinugdan nagpuyo siya isip monghe sa iyang monasteryo. Sa panalangin sa iladong asketiko sa Radonezh, si Sylvester, nga nangandoy og kaisahan, mibyahe paingon sa layo nga amihanan-sidlakan ug mipuyo sa baybayon sa Suba sa Obnora[3225] . Niadtong panahona, ang maong dapit natabonan sa daghang lasang, ug walay mga puloy-anan sa duol. Pagkahuman niyang pagtukod sa usa ka yano ug masipit nga selda para sa iyang kaugalingon, ang Kagalang-galang Sylvester misugod sa pagpraktis sa ascesis sa hingpit nga pag-inusara, nag-antos sa tanang matang sa kalisud samtang naghalad sa iyang kaugalingon sa walay hunong nga pag-ampo ug pagbantay.

Sulod sa dugay nga panahon, walay nakahibalo nga adunay usa ka eremita nga nagpuyo sa hilit nga lasang. Apan sa usa ka adlaw, nawala ang agi sa usa ka lumolupyo ug sa kahiladman sa lasang, kalit niyang nakit-an ang selda sa eremita. Ang eremita, nga nagsul-ob og gisi-gisi nga bisti, migawas aron sugaton ang nabigla nga biyahero , nga nabigla sa pagpakita sa usa ka tawo sa ingon ana ka hilom nga lugar, diin wala pa gyud siya makakita og bisan kinsa kaniadto, ni gusto pa makakita og bisan kinsa. Gisultihan sa biyahero ang Reverendo kinsa siya ug giunsa niya pag-abot didto. Gihisgutan usab niya nga gikan sa gilay-on, kanunay niyang makita ang hayag nga sinag sa kahayag o usa ka haligi sa panganod ibabaw sa dapit diin nagpuyo ang monghe. Ang respetadong monghe nanghilak sa kasubo nga nahibal-an na ang iyang hilit nga puy-anan. Ang biyahero nangayo sa monghe nga isulti kaniya ang iyang ngalan ug unsaon niya pagpuyo didto. Gipasabot ni Sylvester nga dugay na siya nagpuyo didto, nga nagkinabuhi sa panit sa kahoy ug mga gamot. Sa sinugdan, nga walay pan, maluya siya tungod sa gutom ug kakapoy, ug mahulog sa yuta; apan unya usa ka katingalahang tawo ang mitungha kaniya, gihikap siya sa iyang kamot, ug sukad niadto wala na siya nakasinati og ingon ana nga kalisud.

Ang biyahero nga di tinuyo nakasugat sa eremita dali ra usab mibalik kaniya nga tinuyo, ug gidalaan siya og suplay sa pan ug harina.

Kining usa ka panagtagbo igo na aron mailhan ang puluy-anan sa eremita ug ang iyang mga gipangbuhat nga pag-awhag sa kaugalingon sa mga kasikbit nga baryo, bisan pa sa mga baryo nga layo. Nagsugod ang mga lumolupyo sa pagbisita sa eremita alang sa makaluwas-sa-kalag nga mga pakighinabi ug espirituhanong tambag, ug nagdala usab sila og pagkaon para kaniya. Ang uban nagpasiya nga magpabilin uban kaniya aron tukion ang dalan sa kaluwasan ubos sa iyang giya. Sa pagtan-aw sa ilang matinud-anong gugma kaniya ug sa ilang tinuod nga tinguha sa asetikismo, wala sila pugngan sa Kagalang-galang Sylvester sa pagtukod og bag-ong mga selda, busa daghang bag-ong asketiko ang nagtigom sa iyang palibot ug mitumaw ang usa ka dinalian nga panginahanglan sa pagtukod og simbahan sa Dios. Unya si Sylvester mismo mibyahe paingon sa Moscow ug nangayo sa panalangin ni Metropolitan Alexius alang sa pagtukod sa simbahan; nadawat niya ang antimension ug gitudlo nga abbot sa unang monastikong monasteryo nga gitukod sa rehiyon sa Obnorsk.

Pinaagi sa paningkamot sa Reverendo nga Amahan ug sa mga kaigsuonan nga nagtigom sa iyang palibot, natukod ang usa ka simbahan sa dungog sa Pagkabanhaw ni Kristo nga Manluluwas.

Karon, mas daghan pa gayud ang misugod pag-abot kang Sylvester—mga ordinaryong tawo, mga prinsipe, ug mga boyar. Ang uban gusto makakita sa Balaang Amahan, madawat ang iyang panalangin ug paminawon ang iyang mga pulong sa pagtulun-an; ang uban miabot aron maghinulsol sa ilang mga sala ug madawat ang pasaylo ug kahupayan; ug ang uban miabot uban ang tuyo nga ihalad ang ilang kaugalingon sa nahibilin nilang kinabuhi sa monastikong kinabuhi ilawom sa paggiya sa usa ka batid nga asketiko.

Samtang nagpahinungod sa walay kapoy nga paningkamot sa pagtukod sa monasteryo, gigamit sa Balaang Sylvester ang matag bakanteng gutlo ug kahigayunan aron mobiya sa monasteryo ug mag-inusara sa lasang, alang sa pag-ampo ug pagbantay nga mag-inusara, nga pinalangga sa iyang kalag ug nahimong ikaduhang kinaiya

---

[3224] Ang Kinabuhi ni San Silvestro wala na mapreserbar, ug duha-duha kung kini nasulat pa sa karaang panahon. Ang asaysay sa iyang mga milagro ra ang nailhan gikan sa mga manuskrito. Ang impormasyon bahin sa iyang kinabuhi gikan lamang sa mga pirasong rekord ug tradisyon.

[3225] Nahimutang kini 105 ka verste gikan sa Yaroslavl ug 16 ka verste gikan sa karon nga lungsod sa distrito sa Lyubisha sa Gobernorado sa Yaroslavl, pa-saka sa suba sa Obnora, nga nag-agos paingon sa suba sa Kostroma.

kaniya. Apan sa dihang mibalik siya gikan sa ingon nga pag-inusara, usa ka grupo sa mga tawo ang nagpaabot na kaniya duol sa monasteryo, nga gustong makakita kaniya ug madawat ang iyang panalangin ug pagtulun-an[3226] . Nagdala sila og mga bata ug mga masakiton, nga nangayo sa iyang panalangin ug pag-ampo alang sa pag-ayo. Ug bisan karon, duol sa kaniadto nga monasteryo, adunay usa ka kakahoyan, kabahin sa lasang diin kanunay nga nag-inusara ang Reverendo nga Amahan; ug aduna usab usa ka balon sa bakilid paingon sa Suba sa Obnora, nga gikutkot ni Reverend Sylvester ibabaw sa usa ka tinubdan.

Busa, niining gamay nga puloy-anan sa lasang, mitumaw ang usa ka mabuhi nga kinabuhi, nga naglangkob sa kombinasyon sa paningkamot ug pagbantay, pag-ayuno ug pag-ampo, pisikal nga kalisud ug espirituhanong kalipay.

Nagkatigulang na ang Reverendo nga Amahan ug naigo sa usa ka dili na maayo nga sakit. Nagtapok ang mga igsoon sa palibot sa higdaanan sa masakiton sa iyang selda ug, uban sa mga luha, gipadayag nila ang ilang kasubo sa pagkawala sa ilang lider ug magbabantay, ug ang ilang kahadlok alang sa kapalaran sa monasteryo. 'Ayaw kamo pagmasubo niini, akong pinalanggang mga igsoon,' miingon ang Kagalang-galang Sylvester aron pahupayon sila, 'kay ang tanan sumala sa kabubut-on sa Dios; tuman-a ang mga sugo sa Ginoo ug ayaw kahadlok sa pag-antos sa mga kasakit dinhi sa kinabuhi, aron madawat ninyo ang inyong ganti sa langit. Apan, kon ako makakaplag ug pabor sa Dios ug ang akong buhat makapahimuot Niya, nan kining balaan nga dapit dili malugsong bisan pa sa akong pagpanaw; mag-ampo kamo sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, aron kamo maluwas sa mga tukso sa Daotan."

Ang Kagalang-galang namatay niadtong ika-25 sa Abril 1379, sa pista ni San Marcos nga Apostol ug Ebanghelista. Ang iyang lawas gilubong tupad sa kahoy nga Simbahan sa Pagkabanhaw, sa tuo nga kilid.

Ang monasteryo nga gitukod sa Kagalang-galang Silvestr wala mihunong sa paglungtad pagkahuman sa kamatayon sa nagtukod niini: nagpadayon dinhi ang kinabuhi sa mga monghe sulod sa kapin sa upat ka gatus ka tuig, nga ang usa ka henerasyon sa mga monghe misunod sa lain, nga nag-alagad sa kahayag niining hilit nga rehiyon.

Pagkahuman sa kamatayon sa Reverendo nga Amahan, nagsugod ang mga milagro sa iyang lubnganan, busa sa paglabay sa panahon, ang Reverendo nga Amahan Sylvester gipasidunggan isip usa ka tigbuhat sa milagro sa duol ug sa layo nga mga lugar.

Walay padayon nga talaan sa ingon nga mga milagro nga gitipigan sa monasteryo; bisan pa, sa pipila ka karaang artepakto, nga nagpabilin hangtod karon sa Simbahan sa Pagkabanhaw, adunay mga inskripsyon (giukit, gibordar ug sinulat-kamot) mahitungod sa donasyon niining mga butanga ngadto sa monasteryo sa Kagalang-galang Silvestr, ang Obnorsky nga Tagahimo sa mga Milagro[3227] . Ang mga nakaluwas nga manuskrito naglangkob og mga talaan sa mga milagro nga nagsugod pa niadtong 1645; gihulagway ang kinatibuk-ang 23 ka milagro. Kadtong gihuptan sa demonyo, ingon man kadtong nag-antos sa sakit sa pangisip, sakit sa mata o pagkabulag, pagkabuta, paralisis, o pagkabungog, napaayo sa mga relikya sa Banal nga Tawo. Ani-a ang usa ka pananglitan. Niadtong 1645, usa ka hieromonk nga ginganlan og Job, nga nag-alagad sa monasteryo, nagsugo sa mga mag-uuma sa monasteryo nga magtapok ug putlon ang usa ka kakahoyan duol sa monasteryo alang sa panggatong. Misugod sa trabaho ang mga mag-uuma. Sa bahin ni Job, sala ang maong sugo: iyang gisagaran ang kakahoyan nga iya sa Banal nga si Sylvester. Tungod kay napukaw niya ang kasuko sa Dios, nataptan si Job sa pagkabulag ug dili na siya makakita. Paglabay sa upat ka semana, nasabtan ni Job ang iyang sala ug nagsugod sa paghinulsol sa atubangan sa Ginoong Dios, sa Iyang Labing Balaang Inahan ug sa Balaan nga si Sylvester, ug nanumpa nga dili na molihok sumala sa iyang kaugalingong kabubut-on, kondili buhaton ang tanan sumala sa tambag sa mga igsoon. Miadto siya sa simbahan, naghimo og usa ka pag-ampo nga serbisyo, ug nag-ampo uban sa mga luha alang sa pagpasaylo sa iyang mga sala ug sa pag-uli sa iyang panan-aw. Pagkahuman sa pagdayeg sa mga balaang ikon, miduol si Job nga bulag sa mga relikya sa Balaan, gihagkò kini uban sa pagtuo, ug nabawi ang

[3226] Ang dapit diin siya kanunay nakigkita sa mga tawo dugay nang gimarkahan sa usa ka kapilya, apan kini gibalhin duol sa baryo, tungod kay giplano nga magtukod og simbahan nga gipahinungod kang San Sergio sa Radonezh sa orihinal nga dapit.

[3227] Apil niini ang: usa ka pilak nga krus sa halaran nga gikan pa sa 1693; usa ka habol sa halaran nga burdado sa seda gikan sa 1699; usa ka prologo nga pirmahan sa matag pahina, nga gikan pa sa 1661; ug usa ka ikon nga burdado sa seda sa Banal nga Sergius gikan sa 1664.

iyang panan-aw. Human niining milagrosong pag-ayo, nagpasalamat siya sa Ginoong Dios ug sa Balaan nga si Sylvester.

9 Mayo

26 Abril (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Basilio, Obispo sa Amasya[3228]

Gisaulog sa 26 Abril

Pagkahugno sa dautang tirano, ang Romanong emperador Maxentius[3229] , nga isip kaaway sa Dios napukan sa gahum sa Krus sa Ginoo—nga nagpakita sa kalangitan kang Constantine the Great—ug nangamatay, sama sa Faraon kaniadto, sa kalawoman sa dagat, ang Imperyong Romano sa Kasadpan sa katapusan nakaginhawa sa kahupayan human sa usa ka yugto sa mabangis nga pagpanlutos. Sa Sidlakan, nagpadayon ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa kamot sa lain pang kaaway sa Dios, si Emperador Maximian[3230] , nga misalaway sa tinuod nga Dios ug malupit nga gipanglutos ang matinud-anong mga sulugoon ni Cristo. Ang debotong Emperador Constantine nagpadala kang Licinius[3231] batok kaniya sa Sidlakan, human niya gipangasaw-an ang iyang igsoon nga babaye kaniya. Niadtong panahona mituo si Licinius sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug, uban sa tabang sa Dios, gipahamtang niya kang Maximian ang ingon ka dakong kapildihan nga halos nakalingkawas na lang kini uban sa gamay nga grupo; apan bisan pa nakalingkawas siya sa kamot ni Licinius, wala siya makalingkawas sa kamot sa Dios. Samtang nagpanago siya sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[3232] , kalit nga natabonan ang tibuok niyang lawas sa dili na maayag nga mga samad, nga sa grabeng kasakit nga sama sa kalayo, iyang gilabay ang iyang kaugalingon sa yuta; ang iyang unod, sama sa natunaw nga waks, nahulog sa dagkong piraso gikan sa iyang mga bukog, ug ang iyang makasasala nga kalag nagpabilin lamang sa usa ka kalabera nga walay unod ug dugo. Sa katapusan, bisan ang mga bukog nagsugod na og pagkabulag sa usag usa tungod sa grabeng kasakit, ug siya, sa dihang nasabtan nga tungod sa iyang pagkadautan ug kalupigan gipanglutos ug gipatay niya ang mga inosenteng sulugoon ni Cristo, gisumpa ang iyang mga diyos ug namatay.

Si Licinius, pagkahuman niyang nakontrol ang tibuok Sidlakan, misulod sa Nicomedia uban sa iyang asawa sa usa ka maluoyong pagsulod. Sa sinugdan, naghari ang kalinaw ug kahilom sa tanang dapit, sa kalipay sa mga matinud-anon nga nakapahulay human sa malupit nga pagpanlutos ni Maximian; apan ang kaaway sa tanang maayo—ang yawa—usab niyang gilubong ang mga Kristohanon sa dagat sa kasubo. Pagkahuman niyang napalig-on ang iyang gahum sa Sidlakan, mibulag si Licinius kang Kristo nga Dios ug mibalik sa makalilisang nga idolatriya diin siya gipadako. Tungod lang sa pag-ambit sa trono kang Constantine ug sa pagminyo sa iyang Kristohanong igsoon nga babaye, gidawat niya ang Kristohanong pagtuo ug nisaar kang Constantine nga dili gyud niya biyaan ang Kristiyanismo, kondili kanunay kini niyang panalipdan. Sa ulahi, pagkahuman siya nahimong Emperador sa Sidlakan, nakalimot siya sa kaluoy sa Kristo nga Dios, nga mitabang kaniya sa pagdaog kang Maximian ug sa pagkuha sa kontrol sa Sidlakan; nakalimot siya sa pagkamaayo ni Emperador Constantine, mibali siya kaniya, sama sa iyang pagbali sa Kristo, ug nahimong iyang mapait nga kaaway. Sa Nicomedia, hayag niyang gisalikway ang Kristiyanismo, nagsugod sa pagsimba sa mga dios-diosan ug gisugo ang pagbalik sa mga pagano nga halad bisan asa, samtang usab niyang gipanglutos ang mga matinud-anon. Una sa tanan, gipahawa niya ang tanang Kristohanon gikan sa mga palasyo sa hari—mga dignitaryo, mga sulugoon, ug mga katuwang—nagsugod siya og pang-insulto sa kaluoy ni Kristo, mibalik sa pagtuo sa pagano, ug walay hiya nga nagmalunod sa mga

---

[3228] Ang Amasya usa ka gamay nga lungsod sa Asia Minor, sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[3229] Anak ni Maximian, Emperador Romano gikan sa 306 hangtod 312, napildi siya ni Constantine the Great ug nalumos sa Tiber. Nailhan siya sa iyang kalupigan.

[3230] Emperador Romano nga nagdumala sa Siria ug Ehipto gikan sa 305 hangtod 313.

[3231] Emperador gikan sa 312 hangtod 324.

[3232] Usa ka karaang siyudad sa Asia Minor.

makasasala sa unod. Nagpalunod siya sa kahilawotan ug pugsanong gipangdaugdaug ang mga asawa ug anak nga babaye sa mga senador—labi na ang mga Kristohanong babaye—aron sa pagdaot sa mga balaan ug kang Kristo nga Dios mismo. Sa pagkakita niini, ang iyang asawa, usa ka matinud-anong Kristiyana nga ginganlan og Constance, nasubo sa tibuok niyang kasingkasing ug tinago niyang gisaysay ang tanan sa mga sulat ngadto sa iyang igsoon nga si Constantine.

Usa sa iyang mga sulugoon nga babaye sa palasyo mao si Glafira, usa ka batan-ong babaye nga gwapa ang nawong ug putli, usa ka Kristiyana nga gikan sa usa ka dungganong pamilya sa Italya. Nakita siya ni Licinius ug, napukaw sa dautang kahilambigit, gisugo niya ang pangulo sa iyang mga eunuch nga sulugoon sa higdaanan, nga ginganlan og Venignus, nga ipahibalo kaniya ang iyang tinguha. Gisultihan ni Venignus si Glafira nga ang emperador, nga naghatag kaniya og dakong dungog, nahigugma kaniya, gusto siyang makita, ug nagsugo kaniya nga mag-andam aron dawaton ang emperador. Apan ang matinud-anong dalaga, nga napuno sa kahadlok sa Dios, nasuko sa ingon nga tanyag ug, sa kaulaw, gipahawa ang eunuco, gisaway siya tungod sa iyang kawalay hiya ug kawalay balaod. Nahadlok nga basin makadani siya sa pagduhaduha ug selos sa reyna, gisultihan ni Glafira siya sa tanan ug nangayo og tabang uban niining mga pulong:

'Tungod sa Ginoo, nga nagmugna sa langit ug yuta, nga imong gikatahod ug nga matinud-anon nga giservisyohan sa imong igsoon nga si Constantine, ayaw tugoti nga malapasan ang akong pagkabirhen sa usa ka walay balaod nga salbahis.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nahigugma pag-ayo ang reyna kang Glafira tungod sa iyang pagkabirhen ug pagkahadlok sa Dios, ug misugod siya og hunahuna kung giunsa niya siya maprotektahan. Sa dihang nangutana ang hari bahin kaniya, gisugo sa reyna nga ipakalat sa tibuok palasyo ang hungihong nga si Glafira nabaliw ug nagmasakit, hapit na mamatay. Niadto sa hari ang maong hungihong, ug wala na niya gihunahuna si Glafira. Unya ang reyna, sa paghulat sa husto nga panahon, tinago niyang gipapahawa si Glafira nga matinud-anon gikan sa palasyo, ug gipahimuslan siya og daghang bulawan, pilak, bililhon nga mga bato, mamahong mga kasangkapan, labing maayong mga bisti, ug tanang matang sa uban pang mga kabtangan. Pagkahuman niyang gitudlo ang daghang ulipon nga lalaki ug babaye aron mag-alagad kaniya, gisalig sa reyna si Glafira sa pag-atiman sa pipila sa iyang matinud-anon ug debotong mga sulugoon, ug gisugo sila nga i-eskort ang dalaga paingon sa Armenia nga walay bisan kinsa nga ilang pasabton bahin kaniya, ug magpabilin didto hangtud nga ang Diyos mausab ang kahimtang ngadto sa mas maayo. Gisaad sa mga sulugoon sa reyna sa iyang kamot nga tumanon nila ang iyang sugo uban sa labing pag-amping. Gipasul-ob nila kang Glafira ug sa iyang mga sulugoon nga babaye og bisti sa lalaki ug gipahawa sila nga luwas gikan sa Nicomedia. Human sa taas nga pagbiyahe, samtang nagkadool na sila sa Armenia, nakaabot sila sa siyudad sa Amasya, diin nagpuyo ang Metropolitan sa Pontus.

Nabilib si Glafira sa katahum sa siyudad; iyang gisugyot sa iyang mga kauban nga magpabilin didto kon makakita sila og mga Kristohanon, ug gisugo sila nga mangutana sa mga naglabay-labay. Nakakita sila og usa ka batan-ong lalaki nga nagpuyo sa balay sa usa ka respetadong lungsuranon sa Amasya – si Quintus. Nasabtan sa batan-ong lalaki nga mga Kristohanon ang mga biyahero nga nangita sa ilang kaigsuonan sa pagtuo, ug gisultihan niya ang iyang agalon bahin niini. Dali dayon nga migawas si Quintus aron personal nga masugat ang mga biyahero, giimbitar sila sa iyang balay ug gitugotan nga magpabilin didto kutob sa ilang gusto. Miingon siya nga siya mismo usa ka Kristohanon, nga daghan ang mga Kristohanon sa siyudad, ug nga aduna silay usa ka respetadong obispo, sama sa mga Apostoles. Naminaw ang mga biyahero sa niining mga pulong uban sa kalipay ug miadto kang Quintus, nga naghatag kanila og usa ka laing hilom nga kwarto nga ilang kapuy-an.

Giduaw usab sila sa obispo sa siyudad, usa ka tawo nga ginganlan Basil, nga atong hisgutan unya—usa ka tawo nga maalam sa pagsulti, gipanalanginan sa espirituhanong mga hiyas. Gipangutana niya ang mga biyahero kinsa sila ug asa sila gikan. Ang mahinahongon nga si Glafira misulti sa tibuok kamatuoran – nga siya taga-Italia sa sinugdanan, nagtuo sa Kristohanong pagtuo, kaniadto usa ka sulugoon sa igsoon nga babaye ni Emperador Constantine, asawa ni Emperador Licinius, ug gipasabot ang hinungdan sa iyang pagbiyahe. Pagkadungog sa iyang sugilanon, gisugo siya ni San Basilio nga Obispo ug ni Quintus nga dili mogawas sa balay o makig-istorya sa bisan kinsa, aron dili makahibalo ang gobernador sa siyudad bahin kaniya ug dili mag-antos sa kasamok ang tanang Kristohanon sa Amasya tungod kaniya.

Niadtong panahona, si San Basilio nga Obispo nagtukod ug simbahan sulod sa siyudad, kay ang mga Kristohanon adunay gamay ra kaayo nga simbahan gawas sa siyudad. Gihatagan ni Banal Glafira ang obispo ug daghang bulawan ug pilak alang sa pagtukod sa simbahan—tanan nga gihatag kaniya sa reyna—ug wala siyay gipreserbar para sa iyang kaugalingon. Nagsulat siya sa reyna, gisultihan niya kini kung asa siya nagtago ug sa kinsa nga balay siya nagpuyo; nagsulat usab siya bahin sa pagtukod sa simbahan, nangayo og dugang bulawan aron ipadala aron makompleto ang trabaho ug mapahimutang ang simbahan. Malipayon nga gitugotan sa reyna ang iyang hangyo, nagpadala og daghang gasa sa simbahan ug sa obispo, ug sa iyang sulat gisalig niya ang matinahuron nga si Glafira sa pag-atiman ni San Basilio. Paglabay sa pipila ka panahon, pinaagi sa mga limbong sa yawa, nahulog ang sulat ni Glafira ngadto sa reyna sa kamot sa kamareyro nga si Venignus, nga mao ang nakahibalo nga ang dalaga, nga gituohan sa tanan nga patay na, buhi pa diay ug naa sa Amasya. Gisaysay ni Venign kining tanan kang Licinius, nga sa iyang dakong kasuko, misulat og mando ngadto sa gobernador sa Amasya nga ipapriso sa kadena ang Kristohanong Obispo Basil ug ang ulipong babaye sa reyna nga si Glafira ug ipadala dayon sila sa Nicomedia. Apan sumala sa kabubut-on sa Dios, ang bulahan ug balaan nga dalaga Glafira namatay una pa moabot ang mando sa gobernador sa Amasya. Busa, gipapriso lang sa gobernador si Basil ug gipadala sa Nicomedia, samtang iyang gipahibalo nga namatay na si Glafira. Duha ka diakono, sila Parthenius ug Theotimus, mibiyahe gikan sa Amasya uban sa obispo, nga nakasinati og daghang pag-antos sa dalan sa kamot sa mga walay Diyos ug malupit nga sundalo. Sa Nicomedia, ang alagad sa Dios nga si Basil gipriso, samtang sila Parthenius ug Theotimus nagpuyo dili layo sa bilanggoan uban sa usa ka maabiabihong Kristohanon nga si Elpidiphorus.

Pagkahibalo niya sa tanan mahitungod kang San Basilio, gipang-suhol ni Elpidiphor ang usa ka bantay sa prisohan nga iyang nailhan gamit ang bulawan aron makaduol sila sa obispo para kaniya ug sa duha ka diakono. Busa kanunay nilang gibisita si San Basilio, nag-awit og mga balaang awit matag adlaw ug nag-ampo nga matinud-anon sa gabii.

Sa gabii sa adlaw nga sila magpakita sa atubangan sa hari alang sa interogasyon, gitawag sa balaan nga obispo ang gaoler ug gihangyo siya nga tawgon ang mga diakono ug si Elpidifor. Malipayong gisunod sa gaoler ang hangyo. Unya si Basilio misugod, sumala sa iyang batasan, sa pag-awit sa mga Salmo ni David, nga nagsugod sa salmo *nga 'Hinumdumi, Ginoo, si David ug ang tanan niyang kasakit'* (Salmo 131:1). Sa dihang nakaabot siya sa mga pulong: *'Kon kuhaon ko ang mga pako sa kaagahon ug magpuyo sa kinahiladman nga dagat, bisan didto ang Imong kamot magiya kanako, ug ang Imong tuo nga kamot mohupot kanako'* (Salmo 138:9–10), iyang gi balik-balik kini tulo ka beses samtang nagtas sa iyang mga kamot. Sa pagkakita sa kasubo ug mga luha sa tawo nga nag-ampo, nangutana ang mga diakono kon nahadlok ba ang obispo sa mga pag-antos nga nagpaabut. Apan nasayud siya sa kahulugan niining mga pulong, nga nagtagna nga ang iyang lawas, pagkahuman maputol ang iyang ulo, itambog sa dagat. Pagkahuman sa pagkanta sa mga salmo, sa pagsubang sa adlaw, miingon ang obispo sa mga diakono:

Mga igsoon, tungod sa pagpukaw sa yawa, nag-atubang kita og malupit nga mga pagsulay. Apan ayaw kahadlok, ayaw kamo mapildi sa pag-antos; baroga kamo nga lig-on ug matinud-anon sa pagtuo, aron dili kamo mapahiya sa adlaw sa pag-abot sa Ginoo. Pinaagi sa mata sa inyong espiritu, malipayon nga motan-aw kaniya nga siya ra ang makaluwas kanato, nga makahimo sa kasubo nga mahimong kalipay, sa paghilak nga mahimong paglipay, sa luha nga mahimong katawa, ug sa kakapoy nga mahimong pahulay. Tan-awa ang tanang panalangin ug kalipay sa kinabuhi ingon walay bili alang sa Anak sa Dios, si Jesu-Cristo, aron kamo, kauban sa tanang balaan, mahimong mga manununod sa Iyang Gingharian. Hibaloa, akong mga anak, nga niining gabii mismo ang Ginoo mismo nagpakita kanako ug gipadayag Niya unsang katapusan ang nagpaabut kanako niining kinabuhi ug pila ka kadako sa Iyang himaya ang ipadayag pinaagi kanako, usa ka alagad sa Dios. Busa, ayaw kamo pagmasubo, kondili mobalik kamo sa inyong kaugalingong mga komunidad ug lig-ona ang mga igsoon sa espiritu sa Kristiyanismo. Sa akong pag-ilisan, pilia si Eutychius, anak ni Callistus, nga obispo. Mao kini ang gisulti sa Dios kanako; Ihatag Niya ang akong makasasala nga lawas sa inyong mga kamot.

Ang mga diakono nanghilak sa kasakit. Ang obispo, pagkahuman sa iyang naandan nga sermon, gidasig sila nga mobalik sa Amasya. Gituboy niya si Elpidiphorus uban niining mga pulong:

'Akong igsoon! Gipili ka sa Dios aron mag-alagad sa mga biyahero, ug tungod sa imong gugma makadawat ka og walay katapusang ganti sa langit. Gikasaligan ko kanimo kining duha ka espirituhanong anak

nako; ayaw sila biyai, kondili apil ka sa ilang kasubo. Ug sa dihang tawgon ka sa Dios sa Iyang pag-alagad, paningkamoti pag-ayo.'

Sa dihang gipahawa na sa balaan ang Elpidiphorus ug ang iyang duha ka disipulo, gipatawag siya sa hari alang sa interogasyon ug, una sa tanan, giakusahan siya nga gidawat si Glafira, gitago siya, ug wala siya gi-report sa hari. Ang balaan nga obispo dayon mitubag og angay nga tubag uban sa kaisog nga nakapasuko sa hari ug gibalik siya sa prisohan. Unya gipadala ni Licinius kaniya ang usa ka tribuno nga si[3233] , uban ang saad nga dili lang niya kalimtan ang nahitabo kang Glafira, kondili nga pag-awhion siya og daghang dungog, ug bisan pagtudlo kaniya nga pangulo sa tanang pari sa siyudad, kon maghalad ang obispo og sakripisyo sa mga dios. Mitubag si Banal Basilio sa tribuno:

'Ipahibalo ang akong mga pulong sa hari. Bisan pa kon ihatag ninyo kanako ang tibuok gingharian, dili kini ikatandi sa akong gustong kuhaon gikan kanako: gitagad ninyo ako nga mobalik gikan sa tinuod nga Dios ug mosilbi sa mga demonyo – ang manunaw sa kalag – nga isalikway ang di-mamatay nga himaya ug malingaw sa panandaliang dungog, nga ang kahimayaan makalilisang kanako, ug nga dili magdala sa kahayag, kondili sa hingpit nga kangitngit. Apan kon gusto nimo maminaw sa akong maayong tambag, mas maayo nga ipahayag nimo kanako ang imong sala ug mobalik, sama sa una, kang Kristo, nga imong gilakwan. Ipahiubos ang imong kaugalingon ug hulog sa Iyang mga tiil, ang maloloy-on nga Dios, ang atong matarong nga Manluluwas. Maghinulsol ug talikdi ang imong dautang buhat, basi pa silotan ka sa matarong nga Hukom—nga imong gitawag nga Dios ug gisalikway—tungod sa imong kabuang.

Pagkadungog ni Licinius sa tribuna sa mga pulong sa santo, gisugo niya nga dasigon pag-usab ang obispo sa pagsunod sa emperador; ug kon mosupak siya, itambog siya sa dagat human putlon ang iyang ulo. 'Tan-awon nato unya,' ingon niya, 'kung luwason ba siya sa Galileano nga[3234] .'

Ang tribuno mibalik pag-usab sa santo ug miingon kaniya:

'Pilia tali sa kinabuhi ug kamatayon; tuman sa hari ug simba ang iyang mga diyos, o ikaw dayon putlon sa ulo ug ilabay sa dagat.'

Pagkadungog sa ingon nga mga hulga, misinggit ang santo nga puno sa kalipay:

'Gusto ko nga mosilbi lamang sa akong imortal nga Hari ug Dios, ug mosunod lamang ko sa Iyang mga sugo.' Mahitungod sa mga gitawag ninyong diyos, mga demonyo sila nga, kauban sa ilang mga nananambayayong, itambog sa Adlaw sa Husto nga Paghukom—sa akong tinuod ug bugtong Dios, ang Ginoo sa tanan—sa dili mapalong nga kalayo sa impyerno, sa hingpit nga kangitngit, diin sila maghilak ug magkagalat sa ilang mga ngipon. Buhata kanako ang inyong gusto. Andam ko nga mag-antos alang kang Kristo dili lang ang pagputol sa akong ulo sa espada ug paglunod sa dagat, kondili usab ang daghang lain pang mga pag-antos. Hangtod sa akong katapusang gininhawa, dili ko ikalimod ang Dios, ang akong Magbubuhat, ni pasakaan ko sa walay katapusang kalayo.

Sa pagtuo nga walay pulos ang iyang mga paghangyo tungod niining mga pulong, gisugo sa tribuno nga latigon ang santo, unya putlon ang ulo ug ilabay sa dagat. Sa samang paagi, daghang mga Kristohanon, labi na ang mga magbalantay sa panon sa Dios, gipatay ug nahimong pagkaon sa mga isda. Si Basilio, usa ka martir alang kang Kristo, gidawat niya ang mga hampak uban ang kalipay ug misinggit:

'Walay pag-antos—bisan kasakit, bilanggoan, kalayo, espada, o ang kamatayon mismo—ang makabulag kanako gikan sa labing maloloy-on nga Dios. Iyang gahum igo aron luwason ako gikan sa tanang pag-antos.'

Sa dalan paingon sa lugar sa pagbitay, ang balaan nga martir nag-awit sa mga Salmo ni David. Gisundan siya ni Elpidiphor, kauban ang mga diakono ug pipila ka mga Kristohanon. Pag-abot nila sa gitudlong lugar, gihatagan ni Elpidiphor ang mga sundalo og pipila ka sensilyo ug nangayo siya kanila nga tugutan si Basil nga makig-istorya og mubo sa iyang mga higala. Miuyon ang mga sundalo. Nagluhod sa baybayon ug nagtas sa iyang mga kamot, ang matinud-anong sulugoon ni Cristo misugod sa pag-ampo gamit kining mga pulong:

'Ginoo, akong Dios, nga nagmugna sa mga espirituhanong gahum sa langit, nga naglatag sa kalangitan sama sa panit, nga nagtukod sa yuta ibabaw sa mga tubig, nga nagmugna sa dagat, nga anaa bisan asa ug kanunay, maloloy-on sa mga nagahadlok Kanimo ug nagatuman sa Imong mga sugo, paminawa ang akong pag-ampo ug

[3233] Komandante sa usa ka detachment sa militar.
[3234] Mao kana si Hesukristo.

panalipdi ang Imong matinud-anong panon, nga imo akong gitudlo, ako nga imong mapainubuson nga sulugoon, nga magbalantay niini, gikan sa matag kalamidad, gikan sa pagka-walay-pagtuo sa mga Griyego, ug gikan sa mga panamastamas sa mga nagapasipala batok Kanimo. Laglag-a, O Makagagahum, ang pagsimba sa mga dios-diosan; pugngi ang mga tinguha sa yawa; ug itas ug padaghan ang Imong balaan nga Simbahan. Dad-a kining siyudad ug ang tanan nga naglibot niini sa pagkahiusa sa hunahuna ug kasingkasing, aron ang tanan makumpisal Kanimo, ang tinuod nga Dios. Himua nga ang tanan nga mga tawo masigasig sa pagbuhat sa maayo ug sa pag-alagad Kanimo, aron sa tanan nga butang ang ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo mapadayeg, karon ug sa walay katapusan. Amen.

Pagkahuman sa pag-ampo, giyakap ug gihalokan sa santo si Elpidiphorus ug ang duha ka diakono, samtang gisultihan sila sa samang mga pulong nga gigamit sa bantugang Apostol Pablo sa pag-abi-abi sa mga pari sa Efeso (tan-awa Ang Mga Buhat 20:28–36):

'Bulahan ang Dios, nga wala kita gitugotan nga mahulog nga biktima sa mga dili makita nga kaaway, apan gipukan ang ilang mga tinguha ug giluwas kita; karon ang mga kaaway dili na mangahas sa pagtuptop kanato. Ipahibalo sa akong mga igsoon ug espirituhanong mga anak ang akong pangumusta. Hinaut nga ang grasya sa atong Ginoong Jesu-Cristo mag-uban kaninyong tanan. Amen.'

Unya ang balaan nga martir, miingon sa maghuhukom, 'Higala! Buhata ang gisugo kanimo', mituhop pag-usab ug malipayon nga gihalad ang iyang liog sa hampak sa espada, ug sa ingon nakumpleto ang iyang matinud-anong buhat.

Pagkahuman giputol sa ulo ang santo, si Elpidiphor, nga nagtanyag og bulawan sa mga sundalo, nangayo kanila nga ayaw itambog sa dagat ang lawas sa martir, kondili ihatag kini kaniya aron ilubong. Apan mitanggi ang mga sundalo, nga miingon nga nahadlok sila sa hari, nga patyon sila kon buhaton nila kini. Gipangayo dayon ni Elpidifor ang ulo sa obispo ra, apan gisalikway usab siya. Busa gibutang sa mga sundalo ang lawas ug ulo sa martir sa usa ka bangka pangisda, nilarga sila layo sa baybayon, ug gilabay nila ang lawas sa tubig sa usa ka dapit ug ang ulo sa lain.

Gikan sa baybayon, nagtan-aw ug naghilak sa kasubo ang mga Kristohanon, lakip na si Juan, usa ka pari gikan sa Nicomedia, nga nakasaksi ug sa ulahi gisaysay ang tibuok buhat sa balaan nga martir. Si Elpidiphorus, usa ka matinud-anong sulugoon ni Kristo, gidala pagbalik sa iyang panimalay ang duha ka diakono ug gihatagan sila og kahupayan kutob sa iyang makaya.

Niadtong gabii mismo, nakasinati siya og usa ka balaan nga panan-awon sa iyang tulog; usa ka anghel ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Si Obispo Basil karon naa na sa Sinope ug nagpaabot kaninyo didto. Dad-a ang iyang mga diakono ug molarga kamo aron makig-uban kaniya.'

Ang panan-awon nabalik tulo ka beses niadtong gabii. Gisultihan ni Elpidifor ang mga diakono bahin niini ug gipangutana sila kung nahibalo ba sila unsang klase nga lugar o siyudad ang Sinope. Mitubag si Parthenius:

'Ang Sinope usa ka lungsod sa baybayon diin gipangwali ni San Andres nga Apostol ang mga pagtulon-an ni Kristo. Ug nakita nako si San Basilio sa usa ka damgo. Murag giunat niya ang iyang kamot ngadto sa Apostol, misulod sa simbahan uban kaniya, ug miingon kanako: "Ang imong makita matuman."'

Unya si Elpidiphor, nga nagdala og igong bulawan ug tanang gikinahanglan para sa biyahe, misakay sa barko uban sa mga diakono ug nilarga paingon sa siyudad sa Sinope, nga nag-ampo nga mapasabtan niya ang panan-aw nga iyang nakita sa iyang damgo.

Samtang nagkadool ang barko sa Sinope, nakita pag-usab ni Elpidifor ang Anghel sa usa ka damgo, nga miingon:

'Ihulog ang imong lambong sa dagat sa tuo nga bahin sa siyudad, ug makaplagan nimo ang bahandi nga imong gipangita.'

Gituro sa Anghel sa iyang tudlo ang maong dapit, ug gipakita usab niya ang mga timailhan aron kini makaplagan. Murag nakita ni Elpidiphorus ang usa ka hayag nga palasyo didto, ug sa sulod niini si Basil uban sa daghang maningning nga mga mandirigma. 'Nakita ba nimo,' padayon sa Anghel, 'ang imong gipangita? Dad-a siya sa buntag.' Pagmata niya, gisultihan ni Elpidiphor ang iyang mga kauban bahin sa panan-awon.

Sa sayo sa buntag, mibiyahe sila paingon sa tuo nga bahin sa siyudad ug, sumala sa mga timailhan nga gihatag sa Anghel, nakit-an nila ang lugar. Didto ilang nakita ang mga mangingisda nga nag-andam sa ilang lambat aron mangdakop og isda. Miingon si Elpidiphorus sa mga mangingisda:

'Bayaran ka namo bisan unsa ang imong pangayo kung, alang sa maayong kapalaran sa matag-usa kanamo, imo ipahulog ang imong lambat ug ihatag kanamo bisan unsa ang imong makuha.'

Miuyon ang mga mangingisda ug nagkasabot sila sa presyo. Nagpalit si Elpidiphorus ug ang mga diakono aron pagdesisyon kung kinsa ang unang mohaboy sa lambong. Ang palit nahulog kang Theotimus. Gi-haboy nila ang lambong, apan wala silay nadakpan. Unya, si Parthenius ang misunod, apan napakyas usab. Unya misinggit si Elpidiphorus:

'Gisugo tika nga ibato ang lambat dili sa akong ngalan, kondili sa ngalan sa akong Dios, ug nagasalig ako Niya nga dili mawala ang bunga sa dakop.'

Sa dihang gisugdan na nila pag-alsa ang lambong, nabati sa mga mangingisda ang kabug-aton niini ug nagsugod sila pag-ingon sa usag usa:

'Mas mapalad ang Dios niining tawo kaysa sa ubang mga dios.'

Pagkuha nila sa lambat, nakita sa mga mangingisda ang lawas sa usa ka patay nga lalaki, ug karon, sa sukwahi, nagsugod sila og sulti nga ang nadakpan ni Elpidiphorus mao ang labing malas sa tanan. Gusto nila ibalik ang bangkay sa tubig, apan misupak si Elpidiphorus ug ang iyang mga kauban ug nangayo nga ihatag nila ang bangkay alang sa husto nga lubong, ug gidawat nila ang gikasabotang bayad. Wala dawata sa mga mangingisda ang kuwarta, miingon nga bangkay ang ilang nadakpan, dili isda, apan sa katapusan, sa pagpugos ni Elpidiphorus, gidawat na nila kini. Gidala sa baybayon ang lawas sa santo, samtang ang mga diakono ug si Elpidifor mapinanggaong gikahikap kini, nagahulog og luha sa kalipay. Natingala sila sa milagro, kay ilang nakita nga ang ulo—nga giputol sa lawas sa pagbitay sa kamot sa maghuhukom ug gilabay nga lahi sa dagat—anaa na karon sa husto nga dapit, ug ang marka sa espada nagpabilin nga samad lang sa liog. Usa ka katingalahang humot ang migawas gikan sa lawas sa martir. Gibilotan sa mga Kristohanon ang mga nahibilin sa balaan sa limpyo nga panapton sa lubong, nagpaupa og karwahe, gidala siya sa Amasya, ug didto, human sa ilang pagminos, gilubong siya uban sa dungog sa simbahan nga iyang gitukod. Mao kana ang katingalahang buhat sa martir nga gihimo ni San Basilio, Obispo sa Amasya.

Paglabay sa mubo nga panahon human sa iyang kamatayon, ang bantugang Emperador Constantine, pagkahibalo gikan sa tinago nga mga sulat sa iyang igsoon nga babaye mahitungod sa kahiligon, pagbiya sa pagtuo, ug kalupigan ni Licinius, misulong batok kaniya uban sa dakong hukbo ug, sa tabang sa Dios, napildi siya. Nadakpan nga buhi si Licinius ug gipriso sa Gaul, diin nakasinati siya og malisud nga katapusan. Ang tibuok Sidlakan naluwas gikan sa kapintas sa mga manlulutos ug gawasnon nga nagsimba kang Kristo nga Dios. Sa tibuok uniberso, ang himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang dungog ug pagsimba gikan sa tanan hangtod sa kahangturan, mikaylap sa halapad nga dapit. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Tungod kay imong supakon ang sugo sa hari, nadawat nimo ang Gingharian sa Langit, Basil; samtang nagalipay ka niini, hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong handumanan, balaan nga martir.

Ang Kinabuhi sa atong Amahan Stephen, Obispo sa Perm, taliwala sa mga Balaan

Gisaulog kaniadtong 26 Abril

Si Santo Esteban natawo n[3235] , sa lungsod sa Ustyug. Ang iyang debotong amahan, si Simeon, nga taga-Rusya ang kaliwatan, usa ka magbabasa sa Katedral sa Inahan sa Dios. Ang iyang asawa, si Maria, usa usab ka ehemplaryong Kristohanon, nga adunay dugo sa Ruso nga nag-agos sa iyang mga ugat. Kining katingalahang mga

[3235] Lagmit nga natawo siya niadtong 1340.

ginikanan adunay katingalahang anak nga lalaki, nga sukad pa sa iyang pagkabata naghatag kanila og kalipay ug kalipay. Gipadala aron magtuon samtang gamay pa siya, salamat sa iyang mahinuklugong panumduman, hait nga panghuna-huna, ug katingalahang pagka-masinabtanon, nahasa niya ang iyang mga leksyon sa katingalahang kadali ug talagsaong pagkamapisan. Wala pa gani usa ka tuig ang nilabay sukad sa pagsugod niya sa iyang pagtuon sa dihang matarong na niyang nadawat ang posisyon isip canonarch ug magbabasa sa maong simbahan diin nag-alagad ang iyang amahan. Nilabaw siya sa daghan niyang kaedad, paryente man o estranghero, sa iyang kahibalo sa Balaang Kasulatan, ug labi pa gayud sa iyang matarong nga kinabuhi. Nagtubo siya sa pagkabirhen, pagkaputli, pagkachaste, ug pagkamasinabtanon, ug gilikayan niya ang pakig-uban sa mga daotan ug sa mga tawo nga nag-usik sa ilang panahon sa walay pulos nga mga dula ug kalingawan. Ang daghang mga libro sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon nga iyang gibasa nagtudlo sa iyang hunahuna sa pagka-walay pulos niining malabay nga kinabuhi, nga modagan paspas sama sa suba ug dali ra malang sama sa bulak sa uma. Sa samang higayon, ang Balaang Kasulatan nagpukaw sa iyang kasingkasing og pagbati sa dili mapalong nga gugma alang sa Dios. Tungod sa impluwensya niining nag-unang hunahuna, nagpakuha siya og mga panata sa pagka-monghe gikan kang Abad Maxim sa Monasteryo ni San Gregorio ang Teologo sa Rostov. Ang monasteryo adunay daghang koleksyon sa mga libro. Dinhi, si Stephen nagkinabuhi nga tinuod nga kinabuhi sa usa ka monghe, samtang gipahapsay usab ang iyang kauhaw sa kahibalo. Pag-ayuno, pag-ampo, mga luha, paghinulsol, pagpaubos, pagkamapailubon, pagkabuotan, pagkasunuran, gugma, ug pagtuon sa balaod sa Ginoo adlaw ug gabii – kini mao ang mga hiyas nga nagpalamuti sa bag-ong gipahigot nga monghe. Dugang pa, siya mismo misulat og daghang mga libro, nga hangtod karon nagpamatuod sa iyang pagkamatinud-anon ug pagkamasinabtanon. Tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi, giordinar siya nga diyakono ni Obispo Arsenius sa Rostov[3236] , diin ilawom sa iyang giya nahitabo usab ang iyang pagtunong sa kinabuhi sa monghe. Pipila ka tuig pagkahuman, pinaagi sa sugo sa magmamando sa Tibuok-Rusyano nga Metropolis, si Michael, nga nailhan usab nga Mitya[3237] , gipahinungod siya nga pari ni Obispo Gerasim sa Kolomna.

Ang bag-ong giordinar nga hieromonk nakadungog nga ang rehiyon sa Perm, nga dugay nang nasakop sa pagdumala sa Muscovite nga estado, wala pa ma-ilaw sa balaan nga pagbunyag ug hingpit nga naghalad sa idolotriya. Sa paghunahuna nga daghang kalag sa tawo ang nagkawala sa kangitngit sa kawalay-hibalo sa tinuod nga Dios, gipuno si San Esteban sa dili matandog nga tinguha nga moadto sa mga Permiano ug luwason sila gikan sa walay katapusang pagsilot. Apan aron husto nga masidlak ang tinuod nga kahayag sa kahibalo sa Dios – ang Magbubuhat sa kalibutan – niining kangitngit, kinahanglan hubaron sa bag-ong Apostol ang labing importante nga mga balaang kasulatan ngadto sa pinulongang Permian. Gitudlo pag-ayo ni Stephen kini nga pinulongang , ug gitigom niya ang alpabetong Permian[3238] . Sa pagpangita og mas lawom nga pagsabot sa Balaang Kasulatan ug sa labing tukmang paghubad niini sa pinulongang Permian, ang manunod sa Apostolikong Misyon nahimong maalamon usab sa Griego. Karon, makabasa na siya sa mga balaang teksto uban ang hingpit nga pagsabot sa tulo ka pinulongan: Russian-Slavonic, Griego, ug Permian.

Tungod kay hingpit niyang nahibaw-an nga walay tawo makahimo og bisan unsang maayong buhat kung wala ang grasya sa Diyos, nag-ampo siya og dugay ug mainit ngadto sa Diyos aron panalanginan ang iyang dalan.

Ingon usa ka masunuron nga anak sa Simbahan, nga wala gayud magbuhat og bisan unsang dakong lakang nga walay pagtugot sa espirituhanong mga awtoridad niini, mibyahe si San Esteban aron makigkita sa Vicar sa Metropolis sa Rusya niadto, si Obispo Gerasim sa Kolomna. Sa iyang pagduol kaniya, iyang gipadayag ang iyang mainitong tinguha: nga mabag-o ang mga tawo sa Perm ngadto kang Kristo[3239] , o mag-antos sa ilang kamot ug

---

[3236] Si Arsenius I, nga naglingkod sa Katungdanan sa Rostov gikan sa 1374 hangtod sa 1380.

[3237] Mitya, ang pinalanggang pari ug kumpesor ni Dakong Prinsipe Dmitry Ioannovich, ug sa ulahi nahimong arkhimandrita sa Monasteryo sa Spassky sa Moscow, nagdumala sa Tibuok-Rusyano nga Metropoliya nga wala pa siya gikonsagrasyon pagkahuman sa kamatayon ni Santo Alexius niadtong 1378, ug namatay niadtong 1379 samtang nagbiyahe paingon sa Constantinople, diin siya mibyahe aron ikonsagra.

[3238] Aron maporma kini nga alpabeto, gigamit niya ang mga token sa salapi sa Permian nga gilukit sa nipis nga rektanggular nga mga stick.

[3239] Ang mga Permian o Zyrians usa ka katawhan sa sangang Finnish o Uralic sa pamilyang Turanian. Sa kadaghanan, sila adunay katamtamang gitas-on, lig-on ug maayong porma, nga may itom nga buhok ug abohon o ngitngit nga kayumanggi nga mga mata. Ang kaisog, kaalam, pagkamapailubon, ka-astig, kuryosidad ug pagka-imbentibo mao ang ilang nag-unang mga kinaiya. Ang katapusan niini makita, uban sa uban pang mga butang, sa daghan ug lain-laing pamaagi nga ilang gigamit sa pagdakop sa mga langgam, hayop ug isda.

itugyan ang iyang kinabuhi alang sa atong Manluluwas aron matuman ang mga pulong sa mga Apostoles: *'Kay gihatagan kamo sa grasya nga dili lang motuo kang Kristo, kondili mag-antos usab alang kaniya'* (Fil. 1:29). Natingala ang obispo sa iyang kadasig alang kang Kristo ug sa iyang tinguha alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Sa pag-ila sa tawag sa Diyos kaniya ug sa paglihok sa Espiritu Santo, gipadayeg sa obispo ang Ginoong Kristo ug gipanalanginan si San Esteban alang sa dakong buhat nga nagpaabut kaniya. Sa samang higayon, gihatagan siya og mga partikula sa balaang relikya, antimension, balaang krisma, ug tanan nga gikinahanglan alang sa konsagrasyon sa simbahan.

Pagkabaton og pagtugot gikan sa mga awtoridad sa simbahan, si Esteban, isip usa ka ehemplaryong lungsoranon, nag-amping sa pagsiguro sa iyang buluhaton pinaagi sa legal nga suporta sa sibil nga mga awtoridad ug nakadawat og mga sulat sa proteksyon gikan sa Dakong Prinsipe.

Pagkahuman sa hingpit nga pag-andam, mibiyahe si Esteban. Pag-abot niya sa walay Dios nga yuta sa Perm, naghalad siya og mainitong pag-ampo sa Ginoo ug misugod, sama sa karnero taliwala sa mga lobo, sa paglakaw-lakaw taliwala sa usa ka masawayon ug daotan nga katawhan ug pagtudlo kanila sa Kristohanong pagtuo. Ang uban, sa pagdungog sa iyang sermon, nabigla sa sinugdanan sa bag-ong pagtulon-an. Hinay-hinay, ila kining nasabtan, gidawat ang balaang pagtuo, nabunyagan, ug gisunod ang mga pagtulon-an sa magtutudlo. Daghan, bisan pa, ang wala lang mosugot nga maminaw kaniya, apan naghatag usab kaniya og daghang kalisdanan. Ang uban nagpasipala kaniya sa tanang paagi. Ang uban giatake siya gamit ang mga pamalo, nga nagtinguha sa pagpatay kaniya. Ang uban pa nangita nga sunogon siya sa poste. Apan ang kamot sa Ginoo nagpanalipod sa Iyang alagad gikan sa mga kamot sa mamamatay ug gikan sa kamatayon, alang sa mas dako nga paghimaya sa Iyang balaan nga ngalan.

Human niyang mabunyagan ug matudloan ang daghang mga kalag sa Kristohanong mga kamatuoran, nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan para sa iyang gamay nga kawan sa mga karnero ni Cristo duol sa bunganga sa Suba sa Vymi, nga musulod sa dakong Suba sa Vychegda, diin ulahi natukod ang iyang monasteryo. Gipahinungod niya ang bag-ong natukod nga simbahan sa handumanan sa mahimayaong Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Pinaagi niining pagpahinungod, gipadayag niya ang ideya nga sama sa Pagpahibalo nga nagtimaan sa pagsugod sa atong kaluwasan, mao usab ang unang simbahan sa Perm nagtimaan sa pagsugod sa kahayag sa rehiyon sa Perm.

Niining simbahan, adlaw ug gabii, siya nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha alang sa pagbag-o sa mga dili motuo, nga nag-ingon:

'Tipuna, O Ginoo, ang Imong nagkabulag-bulag nga katawhan ug ang Imong mga karnero nga nangawala; dad-a sila sa Imong balaan nga Simbahan ug ihap sila sa Imong napiling panon.'

Siya mismo walay puas nga nagtudlo kanila sa apostolikong paagi, nga nagiya kanila sa husto nga dalan ug naghangyo kanila nga mobalik gikan sa ilang mga sayop. Apan samtang mas naningkamot siya sa pagbuhat og maayo alang sa ilang mga kalag, mas naglagot pa gyud sila kaniya.

Sa usa ka higayon, pagkahuman sa pag-ampo kang Ginoo, miadto si Esteban sa usa ka dambana nga ilang gihatagan og dakong pagrespeto ug gisunog kini. Tungod kay wala'y bisan usa sa mga mananamba ang anaa niadtong panahona, nasunog kini hangtod sa yuta kauban ang tanang diyos-diyosan. Nalingkod ang santo tupad sa gisunog nga bilding, nagpaabot aron makita unsa ang buhaton kaniya sa mga dili motuo.

Nakita sa mga dili motuo nga nagdilaab ang ilang pinalanggang templo, midagan sila paingon niini nga nagbitbit og mga palakol ug barena. Pag-abot nila didto, ilang nakita si San Esteban nga naglingkod duol, ug sa ilang kasuko gilukop siya; gilibutan siya sa tanang kilid, naningkamot sila nga patyon siya.

Walay gisulti ang santo nga tubag, apan gitagna niya ang iyang mga kamot sa pag-ampo ug, samtang nag-andam sa pagkamatay, misinggit siya sa Diyos uban sa mga luha:

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisugyot ko ang akong espiritu; tabuni ako sa pako sa Imong kalooy.'

Ug kalit lang, ang kasuko sa labing nasuko nga katawhan napulihan sa kalumo sa usa ka karnero. Ang tawo sa Dios wala'y kadaut – walay nakasamdan kaniya o bisan gani nakahampak kaniya, kay ang mga tawo sa pipila ka bahin napildi sa pagkamainomay sa santo, sa pipila ka bahin, tungod sa kahadlok sa gobyerno sa Muscovite, nahadlok nga samdan ang usa ka tawo nga miabot gikan sa Moscow nga nagdala og mga sulat; apan, labaw sa tanan, Napugngan ang mga pagano sa gahum sa Dios, nga dili motugot nga ang tungkod sa daotan mahulog sa mga matarong.

Unya ang bulahan nga si Esteban, nga nagtindog sa usa ka labi ka inusarang dapit, misinggit, nga nag-atubang sa mga dili motuo:

'Hangtud kanus-a, O katawhan, dili kamo molihok gikan sa limbong sa yawa, aron makalikay kamo sa paghukom ug sa kalayo nga walay katapusan? Ngano man nga nagasimba kamo sa mga dios-diosan ug nagtawag kanila nga inyong mga dios, samtang buhat kini sa inyong kaugalingong mga kamot, ug bisan pa kon adunay sila'y mga baba, dili gihapon sila mosulti; adunay sila'y mga dalunggan apan wala silay madungog, adunay sila'y mga mata apan wala silay makita; ang ilang ilong dili makabaho, ang ilang mga kamot dili makahikap, ang ilang mga tiil dili makalakaw, ug ang ilang mga tutunlan dili makasigaw; dili nila dawaton ang mga halad nga gihalad kanila – dili nila kini kan-on o imnon; wala silay matabangan, kay wala gani sila makatabang sa ilang kaugalingon sa dihang ang kalayo, nga nagsunog kanila, naghimo kanila nga abo. Kung tinuod silang mga dios, ngano wala nila patya ang kalayo, ngano wala sila makalingkawas sa kalayo, ngano wala sila magpahimangno sa usa ka pulong sa nagasunog kanila, ug ngano wala nila siya silotan sa bisan unsang paagi? Ug sa tinuod, unsa kaha ang mahimo sa usa ka kahoy nga walay kinabuhi? Apan nagluhod kamo kanila – mga bungol, mga buta, ug mga bungag – ang buhat sa inyong kaugalingong mga kamot. Maila ang limbong nga naglimbong kanimo ug biyaa kini nga makaguba nga pagpasigarbo. Ilhi ang Usa ka Tinuod nga Dios nga gituohan sa mga Kristohanon. Balika Siya ug pagadan-ag. Kay Iyang gitukod ang kalangitan, gihimo ang yuta, gipakaon ang tanang binuhat ug nagdumala sa tibuok kalibutan. Nasayud Siya sa panginahanglan sa matag tawo. Siya ang Maninagana sa tanan, ang Tabang ug ang Manalipod, ug walay laing Dios gawas Niya. Busa, mga tawo sa Perm, mga igsoon, mga amahan ug mga anak! Paminawa ako, nga nagahandom sa inyong kaayohan, ug motuo kamo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga akong gipangwali; ginasultihan ko kamo sa kamatuoran, nga kon motuo kamo ug bawtismoan, maluwas kamo ug madawat ninyo ang Gingharian sa Langit. Apan kon dili kamo motuo ug dili bawtismoan, hukman kamo sa walay katapusang pag-antos.

Samtang nagtudlo si San Esteban sa ingon niini, nga nagdugang pa og ubang mga pagdasig sa iyang mga pulong, daghan ang nakombinser ug, sa pagtuo nila, nabunyagan; ug adlaw-adlaw misaka ang gidaghanon sa mga magtutuo, ug mitubo ang Simbahan ni Cristo sa Perm.

Sa diha nga makabantay si Banal Esteban og tigum sa mga pagano bisan asa, dayon siya mosuod kanila ug, nagbarog sa taliwala sa katawhan, magwali mahitungod kang Kristo. Usahay, bisan pa, sila mismo—kauban ang ilang mga tigulang, mga manghuhula, ug ang tanang labing dungog nga mga lalaki sa Perm—magkatigum ug moanha sa Banal nga Amahan aron makiglalis sa mga butang sa pagtuo, ug kanunay silang mapukan sa mga pulong sa pagkamatinud-anon nga misibog gikan sa mga ngabil sa magtutudlo nga giinspirar sa Dios. Labi na kanunay, ang mga dili motuo nga taga-Perm moanha sa bag-ong natukod nga simbahan, dili aron mag-ampo alang sa kaluwasan, kondili tungod sa tinguha nga makita ang katahum sa bilding sa simbahan ug ang kahimayaan sa sulod niini: tungod kay wala pa gyud sila makakita og ingon ana kaniadto, namangha sila sa pagpanamkon sa balaang templo ug, sa ilang paglarga, mag-ingon sa usag usa:

'Sumala sa atong makita, ang Kristohanong Dios dako kaayo – labaw pa gayud kaysa among kaugalingong mga dios.'

Sa ubang panahon, sa dihang magkatigum sila, magpakonsultaay sila, nga nagaingon:

'Kung dili nato samdan si Esteban ug pahawaon siya gikan kanato, pun-on niya ang tibuok atong nasud sa iyang mga pagtulon-an ug laglagon ang karaang mga templo ug mga lugar sa pagsimba sa atong mga dios; dili nato siya mapildi sa pulong, ug ang bugtong kapilian mao ang pagpahawa kaniya dinhi pinaagi sa pwersa.'

Mibangon ang uban:

'Unsaon nato siya pagpatumba ug pagpahawa kaniya kung gikan siya sa Moscow ug naggunit og mga sulat sa awtoridad?'

Miingon pa ang uban:

'Kung unta siya ang unang misugod sa pakig-away, sayon ra unta nato siya masamdan sa panag-away; apan nagsunod siya sa usa ka malimbungon nga taktika – dili siya ang unang mosulong, naghulat siya nga kita ang mosugod sa pakig-away aron adunay siya'y rason nga magreklamo bahin kanato sa Moscow; Kung mosulay siya og hampak kanato, among siya dayon pirason-pirason ug among mapangatarungan ang among buhat – kay siya man ang unang misugat kanato. Apan sukad nga sa among mga insulto, wala siyay bisan usa ka pulong nga kasuko

o pasangil nga gipagawas, nag-antos sa tanan uban sa pagkamapailubon, wala kami kabalo unsaon namo siya pagbuhaton.

Busa nagpulong-pulong sila sa daghang higayon, ug, wala'y nahimong kasabutan, nagbulag-bulag sila; niini natuman ang pulong sa propeta: *'Maghimo kamo og pulong, apan dili kini magbarug: kay ang Dios ana-a sa amoa'* (Isa. 8:10).

Busa nabahin ang tibuok rehiyon sa Perm: ang uban sa mga lumolupyo bag-ong nahayag nga mga Kristohanon, samtang ang uban nagpabilin sa kangitngit sa pagka-pagano; labaw pa, gikaligut-an sa mga idolatra ang mga matinud-anon: ilang gisaway sila sa mga bastos ug mapintas nga pulong, gipahasol sila, ug busa gikagubot ang ilang kalinaw. Sa dihang nakita nga ang mga magtutuo nag-antos sa pag-abusar sa kamot sa mga dili magtuo, si San Esteban nasubo kaayo ug kanunay siyang nag-ampo uban sa mga luha sa Dios nga nahigugma sa katawhan, aron panalipdan Niya ang Iyang bag-ong natigom nga panon pinaagi sa Iyang langitnong panalipod, ug pinaagi sa Iyang gamhanang tuo nga kamot, kuhaon ang mga daotan gikan sa mga bitag sa yawa ug dad-on sila sa kahibalo sa kamatuoran.

Sa pagdungog sa walay hunong ug mapanghilak nga mga pag-ampo sa Iyang alagad ug sa pagtan-aw sa iyang mga paningkamot ug pagkamapailubon, ang Dios nga nahigugma sa katawhan—nga nagtinguha nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran—nalipay sa paghayag sa yuta sa Perm pinaagi sa kahayag sa balaang pagtuo. Gipadala Niya ang espiritu sa paghinulsol sa katawhan sa Perm, sama sa Iyang gibuhat kaniadto sa mga nakadungog sa pagwali ni Apostol Pedro; ingon sa gisulat sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Sa pagkadungog nila niini, nasakitan sila sa kasingkasing ug miingon kang Pedro ug sa uban pang mga Apostoles, "Unsa man among buhaton, mga igsoon?'"* (Mga Buhat 2:37).

Busa, daghan kaayo sa mga tawo sa Perm—matuod ug batan-on, dagko ug gagmay—nagtigom ug nag-istoryaay.

Nakita ba ninyo, mga igsoon, kining tawo nga gikan sa Rusya! Nadungog ba ninyo ang iyang mga pulong? Nabantayan ba ninyo ang iyang pagkamapailubon? Nasabtan ba ninyo ang dakong gugma nga iyang gibati para kanato? Tan-awa ang mga kalisdanan nga iyang ginasagubang, apan wala gihapon siya mobiya kanato! Unsa kadaghan nga kasuko, pagpaubos ug pagdaot ang iyang gisagubang gikan kanato, apan wala siya masuko bisan sa usa niini, ni misulti siya og bisan usa ka mapait nga pulong sa bisan kinsa, gidawat niya ang tanan nga walay pagprotesta. Wala siyay dautang tuyo batok kanato, wala siya mosumbag bisan kinsa, apan nag-antos siya sa tanan uban sa pagkamapailubon, nga walay dakong dautang buot; sa tinuod, labaw pa gani: Nagmalipayon siya kung masakitan nato siya, ug sa samang higayon, wala gyud siya mohunong sa paghisgot kanato mahitungod sa Gingharian sa Langit, sa walay katapusang pag-antos, ug sa matag-usa nga makadawat sa angay nilang ganti sumala sa ilang mga binuhatan, kanunay nga nagtudlo kanato unsaon paglikay sa pag-antos ug pag-angkon sa Gingharian. Kung dili tinuod ang iyang ginasulti, dili unta siya mag-antos o magpaningkamot og ingon ana kadako! Sa tinuod, siya usa ka alagad sa Dako ug Buhing Dios nga iyang gipangwali, nga nagmugna sa langit ug yuta ug nag-andam sa Gingharian para sa mga matarong, ug silot para sa mga dautan, ug tinuod gayud ang tanan niyang mga pulong!

Busa, adtoa nato siya ug hangyua nga tudloan kita sa hingpit nga pagtuo ug himuon kitang mga Kristohanon.

Busa, usa ka dakong kadaghanan sa mga lalaki, babaye, ug mga bata ang mibiyahe aron makita ang balaan nga magtutudlo.

Ang Kagalang-galang Esteban, sa dihang nakakita sa kadaghan sa mga tawo nga miadto kang Kristo nga Dios, nalipay sa labaw pa sa pagkasulti: nagahulog og luha sa kalipay, naghalad siya og dili masukod nga pagpasalamat sa maloloy-on nga Ginoo, nga dili man gitinguha ang kamatayon sa mga makasasala. Gidawat niya sila uban sa gugma, sama sa amahan sa iyang mga anak, ug sa pag-abli sa iyang mga ngabil nga giinspirar sa Diyos, gitudlo niya kanila sa tibuok ang tanang misteryo sa balaang pagtuo. Ang Diyos, sa baylo, giablihan ang ilang mga hunahuna aron masabtan nila ang pagtudlo sa santo: dali nilang gidawat ang iyang mga pulong ug nangayo kaniya og bunyag, ug gibunyagan niya sila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Busa, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa paningkamot ug pag-ampo sa Kagalang-galang Esteban, nasidlak ang yuta sa Perm.

Ang mga bag-ong nahayag gipukan ang ilang karaang mga diyos-diyosan nga naa sa ilang mga panimalay, mga baryo, sa kilid sa mga dalan, sa mga lasang ug kakahuyan, ug gipukan ang ilang mga paganong santuwaryo. Ang Bulahan nga si Esteban mismo nagpaningkamot pag-ayo niini; siya miadto bisan asa, gipukan ang mga diyos-diyosan gamit ang lagari ug gisunog kini uban sa mga halad sa mga dili motuo.

Angay hinumduman nga ang mga paganong Permian adunay batasan nga ihalad sa ilang mga dios ang panit sa mga hayop nga ilang nadakpan sa pagpangayam—sama sa sable, marten, ermine, weasel, beaver, fox, oso, lynx ug uban pa—ug isabit kini sa mga diyos-diyosan. Gawas pa niana, ilang gitabonan ang mga diyos-diyosan sa labing maayong mga panapton ug giputos sila sa mga lampin. Walay bisan kinsa ang nangahas sa pagkuha sa bisan unsa niini nga halad, kay kon kinsa man ang mangahas sa paghikap niini, siya mahulog sa grabeng sakit: pinaagi sa buhat ni Satanas, siya dakpon sa mga kurog ug paglikay-likay sa lawas. Si San Esteban, bisan pa niana, nga masigasig alang sa Dios ug dili mahadlok sa gahum sa demonyo, gipundok ang tanan nga gihalad isip gasa sa mga diyos-diyosan sa usa ka tapok, kauban ang mga diyos-diyosan nga iyang gipikas-pikas, ug gisunog kini, hangtod nahimong abo; ug samtang wala siyay gikuha sa mga halad para sa iyang kaugalingon, wala usab niya gitugotan ang uban nga matinud-anon nga buhaton kini, kay giisip niya ang mga halad nga kabtangan sa mga demonyo. Sa iyang batan-ong disipulo ra[3240] , ang bag-ong tinunohan nga Permianong si Mateo, gisugo niya nga himuon niya nga[3241] nga panapton gikan sa , ang mga pagano nga panapton ug lampin, aron mapasipalahan ang mga pagano nga diyos. Ang mga Permian dako kaayo ug doble ang kahibulong nga wala gyud ang Reverendo mokuha og bisan unsang bililhon para sa iyang kaugalingon, kundili gilabay niya ang tanan sa kalayo, ug wala gyud siya'y nadaut gikan sa mga demonyo. Kini nagpalig-on pa gayud sa ilang pagtuo sa gahum ni Kristo, nga makalupig sa gahum sa mga demonyo, ug nagpamatuod sa ilang pagkamatinud-anon. Si San Esteban, human mabungkag ang dili mabilang nga mga diyos-diyosan sa nagkalain-laing mga lugar, nagtukod pa og duha ka simbahan, kay sa matag adlaw nagkadaghan ang mga magtutuo kang Kristo, samtang ang gidaghanon sa mga dili magtuo nagkagamay adlaw-adlaw. Ang misyonaryo sa Perm nagtukod og mga eskwelahan nga kauban sa mga simbahan, diin iyang gipundok ang mga batan-on, tin-edyer, ug gagmay nga mga bata; iyang gitudloan sila sa alpabeto sa Perm ug sa pagbasa sa Libro sa mga Oras, ang Salmo ug uban pang mga libro nga iyang gisalin sa pinulongang Permian, aron mag-andam og mga pari, diyakono ug uban pang mga klero, ingon man mga magtutudlo, para sa mga tawo sa Permian gikan sa ilang kaugalingong tribo ug sa ilang kaugalingong pinulongan. Busa, ang balaan nga Kristohanong pagtuo mitubo ug misidlak sa Perm. Samtang si Santo Esteban nagbuhat niini nga buluhaton, nga nagtumong sa pagpalig-on sa pagtuo sa mga bag-ong nahayag, usa ka salamangkero, o usa kmagician[3242] , ang pangulo sa mga salamangkero ug madyikero, miadto kaniya; sa wala pa sila mabunyagan, gihatagan siya sa mga tawo sa Perm og labaw nga dungog kaysa sa tanang uban pang salamangkero, girespeto siya ingon usa ka amahan ug magtutudlo nga, pinaagi sa iyang gahum sa mahika, nagdumala sa tibuok yuta sa Perm. Nagsugod siya sa paglibog sa mga bag-ong nabunyagan, nga miingon: 'Mga lalaki ug igsoon sa Perm, nganong gibyaan ninyo ang inyong mga diyos sa mga katigulangan ug ang inyong pagtuo? Ngano nga mihunong kamo sa paghalad kanila, sama sa gibuhat sa inyong mga amahan? Kinsa man inyong ginatuman? Dili ba kini ang tawo nga gikan sa Moscow? Ug adunay ba'y maayong butang nga moabot kanato gikan sa Moscow? Dili ba gikan didto gipatawan kita og bug-at nga buhis, ginahimo kanato ang kapintas, ug gipadala kanato ang mga huwes ug opisyal? Ayaw kamo mamati niining tawoha—usa ka Ruso, ug usa pa ka taga-Moskowa, usa ka langyaw. Apan mamati kamo kanako, usa kaninyo, nga nagahandom sa inyong kaayohan. Kay ako gikan sa inyong parehas nga tribo, gikan sa parehas nga yuta, ug nagsulti sa parehas nga pinulongan kaninyo; ug mas angay nga mamati kamo kanako, inyong tigulang ug amahan, kaysa niining batan-aha, nga, sa iyang edad, mahimo pa nga akong anak o apo."

Ingon tubag niini, miingon ang mga bag-ong nahayag:

'Padayon, pakiglalis kaniya, dili kanamo.'

Napamatud-an kining salamangkero nga mao ang labing mainit nga kaaway sa reverendo, ug usa ka dakong pakigbisog ang nahitabo tali nila; gisulayan sa salamangkero nga laglagon ang reverendo pinaagi sa iyang

---

[3240] i.e. usa ka sulugoon.

[3241] Ang buot ipasabot sa 'onuchki' o 'onuchki' mao ang mga piraso sa canvas o bisan unsang panapton nga gigamit sa pagbabalot sa mga bitiis imbis nga medyas.

[3242] Ang maong salamangkero gitawag og Pamo.

salamangka: nagtawag siya og mga demonyo ug nagbuhat og mga orasyon, apan walay pulos: napugngan ang iyang salamangka, kay ang mga demonyo dili makaduol sa tawo sa Dios. Apan, ang salamangkero, nga puno sa dautang buot, wala mohunong, nagpadayon matag adlaw sa paghimo og kasamok para sa Reverendo nga Amahan: siya hayag nga misupak sa balaan nga Kristohanong pagtuo, busa nakalibog sa mga wala pa lig-on sa ilang pagtuo ug nadani sila pabalik sa ilang daang pagkadautan; ug gilimbongan niya ang uban pinaagi sa mga pulong, samtang gidaug ang uban sa iyang kiliran pinaagi sa mga regalo. Kanunay siyang moanha sa Reverendo aron makiglalis kaniya, diin naningkamot siya sa tanang paagi, pinaagi sa mga insulto ug pasipala, aron mapildi ang dili mapildi nga mandirigma ni Kristo. Sa usa ka higayon miingon siya kang San Esteban:

'Ang among mga dios, nga inyong gisal-utan, gipasagdan ra kamo tungod sa ilang kalooy. Kon dili, dugay na unta nila kamo gipapas o gipangut-og. Apan gipasagdan ra kamo tungod sa ilang pagkabuotan, aron, sa diha nga inyong mailhan ang ilang kaayo, mohunong na kamo sa paghatag kanila og kasamok. Ug bahin sa ngano nga mas maayo ang among pagtuo kaysa sa inyong Kristohanong pagtuo, ipakita ko kini kaninyo sa klaro: Ikaw adunay usa ka Dios, samtang kami adunay daghang mga dios, among mga tigtabang ug mga tigpanalipod, ug sila nagahatag kanamo sa tanan nga makita sa tubig – isda; sa hangin – mga langgam; sa lasang ug parang – mga sable, marten, lynx ug uban pang mga hayop, nga sa among pagdakop niini, moabot pa gani kanimo. Pinaagi kanila, ang inyong mga prinsipe, mga boyar ug mga maharlika nagakabug-os; nagsul-ob sila niini ug nagalakaw-lakaw uban ang mapahitas-on nga garbo, nagbinayloay og mga regalo sa usag usa ug nagbaligya, nagpadala og mga butang sa silingang mga nasud ug sa halayong mga yuta—sa Horde, sa Gresya, sa mga Aleman ug sa Lithuania—ug ang tanan niini naggikan sa among pagpangayam, nga gihatag kanamo sa among daghang mga dios. Ang among pagtuo mas labaw pa kaysa sa inyong pagtuo, ug ania pa ang usa ka rason ngano. Dinhi, usa o duha ka lalaki ang mogawas aron makig-away sa oso ug patyon kini uban sa tabang sa mga dios, nga ilang gisaaran sa panit niini isip baylo. Samtang sa inyong bahin, gatus o duha ka gatus ka lalaki—o bisan pa daghan pa—ang mogawas aron mangayam sa usa ka oso, ug bisan pa ingon ana kadaghan, halos dili nila mapildi ang usa ka mananap, ug usahay mapakyas gyud sila; ug, human sila gipakaon sa oso, mobalik sila gikan sa pangayam nga walay dala. Labaw pa, mas maayo ang among pagtuo kaysa sa inyo, kay sa amo, ang mga panghitabo—bisan pa kadtong nahitabo sa layo nga mga yuta—mahibaloan sa samang adlaw, samtang sa inyo dili kini ingon ana; molungtad pa ug daghang adlaw aron makadawat mo ug balita. Tungod sa tanan niini nga mga rason, mas maayo ang among pagtuo kaysa sa inyo.

Ingon tubag niini, miingon si San Esteban nga ang Usa ka Kristohanong Dios mas labaw pa kaysa daghang pagano nga mga dios, kay dili sila mga dios kondili mga demonyo, nga gipahulog gikan sa langit ngadto sa kalawoman ug naglimbong sa mga buang nga tawo pinaagi sa mga diyos-diyosan nga walay kalag. Dili lang sila makatabang sa mga tawo, kundili, sa kasukwahi, gani makadaot pa sila ug kanunay nga nangita sa pagbuhat sa dautan; tungod kay sila daotan, walay kalooy, masuko, puno sa kasuko, ug masinauton nga manigpakaaway, andam unta sila nga laglagon dayon ang katawhan, kon dili tungod sa gahum sa Dios nga nagpugong ug nagbabag kanila. Ang tanang matang sa dakop, bisan pa man, gihatag sa mga tawo dili pinaagi sa mga dios-diosan, nga nagbarog nga walay lihok sa usa ka lugar, ni pinaagi sa mga demonyo, nga walay gahum gayud sa binuhatan sa Dios, kondili pinaagi sa Tighatag mismo sa tanang maayong butang – ang Dios, nga nag-apod-apod sa Iyang mga gasa sa matag-usa sumala sa ilang paningkamot. Ug ang pakigbisog batok sa mga mabangis nga hayop mahitabo dili lamang sa Perm, kondili sa tanang yuta ug nasud. Ang kadaugan sa tawo batok sa mga mabangis nga hayop, bisan pa man, dili naggikan sa tabang sa inyong mga diyos, kondili gikan sa pisikal nga kusog o sa kahanas sa manlalaban; labaw sa tanan, kini gibase sa kamatuoran nga ang langitnong Dios nagpailawom sa tanang mabangis nga hayop, mga kasapatan, mga langgam ug mga isda ilawom sa tiil sa tawo. Aduna pa, daghang mga Kristohanon nga, sa ngalan ni Kristo, napildi ang mga mabangis nga hayop, napahilom ang mga baba sa mga leon, napugngan ang mga oso ug mga leopardo pinaagi sa pulong[3243] , ug gitamakan ang asp[3244] , ang basilisk[3245] , ug ang tanang matang sa bitin.

[3243] Ang 'pard' pareho sa panther.

[3244] Asp – usa ka klase sa lubos nga makamandag nga bitin.

[3245] Ang basilisk mao ang labing makamandag sa tanang mga bitin, nga, sumala sa karaang mga sugilanon, makasunog sa hangin pinaagi sa iyang gininhawa.

Mahitungod sa paghisgot sa balita nga dali nga gidala sa mga dios ngadto sa mga Magi, mitubag ang santo ingon niini: sa Kristohanong Simbahan aduna'y daghang ingon nga mga manan-aw nga, pinaagi sa ilang espirituhanong mga mata, nakakita sama sa atubangan nila dili lamang sa mga panghitabo nga nagakahitabo sa kahilayoan, apan nagtagna usab sa mga panghitabo nga mahitabo pagkahuman sa daghang katuigan human sa ilang pagpanaw. Sa samang paagi, ang mga balaan nga propeta sa Daang Tugon nagtagna daghang katuigan daan unsay unya mahitabo sa Bag-ong Tugon nga Kristohanong Simbahan.

Human sa taas ug balik-balik nga panaglalis bahin sa mga butang sa pagtuo, nakahukom si San Esteban ug ang salamangkero nga mas maayo nga sulayan ang maong butang aron masuta kung kinsang kiliran ang naggunit sa kamatuoran. Sa sugyot sa salamangkero, nagkasabot sila sa mosunod: moagi sa kalayo ug tubig, ug kinsa man ang dili masunog sa kalayo o malumos sa tubig, ang iyang pagtuo mao ang tinuod, ug ang mga tawo kinahanglan mosunod kaniya. Kining kasabotan nakapahimuot sa tanang katawhan sa Perm nga nagtigom aron maminaw sa debate.

Miingon si San Esteban sa salamangkero:

'Nangayo ka og butang nga labaw pa sa akong gamay nga gahum, apan gibutang nako ang akong paglaum sa pagkamaayo ug kaluoy sa Labawng Ginoong Dios, nga nangita sa kaluwasan sa tanan. Alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan, tingali sa katingalahan Iyang pagamalinabuhi ko nga buo ug walay samad sa kalayo ug tubig. Hinaut nga kining milagro magpalig-on sa pagtuo sa mga tawo nga nagtigum dinhi, samtang kamo, kauban ang mga demonyo nga inyong gisaligan, mapahiya.

Pagkahuman niya og sulti niini sa salamangkero, mituyok si San Esteban ngadto sa mga tawo:

'Bulahan ang Ginoo. Kuhaa ang kalayo, dad-a dinhi ug pasiga kining payag, nga nag-inusara, walay sulod ug abli ang ganghaan; ug ako, sa pagkuha sa salamangkero sa kamot, mosulod niini.'

Ug gidala dayon ang kalayo, ug gisiga ang maong istruktura. Ang Kagalang-galang Esteban, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo sa Dios uban niining mga pulong:

'O Labing Maloloy-on nga Ginoo, *"Padala kanamo og tabang sa among kaguol, kay walay pulos ang panalipod sa tawo"* (Salmo 59:13), ipadayag ang Imong kaluoy, ipakita ang Imong gugma sa katawhan, ipakita ang Imong gahum, aron ang mga tawo nga nagtigum dinhi masabtan ang tinuod nga pagtuo ug maila nga Ikaw mao ang usa ka tinuod nga Dios, ug ako mao ang Imong alagad: *'kay tan-awa, ang Imong mga kaaway nagkaguliyang, ug ang mga nagdumot Kanimo nagtaas sa ilang mga ulo'* (Salmo 82:3), *'itutod nila ang ilang baba ngadto sa langit, ug ang ilang mga dila naglibot sa yuta'* (Salmo 72:9). Busa*, 'pakita-a kanako ang timailhan sa Imong pabor, aron makita kini sa mga nagdumot kanako ug mahiya sila, kay Ikaw, O Ginoo, nitabang kanako ug naglipay kanako'* (Salmo 85:17). Ikaw mao ang Dios nga nagalihok kanamo sa tanang kaguol pinaagi sa Imong Maghupay, ang Espiritu Santo; uban Niya, himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, miingon siya sa mga tawo:

'Sumala ang kalinaw kaninyo, mga igsoon; luwasa ang inyong kaugalingon, ug ampoa ako. Kay andam na ako mamatay alang sa balaan nga pagtuo. Nagdagan ako sa lumba nga gitakda kanako, nga nagsalig kang Jesus, ang Awtor ug Perpektor sa akong pagtuo.'

Unya mituyok siya sa salamangkero ug miingon kaniya:

'Mag-uban ta, maghawiran sa kamot, sama sa atong gisaaran.'

Apan ang salamangkero, nahadlok sa pag-antos sa kusog ug nagdilaab nga kalayo, misalikway sa pag-adto. Unya ang respetado, gikuptan siya pag-ayo sa iyang sinina, gipugsat siya paingon sa kalayo. Misupak ang salamangkero, nagatuyaw paatras, ug sa pagkahulog niya sa yuta, misinggit siya nga madani dayon siya sa kalayo, sama sa dayami ug uga nga mga sanga. Unya ang katawhan, sa ilang kasuko, misugod og singgit kaniya nga mosulod siya sa kalayo sama sa iyang gisugyot. Apan nangayo siya kanila nga pasayloon siya.

Isip tubag sa iyang paghangyo, miingon kaniya ang Kagalang-galang Stephen:

'Dili ba ikaw mismo ang mipili niini ug gustong tuksuhon ang Buhing Dios? Ngano karon nga nagdumili ka?'

Ang salamangkero, bisan pa niana, mitungo sa yuta ug nahulog sa tiilan sa santo, misulti sa iyang pagkawalay gahum ug, sa pagkahibalo sa iyang sala, nag-angkon sa kawalay pulos sa iyang limbong, ug nagpadayag nga, tungod kay gusto niyang kahadlukan si San Esteban, iyang gihimo ang ingon nga pamaagi sa pagsulbad sa panaglalis, nga sigurado siya nga mahadlok ang sulugoon sa Buhing Dios. Apan ang mga laraw sa

salamangkero nibaliktad batok kaniya, ug ang iyang dautang binuhatan mibalik sa iyang kaugalingon (cf. Salmo 7:17). Sa samang paagi, ang pangulo sa mga salamangkero sa Perm wala mosulod sa tubig, bisan pa nga duha ka lungag ang nahimo na sa suba: usa sa taas ug usa sa ubos; ang plano mao nga mosulod silang duha sa usa ka lungag, magkuyog sa kamot, ug molakaw sa ilawom sa yelo aron mogawas sa pikas; sa dihang gisugyot ni San Esteban sa salamangkero nga mosulod uban kaniya sa lungag, misalikway kini. Sa ingon niini napadayag ang kawalay pulos sa tanan niyang salamangka ug ang bakak sa iyang mga pagtulon-an, nga kaniadto nakalimbong sa mga tawo. Pagkahuman niini, gipangutana ni San Esteban ang salamangkero:

'Gusto ba nimo nga motuo ug mabunyagan karon nga napildi ka na?'

Apan wala siya mosugot sa pagdawat sa Kristohanong pagtuo ug balaan nga pagbunyag. Unya miingon ang santo sa mga tawo:

'Saksi kamo sa kamatuoran nga kini nga malisud nga tawo mao mismo ang naghimo og pamaagi aron masuta ang tinuod nga pagtuo pinaagi sa kalayo ug tubig, apan wala niya gipadayon ang iyang kaugalingong gisulti, kay dili siya mosulod sa kalayo o sa tubig. Ug karon, bisan pa niana, dili gihapon siya motuo ug dili maningkamot nga mabunyagan. Unsa man inyong hunahuna kaniya? Sulti kamo.'

Misigaw ang mga tawo:

'Angay siya silotan og kamatayon!'

Ug gikuptan siya nila, ilang gihatag siya kang San Esteban, aron siya patyon sa bisan unsang paagi nga iyang gusto. Samtang gibuhat nila kini, miingon sila:

'Kung buhian ninyo siya nga buhi, makahatag pa siya ug mas dakong kasamok kaninyo.'

Apan mitubag kanila ang santo:

'Dili, ayaw nato ipahimutang ang atong kamot sa atong kaaway. Wala ko gipadala ni Cristo aron mosumbag, kondili aron magwali sa Ebanghelyo; Wala Siya nagsugo kanako sa pagpasakit, kondili sa pagtudlo uban sa pagkamapainubsanon ug sa pagpasidaan uban sa kalinaw. Ingon usab, wala nagsugo kanako ang akong Ginoo sa pagpatay, kondili sa pagdisiplina uban sa kaluoy, ingon sa giingon: *"Pasagdi nga ang matarong mosilot kanako: kini mao ang kaluoy; pasagdi siya nga mosaway kanako'* (Salmo 140:5). Ug tungod kay dili siya motoo, nga mapait ug nabuta sa dautang buot, adunay walay katapusang silot alang kaniya. Kay ang atong Ginoo nagaingon: *'Ang bisan kinsa nga motoo ug mabunyagan maluwas; apan ang bisan kinsa nga dili motoo hukman'* (Marcos 16:16).

Igo na nga isugo nga dili gyud siya motul-ag sa katawhan sa Dios pinaagi sa iyang bakak nga pagtulon-an. Ayaw siya tugoti nga magpuyo sa kawan ni Cristo. Ayaw tugoti nga ang kangitngit makasagol sa kahayag, kondili ipahawa ang dautan gikan sa tanan. Putla ang bulok nga bahin gamit ang espirituhanong espada; paagya kining lobo gikan sa utlanan. Apan kon mausgan siya nga mobalik dinhi ug magtudlo, dili siya makalikay sa silot nga kamatayon.

Pinaagi niining mando, gipahawa ang salamangkero gikan sa utlanan sa Perm. Ug ang Simbahan ni Kristo nagpuyo sa kalinaw, ug ang mga simbahan sa Dios gitukod bisan asa, samtang ang mga paganong santuwaryo hingpit nga gipukan.

Sa dili madugay, mitubo kaayo ang Simbahan sa yuta sa Perm nga ang mga matinud-anon nakamatikod nga nanginahanglan na sila og kaugalingong obispo – labi na gayud kay tungod sa kadako sa gilay-on, dili kaayo kombinyente nga ipadala ang mga kandidato sa pagka-pari ngadto sa Metropolitan sa Moscow. Ang layo nga Perm pareho ra kaayo kalayo gikan sa Moscow sama sa kalayo sa Moscow gikan sa Constantinople.

Human makigsabot sa iyang mga karnero, mibyahe si Banal nga Esteban paingon sa Moscow aron makigkita kang Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich ug kang Metropolitan Pimen. Gisultihan niya sila sa tanan nga nahitabo pinaagi sa grasya sa Dios sa rehiyon sa Perm, ug gihangyo sila nga hatagan kini og usa ka obispo, kay 'daghan ang ani, apan pipila ra ang mga mag-aani' (Mateo 9:37).

Ang Dakong Prinsipe, ang Metropolita, kauban ang mga obispo ug ang Balaang Siyodo, naghisgot sa hangyo ni San Esteban ug nagpasiya nga itudlo siya nga Obispo sa Perm, ingon usa ka tawo nga tinuod nga takus sa ingon nga dungog.

– Kinsa pa ang mas takus ug mas angay tungod sa iyang mga hiyas alang sa ministeryo sa pagka-obispo sa yuta sa Perm kaysa kaniya nga nagpasidlak niining yuta sa grasya ni Kristo ug, sa pagbuhat niini, naghimo og

dagkong mga buhat ug paningkamot, naghubad sa mga balaang libro ngadto sa pinulongang Permian, nagbungkag sa mga dios-diosan ug nagtukod og mga simbahan, busa nahimong Apostol sa Perm?

[3246]Ug busa, si Santo Esteban gipahinungod isip Obispo sa Perm. Kini nga pagpanudlo nakapahimuot pag-ayo sa Dakong Prinsipe, nga dugay na niyang nailhan si Santo Esteban ug dako ang iyang pagrespeto kaniya. Human hatagan og mga gasa ang bag-ong gipahinungod nga obispo, gipadala siya sa Dakong Prinsipe ug sa Metropolitan paingon sa Perm.

Pagbalik niya sa bag-ong natukod niyang diyosesis, gidala niya ang dakong kalipay sa mga matinud-anon. Sa iyang pagka-obispo, si San Esteban nagpaningkamot uban sa parehas nga kugi alang sa Simbahan sa Perm sama sa kaniadto: gipalig-on niya ang mga nakalihok ngadto kang Kristo sa Ortodoksong pagtuo; Gidala niya ang mga wala pa motuo ngadto sa pagtuo ug gibunyagan sila; nagtukod siya og mga simbahan sa Dios, nag-ordinar og mga pari, ug gi-organisar ang tibuok han-ay sa simbahan sa labing maayong paagi. Nagtukod usab siya og mga monasteryo. Naghatag siya og daghang limos, nagpakaon sa mga kabus ug nanginahanglan, nagpanapton sa mga hubad, naglipay sa mga masubo ug naghatag og pahulay sa mga biyahero[3247] . Alang sa tanan, siya usa ka maloloy-on nga amahan, usa ka dakong mananabang ug usa ka mapangbantay nga magbalantay, nga nag-atiman dili lamang sa mga kalag sa iyang panon kondili usab sa ilang pisikal nga mga panginahanglan: busa, atol sa grabeng gutom sa Perm, si Santo Esteban kanunay nga nagdala og daghang pan dinhi pinaagi sa barko gikan sa Vologda ug gipang-apod-apod kini nga walay bayad sa mga kabus.

Busa, ang sulugoon sa Dios, si Obispo Esteban sa Perm, gidala ang tibuok yuta sa Perm ngadto sa Dios. Sa pagdumala sa Balaang Simbahan uban sa pagkamatinud-anon, iyang gihatag ang tanan nga gikinahanglan sa kawan nga iyang giatiman. Pinaagi sa daghang katuigan sa pagpanarbaho, nga gihimo alang sa kaluwasan sa daghang mga kalag ug nakadaot sa iyang panglawas, si Santo Esteban, nga nakaabot na sa usa ka dungganong katigulangon, nagkadool na sa iyang katapusan.

Namatay si Santo Esteban sa panahon sa pagdumala ni Metropolitan Cyprian[3248] , sa mga adlaw ni Dakong Prinsipe Vasily[3249] , anak ni Dakong Prinsipe Dimitry, nga nailhan tungod sa iyang kadaugan batok kang Mamai.

Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, kinahanglan pa niyang mobiyahe pag-usab paingon sa Moscow alang sa mga butang sa Simbahan. Sa wala pa siya mobiyahe paingon sa kapital, gitigom ni Esteban ang iyang mga karnero ug gihangyo sila, gamit ang Balaang Kasulatan, nga magpabilin nga matinud-anon sa pagtuo ug magpakita og matinud-anong gugma sa usag usa. Sa pagbati nga nagkadool na ang iyang kamatayon, gitapos niya ang iyang arkipastoral nga paghangyo sa mga pulong:

'Duol na ang panahon sa akong pagpanaw, ingon sa gipadayag kanako sa atong Ginoong Jesu-Kristo; kaniya ko kamo gisalig.'

[3250]Human siya maghalad og pag-ampo, mibiyahe siya. Pag-abot niya sa Moscow, nagkasakit ang santo ug, human mag-antos sulod sa pipila ka adlaw, mibalik siya sa Ginoo nga iyang gihigugma sukad pagkabata.

Ang iyang solemne nga lubong gitambongan sa mga prinsipe, mga boyar, ang metropolitano uban sa tanang klero, ug daghang katawhan. Gidala sa tanan uban sa dungog ang iyang lawas ngadto sa Monasteryo sa Balaang Manluluwas, diin karon nagtindog ang Palasyo sa Tsar. Sa bato nga simbahan sa monasteryo gipahulay ang mga relikya niining tawo sa Dios sa wala nga daplin.[3251]

Ang kawan sa Perm nagminos pag-ayo sa kamatayon sa ilang obispo, nga napuno pa gani sa dakong kalipay ang mga Anghel sa Dios pinaagi sa pagdala sa mga kalag sa daghang mga makasasala ngadto sa Ginoo. Busa, ang iyang balaan nga kalag malipayon nga gidawat sa mga kamot sa mga anghel ug gidala uban sa pagdayeg ngadto sa trono sa grasya. Nagatindog sa atubangan sa Ginoo uban sa panon sa mga balaang hierarkiya, si Santo Esteban nag-ampo kaniya dili lamang alang sa yuta sa Perm, kondili alang sa tibuok kalibutan.

[3246] Niadtong 1383

[3247] Nangayo usab siya sa mga nangunang boyar nga pakunhodon ang buhis nga gibutang sa mga tawo sa Perm, ug gipagawas sila gikan sa pagpanlupig ug pagpangilkil nga gihimo sa mga tiun (hukom) ug lokal nga opisyal.

[3248] Nagsilbi siya isip metropolitan gikan sa 1375 hangtod 1381 ug gikan sa 1383 hangtod 1390.

[3249] Naghari si Vasily Dmitrievich gikan sa 1380 hangtod sa 1425.

[3250] Namatay siya niadtong 26 Abril 1396

[3251] Ang iyang mga relikya gilubong sa Simbahan sa Spasskaya sa Kremlin, sa Bor Hill.

Tropario, Tono 4:

Gidalaab sa usa ka balaan nga tinguha sukad pa sa imong pagkabatan-on, O labing maalamon nga Esteban, gidawat nimo ang yugo ni Cristo ug, sa pag-uma sa balaan nga binhi sa sulod sa mga kasingkasing sa mga tawo nga dugay nang natig-a tungod sa kawalay pagtuo, gidala nimo sila sa espirituhanong kinabuhi pinaagi sa Ebanghelyo. Busa, samtang gisaulog namo ang imong himayaong handumanan, nag-ampo kami kanimo: ipangamuyo kaniya nga imong gipangwali, aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Wala ka magpangita sa titulo, apan naplagan kang santo; gipagawas nimo ang katawhan gikan sa panglimbong sa pagsimba sa mga dios-diosan, gidala sila sa pagtuo kang Kristo, ug napahiya nimo ang salamangkero nga si Pansotnik; busa ikaw ang unang obispo ug magtutudlo sa Perm. Tungod niini, ang imong mga espirituhanong anak, nga napalagpot gikan sa mga diyos-diyosan pinaagi kanimo, nagasinggit kanimo uban sa pagpasalamat: Maglipay ka, Esteban, labing maalamon nga magtutudlo.

Paghinumdom sa Balaang Matarong Glafira

Gisaulog sa Abril 26

Ang putli ug mahadlokon sa Diyos nga dalaga nga si Glafira nag-alagad kang Constance, asawa ni Emperador Licinius[3252] . Sa dihang nahibalo siya sa hugaw nga tinguha sa daotan nga si Licinius, mibiya siya sa Nicomedia[3253] paingon sa Amasya[3254] , diin siya nagpuyo ilawom sa proteksyon ug pag-atiman ni Obispo Basil. Gipatawag siya ni Licinius aron silotan, ug mibiyahe siya aron atubangon siya kauban si Obispo Basil, apan namatay siya sa dalan[3255] ug mibiyahe paingon sa iyang langitnong puy-anan.

10 Mayo

27 Abril (Karaan nga Estilo)

Paghandum kang San Simeon nga Apostol ug Balaang Martir, paryente sa Ginoo

Kumemorasyon sa 27 Abril

Si San Simeon, nga nailhan nga paryente sa atong Ginoong Jesu-Kristo sumala sa unod, mao ang anak ni Cleopas, igsoon ni San Jose nga Nobyo, sumala sa unanison nga pagpamatuod sa mga Griyegong historiyador sa simbahan nga sila Eusebio[3256] , Obispo sa Caesarea sa Palestina, George Kedrin ug Nikephoros, anak ni Callistus, Xanthopoulos. Si Jose, nga betrothed sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug si Cleopas parehas sila og amahan ug

---

[3252] Ang Emperador Romano nga si Licinius naghari gikan sa 311 hangtod sa 324.

[3253] Ang Nicomedia usa ka siyudad sa rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa golpo nga gihimo sa Dagat Marmara. Ang Nicomedia gitukod niadtong 264 BC sa hari sa Bithynia nga si Nicomedes I, nga mao ang ginganlan sa siyudad. Paborito nga puy-anan sa mga Emperador Romano ug sa ilang mga heneral ang Nicomedia sa dihang nagpahigayon sila og mga kampanya paingon sa Sidlakan. Karon, ang lungsod sa Ismid nagtindog sa dapit sa karaang Nicomedia.

[3254] Ang Amasya nahimutang sa amihanan nga bahin sa Asia Minor, sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[3255] Ang kamatayon ni Santa Glafira nahitabo mga tuig 322.

[3256] Eusebius sa Pamphylia (283–340), obispo ug partisipante sa Unang Ekumenikal nga Konseho. George Kedrin, usa ka manunulat nga Byzantine sa ulahing ika-11 o sayong ika-12 nga siglo. Nikephoros Xanthopoulos, Patriarka sa Constantinople gikan sa 1350 hangtod 1362.

inahan; ang una mao ang maguwang, ang ikaduha mao ang manghud. Sa pagbalik ni Jose gikan sa Ehipto, gipangasawahan ni Cleopas ang iyang anak nga si Maria. Gikan niining kaminyoon natawo si San Simeon, nga sa iyang pagkahamtong, pagkahuman masaksihan ang mga milagro sa atong Ginoong Jesu-Kristo, mituo kaniya. Human sa pag-antos sa boluntaryong mga pag-antos, ang Pagkabanhaw ug ang Pag-alsa ni Hesukristo ngadto sa langit, si Simeon giapil sa kapito-an ka balaang Apostoles ug, kauban ni ug uban pa, gipangwali ang mga pagtulon-an ni Kristo, nagbiyahe gikan sa lungsod ngadto sa lungsod, nagtudlo ug nagbuhat og mga milagro, nagpasiga sa mga katawhan sa mga kamatuoran sa balaang pagtuo ug nagbatok sa idolatriya. Niadtong panahona, ang unang Obispo sa Jerusalem mao si San Santiago, igsoon sa Ginoo, anak ni Jose nga Nobyo. Ang daotan nga mga Hudiyo, tungod kay gipadayeg niya si Kristo, gilabay siya gikan sa portiko sa templo ug gipatay siya pinaagi sa hampak sa ulo gamit ang bato. Pagkahuman niining pagpatay, gipahugno ni Tito, anak ni Vespasian, ang Jerusalem, sama sa gipanghimatuud sa Ginoo mismo. Pagkahuman sa pagkaguba, ang mga disipulo ni Kristo nga buhi pa ug ang Iyang mga paryente sa dugo nagpili kang Simeon, anak ni Cleopas—nga paryente usab ni Kristo, ug apo ug pag-umangkon ni Jose nga Ipinangak—aron mopuli kang Santiago, igsoon sa Dios, isip ikaduhang Obispo sa Herusalem. Nisugod pag-usab ang pagpuyo sa Jerusalem. Gipangulohan ni San Simeon ang Sede sa Jerusalem uban sa dungog, nga nagpabalik sa mga naligaw ngadto kang Kristo.

Paglabay sa daghang katuigan, sa pagdumala ni Trajan, ang pipila ka mga heretiko, tungod sa pagkainggit, nagpahibalo kang Atticus, ang gobernador nga Romano, sa giingong mga krimen ni Simeon: nga siya gikan sa kaliwatan ni Haring David ug nagpanghimatuud sa Kristohanong pagtuo. Niadtong panahona, kining duha ka kalapasan gipaka-antos sa paglutos sa mga emperador nga Romano. Ang mga kaliwat ni David gipangita pag-ayo bisan asa ug gipatay, aron walay bisan gamay nga bakas sa linya sa mga hari sa mga Hudiyo ang mabilin ug aron ang mga emperador nga Romano maghari sa yuta sa mga Hudiyo hangtod sa walay katapusan. Ingon usab, ang mga nagtuo kang Kristo gipangtortyur ug gipatay, aron ang tibuok kalibutan mosimba lamang sa mga diyos-diyosan sa mga pagano. Busa, si San Simeon—isip kaliwat ni Haring David ug sumusunod ug paryente ni Kristo, nga nakaabot na sa edad nga usa ka gatos ka tuig—gidakpan sa mga walay Dios nga pagano subay sa sugo sa gobernador nga si Atticus. Human sa dugay nga pag-antos, ang balaan, sama sa atong Ginoong Jesu-Kristo, gipako sa krus ug iyang gipasa ang iyang espiritu sa Dios.

Troparion, Tono 1:

Gidayeg ka namo sa bug-os nga pagkahingawa, Simeon, labawng pari ug matinindogong martir, paryente ni Kristo, nga gisalikway ang mga pangdani sa kalibutan ug gipreserbar ang pagtuo. Busa, samtang gisaulog namo karon ang imong labing balaan nga handumanan, nadawat namo ang kapasaylo sa mga sala pinaagi sa imong mga pag-ampo.

Kontakion, Tono 4:

Sama sa labing hayag nga bitoon, ang Simbahan karon, nga adunay Simeon nga gipadayag sa Dios, ginagiyahan sa iyang kahayag, nga nagasinggit: Lipay ka, dungog nga korona sa mga martir.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Esteban, Obispo sa Vladimir-Volyn

Gisaulog sa ika-27 sa Abril

'Ang nakasugid sa pagkamapailubon,' ingon sa diwata nga giinspirar nga si Efrem nga taga-Siria[3257] , 'naningkamot alang sa pagkamaayo, malipay sa kasubo, dili mawadan og kadasig sa kalisdanan, ug malipay bisan

[3257] Ephrem nga taga-Siria – usa sa mga dagkong magtutudlo sa Simbahan, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo. Sa iyang mga sinulat, ang iyang daghang 'Panalangin' – nga may moral, dogmatiko ug exegetikal (interpretatibo) nga kinaiya – labi ka angay timan-an. Si Santo Ephrem nga taga-Siria nagbilin usab og daghang makapahingangha nga mga pag-ampo ug himno. Siya ang awtor sa daghang himno para sa

pa sa panahon sa pag-antos.' Mao kana ang atong bililhon nga Amahan Esteban, nga nag-antos pag-ayo sa kamot sa iyang mga kaigsuonan nga monghe. Bisan pa man nga ang kasubo mao ang iyang bahin, gihatagan siya sa Dios og dakong kalipay. Sa paghinumdom sa mga pulong sa propetang Haring David*, 'Sa dihang ang akong mga kasubo misaka sa akong kasingkasing, ang imong mga paglipay nagpamamyô sa akong kalag'* (Salmo 93:19), giisip niya nga gipadala sa Diyos ang tanang kalisdanan ug gidala kini uban sa kalipay. Samtang nag-agi siya sa taas nga pagsulay sa usa ka buhing may hiyas, sukad pagkabata siya anaa sa paggiya sa dayegong abbot, ang atong amahan nga si Teodosio sa mga Kuweba, ug nagpabilin siyang kanunay nga tinun-an, naglipay sa mga pulong nga giinspirar sa Diyos nga nag-awas gikan sa tam-is nga baba sa iyang magtutudlo, sama sa usa ka bata nga nagapasuso sa suso sa iyang inahan. Ingon usa ka takus nga anak, gisundon niya ang ehemplo sa iyang maayong magtutudlo. Busa, si Esteban gihigugma sa tibuok kapatiran; gipili siya nila nga usa ka domestikos, o magbantay, aron masiguro ang pagtuman sa mga balaod sa simbahan, ug, kauban ang mismo nga abbot, ang Kagalang-galang Teodosio, takus niyang gitudloan ang kapatiran sa simbahan pinaagi sa iyang mga sermon.

Sa dihang hapit na matapos ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta ang Kagalang-galang Theodosius, ang tanan nangayo kaniya nga itudlo si Stephen isip abá, kay siya ang labing angay sa tanang mga igsoon. Gipatahod sa Reverendo ang hangyo sa mga igsoon ug, sa pagtawag sa iyang pinalanggang disipulo, si Biyernes Stephen, gisalig niya kaniya ang pag-atiman sa mga monghe ug gihangyo siya nga tapuson ang pagtukod sa simbahan, nga natukod taliwala sa mga milagrosong timaan. Unya, pagkahuman niya siyang giinstruksyonan sa pagpadayon sa lagda sa monastiko, sa paghigugma sa mga igsoon uban sa putli nga kasingkasing, sa kanunay nga pagpamalandong sa Dios, ug sa dili pagkalimot sa mga peregrino, ang Ginoong Amahan misulod sa kinabuhi nga walay katapusan, apan misaad nga dili niya bawi-on ang iyang tabang gikan sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev, nga iyang gisalig kang Esteban.

Busa, pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga si Teodosio, gidawat ni Esteban ang katungdanan nga abad sa Lavra sa Balaang Kuweba ug, samtang gipadayon niya ang iyang mga pagpanumanglipon, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa labaw nga pag-amping sa pagtukod sa simbahan—nga gisugdan sa Banal nga si Teodosio ug gipanalanginan na sa Diyos—ingon man usab sa ubang mga gusali sa monasteryo.

Pinaagi sa grasya sa Dios, ug sa mga pag-ampo sa atong mga respetadong amahan nga sila Antonio ug Teodosio, nahuman ni Esteban ang simbahan ug ang bag-ong monasteryo pipila ka tuig pagkahuman, diin iyang gibalhin ang mga igsoon gikan sa daan nga monasteryo. Nagbilin siya og pipila ka monghe sa daan nga monasteryo, tungod kay naandan didto ang paglubong sa mga namatay nga monghe. Gipahimutang ni Stephen ang usa ka lagda nga ang Liturhiya pagasaulogon adlaw-adlaw sa monasteryo alang sa handumanan sa mga igsoon nga namatay na ug sa mga bulahan nga nagtukod niini. Wala hinuon maminusan ang kaluoy sa Dios alang sa monasteryo, ug sa niining balaan nga dapita mas nagpadayag pa gayud ang grasya sa Dios. Apan ang kaaway sa tanang maayo ug sa mga alagad sa Dios – ang yawa – mibati og kasuko sa bulahan nga abad tungod sa iyang pag-atiman sa balaan nga monasteryo ug, pinaagi sa iyang dautang mga laraw, nagpahinabo nga ang pipila sa mga igsoon mopahimulos; dili lang nila gipahawa si Esteban sa pagka-abad—usa ka posisyon nga siya napili sa tanan—apan gipahawa pa gyud siya sa monasteryo nga walay bisan unsang sala sa iyang bahin. Gipailob ni Banal nga Esteban ang tanan niini gikan sa mga igsoon nga walay dautang tuyo, ug bisan pa nga gilain siya gikan sa mga monghe, nagpadayon gihapon siya sa paghigugma kanila. Nag-ampo siya nga mainit kaayo alang kanila ug, sa pag-alig niya kang Unang Martir Esteban, nga pareho nila og ngalan, misinggit siya:

'Ginoo, ayaw kini pag-ilaum kanila!'

Sama sa puthaw nga gihuyop sa magnet, dili niya mapugngan ang iyang pagdani ngadto sa dapit nga gipahulayan sa Banal nga si Teodosio. Daghang mga boyar ug mga maharlika, ang iyang mga espirituhanong anak nga gisalig kaniya sa Banal nga si Teodosio, sa dihang nahibalo sa lawom nga kasubo sa ilang magtutudlo, naantig sa kaluoy alang sa usa nga nag-antos nga walay sala ug masigasig nilang gidala kaniya ang tanan niyang gikinahanglan. Niadtong panahona, nahinumdom si Banal Esteban sa mga himsog nga milagro nga iyang personal nga nasaksihan: kung giunsa sa mga artesano gikan sa Constantinople ang pag-adto kang Banal Antonio ug

---

Pagkahimugso ni Kristo, ingon man usab sa makapahinganghang stichera nga ginaawit sa lubong. Sa mga pag-ampo nga iyang gisulat, labi nga mailhan ang makapahinganghang pag-ampo sa Kwaresma: 'O Ginoo, Magbubuhat sa akong kinabuhi.' – Gisaulog sa Simbahan si Santo Efren sa ika-28 sa Enero

Teodosio sa Mga Kuweba, pagdala og ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug pagsaysay sa panan-awon sa Emperatris nga nahitabo sa Simbahan sa Blachernae. Busa, uban sa tabang sa Dios ug pinaagi sa mga pag-ampo sa mga Banal nga Amahan Anthony ug Theodosius, nagtukod si Banal nga Stephen og usa ka monasteryo nga dili kaayo layo sa Kiev Caves Lavra sa Klovskoye tract ug nagtukod sa sulod niini og usa ka simbahan nga bato nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, aron sa paghinumdom sa pagkadiskubre sa Iyang balaan nga bado, nga gihulagway sumala sa Simbahan sa Blachernae sa Constantinople. Kada tuig, ang Ginoong Amahan matin-awong gisaulog ang pista niadtong ika-2 sa Hulyo ug, pagkahuman nga nakatigom og dagkong komunidad sa mga monghe, nagkinabuhi nga gipahinungod sa Dios. Gidawat niya ang mga estatuto sa simbahan ug ang tibuok estruktura sa monastiko ug gisugo nga kini sundon subay sa han-ay nga gitukod ni Banal nga Theodosius sa Monasteryo sa Pechersk.

Sa iyang masigasig nga paningkamot alang sa iyang kaugalingong espirituhanong pagkahingpit, nakab-ot niya ang mas dako pang dungog, nga bisan sa pinakalayo nga mga dapit nailhan ug gidayeg siya tungod sa iyang birtwoso nga kinabuhi. Busa, sa dihang ang obispo sa himayaong siyudad sa

Vladimir—usa ka siyudad nga gitukod ni Dakong Prinsipe Vladimir isip pagpasidungog sa iyang kaugalingong ngalan—ang Kagalang-galang Esteban napili sa episkopal nga katungdanan sa maong siyudad ug gikonsagrahan isip obispo ni His Eminence John, Metropolitan sa Kyiv. Siya usa ka maayong magbalantay sa kawan nga gisalig kaniya, naghatag og ehemplo sa iyang kawan pinaagi sa iyang mga pulong, iyang buotan nga kinabuhi, iyang gugma, iyang mahimayaong espiritu, iyang pagtuo ug iyang pagkabalaan.

Sa dihang, pinaagi sa probidensya sa Dios ug sa sugyot sa Bulahan nga si Juan, Abad sa mga Kuweba, giplano nga ibalhin ang bililhon nga relikya sa atong ginagalang nga amahan nga si Teodosio gikan sa kuweba paingon sa simbahan nga gitukod sumala sa sugo sa Dios, ang dayegong Obispo Esteban miabot gikan sa Vladimir paingon sa iyang Monasteryo sa Klovsk. Sa gabii, pagkakita niya og hayag kaayong suga sa luyo sa uma sa ibabaw sa langob, nagtuo siya nga ginabalhin na ang bililhon nga relikya sa among ginagalang nga Amahan Theodosius ( ) (nahibalo siya sa maong plano), ug nasubo siya nga ang seremonya gihimo nga wala siya. Gisakyan dayon niya ang iyang kabayo ug nilakaw paingon sa langob, kauban si Clement, nga iyang gitudlo nga manunod kaniya isip abbot sa Klovsk Monastery. Sa ilang pagduol sa langob, ilang nakita nga ang hayag nga suga nga ilang nasilip gikan sa gilay-on naggikan sa daghang nagdilaab nga kandila; apan sa ilang pagduol pa gayud, wala na sila nakakita ug bisan unsa ug nasabtan nila nga gihatagan sila og panan-aw sa kahayag sa Diyosnong himaya nga nagagikan sa bililhon nga relikya sa Reverendo Theodosius: Natabonan na nila ang yuta ibabaw sa mga relikya ug gidala kini ngadto sa bungbong sa langub. Sa sunod adlaw pagkahuman niining panan-awon, si Beato Esteban usa sa mga obispo nga nagdala sa mga balaan nga relikya sa ilang amahan ug magtutudlo, ang Balaan nga si Teodosio. Pagbalik niya sa Sede sa Vladimir, masigasig niyang giya ang iyang kawan sa dalan sa kamatuoran pinaagi sa iyang mga pagka-balaan, nga mao ang nakahatag kaniya sa dili malata nga korona sa himaya. Aron madawat kining korona, nga gitagna pinaagi sa iyang ngalan nga '[3258] ' ug nakuha pinaagi sa iyang mga maayong buhat, mibyaan siya niining kalibutan niadtong tuig 1094 AD aron makig-uban kang Kristo, ang Ulo sa tanang magbalantay. Pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaan nga Koronadong Esteban, O Kristo nga among Dios, ihatag usab kanamo ang korona sa himaya, alang sa himaya sa Imong kaugalingon, uban sa Imong Amahan nga walay sinugdanan ug sa Imong Espiritu nga usa ka kina-iya, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

11 Mayo

28 Abril (Daang Estilo)

[3258] Ang ngalan nga Stephen nagpasabot og 'korona' sa Griyego.

Kumemorasyon ni San Jason ug San Sosipater, mga Apostol, ug ni Santa Kerkira, Birhen ug Martir

Paghinumdom sa 28 Abril

Ang Balaang Apostol Jason lumad sa siyudad sa Tarsus[3259] ug siya ang unang Kristohanon sa maong siyudad, samtang ang Balaang Apostol Sosipater lumad sa Achaia[3260] . Pag-abi-abi nila sa balaan nga pagtuo kang Kristo, sila duha nahimong mga tinun-an sa Balaang Apostol Pablo, nga sa iyang Sulat ngadto sa mga Taga-Roma gitawag pa gani sila nga mga paryente (Roma 16:21). Si Jason giordinar nga obispo sa iyang natawhan nga siyudad sa Tarsus, samtang si Sosipater nagdumala sa Simbahan sa Iconium; pareho silang maisugong nag-atiman ug nagpadaghan sa ilang panon. Sa ilang pagpadulong paingon sa kasadpan, nakaabot sila sa isla sa Corfu[3261] ug nagtukod didto og matahum nga simbahan nga gihalad kang San Esteban, ang Unang Martir, diin ilang gisaulog ang Banal nga Misa ug gidala ang daghan sa Kristohanong pagtuo. Gipasipala sila sa atubangan ni Kerkylin, ang hari sa isla, ug gibilanggo sa usa ka dungeon diin gipabilin ang pito ka tulisan: Satornius, Iakiskhol, Faustian, Iannuarus, Marsalius, Euphrasius ug Mammian. Ang mga Balaang Apostoles, pinaagi sa ilang mga panultihon nga giinspirar sa Diyos, gidani sila ngadto sa balaang pagtuo ug gihimo ang mga lobo nga mga karnero. Unya gisugo sa hari nga pun-on ang usa ka kaldero og pitch, asupre, ug waks, ug itambog ang pito ka bag-ong nahayag nga mga priso niini. Busa nakasinati sila og pagkamartir ug nadawat nila ang ilang mga korona gikan sa Ginoo. Ang bantay sa prisohan misalig usab kang Kristo. Tungod niini, una nilang giputol ang iyang wala nga kamot, unya ang duha niyang tiil, ug sa katapusan, samtang nagpadayon siya sa pagtawag sa ngalan ni Kristo, giputol usab nila ang iyang ulo. Ug giihap siya sa han-ay sa mga balaang martir. Sa bahin sa mga balaan nga Apostoles Jason ug Sosipater, gipagawas sila sa hari gikan sa bilanggoan ug gihatag kang Prinsipe Cyprian aron silang pasakitan. Gitali sila pag-ayo sa prinsipe ug gibalik sila sa bilanggoan.

Sa dihang nakita niya ang ingon nga pag-antos sa mga balaan nga martir gikan sa iyang kwarto ug nasayran nga nag-antos sila alang kang Kristo, ang anak nga babaye sa hari, nga ginganlan og Kerkira, nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon, gikuha ang iyang bililhon nga mga bisti ug alahas, ug gipang-apod-apod kini sa mga kabus.

Pagkahibalo niini, napuno sa dakong kasubo ang iyang amahan ug gihimo ang tanan aron malikayan niya ang pagtuo sa Kristohanong pagtuo. Sa dihang napakyas ang tanan, ang hari, sa kasuko, gipriso siya sa lain nga bilanggoan ug gisugo nga ihatag siya sa usa ka salbahis nga si Murin aron siya malapasan. Sa dihang miduol si Murin sa pultahan sa bilanggoan, kalit nga nidagan ang usa ka oso, gikuptan siya ug gisugdan siyang gub-on. Pagkadungog sa kagubot ug pagkakita sa bintana sa nahitabo, ang anak nga babaye sa hari nga nakabilanggo didto, gipalayas ang hayop sa ngalan ni Kristo, gihaylo ang mga samad ni Murin ug, pinaagi sa pagpadayag sa mga kamatuoran sa balaan nga pagtuo, gihimong Kristohanon siya.

'Dako ang Diyos nga Kristiyano!' miingon si Murin sa kusog; ug tungod niini, pagkahuman niyang masinati ang makalilisang nga pag-antos, namatay siya taliwala sa iyang mga pag-antos ug nagpakita sa atubangan sa Ginoo uban sa mga martir.

Unya gisugo sa tsar ang iyang mga sundalo nga magpundok og kahoy sa palibot sa bilanggoan ug pasigaon kini, aron masunog ang iyang anak nga babaye kauban ang bilanggoan. Gibuhat nila ang gisugo kanila, ug nasunog ang bilanggoan. Apan nakit-an nga buhi ug wala'y samad ang dalaga: wala siya natandog sa kalayo. Sa pagkakita niini nga milagro, daghan sa mga tawo ang mituo kang Kristo.

Sa katapusan, gisabit sa mga nagpahirap kaniya sa usa ka kahoy ang balaan, nabug-atan sa baho nga aso, gipusil sa mga pana, ug iyang gipasa ang iyang espiritu sa Dios. Pagkahuman sa iyang kamatayon, gisugdan sa hari ang paglutos sa mga nagtuo kang Kristo. Tungod sa kahadlok sa pagpanakit, nilayas sila ngadto sa silingang isla ug didto nangitag panalipod. Pagkahibalo niini, ang hari mismo misakay sa barko paingon sa maong isla, nga nagtinguha nga silotan sila sa makalilisang nga pagpanamastamas. Apan samtang naa siya sa dagat, gisundan sa kasuko sa Dios, nalunod siya sa kalawoman sa dagat, sama sa nahitabo kang Paraon kaniadto. Ang mga Kristohanon, nga nakagawas gikan sa kamot niining manlutos, nag-awit og mga awit sa pagpasalamat sa Ginoo.

[3259] Usa ka siyudad sa Asia Minor, sama sa Iconium.

[3260] Nahimutang kini sa Gresya, sa amihanang bahin sa Peloponneso.

[3261] Usa ka isla sa Dagat Ionian, duol sa Gresya.

Ang mga Balaang Apostol nga sila Jason ug Sosipater, pagkahuman nga gipagawas gikan sa prisohan, nagtudlo sa katawhan sa Pulong sa Dios nga walay babag.

Sa dihang misaka sa trono ang lain nga hari ug nakahibalo mahitungod sa mga balaan nga Apostoles, gidakop niya sila ug gisugo nga painiton ang usa ka kaldero nga puno sa pitch, asupre, ug wax, ug ilabay ang mga santo niini. Apan pinaagi sa grasya ni Kristo, ang mga Apostoles nagbarog nga walay samad sa sulod sa kaldero, samtang daghan sa mga dili motuo nga nagbarog sa palibot nasunog sa kalayo. Ang uban, sa pagkakita niining milagro, mituo kang Kristo. Ang hari mismo mituo usab ug, nagbitay og bato sa iyang liog, misinggit uban sa mga luha:

'O Dios ni Jason ug Sosipater, kalooy-i ako!'

Unya ang balaan nga mga Apostoles, pagkatigum nila sa tanan nga nakatuo na, gitudloan nila sila sa Pulong sa Dios; ug, pagkahuman nilang tudloa ang hari, gibunyagan nila siya sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ug gihatagan siya og ngalan nga Sebastian. Paglabay sa pipila ka adlaw, nagmasakit ang anak sa hari ug namatay. Unya ang balaan nga mga Apostoles, pagkahuman nilang pag-ampo sa Dios, gibanhaw nila siya gikan sa mga patay. Naghimo pa sila og daghang ubang mga milagro ug, kauban ang hari, nagtukod og mga matahum nga simbahan. Pagkahuman sa ilang balaan nga buhat ug pagpadaghan sa kawan ni Cristo, ang mga Apostoles namatay sa ilang katigulangon ug malipayon nga mibiyahe paingon kang Cristo nga Dios.

Kontakion, Tono 4:

Nagpakita kamo nga sama sa masidlakong mga bitoon, nga naghayag sa tibuok uniberso pinaagi sa kahayag sa inyong pagpangwali, O Balaang mga Apostol Jason ug Sosipater; luwasa ang mga nagpasidungog kaninyo pinaagi sa pagtuo.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Maximus, Dada ug Quintilian

Gisaulog sa ika-28 sa Abril

Sa ikaduhang tuig sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador Romano nga sila Diocletian ug Maximian[3262] , ubos sa mga gobernador nga sila Tarquinius ug Gavius, gibubo sa yawa ang iyang makalilisang nga kasuko batok sa mga Kristohanon. Ang mosunod nga dekreto gipagawas sa maong mga emperador ug gobernador:

– Bisan pa nga nasayud kami nga ang tanan namong nasasakupan nagpasidungog sa mga dios uban sa pagkamatinud-anon, apan, alang sa mas maayong pagdumala sa estado, among gipangayo ug gihangyo ang tanan nga karon nagpuyo sulod sa yuta sa Imperyong Romano nga sila mismo magpasidungog ug maghigugma sa mga dios sa tanang paagi, ug maningkamot nga madala usab ang uban sa pagbuhat sa sama. Apan kon adunay bisan kinsa nga masakpan nga maghisgot sa ngalan ni Kristo bisan asa, sila makasinati sa among kasuko.

Pagkadungog niini nga mando, ang tanang katawhan nagdali sa pagtigom aron maghalad og sakripisyo sa mga dios, sumala sa gisugo, ug sa pag-abi-abi sa ilang mga magmamando uban niining mga pulong:

'Kalipay ug taas nga kinabuhi sa among mga magmamando tungod sa ilang pag-atiman sa pagpasidungog sa mga dios!'

Miingon ang gobernador Tarquinius sa mga nagtigom:

'Sa pagkakita namo sa inyong kadasig, among hangyo nga magtigom kamo ugma aron maghalad kita og mga sakripisyo sa mga dios; apan karon, malingaw kamo uban namo ug pahulay gikan sa inyong taas nga biyahe; ugma, human sa sakripisyo, pauli na kamo sa inyong tagsa-tagsa ka siyudad.' Sa sunod buntag, nagtigom ang tanan ug naghimo og pista nga walay Diyos, naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug gipapauli sila ni Tarquinius. Sa sunod adlaw, usa sa mga dautang mananamba misumbong kang Tarquinius:

'Aduna'y tulo ka lalaki sa siyudad nga gahapon wala mosunod sa imong sugo ug wala maghalad; nag-ingon sila sa ilang kaugalingon nga nagsimba sila sa Usa ka Dios nga nagpuyo sa langit.'

[3262] Naghari si Diocletian gikan sa 284 hangtod 305, ug si Maximian (Galerius) gikan sa 306 hangtod 311.

Gidali-dali ni Tarquinius ang pagpadala sa iyang mga sulugoon aron dakpon ang mga dili masunuron nga lalaki. Sa dihang nakit-an sila sa baryo sa Ozovia nga nag-ampo sa Dios, gipangputos sila sa kadena sa mga sulugoon ug sa dili madugay gidala sila sa siyudad sa Dorostol, diin anaa kaniadto ang duha ka gobernador. Gabii na pag-abot nila sa siyudad ug gisumbong nila ang pagdakop sa mga Kristohanon. Gisugo ni Tarquinius nga bantayan ang mga priso hangtod sa buntag. Nag-ampo ang mga balaan tibuok gabii ug misinggit:

'Ginoo namo, Hesukristo! Padal-a ang Imong kusog gikan sa langit aron tabangan kami, aron among mapildi ang among mga kaaway, ug hatagi kami, pinaagi sa Imong kaayo, sa pagdawat sa mga korona sa kadaogan.'

Sa buntag, mipahimutang si Tarquinius ug si Gavius sa bangko ug gisugo nga dad-on sa ilang atubangan ang mga nadakpan nga Kristohanon. Pagkakita kanila, nangutana si Tarquinius:

'Mao ba kini ang mga tawo nga wala magtagad sa among mga sugo ug nagpraktis sa ilang pagtuo sa ilang kaugalingon?'

Unya gipangutana niya ang mga santo unsa ang ilang mga ngalan. Mitubag si Santo Maximus:

'Pinaagi sa pagtuo, usa ko ka Kristohanon, sama niining akong mga igsoon, apan sa akong pagkatawo, ako si Maximus.'

'Nagpahayag kamo,' ingon sa magmamando, 'nga dili ninyo gina-alagad ang among mga dios, kondili ang lain. Unsa ang ngalan sa inyong kauban?'

Sa iyang kaugalingong kabubut-on, mitubag siya nga ang iyang ngalan si Dada ug usa siya ka Kristohanon sama sa iyang igsoon. Sa dihang nangutana si Tarquinius unsa ang ngalan sa ikatulong lalaki, gihatag ni Quintilian ang iyang ngalan ug gipahayag nga Kristohanon usab siya. Girekord sa sekretaryo nga si Magnilian ang testimonya sa matag lalaki. Ang gobernador, si Gavius, nangutana kaniya kung gisulat na ba niya ang mga ngalan. Miingon si Magnilian nga basahon niya kini kung sugoan siya.

'Basaha sila,' ingon ni Gavius. Gibasa sa sekretaryo:

'Ang mga ngalan sa mga Kristohanon nga pagapatyon, sumala sa ilang kaugalingong pagpamatuod, mao kini: Maximus, Dada, Quintilian.'

Unya si Tarquinius mitubag sa mga balaan uban niining mga pulong:

'Ayo'y kinabuhi naa sa inyong kaugalingong kamot. Kung gusto kamo mabuhi, maghalad kamo og sakripisyo sa inahan sa mga dios ug mahimong iyang mga pari, kay ang iyang pari namatay na ug miadto sa dakong langitnong hari nga si Zeus aron moserbisyo kaniya didto.'

'Ikaw daotan ug walay hiya nga tawo!' tubag ni Maxim. 'O dili ba kamo mahadlok sa Ginoo, nga nagtawag sa usa ka daotan nga manlalapas sa usa ka dios ug hari? Hibal-i kini, kamo nga mga buang: ang Hari sa Langit mao si Kristo, nga nag-atiman sa tanan ug nagdumala sa tanan. Hibal-i usab nga kami, ang mga binuhat sa Tinuoray nga Dios, dili gayud motuman sa inyong dautang sugo!'

Gipatawag ni Gobernador Gavinius si Dada ug si Quintilian ug, walay pulos, nakigsulti siya kanila og dugay, nga naningkamot nga mapugos sila sa pag-ila sa ilang dili diosnon ug makadaot nga pagtulon-an. Mitubag ang mga balaan:

– Nagbarug kami sa gisulti sa among igsoon nga si Maximus. Siya usa ka lektor sa among Katolikong Simbahan, maayo siya mosabot sa Balaang Kasulatan, ug nahibalo siya unsay maayo para kanamo. Apan kamo, nga napildi sa demonyong kabuang, wala kamo kahibalo unsay gikinahanglan para kaninyo. Kung andam kamo maminaw kanamo, makita ninyo ang kahayag.

Unya miingon si Gavius ug si Tarquinius:

'Tan-awa, ginabuhat namo ang among makakaya aron kumbinsihon ka ug tambagan ka sa labing maayo, apan dili ka maminaw kanamo ug nagpadayon ka sa imong kabuang.'

– Dili,' tubag ni Santo Maximus, 'kamo ang gihuptan sa demonyo, nga gusto ninyong balikon ang mga tawo nga nagkinabuhi sa pagkamaayo ug nag-alagad sa Usa ka Dios ngadto sa usa ka demonyohanong pagtuo. Buhata kami sumala sa inyong gusto, apan dili ninyo kami matangtang sa tinuod nga pagtuo.

Unya si Gavius ug si Tarquinius misugod sa paghunahuna unsa ang buhaton nila sa mga santo, ug gisugo nila nga dad-on sila sa prisohan. Misugot ang mga santo, nag-istorya bahin sa ilang kaluwasan. Samtang naa sa prisohan, nagpahigayon sila og espirituhanong pakighinabi, ug si Maximus nagtudlo kang Dada ug Quintilian og

daghan gikan sa Balaang Kasulatan. Sa tungang gabii natulog sila ug sa ilang damgo nakita nila ang yawa nga nag-atake kanila gamit ang mga armas. Pagmata nila, nakita nila ang usa ka Anghel nga nagasulti kanila:

'Ayaw kamo kahadlok: ang Dios, inyong paglaum, modawat kaninyo sa Iyang presensya. Dili Siya layo kaninyo ug motabang kaninyo.'

Ang pagpakita sa Anghel ug ang iyang mga pulong nakapalig-on sa mga martir; ilang gipanalanginan ang Dios, nagdayeg kaniya hangtod sa kaadlawon.

Ang mga magistrado, paglingkod nila sa hukmanan, gisugo nga dad-on pag-usab sa atubangan nila ang mga priso, ug si Gavius miingon kanila:

'Gipatawag namo kamo; usab namo kamo gihangyo nga maghalad sa mga dios, ug unya madawat ninyo ang dagkong dungog gikan kanamo. Apan kon dili kamo mosunod kanamo, kamo mismo ang masakpan sa inyong kaugalingong kamatayon. Kagabii, gipadayag sa among mga dios ang ilang kabubut-on mahitungod kaninyo sa usa ka damgo.'

Mitubag ang mga balaan nga martir nga gisugo usab sila sa Dios nga mag-antos sa tanang matang sa pag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan. Si Tarquinius mitubag kang Gavius sa mosunod nga mga pulong:

'Kung dili nato sila pasakitan, dili gyud sila mosunod kanato.'

Mitubag si Gavinius:

'Sila mismo ang mipili niini; sila na lang ang pasanginli.'

Unya gisugo sa mga magmamando nga hubaron ang mga sinina sa mga martir. Pagkahuman niini, gisugo ni Gavius nga sila gapuson, ipahigda nga nakatagilid sa yuta, ug bugbogon. Pagkahuman usab niini, miingon si Tarquinius sa iyang mga sulugoon:

'Pangutan-a sila kung andam ba sila mosunod kanato ug maghalad og sakripisyo sa mga dios; kung dili, among ipahamtang pa kanila ang laing pagpanakit ug ipahamtang sila sa malupit nga kamatayon.'

Sa pagtubag sa pangutana sa mga sulugoon, ang balaan nga mga martir mitubag sa usa ka tingog:

'Ang among Dios nagasuporta kanamo; ginatamay namo ang inyong mga pag-antos, dili namo tagdon ang inyong dautang tambag, ug dili kami maghalad og sakripisyo sa mga demonyo.'

Gisugo ni Tarquinius ang iyang mga sulugoon nga ibalik ang mga santo sa bilanggoan, kay oras na sa paniudto. Paglabay sa ikapitong oras, mibalik sa ilang mga lingkoranan sa hukmanan ang mga magistrado, ug gidala pag-usab sa ilang atubangan ang mga balaan nga martir.

Nangutana si Gavinus:

'Maximus! Wala pa ba ka nakahukom nga maminaw sa among tambag ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos?'

Mitubag si Santo Maximus:

'Dili namo dawaton ang inyong tambag; sama sa among gisulti kaniadto, mao gihapon among balik-balikon karon, nga kami mosimba lamang sa among Ginoong Jesu-Cristo, kauban ang Dios Amahan ug ang Espiritu Santo.'

Misigaw si Gavius nga nasuko:

'Kung dili kamo mosugot nga makasabot ug mosimba sa mga dios, among kamo laglagon: among sugoan nga dad-on kamo sa usa ka walay sulod nga lugar ug putlon ang inyong mga ulo didto.'

Ang mga santo nangaliya sa mga magmamando nga tumanon ang ilang hulga. Unya gisugo sa mga gobernador nga dad-on ang mga martir sa ilang baryo ug putlon ang ilang ulo didto. Pagkadungog sa silot sa kamatayon, gipadayeg sa mga santo ang Dios ug nag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, nga nagluwas kanamo gikan niining kalibutanong, makasasala nga kinabuhi, dawata kami sa Imong palasyo ug ihatag kanamo ang Imong Langitnong Gingharian.'

Ang nag-ampo nga mga balaan nga martir gidala ngadto sa baryo sa Ozovia, diin giputol ang ilang mga ulo, ug ang mga balaan nga martir nga sila Maximus, Dada ug Quintilian gihatag ang ilang mga espiritu sa kamot sa Dios niadtong ika-28 ka adlaw sa Abril, sa paghari nila Diocletian ug Maximian, ubos sa pagdumala sa mga gobernador nga sila Tarquinius ug Gavius. Alang sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga nagahari kanamo, mao ang himaya, gahum ug gingharian hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa atong balaang amahan nga si Cirilo, Obispo sa Turov

Gisaulog sa ika-28 sa Abril

Si Balaan Cirilo anak siya sa mga ginikanang manggaranon; siya natawo ug nagdako sa lungsod sa Turov[3263] . Tungod kay wala siyay paghigugma sa bahandi ug himaya ning kalibutan nga malabay, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa pagtuon sa mga banal nga basahon ug nahasa kaayo sa Balaang Kasulatan. Sa pag-abot sa takdang panahon, misulod siya sa monasteryo[3264] . Pagkahuman niya sa pagpanumpa sa pagka-monasto, nag-alagad siya sa Dios labaw pa sa bisan kinsa sa ubang monghe, gikapoy ang iyang lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay, ug pinaagi niini gihimo niya ang iyang kaugalingon nga usa ka putli nga puloy-anan para sa Espiritu Santo. Niining panahona, siya , dako kaayo ang iyang nahimo nga kaayohan sa daghan pinaagi sa pagtudlo ug, pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo, nagdasig sa mga monghe nga magpabilin sa pagsumpo ug pagsunod sa abá, nga tahuron siya sama sa Diyos, ug mosunod kaniya sa tanang butang; ug iyang gipahayag nga bisan kinsa nga monghe nga dili mosunod sa iyang abá subay sa iyang panata dili makaluwas. Sa pagpangita unya sa pagbuhat pa ug mas dagkong buhat sa debosyon, gisirad-an ni Beato Cirilo ang iyang kaugalingon sa sulod sa usa ka haligi, diin siya nagpabilin sulod sa pipila ka panahon, nga nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo. Didto siya nagsulat ug daghang mga debosyonal nga buhat, nga pinaagi niini siya nakab-ot ug dungog sa tibuok palibot nga rehiyon. Tungod sa mapinanggaong hangyo ni Prinsipe[3265] ug sa mga lungsoranon sa siyudad, gi-alsa siya sa Metropolita sa ranggo sa obispo ug gitudlo nga Obispo sa siyudad sa Turov[3266] , nga mao ang ngalan niini niadtong panahona ug nahimutang duol sa Kyiv.

Sa iyang katungdanan isip obispo, si Banal nga Cirilo nagpaningkamot nga matinud-anon sa pagdumala sa Simbahan sa Dios. Base sa Balaang Kasulatan, iyang gisaway ang erehya ni Teodoreto[3267] — nga gitawag ingon ana sa pagpanamastamas — ug gikondena siya sa anatema[3268] . Nagsulat siya og daghang epistola, base sa mga pulong sa Ebanghelyo ug sa mga propetikanhong basahon, ngadto kang Prinsipe Andrei Bogolyubsky[3269] , ug gipadala usab niya kaniya ang mga sermon nga iyang gisulat alang sa mga pista sa Ginoo, ingon man daghan pang ubang makapadasig nga mga buhat nga iya mismo. Pagkahuman niya sa pagsulat niini tanan ug sa paghimo pa og daghang ubang mga buhat, gipang-apod-apod ni Banal nga Cirilo kini sa iyang mga karnero. Hangtod karon, gigamit sa mga Ortodoksong Ruso ang iyang mga buhat, nga nakakaplag sa kahayag ug kahupayan[3270] . Human sa iyang kinabuhi nga gipahinungod sa ingon nga mga debosyon ug sa takus nga pag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya, mibya si Banal nga Cirilo ngadto sa walay katapusang pahulay sa walay katapusang kinabuhi[3271] .

Busa, mga igsoon, himayaon nato karon kining balaang hierarkiya pinaagi niining mga pulong: Malipayon ka, himayaong balaang hierarkiya ug magtutudlo, nga labaw pa sa bisan kinsa nakab-ot nimo ang dungog nga ikaduhang Chrysostom sa Rusya. Malipayon ka, ikaw nga pinaagi sa imong maalamon nga mga pulong nagtudlo

---

[3263] Ang lungsod sa Turov, karon usa ka gamay nga lungsod sa Minsk Governorate, Mozyr District, nahimutang sa Suba Tiripeti, tunga-tunga sa taliwala sa karon nga mga lungsod sa Mozyr ug Pinsk. Sumala sa kronika, kini gitukod sa Varangian nga si Tur, nga sa panahon sa paghari ni Olga o ni Sviatoslav, miabot gikan sa pikas baybayon kauban ang laing Varangian, si Rogvolod, nga nagtukod sa Prinsipalidad sa Polotsk.

[3264] Si Banal nga Cirilo nagpuyo isip monghe sa Monasteryo ni Boris ug Gleb, nga nahimutang duol sa Turov. Kining monasteryo gihisgutan sa hagiograpiya ni Banal nga Martin. Ang iyang pista gisaulog kada Hunyo 28.

[3265] Kini, siyempre, nagtumong kang Prinsipe Yaroslav Georgievich o Yaroslavovich, nga naghari sa Turov sukad pa niadtong 1146.

[3266] Ang tuig sa dihang gisugdan ni Banal nga Cirilo ang iyang katungdanan sa pagka-episkopo wala mailhi.

[3267] Ang ngalan nga 'Feodorets' dinhi nagtumong kang Feodor, ang pinalangga ni Prinsipe Andrei Bogolyubsky, nga unang nahimong abá sa Suzdal ug sa ulahi Obispo sa Rostov; nagbuhat siya og daghang kalautan ug gipatay mga tuig 1169. Sa Kronika sa Novgorod, gitawag siya nga 'puti nga klawter' tungod sa iyang dili awtorisadong pagsul-ob og puti nga klawter imbis sa itom.

[3268] Niadto si Santo Cirilo sa konseho niadtong 1169, diin gisulay ug gikondena si Teodoreto isip heretiko ug salawayon, ug, kauban sa ubang mga obispo, miapil sa iyang pagdaot.

[3269] Gituohan nga kini nga mga pamulong may kalabotan usab sa kaso ni Theodoret, apan wala kita kahibalo niini nga mga pamulong.

[3270] Sa mga sinulat ni Banal nga Cirilo, ang mosunod ang nakaabot kanato: siyam ka pulong nga gisulti sa simbahan sa atubangan sa katawhan, tulo ka traktado nga gipresentar sa porma sa mga sulat o instruksyon para sa mga monghe, ug kapin sa baynte ka mga pag-ampo ug usa ka kanon sa pag-ampo. Ang pagka-otentiko niining mga sinulat walay duhaduha.

[3271] Namatay si Beato Cirilo mga tuig 1183, nga mibiya sa iyang obupiskopado sa wala pa kana nga tuig tungod sa gugma sa kinabuhi nga nag-inusara.

sa tanang yutang sakop sa gingharian sa Rusya sa espirituhanong kinaadman. Samtang among gihalad kanimo kining mapainubsanon nga pasidungog, nag-ampo kami kanimo: ipangamuyo kami sa Labawng Ginoo, nga atubangan Niya karon ikaw mitindog nga walay kahadlok, aron Iya kami luwason gikan sa mga kalamidad nga miabut kanamo ug gikan sa mga walay Diyos nga Agarians[3272] , nga kanunay kami ginapugos, aron pinaagi sa imong mga pag-ampo makadawat kami gikan sa Ginoo og kaluoy, pagpasaylo sa mga sala ug walay katapusang kalipay sa umaabot nga kinabuhi.

- Niining maong adlaw gisaulog nato ang mga balaan nga martir: Satornius, Iakischolus, Faustius, Iannuarus, Marsalius, Euphrasius, Mammias (mga tulisan, gitudloan sa bilanggoan sa mga apostoles nga sila Jason ug Sosipater, ug gilabay sa kaldero nga nagbukal nga katam), Zinon, Eusebius, Neon ug Vitalius (gitudloan sa maong mga apostoles ug gisunog sa poste); kining tanan nga mga martir nag-antos sa isla sa Corfu.

12 Mayo

29 Abril (daang estilo)

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir Diodorus ug Rhodopianus nga diakono, nga nag-antos ubos ni Diocletian sa Aphrodisias sa Caria.

Paghandum sa siyam ka balaang martir nga nag-antos sa Cyzicus

Kumemorasyon sa 29 Abril

Ang lungsod sa Kyzik nahimutang sa rehiyon sa Mysia sa Asia Minor, sa baybayon sa Dardanelles[3273] , nga nagbulag sa Asya gikan sa Europa. Nahimutang kini duol sa lungsod sa Troas, diin nagwali si San Pablo nga Apostol, ang magtutudlo sa mga Hentil[3274] , ug diin ang mga tawo gipahibalo sa balaan nga Kristohanong pagtuo pinaagi kaniya. Bisan pa nga kini nga siyudad gipahimakas sa kahayag sa Kristiyanismo, sa sinugdan gamay ra kaayo ang mga Kristohanon, tungod sa pagpanlupig sa pagtuo sa Kristohanong pagpanamastamas sa mga pagano. Sa dihang ang mga walay Diyos nga Emperador Romano nga naghari sa wala pa ni Constantine ang Dako nagpagawas og makalilisang nga mga dekreto sa tanang yuta – nga nagmando nga ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Kristo pugosong pagsimba sa mga dios-diosan, ug nagpadala og malupit nga mga gobernador alang niini nga katuyoan, nga gisugo sa pagpatuman sa nagkalain-laing paagi ug pagpatay sa tanan nga misupak sa imperyal nga mando – niadtong panahona daghang mga Kristohanon ang nilayas sa siyudad, nangalibang sa kabukiran ug kamingawan; samtang ang uban nagpuyo taliwala sa mga pagano apan gitago nila ang ilang pagtuo kanila; kadtong naghigugma sa ilang Dios ug Ginoo, si Jesu-Cristo, uban sa labawng kadasig, hayag ug sa atubangan sa tanan nag-angkon sa ngalan ni Cristo taliwala sa mga pagano ug malipayong nag-antos sa tanang matang sa pag-antos ug kamatayon alang sa ngalan ni Cristo. Lakip sa mga ulahi mao ang siyam ka balaan nga martir nga karon ginahinumduman, mga maisugong lalaki, lig-on sa balaan nga pagtuo sama sa Bukid Sion[3275] , ug nagdilaab sa kadasig alang sa Dios sama ni Elias. Ang ilang mga ngalan mao kini: Theognus, Rufus, Antipater, Theostichus, Artemas, Magnus, Theodotus, Faumasius ug Philemon.

[3272] Sa 'Tatar', siyempre, ang pasabot mao ang mga Tatar. Ang salaysay sa Prologo bahin kang Beato Cirilo walay duhaduha nga gisulat atol sa panahon sa paghari sa mga Tatar sa Rus'. Kini nga salaysay, nga gikuha gikan sa manuskritong Prologo sa ika-14 nga siglo, unang mitungha sa gipatik nga edisyon sa Prologo niadtong 1642 ug 1643.

[3273] Ang Dardanelles (nga nailhan sa karaang panahon nga Hellespont) nagkonektar sa Dagat Marmara ug sa Dagat Aegean.

[3274] Ang titulo nga 'Magtutudlo sa mga Hentil' (o 'Magtutudlo sa mga pagano') gihatag kang San Pablo nga Apostol tungod kay siya nagwali panguna sa mga Hentil, samtang si San Pedro nga Apostol nagwali panguna sa mga Hudiyo. – Ang paghinumdom sa mga Balaang Punong Apostol nga sila Pedro ug Pablo mao ang ika-29 sa Hunyo.

[3275] Siyon – ang habagatan-kasadpan nga kataas nga bahin sa Jerusalem. Dinhi, sa panahon sa Daang Tugon, gitukod ang usa ka kuta aron panalipdan ang Jerusalem. Sa Balaang Kasulatan, ang Siyon kanunay nga gipakita ingon nga puloy-anan sa Dios mismo ug, sa kinatibuk-an, ingon usa ka kuta ug panalipod sa Israel (Salmo 73:2, 75:3, 98:2, 109:2, 145:10, ug uban pa.).

Kining mga balaang martir naggikan sa lain-laing siyudad. Pagkatigom nila sa Cyzicus, wala sila mahadlok sa makahadlok nga mga sugo sa hari, ni sa pagpanakit ug kamatayon, hinungdan nga ilang gipadayeg si Kristo sa kusog nga tingog, ug mapangahas nilang gipanghimatuud nga Siya mao ang Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat ug Makagagahum nga Maghuhari sa tibuok kalibutan. Sa samang higayon, ilang gisaway ug gisuklam ang dautang pagtulon-an sa mga paganong mananamba sa dios-diosan, nga nagpasidungog sa mga demonyo imbis sa Dios; imbis nga sumban ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan, nagsimba sa mga binuhat; imbis sa Buhing Dios, nagsimba sila sa mga dios-diosan nga walay kalag; imbis sa Tinuod nga Dios, ilang gihalaran ang mga bakak nga dios; ug imbis sa paghigugma sa Maloloy-on nga Dios, nga nagahatag sa tanang kaayohan sa mga tawo, naghalad sila og sakripisyo sa malupit nga mga demonyo – ang mga manlupig sa katawhan. Busa, kining mga balaang martir nag-awhag sa mga pagano, nga nabuta sa kawalay pagtuo, nga biyaan ang ilang mga sayop ug mailhan ang kamatuoran, aron, sa pagkasidlak sa kahayag sa Kristohanong pagtulon-an, motuo sila sa Usa ka Tinuoray nga Dios nga nagpuyo sa langit ug nagkupot sa tibuok uniberso sa Iyang gahum.

Pagkahibalo sa dautang mga sulugoon sa yawa sa maisugong pagwali sa mga santo, gidakop nila kini nga walay kalooy, sama sa mga lobo nga nagdakop sa karnero, ug pagkahuman nila kini giputong, gidala nila sila sa atubangan sa maghuhukom sa siyudad alang sa interogasyon, ingon man sila mga salawayon.

Kining mga balaan nga mandirigma ni Cristo mitindog nga mapisan sa atubangan sa dautang huwes. Ang ilang kasingkasing napuno sa kalayo sa gugma sa Dios ug sa kaisog alang sa Iyang himaya. Sa pagtindog nila atubangan sa ilang manlutos, ilang gisul-ob ang tibuok panon sa Dios (cf. Efeso 6:11), aron masugakod nila sa kaisog ang dautang huwes, ug labi na gayud ang prinsipe sa kangitngit mismo, nga ila karon gisukol.

Gipasailalim sila sa dautang huwes sa nagkalain-laing pag-antos ug pagpanakit; kapin sa usa ka beses niyang gipriso sila, dayon gipagawas pag-usab ug gipailalom sa pag-antos, nga nagmando nga isalikway nila si Kristo ug maghalad sa mga dios-diosan. Apan kining mga maisugong mandirigma ni Cristo misalikway sa bisan unsang kahimtang nga talikdan si Cristo, ilang Dios ug Ginoo; sa baylo, nagsugod sila sa pagsulti sa kawalay pulos sa pagsimba sa mga dios-diosan ug gisaway ang huwes mismo tungod sa iyang pagkadautan. Busa, human nila masinati ang daghang lain pang porma sa pagpanakit, giputol ang ilang mga ulo. Ang ilang mga lawas gilubong duol sa maong dapit.

Paglabay sa pipila ka tuig, misaka sa trono si Constantine ang Dako; pagkahuman niya madawat ang balaan nga bunyag, iyang gipahunong ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Ang kahayag sa Kristohanong pagkamatinud-anon karon mikaylap sa tibuok uniberso.

Unya, ang mga Kristohanon sa Cyzicus uban sa pagrespeto gipangkuha ang mga lawas sa mga balaang martir, nga nakit-an nga dili malata, gibutang kini sa bag-ong mga kabaong, nagtukod og simbahan isip pasidungog sa mga balaang martir, ug uban sa pagrespeto gilalin ang ilang bililhon nga bahandi niini.

Nagkalain-laing mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo pinaagi niining mga balaang relikya: napalayas ang mga demonyo, nabalik sa maayong panglawas ang mga nag-antos sa paralisis, ug hingpit nga naayo sa ilang mga sakit ang mga gilapdan sa hilanat.

Pananglitan, usa ka iladong tawo sa siyudad nga nag-antos sa hika naayo sa iyang sakit pinaagi sa paghikap sa reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya uban sa pagtuo. Ingon usab, bisan kinsa, unsa pa man ang ilang sakit, nga mohikap sa kabaong sa mga balaang martir uban sa pagtuo, dayon naayo.

Sa pagkakita niini, daghan sa mga dili motuo ang nibalhin kang Kristo, busa sa dili madugay ang tibuok siyudad mituo kang Kristo; ang mga diyos-diyosan ug paganong templo gipukan, ug sa ilang lugar gitukod ang mga simbahanong Kristohanon; ang debosyon misidlak sa siyudad sa Cyzicus, pinaagi sa pag-ampo sa siyam ka balaang martir nga gilubong didto.

Apan, pagkahuman sa kamatayon sa matinud-anong Haring Constantine ug sa iyang anak nga si Constantius[3276] , nga naghari sulod sa taas nga panahon, misaka sa trono si Julian nga Apostata[3277] ; diin ang pipila

[3276] Gipangulohan ni Constantius ang silangang katunga sa Imperyong Romano gikan sa 337 hangtod sa 363. Ang kasadpang katunga sa imperyo gipangulohan niadtong panahona ni Constant (gikan sa 337 hangtod 350) ug ni Magnentius (gikan sa 350 hangtod 353). Gikan sa 353 hangtod 361, si Constantius ang nagdumala sa duha ka katunga sa Imperyong Romano.

[3277] Si Julian nga Apostata nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 361 hangtod sa 363.

ka mga Griegong pagano nga nagpuyo sa maong siyudad miadto sa maong emperador ug gisultihan siya nga gipaguba sa mga Kristohanon ang tanan nilang templo ug gipikas ang ilang mga halaran.

Pagkadungog niini, ang emperador, samtang nagmando sa pag-ayo sa mga paganong templo ug mga dios-diosan, wala magtugot sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa siyudad, tungod kay daghan kaayo sila (ug nahadlok siya sa pag-alsa sa katawhan). Bisan pa niana, kini nga dili matinud-anon nga emperador nagmando nga ipriso si Eleusius, ang Kristohanong obispo. Sa dihang miapil siya sa usa ka kampanya batok sa mga Persyano ug namatay didto, napalaya si Obispo Eleusius, ug ang kahayag sa Kristohanong pagtuo misidlak pag-usab sa siyudad sa Cyzicus; kana nga siyudad napalig-on ug natukod, sama sa usa ka lig-on nga pader, pinaagi sa masigasig nga pag-ampo sa atubangan sa Dios sa mga balaan nga martir. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, dawata usab nato ang pag-ayo gikan sa atong mga kakulian, espirituhanon man o pisikal, ug unta mahimong takus usab kita sa grasya ug kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Ang lig-on ug hayag kaayong dagway sa siyam ka martir, mga magtutumpaw sa Trinidad nga Pagkadiyos, misinggit ngadto Kaniya sukad pa sa sinugdanan sa hukmanan: 'Ginoo, among gihalad Kanimo ang among dugo ug kalag uban sa among mga lawas ingon usa ka walay dunggoan nga halad; ihap kami sa Imong langitnong mga panon, O maloloy-on nga Dios.'

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Memnon nga Tagahimo sa mga Katingalahan

Gisaulog kaniadtong 29 Abril

Ang atong Balaang Amahan Memnon nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios sukad pagkabatan-on pa niya ug nahimong putli nga puy-anan sa Espiritu Santo, kay gipailawom niya ang iyang unod sa espiritu, ug gipatay ang mga kahuyang sa iyang lawas pinaagi sa daghang lisod nga mga buhat. Si Santo Memnon gitudlo nga pangulo sa mga monghe (abad). Tungod sa iyang anghelikong pagkinabuhi, nadawat niya gikan sa Dios ang daghang gasa sa paghimo og mga milagro; giayo niya ang mga dili na maayo ug naghimo usab siya og daghang ubang mga milagro. Pananglitan, usa ka bukal sa tubig ang mitungha sa usa ka walay bunga nga dapit pagkahuman sa pag-ampo sa santo; Kanunay niyang giluwas ang mga barko gikan sa paglubog sa kusog nga bagyo ug sa dihang napuno na kini og tubig; iyang gipahawa ang mga tipaklong nga misulod sa kadaghanan sa maong yuta ug nagakaon sa tanang bunga ug sagbot; naghimo pa siya og daghang ubang himayaong milagro – busa gitawag siya nga 'Ang Managhimaya'.

Busa, human siya magpahinungod sa pag-ayuno sulod sa daghang katuigan ug nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang matarong nga kinabuhi, malipayon nga mibya si Memnon paingon sa Ginoo, nga iyang gihigugma sa tibuok niyang kasingkasing.

Dili lamang sa iyang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa iyang kamatayon, ang santo naghimo og daghang matang sa mga milagro; kay ang mga masakiton nanaog og tambal gikan sa iyang lubnganan, ug sa paghinganlang lang sa ngalan sa santo, napalayas ang mga tipaklong ug napukan ang tanang limbong sa hugaw nga espiritu. Busa gipahimaya sa Dios ang Iyang alagad, nga gihimaya sa Iyang mga santo hangtod sa kahangturan. Amen.

- Niadtong adlawa, gisaulog nato ang mga balaan nga martir Diodorus ug si Rhodopianus, diyakono, nga nag-antos ubos kang Diocletian sa Aphrodisias sa Caria.

13 Mayo

30 Abril (Karaan nga Estilo)

Mayo

Paghandum kang San Santiago, anak ni Zebedeo, Apostol.

Komemorasyon sa 30 Abril

Si San Santiago, anak ni Zebedeo ug igsoon ni San Juan nga Ebanghelista, usa sa napulo ug duha ka Apostoles nga gipili sa Ginoo isip Iyang mga disipulo gikan sa mga yano nga mangingisda. Gitawag ni Hesukristo, mibiya si Santiago, kauban ang iyang igsoon, sa iyang bangka, sa iyang amahan, ug sa iyang mga lambong ug misunod kang Kristo (Mat. 4:21–22), nga nag-uban kaniya bisan asa, nagpaminaw sa Iyang mga pulong ug nakasaksi sa mga milagro nga Iyang gihimo. Ug gihigugma kaayo sa Ginoo ang duha ka magsoon nga gitugotan Niya ang usa nga ipahulay ang ulo sa Iyang dughan (Juan 13:23), samtang sa usa (si Santiago) nagsaad Siya nga ihatag ang baso nga Iyang imnon (Mat. 20:22–23). Ug ang mga Apostoles mismo nahigugma pag-ayo sa ilang Ginoo ug nagpakita og dako kaayong debosyon kaniya nga gusto nila nga magpatawag og kalayo gikan sa langit batok sa mga wala motuo kaniya, aron laglagon sila (Lucas 9:54); ug buhaton unta nila kini kon wala kini gipugngan sa maloloy-on nga Ginoong Jesu-Cristo mismo. Kining duha ka Apostoles, si Santiago nga anak ni Zebedeo ug si Juan, ingon man usab kang Apostol Pedro, gipadayag sa Ginoo ang Iyang mga kina-iya sa pagka-Diyos ug ang Iyang mga misteryo nga mas hingpit kaysa sa bisan kinsa pa nga mga Apostoles, sama sa nahitabo, pananglitan, sa Bukid Tabor, sa dihang ang Ginoo, nga nagtinguha sa pagpadayag sa himaya sa Iyang Pagkadiyosnon, gidala si Pedro, Santiago ug Juan uban Niya (Mateo 17 ug mosunod)

Pagkahuman sa boluntaryong pag-antos, pagkabanhaw ug pag-alsa sa atong Ginoo, ug pagkahuman sa pag-anhi sa Espiritu Santo, ang balaan nga Apostol Santiago mibyahe sa Espanya ug sa ubang mga nasud nga nagwali sa Pulong sa Dios. Unya mibalik siya sa Jerusalem, diin siya sama sa dalugdog sa pagkahadlok sa mga Hudiyo (Marcos 3:17), kay gipangwali niya si Jesu-Kristo uban sa kaisog ug kaisug, nagpahayag nga Siya mao ang tinuod nga Mesiyas, ang Manluluwas sa kalibutan. Nakapildi si Santiago sa iyang mga panaglalis uban sa mga Pariseo[3278] ug sa mga eskriba[3279] , diin iyang gipadayag ug gisaway sila tungod sa ilang kabangis sa kasingkasing ug kawalay pagtuo. Apan, tungod kay dili nila siya mapildi, nagkuha sila og usa ka salamangkero nga ginganlan og Hermogenes alang sa bayad aron makiglalis kang Santiago ug ipahiya siya. Apan ang salamangkero, tungod sa iyang garbo, wala gustong makig-istorya mismo kang Santiago, hinungdan nga gipadala niya ang iyang disipulo nga ginganlan og Philitas, nga miingon:

'Dili makadaog si Santiago sa panaglalis, dili lang batok kanako, kondili bisan pa batok sa akong tinun-an.'

Miabot si Philitus ug nakig-istorya kang San Santiago nga Apostol, apan tungod kay dili niya mapugngan ang kinaadman sa Espiritu Santo nga napuno sa Apostol, nagpabilin siyang hilom sama sa usa ka pipi, ug wala niya makaya nga ablihan ang iyang baba aron supakon ang Apostol. Sa pag-ila sa kamatuoran, nagpaubos si Philitus ug sa pagbalik niya sa iyang magtutudlo, ang salamangkero, gisultihan niya kini nga dili mapildi si Santiago, kay gipamatud-an niya ang iyang mga pulong bisan pa sa mga milagro. Niini, gisugyot ni Filito sa iyang magtutudlo nga biyaan na ang iyang pagka-pilosopo ug salamangka ug siya mismo mahimong disipulo ni Santiago. Apan ang hambog nga Hermogenes, pinaagi sa iyang mga orasyon, mitawag og mga demonyo ug gisugo sila nga pugson si Filito nga dili makalihok, nga nag-ingon:

'Tan-awa nato kung giunsa ka pagluwas sa imong si Santiago.'

Apan si Philitus nagpadala og tinago nga mensahe ngadto sa Apostol, nga nagpahibalo kaniya nga siya napugngan sa mga demonyo pinaagi sa salamangka ni Hermogenes. Pagkahibalo niini, gipadala sa Apostol ang iyang panyo, nga nagsugo kaniya nga kuhaon ang panyo nga gipadala ug ipahayag kini nga mga pulong: *'Ang Ginoo nagahatag kagawasan sa mga bihag, ang Ginoo nagabukas sa mga mata sa mga buta, ang Ginoo nagatindog sa mga nagakiling'* (Salmo 145:7–8).

Sa diha nga nahambal ni Filito kining mga pulong, siya dayon napalaya gikan sa iyang dili makita nga mga gapus, kay ang mga demonyo, nahadlok sa panyo sa Apostol ug sa gahum sa mga pulong nga gisulti, mibiya kang

---

[3278] Ang mga Pariseo usa ka relihiyosong sekta nga mitumaw sa Palestina duha o tulo ka siglo sa wala pa si Kristo. Ang tumong sa sekta mao ang tukmang pagsunod—kasagaran nga hapit na sa pedanteriya ug sobra nga pagka-mapinili—sa tanang ritwal nga gitudlo sa Balaod ni Moises.

[3279] Magtutudlo sa katawhan, usa ka rabino.

Filito ug nilayas gikan kaniya. Unya si Filito, samtang nagbinuang kang Hermogenes, miduol kang San Santiago ug, human siya tudloan sa balaang pagtuo, nabunyagan.

Apan si Hermogenes, nga puno sa mabangis nga kasuko ug kalagot, nagsugo sa mga demonyo nga nag-alagad kaniya nga dad-on si Santiago ug si Filito kaniya nga nakadena. Apan sa dihang miduol ang mga demonyo sa puloy-anan diin nagpuyo si San Santiago ug si Filito, sa kalit lang miabot ang Anghel sa Ginoo, pinaagi sa sugo sa Dios, gikuptan ang mga demonyo ug, gipanghigot sila sa dili makita nga kadena, gisugdan ang ilang pagpanakit. Ang mga demonyo, sa samang higayon, misinggit sa kusog samtang ginasakit sila sa gahum sa Dios:

'San Santiago, Apostol ni Cristo, kalooy-i kami, kay miabot kami, sumala sa sugo ni Hermogenes, aron gapuson ka ug si Philitus, apan karon kami mismo ang hugot nga napusilan ug nag-antos sa grabeng kasakit.'

Miingon si San Santiago sa mga demonyo:

'Hinaut nga ang Anghel sa Dios nga nagbugkos kaninyo magbuak kaninyo gikan sa inyong mga gapus, ug hinaut nga moadto kamo ug dad-a si Hermogenes dinhi kanako, nga dili ninyo siya kadaut.'

Sa pagkahuman, gipagawas ang mga demonyo gikan sa ilang mga gapos, miadto sila kang Hermogenes ug, sa pagdakop kaniya, sa pagkurap sa mata gidala siya nga nakagapos sa atubangan sa Apostol ug nangayo sa Apostol nga tugutan sila nga magpanimalos kang Hermogenes tungod sa mga dautang gibuhat kanila.

Dayon nangutana ang Apostol sa mga demonyo nganong wala nila gipanghigot si Philitus, sumala sa gisugo kanila ni Hermogenes. Mitubag ang mga demonyo:

'Dili gani namo mahikap ang langaw sa imong balay.'

Unya miingon ang Apostol kang Fileto:

'Gisugo kami sa among Ginoo nga suklian ang dautan og maayong buhat; busa, kinahanglan usab nimo nga buhian si Hermogenes ug luwason siya gikan sa mga demonyo.'

Pagkahuman niini, miingon ang Apostol kang Hermogenes, nga nakagawas na gikan sa gapos sa mga demonyo:

'Ang atong Ginoo dili gusto nga adunay mga sulugoon pinaagi sa pagpugos, kondili gusto niya nga adunay mga kusang-loob nga sulugoon; busa, adto ka bisan asa ang imong gusto.'

Apan si Hermogenes miingon:

'Sa diha nga mobiya na ko sa imong balay, patyon dayon ko sa mga demonyo, kay nahibalo ko kung unsa ka dako ang ilang kasuko; nahibalo usab ko nga dili nako sila mapalayas gawas kon protektahan ko nimo.'

Unya gihatag sa Apostol sa iyang mga kamot ang baston nga iyang gigamit sa iyang mga pagbiyahe. Mipauli si Hermogenes uban sa maong tungkod ug wala siyay kadaut nga nadawat gikan sa mga demonyo sa dalan. Sa pagkahibalo niya sa gahum ni Cristo ug pagkakita sa kahuyang sa mga demonyo, gipundok ni Hermogenes ang tanan niyang mga libro sa salamangka, gidala kini kang San Santiago ug, sa pagkahugno sa iyang mga tiil, misinggit:

'Tinuod nga sulugoon sa Tinuod nga Dios, nga nagluwas sa kalag sa mga tawo gikan sa pagkaguba. Tugoti usab ako nga maluoy, ug dawata ang imong kaaway ingon usa sa imong mga disipulo!'

Gitudloan ni Santiago sa balaan nga pagtuo, nabunyagan si Hermogenes; sa sugo sa Apostol, gisunog niya ang iyang mga libro sa salamangka ug nahimong tinuod nga alagad ni Kristo, nga naghimo siya og mga milagro sa ngalan ni Jesu-Kristo.

Ang mga Hudiyo, sa ilang pagkakita sa tanan nga nahitabo, napuno sa dakong kasuko ug napasugot nila si Haring Herodes[3280] nga magsugod og paglutos batok sa Simbahan ni Cristo ug patyon si Santiago: *'Gikupot ni Herodes ang pipila ka miyembro sa simbahan aron dautahan sila, ug gipatay niya si Santiago, ang igsoon ni Juan, pinaagi sa espada. Sa pagkahibalo niya nga nalipay ang mga Hudiyo, gidakpan usab niya si Pedro – kay Pista sa Tinapay nga Walay Palsa – ug pagkahuman siya nadakpan, gibilanggo siya'* (Buhat 12:1–4).

Si Eusebio sa[3281] , Obispo sa Caesarea sa Palestina, sa iyang salaysay bahin kang San Santiago, nagsulat nga sa dihang gikondena siya sa kamatayon ni Herodes, usa ka tawo nga ginganlan og Josiah, usa sa mga tawo nga

---

[3280] Kini nagtumong, siyempre, kang Herodes Agripa I, anak ni Aristobulo ug apo ni Herodes nga Dako, nga nagdumala sa Judea gikan sa 40 hangtod 44 AD.

[3281] Eusebio sa Pampilia – ang labing iladong historyador sa simbahan, nga nabuhi gikan sa 268 hangtod 340. Ang iyang *Kasaysayan sa Simbahan* naglangkob sa yugto hangtod sa 324.

misumbong sa Apostol kang Herodes, sa dihang nakita niya ang kaisog ug kaisog ni San Santiago ug nasabtan ang iyang pagkawalay sala ug pagkabalaan, ingon man ang kamatuoran sa mga pulong nga iyang gisulti (mahitungod sa pag-abot sa Mesiyas – si Kristo), misalig kang Kristo ug nahimong usa ka magtug-an kang Kristo. Dali dayon, siya usab, kauban ni San Santiago nga Apostol, gisilotan sa kamatayon. Samtang naglakaw sila paingon sa lugar sa pagpatay, nakasugat sila og usa ka paralisadong lalaki nga naghigda sa kilid sa dalan, ug giayo siya sa Balaang Apostol. Sa dihang gibungkag nila ang ilang mga ulo aron putlon, si Josiah nangamuyo kang San Santiago nga pasayloon siya sa sala nga iyang nabuhat tungod sa kawalay-hibalo – nga pasayloon siya sa pagpasaka og kaso batok kaniya sa hari. Gikuptan ug gihalokan siya sa Apostol, ug miingon kaniya: 'Ang kalinaw maoy uban kanimo' – ug silang duha, nga mitungo sa ilang mga ulo aron putlon, namatay nga mag-uban[3282] .

Pagkahuman sa ilang pagputol sa ulo, gidala sa mga disipulo ni San Santiago Apostol ang iyang lawas ug, pinaagi sa Balaang pag-atiman, gidala kini sa Espanya[3283] , diin hangtod karon gihatag ang mga pag-ayo sa mga masakiton gikan sa iyang lubnganan ug ginabuhat ang mga milagro alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo sa tanang binuhat. Amen.

Troparion, Tono 3:

Ikaw ang napiling Apostol ni Kristo, ug pinalanggang igsoon sa Teologo, ang gidayeg-dayeg nga Santiago; kami nga nag-awit mahitungod kanimo nag-ampo sa kapasaylo sa mga sala ug dakong kaluoy alang sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagpaminaw nimo sa langitnong tingog nga nagtawag kanimo, imong gisalikway ang gugma sa imong amahan ug midali kang Kristo, Santiago, kauban ang imong igsoon, ang himayaon, kinsa kauban nimo gihimo nga takus sa pagtan-aw sa langitnong Pagbag-o sa Ginoo.

Paghandum sa atong Amahan Donatus, Obispo, taliwala sa mga balaan.

Kumemorasyon sa ika-30 sa Abril

Nabuhi si Santo Donatus sa panahon sa paghari sa debotong Emperador Teodosio ang Dako[3284] ug siya ang obispo sa siyudad sa Evria, nga nahimutang sa karaang Epirus[3285] . Duol niining siyudad adunay usa ka dapit nga ginganlan og Soria, diin adunay usa ka bukal; kon kinsa man ang moinom sa tubig gikan niini, mamatay dayon sila sa makalilisang nga kasakit. Pagkahibalo niini, si San Donatus, ang obispo, miadto sa tinubdan uban sa iyang mga klero.

Sa diha nga hapit na siya sa tinubdan, misinggit ang kusog nga dalugdog, ug usa ka dako ug makalilisang nga bitin ang migawas gikan sa tinubdan. Ang bitin mibira paingon sa tawo sa Dios ug misulay og hampak sa ikog sa asno nga gisakyan sa santo. Unya gihampak ni Obispo Donatus ang nagkadool nga bitin sa likod gamit ang latigo nga iyang gigamit sa pagpadagan sa iyang asno, ug namatay dayon ang bitin. Ang mga klero ug ang mga tawo nga kauban sa obispo, pagkakita sa ingon nga milagro, nangolekta og kahoy panglayo ug, pagkahuman nila pagtukod og dakong siga, gisunog nila ang bitin niini, aron ang bangkay niini dili mabulok ug makahilo sa hangin

---

[3282] Ang kamatayon ni San Santiago nga Apostol nahitabo mga tuig 42.

[3283] Ang mga relikya ni San Santiago nga Apostol karon gitipigan sa Compostela – ang kapital sa Espanyol nga gingharian sa Galicia; gidala didto sa sayong bahin sa ika-9 nga siglo.

[3284] Si Teodosio I nga Dako, Emperador Romano, naghari gikan sa 379 hangtod sa 395.

[3285] Ang mga Griyego sa sinugdanan gigamit ang pulong nga 'Epirus' aron itumong sa kinatibuk-an ang mainland (ang yuta), supak sa mga isla; partikular, gigamit sa mga lumolupyo sa kasadpang mga isla sa Gresya (sa Dagat Ionian ug Adriatic) kini nga ngalan aron itumong sa pikas baybayon sa Hellas, hangtod sa entrada sa Korinto nga Kipot. Sa ulahi, gipagamay ang utlanan sa Epirus, ug ang ngalan nga Epirus nagtumong sa rehiyon nga nag-utlanan sa Illyria sa amihanan, Thessaly sa sidlakan, ug Aetolia ug Acarnania sa habagatan.

sa iyang hilo, labi na kay dako kaayo ang bitin; apan walay bisan kinsa ang nangahas sa pag-inom sa tubig gikan sa maong bukal. Unya si San Donatus, pagkahuman sa pag-ampo, gipanalanginan ang bukal sa tubig ug siya mismo ang unang misawsaw ug nimom sa tubig, ug dayon gisugo ang tanan nga imnon kini nga walay kahadlok. Human niini, ang tanang mga tawo nimom sa tubig nga walay kadaut ug, pagdayeg sa Dios, mibalik sa ilang mga panimalay.

Sa usa ka higayon, nahitabo nga si Santo Donatus naa sa usa ka batuhan ug uga nga lugar, ug sa dihang nakita niya nga ang mga tawo sa iyang palibot nanghuyang sa kauhaw tungod sa grabeng kainit, naghukay siya og gamay nga kanal gamit ang iyang kaugalingong nga mga kamot ug nag-ampo sa Diyos nga magpadalag tubig. Dayon misugod ang pag-agos sa usa ka bukal, ug hangtod karon nagpadayon gihapon kini sa pagbubo og daghang tubig.

Sa lain nga higayon, gidala ni Santo Donatus ang tubig gikan sa langit pinaagi sa iyang pag-ampo. Sa panahon sa uga ug sa grabeng pagka-uga nga misunod, nag-ampo siya sa Ginoo, ug dayon misulod ang kusog nga ulan, nga nagbasa sa yuta, aron niadtong tuiga adunay daghang ani sa bunga, salamat sa pag-ampo sa santo.

Nahitabo nga ang anak nga babaye ni Emperador Theodosius grabe kaayo ang sakit, gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu. Ang Emperador ug Emperatris gikapungot kaayo sa sakit sa ilang anak nga babaye, kay siya ra ang ilang bugtong anak nga babaye. Niadtong panahona, nahibaloan nila nga si Obispo Donatus nagbuhat og mga milagro. Dali dayon, ang emperador nagpadala og dekreto sa Epirus, nga nagmando sa tanang obispo sa maong rehiyon nga moanha kaniya aron madawat ang iyang panalangin. Sa pag-abot sa mga obispo sa Epirus sa Constantinople[3286] , gidawat sila sa emperador uban sa dungog ug pagkamaayo ug nangutana:

'Kinsa kaninyo si Obispo Donatus, nga napatay og bitin sa iyang latigo, nakapaguwa og tubig gikan sa bato, ug nangaliya sa Diyos alang sa ulan gikan sa langit?'

Gipaila nila kang Santo Donatus sa emperador. Gihalik siya sa emperador ug gidala siya ngadto sa emperatris, ug silang duha, nga mihulog sa tiilan sa santo, nangayo kaniya og tabang, nga nagaingon:

– O tawo sa Dios! Kaluy-i kami: usa ra ka anak nga babaye ang among anak, ug nag-antos siya pag-ayo, gipanglutos sa usa ka demonyo. Masubo kaayo kami alang kaniya; gidala namo siya sa daghang doktor ug pari, apan walay bisan usa nga nakatabang kaniya. Busa, sa pagkadungog namo sa dakong grasya sa Dios nga nagpuyo kanimo, nangahas kami sa paghangyo kanimo nga moanha dinhi, aron imong mapahawa ang demonyo gikan sa among anak nga babaye pinaagi sa imong mga pag-ampo, nga gamhanan sa atubangan sa Dios. Kung imong maayo ang among anak, madawat nimo ang katunga sa iyang kabtangan.

Mitubag ang santo sa hangyo sa hari ug reyna ingon niini:

'Ain sa dalaga? Ipakita siya kanako.'

Gidala si Donata sa atubangan sa dalaga. Sa diha-diha dayon, ang demonyo, nga dili na makasabar sa presensya sa santo sa Ginoo, misinggit ug, gilabay ang dalaga sa yuta, migawas kini kaniya; sukad niadto, naulian ang dalaga. Nalipay kaayo ang hari ug reyna sa pagkaayo sa ilang anak nga babaye ug nagtanyag sila og dagkong gasa sa santo, apan wala siya madawat bisan unsa nga gitanyag kaniya. Sa pagkakita sa pagkamatinud-anon ug pagkamatinahuron sa imperyal nga magtiayon, nangayo siya kanila nga hatagan siya og usa ka luna sa yuta sulod sa iyang diyosesis, nga nahimutang duol sa usa ka baryo nga ginganlan og Omphalia, aron makatukod siya og simbahan didto. Gidayon gitagbo sa hari ang hangyo sa santo ug gipamatud-an ang iyang gasa pinaagi sa usa ka royal charter.

Samtang ang santo naa sa Constantinople, nahitabo nga namatay didto ang usa ka tawo nga adunay utang nga wala pa niya mabayri. Samtang gidala siya sa iyang lubong, ang iyang maniningil, nga nagkupot sa sinulat nga saad sa bayad sa namatay, gikuptan ang kabaong ug wala mosugot nga mailub ang namatay hangtud mabayran ang utang—nga miabot sa duha ka gatus ka bulawan nga sinsilyo. Si Santo Donatus, nga naa sa duol sa balay sa namatay niadtong panahona, sa pagdungog niya sa mga paghilak ug sa dakong kagubot nga gihimo sa daghang katawo nga nagtigum, miingon sa mga obispo nga kauban niya:

[3286] Constantinople – ang kapital sa Imperyong Byzantine. Ang Constantinople gitukod ubos sa ngalan nga 'Byzantium' sa mga taga-Megara niadtong 658 BC sa European nga bahin sa Bosporus Strait, nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug sa Dagat Marmara. Ang dominante nga posisyon niini sa dagat ug paborableng historikal nga mga kahimtang naghimo sa Byzantium nga usa ka talagsaong sentro sa komersyal ug kultural nga kinabuhi sa karaang panahon. Sa kasaysayan sa simbahan, ang Constantinople nailhan nga lugar sa pipila ka Ekumenikal nga Konseho ug daghang lokal nga konseho.

'Adto kita ug mangayo sa mananag-utang nga tugotan nga mailubong ang lawas sa namatay niyang utang.'

Apan ang mga obispo misalikway sa pag-uban.

Busa si Donatus miadto nga nag-inusara. Sa dihang nakita sa balo sa namatay ang santo, mihulog siya sa iyang mga tiil ug nangayo kaniya uban sa mga luha:

'Tintalawa kanako, tawo sa Dios, kay nag-antos ko sa doble nga kasakit: nawala ang akong bana ug dili nako matabonan ang iyang lawas, kay gipugngan ko sa mananagkot. Palihug kumbinsiha siya, balaan nga tawo, nga tugutan ko nga matabonan ang lawas sa namatay aron makapahulay kini sa yuta.'

Nangutana ang santo sa babaye:

'Tinood ba gyud nga may utang ang imong bana niining tawoha?'

Mitubag ang babaye:

'Ginoo! Pipila ka adlaw ang milabay, gisultihan ko sa akong bana nga nabayran na niya ang iyang utang, apan ang resibo naa pa gihapon sa kamot sa manininggil.'

Unya miingon ang balaan nga tawo ni Kristo sa mananag-ingon:

'Tugoti ako, akong anak, nga hatagan ang namatay og angay nga lubong; ang imong utang bayran tika sa takdang panahon.'

Apan ang mananag-utang, nga usa ka malupigon ug dili matarong nga tawo, dili lang misupak sa santo, apan ginsultohan pa gayud siya.

Unya ang balaan nga obispo miduol sa lubnganan diin nakahigda ang patay, gihikap niya ang patay gamit ang iyang kamot, ug misinggit kaniya sa kusog nga tingog:

'Paminawa ko, tawo!'

Sa diha-diha dayon mibanhaw ang patay, ug sa pag-abli sa iyang mga mata, miingon:

'Ania ako, Kagalang-galang!'

Miingon ang santo kaniya:

'Tindog ug sultihi kami unsa ang buhaton namo bahin sa imong mananag-utang, nga dili ka tugotan nga mailot, kay nag-angkon siya nga wala pa nimo nabayri ang utang nga naa sa imong promisory note.'

Mibangon ang patay ug mipungko, nga nakapahadlok pag-ayo sa tanan nga anaa sa maong katingalahang tan-awon. Mitutok siya sa iyang manininggil og utang og hulga nga tan-aw, dayon gisaway niya kini sa iyang limbong ug gipadayag ang mga bakak niini, nga gisulti pag-ayo kung kanus-a ug asa niya gibayran ang duha ka gatus ka piraso nga bulawan nga iyang utang. Ang usurer, nga wala nay masulti, nagatindog didto nga nagkurog ug naghilom sama sa usa ka pipì. Ang tawo nga nabanhaw nangayo sa iyang resibo gikan sa usurer. Pagdawat niya niini, gisi niya kini samtang naglingkod sa iyang higdaanan. Unya, sa pagtan-aw niya sa santo, miingon siya kaniya:

'Maayo imong gibuhat, matarong, sa pagpukaw kanako aron ipadayag kining makasasala; karon sugoa ko nga matulog pag-usab.'

Miingon kaniya si Santo Donatus:

'Lakaw sa kalinaw, anak ko, kay mabalik man kanimo ang imong resibo.'

Ug sa karon dayon, natulog pag-usab ang tawo sa katulogon sa kamatayon. Ang tanan nga nakasaksi niining katingalahang milagro ug nakadungog niini gikan sa uban naghimaya sa Dios uban sa dakong kalipay, nga namangha sa gahum sa pagkabalaan sa sulugoon sa Dios.

Sa panahon sa pagpuyo ni San Donatus sa Constantinople, wala'y ulan, ug tungod niini, usa ka dakong kalamidad sa uga. Sa hangyo sa hari, migawas ang santo sa gawas sa siyudad ug naghimo og litanya[3287] , nga nag-ampo sa Dios nga ipadala ang ulan nga gikinahanglan sa uga nga yuta. Pagkahuman sa pag-ampo ni Donatus, misulod dayon ang kusog kaayong ulan nga ang tanang katawhan miingon:

'Ikaduhang baha kini.'

Nahadlok si Emperador Theodosius alang sa balaan nga Obispo Donatus, basi mabasa gyud siya samtang nagbarog sa kusog kaayong ulan, kay tunic ra ang iyang gisul-ob. Sa pagbalik ni San Donatus sa palasyo

[3287] Litia – usa ka pampublikong serbisyo sa pag-ampo, kasagarang ginahimo sa narthex sa simbahan o sa gawas niini (sa mga plasa o uma).

pagkahuman sa litanya, nakita sa tanan nga uga kaayo ang iyang sinina ug walay bisan gamayng bakas sa kabasa, kay wala'y bisan usa ka tulo sa ulan nga nakahikap niini.

Natingala kaayo ang tanan sa maong milagro. Ang Emperador, sa iyang bahin, nalipay kaayo sa pagkita sa himayaong mga buhat niining balaan nga tawo sa Dios, ug nagpasalamat sa Dios sa pagpadala og ingon nga suga sa kalibutan atol sa iyang paghari—kini nga katingalahang manalagna sa milagro.

Human sa daghang pakighinabi sa santo ug pagdawat sa iyang panalangin, gipabalik siya sa hari sa iyang kawan. Niining higayona, gihatagan ni Teodosio si Santo Donatus og daghang kuwarta aron pagtukod ug pagpanamkon sa usa ka bag-ong simbahan, nga gusto sa santo nga tukoron sa maong dapit nga iyang gihangyo sa hari.

Pagbalik niya sa iyang diyosesis, gigamit sa bulahan nga si Donatus ang gasa sa hari aron pagtukod og usa ka matahum nga simbahan, diin iyang giandam ang dapit alang sa iyang kaugalingong lubnganan. Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, mibyahe siya paingon sa Ginoo[3288] , aron motindog sa Iyang atubangan sa panagtigom sa mga balaang hierarkiya ug aron sa walay katapusang paghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo – ang Usa ka Dios, gihimaya sa Trinidad sa tanang mga balaan hangtod sa kahangturan. Amen.

14 Mayo

1 Mayo (Karaan nga Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog ang handumanan sa balaan nga martir nga si Macarius, Metropolitan sa Kyiv, nga gipatay sa mga Tatar niadtong 1497 sa baryo sa Strigolove, Gobernadorato sa Minsk.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Propeta Jeremias

Paghinumdom sa 1 Mayo

Ang Balaang Propeta Jeremias[3289] natawo sa Anathoth, usa ka siyudad sa mga pari[3290] , sulod sa teritoryo sa tribo ni Benjamin, dili layo sa Herusalem. Anak sa pari nga si Hilkiah, napili ug gitakda siya alang sa ministeryo sa pagka-propeta, sama ni Samuel (1 Sam. 2), bisan pa sa wala pa siya matawo, ingon sa giingon sa Ginoo mismo: *'Sa wala pa tika porma sa sabakan, nakaila na ako kanimo, ug sa wala pa ka matawo, gipili na tika; gitudlo tika nga propeta sa mga nasud'* (Jer. 1:4–5).

Si San Jeremias, usa ka pari sukad pagkahimugso, apan magtutudlo ug propeta pinaagi sa tawag sa Diyos, sumala sa pagpamatuod ni San Ignacio nga Diosbitbit, usa ka birhen sa tibuok niyang kinabuhi (Jer. 16:2). Gisugdan niya ang iyang ministeryo sa pagpanagna niadtong 630 BC – samtang batan-on pa nga batang lalaki, sama sa makita sa unang kapitulo sa iyang libro, diin gisaysay nga, sa tawag sa Ginoo nga magpanagna, iyang gipadayag ang iyang kalibog ingon niini:

'O Ginoong Dios! Wala ko kahibalo mosulti, kay batan-on pa ko – usa ka bata.'

Apan gihagit siya sa Ginoo ug, gipanalanginan siya sa kinaadman sa usa ka hamtong ug hingpit nga tawo, miingon:

'Ayaw pag-ingon, "Bata pa ko," kay bisan kinsa nga akong padalhon kanimo, moadto ka, ug bisan unsa ang akong sugo kanimo, isulti nimo. Ayaw kahadlok kanila; kay ako anaa uban kanimo aron sa pagluwas kanimo.'

[3288] Si Santo Donatus namatay mga tuig 387.

[3289] Jeremias, gikan sa Hebreohanon nga nagpasabot og 'Gipasidunggan sa Dios'.

[3290] Ang tribo ni Levi wala makadawat og piho nga bahin sa yuta sa dihang gibahin ang Yutang Saad; kini gipakatag ug nagpuyo taliwala sa ubang mga tribo, diin ang mga lungsod ug ang ilang palibot gihatag sa mga Levita pinaagi sa suga. Ang lungsod sa Anaph nahimutang sulod sa teritoryo sa tribo ni Benjamin ug iya sa mga kaliwat ni Aaron (Josue 21:18; 1 Cronica 6:60).

Pagkahuman Niya og sulti niini, gipahaba sa Ginoo ang Iyang kamot ug, sa paghikap sa ngabil ni Jeremias, miingon kaniya:

'Tan-awa, gibutang ko ang akong mga pulong sa imong baba. Tan-awa, gitudlo tika karong adlawa ibabaw sa mga nasud ug mga gingharian, aron mag-uga ug magbungkag, aron maglaglag ug magbungkag (sa makasasala, walay balaod nga kinabuhi sa mga tawo), ug aron magtukod ug magtanum pag-usab sa dapit sa gilaglag ug giuga' [maayong pamatasan ug usa ka diosnon nga kinabuhi sa taliwala sa mga tawo] (Jer. 1:7–10).

Kini nga pulong sa Ginoo, nga nagtawag kang Jeremias sa ministeryo sa pagpanagna, miabot sa mga adlaw ni Josias, Hari sa Juda, sa ikalabing-tulo ka tuig sa iyang paghari[3291] ; ang balaan nga propeta anaa pa sa iyang ikalabing-lima ka tuig: sa ingon ka batan-on pa siya nahimong instrumento sa aktibo nga grasya sa Dios!

Niadtong mga adlaw, bisan pa nga sa gawas nagpabilin nga matinud-anon sa pagtuo sa ilang mga katigulangan ug nagsimba sa tinuod nga Dios nga kaniadto nagluwas kanila gikan sa Ehipto, sa sulod sila layo kaayo sa tinuod nga pagsimba kaniya. Tungod sa suod nilang pakig-uban sa mga silingan nga katawhan, ang mga Hudiyo nahimong moral nga daotan; pinaagi sa pagsunod sa langyaw nga mga batasan, kadaghanan kanila—labi na ang mga adunahan ug gamhanan—nagsalmot sa mga pagano nga makalilisang nga mga buhat. Dili lang sa palibot sa Jerusalem, sa mga bungtod ug walog, apan usab sa Jerusalem mismo, duol sa Templo sa Ginoo nga gitukod ni Solomon, gitukod ang mga idolo, diin gihalad ang mga halad sama sa paghalad sa tinuod nga Dios. Kining moral nga pagkadaut, nga lawom kaayo ang paglusot sa kinabuhi sa mga tawo, nakapukaw sa matarong nga kasuko sa Dios ug nagdala og kalaglagan ug pagkaguba sa yuta sa Juda, sama sa gipadayag kang balaan nga Jeremias sa duha ka panan-awon: ang panan-awon sa tungkod nga walnut ug ang panan-awon sa nagbukal nga kaldero. Ug ang pulong sa Ginoo miabot kang Jeremias:

'Unsa imong makita, Jeremias?'

Mitubag siya:

'Nakita nako ang sanga sa kahoy sa almendro.'

Miingon ang Ginoo kaniya:

'Tama ang imong nakita; kay nagbantay ako sa akong s[3292] , aron kini matuman sa madali.'

Ug ang pulong sa Ginoo miabot kaniya sa ikaduhang higayon:

'Unsa imong makita?'

'Nakita ko,' tubag ni Jeremias, 'usa ka kaldero nga nagbukal nga gipalihok sa hangin, ug daw gikan kini sa amihanan.'

Ug miingon ang Ginoo kaniya:

'Ang kalamidad[3293] mogawas gikan sa amihanan batok sa tanang pumoluyo niining yuta. Apan ikaw, hikasa ang imong hawak, tumindog, ug sultihi sila sa tanan nga akong gisugo kanimo; ayaw kahadlok kanila, basi akong patyon ka sa ilang atubangan.' 'Tan-awa, gihimo tika karon nga usa ka lig-on nga siyudad, usa ka haligi nga puthaw ug usa ka pader nga bronse sa tibuok niining yuta, batok sa mga hari sa Juda, batok sa mga prinsipe niini, batok sa mga pari niini ug batok sa mga tawo niining yuta. Makig-away sila kanimo, apan dili ka nila mapildi, kay ako anaa uban kanimo aron sa pagluwas kanimo' (Jer. 1:17–19).

Sa pagsunod sa sugo sa Dios, ang balaan nga Jeremias misugod sa pagsaway sa mga Hudiyo tungod kay mibulag sila sa tinuod nga Dios ug nalipat sa pagano nga pamahiin, gipahimangnoan sila sa kalagot sa Labaw nga Dios nga moabot kanila ug gihangyo sila nga maghinulsol aron malikayan ang makalilisang nga sangputanan sa kalagot sa Ginoo. Nagpadayon ang propetikanhong ministeryo ni Jeremias, sama sa nahisgutan na, gikan sa mga adlaw ni Haring Josias hangtod sa mga adlaw sa iyang anak nga si Jehoahaz ug ni Jehoiakim—ang igsoon ni Jehoahaz—ug hangtod sa mga adlaw ni Jehoiachin, anak ni Jehoiakim, ug hangtod sa mga adlaw ni Sedecias, anak ni Josias, igsoon ni Jehoahaz ug ni Jehoiakim[3294] .

[3291] Nangharing si Josias gikan sa 642 hangtod 611 BC.

[3292] Ang kahoy nga almendro mobanhaw gikan sa katulogon sa tingtugnaw sa wala pa ang ubang mga kahoy – mamulak kini sa Enero ug mamunga sa sayo pa sa Marso; tungod niini, gitawag kini sa mga Hudiyo nga 'ang magbantay'.

[3293] Alang sa mga katawhan sa Sidlakan, ang nagbukal nga kaldero usa ka simbolo sa mabangis nga gubat. Gipaandaman ni Jeremias si Juda sa paglusob sa mga Caldeo; bisan pa nga ang Babilonia nahimutang sa sidlakan sa Juda, nilusob kini sa mga Caldeo aron malikayan ang Disyerto sa Arabia, ug mihimo og liko paingon sa Siria—partikular gikan sa amihanan.

[3294] Ang iyang paghari milungtad og 42 ka tuig, gikan sa 627 hangtod sa 585 BC.

Ang propeta sa Dios nakasinati og daghang pag-antos sa kamot sa iyang kaugalingong katawhan, nga nawala ang ilang tinuod nga pagtuo sa Dios ug ang ilang kahadlok sa Dios! – Gipahayag niya ang makalilisang nga silot sa Ginoo sa mga Hukbo nga walay pagduha-duha o kaulaw; mapangahas ug walay kahadlok niyang gipahayag ang pulong sa kamatuoran sa patyo sa templo, sa ganghaan sa siyudad, sa palasyo sa hari, sa prisohan, ug sa palibot sa Jerusalem. Sa daghang higayon gidala siya sa atubangan sa mga hari ug mga maharlika, ug sa tanan kanila mitultol siya sa tin-aw, walay limbong o mahadlokong pagpanagana, nagpahayag sa hayag nga kon dili sila maghinulsol ug moliko gikan sa bakak, makalilisang nga mga katalagman ang moabot kanila. Kay mao kini ang giingon sa Ginoo:

'Tawgon ko ang tanang tribo sa mga gingharian sa amihanan, ug moanha sila ug magtukod sa ilang mga trono sa atubangan sa mga ganghaan sa Jerusalem, ug palibot sa mga pader niini, ug sa tanang lungsod sa Juda. Ug sila ang magpatuman sa Akong mga paghukom batok niining makasasalaong katawhan, ang mga maghuhukom sa mga walay balaod. Ug dad-on ko kini tanan kanila tungod kay gibyaan nila Ako ug nagsunog sila og insenso sa langyaw nga mga dios ug nagsimba sa buhat sa ilang kaugalingong mga kamot (Jer. 1:15–16). Paminawa ang pulong sa Ginoo, O panimalay ni Jacob, ug kamo tanan nga mga sulugoon sa panimalay sa Israel! Mao kini ang giingon sa Ginoo: 'Unsa bay kawalay-hustisya nga nakit-an sa inyong mga amahan kanako, nga sila nangalayo kanako ug nangawala sa dalan, ug wala nila giingon: "Ainon man ang Ginoo nga nagpaguwa kanamo sa yuta sa Ehipto, nga nagdala kanamo sa kamingawan nga walay puy-anan, sa uga nga yuta, sa yuta sa landong sa kamatayon, diin walay nakalabay ug diin walay tawo nga nagpuyo?"' Gidala ko kamo sa usa ka mabungahong yuta, aron kamo mokaon sa bunga ug sa mga maayong butang niini; apan misulod kamo ug gidalit sa akong yuta, ug gihimo ninyo nga usa ka kasuklam-suklam ang akong panulondon. Ako mosulod sa paghukom kaninyo, ug uban sa inyong mga apo mosulod ako sa paghukom. Kay adto kamo sa mga isla sa mga Heteo ug tan-awa; magpadala kamo sa Kedar ug susiha pag-ayo; ug hunahunaa: aduna bay ingon niini nga nakita didto? Aduna bay nasud nga nakapuli sa ilang mga dios—bisan pa man dili man kini mga dios? Apan ang akong katawhan nagpuli sa ilang himaya alang sa wala'y ikatabang. Kamangha kamo niini, kamo nga mga langit, ug kaminghot ug katingala kamo, kamo nga mga patukod sa yuta: kay ang akong katawhan nakahimo og duha ka dautan sa pagbiya sa akong kahadlok; gibyaan nila ako, ang Ginoo nga ilang Dios—ang tinubdan sa buhing tubig—ug naghimo sila alang sa ilang kaugalingon og walay pulos nga mga dios-diosan nga dili makapunit og tubig. Gitanum ko ang akong katawhan sama sa pinili nga baging sa baybayon sa Jordan—ang labing putli nga binhi—apan nahimong buang nga saha sa langyaw nga baging. Israel, akong alagad ug akong panimalay, sama sa usa ka maliksi nga kamelya nga babaye, sama sa usa ka buang nga asno nga naglibot-libot sa kamingawan, nga naghingal sa kainit sa iyang kalag, miingon: 'Ayaw paglaum, dili! Kay gihigugma ko ang mga langyaw ug maglakaw ko sa ilang mga dalan.' Ang panimalay sa Israel nagdala og kaulaw sa ilang kaugalingon: ang ilang katawhan, ang ilang mga hari, ang ilang mga prinsipe, ang ilang mga pari ug ang ilang mga propeta mibali sa Ako imbis nga atubangon Ako, ug miingon, 'Kita na ang atong kaugalingong mga agalon; dili na kami mobalik kanimo'; apan tan-awa, sa panahon sa ilang kasakit moingon sila, 'Bangon ug luwasa kami!' – O akong katawhan! Paminawa ang pulong sa Ginoo: ako ba usa ka kamingawan, o ang yuta sa Israel? – Kalimtan ba sa usa ka dalaga ang iyang alahas, o sa usa ka nobya ang iyang maanyag nga sinina? Apan ang akong katawhan nakalimot kanako; ang mga adlaw sa ilang pagkalimot dili na mabilang! Ug pinaagi sa imong paglimbong, maalamon nimo nga giya ang imong mga agi, nagtabon sa imong kaulaw sa bisti sa pagkamatinud-anon, aron makakuha og pabor! Ug alang niining maong tuyo, imo pa gani giangay ang imong mga agi sa krimen, aron sa mga tupi sa imong mga bisti makita ang dugo sa mga kabus ug inosente... (Jer. 2:4–34). Busa, tungod kay naglihok sila sumala sa pagkamatarug sa ilang dautang kasingkasing, dad-on ko kanila ang kalamidad gikan sa amihanan ug dakong pagkaguba. Ug niadtong adlawa, ingon sa Ginoo, maluya ang kasingkasing sa hari, ug ang kasingkasing sa mga prinsipe; ang mga pari mahadlok, ug ang mga propeta malibog! (Jer. 43:17, 4:6–9). Sama sa usa ka tinubdan nga nagbubo og tubig, ingon ana usab ang Jerusalem nagbubo og dautan: karahasan ug pagpanguha sa kabtangan ang madungog sa sulod niini; sa atubangan sa Akong nawong kanunay adunay mga reklamo ug mga samad. 'Matin-aw kamo, O Jerusalem, basi pa mapalayas ang akong espiritu gikan kaninyo, basi pa himuon ko kamo nga usa ka kamingawan, usa ka yuta nga walay puy-anan' (Jer. 6:7–8).

Pinaagi sa ingon ani ug susamang mainit ug mapaso nga mga pulong, kanunay nga gisultihan ni balaan nga Jeremias ang iyang mga kaubanan; kini gipadayag sa tibuok niyang propetikanhong basahon, sama sa martilyo nga nagbungkag sa mga bato. Ug ang tanan niyang gipropesiya natuman.

Ang mga politikal nga kalisdanan ug mga katalagman alang sa Jerusalem nagsugod sa panahon ni Haring Josiah sa mosunod nga paagi: sa ikatulo ug usa ka tuig sa iyang paghari (2 Mga Hari 22:1; 2 Cronica 34:1), ang Ehipsiyong Paraon nga si Necho misugod og usa ka militar nga kampanya batok sa Hari sa Asirya hangtod sa Suba sa Eufrates. Ug tungod kay ang iyang agianan milabay sa teritoryo sa Juda, si Josias, aron maprotektahan ang iyang gingharian gikan sa paglusob sa mga Ehipsiyo, nagtigom sa iyang kasundalohan ug nagpasiya nga supakon sila. Ang Paraon nagpadala kaniya og mga sugo, nga nagaingon: 'Unsa may akong kalabotan kanimo, Oh Hari sa Juda? Dili ko karon nagpakig-away kanimo, kondili batok sa lugar diin ako nagpakig-away. Ug gisugo ko sa Dios nga magdali; ayaw pagbatok sa Dios, basi laglagon ka Niya.'

Apan wala tagda ni Josias ang pahimangno ni Necho ug mibiyahe siya batok kaniya uban sa iyang kasundalohan paingon sa kapatagan sa Megiddo, nga nahimutang sa dalan gikan sa baybayon sa Mediteranyo paingon sa Jordan, diin gituyo ni Necho nga maabot ang baybayon sa Eufrates pinaagi sa pinakamaikling dalan nga agi sa Damascus.

Misugod ang gubat; ang hukbong Hudiyo, napildi sa kadaghan sa kaaway, hingpit nga napukan; si Josias mismo grabe ang samad. Dali dayon gikuha sa iyang mga bantay sa lawas ang ilang pinalanggang hari nga nag-antos sa kamatayon ug gidala siya sa Jerusalem, diin siya namatay. Gilubong si Josias sa lubnganan sa iyang mga katigulangan ug gipangahilanan siya sa mga tawo sa Jerusalem ug sa tibuok Juda uban sa dakong kasubo, kay siya ang labing maayo ug labing takus nga hari sa pagkamabuotan ug pagkamatinud-anon (2 Cron. 35:20–24; Zac. 12:11). Nagahilak usab si Jeremias alang kang Haring Josias sa usa ka pag-aagahon (2 Cron. 35:25).

Gipadayon ni Paraon Necho ang iyang militar nga kampanya batok sa Asirya, samtang sa Jerusalem, ang ikaduhang anak ni Josiah, si Jehoahaz[3295] , gihiusan sa lana isip hari; apan naghari siya sulod lang sa tulo ka bulan sa wala pa ang pagbalik ni Necho gikan sa iyang kampanya batok sa Asirya. Ang hari sa Ehipto, nga kaniya na ang pagkasupremado sa yuta sa Juda pagkahuman sa kadaugan sa Megiddo, ug nga niadtong panahona nakatutok sa iyang pangunahan ug gamhanang kaatbang – ang Asyro-Babilonya – samtang wala magtagad sa maluya nga Gingharian sa Juda, sa iyang pagbalik gikan sa kampanya, gisakop niya ang Jerusalem ug ang tibuok Judea ug gipailawom sila sa iyang pagdumala; sa dihang ang bag-ong pinili nga Haring Jehoahaz miadto kaniya sa iyang kampo militar sa Riblah, sa yuta sa Hamath[3296] , aron mangayo og kumpirmasyon sa iyang kahimtang isip hari, gipahawa niya kini ug gipadala sa Ehipto nga bihag nga nakagapos sa kadena, ug gipahimutang ang iyang maguwang nga si Eliakim isip hari sa Juda, nga giusab ang ngalan ngadto kang Jehoiakim. Sa samang panahon, gipahamtang ni Necho ang buwis sa Juda nga usa ka gatos ka talento sa pilak ug usa ka talento sa bulawan[3297] , usa ka dili na mapit-an kabug-aton alang sa gamay nga estado, labi na kay kini gikolekta uban sa walay kalooy nga pagkapintas (2 Mga Hari 23:35).

Busa ang kaliwat ni Abraham, usa ka gawasnong katawhan, kaniadto usa ka himayaon ug gamhanang gingharian, nawala ang ilang pagkatawo ug napailalom sa pagkaulipon. Ug kini mao ang dili malikayan nga sangputanan sa pagkawalay-balaod sa mga Hudiyo, diin ilang gipukaw ang kasuko sa Labawng Dios, tungod kay wala sila magpakita og matinud-anong paghinulsol ingon tubag sa mga pagdasig sa mga propeta, ug wala nila gihan-ay ang ilang moral nga kinabuhi subay sa balaod sa Dios!

Sa pagsugod sa paghari ni Jehoiakim, hari sa mga Hudiyo, miabot ang pulong sa Ginoo kang Jeremias nga balaan: 'Tindog sa patyo sa balay sa Ginoo ug sultihi ang tanang Hudiyo nga moanhi sa pagsimba sa balay sa Ginoo ang tanang pulong nga akong gisugo kanimo nga isulti—ayaw pagbyaa bisan usa ka pulong. 'Mao kini ang giingon sa Ginoo: kon dili kamo mamati kanako sa paglakaw sumala sa akong balaod nga akong gihatag kaninyo, ug sa pagpaminaw sa mga pulong sa akong mga sulugoon nga propeta nga akong gipadala kaninyo sukad sa sayong buntag—ug nga inyong gipasagdan—unya niining balay, diin gitawag ang akong ngalan ug diin inyong

---

[3295] Si Jehoahaz mao ang ikaduhang anak nga lalaki ni Josiah ug sa iyang pinalanggang asawa nga si Hamutal, ug ginganlan siyang Shallum (2 Mga Hari 23:31; cf. 22:11).

[3296] Ang Emau nahimutang sa tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon.

[3297] Usa ka talento sa bulawan katumbas sa 125,000 ka rublo. Ang kinatibuk-ang buwis miabot sa 300,000 ka rublo.

gipahimutang ang inyong paglaum (cf. Jer. 7:14), buhaton ko ang akong gibuhat sa Shilo[3298] , ug buhaton ko kining siyudad nga usa ka panamastamas sa tanang nasud sa yuta' (Jer. 26:1–6).

Pagkadungog sa ingon ana ka grabe nga mga propesiya gikan sa propeta nga nagsulti sa ngalan sa Dios, ang gitawag nga mga tigpanalipod sa kahusay sa publiko ug seguridad sa nasud—ang mga pari ug mga bakak nga propeta, nga puno sa kasuko—gidakpan si Jeremias ug gipangayo nga siya dad-on sa paglitis; ilang gipangayo nga ang mga prinsipe ug ang katawhan mohatag kaniya og silot nga kamatayon. Ang daghang katawhan, nga napukaw batok kang Jeremias, nagtigom sa balay sa Ginoo; ang mga prinsipe sa mga Hudiyo ug pipila ka miyembro sa panimalay sa hari miabot usab didto ug naglingkod sa ganghaan sa balay sa Ginoo. Busa gipatawag ang usa ka pormal nga paglitis batok sa propeta. Ang daotan nga mga pari ug bakak nga mga propeta, samtang nag-atubang sa katiguman sa katawhan ug sa mga prinsipe sa Juda, miingon:

'Kinahanglan patyon kining tawoha, kay nagpanagna siya batok niining siyudad, sama sa inyong nadungog sa inyong kaugalingong mga dalunggan.'

Apan si Jeremias mitubag sa iyang kaugalingong pagdepensa, nga miingon:

Gipadala ko sa Ginoo aron magpahayag og propesiya batok niining balay ug niining siyudad sumala sa tanang pulong nga inyong nadungog. Busa, usabaha ang inyong mga agi ug buhat, ug tuman-a ang tingog sa Ginoo nga inyong Dios, ug ang Ginoo mopahunong sa kalamidad nga Iyang gipahayag batok kaninyo. Sa akong bahin, ania ako sa inyong mga kamot; buhata kanako ang inyong gusto, ug bisan unsa ang inyong makita nga labing maayo ug matarong sa inyong mga mata. Apan siguroha nga kon patyon ninyo ako, magdala kamo og walay sala nga dugo batok sa inyong kaugalingon, batok niining siyudad ug sa mga pumoluyo niini; kay tinuod nga gipadala ko sa Ginoo kaninyo aron isulti kining tanan nga mga pulong sa inyong mga dalunggan.

Unya ang mga pangulo sa mga Hudiyo ug ang mga opisyal sa hari nga nagdumala sa tigum miingon sa mga fanatikong pari ug mga bakak nga propeta:

'Dili puwede patyon kining tawoha, kay misulti siya kanamo sa ngalan sa Ginoo nga among Dios.'

Ang uban sa mga anciano sa yuta miabut usab aron ipanalipod si Jeremias ug misulti sa katawhan niining mga pulonga:

'Hinumdumi, si Micaiah nga taga-Morasheth nagpanghimatuud sa mga adlaw ni Hezekiah, hari sa Juda, ug miingon sa tanang katawhan sa Juda: "Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga panon: Ang Sion pagahawanon sama sa uma, ug ang Jerusalem mahimong tapok sa mga ruina, ug ang bukid sa templo mahimong bukid nga punô sa kahoy."' 'Gipatay ba siya ni Haring Hezekiah ug sa mga tawo sa Juda tungod niini? Wala ba sila mahadlok sa Ginoo ug nangayo ba sila ug pasaylo kaniya? Ug gibawi sa Ginoo ang kalamidad nga iyang gipahayag batok kanila; apan kita—buot pa nato nga magdala ug dakong kadaut sa atong kaugalingong kalag' (Jer. 26:11–19). Busa, maghinulsol kita, molihok kita palayo sa dautan, ug ayaw nato pangitaa ang kamatayon sa usa ka inosenteng tawo. Kay adunay ba'y bisan gamayng kaayohan gikan sa bag-ohay lang nga pag-ula sa dugo ni Uria, anak ni Seemaia nga taga-Kiriath-jearim, nga nagpamulong sa ngalan sa Ginoo batok niining siyudad ug batok niining yuta sa eksaktong parehas nga mga pulong sama sa gipamulong karon ni Jeremias? – Ang hari ug ang iyang mga dungog, pagkadungog nila sa mga pulong niining si Uria, nagdumot kaniya ug nangita nga patyon siya; apan siya, nga gisilotan sa kamatayon, nilayas sa kahadlok paingon sa Ehipto; Gipadala ni Haring Jehoiakim ang iyang mga tawo sa Ehipto, ug gidala nila siya pabalik gikan didto: gipatay si Uria sa espada; apan unsa man ang nahitabo tungod niini? – kasuko sa katawhan batok sa hari ug sa mga prinsipe sa Hudiyo: mao gihapon kana ang sigurado nga mahitabo kon patyon usab ninyo si Jeremias.

Pagkahuman niini, nahitabo ang panagbangi sa asembleya sa katawhan: ang uban nagpugos sa pagpatay sa balaan nga propeta, samtang ang uban nagdepensa sa iyang pagkawalay sala. Ug siguradong napildi sa mga kaaway ni Jeremias ang iyang mga tigdepensa, kon wala lang ang usa sa mga impluwensyal nga maharlika sa korte real, nga si Ahikam, anak ni Shaphan, nga nagpanalipod kaniya; giluwas niya si Jeremias gikan sa kamot sa mga dautang tawo nga andam na unta mopatay kaniya (Jer. 26:20–24).

Samtang ang idolatriya—nga dugay nang naglagot sa konsensya sa katawhan sulod sa daghang katuigan ug nagmugna og grabeng moral nga pagkadaut—nagpadayon sa pagkusog sa Juda. Aduna pa gani pipila sa mga

[3298] Nagpasabot kini sa kamatuoran nga sa panahon ni punong pari Eli, ang mga Hudiyo nakasinati og makalilisang nga kapildihan sa kamot sa mga Filisteo ug nadakpan ang Kaban sa Tugon, ug mibiya ang himaya sa Israel. 1 Sam. 4:10–22.

Hudiyo nga, isip tubag sa tawag sa propeta nga usbon nila ang ilang mga agi ug sundon ang balaod sa Dios, nangatawa, nga nagaingon:

'Ayaw paglaum; buhion namo sumala sa among kaugalingong hunahuna ug buhaton sa matag-usa kanamo sumala sa tinguha sa among dautang kasingkasing' (Jer. 18:12), 'Buhaton namo ang tanan nga among gisulti; magsunog kami ug insenso sa diyosa sa langit ug maghalad kami ug mga halad-nga-ilimnon kaniya, sama sa among gibuhat ug sa among mga amahan, sa among mga hari ug sa among mga prinsipe, sa mga lungsod sa Juda ug sa mga kadalanan sa Jerusalem; kay kini naghatag kanamo ug kalamboan ug kalipay' (Jer. 44:17).

Nawala ang kamatuoran sa ilang taliwala; gikuha kini gikan sa ilang mga ngabil; gikan sa labing gamay hangtod sa labing dako, ang matag-usa kanila gihatagan sa kahakog; ug gikan sa [bakak] nga propeta hangtod sa pari—ang tanan naglihok sa limbong ug, samtang nagbuhat sa mga makalilisang nga butang, wala silay bisan gamayng pagbasol o kaulaw (Jer. 6:13–15). Gibuhat usab ni Joakim, hari sa Juda, ang dautan sa panan-aw sa Ginoo, kay nadala siya sa kasagaran nga pagdagsa sa kadautan (2 Mga Haring 23:37, 2 Cronica 36:5).

Busa ang balaan nga Jeremias nakadawat pag-usab og sugo gikan sa Ginoo:

'Adto ug mosulod sa palasyo sa Hari sa Juda, ug didto ipahayag kini nga pulong, nga nagaingon: "Paminawa ang pulong sa Ginoo, O Hari sa Juda, nga naglingkod sa trono ni David—ikaw, ang imong mga alagad, ug ang imong katawhan nga mosulod niining mga ganghaan. Mao kini ang giingon sa Ginoo: 'Pagbuhat kamo og hustisya ug katarongan, ug luwasa ang mga gipanglutos gikan sa kamot sa manlulupig; ayaw pagdaugdaug o pagpanglutos sa langyaw, sa balo o sa ulila; ayaw pagbubo og walay sala nga dugo dinhi sa kini nga dapit. Kay kon buhaton ninyo kini, mosulod sa ganghaan niining balay ang mga hari nga naglingkod sa trono ni David, nga gikan sa iyang kaugalingong kaliwatan—nagasakay sa mga karwahe ug kabayo—uban sa ilang mga alagad ug sa ilang katawhan. Apan kon dili ninyo paminawon kining mga pulong, ako mismo nagpanumpa (ingon sa Ginoo) nga kining balay pagagub-on, kining mga siyudad mahimong walay sulod, ug ang tibuok yuta sa Juda mahimong kamingawan; kay mag-andam ako og mga mananalayag uban sa ilang mga armas, nga mopatay sa mga dili maghinulsol sama sa pagputol sa kahoy. Ug daghang nasud ang moagi niining walay sulod nga siyudad ug mag-ingon sa usag usa: 'Ngano man nga gibuhat kini sa Ginoo niining dakong siyudad?' Ug motubag sila: 'Tungod kay ilang gibyaan ang pakigsaad sa Ginoo nga ilang Dios ug misimba sa ubang mga dios ug misilbi kanila.'

Ug mahitungod sa Haring Hudiyo nga si Jehoiakim mismo, ang balaan nga propeta misulti sa ngalan sa Ginoo, nga tungod kay ang iyang mga mata ug ang iyang kasingkasing nakatutok sa kaugalingong interes ug sa pag-ula sa dugo sa mga inosente, sa pagpanglutos ug kapintas, dili siya pagahilak-an pagkahuman sa iyang kamatayon uban sa mga paghilak sa kasubo sama sa: 'Ala, ginoo ko!' ug 'Ala, iyang kamahalan!' – Ibanuton siya sama sa asno: ihulbot siya ug ilabay sa layo kaayo sa gawas sa mga ganghaan sa Jerusalem (Jer. 22:1–19).

Ang ingon ana ka maisugong mga pulong gikan sa propeta sa Dios, nga gipahayag sa publiko sa atubangan sa mga tawo, nakapukaw sa dakong kasuko sa hari ug sa iyang mga kortesano: Sigurado nga gipatay unta si San Jeremias niadto, kon wala gipreserbar siya sa probidensya sa Dios alang sa umaabot nga misteryosong mga pahibalo alang sa Ginoo. Gidakop siya sa bayolente nga paagi ug, sa kaulaw, gilabay sa prisohan nga nakadena.

Niadtong panahona, miabot ang paghukom sa Dios sa makasasala nga siyudad, nga nadisturbo sa mga pagano nga makalilisang nga butang ug natapakan sa dugo sa mga inosente. – Nebucadnezar, anak ni Nabopolassar, Hari sa Babilonia ug representante sa monarkiya sa Asirya, mibiyahe subay sa sugo sa iyang amahan batok sa Ehipsiyong hari nga si Necho; ug, pagkahuman niyang mapildi ang hukbo ni Paraon sa Carchemish[3299] —nga naningkamot sa pagsakop sa Asirya—dali dayon niyang gituyok ang iyang pwersa batok sa iyang vasalo, ang Hari sa Juda. Gikuha ni Nebucodonosor ang Jerusalem human sa mubo nga pag-atake; ang Hari sa Juda, si Jehoiakim, nadakpan sa ikatulong tuig sa iyang paghari ug, kauban ang napiling mga batan-on gikan sa hari ug sa mga maharlika nga pamilya (lakip na ang propeta Daniel, nga batan-on pa, ug ang tulo ka batan-on nga sila Ananias, Misael ug Azarias) (Dan. 1:1–6), gidala sa Babilonia. Daghang mga lungsoranon sa Jerusalem ang gidala usab didto, ug pipila sa mga sudlanan gikan sa balay sa Dios ang gidala usab.

Paglabay sa mubo nga panahon, si Nebuchednezer, nga misaka sa trono sa Babilonia pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, gibalik si Jehoiakim nga bihag sa Jerusalem, gibalik siya sa katungdanan isip Hari sa Juda, ug gihimong sakop lang niya. Tulo ka tuig ang nilabay sa ingon niini nga paagi: Nagbayad si Joakim og

[3299] Ang siyudad sa Karkemish nahimutang sa panagtagbo sa Hovar ug Eufrates.

buwis sa Hari sa Babilonia, sama sa iyang pagbayad kaniadto og buwis sa Paraon sa Ehipto. Busa, nakagawas siya sa pabug-at sa dominasyon sa Ehipto nga bug-at kaayo nga nagpabilin sa Juda, ug tungod kay wala niya matagna ang umaabot nga dakong katalagman nga dala sa Babilonia—usa ka monarkiya nga bag-o pa lang nagsugod ug nabisi sa paghan-ay sa sulodnong mga kalihokan niini— Si Joakim ug ang iyang mga maharlika, nga mapangahas nga nagpasiya sa pagtangtang sa gapus sa mga Caldeo, mipahugot sa ilang kaugalingon sa maluoy nga pagpakig-uban ug sa tanang matang sa kabuang.

Apan sa wala pa gipahayag ni Jehoiakim, Hari sa Juda, ang iyang pagdumili sa pagkamaunongon kang Nebucadnetsar ug sa publiko gipahayag ang kagawasan sa iyang gingharian gikan sa Babilonia, miabot ang pulong sa Ginoo kang propeta Jeremias, nga anaa sa prisohan niadto, nga nagaingon:

Kuhaa ang usa ka rolyo ug isulat niini ang tanang pulong nga akong gisulti kanimo mahitungod sa Israel ug sa tanang nasud, sukad sa adlaw nga nagsugod ako sa pakig-istorya kanimo sa mga adlaw ni Josias hangtod karon; tingali madungog sa balay sa Juda ug sa katawhan sa Juda ang tanang kalamidad nga akong tuyo nga dalhon kanila, aron sila matag-usa makahawa sa ilang dautang dalan, ug aron akong pasayloon ang ilang mga kalapasan ug ang ilang mga sala.

Gipatuman ni Jeremias kining sugo sa Ginoo pinaagi sa iyang manunulat, si Baruc nga anak ni Neria, nga nagsulat sa usa ka rolyo sa tanang pulong nga gikan sa baba sa propeta. Pagkahuman niini, miingon si Jeremias kang Baruc:

Gibilanggo ko ug gipabantayan; dili ko makagawas ning dapita aron moadto sa balay sa Ginoo. Busa, adto ug basaha sa tingog ang mga pulong sa Ginoo nga imong gisulat gikan sa akong baba sa mga tawo sa balay sa Ginoo sa adlaw sa pagpuasa, ug usab sa tanang Judio nga nianha gikan sa ilang mga lungsod; basaha kini kanila; tingali sila magpakakusog sa pag-ampo sa atubangan sa Ginoo ug mobalik, ang matag-usa gikan sa iyang dautang dalan, kay dako kaayo ang kasuko ug kalagot nga gipahayag sa Ginoo batok niining katawhana."

Gibasa ni Baruc ang mga pulong sa Ginoo, sumala sa gisulat sa gulong, sa atubangan sa katiguman sa katawhan. Nahitabo kini sa ikalima ka tuig sa paghari ni Jehoiakim (Jer. 36:9).

Ang pagbasa sa makasulatan nakahatag og lawom nga pagbati sa tanan; ang katiguman nabati pag-ayo. Ang balita sa nahitabo gipadala sa palasyo sa hari, diin nagtigom ang tanang maharlikang magtatambag niadtong panahona; ilang gipatawag si Baruch sa ilang atubangan. Ang propesiya ni Jeremias, nga gibasa ni Baruc, nakaigo bisan sa mga walay pagtagad ug maluoy nga maharlika, nga nadunot ang ilang konsensya. Nagtan-away sila sa usag usa nga puno sa kahadlok ug nangutana kang Baruc kon giunsa niya pagkasulat niining propesiya. Mitubag si Baruc: 'Gisulti kanako ni Jeremias kining mga pulong, ug gisulat ko kini niining makasulat.'

Miingon ang mga opisyal, 'Kining mga propesiya importante kaayo nga ang sulod niini kinahanglan gyud ireport sa hari' (Jer. 36:10–19).

Ang mga tawo sa ilang tali nga paborable kang Baruch miingon kaniya nga magtago lang siya sa pipila ka panahon; nagmando usab sila nga ang propeta Jeremias ibalhin sa lain nga lugar sa pagkabihag, aron walay makahibalo asa makita ang mga magbalita sa mga sugo sa Dios.

Sa dihang nahibaloan sa hari ang mahitungod sa propetikanhong rolyo, gisugo ni Jehoiakim nga dad-on kini sa iyang atubangan ug basahon sa taas nga tingog sa iyang presensya sa tanang prinsipe. Bugnaw kaayo niadtong panahona: Nobyembre na; ang hari naglingkod sa iyang balay atubangan sa usa ka brazier nga puno sa nagdilaab nga uling, samtang ang mga maharlika nagtindog sa iyang palibot. Ang uban sa mga maharlika[3300] , mitagad pag-ayo sa mga pulong ni Jeremias, apan ang pagbasa sa propesiya wala makahatag og husto nga pagbati sa mapalig-on nga kasingkasing sa hari ug sa iyang mga sugo-sugo nga kortesano. Dili lang kana, apan samtang ginabuklad sa magbabasa ang gulit ug mibasa og tulo o upat ka kolum, putlon kini sa hari gamit ang kutsilyo sa manunulat ug itambog sa kalayo sa kalan; nabasa ang tibuok gulit ug nasunog usab ang tibuok (Jer. 36:1–26). Pagkahuman niini, gisugo ni Jehoiakim ang iyang mga tawo nga dakpon si Jeremias ug si Baruk ug patyon silang duha. Apan tungod sa pag-atiman sa Dios, natago sila niadtong panahona ug nakaluwas sa kamatayon; ug sa dili madugay miabot ang panahon para sa Gingharian sa Juda nga ang mga kaaway ug mga manigdumot sa mga propeta wala nay nahabilin nga panahon aron hunahunaon o buhaton ang ilang pagpanimalos.

[3300] Si Elnatan, Deliah ug Gemariah – mga opisyal sa hari – daw naglaum nga kini nga pagbasa makapukaw sa hari ug makapalihok kaniya, sama sa iyang amahan nga si Josias, padulong sa moral nga pag-uswag. (2 Hari 22:10–13.)

Samtang, pinaagi sa sugo sa Dios, gidala sa propeta Jeremias ang usa ka bag-ong mensahe nga nagpasaway sa dautang hari:

'Kuhaa ang lain nga rolyo,' miingon ang Ginoo kaniya, 'ug isulat niini ang tanang unang mga pulong nga naa sa unang rolyo, nga gisunog ni Jehoiakim, hari sa Juda. Mahitungod kang Jehoiakim, sultihi siya: ingon ni Ginoo – gisunog nimo ang rolyo tungod kay gisulat niini nga ang hari sa Babilonia mosulod gayud ug laglagon kini nga yuta, ug laglagon ang mga tawo ug ang mga hayop nga naa niini. Tungod niini, mao kini ang giingon sa Ginoo mahitungod kang Jehoiakim: ang iyang mga kaliwatan dili na molingkod sa trono ni David , ug pagkahuman sa iyang kamatayon, ang iyang lawas itambog sa kainit sa adlaw ug sa katugnaw sa gabii (Jer. 36:27–30).

Kining sugo sa Ginoo natuman sa balaan nga propeta: gikan sa mga ngabil ni Jeremias, misulat si Baruc og lain nga rolyo, diin daghan ang gidugang sa miaging mga pulong sa propesiya.

Niadtong panahona, sa katingala sa mga Hudiyo, gilibotan sa hukbo ni Nebucadnetsar ang Jerusalem, nga naglangkob sa mga yunit sa magaan nga infanteriya gikan sa Kaldea, Siria, Moab, ug Ammon. Ang balaang siyudad, nga wala mag-andam sa depensa, dali ra nakuha sa mga mananakop; si Haring Jehoiakim nadakpan ug nakasinati og dili malantingong kamatayon: ang iyang bangkay gilabay sa gawas sa pader sa siyudad aron kan-on sa mga mabangis nga hayop ug langgam. Sa ingon niini natuman ang pulong sa propeta nga si Jeremias, nga ang hari sa Juda hatagan og lubong sama sa asno: siya igadala ug igahagak layo kaayo sa gawas sa mga ganghaan sa Jerusalem (Jer. 22:19), ug nga ang iyang patay nga lawas pasagdan nga maekspos sa kainit sa adlaw ug sa katugnaw sa gabii. Apan ang iyang nahibilin nga mga bukog, nga gikalot sa mga mabangis nga hayop, gilubong sa mga Hudiyo sa lubnganan sa pamilya sa hari (2 Cron. 36:8).

Pagkahuman sa kamatayon ni Jehoiakim, ang iyang anak nga si Jehoiachin misaka sa trono sa Jerusalem, ug dili siya mas matinud-anon kaysa sa iyang amahan. Ang balaan nga si Jeremias nagpanghimatuud mahitungod kaniya nga, kauban ang tibuok niyang panimalay, siya ihatag sa Ginoo sa kamot sa hari sa Babilonia – ug dili na gyud niya makita pag-usab ang iyang kaugalingong yuta! – nga natuman sa dili madugay pagkahuman. Si Jeconiah naglingkod sa trono ni David sulod lamang sa usa ka gatos ka adlaw. Sa pag-asdang niya sa trono puli sa iyang amahan, siya, sa usa ka buang nga paglimbong, nagpahimulos sa walay pulos nga damgo nga makasukol kang Nebucadnezar ug misalikway sa pagsumpo kaniya sa iyang kaugalingong kabubut-on o sa pag-ila sa iyang awtoridad ibabaw kaniya. Nagpahimulos sa malimbuot ug idolatrang mga kasal-anan sama sa iyang amahan, nagtuo si Jehoiachin nga makakaplag siya og kaluwasan sa luyo sa lig-on nga mga pader sa Jerusalem, ug sa kaso nga masakop ang iyang kapital, nagsalig siya sa tabang gikan sa Ehipto. Apan na-surprisa siya sa paspas nga pag-atake ni Nebuchednezzar, nga personal nga mitungha sa taliwala sa iyang mga tropang naglibot sa Jerusalem, napugos siya sa pagsuko sa kabubut-on sa mananaog, kauban ang tibuok niyang pamilya, ang tibuok niyang korte, ug ang iyang mga eunuko. Ang tibuok palasyo, ang mga maharlika, ang tanang labing maayong tawo sa yuta sa Juda, ang pinakamaayo sa mga mandirigma ug mga artesano – nga miabot sa napulo ka libo ka pinili nga mga tawo – gidala sa Babilonia; ang bulawan nga mga sudlanan gikan sa Templo sa Ginoo ug ang mga bahandi sa hari gidala usab didto uban sa mga bihag (2 Mga Hari 24:8–16).

Sa ingon niini natuman ang pulong sa propeta nga si Jeremias: Si Jehoiachin, Hari sa Juda—ang singsing sa tuo nga kamot sa Ginoo nga Dios, nga kaniadto nagpangulo sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto—giwagtang gikan sa iyang puwesto ug, sama sa usa ka ginadumtan ug gisalikway nga binuhat, sama sa sudlanan nga dili na magamit, gipahagsa uban sa iyang inahan ug sa iyang katawhan ngadto sa usa ka langyaw nga yuta nga wala nila mailhi, diin sila wala matawo, ug didto sila namatay, nga wala na gayud mobalik sa yuta sa ilang pagkahimugso, nga gihandom sa ilang mga kalag (Jer. 44:24–29).

Pagkahuman sa pagdakop ni Nebucadnezzar sa Jerusalem ug sa pagdeport sa Babilonia sa labing girespeto ug bantugan nga mga tawo sa Gingharian sa Juda, hapit na lang ang mga kabus ug mapainubsanon ang nabilin sa Juda. Aron pagdumala kining nahibilin sa Juda, ang Kaldeong mananakop mitudlo kang Matthan—ang ikatulong anak nga lalaki sa (matuod) nga Haring Josiah, tiyo ni Jeconiah ug igsoon ni Jehoahaz ug Jehoiakim—aron mopuli kang Jeconiah; giusab ang iyang ngalan ngadto sa Zedekiah.

Si Sedekias, usa ka puppet ni Nabucodonosor, naghari sulod sa onse ka tuig, ug sa tibuok niyang paghari hapit wala siyay gibuhat gawas sa paglapas sa utlanan sa paglahutay sa Dios: ang iyang moral nga pagkadautan dako kaayo nga, bisan pa sa labing grabeng mga pagsulay nga miabot kaniya, wala niya mapildi ang iyang dautang

mga hilig, ni makalihok siya ngadto sa Ginoo nga Dios sa Israel uban sa tibuok kasingkasing. Ingon usab kanila ang mga tawo sa iyang palibot—ang iyang suod nga mga kauban ug ang mga pari. Sa Judea, nagkadaghan ang mga pagano nga makalilisang nga butang; ang mismong balay sa Dios, ang templo sa Jerusalem, nadisturbo sa makalilisang nga pagsimba sa mga dios-diosan (Ezek. 8, cf. Jer. 23); Ang mga pulong sa Ginoo, nga gipamulong pinaagi sa baba sa mga propeta, wala tagda; imbis niini, mas gitagad sa mga tawo ang malimbungon nga mga pulong sa mga bakak nga propeta, nga nagtugot sa mainit nga mga tinguha sa mga dautang tawo. Tanan niini nagpundok sa kasuko sa Ginoo, sama sa usa ka panganod nga naghulga, ibabaw sa Jerusalem ug sa tibuok yuta sa Juda, hangtod sa katapusan nga ang Ginoo naglikay sa Iyang nawong gikan sa Iyang katawhan ug gihatag ang balaang siyudad sa Jerusalem sa hingpit nga pagkaguba ug kamingaw (Jer. 52:1–3).

Kining katapusang kalamidad, nga miabut sa Jerusalem ug mao ang labing makalilisang sa tanan nga miuna, nahitabo sa mosunod nga paagi. Si Nebuchednezer, pagkahuman niyang gipadala sa Babilonia ang mga kusgan ug mandirigmang Hudiyo nga misupak kaniya, ug pagkahuman niyang gipahimutang si Sedeqia isip hari sa Herusalem ibabaw sa huyang nahibilin sa katawhan sa Dios, naglaum nga makabaton siya og usa ka kuta sa napaluya nga Juda batok sa Ehipto, ang pakigbisog niini nagpadayon nga nakapabisi kaniya. Gihunahuna sa Kaldeanhong magmamando nga ang iyang protehido, si Zedekiah nga dili manlaban, samtang nagpabilin nga iyang vasalo, mangayo og suporta sa iyang gamhanang gahum ug magpabilin nga masunuron kaniya. Ug mao kini ang nahitabo sulod sa mga tulo o upat ka tuig. Apan unya, pagkahuman niyang napalig-on ang iyang posisyon—o mas tukma pa, pagkahuman lang siya mipahimutang sa trono sa hari—nibiya si Zedekiah sa iyang kontento sa iyang yano nga kahimtang ug gusto nga makagawas sa yugo sa Hari sa Babilonia. Gidasig siya niini sa mga kortesano nga naglibot kaniya, nga gipugngan sa usa ka buang nga pagkabulag; labi na gayud nga makapahinam kaniya ang tambag sa mga gamay nga hari sa silingan—ang mga hari sa Edom, Moab, Ammon, Tiro ug Sidon—nga nasuko usab sa ilang pagsalig sa mga Kaldeano. Ang mga nahibilin naghimo og alyansa batok kang Nebucadnezar ug nagpadala og usa ka embahada sa Jerusalem uban ang usa ka sugyot kang Sedecias nga moapil sa ilang alyansa, aron sila magkahiusa sa pagbatok sa paghari sa Hari sa Babilonia, pagtangtang sa iyang gikaligut-an nga yoke ug pagdumili sa pagbayad kaniya og buhis.

Niadtong panahona, ang Ginoo naghatag og sugo sa propeta Jeremias: 'Maghimo ka og mga pisi ug usa ka yoke, ug ibutang kini sa imong liog; ipadala kini ngadto sa mga hari sa Edom, Moab, Ammon, Tiro ug Sidon pinaagi sa ilang mga sugo; ug sugoa sila nga isulti sa ilang mga magmamando ang pulong sa Ginoo' (Jer. 27:2–4).

Gibuhat gayud sa balaan nga propeta kini: pagkahuman niyang gibutang ang mga pisi ug kahoy nga yoke sa iyang kaugalingong liog, miadto siya sa palasyo ni Sedecias samtang didto pa ang mga sugo sa giingon nga mga hari, ug miingon:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga Hukbo, ang Dios sa Israel: ipahibalo kini sa inyong mga magmamando: Ako ang naghimo sa yuta, sa tawo ug sa mga hayop nga anaa sa nawong sa yuta pinaagi sa akong dakong gahum, ug gihatag ko kini sa bisan kinsa nga akong malipay. Ug karon, akong ihatag kining tanang yuta sa kamot ni Nebucadnezar, hari sa Babilonia. Ang tanang nasud mag-alagad kaniya, ug sa iyang anak, ug sa anak sa iyang anak, hangtod moabot ang panahon alang sa iyang kaugalingong yuta ug alang kaniya. Ug kon ang bisan unsang nasud o gingharian mosupak sa pag-alagad kaniya, ang Hari sa Babilonia, ug dili mosugot sa pisi sa pagkaulipon ni Nebucodonosor, akong silotan kana nga nasud pinaagi sa espada, kagutom ug salot, hangtod nga akong laglagon kini pinaagi sa kamot sa Hari sa Babilonia. Ug ayaw kamo pagpaminaw sa inyong mga salamangkero ug mga manan-aw sa kapalaran, sa inyong mga maghuhubad sa damgo, mga madyikero ug mga astrologo, nga nagasulti kaninyo nga 'dili kamo mag-alagad sa Hari sa Babilonia'; kay nagpanagna sila ug bakak kaninyo, aron pahawaon kamo gikan sa inyong yuta, aron ako makapahawa kaninyo ug makalaglag kaninyo. Ayaw ninyo sila paminawa, kondili pag-alagad kamo sa hari sa Babilonia ug mabuhi; ngano man nga kini nga siyudad ug ang inyong mga yuta pagagub-on (Jer. 27:5–17)?

Nahitabo kini sa ika-upat ka tuig sa paghari ni Sedeqias, hari sa Juda (Jer. 28:1).

Usa ka adlaw, misulod ang propeta sa Dios sa templo sa Ginoo nga adunay yoke sa iyang liog, ug didto nakigkita siya sa usa sa mga bakak nga propeta nga ginganlan og Ananias, nga miingon sa atubangan sa mga pari ug sa tanang katawoan:

'Mao ni ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: Akong bungkagon ang yugo sa hari sa Babilonia; sulod sa duha ka tuig ibalik ko dinhi sa kini nga dapit ang tanang sudlanan sa balay sa Ginoo nga gidala sa Babilonia, ug ibalik ko usab si Haring Jehoiachin ug ang tanang mga Judio nga ania.'

Ug gikuha ni Ananias ang yoke nga naa sa liog sa propeta Jeremias ug gibungkag kini sa duha ka bahin. Mibiya si Jeremias sa templo, apan sa dili madugay, pagkahuman siya nakadawat og pahibalo gikan sa Dios, mibalik siya sa templo ug miingon kang Ananias:

'Paminaw, Ananias! Wala ka gipadala sa Ginoo, ug ginahatagan nimo kining katawhan og bakak nga paglaum. Gibuak nimo ang kahoy nga yugo; himoa ang puthaw nga yugo isip ilisan niini. Kay ang Dios magbutang og puthaw nga yugo sa mga liog sa tanang nasud, aron sila mag-alagad kang Nebucadnetsar, hari sa Babilonia.' Apan ikaw, tungod kay nagsulti ka ug bakak sa ngalan sa Dios, mamatay ka karong tuiga gayud; putlon ka gikan sa nawong sa yuta, tungod kay nagsulti ka batok sa Ginoo.'

Ug sa tinuod, pagkahuman sa usa ka bulan, namatay ang bakak nga propeta.

Pagkadungog niini, nabulag si Sedeqias ug wala siya kaisog, niadtong panahona, nga moikyas sa Hari sa Babilonia sa hayag. Sa ulahi, bisan pa, sa dihang miabot ang Ehipsiyong Paraon nga si Psammetichus II, anak ni Necho, aron mangulo sa mga kaalyadong hari sa Canaan—human sa iyang kadaugan batok sa mga Etiyopiya, nadala siya sa usa ka mapangahas nga plano nga palapdan ang iyang gingharian ngadto sa mga dapit sa Eufrates—Si Sedekias misalmot sa mga kaalyado sa hayag: mibulag siya kang Nabucodonosor, gideklarar ang iyang kaugalingon nga kaatbang niini, ug wala magtagad sa mga pagdasig sa balaan nga Jeremias, nga kanunay nagahatag kaniya ug sa tibuok katawhan og tukmang ug matarong nga tambag.

Samtang niini, sa samang panahon, ang propeta Jeremias tinago nga nagpadala og mensahe[3301] ngadto sa Babilonia sa mga Hudiyo nga nadala didto sa pagkaulipon. Sa iyang mensahe, iyang gipahibalo ang iyang mga kaigsuonan sa nasud nga, sumala sa sugo sa Dios, magpabilin sila didto sulod sa pitongpulo ka tuig, ug sa ngalan sa Dios iyang gihangyo sila 'nga magtukod ug mga balay alang sa ilang kaugalingon didto ug magtanum ug mga ubasan, magplano ug kaminyoon alang sa ilang mga anak nga lalaki ug babaye, aron ang pinili nga katawhan dili moubos samtang sila anaa sa pagkaulipon, apan aron ang pinili nga katawhan modaghan, ug usab nga mag-atiman sa kaayohan sa siyudad diin sila nagpuyo, ug mag-ampo alang niini ngadto sa Dios, kay kon kini molambo, sila usab molambo, ug sila magpuyo sa kalinaw ug kahilom'. Gawas pa niana, sa ngalan sa Dios, gipahimangnoan sa balaan nga propeta ang iyang mga kaigsuonan sa nasud batok sa mga bakak nga propeta ug sa mga gitawag nga patriyota nga anaa kanila ug nagasaad kanila og paspas nga kaluwasan gikan sa pagkaulipon, kay ingon niini ang Ginoo: 'Sa diha nga makatapos na ang pitopulo ka tuig alang kaninyo sa Babilonia, mabisita ko kamo ug tumanon ang akong maayong pulong mahitungod kaninyo, aron ibalik kamo niining yuta; kay nahibalo ako sa mga plano nga naa sa akong hunahuna alang kaninyo, mga plano alang sa kaayohan ug dili alang sa kadaut, aron hatagan kamo og umaabot ug paglaum' (Jer. 29:5).

Ang sulat ni Jeremias maampingong gibasa ug gituman sa mga Hudiyo nga nadakpan ug gidala sa Babilonya; bisan pa ang mga bakak nga 'manggugugma' sa ilang masakiton nga yutang natawhan—ang mga bakak nga propeta—nagpamilyar sa sulat, bisan pa nga kini nakapukaw sa ilang kasuko ug tinguha nga panimalos batok sa propeta. Nagsulat sila gikan sa Babilonia ngadto sa mga pari sa Jerusalem, nagmando nga pugngan si Jeremias sa pagpanagna ug pagsulat og mga mensahe. Dili lang kana, nagmando usab sila nga si Jeremias, samtang nakagapos, ipabilin sa hugot nga pagbantay sa pagka-ulipon, aron dili niya masamok ang mga tawo pinaagi sa iyang mga pulong o sa iyang mga sulat, pinaagi sa pagpukaw sa kahadlok sa dugay nga pagka-ulipon. Bisan pa niana, ang propeta sa Dios, bisan pa sa mga pagdili ug kadena nga gibutang kaniya, wala mohunong sa pagpahayag sa pulong sa Ginoo ug sa pagdeklara nga ang Ginoo mabisita ang mga gipalayas ngadto sa Babilonia sa Iyang kalooy, samtang ang mga nabilin sa Jerusalem, sa pikas bahin, laglagon sa Iyang matarong nga kasuko.

'Tan-awa,' ingon sa Ginoo mahitungod sa hari nga naglingkod sa trono ni David ug mahitungod sa tanang katawhan nga nagpuyo niining siyudad, 'ipadangat ko kanila ang espada, kagutom ug salot, ug buhaton ko sila nga sama sa mga bulok nga igos nga dili makaon tungod kay dili sila angay; ug ako sila paninguhaon ug ihatag aron mahimong usa ka panultihon sa taliwala sa tanang gingharian sa yuta, usa ka panalangin ug usa ka kahadlok, usa

[3301] Ang sulat ni Jeremias gidala didto sa mga sugo sa hari, nga gipadala ni Sedeqias uban sa mga halad kang Nebucadnetsar (Jer. 29:3).

ka pagpanawa ug usa ka pagpang-insulto sa taliwala sa tanang nasud diin ako sila dad-on, tungod kay wala sila magtuman sa akong mga pulong (Jer. 29:1–32).

Duol sa Jerusalem nahimutang ang walog sa mga anak ni Hinnom, nga gitawag Topheth, diin gitukod ang hataas nga mga halaran; didto ang daotan nga mga Hudiyo naghalad og sakripisyo kang Molech, gipatay ug gisunog ang ilang mga anak nga lalaki ug babaye; Kini nga dapit kanunay napuno sa kusog nga tingog sa mga trumpeta ug simbal, nga nagtabon sa desperadong paghilak ug pag-agoy sa mga bata nga ginapatay. Aron isaway ang ingon ana ka makalilisang, dili makatawo nga kalapasan sa balaod taliwala sa iyang mga kaubang panahona, ang propeta Jeremias, pinaagi sa sugo sa Dios, mipalit og usa ka palayok nga hinimo sa gilata nga luad gikan sa usa ka magbubuhat og palayok ug miadto sa walog sa Tophet, gidala ang mga tigulang sa katawhan ug ang mga tigulang sa pagka-pari. Didto siya misinggit sa kusog nga tingog:

'Paminawa ang pulong sa Ginoo, O mga hari sa Juda ug mga pumoluyo sa Jerusalem! 'Mao kini ang giingon sa Dios sa Israel: "Tan-awa, ako magdala sa kalamidad dinhi sa kini nga dapit, nga sa pagbati pa lang sa ngalan niini, magkurug na ang dalunggan sa bisan kinsa, tungod kay gibyaan ko sa akong katawhan ug gihimo nila kini nga dapit alang sa mga langyaw, ug nagasunog sila didto ug insenso sa ubang dios nga wala mailhi sa ilang mga amahan o sa ilang mga hari kaniadto; Gipuno nila kining dapita sa dugo sa mga inosente; nagtukod sila og hataas nga halaran ug gisunog nila ang ilang mga anak sa kalayo ingon halad-sunog kang Baal—usa ka butang nga wala Nako silang gisugo buhaton, ug wala gayud kini misulod sa akong hunahuna. Busa, tan-awa, moabot ang mga adlaw, ingon sa Ginoo, nga kining dapita dili na pagatawgon nga Topheth—ang Walog sa Hinnom—kundi ang Walog sa Pagpatay ug Paglaglag; kay dinhi daghang katawhan sa Juda ang pagapatyon sa espada sa ilang mga kaaway; ug ihatag nako ang ilang mga bangkay isip pagkaon sa mga langgam sa kahanginan ug sa mga mananap sa yuta. Ako magdalá sa kalaglagan niining siyudad, ang Jerusalem, ug himuon ko kini nga butang sa kahadlok ug katingala sa tanan; ang matag molabay mopahadlok ug mopanghuyop sa dili pagtuo sa tanang samad niini. Ug kan-on nila ang unod sa ilang mga anak nga lalaki ug ang unod sa ilang mga anak nga babaye; ang matag tawo mokaon sa unod sa iyang silingan samtang sila ginapalibotan ug anaa sa kaguol, sa dihang ang ilang mga kaaway, nga nangita sa ilang kinabuhi, nakapalibot ug nagpangharang kanila (Jer. 19:3–9).'

Pagkahuman niyang gipahayag kining makalilisang nga mga pulong sa ngalan sa masuko nga Dios, gilabay ni San Jeremias ang banga nga luad nga iyang gihuptan ngadto sa yuta, gipikas kini sa atubangan sa tanan, ug miingon:

'Ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo sa mga Hukbo: Sama sa pagkabungkag niining palayok nga puthaw nga dili na mabalik, mao usab akong pagabungkag niining katawhan ug sa siyudad; buhaton ko ang Jerusalem sama sa Topheth – ang mga balay sa katawhan sa Jerusalem ug ang mga balay sa mga hari sa Juda mahimong sama sa dapit sa Topheth, hugaw' (Jer. 19:10–13).

Pagkahuman niyang gipahayag kining makalilisang nga propesiya, mibiya si Jeremias sa Topheth ug mibalik sa Jerusalem. Didto, samtang nagtindog sa patyo sa Templo sa Ginoo, iyang gisultihan ang katawhan sa mosunod nga mga pulong:

'Mao ni ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: "Tan-awa, akong dad-on niini nga siyudad ug sa tanang lungsod niini ang tanang kalamidad nga akong gipahayag batok niini, tungod kay dautan sila ug wala magpaminaw sa akong mga pulong" (Jer. 19:14–15).'

Kining mga pulong sa propesiya nakapasuko kaayo kang Pasur, ang pari nga siya usab ang magbabantay sa balay sa Ginoo. Gihampak niya ang propeta Jeremias ug gibutang siya sa bitag, nga naa sa , ang ibabaw nga ganghaan sa Benjamin, tupad sa balay sa Ginoo. Apan sa sunod adlaw gipagawas ni Pasur si Jeremias, ug miingon si Jeremias kaniya: 'Dili angay ang ngalan nga "Pashur" (kalinaw kanimo) ang imong ngalan, kondili "Mahor-Mishaviv" (kahadlok sa tanang dapit); kay mao kini ang giingon sa Ginoo: "Tan-awa, akong himuon ka nga kahadlok sa imong kaugalingon ug sa tanan nimong higala; kamo tanan mahulog sa espada sa inyong mga kaaway: makita nimo kini sa imong kaugalingong mga mata. Ug itugyan ko ang tanang Juda ngadto sa kamot sa hari sa Babilonia, ug dad-on niya sila sa Babilonia ug patyon sila sa espada. Ug itugyan ko ang tanang bahandi niining siyudad ug ang tanan niini nga mga butang, ug ang tanang bahandi sa mga hari sa Juda, ngadto sa kamot sa ilang mga kaaway; ug ilang panakawan kini, kuhaon kini, ug dad-on kini sa Babilonia. Ug ikaw, Paschor, ug ang tanan nga nagpuyo sa imong balay, madala sa pagkaulipon; ug moanha ka sa Babilonia ug mamatay didto, ug didto ikaw ug ang tanan nimong mga higala, nga imong gipaka-profesiya sa bakak, pagahilot didto' (Jer. 20:1–6).

Sa dili madugay natuman kini nga propesiya ni San Jeremias. Sa ikasiyam ka tuig sa iyang paghari, si Sedeqias, Hari sa Juda, misupak sa hayag nga paagi batok sa Hari sa Babilonia ug giputol ang iyang pagkamaunongon kaniya; ug sa ika-napulo ka adlaw sa ika-napulo ka bulan, si Nabucodonosor misulong (Jer. 52:4) sa Jerusalem uban sa iyang dagkong hukbo ug gilibotan kini sa tanang kilid; nagtukod siya og hataas nga mga talugbag sa palibot sa mga pader niini, diin iyang gitukod ang mga tore sa pag-atake. Miabot na ang makalilisang nga takna para sa Jerusalem! Sa kapital sa Gingharian sa Juda, nga gipanalipdan sa lig-on nga mga pader ug daghan og suplay sa tubig ug tanang matang sa pagkaon, tungod sa dakong kadaghan sa mga tawo nga nangitag dalangpanan gikan sa paglusob sa mga Caldeo (Jer. 35:11), – Mao kini ang giingon sa Ginoo: 'Tan-awa, akong ihatag kining siyudad ngadto sa kamot sa hari sa Babilonia, ug siya kini dakpon ug sunogon; ug ikaw, oh hari, dili makalingkawas sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makalingkawas gikan sa iyang kamot, kondili madakpan ka niya; ug dili ka makaling

'Mao kini ang giingon sa Ginoo: "Tan-awa, akong ihatag kining siyudad ngadto sa kamot sa hari sa Babilonia, ug siya makuha kini ug pagasunogon; ug ikaw, oh hari, dili makalingkawas sa iyang kamot, kondili madakpan ka gayud ug itugyan kaniya, ug madala ka sa Babilonia"' (Jer. 34:2–3).

Apan, sa paglaum nga maluwas ang Jerusalem gikan sa hingpit nga pagkaguba ug ang Gingharian sa Juda gikan sa kadaut, gisugyot ni Jeremias kang Zedekias nga kusang mopasa sa iyang kaugalingon kang Nebucadnetsar, nga nagasalig sa iyang pagkamaayo. Apan ang mga bakak nga propeta ug ang mga pangunang pari misupak sa tambag sa propeta sa Dios sa tanang paagi ug, gidasig sa walay pulos nga mga damgo sa mga mahiligon sa kaugalingon ug ambisyosong mga maharlika, napahimo ang hari nga dili maminaw kang 'Jeremias, nga ilang gitawag nga buang' (Jer. 28).

Samtang ang walay pulos nga kadasig ni Zedekiah ug sa iyang mga magtatambag, nga misalikway sa kusang pagsumiter sa Hari sa Babilonia, daw nakakaplag og pipila ka pag-angkon, bisan pa sa mubo lang nga panahon. Ang Paraon sa Ehipto, nga diin gisandigan sa Hari sa Juda, kauban ang uban pang mga kaalyadong hari nga nahisgutan kaniadto, ang iyang hukbo ug mibyahe aron tabangan si Sedeqias, nga gikubkob sa mga Caldeo. Pagkahibalo ni Nebuchednezer niini, dali niyang gikuha ang pag-atake sa Jerusalem ug miduaw uban sa tanan niyang pwersa batok sa iyang pangunang kaatbang (Jer. 37:5). Usa ka talagsaong kalipay ang misidlak sa Jerusalem. Sa pag-abli sa mga ganghaan nga nagpabilin nga sirado sulod sa hapit usa ka tuig, ang mga tawo sa Jerusalem midagsa gikan sa siyudad aron matilawan ang pagbati sa kagawasan ug aron makita ang kahimtang sa mga kasikbit nga baryo ug lungsod, ug unsay nahitabo sa mga uma ug ubasan. Nagtuo ang mga Hudiyo nga dali ra kaayo gikuha ni Nebuchednezzar ang pag-atake sa ilang siyudad ug mihawa siya, tungod kay nasabtan niya ang kahuyang sa iyang mga pwersa ug ang dili mahimo nga mapildi ang kuta sa ilang kapital. 'Tan-awa,' nagpasigarbo ang mga zelota nga nalimbong sa ilang damgo sa gahum sa ilang yutang natawhan, 'ang Hari sa Babilonia wala kita mapildi ug nilayas nga mapasipala.' Ug ilang gipangdaot ang propesiya ni Jeremias, nga blasphemous nilang gisaway nga wala matuman. Bisan pa niadto, ang balaan nga si Jeremias nagpadayon sa walay pagduha-duha sa pagpahayag nga ang Jerusalem kuhaon sa mga Caldeanhon.

'Ang mga Kaldeano,' miingon siya, 'mobalik ug makig-away batok niining siyudad; dakpon nila kini ug sunogon. Ayaw ninyo limbongi ang inyong kaugalingon! 'Bisan pa kon mapalayas ninyo ang tibuok hukbong Kaldeo nga nakig-away kaninyo, ug mga samaran na lang ang mabilin kanila, mosaka gihapon sila, ang matag-usa gikan sa iyang kaugalingong tolda, ug pagasunogon kini nga siyudad' (Jer. 37:7–10).

Pagkahuman nga mihawa ang mga Caldeano sa Jerusalem, si Jeremias, ang propeta sa Dios, kauban ang uban pang mga Hudiyo nga mibiya sa siyudad nga gipangharian, misakay sa asno ug mibyahe paingon sa iyang lungsod nga natawhan nga Anathoth, sa tribo ni Benjamin, diin siya adunay kabtangan. Apan sa diha pa lang

niyang naabot ang ganghaan sa Benjamin, gipahunong siya sa kapitan sa mga bantay sa maong ganghaan, usa ka tawo nga ginganlan og Irshiah, apo sa bakak nga propeta nga si Ananias (nga nahisgutan na kaniadto), nga gipahibaloan ni Jeremias nga hapit na ang iyang kamatayon. Kining si Irsia, tungod sa kasuko sa propeta tungod sa iyang lolo, gipugngan siya, nga nagduda nga traydor siya.

'Gusto ka mo-ilisan sa mga Caldeo,' ingon ni Irsia.

Diin mitubag si Jeremias:

'Bakakon ka—dili ko moadto sa mga Caldeo, kondili sa akong kaugalingong siyudad, diin aduna koy kabtangan.'

Apan, bisan pa sa iyang pagpasalig, gikupot sa guwardiya ang sulugoon sa Dios ug, sa mabangis nga pwersa, gidala siya sa atubangan sa mga prinsipe; ug kini, nalipay sa kahigayunan nga matuman ang ilang dugay nang dautang plano batok sa inosenteng tawo nga usa ka tunok sa ilang kiliran, giisip siya nga tinuod nga espiya, gipakanaog siya og daghang hampak ug gibilanggo siya sa usa ka sulpotan sa ilawom sa yuta sa balay ni Jonathan—ang manunulat, usa ka malupigon ug walay kasingkasing nga tawo (Jer. 37:12–16)—nga gisaligan sa pagbantay sa priso. Apan wala sila kaisog nga hikapon o patyon ang propeta, kay nahadlok sila nga masuko kanila ang ilang hari, si Sedekias, nga bisan pa sa iyang kahadlok (Jer. 37:19), usahay nagpakita og pabor kang balaan nga Jeremias. Sumala sa sugo ni Zedekiah, ang propeta sa Dios dali nga gibalhin gikan sa kalapaan sa silong paingon sa prisohan sa palasyo, diin siya gihatagan og pan (Jer. 37:21) ug diin siya nakahimo sa pagpadangat sa iyang mga pagtulon-an ngadto sa mga tawo.

Ang malipayong selebrasyon sa Jerusalem, bisan pa man, mubo ra kaayo. Si Nebucadnetsar, nga naglibot sa kapital sa mga Hudiyo sulod sa 390 ka adlaw ug mihunong sa pag-atake aron lang supakon ang Paraon sa Ehipto nga miabot aron motabang kang Sedecias, dali ra niyang napahawa ang iyang kaaway ug mibalik pag-usab sa Jerusalem, nga gilibotan pa gyud kini nga mas hugot kaysa kaniadto. Ang kampanya sa mga Kaldeano batok sa mga Ehipsiyo milungtad og kapin sa 100 ka adlaw; apan ang katapusang pag-atake sa Jerusalem milungtad lamang og 40 ka adlaw (Ezek. 4:5–6).

Sa tibuok niining panahona, ang balaan nga propeta Jeremias wala gyud mohunong sa pagdasig sa mga Hudiyo nga mobalik sa Dios sa paghinulsol, nga nagtudlo kanila sa mga propesiya nga karon klaro nang natuman, nga miabot na ang panahon sa silot nga gisugo sa Dios alang sa mga dautang buhat sa mga makasasala, ug naghatag siya og maayong tambag nga dili mosukol sa kabubut-on sa Dios ug mosumpo sa mga Caldeo.

'Mao kini ang giingon sa Ginoo,' ingon ni Jeremias, 'kinsa may magpabilin niining siyudad mamatay sa espada, sa gutom ug sa salot; apan kinsa may mogawas ngadto sa mga Caldeanhon mabuhi; siya makaluwas unta sa iyang labing bililhon nga bahandi—ang iyang kalag—ug magpabilin nga buhi. 'Apan kining siyudad, sa walay duhaduha, dakpon sa hukbo sa hari sa Babilonia' (Jer. 38:2–3).

Pagkadungog sa ingon ana nga mga pulong gikan sa propeta, ang mga prinsipe sa mga Hudiyo ug mga fanatikong patriyota, nga wala'y pagsabot sa tinuod nga gugma alang sa ilang nasud, mituyok ngadto sa hari uban ang hangyo:

'Pataya kining tawoha, kay gipakunhod niya ang kaisog sa mga sundalo ug sa tibuok katawhan pinaagi sa iyang gipamulong; kay kining tawoha wala magpangita sa kaayohan sa iyang katawhan, kondili sa ilang pagkaguba ug kaulaw.'

Mitubag kanila si Haring Sedekias sa pagkawalay paglaum:

'Naa siya sa inyong kamot—buhaton ninyo kaniya ang inyong gusto; walay mahimo ang hari batok sa inyong kabubut-on' (Jer. 38:4–5).

Si Santo Jeremias dayon gipaubos gamit ang mga pisi ngadto sa usa ka lawom nga hukay sa patyo sa prisohan sa hari, nga puno sa hugaw nga lapok. Niining lungag, ang inosenteng tawo sa Dios nag-antos, nalubong hangtod sa iyang liog sa lapok; ug unta namatay siya didto tungod sa kabasa ug kagutom kon wala siya giluwas sa usa ka langyaw nga mahadlokon sa Dios. Sa korte sa hari adunay usa ka eunuko nga ginganlan og Abdemelech, usa ka Etiyopyan; sa dihang nadungog niya nga gilabay si Jeremias sa lubnganan, nasuko siya sa ingon ana nga dili angay nga pagtratar sa girespetong propeta, ug mituyok siya sa hari, nga miingon:

'Ginoo, Oh Hari! Sayop ang imong pagbuhat sa pagtratar kang propeta Jeremias sa ingon ani, nga gibutang siya sa katalagman sa kamatayon.'

Gisugo sa hari si Abdemelech nga kuhaon siya gikan sa lubnganan. Unya gitawag ni Zedekiah si Jeremias ngadto kaniya ug sa pribado nangutana kon tinuod ba ang tanan niyang gipangpanagna.

Mitubag ang propeta:

'Kung isulti ko kanimo ang tinuod, dili ba nimo ako patyon? Ug kung mohatag ko kanimo og tambag, dili ba ka maminaw kanako.'

Mipasalig pag-ayo ang hari kang Jeremias nga dili niya siya patyon o itugyan sa mga nangita sa iyang kamatayon. Unya miingon si Jeremias kang Sedeqias:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga Hukbo, ang Dios sa Israel: kon ikaw (magtugot ug) mogawas sa atubangan sa mga kumander sa Hari sa Babilonia, maluwas ang imong kinabuhi ug dili pagasunogon kining siyudad, ug mabuhi ka uban sa imong panimalay; apan kon dili ka mogawas ngadto sa mga kumander sa hari sa Babilonia, kini nga siyudad itugyan sa mga Caldeo, ug ilang sunogon kini, ug dili ka makalingkawas sa ilang kamot.

Ang hari, nadani sa iyang gitawag nga mga higala, wala maminaw sa propeta ni mosunod sa iyang maayong tambag. Apan, tungod kay nahadlok siya sa paglimbong gikan sa maong mga higala—dili kaayo alang kang Jeremias kondili alang sa iyang kaugalingon—gisultihan niya ang tawo sa Dios nga walay bisan kinsa ang angay makahibalo sa ilang tinago nga pakighinabi ug nga, kon pangutan-on siya sa mga prinsipe bahin niini, motubag siya: 'Nangayo ko sa hari nga dili na ko ibalik sa balay ni Jonathan, basi mamatay ko didto.'

Ug ang propeta nagpabilin nga gipabantayan sa patyo sa mga bantay sa hari sa tibuok panikop sa Jerusalem, hangtod sa adlaw nga gidala siya sa mga Caldean. Nahitabo kini sa ikalabing-usa ka tuig sa paghari ni Sedeqias (Jer. 38:1–28).

Sa katapusan, miabut na ang katapusang takna para sa siyudad, ang himayaong kuta sa Israel – ang Jerusalem: mikunhod kaayo ang ihap sa mga nagdepensa niini nga dili na nila mapugngan ang pader sa siyudad; wala nay pan sa siyudad – ang kahadlok sa gutom nagbitay ibabaw sa kapital sa mga Hudiyo; Gipugngan sa kahadlok, ang mga tawo sa Jerusalem nawala na ang nahibilin nilang pagkatawo: dili na sila 'nagaonay sa usag usa' sa di-literal nga paagi, kondili literal na gyud nga 'gikaon ang unod sa ilang mga anak nga lalaki ug babaye ug sa ilang mga silingan'. Busa natuman ang propesiya ni Jeremias! (Jer. 19:9 ug uban pa.)

Sa ikasiyam ka adlaw sa bulan sa Tammuz, ang ika-upat nga bulan, sa ikasiyam ka adlaw sa ikalabing-usa ka tuig sa paghari ni Sedeqia (Jer. 39:2) (sa bulan sa Hunyo 589 BC), gibuak sa mga Caldeo ang dakong bahin sa pader sa siyudad ug misalakay sa Jerusalem. Si Nebucadnezzar mismo wala didto niadtong panahona. Nasa Riblah siya, sa Siria. Ang iyang mga kumander, pagkahuman sa pagsulong sa siyudad, nagtukod sa ilang mga tolda sa Tunga-tungang Pultahan, nga nahimutang taliwala sa Siyon ug sa Ubos nga Siyudad (Jer. 39:1–3). Ang mabangis nga mga mandirigma, nga napungot tungod sa dugay nga pag-atake, nanglata sa tibuok siyudad ug wala magpakita og kalooy bisan kinsa. Ang mga taga-Juda, gikapoy sa gutom ug kahadlok—tanan nga makalihok—naglayas (2 Mga Hari 25:2). Si Haring Sedekias, kauban ang iyang mga bantay, nakalusot pinaagi sa usa ka tinago nga agianan duol sa harianong tanaman sa amihanan-sidlakan nga bahin sa siyudad sa gabii ug nakatakas gikan sa kapital. Nagplano siya nga magpanalipod sa kamingawan sa Gilead. Apan dali ra kaayo nabantayan sa mga Caldeon ang iyang pag-ikyas, ug gipadala nila ang mga sundalo aron sundon siya ug ang iyang mga kauban. Dali ra kaayo nadakpan ang mga nag-ikyas sa kapatagan sa Jerico. Ang mga sundalong kauban sa hari milayas o napatay. Nadakpan si Zedekiah ug gidala sa atubangan ni Nebucadnezzar sa Riblah, usa ka siyudad sa Syria. Gidala usab didto ang punong pari nga si Seraiah ug ang opisyal sa templo nga si Zephaniah, nga nadakpan sa siyudad, ingon man usab ang eunuco, ang pangulo nga kumander sa hukbo, pito ka mga maharlika nga nagtindog sa atubangan sa hari, ug unom ka pulo ka bantugang representante sa katawhan. Ang mananaog nagpahayag sa iyang paghukom batok sa napildi: ang mga anak ni Sedekias ug ang tanang pumoluyo sa Jerusalem, gidala sa atubangan sa makalilisang nga pagtan-aw sa magmamando sa Sidlakan, gipatay sa atubangan sa mga mata sa malas nga Hudio nga hari; gipangkuha dayon ang iyang kaugalingong mga mata, ug pagkahuman gipadala siya sa mga gapus nga bronse paingon sa Babilonia ug gipriso didto, diin siya namatay (Jer. 52, cf. Jer. 39:4–7).

Usa ka bulan pagkahuman sa pagdakop sa mga Caldean sa Jerusalem (Jer. 52:12), miabot didto si Nebuzaradan, ang kumander sa mga bantay ni Nebucodonosor. Ang kapital sa gingharian sa mga Hudiyo nahimong puloy-anan sa mga patay: ang tanan niini nga ganghaan nag-inusara, ang mga dalan paingon sa Siyon walay tawo, ang mga pari nag-antos, ug ang mga batan-on nga lalaki ug babaye sa Juda gipyatpit sama sa pagyatpit

sa ubas (Lamentasyon 1:1–15). Bisan pa niana, ang siyudad, ang kapital sa mga kaliwat ni David, nga hangtod niadto katingalahan ug himayaon, nagbarog gihapon, nagpabilin ang iyang kadungganan ug katahum. Ang mga kumander sa militar nga nakadaog niini wala'y awtoridad sa paghukom sa kapalaran niini. Ang magmamando sa mga Kaldeano mismo nabahin ang hunahuna: sa usa ka bahin, gusto niya nga adunay kuta sa yuta sa Juda aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon batok sa dautang tuyo sa hari sa Ehipto, ug ang Jerusalem, uban sa iyang lig-on nga mga pader, mahimong mapuslanon alang niini nga katuyoan; apan sa laing bahin, dili niya malikayan ang pagduda sa usa ka katalagman alang sa iyang kaugalingon: nga ang kanunay nga malimbongon ug mapanghimagsik nga mga Hudiyo magpahimulos niini nga kuta alang sa ilang malimbongong katuyoan. Ang ikaduhang hunahuna ang nidaug: gisugo ni Nebuchednezzar si Nebuzaradan sa buluhaton nga gub-on pag-ayo ang Jerusalem. Kini nga katapusang, hingpit nga pagkaguba sa Jerusalem gilarawan sa makapaguol nga paagi ni San Jeremias, nga gipagawas ang iyang dakong kasubo sa mga bersikulo sa iyang 'Lamentations'. Ang pagkaguba sa balaang siyudad grabe nga nakapaguol sa kasingkasing sa mga tawo sa Israel – nga nagsugod sa ilang matinud-anong paghilak 'sa mga suba sa Babilonia' (Salmo 136), nagpadayon sila sa pagbuhat niini hangtod karon, nga nagsaulog sa adlaw nga gipahinungod sa paghinumdom niining hitabo pinaagi sa pagpuasa ug paglakaw nga hubas ang tiil – walay botas o sapatos isip timailhan sa pagminusmus.

Nakadawat si gobernador Nebuzaradan og espesyal nga sugo gikan sa iyang agalon nga si Nebucadnezar mahitungod sa balaan nga propeta Jeremias – mao kini: dad-a siya ug bantayi siya uban sa espesyal nga pag-atiman, aron mabuhi siya nga walay pagpugos, ayaw siya pagdaota, ug tugoti siya nga buhaton ang iyang gusto sa tanang butang (Jer. 39:11–12). Nasayud kaayo si Nebucadnezzar kang Jeremias, sa iyang mga propesiya ug sa tambag nga iyang gihatag kang Haring Sedecias; mao nga gihatagan niya si Nebuzaradan og ingon nga mga sugo bahin sa kapalaran sa propeta.

Si Santo Jeremias, nga atol sa pag-atake sa Jerusalem gipriso sa kadena ug gibantayan sa patyo sa harianong guwardiya, nadakpan sa mga Caldeo kauban ang ubang mga Hudiyo; Pag-abot ni Nebuzaradan sa Jerusalem, gidala dayon siya sa atubangan niining tawoha, nga adunay awtoridad sa pagtino sa kapalaran sa siyudad ug sa tibuok Gingharian sa Juda, ug nadungog niya ang mosunod nga mahigalaong mga pulong gikan kaniya: 'Gidiktar sa Ginoo nga imong Dios kini nga kalamidad sa niini nga dapit ug gibuhat Niya ang Iyang gisulti... Apan karon gipagawas tika gikan sa mga kadena sa imong mga kamot: kung gusto ka mosunod kanako paingon sa Babilonia, adto ka; apan kung dili ka gusto mosunod kanako, pabilin ka. Ang tibuok yuta naa sa imong atubangan; bisan asa ka gusto moadto, ug bisan asa ka malipay moadto,adtoa kana' (Jer. 40:1–4). Gipadayag ni Jeremias ang iyang tinguha nga magpabilin sa iyang natawhan.

Pagkahuman siya gipagawas ug pagkakita sa maprotektang pabor nga gipakita kaniya ni Nebuzaradan, una sa tanan gipang-atiman ni Jeremias ang Balaang Dapit sa Dios, ang labing bantog nga kaanyag ug himaya sa tibuok kasaysayan sa Israel—mao ang Kaban sa Tugon—aron kini dili mapukan sa mga langyaw, ug aron ang himaya sa Dios dili malapasan. Dayon, mapangahas nga nangayo ang propeta sa mananakop og pagtugot nga madala ang santuwaryo sa Dios sa Israel, sa wala pa ang Templo sa Ginoo masakpan sa pagpanakod ug pagsunog. Ug sa pag-abuso niini nga pagtugot, gipangita niya ang mga matinud-anong pari ug mga Levita nga nakaluwas, gidala sila uban kaniya, ug, nga walay kahadlok ug walay babag nga nag-agi taliwala sa mga Caldeo uban kanila, misulod sa templo nga gitukod ni Solomon. Didto, gisiga sa propeta sa Dios ang lampara nga iyang giandam gamit ang kalayo nga milagrosong mibaba gikan sa Ginoo sa mga adlaw ni Moises ug Aaron alang sa halad nga gisunog (Lev. 9:24) ug nga gipadayon nga nagdilaab sa halaran sukad niadto, ug gitago niya kana nga lampara sa usa ka uga nga balon, nga adunay lig-on nga pagtuo ug propetikanhong nakamatikod nga, bisan pa kon kini nga kalayo pansamantalang mapalong didto (nga milagrosong nahimong lain nga elemento, mao ang daghang tubig), kini, sa takdang panahon, mobalik sa dati nga kinaiyahan niini ug mosiga pag-usab; nahitabo kini sa pagbalik sa mga Israelinhon gikan sa pagkaulipon sa Babilonya, sa dihang gitukod pag-usab ang Templo sa panahon ni Nehemias, daghang katuigan human sa kamatayon sa balaan nga propeta Jeremias, nga nagtabon niining kalayo sulod sa awan ug gipatag ang maong dapit mismo, aron kini dili makita ug nagpabilin nga wala mailhi sa bisan kinsa sulod sa dugay nga panahon (2 Maccabees 1:19–32).

Pagkahuman matago ang kalayo sa halaran, gidala sa propeta sa Dios ang Kaban sa Tugon, gikuha kini gikan sa Templo ug gitago sa iyang kaugalingong balay hangtod nga nahunong ang kagubot sa siyudad, nga misangpot tungod sa sugo ni Nabuzaradan niadtong panahona bahin sa pagpanakod ug pagsunog sa Jerusalem.

Sa dihang nadala na ang santuwaryo sa Ginoo gikan sa templo, ang mga sundalong Caldeo, sumala sa sugo ni Nebuzaradan, dayon gipundok ang tanang bahandi sa templo—bulawan, pilak, ug bronse—aron ipadala sa Babilonia, ug ilang gipailawom ang templo mismo sa hingpit nga pagkaguba; Sa samang higayon, ang tanang palasyo sa hari ug ang labing maayong mga balay nga nagpalamuti sa mga kadalanan sa Jerusalem gilaglag usab ug gisunog; ang mga pader sa siyudad gikutkot ug gipapas hangtod sa yuta. Daghang mga Hudiyo ang napukan sa espada sa mga mananakop, ug labi na gayud sa walog sa Tophet, diin kaniadto gisakripisyo sa mga daotan ang ilang mga anak nga lalaki ug babaye kang Moloch, ug diin karon gidala sila sa mga Caldeo aron patyon. Kadtong nakaluwas ug aduna pa'y kusog gipanguha pagkahuman ug gipadala sa pagkaulipon. Ang mga huyang ug walay-puy-anan ra sa mga mapanghimagsik ang nabilin sa Judea; sumala sa sugo ni Nebuzaradan, gihatagan sila og mga ubasan ug uma aron ilang tanumon ug aron mabuhi sila (Jer. 39:10; 2 Hari 25:12).

Gibyaan ang Jerusalem nga gipanguhaan ug gilaglag, gitudlo ni Nebuzaradan si Gedaliah, anak ni Ahikam—ang mao gihapon nga tawo nga kaniadto nakaluwas kang Jeremias gikan sa kamot sa iyang mga mamamatay ug nga mipili nga puy-anan dili sa Jerusalem kondili sa Massiph[3302] , duol sa Jerusalem—isip gobernador sa guba nga yuta sa Juda. Ang propeta Jeremias nagpuyo usab didto, aron, sumala sa sugo ni Nebuzaradan, siya mabuhi ilawom sa proteksyon ug pag-amuma sa gobernador sa probinsya (Jer. 40:5).

Gipahimuslan ang kagawasan ug kalinaw nga miabot sa iyang nasud, si Santo Jeremias, kauban ang mga matinud-anong pari ug mga Levita, gikuha ang mga balaan nga butang gikan sa Balay sa Dios nga iyang gipreserbar ug gidala kini ngadto sa usa ka bukid sa yuta sa Moab, sa pikas daplin sa Suba sa Jordan, duol sa Jerico, diin kaniadto mitan-aw si propeta Moises sa saad nga yuta, diin siya namatay ug gilubong sa usa ka dapit nga wala'y nakahibalo (Deut. 34). Niadtong bukid, , nakakaplag si propeta Jeremias og usa ka langob, diin iyang gidala ang Kaban sa Tugon; ang entrada sa maong langob gitabonan sa usa ka dakong bato. Ug si Jeremias, ingon sa gisulti, giselyohan kini nga bato pinaagi sa pag-ukit sa ngalan sa Dios niini gamit ang iyang tudlo – ug ang inskripsyon daw gihimo sa puthaw nga tumoy, kay ang lig-on nga bato ilawom sa tudlo sa propeta nga nagsulat humok sama sa waks, ug pagkahuman nangalig-on pag-usab subay sa natural nga kinaiya niini. Ug kana nga dapit nahimong lig-on sama sa gibubo sa puthaw. Pagkahuman niini, si San Jeremias, sa iyang pakigpulong sa mga tawo nga kuyog niya, miingon: 'Ang Ginoo nilakaw gikan sa Sion paingon sa langit! – ug Siya mobalik sa gahum, ug ang timaan sa Iyang pag-abot mao kini: sa dihang ang tanang nasud sa kalibutan mosimba sa kahoy' (ang krus diin gipako ang Manluluwas sa kalibutan, ang Ginoong Jesu-Kristo).

Gidugang pa ni Jeremias nga walay bisan kinsa ang makahawa niining Arka gikan niining dapita gawas kang Moises, ang propeta nga nakakita sa Dios; ug nga walay bisan usa sa mga pari ang makabukas o makabasa sa mga tabla sa pakigsaol nga anaa sa sulod sa Arka, gawas kang Aaron, ang tawo nga sumala sa kasingkasing sa Dios; sa adlaw sa kinatibuk-ang pagkabanhaw, kini dad-on gikan sa ilawom sa bato nga giselyohan sa ngalan sa Dios ug ibutang sa Bukid Sion, ug ang tanang mga balaan magtapok sa palibot niini sa pagpaabot sa pag-abot sa Ginoo, Nga magluwas kanila gikan sa makalilisang nga kaaway – ang Antikristo, nga nangita sa ilang kamatayon. Samtang si Santo Jeremias nagasulti niining mga pulong ngadto sa mga pari ug mga Levita, kalit lang natabonan sa panganod ang maong giselyohan nga langob, ug walay bisan kinsa ang nakabasa sa ngalan sa Dios nga gisulat sa bato sa tudlo ni Jeremias; sa tinuod, ang maong dapit mismo nahimong dili mailhan, busa walay bisan kinsa ang nakapakit niini. Ang uban sa mga anaa didto gusto unta timan-an ang dapit ug ang agianan paingon niini, apan wala gyud nila kini mabuhat bisan unsang paagi. Ang propeta, bisan pa niana, sa usa ka espirituhanong pahibalo miingon kanila: 'Kining dapita dili mailhi sa bisan kinsa hangtod tipuon sa Ginoo ang katawhan; ug unya, sa Iyang kalooy, ipadayag Niya kini nga dapit—unya ang himaya sa Dios mahimong hayag sa tanan niini, ug usa ka panganod ang motabon niini, sama sa mga adlaw ni Moises (Lev. 9:23–24) ug sa mga adlaw ni Solomon' (3 Hari 8:10–11).

Busa, ang maong langob nagpabilin nga wala mailhi, ug ang maong dapit magpabilin nga wala mailhi hangtod sa katapusan sa kalibutan; apan ang himaya sa Dios tinago nga naghayag sa Kaban sa Tugon pinaagi sa usa ka hayag, nagdilaab nga panganod, sama sa pagtabon niini sa tabernakulo ni Moises ug sa templo ni Solomon, kay ang kahayag niini dili gayud mapahunong!

[3302] Ang Masifa nahimutang dili kaayo layo sa Jerusalem ug kaniadto usa kini ka dapit sa pag-ampo; naghalad si Samuel og halad nga gisunog didto sa wala pa gipildi sa mga Hudiyo ang mga Filisteo nga misulong (1 Sam. 7:1–17).

Kapit-an ka tuig pagkahuman, sa pagbalik nila gikan sa pagka-ulipon sa Babilonia, nagtukod ang mga Hudiyo og bag-ong templo sa Jerusalem, apan wala na kini'y himaya sa karaang templo, ang balaan nga puloy-anan sa Ginoo; Usa ka bag-ong Kabanata sa Tipaniid pagkahuman gihimo gikan sa bulawan, nga gihulma sama sa gipanag-iya ni Moises, ug ang tanan sulod niini ug naglibot niini gihan-ay sumala sa karaang hulagway; apan wala na kini'y gahum nga milagros, ni gisiga sa himaya sa Dios. Ang nag-inusara nga napreserbar sa bag-ong templo mao ang langitnong kalayo gikan sa karaang templo, nga, sama sa nahisgutan sa ibabaw, gitago sa usa ka balon sa propeta Jeremias ug sa ulahi nakaplagan sa mga pari.

Pagkahuman natago ang Kaban sa Ginoo, mibalik si San Jeremias sa Masifa, ang bag-ong kapital sa yuta sa Juda, kang Gedaliah, ang bag-ong gobernador sa iyang guba nga yutang natawhan, ug misugod sa pagpuyo uban sa iyang nahibilin nga mga kauban, nga nagahilak nga dili mapahupay alang sa iyang masakiton nga yutang natawhan. Ang mga Hudiyo nga nagkawalat sa kasikbit nga mga yuta atol sa paglusob sa mga Caldeo misugod sa pagtigom sa palibot ni Gedaliah. Si Gedaliah, nga pinalabi sa iyang hari, nagdasig kanila, nga nagsaad nga mangamuyo alang kanila sa mga Caldeo ug sa pagsiguro nga makapuyo sila sa kalinaw. Ang Ginoo mismo, pagkahuman Niya silotan ang mga daotan, naglipay sa masubo nga nahabilin sa mga anak sa Israel sa unang tuig pagkahuman sa paglusob sa Babilonya: niadtong tuiga nakatigom sila og daghang ani sa tanang matang sa bunga gikan sa yuta ug bino (Jer. 40:9–12), apan ang pagkaylap sa mapanghimagsik nga mga tinguha ug walay pagpugong nga tiraniya, nga walay pagdumala sa moral nga balaod, nakasulod pag-ayo sa kasingkasing sa mga Hudiyo nga ang gahum ug impluwensya niini nabati gihapon bisan pa sa maong lisod nga mga panahon. Usa ka Ishmael, anak ni Naphanias, paryente ni Haring Sedekias, nga nadakpan ug gidala sa Babilonia, ug si Johanan ug si Jonathan, mga anak ni Kareah, ug uban pa sa mga lider militar sa mga Hudiyo nga nilayas gikan sa mga Caldeanhon paingon sa mga Moabita, mga Ammonita ug mga Edomita, mibalik ug nagpuyo uban sa ilang mga sumusunod sa palibot sa guba nga Jerusalem; Nagpadayon usab sila sa pakigkontak kang Gedaliah, mibisita kaniya sa Masifah sama sa pagpanghimatuod sa ilang pagkamaunongon kaniya. Gidawat sila ni Gedaliah nga mapasalamaton ug uban ang dungog, bisan pa sa pag-organisar og mga salo-salo para kanila. Si Johanan, anak ni Kareah, uban sa uban pa, nagpahimangno kang Gedaliah nga si Ismael, sa pakigkumpol sa mga Ammonita, nagtinguha sa pagpatay kaniya, ug tinago niyang gitanyag ang iyang dautang serbisyo:

'Pasagdi ko,' miingon siya, 'nga moadto ug patyon si Ismael, anak ni Napanias, ug walay makahibalo; nganong tugotan pa man nimo siya nga patyon ka, ug tugotan nga laglagon ang mga Hudiyo nga nagtigom sa imong palibot, ug mapukan ang nahabilin sa Juda?'

'Ayaw pagbuhat niini,' miingon si Gedaliah kaniya, 'bakak imong gisulti bahin kang Ismael.'

Samtang, dili madugay pagkahuman, miabot gayud si Ismael sa atubangan ni Gedaliah uban sa napulo sa iyang mga tawo; sa ulahing bahin sa gabii, sa tunga-tunga sa usa ka kombiras, gipatay niya si Gedaliah sa iyang espada, kauban ang tanang mga Hudiyo nga uban kaniya ug ang mga Kaldeo—ang mga sundalong naa didto. Human malampuson niyang nahuman ang iyang dautan ug madugo nga buhat, si Ismael, kauban ang iyang grupo sa mga tulisan nga konspirador, nangawat sa Masifah, gipangdakop ang mga anak nga babaye sa gobernador sa probinsya ug ang mga tawo nga nagsugod na sa pagpuyo sa malinawon nga kinabuhi didto, ug gidala sila ngadto sa teritoryo sa mga Ammonita. Kining walay pagduha-duha nga kalautan nga gihimo sa tulisan—nga daw naglihok alang sa kaayohan sa yutang natawhan—nakapukaw og kasuko batok kaniya gikan sa tanan. Si Johanan, anak ni Kareah, ug ang ubang mga kumander sa mga detachment militar dali nga naghiusa ug nagpasiya nga silotan ang salbahis; pagkahuman nila pagtigom sa ilang pwersa, gisundan nila si Ismael ug naabtan siya sa Gibeon. Ang mga Hudiyo nga gidakop ni Ismael, ug bisan pa ang iyang kaugalingong mga kauban sa armas, nalipay sa diha-diha nga nakakita sila kang Johanan ug mibali sa iyang kiliran. Si Ismael, kauban ang walo ra sa iyang pinakadool nga mga kauban, nilayas paingon sa mga Ammonita.

Apan si Johanan ug ang iyang mga kauban layo kaayo sa tinuod nga pagsabot sa kaayohan sa ilang masipyat nga yutang natawhan, usa ka punto nga kanunay nga gipahayag sa propeta Jeremias. Human sa ilang sayon nga kadaugan batok kang Ismael, ang mga Hudiyo, nga mihunong sa baryo sa Himam, duol sa Bethlehem, mitigom og konseho ubos sa pagpangulo ni Johanan, diin, tungod sa kahadlok sa silot alang sa traydor nga pagpatay kang Gedaliah, ang gitudlo sa hari sa Babilonia, nagpasiya sila nga molayas paingon sa Ehipto. Ug nagsugod sila sa pag-andam aron molarga paingon sa Ehipto isip usa ka tibuok katawhan—ang maong yuta diin kaniadto giluwas ang ilang mga katigulangan sa gamhanang kamot sa Dios nga Labaw sa Tanan ug sa Iyang

gamhanang bukton!... Apan sa wala pa nila ipatuman kini nga desisyon, gusto nila paminawon ang opinyon sa balaan nga si Jeremias bahin niini. Ug ang tanang mga kumander sa militar, ug si Johanan nga anak ni Kareah, ug si Jezaniah nga anak ni Goshaiah, ug ang tanang katawhan, gikan sa labing gamay hangtod sa labing dako, mitindog ug miingon kang propeta Jeremias:

'Hinaut nga makapahimuot ang among hangyo sa imong panan-aw; ipangamuyo kami sa Ginoo nga imong Dios' (ingon nila 'imong', dili 'among', – kini angay hatagan og espesyal nga pagtagad) alang sa tibuok nahibilin, kay sa kadaghanan, pipila ra kami ang nabilin, sama sa imong makita, aron ipakita kanamo sa Ginoo nga imong Dios ang dalan nga among pagalaktan ug ang among buhaton.

Mitubag kanila ang propeta:

'Nadungog ko kamo, ug manalangin ko sa Ginoo nga inyong Dios sumala sa inyong hangyo; ug bisan unsa ang isulti sa Ginoo, isulti ko kaninyo—dili ko itago kaninyo bisan usa ka pulong.'

Niini, miingon sila kang Jeremias:

'Hinaut nga ang Ginoo mahimong matinud-anon ug matinuoron nga saksi tali kanato, nga among tumanon gayud ang tanan nga sugo nga imong dad-on gikan sa Ginoo among Dios kanamo: maayo man o dautan, mosunod kami sa tingog sa Ginoo among Dios, nga mao ang among gipadala kanimo, aron maayo ang mahitabo kanamo sa diha nga mosunod kami sa tingog sa Ginoo among Dios.'

Natuman sa propeta kining saad ug, pagkahuman sa napulo ka adlaw, gipahayag niya kang Johanan ug sa mga kumander sa militar uban kaniya, ug sa tanang katawhan:

'Ingon niini ang giingon sa Ginoo nga Dios sa Israel, nga inyong gipadala kanako aron ipresentar ang inyong hangyo sa Iyang atubangan: kon magpabilin kamo niining yuta, akong patukoron kamo ug dili ko kamo laglagon; akong itanom kamo ug dili ko kamo bunagon, kay nagbasol ako sa kalamidad nga akong gipahinabo kaninyo. Ayaw kahadlok sa hari sa Babilonia nga inyong gihadlok; ayaw kahadlok kaniya, ingon sa Ginoo, kay ako anaa uban kaninyo aron maluwas kamo ug mailuwas gikan sa iyang kamot. Ug ako magpakita kaninyo og kaluoy: siya, ang hari sa Babilonia, dili kamo silotan ug tugotan kamo nga magpabilin sa inyong kaugalingong yuta. Apan kon moingon kamo, 'Dili kami gustong puyo niining yutaha' ug dili kamo maminaw sa tingog sa Ginoo nga inyong Dios, nga nagaingon: 'Dili, moadto kami sa yuta sa Ehipto, diin dili kami makakita og gubat, ni makadungog sa tingog sa trumpeta, ni mag-antos sa gutom; ug didto kami mabuhi', karon paminawa ang pulong sa Ginoo, kamo nga nahibilin sa Juda: ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo sa mga panon, ang Dios sa Israel: kung ipahimutang ninyo nga lig-on sa inyong kasingkasing ang pag-adto sa Ehipto, ug moadto didto aron puyo, nan ang espada nga inyong gikahadlok mosugat kaninyo didto sa yuta sa Ehipto, ug ang gutom nga inyong gihadlok mosunod kaninyo didto; didto sa Ehipto kamo mamatay. Ug ang tanan nga mobalhin ngadto sa Ehipto aron magpuyo didto, mamatay sila sa espada, sa gutom ug sa salot; walay bisan usa kanila nga mabilin o makalikay sa kalamidad nga akong ipahamtang kanila. Kay ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: Ingon sa akong kasuko ug akong kalagot nga gibubo ibabaw sa mga pumoluyo sa Jerusalem, mao usab ang akong kalagot nga ibubo ibabaw kaninyo kon mosulod kamo sa Ehipto; ug kamo mahimong usa ka panalangin, usa ka kahadlok, usa ka dunggoan ug usa ka panultihon, ug dili na ninyo makita pag-usab kining dapita. Kaninyo, ang nahabilin sa Juda, ang Ginoo misulti: 'Ayaw kamo pag-adto sa Ehipto; kondili hibaloa gayud nga ako karon nagpahimangno kaninyo! – Ayaw kamo pagpakasala batok sa inyong kaugalingon : kamo nagpadala kanako sa Ginoong Dios, nga nagaingon nga buhaton ninyo bisan unsa ang Iyang sugo kaninyo; ug karon gipahayag ko kaninyo ang kabubut-on sa Dios. – 'Busa, hibaloa nga mamatay kamo sa espada, sa gutom ug sa salot sa maong dapit nga inyong padulngan, nga nagtuo nga didto kamo mabuhi sa kasaganaan ug kalinaw' (Jer. 42:2–22).

Napakyas kining propetikanhong pahayag sa paghimo sa gitinguhang epekto sa mga kasingkasing nga nalumos sa hilo sa walay pagpugong nga kaugalingong kabubut-on. Si Azarias nga anak ni Hosias, si Johanan nga anak ni Kareah, ug uban pang mga hambog nga tawo miingon kang Jeremias: 'Nagbakak ka; dili ang Ginoo ang nagpadala kanimo aron isulti kanamo, "Ayaw kamo pag-adto sa Ehipto", kondili si Baruc, anak ni Nerias, ang nag-agda kanimo batok kanamo aron itugyan kami sa kamot sa mga Caldeo, aron patyon kami o dad-on kami nga bihag paingon sa Babilonia' (Jer. 43:1–3).

Apan kining mga mapanghimagsik nga lalaki wala maminaw sa pulong sa Ginoo nga magpabilin ug puyo sa yuta sa Juda. Si Johanan ug ang iyang mga tawo, kauban ang tanang nahibilin sa Juda, gipundok ang ilang mga

pamilya ug mga butang ug mibyahe paingon sa Ehipto, ug gipugos nila ang propeta Jeremias ug ang iyang matinud-anong manunulat, si Baruc, nga mouban kanila.

Pag-abot nila sa yuta sa Ehipto, nagpuyo sila sa siyudad sa Tafnes, diin kaniadto naghimo si propeta Moises og mga milagro sa atubangan ni Paraon. Didto, taliwala sa iyang mga kaigsuonan sa nasud nga nagpuyo didto sa ilang kaugalingong pagbuot, nagpuyo si Jeremias sulod sa upat ka tuig, ug nakadawat og dakong pagtahod gikan sa mga Ehipsiyo tungod sa iyang matarong nga kinabuhi ug sa mga maayong buhat nga iyang gihimo alang kanila, sama sa pagpamatay sa mga bitin ug buaya pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Didto siya namatay ug gilubong.

Ang kamatayon sa balaan nga propeta usa ka kamatayon sa martir.

Sa Taphnes, miabut sa kang Jeremias ang pulong sa Ginoo:

'Kuhaa ang dagkong bato sa imong mga kamot ug itago kini sa lapok sa ganghaan sa palasyo ni Paraon sa Taphnes, sa atubangan sa mga Hudiyo, ug ingna sila: Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga Hukbo, ang Dios sa Israel: 'Tan-awa, ako magpatawag ug magdala kang Nebucadnezar, hari sa Babilonia, akong alagad, ug akong ibutang ang iyang trono ibabaw niining mga bato nga akong gitago; ug iyang ipahimutang ang iyang maanindot nga tolda ibabaw niini; ug siya moanha ug mohampak sa yuta sa Ehipto: ang gitagana sa kamatayon papatayon, ang gitagana sa pagkaulipon dad-on sa pagkaulipon, ug ang gitagana sa espada mahulog sa espada (Jeremias 43:8–11). Ug pipila ra ka tawo sa mga Hudiyo nga nakaluwas sa espada ang mobalik gikan sa yuta sa Ehipto paingon sa yuta sa Juda, ug ang nahibilin nga mga Hudiyo nga miadto sa yuta sa Ehipto aron puyo didto makahibalo kinsa ang pulong nga matinuod: Ako ba o ila. 'Ug ania ang usa ka timaan kaninyo,' ingon sa Ginoo, 'nga ako kamo silotan dinhi gayud sa kini nga dapit, aron kamo makahibalo nga ang akong mga pulong mahitungod kaninyo matuman gayud sa inyong kapahamakan; tan-awa, ako ihatag si Paraon sa Ehipto sa kamot sa iyang mga kaaway, sama sa akong paghatag kang Sedeqias, hari sa Juda' (Jer. 44:28–30).

Ang kasuko sa mga Hudiyo sa mga pulong ni Jeremias miabot sa tumoy, ug sa katapusan ilang gibato ang propeta sa Dios, nga walay kahadlok nga nagsulti kanila sa kamatuoran! Sa tuig sa kamatayon sa balaan nga propeta, miabot ang Hari sa Babilonia sa Ehipto, napildi ang kasundalohan sa Ehipto ug gipatay si Paraon Wafri; sa samang panahon, gipapas usab ang mga anak sa Israel nga nagpuyo didto.

Paglabay sa daghang katuigan, ang mga relikya sa balaan nga propeta Jeremias gilipat ni Alexander the Great sa Macedonia[3303] ngadto sa siyudad sa Alexandria, nga iyang gitukod, ug gilubong sa usa ka dapit nga gitawag og Tetrapyl, nga dako kaayo og pagrespeto sa mga taga-Alexandria. Gihuloran ni Reyna Helena og usa ka bilding sa Herusalem ang mismong dapit diin gilabay si Jeremias sa usa ka lungag nga lapok.

Nagpanagna usab si Santo Jeremias mahitungod sa pag-antos sa Ginoong Jesu-Kristo, nga nagpakita sa iyang kaugalingon isip usa ka misteryosong hulagway sa Iyang pag-abot, 'ang malumong Karnero nga gidala sa kataban' (Jer. 2:19; cf. Isa. 53:7). Sumala sa usa ka tradisyon nga narekord ni Santo Epifanio, gipanghulaan sa propeta Jeremias ang pagkahugno ug pagkaguba sa tanang diyos-diyosan sa Ehipto sa panahon nga ang Birhen—ang Inahan uban sa Bata, nga natawo sa usa ka langob ug gibutang sa usa ka sabnita—moabot sa Ehipto; – usa ka propesiya nga giingon nga naghatag og basihanan sa usa ka batasan nga gihimo sa mga Ehipsiyo sa paglarawan sa usa ka dalaga nga nagpahulay sa usa ka higdaanan, uban sa usa ka bata nga giputos sa lampin ug naghigda tupad niya sa usa ka sabnita, ug sa pagpasidungog sa ingon nga imahe. Gireport usab nga, sa dihang nangutana si Haring Ptolemy sa mga pari nga Ehipsiyo nganong ginahimaya ang ingon nga imahe, mitubag sila nga kini usa ka misteryo nga gitagna sa usa ka balaang propeta sa ilang mga karaang katigulangan, ug nagpaabut sila sa pagtuman niining misteryo.

Daghang katuigan na ang nilabay sukad sa kamatayon sa balaan nga propeta Jeremias: ang mga Hudiyo, nga nadakpan sa mga Caldeo, mibalik na sa ilang yutang natawhan; natukod na ang bag-ong Templo sa Ginoo sa Jerusalem, ug sa Judea, kutob sa mahimo, nabalik na ang kahusay sa espirituhanon ug sibil nga kinabuhi . Apan niadtong mga adlaw, ang mga Hudiyo wala na mag-angkon sa kagawasan sa politika ug nasakop sa mga Siryano, mga Ehipsiyo, ug mga Masedoniyano; nakasinati sila og kalisud gikan sa mga tribo sa Kanaan ug sa panagbangi ug dili pagsinabtanay sa sulod.

[3303] Si Alexander ang Dako naghari gikan sa 336 hangtod 323 BC. Nangilala siya isip usa ka talagsaong mananakop. Mibisita si Alexander ang Dako sa Jerusalem niadtong 332 BC.

Nahitabo nga sa usa ka higayon, ang malimbungon nga komander sa Siria nga si Nicanor—nga nakapahimo og dakong kadaut sa katawhang Hudiyo—uban sa hambog nga garbo nangita sa tanang paagi aron laglagon ang masigasig nga kampyon sa kagawasan sa relihiyon, ang makahadlok nga magbabantay sa balaan nga pagtuo sa iyang mga katigulangan, si Judas Maccabeus, kining maong si Judas, nga nag-armas sa iyang mga kauban sa armas dili ingon kaayo sa lig-on nga mga taming ug mga pika kondili sa iyang buotan nga mga pulong ug mga pahinumdom sa nangaging mga hitabo sa milagrosong tabang gikan sa Labaw nga Ginoo, nagsulti kanila sa iyang damgo; ug pinaagi niining sugilanona iyang gipahimuot ug giinspirar silang tanan (2 Maccabees 15:1–11).

Ang iyang panan-aw mao kini: nakita niya si Onias—ang kanhing punong pari, usa ka tawo nga matinud-anon ug maayo, nga sukad pagkabata masigasig nga nakat-on sa tanan nga may kalabotan sa pagkamaayo—ug nakita niya nga kini nga tawo, nga matinahuron ang hitsura, nag-unat sa iyang mga kamot ug nag-ampo alang sa tibuok katawhang Hudiyo. Unya mitungha ang lain nga tawo, nga may uban ug himaya, napalibotan sa katingalahang ug talagsaong kadungganan. Ug si Onias miingon:

'Mao kini ang igsoon sa pagtuo nga nag-ampo nga mainiton alang sa katawhan ug alang sa balaang siyudad, si Jeremias, ang propeta sa Dios.'

Unya si Jeremias, gipahaba ang iyang kamot, mihatag kang Judas og usa ka bulawanong espada ug, samtang gihatag kini kaniya, miingon:

'Dawata kini nga balaan nga espada; kini usa ka gasa gikan sa Dios, nga imong gamiton aron puguson ang imong mga kaaway' (2 Maccabees 15:12–16).

Ug ang mga kauban ni Judas Maccabeus, nga napahupay ug napadasig sa iyang mga pulong, misulong nga maisugon sa pakig-away ug napildi ang kaaway. Kini nga salaysay ni Judas sa iyang damgo klarong nagpamatuod nga ang mga balaan nga sulugoon sa Dios, pagkahuman sa ilang kamatayon, nag-ampo alang kanato ngadto sa Dios ug motabang kanato, sama sa pagtabang ni San Jeremias kang Judas Maccabeus aron mapildi ang iyang mga kaaway. Hinaut nga ang iyang balaan nga mga pag-ampo motabang usab kanato sa pagdaog batok sa atong makita ug dili makita nga mga kaaway, pinaagi sa grasya ug gugma sa atong Ginoo ug Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Gipahapsay nimo sa Espiritu ang imong masidlakong kasingkasing, O dakong propeta ug martir, himayaong Jeremias, nadawat nimo ang gasa sa pagpanagna gikan sa kahitas-an ug misinggit ka sa kusog nga tingog sa tibuok yuta: 'Mao kini ang atong Dios, ug walay sama Niya, Nga nahimong unod, nagpakita sa yuta.'

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Paphnutius sa Borovsk[3304]

Gisaulog sa 1 Mayo

Ang Kagalang-galang Paphnutius apo sa usa ka Tatar baskak. Sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang Tatar khan nga si Batu[3305] miabot uban sa iyang dagkong hukbo; pagkahuman niyang gubaon ang yuta pinaagi sa espada ug kalayo, gisakop ang mga lungsod, gipaguba ang mga simbahan sa Dios kauban ang ilang balaang relikyas, ug gipamatay ang mga prinsipe ug mga pangulo sa mga Ruso sama sa kahoy o mga bungot sa trigo, nagtudlo siya didto og mga Tatar nga magmamando nga gitawag og baskak[3306] .

[3304] Ang impormasyon bahin kang San Pafnucio makita: 1) sa usa ka maayong salaysay sa iyang disipulo nga si Inocencio mahitungod sa katapusang mga adlaw sa santo, nga gisulat niadtong 1477 o 1478, mao nga, sa dili madugay pagkahuman sa kamatayon sa santo; 2) sa karaang hagiograpiya ni San Pafnucio, nga gisulat sa lain nga disipulo, ang igsuon ni San Si Jose sa Volokolamsk, gihulagway ni Vassian Sanin tali sa 1500 ug 1515, samtang si Vassian mao ang arkhimandrita sa Monasteryo sa Simonov duol sa Moscow (gikan sa 1502 hangtod 1506) o Arsobispo sa Rostov (gikan sa 1506 hangtod 1515); 3) sa mga memoir ni Dositheus Toporkov, pag-umangkon ni San Jose sa Volokolamsk ug monghe sa iyang monasteryo; 4) sa katapusang testamento ni San Jose sa Volokolamsk ug sa pipila pa ka ubang mga dokumento; ug sa katapusan, 5) sa mga kronika.

[3305] Ang paglusob sa Rus' sa Tatar khan nga si Batu nahitabo niadtong 1237–1238 ug 1240.

Ang apohan sa Banal nga Pafnutius usa sa ingon nga baskak. Sa panahon sa pag-alsa sa mga Ruso batok sa mga Tatar, napugos ang apohan ni Pafnutius nga mabunyagan ug gihatagan siya og ngalan nga Martin. Kining bag-ong sumusunod kang Kristo, nga nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon, adunay anak nga lalaki nga ginganlan og Juan, nga sa pagdako niya, nagminyo sa usa ka dalagang ginganlan og Fotiniya. Nagpuyo sila John ug Photinia sa ilang ancestral nga baryo sa Kudinovo, mga upat ka versts gikan sa Borovsk[3307] . Niining matinud-anon ug mapinanggaon nga magtiayon natawo ang Kagalang-galang Paphnutius mga tuig 1395, nga ginganlan og Parthenius sa iyang balaan nga pagbunyag. Samtang nagdako ug mitubo ang iyang lawas, mitubo usab ang espiritu ni Parthenius. Maayo kaayo siya sa iyang pagtuon, labi na sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug gipalambo usab sa batan-on ang maayong kinaiya: pagpaubos, pagkamaayo, ug pagkaputli. Tungod kay tinguha niyang sundon ang mga tawo nga may maayong buhat, hugot niyang gilikayan ang pakig-uban sa mga tawo nga walay seryoso nga tuyo.

Sa dihang nakab-ot ni Parthenius ang baynte anyos, mibiya siya sa panimalay sa iyang amahan, sa malumo nga gugma sa iyang mga ginikanan, paryente, ug mga higala; iyang gisalikway ang tanang butang sa kalibutan ug misulod sa Monasteryo sa Vysokiy Pokrovsky duol sa lungsod sa Borovsk[3308] . Gikan kang Markell, ang abá sa maong monasteryo, nadawat ni Parthenius ang iyang monastikong tonsura ubos sa ngalan nga Paphnutius ug gibutang siya ilawom sa paggiya sa tigulang nga monastikong pari nga si Nikita, usa ka kanhing disipulo sa Kagalang-galang nga si Sergius[3309] . Sulod sa pito ka tuig, misilbi ang Kagalang-galang nga si Paphnutius ilawom sa matinud-anong tigulang ug nakat-on kaniya sa mga monastikong hiyas. Nakab-ot niya ang kinatibuk-ang gugma ug respeto sa komunidad sa mga monghe. Sa dihang namatay si Abad Markell, napili si Banal Paphnutius nga abad sa Monasteryo sa Vysokaya, pagkahuman sa taas ug padayon nga hangyo gikan sa komunidad sa mga monghe ug kang Prinsipe Simeon Vladimirovich sa Borovsk. Gidawat niya ang iyang konsagrasyon gikan sa kamot ni Santo Photios, Metropolitan sa Tibuok Rusya[3310] .

Gisagol sa bag-ong abá ang asetikong paningkamot sa usa ka monghe uban sa pag-atiman isip usa ka buotan ug maalamon nga magbalantay sa espirituhanong panon ni Kristo ug usa ka mapagmatngon nga magbabantay niini. Sa iyang kinabuhi, naghatag siya og ehemplo alang sa iyang panon. Nagpaningkamot siya nga walay hunong alang sa Ginoo – sa adlaw ug sa gabii. Gigahin niya ang iyang mga adlaw sa pagtuman sa mga katungdanan sa monastiryo; ang iyang mga gabii gigahin sa pag-ampo.

Gipanalanginan sa Ginoo ang Iyang matinud-anong sulugoon sa kinaadman, paghukom, katingalahang mga pahibalo ug uban pang mga gasa sa Espiritu Santo. Ang Makahibalo sa Tanan nga Dios nagtugot kang Banal Paphnutius sa abilidad nga maila, gikan sa nawong ug tan-aw sa usa ka tawo, ang ilang tinago nga mga pagka-ugalingon ug kahuyang sa kalag, samtang gipadayag usab sa balaan ang uban pang mga butang sa iyang pagkatulog.

[3306] Kung hubaron sa Ruso, kini nga pulong nagpasabot og 'manlupig'. Ang direkta nga katungdanan sa mga baskak mao ang paghimo og senso sa populasyon ug pagkolekta og buhis. Sa tinuod, bisan pa, kining mga opisyal nga Tatar, nga mas taas og ranggo kaysa sa mga prinsipe ug mga kumander militar sa Rus', mao ang hingpit nga mga agalon sa Rus'. Kauban ang usa ka hukbo ug daghang gagmay nga opisyal nga Tatar, ila usab gipangdumala ang sulodnong mga kalihokan sa napailalom nga Rus': ilang gimonitor ang pamatasan sa mga prinsipe, gisusi ang ilang panag-uyon, giresolba ang ilang mga panagbangi ug, labaw sa tanan, gitan-aw ang ilang relasyon sa Tatar khan. Nitungha sila sa Rus' pagkahuman sa pagdakop sa Kyiv niadtong 1240.

[3307] Ang Borovsk karon usa ka lungsod sa distrito sa Kaluga Governorate. Aduna na karon kapilya sa dapit sa baryo sa Kudinovo.

[3308] Ang Monasteryo sa Vysokiy-Pokrovsky nahimutang sa Suba sa Protva, usa ka verst gikan sa Borovsk. Gitukod kini niadtong 1410. Niadtong 1618, ang monasteryo gilakip sa Pafnutiev Monasteryo sa Borovsk; niadtong 1764, kini gipahunong. Nakadawat kini sa ngalan nga 'Vysokiy' tungod sa lokasyon niini: kini nga dapit nagtan-aw sa tibuok palibot nga kabukiran. Karon, ang suburban nga panimahan sa Vysotskaya nagtindog sa dapit sa maong monasteryo.

[3309] Ang Banal nga si Nikita mao ang abá sa Vysotsky Serpukhovsky Monasteryo, nga misunod kang Banal nga Athanasius ang Bata sukad pa niadtong 1395. Human sa 19 ka tuig nga pagpangulo sa monasteryo, tungod sa pagkatigulang ug pag-antos sa sakit sa mata, ang Banal nga si Nikita nagpuyo sulod sa pito ka tuig sa pagretiro sa Vysokiy Borovsk Monasteryo. Pagbiya niya sa maong monasteryo (c. 1421), mibyahe si Banal Nikita paingon sa amihanan ug nagtukod sa Monasteryo sa Epipanya sa Kostroma (c. 1426), nga naglungtad hangtod karon (sukad pa niadtong 1864, kini nahimong kumbento). Dinhi namatay ug gilubong ang asketiko.

[3310] Si Prinsipe Simeon sa Borovsk mao ang anak ni Vladimir Andreevich sa Serpukhov; namatay siya sa peste niadtong 1426 isip usa ka monghe nga ginganlan og Savva ug gilubong sa Monasteryo sa Trinity-Sergius. – Si San Metropolitan Photius (nga ang pista gisaulog kada ika-2 sa Hulyo) nagdumala sa Simbahang Ruso gikan sa 1408 hangtod 1431. Nagpasabot kini nga si Banal Paphnutius nahimong abbot dili pa molapas sa 1426.

Aniay usa ka sugilanon nga klarong nagpamatuod sa duha ka butang. Usa ka igsuon nga lalaki, nga gipadala sa usa ka baryo aron atimanon ang mga panginahanglan sa monasteryo, nahulog sa makasasala nga pagpakighilawas samtang didto. Sa gabii sa iyang pagkahulog, ang santo, pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo, natulog sa mubo nga panahon ug nakasinati sa mosunod nga damgo. Nagdamgo ang Reverendo nga Amahan og usa ka katingalahang tanaman nga puno sa matahum nga mga kahoy nga mamunga. Gitan-aw niya kini uban sa kalipay ug katingala, ug labi siyang nabihag sa usa ka kahoy nga misidlak tungod sa talagsaong katahum niini. Kalit lang, sa atubangan mismo sa iyang mga mata, napunit sa yuta kini nga kahoy ug nahulog sa salog. Ang reverendo, nga nakalimot sa katahum sa ubang mga kahoy, nasubo kaayo sa kalit nga pagkahugno sa matahum nga kahoy. Miduol siya niini, gikuha kini ug gitamnan pag-usab sa orihinal nga lugar niini. Aron dili mamag-uga ang kahoy, nagtapok siya og abono sa palibot niini ug gipakusog ang yuta sa palibot niini. Nagkinahanglan og daghang paningkamot ang santo aron mapalig-on ang nahugot nga kahoy.

Pagmata niya, nasabtan niya ang kahulugan sa panan-awon ug nalumos siya sa kasubo. Ang matahum nga tanaman nagrepresentar sa iyang monasteryo. Ang matahum nga mga kahoy nga mamunga mao ang iyang mga igsoon. Ang kahoy nga nabunot ug nahulog, bisan pa man, nagsimbolo sa usa ka nahulog nga igsoon nga nanginahanglan og espesyal nga paningkamot gikan sa abbot aron maibalik ug matukod pag-usab sa iyang husto nga lugar. Sa dihang ang makasasala, pagkahuman sa iyang buluhaton sa pagsunod, mibalik sa monasteryo ug mitungha sa atubangan sa iyang abbot, siya, nga naghinulsol sa iyang sala sa atubangan niya, nabalaka ug ang iyang nawong nagpula pag-ayo sa kaulaw. Gipangutana sa Reverendo ang igsoon kon adunay makapaguol nga nahitabo kaniya sa dalan. Mas nadug-an pa ang kaulaw sa nahulog nga monghe; wala siy y kaisog nga mosugid sa iyang sala sa abbot; wala gani siya makatutok sa mata niini. Sa dihang nakita sa santo ang kaguol sa iyang disipulo, gisugilon niya kaniya ang iyang damgo ug, sama sa usa ka batid nga espirituhanong mananambal, gipugos niya nga ipadayag kaniya ang samad sa sulod sa iyang kalag. Human sa daghang pagpangumbinsi gikan sa abbot, ang mongheng nakasala nangamubo. Sulod sa taas nga panahon, gihatagan siya sa Reverendo nga Amahan og espirituhanong tambal nga angay sa samad sa iyang kalag; gihatagan niya siya og kahupayan—nga dali mawad-an og paglaum—pinaagi sa paglaum sa kaluoy sa Dios, ug sa katapusan gidala ang makasasala ngadto sa hingpit nga paghinulsol. Mao kini ang pag-atiman sa Balaang Amahan sa iyang mga igsoon: sama sa usa ka maalamon nga doktor, gi-ayo niya ang ilang espirituhanong mga kakulian; sama sa usa ka maayong magbalantay, gikuha niya ang karnero gikan sa baba sa lobo ug gibuhat kini sa iyang kaugalingong abaga; ug sama sa usa ka kusgan nga tawo, gidala niya ang mga kakulian sa mga huyang.

Ang Kagalang-galang Paphnutius nag-alagad isip abá sa Monasteryo sa Vysokoe sulod sa napulo'g tulo ka tuig. Human niini, siya grabe nga nagkasakit sulod sa dugay nga panahon ug, samtang nagkasakit, gisul-oban siya sa eskema.

Pagkaayo niya, iyang gisalikway ang pagka-abad ug mibulag, kauban ang usa ka igsoon, ngadto sa usa ka hataas ug matahum kaayo nga dapit, nga natabonan sa daghang kakahoyan sa baybayon sa duha ka suba, tulo ka verste gikan sa Borovsk[3311] . Kining dapita dili sakop sa rehiyon sa Borovsk, kondili sa rehiyon sa Sukhodol. Ang Kagalang-galang Paphnutius mipuyo niining bag-ong dapita mga tuig 1440. Nagsugod ang mga monghe sa pag-abot kaniya dinhi, nagtukod sa ilang mga selda uban sa iyang panalangin ug nagpuyo ilawom sa iyang makaluwas nga giya. Mitubo ang monasteryo, ug misaka ang gidaghanon sa mga monghe. Nangayo ang mga monghe sa ilang espirituhanong amahan og pagtugot aron pagtukod og simbahan. Ug tungod kay wala sila gipugngan sa Balaan, nagtukod sila og kahoy nga simbahan alang sa pagpasidungog sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Ang simbahan gipahinungod pinaagi sa sugo ni San Jonas, Metropolitan sa Moscow.

Angay isulti nga ang santo, isip usa ka mapaubsanon nga schemamonk, wala magsaulog sa Liturgiya sa iyang bag-ong monasteryo. Sa usa ra ka higayon, sa dili pa dugay sa iyang kamatayon, sa adlaw sa Glorioso nga Pagkabanhaw ni Kristo, sa dihang walay pari nga makaplagan bisan pa sa dako nga kantidad sa kuwarta, siya misangag sa Liturgiya uban sa dakong debosyon ug pagbati. 'Halos wala na magpuyo ang akong kalag sa sulod nako,' ingon niya sa iyang mga disipulo pagkahuman sa pagsaulog niini.

[3311] Ang Monasteryo sa Pafnuti sa Pagkatawo sa Theotokos nagtindog sa panagtagbo sa mga suba sa Istrema ug Protva.

Ang yawa, nga nagdumot sa pagkamaayo, nag-awhag sa pipila ka mga tawo aron maghimo og kasamok batok sa Banal nga Tawo ug aron makadaot sa iyang bag-ong natukod nga monasteryo. Apan napildi sa Banal nga Tawo ang dautan pinaagi sa pagkamaayo ug nadaug ang tanan pinaagi sa iyang pagkamapailubon.

Ang nagpahasol kang Banal Paphnutius mao ang Prinsipe sa Borovsk niadto, si Vasily Yaroslavich[3312] . Sa pagkakita sa pag-ubos ug pagkabuswak sa monasteryo sa Vysokaya Borovskaya, nga gibyaan sa santo, ingon man sa kalamboan ug pagtubo sa bag-ong monasteryo nga nahimutang gawas sa iyang prinsipalidad, nasuko kaayo si Prinsipe Vasily sa santo ug naghimo og mga paagi aron palagson ang Ginoong Pari gikan didto. Apan tungod kay dili niya kini mahimo sa hayag nga paagi sa teritoryo sa laing prinsipalidad, gisugdan niya ang tinago nga pagpanlupig sa asketiko. Sa daghang higayon, gipadala niya ang iyang mabangis nga mga sulugoon aron sunogon ang monasteryo, nga iyang gikaligtaan, gikan sa tanang kilid. Ug sa matag higayon, sa dihang makita nila si Reverendo Paphnutius ug ang iyang mga disipulo nga nagtrabaho, mobalik nga walay dala ang mga sulugoon ngadto sa ilang prinsipe. Usa sa mga sulugoon sa Prinsipe sa Borovsk mao ang bag-ong nabunyagan nga Tatar nga ginganlan og Ermolai. Sa dihang gisugo siya ni Prinsipe Vasily nga pasunogon ang monasteryo sa reverendo, kining barbaro dali kaayo nga misunod uban sa kalipay. Ang reverendo, sa dihang nakigkita sa Tatar, malumo siyang gitawag sa ngalan ug nangutana ngano siya miabot. Ang ingon nga pagkabuotan sa santo dali dayon nakausab sa mabangis nga kinaiya ni Yermolai. Naghinulsol siya sa iyang dautang tuyo ug tinud-anay niyang gisaysay ngano siya gipadala. Unya, pagkahuman mangayo og pasaylo ug panalangin, mibiya siya nga wala magbuhat og kadaut sa monasteryo sa Reverendo.

Niadtong panahona, pinaagi sa pagtugot sa Dios, kalit nga misalakay sa Rusya ang walay Dios nga Tsar Mamotyak[3313] uban sa daghang puwersa sa mga Tatar. Si Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich[3314] ug uban pang mga prinsipe nga Ruso, tungod kay napakyas sila sa pagtipon og igo nga hukbo sa tukmang oras, nakig-atubang sa walay Dios nga mga Tatar duol sa Suzdal[3315] . Misugod ang gubat diin napildi sa mga Tatar ang mga Ruso ug nakakuha sila og daghang bihag, lakip na ang Dakong Prinsipe. Apil sa mga bihag si Prinsipe Vasily Yaroslavich sa Borovsk, nga nasumpaki sa Banal. Samtang siya anaa sa pagka-priso, ang prinsipe nangamubo sa iyang makasasalaong dautang buot batok kang Banal Pafnutius ug nag-ampo sa Diyos alang sa iyang kagawasan gikan sa pagka-priso pinaagi sa pag-ampo ni , ang Banal. Samtang nag-ampo usab pag-ayo ang mapatawarong asketiko alang sa kagawasan sa prinsipe. Natubag ang pag-ampo niining tawo sa Dios: nakalingkawas si Prinsipe Vasily gikan sa pagka-priso nga wala'y kadaut. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, dayon siya miadto sa monasteryo sa tawo nga nag-ampo para kaniya ug nadawat ang iyang pasaylo ug panalangin. Sukad niadto, gihatagan sa prinsipe og labing taas nga pagrespeto si Banal Pafnutius.

Ang Banal dili lang walay dautang buot bisan pa sa mga insulto, apan katingalahan usab ang iyang pagkamapailubon sa panahon sa panginahanglan, kanunay nga walay duhaduha nga nagtuo sa tabang sa Dios. Sa usa ka higayon, samtang nagkadool na ang pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, wala gyud'y bisan usa ka isda nga makita sa monasteryo. Ang mga igsoon ug mga sulugoon sa monasteryo nabalaka kaayo niini ug misuk-an pa gani sa santo.

'Ayaw kamo pagmahay niini, mga igsoon, ug ayaw ninyo pasuko ang Dios,' ingon sa Ginoong Amahan kanila, 'ang Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo, nga nagmugna kanato ug naghatag og kahayag sa tibuok kalibutan pinaagi sa Iyang Pagkabanhaw (gikan sa mga patay), maglipay kanato, Iyang mga sulugoon, sa atong kasubo ug ihatag ang Iyang panalangin nga daghan sa mga nagahadlok kaniya.'

Ang ingon nga paglaum sa Labaw nga Maayo ug Labaw nga Maalamon nga Manun-ana dili madugay mibunga sa Katingalahan. Sa gabii sa Dakong Sabado, hapit na moabot ang Hayag nga Gabii, ang sakristan miadto sa usa ka gamay nga bukal aron mokuhà og tubig para sa Misa ug nakakita siya og dili mabilang nga kadaghan sa mga isda, nga nailhan sa lokal nga diyalekto nga 'sizhki', nga medyo mas dako kaysa sa herring. Niadtong panahona, nangapaw ang tubig, ug mas daghan kini kaysa kaniadto. Midali ang sakristan sa pagsulti niini sa

---

[3312] Si Vasily Yaroslavich, Prinsipe sa Borovsk, anak ni Prinsipe Yaroslav (Afanasy) Vladimirovich, namatay niadtong 1483.

[3313] Si Mamotyak mao ang anak sa Khan sa Golden Horde, si Magomet, ug Tsar sa Kazan. Ang paglusob nga gihisgutan dinhi nahitabo niadtong 1445. Mao kini ang han-ay sa mga panghitabo sumala sa karaang hagiograpiya ni San Paphnutius. Bisan pa, kini nga insidente nahitabo sa wala pa ang pagkonsagrasyon sa simbahan (mga 1448) ug ang opisyal nga pagbukas sa monasteryo.

[3314] Dakong Prinsipe Vasily II Vasilyevich ang Bulag naghari gikan sa 1425 hangtod 1462.

[3315] Ang Suzdal karon usa ka lungsod nga distrito sa Vladimir Governorate.

balaan. Gidayeg sa Balaang Amahan ang Dios ug gisugo ang mga mangingisda sa paglabay sa ilang lambat. Ug nakadakop sila og daghan kaayong isda nga igo na para sa tibuok monasteryo sa tibuok Semana Santa, alang sa paniudto ug panihapon.

Ang balita sa dagkong buhat sa Kagalang-galang Paphnutius mikaylap sa halayo ug halapad, nga nagdani ug daghan pang mga deboto sa monastikong pagka-matuod ngadto sa iyang balaang monasteryo. Lakip kanila, daghan ang mga tawo nga adunay labing hataas nga pagkamaayo. Pananglitan, mao sila ang Kagalang-galang Jose, nga giputlan sa buhok isip monghe mismo sa santo ug sa ulahi nahimong magtukod sa Monasteryo sa Volokolamsk; ang tigulang nga si Inosente; si Isaias, nga nailhan nga 'ang Itom', paryente sa Kagalang-galang; si Vassian, ang nagsulat sa iyang hagiograpiya, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Rostov; ug uban pa.

Ang Reverendo nga Amahan usa ka buhing pananglitan sa usa ka asketa nga andam sa espirituhanong pakigbisog. Istrikto siya sa pag-ayuno: wala siyay gikaon matag Lunes ug Biyernes; matag Miyerkules, uga ra nga pagkaon ang iyang gitugotan sa iyang kaugalingon; ug sa nahibilin nga mga adlaw, magkaon siya og hapsay ra sa panihapon sa komunidad. 'Ang iyang pagkaon,' ingon sa disipulo sa Reverendo nga Amahan, 'mao ang pagkatagbaw sa mga igsoon.'

Gipili niya para sa iyang kaugalingon ang labing dautan sa tanan, sa pagkaon ug sa tanang butang sa kahupayan. Ang iyang sinina—usa ka balabal ug usa ka tunika nga hinimo sa panit sa karnero—ug ang iyang sapatos dili gani angay para sa usa ka pulubi. Ang tibuok kinabuhi sa Kagalang-galang Paphnutius usa ka walay hunong nga paningkamot, pag-ascetismo, pag-antos ug pag-ampo. Walay bisan kinsa nga miabot una kaniya, bisan sa komunal nga pag-ampo o sa trabaho. Gibuhat niya uban sa kadasig ang pinakalisod nga mga buluhaton: nagputol ug nagdala og kahoy-paning, naghukay sa yuta, ug nagdidilig sa mga tanom sa tanaman. Sa tingtugnaw, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa ug pag-ayo sa mga lambong pangisda. Ingon nga kanunay nga kaaway sa katamaran, ang asketiko sukad pa sa sabakan sa iyang inahan usa ka matinud-anon ug walay kapintasan nga higala sa pagkamalinhon. Sa ngalan sa pagkamakusog, dili niya tugotan bisan kinsa nga makahikap sa iyang lawas; dili lang niya gipugngan ang mga babaye sa pagsulod sa monasteryo, apan dili pa gani niya gusto nga makita sila gikan sa gilay-on; dili niya tugotan ang mga babaye, bisan pa ang mga iladong maharlika, nga moduol sa ganghaan sa iyang monasteryo, ug istrikto niyang gipugngan ang mga igsoon nga makig-istorya bahin kanila.

Ang Reverendo nailhan tungod sa iyang kahanas sa pagtudlo. Hapsay siya makig-istorya sa mga monghe ug sa mga layko. Ang iyang panultihon kanunay yano ug makapahimuot. Ang asetikong dili pamilyar sa pagpangdayeg – wala gyud siya magdayeg sa iyang ka-istorya; Dili siya natahod sa presensya sa usa ka prinsipe o boyar, ni wala niya gipalumo ang iyang baruganan sa atubangan sa mga gasa gikan sa mga adunahan, apan kanunay siyang misulti sa kamatuoran, sumala sa balaod sa Dios ug sa Iyang balaang mga sugo. Pareho usab ang iyang pagpakig-istorya sa mga ordinaryong tawo, nga gitawag sila nga 'mga igsoon', ug walay bisan kinsa nga mibulag sa iyang kiliran nga masubo. Alang sa kadaghanan, ang mga tinago sa kasingkasing, nga kaniadto dili maabot, napadayag dinhi.

Ang pipila sa mga diskurso ni Banal nga Paphnutius narekord ni elder Dositheus Toporkov, pag-umangkon ni Banal nga Joseph sa Volokolamsk. Ihatag nato dinhi ang ilang sulod.

Gisultihan sa asketiko ang mga igsoon mahitungod sa dakong kalamidad sa 1327. Ang paglagot sa Ginoo niadtong panahona nahulog sa yutang Ruso tungod sa mga sala sa mga tawo, ug dakong kasubo ang miabut sa mga lungsod ug baryo. Usa ka samad motungha sa lawas sa usa ka tawo, ug sulod sa tulo ka adlaw mosunod ang kamatayon. Daghang mga tawo ang namatay nga walay tabang: wala nay nahabilin nga motabang sa mga masakiton, kay ang tanan adunay kaugalingong patay nga ilubong ug hulayon. Ang kahadlok ug kahilakbot misakop sa mga tawo. Ang mga deboto, nga nahadlok sa Dios, mibalik sa paghinulsol, mipangako sa mga panata sa monastiko ug malinawong mibyahe paingon sa Ginoo. Apan ang uban, nga walay pagbati, tingali wala mahadlok sa kasuko sa Ginoo o gusto lang kalimtan ang ilang kaugalingon, sa ilang pagkawalay paglaum, , gisugot ang ilang kaugalingon sa grabeng pagkahubog ug nag-inom bisan pa og masakiton na sila; ang uban namatay didto mismo taliwala sa ilang mga higala nga nagpista, samtang ang uban gisikway lang ang patay, nga nagtuo nga siya mismo ang nag-inom hangtod namatay. Daghang mga tawo ang namatay atol niining salot; ang mga kabtangan sa mga patay gibyaan, ug walay gustong kuhaon kini: ang mga nakaluwas mikuha lang og bulawan ug pilak.

Ang Reverendo madasigon nga nag-awhag sa iyang mga tigpaminaw sa pagbuhat sa paglimos, nga reyna sa mga hiyas. Gipakita niya ang mga pananglitan sa mga buotan nga tawo nga gipanalanginan pagkahuman sa kamatayon: ang Dakong Prinsipe sa Moscow, Ioann Daniilovich Kalita[3316] , nga nag-apod-apod og limos sa mga kabus nga walay pagdumili; usa ka Muslim nga gihatagan sa Ginoo, tungod sa iyang daghang paghatag og limos, og kagawasan gikan sa mga pag-antos sa impyerno. 'Ang usa ka buhat sa kalooy makaluwas sa usa ka tawo, basta nagkinabuhi siya sa matarong,' matod sa Reverendo nga Amahan.

Usa ka buotan nga tawo namatay, samtang ang usa pa nakadawat og pahibalo bahin sa iyang kapalaran pagkahuman sa kamatayon. Ang namatay gidala ngadto sa suba sa kalayo, ug sa pikas daplin sa suba nahimutang ang paraiso – usa ka katingalahang lugar, hayag ug malipayong, usa ka matahum nga tanaman. Apan ang kalag sa tawo dili gayud makatawid sa makalilisang nga suba. Ug busa, usa ka daghang mga pulubi nga nakadawat sa iyang limos ang miabot; nagpahigda sila aron makahimo og tulay tabok sa suba, ug ang maabtik nga tawo mitabok sa tulay paingon sa paraiso. Sa maong sugilanon, gidugang sa Reverendo nga ang mga kalag sa mga matarong gidala sa paraiso sa mga Anghel, apan gipadayag sa Ginoo ang kapalaran sa usa ka matarong nga kalag sa ingon ani nga paagi alang sa atong pagtukod sa espirituhanong kinabuhi.

Sa dihang mitubo na ang gidaghanon sa mga igsoon sa monasteryo, ang santo, uban sa ilang tabang, nagtukod og simbahan nga bato. Sa tibuok pagtukod niini, siya mismo ang nagpaningkamot isip usa ka yano nga trabahante, nagbitbit sa iyang abaga og mga bato, tubig, ug tanang gikinahanglan para sa pagtukod. Pagkahuman sa simbahan, gipahimutang sa Reverendo nga Amahan kini og mga icon ug giimbitar ang labing maayong mga pintor alang niini nga katuyoan, nga nagpintal niini sa 'pinakatingalahang' paagi. Gidumala sa Reverendo nga Amahan ang simbahan og mga icon, mga libro ug tanang matang sa gamit sa simbahan, aron bisan ang mga prinsipe, nga naandan sa kadungganan sa simbahan, namangha niini.

Samtang siya mismo nagtukod og buhing simbahan, gipahimutang sa Dios ang Banal nga Paphnutius sa katingalahang grasya, nga gipadayag sa mga pag-ayo, clairvoyance, mga rebelasyon ug uban pang mga gasa sa Espiritu Santo.

Aniay pipila sa mga milagro sa asketiko.

Si Dionysius, usa ka batid nga laykong pintor sa mga ikon nga giimbitar sa Balaang Amahan aron pintalan ang simbahan sa monasteryo, wala makahimo sa pagtrabaho tungod sa sakit sa iyang mga bitiis. Miingon kaniya ang balaang tigulang: 'Dionysius! Panalanginan ka sa Dios; sugdi kining maayong buhat; ang Ginoo ug ang Labing Balaang Inahan sa Dios mobalik sa panglawas sa imong mga bitiis.'

Ang pintor sa ikon, nga hugot nga nagtuo sa mga pulong sa respetadong tigulang, malipayon nga misugod sa trabaho ug naayo. Gisugo sa balaan nga amahan kining maong si Dionysius ug ang uban pang layko nga pintor sa ikon nga dili mokaon og karne sulod sa monasteryo, kondili mokaon niini sa pinakaduol nga baryo. Sulod sa pipila ka panahon, gisunod nila kini nga sugo. Unya nakalimot sila ug nagdala og nilutong paa sa karnero nga gipunoan og itlog pabalik sa monasteryo para sa ilang panihapon. Sa dihang si Dionysius ang unang nitilaw niini, nakakaplag siya og daghang ulod sa sulod ug napugos siya sa paglabay sa pagkaon nga gidili ngadto sa mga iro. Kalit lang, gikagat siya sa usa ka klase sa pangati nga gitawag og[3317] . Sulod sa usa ka oras, ang tibuok lawas ni Dionysius nahimong daw usa ka padayon nga balatian, ug dili na siya makalihok. Dayon, ang masakiton dali nga nagpadala og mensahe sa Balaang Amahan, nga naghangyo nga dawaton niya ang iyang paghinulsol ug pasayloon siya. Ang santo, pagkahuman niyang gi-instruksyon si Dionysius nga dili na gayud mubalik sa pagbuhat sa bisan unsang gidili, gidala siya sa simbahan diin nagtigom ang tibuok komunidad. Pagkahuman sa komunal nga pag-ampo, gibasahan sa reverendo ang tubig ug gisugo ang masakiton nga hugasan ang tibuok niyang naapektuhan nga lawas niini. Pagkahuman niini ni Dionysius, nakatulog siya sa mubo nga panahon. Pagmata niya, nabati niya nga hingpit na siyang maayo, mura'g wala gyud siya masakit. Nahulog ang iyang mga tigang sama sa kaliskis, ug gidayeg niya ang Dios.

[3316] Ang buhat ni Dositheus, nga gisulat dili sayo pa sa 1546, usa ka matang sa Paterikon – usa ka serye sa mubo nga mga sugilanon nga gipaminaw gikan kang San Paphnutius, San Jose ug uban pang mga asketiko sa Monasteryo sa Volokolamsk. Si Dositheus usab mao ang awtor sa eulohiya para kang San Jose. 16 Si John Kalita, anak ni Balaang Prinsipe Daniel Alexandrovich, naghari isip Dakong Prinsipe gikan sa 1328 hangtod sa 1340.

[3317] Pagkatol – sama sa scabies, usa ka pantal.

Ang monasteryo ni Banal Paphnutius napalibotan sa usa ka siksik nga kalasangan, diin daghang mga langgam ang nagpuyo. Daghan kaayong uwak nga itom ang pako ang makita dinhi, nga nagtukod sa ilang mga salag duol sa monasteryo. Samtang nagtan-aw kanila, namangha ang Banal ug nagmando nga dili sila dakpon o samaran. Samtang nagkabayo ang anak sa gobernador sa siyudad sa daplin sa monasteryo ni San Paphnutius, sa dihang nakakita siya og kawan sa mga uwak, gikuha niya ang iyang pana ug gipatay ang usa kanila. Nalipay ang batan-on, apan sa dili madugay nabati niya nga ang iyang ulo, nga gituyok sa usa ka kilid, nagpabilin nga walay lihok sa ingon ana ka dili natural nga posisyon. Ang kasubo ug kahadlok mipuli sa kalipay ug ka-kontento sa iyang kasingkasing. Sa samang higayon, nahibalo ang batan-on sa tinuod nga hinungdan sa kalamidad nga miigo kaniya, ug gisundan kini sa pagbasol. Napildi sa kining mga pagbati, ang anak sa voivode midali ngadto sa reverendo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo og pasaylo ug sa iyang balaan nga pag-ampo sa Ginoo alang sa iyang pag-ayo. Gisugo sa asketiko nga patugtogon ang kampana ug misulod siya sa simbahan. Natingala sa dili angay nga oras sa kampana, dali nga nagtigom ang mga monghe sa simbahan ug nangutana sa balaan kon ngano kining katingalahang pagtunog. Miingon ang balaan nga tawo uban sa pahiyom: 'Gibalesan sa Diyos ang dugo sa uwak.'

Pagkahuman sa pag-ampo ug pagpanalangin sa nag-antos nga batan-on gamit ang Balaang Krus, gisultihan siya sa asketiko, 'Pinaagi sa gahum sa Ilado ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus, lingi.'

Ug sa diha-diha dayon, mibalik sa normal nga posisyon ang iyang ulo.

Usa ka batan-on ang nagpahiluna og lawin batok sa uwak. Apan ang lawin, pagkahuman patyon ang uwak, nahulog usab nga patay. Busa ang mangangayam nawad-an sa iyang kalingawan.

Sa usa ka gabii, miabot ang mga kawatan sa monasteryo sa halangdon ug gikuha ang tulo ka baka nga nag-uma sa palibot sa lasang. Gusto nila kini dad-on pabalik sa ilang kaugalingong puloy-anan. Apan kalit lang, nawala sila sa dalan ug naglibot-libot sa monasteryo sama sa mga bulag. Sa pagsubang sa adlaw, gusto na sa mga kawatan nga molayas nga wala ang mga baka. Apan usa ka dili makita nga gahum sa Dios ang nagpugong kanila, ug wala sila makalihok palayo sa mga gipangawat nga baka hangtud nga ang mga trabahante sa monasteryo nga nangita kanila nakakaplag kanila ug dayon gidala sila sa Ginoong Amahan. Siya, pagkahuman sa pagpasidaan kanila nga dili kuhaon ang dili ila, nagsugo nga pakan-on ang mga kawatan ug gipahawa sila sa malinawong paagi.

Duha ka monghe ang nagplano nga lihim nga mobiya sa monasteryo ug nakaputos na sa ilang mga gamit. Apan gipadayag kini sa Diyos sa Ginoong Amahan sa usa ka damgo. Human sa pag-awit sa buntag, nagpahulay siya og gamay ug nakadamgo niini. Usa ka itom nga Etiyopiyano ang nagkuha og nagdilaab nga uling gikan sa kalan sa iyang selda ug gilabay kini ngadto sa mga selda sa mga disipulo. Gidili siya sa santo sa hugot nga paagi nga buhaton kini, nga nag-ingon nga sa ingon ana mapasunog niya ang monasteryo. Apan mitubag ang Etiyopiyano nga mao kana gayud ang hinungdan nganong iyang gilabay ang mga uling. Pagmata niya, nasabtan sa reverendo ang kahulugan sa damgo ug gipatawag dayon niya kining mga monghe. Sa dihang gisaysay sa ascetic ang damgo kanila, nahadlok sila ug, sa samang higayon, naantig sa istorya sa santo; gipakita nila kaniya ang mga butang nga ilang natigom, giangkon ang ilang sala ug nangayo og pasaylo.

Usa ka magbuburug nga igsoon, nga nagpasipala sa tanang nahitabo sa monasteryo, ug sa santo mismo, nakakita sa mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo: daw nagbarog siya sa tunga-tunga sa simbahan uban sa koro; kalit lang misulod ang balaang amahan ug, samtang nagtutok kaniya nga masuko, miingon: 'Kini usa ka mapintasipala: kuhaa siya sa simbahan.' Kalit lang, duha ka itom nga Etiyopyan ang midakop kaniya, gipagawas siya ug grabe kaayo siyang gibugbog samtang gibuhat kini. Pagmata niya, napuno sa dakong kahadlok ang igsoon, ug uban sa luha sa iyang mga mata midali-dali siya ngadto sa halangdon aron mangayo sa iyang pasaylo.

Aduna'y usa ka debotong tigulang sa iyang monasteryo nga ginganlan og Constantine. Sa dihang siya nagkasakit, namatay siya. Sa mismong higayon sa iyang pagpanaw—nga wala pa masayri sa bisan kinsa—miadto si monghe Jose sa pultahan sa selda sa Kagalang-galang Paphnutius, nga nagpahulay pagkahuman sa buntag nga doxolohiya, ug gusto unta niya nga mubasa sa Pag-ampo ni Jesus sumala sa kaugalian sa mga monghe. Kalit lang, gibuksan sa Kagalang-galang ang gamay nga bintana ug, sa dihang nakita niya si Jose, miingon siya:

'Aduna'y usa ka tawo nga nag-ampo ug miingon: "Ang Kura Constantine mibyahe na paingon sa Ginoo." Apan sa akong pagmata ug pag-abli sa bintana, wala ko makita bisan kinsa gawas kanimo nga nagkadool.'

Miingon si Jose:

'Bag-o ra ko gikan kang Constantine. Buhi pa siya.'

Apan gisugo sa santo ang iyang disipulo nga moadto sa selda ni Constantine. Pag-abot didto, nakit-an gayud ni Joseph nga namatay na siya.

Ang Kagalang-galang Paphnutius adunay gasa sa clairvoyance: makahibalo siya sa nawong sa usa ka monghe kung unsang pagbati ang nagpahirap kaniya, nahuman ba niya ang gisugo nga pag-ampo sa adlaw o wala; masuta pa gani niya ang tinago ug dugay nang mga sala sa mga tawo nga unang higayon pa lang niyang makita.

Usa ka bag-ong monghe, nga nagpuyo uban sa Reverendo nga Amahan ug wala pa nakadaog sa iyang mga kahuyang, mibiya sa monasteryo aron sa usa ka buluhaton. Sa dalan, nakasugat siya og mga layko, lakip na ang mga babaye. Sa pagtan-aw niya kanila, nabihag ang monghe sa makapahimuot nga mga tan-aw sa mga babaye ug nalumos sa makasasala nga mga hunahuna. Pagbalik niya sa selda sa santo, nakit-an niya nga nagbasa ang Reverendo. Mitutok ang Reverendo sa iyang disipulo, dayon nakita dayon nga nabug-atan siya sa hugaw nga mga hunahuna, ug sa paglikay sa iyang nawong gikan kaniya, gipakita nga nahibalo siya sa iyang sala. Nahadlok sa maong pagsabot, ang igsoon misugilon sa iyang ka-kuwartel, si Jose ( ). Gisultihan siya ni Jose nga ikumpisal ang iyang sala sa reverendo nga amahan ug mangayo og pasaylo. Sa dihang gibuhat kini sa monghe, gidawat niya ang pasaylo ug amahanong giya.

Sa usa ka higayon, samtang ang santo nagbasa pag-usab sa Balaang Kasulatan, usa ka lalaki ang miduol sa iyang selda, nag-ampo, ug sa dihang nagtan-aw siya sa santo pinaagi sa gamay nga bintana, nangutana siya bahin sa iyang disipulo nga si Jose, nga paryente niya sa lungsod. Sa dihang nakita sa balaang tigulang nga hingpit nga estranghero ang lalaki, miingon siya kang Jose:

'Gawas! Naay usa ka lalaki nga dautan tan-aw sa iyang mga mata nga nangita nimo.' Migawas ang disipulo ug sa pagkakita niya sa kaila, nangutana siya ngano siya miabot. Mitubag ang lalaki:

'Gusto ko mahimong monghe.'

Gisultihan ni Joseph ang balaan nga abot sa iyang tinguha, apan miingon ang abot:

'Pagkahuman nimo siya mapakaon, pa-adtoa kining tawoha, kay dili siya maayong tawo.'

Natingala si Jose sa maong tubag, apan wala siya kaisog nga mangutana pa. Pagkahuman niya sa tinguha sa respetadong monghe, mibalik siya sa iyang selda. Unya ang santo mismo miingon kang Jose:

'Kini nga tawo usa ka mamamatay. Sa dihang batan-on pa siya, gisaksak niya sa tiyan ang usa ka monghe gamit ang kutsilyo ug gipatay siya. Apan dugay na kana nga nahitabo, ug nakalimot na siya sa iyang sala.'

Natingala si Jose sa niining mga pulong: wala pa gyud siya makadungog bahin niining sala nga nabuhat sa iyang kaila.

Usa ka monghe ang miabot sa monasteryo sa reverendo. Ang asketiko, sa pagkakita kaniya, hilom nga miingon sa iyang mga disipulo:

'Nakita ba ninyo nga bisan pa alang sa kaayohan sa monastikong han-ay, wala gihapon siya maghinlo sa iyang kaugalingon gikan sa dugo?'

Natingala ang mga disipulo, apan nahadlok sila sa pagpangutana kang Banal nga Amahan unsa ang kahulugan sa maong mga pulong. Bisan pa, ang tigulang mismo ang nagpatin-aw niini sa ulahi:

'Kining monghe,' miingon ang balaan, 'samtang layko pa siya, gipahilo niya ang prinsipe nga iyang giservisyohan sa Novgorod. Tungod sa pag-antos sa iyang konsensya, mipasalig siya sa monastikong panata.'[3318]

Ang asawa sa boyar, ang asawa ni Alexei Gaburin, dako kaayo ang pagrespeto ug pagtuo kaniya; kanunay siyang nagpadala sa iyang mga anak kaniya uban sa mga regalo, naghangyo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Tungod sa buhat sa yawa, siya nagkasakit ug kanunay siyang nakakita og daghang demonyo nga nakapahadlok kaniya. Unya, usa ka tigulang nga tawo nga kurbado ug pandak ang tangkad, nga adunay dakong abuhing bungot, nagsul-ob ug gisi-gising sinina, ang mopakita kaniya. Pugsanong palagson sa tigulang ang mga demonyo, ug pagkahuman niana, siya mobalik sa maayong panglawas. Sa usa ka higayon, samtang nagpadayon kini, nadungog sa masakiton nga babaye ang usa ka tingog nga miingon kaniya: 'Si Pafnutius, nga naa sa Borovsk, mao ang nagpalagyo sa mga demonyo gikan kanimo.'

Nahitabo kini sa boyarina sa daghang higayon. Paglabay sa pipila ka panahon, hingpit siyang nakaayo ug gusto niyang makita ang santo aron masayran kon tinuod ba gayud nga siya ang nagpakita kaniya ug nagpahawa

[3318] Kini nagtumong, siyempre, kang Prinsipe Dimitri Georgievich Shemyaka, nga gipahilamonan og hilo niadtong 1453 sa Veliky Novgorod. Ang hilo gihatag sa prinsipe sa iyang boyar ug pinalangga, si Ioann Kotov.

sa mga demonyo. Miadto ang boyarina sa monasteryo uban sa iyang mga sulugoon. Apan, tungod kay bawal sa mga babaye ang kumbento, mihunong siya sa ganghaan ug gipadala ang iyang mga sulugoon ngadto sa mga disipulo sa balaan, nagpangutana kung giunsa niya makita ang reverendo nga amahan. Gipakita sa mga monghe sa mga sulugoon ang balaan nga tigulang, ug gisugo sila nga itudlo siya sa ilang agalon kung mogawas na siya uban sa mga kaigsuonan alang sa pagkaon, kay hapit na man ang paniudto. Apan ang maharlika, bisan wala pa gani mahatag ang ingon nga sugo, sa pagtan-aw niya sa respetadong tigulang, dayon niyang nakaila kaniya isip ang tigulang nga nagpakita kaniya ug misinggit uban sa mga luha: 'Tinuod gayud, kini siya ang pinaagi sa iyang presensya gipalayas ang mga demonyo gikan kanako ug naghatag kanako og kaayohan.'

Unya, pagkahuman niya sa pagpasalamat sa Dios, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug sa Balaan nga si Paphnutius, naghatag siya og limos.

Usa sa mga disipulo sa Banal nga Amahan nag-antos sa sakit sa mata. Ang masakiton, sa dakong kasakit, nangita og doktor sa tibuok niyang kusog. Apan ang santo gihatagan siya sa iyang rosaryo ug gisugo siya nga mosulti sa Pag-ampo kang Jesus sa usa ka libo ka beses. Apan, tungod sa grabeng kasakit, halos napuno ra sa masakiton ang katunga sa gisugo nga ihap. Pagkahuman niya sa pag-ampo og lima ka gatus ka beses ug pagkakita nga naayo na ang iyang mata, ang monghe, nga puno sa kalipay, midali ngadto sa Ginoong Pari aron isulti kaniya ang iyang pagkaayo. Apan ang maampingong tigulang usab misugo sa disipulo nga mobalik kaniya aron tumanon ang gisugo nga gidaghanon sa mga pag-ampo.

Ang mga debotong layko nagsulti sa Reverendo nga Amahan ug sa mga igsoon nga naglingkod sa iyang selda bahin sa pag-resign sa kanhi Archimandrite sa Monasteryo sa Simonov duol sa Moscow. Pagkadungog niini nga balita, nagsugod ang usa ka diskusyon kung kinsa na karon ang mahimong Archimandrite sa Simonov. Usa ka tawo ang nagngalan kang kinsa-kinsa, ang lain nagngalan kang , ug ang usa pa. Ang santo, bisan pa, mitan-aw sa iyang batan-on kaayo nga bag-ong giputol-buhok nga disipulo nga ginganlan og Vassian—ang igsuon sa Banal nga Jose (nga sa ulahi misulat sa iyang biograpiya)—ug, samtang nagtudlo kaniya, miingon uban sa pahiyom: 'Kini ang Archimandrite sa Simonov.'

Niining mga pulong sa santo, napadayag ang iyang panan-aw sa mas layo nga kaugmaon. Paglabay sa daghang katuigan, nahimong archimandrite gayud si Vassian sa Monasteryo sa Simonov[3319] .

Sa usa ka higayon, nangayo ang reverendo sa usa ka prinsipe og pagtugot nga mangisda sulod sa tulo ka adlaw sa usa ka dapit sa Suba sa Oka, sa kondisyon nga ang tanang nadakpan ihatag sa monasteryo. Sa pagpadala sa usa sa iyang mga sulugoon niining pangisda, gisugo sa asketiko nga hatagan siya og lima ka hryvnia[3320] aron mopalit og mga sudlanan diin pagasin-inan ang mga isda nga makuha sulod sa gihatag nga panahon. Wala mouyon ang sulugoon sa pagdawat og ingon kadako nga kantidad, kay wala siya nagdahom nga mapuno bisan usa ka gamay nga sudlanan sa isda. Ang respetado, bisan pa, mitan-aw kaniya nga masuko ug gisugo siya nga buhaton ang gisulti kaniya. Unya mibiyahe ang sugo ug, sa tulo ka adlaw, nakadakop og 730 ka dagkong isda. Ang mga mangingisda sa prinsipe wala makadakop og ingon kadaghan bisan sa tibuok ting-init. Tungod kay gipaabot na niya kining milagrosong dakop, nagsugo ang santo nga paliton ang daghang sudlanan.

Usa ka batan-ong lalaki, pagkahimong monghe, nahulog sa mga tukso sa yawa. Ang karaang kaaway sa katawhan nagpakita kaniya sa lain-laing porma: usahay ingon usa ka dili mailhang hayop o itom nga iro, ug usahay, samtang naglingkod ang monghe sa iyang selda, kini maglibot-libot sama sa oso ug mosingit sa mga bungbong niini. Gisugo sa tigulang monghe ang batan-ong monghe nga mobasa sa Salmo sa iyang atubangan. Sa diha nga natuman sa batan-on ang sugo sa balaan, hingpit nga nawala ang mga demonyong panan-awon, ug nakagawas siya gikan sa makalilisang nga mga hulagway.

Aduna usab mga disipulo ni Banal Paphnutius nga adunay gasa sa clairvoyance. Usa niini mao si Euthymius, ang monghe nga mapanghilak. Kining ascetic, nga nagahulog og luha tungod sa debosyonal nga pagbati dili lamang sa iyang selda kondili usab sa simbahan matag serbisyo, nakadawat gikan sa Dios sa gasa sa

---

[3319] Gihisgutan si Vassian (Sanin) ni Archimandrite Simonovsky niadtong 1502. Niadtong 1506, gipahimutang siya nga Obispo sa Rostov. – Ang Monasteryo sa Simonov gitukod mga tuig 1370 ni San Sergius sa Radonezh subay sa sugo sa Dakong Prinsipe Dimitri Donskoy. Gikan sa orihinal nga nahimutangan niini (ang puloy-anan sa Staroe Simonovo), dali ra nga gibalhin ang monasteryo sa karon nga lokasyon – sa hataas nga pampang sa Suba sa Moskva sa habagatan nga daplin sa siyudad. Ang unang abad sa monasteryo mao ang pag-umangkon ni St. Sergius, si Theodore (nga nahimong Arsobispo sa Rostov niadtong 1395).

[3320] Magasto kini nato ug pipila ka dosena ka roubles.

clairvoyance, nga sa usa ka higayon mipadayag sa mosunod nga paagi. Duha ka magsoon ang nagpuyo sa usa ka gugma sa usag usa nga dili gikan sa Diyos, kondili sa kalibutan. Ug tungod kay ang Balaang Amahan nasuko kaayo kanila tungod niini, nagplano sila nga lihim nga molayas gikan sa monasteryo. Nagbarog si Euthymius atol sa Liturhiya uban sa iyang kasagarang maluhaong debosyon, mitan-aw siya sa balaang amahan ug sa mga nag-awit uban kaniya, diin apil ang maong duha ka magsoon. Ug didto nakakita siya og usa ka Etiopianhon nga nagsul-ob og matulis nga helmet sa iyang ulo nga kalit nga mitungha gikan sa ilang likod. Sa iyang mga kamot, ang demonyo naggunit og puthaw nga kawit. Gipasangid sa kawit ang bisti sa mga makasasala nga monghe, gihila sila gikan sa luyo sa tabing sa koro ug, samtang gihila sila paingon kaniya, naningkamot nga dakpon sila sa iyang kaugalingong mga kamot. Apan sa diha nga iyang duolon sila, mibalik dayon ang puthaw nga kawit. Nagpasabot kini nga sa dihang ang duha ka makasasala mitugot sa hunahuna nga gitamnan kanila sa kaaway—nga mobiya sa monasteryo ug mosupak sa abbot—dali ra kaayo sila nadani sa kaaway; apan sa dihang ilang gisukol kini nga hunahuna, napamatud-an nga walay gahum ang armas sa yawa ug mibalik kini. Sa pagtan-aw niini, ang tawo nga adunay pagsabot mitan-aw gamit ang iyang espirituhanong mga mata sa nahitabo sa ilang mga kalag. Sa pagbasa sa Ebanghelyo ug samtang gisaawit ang Kerygma sa mga Kerubin, nawala ang Etiopiyano. Pagkahuman niini, mibalik siya. Apan sa dihang nahitabo ang Konsagrasyon sa Balaang mga Gasa, kauban ang himno ngadto sa Labawng Balaang Theotokos, '[3321] ', ang Etiyopyanong nawala sama sa aso ug wala na usab mibalik. Ang makakita sa espirituhanong mga butang nga tigulang nagtindog sa tibuok Liturgiya nga puno sa kahingawa ug ekstasi, ug pagkahuman gisaysay niya ang iyang panan-awon kang Banal Paphnutius. Gitawag sa Banal nga Tigulang ang mga makasasala ngadto kaniya ug gisugo sila nga makigbisog batok sa makasasala nga mga hunahuna ug wagtangon kini sa ilang mga kasingkasing. Pinaagi sa pagtuman sa instruksiyon ug pagdasig sa balaan, napasig-uli sa husto ang duha ka monghe.

Ang balaan nga kinabuhi sa Kagalang-galang Paphnutius, ang iyang kinaadman ug kasinatian sa tanang butang, langitnon man o tawhanon, nagpasabot nga dili lang mga monghe kondili daghang mga layko usab ang mipili kaniya ingon ilang espirituhanong amahan. Niadto kaniya, sama sa usa ka maalamon nga doktor, ang mga halangdon ug ang mga kasagaran, ang mga dato ug ang mga kabus, ang mga matarong ug ang mga makasasala, ug ang tanan nakadawat og maayong tambag ug angay nga penitensya. Wala magpakitang pabor ang santo sa pagdawat sa mga miadto kaniya. Dili mahadlok sa mga gamhanan ug dili maluypad sa mga hambog, ang asketiko buotan kaayo sa mga mapainubuson.

Ang Kagalang-galang Joseph sa Volokolamsk misulat mahitungod sa iyang magtutudlo, ang Kagalang-galang Paphnutius, nga kon kinahanglan siya maloloy-on ug mapailubon, apan usahay siya hugot ug masuko kon ang kahimtang magkinahanglan niini. Ang mga espirituhanong anak sa Reverendo girespeto ug gihadlok siya. Si Georgy Vasilyevich, Prinsipe Dmitrovsky, naghinumdom nga sa dihang moadto siya sa Reverendo aron magkumpisal, mokurog ang iyang mga tuhod. Bisan pa niana, ang mga espirituhanong anak, nga gipili ang Reverendo isip ilang amahan, wala gayud putla ang ilang relasyon kaniya bisan pa human sa iyang kamatayon. Sa usa ka higayon, samtang natulog siya sa ganghaan sa simbahan sa wala pa ang Matins, nakita sa Banal nga Amahan sa damgo nga nabuksan ang mga ganghaan sa monasteryo ug misulod ang daghang mga tawo nga nagbitbit og kandila, padulong sa simbahan, uban si Prinsipe Georgy Vasilyevich sa ilang taliwala. Pag-abot niya sa simbahan, miyuko siya niini, unya sa iyang espirituhanong amahan. Gipangutana siya sa Banal nga Amahan:

'Anak ko ug prinsipe! Namatay na ba ka?'

'Oo, respetadong Amahan!'

'Unsa na ang kahimtang diha kanimo karon?' pangutana sa Banal nga Amahan.

'Pinaagi sa imong balaan nga pag-ampo, gitagaan ko sa Diyos sa Iyang pabor. Labi na kay, sa dihang nagmartsa ko paingon sa Aleksin aron makig-away sa mga walay Diyos nga Agarians, gisugid nako kanimo ang tanan nakong mga sala[3322] .'

Niadtong higayona, misugod na ang pag-awit sa kampana para sa Matins, ug nabanhaw ang Banal nga Amahan.

[3321] Pasabot niini, 'Dili matupngan ang pagka-angay'.

[3322] Kini, siyempre, nagtumong sa pagsakop sa lungsod sa Aleksin (karon usa ka distrito nga lungsod sa Tula Governorate) ni Khan Akhmat niadtong 1472. Si Prinsipe George ug ang uban wala makatabang ug wala nila maluwas ang maalamat nga lungsod.

Ang Banal nga Amahan mapinanggaon ug malumo kaayo sa mga kabus. Samtang nagwali siya sa kaluoy sa pulong, gipraktis sa asketiko kini nga hiyas. Usa ka grabeng kagutom ang misangko sa rehiyon sa Borovsk, ug ang Reverendo masigasig nga nagpakaon sa mga nagagutom nga tawo nga gikan sa mga kasikbit nga baryo sa iyang monasteryo. Busa, hangtod usa ka libo ka tawo, o labaw pa, ang nagtigom matag-adlaw, ug ang maloloy-on nga asketiko nahurot ang tanang suplay sa monasteryo. Sa mosunod nga tuig, ang Ginoo nagpadala og daghang ani.

Ang Kagalang-galang Paphnutius nabuhi hangtod sa tigulang nga edad, nakaabot siya og 83 ka tuig, diin 63 niini iyang gigahin sa monastikong ascesis. Tungod kay gisalikway niya ang tanang kahupayan sa kalibutan ug nagpuyo lamang alang sa Dios ug sa kahangturan, ang nahabilin na lamang para sa kagalang-galang mao ang pagbiya sa tanang panandaliang butang ug ang pag-agi ngadto sa kana nga kinabuhi nga walay katapusan nga giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma kaniya—kana nga *'wala'y mata nakakita, wala'y dalunggan makadungog, ug wala'y hunahuna sa tawo nakahunahuna'* (1 Cor. 2:9).

Gipadayag sa Ginoo sa balaan nga tigulang, usa ka tibuok semana daan, ang adlaw sa iyang bulahan nga pagpanaw, ug ang asketiko misagop sa pag-atubang niini nga malinawon ug may dignidad. Sa tibuok niining mga adlaw, ang iyang disipulo nga si Innokenty nagpabilin sa kiliran sa balaan; siya mihimo og usa ka salaysay sa katapusang mga adlaw sa kinabuhi sa iyang balaan nga magtutudlo sa[3323] .

Nahitabo kini sa tingpamulak sa 1477, dili madugay pagkahuman sa pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw, nga nahulog niadtong Abril 6 niadtong tuiga.

Sa Huwebes sa ikatulong semana human sa Pasko sa Pagkabanhaw (24 Abril), pagkahuman sa Matins, migawas ang santo uban ni Innokenty paingon sa lawa nga siya mismo ang nakahukay. Nakabantay sila nga nagasulod ang tubig sa harang. Gitudloan sa Reverendo si Innocent unsaon pagbara sa agianan sa tubig; unya mibalik siya sa monasteryo kay oras na para sa Banal nga Misa. Samtang nagbiya na ang tigulang, nangayo ang iyang disipulo nga mobalik siya aron motabang sa trabaho pagkahuman sa udto. Sa tubag, miingon ang santo: 'Dili ko makaanha, kay naa pa koy lain nga buluhaton nga mas gikinahanglan ug mas apurado.'

Pagkahuman sa Liturgiya, ang balaang tigulang mikaon uban sa mga igsoon; dayon gipatawag niya si Innokenty ug gisugo siya nga moadto sa lawa. Miadto si Innokenty sa selda sa santo ug, sa dihang nakita niya ang iyang magtutudlo nga naglingkod sa iyang higdaanan, gipahinumduman niya siya sa iyang buluhaton. "Aduna pa koy lain panginahanglan nga wala nimo mahibaloan; kinahanglan mabungkag ang usa ka panumpa," tubag sa santo.

Nalibog kaayo si Innocent sa mga pulong sa tigulang, nga sa dihang migawas siya aron magtrabaho uban sa tulo ka mga kaigsuonan, wala gyud siya makahimo og bisan unsa.

Pagbalik niya sa monasteryo, nasugat pag-usab sa disipulo ang asketiko nga naglingkod sa iyang higdaanan. Gisugo sa tigulang nga ipadala ang usa ka mensahe kang Prinsipe Mikhail Andreevich[3324] , nga nag-ingon nga dili na siya moanha sa monasteryo, kay aduna nay lain nga butang nga mitumaw. Niadtong adlawa, wala moapil ang santo sa simbahan alang sa Vespers o sa After-Vespers nga serbisyo, apan gisugo niya si Innokenty nga buhaton kini sa iyang kaugalingong selda. Ang mga igsoon miduol sa selda sa respetadong tawo aron masayran ngano nga wala siya moapil sa serbisyo. Apan wala tugoti sa asketiko nga mosulod bisan kinsa sa iyang selda ug gihangyo niya ang tanan nga magtapok sa sa sunod buntag. Sa dihang gipahawa niya ang iyang disipulo, miingon ang asketiko kaniya: 'Sa usa ka Huwebes nga sama niini, maluwas ako gikan sa akong sakit.'

Gigugol sa santo ang tibuok gabii sa pag-ampo.

Sa buntag sa Biyernes, Abril 25, miadto ang komunidad sa mga monghe sa halangdon aron magpaalam ug madawat ang iyang panalangin. Aduna'y 95 ka monghe sa monasteryo niadtong panahona, ug ang matag-usa kanila mitigum palibot sa masakiton nga asketiko, apil na ang mga masakiton ug ang mga bulag. Pagkahuman sa pagpaalam sa mga igsoon, ang halangdon miadto sa Liturgiya, gisuportahan sa iyang mga disipulo. Sa dihang ang usa kanila, nga tigulang na, gusto siyang suportahan, gikuptan niya ang kamot sa santo, masuko nga gikuha sa

---

[3323] Ang mga Nota ni Innokenty giila nga usa sa labing maayong buhat sa karaang Rusyano nga hagiograpikong literatura. Gipakita kini sa ubos uban sa pipila ka pagpakunhod.

[3324] Si Prinsipe Mikhail Andreevich Vereysky, apo ni Dmitry Donskoy, minyo kang Elena Yaroslavna, anak sa Prinsipe sa Borovsk, ug posible nga nakuha niya ang Prinsipalidad sa Borovsk pinaagi sa iyang kaminyoon kaniya. Namatay siya niadtong 1486 ug gilubong sa monasteryo sa Banal nga Paphnutius.

halangdon ang iyang kamot ug gisugo siya nga ang bado na lang niya ang hawiran. Mao kana ang iyang maampingong pagbantay sa kawalay-pagbati: bisan pa sa katigulangon ug sakit, ug sa mismong dapit sa kamatayon, wala gyud niya gitugotan bisan kinsa nga makahikap sa iyang lawas. Wala magkaon ang tigulang niadtong adlawa; nangayo lang siya og 'syty', nga mao ang tubig nga adunay dugos. Gipadala ni Prinsipe Mikhail Andreevich ang iyang diakono aron pangutan-on ang kahimtang sa reverendo ug aron pangutan-on ngano nga gidili niya siya sa pag-anhi aron makita siya. Apan wala dawata sa reverendo ang mensahero. Wala usab niya dawata ang sulat ug kuwarta nga gipadala sa monasteryo gikan sa rehiyon sa Tver. Niapil usab siya sa Vespers niadtong adlawa. Tungod sa iyang kahuyang, halos dili na makabarog ang masakiton; nagbarog siya nga ang iyang mga kamot nakasandig sa iyang tungkod, ug ang iyang ulo nakahugno niini. Bisan pa niana, masigasig siyang nakigkanta uban sa mga igsoon ug nagpabilin pagkahuman sa Vespers alang sa serbisyo sa handumanan, bisan pa nga gusto sa mga igsoon nga ibalik siya sa iyang selda. 'Kinahanglan ko niining serbisyo sa handumanan,' miingon ang Balaang Amahan kanila, 'dili na nako kini madungog pag-usab.'

Niadtong Sabado, ika-26, mitambong usab ang masakiton nga tigulang sa Banal nga Liturhiya. Sa katapusan sa serbisyo, nag-andam si Innokenty og gamay nga pagkaon para kaniya ug gihangyo siyang mokaon, nga giingon nga Sabado na ug wala pa siya mokaon sukad pa sa Huwebes. Apan wala dawata sa santo ang pagkaon, miingon: 'Nasayud usab ko niini: sumala sa Balaang lagda, angay sa Sabado nga mokaon sa gitugotan nga pagkaon alang sa pag-ayuno; apan, ang masakiton kinahanglan mag-ayuno sulod sa tulo ka adlaw sa wala pa madawat ang Balaang Misteryo.'

Mao kana ang dugay nang naandan sa balaan nga tigulang – ang pagpuasa sa dili pa madawat ang Balaang Misteryo ug ang paggahin og tibuok semana sa hilom.

Sa gabii, nagkumpisal siya kang monghe Isaias.

Ang mga layko nagpadayon sa pagsamok sa masakiton nga asketiko, nga nag-andam na sa kamatayon ug gitutok na ang tanan niyang hunahuna kang Dios. Nagpadala pag-usab si Prinsipe Michael og usa ka tawo sa monasteryo, kining higayona mao ang iyang espirituhanong amahan, si Pari Juan, ug nangayo sa balaan og pasaylo ug panalangin para kaniya ug sa iyang anak nga si Juan. Gipasabot ni Innokenty ang hangyo sa prinsipe. Human sa mubo nga paghunong, miingon ang respetado:

'Natingala ko sa prinsipe nga nagpadala og mensahe: "Bendisyona ang akong anak, Prinsipe Juan." Dili ba usab anak niya si Prinsipe Basil?[3325] Nasayud ang Dios, gibahin niya ang iyang kaugalingon; unsaon man niya pagpangita og kalinaw ug panalangin?'

Unya iyang gidugang:

'Walay labot siya kanako, bisan pa siya usa ka prinsipe.'

Kining mga pulong gipahibalo sa espirituhanong amahan sa prinsipe, apan gusto gihapon niya nga makita ang tigulang ug mao nga miadto siya sa simbahan alang sa Vespers. Miadto usab ang asketiko, apan dali siyang mitago sa santuwaryo ug nagpabilin didto hangtod mibiya na ang sugo sa prinsipe sa monasteryo. Ang respetado usab mitambong sa All-Night Vigil, bisan gisuportahan siya sa iyang mga disipulo. Unya miingon siya sa mga igsoon:

'Sugod karon, dili na nako paminawon ang All-Night Vigil.'

Ang respetado nag-andam sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo aron makatagamtam sa dakong sakramento, ug sa diha nga nagsugod na ang kaagahon, gisugo niya si Respetadong Jose nga basahon ang lagda alang sa Balaang Komunyon.

Pagkahuman niyang pag-ambit sa mga Misteryo nga naghatag kinabuhi ni Kristo sa simbahan atol sa Banal nga Misa niadtong Domingo (27 Abril), gibalik ang balaang tigulang sa iyang selda. Pag-usab, ang mapinanggaon nga si Innokenty nag-andam og gamay nga pagkaon para kaniya. Gipugos siya sa mga igsoon nga mokaon, ug aron dili sila masakitan, mitilaw lang og gamay ang Balaang Amahan, unya gibalik niya sa mga igsoon ang pagkaon nga giandam para kaniya.

[3325] Si Prinsipe Mikhail Andreevich nailhan nga adunay mosunod nga mga anak: si Vasily, nga gitawag og 'ang Mapangahas' (1495), si Ioann, ug usa ka anak nga babaye, si Anastasia, nga minyo kang Prinsipe Joseph Andreevich sa Dorogobuzh, nga misulod sa serbisyo sa Dakong Prinsipe sa Moscow niadtong 1485.

Niadtong adlawa, si Dakong Prinsipe Juan Vasilyevich sa Moscow[3326] , nga sa dili mailhi nga paagi nakahibalo sa sakit ni Reberendo Paphnutius, nagpadala og usa ka sugo uban ang sulat. Sa dihang gipresentar sa disipulo ang mensahe sa Dakong Prinsipe ngadto sa asketiko, miingon siya:

'Ibalik ang mensahe sa nagdala niini – pasugo siya nga ihatud kini sa nagpadala. Wala na koy bisan unsang gipanghigot karon sa kalibutan: wala koy gipangandoy nga dungog ug wala koy kahadlok sa mga gamhanan ning kalibutana.'

Miingon si Innocent sa iyang magtutudlo:

'Sa imoha, nagsulti ka sa kamatuoran; apan alang sa Ginoo, buhata ang mapuslanon para kanamo—ayaw paglagpas sa Dakong Prinsipe, ayaw pag-aghat sa iyang kasuko.'

Mitubag ang tigulang:

'Nagaingon ko kanimo sa kamatuoran: ayaw paglagot sa Usa, ug dili ka mapildi sa kasuko sa bisan kinsa. Apan kon imo siyang paglagoton—si Kristo—walay makatabang kanimo. Ug ang tawo, bisan pa masuko, malumo usab pag-usab sa katapusan.'

Wala na misugot ang disipulo sa iyang magtutudlo ug gibalik ang sulat sa Dakong Prinsipe ngadto sa sugo.

Ang inahan sa Dakong Prinsipe, si Maria Yaroslavna, nga usa ka dakong tagahanga sa maayong tigulang, nagpadala usab og usa ka sugo, ingon man ang asawa sa prinsipe, ang Griyegong babaye nga si Sofia Fominichna[3327] , nga nagpadala sa reverendo og sulat ug pipila ka bulawan. Wala magdawat og bisan unsa ang tigulang ug gisugo nga ibalik ang tanan; gisaway pa gani niya ang iyang disipulo tungod kay gitugotan niya ang uban nga samokon siya. Daghang mga boyar ug ordinaryong mga layko ang nagpadala og mga regalo sa nagmasakit nga asketiko sa monasteryo, apan wala na siya gani pasabut bahin niini.

Sa pagkakita sa balaan nga tigulang nga anaa sa ingon ka grabeng kakulang sa panglawas, miingon si Innokenty kaniya:

'Nag-antos ka ba pag-ayo, Amahan Paphnutius?'

Mitubag ang tigulang:

'Makita na nimo sa imong kaugalingon – gikapoy kaayo ko, apan dili nako mabati nga labaw pa kini sa akong kusog.'

Ang asketiko wala na gayud mokaon og bisan unsang pagkaon. Mopahimo siya og pagkaon, apan sa dihang madala kini kaniya, pagkahuman niya kini dayegon, iyang ihatag tanan sa mga igsoon, nga nag-ingon:

'Kaon, ug ako anaa uban kanimo.'

Miabot ang gabii. Ang asketiko mitungtong sa iyang higdaanan ug nag-ampo sa Pag-ampo ni Hesus sa iyang kaugalingon. Gibasa kaniya ang Matins sa iyang selda.

Sa Lunes, ang ika-28, ang asketiko, uban sa tabang sa mga igsoon, nagsaulog sa Banal nga Liturhiya. Human sa serbisyo, wala siyay gikaon; nag-inom lang siya ug gamay nga tubig. Natingala si Innokenty ngano nga ang tigulang wala maghimo ug bisan unsang paghan-ay mahitungod sa monasteryo, ug, pagdaug sa iyang pagduha-duha, nangutana siya sa reverendo:

'Amahan Paphnutius! Samtang buhi pa ka, palihug tudloi ang usa ka tawo aron maghimo og testamento bahin sa pag-organisar sa monasteryo: unsaon sa mga igsoon pagpuyo pagkahuman nimo, ug kinsa ang mahimong abbot.'

Pagkahuman sa mubo nga pahulay, miingon ang tigulang uban sa luha sa iyang mga mata:

Mga igsoon, kinsa kamo sa inyong kaugalingon ang balaod sa simbahan ug ang estruktura sa monastiko. Ayaw ninyo usaba ang takna sa pag-ampo sa simbahan. Timbawa ang mga pari sama sa akong pagbuhat, ug ayaw ninyo bawi-a sila sa ilang suhol, basi mapakunhod ang Balaang Serbisyo, kay ang kalampusan sa tanang butang nagasalig niini. Ayaw ninyo pagsira sa inyong kan-anan sa mga biyahero; hinumdumi ang paglimos; ayaw ninyo pagpauli sa magpapangayo nga walay dala. Paningkamoti ang inyong mga kahanas; apan likayi ang

---

[3326] Si Juan III Vasilyevich mao ang Dakong Prinsipe gikan sa 1462 hangtod sa 1505.

[3327] Si Maria Yaroslavna, anak ni Prinsipe Yaroslav (Afanasy) Vladimirovich ug igsoon sa giingon nga si Vasily Yaroslavich, minyo kang Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich 'ang Bulag' niadtong 1433; siya namatay niadtong 1484 isip usa ka madre, nga nagpili sa ngalan nga Martha. – Sophia Fominichna, anak ni Thomas Palaiologos, Despot sa Morea (igsoon sa katapusang Emperador sa Constantinople, si Constantine XI, nga namatay sa bungbong sa kapital sa Gresya sa dihang gisakop kini sa mga Turko niadtong 1453). Siya ang ikaduhang asawa ni Dakong Prinsipe Juan III; gipangasaw-an siya niadtong 1472 ug namatay niadtong 1503.

makalibutanong pakighinabi; bantayi pag-ayo ang inyong kasingkasing batok sa dautang hunahuna. Human sa gabii nga serbisyo, ayaw kamo magtapok aron mag-istorya: pasagdi nga maghilom ang matag-usa sa iyang selda. Ayaw gayud pagkulang sa pag-ampo sa simbahan, gawas kon tungod sa sakit; tuman-a ang tibuok lagda, ang mga regulasyon sa simbahan ug ang tanang eklesiastikal nga sugo nga mapainubsanon, walay samok ug sa hilom. Sa mubo nga pagkasulti, buhata ninyo ang akong gibuhat. Kung dili ninyo balewalaon ang akong sugo, nagasalig ako sa Dios nga Labaw sa Tanan ug sa Walay Sala nga Birhen nga Inahan sa Dios nga dili tangtangon sa Ginoo kining dapita sa tanan Niyang panalangin. Apan nasayud ako,' dugang sa matinahuron nga propetiko, 'nga pagkahuman sa akong pagpanaw adunay usa ka samokon sa Monasteryo sa Labing Balaan; gisamokan niya ang akong kalinaw sa kalag ug mopukaw siya og panagbangi taliwala sa mga igsoon. Bisan pa, ang Labing Balaan nga Reyna mapugngan ang panagbangi ug ang unos, ug ihatag ang kalinaw sa Iyang monasteryo ug sa mga igsoon nga nagpuyo niini[3328] .

Pagkahuman niini, nanghilom ang tigulang tungod sa kakapoy. Gihurot niya ang gabii sa iyang kanunay nga mga pag-ampo.

Sa ika-29, usa ka Martes, naghilom ang respetado, kay nag-andam siya sa pag-apil sa Balaang Misteryo sa pista sa Tunga-tunga sa Pentekostes, nga niadtong tuiga nahulog sa Abril 30. Ang tigulang nag-awit og mga salmo, mga paghangyo, mga kanon, ug mga balaang bersikulo. Nagpadayon kini sa tibuok adlaw. Si Innokenty ug ang tig-atiman sa selda sa reverendo nagpaminaw sa hilom niining katingalahang pag-awit, wala'y gani'y gisulti, kay gisugo sila sa asketiko nga dili siya samokon sa bisan unsang paagi. Ang masakiton nga lalaki nagpabilin nga walay tulog sa tibuok gabii samtang nag-ampo, hapit kanunay nga nagtindog ug mipungko lang sa mubo nga panahon.

Sa pagsubang sa adlaw (Miyerkules) lamang gibasa sa Kagalang-galang Jose ang lagda alang sa Balaang Komunyon sa santo. Niapil siya sa Liturhiya sa simbahan ug nadawat niya ang mga Misteryo nga Nagahatag Kinabuhi ni Kristo. Pagdawat niya sa naandan nga panalangin gikan sa pari nga nagdumala, gidala siya pagbalik sa iyang selda sa mga igsoon. Nagbarog sa pasilyo sa atubangan sa iyang selda, gisuportahan sa matag kilid sa iyang mga tinun-an, nagtutok ang Balaang Amahan sa ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios; unya, sa diha nga iyang gihunahuna ang tibuok komunidad, miingon siya uban sa paghuyop ug mga luha:

– O Ginoo nga Labaw sa Tanan! Ikaw nga nagasusi sa kasingkasing ug hunahuna, nasayud Ka sa tanang butang. Kung kinsa ang makabati og kalooy kanako, gantiha siya, O Ginoo, sa gatus ka pilo dinhi sa kinabuhi, ug sa umaabot nga kinabuhi ihatag kaniya ang kinabuhi nga walay katapusan. Apan kung kinsa ang malipay sa akong kamatayon, ang kamatayon sa usa ka makasasala, ayaw kini itala nga sala batok kaniya, O Ginoo.

Ang mga nakadungog niini nahadlok, ug ang matag-usa mibalik sa paghukom sa iyang kaugalingong konsensya. Sa dihang gidala ang tigulang sa iyang selda, nagsugod siya sa paglipay sa mga igsoon uban sa malipayong nawong, mura'g gusto niya nga kalimtan nila ang mga pulong nga bag-o lang niyang gisulti. Sa paghinumdom sa mga pulong sa santo nga dili grabe ang iyang sakit, nagtuo ang mga igsoon nga nag-ayo na siya. Gipangumbinsi siya nila nga mokaon og pagkaon, apan misalikway ang tigulang. Mitimtim siya og gamay gikan sa baso, unya gihatag kini sa mga igsoon, nga miingon:

'Imna kini nga baso, akong mga anak; imna kini isip akong katapusang panalangin, kay dili na unya ko mag-inom o mokaon gikan niini.'

Nagsulti siya og dugay sa mga igsoon, naghatag kanila og daghan pang mga pulong sa paglipay, unya naghigda siya sa iyang higdaanan, diin siya namatay pagkasunod adlaw. Kang Innocent, nga nag-atiman kaniya atol sa iyang sakit, ang halangdon nagbilin og usa ka sudlanan sa dugos; unya gipadala niya ang mga igsoon sa kan-anan, kay oras na sa paniudto. Si Inosente, nga wala mibiya sa kiliran sa iyang masakiton nga magtutudlo, dali nga mibalik gikan sa panyapon ug nakita niya siyang naghigda sa iyang higdaanan; unya, pagkahuman sa mubo nga paghunong, nangutana siya sa Reverendo:

[3328] Gikan sa karaang mga hagiograpiya ni San Jose sa Volokolamsk (ang iyang handumanan ginasaulog matag 9 sa Septyembre sa iyang monasteryo. Sumala sa propesiya sa Banal nga Paphnutius, pagkahuman sa iyang kamatayon, misulod ang panagbangi ug panaglalis sa monasteryo, ug ang bag-ong abbot – ang Banal nga Joseph – tinago nga mibiya sa monasteryo sa Borovsk niadtong 1477 o 1478.

'Amahan Paphnutius! Dili ka maayo kay wala ka gyud kaon bisan unsa sulod sa tibuok semana. Ngano man nga hilom ka, ginoo? Kinsa man imong ipamana sa imong monasteryo – sa mga igsoon o sa Dakong Prinsipe? Ngano man nga wala kay gisulti?'

Mitubag ang santo:

'Alang sa Labing Balaan.'

Unya, pagkahuman sa mubo nga pahulay, miingon siya kaniya:

'Igsoon Innocent! Tinood ba imong gisulti?'

Pagkamatikod nga nabulabog ang tigulang, naghilom si Inosente.

'Igsoon, kinsa ang nagsugo kanako sa pagtukod niining monasteryo? Ang Labing Balaan nga Reyna mismo ang mipahimulos sa pagbuhat niini. Gihigugma Niya kini nga dapit diin gipadayeg ang Iyang Ngalan, nagtukod Siya sa Iyang simbahan, nagtigom Siya sa mga igsoon ug kanako, usa ka pulubi, ug sa dugay nga panahon gipakaon ug gipahupay ko uban sa mga igsoon. Ug karon, samtang ako, usa ka mortal nga tawo, nagtan-aw sa akong kabaong ug walay mahimo para sa akong kaugalingon, ang Langitnong Reyna mismo ang maghan-ay sa labing maayo para sa Iyang monasteryo, sama sa Iyang pag-ugyat niini. Kabalo kaayo ka: kining monasteryo wala gitukod pinaagi sa gahum sa mga prinsipe, ni sa bahandi sa mga gamhanan, ni sa bulawan o pilak, kondili pinaagi sa kabubut-on sa Dios ug sa kabubut-on sa Iyang Labing Putli nga Inahan. Gitugyan ko kaniya ang tanan nakong paglaum: pinaagi sa Iyang kalooy panalipdan Niya ako sa akong pagbiyahe gikan sa kapintas sa mangitngit ug malimbongong mga espiritu, ug sa Adlaw sa Husto nga Paghukom luwason Niya ako gikan sa walay katapusang pag-antos ug ihap Niya ako sa mga pinili. Kung, busa, madawat ko kini nga grasya, dili ko mapakyas sa pag-ampo alang kaninyo ngadto sa Ginoo. Busa, kamo mismo, magpaningkamot kamo: magkinabuhi kamo sa putli nga kinabuhi; dili lang sama sa inyong gibuhat samtang ako anaa pa uban kaninyo, kondili labi pa gayud nga mas maayo; paningkamoti ninyo ang inyong kaluwasan uban sa kahadlok ug pag-uyog, aron, tungod sa inyong mga maayong buhat, makapahulay ako sa kalinaw, ug aron ang mga mosunod kanako dinhi makapuyo usab sa maayo. Hinaut nga makakaplag kamo og kalinaw pagkahuman sa inyong kamatayon. Pabilin kamo sa tawag nga inyong nadawat. Ayaw pagpasigarbo sa inyong kaugalingon labaw sa angay – kini dili makapahimulos kaninyo, kondili makadaot sa inyong mga kalag. Ayaw pagtaas sa inyong kaugalingon ibabaw sa inyong mas huyang nga mga igsoon, sa hunahuna o sa buhat, kondili pag-amuma kanila uban sa pagkamapailubon, sama sa inyong kaugalingong mga miyembro. Karon, akong mga anak, padali kamo sa pagbuhat og maayo!

Pagkahuman niini, nanghilom ang santo tungod sa kakapoy.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot sa monasteryo ang usa ka sugo nga gipadala ni Metropolitan Gerontius sa Moscow[3329] , gisundan sa bag-ong mga sugo gikan sa Dakong Prinsipe ug sa mga Dakong Prinsesa. Sila nagpadayon sa pagpangayo og pakigkita sa Reverendo nga Amahan ug pakighinabi kaniya. Sulod sa dugay nga panahon, misalikway si Innokenty ug gipalangan ang pagsulti sa nag-aantos nga tigulang bahin kanila, apan sa katapusan gisumbong niya ang mga sugo. Nasuko ang tigulang sa iyang disipulo ug gisultihan siya nga sa tibuok niyang 60 ka tuig isip monghe, kanunay siyang nakig-atubang sa mga prinsipe, mga boyar, ug uban pang mga layko.

'Karon nasabtan nako nga walay kapuslanan niini—usa ra kini ka pagsulay sa kalag. Sa Iyang kalooy, nga dili Niya gusto ang kamatayon sa usa ka makasasala nga walay paghinulsol, gihatagan ko sa Ginoo og unom ka adlaw alang sa paghinulsol; apan wala ka maghatag kanako og kalinaw, kay gidala man nimo ang mga layko kanako. Karon dili na gani ko makagawas sa akong selda, basin samokan pa ko nila.'

Si Innocent nabalaka kaayo tungod kay nasuko niya ang tigulang ug tungod kay wala siya nakadawat og pagtugot para sa mga sugo. Pagkahuman, mibiya siya sa iyang selda, gipahibalo kanila ang tubag sa reverendo ug gihangyo sila nga mobiya sa monasteryo. Bisan pa, pagkahuman mobiya sa monasteryo, ang mga sugo nagpabilin sa gabii sa usa ka duol nga baryo aron makita nila ang asketiko sa sunod buntag. Sa sunod nga gabii, ang katapusang gabii sa iyang kinabuhi, wala matulog ang balaang tigulang, nag-ampo nga walay hunong: usahay nag-awit siya og mga salmo, usahay usab nag-ulit-ulit sa Pag-ampo kang Jesus.

[3329] Gipangulohan ni Metropolitan Gerontius ang Simbahan sa Rusya gikan sa 1473 hangtod sa 1489.

Miabot ang Huwebes, Mayo 1, ang adlaw sa pagpanaw sa Balaang Paphnutius. Gisugo sa asketiko nga ipahigayon ang Liturgiya nga mas sayo kaysa sa naandan. Gusto unta niya nga motambong niini; dali-dali siyang nag-andam sa iyang kaugalingon ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Tan-awa, miabot na ang adlaw.'

Nagkatingala ang mga igsoon sa usag usa, wala masabti unsang adlaw ang gipasabot sa tigulang. Nangutana si Innokenty kaniya kung unsang adlaw ang iyang gipasabot.

'Ang adlaw nga akong gisulti kaninyo kaniadto,' tubag sa balaan.

Nagsugod ang disipulo sa paglista sa mga adlaw: Domingo, Lunes, Martes?

Miingon ang respetado:

'Kining adlawa mao ang Huwebes, kana akong gisulti kanimo kaniadto.'

Nalisang ang mga igsoon. Gidala nila ang tigulang paingon sa simbahan, apan sa wala pa gani sila makahawa sa iyang selda, niabot si Banal nga Jose ug gisultihan siya nga adunay mga layko nga gipadala sa mga maharlika nga nagpaabot kaniya; nga gawas pa sa mga naa didto gahapon, aduna pay bag-ong niabot: nagtigom silang tanan ug nagtindog sa agianan sa asketiko paingon sa simbahan. Unya nasuko ang Reverendo kay gibabagan nila ang iyang agianan paingon sa Balay sa Dios, ug wala siya mogawas sa iyang selda. Pagkahuman niyang gipadala ang mga igsoon sa simbahan, mipahimutang siya sa portiko ug miingon: 'Si Innokenty ang hinungdan niini tanan; siya ang nagsugo niini.'

Si Innokenty, sa iyang bahin, wala gani misulay pagpanalipod sa iyang kaugalingon.

Miadto usab siya sa simbahan, samtang ang tigulang nagpabilin sa iyang selda uban sa usa ka disipulo ug gisirad-an ang mga pultahan aron walay bisan kinsa sa mga gipadala ang makaduol kaniya. Sa katapusan sa Liturgiya, nakamatikod ang mga layko nga wala na nila makita ang santo, busa nibalik sila. Sa dihang mibalik ang mga disipulo kaniya ug hilom nga nagtapok sa palibot sa iyang higdaanan, misulti siya ingon sa naghisgot sa lain:

'Miabot na ang iyang adlaw, ug siya mamatay.'

'Kinsa man imong gipasabot, Amahan, kinsa ang mamatay?' pangutana ni Inosente.

'Ang imong gihisgutan: ang masakiton; siya, nga naghinulsol na, gusto na mamatay,' matod niya.

Panahon na sa paniudto, ug ang mga igsoon miadto sa kan-anan. Si Innokenty ra ang nagpabilin uban sa masakiton.

Gisugo sa santo ang iyang disipulo nga ibalhin siya sa pikas kilid sa selda, kay mas hilom didto; gisugo niya nga walay bisan kinsa ang pasudlon.

'Gikapoy ko,' ingon niya, 'ug gusto ko nga magpahulay hangtod sa gabii nga pagsimba; sa gabii, moanha kanako ang tanang mga igsoon.'

Niadtong panahona nakamatngon ang disipulo nga nagkadool na ang takna sa iyang pagpanaw.

Nangutana si Innocent sa santo:

'Amahan, sa dihang mamatay ka, tawgon ba nato ang arkipriyeto ug uban pang mga pari gikan sa lungsod para sa imong lubong?'

Gisugo sa santo nga dili na magpatawag og bisan kinsa ug igo na ang mga pari sa monasteryo, aron dili magkatigom ang mga tawo sa monasteryo ug ipakalat ang balita sa iyang kamatayon sa tibuok lungsod ug mga baryo. Nangutana ang disipulo:

'Asa nimo gusto ipabuak ang imong lubnganan?'

Gisugo niya nga kini hukayon sa habagatan nga bahin sa simbahan, duol sa pultahan.

'Ug ayaw ko palitan og kabaong nga oak,' ingon sa santo. 'Gamit kining unom ka sinsilyo, palita og kalach ug ihatag kini sa mga kabus.'

Nihilom ang disipulo, samtang ang tigulang nag-ampo alang sa kaluwasan sa iyang kalag, nga nagbutang sa iyang paglaum sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Kaniya usab iyang gisalig ang iyang monasteryo. Gipukaw ni Innokenty ang tig-atiman sa selda sa halangdon, gipapungko niya kini sa kilid sa masakiton nga tigulang, ug migawas siya aron matulog, kay dili siya maayo ang pagbati. Sa diha nga nagsugod pa lang siya og katulog, nadungog niya ang mga tingog sa daghang mag-aawit sa selda sa kinasampatan. Natingala niini, misulod si Inocente sa selda ug nangutana sa tig-atiman sa selda:

'Asa sa mga igsoon ang naa dinhi?'

'Walay bisan kinsa,' tubag sa tig-atiman. 'Pagkahuman nimo nilakaw, misugod siya og kanta: "Nakakaplag ang mga balaan sa tinubdan sa kinabuhi,"' nga nag-awit sa mga bersikulo alang sa kalinaw sa kalag. Pagkahuman niya sa salmo, gi-awit niya ang mosunod nga mga bersikulo:

– *'Bulahan ang mga walay sala sa ilang dalan, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo'* (Salmo 118:1), – ug uban pa.

'Ang tigulang nagpanaw na paingon sa Dios,' miingon si Innokenty sa tig-atiman sa selda.

Nihulog ang mga disipulo sa tiilan sa santo ug gihalokan kini, unya gipislit nila ang ilang mga agtang sa iyang dughan, nangayo og pasaylo ug panalangin. Apan wala na tagda sa tigulang ang ilang mga pulong, nag-ampo na lang siya sa Ginoo: 'Langitnong Hari, Makagagahum! Nag-ampo ako Kanimo, akong Ginoo, Hesukristo, kaluy-i ang akong kalag, aron kini dili madakpan sa mga dautan, kondili nga ang Imong mga Anghel madawat kini, paggiyahan kini sa mga bitag sa ngitngit nga mga pagsulay ug itultol kini paingon sa kahayag sa Imong kaluoy. Nasayud ako, O Ginoo, nga kung walay Imong pag-ampo, walay bisan kinsa makalikay sa mga limbong sa dautang espiritu."

Ang mga sumusunod nga pulong sa nag-aantos nga tawo dili klaro, ug wala kini masabti sa iyang mga disipulo. Kalit lang siya misugod og pag-ikot gikan sa wala paingon sa tuo. Daghang higayon nga gipaling siya sa iyang mga disipulo sa wala niyang kilid, apan mobalik gihapon siya sa tuo, nga naghungihong og mga pulong nga dili madungog. Gikan niini ilang nakahukom nga ang nag-antos nga asketiko nakakita og usa ka talagsaong butang. Miadto ang mga igsoon sa selda sa respetado sa daghang higayon, apan miingon ang duha ka disipulo nga kuyog niya nga natulog na ang tigulang. Sa dihang gihimo ang Vespers sa monasteryo, nag-andam ang respetado sa kamatayon: gitiklop niya ang iyang mga kamot sa iyang dughan sa porma sa krus ug, sa tulo ka gininhawa, gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Ginoo.

Ang Kagalang-galang Paphnutius namatay niadtong Huwebes, 1 Mayo 1477, usa ka oras sa wala pa ang pagsalop sa adlaw, mao nga mga alas siyete sa gabii[3330] . Mibulag ang mga igsoon gikan sa simbahan ug sa pagkahibalo sa kamatayon sa Kagalang-galang, naghilak sila og dako alang kaniya. Usa na ka ulahi kaayo aron ilubong ang asketiko, ug aron matuman ang iyang katapusang mando nga walay laypeople sa lubong, gilubong sa mga igsoon ang ilang magtutudlo sa sunod adlaw, Biyernes, Mayo 2, sa alas 5 sa buntag. Dako kaayo ang kasubo sa mga igsoon nga naghilak silang tanan; walay makanta o makasaba sa kanon. Ang lubong gipangulohan sa matinud-anong disipulo sa respetadong tawo, si Innokenty. Tungod sa iyang kasubo, halos dili na niya mabasa ang ritwal sa lubong. 'Ug walay bisan usa sa mga layko ang anaa niadtong panahona; walay misangko sa iyang lubonganan; walay nakakita kon giunsa siya pagbutang sa kabaong,' – mao kini ang gisaysay ni Innokenty[3331] .

Sa diha nga nahuman na ang lubong, ang balita sa kamatayon sa asketiko nakaabot sa Borovsk, ug ang tibuok lungsod nabalibog. Dili lang mga monghe ug pari, apan pati na ang mga maghuhukom sa lungsod ug ang mga tawo miadto sa monasteryo sa Ginoong Pari. Ug bisan pa nga dali nga mikaylap sa tibuok lungsod ang balita nga ang lawas sa santo gipahulay na, padayon gihapon ang pagdagsa sa mga tawo sa monasteryo sa tibuok adlaw, ug uban sa dakong debosyon mitungo silang tanan sa atubangan sa kabaong sa namatay.

Ang lokal nga mga selebrasyon aron pasidunggan si Banal Paphnutius nagsugod niadtong 1531. Si Metropolitan Daniel sa Moscow[3332] , kauban ang sinodo sa mga obispo, naghatag sa iyang panalangin aron kantahon ang kanon ug basahon ang kinabuhi ni Banal Paphnutius atol sa banal nga serbisyo, nga mao ang nagtukod sa usa ka lokal nga adlaw sa pista aron pasidunggan siya. Ang Konseho sa 1547, bisan pa, nagmando nga ang paghinumdom sa Banal nga Paphnutius pagasaulogon sa tibuok Simbahan.

Ang balaan nga mga relikya sa Banal nga Paphnutius nagpuyo sa pangunang simbahan sa monasteryo, nga gipahinungod sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Theotokos, sa usa ka kilid nga kapilya nga gipahinungod sa iyang ngalan.

[3330] Mao kini ang pag-istorya ni Innocent. Ang kronika nag-ingon nga ang bililhon nga tawo namatay sa ika-15 ka oras sa adlaw (human sa pagsubang sa adlaw). Kung hunahunaon nga sa 1 Mayo sa Borovsk ang adlaw mosubang mga alas 4 sa kaadlawon, ang pagpanaw sa asketiko mahitabo sa ika-7 ka oras sa gabii sumala niini nga kalkulasyon.

[3331] Apan, pareho sa kronika ug sa hagiograpiya ni Banal Paphnutius nga giingon nga usa ka sekular nga pari, si Nikita—ang espirituhanong amahan ni Prinsipe Andrei Vasilievich—anaa sa lubong sa asketiko.

[3332] Gipangulohan ni Metropolitan Daniel ang Simbahang Ruso gikan sa 1522 hangtod sa 1539.

Troparion, Tono 4:

Gipasiugda nimo ang kahayag sa imong kinabuhi sa imong yutang natawhan, napuno ka sa mga gasa sa Espiritu Santo pinaagi sa pag-ampo ug pagpuasa; ug, human ka makigbisog og maayo sa kining panahong kinabuhi, gibuksan nimo ang mga ganghaan sa kaluoy ug kalooy alang sa tanan nga nagasubo, ug nahimo kang manalipod sa mga kabus. Busa naghangyo kami kanimo, Amahan Paphnutius, nga ipangamuyo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Gipahimakas sa kahayag sa Dios, O Amahan, nakaangkon ka og kinabuhi sa pagka-asketiko; O Balaan, ikaw usa ka labing maayong magtutudlo sa mga monghe ug usa ka himayaong palamuti isip usa ka tawo sa pagpuasa. Tungod niini, ang Ginoo, sa pagkakita sa imong mga paningkamot, gipanalanginan ka sa gasa sa mga milagro, kay nagahatag ka og mga panambal. Kita, nga nagalipay, nagasinggit kanimo: Malipay ka, Amahan Paphnutius.

- Niining maong adlaw, gisaulog nato ang Balaang Martir Macarius, Metropolitan sa Kyiv, nga gipatay sa mga Tatar niadtong 1497 sa baryo sa Strigolove, sa Gobernasyon sa Minsk.

Ang Pagkamartir ni Santo Vata

Gisaulog sa ika-1 sa Mayo

Ang balaan nga martir nga si Vata lumad sa Persia. Ang iyang mga katigulangan mga Kristohanon, ug siya mismo gipadako sa Kristohanong pagtuo. Pag-abot niya sa edad nga traynta, gibyaan niya ang iyang amahan, inahan, asawa ug mga anak, gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus ug, pagkahuman mibiya sa panimalay sa iyang ginikanan, mipasalig sa monastikong panata. Mapisanong nagpahinungod sa kinabuhi nga monghe, gipangandoy niya nga matapos ang iyang kinabuhi pinaagi sa pagkamartir. Niadtong panahona, gipahigayon ang usa ka pagpanlupig batok sa mga Kristohanon[3333] , ug sa dihang ang tanan nga monghe gikan sa monasteryo diin nagpuyo ang balaan milayas, siya ra ang nabilin didto. Dali ra siyang nadakpan ug gidala sa atubangan sa gobernador sa siyudad sa Nisibis nga si[3334] . Gisugdan siya sa gobernador pagpugos nga isalikway si Kristo ug mosimba sa adlaw ug kalayo[3335] , apan ang santo misalikway sa pagtuman kaniya ug mapangahas niyang giangkon si Kristo nga tinuod nga Dios. Tungod niini, giputot pag-ayo ang iyang mga kamot nga tungod sa grabeng kusog sa pagpugos, naputol kini gikan sa iyang mga lutahan sa abaga. Human niini, gihulbot siya sa yuta samtang gibugbog sa tibuok lawas. Human sa tanang pagpanakit, namatay ang balaan nga martir alang sa iyang pagtuo kang Kristo, pagkahuman giputol ang iyang ulo gamit ang espada.[3336]

15 Mayo

2 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Pagkamartir sa mga Balaan nga Esper ug Zoe

Gisaulog niadtong 2 sa Mayo

[3333] Kini, siyempre, nagtumong sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa Persia ni Haring Shapur II, nga naghari gikan sa 310 hangtod 381.

[3334] Ang Nizibis usa ka karaang siyudad nga nahimutang sa karaang Mesopotamia, sa amihanan niini, duol sa utlanan sa Armenia.

[3335] Gidiyos sa mga Persyano ang adlaw sa porma sa labawng diyos nga si Mithras, ug nagsimba usab sila sa kalayo.

[3336] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo mga tuig 364.

Ang balaang mga martir nga sila Esper, ang iyang asawa nga si Zoe, ug ang ilang duha ka anak nga lalaki, sila Cyriacus ug Theodulus – mga peregrino sa yuta sama ni Abraham, ang amahan sa mga pinili, nga nagbiyahe paingon sa ilang langitnong yutang natawhan – gipalit isip mga ulipon[3337] ni Catullus, usa ka maharlikang Romano, ug sa iyang asawa nga si Tertia. Kining si Catullus mibalhin gikan sa Roma paingon sa Pamphylia[3338] , ngadto sa siyudad sa Attalia[3339] ; samtang nagpalit og mga ulipon, sumala sa kostumbre sa mga paganong Romano, nakuha niya sa Phrygia[3340] kining mga balaang martir, nga naggikan sa usa ka Kristohanong pamilya ug busa napuno sa pagtuo ug paglaum sa Ginoo.

Ang pagano nga pamilya ni Catullus, nga deboto sa idolatriya, naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan subay sa mga batasan sa ilang pagtuo ug gitawag kini nilang mga diyos. Apan ang matinud-anong mga sulugoon ni Kristo, sa ilang pagkakita sa walay pulos nga kadautan sa ilang mga agalon, nasubo kaayo niini ug, isip mga Kristohanon, dili sila makakaon sa pagkaon nga giandam sa ilang mga pagano nga agalon, kay nahadlok sila nga madungisan, labi na kay adunay mga dios-diosan bisan sulod sa balay sa ilang mga agalon.

Usa ka adlaw, si Santa Zoe, pagkahuman nakadawat og pagkaon gikan sa iyang mga agalon, miadto sa ganghaan ug miingon sa tigbantay sa ganghaan:

'Matulog ka ug pahulay gamay; kung kinahanglanon ka, pagapukaw-on tika. Kapoy na kaayo ka kay nagpabilin kang mata tibuok gabii, nagpasulod-gawas sa mga walay pulos nga tawo nga mibisita sa balay sa among amo aron pagsimba sa ginatuohan nga diyosa nga si Fortune[3341] .'

Ang bantay-pintu, misunod sa iyang tambag, nilakaw gikan sa ganghaan ug natulog sa patyo, samtang si Zoe, nahadlok nga basin matukaw siya sa mga iro nga nakagapos duol sa ganghaan tungod sa ilang pag-uwang, gihatagan sila og gamay nga tinapay ug gipangbahin ang nahibilin niyang paniudto sa mga pulubi ug mga biyahero nga nagkadool sa ganghaan, ug gihangyo sila nga mobalhin sa pagtuo nga Kristiyano.

Ang mga katungdanan ni Zoe sa panimalay ni Catullus mao ang pagpakaon sa mga hayop sa balay nga gipadala sa iyang mga agalon, samtang ang iyang bana ug mga anak nagbuhat sa tanang ubang trabaho para sa ilang mga amo.

Nagpaningkamot sila tibuok adlaw, ug sa pagsalop sa adlaw mokaon sila gamay sa pagkaon gikan sa mga pinggan nga ilang masayud nga walay duhaduha nga wala hugawi sa pagano nga ritwal. Kining pagkaon gipadala kanila sa probidensya sa Diyos; samtang gikaon nila kini, nahinumdom sila sa mga pulong nga gisulti sa Ginoo sa Iyang Balaang Ebanghelyo: *'Tan-awa ang mga langgam sa kahanginan: dili sila magtanom, ni mag-ani, ni magtipig sa mga kamalig, ug ginapakaon man sila sa inyong langitnong Amahan'* (Mateo 6:26).

Sa usa ka higayon, sa dihang gisugo sa iyang mga agalon si bendito Esper sa pagbuhat og pipila ka mga buluhaton, miingon ang iyang mga anak, sila Cyriacus ug Theodulus, sa ilang inahan:

'Dili na kami gustong mabuhi uban sa mga dili matarong; dili ba ikaw mismo ang nagtudlo kanamo, sumala sa Balaang Kasulatan, nga tumanon ang apostolikong sugo: *"Ayaw kamo pag-uyon sa mga dili matuohan"* (2 Cor. 6:14)? Kung, samtang nagatuman sa Balaang Kasulatan, gusto nato nga tumanon ang mga sugo sa Ginoo apan wala kita magbulag sa mga pagano, makasinati kita sa parehas nga silot gikan sa Ginoo sama kanila ug malaglag usab sama kanila.

Mitubag ang inahan sa iyang mga anak nga lalaki:

'Mga pinalangga nakong mga anak! Unsaon man nato pagbulag kanila? Kay sila man ang atong mga agalon; aduna silay gahum bisan pa sa atong mga lawas.'

Mitubag kaniya ang iyang mga anak:

[3337] Ang pagkaulipon laganap kaayo sa karaang panahon sa mga Romano, sama sa ubang mga katawhan niadtong panahona. Ang matag Romano, bisan unsa pa ang kahimtang sa kinabuhi, adunay ulipon. Sa mga dato kaayo nga Romano, ang gidaghanon niini moabot sa napulo ug bisan gatusan.

[3338] Ang Pamphylia usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3339] Ang Attalia usa ka siyudad sa Pamphylia, nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Asia Minor. Gipangalan kini kang Attalus II, Hari sa Pergamon (159–138 BC), nga mao ang nagtukod niini. Ang siyudad nagpadayon hangtod karon ubos sa ngalan nga Adalia; adunay populasyon kini nga 15,000 ug kabahin kini sa Turkey.

[3340] Phrygia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3341] Si Fortuna giisip sa mga Romano nga diyosa sa kalipay ug patronesa sa pugon.

'Gihatag sa Kristo ang Iyang kaugalingon alang kanato sa mga kamot sa mga walay pagtuo nga Hudiyo; Siya gipako sa krus, gilubong, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw. Kung kita usab isumite ang atong mga lawas sa gahum sa dautang si Catullus aron pag-antos tungod sa ngalan ni Kristo, nan bisan pa kon ipapatay kita niya human sa pagpanakit, ang atong mga kalag mabuhi hangtod sa kahangturan. Busa, ihalad kami, k , uban sa kalipay ug pagpasigarbo, sa among magbubuhat; ug bisan unsa ang ipasulti sa Ginoo sa among baba, mao kana among isulti sa among magbubuhat.

Ug silang duha ka maayong batan-on nag-andam sa ilang kaugalingon, sama sa mga maisugong sundalo ni Cristo, alang sa usa ka martiryo alang kang Cristo, nagpaabot sa usa ka paborableng kahigayunan aron motungha sa atubangan sa ilang Ginoo ug mosugid sa atubangan Niya sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo. Nagaingon sila sa usag usa:

'Kung malipay ang among Ginoong Jesu-Cristo nga kami mamatay alang sa Iyang balaan nga ngalan, nan ingon ganti niini, kami pasudlon sa pagtan-aw Kaniya ug sa pagpuyo uban Niya hangtod sa kahangturan.'

Apan ang ilang inahan, nahadlok nga basin ang iyang mga anak, nga dili mapilde sa pagpanakit sama sa nahitabo sa uban, mobalik sa pagsimba sa mga dios-diosan, nagduha-duha sa pagtugot sa ilang hangyo tungod niini (kay hangtod niadto wala pa masayri sa mga awtoridad nga sila mga Kristohanon); busa miingon ang iyang mga anak kaniya:

'Ngano man ka naglangan? Unsa may imong gikahadlok? Wala ba ka kahibalo sa gisulti sa Kasulatan? *"Magsulti ako sa imong mga pahibalo sa atubangan sa mga hari ug dili ako mahimihimakak"* (Salmo 118:46).'

Usa ka adlaw, si Catullus nagpauli gikan sa gawas sa udto. Ang iyang duha ka igsoon, sila Cyriacus ug Theodulus, mitagbo kaniya ug miingon:

Maayong adlaw kanimo, Ginoo sa among makita nga mga lawas: kay ang Ginoo sa among dili makita nga mga kalag mao ang Ginoong Jesu-Cristo, nga nagpuyo sa langit, ang tinuod nga Dios.

Natingala kaayo si Catullus sa ilang mga pulong ug miingon:

'Nawala na sa ilang hunahuna kining mga batan-on: nag-ingon sila sa katingalahang ngalan nga wala pa namo mailhi, si Hesukristo, nga nagtawag kaniya nga Diyos ug Ginoo.'

Unya, mituyok siya sa iyang mga sulugoon ug miingon:

'Tawga ninyo kanako ang amahan ug inahan niining mga batan-on.' Misugod dayon ang mga sulugoon sa pagbuhat niini; apan wala sila makakita og amahan, busa gidala lang nila ang inahan sa mga batan-on. Nangutana si Catullus kaniya:

'Ain sa imong bana?'

Mitubag siya:

'Dili ba ikaw ang nagpadala kaniya sa baryo sa Tritonia aron buhaton ang usa ka buluhaton?'

'Kung kuyog ka niya karon sa Tritonia,' miingon si Catullus, 'dili na unta nimo akoa gub-an sa imong pakig-istorya bahin sa Diyos nga imong gisimba, nga ako man gani ug bisan kinsa wala pa gayud madungog bisan usa ka pulong bahin kaniya.' Apan, dili ko gusto nga sulayon ka karon; apan sa dihang manganak na si Tertia ug maghalad ko og halad sa pagpasalamat sa atong dakong diyosa nga si Fortuna niining maong okasyon, unya ikaw akong sulayon.

Ug dayon gisugo niya nga ipadala si Santa Zoe ug ang iyang mga anak ngadto sa iyang bana sa Tritonia.

Pagbalhin nila didto, ang inahan ug ang mga anak naglipay ug nalipay, nga naghinumdom sa kanta ug pakighinabi sa mga pulong sa Balaang Kasulatan: *'Ang Ginoo mao ang akong magbalantay; dili ako magkulang. Gipahigda ko niya sa mga luntiang pastulan'* (Salmo 22:1–2). Ug usab: *'Giluwas nimo ang akong kalag gikan sa impyerno'* (Salmo 85:13) ug *'Giluwas nimo ang akong kalag gikan sa kamatayon'* (Salmo 114:7) (sa ilang kasingkasing, giisip sa mga santo ang balay sa ilang agalon ingon impyerno, si Catullus ingon kamatayon, ug ang mga diyus-diyosan ingon kalayo sa impyerno).

Apan pagkahuman niana, natawo ang anak ni Catullus. Nalipay ang tanang lumolupyo sa lungsod ug gisaulog nila ang adlawng natawhan sa iyang anak nga lalaki uban ni Catullus, naghalad og mga halad sa pagpasalamat sa ilang diyosa nga si Fortuna. Niadtong panahona, si Santa Zoe nag-ampo sa Dios, nangayo Niya nga hatagan ang iyang bana ug mga anak og kusog aron maatubang nila ang iyang pagsubok uban sa kaisog. Samtang sa katapusan sa pista, miingon si Catullus sa iyang asawa nga si Tertia:

'Pasagdi nga malingaw sa among salo-salo ang tanan namong panimalay ug mga sulugoon.'

Mitubag siya kaniya:

'Sige, maglipay unta silang tanan.'

Gidali nila pagpadala sa ilang mga sulugoon—nga apil ang pamilya ni Esper—usa ka banga sa bino gikan sa pagsaulog sa diyus-diyosan ug usa ka pinggan nga karne. Si Santa Zoe, sa dihang nakita niya gikan sa gilay-on ang mga sulugoon nga nagbitbit sa mga gasa sa ilang agalon, mihuyop sa gininhawa, ug miingon:

'Ginoo, Diyos nga dili masukod, nga nakahibalo sa tinago nga hunahuna sa mga tawo! Ati kami, among Ginoo, kami nga mga pobre nga nagbiyahe: gawas Kanimo, among Ginoo, wala kami'y lain nga nailhan nga diyos. Tabangi kami sa lig-on nga pag-angkon sa Imong balaan nga ngalan.'

Sa ingon niini nga mga pulong, miduol siya sa mga gasa nga gidala ug, pagkuha sa karne, gilabay kini sa mga iro, samtang iyang gibubo ang bino sa yuta. Ang sulugoon dayon miadto ug gisultihan ang iyang agalon sa nahitabo.

Ang maong balita nakapasuko kaayo kang Catullus, ug gisugo niya nga dad-on dayon si Esperus ug ang iyang pamilya sa iyang balay. Sa dalan paingon sa balay sa iyang agalon, gipadasig ni Zoe ang iyang bana ug mga anak, miingon siya:

'Ayaw kita kahadlok sa kasuko sa dautang si Catullus o sa mga pag-antos nga iyang gitagana para kanato, kondili atong atubangon kini uban sa kaisog, aron, pagkahuman natong makumpleto ang atong buhat, makasulod kita sa langitnong gingharian ni Cristo ug sa Iyang mga balaan.'

Sa dihang gidala na ang mga santo sa sulod sa balay sa agalon, gipangutana sila ni Catullus:

'Sa kinsa ka nagsalig sa pagpanalipod kanimo sa dihang gihimo nimo kanako og ingon ana ka dako nga insulto? Giunsa nimo pagka-isog sa paglabay sa atong mga gasa ngadto sa mga iro? Apan, dili ko kaayo gidepensa ang akong kaugalingong dungog kondili ang dungog sa atong dakong diyosa, si Fortuna.'

Mitubag kaniya si Santa Zoe:

'Ang among paglaum ug pagsalig naa sa Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Buhing Dios; apan ang mga dios nga inyong ginasimba mga demonyo.'

Mitubag si Catullus:

'Ipahamtang ko karon ang pagpanakit sa inyong mga anak; unya makita nato kon si Cristo, nga inyong gitawag nga Dios, makaluwas ba kanila gikan sa ilang pag-antos.'

Unya, pagkahuman gipanghubo sa mga tigpapatuman ang duha ka batan-on, gibitay sila sa usa ka kahoy ug gisugdan ang pagpanakit kanila gamit ang mga puthaw nga instrumento. Si Santa Zoe, samtang nagtutok sa pag-antos sa iyang mga anak, gipalig-on sila pinaagi niining mga pulong:

'Batona nga mapisan ang inyong pag-antos, akong mga anak! Pagpailub; ayaw kamo kahadlok sa mga pag-antos nga gihimo kaninyo sa dautang si Catullus.'

Mitubag ang iyang mga anak:

'Kini nga mga pag-antos kay gaan ra kaayo para namo: sultihi kana nga dautang ginoo nga maghunahuna pa og mas grabe pa, aron pinaagi sa among pag-antos makab-ot namo ang korona sa pagkamartir sa umaabot nga kinabuhi.'

Miingon si Santa Zoe kang Catullus:

'Gipasipala nimo ang akong mga anak sa mga pagpanakit nga sobra ka gaan; wala sila'y gibati nga dakong kasakit; paningkamoti nga palig-on pa ang ilang pag-antos.'

Unya ang dautang Catullus, pagkahuman niyang malupit nga pagsilot kang Santa Zoe, sa bulahan nga Esper, ug sa ilang mga anak, gisugo nga ilabay silang tanan sa nagdilaab nga hurno, ug nagbutang og mga guwardiya aron bantayan kini.

Ang mga balaan nga martir nag-awit ug naghimaya sa Ginoo sulod sa nagdilaab nga pugon. Si Catullus, bisan pa, sa pagdungog sa ilang pag-awit ug sa pagtan-aw nga wala'y kadaut ang mga santo, natingala kaayo nga ang usa ka natural nga pwersa sama sa kalayo wala makapatay kanila o makapahimo sa ilang mga lawas nga abo. Sa pagtuo nga ang mga Kristohanon nagdaug sa mga elemento pinaagi sa usa ka matang sa salamangka, nagsugod siya sa pagplano og lain pa, labi pang malupit, nga paagi aron patyon sila. Apan ang Balaang Espiritu misulti sa mga balaan nga martir, nga nag-ingon:

'Ayaw kaguol! Nagplano si Catullus og mas grabe pang mga pag-antos aron kamo mapapas.'

Pagkadungog niini, ang mga martir nangamuyo, nga nagaingon:

'O Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, dawata ang among mga kalag sa kalinaw.'

Ug sa dili madugay, gisumite sa mga balaan ang ilang balaang kalag sa kamot sa Dios.

Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Hadrian[3342] , sa ikaduhang adlaw sa Mayo.

Sa sunod adlaw, ang dautang si Catullus, kauban ang iyang mga kauban sa dautang buhat, miadto sa pugon ug nakit-an nga ang mga lawas sa mga martir nga balaan wala'y kadaut gikan sa kalayo. Ang mga lawas nakatutok sa sidlakan, samtang ang ilang balaan nga mga kalag nakig-uban sa han-ay sa mga dungogong martir, sa mga Anghel ug sa mga Arkanghel. Ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit:

'Sulod kamo, O mga matarong, sa paraiso sa inyong Ginoo. Apan ikaw, dautang Catullus, moadto sa Gehenna ug mag-antos didto hangtod sa kahangturan sa kalayo nga dili mapalong.'

Busa, ang dautang si Catullus nakasinati og walay katapusang pag-antos, samtang ang langit nabuksan alang sa mga balaan nga martir ni Kristo. Pinaagi sa ilang pag-antos, nakab-ot nila ang walay katapusang kalipay, nga nagpuyo uban ni Hesukristo, among Ginoo, nga angay paghatagan sa walay katapusang himaya. Amen.

Ang Pag-antos ug mga Milagro sa Balaang mga Martir nga magtungha nga Boris ug Gleb, mga Prinsipe sa Rusya[3343]

Gisaulog sa ika-2 sa Mayo

Ang kaliwatan sa mga matarong pagapanalanginan hangtod sa kahangturan (Salmo 111:2).

Si Santo Vladimir, anak ni Svyatoslav ug apo ni Igor, nga nagpasiga sa tibuok yuta sa Rus' pinaagi sa balaang pagbunyag, adunay napulo'g duha ka anak nga lalaki, dili gikan sa usa ka asawa, kondili gikan sa lain-laing mga asawa.

Ang panganay mao si Vysheslav[3344] , ang ikaduha mao si Izyaslav, ug ang ikatulo mao si Svyatopolk, nga nagplano sa dautang pagpatay sa iyang mga igsoon. Ang inahan ni Svyatopolk, usa ka babayeng Griyego, kaniadto usa ka madre. Si Yaropolk, ang igsoon ni Vladimir, nabihag sa iyang kaanyag, busa gipahawa siya sa iyang panata ug gipangasaw-an siya. Si Vladimir, nga pagano pa niadto, gipatay si Yaropolk ug gikuha ang asawa niini para sa iyang kaugalingon. Gikan kaniya natawo ang maldito nga si Svyatopolk. Ug wala siya gihigugma ni Vladimir.

Naa pa'y uban pang mga anak si Vladimir – upat gikan kang Rogneda: sila Izyaslav, Mstislav, Yaroslav ug Vsevolod. Gikan sa usa ka babayeng Czech, natawo si Vysheslav; gikan sa lain niyang asawa, sila Svyatoslav ug Mstislav; ug gikan sa usa ka babayeng Bulgarian, sila Boris ug Gleb. Ug gitudlo sila sa ilang amahan aron magdumala sa nagkalain-laing yuta: si Svyatopolk sa Pinsk, si Yaroslav sa Novgorod, si Boris sa Rostov, ug si Gleb sa Murom[3345] .

Duha ka pulo'g walo ka tuig human sa iyang balaan nga pagbunyag, natakdan si Vladimir sa usa ka grabeng sakit. Niadtong panahona, miabot si Boris gikan sa Rostov aron makita ang iyang amahan. Ang mga Pecheneg[3346] nagmartsa paingon sa Rus', ug si Vladimir anaa sa dakong kaguol, kay wala siyay kusog aron

---

[3342] Si Emperador Hadrian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 117 hangtod 138. Wala mailhi ang tukmang tuig sa kamatayon sa mga balaang martir.

[3343] Kini nga hagiograpiya usa ka hubad sa buhat ni Jacob nga Monghe, nga may ulohan nga 'Ang Sugilanon sa mga Pagsulay ug Pagdayeg sa Pagkamartir sa mga Balaan nga Boris ug Gleb', nga gisulat pipila ka tuig pagkahuman sa ilang pagkamartir, sa katapusan sa paghari ni Yaroslav o sa sinugdanan sa paghari ni Izyaslav, sa bisan unsang kaso sa wala pa ang 1072, ingon man usab usa ka hubad sa mga padayon niining hagiograpiya, nga kauban niini sa karaang mga manuskrito. Ang hubad gisumpay sa 'Pagbasa sa Kinabuhi ug Pag-antos sa mga Bulahan nga Nag-antos Boris ug Gleb', nga gisulat sa Balaang Nestor ang Kronikero pagkahuman ni Jacob ang Monghe ug sa wala pa ang 1091, ug sa 'Salaysay sa Pagkamartir sa mga Balaang Nag-antos, ang mga Prinsipe nga Ruso, Boris ug Gleb', nga gikompila ni San Demetrio sa Rostov (sa ilawom sa Mayo 2 sa Menaion).

[3344] Namatay si Vysheslav samtang buhi pa ang iyang amahan niadtong 1010.

[3345] Gisaysay sa Kagalang-galang Nestor ang mosunod bahin sa unang mga katuigan sa mga Balaan nga sila Boris ug Gleb. Gipadala ni Santo Vladimir ang tanan niyang mga anak sa mga distrito nga iyang gisalig sa ilang pagdumala, apan gipabilin niya sila Boris ug Gleb uban kaniya tungod kay bata pa kaayo sila. Si Santo Gleb bata pa lang, samtang si Santo Boris nagpakita na og dakong kaalam, napuno sa grasya sa Dios, marunong mobasa ug hilig mobasa og mga libro. Mabasa niya ang kinabuhi ug mga pag-antos sa mga santo ug, samtang nag-ampo uban sa mga luha, mangayo siya sa Ginoo nga ihatag kaniya ang kapalaran sa usa sa mga santo. Busa nagpadayon siya sa pag-ampo, samtang si Santo Gleb nagpaminaw kaniya, nga nagpabilin kanunay sa iyang kiliran. Sa pagdako ni Santo Boris, ang iyang

makigbatok batok sa mga walay Diyos. Nabalaka niini, gitawag niya si Boris, nga gitawag og Roman sa iyang balaan nga pagbunyag[3347] . Gihatagan siya sa iyang amahan, nga bulahan ug masunuronon, og daghang mga mandirigma ug gipadala batok sa mga walay Diyos nga Pechenegs. Malipayon nga mibyahe si Boris, miingon sa iyang amahan: 'Ania ako, andam sa imong atubangan aron buhaton bisan unsa ang gusto sa imong kasingkasing.'

Mahitungod kanila giingon sa Panultihon: *'Ang anak nga masunuron sa iyang amahan ug hinigugma sa iyang inahan'* (Panultihon 4:3).

Apan wala makit-i ni Boris ang iyang mga kaaway. Sa iyang pagpauli, miabot ang usa ka sugo ug gisultihan siya nga ang iyang amahan, si Vladimir, nga ginganlan og Vasily, namatay na[3348] , ug nga gitago ni Svyatopolk ang kamatayon sa iyang amahan; sa gabii gipahimulag niya ang salog sa mga kwarto sa baryo sa Berestovo, giputos ang lawas sa namatay sa alpombra, gibaba kini gamit ang pisi, gidala kini pinaagi sa sled[3349] ngadto sa Simbahan sa Balaang Inahan sa Dios[3350] ug gibutang didto. Tanan niini gihimo sa tinago.

Pagkadungog niini, nanghuyang ang lawas ni Boris; nababad sa luha ang tibuok iyang nawong ug wala siya makasulti. Apan sa iyang kasingkasing naghilak siya pag-ayo alang sa iyang amahan: 'Alaala sa akoa, kahayag sa akong mga mata, kasidlak ug kaagahon sa akong nawong, magtutudlo sa akong pagkabatan-on , pagtul-id sa akong kamangmangan; alaala sa akoa, akong amahan ug akong ginoo! Kanino pa kaha ako molingi, kinsa pa kaha akong tan-awon, diin pa kaha ako mapuno sa maayong pagtulon-an ug disiplina sa imong kinaadman? Ka-ulaw nako, ka-ulaw nako! Nilubog ang akong adlaw, ug wala ko dinhi; wala nako nabisti sa akong kaugalingon ang imong dungganong lawas ni nabutang kini sa kabaong sa akong kaugalingong mga kamot. Wala nako nabata ang imong matahum ug maisugong lawas; wala ko gihatagan og dungog nga mahalok sa imong abuhing buhok! O akong bulahan, hinumdumi ako sa dapit sa imong pahulayan. Nagatunaw ang akong kasingkasing sa sulod nako, nabalaka ang akong hunahuna; wala ko kahibalo kinsa akong adtoan aron ibubo ang akong mapait nga kasubo. Kung sa igsoon nga unta nahimong amahan nako, siya, daw nabisi sa mga kahakog sa kalibutan ug sa pagpatay kanako. Kung, bisan pa, iyang buot ko patyon, mahimong martir ako sa akong Ginoo. Apan dili ko mosukol, kay nasulat: *'Ang Ginoo mosukol sa mga mapahitas-on, apan nagahatag ug grasya sa mga mapainubuson'* (Santiago 4:6). Nagaingon ang Apostol: *'Ang bisan kinsa nga moingon, "Gihigugma ko ang Dios," apan nagdumot sa iyang igsoon, usa ka bakakon'* (1 Juan 4:20). Ug usab: *'Walay kahadlok sa gugma, apan ang hingpit nga gugma nagpahawa sa kahadlok'* (1 Juan 4:18). Apan unsa may akong isulti, ug unsa may akong buhaton? Moadto ko sa akong igsoon ug moingon: 'Pag-amahan kanako, pag-igsoon nga mas tigulang kanako; unsa man imong gisugo kanako, ginoo ko?'

Sa paghunahuna niini sa iyang hunahuna, miadto si Boris sa iyang igsoon, ug miingon sa iyang kasingkasing: 'Didto makita nako ang nawong sa akong manghud nga igsoon nga si Gleb, sama sa pagkakita ni Jose kang Benjamin. Mahitabo ang imong kabubut-on, akong Ginoo' (Gen. 43:29).

Ug si Boris naghunahuna: 'Kung moadto ko sa balay sa akong amahan, daghan ang mopalihok sa akong kasingkasing ngadto sa ideya sa pagpahawa sa akong igsoon, sama sa gibuhat sa akong amahan sa wala pa ang akong balaan nga pagbunyag, alang sa himaya sa pagdumala niining kalibutan[3351] . Apan kining tanan kay maluya,

---

amahan nagplano nga ipakasal siya. Apan ang santo wala magtinguha nga magminyo. Ang mga boyar, bisan pa man, nangayo kaniya nga ayaw pagsuway sa iyang amahan. Tungod sa pagsunod sa iyang amahan, ang santo misugot sa pagminyo sa ilang hangyo. Gipadala siya sa iyang amahan aron magdumala sa Volodymyr-Volynskyi, diin nagpakita siya og dakong kalooy; apan sa dihang nahibaloan niya nga si Sviatopolk, tungod sa pagkainggit, nagplano sa pagpatay kang Boris, gipatawag siya pabalik sa Kyiv. Mahimo nga nahitabo kini sa wala pa ang misyon ni Boris sa Rostov.

[3346] Ang mga Pecheneg, usa ka nomadikong katawhan nga Turko ang gigikanan, nagsugod sa pag-atake sa Rus' sukad sa ikaduhang tunga sa ika-10 nga siglo. Mitukod si St. Vladimir og mga lungsod sa daplin sa mga suba sa Desna, Ostra, Trubezh, Sula, ug Stugna isip linya sa depensa batok sa mga Pecheneg. Sa ulahi, napalayas sila sa habagatang Russian steppes sa mga Turko ug mga Polovtsian, nga pareho usab nga mga Turkic nga katawhan.

[3347] Sa ngalan ni San Romano nga Melodista

[3348] 15 Hulyo 1015

[3349] Sa karaang Rus', batid nga buhaton ang pagdala sa namatay sa usa ka sled paingon sa simbahan alang sa serbisyo sa lubong.

[3350] Natural lang, kini nagtumong sa Simbahan sa Ika-sampu sa Kyiv, nga gipahinungod sa himaya sa Inahan sa Dios, nga gitukod ug gipahimutang ni San Vladimir. Sa karaang mga prologo, narekord nga ang konsagrasyon niining simbahan nahitabo niadtong 11 sa Mayo.

[3351] Mao kini ang gibuhat ni Vladimir uban sa iyang igsoon nga si Yaropolk.

panandali ra ug mas walay sulod pa kaysa sapot sa gagamba. Apan kon ako magbuot nga buhaton kini, asa ako paingon, unsa ang mahitabo kanako, unsang tubag ang akong ihatag, asa nako itago ang kadaghan sa akong mga sala? Unsa man ang nakuha sa mga igsuon sa akong amahan ug sa akong amahan? Asa na ang ilang kinabuhi ug ang himaya ning kalibutan—ang mga purpurang bado ug mga salo-salo, ang pilak ug bulawan, ang bino, dugos ug harina, ang paspas, mahimayaong kabayo, ang dagkong panimalay, ang dili mabilang nga buhis ug dungog, ug ang garbo nga ilang gibati sa ilang mga boyar? Karon, ang tanan niini daw wala gyud naglungtad; nangawala na kini uban kanila. Ug walay makatabang kanila bisan kinsa—dili gikan sa ilang bahandi, dili gikan sa ilang daghang ulipon, ni gikan sa himaya ning kalibutan. Tan-awa, nasinati ni Salomon ang tanan, nakita ang tanan, nakuha ang tanan, ug pagkahuman sa paghunahuna niini tanan, miingon siya: *'Kawalang-kabuluhan sa kawalang-kabuluhan, kabubulagan ang tanan'* (Eclesiastes 1:2); ang tabang moabot lamang gikan sa maayong buhat, sa tinuod nga pagtuo, ug sa matinud-anong gugma."

Samtang nagpadayon siya sa iyang dalan, naghunahuna si Boris sa katahum ug kusog sa iyang lawas ug naghilak siya sa kapait; gusto niyang pugngan ang iyang mga luha, apan dili niya kini mabuhat, ug ang tanan nga nakakita kaniya nga naghilak naghilak usab tungod sa iyang mahimayaong katahum ug himsog nga panghuna-huna, ug ang matag-usa nasubo sa ilang kasingkasing: ang iyang kasubo nakapahikap sa ila tanan. Ug kinsa bay makapugong sa paghilak, sa pagtan-aw sa nawong niyang puno sa kawad-on sa paglaum ug sa iyang kasubo! Kay ang bulahan nga prinsipe matarong, mapinanggaon ug malumo, mapainubsanon ug mapainubuson; nagpakita siya og kaluoy sa tanan ug mitabang sa matag-usa.

Apan si Santo Boris napalig-on sa hunahuna nga, bisan pa kon patyon siya sa iyang igsoon nga nadani sa dautang mga tawo, mahimo siyang martir ug dawaton sa Ginoo ang iyang espiritu. Gikalimtan niya ang iyang mortal nga kasubo, gipahupay ang iyang kasingkasing sa mga pulong sa Dios: *'Bisan kinsa nga mawala ang iyang kinabuhi alang kanako ug alang sa Ebanghelyo, maluwas kini'* (Marcos 8:35) ug ipreserba kini alang sa kinabuhi nga walay katapusan.

Ug si Boris nagpadayon nga malipayon ang kasingkasing, nga nag-ingon: 'Ayaw ko pagdumti, O labing maloloy-on nga Ginoo, nga nagbutang sa akong paglaum kanimo, kondili luwasa ang akong kalag.'

Si Svyatopolk, sa samang higayon, mipahimutang sa trono sa iyang amahan sa Kyiv, gitawag ang mga tawo sa Kyiv, nagbahin-bahin og daghang gasa kanila, ug gipahawa sila. Dayon nagpadala siya og mensahe kang Boris nga nag-ingon:

'Igsoon, gusto ko nga mabuhi uban kanimo sa gugma ug padakoon pa nako ang imong bahin sa panulondon sa atong amahan.'

Kini nga mga pulong panamastamas, dili tinuod.

Si Svyatopolk miabot nga tinago sa gabii sa Vyshgorod, gitawag niya si Putsha ug ang mga tawo sa Vyshgorod, ug miingon kanila:

'Sultihi ko sa tinuod: naa ba kay maayong buot kanako?'

Miingon si Putsha:

– Andam kami tanan nga isakripisyo ang among kinabuhi alang kanimo.

Ang yawa, ang karaang kaaway sa mga maayong tawo, sa dihang nakita niya nga si Santo Boris nagbutang sa tanang paglaum niya sa Diyos, misugod sa paghatag og mas kusgan nga impluwensya kang Svyatopolk, kinsa, sama ni Cain, gisunog sa kalayo sa pagpatay sa igsoon, nga nagpasiya sa pagpatay sa tanang mga manununod sa iyang amahan ug sa pag-angkon sa gahum sa iyang amahan para sa iyang kaugalingon.

Kining malain, gisumpa nga si Svyatopolk, ang nagpasugod sa tanang dautan ug pangulo sa tanang kawalay-hustisya, pag-usab mitawag sa mga tawo sa Vyshny Gorod ngadto kaniya, gibuksan ang iyang hugaw nga baba, gipagawas ang iyang dautang tingog ug miingon sa mga tawo ni Putsha:

'Kung saad ninyo nga itugyan ang inyong kinabuhi alang kanako, moadto kamo sa tinago, akong mga igsoon, pangitaa ang akong igsoon nga si Boris ug, sa husto nga panahon, patya siya.'

Ug gisaad nila kang Svyatopolk nga buhaton nila kini. Mahitungod sa ingon nga mga tawo miingon ang Propeta: *'Ang ilang mga tiil nagdali sa dautan, ug nagdali sila sa pagbubo sa dugo sa inosente; ang ilang mga agianan mao ang mga dalan sa kalapasan, ug ilang giakma ang kadautan sa ilang mga kalag'* (Prov. 1:16; Isa. 59:6–7; Rom. 3:15).

Sa iyang pagbalik nga biyahe, mihunong si Banal nga Boris sa Suba sa Alta[3352] sa mga tolda. Ug miingon kaniya ang iyang mga kauban:

'Adto ug lingkod sa haladngan nga lamisa sa imong amahan, kay uban kanimo ang tanang mga mandirigma[3353] .'

Apan mitubag siya kanila:

'Dili ko itas ang akong kamot batok sa akong igsoon, labi na gayud batok sa mas tigulang kanako, nga angay nakong tan-awon sama sa amahan.'

Pagkadungog niini, ang mga mandirigma mibulag kang Boris, ug siya nabilin nga nag-inusara uban sa iyang mga batan-ong lalaki[3354] .

Sabatiko ang adlaw nga kana.

Napuno sa kasubo, misulod siya sa iyang tolda ug misinggit nga puno sa kasubo uban sa mga luha:

'Ayaw pagdumot sa akong mga luha, O Ginoo. Nagasalig ako Kanimo nga makigbahin ako sa kapalaran sa Imong mga sulugoon, uban sa tanang Imong mga balaan. Kay Ikaw usa ka maloloy-on nga Dios, ug Kanimo among itugyan ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.'

Samtang gisulti niya kining mga pulong, iyang gihunahuna ang mga pag-antos ug kasakit ni San Nikita ug San Vyacheslav, naghunahuna nga siya usab pagapatyon sama niadtong prinsipe, ug sa paagi nga gipatay si Santa Barbara sa iyang kaugalingong amahan. Miabot sa iyang hunahuna ang mga pulong sa maalamon nga si Solomon: *'Apan ang mga matarong mabuhi hangtod sa kahangturan; ang ilang ganti anaa sa Ginoo, ug ang Labaw nga Labaw nag-amuma kanila'* (Kaalam 5:15). Pinaagi lamang niining mga pulonga nakakaplag siya og kahupayan ug kalipay.

Miabot ang gabii, ug gisugo ni Santo Boris nga ipahigayon ang Vespers; samtang siya mismo misulod sa iyang tolda ug misugod sa pag-ampo ug pag-awit sa Vespers uban sa mapait nga mga luha, kanunay nga mga paghuyop ug daghang mga pag-agik-agik. Unya siya natulog. Ug napuno ang iyang tulog sa daghang hunahuna ug sa lawom ug makalilisang nga kasubo bahin sa kung giunsa niya pagsumite sa pag-antos, pagtapos sa iyang kinabuhi, ug pagpreserbar sa iyang pagtuo, aron siya makadawat sa korona nga giandam alang kaniya gikan sa kamot sa Labaw nga Ginoo.

Sa sayo pa siya namata, nakita niya nga oras na para sa Matins. Kay Balaang Domingo man. Ug miingon siya sa iyang presbiter:

'Bangon ug sugdi ang Matins.'

Gisul-ob niya mismo ang iyang sapatos, gihugas ang iyang nawong, ug misugod sa pag-ampo sa Ginoong Dios.

Ang mga sugo nga gipadala ni Svyatopolk miabot sa Alta sa gabii; sa ilang pagduol, nadungog nila ang tingog sa bulahan nga martir nga nag-awit sa mga salmo nga gitakda para sa Matins. Ang balita sa iyang hapit na pagpatay nakaabot na sa balaan, ug siya nag-awit:

– *'O Ginoo! Unsa kadaghan ang akong mga kaaway! Daghan ang nanindog batok kanako!'* (Salmo 3:2) ug uban pang mga salmo.

Unya misugod siya sa pagkanta:

– *'Gilibutan ko sa mga iro; gipalibotan ko sa usa ka panon sa mga toro*.' Unya: *'O Ginoo, akong Dios! Kanimo ako nagapanalipod; luwasa ako!'* (Salmo 21:17, 13:1–7, 7:2).

Pagkahuman niini, iyang gikanon ang kanta. Pagkahuman sa Matins, si Santo Boris misugod sa pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Ginoo, nga miingon: 'Ginoong Jesu-Kristo, Ikaw nagpakita sa porma nga sama niini dinhi sa yuta, boluntaryong misaka sa krus, ug nag-antos alang sa atong mga sala. Ihatag nga makasinati usab ko og pag-antos.'

Ug sa pagdungog niya og kusog nga kasaba duol sa tolda, nangurog si Santo Boris, mihilak ug miingon: 'himaya kanimo, O Ginoo, nga sa kini nga kinabuhi giisip ko nimong takus nga mag-antos og mapait nga

---

[3352] Duol sa Pereyaslav sa habagatan.

[3353] Sumala sa salaysay ni Nestor, si Boris adunay mga kauban nga mga 8,000 ka lalaki.

[3354] Sumala sa salaysay ni Nestor, gipadala ni San Boris ang usa ka batan-ong lalaki kang Svyatopolk uban sa hangyo. Apan gipabilin ni Svyatopolk ang batan-ong lalaki uban kaniya.

kamatayon tungod sa pagpanamastamas ug mag-antos alang sa imong gugma ug sa imong pulong. Kay wala ko mangita nga maghari alang sa akong kaugalingon. Wala ko magbuhat bisan unsa sumala sa akong kaugalingong kabubut-on, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Ang gugma mapailubon, ang gugma buotan; dili kini manghinaut sa dautan, dili kini magpasigarbo, dili kini hambog'* (1 Cor. 13:4–7). Ug usab: *'Walay kahadlok sa gugma; apan ang hingpit nga gugma nagpahawa sa kahadlok'* (1 Juan 4:18). Ang akong kalag anaa sa Imong mga kamot, O Ginoo; wala nako kalimti ang Imong sugo. 'Unsa man ang gusto sa Ginoo, buhata kini.'

Ang pari ug ang batan-on, usa ka sulugoon ni San Boris, sa dihang ilang nakita nga nanghuyang ug nalumos sa kasubo ang ilang agalon, naghilak sila sa pag-ayo ug miingon:

'Amahan namo nga hinigugma, unsa ka dako nga panalangin ang gihatag kanimo, kay wala ka mosupak sa imong igsoon tungod sa gugma ni Kristo, bisan pa daghan kaayong mandirigma ang anaa sa imong sugo.'

Busa mitingog sila uban sa lawom nga pagbati.

Unya ilang nakita ang mga tawo nga nagdagan paingon sa tolda, ang silaw sa ilang mga armas ug ang ilang mga gikuha nga espada. Walay kalooy, ang dungganong lawas sa balaan ug bulahan nga martir ni Kristo, si Boris, gituslob. Gituslob siya sa mga pika ni Putsh, Talets ug Yelovich Lyashko.

Sa pagkakita niini, ang batan-ong kauban ni San Boris mihulog sa iyang lawas ug miingon:

'Dili tika biyaan, akong pinalanggang ginoo; diin nangawala ang katahum sa imong lawas, didto unta ako hatagan usab og grasya nga tapuson ang akong kinabuhi uban kanimo.'

Siya taga-Hungarya, ug ang iyang ngalan mao si George. Gibutangan siya ni Santo Boris og bulawan nga hryvnia, ug siya pinalangga kaayo sa prinsipe. Unya gilansang usab ang batan-on.

Samtang samdan, midagan si Santo Boris gikan sa tolda sa kahadlok. Ug ang mga naglibot kaniya misugod og ingon:

'Ngano man nga nagatindog ra mo diha ug nagtan-aw? Buhaton nato ang gisugo kanato.'

Pagkadungog niini, ang bulahan misugod sa pagpakisayud ug paghangyo kanila, nga nagaingon:

'Mga minahal ug pinalanggang igsoon! Hulat lang kamo og gamay; tugoti ko nga mag-ampo sa akong Dios.'

Ug samtang nagtutok sa kalangitan nga puno sa luha ang iyang mga mata, mihuyop siya sa kasakit ug misugod sa pag-ampo:

'O Ginoo, maloloy-on nga Dios, himaya kanimo, kay giluwasan mo ako gikan sa mga tukso ning kinabuhi. Himaya kanimo, mapinabangon nga Maghahatag sa kinabuhi, nga nagtugot kanako sa pag-antos sama sa imong mga balaan nga martir. Himaya kanimo, O Ginoo, Mahigugma sa katawhan, nga natuman ang tinguha sa akong kasingkasing. Kahimaya kanimo, Kristo, tungod sa Imong kaluoy, kay gidala Nimo ang akong mga tiil sa husto ug malinawon nga dalan aron makaabot ko kanimo nga walay pagsulay. Tan-awa gikan sa kahitas-an sa Imong pagkabalaan; tan-awa ang kasakit sa akong kasingkasing, nga akong gisagubang sa kamot sa akong paryente. Kay tungod kanimo nga ako nila patyon karon. Gakaon-kaon nila ako sama sa usa ka kordero. Kabalo Ka, Ginoo, kabalo Ka nga wala ko mosukol, ni mosupak. Bisan pa man nga naa sa akong kamot ang tanan niyang mandirigma ug pinalangga, wala gani ko maghunahuna nga makadaut sa akong igsoon. Apan misukol siya kanako sa tibuok niyang kusog. Kon kaaway ang nakapasipala kanako, akong ikapailob; kon ang nagdumot kanako ang nakapahiya kanako, mangitag ako og dalangpan. Apan Ikaw, O Ginoo, tan-awa ako ug hukmi tali kanako ug sa akong igsoon. Ug ayaw pag-isip niini nga sala batok kaniya, kondili dawata ang akong espiritu sa kalinaw. Amen.

Unya, mituyok siya sa iyang gikapoy nga nawong ngadto sa mga mamamatay ug mitan-aw kanila uban sa malumo nga mga mata, nga nag-awas sa luha ang iyang nawong, miingon siya kanila:

'Mga igsoon, duola ug buhata ang gisugo kaninyo, ug unta adunay kalinaw para sa akong igsoon ug para kaninyo, mga igsoon.'

Ang tanan nga nakadungog sa mga pulong sa santo dili makahimo og bisan unsa, napildi sa kahadlok, mapait nga kasubo ug daghang luha. Uban sa mapait nga mga pag-agah, naghilak silang tanan sa masubo nga paagi, ug ang matag-usa naghunahuna:

'Lagmit gayud alang kanako, akong pinalangga, minahal, bulahan nga prinsipe, giya sa mga buta, bisti sa mga hubad, tungkod sa mga tigulang, magtutudlo sa mga wala pa makat-on! Kinsa may makatul-id niini? Ka-katingalahan nga wala nimo gipangandoy ang himaya ning kalibutan o kadungganan, ni gusto ka nga usa sa mga

dungogang maharlika! Kinsa man ang dili mahibulong sa iyang dakong pagpaubos, kinsa man ang dili mapainubos sa pagtan-aw ug pagpaminaw sa iyang pagpaubos!

Gibugbog usab sa mga gipadala ni Svyatopolk ang daghang mga batan-on. Si George, wala nila matangtang ang iyang kadena; giputol nila ang iyang ulo ug gilabay kini, aron bisan pagkahuman dili na nila mailhan ang iyang lawas. Gibilotan nila si balaan nga Boris sa usa ka tolda ug, gibutang siya sa usa ka kariton, gidala nila siya palayo.

Pag-abot nila sa lasang, nagsugod sa pagyuko si Santo Boris. Pagkahibalo niini, nagpadala si Svyatopolk og duha ka Varangian, nga misaksak sa kasingkasing sa martir gamit ang espada. Ug sa dayon, namatay ang santo[3355] , gisumite niya ang iyang kalag sa kamot sa buhing Dios, niadtong ika-24 nga adlaw sa Hulyo. Ang iyang lawas tinago nga gidala sa Vyshgorod[3356] , gibutang tupad sa Simbahan ni San Basil, ug gilubong didto.

Busa si Santo Boris, nga nadawat ang iyang korona gikan kang Kristo nga Dios, giihap sa mga matarong ug nakapahimutang uban sa mga propeta, mga apostoles, ug sa panagkatigum sa mga martir, nagapahulay sa sabakan ni Abraham, nagtan-aw sa dili masukod nga kalipay, nag-awit uban sa mga Anghel, ug nagalipay sa panagkatigum sa mga balaan.

Sa bahin sa mga maldito nga mamamatay, miadto sila kang Svyatopolk ug, tungod kay way balaod sila, daw giisip nila nga ang ilang kaugalingon angay pasidunggan. Mao kana ang mga sulugoon sa mga demonyo. Kay ang mga demonyo gipadala aron magbuhat ug dautan, samtang ang mga anghel gipadala aron magbuhat ug maayo. Ang usa ka anghel dili makadaot sa usa ka tawo, kondili kanunay niyang gihunahuna ang kaayohan niini. Ginatabangan niya ang mga Kristohanon ug gipanalipdan sila gikan sa supak nga yawa. Ang mga demonyo, bisan pa, kanunay nangita og dautan, kanunay nagainvidya sa tawo, kay nakita nila nga gihigugma siya sa Dios. Tungod sa pagka-invidya nila sa tawo, naningkamot ang mga demonyo nga makadaot kaniya. Miingon ang Ginoo: 'Kinsa may makapangumbinse kang Ahab?', ug mitubag ang demonyo: 'Ani-a ako' (3 Hari 22:20, 21). Ang dautang tawo, bisan pa, nga nangita sa dautan, dili moubos sa dautan kaysa demonyo. Ang mga demonyo nahadlok sa tawo, apan ang dautang tawo wala mahadlok sa Dios ug wala masayop sa atubangan sa mga tawo. Ang mga demonyo nahadlok sa Krus sa Ginoo, apan ang dautang tawo wala gani mahadlok sa Krus. Busa ang propeta David miingon kanila: *'Nagahisgot ba kamo sa kamatuoran ug nagahukom ba kamo sa pagkamatarung, Oh mga anak sa tawo? Nagahimo kamo ug kadautan sa inyong kasingkasing; gibutang ninyo ang dautang buhat sa inyong mga kamot sa timbangan sa yuta. Gikan pa sa pagkahimugso ang dautan nangawala na; gikan pa sa sabakan sa ilang inahan nangawala na sila, nagasulti ug bakak. Ang ilang hilo sama sa hilo sa bitin'* (Salmo 57:1–4).

Ang maldito nga si Svyatopolk wala mihunong sa maong pagpatay, kondili sa iyang kabuang naningkamot pa gayud sa pagbuhat og mas dagkong dautang buhat. Sa dihang nakita niya nga natuman ang tinguha sa iyang kasingkasing, wala na niya gihunahuna ang ingon ana ka dautang pagpatay o ang iyang kaugalingong tukso, ug wala gyud siyay bisan gamayng pagbasol. Misulod si Satanas sa iyang kasingkasing ug gisugdan siya pagpukaw ngadto sa usa ka mas dako ug mas dautan nga krimen, ug sa dugang pagpatay. Ug ang maluoyong tawo naghunahuna: 'Unsaon man nako? Kung mohunong ako niining pagpatay, duha ka dautan ang nagpaabot kanako. Madungog sa akong mga igsoon ang akong nabuhat ug dili madugay babagon ko nila nga mas grabe pa kaysa akong nabuhat. Ug bisan pa kon dili nila kini buhaton, papagawasun ko nila. Ug ako mapahilayo sa trono sa akong amahan, ug ang kasubo alang sa akong yuta magkagat kanako. Ang akong mga kaaway mosipala kanako; lain ang modawat sa akong gingharian, ug walay puyo sa akong mga balay. Kay gipanglutos nako ang usa ka pinalangga sa Ginoo ug gidugangan pa nako ang iyang sakit pinaagi sa pagsamad kaniya. Busa, magdugang pa ko ug dautan sa dautan. Ang sala sa akong inahan dili malimpyo; dili man gani ko ibilang sa mga matarong. Busa, pahawaon na lang ko sa basahon sa kinabuhi.'

Sa paghunahuna niini sa iyang hunahuna, kining dautang amigo sa yawa nagpadala og sulat kang bulahan Gleb[3357] : 'Larga dayon; grabe kaayo ang sakit sa akong amahan ug nagtawag siya kanimo.'

[3355] Sumala sa salaysay ni Nestor, usa sa mga mamamatay-tao misaksak kang San Boris sa kasingkasing.

[3356] Ang Vyshgorod nahimutang 15 ka poprishch gikan sa Kyiv.

[3357] Sumala sa salaysay sa Banal nga Nestor, si San Vladimir, pagkahuman niyang gipadala si Boris aron magdumala, nagpabilin kang Gleb uban kaniya. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, si San Gleb, sa kahadlok nga bation siya ni Svyatopolk, nagpasiya nga molayas paingon sa amihanan ngadto sa iyang igsoon. Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa Simbahan sa Balaang Inahan sa Dios, misakay siya sa usa ka bangka ug nilayas. Nahitabo kini sa wala pa ang pagpatay kang San Boris.

Dali dayon misakay si Gleb sa iyang kabayo ug, uban sa pipila ka gamay nga kauban, nilakaw aron motubag sa tawag. Pag-abot niya sa Volga, sa bunganga sa Suba sa Tma, natumba ang iyang kabayo sa usa ka kanal sa uma ug nasamdan ang tiil niini. Pagkahuman, nakaabot siya sa Smolensk ug, pagkahuman niyang mobiya sa Smolensk, mihunong siya dili kaayo layo sa Suba sa Smyadyn sa usa ka bangka.

Niadtong panahona, miabot kang Yaroslav ang balita sa kamatayon sa ilang amahan gikan kang Predslava. Dayon nagpadala si Yaroslav og sulat kang Gleb, nga nagaingon: 'Ayaw pag-anhi, igsoon; namatay na ang atong amahan, ug gipatay si imong igsoon ni Svyatopolk.'

Pagkadungog niini, ang bulahan napuno sa kasubo, naghilak sa pag-antos ug miingon:

'Alaot ako, ginoo ko! Naga-hagakol ako sa duha ka matang sa paghilak ug nagahilak-hilak sa duha ka matang sa pag-aga. Alaot ako, alaot ako! Naga-hilak ako alang sa akong amahan, apan mas nagahilak pa ako, sa kawad-on sa paglaum, alang kanimo, akong igsuon ug akong ginoong Boris. Giunsa ka pagbuslot! Giunsa ka pagpatay nga walay kalooy—ug ang imong katapusan dili sa kamot sa kaaway, kondili sa kamot sa imong kaugalingong igsuon. Ka-ulaw nako! Mas gusto pa unta ko nga mamatay uban kanimo kaysa mabuhi nga nag-inusara, nga wala na ka. Naglaum unta ko nga makita ang imong langitnong nawong. Ug karon, unsa kaha kadako sa kasubo nga miabut kanako! Mas gusto pa unta ko nga mamatay uban kanimo, akong ginoo. Ug karon unsaon ko, nga napuno sa kasubo ug nagahilak tungod sa imong katahum ug sa lalom nga kinaadman sa akong amahan? O akong pinalanggang igsoon ug ginoo, kon nakakaplag ka og pabor sa Dios, ampinga ako nga nagasubo, aron ako usab mahimong takus nga makasinati sa samang kamatayon ug mag-uban kanimo, imbis nga mabuhi niining kalibutan nga puno sa mga tukso.

Samtang si Santo Gleb nag-agak-agak ingon niini, nagbasa sa yuta sa iyang mga luha, ug kanunay nagtawag sa Diyos uban sa paghungihong, kalit nga miabot ang daotan nga mga sulugoon nga gipadala ni Svyatopolk—walay kalooy, uhaw sa dugo, mabangis nga kaaway sa mga igsoon, nga adunay malupit nga mga kalag. Ang santo nagbiyahe sa sakayan, ug gisugat siya nila sa bunganga sa Smyadyn. Sa pagkakita kanila, nalipay ang iyang kalag, samtang sila nangitngit ug misugod og pag-uyog sa sagwan padulong kaniya. Ang santo, bisan pa niana, nagdahom nga makadawat og halok gikan kanila[3358] . Sa dihang nagtupong na ang mga bangka, gikuptan sa mga salawayon ang bangka sa prinsipe sa mga hawakan sa sagwan, gihila kini paingon kanila ug misaka sila niini samtang nagbitay sa ilang mga kamot ang mga gipagawas nga espada nga misidlak sama sa tubig. Kalit lang natangtang sa kamot sa mga mag-aga ang ilang mga sagwan ug silang tanan natig-a sa kahadlok. Ang balaan, sa dihang nakita niya nga buot siya nilang patyon, mitan-aw sa mga salawayon uban sa malumo nga mga mata ug, uban sa nabungkag nga kasingkasing, mapainubuson nga hunahuna ug kanunay nga mga paghuyop, nga nagahilak pag-ayo ug nagakauwaw sa lawas, misugod sa malumo nga pagpakiluoy kanila:

Ayaw ninyo ako paghikap, akong minahal ug pinalanggang mga igsoon, ayaw ninyo ako paghikap – wala ko kamo'y gibuhat nga dautan. Ayaw ninyo ako paghikap, akong minahal nga mga igsoon ug mga ginoo, ayaw ninyo ako pagdaot. Unsa may sala nga akong nabuhat sa akong igsoon ug kaninyo, akong mga igsoon ug mga ginoo? Kung adunay bisan unsang sala, dad-a ako sa inyong prinsipe, ug sa akong igsoon ug ginoo. Pasagdi ang akong pagkabatan-on, kalooy-i ako, akong mga ginoo; kamo ang akong mga ginoo, ug ako ang inyong sulugoon. Ayaw ninyo ako anihon samtang dili pa ako hinog; ayaw ninyo putlon ang bungang mais nga dili pa hinog, apan puno pa sa gatas sa pagkawalay sala. Ayaw ninyo putla ang baging nga wala pa motubo, apan nagbunga na. Naghangyo ug nagpakusog ko kaninyo. Paminawa ang mga pulong nga gipamulong sa baba sa mga Apostoles: *'Ayaw kamo pagkabata sa panghunahuna – kundi pagkabata sa dautan'* (1 Cor. 14:20). Dili kini pagpatay, kondili pagputol sa usa ka batan-ong sanga. Pamatud-i kanako nga nakabuhat ko og bisan unsang dautan. Ug dili ko magmahay kung gusto ninyo nga magpangon sa akong dugo; naa na ko sa inyong mga kamot, mga igsoon, ug sa kamot sa akong igsoon, ang inyong prinsipe.

[3358] Sumala sa salaysay sa Banal nga Nestor, gisundan sa mga mamamatay si Balaan Gleb sa usa ka bangka sulod sa dugay nga panahon. Sa dihang naduol na sila, si Balaan Gleb, nga nakaduda sa ilang dautang tuyo, mipangaliya sa iyang mga kauban nga ayaw pagsukol o pagkuha og armas, nga nag-ingon nga kung mosumiter sila, dad-on ra sila sa iyang igsoon, apan kung mosukol sila, patyon silang tanan. Sa hangyo sa santo, ang iyang mga kauban mibaba sa bangka ug misaka sa pampang, samtang naglantaw sila nga puno sa kaluoy sa balaan, nga nagpabilin sa tunga-tunga sa suba uban sa mga batan-on.

Apan wala'y bisan usa ka pulong nga nakapahiya sa mga mamamatay, ug wala nila giusab ang ilang plano. Sama sa mabangis nga mga hayop, nilukop nila ang balaan ug busa nadakpan siya. Siya, sa dihang nakita nga wala sila magtagad sa iyang mga pulong, misugod sa pagsulti:

'Nangamusta kamo sa kaluwasan, akong pinalanggang amahan ug ginoong Vasily; nangamusta kamo sa kaluwasan sa akong inahan, akong ginoo; nangamusta kamo sa kaluwasan sa akong igsoon nga si Boris, ang tigulang sa akong pagkabatan-on, ug sa akong igsoon nga si Yaroslav, akong katabang; nangamusta kamo usab sa kaluwasan, akong igsoon ug kaaway nga si Svyatopolk; ug nangamusta kamo sa kaluwasan kamo tanan, mga igsoon ug mga kauban. Dili na gyud ko makakita kaninyo pag-usab niining kinabuhi, kay gipabulag ko kaninyo sa pwersa.

Ug siya misulti uban sa mga luha:

– Vasily, Vasily, akong amahan, ipaling ang imong dalunggan ug paminawa ang akong tingog. Tan-awa unsay nahitabo sa imong anak, giunsa nila ako pagpatay nga walay hinungdan. Ka-ulaw nako, ka-ulaw nako! Paminawa, O langit, ug tagad-i, O yuta (cf. Deut. 32:1). Ug ikaw usab, akong igsoon nga si Boris, paminawa ang akong tingog. Gitawag ko ang akong amahan nga si Basil, apan wala siya maminaw kanako; sigurado ko nga dili usab ka mosalikway sa pagpaminaw kanako? Tan-awa ang kasubo sa akong kasingkasing ug ang samad sa akong kalag, ang akong mga luha nga nag-agos sama sa suba. Walay motagad kanako. Apan hinumdumi ako ug ampoa ako sa Ginoo sa tanan, kay ikaw adunay kaisog ug nagtindog sa atubangan sa Iyang trono.

Gitiko niya ang iyang mga tuhod, ug misugod siya sa pag-ampo ingon niini:

'O labing mapinanggaon ug maloloy-on nga Ginoo, ayaw pagdumti ang akong mga luha, kondili tan-awa uban sa kaluoy ang pagkaguba sa akong kasingkasing. Ania ako sa kasakit, apan sa unsang rason ug sa unsang sala—wala ko masayri. Ikaw nahibalo, O Ginoo, akong Ginoo. Kay nahibalo ko nga imong gisulti sa imong mga apostoles: *'Ilabay nila ang ilang kamot kaninyo tungod sa akong ngalan, ug itugyan kamo nila sa mga awtoridad; ug ang usa ka igsoon mobaligya sa igsoon ngadto sa kamatayon, ug patyon kamo nila tungod sa akong ngalan'* (cf. Mat. 10:17, 21). Ug usab: *'Pinaagi sa inyong paglahutay maluwas ninyo ang inyong mga kalag'* (Lucas 21:19). Tan-awa, Ginoo, ug paghukmi. Ania, Ginoo, andam ang akong kalag sa imong atubangan, ug among gidayeg ka, Ginoo, sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Unya, mitan-aw siya sa mga mamamatay kaniya, ug miingon kanila sa malinawong tingog:

'Padayon, busa, ug tapusa ang imong gipadala aron buhaton.'

Unya gisugo siya sa maldito nga si Goryaser nga patyon dayon. Ang punoang kusinero ni Gleb, nga ginganlan og Torchin, gikuha ang iyang kutsilyo, mituhop, gikuptan si Santo Gleb sa ulo, ug gilukot ang tutunlan sa balaan, sama sa usa ka inosenteng karnero. Nahitabo kini sa ika-5 ka adlaw sa bulan sa Setyembre, usa ka Lunes. Ug usa ka putli, balaan, ug mabangong halad gihalad ngadto sa Ginoo, ug misaka ngadto sa langitnong puloy-anan sa Dios. Ug ang santo nakakita sa iyang gihandom nga igsoon, ug sila duha midawat sa langitnong korona nga ilang gitinguha kaayo. Ug sila naglipay sa dili masukod nga kalipay, nga ilang nakab-ot pinaagi sa ilang pag-igsoon nga gugma. *'Kay maayo ug malipayong kaayo nga mag-uyon ang mga igsoon!'* (Salmo 132:1).

Kadtong mga maldito nga mamamatay-tao mibalik sa nagpadala kanila, ingon sa giingon sa propeta David: *'Ibubo ang daotan ngadto sa Sheol, ang tanang nasud nga nakalimot sa Dios'* (Salmo 9:18). Ug usab: *'Ang daotan nagkuha sa ilang espada ug nagpilo sa ilang busog aron tuslok ang mga nagalakaw sa dalan sa pagkamatarong. Ang ilang espada mosulod sa ilang kaugalingong kasingkasing, ug ang ilang mga pana maputol. Ang daotan malaglag; sila mawala; sila mawagtang sama sa aso'* (Salmo 36:14–15, 19, 20).

Ug miingon sila kang Svyatopolk:

'Gibuhat namo sumala sa imong gisugo.'

Pagkadungog niini, napalig-on ang iyang kasingkasing, ug natuman ang mga pulong nga gisulti sa salmista nga si David: *'Ngano man ikaw magpasigarbo sa pagkadautan, O gamhanan? Ang imong dila nagahimo og kadaut. Gihigugma nimo ang dautan kaysa sa maayo, ug ang bakak kaysa sa pagsulti sa kamatuoran. Gihigugma nimo ang tanang matang sa makaguba nga panultihon, usa ka limbongon nga dila. Busa pagapukan ka gayud sa Dios ug pagahawaon ka gikan sa imong puloy-anan, ug ang imong gamot gikan sa yuta sa mga buhi'* (Salmo 51:3–7). Ingon sa giingon ni E , ug Salomon: *'Mokatawa ako sa inyong pagkaguba; malipay ako sa dihang moabot kaninyo ang kahadlok; kay matilawan nila ang bunga sa ilang kaugalingong mga agi ug mapuno sila sa bunga sa ilang kaugalingong mga binuang'* (Prov. 1:26, 31).

Sa dihang gipatay si Santo Gleb, ang iyang lawas gilabay sa usa ka walay sulod nga dapit, taliwala sa duha ka troso. Apan ang Ginoo *dili* gayud mobiya sa Iyang mga sulugoon, ingon sa giingon ni David: *'Gipanalipdan Niya ang tanang bukog niini; wala'y bisan usa niini nga mapukan'* (Salmo 33:21). Busa, samtang ang lawas sa santo nagpabilin sa taas nga panahon sa maong kamingawan, wala kini gitugotan sa Ginoo nga magpabilin sa kangitngit ug pagpasagad, kondili gipadayag Niya ang maong dapit—usahay pinaagi sa nagdilaab nga kandila, usahay aron madungog sa mga naglabay nga negosyante, mangangayam, ug magbalantay ang pag-awit sa mga anghel. Apan wala kini misulod sa hunahuna sa mga nakadungog o nakakita niini nga mga butang nga pangitaon ang lawas sa santo, hangtod si Yaroslav, nga nasuko sa maong pagpatay, miadto sa gubat batok sa mamamatay sa igsoon, ang gisumpa nga si Svyatopolk, kinsa, human sa daghang mabangis nga pakig-away, napildi niya uban sa tabang sa Dios ug sa pag-ampo sa balaan nga mga prinsipe nga martir. Busa napahiya ug napildi ang dautang tawo.

Pagkahuman niyang patyon ang iyang mga igsoon, nagsugod si Svyatopolk sa pagdumala sa Kyiv. Apan, wala pa gihapon kahibalo si Yaroslav sa kamatayon sa iyang amahan. Daghan ang mga Varangian nga nag-alagad kang Yaroslav, nga nagbuhat og mga pagpanlupig batok sa mga tawo sa Novgorod ug sa ilang mga asawa. Ang mga tawo sa Novgorod mibangon sa pag-alsa ug gipildi ang mga Varangian sa patyo ni Paramon. Unya nasuko kaayo si Yaroslav, ug miingon, 'Dili nako mabalik sa kinabuhi ang mga patay!', gipatawag niya ang mga maharlika sa Novgorod nga mao ang napatay sa mga Varangian gikan sa prinsipality sa patyo, ug pagkahuman nga nadani sila, gipatay sila.

Niadtong gabii mismo, nakaabot kaniya ang balita gikan sa Kyiv nga gikan sa iyang igsoon nga babaye nga si Predslava: 'Namatay na ang imong amahan. Si Svyatopolk karon ang prinsipe sa Kyiv; gipatay niya si Boris ug nagpadala siya og mga mamamatay-tao aron patyon si Gleb. Pag-amping kaniya.'

Pagkadungog niini, napuno si Yaroslav sa kasubo alang sa iyang amahan, igsoon, ug asawa. Sa sunod adlaw, iyang gitigom ang nahibilin nga mga taga-Novgorod ug miingon:

'Akong pinalanggang mga kauban! Kagahapon gipamatay nako sila, apan karon kinahanglan na nako sila.'

Gipahimom niya ang iyang mga luha ug miingon sa mga tawo sa Novgorod sa veche:

'Namatay na ang akong amahan, ug si Svyatopolk naglingkod sa Kyiv, nagapatay sa iyang mga igsoon.'

Ug miingon kaniya ang mga taga-Novgorod:

'Bisan pa nga inyong gipatay ang among mga igsoon, andam gihapon kami makig-away para kaninyo.'

Pagkahuman niya pagtigom og usa ka libo ka Varangian ug dugang pa nga 40,000 ka mandirigma, si Yaroslav nangayo og tabang sa Diyos ug misulong batok kang Svyatopolk, nga miingon: 'Dili ako ang nagsugod sa pagpatay sa akong mga igsoon, kondili siya. Pasagdi siya nga motubag sa dugo sa iyang mga igsoon, kay iyang gibubo ang matarong nga dugo ni Boris ug Gleb nga walay hinungdan, ug mahimo usab niya kana buhaton kanako. Apan hinaut nga ang Dios mohukom sa matarong, aron ang dautan sa makasasala mahunong.'

Ug siya misulong batok kang Svyatopolk. Si Svyatopolk, pagkadungog sa kampanya ni Yaroslav, nagtigom og dakong hukbo sa mga Rus' ug Pecheneg ug mibyahe paingon sa Lyubech.

Nahitabo kini sa ting-init sa 6524 (1016).

Nagkita ang duha ka hukbo sa daplin sa Dnieper, nagbarug nga nag-atubangay sa matag kilid sa suba, ug wala'y bisan kinsa ang nangahas mosugod sa pakiggubat. Busa nagbarug sila nga nag-atubangay sulod sa hapit tulo ka bulan. Unya ang kumander ni Svyatopolk, samtang nagkabayo sa pampang, misugod sa pagsaway sa mga Novgorodiano:

'Ngano kamo miuban sa usa ka pilay? Kamo man mga anluagi; pabuhaton namo kaninyo ang pagtukod og dagkong palasyo para namo.'

Pagkadungog niini, nasuko ang mga taga-Novgorod ug miingon kang Yaroslav:

'Ugma molabang ta sa suba. Ug kon kinsa ang mosupak sa pag-uban kanato, ato siyang patyon mismo.'

Sa kana nga panahon, nangyelo na ang yuta. Nagkampo si Svyatopolk taliwala sa duha ka lanaw. Pagkahuman siya mibaba sa bangko, gigugol niya ang tibuok gabii sa pag-inom og bino uban sa iyang mga kauban. Sa pagsubang sa adlaw, mitabok si Yaroslav ug ang iyang hukbo sa suba, mibaba, ug gipahawa nila ang ilang mga bangka gikan sa bangko.

Ug busa ang mga hukbo nagkadool sa usag usa ug nagkasangka. Grabe kaayo ang gubat; ang mga Pecheneg naa sa luyo sa lanaw ug wala makatabang kang Svyatopolk. Gipugos sa mga mandirigma ni Yaroslav

ang hukbo ni Svyatopolk paingon sa lanaw, ug napugos silang mitindog sa yelo nga nabungkag sa ilang ilawom. Ug si Yaroslav nagsugod na og bentahe.

Sa pagkakita niini, si Svyatopolk milayas ngadto sa mga Poles. Samtang si Yaroslav, gikuha niya ang prinsipalidad sa iyang amahan sa Kyiv, human siya magpuyo og 28 ka tuig sa Novgorod.

Duha ka tuig pagkahuman, si Sviatopolk misulong batok kang Yaroslav kauban si Haring Bolesław ug ang mga Polako. Si Yaroslav mitigom og hukbo gikan sa Rus', sa mga Varangian ug sa mga Sloveno, ug misulong sa Volhynia. Nagkita ang mga hukbo sa daplin sa Suba Bug ug nagbarug sa magkasumpong nga mga pampang. Si Yaroslav adunay amahan nga nagpadako kaniya, ang voivode sa Buda, ug gisugdan niya pagsilot kang Bolesław:

'Atuslob namo ang imong tiyan sa among mga sibat.'

Si Bolesław, bisan pa, dako kaayo ug bug-at, ug halos dili na siya makalingkod sa iyang kabayo. Ug miingon si Bolesław sa iyang mga kauban:

'Kung dili ka masuko niining pang-insulto, ako ra ang mamatay.'

Ug misaka siya sa kabayo ug milusong sa suba, ug gisundan siya sa iyang mga mandirigma. Apan si Yaroslav wala pa makapreparar sa pakig-away, ug napildi siya ni Boleslav. Misulod si Boleslav sa Kyiv uban ni Svyatopolk, samtang si Yaroslav nilayas uban sa upat ka tawo paingon sa Novgorod. Gikan didto, nagtuyo siya nga molayas paingon sa dagat, apan si posadnik Konstantin, anak ni Dobrynya, kauban ang mga tawo sa Novgorod, gipikas-pikas ang mga sakayan ni Yaroslav, nga miingon: 'Makig-away pa gihapon kami kang Boleslav ug Svyatopolk.'

Unya nagsugod sila og tigum og kuwarta: upat ka kuna gikan sa matag lalaki, siyam ka hryvnia gikan sa mga tigulang sa baryo, ug walumpung hryvnia gikan sa mga boyar. Gihimo dayon nila nga tawgon ang mga Varangian ug gihatag kanila ang kuwarta nga ilang natigom. Sa ingon niini, nakatigom si Yaroslav og dakong hukbo. Si Svyatopolk nga Buang, bisan pa, miingon: 'Adto kamo ug patya ang mga Poles sa ilang mga lungsod.'

Ug mao gyud ilang gibuhat. Unya si Bolesław nilayas gikan sa Kyiv, gidala ang iyang mga kabtangan ug mga boyar uban kaniya. Si Yaroslav, bisan pa, mibiyahe batok kang Sviatopolk ug napildi siya. Si Sviatopolk nilayas ngadto sa mga Pecheneg.

Sa ting-init sa 6527 (1019), mibalik siya uban sa dakong puwersa sa mga Pecheneg. Nagtigom si Yaroslav og hukbo ug mibiyahe batok kaniya paingon sa Alta. Sa pagbarog niya sa dapit diin gipatay si Santo Boris, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Tan-awa, ang dugo sa akong igsoon nagtawag kanimo, O Ginoo, sama sa dugo ni Abel. Balesi siya kang Svyatopolk, sama sa imong gibuhat kang Cain nga mamamatay sa igsoon, nga imong gipaka-sumpa ug gipaka-kurog (Genesis 4:12). Naghangyo ako kanimo, O Ginoo, pasagdi nga makasinati si Svyatopolk sa sama nga pag-antos.'

Unya, pagkahuman sa pag-ampo, miingon si Yaroslav:

'O akong mga igsoon, bisan pa nga namatay kamo sa unod, buhi kamo pinaagi sa grasya ug nagtindog kamo sa atubangan sa Ginoo. Tabangi ako sa inyong mga pag-ampo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibuto siya batok kang Svyatopolk, ug napuno ang kapatagan sa daplin sa Suba Alta sa kadaghan sa mga mandirigma. Nagkasangka ang mga hukbo sa pagsubang sa adlaw, ug adunay mabangis nga gubat; mitikyas sila makatulo, nakig-away tibuok adlaw, ug hapit na lang sa gabii nga nakadaog si Yaroslav.

Nilagpot ang malisud nga si Svyatopolk. Unya gikuptan siya sa usa ka demonyo ug giparalisa ang iyang mga bukog aron dili siya makasakay sa iyang kabayo, ug gidala siya sa usa ka salog. Ingon niini gidala siya ngadto sa Brest. Siya padayon nga miingon: 'Dagan, gisundan na usab kita!'

Nagpadala sila og mga tawo aron sundon ang nagasundan kaniya, apan wala silay nakita. Samtang naghigda siya sa iyang sakit, si Svyatopolk sige'g bangon ug ingon: 'Takas ta; ginasundan na pud ta nila. Layo ko!'

Dili siya makapuyo sa usa ka lugar. Ug nilayas siya sa yuta sa mga Polako, gipahawa sa kasuko sa Dios, ug nakaabot sa kamingawan tali sa yuta sa mga Polako ug sa mga Tseko. Didto nawala ang iyang kinabuhi ug nadawat niya ang silot gikan sa Ginoo, kay ang sakit nga gipadala kaniya nagpamatuod sa walay katapusang pag-antos pagkahuman sa kamatayon. Busa nawad-an siya sa kinabuhi karon ug sa umaabot: dinhi, wala lang niya nawala ang iyang prinsipalidad kondili pati na ang iyang kinabuhi, samtang didto, wala lang niya nawala ang Gingharian sa Langit ug ang iyang puwesto taliwala sa mga Anghel, kondili gisugo usab siya sa pag-antos ug

kalayo. Nabilin ang iyang lubnganan. Adunay baho nga mogawas gikan niini, ingon usa ka pahimangno sa mga tawo nga kon kinsa ang makadungog niini ug mubuhat og susamang buhat, makasinati sila og kapalaran nga mas grabe pa kaysa niini. Kay si Cain, nga wala mahibalo sa pagpanimalos, nakadawat og usa ka silot, samtang si Lamech, nga nakahibalo na sa kapalaran ni Cain, nabalesan og kapito ka pilo (Gen. 4:24). Mao kana ang panimalos nga gihatag sa mga nagabuhat sa dautan. Sama sa Emperador Julian, nga nagbubo sa dugo sa daghang balaang martir, nakasinati og mapait ug dili makatawo nga kamatayon, natuslob sa kasingkasing sa usa ka pana nga gidala sa usa ka dili mailhi nga mananakit[3359] , mao usab niining tawoha ang pagkamatay samtang naglayas, nga wala masayud kinsa ang naghatod sa iyang bayolenteng kamatayon. Sukad niadto, mihunong ang pag-alsa sa yutang Ruso, ug gitukod ni Yaroslav ang iyang paghari sa Rus'.

Ug gisugdan niya pagpangutana bahin sa mga lawas sa mga santo, nangutana kung asa ug giunsa sila paglubong. Ug gisultihan siya nga si Santo Boris gilubong sa Vyshgorod, samtang dili tanan nakahibalo nga si Santo Gleb napatay sa Smolensk. Unya gisultihan siya sa mga suod kang Yaroslav nga nakadungog sila gikan sa mga biyahero nga mibalik gikan didto nga nakakita sila og kahayag ug kandila sa usa ka walay sulod nga lugar[3360] . Pagkadungog niini, nagpadala si Yaroslav og mga presbiteryo sa Smolensk aron pangitaon siya ug miingon kanila: 'Mao kini ang akong igsoon.'

Miadto sila ug nakaplagan ang iyang lawas sa mismong dapit diin nahitabo ang mga panan-awon[3361] . Uban sa pagrespeto, kauban ang daghang kandila ug insenso, gidala nila siya sa mga bangka ug gidala siya sa Vyshgorod, diin nahimutang ang lawas sa labing bulahan nga Boris; didto sila naghukay og lubnganan ug gipahulay ang lawas, namangha sa iyang matahum ug masidlak nga dagway. Katingalahan ug katingalahan ug angay hinumduman nga ang lawas sa santo nagpabilin nga buo sulod sa daghang katuigan, wala matandog sa mga mananap nga maninila; dili lang kini nangitom, sama sa kasagaran sa mga bangkay, apan hayag, matahum, buo ug mabango. Busa gipreserbar sa Dios ang mga nahabilin sa Iyang martir.

Daghang wala makahibalo nga ang mga lawas sa mga balaan nga nag-antos nagahigda dinhi. Apan ingon sa balaan nga ebanghelista: *'Ang siyudad nga gibutang sa bukid dili matago. Dili usab mosiga ang tawo og suga ug ibutang kini ilawom sa sudlanan, kondili ibutang kini sa lampara, ug nagahatag kini og kahayag sa tanan'* (Mateo 5:14, 15), ingon usab gipahimutang sa Ginoo kining mga balaan aron mosidlak alang sa kalibutan ug magdan-ag pinaagi sa dili mabilang nga mga milagro sa yutang Ruso, diin daghan nga nag-antos ang nakakaplag og kaluwasan. Ang mga bulag nakakita, ang mga pilay nahimong paspas sama sa usa ka usa, ug ang mga kurbado natul-id. Apan kinsa kaha ang makasaysay ug makahulagway sa tanang mga milagro nga nahitabo didto? Tinuod gayud, bisan ang tibuok kalibutan dili makasulod sa mga katingalahang milagro nga nahimo; mas daghan pa kini kaysa balas sa dagat; gihimo kini sa mga santo dili lang dinhi, kondili sa tanang yuta ug nasud, nag-ayo sa mga sakit ug tanang kapansanan, ug mibisita sa mga nakabilanggo sa mga selda ug napusilan sa kadena. Sa mismong mga dapit diin nadawat nila ang korona sa pagkamartir, gitukod ang mga simbahan alang sa ilang dungog. Ug naghimo sila didto og daghang mga milagro.

Kulang ko sa kahanas ug kusog aron pagdayeg kaninyo, mga balaan nga igsoon! Kung tawgon ko kamo nga mga Anghel, nga dayon motabang sa mga nag-antos, nagpuyo kamo sa unod taliwala sa mga tawo. Kung tawgon nato kamo nga mga tawo, milabaw kamo sa panghuna-huna sa tawo tungod sa inyong daghang mga milagro. Kung tawgon nato kamo nga mga emperador ug mga prinsipe, nagbaton kamo og labaw nga pagpaubos kaysa sa yano ug mapainubuson nga mga tawo, ug pinaagi niini misulod kamo sa langitnong puloy-anan. Sa tinuod, kamo mga hari sa ibabaw sa mga hari ug mga prinsipe sa ibabaw sa mga prinsipe, kay pinaagi sa inyong tabang ug pagpanalipod, ang among mga prinsipe madaugon kaayo batok sa ilang mga kaaway ug gipadayeg pinaagi sa inyong tabang. Ikaw ang ilang ug among armas; ikaw ang panalipod ug pundasyon sa yutang Ruso; ikaw ang mga espada nga duha ka hait nga gigamit namo aron patumbahon ang kawalay-hiya sa among mga kaaway ug tapakan ang garbo sa yawa sa yuta. Tinuod ug walay duhaduha nga angay isulti: kamo mao ang mga

---

[3359] Ang Emperador nga Romano nga si Flavius Claudius Julianus ang Apostata naghari gikan sa 361 hangtod 363. Gibyaan niya ang Kristiyanismo ug naningkamot sa pagbanhaw sa paganismo. Napatay siya sa pakig-away batok sa mga Persiano ug namatay uban ang mga pulong: 'Nakapadaog ka, Galileano.'

[3360] Sumala sa salaysay ni Nestor, ang tigulang sa lungsod, sa dapit diin nahigda ang lawas, nakita niya si Santo Gleb mismo nga nagdan-ag sama sa kilat.

[3361] Sumala sa salaysay ni Nestor, ang lawas ni San Gleb nakaplagan uban sa tabang sa mga mangangayam.

tawo sa langit ug mga anghel sa yuta, ang haligi ug pundasyon sa among yuta. Tabangi, busa, ang inyong yutang natawhan, sama sa gibuhat sa bantugang Demetrio, nga miingon: 'Kung uban ko sila sa ilang kalipay, uban usab ko sila sa ilang kamatayon.'

Apan kining bantugang Demetrius misulti niining mga pulong alang sa usa ka siyudad lamang, samtang kamo nagbantay ug nag-ampo dili alang sa usa ka siyudad, ni sa duha, kondili alang sa tanan – alang sa tibuok yutang Ruso. O bulahan nga santuwaryo, nga midawat sa inyong mga dungogong lawas ingon usa ka bililhon nga bahandi; O bulahan nga simbahan, diin nagbarug ang inyong mga balaang relikwaryo, diin gibutang aron pahulayan ang inyong mga bulahan nga lawas! O mga alagad ni Cristo! Tinuod nga bulahan ug gihimaya ang siyudad sa Vyshgorod, nga nagbaton sulod niini og ingon nga bahandi nga dili makalabaw ang tibuok kalibutan. Tinuod gayud nga gitawag kini nga Vyshegorod, nga gipahitas-on ibabaw sa ubang mga siyudad. Nahimong ikaduhang Tesalonica kini sa yutang Ruso, nga nagbaton sulod niini og walay sukod nga panambal. Ug dili lamang ang kaluwasan gihatag sa Dios sa atong katawhan, kondili sa tibuok kalibutan. Ang mga tawo gikan sa tanang nasud moanha didto ug makadawat og tambal nga walay bayad. Sama sa giingon sa Ginoo sa balaang mga Apostoles sa Balaang Ebanghelyo: *'Walay bayad nga nadawat ninyo; walay bayad nga ihatag ninyo'* (Mateo 10:8).

Mahitungod niini, ang Ginoo mismo miingon: *'Ang bisan kinsa nga motuo kanako, buhaton usab niya ang mga buhat nga akong gibuhat; ug buhaton pa niya ang mas dagkong mga buhat kaysa niini'* (Juan 14:12).

Apan, O mga bulahan nga Nagsakit alang kang Kristo, ayaw kalimti ang inyong yutang natawhan diin kamo nagpuyo sa unod; ayaw kini biyai pinaagi sa inyong pagkawala, ug sa inyong mga pag-ampo kanunay kamo mag-ampo alang kanamo, aron walay dautan nga moabot kanamo ug aron walay sakit nga motandog sa mga lawas sa inyong mga sulugoon. Kay gihatagan kamo og grasya sa pag-ampo alang kanamo; ang Ginoo naghimo kaninyo nga mga manalipod, nga nag-ampo alang sa among panig. Naga-adto kami kaninyo, nagapakilusot kami kaninyo, nga nagahulog sa inyong mga tiil uban sa mga luha; nagamangayo kami kaninyo nga ang tiil sa garbo dili kami matamakan, nga ang kamot sa makasasala dili kami laglagon, ug nga walay kalaglagan nga moabut kanamo. Palagyo gikan kanamo ang gutom ug kalisod; luwasa kami gikan sa espada ug panagbangi sa katawhan; ayaw kami itugot nga mahulog sa sala; gibutang namo ang among paglaum kanimo; ihalad ang among pag-ampo nga matinud-anon kang Kristo among Dios, kay nakasala kami ug nakahimo og walay sukod nga kadautan. Apan, sa pagbutang sa among paglaum sa inyong mga pag-ampo, magtuaw kita ngadto sa Manluluwas: 'Ginoo, Ikaw ra ang walay sala; tan-awa kami gikan sa Iyang balaan nga langit, kaming mga mapawala. Nakasala kami – limpyoha kami; nakabuhat kami og dautan – kaluy-i kami; natumba kami – pag-andam kanamo; limpyoha kami sama sa paglimpyo Nimo sa malandingon, ug pasayloa kami sama sa pagpasaylo Nimo sa maniningil og buhis. Hinaut nga moabot kanamo ang Imong kaluoy, hinaut nga ibubo kanamo ang Imong gugma sa katawhan; ayaw kami biyai sa among mga sala, ayaw kami itugyan sa mapait nga kamatayon, kondili bawi-a kami gikan sa dautan niining panahona; hatagi kami og panahon sa paghinulsol, kay dako kaayo ang among pagkadautan sa Imong atubangan, O Ginoo. Pagmaloloy-onon kami, O Ginoo, kay nagtawag kami kanimo. Kaluy-i kami, pasayloa kami, pag-ampo alang kanamo pinaagi sa pag-ampo sa Imong labing dungog nga mga nag-antos; ayaw kami itugyan sa kaulaw, kondili ibubo ang Imong kaluoy sa mga karnero sa Imong pastulan, kay Ikaw ang among Dios; kanimo among gipadangat ang himaya, sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo'.

Kining matinud-anong si Boris natawo sa maharlika, masunuron sa iyang amahan ug girespeto sa tanan; gwapo siya tan-awon, taas, lapad ang abaga, payat sa hawak; lingin ug malipayon ang iyang nawong, buotan ang iyang mga mata, ug gamay ang iyang bungot ug m nga bigote, kay batan-on pa siya. Misidlak siya sa maharlikang kahayag, gipahimutang sama sa bulak sa pag-usbong sa iyang pagkabatan-on. Mapisan siya sa gubat, maalamon ug maampingon sa tambag; ang grasya sa Dios misidlak sa sulod niya.

Walay makasaysay sa tanan; dili matagbaw ang mata sa pagtan-aw, ni mapuno ang dalunggan sa pagpaminaw. (Ekl. 1:8),' ingon sa Managburo; ug ingon usab, ang mga katingalahan sa balaang mga martir labaw pa sa atong panghuna-huna, labaw pa sa gahum sa atong mga dila sa pagpahayag, ug labaw pa sa abilidad sa mga pulong sa paghulagway—ang ganti nga ilang nadawat gikan sa Ginoo alang sa ilang mga paningkamot, ingon mga anak ug mga kaambit sa Gingharian sa Dios. Ingon ni Juan nga Teologo: *'Apan sa tanan nga midawat kaniya, gihatagan niya sila og katungod nga mahimong mga anak sa Dios'* (Juan 1:12). Ug si David: *'Mahitungod sa mga balaan nga anaa sa yuta—sila ang gipili sa akong tanang tinguha'* (Salmo 15:3). Ug usab: *'Ikaw katingalahan, O*

Dios, sa imong santuaryo; Ikaw ra ang nagbuhat ug katingalahan' (Salmo 67:36, 71:18). Nisulat si San Juan sa Damasco nga ang ingon nga mga tawo nagpabilin nga buhi bisan pa human sa kamatayon ug nagtindog sa atubangan sa Dios. Ang atong Manluluwas nga si Cristo, ang tinubdan sa atong kaluwasan, motabang kanila, kay usa ka mabangong mira ang nag-awas gikan sa ilang mga lawas nga gimartir. Ug labaw pa: bisan kinsa nga motuo sa Dios ug sa paglaum sa pagkabanhaw dili sila tawgon nga patay. Kay giunsa man sa patay nga unod paghimo og milagro, giunsa man pagpalayas sa mga demonyo pinaagi kanila, pagwagtang sa mga sakit, pag-ayo sa mga kapansanan, paghatag sa panan-aw sa mga bulag, paghinlo sa mga ketuso, paghunong sa kasubo ug kalisdanan, ug pag-agos sa matag maayong gasa gikan sa Amahan sa kahayag pinaagi kanila—apan ang mga tawo nag-ampo kanila uban sa pagtuo ug walay pagduha-duha! Unsa pa kaha kalisod ang imong paningkamot sa pagpangita og manalipod sa atubangan sa usa ka mortal nga hari nga maghisgot sa imong mga sala, samtang kining mga balaan mga manalipod sa tibuok katawhan, nga naghalad og pag-ampo sa Diyos alang kanato. Unsaon man nato pagpasagad sa pagpasidungog kanila, nga nagdala sa tanan ngadto sa Simbahan ug sa Diyos! Samtang gisaulog nato ang ilang handumanan, malipayon nato nga gisaulog ang pista sa mga balaan nga gipahimaya sa Ginoo sa daghang grasya ug mga milagro – kining mga manughimo og milagro, mga manalipod alang sa tanang yuta sa atong Rusyano nga yutang natawhan.

Daghang wala makahibalo nga ang balaang martir ug nag-antos alang kang Kristo, sila Roman ug David, gilubong sa Vyshgorod, apan ang Ginoo wala nagtugot nga ang ingon nga bahandi magpabilin nga natago sa yuta, ug gipadayag kini sa tanan. Sa dapit diin sila natulog, usahay makita ang haligi sa kalayo, samtang sa ubang panahon madungog ang pag-awit sa mga anghel. Sa pagkadungog ug pagkakita niini, gidayeg sa mga tawo ang Dios ug miadto aron mosimba uban sa pag-amping sa maong dapit. Daghan usab ang miabot gikan sa ubang yuta. Ang uban mituo sa mga hungihong, samtang ang uban dili, giisip kini nga bakak, sama sa giingon sa Apostol mahitungod sa Krus: *'Alang sa mga mawala, kabuang kini; apan alang kanamo nga maluwas, gahum sa Dios kini'* (1 Cor. 1:18). Ang Ginoo usab miingon sa Balaang Ebanghelyo: *'Ug bisan kinsa nga mahulog sa ibabaw niining bato, mabali-bali'* (Matt. 21:44), apan bisan kinsa nga motuo kaniya dili mapahiya. Sa usa ka higayon, miabot ang pipila ka mga Varangian sa dapit diin nakalubong sa ilawom sa yuta ang mga balaan, ug usa kanila ang misikad sa lubnganan; diha-diha dayon misidlak ang kalayo gikan sa lubnganan ug gisunog ang tiil sa Varangian. Mitindog siya dayon, nagsugod sa pagsaysay sa nahitabo, ug gipakita ang iyang nasunog nga mga tiil sa iyang mga kauban. Sukad niadto, wala na sila misuway pagduol niini, kondili gisimba kini uban sa kahadlok. Paglabay sa mubo nga panahon, nasunog ang Simbahan ni San Basilio, diin gilubong ang mga balaan. Ang sakristan sa maong simbahan, pagkahuman sa serbisyo sa Matins, natulog tungod sa pagkatulog nga gipahinabo sa dautang Satanas ug, nga wala gyud susihon pag-ayo ang simbahan, mipauli, nga nakalimot nga patyon ang kandila nga nagdilaab sa taas sa simbahan. Paglabay sa pipila ka panahon, nasunog ang simbahan. Midagsa ang mga tawo; nagdilaab ang simbahan gikan sa ibabaw; gikuha ang tanan gikan didto—mga ikon ug mga gamit sa simbahan—busa wala'y nasunog gawas sa bilding mismo. Tanan niini nahitabo pinaagi sa pagtugot sa Dios. Ang simbahan hinimo sa kahoy ug daan na. Pinaagi niini, gipadayag sa Ginoo ang Iyang kabubut-on nga tukoron pa og lain nga simbahan sa maong dapit sa ngalan sa balaan ug bulahan nga mga mag-aantos Boris ug Gleb, ug nga ang ilang mga lawas pagakuhaon pag-usab gikan sa yuta uban sa gugma, nga mao gayud ang nahitabo. Gisugilon kini tanan kang Yaroslav. Gipa-atubang sa prinsipi si Metropolitan Juan, gisultihan siya bahin sa iyang mga igsoon, ang mga balaan nga martir, ug ang metropolitan, daw napuno sa kahadlok, pagduha-duha, kalipay ug kaisog sa atubangan sa Dios. Pagbiya sa presensya sa prinsipe, gitigum sa metropolitan ang koro ug tanang pari ug gisugo sila nga magprusisyon paingon sa Vyshgorod. Ug mibyahe sila paingon sa dapit diin natulog ang mga balaan, kauban si Prinsipe Yaroslav. Sa lugar diin nahimutang kaniadto ang nasunog nga simbahan, nagtukod sila og gamay nga kapilya. Ang arsobispo, pag-abot uban sa mga krus, nagdumala sa Pagbantay Tibuok Gabii didto. Sa sayo sa buntag, ang arsobispo miadto uban sa mga krus sa dapit diin nagahigda ang bililhon nga mga lawas sa mga balaan, naghalad og pag-ampo, ug gisugo nga hukayon ang yuta nga nagtabon sa kabaong sa mga balaan. Ug pagkahukay nila niini, ilang gikuha ang kabaong gikan sa yuta. Miapil uban sa dakong pagrespeto ug gugma si Metropolitan Juan ug ang mga presbiteryo, gibuksan nila ang kabaong sa mga santo, ug nakita nila ang usa ka labawng himayaong milagro. Wala'y bisan gamay nga timailhan sa pagkadaut ang mga lawas sa mga santo; hingpit silang buo ug puti sama sa niyebe, ang ilang mga nawong nagdan-ag sama sa nawong sa mga anghel, ug usa ka humot nga baho ang nagagikan kanila. Ang arsobispo ug ang tanang katawhan nangahibulong pag-ayo. Ug gidala nila

ang mga lawas ngadto sa kapilya nga gitukod sa dapit sa gisunog nga simbahan, ug gibutang nila kini sa yuta sa tuo nga kilid.

Aduna'y usa ka tawo sa Vyshgorod nga ginganlan og Mironeg, usa ka mag-uuma sa merkado. Aduna siyay anak nga lalaki nga ang paa niini nangalot ug nangabaliko. Dili siya makalakaw ug wala siyay pagbati niini. Bisan pa niana, nakalakaw siya pinaagi sa paghimo og kahoy nga paa para sa iyang kaugalingon. Miadto siya sa mga santo, mihapa sa atubangan sa ilang kabaong ug nag-ampo sa Diyos ug sa mga santo, nangayo og pag-ayo gikan sa mga santo. Busa, adlaw ug gabii nag-ampo siya uban sa mga luha. Usa ka gabii, ang balaang mga Naga-antos para kang Kristo, sila Roman ug David, nagpakita kaniya ug miingon: 'Ngano man nga nag-agak-agak ka kanamo?'

Gipakita niya kanila ang bitiis nga nanginahanglan og tambal. Gikuha nila ang iyang nangaluya nga bitiis ug gihimo nila ang tanda sa krus niini tulo ka beses. Pagmata niya gikan sa iyang tulog, nabantayan niyang naayo na siya ug milukso siya sa iyang mga tiil, naghimaya sa Dios ug sa mga santo. Dayon gisultihan niya ang tanan kung giunsa siya pag-ayo sa mga santo, ug miingon siya nga nakita usab niya si San Jorge, ang batan-ong kauban ni San Boris, nga naglakaw sa atubangan sa mga santo, nagbitbit og kandila. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, gidayeg sa mga tawo ang Dios.

Usa ka bulag nga lalaki ang miabot ug mihulog sa atubangan sa kabaong sa mga santo, gikahagkag kini uban sa gugma, gipislit ang iyang mga mata niini ug nangayo og kaayohan. Ug sa dayon dayon, nabawi niya ang iyang panan-aw. Ug ang tanan naghimaya sa Dios.

Unya gisultihan ni Mironeg ang prinsipe bahin sa duha ka milagro. Gidayeg ni Prinsipe Yaroslav ang Dios ug ang mga balaang martir ug, pagtawag niya kang Metropolitan Juan, malipayon niyang gisaysay kaniya ang iyang nadungog. Ang arsobispo usab mipadayeg sa Dios ug gihatagan ang prinsipe og balaan nga tambag nga magtukod og usa ka matahum nga simbahan. Nalipay ang prinsipe sa iyang tambag, ug gisugo niya ang mga anluagi sa kahoy nga andamon ang mga troso para sa pagtukod sa simbahan. Tingtugnaw na. Gipreparar sa mga anluagi ang kahoy ug, pag-abot sa ting-init, nagtukod sila og usa ka dakong simbahan nga adunay lima ka kupola. Gihumotan kini sa prinsipe sa tanang matang sa mga pintal ug gisugo nga pintalan ang mga ikon sa mga santo, aron makita sa mga matinud-anon ang mga santo mismo, ingon man, sa sulod sa simbahan ug pagsimba kanila, paghalok kanila uban sa pagtuo ug gugma. Ug sa usa ka prusisyon, gidala sa Metropolitan John, Prinsipe Yaroslav, sa tanang pari ug sa tibuok katawhan ang mga relikya sa mga santo sulod sa simbahan ug gikonsagran kini. Gipahimutang nila ang pista sa ika-24 nga adlaw sa Hulyo, ang adlaw nga gipatay ang labing bulahan nga si Boris. Niining maong adlawa mismo nahitabo ang pagbalhin sa balaang relikya ug ang konsagrasyon sa simbahan.

Samtang ang prinsipe ug ang metropolitano nag-apil sa Banal nga Liturgiya, usa ka pilay nga lalaki ang naa sa simbahan. Uban sa dakong kalisud, misulod siya sa simbahan nga nag-uyat-uyat, nag-ampo sa Dios ug sa mga santo. Ug sa kalit lang, napalig-on ang iyang mga bitiis pinaagi sa grasya sa Dios ug sa mga pag-ampo sa mga santo. Ug sa pagtindog niya, naglakaw siya sa atubangan sa tanan. Sa pagkakita niini nga milagro, ang debotong Prinsipe Yaroslav, ang Metropolita ug ang tanang katawhan mipadayeg sa Dios ug sa mga santo.

Pagkahuman sa Liturgiya, giimbitar sa prinsipe ang tanan sa usa ka panyapon: ang metropolitano ug ang mga presbiter; ug gisaulog nila ang pista sumala sa angay. Ug gipangbahin sa prinsipe ang kadaghanan sa iyang bahandi sa mga kabus, mga ulila ug mga balo.

Ug busa namatay si Yaroslav (niadtong 1054), nga nagkinabuhi nga may dungog sulod sa 38 ka tuig pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, ug gibyaan ang iyang mga anak nga lalaki nga mga manunod: sila Izyaslav, Svyatoslav ug Vsevolod, nga gibahin ang panulondon tali kanila sumala sa angay: Gitudlo niya si Izyaslav, ang panganay, aron magdumala sa Kyiv; si Sviatoslav sa Chernihiv; si Vsevolod sa Pereyaslav; ug ang uban pa sa lain-laing mga distrito. Si Prinsipe Izyaslav, nga nakapanunod sa dakong prinsipalidad, gibutang ang lawas sa iyang amahan sa usa ka marmol nga sarkofago, nga iyang gitukod sa narthex sa Simbahan ni Santa Sofia, nga gitukod sa iyang amahan[3362] .

Duha ka tuig ang nilabay ug ang simbahan nabungkag na. Sa pagbisita ni Izyaslav Yaroslavich niini sa usa ka adlaw, nakita niya ang naguba nga kahimtang niini, gitawag niya ang punoang anluagi ug gisugo siya sa pagtukod og bag-ong simbahan nga usa ra ka kupola nga gihalad sa Balaang mga Nag-antos sa Pag-antos;

[3362] Ang maong simbahan sa Kyiv natukod niadtong 1037.

nagtudlo usab siya og lugar para niini duol sa unang, naguba nga simbahan. Gipangayo usab sa prinsipe kang Metropolitan George nga mag-ampo sa maong dapit ug maghatag sa pondo nga gikinahanglan alang sa pagtukod sa simbahan. Gitigom sa pangulo sa mga anluagi ang tanan niyang mga trabahante ug sa dili madugay gitukod nila ang simbahan sa gitudlong lugar. Pagkadungog niini, ang prinsipe nagpadala og mensahe sa tigulang sa lungsod, nga nagaingon: 'Naghatag ako og pondo gikan sa buhis sa prinsipe alang sa dekorasyon sa simbahan.'

Sa dihang nahuman na gayud ang simbahan, ang Dios-higugmaong Izyaslav nangayo kang Arsobispo George nga ipahigayon ang pagbalhin sa mga relikya sa mga santo ngadto sa bag-ong simbahan. Si Izyaslav ug si Vsevolod, kauban ni Arsobispo George sa Kyiv ug uban pa—Neophytus, ang Obispo sa Chernihiv, si Peter sa Pereyaslav, si Nikita sa Belozero, si Michael sa Yuryev, si Theodosius, ang abá sa Monasteryo sa Pechersk, si Sophronius sa St Michael's, si Herman sa St Saviour's, ug ang tanang uban pang mga abá, ug nagselebrar sila og usa ka himayaong pista. Una, gikuha sa mga prinsipe ang lawas ni Santo Boris, nga gilukop sa usa ka kahoy nga reliquaryo, sa ilang mga abaga ug gidala kini, nga gipangulohan sa mga respetadong monghe nga nagbitbit og kandila. Sa luyo sa mga monghe misunod ang mga diakon ug mga presbiteryo, gisundan sa metropolitan ug sa mga obispo. Pagkahuman nila kini nadala, gibutang nila ang reliquaryo sa simbahan, gibuksan kini, ug napuno ang simbahan sa usa ka katingalahang humot. Tanan nga nakasaksi niini gipadayeg ang Dios. Apan ang Metropolita napuno sa kahadlok, kay wala siya magtuo pag-ayo sa mga balaan; mihapa siya sa yuta ug nangayo og pasaylo. Ug pagkahuman nilang paghalok sa mga relikya, gibutang nila kini sa usa ka reliquaryo nga bato. Unya gidala nila ang reliquaryo nga bato nga naglangkob sa lawas ni San Gleb, gibutang kini sa usa ka sled, ug sa paghikap nila sa mga lubid, mibiyahe sila. Ug sa pag-abot nila sa ganghaan, mihunong ang reliquaryo ug dili na mubuot paingon sa unahan. Unya gisugo nila ang mga tawo nga mosinggit: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Ug nag-ampo sila sa Ginoo ug sa mga balaan. Ug sa kalit lang mibanhaw ang reliquaryo. Unya gihalokan nila ang ulo ni San Boris. Gikuha ni Metropolitan George ang kamot ni San Gleb ug gibasbasan niya ang mga prinsipe nga sila Izyaslav, Svyatoslav ug Vsevolod. Pag-usab, gikuha ni Sviatoslav ang kamot sa Metropolitan, nga nagkupot sa kamot sa santo, ug gipislit kini batok sa samad sa iyang liog, batok sa iyang mga mata ug sa tuktok sa iyang ulo. Unya gibutang niya ang kamot sa kabaong, ug gisugdan nila ang pag-awit sa Banal nga Liturgiya. Niadtong panahona, miingon si Sviatoslav kang Bern: 'Naay butang nga motusok sa akong ulo.'

Gitaas ni Bern ang iyang kapa ug, pagkakita niya sa kuko ni Santo Gleb sa ulo ni Sviatoslav, gikuha niya kini ug gihatag kang Svyatoslav. Gidayeg ni Svyatoslav ang Dios tungod sa bulahan nga gasa sa mga santo. Human sa Liturgiya, ang tanang mga igsoon nangadto ug nagkaon nga magkuyog. Malipayon nilang gisaulog ang pista ug daghan silang gihatag nga limos sa mga kabus. Unya naghalokay sila ug nagbulag sa kalinaw. Ug sukad niadto, g[3363] tukod ang maong pista sa ika-2 ka adlaw sa Mayo, alang sa dungog ug himaya sa mga balaang martir, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Aduna'y usa ka tawo nga pipì ug pilay; giputol ang iyang paa sa ilawom sa tuhod. Naghimo siya og kahoy nga paa ug naglakaw niini. Nagpabilin siya duol sa simbahan sa mga balaan uban sa ubang mga kabus, nga nagdawat og limos gikan sa mga Kristohanon—panapton o bisan unsa pa nga gustong ihatag. Ug sa Vyshegorod adunay usa ka pangulo sa mga mag-uuma sa utlanan, nga ang sekular nga ngalan Zhdan, apan ang iyang ngalan sa binyag Nicholas. Ug gisaulog niya ang pista ni San Nicholas matag tuig. Usa ka adlaw, sa adlaw sa iyang pista, ang mga kabus ug ang maong pilay nga lalaki miadto didto, nga naglaum nga makadawat ug usa ka butang. Sa pagsulod niya sa balay, mipungko siya sa atubangan sa ikon sa santo. Apan nahitabo nga wala siya hatagi og pagkaon o ilimnon, ug naglingkod siya nga gutom ug kauhaw. Unya, kalit lang, na-trance siya ug nakakita og panan-awon. Murag naglingkod siya tupad sa simbahan sa mga balaan. Ug nakita niya si Boris ug Gleb, nga murag gikan sa halaran ug naglakaw paingon kaniya, ug mihapa siya. Gikuptan siya sa mga balaan sa kamot, gipatindog, ug gisugdan ang pag-istorya bahin sa iyang pag-ayo. Unya gihimo nila ang tanda sa krus ibabaw sa iyang mga ngabil, gikuptan ang iyang masakiton nga paa, mura'g gihaplasan kini og lana, ug gihila nila kini sa tuhod. Nakita sa masakiton ang tanan niini mura'g sa damgo, kay nahulog siya nga nawong paubos sa sulod sa maong balay. Sa dihang nakita siya nga nag-uyog sa yuta, giliko-liko siya sa mga tawo. Siya, bisan pa, naghigda sama sa patay, nga walay kusog nga lihok bisan ang iyang mga ngabil o ang iyang mga mata. Ang iyang espiritu ra ang nagpabilin sa sulod niya, ug ang iyang kasingkasing nagabati pa. Ang tanan nagtuo nga gipanag-iya siya sa demonyo. Gikuha

[3363] Kana mao, gikan sa 1072

siya nila, gidala, ug gipa-uyog sa kilid sa simbahan sa mga balaan, sa atubangan sa pultahan. Daghang mga tawo ang nagtindog sa palibot, nagtan-aw ug natingala sa himsog nga milagro. Usa ka tiil ang miturok gikan sa tuhod sa nag-antos ug misugod sa pagtubo hangtod kini mitupong sa gitas-on sa pikas, ug nahitabo kini dili sa taas nga panahon, kondili sulod sa usa ka oras. Sa pagkakita niini, ang mga naa didto naghimaya sa Dios ug sa Iyang mga balaan, ang mga martir nga sila Roman ug David. Ug silang tanan misinggit:

– *'Kinsa ang makapahayag sa gamhanang mga buhat sa Ginoo, o makapahayag sa tanan Niyang mga pagdayeg? Bulahan ang Ginoong Dios, ang nag-inusara nga nagbuhat ug mga katingalahan!'* (Salmo 105:2, 71:18).

Sa lungsod sa Dorogobuzh, usa ka babaye nga sulugoon nagtrabaho sa balay sa iyang agalon, sumala sa sugo, sa Adlaw ni San Nicolas, samtang ang tanan nangadto sa ilang simbahan. Ang ubang mga babaye, pagkakita kaniya nga nagtrabaho, misugod sa pagsaway kaniya ug gitawag siya nga moadto sa simbahan. Apan wala siya magtagad kanila ug nagpadayon sa iyang trabaho. Kalit lang, misulod sa patyo ang tulo ka lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti. Sa dihang mitan-aw siya gikan sa ganghaan, nakita niya sila. Usa kanila usa ka tigulang nga lalaki, nga gilibotan sa duha ka batan-ong lalaki sa matag kilid. Ug miingon ang mga batan-ong lalaki kaniya:

'O babaye, giunsa man nimo pag-insulto sa among amahan, si Nicholas, pinaagi sa pagtrabaho sa iyang pista ug dili pag-adto sa simbahan?'

Mitubag siya kanila:

'Usa ko ka pobre nga balo; kinahanglan ko magtrabaho, dili moadto sa simbahan.'

Unya miingon ang tigulang sa mga batan-on:

'Ngano man mo'g istorya pa niya? Guba-a ang iyang balay.'

Nagsugod sila sa trabaho ug gihimasmas nila ang katunga sa balay. Ang tigulang nga lalaki, miduol sa babaye, gikuptan niya ang tuo niyang kamot ug gipagawas siya sa kwarto. Ug nahulog siya nga patay. Pagkita sa mga silingan nga naghigda ang babaye didto, gikuha nila siya ug gidala sa lain nga balay. Gipa-ihap nila siya ug gipungko sa iyang kiliran, nagpaabot sa iyang isulti. Apan siya dili makalihok ang iyang mga mata o ang iyang mga ngabil, naghigda siya nga daw patay ug wala mokaon sa iyang kaugalingon; human lang nilang ablihan ang iyang mga ngabil, gipainom siya og gatas o tubig gamit ang kutsara. Ingon ana siya hangtod sa Dakong Kwaresma. Sa Domingo de Karnisyón, gidala nila ang babaye sa Simbahan ni San Nicolas. Human sa pag-ampo alang kaniya, gitabok niya gamay ang iyang mga mata ug, sama sa bag-ong namata gikan sa tulog, nangayo siya og pagkaon; nakakaon siya ug gisaysay niya ang nahitabo. Apan ang iyang tuo nga kamot nangalaga, ug wala na siyay pagbati niini. Busa wala na siyay kusog aron pag-alagad sa iyang mga agalon. Sa dihang nakita siya sa ingon ana ka maluya nga kahimtang, gipahawa siya sa iyang agalon nga babaye, ug ang batang lalaki nga iyang natawo samtang siya gawasnon nahimong ulipon. Apan wala tugoti sa mga huwes nga mahitabo kini; imbis niini, ilang gisugo nga ang iyang mga agalon mawala ang katungod sa iyang bili, ug pareho silang gipagawas, tungod kay siya nagtrabaho batok sa iyang kabubut-on ug nakasinati og silot. Milabay ang tulo ka tuig. Nadungog sa babaye nga may gipanglapas nga mga bukton ug tiil kung giunsa pag-ayo sa simbahan sa mga Balaang Martir Roman ug David ang usa ka lalaki nga may gipanglapas usab nga mga bukton ug tiil. Busa mibiyahe siya paingon sa Vyshgorod. Niabot siya niadtong Sabado, ang adlaw sa Canon sa Dormition sa Balaang Inahan sa Dios, ug nakig-istorya kang Lazaro, ang pangunang klerigo sa maong simbahan. Gisugo siya ni Lazaro nga magpabilin sa simbahan sa gabii. Sa buntag, samtang naglakaw sila nga nagbitbit og krus paingon sa Simbahan sa Balaang Inahan sa Dios, ang babaye nga adunay uga nga bukton miduol kang Lazaro ug gisaysay kaniya ang iyang damgo:

'Samtang naglingkod ko sa kilid sa simbahan kagabii, duha ka gwapong batan-ong lalaki ang miadto kanako ug nangutana: "Kinsa ang nagsugo kanimo nga maglingkod dinhi?" Mitubag ko: "Gisugo ko ni Pari Lazaro, nga miingon: 'Lingkod dinhi; tingali ang Dios, pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan nga martir, mag-ayo kanimo.'" Pagkadungog niini, ang mas tigulang sa duha ka batan-on dali dayon nga gikuha ang iyang singsing, gihatag kini kanako ug miingon: 'Isul-ob kini sa imong kamot ug buhata ang tanda sa krus, ug mopaayo kini sa imong kamot.'

Pagkadungog niini, gisugo siya ni Lazaro nga motambong sa Liturgiya sa ganghaan sa simbahan, aron pagkahuman sa pagkanta ug pag-ampo, ang iyang kamot pahiran sa lana gikan sa turibulo. Nagsugod sila sa pagkanta sa Liturgiya. Sa dihang ilang gipang-awit ang 'Balaan nga Dios' ug gipahibalo sa kantor ang 'himno sa Inahan sa Dios, ang prokeimenon: "Ang akong kalag nagpasidungog sa Ginoo"', kalit lang nagsugod og kasakit

ang uga nga kamot sa babaye; natangtang ang bendahe nga nagsuporta sa iyang kamot, ug midagan ang babaye paingon sa halaran, nagkurog-kurog ug nag-uyog-uyog sa iyang kamot. Pagkita niini, gidala siya sa tanang katawhan ug klero ngadto sa lubnganan sa mga balaan, giisip nga gipanag-iya sa dautang espiritu. Sa pagtan-aw kaniya ug pagkaila kaniya, napuno sa kahadlok si Lazaro. Ug niadtong mismong takna, naayo ang iyang kamot. Ang tanan nga nakasaksi niini naghimaya sa Dios tungod sa ingon nga milagro, nga natingala sa paspas nga paglihok sa Dios ug sa gahum sa balaang mga martir ni Cristo.

Aduna'y usa ka bulag nga tawo nga nagpuyo sa lungsod. Moadto siya sa Simbahan ni San Jorge ug mag-ampo sa santo, nga naghangyo nga mabalik ang iyang panan-aw. Sa usa ka gabii, ang balaang martir nga si San Jorge mitungha kaniya ug miingon: 'Ngano man nga nagtawag ka kanako? Kung gusto nimong makakita, isulti ko kanimo unsaon nimo kini pag-angkon. Adto kang mga Santo Boris ug Gleb; kon ilang buot, ihatag nila kanimo ang panan-aw nga imong gipangayo. Kay gihatagan sila sa grasya sa Dios sa yuta sa Rus' aron pasayloon ug tambalan ang tanang matang sa pag-antos ug mga kakulian.'

Pagkakita ug pagkadungog niini, ang bulag nabanhaw ug mibiyahe sumala sa gisugo kaniya. Miabot siya sa simbahan sa mga balaan nga martir ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka adlaw, nagluhod-luhod ug nag-ampo sa mga santo, hangtud nga mitungha sila kaniya. Ug nabalik ang iyang panan-aw, ug nakakita na siya, samtang naghimaya sa Dios ug sa mga balaan nga martir, kay naayo siya. Ug gisulti niya sa tanan kung giunsa niya pagkakita sa mga balaang martir nga miadto kaniya, naghimo og tanda sa krus sa iyang mga mata tulo ka beses, ug sa diha-diha dayon nabuksan ang iyang mga mata. Ang tanan nagpasalamat sa Dios alang sa mga himayaon, katingalahan, ug dili masukod nga mga milagro nga gihimo sa mga balaang martir. Kay nasulat: *'Ihatag Niya ang tinguha sa mga nahadlok kaniya; paminawon Niya ang ilang pagtu-aw ug luwason sila'* (Salmo 144:19), ug usab: *'Buhaton Niya ang bisan unsang Iyang gusto'* (Salmo 113:11)

Nidaghan ang mga milagro sa mga santo ug mitubo ang ilang grasya. Ug ingon sa gisulat sa Balaang Ebanghelyo: *'ang kalibutan mismo dili makasulod sa mga libro'* (Juan 21:25), kining mga milagro nahitabo nga wala masulat, ug kadtong nakahibalo niini mao ang nagasaysay niini. Unya si Svyatoslav, anak ni Yaroslav, nagpasiya sa pagtukod og simbahan nga bato para sa mga santo; gitukod niya kini sa gitas-on nga 50 ka kubito, ug unya siya namatay (niadtong 1079). Si Vsevolod, pagkahuman nahimong prinsipe sa mga yuta sa Rus', iyang nahuman ang tibuok estruktura. Apan sa diha nga nahuman na kini, niadtong gabii mismo, nangabagsak ang ibabaw nga bahin niini ug ang tibuok tukuran guba. Namatay dayon si Vsevolod (niadtong 1093), nga nagkinabuhi sa malinawon nga paagi ug iyang gitul-id ang gingharian nga gisalig kaniya sa Dios. Si Svyatopolk Izyaslavich ang misagop sa prinsipalidad sa Kyiv, samtang sila David ug Oleg ang misagop sa prinsipalidad sa Chernihiv, ug si Vladimir sa Pereyaslavl. Niadtong mga adlaw, ang mga kaaway sa atong yuta mas kusgan kaysa kanato ug nagpahamtang kanato og daghang kapintas tungod sa atong mga sala. Ang Simbahan sa mga Balaang Martir napabayaan, ug walay makabantay sa pag-atiman niini o makarekord sa mga milagro niini.

Mao kini ang nakita sa mga saksi sa milagro nga nahitabo. Si Prinsipe Svyatopolk, nga wala mag-imbestiga sa maong butang apan mituo sa mga nanikasuko kanila, gipriso ang duha ka lalaki nga giputotan og bug-at nga kadena sa usa ka silong sa yuta tungod sa usa ka kalapasan. Nakalimot siya sa mga pulong sa propeta David: *'Ang baliko nga kasingkasing layo kanako; dili ko mag-uban sa daotan. 'Ako maglabay sa tigpasipala sa iyang silingan'* (Salmo 100:4–5). Pagkahuman niyang ipabilanggo ang mga lalaki, nakalimot na gayud ang prinsipe kanila. Sa ilang pagkasulod sa ingon nga kalisod, nag-ampo sila nga matinud-anon sa mga balaang martir ug, matag Domingo, nagahatag sila og kuwarta sa guwardiya aron mopalit siya og prosphora ug dad-on kini sa simbahan sa mga Balaan Romanus ug David. Milabay ang daghang panahon, apan nagpadayon gihapon ang mga priso sa pag-antos sa kasubo ug kasakit, nag-ampo nga walay hunong ug nagtawag sa mga balaan nga nag-antos alang sa pagtuo. Ug wala sila gisalikway sa mga santo, kondili giluwas sila, gipangamuyo alang kanila ug mitabang kanila. Sa usa ka gabii, samtang nakasirado ang mga pultahan sa bilanggoan ug ang hagdanan gikuha ug nahimutang sa gawas, samtang natulog kining mga priso ug daghan pa, kalit nga usa sa mga priso nakit-an nga natulog siya sa gawas, ibabaw sa bilanggoan; namata siya nga walay gapos ug nakita nga ang puthaw nga gapos nga gibutang kaniya ug sa iyang kauban nabungkag ug naghigda tupad niya, samtang ang mga singsing nga gipikas sa ilang mga tiil natuyok sama sa pisi. Mibangon siya, gipadayeg ang Dios ug ang Iyang mga balaan nga sulugoon. Sa paghinumdom niya sa g nga iyang nakita, gitawag niya ang bantay, gipakita kaniya ang nahitabo, ug miingon: 'Dad-a ako sa simbahan sa himayaong mga martir.'

Pag-abot niya sa simbahan alang sa Matins—ug kini niadtong Huwebes—niduko siya sa atubangan sa balaan nga mga reliquia ug miingon sa tanang klero ug katawhan nga naa sa simbahan:

'Samtang kami ug daghan pa ang natulog sa bilanggoan, kalit lang, daw mibangon ang atop, ug nakita namo ang mga santo misulod ug miingon: "Ngano man kamo ania?" Mitubag kami: "Mao kini ang kabubut-on sa prinsipe; gipasipala kami."' Apan miingon kanamo ang mga santo: 'Gisugo namo ikaw: adto ka sa simbahan ug isugilon nimo ang imong nakita; ang imong kauban, biyaan namo sa bilanggoan. Gipa-ilad namo siya, ingon nga ebidensya para sa uban, basi dili sila motuo. Kami karon, molarga kami paingon sa yuta sa Gresya; pagbalik namo sa tulo ka adlaw, bisitahan namo siya ug ibalik namo ang iyang panan-aw. Karon, lakaw ug sultihi ang prinsipe: ngano man nga naglihok ka sa ingon ani, nga nagpahirap ug nagpasakit kanamo nga wala ka mag-imbestiga sa maong butang? Kung dili kamo maghinulsol niini ug mohunong sa ingon nga pamatasan, hibaloa nga dili gyud kamo makalikay sa impyerno.' Pagkahuman nila sa pagsulti niini ug sa uban pang mga butang, nawala sila sa among panan-aw. Ako, nga nakasaksi niini, gisultihan ko kamo, mga igsoon; apan kung gusto ninyo nga makita ug madungog pa pag-ayo, adtoa nato ang bilanggoan.

Pag-abot namo didto, nakita sa tanan nga buo ug hugot ang mga kandado, samtang ang hagdanan nga gigamit sa pagsulod ug paggawas naa sa gawas. Natingala sila ug naghimaya sa Ginoo ug sa mga santo. Pag-abli nila sa bilanggoan, ilang nakita nga ang priso nga ilang gihisgutan tinuod nga bulag, nga dili na makilala ang iyang talawan o pilik-mata, apan wala siyay samad. Sa dihang gipangutana siya, gisaysay niya ang parehas nga sugilanon. Unya gipagawas ang duha ka priso ug wala sila mobiya sa simbahan sa adlaw o sa gabii, labi na gayud ang bulag; daw nagdala sa kaulaw sa mga balaan ug daw nag-ampo alang sa usa ka utang, motukaw siya sa atubangan sa mga lubnganan ug, nag-ampo, moingon: 'O mga balaan nga alagad ni Cristo, ayaw kami pagdumot, ayaw kalimti ang inyong saad. Tuman-a ang imong saad kanako."

Nagpadayon siya sa ingon niini sulod sa tulo ka adlaw. Pag-abot sa Domingo, miadto siya sa simbahan ug nag-ampo hangtod sa Matins. Ang iyang mga paghilak nakasamok kaayo sa mga mag-aawit nga nasuko sila ug miingon:

'Kinahanglan tangtangon kining bulag, kay dili na kami makanta.'

Apan nagpabilin siya didto, nagkurog-kurog ug naglabay sa iyang kaugalingon sa mga santo, ug misinggit:

'Kaluy-i ako, kay gisaad kini kanako.'

Unya kalit siyang mituyok ug miingon:

'Awita: "Ginoo, kalooy-a kami!" Tan-awa ang himaya sa Dios ug sa mga balaan: tan-awa, nabawi nako ang akong panan-aw.'

Ug nabalik ang panglantaw sa iyang mga mata, ingon daw wala gayud kini masakit o nabuta. Unya gidayeg sa tanan ang Dios ug ang mga balaan nga martir. Pagkahuman, miadto sila ug gisultihan si Prinsipe Svyatopolk sa ilang nadungog ug nakita. Sukad niadto, dili na niya kasagaran gipahimulosan ang mga tawo ug, sulod sa daghang katuigan, gisaulog niya ang pista sa mga santo, ug kanunay siyang mibisita sa Vyshgorod sa ting-init.

Gusto usab niya nga magtukod og simbahan sa karaang dapit, ibabaw sa lubnganan sa mga santo, nga miingon: 'Dili ko kaisog nga ibalhin kini gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain.'

Apan pinaagi sa probidensya sa Diyos ug sa kabubut-on sa mga balaang martir, wala matuman ang iyang plano. Niadtong mga adlaw, sama sa nahisgutan na, si Vladimir, anak ni Vsevolod, nga nailhan nga si Monomakh, nagdumala sa yuta sa Pereyaslav. Dako kaayo ang iyang gugma sa mga santo ug daghan siya og halad kanila. Ug iyang gipanghukman nga balotan sa pilak ug bulawan ang balaang relikyas sa mga halangdong martir. Sa pag-abot niya sa gabii, gisukod niya ang mga kabaong ug pagkahuman niyang tangtanga ang mga plaka nga pilak, gipahiran niya kini og bulawan. Unya, pagbalik niya pag-usab sa gabii, gipahimutang niya og pilak ug bulawan ang tanang milagros ug halangdong balaang kabaong ug nilarga siya niadtong gabii dayon. Ang mga miabot sa buntag nakakita niini uban sa kalipay, miyuko ug nagdayeg sa mga balaan ug sa Dios, nga nagbutang og ingon nga hunahuna sa kasingkasing sa matinud-anong prinsipe. Sa daghang pulong ilang gidayeg ang iyang pagkamapainubsanon ug pagka-mapainubuson, ang iyang pagka-maharlika ug dakong kaalam, ang iyang gugma sa mga santo, ug ang iyang debosyon sa Dios ug sa mga balaang simbahan, nga gipakita sa matinud-anong Prinsipe Vladimir, labi na gayud ngadto niining mga santo.

Gibuhat niya kini sa ting-init sa 6610 (1102); ug pagkahuman nga nabalhin ang mga relikya, nagtukod siya og mas dagko pa nga estruktura ibabaw sa lubnganan sa mga santo. Gipahimo niya ang mga pilak nga panel nga adunay mga hulagway sa mga santo, gipahiran niya kini og bulawan, gipahimutang og pilak ug bulawan, ug gibutangan og dagkong kandelabro nga kristal nga gipahiran og bulawan diin nagdilaab ang mga kandila. Ug busa iyang gihan-ay ang tanan nga kaanyag nga dili na kini mailhan sa paghulagway. Ug kadtong miabot gikan sa Gresya ug sa ubang mga nasud miingon: 'Nakakita na kami og daghang santuwaryo sa mga santo, apan wala kami makakita og ingon ani kaanyag.'

Giplano niya pag-ayo ang tanan isip handumanan sa iyang mga maayong buhat ug aron madawat ang panalangin sa Ginoo, nga miingon: *'Ayaw kamo magtipig ug bahandi dinhi sa yuta, kondili sa langit'* (Mat. 6:19–20), ug sa mga balaan nga iyang gipasidunggan pag-ayo, ug alang sa pagdayeg ug panalangin sa mga tawo nga nakakita ug nakadungog.

Sa dihang gipahimutang ni Vladimir sa metal ang mga reliquaryo sa mga santo, si Prinsipe Oleg, anak ni Sviatoslav, nagpasiya sa pagtukod og simbahan nga bato aron pulihan ang usa nga guba sa Vyshgorod. Gitawag niya ang mga pangulo nga magtutukod ug gisugo sila sa pagtukod, nga gitagaan sila og daghang tanan nga gikinahanglan para sa maong buluhaton. Pagkahuman natukod ug napintalan ang simbahan, kanunay niyang gihangyo si Svyatopolk nga ibalhin ang mga balaang martir ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan. Apan si Svyatopolk, tungod sa pagkainggit sa iyang paningkamot, misalikway sa pagbuhat niini, kay wala man siya mismo ang nagtukod niadtong simbahan.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay si Svyatopolk, sa ikaduhang ting-init pagkahuman sa pagdekorar sa simbahan. Aduna unya dakong pag-alsa ug pagrebelde sa mga tawo, ug daghang pagreklamo. Unya ang tanang katawhan, labi na ang mga dagkong ug dungogang lalaki, mitigom ug miadto kang Vladimir uban ang hangyo nga tapuson niya ang panagbangi. Miadto siya, gipahunong ang pag-alsa ug ang pagreklamo, ug gidawat ang pagka-prinsipe sa yuta sa Rus'.

Sa ting-init sa 6623 (1115), samtang nagdumala si Vladimir sa Rus', nagpasiya siya nga ibalhin ang mga relikya niining mga balaan nga nag-antos ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan ug gipahibalo kini sa iyang mga igsoon, sila David ug Oleg. Kanunay silang nag-ampo ug nangumbinsi kang Vladimir nga ibalhin ang mga relikya sa mga santo. Unya si Vladimir, kauban ang iyang mga anak, gisundan nila David ug Oleg uban sa ilang mga anak, miadto sa Vyshgorod; niabot usab si Metropolitan Nikifor, nga nagtigom sa tanang mga obispo: si Theoktist sa Chernihiv, si Lazar sa Pereyaslavl, si Mina sa Polotsk, si Daniel sa Yuryev, ug ang tanang mga abbot: Prochorus sa mga Kueba, Savva sa Balaang Manluluwas, Silvestr sa San Miguel, Peter sa Monasteryo sa Balaang Inahan sa Dios sa Blachernae, Gregory sa San Andres, Theophilus sa San Demetrio, ug daghan pang ubang mga abbot, ingon man ang tibuok hierarkiya ug monastikong han-ay, ang tanang klero ug ang tanang pari. Ug usa ka dakong kadaghanan sa mga tawo ug mga prinsipe ang nagtigum dinhi gikan sa tanang rehiyon sa yutang Ruso ug gikan sa ubang mga yuta, tanan nga mga boyar, mga tigulang ug mga voivode sa tibuok yutang Ruso ug sa tanang rehiyon nga sakop niini; sa mubo nga pagkasulti, anaa dinhi ang tanang katawhan, gikan sa matag rehiyon, adunahan ug kabus, himsog ug masakiton, aron nga napuno ang tibuok siyudad, ug wala nay makit-an nga luna ang mga tawo bisan pa sa daplin sa pader sa siyudad. Ug sa unang adlaw sa Mayo, gikonsagran ang simbahan, sa Sabado sa ikaduhang semana human sa Pasko sa Pagkabanhaw. Sa buntag sa Balaang Domingo, ang ikaduhang adlaw sa maong bulan, gisugdan ang pag-awit sa Matins sa duha ka simbahan. Ug pagkahuman nilang ibutang una ang reliquaryo ni San Boris sa usa ka gipalamutiang kariton nga giandam alang niini nga katuyoan, ilang gidala kini. Gisundan ni Vladimir ang kariton uban sa pagdayeg ug pagpaubos, kauban ang Metropolita ug ang mga pari nga nagbitbit og kandila ug insinsero. Ug ang mga maharlika ug tanang boyar naghila sa sledge gamit ang baga nga lubid, nagasiksikan ug nagpaningkamot. Ang mga lubid gitali sa duha ka kilid; pinaagi niini gihila ang balaan nga reliquaryo, ug dili na posible nga molakaw o maghila sa sledge tungod sa kadaghan sa mga tawo. Unya gisugo ni Vladimir nga ipanglabay sa mga tawo ang kuwarta, balhibo, ug mga tela. Sa pagkakita niini, ang uban misulong paingon niini, samtang ang uban, gibyaan kini, midali paingon sa balaang relikwaryo aron hatagan sila og dungog sa paghikap niini. Ug bisan unsa pa kadaghan ang mga tawo, walay bisan kinsa ang makapugong sa ilang mga luha sa kalipay ug dakong pagmalipayon. Busa halos dili na nila makaya ang paghatak sa sledge. Ingon usab, ang reliquaryo ni San Gleb gidala sa lain nga sledge, kauban si Prinsipe David, mga obispo, klero, mga boyar ug dili masukod nga mga tawo, nga tanan misinggit: 'Ginoo, kalooy-a kami' ug nangaliya sa Diyos uban sa mga luha. Ug

usa ka dakong milagro ang nahitabo. Ang mga relikya ni San Boris gidala nga luwas, bisan pa man nga masiksik kaayo ang daghang tawo. Apan sa dihang mibiyahe na sila uban ni San Gleb, mihunong ang reliquaryo. Gisulayan nila kini nga hilabtan pinaagi sa pwersa, apan naputol ang mga pisi, bisan pa man nga kini baga kaayo nga hapit dili na masakop sa usa ka tawo gamit ang duha ka kamot. Ug naputol kini sa kalit. Misiyagit ang mga tawo: 'Ginoo, kaluy-i kami.' Daghan kaayo sila sa tibuok siyudad; nagpunong-punong sila sa mga bakod ug sa pader sa siyudad. Ug misinggit ang tibuok katawhan: 'Ginoo, kaluy-i kami.' Ug sa kalit lang, ang lubnganan misugod sa paglihok sa kaugalingon niini. Busa, sa ikaduhang adlaw sa Mayo, gidala ug gipahimutang uban sa dungog sa bag-ong natukod nga simbahan ang mga balaan nga martir nga magsoon nga sila Boris ug Gleb. Unya, ang tanan nangibulag pauli sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay, nga nagdayeg sa Dios ug sa mga balaan nga martir.

Sa lungsod sa Vladimir-Zalessky, ang apo ni Vladimir Monomakh nga si Vsevolod Yuryevich ang naghari isip prinsipi. Duha sa iyang mga pag-umangkon, sila Mstislav ug Yaropolk Rostislavich (niadtong 1175), mibangon batok kaniya; miabot sila gikan sa Veliky Novgorod, nga tinago nga gipatawag sa mga tawo sa Rostov aron kuhaon ang trono. Busa nakig-away sila kang Vsevolod, ang ilang tiyo, ug misulong sa siyudad sa Vladimir, nga nagtinguha sa pagpahawa sa prinsipe gikan sa yutang kabilin sa iyang mga katigulangan ug sa pag-angkon og mas dako nga gingharian para sa ilang kaugalingon. Human sa usa ka dakong gubat, napildi ni Vsevolod ang mga Rostislavich, nadakpan sila ug gidala sa Vladimir. Nagbutang si Vsevolod og mga guwardiya aron bantayan sila, apan gitugotan sila nga makalihok nga gawasnon. Ang mga tawo sa Vladimir, pagkakita nga kining mga prinsipe nga bihag gawasnon imbis nga nakabilanggo, mibangon ug, miadto sa korte sa ilang prinsipe nga si Vsevolod nga armado, misinggit:

'Nganong, Prinsipe, imo bang gipasagdan nga gawasnon ang among mga kaaway imbis nga nakagapos? Patya sila, o pabulaga sila, o ihatag sila kanamo.'

Isip usa ka maloloy-on nga tawo, wala gustong dauton ni Vsevolod ang mga prinsipe nga nadakpan sa gubat, apan alang sa katawhan gisugo niya nga ipriso sila aron mapahunong ang pag-alsa sa katawhan. Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga tawo sa Vladimir usab misugod pag-apelar kang Dakong Prinsipe Vsevolod:

'Ihatag kanamo ang mga Rostislavich; gusto namo silang patul-an.'

Nasubo ang Dakong Prinsipe, apan wala niya mapugngan ang katawhan sa ilang pag-alsa. Gisikop sa mga tawo sa Vladimir ang bilanggoan ug, pagdakop nila kang Mstislav ug Yaropolk, gipabulag sila ug gipagawas. Busa ang mga malas nga igsoon nga Rostislavich, sila Mstislav ug Yaropolk, nga nangita og mas dako nga himaya ug gahum, napildi ug gipabulag. Ug busa mibiyahe sila paingon sa Smolensk ug miabot sa Smyadyn, sa simbahan sa mga Balaang Martir nga magsoon nga Boris ug Gleb. Niadtong panahona mao ang adlaw sa paghinumdom sa pagkamartir ni San Gleb, sa ika-5 sa Septyembre. Ug ang mga prinsipe nangamuyo sa Dios uban sa dakong kaisog sa pagtuo ug nanawag sa mga balaang martir alang sa tabang, ingon nga ilang mga paryente, aron ang mga santo magpadala kanila og kahupayan, kay ang mga samad diin gipangkuhaan sa ilang mga mata naglagot. Samtang nag-ampo sila, una nga mihunong ang kasakit, ug unya, sa wala damha, nabawi ang ilang panan-aw. Karon nga makakita na sila og klaro, ang mga Rostislavich misugod sa pagdayeg ug pagpasalamat sa Dios, sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug sa mga balaan nga prinsipe Roman ug David. Ug sila mibalik nga malipayon sa ilang mga panimalay, nga nagasugilon sa tanan sa kaluoy sa Ginoo, nga gihatag kanila pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaan nga martir.

Sa lungsod sa Turov, sa karaang panahon[3364] , nagpuyo ang usa ka tigulang nga lalaki nga ginganlan og Martin, nga kaniadto nagsilbi isip kusinero sa mga Obispo sa Turov: Simeon, Ignatius, Joachim ug George. Gipahawa ni Obispo George si Martin sa iyang mga katungdanan tungod sa iyang katigulangon. Pagkahuman niya sa pagpanumpa isip monghe, mipuyo si Martin sa episkopal nga monasteryo duol sa simbahan sa mga Balaang Martir nga sila Boris ug Gleb, nag-inusara sa iyang selda. Kanunay siyang mag-antos sa sakit sa tiyan. Sa dihang modangat kaniya ang kasakit, ang tigulang maghigda didto, nag-agak-agak sa kasakit, huyang kaayo aron makabangon ug matagad ang iyang kaugalingong mga panginahanglan. Usa ka adlaw, samtang nag-antos siya sa maong sakit, naghigda siya sa iyang selda nga gikapoy sa kauhaw. Apan walay bisan kinsa nga miadto aron tan-awon siya, tungod kay ang palibot sa monasteryo nabaha niadtong panahona. Sa ikatulong adlaw, misulod ang

[3364] Sa tunga-tunga sa ika-12 nga siglo.

mga Balaang Martir nga magsoon nga sila Boris ug Gleb sa iyang selda, nga nagpakita sama sa ilang dagway sa ikon, ug miingon:

'Unsa may nakasakit nimo, tigulang?'

Gisultihan niya sila sa iyang sakit. Ug nangutana sila kaniya:

'Dili ba ka nanginahanglan ug tubig?'

'O akong mga ginoo,' tubag sa tigulang, 'dugay na ko nga nangandoy niini.'

Usa kanila ang nagkuha sa yoke ug nagdala og tubig, samtang ang usa pa misandok niini gamit ang dipper. Ug gihatagan nila og inom ang tigulang. Unya nangutana siya kanila:

'Anak kinsa mo?'

Mitubag sila:

'Kami mga igsoon ni Yaroslav.'

Ang tigulang, nga nagtuo nga paryente sila ni Prinsipe George Yaroslav, miingon:

'Hinaut nga hatagan kamo sa Ginoo og daghang katuigan, akong mga ginoo; kuhaa ninyo ang pan ug kaon, kay dili ko kamo matabangan.'

Mitubag sila:

'Pabilin na lang kaninyo ang pan; molarga na kami. Hinaut nga dili na kamo masakit, kondili matulog na kamo.'

Ug sa kalit lang, nawala sila sa panan-aw. Pagkaayo na niya, nasabtan sa tigulang nga gibisita siya nila Santo Boris ug Santo Gleb, ug sa iyang pagbangon, gidayeg niya ang Dios ug ang Iyang mga balaan. Ug sukad niadto, wala na siya usab masakit pag-usab sa maong sakit, apan nagpabilin siyang himsog kanunay ug gisultihan niya ang iyang mga igsoon mahitungod sa pagkaayo nga gihatag kaniya sa mga balaang martir.

Ang debotong Prinsipe Alexander Yaroslavich, nga nailhan nga Nevsky, nakig-away batok sa mga Suweko atol sa iyang paghari sa Veliky Novgorod. Sa pag-abot niya uban sa iyang hukbo sa Suba sa Neva, usa sa iyang mga kumander, usa ka tawo nga mahadlokon sa Ginoo nga ginganlan og Philip, samtang nagbantay sa gabii nga gisalig kaniya, nakakita sa pagsubang sa adlaw og usa ka barko nga naglayag sa ibabaw sa tubig; sa tunga-tunga sa barko nagtindog ang balaang martir nga sila Boris ug Gleb nga nagsul-ob ug mapula nga bado, samtang ang mga mag-gaod naglingkod, daw natabonan sa hamog. Ug si San Boris miingon kang San Gleb:

'Igsoon Gleb, magdali kita sa pagtabang sa atong paryente, si Prinsipe Alexander, batok sa iyang mabangis nga mga kaaway.'

Gisaysay sa voivode kini nga panan-awon sa iyang prinsipe. Ug niadtong adlawa, si Prinsipe Alexander, uban sa tabang sa mga balaan nga martir nga sila Boris ug Gleb, napildi ug napalayas ang mga pwersa sa Sweden; siya mismo ang mihampak sa nawong sa ilang lider, si Birger, gamit ang iyang espada ug mibalik nga mananaog paingon sa Veliky Novgorod[3365] .

Sa susamang paagi, sa dihang nagpakig-away si Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich sa Moscow batok sa Tatar khan Mamai, nakakita ang bantay sa gabii nga si Foma Khatsibeev og usa ka panan-awon nga gipadayag kaniya sa Dios. Usa ka dakong panganod ang mitungha sa kahitas-an sa langit, ug tan-awa, gikan sa sidlakan miabot ang daw dagkong hukbo, samtang gikan sa habagatan mitungha ang duha ka masidlak nga batan-on nga naggunit og kandila ug hait, walay kaluban nga espada sa ilang mga kamot. Kining mga batan-on mao ang balaan nga mga martir nga sila Boris ug Gleb. Ug miingon sila sa mga kumander sa Tatar:

'Kinsa ang nagsugo kaninyo sa paglaglag sa among yutang natawhan, nga gihatag kanamo sa Ginoo?'

Ug gisugdan nila pagpatay sa mga kaaway, nga wala'y bisan usa kanila ang nakaluwas. Sa sunod buntag, gisaysay sa guwardiya ang iyang panan-awon sa Dakong Prinsipe. Ang Prinsipe, nga nagtutok sa langit ug nag-alsa sa iyang mga kamot, misugod sa pag-ampo uban sa mga luha, nga nagaingon:

'O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan nga martir nga sila Boris ug Gleb, tabangi ako! Sama sa imong pagtabang kang Moises batok sa mga Amalekita (Ex. 17), kang David batok kang Goliath (1 Sam. 17), kang Yaroslav batok kang Svyatopolk, ug sa akong katigulangan nga si Alexander batok sa Haring Sweden, ingon usab, hatagi ko og tabang batok kang Mamai.

[3365] Nahitabo kini niadtong 1240.

Ug niadtong adlawa, si Dakong Prinsipe Dimitri sa Moscow, pinaagi sa pag-ampo sa balaang mga martir nga magsoon nga si Boris ug Gleb, napildi si Mamai, Hari sa mga Tatar[3366] .

Gibuhat sa Ginoo kini ug daghang dili mabilang nga mga milagro pinaagi sa balaan nga mga Martir, nga gisaulog sa mga tawo, nga nangayo sa pagpasaylo sa ilang mga sala pinaagi kang Kristo Hesus, among Ginoo. Kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 2:

Usa ka tinuod nga martir ug matinud-anong tigpaminaw sa Ebanghelyo ni Kristo, ang putli nga Romanus, kauban ang malumo nga David, wala mosukol sa kaaway nga sa tinuod usa ka igsoon, nga makapatay sa inyong mga lawas apan dili makahikap sa inyong mga kalag. Pasagdi nga maghilak ang dautan nga gahakog gahum: kay kamo, nga nagalipay uban sa mga anghel, nagatindog sa atubangan sa Balaang Trinidad, nag-ampo alang sa kaluwasan sa inyong mga paryente, aron sila mahimong makapahimuot sa Dios, ug aron maluwas ang mga anak sa Rusya.

Kontakion, Tono 3:

Karon misidlak ang inyong mahimayaong handumanan, mga mahimayaong nag-antos alang kang Kristo, Romanus ug David, nga nagtawag kanato sa pagdayeg kang Kristo nga atong Dios. Samtang nagdali-dali kami paingon sa reliquaryo sa inyong mga balaan nga relikya, among madawat ang gasa sa pagtambal pinaagi sa inyong balaan nga mga pag-ampo: kay kamo mga diyosnong mananambal.

- Niining maong adlaw, ginahinumduman nato ang atong amahan nga si Atanasio ang Dako, Patriarka sa Alexandria, uban sa mga balaan. Ang iyang paghinumdom gisaulog usab sa ika-18 sa Enero, diin apil ang iyang hagiograpiya.

16 Mayo

3 Mayo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Timoteo ug Maura

Kumemorasyon sa ika-3 sa Mayo

Sa panahon sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Diocletian[3367] , ang hegemon nga si Arrian[3368] gitudlo aron panlupigan ang mga Kristohanon sa Thebaid[3369] . Lakip sa ubang mga Kristohanon nga gidala sa iyaha alang sa paglitis mao si Timoteo, usa ka magbabasa sa simbahan[3370] ; Gikan siya sa baryo sa Perapeia, batan-on pa kaayo, ug bag-o lang siya nakigminyo sa usa ka dalaga nga ginganlan og Maura. Baynte ka adlaw pagkahuman sa kasal, gidakop siya sa mga pagano ug gidala sa atubangan sa hegemon aron pangutan-on. Sa dihang nakita siya sa hegemon, ang unang pangutana mao:

'Kinsa ka, ug unsa ang imong katungdanan?'

Mitubag si Timoteo:

[3366] Nahitabo kini niadtong 8 sa Septyembre 1380.

[3367] Si Diocletian nagdumala sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[3368] Ang gobernador nga si Arrian sa ulahi mibali sa Kristiyanismo ug gihatagan siya og korona sa martir. Ang iyang pista gisaulog matag ika-14 sa Disyembre.

[3369] Ang Thebaid usa ka rehiyon sa Tunga-tungang Ehipto.

[3370] Usa ka magbabasa o akólito; ang mga katungdanan ni Timoteo dili lang sa pagbasa kondili usab sa pagbantay sa mga liturhikal nga basahon.

'Kristiyano ako ug nag-alagad isip manunulti sa Simbahan sa Dios.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Dili kaha nga ikaw ra ang wala makadungog sa mando sa hari nga nag-ingon nga ang tanan nga dili maghalad sa among dagkong diyos pagasakiton ug patyon pa gani?'

Mitubag si Timoteo:

'Nagtuo ako sa tibuok kasingkasing ug hingpit nga iya ako sa akong Ginoo, si Jesu-Kristo, busa dili ko makahain og halad sa inyong mga dios.'

Nagpadayon si Hegemon Arrian:

'Dili ba nimo makita ang mga instrumento sa pagpanakit nga nakahimutang tupad nimo?'

Mitubag si Timoteo:

'Sa bisan unsang paagi, dili nimo makita ang mga Anghel sa Dios nga nagpalig-on kanako.'

Miingon ang gobernador sa santo:

'Ihatag kanako ang imong mga libro[3371] aron masabtan nako ang mahiwagang gahum nga anaa niini.'

Mitubag ang santo:

'Ikaw buang ug walay pagsabot nga tawo! Wala ba ka kahibalo nga walay bisan kinsa nga magpadala sa ilang mga anak ngadto sa kamatayon? Ug ang mga libro nga akong gisulat mao ang akong mga anak: kon akong basahon kini, ang mga anghel sa Dios motindog sa akong atubangan.'

Miingon ang gobernador:

'Busa dili ka mosugot nga maghalad sa among mga diyos ug dili pud ka magpakita sa imong mga libro. Pag-amping nga ang imong pagsuway dili mahimong hinungdan sa imong pag-antos.'

Mitubag si San Timoteo ingon niini:

'Dili ko maghalad og sakripisyo ni magpakita kaninyo sa akong mga libro, kay Kristohanon ako.'

Unya ang naglagot nga gobernador nagsugo sa iyang mga sulugoon nga dad-on ang duha ka hait nga puthaw nga baras, nga nagdilaab sa kainit, ug isaksak kini sa dalunggan ni San Timoteo. Tungod sa dili na mapugngan nga kasakit, napuno sa luha ang mga mata sa martir, nga wala na siya makakita bisan unsa.

Pagkahuman niini, miingon ang mga sulugoon sa gobernador sa santo:

'Tungod kay wala ka mosugot sa paghalad og sakripisyo sa among mga diyos, nawala na karon ang imong panan-aw.'

Niini, mitubag si San Timoteo:

'Ang akong pisikal nga mga mata, nga nakakita na sa daghang makalilisang nga mga butang, karon nasakitan ug nabuta; apan ang akong sulodnong, espirituhanong mga mata naghatag kahayag sa akong kalag.'

Pagkahuman masulti niini sa santo, gisugo sa gobernador nga igapos ang mga kamot sa santo sa iyang likod, ibutang ang usa ka piraso sa kahoy sa iyang baba, ug ibitay siya nga nakabaliktad; ug aron madugangan ang pag-antos sa santo, gisugo sa tigpahirap nga ibutang ang bug-at nga bato sa iyang liog.

Sa dihang gisugdan sa mga sulugoon sa gobernador ang pagpatuman niining dautang sugo, ang santo, nga nagtutok sa langit ang iyang mga mata, miingon:

'Nagtuo ako nga adunay Dios sa langit nga makaluwas kanako gikan niining mga pag-antos.'

Ang pag-antos nga gidala ni Timoteo ingon ka grabe nga bisan ang iyang mga tigpahirap nabati og kalooy kaniya ug nangaliyong sila sa gobernador, dili tungod sa kalupigan kondili tungod sa kaluoy, aron kumbinsihon si Timoteo nga mosunod sa sugo sa hari. Sa samang higayon, aron mapasagdan ang gobernador, gisultihan siya sa mga sulugoon nga si Timoteo bag-o pa lang kaminyoon sulod sa baynte ka adlaw ug batan-on pa kaayo ang iyang asawa.

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga dad-on sa hukmanan ang asawa ni Timoteo ug giingon kaniya:

'Unsa imong ngalan?'

'Maura ang akong ngalan,' tubag sa balaan.

[3371] Angay hinumduman nga ang edikto ni Diocletian nagmando dili lang sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, apan usab sa paglaglag sa ilang mga simbahan ug sa pagsunog sa ilang mga balaang libro. Base niini, gipangayo ni igemon Arrian ang mga liturhikal nga libro ni Timoteo.

Miingon ang gobernador kaniya:

'Dako kaayo ang akong simpatiya sa imong kasakit, kay sa imong pagkabatan-on, nag-andam na ka nga mahimong balo. Ginasugo tika: isuot ang imong labing maayong sinina, itahi ang imong buhok, pahumota ang imong nawong, ug adto dayon sa imong bana; Sa diha nga makaabot ka na kaniya, dasiga siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios, aron dili ka gyud mahimong balo sa sayo pa nimong edad. Kung madasig nimo siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios, akong ganti-an ka sa daghang mga regalo, bulawan ug pilak.

Gibuhat ni Maura ang tanan sumala sa gisugo sa hegemon. Nagsul-ob siya og hayag nga bisti, miduol sa iyang bana ug naghangyo kaniya sa taas nga panahon nga tumanon ang sugo sa hegemon, bisan sa mubo nga panahon lang, aron malikayan nila ang daghang pag-antos. Apan ang iyang bana wala makahimo og bisan usa ka pulong kaniya, kay gisulod sa iyang baba ang usa ka piraso sa kahoy nga nakababag kaniya sa pagsulti.

Unya mibalik si Maura sa gobernador ug mapisan siyang nangayo kaniya nga ipakuha ang kahoy sa baba sa iyang bana aron makasulti siya. Mitugot ang gobernador sa iyang hangyo. Gikuha ang kahoy gikan sa baba sa martir, ug mibalik pag-usab si Maura kang San Timoteo.

Ang santo (nga bulag), sa pag-amoy sa humot sa sinina ni Maura, misinggit sa kusog:

'Ain sa akong amahan, ang presbiter Picolpos?'

Ang iyang amahan, nga nagbarog duol sa taliwala sa mga tawo ug nagtan-aw sa pag-antos sa iyang anak, miduol kaniya ug miingon:

'Unsa man imong gikinahanglan, akong pinalanggang anak?'

Mitubag si Timoteo:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, buhata kini nga pabor kanako: kuhaa ang daan nga basahan ug tabuni ang akong nawong niini, aron dili nako mabaho ang humot nga makaguba sa kalag nga nagagikan sa mga sinina ni Maura; kini nga humot makadaot sa mga tawo; nag-andam kini alang kanila sa kalayo sa impyerno; kini nga baho tinubdan sa kahilakaw, kauban sa yawa; kini makalilisang ug makasukot sa mga balaan ug matarong.

Pagkahuman sa pag-istorya sa balaan, miingon si Maura kaniya:

'Minahal kong Timoteo! Ngano man nga ginapahiya ko nimo ingon ani? Wala pa man ko nakasala kanimo sa bisan unsang paagi! Baynte ka adlaw pa lang sukad sa among kasal, ug wala pa nimo mailhi pag-ayo ang akong kinaiya, sama sa wala pa nako mailhi pag-ayo ang inyong panimalay. Layo kaayo ko sa dautang buhat nga imong giakusahan kanako, kay wala pa gyud ko nagsaad nga ihatag ang akong kaugalingon sa bisan kinsa nga lalaki. Karon, sa pagtan-aw nako kanimo nga nag-antos sa ingon ani ka dako nga kasakit, nagahilak ko og mapait para kanimo ug ang akong kasingkasing nag-antos nga dili na makaya, kay nag-antos ka niini nga mga kasakit nga wala man kay sala. Ang imong pag-antos misulod usab sa akong kalag, kay gusto ka man nga biyaan ko nga balo. Apan tingali nanghulam ka og kuwarta gikan sa usa ka tawo, ug tungod kay wala kay ikabayad sa utang, nag-antos ka karon sa kamot sa imong mga maniningil? Kung mao kana, baligyaon nato ang atong labing maayong sinina ug bayran ang utang; apan kung nag-antos ka og ingon ani kadako nga kasakit tungod sa pampublikong utang, tungod sa buhis nga wala kay ikabayad, ania sa imong atubangan ang tanan natong gamit sa panimalay, ang atong bulawan ug ang tanan natong sinina; baligyaa kini tanan ug bayri ang buhis sa hari.

Pagkahuman niini, miingon kaniya si Santo Timoteo:

'Igsoon kong babaye, Maura! Sa dihang nakita tika sa mga mata sa akong kalag samtang mobiya ka sa balay, nakita nako ang yawa nga naglakaw sa imong tuo. Nagkupot siya og yawi sa iyang kamot, nga gigamit niya aron ituyok ang imong kasingkasing padulong sa mga kalibutanong kalipay ug pagkapilit.'

Niini, mitubag si Maura:

– Akong igsoon nga lalaki, Timoteo! Gidaghan ko ikaw; apan asa tika makaplagan? Sa dihang moabot ang Sabado o Domingo, kinsa may mobasa sa imong mga libro?

Mitubag kaniya si San Timoteo:

'Biyaa ang pagka-mapahitas-on ning kalibutan ug uban ka kanako niining maisugong paningkamot, O Maura! Ang Dios pasayloon kita sa tanang atong mga sala tungod niining paningkamot ug hatagan kita og mga korona sa grasya sa Iyang gingharian.'

Apan si Mavra miingon:

'Sa dihang padulong pa ko nimo, ang akong kasingkasing napuno gayud sa mga tinguha sa kalibutan, apan sa diha-diha nga nagsugod ka'g sulti kanako, ang grasya sa Dios mibaba kanako. Busa, hibaloi, akong pinalanggang igsoon, nga pareho ra ang akong tinguha sama kanimo.'

Mitubag kaniya si San Timoteo:

'Kung tinuod gayud nga nagasulti ka sa kamatuoran, adtoa ang gobernador ug pasanginli ang iyang dautang binuhatan.'

Niini, mitubag si Santa Maura:

'Nahadlok ko, igsoon, nga baka mapildi ko sa kahadlok sa diha nga makita nako ang kadaghan sa mga instrumento sa pagpanakit ug ang masuko nga gobernador. Nahadlok ko nga dili nako makaya ang ingon ana ka grabeng pag-antos, kay batan-on pa kaayo ko – disi-siyete anyos pa lang ko.'

Mitubag kaniya si San Timoteo:

'Ibutang ang imong pagsalig sa Ginoo ug atong Dios, si Jesu-Cristo, ug ang tanan nimong pag-antos mahimong sama sa lana nga gibubo sa imong lawas, ug sama sa hamog nga magpabugnaw sa imong mga bukog ug maghupay sa tanan nimong pag-antos.'

Unya ang balaang martir misugod sa pag-ampo sa Diyos alang kaniya, nga nagaingon: 'Diyos ug Amahan sa tanang grasya, nga mitabang sa tulo ka batan-on (Dan. 3) nga gilabay sa nagdilaab nga hurno; nga nagluwas kang Daniel gikan sa baba sa mga leon[3372] , nga nagpadala og pagkaon sa propeta pinaagi kang propeta Habakkuk, nga nitabang dili lamang sa lungib sa mga leon kondili usab sa nagdilaab nga hurno, ug nga nagluwas sa mga nagsalig Kanimo ingon usa ka pagpamatuod sa Tibuok Imong gugma alang sa katawhan, pinaagi sa gahum nga diin Gihimo Nimo ang mga propeta ug mga martir gikan sa mga bihag: O Ginoo, O Ginoo, tan-awa karon ang Imong alagad nga si Maura! O Ginoo, Ikaw nga naghiusa kanamo sa kaminyoon, hiuaa usab kami niining pakigbisog, aron dili kami mabulag gikan sa panag-uban sa Imong mga balaan nga martir; O Ginoo, hatagi kami og kusog nga makasugakod uban sa kaisog sa tanang pag-antos ug bisan sa kamatayon mismo, aron ang among tanang kaatbang mapahiya, kay sila walay gahum nga makabulag kanamo gikan sa among usa ka pagtuo kang Jesu-Cristo, among Ginoo. Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mao ang tanang himaya hangtod sa kahangturan. Amen!'

Pagkahuman nga nangamuyo si San Timoteo kang Dios alang sa iyang asawa, si Maura, nga napukaw sa Espiritu Santo, miadto sa gobernador ug, sa iyang pagpakita sa atubangan niya, miingon:

'O dautang gobernador! Nisaad ka nga hatagan ko og pilak ug bulawan aron madala ang akong kalag sa pagkaguba; wala kay laing gipangandoy gawas sa pagdala sa mga kalag sa tawo ngadto sa pagkaguba! Apan dili ko nimo mapildi sa bisan unsang tukso, kay nagtindog ako sa imong atubangan, nagsul-ob sa bug-os nga panon sa armas sa atong Ginoo ug Dios.'

Miingon ang gobernador Arrian sa iyang mga magtatambag ug mga sulugoon:

'Wala ba nako ikaw gisultihan nga si Timoteo usa ka salamangkero? Dinhi gisalamangkahan niya ang iyang kaugalingong asawa pinaagi sa iyang salamangka, ug gipangumbinsi siya nga supakon ang atong sugo.'

Unya, mituyok siya kang Maura, ug miingon ang gobernador kaniya:

'Ug ikaw usab, kauban ni Timothy, nagpili kamo sa kamatayon kaysa kinabuhi. Hunahunaa lang sa usa ka gutlo, ug makita nimo nga imo kining gikuhaan sa imong kaugalingon nga matam-is nga kinabuhi ug gikondena ang imong kaugalingon sa mapait nga pag-antos. Apan tingali, sa pagtan-aw nimo daan sa kamatayon sa imong bana ug sa imong pagka-balo, nakahukom ka nga mamatay uban kaniya?' Sa ingon ana, ayaw pag-ubos sa kasingkasing o paghilak, kay dili ka mahimong balo: ipangasawa tika sa usa sa labing maayo ug labing dato nga

---

[3372] Si Daniel mao ang ika-upat sa mga 'dakong' propeta (Isaias, Jeremias, Ezekiel, Daniel); siya gikan sa maharlikang kaliwatan ug, samtang batan-on pa, gidala sa Babilonia uban sa ubang mga bihag nga Hudiyo. Gipanalanginan siya og talagsaong mental ug pisikal nga mga kalidad; nakat-on siya sa pinulongang Kaldeano ug sa kinaadman didto, ug kauban ang iyang tulo ka kauban—Ananias, Azarias, ug Misael—gisulod siya sa serbisyo sa korte sa hari. Gihubad ni Daniel ang katingalahang mga damgo ni Nabucodonosor, Hari sa Babilonia, ug siya mismo gihatagan og balik-balik nga mga panan-aw diin gipadayag kaniya ang labing hinungdanon ug katingalahang mga balaan nga panghitabo. Sa pag-abot ni Dario sa trono, gitahasan siya nga usa sa tulo ka gobernador sa imperyo ug milagrosong naluwas gikan sa mga leon, diin siya gilabay tungod sa iyang debosyon sa pagtuo sa iyang amahan (Dan 6:10–24). Ang sugilanon sa iyang kinabuhi ug mga buhat gisaysay mismo niya sa balaan nga libro nga nagbitbit sa iyang ngalan. Ang iyang handumanan gisaulog sa Balaang Simbahan matag ika-17 sa Disyembre.

senturyon sa [3373] nga nag-alagad kanako, aron malingaw ka niining kinabuhi uban kaniya ug labi pang mapasidunggan, kay aduna kay bana nga mas mahimaya kaysa sa imong unang bana.

Niini mitubag si Santa Maura:

'Gibaliwala nako ang tanang kayang kalibutanong pagka-mapahitas-on; busa wala nako gikinahanglan ang imong senturyon. Sa tinuod, gisultihan tika nga gipangakohan nako ang kaugalingon sa Langitnong Nobyo, si Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios; sa pagsalig kaniya, miatubang ako kanimo uban sa kaisog nga kasingkasing ug dili ko gayud kahadlok sa imong dili matarong nga paghukom.'

Sa kasuko, gisugo sa gobernador nga buwagon ang iyang buhok hangtod nga mawala ang tanang hibla. Unya miingon siya sa balaan nga martir:

'Karon nga napunit na ang buhok sa imong ulo, tambagan tika nga maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka mag-antos pa og daghan, labi pa gani ka grabe, nga mga pag-antos.'

Mitubag si Santa Maura:

'Karon nasabtan ko, O gobernador, nga si Kristo mismo ang nagdawat kanako sa Iyang presensya ug nagpasaylo sa akong sala, nga nabuhat sa kawalay-hibalo—mao kini, nga sa pagtagad nako sa imong dautang tambag, gipahapsay nako ang akong buhok aron limbongon ang akong bana; ug maayo nga imong gipunit kini, kay sa pagtangtang sa akong buhok, usa ka dakong sala ang gikuha gikan kanako; karon dili na ko mahimong tukso sa mga tawo nga nagatindog sa palibot, nga nagatan-aw kanako."

Pagkadungog sa gobernador sa mga pulong sa balaan, nasuko kaayo siya ug gisugo nga putlon ang iyang mga tudlo ug ilabay. Apan si Santa Maura miingon kaniya:

'Ug pinaagi niini, nagbuhat ka ug pabor kanako, kay gikuha nimo kanako ang mga tudlo nga akong gigamit sa pagpangdekorasyon sa akong kaugalingon sa walay pulos nga palamuti; hinumdumi, bisan pa, nga wala ka masabti unsay imong gibuhat, kay sa pagputol nimo sa akong mga tudlo, gipanlimpyo ko nimo gikan sa akong ikaduhang sala. Busa, nagtindog ako sa imong atubangan uban sa kalipay ug kalipay, andam sa tanang pag-antos.'

Natingala kaayo si Igemon sa dakong pagkamapailubon sa balaan nga martir. Samtang nagbarug duol sa katawhan nga nagtan-aw sa interogasyon sa mga santo si Presbiter Picolpos, amahan ni Timoteo, natingala sa buhat ni Santa Maura, miingon siya kaniya sa hinay nga tingog:

'O Maura, akong birtuoso nga anak! Giunsa man nimo pag-antos sa pagputol sa imong mga tudlo?'

Niini mitubag si Santa Maura:

'Sama sa imong nakita, Amahan, nga giputol ang mga sanga gikan sa baging sa ubasan, mao usab kana akong pagbati sa pagputol sa akong mga tudlo, busa wala gyud ko mabati og kasakit.'

Human niini tanan, gisugo sa gobernador Arrian ang napulo ug duha niyang sundalo nga pun-on og tubig ang usa ka dakong kaldero ug, pagkahuman nilang pagdilaab sa kalayo sa ilawom niini, ilabay si Santa Maura sa sulod. Sa dihang nangabukal na ang tubig sa kaldero ug nagsaba tungod sa kalayo, gilabay si Santa Maura sa kaldero. Apan, samtang nagbarog siya sa tunga-tunga sa kaldero nga wala gyud masunog bisan gamay, miingon siya sa gobernador:

'Pag-usab, nagpasalamat ko kanimo sa pag-utos nga ako malimpyo ug malinis gikan sa akong mga sala, aron sa usa ka putli nga kasingkasing makaduol ako sa akong Dios ug madawat gikan Niya ang korona sa kinabuhi nga walay katapusan. Ang mga pag-antos nga akong ginasagubang sa imong kamot nagahatag kanako og kaluwasan pinaagi kang Kristo, akong Ginoo. Apan daw dali ra kaayo kamo sa paglabay kanako niining kaldero nga wala pa gani mainit pag-ayo, kay bugnaw kaayo ang tubig sa sulod ug wala gyud ko mabati og kainit, sama sa wala ko mabati og lain nga pag-antos kaniadto.

Ang gobernador, bisan pa niana, nasuko kaayo, nagsugod og pagduda nga ang mga sundalo, tungod sa kaluoy sa martir, gibubo ang init nga tubig gikan sa kaldero ug gipulihan kini og bugnaw nga tubig, aron mapabilin nga buhi si Maura alang sa ilang lamanong tinguha. Dali dayon, mibanaog ang gobernador gikan sa iyang lingkoranan sa paghukom ug miduol sa kaldero, aron masuta kon tinuod bang tugnaw ang tubig sa sulod. Sa iyang pagduol sa kaldero, miingon siya sa santo:

'Ibubo ug gamay nga tubig sa akong kamot, aron makita ko kung bugnaw ba gayud ang tubig dinhi.'

Mitubag ang santo:

[3373] Ang senturiyon mao ang kumander sa usa ka detachment sa mga sundalo, kasagaran naglangkob og 100 ka lalaki.

'Kini nga tubig bugnaw kaayo, ug wala gyud ko mabati og kainit gikan niini. Busa, kung wala na moy lain nga ikapaindak sa kaldero, padalha ang usa sa inyong mga sulugoon sa akong amahan, ug siya magahatag kaninyo og hugpong sa kahoy, kay panday man siya; gamita kini nga kahoy aron inyong paindakan ang kaldero.'

Pagkahuman niini, gibubo sa santo ang nagbukal nga tubig gikan sa kaldero sa kamot sa gobernador, ug sa diha-diha dayon nasunog ang kamot sa gobernador, nga ang panit niini nangatol; ang gobernador mismo misinggit sa kusog nga kasakit ug, sa katingala sa tanan, miingon:

'Bulahan ang Ginoo nga Dios ni Maurinus, ug walay Dios gawas Niya, pinaagi Kaniya karon gipadayeg si Maurinus.'

Pagkahuman niini, gisugo niya nga buhian ang santa. Apan, sa wala pa makahawa ang santa sa lugar sa iyang pag-antos, misulod pag-usab ang yawa sa kasingkasing sa gobernador ug gipukaw siya sa pagsupak sa tanan nga naggunit sa tinuod nga pagtuo sa Dios ug nagpabilin nga limpyo ang konsensya. Gipatawag niya ang martir ngadto kaniya, ug miingon kaniya:

'Ayaw pagsalig o pagbutang sa imong paglaum, Maura, sa imong Kristo; mas maayo pa nga maghalad ka og sakripisyo sa among mga dios.'

Apan mitubag ang balaan:

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, kay naa koy Kristo nga moprotektar kanako.'

Niini, miingon ang gobernador:

'Pun-on ko ang imong baba og nagdilaab nga uling kung dili ka maghalad og sakripisyo sa among mga diyos.'

Mitubag ang santo:

– Wala ka makahibalo unsa ang imong buhaton sa imong kabuang: gusto nimo pun-on ang akong baba og nagdilaab nga uling aron ako malimpyo gikan sa mga sala nga akong nabuhat pinaagi sa akong dila ug ngabil. Kay bisan ang akong Ginoo, sa dihang gipadayag Niya ang Iyang himaya sa propeta Isaias ug gihatagan siya sa pribilehiyo nga makadungog sa pagkanta sa mga anghel, aron limpyohan siya sa iyang mga sala, nagpadala kaniya sa usa sa mga Serapim, nga nagkupot sa iyang kamot og nagdilaab nga uling, nga gikuha sa plasketa gikan sa halaran; Gihapuhap sa Serapim ang ngabil sa propeta gamit kining uling ug miingon: *'Nahikap kini sa imong ngabil; gikuha na ang imong pagkadautan, ug nabayran na ang imong mga sala'* (Isaias 6:7). Ug kon ang propeta nakadawat og kapasaylo sa iyang mga sala pagkahuman nga natandog sa uling ang iyang mga ngabil, nan, ako naghangyo Kanimo, dili lang nga pun-on ang akong mga ngabil sa nagdilaab nga uling, kondili tabuni usab ang akong nawong ug akong ulo, ug sa pagkatinuod ang tibuok nakong lawas, sa nagdilaab nga uling ug pagsunogon kini, aron pinaagi niini mahimong akong humot ang humot ni Cristo. Ang Dios, nga kaniadto naghinlo sa mga sala sa propeta, maghinlo usab kanako sa akong mga sala.

Pagkadungog sa gobernador sa ingon ana nga mga pulong gikan sa balaan, mas naglagot pa gayud siya ug gisugo nga dad-on ang usa ka lampararya nga puno sa asupre ug pitch aron mapaso ang martir. Apan ang mga tawo nga nagbarog sa duol ug nakakita sa tanan misinggit sa kusog nga tingog ngadto sa gobernador, nga nagaingon:

'Hangtud kanus-a pa ninyo padayon ang paghimo og bag-ong mga pag-antos alang niining batan-ong dalaga! Pahunong na sa inyong kasuko, gobernador, kay kami dako kaayo ang katingala sa iyang pagkamapailubon.'

Apan si Santa Maura, nga mituyok ngadto sa katawhan, miingon:

'Mag-atiman kamo sa inyong kaugalingong mga buluhaton: pasagdi ang mga lalaki sa pagbuhat sa ilang katungdanan ug obligasyon, ug ang mga babaye sa ila; bahin kanako, ayaw kamo pagtagad kanako; wala ko magkinahanglan sa inyong tabang o proteksyon, kay aduna koy Manalipod—ang Dios, nga mao ang akong gisaligan.'

Samtang nagasulti pa ang balaan niining mga pulong, gisugo sa gobernador nga pagasunogon ang iyang lawas gamit ang lampara. Ang balaan, samtang nagtutok sa lampara, miingon sa gobernador:

'Nagtuo ka ba nga mahadlok ko niining gamay nga lampara, sama sa wala pa nimo ko masulayi pag-ayo sa imong mga pag-antos kaniadto? Wala ba nimo ko gilubong sa usa ka dako ug makalilisang nga kaldero nga nagbukal pag-ayo, apan wala kini makadaot kanako, kay mura'g puno kini og bugnaw nga tubig? Ikaw mismo ang nakasaksi nga samtang ang imong mga kamot nasunog sa tubig, wala gyud ko masakitan bisan gamay. Nagtuo ba gyud ka nga mahadlok ko niining gamay nga sulo? Kung gusto nimo, Hegemon, pasiga ang tibuok pugon ug

ihaboy ko sa sulod niini, ug makita nimo ang gahum sa akong Kristo, nga ako usa ka alagad; nagtuo ako nga ang akong Dios, nga nagtawag kanako niining buhat pinaagi sa akong bulahan nga bana nga si Timoteo, dili ko biyaan. Mahitungod sa lampara nga gigamit ninyo sa pagpasunog sa akong lawas, para kanako kini sama sa hamog sa buntag nga motulo sa yuta ug motabang sa pagtubo sa mga kahoy ug bunga.

Napildi ang gobernador sa mga pulong sa balaan nga martir, napamatud-an pa sa iyang mga lihok, ug tungod kay wala na siyay nahunahuna nga laing pag-antos para kang Santa Maura, siya nangalison kaayo. Busa gisugo niya nga ipako sa krus si Timoteo ug si Maura, nga ang ilang mga nawong mag-atubangay.

Samtang gidala na ang mga santo aron ipako sa krus, nakasugat sila sa inahan ni Maura, ug sa pagyakap niya sa iyang anak, miingon siya:

'Anak kong si Maura! Ngano man nga biyaan nimo ang imong inahan nga nangita kanimo? Kinsa may mosul-ob sa imong alahas? Kinsa may makabaton sa imong pilak, bulawan, ug bililhon nga mga bisti, kon ikaw, anak ko, dili na mabuhi?'

Mitubag si Santa Maura sa iyang inahan:

'Ang bulawan ug pilak madaut, ug ang mga ulod mokaon sa akong mga sinina; ang katahum sa batan-ong nawong malata usab sa paglabay sa panahon, apan ang korona nga gihatag kanako ni Hesukristo dili malata hangtod sa kahangturan.'

Ug ang iyang inahan wala makasulti bisan usa ka pulong nga tubag kang Santa Maura. Ang martir, nga nakagawas sa pagkupot sa iyang inahan, miadto sa dapit sa pagkrusipisyon, nga miingon sa iyang inahan:

'Ngano man nga imo kong gikalingo gikan sa krus ug gipugngan ko sa pag-angkon sa korona gikan sa akong Ginoo, Kinsa akong gustong sundon sa akong kamatayon?'

Unya gipako sa krus sa mga sundalo ang mga santo, nga nagtuyok ang ilang mga nawong sa usag usa. Nagpabilin sila sa krus sulod sa siyam ka adlaw ug siyam ka gabii, nga nagdasig ug nagpainaboay sa usag usa. Si San Timoteo nagtudlo sa iyang asawa hangtod sa gabii, samtang si Santa Maura nagdasig sa iyang kauban hangtod sa buntag. Niadtong panahona, miingon si Santa Maura kang Timoteo:

'Ayaw nato tugoti ang katulogon, basi sa dihang moabot ang atong Ginoo nga si Jesu-Cristo, makit-an kita Niya nga natulog ug masuko Siya kanato. Sama sa balay sa usa ka tawo nga nagpabiling mata sa gabii, ang nagdilaab nga kandila mopugong sa mga kawatan nga mosulod; sa pikas bahin, kon mapalong ang kandila, dali ra mosulod ang kawatan sa balay ug mangawat. Busa magbantay kita ug mag-ampo nga walay hunong, aron sa dihang moabot ang atong Ginoo, makit-an kita nga mapailubon nga nagpaabot sa Iyang pag-abot; sama sa usa ka kaaway nga dili mosugakod kanato samtang naa kita sa krus, ug dili usab siya mosuwag kanato.

Paglabay sa pipila ka panahon, misulti pag-usab si Santa Maura kang Timoteo:

'Pagkugi, igsoon ko, ug pahawaa ang katulogon kanimo; magmata ka ug sabta ang akong nakita: daw sa akong atubangan, samtang daw ako anaa sa kahimtang sa pagkalunod sa espiritu, mitindog ang usa ka tawo nga nagkupot sa iyang kamot og usa ka baso nga puno sa gatas ug dugos. Miingon kanako kining tawoha, "Kuhaa kini ug imna." Apan miingon ako kaniya: 'Kinsa ka?' Mitubag siya: 'Ako usa ka Anghel sa Dios.' Unya miingon ako kaniya: 'Mag-ampo kita sa Ginoo.' Unya miingon siya kanako: 'Miabot ako kanimo aron pahupayon ang imong pag-antos. Nakita nako nga dako kaayo ang imong pangandoy nga mokaon ug moinom, kay hangtod karon wala pa ka makatilaw ug pagkaon.' Usa pa ka beses miingon ko kaniya, 'Kinsa ang nagsugo kanimo sa pagpakita kanako niining pagkamaayo? Ug unsa man imong labot sa akong paglahutay ug pagpuasa? Wala ba ka kahibalo nga ang Dios gamhanan kaayo nga makahimo bisan sa mga butang nga imposible alang sa tawo?' Pagkahuman nako sa pag-ampo, nakita nako nga ang tawo nag-atubang paingon sa kasadpan. Niini nasabtan nako nga kini usa ka limbong sa yawa; gusto siya nga tuksuhon kita bisan pa sa krus. Unya, pagkahuman sa mubo nga panahon, nawala ang panan-awon. Pagkahuman, adunay lain nga tawo nga miduol, ug mura'g gidala ko niya ngadto sa usa ka suba nga nag-agos og gatas ug dugos, ug miingon siya kanako, 'Uminom ka.' – Apan mitubag ko: 'Gisulti na tika nga dili ko moinom og tubig o bisan unsang ilimnon sa kalibutan hangtod nga ma-inom nako ang tasa sa kamatayon alang kang Kristo, akong Ginoo, nga Siya mismo ang magbag-o niini alang kanako ngadto sa kaluwasan ug sa pagkawalay kamatayon sa walay katapusang kinabuhi.' Sa dihang gisulti nako kini nga mga pulong, ang lalaki mi-inom gikan sa suba ug kalit lang nga nawala, siya ug ang suba nga kauban niya. Nakita usab nako ang ikatulong lalaki, nga labing gwapo ang hitsura; ang iyang nawong misidlak sama sa adlaw. Gikuptan niya ako sa kamot, gipataas ako ngadto sa langit ug gipakita kanako ang usa ka trono nga natabonan sa puti nga bado, ug usa ka

korona nga katingalahang katahum. Natingala sa ingon nga katahum, nangutana ako sa lalaki nga nagdala kanako sa langit: 'Kinsa kaha kini, sir?' Mitubag siya, 'Mao kini ang ganti sa imong mga buhat; ang trono, ang bado ug ang korona, tanan giandam para kanimo.' Unya gipataas ko gamay sa maong tawo ug gipakita kanako ang lain nga trono, nga pareho ka matahum ang pagkahimong, kauban ang puti nga bado ug korona. Nangutana ko pag-usab sa lalaki nga nagdala kanako didto: 'Ug kinsa man kining mga niini, sir?' Mitubag siya: 'Kini iya sa imong bana, si Timoteo.' – Nangahas ko sa pagpangutana kaniya: 'Ngano man, unya, nga kining mga trono dili magkasunod, kondili nagkalayo kaayo sa usag usa?' Mitubag siya kanako: 'Tungod kay dako kaayo ang kalainan tali kanimo ug sa imong bana. Wala ba nimo mahibaloan nga ikaw mismo ang misugakod sa pakigbisog sa pagkamartir tungod sa iyang pagdasig, ug busa siya, sa usa ka paagi, mao ang hinungdan sa imong korona? Apan karon, balik na sa imong lawas; ugma sa buntag, sa ika-unom ka oras, moanha ang mga Anghel sa Dios aron kuhaon ang inyong mga kalag ug dad-on kini sa langit. Bisan pa niana, magbantay kamo, aron dili kamo pasugdan sa pagtuptop pag-usab sa kaaway."

Gisugilon ni Santa Maura kini nga panan-awon sa iyang igsoon nga si Timoteo, ug nagpaindainay sila sa Ginoo.

Sa pag-abot sa ika-unom ka oras sa ika-napulo ka adlaw, miabot ang mga Anghel sa Dios aron kuhaon ang mga kalag sa mga balaan nga martir. Niadtong panahona, si Santa Maura, nga mituyok ngadto sa mga tawo nga nagtan-aw sa iyang pag-antos, miingon sa kusog nga tingog:

'Mga igsoon! Hinumdumi nga nagpuyo kita isip mga tawo (sa kalibutanong paagi) samtang anaa kita sa taliwala sa mga tawo; apan pagkahuman nagpuyo kita sumala sa kabubut-on sa Dios, isip mga sulugoon sa Dios. Ug karon, sa dili madugay madawat nato ang di-mortal nga mga korona gikan sa atong Ginoo nga si Jesu-Kristo. Sa samang paagi, samtang ginatuman ninyo ang tanan nga gikinahanglan sa pagkatawo, paningkamoti usab ninyo ang pagbuhat sa makapahimuot sa Dios; unya makadawat kamo sa kapasaylo sa inyong mga sala ug makadawat usab kamo og korona gikan sa maong Ginoo ug atong Dios.

Sa dihang nahuman ni Santa Maura ang pagsulti niining mga pulong, gisumiter sa duha ka santo ang ilang matarong nga mga kalag sa kamot sa Dios[3374] . Busa ang ilang mga pag-antos gikoronahan sa korona sa pagkamatarong gikan kang Kristo Jesus, among Ginoo, nga kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman ninyo sa pag-antos sa daghang mga pag-antos ug pagdawat og mga korona gikan sa Dios, ampoa ang Ginoo alang kanamo nga nagselebrar sa inyong labing balaan nga paghinumdom, O labing bantugan nga Timoteo ug labing himayaong Maura, aron mapakalma Niya ang siyudad ug ang mga tawo niini: kay kaninyo makita ang kusog sa mga matinud-anon.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Teodosio, Abad sa mga Kuweba

Gisaulog kaniadtong 3 Mayo

Sumala sa atong kinasihang ug Diosnong Amahan Anthony, ang dakong suga sa Simbahang Ruso ug maisugong asketa sa himayaong Kiev-Caves Lavra, misunod ang atong kinasihang ug Diosnong Amahan Theodosius, nga gipahimaya sa Dios pinaagi sa iyang daghang mga buhat ug mga milagro. Alang sa tanan nga gustong makahibalo sa kinabuhi niining himayaong tawo, ang detalyadong impormasyon bahin kaniya napreserbar para kanato ni Amataong Nestor, ang kronikista sa mga Kuweba; isip usa ka matinud-anong langitnong saksi, nagtanyag siya kanato og kasaligan nga impormasyon bahin sa kinabuhi ni Amataong Teodosio.

[3374] Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir nahitabo sa palibot sa tuig 286. Sa Constantinople, ang handumanan sa mga balaan nga martir nga sila Timoteo ug Maura sunod nga solemne nga gisaulog sa simbahan nga gitukod alang sa ilang dungog duol sa mga palasyo ni Justinian; base niini, mahunahuna nga ang ilang mga relikya, o bahin niini, gitipigan sa maong simbahan.

Ang salaysay nga gipresentar dinhi gikompila base niining hagiograpiya, uban sa pipila ka gagmay nga pagpakunhod.

Ang natawhan sa atong Banal ug Dios-bitbit nga Amahan nga si Teodosio usa sa mga lungsod sa yutang Ruso – ang Vasilev[3375] . Ang iyang matinud-anong mga ginikanan nagpadako sa ilang anak sa pagkamatinud-anon sukad pagkabata, ug sa dihang siya mitubo, gipadala siya aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat. Sa dili madugay, nahibal-an na pag-ayo ni Teodosio ang Balaang Kasulatan, nga ang tanan namangha sa iyang kaalam ug pagsabot. Sukad pa sa iyang pagkabatan-on, masigasig siyang motambong sa simbahan matag adlaw ug, samtang matinud-anon nga maminaw sa tanang gibasa ug ginaawit didto, magpabilin siya hangtod sa katapusan sa serbisyo sa simbahan.

Bisan pa sa sayo niyang mga katuigan, nagpabilin siyang layo sa iyang mga kaedad ug wala mosalmot sa mga dula sa mga bata.

Sa dihang 13 anyos na si Teodosio, ang iyang mga ginikanan, tungod sa pipila ka rason, napugos nga mobalhin sa Kursk[3376] – usa ka siyudad nga nahimutang duol sa sentro sa yutang Ruso. Dinhi, sa dili madugay, sumala sa kabubut-on sa Banal nga Pag-atiman, gitudlo nga mamatay ang iyang amahan, ang iyang matarong nga kalag mibiya sa kalibutan aron mosulod sa langitnong puy-anan. Human mawala ang iyang amahan, nagpuyo si Teodosio nga napulo'g tulo anyos uban sa iyang inahan, nga nagkakusgan matag tuig pinaagi sa grasya sa Dios. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan sa yuta, mas gipaningkamotan pa ni Teodosio nga makab-ot ang walay katapusang kinabuhi sa langit: gihandom niya ang mga buhat nga makapahimuot sa Ginoo ug giliko ang iyang kaugalingon gikan sa tanang kalibutanong kalipay; mihunong siya sa pagsul-ob og mahal nga sinina ug nagsul-ob na lang og yano nga bisti. Usa ra gayud ang iyang tinguha – ang makab-ot ang kaluwasan.

Usa ka adlaw, nakasugat si Theodosius og pipila ka mga peregrino gikan sa Herusalem. Naintriga siya sa ilang mga sugilanon ug napuno sa lawom nga gugma alang sa mga balaang dapit, busa ang bulahan nga batan-on nangayo kanila nga kauban siya sa pagbisita sa maong balaang mga dapit diin nagpuyo ang Manluluwas sa kalibutan ug nagbubo sa Iyang bililhon nga dugo alang sa atong kaluwasan. Busa, sa pagpatuman sa iyang plano, mibiyahe si Teodosio sa gabii sa usa ka taas nga panaw, nga wala'y kahibalo ang iyang inahan. Ang iyang inahan, sa laing bahin, tulo ka adlaw siyang gipangita sa tibuok siyudad nga naghilak, hangtod nahibaloan niya kung asa siya niadto. Unya, kauban ang iyang manghud nga anak nga lalaki, dali dayon sila mibiyahe aron sundon siya; pagkasugat nila kaniya, sa kasuko, gisugdan siya og bugbog sa mabangis nga paagi, gilabay siya sa yuta ug gitapakan sa tiil. Unya, pagdala niya kaniya sa balay, gipriso siya sa usa ka kwarto. Gidala ni Teodosio ang tanan niini nga walay pagreklamo, bisan pa uban sa pagpasalamat. Sa katapusan, naluoy ang iyang inahan kaniya ug, pagkahuman nga gipagawas siya, misugod sa pagpakiluoy kaniya nga nagahilak nga dili na siya mobiya sa ilang panimalay. Nibalik unya si Teodosio sa iyang kanhing debosyon ug nagpadayon sa pag-adto sa simbahan matag-adlaw.

Sa usa ka higayon, namatikdan ni Teodosio nga ang Banal nga Liturgiya kasagaran dili maselebrar sa simbahan tungod sa kakulang sa prosphora, busa nagpasiya siya nga siya mismo ang mag-andam sa pan nga ihalad isip halad ngadto sa Dios. Alang niini, mopalit si Teodosio og trigo, ginagiling kini sa kamot, ug nagluto og prosphora gikan niini, nga iyang gihalad isip gasa sa simbahan. Apan kon makadawat siya og gamay nga kuwarta gikan sa mga naghalad og prosphora para sa Proskomedia, ihatag kini ni Teodosio sa mga kabus. Nagkinabuhi siya sa ingon ani sulod sa duha ka tuig o sobra pa gamay, nga wala magtagad sa mga babag nga gibutang sa iyang agi sa kaaway sa katawhan – ang yawa. Tungod sa pagpukaw sa yawa, nasuko ang mga kaubanan ni Teodosio ug gisulayan pa gani nila nga iliko ang iyang inahan batok kaniya. Miingon ang iyang inahan kang Teodosio:

'Gipangayo ko nimo, anak, undang na sa imong buhat; pinaagi niini ginadala nimo ang kaulaw sa among pamilya.'

[3375] Ang lungsod nga ginganlan og Vasilev, nga nailhan usab nga Vasilkov, naglungtad gihapon karon ug usa ka lungsod sa distrito sa Kiev Governorate; nahimutang kini 36 ka verste sa habagatang-kasadpan sa Kiev ug sa Suba sa Stugna, usa ka sangang suba sa Dnieper. – Si Banal nga Theodosius natawo tali sa 1035 ug 1038.

[3376] Ang hinungdan nga nagpugos sa mga ginikanan ni Teodosio nga mobalhin sa Kursk mao ang usa ka mando sa prinsipe nga nag-utos sa amahan ni Teodosio nga ibalhin gikan sa Vasilev aron modumala sa usa ka puwesto sa Kursk. Sa Vasilev, sama sa Kursk, lagmit nga gipahigayon sa amahan ni Teodosio ang katungdanan isip 'tina' o huwes sa prinsipe, nga naglihok isip usa ka magistrado (sa mga kaso nga dili kriminal).

Apan ang bulahan nga batan-on mitubag kaniya nga mapainubsanon:

'Paminawa ko, inahan, palihug! Ang atong Ginoo nga Dios nga si Jesu-Cristo mismo nagpaubos alang kanato ug pinaagi niini nagtukod Siya og ehemplo alang kanato, aron kita usab magpaubos alang kaniya. Siya mismo, sa Huling Panaun, giusab ang pan ngadto sa Iyang kaugalingong Lawas; busa, nganong kritisismoan o pasanginlan pa kaha ang usa ka tawo nga nag-andam sa pan diin pagahimoon kining dakong misteryo sa pagbag-o sa pan ngadto sa Lawas ni Kristo?

Pagkadungog sa iyang inahan niining tubag, dako kaayo ang iyang katingala sa kinaadman sa batang lalaki ug sukad niadto, gipabayan na lang niya kini. Apan, wala mohunong ang yawa sa pagpukaw kaniya batok sa mapainubuson ug mapisan nga batang lalaki ug gipukaw niya ang tinguha sa iyang inahan nga dilaran ang iyang anak sa pag-andam og prosphora. Paglabay sa usa ka tuig, sa dihang nakita sa iyang inahan si Teodosio nga nagluto og prosphora ug nasunog sa kainit sa hurno, gisugdan niya pag-usab ang pagpugos kaniya nga undangon ang pagluto niini. Gipaningkamotan niya nga mapangumbinsi ang iyang anak usahay pinaagi sa pagkamabuotan, usahay pinaagi sa hulga, ug usahay pa gani pinaagi sa pagpangigo. Ang bulahan nga batan-on, nga wala kabalo unsa ang buhaton, mibangon sa gabii ug tinago nga nilakaw gikan sa balay. Pag-abot niya sa silingang lungsod, nagpuyo siya uban sa usa ka presbiter, diin iyang gipadayon ang iyang mga buhat. Gipangita pag-usab siya sa iyang inahan ug, pagkahuman siya gibugbog, gipugos siya nga mobalik sa iyang kaugalingong lungsod.

Ang maghuhukom sa Kursk, pagkakita sa pagka-mapainubsanon ug matinud-anong pag-ampo sa bulahan nga si Teodosio sa simbahan, gihatagan siya og maanindot nga sinina. Pagkahuman sa mubo nga panahon nga pagsul-ob sa bag-ong sinina, gihatag kini ni Teodosio sa mga kabus. Gisul-otan pag-usab siya sa gobernador sa siyudad og labi pang maanindot nga bisti, apan gihatag usab niya kini sa mga kabus. Sa daghang higayon, mao kini ang gibuhat ni Banal nga Teodosio.

Pagkahuman niini, ang Balaan miadto sa pandayan ug gihangyo ang panday didto nga maghimo ug puthaw nga sinturon nga porma og kadena para kaniya. Gibutang niya kini nga hugot nga sinturon, nga misulod sa iyang unod hangtod kini nagdugo, diretso sa iyang lawas ug wala na kini gikuha pag-usab.

Sa usa ka pista, gisugo sa maghuhukom sa siyudad si Teodosio nga motambong sa iyang salo-salo, kay gusto niya nga mag-alagad ang batang lalaki sa iyang mga bisita. Samtang nag-andam siya para sa panihapon, ang batang lalaki, sumala sa sugo sa iyang inahan, magsul-ob sa iyang bisti pangpista. Busa, sa dihang nagsugod na siya sa pagsul-ob, nakakita ang iyang inahan og dugo sa iyang chiton (ilawom nga bisti), bisan pa sa paningkamot sa batang lalaki nga itago kini kaniya. Tungod kay gusto niyang masayran ngano nga natabonan og dugo ang lawas sa batang lalaki, mitan-aw pag-ayo ang iyang inahan ug, sa dihang nakabantay siya og puthaw nga sinturon sa palibot sa iyang hawak, nasabtan niya nga ang dugo naggikan sa mga samad nga hinungdan sa pagputol sa sinturon sa iyang unod. Nasuko kaayo kang Teodosio ang iyang inahan, gisi niya ang tunika niini ug samtang gipukpok, gikuha niya ang sinturon sa iyang anak. Apan ang bulahan, murag wala gyud masakitan, mibisti gihapon ug uban sa dakong pagpaubos, misilbi sa gobernador sa siyudad ug sa iyang mga bisita sa panihapon.

Paglabay sa pipila ka panahon, nadungog ni Teodosio kining mga pulong gikan sa Ebanghelyo sa simbahan: *'Ang bisan kinsa nga nahigugma sa amahan o sa inahan labaw pa kanako, dili angay kanako'* (Mat. 10:37); ug usab: *'Ang akong inahan ug akong mga igsoon mao kadtong mga nakadungog sa pulong sa Dios ug nagatuman niini'* (Lucas 8:21). Napukaw sa kadasig sa pagbuhat og dagkong buhat pinaagi niining mga pulong, Tungod niini, tinago nga mibiya si Teodosio sa iyang panimalay ug miadto sa siyudad sa Kyiv. Didto, nadungog niya ang mahitungod sa hugot nga kinabuhi sa mga monghe sa langob sa Banal nga Antonio ug, tungod sa katingala sa mga sugilanon bahin kaniya, nangandoy siya nga makigkita sa maong halangdon nga tigulang. Pag-abot niya sa langob ni Anthony, mihapa si Theodosius sa atubangan niya ug, uban sa luha sa iyang mga mata, misugod siya sa pagpakiluoy kaniya nga dawaton siya alang sa monastikong kinabuhi. Ang Banal nga Anthony, pagkahuman maminaw kaniya, mitubag ingon niini:

'Bata, makita nimo kung unsa ka ngitngit ug kasipit ning langob; dili nimo makaya ang kalisod dinhi.'

Niini, ang batan-ong giinspirar sa Diyos mitubag uban sa lawom nga pagbati:

'Gidala ko sa Diyos ngadto sa imong balaan nga langob, nga klarong nagpasabot nga ako kinahanglan maluwas pinaagi kanimo. Buhaton ko bisan unsa ang imong sugo kanako.'

Unya, gipuy-an siya nga may gugma sa Kagalang-galang Anthony ug, pagkahuman siya pagpanalangin, gisalig siya sa pag-atiman sa maalamon nga pari, si Blessed Nikon, nga sa dili madugay gipahimoan og tonsura

ang batan-on nga lalaki isip usa ka monghe. Gipahimoan og tonsura si Teodosio sa edad nga 23, dili madugay pagkahuman sa kamatayon sa debotong Prinsipe sa Kyiv, si Yaroslav Vladimirovich[3377] .

Pagkahuman niya sa pagpanumpa sa balaan nga mga panata sa monastiko, ang Kagalang-galang Teodosio tibuok kasingkasing mitugyan sa pag-alagad sa Dios ug masigasig niyang gipatuman ang kabubut-on sa iyang espirituhanong amahan, si Anthony. Masigasig niyang gihimo ang dagkong mga buluhaton sa monastiko, isip usa ka asketa nga midawat sa yugo ni Cristo. Gipildi niya ang katul-on, magpabilin siyang mata tibuok gabii, naghimaya sa Dios; samtang sa adlaw, iyang gipakaubos ang unod pinaagi sa pag-agil ug pagpuasa, nagbuhat siya og nagkalain-laing bug-at nga mga buluhaton. Ang ingon nga pagkamaayo, pagpaubos, kusog ug kugi sa batan-on nakapukaw sa pagdayeg bisan pa sa Kagalang-galang Anthony ug sa Bulahan nga Nikon; sa dihang ilang nasaksihan ang matarong nga kinabuhi ni Teodosio, pareho silang naghimaya sa Dios tungod niini.

Samtang ang inahan ni Teodosio, nga napakyas sa pagpangita sa iyang anak sa iyang lungsod ug sa kasikbit nga mga lugar, nagahilak na kaniya nga daw patay na. Paglabay sa taas nga panahon, nahibaloan ra niya ang pagtuli sa ulo sa iyang anak sa Kyiv, sa langob sa Banal nga Antonio. Miduaw siya niining maong tigulang ug nangayo kaniya nga mogawas sa langob aron siya makita. Sa dihang migawas na ang tigulang aron makigkita kaniya, mituyok siya kaniya nga nagahilak uban sa mapinanggaong hangyo nga ipakita kaniya ang iyang anak. Pagkadungog sa hangyo sa iyang inahan gikan sa tigulang, ang batan-on nabalaka kaayo, kay nabati niya nga dili gyud niya siya matago; apan, sa pagtagad sa mga tambag ni Anthony, migawas siya gikan sa langob aron makigkita sa iyang inahan. Sa pagkakita niya sa iyang anak nga usa ka monghe, nga ang nawong payat tungod sa dagkong mga buhat ug paningkamot, mihulog ang inahan sa iyang dughan ug, samtang nagahilak sa kasubo, miingon kaniya:

'Paw-a sa akong balay, anak ko, ug buhata ang imong gusto, bisan unsa ang imong ikitilaw nga makapahimulos sa kaluwasan sa imong kalag. Sa diha nga mamatay ako, itugyan nimo ang akong lawas sa yuta, ug unya mobalik ka dinhi sa langob. Kay dili ko mabuhi kung wala ka.'

Mitubag kaniya ang bulahan nga batan-on:

'Pabilin dinhi, inahan, sa Kyiv, ug magbisti og habol sa usa ka kumbento; unya makaanhi ka ug makakita kanako panagsa. Sa ingon niini, masiguro nimo ang imong kaugalingong kaluwasan ug mahimong takus nga makakita sa Dios sa walay katapusang kinabuhi.'

Apan ang iyang inahan wala gani maminaw sa iyang anak. Unya ang bulahan, pagbalik niya sa langob, misugod sa mainitong pag-ampo sa Dios alang sa kaluwasan sa kalag sa iyang inahan. Ug nadungog sa Dios ang pag-ampo sa Iyang alagad. Paglabay sa pipila ka adlaw, miadto kaniya ang iyang inahan ug miingon:

'Anak ko, mosunod ko sa imong tambag ug dili na gyud ko mobalik sa balay. Human ko magpanapton sumala sa kabubut-on sa Dios, sa usa ka kumbento na ko magpuyo hangtod sa katapusan sa akong mga adlaw, kay nasabtan na nako, sama sa imong gisulti kanako, nga kining kalibutan nga malabay wala'y pulos.'

Pagkahibalo niini, ang bulahan nalipay sa iyang kasingkasing ug gisultihan niya si Reverend Anthony sa tinguha sa iyang inahan. Ang ulahi naghimaya sa Dios tungod kay gidani Niya ang kasingkasing sa iyang inahan paingon sa dalan sa kamatuoran ug, pagawas gikan sa langob, gitudloan niya siya og dugay gamit ang mga pulong nga makaluwas sa kalag; ug unya gidala niya siya sa kombento ni San Nicolas, diin siya naghimo sa iyang mga panata. Pagkahuman sa pipila ka tuig nga matinud-anon nga pagpuyo didto, ang inahan ni Teodosio malinawon nga namatay aron makig-uban sa Dios.

Sa katapusan, pagbiya niya sa tanang kabalaka sa kalibutan human sa tonsura sa iyang inahan, si Beato Teodosio, kauban ni Banal Antoniyo ug ni Beato Nikon, mas nagpaningkamot pa gayud sa mga buluhaton sa monastiko. Sa sulod sa komunidad sa mga tigulang, dali nga gipakita ni Teodosio ang iyang gahum sa pagdaog sa dautang mga espiritu, nga iyang gipalayas pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo. Ang Dios mismo ang mitabang kanila niini, nga miingon: *'Kay diin adunay duha o tulo nga nagtigum sa akong ngalan, didto ako sa ilang taliwala'* (Mateo 18:20).

Sa dihang kinahanglan nang mobiya ni Banal nga Nikon sa monasteryo aron magbuhat og mas hugot nga pagka-asketa sa lain nga lugar, si Banal nga Teodosio, sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa hangyo sa Balaan nga Antonio, giordinar nga pari[3378] . Pagdawat niya niining katungdanan, naningkamot siya nga ipahigayon ang

[3377] Niadtong 1055–1056 kini. Si Yaroslav I Vladimirovich naghari gikan sa 1019 hangtod sa 1054.

Balaang Liturgiya adlaw-adlaw uban sa dakong pag-amping. Pagkahuman sa ordinasyon ni Teodosio, gipundok ni Banal Antonio ang napulo'g duha ka monghe gikan sa komunidad sa langob ug gitudlo niya si Bulahan Barlaam nga ilang abbot, samtang siya mismo mibiya sa lugar ug miadto aron magpraktis og ascesis sa lain nga langob nga iyang gibutho. Unya ang atong respetado ug debotong Amahan Theodosius, nga karon gipasidunggan sa pagka-pari, nga nagpabilin sa langob ni Anthony kauban ang Bulahan nga Abad Barlaam, naghiusa sa pagtukod og gamay nga simbahan ibabaw sa langob alang sa Dako nga Balaang Inahan sa Dios, nga gituyo alang sa panag-amgo nga pag-ampo sa mga magsoon.

Si Santo Teodosio milabaw sa tanan niadtong panahona tungod sa iyang dagkong mga buhat sa pagka-asketa: pagpuasa, kusog, pagpangabudlay, ug labi na gayud, pagpaubos ug pagsunod. Gitabangan niya ang mga igsoon: usahay sa pagbitbit og tubig, usahay sa pagpangkuha og kahoy sa lasang, ug usahay sa pagbuhat sa gabii sa mga buluhaton nga gihatag sa ubang monghe; labaw pa, kanunay siyang nagbantay sa tibuok gabii, nagbarog sa pag-ampo. Usahay sa gabii sa ting-init mosaka siya sa tumoy sa langob ug, ipahimutang ang iyang lawas hangtod sa hawak, ipahimutang ang iyang kaugalingon sa kagat sa dili masukod nga mga langaw ug lamok. Sa ingon ana nga mga panahon, maggiling siya og lana gamit ang iyang mga kamot samtang nag-awit og mga bersikulo gikan sa Salmo. Tungod sa daghang mga tusok ug kagat sa mga insekto, mabahiran og dugo ang tibuok niyang lawas, apan magpabilin siyang walay lihok, dili molihok gikan sa iyang puwesto hangtod matunog ang tawag para sa Matins. Siya usab ang una nga moabot sa simbahan ug, sa pag-okupar sa iyang puwesto, matinud-anon niyang pagahimoon ang mga liturhikal nga pag-ampo nga wala magtugot sa iyang kaugalingon nga madisturbo sa walay pulos nga mga hunahuna. Ug mobiya siya sa simbahan pagkahuman sa tanan. Sa pagkakita niini tanan, ang tanan nangahibulong sa iyang pagka-mapainubsanon ug pagkamapailubon ug giatiman siya uban sa gugma, sama sa usa ka amahan.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang Bulahan nga si Barlaam, ang pangulo sa mga monghe nga nagpuyo sa langob, gitudlo ni Prinsipe Izyaslav[3379] isip abá sa Monasteryo ni San Demetrio nga Dakong Martir. Unya, sa hangyo sa tanang igsoon, gitawag ni Banal nga Anthony si San Teodosio ug gipanalanginan siya aron mag-alagad isip abá sa napulo'g duha ka igsoon nga nagpuyo niadto sa Monasteryo sa Pechersk. Kining dayegon nga abá, ang atong Banal nga Amahan Teodosio, wala mausab ang iyang mapainubsanon nga paagi sa kinabuhi bisan pa sa maong hataas nga katungdanan ug nagpadayon sa istriktong pagbantay sa iyang kaugalingong pamatasan, *'nga nagpakita sa panig-ingnan sa maayong buhat'* (Tito 2:7); siya ang una nga mibuhat sa iyang mga katungdanan, miabot sa simbahan sa wala pa ang uban alang sa banal nga pag-alagad, ug siya ang katapusan nga mibiya. Pinaagi sa maka-Diyos nga mga pag-ampo niining matarong nga tawo, ang Monasteryo sa Pechersk misugod sa pag-uswag ug pag-abondar sukad niadto. Busa natuman ang gisulti sa Balaang Kasulatan: *'Ang mga matarong mosidlak sama sa kahoy nga palma; motubo sila og kataas sama sa sedro sa Libano'* (Salmo 91:13). Ug sa tinuod, sama sa usa ka liso nga pinaagi sa grasya sa Dios makapamunga og gatus ka pilo sa maayong yuta, mao usab si Santo Teodosio nagpadaghan sa gidaghanon sa mga igsoon nga nagpuyo sa langob. Hinay-hinay, iyang gipundok ang usa ka komunidad nga usa ka gatos ka mga igsoon sa iyang monasteryo, nga ang ilang kinabuhi namulak sa matinahuron nga pamatasan; daghan sa mga igsoon ang nagbunga og *'angay nga bunga sa paghinulsol'* (cf. Mat. 3:8).

Tungod sa dakong pagdagsa sa gidaghanon sa mga igsoon, ang langob nahimong masipit kaayo, nga nakababag sa mga monghe sa pagpuyo sa kinabuhi sa kahilom uban sa gikinahanglan nga kaigsoonan; ingon usab, ang simbahan nahimong gamay kaayo para sa panag-amumong pag-ampo. Busa, gipili sa Kagalang-galang Teodosio ang usa ka matahum nga dapit nga dili kaayo layo sa langob, igo ka lapad aron pagtukod sa mga bungbong sa monasteryo, ug nagpasiya siya nga magtukod didto og monasteryo. Sa panalangin sa Banal nga si Antonio, iyang gihangyo kining dapita gikan sa Kristohanong Prinsipe Izyaslav ug unya, sa tabang sa Dios, dali ra niyang natukod didto ang usa ka halapad nga simbahan nga kahoy alang sa pagpasidungog sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Gitukod niya didto ang mga bungbong sa monasteryo ug, pagkahuman nakahimo og igo nga gidaghanon sa mga selda, mibalhin uban sa mga igsoon ngadto sa bag-ong monasteryo.

[3378] Niadtong 1056–1057.

[3379] Si Izyaslav I Yaroslavich naghari gikan sa 1054 hangtod 1073, unya usab gikan sa 1076 hangtod 1078.

Ang Balaan nga si Efrem kaniadto mibisita niining monasteryo; pinaagi kaniya gidala sa Dios si Teodosio aron hingpit nga mailhan ang Studite nga Lagda sa kinabuhi sa monastiko[3380] . Pagdawat niya gikan kang Efrem sa kompleto nga kopya sa Lagda sa Balaang Monasteryo sa nga Studite, gisugdan ni Teodosio ang pagsunod niini sa tanang aspeto, lakip na sa mga kalihokan sa iyang kaugalingong monasteryo. Sunod, ang tanang ubang mga monasteryo sa Rusya midawat niini nga Lagda, sumala sa ehemplo sa karaang Monasteryo sa Kiev Caves.

Ang Mapinanggaon nga Teodosio matinud-anon nga nagtudlo sa iyang mga tinun-an, nagdasig kanila sa tinuod nga paghinulsol. Kining mapinanggaon nga magtutudlo adunay batasan nga maglibot sa mga selda sa mga igsoon matag gabii; pinaagi niini, nahibalo siya sa paagi sa ilang kinabuhi ug nasuta ang lebel sa kadasig sa tagsa-tagsa sa ilang mga paningkamot sa pag-ascetismo. Nalipay siya ug gidayeg ang Dios sa dihang, samtang naglibot-libot siya, nakadungog siya og usa ka monghe nga nag-ampo; apan matag higayon nga, human sa pag-ampo sa gabii, makadungog siya og duha o tulo ka monghe nga nagtigom sa usa ka selda aron mag-istorya, ipahibalo ni Teodosio ang iyang presensya pinaagi sa pagkatok sa pultahan ug, uban sa mabug-at nga kasingkasing, molakaw siya. Sa sunod adlaw, iyang tawgon ang mga nakasala ug, nga wala sila direkta nga gisaway, mogamit siya og mga panultihon aron sila madala sa paghinulsol. Ang malumo nga igsoon, sa diha-diha dayon nakamatngon sa iyang sala, mangayo og pasaylo; apan ang mapig-ot sa kasingkasing, nagtuo nga ang abbot nagasulti og parabula bahin sa lain nga tawo ug dili bahin kaniya, dili mosugid sa iyang pagkamakasasala hangtud ang Reverendo, nga wala siya direkta nga gisaway, nagpataw og penitensya sa nakasala. Busa gitudloan ni Teodosio ang mga igsoon sa pag-ampo nga matinud-anon sa Diyos, nga dili na mag-istoryahanay human sa pag-ampo sa gabii, ug labi na gayud nga dili molakaw gikan sa selda paingon sa selda aron mag-istorya; gitudloan niya ang matag-usa sa pag-ampo sa ilang kaugalingong selda, ug samtang nagbuhat og pisikal nga trabaho, kanunay nga basahon sa tingog ang mga Salmo ni David. Sa iyang kinabuhi, ang mga monghe daw pinaagi sa ilang mga buhat, pantay sa mga Anghel sa Dios, ug ang Monasteryo sa Pechersk daw usa ka langitnong puloy-anan. Sa tinuod, sa iyang monasteryo, ang atong bililhon nga amahan nga si Teodosio misidlak sa kahayag sa mga maayong buhat, sama sa usa ka dakong langitnong suga. Tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, si Teodosio gipadayeg sa Dios sa atubangan sa mga tawo samtang buhi pa, nga gisidlak sa usa ka makita nga kahayag. Nahitabo kini sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa usa ka ngitngit nga gabii, si Sofronius, ang abad sa Monasteryo ni San Miguel Arkanghel, nagpauli na sa iyang puy-anan, nga naglabay sa monasteryo ni Teodosio. Kalit lang, usa ka katingalahang kahayag ang mitungha sa atubangan sa iyang mga mata, nga nagdan-ag ibabaw sa monasteryo sa matarong nga tawo. Natingala sa talagsaong panan-awon, gidayeg ni Sophronius ang Dios, nga miingon: 'Unsa ka dako sa Imong kaluoy, O Ginoo! Gihatagan Nimo ang mga tawo dinhi og suga sa pagkatawo ni Theodosius, ug ginahanaw niya ang monasteryo sa iyang kahayag.'

Daghang higayon nga nakamatikod usab ang uban sa susamang mga panghitabo, ug samtang gisgutan kini sa mga tawo, nakaabot ang balita niini sa prinsipe ug sa iyang mga boyar. Kining mga kahayag usa ka pagbalik sa kahayag sa matarong nga kinabuhi sa balaang tigulang. Mao kini ang paagi sa tanan sa pagpatin-aw sa maong panghitabo sa ilang kaugalingon.

Ang Banal nga si Teodosio gihigugma kaayo sa Kristohanong Prinsipe Izyaslav, nga misaka sa trono sa pagka-prinsipe sa Kyiv pagkahuman sa iyang amahan, si Yaroslav. Kanunay nga miadto si Izyaslav sa maalam nga amahan aron malingaw sa iyang pakighinabi nga giinspirar sa Diyos. Angay hinumduman nga ang atong bililhon nga amahan nga si Teodosio naghatag og hugot nga sugo sa tigbantay sa ganghaan: nga dili ablihan ang mga ganghaan o pasudlon bisan kinsa sa monasteryo tali sa Banal nga Liturhiya ug Vespers. Pinaagi niini, gusto niya nga hatagan ang mga kaigsuonan og kahigayunan nga magpahulay sa adlaw sa wala pa ang ilang taas nga pag-ampo sa gabii ug pag-awit sa buntag. Usa ka adlaw niining mga oras, miabot si Prinsipe Izyaslav nga mahigugmaon sa Diyos sakay sa kabayo, kauban ang usa ka batan-ong pahin (hangtod niadto, wala pa gyud mosakay ang prinsipe paingon sa monasteryo). Pagkalingkawas sa kabayo, miduol si Izyaslav sa ganghaan ug

[3380] Miadto si Santo Efrem sa Constantinople, diin iyang gikopya ang Lagda sa Monasteryo sa Studion. Kining mga lagda gihimo ni Banal Teodoro nga Studita, abá sa Studite Monasteryo sa Constantinople, sa sinugdanan sa ika-9 nga siglo. Sa pagkahuman sa ika-9 nga siglo, gidawat kini sa Simbahang Ruso ug nagpabilin nga gigamit didto hangtod sa tunga-tunga sa ika-14 nga siglo, sa dihang nagsugod na kini og ilisan sa mga lagda sa Jerusalem (kini nga lagda gipaila ni Banal Savvas sa mga monasteryo sa Palestina sa ika-6 nga siglo – ang pista ni San Savvas gisaulog kada 5 sa Disyembre) komunal nga mga lagda sa kinabuhi sa monghe nga gihimo ni San Basilio ang Dako. Ang pista ni San Efren gisaulog sa Simbahan kada 28 sa Enero

mituktok, ug gisugo ang bantay-ganghaan nga ablihan kini. Gipasabot sa bantay sa ganghaan kaniya nga, sumala sa sugo sa abad, dili pagabuksan ang mga ganghaan para sa bisan kinsa hangtod moabot ang Vespers. Unya ang prinsipe, nga gustong ipahibalo sa bantay sa ganghaan kinsa siya, miingon:

'Ako ni; ablihi ang ganghaan para lang kanako.'

Ang bantay sa ganghaan, apan wala mailhi nga nakig-istorya siya sa usa ka prinsipe, mitubag:

'Gisultihan tika: gisugo sa abá nga dili pagabuksan ang ganghaan bisan kinsa, bisan pa gani ang prinsipe mismo kon moanha siya. Busa, kon gusto nimo, hulat lang gamay hangtod sa Vespers.'

'Ako ang prinsipe,' miingon ni Izyaslav, 'dili ba nimo ablihan ang ganghaan para nako?'

Ang bantay-pultahan, nga miyuko aron tan-awon sa ilawom sa ganghaan, gisiguro nga mao gyud siya ang prinsipe, apan wala gihapon magbukas sa ganghaan; imbis, miadto siya aron ipahibalo kini sa Reverendo. Napugos ang prinsipe sa paghulat nga mapailubon sa kilid sa ganghaan. Unya migawas ang Reverendo ug, sa pagkakita niya sa prinsipe, miyuko siya kaniya. Unya miingon ang prinsipe kang Santo Teodosio:

'Unsa ka istrikto, Amahan, ang imong sugo: ingon ang monghe nga gisugo nimo nga bisan ang prinsipe mismo dili pasudlon.'

Mitubag ang Balaang Amahan:

'Ingon ani kini, mahigalaong ginoo, aron makapahulay gamay ang mga igsoon sa udto sa wala pa ang gabii nga paningkamot sa pag-ampo. Apan ang imong angayng dayegon nga debosyon sa among Labing Balaang Ginoo, ang Inahan sa Dios, maayo ug makaluwas sa imong kalag; ug dako kaayo among kalipay sa imong pag-anhi kanamo.'

Unya misulod sila sa simbahan; didto, pagkahuman sa pag-ampo nga gibasa sa Reverendo nga Amahan, ang prinsipe nga mahigugmaon kang Kristo nakasinati og pakighinabi nga makapabuhi sa kalag uban ni Santo Teodosio. Pagkahuman, mibalik ang prinsipe sa iyang panimalay, nga nakadawat og daghang kaayohan, ug nagpasalamat sa Dios. Sukad niadtong adlawa, mas midako pa ang pagkamapinangga ni Izyaslav sa santo ug, sa dihang nakita niya nga sama siya sa karaang mga balaan nga amahan, misugod siya sa pagsunod sa iyang tambag sa tanang butang.

Bisan pa sa pagtahod kaniya sa prinsipe ug sa mga maharlika, ang atong Banal nga Amahan Theodosius wala gyud magpasigarbo bisan gamay; apan sa tinuod, sama sa usa ka bitoon nga nagdan-ag sa kangitngit, siya, nga nagsul-ob sa mas dako pa nga pagpaubos, nagpaningkamot pa gayud, nagtudlo sa iyang mga tinun-an dili lamang pinaagi sa pulong kondili usab pinaagi sa ehemplo. Bisan pa sa iyang ranggo isip abá, si Santo Teodosio kanunay nga mibisita sa panaderya ug nagtrabaho didto uban sa mga panadero, nagmasa sa harina ug naghulma sa mga tinapay. Ang among Higpit nga Amahan wala itago ang gasa sa pisikal nga kusog nga gihatag kaniya sa Diyos, apan, kanunay nga malipayon sa espiritu, gidasig niya ang uban pinaagi sa iyang kusog, ug gihangyo sila nga dili gayud mohina ang ilang kadasig sa ilang trabaho.

Sa usa ka higayon, sa gabii sa pag-abot sa Pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, miadto si Theodore, ang tig-atiman sa panimalay, sa Balaang Amahan ug miingon nga kulang na ang tubig sa kusina, ug wala'y lain nga makakuha niini. Unya mibangon ang Balaang Amahan ug dayon siya mismo ang nangadto sa balon aron manguha og tubig. Usa sa mga igsoon, pagkakita sa abad nga nagbuhat niini nga buluhaton, dali dayon siyang miadto sa uban pang mga monghe aron isulti kini kanila, ug sila mitigum nga dali kaayo ug nagdala og sobra pa sa igong tubig.

Aduna pay lain nga susamang panghitabo. Sa usa ka higayon, wala sila makapreparar og igo nga kahoy para sa pagluto; ang tagdumala sa panimalay mibalik pag-adto sa Ginoong Amahan ug miingon:

'Amahan, palihug sugoa ang usa sa mga igsoon nga dili busy nga moadto ug mag-andam sa gikinahanglan nga kahoy.'

'Dili ko busy; ako na mismo ang moadto,' tubag sa Balaang Amahan.

Nahitabo kini nga panag-istorya sa paniudto. Ang Ginoo nga Pinanalanginan, mikuha og lagari, miadto ug nagsugod sa pag-utol sa kahoy Siya mismo, samtang gisugo ang uban pang mga igsoon nga moadto ug mokaon na sa paniudto. Pagkahuman sa paniudto, sa dihang mibiya sila sa refectory, nakita sa mga monghe ang ilang abbot nga nagtrabaho. Tungod sa ilang kaulaw sa iyang pagka-mapainubuson, gikuha sa mga monghe mismo ang ilang mga palakol ug nag-andam og igong kahoy-pangluto nga molungtad sulod sa pipila ka adlaw.

Sa pagbalik ni Banal nga Nikon[3381] , nga siya ang nagputol sa buhok sa Balaan, gikan sa iyang pagpanaw sa pag-awit sa Kiev-Pechersk Lavra, gipakita ni Balaan Teodosio kaniya ang tanang timailhan sa pagtahud sama sa usa ka amahan, bisan pa siya mismo ang naggunit sa katungdanan nga abbot niadto. Ug sa dihang napakyas si Banal nga Nikon sa hilo para sa paghigot sa mga libro (mao kini ang iyang pagpanarbaho), si Teodosio ang naghimo og hilo para kaniya. Mao kana ang pagka-mapainubsanon ug pagka-yano niining tawo nga giinspirar sa Diyos sa iyang nagkalain-laing mga buhat ug paningkamot. Ang sinina sa abbot yano ug mapainubsanon usab: sa iyang lawas nagsul-ob siya og usa ka sinina nga hinimo sa magros nga buhok, ug sa ibabaw niini usa pa ka labi nang daan; gisul-ob niya kini aron dili makita sa mga tawo ang masakit nga sinina sa ilawom.

Sa usa ka higayon, ang reverendo mibyahe aron sa usa ka buluhaton ngadto sa Kristohanong Prinsipe Izyaslav; apan tungod kay ang prinsipe layo sa siyudad niadtong panahona, kinahanglan maghulat si Teodosio didto hangtod sa gabii. Sa dihang nagsugod na siya sa pag-andam nga mobalik sa balay, gisugo sa Kristohanong Prinsipe nga ibalik siya sa monasteryo pinaagi sa iyang karwahe. Sa dalan, ang batan-ong lalaki nga nagmaneho sa karwahe, pagkakita sa gisi-gisi nga sinina sa reverendo ug nagtuo nga dili siya ang abat kondili usa lang ka yano nga monghe, miingon kaniya:

'Monghe, mosaka ka sa kabayo, ug ako na lang ang mosakay sa karwahe.'

Ang reverendo dayon ug mapainubsanon nga mibaba sa karwahe, gihatag ang iyang puwesto sa batan-on, samtang siya mismo naglakaw sa kilid o, sa dihang gikapoy na, misakay sa kabayo. Ingon ana sila nagbiyahe sa tibuok gabii. Sa pagsubang sa adlaw, nagsugod sila og masugat sa mga maharlika nga nagbiyahe aron makigkita sa prinsipe. Ang prinsipe, sa pag-ila sa reverendo, mibaba sa kabayo ug mitungo pag-ubos kaniya. Unya ang reverendo mituyok sa batan-on ug miingon:

'Adlaw na; buhian ang karwahe ug sakay sa imong kaugalingong kabayo.'

Ang batang lalaki, sa dihang nakita niya nga ang mga maharlika nagluhod sa Reverendo, nahadlok ug, pagpaubos gikan sa karwahe, misakay sa iyang kabayo. Samtang ang mga ilang naatubang nagsugod sa pag-abi-abi sa Reverendo nga mas kanunay pagkahuman siya mibalik sa karwahe. Kini nakapahimo sa batang lalaki nga kauban niya sa pagbiyahe nga mas nabulabog pa gayud.

Sa pag-abot nila sa monasteryo sa ingon ani nga paagi, ang tibuok komunidad migawas aron sugaton ang Reverendo nga Amahan ug gisalubong siya pinaagi sa pagyuko sa atubangan. Ang batang lalaki napuno sa labi pang kahadlok, naghunahuna kinsa kaha kini nga tawo nga ginasimba sa tanan. Apan gidukdok siya sa kamot sa Reverendo nga Amahan, gidala sa refektoryo ug gisugo nga hatagan siya og pagkaon ug ilimnon , unya gipadala siya sa iyang dalan uban sa mga gasa. Ang maong hitabo nahibal-an sa tanan pinaagi sa batang lalaki mismo, samtang ang Reverendo nga Amahan wala mag-ingon bisan kinsa bahin niini, kay kanunay niya nga gitudlo ang iyang mga igsoon nga dili magpasigarbo sa bisan unsa, kondili magpabilin nga mapainubuson ug ibutang ang ilang kaugalingon ubos sa tanan.

Mao kana ang pagpaubos nga gitudlo sa Banal nga Amahan sa iyang mga igsoon. Lakip sa uban, gitudloan niya sila nga mangayo sa panalangin sa ilang tigulang sa sinugdanan sa matag buhat, nga naghunahuna sa mga pulong sa Kasulatan: *'Ang magtanum nga daghan, mag-ani usab nga daghan'* (2 Cor. 9:6). Gipakita niya sa buhat ang kamatuoran niining maong panultihon. Naandan niya nga kon ang mga matinud-anong tawo moanha kaniya sa ilang panahon sa panginahanglan, ang Reverendo nga Amahan, human sa paghatag og banal nga pagtulon-an, magahatag kanila og pan ug init nga pagkaon gikan sa bodega sa monasteryo. Sa usa ka higayon, ang prinsipe mismo, pagkahilamdan niya ang pagkaon sa monasteryo, miingon sa Reverendo nga Amahan:

'Nasayud ka, Amahan, nga ang akong palasyo napuno sa tanang bahandi sa kalibutan, apan wala pa gyud ko makatilaw ug bisan unsang pagkaon nga ingon ka-tam-is niini. Ang akong mga sulugoon, bisan pa man mag-andam sila ug nagkalain-laing mahal nga putahe, dili nila kini mapalami sama niini. Palihug, Amahan, sultihi ako ngano nga ingon ana ka-tam-is ang inyong pagkaon?'

Mitubag ang Balaan nga si Teodosio:

'Kung, akong maayong ginoo, gusto nimong mahibal-an nganong ingon ani kini, paminawa – isulti ko kanimo: sa dihang magtigom ang among kapatiran aron magluto og init nga pagkaon o maghurno og pan, mosunod sila niining han-aya: una sa tanan, ang usa ka monghe moadto sa abá ug madawat ang iyang panalangin;

[3381] Ang Banal nga si Nikon mibulag paingon sa habagatan sa Rusya, sa Tmutarakan.

unya, human siya mokurug-luhod tulo ka beses sa yuta atubangan sa balaang halaran, siya mosindih ug kandila gikan sa halaran ug gamiton kini nga kalayo aron pasigaon ang kalayo sa kusina ug panaderya. Ug sa dihang panahon na sa pagbubo ug tubig sa kaldero, ang monghe moingon sa mas tigulang nga monghe: 'Panalangini ako, Amahan.' Motubag ang tigulang: 'Hinaut nga panalanginan ka sa Dios, igsoon.' Ang matag buluhaton busa magsugod sa usa ka panalangin sa among komunidad, mao nga lami kaayo among pagkaon. Sa bahin sa inyong mga sulugoon, nagtuo ko nga nagtrabaho sila samtang nag-away, nagreklamo ug nagpanamastamas sa usag usa, tingali kanunay pa gani silang gibugbog sa ilang mga nakahigot. Mao nga ang ilang trabaho, nga gihimo nga dili walay sala, dili usa ka tinubdan sa kalipay.

Pagkadungog niini, miingon ang prinsipe:

'Tinuod gayud, Amahan, sama sa inyong giingon.'

Sa matag higayon nga madungog sa Reverendo nga Amahan nga adunay pagkaon nga giandam nga walay panalangin sa nakatigulang ug supak sa mga lagda sa monastiryo, iyang tawgon kana nga pagkaon nga 'pagkaon sa kaaway' ug dili niya tugotan ang iyang gipanalanginan nga kawan nga matilawan kini; iyang sugoon nga ilabay sa tubig o sa kalayo ang pagkaon nga giandam sa ingon ani nga paagi. Mao kini gayud ang nahitabo sa dihang ang Ginoong Amahan ug ang mga igsoon nag-andam sa pagbiyahe aron sa pagsaulog sa pista ni San Demetrio, ang Dakong Martir, sa usa ka silingang monasteryo nga ginganlan sa maong balaan. Niadtong adlawa, pipila ka mga debotong tawo ang nagpadala og pipila ka lamian kaayo nga tinapay ngadto sa monasteryo. Gisugo ni Teodosio ang celerero nga isilbi kini niadtong adlawa mismo sa panihapon para sa nahibilin nga mga igsoon. Apan ang tagdumala wala motuman sa iyang sugo, nga naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Sa dihang magtigom na ang tanang mga igsoon ugma, akong isilbi kining pan sa panihapon; karon, pabura ang nahabilin nga mga monghe sa kasagarang pan sa monasteryo.'

Ug mao gyud kini ang iyang gibuhat. Pagkasunod adlaw, mibalik ang abad sa monasteryo uban sa mga igsoon sa takdang oras para sa panihapon. Sa taliwala sa panihapon, sa dihang nakamatikod ang halangdon nga mao gayud ang mga tinapay nga gipadala isip regalo ang gisilbi, gitawag niya ang tagdumala sa pantrahan ug gipangutana siya:

'Asa gikan ning pan?'

Mitubag ang tagdumala:

'Kining pan gidala gahapon, apan wala nako kini giserbe niadtong adlawa kay pipila ra ka mga igsoon ang naa sa paniudto; nagtuo ko nga mas maayo nga ihatag ang lami nga pan sa tibuok komunidad inigkatigum na sila tanan.'

Unya miingon kaniya ang Pari:

'Mas maayo unta nga wala ka nagproblema sa umaabot nga adlaw, kundili gibuhat nimo ang akong gisugo. Kay ang Ginoo, nga kanunay mag-atiman kanato, maghatag unta kanato sa tanan natong gikinahanglan karon, ug labaw pa gani.'

Gisugo niya dayon nga tipuon sa usa ka basket ang mga hiwa nga tinapay ug ilabay kini sa suba, ug gipahamtang niya ang penitensya sa steward tungod sa pagsuway sa iyang sugo. Ingon usab ana ang iyang gibuhat sa ubang monghe matag sila mosupak sa ilang mga nakahataas sa bisan unsang butang.

Sa pagkahibalo nga wala pa hingpit nga biyaan sa mga monghe ang ilang kabalaka para sa ugma ug ang pagpangita og materyal nga mga butang (nga supak sa ilang mga panata sa pagka-monghe), gitudloan sa Kagalang-galang Theodosius ang iyang mga igsoon sa pagpraktis sa hiyas sa dili pagtipon og bahandi. Miingon siya nga ang mga monghe kinahanglan manggaranon sa ilang kaugalingon pinaagi sa pagtuo ug paglaum sa Diyos, imbis nga mangita og mga butang nga madunot. Kanunay siyang maglibot sa mga selda ug kon makakita siya og bisan kinsa nga adunay sobra nga butang nga dili gitugotan sa lagda— —bisan pagkaon, sinina o unsa pa man, kuhaon niya kini ug ilabay sa pugon, ingon usa ka butang nga gikan sa yawa ug supak sa lagda sa monasteryo. Gidasig sa Reverendo nga Amahan ang mga igsoon sa pagkamapainubsanon sa pagpanag-iya sa ingon niini nga paagi:

'Dili husto para kanato, mga monghe nga misalikway sa tanang butang sa kalibutan, nga magtipig og walay pulos nga mga butang sa atong mga selda. Unsaon man nato paghalad og putli nga pag-ampo sa Dios kon magtipig kita og mga bahandi nga madunot sa atong mga selda! Kay nadungog na ninyo ang mga pulong sa Ginoo: *"Diin ang imong bahandi, didto usab ang imong kasingkasing"* (Mat. 6:21). Ug usab: *'Ikaw buang! Niining gabii pa lang*

kuhaon na ang imong kalag; kinsa kaha ang makapanunod sa mga butang nga imong gitagana?' (Lucas 12:20). Busa, mga igsoon,' miingon siya, 'magkontento kita sa gitudlo nga sinina ug sa pagkaon nga gihatag sa refektoryo; dili angay nga adunay kita bisan unsang ingon ana sa atong mga selda. Busa, uban sa atong tibuok kadasig ug gikan sa kalawom sa atong kasingkasing, maghalad kita og putli nga pag-ampo sa Dios.

Busa si Santo Teodosio nagdasig sa mga igsoon uban sa dakong pagpaubos ug mga luha.

Ang Reverendo nga Amahan maloloy-on, malumo, dili dali masuko, ug nagpakabana sa tanan. Busa, matag higayon nga adunay usa sa iyang kawan nga dili kalibutanon nga maluya ang espiritu ug mobiya sa monasteryo, ang Ginoong Amahan, sa dakong kasubo ug kasakit sa kasingkasing tungod sa niadto, mag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, nga naghangyo Niya nga ibalik ang karnero nga nawala gikan sa iyang kawan. Mag-ampo siya sa ingon ani hangtod nga mobalik ang niadto.

Sa taliwala sa iyang mga kaigsuonan, adunay usa ka monghe nga ilado kaayo sa iyang kaparag-parag nga batasan. Kanunay siyang molayas gikan sa monasteryo, ug matag higayon nga mobalik siya, malipayon siyang dawaton pagbalik sa Reverendo nga Amahan, nga nag-ingon nga dili siya biyaan sa Diyos ug dili siya tugotan nga tapuson ang iyang kinabuhi gawas sa monasteryo: 'Bisan pa nga mobiya siya kanato balik-balik,' ingon sa Reverendo nga Amahan, 'sa among monasteryo gihapon matapos ang iyang kinabuhi.'

Ug uban sa luha sa iyang mga mata, nag-ampo siya sa Ginoo nga hatagan ang igsoon og pagkamapailubon. Sa usa ka higayon, kining igsoon wala sulod sa taas kaayo nga panahon, apan sa katapusan mibalik siya ug, sama sa naandan, misugod siya og hangyo sa Balaang Amahan nga dawaton siya pag-usab. Tinuod nga maloloy-on, gidawat pag-usab siya ni Teodosio uban sa kalipay ug gidawat pag-usab ang nawala nga karnero sa iyang kawan. Pagbalik niya human sa taas nga pagkawala, gidala sa igsoon ang usa ka gamay nga kantidad sa kuwarta nga iyang nakuha pinaagi sa iyang kaugalingong mga kamot (nagpanahi siya og sinina) ug gibutang kini sa atubangan sa Banal nga Amahan. Unya miingon ang Banal nga Amahan kaniya:

'Kung gusto ka nga mahimong hingpit, kuhaa kini ug itambog sa nagdilaab nga pugon, kay ang imong gidala usa ka buhat sa pagsuway.'

Siya, ingon usa ka tinuod nga naghinulsol, giputos kini tanan ug, sa sugo sa reverendo, gilabay kini sa pugon ug gisunog. Sukad niadto, ang igsoon nagpuyo sa monasteryo nga wala na molakaw, gigugol ang nahibilin niyang mga adlaw sa paghinulsol, ug didto, sama sa gipahayag sa reverendo, siya namatay sa kalinaw.

Si Banal Theodosius mapinanggaon kaayo sa mga kabus. Nagtukod siya og usa ka palibot duol sa monasteryo nga adunay simbahan nga gihalad kang San Esteban, ang Unang Martir, ug didto niya gipuy-an ang mga pulubi, ang mga buta, ang mga pilay, ug ang mga ketong, nga gihatagan niya og tanan nilang gikinahanglan gikan sa monasteryo. Usa ka ikapulo sa kita sa monasteryo gireserba alang niini nga katuyoan. Dugang pa, matag Sabado magpadala ang Reverendo nga Amahan og usa ka kariton nga puno sa pan ngadto sa mga nakabilanggo sa mga dungeon ug prisohan.

Ang atong Kagalang-galang nga Amahan Theodosius nagpakita og kalooy dili lamang sa mga kabus, kondili bisan sa mga nakadaut sa iyang monasteryo. Busa, sa usa ka higayon, ang mga tulisan nga miabot sa monasteryo aron mangawat nadakpan sa duol ug gidala sa atubangan sa abad. Sa dihang nakita niya silang nakagapos ug nalumos sa kasubo, mihilak ang Reverendo nga Amahan ug gisugo nga buhian sila. Pagkahuman niya silang gipakaon ug gipainom, giamgo niya sila nga ayaw pagdaot sa bisan kinsa, kondili kontento na lang sa bunga sa ilang kaugalingong paningkamot. Unya, pagkahuman niya silang gihatagan og igo nga kuwarta, gipahawa niya ang mga nanghinulsol nga tulisan sa kalinaw.

Ang Kagalang-galang Teodosio hugot nga naglaum nga ang Ginoo mismo ang magpanalipod sa tanan nga gikinahanglan sa mga monghe gikan sa mga tulisan. Nga kini nga paglaum dili walay pulos napamatud-an sa mosunod nga milagro.

Samtang nagkadaghan ang mga igsoon, gikinahanglan sa atong Kagalang-galang nga Amahan Theodosius nga palapdan ang monasteryo, kay kinahanglan nga magtukod og bag-ong mga selda. Kauban sa mga igsoon, misugod sa trabaho ang Kagalang-galang nga Amahan ug nagtukod og dako nga palibot. Busa, sa dihang guba na ang daang pader ug napabilin nga walay proteksyon ang monasteryo, miabot ang mga tulisan sa monasteryo sa usa ka ngitngit nga gabii ug nagsugod sa pag-ingon sa usag usa: 'Gitago sa mga monghe ang ilang mga butang sa mga kwarto sa simbahan; adto ta didto.'

Apan sa dihang miduol ang mga tulisan sa simbahan uban niining tuyo, nakadungog sila og pag-awit. Gituohan nila nga kini mao ang mga monghe nga nagtigum para sa pag-ampo sa gabii, busa ang mga tulisan nilayas paingon sa siksik nga kalasangan. Pagkahuman sa paglangan didto og pila ka gutlo, mibalik sila sa simbahan. Niining higayona usab, nadungog nila ang pag-awit ug nakita ang katingalahang kahayag sa sulod, samtang usa ka humot nga baho ang mibukal gikan sa simbahan. Tungod kay adunay mga anghel sulod sa simbahan nga naghimaya sa Dios. Ang mga tulisan, bisan pa, nagtuo nga ang komunidad sa mga monghe karon nagahimo sa serbisyo sa tungang gabii, mibakwit pag-usab. Naghukom sila nga maghulat pa og dugay aron, sa dihang makahawa na ang mga monghe, makasulod sila sa simbahan ug makawat ang tanan sulod niini. Sa ingon niini, miduol sila sa simbahan daghang higayon, ug sa matag higayon madungog nila ang pag-awit sa mga anghel.

Samtang nagkadool ang oras sa Matins, ang sexton, sumala sa iyang batasan, misugod sa pagtunog sa kampana. Pagkadungog nila sa kampana, ang mga tulisan nibalik sa lasang, nag-ingon sa usag usa: 'Unsaon nato? Sigurado nga nakakita ta og kalag sa simbahan. "Buhaton nato kini: sa dihang magtapok na ang mga monghe sa simbahan, pugngan nato ang ilang paggawas ug, pagkahuman nato silang patyon tanan, kuhaon nato ang ilang bahandi."

Pagkahuman nila paghulat nga nagtigom na ang tanang monghe, kauban ang ilang magtutudlo nga si Banal nga Theodosius, sa simbahan alang sa pag-ampo sa buntag, nidali ang mga tulisan paingon sa simbahan. Nagkadool na sila sa simbahan uban sa ilang dautang tuyo sa dihang kalit lang sila natandog sa usa ka makalilisang nga milagro: ang simbahan, nga adunay mga monghe sa sulod, misugod og-alsa ug mipundo sa hangin sa kataas nga dili nila maabot bisan pa sa usa ka pana. Nahadlok kaayo sila sa ilang nakita, ug, napuno sa dakong kahadlok ug kahingawa, mibalik sila sa ilang panimalay. Natingala sa milagro, nagsaad ang mga tulisan nga dili na sila mangawat pag-usab; ug ang ilang pangulo, kauban ang tulo sa iyang mga kauban, miadto kang Banal nga Theodosius, naghinulsol, ug nag-ikumpisal sa tanan niyang mga sala kaniya. Pagkahuman sa pagpaminaw kaniya, gidayeg sa Banal ang Dios, nga nagpanalipod dili lamang sa kabtangan sa simbahan kondili usab sa kinabuhi sa komunidad sa mga monghe. Gipahawa sila uban sa mga tambag sa abad nga makaluwas sa kinabuhi, ug nilakaw ang mga tulisan, nagdayeg ug nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan, si Teodosio.

Usa ka susamang milagro nahitabo pag-usab sa maong simbahan sa monasteryo atol sa pagka-abado sa Balaan nga si Teodosio. Tinuod gayud, kini nga simbahan gipanalipdan gikan sa langit mismo sa Dios, sama sa usa ka butang nga dili makita nga nagbitay sa hangin ilawom sa panalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Usa sa mga boyar sa Dios-higugmaong Prinsipe Izyaslav nahitabo sa usa ka gabii nga nagkabayo sa usa ka uma, mga napulo'g lima ka poprishch ang gilay-on gikan sa monasteryo sa Banal nga Theodosius. Kalit lang, nakakita siya og simbahan sa gilay-on, nga nakasuspenso sa hangin ilawom sa mga panganod. Napuno sa dakong kahadlok ang boyar tungod niining panan-awon; bisan pa niana, kauban ang iyang mga sulugoon, gipadagan dayon niya ang iyang kabayo aron masuta kung unsang klase nga simbahan kini. Sa dihang naduol na siya sa monasteryo sa Banal nga Teodosio, ang simbahan misugod, sa atubangan mismo sa iyang mga mata, og pag-anaog paingon sa yuta ug mihunong sulod sa mga pader sa monasteryo, sa husto nga lugar niini. Unya, ang boyar mibakod sa ganghaan ug, pagkasulod niya sa monasteryo, gisaysay niya ang iyang panan-awon sa Reverendo. Sukad niadto, ang boyar kanunay nang mibisita sa Reverendo ug malipayong namati sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos. Pagkahuman, kini nga boyar gipahinungod ang kadaghanan sa iyang bahandi alang sa pagmentinar sa monasteryo ug sa pagpanamkon sa simbahan, nga gipreserbar sa Diyos.

Sama sa makita sa mosunod nga insidente, milagrosong gipanalipdan sa Ginoo dili lang ang simbahan mismo, kondili usab ang kabtangan nga iya sa monasteryo sa Banal nga Teodosio.

Nahitabo nga ang pipila ka mga tawo kinahanglan magdala sa mga nadakpan nga tulisan ngadto sa huwes sa lungsod. Ang dalan misubay sa usa ka baryo nga sakop sa Monasteryo sa Pechersk. Samtang gidala ang mga gipusil nga tulisan paingon sa lungsod, usa kanila ang mitango padulong sa baryo ug miingon: 'Usa ka gabii miabot kami ning baryo, tuyo namo nga patyon ang mga tawo ug sakman ang tibuok monasteryo. Apan wala kami malampuson, kay pag-abot namo, nasuta namo nga ang baryo nahimutang sa ingon ka kataas nga lugar nga dili gyud kini duolon.'

Busa, gipanalipdan sa Dios nga Managanak ang kabtangan sa monasteryo, sa pagtagad sa mga pag-ampo sa matinahuron nga monghe nga nagsalig Kaniya. Si Teodosio adunay batasan nga maglibot sa monasteryo sa

gabii samtang nag-ampo, ug pinaagi sa iyang pag-ampo, sama sa lig-on nga pader, iyang gipanalipdan ang monasteryo ug ang tanan nga naa niini.

Sa panahon sa pagka-abá ni Banal Theodosius, ang Dios ug ang Labing Balaang Inahan sa Dios dili lang nagpanalipod sa monasteryo gikan sa mga tulisan, apan mitabang usab gikan sa kahitas-an aron kini mapahimutang. Usa sa mga boyar sa giingon nga Prinsipe Izyaslav, nga ginganlan og Sudislav Geievich—nga ang ngalan sa binyag mao si Clement—nagbuhat sa mosunod nga panata samtang siya mibiyahe paingon sa gubat uban sa iyang prinsipe: 'Kon itugot sa Dios nga makabalik ko nga luwas sa balay nga himsog, maghalad ko og duha ka hryvnia[3382] nga bulawan sa Simbahan ni San Teodosio sa Monasteryo sa Pechersk , ug magpabuhat ko og bulawanong korona para sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios'.

Daghang tawo ang nahulog niining gubat, apan napildi gihapon ang mga kaaway. Ang boyar, nga nakabalik nga wala'y samad gikan sa gubat, nakalimot sa iyang saad.

Paglabay sa pipila ka adlaw, natulog siya nga malinaw sa hapon sa iyang balay sa dihang kalit siyang nabanhaw sa usa ka makalilisang nga tingog nga nagtawag sa iyang ngalan:

– Clement!

Pagmata niya, nakita niya sa iyang atubangan ang usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gitipigan sa monasteryo sa Banal nga Teodosio, ug nakadungog siya og tingog nga gikan niini:

'Ngano, Clement, wala ba nimo gipresentar kanako ang imong gisaad? Gihinumduman tika karon niini; paningkamoti nga matuman ang imong saad.'

Sa diha nga nahuman pa lang sa tingog ang paglitok niining mga pulong, kalit nga nawala sa panan-aw sa boyar ang ikon. Nahadlok kaayo ang boyar sa panan-awon ug giandam niya ang kantidad sa bulawan nga iyang gisaaran; nagpagawa usab siya og bulawanong korona aron pagdayanday sa ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug dayon miadto sa monasteryo ug gihatag kini tanan kang Banal nga Theodosius.

Paglabay sa pipila ka panahon, gusto sa boyar nga mohatag og usa ka Ebanghelyo sa maong monasteryo. Tungod niini nga tuyo, miadto siya sa Banal nga Amahan, nagbitbit sa Balaang Ebanghelyo nga giandam para sa donasyon ilawom sa iyang sinina. Human sila mag-ampo, hapit na sila molingkod, apan tungod kay wala pa gihapon gipagawas sa boyar ang Ebanghelyo, miingon ang Banal nga Amahan:

'Kutoban Clemente, kuhaa una ang Balaang Ebanghelyo nga imong gisaaran sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga imong gitago sa ilawom sa imong sinina, ug unya kita maglingkod.'

Pagkadungog niini, nahadlok ang boyar sa kaalam sa Reverendo, kay kumbinsido siya nga walay nakahibalo bisan unsa mahitungod sa Ebanghelyo nga iyang gidala. Dali dayon, gikuha sa boyar ang Balaang Ebanghelyo gikan sa ilawom sa iyang sinina ug gihatag kini sa Reverendo nga Amahan. Pagkahuman niini, mipungko sila, ug ang boyar, human makatagamtam og espirituhanong pakighinabi kang Teodosio, mibalik sa iyang panimalay.

Napamatud-an sa Ginoo pinaagi sa Iyang daghang mga milagro nga ang paglaum ug pagsalig ni Rebe Theodosius sa Dios dili walay pulos. Labi na gayud nga klaro ang langitnong tabang sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev sa matag higayon nga kini nanginahanglan og bisan unsa. Sa iyang selda, nagpuyo ang Banal kauban ang monghe nga si Hilarion; kasagaran, si Santo Teodosio hilum-hilum nga mobalikas sa mga bersikulo gikan sa Salmo samtang nagagana og lana o nagbuhat og lain pang buluhaton, samtang si Hilarion nag-gahin sa adlaw ug gabii sa pagsulat og mga libro. Kining maong monghe maoy mipasaysay sa mosunod nga panghitabo.

Usa ka gabii, samtang sila nagbuhat sa ilang kasagarang buluhaton, misulod sa selda ang tagdumala nga si Anastasius ang ngalan, ug miingon sa Reverendo:

'Ugma, wala na kitay mapalit og pagkaon para sa mga igsoon, ug wala pud kitay kuwarta aron matubag ang ubang panginahanglan sa monasteryo.'

Diin mitubag ang Balaang Amahan:

[3382] Ang hryvnia (gikan sa Sanskrit nga griva, nga nagpasabot og 'liog') mao, sa estrikto nga pagkasulti, usa ka kuwintas o kadena, kasagarang hinimo sa bulawan, nga gisul-ob sa liog isip palamuti. Ang batasan sa pagsul-ob og hryvnia sa liog gisagop sa Rus' gikan sa mga Tatar. Sunod, ang termino nga 'hryvnia' gigamit sa usa ka bulawan nga ingot nga adunay piho nga gibug-aton (mga 72 hangtod 96 ka zolotny), nga nag-ikot isip salapi.

'Sama sa imong makita, gabii na karon, ug layo pa kaayo ang ugma. Busa, adto ug hulat nga mapailubon. Pag-ampo sa Dios: Siya ang mag-atiman sa atong mga panginahanglan ug magmaloloy-on kanato, kon mao kini ang Iyang kabubut-on.'

Pagkadungog niini, nilakaw ang tagdumala. Ang Balaang Amahan, bisan pa, dali siyang mibangon ug misulod sa iyang sulod nga selda aron mantaawag sa iyang lagda sama sa kanunay. Pagbalik niya human sa iyang pag-ampo, mitungko siya ug nagpadayon sa iyang buhat. Misulod pag-usab sa selda ang tagdumala ug misugod sa pagsulti bahin sa maong butang. Unya miingon ang Balaang Amahan kaniya:

'Dili ba tika gisultihan nga mag-ampo ka sa Diyos? Ugma, adtoa sa lungsod ug manghulam ka sa mga negosyante sa gikinahanglan para sa mga igsoon; ug unya, kon tabangan kita sa Diyos, bayran nato ang utang. Tinuod gayud nga miingon si Jesu-Kristo: *"Ayaw kamo kabalaka mahitungod sa umaabot nga adlaw"* (Mat. 6:34): Dili kita biyaan sa Diyos pinaagi sa Iyang grasya.'

Pagkahuman nilakaw sa steward, usa ka batan-on nga lalaki nga masidlak sa kahayag ug nagsul-ob og uniporme sa militar ang misulod sa selda. Niyuko siya, gibutang ang usa ka bulawan nga hryvnia sa lamesa tupad sa reverend ug, nga wala mag-ingon og bisan usa ka pulong, migawas. Unya mibangon ang reverend, gikuha ang bulawan, ug uban sa mga luha sa pagpasalamat, nag-ampo siya sa Diyos.

Sa sunod buntag, gitawag sa Reverendo nga Amahan ang bantay sa ganghaan ug nangutana kon naay misulod sa monasteryo sa miaging gabii. Mitubag ang bantay sa ganghaan:

'Dili, sa diha-diha nga nilubog ang adlaw, gisira dayon nako ang mga ganghaan ug wala na nako kini gibuksan sukad niadto, kay walay bisan kinsa nga miabot sa monasteryo.'

Unya gitawag sa Reverendo nga Amahan ang tesorero ug, samtang gihatag kaniya ang usa ka hryvnia nga bulawan, miingon:

'Giunsa man nimo pag-ingon, Igsoon Anastasius, nga wala kitay kuwarta aron mapalit ang gikinahanglan sa mga igsoon? Aya, kuhaa kini nga bulawan ug adto ka mopalit sa gikinahanglan.'

Ang tagdumala, sa pagkahibalo nga kini gipadala sa grasya sa Dios, mitungo sa tiilan sa balaan, nangayo og pasaylo. Ug ang reverendo nagtudlo kaniya niining higayona ingon niini:

'Igsoon, ayaw gayud pagkahugno sa kaguol, kondili kanunay kang pakusgan sa pagtuo sa Dios, ug sa matag kasubo ibutang ang imong paglaum sa tabang sa Ginoo, kay Siya mag-atiman kanato kon mao kini ang Iyang kabubut-on. Busa, andama ang usa ka malipayong panyapon para sa mga igsoon, kay kini usa ka pagbisita gikan sa Dios. Sa dihang kita nanginahanglan, ang Dios mag-atiman kanato, sama sa Iyang gibuhat karon.'

Sa susama nga paagi, usa ka tagdumala sa bodega nga ginganlan og Theodore miadto sa Balaang Amahan ug miingon:

'Wala koy pagkaon nga akong ihatag sa mga igsoon alang sa ilang panihapon.'

Ang Reverendo nga Amahan, sama sa nahitabo niadto, mitubag:

'Adto, paglahutay og gamay ug pag-ampo sa Dios; Siya mag-atiman kanato; ug kon dili kita takos sa Iyang kaluoy, nan pag-alagad og nilagang trigo nga adunay dugos alang sa panihapon. Apan kinahanglan nato nga maglaum nga ang Ginoo, nga nagpadala og pan sa mga dili masunuron nga katawhan sa kamingawan (Ex. 16:15), makahatag usab og pagkaon para kanato.'

Pagkadungog niini, mibulag ang tigbantay sa bodega, ug ang Balaang Amahan misugod sa mainitong pag-ampo sa Dios. Ug busa, pinaagi sa tinago nga inspirasyon gikan sa Dios, ang punoang tagdumala ni Prinsipe Izyaslav, nga ginganlan og Juan, nagpadala sa Reverendo og tulo ka kariton nga puno sa mga suplay paingon sa monasteryo: pan, isda, gulay, mijo ug dugos. Pagdawat niini tanan, gidayeg sa Reverendo ang Dios, ug miingon siya sa tagdumala:

'Tan-awa, Igsoon Theodore, dili kita biyaan sa Dios basta among ibutang ang among paglaum kaniya sa tibuok among kasingkasing. Busa, adto ka ug mag-andam ug usa ka salo-salo para sa mga igsoon, kay kini usa ka pagbisita gikan sa Dios.'

Busa ang Balaang Amahan nalingaw sa espirituhanong paagi uban sa mga igsoon samtang nagapanihapon ug nagpasalamat sa Diyos, kay *'walay kakulangan sa mga nagahadlok kaniya'* (Salmo 33:10). Kanunay nga nagbuhat ang Diyos og ingon nga mga milagro sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Amahan.

Sa usa ka higayon, usa ka pari ang miabot gikan sa lungsod ngadto sa Balaang Amahan, nangayo og utang nga bino para sa pagsaulog sa Banal nga Misa. Dali dayon, gitawag ni San Teodosio ang katiwala sa simbahan ug gisugo siya nga pun-on og bino ang sudlanan nga gidala sa pari. Mitubag ang katiwala nga gamay ra kaayo ang ilang bino nga hapit na lang kini makatagbaw sa pagsaulog sa tulo o upat ka Misa. Mitubag ang Balaang Amahan:

'Ibubo ang tanang bino sa sudlanan niining tawoha; ang Dios mismo ang mag-atiman kanato.'

Ang katiwala sa simbahan, nga misalikway sa sugo sa santo, nagbubo og gamay nga bino sa sudlanan sa pari, samtang gitago ang nahabilin para sa iyang kaugalingon alang sa Banal nga Misa sa sunod adlaw. Dayon, ang pari miadto ug gipakita sa Labawng Amahan kung gamay ra kaayo ang bino nga gihatag kaniya sa katiwala sa simbahan. Gitawag pag-usab sa Labawng Amahan ang katiwala sa simbahan ug miingon kaniya:

'Dili ba nako ikaw gisugo nga ihatag ang tanan nga bino ug ayaw kabalaka sa ugma? Dili tugotan sa Ginoo nga walay serbisyo ang simbahan sa Iyang Inahan ugma; magpadala Siya og daghang bino bisan karon.'

Gidonar dayon sa bantay sa simbahan sa pari ang tanan niyang bino ug gipapahawa siya. Samtang pagkahuman sa panihapon, hapit na sa gabii, sama sa gipanghimatuud sa Banal nga Amahan, miabot ang tulo ka kariton nga puno sa bariles sa bino. Gipadala kini isip usa ka gasa sa monasteryo sa usa ka babayeng alagad sa Dios-higugmaong Prinsipe Vsevolod. Sa pagkakita sa nahitabo, gidayeg sa bantay sa simbahan ang Dios, nga natingala sa pagtuman sa panagna ni Banal Theodosius, nga miingon nga magpadala ang Dios og daghang bino ngadto sa monasteryo niadtong adlawa gayud.

Ang maong katiwala sa simbahan nakasaksi usab og laing susamang milagro, nga nahitabo pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaan. Mao kini ang nahitabo.

Sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, wala nay lana nga magamit aron pasigaon ang mga lampara sa simbahan, busa ang tigbantay sa simbahan naghukom nga maghimo og lana gikan sa mga liso ug gamiton kini imbis sa kasagarang lana sa lampara atol sa serbisyo. Nangayo ang bantay sa simbahan og pagtugot kang Reverendo Teodosio aron buhaton kini, ug tungod kay wala'y pagdumili ang Reverendo, misugod siya sumala sa iyang plano. Apan sa dihang hapit na niya ibubo ang giandam nga lana sa mga lampara, nakita niya ang usa ka patay nga ilaga nga naglutaw sa sudlanan sa lana. Midali dayon ang bantay sa simbahan ngadto sa Reverendo ug miingon:

'Maayo kaayo nako gitabonan ang sudlanan sa lana nga akong giandam, ug wala ko kahibalo unsaon pagsulod sa ilaga didto.'

Ang reverendo, sa pagkahibalo nga nahitabo kini pinaagi sa probidensya sa Dios, miingon sa katiwala:

'Dapat unta kita misalig sa Ginoo nga Iya kitang tagan-an sa tanan natong gikinahanglan, ug sayop ang paglihok nga walay pagtuo sa gahum sa Ginoo: adto ug ibubo ang lana sa yuta. Maghulat kita og pila ka gutlo ug mag-ampo sa Ginoo; Iya kitang tagaan og daghang lana karon.'

Gibuhat sa katiwala ang gisugo kaniya, samtang ang reverendo nagsugod sa pag-ampo. Pag-abot sa gabii, usa ka dato nga lalaki gayud nagdala og usa ka dako kaayong bariles sa lana sa oliba isip regalo sa monasteryo. Gidayeg sa Pari ang Dios, nga dali kaayo nakadungog sa iyang pag-ampo. Dili lang nga napuno ang tanang lampara sa lana nga nadawat, apan sobra pa sa katunga ang nahabilin. Busa, gisaulog sa mga magtutuo uban sa angay nga kaseremonya ang himayaong pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Aniya pa ang usa ka susamang milagro, diin pinaagi niini, ang Ginoo, ingon tubag sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang Theodosius, mitubag sa dayon-dayong panginahanglan sa monasteryo. Ang Prinsipe nga mahigugmaon kang Kristo nga si Izyaslav, nga nagbaton og tinuod nga Kristohanong gugma alang sa Kagalang-galang Theodosius, kanunay siyang gibisita, ug nalipay sa iyang mahigalaong pakighinabi. Sa usa ka ingon nga pagbisita, nakig-istorya siya kaniya nga wala'y nakabantay hangtod sa oras sa vesper; unya ang prinsipe miadto sa simbahan uban sa Banal. Pinaagi sa probidensya sa Dios, kalit nga misugod ang kusog nga ulan niadtong takna. Sa pagkahibalo niini, gitawag sa Banal ang steward ug gisugo siya nga mag-andam og pagkaon para sa prinsipe.

'Amahan,' ingon sa tagdumala, 'wala kami'y pulot bisan gamay aron pang-abi-abi sa prinsipe ug sa iyang mga kauban.'

Unya nangutana ang Pari:

'Sigurado ko nga naa man gani mo'y gamay?'

'Oo, Amahan, wala gyud,' tubag sa tagdumala, 'gibali pa gani nako ang bakanteng sudlanan sa ilimnon nga nakaliko, nga ang ilawom paingon sa taas.'

Apan si Reberendo Teodosio, nga napuno sa mga gasa sa grasya, sama sa gipakita sa iyang ngalan nga '[3383] ', miingon:

'Busa, mao na. Bisan pa niana, adto ka, sumala sa akong sugo ug pinaagi sa pagtuo sa gahum sa ngalan sa atong pinakamahigugmaong Ginoong Jesu-Kristo; makakaplag ka og dugos niining sudlanan.'

Mibiya ang steward, nagsalig sa gahum sa Ginoo, ug nakita niya nga ang bariles nagtindog sa iyang lugar, puno sa dugos, sama sa gipahibalo sa Balaang Amahan. Napuno sa kahingawa, dali-dali siyang mibalik aron isulti sa Balaang Amahan ang nahitabo.

'Hilom ka,' ingon sa Reverendo kaniya, 'ug ayaw pagsulti niini sa bisan kinsa. Adto ug isilbi kana nga dugos sa prinsipe ug sa iyang mga kauban; pabura sila mokaon kutob sa ilang gusto. Hatagi usab ug niini nga dugos ang mga igsoon: kay kini, sa katapusan, usa ka panalangin gikan sa Dios.'

Paglabay sa pipila ka gutlo, mihunong ang kusog nga ulan ug mibyahe na pauli ang prinsipe. Sa monasteryo, daghan kaayo gihapon ang nahibilin nga dugos nga igo na alang sa mga monghe sa dugay nga panahon.

Sa lain nga higayon, miadto ang pangulo sa mag-aato sa reverendo ug miingon nga wala nay harina sa monasteryo para sa pagpan.

'Adto ug tan-awa sa kamalig,' tubag sa Reverendo nga Amahan, 'tingali makakita ka didto ug gamay nga harina, ug igo na kana para nato hangtod nga ang Ginoo maghatag pag-usab kanato.'

Miingon dayon ang panadero sa Reverendo:

'Ginasulti ko kanimo ang tinuod, Amahan: ako mismo ang nangita sa granaryo, apan wala'y bisan unsa didto gawas sa tulo o upat ka dakop nga bran nga nahabilin sa kanto.'

Unya miingon ang reverendo kaniya:

'Tuohi ako, anak ko, nga ang Dios makahimo bisan kining nahibilin nga tapol mahimong harina ug mapuno ang atong kamalig niini, sama sa panahon ni Elias nga naghimo Siya og daghang harina gikan sa usa ka dakop nga ang balo ug ang iyang mga anak napakaon niini atol sa gutom hangtod ang ani nagdala og daghang pan sa tanan (1 Mga Hari 17:8–16). Ug karon ang Dios parehas gihapon ka gamhanan, nga makahimo sa paghimo sa atong kakulang nga mahimong kadaghan. Busa adto ug tan-awa kon dili ba usab panalanginan sa Ginoo sa Iyang kalooy ang maong dapit diin nato gitipigan ang atong harina."

Pagkadungog niini nga mga pulong, nilakaw ang magtutunlo. Pag-abot niya sa kamalig, iyang nakita nga ang kamalig, nga kaniadto walay sulod, karon, pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga si Teodosio, napuno kaayo nga ang harina nag-awas na sa yuta gikan sa kilid sa mga bungbong niini. Natingala ang monghe sa pagkita sa ingon ana ka himayaong milagro; pagbalik niya, iyang gisaysay ang tanan sa Banal.

'Adtoa, igsuon,' miingon ang Ginoong Amahan kaniya, 'ug ayaw isulti sa bisan kinsa ang nahitabo; lutoa ang imong pan sama sa kanunay. Ang Diyos nagpadala kanato niining panalangin pinaagi sa mga pag-ampo sa atong mga balaan nga igsuon.'

Samtang nagdayeg ug nagpasalamat sa Diyos alang sa ingon nga dagkong panalangin, ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Teodosio nag-ampo matag gabii: nagahilak ug nagaluhod, nagpasalamat siya sa Diyos alang sa Iyang dagkong panalangin. Ang mga igsoon sa monasteryo, nga moanha adlaw-adlaw sa Ginoong Amahan sa wala pa ang Matins aron madawat ang iyang panalangin sa pagsugod sa serbisyo, kanunay nilang madungog gikan sa luyo sa pultahan kung giunsa sa abot, nga nabug-atan sa mga luha, ang paghalad sa iyang mga pag-ampo, kasagaran nga iyang gihampak ang iyang ulo sa yuta. Apan ang Ginoong Amahan, sa pagdungog niya sa ilang mga lakang, mohilom ug magkunwaring natulog, mao nga usahay kinahanglan pa sa mga igsoon nga motuktok sa pultahan hangtod tulo ka beses, nga sa matag tuktok ilang moingon: 'Bendisiuna kami, Amahan!'

Unya ang Ginoong Pari, nga nagpakaaron-ingnon nga bag-o pa lang siya namata, motubag:

'Pagpanalangin na Dios kaninyo!'

Ug paghatag na niya sa iyang panalangin, siya ang unang mosulod sa simbahan. Giingon nga ginabuhat niya kini matag gabii.

[3383] Ang ngalan nga Theodosius, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'gihatag sa Diyos'; sa simbolikong pagsabot: 'gihatagan og mga gasa gikan sa Diyos'.

Gawas niining mga katingalahan, ang Reverendo nga Amahan, sa iyang panahon isip abá, nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa daghang ubang mga buluhaton. Wala gyud siya makita nga nagpahulay sa higdaanan, ug kon, tungod sa pisikal nga kahuyang, kinahanglan siyang magpahulay human sa adlaw-adlaw nga mga pag-ampo, matulog ra siya sa mubo nga panahon ug bisan pa niadto samtang naglingkod; dayon siya mubanhaw dayon ug moadto sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, diin siya nag-ampo, kasagaran sa iyang mga tuhod. Wala usab siya makita nga nagligo alang sa kalipay; naghugas lang siya sa iyang mga kamot ug nawong gamit ang tubig. Ug sa dihang ang lagda sa monastiko nagmando og uga nga pagpuasa para sa mga igsoon, siya usab mokaon og uga nga pan ug sabaw nga niluto sa lana, ug tubig ra ang iyang imnon. Dugang pa, wala gyud siya makita nga naglingkod nga masulob-on sa lamisa: kanunay siyang malipayong motan-aw, kay ang iyang kasingkasing napalig-on dili sa pagkaon kondili sa grasya sa Dios.

Matag tuig, sa panahon sa Dakong Kwaresma, ang respetado mobalhin sa usa ka langob (diin sa ulahi gipahulay ang iyang balaan nga lawas) ug magtago didto hangtod sa pagsugod sa Domingo de Ramos; sa Biyernes sa wala pa ang Domingo de Ramos, sa panahon sa Vespers, mobalik siya sa iyang mga kaigsuonan. Gihunahuna sa mga igsoon nga nag-inusara siya sa usa ka langob nga ilang nahibaw-an, apan sa tinuod, sa gabii, tinago sa tanan, moadto siya sa usa ka baryo nga sakop sa monasteryo ug didto, sa lain nga langob nga nahimutang sa usa ka natagong dapit, magpabilin siyang nag-inusara, aron walay lain makahibalo sa iyang tinuod nga nahimutangan gawas sa Dios. Gikan didto, sa gabii sa Biyernes sa ika-unom ka semana sa Dakong Kwaresma, mobalik siya sa unang langob, diin siya mogawas sa Biyernes aron mouban sa mga igsoon, aron ang tanan magtuo nga gigugol niya ang tibuok pag-ayuno sa langob nga ilang nahibaw-an.

Niadtong panahona, ang dautang mga espiritu nagpuno sa halangdon nga tawo sa langob og daghang kasubo ug walay pulos nga mga hunahuna; usahay gani gipaka-angol pa siya nila. Apan gihatagan siya sa Dios og dili makita nga kusog aron mapildi sila, ug sa bisan unsang paagi, wala gayud mapugos sa mga espiritu ang bulahan nga mobiya sa langob. Ang respetado nagpabilin nga nag-inusara sa ngitngit nga langob ug wala mahadlok sa kadaghan sa mga legyon sa prinsipi sa kangitngit. Apan siya mismo, isip usa ka maisugong sundalo ni Kristo, gipalayas ang mga demonyo pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, aron dili na sila mosuway sa pagduol kaniya pagkahuman ug nagpakita ra sila kaniya gikan sa gilay-on sa mga hulagway nga murag kalag.

Sa usa ka higayon, pagkahuman sa gabii nga pagsimba sa langob, mipungko si Teodosio, nga nagtinguha nga makapahulay gamay. Kalit lang, misinggit ang usa ka makalilisang nga pag-agakak. Murag daghang mga demonyo ang nagtigom sa sulod sa langob: ang uban nagsakay sa karwahe, ang uban nagpatukar og tambol, ug ang uban pa nagpatukar og plawta. Ang tibuok langob nangurog tungod sa kasaba ug sa mga tingog. Pagkadungog niini, ang reverendo wala mahadlok ni mahilakaw, kondili, samtang naghimo sa tanda sa krus aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon sama sa usa ka armas, mitindog siya ug misugod pag-awit pag-usab sa mga bersikulo gikan sa Salmo. Kalit nga mihunong ang linog ug ang kasaba. Apan pagkahuman sa iyang pag-ampo, sa dihang mibalik siya sa lingkoranan aron magpahulay, nadungog pag-usab ang kaniadto nga kasaba ug ang mga tingog sa daghang demonyo. Mitindog ang Banal nga Amahan ug misugod pag-usab sa pagkanta, ug pag-usab mihunong ang kasaba. Sulod sa daghang adlaw ug gabii, gipahasol siya sa dautang espiritu, nga wala gani siya tugoti nga makatulog bisan sa usa ka gutlo. Nagpadayon kini hangtod, sa tabang sa grasya sa Dios, napildi na gayud sila sa Reverendo nga Amahan ug nakab-ot niya ang dakong gahum batok kanila nga wala na sila misuway pagduol sa dapit diin siya nag-ampo. Ang mga demonyo mismo nagsugod sa paglayas gikan kaniya, nga gipamatud-an sa daghang mga hitabo nga gisgutan sa ubos.

Sa kuwarto diin giluto ang pan para sa mga igsoon, ang mga demonyo naghatag kanila og walay katapusang kasamok pinaagi sa ilang dautang binuhatan: ilang gipanglata ang harina, ilang gibubo ang lebadura nga giandam para sa pan, ug naghatag pa sa mga igsoon og daghang uban pang mga kalisdanan. Sa usa ka higayon, gisultihan sa pangulo nga panadero si Kagalang-galang Teodosio bahin sa binuang sa mga demonyo. Unya misulod si Kagalang-galang Teodosio sa maong kwarto, gisirad-an ang pultahan sa iyang likod, ug nagpabilin didto hangtod sa Matins, nag-ampo sa Dios sa tibuok panahon. Sukad niadto, mibiya ang mga demonyo sa maong lugar sa kalinaw hangtod sa kahangturan ug wala na usab sila nakabuhat og kadaut didto.

Sa lain nga higayon, usa ka igsoon gikan sa baryo sa monasteryo miadto sa Pari ug gisultihan siya nga ang mga demonyo nagpakita sa kamalig diin gitipigan ang mga hayop; nagdala sila og dakong kadaut pinaagi sa pagpugong sa mga hayop sa pagkaon. Ang pari mibasa og mga pag-ampo ug nagwisik og balaan nga tubig sa

kamalig sa daghang higayon, apan wala'y nakatabang. Unya ang Ginoong Pari, pagkahuman niyang gipalig-on ang iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, nilarga paingon sa maong baryo. Sa pag-abot sa gabii, misulod siya sa kamalig, gisirad-an ang pultahan sa iyang likod, ug nagpabilin didto sa pag-ampo hangtod sa kaadlawon. Sukad niadto, wala na usab mibalik ang mga demonyo sa maong dapit ug wala na sila makahimo og kadaut bisan kinsa sa maong baryo.

Ang Reverendo nga Amahan dili lang nakadaog sa gahum sa demonyo sa iyang kaugalingon, apan nagtudlo usab sa uban kung giunsa nila pagpahawa sa mga demonyo. Kung makahibalo siya nga adunay miyembro sa kapatiran nga nag-antos sa pagpanag-iya sa demonyo, iyang giinstruksyon ang maong igsoon nga dili mobiya sa lugar, kondili protektahan ang iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno ug mangayo og tabang sa Diyos alang sa kadaogan batok sa mga demonyo.

Gitudloan sa Reverendo ang mga igsoon ingon niini bahin sa mga limbong sa yawa:

Sa sinugdan, nahitabo usab kanako ang susamang mga panghitabo. Usa ka gabii, samtang nag-awit ko sa kasagarang mga salmo sa akong selda, kalit nga mitungha sa akong atubangan ang usa ka itom nga iro, ug sobra ka duol nga dili na ko makahapa. Nagtindog kini didto sulod sa taas nga panahon, ug hapit na nako kini mapukpok sa dihang kalit kini nga nawala. Gikuptan ko sa ingon ka dako nga kahadlok ug pag-uyog niadtong takna nga molayas unta ko gikan sa maong dapit kon wala ko gitabangan sa Ginoo. Sa dihang nakabawi ko gamay gikan sa akong kahadlok, misugod ko sa mainitong pag-ampo ug kanunayng pagyuko. Sukad niadto, hingpit na kong mihunong sa kahadlok sa mga demonyo, bisan pa kon motungha sila sa akong atubangan.

Usa sa mga igsoon – si Hilarion (gimention sa ibabaw) – nagasaysay sa mosunod:

'Gidalaot ko kaayo sa mga demonyo sa akong selda. Pananglitan, sa dihang matulog ko sa gabii, kalit lang nga motungha ang daghang demonyo; kuptan ko nila sa akong buhok ug tapakan sa ilang mga tiil, guyuron ko nila sa yuta; samtang ang ubang demonyo, human nila magtukod og bungbong, moingon: "Guyuron nato siya dinhi ug durugon nato siya gamit ang bungbong." Gibuhat nila kini kanako matag gabii, ug ako, nga dili na makaya, miadto ug gisultihan nako si Reverend Theodosius sa tanan, nga nagplano nga mobalhin gikan didto ngadto sa lain nga selda. Apan miingon kanako si Reverend:

'Dili, igsoon, ayaw pagbiya, basi magpasigarbo ang mga demonyo sa ilang kadaugan batok kanimo ug moingon nga nilayas ka kanila. Kung mobiya ka, ang mga demonyo gikan niadto magdala pa gyud ug mas dakong kadaut kanimo, kay nakab-ot na nila ang gahum batok kanimo. Pag-ampo pag-ayo sa imong selda, ug ang Dios, sa pagtan-aw sa imong pagkamapailubon, motabang kanimo nga mapildi sila aron dili na gani sila mosuway sa pagduol kanimo.

Unya miingon ko pag-usab sa Reverendo:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, tugoti ko nga mobalhin sa lain nga selda; wala na koy kusog nga magpabilin sa karaang selda, kay daghan kaayong demonyo ang nagpuyo didto.'

Unya ang Reverendo nga Amahan, samtang nagbuhat og tanda sa krus ibabaw kanako, miingon:

'Lakaw, igsoon, ngadto sa imong selda. Sukad karon, dili na mangahas ang dautang mga demonyo nga makadaut kanimo.'

Naminaw ko uban sa pagtuo sa mga pulong ni San Teodosio ug, pagyuko nako sa reverendo nga amahan, migawas ko. Sukad niadto, ang mga dautang demonyo wala na magdagan sa pagduol sa akong selda, tungod kay napalayas na sila sa hingpit pinaagi sa mga pag-ampo sa reverendo nga amahan Teodosio.

Sama sa pagkamapailubon ni Banal Theodosius sa iyang pakigbisog batok sa mga dili makita nga kaaway, ingon man usab siya mapisan sa iyang pakigbisog batok sa mga makita nga kaaway ni Kristo nga Ginoo. Aduna siyay usa ka batasan: kanunay, sa pagmata sa gabii, nga walay nakahibalo, moadto siya sa mga Hudiyo ug didto mapisan niyang pakiglalis kanila bahin kang Kristo. Gisaway ug gisaway sila niya, gitawag sila nga mga manalapas sa Balaod ug mamamatay sa Dios. Ingon usa ka tinuod nga sumusunod kang Kristo, mainit kaayo ang iyang tinguha nga mag-antos sa kamatayon tungod sa pag-angkon sa Iyang ngalan gikan sa mismong mga tawo nga mao usab ang nagpamatay sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Ang mosunod nga hitabo nagpamatuod nga kining maisugong nag-angkon sa ngalan ni Kristo tinuod gayud nga nangandoy nga mag-antos alang sa kamatuoran.

Sa iyang panahon isip abá, ang dili makita nga kaaway, ang prinsipe sa kangitngit, nagpukaw og panagbangi tali sa tulo ka prinsipe sa Rusya. Duha ka magsoon sa dugo—si Sviatoslav, Prinsipe sa Chernihiv, ug

si Vsevolod sa Pereyaslav—nagpahigayon og dili matarong nga gubat batok sa ilang maguwang, ang Kristohanong Prinsipe Izyaslav sa Kyiv, ug gipahawa siya sa kapital nga siyudad sa Kyiv[3384] . Pagkahuman nila sa pag-okupar sa iyang puwesto sa Kyiv, gipatawag nila ang Banal nga si Teodosio, ug gihangyo siya nga moapil kanila sa panihapon. Apan ang Banal mitubag sa ilang imbitasyon uban sa kaisog ug determinasyon:

'Dili angay nga motambong ko sa usa ka panyapon nga naggikan sa kawalay-hustisya, sama sa panyapon ni Jezebel[3385] .'

Sa dihang mibulag si Vsevolod ngadto sa iyang gingharian sa Pereyaslav, ug gipuli ni Svyatoslav si Izyaslav sa Kyiv, ang Banal nga si Teodosio walay hunong nga nagpasidaan kang Prinsipe Svyatoslav tungod kay sayop ang iyang pag-ukupa sa trono sa iyang igsoon. Ang Reverendo nangayo sa mga sugo sa prinsipe nga miadto kaniya nga ipahibalo sa prinsipe nga wala siya mouyon sa iyang mga lihok. Sa usa ka higayon, gipadalaan niya siya og taas nga sulat sa pagsaway, diin iyang gisulat, lakip sa uban: 'Ang dugo sa imong bug-os nga igsoon nagasinggit sa Dios batok kanimo, sama sa dugo ni Abel nga nagasinggit batok kang Cain' (Gen. 4:10).

Aron tudluan siya, gipahinumduman niya sa sulat ang mga ngalan sa daghang daang salawayon nga nagpamatay sa ilang igsoon. Si Prinsipe Svyatoslav nasuko kaayo sa pagbasa niini nga sulat nga iyang gilabay kini sa yuta sa kasuko, ug sukad niadto nangita siya og higayon aron ipriso si Banal Theodosius sa monasteryo. Ang mga igsoon sa monasteryo, nga nabalaka kaayo sa tinguha sa prinsipe, nangayo sa Banal nga Amahan nga undangon na ang iyang pagsaway sa prinsipe. Ingon usab, daghang mga boyar nga mibisita sa Banal nga Amahan, pagkahibalo nila sa kasuko sa prinsipe, nagpahimangno kaniya nga ayaw supaki ang prinsipe.

'Sa katapusan,' ingon nila, 'ang prinsipe nagtuyo nga ipriso ka.'

Apan sa dihang nadungog sa Reverendo nga naghisgot sila bahin sa pagkabilanggo, nalipay ang iyang kalag, ug miingon siya:

'Nalipay kaayo ko niini, mga igsoon! Walay bisan unsa sa kinabuhi nga mas makalipay kanako kay sa pagpalayas alang sa kamatuoran; alang niini andam ko nga moadto sa pagbiya sa yutang natawhan ug bisan pa sa pag-atubang sa kamatayon.'

Sukad niadto, gisugdan pa gayud sa Reverendo ang pagpasaway sa prinsipe tungod sa iyang pagdumot sa iyang igsoon, ingon man lang nga gusto niyang makapukaw og sugo alang sa iyang kaugalingong pagkabilanggo. Bisan pa sa iyang kasuko, wala magdagan ang prinsipe nga makadaot sa Reverendo, tungod kay nahibalo siya sa iyang pagkamatarong ug pagkabalaan, kay kaniadto siya naselos sa iyang igsoon, si Prinsipe Izyaslav, tungod kay sa iyang gingharian adunay ingon ana ka matarong nga tawo sama sa bantugang Teodosio. Paglabay sa pipila ka panahon, si Banal nga Teodosio, sa pagkahibalo nga ang iyang hugot nga pagsaway wala'y epekto sa prinsipe, mitugot sa hangyo sa komunidad sa mga monghe ug sa mga maharlika, mihunong sa pagsaway sa prinsipe, ug sukad niadto, uban sa mga luha, gisugdan niya ang pagpangumbinsi kaniya nga ibalik ang gingharian sa iyang igsoon kaniya.

Pagkahibalo ni Prinsipe Svyatoslav pipila ka adlaw pagkahuman sa tinguha sa Reverendo Theodosius nga undangon ang iyang pagsaway, nalipay kaayo siya ug nagpadala og mensahe aron pangutan-on ang Reverendo kon tugutan ba siya sa pagbisita sa monasteryo. Ug sa dihang gitugotan siya sa Reverendo, malipayon nga mibyahe ang prinsipe paingon sa monasteryo kauban ang iyang mga boyar. Ang Pari, kauban ang mga igsoon, migawas sa simbahan ug gidawat ang prinsipe uban ang dungog, nga ang tanan nilang igsoon mitungo sa atubangan niya.

'Wala ko kaisog moanha kanimo, Amahan, kay nagtuo ko nga sa imong kasuko, dili nimo ko pasudlon sa imong monasteryo,' miingon ang prinsipe sa Banal nga Amahan.

Diin mitubag ang Balaang Amahan:

[3384] Naghari si Sviatoslav II Yaroslavich sa Kyiv gikan sa 1073 hangtod 1076, ug si Vsevolod I Yaroslavich gikan sa 1078 hangtod 1093.

[3385] Si Jezebel mao ang asawa sa Israelinhong hari nga si Ahab, nga nailhan tungod sa iyang grabeng pagkadautan ug pagpakalas. Sa walay pagduha-duha nga pagsunod sa iyang impluwensya, milabaw si Ahab sa tanan niyang mga nauna sa pagkadautan ug nagmalimot sa labing kaulaw-ulaw nga idolatriya. Nagtukod siya og templo kang Baal sa Samaria, nagtanum og balaang kakahoyan, ug gitugotan si Jezebel sa pagtukod og mga halaran alang sa mga diyos sa Tiro ug Sidon (1 Mga Hari 16:31–33). Gisuportahan ni Jezebel ang upat ka gatus ka bakak nga propeta, nga gipakaon gikan sa iyang lamisa (1 Mga Hari 18:19). Klaro kaayo nga kini gayud nga 'pangkaon' ang gihunahuna ni Santo Teodosio niining maong higayona.

'Unsa may kahulugan sa among kasuko, O maayong ginoo, sa atubangan sa imong awtoridad? Apan katungdanan namo ang pagdumili ug pagsulti sa makaluwas sa kalag, samtang katungdanan nimo ang pagpaminaw niini.'

Misulod sila sa simbahan ug nag-ampo, unya gitudloan siya sa taas nga panahon ni Rebereendo Teodosio gikan sa Balaang Kasulatan, nga naghisgot sa paghigugmaay sa magsoon, kay gisaway sa prinsipe ang iyang igsoon sa daghang mga butang. Human sa taas ug makapadasig nga panag-istorya, mibalik ang prinsipe sa iyang panimalay, nagpasalamat sa Dios nga gitugotan siya sa kahigayunan nga makig-istorya sa ingon nga tawo, ug sukad niadto, kanunay na siyang mibisita sa monasteryo. Sa daghang higayon pagkahuman niini, ang Banal nga si Teodosio mismo m , mibisita niining gamhanang prinsipe, si Svyatoslav, nga nagpahinumdom kaniya sa kahadlok sa Dios ug sa gugma alang sa iyang igsoon.

Sa usa ka ingon nga pagbisita, nakigkita ang Reverendo sa mga musikero sa puloy-anan sa prinsipe nga nagpatugtog og lain-laing mga instrumento. Malipayon ang tanan. Sa dugay nga panahon, nagpungko nga hilom ang Reverendo tupad sa prinsipe, nga nakatungo ang iyang mga mata; unya miingon siya:

'Mao ba ni ang mahitabo sa sunod nga kalibutan?'

Naantig hangtod sa paghilak ang prinsipe ug gisugo niya dayon ang mga musikero nga undangon ang pagtugtog. Ug sukad niadto, matag higayon nga makadungog ang Reverendo og musika nga gitugtog sa palasyo, ang prinsipe, sa diha nga mahibalo sa pag-abot sa balaan nga tawo, dayon dayon mosugo nga undangon kini.

Sa dihang masayud ang prinsipe sa pag-abot sa reverendo, kanunay siya mismo ang mogawas, nga nagdan-ag ang nawong sa kalipay, ug mosugat kaniya sa ganghaan sa palasyo. Puno sa kalipay, moingon ang prinsipe sa miabot nga reverendo:

'Amahan, tinuod nga nagaingon ako kanimo—bisan pa unta gisultihan ako nga ang akong kaugalingong amahan nabanhaw gikan sa mga patay, dili unta ko malipay ingon sa akong kalipay karon sa imong pag-abot; apan sa samang higayon, dili usab unta ko mahadlok kaniya ingon sa akong kahadlok sa imong balaan nga kalag.'

'Kung ingon man sa imong giingon,' tubag sa reverendo, 'tugoti ang akong hangyo: ibalik sa imong igsoon ang trono nga gihatag kaniya sa imong matinud-anong amahan.'

Nihilom ang prinsipe niini, wala siyay masulti sa santo; grabe kaayo siya gipuno sa kasuko sa kaaway nga dili gani niya gusto madungog ang bahin sa iyang igsoon. Bisan pa niana, ang Banal nga si Teodosio nag-ampo sa Diyos adlaw ug gabii alang sa Kristohanong Prinsipe Izyaslav ug, atol sa mga serbisyo sa simbahan, gisugo nga siya hinumduman isip lehitimong Prinsipe sa Kyiv ug maguwang, samtang gidili ang bisan unsang paghisgot kang Sviatoslav sa iyang monasteryo, nga ilegal nga nakakuha sa trono sa iyang igsuon. Sa ulahi na lang, sa mga hangyo sa mga igsoon, gisugo sa Banal nga si Teodosio nga hinumduman silang duha, bisan pa man si Izyaslav una ug si Svyatoslav ikaduha.

Tungod kay dili siya gustong mahimong saksi sa ingon nga panagbangi tali sa mga prinsipe sa Rus', ang maong Bulahan nga si Nikon (nga nagtondur kang Banal nga Teodosio ug sunod nga mitabang kaniya sa tanang butang) mibulag pag-usab gikan sa Monasteryo sa Pechersk paingon sa Peninsulang Tmutarakan, diin nagtukod siya sa iyang kaugalingong monasteryo. Alang sa Balaan nga si Teodosio, pagkahuman sa iyang paglarga, nagpadayon siya sa iyang mga buhat nga nag-inusara, sama sa kaniadto.

Tungod kay sa iyang panahon isip abá, misaka kaayo ang gidaghanon sa mga monghe nga ang daan nga Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev nahimong masipit na kaayo para sa komunidad, ang atong Balaan nga Amahan Teodosio misugod sa paghunahuna kon giunsa ug asa, uban sa tabang sa Dios, siya makabalhin ngadto sa mas lapad nga lugar ug magtukod didto og usa ka dako nga simbahan nga bato, nga gihalad usab sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Gipatahod sa Dios ang pag-ampo sa matarong nga tawo, giuyonan ang lugar nga iyang gipili alang sa pagbalhin, ug gipanalanginan ang pagtukod sa dakong simbahan nga bato. Gipadayag sa Ginoo ang Iyang kabubut-on pinaagi sa katingalahang mga milagro.

Usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo ang naglakaw sa kilid sa naguba nga Monasteryo sa Pechersk sa usa ka ngitngit nga gabii sa dihang nasaksihan niya ang mosunod. Usa ka hayag nga kahayag ang migikan sa monasteryo, ug ang Balaan nga si Teodosio nagtindog sa atubangan sa simbahan, gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nag-ampo sa Ginoo. Nagpadayon ang lalaki sa pagtan-aw niini nga puno sa katingala sa dihang kalit nga nabag-o ang panan-awon, ug nakasaksi siya og lain nga milagro: usa ka dako kaayong kalayo ang mitungha ibabaw sa atop sa simbahan ug, nga nagporma og buskay, mibalhin ngadto sa lain nga bungtod—

mao gayud kana nga bungtod diin sa ulahi gisugdan ni Balaan Theodosius ang pagtukod og bag-ong simbahan nga bato. Busa ang usa ka tumoy sa nagdilaab nga arko misal-ot ibabaw sa daang simbahan, ug ang pikas misal-ot ibabaw sa dapit diin tukoron ang bag-ong simbahan. Ang lalaki nga nakasaksi niining milagro gisaysay kini sa ulahi sa monasteryo sa Kagalang-galang Teodosio.

Sa lain nga higayon, sa gabii, nabanhaw ang mga lumolupyo sa lugar tungod sa pag-awit sa daghang mga tingog nga gikan sa daplin sa monasteryo. Mibangon sila, mibiya sa ilang mga panimalay, ug miadto sa usa ka hataas nga dapit aron makita gyud kung asa gikan kining mga tingog. Didto ilang nakita ang mosunod: ang karaang Monasteryo sa Pechersk nababad sa hayag nga kahayag; daghang mga monghe ang nagagikan sa karaang simbahan ug padulong sa bag-ong dapit: ang uban nagbitbit og ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, samtang ang uban misunod sa unang grupo nga nag-awit og mga himno, nagkupot og nagdan-ag nga kandila sa ilang mga kamot. Nanguna sa prosisyon ang amahan ug magtutudlo sa mga monghe, ang Banal nga si Teodosio. Pag-abot nila sa bag-ong dapit, nag-awit sila og mga himno ug naghalad og mga pag-ampo didto; unya, pagbalik nila, misulod sila pag-usab sa daang simbahan, nga nag-awit samtang naglakaw. Daghang mga saksi ang ulahi nga nagpamatuod sa pagkatinuod niining milagro. Ug tungod kay wala'y bisan usa ka monghe nga miapil sa maong prosisyon, nasabtan sa tanan nga nakakita og mga anghel kining mga tawo.

Busa, sa dapit nga gimarkahan sa Diyos sa ingon nga dagkong milagro, gisugdan ang pagtukod og simbahan nga bato nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos[3386] . Ang Kagalang-galang Theodosius mismo dako kaayo ang papel sa pagtukod niining simbahan pinaagi sa iyang kaugalingong paningkamot: adlaw-adlaw siya moanha didto, maampingong gisuperbisa ang trabaho ug, kutob sa iyang makaya, mitabang sa pagtukod, nga nagtrabaho kauban ang mga magbobuto sa bato. Samtang nagtrabaho, sobra siya ka yano ang sinina nga basin imong hunahunaon nga siya ang labing ubos nga bag-ohan, apan dili gyud nimo siya mailhan nga mao ang abá.

Usa ka adlaw, samtang ang Reverendo paingon sa lugar sa pagtukod sa simbahan, gisugat siya sa usa ka balo nga gipaka-injustisya sa usa ka huwes, ug nangutana siya:

'Monghe, sultihi ko, asa man ang inyong abá? Wala ba siya sa monasteryo?'

"Unsa man imong gusto kaniya?" tubag sa Reverendo nga Amahan, "kay makasasala pud siya, dili ba?"

Niini, mitubag ang babaye:

'Wala ko kahibalo kung siya makasasala o dili; ang akong nahibaw-an lang mao nga daghan ang iyang giluwas gikan sa kasubo ug dautan. Mao nga moadto ko aron hangyoon siya nga panalipdan ko gikan sa kawalay-hustisya sa maong dili-husto nga huwes.'

Ang reverendo, pagkakahibalo sa iyang kahimtang, naluoy kaniya ug miingon:

'Pauli na karon, ug sa dihang mobalik na ang atong abá, isulti ko kaniya ang imong kahimtang, ug siya ang mopahawa kanimo sa imong mga kasakit.'

Pagkadungog kaniya, mipauli ang babaye, samtang ang Reverendo miadto sa huwes. Sa pagtagad sa hangyo ni Santo Teodosio, naluoy ang huwes sa balo ug, sa pagpakita og kalooy, gibalik kaniya ang tanan nga gikawat gikan kaniya.

[3386] Ang simbahan gitukod niadtong 1073. Wala mabuhi si Banal nga Theodosius aron makita ang pagkompleto sa simbahan ug monasteryo. Ang trabaho nahuman sa mga sumasunod kang Teodosio: si Esteban (nga nagsilbi nga abá gikan sa 1074 hangtod 1078), si Nikon (nga nagdumala sa monasteryo gikan sa 1078 hangtod 1088) ug si Juan (gipili nga abá niadtong 1088 o 1089). Ang simbahan nga bato sa bag-ong monasteryo, nga gitukod sa Kagalang-galang Teodosio, nahuman ubos ni Esteban niadtong 1075; apan, tingali tungod sa kakulang sa pondo para sa dekorasyon sa sulod, nga hinay-hinay ang pagpadayon, wala kini gikonsagrasyon hangtod 14 ka tuig pagkahuman, niadtong 1089. Niadtong 1108, nahuman ang refektoryo para sa komunidad sa mga monghe, ug niadtong 1182 napalibotan ang monasteryo sa usa ka bungbong nga bato. Ang daang monasteryo wala giba human natukod ang bag-o, apan nagpadayon nga naglungtad uban sa pipila ka mga monghe nga nagpabilin didto; ang langob diin natukod ang monasteryo, human mibiya ang mga monghe, nagsilbi nga kuwarto sa lubnganan o sementeryo sa monasteryo. Niadtong 1240, ang Monasteryo sa Pechersk halos gipukan sa mga Tatar. Ang monasteryo gitukod pag-usab sa ulahing bahin sa ika-13 nga siglo. Sa karon nga porma niini, ang monasteryo nagpabilin gikan sa panahon sa wala pa ang mga Mongol mao lamang ang ubos nga bahin sa 'dakong' o pangunang simbahan ug, tingali, ang simbahan sa ganghaan nga gihalad sa Balaang Trinidad. Ang kasamtangang bato nga mga pader sa monasteryo gitukod sa dapit sa kahoy nga mga pader (nga mipuli sa bato nga mga pader nga gipukan sa mga Tatar) sa katapusan sa ika-17 nga siglo, ug sa tinuod, ang tanan nga kasamtangang mga bilding sa monasteryo gitukod sa ika-18 nga siglo (gawas sa nahisgutan nga ubos nga bahin sa pangunang simbahan ug sa simbahan sa ganghaan nga gipahinungod sa Balaang Trinidad).

Pinaagi sa ingon ani ug susamang matarong nga mga buhat, gisuportahan ni Banal Theodosius ang pagtukod sa simbahan sa Pechersk nga gihalad kang Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Wala niya nahuman ang pagtukod niining simbahan sa iyang kinabuhi, apan bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, pinaagi sa iyang mga pag-ampo nga makapahimuot sa Dios, gitabangan niya ang Banal nga si Esteban, nga misunod kaniya isip abbot ug nagpadayon sa pagtukod sa simbahan nga gisugdan ni Santo Teodosio.

Samtang nagpadulong sa katapusan ang banal nga kinabuhi sa atong bililhon nga amahan nga si Teodosio. Sa pagbati nga hapit na ang iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, sa adlaw sa iyang pagpanaw gisugo sa Reverendo nga Amahan nga tipuon ang tibuok kapatiran, gipatawag ngadto kaniya dili lamang kadtong naa sa monasteryo, kondili usab ang tanan nga wala tungod sa bisan unsang rason o nabisi sa ilang mga katungdanan, ug bisan pa ang tanan nga sulugoon sa monasteryo. Pagkahuman nga nagtigom na ang tanan, gisugdan niya ang pag-awhag sa matag-usa, uban sa bug-os nga kadasig ug kahadlok sa Dios, nga tumanon ang mga katungdanan nga gisalig kanila. Uban sa luha sa iyang mga mata, iyang gihisgutan ang kaluwasan sa kalag, ang kinabuhi nga makapahimuot sa Dios pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, ang masinabtanong pag-adto sa simbahan, ang matinahuron nga kahadlok nga angay ipakita sa tanan samtang nagatindog sa balaang serbisyo, ug ang gugma ug pagpaubos dili lamang ngadto sa ilang mga nakahigit sa edad kondili usab ngadto sa ilang kapariho. Pagkahuman niyang hisguti ang katungdanan sa tanan, gipanalanginan niya ang mga igsoon ug gipahawa sila sa kalinaw. Unya miabot ang matinud-anong Prinsipe Sviatoslav aron bisitahan ang Ginoong Amahan. Pinaagi sa iyang mga pulong nga puno sa grasya, gitudloan niya siya sa pagkamatinud-anon, sa pagpanalipod sa Ortodoksiya, ug sa pag-atiman sa mga balaang simbahan. Unya miingon siya kaniya:

'Mag-ampo ako sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan aron pabakod ka Nila sa pagkamatinud-anon. Hinaut nga hatagan ka sa Dios og malinawon ug malinawong paghari. Ug karon, gisalig ko sa imong pag-atiman kining balaan nga Monasteryo sa Pechersk ug ang simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gitukod sumala sa Iyang kabubut-on.'

Ang sige nga pag-ilis-ilis sa grabeng katugnaw ug makalilisang nga mapaso nga hilanat nakapaluya kaayo sa lawas sa Reverendo nga Amahan nga napugos siya sa paghigda sa iyang katre, usa ka katre nga wala pa gyud niya nahigdaan kaniadto. Samtang naghigda sa katre, miingon siya:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Dios! Sumala sa kabubut-on sa Ginoo, buhata Niya! Apan ako naghangyo Kanimo, akong Ginoo, Hesukristo, kaluy-i ang akong kalag: mahilayo kini sa mga limbong nga demonyo; dawata kini sa Imong mga Anghel ug, pagkahuman nilang madala kini sa mga pagsulay sa hangin, ipresentar nila kini sa kahayag sa Imong kaluoy!

Pagkahuman niya niini, mitahimik siya.

Sulod sa tulo ka adlaw, ang respetado dili makasulti o makapikit sa iyang mga mata, nga daw patay na unta siya, kon dili lang tungod sa huyang nga gininhawa nga makita sa iyang mga ngabil. Ang grabeng sakit sa balaang tigulang nga halos makamatay nakapahinabo sa mga igsoon og dakong kasubo ug kasakit sa kasingkasing. Pagkahuman sa tulo ka adlaw nga nag-antos sa sakit, mibangon ang reverendo gikan sa iyang higdaanan ug miingon sa tibuok komunidad nga nagtigum didto:

'Mga igsoon ug amahan! Naga-duol na ang katapusan sa akong kinabuhi – kini gipadayag kanako sa Ginoo sa langob atol sa Dakong Kuwaresma. Paghisgot kamo sa inyong tali kinsa inyong gusto nga mahimong inyong abad sa akong dapit.'

Nalisang pag-ayo sa mga pulong, misugod sa paghilak ang mga igsoon. Pagkahuman nila biyaan ang halangdon ug nagkasinabot, nagkasinabot ang tanang monghe nga pilion si Stephen, ang '[3387] ', isip ilang abá. Sa sunod adlaw, gitawag pag-usab sa halangdon ang tanang igsoon ug nangutana kanila:

'Unsa ang inyong napagkasabutan, akong mga anak? Kinsa kaninyo ang angay nga mahimong abá?'

Miingon silang tanan nga si Stephen ang angay sa pagka-abad. Gipatawag ni Reverend Father si Stephen, gipanalanginan siya aron mosunod kaniya isip abad ug miingon kaniya:

'Tan-awa, anak ko, gisalig ko kanimo ang monasteryo; ampingi kini pag-ayo; tuman-a ang han-ay sa mga serbisyo sumala sa akong pagtukod niini, ug sa tanang butang, sumala sa tradisyon sa monastiko. Ayaw usab-a ang Lagda, kondili buhata ang tanan sumala sa balaod ug sa han-ay sa monastiko.'

[3387] Ang 'ustavshchik' mao ang maestro sa koro o direktor sa koro.

Gitudloan usab sa Reverendo sa taas nga panahon ang mga igsoon, nga nag-awhag kanila sa pagsunod sa bag-ong abbot. Dayon gipahawa niya silang tanan, human niya itagna ang adlaw sa iyang pagpanaw – usa ka Sabado.

'Pagkasidlak sa adlaw,' miingon siya sa mga igsoon, 'molayas ang akong espiritu gikan sa akong lawas.'

Unya gitawag pag-usab sa Reverendo nga Amahan si Esteban ngadto kaniya ug sa pribado, gitudloan siya og dugay kung giunsa pag-atiman sa balaan nga kawan. Tungod kay grabe na ang kahuyang sa Reverendo nga Amahan tungod sa sakit, nagpabilin si Esteban sa iyang kiliran, nag-alagad kaniya uban sa pagpaubos. Sa kaagahon sa mosunod nga Sabado, gipatawag ni Santo Teodosio ang mga igsoon. Pagkatigom sa tanang monghe, gipaalam sa santo sila, ug gihalokan niya ang matag-usa uban sa gugma; sila, sa ilang bahin, nanghilak sa kasubo, kay ilang nabantayan ang hapit na nga pagkawala sa ingon ka maayong magbalantay. Si Santo Teodosio, nga karon hingpit nang andam sa kamatayon, miingon kanila:

'Mga pinalangga nakong mga anak ug akong mga igsoon! Gihalik ko kamo tanan kay mobiya na ako paingon sa akong Ginoo, si Jesu-Cristo. Anya kining abbot nga inyong gipili; dungga siya ingon inyong espirituhanong amahan, tuman kamo sa iyang sugo, ug buhata ninyo ang tanan nga makapahimuot sa Dios subay sa iyang sugo. Hinaut nga ang Dios mismo, nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang pulong ug kinaadman, panalanginan kamo ug panalipdan kamo gikan sa mga limbong sa Daotan; hinaut nga Iyang ipadayon sa inyong sulod, hangtod sa inyong katapusang gininhawa, ang lig-on ug dili matandog nga pagtuo ug gugma alang sa usag usa. Labaw pa niana, akoa kamo gipangamuyo ug gipangandoy: ilubong ako sa sinina nga akong gisul-ob karon, ug ibutang ang akong lawas sa langob diin ako nag-ayuno sa Dakong Kuwaresma; sa bisan unsang kahimtang, ayaw ninyo hugasi ang akong mapainubuson nga lawas. Ayaw tugoti nga bisan kinsa gikan sa kalibutanong katawhan ang makasaksi sa akong lubong; kamo ra, mga monghe, ang maglubong kanako sa dapit nga akong gipakita.

Sa pagdungog sa mga pulong sa santo, ang mga igsoon nanghilak sa kasakit. Ang Ginoong Amahan usab mibalik sa paglipay kanila, nga nagaingon:

'Nagasaad ko kaninyo, mga igsoon ug mga amahan, nga bisan pa mobiya ko kaninyo sa lawas, magpabilin gihapon ko uban kaninyo sa espiritu.'

Pagkahuman niining mga pulong, gipahawa sa Ginoong Pari ang tanan, ug wala siyay gibilin nga bisan kinsa sa iyang kiliran. Usa sa mga igsoon, nga kanunay siyang nag-alagad, naghimo og gamay nga lungag sa pultahan aron makita unsa iyang ginabuhat. Ang reverendo nga amahan, mibangon gikan sa iyang higdaanan ug mipahiyom, nag-ampo uban sa mga luha ngadto sa maloloy-on nga Dios alang sa kaluwasan sa iyang kalag. Sa iyang pag-ampo, iyang gihangyo ang tanang mga balaan alang sa tabang, ug labaw sa tanan ang atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, nga iyang gisaligan ang iyang kawan ug ang iyang monasteryo mismo. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mihigda siya pag-usab sa iyang higdaanan; unya, pagkahuman makapahulay gamay, gitutok niya ang iyang mga mata sa langit ug, uban ang kalipay sa iyang nawong, miingon sa kusog nga tingog: 'Bulahan ang Dios! Kung mao kini, dili na ako mahadlok, apan mobiya ako niining kalibutan uban ang mas dako pang kalipay.'

Angay hunahunaon nga samtang gipahayag niya ang mga pulong nga gimention sa ibabaw, nakakita siya og usa ka matang sa panan-awon. Unya, gipahaba niya ang iyang mga bitiis ug gipilo ang iyang mga kamot sa dagway sa krus sa iyang dughan, gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa Dios ug misalmot sa han-ay sa mga balaang amahan. Nahitabo kini niadtong Sabado, Mayo 3, 1074, sama sa gipanghimatuud sa Balaan, pagkahuman sa sa pagsubang sa adlaw. Human sa ilang pagminos sa pagkamatay ni San Teodosio uban sa dakong kadasig, gidala sa mga igsoon ang iyang balaan nga lawas ngadto sa simbahan ug didto ilang gihimo ang naandan nga mga pag-ampo ug mga himno alang sa namatay.

Pinaagi sa Balaang pag-atiman, ang balita sa pagpanaw sa Balaan nga Tawo dali nga mikaylap sa kadaghanan sa mga tawo. Ang mga tawo ug daghang mga boyar, nga nagkatigom sa ilang kaugalingong kabubut-on sa ganghaan sa monasteryo, nagpaabot sa higayon nga ang lawas sa Balaan nga Tawo dad-on gawas sa monasteryo aron ilubong sa langob. Ang komunidad sa mga monghe, bisan pa, pagkahuman nila pagsira sa mga ganghaan, wala magtugot og bisan kinsa mosulod sa monasteryo, naghulat nga mahiwagayway ang mga tawo aron ilang matamnan ang lawas sa bililhon nga amahan, sumala sa iyang gipangbilin, sa wala'y layko. Ug unya, sumala sa kabubut-on sa Dios, kalit nga natabonan sa panganod ang kalangitan; misugod ang kusog nga ulan. Sa diha nga

nangibulag na ang mga tawo, misidlak pag-usab ang adlaw. Unya gidala sa mga igsoon ang lawas sa bililhon gikan sa simbahan ug gihigda kini uban sa dungog sa langob[3388] .

Sa dihang namatay ang matarong nga tawo, si Prinsipe Sviatoslav wala'y layo gikan sa Monasteryo sa Pechersk; kalit lang niyang nakita ang usa ka haligi sa kalayo ibabaw sa monasteryo, nga misaka gikan sa yuta paingon sa langit. Sa pagkahibalo nga namatay na ang Banal, miingon ang prinsipe sa mga anaa:

'Nagtuo ko nga karon ang Banal nga si Teodosio mibyahe gikan sa yuta paingon sa langit; mibisita ko kaniya gahapon ug nakita nako nga grabe kaayo siya masakiton.'

Nagpadala siya og mga tawo aron mangutana sa kahimtang sa halangdon, ug sa dihang nakasiguro na siya sa iyang kamatayon, naghilak siya sa kasakit.

Sa tuig sa kamatayon sa bulahan nga si Teodosio, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang tanang bahandi sa monasteryo misugod og kadaghan; aduna'y kasaganaan sa mga uma, ug ang mga hayop sa monasteryo nagkaanak og daghan kaayo. Wala pa gyud'y tuig nga sama niini kaniadto. Sa pagkakita niini, nahinumdom ang mga igsoon sa saad sa ilang balaang amahan ug gidayeg nila ang Dios tungod kay gihatagan Niya og mahimayaong mga gasa ang Iyang sulugoon, ang Bulahan nga Teodosio. Kining mga gasa sa grasya mipadayag pagkahuman sa kamatayon ni Santo Teodosio pinaagi sa daghang mga milagro nga gihimo sa santo isip tubag sa mainitong pag-ampo sa tanan nga nangayo kaniya og tabang.

Sa maong panahon, nasuko kaayo si Prinsipe Svyatoslav sa usa sa iyang mga boyar. Daghang miingon nga gusto siya ipahilayo sa prinsipe. Apan ang boyar nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo ug mitawag kang Banal nga Theodosius alang sa tabang, miingon: 'Nasayud ko, Amahan, nga balaan ka; naa ko sa kalisdanan; kalooy-i ako; pinaagi sa imong pag-ampo sa Ginoo sa langit, luwasa ako gikan niining kalisdanan.'

Sa dihang natulog ang boyar, mitungha kaniya sa damgo ang Reverendo ug miingon:

[3388] Niadtong 1091, ang mga bililhon nga relikya ni Banal Theodosius gibalhin sa komunidad sa mga monghe gikan sa langob diin kini unang gibutang ngadto sa Simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin kini gibutang sa narthex sa tuo nga kilid. Sa panahon sa paglusob sa mga Tatar, ang balaang relikya ni Teodosio gibutang, alang sa pag-amping, ilawom sa hagdanan sa kasadpang pultahan sa maong simbahan, diin kini nagpabilin hangtod karon. Ang pagbalhin sa balaang relikya sa Kagalang-galang Teodosio gisaulog matag ika-14 sa Agosto. Niadtong 1108, gisugo ni Metropolitan Nikiforos (nga nagserbisyo gikan sa 1103 hangtod 1121) sa usa ka sinodo nga 'iapil si Teodosio sa sinodikon sa tanang diyosesis'. Sukad niadto, ang pagkatulog sa Banal nga Teodosio ug ang pagbalhin sa iyang balaan nga mga relikya gisugdan nga gisaulog bisan asa. Ang Banal nga Teodosio nagdasig sa mga henerasyon nga layo na kaayo sa iyang panahon, dili lamang pinaagi sa iyang asetikong kinabuhi, kondili usab pinaagi sa iyang sinulat nga mga pagtulon-an, nga miabot kanato kasagaran sa porma sa mga sermon para sa lain-laing mga okasyon. Sa kasubo, ang pangutana sa pagka-otentiko sa pipila sa mga sinulat sa Reverendo Teodosio wala pa hingpit nga masulbad. Ang mosunod nga lima ka sermon kinahanglan i-atribusar kang Reverendo Teodosio nga walay duhaduha: 1) usa ka sermon sa Miyerkules sa ikatulong semana sa Dakong Kwaresma, 'sa oras sa pag-ampo', 'mahitungod sa pagkamapailubon ug gugma'; 2) usa ka sermon sa Huwebes sa ikatulong semana sa Kwaresma 'mahitungod sa pagkamapailubon, gugma ug pag-ayuno'; 3) usa ka sermon sa Huwebes sa ikatulong semana sa Kwaresma 'atol sa mga oras' 'mahitungod sa pagkamapailubon ug pagpanamastamas'; 4) usa ka sermon sa Biyernes sa ikatulong semana sa Kwaresma 'mahitungod sa pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon'; ug, sa katapusan, 5) usa ka sermon sa Biyernes sa ikatulong semana sa Kwaresma 'sa takdang oras' 'mahitungod sa pag-adto sa simbahan ug sa pag-ampo'. Dugang pa, ang mosunod nga mga sermon giisip usab nga gisulat ni Benerable Teodosio: 1) usa ka sermon 'alang sa tig-atiman sa bodega' (mahitungod sa iyang mga katungdanan); 2) usa ka sermon 'mahitungod sa mga silot sa Dios' (gituohan nga kini gipahayag ni Benerable Teodosio niadtong 1067 pagkahuman sa makalilisang nga pakig-away batok sa mga Polovtsian); 3) usa ka sermon bahin sa 'pagkaon ug ilimnon' (alang sa mga igsoon); 4) 'ang mga pulong sa usa ka pihikan nga mahigugma kang Kristo ug masigasig nga magtatanggol sa tinuod nga pagtuo'; 5) 'ang pahimangno sa usa ka espirituhanong amahan sa iyang mga anak mahitungod sa pagkalasing'; 6) 'usa ka diskurso kon giunsa pagbunyag kang Vladimir ug pagkuha niya sa Korsun'; ug, sa katapusan, 7) pipila ka mga sipi gikan sa mga sermon. Duha ka sermon para sa Martes ug Miyerkules sa ikatulong semana sa Dakong Kwaresma, nga gihalad kang San Teodoro nga Studite, giila usab nga gisulat ni Banal nga Theodosius, ingon man usab ang daghan pa. Dugang pa, si San Teodosio mao ang awtor sa pipila ka mga sulat (tingali duha o tulo) ngadto kang Dakong Prinsipe Izyaslav (sa mga nahibilin nga manuskrito, kining mga sulat gitawag nga 'mga pangutana' gikan kang Prinsipe Izyaslav). Ang tanan nga mga buhat sa Banal nga Teodosio nga gilista sa ibabaw gisulat sa usa ka yano kaayo nga estilo ug uban sa dakong pagbati. Ang mga sermon ug sulat sa Banal nga Teodosio walay bisan unsang retorikal nga pagka-mabulokon. Mahitungod sa ilang sulod, sa mga gitumong para sa komunidad sa mga monghe, ang Banal nga Teodosio naghisgot sa mga panata ug katungdanan sa mga monghe; Gihisgutan niya sa partikular nga detalye ang panata sa dili pagpanag-iya; samtang sa mga sermon nga para sa mga layko, kusganong gisupak sa Banal nga Teodosio ang nagkalain-laing pagano nga mga kostumbre, nga laganap kaayo sa Rus' niadtong panahona ug bag-o pa lang gisugdan pagtangtang sa mga Kristohanong magtutudlo. Si San Teodosio labi ka kusgan sa iyang pagsupak sa pagsimba sa diyos-diyosan ug pagkalasing. Sa katapusan, gikilala usab si San Teodosio nga naghimo sa daghang mga pag-ampo, nga makita ubos sa iyang ngalan sa pipila ka manuskrito sa karaang mga Salmo.

'Ngano man nga masubo ka kaayo? Nagtuo ba gyud ka nga gibyaan tika gayud? Bisan pa nga mibulag ko sa lawas, nagpabilin ko uban nimo sa espiritu kanunay. Ugma, tawgon ka sa prinsipe nga walay kasuko ug ibalik ka sa imong kanhing ranggo.'

Pagkahibalo sa iyang hunahuna ug pagbalik sa iyang kalinaw, nakita sa boyar ang Balaang Amahan sa iyang likod, duol sa pultahan, samtang nagbiya siya sa kwarto. Ang gipanghulaan ni Santo Teodosio tinuod gayud nga natuman, ug sukad niadto, gipalambu pa gayud sa boyar ang iyang dakong gugma alang sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev.

Samtang nag-andam siya sa iyang pagbiyahe, usa ka tawo nagdala og gamay nga kabanang pilak ngadto sa monasteryo ni Banal Theodosius ug gisalig kini sa pag-atiman sa usa ka monghe nga iyang nailhan nga si Konon. Nahibalo si monghe Nicholas niini ug, gipukaw sa yawa, gikawat niya ang kabanang pilak ug gitago kini. Pagbalik ni Konon, wala siyay nakitang pilak sa iyang selda ug tungod sa dakong kasubo, misugod siya og pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, naghangyo kang Banal nga Theodosius og tabang. Human siya matulog pagkahuman sa iyang pag-ampo, nakita ni Konon si Banal nga Theodosius nga mitungha sa iyang atubangan, kinsa miingon kaniya:

'Ang pilak nga imong gisubo gikuha sa monghe nga si Nicholas ubos sa impluwensya sa yawa ug gitago sa usa ka langob.'

Unya, gipadayag niya kung asa gitago ang bulawan, ug miingon kaniya:

'Adto, ug ayaw isulti kini bisan kinsa, kuhaa ang imong kaugalingon.'

Pagmata niya, dali nga mibangon ang malipayong monghe, nagsiga og kandila, ug nilarga paingon sa gipangtudlo nga lugar. Pagkaplag niya sa gikawat, nagpasalamat siya sa Diyos ug sa Iyang balaan, si Banal Teodosio.

Nahitabo usab ang mosunod nga panghitabo. Usa ka klerigo sa Balaang Dakong Katedral ni Santa Sofia sa Kyiv grabe kaayo ang sakit: ang tibuok niyang lawas nagdilaab sa grabeng internal nga hilanat. Sa diha nga mibangon ang iyang hunahuna, nag-ampo siya sa Diyos ug sa Iyang balaang alagad nga si Teodosio, nga naghangyo og kahupayan sa iyang pag-antos. Pagkahugno pa lang niya sa tulog, nakita niya sa damgo ang Banal nga si Teodosio, nga mihatag kaniya og tungkod ug miingon: 'Kuhaa kini ug lakaw ka gamit niini.'

Pagmata niya, nabati sa masakiton nga miubos ang hilanat sa iyang lawas ug nibaan ang iyang sakit. Ug pagkahuman nga nakabawi na siya, miadto siya sa Monasteryo sa Kiev Caves ug gisultihan ang mga igsoon kung giunsa siya pag-ayo sa iyang sakit pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Teodosio. Ang mga monghe, sa ilang bahin, naghimaya sa Dios, nga naghatag og ingon nga grasya sa matarong nga tawo.

Aduna pay lain nga susamang hitabo. Sa iyang panahon isip abbot sa Monasteryo sa Pechersk, gisugo sa Banal nga si Teodosio nga sa Biyernes sa unang semana sa Dakong Kwaresma, ang mga igsoon – isip mga maayong asketiko nga naningkamot sa pagpugong sa kaugalingon – pagatagan og tinapay nga walay lebadura sa ilang pagkaon, kauban ang dugos ug liso sa amapola. Kanunay kining sugo gisunod, lakip na ni Balaan Esteban[3389] , nga gitudlo mismo ni Banal Theodosius isip abbot. Pagkahuman ni Esteban, si Balaan Nikon[3390] ang misunod isip abbot sa Kiev Caves Monastery, ug sa mosunod nga Biyernes sa unang semana sa Dakong Kwaresma, gisugo niya ang cellarer nga motuman sa sugo ni Banal Theodosius. Apan ang tagdumala sa panimalay misupak sa sugo sa abá ug wala natuman ang gipahimutang sa Banal nga Teodosio, sa pasangil nga walay harina para sa ingon nga pan. Apan ang Dios mismo wala nagtugot nga ang batasan nga gitukod sa Banal nga Teodosio mawala sa paggamit. Pagkahuman sa Liturgiya, samtang ang mga igsoon padulong sa refektoryo alang sa ilang pagkaon sa Kwaresma, kalit nga gidala kanila gikan sa wala mailhi nga dapit ang usa ka kariton nga puno sa bag-ong tinapay. Sa pagkakita nila niining milagro, gidayeg sa mga igsoon ang Dios ug ang Iyang alagad, nga wala sila biyai bisan pa sa iyang kamatayon. Gidayeg usab nila ang ilang amahan ug magtutudlo, ang Kagalang-galang Teodosio, nga nagpabilin nga buhi ang iyang natukod alang sa kaayohan sa mga monghe ug natuman ang iyang saad – nga kanunay nga motabang sa monasteryo, usa ka katungod nga hangyoon gikan sa Ginoo nga iyang nakuha pinaagi sa iyang mga buhat nga matarong. Pinaagi sa maisugong pag-ampo sa balaan nga Kagalang-galang Teodosio,

[3389] Stephen – nag-alagad isip abbot gikan sa 1074 hangtod sa 1078.
[3390] Nikon – nagsilbi isip abbot gikan sa 1078 hangtod 1088.

hinaut nga mahimong takus usab kita sa pagdawat sa gasa sa Dios—ang walay katapusang kinabuhi uban ni Cristo Jesus, atong Ginoo, nga gihimaya uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Sa imong pag-alsa ngadto sa pagkamaayo, ug tungod kay gihigugma nimo sukad pagkabatan-on ang kinabuhi sa monghe, nakab-ot nimo ang imong mahimayaong tinguha, nagpuyo ka sa usa ka langob, ug sa pagpanamkon nimo sa imong kinabuhi sa pagka-asketa ug kahayag, nagpuyo ka sa pag-ampo sama sa usa ka walay unod , nagsidlak ingon usa ka hayag nga suga sa yutang Ruso, Amahan Teodosio: pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Karon gidayeg nato ang Bituon sa Rusya, nga misidlak gikan sa Sidlakan ug miabot sa Kasadpan: kay gipakabuhian niini kining tibuok yuta sa mga milagro ug kaayo, ug kita tanan pinaagi sa buhat ug grasya sa monastikong lagda sa bulahan nga Teodosio.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Pedro nga Managhimo sa mga Katingalahan

Kumemorasyon sa ika-3 sa Mayo

Ang natawhan niining balaan mao ang siyudad sa Constantinople. Natawo siya sa mga ginikanan nga mahadlok sa Diyos. Sa dihang ang mga ginikanan sa Banal nga Tawo mipasa sa mga panata sa pagka-monaste, ug sa dili madugay pagkahuman giputlan usab og buno isip mga monghe ang iyang duha ka igsoon nga lalaki, sila Pablo ug Dionisio, siya usab, nga nagsunod sa ilang ehemplo ug nagtinguha nga magkinabuhi sama kanila, mipasa sa mga panata sa pagka-monaste kauban ang iyang igsoon nga si Plato. Sa dihang nahimong monghe na siya, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monghe uban sa dakong kadasig nga nalabaw siya sa tanan niyang kaubanan niini; kay, sa iyang paningkamot nga una silang sundon, ug unya ang tanang uban pang mga monghe, iyang gisuhop ang ilang mga hiyas ug gigamit kini sa iyang kaugalingong kinabuhi. Pinaagi sa iyang ehemplaryong asetikong kinabuhi, nakuha niya ang pabor ni Nicholas, nga sa panahona Obispo sa Italya[3391] , nga gustong pasidunggan siya sa opisina sa pagka-obispo; apan misalikway siya, nga nag-ingon nga giisip niya nga dili siya takus sa ingon nga dungog. Dayon miadto si Obispo Nicolas sa iyang igsoon nga si Pablo, ug aron sa paghatag og kahupayan sa Simbahan sa Korinto, nga niadto wala pa'y obispo, giordinar siya nga Obispo sa Korinto[3392] . Pagkahuman niini, si Banal nga Pedro, sa pagsunod sa padayon nga hangyo nga dawaton ang pagka-obispo, miadto sa iyang igsoon nga si Pablo sa Korinto ug nagpanumpa sa hilom, apan nagpabilin lang siya didto sulod sa usa ka tuig, nga napakyas sa pagtuman sa iyang panata hangtod sa katapusan, tungod kay ang mga maharlika ug mga tag-iya sa barko[3393] miadto kang Pablo sa Korinto gikan sa layo nga yuta ug nangayo kaniya nga itudlo ang iyang igsoon nga lalaki isip ilang obispo, tungod kay namatay na ang ilang obispo. Naghangyo sila pag-ayo kang Santo Pedro mismo nga mahimong ilang obispo, nga sa dihang nakita niyang dili niya sila matanggihan,

---

[3391] Kini mao si Nicholas I ang Mistiko, Patriarka sa Constantinople. Niadtong 895 gisagop niya ang Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople; niadtong 906, tungod kay gi-excommunicate niya si Emperador Leo VI ang Pilosopo gikan sa Banal nga Komunyon tungod sa iyang ika-upat nga kaminyoon kang Zoe, gipahilayo siya sa emperador ngadto sa isla sa Iria; ug niadtong 911 giusab siya sa iyang katungdanan, nga iyang gipangulo hangtod sa iyang kamatayon niadtong 925.

[3392] Corinto – ang labing karaan sa mga siyudad sa Gresya, nahimutang sa amihanang bahin sa karaang Argolis, sa baybayon sa Gulpo sa Corinto. Ang Kristohanong simbahan didto gitukod ni San Pablo nga Apostol.

[3393] Kana mao, gikan sa siyudad sa Argos, nga nahimutang sa baybayon sa Gulpo sa Argolis. Usa sa mga synaxaria naghisgot nga si Banal nga Pedro usa ka obispo sa siyudad sa Argos. Naghisgot usab kini nga siya gikonsagra isip obispo ni Patriarka Nicholas I ang Mistiko.

sa sinugdan nagplano siya nga molayas gikan sa Korinto; apan sa paglabay sa daghang panahon ug sa padayon nilang hangyo nga mas kusgan pa, nabuotan siya sa ilang mga luha ug gidawat niya ang ilang hangyo.

Sa dihang gidawat niya ang opisina sa pagka-obispo, ang Reverendo mipahinungod sa tibuok niyang kasingkasing sa buluhaton sa pagtudlo sa Simbahan, ug ang iyang kaugalingong kadasig usa ka angay nga tubag sa kadasig nga gipakita kaniya sa iyang kawan. Sa iyang mga buhat sa kalooy, iyang gihatag bisan pa ang iyang kaugalingong sinina alang sa mga kabus. Gipakaon niya ang mga ulila, giatiman ang mga balo, naghatag og pagkaon sa mga kabus, ug tinago nga naghatag og limos sa tanan nga nanginahanglan. Sa dihang usa ka tuig nga dili maayo ang ani ug nag-antos ang nasud sa gutom, gipakaon niya ang daghang libo ka nagagutom nga mga tawo pinaagi sa iyang walay hunong nga paghatag og limos. Sa usa ka higayon niining panahona, gamay na lang kaayo ang pagkaon nga nahabilin sa sudlanan, apan sa dili madugay napuno kini pag-usab sa Rebereendo, nga ang pagkaon nga naa niini igo na para sa mga nanginahanglan sulod sa tibuok tuig. Tungod sa iyang kalooy sa mga nag-antos, gipalit niya ang mga bihag ug gipagawas ang mga huyang gikan sa kapintas sa mga gamhanan. Dugang pa, gi-ayo niya ang usa ka batan-ong babaye nga gipanag-iya sa demonyo, gitagna ang kalamidad nga moabot sa Peloponnese pinaagi sa usa ka parabula[3394] ug, sa taas pa nga panahon , nakamatngon siya sa adlaw sa iyang kaugalingong pagpanaw. Pag-abot niya sa edad nga kap-atan ug pito ka tuig ug pagbuhat og dili masukod nga mga maayong buhat, iyang gihatag ang iyang bulahan nga kalag sa Ginoo. Bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpadayon siya sa paghimo og mga milagro, nagpagawas og humot nga baho gikan sa iyang kabaong, nagpagawas og mga demonyo ug nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, ingon man nagtudlo sa mga nangayo og giya sa iyang kabaong[3395] .

17 Mayo

4 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir, ang Birhen Pelagia

Gisaulog kaniadtong 4 Mayo

Sa dihang ang walay Diyos nga Romanong Emperador Diocletian[3396] misugod og pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, daghan kanila, sa kahadlok sa pagpasakit, nilayas sa kabukiran. Apan ang mga Kristohanong lig-on sa ilang pagtuo ug mas nahadlok sa Dios kaysa sa mga tawo nagpabilin sa ilang mga simbahan ug mainitong nag-ampo sa Dios nga lig-onon sila alang sa pakigbisog, aron sila makadaog sa umaabot nga pakig-away.

Niadtong panahona, si Clino mao ang obispo sa siyudad sa Tarsus[3397] . Gipabalik niya sa pagtuo sa tinuod nga Dios ang daghang pagano ug gibunyagan sila; gidala sila, sama sa usa ka maayong magbalantay, ngadto sa panon ni Cristo, ug gihangyo niya ang matag-usa kanila nga magbarug nga lig-on sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo ug isakripisyo ang ilang kinabuhi alang Kaniya, uban sa dili matuyok nga paglaum nga makadawat gikan Kaniya sa korona sa kadaugan sa Gingharian sa Langit.

[3394] Sa karaang panahon, ang Peloponnese mao ang ngalan nga gihatag sa habagatan nga bahin sa karon nga Gresya.

[3395] Ang Banal nga Tawo namatay sa ika-10 nga siglo. Niadtong 1421, ang iyang mga relikya gibalhin gikan sa Argos paingon sa Nafplio. Sumala sa mga tigmatngon, sa dihang gibuksan ang kabaong, nangurog ang yuta, napuno sa humot sa insenso ang hangin, ug daghang mga pag-ayo ang nahitabo.

[3396] Ang Emperador Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[3397] Ang Tarsus usa ka dakong siyudad nga daghan og katawhan sa karaang panahon sa Cilicia, usa ka rehiyon sa Asia Minor. Gitukod kini sa Asiryanong hari nga si Sennacherib (705–681 BC). Tungod sa lokasyon niini sa Suba sa Cydnus, nahimong usa kini ka dakong sentro sa kalakalan. – Para sa mga Kristohanon, ang siyudad sa Tarsus hinungdanon isip lugar nga natawhan ug unang puy-anan ni San Pablo nga Apostol. Gitawag sa Ginoo mismo alang sa Iyang dakong ministeryo, si Apostol Pablo unang nag-andam sa Tarsus aron mogawas ug magwali (tan-awa Ang Buhat 9:11–30). Karon, ang Tarsus usa ka gamay nga lungsod sa vilayet sa Adana nga adunay populasyon nga 8,000 ug kabahin sa Turkey. Katingalahan nga hangtod karon, ang pangunang panginabuhian sa mga lumolupyo sa Tarsus ug sa palibot niini mao gihapon ang paghimo og alpombra, felt para sa mga tolda, ug tanang matang sa gamit, sama sa panahon ni Apostol Pablo, nga nagpanginabuhi pinaagi sa paghimo og mga tolda (Buhat 18:3).

Si Diocletian, nga naa sa Cilicia niadtong panahona, pagkadungog niya bahin niining maisugong obispo, gisugo siya nga dakpon ug gisugo usab nga isirado ang mga ganghaan sa siyudad aron dili siya makalingkawas. Apan bisan pa sa wala pa gihatag ang mando, nakadawat na ang obispo og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa tanan nga mahitabo, ug, nga walay nakahibalo, mibiya siya sa siyudad, kay wala pa moabot ang iyang takna. Kauban ang ubang mga Kristohanon, nangitag sila sa mga bukid ug kamingawan. Apan si Diocletian, nasuko sa iyang kapakyas sa pagpangita sa obispo, gipunting ang iyang kasuko sa mga tawo nga gidala sa obispo ngadto kang Kristo; gisugo niya ang pagdakop sa daghang bag-ong tinunohan nga mga Kristohanon ug gipriso sila.

Niadtong panahona, nagpuyo sa siyudad sa Tarsus ang usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Pelagia, nga gikan sa maharlikang kaliwatan, ilado tungod sa iyang bahandi ug katahum, ug puno sa kahadlok sa Dios ug pagkamakabulos. Sa dihang nadungog niya gikan sa mga Kristohanon ang mahitungod kang Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, nasiga ang iyang kasingkasing sa gugma alang Kaniya; mituo siya Kaniya ug nanumpa nga dili gayud siya magminyo sa bisan kinsa nga mortal, kay nagpasiya siya nga ipangasaw-on sa langitnong, imortal, ug dili malaglag nga Nobyo; Sa dihang mituo siya kang Kristo, nangandoy siya nga makadawat sa balaan nga bunyag.

Apan sa dihang nahibaloan niya nga nilakaw ang Kristohanong obispo sa siyudad, siya gikapungot kaayo, kay gusto unta niya siyang makita ug madawat ang balaan nga bunyag gikan sa iyang kamot. Sa wala pa niadto, wala pa gyud siya makakita sa obispo ug nakadungog lang siya bahin kaniya. Tungod kay ang inahan ni Pelagia, nga usa ka balo, deboto sa pagsimba sa diyos-diyosan, gitago ni Pelagia kaniya ang iyang pagtuo kang Kristo ug ang iyang mga tuyo.

Niadtong panahona, nadungog sa anak sa hari, si[3398] , ang katingalahang katahum sa dalagang si Pelagia; nakabaton siya og kahigayunan nga makita siya. Nagpadala siya og mga dungog nga lalaki kaniya, nga gisugo sa pagpadala kang Pelagia sa tinguha sa anak sa hari nga makigminyo kaniya.

Nalipay kaayo ang inahan ni Pelagia sa nahitabo, apan lahi ang hunahuna sa balaan nga dalaga. Samtang naghimo sa tanda sa krus, wala'y kahadlok siyang mitubag sa mga sugo: 'Nikasal na ako sa Anak sa Dios, ang Imortal nga Hari.'

Tungod sa maong tubag, mibalik ang mga sugo sa anak sa hari.

Pagkadungog sa tubag ni Santa Pelagia, nasuko kaayo ang prinsipe; nagpasiya siya nga magbuhat og malupit nga panimalos batok sa balaan nga dalaga, apan dili dayon, kay naglaum siya nga mausab ang iyang hunahuna ug motuman sa iyang mga tinguha.

Samtang nagpadayon, gisultihan ni Pelagia ang iyang inahan nga gusto niyang bisitahan ang iyang tagapadede, nga dugay na niyang wala nakita. Ang iyang tagapadede nagpuyo sa gawas sa siyudad, ug nilarga si Pelagia gikan sa balay uban ang tuyo nga pangitaon ang usa ka Kristohanong obispo, nga iyang nadungog gikan sa pipila ka mga Kristohanon ang lokasyon sa iyang tinagoan. Apan ang inahan ni Santa Pelagia, ubos sa impluwensya sa yawa, misalikway sa hangyo sa iyang anak ug hugot nga misupak kaniya, nga miingon: 'Dili ka karon moadto didto; moadto ka sa lain nga panahon.'

Nakapasubo kaayo kini kang Pelagia.

Niadtong gabii mismo, ang Ginoo nagpakita kaniya sa porma ni Obispo Clinon, nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong kaniya. Natingala siya sa maong panan-awon, kay ang mahimayaong dagway sa nagpakita kaniya misidlak sa kahayag, ug ang iyang mga bisti katingalahan.

Pagmata niya, tinago niyang gipadala ang duha sa iyang labing kasaligan nga eunuco[3399] ngadto sa bilanggoan diin gibilanggo ang mga Kristohanon, aron pangutan-on sila bahin sa hitsura sa obispo. Gibuhat nila ang iyang gisugo ug mibalik uban ang detalyadong paghulagway sa hitsura sa obispo. Ang birtud nga dalaga nabigla nga, sumala sa ilang pagsaysay, ang hitsura sa obispo nagtugma sa matag detalye sa iyang nakita sa damgo, ug nasabtan niya nga mao diay kana ang obispo nga iyang nakita sa damgo. Napuno sa kalipay, tibuok niyang kasingkasing nangandoy nga makita siya sa tinuod ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo gamit

---

[3398] Walay anak nga lalaki si Diocletian. Ang 'prinsipe' nga gihisgutan dinhi angay sabton – sumala sa pagpatin-aw ni San Demetrio sa Rostov – ingon usa ka batan-ong lalaki nga gidawat ni Diocletian aron pag-atimanon ug i-ampon uban sa katungod nga mamana sa trono sa hari.

[3399] Ang eunuco usa ka giputol-testikulo nga sulugoon nga gituyo alang sa pag-alagad sa mga harem sa Sidlakan. Ang batasan sa pagpamutol-testikulo sa mga sulugoon gipraktis sa karaang Gresya ug Roma, apan labi nga laganap sa karaang Asia Minor.

kining mga pulong: 'Ginoo, tugoti ako nga makita ang Imong alagad, ang magbalita sa Imong mga panalangin, ug ayaw ko pagbiya sa Imong mga balaan nga sakramento.'

Pagkahuman niini, misugod na usab siya og hangyo sa iyang inahan nga tugutan siya nga moadto sa iyang tagapadede, nga nagaingon nga nami-miss na siya niini tungod kay dugay na siya nga wala nakakita niini. Nagduha-duha ang iyang inahan sa pagtugot kaniya. Apan tungod kay nahadlok siya nga basin masakit siya tungod sa kasubo, gitugotan sa iyang inahan ang iyang hangyo ug gisugo nga andamon ang mga karwahe, kabayo, ug mga sulugoon para sa biyahe. Unya, gisul-otan niya si Pelagia og purpura nga pananamit sa hari, angay sa nobya sa usa ka prinsipe, ug gipahimutang siya og bulawanong panamit ug bililhon nga mga bato, ug gipadala siya, kauban ang iyang labing kasaligan nga mga sulugoon ug mga eunuko sa usa ka marangyang karwahe, uban niining mga pulong sa pagpaalam: 'Lakaw sa kalinaw, anak ko, ug ihatag ang akong pangumusta sa imong tagapadede.'

Malipayon nga mibiyahe si Pelagia, gilibotan sa daghang mga sulugoon. Pagkahuman nila makabiyahe og mga napulo ka poprishch[3400] gikan sa siyudad, miabot sila sa usa ka bukid nga natabonan sa daghang lasang. Niadtong panahona, usa sa iyang mga sulugoon nga ginganlan og Longinus nakakita og usa ka matarong nga tawo nga nagpaubos gikan sa bukid. Mao kini si Obispo Clino, nga pinaagi sa probidensya sa Diyos, natagbo sa mga biyahero dinhi. Si Longinus, nga usa ka tinago nga Kristohanon, nakaila kang Obispo Clino sa maong tawo ug miingon sa lain nga sulugoon, nga tinago usab nga Kristohanon:

'Igsoon nga si Julian! Nailhan ba nimo ang tawo nga padulong kanato? Siya usa ka tawo sa Dios, si Obispo Clino, nga ang iyang dungog mikaylap sa tibuok Sidlakan tungod sa mga milagro nga iyang gihimo; ang hari, pagkadungog niya mahitungod kaniya, nangita kaniya sa dugay nga panahon apan wala siya makaplagan, ug tungod niini naglunsad siya og pagpanlutos batok sa mga Kristohanon.'

Kining panag-istorya ni Longinus ug ni Julian nadungog sa duha ka eunuco nga gipadala ni Pelagia sa bilanggoan diin gipriso ang mga Kristohanon, aron mahibal-an kung unsa ang hitsura sa obispo. Gireport nila kang Pelagia ang ilang nadungog.

Gipahunong sa balaan nga dalaga ang iyang karwahe ug, pag-anaog gikan niini, miduol siya sa tawo sa Dios. Gisuwayan niya ang iyang mga sulugoon nga magpabilin sa gilay-on ug magpahulay sa landong sa mga kahoy, kay dili niya gusto nga madungog sa mga pagano ang mga misteryo sa balaang Kristohanong pagtuo. Sa pagduol niya sa tawo sa Dios, gipangumusta niya siya pinaagi niining mga pulong:

'Maglipay ka, alagad ni Cristo!'

Mitubag ang obispo:

'Hinaut nga ang kalinaw sa akong Kristo mag-uban kanimo, batan-ong dalaga.'

Nagpadayon si Pelagia:

'Bulahan ang Dios, nga nagpadayag kanako sa usa ka panan-awon sa dagway sa imong nawong ug nagpadala kanimo kanako aron luwason ang akong kalag gikan sa pagkaguba. Naga-ampo ako kanimo sa ngalan sa Dios, nga imong giserbisyohan, sultihi ako: ikaw ba si Clino, ang Kristohanong obispo?'

Mitubag kaniya si Clinon:

'Ako ang magbalantay sa kawan ni Cristo, nga naglaum nga makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan.'

'Unsa ang imong gitudlo sa imong panon nga buhaton aron sila makab-ot sa kinabuhi nga walay katapusan?' pangutana ni Obispo Pelagius.

'Gitudloan ko sila nga mailhan ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ug giinstruksyonan ko sila sa pagpuyo og matarong nga kinabuhi sa kahadlok sa Dios ug gugma kang Cristo.'

'Sultihi ako, amahan, unsa ang labing kinahanglan buhaton sa mga gustong hiusa sa imong Dios?'

'Mao kini akong isulti kanimo,' tubag sa obispo, 'ang bunyag alang sa pagpasaylo sa mga sala ug alang sa kinabuhi nga walay katapusan; walay mas gikinahanglan pa kaysa niini.'

Nihulog sa tiilan sa obispo si Pelagia, ug mapangaliyong miingon:

'Kaluy-i ako, Imong Grasya, ug ihatag kanako ang imong gasa! Sukad nga nakig-istorya ko kanimo, misidlak ang kahayag sa Dios sa akong kasingkasing; gisalikway ko si Satanas, ang iyang mga sulugoon, ug ang iyang mga limbong, ug ang mga diyos-diyosan nga walay kalag nga dugay na nakong gikaligut-an, nga walay

[3400] Ang 'popristye' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit 690 sa atong 'sazhens'.

kinabuhi, kondili kamatayon ug walay katapusang pagkaguba. Busa karon, nag-ampo ako sa Dios sa Langit nga ipangasaw-ay-on ko Niya sa Iyang Anak, bisan pa dili ako takos, nga mao ang naghayag sa akong kasingkasing, kay Siya mao ang Adlaw sa Pagkamatarong.

Pagkadungog niini, natingala ang obispo sa dakong gugma sa dalaga alang sa Dios ug nalipay sa iyang espiritu. Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod siya sa pag-ampo uban niining mga pulong: 'O Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo! Ikaw nga nagpuyo sa langit ug nagtawag niining dalaga aron mailhan Ka, hatagi siya sa balaan nga bunyag sa Imong hinigugma nga Anak.'

Mao kini ang pag-ampo sa obispo.

Kalit lang, usa ka bukal sa buhing tubig ang misabwag gikan sa yuta sa ilang atubangan. Sa pagkakita niini nga milagro, gidayeg sa obispo ang Dios, nga nagaingon:

'Dako kaayo Ka, among Dios, ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, nga naghatag sa bunyag ingon panulondon alang sa mga tawo alang sa kinabuhi nga walay katapusan. O Ginoo, nga nakahibalo sa mga kasingkasing! Ang pagka-mapainubsanon sa Imong alagad gibutyag sa Imong atubangan. Nakita Nimo nga ako nahuya sa pagbunyag niining dalaga. Busa, O Makagagahum, itudlo ang tanan pinaagi sa Imong pagtan-aw, ug tudloi ako unsay akong buhaton.

'Ginoo, akong amahan,' miingon si Pelagia niadtong takna, 'nadungog ang imong pag-ampo; tan-awa, nakakita ko og duha ka maningning nga batan-on nga lalaki nga nagbarog sa daplin sa bukal, nga nagkupot og hayag nga mga belo sa ilang mga kamot. Mahimo na nimo akong bunyagan nga walay pagduha-duha.'

Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, miduol ang obispo sa bukal ug nakakita sa duha ka Anghel sa Diyos nga, sama sa giingon ni Pelagia, nagkupot og belo nga mas puti pa sa niyebe aron tabunan ang lawas sa dalaga. Unya gikonsagran sa obispo ang tubig, samtang gipangamuyo kini uban sa mosunod nga pag-ampo:

– O Hari sa tanang binuhat, *'Gihimo Nimo ang Imong mga anghel nga espiritu, ug ang Imong mga sulugoon nga nagdilaab nga kalayo'* (Salmo 103:4), himoa ako nga takus nga ihalad Kanimo isip espirituhanong halad kining dalagang imong gipadala kanako. I-ihap siya sa han-ay sa imong mga pinili, aron sa adlaw sa imong gingharian makasulod siya sa palasyo sa imong Kristo, kauban sa lima ka maalamon nga birhen, nga nagbitbit og nagdilaab nga sulo[3401] .

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gibunyagan sa obispo ang bulahang Pelagia sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ug gihatagan siya og partikula sa Lawas ni Kristo, nga iyang gidala uban kaniya.

Pagkahuman sa sakramento, miyuko si Santa Pelagia sa atubangan sa obispo ug, sa paghalok sa iyang mga tiil, miingon kaniya:

'Ginoo, maayong amahan, ipangamuyo ko sa Ginoo aron lig-onon ko Niya sa Iyang Balaang Espiritu.'

Miingon ang obispo kaniya:

'Hinaut nga ang Dios, nga imong gisaligan, *"magpadala kanimo og tabang gikan sa* Iyang balaan nga puloy-anan*"* (Salmo 19:3), ang puloy-anan sa Iyang presensya, ug hatagan ka og kadaogan batok sa imong mga kaaway.'

Napuno sa dakong kalipay gikan sa Espiritu Santo, miingon si Pelagia sa obispo:

'Amahan, ako naghangyo kanimo sa ngalan sa Dios, nga naghatag kanako og kaluwasan pinaagi kanimo: ayaw balibari ang akong hangyo. Gikan sa imong balaan nga mga kamot nadawat nako ang dili malaglag nga purpura nga bado sa Walay Katapusan nga Hari; busa, dili na nako angay isul-ob karon kining kalibutanong, malaglag nga purpura nga bado ug kining walay pulos nga mga palamuti. Kuhaa kini kanako, ibaligya kini, ug ipang-apod-apod ang kuwarta nga makuha gikan sa pagbaligya niini sa mga nanginahanglan, kay kining tanan nga bahandi nagpukaw kanako og kasuk-an lang.

Mitubag kaniya ang obispo:

'Dili angay nga kuhaon nako kini sa akong kamot; bisan pa niana, kuhaon ko kini gikan kanimo aron dili ka masakitan, kay gihangyo man ko nimo sa ngalan sa Dios. Maayo na, tumanon ko ang imong hangyo.'

'Nakadungog ko,' tubag ni Pelagia, 'nga ang atong Ginoo miingon sa Iyang Balaang Ebanghelyo: "*Walay tawo nga makasilbi sa duha ka agalon. Dili kamo makasilbi sa Dios ug sa bahandi"* (Mat. 6:24). Busa, sa akong tinguha nga mosilbi sa Usa ka Dios, gisalikway nako ang bahandi[3402] .'

[3401] Tan-awa ang parabula sa napulo ka birhen (Mateo 25:1–13).

Natingala ang obispo sa kinaadman ni Santa Pelagia. Pagkahuman siya mag-ampo sa Diyos alang kaniya, gipanalanginan niya siya ug mibulag.

Si Santa Pelagia, nga naglipay pag-ayo sa Espiritu Santo, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios sa tibuok niyang kasingkasing tungod kay giisip Siya siya nga takus nga makadawat sa langitnong mga gasa.

Pag-abot niya sa mga sulugoon nga nagpaabot kaniya, nakita niya nga natabonan ang ilang mga mata sa demonyong limbong: wala sila makakita ug bisan unsa ug wala sila kahibalo asa sila paingon. Ang santa, sa pagkahibalo nga nahitabo kini pinaagi sa buhat sa kaaway sa atong kaluwasan, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa matag sulugoon ug pinaagi niini giluwas sila gikan sa ilang pagkabuta; nakakita na sila pag-usab og klaro, sama sa kaniadto.

Pagbalik sa ilang panan-aw, ang mga sulugoon misugod sa pagpangutana kang Santa Pelagia:

'Ginang! Asa na ang lalaki nga imong ka-istorya? Samtang wala ka, nakakita kami og usa ka labing hayag nga Babaye nga nagtindog tali kanimo ug kanamo uban sa duha ka dalaga; nagsul-ob siya og duha ka diyadema sa iyang ulo; ug sa ibabaw sa mga diyadema misidlak ang usa ka krus[3403] .'

Gisugo ni Santa Pelagia ang mga sulugoon nga hilom; unya gisugdan niya silang tudloan sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Mitubag kaniya ang mga sulugoon:

'Unsaon man namo nga dili motuo, Ginoo namo, kaniya nga pagkahuman sa kamatayon magluwas kanamo gikan sa walay katapusang pag-antos ug siya ra ang adunay gahum nga ihatag kanamo ang walay katapusang kinabuhi sa langit!'

Nalipay ang santa sa pagkakita sa pagbag-o sa iyang mga sulugoon ug gisugo sila nga moadto dayon sa balaan nga pagbunyag. Unya, paglingkod niya sa karwahe, nagpadayon siya sa iyang pagbiyahe paingon sa iyang tagapag-amuma.

Gawas ang iyang tagapadede aron sugaton ang iyang ginang ug miingon nga mas nindot pa siya kaysa kaniadto, apan namangha siya nga nagsul-ob lang og yano ug walay bisan unsang palamuti.

Human sa unang kalipay sa ilang panagtagbo pag-usab, nabantayan sa yaya ang dakong kausaban sa kinaiya ni Santa Pelagia: kaniadto siya mapahitas-on ug hambog, apan karon nahimong mapainubsanon ug malumo; kaniadto siya hilig mosulti, apan karon hilom na; kaniadto gihigugma niya ang tanang matang sa lamian nga pagkaon, apan karon nagpuyo siya sa pag-ayuno ug pag-amping sa pagkaon, gamay ra kaayo ang iyang gikaon; kaniadto, iyang gigugol ang iyang mga adlaw sa kawalay-buhat ug kalipay, ug sa gabii iyang gipahulayan ang iyang lawas sa humok nga higdaanan; karon iyang gigugol ang kadaghanan sa adlaw sa pag-ampo, nagpahulay sa usa ka lig-on nga higdaanan, ug sa gabii mobangon usab siya aron mag-ampo. Tungod niining tanan nga mga timailhan, nasabtan sa yaya nga gidawat ni Pelagia ang Kristohanong pagtuo. Unya miingon siya kaniya:

'Akong pinalanggang anak! Sama sa imong kaniadto pagkamangha sa prinsipe ug sa tanan nga nakaila kanimo tungod sa imong dakong pisikal nga katahum, karon paningkamoti nga malipay ang Anak sa Dios, ang Walay Katapusang Hari, nga imong gipangasawahan isip usa ka nobya, pinaagi sa imong tinuod nga sulodnong katahum. Nakita nako nga nagtuo na ka sa tinuod nga Dios sa langit. Padayona Siya nga magpalig-on kanimo alang sa pag-antos alang Kaniya, hatagi ka Niya og kadaogan batok sa kaaway, ug koronahi ka Niya sa korona sa kadaogan sa Iyang himaya. Ug karon, anak ko, paingon gikan kanako sa kalinaw sa labing dali nga panahon; Dili ko gusto nga magpabilin ka pa sa akong balay; dili ko kaisog nga pugngan ka, kay nahadlok ko sa kasuko sa prinsipe, nga nagtan-aw kanimo ingon sa iyang hinigugma. Apan ayaw paghunahuna nga nahadlok ko para sa akong kaugalingon: kon mag-antos ko uban kanimo, makadawat ko sa ganti gikan sa Dios uban kanimo; apan nahadlok ko para sa tibuok akong pamilya ug sa tanan nakong paryente. Kung mahibalo ang prinsipe, nga tuyo niyang pakaslan ka, nga ikaw usa ka Kristohanon, ug nga nagpuyo ka sa akong balay, laglagon niya ako ug ang tibuok nakong pamilya.

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan sa iyang tagapamabasa, si Santa Pelagia, nga nakayuko ang ulo, mibalik paingon sa iyang inahan.

[3402] Ang Mammon mao ang ngalan sa usa ka diyos sa Siria, ang patron sa bahandi. Sa simbolikong pagsabot, ang 'mammon' nagtumong sa kinatibuk-an sa bahandi ug mga butang sa kalibutan.

[3403] Klaro nga ang katingalahang Babaye nga nagpakita mao ang Inahan sa Dios.

Sa pagduol ni Pelagia sa iyang balay, migawas ang iyang inahan aron sugaton siya. Sa pagkakita niya nga ang iyang anak dili nagsul-ob og maharlikang bisti ug walay bililhon nga alahas, kondili yano ra ang sinina, napuno siya sa kahadlok ug kalibog.

Usa sa mga sulugoon ang nagsulti kaniya sa tanan nga nahitabo sa dalan, ug gisaysay kung giunsa ni Pelagia pagdawat sa balaan nga bunyag gikan sa usa ka Kristohanong obispo. Pagkadungog niini, nabati sa iyang inahan nga mura'g namalanga ang iyang lawas, ug tungod sa dakong kasubo, naghigda siya sa iyang higdaanan sulod sa dugay nga panahon, mura'g patay. Sa ulahi, pagkahuman niya makabawi sa iyang kaugalingon, siya, nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong sa iyang anak nga babaye, midali-dali ngadto sa hari ug nangayo kaniya og mga sundalo aron subayon ug dakpon ang obispo nga nagpabunyag sa iyang anak nga babaye sa Kristohanong pagtuo, ug dad-on siya sa paglitis. Gihatagan siya sa hari og daghang mga sundalo, mga nakakabayo ug mga naglakaw.

Samtang ang bulahan nga si Pelagia, sa dihang nakita niya ang iyang inahan nga naglagot kaayo, midala og pipila ka mga sulugoon nga nagtuo kang Kristo, tinago siyang nilakaw gikan sa balay uban kanila, ug pagkahuman nakatawid sa suba nga gitawag og Kidn[3404] , nagpasyag siya nga magtago didto.

Ang iyang inahan, pagbalik sa balay uban sa mga sundalo ug wala makit-i si Pelagia didto, mas nabalaka pa gayud ug nagpadala og mga sundalo sa tanang direksyon, nga nagsugo kanila nga pangitaon si Pelagia ug si Obispo Clinon.

Naglapad ang mga sundalo sa tibuok palibot nga kabaryohan, nangutana bahin kang Pelagia sa mga dalan ug nangita kaniya bisan asa sa kabukiran ug kamingawan, apan wala nila siya makaplagan, kay ang Dios mismo ang milagrosong nagpanalipod kaniya. Si Santa Pelagia, nga naglingkod sa pampang sa suba, nakakita sa mga sundalo nga nangita kaniya sa pikas pampang; apan ang mga sundalo, nga ang ilang pisikal nga mga mata sa maong higayon nabuta sa probidensya sa Dios, wala makakita kaniya ni sa iyang mga kauban. Unya miingon ang santa sa iyang mga sulugoon:

'Nakita ba ninyo kung giunsa sa atong Ginoo paghigugma ug pagpanalipod sa Iyang mga sulugoon nga nagbutang sa ilang paglaum kaniya?'

Human sa hugot apan walay bunga nga pagpangita, mibalik ang mga sundalo nga wala nila makaplagan ang obispo ni si Pelagia. Kini nakapahimo sa inahan ni Pelagia nga masulod sa labing lawom nga kasubo ug kasakit, nga daw hapit na siya mamatay.

Unya si Pelagia, nga nabati sa iyang kasingkasing ang inspirasyon gikan sa Espiritu Santo ug nagdilaab sa gugma alang sa iyang Langitnong Nobyo nga andam na siya nga moantos sa pag-antos alang sa ngalan ni Cristo, miadto sa balay sa iyang inahan ug gisugdan siya og dasig nga ilabay ang iyang bakak nga kasubo:

'Ngano,' miingon si Pelagia sa iyang inahan, 'nga masuko ka kaayo? Ngano nga dili nimo maila ang kamatuoran? Wala ka magduha-duha sa pagtawag og mga sundalo aron pangitaon ang balaan nga tawo nga nagpasidungog sa Dios nga Labaw sa Tanan, ang Magbubuhat sa tanang binuhat. Dili ka ba mahiya sa pagpakig-away batok sa Dios sa Langit! Wala ba ka kahibalo nga ang Iyang sulugoon, ang obispo, pinaagi sa pag-ampo, makahimo sa paghangyo kaniya nga magpadala ug usa sa Iyang mga Anghel kaniya, nga sa pagkurap sa mata makaguba sa tanang yunit militar?"

Kini ug daghan pa ang gisulti ni Santa Pelagia mahitungod sa Ginoong Jesu-Kristo, nga nag-awhag sa iyang inahan nga mailhan ang tinuod nga Dios, apan wala kini'y kapuslanan, kay nabuta ang iyang inahan sa kabuang ug napait sa dautang buot. Wala magtagad sa mga pulong sa iyang anak nga giinspirar sa Dios, nagpadala siya og mensahe sa anak sa hari ingon niini: 'Ang imong mapangasawahan nagdedikar sa iyang kaugalingon sa Kristohanong Dios.'

Pagkadungog niini, ang batan-on nga lalaki nabalaka kaayo. Napukan ang iyang mga paglaum. Nahinumdom siya sa kadaghan sa mga Kristohanon nga gipangtortyur sa iyang amahan, apan wala gani usa kanila ang napugos sa pagsumpo kaniya. Sa kalibog ug kasubo, naglingkod siya nga nag-inusara sa iyang kuwarto ug naghunahuna sa iyang kaugalingon ingon niini: 'Kung si Pelagia mituo na sa Kristohanong Dios ug gipangasaw-an na niya Siya, dili gyud siya mouyon nga isalikway Siya ug mahimong akong asawa. Unsaon man nako?

[3404] Ang Kidn – karon nailhan nga Tarsus-Çay – usa ka gamay nga suba sa Cilicia; kini nagsugod sa Bukid Taurus ug nag-agos paingon sa siyudad sa Tarsus.

Pahamtangon ba nako siya og pagpanakit? Wala kini'y kapuslanan, kay nahibalo ko kung unsa ka dako ang kalipay sa mga Kristohanon sa pag-antos sa pagpanakit ug sa labing malupit nga kamatayon alang sa ilang Dios. Buhaton usab kini ni Pelagia; siyempre, mas mopili siya nga mamatay kaysa mahimong akong asawa; ang nabilin na lang para kanako mao ang kaulaw ug mas dako pang kasubo. Kaulaw ug kadaut ang akoang madawat tungod sa pagpanamastamas sa mga Kristohanon kanako, ug kasubo ug paglulu tungod sa iyang kamatayon, kay gihigugma ko siya nga walay sukod ug ang tibuok nakong pagkatawo nagdilaab sa kalayo sa gugma alang kaniya. Nasayud ko sa akong kapalaran! Aron dili ko masaksihan ang iyang pag-antos ug aron malikayan pa ang dugang kasakit sa akong kasingkasing nga nasamdan sa gugma, ako na mismo ang magkuha sa akong kinabuhi, kay mas maayo pa nga mamatay ko kausa kaysa mag-antos sa adlaw-adlaw nga pag-antos sa kamatayon, gipasipala ug gikaligtaan tungod sa gugma nga nagdilaab kanako.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gikuha sa batan-on ang iyang espada, gibuka ang iyang dughan ug, samtang gipislit ang hawan sa dughan, miingon siya sa taliwala sa iyang mga luha:

'Sumpaon ang takna nga nakita sa akong mga mata kining dakong katahum, nga dili nako malingaw o makabusog. Apan karon, sa karon dayon, makagawas na ako sa tanan nakong pag-antos!'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gisumbag sa batan-ong lalaki ang iyang kaugalingon sa dughan gamit ang iyang espada; misulod kini sa iyang kasingkasing, nahulog siya sa hawan sa espada ug namatay.

Ang inahan ni Pelagia, pagkahibalo niya niini, gikupot sa kahadlok, kay nahadlok siya nga patyon siya ug ang tibuok niyang pamilya ni Emperador Diocletian isip panimalos sa kamatayon sa iyang anak. Busa, siya mismo ang nagpangapos sa iyang anak nga babaye ug gidala kini sa atubangan sa emperador, gipasanginlan siya lamang sa kamatayon sa iyang anak nga lalaki ug gihatag siya sa kamatayon ug pagbitay. Si Diocletian, sa pagtan-aw niya sa inahan ug anak nga babaye, miingon kanila uban sa dakong kasubo sa iyang kasingkasing:

'Unsa man imong gibuhat? Gipatay nimo ang akong anak.'

Mitubag ang inahan:

'Ani-a nako gidala kanimo ang babaye nga responsable sa kamatayon sa imong anak. Patya siya ug panimalos sa iyang kamatayon.'

Samtang nagpadayon, nabihag si Diocletian sa dakong katahum ni Pelagia; mas gwapa siya kaysa sa tanan niyang mga asawa ug mga concubine, ug wala pa gyud siya makakita og ingon ana ka gwapa nga babaye kaniadto. Karon, dili na siya naghunahuna sa pagpatay o pagpanimalos, kondili sa pagtuman sa tinguha nga misidlak sa iyang sulod. Nagsugod siya og pagplano aron maliso si Pelagia gikan kang Kristo ug kuhaon siya ingon niyang asawa. Nagmando siya nga dad-on ang daghang bulawan ug bililhon nga mga bato ug ibutang kini sa atubangan sa dalaga, aron madani kining nobya ni Kristo pinaagi niini, samtang gihatagan niya ang inahan niini og usa ka gatos ka talento nga bulawan[3405] ug gipapahawa siya. Mibalik siya sa iyang panimalay, naglipay sa kalipay nga demonyo ra gayud. Si Santa Pelagia, bisan pa, gibyaan sa mga silid sa hari sa pag-atiman sa mga sulugoon nga babaye sa hari.

Sa sunod adlaw, gisugo sa hari nga dad-on sa atubangan niya uban sa dungog ang balaan nga dalaga, samtang siya naglingkod sa trono sa tibuok niyang himaya, gilibutan sa tanan niyang mga magtatambag. Daghang mga sundalo ang nagbarug sa iyang palibot. Sa atubangan sa ingon ka dagkong tigum, gisultihan niya ang balaan nga dalaga sa mosunod nga mga pulong:

'Usa ra ka butang akong hangyo kanimo, Pelagia: nga isalikway nimo si Kristo; unya kuhaon tika nga akong asawa, ug ikaw ang unang babaye sa akong palasyo; ibutang nako ang korona sa paghari sa imong ulo, ug maghari ka sa tibuok kong gingharian uban kanako. Kung makabaton ko og anak nga lalaki gikan kanimo, siya ang mosunod kanako sa akong trono.'

Si Santa Pelagia, nga napuno sa langitnong kadasig, mitubag kaniya nga walay kahadlok:

'Nabaliw ka, O Hari, sa pagsulti kanako og ingon ana nga mga pulong! Busa, hibaloa nga dili ko matuman ang imong tinguha, kay gikaligtaan nako ang imong daotan nga kaminyoon, tungod kay aduna koy Nobyo—si Kristo, ang Hari sa Langit; dili ko gusto ang imong maharlika, walay pulos ug malangay-langay nga korona, kay ang akong Ginoo nag-andam para kanako og tulo ka dili malaglag nga korona sa Gingharian sa Langit. Ang una – alang sa pagtuo, kay nagtuo ako sa tibuok nakong kasingkasing sa tinuod nga Dios; ang ikaduha – alang sa

[3405] Ang talento usa ka bar sa pilak o bulawan nga nagkalainlain ang gidak-on ug bili, depende sa panahon ug lugar sa sirkulasyon.

pagkabalaan, kay gisalig nako kaniya ang akong pagkabirhen; ang ikatulo – alang sa pagkamartir, kay gusto nakong pag-antos sa tanang pag-antos alang kaniya ug itugyan ang akong kalag tungod sa akong gugma kaniya.

Pagkadungog ni Diocletian niini nga mga pulong, nasuko siya kaayo ug gisugo niya nga painiton ang usa ka tanso nga baka, nga naglaum nga mahadlok ang balaan nga dalaga. Sa dihang ang baka nahimong mapula kaayo nga naglupad ang mga siga sama sa nagdilaab nga uling, gidala ang balaan nga dalaga paingon niini. Sa taliwala sa mga tawo nga nagtigum aron masaksihan kini nga talan-awon, daghan ang tinagong mga Kristohanon. Sa pagkakita nila nga nag-andam ang dalaga para sa iyang pag-antos, tinago sila nga nag-ampo sa Dios alang kaniya, nga palig-onon Siya siya gikan sa kahitas-an sa Iyang dili mailhi nga gahum. Ang emperador ug ang iyang mga maharlika misulay sa pagdani kaniya, gamit ang pagpangdayeg ug hulga, aron mosugot siya sa gusto sa emperador, apan nagpabilin siyang lig-on sa iyang determinasyon.

Unya gisugo sa hari nga hubaron siya sa tanan niyang sinina. Sa dihang nakita niya nga tuyo nila nga hubaron siya og hubo, misulti pag-ayo ang balaan nga dalaga kang Diocletian:

'Mas maayo pa, Oh Hari, nga hunahunaon nimo ang imong kaugalingong mga asawa ug mga concubine, kay pareho ra ang akong lawas kanila.'

Apan ang emperador, nga gipukaw sa kahilayan ug gusto makatagamtam sa pagtan-aw sa kahubas sa dalaga, nagmando nga hubaron dayon siya. Apan ang martir, nga wala maghulat nga makapahikap pa ang mga kamot sa daotan kaniya, gihimo niya ang tanda sa krus sa iyang kaugalingon ug dali niyang gikuha ang tanan niyang sinina, gilabay kini sa nawong sa emperador, ug mitindog nga hubo sa atubangan sa mga mata sa mga anghel ug mga tawo, nga napalamutian, sama sa usa ka maharlikang purpura nga bestida, pinaagi lamang sa iyang pagkabirhen nga kahinahumok. Ug gisugdan niya ang pagsaway sa hari gamit kining mga pulong:

'Gitan-aw ko ikaw, O hari, nga sama sa bitin nga nakapanglimbong kang Eba (Gen. 3:1–6) ug nag-awhag kang Cain sa pagpatay kang Abel (Gen. 4:2–16), ug sama sa demonyo nga nangayo og pagtugot sa Dios aron tuksuhon ang matarong nga si Job (Job 1:6–12). Apan sa dili madugay, O kaaway ni Cristo, malaglag ka uban sa tanan nimong kauban nga pareho og hunahuna.

Pagkahuman niya niini, mibuhat siya pag-usab sa tanda sa krus ug miadto sa nagdilaab nga baka, nga wala maghulat nga itambog pa siya niini. Sa dihang gikuptan niya ang baka sa iyang mga kamot, natunaw ang iyang mga kamot sama sa waks sa kusog kaayong kalayo. Bisan pa niana, daw wala'y gibati nga kasakit, iyang gisulod ang iyang ulo sa lungag sa baka ug, sa pagsulod niya sa sulod niini, misugod siya sa pagdayeg sa Dios sa kusog nga tingog, nga nag-ingon:

'Kaluoy kanimo, O Ginoo, Anak nga Bugtong Natawo sa Labawng Dios, sa pagpalig-on kanako, nga maluya, alang niining buhat ug sa pagtabang kanako nga mapildi ang yawa ug ang iyang mga limbong. Kanimo ug sa Imong Langitnong Amahan, kauban ang Espiritu Santo, himoa nga magpabilin ang himaya ug pagsimba hangtod sa kahangturan.'

Pagkahuman niya niini, gisumite sa santa ang iyang kalag sa kamot sa iyang Labing Balaan ug Imortal nga Nobyo ug misulod uban Niya sa langitnong palasyo taliwala sa kalipay ug pag-awit sa mga anghel: '[3406] '. Ang iyang bililhon nga lawas, bisan pa man, natunaw sama sa lana sulod sa bronse nga kaldero ug nibos sa sama sa mabangong mira, nga ang tibuok siyudad napuno sa usa ka dili masukod nga humot. Gisugo sa dautang hari nga ilabay ang iyang balaan nga mga bukog gawas sa siyudad, ug gidala kini ngadto sa usa ka bukid nga ginganlan og Litaton. Upat ka leon, nga gikan sa disyerto, mipahiluna sa kilid niini, nagbantay niini batok sa ubang mga mananap ug mga langgam nga maninila.

Nakadawat si Obispo Clinon og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa kamatayon ni Santa Pelagia ug sa nahimutangan sa iyang mga bukog. Ug miadto ang obispo sa maong bukid ug didto nakaplagan niya ang balaan nga mga bukog ni Santa Pelagia ug ang mga leon nga nagbantay niini. Sa pagtan-aw sa mga leon sa tawo sa Dios, miduol sila kaniya ug sa pagyuko sa atubangan niya, mibalik sila sa disyerto. Ang obispo, pagkahuman niyang gikuha ang mga bukog sa balaan nga martir, gidala kini ngadto sa kinatas-ang tumoy sa bukid ug gibutangan og bato. Sa ulahi, sa paghari ni Emperador Constantine, sa dihang ang debosyon misidlak bisan asa, nagtukod siya og simbahan didto ibabaw sa balaan nga relikya sa Nobya ni Kristo. Sa lapida, gisulat ni Obispo Clino ang mosunod:

[3406] Ang balaang martir nga si Pelagia namatay niadtong tuig 287. Sa ikawalong siglo, sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine Copronymus (741–775), ang iyang balaang relikya gilalin ngadto sa Constantinople ug gipahulay sa simbahan nga gihalad kaniya.

'Ang balaan nga birhen Pelagia, nga gipahinungod ang iyang kaugalingon sa Dios ug naningkamot alang sa kamatuoran hangtod sa katapusan, nagapahulay dinhi sa iyang mga relikya, samtang ang iyang espiritu nagahari sa langit uban sa mga Anghel sa himaya ni Cristo.'

Busa, natapos sa balaan nga martir nga si Pelagia ang iyang pakigbisog alang kang Kristo nga atong Ginoo, nga kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan.

Kontakion, Tono 3:

Tungod kay gisalikway nimo ang mga butang ning kalibutan ug nakatagamtam ka sa langitnong mga panalangin, ug nadawat nimo ang korona sa pag-antos, labing dungog nga Pelagia, imong gihalad ang mga sapa sa imong dugo ingon usa ka halad kang Kristo nga Ginoo. Pag-ampo nga luwason Niya kami gikan sa among mga kasakit, kami nga nagpasidungog sa imong handumanan.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Silvanus, Obispo sa Kesia[3407] ug sa kap-atan ka martir uban kaniya

Gisaulog sa ika-4 sa Mayo

Ang balaan nga pari-martir nga si Silvanus gikan sa palibot sa siyudad sa Gaza[3408] ug sa sinugdan usa ka sundalo. Sunod, alang sa Kristohanong pagtuo, mibiya siya sa hukbo sa yutang hari ug nahimong sundalo sa langitnong Hari – si Kristo – ug tungod niini giisip siyang takus sa grasya sa pagkapari: una siya nga presbiter ug unya usa ka obispo. Nagtindog sa pangulo sa Simbahan ni Kristo, iyang gipabalik sa tinuod nga Dios ang daghang dili motuo pinaagi sa iyang pagtudlo. Tungod niini, gikuptan siya sa mga masigasig nga mananamba sa mga diyos-diyosan ug gidala sa paglitis sa siyudad sa Caesarea[3409] . Didto, una siyang gipakanaug sa mabangis nga pagpanakit, dayon gisabit ug gipangtangtang ang panit sa iyang lawas, ug sa katapusan gisugo nga magtrabaho sa mga minahan sa tanso[3410] . Samtang nagbuhat niini nga trabaho, ang balaan nga martir nahugno sa kakapoy, apan padayon niyang giangkon si Kristo nga Diyos, busa giputol siya sa mga pagano sa ulo gamit ang espada, kauban ang upat ka pulo pa ka uban pang mga martir nga iyang gitudloan sa pagtuo kang Kristo[3411] .

Ang pagkamartir ni San Alvian, Obispo[3412] , ug sa iyang disipulo

Gisaulog kada 4 sa Mayo

Ang balaan nga martir nga si Alvian nag-antos atol sa paghari ni Emperador Maximian[3413] , sa dihang ang Asya[3414] anaa sa pagdumala ni Elian.

[3407] Ang Balaang Martir nga si Silvanus gitawag nga Obispo sa Kesia, mao ang Caesarea, sumala sa lugar diin siya gisilotan sa bug-at nga trabaho; samtang, sumala sa lugar sa iyang ministeryo, siya taga-Gaza (o duol sa Gaza), sama sa gipakita usab sa Chetiya-Mineya.

[3408] Ang karaang siyudad sa Gaza nga gipuy-an sa mga Filistihon nahimutang sa Palestina, dili kaayo layo sa habagatan nga utlanan sa Judea, duol sa baybayon sa Dagat Mediteranyo. Sa ika-4 nga siglo, ang Gaza usa na ka Kristohanong siyudad; sa ika-7 nga siglo, kini nakuha sa mga Muslim.

[3409] Ang siyudad sa Caesarea, kaniadto ang lingkoranan sa mga procurator nga Romano sa Palestina, nahimutang sulod sa utlanan sa karaang Samaria sa baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[3410] Si Eusebius, usa ka kaubanan sa mga balaang martir, nagpahayag nga si Silvanus gisilotan nga magtrabaho sa mga minahan sa siyudad sa Pena, nga, sumala sa uban, nahimutang sa mga disyerto sa Arabia, samtang si Eusebius gibutang kini sa Palestina.

[3411] Ang mga balaang martir namatay niadtong 311.

[3412] Ang balaang martir nga si Alvian mao ang obispo sa siyudad sa Ania, nga nahimutang sa probinsya sa Roma nga Asia sa Asia Minor.

[3413] Kini, siyempre, nagtumong kang Maximian Galerius, kauban ni Diocletian sa pagdumala, nga sukad sa 305 AD nagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano.

[3414] Ang Asia mao ang ngalan nga gihatag sa usa ka gamay, dato sa tubig, lat-ang nga kapatagan sa Lydia, nga mao ang sentral nga bahin sa kasadpang bahin sa karon nga peninsula sa Asia Minor, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Aegean. Panimalay kini sa pito ka siyudad

Gidakpan si San Alvian samtang ang usa ka pagano nga pari nga ginganlan og Agrippinus naghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan. Gipugos ang santo nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan ug ipahimutang ang iyang palad sa halaran, apan mitubag siya nga may dignidad: 'Gidayeg ko ang pagtuo kang Kristo, ug gikondena ko ang pagsimba sa mga diyos-diyosan'.

Tungod niini, una nilang gisunog ang iyang tiyan ug mga bukong-bukong gamit ang mapaso nga puthaw nga mga baras, unya gisugdan siya nilang bugbog nga walay kalooy gamit ang mga kahoy.

Pinaagi sa ingon nga mga pagpanakit, gisulayan sa mga mananakit nga pugson ang santo nga ikalimod si Kristo ug maghalad sa mga dios-diosan, apan wala mouyon niini siya o ang iyang disipulo nga gipanakit usab uban kaniya. Human niini, gisilotan siya nga sunogon sa poste; alang niini nga katuyoan, gipainit ang usa ka pugon ug gilabay sila niini, diin namatay ang mga balaan nga martir[3415] .

Ang Pagkamartir ni San Erasmo.

Gisaulog sa ika-4 sa Mayo

Bendito nga si Erasmus, nga sukad pagkabatan-on napuno sa gugma kang Kristo, masigasig nga nagtuman sa Iyang mga sugo ug gitudlo nga Obispo sa Formia[3416] . Sa dihang ang walay Diyos nga Emperador Diocletian, pinaagi sa pagpasakit sa mga Kristohanon, nagpahilabut sa mga lumolupyo sa mga siyudad sa iyang gingharian, mibiya si San Erasmus sa iyang katungdanan ug milayas ngadto sa kabukiran sa Lebanon[3417] , diin siya nagpuyo, nagtago gikan sa iyang mga manlulupig, sulod sa pito ka tuig. Usa ka adlaw nakadungog siya sa tingog sa usa ka anghel gikan sa langit nga miingon kaniya: 'Erasmus! Walay bisan kinsa ang makadaog batok sa ilang mga kaaway samtang natulog sila. Busa, adtoa ang imong siyudad, pakigbisog nga maisugon, ug mapildi nimo ang imong mga kaaway.'

Pagkahuman niining mga pulong, mibiya si Erasmus sa agianan nga gipakita kaniya sa anghel, ug gisugat siya sa mga sundalo nga nangutana kaniya: 'Unsa nga Dios ang imong gisimba?' Gipahayag ni San Erasmus nga siya usa ka Kristohanon. Gidakpan siya sa mga sundalo ug gidala siya ngadto sa Antioquia[3418] kang Emperador Diocletian. Sa dalan, hayag niyang gipahayag nga usa siya ka Kristiyano , ug gisugo sa emperador nga siya patukmokon sa mga baston, apan gisaway niya ang emperador. Unya gisugo sa emperador nga siya patukmokon sa mga tingga nga baras, ug tungod kay bisan human niini nagpabilin siyang lig-on sa iyang pagtuo, sa sugo sa tigpahirap gipailawom siya sa dugang pang mga pag-antos: Una, gikiskis nila ang panit sa tibuok niyang lawas gamit ang puthaw nga pangkiskis, unya gitunaw nila ang pitch ug asupre ug gibubo kini sa iyang mga samad, apan wala kini nakahatag kaniya og bisan gamay nga kasakit. Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga ibutang ang bug-at nga puthaw nga gapus sa iyang liog ug ipriso siya, apan ang Anghel sa Ginoo, sa pag-abli sa mga pultahan sa prisohan, gipagawas siya gikan sa iyang mga gapus ug miingon kaniya: 'Sumunod ka kanako; dad-on tika sa Italya. Didto usab, madala nimo ang daghang mga tawo ngadto sa kaluwasan.'

Pagkahuman niini, gidala sa Anghel si San Erasmo ngadto sa siyudad sa Licia[3419] ug gibyaan siya didto. Nagsugod si Erasmo sa pagtudlo sa tanan sa pagtuo kang Kristo ug sa pagbunyag kanila. Sa pagbuhat niini, naghimo siya og daghang mga milagro; lakip sa uban, gibanhaw niya gikan sa kamatayon ang anak sa usa ka maharlika nga ginganlan og Anastasius, ug pagkahuman gibunyag niya ang napulo ka libo ka mga tawo. Si Maximian[3420] , pagkakahibalo niya niini, nagpadala og mga sundalo aron dad-on siya sa Italya; ug sa dihang gidala

---

sa Asia Minor nga gihisgutan sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 1:11), ug sa pipila ka panahon mao kini ang lugar diin gipadayon ni San Juan nga Teologo ang iyang ministeryo.

[3415] Sumala kang Minius, namatay ang mga balaang martir niadtong 304.

[3416] Ang siyudad sa Formia nahimutang sa Italya sa Gulpo sa Castagna, sa baybayon sa Dagat Mediteranyo.

[3417] Ang Kabukiran sa Lebanon nahimutang sa Syria.

[3418] Ang Antioquia, ang karaang kapital sa Siria, nahimutang sa baybayon sa Suba Orontes, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo.

[3419] Ang lokasyon sa siyudad sa Lycia lain-laing giila. Sumala kang Nicodemus, kini mao ang Macedonian nga siyudad sa Lichnid, nga nahimutang sa baybayon sa lanaw nga pareho usab og ngalan.

[3420] Si Maximian Hercules, nga nagbitbit sa titulo nga Augustus, kauban ni Diocletian sa pagdumala ug nagdumala sa kasadpang katunga sa Imperyong Romano gikan sa 285 hangtod 305.

siya sa santo sa iyang atubangan, gisugo niya nga hampakon ang iyang mga aping ug gihulga siya sa pagkrusipisyon kon dili siya maghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos. Unya miingon si Erasmus kaniya:

'Ain-a man karon ang inyong mga dios, aron makahalad ko kanila?'

Gidala ang santo sa templo ni Jupiter. Didto siya nag-ampo, ug sa iyang pag-ampo nahugno ang tanang diyos-diyosan, samtang misiga ang kalayo gikan sa templo ug gilamon ang mga mananamba sa diyos-diyosan, nga napugos si Maximian sa paglayas sa siyudad. Pagkahuman niini, gibunyagan ni San Erasmo ang daghang mga tawo didto ug miadto sa siyudad sa Sirmium[3421] . Sa maong siyudad, sumala sa sugo ni Maximian, nadakpan siya pag-usab ug gipailawom sa dugang mga pag-antos. Gisuotan siya og armadura nga tanso ug gibutang sa usa ka mainit kaayong higdaanan, gipako ang iyang mga tiil sa yuta. Pagkahuman niini, ilang gitapok ang mga kahoy sa ibabaw sa higdaanan ug, pagkahuman nila kini gisiga, ilang gisabwag ang dagta ug lana ibabaw niini; apan ang kahoy nasunog, samtang ang santo wala'y kadaut. Si Maximian, nga nahadlok sa mga tawo, mibalik sa palasyo, samtang usa ka Anghel sa Ginoo midala sa santo ug gidala siya sa siyudad sa Formia, diin daghan pa ang nabunyagan niya. Human niini tanan, si San Erasmo, samtang naghalad og pag-ampo sa pagpasalamat sa tanan, gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[3422] , ug gilubong siya sa mga Kristohanon uban sa dungog.

18 Mayo

5 Mayo (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni Santa Irina, ang Dakong Martir

Gisaulog sa Mayo 5

Niadtong mga adlaw, sa dihang ang kahayag sa balaan nga Kristohanong pagtuo, tungod sa pagpangwali sa mga apostoles, misidlak taliwala sa mga tawo nga nalubong sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan, nagpuyo sa siyudad sa Magdona[3423] ang usa ka prinsipe nga ginganlan og Licinius[3424] . Aduna siyay asawa nga, sama kaniya, ginganlan og Licinia. Ginganlan nila ang ilang anak nga babaye og Penelope. Sa dihang siya mitubo ug nakaabot sa unom ka tuig, siya nagpakita nga katingalahang gwapa, nga ang iyang hitsura milabaw sa tanan niyang kaedad. Ang iyang amahan nagtukod alang kaniya, layo sa siyudad sa usa ka matahum nga dapit sa , og usa ka tore nga daghan og kwarto, nga giandam uban sa labing maayong panlasa ug nagdan-ag sa kadato. Ang mga lingkoranan, lamisa, suga, sopa, ug tanang sudlanan gibutangan og purong bulawan. Gidala niya ang iyang anak nga si Penelope niining tore, kauban ang napulo'g tulo ka matahum nga dalaga, ug gibutang didto ang iyang mga bulawanong diyos-diyosan aron bantayan ang iyang anak. Gibilin niya nga ang iyang anak magpuyo niining tore hangtod moabot siya sa edad nga pwede na siya ipangminyo. Gitudlo ni Licinius ang usa ka dungogong tigulang nga babaye nga ginganlan og Karia isip governess sa iyang anak nga babaye, gisugo siya nga magpabilin kanunay uban sa iyang anak, mokaon uban kaniya, ug gihatagan siya og awtoridad sa tanang mga sulugoon nga babaye. Gawas pa niana, gisugo ni Licinius ang usa ka respetado ug maampingong tigulang nga lalaki nga ginganlan og Apelian nga bisitahan ang iyang anak nga babaye adlaw-adlaw ug tudloan siya og kaalam sa pagtuon. Busa, ang dalaga nagpuyo sulod sa unom ka tuig ug tulo ka bulan, ug sa dihang siya mitungtong sa 12 anyos, ang iyang

---

[3421] Ang siyudad sa Sirmium nahimutang sa Illyria sa baybayon sa Sava, usa ka sangang suba sa Danube.

[3422] Ang balaang martir namatay niadtong 10 Hulyo 303. Sa pontipikato ni Papa Gregorio (590–604), ang iyang mga relikya gitipigan sa Formia, ug sa ika-9 nga siglo kini gibalhin sa Kaist.

[3423] Ang Mageddon o Migdonia usa ka lungsod sa Thrace, usa ka rehiyon nga nahimutang sa amihanang baybayon sa Dagat Aegean.

[3424] Ang Prinsipe Licinius nga gihisgutan dinhi kinahanglan ibulag gikan sa Romano nga Emperador Licinius (nga naghari gikan sa 311 hangtod 324), nga nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano. Ang ulahi minyo kang Constance, ang igsoon ni Constantine the Great; samtang kining Licinius minyo kang Licinia; ang una nagpuyo sa himayaong siyudad sa Nicomedia, samtang ang ikaduha nagpuyo sa Magdona; ang una nangamatay tungod sa iyang pagkadautan, samtang ang ikaduha namatay nga may dungog, tungod kay mituo siya kang Kristo; sa katapusan, ang una nabuhi sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, samtang ang ikaduha nabuhi sa katapusan sa ika-1 nga siglo, hapit na sa mga panahon sa mga apostoles.

amahan misugod sa paghunahuna kung kinsa sa labing bantugan nga mga prinsipe ang iyang ipangasawa kaniya[3425] .

Usa ka adlaw, samtang naglingkod ang dalaga sa iyang kwarto, misulod sa abli nga bintana nga nag-atubang sa sidlakan ang usa ka salampati nga nagbitbit og gamay nga sanga sa iyang tuka; pagkahuman kini ibutang sa lamesa, dali dayon kini milupad gikan sa kwarto pinaagi sa bintana. Paglabay sa usa ka oras, misulod sa kwarto ang usa ka agila nga nagbitbit og korona nga puno sa lain-laing mga bulak; gibutang usab niini ang korona sa lamesa ug dayon milupad. Unya, pinaagi sa laing bintana, misulod ang usa ka uwak nga nagbitbit og gamay nga bitin sa iyang tuka, nga gibutang usab sa lamesa sa wala pa kini molupad.

Sa pagkakita niini tanan, ang batan-ong dalaga, kauban ang iyang magtutudlo, nabigla kaayo, naghunahuna kon unsa ang pasabot sa pag-abot niining mga langgam. Sa pag-abot kanila sa ilang magtutudlo nga si Apelian, gisultihan nila siya sa nahitabo. Si Apelian usa ka tinago nga Kristohanon ug adunay gasa sa clairvoyance. Pagkahuman niyang hunahunaon ang tanan nilang gisulti kaniya, miingon siya, samtang nagtuyok kang Penelope:

'Hibal-i, akong anak, nga ang salampati nagpasabot sa imong maayong kinaiya, imong pagkamabuotan, pagka-mapainubsanon ug pagkabirhen. Ang sanga sa oliba nagpasabot sa grasya sa Dios, nga ipagawasa kanimo pinaagi sa bunyag. Ang agila, nga naglupad sa kahitas-an, nagrepresentar sa hari ug sa mananaog; nagpasabot kini nga maghari ka sa imong mga pagbati ug, human mapataas sa balaan nga hunahuna, mapildi nimo ang mga dili makita nga kaaway, sama sa pagdaog sa agila sa mga langgam. Ang korona sa mga bulak, sa laing bahin, usa ka timaan sa ganti nga imong madawat gikan kang Kristo nga Hari sa Iyang langitnong gingharian alang sa imong mga buhat, diin usa ka dili malaglag nga korona sa walay katapusang himaya ang giandam para kanimo. Ang uwak nga adunay bitin nagpasabot sa kaaway, ang yawa, nga naningkamot sa pagpahinabo kanimo og kasubo, kasakit, ug paglutos. Busa, hibaloa, O dalaga, nga ang dakong Hari, nga nagkupot sa langit ug yuta sa Iyang gahum, gusto kang ipangasaw-on Niya isip Iyang nobya, ug mag-antos ka sa daghang kasakit alang sa Iyang ngalan.

Sa pagpaminaw sa iyang magtutudlo, gipangga sa dalaga ang iyang mga pulong sa iyang kasingkasing, ug hinay-hinay misulod ang kalayo sa balaan nga gugma niini.

Sa sunod adlaw, misulod ang iyang amahan, si Prinsipe Licinius, sa tore ni Penelope, kauban ang prinsesa ug ang iyang mga kortesano. Gusto niya siyang makita ug makig-istorya kaniya bahin sa iyang kaminyoon. Sa dihang nakita niya nga ang iyang nawong nagdan-ag sa katahum sama sa sinag sa adlaw, nalipay kaayo siya ug miingon kaniya:

'Tan-awa, akong pinalanggang anak, nakaabot na ka sa edad nga pwede nang magminyo. Ingna ko, kinsa sa tanang prinsipe ang imong labing ganahan? Kaniya tika ipangasawa.'

Ug gipangalanan niya kaniya ang mga anak sa daghang prinsipe sa silingan. Mitubag ang dalagang si Penelope sa iyang amahan:

'Amahan! Hatagi ko lang og pito ka adlaw aron hunahunaon kini, unya motubag ko kanimo.'

Gituman sa iyang amahan ang iyang hangyo, busa mibulag siya kaniya ug mipauli.

Pagkahuman nilakaw ni Licinius, miduol si Penelope sa mga diyus-diyosan ug miingon kanila:

'Kung mga dios kamo, paminawa ko: gusto sa akong amahan nga ipangasawa ko, apan gusto ko nga magpabiling birhen, kay ang kabalaka ning kinabuhi nagpugong kanako sa pag-alagad sa Ginoo sa tibuok nakong kasingkasing. Ingna ko, unya: magminyo ba ko o dili?'

Nagpabilin nga hilom ang mga diyos-diyosan, kay walay kalag kini. Miturok kanila si Penelope, mituyok paingon sa sidlakan, ug samtang nagtutok sa langit miingon:

'Kung Ikaw ang tinuod nga Dios – Kadtong gipangwali sa mga Kristohanon – naghangyo ko Kanimo: sultihi ako, magminyo ba ako, o magpabilin nga dalaga hangtod sa kahangturan?'

Tungod kay gabii na, natulog si Penelope. Sa iyang damgo, nakakita siya og Anghel sa Dios, nga miingon kaniya: 'Penelope! Sukad karon, dili na ikaw tawgon nga Penelope, kondili Irina, kay ikaw mahimong usa ka dalangpanan ug malinawon nga hawanan[3426] para sa kadaghanan, ug pinaagi kanimo, daghang libo ka mga kalag

[3425] Sa karaang panahon sa Sidlakan, gipangminyo ang mga babaye sa sayo pa nilang pagkabatan-on (mao usab kini ang batasan dinhi sa Rus' kaniadto).

[3426] Ang ngalan nga 'Irina' naggikan sa Griyegong pulong ειρήνη/eirini – kalinaw, kaauswagan.

sa tawo ang mobalik sa Dios ug maluwas. Ang imong ngalan mahimong bantog ug katingalahan sa tibuok uniberso. Tinuod ang gisulti kanimo sa tigulang nga si Apelian bahin sa mga langgam nga imong nakita, kay ang Espiritu sa Dios ang misulti pinaagi sa iyang mga ngabil. Niining gabii mismo, moanha kanimo ang usa ka tawo sa Dios nga ginganlan og Timoteo; siya maalamon sa Kristohanong doktrina ug giordinahan ni San Pablo. Kining tawo nagadala sa mga sulat ni Pablo gikan sa usa ka simbahan ngadto sa lain. Iya kang hatagan og balaan nga pagbunyag ug isulti kanimo unsay angay nimong buhaton.'

Pagkahuman niining mga pulong, nawala ang Anghel. Si Penelope, sa pagbangon sa iyang hunahuna, nabati ang kalipay ug mainitong nagpaabot sa pag-abot sa presbiter.

Sa dili madugay, miabot gayud si Timoteo, usa ka tawo sa Dios, sa haligi, nga gidala didto ug gipataas sa ibabaw niini sa usa ka anghel sa Dios. Malipayon siyang gidawat sa dalaga, unya mipungko siya ug misugod sa pagtudlo kaniya, sa iyang tagapang-atiman, ug sa tanan niyang mga higala sa Kristohanong pagtuo, ug ang iyang mga pulong makapahimuot kanila tanan. Pagkahuman niyang igong pagtudlo kanila sa pagtuo ug pagpadayag kanila sa tanan nga angay nilang mahibal-an mahitungod sa tinuod nga Dios, si Jesu-Cristo, sa balaan nga pagtuo kaniya, ug sa mga sakramento sa Kristohanong simbahan, gibunyagan niya si Penelope sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Sa iyang pagbunyag, gihatagan siya ni Timoteo og bag-ong ngalan: Irina; ug sa ingon niini gipangasaw-an siya kang Kristo, gisugo siya nga panalipdan ang iyang pagkabirhen sa pagkamahigpit hangtod sa katapusan. Gibunyagan usab ni Timoteo ang iyang tagapang-atiman, si Karia, ug ang tanan niyang mga sulugoon nga babaye; unya gisugdan niya ang pagdasig kang Irene nga magpakaisog sa pagkamartir nga iyang pag-antos tungod sa pag-angkon sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang tinuod nga Dios ug ang iyang imortal nga Nobyo. Unya gibendisyunan ni Timoteo si Irene ug ang iyang mga kaubanan ug, sa pagkomenda kanila tanan sa grasya sa Dios, mibulag siya kanila.

Ang Bulahang Irina, kauban ang iyang mga sulugoon nga babaye, sa adlaw ug sa gabii naghimaya ug nagpasalamat sa Dios ug masigasig nga nagtuon sa mga sinulat sa mga Apostoles nga gibilin kaniya ni San Timoteo[3427] . Unya gidala niya ang mga bulawanong diyos-diyosan nga gitukod sa iyang amahan ug gilabay niya kini usa-usa pinaagi sa bintana, nga nag-ingon: 'Kung mga dios kamo, luwasa ninyo ang inyong kaugalingon.'

Sa pagkahulog gikan sa taas kaayo nga gitas-on ngadto sa yuta, nabungkag ug nahimong abog ang mga diyos-diyosan, samtang ang balaan nagkatawa sa ilang kawalay gahum ug naglipay sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang tinuod nga Dios.

Paglabay sa pito ka adlaw, ang amahan ug inahan ni Irina, kauban ang mga maharlika, misaka ngadto kaniya sa haligi ug nakigsulti kaniya bahin sa kaminyoon. Mitubag siya kanila:

'Hibal-i kini: Usa ako ka sulugoon ni Kristo; Niya akong gituohan, ug Siya akong gihigugma, ang walay katapusan nga Hari sa Langit. Gisaad na nako ang akong kaugalingon niining Nobyo, nga putli, langitnon ug imortal. Wala koy lain gustong nobyo, ug dili usab ko mosimba sa lain nga Dios, kay walay Dios gawas Niya.' 'Wala ba ninyo makita,' padayon ni Irina, 'ang pagkaguba sa inyong mga dios, nga nahulog gikan sa bintana ngadto sa yuta? Wala nila matabangan ang ilang kaugalingon. Unsaon man kaha nila pagtabang kaninyo? Walay pulos ang inyong paglaum kanila, ug ang tanan ninyong paningkamot ug paggasto sa mga dios-diosan walay kapuslanan. Angay unta ninyo ipangbahin ang bulawan ug pilak sa mga pulubi, sa mga kabus, sa mga ulila ug sa mga balo; apan kamo, sa pagtawag ninyo sa mga mananambo, naghimo para sa inyong kaugalingon og mga dios-diosan nga walay kalag ug pinaagi niini gipugngan ninyo ang mga kabus sa ilang limos; tungod niini, nahimo kamo nga mga kaaway sa buhing Dios ug mga alagad sa mga demonyo. Hangtud kanus-a kamo magpadayon sa paglawlaw, sama sa usa ka kabayo nga dili masakop? Kanus-a kamo makaila sa buhing Dios, ang Usa nga adunay gahum sa pagpatay ug sa paghatag og kinabuhi? Sa dihang mosidlak ang kahayag sa Dios sa inyong mga kasingkasing, unya ang yawa—nga nagadani sa mga tawo gikan sa kahayag paingon sa kangitngit ug pagkaguba, ug nagapalayo kanila gikan sa husto nga dalan paingon sa sayop—molayas gikan kaninyo. Apan kamo, una sa tanan, kinahanglan karon nga maningkamot sa paglayo sa yawa, kay dautan ug mabangis siya. Siya usa ka manulaw nga nagpabulag sa mga mata sa inyong kasingkasing, aron dili ninyo maila ang kamatuoran. Gina-ampo ko kanimo, Amahan, gina-hangyo ko kanimo: ilhi ninyo ang tinuod nga Dios, nga naglalang sa tanang butang

[3427] Ang Apostol nga si Timoteo aktibo nga nagpakaylap sa mga sulat ni San Pablo nga Apostol sa mga Kristohanon, labi na gayud ang duha nga gipadala mismo kaniya.

pinaagi sa Iyang pulong. Sa dihang nagpasiya kamo sa pagtukod niining haligi para kanako, nagtigom kamo og daghang tawo alang niini nga buluhaton: adunay tulo ka libo'g lima ka gatus ka mga trabahante ug tulo ka gatus ka mga manan-aw; ug bisan pa niini, hapit na lang nila nahuman ang pagtukod sa napulo ka bulan. Apan ang walay katapusan nga Dios, pinaagi sa Iyang usa ka pulong, gimugna ang kalangitan ug ang adlaw, ang bulan ug ang mga bitoon, ang kahayag ug ang kangitngit, ug gitawag ang kahayag nga 'adlaw' ug ang kangitngit nga 'gabii'; Gipahiluna Niya ang yuta sa kahanginan, gisugo ang mga tubig nga modagan alang sa atong kaayohan, gipamungang tanom ang nagkalain-laing kahoy, gitakda ang mga panahon, tuig ug bulan, gimugna ang mga hayop sa yuta, ang mga langgam sa kahanginan ug ang mga isda sa tubig; sa katapusan, sa Iyang labing putli nga mga kamot, Gihimo Niya ang tawo, gikuha ang usa ka dakop nga yuta, ug gihimong ginoo sa tibuok uniberso, nga gisakop ang tanang butang kaniya. Ug ang Dios nahuman kining tanan sulod sa unom ka adlaw pinaagi sa Iyang usa ka Pulong , Nga mao ang Iyang Bugtong Anak, si Jesu-Kristo, nga natawo gikan Kaniya nga walay inahan, pareho sa kina-iya ug kauban Niya sa trono. Siya, pinaagi sa paglihok sa Espiritu Santo, natawo ug nahimong unod nga walay amahan gikan sa Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen nga si Maria, ug nagpuyo taliwala sa mga tawo, naghimo og dili mabilang nga mga milagro: gibalik Niya ang panan-aw sa mga bulag, gilimpyo ang mga ketong, gibanhaw ang mga patay, ug giayo ang mga paralisado. Tungod sa pagkainggit, gipako Siya sa krus sa mga Hudiyo, sumala sa Iyang kaugalingong kabubut-on – aron mag-antos alang sa atong kaluwasan. Apan pagkahuman sa Iyang kamatayon ug paglubong, mibanhaw Siya pag-usab sa ikatulong adlaw pinaagi sa gahum sa Iyang Pagkadiyosnon, misaka Siya sa langit, mipahiluna Siya sa tuo sa Dios Amahan, nagpadala Siya sa Espiritu Santo sa Iyang mga disipulo, ug gipadala sila sa kalibutan, aron sila maghatag kahayag sa mga nangitngit ang hunahuna, mobalik sa matarong ang mga naligaw, ug maluwas ang mga nagakalaglag; kay Gusto Niya ang kaluwasan sa tanan, ug ang Iyang kalooy sa katawhan dili gayud mapapas hangtod sa kahangturan.

Mao kana ang gisulti sa santa, ug ang iyang mga pulong namatam-is sa tanan. Gikuha sa prinsipe ug prinsesa ang ilang pinalanggang anak nga babaye ug gidala siya uban kanila paingon sa siyudad. Tanan nga batan-ong babaye sa siyudad migawas aron sugaton siya, nagsul-ob og korona sa ilang ulo, ug mitungo kaniya, samtang ang tanang katawhan, nga nagtigum sa hataas nga mga lugar, sa bungbong sa bakod ug sa atop sa mga balay, nagpataas og malipayong mga singgit ug mga pagdayeg sa matahum nga dalaga. Sa ilang pagduol sa palasyo sa prinsipe, nakita ni Santa Irene ang usa ka demonyo nga misinggit kaniya:

'Walay labot ko nimo dinhi sa siyudad, dalaga; biyai ang among siyudad, kay walay Kristohanon nga nagpuyo dinhi.'

Apan miingon ang balaan kaniya:

'Gisugo tika, sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo, nga isulti kanako kinsa ka.'

Mitubag siya:

'Ako usa ka demonyo nga nagpuyo sa mga dios-diosan, magtutudlo sa mga salbahis ug mananapaw, tig-awhag sa mga salamangkero, pangulo sa mga kaaway, amigo sa mga hubog; malingaw ako sa pagdula sa dugo; ako ang amahan sa tanang kawalay-hustisya ug bakak, ug sa tanang dautan.' Nagaingon ko pag-usab kanimo: lakaw ug palagyo sa among siyudad, kay kon dili, akong ipasukol kanimo ang imong amahan, pukawon nako ang iyang kasuko batok kanimo, ug patyon ka niya.

Daghang nakadungog niining tingog sa demonyo, apan wala siya makita. Apan si Banal Irina, nga mituyok, miingon kaniya:

'Ginasugo tika, sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo, nga mobiya ka niining siyudad.'

Sa kalit, nangurog ang demonyo ug nahimong dili makita. Unya misulod ang demonyo sa kasingkasing sa prinsipe ug nagpukaw og kasuko batok sa iyang anak nga babaye. Gipatawag sa prinsipe ang prinsesa, ug miingon si Licinius kaniya:

'Unsaon nato pagbuhat? Naipit ang atong anak sa mga Kristohanon. Oh, ngano man nga gitukod pa nako kana nga haligi! Gusto unta nako luwason ang akong anak, apan sa baylo gipahugno nako siya. Karon nawala na ang tanan nakong paglaum.'

Mitubag ang prinsesa:

'Unsa kaha katingalahan imong gisulti! Unsa kaha ang nakapaling sa among anak, ug unsa kaha ang iyang nabuhat nga sayop?'

Mitubag ang prinsipe:

'Nagtuo siya kang Kristo ug gisalikway niya ang atong mga dios.'

'Pawala na lang sila,' tubag sa prinsesa, 'kadtong mga dios nga wala magbuhat sa langit ug yuta; apan unta ang akong anak hatagan sa himaya ni Kristo nga Hari, nga nagtawag kaniya ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Sa iyang kasuko, gisugo sa prinsipe nga ipagawas ang prinsesa sa palasyo. Usa sa mga sulugoon ang nagpahibalo niini kang Irina, ug miadto siya sa iyang amahan. Sa dihang nakita sa hari ang iyang pinalanggang anak, mitungo siya. Apan sa iyang kasingkasing, gipukaw sa panamastamas sa yawa, misilaub ang kasuko. Miingon si Santa Irina sa iyang amahan:

'Ngano man ka masulob-on, amahan ko? Malinawon ang imong gingharian; walay hulga sa gubat; ania ako, ang imong anak nga babaye, nga miadto kanimo; ngano man nga masulob-on kaayo ang imong nawong?'

Mitubag kaniya si Licinius:

Mas maayo pa unta kung wala na lang tika natawo. Giatiman tika pag-ayo, nagtukod ug usa ka maanindot nga haligi para nimo, gibutangan ug mga bulawanong diyos-diyosan aron mapanalipdan ka, ug gipahimutang ug bulawan ang mga haligi ug higdaanan alang kanimo; apan gibayran nimo ang akong kaayo sa dautan.'

'Ipasabut-a kanako, Amahan, unsa akong nabuhat nga dautan kanimo?' miingon si Santa Irene.

'Dili ba kini dakong kasubo para kanako nga ang akong anak nga babaye nag-ila kang Kristo isip Dios ug gisalikway ang akong mga dios?'

Mitubag ang balaan:

'Amahan! Wala koy nabuhat nga sayop sa pagtuo sa tinuod nga Dios ug pagbutang sa akong paglaum kaniya, imbis sa inyong mga diyos-diyosan.'

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, Penelope!' mao ang kusog nga pagsinggit sa prinsipe.

'Ayaw pagsayop sa paglitok sa akong ngalan, Amahan: dili ko gitawag nga Penelope, kondili Irina, ug kini nga ngalan gihatag kanako sa usa ka anghel sa usa ka panan-awon ug sa usa ka pari sa akong pagbunyag,' matinahuron nga tubag ni Santa Irina kang Licinius.

'Maghalad og halad sa mga diyos, dili sa akong anak, kondili sa anak sa lain!' pag-ingon pag-usab ni Licinius.

'Dili ko maghalad kanila og sakripisyo. Sila ang nagpukaw sa imong kasuko; tungod kanila, pagahirapan ka sa kalayo kauban sa mga pagano.'

Tungod sa kasuko, gisugo sa prinsipe nga gapuson ang dalaga ug itambog sa ilawom sa mga kuko sa mabangis nga mga kabayo. Sa diha nga gipatuman pa ang sugo ni Licinius, siya mismo ang miabot aron masaksihan ang iyang kamatayon. Apan usa ka kabayo, ang labing mabangis sa tanan, nakagawas sa iyang tali, misulong kang Licinius ug, pagkupot sa iyang tuo nga bukton, gipunit kini gikan sa iyang abaga, gipyatak ang prinsipe hangtod mamatay, ug dayon mitindog lang kini nga kalmado sa iyang puwesto. Ang tanang uban pang kabayo mituman nga malumo, sama sa mga kordero, ug wala nila gihikap si Santa Irene. Sa kabayo nga nakapatay kang Licinius, sa sugo sa Diyos misinggit kini sa tingog sa tawo, nga naghatag og kahupayan sa balaan nga martir:

'Bulahan ka, salampati ni Cristo, nga nagtamay sa bitin[3428] . Maluho ka sa yuta ug madawat ka uban sa gugma sa langit. Maglipay ka uban sa mga matarong. Nagpaabot kanimo ang walay katapusang kahayag ug ang palasyo sa imortal nga Nobyo, isip usa ka maalamon ug maisugon nga dalaga: bisan pa nga babaye ka sa kinaiyahan, gipakita nimo ang kaisug sa usa ka mandirigma.

Sa dihang napalaya si Santa Irene gikan sa iyang mga gapus, gibanhaw niya ang iyang patay nga amahan pinaagi sa iyang pag-ampo ug giayo ang kamot niini. Sa pagkakita niini nga milagro, ang prinsipe ug prinsesa, ang tibuok nilang panimalay, ug daghang katawhan—mga tulo ka libo tanan—nituo kang Kristo.

Dali ra nga gisalikway ni Licinius ang pagdumala sa iyang gingharian aron mas gawasnon siyang makaserbisyo kang Kristo, ug nagpuyo siya uban sa iyang asawa ug mga suod nga kauban sa mismong haligi nga iyang gitukod kaniadto para sa iyang anak nga babaye; si Santa Irene, bisan pa niana, nagpabilin sa siyudad, nagtudlo sa mga tawo sa pagtuo kang Kristo, ug gidala ang daghan ngadto kang Kristo nga Dios. Nagpuyo siya sa balay sa iyang magtutudlo, si Apelian.

[3428] Mao kana, ang kaaway sa kaluwasan sa katawhan – ang yawa.

Pagkahuman ni Licinius, usa ka laing hari nga ginganlan og Zedekiah ang misunod sa pagdumala sa estado. Pagkadungog niya kang Irene, iyang gipatawag si Apelian ug gipangutana siya kon ang dalaga, ang anak nga babaye sa hari nga si Irene, naa ba sa iyang pag-atiman. Mitubag si Apelian nga oo. Gipangutana siya ni Zedekiah:

'Wala ba ka kahibalo unsaon niya pagpuyo?'

Mitubag ang tigulang:

'Nagpuyo siya sama nako, ug sama sa tanan nga nagtuo sa tinuod nga Dios.' Ang iyang kinabuhi mao ang pagpuasa matag adlaw hangtod sa gabii, diin mokaon siya og gamay nga pan ug moinom og usa ka tasa nga tubig; wala siyay higdaanan ug magpahulay lang siya og mubo sa yuta nga walay sapaw; gigugol niya ang adlaw ug gabii sa pag-ampo sa Dios ug pagbasa sa Balaang Kasulatan.

Natingala ang prinsipe sa pagdungog niini, ug gipadala niya ang eparco nga si[3429] aron kuhaon si Irina, nga gisugo siya nga dad-on ang dalaga kaniya uban sa angay nga dungog. Pag-abot niini, miingon si Santa Irina:

'Maayong pag-abot, Prinsipe!'

Mitubag kaniya si Zedekiah:

'Maglipay ka, O katingalahang dalaga!'

"Ngano man nga gitawag nimo ako?" pangutana ni Irina.

'Molukso kita ug mag-istorya sa malinaw ug mapinanggaon,' mao ang tubag sa prinsipe.

Miingon ang balaan nga dalaga:

'Gituman ko ang mga pulong sa Balaang Kasulatan, nga nagaingon: *"Dili ko moupo uban sa mga tawo nga malimbongon, ni maglakaw uban sa mga manggagaway"* (Salmo 25:4).

'Sa unsang paagi man, busa, kami ang may sala?' pangutana ni Zedekiah.

Mitubag ang balaan nga dalaga:

'Ang matag pagano nga wala mailhi ang tinuod nga Dios ug nagasimba sa mga dios-diosan usa ka manalapas.'

'Gipugos ninyo ako, supak sa akong kabubut-on, nga tortyuron kamo nga walay kalooy, O prinsesa,' mibalik si Zedekiah.

'Ngano man nga nag-usik ka pa sa panahon sa walay pulos nga pakig-istorya?' matapang nga mitubag si Santa Irene. 'Sugdi na ang pagpanakit kanako: andam ako sa bisan unsang pag-antos alang kang Kristo.'

'Biyaa na ang imong kabuang, dalaga; maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos.'

Niini mitubag ang balaan:

'Nagkabalaka ka sa walay pulos, O hari, nga nadani ni Satanas: hibaloa nga dili ko mosilbi sa yawa, ni dili nako maluoy sa akong unod alang kang Kristo nga akong Ginoo.'

Napuno sa kasuko, ang prinsipe misugod sa pakigkonsulta sa eparco kung unsang silot ang ipahamtang sa santa. Sa sugo sa tigpahirap, gikutkot ang usa ka lawom nga lungag ug gipuno kini og mga bitin, mga reptilya, ug tanang matang sa mga peste, ug ang balaan nga dalaga gilabay ngadto niini. Apan nagpabilin siya nga luwas ug wala'y kadaut sulod sa napulo ka adlaw, kay ang Anghel sa Ginoo mibaba kaniya sa lungag ug nagpanalipod kaniya; apan ang tanang mga reptilya nga naa didto nangamatay.

Sa dihang nahibalo si Zedekiah nga nakaluwas ang martir sa lungag, nabigla siya ug nagtuo nga gihilo niya ang mga binuhat pinaagi sa iyang gahum sa mahika ug gipatay sila. Gisuwayan niya nga ipagawas siya gikan sa lungag ug dad-on sa iyang atubangan aron usisahon. Sa dihang mipahimutang siya sa lingkoranan sa paghukom, miingon siya kaniya:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos nga nagpatawad kanimo: tan-awa, ilang gipatay ang mga bitin, samtang gipabilin ka nga buhi, aron mailhan nimo ang ilang gahum ug kaluoy ug pagsimba kanila.'

Mitubag ang santo:

'Ikaw nga buang, nadani ni Satanas, nga akong gilub-an! Kining mga dios-diosan nga kahoy o bato nakapatay na ba og mga bitin? Ikaw mismo dali na nga ihaboy sa kalawoman sa impyerno kauban ang mga dios nga imong giserbisyohan, ug ikaw malubong *sa 'hingpit nga kangitngit'* nga gipreparar para kanimo ni Satanas: *'adunay paghilak ug pagngalit sa ngipon'* (Mat. 25:30).

[3429] Eparco – ang ulo sa usa ka siyudad o rehiyon.

Sa iyang kasuko, ang prinsipe mitawag og mga anluagi nga adunay puthaw nga lagari ug gisugo sila nga putlon ang balaan nga dalaga sa tunga. Sa dihang gitali ang balaan nga dalaga sa usa ka kahoy ug gisugdan nila ang pag-lagari, wala kini nakahikap sa iyang lawas kondili nahimong bali sama sa pag-igo sa hait nga bato; sa katapusan, nabali kini sa duha. Gidala ang lain pang lagari, apan kini nabungkag usab sa tunga, ug ang mga lalaki nga naglagari nahulog, nasamdan sa mga piraso sa lagari ug namatay. Sa katapusan, gidala ang ikatulong lagari—ang labing hait ug lig-on sa tanan—ug gisugo ni Zedekiah nga lagarihon ang dalaga sa hawak. Pagkahuman nila siya gilakip, gibutang siya nila sa yuta, gipislit nila ang iyang dughan gamit ang dakong bato, ug gisugdan nila ang paglagari sa balaan nga lawas sa Dakong Martir: kining higayona nakahikap ang lagari sa iyang lawas ug midagayday ang dugo gikan niini.

Unya miingon si Zedekiah sa martir samtang nagkatawa:

'Ain-a man karon ang imong Dios? Paanha-a Siya karon ug tabangi ka, kon aduna Siyay gahum.'

Sa dihang gisulti ni Zedekiah kining mga pulong, kalit nga gisidlak sa kilat ang langit, misaba ang makalilisang nga dalugdog, ug mitumaw ang usa ka alimpulos sa hangin; ang mga sulugoon nga nagpahirap sa balaan nga lawas sa martir nawad-an og malay. Ang prinsipe, natabonan sa kahadlok, midagan paingon sa iyang palasyo, ug ang mga tawo nangkatibulaag gikan sa plasa paingon sa ilang mga panimalay; Misulod ang kusog kaayong ulan sama sa baha, kauban ang dagkong dalugdog, ug daghan sa mga nagpahirap ang natumba nga patay, gipatay sa kilat, dalugdog, ug ulan sa yelo. Ug ang Anghel sa Ginoo, nga mibanaog gikan sa langit, gikuha ang bato sa dughan sa balaan nga martir, giayo ang iyang mga samad ug gibanhaw siya nga buo.

Walay napulo ka libo ka tawo, nga nakasaksi niining milagro, ang nagtuo kang Kristo. Apan ang prinsipe, gipukaw sa yawa, mipahamtang pag-usab nga dakpon ang balaan ug usab misugod sa pakigpulong sa eparco kung giunsa siya paglaglag. Ang mga tigpahirap naghimo niini nga pamaagi sa pagpatay alang kaniya: gitali siya sa usa ka gilingan aron samtang kini moliko, kini magkagisi kaniya. Apan sa dihang gipahagan nila ang tubig sa ilawom sa ligid, mihunong ang tubig, mura'g nahimong bato; wala'y bisan usa ka tulo nga nitulo, ug ang santa wala'y kadaut. Ang prinsipe, kauban ang iyang mga magtatambag, misinggit:

'Oh, unsa kadako sa iyang gahum sa mahika, nga nakausab sa elemento sa tubig ngadto sa lain nga substansiya.'

Ang mga tawo, sa pagkakita niining milagro, misukwahi ang dautang prinsipe ug, uban sa kusog nga mga pagsinggit sa pagsaway ug kasuko, gisugdan siya og bato ug gipahawa siya sa siyudad. Siya, pagbalik sa iyang yutang natawhan, nagpuyo didto sulod sa pito ka adlaw ug namatay tungod sa kasubo, kasuko ug kaulaw.

Pagkahuman sa kamatayon ni Zedekiah, ang iyang anak nga si Sabach, nga gustong panimalos sa kaulaw sa iyang amahan, nagtigom og dakong puwersa sa mga mandirigma nga nag-ihap og hapit usa ka gatos ka libo, ug misulong sa siyudad sa Mageddon. Ang mga lumolupyo sa maong siyudad, sa pagkahibalo sa pagduol ni Haring Sabach, nagsirado sa sulod sa siyudad sa kahadlok ug miingon kang Santa Irene:

'Tungod kaninyo kami nagakaguba.'

Apan gisugo niya sila nga ayaw kahadlok sa ilang mga kaaway ug misugod siya sa pag-ampo sa Dios uban niining mga pulong:

'Ikaw nga kaniadto maminaw sa imong alagad, ang propeta Elisha, paminawa usab ang akong pag-ampo, ug patya sa dili makita kining mga tawo nga moanha aron laglagon ang siyudad; pabulaga ang among mga kaaway, aron masayran nila nga Ikaw ra gayud ang tinuod nga Dios.'

Ug sa diha-diha dayon, pagkahuman nadungog ang iyang pag-ampo, gipapaka-ilad sa Ginoo ang prinsipe ug ang tanang sundalong kauban niya.

Nasayud si Heneral Savah nga si Irina maoy naghatag og pagkabuta kaniya ug sa iyang hukbo, ug nagpadala siya og usa ka sugo ngadto kaniya uban niining hangyo:

'Nasayud na ako karon nga dili mapildi ang gahum sa imong Dios; busa, ako naghangyo kanimo nga ipangamuyo sa imong Dios alang kanako ug sa akong mga sundalo, aron mabalik ang akong panan-aw ug ang ilang panan-aw!'

Tungod sa kalooy, ang santa nag-ampo nga mainit ngadto sa Ginoo sa tanan, ug nabawi sa prinsipe ug sa tanan niyang kauban ang ilang panan-aw. Unya, si Savakh nagpadala og sulat ngadto sa siyudad sa mga lungsoranon uban niining mga pulong sa kalinaw:

– Dawata ako ingon inyong prinsipe, sama sa inyong pagdawat kaniadto sa akong amahan ingon inyong prinsipe; ug pasayloon ko kamo sa pagdaot nga inyong gihimo sa akong amahan.

Ang mga lungsuranon, sa pagkakita sa kadako sa harihon nga hukbo, nakigkasiugda kaniya, gibuksan ang ganghaan sa siyudad, mitungo sa atubangan niya, ug giila siya nga ilang hari. Apan sa dihang nakuha na ni Savach ang gingharian, siya, sa pagpukaw sa yawa, nasuko kang Santa Irene ug, pagtawag kaniya, miingon kaniya:

'Gipasaylo nako ang sala sa siyudad, apan nasuko ko nimo, kay ikaw ang nagpukaw og pag-alsa batok sa akong amahan, ug tungod niini gipusil siya og bato hangtod mamatay; apan kung gusto usab nimo madawat ang akong pasaylo, buhata ang akong gisugo: halad og halad sa mga dios, ug ikaw malaya.'

Gisugdan sa santa ang pagpasaway sa prinsipe tungod sa iyang kabuang, nga nakapukaw pa gayud sa iyang mas dako nga kasuko.

Gisugo ni Savah nga ipriso siya ug misugod siya sa pakigkonsulta sa iyang mga maharlika kung unsang klase sa pagpanakit ang iyang ipahamtang kaniya. Samtang, pito na ka adlaw nga naa na ang balaan sa prisohan. Didto, mipakita kaniya si Kristo ug miingon:

'Ayaw kahadlok, anak ko, kay ako anaa uban kanimo, nagpalig-on kanimo.'

Gisugo ni Savakh nga ipagawas ang martir gikan sa bilanggoan ug ipasulod ang mga puthaw nga pako sa iyang tikod; unya, gibutang nila ang bug-at nga sako sa balas sa iyang abaga, ug gisugo siya nga dad-on ngadto sa usa ka lugar nga lima ka stadia gikan sa siyudad[3430] . Gibutang sa mga sulugoon ang mga tali sa baba sa santa ug giduso siya, sama sa pagduso sa kabayo, paingon sa gitakdang lugar. Ang santa, bisan pa sa ingon ka dako nga pagdaot, mitubag, nga nagtuyok sa Diyos:

'Tinuod, *"Sama ko sa usa ka hayop sa imong atubangan"*, O Ginoo. *"Apan anaa kanunay ako uban kanimo; gikuptan nimo ako sa tuo nga kamot. Giyahan mo ako sa imong tambag ug madawat mo ako sa himaya"* (Salmo 72:22–24).

Sa dihang mitan-aw siya sa iyang tuo, nakita sa balaan ang mga Anghel sa Ginoo nga nag-uban kaniya ug nalipay ang iyang kalag. Pag-abot sa mga manlupig sa gitudlong lugar, nibalik ang mga sulugoon paingon sa siyudad, gihuptan nila ang balaang martir sa mga pisi samtang nagpanamastamas kaniya. Gisundan sila sa daghang katawoan, ug nakita sa balaan nga babaye sa iyang atubangan ang usa ka Anghel nga nagpukpok sa yuta gamit ang iyang tungkod, ug miingon siya sa iyang kasingkasing: 'Ang mga kaaway sa Dios malaglag.'

Pag-abot nila sa dapit diin nagtindog ang Anghel, kalit nga nabuka ang yuta ug nilunok ang mga sulugoon sa tortyurista nga nagdala sa santa. Nabati sa santa nga nakagawas siya sa iyang mga gapos, ug ang dili makita nga mga kamot nagtangtang sa sako sa balas gikan sa iyang abaga; nahulog ang mga pako sa iyang mga tiil, ug nabalik ang iyang kahimsog ug nakalakaw siya, naghimaya sa Dios. Ang prinsipe, sa pagkahibalo niini, miingon:

'Gibuka sa mga dios ang yuta ug gidala ang akong mga alagad gikan niining salamangkera ngadto sa ilawom sa yuta.'

Apan ang uban mitumaw batok kaniya, nga miingon:

– Ang Buhing Dios uban sa balaan nga martir Irina!

Ang uban, bisan pa, nagpanamastamas sa balaan nga dalaga gamit ang mga bastos nga pulong. Unya ang Anghel, sa pag-abli sa yuta, gipatay sa kalit nga kamatayon ang daghang dili motuo—hangtod napulo ka libo; samtang ang mga nakaluwas sa mga pagano misinggit:

– O Dios ni Irina, kalooy-i kami, kay nagtuo kami Kanimo ug nagapangitag dalangpan Kanimo.

Niadtong panahona, mga traynta ka libo ka tawo ang tinuod nga mituo kang Kristo. Apan, si Prinsipe Savah wala motuo sa Dios, ug gipatay siya sa Anghel sa Dios tungod niini.

Samtang nagpadayon si Santa Irene sa pagpangwali sa ngalan ni Kristo sa siyudad ug naghimo og daghang mga milagro pinaagi sa gahum ni Kristo. Dili lang niya gi-ayo ang mga masakiton, gihawan ang mga ketong, ug gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, apan gibanhaw usab niya gikan sa kamatayon ang usa ka batan-ong lalaki nga namatay, nga gilain kaayo sa iyang mga ginikanan, ug nakapabalhin og hangtod napulo ka libo ka mga tawo ngadto kang Kristo.

Niadtong panahona, pinaagi sa sugo sa Dios, miabot sa siyudad si San Timoteo nga Presbiteryo ug gibunyagan niya si Santa Irene. Sa malipayong pagdawat kaniya, si Santa Irene, kauban niya ug sa uban pang mga

[3430] Ang 'poprishche' usa ka yunit sa gitas-on; kini katumbas sa hapit 690 sa atong 'sazhens'.

tawo nga nagtuo na kang Kristo, miadto sa haligi diin nagpuyo ang iyang amahan ug inahan, nga nag-alagad sa Dios sa hilom; ug didto, ang tanan nga nagtuo kang Kristo nakadawat sa balaan nga pagbunyag.

Si Santa Irene nagpuyo sulod sa tulo ka tuig sa siyudad sa Mageddon, nagtudlo sa mga tawo ug nagpalig-on kanila sa pagtuo kang Kristo. Human niini, miadto siya sa lain nga siyudad nga gitawag og Callipolis[3431] , diin nagdumala si Prinsipe Numerian, paryente sa mga naglutos kang Irene, ang mga hari nga sila Zedekiah ug Savah.

Sa pagsulod ni Santa Irene sa siyudad, ang mga pagano nagselebrar didto og usa ka walay-Diyos nga pista sa dungog sa diyosa nga si Artemis[3432] , ug ang prinsipe naghalad og sakripisyo sa atubangan sa idolo. Mitindog si Santa Irene sa iyang atubangan, gisaway siya tungod sa iyang pagka-walay-Diyos, ug gikumpisal niya si Kristo nga mao ang tinuod nga Dios. Miingon ang prinsipe sa iyang mga maharlika:

'Kini nga dalaga susama sa iyang amahan nga si Licinius sa nawong ug panglawas, apan ang dautang mga anak nagdala og kalisdanan sa ilang ginikanan.' Sa tinuod, tungod niining dalaga, nawala sa iyang maayong amahan ang gingharian. Siya mismo, sumala sa akong nadungog, maoy hinungdan sa kamatayon sa akong igsoon nga si Zedekiah; gipatay usab niya ang anak niini, si Savah, pinaagi sa iyang salamangka; sa tinuod, kini nga dalaga mao ang manlaglag sa mga hari.

Unya miingon si Numerian kang Santa Irene:

'Unsa imong isulti, salamangkera? Maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos, o magpabilin ka ba sa imong makadaot nga ilusyon?'

Ang santa, samtang naghimo sa tanda sa krus, mitubag:

Maghalad ako og halad sa pagdayeg sa Labawng Dios, apan dili ko maghalad og halad sa inyong mga demonyo o sa inyong mga diyos-diyosan nga walay kalag. Mahitungod sa imong mga paryente, ang mga prinsipe, hibaloa kini: dili ako, kondili ang akong Dios—nga naggunit sa gahum sa kinabuhi ug kamatayon sa matag kalag—ang nagsugo kanila sa pagkamatay; busa ikaw usab kinahanglan mahadlok sa akong Dios, kay pipila na lang ka adlaw ang nahabilin sa imong kinabuhi, ug ang kamatayon dili madugay moabut usab kanimo.

Pagkadungog niini, si Numerian nasuko kaayo, nagngurog ang iyang mga ngipon, nag-ungol sama sa leon, ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga tunawon ang tulo ka bronse nga baka, nga nagpasiya nga kung makasukol ang balaan sa kainit sa kalayo sa usa ka baka, itambog siya sa lain; ug kung buhaton usab niya kini sa ikaduha, itambog siya sa ikatulo. Ug mao gayud kini ang nahitabo. Sa dihang nagdilaab na sama sa nagatunong uling ang mga bronse nga baka, gilabay ang santa sa usa niini. Didto siya misugod og ampo sa kusog gamit kining mga pulong: 'Ginoo! Dali sa pagtabang kanako, ako nga nag-antos alang sa imong balaan nga ngalan!'

Mipakita kaniya ang Anghel sa Ginoo. Gipadasig niya siya nga ayaw kahadlok sa mga pag-antos, ug gipalong niya ang mga kalayo. Apan ang mga tawo misaba batok kang Numerian, nga nagaingon:

'Wala'y pulos nimong gipamatay ang usa ka dalaga sa pinakamaayo nga panahon sa iyang pagkabatan-on.'

Sa pagbugnaw sa tanso, nakit-an nga buhi ug himsog ang santa, wala gyud masamdan sa kalayo, ug miingon ang prinsipe sa mga naa sa iyang palibot:

'Wala ba tika nako pahimangnoan nga kini nga dalaga usa ka salamangkera? Tan-awa kung giunsa niya pagpalimod sa kalayo; itugbog siya sa lain nga pugon.'

Ug gilabay ang balaan sa lain nga kaldero. Sa dihang kini usab namalam nga milagros, gilabay siya sa ikatulo. Ug unya kining ikatulong kaldero, pinaagi sa sugo sa Labawng Ginoo nga Makagahum sa Tanan, mibiya sa iyang puwesto nga daw buhi, nibyahe sa usa ka-kapat nga bahin sa palibot sa arena ug, pagbalik sa iyang puwesto, nabungkag, samtang ang balaang martir migawas niini nga walay samad. Ang mga tawo, sa pagkakita sa ingon nga milagro, misinggit sa kusog:

'Dako ka, Oh Dios ni Irene! Kaloy-i kami pinaagi sa Imong dakong kaluoy! Ikaw ang among Dios, gamhanan ug makagahum, nga nagbuhat ug katingalahang ug himayaong mga milagro!'

Ug sa ingon ana kadaghan, usa ka gatus ka libo ka tawo ang mituo kang Kristo niadtong panahona. Apan si Prinsipe Numerian, dili lang nga nagpabilin sa iyang kawalay pagtuo kondili misupak pa sa Labawng Dios, busa tungod niini, pagkahampak sa dili makita nga Anghel sa Dios, siya grabe kaayo ang sakit. Samtang nag-antos siya

[3431] Ang siyudad sa Callipolis, sama sa Mageddon, nahimutang sa Thrace.

[3432] Artemis o Diana – ang Greko-Romanhong diyosa sa kahayag ug bulan, giisip usab nga patronesa sa pangayam.

sa kamatayon, gisugo niya ang iyang gobernador, si Vavodan, nga pasakiton si Irene sa nagkalain-laing pag-antos ug dayon patyon siya pinaagi sa labing malupit nga pagbitay.

Sa dihang namatay ang walay Dios nga Prinsipe Numerian, si Santa Irene, nga nagpabilin sa siyudad, nagpadayon sa pagtudlo sa mga tawo sa pagtuo kang Kristo nga Ginoo ug sa pagtambal sa tanang matang sa mga sakit; samtang si presbiter Timoteo, nga niabot didto niadtong panahona, nagbunyag sa mga nituo kang Kristo.

Ang gobernador, sa dihang nakita niya nga ang tibuok katawhan nagsimpatiya kang Santa Irene, nahadlok nga ipailawom siya sa pagpanakit sa maong siyudad, kay nahadlok siya nga kini makapukaw og kasagmuyo ug pag-alsa sa mga tawo. Mibiyahe siya paingon sa lain nga siyudad nga gitawag Constantina[3433] , ug gisugo ang iyang mga sundalo nga dad-on ang martir uban kanila. Pag-abot niya sa maong siyudad, mipahimutang siya sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug miingon sa santa:

'Nasayud ka ba nga gihatagan ko og gahum batok kanimo? Adto karon sa atubangan sa atong mga diyos ug halad-a sila og halad; kon dili, ipailawom tika sa makalilisang nga mga pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Paminawa ang akong tubag, gobernador: ipailalom ko sa tanang pag-antos nga imong mahunahuna, ug makita nimo ang gahum sa Dios.'

Gisugo sa gobernador nga dad-on ang puthaw nga rehas; pagkahuman ibutang ang martir niini, gisugo niya nga siya ibutang og puthaw nga kadena; unya, pagkahuman ibutang ang kahoy sa ilawom sa rehas, gisugo niya nga pasigaon kini. Misiga ang kusog nga kalayo, ug unya, sa sugo sa gobernador, gisugdan nila pagbubo og lana, tambok, ug pitch ibabaw sa martir; busa ilang gipaka-antos ang santa sulod sa pipila ka oras; gipainit ang rehas ug ang mga kadena nga puthaw hangtud kini mibaga. Apan, wala'y kadaut ang balaan ug nag-awit siya, naghimaya sa Dios, sama sa pag-ulan kaniya og bugnaw nga hamog. Unya nahulog ang mga kadena nga puthaw gikan kaniya, ug mitindog siya, himsog ug hingpit nga walay kadaut.

Ang gobernador ug ang iyang mga magtatambag, sa pagkakita niini, nangahibulong kaayo. Nihulog ang gobernador sa tiilan sa balaan ug miingon kaniya:

'Alagad sa tinuod nga Dios! Palihug, ayaw ko paglaglag sama sa imong paglaglag sa among mga prinsipe, kay nagtuo usab ako sa Anak sa Dios ug gusto nakong mahimong Kristiyano.'

Ug busa ang gobernador Vavodan mituo kang Kristo, ug uban kaniya ang daghang katawhan. Usa ka anghel sa Dios gidala ang presbiterio nga si Timoteo niining siyudad, ug ang tanan nga mituo kang Kristo gibunyagan niya.

Pagkahuman sa iyang pagpuyo sa maong siyudad sulod sa limampung ka adlaw, nilakaw si Santa Irene ug nadakpan siya sa mga sundalo ni Prinsipe Savorius, nga nagpuyo sa siyudad sa Mesembria sa Thrace. Gidala siya sa atubangan niya, kay nadungog na siya niining prinsipe ug dugay na niyang gipangandoy nga madakpan siya. Pagkakita niya sa santa, nasuko kaayo siya, gipatay siya gamit ang espada, ug gilubong siya sa gawas sa siyudad. Human niini, si Savorius nagpahayag sa hayag:

'Nakalatag ang makalilisang nga mga hungihong bahin niining salamangkera, kay gipatay man niya ang mga prinsipe pinaagi sa iyang mga orasyon. Ngano kaha nga karon dili niya ako mapatyon, apan ako ang nakapatay kaniya? Ug asa na ang iyang tigtabang, si Kristo? Ngano wala Niya siya giluwas gikan sa akong kamot?'

Busa ang walay pagtuo nga hari nagpasipala sa gahum ni Kristo ug nagpasigarbo sa iyang kaugalingon isip mananakop kang Irina.

Apan unsa may imposible alang sa gamhanang gahum sa Dios? Siya nga, sa panahon sa Iyang boluntaryong kamatayon, nagbanhaw sa *'daghang lawas sa mga balaan nga natulog na'*, aron sila, *'pagawas sa ilang mga lubnganan human sa Iyang pagkabanhaw, misulod sa balaang siyudad ug nagpakita sa kadaghanan'* (Mat. 27:52–53). Dili ba Niya mahimo nga buhion usab kining balaan gikan sa kamatayon, aron siya makasulod sa Mesembria ug magpakita sa atubangan sa prinsipe? Tinuod gayud, si Kristo nga atong Dios gamhanan sa langit ug sa yuta ug ginabuhat ang bisan unsa nga Iyang gusto. Gipadala Niya ang Iyang Anghel ug gibanhaw nga buhi si Santa Irene gikan sa iyang lubnganan; niadtong panahona, miingon kaniya ang Anghel sa Ginoo:

[3433] Ang Constantina nahimutang dili layo sa Callipolis, sa Thrace.

– 'Bisan pa nga nahuman na nimo ang buhat sa imong pag-antos ug angay na unta ka magpahulay, kay angay ka sa kalipay sa langit; apan, aron ang mga dautan ug mga walay balaod dili na mosaka pag-usab, nga magpasigarbo nga ilang napildi ang gahum sa atong Dios, suroy sa siyudad aron makita ka nila nga buhi, ug ang tanang dautan mapahiya, sa pagkahibalo nga ang atong Dios makagahum sa tanan; dili na ka makasinati pa ug bisan unsang pag-antos gikan sa bisan kinsa.

Ug misulod ang balaan sa siyudad sa Mesembria, nagkupot og sanga sa oliba sa iyang kamot. Sa dihang nakita siya sa mga lungsoranon, napuno sa dakong kahadlok ang ilang mga kasingkasing ug nangibog sila pag-ayo. Gilibutan sa tibuok katawoan ang balaan, nga nagasinggit sa kusog:

'Katingalahan ang Dios ni Irina, ug walay lain Dios gawas Niya.'

Nabalitaan ang prinsipe sa maong siyudad nga nabanhaw si Irina gikan sa kamatayon. Pagkadungog niini, nahadlok kaayo siya ug sa dihang nakita niya ang santa, mihulog siya sa iyang mga tiil, nga nag-ingon:

'Karon nasabtan nako nga dako ang imong Dios. Nangayo ko nimo nga magpabilin ka sa among siyudad ug himoa kami nga mga Kristohanon.'

Nagpabilin ang balaan uban kanila sulod sa pitopulo ka adlaw, nagtudlo kanila sa balaang pagtuo, ug ang tanang pumoluyo sa maong siyudad mituo kang Kristo; samtang ang bulahan nga presbiterong si Timoteo, nga miabot didto pinaagi sa sugo sa Dios, gibunyagan ang prinsipe ug ang tanang uban pang mga tawo.

Gikan didto, mibyahe si Santa Irene paingon sa iyang yutang natawhan, ang siyudad sa Mageddon, diin namatay ang iyang amahan niadtong panahona. Ug nagminos siya sa iyang kamatayon, nag-ampo sa Diyos alang kaniya. Nagpabilin siya uban sa iyang inahan sulod sa pipila ka panahon, unya gidala siya sa usa ka panganod ug gibutang sa Efeso[3434] , ug naglakaw siya sa maong siyudad, nagwali sa ngalan ni Cristo sa apostolikong paagi, ug naghimo didto og daghang mga milagro, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit. Pinaagi sa iyang pagpangwali, daghang pagano ang nabag-o ni Santa Irene gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ngadto sa Kristohanong pagtuo.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot sa Banal nga Birhen Irene sa Efeso si Apelian nga tigulang, kinsa kaniadto iyang magtutudlo ug gipadala sa Dios kaniya. Nalipay kaayo ang santa sa pagtan-aw kaniya. Paglabay sa pipila ka adlaw, miingon siya sa mga tawo:

'Maglipay kamo, akong mga igsoon! Hinaut nga ang kalinaw sa Ginoong Jesu-Cristo mag-uban kaninyo; magmalipayon kamo, maglipay sa atong Ginoo, ug magbarug kamo nga lig-on sa pagtuo. Mibiya na ko kaninyo, ug nagpasalamat ko kaninyo sa pagdawat kanako, usa ka langyaw. Busa, hibaloa nga ang bisan kinsa nga modawat sa mga langyaw usa ka higala sa Dios sa langit.'

Ang mga lungsoranon, pagkadungog nila sa iyang mga pulong, nagsugod sa pagpangutana sa usag usa:

'Asa paingon ang among magtutudlo?'

Ang uban miingon:

'Dili ba siya gusto mamatay?'

Ang uban pa miingon:

'Aptohan siya sa Diyos; kuhaon siya gikan sa atong panan-aw kay makasasala kita.'

Sa sunod adlaw, si Santa Irene, gidala ang tigulang nga si Apelian ug unom ka matinud-anong lalaki, migawas sa siyudad uban kanila ug, sa dihang nakakaplag sila sa usa ka bag-ong, walay sulod nga lubnganan sa usa ka batong pangpang diin wala pa gayud gilubong bisan kinsa, misulod siya niini ug miingon kang Apelian ug sa uban pang mga lalaki:

– Tabuni ko pag-ayo sa bato aron walay makahubad kanako sa dili pa moabot ang ika-upat ka adlaw.

Unya, nagpaalam na siya sa katapusan kang Apelian ug sa mga lalaki nga kuyog niya. Pagkahuman, naghimo siya og tanda sa krus ug naghigda. Gibutangan sa mga lalaki og bug-at nga bato ang lubnganan ug mibalik sila sa siyudad.

Sa ika-upat ka adlaw, si Apelian, kauban ang parehas nga mga tawo, miadto sa kabaong, apan sa dihang nakit-an niyang wala na ang lawas ni Santa Irina, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon nga gitawag siya ni

---

[3434] Efeso – sa karaang panahon usa ka dako kaayo nga siyudad sa Asia Minor, sa tiilan sa kabukiran sa Kores ug Pion; kini adunay halapad nga pantalan (nga karon hingpit nang natabonan sa lapok), diin kini nakabuhat og halapad nga kalakalan. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantugan ang siyudad sa Efeso isip lugar diin nagwali si San Pablo nga Apostol ug isip venue sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho (niadtong 431).

Kristo nga Dios ngadto sa paraiso. Misulod siya sa siyudad aron ipahayag kini. Daghan ang nagtigom palibot sa kabaong ug sa dihang nakita nilang walay sulod kini, nangahibulong sila ug gidayeg ang Dios uban sa kahadlok.

Sa ingon niini natapos ang pag-antos sa balaan nga birhen nga si Irene; mao kana ang mga kaisog niining birhen – ang nobya ni Cristo. Gipanghimatuud niya ang iyang pagtuo kang Cristo una sa atubangan sa iyang amahan nga si Licinius, unya sa atubangan ni Zedekiah ug sa iyang anak nga si Savach, unya sa atubangan ni Numerian, ang gobernador sa Vavodan, ug, sa katapusan, sa atubangan ni Savorius. Ang mga siyudad diin siya nag-antos mao ang mosunod: Mageddon – ang iyang natawhan, Callipolis (o Kalinicus), Constantina ug Mesembria sa Thrace. Natulog siya sa Ginoo sa siyudad sa Ephesus sa ikalima ka adlaw sa Mayo[3435] .

Sa dihang mitungha siya sa atubangan ni Kristo, siya nagapakitaw sa Iyang atubangan alang sa tibuok uniberso. Ang salaysay sa iyang mga buhat ug pag-antos gisulat sa tigulang nga si Apelian, alang sa himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios nga gihimaya sa Trinidad, nga angay hatagan og dungog ug pagsimba gikan sa matag binuhat, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ikaw nga Karnero, O Hesus, si Irene misinggit uban sa kusgan nga tingog: 'Gihigugma tika, akong Nobyo, ug sa pagpangita kanimo nag-antos ako, ug gipako sa krus, ug gilubong sa imong bunyag, ug nag-antos alang kanimo, aron maghari uban kanimo sa k o, ug mamatay alang kanimo, aron mabuhi uban kanimo; apan dawata ako ingon usa ka walay dunggoan nga halad, nga gihalad kanimo sa gugma: Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O Maloloy-on, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O birhen nga gipahimutang sa mga hiyas sa pagkabirhen, ikaw ang labing gwapa sa mga martir, Irene, nga natabonan sa imong kaugalingong dugo, nga ang imong katahum nakapukan sa pagkawalay Dios: busa nakadawat ka sa dungog sa kadaugan pinaagi sa kamot sa imong Magbubuhat.

19 Mayo

6 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Job, ang Matarong ug Mapailubon

Gisaulog sa 6 sa Mayo

[3436]Ang balaan ug matarong nga si Job natawo sa tribo ni Abraham; nagpuyo siya sa Arabia – ang iyang puloy-anan mao ang yutang gipuy-an sa mga kaliwatan ni Uz, ang pag-umangkon ni Abraham, ang panganay nga anak ni Nahor, igsoon ni Abraham (Gen. 22:20–21). Si Job usa ka tawo nga matinud-anon (Job 6:24–30; cf. Job 27:2–4) – siya nailhan tungod sa iyang walay kapintas nga pamatasan, iyang pagkamatarong ug pagkamaayo sa tanan, ug iyang pagkamaabiabihon; labaw sa tanan, siya mahadlokon sa Dios, nagpabilin nga putli ang iyang kasingkasing ug naglikay sa tanang dautan, dili lamang sa iyang mga buhat kondili usab sa iyang labing sulod nga mga hunahuna. Naa siya'y pito ka anak nga lalaki ug tulo ka anak nga babaye. Ilado usab siya sa iyang nasud tungod sa iyang bahandi: nagpanag-iya siya og pito ka libo ka karnero, tulo ka libo ka kamelyo, lima ka gatus ka pares nga baka, lima ka gatus ka asno, ug daghang mga sulugoon; Aktibo siya ug dako kaayo ang iyang partisipasyon sa kinabuhi sa iyang mga ka-tribo ug dako ang iyang impluwensya sa mga kalihokan sa publiko, kay

[3435] Ang kamatayon sa Balaang Dakong Martir nga si Irene nahitabo sa katapusan sa unang siglo o sa sinugdanan sa ikaduhang siglo.
[3436] Ang yuta sa Hus nahimutang sa habagatang-sidlakan sa Palestina, sa luyo sa Dagat nga Patay.

sa tibuok Sidlakan gihatagan siya og dakong pagrespeto tungod sa iyang pagkamakatawo ug pagkamatinud-anon (Job 30:5–10; cf. Job 30:1–3). Ang mga anak ni Job, bisan pa nga ang matag-usa nagpuyo sa kaugalingong tolda—ang ilang puloy-anan—nagpadako og kusgan nga gugma sa usag usa ug nagpuyo sa hingpit nga panaghiusa nga wala gyud sila magtugot sa kaugalingon nga mokaon o moinom gawas sa panag-uban sa pamilya. Adlaw-adlaw, mag-ilis-ilis sila sa pag-andam og salo-salo sa ilang kaugalingong mga panimalay ug magpuyo sa usa ka panag-igsoon nga panag-uban, kauban ang ilang mga igsoon nga babaye, sa taliwala sa inosenteng kalipay, nga walay bisan unsang sobra-sobra, ug layo sa kalangayan ug bati nga pamatasan. Ang ilang buotan ug matarong nga amahan dili mosugot sa bisan unsang panagtigom nga dautan ang kinaiya. Apan tungod kay ang mga kombira sa mga anak ni Job usa ka pagpadayag sa ilang pag-igsuon nga gugma ug hilum nga pagkamaayo, ang matarong nga lalaki dili lang sila gipugngan, apan gidasig pa gayud, samtang naglipay sa kalinaw sa iyang pamilya. Sa matag higayon, pagkahuman sa pito ka adlaw ug sa pagtapos sa ilang kanunay nga panagtigom isip magsoon, gihangyo ni Job ang iyang mga anak nga susihon pag-ayo ug sa maayong konsensya ang ilang pamatasan – aron masuta kon kinsa kanila ang nakasala batok sa Dios sa pulong o sa hunahuna; kay siya dako kaayo ug kahadlok sa Dios, apan dili sa kahadlok sa ulipon, kondili sa pagtahud sa gugma sa usa ka anak; ug iyang gipanalipdan pag-ayo ang iyang kaugalingon ug ang iyang panimalay, aron walay bisan unsa nga mahitabo taliwala kanila nga makapahungaw sa Ginoong Dios. Apan, kining matarong nga tawo nga mahadlok sa Dios wala lang magpabilin sa pagbantay sa iyang panimalay ug sa pagdasig kanila sa pagpuyo nga walay sala, aron walay bisan kinsa kanila ang makasala bisan pa sa hunahuna batok sa ilang Magbubuhat—apan sa matag higayon nga matapos na ang siklo sa mga adlaw sa pista, Si Job, sa atubangan sa tibuok niyang pamilya sayo sa buntag, maghalad og halad nga gisunog nga katumbas sa gidaghanon sa iyang mga anak, ug usa pa ka batan-ong toro isip halad-pasa-sala para sa ilang mga kalag; kay, matod niya, tingali nakasala ug nakapanamastamas sa Dios sa ilang kasingkasing ang akong mga anak; mao kini ang gibuhat ni Job sa matag ingon nga espesyal nga adlaw (Job 1:5).

Sa usa ka higayon, samtang sa langit ang mga anghel sa Dios, mga magbabantay sa katawhan, nagtigom sa atubangan sa trono sa Dios nga Labaw sa Tanan aron mangamuyo alang sa katawhan ug sa , ug aron dalhon Niya ang mga pag-ampo sa katawhan mahitungod sa tanang panginahanglan sa ilang kinabuhi, ang yawa, ang manlalapas ug manulaw sa katawhan, misulod taliwala kanila. Si Satanas, nga gipahawa gikan sa langit, nagpakita didto taliwala sa mga anghel pinaagi sa pagtugot sa Dios, nga wala mausab ang iyang nahulog nga kinaiya; dili tungod sa maayong tinguha nga mangampawala alang sa kaayohan, kondili aron ibulgar ang iyang dautang buot ug mosupak batok sa pagkamaayo. Ang garbo ni Satanas, sa sulod nga pagkabuta niini, dili gayud mouyon sa kamatuoran, ni masabtan ang malipayong kalinaw nga makita sa pagpaubos ug matinumanon nga pag-alagad sa kabubut-on sa Labawng Maayong Dios; walay pagduha-duha kini nagpugos sa kaugalingong pag-usab sa kahulugan sa kamatuoran, pinaagi sa kaugalingong ngitngit nga panan-aw, ibabaw sa masidlak nga gingharian sa Balaang kinabuhi—usa ka gingharian nga layo kaniya—walay hiya-hiya nga nagsukod sa tanang butang sumala sa panukod sa kaugalingong garbo!

Ug miingon ang Ginoo kang Satanas, nga nagtindog didto uban sa mga anghel:

'Asa ka gikan?'

Mitubag si Satanas:

'Naglakaw ko sa yuta ug nalibot nako kini tanan.'

Miingon ang Ginoo kaniya:

'Nakit-an ba nimo ang akong alagad nga si Job? Walay sama kaniya sa yuta—hingpit sa pagkamatarong, matul-id, mahadlok sa Dios, ug layo sa tanang dautan!'

Niini mitubag si Satanas sa Ginoo:

Walay pulos ba ang pagkamatinud-anon ni Job? Dili ba nimo gibutangan siya og bakod, ingon man ang iyang panimalay ug ang tanan niyang butang? Gipanalanginan Nimo ang buhat sa iyang mga kamot ug gipadaghan Nimo ang iyang mga panon sa karnero, nga nagkatibulaag sa tibuok yuta. Apan iyat Nimo ang Imong kamot ug hampaka ang tanan niyang butang; kuhaa kini tanan gikan kaniya, ug unya tan-awa kon magpanalangin pa ba siya kanimo."

Unya miingon ang Ginoo kang Satanas:

'Gihatag ko kanimo ang tanan niyang butang; buhata ang imong gusto, apan ayaw lang paghikap kaniya.'

Mibulag si Satanas sa atubangan sa Ginoo (Job 1:6–12). Usa ka adlaw, ang mga anak nga lalaki ug babaye ni Job nagpista sa balay sa ilang panganay nga igsoon nga lalaki. Unya miabot ang usa ka mensahero kang Job ug miingon:

'Ang imong mga baka nag-arado sa uma sa pares-pares, ug ang mga asno nagpang-uma tupad nila; kalit lang miatake ang mga Sabean, gidala nila kini ug gipatay nila ang mga sulugoon; ako ra ang nakaluwas aron mosulti kanimo.'

Samtang nagasulti pa siya, miabot ang lain nga mensahero sa balay ni Job ug miingon:

'Nihulog ang kalayo gikan sa langit ug gisunog ang tanang panon sa karnero ug ang mga magbalantay; ako ra ang nakaluwas ug midagan aron mosulti kanimo.'

Sa wala pa siya makahuman sa iyang pakig-istorya, miabot ang ikatulong mensahero ug mitaho:

'Miabot ang mga Caldeo; mibahin sila sa tulo ka grupo, gilibutan ang mga camelo ug gidala kini, ug gipatay ang mga sulugoon; ako ra ang nakalingkawas ug mianha aron mosulti kanimo.'

Samtang nagasulti pa siya, miabot ang lain nga mensahero ug miingon kang Job:

'Ang imong mga anak nga lalaki ug mga anak nga babaye nagpanghandum sa balay sa ilang maguwang; kalit lang usa ka makalilisang nga unos nga hangin gikan sa kamingawan misulod, gikuptan ang balay sa upat ka kanto ug gipahugno kini ibabaw sa imong mga anak; nangamatay silang tanan; ako ra ang nakaluwas ug mianha aron ipahibalo kanimo.'

Pagkadungog niya niining makalilisang nga balita, usa ka mensahe nga nagsunod sa lain, mitindog si Job, gisi niya ang iyang panapton sa gawas isip timailhan sa iyang lawom nga kasubo, gipahiran niya ang iyang ulo, mihulog sa yuta, ug, mitungo sa atubangan sa Ginoo, miingon:

'Hubo ko nga gikan sa sabakan sa akong inahan, ug hubo usab ko nga mobalik sa sabakan sa yuta. Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo ang nagkuha; sumala sa Iyang pagbuot, mao ang nahitabo; pagpanalanginon ang ngalan sa Ginoo!'

Busa, sa tanan niini, wala magkasala si Job batok sa Dios pinaagi sa paglitok og bisan usa ka padalos-dalos nga pulong (Job 1:13–22).

Usa ka adlaw, miabot pag-usab ang mga anghel sa Dios aron motindog sa atubangan sa Ginoo; ug miuban usab si Satanas kanila.

Ug miingon ang Ginoo kang Satanas:

'Asa ka gikan?'

Mitubag si Satanas:

'Naga-libot-libot ko sa yuta ug naglatas niini.'

Miingon ang Ginoo kaniya:

'Nakahuna-huna ka ba sa akong alagad nga si Job? Walay lain nga sama kaniya sa yuta: maayo kaayo siya, matul-id ug matinud-anon, ug layo kaayo sa tanang dautan! Ug bisan pa sa mga kalisdanan nga miabut kaniya , nagpabilin gihapon siya nga matinud-anon hangtod karon; apan ikaw ang nagpukaw kanako batok kaniya aron laglagon siya nga walay hinungdan!'

Ug mitubag si Satanas sa Ginoo ug miingon:

'Ang panit alang sa panit; apan alang sa iyang kinabuhi, ihatag sa tawo ang tanan niyang gipanag-iya' – pasabot niini: makasustiner ang tawo sa pag-antos sa panit sa lain; Sa panit sa lain, dili kaayo masakit ang mga hampak; bisan pa ang pagtangtang niining panit madala ra, dili masakit para kaniya, ug makapabilin siyang kalmado; apan sulayi paghikap sa iyang kaugalingong lawas—iyab-ot ang Imong kamot ug hikapa ang iyang bukog ug unod, ug makita Nimo kon mapanalangin ba ka niya.

Unya miingon ang Ginoo kang Satanas:

'Tan-awa, naa siya sa imong gahum. Gitugotan tika nga buhaton ang bisan unsa nga imong gusto kaniya; apan ayaw lang paghilabot sa iyang kinabuhi' – ayaw paglapas sa mismong pundasyon sa iyang pagkatawo, ang iyang gawasnong kabubut-on (Job 2:1–6).

Mibulag si Satanas sa atubangan sa Ginoo ug gipakol si Job sa tibuok lawas sa usa ka makalilisang nga ketus, gikan sa ilong sa iyang tiil hangtod sa tuktok sa iyang ulo. Napugos ang nag-antos nga mobiya sa panag-uban sa mga buhing tawo, kay dili na siya mapailub-an taliwala kanila tungod sa makahawa nga kinaiya sa sakit nga misakop kaniya. Ang iyang lawas natabonan sa makalilisang, bahô nga mga paltos; usa ka masakiton nga

kalayo sa sulod misunog sa tanang lutahan sa iyang lawas; naglingkod sa gawas sa puloy-anan sa abo, gikiskis ni Job ang iyang nagbulat nga mga samad gamit ang pidaso sa palayok. Ang tanan niyang silingan ug kaila misalikway kaniya ug gibyaan siya. Bisan ang iyang asawa nawalaan na og kalooy kaniya.

Paglabay sa dugay nga panahon, sa usa ka pagbati sa kawad-on sa paglaum, miingon siya kang Job: 'Hangtud kanus-a pa nimo kini ikapailob? – Tan-awa, maghulat pa ko og pila ka dugay sa paglaum sa akong kaluwasan; kay ang imong handumanan, ang imong mga anak nga lalaki ug babaye, ang bunga sa akong sabakan ug ang mga paningkamot nga akong gibuhat nga walay pulos, nangawala na sa yuta. Ikaw mismo naglingkod taliwala sa baho sa mga ulod, nag-agi sa gabii nga walay habol, samtang ako nagalibot ug nag-alagad, nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, gikan sa usa ka balay ngadto sa lain, naghulat nga molubog ang adlaw aron makakaplag ko og pahulay gikan sa akong mga buhat ug sa mga sakit nga karon nag-antos kanako. Ayaw pagmatig-a; ayaw pagbarug pag-ayo sa imong pagka-inosente; kondili, sulti ka ug usa ka pulong kang Dios, panabga Siya ug mamatay ka—sa kamatayon nimo makakaplag ka ug kagawasan gikan sa imong pag-antos; kini usab makaluwas kanako gikan sa akong mga pag-antos.'

Ingon ana ka yano ug natural, ug daw makatagbaw pa gani, gisulbad sa asawa ni Job ang pangutana sa kinabuhi para kaniya ug para sa iyang kaugalingon, nga wala molapas sa kalibutanong pagsabot sa kahulugan ug katuyoan niini, sa pagpukaw ni Satanas – 'panit alang sa panit'. Gikapoy ug gikapoy sa moral, andam na siya nga patyon ang katapusang silak sa tinuod nga kinabuhi: 'magsalaway batok sa Dios ug—mamatay'.

Si Job mismo, bisan pa niana, wala maghunahuna sa ingon ani bahin sa iyang kahimtang, kay wala niya gitan-aw ang iyang pagkatawo gikan sa makitid nga panan-aw sa kaugalingong interes. Sa pagtan-aw niya sa iyang asawa nga puno sa pagbasol, miingon siya kaniya:

'Ngano man nga nagsulti ka sama sa usa sa mga buang nga babaye? Kung nadawat nato ang maayong mga butang gikan sa Dios, dili ba nato dapat batukan ang dautan—o balibaran ang pagdawat niini?

Ug niining higayona, wala makasala si Job batok sa Dios – wala magawas sa iyang mga ngabil ang bisan unsang panamastamas batok Kaniya (Job 2:7–10).

Ang balita sa kalamidad nga miigo kang Job mikaylap sa tanang kasikbit nga yuta. Ang iyang tulo ka higala—si Elifaz nga Temanita, si Bildad nga Shuhita, ug si Zofar nga Naamita[3437] —pagkadungog nila sa iyang kasakit, nagtigom aron moanha ug kuyogon ang nag-antos, ug kauban sa iyang kasubo. Apan sa dihang miduol sila kaniya ug wala siya mailhi—kay ang iyang nawong nahimong usa ka padayon nga hubag nga natabonan sa garap—naghilak sila sa kahadlok gikan sa gilay-on ug naghilak, gisi-gisi sa matag-usa ang ilang panapton sa gawas ug, sa lawom nga kasubo, nagtaktak og abog sa ilang mga ulo. Unya nagpuyo sila sa pito ka adlaw ug pito ka gabii nga naglingkod sa yuta atubangan sa ilang higala nga wala'y bisan usa ka pulong nga gisulti, kay ilang nakita nga dako kaayo ang iyang pag-antos ug wala silay makita nga paagi aron siya mapasagdan sa ingon nga kahimtang (Job 2:11–13). Kining makalilisang nga kahilom giputol mismo ni Job. Siya ang unang misulti: gisumpa niya ang adlaw sa iyang pagkahimugso ug nagpahayag sa lalom nga kasubo nganong gitugotan siya nga makita ang kahayag, nga karon natabonan na sa kangitngit para kaniya. Ngano man nga gihatagan siya og kinabuhi, nga kini wala'y lain kondili walay paglaum nga pag-antos para kaniya?

'Ang makalilisang nga akong gikahadlok nahitabo kanako,' ingon sa nag-antos, 'ug ang makahadlok nga akong gipangandoy miabot kanako. Wala koy kalinaw, wala koy pahulay, wala koy kahupayan!' (Job 3:1–26).

Unya misalmot sa pakighinabi ang iyang mga higala, apan ang ilang mga argumento, nga gigamit aron pahupayon siya, nakadugang pa gayud sa hilo sa iyang kasingkasing nga puno na sa pag-antos (Job 21:34; Job 16 ug mosunod). Sumala sa , sa ilang matinud-anong pagtuo, ug sa ilang pagtuo nga ang usa ka Balaang Dios naghatag og ganti sa mga maayo ug nag silot sa mga dautan, giisip nila nga dili ikalimod ug walay duhaduha nga kung kinsa man ang nakasinati og kasakit, usa siya ka makasasala; ug sa mas dako pa nga kasakit, mas ngitngit, ilang gihunahuna, ang kahimtang sa iyang sala. Maong nagtuo sila nga si Job adunay tinago nga mga sala nga maayo niyang natago (Job 32:1–22, 33:1–33, ug uban pa) gikan sa mga tawo, ug tungod niini ginasilotan sa Makakita-sa-Tanan nga Dios ang ilang higala. Gipahibalo nila kini sa nag-antos sukad pa sa sinugdanan sa ilang panaghisgot ug unya, sa tunga-tunga sa ilang taas nga mga argumento, naningkamot sila nga madani siya sa pag-ako ug paghinulsol sa iyang mga sala. Si Job, nga nakahibalo sa iyang kaugalingong pagkawalay sala bisan pa sa

[3437] Sila gikan kang Esau, nga nailhan usab nga 'Edom' (tan-awa Gen. 36:1–43).

daw makumbinsing pagka-loob sa ilang mga argumento, sa sulod niyang hunahuna layo kaayo siya sa pag-ila nga matarong ang ilang pangatarungan (Job 27:1–7; cf. Job 10:17); sa tanang kusog sa iyang pagkawalay sala, iyang gidepensa ang iyang maayong ngalan.

'Hangtud kanus-a kamo magpahirap sa akong kalag ug magpahirap kanako sa inyong mga pulong? Tan-awa, napahiya na ninyo ako sa napulo ka beses, apan wala kamo mahiya sa pagpahasol kanako! Mga mapanghimagas nga magtatagahatag! Aduna pa bay katapusan ang inyong walay sulod nga mga pulong?' (Job 19:2–3; cf. Job 16:2).

Gipasabot ni Job sa iyang mga higala ug gipasiguro kanila nga siya nag-antos dili tungod sa iyang mga sala, kondili ang Dios, sumala sa Iyang kabubut-on—nga dili masabtan sa tawo—nagpadala sa usa ka tawo og kinabuhi nga puno sa kalisud ug sa lain og kinabuhi nga malipayon. Ang mga higala ni Job, nga nagtuo nga ang Dios usab nag-atubang sa mga tawo sumala sa parehas nga mga balaod sa pagbalos nga gigamit sa hustisya sa tawo sa paghukom, wala katuo sa iyang mga pulong sa pagpanalipod, bisan pa nga ilang gipahunong ang ilang mga pagpasangil batok kaniya ug mihunong sa pagtubag sa iyang mga pulong (Job 32:1–15). Niining panahona, usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Elihu, anak ni Barachiel, gikan sa klan sa Ramoth, usa ka Buzite, misalmot sa kinatibuk-ang diskusyon uban sa dakong kadasig; uban sa mainit nga kaisog iyang gisukol ang respetadong nag-antos 'tungod kay iyang gidepensa ang iyang kaugalingon ug ang iyang pagkawalay sala labaw pa kaysa sa Dios' (Job 32 ff.). Gidangat sa Manlalang ang usa ka hustisya nga labaw pa sa abot sa tawo, kining tigsalmot usab nakakita sa hinungdan sa pag-antos ni Job sa iyang kaugalingong pagkadautan, bisan pa man dili kini makita sa mata sa tawo.

'Gamay-on ang Dios ug dili Niya pagdumtan ang kasingkasing nga lig-on sa determinasyon. Dili Niya suportahan ang daotan, ni Iyang ilikay ang Iyang mga mata gikan sa mga matarong; apan ikaw,' miingon si Elihu kang Job, 'napuno ka sa paghukom sa mga dautan, kay, sa imong panan-aw, ang silot nga gipadala kanimo sa Dios dili angay, 'apan ang paghukom ug pagdisiplina hapit na', kaayo nga nagkahiusa sa sulod nimo (Job 36:5–17).

Sa katapusan, ang nag-antos mituyok sa pag-ampo ngadto sa Dios, nga naghangyo Kaniya nga magpamatuod sa iyang pagkawalay sala.

Sa pagkatinuod, ang Dios mitungha kang Job sa usa ka gamhanang unos sa hangin ug gisaway siya tungod sa iyang tuyo nga mangayo og pasabot sa mga lihok sa pagdumala sa langitnong gahum. Gipahinumdom sa Labawng Gagahum kang Job nga daghan ang dili masabtan sa tawo sa mga panghitabo ug binuhat bisan sa makita nga kinaiyahan nga naglibot kaniya; ug labaw pa niana, ang tinguha nga masuhid ang mga misteryo sa mga sugo sa Dios ug ipasabut ngano nga Naga-atubang Siya sa mga tawo sa usa ka paagi kaysa sa lain—ang ingon nga tinguha usa ka buhat sa walay-hiya nga pagpasigarbo.

'Kinsa kaha kini nga nagatabon sa Pagdumala sa Diyos pinaagi sa walay pulos nga mga pulong?' pangutana sa Ginoo kang Job gikan sa naglagot nga alimpulos. 'Magpahugot ka sa imong hawak sama sa usa ka tawo ug tubag: asa ka kaniadto sa dihang akong gitukod ang mga pundasyon sa yuta? Sultihi ako, kon nahibalo ka. Sa unsa kini gibase ang pundasyon, o kinsa ang nagbutang sa pangunang bato niini taliwala sa kinatibuk-ang kalipay sa mga langitnong binuhat ug sa malipayon ug nagadayeg nga mga pag-awit sa mga anak sa Dios? Sa tibuok nimong kinabuhi, nakasugo na ba ka sa kabuntagon, o gipakita ba nimo sa kabuntagon ang iyang puwesto? Kabalo ka ba sa mga balaod sa kalangitan? Mahimo ba nimo nga pataason ang imong tingog ngadto sa mga panganod? Mahimo ba nimo nga ipagawas ang kilat? … Gusto ba nimo nga baliktaron ang Akong paghukom, nga pasanginlan Ako aron mapamatud-an ang imong kaugalingon nga matarong: 'Ana ba kanimo ang kusog nga Ana kanako?' – Pahimungtan ang imong kaugalingon sa himaya ug kadungganan; bistiha ang imong kaugalingon sa kahayag ug kadako; ibubo ang kalagot sa imong kasuko; tan-awa ang tanan nga mapahitas-on ug hambog ug ipakumbaba kini; duruga ang gamhanang dautan sa ilang mga puwesto. Unya ako usab moila nga ang imong tuo nga kamot lig-on kaayo aron mapanalipdan ka. Pasagdi ang bisan kinsa nga makiglalis sa Labawng Gahum, nga nagpasangil sa Dios, nga motubag Kaniya.

Ug mitubag si Job sa Ginoo ug miingon:

'Nasayud ko nga mahimo Nimo ang tanan nga butang, ug nga ang Imong tuyo dili mapugngan.

'Kinsa kaha kini nga nagtabon sa akong tambag, nga walay pagsabot?'

Ako mao ang misulti sa mga butang nga wala nako masabti—sa mga buhat nga katingalahan kaayo alang kanako, nga wala nako mailhi.' Kaniadto, paminaw ra nako ang bahin sa imong gahum, apan karon nakita na tika

sa akong mga mata; busa nagdumot ko sa akong kaugalingon ug naghinulsol ko sa abo ug alikabok; ako man gani yuta lang, ug unsa may akong masulti kanimo? – Gibutang nako ang akong kamot sa akong baba (Job 38–40).

Ug pagkahuman niini, miabot ang usa ka sugo gikan sa Ginoo ngadto sa mga higala ni Job, nga moadto sila kaniya ug hangyoon siya nga maghalad og halad alang kanila; kay ang kinaiya lang ni Job, miingon ang Ginoo kang Elifaz nga Temanita, 'Modawat ko, aron dili ko kamo itulga tungod kay wala kamo nagsulti og tinuod bahin kanako sama sa akong alagad nga si Job' (Job 42:7–9). Gihimo sa mga higala ang sugo sa Ginoo ug nagdala sila og pito ka toro ug pito ka karnero nga lalaki kang Job alang sa halad. Gihalad ni Job ang halad sa Dios ug nag-ampo siya alang sa iyang mga higala. Gidawat sa Dios ang iyang pag-ampo alang kanila, gibalik ang iyang pisikal nga panglawas, ug gihatagan siya og doble nga kadaghanon sa iyang kaniadto nga mga butang. Ang mga paryente ni Job ug tanan niyang kaniadto nga kaila, pagkadungog nila sa iyang pagka-ayo, miadto aron bisitahan siya, pahupayon siya ug malingaw uban kaniya, ug ang matag-usa kanila nagdala og gasa ug usa ka singsing nga bulawan. Gipanalanginan usab sa Ginoo si Job: pagkahuman, nakabaton siya og napulo'g upat ka libo ka ulo sa gagmay'ng kahayopan, unom ka libo ka kamelyo, usa ka libo ka pares nga baka, ug usa ka libo ka mga asnong babaye. Natawo usab kang Job ang pito ka anak nga lalaki ug tulo ka anak nga babaye isip kapuli sa mga namatay; ug wala'y babaye sa tibuok yuta nga ingon ka gwapa sa mga anak nga babaye ni Job, ug gihatagan sila sa ilang amahan og panulondon taliwala sa ilang mga igsoon nga lalaki (Job 42:10–15). Wala gipadoble sa Ginoo ang gidaghanon sa mga anak ni Job sama sa pagpadoble Niya sa iyang mga panon sa karnero: kini aron walay bisan kinsa nga maghunahuna nga ang iyang unang mga anak, nga namatay, nawala na gayud – dili, bisan pa nga namatay sila, wala sila nawala – motindog sila pag-usab sa kinatibuk-ang pagkabanhaw sa mga matarong.

Si Job, human sa mapailubon nga pag-antos sa iyang mga pagsulay, nagpuyo og usa ka gatus ug upat ka tuig (sa kinatibuk-an nagpuyo siya sa yuta og duha ka gatus ug kwarenta ug walo ka tuig), ug nakita niya ang iyang mga kaliwat hangtod sa ika-upat nga henerasyon; namatay siya, nga nakabuhi og bug-os nga kinabuhi, sa dakong katigulangon (Job 42:16–17); apan karon nagkinabuhi siya og kinabuhi nga dili magtigulang ni magmasakit sa gingharian sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios nga gihimaya sa Trinidad; kay bisan pa sa iyang pag-antos sa kalibutan, nakita na niya, sama ni Abraham, ang dakong adlaw sa Ginoo, ug nalipay siya niini (Juan 8:56).

'Nasayud ko,' miingon siya, nga gipangos sa usa ka dautang samad, 'Nasayud ko nga buhi ang akong Manuluwas, ug Iya kining pagbanhawon kining akong panit nga nagakadaut gikan sa abog sa katapusang adlaw, ug makita ko ang Dios sa akong kaugalingong unod. Ako mismo ang makakita Niya; ang akong kaugalingong mga mata, dili ang mata sa lain, ang makakita Niya. Natunaw ang akong kasingkasing sa sulod sa akong dughan tungod niining paglaum! (Job 19:25–27)

Mao kini ang gipanghimatuud sa matarong nga si Job sa atubangan sa iyang mga higala, nga nag-awhag kanila nga ayaw kahadlok sa pisikal nga pag-antos ug sa pagkawagtang sa mga panalangin sa yuta, kondili sa 'espada sa Ginoo', sa kasuko sa Labawng Ginoo, 'nga mao ang manimalos sa kadautan'.

'Hibal-i ninyo nga adunay paghukom' (Job 19:29)[3438] , iyang gipahayag isip usa ka leksyon para kanato, 'usa ka paghukom diin ang mga adunay tinuod nga kinaadman—ang kahadlok sa Ginoo—ug tinuod nga pagsabot—ang paglikay sa dautan—lamang ang mapamatud-an nga matarong' (Job 28:28).

[3438] Ang hilisgutan sa Basahon ni Job mao ang pagsulbad sa pangutana: giunsa nato paghiusa ang paglungtad sa probidensya sa Dios sa kalibutan uban sa kasagarang panghitabo dinhi sa yuta diin ang mga matarong nag-antos sa ilang kinabuhi taliwala sa kasakit, samtang ang mga daotan nagmalambuon? Ang mga higala ni Job—si Elifaz, Bildad, ug Zofar—nakadungog sa mga kalisdanan nga miigo sa matarong nga si Job; miadto sila aron bisitahan ang nag-antos, ug sa dihang ilang nakita ang ilang higala nga naghigda sa higdaanan nga napuno sa mga samad, nagminaral sila sa hilom sulod sa pito ka adlaw. Unya misugod sila og pakighinabi kaniya: nagbulag gikan sa kasagarang panan-aw sa Daang Tugon nga ang tanang pag-antos silot sa pipila ka sala, ilang gipalambo ang ideya sa ilang mga pakigpulong kang Job nga kung nag-antos siya karon, kini walay duhaduha tungod sa pipila ka kaugalingon niyang mga sala, nga kinahanglan niyang maghinulsol. Nalain sa mga pulong sa iyang mga higala ug nabati nga husto siya sa atubangan sa Dios, si Job, nga nagahilak nga ang kamot sa Ginoo nangabug-at kaniya, gipadayag ang iyang pagtuo sa pagka-dili masusi sa mga dalan sa Dios, nga sa atubangan niini walay gahum ang panghunahuna sa tawo, ingon man ang iyang tinguha nga ang Ginoo mismo ang mohukom kaniya. Nagpakita ang Dios kang Job sa usa ka unos. Human pagsawayon si Job tungod sa iyang padalos-dalos nga hangyo nga ipasabut sa Dios ang Iyang pagdumala sa kalibutan, gipukaw sa Ginoo sa kasingkasing ni Job ang pagbati sa pagrespeto alang sa walay kinutuban ug dili masukod nga mga paagi sa Balaang Pag-atiman, nga nagpadulong sa tanang butang ngadto sa maayong katapusan. Sa konklusyon, gisugo sa Ginoo si Elifaz ug ang iyang mga kauban nga mangayo sa pag-ampo ni Job alang sa sala sa ilang dili matarong nga paghukom,

Troparion, Tono 1:

Sa pagkakita sa kadato sa mga birtud ni Job, ang kaaway sa mga matarong nagplano sa pagpangawat niini; ug bisan pa gani nga iyang gipikas ang haligi sa iyang lawas, wala niya makawat ang bahandi sa iyang espiritu, kay iyang nasuta nga ang kalag sa walay sala lig-on kaayo. Apan pagkahuman nga iyang gipahawa ang tanan ug gihuptan ako nga bihag: pagkahuman nga nadakpan niya ako sa wala pa ang katapusan, luwasa ako gikan sa manlimbong, O Manluluwas, ug luwasa ako.

---

samtang gipanalanginan Niya si Job og doble nga ganti alang sa iyang mga kawad-on ug pag-antos. Ang pangutana kinsa ang awtor sa Basahon ni Job usa ka hilisgutan sa debate. Si San Gregorio nga Teologo ug si San Juan Crisostomo nagtuo nga kini gisulat ni Salomon. Bisan pa, lisod kini ipahiuyon sa kinatibuk-ang impresyon nga makuha gikan sa basahon, nga nagpasabot og dili matupong nga mas karaang gigikanan. Wala kini maghisgot bisan gamay sa mga balaod ni Moises; sa samang higayon, ang naratibo niini nagpadayag sa mga kinaiya sa kinabuhi sa mga patriyarka, diin makita na ang mga timailhan sa usa ka taas nga naugmad nga sosyal nga kinabuhi. Si Job, isip usa ka bantugang mandirigma, prinsipe ug huwes, nagkinabuhi sa dakong kadungganan ug gikalipay ang dungog atol sa iyang kanunay nga pagbisita sa silingang lungsod; Dugang pa, ang libro naglangkob og mga paghisgot sa husto nga porma sa legal nga proseso, sa abilidad sa mga kaubanan ni Job sa pag-obserba sa mga panghitabo sa kalangitan ug paghimo og angay nga konklusyon sa astronomiya gikan niining mga obserbasyon; naghisgot kini og mga minahan sa ore, dagkong estruktura, ingon man usab dagkong kagubot sa politika. Tanan niini naghatag og basihanan aron ikonsiderar, nga adunay taas kaayo nga posibilidad, nga ang panahon sa kinabuhi ni Job mao ang panahon sa pagpuyo sa mga Hudiyo sa Ehipto. Si Job, nga nakasinati, human sa mga adlaw sa kalamboan, sa pagkawala sa iyang mga kabtangan, sa iyang mga anak ug sa grabeng sakit, ug unya nabawi gikan sa Dios ang iyang nawala—ug sa mas dako pa nga sukod (Job 42:10)—nagsilbi nga pahibalo sa umaabot kang Kristo ang Manluluwas, nga nagpaubos sa Iyang kaugalingon hangtod sa pagdawat sa usa ka makauwaw nga kamatayon sa krus ug busa gipataas sa Dios Amahan (Fil. 2:7–9)—nga nadawat, ingon korona alang sa Iyang buhat sa pagluwas alang sa katawhan, ang himaya nga Iya uban sa Amahan sa wala pa masugdan ang kalibutan (Juan 17:6). Si San Zinon, ang balaang martir ug Obispo sa Verona, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo, nag-ila pa og laing—pinakaspesipiko—nga mga punto sa pagkapareho tali sa tipo ug antitipo. 'Si Job, sa akong hunahuna,' ingon sa balaang Amahan, 'usa ka tipo sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo. Ang usa ka pagtandi makapadayag niini nga kamatuoran kanato. Si Job matarong – ang atong Manluluwas mao ang pagkamatarong mismo, ang tinubdan sa atong pagkamatarong, kay gitagna mahitungod Kaniya: *'Tan-awa, moabot ang adlaw… mosidlak ang Adlaw sa Pagkamatarong'* (Mal. 4:1–2). Si Job matinud-anon – ang atong Ginoo mao ang tinuod ug hingpit nga kamatuoran: *'Ako ang dalan, ang kamatuoran ug ang kinabuhi'* (Juan 14:6). Si Job dato, apan kinsa may makatandi sa bahandi sa atong Ginoo, nga Iya ang tibuok uniberso, ingon sa gipamatuod sa bulahan nga si David: *'Sa Ginoo ang yuta, ug ang tanan nga ana niini; ang kalibutan, ug ang tanan nga nagpuyo niini'* (Sal. 23:1)? Gituksaran si Job sa diyablo sa tulo ka higayon (pinaagi sa pagkawala sa iyang mga kabtangan, kamatayon sa iyang mga anak ug iyang sakit); sa susama, sumala sa manunulat sa Ebanghelyo, gituksaran usab sa diyablo ang atong Ginoo sa tulo ka higayon (Mat. 4:1–11). Si Job, nga gikuhaan sa tanan niyang kabtangan, nahimong kabus – ang atong Ginoo, tungod sa gugma kanato, pagkahuman Niya pag-anhi sa yuta ug pagbiya sa langit uban sa tanang panalangin niini, nahimong kabus usab aron kita mahimong manggaranon. Ang mga anak ni Job gipatay sa naglagot nga yawa – ang mga anak sa atong Ginoo, ang mga propeta, gipatay sa buang nga mga Pariseo (Lucas 13:34; Buhat 7:52). Gipakaulod si Job – ang atong Ginoo, nga nagpasan sa Iyang kaugalingon sa atong unod ug sa mga sala sa tibuok katawhan, gikuptan usab ang tanang kahugawan ug makasasala nga pag-antos. Gikombati si Job sa iyang mga higala – ang atong Ginoo gisupak labaw sa tanan sa mga punong pari ug mga eskriba, nga unta angay unta nga sila ang labing nagpasidungog Niya ug nahimong Iyang mga higala. Si Job, nga gilupigan sa ketus ug ginakotkot sa mga ulod, naglingkod sa abo sa gawas sa siyudad – ang atong Ginoo, nga gidala Niya sa Ijjuno ang tanang makasasalaong pag-antos sa tibuok katawhan, naglakaw Niini nga hugaw nga kalibutan taliwala sa mga tawo nga puno sa dautang huna-huna ug nagbukal sa mga tinguha, nga naghatag Kaniya sa usa ka makauwaw nga kamatayon sa gawas sa siyudad. Si Job, pinaagi sa iyang dili mapildi nga pagkamapailubon, nabawi ang iyang panglawas ug kabtangan – ang atong Ginoo, nga nakadaog sa kamatayon pinaagi sa Iyang pagkabanhaw, naghatag sa mga nagtuo Niya dili lang panglawas kondili usab pagkawalay kamatayon, ug nadawat gikan sa Dios Amahan ang awtoridad ug paghari sa tanan, ingon sa Iyang gipamatuod: *'Ang tanan gihatag sa akong Amahan kanako'* (Lucas 10:22). Ang Bulahan nga si Job namatay sa kalinaw – ang atong Ginoo, nga mibiya kanato sa kalinaw nga nabayran sa presyo sa Iyang dugo, misaka ngadto sa Iyang Amahan sa mahinay ug malinawon nga himaya. Tungod sa ehemplaryong kahinungdanon sa kinabuhi sa matarong nga si Job, ang Simbahan sukad pa sa karaang panahon nagtukod nga, sa mga adlaw nga gipahinungod sa paghinumdom sa pag-antos ni Kristo, ang mga pagbasa gikan sa Basahon ni Job ipresentar sa mga matinud-anon. – Ang mga pagbasa gikan sa Basahon ni Job sa Semana Santa mao ang mosunod: sa Lunes, sa Vespers, Job 1:1–12; sa Martes, sa Vespers: Job 1:13–22; sa Miyerkules, sa Vespers: Job 2:1–10; sa Maundy Thursday, sa Vespers: Job 38:1–23, 42:1–5; sa Biyernes Santo, sa Vespers: Job 42:12–17.

Kontakion, Tono 8:

Kay ikaw tinuod ug matarong, deboto ug walay sala, ug napadayag ka nga labing himayaon, tinuod nga alagad sa Dios; gipahayag nimo ang kalibutan pinaagi sa imong pagkamapailubon, O labing mapailubon ug labing maisug: busa, kami nga maalamon sa Dios nagdayeg kanimo.

Ang Pag-antos ni Santa Barbara nga Mandirigma ug sa mga uban kaniya

Gisaulog sa ika-6 sa Mayo

Sa dihang ang hari nga nagdumot sa Dios, si Julian nga Apostata[3439] , nagpakig-away batok sa mga Franco[3440] , gipadala niya ang kumander nga si Bacchus batok kanila; sa iyang hukbo misilbi ang usa ka maisugong mandirigma nga ginganlan og Barbarus, usa ka Kristohanon sa pagtuo, bisan pa man tinago. Ang mga hukbo sa duha ka panig nag-andam sa pakig-away; taliwala sa mga Franco adunay usa ka gamhanang mandirigma, sama ni Goliath (1 Sam. 17). Mibutho siya sa atubangan sa han-ay sa mga Romano, ug gihagit sila sa tagsa-tagsa nga pakig-away, nag-awhag nga adunay mosugakod ug makig-away kaniya; ug tungod kay walay Romano nga misugakod kaniya—kay ang iyang hitsura mismo, nga nagpaila sa iyang kusog, nakapahadlok kanila—gipakaulaw niya sila. Unya, si gobernador Bacchus, nga nakahibalo sa kaisog sa bulahan nga si Barbarus, mitawag kaniya ug nangutana kon andam ba siya makig-away niining hambog nga manlalaban nga nagpasigarbo sa iyang kusog. Apan si Barbarus, nga nagsalig sa tabang sa iyang Ginoong Jesu-Kristo, nga iyang gituohan, wala mosalikway sa duwa: Nag-andam sa iyang kaugalingon sa tanda sa Krus, misulong siya sa kaaway ug, sa pakig-away kaniya, napildi ug napatay siya uban sa tabang sa Dios; kay usa ka anghel ang gipadala sa Ginoo kang balaan nga Barbarus aron motabang kaniya. Unya napahiya ug nahadlok ang mga Franco; apan ang mga Romano, napadasig sa iyang kaisog, misulong kanila ug nakadaog og hingpit nga kadaogan batok kanila. Ang ingon nga kaisog ni Banal Barbarus nakahatag kaniya og dakong dungog sa taliwala sa mga Romanong rehimento ug sa pag-uyon sa emperador: gihatagan siya og ranggo nga comita[3441] .

Sunod niini, pagkahuman sa maong himayaong kadaogan batok sa iyang mga kaaway, samtang ang gobernador Bacchus nagpundo uban sa iyang mga tropa sa Thrace[3442] , gusto niyang maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan aron magpasalamat kanila sa kadaogan, nga iyang gihatag dili kang Kristo nga Dios, kondili sa iyang mga walay pulos nga diyos-diyosan. Busa giimbitar niya si Comita Barbarus, isip labing bantugan nga mananaog, aron moapil sa iyang hugaw nga mga halad. Apan si Santo Barbarus, nga hayag nga nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon, miliko gikan sa mga dios-diosan. Dayon gisumbong sa gobernador kini sa hari; ang hari,

---

[3439] Si Julian nga Apostata, pag-umangkon ni Constantine nga Dako, natawo niadtong 331. Niadtong 345, kauban ang iyang igsoon nga si Gallus, gipahilayo siya ni Constantius ngadto sa Cappadocia, diin nagpuyo siya sulod sa unom ka tuig ubos sa hugot nga pagbantay. Niadtong 351, mibiya siya sa iyang lugar sa pagbannaw ug nagpuyo og pipila ka tuig sa Nicomedia, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa pilosopiya; niadtong 355, gitudlo siya ni Constantius nga kumander sa mga tropa sa Gaul; didto nakuha niya ang paghigugma sa kasundalohan, nga nagproklara kaniya nga emperador niadtong 361. Ang iyang pagtuon sa pilosopiya ilawom sa usa ka paganong magtutudlo, ang panagbangi sa mga Kristohanon nga misangpot sa kagubot sa mga Ariano, ug ang iyang kasuko kang Constantius nagpukaw sa pagdumot ni Julian batok sa relihiyon sa iyang manlupig – ang Kristiyanismo. Gihimo niyang tumong ang pagbanhaw pag-usab sa paganismo ug ang paglaglag sa Kristiyanismo. Apan napakyas gayud ang tanan niyang paningkamot. Namatay si Julian niadtong 363 pagkahuman sa usa ka pakig-away batok sa mga Persiano, diin siya grabe nga nasamdan sa usa ka pana; sa iyang katapusang mga pulong – 'Nakapadaog ka, Galileano!' – giila ni Julian ang kadaugan sa Kristiyanismo batok sa pagano.

[3440] Ang mga Frank usa ka konfederasyon sa mga Germanic nga katawhan sa ubos nga Rhine. Pinaagi sa ilang mga pag-atake sa teritoryo sa Roma, dako kaayo ang natabangan sa mga Frank sa pagkahugno sa Imperyo sa Roma. Human nila masakop ang amihanang Gaul, ang mga Franco nagsagol sa lumad nga populasyon ug, sa pipila ka bahin, gisagop nila ang ilang mga batasan. Human sa mga kadaugan batok sa mga Romano ug sa habagatang mga tribo sa Alemanni ug mga Visigoth, ang gahum sa mga Franco ilawom sa mga Carolingian misaka ngadto sa usa ka lebel nga may kalibutanong historikal nga kahulugan.

[3441] Ang termino nga 'comites' nagtumong sa mga bodyguard sa hari. Sunod, kini nga titulo gigamit sa mga opisyal (nga naglangkob sa retinue sa labing taas nga ranggo nga mga opisyal – mga prokonsul, mga gobernador sa probinsya, ug mga gobernador) nga ang ilang mga katungdanan sa ulahi naglakip sa pagkolekta sa buhis para sa kaban sa estado.

[3442] Usa ka rehiyon sa Imperyo sa Byzantine sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Balkan Peninsula. Karon, ang Thrace, nga nailhan usab nga Romolia o Rumelia, naglangkob sa usa ka probinsya sa European Turkey.

nga nagsugo nga dad-on sa iyaha ang suldado ni Cristo, gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; apan tungod kay ang bulahan nga si Varvar wala mosugot, gisugo sa hari nga bitayon siya sa kahoy sa pagpanakit ug buwagon ang iyang tiyan gamit ang espada hangtod nga ang iyang mga bituka matagak sa yuta. Apan samtang nag-ampo ang balaan, usa ka Anghel ang nagpakita ug, pagkuha sa iyang mga bituka, gibalik kini sa husto nga dapit sulod sa lawas sa martir ug giayo siya, nga wala na gani bisan gamay nga bakas sa samad ang nabilin sa iyang lawas; unya giablihan niya ang iyang gapos sa kahoy sa pagpanakit. Sa pagtan-aw sa maong milagro, ang gobernador Bacchus, kauban ang duha ka sundalo—si Callimachus ug Dionysius—nituo kang Kristo ug nag-angkon kaniya, samtang ginapasipala ang dautang diyos-diyosan sa paganismo. Tungod niini, pinaagi sa sugo ni Haring Julian, ang mga bag-ong nag-angkon sa ngalan ni Kristo—si Bacchus, Callimachus ug Dionysius—giutol ang ilang mga ulo ug busa nabilang sila sa balaang mga martir sa langit. Sa bahin ni Santa Barbara, gisugo siya sa dautang hari nga gapuson sa usa ka puthaw nga ligid, diin sa ilawom niini pagasindihan og kusog nga kalayo, ug paandaron ang ligid samtang nakagapos siya niini, samtang gibubo ang nagbukal nga lana sa iyang nag-antos nga lawas. Apan ang martir, nga naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, wala gyud masamari sa kalayo: sa baylo, ang kalayo misulong sa mga sundalong nagpahirap kaniya, gisunog sila, ug gipahimoang abo ang duha kanila. Human niini, ang nag-antos alang kang Kristo gilabay sa usa ka prisohan, diin ang Ginoo mismo nagpakita kaniya ug nagpalig-on kaniya.

Sa sunod buntag, gipagawas pag-usab si Santa Barbara aron pag-antoson; hubad, gipahugot siya sa upat ka direksyon, pagkahuman gipukpok siya nga walay kalooy sa iyang likod ug tiyan gamit ang litid sa baka. Unya gilabay ang martir sa pugon nga gipainit sulod sa tulo ka adlaw daan. Pagkahuman sa pito ka adlaw didto, nakit-an nga buhi pag-usab ang santo, himsog, ug wala gyud masamdan sa kalayo; sa mubo, migawas siya gikan sa pugon sama sa pagawas gikan sa paliguanan, samtang naghimaya sa Dios. Pagkahuman niini, gilabay pag-usab si Santa Barbara sa usa ka bilanggoan, diin daghang mga alacdan, bitin, ug tanang matang sa mga reptilya ang gilabay uban kaniya, sa paglaum nga siya mamatay sa ilang kamot. Apan bisan pa niining pagkabilanggo, si Santa Barbara, human niyang gipahawa ang mga manlalas nga binuhat gikan kaniya pinaagi sa tanda sa krus, wala'y kadaut nga nahimo kaniya.

Unya ang nasuko nga tortyurador, nga dili mosugot sa pag-ila sa gahum ni Kristo, nagsugo nga painiton pag-ayo ang usa ka bronse nga baka ug itambog ang martir niini; apan bisan pa didto, ang santo wala'y kadaut. Wala siya mabati og kasakit gikan sa kalayo, samtang ang bronse nga baka, murag nabati ang kainit sa kalayo, misugod sa paglihok nga murag buhi, nagpagawas og mga tunog ug naglibot-libot. Sa pagkakita niini nga milagro, daghan sa mga pagano ang mituo kang Kristo.

Sa katapusan, pagkahuman niini tanan, gisugo sa taga-antos nga putlon ang ulo sa balaan nga martir nga si Barbara. Ug busa, mapisan niyang natuman ang iyang pagkamartir alang kang Kristo nga Ginoo. Ang iyang balaan nga lawas gihatagan og dungog sa matinud-anong Obispo Philikius, nga naglubong niini sa lungsod sa Mephone sa Peloponnese, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen.

Paghandum kang Santa Barbara, kaniadto usa ka tulisan.

Gisaulog kada Mayo 6

Kining bulahan nga si Barbarus kaniadto usa ka mabangis nga tulisan sa mga dapit sa Lucania[3443] . Nagbubo siya og daghang dugo sa tawo, ug walay makadakop kaniya, labi na gani makig-away kaniya, kay aduna siyay katingalahang pisikal nga kusog. Apan ang labing malumo ug maloloy-on nga Dios, nga dili Niya gusto ang kamatayon sa makasasala kondili ang kaluwasan sa tanan, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Apostol Pablo (Buhat 22:1–30), pinaagi usab sa paglihok sa Iyang Pag-amuma, nadakpan Niya kining tulisan sa lambak sa kaluwasan. Usa ka adlaw, samtang naglingkod kining tulisan sa iyang langob ug nagtan-aw sa dagkong bahandi nga bulawan nga iyang nakawat, kalit nga naabot sa grasya sa Dios ang iyang kasingkasing, nga nagdala sa makasasala ngadto sa dalan sa paghinulsol. Busa ang kalag sa tulisan napuno sa pagmahay; sa paghinumdom sa

[3443] Sa Gresya, tingali.

Katapusang Paghukom sa Dios, siya misugod sa paghilak, nga nag-ingon sa iyang kasingkasing: 'Kaauy sa akoa, usa ka makasasala! Unsa man akong nabuhat! Nagbubo ko og daghang dugo sa tawo, nagdaot ko sa daghang mga babaye, nangawat ko sa kabtangan sa uban, ug nagbuhat ko og daghang ubang dautan! Apan bisan karon o ugma, kinahanglan ko mamatay; ug unsa man akong nakuha – kinsa man ang makapanunod niini?!' Ug unya misinggit siya pag-usab: 'Nasayud ko nga si Kristo, sa Iyang kalooy (Lucas 23:40–43), midawat sa kawatan kaniadto sa Iyang atubangan: ug midawat usab Siya kanako, basta maghinulsol lang ako. Karon maghinulsol ako, nasubo ako sa akong mga dautang binuhatan, ug nangayo ako sa Iyang kalooy.'

Pagkahuman niya kini gisulti sa kahiladman sa iyang kalag, mibangon si Barbar sa iyang mga tiil ug, nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong sa iyang mga kauban, gikuha lang niya ang iyang espada ug gitago kini sa ilawom sa iyang sinina; gibyaan ang tanan, mibiyahe siya sa gabii paingon sa pinakaduol nga baryo, diin adunay simbahan. Pag-abot niya sa simbahan atol sa Matins, nahulog siya sa mga tiil sa pari nga nagahilak pagkahuman sa serbisyo, ug misinggit:

'Balaang Amahan! Ayaw ko pagbalibari, usa ka mapintas nga makasasala nga miadto sa imong pagkabalaan; kay gusto ko nga maghinulsol sa dautang mga buhat nga akong nabuhat.'

Gikuha siya sa pari gikan sa salog, gidala ngadto sa balaan nga halaran ug miingon:

'Ipagpahayag, anak ko, sa atubangan sa Dios ang mga sala nga imong nabuhat; ug ako mahimong mapainubsanon nga saksi sa imong pag-ako ug paghinulsol.'

Misugod og sulti ang naghinulsol:

Ako, Amahan, mao ako kana nga tulisan nga si Barbarus nga, nagtuo ako, nadungog usab ninyo. Nabug-atan ako sa daghang mga sala, kahugaw sa lawas, pagpangawat ug pagpatay: kay nakapatay ako og kutob sa tulo ka gatus ka tawo, lakip na ang duha ka presbiter nga akong gipatay sa akong espada tungod kay wala nila ako dawata sa sakramento sa paghinulsol. Ug karon, Amahan, kon nasayud ka nga dawaton ko sa Dios samtang naghinulsol ako, panakot sa akong makasasala nga mga samad pinaagi sa mga sugo sa Dios sumala sa imong pagtan-aw nga angay; apan kon dili, kuhaa kini nga espada ug sugoa sila nga patyon ko.

Apan mitubag kaniya ang presbiterio:

'Bata ko! Walay sala nga makalabaw sa kaluoy sa Dios: ayaw lang pag-awhag. Adto ka sa akong balay, ug buhata ang bisan unsa nga akong sugo kanimo.'

Pagbiya sa simbahan, mitan-aw pagbalik ang presbiteryo ug nakita niya si Barbarus nga nag-uyog-uyog padulong kaniya sa iyang mga siko ug tuhod, ug miingon, nga mituyok kaniya:

'Unsa man imong gibuhat, anak ko?'

Mitubag si Barbar:

'Sugod karon, human ko magpaubos sa yuta sa atubangan sa Ginoo nga akong Dios uban sa akong mga sala, dili ko motindog gikan sa yuta hangtod mapatawad ang tanan nakong dautang binuhatan.'

'Bata ko,' miingon ang presbiter kaniya, 'boluntaryo kang naghimo og panata sa Dios bahin niini nga butang. Tuman-a kini, ug pasayloon ka sa tanan.'

Pag-abot nila sa balay, miingon pag-usab kaniya ang presbiter:

'Tan-awa, akong anak, akong mga anak, akong mga sulugoon, akong mga hayop, akong mga iro: kanino sa kanila gusto ka ipa-sama, aron makakaon ka uban kanila?'

Mitubag ang barbaro:

Amahan, dili ko giisip nga kapariho bisan sa mga iro; apan tungod sa gikinahanglan sa lawas og pagkaon, ipahimutang ko uban kanila, aron makakaon ko uban kanila ug magpabilin nga walay puloy-anan sa tanang adlaw ug gabii.

Niini mitubag ang presbiter:

'Buhaton ko ang imong gisulti, anak, sa atubangan sa Dios, ug salig sa Iyang dakong kaluoy.'

Busa si Barbarus nagpuyo niining kahimtanga uban sa maong presbiteryo sulod sa tulo ka tuig, sama sa usa ka hayop nga upat ka tiil, nagagapang sa iyang mga kamot ug tuhod ug wala gayud motindog gikan sa yuta, nga naghunahuna sa iyang kaugalingon nga dili angay nga apil sa mga tawo, kondili sa mga hayop nga upat ka tiil ug mga iro; siya mokaon uban kanila ug nagpabilin uban kanila sa gawas sa balay, adlaw ug gabii. Sa katapusan sa ikatulong tuig, miingon kaniya ang presbiterio:

'Igong na, anak ko, undang na sa pagkaon uban sa mga iro, kay gipakita sa Ginoo kanimo ang Iyang kaluoy.'

'Apan ako, Amahan,' tubag ni Barbarus, 'ganahan pa gihapon ko magpastol uban sa mga baka.'

Ug miingon kaniya ang presbiterio:

'Anak ko! Nakita sa Dios kini nimong panata, nga imong gihalad Kaniya tungod sa imong pagpaubos, nga nagtinguha sa ingon niini nga paagi nga mag-antos alang sa imong mga sala.'

Ug si Barbarus migawas uban sa mga baka sa gawas sa baryo, naglakaw sama sa usa ka hayop nga upat ka tiil ug nagakaon sa payat nga hilamon. Pag-abot niya sa parang, nagpabilin siya didto sulod sa napulo'g duha ka tuig, hubad ug walay bisan usa ka saput nga makatabon kaniya. Ug ang iyang panit nahimong sama sa panit sa kahoy: gisunog sa kainit sa adlaw ug nabuak sa katugnaw, nangitim sama sa uling. Ug ang bulahan nga si Barbarus nahimong usa ka boluntaryong martir.

Paglabay sa dose ka tuig sa ingon nga pag-antos sa kamingawan, nadawat niya, pinaagi sa langitnong pagpadayag, ang balita sa pagpasaylo sa iyang mga sala ug nga kinahanglan niyang tapuson ang iyang buhat sa paghinulsol pinaagi sa pagkamartir, gamit ang iyang kaugalingong dugo. Busa sa usa ka adlaw, samtang naglakaw sa parang, miduol si Barbarus sa usa ka dalan diin mihunong ang pipila ka mga negosyante. Sa paghunahuna nga usa ka mananap ang miduol (kay wala nila mailhi unsa ang naa sa baga nga sagbot), nagpana sila og daghang pana gikan sa ilang gi-andam nga busog ug natamaan siya sa tulo ka pana; apan sa ilang pagduol, ilang nakita nga usa ka tawo ang ilang napana, ug napuno sila sa kahadlok. Si Barbar, bisan pa niana, miingon kanila nga ayaw kahadlok o kaguol, ug gisultihan sila sa tanan mahitungod kaniya, ug gisugo sila nga ipahibalo sa presbiter sa maong baryo ang iyang pagpanaw. Pagkahuman niini, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios.

Ang maong presbiteryo, pagkahibalo sa nahitabo gikan sa mga negosyante, miadto sa dapit diin iyang nakita ang lawas sa bulahang Varvar nga nagdan-ag sama sa kahayag. Pagkahuman sa mga naandan nga ritwal sa lubong, gilubong niya siya sa mismong dapit diin siya gipatay. Sunod niini, misugod ang pag-agos sa tambal gikan sa kabaong sa bulahang Varvar ngadto sa mga nag-antos sa lain-laing mga sakit.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga tawo nga nagtigom didto uban sa presbiter; ilang gibuksan ang kabaong ug nakita nga ang lawas sa santo dili lang dili madaut, apan nagagawas pa gayud og myrrh nga makapaayo. Unya napuno sa katingala ang tanan ug gidayeg nila ang Dios; ug ang balaang relikya ni Santa Barbara gidala uban sa dakong dungog ngadto sa ilang baryo ug gibutang sa simbahan, samtang nangahibulong sila sa katingalahang gugma alang sa katawhan ug kalooy ni Cristo nga among Dios, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya ang angay hangtod sa kahangturan. Amen.

20 Mayo

7 Mayo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Akakios nga Martir

Gisaulog kaniadtong 7 Mayo

Si Santo Akakios nag-antos tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo sa panahon sa paghari ni Maximiano[3444] , labi na sa ikatulong pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan niining emperador sa pagpukaw sa yawa.

Si Santo Akakios lumad sa Kapadokya[3445] ; usa siya ka sundalo nga may ranggo nga senturiyon ug misilbi sa rehimento Martisius[3446] ubos sa mando ni Kolonel Firmus.

[3444] Maximian – nagdumala sa kasadpang katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[3445] Usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3446] Ang Rehimento Martisius – usa ka detachment sa mga Marsians (i.e. ang mga maisug)

Niadtong panahona, gisugo ni Emperador Maximian nga pangitaon ang mga Kristohanon dili lamang sa mga siyudad kondili usab sa han-ay sa mga sundalo; ug kon adunay bisan kinsa nga nagtuo kang Kristo nga makaplagan taliwala sa mga sundalo, gisugo nga dad-on siya sa paglitis ug pasakaan og tortyur; kon ang usa ka Kristohanon mosalikway sa pagtuman sa imperyal nga sugo, ipapatay siya.

Ingon nga resulta sa maong sugo, gipatawag ni Colonel Firmus ang matag sundalo kaniya tagsa-tagsa ug gipangutana ang matag-usa bahin sa iyang pagtuo: ug kon masuta nga adunay bisan kinsa sa iyang mga sundalo nga nagtuo kang Kristo, pugson siya ni Firmus sa pagbuhat sa idolatriya pinaagi sa tanang paagi, pinaagi sa mga pang-awhag ug hulga. Pinaagi sa ingon ani nga paglihok, gidala ni Firm ang daghang mga Kristohanon—ang mga huyang sa pagtuo ug mahadlokon—sa pag-apostasiya.

Sa dihang gitawag ni Firmus ang senturyon nga si Akakios, miingon kini sa atubangan sa tanan:

'Natawo ko sa mga Kristohanon, ug magpabilin kong Kristohanon; hinaut nga ang Ginoong Jesu-Kristo mismo ang magpamatuod niini; dili lang ang akong amahan ug inahan, apan pati ang akong mga lolo ug mga apohan Kristohanon usab: busa magpabilin usab kong Kristohanon.'

Human sa mga pulong sa santo, gisulayan ni Firmus nga pahimangnoan siya sa pagsimba sa mga dios-diosan, gamit ang pagpangdayeg ug hulga; gitawag niya siya tulo ka beses ug gihangyo nga tumanon ang sugo sa hari. Apan, sa diha nga nakita nga si Akakios nagpabilin nga dili mausab ang hunahuna, gisugo ni Firmus nga siya ikadena ug ipadala sa militar nga kumander nga si Vivianus.

Samtang ang militar nga kumander nga si Vivian naglingkod sa bangko sa paghukom ug nagpangutana sa ubang mga magtug-an sa pagtuo kang Kristo, miduol kaniya ang komentador nga si[3447] Antoninus ug miingon:

'Kagahapon, gipapriso ni Firm, ang kolonel sa Martisian nga rehimento, ang iyang senturyon nga si Akakios; karon gipadala niya siya kanimo, tungod kay si Akakios dili mosugot sa pagsunod sa sugo sa hari ug nag-angkon sa Kristohanong pagtuo.'

Gidala dayon si Akakios sa atubangan sa kumander aron pangutan-on.

Sa pagtan-aw kaniya, nangutana ang kumander:

'Unsa imong ngalan?'

Mitubag ang santo:

'Ang ngalan nga labing gihigugma nako ug sa tanan nakong paryente mao ang ngalan nga naggikan sa himayaong ngalan ni Kristo – gitawag ko nga Kristohanon, apan sumala sa sukdanan sa tawo, nailhan ko nga si Akakios.'

Niini mitubag ang kumander:

'Ang imong kinaiya mohaom sa imong ngalan, kay daotan ka, tungod kay wala ka mosunod sa sugo sa hari!'

Niini mitubag ang santo:

'O gobernador! Nagsulti ka og bakak ug sayop ang imong pagsabot sa kahulugan sa akong ngalan, kay ang Akakios nagpasabot og "walay dautang tuyo"[3448] . Tinuod nga gitawag ko niining ngalan, kay dili ko gustong mahimong kauban sa dautang tuyo sa yawa, nga nag-inom og dugo sa tawo.'

Miingon ang gobernador:

– Asa nimo nakuha ang ingon ana ka buang nga pakig-istorya?

Mitubag ang santo:

Taga-Kapadokya ako; daghang mga martir ang naggikan didto alang sa ngalan ni Kristo, ug ako mismo nakasaksi sa mga milagro nga nahitabo pagkahuman sa pagpanaw sa mga balaan, pinaagi sa grasya ug gahum nga gihatag sa Ginoo; ako mismo nakakita kung giunsa sa ilang mga kabaong ug balaang relikya ang paghatag og tambal sa daghang mga masakiton. Maong gusto nakong sundon ang ehemplo niining mga balaan nga martir, ug dili ang imoha, ug maong dili ko mosunod sa imong mga balaod nga dili matinud-anon sa Diyos, nga malaglag uban kanimo.

Unya miingon ang gobernador sa santo:

[3447] Commentarius – ulo sa mga bilanggoan.

[3448] Akakios (gikan sa Griyegong Αχαχιος, nga gikan sa χαχος – 'daotan', 'malaut', ug sa negatibong prefix a) sa tinuod nagpasabot og 'dili malisyoso'.

Ayaw paghunahuna nga pagasagubangon ka lang sa gagmayng pag-antos. Tungod sa imong garbo ug walay pulos nga pakigpulong, angay ka sa bug-at nga silot; apan kon gusto nimong makalikay niini, isalikway ang pagtuo nga Kristiyano ug tuman sa sugo sa hari: simba ang mga dios, pinaagi sa grasya sa kinsa ang mga emperador nagahari ug nagadaug batok sa ilang mga kaaway; pahiya-a ako, nga naglingkod niining hukmanan; ayaw paghunahuna nga mas maalam ka kaysa sa tanan, ug ayaw pagbutang sa imong paglaum sa usa ka tawo nga ginganlan og Kristo, nga, sumala sa ilang giingon, gipasakitan ug matarong nga gisilotan sa kamatayon."

Niini mitubag ang santo:

Nasayop ka, hukom, sa imong giingon, ug nagasala ka pag-ayo, kay nabuta ka ni Satanas; kay ang mga hari nagahari ug nakadaog dili tungod sa grasya sa inyong mga dios, kondili tungod sa pagdumala ug kabubut-on sa among hingpit-maayong Dios. Ug bahin sa imong pag-angkon nga gibutang nako ang akong paglaum sa usa ka tawo nga gipasakitan ug gikondena sa kamatayon – hibaloa nga kini mao ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, Nga, alang sa ikaluwasan nato nga mga makasasala, miabot sa yuta ug nahimong tawo, samtang nagpabilin nga tinuod nga Dios; Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, sa usa ka katingalahang ug dili masukod nga paagi, gikuha Niya ang atong kinaiyahan; kung giunsa kini nahitabo – dili lang kini ninyo masabtan, apan dili ninyo kini madungog, gawas kon mahimong Kristohanon kamo una. Si Kristo nga Ginoo, nga tinuod nga Dios, sama sa akong giingon, nga mao ang Pulong (Juan 1:1), nga walay katapusan kauban sa Amahan ug nag-uban kaniya, sa takdang panahon nga makapahimuot kaniya, gikompleto ang buhat sa atong kaluwasan ug busa giluwas kita gikan sa pagkaulipon sa kaaway, ang yawa, nga nanghinaut batok kanato sukad pa sa sinugdanan sa panahon.

Sa niining mga pulong sa santo, mitubag ang kumander:

'Kung supak ang mga hari sa imong Kristo, nganong dili Niya sila patyon, nga Siya man ang Makagagahum nga Dios, sama sa inyong giingon?'

Mitubag ang santo:

– Mao kana gayud ang hinungdan nganong kinahanglan ninyo mailhan ang Iyang walay kinutuban nga kaluoy ug walay sukod nga gahum: bisan pa sa inyong pagpanamastamas kaniya, dili niya kamo patyon, kondili nagpaabot siya uban sa dakong pagkamapailubon kaninyo, mga Griyego, nga maghinulsol ug ihatag kaniya ang dungog nga angay sa Dios, imbis sa mga demonyo. Labaw pa, Siya mapailubon aron ang Iyang napiling mga alagad, nga Iyang gihigugma, ipakita ang ilang himayaong mga buhat sa atubangan sa tanang tawo. Kung ang atong Dios maglaglag kaninyo dayon, kamo usab malaglag hangtod sa kahangturan, ug ang Iyang mga alagad dili ipadayag sa kalibutan; ni ang gahum sa Iyang grasya ipadayag sa katawhan. Unsaon paghimaya sa atong Ginoo kon wala Siya nagpakita sa Iyang pagkamapailubon batok sa atong dagkong mga sala? Maong gipasagdan pa Niya kamo gikan sa silot; apan kamo, nga nagtamay sa Iyang pagkamapailubon, nga nagpadayon sa inyong pagkadautan ug nagbubo sa inyong kasuko batok kanamo nga walay sala—kon dili kamo maghinulsol, kamo mismo ang magdala sa inyong kaugalingong pagkaguba ug malunod niini tungod sa inyong mga dautan; Apan kami, nga nakaila sa gahum ug gahum sa among Dios, ug mapailubon nga nag-antos alang sa Iyang ngalan, modawat sa walay katapusang ug bulahan nga kinabuhi gikan kaniya; ang Iyang himaya ipadayag usab sa mga tawo nga, sa pag-ila sa ilang sayop, maghinulsol ug mag-usab sa ilang mga dalan.

Natingala sa maalamon nga tubag sa martir, nangutana kaniya ang kumander militar nga si Vivian:

'Wala ba ka magtuon sa klasikal nga literatura, kay maalamon kaayo imong tubag kanako? Sakto ka sa imong giingon nga ang kinabuhi sa tawo anaa sa kamot sa Dios, sa Iyang pagdumala ug sa Iyang paglahutay.'

Mitubag ang santo:

'Sa kamatuoran nga ako, nga wala mag-eskwela sa pormal nga edukasyon, mitubag kanimo ingon niini, angay nimo maila ang gahum ug grasya sa atong Dios, nga nagahari sa tibuok kalibutan; kay ang Dios mismo ang nagasulti pinaagi sa baba sa Iyang mga sulugoon, usa ka kamatuoran nga nakapahingangha bisan kaninyo, nga nagahunahuna sa inyong kaugalingon nga labing maalamon. Ug sukad pa sa sinugdanan, sa dihang ang atong Ginoo nangandoy sa pagpahayag sa Ebanghelyo sa tibuok uniberso, wala Niya gipili alang sa pagpangwali ang mga maharlika ug ang mga dato, ni ang mga maalamon nga pilosopo ug ang mga maalamong magwawali, kondili ang mga mangingisda ug mga maniningil sa buhis, ang mga yano ug ang mga kabus. Gibuhat kini sa Ginoo aron ang Iyang dili masukod nga gahum ug kinaadman, nga milabaw sa tanang pagsabot, maila sa mga tawo nga ang Balaang Espiritu mismo ang nagatudlo ug nagasugo sa dili makita.

Pagkahuman niini, miingon ang kumander sa santo:

'Undang na sa imong taas-taas nga pakigpulong ug tubaga ko ning pangutana: nahibalo ka ba sa sugo sa hari nga nagmando kaninyong mga Kristohanon nga maghalad sa mga dios o mag-antos sa grabeng pag-antos? Sultihi ko: mosunod ba kamo sa sugo sa hari; maghalad ba kamo sa mga dios o dili?'

Mitubag ang santo:

'Gisulti na nako kang Colonel Firmus, nga nangutana kanako kaniadto, ug dili lang kausa, nga ako usa ka Kristohanon; ang akong gisulti kang Firmus, ginasulti usab nako kanimo: Ako usa ka Kristohanon ug dili maghalad og sakripisyo sa inyong mga dautang demonyo.'

Unya miingon ang kumander:

'Tungod sa pagtagad sa imong pagkabatan-on—kay dili pa ka molapas og baynte singko anyos—ug tungod sa pagrespeto sa imong ranggo isip senturyon, wala koy tinguha nga pasakitan ka. Apan, kon ipadayon nimo ang imong kawalay pagtuo, mapugos ko nga ipahamtang kanimo ang labing grabeng mga pag-antos.'

Niini mitubag ang santo:

'Dili kini kabuang, kondili ang labing maalamon ug labing makapahimuot sa Dios nga buhaton – nga dili biyaan ang akong pagtuo sa Usa ka Tinuod nga Dios, ang akong Magbubuhat, nga pinaagi sa Iyang kabubut-on naglungtad ako hangtod karon.'

Miingon ang kumander sa santo:

'Giunsa man nimo pag-ingon nga usa ra ka Dios? Kay karon lang ka bag-o nag-angkon kang Kristo, ang Anak sa Dios. Apan kung ang imong Dios adunay Anak nga kapariho Niya, nan kinahanglan nga moila ka og duha ka dios: ang Dios Amahan, ug ang lain mao ang Dios Anak. Ug kung duha ka dios ang imo, nganong usa ra ka Dios ang imong giangkon kanako karon?' Karon nakita nako nga ikaw nasayop ug nagbakak kanako, kay nagkasupak-supak ka sa imong gisulti."

Niini, mitubag si Santo Akakios:

Nagtuo ako ug nagbutang sa akong paglaum sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga gipako sa krus ni Poncio Pilato, nga Siya, pinaagi sa Espiritu Santo, magahatag kanako og kahayag ug magatudlo kanako unsaon pagtubag sa imong pangutana; kay ang imong pangutana—ngano nga bisan pa og duha ang among gipangalanan, usa ra ang among giila nga Dios—lisod kaayo ug dili sayon masulbad. Apan ginasulti ko kanimo nga kita mga Kristohanon nag-angkon dili lamang sa Amahan ug sa Anak, kondili usab sa Espiritu Santo ingon sa tinuod nga Dios. Niining tulo ka ngalan adunay tulo ka Persona, apan usa ka Pagkadiosnon ug usa ka gahum. Gikilala namo ang Usa ka Dios, kauban ang Pulong ug ang Espiritu Santo, kay dili man angay nga ang Dios walay Pulong ug ang Espiritu nga nagahatag kinabuhi. Aron ipasabot ang akong mga pulong, maghatag ako kaninyo og usa ka pananglitan: ania ang usa ka hari, nga inyong gitawag nga magmamando, ug ako nagtawag kaniya nga tawo—ang iyang ngalan si Maximian; aduna siyay anak nga lalaki, si Maxentius. Ania sila nga duha; apan nag-ambit sila sa usa ka kinaiyahan—ang kinaiyahan sa pagka-tawo—ug ang ilang gingharian dili mabahin; ang anak gihatagan og dungog alang sa amahan, ug ang amahan gihimaya alang sa anak; sa samang paagi, atong hunahunaon ang Dios, kay ang banal nga kinaiyahan sa Amahan, sa Pulong ug sa Espiritu Santo usa ra ug pareho, ug dili gayud mausab, tungod kay ang Dios nga atong gihalaran usa ra.

Miingon ang gobernador sa santo:

'Daghan na nakong gisulti kanimo nga hisgutan lang nato ang karon nga butang; apan sa tanang bakak nga pakig-istorya, nagalayo ka lang sa hilisgutan nato. Sa katapusan nga higayon, gisultihan tika: halad og halad sa among mga diyos, nga pinaagi sa ilang kabubut-on naglungtad ang kalibutan; kon dili nimo tumanon kini nakong sugo, dili na nako pasagdan pa ang imong pagsuway.'

Niini mitubag ang santo:

'Ayaw paghunahuna nga mahadlok nako sa pagpanakit; ania ang akong lawas, andam na sa pagdawat og samad; panakit-i kini kutob sa inyong gusto. Apan kamo, o bisan kinsa pa, dili gayud makausab sa akong hunahuna o sa akong tinuod nga pagtuo, ni madala kini ngadto sa dautan.'

Unya ang kumander, nga nasuko kaayo, nagmando nga ibalil sa hubad ang santo sa upat ka haligi ug pahamtangon siya sa unom ka sundalo gamit ang mabangis nga latigo nga walay kalooy, una sa iyang likod unya sa iyang tiyan. Samtang nagakahitabo kini, miingon ang kumander: 'Tan-awa nato kon motabang ba kaniya ang iyang Dios.' Gipaka-antos sa ingon niini nga paagi ang balaan nga martir sulod sa taas nga panahon, hangtud nga napulihan pa og balik-balik ang mga sundalong nagbugbog kaniya; natapakan na sa iyang dugo ang yuta. Apan

ang nag-antos wala'y lain gisulti kondili: 'Kristo, akong Manluluwas! Tabangi ako, imong mapainubsanon nga alagad! O Ginoo akong Dios! Ayaw ko pagbaya!'

Sa dihang nakita sa kumander nga natabonan sa samad ug dugo ang balaan nga martir, miingon siya kaniya:

'Tingali karon maghalad ka na og halad sa mga diyos?'

Mitubag ang santo:

'Dili ko maghalad og halad sa mga demonyo, kay nagtuo ako sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagatabang kanako; karon, taliwala niining mga pag-antos, mas nabati nako ang kaisog ug pagkamapailubon kaysa kaniadto; hangtod karon, ang hunahuna sa pag-antos nakapaguol kanako gamay; apan sa diha nga nagsugod na ko sa pag-antos, ang kusog ni Kristo nagpalig-on kanako, ug nabati nako sa sulod nako ang pagkaandam sa pag-antos, bisan pa kon kini mas dako ug mas grabi pa, kay hugot akong pagtuo k , ug gibutang nako ang akong paglaum sa Ginoo ug akong Dios. Apan hibaloa kini: sa mas daghan nga pag-antos nga inyong ipahamtang kanako, mas dako ang kaayohan nga inyong madala kanako; sa mas grabe nga mga pag-antos nga inyong ipasulod kanako, mas dako ang grasya nga inyong ipangamuyo alang kanako sa atubangan sa Dios.

Apan ang kumander, nasuko sa mga pulong sa santo, nagmando nga patukmokon siya sa mga plaka nga lata sa iyang mga ngabil. Samtang gipangdaot sa iyang mga mananakit ang matahum niyang mga aping, miingon ang kumander sa martir:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, ug malikayan nimo ang mas grabe pang mga pag-antos nga giandam para kanimo.' Mitubag ang santo:

'Wala koy pagtagad sa umaabot nga mga pag-antos sama sa akong pagtagad sa mga pag-antos nga akong naagian na.'

Miingon unya ang kumander:

'Giunsa man nimo, nga usa ka sundalo ug, labaw pa, walay nahibal-an sa mga arte sa pagkat-on, makatubag kanako sa ingon ka maalamon?'

Mitubag ang balaan nga martir:

'Ang Espiritu Santo nagahatag sa Iyang mga sulugoon og paglahutay ug nagtabang kanila sa pagtubag sa paghukom, kay ang atong Manluluwas, ang Ginoong Jesu-Cristo, miingon sa Iyang mga disipulo: "*Sa dihang ipahamtang kamo* sa mga magmamando ug mga awtoridad*, ayaw kamo kabalaka unsaon o unsa inyong isulti; kay niadtong takna… dili kamo ang mosulti, kondili ang Espiritu sa inyong Amahan ang mosulti pinaagi kaninyo"* (Mat. 10:19–20).

Unya miingon ang komentador Antoninus sa santo:

'Unsa may maayong mabuhat sa tanan nimong pakig-istorya, ikaw salbahis, kay gisupak nimo ang sugo sa hari, nga maoy hinungdan sa imong pag-antos? Apan karon, labi pa gyud kang pagahirason nila; unya mosunod ka gayud sa sugo sa hari.'

Mitubag kaniya ang santo:

'Layo ka kanako ug paminawa imong kaugalingon. Kung wala ko maminaw sa gobernador, bisan pa sa daghang pag-antos nga akong nadawat, maminaw pa kaha ko nimo?'

Pagkahuman niini, gisugo sa kumander nga ipriso ang martir sa bilanggoan sa siyudad sa Perinfa, sa Thrace[3449] . Nagpabilin didto ang balaang martir sulod sa pito ka adlaw.

Samtang si Santo Akakios naa sa prisohan, naglipay sa Ginoo ug nagpasalamat Kaniya tungod kay giisip Siya nga takus nga mag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan, miabot ang usa ka mensahe para kang kumander Vivian gikan sa gobernador sa Thrace nga si Flakkinos; Sa maong mensahe, gisugo si Vivian nga moadto sa Byzantium uban sa tanang mga priso nga iyang gihuptan. Mibiyahe dayon si Komandante Vivian, ug uban kaniya miadto si Santo Akakios paingon sa Byzantium, nagbiyahe kauban ang daghang uban pang mga priso nga gipriso tungod sa lain-laing mga kalapasan. Ang balaan nga martir nanghuyang kaayo sa biyahe—tungod sa iyang mga samad, sa iyang puthaw nga gapus, sa gutom ug kauhaw, ug usab tungod sa taas ug paspas nga pagbiyahe—labi na gayud kay ang mga sundalong kauban niya walay kalooy ug kanunay siyang gibunalan, nga nag-awhag kaniya

[3449] Thrace – usa ka rehiyon sa Imperyong Romano nga nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Macedonia. Karon, ang Thrace, ubos sa ngalan nga Rumelia, kabahin sa European Turkey.

sa paglakaw nga mas paspas. Sa taliwala sa tanang kining pag-antos, wala nay paglaum ang santo nga mabuhi ug nagtuo nga hapit na siya mamatay; busa, balik-balik siyang nangayo sa mga sundalong nag-uyon kaniya nga mohunong sila og pila aron siya makapangamuyo sa Dios; apan, wala madawat ang hangyo sa santo. Sa dihang mihunong sila sa usa ka dapit aron magpabilin didto sa gabii, ang santo, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, dayon misugod sa pag-ampo ingon niini: 'Gloria kanimo, O Dios, nga sa Imong kaayo gipakita ang Imong kaluoy sa tanan nga nagahigugma kanimo! Gloria kanimo, nga nagtawag kanako, usa ka makasasala, niining maong buhat! Kahimaya kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga nakahibalo sa kaluyahon sa among unod ug nagtugot kanako sa kusog aron masagubang kining mga pag-antos! Karon, Ginoo, sa pagkahibalo Nimo nga gilibutan ako sa daghang mga pag-antos, nga bisan ang akong kalag, sa akong pagtan-aw, nangandoy nga makagawas gikan sa panaghiusa niini sa unod, – padal-a ang Imong balaan nga Anghel, aron siya mag-ayo sa akong mga samad ug maghupay sa akong mga pag-antos; o sugoa ang akong mga manlupig nga patyon dayon ako, aron mas paspas nakong makaabot Kanimo, akong Ginoo.'

Sa dihang nag-ampo pa ang santo niining mga pulong ngadto sa Dios, kalit nga usa ka panganod ang mitungha sa maong dapit, ug gikan sa panganod nadungog ang usa ka tingog nga miingon: 'Akakios! Pagkugi, ug pagpakusgan!'

Nakadungog niini nga tingog ang tanan nga naa didto – ang mga sundalo ug ang mga priso; namangha sila, ug nag-ingon sa usag usa:

'Makahimo ba gayud ang mga panganod sa pagsulti sama sa mga tawo? Naa na bay nakadungog kinsa man sa ingon ani nga among nadungog karon?'

Ug ang tanan nangahibulong sa nahitabo. Daghang mga priso, pagkadungog nila niining tingog, mituo sa Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, ug mihulog sa mga tiil ni San Akakios, ug mapinanggaonong nangayo kaniya nga tudloan sila sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo. Si San Akakios, ang martir ni Cristo, samtang naglakaw uban kanila, misulti niini:

'Bisan pa man nga hangtod karon wala ko magpokus sa mga libro kondili sa mga katungdanan sa pagka-sundalo, giatiman gihapon ko sa panimalay sa usa ka pari, kay gikan man ko sa kaliwatan sa mga pari. Nahinumdom ko nga nadungog nako gikan sa mga pari nga ang Dios, sa Iyang tinguha nga luwason ang katawhan nga gipahawa sa Paraiso, ug aron luwason sila gikan sa impyerno, nagpadala sa kalibutan sa Iyang walay katapusan nga Pulong, ang Iyang Anak; Ug ang Anak sa Dios, sa pag-abot Niya sa kalibutan, midawat og unod gikan sa Labawng Balaan ug Walay Sala nga Birhen Maria, nahimong sama sa tawo sa dagway; Gidala Niya dayon ang kamatayon sa krus, aron pinaagi sa kahoy sa krus matabonan ang sala ni Adan nga pagsuway sa sugo sa Dios; aron hatagan og kaluwasan ang mga tawo nga gikondenar, Siya mismo ang mibayad sa utang nga gikinahanglan sa hustisya sa Dios pinaagi sa Iyang boluntaryong pag-antos sa krus. Sa dihang gipako Siya sa krus, gipapas sa Anak sa Dios ang talaan sa atong mga sala, gipildi ang kamatayon pinaagi sa Iyang kaugalingong kamatayon, gipailawom ang impyerno, ug gipakaulaw ug gipawalay gahum ang tanang gahum sa yawa. Sa dihang gipukan sa Anak sa Dios ang tanang demonyo ug gipikas ang mga ganghaan nga bronse ug nabungkag ang mga kadena nga puthaw[3450] , Siya mibanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw ug pinaagi niini gihatagan ang katawhan og kahigayunan nga mibanhaw pag-usab ug mabuhi sa walay katapusan sa umaabot nga panahon. Kining makita nga kalibutan, bisan pa, walay pulos ug maglungtad lamang sa mubo nga panahon.

Sa pagdungog nila niining mga pulong ug uban pang susama gikan sa martir, ang mga priso nga nagbiyahe uban sa santo malipayon nga mibalik sa pagtuo sa Kristohanong relihiyon.

Sa pag-abot sa gabii, mihunong ang mga biyahero aron magpabilin sa gabii sa usa ka duol nga baryo. Didto, sa tungang gabii, nakasinati ang mga priso og katingalahang panan-awon: nakakita sila og pipila ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og hayag nga bisti (kini mga balaang anghel), sama sa usa ka han-ay sa militar, nga nakig-istorya kang San Akakios. Sa pagkakita niini, nagtuo ang mga priso nga paryente ug mga higala ni Akakios kini nga miabot aron bisitahan siya sa gabii (tungod sa kahadlok sa ilang manlutos).

Sa sunod buntag, mibiyahe na sila tanan. Niadtong adlawa, dali kaayo sila nakabiyahe, mao nga pag-abot sa gabii nakaabot na sila sa Byzantium; nagpuyo sila tanan sa samang balay para sa gabii. Ug niadtong gabii, nakita sa mga priso ang maong mga batan-ong lalaki nga nakig-istorya kang San Akakios, sama sa nahitabo sa

[3450] Usa ka hugpong sa usa ka himno sa simbahan.

miaging gabii; sa samang higayon, napansin sa mga priso nga kining masidlak nga mga batan-on nagahugas sa mga samad sa martir gamit ang init nga tubig ug nag-ayo niini. Sa pagkakita niini, naghunahuna ang mga priso sa ilang kaugalingon: 'Tinuod gayud, kini nga panan-awon gikan sa Dios, kay dili mga tawo kondili mga anghel ang miadto sa santo kagabii; ug karong gabii, mibisita usab kaniya ang mga balaan nga anghel.'

Pag-abot sa kaadlawon, gidala silang tanan pabalik sa bilanggoan. Apan si Santo Akakios, sumala sa sugo sa kumander, gipabulag sa uban ug gibilanggo sa sulod nga kuwarto sa bilanggoan; gitali siya sa puthaw nga gapus ug gipusil sa usa ka bloke; Walay bisan kinsa nga gitugotan nga makig-istorya kaniya, ni gitugotan nga makakaon o makainom, kay gusto sa iyang mga tigpanglutos nga pugsahon siya, pinaagi sa gutom, kauhaw, ug grabeng pag-antos, nga isalikway si Kristo ug tumanon ang ilang sugo – ang pagsimba sa mga dios-diosan; ang tanang uban pang mga priso, bisan pa man, gibutang sa gawas nga bahin sa bilanggoan.

Sa dili pa moabot ang gabii, gihatagan ang mga priso sa pribilehiyo nga masaksihan pag-usab ang maong katingalahang panan-awon – nakakita sila og hayag nga suga nga nagdan-ag sa sulod nga kuwarto sa bilanggoan; sa pagduol nila sa bintana aron tan-awon kini, ilang nakita ang pipila ka nagdan-ag nga mga lalaki; nga pagkahuman nilang gipagawas ang martir gikan sa iyang mga kadena, gitambalan ang iyang mga samad ug gihatagan siya og katingalahang pagkaon, puti sama sa niebe, ingon man usab og ilimnon.

Tungod kay nagpadayon kini matag gabii, gisultihan sa mga priso ang ga-bantay sa bilanggoan bahin niini. Ang ga-bantay, sa pagduol niya sa bintana sa gabii, nakakita usab sa maong talan-awon. Apan sa pagsulod sa ga-bantay sa sulod nga kuwarto sa bilangguan, wala siyay nakita gawas sa balaan nga martir nga nagpabilin nga nakadena. Tanan niini napuno sa dakong kahadlok ang ga-bantay.

Pito ka adlaw human sa pag-abot sa mga priso sa Byzantium, ang militar nga kumander nga si Vivian mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom ug gipatawag ang balaan nga martir nga si Akakios aron usisahon. Sa dihang nakita ni Vivian nga ang martir ni Kristo himsog kaayo ug malipayon ang dagway, dako kaayo ang iyang katingala, kay nagdahom siya nga makita ang martir nga masakiton, gikapoy tungod sa iyang mga samad ug kadena, sa gutom ug kauwaw, ug sa taas nga biyahe. Naghunahuna si Vivian nga gitabangan sa mga sundalo ang balaan aron mapagaan ang iyang pag-antos; busa, nasuko kaayo siya kanila ug miingon:

'Dili ba nako gisugo kamo nga ikandado kining tawoha sa pinakalawom nga selda sa bilanggoan, gapuson siya sa stocks ug puthaw nga gapus, ug hingpit nga bawalan siya sa tanang pagkaon ug ilimnon? Apan gibiyaan ninyo siyang gawasnon ug gitabangan pa ninyo siya nga makabawi gikan sa iyang mga samad. Ug karon nakita nako siya nga mas himsog pa ug mas masidlak pa ang nawong kaysa kaniadto.'

Mitubag si Antonin nga Tagapagkomento:

'Gibuhat gayud namo ang tanan sumala sa imong gisugo, Komandante. Gikan pa sa Perinfa hangtod dinhi sa siyudad, gidala namo siya nga gipusil sa bug-at nga puthaw nga gapus; pwede nimo kini buhaton ug tan-awa kung pila ang gibug-aton. Dinhi sa siyudad, gibilanggo namo siya sa pinakadani-an ug pinakakipot nga selda sa bilanggoan, ug walay bisan usa ka sundalo nga naghatag kaniya og pagkaon o imnon.' Pangutan-a ang bantay sa prisohan ug mahibal-an nimo kung nahimo ba ang tanan sumala sa imong gisugo o dili.

Gidali-dali dayon sa kumander ang pagtawag sa bantay sa prisohan. Sa dihang mitungha ang bantay sa atubangan sa kumander, miingon kini kaniya nga masuko:

'Ngano, ikaw nga salawayon, wala nimo gipatuman ang akong mga sugo, apan gitugotan nimo si Akakios nga mokaon ug matambalan ang iyang mga samad, aron karon kusgan na kaayo siya ug andam na hingpit alang sa gubat?'

Niini mitubag si Santo Akakios:

'Si Hesukristo, ang Manluluwas, mao ang naghatag kanako og kusog ug kaisog gikan sa langit, nag-ayo sa akong mga samad ug nagpabalik kanako sa maayong panglawas.'

Ang kumander, bisan pa, miingon nga masuko:

'Hatawa siya sa nawong ug bungkaga ang iyang mga ngabil, aron dili na siya makasulti kung dili siya pangutan-on.'

Pagkahuman niini, gisugdan sa mga sulugoon ang pagpanghampak sa santo. Unya miingon ang kumander sa bantay sa prisohan:

'Unsa may imong isulti kanako, salbahis?'

Mitubag ang bantay:

'Nagapanumpa ko sa imong awtoridad nga gibuhat nako ang tanan nga imong gisugo kanako.' Gibantayan ko siya sa hugot kaayo nga pagbantay ug gipugngan siya sa tanang paagi; apan aduna'y uban nga nagpakaon kaniya ug nag-atiman sa iyang mga samad, sama sa nahibaloan sa tanan nga nakabilanggo dinhi. Pangutan-a sila, ug kung makadungog ka og supak niini – ania ang akong ulo sa imong atubangan; buhata kanako ang imong gusto. Kanunay namo nga nabati nga adunay pipila ka sundalo nga moanhi aron makita siya; ang uban kanila mopaluya sa iyang mga kadena, ang uban mopahugas sa iyang mga samad ug tambalan kini, ug sa katapusan, usa ka ikatulong grupo ang magdala kaniya og pagkaon ug ilimnon ug makig-istorya kaniya sa mahigalaong paagi. Gisultihan ko niini sa mga priso nga gidala dinhi uban kaniya gikan sa Perinph; miingon sila nga nahitabo kini sa biyahe ug dinhi sa dungeon. Apan wala ko motuo sa ilang mga pulong, mao nga gusto nako makita sa akong kaugalingon kining mga hayag nga tawo; ug sa tinuod, nakita nako sa akong kaugalingong mga mata ang tanan nga ilang gisulti kanako. Ug sa dihang kalit nakong gibuksan ang pultahan ug misulod sa sulod nga kuwarto sa bilanggoan aron pangutan-on si Akakiy kinsa kining mga bisita, asa sila gikan, ug giunsa nila paglusot sa nakasirado nga mga pultahan, wala koy nakita didto gawas sa priso mismo, nga nakadena sa estaka ug nakasul-ob og puthaw nga gapus; Usahay makit-an nako siya nga nag-ampo sa Ginoo, usahay natulog.

Pagkahuman nakig-istorya sa bantay sa prisohan, miingon ang kumander militar kaniya:

'Ikaw salbahis, lagmit gikuhaan nimo og bulawan ang mga paryente ni Akaky ug gitugotan nimo silang mosulod kaniya uban sa pagkaon, ilimnon, ug tambal.'

Ug sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niini, gisugo sa kumander nga bug-at kaayo siyang paluon sa mga puthaw nga tubo.

Ang guwardiya, samtang gibunalan, misinggit:

'Palihug, kumander, una nimo susihon pag-ayo ang maong butang; kon mapamatud-an nga dili tinuod ang akong gisulti, unya patya ko.'

Mitubag ang gobernador:

'Nan, kana nga tawo usa ka salamangkero ug mago.'

Mitubag ang guwardiya:

'Gisulti ra nako kanimo ang akong nakita mismo; kung salamangkero ba kana nga tawo o dili—dili ko kabalo.'

Pagkahuman niini, gisugo sa kumander nga bugbogon pa gayud pag-ayo ang bantay sa prisohan. Busa, kini nga bantay nakasinati og dili matarong nga pag-antos alang sa martir ni Kristo. Ang balaan nga martir nga si Akakios, sa pagkakita niini, nagkatawa sa kabuang sa kumander, bisan pa man nga nangitim ang iyang mga ngabil ug aping. Sa pagkakita niini, ang kumander nasuko pag-ayo ug miingon sa martir uban sa kasuko:

'Miabot ka ba aron pagdaot kanamo, nga naglaum nga maluwas ka pinaagi sa imong salamangka?'

Mitubag ang balaan:

– Ayaw ninyo paghunahuna nga nagatawa ko kaninyo ug nagakalipay sa inyong pagkalaglag; dili, masakit ug nag-antos ang akong kasingkasing sa hunahuna sa imong walay katapusang pagkaguba; apan kamo mismo ang nagbinuang ug nagdumot kanamo, kay, pagbiya ninyo sa tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, ang Tinubdan sa tanan nga naglungtad, nagasimba kamo ug naghatag og pagdayeg sa bato ug kahoy.

Pagkahuman niining mga pulong, gisugo sa kumander ang napulo ka sundalo nga bugbogon ang martir sa likod ug tiyan gamit ang mga baston nga kahoy sa oak. Apan ang martir, nga mapasensyohong nag-antos sa pagbugbog, miingon: 'Ginoong Hesukristo! Tabangi ako, imong alagad!' Ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagpalig-on sa balaan; sa samang higayon, ang mga sundalong nagpigo kaniya daw naparalisa ug wala makahimo sa pag-alsa sa ilang mga kamot batok sa martir. Ang kumander, nga wala na kahibalo unsay buhaton, nagdesisyon nga ipadala ang santo ngadto sa hegemon, nga niabot na sa Byzantium; ang kumander misulat sa mosunod nga mensahe ngadto sa hegemon: 'Alang sa pinalangga ug dungog nga hukom Flaccinus, hegemon sa Thrace, gikan kang Vivian nga kumander – panamilit. Gipasailaw nako si Akakios, ang tigpanalipod sa dili-matinud-anong Kristohanong pagtuo, sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit; gipadala siya kanako ni Firmus, kumander sa Martisian nga rehimento, baynte ka adlaw ang milabay tungod kay wala siya mosunod sa imperyal nga dekreto. Wala ko'y bisan unsang paagi aron mapugos siya sa pagsunod sa imperyal nga dekreto; tungod kay ikaw makapahukom niining tawoha sa mas grabeng silot pa, busa gipadala ko siya kanimo, kauban ang talaan sa iyang mga binuhatan nga gihimo sa komentador.'

Si Igemon, pagkahuman mabasa ang sulat ni Vivian, gisugo nga ipriso ang martir, apan walay kadena ug walay bug-at nga bantay; gibuhat niya kini tungod kay aduna siyay Kristohanong asawa, nga, human sa daghang mapait nga paghangyo, nakumbinsi kaniya nga dili niya pasakitan ang mga Kristohanon nga gidala sa iyaha alang sa interogasyon sa dugay nga panahon, apan patyon sila sa labing dali kon dili sila mapalaya.

Paglabay sa lima ka adlaw, gipatawag sa gobernador ang martir aron interogahon, ug gisugo nga basahon daan ang talaan sa tanang buhat sa martir—ang kasaysayan sa iyang mga pag-antos, nga ang rekord niini gipadala kaniya ni Vivian, ang kumander sa militar. Natingala kaayo ang gobernador sa kalupigan sa mga pagpanakit ug sa kaisog ni San Akakios, ug gisaway pag-ayo niya si Vivian tungod kay gipailalom pa niya sa taas kaayong panahon ang usa ka tawo—nga usa ka sundalo—sa pagpanakit imbis nga dayon dayon niya kini gipatay. Apan sa pagkahibalo nga si Santo Akakios dili gyud mapugngan sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo, gisugo sa gobernador nga putlon ang iyang ulo sa gawas sa siyudad (Byzantium). Samtang gidala ang balaan nga martir ngadto sa iyang pagbitay, misinggit siya sa Dios:

'Unsa pa kaha akong pagdayeg kanimo, O Tinubdan sa Kinabuhi, Kristo, Anak sa Dios, sa pagka-maayo ug maloloy-on kanako nga usa ka makasasala, nga giisip ko nga takus sa buhat sa martir!'

Sa dihang nakaabot ang santo sa mismong dapit sa iyang pagputol sa ulo ug nangayo og panahon sa pag-ampo sa mga sundalo, mituhop siya ug miingon:

'Kaluoy kanimo, O Dios! Ikaw angay dayegon nga walay hunong, kay Ikaw gipadayeg diha kanamo, mga tawo nga nabug-atan sa sala; ug sa mas daghan pa nga Ipakita Nimo kanamo ang Imong kaluoy, sa mas daghan pa nga Imong pasayloon ang among mga sala, mas kusgan ug mas hayag nga mosidlak ang himaya sa Imong kaayo ug dili masukod nga kaluoy. Bulahan ang Imong balaan nga ngalan, O Dios, kay giisip Mo ako, bisan dili ko angay, nga angay sa ingon nga dakong dungog – ang katungod nga matawag nga martir ni Cristo. Ug gihatag Mo kanako kini nga dakong dungog dili tungod sa bisan unsang merito sa akong kaugalingon, kondili tungod lamang sa Imong dili masukod nga kaayo ug sa Imong dili masukod nga kaluoy. Gidayeg ug gipasidunggan Ko Ikaw, O Ginoo, Balaang Dios sa Israel, kauban ang Iyang Bugtong Anak ug ang Iyang Espiritu Santo, kay kanimo ang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Pagkahuman niya og sulti niini, gipailawom sa balaan ang iyang ulo sa ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo[3451] .

Busa, sa ingon niini natapos sa balaan nga martir nga si Akakios ang iyang pag-antos alang kang Kristo. Ang iyang bililhon nga lawas gilubong uban sa dungog sa mga Kristohanon sa mismong dapit diin siya giputol ang ulo; kining dapita gitawag nga 'Stavrion'. Tanan niini nga mga panghitabo nahitabo, sama sa among giingon, sa paghari ni Maximian sa mga pagano, ug sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa mga Kristohanon, Kang Kinsa ang himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa timaan sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo nga nagpakita sa kalangitan

Gisaulog sa ika-7 sa Mayo

Pagkahuman sa kamatayon sa unang Kristohanong, matinud-anon ug debotong Emperador Constantine the Great, ang imperyal nga trono gikuptan sa iyang anak nga si Constantius[3452] , nga naligaw sa dautang heresiya ni Arius, nga misalaway batok sa Anak sa Dios[3453] . Unya, aron mapahiya ang dautang mga heretiko, mapasig-uli

---

[3451] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo niadtong 303. Ang iyang mga relikya gitipigan sulod sa dugay nga panahon sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan, nga gitukod ni Emperador Constantine the Great sa dapit sa iyang lubnganan, sa Stavrion o Stavrodromia. Ang mga relikya ni San Akakios gitipigan didto hangtod sa panahon sa mga iconoclast, sa dihang ang mga Kristohanon, aron maluwas kini gikan sa pagpanlupig sa mga walay Diyos nga manlulupig, gibalhin kini ngadto sa lungsod sa Scylax sa habagatan sa Italya.

[3452] Si Constantius, ang anak ni Constantine the Great, gihatagan sa Sidlakan, Asya ug Ehipto; niadtong 357, pagkahuman niyang mapildi si Magnentius, ang mamamatay sa iyang igsoon nga si Constans, iyang gihiusa ang tibuok Imperyong Romano ilawom sa iyang pagdumala. Gipaguba niya ang mga paganong templo o gihatag kini sa mga Kristohanon aron himuon nga mga simbahan; sa daghang higayon nagpagawas siya og mga balaod nga nagdili sa pagsimba sa paganismo. Bisan pa, tungod sa iyang simpatiya sa erehe nga

ang kaisog sa mga dili motuo, ug mapalig-on ang mga Ortodokso, usa ka katingalahang timaan ang nagpakita sa balaan nga siyudad sa Herusalem: sa pista sa Pentekostes, Mayo 7, sa ikatulong oras[3454] , usa ka hulagway sa Balaang Krus sa Ginoo nagpakita sa kalangitan, nga nagdan-ag sa usa ka dili masukod nga kahayag, mas hayag pa kaysa sinag sa adlaw, nga nakita sa tanang katawhan, nga nabalani sa dakong kahadlok ug katingala, Kini nga timaan sa Krus, nga nagsugod sa ibabaw sa balaang Bukid sa Golgota, diin gipako ang atong Ginoo[3455] , milapad hangtod sa Bukid sa mga Olibo[3456] , nga nahimutang napulo'g lima ka stadia gikan sa Golgota; ang gilapdon sa timaan sa Krus katumbas sa iyang gitas-on; ang katahum niini, nga sama sa usa ka bahaghari nga daghang kolor, dako kaayo nga nakadani sa tanan nga nagtan-aw. Ug ang tanan—bisan pa sila nagbuhat og buluhaton o naa sa ilang mga panimalay—gibyaan ang tanan nilang mga buluhaton ug migawas sa ilang mga balay, nagtan-aw sa katingalahang timaan uban sa kahadlok ug pagrespeto. Unya ang tanang dagkong grupo sa mga taga-Jerusalem, napuno sa kahinganga ug kalipay tungod niining langitnong panan-awon, midali uban sa lawom nga pagbati ug mainitong kasingkasing paingon sa balaang simbahan—ang tanang mga tigulang ug batan-on, mga lalaki ug babaye, apil na ang mga nagbitbit og sanggol sa ilang mga bukton, ingon man ang mga dalaga nga wala pa magminyo nga nagpabilin sa hilom – ug sila usab, pagkahuman mobiya sa ilang mga panimalay, midali sa maong dapit; sa pagkatinuod, mga lumolupyo sa Jerusalem sa tanang edad ug kahimtang, mga biyahero ug langyaw, mga Ortodoksong Kristohanon ug kadtong lain ang pagtuo. Ug sila tanan, sa usa ka tingog, kusog nga gipadayeg si Jesu-Cristo, among Ginoo, ang bugtong Anak sa Dios, tinuod nga Dios gikan sa tinuod nga Dios, ang Naga-himo sa dagkong mga milagro.

Unya ang mga dili motuo nga heretiko, ang mga kaaway ug mapanamastamas sa Pagkadiyos ni Kristo, napuno sa kaulaw, sa pagkakita sa hitsura sa krus nga nagpakita sa ingon ka dako, diyosnong himaya ug gahum ni Kristo nga Ginoo, ug napuno sila sa pagbasol sa maong takna tungod sa kamatuoran sa nahitabo nga ang Kristohanong pagtuo matarong, tinuod, ug deboto, ug naghatag sa magtutuo dili og mga pulong nga nakat-unan gikan sa kinaiyanhong kinaadman sa tawo, kondili natukod kini sa pagpadayag sa Espiritu Santo ug grasya, ug gipamatud-an sa langitnong mga timaan ug mga milagro. Ang Iyang Kabanalan nga si Cirilo, Patriarka sa Herusalem[3457] , gisaysay kini nga milagrosong pagpakita sa tanda sa Krus sa usa ka sulat ngadto kang Haring

---

Arianismo, gipalala pag-ayo ni Constantius ang panagbangi sa relihiyon niadtong panahona: gipanglutos niya ang mga ortodoksong obispo, gipahawa sila sa ilang mga katungdanan ug gipriso pa gani; sa ilawom sa iyang pagdumala, ang mga Ariano ang nagkupot sa labing hataas nga mga posisyon sa estado. Namatay si Constantius niadtong 361, samtang nagkampanya batok sa iyang ig-agaw nga si Julian, nga gipahayag nga emperador sa mga tropa sa Gaul, diin siya mismo ang nagtudlo kaniya nga commander-in-chief. Sumala kang Gregory sa Nazianzus, sa wala pa siya mamatay, nangayo og pasaylo si Constantius sa iyang pagpanlupig sa mga Ortodokso.

[3453] Ang nagtukod sa erehe nga Arianismo mao si Arius, usa ka presbiter sa Alexandria. Gidumili niya nga ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Amahan, giisip si Hesukristo nga usa ka binuhat, ug wala gihatagan Siya sa mga hingpit nga kinaiya sa pagka-Dios – pagka-makagahum sa tanan, pagkahibalo sa tanan, ug uban pa. Ang erehe nga gituohan ni Arius hingpit nga gisalikway sa Unang (325 AD) ug Ikaduhang (381 AD) Ekumenikal nga Konseho, diin natukod ang pagkapantay sa Anak sa Dios sa Amahan—usa ka pagtuo nga gipahayag sa matag Kristohanon sa ikaduhang artikulo sa Kredong gisulat sa mga Amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho. Sa ika-5 nga siglo, hapit na wala'y mga sumusunod ang Arianismo sa Imperyong Romano, apan nabanhaw kini sa Alemanya taliwala sa mga Goto, Burgundio, Vandal ug Lombardo, diin nagpadayon kini hangtod sa ika-7 nga siglo.

[3454] Sumala sa atong pagkwenta, mga alas 9 sa buntag. – Ang maong panghitabo mismo angay itala sa tuig 351. Niadtong tuiga, ang Pasko sa Pagkabanhaw nahulog sa Marso 31, ug ang Pentekostes sa Mayo 19; ang Mayo 7 nahulog sa Martes sa katapusang semana sa wala pa ang Pentekostes.

[3455] Ang Gólgota kaniadto nahimutang sa gawas sa Jerusalem (Mat. 27:32–33, Juan 19:17–41; Heb. 13:12); nahimutang kini sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Balaang Siyudad. Lagmit nga nakuha ang ngalan niini (Golgota, gikan sa Hebreo nga nagpasabot og 'bungo' o 'lugar sa bungo' (Lucas 13:33)) tungod sa pagkapareho niini sa bungo. Sumala sa tradisyon, dinhi gilubong si Adan.

[3456] Ang Bukid sa mga Oliba ug ang Bukid sa mga Oliba – mga bukid sa mga Hudiyo nga nahimutang sa sidlakan sa Jerusalem (Ezek. 11:23); ang Bukid sa mga Oliba nakakuha sa ngalan gikan sa kadaghan sa mga kahoy sa oliba nga mitubo didto. Sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta, kanunay misaka ang Ginoong Jesu-Kristo sa bukid uban sa Iyang mga disipulo (Juan 8:1, 18:2). Sa kasadpang bakilid sa Bukid sa mga Olibo nahimutang ang Hardin sa Getsemani, diin ang Ginoo nag-ampo sa gabii sa wala pa ang Iyang Pag-antos ug diin Siya gilimbongan ni Hudas (Mat. 26:36–57; Mar. 14:26–53; Lucas 22:39–54; Juan 18:1–13). Sa habagatan-sidlakan nga bakilid sa bukid nahimutang ang baryo sa Betania, diin gikan ang Ginoo sa Iyang malampusong pagsulod sa Jerusalem (Mat. 21:21; Lucas 14:29). Sumala sa tradisyon, misaka ang Ginoo ngadto sa langit gikan sa Bukid sa mga Olibo (Buhat 1:12). Sa ikaduhang siglo, ang inahan ni Constantine nga Dako nagpatukod og Kristohanong simbahan sa Bukid sa mga Olibo, nga sa ulahi giusab sa mga Turko ngadto sa moske.

[3457] Si San Cirilo, Arsobispo sa Herusalem, nagsilbi isip patriyarka gikan sa 350 hangtod 387. Nailhan siya sa iyang pakigbisog batok sa erehe nga Arianismo. Ang iyang pista gisaulog kada Marso 18.

Constantius, nga nag-awhag kaniya nga mobalik sa Ortodoksong doktrina. Si Hermes Sozomen[3458] , sa iyang bahin, nagpamatuod nga pinaagi niining langitnong pagpadayag sa Balaang Krus[3459] , daghan kaayong mga Hudiyo ug Griyego ang miabot sa tinuod nga pagtuo ug, sa ilang pagbalik-loob kang Kristo among Dios, nakadawat sa balaan nga bunyag. Ug ang tanan matinud-anon nga naghimaya kang Kristo among Dios, nga pareho sa kina-iya ug pareho sa pagkabayag sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Kita usab, nga nag-angkon sa Iyang dili masukod nga gahum nga gipadayag pinaagi sa Krus, ginadayeg ang Ginoo nga among Dios uban sa among mapasalamatong pagdayeg ug pagsimba sa tiilan sa Iyang Krus, nga naghangyo sa kaluoy sa Ginoo, aron sa Iyang ikaduhang, makahadlok nga pag-abot, si Cristo buot unta nga hatagan kita aron makita ang *'ang timaan sa Anak sa Tawo'* (Mat. 24:30), ang Balaang Krus, sa kalipay ug paglaum sa kaluwasan, ug pinaagi niini, sama sa usa ka yawi, buksan Niya alang kanamo ang mga ganghaan sa Gingharian sa Langit, sama sa Iyang pagbukas kaniadto sa Paraiso alang sa maalamon nga tulisan (Lucas 23:40–43), ug itukod Niya kami uban sa Iyang mga bulahan nga karnero hangtod sa kahangturan (Mateo 25:33–34). Amen.

Tropario sa Krus, Tono 8:

Ang hulagway sa Imong Krus karon nagdan-ag nga labi pa sa adlaw, nga Imo gipalapad gikan sa balaan nga bukid hangtod sa Golgota: ug niini Imo gipadayag ang Imong kaluwasan ug gahum, pinaagi niini gipalig-on Mo ang among matinud-anong mga hari: luwasa usab sila sa kalinaw, O Kristo Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa Inahan sa Dios, ug luwasa kami.

Kontakion, Tono 4:

O Langit, nabuksan gikan sa iyang pagkabilanggo, ang labing hayag nga sinag sa kalangitan, ang Labing Balaan nga Krus misidlak sa yuta: busa, sa pagdawat sa mga epekto sa iyang kahayag, giya kita paingon sa walay pagkunhod nga kahayag, ug sa pakig-away gigamit nato kini ingon armas sa kalinaw, usa ka dili mapildi nga kadaugan.

21 Mayo

8 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Arsenius ang Dako

Gisaulog kaniadtong 8 Mayo

Ang Kagalang-galang Arsenius natawo sa Roma sa mga debotong Kristohanong ginikanan, nga nagpadako kaniya sa kahadlok sa Dios ug nagtudlo kaniya sa mga siyensya. Si Arsenius usa ka tawo nga dili lang buoton kondili usab puno sa dakong kinaadman: iyang gitun-an ang mga buhat sa tanang retoriko ug pilosopo ug maalamon siya sa Griyego ug Latin. Apan, iyang gisalikway ang walay pulos nga kinabuhi sa kalibutan ug giliko ang iyang likod sa pilosopiyang Heleniko; Niapil siya sa han-ay sa mga klero, ug iyang gipahinungod ang iyang

---

[3458] Si Sozomen usa ka historyador sa simbahan sa ika-5 nga siglo. Ang iyang *Kasaysayan sa Simbahan* naglangkob sa panahon gikan sa 323 hangtod 439 (bisan pa nga ang salaysay hangtod sa 423 ra ang nakaluwas hangtod karon). Nagsulat usab si Sozomen og kasaysayan sa unang tulo ka siglo sa Kristiyanismo, apan sa kasubo, wala kini nakaluwas. – Gihisgutan ni Sozomen kini nga katingalahang timaan sa Libro IV sa iyang *Kasaysayan sa Simbahan*, sa Kapitulo 5.

[3459] Ang pagpakita sa krus sa langit nagtagna sa lisod nga mga panahon para sa Simbahan – ang paghari sa Arianismo. Sulod sa eksaktong 10 ka tuig (gikan sa 361), naghari ang Arianismo pinaagi kang Constantius, nga gisundan sa apostasiya ni Julian (361–363); pagkahuman ni Julian, gipasiugdahan ni Emperador Valens (364–378) ang Arianismo sulod sa 14 ka tuig.

kaugalingon sa pag-alagad sa Dios, kay gipangita niya ang tinuod nga kinaadman nga gidayeg sa Balaang Apostol Santiago, kana nga kinaadman nga *'putli, malinawon, mahumok'*, masunuron, ug puno *sa 'kaluoy ug maayong bunga'* (Santiago 3:17). Si Arsenius, pagkahuman siya giordinar nga diakono sa Dakong Simbahan sa Roma, nagkinabuhi nga putli, naningkamot nga mahimong takus nga puloy-anan alang sa Balaan ug Makasagrado nga Espiritu.

Niadtong panahona, ang silangang bahin sa Imperyong Romano gipangulohan ni Teodosio ang Dako[3460] , samtang ang kasadpang bahin gipangulohan ni Gratian[3461] . Si Teodosio, nga adunay duha ka anak nga lalaki—si Arcadius ug si Honorius—nangita og magtutudlo para kanila nga magtudlo kanila dili lamang sa kinaiyanhong kinaadman kondili usab sa langitnong kinaadman; Gusto ni Theodosius nga matudloan ang iyang mga anak dili lang sa pilosopiya ug uban pang Hellenic nga siyensya, kondili usab sa usa ka matinud-anon ug makapahimuot sa Diyos nga Kristohanong kinabuhi. Alang niini, gisugo ni Teodosio nga pangitaon ang ingon nga tawo sa tibuok niyang imperyo; apan wala siya makakita, tungod kay kadtong iyang gipadala nakasugat ug daghang maalamon ug edukadong tawo nga wala magkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, ug sa pikas bahin, nakasugat usab sila ug mga tawo nga matinud-anon sa pagkinabuhi apan hingpit nga walay nahibal-an sa sekular nga mga siyensya. Busa, napugos si Teodosio sa pagsulat ngadto sa Kasadpang Emperador nga si Gratian, nga nagpahayag nga siya nanginahanglan gayud og ingon ana nga tawo, sama sa gihulagway sa ibabaw, aron tudloan ang iyang mga anak. Si Gratian, pagkahuman nakigsabot kang Papa Damaso[3462] bahin sa maong butang, mitubag: 'Usa ka kaulaw sa atong gingharian kung dili nato makaplagan sulod niini ang usa ka tawo nga matinahuron ug maalamon sama sa gipangayo ni Emperador Theodosius. Kinahanglan natong makaplagan ang ingon nga tawo nga makatudlo sa iyang mga anak nga lalaki og pilosopiya ug makapahimutang kanila sa kahadlok sa Dios, dili lamang pinaagi sa pulong kondili usab pinaagi sa ehemplo sa iyang matinahuron nga kinabuhi.'

Sa ilang hingpit nga pagpangita sa tibuok Roma, wala sila makakita og tawo nga mas maalamon o mas matinud-anon kay sa diakono Arsenius, nga nagkinabuhi sa pagkamatinuoron, milabaw sa kadaghanan sa iyang mga buhat, ug dili na batan-on. Gipatawag siya nila sa ilang atubangan, gipahibaloan siya sa tinguha sa Emperador sa Sidlakan ug gisugo si Arsenius nga moadto kaniya. Apan gisulayan ni Arsenius sa tanang paagi nga mapugngan sila, nga nag-ingon nga dugay na niyang gibyaan ang tanang kahibalo sa kalibutan, tungod kay nakahukom na siya nga ihatag ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios isip usa ka klerigo; miingon si Arsenius nga dugay na niyang nakalimtan ang tanang retorika sa mga orador, tungod kay nakahukom na siya nga ihatag ang tanang iyang kusog sa pag-alagad sa Simbahan ug sa halaran.

Apan, samtang mas misupak si Arsenius, mas gipugos siya sa Emperador ug sa Papa nga motuman sa ilang hangyo, kay gihangyo nila siya sa pagdawat og usa ka buluhaton nga makapahimulos sa tibuok Kristohanong kalibutan ug sa Simbahan sa Dios. Gisultihan siya nila nga kinahanglan niyang tudluan ang mga anak sa emperador dili lamang og kaalam sa pagtuon kondili usab og Kristohanong pagkamatinud-anon, aron dili sila motuo sa mga pagano nga sugilanon, apan mapanalipdan ug mapalapdan ang Kristohanong pagtuo.

Unya, batok sa iyang kabubut-on, misunod si Arsenius sa mga sugo sa emperador ug sa Papa. Gipadala siya nila sa Constantinople kang Emperador Theodosius uban sa dakong dungog.

Pag-abot sa Reverendo sa Constantinople, gidawat siya didto ni Emperador Theodosius uban sa dakong pagkamabuotan: sa pagtan-aw kaniya, nakaila si Theodosius kaniya, bisan pa sa iyang panagway, nga usa ka tawo sa Dios, puno sa kinaadman ug kahibalo sa Dios, ug dako kaayo ang iyang kalipay sa pag-abot niini. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, gidala ni Theodosius ang iyang mga anak, sila Arcadius ug Honorius, kang Arsenius ug gisalig sila kaniya, nga miingon:

'Sugod karon, ikaw na ang ilang amahan kaysa ako, kay mas lisod pa ang pagpadako kanila kaysa sa pag-anak kanila. Gikasaligan ko sila kanimo ug sa imong kinaadman; padak-a sila sumala sa akong hangyo; isanay sila sa pagkamaayo ug tudlo kanila sa kinaadman; isip ilang espirituhanong amahan, siguroha nga malikayan nila ang nagkalain-laing tukso sa pagkabatan-on. Tungod niini tanan, makadawat ka og ganti gikan sa Dios. Matinud-

[3460] Gidumala ni Teodosio ang silangang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 379 hangtod 395; ang kasadpang bahin gikan sa 383 hangtod 395.
[3461] Si Gratian naghari gikan sa 375 hangtod 383.
[3462] Si Damasus I naglingkod sa papal nga trono gikan sa 366 hangtod 384.

anong Arsenius! Oh, unta mapadako nimo sila sa pagkamatinud-anon ug matarong nga kinabuhi! Unsa kaha akong kalipay niini, ug unsa kaha akong pagpasalamat sa Dios tungod niini! Ginasulti ko kini tanan kanimo sa atubangan sa akong mga anak, aron sila mismo makadungog ug makakita niini tanan. Ayaw pagtagad nga sila mga anak sa hari; pabalara sila nga masunuron ug mapainubsanon kanimo, kay gusto nako nga mosunod sila kanimo sa tanang butang, isip ilang amahan ug magtutudlo, ug maminaw kanimo sama sa imong kaugalingong mga anak ug mga estudyante.

Human niya itugyan ang iyang mga anak kang Arsenius, gisugo ni Theodosius nga pagtukod og usa ka eskwelahan para kanila duol sa palasyo, aron kombinyente para kaniya ang pagbisita kanila ug pagbantay sa ilang edukasyon ug adlaw-adlaw nga kinabuhi; Ang emperador, sa samang higayon, naghatag og dakong dungog kang bulahang Arsenius: gihatagan niya siya og puwesto taliwala sa iyang mga magtatambag ug gisugo nga tawagon siya dili lang ingon amahan sa iyang mga anak, kondili ingon usab sa iyang kaugalingong amahan, aron si Arsenius mailhan sa tanan ingon 'ang amahan sa hari ug sa iyang mga anak'. Aduna usab usa ka report nga si Beato Arsenius nag-alagad isip ninong sa balaan nga bunyag sa mga anak sa tsar, sila Arcadius ug Honorius, kay pareho silang gibunyagan dili ingon mga sanggol kondili sa ilang pagkabatan-on.

Gidala ni Arsenius sa ilawom sa iyang pag-atiman ang mga anak sa tsar, busa masigasig niyang gitutokan ang ilang pagpadako ug edukasyon; nagtuon siya uban kanila sa mga tekstong Griyego ug Latin ug, sa samang higayon, nagtudlo kanila sa usa ka diosnong kinabuhi, nga nagpasabot kanila sa Balaang Kasulatan; Partikular, gitudloan sila ni Arsenius kung giunsa nila paglihok sa dihang ang Ginoo mohatag kanila sa pagdumala sa estado; gisultihan niya sila nga angay nilang palamutian ang ilang kaugalingon dili pinaagi sa korona sa hari kondili pinaagi sa mga maayong buhat sa pagkamatinud-anon; – bisan pa man nga ang daotan ug walay balaod nga mga tawo naghari, sama sa tanang pagano nga mga emperador, ang mga Kristohanong hari kinahanglan mga tawo nga may pagka-binuotan; kinahanglan nilang palipayun ang Dios ug buhaton ang maayo sa mga tawo kon gusto nila nga ang ilang handumanan ipasa gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon.

Samtang ginatudloan ni Arsenius si Arcadius ug Honorius sa ingon ani nga paagi, gipakita niya kanila ang tanang timailhan sa pagtahod, nga angay sa mga anak sa hari; tungod niini, kanunay niya silang giimbitar sa paglingkod sa ilang mga trono, samtang siya nagbarog sa pakig-istorya kanila.

Nahitabo nga usa ka adlaw, kalit nga miabot si Theodosius kanila samtang sila ginatudloan. Pagkakita nga ang iyang mga anak naglingkod, samtang ang ilang magtutudlo, si Arsenius, nagtindog sa ilang atubangan, nasubo kaayo si Theodosius ug miingon kang Arsenius:

'Nagaingon ba ko og ingon ana? Wala ba nako nagaingon kaninyo nga tan-awa ang akong mga anak ingon sa inyong mga estudyante ug mga anak, ug ayaw pagtagad nga sila mga anak sa hari?'

Apan ang Bulahan nga si Arsenius mapainubsanon nga mitubag kang Theodosius ingon niini:

'O Hari! Ang tanan butang adunay angay nga lugar: ang pagkabatan-on nanginahanglan og pagtudlo, samtang ang dungog sa hari nanginahanglan og pagrespeto.'

Sa pagdungog niini, mas nasuko pa gayud ang hari ug miingon:

'Busa giisip nimo sila nga mga hari?'

Pagkahuman niini, gikuha ni Theodosius ang mga insinyas sa kaharian gikan sa iyang mga anak ug pwersado niyang gipahimutang si Arsenius sa trono, samtang gipugos niya ang iyang mga anak nga motindog sa atubangan niya, ug miingon:

'Kung makat-on sila sa pagkahadlok sa Dios, pagtuman sa Iyang mga sugo, ug pagpalipay Niya pinaagi sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, nan ang Hari sa Langit himuon sila nga mga hari dinhi sa yuta, kung angay sila niini; apan kung sila daotan nga mga tawo nga dili angay sa trono sa hari, nan mas maayo nga dili na sila maghari gayud. Nag-ampo ko sa Dios nga mas gusto Niya nga kuhaon sila gikan niining kinabuhi samtang batan-on pa sila kaysa tugotan silang motubo sa dautan, nga maglaglag sa ilang kaugalingong kalag ug sa kalag sa uban.

Pagkahuman niini, mibulag ang tsar.

Si Arsenius, sa iyang kasingkasing, miuyon sa hari ug sukad niadto misunod siya sa sugo niini: gitudloan niya ang mga anak sa hari samtang naglingkod siya, samtang nagtindog sila sa atubangan niya.

Apan sa pagkadako sa himaya nga naglibot kang Arsenius, labi pang nagkasubo ang iyang espiritu, kay ang iyang kasingkasing wala magtinguha sa himaya, sa bahandi, o sa walay pulos nga pagdayeg sa kalibutan; sa kahiladman sa iyang kalag, dako kaayo ang iyang pangandoy nga moserbisyo sa Dios sa usa ka mapainubsanon

nga kinabuhi sa pagka-monasto, sa kahilom ug kakabus; busa si Arsenius misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo, nga naghangyo Kaniya nga luwason siya sa iyang pagpuyo sa harianong palasyo ug hatagan siya og monastikong kinabuhi sa kamingawan.

Nahitabo nga sa usa ka adlaw, nakabantay si Arsenius nga si Arkady nakahimo og usa ka sayop nga binuhatan. Tungod sa kasuko, gipukpok siya ni Arsenius gamit ang mga tungkod, ug grabe kaayo nga nahinumduman ni Arkady kini nga silot hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon, kay ang mga pilas sa tungkod nagpabilin sa lawas ni Arkady. Tanan kini nahitabo pinaagi sa probidensya sa Dios, aron pinaagi niini si Arsenius mapalaya gikan sa kinabuhi sa kalibutan ug hatagan og kahigayunan nga magpuyo sa kinabuhi sa monghe sa kamingawan, nga iyang gipangandoy kaayo. Si Arkady, nga nagpuyo ang kasuko sa iyang kasingkasing batok sa iyang magtutudlo ug tungod kay hamtong na siya, misugod sa pagplano aron patyon si Arsenius. Gipadayag niya ang iyang tinguha sa usa ka kasaligan nga magtatambag ug nangayo siya niini nga patyon si Arsenius pinaagi sa bisan unsang paagi nga iyang makita nga angay. Apan ang magtatambag, nga nahadlok sa Dios ug sa Emperador Theodosius ug dili andam sa pagbuhat og ingon ana ka dautang buhat—labi na kay girespeto niya si Arsenius tungod sa daghang mga birtud niini—tago, sa pribado, gipadayag niya kang Arsenius ang plano ni Arkady ug gisugo ang reverendo nga panalipdan ang iyang kaugalingong kinabuhi.

Si Arsenius, nga napuno sa kasubo ug kahadlok, misugod pag-usab sa pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, nga naghangyo Kaniya nga giyaan siya sa dalan sa kaluwasan.

Niadtong gabii, samtang nag-ampo, nadungog ni Arsenius ang usa ka tingog gikan sa ibabaw nga miingon: 'Arsenius! Palayo sa mga tawo, ug maluwas ka.'

Pagkadungog niini, nagsul-ob si Arsenius og yano nga bisti ug, sa tago, mibiya sa palasyo sa hari, mibanaog sa baybayon; didto, pinaagi sa pagdumala sa Diyos, nakakita siya og barko nga paingon sa Alexandria[3463] . Misakay siya niini ug nilarga, nga gibutang ang tanan niyang paglaum sa Diyos. Pag-abot sa barko sa Alexandria, si Arsenius dayon mibiyahe paingon sa hermitage[3464] . Pag-sulod niya sa simbahan, misugod siya sa mapait nga paghangyo sa mga presbiteryo nga ipahimutang siya nga monghe ug giya sa dalan padulong sa kaluwasan. Ang mga presbiteryo, sa pagtan-aw nga nakig-istorya sila sa usa ka matinud-anon ug deboto nga tawo, nangutana kaniya:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan?'

Mitubag siya:

'Usa ko ka biyahero ug usa ka pobre.'

Ang mga presbiter, human magkonsulta sa usag usa kung kinsa ang ilang saligan aron tudloan ang bag-ong abot sa kinabuhi sa monghe, nagpasiya nga saligan siya kang Abba Juan Kolov, ug gisultihan siya niini. Ang tigulang Juan, human siya mag-ampo sa Ginoo, miingon: 'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Samtang nag-andam na og pagkaon si Juan para sa mga igsoon, kay alas-diyes na sa adlaw. Nalingkod ang mga igsoon sa lamisa, apan nagbarog gihapon si Arsenius, kay walay nagdapit kaniya nga moupo. Nisugod na sa pagkaon ang mga igsoon, apan si Arsenius wala gyud mokaon ug nagbarog lang didto sa tibuok panahon nga nakayuko ang iyang ulo, murag nagbarog sa atubangan sa Dios ug sa Iyang mga balaang anghel. Unya, gikuha ni Amahan Juan ang usa sa mga tinapay nga gipangandam para sa pagkaon ug gilabay niya kini kang Arsenius, samtang miingon:

'Kaon, kung gusto nimo.'

Gibuhat kini ni Juan aron masulay ang pagpaubos sa bag-ong abot ug aron mahibal-an kung tinuod ba siyang miabot dinhi aron isalikway ang kalibutan.

[3463] Alexandria – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon, nahimutang sa bunganga sa Suba sa Nilo sa Ehipto ug gitukod ni Alexander the Great (336–323 BC). Sa karaang panahon, ang Alexandria usa ka sentro sa kalakalan, industriya, ug pagkat-on, ug sa unang mga siglo sa Kristiyanismo kini usa ka duyan sa Kristohanong edukasyon. Karon, ang Alexandria usa sa labing hinungdanong mga siyudad-puerto.

[3464] Ang Ehipto usa ka kasagarang puy-anan sa daghang mga asketiko. Ang mga monastikong panimalay makita sa Tunga-tunga ug Ubos nga Ehipto. Ang Disyerto sa Nitria, nga nahimutang sa Ubos nga Ehipto ug lawom sa nasud sa luyo sa Suba sa Nilo, ilado kaayo sa Ehipto. Ang Disyerto sa Scetic nahimutang duol sa Libya. Kini usa ka buang, balas nga disyerto; wala gani'y bisan unsang dalan nga kanunay gisundan didto – ang mga biyahero nakaplagan ang ilang dalan pinaagi sa pagsubay sa lihok sa mga bitoon.

Samtang nag-inusara si Arsenius sa iyang hunahuna: 'Kining tigulang usa ka anghel sa Dios ug usa ka tawo nga adunay langitnong pagsabot, kay nahibalo siya nga mas dautan pa ko kaysa iro; maong gilabay niya kanako ang tinapay sama sa paglabay sa iro; busa, kinahanglan ko kini kan-on sama sa iro.'

Ug, mitungo sa yuta, nag-uyog siya sa upat ka tiil sama sa usa ka hayop nga upat ka tiil paingon sa piraso sa pan, gikuha kini diretso sa iyang baba, unya midala niini sa usa ka kanto ug didto gikaon samtang naghigda sa yuta.

Si Banal Juan, sa pagkakita sa ingon nga pagpaubos kang San Arsenio, miingon sa mga presbitero:

– Mahimong usa siya ka dakong asketa.

Si Juan nahigugma kaayo kang Arsenius tungod sa iyang pagpaubos ug sa dili madugay gihimo siyang monghe; unya, pagkahuman niyang tudloan siya sa monastikong paagi sa kinabuhi, gihatagan siya og selda nga dili layo sa iyang kaugalingon, isip usa ka monghe nga lig-on na ug eksperyensyado sa pagkamaayo.

Samtang nagpadayon, si Emperador Theodosius misugod sa pagpangita kang Arsenius pagkahuman siya mibiya sa palasyo. Grabe kaayo ang pagka-miss ni Theodosius kang Arsenius, busa nagmando siya nga pangitaon siya sa nagkalain-laing siyudad. Apan, wala gyud nila siya makaplagan bisan unsaon, kay gitago sa Ginoo ang nahimutangan sa Iyang pinalanggang sulugoon hangtod sa panahon nga Iyang gipahimutang nga ipadayag siya sa kalibutan alang sa kaayohan sa kadaghanan.

Si Arsenius, nga nagpuyo sa selda nga gipakita kaniya sa tigulang, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno, pag-ampo, ug mga buluhaton sa monastiko, ug nangibabaw siya sa tanang hiyas sa ingon ka dako nga gisobraan pa niya ang daghang mga tigulang sa iyang mga buhat sa pagpanamastamas. Sa usa ka higayon, samtang siya nag-ampo, miingon siya:

'Ginoo, tudloi ko unsaon ko pagluwas!'

Ingon tubag, usa ka tingog ang miabot gikan sa langit, nga nagaingon:

'Arsenius! Itago ang imong kaugalingon gikan sa mga tawo ug magpabilin sa kahilom; kini ang gamot sa pagkamaayo.'

Gipatuman ni Arsenius ang tingog ug mibiya siya sa maong lugar ug misulod sa kahiladman sa disyerto, diin nagtukod siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon; sa maong selda, nagpabilin siyang nag-inusara, naningkamot sa tanang paagi aron magpabilin nga hilom. Gilikayan niya ang tanang pakighinabi ug kanunay niyang gitutok ang iyang hunahuna sa langit; samtang ang iyang lawas nagpabilin sa yuta, ang iyang espiritu misaka paingon sa makalangit nga mga gahum. Matag Domingo ug sa mga pista, moadto siya sa simbahan. Sa katapusan sa serbisyo, mobalik dayon siya sa hilom paingon sa iyang selda; wala gyud siya makig-istorya bisan kinsa; usahay lang, kon pangutan-on siya, motubag siya sa labing mubo nga paagi unya magdali nga mobalik sa iyang hilom nga puloy-anan. Ang tanang mga asketiko nga nagpuyo sa disyerto sa skete nabigla kaayo sa matinahuron nga kinabuhi ni Venerable Arsenius. Sa usa ka higayon, nangutana kaniya si Abba Mark:

'Ngano, respetadong amahan, nga nagpalayo ka kanamo?'

Mitubag si Arsenius:

'Nasayud ang Dios kung unsa ka dako ang akong gugma kaninyo; apan dili ko makapuyo uban sa Dios ug sa mga tawo sa samang higayon, kay sa langit, bisan pa daghan kaayo ang mga langitnong gahum—liboan ka libo o napulo ka libo—usa ra ang ilang kabubut-on ug busa gidayeg nila ang Dios sa usa ka tingog; apan sa yuta daghan ang kabubut-on sa tawo, ug ang matag usa adunay kaugalingong hunahuna; ang matag-usa kanato adunay lain-laing tuyo ug hunahuna, ug busa dili ko, human biyaan ang Dios, makapuyo taliwala sa mga tawo.

Sa iyang paningkamot nga mapaduol pag-ayo sa Diyos, gilay-on ni Arsenius ang iyang kaugalingon gikan sa mga tawo sa tanang paagi, hangtud nga wala na gani siya gusto nga adunay makakita o makahibalo kaniya; apan, sama sa usa ka suga, dili siya magpabiling natago; ang mga hungihong bahin sa iyang mga buhat mikaylap sa halapad nga dapit ug nakaabot sa Constantinople.

Pagkahuman sa kamatayon sa matinud-anong Emperador Theodosius ang Dako, ang iyang anak nga si Arcadius misaka sa trono[3465] . Pagkahibalo ni Arkady sa puluy-anan ug estilo sa kinabuhi sa Banal nga Arsenius, misulat siya og sulat kaniya diin mapainubsanon niyang gihangyo ang pasaylo sa mga sala sa iyang pagkabatan-on, ug gihangyo usab siya nga mag-ampo sa Dios alang kaniya ug sa iyang igsoon nga si Honorius, nga nagdumala

[3465] Si Emperador Arcadius nagdumala sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 395 hangtod sa 408.

sa kasadpang katunga sa Imperyong Romano[3466] , aron ang ilang paghari panalanginan sa Dios. Dugang pa, gihatagan ni Arcadius si Arsenius og katungod sa paggamit sa tanang buwis nga nakolekta gikan sa Ehipto ug sa pag-apod-apod niini sa mga simbahan, monasteryo, ug sa tanan nga nanginahanglan, sumala sa iyang kaugalingong pagbuot. Wala gustong motubag sa emperador pinaagi sa sinulat si Arsenius nga Dungog, apan miingon lang siya sa mensahero:

'Ingna ang mga nagpadala kanimo: ingon ni Arsenius nga mapainubuson – pasayloon unta ka sa Diyos sa imong mga sala ug panalanginan ang imong paghari, ug tabangan ka Niya sa pagtuman sa Iyang balaan nga kabubut-on. Nagsulat ka bahin sa buhis; apan si Arsenius wala nay kinahanglan niini, kay namatay na siya sa kalibutan; ayaw na siya ituring nga buhi pa (nga nagkinabuhi para sa kalibutan).'

Sa maong tubag, nilarga ang sugo ngadto sa emperador, samtang ang Banal nga Arsenius mibalik sa iyang selda sa kamingawan ug nagpabilin didto sa hilom, kanunay nga nakig-istorya sa Dios pinaagi sa pag-ampo, ug usahay lang mogawas aron tudloan ang uban sa mga birtud sa pagka-monasto.

Usa ka adlaw, miabot si Reverendo Arsenius sa usa ka dapit diin daghan kaayong mga tubo. Didto nakit-an niya ang pipila ka monghe nga naglingkod duol sa mga tubo. Samtang nagahuyop ang mga tubo sa hangin, nangutana ang Reverendo sa mga monghe:

'Asa man gikan ning kasaba?'

Mitubag ang mga monghe:

'Mao kana ang mga tuhak nga nagahuyop sa hangin.'

Unya miingon ang Reverendo kanila:

'Ngano man kamo naglingkod diri nga nagpaminaw sa kalingkling sa mga tu-tu? Ang tinuod nga nahigugma sa kahilom dili gani dapat maminaw sa pag-awit sa mga langgam, nga makasamok sa kalinaw sa kalag; labi na gayud, ang kalingkling sa mga tu-tu makasamok sa kasingkasing sa usa ka monghe.'

Usa ka adlaw, si Teofilo, Arsobispo sa Alexandria[3467] , miadto sa Balaang Amahan kauban ang usa ka maharlika nga gustong makig-istorya kaniya ug madawat ang iyang giya. Ang Balaang Amahan, pagkahuman sa mubo nga hunong, miingon kanila:

'Buhaton ba ninyo ang akong isulti?'

Nisaar sila nga buhaton nila bisan unsa pa man ang iyang isulti.

Unya miingon ang Balaang Amahan:

'Ayaw gayud moadto bisan asa nga naa si Arsenius.'

Natingala ang mga miabot sa tubag sa reverendo, apan misunod sila kaniya ug mibiya.

Paglabay sa pipila ka panahon, gusto na usab sa arsobispo nga makita si Arsenius, busa nagpadala siya og mensahero aron pangutan-on siya: 'Ablihan ba nimo ang imong selda inig-abot sa arsobispo aron bisitahon ka?'

Apan mitubag ang reverendo sa mensahero: 'Kung moanha ka, ablihan ko kini; apan kung ablihan ko ang akong selda para kanimo, kinahanglan ko usab kini ablihan para sa tanan; ug sa ingon ana, kinahanglan ko mobiya sa selda.'

Pagkadungog sa maong tubag, wala na moadto ang arsobispo sa maalamon, kay nahadlok siya nga tingali mobiya siya sa maong dapit.

Sa usa ka adlaw, miabot sa selda ni Reverendo Arsenius ang usa ka naglibot-libot nga monghe, kay gusto niya siyang makita. Pagduol niya sa pultahan, mibakod siya niini. Si Arsenius, nga nagtuo nga mao kini ang iyang nobis nga nag-alagad kaniya, dali dayon niyang gibuksan ang pultahan. Apan, sa pagkakita niya sa estranghero, nahugno siya sa yuta nga nakatagilid ang nawong aron dili niya siya matan-aw. Bisan pa, ang bisita misugod sa paghangyo sa Banal nga Amahan nga motindog gikan sa yuta. Si Arsenius, bisan pa, misalikway sa pagtindog ug miingon: 'Dili ko motindog hangtud mobiya ka niining dapita.'

Ug sa tinuod, dugay siya wala mubangon gikan sa yuta. Naghangyo pag-ayo ang monghe sa Balaang Amahan sa dugay nga panahon; apan, tungod kay wala mouyon ang Balaang Amahan sa pagtuman sa iyang hangyo, nilakaw ang monghe.

[3466] Gikan sa 395 hangtod sa 423

[3467] Si Teofilo nagsilbi isip Patriarka gikan sa 385 hangtod 412.

Sa lain nga higayon, usa pa ka monghe ang miabot sa skete gikan sa layo, nga gustong makakita usab sa Reverendo nga Amahan, ug misugod sa pagpangayo sa mga igsoon nga ipakita kaniya ang dalan paingon sa selda ni Arsenius. Sa pagbuhat niini, miingon siya sa mga igsoon:

'Gusto ko makig-istorya kang Amahan Arsenius.'

Apan mitubag ang mga igsoon:

'Hulat, igsoon, hangtod Domingo, ug makita nimo siya inig-abot niya sa simbahan.' Unya miingon ang monghe sa mga igsoon:

'Dili ko mokaon hangtod makita nako ang Ginoong Amahan.'

Busa gipadala sa mga igsoon ang usa ka monghe uban sa bag-ong abot ug gisugo siya nga ipakita kaniya ang dalan paingon sa selda sa tigulang nga si Arsenius (angay hinumduman nga ang selda ni Arsenius trenta ka stadia ang gilay-on gikan sa skete)[3468] .

Pag-abot nila sa selda, ang igsoon mibakod sa pultahan.

Gibuksan sa tigulang ang pultahan ug gidala ang mga bisita sa sulod sa selda; unya mipahiluna siya, mipakubkos sa ulo, ug nagpabilin nga hilom. Hilom usab ang mga bisita. Nagpabilin silang tanan nga hilom sulod sa pila ka gutlo. Sa katapusan, miingon ang monghe gikan sa skete:

'Mobalik ra ko, kay kinahanglan ko motuman sa akong mga katungdanan sa simbahan.'

Ug, mibangon gikan sa iyang lingkoranan, nag-andam na siya sa paglarga.

Ang lain nga igsoon nga kauban niya miabot, nga wala makasugakod nga magpabilin uban sa tigulang, miingon kaniya:

'Mosunod ko nimo.'

Unya, mibangon siya, mihukom sa tigulang ug mibiya sa selda, nga wala gyud nakadungog bisan usa ka pulong gikan sa baba sa respetado.

Pagkahuman niini, ang naglibot-libot nga monghe misugod sa paghangyo sa igsoon nga dad-on siya kang Moises, nga kaniadto usa ka tulisan sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagkamonghe. Misugot ang igsoon nga matuman ang iyang hangyo ug gidala siya ngadto kang Banal nga Moises.

Pag-abot nila sa puloy-anan ni Moises, malipayon niya silang gidawat, giimbitar sila sa pagpahulay ug pagkaon, ug pagkahuman sa pagpakita kanila og dakong pagkamaayo, gipahawa na sila.

Sa dalan, miingon ang eremita sa bisita:

'Nakaila na ka karon kang Amahan Arsenius ug kang Amahan Moses. Kinsa sa ila imong gihunahuna nga mas maayo?'

Mitubag ang igsoon:

'Ang mas maayo sa duha mao ang nakadawat kanamo uban sa gugma.'

Usa ka monghe, pagkahibalo niini, misugod sa pag-ampo sa Dios, nga nagaingon: 'Ginoo! Ingna ko, kinsa kanila ang mas hingpit ug angay makadawat og mas dako nga grasya gikan Kanimo: ang nagatago sa iyang kaugalingon gikan sa mga tawo alang Kanimo, o ang nagdawat sa tanan, usab alang Kanimo?'

Ingon tubag sa iyang pag-ampo, nakasinati kining monghe og mosunod nga panan-awon: nakakita siya og duha ka barko nga naglayag paingon sa ubos sa usa ka dako kaayong suba; sa usa ka barko anaa ang Kagalang-galang Arsenius, ug ang Espiritu sa Dios ang nagmaniobra sa iyang barko, nga nagpabilin kaniya sa lalom nga kahilom; sa pikas anaa ang Kagalang-galang Moises; samtang ang iyang barko gipadagan sa mga Anghel sa Dios, nga nagbubo og dugos sa baba ni Moises.

Gisaysay sa monghe kini nga panan-awon sa ubang mas eksperyensiyadong asketiko, ug nagkasinabot silang tanan nga si Arsenius, nga nagpabilin sa kahilom, mas hingpit kaysa kang Moises, nga midawat sa mga biyahero, tungod kay ang Dios mismo nagpuyo uban ni Arsenius, samtang uban ni Moises, ang balaang mga anghel ra ang naa.

Nagpaningkamot kaayo si Arsenius nga malikayan ang pagpakigkita ug pakig-istorya sa mga tawo sa kinatibuk-an, labi na gayud ang paglikay sa pagtan-aw ug pakig-istorya sa mga babaye, sama sa makita sa mosunod nga hitabo.

[3468] Mga 5 ka verste sumala sa among pagbanabana.

Usa ka adunahan nga maharlika—matood sa pagtuo, putli ug lawom ang pagkahadlok sa Dios, nga nagkinabuhi sa hugot nga pagsunod—pagkadungog niya kang Banal Arsenius, gusto siya makakita kaniya; Alang niini, mibyahe siya gikan sa Roma paingon sa Alexandria aron makita ang arsobispo ug nangayo kaniya nga kumbinsihon si Arsenius nga dawaton siya isip usa ka peregrino ug hatagan siya sa iyang panalangin tungod sa paghimo sa ingon ka taas nga biyahe. Gidawat siya sa arsobispo uban sa dakong dungog, tungod kay gikan siya sa usa ka iladong pamilya sa senador, ug naningkamot siya sa tanang paagi aron madani ang Banal nga Arsenius sa pagtuman sa iyang hangyo, apan wala kini'y kapuslanan, kay ang tigulang dili lang dili gustong makita siya, apan dili gani maminaw bahin sa usa ka babaye.

Pagkahibalo niini, gisugo sa asawa sa boyar ang iyang mga sulugoon nga mag-andam para sa biyahe, nga nagaingon:

'Ang akong paglaum anaa sa Dios nga Iya kong ikapangayo ang grasya nga makakita kang Arsenius, kay wala ko moanhi aron lang makakita og ordinaryong tawo (ug daghan man ana sa among siyudad); dili, gusto ko makakita og propeta. Tungod niini nga rason nga mibuhat ko niining ingon ka taas nga panaw.'

Pagkahuman niini, mibyahe siya paingon sa eremiteryo sa disyerto. Sa dihang miduol ang asawa sa boyar sa selda sa reverendo, nahitabo, pinaagi sa probidensya sa Diyos, nga ang elder naa sa gawas sa iyang selda; kalit siyang miduol kaniya ug mihulog sa iyang mga tiil. Siya, bisan pa, gisugo siya nga motindog ug, samtang nagtutok diretso sa iyang nawong, miingon kaniya nga masuko:

'Kung gusto ka makakita sa akong nawong, ania kini—tan-awa.'

Apan siya napahiya kaayo nga wala gani siya makahimo sa pag-alsa sa iyang mga mata aron tan-awon siya. Unya miingon kaniya ang tigulang:

'Kung nakadungog ka og bisan unsang maayong buhat nako, mas maayo nga buhaton nimo kini. Bahin sa akong nawong, dili na kinahanglan nga tan-awon nimo kini. Ngano man, unya, nga mibuhat ka og ingon ana ka-anduhay nga biyahe? Wala ba ka kahibalo nga babaye ka ug, tungod niini, angay ra ka magpabilin sa imong kaugalingong balay ug dili mogawas bisan asa? Nianhi ka ba gayud aron, pagbalik nimo sa Roma, ikaw makapanghambog sa ubang mga babaye nga nakakita ka kang Arsenius? Kung buhaton nimo kana, moanha na kanako ang tanang mga babaye sa siyudad.

Mitubag siya:

'Kung tabangan ko sa Ginoo nga makabalik, dili ko motugot nga adunay moadto kanimo, aron dili mapugngan ang imong mga paningkamot. Apan akoa kining hangyo – pag-ampo ka sa Diyos alang kanako ug hinumdumi ako sa imong mga pag-ampo.'

Miingon unya kaniya ang tigulang:

'Mag-ampo ako sa Dios nga iyang pahimungtan ang imong handumanan gikan sa akong kasingkasing.'

Pagkadungog niini, ang asawa sa boyar mibulag sa reverendo nga puno sa kasubo ang kasingkasing. Pag-abot niya sa siyudad sa Alexandria, mas midako pa gayud ang iyang kasubo.

Nasayud ang Arsobispo nga ang maharlika mibalik gikan sa Banal nga Amahan nga puno sa dakong kasubo. Sa pagbisita kaniya, gipangutana siya sa hinungdan sa iyang kasubo. Mitubag ang maharlika:

'Mas maayo pa unta kung wala na lang ko niadto dinhi. Gihangyo nako ang tigulang nga hinumduman ko sa iyang pag-ampo, apan miingon siya kanako: "Mag-ampo ko sa Ginoo aron pabura Niya ang imong hinumduman gikan sa akong kasingkasing." Tungod niini, nag-antos ko sa grabeng kasakit.'

Unya miingon kaniya ang arsobispo:

'Ayaw pagluluoy bahin niini, akong anak, kay ang tigulang wala mag-ingon niini nga walay rason: pagkahuman sa tanan, ikaw usa ka babaye, ug pinaagi sa mga babaye ang yawa nagdala og daghang kasamok sa mga balaan nga tawo. Mao nga ang tigulang miingon niining mga pulong, kay nahadlok siya sa tukso sa demonyo; bahin sa imong kalag, siya nag-ampo para niini ug magpadayon sa pag-ampo alang niini.'

Nakahupay ang mga pulong sa maharlika, mihunong siya sa paghilak, ug mibiyahe pauli nga puno sa kalipay.

Nagpadayon sa paghilom si Banal Arsenius, nga nagpalalom sa iyang pagkontemplar kang Dios; nagdilaab siya sa ingon ka dako nga gugma alang kang Dios nga daw kanunay siyang nagdilaab tungod sa iyang mainit nga pag-ampo.

Sa usa ka higayon, usa ka igsoon nga lalaki gikan sa skete miadto sa selda sa tigulang alang sa usa ka buluhaton; sa pagduol niya sa bintana, nakita niya ang tigulang nga nag-ampo, ug ang tigulang nagdilaab sa pag-ampo, daw kalayo. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang igsoon. Tungod kay giisip siyang takus niining panan-awon, mitindog siya didto sa pipila ka gutlo sa wala pa mopitik sa pultahan. Mibutho ang tigulang gikan sa iyang selda ug, sa pagkakita sa igsoon nga nahadlok kaayo, nangutana kaniya:

'Unsa na kadugay ka dinhi? Nakakita ka ba ug bisan unsang dili kasagaran?'

Apan mitubag ang igsoon:

'Wala ko makakita og bisan unsa.'

Unya, pagkahuman siya nakigsulti kaniya bahin sa hinungdan sa pag-anhi, gipabalik siya sa eremiteryo sa tigulang.

Gisulti usab mahitungod niining katingalahang tigulang nga sa dihang nagpuyo pa siya sa palasyo sa hari, walay mas nindot og sinina kaysa kaniya; apan sa dihang iyang gisalikway ang kalibutan, walay mas daotan og sinina kaysa kaniya.

Kining tigulang gipadayon ang usa ka batasan gikan sa iyang kinabuhi sa harihan, mao kini: usahay, sa dihang molingkod siya, iyang itabok ang usa ka bitiis ibabaw sa pikas, nga tingali dili kaayo angay. Nakita kini sa pipila ka mga igsoon; apan wala'y bisan kinsa kanila ang misugot nga mosulti kaniya, tungod kay ila siyang gipasidunggan pag-ayo. Apan usa ra ka tigulang, si Abba Pimen, ang miingon sa mga igsoon:

'Adto kamo kang Abba Arsenius, ug moupo ko tupad niya sama sa iyang paglingkod usahay; unya ipahinumdom ninyo kanako nga dili husto ang akong paglingkod. Mangayo ko sa inyong pasaylo; sa samang higayon, matul-id usab nato ang tigulang.'

Miadto sila ug gibuhat nila ang iyang gisulti. Ang Balaan nga si Arsenius, sa pagkahibalo nga dili angay alang sa usa ka monghe ang ingon ana nga paglingkod, mihunong sa pagbuhat niini.

Bendito si Arsenius kay mapainubuson kaayo nga maminaw pa gani siya og tambag gikan sa mga yano nga monghe. Pananglitan, samtang nakig-istorya siya sa usa ka tigulang nga mongheng Ehipsiyo, nangayo siya og pagtudlo kung giunsa paglikay sa makasasala nga mga hunahuna. Nahibaloan kini sa usa ka igsoon ug miingon siya kang Arsenius:

'Ngano man, respetadong Amahan, nga ikaw, nga maalamon kaayo sa siyensya ug daghan kaayo og nahibaloan sa Griyego ug Latin, nangayo pa og tambag gikan sa usa ka yano nga tawo kung giunsa paglikay sa makasasala nga mga hunahuna?'

Mitubag ang Balaang Amahan sa maong monghe:

'Maalamon ko sa sekular nga kahibalo sa mga Griyego ug Romano; apan wala pa gani nako nahibal-an ang alpabeto sa kahibalo sa usa ka yano nga tawo bahin sa usa ka matinahuron nga kinabuhi.'

Gisulti kini sa Reverendo aron ipakita nga ang pagpaubos mao ang basihanan sa tanang hiyas, sama sa alpabeto nga basihanan sa tanang pagkat-on; bisan kinsa pa man ang magtuon sa tanang kahibalo sa kalibutan apan walay tinuod nga pagpaubos, dili makaluwas.

Gawas sa pagpaubos, ang Reverendo adunay usab gasa sa pagkamabuotan.

Sa tibuok niyang kinabuhi, matag higayon nga nagbuhat siya og pisikal nga trabaho, kanunay siyang nagbitbit og panyo sa iyang dughan, kay walay hunong ang pag-awas sa iyang mga luha. Lig-on kaayo siya sa lawas ug sa espiritu; nagtrabaho siya tibuok adlaw ug nag-ampo sa Diyos tibuok gabii, ug usahay ra siya magkatulog. Sa dihang mabug-at na ang iyang mga mata ug mabati niya ang kusog nga tinguha sa pagkatulog, moingon siya sa iyang kaugalingon: 'Lakaw, dautang sulugoon, ug ayaw pagpabilin uban kanako!'

Ug bisan pa man kon human niini motugot siya sa iyang kaugalingon og mubo nga pagkatulog samtang naglingkod, dali ra siyang mubanhaw, motindog, ug mag-ampo sa Dios. Kanunay siyang mosulti sa iyang mga disipulo:

'Ang usa ka monghe angay matulog og dili molapas sa usa ka oras.'

Sa gabii sa matag Domingo, motindog siya sa pag-ampo sa sayo pa sa gabii sa Sabado, gitaas ang iyang mga kamot; motindog siya nga ang iyang likod nakatutok sa adlaw ug magpabilin hangtod sa sunod buntag mosidlak na ang adlaw sa iyang nawong.

Ang bulahan nga tigulang kanunay nga nagbuhat og mga hinimo sa kamot: partikular, siya naghabi og mga basket ug banig gikan sa dahon sa palma sa datiles, ug wala niya ilisi ang tubig diin niya gibabad ang mga dahon

sulod sa tibuok tuig; nagdugang lang siya og gamay nga tubig panagsa. Tungod niini, miingon ang pipila sa mga igsoon kaniya:

'Ngano man, respetadong Amahan, nga wala ka mag-ilis sa tubig nga imong gina-babad sa mga dahon sa palma? Wala ba ka makabantay nga baho kaayo ang imong selda tungod ana nga tubig?'

Mitubag kanila ang Balaang Amahan:

'Imbis sa insenso ug humot nga pahid nga akong nabahoan kaniadto sa akong pagpuyo sa kalibutan, karon kinahanglan nakong bahoan kining baho, aron sa Adlaw sa Paghukom luwason ko sa Ginoo gikan sa dili matag-an nga baho sa Gehenna.'

Usahay, ang mga demonyo misulay sa pagtintal sa Balaang Amahan; ug ang igsoon nga nag-atiman kaniya, sa pagduol sa iyang selda, makadungog sa tigulang nga nagasinggit ngadto sa Dios sa ingon ana nga mga higayon: 'Ayaw ko pagbaya, O Ginoo! Bisan wala koy maayong nabuhat sa imong atubangan, tabangi ako, pinaagi sa imong grasya, nga makahimo karon og usa ka maayong sinugdanan!'

Nahitabo kaniadto nga ang Kagalang-galang Arsenius grabe kaayo ang sakit. Ang mga monghe sa skete miadto kaniya, gikuha siya ug gidala sa infirmaryo nga kauban sa simbahan aron siya atimanon. Gipa-higda siya sa usa ka higdaanan nga hapsay kaayo ang pagkahimo ug malumo ang ulohan. Miabot ang usa ka igsoon aron bisitahan ang Balaang Amahan. Sa dihang nakita niya nga naghigda ang Balaang Amahan sa humok nga higdaanan, natintal ang igsoon ug miingon:

'Mao ba kini si Amahan Arsenius? Ug tinuod ba nga naghigda siya sa humok nga higdaanan?'

Pagkadungog niini, usa sa mga presbiter misangpit sa igsoon ug gipangutana siya sa tago:

'Igsoon, sa dihang naa ka pa sa kalibutan, unsa man imong trabaho, ug unsa man ang dagan sa imong kinabuhi?'

Mitubag siya:

Ako usa ka magbalantay ug gigugol nako ang akong kinabuhi sa daghang mga paningkamot ug kasubo.

Unya gipangutana siya pag-usab sa presbiter:

– Ug unsaon na nimo pagkinabuhi karon?

Mitubag siya:

'Karon nagpuyo ko sa kalinaw, naa koy tanan nga akong gikinahanglan, ug wala koy kabalaka o kasubo.'

Unya miingon kaniya ang presbiterio:

'Tan-awa, kining tawo nga imong makita, si Padre Arsenius: sa dihang naa pa siya sa kalibutan, siya ang amahan sa mga hari; naa siyay liboan ka mga sulugoon nga nag-atiman kaniya nga nagsul-ob og maanindot nga bisti, nga adunay bulawanong sinturon ug bulawanong sinsilyo[3469] ; ang iyang higdaanan daghan kaayong palamuti ug ang iyang bahandi dili masukod; samtang ikaw kaniadto nag-atiman og mga baka ug usa ka pulubi; Wala ka'y kalinaw sa kalibutan sama sa imong gina-angkon karon; nagapahulay ka gikan sa mga kaguol sa kalibutan, samtang si Padre Arsenius karon nagapaningkamot ug nag-antos sa kakabus, human niyang mailhan ang kalinaw ug katagbawan sa kalibutan.

Naantig sa mga pulong sa presbiter, miyuko ang igsoon ug nangayo sa iyang pasaylo, nga miingon:

'Sa tinuod, respetadong Amahan, tinuod gayud ang tanan sa imong giingon: Miabot ako dinhi aron makapahulay gikan sa akong mga paningkamot, samtang si Amahan Arsenius miabot dinhi aron magpaningkamot human sa usa ka kinabuhi nga pahulay.'

Pagdawat niya niining pagtulun-an nga mapuslanon sa iyang kalag, mihawa ang igsoon sa presbiteryo.

Nahitabo nga misalakay ang mga barbaro sa maong yuta. Ang tanang monghe milayas gikan sa eremiteryo paingon sa mga lungsod ug baryo; apan ang kagalang-galang wala gustong mobiya sa disyerto paingon sa lungsod, nga naghunahuna ingon niini: 'Kung dili ko panalipdan sa Ginoo, walay pulos nga mabuhi pa ko dinhi sa yuta.'

Gipanakawan sa mga barbaro ang tibuok skete, apan wala nila makaplagan si Banal Arsenius, kay ang Dios mismo nagtago sa Iyang alagad gikan kanila. Apan, pagkahuman sa iyang pagpamalandong sa sulod sa iyang kaugalingon, aron dili na niya paminawon ang pagdayeg sa ubang mga amahan ug dili mapildi sa garbo, ang Ginoong Amahan mibiyahe sa samang dalan diin nakatakas ang ubang mga amahan. Si Arsenius naghilak sa kapait tungod sa pagkamalaglag sa eremiteryo, nga nag-ingon:

[3469] Ang hryvnia usa ka bulawan nga kadena nga gisul-ob isip kuwintas.

'Gipaguba sa Roma ang kalibutan[3470] , ug gipaguba sa mga monghe ang skete.'

Sa dihang mibiya na ang mga barbaro sa skete, mibalik didto pag-usab ang mga monghe; pagkahuman nilang ma-ayo ang skete, mibalik sila sa pagpuyo sa ilang mga selda. Mibalik usab uban kanila sa iyang selda ang Banal nga Arsenius.

Usa ka adlaw, gidala sa Reberendo gikan sa Roma ang usa ka testamento, nga gisulat sa usa ka boyar, paryente niya, nga gihawa ang tanan niyang dagkong bahandi ngadto sa Reberendo, aron kini iyang magasto sumala sa iyang kaugalingong gusto. Apan ang Reberendo, pagkahuman niya pagdawat sa testamento, hapit na kini niyang gision, apan ang tawo nga nagdala niini nangayo kaniya nga ayaw kini paglaglag, nga miingon:

'Gipangayo ko kanimo, halangdong Amahan, ayaw bungkaga kining testamento, kay kining mga nagpadala niini maningil kanako niini.'

Bisan pa, gibalik sa Paring Reverendo ang testamento kaniya nga buo ug miingon:

'Namatay ko una pa kaniya (alang sa kalibutan); ngano karon siya, nga bag-o lang namatay, gihimong manununod sa iyang bahandi ako, nga patay na?'

Ug gipabalik niya ang mensahero ngadto sa mga nagpadala kaniya uban sa testamento.

Ang Banal nga Amahan dili kanunay nagpuyo sa samang lugar, apan usahay molalin gikan sa disyerto sa Skete paingon sa mas hilit ug hilom nga mga dapit, nagpalayo sa mga tawo nga miadto aron makig-istorya kaniya, kay gikagub-an nila ang iyang kalinaw sa sulod. Busa nagpuyo siya sulod sa pipila ka panahon sa Trogine, duol sa Babilonia ug atbang sa siyudad sa Memphis, unya sa Canopus, duol sa Alexandria, ug sa ubang mga bakanteng lugar; pagkahuman mobalik na usab siya sa Skete, aron walay makahibalo sa kinaiya sa iyang kinabuhi.

Sa usa ka higayon, samtang nagpuyo ang Reverendo sa Ubos nga Ehipto, gusto niyang biyaan ang iyang selda ug moadto sa lain nga lugar, tungod sa kadaghan sa mga tawo nga miadto kaniya ug nakasamok sa iyang kinabuhi sa kahilom. Wala magdala og bisan unsa, mibiyahe siya, ug miingon sa iyang duha ka disipulo, sila Alexander ug Zoilus:

'Ikaw, Alexander, pabilin dinhi, ug ikaw, Zoilus, sunod kanako sa suba ug pangitaa ako og barko padulong sa Alexandria. Unya, balika ang imong igsoon nga si Alexander.'

Ang iyang mga disipulo nabulabog kaayo sa niining mga pulong; apan wala'y bisan kinsa kanila ang nangahas sa pagpangutana sa tigulang, 'Ngano man nga biyaan nimo kami?'

Pag-abot niya sa Alexandria, grabe kaayo ang sakit nga midaplin sa tigulang ug nagpabilin kini sulod sa taas nga panahon. Si Alexander ug si Zoilus, nga nagpabilin sa selda sa tigulang, nagsugod sa pagpangutana sa usag usa: nakapasakit ba sila sa balaang amahan pinaagi sa ilang pagsuway? Wala silay nakitang sala sa ilang kaugalingon, busa napuno sila sa dakong kasubo alang sa tigulang.

Sa dihang nakabawi na ang balaang amahan, miingon siya sa iyang kaugalingon: 'Munta na karon sa akong mga disipulo.'

Ug mibangon siya, mibiyahe.

Nahitabo nga nakit-an niya ang iyang kaugalingon nga duol sa suba ug nakasugat didto og daghang mga biyahero nga naglakaw sa maong dalan; samtang nagakahitabo kini, usa ka babayeng Ehipsiyo ang mihikap sa bado sa reverendo. Apan siya, nga nasuko, gisaway siya, nga nag-ingon nga dili angay nga mihikap ang babaye sa bado sa monghe. Ang babaye, bisan pa, miingon kaniya:

'Kung ikaw usa ka monghe, adto sa mga bukid sa disyerto.'

Naantig ang tigulang sa iyang mga pulong ug kanunay niyang giingon sa iyang kaugalingon, nga nagbalik-balik sa gisulti sa babaye: 'Arsenius! Kung ikaw usa ka monghe, adto sa kabukiran ug paglibot-libot sa mga disyerto.'

Sa katapusan, nakaabot ang reverendo nga amahan sa lugar (nga gitawag og 'Ang Bato') diin nagpuyo ang iyang mga disipulo. Si Alexander ug si Zoilus, sa pagtan-aw kaniya, mihulog sa iyang mga tiil ug naghilak sa kalipay. Ang tigulang usab naghilak, samtang giakbay sila. Unya miingon ang mga disipulo sa tigulang:

'Ang imong pagbiya dinhi, ginagalang nga amahan, nagpuno kanamo og dakong kasubo, kay aduna'y pipila ka monghe nga nagsulti kanamo nga si Abba Arsenius dili untang mobiya sa iyang selda kon wala sila gikasubo tungod sa ilang pagsuway.'

[3470] Kini tingali nagtumong sa mga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa mga Emperador Romano.

Apan miingon kanila ang tigulang:

'Mga anak ko! Ako usab nagtuo nga ingon ani ang isulti sa mga monghe bahin sa akong pagbiya dinhi; mao nga mibalik ko kaninyo. Karon tingali isulti sa mga monghe bahin kanako: 'Ang salampati nga nilupad gikan sa arka ni Noe, nga wala makakaplag og lig-on nga yuta sa ilawom sa iyang mga tiil, mibalik kang Noe sa arka' (cf. Gen. 8:8–9).

Ang mga disipulo sa maalamon nga monghe napahupay sa niining mga pulong ug sukad niadto, nagpabilin silang dili mapabulag kaniya hangtod sa kamatayon sa balaan.

Usa ka adlaw, samtang ang Ginoong Pari naa sa iyang selda, nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios. Nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Gawas ka sa imong selda, ug ipakita ko kanimo ang mga agianan sa katawhan.'

Ang tigulang, pagkahuman niyang biyaan ang iyang selda, daw napuno sa usa ka matang sa pagkahibulong. Nakakita siya og Anghel sa Dios, nga gikuptan siya sa kamot ug gidala sa usa ka piho nga dapit; didto gipakita sa Anghel kaniya ang usa ka tawo nga itom ang panit nga nag-amuma og kahoy ug nakapreparar og daghan niini; unya gusto na sa maong tawo nga ikarga sa iyang abaga ang kahoy nga iyang gipikas ug dalhon kini, apan dili niya kini mabuhat tungod kay daghan kaayo kini. Bisan pa niana, imbis nga tangtangon ang pipila ka kahoy gikan sa hugpong, nagpadayon ang tawo sa pagputol og daghan pang kahoy ug misulay pag-usab sa pag-alsa niini, apan karon hingpit na gayud siyang napakyas sa pagbuhat niini; apan nagpadayon gihapon siya sa pagputol og daghan pa gayud nga kahoy, nga mao ang hinungdan nga nagpadugang pa gayud sa iyang karga. Unya gipakita sa Anghel sa Dios sa Reverendo nga Amahan, sa lain nga dapit, ang usa ka tawo nga nagtindog sa kilid sa usa ka balon ug nagakuha ug tubig ngadto sa usa ka sudlanan nga nagatulo; ang tubig nagawas gikan sa sudlanan ug mibalik sa balon, apan ang tawo nga nagakuha sa tubig nagpadayon sa walay pulos nga paningkamot. Sa katapusan, gipakita sa Anghel sa Reverendo ang usa ka bag-ong panan-awon: Nakita ni Arsenius ang usa ka simbahan nga abli ang mga pultahan ug duha ka magkakabayo, nga ang matag-usa naggunit og troso sa ilang mga kamot; Gusto sa mga magkakabayo nga mosulod sa pultahan sa simbahan, apan dili sila makahimo niini, tungod kay ang mga troso nakababag sa agianan; ang usa ka magkakabayo nagpugong sa lain nga ibutang ang troso sa agianan; imbis nga ang usa mosugot sa lain, naningkamot ang mga magkakabayo nga makalusot sa pultahan sa samang higayon ug busa naglibog-libog lang sila duol sa pultahan ug dili gyud makasulod sa simbahan.

Pagkahuman niini tanan, nangutana ang tigulang sa Anghel:

'Unsa ang kahulugan niining panan-awon?'

Mitubag ang anghel:

Ang duha ka lalaki, nga ang matag-usa naggunit og troso sa ilang kamot, usa ka simbolo sa mga tawo nga may hiyas apan hambog nga dili mosugot nga moubos sa ilang kaugalingon sa atubangan sa usag usa; dili sila makasulod sa Gingharian sa Langit, apan magpabilin sila sa gawas niini, tungod sa ilang garbo, nga makaguba sa tanang hiyas nila.' Ang tawo nga nagkuha ug tubig ug gibubo kini sa usa ka sudlanan nga tagas-tagas mao ang hulagway sa usa ka tawo nga nagbuhat ug pipila ka maayong buhat apan wala magbiya sa iyang mga sala; kining tawoha nagpaningkamot sa walay pulos, kay pinaagi sa iyang mga sala guba-on niya ang ganti nga unta iyang madawat gikan sa Dios. Ang itom nga tawo nga nag-utot og kahoy ug nagdugang og mas bug-at nga karga sa iyang kaugalingon sama sa usa ka tawo nga nagpahimulos sa daghang mga sala ug, imbis nga maghinulsol, nagdugang og dautan sa dautan.

Gisaysay sa Kagalang-galang Arsenius kini nga panan-awon sa iyang mga tinun-an alang sa ilang pagtukod sa espirituwal, samtang sa iyang pagpaubos gisulti niya kanila nga wala niya kini tanan makita sa iyang kaugalingon, kondili nadungog lang niya kini gikan sa lain nga tigulang.

Gawas pa niana, gisultihan ni Arsenius ang iyang mga tinun-an mahitungod sa usa ka makalilisang nga pagpadayag kabahin sa mga Balaang Misteryo ni Kristo, nga gihatag sa ubang mga amahan sa kamingawan.

'Aduna,' matod ni Arsenius, 'usa ka tigulang sa skete nga nagkinabuhi sa kaugalingong pagka-austero ug ilado tungod sa iyang mga hiyas sa tanang monghe. Kining tigulang, tungod sa iyang pagka-simple (wala siya makat-on sa Balaang Kasulatan), nalibog mahitungod sa labing putli nga mga Misteryo ni Kristo, nga nagtuo nga ang pan nga atong madawat gikan sa balaang halaran, ug ang kalis nga atong imnon, dili mao ang tinuod nga Lawas ug Dugo ni Kristo, apan usa lamang ka hulagway sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Duha ka batid nga mga tigulang nakahibalo niini; sa ilang pagsabot nga ang tigulang wala magtuo niini tungod sa dautang tuyo, kondili

tungod sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkawalay-hibalo, ilang gipangandoy nga matul-id siya. Alang niini, miadto sila kaniya ug, human sa taas nga pakighinabi kaniya bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag, miingon sila, lakip sa uban, sa mosunod:

'Nakadungog kami, ginagalang nga Amahan, bahin sa usa ka igsoon nga adunay sayop nga pagsabot mahitungod sa pan nga among madawat gikan sa balaang halaran ug sa kopa nga among imnon—nga kini dili mao ang tinuod nga Lawas ug Dugo ni Kristo, kondili hulagway ra niini.'

Mitubag kanila ang tigulang:

'Mao kana akong hunahuna.'

Nagsugod sila sa pagsulay sa pagdani kaniya, nga nagaingon:

'Ayaw paghunahuna sa ingon ani, respetadong Amahan, kondili tuohi sama sa pagtulon-an sa Balaan, Katolika ug Apostolika nga Simbahan. Nagtuo ug nag-angkon kami nga ang pan mao ang tinuod nga Lawas ni Kristo, ug ang bino sa kalis mao ang tinuod nga Dugo Niya, ug dili lang usa ka hulagway sa Lawas ug Dugo.'

Unya gisaysay sa mga amahan ang daghang mga testamento gikan sa Balaang Kasulatan ug sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan ug mga magtutudlo isip ebidensya sa kamatuoran sa ilang mga pulong, naningkamot nga mapugos ang tigulang nga biyaan ang iyang bakak nga pagtuo. Apan siya, sa pagkamapainubsanon sa iyang kasingkasing, miingon kanila:

'Kung dili ko makumbinsi sa buhat mismo, dili ko motoo.'

Unya miingon ang mga tigulang kaniya:

'Mag-ampo kita tulo sa Dios bahin niini, aron Iyang ipadayag kini nga misteryo kanato, human sa pagpuasa sulod sa tibuok semana. Nagtuo kami nga Iyang ipadayag kini nga misteryo kanato, kay dili Niya tugotan nga ang imong daghang katuigan sa pagpaningkamot mahimong walay pulos.'

Matinahuron nga maminaw ang tigulang sa ilang tambag, ug sila tanan misulod sa ilang tagsa-tagsa ka selda sulod sa tibuok semana, nga gigahin ang ilang oras sa pagpuasa ug pag-ampo. Nag-ampo ang tigulang sa Dios ingon niini:

'Ginoo! Nasayud Ka nga dili ko maghunahuna ingon ani tungod sa dautang tuyo, apan sa akong yano nga hunahuna, dili nako masabtan kining misteryo. Ipadayag ang kamatuoran kanako, pinaagi sa Imong grasya, aron dili ko maligaw ngadto sa kawalay pagtuo.'

Ang uban pang duha ka mga tigulang, bisan pa, miingon sa ilang pag-ampo:

'Ginoo! Ipadayag ang Imong dakong misteryo sa among igsoon, aron dili siya magpabilin nga dili motuo niini ug sa ingon mapapas ang iyang mga paningkamot ug mga hiyas.'

Gipatahod sa Dios ang pag-ampo sa Iyang mga sulugoon ug gipadayag Niya kanila ang makahadlok nga misteryo sa ingon niini nga paagi.

Usa ka semana na ang nilabay sukad gisugdan sa mga tigulang ang ilang pagpuasa ug pag-ampo, ug pag-abot sa Domingo, ang tulo ka tigulang miadto sa simbahan aron motambong sa Banal nga Misa; sa simbahan nagtindog sila nga magkuyog. Gibuksan sa Ginoo ang ilang espirituhanong mga mata. Sa dihang giandam ang pan alang sa Balaang Komunyon, nakita nila ang usa ka gamay nga bata imbis sa pan. Sa dihang gipalapad sa pari ang iyang kamot aron putlon ang pan, nakita sa mga tigulang ang usa ka Anghel sa Dios nga nag-anaog gikan sa langit, nga nagkupot og kutsilyo sa iyang kamot. Pagkahuman niyang gipatay ang bata, gibubo sa Anghel ang Dugo sa kalis. Samtang giputol sa pari ang pan, gisi sa Anghel ang Lawas sa daghang piraso.

Samtang nagpaabot, miabot na ang panahon sa Komunyon. Kauban sa ubang mga igsoon, miadto ang dili motuo nga igsoon aron modawat sa Komunyon. Sa pagkuha niya sa usa ka piraso sa karne[3471] sa iyang mga kamot, nga hilaw ug nagdugo, ug sa pagkakita niya sa dugo sa kalis, misinggit kining tigulang sa kahadlok:

'Nagtuo ako, O Ginoo, nga kini nga pan mao ang Imong Lawas, ug kini nga bino mao ang Imong Dugo.'

[3471] Dili na katingalahan nga gidawat sa mga igsoon ang bililhon nga Lawas ni Kristo sa ilang mga kamot; sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, bisan ang mga wala pa nabunyagan gitugotan nga kuhaon ang Balaang mga Gasa sa ilang mga kamot ug dad-on kini pauli o kauban sa ilang mga pagbiyahe; apan sa ulahi gidili kini nga buhat sa mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan tungod sa mosunod nga rason: sa panahon sa patriyarkato ni San Juan de la Cruz sa Constantinople, usa ka babaye ang nagdala sa Balaang mga Gasa pauli ug gisagol kini sa pipila ka mga potion alang sa salamangka. Pagkahibalo niini, nagpagawas si San Juan Crisostomo og mando sa tanang simbahan nga ang bililhon nga Lawas ni Kristo dili ihatag sa mga Kristohanon, kondili ipahatag sa mga matinud-anon gikan sa kalis nga kauban ang Balaang Dugo. – Si San Demetrio sa Rostov misulti niini ubos sa Nobyembre 9, sa salaysay sa kinabuhi ni Banal Theoktista.

Sa diha-diha dayon, ang unod nahimong pan ug ang dugo nahimong bino.

Unya nadawat sa anciano ang Balaang Misteryo ni Kristo uban sa dakong kahadlok ug matinud-anong debosyon.

Ang duha pa ka mga tigulang miingon kaniya:

'Nasayud si Kristo nga Dios nga dili makakaon ang tawo og hilaw nga unod o makainom og dugo. Mao nga Iyang gihalad sa mga matinud-anon ang Iyang labing putli nga Lawas sa porma sa tinapay ug ang Iyang nagahatag-kinabuhi nga Dugo sa porma sa bino.'

Unya ang mga anciano nagpasalamat sa Ginoo tungod niining pagpadayag ug tungod kay wala Niya gitugotan nga malaglag sa kawalay pagtuo ang maong matinud-anong anciano.

Sa usa ka higayon, usa ka igsoon nangutana kang Arsenius unsa ang mapuslanon para sa kalag. Mitubag ang Balaang Amahan:

'Pag-amping pag-ayo aron masiguro nga bisan unsa ang imong hunahunaon sa imong huna-huna makapahimuot sa Dios. Pinaagi niini, dali ra nimo mapildi ang matag sala.'

Gisulti kini sa santo aron ipakita nga ang tanang sala ug mga pagbati motumaw gikan sa dautang hunahuna, nga gidawat sa kasingkasing ug gipalabi uban sa kalipay; apan ang nagbantay sa iyang hunahuna ug nagpangusog sa pagwagtang sa makasasala nga hunahuna, sa ingon niana mapalong niya ang iyang mga pagbati ug mapildi ang makasasala nga mga tinguha.

Sa lain nga higayon, miingon ang Balaang Amahan:

'Kung tinuod gayud nga mangita kita sa Dios sa tibuok natong kasingkasing, Siya mismo ang moanha kanato ug makita nato Siya; ug kung atong duolon Siya pinaagi sa usa ka putli nga kinabuhi, magpuyo Siya uban kanato.'

Sa usa ka higayon, nangutana ang usa ka tigulang kang Abba Arsenius:

'Unsa akong buhaton, respetadong Amahan? Dili nako mapalayas ang hunahuna nga tigulang na ko ug busa, tungod sa akong katigulangon, dili na ko makapasa o makahimo sa mga monastikong pag-awhag sa lawas. Busa, mura'g angay ko nga moadto ug mabisita ang mga masakiton, kay kini usa ka buhat sa Kristohanong gugma.'

Ang Ginoong Amahan, sa pagkahibalo nga kini usa ka demonyong tukso, miingon sa tigulang:

– Kaon, inom, matulog, apan ayaw pagbiya sa imong selda.

Gisulti kini sa Honorado nga Amahan tungod kay nahibalo siya nga ang monghe nga mobiya sa iyang selda ug moduol sa mga panimalay sa kalibutan makasinati og daghang mga tukso ug bitag gikan sa kaaway; ug sa tinuod, ang usa nga namatay na sa kalibutan dili angay mobiya sa monasteryo nga wal ay balido nga rason, sama sa usa ka patay nga dili mobiya sa iyang kabaong. Ang monghe nga mobiya sa monasteryo sa iyang kaugalingong kabubut-on tinuod nga mamatay, kay mamatay siya sa iyang kalag.

Miingon usab ang Reverendo nga Amahan:

'Daghan ang ingon niini nga mga tawo nga naningkamot sa tanang paagi aron mapadayon ang pagkabalaan sa lawas ug, alang niini, ginapaka-antos nila ang ilang mga lawas pinaagi sa pag-ayuno, pagpabilin nga mata sa gabii ug daghang mga pagpanarbaho; apan pipila ra ang masigasig nga nagbantay sa ilang mga kalag batok sa mga sala sa pagka-mapahitas-on, garbo, kahakog, pagpanukotuko, pagdumot sa igsoon, kasuko, pagkadautan ug paghukom. Ang ingon nga mga tawo limpyo sa gawas sa lawas, apan hugaw ang ilang kalag; sama sila sa mga lubnganan nga gipahapsay sa gawas, apan puno sa baho nga mga bukog sa sulod. Bulahan ang nagpaningkamot sa pagpreserbar sa iyang lawas ug kalag gikan sa kahugaw; tinuod nga bulahan ang mga putli sa kasingkasing (dili lang sa lawas), kay makakita sila sa Dios.

Usa ka igsoon miingon sa Balaang Amahan:

'Reverendo nga Amahan! Nakat-on ko og daghang mga libro ug salmo ug gusto unta nako basahon kini uban sa tibuok kasingkasing nga debosyon, apan kulang ko sa maong debosyon tungod kay wala ko masabti ang gahum sa Balaang Kasulatan, ug masubo kaayo ko niini.'

Mitubag ang Reverendo nga Amahan:

'Bata ko! Kinahanglan nimong kanunay nga praktison ang pagbasa sa Pulong sa Dios, bisan pa man kon dili nimo masabtan ang gahum niini ug dili ka mabalos niini.' Nakadungog ko kang Abba Pimen ug sa ubang mga amahan nga ang mga mananabtan sa bitin mismo wala makasabot sa mga pulong nga ilang ginasulti; apan ang mga bitin, sa pagdungog sa ilang mga pulong, mapalumo, murag nakasabot sila niini, ug mosurender sila nga walay

pagduha-duha sa ilang mga kamot. Mahimo usab nato kini buhaton, bisan pa man kung dili nato masabtan ang gahum sa Balaang Kasulatan. Kay kung anaa kanato ang mga pulong sa Balaang Kasulatan sa atong mga ngabil, ang mga demonyo, sa pagkadungog niini, mapuno sa kahadlok ug modagan gikan kanato, kay dili nila ikapugos ang mga pulong sa Espiritu Santo, nga misulti pinaagi sa Iyang mga sulugoon, ang mga propeta ug mga apostoles.

Sa dihang nagkadool na ang panahong sa bulahan nga pagpanaw sa maong matinahuron, miingon siya sa iyang mga tinun-an:

'Sa diha nga mamatay ako, ayaw ninyo paghimo og memorial service para kanako, ayaw ninyo pagtigom sa mga igsoon para sa usa ka panihapon, kondili siguroha lang nga ang Banal nga Halad ihalad alang sa akong makasasala nga kalag.'

Ang iyang mga disipulo, sa pagkadungog niini, nangalison kaayo ug misugod sa paghilak. Apan ang Ginoong Amahan miingon kanila:

'Ayaw kamo'g hilak, akong mga anak! Wala pa moabot ang takna sa akong pagpanaw, bisan dili na kini layo.'

Unya nangutana ang mga disipulo kaniya:

'Unsaon namo paglubong kanimo, halangdong amahan?'

Mitubag siya:

'Igapos ninyo og pisi ang akong mga tiil ug itaktak ninyo ako sa bukid.'

Sa dihang nagsugod na pagduol ang takna sa kamatayon sa reverendo, siya naghilak pag-ayo ug gikupot sa dakong kahadlok. Ang iyang mga disipulo, pagkakita kaniya nga naghilak, nangutana kaniya:

'Sigurado ba nga bisan ikaw, respetadong amahan, nahadlok sa kamatayon?'

Apan mitubag siya kanila:

'Sa tinuod, kanunay nakong nabati ang kahadlok sa kamatayon sa tibuok nakong kinabuhi isip monghe, sukad pa sa adlaw nga ako mipasa sa mga panata sa pagkamonghe.'

Unya ang respetado nahulog sa bulahan nga katulogon sa kamatayon, gisumite niya ang iyang matarong nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo, nga iyang gisilbihan uban sa dakong debosyon sa tibuok niyang kinabuhi.

Sa dihang nadungog ni Abba Pimen ang malinawong pagpanaw sa maalamat nga amahan, siya mihilak ug miingon:

'Bulahan ka, Amahan Arsenius, kay naghilak ka sa tibuok nimong kinabuhi; tungod niini malipay ka hangtod sa kahangturan. Apan bisan kinsa nga dili maghilak dinhi sa iyang kaugalingong kabubut-on, maghilak siya nga walay kusog pagkahuman sa kamatayon taliwala sa mga pag-antos, apan kining paghilak walay kapuslanan alang sa bisan kinsa.'

Gisulti nga si Rebereendo Arsenius kanunay mosulti niining mga pulong sa iyang kaugalingon: 'Arsenius! Ngano ka niabot dinhi? Wala ka niabot dinhi aron magpahulay, kondili aron magpaningkamot; dili alang sa katamaran, kondili alang sa pag-aghat sa kaugalingon. Busa paningkamoti, magbuhat ka, ug ayaw pagkatamaran.'

Ang Reverendo nga Amahan usab kanunay misulti niining mga pulong: 'Daghang higayon nga akong gisubo ang mga pulong nga migikan sa akong mga ngabil, apan wala gayud ko masubo sa akong kahilom.'

Gisaysay ni Abba Daniel mahitungod sa Banal nga Arsenius nga wala gyud siya magpangutana gikan sa Kasulatan sa bisan kinsa, bisan pa man nga mahimo niya kini, kay pamilyar kaayo siya sa Balaang Kasulatan. Gibuhat kini sa Banal nga Arsenius tungod kay dili niya gusto nga magpakita nga sobra ka maalamon sa Kasulatan; ni usab ang Banal nga Amahan misulat og mga sulat nga puno sa kasayuran sa Balaang Kasulatan ngadto sa bisan kinsa, kay giisip niya ang iyang kaugalingon nga yano nga tawo ug ignorante alang kang Kristo[3472] ; wala siya mosulod sa santuwaryo, bisan pa man nga aduna siyay katungod nga buhaton kini isip usa ka diakono, apan kanunay siyang miapil sa Balaang Misteryo uban sa mga yano nga monghe. Gibuhat niya kini tanan tungod sa iyang dakong pagpaubos. Sa matag higayon nga moanha si bulahan Arsenius sa simbahan alang sa Balaang Liturgiya, motindog siya sa luyo sa usa ka haligi aron dili niya makita ang nawong sa bisan kinsa ug dili usab siya makita sa bisan kinsa.

[3472] Ang nahabilin na lang kang Banal Arsenius mao ang pipila ka mga pulong ug pagtulun-an para sa mga monghe, sama sa duha nga gimention sa ibabaw, nga napreserbar sa karaang Paterika ug mga koleksyon sa mga pulong sa karaang mga Amahan – ang mga amahan sa disyerto.

Sa hitsura, ang Balaang Amahan sama sa anghel ang kaanyag; abohon ang iyang buhok, gwapo ang panglawas, payat tungod sa dakong pagpugong sa kaugalingon, ug adunay bungot nga moabot sa iyang hawak; luspad ang iyang mga mata tungod sa kanunay nga paghilak; taas siya sa tangkad, apan nagakurba ang iyang lawas tungod sa katigulangon. Ang balaan nga amahan namatay pagkahuman sa paggahin og limampu'g lima ka tuig sa mga buluhaton sa monastiko ug mga buhat sa pag-awhag sa lawas, nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo; nagpabilin siya sa skete sulod sa kap-atan ka tuig; nagpuyo siya sulod sa napulo ka tuig sa usa ka lugar nga gitawag og Trogon, duol sa Memphis; unya ang balaan nga amahan nagpuyo sulod sa tulo ka tuig sa Canopus, duol sa Alexandria; gikan didto mibalik siya pag-usab sa Trogon, nagpuyo didto sulod sa duha ka tuig, ug didto siya natulog sa Ginoo. Sa kinatibuk-an, ang Balaang Amahan nagpuyo sulod sa hapit usa ka gatus ka tuig[3473] . Hinaut nga ang Ginoo, pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo, ihatag usab kanato ang kapasaylo sa mga sala ug ang kinabuhi nga walay katapusan uban ni Cristo, among Ginoo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo ginadayeg hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa mga sapa sa imong mga luha, imong gipamunga ang walay bunga nga kamingawan, ug gikan sa kalawom sa imong mga pag-agah, pinaagi sa gatus ka mga paningkamot, nakapamunga ka; ug ikaw nahimong suga sa kalibutan, nga nagdan-ag sa mga milagro, among Amahan Arsenius. Pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Gikan sa Roma misidlak ka sama sa dakong adlaw, ug nakaabot ka sa hari-hariang siyudad, O labing bulahan, gipasiag nimo kini sa imong mga pulong ug buhat, gipalayas nimo ang tanang hamog sa pagkawalay-hibalo. Tungod niini gipasidunggan ka namo, himaya sa mga amahan, Arsenius nga Dungog.

Paghandum kang San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo

Kumemorasyon sa ika-8 sa Mayo

Ang dungganong pagpanaw niining balaan nga Apostol ug Ebanghelista—si Juan nga Teologo, kasaligan ni Kristo, birhen ug pinalanggang disipulo—gisaulog sa ika-duha ug unom ka adlaw sa Septyembre; ang iyang kinabuhi usab narekord ubos niining petsa. Niining adlawa, atong gisaulog ang iyang balaang relikya, nga milagrosong mibutho gikan sa iyang lubnganan.

Sa dihang nakaabot na si San Juan nga Teologo sa edad nga usa ka gatus ka tuig, human sa iyang dakong pagpaningkamot sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo, mibiya siya sa siyudad sa Efeso[3474] kauban ang pito sa iyang mga disipulo ug gisugo sila nga maghukay ug lubnganan nga porma sa krus para kaniya, diin siya nag-andam sa pagkamatay, naghigda niini samtang buhi pa (sama sa gisaysay sa iyang kinabuhi). Pagkahuman sa kamatayon sa apostol, gikutkot sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa siyudad sa Efeso ang iyang lubnganan apan wala silay nakaplagan nga bakas sa iyang lawas; Pagkahuman sa ilang pagminosalida sa iyang dungganong pagpanaw, mibalik sila sa siyudad ug sukad niadto kanunay nilang gibisita ang lubnganan sa apostol, diin naghalad sila og mainitong pag-ampo sa Diyos, nga naghangyo sa tabang ug pag-ampo ni San Juan nga Teologo

---

[3473] Ang kinabuhi ug mga kalihokan sa Kagalang-galang Arsenius mahimong isumada sumala sa kronolohiya ingon niini: siya natawo niadtong 354; gidawat sa Korte sa edad nga 29 – niadtong 383; nagpuyo sa Korte sulod sa 11 ka tuig – hangtod 394; nagpuyo og 40 ka tuig sa disyertong skete – hangtod 434; nagpuyo siya og 10 ka tuig sa Trogine (o Troene), nagpuyo og 3 ka tuig sa Canopus, ang miaging duha ka tuig pabalik sa Trogine, ug namatay sa iyang ika-95 nga tuig niadtong 449 o sayong bahin sa 450.

[3474] Ang Efeso nahimutang sa baybayon sa Dagat Aegean, sa Asia Minor; kini ilado tungod sa halapad nga kalakalan ug usa sa mga nag-unang sentro sa siyensya ug arte sa karaang panahon. Sa pagkakaron, mga ruinas na lang ang nahabilin niining kaniadto iladong siyudad.

sa atubangan sa Diyos. Labaw pa, matag tuig niining adlawa ug bulan , usa ka klase sa pinong abog ang mogawas gikan sa lubnganan sa Apostol, nga naghimo og mga pag-ayo[3475] . Ang mga matinud-anon magtigom niining abog ug gamiton kini aron tambalan ang nagkalain-laing mga samad ug sakit. Tungod niini, nahimo nang batasan sa mga matinud-anon niining adlawa, sama sa bulan sa Setyembre, ang pagdayeg ug paghimaya niining dakong santo sa Dios—hinigugma sa Dios labaw sa tanang uban pang mga santo—pinaagi sa mga himno[3476] . Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, hinaut nga ang Ginoo maghatag kanato og pag-ayo gikan sa atong espirituhanon ug pisikal nga mga sakit, ug hinaut nga kita usab ikonsiderar nga takus ug pinalangga ni Kristo nga atong Dios.

22 Mayo

9 Mayo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Isaias nga Propeta

Gisaulog kaniadtong 9 sa Mayo

Ang panahon sa propetikanhong ministeryo ni San Isaias (sa Hebreo, ang iyang ngalan gitawag og 'Yeshua-Yahweh' ug nagpasabot og 'ang kaluwasan sa Yahweh', i.e. kaluwasan nga nadawat gikan sa Ginoo) usa ka lisod nga panahon sa kinabuhi sa mga Hudiyo: sa mga adlaw niining dakong propeta, ang Gingharian sa Israel wala na maglungtad, samtang ang Gingharian sa Juda nag-agi sa katapusang mga tuig niini sa wala pa ang Pagkaulipon sa Babilonia. Kini nga masubo nga kapalaran—ang pagpailalom sa 'pinili nga katawhan' ilawom sa bug-at nga kamot sa mga pagano nga hari—usa ka silot gikan sa Ginoo tungod sa ilang pagbiya sa pagsunod sa Dios, samtang sila nagkalalom sa kawalay balaod ug idolatriya. Ang pagtalikod sa pakigsaad sa Dios labi ka dako sa Gingharian sa Israel, nga tungod niini nakasinati og mas paspas nga silot; 'apan sa Gingharian sa Juda, ang paglaum alang sa mas maayong kaugmaon usahay mosidlak', ug kon ang kalayo sa balaan nga kadasig alang sa Dios wala pa hingpit nga mapalong sa Judea ug ang Ginoo naglangan pa sa silot nga gituyo aron matul-id kini, nan ang Gingharian sa Judea dako ang utang niini sa panguna sa propetiko nga ministeryo ni San Isaias.

Ang balaan nga propeta Isaias, usa ka kaliwat sa tribo ni Benjamin, natawo mga tuig 760 BC; siya ang anak ni Amos, nga walay nahisulat bahin kaniya sa Balaang Kasulatan ug giila sa tradisyon sa mga Hudiyo nga mao si Amos, ang igsoon ni Haring Amazias. Ang permanente nga puy-anan ni Santo Isaias mao ang Jerusalem – ang kapital sa Gingharian sa Juda. Ang iyang pagkabata ug pagkabatan-on nga may pagkahibalo mitugma sa himayaong paghari sa maalamon ug buotan nga Haring Usias; kining paghari walay duhaduha nga nakahatag og mapuslanong impluwensya sa relihiyon ug politika sa kalag sa umaabot nga propeta. Walay tinuod nga nahibal-an bahin sa sayong mga katuigan sa pagkabatan-on ni San Isaias, apan ang pagpakita sa himaya sa Ginoo kaniya ug ang iyang pagtawag sa Ginoo alang sa usa ka dakong ministeryo naghatag og dili matanggihan nga ebidensya sa pagkamatinud-anon sa propeta bisan pa niadto nga hugna sa iyang kinabuhi; ang iyang mga pulong nga propetiko usab nagpamatuod niini, nga nagpadayag sa iyang labaw nga kahibalo sa balaan nga mga basahon sa iyang katawhan; klaro nga sukad pagkabata gitudloan si Santo Isaias sa balaod sa Dios. Ingon usa ka matinud-anon nga tawo, mipili siya og asawa nga mahadlokon sa Dios, nga nanganak kaniya og duha ka anak nga lalaki; nahibal-an usab nga ang iyang asawa usa usab ka propetesa (Isa. 7:3, 8:3, 8:18).

Si Santo Isaias gitawag sa iyang ministeryo sa pagpanagna sa tuig sa kamatayon ni Haring Usias (niadtong 737 BC) pinaagi sa usa ka talagsaong panan-awon. Usa ka adlaw, nag-apil siya sa Banal nga Serbisyo sa templo; sa atubangan sa iyang mga mata anaa ang patyo sa mga pari ug ang Balaang Dapit. Samtang nag-ampo siya nga

---

[3475] Si San Agustin ug si Gregorio sa Tours naghisgot niining abog o manna. Usa ka Rusong peregrino sa ika-12 nga siglo, si Abad Daniel, usab naghisgot sa nadiskobrehan nga usa ka piraso gikan sa lubnganan ni Juan nga Teologo.

[3476] Sa mga Ebanghelyo sa Sinai, kining pista gitawag nga ροδισμος, i.e. 'Pista sa Rosas'; Gituohan nga ang manna mismo, nga nanggawas gikan sa lubnganan ni Juan nga Teologo, gitawag og ροδις – pahid sa rosas, pulbos sa rosas; apan mas husto nga sabton ang 'Pista sa Rosas' ingon usa ka selebrasyon nga naglakip sa paggamit sa mga rosas, sama sa atong paggamit sa mga bulak sa Domingo sa Trinidad.

nagtutok sa Balaang Dapit, kalit nga nakita ni San Isaias nga ang templo nagsugod na og abli; sa atubangan sa iyang espirituhanong mga mata napadayag ang sulod sa Pinakabalaan sa mga Balaan, unya ang tabing nga nagtabon sa misteryosong Pinakabalaan sa mga Balaan nawala, diin usa ka solemne nga panan-awon sa Ginoo sa langit ug yuta nagpakita sa nabigla ug nangurog nga propeta, 'nalingkod sa hataas ug halangdong trono' – nagtindog, sama sa pagkasulti, tali sa langit ug yuta; Ang pambungot sa maharlikang bado sa Dios napuno sa templo. Palibot sa Ginoo 'nagtindog a ng serapim; ang matag-usa kanila adunay unom ka pako: sa duha matag-usa gitabonan niya ang iyang nawong, sa duha gitabonan niya ang iyang mga tiil, ug sa duha siya milupad. Ug nagtawag sila sa usag usa, nga nag-ingon: 'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga hukbo. Ang tibuok yuta napuno sa Iyang himaya!'[3477] Gikan sa makusog nga pagdayeg sa mga Serapim, 'nag-uyog ang mga haligi sa ganghaan ug napuno sa aso ang templo'. Si San Isaias napuno sa kahadlok ug misinggit sa kahadlok:

'Kahilak-hilak ako! Nawala na ako! Kay tawo man ako nga may hugaw nga mga ngabil, ug nagpuyo ako taliwala sa katawhan nga hugaw ang mga ngabil[3478] , ug nakita sa akong mga mata ang Hari, ang Ginoo sa mga hukbo[3479] .'

Unya usa sa mga Serapim milupad paubos ngadto sa nabalaka nga propeta, nga nagkupot sa iyang kamot og nagdilaab nga uling nga gikuha sa plaskara gikan sa halaran—mao kana, ingon sa pagpatin-aw ni San Basilio nga Dako, gikan sa 'langitnong halaran'. Gitandog niya ang mga ngabil sa propeta, nga miingon:

'Tan-awa, kini nakahikap sa imong mga ngabil; ang imong pagkadautan gikuha gikan kanimo, ug ang imong sala gipasaylo na.'

Pagkahuman niini, nadungog sa propeta ang misteryoso nga tingog sa Ginoo nga nangutana:

'Kinsa akong ipadala? Ug kinsa ang moadto alang Kanamo?'[3480]

Napuno sa balaan nga pagtuo, miapil si San Isaias, nagpahayag sa iyang tinguha nga siya mismo ang magdala sa responsable ug bug-at nga katungdanan sa pagwali sa kabubut-on sa Dios ngadto sa 'matig-aon' nga katawhang Hudiyo:

'Ani-a ako; padal-a ako,' matod niya.

Wala balibari sa Ginoo ang tanyag ni Santo Isaias ug gipadayag Niya ang Iyang pag-uyon pinaagi niining mga pulong:

'Adto ug sultihi kining katawhan: "Makarungog kamo sa inyong mga dalunggan apan dili kamo makasabot, ug motan-aw kamo sa inyong mga mata apan dili kamo makakita."' Kay ang kasingkasing niining katawhana nangatig-a; kabug-at ang ilang mga dalunggan sa pagpaminaw, ug gitabonan nila ang ilang mga mata, basi makakita sila sa ilang mga mata, makasabot sa ilang mga kasingkasing, mobalik, ug ako unta sila pag-ayoon.'

Nangutana si Isaias sa Ginoo kung hangtod kanus-a magpabilin ang mga tawo sa ingon nga espirituhanong pagkatig-a, ug nakadawat gikan Kaniya og makalilisang nga pahibalo mahitungod sa umaabot nga mga kalamidad nga moabot sa Israel:

'Hangtud nga ang mga siyudad mahimong bungkag ug walay pumoluyo, ug ang mga balay walay tawo, ug hangtud nga kining yuta hingpit nga malaglag' (Isaias 6:1–11)

Natapos ang panan-awon, ug ang Espiritu sa Dios mipahulay sa balaan nga si Isaias, nagpadayag kaniya sa misteryoso ug layong kaugmaon ingon nga karon na, ug nagpalig-on kaniya sa iyang lisod nga pakigbisog batok sa moral nga pagkadaut sa taliwala sa iyang kaugalingong katawhan.

Ang kasingkasing sa propeta, nga nahigugma sa katawhan, wala makahibalo sa ilang politikal nga pagkabahin, ug, matinumanon sa kabubut-on sa Dios, wala niya gipugngan ang iyang ministeryo sa pagpanagna sa utlanan sa usa ra ka gingharian. Apan, sa dihang gipahayag ni Santo Isaias ang iyang propetikanhong sermon,

---

[3477] Kini nga doxolohiya sa mga Serapim, nga tulo ka beses nagtumong sa pagkabalaan sa Pagkadiyosnon, giila ingon usa ka pagpadayag mahitungod sa tulo ka Persona sa Pagkadiyosnon dili lamang sa mga Kristohanon, kondili usab sa pipila ka mga rabino.

[3478] Dinhi, lagmit gipahisama ni San Isaias ang iyang kaugalingon ug ang iyang katawhan sa mga ketong, nga, sumala sa Balaod ni Moises (Lev. 13:45), gikinahanglan nga tabunan ang ilang mga baba, nga nagpahimangno sa mga naglabay-labay pinaagi sa pagsinggit: 'Malingit, malingit'.

[3479] Miingon ang Ginoo kang Moises: *'Walay bisan kinsa nga makakita kanako ug mabuhi'* (Exod. 33:20). Sabaoth – ang Ginoo sa mga Hukbo (langitnon).

[3480] Kini nga plural nga pronombre – 'Kita' – nga nagtumong sa Usa ka Dios, usa usab ka pagpadayag sa misteryo sa Balaang Trinidad. Ikomparar sa Gen. 4:26, 11:7.

ang mga adlaw sa Gingharian sa Israel giihap na, ug wala nay nahabilin nga buhaton sa propeta kondili ipahibalo ang dakong 'kaluoy-an' nga nagbitay na ibabaw sa Samaria, ang kapital sa Gingharian sa Amihanan:

– Kaluoy sa Samaria, ang korona sa garbo sa mga hubog nga taga-Efraim, ang malangot nga bulak sa iyang matahum nga palamuti, nga nagtindog sa tumoy sa mabungahong walog sa mga napildi sa bino. Tan-awa, ang gamhanan ug kusgan sa Ginoo… ibutang kini sa yuta uban sa gahum. Ang korona sa garbo sa mga hubog nga taga-Efraim gitamakan sa tiilan. Ug sa malang-ay nga bulak sa iyang matahum nga palamuti… pareho ra ang mahitabo sama sa igos nga nangahog sa dili pa ang takdang panahon, nga sa diha nga makita kini sa bisan kinsa, dali dayon nila kini kuhaon sa kamot ug lunokon (Isaias 28:1–4).

Kining masubo nga propesiya dali ra natuman. Niadtong 722 BC, ang Samaria nasakop ni Sargon, hari sa Asirya, ug ang gingharian sa Israel wala na maglungtad hangtod sa kahangturan[3481] . Busa ang mga Israelinhon, nga mibiya sa 'tanang sugo sa Ginoo nga ilang Dios', gipahawa gikan sa Iyang atubangan. 'Walay nahabilin gawas sa tribo ni Juda' (2 Mga Hari 17:16–18).

Sa pagkahugno sa Samaria, ang balaan nga propeta Isaias nagpunting sa iyang propetikanhong panan-aw sa kapalaran sa Gingharian sa Juda, diin ang moral nga korapsyon milala labi na sa pagsugod sa paghari ni Ahaz. Pagkahuman sa paghari nila Amaziah, Uzziah ug Jotham, ang Gingharian sa Juda, nga naangat sa dakong gahum sa estado, napasa kang Ahaz, nga ang mga Ammonita ug daghang silingang siyudad sa mga Filisteo nahimong nagabayad og buhis sa mga Hudiyo. Sa samang panahon, nakatigom og daghang bahandi ang Juda, nga sa kamot sa dautang Ahaz, gigamit sa mga paagi nga dili angay alang sa pinili sa Dios nga katawhan. Isip usa ka Israelinhon sa pagkatawo apan pagano sa kasingkasing, gitumong ni Ahaz ang paghimo sa Jerusalem nga hingpit nga kopya sa mga kapital sa mga pagano nga estado sa Fenicia ug, labi na gayud, sa Asiria. Gipaila niya ang pagsimba sa adlaw, sa bulan ug sa ubang langitnong lawas sa Jerusalem (2 Mga Hari 23:5), ug wala gani siya mapugngan sa paglapas sa balaang templo sa Ginoo. Usa ka idolo ni Astarte, ang diyosa sa kahilawotan, gibutang sa balay sa Ginoo, ug didto mismo sa daplin sa templo adunay 'mga balay sa pagpanagot', diin ang mga babaye naghabi og mga bisti para kang Astarte (2 Mga Hari 23:6–7); sa mismong entrada sa templo, gipahimutang ang mga puti nga kabayo nga gihalad sa diyos-adlaw; ang pipila ka mga kwarto nga gituyo alang sa pagtipig sa mga balaang sudlanan ug alang sa pagpuy-anan sa mga pari nga nagbuhat sa ilang turno giusab ngadto sa mga sabsabanan (2 Mga Hari 23:11). Gibalhin ni Ahaz ang mismong halaran sa halad-nga-ginasunog, nga gitukod ni Solomon, gikan sa iyang dapit sa atubangan sa Balaang Dapit ngadto sa amihanan nga bahin sa templo ug gipulihan kini og bag-o, nga gihulagway sa estilo sa mga Asiryo (2 Mga Hari 16:14–15). Gipatukod ang mga halaran sa tanang kanto sa Jerusalem aron ang mga molabay makahain og insenso niini (2 Cronica 28:24); sa mga ganghaan sa Jerusalem ug sa ubang mga lungsod sa Juda adunay 'mga hataas nga dapit' nga nabilin gikan pa sa karaang panahon alang sa paghalad og halad kang Jehova (2 Hari 15:4, 35); ang ilang paglungtad nahimong dili na balaodnon pagkahuman sa pagtukod sa Templo sa Ginoo (3 Hari 3:2; Deut. 12:13–14). Aron pasidunggan ang diyos sa mga Fenicio nga si Moloch, gitukod ang usa ka bag-ong santuwaryo sa ilawom mismo sa mga pader sa Jerusalem, sa Walog sa Hinnom; dinhi nagtindog ang usa ka dakong bronse nga idolo ni Moloch; sa sulod niini adunay pugon, ug sa ilawom sa gipalapad nga mga bukton niini adunay halaran diin gisakripisyo ang mga bata. Si Ahaz mismo nagpahimutang og ehemplo sa masigasig nga debosyon niini nga dili makatawo nga idolatriya: iyang gisakripisyo ang usa sa iyang kaugalingong mga anak kang Moloch (2 Mga Hari 16:3; 2 Cronica 28:3).

Tungod niining dautang buhat, nga nakadaut sa Gingharian sa Juda ug nakapukaw sa matarong nga kasuko sa Ginoo, ang Juda sa dili madugay nakasinati og silot nga nagsilbing pahibalo sa mas makalilisang nga divine nga panimalos nga umaabot. Si Pekah, hari sa Israel, ug si Rezin sa Siria misalakay sa Gingharian sa Juda uban sa ilang pinagsanib nga pwersa; nagpanakod ug naglaglag sa tanan nilang agianan, nakaabot sila sa mismong Jerusalem; labaw pa, ang mga Edomita ug mga Filisteo mibangon, ug nabawi nila ang ilang kagawasan. *'Busa gipakumbaba*

[3481] Ang kaugalingong talaan ni Sargon nagrekord sa mosunod bahin niining hitabo: 'Gilibotan nako ang siyudad sa Samaria ug gisakop kini. Gidala nako sa pagkaulipon ang 27,280 ka lungsoranon; mipili ko og 50 ka karwahe para sa akong kaugalingon gikan sa mga nadakpan; ang tanang uban pang bahandi sa mga tawo sa maong siyudad gitugotan nako nga kuhaon sa akong mga sulugoon. Mitudlo ko og permanente nga mga gobernador kanila ug gipataw kanila ang parehas nga buhis nga kaniadto gibayad. Sa baylo sa mga nadakpan, nagpadala ko didto og mga lumolupyo gikan sa mga yuta nga akong napildi ug gipataw kanila ang buhis nga akong gipangayo sa mga Asiryo'. Ikumpara sa 2 Mga Hari 17:6. Gikan sa panaghiusa sa mga nahibilin sa populasyon sa Israelita uban sa mga pagano nga gipugos nga gipuy-anan didto sa hari sa Asirya, mitumaw ang sagol nga katawhan nga sa ulahi nailhan nga mga Samaritano.

sa Ginoo si Juda tungod kang Ahas, hari sa Juda, kay gipaling niya si Juda sa dalan ug nakasala siya pag-ayo batok sa Ginoo' (2 Cronica 28:19).

Sa dihang ang nagkahiusang mga hari nga sila Pekah ug Rezin mitindog sa mga ganghaan sa Jerusalem, ang siyudad napuno sa kahadlok ug kalibog, sama sa usa ka kakahoyan sa oak nga gikurog sa kusog nga hangin (Isa. 7:2). Apan ang maloloy-on nga Ginoo wala biyai ang Iyang makasasala nga katawhan: kauban sa silot, gipadala Niya kanila ang kahupayan ug pahimangno pinaagi sa propeta Isaias. Pagkahimamat niya kang Ahas, sumala sa sugo sa Dios, sa dalan paingon sa Uma sa Belinichye duol sa mga sapa sa ibabaw nga lawa, miingon kaniya ang balaan nga si Isaias:

'Magbantay ka ug magpakalinaw; ayaw kahadlok, ug ayaw pasagdi nga maluya ang imong kasingkasing… (Rezin ug Pekah – kini mao ang tumoy sa nag-asok nga mga sulo) nagahimo ug dautang tinguha batok kanimo, nga nagaingon, "Mosaka kita batok sa Juda ug magbuhat ug kagubot didto, ug kuhaon kini"… Apan ingon ni Ginoong Dios: dili kini mahitabo, ni matuman.

Sa pagkakita ni balaan Isaias sa kawalay pagsalig ni Ahaz sa iyang mga pulong, miingon siya kaniya:

'Pangayo og timaan sa Ginoo nga imong Dios: pangayo og usa sa kalawmon o sa kahitas-an.'

Sa niini mitubag si Ahaz, nga gitago ang iyang kawalay pagtuo pinaagi sa pagkunwari nga dili siya gustong sulayan ang Ginoo:

'Dili ko mangayo, ni mosulay sa Ginoo.'

Unya ang propeta, nga nagasaway sa hari tungod sa iyang kawalay pagtuo, nagtumong sa umaabot nga milagrosong pagkahimugso sa Mesiyas, si Kristo, gikan sa Birhen isip usa ka timaan nga nagpamatuod sa pagtuman sa iyang mga pulong; human niyang gipahayag ang hapit nga pagtangtang kang Rezin ug Pekah, sa samang higayon iyang gipahayag usab ang umaabot, labi pa nga makalilisang nga paglusob sa mga Asiryo:

– Paminawa, busa, O balay ni David!... Ang Ginoo mismo ang magahatag kaninyo og timaan: tan-awa, ang usa ka Birhen magdalit ug mag-anak og usa ka Anak nga lalaki, ug sila motawag sa Iyang ngalan nga Immanuel[3482] . Siya pagapakaon sa gatas ug dugos; hangtud siya magtigulang aron makahibalo sa kalainan tali sa maayo ug dautan, ang yuta nga inyong gikahadlokon biyaan sa duha ka hari. Apan ang Ginoo magdala kanimo, sa imong katawhan, ug sa balay sa imong amahan, og mga adlaw nga wala pa moabot sukad sa panahon nga nabulag ang Efraim gikan sa Juda; Iyang dad-on ang hari sa Asirya (Isa. 7:1–17).

Apan mas gipili sa dili matuong si Ahaz nga ibutang ang iyang paglaum sa hari sa Asirya kaysa sa Dios, ang maong hari nga iyang gipahimangnoan sa propeta. Sa pagpangita og proteksyon batok sa mga hari nga misalakay sa Juda, si Ahaz nakig-alyansa kang Tiglath-Pileser II, hari sa Asirya, ug pinaagi niini iyang gihatag kaniya ang tanang bahandi dili lamang gikan sa iyang kaugalingong harianong panimalay kondili usab gikan sa templo; siya mismo mibyahe paingon sa Damascus aron magpasakop kang Tiglath-Pileser, ug didto nadawat niya ang plano para sa giingon nga halaran sa mga Asiryo. Ingon nga ganti sa kini nga pagpasakop, gipanguha sa hari sa Asirya ang Siria ug ang bahin sa Palestina nga mao ang Gingharian sa Israel. Sa bahin ni Ahaz, pagkahuman niyang gipanguha ang templo, iyang gisirad-an ang dagkong pultahan niini; napatay ang mga suga sa templo; wala na gitanyag ang insenso, ug ang balaang lugar gibyaan sa hingpit nga pagpasagad. Ang tinuod nga pagsimba kang Jehova, gipulihan sa nagkadako nga makalilisang nga idolatriya, hapit na nakalimtan (2 Mga Hari 16:5–10; 2 Cronica 28:5–25).

Pagkahuman mamatay ni Ahaz, ang iyang anak nga lalaki nga si Hezekiah, nga baynte anyos, misaka sa trono (niadtong 728 BC), ug napamatud-an nga usa sa labing maayong mga hari sa pinili nga katawhan. Napanunod ni Hezekiah ang usa ka malisud nga kabilin gikan sa iyang amahan. Ang Gingharian sa Juda, nga nagbayad og makapahiya ug makaguba nga buhis sa Asiria, gipahuyang usab sa mga dautang buhat nga nagagisi sa sulodnong estruktura niini. Sa taliwala sa mga taong may taas nga ranggo, nga nagtigom sa gahum sa hudisyal sa ilang kaugalingong kamot, naghari ang kawalay-hustisya, ug ang pagpanglupig sa mga kabus usa ka kasagarang panghitabo sa kamot sa mga huwes nga gahakog sa kuwarta (Micah 3:9–11; Isa. 1:17, 1–23, 3:14–15); ang mga

[3482] Si San Mateo nga Ebanghelista nakakita sa pagkahimugso sa Ginoong Jesu-Kristo gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria ingon pagtuman niining propesiya sa balaan nga Isaias: *'Tanan kini nahitabo aron matuman ang gisulti sa Ginoo pinaagi sa propeta, nga miingon: "Tan-awa, ang usa ka birhen manamkon ug manganak og usa ka Anak nga lalaki, ug ilang pagatawgon ang Iyang ngalan nga Emmanuhel," nga nagpasabot og "Ang Dios uban kanato".'* (Mat. 1:22–23)

pari—ang mga magtutudlo sa katawhan—nag-antos usab sa parehas nga mga dautang batasan (Mic. 3:11), ug ang tingog sa tinuod nga mga propeta nalumos sa tingog sa mga bakak nga propeta nga nangita og kaugalingong kaayohan (Isa. 30:20–21; Hos. 9:8). Ang tibuok nasud, nalunod sa kahilawotan (Isa. 1:21) ug layo sa Ginoo sa ilang mga kasingkasing, sa labing maayo gisunod lang nila ang seremonyal nga aspeto sa Balaod[3483] , nga wala mosunod sa mga sugo niini sa ilang adlaw-adlaw nga kinabuhi. Busa, pinaagi sa propeta Isaias, ang Ginoo mitubag sa Iyang katawhan uban sa usa ka makapahingangha ug seryosong pahimangno, nga nagtawag kanila sa paghinulsol:

'Ako,' ingon sa Ginoo, 'nagpadako ug nag-alima og mga anak, apan sila mibangon batok kanako. Ang baka nakaila sa iyang tag-iya, ug ang asno sa dayami sa iyang agalon; apan ang Israel wala makaila kanako, ang akong katawhan wala masabti.' Hala, usa ka makasasalaon nga katawhan, usa ka katawhan nga nabug-atan sa ilang mga kadaut, usa ka kaliwatan sa mga manimalas, mga anak nga gipahukman sa pagkaguba! Gibyaan nila ang Ginoo (Yahweh), gitamay ang Balaan sa Israel, ug mipaling sila sa ilang mga likod. Hangtud kanus-a pa kaha nga ako maghampak kaninyo, kamo nga nagapadayon sa inyong pagkamatarug? Ang tibuok ninyong ulo napuno sa mga samad, ug ang tibuok ninyong kasingkasing nangalot. Gikan sa talampakan hangtod sa tuktok sa ulo, walay himsog nga bahin kaniya: mga samad, pasa, nagbulok nga mga pilas, wala limpyo ug wala taplusa, ug wala pahiran og lana… Paminawa ang pulong sa Ginoo, kamo mga magmamando sa Sodom; paminawa ang balaod sa among Dios, kamo mga tawo sa Gomorrah. Unsa may kapuslanan sa inyong daghang halad kanako?.. Napuno na Ako sa mga halad nga gisunog nga mga karnero ug sa tambok sa mga tambok nga baka; ug wala Ako'y tinguha sa dugo sa mga toro, mga kordero o mga kanding. Inig-anhi ninyo sa atubangan Ko, kinsa ba ang nangayo kaninyo nga inyong tapakan ang akong mga patyo? Ayaw na ninyo pagdala og walay pulos nga halad: ang insenso usa ka pagdumot kanako; dili nako ikapailob ang inyong mga pista sa bag-ong bulan, ang inyong mga Sabado ug ang inyong mga balaan nga tigum—kalautan ug pagsimba sa diyos-diyosan. Ang akong espiritu nagdumot sa inyong mga pista sa bag-ong bulan ug sa inyong mga balaan nga tigum; usa kini ka bug-at kanako; Usa kini ka karga kanako nga madala kini. Ug sa diha nga inyong ipalapad ang inyong mga kamot, ako magtalingo sa akong mga mata kaninyo; ug sa diha nga inyong padaghanon ang inyong mga pag-ampo, ako dili maminaw; ang inyong mga kamot napuno sa dugo (Isaias 1:2–15). Ang inyong pilak nahimong hugaw; ang inyong bino gisagol sa tubig. Ang inyong mga magmamando mga manlalapas sa balaod ug mga kauban sa mga kawatan; sila tanan mahigugmaon sa gasa ug manunod sa suhol; dili nila panalipdan ang ulila, ni ang kaso sa balo moabot pa sa ilang atubangan (Isaiah 1:22–23). Hugas-a ninyo ang inyong kaugalingon, limpyoha ninyo ang inyong kaugalingon; kuhaa ninyo ang inyong dautang buhat gikan sa atubangan sa Akong mga mata; hunong kamo sa pagbuhat sa dautan; pagkat-on sa pagbuhat sa maayo; pangitaa ang hustisya; luwasa ang gipanglutos; depensahi ang ulila; ipaglaban ang kaso sa balo. Unya, kamo moanhi, ug maghisgot kita… Bisan pa man mapula nga sama sa eskarlata ang inyong mga sala, himoon ko kini nga puti sama sa niyebe; bisan pa man mapula nga sama sa kirmison, himoon ko kini nga puti sama sa lana sa karnero (Isaias 1:16–18).

Si Haring Hezekiah, nga kaliwat sa bahin sa iyang inahan sa propeta Zacarias, hingpit nga supak sa iyang amahan, usa ka dautang tawo nga hilig sa tanang butang nga Asiriano: Si Hezekiah matinud-anon sa nasudnong mga kostumbre ug tradisyon ug, nagdilaab sa gugma alang sa tinuod nga pagtuo, gihimo niyang tumong sa iyang kinabuhi nga ibalik ang pagsimba kang Jehova ug limpyohan ang yuta nga nadisturbo sa idolatriya. Dili kini sayon nga buluhaton taliwala sa katawhan nga kadaghanan adunay pagano nga mga hilig. Dinhi, ang mga propeta nga iyang gipasidunggan miabot aron motabang sa matinud-anong hari, nga gipangulohan ni San Isaias. Gipundok niya sa iyang palibot ang daghang mga tinun-an nga, human mapahimakas sa ilang magtutudlo, nahimong mga magtutudlo usab sa katawhan. Busa, ang eskwelahan sa mga propeta nga gitukod ni Santo Isaias naghatag og kusgan nga suporta kang Haring Esekias sa espirituhanon ug moral nga pagbangon sa katawhan. – Ang unang buhat ni Hezekiah mao ang paghinlo sa templo gikan sa mga pagano nga makasasalaon ug pag-ibalik sa pagsimba didto (2 Cron. 29:3–36); sa samang higayon, pinaagi sa paglaglag sa 'mga hataas nga dapit', gipahunong ni Hezekiah ang pribadong pagsimba. Sa iyang paningkamot nga wagtangon ang idolatriya, wala gani niya pinalampas ang balaang bahandi sa nasud: sa iyang sugo, ang tanso nga bitin—nga gisimba sa daghang mga Hudiyo, gihimo hapit 800 ka tuig na ang milabay ni Moises (Num. 21:9) ug nagtindog sa tunga-tunga sa Jerusalem

[3483] Sa pagkahuman sa paghari ni Ahaz, sama sa atong nakita na, gisirado ang templo.

(2 Mga Hari 18:4). Sunod niini, pagkahuman sa pagkahugno sa Gingharian sa Israel—nga si Hezekiah, sa kahadlok alang sa iyang kaugalingong gingharian, wala makatabang—ang Paskwa gisaulog nga solemne sa Jerusalem sa atubangan sa daghang mga Hudiyo[3484] , usa ka pista nga kaniadto, lagmit, gisaulog sa pribado, sulod sa mga pamilya (2 Cronica 30).

Samtang si Sargon, ang mananakop sa Samaria, namatay, ug ang iyang bungsong anak nga lalaki, si Sennacherib, misaka sa trono. Ang kamatayon ni Sargon misangpot sa usa ka pag-alsa nga misibog sama sa usa ka halapad nga balod sa mga katawhan nga nagpuyo ilawom sa bug-at nga yoke sa mga Asiryo, nga nagpuyo sa usa ka halapad nga yuta nga misakop sa tibuok Kasadpang Asya ug misugod gikan didto hangtod sa baybayon sa Suba sa Nilo. Sa pangulo sa mga rebelde mao ang Paraon sa Ehipto nga si Seti ug si Tirgak, Hari sa Etiyopya. Misalmot usab si Haring Hezekiah sa mga katawhang rebelde. Uban sa dagkong hukbo, mipahawa si Sennacherib aron mapailalom ang mga rebelde. Gihimo niyang tumong ang Ehipto isip katapusang yugto sa iyang kampanya, una siyang misulod sa Palestina gikan sa amihanan. Pagkahuman niyang napailalom pag-usab ang pipila sa mga rebelde didto sa pagdumala sa Asirya, gilipat ni Sennacherib ang usa ka bahin sa iyang pwersa paingon sa Herusalem. Human sa pagsulong ug pagpanakod sa 46 ka gipangbastion nga mga siyudad sa Juda, ang detachment ni Sennacherib dali nga mipahigot sa kapital niini, ang Jerusalem; si Sennacherib mismo mipahigot sa Lachish, usa pa ka siyudad sa Gingharian sa Juda sa utlanan sa Ehipto. Ang kahadlok mibutho sa mga lumolupyo sa napalibotan nga Jerusalem, diin ang balaan nga Isaias wala mapakyas sa paghatag og pulong sa pagdasig, nga nagpanagna nga nagpaabot ang silot sa Dios sa mga Asiryo, ug labi na sa yuta sa pinili nga katawhan (Isaias 14:24–25). Apan gamay ra kaayo ang nahimo sa mga pulong sa propeta aron mopasig-uli sa kaisog sa mga kalag nga nabug-atan na sa kahadlok. Nagpadayon ang pag-atake sa siyudad, kay si Hezekiah dili mosurender sa Jerusalem ug abala sa pagpalig-on niini; aron mas makalala pa, miabot ang gutom, ug ang uban, sa ilang pagkawalay paglaum, misugod sa pagpakawalay-hiya, nga nakapukaw sa hugot nga pagsaway gikan sa balaan nga si Isaias (Isaias 22:1–2, 12–14). Sa katapusan, sa pagkahibalo sa kawalay pulos sa pagsukol sa mga Asiryo, nagdesisyon si Hezekiah nga mosurender: nagpadala siya og mga sugo kang Sennacherib sa Lachish aron ipadayag ang iyang pagsumiter. Gikuha ni Sennacherib ang pag-atake sa Jerusalem, ug gipahamtang niya sa Gingharian sa Juda ang buhis nga mas dako pa kaysa kaniadto, busa aron mabayran kini, gikinahanglan nilang kuhaon ang bulawan nga nabilin pa gikan sa miaging pagpanguha sa templo—gikan sa mga ganghaan ug mga poste sa pultahan nga padulong sa balaan nga dapit. Apan nadunggan ni Sennacherib nga si Paraon Seti sa Ehipto, nga kaniadto niya napildi, misulong batok kaniya, kauban si Tirhak, Hari sa Etiyopya, nga nagalihok sa iyang mga tropa gikan sa baybayon sa Itaas nga Nilo. Sa ingon niini nga kahimtang, gitan-aw ni Sennacherib ang pagsumiter ni Hezekiah nga usa ra ka malimbungon nga paagi aron makapalugway sa panahon hangtud moabot ang mga alyadong hari aron motabang kaniya. Busa, si Sennacherib, nga wala magtagad sa kasabotan nga bag-o pa lang niyang nahimo kang Ezekias, mipadala pag-usab og usa ka detachment ngadto sa Jerusalem ubos sa mando sa tulo ka heneral, diin usa niini mao si Rapsak, ang punong kawani. Nakita sa detachment nga nakasusi ang mga ganghaan sa Jerusalem ug andam na ang mga pader alang sa depensa. Ang mga kumander sa hukbong Asiriano misulod sa negosasyon uban sa mga representante ni Haring Ezekias, nag-awhag sa Jerusalem nga mosurender nga boluntaryo; tungod sa panginahanglan, ang negosasyon nahitabo ibabaw sa pader sa siyudad sa atubangan sa daghang katawhan. Natapos kini sa mosunod nga blasphemous nga pakigpulong ni Rapsak, nga gitumong sa tanan nga gipanglupig:

'Paminawa ang mga pulong… sa dakong Hari sa Asirya. Ingon ani ang giingon sa Hari: ayaw kamo pasagdi ni Hezekiah… ni hatagan kamo og bakak nga paglaum… sa Ginoo, nga nagaingon: "Luwason kita sa Ginoo, ug kining siyudad dili mahatag sa kamot sa h , ang Hari sa Asirya." Ayaw kamo pagpaminaw kang Hezekiah, kay ingon ani ang giingon sa Hari sa Asirya: makigkasiudtanan kamo kanako ug paggawas kamo kanako, ug magakaon kamo tanan sa bunga sa inyong kaugalingong baging ug sa inyong kaugalingong igos, ug magainom kamo tanan sa tubig gikan sa inyong kaugalingong balon, hangtud moanha ako ug dad-on kamo ngadto sa yuta nga susama sa inyong yuta, usa ka yuta sa tinapay ug bino, usa ka yuta sa bunga ug ubasan, usa ka yuta sa mga kahoy nga oliba ug dugos; ug mabuhi kamo, ug dili mamatay. Busa, ayaw kamo pagpaminaw kang Hezekiah, nga naglimbong kaninyo sa pag-ingon, 'Ang Ginoo magaluwas kaninyo.' Naluwas ba sa mga dios sa mga nasud

[3484] Bisan pa nga giimbitar ni Esekias ang mga Israelita nga nagpabilin human sa deportasyon ni Sargon sa selebrasyon, ilang gisalikway kini nga imbitasyon uban sa pagdumot (2 Cron. 30:5–10).

ang ilang kaugalingong yuta gikan sa kamot sa Hari sa Asirya? Asa na ang mga dios sa Hamath ug Arpad? Asa na ang mga dios sa Sepharvaim, Enna ug Ivva? Giluwas ba nila ang Samaria gikan sa akong kamot? Asa sa tanang dios niining mga yuta ang nakaluwas sa ilang yuta gikan sa akong kamot? Busa, luwason ba gayud sa Ginoo ang Jerusalem gikan sa akong kamot?' (2 Mga Hari 18:28–35).

Pagkadungog ni Hezekiah niini nga mga pulong, gisi niya ang iyang sinina sa lawom nga kasubo, ug nagsul-ob siya og sako nga sinina, unya miadto sa templo; ug gipadala niya si Eliakim ug si Shebna, mga opisyal sa korte, kauban ang mga pangunang pari, ngadto sa propeta Isaias; Nagsul-ob og sako sama sa hari, miingon ang mga sugo ni Ezekias kang balaan nga Isaias:

'Kini usa ka adlaw sa kasubo, silot ug kaulaw... Tingali paminawon sa Ginoo nga imong Dios ang tanang pulong ni Rabshakeh, nga gipadala sa hari sa Asirya... aron pasipalahan ang buhing Dios ug aron pagdautan Siya sa mga pulong nga nadungog sa Ginoo nga imong Dios. Busa, pag-ampo alang sa mga nabilin, nga buhi pa (2 Hari 19:3–4).

Sa niining mga pulong, nga nagpadayag og pipila ka pagduha-duha, ang propeta sa Dios mitubag og usa ka tubag nga puno sa lig-on nga pagtuo sa tabang sa Ginoo:

Ingon ani inyong isulti sa inyong agalon—ingon kini sa Ginoo: Ayaw kahadlok sa mga pulong nga inyong nadungog, nga gigamit sa mga sulugoon sa Hari sa Asirya sa pagpasipala kanako. Tan-awa, magpadala ako ug espiritu kaniya, ug makadungog siya ug balita ug mobalik sa iyang kaugalingong yuta, ug didto ko siya patyon sa espada sa iyang kaugalingong yuta[3485] (2 Mga Hari 19:6–7).

Gipalig-on sa propeta, mitubag si Hezekiah sa mga sugo sa hari sa Asirya, nagdumili sa paghatag sa siyudad, bisan pa man sa ulahi nagpadala siya og kaugalingong delegasyon kang Sennacherib, nga nagtinguha nga maluwas ang iyang nasud gikan sa paglusob sa Asirya pinaagi sa pagpasiguro kaniya nga wala siyay malimbungong tuyo. Nakita sa mga sugo ni Hezekiah nga naa na si Sennacherib sa Lachish ug wala sila malampuson; wala gani maminaw kanila si Sennacherib. Aron masiguro ang likod sa iyang hukbo, nagpasiya siya nga sakopon ang Jerusalem. Tungod kay dili niya gusto nga masayang ang panahon sa pagharang sa siyudad, una niyang gisulayan nga kombinsihon si Hezekiah nga isurender ang siyudad nga walay pakig-away; busa si Sennacherib nagpadala og ikaduhang sugo kang Hezekiah uban sa usa ka sulat diin, nga nagsalig sa iyang kaugalingong gahum, iyang gihangyo siya nga biyaan ang bisan unsang paglaum nga luwason ni Jehova ang siyudad. Pagdawat niya sa rolyo, si Hezekiah miadto sa templo sa Dios, gipahaba kini sa atubangan sa Ginoo, ug mitagad kaniya niining matinud-anong pag-ampo:

'O Ginoo, Dios sa Israel, nga naglingkod sa ibabaw sa mga kerubin! Ikaw ra ang Dios sa tanang gingharian sa yuta. Gihimo Nimo ang langit ug ang yuta. Iyuko, O Ginoo, ang Imong dalunggan ug paminawa ako; ablihi, O Ginoo, ang Imong mga mata ug tan-awa, ug paminawa ang mga pulong ni Sennacherib, nga nagpadala aron magpasipala batok Kanimo, ang buhing Dios. Tinuod kini, O Ginoo! Ang mga hari sa Asirya naglaglag sa mga nasud ug sa ilang mga yuta, ug gilabay ang ilang mga dios sa kalayo. Apan dili kini mga dios, kondili buhat sa kamot sa tawo, kahoy ug bato – maong ilang gilaglag kini. Ug karon, O Ginoo, among Dios, luwasa kami sa iyang kamot, ug ang tanang gingharian sa yuta makahibalo nga Ikaw, O Ginoo, mao ra ang Dios (2 Hari 19:15–19).

Ang balaan nga propeta Isaias misalmot usab sa iyang pag-ampo uban ni Ezekias (2 Cronica 32:20). Ug nadungog ang ilang pag-ampo. Pinaagi sa propeta Isaias, gisultihan sa Ginoo si Ezekias niining mga pulong nga makapalig-on sa espiritu:

[3486]'Mao ni ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: Nadungog Ko ang imong pag-ampo kanako mahitungod kang Senakerib, hari sa Asirya. Mao kini ang pulong nga gisulti sa Ginoo mahitungod kaniya: Ang dalagang anak nga babaye sa Siyon magdumot kanimo ug magkatawa kanimo; ang anak nga babaye sa Jerusalem mag-uyog sa iyang ulo kanimo samtang ikaw moagi. Kinsa man ang imong gisal-ut ug gisumpa? Ug batok kinsa man nimo gipataas ang imong tingog ug gipataas nimo ang imong mga mata kaayo? Batok sa Balaan sa Israel… Tungod sa imong pagpasigarbo batok Kanako, ug tungod kay ang imong garbo nakaabot sa akong mga dalunggan,

[3485] Matuod nga namatay si Sennacherib sa Asirya pipila ka tuig pagkahuman, gipatay sa iyang kaugalingong mga anak (2 Hari 19:37).
[3486] Ang tanang ani sa Juda gipamupol na o gipyatakan sa mga tropang Asiriano; busa, ang katawhan sa Juda daw nag-atubang na sa dili malikayan nga gutom. Apan ang Ginoo – ingon sa propeta – dili kini pasagdan nga mahitabo: ang mga liso nga nahulog sa yuta magbunga og igo nga bunga aron mapakabuhi sila, dili lang sa tuig nga mapalayas ang mga Asiryo, kondili usab sa mosunod nga tuig. Busa, 'ang nahabilin nga liso mopagamot pag-usab sa ilawom ug mamunga sa ibabaw'.

ibutang ko ang singsing sa imong mga lungag sa ilong… ug ibalik tika sa samang dalan diin ka miabot. Ug ania ang usa ka timaan para kanimo, Hezekias: karong tuiga mokaon ka sa moturok gikan sa nahulog nga binhi, ug sa sunod tuig sa moturok sa iyang kaugalingon; apan sa ikatulong tuig, magtanom ka ug mag-ani, magtukod ka ug ubasan ug mokaon sa bunga niini. Ug ang nahabilin sa balay ni Juda, nga nakaluwas, mopamutang pag-usab sa ilawom, ug magbunga sa ibabaw . Kay gikan sa Jerusalem moabot ang usa ka nahabilin, ug kadtong mga nakaluwas gikan sa Bukid sa Sion[3487] . Busa ingon niini ang Ginoo mahitungod sa hari sa Asirya: dili siya mosulod niining siyudad, ni mopana didto, ni moatubang niini uban sa taming, ni magtukod ug rampahan batok niini... Ako moprotektahan kining siyudad aron maluwas kini, alang sa akong kaugalingon ug alang kang David, akong alagad (2 Mga Hari 19:21–22, 28–34).

Ug ang Ginoo wala maglangan sa pagpadayag, sa katingalahang paagi, sa Iyang gahum batok sa hari sa Asirya ug sa Iyang pabor ngadto sa Juda. Sama sa pagsidlak sa adlaw ug pagtangtang sa hamog sa gabii, mao usab nga nawala ang kahadlok ug kabalaka nga nagbitay ibabaw sa Jerusalem: niadtong gabii mismo *'migawas ang Anghel sa Ginoo ug gipatay ang usa ka gatus ug kawalo ka libo ug lima ka gatus sa kampo sa mga Asiryo; ug sa pagkabuntag nila, ania, mga patay silang tanan'* (2 Hari 19:35), ug ang hari sa Asirya *'nibalik nga napasipala sa iyang kaugalingong yuta'* (2 Cronica 32:21). Ang mga pumoluyo sa Jerusalem, sa laing bahin, nakakuha og daghang mga butang nga gipanguha, nga napuno sa kampo sa Asirya nga karon walay magbabantay[3488] .

Nag-enjoy sa kalinaw, gisugdan ni Hezekiah ang malinawon nga pagpalambo sa iyang gingharian, nga hinay-hinay nakadawat sa pagrespeto sa mga nasud sa palibot (2 Cronica 29:22–23). Apan kining malinawong ug malipayong mga adlaw napulihan sa usa ka bag-ong hinungdan sa kahadlok: ang Hari Hezekiah grabe kaayo ang sakit; ang propeta Isaias mitungha sa kilid sa iyang higdaanan ug gidala ang masubo nga mensahe sa Ginoo, nga nagsugo kang Hezekiah nga maghimo og testamento mahitungod sa iyang panimalay, kay hapit na ang iyang kamatayon. Nagpuyo sa panahon sa Daan nga Tugon, sa dihang sa kangitngit sa kinabuhi pagkahuman sa kamatayon hapit walay sinag sa umaabot nga Manluluwas, ang Manlupig sa impyerno ug kamatayon, ug tungod kay wala pa siyay manunod nga iyang ipahamtang sa gingharian, ug wala pa siya gikapoy sa kinabuhi, si Hezekiah misangko sa pagkasubo paingon sa bungbong, layo sa kahayag sa adlaw, ug naghilak sa kasakit: 'O! Ginoo,' iyang gisiyagit, 'hinumdumi nga naglakaw ako sa imong atubangan uban sa pagkamatinud-anon ug uban sa kasingkasing nga matinud-anon kanimo, ug gibuhat ko ang makapahimuot sa imong panan-aw' (2 Mga Hari 20:3).

Ang propeta Isaias, pagkahuman niyang biyaan ang nagmasakiton nga hari, 'wala pa gani makagawas sa siyudad sa dihang miabot kaniya ang pulong sa Ginoo', kay nadungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Iyang matinud-anong alagad:

'Balik ug sultihi si Hezekiah, ang pangulo sa akong katawhan: Ingon ani ang giingon sa Ginoo, ang Dios ni David nga imong amahan: Nadungog ko ang imong pag-ampo ug nakita ko ang imong mga luha. Tan-awa, ako mag-ayo kanimo; sa ikatulo ka adlaw mosaka ka sa balay sa Ginoo; ug idugang ko ang napulo'g lima ka tuig sa imong kinabuhi, ug luwason ko ikaw ug kining siyudad gikan sa kamot sa hari sa Asirya, ug panalipdan ko kining siyudad alang sa akong kaugalingon ug alang kang David nga akong alagad' (2 Hari 20:5–6).

Aron tambalan ang sakit ni Hezekiah, gisugo sa propeta Isaias ang paggamit sa usa ka tambal nga kasagaran gihapon gamiton sa Sidlakan, mao ang usa ka pahid nga igos: sumala sa mga sugo sa propeta, kini gibutang sa pigsa[3489] nga mitumaw sa lawas sa hari. Aron dasigon ang hari ug sa iyang hangyo, gihatagan siya sa Ginoo og usa ka milagrosong timaan, nga nagwagtang sa bisan unsang pagduha-duha nga ang narekober nga si Hezekiah 'moadto sa balay sa Ginoo'. Miingon ang propeta Isaias sa hari:

'Aniay usa ka timaan gikan sa Ginoo, nga tumanon sa Ginoo ang pulong nga Iyang gisulti: mosaka pa ba ang landong sa napulo ka hakbang, o mobalik pa ba kini sa napulo ka hakbang?'

Mitubag si Hezekiah:

[3487] Dinhi, ang 'mga nahabilin' nagpasabot, siyempre, sa 'mga nahabilin' sa mga matinud-anon sa tinuod nga Dios nga kanunay makita taliwala sa mga dili matinud-anon nga mga Hudiyo (Isa. 1:9; 10:22; Ezek. 6:8; Rom. 8:29), diin naggikan ang mga matarong sa Daan nga Tugon, diin sakop ang mga apostoles ni Kristo, ug diin mitubo ang Simbahan—ang kaluwasan sa kalibutan.

[3488] Ang makalipayong kalipay ug pagpasalamat sa napiling katawhan kang Dios nga Manluluwas gipadayag, sumala sa pipila ka mga komentador, sa Salmo 45:1–12, 46:1–10, 75:1–13.

[3489] Sa Hebreohanon nga teksto, ang sakit ni Hezekiah gitawag nga 'shekhin'; gihunahuna nga kini usa ka bubonic abscess.

'Sayon ra kaayo nga mosaka pa ug napulo ka hakbang ang landong; dili, pabalika kinsa ang landong ug napulo ka hakbang.'

'Unya misinggit si propeta Isaias sa Ginoo, ug gibalik sa Ginoo ang landong paatras sa napulo ka hakbang sa hagdanan ni Ahaz[3490] (2 Mga Hari 20:8–11).'

Ang Basahon ni Isaias nagtala sa pag-ampo nga gipahayag ni Hezekias pagdawat niya sa malipayong balita sa iyang pagkaayo. Kini nga pag-ampo, sa makapahinganghang mga pulong, naglarawan sa kahimtang sa kalag sa hari atubangan sa kamatayon ug sa dihang siya gipaluwas gikan niini: 'Miingon ko sa akong kaugalingon: "Sa tunga-tunga sa akong mga adlaw, moadto ako sa ganghaan sa lubnganan; ang nahibilin nakong mga katuigan giputol na. Miingon ko: 'Dili na nako makita ang Ginoo, ang Ginoo, sa yuta sa mga buhi; dili na nako makita bisan kinsa sa mga nagpuyo sa kalibutan." Ang akong puloy-anan gibungkag ug gidala palayo gikan kanako sama sa tolda sa magbalantay; kinahanglan nakong putlon ang akong kinabuhi sama sa maghahabi: Siya (mao ang Dios) putlon ko gikan sa habihan; adlaw ug gabii nagpaabot ko kanimo nga ipadala ang kamatayon kanako. Nagpaabot ko hangtod sa kabuntagon; sama sa leon, Gidugmok Niya ang tanan nakong bukog; adlaw ug gabii nagpaabot ko kanimo nga dad-on ko sa akong katapusan. Sama sa garza, sama sa salampati, misinggit ko; nagminos ko sama sa salampati; ang akong mga mata nagtutok nga puno sa kawad-on sa paglaum paingon sa langit: 'O Ginoo! Nagaantos ako: luwasa ako.' Unsaon ko pag-ingon? Miingon Siya kanako—ug gibuhat Niya kini. Pagagugulon ko ang tanang katuigan sa akong kinabuhi sa kahilom, samtang nagahinumdom sa kasubo sa akong kalag… Tan-awa, kining dakong kasubo alang sa akong kaayohan, ug imong giluwas ang akong kalag gikan sa lubong sa pagkaguba (mao, gikan sa lubnganan), ug imong gibalibad ang tanan nakong mga sala sa imong likod[3491] (Isa. 38:11–15, 17).

Ang balita sa milagrosong pagkaayo ni Haring Esekias mikaylap dayon, ug nakaabot pa gani sa usa ka nasod nga layo kaayo sama sa Babilonia. Ang hari niini, si Merodach-Baladan, nga nakapadayon gihapon sa pagpanalipod sa kagawasan sa iyang gingharian batok sa gamhanang pagsulong sa mga Asiryo, gikuha ang kahigayunan aron magpadala og usa ka embahada kang Hezekias, kun tan-awon aron pagdayeg kaniya sa iyang pagkaayo ug aron mangutana sa mas detalyado nga paagi bahin sa milagrosong timaan nga misunod niini; apan ang tinuod nga tuyo sa embahada mao ang paghimo og alyansa sa pag-atake ug pagpanalipod uban ni Hezekiah; ang embahada nagdala og sulat ug mga gasa gikan sa Babilonyanong hari ngadto kang Hezekiah. Nalipay si Hezekiah sa pagdawat sa embahada gikan sa hari sa usa ka halapad nga gingharian ug gipakita niya kanila ang tanan niyang bahandi. Kining embahada usa ka pagsulay nga gipadala sa Dios kang Hezekiah, 'aron ipadayag ang tanan nga naa sa iyang kasingkasing'. Ug napakyas ang matinud-anong hari sa pagsulay: bag-o pa lang siya nakasaksi sa pagpadayag sa kaluoy sa Dios kaniya, nga gisundan sa usa ka milagro nga timaan, si Hezekiah, nadala sa garbo—nga wala'y puwang alang sa hunahuna sa himaya sa Ginoo—gibalhin ang iyang paglaum gikan sa Dios ngadto sa mga tawo ug sa iyang kaugalingon. Apan ang kamatuoran nga gipadayag ni Hezekiah sa mga sugo sa magmamando sa Babilonia ang tanang tinago sa iyang gingharian usa ka pagpadayag sa kahuyang sa hunahuna sa tawo sa pagsabot sa dili masabtan nga mga sugo sa Dios, diin gitakda nga mahulog ang Juda sa kamot mismo sa magmamando sa Babilonia. Uban niining masubo nga pagpadayag—nga nagsilbi nga silot sa pagpasigarbo ni Hezekiah—nga ang propeta Isaias mitungha sa atubangan sa Hari sa Juda pagkahuman nilakaw ang mga sugo. Pagkahibalo niya gikan kang Hezekiah mismo nga ang mga sugo miabot 'gikan sa layong yuta, gikan sa Babilonia' ug nga 'wala'y bisan usa ka butang sa tibuok niyang gingharian nga wala ipakita kanila sa hari', miingon si propeta Isaias sa Haring Juda:

'Paminawa ang pulong sa Ginoo: Moabot ang mga adlaw nga ang tanan nga anaa sa imong balay, ug ang tanan nga gitigom sa imong mga amahan hangtod karon, dad-on sa Babilonia; walay bisan usa ka butang nga mabilin. Ang pipila sa imong kaugalingong mga anak nga lalaki nga matawo kanimo, dad-on usab ug mahimong mga eunuco sa palasyo sa hari sa Babilonia.'

[3490] Kini nagtumong sa mga sundial nga gitukod ni Ahaz sumala sa modelo sa Babilonya; posible kini nga porma usa ka taas nga estruktura nga adunay nag-alsa nga mga hagdanan o usa ka pahalang nga lingin nga gisulatan og mga linya nga gipahimutang sa piho nga han-ay; ang landong nga gipahimutang sa adlaw ibabaw niining mga sundial hinay-hinay nga molihok sa mga hagdanan o linya, nga sa tinuod nagsilbi nga timailhan sa oras. Angay hinumduman nga, sumala sa astronomikal nga mga kalkulasyon, niadtong 26 sa Septyembre 703, ang tuig nga nagtugma sa pagkasakit ni Hezekiah, adunay partial nga eklipse sa adlaw nga makita sa Jerusalem; kini tingali mao ang hinungdan sa maong milagrosong panghitabo (ang landong sa adlaw nga misubay og napulo ka hakbang) nga gisaysay sa Bibliya.

[3491] Sa ato pa, iyang gipasaylo sila ug gikalimtan na sila.

'Maayo ang pulong sa Ginoo nga imong gisulti,' tubag sa mapinamulak nga si Hezekiah nga mapainubuson, samtang nag-ampo nga ang kalinaw ug kauswagan unta mosunod sa nahibilin niyang mga adlaw (2 Mga Hari 20:13–19; 2 Cronica 32:31; Isaias 39).

Wala balibari sa Ginoo ang pag-ampo sa makasasala nga hari: sa kalinaw 'nagpahulay si Hezekiah uban sa iyang mga amahan' (2 Hari 20:21) ug gilubong uban sa tanang dungog, sa atubangan sa daghang katawhang Hudiyo, ibabaw sa mga lubnganan sa mga anak ni David sa Herusalem[3492] (2 Cronica 32:33).

Sa dili madugay pagkahuman, namatay usab ang bantugang propeta nga si San Isaias: sumala sa tradisyon sa mga Hudiyo, nga gidawat nila Tertullian, Lactantius ug Beato Jerome, namatay si San Isaias isip usa ka martir, nga gipilas sa lagari[3493] atol sa paghari sa manununod ni Ezekias, si Manases.

Kung, sumala kang San Cirilo sa Jerusalem, 'si Kristo dili wala mailhi sa bisan kinsa sa mga propeta', nan kini angay isulti labi na gayud mahitungod sa propeta Isaias. Ang iyang basahon naglangkob sa mga propesiya mahitungod kang Kristo nga Manluluwas nga hingpit kaayo ug klaro, busa husto gayud nga gihatagan siya sa mga Amahan sa Simbahan og titulo nga 'Ebanghelista sa Daan nga Tugon'.

Niining dakong propeta sa Daan nga Tugon makita nato ang detalyadong hulagway sa umaabot nga Mesiyas.

Gipangulohan sa pag-abot sa Mibabaye (Isa. 40:3), ang Mesiyas, nga nianak sa unod gikan sa balay ni Jesse (Isa. 11:1), manganak gikan sa usa ka birhen (Isa. 7:14) ug mapuno sa mga gasa sa Espiritu Santo (Isa. 11:2), ug dad-on ang mga ngalan nga walay duhaduha nga nagtumong sa Iyang pagka-diyosnon (Isa. 9:6). Ang mapainubuson ug malumo nga Alagad sa Dios, hinigugma sa Ginoo ug gitawag Niya aron ipahayag ang kamatuoran sa mga nasud, ang Mesiyas *'dili niya putlon ang nabali nga kawayan*, *ni patyon ang nagasiga pa nga sulo'*, samtang sa samang higayon nagpakita og dakong gahum sa pagtukod sa Iyang gingharian dinhi sa yuta (Isa. 9:1–4), nga usa ka gingharian sa pagkamatarong, kalinaw ug kahibalo sa Dios – *'unya ang lobo magpuyo uban sa karnero, ug ang leopardo motagbo sa kanding; ug ang bisiro, ang batan-ong leon ug ang baka mag-uban; ug usa ka gamayng bata ang mag-umol kanila; ug ang baka mag-otot uban sa oso nga babaye; ug ang ilang mga anak mag-higda nga mag-uban; ug usa ka gamayng bata ang mag-umol kanila; ug ang leon mokaon og dayami sama sa baka; ug ang gatas-on nga bata magdula ibabaw sa lungag sa asp, ug ang bata isulod ang iyang kamot sa lungag sa bitin. 'Dili sila magbuhat og kadaut o maglaglag sa tibuok Balaan Nako nga bukid; kay ang yuta mapuno sa kahibalo sa Ginoo, sama sa pagtabon sa tubig sa dagat'* (Isa. 11:6–9). Apan ang pag-abot niining gingharian kinahanglan unahan sa pagpaubos, pag-antos ug, sa katapusan, kamatayon sa Mesiyas alang sa mga sala sa katawhan: 'O *Ginoo,*' miingon ang propeta, murag nagbarog sa tiilan sa Krus sa Krusipikadong Manluluwas, *'kinsa may mituo sa among nadungog* (mao ang pagwali mahitungod sa nagkatawang Anak sa Dios), *ug kinsa may gipadayag ang bukton sa Ginoo? Kay Siya miabot sa Iyang atubangan sama sa usa ka sanga, sama sa usa ka malumo nga tanom gikan sa uga nga yuta; walay dagway o himaya kaniya; ug sa dihang among siya nakita, walay kaanyag nga makadani kanamo kaniya. Gitagak ug gipakubos Siya sa atubangan sa mga tawo, usa ka tawo nga puno sa kasubo ug pamilyar sa kasakit, ug among gitago ang among mga nawong gikan kaniya; Gipasipala Siya, ug wala namo Siya giisip*.' Samtang *'Gikuha Niya sa Iyang kaugalingon ang among mga kakulian ug gidala ang among mga sakit, apan among gihunahuna nga Siya gisamad, gipaka-antos ug gipakumbaba sa Dios. Apan Siya gisamaran tungod sa among mga paglapas ug gipisil tungod sa among mga pagkadautan; ang silot nga naghatag kanato og kalinaw anaa kaniya, ug pinaagi sa Iyang mga samad kita napanambal; tanan kita nangawala sama sa mga karnero; ang matag-usa kanato miliko sa iyang kaugalingong dalan; ug gibutang sa Ginoo kaniya ang mga sala nato tanan. Siya gipugos, apan misumite siya; wala siya magbukas sa iyang baba; sama sa karnero nga gidala sa kataban, ug sama sa kordero nga hilom sa atubangan sa mag-aani kaniya, ingon ana usab siya nga wala magbukas sa iyang baba. Gikuha Siya gikan sa pagkaulipon ug paghukom, apan kinsa may makasaysay sa Iyang kaliwatan? Kay giputol Siya gikan sa yuta sa mga buhi; tungod sa paglapas sa Iyang katawhan, Siya nag-antos sa silot. Gihatagan Siya nila og lubnganan uban sa mga daotan, apan gilubong Siya uban sa mga adunahan, kay wala Siya magbuhat og sala, ug wala'y limbong nga nakaplagan sa Iyang baba*.' Kauban niining hulagway sa nag-antos nga Mesiyas, mahimayaon sa Iyang walay sukod nga

[3492] Sumala sa labing kasaligan nga mga tinubdan, namatay si Hezekiah niadtong 699.

[3493] Kini lagmit nagtumong sa pagkamartir ni San Isaias. Hebreohanon 11:39.

pagpaubos, gipakita sa propeta ang Mesiyas, ang Magtukod sa Simbahan, nga gihimaya tungod sa Iyang mga pag-antos: *'Gusto sa Ginoo nga pahugason Siya, busa gihatag Siya sa pag-antos; apan sa dihang ang Iyang espiritu maghalad og halad-panulondon, makakita Siya og kaliwat nga magpadayon hangtod sa kahangturan, ug ang kabubut-on sa Ginoo matuman pinaagi sa Iyang kamot; Siya motan-aw sa buhat sa Iyang espiritu uban ang katagbawan; pinaagi sa iyang kahibalo, siya, ang Matarong, ang akong Alagad, pagahimungtan ang daghan ug pagadad-on ang ilang mga sala sa iyang kaugalingon. 'Busa, ako magahatag kaniya og bahin uban sa mga bantugan, ug siya magbahin sa mga gipanguha uban sa mga gamhanan, tungod kay iyang gibubo ang iyang kalag hangtod sa kamatayon ug giihap uban sa mga manalapas; apan iyang gidala ang sala sa kadaghanan, ug nag-ampo alang sa mga manalapas'* (Isa. 53:1–12).

Kontakion, Tono 2:

Pagdawat nimo sa gasa sa pagpanagna, O propeta-martir, Isaias, magwawali sa Dios, gipadayag nimo sa tanan ang Pagkatawo sa Ginoo, nga sa katapusan misinggit ka: 'Tan-awa, ang Birhen magdalit sa iyang sabakan.'

Ang Pag-antos ni San Kristóbal nga Martir.

Gisaulog sa ika-9 sa Mayo

Usa ka katingalahan ug talagsaong sugilanon ang gisaysay bahin niining himayaong martir nga si[3494] , nga siya adunay ulo sa iro ug gikan sa yuta sa mga kanibal[3495] . Sa dihang nadakpan siya sa gubat sa usa ka kondi nga si[3496] , dili siya makasulti. Nag-ampo siya sa Dios, ug ang Ginoo nagpadala kaniya og usa ka anghel, nga miingon kaniya: 'Pagkugi, Reprev!' – kay mao kana ang iyang unang ngalan – ug dayon gihikap niya ang iyang mga ngabil, nga naghatag kaniya sa abilidad sa pagsulti. Sa dihang miabot siya sa usa ka lungsod, gisugdan niya ang pagdenunsyar sa mga nagpahirap sa mga Kristohanon. Tungod niini, gipukpok siya sa usa ka si Bacchus, apan sa tubag gisultihan niya si Bacchus nga mapainubsanon niyang gidawat ang pagpamukpok gikan kaniya alang lamang sa sugo ni Kristo; ug kon mitugot siya sa kasuko, dili si Bacchus mismo ni bisan gani ang gahum sa emperador—nga iyang gihimong walay bili—makasukol kaniya. Dili madugay pagkahuman, gipadala ang duha ka gatus ka sundalo aron dad-on siya sa atubangan sa emperador nga si[3497] , ug samtang naglakaw sila, ang hingpit nga uga nga tungkod sa balaan nga tawo milagrosong namulak; ug sa ulahi, sa dihang nahutdan og pan ang mga sundalo sa ilang pagbiyahe, gipadaghan niya kini sa kadaghan. Kining dakong milagro nakapahingangha sa mga sundalo, ug mituo sila kang Kristo; kauban sa santo, nabunyagan sila sa Obispo sa Antioquia, ang balaang martir Babilas, ug gihatagan ang santo og ngalan nga Kristoforo puli sa Repreva. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan sa emperador, kining ulahi, sa dihang nakita siya, gikupot sa kahadlok ug kalit nga natumba paatras; unya, pagkahuman nga nabawi ang iyang kaugalingon, nagpasiya siya nga pugson siya sa pagdumili kang Kristo, dili pinaagi sa hayag nga buhat sa kapintas, kondili pinaagi sa limbong: una, aron usbon ang iyang kahimtang sa pangisip, ug unya, pinaagi sa pagpangdayeg, aron madani siya sa pagbuhat sa iyang gusto. Alang niini, gisugo niya nga tawgon ang duha ka babaye – mga puta, matahum ang nawong ug andam mohatag sa ilang kaugalingon sa pakighilawas – nga pinaagi sa malimbungong pakighinabi, nagpukaw sa mga batan-on og dili mapugngan, buang nga tinguha sa pakighilawas. Ang ngalan sa usa sa mga babaye mao si Callinicia, ug ang sa usa pa mao si Aquilina. Gisuwayan sila sa emperador nga mosulod sa atubangan sa santo ug magpukaw sa lain-laing

---

[3494] Ang paghinumdom kang San Kristobal dako kaayo ang pagdayeg sa Sidlakan ug labi na gayud sa Kasadpan, ilabi na sa Espanya. Sa Kasadpan, ang mga tawo mosangpit kaniya sa panahon sa pagsulbong sa mga makahawa nga sakit.

[3495] Ang uban nag-angkon nga si San Kristóbal gikan sa Canaanhita, samtang ang uban nagsubay sa iyang kaliwatan ngadto sa mga Canineans (gikan sa *canis* – iro) o sa mga anthropophagous Cyncephali. Ang paghulagway sa hitsura sa santo sa Slavonic Prologue gisalikway, samtang si Nicodemus sa Synaxarion naglarawan kaniya nga makalilisang lang.

[3496] Ang 'Komites' mao ang mga bantay sa hari; pagkahuman, kini nga titulo gigamit sa kasagaran sa mga miyembro sa mga eskorta sa mga prokonsul, mga gobernador sa probinsya ug uban pa.

[3497] Base sa mga Prologo sa Griyego, nagtuo si Assemani nga kini mao si Emperador Decius, nga naghari sa Imperyong Romano gikan sa 249 hangtod 251.

malimbungon nga hunahuna kaniya, sumala sa ilang batasan, aron, tungod sa makasasala nga gugma kanila, mopahimulos siya sa pagbiya sa iyang pagtuo kang Kristo ug paghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos; apan si San Kristóbal misugod sa pagtudlo kanila sa pagtuo kang Kristo ug, pinaagi sa iyang mga pulong, giliko sila gikan sa idolatriya. Pagbalik nila sa Emperador, ilang gideklarar nga sila mga Kristohanon, busa gipailawom sila sa malupit nga pagpanakit; ug, human nila masinati ang pag-antos alang sa ilang pagtuo kang Kristo, nadawat nila ang korona sa pagkamartir. Nagalagot sa mga babaye, gisugo sa emperador nga dad-on si San Kristobal sa iyang atubangan ug gisugdan siyang pangatawa tungod sa talagsaong hitsura sa iyang nawong; apan ang santo, ingon tubag, gitawag siya nga sudlanan sa mga buhat sa yawa, kay mao kana ang kahulugan sa ngalan ni Emperador Decius. Pagkahuman niini, gisilotan sa kamatayon sa emperador ang duha ka gatus ka sundalo nga gipadala aron dad-on si San Kristóbal sa iyang atubangan ug nakadawat sa balaan nga binunyag uban kaniya, tungod kay miduol sila sa santo ug mihapa sa iyang atubangan sa presensya sa emperador. Gisugo niya nga putlon ang ulo sa tanan ug sunogon ang ilang mga lawas; alang kang San Kristóbal, gisugo niya nga ikulong siya sa usa ka tanso nga sudlanan, ipako sa sulod niini, ug dayon painiton ang sudlanan hangtud mamula kini sa kainit, apan sa pagbuhat niini, wala'y kadaut nga nadawat sa santo. Wala gyud siya mabati og kasakit gikan sa kalayo o sa mga pako, mitindog siya sa nag-aso nga sudlanan sama sa pagbarog sa usa ka makapahupay nga kabugnaw. Para sa kadaghanan sa mga nanan-aw, daw usa kini ka limbong, apan ang santo mitingog sa mga magtutuo nga matinud-anon ug malipayon nga samtang siya gipahirapan, nakakita siya og usa ka tawo nga dako kaayo ang panglawas ug gwapo kaayo ang dagway, nagsul-ob og puti nga bado, nga milabaw pa sa adlaw sa kahayag nga gikan kaniya ug nagsul-ob og nagdan-ag nga korona sa iyang ulo, nga napalibotan siya sa daghang mga mandirigma, nga gisukol sa pipila ka itom ug bahô nga mga Moro, nga naningkamot sa pagdakop ug pagdani kaniya; apan kining makalilisang nga lider mitutok kanila uban sa kasuko ug, sa usa ka pagtan-aw lang, gipahilakip ang tibuok kaaway nga panon ug gipukan sila, samtang gihatagan siya og kusog aron makasugakod sa pag-antos nga walay kadaut. Pagkadungog niini nga salaysay ug pagkakita sa santo nga hingpit nga wala'y kadaut, daghan sa mga tawo ang mituo kaniya ug nibalik sa Kristo; dayon ilang gikuha ang santo gikan sa nag-aso nga sudlanan, diin gipanghiwa-hiwa sila sa mga parparero sa hari . Pagkahuman niini, gitali ang usa ka bato sa liog ni San Kristóbal ug gilabay siya sa usa ka balon, apan usa ka anghel ang nagluwas kaniya gikan didto; unya gisul-oban siya og mainit kaayong bisti nga tanso ug, sa katapusan, giputol ang iyang ulo gamit ang espada[3498] . Ang paghinumdom kang San Kristófor ug sa uban pang balaang martir nga nag-antos uban kaniya gisaulog sa Kyparissia[3499] sa adlaw sa iyang kamatayon, nga hapit sa adlaw sa kamatayon ni San Jorge, ang Dako nga Martir.

Troparion, Tono 4:

Gidumala sa mga bisti nga natapakan sa dugo, nagtindog ka sa atubangan sa Ginoo, ang Hari sa mga Gahum, kanunay hinumduman nga Kristofer: didto, kauban sa mga dili-mortal ug sa mga martir, nag-awit ka sa Trisagion uban sa matam-is ug makapahadlok nga melodiya; pinaagi sa imong mga pag-ampo, luwasa ang imong kawan.

Ang Sugilanon sa Pagbalhin sa mga Relikya ni San Nicolas, Arsobispo sa Myra[3500]

Gisaulog sa ika-9 sa Mayo

[3498] Ang balaan nga martir namatay sa Licia atol sa paghari ni Emperador Decius mga tuig 250. Sumala sa mga akto sa martir, tanang pinakamaagang kalendaryo, sa Sidlakan ug Kasadpan, nagtala sa iyang kamatayon niadtong 23 Abril.
[3499] Ang Kyparissios o Kypariss usa ka distrito sa Constantinople.
[3500] Alang sa Kinabuhi ni San Nicolas nga Maghimaya, tan-awa ang 6 Disyembre

Sa ting-init sa 1087, sa panahon sa paghari sa Griyegong Emperador Alexios Komnenos[3501] ug sa ilawom ni Patriarka Nicholas Grammaticus sa Constantinople[3502] , samtang si Vsevolod Yaroslavich[3503] naghari sa Kyiv ug ang iyang anak nga si Vladimir Vsevolodovich Monomakh[3504] naghari sa Chernihiv, ang mga Izmailita[3505] misalakay sa mga teritoryo sa Griyego gikan sa duha ka kilid sa dagat. Nilusob nila ang tanang lungsod ug baryo, gikan sa Korsun[3506] paingon sa Antioquia ug hangtod sa Jerusalem; sa proseso, ilang gipatay ang mga lalaki, samtang gidala nila nga bihag ang mga babaye ug mga bata ug gisunog ang mga balay ug kabtangan. Ang mga simbahan ug monasteryo gipanglaglag, ug ang mga lungsod nahulog sa kamot sa mga dili magtotoo. Niadtong panahona, ang Lycian Myra gipanglaglag usab, diin nagpuyo ang lawas ni San Nicolas—usa ka lawas nga bililhon ug labing dungog, nga naghimo og katingalahang ug himayaong mga milagro. Kining matinahuron nga tawo mahimo untang nakaprotektar sa iyang siyudad ug sa Simbahan gikan sa pagkaguba, apan, sumala sa sugo sa Dios, wala siya mosukol, nga miingon: 'Ginoo, buhaton ko ang imong malipayong pagtan-aw.'

Apan ang atong Ginoong Jesu-Kristo dili mosugot nga ang mga relikya sa santo magpabilin sa usa ka walay sulod nga dapit ug dili pasidunggan sa bisan kinsa, ingon sa gisulat sa Kasulatan: 'Maglipay sa himaya ang mga balaan' (Salmo 149:5); ug usab: 'Magahimaya sa tanan Niyang mga balaan' (Salmo 149:9).

Sa siyudad sa Bari, nga niadtong panahona sakop sa mga Norman[3507] , nagpuyo didto ang usa ka presbiter, usa ka tawo nga nahigugma kang Kristo ug matarong. Nipakita kaniya sa damgo si Santo Nikola ug miingon: 'Adto ug sultihi ang mga lungsoranon ug ang tibuok konseho sa simbahan nga moadto sila sa siyudad sa Myra, kuhaon ko gikan didto ug ibutang dinhi, kay dili ko magpabilin didto, sa kana nga walay sulod nga lugar. Mao kini ang kabubut-on sa Ginoo.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang santo. Pagmata sa buntag, gisaysay sa presbiterio ang panan-awon sa tanan. Nangalipay sila ug miingon: 'Karon gipakita sa Ginoo ang Iyang kaluoy sa Iyang katawhan ug sa among siyudad, kay giisip kita nga takus nga dawaton ang Iyang pinalangga, si Santo Nikolaus.'

Dali dayon sila mipili gikan sa ilang kaugalingon og mga tawo nga deboto ug mahadlokon sa Dios, ug gipadala sila sa tulo ka barko aron kuhaon ang mga relikya sa santo. Nagpakaaron-ingnon nga nagbiyahe alang sa kalakalan, kining mga tawo gipuno og trigo ang ilang mga barko ug nilarga.

Pag-abot nila sa Antioquia, ilang gibaligya ang trigo ug gipalit ang tanan nilang gikinahanglan. Didto ilang nahibaloan nga ang mga Veneciano nga naa sa siyudad nagtinguha nga unahan sila ug kuhaon ang mga relikya ni San Nicolas. Walay paglangan, ang mga baron milarga dayon, miabot sa Myra sa Licia, ug nagdunggo sa pantalan sa siyudad. Pagkahuman nila og plano aron maluwas ang ilang kaugalingon ug ang ilang siyudad, nag-andam sila og armas ug misulod sa Simbahan ni San Nicolas. Didto ilang nakita ang upat ka monghe ug gipangutana nila kung asa gitipigan ang mga relikya ni San Nicolas. Gipakita sa mga monghe ang nahimutangan sa reliquaryo. Gikutkot sa mga tawo gikan sa Barye ang salog sa simbahan ug nakaplagan nila ang reliquaryo, nga puno sa mira. Gibubo nila ang mira sa usa ka sudlanan, gidala ang mga relikya sa santo ug gisakay kini sa barko, unya nilarga sila. Duha ka monghe ang nagpabilin sa Myra, samtang ang uban nga duha misunod sa mga relikya ni San Nicolas[3508] . Mibiya sila sa siyudad sa Myra niadtong ika-11 sa Abril ug niabot sa siyudad sa Bari niadtong ika-9 sa Mayo, sa

---

[3501] Si Alexius I Comnenus nagdumala sa Imperyo sa Byzantine gikan sa 1081 hangtod sa 1118.

[3502] Si Nicholas III nga Gramatiko nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 1084 hangtod sa 1111.

[3503] Vsevolod Yaroslavich, anak ni Yaroslav ang Maalamon ug apo ni San Vladimir, naghari gikan sa 1075 hangtod 1076 (6 ka bulan); unya usab gikan sa 1078 hangtod 1093.

[3504] Si Vladimir Vsevolodovich Monomakh naghari gikan sa 1073 hangtod sa 1125.

[3505] Ang termino nga 'Izmailites' dinhi nagtumong sa mga may kalabutan nga katawhan sa sidlakan: ang mga Turko, Pechenegs ug Polovtsians.

[3506] Usa ka karaang siyudad sa Crimea, duol sa Sevastopol, nga nailhan usab nga Chersonesos Taurica.

[3507] Ang siyudad sa Bari nahimutang sa habagatan sa Italya nga peninsula, sa baybayon sa sidlakan nga daplin sa Dagat Adriatico, sa rehiyon nga nailhan nga Apulia. Ang populasyon sa habagatan sa Italya dugay nang Griyego. Sa katapusan sa ika-9 nga siglo, natukod na dinhi ang awtoridad sa Griyegong emperador. Niadtong 1070, gikuha sa mga Normando, usa ka amihanang tribo nga Germaniko ang gigikanan, ang siyudad sa Bari gikan sa mga Griyego; apan bisan pagkahuman niini, napreserbar ang Ortodoksong pagtuo ug ang mga banal nga serbisyo sa pipila ka mga monasteryo sa Apulia, nga nagpabilin nga sakop sa Patriarka sa Constantinople.

[3508] Sa serbisyo sa pagbalhin sa mga relikya ni San Nicolas, ang mosunod ang ginaawit: 'Pinaagi sa dagat ang imong mga prosisyon, O Balaan, gikan sa Myra sa Lycia paingon sa Bargrad: kay ang imong reliquaryo gikuha gikan sa lubnganan, ug nibyahe gikan sa Sidlakan paingon sa Kasadpan, kauban ang mga debotong monghe nga, nagbarog sa daplin sa imong lubnganan ug nagpasidungog kanimo, misunod sa sugo sa Ginoo sa tanan, O labing himayaong Nicholas' [2nd stichera at the stichera. – *Gi-edit sa 'Azbuka Verы'*].

usa ka gabii sa Domingo. Sa dihang nakita nila nga miabot sila gikan sa siyudad sa Mir uban ang mga relikya ni San Nicolas, ang tanang lumolupyo sa siyudad sa Bari—lalaki ug babaye, batan-on ug tigulang—migawas aron sugaton ang santo nga nagbitbit og kandila ug insenso; gidawat nila ang mga relikya uban sa kalipay ug dakong dungog ug gibutang kini sa Simbahan ni San Juan Bautista sa daplin sa dagat.

Ang mga relikya sa santo naghimo og daghang milagro dinhi. Niabot sila sa Bari niadtong gabii sa Domingo ug, pagkabuntag sa Lunes, nakahimo na og pag-ayo sa 47 ka masakiton, lalaki ug babaye, nga nag-antos sa lain-laing mga sakit: ang usa nag-antos sa kasakit sa ulo, ang lain sa problema sa mata, ang usa pa sa mga sakit sa ilang mga bukton ug mga tiil o kasingkasing, samtang ang uban gibug-atan sa hugaw nga espiritu ang tibuok nilang lawas. Sa Martes, 22 ka masakiton ang napaayo, ug sa Miyerkules, 29. Sa sayo sa Huwebes sa buntag, giayo ni San Nicolas ang usa ka bingi-bingi nga masakiton sulod sa lima ka tuig. Unya ang santo nagpakita sa usa ka matinud-anon nga monghe ug miingon: 'Busa, sumala sa kabubut-on sa Dios, miabot ako kaninyo niining yuta, sa Adlaw sa Ginoo, sa ikasiyam ka oras, ug tan-awa, 111 ka tawo ang napaayo nako.'

Ug si San Nicolas nagpadayon sa paghimo og ubang mga milagro adlaw-adlaw, sama sa usa ka tinubdan nga walay katapusan. Ug daghang mga gasa ang gidala ngadto sa santo: bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bisti. Sa pagkakita sa iyang himsog nga mga milagro, napuno sa dakong kalipay ang mga lungsoranon; nagtukod sila og usa ka dako ug matahum nga simbahan sa ngalan ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro[3509] , ug naghimo og usa ka reliquaryo nga gipahiran og bulawan alang sa iyang mga relikya. Sa ikatulong ting-init pagkahuman sa pagbalhin sa mga relikya gikan sa Myra sa Lycia, nagpadala sila og mensahe kang Papa Urbano sa Roma, nga nangayo kaniya nga moanhi sa Bari uban sa iyang mga obispo ug sa tibuok klero aron ibalhin ang mga relikya ni San Nicolas. Miabot ang Papa kauban ang mga obispo ug ang klero; Gibutang nila ang mga relikya sa santo sa usa ka pilak nga reliquaryo; dayon gidala kini sa mga obispo ug mga maharlika ngadto sa bag-ong, matahum nga simbahan ug gibutang sa halaran niadtong ika-9 nga adlaw sa Mayo. Gidala usab nila ang karaang kabaong sa santo, diin siya gidala gikan sa Myra, gibutang ang kabaong sa simbahan ug gibutang nila sa sulod niini ang usa ka bahin sa kamot sa santo gikan sa iyang mga relikya. Daghang mga tawo ang miabot aron magdayeg sa santo, gisunggo ang iyang mga relikya ug ang reliquaryo. Si Papa Urban, ang mga obispo ug ang tanang lungsoranon nagsaulog og dakong pista ug pagpasidungog sa santo niadtong adlawa, nga ilang gipadayon hangtod karon[3510] . Niadtong mga adlaw nagpista ug nag-inom sila, ug pagkahuman sa pag-apod-apod og daghang limos sa mga kabus, mibalik sila sa ilang mga panimalay sa kalinaw, naghimaya ug nagdayeg sa Dios ug sa Iyang balaan nga alagad nga si Nikola.

Troparion, Tono 4:

Miabot na ang adlaw sa himayaong pista; naglipay ang siyudad sa Bar, ug uban niini ang tibuok uniberso nagdayeg uban sa mga himno ug espirituhanong mga kanta: kay karong adlawa mao ang balaan nga pista sa pagbalhin sa dungganon ug makahayong relikya ni San Nicolas nga Managlagot, nga sama sa adlaw nga dili malubog, nagdan-ag uban sa masidlak nga sinag, nagpahawa sa kangitngit sa mga tukso ug sa mga kasakit sa mga nagatuaw sa pagtuo: 'Luwas kami, O among dakong manalipod, San Nicolas.'

Kontakion, Tono 3:

Ang imong mga relikya, O Santo Nikolás, misidlak sama sa usa ka bitoon gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan; ang dagat nabalaan sa imong prosisyon, ug ang siyudad sa Bars nakadawat sa imong grasya: kay nagpakita ka kanamo ingon usa ka katingalahang, katingad-an ug maloloy-on nga tigbuhat sa mga milagro.

[3509] Ang pagsaulog sa pagbalhin sa mga relikya ni San Nicolas sa Rus' gitukod ubos kang Metropolitan Juan II sa Kyiv niadtong 1089.
[3510] Ang maong simbahan nagbarug gihapon hangtod karon.

23 Mayo

10 Mayo (Daang Estilo)

Kumemorasyon ni San Simão ang Zelote, Apostol

Kumemorasyon sa ika-10 sa Mayo

Kining Santo Simon lumad sa Cana sa Galilea ug personal siyang nailhan sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, tungod kay ang lungsod sa Cana duol ra sa Nazaret. Sa dihang nagselebrar si Simon sa iyang kasal, giimbitar niya ang Ginoo, uban sa Iyang mga disipulo, ug ang Labing Balaan nga Inahan sa salo-salo. Apan sa dihang nahurot ang bino para sa mga bisita, gihimo sa Ginoo nga bino ang tubig (cf. Juan 2:1–11). Nabigla sa maong milagro, ang nobyo mituo sa Ginoong Jesu-Kristo nga tinuod nga Dios ug, mibiya sa salo-salo sa kasal ug sa maong balay, misunod sa Ginoong Jesu-Kristo uban sa dakong kadasig; mao nga gitawag siya nga Zealot, o ang masigasig ([3511]), kay napuno siya sa dakong kadasig nga, tungod sa gugma kang Kristo, gibyaan niya ang iyang nobya ug tanan niyang mga pagpanag-iya, ug gipangasaw-an ang iyang kalag sa Langitnong Nobyo. Tungod niini, si Simon giila nga usa sa mga disipulo ni Kristo ug giisip nga usa sa balaan nga Napulo'g Duha ka Apostoles.

Sa dihang mibabâ ang Espiritu Santo sa mga apostoles sa adlaw sa Pentekostes sa porma sa mga dila sa kalayo, nadawat nila ang gasa sa lain-laing pinulongan, aron mapangwali nila ang Ebanghelyo sa tanang nasud; ug si Simon, kauban ang uban pang onse ka apostoles, giisip nga takus nga modawat sa Espiritu Santo. Pagdawat niya sa Espiritu Santo, misugod siya sa pagwali kang Kristo sa nagkalain-laing yuta, nagbiyahe sa Ehipto, Mauritania, Libya, Numidia, Cyrenaica ug Abkhazia. Mibisita usab siya sa Britanya. Didto gipahayag niya sa daghang pagano, nga wala mailhi si Kristo, ang pagtuo kang Kristo, diin tungod niini siya gipako sa krus sa mga dili motuo ug natapos ang iyang kinabuhi pinaagi sa pagkamartir nga susama sa gibati ni Hesukristo sa krus[3512] .

Kontakion, Tono 2:

Ilado sa kinaadman sa iyang pagtulon-an, nga nakagamot sa kalag sa mga deboto, atong dayegon si Simon, nga nagasulti sa mga pulong sa Dios: kay karon nagtindog siya sa atubangan sa trono sa himaya ug nagalipay uban sa mga walay lawas, nga nag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Isidora nga Buang alang kang Kristo

Gisaulog sa ika-10 sa Mayo

Sa Konbento sa Tavenisi[3513] , nga nahimutang sa Thebaid, nagpuyo uban sa ubang mga igsoon ang usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Isidora, nga nagpili sa asetikong praktis sa balaang kabuang. Nagpakaaron-

---

[3511] Ang 'Zealot' ug 'masigasig' mga sinonimo nga pulong; ang 'zealot' mao ang Griyegong hubad sa Hebreohanon nga pulong nga 'kananit' (gikan sa 'kana' – kadasig). Aduna'y usa ka teyorya nga, sa wala pa siya gitawag nga mahimong apostol, si Simon nga Zelota usa ka miyembro sa sekta sa mga Zelota – mga madasigon alang sa katugbang nga pagtuo nga naghatag og partikular nga pagtagad sa pagtuman sa ritwal nga mga sugo sa Balaod ni Moises.

[3512] Si Simon nga Zelote namatay isip martir sa Abkhazia ug gilubong sa lungsod sa Nicopolis, nga nahimutang duol sa Dzhigeti. Ang mga lumolupyo hangtod karon nagtudlo gihapon sa nahibilin nga mga ruinas sa maong lungsod nga mga 20 ka verste gikan sa Sukhum, dili kaayo layo sa baybayon. Gitukod ang usa ka simbahan sa dapit sa kamatayon sa santo, nga nabalik-tukod niadtong 1875 pinaagi sa paningkamot sa usa sa mga Dakong Dukes. Ang balaan nga apostol Simon nga Zelota, nga karon atong gisaulog, angay nga ilain, una, gikan kang Simon Pedro, nga usa usab ka apostol sa Napulo ug Duha, ug gikan kang Simon o Simeon, paryente sa Ginoo sa unod (Mat. 13:55), nga sakop sa gidaghanon sa Pito ka Apostol ug mao ang ikaduhang Obispo sa Herusalem – ang manunod kang Apostol Santiago, igsoon sa Ginoo sa unod. – Ang paghinumdom kang Simon nga Masigasig gisaulog usab sa Balaang Simbahan sa ika-30 sa Hunyo, kauban ang paghinumdom sa uban pang onse ka mga apostoles).

[3513] Ang Monasteryo sa Tabenisi gitukod sa bantog nga Ehipsiyong asketiko, si San Pachomius ang Dako (nga ang pista gisaulog kada ika-15 sa Mayo), ug nahimutang sa Upper Thebaid. Ang monasteryo gitukod tungod kay ang igsoon nga babaye ni Pachomius gustong

ingnon siya nga buang ug baliw, mao nga gihasi siya sa ubang mga madre nga wala'y bisan usa kanila nga nakig-kaon kaniya. Gipakaubos ug ginsulto siya sa tanan, apan gidala ni Isidora ang iyang pagka-asceta uban sa dakong pagkamapailubon, kanunay nga nagpasalamat ug nagdayeg sa Dios.

Si Isidora nagtrabaho kanunay sa kusina sa kumbento, nag-alagad sa tanang madre ug nagbuhat sa tanang buluhaton sa kumbento, nga wala gyud niya gilikayan bisan pa ang labing lisod ug hugaw nga mga buluhaton. Pinaagi sa iyang kaugalingong mga kamot, iyang gilimpyo ang kumbento gikan sa tanang hugaw ug kalibog. Busa ang bililhon nga babaye nagpaningkamot nga walay hunong, gikan sa buntag hangtod sa gabii, nga wala gani maghatag og usa ka oras nga pahulay sa iyang kaugalingon, kanunay nga gikapoy ang iyang lawas.

Usahay, magpakaaron-ingnon si Isidora nga daw gipanag-iya siya aron matago ang iyang mga pagka-balaan gikan sa mga igsoon nga naglibot kaniya. Sa ingon niini, natuman kaniya ang apostolikong pulong: *'Kung kinsa ang naghunahuna nga maalamon siya* niining *panahona, magpakabungog siya, aron siya mahimong maalamon'* (1 Cor. 3:18).

Aduna'y kap-atan ka mga madre sa maong kumbento, ug silang tanan, subay sa lagda sa monastikong kinabuhi, nagsul-ob og belo sa ilang ulo; si Isidora, bisan pa, gitabonan ang iyang ulo sa usa ka yano nga baslak. Walay nakakita kaniya nga mokaon bisan usa ka subo sa tinapay o molingkod sa lamisa ug mokaon og luto nga pagkaon, kay iyang tinipigan ang mga tipik nga nahulog gikan sa lamisa ug kana iyang gikaon; imbis nga luto nga pagkaon, imnon ni Isidora ang samang tubig nga iyang gigamit sa paghugas sa mga kalaha ug kawa. Ang Banal nga babaye wala gayud magpasipala sa bisan kinsa pinaagi sa iyang mga pulong, wala gayud masuko sa bisan kinsa, wala gayud magreklamo batok sa Dios, kondili kanunay siyang nagpabilin nga hilom; wala gayud siya makig-istorya sa bisan kinsa, taas man o mubo, ug sa tinuod, wala gyud siya mag-istorya sa bisan kinsa, bisan pa man nga ang iyang mga kaigsuonan kanunay siyang gibunalan ug gisilotan.

Pagkahuman sa igsoon nga si Isidora nga makahigayon og igo nga gidaghanon sa mga katuigan sa ingon nga mga pagpanagasa sa pagka-asceta, usa ka pahibalo mahitungod kaniya miabot kang Pitirim, usa ka labing matinud-anon nga tawo nga nagpuyo isip eremita sa duol nga Disyerto sa Porphyrit. Usa ka anghel sa Ginoo nagpakita kaniya ug miingon: 'Ngano man nga nagpasigarbo ka sa imong kaugalingon sa imong hunahuna ug giisip nimo nga ikaw matarung, samtang nagpuyo ka niining bakanteng dapita? Gusto ba nimo makakita og usa ka babaye nga mas buotan kaysa nimo, nga nakapahimuot sa Dios sa iyang mga paghago sa pagka-asceta labaw pa kaysa nimo? Kung gusto nimo makakita og ingon nga babaye, adtoa ang Konbento sa Tavenisia; didto makaila ka og usa ka igsoon nga babaye nga nagsul-ob og baslak sa iyang ulo imbis nga belo; Kining igsoon nga babaye nakapahimuot sa Dios labaw pa kaysa nimo pinaagi sa iyang mga buhat, kay samtang nagpuyo siya uban sa ubang mga igsoon ug kanunay nga nag-alagad sa tanan uban sa gugma, ginatamay siya sa tanan; apan, bisan pa niini, ang iyang kasingkasing wala gayud malayo sa Dios, ingon man ang iyang hunahuna kanunay nga nakatutok sa mga hunahuna mahitungod sa Dios. 'Ug ikaw, samtang nagpabilin dinhi sa pag-inusara ug dili mobiya niining dapita, maglibot-libot sa imong hunahuna sa tanang siyudad.'

Mibiya dayon si Pitirim paingon sa monasteryo sa mga babaye sa Tavennis. Pag-abot niya sa monasteryo sa mga lalaki sa Tavennis, nangayo si Pitirim sa abbot sa maong monasteryo og mga eskorta nga makadala kaniya sa monasteryo sa mga babaye. Tungod kay ilado kaayo si Pitirim dinhi tungod sa iyang mga katingalahang buhat, ug isip pag-ila sa iyang kinabuhi nga pagpanagana ug sa iyang katigulangon, gihatagan siya sa abá og mga giya gikan sa komunidad sa mga monghe, nga uban sa pag-amuma ug gugma, gidala siya tabok sa suba nga nagbulag sa duha ka monasteryo – ang sa mga lalaki ug ang sa mga babaye – ug gidala siya ngadto sa monasteryo sa mga babaye.

Pag-abot niya sa kumbento, ang halangdon nga tigulang una sa tanan miadto sa simbahan sa kumbento. Pagkahuman niya sa iyang naandan nga pag-ampo didto, gihangyo ni Pitirim ang tanang mga madre nga mutigom sa iyang palibot aron makita niya silang tanan. Nagtigom ang tanang mga madre, gawas lang ni Isidora. Sa dihang wala niya makita ang mismong madre nga iyang nadawat og mensahe gikan sa Anghel ug alang kaniya siya miabot dinhi, miingon ang tigulang:

---

magkinabuhi sa kamingawan. Ang lugar nga gipili para sa kumbento gitawag og Men ug nahimutang sa baybayon sa Suba sa Nilo, samtang ang monasteryo sa mga lalaki nahimutang sa usa ka isla sa tunga-tunga sa Suba sa Nilo. Gihatagan ni San Pachomius ang mga madre og hugot nga lagda, hapit parehas sa lagda sa iyang kaugalingong monasteryo.

'Dad-a kanako ang tanang mga madre, kay mura'g nawala ang usa kanila.'

Mitubag ang mga madre:

'Ani-a kami, tanan nagtindog sa imong atubangan.'

Apan miingon ang tigulang:

'Naay usa nga wala diri, mao siya nga akong nadawat og pahibalo gikan sa Anghel sa Dios.'

Unya miingon ang mga igsoon nga babaye:

'Nia kami tanan dinhi, respetadong Amahan; usa ra ka igsoon ang wala, nga naa sa kusina, apan siya yano ang hunahuna ug gipanag-iya.'

Miingon dayon ang tigulang:

'Dad-a usab kanako kana nga igsoon, aron makita ko siya, kay tungod kaniya man ko niabot dinhi.'

Miadto ang mga igsoon aron kuhaon siya ug gisultihan siya nga gitawag siya sa tigulang. Apan dili siya gustong moadto, kay nasabtan niya sa iyang espiritu ang pahayag nga gihatag sa anghel sa tigulang.

Unya gikuptan siya sa mga igsoon ug gipugos nga mosunod, nga nag-ingon:

– Nagtawag kanimo ang halangdong Amahan Pitirim.

Sa dihang gidala si Isidora sa atubangan sa tigulang, pagkahuman siya makita ug pagkahibalo nga siya gayud ang igsoon nga gisulti sa Anghel kaniya, nahulog siya sa iyang mga tiil, nga nag-ingon:

'Panalangini ako, respetadong inahan!'

Apan si Isidora mismo nahulog sa iyang tiilan ug miingon:

'Bendisyona ko, respetadong Amahan!'

Sa pagkakita niini tanan, nangibog kaayo ang mga igsoon nga babaye ug miingon sa tigulang:

'Dili unta ka masinati og ingon ani ka dako nga kahuya, respetadong amahan! Kay buang kining igsoon.'

Apan si Banal Pitirim miingon kanila:

'Tingali kamo tanan buang; apan kini nga igsoon nakapahimuot sa Dios labaw pa kaysa kanako o kinsa man kaninyo; siya usa ka inahan kanato tanan, ug mag-ampo ako sa Ginoo nga hatagan ko og bahin uban kaniya sa Adlaw sa Paghukom.'

Pagkadungog niini, ang tanang mga igsoon nga babaye mihulog sa atubangan sa tigulang ug, uban sa mga luha, gisultihan siya sa tanang mga insulto nga ilang gipanghatag kaniya adlaw-adlaw. Samtang nagsulti sila, usa sa mga igsoon nga babaye miingon:

'Kanunay ko siyang gisaway.'

Miingon pa usa ka igsoon:

'Kanunay ko siyang ibuboan og hugaw nga tubig.'

Usa pa:

'Gisumbag nako siya gamit ang akong kamot.'

Ang ika-upat:

– Gihampak nako siya gamit ang baston.

Ug ang ubang mga igsoon nagsulti sa tigulang bahin sa daghang uban pang mga insulto nga ilang gihimo batok sa reverenda nga madre. Nihulog silang tanan nga nag-uyog sa atubangan ni Isidora, ug nangayo sila og pasaylo kaniya.

Ang matarong nga tigulang nga si Pitirim, kauban ang respetadong si Isidora, naghalad og mainitong pag-ampo sa Diyos alang sa mga igsoon nga babaye, aron pasayloon ang ilang mga sala. Pagkahuman niini, si Pitirim nagpuyo og dugay nga panahon sa pagtudlo sa mga igsoon ug pakig-istorya kanila alang sa kaayohan sa ilang mga kalag; ug sa katapusan, mibalik siya sa dapit sa iyang mga buluhaton, nagdayeg ug naghimaya sa Dios, nga nagtugot kaniya sa pribilehiyo nga makakita sa Iyang alagad nga natago sa tanan.

Sa bahin sa Kagalang-galang nga si Isidora, tungod kay wala siya gustong dawaton ang dungog sa mga igsoon, tinago siyang nilakaw gikan sa monasteryo, nga walay nakahibalo, pagkahuman lang sa pagbiya sa tigulang, ug nagpuyo siya sa mga lugar nga walay nakahibalo hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon.

Mao kana ang kinabuhi niining makapahimuot sa Dios, nga natago sa tanan, nga nag-alagad sa Ginoo sa tago ilawom sa pagbisti sa iyang balaan nga kabuang. Tungod niini, madawat niya ang iyang ganti gikan sa Ginoo sa langit sa hayag, sa atubangan sa tanan niyang langitnong kauban; pagkahuman siya makapahimutang uban kanila, iyang gihimaya ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad[3514] .

Paghandum kang Banal nga Taísia

Gisaulog sa ika-10 sa Mayo

Sa Ehipto nagpuyo ang usa ka Kristohanong dalaga nga ginganlan og Taissia. Sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan ug nahimong ulila siya, aron mapreserbar ang pagkabirhen, gipangbahin ni Taissia ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus, samtang gihimo niya ang iyang balay nga usa ka panimalay para sa mga mongheng eremita. Sa ingon, nagpuyo siya sa dugay nga panahon, nagdawat sa mga asketiko sa iyang balay ug nagtanyag kanila og pahulay gikan sa ilang mga pagbiyahe. Paglabay sa pila ka panahon, nahurot na gyud ang tanan niyang kabtangan, busa nahulog siya sa dakong kakabus. Pinaagi sa limbong sa yawa, miduol kaniya ang pipila ka mga makasasala; gidala nila siya sa sala ug gilisyot gikan sa dalan sa kaluwasan; sukad niadto, nagsugod si Taisia sa pagkinabuhi nga makasasala, nagpahimulos sa pakighilawas ug kalibog.

Sa dihang nahibaloan sa mga asketiko sa skete ang maong kausaban sa kinabuhi ni Taisia, nangalison sila pag-ayo. Pagkahuman sa ilang pakigkonsulta sa usag usa, miadto sila kang Abba John Kolov ug miingon kaniya:

'Nadungog namo nga ang atong igsoon nagkinabuhi sa sala. Apan tungod kay gipakita niya kanato ang dakong gugma pinaagi sa paghatag kanato og puloy-anan sa iyang balay, ipakita usab namo kaniya ang atong espirituhanong gugma ug pag-atiman alang sa kaluwasan sa iyang kalag. 'Palihug, respetadong Amahan, adtoa siya ug dasiga sa paghinulsol; mahimo nimo kini, kay gipanalanginan ka sa kinaadman gikan sa Dios. Kami, magpuasa ug maghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, aron tabangan ka sa Ginoo.'

Si Abba John Kolov, sa pagtuman sa hangyo sa mga dungog nga amahan, misulod sa lungsod aron makigkita niadtong babaye, nag-ampo nga hilom sa Dios, iyang Tabang, sa dalan—Siya nga malipay nga ang tanan maluwas.

Pag-abot sa balay ni Thaisia, ang tigulang mituktok sa pultahan ug miingon sa babaye nga nagbantay sa ganghaan:

'Sultihi ang imong agalon nga babaye nga miabot ako aron makig-istorya kaniya.'

Apan ang tigbantay sa ganghaan mitubag nga masuko:

'Gawasay ninyo, mga monghe, ang tanan niyang bahandi!'

Apan miingon ang tigulang kaniya:

'Sultihi siya nga nagdala ko kaniya og butang nga bililhon kaayo.' Miadto ang bantay sa ganghaan ug gisultihan ang iyang agalon sa gisulti sa tigulang.

Mitubag ang babaye:

'Kadtong mga monghe, nga naglakaw duol sa Itom nga Dagat, usahay makakaplag og mga perlas. Dad-a kana nga tigulang kanako.'

Pag-abot niya sa sulod sa balay, mipahimutang ang tigulang tupad ni Taisia; unya, sa pagtan-aw niya sa nawong ni Taisia ug sa lawom nga paghuyop, mipakubkos siya sa ulo ug misugod sa paghilak.

Unya nangutana si Taisia sa tigulang:

'Reverendo nga Amahan! Ngano man ka nagahilak?'

Mitubag ang tigulang:

'Makita nako kung giunsa sa Satanas paglihok sa imong nawong; busa, unsaon nako pagdili sa paghilak? Ngano man nga wala ka magtinguha nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ang Labawng Dangog ug Imortal nga Nobyo, mahimong imong bana? Ngano man nga imong gisalikway ang Iyang palasyo ug gihatag ang imong kaugalingon kang Satanas? Ngano man nga imong ginabuhat ang iyang dautang mga buhat?'

Pagkadungog ni Taisia niining mga pulong, nabati gyud niya sa kalalum sa iyang kalag, kay ang mga pulong sa tigulang sama sa nagdilaab nga pana nga misulod sa iyang kasingkasing. Sa karon dayon, nabati niya ang pagdumot sa iyang makasasala nga kinabuhi; nagsugod siya og kaulaw sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga makasasala nga binuhatan. Unya miingon siya sa tigulang:

'Reverendo nga Amahan! Aduna bay paghinulsol alang sa mga makasasala?'

Mitubag ang tigulang:

'Aduna gayud, ug nagpaabut ang Manluluwas sa imong pagbag-o, andam Siyang modawat kanimo sa Iyang amahanong yakap; kay dili Siya gusto nga malaglag ang makasasala, kondili gusto Niya nga mobalik ang makasasala sa dalan sa kaluwasan. Busa ako ang imong tiggarantiya nga, kon maghinulsol ka sa tinuod ug mobalik ka sa Ginoo sa tibuok nimong kasingkasing, higugmaon Ka Niya pag-usab ingon sa Iyang nobya ug, pagkahuman Niya ikaw limpyohan gikan sa tanang hugaw sa sala, dad-on Ka Niya sa Iyang dili malaglag nga langitnong palasyo. Maglipay unya ang tanang han-ay sa mga anghel tungod kanimo, kay malipay sila bisan pa sa usa ka makasasala nga maghinulsol.

Niini, mitubag si Taisia:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Dios, dungogong Amahan! Kuhaa ko gikan dinhi ug idala ko bisan asa nga imong nahibaloan, diin makakaplag ko og angay nga dapit alang sa paghinulsol.'

Mitubag ang tigulang:

'Munta na kita.'

Unya, mitindog siya ug mibiyahe paingon sa gawas sa iyang balay.

Mibangon usab si Taisia ug misunod sa tigulang, wala mag-andam bisan unsa sa iyang balay, wala magpahibalo bisan kinsa bahin sa balay, apan gibilin dayon ang tanan, alang kang Kristo.

Sa pagkakita ni Amahan Juan nga wala gyud magtagad si Taisia sa iyang panimalay ug wala mag-ingon bisan kinsa, nabigla kaayo siya sa ingon ani nga kalit nga pagbag-o ug sa kadasig ni Taisia alang sa Dios. Pagkahuman niya og pasalamat sa Dios niini, mipadayon siya sa iyang paglakaw. Si Taisia, bisan pa, misunod sa iyang luyo nga adunay igo nga gilay-on.

Pag-abot sa mga biyahero sa disyerto, ulahi na kaayo; nagkagabii na.

Pagkahuman sa paghimo og gamay nga higdaanan nga balas sa yuta, miingon ang tigulang kang Taisia:

'Matulog dinhi ilawom sa panalipod sa grasya sa Dios.'

Unya, pagkahuman niya siya pagpanalangin sa tanda sa krus, mitindog siya paatras og gamay. Pagkahuman niya sa iyang naandan nga mga pag-ampo, ang tigulang mihigda sa yuta ug natulog.

Pag-abot sa tungang gabii, namata ang tigulang, kay nakakita siya og kahayag sa langit. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa taas, nakita sa tigulang ang usa ka piraso sa kalayo nga nagahulog gikan sa langit paingon kang Taisia.

Napuno si Juan og kahadlok sa maong panan-awon. Sa dihang gitan-aw pag-ayo niya si Taisia, nakabantay siya nga ang mga Anghel sa Dios nagadala sa iyang kalag paingon sa langit pinaagi sa maong dalan. Gitan-aw ni Juan kini nga katingalahang panan-awon hangtud nga nawala kini sa iyang panan-aw. Unya, mibangon si Juan ug miadto kang Taisia; sa iyang pagduol, gitukmod niya siya gamit ang iyang kamot, apan nakita niya nga namatay na siya[3514] . Unya ang tigulang, sa kahadlok ug pag-uyog, mihapa sa yuta. Ug usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa langit, nga nagaingon: 'Ang iyang paghinulsol, nga gihalad sa usa ka oras ra, mas makapahimuot kaysa paghinulsol nga nagpadayon sulod sa dugay nga panahon; kay sa ikaduhang kaso, ang mga nagahinulsol wala'y ingon ana ka kainit sa ilang kasingkasing.'

Nagpabilin ang tigulang sa pag-ampo hangtod sa kaadlawon. Unya, pagkahuman niyang gilubong ang balaan nga lawas sa bulahang Taisia sa yuta, mibalik siya sa skete, diin iyang gisaysay sa mga amahan ang tanan nga nahitabo. Pagkahibalo sa tanan nga nahitabo, gidayeg ug gipasalamatan sa mga monghe si Kristo nga Dios tungod sa Iyang dakong kaluoy. Kaniya—ang tinuod nga Dios—mao ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Simon, Obispo sa Vladimir ug Suzdal

Gisaulog sa ika-10 sa Mayo

Ang gisulti ni Jesus, anak ni Sirach, bahin kang Simon, anak ni Onias[3515] : *'usa ka bantugang pari, nga sa iyang kinabuhi gibalik ang balay ug sa iyang mga adlaw gipalig-on ang templo'* (Sir. 50:1); ug usab: *'sama sa*

[3514] Si Santa Tais namatay sa ika-5 nga siglo.

[3515] Kini, siyempre, nagtumong kang Simon I, ang Punong Pari sa mga Hudiyo, anak ug manunod ni Punong Pari Onias I, nga gitawag nga 'ang Matarong' sa iyang mga kaubanan tungod sa iyang pagkamatinud-anon. Gipahimuslan ang usa ka panahon sa kalinaw ilawom sa paghari sa mga hari sa Ehipto, iyang gisugdan pag-usab ang pagpatibay sa Jerusalem, gipahapsay ang Templo, gilibutan kini og hataas

bitoon sa kabuntagon taliwala sa mga panganod, sama sa bug-os nga bulan sa adlaw, sama sa adlaw nga nagdan-ag sa templo sa Labaw nga Labing Halangdon, sama sa bahaghari nga nagdan-ag sa mahimayaong panganod' (Sir. 50:6–7) – kini gayud ang angay natong isulti mahitungod sa atong bililhon nga amahan Simon, Obispo sa Vladimir ug Suzdal, saksi ug kronikista sa kinabuhi sa mga santo sa mga Kuweba, ang ikaduhang kronikista human sa bulahan nga Nestor. Sa tinuod, gitukod niya pag-ayo ang balay sa Dios ug gipalig-on ang Simbahan pinaagi sa ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi ug sa iyang mga makapadasig nga sugilanon mahitungod sa kinabuhi sa mga balaan, sama sa usa sa mga maayong magbalantay nga gisaad sa Ginoo sa propeta Jeremias, nga nag-ingon: *'Hatagan ko kamo og mga magbalantay sumala sa akong kasingkasing*, ug *sila magapakaon kaninyo sa kinaadman ug pagsabot'* (Jer. 3:15). Sa tinuod, ang tanang titulo nga gihatag kang Simon, , ang maayong magbalantay ug magbabantay sa Balaang Balaod sa mga Hudiyo, mahimo usab ipahimutang niining Kagalang-galang Simon, Arsobispo sa Vladimir ug Suzdal.

Kining bulahan nga si Simon mipasa sa mga monastikong panata sa balaang Monasteryo sa Pechersk, nga sama sa langit, gipalamuti sa mga balaang asketiko, sama sa espirituhanong mga bitoon, sa bulan ug sa adlaw. Sa pagsulod niya sa monasteryo, masigasig siyang mibasa sa mga salaysay sa kinabuhi sa mga santo nga miuna kaniya ug nakapahimuot sa Dios, nga kadaghan sama sa mga bitoon sa kalangitan. Ug ang Bulahan nga si Simon mismo napukaw sa gugma alang sa mga buhat niining mga santo ug naningkamot sa tanang paagi aron sila'ng sundon. Mahigugmaong gihinumduman niya ang mga buhat sa unang nagtukod sa monasteryo, ang Banal nga si Teodosio, nga dako kaayo ang iyang pagpadaghan niining mga espirituhanong bitoon sa monasteryo—ang mga monghe—ug naningkamot siya sa tanang paagi nga sundon ang iyang kinabuhi. Gihinumduman usab niya ang mga buhat ni San Antonio, nga nagpasidlak sa tanan, sama sa adlaw, pinaagi sa kahayag sa iyang mga maayong buhat; ug gisundon sa Balaan ang iyang langitnong pamaagi sa kinabuhi; sa pagtan-aw sa mga balaan, nga kadaghan sama sa mga bitoon, nga nag-alagad sa bulan ug sa adlaw, nakat-on si Simon sa pagka-mapainubsanon; Labi na gayud, nakat-on siya og pagpaubos gikan sa ehemplo ni Venerable Theodosius, nga sama sa bulan, mas hayag ang kahayag kaysa sa tanang mga bitoon ug nakadawat gikan sa Diyos og mas himayaong korona kaysa sa ubang mga igsoon. Gikan kang Anthony, sama sa adlaw nga nagbiyahe nga nag-inusara sa kalangitan, nga walay uban pang mga kahayag, gisagop ni Simon ang kinabuhi sa anghel nga kahilom. Sama sa salamin, gipakita niya sa iyang sulod ang tanang espirituhanong kahayag—ang mga bitoon, ang bulan ug ang adlaw—ug siya mismo nagpagawas sa kahayag sa mga bitoon, sa bulan ug sa adlaw. Labaw pa, sama sa karaang Simon nga Punong Pari, kining usa usab sama sa bitoon sa kabuntagon, sama sa bug-os nga bulan, ug sama sa adlaw nga nagdan-ag sa Simbahan sa Labing Kataas. Nagpaningkamot siya pag-ayo sa balaan nga Monasteryo sa Pechersk, nga sama sa langit, ug si Simon mismo, pinaagi sa iyang mga buhat, gipahisama sa bitoon sa kabuntagon, kanunay nga ginapanig-ingnan ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga matahum sama sa bulan ug himaya sama sa adlaw. Sa iyang makakaya, gisilbihan niya ang Inahan sa Dios uban sa dakong kadasig, nga nagpuyo kanunay sa dakong pagpaubos ug mainitong pag-ampo, sa pagkauban sa iyang mga igsoon ug sa pag-inusara.

Sa dihang kining Balaan nga si Simon nakaila na sa iyang mga buhat sa daghang kasikbit nga yuta, nga nahibal-an pa gani siya sa lagyong mga nasud, nahitabo nga niadtong panahona ang obispado sa Diyosesis sa Vladimir ug Suzdal walay obispo. Angay nga ang Simbahan pagahumotan sa korona sa mga bitoon (cf. Pahayag 12:1), ingon sa gisulat ni San Juan sa iyang Pahayag. Sa maong Katungdanan sa Vladimir ug Suzdal wala'y magbalantay—wala'y masidlak nga adlaw ni matahum nga bulan—busa ang Simbahan dili makapasigarbo sa mga pulong sa salmo: 'Ang akong trono sama sa adlaw sa akong atubangan' ug *'sama sa bulan, hingpit hangtod sa kahangturan'* (Salmo 88:38). Niining maong panahona gayud, sumala sa kabubut-on sa Punong Magbalantay – si Jesus, nga kaniadto gisalig Niya ang Iyang mga karnero sa usa nga 'higugma kaniya labaw pa sa tanan' (Juan 21:15–17), kining bulahan nga si Simon, nga gihigugma ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa tibuok niyang kasingkasing, gitawag sa Dios ngadto sa episkopal nga trono aron pagdumala sa mga siyudad nga gipreserbar sa Dios – Vladimir ug Suzdal. Busa ang korona sa Simbahan gipahimutang niining bituon nga kahayag, samtang ang iyang trono misidlak sama sa adlaw ug sama sa bug-os nga bulan. Kining bulahan nga magbalantay misidlak sa

---

nga mga pader, ug naghimo og dagkong pag-ayo ug pagpaayo sa sulod niini; apan, labaw sa tanan, iyang gipataas ang relihiyoso ug moral nga kinabuhi sa mga tawo pinaagi sa ehemplo sa iyang kaugalingong matinud-anong kinabuhi, mao nga nagbilin siya og labing maayong mga handumanan (Sir. 50:1–21). – Si Simon nagsilbi isip punong pari sa sayong bahin sa ika-3 nga siglo BC.

iyang trono pinaagi sa iyang mga maayong buhat sama sa bitoon sa kabuntagon, sama sa bulan ug sama sa adlaw; pinaagi sa iyang pagtudlo gipahayag niya ang tanan, gipainit sila sa gugma, ug, pinaagi sa grasya nga iyang gihangyo gikan sa Dios, gihatagan niya silang tanan og kinabuhi sa espiritu. Kining bulahan nga si Simon kanunay nga nagtan-aw sa iyang kaugalingon, daw usa ka bitoon sa kabuntagon, nga nagpahibalo sa katapusan sa gabii ug sa pagsugod sa adlaw; busa, kanunay niyang gilikayan ang tanang dautan ug makasasala nga mga buhat ug naningkamot sa tibuok niyang kusog padulong sa maayong mga buhat nga puno sa grasya. Gihunahuna usab sa santo nga ang adlaw ug ang bulan daw duha ka mata nga walay hunong nga nagbantay sa kalangitan; busa gihimo niya ang tanang paningkamot aron masiguro nga ang iyang trono mosidlak sama sa adlaw ug sa bug-os nga bulan, ug personal niyang gipaningkamotan nga sundon kana nga mga mapangbantay nga mata sa langit, nga tungod niini, masigasig niyang giatiman ang iyang espirituhanong panon uban sa walay hunong nga kusog.

Si Banal Simon nagpaningkamot sulod sa dugay nga panahon isip usa ka masigasig nga magbalantay, nga matinud-anon ug maampingon sa pag-atiman sa iyang panon; ug angay hinumduman nga ang Reverendo nagdumala sa iyang ministeryo uban sa dakong kalampusan. Sa samang panahon, wala pasagdan sa santo ang iyang mga monastikong paningkamot, kanunay niyang gihunahuna ang mga paningkamot ug mga buhat sa mga dungogong asketiko sa mga Kuweba ug naglipay sa iyang kalag nga giisip siya nga takus sa Ginoo, dinhi sa maong dungogong monasteryo, aron mopadayon sa kinabuhi sa monghe ug mahimong, ingon sa pagkasulti, kauban sa mga balaang asketiko sa mga Kuweba; Si Santo Simon kanunay nga nangayo kanila og tabang sa iyang mga pag-ampo ug, pinaagi sa ilang pag-ampo sa atubangan sa Dios ug uban sa tabang sa grasya sa Dios, malampuson niyang napangdumala ang mga buluhaton sa iyang kawan, aron ang tanang uban pang mga pagkapareho ug mga titulo nga gihatag kang Jesus, anak ni Sirach, Si Simon, ang Hudiyong punong pari, nga nakapahimuot sa Dios sa Daan nga Tugon. Gawas pa sa mga titulong nahisgutan, si Jesus, anak ni Sirach, nagsulat mahitungod kang Simon nga siya, daw usa ka langitnong ark, usa ka bulak taliwala sa mga tinik, usa ka liryo, usa ka sedro sa Lebanon, insenso sa ibabaw sa kalayo, usa ka sudlanan nga bulawan nga gitampog, usa ka kahoy nga oliba ug usa ka sipres (Sir. 50:8–11). Tanan niining mga arkipastoral nga hiyas, nga gisimbulo niining mga epiteto, napadayag sa kinabuhi sa maayong magbalantay nga si Simon. Busa, nag-amping gayud siya sa pagpreserbar ug pagtukod sa taliwala sa mga tawo sa kalinaw nga gipahibalo sa bahaghari; dugang pa, gitun-an niya ang tanan, pinaagi sa tinuod nga ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi, sa hiyas sa pagkamapailubon, nga namulak sama sa bulak sa kahoy nga mansanas taliwala sa mga tinik, kanunay nga nagpaningkamot sa espirituhanong tanaman sa iyang panon; gitudloan niya ang tanan, pinaagi sa buhat ug pulong, sa espirituhanong pagkabalaan, sama sa pagtanum og puti nga liryo; gitun-an niya ang tanan sa walay hunong nga pag-ampo sa Dios, sama sa pagpadaghan sa mabangong tanom sa Lebanon; kanunay siyang nagpasalamat sa Dios, bisan pa sa taliwala sa iyang mga kasubo, ug labi pa gani gitudloan niya ang iyang panon, nga naghalad sa iyang kaugalingon sama sa insenso, nga mabangong nagdilaab sa kalayo, gihalad sa tanan sa usa ka bililhon nga sudlanan sa gugma ug espirituhanong kinaadman; Gitanum niya sa sulod sa iyang kawan ang kahoy nga oliba sa kaluoy ug gugma sa isigkatawo, ug gipahimutang usab niya sa iyang kawan, sama sa usa ka sipres, ang kanunay nga paghinumdom sa Dios.

Kining bulahan nga si Simon gituon pag-ayo sa asetikong kinabuhi sa mga balaang eremita sa mga Kuweba nga daw gisulat kini sa mga tabla sa iyang kasingkasing; busa, iyang gipangandoy nga ang uban pang mga debotong tawo makaila usab sa kinabuhi sa mga asketiko sa Kuweba; ug aron makab-ot kini, iyang gipangandoy nga magtipon og sinulat nga salaysay sa asetikong kinabuhi sa mga monghe sa Kuweba. Angay hinumduman nga niadtong panahona, tungod sa daghang mga gubat ug sibil nga panagbangi, daghang mga libro ang nawala, busa daghan sa mga hitabo nga gihulagway niini nagsugod na'g kalimtan. Tungod niini, gipangita ni Bulahan Simon uban sa dakong kadasig ang tanang nakasaksi sa mata sa bisan unsang milagrosong hitabo nga nahitabo sa Monasteryo sa Mga Kuweba, ug ang Reverendo nga Amahan mapisan nga gipundok ang tanang impormasyon nga nakuha ngadto sa usa ka tibuok, nagpaningkamot sama sa usa ka maalamon nga putyukan. Maong gipahimakas kita niya sa kahayag sa adlaw, sa bulan ug sa mga bitoon, kay gihulagway niya kanato ang mga milagro ni Banal Antoniyo, kana nga masidlak nga adlaw, ug ang milagrosong pag-idlak sa mga relikya ni Banal Teodosio – ang bug-os nga bulan; sa tanan niini, gidugang sa bulahan nga si Simon ang salaysay sa balaan, langitnong Simbahan sa Kuweba, nga ang trono niini tinuod nga misidlak sama sa adlaw ug sama sa bug-os nga bulan; – tanan niini gisulat sa Kagalang-galang Nestor sa unang bahin sa Paterikon[3516] . Dugang pa, si Banal Simon, sa usa ka sulat kang Polycarp, naghatag og impormasyon mahitungod sa kinabuhi sa daghang mga

asketiko sa mga Kuweba, nga misidlak sama sa mga bitoon pinaagi sa ilang mga buhat; – kini giapil sa ikaduhang bahin sa Paterikon. Sunod, misulat si Simon og lain nga sulat sa maong Polycarp, diin iyang gihisgutan ang mga buhat sa daghang uban pang mga asketiko sa mga Kuweba.

Makita sa mga sinulat ni Banal Simon nga dako kaayo ang iyang gugma sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug sa mga halangdong amahan – sila Antonio ug Teodosio sa Mga Kuweba – nga sa espiritu ug hunahuna, nagpuyo siya uban niining mga halangdong tawo sama sa nagpuyo sila sa usa ka kuweba, bisan pa nga sa lawas nagpuyo siya sa iyang kaugalingong diyosesis.

Sama sa paghigugma ni Simon Pedro sa Ginoo labaw pa sa uban pang mga apostoles, ingon usab kining Simon, nga ginganlan human niadtong himayaong apostol, nagpakita sa labing dako nga gugma ug debosyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Iyang monasteryo sa mga Kuweba.

Sa iyang kinabuhi, nakakita ang mga matinud-anon og katingalahang timaan sa kalangitan – nakita nila nga usa ka Babaye, ang Nobya nga dili nobya, ang Labing Putli nga Inahan sa Dios, naa sa ilawom sa Iyang mga tiil dili lamang ang kahayag sa bulan, kondili usab ang kahayag sa mga bitoon ug sa adlaw; kay kining maayong magbalantay misidlak pinaagi sa iyang mga maayong buhat (sama sa atong giingon sa ibabaw) sama sa usa ka bitoon ug sama sa bulan, ug gipakita niya ang ingon ka dako nga pagpaubos nga, samtang obispo pa siya, gisulat niya sa iyang epistola nga ikonsiderar niya nga usa ka dungog ang mahimong tinubdan sa kaulaw, gipyatakan ug gisalikway sa mga tiil sa mga naglabay-labay, sama sa gipamatuod sa iyang epistola.

Kining maayong magbalantoy nagpaningkamot sulod sa taas kaayo nga panahon, gipakaon ang iyang espirituhanong panon sa pagkaon nga dili malata nga magdala sa kinabuhi, kay iyang gitanyag sa tibuok niyang panon ang kinabuhi sa mga balaan nga nagpaningkamot sa Monasteryo sa Mga Kuweba, pinaagi sa pagsulat ug sa tinuod nga ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi.

Pagkahuman sa paglingkod og napulo'g duha ka tuig sa arkilusobrang lingkoranan, mibulag si Banal Simon aron makig-uban sa mga magbalantay nga naglingkod sa napulo'g duha ka trono ug sa Punong Magbalantay mismo, ang Ginoong Jesus, aron siya makadawat gikan kaniya sa dili malata nga korona sa himaya. Ang iyang bililhon nga lawas, sumala sa iyang tinguha nga gipadayag sa usa ka sulat kang Beato Policarpo, ug usab subay sa iyang gugma alang sa mga balaang asketiko sa mga Kuweba, gilubong sa mga kuweba sa mga Kuweba, diin nagpabilin kini hangtod karon nga dili malata, alang sa dungog, himaya ug pagdayeg sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios nga gipadayeg sa Trinidad, karon ug kanunay, ug hangtod sa walay katapusan. Amen[3516] .

Ang Pag-antos ni San Isichius nga Martir

Gisaulog kada Mayo 10

Ang Balaang Martir Isichius nag-antos atol sa paghari ni Emperador Maximian[3517] . Sa korte niini, siya naggunit sa labing hataas nga posisyon, nagbitbit sa titulo nga magistrian[3518] ug nagpuyo sa Antioch[3519] . Gipugngan ni Maximian ang mga Kristohanon sa pagserbisyo militar ug gisugo niya ang mga gustong magpabilin sa pagtuo nga Kristohanon nga tangtangon ang ilang mga sinturon militar ug mopuli isip mga sulugoon nga

---

[3516] Ang Kagalang-galang Simon namatay niadtong 1226, sa ika-11 ka tuig sa iyang pagdumala sa Diyosesis sa Vladimir ug Suzdal (gidumala niya ang diyosesis gikan sa 1215 hangtod 1226).

[3517] Kini, siyempre, nagtumong kang Maximian Galerius, ang manugang ug manunod ni Emperador Diocletian, nga nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 305 hangtod 311. Niadtong 292, gipili ni Diocletian si Galerius isip iyang kauban nga maghuhari nga may titulo nga Caesar ug gisalig kaniya ang Illyria ug ang mga yuta sa daplin sa Danube. Tungod kay paryente siya ni Diocletian, dako kaayo ang impluwensya ni Galerius sa tigulang na nga emperador ug, bisan pa sa wala pa ipagawas ang kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon niadtong 303, napugos niya kini sa pagpagawas og usa ka pribadong edikto diin gikuha ang mga Kristohanon sa serbisyo militar; sa tinuod, siya mismo ang labing masigasig nga nagpatuman niini nga edikto. Dili lang niya gipahawa ang mga Kristohanon gikan sa serbisyo militar, apan gipahawa usab sila gikan sa iyang korte.

[3518] Ang titulo nga 'magistrian' o 'magister' nagtumong sa usa sa labing hataas nga opisina sa korte sa mga emperador sa Roma, susama sa atong Ministro sa Korte.

[3519] Kini nagtumong sa Antioquia sa Siria, kaniadto ang maanindot nga kapital sa Siria, apan karon usa na kini ka gamay ug pobre nga lungsod sa rehiyon sa Antioquia sa Turkey.

bayaran. Human niini nga imperyal nga sugo, daghan ang mas gipili ang walay himaya nga kinabuhi sa usa ka sulugoon kaysa sa makaguba nga dungog sa ranggo militar. Usa sa kanila mao ang bantugang si Isichius. Pagkahibalo ni Maximian niini, gisugo niya siya nga tangtangon ang iyang bililhon nga bisti sa dignitaryo, magsul-ob og sinina nga hinimo sa magaspang nga buhok[3520] , ug puy-an sa taliwala sa mga babayeng sulugoon. Paglabay sa pipila ka adlaw, gitawag niya si Isichius sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

'Isichius, sultihi ako, dili ba ka maulaw nga magpabilin sa ingon nga kaulaw?'

Apan mitubag ang santo:

'Ang dungog nga akong nadawat gikan kanimo kay pansamantala ra.'

Pagkadungog ni Maximian sa tubag, gisugo niya nga ibutang sa liog ni Isichius ang gilingan sa gahum ug itambog siya sa suba. Mao kini ang pagkamartir sa balaan nga martir[3521] .

Ang pagkamartir sa mga balaang martir nga sila Alfias, Philadelphus, Cyprian[3522] ug uban pa nga nag-antos uban kanila

Gisaulog sa ika-10 sa Mayo

Kining mga balaang martir ni Kristo gikan sa Italya. Sa taliwala nila, sila Alfius, Philadelphus ug Cyprian mao ang mga anak sa Italyanong prinsipe nga si[3523] , ug gitudloan sila sa Kristohanong pagtuo ug gibunyagan ni Onesimus. Niadtong panahona, usa ka mando gipadala gikan sa Roma ngadto sa ilang nasud aron pangitaon ang mga Kristohanon, ug sa dihang nadiskubrehan nga sila mga Kristohanon, gipadala sila, kauban si Onesimus, si Erasmus ug napulo'g upat pa ka uban pang mga Kristohanon, ngadto sa sa Roma aron atubangon si Emperador Licinius[3524] . Sumala sa sugo sa Emperador, gibutang ang usa ka dakong bato sa dughan ni Onesimus, nga hinungdan sa iyang kamatayon. Si Erasmus ug ang uban pa nga napulo ug upat ka balaang martir giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada, samtang sila Alfius, Philadelphus ug Cyprian gipadala sa Seleucia[3525] ug didto gipatay tungod sa ilang pagtuo kang Kristo[3526] .

24 Mayo

11 Mayo (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Mokius nga Hieromartir.

Gisaulog sa ika-11 sa Mayo

[3520] Ang 'vlasenitsa' usa ka sinina nga hinablon gikan sa buhok sa kabayo.

[3521] Ang balaang martir namatay atol sa paghari ni Diocletian, apan ang tuig sa iyang kamatayon wala mailhi.

[3522] Si Cyprian gitawag nga 'Kyprin' sa Griyegong berso sa Menaion, ug 'Kyri'n' sa Mga Buhat sa mga Santo ug uban pang karaang tinubdan.

[3523] Sumala sa panukiduki sa mga Bollandist, ang lugar nga natawhan niining mga balaang martir mao ang lungsod sa Basta sa habagatan sa Italya, duol sa baybayon sa Dagat Sicilian o Ionian; sumala sa bulanan nga kalendaryo ni Emperador Basil, ang ilang amahan ginganlan og Vitalius.

[3524] Sumala sa mga Bollandist, si Licinius wala pa mahimong emperador niadtong panahona, kondili naggunit lang sa katungdanan nga gobernador sa probinsya, samtang ang imperyo ginadumala ni Decius. Sumala sa kalendaryo ni Emperador Basil, ang manlutos sa balaan nga magsoon nga mga martir ug sa uban nga nag-antos uban kanila mao si prefect Diomedes, kinsa gihatag kaniya ni Licinius alang sa paglitis ug silot.

[3525] Ang Selevkia usa ka siyudad sa probinsya sa Cilicia sa Imperyo Romano sa Asia Minor, apan adunay sayop sa pag-imprinta o sayop sa panulat dinhi sa Prologo. Sumala sa Mga Buhat sa mga Santo, ang tulo ka balaang magsoon nga martir nangalibang sa Sicily, sa siyudad sa Leontina.

[3526] Ang mga balaan nga martir namatay niadtong 10 Mayo 251. Gisugo sa gobernador Tertillus nga putlon ang dila ni Alpheus, ug siya namatay tungod sa daghang dugo nga nawala; si Philadelphus gisunog sa puthaw nga rehas, ug si Cyprian sa kawali. Niadtong 1517, nadiskubre ang ilang mga lawas sa lungsod sa Leontini ug solemne nga gipakita alang sa pagdayeg.

Sa panahon sa paghari ni Diocletian[3527] , ubos sa mga amphipats[3528] sa Laodicea ug Maximus, sa dihang gipahigayon ang mga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon bisan asa, ang presbiterong Kristohanon nga si Mokius nagpuyo sa siyudad sa Amphipolis, nga nahimutang sa Macedonia. Sa panahon nga ang mga pagano nagselebrar sa ilang hugaw nga pista sa dungog sa ilang dautang diyos nga si Dionysus, o Bacchus[3529] , kining presbiter, nga nagdilaab sa kadasig alang sa ngalan ni Cristo, mitindog taliwala sa mga pagano ug nagpahayag sa tingog nga kusog kaayo aron madungog sa tanan:

'Paminaw, kamo nga nabulag ug nadani sa sayop! Hangtud kanus-a kamo magpadayon nga madani sa sayop, maglibot-libot nga walay pag-amping sa kangitngit sa idolatriya? Hangtud kanus-a kamo magpabilin nga wala mahibalo sa inyong kaugalingong kadaut? Kanus-a, sa katapusan, kining tanan nga demonyohang kasuklam-suklam mahimong makasuklam kaninyo? Busa, mobalik kamo, ug kaila kamo sa Ginoong Dios, nga gipadayag kanato pinaagi sa Iyang Bugtong Anak, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga, isip kahayag sa kamatuoran, gipalayas ang kangitngit sa pagkawalay-hibalo.

Ang bulahan nga si Mokius misulti pa ug daghan pang susamang mga pulong, ug wala lang kini niya gisulti kausa, kondili adlaw-adlaw; sa iyang pagduol sa mga tawo, iyang gipahayag sa publiko ang sayop sa mga pagano nga nagsimba sa mga dios-diosan, ug gipangwali si Kristo, ang tinuod nga Dios. Apan, nabuta sa ilang kaulag, wala tagda sa mga lungsuranon ang mga pulong sa respetadong amahan ug nagpadayon sa pagbuhat sa ilang hugaw nga ritwal.

Samtang gikan sa siyudad sa Apollonia, nga nahimutang usab sa Macedonia, usa ka amphipatus nga ginganlan og Laodicius miabot sa Amphipolis ug misugod sa paghalad og sakripisyo kang Dionysus didto. Nasultihan si Laodicius bahin kang Mokius, ang sulugoon ni Cristo, nga siya nagpalayo sa daghan gikan sa pagsimba sa diyos nga si Dionysus. Gipasipala sa mga pagano ang santo, nga nag-ingon: 'Aduna dinhi usa ka magtutudlo nga Kristohanon nga naningkamot sa pagpanglimbong sa mga tawo pinaagi sa usa ka katingalahang doktrina; iyang gipangumbinsi ang tanan nga motuo sa usa ka Tawo nga gilansang sa krus ug namatay; ug sa tinuod, daghan, nga mibiya sa among mga diyos, ang midawat sa iyang pagtuo. Kung dili ninyo pugngan ang iyang pagpanudlo, mosunod kaniya ang tibuok siyudad, ug unya walay mabilin nga maghalad sa mga diyos."

Si Amphipatus, nga nasuko kaayo, nagmando nga latigon ang santo. Unya, paglingkod niya sa lingkoranan sa huwes, gisugo niya nga tawgon si Santo Mokias sa iyang atubangan. Sa dihang gitawag na siya, nangutana si Amphipatus kaniya:

'Sultihi ko: kinsa ka, nga dili mosalmot sa paghalad uban namo ug nagdili sa mga tawo sa paghalad sa mga dios?'

Mitubag si Santo Mokiyas:

'Ikaw nga walay kahibalo, nga wala makahibalo sa kamatuoran! Ngano man ka mangutana kanako bahin sa mga butang nga dili man nimo masabtan? Pagninahona pag-ayo ang imong kaugalingon ug i-ila ang kamatuoran, kay akong gitun-an ang Balaang Kasulatan ug nahibal-an gikan niini nga ang tanang diyos-diyosan sa pagano mga demonyo (Salmo 95:5), ug nga walay pulos ang paglaum kanila.'

Miingon dayon si Laodicea:

'Makita nako nga maalam ka sa daghang pulong.'

Mitubag si Mokius:

Ang among daghang pakigpulong nagtudlo kanato sa kamatuoran; kon gusto nimo masabtan ang kamatuoran, paminawa ang akong isulti kanimo karon: ang mga dios nga inyong ginasimba mga demonyo – sila mga pipì ug bingi.'

Miingon si Laodice:

[3527] Si Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod sa 305.

[3528] Amphipatus – gobernador sa probinsya.

[3529] Si Dionysus, o Bacchus, sumala sa mitolohiyang Griyego, mao ang anak ni Zeus ug Semele, ang diyos sa baging ubas ug paghimo og bino, nga naglipay sa kasingkasing sa mga tawo pinaagi sa gasa nga bino. Si Dionysus giila nga patron sa tanan nga moturok sa uma – mga bulak ug prutas. Ang mga selebrasyon sa pagpasidungog kang Dionysus sa sinugdan hapsay ra, apan sa ulahi nahulog sa kalibog ug kahilawotan. Sa panahon niining mga selebrasyon, ang mga pagano mudagan-dagan sa usa ka mabuang ug hubog nga kahimtang, magtangtang sa mga hayop ug mokaon og unod nga natabunan og dugo. Ang mga pista sa pagpasidungog sa diyos Dionysus gihimo upat ka beses sa usa ka tuig ug molungtad og pipila ka adlaw o bisan semana matag higayon.

Maghalad og sakripisyo sa mga diyos kon gusto nimo nga mapreserbar ang imong kinabuhi, nga imong tinuyoang gipaningkamotan nga laglagon.

Apan mitubag ang santo:

'O Amphipatus! Ang kamatayon alang kang Kristo usa ka dakong ganansya para kanako.'

Unya si Amphipatus, nga napuno sa kasuko, nagmando nga bitayon si Santo Mokias sa kahoy sa pagpanakit ug ang iyang lawas hikason gikan sa ulo hangtod sa tiil gamit ang mga puthaw nga galamiton.

Samtang gipahirapan, misinggit ang santo ngadto sa Dios, nga nagaingon: 'Ginoo, nga nagahari hangtod sa kahangturan, nga nagdan-ag sa mga sinag sa pagkamatarong! Ipakita ang Imong gahum nga pagka-Diosnon sa Imong mga alagad ug hatagi ako og kusog nga maningkamot hangtod sa katapusan alang sa Imong balaan nga mga sugo.'

Gipahirapan sa mga sulugoon sa torturador ang lawas sa santo sulod sa taas kaayo nga panahon nga sa katapusan gikapoy na usab sila. Unya gisugo sila sa amphipatus nga mohawa, nga gitawag sila nga tapulan ug huyang; apan gisugo niya nga tawgon pag-usab ang martir aron ipatawag kaniya alang sa interogasyon.

Bisan pa sa mga pag-antos nga iyang naagian, ang santo mitungha sa atubangan ni Laodiceus nga lig-on ang panglawas, andam nga magpamatuod sa kamatuoran uban sa mas dako pang kaisog. Samtang naglakaw siya paingon sa tortyurador, gidayeg ni Mokiy ang Dios sa kusog nga tingog.

Miingon si Laodiceus sa santo:

'Halad og halad kang diyos Dionysus, aron siya makaluwas kaninyo gikan sa inyong daghang mga kasakit.'

Apan mitubag ang martir:

'Gituohan ba gyud nimo nga ang usa ka diyos-diyosan—nga walay lihok ug walay tingog, hinimo sa kamot sa tawo—usa ka diyos? O ikaw nga limbong nga alagad sa yawa! Dili ba nimo makita nga ang akong lawas wala maluya sa imong mga pag-antos? Dili ba nimo makita nga wala gyud ko mabati og kasakit sa akong mga samad? Walay bili ang tanan nimong gahum.

Pagkadungog niini nga mga pulong, miingon si Laodiceus:

'Ang imong pagkamapailubon sa atubangan sa pag-antos dili nagasalig sa gahum sa imong Dios, kondili sa imong salamangka. Tan-awa, ako nagmando nga sunogon ang imong lawas sa kalayo, aron ang tanang imong mga bukton ug tiil mahimong abo ug ikalat sa hangin.'

Ug dayon gisugo sa taga-pahirap nga andamon ang usa ka pugon—nga dako kaayo—ug gisugo nga punon kini og karsol ug sanga-sanga ug pasigaon; ang aso gikan sa pugon misaka og unom ka pulo ka kubit sa kahangin, nga ang palibot sa pugon nangitngit sa halayo nga distansya. Unya miingon si Laodiceus sa balaan:

'Maghalad og halad kang diyos Dionysus.'

Apan nagpabilin nga hilom ang martir.

Unya miingon pag-usab si Laodiceus:

'Hangtud kanus-a ka mosupak sa akong sugo? Aya, ang kalayo nga gipreparar para kanimo. Tan-awa kini ug ilhon ang kadako ug gahum sa among diyos nga si Dionysus, ug simbahon siya.'

Mitubag ang balaan:

'Nasulti na tika, Amphipatus, nga dili ko mosimba sa bingi, bulag, ug pipì nga manlaglag sa mga kalag sa tawo. Dili ka ba gusto makita sa imong kaugalingon nga ang gitawag nimo nga diyos dili diyos, kondili usa ka diyotay?'

Mitubag si Laodiceus nga nasuko:

'O ikaw nga gisumpa! Mahimo bang idolo ang adunay gahum nga gikan sa langit? Makita ra nimo nga ang gahum nga nagpuyo kaniya midawat sa among halad ug naghatag kanamo og kalamboan.'

Apan miingon kaniya ang balaan:

'Dili ba nimo gusto nga maghalad ko og sakripisyo sa imong diyos, aron ang tanan, sa diha nga makakita nga nagahalad ko og sakripisyo sa diyos Dionysus, maila nila ang iyang dakong gahum?'

Miingon si Laodiceus:

'Miyuko ug halad ug halad, ug ilhi ang iyang kadako.'

Unya si Mokiy, sa pagsulod niya sa paganong templo, una sa tanan gihimo niya ang tanda sa krus sa iyang kaugalingon, aron siya makasandig sa mga armas ni Kristo batok sa yawa; unya, sa pagtindog niya duol sa dapit diin nagtindog ang idolo ni Dionysus, siya nangamuyo sa Dios, nga miingon niini: 'Ginoo, nga nagkupot sa tanang

binuhat sa Imong gahum ug nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Imong Kristo, nga nagpakaulaw sa yawa—kadtong wala makaila sa Imong kamatuoran—ug nga naghatag sa kalipay sa kahibalo sa Dios ug sa pagkamatinahuron sa tanan nga nahadlok Kanimo ug nagpasidungog sa Imong balaan nga ngalan! Ikaw, O Balaan nga Ginoo, nga nagbungkag sa mga dios-diosan sa Babilonia ug nagpadayag sa tinuod nga pagtuo sa imong propeta nga si Daniel; Ikaw, nga nagwagtang sa makalilisang nga altar sa pag-idolo pinaagi sa imong tulo ka batan-on ug gipalong ang kalayo sa hurno (Dan. 3); Ikaw, nga naglunod kang Paraon sa kalawom sa dagat ug midungog sa mga pag-ampo ni Moises (Ex. 14); Ikaw, nga nagpagawas og tubig gikan sa bato (Ex. 17:1–7); Ikaw, ang walay katapusan nga Hari, nga karon ana, nga kaniadto ana, ug nga hangtod sa kahangturan ana – paminawa ako, imong alagad! Tan-awa, ako naghangyo Kanimo: tabangi ako ug ipadayag ang Imong gahum sa mga nagkupot sa bakak imbis sa kamatuoran, aron mahibal-an nila nga Ikaw mao ang Usa ka tinuod ug walay katapusan nga Dios, ug aron ang Imong kahayag makapalayas sa kangitngit sa idolatrikong ilusyon.'

Pagkahuman sa pag-ampo, misinggit ang santo sa kusog nga tingog, nga nagtumong sa diyos-diyosan:

Daotan ug walay pulos! Ikaw nga hilom ug walay kasingkasing nga Dionysius! Ginasugo tika sa halangdon ug himayaong ngalan sa akong Kristo, nga nagpuyo sa langit: hikap ug yuko sa yuta, aron makita sa tanan ang imong kahuyang ug ang imong kawalay gahum.

Ug sa kalit, nangurog ang yuta ug ang maong templo; ang diyus-diyosan nahulog sa yuta uban sa kusog kaayong pagkabungkag ug nabungkag sa gagmayng piraso. Sa pagkakita niini, ang tanang pagano nga naa didto milayas sa kahadlok, nagkatingala sa ilang kaugalingon sa nahitabo.

Pagkahuman niini, miingon si Santo Mokius sa amphipate sa Laodicea:

'Tan-awa ang kawalay pulos sa inyong mga dios-diosan, kamo nga mga demonyo. Karon, duola ug kuhaa ang nahabilin sa inyong dios, nga inyong gisaligan, ug sabuta ninyo nga naa kamo sa dalan sa pagkaguba!'

Si Laodicius nasubo kaayo, nagahilak tungod sa pagkawala sa diyos-diyosan ni Dionysus, ug dayon gisugo nga itaktak ang santo sa nagdilaab nga pugon.

Sa dihang gilabay ang santo sa kalayo, mitindog siya nga walay kahadlok taliwala sa mga kalayo, mura'g naa siya sa usa ka tanaman, ug gidayeg niya ang Dios aron madungog sa tanan. Tulo pa ka lalaki ang nakita sa hurno nga nag-awit uban kaniya; sa tulo, ang usa adunay nawong nga hayag kaayo, misidlak sama sa adlaw; ang kahayag nga gikan sa iyang nawong mas hayag pa kaysa sa kalayo mismo. Unya miingon ang santo sa mga lalaki nga uban kaniya sa hurno:

Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo nga Dios sa among mga amahan, nga sa Iyang pulong nagatuman ang tanan; bulahan Ka, O Ginoo sa mga hukbo, Magbubuhat sa tanang langitnong gahum, gidayeg sa mga ngabil sa mga balaan nga Arkanghel, nga kaniadto nagpuyo uban sa tulo ka batan-on sa mga kalayo (sa taliwala sa tulo ka batan-on, Ikaw nga ikaupat, nakita). Ginaampo ko Kanimo, akong Manluluwas, nga patya ug palonga ang kalayo niining nagdilaab nga pugon ug pagasunogon kining amphipate sa kalayo. Ipakita ang Imong kasuko kaniya ug pahawaa siya sa nawong sa yuta, aron makita sa tanan nga Ikaw mao ang usa ka tinuod nga Dios, nga nagpuyo sa langit.

Ug sa kalit, ang kalayo gikan sa hurno misabwag ngadto sa amphipatus ug gipapas siya ngadto sa abo, kauban ang siyam ka mga magdala og baluti nga nagbarug duol kaniya, nga wala nay nahabilin sa ilang mga lawas, kay ang kasuko sa Dios naglaglag kanila. Ang mga tawo, sa pagkakita sa tanan nga nahitabo, napuno sa dakong kahadlok ug milayas nga nagkurog sa kahadlok gikan sa pugon; apan si Santo Mokius migawas gikan sa pugon nga hingpit nga himsog ug walay samad.

Pagkahibalo sa gobernador sa siyudad nga si Phallas niining milagro, napuno siya sa dakong kasuko ug gidakop si Santo Mokiyus, gisugo niya nga ipriso siya.

Paglabay sa baynte ka adlaw, miabot sa siyudad ang lain nga amphipatus nga ginganlan og Maximus. Sa dihang nahibaloan niya ang tanan nga gibuhat sa santo, ug usab ang pagkaguba sa Laodicea, si Maximus misugod sa pagpangita og paagi aron mapapas ang santo. Paglingkod niya sa lingkoranan sa huwes, gisugo ni Maximus nga dad-on sa iyang atubangan ang martir ni Kristo aron pangutan-on. Sa pagdala sa santo, nangutana kaniya ang amphipatus:

'Sultihi ko, unsa imong ngalan ug sa unsang pamilya ka gikan?'

Mitubag ang santo:

'Kung gusto nimong mahibal-an ang akong ngalan ug kaliwatan, paminawa: ang ngalan sa akong amahan mao si Euphratius, ug ang sa akong inahan mao si Eustathia; sa dihang nadawat nila ang balaan nga bunyag, ginganlan nila ako og Mokius. Tungod kay gipadako ko sa akong mga ginikanan sa usa ka kinabuhi nga matinud-anon sa Diyos, giisip ako nga takus sa pagka-pari sa Simbahan ni Kristo nga akong Ginoo; ug karon ang akong kinabuhi hapit na moabot sa katigulangon.'

Unya miingon si Maximus:

'Kinsa man ang imong mga ginikanan?'

Mitubag ang santo:

'Ang akong amahan usa ka lungsuranon sa dakong siyudad sa Roma ug nag-alagad sa militar; ang akong inahan, bisan pa, anak siya sa amphipate nga si Lampadius.'

Miingon si Maxim:

'Kung gikan ka sa ingon ana ka-halangdong kaliwatan, ngano man nga misalig ka sa salamangka, nga dili angay para nimo? Ngano man nga gipapas nimo ang dakong diyos nga si Dionysus ug gisunog nimo ang higala sa hari, ang amfipate sa Laodicea? Ngano man nga gipugngan nimo ang paghalad sa mga pista nga sakripisyo ngadto sa mga diyos?'

Mitubag si Santo Mokius:

'Dili ako, kondili ang akong Labawng Ginoo nga Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo, maoy naglaglag ug nagpisas sa walay kalag nga diyos Dionysus ug gisunog ang Laodicea sa kalayo sa Iyang kasuko. Nagsilbi ra ako sa akong Dios uban sa kahadlok ug gugma ug nag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan sa akong mga ngabil.'

Mitubag si Maximus:

'Biyaa ang imong kabuang ug halad og sakripisyo kang Apollo[3530] ; kung dili, mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon.'

Apan mitubag ang martir:

'Mamate ko og makalilisang nga kamatayon kon kalimtan nako ang mga panalangin ug kaluoy nga gihatag sa akong Dios kanako, ug kon mosimba ug motahud ko sa mga dili dios kondili mga dios-diosan.'

Unya gisugo ni Maximus nga gapuslan ang martir sa duha ka ligid nga gihimo para sa pagpanakit, aron samtang moliko ang mga ligid, mapikas-pikas ang iyang lawas.

Apan ang santo, sa tunga-tunga sa iyang mga pag-antos, misinggit:

'Unsa ka tam-is ang gugma sa Dios!'

Unya, mituyok siya sa iyang tigpahirap ug miingon:

'Tuman-a ang kabubut-on sa imong amahan—ang yawa—nga may kadasig. Ako, mouyon ko sa tanang pag-antos ug bisan sa kamatayon mismo alang sa ngalan ni Cristo.'

Unya ang santo misugod sa pag-ampo, nga nag-ingon niini: 'Ginoo, Tinubdan sa pagkabalaan, akong Tabang, Manalipod ug Manluluwas! Nagpasalamat ako Kanimo tungod kay giisip Nimo ako, bisan dili ko takos, nga takos niining buhat ug tungod kay gitabangan ko Nimo nga mapildi ang yawa. Ikaw ang Usa ka Tinuod nga Dios, nga nagpabilin sa akong hunahuna nga putli ug nagbantay niini gikan sa hugaw nga mga hunahuna. Imong gihan-ay aron ang akong hunahuna makakaplag og kalipay kanimo, akong Magbubuhat, kay dako ang imong ngalan alang sa mga nagahigugma kanimo."

Pagkahuman sa pag-ampo sa santo, kalit nga nabungkag ang mga ligid sa tigpahirap, ug ang martir mitindog nga hingpit nga himsog ug walay samad.

Ang tanan nga nakasaksi niining milagro nabigla kaayo sa nahitabo. Ang torturador, bisan pa, nga napuno sa kaulaw tungod kay napildi siya sa martir, mas nasuko pa gayud sa santo ug gisugo nga ilabay siya sa bilanggoan. Paglabay sa tulo ka adlaw, gisugo niya nga ipagawas ang santo gikan sa bilanggoan ug ilabay sa mga mabangis nga hayop.

Duha ka gutom nga leon, nga kusog kaayo ang pag-ungol, gipahimutang batok sa santo. Sa dihang miduol sila kaniya, mitagak sila sa yuta sa atubangan niya, sama sa pagsimba kaniya ug nagkabit sa iyang mga tiil; unya gisugdan sa mga leon ang pagdila sa mga tiil sa santo, sama sa paghalok niini.

[3530] Si Apollo – sumala sa mitolohiyang Griyego, anak ni Zeus ug Leto – mao ang diyos sa kaunlaran ug kahusay, ug tigbantay sa balaod. Ingon nga mensahero nga nagdala sa kabubut-on ni Zeus ngadto sa katawhan, giila usab siya nga diyos sa propesiya ug sa orakulo.

Ang katawhan, nga nakasaksi sa tanan nga nahitabo, misinggit sa kusog, nga nagaingon:

'Buwagt-a kining matarong nga tawo, nga girespeto gani sa mga hayop ug gihigugma sa Dios!'

Unya gipadala sa amphipate Maximus ang martir ngadto sa siyudad sa Perinthus sa Thrace, nga karon gitawag og Heraclea, ngadto kang hegemon Philippisius, kinsa gisulat niya og hingpit nga sulat bahin sa martir. Kining hegemon, pagkahuman niyang gipabilin ang santo sa prisohan sulod sa walo ka adlaw, nagmando nga dad-on siya sa Byzantium, aron didto putlon ang ulo sa martir.

Sa dihang gidala ang santo sa lugar sa pagbitay, iyang gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit ug miingon:

'Bulahan Ka, O Ginoo, nga nagmugna sa mga kapanahonan ug naghatod sa mga buhat sa mga balaan ngadto sa ilang katumanan. Dawata ang akong espiritu sa kalinaw!'

Ug usa ka tingog ang miabot sa santo gikan sa langit, nga nagaingon:

'Maglipay ka, akong maayong asketiko, Mokiy, nga klarong nakadaog batok sa gahum sa manlutos sa atubangan sa tanan. Anhi ug puy-ana uban sa ubang mga asketiko sa Gingharian sa Langit. Nakahago ka na pag-igo dinhi sa kalibutan; karon pahulay ug lipay sa langit.'

Unya giputol ang ulo sa martir ni Kristo[3531] .

Si Santo Mokiy gipatay tungod sa iyang pagtuo niadtong ika-onse nga adlaw sa Mayo, ang petsa nga sa ulahi gitakda ni Emperador Constantine isip adlaw sa iyang kapistahan. Kining maong emperador nagtukod usab og simbahan isip pasidungog sa santo ug gilalin didto ang mga relikya sa martir. Hinaut nga ang tanan nga nagselebrar sa handumanan sa balaan nga martir Mokius mapadasig sa pagtuo nga ila usab makig-ambit uban kaniya sa bulahan nga gingharian sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat sa himaya, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Gisangkapan sa taming sa pagtuo, O balaan nga martir, imong napildi ang panon sa mga daotan, ug nakadawat ka og korona gikan kang Kristo, Mokius: busa, samtang nagalipay kauban sa mga Anghel, luwasa ang mga nagadayeg kanimo gikan sa kalisdanan, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Ang kinabuhi ug mga buhat sa atong bililhon nga mga amahan nga si Methodius ug Constantine, nga nailhan sa monastikong kinabuhi isip Cyril, mga magtutudlo sa mga Slav.

Gisaulog sa ika-11 sa Mayo

Sa mga adlaw sa mga iconoclastic nga Griyegong emperador Leo ang Armenyo[3532] , Michael Travlas[3533] (o Balba), ug pagkahuman ang anak ni Michael nga si Theophilus[3534] , sa siyudad sa Thessaloniki, sa Macedonia, nagpuyo ang usa ka mahimayaon ug dato nga lalaki, nga may ranggo nga senturyon, nga ginganlan og Leo. Ang iyang asawa ginganlan og Marya. Nagkinabuhi siya sa usa ka matinud-anong kinabuhi, nagasunod sa tanang sugo sa Dios, sama sa gibuhat ni Job kaniadto. Aduna silay pito ka anak nga lalaki: ang panganay gitawag og Methodius, ug ang bungsong gitawag og Constantine, nga nailhan usab nga Cyril sa kinabuhi sa monastiko.

Si San Metodio sa sinugdan misilbi, sama sa iyang amahan, sa militar. Ang Tsar, sa dihang nahibalo siya nga usa siya ka maayong mandirigma, gitudlo siya nga gobernador sa usa ka Slavic nga prinsipalidad, ang Slavinia, nga sa panahona naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Griyego. Nahitabo kini pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Diyos ug aron mas makat-on si Methodius sa Slavic nga pinulongan, kay gitakda siya nga mahimong espirituhanong magtutudlo ug magbalantay sa mga Slav[3535] .

[3531] Ang kamatayon sa martir nahitabo mga tuig 295.

[3532] Si Leo V ang Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[3533] Si Michael II nga Tatak-tarak naghari gikan sa 820 hangtod sa 829.

[3534] Naghari si Teofilo gikan sa 829 hangtod 842.

Human siya magsilbi isip voivode sulod sa hapit napulo ka tuig ug sa dihang nasabtan niya ang kawalay pulos sa kinabuhi sa kalibutan, gisugdan ni Metodio ang pagbalhin sa iyang tinguha aron isalikway ang tanang butang sa yuta ug itutok ang iyang hunahuna sa makalangit. Dugang pa, niadtong panahona, ang ikonoklastikong Tsar Theophilus misugod og paglutos batok sa mga balaang ikon. Kining pagpanlupig nagpadayag pa gayud kang Metodio sa kawalay pulos sa kinabuhi sa kalibutan, busa, pagbiya niya sa iyang pagka-gobernador ug sa tanang kalipay sa kalibutan, naghimo siya og mga panata sa pagka-mona sa Bukid Olympus[3536] , diin, uban sa dakong pagsunod ug pagpaubos, naningkamot siya sa pagtuman sa iyang mga panata sa pagka-mona samtang nagahin sa iyang kaugalingon sa pagtuon sa balaang kasulatan.

Gipakita ni Banal Constantine, ang bungsong anak ni Leo, ang usa ka katingalahan bisan pa sa iyang pagkabata. Sa dihang gihatag siya sa iyang inahan pagkahuman sa iyang pagkahimugso ngadto sa usa ka tagapag-amuma aron siya pasuhon, misalikway siya sa pag-inom og bisan unsang gatas gawas sa gatas sa iyang inahan. Klaro nga kining matinud-anong bata dili unta ginatuyo nga mapakabusog sa gatas sa lain. Sa pagkahimugso ni Constantine, ang iyang buotan nga mga ginikanan misaad nga mabuhi sila sama sa magsoon nga lalaki ug babaye, ug mao kini ilang gibuhat sulod sa 14 ka tuig hangtod sa ilang kamatayon. Sa wala pa mamatay ang iyang bana, naghilak si Maria, nga miingon:

'Walay mas makapasubo kanako kay kang Constantine: unsa kaha iyang mahitabo sa kinabuhi?'

'Salig kanako, akong asawa,' tubag ni Leo, 'Gitugyan nako ang akong paglaum sa Ginoo nga himuon Siya kaniya nga usa ka amahan ug magtutukod nga mag-atiman sa tanang Kristohanon.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo.

Sa dihang pito anyos siya, nakasinati si Constantine og damgo nga iyang gisaysay sa iyang mga ginikanan.

'Nangandoy ko,' ingon ni Constantine, 'nga ang gobernador nagtigom sa tanang batan-ong babaye sa siyudad ug miingon kanako: "Pilia ang usa kanila nga mahimong imong prinsesa." Gitan-aw nako sila ug gipili ang labing gwapa kanila, nga may masidlak nga nawong ug gipahimutang sa daghang bulawanong alahas ug bililhon nga mga bato, nga ang ngalan Sophia.'

Nasabtan sa iyang mga ginikanan nga gihatag sa Ginoo sa batan-on ang dalaga nga si Sophia[3537] — mao ang kinaadman sa Dios — ug sila nalipay sa espiritu ug misugod, uban sa dakong kugi, sa pagtudlo kang Constantine dili lang sa pagbasa sa mga libro, kondili usab sa pagkamaparihonong hiyas — espirituhanong kinaadman.

'Anak,' ingon nila kang Constantine, nga nagasubay sa mga pulong ni Solomon, *'pasidunggi ang Ginoo ug ikaw pagapalig-onon*; *tuman sa Iyang mga sugo ug ikaw mabuhi*; isulat ang mga pulong sa Dios sa papil sa imong kasingkasing: *"Ingna ang kinaadman, 'Ikaw akong igsoon! Ug tawga ang pagsabot nga imong igsoon nga babaye'* (Prov. 7:1–4). Mas hayag ang kahingawa kay sa adlaw, ug kon himuon nimo siyang imong kauban, siya magluwas kanimo gikan sa daghang dautan.'

Gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron magtuon sa klasikal nga mga sinulat. Nailhan siya tungod sa iyang maayong panumduman ug talagsaong kaalam, mao nga sa iyang pagtuon, milabaw siya sa tanan niyang kaedad. Ang mosunod nga hitabo nahitabo kaniya:

[3535] Wala mailhi kung kanus-a miabot ang mga Slav sa Europa. Sa ika-2 nga siglo AD, nailhan nga nagpuyo ang mga Slav sa tunga ug ubos nga agianan sa Suba sa Danube. Dinhi, nakasinati sila og dakong pag-antos sa kamot sa mga Volochi, mao ang mga Romano, atol sa paghari ni Trajan, busa napugos ang mga Slav sa pagbiya sa ilang mga panimalay sa daplin sa Danube. Pagkahuman niini, ang mga Slav nagpuyo sa Kabukiran sa Carpathian gikan sa ika-2 hangtod sa ika-7 nga siglo. Gikan didto, ubos sa pagpangulo ni Prinsipe Duleb, ang mga Slav nakig-away og dugay nga mga gubat batok sa Byzantium, ug gikan usab didto, pagkahuman sa paglusob sa mga Avar, sila nagkawalat sa lain-laing direksyon. Aduna'y usa ka sugilanon nga si Heraclius, Hari sa Gresya, nagdapit sa mga Slav ngadto sa Peninsulang Balkan sa ika-7 nga siglo aron makig-away batok sa mga Avar. Ang ubang mga kaliwatan sa maong tribong Slavic, tungod sa presyur sa mga Avar, misaka sa mga sangang suba sa Danube ug nagpuyo didto ubos sa lain-laing mga ngalan. Sa daplin sa Suba sa Morava mao ang mga Moravian; sa kasadpan nila mao ang mga Czech. Sa amihanan sa mga Czech naa ang mga Serbo – ang mga Lusatian; sa sidlakan, sa daplin sa Suba sa Vistula, naa ang mga Polako. Apan, usa ka bahin sa mga Slav gikan sa Carpathians mibalhin paingon sa sidlakan ug amihanan-sidlakan, nagpuyo sa daplin sa mga suba sa Dnieper ug Oka hangtod mismo sa Novgorod – kini mao ang mga Polan, Drevlians, Severians ug uban pa nga nagpuyo sa Russian Plain.

[3536] Ang Bukid Olympus usa ka bukid sa Asia Minor, sa utlanan sa Phrygia ug Bithynia.

[3537] Sophia – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'kaalam'.

Ingon nga anak sa dato nga ginikanan, si Constantine kaniadto nangayam gamit ang lawin uban sa iyang mga higala. Pagkahuman lang nga gipagawas ni Constantine ang iyang lawin, misidlak dayon ang kusog nga hangin nga nagdala sa langgam ngadto sa kinsa pa kaha kahibalo asa. Grabe kaayo ang kasubo ni Constantine tungod sa pagkawala sa iyang lawin nga wala gyud siya mokaon sulod sa duha ka adlaw, bisan pa man tinapay. Ang maloloy-on nga Ginoo, nga dili Niya gusto nga magmasubo kaayo ang batan-on tungod sa mga butang sa kalibutan, gigamit Niya kining agila aron madani ang iyang kasingkasing, sama sa pag-gamit Niya kaniadto og usa ka usa aron madani si Plakidas. Sa paghunahuna sa kalipay ning kinabuhi, miingon si San Constantino: 'Unsa kaha kini nga kinabuhi, diin ang kalipay dili gyud malikayan nga magdala og kasubo? Sugod karon, mosunod ko sa lain nga dalan, nga mas maayo pa kaysa niini, aron makalingkawas ko sa kahaw-as niining kalibutan.' Sukad niadto, hapit tanan niyang oras gigugol sa balay, nga naningkamot uban sa dakong kugi sa pagtuon sa mga siyensya, labi na sa mga pagtulon-an ni San Gregorio nga Teologo.

Dako kaayo ang gugma ni Santo Constantino alang niining santo ug kadaghanan sa iyang mga pagtulon-an nahibal-an niya sa kasingkasing. Pagkahuman niyang gihulagway ang Balaang Krus sa bungbong, gisulat niya sa ilawom niini ang usa ka eulogiya kang Santo Gregorio sa mosunod nga mga pulong: 'O Santo sa Dios, Gregorio nga Teologo! Ikaw usa ka tawo sa unod, apan sa imong kinabuhi napamatud-an nimo nga usa ka Anghel ka, kay ang imong mga ngabil, sama sa mga Serapim, naghimaya sa Dios sa mga pagdayeg ug naghayag sa uniberso pinaagi sa imong ortodoksong mga pagtulon-an. Ginasum-anan ko ikaw, dawata ako, nga nagapaubos sa imong atubangan uban sa pagtuo ug gugma, ug mahimong akong magtutudlo ug maghahatag-sidlak."

Samtang masigasig siyang nagtuon sa mga libro, nabantayan ni Constantine kung unsa pa ka gamay ang iyang kahibalo tungod sa kakulang sa usa ka maayong magtutudlo, ug kini hinungdan nga nahugno siya sa lawom nga pagkawalay paglaum. Aduna'y usa ka lalaki (usa ka maglilibot) nga nakahibalo og balarila nga nagpuyo sa ilang lungsod. Miduol si Constantine kaniya, nangayo og hangyo ug, sa pagyuko sa atubangan niya, miingon:

'Buhata ko og usa ka pabor: tudloa ko og gramatika.'

Niini mitubag ang biyahero:

'Bata, ayaw ko pangayoo. Nisaad na ko nga dili na magtudlo pa og bisan kinsa.'

Pag-usab, misugod si Constantine sa pakig-istorya kaniya samtang nagahilak:

'Kuhaa ang bahin sa panulondon sa akong amahan nga para kanako, tudloi lang ko.'

Apan bisan kini wala nakumbinsi sa lalaki. Busa si Constantine mipauli ug nagsugod sa mainitong pag-ampo nga matuman sa Ginoo ang tinguha sa iyang kasingkasing ug makakaplag siya og magtutudlo. Dali ra nga natuman sa Ginoo ang iyang hangyo.

Niadtong panahona, namatay si Haring Teofilo sa mga yutang Griyego, ug ang iyang anak nga si Michael misugod sa paghari uban sa iyang inahan, ang debotong Reyna Teodora. Kini nga hari menor de edad pa sa dihang namatay ang iyang amahan, ug tulo ka mga maharlika ang gitahasan isip iyang mga tigbantay: ang domestikos[3538] Manuel, ang patrikios[3539] Theoktist, ug ang logothete[3540] Dromi, nga pamilyar kaayo sa mga ginikanan ni Methodius ug Constantine. Ang logothete, nga nakahibalo sa mga nahimo ug kaisog ni Constantine, nagpatawag kaniya aron makat-on sa siyensya uban sa batan-ong Tsar Michael, nga makasunod sa kaisog ni Constantine. Misaka ang espiritu sa batan-on ug malipayon siyang mibiyahe, nag-ampo sa Dios gamit ang pag-ampo ni Solomon: 'Dios sa among mga amahan ug Ginoo sa kaluoy,' nag-ampo si Constantine, 'nga nagmugna sa tawo. Ihatag kanako ang kinaadman nga naglingkod sa Imong trono, ug ayaw ko pagbiya sa gidaghanon sa Imong mga sulugoon, kay ako mao ang Imong sulugoon ug anak sa Imong sulugoon nga babaye. Ihatag nga masayran nako ang tanan nga makapahimuot Kanimo ug mag-alagad alang sa Imong ngalan sa tibuok nakong kinabuhi."

Sa Constantinople, si Constantine nagpuyo usahay sa balay sa usa ka boyar, usahay sa mga palasyo sa hari. Sa sulod sa tulo ka bulan nakat-on siya og gramatika; dayon nagtuon siya kang Homer[3541] ug geometriya, samtang nagtuon siya og dialektika ug pilosopiya ubos nila Leo ug Photius[3542] . Gawas pa niini nga mga disiplina, nagtuon

---

[3538] Domestikos – usa ka opisyal militar nga taas og ranggo nga nagpuyo permanente sa korte imperyal; ang iyang katungdanan mao ang pagbantay sa imperador.

[3539] Sa karaang panahon, ang termino nga 'patrisyan' nagtumong sa mga tawo nga adunay maharlikang kaliwatan.

[3540] Logothete – tigbantay sa selyo, katumbas sa kansilyero sa estado.

[3541] Homer – ang bantog nga karaang Griegong manunulat, awtor sa *Iliad* ug *Odyssey*, nga nabuhi 3,000 ka tuig sa wala pa atong panahon.

usab siya og retorika, aritmetika, astronomiya, musika ug, sa tinuod, tanang ubang Helenikong siyensya. Maayo siya sa dili lang sa Griyego, apan usab sa ubang mga pinulongan: Latin, Siryako ug daghang langyaw nga pinulongan. Ang iyang intelihensiya ug kaisog sa pagtuon nakapahingangha sa iyang mga magtutudlo, busa gihatagan siya sa titulo nga 'filóso-maalamon'. Apan siya maalamon dili lang sa pagkat-on kondili usab sa kinabuhi; naningkamot siya nga mapainubuson, nakig-istorya sa mga tawo nga gusto niyang pangayuan og giya, ug gilikayan ang mga makadala kaniya sa dautan. Sa mubo nga pagkasulti, naningkamot siya nga ilisan ang makalilhon alang sa makalangit ug mabuhi uban sa Dios.

Ang logoteta, sa pagkakita sa matarong nga kinabuhi ni Constantine ug sa iyang kalampusan sa siyensya, gihimo siyang tagdumala sa iyang panimalay ug gihatagan usab siya og pagtugot nga mosulod sa mga kwarto sa hari nga dili na kinahanglang ipahibalo ang iyang pag-abot. Usa ka adlaw, nangutana ang logoteta kang Constantine:

'Sultihi ako, pilosopo, unsa ang pilosopiya?'

'Ang pilosopiya,' tubag ni Constantine, 'mao ang pagsabot sa mga butang nga langitnon ug tawo, nga nagtudlo sa usa ka tawo, pinaagi sa pagkamaayo, nga moduol kutob sa mahimo sa Dios, nga nagmugna sa tawo sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho.'

Human niini, mas nahigugma pa gayud ang logothete kang Constantine ug gusto makadawat og pagtulon-an sa pilosopiya gikan kaniya. Sa mubo, gipatin-aw ni Constantine kaniya ang pilosopikal nga doktrina, diin gipakita sa logothete kaniya ang espesyal nga pagtahod ug gani nagtanyag kaniya og daghang bulawan, apan wala madawat ni Constantine.

Kining maharlika adunay anak sa binyag – usa ka batan-ong babaye gikan sa usa ka dato ug iladong pamilya. Naghukom ang logothete nga ipangasawa si Constantine kaniya ug gisulayan siya og kumbinsihon sa ingon niini.

'Ang imong kaanyag ug kinaadman,' matod sa logothete, 'makapahigugma kanimo bisan sa dili pa nila mabantayan. Aduna koy inahan sa bunyag – usa ka gwapa, dato nga batan-ong babaye nga gikan sa maayong ug maharlikang kaliwatan. Kung gusto nimo, kuhaa siya nga imong asawa. Makadawat ka og dakong dungog ug usa ka prinsipalidad gikan sa tsar, ug sa dili madugay itudlo ka nga voivode.'

'Dako kaayo kini nga gasa alang sa mga nangandoy niini,' tubag ni Constantine, 'apan alang kanako, walay mas bililhon pa kay sa pagkat-on, pinaagi niini makab-ot nako ang kinaadman, tinuod nga dungog ug bahandi.'

Human niining mga pulong, ang logoteta miduol sa reyna ug miingon:

'Ang batan-ong pilosopo wala'y hilig sa mga kahimayaan sa kinabuhi. Paningkamotan nato nga mapabilin siya sa atong kiliran, ug aron makab-ot kini, among kumbinsihon siya nga magpabunyag isip pari ug mag-alagad isip librarian sa patriyarka sa Simbahan ni Santa Sofia. Pinaagi lamang niini nato siya mapabilin.'

Ug mao gyud to ilang gibuhat. Si Constantine nahimong pari ug librarian sa Simbahan ni Santa Sophia. Apan bisan pa sa maong katungdanan, wala magdugay si Constantine uban kanila. Walay bisan usa ka pulong nga gisulti niya sa bisan kinsa, mibyahe siya paingon sa Golden Horn[3543] ug mitago sa usa ka monasteryo didto. Gidugay nila pagpangita kang Constantine ug nakaplagan ra siya unom ka bulan pagkahuman. Wala nila siya mapangumbinsi nga mobalik sa iyang kanhing puwesto, apan nakumbinse nila siya nga mahimong magtutudlo sa pilosopiya sa pangunang eskwelahan sa Constantinople.

Niadtong panahona, gisugdan ni Patriarka Juan[3544] ang pagpanlupig sa mga balaang ikon. Usa ka konseho ang gitigum, diin napagpasyahan nga tangtangon kining patriarka gikan sa iyang trono. Sa pagtubag sa desisyon sa konseho, miingon si Juan:

'Gipahawa ko pinaagi sa pwersa, apan wala nila ko mapamatud-an nga sala, kay walay makasupak sa akong mga pulong.'

Ang Tsar, kauban ang bag-ong Patriarka, nagpadala kang Constantine kang Juan uban sa mosunod nga mensahe:

'Kung mapamatud-an nimo nga sayop kini nga batan-on, mobalik ka sa imong trono.'

[3542] Sa ulahi nahimo siyang patriyarka.

[3543] Ang Golden Horn usa ka taas ug masipit nga lungag sa dagat nga naghimo og golpo sa Bosphorus Strait.

[3544] Si Juan VII nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 832 hangtod sa 842.

Sa pagkakita sa usa ka batan-ong pilosopo ug tungod kay wala siya kahibalo sa iyang hait nga panghuna-huna, miingon si Juan kang Constantine ug sa iyang mga sugo:

'Dili ka angay motindog sa akong tiil. Unsaon man nako pagpakiglalis kanimo?'

'Ayaw pagkapot sa mga batasan sa tawo,' tubag ni Constantine, 'apan tan-awa ang mga sugo sa Dios. Ikaw ug kami pareho nga gihimo gikan sa yuta, apan ang kalag gikan sa Dios. Busa, tawo, sa pagtan-aw sa yuta, ayaw pagpasigarbo!'

'Kabuang ang pagpangita og bulak sa tingdagdag,' matod ni Juan, 'sama sa kabuang sa pagpadala og tigulang sa gubat.'

'Gipadayag nimo ang imong kaugalingong kabuang,' tubag sa pilosopo. 'Sultihi ko, sa unsang edad mas kusgan ang kalag kaysa sa lawas?'

'Sa katigulangon,' tubag ni Juan.

'Unsa nga klase sa gubat ang among gitawag kanimo,' pangutana sa pilosopo, 'pisikal ba o espirituhanon?'

'Espirituhanon,' tubag ni John.

'Kung ikaw karon ang labing kusgan sa espiritu,' ingon sa pilosopo, 'ayaw na paghatag kanamo og ingon ana nga mga pananglitan. Wala kami mangita og bulak nga dili na panahon, ni nag-awhag kanimo sa debate nga dili angay.'

Pagkahuman niini, nagsugod sila og pakighinabi. Nangutana ang tigulang:

'Sultihi ko, batan-on: kung mabungkag ang krus, dili na nato kini pagasimbaon o halukan. Unsaon man kaha nga ikaw, kung usa ra ka nawong ang naa sa krus, dili ka maulaw sa pagpasidungog niini ingon nga ikon?'

'Ang krus adunay upat ka bahin,' tubag sa pilosopo, 'ug kung mawala ang usa ka bahin, mawagtang ang porma sa krus; apan ang usa ka ikon adunay porma ug dagway kung ang nawong sa gipakita niini gipintalan niini. Ang nagtan-aw, labaw pa, dili motan-aw sa nawong sa usa ka leon o usa ka lynx, kondili sa orihinal nga modelo.'

'Dinhi, mogahom ka sa atubangan sa krus,' miingon ang tigulang, 'bisan pa walay nakasulat niini; apan dili nimo gihatagan og dungog ang usa ka ikon kon kini walay hulagway.'

'Ang matag krus,' tubag sa pilosopo, 'nagpakita og pagkapareho sa Krus ni Kristo, samtang ang mga ikon dili pareho ang hulagway, nagkalainlain kini.'

Sa katapusan, miingon ang tigulang:

'Ngano man nga nagluhod kamo sa atubangan sa mga ikon, samtang ang Dios miingon kang propeta Moises: "Dili ka maghimo… bisan unsang hulagway" (Exodo 20:4)?

'Kung miingon ang Ginoo, "Dili ka maghimo og bisan unsang hulagway,"' tubag sa pilosopo, 'sakto ka; apan miingon ang Ginoo, "bisan unsang hulagway," nga nagpasabot nga gawas lang sa angay nga hulagway.'

Wala'y ikatubag ang tigulang ug mihilom. Niining panahona, miabot sa Constantinople ang mga sugo gikan sa mga dili magtotoo nga Hagariano o Saraceno nga nagdumala sa Siria. Kining mga Saraceno, bisan pa sa paghari sa kanhing emperador nga si Theophilus, pinaagi sa pagtugot sa Dios isip silot sa mga sala, misalakay sa teritoryo sa mga Griyego ug gipanglaglag ang matahum nga siyudad sa Amoria[3545] . Sukad niadto, nagsugod sila og hambog sa ilang kusog atubangan sa mga Kristohanon ug nagpadala og sulat sa Constantinople nga naglangkob og panamastamas batok sa Labing Balaan nga Trinidad.

'Giunsa man,' sumulat sa mga Saraceno, 'nga kamo mga Kristohanon nagaingon nga usa ra ka Dios, apan gibahin ninyo Siya sa tulo: nagatuo kamo sa Amahan, Anak ug Espiritu Santo? Kung mapamatud-an ninyo kini, padal-a kami og mga tawo nga makigpulong kanamo bahin sa pagtuo ug makumbinsi kanamo[3546] .'

Niadtong panahona, si Constantine nga bulahan 24 anyos pa. Ang emperador, kauban ang patriyarka, mitigum og usa ka konseho, diin ilang gipatawag si Constantine ug miingon kaniya:

'Nakadungog ka, pilosopo, unsa ang giingon niining daotan nga mga Hagarita bahin sa atong pagtuo? Kung ikaw usa ka sulugoon ug disipulo sa Balaang Trinidad, adto ug supakon sila.' Ug ang Dios, ang magbubuhat sa tanang butang, nga gihimaya sa Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—nagahatag kanimo og grasya ug gahum sa imong mga pulong, aron ikaw ipadayag sa uban ingon usa ka laing David, nga nakadaog kang Goliath pinaagi sa tulo ka bato (1 Sam. 17), ug unya dad-on ka Niya nga luwas pagbalik kanamo.

[3545] Makita ang usa ka salaysay niini sa paghulagway sa mga pag-antos sa mga Balaang Martir sa Ammorea ubos sa Marso 6.

[3546] Nahitabo kini niadtong 851.

Pagkadungog niini nga mga pulong, mitubag ang pilosopo:

'Malipayon ko nga moadto alang sa Kristohanong pagtuo. Unsa pa kaha ang mas maayo para kanako: mamatay o mabuhi alang sa Balaang Trinidad?'

Gihatagan nila si Constantine og duha kdeacons[3547] ug gipadala sila ngadto sa mga Saracen. Misakay sila diretso paingon sa kapital sa prinsipalidad sa mga Saracen – ang Samara, nga nahimutang duol sa Suba sa Euphrates, diin nagpuyo ang prinsipe sa Saracen nga si Amir-Mushna. Didto ilang nasaksihan ang katingalahan ug makalilisang nga mga buhat nga gihimo sa mga Agariano aron pasipalahan ug pangatawa ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa maong dapit. Sumala sa sugo sa mga awtoridad sa mga Saraceno, gipintalan ang mga hulagway sa mga demonyo sa gawas sa pultahan sa mga balay diin nagpuyo ang mga Kristohanon. Pinaagi niini, gusto ipakita sa mga Agario nga ilang gipangdaot ang mga Kristohanon sama sa mga demonyo. Pag-abot ni Constantine, ang mga Saraceno, samtang nagtudlo sa mga hulagway sa demonyo, nangutana kaniya:

'Masabtan ba nimo, pilosopo, unsay gipasabot niining mga hulagway?'

'Nakita nako ang hulagway sa demonyo,' tubag sa pilosopo, 'ug nagtuo ko nga nagpuyo dinhi ang mga Kristohanon. Dili makigpuyo ang mga demonyo uban sa mga Kristohanon ug molayas sila gikan kanila (ana sila sa gawas sa pultahan). Kung walay ingon ana nga hulagway sa gawas sa pultahan, klaro nga nagpuyo ang mga demonyo sa sulod sa bilding.'

Gidapit sa mga Saracen si Constantine sa kwarto sa prinsipe alang sa paniudto. Nalingkod sa lamisa ang mga maalamon ug edukadong tawo, nga maalam sa geometriya, astronomiya, ug uban pang siyensya. Aron sulayan si Constantine, gipangutana nila siya:

'Nakita ba nimo, pilosopo, unsa ka katingalahan kini nga butang: ang Propeta Muhammad nagdala og maayong pagtulon-an gikan sa Dios ug nakapabawtismo sa daghang mga tawo. Kita tanan mituman sa iyang balaod sa parehas nga pagkamahigpit ug wala mag-usab bisan unsa. Apan sa taliwala ninyo nga mga Kristohanon, nga nagasunod sa balaod ni Kristo, ang usa nagtuo sa usa ka paagi ug ang lain sa lain, ug nagkinabuhi sumala sa ilang gusto. Daghan ang magtutudlo sa inyong taliwala nga nagtudlo sa lain-laing paagi, ug aduna usab mga monghe nga nagsul-ob og itom nga bisti ug nagkinabuhi sa usa ka talagsaong paagi. Bisan pa niana, kamo tanan gitawag nga mga Kristohanon.

"Duha ka pangutana ang gipangutana kanako," mitubag si Banal Constantine, "mahitungod sa Kristohanong pagtuo ug sa Kristohanong balaod, o: unsaon sa mga Kristohanon pagtuo ug unsaon nila pagbuhat sa ilang pagtuo sa ilang kinabuhi. Una sa tanan, maghisgot ako mahitungod sa pagtuo. Ang atong Dios sama sa kalawom sa dagat – nga walay sukod ang gilapdon ug kalawom, dili masabtan sa hunahuna sa tawo ug dili masukod sa mga pulong sa tawo, ingon sa giingon sa balaan nga propeta Isaias bahin Kaniya: *'Kinsa may makapahayag sa Iyang kaliwatan?'* (Isaias 53:8); base niini, ang atong magtutudlo, ang balaan nga Apostol Pablo, misinggit, nga nag-ingon: *'Oh, ang kalawom sa bahandi ug kinaadman ug kahibalo sa Dios! Unsa'g kalalum sa Iyang mga paghukom ug sa Iyang mga dalan nga dili masuta*!' (Roma 11:33). Daghan nga nangita sa Dios ang mosulod niining kalawoman, ug kadtong lig-on sa hunahuna kanila, nga nakadawat sa tabang sa Ginoo mismo, makatabok nga luwas sa dagat sa dili masuta nga kinaiya sa Dios; samtang kadtong huyang ang hunahuna ug, tungod sa ilang kaugalingong garbo, nawalaan sa tabang sa Dios, naningkamot nga tabokon kini nga kalawoman sa mga barkong tagas, malumos, matumba sa heresiya ug sayop, o sa dakong kalisud magpabilin sa usa ka dapit, gipaspas-pas sa kawalay kasigurohan ug pagduha-duha. Busa, daghan (sama sa imong giingon) sa mga Kristohanon ang nagkalainlain sa ilang pagtuo. Nakasulti na ako bahin sa pagtuo; bahin sa mga buhat sa pagtuo, mosulti ko niini: Ang Balaod ni Cristo mao ra gayud kana nga gihatag sa Dios kang Moises sa Bukid Sinai (Ex. 20:1–18)—dili pagpatay, dili pagpangawat, dili pagpanapaw, dili pagkaibog sa butang sa uban, ug uban pa. Ang atong Ginoo miingon: *'Wala ko moanhi aron wagtangon ang Balaod… apan aron tumanon kini'* (Mat. 5:17). Alang sa mas hingpit nga kinabuhi ug mas dako nga pag-alagad sa Dios, gisugo sa Ginoo ang pagpuyo sa mas putli ug putli nga kinabuhi ug pagbuhat sa piho nga mga buhat nga magdala sa walay katapusang kinabuhi pinaagi sa masipit ug masakit nga dalan. Bisan pa, ang Ginoo dili magpugos sa bisan kinsa ngadto niini nga kinabuhi, ug kini dili makab-ot pinaagi sa pwersa. Gihimo sa Dios ang tawo taliwala sa langit ug yuta: ; pinaagi sa rason ug pagsabot, lahi ang tawo sa mga binuhatan nga walay pulong; pinaagi sa kasuko ug kahakog, lahi siya sa mga

[3547] Usa kanila ginganlan og George.

anghel. Gitugotan sa Dios ang tawo og gawasnong kabubut-on, aron buhaton niya ang iyang gusto ug moduol sa bisan unsang iyang pilion – ug pinaagi niini siya makig-uban: o siya mahimong kauban sa mga anghel, nga nag-alagad sa Dios sumala sa gitudlo sa iyang hunahuna nga gipasiugda sa pagtuo, o siya makig-uban sa mga hayop nga walay pagsabot, kon iyang tugotan ang tanang lihok sa unod nga walay pagpugong. Ug tungod kay gimugna sa Dios ang tawo nga adunay gawasnong kabubut-on, Gusto Niya nga kita maluwas dili pinaagi sa pagpugos kondili pinaagi sa atong kaugalingong kabubut-on, ug miingon: *'Kon kinsa ang gustong mosunod kanako, ikalimod niya ang iyang kaugalingon, ug dal-a ang iyang krus, ug sundi ako'* (Mat. 16:24); ug: *'Kinsa ang makasabot niini, pasagdi siya'* (Mat. 19:12). Ang uban nga matinud-anong Kristohanon naglakat sa mas komportableng dalan niining kinabuhi, nagpuyo nga matinahuron sa halangdong kaminyoon sumala sa mga balaod sa kinaiyahan, samtang ang uban, nga mas masigasig ug nagtinguha nga mahimong mas hingpit, naningkamot nga mabuhi sama sa mga anghel ug maglakaw sa masipit nga dalan. Busa, lain-lain ang kinabuhi sa mga Kristohanon.

'Mahitungod sa imong pagtuo ug sa imong balaod,' padayon ni Constantine, 'wala kini'y bisan unsang kalisud; dili kini sama sa dagat, kondili sama sa gamay nga sapa nga bisan kinsa, dako o gamay, makalukso tabok nga walay kalisud. Walay bisan unsang makadiyosnon o gihuyop sa Diyos sa inyong pagtuo ug balaod, kondili mga tawhanong batasan ug lamanong hunahuna lang, nga dali ra kaayo tumanon. Sa katapusan, ang inyong maghahatag sa balaod, si Muhammad, wala maghatag kaninyo og bisan unsang sugo nga lisod tumanon: wala gani niya kamo gilayo sa kasuko ug sa walay-balaod nga kahilambigit, apan gitugotan ang tanan. Busa, kamo tanan mosunod sa inyong balaod sa samang paagi, mura'g gihatag kini aron mohaom sa inyong mga kahilambigit. Ang atong Manluluwas nga si Kristo, bisan pa, wala molihok sa ingon niini. Siya mismo, ang Labing Putli ug tinubdan sa tanang pagkaputli, naghandum nga ang Iyang mga sulugoon usab magkinabuhi nga balaan, magpabilin nga layo sa tanang kahakog, ug nga ang mga putli makig-uban lamang sa mga putli; kay *'walay hugaw mosulod'* sa Iyang gingharian (Pahayag 21:27).

Unya nangutana ang mga pantas nga Saracen kang Constantine:

'Ngano kamo mga Kristohanon nagbahin sa Usa ka Dios ngadto sa tulo: nagtawag kaniya nga Amahan, Anak, ug Espiritu Santo? Kung ang Dios makabaton og Anak, unya hatagi usab siya og asawa, aron daghan na ang mga dios?'

'Ayaw pagpasipala batok sa Balaang Trinidad,' tubag sa Kristohanong pilosopo, 'nga among nahibal-an nga ipahayag gikan sa karaang mga propeta, nga inyong giila usab, kamo nga nagsunod sa pagtuli uban kanila. Nagtudlo sila kanamo nga ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu tulo ka Persona, apan usa ra ang ilang kinaiyahan. Makita ang susama niini sa kalangitan. Busa, sa adlaw, nga gimugna sa Dios sumala sa hulagway sa Balaang Trinidad, adunay tulo ka butang: usa ka bilog, usa ka sinag sa kahayag ug kainit. Sa Balaang Trinidad, ang bilog sa adlaw usa ka hulagway sa Dios Amahan. Sama sa bilog nga walay sinugdanan ni katapusan, ingon usab ang Dios walay sinugdanan ug walay katapusan. Sama sa sinag sa kahayag ug kainit sa adlaw nga nagagikan sa bilog sa adlaw, ingon usab ang Anak nga nanganak gikan sa Dios Amahan ug ang Espiritu Santo nga nagagikan Niya. Busa, ang sinag sa adlaw, nga nagpasiga sa tibuok uniberso, usa ka hulagway sa Dios Anak, nga nanganak gikan sa Amahan ug gipadayag dinhi sa kalibutan; samtang ang kainit sa adlaw, nga nagagikan sa maong bilog sa adlaw kauban ang sinag, mao ang hulagway sa Dios nga Espiritu Santo, Kinsa, kauban sa Anak nga gipanganak, nagagikan sa Amahan sa walay katapusan, bisan pa sa panahon Siya gipadala ngadto sa mga tawo pinaagi sa Anak![3548] , pananglitan, Siya gipadala ngadto sa mga apostoles sa porma sa mga dila sa kalayo. Ug sama sa adlaw, nga naglangkob sa tulo ka elemento—ang disk, ang hayag nga sinag ug ang kainit—dili kini mabahin ngadto sa tulo ka adlaw, bisan pa nga ang matag elemento adunay kaugalingong kinaiya—ang usa mao ang disk, ang lain mao ang sinag, ug ang ikatulo mao ang kainit—apan dili kini tulo ka adlaw kondili usa ra; ingon usab ang Labing Balaan nga Trinidad, bisan pa nga kini adunay Tulo ka Persona: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; apan ang Banal nga kinaiyahan dili mabahin sa tulo ka mga dios, kondili usa ra ka Dios. Nahinumdom ka ba sa gisulti sa Kasulatan bahin sa pagpakita sa Dios kang patriyarka Abraham sa tupad sa encina sa Mamre, diin gikan ang inyong pagtuli? Ang Dios nagpakita kang Abraham sa Tulo ka mga Persona. *'Gitaas* niya (Abraham) *ang*

[3548] Kana mao, alang sa pagkrusipisyon ni Kristo: *'kay wala pa gani ibubo ang Espiritu Santo kanila, tungod kay wala pa gani gihimaya si Jesus'* (Juan 7:39).

iyang mga mata ug mitan-aw, ug ania karon, tulo ka lalaki ang nagtindog sa atubangan niya. Pagkakita niya kanila, midagan siya aron masugat sila gikan sa ganghaan sa tolda ug mihapa sa yuta. Ug miingon siya: "Ginoo ko! Kung nakakaplag ko ug pabor sa imong panan-aw, ayaw paglabang sa imong alagad" (Gen. 18:2–3).

Pansini-i kini: Nakakita si Abraham og tulo ka lalaki sa iyang atubangan, apan misulti siya nga daw usa ra, nga nag-ingon, *'O Ginoo! Kung nakakaplag ko og pabor sa imong panan-aw*.' Tin-aw nga ang balaang patriyarka nagpahayag sa usa ka Dios sa tulo ka Persona.

Ang mga pantas nga Saracen, nga wala masayud unsa ang ilang isulti bahin sa doktrina sa Labing Balaan nga Trinidad, naghilom, ug dayon nangutana:

'Giunsa man ninyo nga kamo mga Kristohanon nagaingon nga ang Dios natawo gikan sa usa ka babaye? Mahimo kaha nga ang Dios matawo gikan sa sabakan sa usa ka babaye?'

'Dili gikan sa usa ka ordinaryong babaye,' tubag sa pilosopo, 'kundi gikan sa Imaculadang Birhen, nga wala pa gipangasaw-a, ang Dios Anak natawo pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo, Nga, sa sabakan sa Imaculadang Birhen, sa usa ka dili masukod nga paagi, gimugna ang unod ni Cristo nga Dios ug gipahimo ang supernatural nga Inkarnasyon ug pagkahimugso sa Pulong sa Amahan. Busa, ang Birhen nga nagdalit sa Anak pinaagi sa Espiritu Santo nagpabilin nga usa ka putli nga Birhen—sa wala pa, sa panahon, ug pagkahuman sa pagkahimugso—pinaagi sa kabubut-on sa Dios, nga ang tanang binuhat nagasumpo kaniya, sama sa giingon sa himno sa simbahan: 'Kay bisan asa ang Dios mubut-an, malabwan ang han-ay sa kinaiyahan'[3549] .

Ug nga si Kristo natawo gikan sa putli nga Birhen pinaagi sa Espiritu Santo gipamatud-an usab sa inyong propeta nga si Muhammad, nga misulat sa mosunod: 'Ang Espiritu Santo gipadala ngadto sa putli nga Birhen, aron, pinaagi sa Iyang kabubut-on, siya makapanganak og Anak'.

– Dili namo gisupak, – miingon ang mga Saracen, – nga si Kristo natawo gikan sa putli nga Birhen; kami lang dili siya tawgon nga Dios.

'Kung si Kristo usa lang ka tawo, ug dili usab Diyos, nganong gikinahanglan pa man ang Iyang pagpanamkon pinaagi sa Espiritu Santo? Ang usa ka ordinaryong tawo matawo gikan sa usa ka babayeng minyo, dili gikan sa usa ka Birhen nga wala pa mailhi sa lalaki, ug natural nga gipanamkon sa bana, dili pinaagi sa espesyal nga inspirasyon ug buhat sa Espiritu Santo.'

Pagkahuman niini, nangutana ang mga Saraceno:

– Kung si Kristo ang inyong Dios, ngano man nga dili ninyo buhaton ang Iyang gisugo kaninyo? Kay nasulat sa Ebanghelyo: ampoa ang inyong mga kaaway, buhata og maayo ang mga nagdumot ug naglutos kaninyo, ug ituyok ang pikas aping sa mga mopukpok kaninyo. Apan dili man kamo molihok ingon ani: ginahasa ninyo ang inyong mga armas batok sa inyong mga kaatbang.

Niini, mitubag ang pilosopo:

'Kung ang usa ka balaod adunay duha ka sugo ug gihatag sa mga tawo aron tumanon, kinsa kanila ang tinuod nga motuman sa balaod: ang motuman sa usa ka sugo, o ang motuman sa duha?'

'Siyempre, ang mas maayong motuman sa balaod mao siya,' tubag sa mga Saraceno, 'nga motuman sa duha ka sugo.'

'Si Kristo nga among Dios,' tubag sa pilosopo, 'nagmando kanato nga mag-ampo alang sa mga nagapasakit kanato ug buhaton kanila ang maayo, apan miingon usab Siya niini: *"Walay gugma nga labaw pa kay niini, nga ang usa ka tawo maghalad sa iyang kinabuhi alang sa iyang mga higala"* (Juan 15:13). Mapasagdan namo ang mga insulto kung kini alang ra sa usa ka indibidwal, apan mubangon kami alang sa uban ug ihatag pa namo ang among kinabuhi kung kini batok sa komunidad, aron ang among mga igsoon dili mahulog sa pagka-ulipon, diin sila mahimong madani sa walay Diyos ug dautang mga buhat.

Pag-usab miingon ang mga Saracen:

'Ang inyong Kristo mibayad sa buwis para sa Iya mismo ug para sa uban (para kang Apostol Pedro). Ngano man, busa, nga wala kamo mosunod niining pananglitan ug magdumili sa pagbayad sa buwis? Kung tinuod gayud nga nagbarug kamo alang sa usag usa, sigurado gayud nga mobayad kamo sa buwis para sa inyong mga igsoon ngadto sa ingon ka dako ug gamhanang katawhan sama sa mga Ismaelita.'

[3549] Gikan sa dogmatiko nga traktado sa ikapitong tono. – *Gihulma sa 'Ang ABC sa Pagtuo'*

'Kung kinsa ang mosunod sa mga bakas sa iyang magtutudlo ug gusto kanunay nga buhaton kini,' tubag ni Constantine, 'ug adunay lain nga magdala kaniya sa sayop nga dalan, higala ba o kaaway ba siya niini?'

'Walay duhaduha, kaaway,' tubag sa mga Saracens.

'Sa dihang nagbayad og buhis si Kristo,' nangutana dayon si Constantine, 'asa nga gingharian kini: sa mga Ismaelita ba o sa Roma?'

'Ang Imperyo Romano,' tubag sa mga Saraceno.

'Busa,' tubag sa pilosopo, 'kami, nga nagsunod kang Kristo, nagabayad og buhis sa hari nga nagpuyo sa Bag-ong Roma (Constantinople) ug nagdumala sa karaang Roma. Apan kung mangayo kamo og buhis gikan kanamo, ginapalayo ninyo kami sa dalan ni Kristo ug nahimong among kaaway.'

Pagkahuman niini, nagpangutana pa sila og daghan kang Constantine gikan sa mga natad sa kahibalo nga pamilyar sila. Mitubag si Constantine sa matag pangutana sa paagi nga wala nay masulti ang mga Saracens. Unya nangutana sila kaniya:

'Ngano man nga kabalo ka niini tanan?'

Dayon gitanyag ni Constantine ang mosunod nga pananglitan:

'Aduna,' matod niya, 'usa ka tawo nga nagkuha ug tubig gikan sa dagat ug gidala kini sa usa ka sako. Pagkahuman sa taas nga biyahe gikan sa dagat, gitudlo niya ang sako sa tubig ug miingon sa tanan: "Nakita ba ninyo kini nga tubig, nga walay lain nga nakabaton gawas kanako ?"' Usa ka tawo gikan sa baybayon miduol kaniya ug miingon: 'Dili ka ba maulaw sa pagpanghambog bahin sa usa ka sako sa tubig, samtang naa man tay tibuok dagat?' Mao kana gyud ang inyong gibuhat sa dihang mangutana kamo bahin sa mga siyensya nga inyong nahibal-an gikan kanamo (ang mga Griyego).

Unya, sama sa usa ka katingalahan, gipakita sa mga Saraceno kang Constantine ang usa ka ubasan, nga kaniadto gitamnan uban sa dakong pag-amping ug karon nagmalambuha[3550] . Gipasabot ni Constantine kung giunsa kini pagbuhat. Unya gipakita sa mga Saraceno kaniya ang tanan nilang bahandi: mga palasyo nga gipahimutang sa bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bato, ug miingon:

'Nakita ba nimo, pilosopo, unsa ka dako ang gahum ug bahandi nga gipanag-iya ni Omar, ang magmamando sa mga Saraceno?'

'Walay katingalahan niini,' tubag sa pilosopo. 'Tungod niini tanan, atong dayegon ang Dios, nga naghatag niining mga bahandi alang sa kalipay sa katawhan. Kining tanan iya sa Dios ug sa walay lain.'

Sa katapusan, gipadayag sa mga Saracen ang ilang tinuod nga pagkatawo. Gihalo nila og hilo ang ilimnon ni Blessed Constantine. Apan ang Ginoo, nga nagsaad sa tanan nga nag-alagad sa Iyang ngalan *nga 'kung moinom sila og bisan unsang makamatay, dili kini makadaot kanila'* (Marcos 16:18), gipanalipdan Niya ang Iyang alagad nga luwas ug wala'y kadaut. Ang mga Saraceno, sa dihang nakasaksi niining milagro, gibalik si Constantine uban sa ubang mga sugo, uban ang dungog ug mga gasa gikan sa ilang prinsipe.

Sa Constantinople, gidawat sa emperador ug sa patriarka si bendito Constantine uban sa pagdayeg sa balaan nga buhat nga iyang nahuman. Apan wala magdugay si Constantine sa Constantinople. Dali ra siya mibulag ngadto sa usa ka hilom ug hilit nga dapit, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon alang lamang sa iyang kaugalingong kaluwasan. Wala siyay gidala nga pagkaon, apan iyang gisaligan ang Pag-atiman sa Diyos, nga pinaagi sa mga tawo nga mahigugma kang Kristo, naghatag kaniya og pagkaon. Wala magtipig si Constantine og bisan unsa sa pagkaon nga gidala para sa sunod adlaw; imbis, pagkahuman sa iyang kasagarang pagkaon, iyang gipang-apod-apod ang tanan nga nahabilin sa mga kabus, nga nagsalig sa Dios, Kinsa nagbukas sa Iyang mahinatagon nga kamot ug nagpakaon sa tanang buhing binuhat sa Iyang kaayo.

Sa usa ka higayon, sa gabii sa dili pa ang usa ka dakong pista, wala gyud'y pagkaon si Constantine, usa ka butang nga nakapaguol pag-ayo sa iyang sulugoon. Miingon ang Bulahan nga si Constantine kaniya:

'Siya nga kaniadto nagpakaon sa mga Israelita sa kamingawan sulod sa daghang katuigan—dili ba usab kita niya pakaonon karong dakong adlaw? Kinahanglan gyud ka moadto ug magdapit bisan lima ka pulubi aron makig-uban kanato sa paniudto, ug atong hulaton ang kaluoy sa Dios, kay dili kita niya biyaan.'

[3550] Kini klaro nga nagtumong sa usa ka piho nga pamaagi sa pag-uma sa ubasan pinaagi sa artipisyal nga paagi.

Ug mao gyud kini ang nahitabo. Sa oras sa paniudto, miabot ang usa ka lalaki ug nagdala og daghang matang sa pagkaon ug napulo ka bulawan nga sinsilyo. Gikuha kini sa Balaan ug nagpasalamat sa Dios, ang iyang Manunagana.

Gikan didto, mibyahe si Constantine paingon sa Bukid Olympus aron makig-uban sa iyang maguwang nga si Methodius, kinsa iyang gipuy-an, nagpraktis sa monastikong pagka-ascetiko, ug gigahin ang iyang panahon sa pag-ampo o pagbasa og mga libro[3551] .

Niadtong panahona, ang mga sugo gikan sa mga Cossack[3552] miadto sa Griyegong Tsar Michael, nga nag-ingon:

Una sa tanan, nasayud kami sa Usa ka Dios, nga nagahari sa tanan, ug nag-ampo kami Niya, nga nagayuko paingon sa sidlakan; apan nagasunod usab kami sa pipila ka dili angay nga mga batasan.

Ang mga Hudiyo naningkamot nga among dawaton ang ilang pagtuo ug mga batasan, ug daghan kanamo ang nahimong Hudiyo sa pagtuo. Ang mga Saraceno, sa laing bahin, samtang nakigsabot kanamo ug naghatag og mga regalo, nagpugos kanamo sa pagdawat sa pagtuo sa Muslim ug nag-angkon nga ang pagtuo sa mga Saraceno labaw pa kaysa sa tanang ubang katawhan. Busa, gikan kaninyo, nga among gipadayon ang dugay nang gugma ug panaghigalaay, gusto namo makadawat og maayong tambag ug nangayo kami kaninyo nga magpadala kanamo og usa ka maalamon nga tawo; ug kon iyang ipadayag ang kamatuoran batok sa mga Hudiyo ug mga Saraceno, among dawaton ang inyong pagtuo.

[3551] Sa Bukid Olympus, ang bulahan nga si Constantine misugod sa pagtuon sa Slavic nga pinulongan sa unang higayon. Ang palibot diin siya nahimutang angay kaayo alang niini. Sa mga monasteryo sa bukid, daghan ang mga Slavic nga monghe gikan sa nagkalain-laing silingang nasud, mao nga nakapraktis si Constantine sa maong pinulongan dinhi sa kanunay—usa ka butang nga labi ka importante kaniya, kay hapit tibuok niyang kinabuhi, sukad pagkabata, gigugol niya sa palibot nga Griyego ang pinulongan. Ang kamatuoran nga ang balaang magsoon nagtuon dinhi sa Slavic nga pinulongan gipamatud-an sa testimonya sa Bulgaryanong Slavic nga monghe nga si Hrabra.

[3552] Ang mga Kozar, nga gitawag sa mga Griyego nga Khazars ug sa mga Romano nga Gazars, nailhan sa kolektibong ngalan nga mga Sita. Nagsulti sila og Slavic o Rusong pinulongan ug nagpuyo sila duol sa Danaw Meotis o sa Patay (Azov) nga Dagat, diin mosulod ang Suba Don; kining suba nagbulag (sa karaang panahon) sa Europa gikan sa Asya. Kining rehiyon unang gipuy-an sa tribo ni Gamer, ang unang anak ni Jafet, nga nailhan nga Gemeri, o 'Cymeri' sa Griyego ug 'Cymbrs' sa Ruso; gikan kanila ang bunganga sa Danaw Meotian, diin kini mosulod sa Dagat Euxine (Itom nga Dagat), gitawag nga Cimmerian Bosporus, i.e. ang masipit nga agianan sa Dagat Cimmerian. Sa dihang ang mga Cimbri mibalhin ngadto sa amihanang mga yuta ug nakisagol sa lain-laing mga katawhan, nagtawag sa ilang kaugalingon nga mga Lithuanian, mga Samogitian, Goths ug uban pa, usa sa mga tribong Scythian nga adunay gigikanang Turkic, nga nailhan nga mga Alan (gikan sa Kabukiran sa Alan), mipuyo sa ilang kanhing teritoryo duol sa Danaw Meotis o sa Cimmerian Bosporus; sila pagkahuman gitawag nga mga Kozar (gikan sa Suba nga Kozar). Kining tribo mitubo pag-ayo ug mipuyo sa duha ka baybayon sa Suba Don: sa Asya – hangtod sa Volga, nga nag-agos paingon sa Dagat Caspian o Khvalyn; sa Europa – hangtod sa Dnieper, nga nag-agos paingon sa Itom nga Dagat; ug mas layo pa – hangtod sa Pannonia, bisan pa niadto nailhan na sila sa lain nga mga ngalan: ang mga Avar, ang mga Hun ug uban pa. Ang mga Kozar adunay magaspang nga batasan ug dili gwapo ang hitsura. Ingon usa ka nomadikong katawhan, nagpuyo sila sa mga tolda, nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain. Mas nagpanginabuhi sila sa mga utan ug tunga-tungang hilaw nga karne kaysa sa pan; sa gubat, mapangahas kaayo sila ug gikahadlok sa tanan. Ang magmamando sa mga Khazar gitawag og 'kagan' (khagan o khayan), katumbas sa usa ka tsar o prinsipe sa atong yuta. Daghan ang mga paghisgot sa kaisog niining katawhana sa mga kronika sa mga historyador nga Griyego ug Romano. Ang mga Khazar nakahatag og dakong kasakit sa Constantinople atol sa paghari ni Heraclius ug sa pagka-patriarka ni Sergius, sa dihang sila milagrosong napildi sa dili mapildi nga gahum sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Kinsa mipanalipod sa Iyang siyudad gikan sa mga paganong Khazar ug sa mga Persyano nga nakig-alyado kanila, ingon nga kini nga hitabo gihulagway sa gitas-on sa Synaxarion, sa ika-5 nga Sabado sa Dakong Kuwaresma. Sa ulahi pa, ang Griyegong emperador nga si Leo nga taga-Isauria, nga nagtinguha nga mabuhi sa kalinaw uban sa mga Khazar, gipangasawà ang iyang anak nga si Constantine (Copronymus) sa anak nga babaye sa Khazar khagan, nga ginganlan og Irina sa dihang nabunyagan siya. Naa silay anak nga lalaki, si Leo, nga gitawag og Kazarin o Khazaris human sa iyang inahan (kini nga si Leo adunay asawa, si Irina, nga pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, mibalik sa Ortodoksiya, ug gisalikway ang heresiya sa iconoclastic sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho). Pagkahuman niining kaminyoon, ang mga Griyego nagsugod sa pagpuyo sa kalinaw uban sa mga Khazar, ug ang mga Khazar nagsugod sa pag-ila sa Kristohanong pagtuo. Ang Kristiyanismo misugod sa paglapta sa mga Khazar pinaagi sa mga tawo sa Chersonesos (usa ka kolonya sa Griyego) ug, labi na, human sa buhat sa mga balaang magtutudlo Constantine ug Methodius. Dugay nang nangolekta ang mga Khazar og buhis gikan sa mga Slav sa Rusya: usa ka panit sa ardilya gikan sa matag panimalay ug usa ka shelag gikan sa matag arado. Kining buhisa gipahunong ni Askold ug Dir, nga gikuha nila ang mga teritoryo sa mga Khazar, sa mga Northerners ug sa mga Radimichs gikan kanila. Si Sviatoslav, ang amahan ni San Vladimir, sa katapusan napildi ang mga Khazar (sa Europa); nakuha niya ang ilang siyudad sa Belaya Vezha ug nagpataw kanila og buhis, samtang ang mga Khazar sa Asya (nga nagpuyo tali sa Don ug Volga) napildi sa mga Polovtsian ug mga Pecheneg.

Unya si Tsar Michael, sa tambag sa Iyang Kasantosohan Patriarka Ignatius[3553] , nga misunod kang Santo Metodio[3554] , nagpasiya nga ipadala si Bulahan Constantine, nga gitawag gikan sa Bukid Olympus, ngadto sa mga Khazar. Pagkahuman niya ipahibalo ang hangyo sa mga Khazar, miingon ang Tsar kang Constantine:

'Adto, pilosopo, ngadto niining mga tawo ug, uban sa tabang sa Balaang Trinidad, ipangwali kanila ang doktrina sa Labawng Balaang Trinidad. Walay lain nga makahimo niini nga buluhaton nga mas maayo pa kaysa kanimo.'

'Kung mao kana ang imong sugo, Ginoo,' tubag ni Constantine, 'malipayon ko nga moadto didto nga naglakaw, walay sinina ug walay bisan unsa nga wala gisugo sa Ginoo sa Iyang mga disipulo nga dad-on sa dihang gipadala Niya sila sa pagwali.'

'Kung buot nimo kini buhaton sa imong kaugalingon,' tubag sa Tsar, 'wala koy pagdumili, apan tungod kay magbiyahe ka alang kanamo, adtoa uban sa dungog ug suporta sa Tsar.'

Pagkahuman niini, gipangumbinsi ni Constantine ang iyang igsoon, si Methodius nga bulahan, nga nakahibalo sa pinulongang Slavic, nga kauban siya sa iyang apostolikong misyon aron pasigaon ang mga dili motuo sa kahayag sa Kristohanong pagtuo. Mitugot si Methodius, ug nagbiyahe sila nga mag-uban. Ang ilang agianan milabay sa mga kapatagan, ug niadtong panahona ang mga kapatagan gipuy-an sa mga Ugrian, ang karon nga mga Hunggaro o Magyar. Kining mga Ugrian makalilisang kaayo nga halos dili na sila sama sa tawo: gisul-ob nila ang ilang panit sa hayop nga baliktad, wala magtanum og humay, ug nagpuyo sa pagpanguha sa butang sa uban. Sa dihang mihunong didto ang mga balaan nga magsoon aron mag-ampo, giatake sila sa mga Ugrian, nga nangagol sama sa mga lobo, nga nagtinguha nga putlon-putlon sila. Wala mahadlok si Constantine; wala siya mohunong sa iyang pag-ampo ug, samtang nagtawag sa Ginoo, kanunay siyang misinggit: 'Ginoo, kalooy-a kami!'

Pagkahuman sa pag-ampo, ang mga Ugrian, sa pagtan-aw nila kang Constantine—pinaagi sa Balaang pag-atiman—nahimong malumo ug misugod sa pagyuko sa atubangan niya; si Constantine mitudlo kanila og pipila ka pulong sa pagtulun-an, pagkahuman gipasagdan sila sa mga Ugrian nga magpadayon sa ilang pagbiyahe.

Una sa tanan, ang balaang magsoon mibyahe paingon sa Griyegong siyudad sa Cherson, nga nahimutang sa baybayon dili kaayo layo sa (karon nga) Sevastopol, nga silingan sa mga Khazar. Dinhi gigugol nila ang daghang panahon sa pagtuon sa pinulongang Khazar[3555] ug sa Griyego. Dinhi gihubad ni Constantine ang walo ka bahin sa usa ka gramatika sa Hebreo. Gituon nila kini aron mas malampuson nilang mapasiga ang mga Khazar ug aron makigkompetensya sa mga Hudiyo, nga daghan kaayo sa taliwala sa mga Khazar[3556] .

Aduna usab usa ka Samaritano nga nagpuyo didto, nga mibisita kang Constantine ug nakigpulong kaniya bahin sa mga butang sa pagtuo. Usa ka adlaw, gidala niya ang pipila ka mga Samaritanong libro ug gipakita kini kang Constantine. Gipangayo ni Constantine sa Samaritano ang mga libro ug, sa pagsira sa iyang kaugalingon sa iyang kwarto, misugod siya og mainitong pag-ampo sa Dios nga tabangan siya sa pagtuon niini. Pinaagi sa tabang sa Dios, dali ra kaayo nakahibalo pag-ayo si Constantine niining mga libro. Pagkahibalo niini, misinggit ang Samaritano: 'Tinuod gayud, bisan kinsa nga motuo kang Kristo dali ra makadawat sa grasya sa Espiritu Santo.'

Ang anak sa Samaritano gibunyagan dayon; pagkahuman niini, ang Samaritano mismo midawat sa Kristohanong pagtuo.

Sa Cherson, nakaplagan ni Constantine ang 'Ebanghelyo ug ang Salmo nga gisulat sa Rus' nga sinulat', ingon man usab usa ka tawo nga nakasulti niining pinulongana. Si Constantine, samtang nakig-istorya kaniya, nakat-on niining pinulongana ug, base sa ilang mga pakighinabi, gibahin niya ang mga letra sa mga patinig ug katinig; ug uban sa tabang sa Diyos, dali ra siyang nakasugod sa pagbasa ug pagpasabot sa mga libro nga iyang nakaplagan. Daghan, sa pagkakita sa ingon nga kinaadman, nangahibulong ug naghimaya sa Diyos.

Dinhi nahibal-an sa mga balaang magsoon nga ang mga relikya sa balaang martir nga si Clemente, Papa sa Roma[3557] , naa sa dagat. Nagsugod sila sa pagdani sa Obispo sa Cherson aron ipadayag ang mga balaang relikya. Ang mosunod mao ang gisaysay bahin niining mga relikya:

[3553] Si Ignatius nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 847 hangtod 857; unya sa ikaduhang higayon gikan sa 867 hangtod 877.

[3554] Ang pista ni San Metodio gisaulog kada 23 sa Oktubre.

[3555] Ang mga Khazar nagsulti og Slavic nga pinulongan.

[3556] Ang impluwensya sa mga Hudiyo dinhi kusgan kaayo nga bisan ang dinastiya sa mga Khazar khagan, kauban ang ilang korte—mao ang taas nga klase sa katilingban sa Khazar—nagbalhin sa Hudaismo.

[3557] Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan kada 25 sa Nobyembre.

Sa dihang gipahilayo si San Clemente gikan sa Roma paingon sa Cherson ug nakapabalhin na ug daghan didto sa Kristohanong pagtuo, gisugo sa gobernador Aufidian, subay sa sugo sa Emperador Trajan[3558] , nga ilunod siya sa dagat, nga gibitay ang angkla sa barko sa iyang liog aron dili makaplagan sa mga Kristohanon ang iyang lawas. Ang matinud-anong mga disipulo sa santo mitindog sa baybayon ug nagtan-aw sa ilang magtutudlo nga nalunod, nga nagahilak. Unya duha sa iyang labing matinud-anong mga disipulo, sila Cornelius ug Thebes, miingon sa mga Kristohanon:

'Mag-ampo kita tanan sa usa ka tingog aron ipadayag kanato sa Ginoo ang lawas sa balaan nga martir.'

Pagkahuman sa pag-ampo sa mga Kristohanon, mibakwit ang dagat og tulo ka stadia[3559] . Ang mga tawo, sama sa karaang mga Israelita sa Dagat Pula, mitabok sa uga nga ilawom sa dagat ug nakakaplag og marmol nga lubnganan, nga gitukod sama sa usa ka simbahan, ug didto ilang nakita ang balaang lawas nga naghigda didto, kauban ang angkla nga gigamit sa paglunod sa santo. Gitinguha sa mga Kristohanon nga kuhaon ang balaang lawas gikan didto, apan ang maong mga disipulo gihatagan og pahibalo nga ang balaang relikya pasagdan nga dili balagon, ug nga matag tuig, sa paghinumdom sa santo, ang dagat mubaba sulod sa pito ka adlaw, aron maghatag og agianan sa mga gustong mosimba sa balaang relikya. Nagpadayon kini sulod sa 700 ka tuig, gikan sa paghari ni Trajan hangtod sa paghari sa Griyegong hari nga si Nikephoros[3560] . Apan, tungod sa mga sala sa katawhan, mihunong ang dagat sa pag-urong atol sa paghari ni Nikephoros, nga nakahatag og dakong kasubo sa mga Kristohanon.

Niabot sa Cherson si San Constantine ug San Methodius pagkahuman sa kapin sa 50 ka tuig sukad sa katapusang pagtago sa mga balaang relikya. Si George, ang bulahan nga Obispo sa Cherson, nga napasugot sa mga balaang igsoon sa pagpadayag sa mga balaang relikya, una nang mibyahe paingon sa Constantinople aron mangayo og pagtugot alang niini gikan sa emperador ug sa patriyarka. Kauban ang obispo gikan sa Constantinople, ang tibuok klero sa Simbahan ni Santa Sofia miabot alang sa pagpadayag sa mga balaang relikya. Unya, silang tanan—lakip na ang mga Santo Constantine ug Methodius—uban sa katawhan, mibyahe paingon sa baybayon, nga naglaum nga matuman ang ilang tinguha. Apan wala moubos ang dagat. Unya, pagkahuman sa pagsalop sa adlaw, misakay sila sa barko ug nilarga. Kalit lang, sa tunga-tunga sa gabii, misidlak ang kahayag gikan sa dagat ug mitungha ang bililhon nga ulo; pagkahuman niini, nakita na ang tibuok lawas ni San Clemente. Ang mga balaang relikya gibutang sa barko ug, uban sa dakong dungog, gidala ngadto sa siyudad ug gipahulay sa Apostolikong Simbahan[3561] . Gikuha ni San Constantine ug San Methodius ang usa ka bahin sa mga balaang relikya ug gidala kini bisan asa sila moadto, hangtod sa katapusan nadala nila kini nga bahin sa Roma.

Gikan sa Cherson, mibiyahe sila Constantine ug Methodius paingon sa mga Khazar, diin gidawat sila uban sa dungog sa Khazar khagan, nga ilang gihatagan og sulat gikan sa Griyegong hari. Kinahanglan ni Balaan Constantine nga makig-apil sa taas nga mga diskusyon uban sa mga Khazar, mga Hudiyo, ug mga Saracen. Si Metodio hapit wala gyud miapil sa niining mga diskusyon, kay dili siya kaayo edukado kumpara kang Constantine: isip kanhi kumander militar, mas kahibalo siya unsaon pag-atubang sa mga tawo kaysa unsaon pagdumala sa akademikong diskusyon. Busa, si Constantine—nga maalamon sa siyensya sukad pagkabata, pamilyar kaayo sa Balaang Kasulatan, ug usa ka maayong magtutudlo nga andam motubag sa bisan unsang pangutana—maoy kinahanglan nga magdumala sa mga diskusyon bahin sa pagtuo; si Methodius, sa iyang bahin, mitabang kang Constantine pinaagi sa iyang mga matinud-anong pag-ampo.

Nagpadala ang mga Khazar og usa ka malimbungon ug batid nga tawo kang Constantine, nga miingon kaniya:

'Kamo nga mga Griyego adunay dautang batasan sa pag-ilis sa usa ka hari og lain nga gikan sa komon, dili-hariang kaliwatan. Busa, pagkahuman ni Nikephoros, gihimo ninyo nga hari ang boyar Michael Kuropalates; ug pagkahuman ninyo siya gipahawa, gibutang ninyo si Leo nga Armenyo, nga yano ang gigikanan, sa trono; ug

---

[3558] Naghari si Trajan gikan sa 98 hangtod sa 117.

[3559] Ang 'poprishche' naglangkob sa usa ka libo ka dagkong lakang, ug ang matag lakang giisip nga lima ka tiil ang gitas-on.

[3560] Naghari si Nikephoros I gikan sa 802 hangtod sa 811.

[3561] Sumala sa Pannonian nga bersyon sa hagiograpiya, ang pagdiskubre sa mga relikya sa mga santo nahitabo sa mosunod nga paagi: ang tanan misakay sa barko paingon sa lugar diin gituohan nga naa ang mga relikya sa mga santo. Sa dihang hingpit nang kalma ang dagat, nagsugod sila sa pagpangita samtang nag-awit og mga himno sa simbahan. Una, misibog ang usa ka katingalahang humot, sama sa gikan sa daghang insenso, ug pagkahuman niini mitungha ang mga relikya sa mga santo.

pagkahuman sa iyang kamatayon, gipahimutang ninyo si Michael Travlos, nga lumad sa Amoria. Sa amo, dili ingon ana: ang tanan namong khagan gikan sa kaliwatan sa khagan, ug walay bisan kinsa sa amo ang makahari gawas kon siya gikan niining maong kaliwatan.

Niini, mubo ang tubag ni Constantine:

'Wala ba molihok og matarong ang Dios sa dihang gisalikway Niya si Haring Saul, nga dili makapahimuot kaniya, ug gipili si David, usa ka tawo sumala sa Iyang kaugalingong kasingkasing, gikan sa mga magbalantay sa mga panon sa karnero?'

Wala'y ikatubag si Kozarin niini ug mipangutana siya og lain:

'Nagahatag kamo og moral nga mga pagtulon-an gikan sa mga libro nga gihuptan ninyo sa inyong mga kamot; kami, bisan pa, dili ingon ana, kondili nagasulti kami sa tanang kinaadman gikan sa sulod, nga walay garbo sa among kaugalingong mga sinulat, sama sa inyong gibuhat. Murag ang tanang kinaadman nagpuyo sa sulod namo.'

'Kung makakita ka og usa ka hubad nga tawo,' tubag ni Constantine, 'nga nag-angkon nga aduna siyay daghang sinina, bulawan ug mga kabtangan, motuo ka ba kaniya, nga nakita nimo siyang hubad ug walay dala sa iyang kamot?'

'Dili,' matod sa Kozarin. 'Kung naa siyay bisan unsa, dili na unta siya maglakaw-lakaw nga hubad.'

'Kung, sama sa imong pagpasigarbo, nasuhop na nimo ang tanang kinaadman,' miingon si Constantine kang Kozarin, 'ingnon pa nako kanimo: pila ka henerasyon ang nilabay gikan kang Adan hangtod kang Moises, ug diin nagpuyo sa yuta ang matag henerasyon?'

Walay masulti ang Kozarin. Nagpadayon si Constantine:

'Mao kana nga dili ko motuo nimo inig-ingon nimo nga nahibal-an na nimo ang tanang kinaadman ug wala na kay gikinahanglan nga mga libro.'

Ang mga balaang magsoon giimbitar sa pagkaon uban sa khagan. Sa wala pa sila moupo sa lamisa, nangutana ang khagan kanila:

'Sultihi ko, gikan sa unsang kaliwatan ka, aron mahibal-an namo kung asa ka among patungon.'

'Ang atong apohan,' tubag ni Constantine, 'gikan sa dakung ug himayaong kaliwatan ug duol kaayo sa Tsar. Apan wala niya mapugngan ang dakong himaya nga gihatag kaniya; gipahawa siya sa Tsar ug mibiyahe paingon sa lain nga nasod, diin siya ang amahan namo. Karon nangita kami sa karaang himaya sa among katigulangan ug wala na kami'y lain pang gipangandoy. Ang among katigulangan mao si Adan.

'Maayo ug maalamon imong gisulti, bisita,' miingon ang khagan, ug pagkahuman niini gisugdan niya ang paghatag og espesyal nga pagrespeto kang Constantine.

Sa dihang mipahimutang sila sa lamisa, ang khagan misagop sa usa ka baso ug miingon:

'Moinom ako sa dungog sa Usa ka Dios, nga naglalang sa tanang binuhat.' Si Constantine, sa iyang bahin, gikuha ang baso ug miingon:

'Nag-inom ako alang sa himaya sa Usa ka Dios ug sa Iyang Pulong, pinaagi kaniya natukod ang mga langit, ug sa Espiritu nga nagahatag kinabuhi, pinaagi kaniya napadayon ang paglungtad sa tanang binuhat.'

'Ani-a kita,' miingon ang khagan kang Constantine, 'pareho ta og doktrina mahitungod sa Dios, ang Magbubuhat sa tanang binuhat; nagkalahi lang kita sa inyong paghimaya sa Trinidad, samtang kami naghimaya sa Usa ka Dios, sumala sa pagtulon-an sa mga kasulatan sa mga Hudiyo.'

'Kung,' tubag ni Constantine, 'nakat-on kamo gikan sa mga kasulatan sa mga Hudiyo nga ang Dios usa, nan gikan usab niining maong mga kasulatan kinahanglan inyong mailhan usab ang Balaang Trinidad. Ang mga kasulatan sa mga Hudiyo, sa ilang mga propesiya, nagpahayag dili lamang sa Amahan kondili usab sa Pulong ug sa Espiritu.' Busa si Haring Propeta David miingon: *'Pinaagi sa pulong sa Ginoo nahimo ang mga langit, ug pinaagi sa gininhawa sa Iyang mga ngabil ang tanang kasundalohan niini'* (Salmo 32:6). Dinhi, klaro kaayo nga gipakita ang pagkahiusa ug pagkatulo: ang Ginoo, ang Iyang Pulong ug ang Espiritu. Ang Ginoo mao ang Dios Amahan, ang Pulong mao ang Dios Anak, ug ang Espiritu sa mga ngabil sa Ginoo mao ang Dios Espiritu Santo. Apan, dili tulo ang mga Ginoo, kondili Usa ra ka Ginoo uban sa Iyang Pulong ug Espiritu; ni dili tulo ang mga dios sa Pagkadiosnon, kondili Usa ra ka Dios nga gisaad-an. Hunahunaa usab kini: kinsa sa duha ang mas maayong mag-alagad sa imong maharlikang kaugalingon—ang usa nga magpasidungog lamang kanimo, samtang

ginatamay ang imong pulong ug ang espiritu sa imong mga ngabil, o ang usa nga magpasidungog kanimo, sa imong pulong, ug sa espiritu sa imong mga ngabil sa patas nga sukod?

'Walay duhaduha, mao ang ikaduha,' tubag sa khagan.

'Busa,' padayon sa pilosopo, 'pinaagi sa pagpasidungog sa Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo—sa patas nga paagi, mas maayo ug mas matinud-anon kami nga mga mananamba sa Dios kaysa kaninyo. Nakat-on kami niini nga porma sa pagsimba gikan sa mga propetikanhong basahon. Gawas sa bersikulo nga nahisgutan sa ibabaw, maghisgot pa ko og uban. Busa ang balaan nga propeta Isaias naghisgot sa Dios Anak sa mosunod nga mga pulong: *'Paminawa ako, O Jacob, ug Israel, nga akong gitawag: Ako mao siya, ako mao ang una, ug ako mao ang katapusan… ug karon ang Ginoong Dios ug ang Iyang Espiritu nagpadala kanako'* (Isaias 48:12, 16). Ang atong mga karaang Amahan[3562] nagpatin-aw niini nga talata sa Balaang Kasulatan ingon niini:

– Kinsa ang gipadala, kon dili ang Anak? Pinaagi kinsa Siya gipadala, kon dili pinaagi sa Amahan ug sa Espiritu Santo sa Amahan?

Daghan nga mga Hudiyo ang naa niining salo-salo. Ang uban kanila miingon sa bulahan nga si Constantino:

– Sultihi kami, Kristohanong pilosopo: giunsa sa sabakan sa usa ka babaye pagdala sa Dios, nga bisan ang mga anghel dili makakita kaniya?

Ang pilosopo, samtang nagtudlo sa pangunang magtatambag sa Kagan, miingon:

'Kung adunay mosulti nga kining pangunang magtatambag dili makahimo sa pagdawat sa khagan sa iyang balay ug pag-atiman kaniya, samtang bisan ang labing ubos nga ulipon makahimo niini, unsa man nato siya tawgon: buang ba o makatarunganon?'

'Bisan hingpit nga buang,' tubag sa mga Hudiyo.

Unya ang pilosopo nangutana sa mosunod nga pangutana:

'Asa sa tanang binuhat nga makita ilawom sa langit ang labing dungganan?'

'Ang tawo mao ang labing dungog sa tanang binuhat,' tubag sa mga Hudiyo, 'kay siya adunay makatarunganong kalag, nga gimugna sa hulagway sa Dios.'

'Busa,' tubag sa pilosopo, 'walay rason ang mga nagtuo nga imposible alang sa Dios nga puy-an ang sabakan sa tawo, samtang nahibalo sila nga Puy-anan Niya ang usa ka palungpung sa mga tinik (usa ka bramble) sa panahon ni Moises. Mas dunggan ba ang usa ka tanom—nga walay kalag ug walay pagbati—kaysa sa usa ka buhing binuhat nga makabati ug makahuna-huna nga adunay kalag nga sama sa sa Diyos? Gawas sa tanom, ang Diyos nagpuyo sa panganod, sa aso ug sa kalayo sa dihang Siya nagpakita kang Job, kang Moises ug kang Elias. Labing katingalahan gayud nga ang Dios miporma sa kaugalingon Niya nga sama sa labing dungganan sa tanang buhing binuhat, nga nagtinguha nga magpakita sa yuta ug puyo uban sa mga tawo, aron luwason sila gikan sa kamatayong kasakit nga gipahinabo sa kaliwatan sa tawo tungod sa sala ni Adan. Sultihi ko, kinsa pa kaha gawas sa Magbubuhat mismo ang angayng pagalauman sa pag-ayo ug pagbag-o sa labing dungog sa tanang binuhat—mao ang katawhan? Dili ba si David ang nagpanagna: *'Gipadala Niya ang Iyang pulong ug gihayag sila'* (Salmo 106:20)? Busa, ang Pulong sa Amahan, ang Dios nga Anak, miabot ug gihayag ang kina-iya sa tawo. Unsaon kaha pag-ayo sa Tawo sa Amahan kung Wala Siya naghiusa sa Iya mismo sa tawo pinaagi sa Inkarnasyon ug nagpahimutang sa Iya mismo sa tawo sama sa usa ka plaster nga tambal? Ang usa ka doktor, nga gustong tambalan ang usa ka samdan nga tawo, magbutang ba og plaster sa kahoy o bato imbis sa pasyente? Busa, gigamit sa Dios ang Iyang Bugtong Anak nga Pulong, sama sa plaster, dili sa kahoy—bisan pa nga kaniadto Siya nagpakita taliwala sa mga kahoy sa usa ka palungpung—ni sa bato—bisan pa nga Siya nakita ni Moises ug Elias sa mga batong bukid sa Sinai ug Horeb—kundi sa tawo, nga nag-antos sa sakit sa sala. Ang panaghiusa nahimong dili na mapabulag, kay ang Ginoo malipay sa pagpuyo sa usa ka putli, birhen nga sabakan—ug dili lang sa bisan unsang babaye—sama sa giprofetisa ni Isaias: *'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit ug mag-anak og usa ka anak nga lalaki, ug pagatawgon nila ang iyang ngalan nga Emmanuil, nga nagpasabot og "Ang Dios uban kanato"'* (Isaias 7:14). Dinhi klaro nga gipahayag sa propeta nga ang Dios nga Anak pagamugnaon sa yuta gikan sa usa ka putli ug dili pa minyo nga Birhen. Ug bahin sa kung giunsa nga posible alang sa Dios nga puy-an ang sabakan sa usa ka

[3562] Athanasius ang Dako, Basil ang Dako, Gregory sa Nyssa.

birhen alang sa atong kaluwasan, hinumdumi ang gisulat sa inyong kaugalingong mga libro. Ang inyong rabbi Achilla nagaingon:

– 'Ayaw pagpakita kanamo, O Ginoo, sa dalugdog sa mga bato o sa tingog sa mga trumpeta; ayaw pagpakita kanamo, O mapinanggaon nga Ginoo, kondili puy-ana kami sa sulod sa among mga sabakan ug kuhaa ang among mga sala.'

– Kung si Moises nangamuyo sa Dios nga puy-an ang among mga sabakan, ngano kaha nga inyong gisaway kami sa among pag-angkon nga ang Dios nagpuyo sa sabakan sa usa ka babaye—ug dili lang sa bisan unsang babaye, kondili sa usa ka birhen, nga putli, walay mantsa, ug dili minyo? Nagpuyo usab Siya sa atong mga sabakan kon kita, isip mga Kristohanon, mokaon sa Eukaristiya sa misteryosong halad. Sama sa inyong nakita, ang karaang pag-ampo ni Moises, nga narekord sa inyong mga libro sumala sa testimonya ni Rabbi Achilla, natuman na: Ang Dios nagpuyo sa atong mga sabakan, ug gikuha ang atong mga sala.

Pagkahuman sa paniudto, nagbulag-bulag ang tanan ug nagtakda og petsa aron pag-usab hisgutan ang pagtuo. Sa gitudlo nga adlaw, nagtigom ang tanan ug, sa imbitasyon sa khagan, mipahimutang sa ilang gitudlo nga mga lingkoranan. Gisugdan ni Constantine ang diskusyon sa mosunod nga mga pulong:

'Ani-a ako, ang nag-inusara nga langyaw taliwala ninyo, apan kita tanan naghisgot sa Dios, nga sa Iyang kamot anaa ang tanang butang, apil na ang atong mga kasingkasing. Samtang naghisgot kita, tugoti ang mga maalamon sa inyong taliwala, kon masabtan ninyo, nga kumpirmahon ang among mga pulong; ug kon dili, pangutan-a kami pag-usab, ug among paninguhaang ipasabot.'

Ang mga Hudiyo misugod sa diskusyon uban niining pangutana:

'Sultihi kami: unsang balaod ang unang gihatag sa Dios—ang balaod ni Moises, o ang balaod nga gisunod ninyong mga Kristohanon?'

'Dili ba,' tubag sa Bulahan nga si Constantine, 'nga nangutana kamo kanako kung unsa ang unang balaod, aron unya inyong masulti nga ang una mao ang labing maayo gayud?'

'Oo,' tubag sa mga Hudiyo. 'Ug mao kana nga angay mosunod sa unang balaod, ingon nga labing may awtoridad ug labing maayo.'

'Kung gusto ninyo nga tumanon lang ang unang balaod, biyaa ang pagtuli,' miingon si Constantine sa mga Hudiyo.

'Ngano man nga ingon ana imong giingon?' pangutana sa mga Hudiyo.

'Sultihi ko sa tinuod,' miingon si Constantine sa mga Hudiyo, 'ang unang balaod gihatag ba uban sa pagtuli o sa dili pagtuli?'

'Nagtuo kami,' tubag sa mga Hudiyo, 'nga kini pinaagi sa pagtuli.'

'Dili ba kang Noe,' miingon si Constantine, 'ang gihatag sa Dios sa unang balaod? Ug kini sa wala pa ang pagtuli ug pagkahuman sa sugo nga gihatag kang Adan sa Hardin sa Eden pagkahuman sa iyang pagkahulog. Gisugo sa Dios si Noe nga dili pagbuboan og dugo sa tawo: *"Ang bisan kinsa nga mububo og dugo sa tawo, pinaagi sa dugo sa tawo siya patyon"* (Gen. 9:6). Unya, sa dihang naghisgot sa pagkaon sa mga tanom, mga hayop, mga kahayopan, mga langgam ug mga isda, miingon ang Dios kang Noe: *'Ipahimutang ko ang akong pakigsaad kanimo ug sa imong mga kaliwatan pagkahuman kanimo'* (Gen. 9:9).

'Apan ang panata dili balaod,' matod sa mga Hudiyo. 'Wala miingon ang Dios kang Noe, "Ang akong balaod", kondili "Ang akong panata". Apan kita naghisgot sa balaod.'

'Ginasunod ba ninyo ang circumcision isip balaod, o dili?' pangutana ni Constantine.

'Ginasunod namo kini ingon usa ka balaod,' tubag sa mga Hudiyo.

'Apan ang pagtuli,' padayon ni Constantine, 'wala usab kini gitawag sa Dios nga balaod, kondili usa ka pakigsaad lamang, sa dihang miingon Siya kang Abraham: *"Tumanon nimo ang akong pakigsaad, ikaw ug ang imong mga kaliwat pagkahuman nimo sa ilang mga kaliwatan… ang matag lalaki kaninyo pagtuliun… ug kini mahimong timailhan sa pakigsaad tali kanako ug kanimo… ug ang akong tipan anaa sa inyong unod ingon nga usa ka tipan nga walay katapusan'* (Gen. 17:9–13). Karon tan-awa," miingon si Constantine, "ang Dios wala gayud tawga ang pagtuli nga balaod, kondili usa ka tipan. Busa, ilabay ba ninyo ang pagtuli ingon nga dili matarong? Apan kon inyong ginatuman ang pakigsaol sa pagtuli ingon usa ka balaod, nan kinahanglan usab ninyong tumanon ang pakigsaol nga gihatag kang Noe ingon usa ka balaod ug tawgon kini nga unang balaod nga gihatag sa Dios sa katawhan, nga gipahawa sa Paraiso ug gipanalipdan gikan sa katubigan sa Baha.

'Dili,' tubag sa mga Hudiyo. 'Ang balaod nga gihatag kang Moises ra ang balaod, ug kana ang among ginasunod.'

"Kung ang pakigsaad nga gihatag kang Noe," miingon ni Constantine, "dili usa ka balaod kondili usa ra ka pakigsaad—tungod kay ang Dios wala kini gitawag nga balaod kondili pakigsaad—unsa pa kaha ang balaod nga gihatag kang Moises dili usab usa ka balaod, kay sa kapitulo 11 sa Basahon ni Jeremias, ang Dios wala kini gitawag nga balaod kondili pakigsaad: "*Paminawa ang mga pulong sa kini nga pakigsaad… Mao kini ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: 'Panghimaraot ang tawo nga dili magtuman sa mga pulong niining pakigsaad, nga akong gisugo sa inyong mga amahan sa dihang akong gipagawas sila gikan sa yuta sa Ehipto'* (Jer. 11:2–4). Kung kini nga pakigsaad usa ka balaod para kaninyo, nan ang pakigsaad nga gihatag kang Noe usa usab ka balaod. Ug tungod kay kini nga balaod gihatag sa wala pa ang pagtuli, kinahanglan ninyo kini nga tumanon isip una ug dili tagdon ang ubang balaod nga misunod niini, mao ang balaod ni Abraham ug ni Moises. Kay kamo mismo ang miingon nga ang unang balaod mao ang labing maayo ug kinahanglan tumanon.

Gilikayan sa mga Hudiyo ang maong pangutana, nagsugod og lain nga hisgutanan, ug miingon:

'Kinsa man ang nagbantay sa balaod ni Moises, nakapahimuot sa Dios. Busa, pinaagi sa pagbantay niini, naglaum usab kami nga makapahimuot sa Dios. Kamo, bisan pa, nagsunod sa bag-ong balaod nga inyong kaugalingon gihimo para sa inyong kaugalingon, samtang ginatamay ninyo ang karaang balaod.'

'Pinaagi sa pagdawat sa bag-ong balaod,' tubag sa pilosopo, 'naghimo kami og maayo. Kay bisan si Abraham, kon wala siya giputol-suroy apan nagpabilin lang sa pakigsaad ni Noah, dili untang gitawag nga higala sa Dios. Ingon usab, si Moises, pagkahuman ni Abraham, tungod kay wala siya kontento sa mga balaod nga gihatag kaniadto kang Noah ug kang Abraham, misulat og bag-ong balaod. Sunda usab namo ang ilang ehemplo. Apan, sama nila nga nagsunod-sunod, wala nila gipapas ang miaging mga balaod—si Abraham wala magsalikway sa balaod ni Noah, ni usab gisalikway ni Moises ang duha; apan, pinaagi sa pagkompleto sa kulang, ilang gipadayag ang mas hingpit nga kabubut-on sa Dios sa mas detalyadong mga balaod, aron ang sugo sa Ginoo mapalig-on. Sa samang paagi, dili namo ikalimod ang Daang Tugon, nga gisulat sa mga tabla ni Moises, apan among gisuportahan ang tanan nga gikinahanglan aron mailhan ang Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanang binuhat, ingon man usab: dili pagpatay, dili pagpangawat, ug ang uban pang mga sugo. Gidumili lang nato ang wala gisulat sa mga tabla ni Moises, pananglitan: ang pagputol sa ari, ang paghalad sa mga hayop isip halad, ug uban pang susamang mga butang. Kini mga landong ug pahibalo lang sa bag-ong balaod nga moabot; busa, sa pag-abot niini, kinahanglan kini biyaan. Ngano pa man nga kinahanglan pa nato ipadayon ang landong kung naa na sa atong mga kamot ang tinuod mismo?

'Kung tinuod ang inyong giingon bahin sa Daang Tugon,' misupak ang mga Hudiyo, 'nga ang mga balaod ug panata gawas sa mga Lapida ni Moises, anino ra ug pahibalo sa inyong Bag-ong Tugon nga umaabot pa; unya, nahibalo na unta ang mga karaang maghahatag sa balaod niini ug misulti na unta sila bahin sa inyong Bag-ong Balaod nga umaabot pa.' Sa katapusan, ang usa ka landong ug hulagway kinahanglan maglarawan sa tinuod gayud nga butang nga gilauman nimong makita sa imong kaugalingong mga mata. Apan wala damha sa mga magbubuhat sa balaod ang imong balaod; busa, ang tanang mga balaod ug pakigsaad sa Daang Tugon, sama sa mga lapida ni Moises, dili usa ka landong o hulagway, kondili ang tinuod gayud (ang kamatuoran) mismo, nga kamo, sama sa gisulat sa mga lapida ni Moises, kinahanglan inyong ipatuman ingon kamatuoran.

Niini, mitubag ang pilosopo ingon niini:

'Kung ang karaang mga magtukod sa Balaod sa Daang Tugon wala makahibalo nga mosunod pa ang bag-ong balaod sa ilang balaod, mangutana ko kanimo niini: sa dihang unang gihatag sa Dios kang Noe ang tugon nga atong gihisgutan kaniadto, gipahayag ba Niya kaniya nga magahatag pa Siya og lain nga balaod pagkahuman kaniya ngadto sa Iyang sulugoon nga si Abraham? Siyempre dili; imbis, Gikumpirma Niya ang unang pakigsaad nga magpadayon sa tanang henerasyon. Gipadayag ba usab Niya kang Abraham, sa dihang gihatag Niya kaniya ang pakigsaad, nga magahatag pa Siya og lain nga balaod kang Moises pagkahuman? Mahitungod sa atong kaugalingon, ang Bag-ong Pakigsaad, Gipadayag Niya kini sa detalye pinaagi sa Iyang mga balaan nga propeta. Busa paminawa si Jeremias nga nagasulti: *'Tan-awa, moabot ang mga adlaw, ingon sa Ginoo,* nga maghimo Ako *og Bag-ong Tugon uban sa panimalay sa Israel ug sa panimalay sa Juda—dili sama sa tugon nga akong gihimo sa ilang mga amahan sa adlaw nga gikuptan ko sila sa kamot aron madala sila paggawas gikan sa yuta sa Ehipto; kay ilang gilapas ang akong tugon, bisan pa nga nagpabilin Ako nga kaalyado nila, ingon sa Ginoo'* (Jer. 31:31–

32). Dinhi, makita nimo ang iladong propesiya mahitungod sa atong Bag-ong Tugon. Ingon usab, ang propeta Isaias nagtagna sa Bag-ong Tugon alang sa Ginoo, nga nag-ingon: *'Apan wala ninyo hinumdumi ang kanhing mga butang, ni inyong giisip ang mga butang sa una. Usa ka bag-ong butang akong ginabuhat; karon kini mosidlak'* (Isa. 43:18–19). Busa, ang mga karaang maghahatag sa balaod nakahibalo sa bag-ong balaod sa grasya, nagpaabut niini, ug nagpanagna bahin niini. Tungod niini, ang inyong mga balaod ug pakigsaad sa Daang Tugon usa ka landong ug pahibalo sa balaod nga atong gihulat, ug dili ang kamatuoran mismo; ug tungod niini, kini angay balibaran ingon nga dili na kinahanglan.

'Tanan nga Hudiyo motuo nga tinuod nga adunay bag-ong balaod,' miingon ang mga Hudiyo, 'apan wala pa moabot ang panahon sa pagpakita sa Pinahiran.'

'Unsa pa man inyong gihulat?' tubag ni Constantine. 'Dili ba nahuman na ang awtoridad sa inyong gingharian ug prinsipalidad—nga, sumala sa propesiya sa atong katigulangan nga si Jacob, magpadayon lamang hangtod sa pag-abot ni Cristo nga Mesiyas—? Dili ba gipukan ang Jerusalem? Dili ba gisalikway ang mga halad? Dili ba ang himaya sa Ginoo mibalhin gikan kaninyo ngadto sa mga Hentil, sama sa klarong gipahayag sa propeta Malakias, nga nagaingon: 'Walay kalipay ako kaninyo, ingon sa Ginoo nga Makagagahum, ug dili ko dawaton ang halad gikan sa inyong mga kamot. Kay gikan sa pagsidlak sa adlaw hangtod sa pagsalop niini, ang akong ngalan pagadakungon, ug sa matag dapit pagahalad sila ug halad-insenso sa akong ngalan, halad nga putli; ang akong ngalan pagadakungon sa mga nasud, nagaingon ang Ginoo sa mga hukbo' (Mal. 1:10–11).

'Ang among pagsabot niining bersikulo nagpasabot,' mitubag ang mga Hudiyo, 'nga ang mga Hentil pagapanalanginan pinaagi kanamo, sama sa among pagpanalangin—ang kaliwat ni Abraham—ug sila pagatuli sa siyudad sa Jerusalem.'

'Pinaagi kanino nabendisyunan ang kaliwatan ni Abraham?' tubag ni Constantine, 'pinaagi usab kaniya kita nabendisyunan—mao ang Mesiyas, nga gikan kang Abraham, Isaac, Jacob, Jesse ug David. Kay miingon ang Dios kang Abraham: *"Ang tanang pamilya sa yuta pagabendisyunan sa imo"* (Gen. 12:3), ug kang Isaac: *'Ang tanang katawhan sa yuta pagapanalanginan pinaagi sa imong kaliwatan'* (Gen. 26:4), ug ingon usab kang Jacob (Gen. 28:14); samtang si David nagaingon: *'Ang mga tribo pagapanalanginan pinaagi kaniya; ang tanang katawhan magdayeg kaniya'* (Salmo 71:17). Ug bahin sa kamatuoran nga ang Mesiyas moabot alang sa kaliwatan ni Abraham ug alang sa kaluwasan sa mga Hentil, miingon kini si Jacob sa dihang gipanalanginan niya si Juda: *'Ang scepter dili molayas gikan kang Juda, ni ang tungkod sa maghuhari gikan sa taliwala sa iyang mga tiil, hangtod moabot si Silo; ug kaniya ang pagsunod sa mga katawhan'* (Gen. 49:10). Ug ang propeta Zacarias, sa pag-anunsyo sa pag-abot sa malumo nga Hari nga naglingkod sa asno ug sa anak niini, miingon: *'Unya akong putlon ang mga karwahe sa Ephraim ug ang mga kabayo sa Jerusalem; ang pana sa gubat maputol, ug siya magpahibalo og kalinaw sa mga nasud'* (Zacarias 9:10). Makita ninyo, busa, nga ang Mesiyas moanha dili lamang alang kaninyo, O mga Hudiyo, kondili usab alang sa mga Hentil. Sa akong tan-aw, mas alang sa mga Hentil Siya miabot kaysa alang kaninyo, kay wala ninyo Siya dawata, samtang gidawat Siya sa mga Hentil; gipatay ninyo Siya, samtang nagtuo ang mga Hentil kaniya; gisalikway ninyo Siya, samtang gihigugma Siya sa mga Hentil; busa gisalikway Siya kaninyo, apan gitawag Siya ang mga Hentil, ug ginahimaya Siya kanila. Mahitungod sa kamatuoran nga ang dugay nang gihulat nga Mesiyas tinuod nga miabot na, imong mapamatud-an kini pinaagi sa balaan nga propeta Daniel. Sa Babilonia, sa unang tuig sa paghari ni Dario , ang Anghel sa Ginoo, si Gabriel, nagpakita niining propeta ug nagtudlo og pitop ka semana gikan niadtong panahona hangtod sa pag-abot sa Mesiyas sa kalibutan. Ang matag semana naglangkob og pito ka tuig, ug sa kinatibuk-an kini moabot og 490 ka tuig. Mao usab kini ang panan-aw sa inyong Talmud. Unsa na kadugay nga milabay kining mga tuiga? Kung inyong hunahunaon, makita ninyo nga kapin sa 800 ka tuig na ang nilabay sukad natuman ang mga semana nga gipahayag kang Daniel (Dan. 2:1–49).

'Gusto usab nakong pangutan-on kamo,' miingon si Constantine, 'unsa sa inyong hunahuna ang gingharian sa puthaw nga gihisgutan ni Daniel kang Nebucadnezzar sa dihang iyang gipasabot kaniya ang damgo sa dakong imahe?'

'Ang gingharian nga puthaw nagtumong sa Imperyo Romano,' tubag sa mga Hudiyo.

'Ug kinsa,' pangutana sa pilosopo, 'ang gipakita sa bato—ang giputol gikan sa bukid nga walay kamot sa tawo ug gipisag sa maong imahe?'

'Ang bato nagpasabot sa Mesiyas,' tubag sa mga Hudiyo, nga nagdugang, 'kung, sumala sa mga propesiya ug uban pang mga hitabo, sama sa imong giingon, miabot na ang Mesiyas, ngano man nga ang Imperyong Romano nagpadayon gihapon sa paghari hangtod karon?'

'Dili,' tubag sa pilosopo, 'wala na kini'y gahum, apan nawala na kini, sama sa ubang mga gingharian.' Ang among gingharian dili Romano, kondili kang Kristo, ingon sa giingon sa propeta: *'Ang Dios sa langit magtukod ug usa ka gingharian nga dili gayud mapukan, ug kini nga gingharian dili ipasa ngadto sa lain nga katawhan; kini pagapukan ug pagalaglagon ang tanang gingharian, ug kini magpabilin hangtod sa kahangturan'* (Dan. 2:44). Dili ba kini usa ka Kristohanong gingharian nga ginganlan sa Kristo? Ang mga Romano nagsimba sa mga dios-diosan, apan kini—ang mga Kristohanon, nga ang uban niana gikan niining katawhana ug ang uban gikan sa ubang mga tribo ug nasud—naghari sa ngalan ni Kristo, sama sa gihulagway sa propeta Isaias, nga nag-ingon: *'Ibilin nimo ang imong ngalan ingon panalangin sa akong mga pinili; apan patyon ka sa Ginoo, ug tawgon Niya ang Iyang mga sulugoon sa lain nga ngalan, nga bisan kinsa ang magpanumpa sa yuta magapanumpa sa tinuod nga Dios"* (Isa. 65:15–16). Dili ba natuman na ang tanang mga propesiya nga mahitungod kang Cristo? Gipahayag ni Isaias ang Iyang pagkahimugso gikan sa birhen, nga nagaingon niini: *'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit ug mag-anak og usa ka anak nga lalaki, ug pagatawgon nila ang iyang ngalan nga Immanuel'* (Isaiah 7:14). Ug ang balaan nga propeta Micah nagsulti mahitungod sa pagkahimugso sa Bethlehem ingon niini: *'Ug ikaw, Bethlehem, balay sa Ephrathah, gamay ra ba ka sa mga kaliwatan sa Juda? Gikan kanimo mogawas alang kanako ang magmamando sa Israel, nga ang gigikanan gikan pa sa karaang panahon, gikan pa sa unang panahon. Busa biyaan niya sila hangtod sa panahon nga ang mag-anak makapanganak na"* (Miqueas 5:2–3).

'Kami,' miingon ang mga Hudiyo, 'mao ang mga bulahan nga kaliwatan ni Sem, nga nakadawat og panalangin gikan sa iyang amahan, si Noe. Kamo, bisan pa, wala makadawat og panalangin.'

'Ang panalangin ni Noe kang Sem wala'y labot kanimo,' miingon si Constantine, 'apan usa ra kini ka paghimaya sa Dios, kay miingon si Noe: *"Bulahan ang Ginoong Dios ni Sem"* (Gen. 9:26). Dinhi, ang Ginoong Dios gipanalanginan pinaagi sa mga ngabil ni Noe alang kang Sem nga matarong, ug wala nay lain pa. Sa bahin ni Jafet, diin kita nagagikan, miingon si Noe: *'Palapda sa Dios si Jafet; ug puy-on siya sa mga puloy-anan ni Sem'* (Gen. 9:27). Makita ninyo mismo kung giunsa, pinaagi sa grasya sa Dios, paglapad sa Kristiyanismo ug kung giunsa ninyo pagkawala sa kahinungdanon sa kanunay. Bisan pa sa mga lugar diin kaniadto kamo nagpuyo, ang ngalan sa among Ginoong Jesu-Cristo karon gipanalanginan ug gihimaya sa mga Kristohanon.'

'Ani kamo,' ingon sa mga Hudiyo, 'nagasalig sa usa ka tawo, nagtuo nga panalanginan kamo, samtang ang Kasulatan nagpanamastamas sa ingon nga mga tawo.'

Niini, ang pilosopo nangutana sa mga Hudiyo sa mosunod nga pangutana:

'Gisumpa ba si David o gipanalanginan?'

'Sigurado gayud nga panalanginan,' tubag sa mga Hudiyo.

'Busa,' miingon si Constantine, 'bendisyonado usab kami, kay among gibutang ang among paglaum sa Kadtong iyang gibutangan usab sa paglaum sa dihang miingon siya sa salmo: *"ang tawo sa akong kalinaw, nga akong gisaligan"* (Salmo 40:10). Kadtong Tawo mao si Kristo ang Ginoo. Ang bisan kinsa nga magsalig sa usa ka tawo lang, among giisip nga sila mga gisumpa.

Pagkahuman niini, ang mga Hudiyo nagpangutana pag-usab:

– Ngano man nga kamo mga Kristohanon dili mosugot sa pagtuli, samtang si Kristo wala kini balibari kondili natuman kini subay sa balaod?

Mitubag ang pilosopo:

'Siya nga unang miingon kang Abraham, "Mahimo kini nga timaan tali kanako ug kanimo," miabot ug gipatuman kini (ang pagputol sa ari); mao nga kini gisunod sukad niadtong panahona (Abraham) hangtod karon (Kristo)[3563] . Sa pag-ilis sa pagputol sa ari, gitudlo ni Kristo ang bunyag.'

Unya miingon ang mga Hudiyo:

[3563] Ang circumcision gihatag isip usa ka timaan, nga nagsugod sa panahon ni Abraham ug natapos sa pagtuman niini ni Kristo ('tali kanako ug kanimo'), mao nga kini magtapos uban ni Kristo. Ang circumcision hingpit nga gipahunong isip usa ka pabug-at nga dili na kinahanglan para sa mga Kristohanon sa Konseho sa Jerusalem (Buhat 15:1–41).

– 'Ngano man, busa, nga ang uban nakapahimuot sa Dios nga wala modawat niining timaan (bunyag), kondili pinaagi sa pagsunod sa ehemplo ni Abraham (circumcision)?'

'Walay bisan usa kanila,' tubag sa pilosopo, 'ang adunay duha ka asawa, gawas kang Abraham. Ug mao kana nga gihatagan siya sa Dios og circumcision, aron magbutang og utlanan aron dili na siya makasala pag-usab, kondili mabuhi sumala sa orihinal nga ehemplo sa kinabuhi ni Adan (nga adunay usa ka asawa). Ug gihatagan usab Niya si Jacob og susamang sugo sa dihang gihampak Niya ang iyang hawak, tungod kay duha ang iyang asawa. Sa dihang nasabtan ni Jacob ang iyang sala ug nasayud ngano kini gibuhat kaniya, gihatagan siya sa ngalan nga 'Israel', nga nagpasabot og 'ang nakakita sa Dios sa hunahuna'. Apan si Abraham wala kini masabti.

'Giunsa man,' pangutana sa mga Hudiyo, 'nga pinaagi sa pagyuko sa mga dios-diosan, nagtuo kamo nga nalipay ninyo ang Dios?'

'Una sa tanan,' tubag sa pilosopo, 'kat-oni ninyo ang pag-ila sa kalainan sa mga termino: unsa ang usa ka imahe ug unsa ang usa ka diyos-diyosan; unya makita ninyo nga sayop kamo sa pagpasangil sa mga Kristohanon. Daghan og mga sugo sa inyong kaugalingong mga basahon mahitungod sa mga imahe.' Mangutana ko kaninyo bahin sa pipila niini: Gipatukod ba ni Moises ang Tabernakulo sumala sa modelo nga iyang nakita sa bukid, o sumala sa modelo nga miabot sa iyang artistikong hunahuna? Gitukod ba niya ang Tabernakulo gikan sa kahoy, panit, lana ug mga materyales nga angay sa mga Kerub? Apan tungod kay tinuod ang una, pasanginlan ba nato kamo sa pagpasidungog ug pagyuko sa kahoy, panit, ug lana, imbis sa Dios, nga sa Iyang panahon naghatag kang Moises og ingon nga modelo (hulagway) sa Tabernakulo? Mao usab akong isulti sa Templo ni Solomon, diin daghan ang mga hulagway sa mga kerubin, anghel, ug uban pa. Sa samang paagi, kita nga mga Kristohanon, pinaagi sa pagpasidungog sa mga ritwal sa mga nakapahimuot sa Dios, nagpasidungog usab sa Dios.

'Ngano man nga mokaon mo ug baboy ug kuneho,' ingon sa mga Hudiyo, 'kay kini makalilisang sa Dios?'

'Ang Unang Tugon (ang sa Noe),' miingon ang pilosopo, 'nagmando: *"Ang tanang nagalihok nga buhi mahimong pagkaon para kaninyo; gihatag ko kaninyo ang tanan, sama sa paghatag nako kaninyo sa mga luntiang tanom"* (Gen. 9:3), kay sa mga putli, putli ang tanan, apan sa mga dautan, hugaw ang ilang konsensya. Sa samang paagi, miingon ang Dios mahitungod sa tanan nga Iyang gimugna: *'Maayo kaayo kini'*[3564] (Gen. 1:31). Apan, alang sa imong kaugalingong kaayohan ug alang sa imong pagtukod, gipugngan sa Dios gikan kanimo ang labing gamay. Mahitungod sa kung unsa ka daotan kini nga sobra nga pagtagamtam para kaninyo, nasulat: *'Ang Israel nangatambok ug gibyaan ang Dios'* (Deut. 32:15), o *'ang katawhan mipungko aron mokaon ug moinom, ug pagkahuman mitindog aron magdula'* (Exod. 32:6).

Mao kana ang mga diskusyon nga gihimo sa bulahan nga pilosopo nga si Constantine uban sa mga Hudiyo bahin sa Kristohanong pagtuo. Kining mga diskusyon nahitabo matag-adlaw sa atubangan mismo sa khagan ug nagpadayon sulod sa taas nga panahon. Kining mga diskusyon pagkahuman narekord sa bulahan nga si Methodius ug gibahin sa walo ka bahin, diin gamay ra kaayo ang gikutlo dinhi.

Ang bulahan nga si Constantine nakigpulong dili lamang sa mga Hudiyo, kondili usab sa mga Saracen, kinsa iyang gipamatud-an nga sayop pinaagi sa tabang sa atong Ginoo, nga misaad sa Iyang mga sulugoon nga hatagan sila og *'mga pulong ug kinaadman nga walay bisan kinsa sa ilang mga kaatbang ang makasupak o makasukol'* (Lucas 21:15).

Pagkadungog sa ingon ana ka tam-is nga mga pulong, nga angay sa Kristohanong pagtuo, miingon ang khagan ug ang iyang mga pangunang magtatambag kang Constantine:

'Gipadala ka sa Diyos kanamo alang sa among pagtulon-an. Gikan Niya nimo nakat-on sa mga Kasulatan; husto ang imong gisulti sa tanang butang ug gipakaon mo kami hangtod napuno ang among kasingkasing sa tam-is nga mga pulong sa balaang Kasulatan. Bisan pa kami mga tawo nga walay edukasyon ("mga dili naandan sa libro"), nagtuo gihapon kami nga kini nga pagtulon-an gikan sa Diyos. Busa, kon gusto nimong hatagan og hingpit nga kalinaw ang among mga kalag, sultihi kami dili lang gikan sa mga libro, kondili pinaagi usab sa mga panultihon, mahitungod sa tanan nga among pangutan-on kanimo kabahin sa pagtuo."

Pagkahuman niana, ang tanan mibulag aron magpahulay. Sa sunod adlaw, nagtigom sila pag-usab ug miingon kang Constantine:

[3564] Sa Konsilyo sa Jerusalem, gisugo ang mga Kristohanon nga maglikay sa pagkaon nga gihalad sa mga dios-diosan, sa dugo, ug sa unod sa mga hayop nga gipugngan sa liog (Buhat 15:29).

'Ipamatood kanamo, labing dungog nga tawo, pinaagi sa pangatarungan ug mga panultihon, kung unsang pagtuo ang labing maayo?'

'Aduna'y usa ka Hari,' tubag sa pilosopo, 'nga naghatag og dakong dungog sa bana ug asawa. Sa dihang nakasala sila, gipahawa sila sa yuta diin sila nagpuyo (gikan sa Paraiso). Nagpuyo sila didto sulod sa daghang katuigan ug, sa ilang pagka-imol, nanganak sila.' Nagkatigom ang mga anak ug naghunahuna kung giunsa nila mabalik ang dungog sa ilang ginikanan. Usa misugyot s a butang, ang lain lain; ang matag-usa mitanyag og tambag nga, sa iyang hunahuna, angay sundon. Asa sa niining mga tambag ang angay sundon? Sigurado gayud ang labing maayo? – matod ni Constantine, sa pagtapos sa iyang pagtandi.

'Ngano man nga ingon ana imong giingon?' tubag sa mga Kozar. 'Ang tanan nagtuo nga ang ilang kaugalingong tambag mas maayo kaysa sa uban. Ingna kami, aron masabtan namo kung asa sa niining mga tambag ang labing maayo?'

'Kalayo,' tubag sa pilosopo, 'nagahugasi sa bulawan ug pilak, samtang ang tawo naggamit sa iyang hunahuna aron maila ang bakak gikan sa kamatuoran. Sultihi ko, unsa ang hinungdan sa unang pagkahulog: dili ba kini ang pagtan-aw sa tam-is nga bunga ug ang tinguha nga mahimong sama sa mga dios?'

'Sakto ka,' tubag sa mga Khazar.

Nagpadayon ang pilosopo:

'Kung ang dugos o bugnaw nga tubig makadaot sa masakiton, kinsang doktor ang mohatag sa labing maayong tambag: ang usa nga mosulti sa mga tawo nga makadaot ang dugos nga 'mokaon og dugos', ug sa mga tawo nga makadaot ang bugnaw nga tubig nga 'mominom og bugnaw nga tubig ug motindog nga hubad sa katugnaw', o ang usa nga magreseta og tambal nga supak sa kadaot: imbis sa dugos, usa ka mapait nga ilimnon nga imnon uban sa pag-amping; imbis sa bugnaw nga tubig, usa ka mainit ug makapahupay nga butang?

– Siyempre,' ingon sa tanan, 'ang nagreseta sa supak nga tambal mao ang magahatag sa labing maayong tambag. Ingon usab, ang makasasala nga kahilambigit angay mapugngan sa kalisud sa kinabuhi, ug ang garbo sa pagpaubos – sa kinatibuk-an, tambagi ang magkasupak gamit ang ilang kaatbang. Nakita nato nga kung ang usa ka palungpung sa berry natabonan sa mga matulis nga tinik sa tingpamulak, kini magbunga og maayo ug tam-is nga bunga sa tingdagdag.

'Maayo imong gisulti,' tubag ni Constantine. 'Ug ang balaod ni Cristo nagaingon nga ang pagkinabuhi sumala sa Dios nagpasabot sa pag-antos sa lisod nga kinabuhi (sa paglakaw sa masipit nga dalan), nga magbunga og gatus ka pilo sa walay katapusang puloy-anan.'

Pagkahuman niini, usa sa mga pangunang magtatambag sa khagan, nga pamilyar kaayo sa mga dautang pagtulon-an ni Muhammad, nangutana sa pilosopo:

'Sultihi ako, bisita, nganong dili nimo giila si Muhammad? Sa tinuod, gidayeg gyud niya pag-ayo si Kristo sa iyang mga libro ug ingon niini ang iyang gisulti mahitungod Niya: gikan kang Birhen, ang igsoon ni Moises, natawo ang usa ka dakong propeta, Nga nagbanhaw sa mga patay ug nag-ayo sa tanang sakit uban sa dakong gahum.'

'Pasagdi ang khagan mismo ang maghukom tali kanato,' matod sa pilosopo. 'Sultihi ko, kung si Muhammad usa ka propeta, motuo ba kita kang Daniel, nga miingon nga sa pag-abot ni Cristo, mohunong na ang tanang panan-aw ug mga propesiya? Unsaon man niya pagka-propeta pagkahuman ana? Busa, kung atong tawgon si Muhammad nga propeta, gisalikway nato si Daniel.'

Niini, daghan sa mga anaa mitubag:

'Nasayud kami nga si Daniel nagpanagna pinaagi sa Espiritu sa Dios, samtang nasayud kami nga si Muhammad usa ka bakakon ug manunukob sa kaluwasan sa kadaghanan.'

Unya ang pangunang magtatambag sa khagan mituyok ngadto sa mga Hudiyo ug miingon:

'Sa tabang sa Dios, napaluhod sa atong bisita ang tanang garbo sa mga Saraceno, samtang ang inyong kaugalingong garbo iyang gilabay sama sa hugaw.' Unya mitubang siya sa tanan nga naa didto ug miingon:

'Gihatagan sa Dios ang Kristohanong hari og awtoridad sa tanang nasud ug hingpit nga kinaadman; ang ilang pagtuo mao ang labing maayo, ug kung wala kini, dili makab-ot ang walay katapusang kinabuhi.'

Miingon ang tanan:

'Amen.'

Pagkahuman niini, ang pilosopo, nga puno sa luha ang iyang mga mata, mitubag sa tanan ug miingon:

Mga igsoon, mga amahan, mga higala ug mga anak! Ania kita karon, pinaagi sa grasya sa Dios, nga among gipatin-aw ug gitubag ang tanan sumala sa angay. Kung karon pa gani adunay bisan kinsa kaninyo nga wala masabti ang bisan unsa, paduol sila ug pangutan-a ko bahin niini. Kinsa man ang maminaw niining pagtulon-an, pasagdi nga bunyagan sila sa ngalan sa Balaang Trinidad; ug kinsa man ang dili maminaw niini, wala koy sala bahin niini, apan sila mismo makakita sa ilang kaugalingong sala sa Adlaw sa Paghukom, sa dihang ang Hukom, nga tigulang na tungod sa paglabay sa panahon, molingkod sa paghukom sa tanang nasud.

Niini, mitubag ang mga Koryak ug ang ilang khagan:

'Dili kita magkaaway, busa among gipahibalo: sugod karon, bisan kinsa nga gustong mopabunyag ug makahimo niini, human hunahunaon pag-ayo, padayon sa pagpabunyag. Apan bisan kinsa nga mosimba paingon sa kasadpan (mga pagano), o mag-ampo sama sa mga Hudiyo (mga Hudiyo), o mosunod sa pagtuo sa mga Saraceno (mga Muslim), makasinati og dali nga kamatayon.'

Pagkahuman sa maong paghukom, nagbulag-bulag ang tanan nga malipayon. Duan-sagana ka Cossack ang mibiya sa ilang mga pagdumot sa diyos-diyosan ug sa ilang walay balaod nga kinabuhi ug gidawat ang Kristohanong pagtuo.

Pagpatukod sa Kristohanong pagtuo sa gingharian sa Khazar, ang mga halangdong magtutudlo Constantine ug Methodius nagpasiya nga mobalik sa ilang kaugalingong yuta. Gibyaan nila uban sa mga Khazar ang mga pari nga kauban nilang miabot gikan sa Chersonesos. Gisugo sa Khagan ang balaang magsoon nga ihatud ang mosunod nga sulat ngadto sa Emperador nga Griyego: 'Imong Kahalangdon! Nagpadala ka kanamo og usa ka tawo nga nagpahayag kanamo sa Kristohanong pagtuo ug nagwali sa Balaang Trinidad. Pinaagi kaniya nakakat-on kami nga kini nga pagtuo mao ang tinuod nga pagtuo, ug gisugo namo ang tanan nga gustong mopabunyag nga dawaton ang balaang binyag nga walay babag, uban ang paglaum nga kami mismo makadawat usab niini. Tanan kami mga higala ug kaalyado sa inyong Gingharian ug andam kami, kon inyong gusto, nga mag-alagad kaninyo."

Samtang gihatod niya ang mga balaan nga magsoon, ang khagan nagtanyag kanila og daghang mga gasa, apan ila kini gisalikway, nga miingon: 'Buhian ang tanang Griyegong bihag nga ania uban namo – mao kana ang labing maayong gasa para namo.'

Kapin sa 200 ka bihag ang naa didto, ug malipayon silang tanan nga mibiyahe. Kinahanglan nilang moagi sa disyerto ug mga uga nga dapit. Didto, nanghuyang silang tanan tungod sa kauhaw. Usahay makakita sila ug mga lanaw, apan dili nila kini mainom kay daghan kaayo ug asin ang tubig, nga nagpahimo niini nga mapait sama sa apdo. Nagbulag-bulag ang tanan aron mangita og maayong tubig, gawas lang kang Constantine, nga sobra na ka huyang nga dili na gyud makalihok pa. Nihangyo siya sa iyang igsoon nga si Methodius uban niining mga pulong:

'Dili na nako kaya kining kauot. Kuhaa ug tubig gikan niini, kay nagtuo ko nga Siya nga kaniadto nagpahimong tam-is ang pait nga tubig para sa mga Israelita, siya usab magpahimong tam-is niining pait nga tubig para kanato, nga hapit na mahugno tungod sa kauot.'

Sa dihang gihila nila ang tubig ug natilawan, napamatud-an nga kini tam-is sama sa dugos ug bugnaw sama sa tingtugnaw. Pinaagi niining tubiga, napawala nila ang ilang kauhaw ug gidayeg nila ang Dios.

Pag-abot nila sa Cherson, mibisita ang mga balaan nga magsoon sa obispo. Samtang nagapanihapon, miingon si Constantine sa obispo: 'Amo ko pag-ampo, Imong Grasya, ug panalangini ako, sama sa pagpanalangin sa amahan sa iyang anak sa katapusang panalangin.'

Ang mga naa didto nagtuo nga magbiya na si Constantine pagkasunod buntag ug nangutana sila kaniya bahin niini. Apan, tinago niya nga gisultihan ang uban kanila nga mobiya na sa kalibutan ang obispo pagkasunod buntag ug moadto sa Ginoo. Ug mao gyud kini ang nahitabo. Pagkabuntag, namatay ang obispo.

Sa dalan paingon sa Constantinople, kinahanglan nilang moagi sa yuta diin nagpuyo ang mga tawo nga gitawag og Ful[3565] . Kining mga tawo naghalad og sakripisyo ilawom sa usa ka dako nga kahoy nga oak nga nakalukot sa usa ka kahoy nga cherry, nga gitawag og Alexander. Dili tugotan ang mga babaye nga moduol sa maong kahoy nga oak o moapil sa mga sakripisyo. Ang Bulahan nga si Constantine miadto sa kining mga tawo, mitindog sa ilang taliwala ug miingon:

[3565] Usa ka pagano nga tribo nga nagpuyo duol sa Dagat Azov.

'Ang mga Griyego wala makalikay sa walay katapusang pag-antos pinaagi sa pagsimba sa langit ug yuta – nga mga binuhat nga dako kaayo ug buotan; labi na kamo, pinaagi sa pagyuko sa usa ka kahoy nga oak, usa ka binuhat nga dili masukod kaubos, dili makalikay sa walay katapusang kalayo.'

'Kami,' tubag sa mga pagano, 'dili lang bag-o pa namo gisugdan kini, kondili napanunod pa namo kini nga batasan gikan sa among mga katigulangan. Pinaagi sa paghalad og sakripisyo sa atubangan sa roble, among madawat ang among gipangayo: ulan ug daghan pa gayud. Ug giunsa namo pagbiya niining pagsimba kon walay bisan kinsa kanamo ang makahimo niini? Ug kon adunay bisan kinsa nga mosulay, mamatay siya nga dili na gyud makakita pag-usab og ulan.

Ang pilosopo misugod sa pagdani kanila pinaagi niining mga pulong:

'Ang Dios naghisgot kaninyo sa balaang mga libro; busa giunsa ninyo pagdumili Kaniya? Busa ang propeta Isaias misinggit gikan sa atubangan sa Ginoo, nga nag-ingon: *"Moanha ako aron tipuon ang tanang nasud, ug makita nila ang akong himaya. Ug magbutang Ako og timailhan kanila, ug magpadala Ako sa uban kanila nga nakaluwas gikan sa taliwala nila ngadto sa mga nasud: sa Tarsis, sa Pulu ug Lud, sa Tubal ug Javan, ngadto sa mga layong isla nga wala pa makadungog kanako o makakita sa akong himaya; ug ipahibalo nila ang akong himaya sa mga nasud..'* ingon sa Ginoo: *'Magpadala ako og daghang mga mangingisda, ug dakpon nila sila sa matag bukid ug sa matag bungtod, ug sa mga walog sa mga bato'* (Isa. 66:18–19; Jer. 16:16).

'Paminaw kamo, mga igsoon,' padayon ni Constantine, 'sa Dios, nga nagmugna kaninyo. Tan-awa ang Ebanghelyo sa Bag-ong Tugon sa Dios, pinaagi niini kamo kinahanglan modawat sa balaan nga bunyag.'

Pinaagi sa susamang mga pulong, napasugot ni Constantine ang mga pagano sa pagputol ug pagsunog niining kahoy nga oak. Ang tigulang sa maong katawhan miduol kang Constantine ug gisudlan ang Balaang Ebanghelyo. Gisundan siya sa ubang mga pagano. Unya ang pilosopo naghatag og puti nga mga kandila, ug ang tanan, nga nagkupot sa nagdilaab nga mga kandila ug nag-awit, mibiyahe paingon sa kahoy nga oak. Si Constantine mikuha og lagari ug gipukpok ang oak 33 ka beses; pagkahuman niana, giputol sa uban ang oak hangtod sa gamot ug gisunog kini. Niadtong gabii mismo, ang Ginoo nagpadala og kusog nga ulan. Ang tanan, sa kalipay, gidayeg ang Dios, nga malipay sa kaluwasan sa mga makasasala. Sa Constantinople, gidawat si Constantine ug si Methodius uban sa dakong dungog, sama sa pagka-apostoles. Gitanyag kanila ang pagka-episkopo, apan wala nila kini gidawat. Nahimong abbot si Methodius sa Polychronius Monastery, samtang si Constantine nagpuyo sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles. Sa dili madugay, pareho silang gitawag sa bag-ong mga buluhaton.

Si Boris, o Bogoris, Tsar sa Bulgaria, gusto nga dawaton ang Kristohanong pagtuo pagkahuman sa gubat batok sa mga Griyego. Ang igsoon nga babaye ni Boris, nga gipriso sa Constantinople pipila ka tuig na ang milabay, mibalik sa Bulgaria nga usa ka Kristohanon ug naningkamot nga kumbinsihon ang iyang igsoon nga lalaki nga dawaton usab ang maong pagtuo. Sulod sa dugay nga panahon misalikway siya; apan ang gutom ug usa ka makamatay nga salot naglaglag sa iyang gingharian. Unya, sa tambag sa iyang igsoon nga babaye, siya mituyok sa pag-ampo ngadto sa Kristohanong Dios, ug mihunong ang mga kalamidad. Nagpadala si Boris og mga sugo ngadto sa Constantinople aron mangayo og mga magtutudlo. Nibyahe si Metodio paingon sa Bulgaria. Gihulagway niya ang Katapusang Paghukom sa bungbong sa kwarto sa hari ug gipasabot niya sa tsar ang kalipay sa mga matarong ug ang pag-antos sa mga makasasala. Ang tsar, nga andam na tungod sa mga pulong ug ehemplo sa iyang igsoon nga babaye ug sa milagrosong paghunong sa mga kalamidad, gidawat ang Kristohanong pagtuo. Nahitabo kini niadtong 860 o 861.[3566]

Sa diha pa lang nga gisugdan nila Constantine ug Methodius ang pagbunyag sa mga tawo sa Bulgaria, usa ka bag-ong larangan ang mibukas para sa ilang apostolikong kalihokan. Si Rostislav, Prinsipe sa Moravia, nga giya sa inspirasyon sa Dios, nagpatawag og konseho uban sa iyang mga prinsipe[3567] ug sa tibuok katawhang Moravian aron magpadala og mga sugo kang Tsar Michael nga Griyego uban sa hangyo nga magpadala og mga magtutudlo sa Kristohanong relihiyon. Sa konseho, napagpasyahan nga ipadala ang mga sugo uban sa mosunod nga mga pulong: 'Ang among katawhan[3568] gisalikway na ang pagano ug nagsunod sa balaod sa Kristohanong

[3566] Ang pagbunyag sa tibuok Bulgaria nahitabo niadtong 869.

[3567] Niadtong konseho mitambong usab si Sviatopolk, pag-umangkon ni Rostislav, Prinsipe sa Moravia (Nitra), ug si Kocel, Prinsipe sa Blatno (sa Pannonia).

relihiyon. Apan, wala kami'y magtutudlo nga makapadayag sa among pagtuo kang Kristo sa among kaugalingong pinulongan. Ang ubang (Slavic) nga mga nasud, sa pagtan-aw niini, maghandum nga mosunod sa among ehemplo. Busa, Ginoo, padal-a kanamo ang ingon nga obispo ug magtutudlo: kay gikan kanimo ang maayong balaod nagagikan ngadto sa tanang nasud[3569] .

Gitigom ni Tsar Michael ang usa ka konseho, diin gitawag ang pilosopo Constantine. Gipahibalo siya sa Tsar sa tinguha sa mga Slav ug miingon:

'Filósofo, nahibalo ko nga masakiton ka; apan kinahanglan ka moadto didto, kay walay lain nga makahimo niini nga buluhaton nga mas maayo kaysa kanimo.'

'Bisan pa man masakiton ug huyang ang akong lawas,' tubag sa pilosopo, 'malipayon ko nga moadto didto, basta adunay sila'y mga sulat sa ilang pinulongan.'

'Ang akong apohan, ang akong amahan, ug daghan pa,' tubag sa Tsar, 'nangita kanila apan wala sila makit-i; busa, unsaon ko man pagpangita kanila?'

'Unsaon nako pagwali kanila?' matod sa pilosopo. 'Murag nagsulat ra ko og pakighinabi sa ibabaw sa tubig. Labaw pa, kung masayop pagsabot ang mga Slav kanako, basin tawgon ko nilang heretiko.'

Niini, ang tsar, kauban ang iyang tiyo nga si Varda, miingon sa pilosopo:

'Kung gusto ka gayud, ihatag sa Dios kanimo ang imong gipangayo, kay Iya gani gihatag sa tanan nga nag-ampo kaniya uban sa pagtuo ug gipadayag ang Iyang kahulugan sa mga nangita sa pagsabot.'

Mibiya si Constantine sa presensya sa tsar ug gisugilon kini tanan sa iyang igsuon nga si Methodius ug sa pipila sa iyang mga disipulo[3570] . Sumala sa iyang batasan, nagsugod una si Constantine sa pag-ampo, ug dayon nagpuasa sulod sa kap-atan ka adlaw. Dili madugay, ang Dios, nga maminaw sa mga pag-ampo sa Iyang mga sulugoon, mitugot sa gipangayo ni Constantine. Gihimo niya ang alpabetong Slavonic nga adunay 38 ka letra, ug dayon misugod sa paghubad sa mga balaang basahon sa Griyego ngadto sa pinulongang Slavonic. Sa niini, gitabangan siya ni Blessed Methodius ug sa iyang mga disipulo. Ang hubad sa mga balaang libro nagsugod sa unang kapitulo sa Ebanghelyo sumala kang Juan. *'Sa sinugdan anaa ang Pulong, ug ang Pulong anaa uban sa Dios, ug ang Pulong mao ang Dios'* – mao kini ang unang mga pulong nga gihubad sa Slavonic nga pinulongan.

Gipresentar sa balaang magsoon ang ilang hubad alang sa pagtagad sa tsar, sa patriyarka, ug sa tibuok sinodo. Nalipay ang tsar ug, kauban ang tibuok sinodo, gipadayeg nila ang Dios tungod sa Iyang kaluoy.

Pagkahuman niini, si Constantine, kauban ang iyang igsoon nga si Methodius ug ang ilang mga disipulo, mibiyahe paingon sa mga yutang Slavic. Gihatagan sila sa Tsar og igo nga suplay sa tanang gikinahanglan alang sa biyahe, ug gisulat niya ang mosunod nga mensahe kang Rostislav: 'Ang Dios, nga nagtinguha nga ang tanan makab-ot ang tinuod nga pagsabot ug makab-ot ang labing hataas nga dungog, sa pagkakita sa imong pagtuo ug sa imong kaisog, napili Niya nga matuman karon ang imong hangyo, sa among panahon. Gipadayag niya ang mga letra sa inyong pinulongan, nga hangtod karon wala mailhi ('wala mailhi gawas sa pinakaunang mga katuigan'), aron kamo usab maihap sa mga bantugang nasud nga naghimaya sa Dios sa ilang kaugalingong pinulongan. Busa, among gipadala kaninyo ang tawo nga gipadayag sa Dios niini (sa mga letra): usa ka tawo nga matinud-anon, matinugbang sa pagtuo, usa ka eskolar ug pilosopo. Dawat-a kini nga gasa, nga labaw pa ka bililhon kay sa tanang bulawan ug pilak, mga bililhon nga bato ug malangay-langay nga bahandi, ug tabangi siya sa pagtuman sa iyang misyon sa labing dali nga panahon. Pangitaa ang Dios ug ang kinatibuk-ang kaluwasan sa tibuok ninyong kasingkasing, ug alang niini, ayaw paglangan sa pag-awhag sa tanan (sa inyong mga nasasakupan) sa pag-atiman sa ilang kaugalingong kaluwasan ug sa paglakaw sa tinuod nga dalan. Unya kamo usab, human sa inyong paningkamot sa pagdala sa inyong katawhan ngadto sa kinaadman sa Dios, makadawat og ganti alang niini, sa karong kinabuhi ug sa umaabot, alang sa tanang kalag nga gustong motuo kang Cristo nga atong Dios hangtod sa

---

[3568] Sa wala pa niini, ang mga magtutudlo gikan sa Constantinople ug sa Kasadpan miadto sa Moravia ug nagbunyag sa mga tawo, apan gamay ra ang mga Kristohanon. Unya miabot ang mga Aleman nga pari ug misugod sa pagbunyag sa tanan nga walay pilì. Kining mga pari nagdumala sa mga seremonya sa Latin, samtang nagasulti sa mga tawo sa Aleman. Busa, ang mga Slav, nga wala makasabot niining mga pinulongan, wala kahibalo unsa ang ilang gibunyagan ug wala makasabot sa doktrina sa Kristohanong.

[3569] Ang maong embahada gikan pa sa tuig 862.

[3570] Samtang naa sa Olympus, si Constantine adunay mga disipulo nga iyang kauban sa pagtuon sa Slavic nga pinulongan. Sa taliwala niining mga disipulo, nailhan ang mosunod: Gorazd, Clement, Savva, Naum ug Angelar.

ilang kataposang adlaw. Sa ingon niini, sama sa bantugang Prinsipe Constantine, magbilin kamo og tinuod nga panulondon alang sa umaabot nga mga henerasyon.'

Sa pag-abot nila Constantine ug Methodius sa Moravia, gidawat sila didto uban sa dakong dungog. Una sa tanan, nagtigom si Rostislav og daghang mga batan-on ug gisugo sila nga tun-an ang alpabetong Slavonic ug ang bag-ong hubad nga mga libro gikan sa balaang mga magsoon. Unya si Rostislav, ubos sa giya sa balaang mga igsoon, misugod sa pagtukod og mga simbahan. Sulod sa usa ka tuig, nahuman ang unang simbahan sa siyudad sa Olomouc, ug gisundan pa kini sa pagtukod og daghang uban pang mga simbahan sa Moravia. Gikonsagran ni Constantine kining mga simbahan ug gisaulog niya ang Balaang Liturhiya niini sumala sa ritong Slavonic.

Sa iyang panahon didto, si Constantine, kauban ang iyang mga disipulo, naghubad sa tibuok liturhikal nga han-ay ug nagtudlo kanila sa Matins ug sa mga Oras, sa Banal nga Liturhiya, sa Vespers, sa Compline ug sa 'Misteryo nga Serbisyo'. Ug, aron matuman ang pulong sa propesiya, nabuksan ang dalunggan sa mga bingi aron madungog ang mga pulong sa Kasulatan, ug ang mga dila sa mga pipì nahimong makasulti. Ang Dios, nga malipay sa kaluwasan sa usa ka makasasala, mitan-aw uban ang kalipay sa pagbag-o sa tibuok katawhan.

Sa dihang ang Banal nga pagtulon-an misugod sa paglapta sa taliwala sa mga Slav ug ang pagsimba gihimo sa ilang kaugalingong pinulongan, unya ang unang ug labing malisyoso nga masero, ang yawa, nga dili makasabar niini, misulod sa iyang mga sudlanan ug misugod sa pagpukaw sa daghan, nga nag-ingon kanila: 'Dili gidayeg ang Dios niini. Kung Iyang gipahimuslan, dili ba Niya mahimo nga ipahimutang, sukad pa sa sinugdanan ug alang sa Iyang himaya, nga ang pagwali sa Pulong sa Dios masulat sa pinulongan sa katawhan nga gipangwalihan? Apan ang Dios mipili lamang ug tulo ka pinulongan: Hebreo, Griyego ug Latin, diin angay nga itugyan ang himaya sa Dios.'

Mao kini ang gisulti sa mga obispo, pari, ug ilang mga tinun-an nga Latino ug Aleman. Misulod si Constantine sa panaglalis uban kanila, sama sa gibuhat ni David kaniadto batok sa mga langyaw, ug nakadaog pinaagi sa mga pulong sa balaang mga libro, nga gitawag sila nga trilingual, sama ni Pilato, nga misulat sa inskripsyon sa Krus sa Ginoo sa tulo ka pinulongan.

Ang mga Aleman ug Latin nga pari nagtudlo sa katawhan dili lang niini, kondili usab sa daghang uban pang matang sa kadautan. Miingon sila: 'Sa ilawom sa yuta nagpuyo ang daghang ulo nga mga tawo[3571] ; tanang mga reptilya binuhat sa yawa; kon kinsa ang mamatay og bitin, pasayloon siya sa siyam ka mga sala tungod niini; kon kinsa ang mamatay og tawo, ipainom siya sa baso nga kahoy, ug ayaw siya paghikap sa baso nga salamin.'

Wala nila gi-dili ang mga tawo sa paghalad og pagano nga sakripisyo sumala sa karaang kostumbre, ug wala usab nila gi-dili ang poligamya.

Ang mga balaan nga magsoon naningkamot nga wagtangon kining mga bakak nga pagtulon-an sama sa sagbot, pinaagi sa kalayo sa ilang mga pulong.

'Ihalad sa Dios,' ilang gisaway sila gamit ang mga pulong sa propeta, *'ang pagdayeg, ug ihatag ang inyong mga pag-ampo sa Labaw Ka-Hataas'* (Salmo 49:14). *'Ampingi ang imong espiritu, ug ayaw tugoti nga adunay maglimbong batok sa asawa sa iyang pagkabatan-on: kon kasuk-an nimo siya, pasagdi siya, ingon sa Ginoo* nga Labaw sa Tanan, ug *Siya magtabon sa kadautan sa imong mga hunahuna*; *busa*, *bantayi ang imong* espiritu… ug ayaw biyai ang inyong mga asawa. Tan-awa, kon imo siyang dauton, hinumdumi nga *ang Ginoo mao ang saksi tali kanimo ug sa asawa sa imong pagkabatan-on… siya ang imong kauban ug imong legal nga asawa'* (Mal. 2:15–16, 13–14). Sa Ebanghelyo, miingon ang Ginoo: *'Nakadungog kamo nga giingon sa mga karaan, "Dili ka makig-adulteryo." Apan ako moingon kaninyo: bisan kinsa nga motan-aw sa usa ka babaye uban sa kahakog, nakig- na siya kaniya sa iyang kasingkasing'* (Mat. 5:27–28). *'Nagaingon ako kaninyo: bisan kinsa ang makigbulag sa iyang asawa, gawas lang sa hinungdan sa pakighilawas, ug makigminyo sa lain, nakighilawas; ug bisan kinsa ang makigminyo sa babayeng gibulagan, nakighilawas'* (Mat. 19:9)

Busa ang balaang mga magsoon nagpuyo sa Moravia sulod sa 40 ka bulan, naglibot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, nagtudlo sa mga tawo bisan asa sa Slavic nga pinulongan. Sa paghatag sa mga Slav og bililhon nga gasa—ang Pulong sa Dios sa ilang kaugalingong pinulongan—si Constantine miingon kanila sa pasiuna sa Balaang Ebanghelyo: 'Paminawa, kamong tanan nga mga Slav, ang pulong nga nagpalig-on sa kasingkasing ug hunahuna.' Pinaagi sa pagtukod og mga eskwelahan para sa mga batan-ong Slav, nakakuha sila og daghang mga

[3571] Dagkong ulo.

estudyante nga andam na mahimong maayong magtutudlo ug takus nga mga klero sa ilang katawhan. Alang niini, aron ma-ordinar ang ilang mga estudyante sa balaan nga ministeryo, nagpasiya ang balaan nga magsoon nga molarga paingon sa Roma. Dugang pa, si Papa Nicolas niadto[3572] , sa dihang nahibalo sa kalampusan sa pagpangwali nila San Constantino ug San Metodio, gusto sila makita sa Roma isip mga Anghel sa Dios[3573] .

Sa ilang pagbiyahe paingon sa Roma, mihunong sila sa Pannonia[3574] . Didto, gipangimbitar ni Prinsipe Kocel, anak ni Pribina, ang mga balaan nga magsoon sa lungsod sa Blatno, aron siya mismo makat-on sa alpabetong Slavic gikan kanila, ug aron pud tudluan nila kini sa limampung mga estudyante nga gitigom sa prinsipe gikan sa iyang katawhan. Sa ilang pagbiya, gihatagan ni Kocel og dakong dungog ang mga balaan nga magtutudlo ug gihatagan sila og daghang bililhon nga mga gasa. Apan gisalikway ni Constantine ug Methodius ang pagdawat og bulawan, pilak, o bisan unsang kabtangan, gikan kang Rostislav sa Moravia o kang Kocel. Nagwali sila sa Ebanghelyo nga walay pagpangayo og bayad ug nangayo lang nga hatagan sa duha ka prinsipe og kagawasan ang 900 ka Griyegong bihag.

Gawas sa Pannonia, mibisita usab sa Venice sila San Constantine ug San Methodius. Didto, ang mga pari ug monghe nga Latin ug Aleman misugod sa pag-atake kang Constantine sama sa mga uwak sa usa ka lawin, nagwali sa heresiya nga tulo ka pinulongan:

'Sultihi kami, tawo,' ingon nila kang Constantine, 'ngano man nga gihubad nimo ang balaang mga libro ngadto sa Slavic nga pinulongan ug gitudlo kini sa maong pinulongan, samtang kaniadto walay bisan kinsa nga nakabuhat niini: ni ang mga Apostoles, ni ang Papa sa Roma, ni si Gregory the Theologian[3575] , ni si Jerome, ni si Augustine?'[3576] Nasayud kami nga tulo ra ka mga pinulongan ang angay gamiton sa paghimaya sa Dios: Hebreo, Griyego ug Latin.

Mitubag kanila ang pilosopo:

'Dili ba patas nga nagahulog ang ulan gikan sa Dios sa tanan, o dili ba mosidlak ang adlaw para sa tanan, o dili ba ang tanang binuhat nagaginhawa sa samang hangin? Unsaon man ninyo nga wala moy kaulaw sa paghunahuna nga gawas niining tulo ka mga pinulongan, ang tanang uban nga mga katawhan ug pinulongan kinahanglan bulag ug bingi?' Sultihi ko, nagtuo ba gyud kamo nga ang Dios dili makagahum sa tanan, ug busa dili Niya kini mahimo, o nanginabihag Siya ug dili Niya kini buhaton? Nasayud kita, bisan pa, sa daghang mga katawhan nga adunay kaugalingong kasulatan ug naghatag og himaya sa Dios, ang matag-usa sa ilang kaugalingong pinulongan. Lakip kanila mao ang mosunod: ang mga Armenyo, Persyano, Abkhaziano, Ivar (Georgians), Sogdyano, Goto, Obri, Turko, Khazar, Aravlyano, Ehipsiyano, Siryano ug daghan pa.

Kung dili ka mouyon niini, ang balaang kasulatan maoy imong hukom. Kay si David misinggit: *'Mag-awit og bag-ong kanta alang sa Ginoo; mag-awit alang sa Ginoo, kaming tanan sa yuta!'* (Salmo 95:1), ug sa lain pa: *'Magsinggit sa kalipay alang sa Ginoo, kaming tanan sa yuta; mag-awit ug malingaw, ug magpatugtog'* (Salmo 97:4), ug usab: *'Magtungo sa atubangan Nimo ang tibuok kalibutan ug mag-awit kanimo; mag-awit sila sa imong ngalan'* (Salmo 65:4), ug usab: *'Dayegon ang Ginoo, kamong tanang nasud; dayegon Siya, kamong tanang katawhan...* Ang *tanang buhing binuhat magdayeg sa Ginoo'* (Salmo 116:1, 150:6). Ang Ebanghelyo nag-ingon: *'Apan sa tanan nga midawat kaniya, sa tanan nga nagtuo sa iyang ngalan, gihatagan niya og katungod nga mahimong mga anak sa Dios…'* (Juan 1:12). *'Dili lang ako nag-ampo alang kanila, kondili usab alang sa mga motoo kanako pinaagi sa ilang pulong: aron sila tanan usa, sama sa imong pag-uban kanako, Amahan, ug ako kanimo'* (Juan 17:20–21). Ang Ebanghelyo ni Mateo nag-ingon: *'Gihatag kanako ang tanang awtoridad sa langit ug sa yuta; busa kamo paingon ug paghimo og mga disipulo sa tanang nasud, pagbunyag kanila sa ngalan sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, pagtudlo kanila nga magbantay sa tanan nga akong gisugo kaninyo; ug tan-awa, anaa ako kaninyo kanunay, hangtod sa katapusan sa kapanahonan. Amen'* (Mat. 28:18–20). Ang Ebanghelista Marcos usab nagaingon: *'Lakaw kamo sa tibuok kalibutan ug ipangwali ang Maayong Balita sa*

[3572] Naghari siya gikan sa 858 hangtod sa 867.

[3573] Mahimo nga hunahunaon nga gitawag sa Papa ang mga balaang magtutudlo ngadto sa Roma tungod sa pagpangumbinsi sa mga Aleman ug Latin nga pari.

[3574] Karon nga Hungary.

[3575] Ang labing iladong Amahan sa Simbahan sa Sidlakan, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo – tan-awa ang iyang hagiograpiya sa ika-25 sa Enero

[3576] Usa ka magtutudlo sa Simbahang Kasadpan; siya nagpuyo sa ulahing bahin sa ika-4 nga siglo ug sayong bahin sa ika-5 nga siglo.

tanang binuhat. Ang bisan kinsa nga motuo ug mabunyagan maluwas, apan ang bisan kinsa nga dili motuo hukman; ug kining mga timailhan ang mosunod sa mga motuo: sa akong ngalan , magpahawa sila sa mga demonyo, ug magasulti sila sa bag-ong mga pinulongan' (Marcos 16:15–17). Sultihi nato, sa mga pulong sa Kasulatan, kaninyo usab (mga Aleman ug Latin nga pari): *'Ka-ila sa inyong kamot, mga eskriba ug Pariseo, kamong mga hipokrito, kay gisirad-an ninyo sa mga tawo ang gingharian sa langit; kay kamo dili mosulod, ug ang gustong mosulod dili pud ninyo pasudlon'* (Mat. 23:13). *'Kahilak kaninyo, mga magtutudlo sa balaod, kay gikuhaan ninyo ang yawi sa kahibalo; kamo dili mosulod, ug gipugngan pa ninyo ang mga gustong mosulod'* (Lucas 11:52). Ang Apostol Pablo miingon sa mga taga-Corinto: *'Gusto unta nako nga mag-estilo kamo tanan sa mga pinulongan; apan mas maayo nga magpanagna kamo'* (1 Cor. 14:5), o usab: *'ug ang matag dila mag-angkon nga ang Ginoong Jesu-Cristo mao alang sa himaya sa Dios Amahan'* (Fil. 2:11).

Pinaagi niini ug daghan pang susamang mga pulong, gisaway ni San Constantine ang mga pari nga Latino ug Aleman.

Gikan sa Venice, mibiyahe diretso paingon sa Roma sila Constantine ug Methodius. Samtang naa pa sila sa Venice, namatay si Papa Nicholas ug napili si Adrian II isip iyang kapuli[3577] . Ang bag-ong papa, pagkahibalo nga naa sila Constantine ug Methodius sa Venice, nagpangimbitar kanila paingon sa Roma. Sa pagduol sa balaang magsoon sa Roma, ang Papa mismo, kauban ang iyang mga klero ug mga lungsoranon nga nagbitbit og nagdilaab nga kandila, migawas aron masugat ang balaang mga magtutudlo, kay nagbitbit sila sa mga relikya ni San Clemente nga Martir ug Papa sa Roma, nga nadiskubre sa Chersonesos. Gipadayag sa Ginoo ang pagbalhin sa balaang relikya pinaagi sa daghang mga milagro. Busa, usa ka lalaki nga nag-antos sa paralisis ang naayo, ug daghan pang mga masakiton ang naluwas gikan sa ilang mga sakit.

Gidawat sa Papa ang mga Slavonic nga libro, gikonsagran kini ug gibutang sa Simbahan sa Balaang Birhen Maria, nga nailhan nga 'Fatni' (ang Mauling), ug sukad niadto gisaulog ang Balaang Liturgiya gamit kining mga libro. Pagkahuman niini, gisugo sa Papa ang duha ka obispo nga mag-ordinar sa mga Slavonic nga disipulo nga miabot uban nila Constantine ug Methodius. Ang ordinasyon sa mga disipulo nahitabo sa unang adlaw sa Simbahan ni San Pedro nga Apostol, diin ang Liturhiya gisaawit sa Slavonic nga pinulongan; sa ikaduhang adlaw, sa Simbahan ni Santa Petronila; ug sa ikatulong adlaw, sa Simbahan ni San Andres nga Apostol. Gidayon nila ang pag-awit sa All-Night Vigil sa Slavonic nga pinulongan sa simbahan sa dakong magtutudlo sa mga nasud – ang Apostol Pablo – ug sa buntag gisaulog nila ang Liturgiya sa Balaang Sepulkro. Ang duha ka nabanggit nga obispo gitabangan sa serbisyo ni Arsenius, usa sa pito ka obispo, ug sa librarian nga si Anastasius.

Si Constantine ug si Methodius, kauban ang ilang mga tinun-an, wala gyud mihunong sa paghatag sa tanang himaya sa Dios, samtang ang mga Romano wala gyud mihunong sa pagduol kanila—ug labi na kang Constantine—ug pagpangutana kanila bahin sa tanang butang. Ang uban miabot og duha o tulo ka beses ug nakadawat og pagtulon-an. Sa usa ka higayon, usa ka Hudiyo ang miadto kang Constantine ug miingon nga si Kristo, nga gihisgutan sa mga propeta—nga Iyang pagkahimugso gikan sa Birhen—wala pa moabot. Gisaysay ni Constantine kaniya ang gidaghanon sa mga kaliwatan gikan kang Adan paingon kang Kristo, gipamatud-an nga si Kristo miabot na, ug gipasabot pila na ka tuig ang nilabay sukad niadto.

Paglabay sa mubo nga panahon, si Constantine—nga kaniadto huyang, gikapoy sa iyang mga buluhaton ug sa taas nga pagbiyahe—grabe siyang nagkasakit, ug samtang nagkasakit siya, gipadayag sa Ginoo kaniya nga siya mamatay na. Pagkahibalo niya sa iyang umaabot nga kamatayon, gisugdan ni Constantine ang pagkanta sa mosunod nga himno sa simbahan:

– 'O ikaw nga miingon kanako, "Munta kita sa mga patyo sa Ginoo", nagalipay ang akong espiritu ug malipayon ang akong kasingkasing'[3578] .

Gisul-ob niya ang iyang labing maayong bisti, gipahinungod ang tibuok adlaw sa kalipay, ug miingon:

– 'Sugod karon, dili na ako ulipon sa bisan kinsa dinhi sa yuta, kondili sa Dios nga Makagagahum sa tanan; ako kaniadto, ako karon, ug ako hangtod sa kahangturan, amen.'

Sa sunod adlaw, gusto ni Constantine nga mokuha sa schema, ug gitawag siya og Cyril. Ang iyang sakit milungtad og 50 ka adlaw.

[3577] Naghari si Adrian II gikan sa 867 hangtod sa 872.

[3578] Antifona, Tono 1.

Sa usa ka higayon, samtang siya nagmasakit, mituyok si Cirilo kang Metodio uban niining mga pulong: 'Tan-awa, igsoon,' miingon siya kaniya, 'ikaw ug ako sama sa usa ka magkasinabot nga pares sa baka nga nag-arado sa samang uma, ug karon ako nahulog sa arado, pagkahuman nakong natuman ang akong mga adlaw. Nasayud ko nga nahigugma kaayo ka sa Bukid Olympus, apan alang sa kaayohan sa bukid, ayaw hunahunaa ang pagbiya sa imong pagtudlo. Pinaagi niini nga buhat, mas makab-ot nimo ang kaluwasan."

Sa dihang nagkadool na ang panahon aron siya magpahulay ug mosulod sa sunod nga kinabuhi, gialsa ni San Cirilo ang iyang mga kamot ngadto sa Dios ug nag-ampo sa ingon niini uban sa mga luha: 'O Ginoo akong Dios! Ikaw nga nagmugna sa mga dili-mortal nga panon sa mga anghel, nagpahimay-himay sa kalangitan, nagtukod sa yuta, ug nagdala sa tanang butang nga naglungtad niini gikan sa kawad-on; Ikaw nga kanunay ug sa tanang butang maminaw sa mga nagbuhat sa Imong kabubut-on, nga nahadlok Kanimo ug nagbantay sa Imong mga sugo: paminawa ang akong pag-amgo nga pag- ug panalipdi ang Imong matinud-anong panon, nga Ikaawhag gitudlo kanako, usa ka makasasala ug dili takos nga sulugoon Nimo, aron mag-amuma. Luwasa kining panon gikan sa tanang kawalay-Dios ug kadautan, ug gikan sa matag hambog nga heretikal nga dila nga nagasulti og pagpanamastamas batok Kanimo. Lagsa ang heresiya sa Trinidad ug padaghan ang Imong Simbahan. Hiusa ang tanan sa panaghiusa ug himoa silang mag-usa sa hunahuna bahin sa Imong tinuod nga pagtuo ug sa matarong nga pag-angkon. Ihuyop sa ilang kasingkasing ang pulong sa Imong pagtulon-an, kay kini mao ang Imong gasa. Kung giisip Nimo ako, bisan dili ko takus, nga takus sa pagpangwali sa Ebanghelyo sa Imong Kristo, nga naningkamot sa pagbuhat sa mga maayong buhat ug sa tanan nga makapahimuot Kanimo, nan tugoti ako nga ibalik Kanimo, ingon nga Iyam, ang tanan nga Iyong gihatag kanako. Palig-ona sila sa Imong gamhanang tuo nga kamot, tabuni sila sa Imong panalipod, aron ang tanan makadayeg ug makapahimaya sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan, amen."

Unya, pagkahuman niyang paghalok kanila tanan, miingon siya: 'Bulahan ang atong Dios, nga wala kita itugyan nga biktima sa atong mga kaaway nga dili makita, kondili gibungkag ang ilang mga bitag ug giluwas kita gikan sa pagkadaut.'

Sa niining mga pulong, natulog sa Ginoo si San Cirilo niadtong 14 Pebrero 869.

Gisugo ni Papa Adrian ang tanang Griyego nga nagpuyo sa Roma, ingon man ang mga Romano, nga motambong sa lubong ug motindog sa kilid sa kabaong ni Cirilo nga nagdala og nagdilaab nga kandila, ug gisugo nga ang prusisyon sa lubong ipahigayon sa parehas nga paagi sama sa alang sa Papa mismo. Si San Metodio, sa pagkahibalo nga ila nang gipreparar ang paglubong sa bililhon nga lawas ni San Cirilo sa Roma, miadto sa Papa ug miingon kaniya:

'Ang atong inahan nangayo kanamo, nga kon ang usa kanamo mamatay una, ang usa pa magdala sa iyang igsoon sa iyang monasteryo (sa Bukid Olympus) ug ilubong siya didto.'

Pagkahuman niini, gisugo sa Papa nga ibutang ang bililhon nga lawas ni Cirilo sa usa ka reliquaryo, selyohan kini gamit ang puthaw nga pako, ug andamon para sa biyahe. Ang balaang relikya nagpabilin sa ingon ani nga kahimtang sulod sa pito ka adlaw.

Ang mga obispo nga Romano, bisan pa, miingon sa Papa:

'Tungod kay gidala ni Dios si Cirilo dinhi, pagkahuman sa pagbiyahe sa daghang yuta, ug gidawat ang iyang kalag dinhi, kinahanglan usab siya ibutang sa lubnganan dinhi isip usa ka matarong nga tawo.'

'Kung mao kana,' miingon ang Papa, 'biyaan nako ang kostumbre sa Roma ug, isip pagpasidungog sa pagkabalaan ug gugma ni Cirilo, ilubong ko siya sa akong kaugalingong lubnganan, sa Simbahan ni San Pedro nga Apostol.'

Unya miingon si San Metodio:

'Kung wala ninyo ako'y paminawa ug wala ninyo siya ihatag kanako, tungod kay gusto ninyo nga siya magpabilin uban kaninyo, nan sa ingon ana, ipahulay siya sa Simbahan ni San Clemente, kinsa iyang kauban sa pag-abot dinhi.'

Gisugo sa Papa nga tumanon ang mga pulong ni San Metodio. Pag-usab, nagtigom ang tanang mga obispo, monghe ug ang katawhan, ug ila kining gi-eskortar nga may dungog paingon sa Simbahan ni San Clemente. Sa wala pa ibaba ang kabaong, miingon ang mga obispo:

'Ablihan nato ang reliquaryo ug tan-awon kon adunay gikuha gikan sa balaang relikyas.'

Apan bisan unsa pa ilang paningkamot, pinaagi sa probidensya sa Diyos wala nila mabuksan ang reliquaryo, busa ang balaang relikya gibutang sa tuo nga kilid sa halaran sa Simbahan ni San Clemente. Pagkahuman niini, daghang mga milagro ang nagsugod sa paghitabo didto. Sa pagkakita niini, ang mga Romano nagsugod sa paghimaya pag-ayo kang San Cirilo; ug, pagkahuman nila og pintal og ikoniya kaniya, nagsugod sila og pagpasiga og kandila sa atubangan niini adlaw ug gabii, nagdayeg sa Dios, nga nagahimaya sa mga nagahigugma kaniya.

Pagkahuman sa kamatayon ni San Cirilo, miabot sa Papa ang mga sugo gikan kang Kocel, Prinsipe sa Pannonia, nga nangayo kaniya nga ipadala kanila si Blessed Metodio. Mitubag ang Papa sa mga sugo ingon niini:

'Gipadala ko siya dili lamang kaninyo, kondili sa tanang mga Slavic nga katawhan, ingon usa ka magtutudlo nga gipadala sa Dios ug ni San Pedro, ang unang magbalantay ug tigbantay sa yawi sa Gingharian sa Langit.'

Sa pagpadala kang San Metodio ngadto sa mga Slav, gisugo siya sa Papa sa mosunod nga mensahe para sa mga prinsipe sa mga Slav: 'Si Adrian, Obispo ug alagad sa Dios, kang Rostislav, Sviatopolk ug Kotsel: *"Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong buot sa mga tawo"* (Lucas 2:14). Nalipay kami sa pagkahibalo nga ang Ginoo nagpukaw sa inyong mga kasingkasing aron pangitaon Siya ug gipakita kaninyo nga kinahanglan ninyo Siyang pag-alagad dili lamang pinaagi sa pagtuo kondili usab pinaagi sa maayong mga buhat: *'Ang pagtuo nga walay buhat patay'* (Santiago 2:26). Busa, ang mga nagtuo nga nakaila sa Dios apan dili gustong tumanon ang Iyang balaod nagasala. Nangita kamo og mga magtutudlo dili lamang gikan niining balaan nga lingkoranan, kondili usab gikan sa matinud-anong Tsar Michael: nangayo kamo kaniya nga ipadala kaninyo ang bulahan nga pilosopo Constantine ug ang iyang igsoon. Sa dihang nahibaloan sa balaan nga magsoon nga ang inyong nasud naa sa hurisdiksyon sa Apostolikong Tawiran, wala sila magbuhat og bisan unsa nga supak sa balaod sa kanon, apan miadto sila kanamo ug gidala ang mga relikya ni San Clemente. Kami, sa among bahin, naglipay, nagpasiya nga ipadala ang among anak nga si Methodius sa inyong yuta—usa ka tawo nga hingpit ang panghuna-huna ug ortodoksong pagtuo—ug pag-ordinahan siya ug ang iyang mga disipulo sa balaang ministeryo. Mahimo siyang magtudlo kaninyo, sumala sa inyong hangyo, ug maghubad sa balaan nga mga libro ngadto sa inyong sinultian nga , ug pinaagi niini ipahigayon ang Balaang Serbisyo (Liturgiya), maghimo og mga bunyag ug magdumala sa tibuok han-ay sa mga ritwal sa simbahan, sama sa unang gitukod, uban sa tabang sa Dios ug pinaagi sa mga pag-ampo ni San Clemente, sa balaan nga pilosopo nga si Constantine. Labaw pa, kon adunay lain nga makahubad sa balaang mga libro sa husto ug matinud-anon sa inyong pinulongan, aron mas sayon ninyong maila ang mga sugo sa Dios, himoa nga kini nga buhat balaan ug panalanginan sa Dios, kanamo, ug sa tibuok Katawhang Simbahan. Sunda lang kini nga usa ka batasan: nga sa Misa, ang Epistola ug ang Ebanghelyo una unta basahon sa pamaagi sa Romano, ug unya sa Slavonic, aron matuman ang mga pulong sa Kasulatan: *'Dayegon ang Ginoo, kamong tanan nga mga nasud'* (Salmo 116:1) ug usab: *'nagsugod sila og pakig-istorya sa lain-laing mga pinulongan…'* ang kadako sa Dios, *'kay gitugotan sila sa Espiritu Santo sa pagsulti'* (Buhat 2:4). Apan kon adunay bisan kinsa nga mangahas sa pagdaot sa gihisgutan nga mga magtutudlo ug magdala sa mga tawo gikan sa kamatuoran paingon sa mga bakak, o, pinaagi sa pagdaot kaninyo, magpasipala sa mga basahon sa inyong pinulongan, pahawaa siya sa simbahan ug dad-a siya sa atubangan sa simbahan alang sa paghukom, ug ayaw siya pasayloa hangtud nga siya magbag-o. Kay mga lobo kini, dili mga karnero, ug mailhan sila pinaagi sa ilang mga bunga ug likayan. Kamo, mga hinigugma nga mga anak, paminawa ang pagtulon-an sa Dios ug ayaw paglayas gikan sa mga pagtulon-an sa Simbahan; unya kamo mahimong tinuod nga mga mananamba sa inyong langitnong Amahan, kauban ang tanang mga balaan. Amen."

Gidawat ni Kocel si Metodio uban sa dakong dungog, apan sa dili madugay gipadala niya siya pabalik kang Papa, kauban ang baynte ka lalaki nga halangdong natawo, nga nangayo sa Papa nga konsagran si Santo Metodio isip obispo sa Pannonia, sa katungdanan ni Santo Andronikо, usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles. Gibuhat kini sa Papa.

Pagkahuman niini, usa ka daang kaaway ug kontra sa kamatuoran, ang Prinsipe sa Moravia nga si[3579] , kauban ang mga Aleman ug Latin nga obispo sa maong rehiyon, misukol kang Metodio. Gidapit si Santo Metodio sa usa ka konseho, diin gipangutana siya sa mosunod nga pangutana:

'Ngano man nga nagtudlo ka sa among rehiyon?'

'Kung nahibalo ko,' tubag ni Santo Metodio, 'nga kini inyong yutang-panimalay, dili unta ko magtudlo dinhi; apan kini nga yuta iya sa Balaang Apostol Pedro.' Apan kon, tungod sa panagbangi ug kahakog, molihok kamo supak sa mga lagda pinaagi sa pagdili sa pagpangwali sa pagtulon-an sa Dios, pag-amping kamo nga samtang naningkamot kamo sa pagtuslob sa usa ka puthaw nga bukid gamit ang inyong bungo, dili kaha mabungkag ang inyong kaugalingong ulo.

'Sa imong pagsulti nga nasuko,' tubag sa mga obispo, 'naghatag ka og kasamok sa imong kaugalingon.'

'Dili ko maila-an sa pagsulti sa kamatuoran bisan pa sa atubangan sa mga hari,' tubag ni San Metodio. 'Sa akoa, buhata ninyo ang inyong gusto. Dili ko labaw pa kaysa sa mga nakasinati og daghang pag-antos niining kinabuhi alang sa kamatuoran.'

Daghang pakigpulong ang nahimo niining tiguma, apan wala'y masulti ang mga kaatbang ni Methodius batok kaniya. Unya miingon ang prinsipe nga nagbinuang:

'Ayaw pagkapoy, Methodius. Nagpasingaw siya murag nagbarog tupad sa mainit nga pugon.'

'Oo, Ginoo,' tubag ni Methodius. 'Sa usa ka higayon, usa ka pilosopo nga nagapalinggisi ang giduol ug gipangutana, "Ngano man ka nagapalinggisi?" "Naga-away ko sa pipila ka bastos nga mga sulugoon," tubag sa pilosopo.'

Ang mga obispo naghisgot og dugay bahin kang Methodius. Sa katapusan, gipahilayo siya sa Swabia, diin siya gipriso sulod sa duha ka tuig ug tunga[3579] .

Ang balita sa pagkabilanggo ni San Methodius nakaabot sa Papa. Pagkahibalo niini, si Papa Juan VIII, ang manunod kang Adrian II, nagpaguwa og sumpa batok sa mga obispo sa Alemanya ug gidili sila sa pagsaulog sa Misa hangtod nga buhian nila si Methodius. Gipagawas dayon sa mga obispo si Methodius, apan miingon sila kang Kocel, ang Prinsipe sa Pannonia: 'Kung dawaton nimo si Methodius, ayaw pagtan-aw kanamo nga mga magbuot og maayo'[3580] .

Apan, kining mga obispo mismo wala makalikay sa paghukom sa Dios ug sa Apostol nga si Pedro. Upat kanila ang namatay pagkahuman niini.

Samtang sa Moravia, misugod ang panaglalis tali sa mga Slav ug sa mga Aleman nga pari. Nasayud ang mga Moravo nga ang mga Aleman nga pari nga nagpuyo uban kanila mga kaaway sa mga Slav ug naningkamot nga ilimbong sila sa mga Aleman. Gipalayas sila sa mga Moravo ug gipadala nila ang mosunod nga hangyo sa Papa: 'Sama sa pagbunyag kang San Pedro sa atong mga katigulangan, ingon usab karon nanginahanglan kami sa arsobispo ug magtutudlo nga si Metodio.'

Gipadala dayon sa Papa si Santo Metodio sa Moravia, diin siya gidawat ni Prinsipe Sviatopolk—nga nabuwag na karon sa mga Aleman—ug sa mga Morabiano, nga mitugyan kaniya sa tanang simbahan ug mga klero sa tanang Slavic nga lungsod. Sa dapit sa mga Aleman nga pari nga gipahawa, gitudlo ni Santo Metodio ang mga Slavic nga pari. Samtang si San Metodio ug ang mga pari nagdumala sa mga banal nga serbisyo ug nagtudlo sa mga tawo sa Slavic nga pinulongan, ang pagtudlo sa Dios misidlak pag-ayo. Daghan sa mga pagano ang mibiya sa ilang mga sayop ug mituo sa tinuod nga Dios[3581] . Niadtong panahona, ang estado sa Moravia mas lig-on kaysa kaniadto[3582] .

[3579] Ang Swabia naa sa Alemanya. – Sa prisohan, gipaka-antos sa mga Aleman si San Metodio sa tanang paagi: dili nila siya hatagan og pagkaon sulod sa pipila ka adlaw; sa tingtugnaw, dad-on nila siya sa patyo sa prisohan nga walay sinina sa tiil ug walay kalo, ipahimutang siya sa niyebe, ug pugson siya nga motindog didto sa usa ka dapit sulod sa tibuok adlaw, o mas dugay pa. Gibugbog pa gani nila si San Metodio gamit ang latigo. Apan gipanalipdan ug gipalig-on siya sa Ginoo. Ang iyang mga disipulo, nga kanunay siyang gibisita sa prisohan, naghatag kaniya og dakong kahupayan.

[3580] Morag si Kotsel usab adunay papel sa pagpagawas kang Santo Metodio.

[3581] Busa si Borivoj, Prinsipe sa mga Czech, nagpadala og mga sugo kang Svyatopolk aron ipahibalo nga ang prinsipe sa Czech gustong mabunyagan ug nangayo og mga pari. Miingon si Svyatopolk sa mga sugo sa Czech: 'Pangayoa si Obispo Metodio; pasagdi siya nga mopili og duha o tulo ka pari ug ipadala sila uban kaninyo ngadto sa inyong prinsipe.' Si San Metodio mismo miadto sa Bohemia ug gibunyagan si Borivoj, ang iyang asawa nga si Ludmila, ug ang ilang duha ka anak nga lalaki. Nabilin si San Metodio sa Bohemia sulod sa hapit usa ka tuig ug gikonsagran niya ang unang duha ka simbahan sa Bohemia: usa sa lungsod sa Litomyšl ug ang usa pa sa Levý Hradec. Dayon mibiya si San Metodio og pipila ka Slavic nga pari sa Bohemia ug mibalik sa Moravia. Nagpadala si San Metodio og mga pari sa Poland, diin gibunyagan nila ang hari ug daghang mga Polako.

[3582] Kini mao ang panahon pagkahuman sa Gubat sa Velehrad, sa dihang napildi ni Svyatopolk ang mga Aleman ug napahiusa niya ang halos tanang mga Slav.

Si San Metodio adunay gasa sa pagpanagna. Daghan sa iyang mga panagna ang natuman; atong hisgutan ang pipila niini dinhi.

Usa ka pagano nga prinsipe, nga nagpuyo sa daplin sa Suba Vistula, nagpasipala sa mga Kristohanon ug naghatag kanila og kalisud. Si San Metodio nagpadala kaniya og mensahe, nga nag-ingon: 'Mas maayo para kanimo, akong anak, nga mabunyagan sa imong kaugalingong kagustuhan ug sa imong kaugalingong yuta, kaysa mabunyagan batok sa imong kagustuhan isip usa ka bihag sa langyaw nga yuta.'

Ug mao gayud kini ang nahitabo.

Sa usa ka higayon, nakig-away si Svyatopolk batok sa mga pagano, ug nagpadayon ang panagbangi. Nagkadool na ang pista ni San Pedro Apostol, ug nagpadala si San Metodio og sulat kang Svyatopolk: 'Kung mopromisa ka nga kauban nako ug sa imong mga tropa sa Adlaw ni San Pedro, nagtuo ko nga dali ra nga itugyan sa Diyos ang mga pagano sa imong kamot.'

Ug mao gyud kana ang nahitabo.

Usa ka adunahan nga lalaki ang nagminyo sa iyang manugang. Gitudloan ug gisaway siya pag-ayo ni San Metodio, apan wala niya sila mapangumbinsi nga magbulag. Ang uban, bisan pa man, nagpasipala kanila tungod sa ilang bahandi. Unya miingon si Metodio sa maong adunahan nga lalaki: 'Moabot ang panahon nga kining mga mapaluyahon dili na makatabang kanimo, ug mahinumdom ka sa akong mga pulong, apan ulahi na kaayo.'

Kalit lang, pinaagi sa probidensya sa Diyos, naigo kining mga adunahan og usa ka sakit nga wala sila makapahulay. Niining kahimtanga, namatay sila.

Ang karaang kaaway ug mapanusga sa katawhan usab nagpukaw og hayag ug tinago nga mga kaaway batok kang Metodio, sama sa gibuhat kaniadto ni Dathan ug Abiram kang Moises (Numeros 16). Niadtong panahona, mitungha ang mga heretiko nga nagtudlo nga ang Espiritu Santo naggikan usab sa Anak. Kining mga heretiko nagpahilayo sa mga ortodokso gikan sa tinuod nga dalan, ug bahin kang San Metodio, nga misaway sa ilang dautang pagtulon-an, ilang giingon: 'Ang Papa naghatag kanamo og awtoridad ug nagsugo kanamo nga palagson si Metodio ug ang iyang pagtulon-an.'

Mitigom ang tanang mga Moraviano ug gisugo nga basahon sa atubangan sa tibuok katawhan ang sulat diin gituohan nga gipahawa si Metodio. Ang katawhan nangaluluoy kaayo sa pagkawala sa ingon nga magbalantay ug magtutudlo, gawas lang sa mga ginadumala sa panamastamas sama sa pagdumala sa hangin sa mga dahon. Niining maong sulat gikan sa Papa gisulat: 'Ang atong igsoon, si Metodio, ortodokso ug nagpatuman sa ministeryo apostoliko. Ang tanang yutang Slavic nasakop kaniya gikan sa Apostolikong Lingkoranan, ug kinsa ang iyang panalanginan, kini panalanginan, ug kinsa ang iyang balaanon, kini balaanon[3583] '.

[3583] Sa niining panahona, hingpit nang nabag-o ang kahimtang. Ang mga Aleman nga pari, kadaghanan kanila natakdan sa maong heresiya, nagsugod na usab og pakita sa Moravia ug naningkamot nga madani si Svyatopolk sa ilang kiliran. Bisan pa nga nabunyagan si Sviatopolk, wala siya nagkinabuhi nga Kristiyano: daghan kaayo siyag imnon nga bino, daghan siya og asawa, ug dili niya mapugngan ang iyang kaugalingon kung masuko siya. Gisuwayan ni Metodio sa tanang paagi nga dasigon ang prinsipe nga biyaan ang iyang mga dautang batasan, gisaway siya sa tago ug sa hayag, apan wala kini'y kapuslanan. Sa dihang misugod na og bisita ang mga Aleman nga pari kang Svyatopolk, ilang gisugdan ang pakig-istorya kaniya bahin kang Metodio: 'Ngano man, Prinsipe, nga maminaw ka niining tigulang? Makita man nimo nga dili siya sama sa uban; iyang gihatag ang tanan ug nagpuyo sama sa usa ka pulubi. Ikaw, Prinsipe, mao ang magmamando sa imong kaugalingong yuta.' Pinaagi sa daghang ingon ana nga mapaluyong mga pulong, malampuson ang mga Aleman nga pari sa hingpit nga pagbungkag sa panag-uyon ni Svyatopolk ug ni San Metodio. Dayon, nagsugod sila sa pagreklamo bahin kang Metodio kang Papa Juan, giakusahan siya og erehiya, samtang ang ilang pangunang tuyo mao ang pagwagtang sa liturhiyang Slavonic. Si Papa Juan, nga niadtong panahona nangandoy nga makakuha og tabang batok sa mga Saracen gikan sa hari sa Alemanya, mipabor sa mga Aleman nga pari ug nagpadala og mensahe ngadto sa Moravia nga nagdili sa liturhiyang Slavonic ug nagtugot lamang sa mga sermon nga ipahigayon sa Slavonic nga pinulongan. Si Methodius, pagkahuman mabasa ang maong mensahe, miingon: 'Unsa kaha ang mahitabo karon? Moanha ang mga tawo sa simbahan ug motindog lang didto, nga walay masabti. Ug kalimtan nila ang mga pagtulon-an ni Kristo, ug mobalik ang mga paganong batasan sa Moravia. Dili, dili ko magdumala og mga serbisyo sa Latin; makadaot kana sa katawhan." Gisumbong kini sa mga Aleman nga pari sa Papa, ug gipatawag ni Papa si Metodio sa Roma. Miabot si Santo Metodio sa Roma, ug gisang-at sa Papa ang kaso batok kaniya. Niadtong panahona, nakadawat ang Papa og tabang sa gubat batok sa mga Saracen gikan sa Griyegong Emperador nga si Basil nga taga-Macedonia, ug tungod niini, mipabor siya kang Metodio. Niining paglitis, gipakabsolba si San Metodio, gibalik isip arsobispo sa mga yutang Slavic, ug gihatagan og pagtugot sa pagdumala sa mga banal nga serbisyo sa sinultihan nga Slavic. Apan, aron dili masakitan si Svyatopolk, gisulat sa Papa kaniya ang mosunod nga mensahe: 'Kung, Prinsipe, dili nimo ganahan ang Slavic nga Misa, mahimo ka motambong sa Latin nga Misa sa imong kaugalingong palasyo, nga gisaulog sa mga Aleman nga pari.' Kauban ni Methodius paingon sa Moravia isip iyang katabang usa ka Viking nga pari, usa ka protehido sa Aleman nga hari ug

Pagkahuman niini, ang tanan nga kaaway ni Metodio nangalat sa kaulaw. Apan ang dautang tuyo sa mga kaaway ni Santo Metodio wala natapos didto. Tungod kay gusto nilang samokon ang santo, ilang giangkon nga nasuko kaniya ang hari sa Gresya, ug kon si Metodio anaa sa iyang gahum, dili siya magpabilin nga buhi. Apan ang Dios, sa Iyang kalooy, nga dili gustong malaitan ang Iyang sulugoon sa ingon ani, nagdasig sa kasingkasing sa hari – kay ang kasingkasing sa hari kanunay anaa sa kamot sa Dios – nga ipadala ang mosunod nga mensahe kang Santo Methodius: 'Ginagalang nga Amahan, dako kaayo akong tinguha nga makita ka. Buhaton nimo kini nga pabor kanako ug paningkamoti nga moanhi kanamo, aron makita tika samtang buhi pa ka ug madawat ang imong panalangin[3584] ".

Mibyahe si Santo Metodio paingon sa Constantinople ug didto gidawat siya sa hari ug sa patriyarka uban sa dakong dungog ug kalipay. Gidayeg sa hari ang iyang mga pagtulon-an ug, pagkahuman nga gipabilin niya uban kaniya ang duha ka disipulo ni Santo Metodio—usa ka pari ug usa ka diyakono—uban sa mga Slavonic nga libro, gipadala niya si Metodio mismo pabalik sa Moravia uban sa daghang bililhon nga mga gasa.

Kinahanglan nga pag-antos ni San Metodio ang daghang kalisdanan: sa mga disyerto – sa kamot sa mga tulisan; sa dagat – gikan sa kusog nga balud; sa mga suba – gikan sa kalit nga alimpulos; aron matuman kaniya ang mga pulong sa Apostol: *'Kalisdanan sa mga suba, kalisdanan gikan sa mga tulisan… kalisdanan sa dagat, kalisdanan gikan sa mga Hentil; sa kakapoy ug kapoy sa lawas, kanunay sa pag-ayuno, sa kagutom ug kauwaw'* (2 Cor. 11:26–27). Unya, pagkahuman niyang gisalig sa Diyos ang tanan niyang kabalaka ug kasubo, si Santo Metodio, kauban ang iyang duha ka disipulo nga pari, misugod sa paghubad sa mga libro nga wala pa niya nahubad uban sa iyang igsoon, ang Bulahan Constantino. Kauban nila, nahuman niya og hubad ang tibuok Daan nga Tugon, gawas lang sa mga Basahon sa Maccabees, ingon man ang Nomocanon (ang mga lagda sa mga Balaang Amahan) ug ang mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan (ang Paterikon). Gisugdan ni San Metodio ang iyang hubad niadtong Marso ug nahuman kini niadtong ika-26 sa Oktubre. Pagkahuman sa hubad, naghalad si San Metodio og angay nga pagdayeg ug himaya sa Diyos ug kang San Demetrio sa Tesalonica, nga sa adlaw sa iyang pista nahuman niya ang hubad ug kinsa, isip lumad sa Tesalonica, iyang labi nga girespeto.

Niadtong panahona, ang Hari sa Hungary, nga naa sa rehiyon sa Danube, gusto makakita kang Santo Metodio. Daghan ang nangumbinsi kang Metodio, nga nahadlok nga basin siya mapanglutos, nga ayaw na lang siya moadto sa maong hari, apan si Santo Metodio miadto gihapon. Ang prinsipe sa Hungary, sama sa angay sa usa ka hari, midawat kang San Metodio uban ang dungog, nakig-istorya kaniya, ug gipahawa siya uban ang daghang mga gasa. Sa ilang pagbulag, miingon ang hari sa santo: 'Hinumdumi ako, dungogong Amahan, kanunay sa imong balaang pag-ampo.'

Mao kini ang pag-atiman ni San Metodio sa iyang panon, pagpangita sa matinud-anong mga sumusunod kang Kristo sa tanang yuta ug pagpahilom sa mga dila sa mga mapahitas-on. Nakaingon siya, kauban ang Apostol: *'Nakigbisog ako sa maayong pakigbisog, natapos nako ang lumba, napadayon nako ang pagtuo; karon anaa na alang kanako ang korona sa pagkamatarong'* (2 Tim. 4:7–8).

Sa dihang nagkadool na ang panahon nga makapahulay si San Metodio gikan sa iyang mga pag-antos ug madawat ang iyang ganti alang sa iyang daghang mga paningkamot, nangutana ang mga tawo kaniya:

'Ginagalang nga Amahan ug Magtutudlo, kinsa sa inyong mga disipulo inyong itudlo nga manunod kaninyo?'

Gitunong sa balaan ang usa sa iyang mga disipulo, si Gorazd, ug miingon:

'Tan-awa, usa ka tawo sa imong yuta, ortodokso ug maalamon sa mga Latin nga teksto. Kung buot sa Diyos ug subay sa imong gugma, gusto ko nga siya ang mahimong akong manununod.'

Sa panahon sa Semana Santa, miadto si Santo Metodio sa simbahan apan sobra siya ka huyang aron mag-alagad sa misa; imbis niini, nag-ampo siya alang sa hari sa Gresya, sa mga prinsipe sa Slavic, sa mga klero ug sa tanang katawhan, ug miingon:

---

usa ka mapait nga kaaway sa mga Slav. Kining Viking nahimong pangunang kaatbang ni Santo Metodio. Ang mga Aleman nga pari nagsugod sa pagsulti kang Svyatopolk nga wala gidala ni Metodio ang tinuod nga sulat, kondili aduna pa'y lain, nga nag-ingon nga si Metodio dapat palagson ug ang Viking ang itudlo nga arsobispo. Nagsulat dayon si San Metodiyo sa mosunod nga sulat ngadto kang Papa Juan: 'Kinsa, Amahan, ang inyong gitudlo nga arsobispo: ako ba o ang Viking?' Ingon tubag sa maong sulat, gipadala sa Papa ang maong mensahe.

[3584] Niadtong panahona, si Basil nga taga-Macedonia ang emperador.

'Amumaa ko, akong mga anak, hangtod sa ikatulong adlaw.'

Ug sa pagkatinuod, sa kaagahon sa ikatulong adlaw, si Santo Metodio, uban sa mga pulong nga: 'Ginoo, sa Imong mga kamot gisalig ko ang akong espiritu', namatay sa Ginoo samtang gihuptan siya sa mga pari. Nahitabo kini niadtong Abril 6, 885.

Ang serbisyo sa lubong gihimo sa Latin, Griyego ug Slavonic, ug siya gilubong sa katedral sa Velegrad. Walay kihasong kadaghan sa mga tawo ang nagtigum alang sa lubong. Aduna didto mga lalaki ug babaye, batan-on ug tigulang, dato ug pobre, gawasnon ug ulipon, mga balo ug mga ulila, mga biyahero ug mga lumolupyo, ang masakiton ug ang himsog. Tanan mihawa nga puno sa luha sa maong maayong magtutudlo ug magbalantay, nga nahimong tanan para sa tanan, 'aron ang tanan maluwas'.

O balaan ug matarong nga pangulo! Gikan sa kahitas-an, hinumdumi kami sa imong mga pag-ampo, kami nga nagtawag kanimo, ug luwasa ang imong mga tinun-an—nga naglapnag sa pagtulon-an ni Cristo ug nagasupak sa mga heresiya—gikan sa tanang kaguol, aron, human natong matuman ang atong tawag uban sa dignidad niining kinabuhi, makabarog kita uban kanimo sa tuo nga kamot ni Cristo nga atong Dios, human natong madawat ang kinabuhi nga walay katapusan gikan kaniya. Kay Kaniya ang himaya ug dungog hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ingon nga mga apostol nga mag-usa ang hunahuna ug mga magtutudlo sa mga yutang Slavic, Cirilo ug Metodio, nga maalamon sa Dios, nag-ampo sila sa Ginoo sa tanan aron itukod Niya ang tanang sinultihan sa mga Slavic sa Ortodoksiya ug pagkahiusa sa hunahuna, maghatag og kalinaw sa kalibutan, ug luwason ang among mga kalag.

Kontakion, tono 3:

Hinaut nga atong pasidunggan ang balaan nga magtiayon nga among mga magtuklas sa pagtuo, nga pinaagi sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan, gibuksan alang kanato ang bukal sa kahibalo sa Dios, diin hangtod karon padayon kita nga nagakuha og daghan; gipanalanginan namo kamo, Cirilio ug Metodio, nga nagatindog sa atubangan sa trono sa Labaw nga Labing Kataas ug mainitong nagapakig-ampo alang sa among mga kalag.

25 Mayo

12 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Herman, Arsobispo sa Constantinople.

Kumemorasyon sa 12 Mayo

Si Santo Germanus natawo sa siyudad sa Constantinople. Ang iyang amahan, si Justin, usa ka tawo nga adunay halangdong ranggo, usa sa mga nangunang senador, nga milabaw sa uban sa himaya ug dungog; gipatay siya tungod sa pagkainggit ni Constantine Pogonatus[3585] sa dihang misaka kini sa trono sa Gresya. Pagkahuman sa pagpatay niining bantugang senador, gisugo ni Constantine nga ang iyang anak, ang bulahan nga si Herman—nga batan-on pa—pabalsahon ug ihatag sa mga klero sa simbahan. Gibuhat niya kini aron si Herman, sa dihang moabot na sa hustong edad ug makab-ot ang usa ka bantugang posisyon ug ang ranggo sa senador sa kalibutan, dili na makapanimalos batok sa pamilya Pogonatus tungod sa pagpatay sa iyang amahan. Sa ingon nga gidawat siya sa pagka-pari, si Beato Herman nagpuyo sama sa usa ka anghel sa Dios: layo sa mga kalibutanong pagka-angkon

[3585] Naghari si Constantine Pogonatus gikan sa 668 hangtod sa 686.

ug sa kahaw-as niining kinabuhi, iyang gitutok ang tibuok niyang hunahuna sa Dios, kanunay nga nagdayeg sa Ginoo, ug matinud-anon nga naghalad sa iyang kaugalingon, adlaw ug gabii, sa pagtuon sa Balaang Kasulatan. Gikan niini, nakaila siya sa kalawom sa kinaadman ug nakakuha sa buhing tubig sa mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos, nga gigamit niya aron pakan-on ang Simbahan ni Kristo isip magbalantay ug magtutudlo. Sa pagdako ni San Germanus, nga misidlak sama sa suga pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, siya unang gipahinungod nga Obispo sa siyudad sa Cyzicus[3586] . Didto, nakigbatok siya batok sa ang erehiya nga Monothelite[3587] kauban si Kasantohan Patriarka Cyrus[3588] , kinsa iyang kauban sa pag-exile tungod kang Haring Philip nga dili matinud-anon[3589] . Pagkahuman sa kamatayon sa manlutos, nga sa dili madugay nakasinati og dili malantawong katapusan, ug pagkahuman sa pagpanaw ni Patriarka Cyrus, nga namatay sa pagka-exile, ug sa pagtangtang sa pseudo-patriarka, ang heretiko nga si Juan, sa panahon sa paghari ni Artemius, nga nailhan usab nga Anastasius II, gipahimutang si Santo Germanus sa trono sa Constantinople sa kalipay sa katawhan. Usa siya ka takus nga tawo, ug punô pa gayud sa grasya sa Dios, nga makita sa iyang abilidad sa pagtan-aw sa umaabot ug sa pagpanagna bahin niini. Busa, sa dihang misulod siya nga matinud-anon sa Simbahan ni Santa Sofia sa unang higayon sa iyang ministeryo, samtang gilibotan sa mga tawo nga nagdali nga makakita sa bag-ong napiling patriyarka, usa ka buntis nga babaye nga ginganlan og Anna ang miduol kaniya ug miingon:

'Bendisyona, Amahan, ang bata nga nabuo sa akong tiyan.'

Gitan-aw siya sa Patriarka ug, sa pagtan-aw sa umaabot sa iyang sulod nga mga mata, miingon:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Unang Martir.'

Pinaagi niining mga pulong, iyang gitagna nga usa ka anak nga lalaki ang matawo, nga ginganlan human sa Balaang Unang Martir nga si Esteban. Gipamatud-an niya kini nga tagna pinaagi sa usa ka milagro. Samtang nagsulti si Herman, usa ka kalayo ang migawas gikan sa iyang baba kauban sa iyang mga pulong, nga nakita sa

---

[3586] Ang Kyzikos usa ka siyudad sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor.

[3587] *Ang Monothelitism,* o ang erehya sa usa ka kabubut-on, mitumaw sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo ubos sa impluwensya sa tinguha sa mga Byzantine nga magmamando nga ipasig-uli ang laganap nga erehya *sa Monophysite* sa Kristiyanismo, nga nagtudlo nga adunay *usa ra ka* diyosnong kinaiyahan sa Ginoong Jesu-Kristo, tungod kay ang panagbangi tali sa mga Ortodokso ug mga Monophysita usa ka kalamidad dili lamang para sa Simbahan kondili usab para sa estado. Ang mga obispo nga Monophysite, labi na si Cyrus, Obispo sa Phasis sa Colchis, nagpasiugda kang Emperador Heraclius (611–641) sa ideya nga makab-ot ang panaghiusa tali kanila ug sa mga Ortodokso kon ilhon sa Simbahang Ortodokso ang usa ka kabubut-on ug usa ka lihok ni Kristo Hesu. Niadtong 633, pinaagi sa paningkamot sa emperador ug ni Cyrus, nga gitudlo nga Patriyarka sa Alexandria, nakab-ot ang panaghiusa tali sa mga Monophysite sa Ehipto ug sa mga Orthodox; hapit tanan nga mga obispo sa Sidlakan ug Griyego, nga gipangulohan ni Patriyarka Sergius sa Constantinople, miapil niining panaghiusa. Ang monghe Sophronius, paboritong disipulo ni Juan nga Mahinatagon, Patriyarka sa Alexandria, hayag nga misupak niining dili matarong nga kasabotan, nga nag-ingon nga ang doktrina sa usa ka kabubut-on mao mismo ang Monophysitism—mao ang pag-ila kang Kristo Hesus nga adunay usa ra ka kinaiyahan (diyosnon); kay kung usa ra ang kinaiyahan, natural nga usa ra usab ang kabubut-on. Pagkahuman siya nahimong Patriarka sa Herusalem niadtong 634, iyang gipanalipdan ang Ortodoksiya uban sa mas dako pang kadasig: nagtigom siya og konseho sa Herusalem diin iyang gisaway ang Monothelitismo. Sa tinguha nga tapuson ang panagbangi, gipagawas ni Emperador Heraclius niadtong 638 ang 'Exposition of the Faith' (ang Ekthesis), nga nagtino sa Ortodoksong doktrina sa duha ka kinaiya ni Hesukristo ug nagdili sa bisan unsang paghisgot sa Iyang mga kabubut-on, samtang sa samang higayon nagdugang nga ang Ortodoksong pagtuo nagkinahanglan sa pag-ila sa usa ka kabubut-on. Pagkahuman sa pagpasiugda sa 'Exposition of the Faith', ang monghe nga taga-Constantinople nga si Maximus the Confessor (gisaulog matag ika-21 sa Enero) mitindog isip mainitong magtatanggol sa Ortodoksiya, nga malampusong nakigbatok sa mga Monothelite sa Amihanan Aprika ug Roma. Ang manunod kang Heraclius, si Constans II, nga gustong tapuson ang Ektesis—nga nakapukaw pa gayud og mas dako nga panagbangi—nagpagawas sa 'Typos' niadtong 648: usa ka modelo sa pagtuo nga nagdili sa paghisgot sa usa man o duha ka kabubut-on, nga nagpugos sa mga tawo sa pagtuo subay sa lima ka miaging Ekumenikal nga Konseho. Apan ang 'Typos' wala nakatapos sa mga panaglalis. Sa katapusan, gipatawag ni Emperador Constantine Pogonatus ang Ika-unom (Trullian) nga Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople, diin gikondena ang Monophysitism ingon heresiya ug gideklarar nga sa Kristo Hesus kinahanglan ipahayag ang duha ka operasyon ug duha ka kabubut-on, diin ang tawhanong kabubut-on nasakop sa tanang butang sa balaan nga kabubut-on, nga wala kini mawala. – Ang mga nahabilin sa mga Monophysite nagpadayon hangtod karon sa porma sa mga Maronite. Nangita sila og unang dalangpanan (sukad 680) sa kabukiran sa Lebanon; atol sa mga Krusada (1182), ang doktrina sa Monophysite mikaylap paingon sa Kasadpan, sa Europa, apan tungod sa paningkamot sa mga papa, wala kini nakakuha og daghang sumusunod, bisan pa man nagpadayon kini hangtod sa 1736, sa dihang ang mga Hudiyong Monophysite misulod sa Simbahang Katolika. Sa Sidlakan, sa Syria, nagpadayon kini hangtod karon.

[3588] Si San Cirilo nagdumala sa patriyarkal nga katungdanan sa Constantinople gikan sa 705 hangtod 711; siya namatay sa exilio niadtong 714.

[3589] Philip Bardin, Emperador nga Byzantine (711–715).

babaye; sa ulahi gipamatud-an niya kini sa tanan pinaagi sa panumpa, nga nagpahimo kaniya nga motuo pag-ayo sa propesiya sa santo. Ug sa tinuod, nanganak si Anna og usa ka anak nga lalaki, nga iyang ginganlan og Esteban subay sa propesiya sa Kabanalan Patriarka Herman. Kining si Esteban, sa pagdako niya, mipangako sa mga panata sa pagka-mona ug nagpuyo og matinud-anong kinabuhi sa Bukid Auxentius; sa ulahi, nahimo siyang usa ka magmamatuod sa ngalan ni Kristo, nga namartir tungod sa mga balaang larawan sa kamot sa dautang Tsar Constantine Copronymus[3590] . Mahitungod niining Copronymus, anak sa Griyegong Emperador Leo nga taga-Isauria[3591] , aduna usab usa ka propesiya ni Santo Germanus nga siya mahimong usa ka mabangis nga manlutos ug manlupig sa mga ortodoksong matinud-anon. Sa panahon sa iyang pagbunyag, nga gihimo ni Balaan nga Patriarka German, gidalit ni Constantine ang balaang batisan sa iyang kaugalingong dumi. Unya miingon si Santo German mahitungod sa gibunyagan:

'Kining bata, sa diha nga siya moabot na sa hustong edad, magdala og dakong kadaut sa mga Kristohanon ug sa tibuok Simbahan: iyang hugawan ang balaang dapit sa pagsimba pinaagi sa erehe ug magbubo og daghang dugo sa matinud-anong mga sulugoon ni Kristo.'

Si Constantine pagkahuman gitawag og Copronymus, nga nagpasabot og 'abono'[3592] . Natuman gayud sa letra ang propesiya ni Santo Germanus: gipahirapan ni Copronymus ang daghang tawo tungod sa pagsimba sa mga bililhon nga ikon, lakip na ang gihisgutan nga si Stephen.

Ang ikonoklastikong erehiya nagsugod sa paghari ni Leo nga taga-Isauria, amahan ni Copronymus. Si Leo nga taga-Isauria, nga nalumos niining erehiya, nangita nga mapalig-on ug mapalapdan kini kutob sa mahimo sa iyang katawhan. Nagpadala siya og dautang mando ngadto sa tanang probinsya sa iyang gingharian, nga nagmando nga ang mga balaang ikon ihaboy gawas sa mga simbahan bisan asa, tapakan sa tiil ug sunogon, kay giisip niya ang mga balaang ikon nga mga dios-diosan ug ang mga nagasimba niini nga mga idolatra.

Si Santo Germanus, ang Patriarka, maisugong misupak sa heretiko nga emperador. Kanunay siyang nagpadala og maalamon ug dungogong mga tawo gikan sa klero ngadto sa emperador, ug siya mismo ang miadto aron kumbinsihon siya nga biyaan ang iyang dautang tinguha; apan wala magmalampuson ang mga paghangyo ni Santo Germanus.

Sa usa ka higayon, miingon ang Patriarka sa Tsar:

'Nakadungog ko og usa ka propesiya gikan sa usa ka balaan nga tawo nga moabot ang panahon nga ang mga balaang ikon pagapersekutahon sa mga dili matarong, apan unta dili kini mahitabo sa imong paghari.'

'Sa unsang panahon man, ug sa panahon kinsa nga maghuhari kini mahitabo?' nangutana ang emperador nga matin-aw.

'Usa ka hari nga ginganlan og Conon,' miingon si Santo Herman, 'ang magpahimulos sa pagpanlupig sa mga balaang ikon.'

"Ako si Konon," tubag ni Lev nga taga-Isauria. "Gihatag kini kanako sa akong pagbunyag; ang ngalan nga Lev gihatag kanako pagkahuman."

'Busa, ang propesiya sigurado nga matuman sa panahon sa akong paghari.'

'Dili, Kahalangon,' misupak si Santo Herman sa Tsar, 'dili unta kini mahitabo; dili unta moabot ang ingon nga dautan sa imong paghari, kay ang nagpaningkamot sa pagdala niini nga kadautan mao ang Antikristo, ang kaaway sa Banal nga Inkarnasyon. Hinumdumi usab, Oh Hari, nga sa wala pa ka mosaka sa maharlikang trono, nanumpa ka nga ipadayon ang balaan nga pagtuo nga walay sala, nga dili laglagon bisan unsa sa mga tradisyon sa balaang mga Apostoles ug sa mga amahan nga giinspirar sa Diyos, ug nga dili mosulod og bisan unsang bag-o nga supak sa Kristohanong pagtuo.

Ang hari, sa pagkadungog niining mga pulong sa Labawng Balaan nga Patriarka, usahay napuno sa kaulaw ug usahay sa kasuko, naningkamot sa pagpangita og kaso batok sa Patriarka aron siya matangtang sa iyang katungdanan, dili isip usa ka magtug-an sa kamatuoran, kondili isip usa ka mananabotahe. Nakakaplag siya og kauban sa iyang dautang plano sa usa ka presbiterio nga ginganlan og Anastasius, usa ka disipulo ni Herman. Kining si Anastasius, nga ang kinaiya susama sa kang Hudas, gisaad sa hari ang trono sa patriyarka human

---

[3590] Si Constantine Copronymus naghari gikan sa 741 hangtod sa 776.

[3591] Si Leo nga taga-Isauria naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.

[3592] Ang 'Kopronym' gikan sa Griyegong 'kopros' – abono, tae.

mapalayas si Herman; ug siya, sa baylo, misaad nga motabang sa hari sa pagtukod og erehiya ug sa paglaglag sa mga balaang ikon. Busa, nahimong mabangis nga kaaway ni Santo Germanus si Anastasius, nga misulay—bisan pa sa wala pa ang pagbabalangkin sa santo—sa pag-angkon sa trono sa patriyarka. Si Santo Germanus, nga nakamatngon sa iyang espiritu sa dautang tuyo ni Anastasius ug sa iyang umaabot nga kapalaran, nagtagna sa kapalaran ni Anastasius ubos sa mosunod nga mga kahimtang.

Usa ka adlaw, misulod si Patriarka Herman sa lawak sa tsar. Si Anastasius, nga nagsunod kaniya nga puno sa garbo, gitapakan niya ang pambungot sa bado ni Herman gikan sa luyo. 'Ayaw pagdali,' miingon dayon si Herman kang Anastasius, 'moabot ang panahon nga ikaw, nga napalibotan sa daghang katawhan, dad-on ngadto sa dippin taliwala sa mga singgit'[3593] .

Apan, niadtong panahona wala magtagad si Anastasius ug ang uban nga nakadungog kaniya sa mga pulong ni Santo Herman; nahinumduman lang nila kini sa ulahi, sa dihang natuman ang gisulti, sama sa hisgutan sa ubos.

Si San Herman, isip matinud-anong sundalo ni Kristo, nakigbisog nga walay kahadlok ug mapangahas batok sa mga heretiko gamit ang espada sa pulong sa Dios. Gipadala niya ang usa sa labing maayong klero ngadto sa tsar uban niining mga pulong:

'Dili angay kanimo, O Tsar, nga magpasigarbo ka sa imong kaugalingon sa atubangan sa Dios, imong Manlalang, nga naghatag kanimo sa kinabuhi ug paghari; ug wala usab kay katungod, sumala sa giingon, nga ibalhin ang dili mabalhin; dili angay kanimo nga malapas ang mga utlanan nga gitukod sa karaang panahon sa mga balaan nga amahan.' Kay pinaagi sa tawo nga kinaiyahan nga gidawat sa Pulong sa Dios gikan sa Labing Putli ug Labing Balaan nga Birhen nga napapas ang pag-alagad sa mga demonyo ug napukan ang idolatriya. Ang paglarawan sa pintal sa tabla sa dagway ni Kristo sa porma nga tawo ug sa Iyang Dili Masulti nga Bulahan nga Inahan, ingon man usab ang paglarawan sa mga balaan sa Dios, gisalig kanamo alang sa pagdayeg sulod sa 725 ka tuig na ang milabay, sukad sa pagpakita sa atong Ginoo dinhi sa yuta sa porma nga tawo. Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, ang babaye nga naayo sa iyang pagdugo pinaagi sa paghikap sa tunga sa Iyang sinina (Marcos 5:25–34), sa pagpasalamat k niini, naghimo og hulagway sa Manluluwas. Apan bisan pa niadto, ang Ginoo mismo naglarawan sa Iyang Banal nga Panagway sa usa ka panyo ug gipadala kini kang Abgar sa Edesa. Ang Balaang Ebanghelista Lucas nagpintal og hulagway sa Labawng Balaang Birhen Maria. Busa, ang mga Balaang Konseho, nga gihimo sa lain-laing panahon ug sa lain-laing mga lugar, nagmando nga ang mga balaang ikon dili angay laglagon, kondili pasidunggan. Busa, hibaloi kini, Oh Hari: kon motabang ka sa pagtukod niining ikonoklastikong doktrina, ako ang unang mosupak niini. Andam ko nga ibubo ang akong dugo alang sa hulagway sa akong Kristo, Kinsa nagbubo sa Iyang dugo aron bag-ohon ang nahulog nga hulagway sa akong kalag. Klaro nga ang pagdaot nga gihimo sa hulagway ni Kristo misangko usab sa Orihinal nga Hulagway, mao kana, kang Kristo mismo, ingon man usab ang dungog nga gihatag sa hulagway. Busa, angay ra kanato, mga matinud-anong sulugoon ni Kristo, nga mamatay alang sa pagdayeg sa atong Ginoo.

Sa lain nga higayon, si Santo Herman mismo misulti niini sa tsar:

'Kung ako si Jonas, ilabay ako sa dagat, kay kung walay Ekumenikal nga Konseho, wala koy katungod nga maghimo og bisan unsang bag-o mahitungod sa doktrina.'

Sa dihang nakita sa balaan nga patriyarka nga wala na siyay mahimo aron mapahawa ang hari sa erehesiya, gibutang niya ang iyang omophorion sa Balaang Altar, sa balaang trono, ug gisalikway ang iyang katungdanan. Ang hari, nga nasuko kaayo kang San Germanus tungod sa iyang mapangahas nga mga pulong, nagpadala og mga armado nga sundalo—sama sa usa ka pakiggubat—nga nagpunggot sa santo ug gipahawa siya sa patriyarkal nga puy-anan uban ang kaulaw. Si San Germano dayon mibulag ngadto sa usa ka monasteryo, diin iyang gigugol ang nahibilin niyang mga adlaw sa hilom taliwala sa mga monghe, ug malinawong namatay sa Ginoo. Nagsilbi siya isip patriyarka sulod sa 14 ka tuig ug 6 ka bulan[3594] .

[3593] Sa Constantinople, ang 'Dippin' mao ang ngalan nga gihatag sa usa ka pampublikong plasa diin kasagaran ginahimo ang nagkalain-laing mga pasundayag.

[3594] Namatay si San Herman niadtong 740, sa edad nga 96, ug gilubong sa Monasteryo sa Chora, sa amihanan nga daplin sa Constantinople. Nailhan si San Herman isip usa ka eklesiastikal nga manunulat; 'ang iyang mga sinulat gisaulog sa tibuok uniberso', sumala sa pagpamatuod sa Ika-7 nga Ekumenikal nga Konseho, nga giapil siya sa diptych sa mga balaan. Nagkalainlain ang kinaiya sa mga sinulat ni San Herman. Iyang gibyaan: usa ka pagpasabot sa labing lisud nga mga talata sa Balaang Kasulatan; usa ka traktado

Pagkahuman sa pagpahawa kang His Holiness Patriarch Germanus, gitudlo sa emperador ang giingon nga Obispo Anastasius aron mopuli kaniya[3595] , nga kauban sa emperador, gikuha ang mga balaang ikon sa mga simbahan ug gisuportahan ang heresiya sa iconoclastic. Natuman ang propesiya ni Santo Germanus mahitungod kaniya sa mosunod nga paagi.

Sa dihang namatay ang dautang si Leo nga Ispuriyano, misaka sa trono ang iyang anak nga si Constantine Copronymus, apan gipahawa siya sa trono ni Artavasdes, ang manugang ni Leo. Gitabangan ni Patriarka Anastasius si Artavasdes niini; siya ang nagkorona kang Artavasdes ug sa iyang anak nga si Nikephoros isip mga emperador. Paglabay sa tulo ka tuig, si Kopronymus mitigom og dakong hukbo ug nakuha ang Constantinople. Gipabulag ni Constantine ang iyang manugang nga si Artavasdes ug ang mga anak niini—ang iyang mga pag-umangkon—ug gipatay ang daghang mga maharlika nga sumuporta kang Artavasdes. Sa bahin ni Patriarka Anastasius, gisugo ni Constantine nga hubaron siya og bug-os ug latigon sa atubangan sa tanang katawhan sa usa ka lugar nga gitawag 'Dippin'; unya, pagkahuman siya gipahimutang nga baliktad sa asno, gipaparada siya sa siyudad sa kaulaw. Busa natuman ang propesiya ni Santo Germanus, nga nagtagna kang Anastasius nga siya dad-on ngadto sa Dippin taliwala sa dakong tigum sa katawhan. Ang walay Diyos nga Tsar Kopronym gusto pa gani nga wagtangon si Anastasius sa trono sa patriyarka; apan, sa dihang wala siyay nakitang lain nga mas masigasig sa paglapas sa balaang mga ikon kaysa kang Anastasius, gibyaan niya kini sa trono sa patriyarka, diin nagpabilin siya, sama sa kasuklam-suklam sa pagkaguba sa balaang dapit (Mateo 24:15), sulod sa 24 ka tuig. Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, naigo siya sa usa ka sakit nga gitawag og 'kordaspos', nga ang iyang walay-Dios nga baba, nga nakapasipala sa balaang mga ikon ug sa iyang kaugalingong magtutudlo, nahimong usa ka baho nga agianan diin misabwag ang natural nga nana. Namatay si Anastasius tungod niini nga sakit.

Busa, nakasinati si Anastasiyo og makalilisang nga kamatayon, samtang si Santo Germanus, kauban ang mga balaang hierarkiya, namana sa bulahan nga kinabuhi sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Kristo; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya, karon ug hangtod sa kahangturan sa tanang katuigan. Amen.

Paghandum sa atong balaang amahan nga si Savin, Obispo sa Cyprus

Kumemorasyon sa ika-12 sa Mayo

Kining kagalang-galang nga tawo lumad sa yuta sa Fenisia[3596] ug natawo sa usa ka siyudad sa Licia, diin siya nabunyagan ug naghimo sa mga panata sa pagka-monasto ilawom ni Santo Epifanio. Sa dihang gipahimaya sa Dios si Epifanio, ang mga lumolupyo sa Licia nagpadala ug usa ka tawo nga ilado kanila, aron itudlo siya nga obispo sa ilang siyudad. Niadtong panahona, miadto si Savin kang Epiphanius kauban niining tawoha; pagbiya niya sa kalibutan, nagpabilin siya uban ni Epiphanius ug naghimo sa mga panata sa pagka-monasto. Pagkahuman niini, miuban siya kang Epiphanius sa kamingawan ug nagpabilin didto uban kaniya sulod sa lima ka tuig. Gisulat niya ang kinabuhi sa maalamat, diin iyang gihulagway ang iyang mga pagbantay sa pag-ampo sa tibuok gabii, ang iyang mainitong mga pagyuko, ug ang mga milagro nga gihimo sa Ginoo pinaagi kaniya. Sa dihang si Santo

---

mahitungod sa matarong nga ganti pagkahuman sa kamatayon; ug, sa Ikapitong Domingo, ang iyang tulo ka epistola mahitungod sa pagdayeg sa mga ikon gi-basa; ug, sumala sa giingon sa karaang biyograpo ni San Herman, 'daghang mga pulong nga makapadasig sa pagkamatinud-anon alang sa mga deboto' ang nakaluwas usab—mao kini ang mga sermon para sa Pag-sulod sa Inahan sa Dios sa Templo, para sa Iyang Pagkatulog, para sa Pagpahibalo, para sa Pagbag-o sa Templo, ug para sa pagbutang sa sinturon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Labing importante tungod sa kadagatan sa historikal nga impormasyon nga anaa niini mao ang iyang traktado bahin sa mga erehya sukad pa sa panahon sa mga Apostoles ug bahin sa mga ekumenikal nga konseho atol sa paghari ni Leo ang Iconoclast. Nabilin kang San Herman daghang mga buhat nga may kalabotan sa Banal nga Liturhiya; niini, labi ka importante ang iyang komentaryo sa Liturhiya; ang ubang mga buhat nga sama niini naglangkob sa mga himno nga gisulat sa Patriarka aron dayegon ang mga balaan ug sa paghimaya sa katingalahang mga buhat sa grasya.

[3595] Si Anastasius naglingkod isip patriyarka gikan sa 730 hangtod sa 753.

[3596] Ang Fenicia nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo taliwala sa Palestina ug sa karaang estado sa Siria. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Fenicia masubay pa sa panahon sa mga Apostoles.

Epifanio mao ang obispo sa isla sa Cyprus[3597] , gusto niya nga i-ordinar si Savin isip presbiter, apan wala siya mouyon niini. Unya gidala siya sa respetado ngadto sa simbahan ug miingon kaniya:

'Barog dinhi ug ayaw paglihok.'

Nitindog siya didto, ang iyang mga tiil daw gipako sa yuta, ug giordinar siya ni San Epifanio nga presbiter. Pagkahuman sa kamatayon ni Epifanio, gisundan siya ni Savin, ug gidawat niya ang katungdanan nga obispo sa maong siyudad sa Constance[3598] , diin nahimong obispo usab si Epifanio. Human sa pagbuhat og daghang hinumduman nga mga milagro, pagpanalipod sa iyang simbahan batok sa mga heretiko ug pagkinabuhi nga matinud-anon, si Santo Savin mibyahe paingon sa Ginoo[3599] .

Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Poluvius, Obispo sa Rinokir.

Gisaulog sa ika-12 sa Mayo

Ang atong kagalang-galang nga amahan Poluvius usa ka disipulo ni San Epifanio. Kauban niya ang iyang magtutudlo samtang naglayag pauli gikan sa siyudad sa Constantinople. Niadtong panahona, miingon kaniya si San Epifanio:

'Anak nakong Poluvius! Mibulag na ako karon gikan niining kinabuhi; tuman-a ang akong sugo, adtoa ang Ehipto, kay bisan pa sa akong kamatayon magbantay gihapon ako kanimo.'

Ug sa dihang namatay na si San Epifanio, si Poluvius, nga wala maghulat sa iyang lubong—kay ang iyang lawas wala pa mailot sulod sa napulo ka adlaw—mibyahe paingon sa Ehipto subay sa katapusang mando sa maong balaan, ug didto gisugat siya sa gobernador sa siyudad, si Rinokira[3600] , nga nangutana kaniya:

'Asa ka gikan?'

'Gikan sa Cyprus,' tubag ni Poluvius, 'kay ako usa ka disipulo ni Epiphanius, Arsobispo sa Cyprus, nga karon mibiya na ngadto sa Ginoo.'

Ang gobernador sa Rinokira gikapungot kaayo sa kamatayon sa maong halangdon ug, pagkahuman niya siya giimbitar sa iyang puloy-anan, gitudlo siya nga obispo sa iyang siyudad. Tungod sa iyang mahimayaon ug walay sala nga kinabuhi, si San Poluvius gihatagan sa gasa sa paghimo og mga milagro. Busa, pinaagi sa pag-ampo, gidala niya ang ulan gikan sa langit ug pinaagi niini napadaghan ang ani sa mga uma. Pag-abot niya sa tigulang nga edad, mibyahe siya paingon sa Ginoo[3601] .

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Epiphanius, Arsobispo sa Cyprus

Gisaulog sa ika-12 sa Mayo

Ang natawhan ni Santo Epifanio, nga Hudiyo ang kaliwatan, mao ang Fenicia[3602] : sa baybayon sa Suba Eleuther, nga nag-agos gikan sa Kabukiran sa Lebanon paingon sa Dagat Fenicio[3603] , tulo ka poprishcha[3604] gikan sa siyudad sa Nicea, nahimutang ang baryo sa Visanduk; dinhi nagpuyo ang mga ginikanan ni Santo Epifanio, nga nag-uma; Ingon man usab sa ilang anak nga lalaki, aduna silay anak nga babaye, si Kallitropia, nga mas bata

---

[3597] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa Dagat Mediterraneo duol sa baybayon sa karaang Fenicia. Ang Kristiyanismo gitukod didto ni San Pablo nga Apostol atol sa iyang unang misyonaryong pagbiyahe.

[3598] Ang siyudad sa Salamis, diin nag-alagad si San Epifanio isip obispo, nailhan usab nga Constance sa Cyprus. Nahimutang kini tupad sa dagat sa sidlakan nga baybayon sa isla.

[3599] Si Santo Savin namatay sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo.

[3600] Ang siyudad sa Rinokir nahimutang sa kabukiran nga bahin sa Disyerto sa Thebaid sa Itaas (Habagatan) nga Ehipto.

[3601] Si Santo Poluvio namatay sa ika-5 nga siglo.

[3602] *Phenicia* – usa ka nasud sa baybayon sa Dagat Mediterraneo sa amihanan-kasadpan sa Palestina; ang mga lumolupyo niini nailhan nga mga marinero ug negosyante.

[3603] Mao kana ang Dagat Mediterraneo.

[3604] Ang poprishche kay mga 690 ka sazhens.

kaniya. Sa dihang napulo anyos na ang batang lalaki, namatay ang iyang amahan, nga nagbilin sa iyang inahan sa bug-at nga karga sa pagpadako sa mga anak: ang nagmasubo nga pamilya hapit na lang walay igong pagkaon, ug ang mga anak, sa samang higayon, batan-on pa kaayo. Napugos ang iyang inahan sa pag-atiman kanila pinaagi sa trabaho sa iyang kaugalingong mga kamot. Miagi ang daghang katuigan sa ingon niini nga paagi. Nahitabo nga ang balo adunay asno nga sobra ka masuko ug dili masakop. Ug busa sa usa ka adlaw miingon ang iyang inahan kang Epiphanius:

'Anak, kuhaa ang asno, dad-a kini sa lungsod sa merkado, ibaligya didto ug palita kita og pagkaon.'

'Kabalo ka,' tubag ni Epiphanius sa iyang inahan, 'nga ang asno way mosunod, ug kung makabantay niini ang mga mamalit sa merkado, mosugod sila og bunalan nako.'

'Lakaw, anak ko; unta ang Dios sa atong mga amahan magtuman sa asno,' ingon sa iyang inahan kaniya. Unya ang batan-on, nga nagsunod sa sugo sa iyang inahan, gidala ang asno paingon sa lungsod aron ibaligya kini. Didto, ang iyang unang kustomer usa usab ka Hudiyo. Sa pag-ila sa iyang ka-Hudiyo nga mao ang namaligya, miingon siya kaniya:

'Anak, ikaw ug ako nagtuo sa usa ka Dios nga nahigugma sa kamatuoran, ug dili nato angay nga limbongan ang usag usa, aron dili nato pasuko ang atong Dios ug unya magreklamo kita batok sa usag usa. Busa, atong husayon pag-ayo ang asno.'

Mitubag si Epiphanius:

'Dili ko gusto ibaligya kanimo kining asno, kay wala pa kini masanay, ug labaw pa, mapugos ug dili masunuron; tungod lang sa kagutom, ug kay wala mi'y lain pa nga mapalit ug pagkaon, mao nga nagdesisyon ang akong inahan nga ibaligya kini. Apan karon nadungog nako gikan kanimo nga sala ang pagdaot sa isigkatawo alang sa kaugalingong ganansya, ug nahadlok ko nga basin silotan ko sa Dios.'

Natingala sa kinaadman ug maayong kinaiya sa batan-on, gihatagan siya sa Hudiyo og tulo ka sentimo[3605] , nga miingon:

'Anak ko, kuhaa kini, palit ug pan para sa imong inahan ug balika dinhi uban ang asno; ug kon mahimong malumo ang asno, imo na lang kini; apan kon dili, palagsa kini aron dili kini makapatay ug bisan kinsa.'

Mibyahe pauli si Epiphanius ug sa dalan, duol sa iyang baryo, nakasugat siya og usa ka Kristohanon nga ginganlan og Cleovius, nga gustong mopalit sa asno. Apan ang matinud-anong batang lalaki misalikway sa pagbaligya niini kaniya. Samtang nag-istorya sila, ang asno nahimong masuko ug misugod og hungit ug sipa; unya, gilukso si Epiphanius gikan sa iyang likod ug midagan gawas sa dalan. Ang batan-ong lalaki nga nahulog grabe kaayo ang pasa sa iyang lawas nga dili na siya makabangon ug naghigda didto nga nagahilak sa kasubo: ang iyang gipasa nga hita masakit kaayo. Miduol kaniya si Cleovius, gihikap ang iyang hita ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw kaniya tulo ka beses. Sa kalit lang, nakabawi si Epiphanius ug mitindog. Unya mituyok si Cleovius ngadto sa asno ug miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoo, si Jesu-Cristo, nga gipako sa krus, gisugo tika nga mohunong; ug tungod kay gisulayan nimo pagpatay ang imong agalon, dili ka makahawa ning dapita.'

Kalit lang natumba ug namatay ang asno. Natingala sa nahitabo, nangutana ang batan-on kang Cleopas:

'Kinsa, Amahan, kining si Jesus nga gipako sa krus, nga ingon ana kadako nga mga milagro ang gihimo sa Iyang ngalan?'

'Ang Anak sa Dios, nga gipako sa krus sa mga Hudiyo,' tubag ni Cleopas. Nahadlok si Epiphanius nga ipadayag kaniya ang iyang pagka-Hudiyo, busa mibalik siya sa balay, naghunahuna sa Kristo nga gipako sa krus ug nangandoy nga motuo kaniya. Pag-abot niya sa iyang inahan, gisultihan niya siya sa tanan nga nahitabo. Samtang nag-andam si Epiphanius paingon sa siyudad, usa ka adunahan nga Hudiyong eskriba nga si Trifon ang ngalan ang miabot sa Visanduk gikan sa siyudad; kaila kaayo siya sa iyang mga ginikanan ug tag-iya siya sa daghang mga propriedad sa ilang baryo. Pagkahibalo niya nga namaligya ang inahan ni Epiphanius sa iyang uma aron mapakaon ang iyang mga anak, gisugo niya si Epiphanius nga moadto sa siyudad aron makat-on og kahanas, aron sa umaabot makasuporta siya sa iyang kaugalingon, sa iyang inahan, ug sa iyang igsoon nga babaye. Samtang si Epifanio nag-andam na paingon sa siyudad, usa ka adunahan nga magtutudlo sa Balaod nga Hudiyo nga ginganlan og Trifon ang miabot sa Visanduk gikan sa siyudad; kaila kaayo siya sa iyang mga ginikanan ug tag-iya

[3605] Ang peniaz mao ang usa ka-unom ka bahin sa usa ka drachma.

siya sa daghang mga umahan sa ilang baryo. Pagkahibalo nga biyuda na ang inahan ni Epifanio, ug pagkakita sa iyang kakabus, miingon siya kaniya:

'Ihatag kanako ang imong anak—ako siya ampunan; ug kon mouyon ka, siya sugod karon ituring nga akong anak, samtang ikaw ug ang imong anak nga babaye pagatagdon sa akong panimalay.'

Ang biyuda, uban sa dakong kalipay, gisalig ang iyang anak sa pag-atiman niining wala damhang manulongan. Ug si Epiphanius nagpuyo isip anak sa panimalay ni Trifon, nga gitudloan gikan sa mga kasulatan sa mga Hudiyo. Ang dali nga pagkat-on ug talagsaong kaalam niining maayong batasan nga estudyante naghimo kaniya nga paborito sa iyang magtutudlo. Gusto pa gani ni Trifon nga ipangasawa kaniya ang iyang bugtong anak nga babaye. Apan sumala sa kabubut-on sa Dios, namatay siya. Pagkahuman niini, namatay usab ang iyang mga ginikanan, ingon man ang inahan ni Epiphanius. Tungod kay siya na ang nag-inusarang manunod sa tibuok kabtangan ni Trifon, gidala ni Epiphanius ang iyang igsoon nga si Callitropia sa iyang pag-atiman, ug gitudloan siya sa maayong mga pagtulon-an sa iyang amahan nga nagpadako kaniya ug sa iyang magtutudlo.

Usa ka adlaw, mibyahe si Epiphanius paingon sa iyang natawhan nga baryo aron susihon ang panulundon nga iyang nadawat gikan kang Trifon. Pinaagi sa probidensya sa Diyos, sa iyang dalan nakasugat siya og usa ka monghe nga ginganlan og Lucian, nga nagsulat og mga libro ug namaligya niini aron masuportahan ang iyang kaugalingon ug ang mga kabus. Sa diha nga nakigstorya pa si Epiphanius sa monghe, usa ka pulubi ang mihigot sa mga tiil ni Lucian, nga miingon:

'Awham, tawo sa Dios, kalooy-a ko: tulo na ka adlaw nga wala ko mokaon og pan, ug wala ko kahibalo unsay kan-on.'

Ang bulahan nga si Lucian, nga walay dala sa kamot, gikuha ang iyang kaugalingong sinina ug gihatag kini sa pulubi, samtang miingon:

'Adto sa lungsod, ibaligya kini nga mga sinina ug palita ang imong kaugalingon og pan.' Si Epiphanius, nga nakasaksi niini, namangha sa ingon nga kalooy sa monghe nga iyang nakasugat ug, daw misulod sa usa ka kahimtang sa pagkamangha, nakabantay siya og usa ka hayag nga puti nga bisti nga nag-anhi ibabaw sa monghe ug nagtabon kaniya. Nahadlok siya, dali siyang nibaba sa kabayo ug mihapa sa atubangan sa monghe, nagpaubos sa iyang ulo, ug miingon:

'Palihug, sultihi ko, kinsa ka?'

'Una, sultihi ko unsang pagtuo ang imong gisunod, unya isulti ko kanimo ang mahitungod kanako,' tubag ni Lucian. Miingon si Epiphanius:

'Ako usa ka Hudiyo.'

Unya ang iyang ka-istorya—ang maalamon nga tigulang, pagkakita sa epekto sa makaluwas nga grasya sa Dios sa Hudio sa iyang atubangan—mitubag kaniya sa mosunod nga mga pulong:

– Ngano kaha nga ikaw, nga usa ka Hudiyo, mangutana kanako – usa ka Kristohanon – kinsa ako? Kay gamay ra kaayo ang pagkapareho sa mga Hudiyo ug Kristohanon. Karon nga nahibaloan na nimo nga usa ka Kristohanon ako, dili na nimo angay ipadayon kining panag-istoryaha kanako.

'Unsa man, Amahan, ang makababag kanako nga mahimong Kristiyano?' pangutana ni Epiphanius, ug nadawat niya kini nga tubag gikan sa sumusunod kang Kristo:

'Ang nagbabag ra nimo mao nga dili ka gusto, kay ang matag maayong buhat gisundan sa usa ka andam nga kasingkasing. Kung tinuod gayud imong gipangandoy kini, mahimo ka nang Kristiyano.'

Kining mga pulong nakapahikap pag-ayo kang Epiphanius: gibyaan niya ang iyang orihinal nga plano nga mubisita sa iyang yutang natawhan sa iyang lumad nga baryo, mibalik siya sa iyang balay sa lungsod, human una niyang gihangyo ang iyang kauban nga mouban kaniya. Pagdala kaniya sa iyang balay, gipakita niya kaniya ang tanan niyang kabtangan.

'Ani-a ang akong kabtangan, Amahan,' miingon ang tag-iya sa balay sa iyang bisita, 'Gusto nakong mahimong Kristiyano ug mopasa sa mga panata sa pagka-monasto, apan aduna koy batang igsoon nga babaye; unsa man inyong gisulti bahin kaniya?'

'Anak,' tubag sa Kristiyano, 'mahimo ka gyud nga Kristiyano samtang nagpanag-iya ka og bahandi sa kalibutan ug igsoon nga babaye. Wala'y bisan usa niini nga supak sa balaan nga pagtuo sa Kristiyano. Apan, dili ka makapanumpa sa mga panata sa pagka-monasto.' Una sa tanan, dawata ang Balaang Bunyag kauban ang imong

igsoon nga babaye. Unya ipangasawa siya sa usa ka Kristohanon nga adunay igo nga dote. Human ana, ihatag ang nahabilin sa mga kabus. Ug unya mahimo ka nang tinuod nga monghe."

'Tanan niini, Amahan,' matod ni Epiphanius, 'tumanon gayud nako sumala sa imong sugo; ayaw lang paglangan sa pagdawat kanamo sa Kristohanong komunidad.'

'Mahitungod niini,' miingon si Lucian, 'kinahanglan nato ipahibalo ang obispo: kung wala siya, dili mahimo ang sakramento sa bunyag. Busa, ako ang moadto kaniya. Samtang ikaw, pabilin nga lig-on sa imong determinasyon ug debosyon kang Kristo nga atong Dios. Mobalik ako kanimo sa dili madugay.'

Miadto si Lucian aron makigkita sa lokal nga obispo. Si Epiphanius, sa laing bahin, misulod sa kwarto sa iyang igsoon nga babaye ug miingon kaniya:

'Gusto nakong mahimong Kristiyano ug mopasa sa mga monastikong panata.'

'Bisan unsa ang imong gusto,' tubag sa igsoon niyang babaye sa iyang igsoon nga lalaki, 'mao usab ang akong gusto; ug bisan unsa ang imong buhaton, buhaton usab nako.'

Pagkadungog sa obispo sa tinguha ni Epiphanius nga mabunyagan, nalipay kaayo siya ug miingon sa maayong sugo:

'Adto, tudloa ang batan-ong lalaki ug ang iyang igsoon nga babaye sa balaan nga pagtuo ug tudloa sila sa balaod ni Cristo. Sa pag-abot sa Domingo ug mosulod kita sa simbahan, dad-a sila sa atubangan sa Dios, ang maloloy-on ug mahigugmaong Manluluwas, aron atong hiuson sila kaniya pinaagi sa balaan nga bunyag.'

Sa pagbalik ni Lucian kang Epiphanius, siya ug ang iyang igsoon nga babaye mitungo sa yuta sa atubangan sa tigulang, nagpakusog sa paghangyo kaniya uban sa mga luha:

'Gipangayo namo kanimo, Amahan, himoa kami nga mga Kristohanon sa labing dali.'

Si Lucian, pagdawat kanila, misugod sa pagtudlo kanila sa Kristohanong pagkamapaambition: kining pagtudlo, kauban ang pag-ampo, nagpadayon hapit walay hunong, adlaw ug gabii, hangtod sa Domingo. Sa Domingo, gidala ni Lucian si Epiphanius ug si Callitropia ngadto sa obispo. Nihapa sila sa atubangan sa obispo, sama sa pag-atubang kang Kristo mismo, ug nangayo sila kaniya og balaan nga pagtulon-an. Pagtabang niya kanila nga motindog ug pagkamaayo niyang pakig-istorya kanila, gitulon-an niya sila. Misulod dayon ang obispo sa simbahan, gisundan ni Lucian sa iyang likod, ug gisundan sa mga bag-ong katekumeno. Sa paghakop ni Epiphanius sa unang hagdanan sa ganghaan sa simbahan, nahulog ang sandalyas sa iyang wala nga tiil[3606] . Sa paghakop niya sa hagdanan gamit ang iyang hubad nga tiil, nahulog usab ang sandalyas sa iyang tuo nga tiil. Wala na mobalik si Epiphanius aron kuhaon ang iyang sandalyas, kundili misulod siya sa simbahan nga hubag: ingon ana ka dako ang iyang kadasig sa pagpadulong sa Dios. Sa pagtan-aw sa obispo kang Epiphanius sulod sa simbahan, nakita niya ang usa ka korona sa iyang ulo ug ang iyang nawong nagdan-ag sa himaya. Unya gidala sa obispo ug ni Lucian si Epiphanius ug ang iyang igsoon nga babaye ngadto sa batyismoan ug gibunyagan sila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Ang amahan sa bunyag ni Epiphanius mao si Lucian, ug ang balaang birhen nga si Veronica mao ang inahan sa bunyag ni Callitropia. Sa Banal nga Misa, ang mga bag-ong bunyagan nakadawat sa Balaang Misteryo ni Kristo. Unya, sa sugo sa obispo, nagpangaon sila uban kaniya ug nagpabilin sa puloy-anan sa obispo sulod sa walo ka adlaw. Pagkahuman, gidala ni Epiphanius ang iyang igsoon nga babaye, si Lucian ug si Veronica sa iyang panimalay: didto, pagkahuman kuhaon ang usa ka libo ka zlatics, iyang gisalig kini, kauban ang iyang igsoon nga si Veronica, kang Veronica isip madre superiora sa mga madre nga mahadlok kang Kristo, ug gipadala niya ang duha ka babaye sa ilang dalan. Sa katapusan, pagkahuman niyang ipangbahin ang kita gikan sa pagbaligya sa tibuok niyang panag-iya sa mga kabus ug nagpabilin alang sa iyang kaugalingon ang 400 ka zlatics lamang aron mopalit og balaang mga libro, mibiya ang bag-ong nabunyagan nga lalaki sa siyudad uban ni Lucian paingon sa monasteryo nga gitukod sa tigulang. Napulo ka monghe ang nagpuyo didto, nga masigasig nga nagpaningkamot sa pagkopya sa mga libro, diin sila nagpanginabuhi.

Ang baynte-siyete anyos nga si Epiphanius mipasa sa mga panata sa pagka-mona ug gibutang ilawom sa paggiya ni Hilarion, ang monghe nga ikaduha sa ranggo pagkahuman ni Lucian; bisan pa batan-on sa edad, siya hingpit sa pagkamaayo ug gipanalanginan sa dakong gasa sa paghimo og mga milagro. Sa pagbantay pag-ayo sa iyang magtutudlo, ang bag-ong monghe misugod sa pagsunod sa iyang mga pagpaninguha sa pag-ascetismo. Dili

[3606] Sandalyas – usa ka matang sa panapton sa tiil. Kini gilangkoban sa sapaw nga panit o kawayan nga gitaod sa tiil pinaagi sa usa ka sintas.

lang siya nakat-on, sa sugo ni Lucian, sa pagbasa ug pagsulat sa mga tekstong Griyego ubos sa giya ni Hilarion, apan nakat-on usab siya kaniya sa ascetic ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi sa monastisismo. Pinaagi sa grasya ni Kristo, si Epiphanius nagmalig-on ug nagpadayon sa pag-uswag. Pagkahuman sa kamatayon sa Mapinadayong Lucian, ang iyang mentor nahimong abbot ug nagsugod sa pagpanginabuhi nga labi pang istrikto. Murag dili siya tawo, kondili usa sa mga anghel nga kanunay nag-alagad sa Dios. Ang pagkaon ni Hilarion naglangkob sa gamay nga tinapay uban sa katamtaman nga asin ug tubig. Ug bisan kini iyang kan-on matag ikaduhang adlaw, o matag ikaduhang adlaw nga Martes, o matag ikaduhang adlaw nga Domingo; ug usahay dili siya mokaon sulod sa tibuok semana. Si Epiphanius, sa dihang nakita niya ang ingon nga pagka-asketiko, naningkamot nga sundon siya, ug sukad niadto, sa tibuok niyang kinabuhi, misunod sa asketikong lagda nga gikuha gikan sa bantugang asketiko nga si Hilarion. Ganti-an sa Ginoo ang Iyang alagad sa gasa sa paghimo og mga milagro. Ang sinugdanan sa iyang mga milagro mao kini. Ang monasteryo napalibotan sa usa ka lugar nga walay tubig, ug ang mga igsoon kinahanglan molakaw og lima ka poprishchi aron mangkuha og tubig, ug bisan pa niadto sa gabii ra, tungod sa dili na mapugngan nga kainit sa adlaw. Nahitabo nga sa usa ka adlaw, sa sobra ka kainit, misulod sa monasteryo ang pipila ka mga biyahero aron pahupayon ang ilang grabeng kauot. Apan dili kini mahimo sa mga monghe, kay wala'y bisan usa ka tulo sa tubig nga makit-an sa monasteryo niadtong panahona. Nagpaabot na gayud ang mga biyahero nga mamatay. Si Epifanio, nga naluoy kanila, gipadulong ang iyang kamot sa sudlanan sa bino nga ilang gidala, ug sa paghikap niini, miingon siya sa mga igsoon:

'Tumoo kamo kanako, mga igsoon, nga Siya nga kaniadto nakahimo sa tubig nga mahimong bino, makahimo usab karon sa bino nga mahimong tubig (Juan 2:1–11).'

Ug sa diha-diha dayon, sa pulong ni Epifanio, nahimong tubig ang bino. Ang malipayong mga biyahero dili lang mipainom hangtod busog, apan gipainom usab nila ang ilang mga hayop. Pagkahuman niana, mibalik nga nahimong bino ang tubig. Ang tanan na-amazed sa milagro ug sukad niadto gisugdan nila ang paghatag og espesyal nga pagrespeto kang Epiphanius tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi. Siya, bisan pa, tungod kay dili niya madala ang pagdayeg sa iyang mga igsoon, tinago siyang nilakaw sa monasteryo ug nangitag silong sa Disyerto sa Spandrion, nagpuyo sa mga liso nga mitubo didto.

Paglabay sa pipila ka panahon, upat ka pulo ka Saracen[3607] , nga nagbiyahe sa maong disyerto, nakakita kang Epiphanius nga nagsul-ob sa iyang monastikong bisti ug misugod sa pagdaot kaniya. Sa taliwala sa mga tulisan, adunay usa nga usa ra ang mata, nga ilado kaayo sa iyang kalupigan ug kawalay pagkatawo. Gikuha niya ang iyang espada, ug hapit na niya mataptan si Epiphanius.

Apan sa diha-diha nga gitaas sa tulisan ang kamot aron hampakon siya, naayo dayon ang iyang mata. Sa iyang katingala, gilabay niya ang espada sa yuta, ug gitudlo ang naayong mata aron makita sa iyang mga kauban. Ang mga nakasaksi niining milagro gipugos si Epiphanius nga mosunod kanila, nga miingon:

'Ikaw ang among diyos; uban kanamo ug panalipdi kami gikan sa mga kalisdanan nga moabot kanamo.'

Sulod sa tulo ka bulan, nagbiyahe ang santo uban kanila. Gipugngan niya sila sa tanang dautang buhat ug sa pagbuhat og bisan unsang kalapasan sa iyang atubangan, ug gigahin niya ang tibuok panahon sa pagtudlo kanila sa kahibalo sa tinuod nga Dios, ug sa pagpanudlo kanila sa makaluwas nga kahadlok sa Dios.

'Kung dili ninyo buhian ang inyong dautang binuhatan,' ingon niya kanila, 'dili kamo molambo dinhi sa yuta ug mahanaw kamo ilawom sa matarong ug nagasilot nga kasuko sa Ginoo.'

Apan, ang malumo nga monghe dili magdugay nga magpabilin nga lider niining mga hambog nga tulisan. Paglabay sa tulo ka bulan, ang walay hunong nga pagdasig ug pagpugong sa Anghel nga nahimong tawo nahimong dili na gyud mapailub-an sa mga demonyo nga nagpakaaron-ingnon nga tawo. Ug kaniadto, sa dihang nakigkita sila sa monghe nga manalagna og milagro, nangayo sila kaniya nga kauban siya sa paglakaw, apan karon, sa sukwahi, nangayo sila sa balaan nga mobalik na sa iyang kanhing puloy-anan. Pagkahuman nila siyang gidala didto, nagtukod sila ug payag para kaniya. Unya mibulag sila kaniya, gawas lang sa usa nga misalig kang Kristo ug nahimong takus nga disipulo sa halangdon. Sulod sa usa ka tuig ug tunga, ang magtutudlo nga mahigugma kang Kristo nagtudlo sa nangamangkon nga tulisan sa Balaang Kasulatan ug naggiya kaniya sa kinabuhi sa pagka-asketiko. Pagkahuman niini, ang magtutudlo miuban sa iyang disipulo paingon sa monasteryo

[3607] Saracen – mga lumolupyo sa Arabia. Sa sinugdanan, kini nga ngalan nagtumong sa usa ka nomadiko nga tribong tulisan, apan sa ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat ang maong termino sa tanang Muslim sa kinatibuk-an.

ni San Hilarion ug nangayo kaniya nga bunyagan ang bag-ong pagano. Ang bantugang abad mibunyag kaniya ug ginganlan siya og Juan. Si Juan wala gayud mobiya sa kiliran sa iyang magtutudlo ug gisulat niya ang kinabuhi niini hangtod sa iyang kaugalingong kamatayon, nga nauna pa sa kamatayon sa maalamon nga magtutudlo.

Sa ilang pagbalik gikan sa monasteryo paingon sa eremiteryo, nakasugat si San Epifanio ug ang iyang bag-ong nabunyagan nga disipulo nga si Juan sa usa ka batan-ong lalaki nga gipanag-iya sa demonyo ug nagalibot-libot nga hubad sa disyerto. Naluoy kaniya ang santo, pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoong Dios, gipahawa niya ang demonyo gikan kaniya. Ang demonyo, sa pagbiya sa iyang kanhing biktima, misinggit:

'O Epiphanius, gipahawa mo ako sa dapit diin nagpuyo ako sulod sa baynte-dos ka tuig, apan dad-on tika sa Persia, diin, batok sa imong kabubut-on, motungha ka sa atubangan sa hari.'

Sa ingon niini, nawala ang demonyo. Ang batan-on nga lalaki, bisan pa niana, hingpit nga nabalik ang iyang panglawas ug, sa pagkahulog sa tiilan sa iyang mananambal, nagpasalamat kaniya. Pagkahuman niyang gisugo ang nanawo nga lalaki nga magpasalamat sa Diyos, gipadala siya sa santo pauli. Samtang, ang gipahawa nga demonyo, pag-abot sa Persia[3608] , misulod sa anak nga babaye sa hari ug gisugdan ang grabeng pagpanlupig kaniya. Samtang gibuhat niya kini, misinggit siya:

'Kung dili moanha diri si Epiphanius, dili ko mobiya niining dalaga. Epiphanius, nga lumad sa Fenicia, anhi diri, ug mobiya ko sa anak nga babaye sa hari.'

Ang hari, pagkadungog niya sa yuta sa Fenisia, nagpadala sa iyang mga sulugoon didto aron pangitaon si Epifanio. Apan samtang nangutana sila bahin kaniya sa tanang lungsod ug baryo sa Fenisia, wala sila makahibalo ug bisan unsa ug hapit na sila patyon sa mga lumolupyo, nga nagtuo nga mga espiya sila. Pagbalik nila nga walay dala sa hari, ang yawa nga naa sa sulod sa dalaga nagpadayon sa kusog nga pagsinggit:

'Naga-puyo si Epiphanius sa disyerto nga gitawag og Spanidriom; dad-a siya dinhi.'

Unya ang hari, mitawag sa traynta sa iyang labing suod nga mga tawo, miingon kanila:

'Huboa ang inyong mga sinina nga Persyano ug isuot ang mga sinina nga Griyego; adtoa ang Fenicia ug pangitaa ang usa ka walay sulod nga dapit nga ginganlan og Spanidrius. Didto inyong makaplagan ang usa ka tawo nga ginganlan og Epiphanius. Dad-a siya uban kaninyo ug dalha siya kanako.'

Pagkahuman nila sa pag-ilis sa sinina, mibiyahe ang mga sugo ug nakaabot sa maong disyerto. Dugay sila pagpangita kang Epiphanius didto. Sa katapusan, sumala sa giya sa usa ka tawo, nakaabot sila sa iyang selda sa gabii, samtang ang santo , sumala sa iyang batasan, nag-ampo sa gabii uban sa iyang disipulo. Kusog silang mibangga sa iyang pultahan. Apan ang asketiko ni Kristo, nga dili gustong makasamok sa iyang rutina sa pag-ampo, nagpadayon sa pag-ampo, wala gyud malisang sa pagkatok ug daw wala kini tagda. Sa kalagot, ang mga Persyano sa katapusan nakahukom nga bungkagon ang pultahan sa selda. Usa kanila ang mibangon sa iyang armas aron hampakon ang pultahan. Ug kalit lang ang iyang gitaas nga kamot nahimong kahoy ug namag-uga. Ang uban, napuno sa kahadlok, awtomatikong misibog og layo gikan sa selda ug naghulat sa pagsubang sa adlaw. Sa pagsubang sa adlaw, si Epiphanius, nga nahuman na sa iyang mga pag-ampo sa gabii ug buntag, gibuksan ang pultahan ug migawas. Pagkakita sa respetadong amahan, ang lalaki nga natamaan nahulog nga nagluhod sa atubangan niya ug miingon:

'Kaluy-i ako, alagad sa walay kamatayon nga Dios.'

"Unsa may imong pangayo sa usa ka makasasala nga tawo?" pangutana sa mapainubsanon nga alagad sa Dios.

'Niabot ko ning dapita nga himsog,' tubag niya, 'ug karon nangalaga ang akong kamot.'

'Sama sa imong pag-abot dinhi nga himsog,' miingon ang reverendo, 'mao usab unta nga magpabilin kang himsog.'

Sa pagbati niini nga mga pulong, gihikap niya ang nangaluyong kamot, ug sa kalit lang kini nabalik ang kahimsog sama sa pikas. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang mga kauban sa nangaayo nga lalaki miduol sa santo ug, pagyuko, gipadayag nila ang tuyo sa ilang pagbisita: nangayo sila kaniya nga moadto sa hari aron tambalan ang iyang anak nga babaye. Ang Pari, sa pagkahibalo nga ang espiritu nga iyang gipahawa sa batan-ong lalaki misulod sa anak nga babaye sa Hari sa Persia, nag-andam batok sa demonyo pinaagi sa pag-ampo ug, sa pagsalig sa Diyos, mibiyahe uban sa iyang disipulo sa mga kamelyo sa mga Persyano. Paglabay sa katorse ka

[3608] Ang Persia nag-okupar sa kasadpang bahin sa Iranian Plateau.

adlaw, nakaabot ang mga biyahero sa Persia ug mihunong sa siyudad sa Urion. Tulo ka Persyano ang miadto sa hari aron ipahibalo ang pag-abot ni Epiphanius. Ang hari dayon misugo nga dad-on siya sa iyang atubangan. Ang Reverendo miduol kaniya sama sa pagduol sa usa ka ordinaryong tawo, dili sama sa pagduol sa usa ka hari. Mibangon ang halangdon nga hari gikan sa iyang trono aron salubongon ang matinud-anong sulugoon sa Hari sa Langit. Nakig-istorya ang santo kaniya bahin sa tinuod nga Dios, si Kristo nga atong Manluluwas, ug bahin sa Iyang dili mapildi nga gahum, nga nagpagawas sa tanang matang sa demonyo. Human sa panag-istorya, gidala sa atubangan sa tigbuhat sa milagro ang anak nga babaye sa hari nga gihuptan sa demonyo. Pagkahuman sa pag-ampo sa Dios alang sa babayeng nag-antos, gihimo sa santo ang tanda sa krus ibabaw kaniya tulo ka beses. Sa diha-diha nga nabuhat niya kini, mibiya ang demonyo sa dalaga, nga pagkahuman hingpit nang nabawi ang iyang panglawas. Nalipay sa pagka-ayo sa iyang anak nga babaye, mitungo ang hari sa atubangan sa halangdon.

[3609]Usa sa mga Persyano nga magus, nga nakasaksi sa milagro, miingon sa reverendo:

'O pinalanggang magus, nga miabot dinhi aron usbon ang among mga pagtulon-an, pabilin ka dinhi uban kanamo ug tudlo kami, ug kami tanan, ang mga Persyano nga magus, maminaw kanimo.'

Ingon tubag sa mga pulong sa magus, mitutok kaniya ang santo nga puno sa hulga ug miingon kaniya nga nasuko:

'O kaaway sa kamatuoran! Hupai ang imong bakak nga baba, kay gitawag ko nimo, usa ka alagad sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga magus.'

Ug sa kalit, natahom ang magus. Ang tanan nahadlok nga wala nila'y mahimo. Ang lalaki nga natahom nahulog sa tiilan sa sulugoon sa Labawng Dios, ug sa pagyuko pag-ayo, nangayo siya nga ibalik ang iyang pagkasulti. Human siya hatagan og igo nga pagtulun-an, gi-ayo sa malumo ug matarong nga tawo ang napunihanan nga lalaki.

'Nakasala ko batok kanimo, alagad sa Dios,' matud sa napaayo nga lalaki, 'pasayloa ko.'

Samtang ang mapasalamaton nga tsar nagmando nga dad-on ang daghang bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bato isip regalo sa katingalahang mananambal. Ang dili makalupyo nga monghe wala magdawat og bisan unsa para sa iyang kaugalingon.

"Dili namo gipangita," miingon siya sa hari, "kini nga mga panandaliang bahandi, kondili naglaum kami sa umaabot nga kinabuhi alang sa mas maayo ug walay katapusang mga ganti, nga gisaad kanamo sa among Ginoong Kristo. 'Ipahimutang ninyo kini para sa inyong kaugalingon; kay ganahan ka man sa pagtipon og bahandi, ug tungod niini gubaon nimo ang imong kalag, kay tungod kay mahigugma ka sa bulawan, manakaw ka sa gipanag-iya sa uban, apan wala kay ihatag sa mga nanginahanglan.'

Gidumili usab niya ang imbitasyon sa hari nga magkaon uban kaniya.

'Usa ka tinapay nga bran ug gamayng asin igo na aron mapakusog ang akong maluya nga lawas,' tubag sa bantugang asketiko sa pagtawag sa hari. Apan sa dihang gisugo sa hari, bisan pa sa pagdumili sa santo, nga siya ug si Juan dad-on sa usa ka pribadong kwarto ngadto sa lamisa nga puno sa mahal nga mga pagkaon, ang mahigpit nga asketiko wala'y gilamoy gawas sa pan.

Kining tinuod nga sumusunod kang Kristo nagpuyo sulod sa napulo ka adlaw sa palasyo, nagtudlo sa hari sa balaan nga Kristohanong pagtuo. Apan ang mga binhi sa Kristohanong pagpangwali nahulog sa kasingkasing nga sama sa bato ug hunahuna nga nabuta sa pagsimba sa diyos-diyosan. Sa iyang katapusang pakigkita sa dili motuo nga hari, si Santo Epifanio mitugbang og sermon sa atubangan niya bahin sa matarong nga paghukom, sa kaluoy, sa mga Magi isip mga sulugoon sa demonyo, ug sa pagdili sa pagpakig-away batok sa mga Kristohanong hari:

'Kung makig-away ka batok kanila, mahimo kang kaaway sa Kristo mismo, nga gilansang sa krus, ug malaglag ka sa makalilisang nga paagi,' konklud sa matarong nga tawo, samtang siya gi-eskort gikan sa mga kwarto sa hari mismo. Pagkahuman mobiya sa palasyo, nakakita ang ministro sa Buhing Dios og bangkay nga gidala aron ilubong. Gisuwayan niya ang mga nagbitbit niini nga mohunong, ug si San Epifanio, samtang nagtutok sa langit, miingon:

[3609] Sa karaang panahon, ang termino nga 'Magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay halapad nga kahibalo, labi na sa natago nga mga pwersa sa kinaiyahan ug sa mga langitnong lawas. Nagtuki sila sa mga natural nga panghitabo, naghubad sa mga damgo ug nagtagna sa umaabot; kadaghanan kanila mga pari usab ug gidayeg kaayo sa korte sa hari ug sa katawhan.

' Anak sa Dios, nga nagbanhaw kang Lazaro, nga upat ka adlaw nangamatay, gikan sa mga patay (Juan 11:39–44), banhaw usab kining patay nga tawo, alang sa himaya sa Imong labing balaan nga ngalan.'

Pagkahuman sa pag-ampo, gihikap ni San Epifanio ang patay nga tawo, ug kini nabanhaw dayon. Ang mga tawo nga naa sa iyang palibot napuno sa kahadlok ug giisip nila ang tigbuhat sa milagro nga usa sa mga dios. Apan ang mapainubuson nga monghe, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga sulugoon sa Dios, mitudlo kanila mahitungod sa tinuod nga Dios, nga gihimaya sa Balaang Trinidad. Tungod kay ang iyang mga tigpaminaw dili sakop sa panon ni Cristo, nagdali siya nga mobalik sa iyang kaugalingong nasud. Gusto sa hari nga magpadala og mga eskolta uban kaniya hangtod sa utlanan sa Persia. Apan ang walay kahadlok nga mandirigma ni Cristo misalikway.

'Aduna koy Diyos nga magpanalipod kanako,' ingon niya sa hari, 'ug ang Iyang mga mandirigma—ang balaang mga Anghel.'

Unya ang hari, pagkahuman niyang gipamintana ang monghe, gipadala siya sa iyang dalan uban sa mga pulong:

'Lakaw sa kalinaw, Epifanio, himaya sa mga Griyego; ug hinumdumi kami nga nagpabilin sa Persia.'

Ug ang santo, nga gipanalipdan sa Dios, mibyahe paingon sa iyang hermitahan sa kamingawan, nga gitukod alang kaniya sa mga Saraceno. Pag-abot niya didto, iyang gibalik ang iyang kaugalingon sa kahilom.

Walay tubig sa halapad nga palibot sa puloy-anan. Ang tawo sa Dios, human sa mainitong pag-ampo sa Ginoong Dios, nagpagawas og tuburan gikan sa uga nga yuta, sama sa gibuhat ni Moises kaniadto gikan sa bato sa kamingawan (Numeros 20:11). Unya, uban sa tabang sa iyang disipulo, nagtukod ang eremita og gamay nga tanaman, nagtanum og mga tanom nga makaon, ug gipainom kini gikan sa milagrosong bukal. Apan gikaon kini sa mga hayop nga misulod sa tanaman. Sa dihang nakakita siya niining dili gustong mga bisita sa tanaman, gisultihan sila sa reverendo, sama sa pagtawag sa mga tawo, sa mosunod nga mga pulong:

'Ayaw ninyo pagdaot kining pobre ug makasasala nga tawo nga nagpuyo dinhi aron maghinulsol sa iyang mga sala: Gamay ra kaayo kini nga liso nga gihatag kanako sa Dios alang sa akong pagkaon.'

Ug ang mga hayop, daw nakasabot, nilakaw nga napahiya ug wala na usab nila siya gikagul-anan. Ang dungog sa balaan nga asketiko sa Disyerto sa Spaniidri mikaylap sa tibuok Fenicia. Nidala kini pag-usab sa mga Saracen kaniya; gusto nila madawat ang iyang panalangin ug nagtukod pa sila og tulo ka selda alang sa daghang mga disipulo nga nagtigom sa iyang palibot. Sa dili madugay, natukod didto ang usa ka hingpit nga monasteryo nga adunay 50 ka mga igsoon. Lakip kanila si Aetius Callistus, ang anak sa Romanong eparko nga si[3610] . Gikuha niya ang mga monastikong panata gikan kang Epiphanius tungod sa mosunod nga rason. Tungod kay gipanag-iya siya sa usa ka demonyo sa iyang pagkabatan-on, nakita niya si Epiphanius sa usa ka damgo, nga miingon kaniya:

'Gusto ba nimo, Callistus, nga akong ipahawa ang hugaw nga espiritu gikan kanimo?'

'Kinsa ka, ginoo, nga makapahawa niining mabangis nga manlupig kanako?' pangutana sa batan-on nga iyang gipakita. Mitubag siya:

'Ako si Epiphanius, nga nagpuyo sa Phoenicia sa Palestina, sa usa ka monasteryo sa disyerto nga gitawag og Spanidrium. Kung akong palagson ang dautang espiritu gikan kanimo, moanha ka ba kanako ug magpuyo uban kanako sa akong monasteryo?'

'Ginoo,' tubag sa masakiton, 'pahawa lang ninyo kining manlupig kanako, ug moanha dayon ko aron magpuyo uban kaninyo.'

'Pag-amping, anak,' pahimangno ni Epiphanius kang Callistus, 'ayaw paglapas sa imong saad.'

Pagmata niya, nabati sa lalaki nga gihuptan sa dautang espiritu nga hingpit na siyang maayo ug gisultihan niya ang iyang mga ginikanan mahitungod sa iyang milagrosong pagka-ayo. Tulo ka bulan pagkahuman, nangayo si Callistus kanila sa mosunod nga hangyo.

'Pasagdi ko nga moadto sa Fenicia sa Palestina aron pangitaon si Maestro Epiphanius, aron makapuyo ko uban kaniya – nahadlok ko nga basin mobalik kanako ang nagpahirap nga yawa.'

Gidali dayon sa iyang mga ginikanan ang ilang anak ngadto sa reverendo uban sa iyang mga ulipon ug daghang bulawan ug pilak. Pag-abot niya sa puloy-anan sa iyang tig-ayo, nadawat sa napaayo nga lalaki ang

[3610] Ang eparco mao ang ulo sa usa ka probinsya.

monastikong habol gikan sa iyang kamot ug gihatag kaniya ang bulawan ug pilak nga iyang gidala para sa pagtukod sa monasteryo; gibalik niya ang iyang mga ulipon ngadto sa iyang mga ginikanan.

Niadtong panahona, usa pa ka asketiko ni Kristo ang bantog sa tibuok Palestina – ang Banal nga Hilarion ang Dako, nga adunay hermitahan sa disyerto duol sa Gassian Maium. Sa usa ka higayon, gibisita siya ni Santo Epifanio uban sa iyang disipulo nga si Juan. Malipayong gidawat sa abá ug sa mga igsoon ang mga bisita ug gipabilin sila sulod sa pipila ka adlaw. Niining panahona, ang yawa, nga nagporma nga si Epifanio, miadto sa iyang monasteryo, daw mibalik gikan kang Hilarion nga Dako. Ang nabag-ong demonyo nakita sa usa ka tapad nga pasagad ug walay pag-amping nga mibiya sa monasteryo nga walay maayong rason. Sa pagdahom nga siya mao ang tinuod nga Epiphanius, mitungo siya kaniya, ug dayon ang demonyo, sa pagsulod kaniya, misugod sa pag-antos kaniya. Ang mga igsoon, pagkakita kaniya nga nagkaguliyang, nabulabog kon giunsa pag-abot niining pag-antos sa usa ka monghe nga kaniadto maayong panglawas, ug nangasubo sila alang kaniya. Ang dili masabtan sa iyang mga kaigsuonan nga monghe nakita daan sa ilang maalamon nga abbot, nga wala didto niadtong panahona, pinaagi sa iyang espirituhanong panan-aw.

'Amahan,' miingon dayon si Epifanio kang Hilarion, 'naa'y lobo nga misulod sa akong panon sa karnero ug nagkaguliyang sa akong mga karnero: Akong palagson siya.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mihawa siya sa dakong tigulang ug sa mga igsoon. Sa iyang paspas nga pagbalik sa monasteryo, pinaagi sa iyang presensya mismo, napugos niya ang yawa nga mobiya sa biktima sa iyang limbong. Dayon gisultihan siya sa napaayo nga lalaki kung giunsa siya pagpanag-iya. Pagkahuman madungog ang iyang sugilanon, gisugo sa balaan ang mga igsoon nga magbantay batok sa mga limbong sa yawa.

Dili layo sa monasteryo ni Epifanio, sa usa ka agianan nga nag-agi sa disyerto, nagpuyo ang usa ka mabangis nga leon nga nakapatay sa daghang mga naglabay, mao nga ang mga biyahero mobiyahe lamang kung daghan sila. Sa usa ka adlaw, mitigom sila ug miadto sa monasteryo aron makita ang Balaang Amahan ug gisultihan siya bahin sa pagkahiligon sa hayop sa pagdugo, nga nakapatay sa daghan kaayo. Pagkahuman sa pagpaminaw kanila, miingon ang Balaang Amahan kanila:

'Ani-a, akong mga anak, sa ngalan sa Ginoo, ug adtoan nato aron makita kana nga leon.'

Ug mibiyahe sila tanan. Sa dihang nagkadool sila sa lungib sa leon, gikupot sila sa kahadlok, ug gusto na silang mobalik. Apan miingon ang santo:

'Ipakita kanako asa kini.'

Gipakita nila kaniya, nga nagbarug sa gilay-on. Unya ang reverend miadto sa mananap, nga nagtawag:

'Asa ang lungib sa leon?'

Kalit lang, ang leon, sa pagdungog og tingog sa tawo, misaka gikan sa iyang lungib; apan sa pagtan-aw niini sa nawong sa santo, natumba kini ug namatay. Ang mga nagbarog sa gilay-on, sa ilang pagtan-aw nga misaka ang leon, nilayas sa kahadlok, nagdahom nga putlon-putlon niini si Epifanio. Apan ang tawo sa Dios misinggit kanila sa kusog nga tingog:

'Ayaw kamo kahadlok, akong mga anak: moanhi kamo ug tan-awa ang bangkay sa hayop.' Human sa daghang pagduha-duha, nakatigom sila og kaisog nga moduol sa santo ug, sa pagkakita sa patay nga leon nga naghigda sa iyang tiilan, nangahibulong kaayo sila, ug naghatag sila og himaya sa Dios.

Kauban sa gasa sa paghimo og mga milagro ug daghan pa, gipanalanginan sa Ginoo ang Iyang matinud-anong sulugoon sa dakong gasa sa kahibalo ug sa paghubad sa Balaang Kasulatan. Sa pagbasa niini sa iyang mga igsoon, iyang gipasabot kini nga klaro ug sa paagi nga masabtan sa tanan. Usa ka Griyegong pilosopo nakadungog sa iyang kahibalo ug sa iyang hait nga pangisip. Pag-abot niya gikan sa Edessa[3611] sa monasteryo sa santo, nakiglalis ang pilosopo kaniya base sa mga buhat sa mga Hellenic nga pantas: gidayeg niya ang Griegong politeismo, samtang gipamatud-an ni Epiphanius, pinaagi sa mga pagtulon-an sa Balaang Kasulatan, ang

[3611] Ang Edessa, karon Urfa, usa ka siyudad sa amihanang Mesopotamia sa suba sa Euphrates; sukad pa sa 137 BC, kini nahimong kapital sa bag-ong natukod nga estado sa Ozroene o Edessa; niadtong 217 AD, kini giusab sa mga Romano ngadto sa usa ka silangang kolonya. Nakasakop sayo ang Kristiyanismo sa Edessa; sa ika-4 nga siglo, nagtukod si San Efren nga taga-Siria og usa ka teolohikal nga eskwelahan didto, nga sa ika-5 nga siglo mihilig sa Nestorianismo, usa ka hinungdan nga ang magtutudlo sa eskwelahan sa Edessa, si Presbyter Iva, usa ka labi ka aktibo nga tigpasiugda niini. Niadtong 641, nasakop ang Edessa sa mga Arabong calipha; niadtong 1098 gikuha kini ni Count Baldwin, nga naghimo niini nga kapital sa Prinsipalidad sa Edessa; niadtong 1144 gikupot kini sa mga Turko ug sukad niadto nag-ilis-ilis ang nagdumala hangtod, niadtong 1637, sa katapusan nahulog kini ilawom sa pagdumala sa mga Turko.

kamatuoran sa Kristohanong pagtuo sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa Balaang Trinidad. Ang Griyegong eskolar nagpuyo sulod sa tibuok tuig sa monasteryo sa Kristohanong pantas, nakiglalis kaniya ug nag-obserba sa anghelnong kinabuhi sa santo ug sa iyang mga disipulo. Sa pagkahibalo pa gayud sa mga milagro nga gihimo ni Epiphanius, hinay-hinay nga nakaila ang pilosopo sa kamatuoran ni Kristo. Sa katapusan, ang mosunod nga milagro labi siyang natandog ug hingpit siyang nabalhin sa Kristiyanismo sa E . Unom ka pulo ka lalaki ang nagdala og usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo, nga nakagapos sa kadena, ngadto sa monasteryo[3612] . Miingon ang Reverendo sa pilosopo:

'Paminaw, pilosopo, ikaw nga nakiglalis kang makasasala nga Epiphanius: o ikaw ang magpahawa sa mabangis nga demonyo gikan niining tawo pinaagi sa pagtawag sa imong mga dios, aron motuo ako kanila; o ako ang motawag sa akong Dios, si Hesukristo nga gipako sa krus, ug pahawaon ang demonyo, ug unya ikaw ang mobalhin sa among Kristohanong pagtuo.'

Nilamoy ang pilosopo, wala makakita og tubag. Unya ang santo, sa pagtawag sa ngalan sa Dios, gisaway ang demonyo ug gipahawa kini gikan sa binuhat sa Dios. Human niining milagro, mihulog ang pilosopo sa tiilan sa tigbuhat sa milagro, nangayo og bunyag ug nagpanghimatuud sa Usa ka Tinuoray nga Dios, si Kristo nga gilansang sa krus. Gipadala sa Reverendo ang bag-ong tinunlo kang Hilarion, nga nagbunyag kaniya sa ngalan nga Epiphanius. Ang bag-ong nabunyagan nga lalaki sa ulahi misumpa sa mga panata sa pagka-monasto, nahimong presbiterio ug abbot sa mga monghe.

Adlaw-adlaw, daghang mga monghe ug mga layko ang miadto sa Rebe gikan sa nagkalain-laing lugar. Aron malikayan kining daghan ug dili gustong misulod sa iyang balaan nga pag-inusara, nagpasiya si Epiphanius nga mobalik sa yuta sa Ehipto. Kay nahibalo siya nga dili siya pasagdan sa iyang mga igsoon nga molakaw, gitigum niya sila ug miingon:

'Gusto ko nga moadto ug mabisita ang bantugang tigulang nga si Hilarion.'

Ang mga igsoon, sa pagkahibalo sa tuyo sa ilang magtutudlo, nangahulog sa atubangan niya nga nagahilak ug nangayo nga ayaw sila biyai. Nisaad ang tigulang nga dili sila biyai ug nagpabilin sa iyang selda. Apan pagkahuman sa napulo ka adlaw, kauban ang iyang disipulo nga si Juan, tinago siyang mibiya sa monasteryo ug mibyahe paingon sa Herusalem[3613] . Paghatag og pagdayeg didto sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus sa Ginoo, nag-ampo usab siya sa ubang balaang dapit sa Jerusalem. Dayon miadto siya sa Joppa[3614] , diin adunay pantalan, ug misakay sa barko padulong sa Alexandria[3615] . Sa pagsulod niya sa siyudad, gisugat siya ni Aquila, usa ka Hudiyong magtutudlo sa Balaod, nga gustong makiglalis bahin sa pagtuo uban kaniya base sa Balaang Kasulatan. Milungtad ang debate og duha ka adlaw. Sa katapusan, ang Hudiyo, nga napildi sa Kristohanon, nangayo og bunyag. Gidala siya sa Reverendo nga Amahan kang Arsobispo Atanasio. Malipayon nga gidawat sa santo silang duha: ang Hudiyo isip usa nga nibalik sa Kristo, ug si Epiphanius isip usa nga nagiya kaniya sa husto nga dalan. Paglabay sa mubo nga panahon, mibiyahe si Epiphanius sa Alexandria uban sa iyang disipulo paingon sa Thebaid[3616] . Didto gisugat sila ni Paphnutius, usa ka kanhing disipulo ni Anthony the Great[3617] .

[3612] Kadena – mga gapos, gapos.

[3613] *Ang Jerusalem,* gikan sa Hebreohanon nga nagpasabot og 'puy-anan sa kalinaw', mao ang labing karaan ug bantog nga siyudad sa Palestina. Nahimutang kini sa tinubdan sa Walog sa Kidron, dili layo sa Suba sa Jordan ug sa Dagat nga Patay, sa mga bakilid sa tulo ka sanga sa Kabukiran sa Judea: Acre, Zion ug Moriah. Ang gigikanan sa Jerusalem masubay pa sa panahon ni Abraham, base sa pagtuo nga kini mao ang siyudad sa Salem, diin si Melchizedek mao ang hari ug labawng pari (Genesis 14:18). Kini nga siyudad, nga nailhan nga sentro sa mga historikal nga panghitabo sa pinili nga katawhang Hudiyo sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon, bililhon kaayo sa matag Kristohanon isip dapit sa pag-antos ug pagkabanhaw sa Ginoong Jesus ug ingon nga duyan sa Simbahang Kristohanon, diin gikan mikalat ang pulong sa Ebanghelyo sa tibuok uniberso.

[3614] Ang Joppa (karon Jaffa) usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Asya, nahimutang sa amihanan-kasadpan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo. Kini usa ka pantalan sa mga Hudiyo sukad pa sa paghari ni Solomon.

[3615] Alexandria – usa ka importante nga siyudad-puerto sa Ehipto, nga gitukod ni Alexander the Great niadtong 332 BC sa usa ka promontoryo nga misulod gikan sa habagatan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo, gamay sa habagatan sa siyudad karon nga pareho usab og ngalan; Kaniadto kini usa ka sentro sa pagkat-on ug nanguna nga siyudad sa kalibutan sa panalitan; sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo, nahimong sentro sa Kristiyanismo ug lingkoranan sa patriyarka.

[3616] Ang rehiyon sa siyudad sa Thebes, bantog sa karaang panahon; gigamit usab ang ngalan aron itumong sa tibuok Upper (habagatan) nga Ehipto, sumala sa ngalan sa pangunang siyudad niini. Ang disyerto nga nahimutang dinhi usa ka paboritong puloy-anan sa mga asetik sa Sidlakan sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo.

'Bendisyona kami, Amahan,' miingon ang reverendo kaniya.

Sa niini mitubag siya:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo.'

Pagkahuman sa pag-ampo, mipungko sila ug nag-istorya: Gipangutana ni Epiphanius siya bahin sa kinabuhi ni Anthony, ug gisultihan siya niini.

'Gusto ko, Amahan,' miingon siya kaniya pagkahuman sa maong sugilanon, 'nga magpuyo sa Disyerto sa Nitria[3618] .'

'Lakaw,' tubag sa kauban ni Epiphanius, 'ug malingaw ka sa imong pakighinabi sa mga balaang amahan nga nagpuyo sa Nitria, ug kuhaa gikan kanila ang espirituhanong pagkaon nga imong ipakaon sa imong kawan sa isla sa Cyprus[3619] .'

Ang mga pulong ni Paphnutius usa ka propesiya mahitungod sa umaabot nga pagka-episkopo ni Epiphanius sa isla sa Cyprus. Human sila mag-ampo, mihawa ang duha ka lalaki ug nagbulag sa ilang tagsa-tagsa ka dalan. Sa iyang pagduol sa lungsod sa Leonitopolis, nadungog ni Epiphanius nga adunay usa ka monasteryo duol sa lungsod diin nagpuyo ang usa ka monghe nga ginganlan og Hierax – usa ka tawo nga nagpakita nga deboto apan sa tinuod usa ka heretiko, tungod kay nagtudlo siya og dili ortodoksong mga doktrina mahitungod sa atong lawas. Sa iyang panan-aw, dili mabanhaw ang lawas, kondili hatagan sa Dios og lain nga lawas sa umaabot nga kinabuhi. Kay nasulat: *'Ikaw abog, ug sa abog ka mobalik'* (Gen. 3:19).

Miingon usab siya nga ang mga bata dili hingpit niadtong panahona. Nadungog na ni Epiphanius siya samtang naa pa siya sa Palestina ug gusto siyang makita. Sa samang paagi, nadungog ni Hierax ang mahitungod sa kinaseryoso nga monghe. Pag-abot sa monghe sa monasteryo, nakita niya ang daghang katawo nga nagpaminaw sa pagtudlo ni Hierax: giisip siya sa tanan nga matinud-anon, usa ka dakong asketiko nga wala mokaon og lana ni mag-inom og bino. Sa dihang nakita niya ang duha ka naglibot-libot nga monghe, gipangutana sila ni Hierax:

'Asa kamo gikan?'

'Gikan sa Palestina,' tubag sa mga biyahero. Pagkahuman niya pagpangutana sa ilang mga ngalan, nadismaya siya: wala siya ganahi kang Epiphanius, nga bantog sa Ehipto tungod sa iyang pagkabalaan ug kinaadman. Wala na siya magtagad pa kang Epifanio, nagpadayon siya sa pagtudlo sa mga tawo. Sa dihang ang erehe nakaabot sa bahin sa iyang sermon nga naghisgot sa pagkabanhaw sa mga patay ug nagsugod sa pagtudlo nga dili pagabanhawon ang mga lawas sa tawo, si Epifanio, nga dili na makasabar sa iyang sayop, gisultihan siya niining mga pulong sa pagsaway.

'Mapugngan unta ang imong baba,' aron makat-on ka nga dili mosal-ot batok sa atong paglaum.

Ug sa diha-diha dayon, natahom ang heretiko ug nahimong walay lihok. Ang mga nakasaksi niining milagro napuno sa dakong kahadlok. Ug ang naghimo sa milagro misugod sa pagtudlo mahitungod sa pagkabanhaw sa mga patay, nga gipahibalo kanila nga mubanhaw sila sa samang lawas—bisan pa man nabag-o—nga ilang gipuy-an dinhi sa kalibutan. Pipila ka oras sa iyang sermon, miingon ang santo sa lalaki nga napunihan:

'Kat-oni ang tinuod nga pagtuo ug tudloa kini sa uban.'

Ug kalit lang nakasulti ang bingi nga tawo, nag-angkon sa iyang sayop ug nagsaad nga maghinulsol. Gitudloan siya pag-ayo sa balaan sa tinuod nga pagtuo, ug unya mibiyahe paingon sa Upper Thebaid. Didto adunay usa ka walay sulod nga lugar nga gitawag og Vuvulie. Pagkahuman niyang nagpuyo didto, nagpabilin ang balaan sulod sa pito ka tuig. Apan bisan kining kamingawan wala siya malikayan sa mga bisita. Lakip niini usa ka

---

[3617] Si San Antonio nga Dako, ang unang nagtukod sa kinabuhi sa monghe, nga lumad sa Ehipto, nagpuyo isip usa ka eremita sa sidlakan nga baybayon sa Suba sa Nilo, duol sa Thebaid. Didto, nagsul-ob siya og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug nagpanginabuhi lamang sa mga tanom ug gamot, ug nagpuyo siya sulod sa 20 ka tuig nga wala mailhi, nga nagpahinungod sa kanunay nga paningkamot ug pag-ampo, Napildi niya, pinaagi sa grasya sa Dios, ang espiritu sa manulaw nga nagpahasol kaniya sa mga tukso ug kahadlok. Sa ulahi, ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug ang iyang mga milagro nakadani sa daghang mga asketiko kang Antonio sa disyerto; nagpuyo sila duol kaniya ug gisunod nila ang mga lagda nga gitukod ni Antonio ingon ilang modelo, nga mao ang sinugdanan sa kinabuhi sa mga monghe. Namatay si San Antonio sa edad nga 105, niadtong tuig 366. Ang iyang pista mao ang Enero 17.

[3618] Kini, siyempre, nagtumong sa mga eremita nga nagpuyo sa Disyerto sa Nitria, tupad sa Bukid Nitria, nga nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto.

[3619] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanang-sidlakan nga tumoy sa Dagat Mediteranyo.

lumad nga pilosopo nga ginganlan og Eudemon, nga miabot aron makiglalis sa santo bahin sa pagtuo; ang pilosopo gisundan sa iyang anak nga usa ka mata ang liki. Human sa taas nga debate, ang Reverendo, samtang nagtutok sa anak sa pilosopo, miingon kaniya:

'Ngano man nga wala ka mag-atiman sa imong anak aron mawala ang iyang pisikal nga depekto?'

'Kung sa tibuok kalibutan, ang anak ni Eudemon ra ang usa ka mata, nan kinahanglan gyud nako siya atimanon. Apan tungod kay daghan kaayo ang mga usa ka mata dinhi sa kalibutan, pasagdi na lang siya sa iyang kahimtang.'

'Apan kung, sa tinuod, ang imong anak ra ang bug-at sa tibuok kalibutan, samtang ang tanang uban makakita gamit ang duha ka mata, unsa may imong buhaton aron siya maayo?' Padayon nga nangutana si Epiphanius kang Evdemon.

'Walay lain,' tubag sa pilosopo, 'gawas lang sa pag-ingon sa akong kaugalingon: walay bisan kinsa sa tibuok kalibutan nga mas masubo pa kaysa sa akong anak.'

'Ayaw ninyo pagduda nga nagdula ko,' matod sa santo, 'apan tugoti ko nga tambalan ang inyong anak, ug makita ninyo ang himaya sa Dios,' tubag sa santo. Gikuha niya ang bata, gihimo niya ang tanda sa krus sa ibabaw sa iyang mata tulo ka beses ug gitambalan siya. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang pilosopo ug ang iyang anak misalig kang Kristo. Pagkahuman siya makadawat og igo nga pagtulon-an sa tinuod nga pagtuo, si Eudemon, kauban ang tibuok niyang panimalay, gibunyagan sa lokal nga obispo.

Ang dungog mismo ni San Epifanio, nga nakadani og daghang katawoan kaniya, nakapukaw sa mga obispo sa Ehipto og tinguha nga pugson ang balaan nga mahimong patron sa usa ka lokal nga siyudad. Apan espirituhanong nasabtan sa balaan ang tuyo sa mga obispo ug miingon siya sa iyang disipulo:

'Mobalik kita, anak, sa atong yutang natawhan.'

Busa mibiyahe sila paingon sa Fenicia. Sa dalan, mihunong sila sa monasteryo sa bantugang Hilarion, apan wala didto ang tigulang: ang daghang mga bisita sa maong monasteryo maoy hinungdan nga mibulag siya ngadto sa usa ka walay sulod nga dapit sulod sa utlanan sa siyudad sa Paphos sa Cyprus[3620] . Ang mga igsoon, nga nagahilak tungod sa amahan nga mibiya kanila, nakadawat og kahupayan sa ilang kasubo sa dihang ilang nakita si Santo Epifanio nga anaa kanila: sulod sa kwarenta ka adlaw siya naghatag kanila og kahupayan. Unya mibiyahe siya paingon sa iyang monasteryo, ang Spanidion, diin ang tanan nalipay sa iyang pagbalik. Niadtong tuiga, adunay kagutom sa Fenicia tungod sa uga. Pagkadungog sa kadaghanan sa pagbalik sa bantugang tigbuhat sa milagro, daghang katawo ang miadto kaniya sa monasteryo, naghangyo kaniya nga hangyoon ang Diyos og ulan aron mamunga ang yuta.

'Ngano man inyong gipahasol ko?' miingon ang balaan nga amahan kanila, 'Usa ra akong makasasala nga tawo.'

Apan naghangyo sila kaniya sa dugay ug walay kapoy. Sa katapusan, ang santo, human siya mag-inusara sa iyang selda, gisugdan niya ang gipangandoy nga pag-ampo. Ug kalit lang, ang langit, nga kaniadto hayag kaayo, natabonan sa mga panganod sa unos, diin sulod sa tulo ka adlaw, misabwag ang kusog ug walay hunong nga ulan sa tibuok Fenicia. Unya ang mga tawo misugod sa paghangyo sa tawo sa Dios nga hunongon ang ulan. Pinaagi sa pag-ampo sa santo, mihunong kini, ug niadtong tuiga aduna'y daghang ani sa yuta.

Sa diha nga nagkadako ang dungog sa reverendo—nga nakadani ug dili mabilang nga mga bisita matag-adlaw—mas naghunahuna siya nga mobiya pag-usab sa Phoenicia. Ang iyang tinguha dali nga nahimong usa ka desisyon. Sa Lycia[3621] , ang lugar sa pagbunyag kang San Epifanio, namatay ang usa ka obispo, ug ang mga obispo sa kasikbit nga mga siyudad mitigum aron mopili og bag-ong obispo; sa pagbuhat niini, nahinumduman nila si San Epifanio. Lakip sa mga anaa sa konseho mao ang usa ka batan-ong monghe nga ginganlan og Poluvius, nga walay sala sa iyang pamatasan, putli ug matinahuron, ug nakaila sa maalamon nga tawo. Gisugo siya sa mga obispo nga

---

[3620] Sa karaang panahon, adunay duha ka lungsod sa isla sa Cyprus nga ginganlan og Paphos: *ang Daang Lungsod,* sa kasadpang baybayon niini nga 10 ka stadia gikan sa dagat, ug ang kolonya sa mga Fenicio *nga Bag-ong Paphos* (karon Baffo), 15 ka verste sa amihanan-kasadpan sa Daang Lungsod. Ang mga ruina sa duha ka lungsod nagpabilin. Wala mailhi kung asa sa palibot niini nagpuyo si San Epifanio.

[3621] Ang Lycia, lagmit, mao ang pangunang siyudad sa kabukiran nga rehiyon nga pareho usab ang ngalan sa habagatan nga baybayon sa Asia Minor.

mosakay dayon sa kabayo paingon sa monasteryo sa Spanidion ug susihon, sa labing tinago, kon tinuod ba nga mibalik si Epiphanius gikan sa Ehipto ug nagpuyo sa iyang monasteryo.

'Ayaw ipadayag kining misyon sa bisan kinsa, bisan pa gani kang Epiphanius mismo,' ingon sa mga amahan sa konseho kang Poluvius. Nakita niya ang santo sa monasteryo ug gipangumusta siya.

"Ngano man nga niabot ka dinhi, akong anak?" pangutana sa santo kang Poluvius. Mitubag si Poluvius:

'Miabot ako aron bisitahan ang Imong Kasantidad.'

'Ikaw, akong anak,' tubag sa manalagna, 'niabot ka aron mag-espiya sa akong kawalay-kabuluhan, aron makita kung naa ba ko dinhi.' Ayaw nako tagoa ang gisugo kanimo, kay sala ang pagsulti og bakak: sultihi ang kamatuoran, kay ang Dios anaa sa atong taliwala – pag-alagad gayud sa kamatuoran, samtang ang makasasala nga si Epiphanius naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, nga nag-agak-agak ug nahadlok sa kadaghan sa iyang mga sala. Apan paminawa, Poluvius: pabilin ka dinhi, ug padalha ang kabayo ngadto sa mga obispo. Pilia sila og usa ka tawo nga ilang nahibaloan nga angay sa pagka-episkopo; ako, magpabilin nga dili nila mailhan.

Gipatuman ni Poluviy ang gisulti sa manalagna: pagkahuman niyang gipadala ang iyang kabayo ug sulugoon, siya mismo nagpabilin uban sa halangdong amahan. Sa pag-abot sa gabii, si Epiphanius, kauban ang iyang matinud-anong disipulo nga si Juan ug ang bag-ong abot nga si Poluviy, tinago nga mibiya sa monasteryo, nga wala'y nakahibalo. Una, mibisita siya sa Jerusalem aron pagdayeg sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus sa Ginoo ug sa ubang balaang dapit sa Jerusalem ug sa palibot niini. Human sa tulo ka adlaw nga pagpuyo sa siyudad nga balaan sa mga Kristohanon, miingon si San Epifanio sa iyang duha ka disipulo:

'Nadungog ko, akong mga anak, nga ang atong dakong amahan nga si Hilarion karon nagpuyo sa yuta sa Cyprus, dili kaayo layo sa siyudad sa Paphos; busa adtoa nato siya ug dawata ang iyang panalangin.'

Pagkahuman niya niini, misunod siya kanila paingon sa Caesarea Philippi[3622] sa Palestina aron mosakay sa barko padulong sa isla sa Cyprus. Pag-abot niya sa baybayon sa Cyprus, miadto siya sa Disyerto sa Paphos aron bisitahan ang bantugang asketiko nga si Hilarion. Sa dihang nagkita pag-usab human sa taas nga pagbulag, napuno sa dakong kalipay ang duha ka eremita. Sa pagkakita sa kasubo ni Hilarion tungod sa kadaghan sa mga bisita ug sa iyang tinguha nga mobalhin sa lain nga lugar, nagpasiya si Epiphanius, pagkahuman sa duha ka bulan, nga mohawa sa iyang mahigalaong tagahatag og puy-anan. Sa ilang pagbulag, nangutana si Hilarion sa iyang bisita:

'Asa ka gusto moadto, Epiphanius?'

'Moadto ko sa Ashkelon ug Gaza[3623] ug sa layo pa, hangtod makakita ko og hilom nga dapit sa disyerto.'

Ingon tubag, nadawat ni Santo Epifanio ang mosunod nga tambag gikan sa manan-aw:

'Adtoa, anak ko, ang siyudad sa Salamis[3624] , nga nahimutang sa isla sa Cyprus. Ug aduna kay panalangin nga pagpuyo sa maong siyudad.'

Wala gani maminaw si Epifanio niining mga pulong nga propetiko, nga naglakip sa prediksyon nga siya mahimong arsobispo sa maong siyudad. Unya gibalik sa balaan nga manan-aw ang iyang tambag kaniya, nga nag-ingon:

'Ginasulti ko kanimo, anak ko, nga kinahanglan ka moadto niadtong siyudad ug magpuyo didto. Ayaw ko pagsuway, aron dili ka masamdan sa kadaut sa dagat.'

Pagkahuman sa pagpaalam kang Hilarion, nilarga si Epiphanius paingon sa pantalan uban sa iyang mga disipulo. Aduna didto duha ka barko nga nakadaug: ang usa paingon sa Ascalon, ang usa paingon sa Salamis. Misakay ang Pari sa unang barko. Pipila ka oras pagkahuman, kalit nga misaka ang dakong bagyo sa dagat. Ang kusgan nga mga balod naghulga nga bisan kanus-a mabungkag ang barko ug malunod kini sa kalawoman sa dagat. Nawad-an og paglaum sa ilang kinabuhi ang tanan. Nagpadayon kini nga pagsulay sulod sa tulo ka adlaw. Sa

---

[3622] Ang Caesarea Philippi o Paneas usa ka lungsod sa lagyong amihanan-sidlakan sa Palestina, duol sa tinubdan sa Suba sa Jordan. Ginganlan kini sa anak ni Herodes nga si Philip, nga nakadawat niini isip iyang gipanag-iya, ug aron mailhan kini gikan sa Caesarea sa Palestina, nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo

[3623] Ang Ashkelon ug Gaza apil sa mga pangunang siyudad sa mga Filisteo sa baybayon sa Mediteranyo.

[3624] Ang Salamis – ang pinakadako ug labing lig-on nga gipanday sa mga siyudad sa Cyprus – nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa isla. Aduna kini usa ka matahum nga pantalan nga makahupot sa tibuok flotang pandagat. Nagsugod ang pagkahugno sa Salamis atol sa paghari ni Trajan (98–117 AD) sa usa ka pag-alsa sa mga Hudiyo, nga naglaglag sa dakong bahin niini. Usa ka linog nga misunod atol sa paghari ni Constantine the Great (306–337) hingpit nga naglaglag niini, nga nagpamatay sa hapit tanan nga mga tawo. Gipatukod pag-usab kini ni Constantius (337–361), nga ginganlan kini og 'Constantius'. Ang mga ruinas niini nahimutang duol sa Famagusta.

katapusan, sa ika-upat ka adlaw, gidala sa mga balod ang barko paingon sa baybayon sa dakbayan sa Salamis. Pagkahuman nila og sakay, ang mga biyahero, gikapoy tungod sa dugay nga kahadlok ug grabeng kagutom, natumba sa yuta nga daw patay. Nanginahanglan og tulo ka adlaw nga paghunong aron makapahulay ang mga gikapoy nga marinero ug aron ma-ayo ang nadaut nga barko. Sa ika-upat nga adlaw pa lang andam na usab ang barko nga molarga. Ang Reverendo usab nagplano nga ipadayon ang iyang pagbiyahe sa dagat. Apan lahi ang plano sa Dios.

Niadtong panahona, nagpadayon ang eleksyon sa usa ka arsobispo sa siyudad. Ang mga obispo nga nagtigom alang niini nga okasyon nag-ampo na sa Dios sulod sa pipila ka adlaw, naghangyo Niya nga giya sila sa pagpili og usa ka tawo nga angay sa ingon ka taas nga katungdanan. Apil kanila ang clairvoyant ug kinasihlan nga San Pappius sa Kifer[3625] , nga nag-alagad isip obispo sulod sa limampung ka tuig ug nakasinati og daghang pag-antos alang sa ngalan ni Cristo kauban si Gelasius, Obispo sa Salamis. Kining nag-angkon kang Kristo, nga girespeto sa tanang obispo sa Cyprus isip usa ka amahan, gipadayag sa Dios nga si Santo Epifanio miabot na sa Salamis, ug gisugo siya nga itudlo siya nga obispo sa siyudad. Tingdagdag niadto, ug nagpadayon na ang pag-ani sa ubas.

'Ani, mga anak, mosulod ta sa lungsod,' miingon si Epiphanius sa iyang mga tinun-an, 'ug mopalit ta og pipila ka hugpong sa ubas para sa atong pagbiyahe.'

Sa dihang miduol sila sa usa ka tigbaligya og ubas sa merkado, gikuha ni Epiphanius ang duha ka dagkong hugpong ug nangutana kaniya:

'Pila imong gusto ani?' – kalit niyang namatikdan, sa iyang katingala, nga upat ka obispo ang nagkadool kaniya. Si Pappius nga tigulang, nga usa kanila ug gisuportahan sa duha ka diakono, nakaila sa halangdon pinaagi sa Espiritu Santo sa diha-diha nga nakita niya siya ug miingon kaniya:

'Abba Epiphanius, biyaa ang mga bungkos sa ubas ug uban kami sa balaang simbahan.'

Gipangimbitar siya, ug nahinumdom sa mga pulong ni David: *'Nalipay ako sa dihang miingon sila kanako, "Munta kita sa balay sa Ginoo"'* (Salmo 121:1), gibyaan niya ang mga ubas ug misunod sa mga obispo. Sa pagsulod sa reverendo sa simbahan, gisugat siya sa tibuok sinodo sa mga obispo uban sa mga pulong:

'Gipadala ka sa Diyos kanamo, Abba; mahimo ka nga Arsobispo niining siyudad ug sa tibuok isla sa Cyprus.'

Ang santo, bisan pa man, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga makasasala ug dili takus, misalikway sa pagdawat sa ingon ka taas nga katungdanan. Apan ang mga obispo, nga wala magtagad sa iyang mga hangyo, gisugdan ang iyang ordinasyon hakbang-hakbang sa mga ranggo sa pagkapari. Ang gikonsagrar naghilak sa kapait, kay gihunahuna niya nga bug-at kaayo ang karga sa pagka-pari nga dili niya makaya. Sa dihang nakita ni Pappius ang mga luha sa nagmasubo nga kandidato, miingon siya kaniya:

'Angay ra unta nga maghilom kita, anak ko, bahin sa pagpadayag nga nadawat nato mahitungod kanimo; apan tungod kay nakita ko nga nagasubo ka ug nagahilak, kinahanglan nakong ipadayag kanimo ang gipadayag sa Dios kanamo. Kining mga balaang amahan, ang mga obispo nga nagtigum dinhi, gihatagan ang akong pagkawalay-kaya sa katungdanan sa arsobispo, miingon kanako, usa ka makasasala: 'Mag-ampo ka nga matinud-anon sa Dios, kay nagtuo kami nga ipakita kanimo sa Dios ang usa ka tawo nga angay sa pagka-arkobispo.' Ako, bisan pa niana, nga nagtago sa akong kuwarto, nag-ampo sa Ginoong Manluluwas alang niini, ug kalit nga misidlak kanako ang usa ka kahayag sama sa dalugdog, ug nakadungog ko og tingog nga misulti kanako, usa ka makasasala: 'Pappius, Pappius, paminaw!' Ug ako, napuno sa kahadlok, miingon: 'Unsa man ang imong sugo, Ginoo?' Ug ang tingog miingon kanako nga malumo: 'Tindog ug adto sa merkado, ug didto makakita ka ug usa ka monghe nga nagpalit ug mga hugpong sa ubas, nga susama kang propeta Eliseo sa nawong ug gitas-on, ug kauban ang duha ka disipulo. 'Kuhaa siya ug konsagrahon nga arsobispo; ug ang ngalan sa maong monghe mao si Epiphanius.' – Busa mibangon ako ug gibuhat ang gisugo kanako. Sa imoha, anak ko, ayaw supaki ang kabubut-on sa Dios: *'Magbantay kamo sa inyong kaugalingon ug sa tibuok panon, diin ang Espiritu Santo nagtudlo kaninyo nga mga magbabantay'* (Buhat 20:28).

[3625] Ang Kifera o Kiter, nga nailhan usab nga Cythera, mao ang pangunang lungsod sa habagatan nga baybayon sa isla nga pareho usab og ngalan, nga mao ang pinakahabagatan sa mga Isla sa Ionian sa Dagat Mediterraneo.

Pagkahuman ni Papias sa pagsulti, mihapa pag-ayo si Epiphanius sa atubangan niya ug, sa pagsunod sa kabubut-on sa Ginoo, gidawat niya ang iyang konsagrasyon isip obispo. Pagkahuman niini, ang mga obispo nga naglipay-lipay mibulag-bulag sa ilang tagsa-tagsa ka dalan. Ang bag-ong giordinar nga arkipastor, bisan pa niana, misugod sa pag-amuma sa kawan ni Cristo nga gisalig kaniya sa espirituhanong pastulan, dili lamang pinaagi sa iyang pagtudlo kondili usab pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi.

Sa pagsugod sa episkopal nga ministeryo ni San Epifanio, usa ka mahimayaong Romano nga ginganlan og Eugnomon ang gipriso tungod kay utang siya og usa ka gatos ka piraso nga bulawan kang Dracon, usa ka lungsoranon sa Salamis. Walay bisan kinsa ang makatabang sa priso: tungod kay layo siya sa iyang yutang natawhan nga Roma[3626] , walay gustong mosiguro para kaniya. Pagkadungog niini ug pagkaluyon sa nanghulam, miadto ang santo kang Dracon, usa ka adunahan apan kuripot nga pagano, aron hangyoon siya nga buhian si Eugnomon gikan sa iyang gapus. Ang hangyo sa santo nakapukaw sa mabangis nga kasuko sa mananamba.

"Usa ka estranghero sa among siyudad!" matud niya nga malisyoso. "Kung gusto nimo nga buhian ang imong utangon, adto ug kuhaa ang usa ka gatos ka zlatics."

Gihatagan siya ni Banal Epifanio og usa ka gatus ka piraso nga bulawan gikan sa bahandi sa simbahan ug sa ingon napalaya ang may utang gikan sa iyang gapos ug sa iyang utang. Ang hambog ug malisyosong diakono nga si Karin misugod sa pagreklamo batok sa santo bahin sa bulawan nga gipang-apod-apod, nga nagpukaw og kakulang sa pagsalig batok kaniya sa uban pang mga klero usab.

'Nakita ba ninyo ning bag-ong abot,' ingon niya kanila, 'gusto niyang sakman ang tanan sa simbahan, ug kita pa ang masakpan sa pagpangawat sa bahandi sa simbahan.'

Si Karin, nga kaniadto usa ka dato nga tawo, gigamit kini isip pasangil aron pabuhian si Santo Epifanio gikan sa trono sa arsobispo, aron siya makuha kini para sa iyang kaugalingon. Ang tanang klero, nga napihig batok sa buhat sa kaluoy sa pangunang magtutudlo tungod kaniya, miingon kang Epifanio:

'Dili pa ba igo para kanimo ang dungog sa pagkabalaan nga imong nadawat? Apan ginasayang pa nimo ang kabtangan sa Simbahan sama sa usa ka maglilibot ug estranghero nga miabot dinhi nga walay-wala ug hubad. Busa, ibalik ang usa ka gatos ka piraso nga bulawan sa Simbahan, o paikyas ka gikan dinhi, balik sa imong gigikanan.'

Gipailob sa Santo kini nga walay pulong. Pagkahuman siya makagawas sa iyang mga gapos, mibyahe siya paingon sa Roma, gibaligya ang tanan niyang kabtangan, ug mibalik sa santo uban ang daghang bulawan. Iyang gihatag kang Epiphanius ang tanan niyang nadawat gikan sa pagbaligya, ug iyang gipahinungod ang tibuok niyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug sa Iyang obispo, ug nagpuyo uban ni Epiphanius hangtod sa iyang kamatayon. Ang santo, bisan pa niana, nagkuha og usa ka gatos ka piraso nga bulawan gikan sa bulawan nga gidala kaniya ug gihatag kini kang Karin, nga miingon:

'Ani-a ang bulawan sa Simbahan, gipahulam aron mapalaya ang usa ka may utang.'

Gidawat kini ni Karin. Samtang nagbahin-bahin ang santo sa nahibilin nga bulawan ngadto sa mga kabus. Ug si Karin, pagtawag niya sa mga klero, nanghambog siya sa atubangan nila.

'Ani-a,' ingon niya kanila, 'ang bulawan nga gisayang ni Epiphanius, nga akong gipangayo pagbalik kaniya.'

Apan ang mga klero misugod sa pagsaway kang Karin, nga nagdala kanila sa sala sa pagreklamo ug pag-insulto sa santo, ug sa masuko nga paagi gisugo siya nga ibalik kining mga piraso sa bulawan ngadto sa santo:

'Kay ang santo,' ingon nila, 'aduna siyay awtoridad sa paggamit sa bahandi sa Simbahan alang sa mga buhat sa kalooy.'

Gipahinabo usab ni Karina sa santo ang daghang uban pang mga kasamok, apan gidala niya kini tanan uban sa pagkamaulawon.

Sa usa ka higayon, samtang ang santo naa sa balay nagpanihapon, gilibotan sa tanang klero, ug nagpatin-aw sa pipila ka mga misteryo sa Balaang Kasulatan, misulod sa bintana ang usa ka uwak ug misugod og kuko. Ug si Karin, sa pagpanamastamas sa pagtulon-an sa santo, miingon sa ubang klero:

'Kinsa kaninyo ang nakahibalo unsa ang gisulti niining uwak samtang nag-uk-ok?'

Samtang ang tanan nagpaminaw pag-ayo sa sermon, walay mitubag sa pangutana sa diakono.

[3626] Roma – ang kapital sa Italya, nahimutang sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber, sa bunganga niini diin kini mosulod sa dagat.

Ug gipangutana pag-usab ni Karin sa ikaduhá ug ikatulo ka higayón:

'Kinsa kaninyo ang igo nga maalamon aron masabtan ang sinultian sa uwak?'

Apan wala gihapon magtagad kaniya bisan kinsa, nagpadayon sa pagpaminaw sa langitnong sermon ni San Epifanio. Sa katapusan, ang walay huna-huna nga diakono nangutana mismo sa santo:

'Kung maalam kaayo ka, ingna ko unsa ang gisulti niining uwak, ug kon imo kini masulti, mahimo nimong kuhaon ang tanan nakong kabtangan.'

Ang santo, samtang nagtutok kaniya, miingon:

'Nasayud ko unsay gisulti sa uwak: gisulti niini nga sugod karon dili na ka mag-alagad isip diakono.'

Ug sa diha-diha nga nadungog ni Karina ang mga pulong sa santo, gikupot siya sa dakong kahadlok; dugang pa, naigo siya sa usa ka sakit, busa dili na siya makapabilin nga naglingkod sa lamisa ug gidala siya pauli sa iyang mga sulugoon.

Sa sunod buntag namatay siya. Ang tanang klero napuno sa dakong kahadlok, ug sukad niadto nagsunod ug nagpasidungog sila kang Santo Epifanio, ang balaan ni Kristo, uban sa dakong pagrespeto. Ang Dios-mahadlokon ug walay anak nga balo sa lalaki nga gipaka-antos nagdala sa kabtangan nga gibilin sa iyang bana ngadto sa obispo sa simbahan ug nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios; Usa sa iyang mga kamot hingpit nga naparalisa, usa ka kondisyon nga nakaplagan kaniya napulo ka tuig ang milabay; pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa masakiton nga kamot sa balo—nga huyang kaayo bisan sa paghawid og bisan unsa—giuli ni San Epifanio kini sa hingpit nga kahimsog. Unya gi-ordina niya ang balo isip usa ka diakonisa[3627] , nga nag-ila kaniya nga matinahuron ug angay sa pag-alagad sa simbahan. Ang dakong obispo sa Dios, si San Epifanio, adunay usab grasya gikan sa Ginoo nga makakita, atol sa halad sa walay-dugo, sa pag-anhi sa Espiritu Santo ibabaw sa Balaang mga Halad samtang kini gipresentar; ug kasagaran dili niya tapuson ang pag-ampo sa halad hangtod siya makab-ot sa panan-aw sa pag-anhi sa Espiritu Santo. Sa usa ka higayon, samtang nag-awit sa pag-ampo sa halad, ang obispo nga nag-alagad sa Liturhiya wala makakita sa timaan. Gibalik niya kini kaduha gikan sa sinugdanan, apan wala magpakita ang panan-aw; unya ang balaan, uban sa mga luha sa iyang mga mata, nag-ampo sa Dios nga ipadayag ang hinungdan sa ingon ka masubo nga panghitabo. Sa dihang mitan-aw siya sa diakono nga naggunit sa ripida, nga nagtindog sa iyang wala, iyang nakita nga itom ang nawong niini ug natabonan sa ketus ang agtang[3628] . Gikuha sa santo ang ripida gikan kaniya, ug malumo siyang miingon:

'Bata ko, ayaw pagdawat sa Banal nga mga Gasa karon, kondili pauli ka.'

Pagkahuman niyang mobiya sa santuwaryo, nakita sa reverendong amahan ang grasya sa Espiritu Santo nga mibaba sa mga halad nga gitanyag. Human sa Liturhiya, gitawag sa santo ang diakono nga gipahawa ug gipangutana kon aduna bay partikular nga sala sa iyang konsensya . Miangkon ang diakono nga sa miaging gabii kauban niya ang iyang asawa. Unya ang santo, pagkahuman niyang gitigum ang tibuok niyang klero, miingon:

'O mga anak, nga gihimong takus sa pag-alagad sa halaran, tangtanga ang mga bota sa walay pulong nga lamanong mga kahiligon—ayaw pagduol sa Balaang Halaran samtang napugngan sa makalilong mga tinguha; paminawa ang balaang Apostol, nga nagaingon: *"Ang mga adunay asawa, magpakaaron lang nga walay asawa"* (1 Cor. 7:29).'

Sukad niadto, si Santo Epifanio sa Kristo nagpili lamang ug mga debotong monghe ug mga walay kapintasan nga balo nga lalaki isip diakon ug presbiter, ug dili gayud niya gitugotan ang mga minyo. Ug ang iyang Simbahan, nga napalamutian sa mga putli nga ministro, misidlak sama sa usa ka matahum nga nobya.

[3627] Ang diakonisa usa ka babayeng ministro sa simbahan nga gikan sa mga balo o tigulang nga dili minyo nga mga babaye sa sayong Kristohanong Simbahan. Ang ministeryo sa mga diakonisa gipadayag panguna sa pipila ka mga katungdanan sa simbahan nga may kalabotan sa mga babaye. Naglakip kini, pananglitan: pag-andam sa mga babaye alang sa bunyag, pagtudlo kanila sa husto nga tubag sa mga pangutana sa magbunyag, pagtabang sa obispo sa pagdumala niini nga sakramento kanila, pag-uyog sa lana sa ubang bahin sa lawas gawas sa agtang, pagtudlo kanila sa husto nga pamatasan pagkahuman sa bunyag, pagsiguro nga nagbarog sila sa husto nga han-ay sa simbahan, ug pag-apil sa mga diskusyon uban kanila nga gipangulohan sa mga obispo, presbiterio, ug diakon. Dugang pa, ang mga diakonisa responsable sa pag-atiman sa mga kabus ug masakiton, nga nanginahanglan og kalooy ug pag-atiman.

[3628] Ang ketong usa sa labing dali ikalat, makalilisang, ug kasagaran, makamatay nga mga sakit. Kasagaran kini gibahin sa tulo ka matang: puti, itom, ug pula, o elephantiasis. Ang ulahi mao ang labing dali ikalat. Kining mga ngalan nagtumong sa tulo ka lain-laing kolor sa mga mantsa sa lawas nga mouna sa pagpakita sa mabahong mga panit.

Hangtod niining bahin, ang kinabuhi sa Banal Epifanio gisaysay sa iyang disipulo nga si Juan, nga namatay samtang naggunit sa katungdanan isip presbiter. Apan ang nahibilin nga kinabuhi sa santo gisulat sa lain niyang disipulo – si Poluvio. Nagsugod siya sa mosunod nga paagi.

'Maluoy ang Dios, nga nagahatag ug kinabuhi ug nagapahimaya sa mga nagapahimaya kaniya, ingon sa iyang paghimaya sa iyang sulugoon nga si Epiphanius pinaagi sa iyang milagrosong grasya, nga ang katingalahang mga buhat ako usab giisip nga takus nga isulat.' Ang bulahan nga presbiter Juan, usa ka disipulo sa atong balaang amahan Epifanio, sa dihang masakiton na ug hapit na mamatay, gitawag ako sa iyang kiliran ug miingon:

– Anak kong Poluviy!

'Unsa man imong gisugo kanako, Amahan?' pangutana nako kaniya. Mitubag si Juan:

'Tungod kay gidili sa atong amahan nga si Epiphanius ang pagrekord sa mga milagro nga gihimo sa Dios pinaagi sa iyang pagkabalaan, kuhaa kining mga pergamino, diin tinago nakong narekord hangtod karon ang tanan nakong nakita nga iyang gihimo; isulat usab nimo ang imong makita sugod karon, kay ang Dios nagaingon, *"Idugang pa ang mga katuigan sa imong kinabuhi"* (Hulagway 9:11), ug magpabilin ka sa iyang balaan nga atubangan sa tibuok nimong kinabuhi. Ako karon, magpanaw na sa biyahe nga dili malikayan sa tanang mortal. Busa, ayaw kalimot sa pagsulat, kay gipukaw ako sa Dios sa pagsulat niini… adto ug hangyoa ang Amahan nga moanha kanako,' iyang gidugang pagkahuman.

Miadto ko ug gitawag ang obispo sa Dios. Pag-abot niya sa masakiton, miingon siya:

'Napabaya ka, Juan, sa pag-ampo sa Diyos alang sa makasasala nga si Epiphanius.'

'Amahan,' tubag sa masakiton, 'mas angay karon nga ikaw ang mag-ampo para kanako, ang imong alagad.'

Pagkahuman sa pag-ampo sa obispo alang sa masakiton, miingon siya sa santo:

'Duola pa ko, Amahan.'

Miadto ang santo.

'Ibutang ang imong mga kamot sa akong mga mata, Amahan, ug hatagi ko og katapusang halok, kay paingon na ko sa akong pagbiya,' ingon sa nag-antos nga tawo.

Ug sa diha-diha nga gibutang sa obispo ang iyang mga kamot sa iyang mga mata ug gihalokan siya, iyang gipahawa ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo. Human sa mapait nga paghilak alang sa iyang pinalanggang disipulo, ang obispo, nga mao ang iyang magtutudlo, nag-andam og lubong uban ang bug-os nga dungog para kaniya.

Pagkahuman niini, ang reverendo nagpasiya sa pagtukod og bag-ong simbahan sa dapit sa kaniadto nga gamay ug daan kaayo nga simbahan. Nangayo siya og tabang sa Ginoo ug, samtang nag-ampo, nakadungog siya og tingog gikan sa itaas nga nagsaad og tabang ug nagsugo kaniya nga sugdan ang iyang giplanong buhat nga walay pagduha-duha. Ang dili masayop nga pulong sa Ginoo wala madugay natuman. Ang anak sa maong Griyego, si Drakon, dugay na nga nagmasakit. Ang iyang amahan, pagtawag sa labing maalamon nga mga doktor alang sa iyang anak, nakamatikod nga wala kini'y nakahatag og kaayohan, ug sa ulahi siya mismo ang nagmasakit. Ang santo, pag-abot niya sa ilang balay, iyang gipang-ayo una ang anak unya ang amahan pinaagi sa pag-ampo. Unya si Dracon, pagtuo niya ug pagkabunyag uban sa tibuok niyang panimalay, nagdonar og lima ka libong zlatics alang sa pagtukod sa usa ka simbahan. Ug natukod ang usa ka dako, matahum nga simbahan nga bato ang pagtukod alang sa himaya sa Dios.

Usa pa ka lungsoranon sa maong siyudad, usa ka adunahan nga pagano nga ginganlan og Sinisius, nawad-an sa iyang bugtong anak nga si Eustorgius, nga napulo'g tulo anyos: usa ka sakit ang nipihit sa iyang liog ug busa napamatay siya. Dako kaayong paghilak ang mibuto sa balay sa adunahan nga Griyego. Pagkadungog niini, ang iyang silingan, ang Kristohanong si Hermias, miingon sa inahan sa namatay:

'Ma'am, kon moanha dinhi si Epiphanius, buhion niya ang imong anak gikan sa kamatayon.'

Mituo sa gisulti sa iyang silingan, gihangyo niya kini nga dad-on si Epifanio kanila. Gitawag ni Hermias ang obispo sa Dios ngadto sa ilang panimalay. Sa pagsulod sa dungog nga bisita, mihulog ang tag-iya sa balay sa iyang mga tiil, nga nag-ingon:

'Dakong mananambal sa Kristo, gamita ang imong kahanas sa pagtambal sa among anak ug buhiona siya gikan sa kamatayon. Kung buhaton nimo kini, kami ug ang tibuok among panimalay dali nga mobalik sa imong Kristo.'

'Kung motuo ka sa Gipa-krusipisyon,' miingon ang santo kaniya, 'makita nimo nga buhi ang imong anak.'

'Wala koy lain gihunahuna,' matubag niya, 'gawas sa pagtuo Niya: makita ba nako nga buhi ang akong anak?'

Unya ang santo, miadto sa higdaanan sa namatay, gihapuhap niya ang liog gamit ang tuo niyang kamot ug, samtang ang hayag niyang panan-aw nakatutok kaniya, hinay-hinay niyang gisulti:

'Eustorgius!'

Kalit lang nga mibuka ang mata sa batang lalaki ug mibangon sa higdaanan. Sa katingalahang milagro, napuno sa kahadlok ug katingala ang tanan nga naa sa balay. Ug ang amahan sa nabanhaw nga batang lalaki, kauban ang iyang asawa ug ang tibuok niyang panimalay, nabunyagan sa ngalan ni Cristo ug gihatagan ang santo og tulo ka libo ka piraso nga bulawan. Apan ang tigbuhat sa milagro miingon kaniya:

– Dili ko kini nangayo; dad-a kini sa mga magtutukod sa simbahan.

Ug ang bag-ong natukod nga simbahan sa Sinisia matahum kaayo nga gipahimutang sa bulawan, human dawaton si Polubius, usa ka disipulo sa santo, isip presbiterio niini.

Usa ka adlaw, miabot sa isla sa Cyprus gikan sa Jerusalem ang usa ka diyakono ug gisultihan ang santo bahin kang Juan, ang Obispo sa Jerusalem, nga gihulagway siya ingon usa ka tawo nga gahakog sa kuwarta ug nagdumot sa mga kabus. Kaniadto, si Juan usa ka kauban nga monghe ni Epiphanius sa monasteryo sa dakong Hilarion. Nagsulat siya og sulat nga pagpadasig ngadto sa iyang kaila, nga nag-awhag kaniya nga tratuhon ang mga kabus uban sa pagkamaayo. Apan ang gahakog nga tawo wala magtagad sa mga pagdasig sa balaan sa Dios. Paglabay sa pipila ka tuig, miingon ang Arsobispo sa Cyprus sa iyang disipulo nga si Poluvius:

'Adto kita, anak, sa Herusalem aron pasidunggan ang Balaang Krus ug ang Lubnganan sa Ginoo. Ug human nato magpasidungog, mobalik kita.'

Ug busa misakay sila sa barko gikan sa Cyprus paingon sa Caesarea Philippi, ug gikan didto nagpadayon sila paingon sa Jerusalem. Human sila magpasidungog sa mga balaang dapit didto, mipakita sila kang Obispo Juan, nga nalipay kaayo sa pagkakita kang Epifanio. Ang Santo sa Cyprus miingon kaniya:

'Igsoon, palihug hatagi ko og kapuy-an, kay gusto ko magpabilin dinhi og pila ka panahon.'

Gitugotan sa Obispo sa Herusalem ang hangyo sa iyang bisita. Pagkahuman nga gihatagan siya og usa ka maanindot nga balay, giimbitar niya siya sa pagkaon uban kaniya matag-adlaw. Ang bisita, sa pagtan-aw sa daghang pilak nga mga sudlanan nga gidala uban sa pagkaon ug ilimnon sa usa ka bahin, ug sa pagdungog sa pikas bahin sa pagreklamo sa kadaghanan sa mga pulubi bahin sa pagkama-kuripot ni Juan, nakahunahuna og paagi aron mapukaw ang iyang kalooy. Busa sa usa ka adlaw miingon siya sa iyang adunahan nga tag-iya:

'Amahan John, palihug utang-a ko kining mga pilak nga sudlanan sa pipila ka panahon: adunay pipila ka bantugang tawo nga miabot kanako gikan sa Cyprus, ug gusto ko silang dawaton sa akong balay, aron masultihan ko sila sa imong pagkamaayo ug sa pilak nga anaa sa imong balay, nga imong gihatag kanako alang sa akong pahulay. Magdala kini ug dungog kanimo, kay sa dihang mobalik na sa ilang yutang natawhan ang mga bisita, magsugod sila sa pagsulti sa ubang dungog nga mga tawo kung unsa kadako ang imong gugma kanako, ug unsa kadako ang himaya, dungog, ug bahandi sa imong panimalay. Busa, pahulam kanako kining tanan nga pilak sa mubo lang nga panahon. Ibalik ko kini kanimo sa dili madugay, uban ang dakong pagpasalamat."

Gidala ni Juan kaniya ang daghang lain-laing sudlanan nga pilak. Unya nangutana si Epiphanius:

'Aduna pa ba kay lain, Amahan?'

'Igong na kana,' tubag sa tapulan nga tawo nga mangita og himaya, 'bisan kining usa.'

'Dili,' matod ni Epiphanius, 'apan ihatag kanako ang tanan nga labing bililhon ug pinakamaayo, aron mangha ang mga bisita ug aron makadawat ka sa labing dakong himaya.'

Gidala ni Juan kaniya ang labing maayong mga sudlanan, nga miingon:

'Kuhaa ang bisan unsa nga imong gusto, Amahan Epiphanius.'

Gikuha sa santo gikan kaniya ang mga 1,500 ka litro[3629] nga pilak ug gidala kini sa iyang mga kuwarto. Niadtong panahona, usa ka panday-pilak nga ginganlan og Asterius ang miabot sa Jerusalem gikan sa Roma alang sa negosyo. Gibaligya sa reverendo ang pilak, nga gihatag kaniya sa lokal nga obispo, sa negosyante sa patas nga

[3629] Ang litra usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotnik. Ang pilak nga litra nagkantidad og hangtod 42 ka rublo, samtang ang bulawan nga litra nagkantidad og hangtod 506 ka rublo.

presyo. Pagkahuman mapalit kini, mibalik si Asterius sa iyang puy-anan. Apan ang tawo sa Dios gipangbahin-bahin ang kuwarta nga iyang nadawat gikan sa halin sa pilak sa mga kabus adlaw ug gabii – hangtod sa katapusang sentimo. Pipila ka adlaw pagkahuman, miingon si Juan kang Epifanio:

'Ibalik kanako, Amahan, ang pilak nga akong gihatag kanimo.'

'Pag-antos, Amahan,' tubag sa Arsobispo sa Cyprus, 'ihatag ko kanimo ang tanan: gusto ko nga maglingaw pag-usab sa mga bisita sa akong balay.'

Paglabay pa sa pipila ka adlaw, ang Obispo sa Herusalem, sa simbahan diin gitipigan ang nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo, usab gipahinumduman ang halangdon nga ibalik ang pilak.

'Ibalik kanako,' ingon niya kaniya, 'ang pilak nga imong gikuha gikan kanako.'

'Gisultihan na tika, Amahan,' matud ni Epiphanius nga hilumon, 'Ibalik nako ang tanan, apan palihug paglahutay pa og gamay.'

Sa niining tubag, si Juan, nga napuno sa kasuko, gikuptan si Epiphanius sa iyang sinina ug, samtang hugot kini niyang gikuptan, miingon nga puno sa hulga:

'Dili ka molakaw ning dapita, ni molingkod, ni magpahulay, hangtud nga ibalik nimo ang akong pilak. O dautan ug malimbongon nga tawo! Ibalik kanako ang imong gikuha; ibalik sa Simbahan ang iya sa Simbahan.'

Wala malibog si Epiphanius sa pamatasan sa nasuko nga tawo. Nagpabilin siyang mapainubsanon. Samtang ang nasuko nga Obispo sa Herusalem gipahasol ang halangdon sulod sa duha ka oras. Ang tanan nga naa sa simbahan, sa pagdungog sa iyang mapait nga mga pulong batok sa balaan, nabigla. Apan ang lalaki nga gipang-insulto, sa dihang nakita niya ang walay pagpugong nga kasuko sa iyang nagpasaka og kaso, mihuyop sa nawong ni Epiphanius, ug sa pagkahuman niini, dali dayon siyang nabuta. Sa walay pagdahom, nabihag sa kahadlok si Juan sa maong milagrosong silot, ug uban sa tanan nga naa didto, mihapa siya sa atubangan sa santo, naghangyo kaniya nga mag-ampo sa Diyos aron mabalik ang iyang panan-aw.

'Adto ug simba ang mahimayaong Kahoy sa Krus sa Ginoo,' tubag sa tawo sa Dios sa iyang hangyo, 'ug mobalik ang imong panan-aw.'

Apan ang lalaki nga napunihan wala mobiya sa kiliran ni Epifanio, nagpadayon sa pagpakisayud kaniya. Unya ang bantugang santo, sa pag-abli sa iyang mga ngabil nga puno sa kinaadman gikan sa Diyos, gilekturan sa taas nga panahon ang gahakog nga lalaki mahitungod sa gugma sa pagkamapainubsanon ug sa paghatag og limos. Unya, pagkahuman sa pag-ampo ug sa pagbutang sa iyang mga kamot ibabaw kaniya, gibalik niya ang panan-aw sa iyang tuo nga mata. Ang tawo nga hapit na maayo nangayo sa tigbuhat sa milagro nga ibalik usab ang panan-aw sa iyang wala nga mata. Apan mitubag kaniya ang santo:

'Dili kini akoang buhat, anak ko, kondili sa Dios: kay ang Dios ang nagsira sa mata, ang Dios usab ang mag-abli niini, aron ikaw makabawi sa imong paghuna-huna.'

Human niining pagdisiplina, si Juan mibag-o, nahimong maloloy-on sa mga kabus ug matarong sa tanan niyang binuhatan.

Sa iyang pagbalik gikan sa Herusalem paingon sa iyang diyosesis, nakasugat si Epifanio og duha ka magbinuang nga gustong mangatawa kaniya sa mosunod nga paagi. Sa dihang nakita nila ang santo gikan sa layo, ang usa kanila nagpakaaron-ingnon nga patay. Ang usa pa, sa dihang miduol ang santo, miingon kaniya:

'Amahan, bisitaha ang patay ug tabuni ang iyang hubad nga lawas sa sinina.'

Ang santo, bisan pa man, sa dihang nakita niya ang nagpakaaron-ingnon, mituyok paingon sa sidlakan aron mag-ampo alang sa namatay. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gikuha niya ang iyang kaugalingong sinina ug gitabonan ang 'patay' niini, unya nagpadayon sa iyang paglakaw.

Pagkahuman siya nakalarga, ang buhing tawo miingon sa usa nga nagpakaaron-ingnon nga patay:

'Bangon, igsoon; nilakaw na kana nga buang.'

Apan wala'y mitubag ang ikaduha. Sa dihang gitawag niya pag-usab ug gihikap, nasuta niya nga patay gyud kini. Napuno sa kahadlok, midagan ang payaso sa likod sa obispo sa Dios. Sa dihang naabtan niya ang bantugang tigbuhat sa milagro, nahulog siya sa iyang mga tiil, nangayo og pasaylo sa iyang sala ug nagpakiluoy kaniya nga tangtangon ang iyang mga sinina ug ang mga gapos sa kamatayon gikan sa tawo nga iyang gipahamtangan og silot.

'Adto, anak,' tubag sa santo, 'lubonga ang imong patay: kay namatay siya sa wala pa ka gani magsugod og hangyo kanako og sinina aron tabunan siya.'

Sa pag-abot sa Obispo sa Cyprus sa iyang siyudad nga katedral, miadto kaniya ang mga sugo nga gipadala gikan sa Roma uban ang hangyo nga tambalan si Proklisia – ang anak nga babaye ni Emperador Theodosius ang Dako[3630] ug igsoon ni Arcadius ug Honorius[3631] , nga nakigminyo sa usa ka bantugang patrician – gikan sa usa ka dugay na ug dili na matambalan nga sakit. Ang balita sa pag-abot sa mga sugo gikan sa emperador nakaabot sa usa ka lokal, dungog ug dato kaayo nga pagano, si Faustinian, nga adunay lawom nga kasuko batok kang San Epifanio. Gidapit ni Faustinian sila sa iyang balay ug gipakaon ug gipainom adlaw-adlaw. Sa tibuok nilang pagpuyo uban kaniya, hapit walay hunong ang iyang pagpanamastamas sa santo.

"Ngano man kamo motuo niining manlimbong sama sa usa ka Diyos?" ingon niya kanila. "Ngano kamo maminaw sa iyang walay sulod nga mga pulong? Wala siyay gisulti gawas sa bakak ug nahilig siya sa daotan kaayong mga batasan."

Apan nahitabo nga si San Epifanio, kauban ang mga Romano, ug si Faustiniano nagkita sa usa ka lugar diin nagtukod og simbahan. Sa ilang atubangan mismo, samtang nagtindog sila sa simbahan nga gitukod, usa ka karpentero nga natumba ang nahulog gikan sa ibabaw paingon sa yuta ug natama ang tiil sa kaaway sa santo. Sa katingala sa tanan, ang lalaking nahulog wala gyud masamdan ug mibangon dayon; si Faustinian, apan, nga natamaan sa hampak, nahulog nga patay. Si Epiphanius, miduol kaniya ug gikuptan ang iyang kamot, miingon:

'Bangon, anak ko, sa ngalan sa Ginoo, ug pauli ka nga himsog.'

Ug sa kalit lang, nabanhaw ang patay, mitindog ug mipauli. Ang asawa ni Faustinian, pagkahibalo sa kamatayon sa iyang bana ug sa wala damhang pagkabanhaw, nagdala og 1,000 ka bulawan nga sensilyo ngadto sa iyang tig-ayo.

'Ayaw kini ihatag kanako,' miingon ang balaan kaniya, 'kundi sa simbahan, ug aduna kay bahandi sa langit.'

Pagkahuman niini, ang tawo sa Dios miadto sa Roma. Didto, pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, iyang giayo si Proclisia, gi-banhaw ang iyang bag-ong natawo nga anak nga lalaki gikan sa kamatayon, gibunyagan siya, ug gibunyagan usab ang duha ka anak nga lalaki sa hari, sila Honorius ug Arcadius. Sa ulahi, ang bantugang tigbuhat og milagro giimbitar sa Constantinople mismo ni Emperador Theodosius the Great, nga nag-antos sa dili na matambalan ug grabeng kasakit sa mga bitiis. Gipaayo siya ni San Epifanio sa sulod lang sa usa ka oras pinaagi sa paghimo sa tanda sa krus, ug tungod niini nakadawat siya og espesyal nga pabor gikan kang Theodosius.

[3630] Si Teodosio ang Dako naghari gikan sa 389 hangtod 395 sa Sidlakan, ug gikan sa 392 hangtod 395 sa Kasadpan sa Imperyong Greko-Romano. Gipahamtang niya ang katapusang hampak sa paganismo sa dihang nahimong bugtong maghuhari siya niadtong 392. Nagpagawas si Teodosio og balaod diin ang pagsimba sa mga diyos giisip nga krimen sama sa lèse-majesté.

[3631] Si Arcadius, ang Emperador Romano sa Sidlakan ug anak ni Teodosio ang Dako, napanunod ang gitawag nga Imperyo sa Sidlakan pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan (395), samtang ang iyang igsoon nga si Honorius napanunod sa Imperyo sa Kasadpan; siya natawo niadtong 377 ug namatay niadtong 408. Sa tibuok niyang paghari, ang estado gipangulohan sa mga tawo nga nakapahiluna sa mahuyang nga emperador ilawom sa ilang impluwensya. Busa, sa pagsugod sa iyang paghari, ang estado gipangulohan ni Rufinus, nga gipataas pa gayud ang daan nang bug-at kaayo nga buhis, gipadaghan ang mga multa, ug pinaagi niini nakapahadlok sa tibuok imperyo. Pagkahuman sa kamatayon ni Rufinus, gisundan siya sa eunuco nga si Eutropius, ug sa dihang napahamtang sa Emperatris Eudoxia ang iyang pagbitay (399), hingpit nga naimpluwensyahan si Arcadius sa iyang asawa, nga nailhan sa iyang pagdumot kang San Juan Crisostomo, nga niadto mao ang Patriyarka sa Constantinople. Sa paghari ni Emperador Arkadio, ang mga misyonaryo, nga adunay sulat nga pagtugot gikan kaniya, mitudlo sa Kristiyanismo sa mga bahin sa probinsya diin nagpuyo pa ang mga pagano.

Si Honorius, ang igsuon ni Arcadius, mao ang Emperador Romano sa Kasadpan. Sa sinugdanan sa iyang paghari, ang gobyerno gipangulohan sa maalamon nga politiko ug iladong kumander sa militar nga si Stilicho, nga sa daghang higayon nakapugong sa mga pag-atake sa imperyo sa mga Visigoth, Vandal, Suebi, ug Burgundian. Human sa iyang pagkahugno ug pagbitay, ang kapalaran sa imperyo milugsong pag-ayo. Niadtong 408, gisikop ni Alaric, ang lider sa mga Visigoth, ang Roma ug gipugos ang siyudad sa pagbayad og bug-at nga buhis; niadtong 410, nakuha niya ang siyudad ug gitugotan ang iyang mga tropa sa pagpanguha niini. Pagkahuman sa kamatayon ni Alaric, ang iyang bayaw nga si Ataulf nakigsabot og kasabotan sa kalinaw kang Honorius, diin pagkahuman niini mibulag ang mga Visigoth paingon sa gawas sa Alps. Sa panahon ni Honorius, niadtong 411, gitigum ang usa ka konseho batok sa mga Donatist nga schismatiko, nga mibulag sa Simbahan tungod kay gidawat niini ang mga apostata nga nanghinulsol atol sa mga pagpanlupig; kay sa ilang panan-aw, ang Simbahan dili na balaan kon adunay mga makasasala sa taliwala sa mga miyembro niini. Sumala sa sugo ni Honorius, gibungkag ang tanang nahibilin nga paganong templo, ug ang mga pagano mismo gikuha sa mga pampublikong katungdanan.

Usa ka tuig, adunay dakong gutom sa isla sa Cyprus. Ang mga walay-puy-anan ug ang mga kabus daghan ang namatay ingon resulta niini. Samtang ang kuripot nga adunahan nga si Faustinianus, bisan pa sa iyang daghang kamalig nga puno sa trigo, cebada ug uban pang mga liso, namaligya og pan sa taas kaayo nga presyo.

'Akong maayong higala,' miingon ang santo kaniya sa usa ka adlaw, 'hatagi ko og trigo gikan sa imong mga kamalig aron mapakaon ang mga kabus, ug utangon tika.'

'Amo'g ampo kang imong Hesus, nga imong gituohan,' tubag sa maligutgot nga pagano uban sa malisyosong pahiyom, 'nga hatagan ka niya og trigo aron mapakaon nimo ang imong mga pulubi nga higala.'

Apan natuman gayud ang gisulti sa pagpanamastamas. Si San Epifanio adunay debosyon nga batasan nga mubisita sa lubnganan sa mga balaang martir matag gabii ug didto mag-ampo sa Dios nga ipadala ang bisan unsang gikinahanglan; gipalig-on pa ni San Epifanio ang iyang pag-ampo pinaagi sa pagpangayo sa mga balaang martir nga mang-ampo sa atubangan sa

ang Ginoo, ug kanunay siyang makadawat sa iyang gipangayo. Ug karon, sumala sa iyang batasan, miadto si San Epifanio sa gabii sa lubnganan sa mga balaang martir, diin, uban sa mga luha, nag-ampo siya sa maloloy-on nga Dios alang sa kaluwasan sa mga nangamatay sa gutom. Samtang nag-ampo siya, nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya:

'Epifanio! Adtoa nga walay kahadlok ang templo sa Die[3632] , ug ang mga pultahan mubukas sa imong atubangan, ug makakaplag ka og bulawan ug pilak sa sulod; kuhaa kini ug palita kang Faustinianus og mijo, cebada ug uban pang mga liso, ug pakaona ang mga kabus.'

Angay hinumduman nga kini nga templo, nga nailhan nga 'Kuta ni Dieva', gisiraduhan sukad pa sa dihang ang mga Kristohanong magmamando nga nakontrol sa nasud, pinaagi sa usa ka royal nga mando, nagsira ug nag-seal sa tanang mga templo aron dili na mabuhat didto ang mga sakripisyo nga walay Diyos ug demonyo. Naglapta ang mga hungihong sa katawhan—nga gituohan pag-ayo sa mga pagano—nga walay tawo nga makaduol o makahikap sa maong templo: kun buhaton kini, ang maong tawo (sumala sa giingon) kalit nga mamatay didto mismo. Ug ang tanan naglikay sa templo , labi na kay gipahadlok sa mga demonyo ang mga tawo pinaagi sa ilang mga hulga ug gipatay pa gani nila ang mga Kristohanong diin, pinaagi sa pagtugot sa Dios, pareho ra ang ilang gahum kanila sama sa ilang gahum sa ilang mga paganong sinambahan.

Sa pagsunod sa sugo sa Dios, si San Epifanio dayon mibyahe paingon sa balay sa idolo, nga ang pultahan misugot dayon sa pag-abli sa iyang atubangan; didto nakit-an niya ang daghang bulawan ug pilak. Pinaagi sa kining mga bahandi nga nakuha sa milagrosong paagi, nagsugod siya sa pagpalit og pan gikan kang Faustinianus. Malipayong gibaligya sa mahigugmaon sa kuwarta nga adunahan ang tanang suplay sa pan sa iyang balay kang San Epifanio, nga pinaagi sa kalooy sa maloloy-on nga obispo, nakaabot sa mga panimalay sa mga kabus ug mga walay-puy-anan. Busa, ang mga gutom nakakaon, samtang ang adunahan nga panimalay ni Faustinianus wala na makakaon ug nahitabo ang gutom didto. Nakahuya siya mangayo og pagkaon para sa iyang kaugalingong panimalay gikan sa reverendo, busa gipadala sa dato ang iyang higala nga si Longinus uban sa bulawan ug onse ka barko paingon sa Calabria[3633] . Apan sa pagbalik, ang mga barko nga puno sa pan kalit nga nabangga sa kusog nga bagyo usa ka gatus ka stadia gikan sa siyudad. Pagkahibalo niya sa iyang kalisdanan, si Faustinian, sa dakong kasubo, misaway sa Labawng Ginoo ug sa Iyang santo.

'Tan-awa,' ingon niya, 'ang kadaut nga ginabuhat niining Kristohanong salamangkero kanako: dili lang niya, pinaagi sa iyang limbong, gipahawa ang pagkaon sa yuta sa akong panimalay, apan gipukan pa gayud niya ang akong mga butil sa dagat, nga gilunod ang akong mga barko pinaagi sa buhat sa mga demonyo.'

Samtang nagkaguliyang ang dagat, gihugas niini ang nalunod nga trigo paingon sa baybayon sa Salamis. Gikuha kini sa mga pulubi. Busa natuman ang mga pulong sa salmo: *'Ang mga kabus nag-antos ug nagutom, apan kadtong nangita sa Ginoo walay kulang sa bisan unsang maayong butang'* (Salmo 33:11).

Sa dapit na sa kagutom, ang asawa sa gipahimaraot nga adunahan nagpadala og bulawan ngadto sa santo uban sa hangyo nga mopalit og pan para sa iyang panimalay, apan gibalik sa reverendo ang bulawan kaniya uban sa mga pulong:

[3632] Ang maong templo ginganlan og 'Diae' human kini gipahinungod sa paganong diyos nga si Diae, o sa laing pagkasulti, si Zeus.
[3633] Calabria – ang karaang ngalan sa isla sa Poros sa Gulpo sa Saronic.

'Karon kuhaa gikan kanako, walay bayad, kutob sa imong gikinahanglan, ug bayaran mo ako sa dihang moabot na ang ani.'

Ang adunahan mismo, nga napuno sa kasuko batok sa santo, nag-awhag sa dautang diakono Rufinus nga patyon ang balaan nga tawo, ug nagsaad nga gamiton niya ang iyang bahandi ug koneksyon aron masiguro ang pag-alsa ni Rufinus sa katungdanan sa obispo. Apan gipanalipdan sa Dios ang Iyang alagad gikan sa mga limbong sa dautang tawo. Ang diakono nag-andam og hait nga kutsilyo, ang tumoy gipahugot paingon sa taas sa lingkoranan sa obispo sa halad-alang sa simbahan; unya gitabonan niya ang lingkoranan sa kasagarang panapton: gibuhat niya kini aron sa takdang oras sa serbisyo, sa dihang molingkod ang santo sa lingkoranan, siya makasinati og makamatay nga saksak. Apan miabot ang panahon nga, sumala sa han-ay sa liturhikal nga ritwal, ang obispo kinahanglan na molingkod sa hataas nga trono; sa iyang pagduol niini, si San Epifanio miingon sa diakono Rufinus:

'Kuhaa, anak ko, ang tabon gikan sa lingkoranan.'

Apan wala mosunod si Rufinus, bisan pa nga giusab sa balaan ang iyang sugo tulo ka beses. Unya gikuha mismo ni San Epifanio ang tabon, diin nahulog ang kutsilyo ug natuslob ang hawa niini sa tuo nga bitiis sa diyakono.

Sa pagkahibalo ni San Epifanio sa malimbungong tuyo sa diakono, miingon siya:

'Undang, anak ko, sa imong mga pakana, basi usa ka mas dako nga kadaut moabot kanimo; karon, palayo sa simbahan, kay dili ka angay makig-ambit sa Balaang Misteryo.'

Ang diakono, pag-abot niya sa balay, nagkasakit ug namatay sa ikatulong adlaw. Si Faustinian, sa dili madugay, giakusahan sa atubangan sa emperador sa pagpanamastamas batok kaniya ug gipriso sa imperyal nga bilanggoan. Tungod kay gihigugma niya ang iyang mga kaaway, ang santo gustong mangaliya sa hari alang sa pagpagawas sa priso. Apan ang hari, sa iyang kasuko, gidili ang santo sa pag-ampo alang kaniya. Naghilom ang santo ug, pagkahuman sa mubo nga panahon, nagminuslaw sa wala damhang kamatayon ni Faustinian sa prisohan. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, gihatag sa asawa ni Faustinian ang tanan niyang bahandi sa simbahan ug, sumala sa iyang tinguha, giordinar siya nga diakonisa sa santo.

Sa taliwala sa walumpung monghe nga nagpuyo sa balay sa obispo ni San Epifanio, adunay usa ka diakono nga ginganlan og Savin, nga nailhan tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi, iyang kaalam, ug iyang kahanas sa pagsulat og mga maanyag nga buhat. Lakip sa uban, gisulat niya ang kinabuhi ni San Epifanio; sa iyang salaysay, gihulagway niya ang tibuok gabii nga pagbantay sa pag-ampo sa santo, ang iyang pagluhod sa pagpakilimos, ug ang mga milagro nga iyang gihimo. Tungod sa pag-ila sa talagsaong mga kalidad niining hierodeacon, gitudlo siya sa arsobispo nga maghuhukom sa mga butang nga eklesiastikal. Sa usa ka higayon, usa ka adunahan nga tawo nga nagsulti sa kamatuoran ug usa ka pobre nga tawo nga naghatag og bakak nga testimonya ang mitungha sa iyang atubangan sa hukmanan. Ang huwes, nga naluoy sa pobre nga tawo, mipanalipod kaniya. Sa panahon sa paglitis, ang santo miabot sa tago ug, pagkahuman matago sa usa ka tinagoan nga dapit, migawas dayon pagkahibaloan niya nga gipasaylo sa huwes ang dili matarong nga pobre nga tawo.

'Anak ko,' miingon ang arsobispo sa huwes, 'lakaw, magsulat ka og mga libro ug hunahunaa ang mga pulong sa Kasulatan, aron makat-on ka sa husto nga paghukom, kay nasulat: *'Dili ka magbaliko sa hustisya; dili ka magpabor sa kabos ni magpabor sa dagko; sa hustisya paghukom sa imong silingan'* (Lev. 19:15).

Sukad niadto, si Santo Epifanio kanunay siyang mismo ang naghukom sa tanan nga miadto kaniya.

Sa dakong pag-atiman sa iyang panon, iyang gipildi ang mga heretiko pinaagi sa iyang mga pulong ug sa mga milagro. Gipahilum niya ang heretikong obispo nga si Aetius[3634] ; namatay si Aetius unom ka adlaw pagkahuman, ug daghan sa iyang mga sumusunod, sa dihang nakasaksi niini nga milagro, mibalik sa Ortodoksiya, ug mihulog sa mga tiil sa tigbuhat sa milagro. Dugang pa, kining masigasig nga tigdepensa sa tinuod nga pagtuo misulat sa hari bahin sa tanang mga heretiko nga wala maghinulsol. Gihatagan siya sa hari og awtoridad nga ipahawa sila sa Cyprus. Tungod niini tanan, ang espirituhanong panon sa maayong magbalantay luwas gikan sa mga mabangis nga lobo.

[3634] Aetius o Aetius – usa ka diakono sa Antioquia nga namatay niadtong 370; sumusunod kang Ario, siya ang nangulo sa mga Ariano, nga nagdumili nga ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Dios Amahan ug busa hayag niyang gipahayag ang dili pagkakapariho sa Ikaduhang Persona sa Labing Balaang Trinidad uban sa Una.

Human sa pagbitbit sa bug-at nga karga sa pagka-pari sulod sa daghang katuigan ug pag-abot sa tigulang nga edad, si Santo Epifanio nagkadool na sa iyang bulahan nga kamatayon. Dili madugay sa wala pa kini, kinahanglan siyang mobiyahe paingon sa Constantinople tungod sa mosunod nga hinungdan. Si Eudoxia, ang asawa ni Emperador Arcadius nga naghari sa Sidlakan pagkahuman sa iyang amahan nga si Theodosius ang Dako, human nakigsabot kang Teofilo, Patriarka sa Alexandria[3635] , sa pagpahawa kang Juan Crisostomo, Patriarka sa Constantinople, nagdani kang Epifanio pinaagi sa iyang limbong nga mga sulat nga moanha sa Constantinople alang sa konseho. Sa niining mga sulat, gisumbong ni Teofilo si Juan nga usa ka heretiko nga nagsunod sa mga panan-aw ni Origen[3636] . Sa iyang pagkamapainubsanon, mituo ang santo niini ug mibiyahe paingon sa Constantinople. Sa iyang pakigkita sa emperador, gidawat sa emperador ang iyang panalangin ug nangutana kung pila na siya ka tuig.

'Unom ka pulo ka tuig,' tubag ni San Epifanio, 'gi-ordinahan ko nga obispo, ug nagsilbi ko isip obispo sulod sa 55 ka tuig ug tulo ka bulan. Busa, 115 ka tuig ug tulo ka bulan na ang akong kinatibuk-ang edad.'

Gipasidunggan sa emperador ang iyang mahimayaong abuhing buhok ug ang iyang balaan nga dagway. Si Emperatris Eudoxia, bisan pa, mitawag sa santo ngadto kaniya ug miingon kaniya:

'Amahan Epiphanius, nasayud ka nga ang tibuok Imperyo Romano naa sa among kamot: busa karon ihatag ko kanimo ang tanang awtoridad sa simbahan, kon mosunod ka kanako, tambala ang kasubo sa akong kasingkasing, ug buhata ang akong gusto.'

'Sulti, akong anak,' tubag sa santo, 'buhaton namo ang among makakaya aron matuman ang bisan unsa nga magdala sa kaluwasan sa imong kalag.'

Unya ang reyna, nga naghunahuna nga pinaagi sa limbong mapugos ang santo nga mouyon sa iyang plano, misugod sa pagsulti kaniya ingon niini bahin kang San Crisostomo:

'Kining si Juan napamatud-an nga dili angay sa pagdumala sa Simbahan ug sa paghawid sa ingon ka taas nga katungdanan, kay misukol siya batok sa hari ug wala maghatag kanamo sa dungog nga angay kanamo. Labaw pa, daghan ang nagaingon nga dugay na siyang heretiko. Busa, nakahukom kami nga magtigum og konseho ug, human siya tangtangon sa iyang katungdanan, magtudlo og lain nga mopuli kaniya—usa ka tawo nga makahimo sa paghan-ay sa Simbahan—aron sugod karon ang among gingharian magmalinawon.

Samtang nagsulti siya, ang reyna nangurog sa dakong kasuko.

'Dili na kinahanglan,' iyang gipadayon, 'nga samokon pa nato ang daghang mga amahan pinaagi sa pagtawag kanila dinhi sa konseho; apan pasagdi nga ang imong kabanalan, Amahan, maghukom nga siya ipahawa sa Simbahan ug nga lain, nga ipakita sa Dios kanimo, ang itudlo sa iyang lugar. Ako, sa akong bahin, motan-aw nga maminaw sila kanimo.'

[3635] Si Teofilo nagdumala sa patriarkal nga katungdanan gikan sa 386 hangtod sa 412

[3636] Si Origen – ang iladong Kristohanong magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria (namatay niadtong 254) – usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan tungod sa kadako sa iyang intelihensiya ug sa kalawom sa iyang kahibalo. Daghang labing bantugan nga mga Amahan sa Simbahan ang naghatag sa labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen; apan pagkahuman, samtang buhi pa siya, sa duha ka lokal nga konseho sa Alexandria, ug pagkahuman sa iyang kamatayon sa lokal nga Konseho sa Constantinople niadtong 543, gikondena siya isip usa ka erehe. Bisan pa nga wala niya gipresentar ang iyang mga dili-ortodoksong panan-aw ingon nga dili mausab nga kamatuoran, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw bahin sa daghang kamatuoran sa doktrina sa Kristohanong Simbahan, mao nga giisip sa uban nga duha-duhaon ang iyang pagkamapisan sa labing batakang mga dogma sa Kristohanong pagtuo. Sa pagpalambo sa dili-ortodoksong doktrina sa pagka-anaa daan sa mga kalag, naggunit siya og sayop nga mga panan-aw mahitungod kang Kristo, nga nagtuo nga ang Dios nagmugna og usa ka piho nga gidaghanon sa mga espirituhanong binuhat nga pantay ang dungog, nga makahimo sa pagsabot sa Pagkadiyosnon ug mahimong susama Niya; ang usa niini nga gimugna nga espiritu gikuhaan kaayo sa Pagkadiyosnon nga nahimong dili na mapabulag sa Diyosnong Pulong, o nahimong Iyang gimugna nga sudlanan; kini, sa panan-aw ni Origen, mao ang tawo nga kalag pinaagi kanino ang Dios nga Pulong nakahimo sa pagpakatawo dinhi sa yuta, tungod kay, sumala sa iyang *sayop nga* pagsabot, ang direkta nga pagpakatawo sa Pagkadiyos dili masukod. Nagpabilin sa usa ka heretikal nga pagsabot sa pagpakatawo sa Dios nga Pulong ug sa paglalang sa kalibutan ug sa tawo, Nasabtan usab ni Origen ang kamatayon ni Kristo sa usa ka dili-ortodoksong paagi, nga gihunahuna kini nga usa ka butang nga espirituhanong nabalik-balik sa espirituhanong kalibutan ug adunay epekto didto sa pagpalaya sa mga anghel, samtang gihatagan niya og sobra nga gibug-aton ang yano nga gahum nga gihatag sa atong kinaiyahan alang sa buhat sa kaluwasan. Nakasayop usab si Origen sa pipila ka aspeto sa iyang pagtulon-an bahin sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi sa umaabot, pananglitan, sa iyang pagtuo nga maluwas ang yawa; ug sa iyang paghubad sa Balaang Kasulatan, nasabtan niya kini og sobra kaayo sa mistikal nga paagi, nga naglaglag sa historikal nga kahulugan sa Kasulatan.

'Anak kong babaye,' tubag sa santo, 'paminawa ang imong amahan nga walay kasuko! Kung si Juan, sama sa imong giingon, usa ka erehe, ug kung dili siya maghinulsol sa iyang erehiya, nan dili siya angay sa opisina sa patriyarka, ug among buhaton kaniya sumala sa imong gisugo. Apan kung gusto nimo siyang ipahawa tungod lang sa pagpasipala kanimo, dili mouyon niini si Epifanio. Kay angay sa mga hari nga mapatawad, imbis nga manimalos, ug nga mahigugmaon, malumo, ug mapatawad sa mga insulto nga gitumong kanila, kay kamo usab adunay Haring langitnon ug nangayo sa Iyang pasaylo sa inyong mga sala. *'Pagmaloloy-on, sama sa pagkamaloloy-on sa inyong Amahan'* (Lucas 6:36).

Pagkahuman sa iyang mga pulong, mas nagdilaab pa gayud ang kasuko sa hambog nga reyna. Sa iyang kusog nga kasuko, naghilak siya samtang nag-ingon:

'Kung mubabag ka sa pagpahilayo ni Juan, ablihan ko pag-usab ang mga paganong templo ug pasigurohon nga daghan, nga niliko gikan sa Dios, magsugod sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug kini nga ikaduha mas dautan pa kaysa sa una.'

Si Epiphanius, nabigla sa iyang grabeng kasuko, miingon:

'Inosente ako sa maong akusasyon.'

Pagkahuman niya niini, mibiya siya sa royal chamber. Samtang naglapta ang mga hungihong sa tibuok siyudad bahin sa pakigkita ni Epiphanius sa reyna kabahin sa pagpahawa kang Juan ug sa iyang pag-uyon kaniya. Niabot kini nga hungihong sa mismong tawo nga labing naapektohan niini. Ang Santo sa Constantinople dayon misulat sa mosunod kang Epiphanius:

'Igsoon Epiphanius, nadungog nako nga ikaw ang nagtambag sa akong pagbiya sa katungdanan; busa, hibaloa nga dili na nimo makita pag-usab ang imong diyosesis.'

Mitubag si Santo Epifanio:

'Martir Juan, bisan pa nga gilapas ang katarongan kanimo, magdaug ka; apan dili usab ka makaabot sa lugar diin ka pagadad-on aron ipahiluna.'

Ug natuman ang propesiya sa duha ka lalaki.

Sa dihang nakita niya ang tinguha nga dili matarong nga paghukom kang San Juan, misalikway si San Epifanio sa pag-apil sa ingon nga dili matarong nga paglitis. Sa tago, misakay siya sa barko uban sa iyang mga suod nga kauban, ug mibalik siya sa iyang yutang natawhan. Samtang naglayag sa dagat, sa pagbati sa kakapoy sa katigulangon ug sa pagtan-aw sa iyang hapit na nga pagbulag aron makig-uban sa Dios, misugod siya og sulti sa iyang mga disipulo ingon niini:

'Mga anak ko, tuman-a ang akong mga sugo, ug ang gugma sa Dios magpuyo kaninyo: kabalo kamo pila ka daghan ang mga kasakit nga napuno sa akong kinabuhi, ug wala nako kini giisip nga mga kasakit, kondili kanunay kong gikalipay kini pinaagi sa Dios; ug ang Dios wala ko biyaan, kondili gipanalipdan ko gikan sa tanang kalamidad sa kaaway: *"'Ang tanan naghiusa alang sa kaayohan sa mga nagahigugma sa Dios*' (Roma 8:28). Sa usa ka higayon, akong mga hinigugma, samtang nagpuyo ako sa kamingawan ug nag-ampo kang Kristo nga Dios aron luwason ako gikan sa mga limbong sa kaaway, kalit lang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, usa ka daghang demonyo ang miabot kanako; pagkahugno nila kanako sa yuta ug pagdakop nila kanako sa mga tiil, gihila nila ako sa yuta; samtang ang uban kanila nagpalo kanako. Gibuhat nila kini kanako sulod sa napulo ka adlaw, unya nawala sila. Ug sukad niadto, wala na nako sila makita hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi. Ang daotan nga mga tawo, ang mga heretiko, maoy naghatag kanako og kasamok. Pag-amping kamo, O akong mga anak, ug paminawa ang mga pulong ni Epiphanius nga Makasasala. Ayaw paghandum sa bahandi, ug daghang bahandi ang moabot kanimo. Ayaw pagbati og kasina sa bisan kinsa, ug higugmaon ka sa Dios. Ayaw pagpanamastamas sa imong igsoon, ug dili ka dakpon sa kasina sa yawa. Palagyi, sama sa pagpalagyo ninyo sa mga makamandag nga bitin, ang mga heresiya nga akong gisulat kaninyo sa libro nga *Panaria*[3637] . Layo kamo sa ug bantayi ang inyong

[3637] Ang iyang buhat nga *Panaria* (nga nagpasabot og 'parmasya' o 'kahon sa tambal') usa ka pagpatin-aw ug pagsupak sa 20 ka dili-Kristohanong erehiya ug 80 ka Kristohanong erehiya. Usa pa sa mga buhat ni Epiphanius, nga may titulo nga *Anchoratus* (angkla), gipahinungod sa pagsupak sa mga erehiya; niini, iyang gipadayag ang Ortodoksong doktrina sa Trinidad, sa Inkarnasyon, sa Pagkabanhaw sa mga Patay ug sa kinabuhi sa umaabot, labi na batok sa mga erehiya nga nailhan nga mga Ariano, Semi-Ariano, Duchobor ug Apolinaryano. Si Santo Epifanio usab mao ang awtor sa mosunod nga mga buhat: a) 'Mahitungod sa mga Bato', nga nagpatin-aw sa 12 ka bato sa pabalikpaling sa punong pari sa mga Hudiyo; b) 'Mahitungod sa 22 ka Propeta sa Daan nga Tugon ug sa Tulo sa Bag-ong Tugon, ug sa 12 ka Apostoles ug sa 70 ka Disipulo ni Cristo', nga naglangkob sa daghang bililhon nga oral nga

kaugalingon batok sa mga kahakog sa kalibutan, nga nagapapaso sa lawas ug hunahuna. Hibal-i nga kini mao ang mga limbong ni Satanas; kay bisan pa kon ang unod sa mga walay pag-amping dili mosukol, ang hunahuna gihapon maghandum sa dautan. Apan kon ang atong hunahuna matin-aw ug nagpahinumdom sa Dios, dali ra nato mapildi ang kaaway.

Human niini ug daghan pang espirituhanong pagdasig sa iyang mga disipulo, gipahibalo sa Reverendo kang Poluvius nga sa dili madugay mahimong obispo siya sa siyudad sa Rinokirsk, nga nahimutang sa Upper Thebaid. Sa mga ulipon sa galley, iyang gipahibalo ang usa ka bagyo nga moabot sa dili madugay, samtang gisugo sila nga ayaw kahadlok, kondili itugyan ang ilang pagsalig sa Dios. Sa usa kanila miingon siya:

'Ayaw ninyo pagtuptopa ang uban, basi kamo mismo matuptop.'

Ang santo misulti niining tanan nga mga pulong sa alas-11 sa buntag. Sa pagsalop sa adlaw, mitumaw ang usa ka dakong bagyo nga nagpadayon sulod sa duha ka adlaw ug nagpuno sa dakong kahadlok sa tanang marinero. Sa bahin sa santo, sa iyang higdaanan sa kamatayon nag-ampo siya sa Diyos alang sa kaluwasan sa barko ug sa tanan nga anaa niini. Sa ikatulong adlaw, gisugo niya ang iyang mga disipulo nga pasigaon ang mga uling, ibutang ang insenso ibabaw niini, ug mag-ampo sa Diyos. Pagkahuman niya sa pag-ampo, giyakap niya silang tanan, gihalokan, ug gisulti kining katapusang mga pulong:

---

eklesiastikal-historikal nga tradisyon; c) 'Usa ka Basahon sa mga Timbang ug Sukod (Biblikal)', nga naglangkob, gawas sa impormasyon sa mga sukod sa Bibliya, og pipila ka reperensya sa mga Griyegong hubad sa Bibliya; d) usa ka komentaryo sa basahon nga 'The Physiologus' (usa ka pagmatngon sa mga kinaiya sa mga hayop sa Bibliya); ug e) posible nga 12 ka sermon, nga ang pagka-orihinal niini gikwestiyon.

Ang mga buhat ni San Juan Crisostomo nakab-ot na og dakong dungog sa tibuok Kristohanong kalibutan sukad pa sa ika-4 ug ika-5 nga siglo: gipresyur kini sama sa bililhon nga hiyas sa mga palasyo sa hari ug gisulat sa bulawanong mga letra. Bisan daghan sa iyang mga buhat ang wala na mabuhi hangtod karon, mas daghan ang napreserbar kaysa sa bisan kinsa nga Amahan o Magtutudlo sa Simbahan. Sumala sa Greek Horologion, ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga buhat ni San Juan Crisostomo nga nabuhi hangtod karon miabot sa 1,447, nga adunay hangtod 244 ka sulat. Kadaghanan sa mga napanunod gikan kang Juan Crisostomo mao ang mga sermon ug mga diskurso eklesiastikal. Ang mga sermon ni San Juan makapahingangha tungod sa ilang pagkahan-ay, kalawom sa hunahuna, ug lain-laing sulod. 'Dili ko maghisgot sa uban,' misulat si San Isidoro mahitungod kang Crisostomo, 'apan bisan si Libanio mismo—nga bantog kaayo sa iyang elokwensiya—natingala sa bantog nga pamulong ni Juan, sa kaanyag sa iyang mga hunahuna ug sa kusog sa iyang mga argumento.' Ang labing maayo sa mga sermon ni San Juan Crisostomo husto nga giisip nga mao ang iyang mga pakigpulong sa katawhan sa Antioquia mahitungod sa mga estatwa, ang iyang homilia kang Eutropia, ang iyang homilia nga 'pagdepensa sa mga kabus', ang iyang mga homilia mahitungod sa iyang pagbalhin gikan sa kapital ug sa iyang pagbalik sa kapital, ug ang iyang mga pulong sa pagdayeg alang kang Apostol Pablo. Sa iyang mga sermon, ang magtutudlo nga 'Bulawanong Dila' nagtanyag og giya sa halos matag piho nga aspeto sa Kristohanong kinabuhi. Dugang pa, sa tibuok niyang pampublikong ministeryo, iyang gipatin-aw ang Balaang Kasulatan—ilabi na ang Bag-ong Tugon—sa iyang mga sermon. Ang matag usa sa mga expositoryong sermon ni Crisostomo naglangkob sa duha ka bahin: sa usa, iyang gipasabot ang mga teksto sa Pulong sa Dios, samtang sa pikas, naghatag siya og moral nga pagtulon-an. Si San Juan Crisostomo nag-isulat og pipila ra ka mga buhat nga hugot kaayo ang pagka-dogmatiko, ug tanan niini nagpakita sa iyang kabalaka alang sa moral nga pag-uswag sa mga matinud-anon. Sa taliwala sa maong kategorya sa mga buhat, angay nga hisgutan pag-ayo ang traktado nga 'Para kang Stagirius', nga nagtubag sa pangutana ngano nga ang pag-antos moabot sa mga matarong, bisan pa sa paglungtad sa Pagdumala sa Diyos. Angay usab hatagan og pagtagad ang 'Unom ka Diskurso sa Dili Masabtan', nga gihatag aron supakon ang mga Anomoeans, nga naningkamot, base sa ilang kaugalingong spekulasyon, nga ipasabut ang relasyon tali sa Dios Amahan ug Dios Anak, ug nagtudlo nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat ug gimugna sa Amahan gikan sa walay sulod. Dugang pa, ang traktado ni Juan Crisostomo mahitungod sa Espiritu Santo, nga naghisgot sa doktrina nga ang Espiritu Santo nagagikan sa Amahan, katingalahan usab. Sa iyang traktado batok sa mga Hudiyo ug pagano, iyang gipakita ang pagka-diyosnon sa pagtulon-an sa Kristohanong pinaagi sa pagtuman sa mga propesiya ug sa epekto sa ebanghelyo sa Kristohanong sa kasingkasing sa mga tawo, samtang sa iyang 'Walo ka Diskurso batok sa mga Hudiyo' iyang gipakita nga ang mga ritwal sa Hudiyo gikansela na, ug busa ang pagsunod niini karon mao ang pagbuhat supak sa kabubut-on sa Dios. Si San Juan Crisostomo nailhan usab sa pagtukod og usa ka espesyal nga han-ay sa Liturhiya, nga hangtod karon nagpabilin ang iyang ngalan. Si San Proklus, usa ka disipulo ni Crisostomo ug sa ulahi nahimong usa sa iyang mga manunod sa Katungdanan sa Constantinople, misulat ingon niini bahin sa institusyon sa santo: 'Si San Basilio (ang Dako), nga nagtagad sa mga tawo sama sa mga masakiton, gipresentar ang Liturhiya sa pinasimple nga porma. Sa dili madugay, ang atong amahan, si Juan nga Bulawanong-Dila, sa usa ka bahin isip usa ka maayong magbalantay nga masigasig nga nag-atiman sa kaluwasan sa iyang panon, ug sa pikas bahin, nga naghunahuna sa kahuyang sa kinaiyahan sa tawo, nagpasiya nga wagtangon ang matag satanikong pasangil. Busa, sa pagbaliwala sa daghan, iyang gitukod ang labing pinakamaigsi nga porma sa Liturgiya.' Ang Liturgiya nga gipamubo ni Juan wala sa sinugdanan naglakip sa tanang himno nga naa karon, apan kini wala mag-usab sa sukaranan nga han-ay sa Liturgiya. Sa kinatibuk-an, si Epiphanius usa ka labing maalamon nga tawo nga, sumala kang Jerome, nakahibalo sa Hebreo, Siryako, Griyego ug Latin, ug siya usa ka 'pastol nga walay sama sa iyang kahibalo'. Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho nagtumong kaniya dili lamang isip Amahan sa Simbahan, kondili usab isip magtutudlo niini.

'Ligtas ninyo ang inyong kaugalingon, akong mga anak, kay si Epifanio dili na unya mag-uban kaninyo niining kinabuhi.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[3638] . Ang iyang kamatayon naghiusa sa kasubo ug kalipay. Ang iyang mga disipulo ug ang mga marinero, nga nagasubo kaayo sa namatay, nalipay sa kalit ug hingpit nga paghunong sa bagyo sa dagat. Niining panahona, ang marinero nga gisultihan sa santo og, 'Ayaw pagtuptop, basi matuptop ka', tungod sa kuryosidad gusto mahibal-an kon giputol ba ang ulahi ni Epifanio o dili. Sa dihang gisugdan na niya og tangtangon ang balaan nga lawas sa santo, ang namatay nga tigbuhat sa milagro, nga nag-alsa sa iyang tuo nga tiil, kusog kaayo niyang gihampak ang nagkuryus nga tawo sa nawong nga nahulog kini layo sa lawas ug namatay. Gikupot sa kahadlok ang tanan, ug ang mga kauban sa tagahimo sa barko, nga naluoy sa lalaking napunihan, gibutang siya sa tiilan ni Epiphanius. Pagkahuman nga nakahikap ang iyang lawas sa ila, nabanhaw ang patay nga tagahimo sa barko. Ug usa ka labi pang dakong kahadlok ang misangko kanila tanan. Pagkahuman nga nakasakay sa barko paingon sa Salamis, gipahibalo sa mga tinun-an sa santo ang iyang pagpanaw sa tibuok siyudad. Sa karon dayon, nagdagsang ang daghang mga tawo gikan sa tanang direksyon, nagahilak ug nagasubo. Gidala sa iyang mga ulila nga anak ang balaan nga lawas sa ilang amahan ngadto sa simbahan nga iyang gitukod. Sa lubnganan sa santo, daghang mga milagro ang nahimo alang sa mga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit. Lakip sa uban, tulo ka mga bulag ang nakabaton pag-usab sa ilang panan-aw . Sa ika-napulo ka adlaw, ang mga obispo, pari, abá ug dili masukod kadaghan nga mga tawo nga nagtigum gikan sa tibuok isla naglubong sa bililhon nga mga labi ni San Epifanio uban sa dungog sa maong simbahan, samtang naghinumdom sa mga paningkamot, mga milagro ug mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos sa namatay nga arkipastor, ug naghimaya sa Usa ka Diyos sa Trinidad, kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Kita, sumala sa atong katungdanan, dayegon ang katingalahang pares sa balaang mga pangulo, kauban nila Herman ug ang Balaan nga Epifanio: kay ilang gipahilom ang mga dila sa mga walay Dios, nagpasa sa labing maalamon nga mga doktrina sa tanan, samtang ang mga ortodokso kanunay nag-awit sa dakong misteryo sa pagkamatinud-anon.

26 Mayo

13 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga si Glyceria ug, uban kaniya, si Laodicea, ang bantay sa bilanggoan

Paghinumdom sa ika-13 sa Mayo

Sa unang tuig sa paghari sa dautang Emperador Romano nga si Antoninus[3639] , samtang ang Gresya gipangulohan sa hegemon nga si Savinus, ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa siyudad sa Thrace nga Traianopolis magkatigum adlaw-adlaw sa ilang simbahan; Didto, pinaagi sa mainitong pag-ampo, ilang gihangyo ang Dios alang sa kalinaw ug pagdaghan sa gidaghanon sa mga magtutuo, kay niadtong panahona pipila ra kaayo ang mga Kristohanong mahadlokon sa Dios, ug bisan pa kining pipila nag-antos pag-ayo tungod sa mga pagpanlutos. Ang pagpanlutos batok sa mga Kristohanon gipasiugdahan tungod kay si Emperador Antoninus, nga usa ka pagano, naghalad og sakripisyo sa hugaw nga mga dios-diosan ug nagpagawas og usa ka dekreto sa tibuok imperyo nga nagmando sa pagpatay sa tanan nga misalikway sa paghalad og sakripisyo sa mga pagano nga dios.

[3638] Ang santo namatay niadtong Abril 403 ug gilubong niadtong 12 Mayo.

[3639] Si Antoninus Pius nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 138 hangtod 161.

Sa pag-abot niining imperyal nga dekreto sa Thrace, ang hegemon nga si Savin mibyahe paingon sa siyudad sa Traianopolis uban ang mando ug nagtudlo og usa ka adlaw diin ang mga lungsoranon sa maong siyudad moapil sa usa ka pista sa pagpasidungog sa diyos nga si Dia[3640] ; ang maong pista gitawag nga 'Lampadophoria'[3641] , nga nagpasabot og 'Prosesyon sa Parol', ug magsugod kini tulo ka adlaw human sa pag-abot ni Savinus sa Traianopolis.

Sa kini nga siyudad nagpuyo ang usa ka Kristohanong dalaga nga ginganlan og Glyceria, anak ni Macarius, nga kaniadto usa ka Romanong amphipate[3642] . Mibalhin dinhi si Glyceria gikan sa Roma uban sa iyang mga ginikanan, ug pagkahuman nahimong ulila; dinhi siya mituo kang Kristo ug misalmot sa mga Kristohanon; Adlaw-adlaw mosalmot siya sa simbahan uban kanila ug nag-ampo nga matinud-anon didto ngadto sa Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, nga iyang gihigugma pag-ayo isip Inahan sa Anak sa Dios; sa pag-alig sa Iyang walay-sala nga pagkabirhen, gipangakop ni Glyceria ang iyang kaugalingon ngadto sa Ginoong Jesu-Kristo isip Iyang nobya. Kanunay niya gitudloan ang mga Kristohanon, nga nagaingon:

'Mga igsoon nga lalaki, igsoon nga babaye, mga amahan, ug tanan nga misunod sa akong inahan dinhi sa yuta! Paminawa ko: hinumdumi kung unsang Hari ang atong ginaserbisyohan, ang hulagway sa unsang Hari ang atong gidala sa atong kaugalingon, ug pinaagi sa unsang timaan kita nagaprotektar sa atong kaugalingon. Busa paningkamoti nato sa tanang paagi nga matuman ang mga sugo niining Hari, aron makab-ot nato ang walay katapusang kaluwasan , nga ihatag lamang sa mga matinud-anon ug maisugong motuman sa tanang katungdanan sa Kristohanong tawag.

Mitubag kaniya ang mga Kristohanon:

'Andam kami tanan, bisan karon, nga isakripisyo ang among kinabuhi alang sa among Ginoo.'

Niini, miingon si Glyceria kanila:

'Gipangayo ko kaninyo, ampoa kamo sa Ginoo alang kanako, aron pabak-on usab Niya ako alang niining buhat uban kaninyo, aron itugot Niya nga ako mahimong takus nga mag-antos alang sa Iyang ngalan. Ampoa kamo sa Ginoo alang kanako, aron ihap Niya ako sa han-ay sa Iyang mga dili malaglag nga nobya, nga nagpuyo sa Iyang langitnong palasyo.'

Ug ang mga Kristohanon nag-ampo para kaniya.

Samtang nagpadayon, tulo ka adlaw human sa pag-abot ni Savin sa Traianopolis, nagsugod ang usa ka pagano ug dautang pista; ang mga pagano nga lungsoranon nga nagpuyo sa maong siyudad nagtigom ug, nagbitbit og nagdilaab nga kandila, nagdali-dali silang tanan paingon sa templo ni Dia. Sa pagkakita niini, ang bulahan nga dalaga nga si Glyceria napuno sa kadasig alang kang Kristo, iyang Ginoo ug Dios; pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, midali siya paingon sa templo ni Dia ug, mitindog sa atubangan sa tigum sa mga pagano, misulti sa kusog sa hegemon:

'Ginagalang nga Hegemon! Tan-awa, gusto nakong sugdan ang paghalad sa mga halad ngadto sa tinuod nga Dios. Pinaagi sa akong pagkatawo, mas bantugan ako kaysa sa tanang pumoluyo niining siyudad, kay ang akong amahan naggunit sa dungganong katungdanan isip amphipate sa himayaong siyudad sa Roma. Busa, angay ra nga ako ang unang maghalad og halad ngadto sa Dios.'

Mitubag kaniya ang hegemon:

'Apan asa na ang imong lampara, nga imong gamiton aron isiga ang imong halad?'

Mitubag si Santa Glyceria:

'Ang akong suga nakasulat sa akong agtang; kini dili mapalong ug naghatag og kahayag sa matag halad nga gihalad sa tinuod nga Dios.'

Apan, wala masabti sa gobernador ang gisulti ni Glyceria. Busa, mituyok siya kaniya ug miingon:

'Sige. Lumakaw ka paabante ug ihalad ang imong halad sa wala pa ang uban.'

[3640] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga kaliwatan sa ubang mga diyos.

[3641] Ang mga karaang Griyego nagtawag sa aktuwal nga pagdagan uban sa sulo nga 'lampadophoria' o 'lampadodromia'. Kining mga lumba kadaghanan gipang-apilan sa mga batan-ong lalaki. Gihimo kini alang sa mga premyo, nga nadaug sa mga batan-ong lalaki nga nidagan sa gitudlo nga gilay-on samtang nagbitbit og nagdilaab nga sulo o lampara. Ang Lampadophoria nalambigit sa lain-laing relihiyosong pista ug selebrasyon, kasagaran alang sa pagpasidungog sa mga diyos sa kahayag ug kalayo (Prometheus, Pan), ingon man usab sa labawng diyos nga si Zeus.

[3642] Amphipates – gobernador sa siyudad.

Apan miingon ang balaan:

'Ang walay katapusan nga Dios dili nagkinahanglan nga ang mga lampara nga nagpagawas og aso pagasunogon sa Iyang atubangan. Busa, sugoa nga patyon ang lampara sa tanan, aron kining makalilisang nga aso dili makita. Unya makita nimo ang akong walay dunggoan nga halad, nga akong ihalad sa akong Dios.'

Gisugo sa gobernador nga patyon ang tanang lampara.

Niadtong takna, si Santa Glyceria, nga nagtindog sa usa ka napataas nga plataporma aron siya makita sa tanang katawhan, gitabonan ang iyang agtang ug gipakita sa tanan ang timaan sa Krus ni Kristo nga nakasulat niini; unya miingon siya, aron madungog sa tanan nga anaa didto:

'Nakita ba ninyo karon ang labing hayag nga suga nga nagdan-ag sa akong agtang?'

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot, miingon siya:

'Labawng Ginoo, gipahimaya sa Imong mga sulugoon, nga nagpakita sa Imong tulo ka batan-ong lalaki sa hurno sa Babilonia ug nagluwas kanila gikan sa kalayo (Dan. 3), nga gipugngan ang mga baba sa mga leon (Dan. 6), nga naghatag og kadaugan sa Iyang alagad nga si Daniel, nga naglaglag sa diyos-diyosan nga si Bel[3643] , nga mipatay sa halas[3644] ug nga nagpisa sa hulagway sa yawa sa uma sa Deira! (Dan. 3) Ikaw, Hesukristo, Pinakabalaan sa Dios, Balaang Karnero! Naga-ampo ko kanimo, anhi ug tabangi ako, imong mapainubsanon nga alagad, aron mabungkag kining dios-diosan nga gihimo sa kamot sa tawo ug aron laglagon kining makalilisang ug walay pulos nga demonyong halad.

Samtang ang balaan nag-ampo ingon niini sa Dios, kalit nga misaba ang dalugdog, ug ang diyos-diyosan sa mga diyos nahulog sa yuta ug nabungkag sa gagmayng piraso (hinimo kini sa bato).

Si Igemon ug ang mga pari, sa pagkakita niini, napuno sa kasuko ug gisugo ang mga tawo nga batuhon ang santa. Apan ang mga bato nga gipanglabay kaniya wala siya matandog, kundili nahulog sa iyang kiliran ug, nga naghimo og matang sa kuta palibot kaniya, nagpanalipod kaniya gikan sa mga pagano. Ang mga pagano nga walay Diyos, nga wala mailhi ang gahum sa Diyos, gitawag ang balaan nga babaye nga salamangkera. Apan miingon siya kanila:

'Ang gahum ni Cristo, nga naglihok pinaagi kanako, nagpadayag sa inyong sayop; ug ang tabang sa akong Dios maghimo nga hingpit nga walay pulos ang tanang pag-antos nga inyong buhaton batok kanako.'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga gapuson ang santa ug dad-on sa prisohan. Gisugo niya ang mga bantay sa prisohan nga bantayan pag-ayo ang santa, nga miingon kanila:

'Siguroha nga dili siya makalingkawas gikan sa bilanggoan pinaagi sa iyang salamangka. Unya moingon siya nga gipaluwas siya sa iyang Dios; ug pinaagi niini mahimo siyang makapalingo sa daghan.'

Apan ang balaan nga dalaga miingon sa gobernador:

– Ikaw buang, dautan ug walay pag-amping nga tawo! Wala ba ka makahibalo nga ako napailalom sa mga sugo sa Ginoo nga akong Dios ug sa Iyang balaod? Dili ko makagawas sa niining mga gapos nga makapahimuot kanako; busa dili ko makalikay sa martiryo nga akong giatubang sa akong kaugalingong kagustuhan alang kang Kristo, akong Manluluwas.

Pagkahuman sa paglitok sa balaan niining mga pulong, gipadala siya sa prisohan.

Samtang si Santa Glyceria naa sa prisohan, miadto kaniya ang pari sa Dios nga si Philocrates, nga gustong bisitahan kining priso ni Cristo. Miingon ang santa kaniya:

'Gaw-i ko og tanda sa krus; pagkahuman nimo ko pagdayandayan niini nga tanda, sama sa usa ka matang sa pahid, pag-ampo para kanako, aron ako makapahimuot sa akong Dios ug Hari, nga imong giserbisyohan; pag-ampo para kanako, aron ako, nga protektado sa tanda sa Balaang Krus, mapildi ang kaugsan sa yawa.'

Ang presbiter, pagkahuman niyang timan-an si Glyceria sa Balaang Krus, miingon:

[3643] Bel o Baal – ang labing labaw nga diyos sa mga Babilonyo, ang diyos sa adlaw ug sa kahayag sa kinatibuk-an. Usa ka dako nga templo ang gitukod alang kaniya sa Babilonya, nga porma sa usa ka taas nga kuadrangular nga tore. Dinhi, sa unang andana, nagbarug ang usa ka higdaanan ug usa ka bulawanong lamisa, diin adlaw-adlaw gibutangan sa mga pari og pagkaon nga para kang Bel. Gitan-aw sa mga Babilonyo si Bel ingon usa ka buhing dios nga mokaon ug moinom. Apan kini nga limbong gipadayag sa propeta Daniel (Dan. 14:1–22).

[3644] Ang bitin, nga dako kaayo'g pagrespeto sa mga Babilonyo ug adunay larawan nga hinulma sa bulawan sa parehas nga tore ni Bel, gipukan ug gipahimo'g abog sa propeta Daniel (tan-awa Dan. 14:23–27).

'Tabangon ka sa tanda ni Kristo; si Kristo mismo, nga naglangkob kanimo sa Iyang grasya, maoy imong espirituhanong kalinaw, aron imong masinati nga mapisan ang imong pagsubok.'

Pagkahuman niyang gipalig-on si Glyceria sa Ginoo ug gipaalam kaniya, mibiya si Philocrates sa bilanggoan.

Sa sunod buntag, miabot sa korte real ang hegemon nga si Savin, nga adunay tuyo nga pahiritsan si Santa Glyceria didto. Gipatawag siya sa iyang tribunal, ug miingon kaniya:

'Uyon na ba ka karon, Glyceria, nga maghalad og sakripisyo sa dakong diyos nga si Zeus, nga ginasimba pa gani sa atong Emperador ug kaniya gihalaran og sakripisyo?'

Mitubag ang santa:

'Unsaon man nako pagsimba kaniya o paghalad og sakripisyo kaniya, samtang ang inyong dios, pagkahulog sa yuta, nabungkag sa daghang piraso, nga dili gani makatabang sa iyang kaugalingon? Usa ra ka Dios ang akong nailhan, nga nagpuyo sa langit, Kinsa ang mitabang kanako sa pagbungkag sa inyong hugaw nga dios-diosan. Kini nga Dios ang angay natong simbahon, kaniya nato angay ihalad ang mga sakripisyo ug palipay-on.'

Miingon pag-usab ang gobernador:

'Maghalad og halad, kon dili ka gusto nga mag-antos sa pag-antos.'

Apan mitubag ang santo:

'Ang akong Dios magsilot kanako kung mosunod ko kanimo.'

Miingon ang gobernador:

'Busa gusto ka mamatay?'

Mitubag ang martir:

'Gusto nakong tambalan ang mga sakit sa akong kalag pinaagi sa pag-antos sa akong lawas.'

Unya gisugo sa gobernador nga bitayon ang santa sa iyang buhok gikan sa kahoy sa pagpanakit ug hikason ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko hangtod siya mamatay.

Sa dihang gisabit ug gitortyur ang santa, wala gyud siya mabati og kasakit gikan sa iyang mga pag-antos ug miingon siya sa gobernador:

'Ikaw dautang tawo, napuno sa tanang matang sa dautang buot, sulugoon sa yawa! Ang tanang pag-antos nga imong gipahamtang kanako walay bili kanako, kay wala gyud nako kini nabati. Ang Ginoo ug akong Dios, si Jesu-Cristo, anaa kanako ug nagatabang kanako. Andama pa ang mas dagkong pag-antos para kanako, kay wala gyud koy nabati nga kasakit gikan niini."

Samtang nagasulti pa ang balaan niini nga mga pulong, nangapoy na ang mga sulugoon nga nagpahirap kaniya. Ang gobernador, sa dihang nakita nga napildi sa balaan ang mga pagpanakit nga iyang gihimo para kang Glyceria, nagsugo nga ibaba siya gikan sa kahoy sa pagpanakit ug hampakon sa nawong.

Samtang gihampak siya, miingon ang balaan:

'Ang akong Dios mao ang akong kahayag, ug si Cristo mao ang akong kusog. Ipanalipdan Niya ang Iyang alagad sa Iyang kaayo.'

Unya, sa pagtan-aw niya sa langit, miingon ang balaan:

'Gipangayo ko kanimo, O Ginoo, nga pasiga ang akong nawong ug tabangi ko nga atubangon kining mga hampak uban sa kaisog. Palig-una ako, O Ginoo, kay Ikaw mao ang tinuod nga Dios, nga nagapamapinungod sa tanan sa mga bahandi sa Espiritu Santo, kadtong walay kahadlok nga nag-angkon sa Iyang labing balaan nga ngalan sa atubangan sa ilang mga magpapasakit. Ikaw ang Ginoo nga motabang sa tanan nga malipay Kanimo dinhi sa yuta; Ikaw ang Manalipod sa Imong mga balaan, pinaagi kanila nakaila usab ako Kanimo, ang tinuod nga Dios, ug nahigugma sa akong Magbubuhat. Paminawa ko karon, imong mapaubos nga sulugoon, nga naningkamot alang sa imong ngalan, ug tabangi ako nga makalingkawas sa mga bitag sa yawa ug sa baba sa bitin.

Samtang ang santa nagasulti niining mga pulong, gipukpok siya sa baba sa iyang mga malupit nga mananakit. Apan kalit lang mitungha ang Anghel sa Ginoo taliwala kanila, nga nakapahadlok kaayo sa mga mananakit nga nahugno silang tanan sa yuta murag patay. Ang gobernador, nga wala makakita sa Anghel, miingon sa santa:

'Sultihi ako, Glyceria: ngano man nga wala ka mosunod sa sugo sa hari?'

Mitubag ang santa:

'Asa man nga hari akong sundon?' Miingon ang gobernador:

'Ang Emperador nga Romano, nga nagsugo sa pagsunod niining karaang balaod nga gipamana kanato sa atong mga katigulangan, nga nagmando nga mosimba kita sa atong mga dios.'

Apan miingon ang santo:

'Mosunod ko sa Labawng Ginoong Dios ug mosumite ko sa Iyang balaod. Gipatuman nako ang Iyang balaod ug busa gihalad nako ang akong kaugalingon ingon usa ka halad, sama sa karaang panahon nga si Abraham naghalad sa iyang anak nga si Isaac ingon usa ka halad ngadto sa Dios (Gen. 22:1–19), diin nakakaplag si Abraham og pabor gikan sa tinuod nga Dios; alang niining halad, gipanalanginan siya sa Dios ug gisultihan siya nga siya mahimong amahan sa daghang mga nasud.

Miingon si Igemon:

'Buhaton na nimo, sa katapusan, ang akong gisugo kanimo, kon dili ka gusto makasinati og makalilisang nga kamatayon, sama sa usa ka babaye nga naligaw.'

Apan mitubag ang martir:

'Si Kristo, ang Ulo nato nga mga Kristohanon ug atong unang Ehemplo sa Kaisog, nagpalig-on dili lang sa mga lalaki kondili usab sa mga babaye alang sa pakigbisog; ug kadtong nakigbisog nga maisugon batok sa imong amahan, ang yawa, Iyang ganti-an og masidlak nga korona.'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga dad-on sa prisohan ang martir ug gisugo nga gutom ug kauwaw siya didto sulod sa daghang adlaw.

Misulod ang balaan sa bilanggoan uban sa kalipay, naghatag og pagdayeg sa Dios. Sa dihang misulod siya sa sulod nga kwarto sa bilanggoan ug gisirad-an ang mga pultahan sa iyang likod, gisugdan niya ang paghimaya sa Ginoo pinaagi niining mga pulong: 'Bulahan Ka, Ginoo ug Dios sa among mga amahan! Bulahan Ka, O Dios, nga nailhan sa Imong mga balaan nga matinud-anon sa pagbantay sa Imong mga sugo, nga nagpaila Ka sa balaan nga Apostol Pedro samtang siya nagbiya sa Roma[3645] , nga nagpahiya sa iyang kaatbang nga si Simon ang salamangkero[3646] , nga mitabang kang David, sa atubangan kinsa Ka nagpakuha kang Goliath sa iyang mga tuhod (1 Sam. 17:4–51). O Labing Balaan ug Labing Putli nga Dios, paminawa ako ug tabangi ang imong alagad. Luwasa ako gikan sa mga limbong sa kaaway ug gikan sa tukso niining dautang magmamando.'

Paglabay sa tulo ka adlaw, miingon ang magmamando sa tribuno: 'Kuhaa ang akong singsing nga selyo ug selyoha kini sa selda diin nakabilanggo kana nga salamangkera.'

Ang tribuno misugod dayon, giselyohan ang pultahan sa bilanggoan, ug gisugo ang mga bantay sa bilanggoan nga bantayan pag-ayo aron walay bisan kinsa makahatag sa martir og pagkaon o ilimnon. Apan ang mga Anghel sa Dios nagdala og pagkaon ug ilimnon ngadto sa balaang martir ug nagpalig-on sa nobya ni Cristo.

Paglabay sa pipila ka adlaw, ang gobernador, nga nagplano nga moadto sa siyudad sa Heraclea, miadto sa bilanggoan aron makita ang martir, kay gusto niya siyang dad-on uban kaniya. Sa dihang nakita niya ang iyang kaugalingong selyo sa pultahan sa bilanggoan, nagtuo siya nga namatay na si Glyceria tungod sa gutom ug kauhaw, kay daghang adlaw na ang nilabay sukad siya gibilanggo. Apan sa dihang gibuksan niya ang pultahan ug nakita niya nga buhi ang balaan, nga nakagawas na sa iyang mga gapus, ug nakita usab niya ang mga sudlanan nga nagbarug sa atubangan ni Glyceria (nga adunay preskong tinapay, gatas, ug tubig sa usa ka tasa), ang gobernador natingala kaayo sa tanan niini, kay siya, usa ka maluya nga tawo, wala nakamatngon nga ang Dios mismo ang nagpakaon sa Iyang sulugoon. Busa gisugo sa gobernador nga ipagawas ang martir gikan sa bilanggoan ug dad-on sa iyang atubangan sa siyudad sa Heraclea[3647] . Ang balaan, sa iyang bahin, nagpasalamat sa Ginoo sa tanan niini,

---

[3645] Kini nagtumong sa mosunod nga hitabo sa kinabuhi ni San Pedro Apostol, nga gisaysay sa iyang hagyograpiya (ubos sa Hunyo 29): samtang naa siya sa Roma (sa dili pa dugay sa iyang kamatayon), gipangita siya sa mga awtoridad sa Roma aron patyon siya. Sa mapugos nga hangyo sa mga Kristohanong Romano, nagpasiya si Pedro nga molayas gikan sa paglutos sa iyang mga kaaway ug, alang niini, tinago siyang nilayas sa Roma sa gabii. Sa dihang hapit na si Pedro sa ganghaan sa siyudad, nagpakita kaniya ang Ginoo. Nihapa siya sa atubangan Niya, ug miingon si Pedro: 'Ginoo! Asa ka paingon?' Mitubag ang Ginoo kang Pedro: 'Moadto ko sa Roma aron ipako sa krus pag-usab.' Sa niining mga pulong sa Ginoo, nasabtan ni Pedro nga gitawag siya sa Ginoo aron mag-antos, ug mibalik siya sa Roma. Didto siya nag-antos pagkahuman sa dili madugay.

[3646] Si Simon ang Salamangkero – usa ka Hudiyo sa samang henerasyon ni Apostol Pedro; gikan siya sa Samaria, unya nagtuon og pilosopiya ug mahika sa Alexandria; nahimong bantog siya isip usa ka salamangkero nga adunay gahum sa mahika. Si Simon ang Salamangkero kanunay nga misamok sa pagpangwali sa apostol Pedro, apan pirmi siyang napildi niini. Ang salaysay sa pakigbisog sa apostol Pedro batok kang Simon ang Salamangkero makita sa Mga Buhat 8:9–25 ug sa naratibo sa kinabuhi ni San Pedro nga Apostol (ubos sa Hunyo 29).

nga nag-ingon: 'Ginoong Dios! Ikaw nga nagtudlo kanamo sa pag-ila sa Imong kamatuoran, nga nag-atiman sa Imong matinud-anong mga sulugoon, nga nagpadala og pagkaon kang Daniel samtang siya naa sa lungib sa mga leon[3648] , nga nagpadala og pagkaon sa propeta Elias (1 Mga Hari 17:2–6) samtang nagpuyo siya sa daplin sa sapa, nga nagbalik sa mga naligaw ngadto sa kamatuoran, ug naghatag og kahayag sa mga buta! Nagpasalamat ako kanimo nga nahinumduman nimo ako, imong mapainubsanon nga sulugoon, ug gipakaon nimo ako sa panahon sa gutom pinaagi sa imong mahinatagon nga kamot gikan sa imong dili masukod nga bahandi.'

Samtang gisulti kini nga mga pulong, ang santa mibiyahe paingon sa siyudad sa Heraclea. Ang gobernador, nga nauna na didto pag-abot, nagahalad na og sakripisyo sa templo nga gipahinungod sa diyos nga si Dios.

Samtang nagpadulong pa si Santa Glyceria sa siyudad sa Heraclea, nadungog sa mga Kristohanon nga nagpuyo didto nga siya miabot gikan sa Traianopolis aron mopakigkita kanila. Busa, mipahawa sila aron sugaton siya, kauban ang ilang dungog nga obispo, si Dometius. Pag-abot nila sa tulo ka stadia gikan sa siyudad ug pagkakita nila sa santa, ilang kusog siyang gidayeg tungod sa iyang pag-antos alang kang Kristo, samtang ang obispo naghalad og pag-ampo sa Dios aron madungog sa tanan, nga nagaingon: 'Ginoong Jesu-Cristo, walay kalimot nga kahayag, magahatag og kahayag sa tanan nga nagpuyo sa kangitngit, Maghuhari sa mga naligaw, nga nagdala kang Moises sa dagat sama sa uga nga yuta, samtang ginalumos si Paraon sa dagat (Ex. 14), nag-ampo kami Kanimo: ikaw ang Maghuhari ug Alagad sa imong alagad; tabangi siya sa maisugong pag-angkon sa imong dungganon ug labing balaan nga ngalan hangtod sa katapusan!"

Samtang gipadala ang balaan sa siyudad nga nakagapos sa kadena sa mga sundalong nag-eskort kaniya.

Sa sunod buntag, naghukom ang gobernador nga pasunogon ang martir sa poste kon dili siya mosugot sa paghalad sa mga diyos. Gipatawag siya sa atubangan sa iyang hukmanan, ug miingon kaniya:

'Wala pa ba ka nakahukom, Glyceria, nga maghalad og sakripisyo sa among mga diyos?'

Mitubag ang santo:

Sa balaod nga gihatag kanato sa tinuod nga Dios, nasulat: *"Dili nimo sulayon ang Ginoo nga imong Dios"* (Deut. 6:16); busa undang na sa pagpaningkamot nga makumbinsi ko. Nakasulti na ko nga hingpit nakong gihiusa ang akong kaugalingon ug hingpit kong giserbisyohan si Kristo, akong Dios ug Ginoo, ug gisalikway nako ang yawa nga imong giserbisyohan. Apan kon ako'y nagkahiusa kang Kristo, kon ako'y nagpakasal sa akong kaugalingon kang Kristo, nagtuo ba gyud ka nga biyaan nako si Kristo, ang akong Dios, ug pilion ang kamatayon imbis sa kinabuhi nga walay katapusan? Mahimo nimo buhaton kanako bisan unsa ang imong gusto; apan gilubong nako, ug magpadayon ko sa paglubong, sa tanang walay pulos nga panalangin ning kalibutan, kay gusto nakong makuha ug masiguro alang sa akong kaugalingon ang mga panalangin sa langit.

Pagkahuman sa pagpakigpulong sa balaan, gisugo sa gobernador nga itambog siya sa nagdilaab nga hurno.

Sa dihang gisiga na ang hurno, naghimo ang santa sa tanda sa krus ug miingon:

'O Ginoo nga Dios, Makagagahum! Gidayeg ko Kamo ug gihimaya ang Kinyu nga balaan nga ngalan tungod kay gihatagan Kamo ko karong adlawa ug karong takna sa walay katapusang kalipay, ug tungod kay narekord ang akong pag-angkon sa atubangan sa mga anghel ug sa mga tawo. Ako naghangyo Kanimo – tuman-a ang tinguha sa akong kalag: ipakita niining dautan ug makalilisang nga magmamando nga Ikaw gayud ang akong Tinabangay.

[3647] Sa karaang panahon, adunay mga 20 ka siyudad nga nailhan sa ngalan nga Heraclea; sa kini nga kaso, nagtumong kini, siyempre, sa Heraclea, nga nahimutang sa Thrace ug duol sa Propontis (ang Dagat Marmara).

[3648] Sa usa ka higayon, sa paghari ni Cyrus, Hari sa Persia, gipatay ni Daniel ang usa ka bitin—nga giilaom sa mga Babilonyo ingon usa ka diyos—nga walay espada o tungkod. Mibangon dayon ang mga Babilonyo sa kusog nga pag-alsa batok kang Daniel ug nangayo sila sa hari nga tugutan sila nga ilabay si Daniel sa hukay sa mga leon. Niining lungib adunay pito ka leon, nga wala hatagi og pagkaon aron kan-on nila si Daniel. Niadtong panahona, ang propeta Habakuk naa sa Judea. Nangandam siya og pagkaon ug gidala kini sa uma aron ihatag sa mga tawo. Apan usa ka anghel ang mitungha kaniya ug miingon: *'Alaa ang pagkaon nga dala nimo kang Daniel sa Babilonia, sa lungib sa mga leon.' 'Ginoo,' tubag ni Habakkuk, 'Wala pa nako makita ang Babilonia ug wala ko kahibalo asa ang lungag*.' Unya gipataas sa anghel si Habakkuk pinaagi sa buhok sa iyang ulo ug gibutang siya sa tumoy sa lungag sa Babilonia. Mitawag si Habakkuk: *'Daniel, Daniel! Kuhaa ang pagkaon nga gipadala kanimo sa Dios*.' Mitubag si Daniel, *'Gihinumduman Mo ako, O Dios, ug wala Mo biyai ang mga nagahigugma Kanimo*.' Unya mitindog si Daniel ug gikaon ang pagkaon nga gidala ni Habakuk (Dan. 14:29–42)

Sa dihang gisulti niya kini nga mga pulong, gilabay ang santa sa hurno. Apan sa kalit lang, nahulog ang hamog gikan sa langit ug gipalong ang mga kalayo sa hurno. Ang santa, nga nagtindog sa tunga-tunga sa hurno sama sa usa ka putli nga karnero,

mi-awit niining mga pulong: 'Balaan Ka, O Dios! Bulahan Ka, nga nagpadala og tabang gikan sa langit kanako, imong mapainubsanon nga alagad; unta masabtan sa tanan nga ang matag binuhat anaa sa imong gahum; unta masabtan sa tanan nga, sumala sa imong kabubut-on, nawala ang gahum sa kalayo ning pugon.' Pagkahuman niya og sulti niini, migawas ang balaan gikan sa pugon nga walay samad. Ang gobernador, bisan pa, sa pagtuo nga si Glyceria, pinaagi sa iyang salamangka, wala masamdan sa kalayo, nagmando nga hubasan siya sa panit gikan sa iyang ulo. Sa dihang gisugdan sa mga sulugoon sa gobernador ang pagtuman sa iyang mando, ang balaang martir misinggit ngadto sa Dios, nga nag-ingon: 'Ginoong Dios, Magbubuhat sa kahayag! Ikaw, nga nagtinguha nga ang kamatuoran mamulak taliwala niining mga pag-antos, ipakita sa dautang gobernador Savinus nga bisan kinsa nga lig-on ang paglaum kanimo ug nagsalig sa Imong gahum dili gayud mahadlok sa mga pag-antos alang sa Imong ngalan, apan maghandum pa gani og mas dako nga buhat sa pagkamartir, aron makadawat og mas himayaong korona sa pagkamartir. Gidayeg ug gipasalamatan Ko Kamo sa pagpadayag sa kinahiladman sa akong kalag, human tangtangon ang panit sa akong ulo, aron ako, nga gipahayag sa Imong kahayag, karon makasulti mahitungod sa akong kaugalingon: *'Ablihi ang akong mga mata, ug makita nako ang mga katingalahan sa Imong balaod'* (Salmo 118:18).

Ang gobernador, bisan pa, sa pagtan-aw niining mga pulong sa santa ingon nga insulto kaniya, gisugo siya nga dad-on sa prisohan; ug, pagkahuman nga giputlan ang iyang mga kamot ug tiil, gisugo nga ibutang siya nga hubo sa ibabaw sa hait nga bato.

Pag-abot sa tungang gabii, ang Anghel sa Ginoo mibaba sa dungeon. Gipasiga niya ang sulod niini, gipagawas ang santa gikan sa iyang mga gapus ug giayo siya, gibalik ang panit sa iyang ulo nga gipangtangtang sa iyang mga manlupig, aron nga walay bisan usa ka samad nga makita sa nawong sa santa, ug siya himsog ug masidlak.

Sa sunod buntag, gisugo sa gobernador nga dad-on pag-usab ang santa sa iyang atubangan aron usisahon. Sa pag-abli sa priso, si Laodicius, ug pagkakita niya nga napalaya ang santa gikan sa iyang mga kadena, gikupot siya sa kahadlok ug kahingawa; Wala niya damha nga si Glyceria kini, busa naghukom siya nga patyon ang iyang kaugalingon, kay nagtuo siya nga nakatakas si Glyceria gikan sa bilanggoan (gusto kini buhaton sa bantay tungod kay dako kaayo ang iyang kahadlok sa silot gikan sa gobernador). Apan miingon kaniya ang santa:

'Ayaw pagdaot sa imong kaugalingon, kay ako kini—si Glyceria.'

Apan ang bantay, napuno sa kahadlok, miingon:

'Kaluy-i ako, luwasa ako, aron dili ako mamatay sa kahadlok, kay nagtuo ako sa Dios, nga nagatabang kanimo.'

Unya miingon kaniya ang balaan:

'Sumunod kang Kristo, ug maluwas ka.'

Ang guwardiya, pagkahuman biyaan ang bilanggoan, gisul-ob ang mga kadena nga gigapos sa martir, ug nagbitbit niini paingon sa gobernador.

Sa dihang nakita siya sa gobernador, miingon siya:

'Unsa may imong gibuhat, Laodiceus? Asa na ang priso nga gisalig kanimo?' Mitubag si Laodiceus:

'Ania siya nagbarog sa imong atubangan. Kagabii gisidlak siya sa kahayag sa Dios ug giayo sa usa ka Anghel nga gipadala sa Dios, nga nagpahilwas kaniya gikan sa iyang mga kadena; ako ang nagdala niining mga kadena; sa samang higayon, nabawi niya ang iyang orihinal nga katahum ug hingpit nga naayo ang iyang mga samad pinaagi sa Anghel.' Human nakasaksi sa tanang mga milagro sa Dios, nagtuo na ako sa Dios ug gusto usab makig-ambit sa kamatayon ni Glyceria.

Unya ang gobernador, nga napuno sa kasuko, miingon:

'Putlon sa ulo kining salbahis, ug unya makita nato kon moanhi ba si Kristo sa iyang tabang!'

Sa dihang nagkadool na ang panahon sa pagputol sa ulo gamit ang espada, gitangtang ni Laodice ang iyang mga mata paingon sa langit ug misinggit siya sa kusog:

'O Dios ug Ginoo sa mga Kristohanon! I-isip ko uban sa imong balaan nga sulugoon nga si Glyceria sa imong gingharian.'

Si Santa Glyceria, sa iyang bahin, nag-ampo sa Diyos alang kaniya, nga nag-ingon niini: 'Amahan sa among Ginoong Jesu-Kristo, nga nag-ayo sa mga kamatayonong sakit ug nagluwas sa tawo, nga bihag sa sala, gikan sa mga gapus sa impyerno, luwasa usab ang Imong sulugoon nga si ' Laodice gikan sa gahum sa yawa; tabangi siya sa pagtuman hangtod sa katapusan sa buhat sa iyang pag-angkon, ug dawata ang iyang kalag sa kalinaw."

Si Laodiceus, pagkadungog sa pag-ampo ni Glyceria, miingon: 'Amen'.

Pagkahuman niini, giputol ang iyang ulo; ug ang iyang lawas, nga tinago nga gikuha sa mga matinud-anong Kristohanon, gilubong uban sa dungog.

Samtang ang gobernador mituyok kang Glyceria, miingon siya kaniya:

'Nasayud kami nga ang imong amahan usa ka Romano nga ampipate, ug nasayud usab kami nga ang imong inahan parehas ka-halangdong natawo; apan wala kami kahibalo kinsa ang nagtabang kanimo; sultihi kami niini sa imong kaugalingon.'

Mitubag ang santo:

'Si Kristo ang motabang kanako, ang Manluluwas sa kalibutan ug Tinubdan sa tanang kalipay, nga nagpadala kanako og pagkaon sa akong bilanggoan, nagpahilwas kanako gikan sa akong mga kadena, ug gibalik ang katahum sa akong nawong, nga imong gidalian.'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga itambog ang santa sa mga mabangis nga hayop aron kan-on siya.

Ang santa mitan-aw sa mga hayop uban sa kalipay ug kadasig, sama sa usa ka tawo nga paingon sa usa ka kombiyerto. Pag-abot niya sa dapit diin gipagawas ang mga hayop, mihunong siya. Sa kalit, usa ka dakong leona nga nagngurog sa hulga gipagawas batok kang Glyceria; apan sa pagduol niini sa santa, kini mitagana nga hilum sa iyang tiilan ug misugod sa pagdila niini. Ang santa, nga nagtutok sa langit, miingon: 'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, Dios sa among mga amahan, Dios sa kaluoy! Nagpasalamat ako Kanimo tungod kay imong gipakalma ang kasuko sa mananap, aron ipakita sa tanan ang Imong gahum nga gikan sa langit! Nagpasalamat Ako Kanimo tungod kay gihimo Nimo nga madala ang tanan nakong pag-antos, bisan pa ang labing malupigon. Paminawa ako, O Dios, ug bayari kining dautang magmamando sumala sa iyang mga binuhatan; apan ayaw ko pagkuha sa korona sa Imong grasya, kauban ang Imong ubang mga balaan.'

Pagkahuman sa pag-ampo sa santo sa ingon niini, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga miingon: 'Nadungog ko ang imong pag-ampo! Umari ka kanako sa kalinaw! Tan-awa, ang mga ganghaan sa Gingharian sa Langit nabuksan para kanimo!'

Pagkahuman niini, gipabanaog ang laing leona; miduol kini sa santo ug gikagat siya, apan wala gisi ang lawas sa santo sa leona. Busa gisumiter sa santo ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[3649] . Ang mga hayop, sa samang higayon, dayon mibalik sa ilang mga hawla. Niadtong takna, ang gobernador grabe kaayo ang sakit nga iyang nabati – ang tibuok niyang lawas namaga tungod sa sakit nga dropsy ug sobra ka dako ang pagbaga nga namatay siya sa kadalanan, kay wala nila siya madala sa sulod sa balay. Dayon gidala ni Obispo Dometius ang lawas sa balaang martir nga si Glyceria nga daghan kaayong gipang-antos ug gilubong kini sa usa ka matahum nga dapit duol sa Heraclea. Sunod niini, usa ka tambal nga mira[3650] ang nibutho gikan sa balaang relikya ni Santa Glyceria, nga nakatambal sa nagkalain-laing mga sakit, alang sa himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios nga gihimaya sa Trinidad, nga angay paghatagan og dungog, himaya ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

[3649] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo mga tuig 177.

[3650] Usa sa mga nakasaksi sa pag-awas sa mira gikan sa kabaong sa balaan nga martir Glyceria mao si Emperador Maurice (nga naghari gikan sa 582 hangtod 602). Sa iyang paghari, nahitabo ang mosunod nga milagro sa lubnganan sa balaang martir: ang Obispo sa Heraclea gusto ilisan ang tanso nga sudlanan diin nag-agos ang balaang mira og usa ka pilak nga sudlanan, ug alang niini mupalit siya og usa sa Constantinople. Apan sa dihang gibutang kini nga sudlanan tupad sa lubnganan sa santo, mihunong ang pag-agos sa mira. Human sa mainit nga pag-ampo ug sa pagbalik sa daang sudlanan, mibalik pag-agos ang myrrh. Nahibaloan nga ang pilak nga sudlanan kaniadto iya sa usa ka tawo nga nagpraktis og salamangka ug gigamit niya alang sa dautang katuyoan.

Kontakion, Tono 3:

O Birhen nga nahigugma sa Inahan sa Dios, si Maria, gipreserba nimo ang imong pagkabirhen nga dili madunot; ug, sa imong paghalad sa imong kaugalingon sa Ginoo uban sa kadasig, nakasinati ka sa pag-antos nga may kinaadman hangtod sa kamatayon. Tungod niini, si Kristo Dios nagkorona kanimo, O birhen nga martir, sa usa ka doble nga korona.

Ang Pag-antos ni San Alehandro nga Martir

Gisaulog sa ika-13 sa Mayo

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano Maximian, usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang gipahigayon sa tibuok Imperyong Romano. Usa sa mga senturiyon, usa ka masigasig nga mananamba sa mga paganong diyos , sumala sa sugo sa emperador, nagtukod og templo para sa iyang dautang diyos, Dii[3651] , nga dili layo sa Roma, mga usa ka istadyum ang gilay-on niini. Sa samang panahon, gisugo ang tanang Kristohanon nga maghalad sa mga paganong diyos ug magtigom alang sa konsagrasyon sa templo ni Dii. Ang mga sugo sa emperador mibiyahe sa halayo ug sa halapad, nagpahayag sa kusog nga tingog:

'Paminaw, mga higala sa mga dios! Ugma sa buntag kinahanglan magtigom kamo uban sa Emperador sa templo sa dios nga si Diya.'

Ang tanang pagano nga nakadungog niining mga pahibalo gikan sa mga haraldero sa hari nag-andam sa buntag, nga tuyo paingon sa templo ni Die. Sa buntag, daghan sa mga pagano, human sa ilang pagpamalit sa siyudad, mibyahe paingon sa templo, nga ang uban aron mosimba ug maghalad kang Die, ug ang uban aron ibaligya ang ilang napalit.

Niadtong panahona, usa ka mahimayaon ug dato nga lalaki nga ginganlan og Tiberian, nga naggunit sa katungdanan isip tribuno[3652] , ug nga sa iyang mando gisalig sa komander Philax ang daghang mga sundalo, mitawag niining mga sundalo ug miingon kanila:

'Paminawa, mga igsoon! Nasayud ba kamo sa hari nga sugo nga mag-uban kita karon sa Hari sa Templo ni Dieus? Busa, andama kamo.'

Samtang siya nagasulti, gisultihan siya nga ang Emperador miabot na sa maong templo. Dali dayon silang tanan mibiyahe paingon sa templo aron makig-uban sa Emperador. Apan usa sa mga sundalo, nga ginganlan og Alexander, nga gipadako sukad pagkabata sa Kristohanong pagtuo ug nahadlok sa Dios, miingon sa tribuno:

'Mas maayo nga isulti nimo nga kinahanglan kita moadto ug mosimba sa tinuod nga Dios nga nagpuyo sa langit; kay ang mga ginatawag nimo nga mga dios dili mga dios, kondili mga demonyo.'

Miingon kaniya si Tiberian:

'Karong adlawa maghalad kita dili sa tanang diyos, kondili sa usa ra ka diyos, si Dios, bisan pa man daghan kita og diyos nga girespeto sa hari mismo ug sa atong tanan.'

Mitubag ang Bulahan nga si Aleksander:

'Si Dios, nga inyong gitawag nga diyos, sama ra sa ubang limbong nga mga demonyo, nagadala sa iyang mga sumusunod ngadto sa kapahamakan, nagatintal kanila sa buhat nga dautan ug walay balaod, diin bisan ang inyong kaugalingong mga diyos, sumala sa inyong paghisgot kanila, nadungisan, nga usahay, sa pagkasiga sa karniyal nga kahilambigit, ilang gilimbong ang mga babaye ug nagbuhat og makalilisang nga mga buhat uban kanila, nga nagahugaw dili lang sa yuta, kondili usab sa dagat ug sa hangin[3653] . Apan kinsa bay nakadungog o nakakita og diyos nga nakigpangasawa sa gawas sa kaminyoon? Ang among Dios, bisan pa, usa ka Dios nga dili makita sa mata sa unod, apan mailhan lamang pinaagi sa pagtuo; Siya mao ang Labing Balaan, ang Makagagahum, ang Magbubuhat sa langit ug yuta. Ang among Dios dili nanginahanglan alang sa Iya og ingon nga mga halad nga

---

[3651] Naghari si Emperador Maximian gikan sa 285 hangtod sa 305.

[3652] Ang tribuno mao ang kumander sa usa ka tribo o rehimento.

[3653] Sa niining kasoha, nagtumong si Santo Alexander sa bastos ug malalaswang mga sugilanon sa mitolohiyang Griyego bahin sa mga binuhatan sa mga diyos. Sa panan-aw sa karaang mga Griyego, ang ilang mga diyos adunay parehas nga mga kapakyasan sama sa mga tawo.

inyong gihalad sa inyong hugaw nga mga demonyo; imbis niini nga mga halad, nangayo Siya kanato og usa ka putli ug walay-dugo nga halad.

Pagkahuman maminaw kang Alexander, miingon si Tiberian:

'Biyaa na ang imong kabuang, Alexander! Ayaw pagpanamastamas batok sa mga dios, among mga manunabang, basi ang hari, sa pagkadungog niini, masuko kanako tungod kay gitugotan nako nga magpabilin sa akong rehimento ang usa ka mapang-insulto sama kanimo!'

Pagkahuman niini, nilarga si Tiberian paingon sa korte sa hari, samtang si Alexander mibalik sa iyang kaugalingong balay.

Pag-abot sa panahon sa halad, ang hari misugod sa paghalad sa iyang makalilisang nga diyos, si Dios, sa maong templo. Niadtong higayona, gisultihan ni Tiberian ang hari nga usa sa iyang mga sundalo, nga ginganlan og Alexander, wala mosunod sa sugo sa hari, wala maghalad kang diyos Dios, kundili nagpasipala ug nagpanamastamas sa mga diyos. Gidali-dali sa hari nga ipakuha siya ug gisugo nga dad-on siya sa iyang atubangan nga nakagapos sa puthaw nga kadena.

Niining panahona, alas sais sa adlaw[3654] . Si Alexander naghigda sa iyang katre niadtong panahona, natulog pag-ayo. Kalit lang, ang Anghel sa Ginoo mitungha kaniya sa usa ka damgo ug miingon: 'Alexander! Pagpakaisog ug paglig-on ang kasingkasing, kay mag-antos ka pag-ayo alang sa ngalan ni Jesu-Cristo. Tan-awa, dagkong pag-antos ang gipreparar na para kanimo; tan-awa, ang mga sundalo nagpadulong na aron dad-on ka. Apan ayaw sila kahadlok; ayaw tugoti nga ang imong kasingkasing mahadlok kanila, kay gipadala ako aron motabang kanimo. Busa, bangon, ug pag-ampo sa Dios, ug ako anaa kanimo sa tibuok nimong pakigbisog.'

Mibangon gikan sa iyang higdaanan, si Alexander misugod sa pag-awit sa usa ka salmo ni David: *'Ang nagpuyo ilawom sa alay sa Labaw nga Labing Kataas magpuyo sa landong sa Makagagahum; moingon siya sa Ginoo: "Ang akong dalangpanan ug akong kuta, akong Dios, nga akong gisaligan"'* (Salmo 90:1–2), ug ang nahibilin pa nga bahin sa maong salmo hangtod sa katapusan. Unya, sa pagbiya niya sa balay, nakasugat si Alexander sa mga sundalong nagsunod kaniya; kining mga sundalo mao ang iyang kauban sa armas gikan sa iyang rehimento. Sa pagkakita nila kang Santo Alexander, nangahulog silang tanan sa yuta sa kahadlok, kay ang nawong sa santo misidlak sama sa kilat. Apan miingon ang santo kanila:

'Tindog, mga igsoon! Ngano man kamo nahadlok?'

Mitubag ang mga sundalo:

'Murag napalibotan ka sa gahum sa Dios; mao nga nahadlok kami ug nahulog sa yuta.'

Apan miingon kanila ang balaan:

'Paminawa ko, mga igsoon! Ang Dios sa langit ug yuta mibisita sa Iyang alagad; apan ayaw kamo kahadlok: buhata ninyo ang gisugo kaninyo; kay gisugo kamo nga dakpon ko sa kadena ug dad-on ako sa atubangan sa hari aron pangutan-on.'

Niini mitubag ang mga sundalo:

'Nakasabot kami nga dili maghisgot kanimo. Unsaon man nimo pagkaila niini? Sultihi kami.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko angay magdugay og pakig-istorya kaninyo, kay nagdali ko paingon sa buluhaton nga nagpaabut kanako, nga giandam para kanako sa Hari sa Langit. Kinahanglan ko nga mobiyahe gikan sa Roma paingon sa Bizancio.'

Pagkahuman niini, ang santo mituhop ug nag-ampo sa Ginoo uban niining mga pulong: 'Ginoong Dios sa among mga amahan, gidayeg ug gipanalanginan hangtod sa kahangturan! Nagpakilooy ug nag-ampo ako kanimo: ayaw ko karon pagbulag sa panaghigalaay sa imong mga matarong; ayaw ko pagbalibad samtang ako nagkadool kanimo, kay imo man gipadayag kanako ang imong balaan ug makahadlok nga Ngalan. Ikaw, O Ginoo, akong Tabang ug Manalipod, padal-a ang imong Anghel kanako, aron siya motabang kanako ug magtudlo kanako unsa ang akong tubagon sa atubangan sa akong magpapasakit."

Pagkahuman sa balaan sa iyang pag-ampo, gipahimutang siya sa mga sundalo ug gitali siya sa puthaw nga kadena; dayon gidala siya sa atubangan ni Emperador Maximian. Ang inahan sa balaan, nga ang ngalan kay Pimenia, wala pa kahibalo nga ang iyang anak nga si Alexander gidala aron pangutan-on sa atubangan sa

[3654] Sumala sa among pagkwenta – alas dose sa udto.

emperador. Lig-on ang lawas sa santo, taas ang pangtawo, gwapo ug batan-on, kay napulo'g walo pa lang siya ka tuig ang panuigon. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan sa emperador aron usisahon, nangutana kaniya si Maximian:

'Ikaw ba gayud ang nangahas sa pag-insulto kanako? Ikaw ba ang dili mosunod sa iyang nakahataas ug nagdumili sa pagsimba sa akong dakong diyos, si Dios?'

Mitubag ang santo:

'Nagasimba ko sa akong Dios, nga nagpuyo sa langit, ug sa Iyang Bugtong Anak, ang Ginoong Jesu-Cristo, ug sa Espiritu Santo. Wala koy nailhang lain nga dios ug dili ko mosugot sa bisan kinsa pa. Busa, ayaw ko pangutan-a bahin sa bisan kinsa pa nga dios.' Mahitungod sa imong awtoridad, wala ko magkurog bisan gamay; dili ko mahadlok sa imong mga hulga, ni sa mga pag-antos nga imong ipahamtang kanako.

Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Maximian ug miingon:

'Unsa may mahimo sa Dios nga imong gipanghimatuud?'

Mitubag ang santo:

'Ang akong Dios usa ka dili makita ug gamhanang Dios, busa walay butang nga imposible para sa akong Dios.'

Mitubag si Maximian:

'Mahimo bang diyos ang usa nga gipako sa krus sa mga tawo ug namatay pagkahuman siya patyon?' Mitubag ang santo:

– Hilom, Satanas, kay dili ka man gani makahimo sa paglitok sa imong hugaw nga mga ngabil sa labing putli ug labing balaan nga ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga sa Iyang kaugalingong kabubut-on, mitugot sa pagkapako sa krus ug kamatayon! O buang! Kung imong gitawag Siya nga gipako sa krus ug gipatay, nganong dili usab nimo hisgutan ang kamatuoran nga Siya nabanhaw gikan sa mga patay ug naghatag kinabuhi sa daghang mga patay?

Miingon si Maximian:

'Gusto ko nga pasagdan ang imong pagkabatan-on, kay nakita nako nga batan-on ka pa kaayo.' Apan mitubag ang santo:

Mas maayo nga luwason nimo ang imong kaugalingon ug paningkamotan nga makagawas ka sa bitag diin gidani ka sa yawa. Ako, wala koy kahadlok sa bisan unsang pag-antos, kay ang Dios mao ang akong tabang.'

Miingon si Maximian:

'Nasulti na nako nga gusto tika pasayloon. Abante, unya, ug maghalad; unya magpuyo ka sa walay katapusan sa kwarto sa hari ug mahimo ka pa gani nga labaw dinhi.'

Mitubag ang santo:

'Asa nga diyos, unya, imong gisugo nga akong simbahon?'

Mitubag si Maximian:

'Simba ug halad og halad kang Dii, ang dakong diyos.'

Ang santo, nga nagtuyok sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo ingon niini: 'Ginoong Jesu-Kristo! Ayaw ko pagbyaan, imong mapainubsanon nga sulugoon; tabangi ako, usa ka makasasala ug dili takus.'

Samtang nag-ampo siya ingon niini, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nakita niya nga nabuksan ang langit; nakita usab niya ang Anak sa Dios nga naglingkod sa tuo sa Amahan. Sa kini nga panan-awon, napuno ang balaan sa dakong espirituhanong kalipay. Unya gipangutana niya pag-usab si Maximian:

'Asa nga diyos gusto nimong ihalad ko og halad?'

Miingon si Maximian:

'Maghalad og halad sa dakong diyos nga si Diya.'

Mitubag ang santo:

'Wala ba ka kahibalo nga ang imong gitawag nga diyos kaniadto usa ka tawo, ug labaw pa, usa ka daotan ug malaut nga tawo, kay kaniadto, gikaon sa carnal nga kahinam alang sa usa ka babaye, mibisti siya og porma sa usa ka baka ug, pinaagi sa iyang salamangka, gilimbongan ug gidalian siya?'[3655]

Si Maximian, sa pagdungog niini, nagkatawa ug miingon:

Nagpamatood kini sa gahum sa atong mga diyos, kay sila magpakita sa mga tawo sa bisan unsang porma nga ilang gusto.

Apan miingon kaniya ang santo:

– Kaauwaw nga tawo! Gidayeg nimo ang hugaw ug makalilisang nga mga buhat sa inyong mga dios, kay ikaw mismo nahimong sama kanila pinaagi sa imong hugaw nga mga buhat, tungod kay dili ka mosugot nga mailhan ang tinuod nga Dios, nga naghatag kanimo og dungog ug gingharian.

Miingon si Maximian:

'Ang akong mga diyos naghatag kanako og gahum sa paghari.'

Miingon ang santo:

'Natingala ko kanimo: giunsa man nimo, samtang nagtuo ka nga maalamon, ang imong kaugalingon imong gilaglag, kay nagtuo ka sa mga demonyo ug nag-alagad ka sa mga dios-diosan nga bungol ug walay kalag, nga gibyaan nimo ang buhi ug imortal nga Dios. Ngano man nga gisunod nimo si Satanas, ang imong amahan? Hinuon, balika gikan sa kangitngit paingon sa kahayag, aron dili ka malaglag sa walay katapusang kalayo sa Gehenna.

Unya si Maximian, nga napuno sa kasuko, gihatag si Alexander kang tribuno Tiberius, ug gisugo siya nga pahiritsan ang santo. Sa samang higayon, gisugo usab ni Maximian si Tiberius nga pahiritsan dili lang si Alexander, kondili ang tanang Kristohanon sa kinatibuk-an; alang niini, gipadala niya ang tribuno sa Thrace, nga nagsugo kaniya nga persegihon ang mga Kristohanon bisan asa. Gisugo ni Maximian nga dad-on si Alexander sa iyang atubangan sa Byzantium. Sa dihang nadungog kini ni Santo Alexander, miingon siya sa emperador:

'Nagpasalamat ako kanimo, akong magpapasakit, sa pagbuot nga ipahibalo ang akong ngalan sa daghang mga nasud. Hinaut nga ang Ginoo ug akong Dios mohatag kanako sa grasya nga makalahutay, alang sa ngalan niining balaan, sa tanang matang sa mga sakit ug pag-antos sa matag kanto sa kalibutan.'

Apan, gisugo ni Maximian nga kuhaon ang santo gikan sa iyang atubangan. Gikuptan siya sa tribuno Tiberius, ug sa sunod buntag gisugo nga, human siya bitayon sa kahoy sa pagpanakit, ang iyang lawas pagakiskisan gamit ang puthaw nga mga kuko. Sa iyang pag-antos, si Alexander wala maghuyop bisan kaisa, apan sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, nagpasalamat siya sa Dios. Unya, pagkahuman sa pagbaba sa santo gikan sa kahoy sa pagpanakit, gisugo siya ni Tribuno Tiberius nga gapuson sa puthaw nga kadena ug gisugo ang iyang mga sundalo nga dad-on siya sa Traseya.

Sa dihang si Santo Alexander gidala sa mga sundalo paingon sa Tracia, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita sa damgo sa iyang inahan, si Pimenia, ug miingon kaniya: 'Pagmata, bangon gikan sa imong higdaanan, dad-a ang imong mga sulugoon ug ang imong mga hayop, ug sundi ang imong anak paingon sa Tracia; kay gidala nila ang imong anak didto aron siya mag-antos alang sa ngalan ni Cristo; ug ikaw, pagkahuman sa iyang kamatayon, kinahanglan nimong lubngan ang iyang dungganong lawas."

Si Bulahan Pimenia, pagmata niya, wala magluluoy o maghilak, kundili napuno siya sa dakong kalipay sa espiritu alang sa iyang anak. Dali siyang mibangon ug nag-andam sa tanang gikinahanglan para sa biyahe, ug midali sa pagsubay sa samang dalan nga gisubay sa iyang anak. Naabtan ni Pimenia si Alexander sa siyudad sa Catargene.

Sa pagsulod niya sa siyudad, nakita niya nga ang iyang anak nga lalaki nagtindog sa atubangan ni Tiberian, nga mao ang naghukom kaniya. Sa dihang nakita niya nga si Alexander gipasakitan ug gipaka-antos, ug sa dakong kalipay sa kaisog sa iyang pinalanggang anak, misinggit si Pimenia sa kusog nga tingog, nga miingon ingani:

'Tabangi ka sa Labawng Dios, ang Maayong Magbalantay, anak ko!'

Pagkadungog ni Tiberian sa iyang tingog, nangutana siya:

'Kinsa may nag-ingon ana?'

Apan, walay makasulti kung asa gikan ang tingog, kay daghan kaayo ang nagbarog duol sa maong dapit. Unya miingon si Tiberian sa martir:

'Ikaw salbahis, maghalad ka og halad sa mga diyos!'

Apan mitubag ang santo:

'Uyon ko nga maghalad og halad sa pagdayeg sa Dios.'

Mitubag ang tortyurador:

'Dili ba nimo gisulti kanako nga ang imong Dios wala magkinahanglan og bisan unsang halad?' Mitubag ang santo:

– Sa tinuod, ang akong Dios dili nanginahanglan sa klase sa halad nga inyong gihalad sa inyong mga dios-diosan, apan Nangayo Siya og halad sa kamatuoran ug pagkabalaan, kay Siya usa ka balaan ug matarong nga Dios.

Unya gisugo ni Tiberius nga pasunogon ang lawas sa santo gamit ang mga kandila, nga miingon:

'Tan-awa nato kon moanhi ang iyang Dios aron luwason siya gikan sa akong kamot.'

Apan ang santo, samtang ginasunog, gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit ug miingon: 'Gloria kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga nagpadala sa imong Arkanghel Miguel ngadto sa Babilonia ug nagluwas sa tulo ka batan-on gikan sa kalayo sa hurno (Dan. 3), O Ginoo, luwasa usab ako gikan niining masakit nga pag-antos ug pahiyaon ang akong manlulupig, aron ako makasulti, uban kang salmista David: *'Nakaagi kami sa kalayo ug tubig, ug gidala Mo kami sa kagawasan'* (Salmo 65:12).

Si Tiberio, sa pagkakita nga wala gyud masamari ang martir sa kalayo, nabati kaayo ang kaulaw ug gisugo ang mga sundalo nga gapuson si Alexander ug dad-on siya sa iyang dalan. Ang inahan sa santo, sa pagkakita nga gidala na palayo sa tortyurero sa iyang anak sa mga sundalo, nangayo kanila nga tugutan siya nga makita ang iyang anak. Wala siya pugngan sa mga sundalo. Ang balaan nga martir, sa pagtan-aw niya sa iyang inahan, miingon:

'Maayo kaayo nga miabot ka dinhi, akong ginang. Sabaya ko paingon sa mismong dapit diin ako makahuman sa akong buhat[3655] , sumala sa gipadayag sa Ginoo kanako.'

Apan ang uban sa mga sundalo miingon niini:

'Bulahan ka, Alexander, kay dako ang imong pagtuo; ug dako usab ang Kristohanong Dios. Tan-awa, unsa kadako nga pag-antos ang imong naagihan, apan wala gyud ka maliso sa imong pag-angkon bisan gamay.'

Mao kini ilang gisulti atol sa biyahe nga gihimo subay sa sugo ni Tiberius.

Sa dihang nakaabot ang mga biyahero sa usa ka bukal nga nag-agos sa kilid sa dalan, mihunong sila ug nagsugod sa pagkaon. Sa samang higayon, ilang gihangyo si Alexander nga mokaon uban kanila, labi na kay wala pa siya mokaon og tinapay o moinom og tubig sulod sa napulo'g upat ka adlaw. Ang santo, bisan pa niana, gipulihan ang pagkaon sa pag-ampo, mituklow ug misugod sa pagkanta sa salmo: *'Gitutokan ko ang mga bukid—asa man gikan ang akong tabang? Ang akong tabang gikan sa Ginoo, ang Magbubuhat sa langit ug yuta'* (Salmo 120:1–2). Unya misugod siya sa pag-ampo ingon niini: 'Ginoong Jesu-Kristo, bantayi ako, ang Imong karnero, nga walay sala, aron dili maglipay ang akong kaaway kanako, kay nakaila ako sa Imong labing balaan nga ngalan. Ayaw ko pagpasipala, O Ginoo, sa atubangan sa akong manlupig, kondili padal-a ang Imong balaan nga Anghel ug ang Imong tuo nga kamot aron motabang kanako, ug paginhiusa ako nga Imong Manalipod, Tabang ug Mananabang."

Sa paghuman sa balaan sa iyang pag-ampo, ang Anghel sa Ginoo mipakita kaniya ug miingon: 'Ayaw kahadlok, Aleksander! Nadungog sa Ginoo ang imong pag-ampo, ug gipadala ako sa Dios aron motabang kanimo.'

Samtang nagasulti pa ang Anghel niining mga pulong, nakadungog ang mga sundalo og usa ka tawo nga nagasulti kang Alexander, apan wala nila makita kinsa kini; busa, nahadlok kaayo sila ug, napildi sa kahadlok ug kahilakaw, nahulog sila nga nawong paubos sa yuta. Apan si Banal nga Alexander miingon kanila:

'Unsa man inyong nakita, mga igsoon, nga kamo nahadlok kaayo?'

Mitubag sila:

'Nadungog namo ang tingog sa imong Dios nga nag-istorya kanimo; mao nga nahadlok kaayo kami ug nahulog sa yuta sa kahadlok.'

Samtang nagasulti pa ang mga sundalo niining mga pulonga sa santo, miduol si Tiberian sa maong dapit, kauban ang mga maharlika sa siyudad. Nangutana si Tiberian sa mga maharlika:

'Unsa ang ngalan niining dapita?'

Mitubag sila:

Gitawag kini nga Dapit sa Paghukom.'

Sa niini, mitubag si Tiberian:

[3655] Mao kana, ngadto sa siyudad sa Byzantium.

'Kung kini mao ang Dapit sa Paghukom, unya kinahanglan ipatuman dinhi ang paghukom. Dad-a kanako ang Kristohanong si Alexander.'

Sa dihang mitungha ang santo sa atubangan ni Tiberian, miingon kini kaniya:

'Nagpadayon pa ba gihapon ka sa imong kabuang ug nagdumili gihapon ka sa pagsimba sa among mga diyos? Nakita nako nga mapig-ot ang imong kasingkasing; bisan pa niana, nagmalasakit ko pag-ayo kanimo ug busa gusto ko nga ibalhin ka sa pagsimba sa mga diyos, ang mga magmamando sa tibuok uniberso.'

Mitubag ang martir:

'Ikaw dautang tawo, bulag sa hunahuna, anak sa yawa, nga nag-alagad sa imong amahan—si Satanas. Unsaon man nimo pag-uyon ug pagpakita kanako og kaluoy, samtang si Satanas, ang imong amahan, wala magpakita og kaluoy bisan kinsa; sa baylo, gusto niya nga ibira ang tanan ngadto sa nagdilaab nga Gehenna ug laglagon sila uban kaniya.'

Miingon si Tiberian:

'O daotan ug dili maghinulsol! Giunsa nimo pag-atubang ug ingon ani kanako? Ka-pareho ba ko nimo, nga makasulti ka ug ingon ana ka-insolente kanako? Dili ba tungod kay gipasagdan tika nga ginapasipala nimo ko? Dili ba unta mas gidayeg ug girespeto pa nimo ko tungod sa akong pagkamaayo ug kaluoy, imbis nga pasipalahan ko nimo sa imong mga bastos nga pulong!'

Mitubag ang santo:

'Sa tinuod, sama ka sa imong amahan, si Satanas, kay ang imong kasingkasing mapalig-on sama sa bisan unsang lig-on nga bato. Wala ba nimo masabti nga kining dapita gitawag nga Dapít sa Paghukom? Ug kini nagpakita nga sa dili madugay atubangon nimo ang matarong nga paghukom sa Dios, Kinsa maghukom sa tanan, buhi man o patay, ug Kinsa maghatag og ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan. Didto nimo masabtan nga nagsulti ako og kamatuoran kanimo. Hukman ka sa Dios tungod sa walay kalooy nimong pagpanakit kanako. Nasayud Siya kung unsa ka grabe ug dili matarong ang imong pagpanakit kanako. Apan hibaloa kini: kining mga pag-antos magahatag kanako og himaya, samtang kini magahatag kanimo og walay katapusang pagkaguba.

Pagkadungog ni Tiberian niining mga pulong, mas naglagot pa gayud siya ug gisugo nga ibutang sa yuta ang mga puthaw nga pako ug guyuron ang martir sa ibabaw niini. Apan sa ingon ka mabangis nga pag-antos, nagpabilin nga hilom ang santo, murag wala gyud siyay gibati nga kasakit. Sa pagkakita nga wala makab-ot ang tuyo sa pag-antos, mas nasuko pa si Tiberian ug gisugo ang upat ka sundalo nga bugbog-on ang santo gamit ang mga hugot nga baston. Samtang gibugbog siya, miingon ang santo kang Tiberian:

'O dautan! Kini ra ang imong giandam nga mga pag-antos para kanako. Idugang pa ang uban, labi pang grabi, kay wala gyud ko mabati og kasakit gikan niini, tungod kay si Kristo, akong Dios, nagatabang kanako.'

Mitubag si Tiberian:

'Giputol-putol ko ang imong lawas, itambog kini sa kalayo, ug ipanglapas sa hangin, aron bisan pa ang imong handumanan dili na magpabilin dinhi sa yuta. Unya makita nako kon moanhi ba si Kristo aron sa pagtabang kanimo ug sa pagluwas kanimo gikan sa akong kamot.'

Mitubag ang santo:

'Ang akong Kristo mopapas kanimo dayon. Ang imong lawas buwagon-buwagon ug ang imong mga bukog ikalat sa tibuok yuta; dili na nimo makita pag-usab ang Roma, ni makita nimo ang nawong sa imong dautang emperador, kay ang Ginoo mopapas sa imong handumanan gikan sa nawong sa yuta. Ug kining tanan mao ang imong silot tungod kay wala ka nakaila sa tinuod nga Dios, ug tungod kay wala nimo gihatagan og dungog, ikaw nga salbahis, Siya nga naghatag kanimo niining dungog ug gahum. Apan kon nakaila ka unta sa Dios, nakaseguro unta ka para sa imong kaugalingon sa kinabuhi nga walay katapusan sa langit; apan karon, tungod kay gibyaan nimo ang tinuod nga Dios, gihigugma nimo ang imong amahan, si Satanas, sa tibuok nimong kasingkasing; uban kaniya ikaw ihulog sa nagdilaab nga Gehenna. Ako, sa akong bahin, kanunayng pagadayegon ang akong Ginoo ug Manluluwas, ang Ginoong Jesu-Cristo, Kinsa magluwas kanako gikan sa imong mga kamot ug magahatag kanako sa Iyang grasya sa Iyang walay katapusang gingharian.

Sa pagkadungog niini nga mga pulong, ang nawong sa tortyurador nagkurog sa kasuko ug kalagot. Bisan pa niana, gisugo niya nga hunongon ang pagpanakit.

Samtang nagkadool na ang pagkahuman sa adlaw. Sa pag-abot sa gabii, si Tiberian nagpahulay na para sa gabii sa maong dapit. Samtang natulog siya, nakakita siya sa usa ka damgo sa usa ka Anghel sa Dios, nga nagpakita kaniya sa usa ka makalilisang nga porma, nga naggunit og espada sa kamot. Miingon ang Anghel kaniya: 'Daotan nga tawo! Tan-awa, miabot ako kanimo, kay gipasakitan nimo sa malupit nga pagpanamastamas ang sulugoon sa Dios, si Alexander; hibaloa nga mahimo tika nakong patyon niining maong espada. Apan maghulat pa ko og pila ka panahon. Sa imong pagmata, padali sa pagbiyahe paingon sa Byzantium agi sa Illyria, kay nagkadool na ang panahon sa kamatayon sa sulugoon sa Dios, si Alexander.'

Nagmata si Tiberio nga puno sa kahadlok. Nangurog ang tibuok niyang lawas sa kahadlok. Gitawag niya ang iyang mga magtatambag nga nagbiyahe uban kaniya, ug gisaysay niya kanila ang iyang panan-awon. Miingon sila kaniya:

'Dugay na namo nga gusto isulti kanimo nga dili nimo angay pasipalahon pag-ayo ug dili matarong kana nga tawo. Apan wala kami kaisog nga buhaton kini. Nadungog namo nga ang Kristohanong Dios dako ug Siya nagasilot sa walay katapusang pag-antos sa dili mapalong nga kalayo sa mga nagapasipala sa Iyang mga sulugoon.'

Pagkadungog ni Tiberio niini nga mga pulong, gikupot siya sa labi pang dakong kahadlok ug pagkahadlok, ug dayon gisugo niya ang iyang mga sundalo nga ipauna ang martir. Siya mismo ang misunod sa luyo niya. Nikalabay si Tiberio sa daghang mga lungsod, apan wala siya mosulod o mihunong bisan sa usa kanila, kay, subay sa sugo sa Anghel, nagdali gayud siya nga makaabot sa Byzantium. Apan ang panan-aw nga iyang nakita sa iyang tulog nagpabilin sa iyang hunahuna sulod sa daghang adlaw; busa, napuno si Tiberian sa dakong kahadlok ug wala maglakas nga maghatag og bisan unsang pag-antos kang Santo Alexander. Sa dihang naglabay si Tiberian sa Illyria ug nagkadool sa siyudad sa Sardica, ang gobernador sa siyudad ug ang mga maharlika sa siyudad migawas aron sugaton siya; apan wala mosulod si Tiberian sa siyudad; imbis, nilabay lang siya niini. Ang mga Kristohanon nga naa sa maong siyudad, pagkakadungog nila nga si tribuno Tiberian, nga nagbiyahe gikan sa Roma, nagdala sa martir uban kaniya, migawas sila sa siyudad, dili aron sugaton ang tribuno, kondili aron makita ang martir. Sa pagkakita nga nag-inusara ang martir, miduol kaniya ang mga Kristohanon ug mihapa sa iyang mga tiil, miingon:

'Amo kaming ipangamuyo sa Dios, O mag-antos ni Cristo!'

Mitubag siya kanila:

'Amo usab akong pag-ampo, mga igsoon, aron makompleto nako ang akong pakigbisog alang kang Kristo Hesus ug aron mahimong takus nga madawat ang korona nga gisaad kanako gikan sa Iyang balaan nga tuo nga kamot.'

Gidala dayon sa mga sundalo ang martir sa iyang dalan. Paglabay nila sa lungsod sa Klisura, miduol ang mga biyahero sa usa ka dapit nga gitawag og Vonomasian Camp, nga nahimutang kap-atan ka stadia gikan sa Philippopolis, diin sila mihunong; niining panahona, si Tiberian nagsugod na sa pagkalimot sa makalilisang nga panan-awon nga iyang naangkon mahitungod kang martir nga si Alexander. Gipatawag niya ang santo aron pangutan-on, ug nangutana siya kaniya:

'Sigurado ba, Alexander, nga naa pa gihapon ka sa imong kabuang? Dili ba nimo gusto nga maghalad og sakripisyo sa among maloloy-on nga mga diyos, sila Dios ug Asclepius[3656] , nga nagdumala sa uniberso?'

Mitubag ang santo:

'Ikaw nga buta sa hunahuna, anak ni Satanas! Unsa pa man imong gusto madungog gikan kanako? Kay gisultihan na tika nga dili ko maghalad og sakripisyo sa mga demonyo.'

Miingon si Tiberian:

'Dili, dili ko naningkamot nga kumbinsihon ka sa paghalad sa sakripisyo sa mga demonyo; nangayo ra ko nimo nga maghalad ka og sakripisyo kang Dios ug Asclepius, ang among dagkong mga dios.'

Mitubag ang santo:

'Ikaw buang! Wala ba ka kahibalo nga ang imong Dios ug Asclepius mga demonyo man diay?' Miingon si Tiberian:

'Dili, ila akong mga diyos. Busa, akong pasigurohon nga ang imong ngalan pagasilotan sa tibuok yuta tungod sa ingon ka dakong blasfemiya batok kanako ug sa akong mga diyos.'

[3656] Si Asclepius giisip sa karaang mga Griyego nga diyos sa pagtambal.

Mitubag ang santo:

'Ako mismo ang naghandum nga ang ngalan ni Kristo mapahimaya sa tibuok yuta pinaagi kanako.'

Unya miingon si Tiberian sa mga sundalong nagatindog sa iyang atubangan:

'Kuhaa siya gikan sa akong atubangan, kay dili nako madala ang iyang mga blasfemiya. Dad-a siya sa Philippopolis ug ipriso siya didto sa usa ka kal-ang; pabilin siya sa kal-ang hangtod moabot ko sa maong siyudad.'

Sumala sa sugo ni Tiberian, gidala sa mga sundalo ang martir ngadto sa Philippopolis ug gipriso didto.

Samtang ang mga lungsuranon sa maong siyudad, pagkakahibalo nga moabot na si Tiberian, migawas aron sugaton siya. Pag-abot niya sa siyudad, si Tiberian nag-andam sa paghalad og sakripisyo kang Zeus ug Asclepius. Ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa maong siyudad, pagkakahibalo nga ang balaan nga martir nga si Alexander gipriso sa usa ka dungeon didto, miadto sa dungeon ug nangayo sa gaoler nga pasudlon sila aron makita ang martir ni Kristo. Wala sila pugngi sa gaoler, kay siya mismo nahadlok sa Dios. Pag-abot nila sa dungeon ug pagkakita nga ang santo gipangapos sa kadena, ang mga Kristohanon mihulog sa iyang tiilan ug gihalik nila ang iyang mga gapos, nga nagaingon: 'Panalangini kami, O Managsakit sa Kristo; panalangini usab ang among yutang natawhan, kay kami mga Kristohanon; nagpuyo kami sa kini nga siyudad, nga kanunay gipuno sa dakong kahadlok, kay ang gobernador niini kanunay kami gipangita, nga nagtinguha nga ilisyaw kami kang Kristo pinaagi sa pagpanakit. Apan, hangtod karon, wala pa niya kami malisyaw sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Pinaagi sa grasya sa Dios, daghan kami dinhi; apil sa among mga Kristohanon ang labing bantugan ug dungog nga mga lungsoranon niining siyudad. Nagalaum kami nga ang gahum ni Cristo makadaog sa dautang pagtuo sa mga Hellenic ug nga, sa katapusan, ang among tibuok siyudad magkahiusa sa paghimaya sa ngalan ni Cristo. Ug ikaw, nga nag-antos alang kang Cristo, magpadayon hangtod sa katapusan sa imong pakigbisog alang kang Cristo.'

Samtang naghalad si Tiberius sa iyang makalilisang nga halad sa mga diyos-diyosan, nahinumduman niya si Alexander nga nakabilanggo, ug miingon siya sa mga halangdon sa siyudad:

'Kinahanglan inyong mahibal-an nga aduna koy Kristohanon uban kanako, nga gihatag kanako alang sa pagsulay; gipailawom nako siya sa nagkalain-laing pag-antos aron pugson siya sa pagsimba sa among mga dios, apan wala gyud ko malampuson niini bisan gamay. Gitubag niya ang akong mga pangutana sa bastos kaayo nga paagi ug kanunay niyang ginasaway ako ug ang among mga dios. Dad-a siya dinhi. Tingali mapahiya niya kamo tanan dinhi ug maghalad siya og sakripisyo sa mga dios."

Gidala dayon si Alexander. Si Tiberian, nga naglingkod tupad sa hegemon, miingon sa martir:

'Sultihi ako, Alexander: nagdumili ka pa ba gihapon sa paghalad sa among mga dios? Ang tanang Kristohanon nga nagpuyo niining siyudad naghalad na kang Dionysus ug Asclepius; ikaw ra ang nagakontra kanamo.'

Mitubag ang santo:

'Bakakon ka, salbahis, sama sa imong amahan, si Satanas: wala pay bisan usa ka Kristohanon dinhi nga misunod sa imong dautang sugo.' Sa akoa, wala kay madungog gikan kanako gawas sa akong gisulti na kaninyo, nga ako usa ka Kristohanon, ug dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong hugaw nga mga demonyo. Busa karon, usab, sa atubangan sa tanan nga nagtigum dinhi, akong balik-balikon nga ako usa ka alagad sa Dios sa Langit ug dili gyud nako ikalimod si Cristo, akong Dios.

Si Tiberio, nga naulaw, miingon sa mga sundalo: 'Gaposan ninyo siya sa puthaw nga kadena ug dad-a siya sa akong atubangan; mosunod ra ko kaninyo sa dili madugay.'

Ug gidala ang santo sa iyang dalan.

Pag-abot niya sa usa ka bukal nga gitawag og Sirmia, gihugas sa martir ang iyang nawong ug mga kamot. Unya, mituyok siya paingon sa sidlakan, nagsugod siya og pag-ampo, nga nag-ingon: 'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, tungod kay gihatagan Mo ako og grasya nga ikumpisal ang Imong labing balaan nga ngalan sa Philippopolis.'

Apan wala na tugoti sa mga sundalo nga magpadayon siya sa pag-ampo ug gipugos siya sa pagpadayon sa iyang pagbiyahe.

Pag-abot nila sa usa ka dapit nga gitawag og Polchishnoe (diin kaniadto ginahimo ang mga pagano nga pista), naabtan ni Tiberian ang mga biyahero. Gipatawag ni Tiberian si Alexander ngadto kaniya ug miingon:

'Wala ba ka kahibalo, Alexander, nga malumo ko pag-istorya kanimo sa atubangan sa gobernador, nga nag-awhag kanimo sa paghalad og halad sa among mga dios; apan ikaw, sa atubangan sa ingon ana ka dungog nga

tigum, gisalikway nimo ang akong hangyo. Busa karon, tuman-a ang akong sugo, ug luwason tika sa imong mga pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Ang akong gisulti kanimo sa atubangan sa gobernador, isulti usab nako bisan asa. Busa ikaw, anak ni Satanas, nga nadani sa yawa, ayaw paghunahuna nga imo gyud ko mapahawa sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo.'

Gisugo dayon ni Tiberio ang mga sundalo nga magtukod ug upat ka poste sa yuta ug, pagkahuman gipahilapad ang martir sa upat ka direksyon, gisugo nga siya ibutang sa mga poste ug pahamtangang og duha ka gatus ka latigo. Apan ang martir nagpabilin nga hilom samtang nag-antos sa mga samad nga gihatag kaniya, nag-ampo sa Ginoo nga iyang Dios. Sa kana nga takna, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga miingon: 'Pagpakaisog, Alexander, ug ayaw kahadlok niining mga pag-antos, kay kini panandaliang ug sa dili madugay molabay na. Kanunay ko nga uban kanimo.'

Pagkadungog ni Tiberian sa tingog gikan sa langit, nahadlok kaayo siya; gisugo dayon niya nga hunongon ang pagpanakit ug mibiyahe dayon siya. Pag-abot niya sa usa ka lungsod nga ginganlan og Karasura, nga nahimutang tali sa Philippopolis ug Berea, misulod si Tiberian niini; apan ang mga sundalo wala mosulod sa lungsod uban kaniya, kundili mihunong sila sa landong sa mga kahoy duol sa lungsod. Kini ang ika-unom ka oras sa adlaw. Tungod kay init kaayo, miingon ang santo sa mga sundalo:

'Mga igsoon, gikalayo ko kaayo.'

Apan mitubag sila:

'Kami usab gikalang kaayo, apan asa man kami makakuha og tubig dinhi?' Miingon ang santo kanila:

'Hulat lang mo dinhi og pila ka gutlo, kay basin hatagan kita sa Diyos og tubig bisan dinhi mismo.'

Pagkahuman niini, ang santo mituhop ug nag-ampo sa Ginoo uban niining mga pulong: 'Ginoong Hesukristo, kinsa kaniadto naghatag ug tubig gikan sa bato sa kamingawan alang sa mga uhaw nga katawhan sa Israel (Exodo 17:1–7), tan-awa karon ang imong alagad nga may kalooy ug hatagi kami ug tubig dinhi mismo, aron ako ug ang tanan nga kauban nako mapalong ang among kauhaw. Pinaagi niini, ang Imong balaan nga ngalan pagadayegon."

Sa dihang nahuman sa balaan ang pag-ampo, kalit lang nabuka ang yuta ug misabwag gikan sa ilawom sa kahoy nga oak ang usa ka bukal sa putli ug bugnaw nga tubig. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, miingon ang mga sundalo:

'Tinuod nga dako ang Kristohanong Dios, nga nagatubag sa mga hangyo sa Iyang matinud-anong mga sulugoon.'

Unya ang martir ug ang mga sundalo miminom gikan sa bukal ug gidayeg si Kristo nga Dios.

Pagkahuman sa taas nga pagbiyahe, nakaabot ang mga sundalo sa usa ka suba nga ginganlan og Arzon. Tungod kay gikapoy na silang tanan sa taas nga pagbiyahe, nagpahulay sila didto. Nipahulay usab si Alexander. Didto, naabtan sa mga sundalo si Tiberian, ug sa pagkakita niya nga naglingkod ang martir, masuko siyang miingon sa mga sundalo:

'Ngano, kamo nga mga salbahis, gitugotan ninyo kana nga walay Diyos nga tawo nga maglingkod didto?'

Unya, mibangon sila ug mibiyahe paingon sa siyudad sa Berea.

Sa ilang pagduol sa siyudad, gidayeg sa mga lungsoranon si Tiberian. Daghan kaayo ang mga Kristohanon sa maong siyudad—kapin sa katunga sa populasyon—apan tungod sa kahadlok sa pagpanakit sa kamot sa mga pagano, ilang gipanghimatuud ang ngalan ni Kristo sa tago. Sa ilang pagkakita sa martir ni Kristo nga naglakaw nga lain sa tribuno, miduol sila kaniya ug miingon:

'Maglipay ka, martir ni Kristo! Pagkugi ug paglig-on, kay ang dautang mga manlupig dili gayud makadaog batok sa gamhanang gahum sa atong Ginoo, si Jesu-Kristo.'

Samtang nagpadayon, gipatawag ni Tiberian ang martir ngadto kaniya ug miingon:

'Paminawa ko, Alexander, sama sa pagminaw nimo sa imong kaugalingong amahan: halad og halad sa among mga dios karon, uban kanako. Kung buhaton nimo kini, gisaad ko kanimo, sa atubangan sa tanan nga ania dinhi, nga buhian tika, ug kung gusto nimo, mahimo kang kumander sa akong rehimento; apan kung dili ka gusto nga kumander sa rehimento, mahimo ka moadto bisan asa nimo gusto.'

Ang santo, bisan pa niana, ngumisi ug miingon kaniya:

'Oh, kung unta mahibalo ka kung unsa ka pait kanako ang pahupay nga imong gihatag kanako! Kay kining imong mga pulong naghatag ug dakong kasakit sa akong kalag. Apan ang Dios motabang kanako nga dili motagad sa imong tambag. Gikasultihan na tika sa daghang higayon, ug karon isulti ko kini ug usab kining balikon pa: Usa ako ka Kristohanon ug dili maghalad ug sakripisyo sa inyong mga demonyo.'

Ug mipadayon si Tiberian gikan didto. Gisundan siya sa martir, nga nakagapos sa puthaw nga kadena. Miabot sila sa lain nga lugar nga nahimutang sa baybayon sa samang suba nga Arzona. Kini nga lugar napulo'g upat ka stadia ang gilay-on gikan sa Berea. Daghan dinhi ang mga karwahehan ug panimalay-pangbata. Didto nagpabilin si Tiberian sa gabii, nagpaabot sa martir, nga giuban sa daghang mga Kristohanon gikan sa siyudad sa Berea.

Sa pag-abot sa mga sundalo uban sa martir sa dapit diin naa si Tiberian, nangayo ang martir og pagtugot kang Tiberian aron makapangamuyo sa iyang Dios sa mubo nga panahon. Gitugotan siya ni Tiberian. Ang santo, pagkakita sa usa ka dako nga kahoy nga walnut duol lang, miduol niini ug mitindog sa ilawom sa mga sanga niini, mihapa ug nag-ampo sa Dios gamit kining mga pulong: 'Ginoong Jesu-Cristo! Padal-a ang Imong balaan nga Anghel ug kuhaa ang akong kalag, kay dili na nako ikaya kining mga pag-antos, tungod kay gikapoy na kaayo ang akong lawas."

Si Tiberio, pagkakita nga nag-ampo ang martir, miingon sa mga sundalo:

'Natingala ko kung asa nakat-on si Alexander niining mga mahiwagang pag-ampo. Sa tinuod, mitubo siya sa atubangan sa akong mga mata. Ako mismo ang nagpahimutang kaniya sa ranggo sa sundalo ug wala gyud nako damha nga nakahibalo siya og bisan unsang mahika.'

Unya, gitawag niya si Alexander ngadto kaniya, ug miingon kaniya:

'Alexander, halad og halad sa mga diyos!'

Mitubag ang santo:

'Tinuod, natabonan ang imong hunahuna, kay gusto na usab nimo madungog gikan kanako ang akong gisulti na kanimo sa daghang higayon.'

Pagkahuman sa mga pulong sa santo, gisugo ni Tiberius ang iyang mga sulugoon nga ibubo ang nagbukal nga lana sa likod sa martir. Apan ang Anghel sa Ginoo, nga nagpakita nga dili makita tupad sa martir, gipikas ang sudlanan nga adunay lana; sa diha nga nahitabo kini, ang lana nibubo sa mga sulugoon sa mananakit ug grabeng nasunog sila. Apan si Tiberian, sa dihang nakita niya nga dili ang martir kondili ang iyang mga sulugoon ang nasunog sa lana, nasuko kaayo ug gisugo ang upat ka sundalo nga ipahigda ang martir ilawom sa kahoy nga walnut ug bugbog-on siya nga walay kalooy gamit ang mga tungkod. Nagpadayon ang pagbugbog hangtod napul-an ang mga sundalo. Sa dihang mihunong sa pagpanghampak ang mga mananakit, miingon si Santo Alexander: 'Ginoong Dios! Panalangini kining kahoy ug hatagi kini og gahum sa pagtambal, kay ako nag-antos ilawom niini alang sa Imong balaan nga ngalan.'

Sukad niadto, ang bunga ug mga dahon sa kahoy adunay gahum sa pagtambal ug nakapawala sa mga sakit sa lain-laing matang sa mga magtutuo.

Unya gidala pag-usab sa mga sundalo ang martir sa iyang pagbiyahe, nagmartsa sa atubangan ni Tiberius. Pagkahuman nila makalabang sa Adrianople, miduol sila sa usa ka lugar nga gitawag og Vurtodexion. Didto nakigkita ang santo sa iyang inahan, ang bulahan nga si Pimenia, nga miabot didto sa wala pa ang martir; sa pagkakita niya sa iyang pinalanggang anak, nahulog siya sa iyang mga tiil, nagahilak ug nagasubo. Unya, mibangon siya, ug gihalokan siya sa tibuok lawas. Ug miingon ang santo kaniya:

'Ayaw paghilak, akong inahan, kay gibutang nako ang akong paglaum sa akong Ginoo, nga Siya motabang kanako sa pagtuman sa akong buhat sa kaadlawon sa sunod adlaw.'

Dinhi na nakasugat si Tiberian sa mga sundalo. Tungod kay hapit na mahuman ang adlaw, mihunong si Tiberian dinhi aron matulog sa gabii ug natulog siya. Sa ikawalong oras sa gabii[3657] mibangon siya gikan sa iyang higdaanan ug miadto sa suba nga gitawag og Zionkel, diin adunay usa ka panimalay. Misidlak na ang adlaw. Human makapahulay gamay dinhi gikan sa iyang pagbiyahe, miingon si Tiberian sa martir:

'Gipasakit na tika sa daghang pag-antos, apan wala gihapon ka mosugot sa pagsimba sa akong mga diyos. Busa, hibaloa nga patyon na tika karon kon dili ka mosunod sa akong sugo.'

[3657] Sumala sa among pagkwenta – alas dos sa kaadlawon.

Pagkahuman niya og sulti niini, mibulag si Tiberian gikan niadtong dapita. Samtang nagkadool siya sa Byzantium ug nagduol sa lungsod sa Driziperos, nga nahimutang sa suba sa Erigone, nagpasiya si Tiberian nga ipahigayon didto ang katapusang paghukom sa martir ug miingon kaniya:

'Ani-a na ang imong kamatayon, Alexander, sa atubangan nimo. Unsa man imong isulti: maghalad ka ba og sakripisyo sa among mga dios, o dili? Dinhi ug karon patyon tika ug ilabay ang imong lawas sa suba aron kan-on sa mga isda.'

Apan mitubag ang santo:

'Dako kaayo akong pagpasalamat kanimo kon buhaton nimo ang imong giingon; kay makagawas dayon ako sa imong kamot. Apan sa bisan unsang kahimtang, dili gyud ko maghalad sa halad sa inyong makalilisang nga mga dios, bisan pa og patyon ninyo ako sa libo ka beses.'

Unya gisilotan og kamatayon ni Tiberio si Alexander ug gihatag siya sa mga sundalo, nga gisugo nga putlon ang iyang ulo ug ilabay ang iyang lawas sa suba. Pagkahuman, mibiyahe siya; apan ang mga sundalo nagpabilin didto aron tumanon ang sugo ni Tiberio. Daghang mga tawo ang nagtigom dinhi, nga gustong masaksihan ang kamatayon sa martir ni Kristo; aduna usab daghang mga Kristohanon nga anaa. Ang balaang martir, nga mituyok sa maghuhukom, nangayo kaniya nga ipalangan ang pagputol sa ulo sa pipila ka gutlo ug tugotan siya nga mag-ampo; sa samang higayon, nangayo usab ang martir og tubig. Usa sa mga tawo nga miabot aron motan-aw sa talan-awon mikuha og sudlanan, nagkuha og tubig gikan sa suba ug gidala kini sa martir. Ang santo, pagkahuman niyang nahugasan ang iyang nawong ug mga kamot sa tubig, mituyok paingon sa sidlakan; unya, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, misugod siya sa pag-ampo, nga nag-ingon: 'Gloria kanimo, Dios sa atong mga amahan! Kahimaya kanimo, Dios sa atong mga amahan! Kahimaya kanimo, sa Iyang atubangan kinsa ang tanang binuhat nagkurog ug kinsa ang tanan nagluhod, kay Ikaw ang Magbubuhat sa langit ug yuta! Sa Imong atubangan, O Dios sa tanan, dili makita ug dili malaglag nga Dios, ang mga Serapim nagatindog uban ang kahadlok, dili man gani mangahas sa pagtan-aw Kanimo, ug nagasinggit nga walay hunong: *'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga hukbo! Ang tibuok yuta napuno sa Iyang himaya!'* (Isa. 6:3). Ang adlaw, samtang naglibot sa kalangitan, nagpanalangin Kanimo; ang yuta ug ang tanan nga naa niini nagpanalangin Kanimo; ang mga tawo ug mga hayop, ang matag buhing binuhat, nag-awit sa Imong pagdayeg, kay Ikaw mao ang tinuod nga Dios, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga nagpuyo hangtod sa kahangturan. Hinumdumi, Ginoo, ang mga nagahadlok Kanimo, ug ang mga nagahalad og pagpasalamat sa Imong labing balaan nga Ngalan. Ayaw usab pagdumoti ako, ang Imong mapainubuson ug dili takus nga alagad, Ginoo, Mahigugma sa katawhan."

Unya, sa pagbalik niya sa mga Kristohanon, miingon ang balaan:

'Mga igsoon ug mga amahan! Hinumdumi ang akong mga paningkamot, kay wala ko magduha-duha sa pag-antos alang sa ngalan sa atong Ginoo, si Jesu-Kristo, aron Siya magpakita og kaluoy kanako ug sa tanang uban pang mga Kristohanon. Hibal-i ninyo nga ang taas nga panaw nga akong nabyahe gikan sa Roma paingon dinhi—nga nakagapos sa mga kadena ug posas sa matag kanto, gihaboy-haboy samtang ginabugbog, ug gipaka-antos sa tanang paagi—kini nga lisod nga panaw akong gihimo dili pinaagi sa akong kaugalingong kusog, kondili pinaagi sa tabang sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Pinaagi sa gahum sa Ginoong Jesu-Cristo, napildi nako ang akong manlupig nga si Tiberius ug ang iyang kauban, ang yawa. Karon mobiya na ako niining dapita aron motungha sa atubangan sa akong Ginoo. Kamo usab, mag-ampo kamo alang kanako, aron makadawat ako og kaluoy gikan sa Ginoo.

Unya ang santo nangayo sa tigpamatay nga maghulat pa og gamay, ug sa pagluhod, misugod siya sa pag-ampo sa Dios gamit kining mga pulong: 'Ginoong Hesukristo! Paminawa ang Imong sulugoon, nga nag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan! Padalani ang Imong grasya sa akong lawas; tugoti nga bisan asa kini ibutang, maghatag kini og tambal sa mga masakiton bisan asa, alang sa himaya sa Imong labing balaan nga ngalan.'

Kalit nga nadungog ang tingog gikan sa langit nga nagsaad nga matuman ang hangyo sa martir.

Unya miingon ang martir sa mga sundalo:

'Mga igsoon! Tuman-a karon ang gisugo kaninyo nga walay paglangan!' Ang magpapamatay, nga ang ngalan mao si Celestine, miingon sa balaan:

'Martir ni Kristo! Amoa ang imong Diyos nga dili Niya kini ihap nga sala batok kanako, kay gisugo ko nga patyon ka.'

Mitubag ang santo:

'Wala nimo kini gibuhat sumala sa imong kaugalingong kabubut-on, kondili tungod sa sugo sa uban. Ang sala mahulog sa nagmando; sa bahin nimo, buhata dayon ang gisugo kanimo, kay nagdali ko nga moadto sa akong Ginoo.'

Gipiringan ni Celestine ang balaan gamit ang limpyo nga tuwalya ug, pagkuha sa iyang espada gikan sa kaluban, hapit na niyang hikayon ang martir. Apan, sa dihang nakita niya ang mga balaang anghel nga miabot aron kuhaon ang kalag sa martir, nahadlok kaayo siya ug mitindog didto nga wala kabalo unsa buhaton. Ang balaan, nga nagpaabot nga dali na maputol ang iyang ulo, miingon sa maghuhukom:

'Buhat, igsoon, ang gisugo kanimo.'

Apan mitubag ang maghuhukom:

'Nahadlok ko, alagad sa Dios, kay nakakita ko og pipila ka katingalahang mga tawo nga nagbarog tupad nimo.'

Unya misinggit ang santo sa Ginoo, nga nagaingon: 'Ginoong Jesu-Cristo! Tugoti nga matuman ko karon gayud ang akong buhat!'

Pagkahuman niini, ang mga Anghel mitangtang sa gamay nga gilay-on gikan sa santo. Unya ang maghuhukom, si Celestine, giputol ang bililhon nga ulo sa martir, ug dayon ang iyang balaan nga kalag gidala sa langit sa mga kamot sa mga Anghel; gidala kini sa langit sa taliwala sa tunog sa pagdayeg sa Diyos. Kana nga tingog sa mga Anghel nadungog sa tanang Kristohanon nga nagbarog duol sa maong lugar.

Busa, natapos ni San Alejandro, ang balaan nga martir ni Kristo, ang iyang pagkamartir[3658] , samtang ang iyang bililhon nga lawas gilabay sa suba sa mga sundalo ni Tiberio, sumala sa sugo sa tortyurador. Apan, pinaagi sa probidensya sa Dios, ang bililhon nga lawas sa martir gihila gikan sa tubig paingon sa pampang sa upat ka iro. Gihimod sa mga iro ang balaan nga lawas ug, naglingkod duol niini, gipanalipdan kini gikan sa mga langgam nga maninila ug mga mabangis nga hayop. Sa pag-abot sa inahan sa martir, ang bulahang Pimenia, sa maong dapit, gidala niya ang nag-antos nga lawas sa iyang pinalanggang anak ug, pagkahuman niyang pahiran kini og humot nga lana ug gilukot sa usa ka limpyo nga sudlanan, gilubong niya kini nga may dungog sa daplin sa Suba sa Erigone. Gikan sa kabaong sa martir, daghang mga pag-ayo ang gihatag sa tanan nga miabot uban sa pagtuo.

Wala madugayi, ang balaang martir nagpakita sa iyang inahan sa usa ka panan-awon, gipahupay siya, ug gipahibalo kaniya nga siya usab dili madugay tawgon sa atubangan sa Dios. Kauban niya karon, kini nga balaan nga martir nagtindog sa atubangan sa trono sa himaya sa Dios, taliwala sa panon sa ubang balaang mga martir, nag-ampo alang kanato ngadto sa Ginoo, ang Mahigugma sa Katawhan, ug naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, gipadayeg ug gipasidunggan sa tanang binuhat, makita ug dili makita, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Pavsikakios, Obispo sa Synada

Kumemorasyon sa ika-13 sa Mayo

Ang bulahan nga si Pavsikakios natawo sa siyudad sa Apamea[3659] , ug siya ang anak sa mga ginikanan nga bantugan, mahimayaon ug masigasig sa tinuod nga Kristohanong pagkamakabalaan. Sa iyang pagkabatan-on pa lang, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hugot nga pag-ayuno, pag-ampo, ug uban pang hugot nga ascetic nga mga praktis, mao nga sa ulahi misulod siya sa mga panata sa pagka-monasto. Nagpuyo lang sa gamay nga pan ug tubig, ug pagkahuman nakadawat pinaagi sa pag-ampo sa gasa sa pagtambal, gitambal niya ang pisikal ug espirituhanong mga sakit. Busa, sa dihang gisugdan niya ang pakigbatok batok sa mga demonyo, iyang gipahawa sila gikan sa mga gihuptan gikan sa gilay-on, gibalik ang panan-aw sa mga bulag, gipatuyong ang mga pilay, ug naghimo pa ug daghang katingalahang milagro. Sa pagkatapad niini nga balita, nahibaloan siya sa

[3658] Ang pagkamartir ni San Alexander nahitabo sa ulahing bahin sa ika-3 nga siglo o sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

[3659] Ang siyudad sa Apamea nahimutang sa habagatang-kasadpan sa Syria sa suba sa Orontes. Sa karaang panahon, kini nga siyudad mao ang kapital sa probinsya sa Syria nga Apamea ug nakuha ang ngalan gikan kang Apamea, asawa ni Seleucus I, magmamando sa Syria.

Arsobispo sa Constantinople, ang bulahan nga si Cyriacus[3660] , nga pagkahuman siya giordinar nga obispo, gitudlo siya nga Obispo sa Simbahan sa Synada[3661] .

Sa dihang nahimong obispo siya, gipahawa dayon ni San Pausikakios ang 'mga lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero'[3662] gikan sa iyang kawan gamit ang pisi[3663] sa iyang mga pulong, ug, giisip sila nga mga naimpeksyon nga miyembro sa lawas, giputol-putol sila gamit ang iyang berbal nga espada ug gipahawa, aron dili sila makadaot sa mga himsog nga miyembro. Tungod sa iyang masigasig nga pag-atiman sa iyang panon ug sa pagtabang kanila sa ilang kaluwasan, Ang Reverendo mibyahe paingon sa siyudad sa Constantinople ug didto gihimo niyang maayo si Emperador Maurice gikan sa sakit nga iyang giantos niadto; tungod niini, gipadala sa Emperador kaniya, uban sa usa ka bulawanong selyo, ang angay nga ganti nga usa ka litra[3664] nga bulawan ngadto sa iyang siyudad. Sa dihang ang reverendo nga amahan nagpauli gikan sa Constantinople paingon sa Synada, samtang naa sa Silon[3665] , nagpagawas siya og bukal sa tubig gikan sa yuta pinaagi sa pag-ampo, ug gipawala sa iyang mga kauban ang ilang kauhaw. Human sa pagkinabuhi nga matinud-anon ug makalipay sa Ginoo, ug sa pagdala sa kaluwasan sa kadaghanan, mibulag si San Pausikakios sa kinabuhi ug miadto sa iyang hinigugma nga Ginoo[3666] .

Paghinumdom kang San Jorge nga Kumpesor.

Gisaulog kada 13 sa Mayo

Si San Jorge, martir ug katekista ni Kristo, natawo sa siyudad sa Constantinople. Tungod sa pagsimba ug pagdayeg sa mga balaang ikon, gidakop siya sa mga iconoclast ug gidala sa atubangan sa walay Diyos nga Emperador Theophilus[3667] . Ang ulahi, pinaagi sa hulga ug pagpangumbinsi, naningkamot nga pugson siya sa pagsalikway kang Kristo ug sa nga pagsimba sa mga balaang ikon, apan ang santo misalikway niini. Nasuko siya sa bati ug limbongong mga pulong sa iyang tigpahirap, miingon siya kaniya: 'Ang matag tinuod nga Kristohanon angay mosimba ug motahud sa mga balaang ikon, kay ang pagdayeg kanila mibalhin ngadto sa orihinal.'

Tungod niining mga pulong, gitali og pisi ang liog ni San Jorge ug gihulbot siya sa kadalanan sa siyudad sama sa usa ka kriminal; pagkahuman gipriso siya ug, sa katapusan, pagkahuman nga gisamsam ug gipangawat ang tanan niyang kabtangan, gipadala siya sa exilio kauban ang iyang asawa nga si Irina ug ang ilang mga anak, diin, pagkahuman niyang masinati ang daghang mga pag-antos, malipayon siyang mibiyahe paingon sa Ginoo[3668] .

27 Mayo

14 Mayo (daang estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si Santo Isidoro, ang balaan nga buang alang sa Ginoo, ang manalagsaon sa Rostov, nga namatay niadtong 1474.

[3660] Si Cyriacus mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 592 hangtod 606.

[3661] Synad o Synady – usa ka lungsod sa amihanang Phrygia, karon mga ruina duol sa Eskipar – Gassaf.

[3662] Ang termino nga 'lobo sa simbahan' nagtumong sa mga heretiko ug mga freethinker, ingon man usab sa mga tawo nga nagpuyo og makauwaw nga estilo sa kinabuhi ug mapugos sa ilang pagkadautan.

[3663] Ang sling usa ka hinagop nga armas nga gigunit sa kamot para sa paglabay og mga bato. Ang 'sling sa pulong' nagtumong sa gahum sa pulong.

[3664] Ang litra usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotniks (1 zolotnik ≈ 4.265 gramos).

[3665] Ang lokasyon sa Silon—o Solon, sumala sa Griyegong prologo—wala mailhi.

[3666] Ang Kagalang-galang Pausikakios namatay niadtong 606.

[3667] Ang Emperador nga Byzantine nga si Theophilus, anak ug manunod ni Emperador Michael II, nga sukad pagkabata, ubos sa impluwensya sa iyang magtutudlo nga si Juan nga Gramatiko, gipunoan og kusgan nga pagdumot sa mga ikon, malupit nga gipanglutos ang mga nagasimba sa ikon, bisan wala niya sila gipatay. Nangharing siya gikan sa 829 hangtod 842.

[3668] Ang petsa sa kamatayon ni San Jorge wala mailhi. Bisan pa niana, namatay siya samtang si Teofilo naa pa sa trono; busa, kini hapit na sa katapusan sa unang katunga sa ika-9 nga siglo.

Sa maong adlaw, gisaulog nato si atong bililhon nga amahan Nikita, ang eremita sa mga Kuweba, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Novgorod, nga namatay niadtong 1108.

Ang Pag-antos ni San Isidoro nga Martir

Gisaulog sa ika-14 sa Mayo

Sa unang tuig sa paghari ni Emperador Decius[3669] , gipagawas ang usa ka royal nga dekreto sa tanang probinsya ug yuta sa Imperyong Romano, nga nagmando og usa ka census sa mga sundalo ug sa ilang pagtipon ngadto sa mga rehimen. Niining maong higayona, ang mga barko sa gobernador Numerius miabot sa isla sa Chios[3670] aron tipuon didto ang tanang batan-ong lalaki nga gitudlo alang sa serbisyo militar.

Niadtong panahona, si Santo Isidoro, nga lumad sa siyudad sa Alexandria, nagpuyo sa isla sa Chios; lig-on siya sa lawas ug maisug sa espiritu, ug usa ka Kristohanon sa pagtuo. Nagkinabuhi siya sa paagi nga makapahimuot sa Dios, kanunay nga nagpahinungod sa pag-ayuno ug mga maayong buhat; gilikayan niya ang walay pulos nga mga tinguha ug hugaw nga kalipay ning kalibutan; ingon man, nagpaila siya sa hugaw nga mga buhat sa mga Griyego. Kining si Isidoro, tungod sa iyang kaisog ug kaisug, giapil sa mga sundalo ug gihatag sa rehimento ni Numerian.

Sa dili madugay, usa ka bag-ong dekreto ang gipagawas sa emperador – nga pugson ang tanang Kristohanon sa pagsimba sa mga diyos sa Roma; ug kadtong mosupak sa pagsimba pugson pinaagi sa pagpanakit: gihatag ang espesyal nga mando nga bantayan pag-ayo ang mga sundalo; kon makit-an nga adunay Kristohanon taliwala nila, gisugo sila nga pugson siya sa pagsimba ug paghalad sa mga diyos-diyosan, subay sa karaang kostumbre sa Romano.

Niadtong panahona, usa ka senturyon nga ginganlan og Julius ang miduol sa gobernador Numerian ug mitaho kaniya nga si Isidoro nga bulahan usa ka Kristohanon. Gidali-dali sa gobernador ang pag-aresto sa santo. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan sa korte ni Numerian, nangutana ang gobernador kaniya:

'Unsa ang imong ngalan?'

'Ako si Isidoro,' matod sa santo.

Miingon ang gobernador:

Ikaw ba ang nagasupak sa mando sa atong Emperador Decius ug nagdumili sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos?

Mitubag si San Isidoro:

'Kinsa man inyong mga diyos, nga ako, usa ka Kristohanon, maghalad og sakripisyo kanila? Dili ba sila mga idolo—buta, tulog ug walay pagbati?'

Mitubag ang gobernador:

'O dautan ug walay dios nga mapanamastamas! Sa tinuod, angay ka nga makasinati og dakong pag-antos ug pagbitay!'

Miingon ang santo:

'Sa pagkatinuod, takos ako nga mag-antos alang sa ngalan sa akong Dios; alang sa Iyang labing balaan nga ngalan, andam ako nga mag-antos sa bisan unsang pag-antos ug bisan sa kamatayon mismo, aron ang akong Ginoo ihatag kanako ang parehas nga kapalaran sa mga balaang martir nga nag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan sa wala pa ako. Apan nagtuo ako ug hugot nga nagalaum nga ang tanan nga nagtuo Niya ug nagsalig sa Iyang balaan nga ngalan dili gayud mamatay, ingon sa gisulti sa atong Ginoong Jesu-Cristo mismo: *'Ang bisan kinsa nga motuo kanako'* (Juan 6:47), *'bisan pa siya mamatay, mabuhi siya'* (Juan 11:25).

'Ikaw ba, Isidoro,' miingon si Numerian, 'maghalad ka ba sa mga diyos aron magpabilin kang buhi, o dili?'

Mitubag ang santo:

– Bisan pa kon patyon ninyo ako, wala kamo'y gahum sa akong kalag. Busa, pag-antos-a ako sumala sa inyong gusto, kay ang tinuod ug buhing Dios ug ang Ginoong Jesu-Cristo mao ang akong Tabang, Kinsa anaa

[3669] Naghari si Decius gikan sa 249 hangtod sa 251.

[3670] Ang isla sa Chios nahimutang sa Dagat Mediterraneo (sa amihanang bahin niini).

uban kanako karon ug uban kanako pagkahuman sa akong kamatayon, ug ako mag-uban uban Niya. Dili ko mohunong sa pag-angkon sa Iyang labing balaan nga Ngalan hangtud nga nagpabilin pa ang gininhawa sa kinabuhi sa akong lawas.

Miingon ang gobernador:

'Usa ra ka beses, halad og halad sa pagsunod sa sugo sa hari, unya buhata ang imong gusto.'

Apan mitubag ang santo:

'Ayaw paghunahuna, ikaw nga dautan, nga madaya ko sa imong ka-astawan. Mahimo bang matawag nga matinud-anon niyang alagad ang usa nga kaniadto nangalayo kang Kristo ug sa iyang Dios? *'Ang dili matinud-anon sa gamay, dili usab matinud-anon sa daghan'* (Lucas 16:10), apan dili ko tugotan bisan sa akong hunahuna ang paghunahuna sa bisan unsang makapasuko sa Ginoo.

Miingon ang gobernador:

'Nagatambag ko kanimo, Isidoro, alang sa imong kaugalingong kaayohan. Paminawa ko, unya. Kung dili ka maminaw kanako, ipailawom tika sa grabeng pag-antos ug pag-antoson tika hangtud nga imo nga ikumpisal ang kadako sa among mga dios.'

Unya gisugo sa gobernador ang iyang mga sundalo nga pugson ang santo ug paluon siya sa upat ka sundalo nga walay kalooy.

Samtang ginabugbog siya sa mga taga-antos, ang mga tawo nga naglibot kaniya miingon kaniya:

'Mopasakop ka, Isidoro, sa kabubut-on sa emperador, kon dili nimo gusto nga matapos ang imong kinabuhi sa kasakit.'

Apan mitubag ang santo:

'Mosunod ako sa kabubut-on ug sugo sa akong Dios, ang Hari sa Langit, nga buhi hangtod sa kahangturan. Kini nga Dios mao ang akong gipanghimatuud ug gipasidunggan; dili ko Siya ikalimod, ni ako Siya itulga sa Adlaw sa Paghukom.'

Human sa pagpamukpuk, dugay kaayo naningkamot ang tortyurador sa pagtuksar sa santo ngadto sa idolotriya, gamit ang pagpangdayeg ug hulga, apan wala gyud siya malampuson ug nakadungog lang siya og mga panaway ug pasipala gikan sa martir, nga gitumong kaniya ug sa iyang mga diyos. Sa katapusan, napuno sa kasuko, miingon siya:

'Ipamutol-putol nako ang imong daotan nga dila.'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa kung putlon ninyo ang akong dila, dili gihapon ninyo makuha ang pag-angkon sa ngalan ni Cristo gikan sa akong mga ngabil.'

Ug giputol ang dila sa santo, sumala sa sugo sa taga-pahirap. Bisan pa, human maputol ang iyang dila, klaro kaayo gihapon siyang nakasulti, naghimaya kang Kristo, ang tinuod nga Dios; samtang ang gobernador, natabonan sa kahadlok, nahugno sa yuta ug nahilom. Sa dihang gitindog siya, wala siyay masulti nga bisan usa ka pulong ug gipadayag lang niya ang iyang hunahuna pinaagi sa pag-uyog sa iyang kamot. Unya, pagkahuman siya mangayo og papel, misulat siya niini:

'Gisugo ko nga si Isidoro, nga wala mosunod sa sugo sa hari, putlon ang ulo gamit ang espada.'

Sa pagbasa niining mga pulong sa martir, siya misinggit sa kalipay, nga nagaingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, nga wala Nimo ako gikuhaan sa Imong grasya!' Gidayeg ko Ikaw, akong Ginoo, akong kinabuhi, akong gininhawa! Gidayeg ko Ikaw, O Ginoo, akong kusog, ang kahayag sa akong hunahuna! Gidayeg ko Ikaw, nga naghatag kanako og dila nga kanunay nagadayeg sa Iyang kadako!

Gidala dayon sa tigbitay ang martir ngadto sa lugar sa pagputol sa ulo. Naglakaw si San Isidoro uban sa kalipay ug pagdali, midali sama sa karnero nga dad-on sa kataban. Unya, samtang nagtutok sa langit uban sa nagdan-ag nga nawong ug malipayong mga mata, miingon ang santo:

'Balaan nga Ginoo! Gidayeg ko Kamo tungod kay, pinaagi sa Inyong kaluoy, dawaton na Kamo karon kanako sa Inyong puloy-anan ug sa mga dapit sa pahulay.'

Pag-abot niya sa dapit diin ipahigayon ang pagputol sa iyang ulo, nangayo ang santo og pagtugot sa maghuhukom aron makapangamuyo. Unya, pagkahuman sa igong pag-ampo, iyang gipailawom ang iyang dungganong ulo sa espada[3671] ug busa siya giputol ang ulo tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Hesukristo, ang Anak sa Dios, nga iyang gipailawom ang Iyang labing putli nga ulo sa krus alang kanato nga mga makasasala.

Pagkahuman sa iyang pagputol sa ulo, gilabay sa iyang mga tigpahirap ang balaan nga lawas sa martir nga walay lubong, aron kan-on sa mga iro ug sa mga mabangis nga hayop. Apan usa sa mga higala sa santo, nga ginganlan og Ammonius, usa ka tinago nga Kristohanon, gikuha ang lawas sa balaang martir, nanghukay og lubnganan uban sa ubang matinud-anong igsoon, ug gilubong ang bililhon nga lawas ni Isidoro sa yuta, sama sa usa ka bililhon nga bahandi. Ang maong Kristohanon mismo napamatud-an nga usa ka tighuhing sa maisugong buhat ni Isidoro; samtang naglayag tabok sa Hellespont, gidawat niya ang korona sa martir sa Cyzicus[3671] . Ang balaang relikya ni San Isidoro gipanghukay pagkahuman ni Myropia, usa ka debotong babaye nga gikan sa siyudad sa Efeso; pagkahuman niyang pahiran ang mga relikya sa bililhon nga pahid ug gilukot kini sa putli nga sudlo, gibutang niya kini sa usa ka dungganong dapit. Sa dihang mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, gitukod ang usa ka simbahan sa dungog sa balaan nga martir nga si Isidoro, diin daghang mga pag-ayo ang gihatag sa mga nag-antos pinaagi sa balaan nga relikya sa martir ni Kristo, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Napadayag ka nga dakong magtatagad sa uniberso, O Balaan, pinaagi sa imong mga pag-ampo ngadto sa Dios: busa karon ginadayeg ka namo, O Dios-maalamon nga martir, labing himayaong Isidoro.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Serapion nga Sindonita

Gisaulog sa ika-14 sa Mayo

Sa Ehipto nagpuyo ang usa ka tigulang nga ginganlan og Serapion, nga gitawag og 'Sindonita'[3672] , kay gitabonan niya ang iyang lawasnong kahubas sa usa ra ka kapa. Sukad pagkabatan-on iyang gisunod ang kinabuhi sa monghe; wala siyay kabtangan, ni usa ka selda; wala siyay pirmi nga puy-anan ug nagpuyo sama sa langgam sa kahanginan. Wala gyud siya mosulod sa balay aron magpahulay o matulog sa higdaanan. Nagsul-ob lang siya og usa ka gamay nga kapa ug wala siyay lain gipanag-iya gawas sa usa ka gamay nga Ebanghelyo; si Serapion naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain ug nagpuyo sa gabii bisan asa siya masapit sa gabii. Sa sunod buntag, pagmata niya, dili siya magpabilin sa samang lugar, kondili magpadayon pag-usab sa iyang pagbiyahe, mura'g dili tinuod nga lawas, mao nga daghan ang nagtawag kaniya nga 'ang walay pagbati'. Daghang higayon nga nakit-an siya duol sa baryo diin siya nagpuyo. Nakita siya sa mga tawo nga naglingkod sa kilid sa dalan, nagahilak, ug gipangutana siya:

'Ngano man ka nagahilak, tigulang?'

Motubag siya sa mga nangutana:

'Gisalig sa akong Ginoo kanako ang Iyang bahandi. Apan nawala kini nako, ug karon gusto Siya nga silotan ako.'

Ang santo mitultol sa diwa, gitawag ang Dios nga 'akong Ginoo' ug ang iyang kalag nga 'akong bahandi'—usa ka kalag nga gimugna sa hulagway sa Dios ug gipalit sa dugo sa Anak sa Dios.

Ang mga nakadungog sa tubag, nga wala kasabot sa gisulti, nagtuo nga ang tigulang naghisgot og bulawan; busa ilang gilabay kaniya bisan unsa ang ilang makaya—uban nga pan, uban nga gulay—ug miingon:

'Ani-a kini, igsoon; ayaw kasubo sa bahandi nga nawala nimo, kay basin ibalik kini kanimo sa Dios.'

Ug mitubag ang tigulang:

'Amen! Amen!'

Sa pag-abot ni Serapion sa Alexandria, nakit-an niya ang usa ka pulubi nga hingpit nga hubad ug nagkurog sa katugnaw. Ug ang tigulang misugod sa paghunahuna sa iyang kaugalingon:

[3671] Ang Kyzikos nahimutang sa peninsula sa Arktonissos sa Propontis (ang Dagat Marmara).

[3672] Ang ngalan nga 'Sindonita' gihatag kang Banal nga Serapion tungod kay nagsul-ob lang siya og usa ka sindon – usa ka magaspang nga sinina nga lino.

'Unsaon kaha nga ako, nga nagtuo sa akong kaugalingon nga usa ka nagapuasa ug matinud-anong nagasunod sa mga sugo ni Cristo, nagsul-ob pa, samtang kining pulubi—nga anaa mismo si Cristo—nag-antos sa katugnaw? Unsaon nako nga dili siya kalooy-an! Tinuod gayud, kung dili nako tabunan ang iyang kahubas ug tugotan siyang mamatay sa katugnaw, pagahukman ko sa Adlaw sa Paghukom ingon usa ka mamamatay-tao."

Unya, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang kapa, gihatag kini ni Serapion sa usa ka pulubi, samtang siya mismo naglingkod nga hubad duol sa maong dapit, nagkupot lang sa Balaang Ebanghelyo sa iyang dughan, nga wala gyud niya biyai.

Nahitabo nga usa ka tawo nga nakaila sa tigulang ang naglabay. Sa pagkakita niya kang Serapion nga hubo, nangutana ang naglabay:

'Amahan Serapion! Kinsa ang nagpahilawom sa imong kahubas?'

Si Serapion, samtang nagtudlo sa Balaang Ebanghelyo, mitubag:

'Mao kini ang nagpahilawas sa akong kahubas.'

Sa ulahi, nakasugat ang bulahan og usa ka tawo nga dad-on sa prisohan tungod sa utang. Naluoy siya kaniya, apan tungod kay wala siyay lain ikahatag, gibaligya sa reverendo ang Ebanghelyo nga iyang gidala ug gihatag ang nakuha aron mabayran ang utang sa maong tawo. Dayon miadto si Serapion sa payag diin siya usahay nagpuyo. Ang disipulo sa reverendo, pagkakita kaniya nga hubo, nangutana kaniya:

'Asa na ang imong kapa, halangdong amahan?'

Mitubag ang tigulang:

'Gipadala nako kini sa usa ka dapit diin, sa baylo niini, makakaplag kita og butang nga daghang beses nga mas maayo.'

Miingon pag-usab ang disipulo:

'Ug asa na ang Gamay nga Ebanghelyo?'

Mitubag ang tigulang:

'Bata ko, gisultihan ko niini (ang Ebanghelyo) matag adlaw: *"Ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus"* (Mat. 19:21), aron makuha ko kini sa Adlaw sa Paghukom. Gipatuman nako kini ug gibuhat sumala sa tambag niini. Gibaligya nako kini ug gihatag ang kita sa mga nanginahanglan, aron makadawat ko sa pabor sa atong Dios, si Jesu-Cristo, tungod kay gituman nako ang Iyang Balaang Ebanghelyo.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka kaila mihatag sa reverendo og daan, gisi-gisi nga kapa aron matabonan niya ang iyang hubag nga lawas.

Kining dili kalibutanong tigulang miabot sa Gresya ug nagpabilin sa Atenas sulod sa tulo ka adlaw; siya grabe ka gutom, apan wala siya makakuha bisan usa ka subo nga pan gikan sa bisan kinsa, tungod kay walay naghatag kaniya og bisan unsa, ug wala siyay kuwarta aron mopalit og pan. Sumala sa mga pulong ni Kristo, wala gyud siya magdala og kuwarta, bag nga kuwarta, o ekstrang sinina (Mateo 10:9–10), gawas lang sa nipis nga kapa nga iyang gigamit aron tabunan ang iyang kahubas. Sa ika-upat ka adlaw sa iyang pagpuyo sa Atenas, nangagutom kaayo si Serapion. Nagbarog siya sa usa ka hataas nga dapit sa siyudad, unya misugod siya og hilak ug misinggit sa kusog:

'Mga tawo sa Atenas! Tabangi ko!'

Miduol kaniya ang mga pilosopo ug mga opisyal sa siyudad ug nangutana:

'Asa ka gikan, tigulang? Ug unsang kasubo ang nag-antos kanimo?'

Mitubag siya:

'Taga-Ehipto ko sa sinugdanan. Sa dihang mibiya ko sa akong yutang natawhan, dali ra kaayo ko nahulog sa tulo ka utang, mao kini: mibiya ko og duha ka manininggil nga wala nay kuhaon gikan kanako, samtang ang ikatulong manininggil wala pa gihapon ko biyai hangtod karon, kundili ginahasol ko, nag-awhag sa pagbayad sa iyang utang.'

Dayon nangutana kaniya ang mga pilosopo:

'Kinsa kaha ning imong mga manininggil, ug kinsa man ang nagpahirap kanimo? Sultihi kami, ug among tabangan ka.'

Unya miingon ang tigulang kanila:

'Sukad pagkabatan-on, gilutos ko sa lihok sa unod, sa paghigugma sa kuwarta, ug sa kahigugmaon sa pagkaon; nakagawas na ko sa unang duha, ug dili na nila ko gub-an, kay wala na koy pagbati sa lihok sa unod; ni

wala koy bisan unsang kabtangan o bahandi; apan ang akong kagutom sa pagkaon dili molakaw kanako: upat na ka adlaw sukad nga wala koy gilamoy sa akong baba; busa, ang akong kagutom sa pagkaon dili molakaw kanako, nagpahasol kanako ug nag-awhag sa paghatag sa naandan nga katungdanan niini.

Ang uban sa mga pilosopo nagtuo nga naglimbong siya kanila, busa gihatagan siya nila og usa ka bulawan nga sinsilyo, apan gitan-aw siya gikan sa gilay-on aron makita unsa ang iyang buhaton.

Ang tigulang, bisan pa niana, gikuha ang sinsilyo, midali ngadto sa mga tigbaligya og pan, gibutang ang sinsilyo sa ilang atubangan, nagkuha og usa ka tinapay ug nilakaw; wala na siya mibalik pa sa maong lungsod. Unya napuno sa pagtuo ang mga pilosopo nga kining tigulang tinuod gayud nga usa ka matinud-anong tawo. Sa dihang miduol sila sa mga tigbaligya og pan, gihatagan nila kini og kuwarta nga katumbas sa bili sa pan nga gipalit sa tigulang, samtang ang bulawan nilang gihuptan para sa ilang kaugalingon.

Si Bulahan nga Serapion, pag-abot niya sa Lacedaemon[3673] ug pagkahibalo nga usa sa mga lokal nga magistrado usa ka Manichaean[3674] apan nagpuyo gihapon sa matarong nga kinabuhi, miduol kaniya ug namaligya sa iyang kaugalingon isip ulipon. Duha ka tuig pagkahuman, pinaagi sa grasya sa Dios, napasugot ni Serapion siya nga biyaan ang erehya, busa misulod siya sa Balaang Ortodoksong Simbahan uban sa tibuok niyang panimalay. Unya ang tanan didto nahigugma sa tigulang dili ingon usa ka matinud-anong ulipon, kondili ingon usa ka pinalanggang amahan, ug gihatagan siya nila og labing dako nga dungog, naglipay sa ilang kaluwasan gikan sa erehya ug naghimaya sa Dios. Ang tigulang, pagkahuman nga nagpuyo didto kutob sa iyang gihunahuna nga gikinahanglan alang sa kaluwasan sa kalag sa mga tawo ug pagkahuman nga gibalik kanila ang kuwarta nga iyang nadawat gikan kanila, mibiyahe gikan didto, sumala sa iyang batasan, naglibot sa daghang nasud ug siyudad.

Gisaysay usab mahitungod niining tigulang nga, sa dihang batan-on pa siya, gibaligya niya ang iyang kaugalingon sa usa ka Griyegong skomorokh sa baylo sa baynte ka piraso nga pilak ug, gipabilin kini nga kuwarta, nagpuyo siya uban niining Griyego hangtud nga nabalhin niya kini ug ang tibuok panimalay niini ngadto kang Kristo nga Dios. Nahitabo kini tungod kay nakita sa magbinuang kung giunsa sa iyang sulugoon paggahin sa tanang adlaw sa pag-ayuno, nga mokaon lang og pan ug moinom og tubig sa gabii, ug bisan pa man sa gamayng kantidad, samtang sa gabii kanunay siyang mobangon gikan sa iyang higdaanan ug mag-ampo sa Diyos uban sa mga luha; Sa pagkakita niini tanan, naantig sa kaluoy ang skomorokh ug, sa pagtuo niya kang Kristo, ang tinuod nga Dios, nabunyagan siya; ug pagkahuman kaniya, nabunyagan usab ang iyang asawa ug ang tibuok niyang panimalay. Pagkahuman niini, miingon ang Griyego kang Serapion:

'Lakaw, igsoon, kay gusto namo ikaw buhian gikan sa imong pagkaulipon, sama sa imong pagbuhi kanamo gikan sa pagkaulipon sa yawa.'

Mitubag siya kanila:

'Tungod kay gihatagan kamo sa akong Dios og kaluwasan, ipadayag ko kaninyo ang akong tinago: dili ko ulipon, kondili usa ka gawasnong Ehipsiyo; apan, sa akong nakita nga nagaligaw kamo ug hapit na malaglag, naluoy ko kaninyo ug tungod niini gibaligya nako ang akong kaugalingon isip ulipon kaninyo, aron, pinaagi sa tabang sa Dios, madala ko kamo sa dalan sa kaluwasan. Apan karon nga gipahimutang na kamo niini nga dalan, kuhaa balik ang inyong pilak; ako, moadto ug motagad sa kaluwasan sa uban.

Apan sa katapusan nangaliya sila kaniya, nga nagaingon:

'Andam kami nga pasidunggan ka isip among amahan ug agalon; busa, ikaw na among agalon sugod karon, ug kami ang imong mga sulugoon. Ayaw lang kami biyai!'

Apan, wala gyud nila siya mapangumbinsi nga magpabilin didto. Labaw pa, dili nila dawaton ang mga sinsilyo gikan sa tigulang ug miingon sila kaniya:

[3673] Lacedaemon o Laconia – ang habagatan-sidlakan nga rehiyon sa Peloponnese, nga gilapdan sa amihanan sa Argolis ug Arcadia, sa sidlakan sa Dagat Myrtoan, sa habagatan sa Golpo sa Laconia o Gypean, ug sa kasadpan sa Messenia.

[3674] Manikeismo – usa ka heretikal nga bakak nga doktrina, nga usa ka sagol sa Kristohanong pagtulon-an ug sa mga prinsipyo sa relihiyong Zoroastriano. Ang nagtukod sa Manikeismo mao si Manes, usa ka magus nga Persyano. Nagtudlo si Manes nga duha ka independyenteng gingharian – ang sa maayo ug ang sa dautan – naglungtad sukad pa sa wala'y katapusang panahon ug kanunay nga nagkasumpaki. Sumala sa pagtulon-an ni Manes, ang tawo usab naglangkob sa sagol sa duha ka elemento – kahayag ug kangitngit – ug adunay, ingon pa, duha ka kalag – usa ka maayo ug usa ka dautan – nga kanunay nagpakig-away sa usag usa. Sa ilang adlaw-adlaw nga kinabuhi, ang mga Manikiyano sobra ka estriktso sa pagpugong sa kaugalingon: ilang gipangwali ang selibasiya ug kanunay nga pagpuasa. Ang Manikismo laganap kaayo sa ika-3 ug ika-4 nga siglo.

'Ginagalang nga Amahan, ihatag kini sa mga kabus; igo na kanamo nga imong gipahimutang kami sa dalan sa kaluwasan.'

Apan mitubag kanila ang tawo sa Dios:

'Kamo mismo ang mohatag sa inyong kaugalingong butang; ako, dili nako mahatag ang pilak sa uban ngadto sa mga kabus.'

Nagsugod na usab sila sa paghangyo kaniya nga mubisita kanila, bisan pa sa sunod tuig. Human niini, mibiya ang reverendo gikan didto paingon sa lain nga nasud.

Usa ka adlaw, sa dihang nakakita siya og barko nga molarga gikan sa Alexandria paingon sa Roma, misakay si Serapion niini, kay gusto niya nga moadto sa Roma. Apan ang mga marinero, pagkahuman molarga gikan sa baybayon, wala nangutana sa tigulang kon nabayran ba niya ang gikinahanglan nga pasahe para sa biyahe. Nagduda sila sa usag usa nga nakadawat og kuwarta o mga butang gikan sa tigulang; bisan pa nakita nila nga nagsul-ob siya og daan kaayo nga kapa, nagtuo gihapon sila nga aduna siyay igong kuwarta aron mabayran ang plete.

Sa dihang nakalarga na ang mga marinero og mga lima ka gatus ka stadia gikan sa baybayon, mipungko sila aron mokaon sa gabii. Wala nila makita ang tigulang nga nagakaon, mao nga nagtuo sila nga nag-ayuno siya niadtong adlawa. Sa pagkakita usab nila niini sa ikaduhá ug ikatulo ka adlaw, ug wala nila masabti nganong dili mokaon ang tigulang, nagtuo sila nga na-igo siya sa tugnaw sa dagat ug nag-antos sa hangin sa dagat. Sa pagkakita nga wala gihapon mokaon ang tigulang sa ika-upat ug ikalima ka adlaw, nangutana sila kaniya:

'Hala! Ngano man nga wala ka'y gikaon bisan gamay?'

Mitubag siya kanila:

'Dili ko mokaon kay wala man koy kan-on.'

Pagkahuman nila maghisgot sa ilang kaugalingon kung kinsa ang nagkuha sa mga butang sa lalaki sa barko, ug pagkahibalo nila nga wala siya mibayad sa plete, ang mga marinero misugod og reklamo batok sa reverendo, nga naglagot miingon:

'Ngano man nga misakay ka dinhi nga walay dala bisan unsa? Unsa may imong kaon dinhi? Unsaon man nimo pagbayad sa plete namo?'

Apan mitubag kanila ang tigulang:

'Wala koy dala gawas niining gisi-gisi nga bisti, sama sa inyong makita. Kung dili ninyo gusto nga dad-on ko, ibalik ko ug balik ninyo ko sa lugar diin ninyo ko gipunit.'

Apan miingon ang mga marinero sa tigulang:

'Bisan pa og hatagan ninyo kami og usa ka gatos ka bulawan nga sinsilyo aron mobalik kami alang kaninyo, dili gihapon kami mouyon, labi na kay paborable ang hangin nga nagpaluyo kanamo karon.'

Ug gitugotan nila ang tigulang nga magpabilin sa barko, gipakaon siya alang sa ngalan sa Ginoo.

Sa pag-abot sa Roma, mibisita ang Pari sa mga panimalay sa tanang lungsoranon nga iyang nadungog nga nagkinabuhi sa matinud-anong pagsimba. Sa pakig-istorya kanila, nakadawat siya og espirituhanong kaayohan alang sa iyang kaugalingon. Tungod niini siya mibiyahe, nagtigom og espirituhanong bahandi aron mapalit niya alang sa iyang kaugalingon ang mga panalangin sa langit sa walay katapusang kalinaw. Kining mga panalangin nadawat niya pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[3675] .

Ang Pag-antos ni San Maximo nga Martir

Gisaulog sa ika-14 sa Mayo

Si San Maximo, usa ka martir ni Kristo, nga puno sa kadasig alang sa Dios sa iyang kasingkasing, nakakita sa usa ka higayon nga ang mga nagasimba sa mga dios-diosan dili lamang nagpahinungod sa ilang kaugalingon sa pagsimba niini, kondili nagdani usab sa uban nga buhaton kini, ug gipugos sila sa pagyuko sa atubangan sa paganong templo. Pagkahuman niini, misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga tapuson na Niya ang pagpanlupig sa

[3675] Si Santo Serapion namatay sa ika-5 nga siglo.

mga Kristohanon, ug siya mismo ang nagbunyag sa daghang dili motuo. Sa usa ka higayon, samtang gihimo ang serbisyo sa mga diyos-diyosan, ug ang tanang pagano nagkatigum sa daghang gidaghanon aron maghalad og sakripisyo sa ilang mga dios—dili lang mga hayop kondili pati na usab mga tawo—ang balaang martir, nga dili na makasustiner sa ingon nga panan-awon, misulod sa taliwala sa mga nagasimba og dios-diosan ug sa publiko sila gisaway, gitawag ang ilang mga dios-diosan nga 'kahoy ug bato', nga walay gahum bisan sa pagtabang sa ilang kaugalingon. Gidakop siya sa mga pagano, unang gipakusog pag-ayo, ug dayon gibato hangtod mamatay. Mao kini ang katapusan sa balaan nga martir nga si[3676] .

28 Mayo

15 Mayo (Luma nga Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang atong amahan nga si Isaias, Obispo sa Rostov, nga namatay niadtong tuig 1090.

Niadtong maong adlaw, ang pagkamartir sa balaan ug matarong nga Prinsipe Demetrius, ang Milagrero sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, niadtong 1591.

Niadtong adlawa usab, gisaulog nato si Banal nga Isaias sa mga Kuweba, ang Milagro-himog, nga namatay niadtong 1115.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pachomius ang Dako

Paghinumdom sa ika-15 sa Mayo

Si Pachomius natawo sa Itaas nga Ehipto – sa Thebaid, partikular sa palibot sa lungsod sa Esna[3677] , sa katapusang dekada sa ika-3 nga siglo.[3678] Ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga pagano. Nakig-uban siya sa mga Kristohanon sa ulahi pa, atol sa iyang mubo nga pag-alagad sa kasundalohan. Ang mga binhi sa usa ka putli nga kinabuhi makita na kaniya sukad pagkabata pa, bisan wala pa siya mailhi si Kristo.

Sa usa ka higayon, gisugo siya sa iyang mga ginikanan nga dad-on ang usa ka kaldero nga adunay karne sa baka ngadto sa mga trabahante. Tungod kay napugos siya nga magpabilin didto hangtod sa gabii, nasugat ni Pachomius ang usa ka tukso. Usa sa mga anak nga babaye sa agalon, usa ka matahum kaayo nga dalaga, misulay sa pagdani kaniya aron makasala uban kaniya. Ang matinahuron nga si Pachomius mitubag nga hugot: 'Dili gayud mahimo para kanako nga buhaton kini nga dautang buhat; mga mata ba ko sa iro, nga makasala ko uban sa akong igsoon nga babaye?'

Mibalik dayon siya sa iyang panimalay. Sa ulahi, iyang gisaysay kini nga hitabo sa mga monghe, nga nag-awhag kanila nga magbantay batok sa mga tukso ug mapildi kini.

Si Santo Pachomius pamilyar kaayo sa pormal nga edukasyon. Ang iyang mga sumusunod nga kalihokan nagpamatood niini. Dugang pa, dato ang iyang mga ginikanan, ug ang mga Ehipsiyano adunay dakong gugma sa pagkat-on. Ang mga bata gipadala sa eskwelahan sa sayo pa nilang edad, tali sa lima ug walo ka tuig. Didto sila nakat-on sa pagbasa ug pagsulat, ug gitun-an usab nila ang mga lagda sa moralidad: kining mga lagda giapil sa mismong mga ehersisyo nga ilang gibuhat.

Sa dihang nakab-ot ni Pachomius ang baynte anyos, gipahukman siya nga mosulod sa kasundalohan. Niadtong panahona, si Emperador Constantine nakig-away batok sa usa ka 'tirano' – tingali si Maxentius – niadtong tuig 315. Mibiyahe si Pachomius uban sa iyang mga kauban, nga bag-ong rekrut nga mga sundalo. Pag-abot sa gabii, nakaabot sila sa lungsod sa Esne. Dinhi, gibilin si Pachomius ug ang iyang mga kauban sa usa ka

---

[3676] Sumala sa kalendaryo ni Emperador Basil, namatay ang balaang martir nga si Maximus atol sa pagpanlupig ni Decius niadtong 14 Mayo 250.

[3677] Gihisgutan ni Metaphrastus ug sa ulahi ni San Demetrio sa Rostov ang Oxyrrhich, usa ka siyudad nga ilado sa pagkamatinud-anon sa mga pumoluyo niini, nga, sumala kang Rufinus, puy-anan sa napulo ka libo hangtod baynte ka libo ka mga birhen. Bisan pa, ang salaysay sa bag-ong nadiskobre nga mga dokumento klaro nga nagngalan niini nga siyudad nga Esne.

[3678] c. 295

prisohan ubos sa bantay. Dali ra, miabot ang mga Kristohanon nga nagdala og suplay sa pan ug lain-laing pagkaon, ug mapisan nilang gihangyo ang mga biyahero nga ipauli ang ilang kusog. Sa dihang nangutana si Pachomius sa ulahi ngano nga giatiman kaayo sila niining mga tawo bisan wala pa sila kaila, mitubag sila nga mga Kristohanon sila ug gibuhat nila kini alang sa Dios. Dako kaayo kini nga epekto sa dali maimpluwensyahan nga kalag ni Pachomius.

Sa sunod adlaw, mipadayon si Pachomius ug ang iyang mga kauban paingon sa siyudad sa Antinoe[3679] . Dinhi, daghang batan-ong sundalo ang naglingaw-lingaw sa tanang matang sa kalingawan ug senswal nga kalipay. Gipaningkamotan usab nila nga tuksuhon si Pachomius, apan milabaw siya sa tukso ug padayon niyang gipugngan ang iyang mga kauban gikan sa dautan.

Niadtong panahona, ang Emperador Constantine nakadaog batok sa iyang mga kaaway ug gisugo nga buhian ang hukbo. Kauban sa uban, napalaya si Pachomius gikan sa obligasyon nga moapil sa kampanya. Miabot na ang panahon nga siya mahimong usa ka Kristohanon. Masigasig niyang gipangandoy nga matinud-anon nga pag-alagad kang Kristo nga Ginoo, nga panalipdan ang iyang kaugalingon nga limpyo gikan sa tanang hugaw sa unod ug espiritu, ug sa pagbuhat og maayo sa iyang mga silingan kutob sa iyang makaya. Nakahimo na siya og saad sa hingpit nga pagkamatinud-anon kang Kristo samtang nakabilanggo sa siyudad sa Esna, tungod sa pagkamapinanggaon sa mga Kristohanon.

Pagkahuman siya makagawas, si Santo Pachomius mibyahe paingon sa hilit nga baryo sa Shenesit (Khinovsk). Didto siya gitudloan sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug gidawat ang Bawtismo sa lokal nga simbahan. Nagpuyo si Pachomius sa palibot sa baryo sa Shenesit sulod sa pila ka panahon. Nagpuyo siya dinhi sa karaang Templo ni Serapis, nga wala na magamit niadtong panahona. Angay hinumduman nga, sa laganap nga pagdawat sa Kristiyanismo, daghang paganong templo ang tingali wala na magamit. Nanginabuhi siya pinaagi sa mapisan nga pagpaningkamot, sa pag-uma og mga utan ug pipila ka punong palma. Kining mga gulay ug prutas nagsilbi nga pagkaon alang sa mga tawo nga miabot dinhi sa walay tuyo o tinuyo, ug alang sa mga kabus nga nagpuyo sa Shenesita. Nangibabaw si Pachomius dinhi sa iyang gugma sa iyang silingan. Daghan ang nangayo og kahupayan kaniya. Ang iyang dungog milapta pa sa gawas sa Shenesita. Ang pagkamatinud-anon ni Pachomius, ang iyang gugma sa iyang silingan ug ang iyang pagka-maampingon nakadani na sa daghang mga tawo nga magpuyo didto sa permanente. Niadtong panahona, ang kadasig sa pagpalipay sa Dios nag-awhag sa daghang mga tawo nga mobiya sa saba nga mga lungsod ug baryo, ug kung adunay usa ka labi ka debotong asketiko nga motungha bisan asa, ang mga nahigugma sa kinabuhi sa disyerto mudagsa kaniya. Makita nato nga si Pachomius sa dili madugay misugod sa pagpangita og mas dako nga pag-inusara ug pagpangita og espirituhanong giya para sa iyang kaugalingon. Tingali mao gayud ang iyang kasinatian sa paggiya sa iyang mga kauban nga nagpukaw kang Pachomius sa panginahanglan og giya usab para sa iyang kaugalingon. Sa pagpuyo sa palibot sa Shenesit, dako kaayo ang natabang ni Pachomius sa mga lumolupyo sa maong baryo. Sa dihang misugod ang usa ka makalilisang ug makahawa nga sakit sa baryo nga nakapahinabo og daghang kamatayon, si Pachomius mitabang sa mga masakiton ug naghatag pa gani sa mga lumolupyo og daghang sanga sa akasya aron, pinaagi sa pagsunog niini, mapalimpyo nila ang hangin.

Sa sayong mga tuig sa iyang kinabuhi isip monghe, wala pa hingpit nga nakahibulag si Pachomius sa tinuod nga pagtulon-an sa Ortodoksiya gikan sa mga bakak nga doktrina sa mga heretiko, ug wala pud siya kahibalo sa hingpit nga kasiguruhan kung asa nahimutang ang tinuod nga Simbahan ni Kristo. Ang mga sumusunod sa heretiko nga si Marcion[3680] nangita nga madani siya sa ilang panig. Apan nahibalo siya nga aduna pay ubang mga pagtulon-an, nga lahi-lahi ang matag-usa, nga naningkamot nga mapamatud-an ang ilang kaugalingong kamatuoran. Nalibog tungod niining panagbangi, nag-ampo siya sa Ginoo nga may luha sa iyang mga mata aron ipadayag kaniya kung asa makita ang kamatuoran. Sa iyang katingala, nakadungog siya og tingog nga nagsulti kaniya nga ang kamatuoran makita sa Simbahan nga gipangulohan ni Alexander, Obispo sa

[3679] Usa ka siyudad sa tuo nga baybayon sa Nilo, atbang sa Hermopolis, nga gitukod ni Emperador Hadrian aron pasidunggan ang iyang pinalangga, si Antinous.

[3680] Si Marcion, usa ka heretiko sa ika-2 nga siglo, nagtudlo nga adunay duha ka independyenteng prinsipyo sa kalibutan: ang maayo – ang maloloy-on nga Dios – ug ang dautan – ang materya, nga naa sa paghari sa yawa.

Alexandria. Sa natural nga paagi, karon gipangandoy ni Pachomius sa tibuok niyang kasingkasing nga maila kini nga kamatuoran ug magpabilin nga hingpit nga matinud-anon niini sa tanang panahon.

Ang panginahanglan og usa ka espirituhanong magtutudlo nagpahinungdan kang Pachomius nga biyaan ang iyang panimalay sa daplin sa Shenesit. Ang laing motibasyon niini mao ang iyang tinguha nga ihatag ang tibuok niyang kaugalingon sa Diyos, sa espirituhanong paghinlo ug sa espirituhanong pagkahingpit. Nahadlok usab si Pachomius nga ang iyang kanunay nga pagtagad sa nagkalain-laing panginahanglan sa mga layko—mga kabalaka nga mas angay sa mga pari ug debotong layko—makapahawa sa agi sa mga mas huyang nga monghe: pinaagi sa pagsunod sa ehemplo ni Pachomius, basin malumos sila sa pag-alagad sa kalibutan samtang mapakyas sila sa pagpabilin nga dili matandog niini. Mibiya si Pachomius sa palibot sa Shenesit, human siya nagpuyo didto sulod sa tulo ka tuig. Sa dihang mibiya na siya, gihangyo niya ang usa ka tigulang nga monghe nga magtanom og gulay ug punong palma didto alang sa kaayohan sa mga kabus nga moanha sa maong dapit.

Niadtong panahona gipangita ni Pachomius ang selda sa tigulang nga si Palamon, nga ilado sa iyang mga pagbuhat sa pag-ascetismo. Kining tigulang nagpuyo sa layo sa mga lungsod ug baryo. Girespeto siya pag-ayo sa tibuok palibot nga kabaryohan. Aduna pay ubang monghe nga nagpuyo duol kaniya, nga nagsunod sa iyang tambag ug nagasundog sa iyang pamaagi sa kinabuhi. Apan daghan kanila ang dali ra mibiya, kay nabati nila nga ang ingon ana ka istriktong pamaagi sa kinabuhi labaw pa sa ilang kusog. Sa dihang gipukpok ni Pachomius ang pultahan ni Abba Palamon, nangutana ang tigulang:

'Ngano man nga nagkatok ka?'

Mitubag si Pachomius nga gusto usab niya mahimong monghe.

Misupak ang tigulang, ug gihangyo siya nga mobalik ug sulayi ang iyang kaugalingon aron masuta kon makaya ba niya ang hugot nga pamaagi sa kinabuhi nga gisunod sa mga disipulo ni Palamon. Miingon siya kang Pachomius:

Kinahanglan una nakong isulti kanimo unsa ang naglangkob sa kinabuhi sa monghe. Mao ni kini. Sa tanang panahon, magpabilin kami nga mata sulod sa katunga sa gabii, nagmumunahi sa Pulong sa Dios; kasagaran kaayo kami magtrabaho sa among kaugalingong mga kamot gikan sa gabii hangtod sa buntag, paghimo og pisi, aron mapugngan ang katulogon ug aron matagaan ang among kaugalingon sa gikinahanglan aron mapadayon ang among mga lawas. Ang bisan unsa nga mabilin gawas sa among panginahanglan, among ihatag sa mga kabus. Bahin sa pagkaon og lana o bisan unsang luto nga pagkaon, o pag-inom og bino, wala kami kabalo unsa ang kahulugan niini. Mag-ayuno kami matag adlaw hangtod sa gabii sa tibuok ting-init, ug sa tingtugnaw mag-ayuno kami sulod sa duha o tulo ka adlaw nga sunod-sunod. Ang lagda para sa komunal nga pag-ampo mao ang pag-ampo og unom ka pulo ka beses sa adlaw ug unom ka pulo ka beses sa gabii, gawas pa sa mga pag-ampo nga among gihalad sa matag higayon ug nga wala namo hibaloa ang ihap.

Gihagit ni Abba Palamon si Pachomius nga sulayan pa pag-ayo ang iyang kaugalingon ug unya lang mobalik kaniya.

Mitubag si Pachomius nga determinado sa tigulang:

'Gisulay nako ang akong kaugalingon sa tanang paagi sulod sa daghang adlaw sa wala pa ko moanha kanimo.'

Unya gibuksan ni Palamon ang pultahan, gihalokan si Pachomius nga sama sa igsoon, ug dali siyang nagpahayag kaniya nga wala niya kini gisulti tungod sa garbo, kondili alang sa iyang kaluwasan, ug nga dili nila ipadayag ang ingon ani nga mga butang sa mga tawo sa kalibutan. Bisan pa niana, gipadayag pag-usab ni Abba Palamon ang iyang tinguha nga mobalik si Pachomius sa iyang kanhing puloy-anan aron usab niya nga masulay ang iyang kaugalingon didto.

Apan mitumaw si Pachomius:

Gisulay na nako ang akong kalag sa tanang paagi, ug sigurado ko nga, uban sa tabang sa Diyos ug pinaagi sa inyong balaan nga mga pag-ampo, malinaw ang inyong kasingkasing bahin kanako.

Mitubag ang tigulang:

– Maayo kaayo.

Gidawat dayon si Pachomius. Gitan-aw pag-ayo ni Abba Palamon si Pachomius sulod sa pipila ka adlaw aron sulayan siya sa pag-ampo, pagbantay, ug pag-ayuno. Sa dihang panahon na sa pagkaon og pan, biyaan siya sa tigulang aron mag-inusara siya sa pagkaon.

Human sa tulo ka bulan nga pagsulay, gipahinan ni Abba Palamon si Pachomius og monastikong bisti ug gisapot siya og monastikong sinturon[3681] , sa atubangan niini ang duha ka asketiko nag-ampo nga mag-uban tibuok gabii. Giatiman gayud ni Palamon nga masanay si Pachomius sa mga pagbantay sa pag-ampo sa gabii. Sa gabii, mag-andam sila og materyales para sa pisikal nga trabaho, unya mag-ampo sila nga mainit kaayo sulod sa taas nga panahon; sa katapusan, mosugod sila sa trabaho, nga naningkamot nga dili mawala ang ilang mapangamulong kahimtang sa hunahuna o mapukan sa katulogon.

Sa pag-abot sa pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw, gisultihan ni Palamon si Pachomius nga sa maong adlaw mokaon siya og duha ka beses. Samtang nag-andam sa pagkaon, nagdugang si Pachomius ug gamay nga lana niini. Apan dili gustong buhian ni Palamon ang iyang pag-ayuno sa ingon ani nga paagi, bisan pa sa Adlaw sa Pasko sa Pagkabanhaw. Uban sa dakong kasubo miingon siya: 'Ang akong Ginoo gipako sa krus alang kanako, ug ako pa kaha mokaon ug lana, nga nagahatag kusog sa lawas!'

Hapit na gyud siya modumili sa pagkaon hangtod sa sunod adlaw. Misugot ra ang tigulang sa pagkaon sa dihang gilabay ni Pachomius ang asin nga adunay gamayng lana ug gihalad kaniya ang asin nga gisabwag og abo. Nangayo si Pachomius og pasaylo uban sa dakong pagpaubos. Siyempre, ila gyud natilawan ang tinapay uban sa asin. Nagdagayday ang mga luha sa pisngi sa istrikto nga tigulang ug sa iyang mapainubsanon nga disipulo, nga gustong sundon ang iyang pinalanggang magtutudlo sa tanang butang.

Kanunay nga mibulag si Pachomius ngadto sa kabukiran, diin iyang gigugol ang tibuok gabii sa mainit nga pag-ampo. Ang dapit diin siya nag-ampo sa kainit sa ting-init, nga gialsa niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug dili pasagdan nga mahulog kini, usahay matabunan pa gani sa lapok tungod sa daghang singot nga nagbubo gikan sa iyang lawas. Wala magtagad si Pachomius nga usahay motuslok sa iyang mga tiil ang mga matulis nga dagom sa blackthorn. Bisan unsang kalisdanan nga madala sa kinabuhi sa disyerto, gidala niya kini tanan uban sa kalinaw sa kasingkasing, kanunay nga naghunahuna sa mga pag-antos nga gisagubang sa Ginoong Jesu-Kristo alang sa atong kaluwasan.

Istrikto sa ilang kaugalingon sa tanang butang apan mapainubuson, wala magdahum si Palamon ug si Pachomius nga mangayo og timaan sa Dios, ni wala gyud sila misalig sa ilang kaugalingong pagkamatarong. Ang mosunod nga hitabo gikan sa katapusang mga tuig sa kinabuhi ni Abba Palamon nagpakita kung unsa ka istrikto ang magtutudlo nga si Pachomius sa iyang kaugalingon, bisan pa sa dakong pagkunhod sa iyang kusog tungod sa katigulangon ug sa iyang mga pagpanarbaho sa pagka-eremita.

Sa usa ka higayon, grabe kaayo ang pagkasakit ni Palamon. Nagpatawag ang mga monghe og usa ka batid nga doktor aron siya atimanon. Apan misalikway ang doktor sa pagtambal sa tigulang, nga miingon nga, una sa tanan, kinahanglan niyang usbon ang iyang pagkaon. Nagsugod ang mga igsoon sa pagpangumbinsi sa tigulang nga maminaw sa tambag sa doktor. Mitugot siya sa pagkaon sa pagkaon nga gireseta para sa masakiton. Sa dihang wala gihapon siya naayo, misugod siya sa pakig-istorya sa mga monghe uban sa lawom nga pagtuo:

'Ayaw ninyo pagtuo nga ang panglawas gikan sa madunot nga pagkaon: kay ang kusog ug panglawas gikan kang Kristo; kay gitugotan sa mga martir ni Kristo nga putlon ang ilang mga bukton, mitugot sa kalayo ug sa tanang matang sa pag-antos, hangtud sa katapusan, giputol ang ilang mga ulo. Apan ako! Dili nako madala bisan gamay nga sakit; gipangayo nako sa doktor nga atimanon ko; Miinom ko og tambal; apan, bisan pa nga miuyon ko sa pag-inom niini, wala kini'y nakahatag kanako nga kaayohan. Usa na lang ka butang ang nabilin para kanako – ang pagpadayon sa akong mga ascetic nga paningkamot; kini ang labing maayong tambal, ug Siya nga akong gisundan sa Iyang mga lakang, masayud gayud sa akong tinguha ug mag-atiman kanako labaw pa sa akong mahimo alang sa akong kaugalingon.

Gipahinungod ni Abba Palamon ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis uban sa iyang kaniadto nga kadasig ug paglahutay, gipugngan ang tanan niyang panginahanglan. Ang maloloy-on nga Ginoo mibalik sa iyang panglawas sa pipila ka panahon.

Usa ka adlaw, naglakaw si Pachomius sa disyerto. Sa katapusan, nakaabot siya sa mga ruinas sa baryo sa Tavenisi, gamay sa habagatan sa Shenesit sa distrito sa Tentir[3682] . Didto, nakadungog si Pachomius og tingog nga

[3681] Nasayud na kita gikan sa mga panultihon ni San Antonio nga Dako sa paglungtad sa talagsaong sinina sa mga monghe sa unang mga adlaw sa monastisismo. Tan-awa ang libro ni Archimandrite Palladius nga *Newly Discovered Sayings of the Venerable Anthony the Great. Based on a Coptic Collection of Accounts about the Venerable One* (Kazan, 1898), p. 30.

miingon: 'Pachomius, Pachomius, paningkamoti ang pag-ascetismo ug pabilin ka dinhi; pagtukod ka og usa ka monasteryo para sa imong kaugalingon, ug daghang mga tawo ang moanha kanimo aron mahimong mga monghe uban kanimo, ug mapahimulosan nila ang ilang mga kalag.'

Dali dayon miadto si Pachomius kang Abba Palamon ug gisultihan siya niini. Unya sila duha milarga paingon sa Tavenisi ug nagtukod didto og usa ka monasteryo—sa tinuod, usa ka gamay nga panimalay sa mga monghe. Mibalik si Palamon sa dapit sa iyang kanhing mga pagpanagsa. Sa samang higayon, iyang gipahibalo nga duol na ang iyang kamatayon ug gitagna ang umaabot nga himaya sa monasteryo ni Pachomius. Gipasiguro sa tigulang sa iyang pinalanggang disipulo nga hatagan siya sa Ginoo og kusog ug pagkamapailubon aron mamuno sa usa ka dakong komunidad sa mga monghe. Human sa taas nga panahon sa pag-ampo, nagbulag sila. Gikuyog si Palamon sa pipila sa iyang mga disipulo nga miabot aron bisitahan ang ilang magtutudlo.

Milabay ang pipila ka panahon, ug si Abba Palamon grabe kaayo ang sakit. Gipatawag sa iyang mga disipulo si Pachomius. Midali siya sa kiliran sa tigulang ug nagpabilin uban kaniya aron pag-alagad kaniya hangtod sa iyang kamatayon. Sa katapusan, namatay ang tigulang sa pagkamatarong sa mga matarong sa ika-napulo ka oras sa ika-25 ka adlaw sa bulan sa Aviv. Gigugol sa iyang mga disipulo ang tibuok gabii sa pagbasa ug pagkanta sa mga salmo ibabaw sa lawas sa tigulang. Sa buntag gihimo nila ang ilang naandan nga pag-ampo ug dayon gidala nila ang lawas sa namatay ngadto sa usa ka bungtod nga layo gamay sa iyang selda; didto nila siya gilubong, human usab sila maghalad og mainitong pag-ampo alang sa kalinaw sa kalag sa namatay nga tigulang uban sa mga balaan. Sila karon tanan anaa sa dakong kasubo. Tungod kay nawala kanila ang tambag ug kahupayan sa dakong tigulang nga si Abba Palamon, giisip nila ang ilang kaugalingon nga mga ulila. Mibalik si Pachomius sa iyang selda sa Tavenisi, nagminosal sa iyang namatay nga magtutudlo, ug sa iyang pag-inusara gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa hugot nga mga praktis sa pag-asketismo. Sa dili madugay, nahimong giya usab siya sa uban sa dalan paingon sa kaluwasan.

Samtang nag-inusara si Pachomius sa Tavenisi, miadto kaniya ang iyang maguwang nga si Juan. Gidawat ni Pachomius ang iyang igsuon uban sa gugma. Daghang katuigan na ang nilabay sukad sa katapusang pagkita nila, kay wala na mobalik si Pachomius sa ilang panimalay human siya gipugos nga mosulod sa kasundalohan. Ang matinud-anong pakigpulong ni Pachomius nakahatag og lawom nga epekto kang Juan, ug nagpabilin na siya sa Tavenisi hangtod sa katapusan.

Nagtrabaho na karon nga mag-uban ang duha ka magsoon. Gihatag nila ang ilang nakuha pinaagi sa bug-at nga paningkamot ngadto sa mga nanginahanglan. Nagpuyo sila sa usa ka kinabuhi nga sobra ka mapainubsanon. Nagbisti og magaspang nga bisti nga lana, mogawas sila sa init nga mga dapit diin magbarog sila sa pag-ampo hangtod sa kaadlawon, nga dili nila ipilo ang ilang mga tuhod o mga bukton, nga nakayunot paingon sa langit. Kanunay nilang gihimo ang ingon nga pagbantay sa tibuok gabii, bisan pa man nga usahay mosamot ang ilang mga bitiis tungod sa kakapoy, ug ang mga lamok mutusok sa ilang mga bukton hangtod kini magdugo. Kung mapildi sa katulogon ang mga ascetic nga igsoon, moupo sila sa mismong dapit diin sila nag-ampo, apan dili nila tugotan ang ilang kaugalingon nga mosandig bisan asa. Sa adlaw, magbuhat sila og pisikal nga trabaho hangtod dili na nila makaya ang kainit gikan sa mapaso nga sinag sa habagatang adlaw.

Tungod sa iyang umaabot nga mga kauban nga monghe, gisugdan ni Pachomius ang pag-andam aron pagtukod og bakod palibot sa lugar diin nagpuyo siya ug ang iyang igsoon. Gusto ni Pachomius nga masakop sa bakod ang kutob sa mahimo nga dagkong luna: nagpaabut siya nga daghan pang mga monghe ang moapil kaniya. Apan si Juan, nga nagtuo nga magpabilin silang duha nga mag-uban kanunay, gitan-aw kini nga trabaho uban sa pagdumot. Gisad-an pa gani niya ang bungbong nga ilang gitukod. Usa ka higayon miingon si Pachomius kaniya bahin niini: 'Igo na ning kabuang!'

Nasuko kaayo si Juan ug dugay siyang wala makapahupay pagkahuman, bisan pa nga nangayo og pasaylo si Pachomius.

Sa pagkahapon niadtong adlawa, mibaba si Pachomius gikan sa pader ug nag-ampo siya og dugay. Niadtong takna, mas nabati pa gyud niya ang iyang pagbasol kang Juan, ug sa pagkabuntag nangayo siya og pasaylo kaniya uban sa labi pang pagpaubos. Siyempre, ang mga ascetic nga igsoon karon nahigugma pag-ayo sa usag usa ug nagpaubos sa atubangan sa usag usa; si Juan nagmalampuson pag-ayo sa iyang mga buhat sa

[3682] Ang baryo sa Tavenisi wala na gyud.

pagkamatinud-anon ug pagsakripisyo sa kaugalingon. Sa dili madugay, nakaangkon siya og hataas nga lebel sa espirituhanong pagkahingpit, namatay siya, nga gisubo sa iyang igsoon nga si Pachomius.

Sa niining panahona, si Pachomius usa na ka hingpit nga asketiko. Busa, grabe kaayo ang iyang mga tukso, apan pinaagi sa iyang pag-ampo ug pagkamapailubon, kanunay niyang napildi ang pinakakawili-wili nga mga limbong sa kaaway.

Mao kini ang mahitabo kaniya. Usahay, kon gusto niya nga lumuhod sa pag-ampo, usa ka klase sa lungag ang motungha sa iyang atubangan, mura'g binuhat sa mga demonyo; apan si Pachomius nag-ampo nga walay kahadlok. Usahay, samtang naa siya sa dalan, paliboton siya sa mga demonyo sama sa usa ka dungog nga bantay ug kusog silang mosinggit: 'Lakaw, hatagi og dalan ang tawo sa Dios.'

Ang Yawa naningkamot kaayo nga itanom sa kasingkasing ni Pachomius ang garbo ug pagpasigarbo; apan dili gyud siya matintal niini. Unya kalit lang, palihokon sa Yawa ang selda ni Pachomius nga nag-uyog ug nagkurog, mura'g hapit na kini matumba; apan si Pachomius wala gyud malisang niini ug, uban sa labing kalinaw, iyang gisubli ang mga pulong sa salmo: *'Ang Dios mao ang among dalangpanan ug kusog, usa ka kanunay nga tabang sa kalisdanan. Busa dili kami mahadlok, bisan pa man nga ang yuta makurog ug ang mga bukid matintal paingon sa kasingkasing sa dagat'* (Salmo 45:2–3).

Sa usa ka higayon, ang mga demonyo mitungha kang Pachomius nga nagpakaaron-ingnon nga mga trabahante, nga naningkamot pag-ayo sa paglihok sa usa ka bato gikan sa iyang puwesto gamit ang mga pisi, apan wala kini malampuson. Ang pag-ampo ni Pachomius hinungdan sa ilang pagkawala. Sa daghang higayon, sa dihang moupo si Pachomius aron mokaon sa iyang yano nga pagkaon, mitungha kaniya ang mga demonyo sa porma sa mga hubad nga babaye; apan ipikit ni Pachomius ang iyang mga mata ug iliko ang iyang kasingkasing gikan sa panan-awon, ug mawala ang mga demonyo. Ang pakigbisog batok sa kangitngit nga mga pwersa sa impyerno nanginahanglan nga gamiton ni Pachomius ang tanan niyang kusog, ug usahay kini nakapoy kaayo kaniya. Sa usa ka higayon, gipadala sa Ginoo kaniya ang usa ka bag-ong tigpanalipod sa pagkatawo sa monghe nga si Apollon[3683] . Pag-abot niining matinud-anon, eksperyensiyado, ug buotan nga monghe kang Pachomius, miingon siya kaniya nga determinado:

'Pagpakaisog, Pachomius: ayaw kahadlok sa bisan unsang lihok sa mga espiritu, kay ang tabang sa Dios magahatag kanimo og kadaogan batok kanila.'

Nagpabilin kining tigulang uban ni Pachomius, nga dakong kahupayan alang kanila duha. Apan, sa dili madugay namatay si Tigulang Apollon. Usa ka adlaw, samtang si Pachomius nagatigom og mga kawayan alang sa iyang mga hinimo, usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita ug miingon kaniya: 'Pachomius, Pachomius, Pachomius! Tungod kay kabubut-on sa Dios nga imo siyang pag-alagad sa katawhan ug paghiusa pag-usab sa mga tawo sa Dios."

Sa dihang nilakaw na ang Anghel sa Ginoo, nagpabilin si Pachomius, nagtan-aw sa iyang paglakaw, ug miingon: 'Kini ang buhat sa Ginoo.'

Pagkahuman niya og tigum og pipila ka kawayan, miadto siya sa iyang puloy-anan.

Pagkahuman sa pagpakita sa Anghel, tulo ka lalaki – sila Pshentaisi, Surus, ug Pshoui – miadto kang Pachomius nga Dungog. Miingon sila kang Pachomius: 'Gusto namo nga mahimong monghe sa imong kiliran ug mahimong mga sulugoon ni Kristo.'

Sa pagtuo sa ilang matinud-anong pagkamatinud-anon, gidawat sila ni Pachomius uban sa gugma ug kalipay ug gihatagan sila og mga kasutanan sa monghe.

Kining tulo ka monghe nagpahinungod sa ilang kaugalingon uban sa kadasig ug paglahutay sa labing lisod nga mga praktis sa pag-awhag sa kaugalingon, nga giya sa ehemplo ug mga pagtulon-an ni San Pachomius. Nabighani sila sa iyang kaisog sa pagbuhat. Si Abba Pachomius mismo ang nag-atiman sa tanan: iyang gilimpyo ug gihigaan og tubig ang tanaman, giablihan ang pultahan sa mga bisita ug nakig-istorya kanila, ug masigasig nga nag-alagad sa mga masakiton. Sa paghisgot sa mga bag-ong monghe, miingon siya: 'Mga batan-ong tanom pa kini nga wala pa makaabot sa hugna diin makaalagad na sila sa uban.'

Pinaagi sa pagwagtang sa tanang gawasnong kabalaka sa mga bag-ong monghe, gihangyo sila ni Pachomius nga itugyan ang ilang tibuok kasingkasing sa mga kalihokan nga direkta nga magdala sa paghinlo sa

[3683] Ang Arabikong 'kinabuhi' nagtumong niini sa ngalan nga Amriaragabul. Usa pa ka bersyon niining ngalan mao ang Ierakapolon.

kasingkasing ug sa pagpalig-on sa kabubut-on sa pagbuhat sa maayo. Sa dihang ang iyang unang mga disipulo hayag nga nagpahayag sa ilang pagbasol kang Pachomius tungod sa iyang kanunay nga paningkamot alang kanila, mitubag siya kanila uban sa lawom nga pagtuo: 'Unsa kaha nga klase sa tawo ang maggapos ug hayop sa kariton[3684] ug pasagdan kini hangtod kini mahugno ug mamatay? Sa dihang makita sa Ginoo nga gikapoy na ako, Ipadala Niya kanato ang mga tawo nga motabang kanato sa matag maayong buhat.'

Aron mapalig-on ang iyang unang mga disipulo sa pagkamatinud-anon, nagtukod si Santo Pachomius og pipila ka mga lagda para kanila. Gituohan nga gikinahanglan ang pagkahiusa sa pagkaon ug sinina bisan pa sa gamay nga komunidad.

Ang balita sa pagkamatinud-anon ug kinaadman ni San Pachomius milapta pa gayud sa tibuok Ehipto. Nagkadaiyang mga tawo, nga gipuno sa kauhaw sa labing hataas nga espirituhanong mga buhat, miduol kaniya. Usahay, ang mga eremita nga nakaangkon na og hataas nga lebel sa espirituhanong pagkahingpit moanha usab aron ipailalom ang ilang kaugalingon sa giya ni San Pachomius. Unya miabot ang lima ka bantugang mga asketa nga kaniadto nagpuyo isip mga eremita. Sila mao sila: Abba Pechos (o Pekusios), Abba Cornelius, Abba Paul, Abba Pachomius ug Abba John. Gidayeg sila ni Pachomius uban sa kalipay. Usahay, moabot ang mga tawo nga dili maayo ang disposisyon sa espiritu ug adunay dautang batasan. Sa pagkahibalo nga dili sila mausab, apan mahimo silang makapaling sa ubang monghe pinaagi sa ilang ehemplo, gipahawa sila ni Pachomius sa iyang komunidad. Daghan ang nangita kang Santo Pachomius, ug siya kanunay nga giya ug magtutudlo kanila.

Tungod sa gugma sa iyang isigkatawo, si Santo Pachomius, uban sa tabang sa iyang mga monghe, nagtukod og simbahan sa baryo nga labing duol sa monasteryo, aron ang mga lumolupyo niining baryo makadawat sa Balaang Komunyon nga mas kanunay ug mapalig-on sa pagdungog sa Pulong sa Dios. Tungod sa kakabus sa mga lumolupyo, si Santo Pachomius ang nagbayad sa tanang gasto sa pagsaulog sa Eukaristiya. Siya mismo, kauban ang iyang mga igsoon, ang nagbasa sa mga Kasulatan niining maong simbahan. Kung walay kapadre nga makita, moanha si Pachomius sa simbahan ug magdasig sa mga naa didto pinaagi sa pagbasa sa Pulong sa Dios. Ang mga monghe nagpuyo nga matinahuron kaayo sa simbahan, ug si Pachomius nagbuhat sa iyang katungdanan isip magbabasa nga masinabtanon kaayo, nga ang mga nitambong sa kini nga simbahan hinay-hinay nga mibiya sa ilang mga sala, nangita sa paghinlo sa ilang mga kasingkasing, ug nahimong mga Kristohanon dili lang sa ngalan. Gitan-aw nila si Abba Pachomius dili ingon usa ka tawo, kondili ingon usa ka Anghel sa Dios.

Ang gidaghanon sa mga monghe sa komunidad sa Tavennisia padayon nga mitubo. Sa dihang nakaabot kini sa usa ka gatos, nakahukom si Pachomius nga kinahanglan magtukod og simbahan sulod mismo sa monasteryo. Sa pagkahuman pagtukod sa simbahan, ang mga igsoon nagpadayon, sama sa kaniadto, sa pag-adto sa simbahan sa baryo matag Sabado, samtang sa Domingo moanha ang usa ka presbiteryo sa monasteryo ug magsaulog sa Eukaristiya didto. Pagkahuman niini, mihunong ang mga igsoon sa pag-adto sa baryo aron moapil sa pagsaulog sa Eukaristiya matag Sabado.

Walay usa sa mga monghe sa monasteryo ni Pachomius ang naggunit sa katungdanan nga presbiter. Wala usab gusto ni Pachomius mismo nga dawaton kini nga katungdanan. Kanunay niyang giingon sa mga igsoon: 'Maayo nga dili nato pangitaon ang ingon ani nga butang, aron dili maglungtad ang pagpanag-away, panagbangi, pagsuway, o pagkabahin-bahin sa taliwala sa mga monghe, nga supak sa kabubut-on sa Dios. Sama sa kalayo sa galingan sa trigo, kon dili dayon patyon, makaguba sa tibuok tuig nga paningkamot: ingon usab ana ang hunahuna sa garbo sa sayo pa nga hugna niini. Maayo nga mosumpo kita sa Simbahan sa Dios nga lig-on ug malinaw. Ug sa tanang panahon, bisan kinsa ang atong makita nga gi-ordinar nga obispo, siya igo na para kanato niini nga butang.

Ang mga presbiter nga gustong mahimong monghe miadto usab kang Banal nga Pachomius. Wala silang gisalikway sa balaan nga Abba sa pagdawat kanila sa monasteryo. Siyempre, kinahanglan silang mosumite nga walay kondisyon sa tanang butang sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe ug sa mga batasan sa komunal nga pagpuyo. Sa iyang ministeryo alang sa kaluwasan sa iyang mga silingan, nangayo si Pachomius og kooperasyon gikan kanila, basta mapamatud-an nila nga kanunay silang mapainubuson ug masunuron. Si Pachomius mismo dili gayud mouyon nga mahimong pari, bisan pa man nga ang iyang mga hiyas gihatagan og dakong pagtahod sa tanan.

[3684] Kini, siyempre, nagtumong sa usa ka makina nga hidroliko diin gipahimutang ang hayop aron paikuton ang ligid nga mopataas sa tubig.

Ang mosunod nga hitabo gikan sa iyang kinabuhi ilado kaayo. Sa usa ka higayon, si Santo Atanasio, Arsobispo sa Alexandria, naglibot sa iyang diyosesis. Gidawat siya uban sa dakong seremonya bisan asa siya moadto. Ang mga obispo, mga presbiterio ug ang mga tawo migawas aron sugaton siya. Ang pipila ka mga obispo, mga presbiterio ug daghang mga klero ang misunod kaniya. Si Pachomius mismo, kauban ang iyang mga monghe, miadto aron masugat ang bantugang santo. Nag-awit sila og mga salmo hangtod nakasulod na ang arsobispo sa monasteryo. Niadtong panahona, gikuptan ni Serapion, ang Obispo sa Tentira, ang kamot ni Arsobispo Athanasius ug miingon kaniya:

'Mapainubsanon nakong hangyo kanimo nga ordinahon si Abba Pachomius, ang amahan sa mga monghe, nga mahimong pari, aron siya ang makapangulo sa tanang monghe sa akong diyosesis.'

Pagkadungog niini, si Santo Pachomius dali dayon nga mihawa. Nilingkod ang arsobispo. Nagkatigom ang daghang katawoan sa iyang palibot. Mitawag si Santo Atanasio ug miingon sa Obispo Serapion:

'Nadungog nako ang pagtuo ni Pachomius samtang naa pa ko sa Alexandria, sa wala pa ang akong ordinasyon.'

Unya mitindog si San Atanasio, nag-ampo, ug miingon sa mga tinun-an ni Pachomius:

'Pangumusta sa imong amahan ug sultihi siya: gitagoan mo ako ug gilikayan nimo ang makapukaw sa pagpanuko ug pagpakig-away; gipili nimo ang usa ka hiyas nga magpuyo hangtod sa kahangturan uban ni Cristo. Hinaut nga itugot sa atong Ginoo ang tinguha sa imong kasingkasing.'

Siyempre, ang pagpaubos sa Kagalang-galang Pachomius nakapadasig usab sa mga igsoon sa komunidad sa Tabenisi nga magpaubos. Sama sa ilang dakong abbot, wala sila nangita o bisan nahadlok sa pagtaas sa ilang kahimtang. Wala'y gimention nga bisan kinsa nga presbiterio taliwala kanila sa mga Griyego o Kopta nga historyador.

Samtang nagkadaghan ang mga monghe sa Tabenisi, nahimo nga mapalig-on ang hapsay nga estruktura sa komunidad didto, ug napailalom ang tanang lihok sa mga monghe sa istriktong lagda sa komunidad. Ang Kagalang-galang Pachomius mismo, alang sa mga cenobite, mao ang magtutudlo ug hukom ([3685]); siya usab mao ang lagda ug modelo sa pamatasan sa tanan.

Labaw sa tanan, ang bantugang Abba Pachomius mismo ang nag-atiman sa kaayohan sa tanan ug sa matag usa. Kanunay niyang gihangyo ang mga monghe nga dili maluya sa pag-ampo, ug dili mohunong sa pagtawag sa ngalan sa Dios, aron nga kung walay pag-ampo, dili sila masurpresa ni Satanas. Si Santo Pachomius misugo sa matag kahigayunan aron mohatag og pulong nga makapadasig sa usa ka igsoon o sa uban. Apan, gawas pa niining mga pribadong pakighinabi, kasagaran siya mohatag og tulo ka kinatibuk-ang sermon sa semana – usa ka sermon sa Sabado ug duha ka sermon sa Domingo. Gidumala niya nga ang abá sa monasteryo kanunay mag-andam ug mohatag og tulo ka sermon matag semana. Gawas sa tulo ka sermon sa abbot, sa matag tigum sa mga monghe sa Sabado ug Domingo, ug dili gyud mapakyas sa duha ka adlaw sa pagpuasa matag semana—mao kana, sa Miyerkules ug Biyernes—ang mga ulo sa mga panimalay maghatag usab og sermon sa ilang mga monghe.

Matag gabii magtigom ang mga monghe alang sa espirituhanong pakighinabi ug, sa kinatibuk-an, malipay sila sa pagdasig sa usag usa pinaagi sa mga pagtulun-an nga ilang nakuha gikan sa pagbasa sa Pulong sa Dios ug sa pagmatngon sa kinabuhi sa nagkalain-laing mga tawo. Ganahan kaayo ang mga monghe sa pagbalik-balik sa mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan ug pagpamalandong niini. Busa, atol sa ilang panag-istorya, kanunay silang nakapadasig sa usag usa pinaagi sa mga hunahuna ug pulong gikan sa Bibliya. Wala kitay makitang walay pulos nga istorya o tsismis sa Tavennis. Ang monasteryo adunay daghang mga balay; ang matag-usa gipangulohan sa usa ka piho nga superyor, nga adunay kaugalingong katabang nga nagsilbi isip iyang deputy. Kining deputy mopuli sa superyor kon kini wala o masakiton.

Gisiguro ni San Pachomius nga ang matag bag-ong igsoon nga mosulod sa monasteryo dawaton sa mga monghe nga labing deboto ug maalamon. Kining mga mongheng 'bantay-pultahan' madawat ang matag bag-ong igsoon, ipapuy-anan siya, ug sa tulo ka tuig nga panahon sa pagsulay—sa wala pa siya sul-oban sa monastikong bisti—mapisan nilang tudloan pinaagi sa ilang mga pakighinabi, ug panalipdan siya gikan sa tanang dautan. Sa

---

[3685] Ang Kinovia (gikan sa Griyegong κοινος, 'komon', ug βιος, 'kinabuhi') nagtumong sa komunal nga mga monasteryo diin ang mga monghe gisuportahan sa gasto sa monasteryo ug, ingon kabaylo, nagtanyag sa ilang paningkamot alang sa komon nga kaayohan sa monasteryo.

ingon niini, ang mga nobis sa Tabenisi nakakaplag og mga eksperyensyado ug matinud-anong magtutudlo ug nakapauswag sa usa ka debotong kinaiya sukad pa sa unang mga tuig sa ilang kinabuhi sa monasteryo. Si Santo Pachomius mismo ang nagbantay pag-ayo sa mga nobis. Unsa kaha siya ka lipay sa kalampusan ug kadasig sa mga batan-ong monghe! Unsa kaha siya ka matinud-anon sa ilang mga panginahanglan! Giunsa niya sila pagpanalipod gikan sa matag tintsiyasyon ug bisan unsang pangdani, ingon man gikan sa pagpalipat sa bisan unsang hugaw nga hunahuna!

Dako kaayo ang pag-atiman nga gihatag sa mga masakiton nga igsoon sa Tavenisi. Giatiman sila sa mga monghe nga espesyal nga gitudlo aron mag-alagad sa infirmaryo, kauban ang ilang superyor, ug sa Banal nga si Pachomius mismo.

Espesyal nga mga monghe ang nag-alagad sa pagkaon sa mga igsoon. Gipulihan sila matag tulo ka semana. Kini nga mga monghe gikinahanglan nga magpakita og kanunay nga pagka-maalamon, labi na kay ang mga igsoon dili magka-usa sa pagkaon. Ang mga monghe nga nag-alagad sa oras sa pagkaon mogahin og tulo ka oras sa pag-andam, pag-apod-apod, ug paghan-ay sa pan, lain-laing utan, ug mga olibo. Sa mga adlaw nga gitugotan, giserbihan sa pagkaon ang keso, itlog, gilagang gulay, ug sabaw nga gihimo gikan sa gilagang liso. Ang matag igsoon moadto sa lamisa kung kanus-a niya gusto ug kuhaon ang iyang bahin. Apan kini mahitabo lang kausa sa usa ka adlaw: ang uban mokaon sa ika-unom ka oras, ang uban sa ikapito, ang uban sa ikawalo, ang uban sa ikasiyam, ika-napulo o ika-katorse, samtang ang uban mokaon sa gabii, sa dihang makita na ang mga bitoon sa langit. Ang ubang monghe sobra ka istrikto sa ilang kaugalingon nga mokaon lang sila kausa matag duha ka adlaw. Sa kinatibuk-an, ang pagpuasa[3686] , sumala sa orihinal nga lagda, dili ipugos sa bisan kinsa batok sa ilang kabubut-on. Si Santo Pachomius nag-awhag lang sa mga monghe nga labing duol kaniya sa pagpuasa—mao ang hingpit nga paglikay sa pagkaon—matag Miyerkules ug Biyernes. Apan daghang monghe ang nagpataw og mas istriktong pagpuasa sa ilang kaugalingon.

Tungod sa kadaghan sa mga monghe sa monasteryo sa Tavennisia, daghan usab lain-laing katungdanan ug buluhaton. Ang pagbuhat sa pipila ka mga katungdanan labi ka lisod. Ang tanan nga nagbuhat sa lain-laing 'katungdanan' sa monasteryo, labi na ang mga nakahimulsol, mapisan kaayo. Paglabay sa pipila ka panahon, usahay pasagdan ni Pachomius nga Dungog ang mga nagbuhat sa usa ka piho nga 'katungdanan', ug ilisan sila og lain. Pinaagi niini, nagtinguha siya nga makab-ot ang duha ka tumong. Una, gusto niyang masiguro nga ang bag-ong gitudlo nga monghe makatigom og espirituhanong mga kaayohan gikan sa iyang 'katungdanan', aron siya makadawat gikan sa Ginoo og ganti alang sa iyang masigasig nga paningkamot alang sa kaayohan sa pagkaigsuonan. Si Santo Pachomius nagtuo nga bisan unsang 'katungdanan' sa monasteryo, kon buhaton kini uban sa kadasig, maghatag sa monghe og ganti nga dili moubos sa iyang madawat kon siya magpuasa, magbantay, ug mag-ampo sa Dios uban sa kadasig. Ikaduha, gusto ni Pachomius nga ang mga masigasig nga magbubuhat makabaton og kahigayunan nga makapahuway pagkahuman sa ilang trabaho, bisan sa mubo lang nga panahon. Apan, ang mga igsoon, nga masigasig kaayo sa pagtuman sa ilang 'mga katungdanan', nagduha-duha sa pagdawat sa pahulay nga gihatag sa dakong Abba. Kombinsido sila nga kining kalibutan dili usa ka dapit sa pahulay, kondili usa ka dapit sa bug-at nga paningkamot, kanunay nga pakigbisog ug mga buhat sa paghalad sa kaugalingon, ug nga kadtong mga nagapaningkamot dinhi lamang ang makadawat sa tinuod nga pahulay ug walay katapusang kalipay sa umaabot nga kinabuhi. Ug ang matag-usa nagpadayon sa masigasig nga paghalad sa iyang kaugalingon sa buluhaton o kahanas nga iyang nahibaloan, o sa bisan unsang trabaho para sa monasteryo, nga hugot nga nagsunod sa mga sugo sa iyang nakahataas.

Ang matag monghe, bisan unsa pa ang iyang puwesto sa monasteryo, gikinahanglan nga magpakita og hingpit nga pagsunod sa iyang nakahataas ug mosunod sa lagda nga walay kondisyon ug tukma. Mao kini ang nag-unang kalainan tali sa kinabuhi sa komunidad cenobitiko ug sa kinabuhi sa usa ka eremita sa hugot nga kahulugan sa pulong. Ang hingpit nga pagsunod mao usab ang garantiya sa espirituhanong pagkahingpit sa mga cenobita. Ang pagsunod mao ang dakong moral nga bentaha sa kinabuhi sa cenobita. Ang paglapas sa sugo sa nakahataas o sa mga lagda sa konstitusyon sa monastiko, bisan pa kon kini gipasiugdahan sa kadasig sa pag-ascetismo, kanunay mosangpot sa pagreklamo sa uban ug hinungdan sa tanang matang sa kagubot sa komunidad. Busa, gipaka-sakit

[3686] Ang pagpuasa, sa Griyegong νηστεια, nagpasabot sa hingpit nga paglikay sa pagkaon.

pag-ayo ni Pachomius ang mga nakalapas sa ilang katungdanan sa pagsunod, bisan unsa pa ang ilang mga pasangil. Nahitabo gayud ang ingon nga mga insidente sa komunidad sa Tavenisi, bisan pa man talagsa ra kaayo.

Gipili ang mga partikular nga kasaligan nga monghe, nga gipanalanginan sa tanang hiyas, aron mopalit sa mga gikinahanglan nga butang ug mobaligya sa mga hinimo sa monasteryo, aron dili sila matintal sa kalibutan, ug aron sila mahimong ehemplo sa kalibutan. Gitagad kaayo nga dili sila pabor sa materyal nga ganansya, bisan pa og makabenepisyo pag-ayo ang monasteryo gikan niini.

Samtang nagpadayon sa pagtubo ang gidaghanon sa mga monghe sa Tavenisi, napugos nga modaghan usab ang nagkalain-laing administratibong lawas didto. Napugos usab nga modaghan ang gidaghanon sa mga indibidwal nga nagbuhat sa nagkalain-laing 'katungdanan' aron matubag ang lainlaing panginahanglan sa monasteryo. Samtang nagkadaghan ang mga monghe ug mga monasteryo sa Pachomian Kinouia, makita nato didto ang daghang mga monghe nga gisaligan sa nagkalain-laing katungdanan sa monastiko. Makita usab nato dinhi ang maayong organisadong mga kamalig, sa sinugdan sa Tavenisi ra, ug sa ulahi sa mga monasteryo sa Pevou (ang pangunahan) ug Fenum. Niining mga kamalig, ang mga monghe nagtrabaho sa labing kahilom, nga nakatabang sa kalampusan sa ilang paningkamot ug sa ilang espirituhanong kalinaw. Dili mag-istorya dinhi. Dili gani tugotan ang pagpangayo og tubig o harina: ang hangyo ginabuhat pinaagi sa pagtuktok sa sudlanan. Samtang nagtrabaho, ilang gihimo sa hunahuna ang mga bersikulo nga ilang nahibal-an gikan sa Pulong sa Dios.

Sa usa ka panahon, ang monasteryo sa Tavennisy nagpuy-an sa 15 ka mananahi, 7 ka panday, 4 ka anluagi, 15 ka manananday, 20 ka mananablay, 12 ka magmamando sa kamelyo, 20 ka mag-uuma sa tanaman, 15 ka mananahi sa sapatos, 12 ka monghe nga naghimo og habol sa higdaanan, 10 ka bantay sa gabii ug 10 ka manunulat. Pinaagi sa ilang paningkamot, gihimo sa mga monghe ang tanan nga gikinahanglan sa monasteryo, ug gamay ra kaayo ang ilang gipalit gikan sa mga lungsod. Ang paghimo og banig labi ka laganap sa mga Cenobite; kini dili lang mapuslanong kahanas para sa mga monghe, apan nakatabang usab sa pagpabakod sa pinansya sa monasteryo, ug gikinahanglan usab dinhi ang kuwarta.

Sumala sa sugo ni San Pachomius, ang kuwarta gitipigan sa usa ka dapit, ilawom sa pagdumala sa tesorero. Kini nga tesorero ang nag-atiman sa tanang panginahanglan sa mga igsoon. Bisan pa, ang mga monghe dili gitugotan nga adunay kaugalingong kuwarta. Sa taliwala sa mga monghe, daghan ang misulod sa monasteryo nga mga bata pa, kauban ang ilang mga ginikanan. Sa pagdako nila, dili na nila mailhan ang bulawan gikan sa pilak ug wala gyud silay pagtagad sa kuwarta.

Yano ra kaayo ang panginahanglan sa komunidad. Dako kaayo ang ilang pagbiya sa mga materyal nga butang sa kalibutan nga ang matag monghe adunay usa ra ka set sa sinina ug usa ka kapa nga hinimo sa panit sa karnero o kanding. Adunay usa ka espesyal nga gitudlo nga monghe nga responsable sa pag-ayo sa mga naputol nga bisti, paghugas niini, ug dayon pagtipig niini sa bodega para sa mga daan nga bisti. Kung ang bisan kinsa sa mga monghe gustong maghugas sa iyang kaugalingong bisti, kuhaon niya ang usa niini nga na-ayo nga bisti, ug pagkahuman sa paghugas sa iyang kaugalingong bisti, ibalik niya kana nga bisti sa monghe nga responsable niini.

Daghan kaayong mga kopista sa monasteryo. Kining mga batid nga manunulat masigasig nga nagkopya sa mga libro nga labi ka mapuslanon sa mga monghe, sumala sa gisugo sa labaw. Malampuson sila sa ilang pagtrabaho: mitubo ang mga librarya sa monasteryo, ug ang matag monghe makakaplag didto og espirituhanong pagkaon para sa iyang kaugalingon.

Sa tanang pakig-uban sa gawas nga kalibutan, gikinahanglan nga mag-amping pag-ayo ang mga monghe. Samtang nagbiyahe, ila kining balik-balikon sa ilang hunahuna ang mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan nga ilang nahibaw-an ug magpamalandong niini. Kanunay silang mobiyahe nga grupo nga dili moubos sa duha. Kung makasugat sila ug babaye sa dalan nga gustong makig-istorya kanila, ang labaw nga monghe mosuod kaniya ug, samtang nagpaubos sa iyang mga mata, makig-istorya sa mubo nga panahon uban sa dakong pagka-mapainubsanon. Sa diha nga makasugat ug opisyal o sundalo sa dalan, ang matag monghe mubaba sa iyang asno ug manalangin sa kilid, samtang naghatag dalan sa biyahero.

Sa mga balay sa mga layko, kasagaran dili mokaon ang mga monghe. Sa grabe nga mga kahimtang, mokaon lang sila sa gitugotan sa mga lagda sa monasteryo.

Aron mapugngan ang makadaot nga impluwensya sa gawas nga kalibutan sa mga monghe pinaagi sa sinulat nga sulat, ang mga sulat nga para sa monasteryo dawaton sa abad; kung iyang hunahunaon nga ang sulat naglangkob og maayong hunahuna, ipasa niya kini sa gitinguhang madawat. Walay bisan kinsa sa monasteryo ang

gitugotan nga mosaysay sa ilang nakita o nadungog sa sekular nga kalibutan, gawas kon kini makatabang sa pagpalig-on sa komunidad. Bisan unsang makapadasig nga butang mahimong ipahibalo lamang kon adunay pagtugot sa abad. Sa kasagaran, dili gidasig ang pagka-sip-at sa mga monghe.

Ang mga biyahero gidawat sa usa ka espesyal nga kwarto. Wala'y bisan usa sa mga monghe nga gitugotan nga modawat kanila sa ilang kaugalingong selda. Bisan pa ang pag-abot sa paryente dili ipahibalo sa mga monghe: ang mga bantay lang sa ganghaan ang awtorisado nga ipahibalo sa mga angay nga partido ang pag-abot sa mga biyahero. Ang mga biyahero gihatagan og pinakamaayong pagdawat sa panimalay sa mga bisita. Aduna'y laing kwarto para sa mga babaye, nga lahi sa kwarto sa mga lalaki. Bisan ang mga monghe gikan sa ubang monasteryo wala gipuy-an uban sa kaugalingong mga monghe ni San Pachomius; wala niya gitugotan nga moapil bisan sa panihapon sa komunidad, bisan pa man gipakita niya kanila ang tanang timailhan sa paghigugmaay sa magsoon ug gitugotan sila mosulod sa simbahan atol sa panalangin sa komunidad, basta sila mga Ortodokso ug dili mga erehe.

Ang dungog ni Santo Pachomius milapta pa gayud sa tibuok Ehipto. Sa katapusan, ang iyang kaugalingong igsoon nga babaye, si Maria—nga na-edukar na sa Kristohanong pagtuo ug nagpabiling birhen—nakahibalo sa iyang mga dagkong buhat. Tungod sa iyang dakong tinguha nga makita ang iyang igsoon nga si Pachomius, mibiyahe siya paingon sa Tabenisi. Gipahibalo si Pachomius sa pag-abot niya. Tungod kay iyang gisalikway ang tanang kalibutanong pagkapilit ug gilikayan ang pakigkita sa mga babaye, wala motugot si Santo Pachomius nga makita ang iyang igsoon nga babaye, apan sa samang higayon, pinaagi sa monghe nga nagsilbi nga bantay-pultahan, gipakita niya kaniya ang usa ka bag-ong paagi sa kinabuhi. Gisultihan niya siya nga kining kinabuhi nga atong ginaagian karon usa lamang ka pag-andam alang sa kinabuhi sa umaabot nga kapanahonan, ug nga ang kinabuhi nga layo sa kalibutan—ang kinabuhi sa monghe—makahatag sa tanang paagi alang sa kaluwasan. Nisaad si Pachomius sa iyang igsoon nga magtukod ang mga monghe og usa ka hilit nga puy-anan para kaniya kon gusto niya nga magkinabuhi isip usa ka monghe. Unya, ingon niya, ang ubang mga babaye, kon makigpuyo na sila uban kaniya, mahimong hingpit nga magpahinungod sa pagpangita sa espirituhanong pagkahingpit. Masubo kaayo si Maria sa pagdungog nga ang iyang igsoon mismo dili gustong makigstorya kaniya. Naga-hilak siya. Apan ang mga pulong ni Pachomius, nga gidala kaniya sa monghe nga tigbantay sa ganghaan, puno sa makapahupay nga mga butang. Mitugot siya sa gisugo kaniya ni Pachomius. Dayon, nagpadala si Pachomius og mga monghe aron pagtukod og puy-anan para kaniya duol sa baryo, sa layo nga gilay-on gikan sa monasteryo sa mga lalaki, sa pikas daplin sa Suba sa Nilo.

Sa dili madugay, daghang mga babaye ang miadto kang Maria aron magpuyo uban kaniya hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi. Ang igsoon nga babaye ni Pachomius nga Dungog nahimong inahan ug espirituhanong giya kanila. Giya niya sila sa dalan padulong sa kaluwasan hangtod sa iyang kamatayon.

Sa iyang bahin, gitagad kaayo ni Abba Pachomius kining kombento. Gitudlo niya si Elder Peter aron maghatag dayon og giya sa espirituhanong kinabuhi sulod sa kombento sa mga babaye. Si Pachomius mismo ang nagsulat og usa ka espesyal nga libro nga nagtala sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe, ug gikinahanglan nga pagtuon ug pagtuman pag-ayo sa mga madre sa kombento kining mga lagda.

Siyempre, adunay mga higayon nga usa sa mga monghe kinahanglan mubisita sa usa ka partikular nga madre. Ang ingon nga mga pagbisita gi-awtorisar mismo ni Pachomius kon kinahanglan. Pagkabaton sa pagtugot ni Pachomius, ang monghe magpakita sa Kuma Peter, nga mao ang nagdumala sa monasteryo sa mga babaye. Ipatawag sa tigulang ang madre superiora, ang madre nga gusto makita sa monghe, ug usa pa ka madre: molingkod silang tulo, unya magsugod na ang panag-istorya, bisan pa man siyempre, nag-amping ang tanan nga ang taas ug labi na gayud ang walay pulos nga pakighinabi dili angay sa mga monastiko.

Kung ang usa ka madre nag-antos sa kamatayon, dad-on siya sa mga igsoon ngadto sa dapit diin sila magtigum aron mag-ampo. Ang Inahan Superior magsul-ob kaniya og sudlanan sa lubong. Si Abba Peter mopahibalo kang Pachomius sa kamatayon sa madre. Ang mga monghe nga iyang gitudlo, nga nagkinabuhi nga walay sala, molarga paingon sa kumbento. Sila mohunong sa ganghaan sa balay sa pag-ampo ug mag-awit didto og mga balaang himno. Sa katapusan, gilubong ang namatay; giuban siya sa lubnganan sa mga madre nga nag-awit, gipangulohan sa ilang madre superior, samtang ang tigulang naglakaw sa ilang likod. Nibulag sila pagkahuman nga nabutang sa lubnganan ang namatay ug nahatag na ang katapusang pag-ampo alang kaniya. Usahay, ang mga madre gilubong sulod mismo sa kumbento, ug usahay dad-on sila sa pinakaduol nga bukid.

Sa lain nga higayon, ang mga monghe sa monasteryo sa mga lalaki sa Tavenisi mitabang pag-ayo sa monasteryo sa mga babaye. Sa matag higayon nga kinahanglan ayohon o tukoron pag-usab ang bisan unsang bilding sa kumbento sa mga madre, magpadala si Pachomius sa labing debotong monghe aron buhaton ang trabaho. Nagpabilin sila didto ilawom sa kanunay nga pagdumala sa tigulang nga si Pedro. Dili sila gitugotan nga magpabilin sa kumbento sa mga madre aron mokaon, apan mobalik sila sa ilang kaugalingong monasteryo sa samang adlaw.

Ang gidaghanon sa mga madre sa komunidad sa kababayen-an dali nga mitubo ngadto sa upat ka gatus. Ang adlaw-adlaw nga pagkaon sa mga madre, ang ilang pagpuasa, ug ang ilang mga bisti—gawas lang sa ilang mga panapton sa ulo—tanan nagsunod sa mga kostumbre nga gisunod sa komunidad sa mga lalaki. Nagtrabaho usab ang mga madre alang sa kaayohan sa monasteryo sa mga lalaki: naghimo sila og mga bisti nga lana para sa mga monghe. Bilang baylo, nadawat nila ang mga suplay nga ilang gikinahanglan gikan sa tagdumala sa monasteryo sa mga lalaki.

Aduna'y usa ka talagsaong hitabo sa kinabuhi sa kombento sa mga babaye. Sa usa ka higayon, usa sa mga madre ang migawas sa pader sa kombento. Nakigkita siya sa usa ka layko nga mananahi ug, namangha, nangutana kaniya nganong miadto siya niining dapita. Mitubag siya nga nangita siya og trabaho. Misupak ang madre, miingon nga naa na silay kaugalingong mananahi. Mibiya ang mananahi. Naa'y usa ka madre nga nakasaksi niining panag-istorya. Tungod kay nasupak niya kaniadto kana nga madre, gisugdan niya siya og pasangil ug, sa tono sa pagpanghimaraot, gisgutan niya ang iyang pakighinabi sa mananahi. Ang batan-ong madre, nga nabalaka kaayo sa bakak nga akusasyon, naghilak sa kasubo. Gihunahuna niya, sa sobra kaayo nga paghulagway, ang kaulaw nga, sa iyang panan-aw, nagpaabut na kaniya sa kombento. Tungod sa grabeng kasubo, lihim siyang miadto sa suba, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa tubig niini ug nalumos. Pagkahibalo niini, ang lain nga madre, nga walay hinungdan nga nagpasipala sa pobre nga batan-ong madre, nahugno sa lawom nga pagkawalay paglaum ug gipatay ang iyang kaugalingon pinaagi sa pagbitay gamit ang pisi.

Sa dili madugay, nahibaloan kini ni Pachomius nga Dungog. Masubo kaayo ang tigulang sa nahitabo, busa iyang gipugngan nga sila ipasigarbo sa pag-ampo sa komunidad, nga ipahigayon ang Misa alang kanila, ug nga maghatag og limos alang sa ilang ngalan. Si Pachomius usab nagpasiugda og hugot nga baruganan batok sa tanang mga madre sa kumbento. Tungod kay wala sila maghimo sa gikinahanglan nga paningkamot aron pangitaon ang inosenteng dalaga ug ang nakasala kaniya, aron sila pasayloon ug pahupayon, ug tungod kay ilang gipabaya ang ilang kahimtang ug kalinaw sa hunahuna—ug tingali mituo pa gani sa panamastamas sa usa sa mga madre—gipugngan sila sa tigulang sa pagdawat sa Banal nga Komunyon sulod sa pito ka tuig.

Daghang mga tawo ang miadto kang Pachomius gikan sa nagkalain-laing dapit aron isumite ang ilang kaugalingon kaniya hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi. Ang gidaghanon sa mga monghe sa Tavenisi sobra na kaayo kadaghan. Nahimong masipit kaayo ang lugar. Giduso sa Diyos, si Santo Pachomius mipangita og lain nga angay nga dapit aron pagtukod og bag-ong monasteryo. Nakita ang usa ka angay kaayo nga dapit sa amihanan sa Tavenisi, nga dili kaayo layo gikan didto. Kining dapita gitawag og Pevou[3687] . Dinhi gitukod ang usa ka bag-ong monasteryo, nga lapad kaayo ug sa dili madugay nahimong sentro sa tibuok komunidad.

Gilibotan kini nga monasteryo og pader. Paborable ang pagtan-aw sa Obispo sa Diyosesis sa Diospolis ngadto sa mga monghe. Sa iyang sugyot, nagtukod usab si Banal Pachomius og simbahan didto.

Mahimo na karon nga dawaton sa komunidad ang tanan nga gustong magpuyo didto sa permanente. Gibalhin ni Pachomius ang daghang monghe gikan sa daang monasteryo ngadto sa bag-ong usa, labi na kadtong pamilyar kaayo sa mga lagda sa komunidad ug mahimong magsilbi nga eksperyensiyadong mga lider ug maghatag og maayong ehemplo alang sa mga bag-ong igsoon. Dinhi usab, gitudlo ang usa ka abbot, usa ka steward, ug ang komunidad monghe aron buhaton ang nagkalain-laing mga katungdanan. Gikinahanglan sa tanan nga masubay pag-ayo ang mga lagda sa komunidad, nga hinumduman nga kini pareho nga magamit sa mga bag-ohan ug sa mga nakahulog sa awtoridad mismo.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang duha ka monasteryo dili na makasulod sa tanan nga gustong puyo didto. Hinay-hinay, naporma pa ang pito ka monasteryo. Ang gidaghanon sa mga monghe sa komunidad sa

[3687] Ang monasteryo sa Pevou nahimutang gamay sa amihanan sa Tavenisi, sa sidlakan nga pampang sa Ilog Nile, sa rehiyon sa Diospolis.

Tavenniisi miabot sa pito ka libo. Siyempre, ang uban nga mga monasteryo mas daghan ang populasyon kaysa sa uban. Ug kining tanan nga kadaghan sa mga monghe, nga nagkawalat sa daghang mga monasteryo, nagporma og usa ka nagkahiusang monastikong panaghigalaay.

Si San Pachomius kanunay nga mibisita sa tanang monasteryo. Siya mismo nagpuyo sa monasteryo sa Pevou, diin nakasentro ang kinatibuk-ang administrasyon sa tanang monasteryo. Kini nga monasteryo adunay pinakadaghan nga mga monghe. Gikan dinhi nadawat sa mga monghe sa ubang monasteryo ang ilang gikinahanglan nga suplay. Ang tesorero sa kini nga monasteryo gihatagan og report bahin sa mga buluhaton nga gihimo sa . Ang mga monghe gikan sa tanang monasteryo magtapok dinhi kaduha sa usa ka tuig aron moapil sa pag-ampo ug pagpaminaw sa mga sermon, ug aron madawat ang panalangin ni Santo Pachomius alang sa ilang mga paningkamot. Sa Monasteryo sa Pevou, gihimo usab ang pagbunyag sa mga katekumeno sa mga adlaw sa Balaang Kuwaresma. Niadtong panahona, gidala dinhi ang mga katekumeno gikan sa tanang monasteryo. Busa, taliwala sa mga monghe adunay mga tawo nga wala pa makadawat sa Balaang Bunyag apan nag-andam alang niini; kini mao ang mga katekumeno. Gidala sila sa Pevou alang sa binyag, lagmit tungod kay adunay mga pari didto, samtang ang ubang mga monasteryo wala. Siyempre, kini nga panag-uban tali sa tanang mga monasteryo dako kaayo ug kaayohan alang sa mga monghe: gipahugot niini ang tanang monghe sa mga monasteryo ni Pachomius pinaagi sa labing hugot nga panag-uyon sa espirituhanong gugma, Nagdasig kini sa mga mahuyang ang kasingkasing, nagpukaw sa kadasig sa mga nangaluya, ug alang sa mga masigasig ug batid nga asketiko, importante kaayo nga ilang makita ang labing hataas nga mga ehemplo sa kinabuhi nga asketiko ug makat-on sa pag-alig niini samtang ginatan-aw ang ilang kaugalingong mga nahimo uban sa pagpaubos. Apan labaw sa tanan, kining mga biyahe paingon sa Pevou naghatag sa tanang monghe og kahigayunan nga masaksihan ang adlaw-adlaw nga kinabuhi ni San Pachomius ug maminaw sa iyang mga pagtulon-an. Ug sa iyang mga biyahe aron susihon ang mga monasteryo, nagtudlo si Santo Pachomius sa mga monghe dili lang pinaagi sa pulong kondili usab pinaagi sa ehemplo. Andam siya mosunod bisan kinsa, nagpaubos siya sa atubangan sa mga mas ubos ang ranggo, ug malipayon unta siya modawat og pagtulon-an bisan pa gani sa labing batang miyembro sa komunidad. Anya kini ang usa sa daghang susamang mga hitabo.

Ang Kagalang-galang Pachomius kanunay kaayo nga mibisita sa Tavenisi. Sa panahon sa iyang mga pagbisita, wala niya kalimti ang iyang naandan nga pisikal nga trabaho. Sumala sa sugo ni Abba Theodorus, gigamit didto ang usa ka espesyal nga pamaagi sa paghabi og banig: dili angay higpitan kaayo ang paghila sa mga lubid; kini naghimo sa trabaho nga dili kaayo lisod ug nakamugna og mas maayong kalidad sa banig. Samtang naghabi si Pachomius sa iyang banig didto, usa ka batang lalaki nga nagpuyo sa monasteryo—nga siya ang naka-duty sa maong buluhaton niadtong semana—tinuoray niyang gisultihan nga dili siya naghabi sumala sa gisugo ni Abba Theodorus. Gipatahod ni Pachomius ang gisulti sa batang lalaki uban sa malumo nga kalipay ug gihangyo siya nga tudloan siya kon giunsa gyud pagbuhat sa trabaho. Gipakita sa batang lalaki kang Pachomius ang ilang pamaagi sa trabaho. Si Abba Pachomius dayon misugod sa paghabi sa banig sa eksaktong paagi.

Ang mga barbaro nga nagpuyo sa duol nakapahinabo og dakong kahadlok sa mga tawo sa Tavernisi, kay dili lang niadto kondili usab sa ulahi misugod sila og pag-atake sa mga baryo ug monasteryo, nga nagdala og dakong kadaut kanila: nanakaw sila, nangawat, nang-extort og ransom gikan sa mga lumolupyo, o gidala sila ngadto sa pagkaulipon. Ang mga monghe sa mga monasteryo sa amihanan nilayas gikan kanila. Aron mapugngan nga hingpit nga malaglag ang mga monasteryo sa amihanan ug hingpit nga mawad-an sa tanan ang mga monghe, gipadala sa Banal nga Pachomius ang daghang mga monghe ngadto sa mga monasteryo sa amihanan. Siya mismo nagpabilin sa monasteryo sa Pevou, samtang gipadala niya ang iyang pinalanggang disipulo, si Theodore, uban ang mga libro aron basahon sa mga monghe sa amihanang mga monasteryo. Sa dihang gipadala niya si Theodore didto, gihatagan siya ni Pachomius og paglaum sa tabang sa Dios. Nisaar si Pachomius nga kon mohawa na ang mga barbaro, magpadala siya og mga libro, daghang trigo, ug bisan unsa pa ang gikinahanglan sa simbahan ngadto sa simbahan nga ilang gipanguhaan. Pagkasunod adlaw, ang mga barbaro, nga hingpit nga napildi sa imperyal nga hukbo, mihawa. Nakahupay kini sa hunahuna sa mga monghe.

Samtang wala pa mapildi ang mga barbaro, nakit-an nila ang usa ka eremita ug gipugos siya sa pag-alagad kanila og bino. Apan sa dihang hapit na niya kini buhaton, gipangayo nila nga maghalad una siya sa ilang mga diyos. Wala mouyon ang monghe. Nagsugod ang mga barbaro sa paghulga nga patyon siya kung dili siya motuman sa ilang mga hangyo. Ang malisud nga monghe wala'y kaisog nga mosalikway sa paghalad sa mga

paganong diyos. Misunod siya sa hangyo sa mga barbaro. Human ana, nagsugod siya og serbisyo og bino sa mga barbaro. Natulog sila tungod sa kalasing. Naghatag kini og kahigayunan sa monghe nga makalingkawas gikan kanila. Apan ang kasingkasing sa eremita dili mapahupay. Grabe kaayo ang iyang kasubo nga dili na gani siya makapangamuyo. Sa paghinumdom sa pagkamaayo ug kinaadman ni Pachomius, midali ang monghe paingon kaniya, nga nakahukom nga isumite ang iyang kaugalingon hingpit sa paghukom sa dakong tigulang. Uban sa lawom nga kasubo, iyang gisultihan si Santo Pachomius nga tungod kay iyang gisalikway si Kristo sa gawasnon pinaagi sa paghalad og sakripisyo sa bakak nga mga dios, wala na siyay nakita nga posibilidad nga makapanamastamas ug makadawat og pasaylo sa iyang mga sala; busa, wala siya nag-ampo sa Dios sulod sa tibuok buwan.

Gisaway siya ni Pachomius sa mahigugmaong paagi sama sa amahan tungod kay, daw gibalibad niya ang korona nga gihuptan sa Anghel ibabaw sa iyang ulo ug hapit na untang ibutang kaniya. Sa dihang nakita ni Pachomius ang matinud-anong luha sa monghe nga wala magbuot mibinuak kang Kristo, gipakita niya kaniya ang dalan paingon sa kalinaw sa hunahuna. Gidasig niya siya nga mag-ampo kutob sa mahimo, sa adlaw ug sa gabii, magpuasa hangtod sa gabii sa tanang panahon, ug dili gayud mokaon og bisan unsang niluto, gawas lang kon grabe ang sakit. Unya, makab-ot niya ang pabor sa Dios, makadawat og pasaylo, ug mahimong usa na usab ka matinud-anong sulugoon ni Kristo. Ang pagtuo ni Pachomius nakapadasig sa maong monghe: mihunong siya sa pagkawalay paglaum ug nagsugod sa tinuoray nga paghinulsol sa iyang sala uban sa paglaum sa kaluoy sa Dios.

Sulod sa dugay nga panahon, mga Copto ra ang nagpuyo sa monasteryo sa Tabenisi[3688] . Sa ulahi, ang dungog ni Santo Pachomius nakaabot usab sa mga Griyego ug Romano. Ang uban kanila misugod sa pagpangayo og pagtugot sa pagsulod sa monasteryo ubos sa giya sa maalamon nga Abba Pachomius ug nahimong mga monghe didto. Giatiman usab pag-ayo ni Santo Pachomius ang mga Griyego: dili sila ubos sa pagkamahal niya kaysa sa mga Kopta.

Usa ka kalisdanan nga naatubang ni Pachomius sa pakig-uban sa mga Griyegong monghe (nga mas daghan pa kaysa mga Romano) mao ang iyang kakulang sa kahibalo sa pinulongang Griyego. Sa samang paagi, ang ubang mga Copto nga monghe wala usab kahibalo niining pinulongaha. Bisan pa sa duol kaayo nga dapit sa Alexandria[3689] , ang pinulongang gigamit dili Griyego kondili Copto. Bisan ang mga asketiko nga nagpuyo nga dili kaayo layo sa Alexandria, sama ni San Antonio nga Dako, nga natawo duol sa Heracleopolis Magna, ug ni San Pimen nga Dako, nga gigugol ang tibuok niyang kinabuhi sa Ubos nga Ehipto, sa Scete, Terenuofe ug amihanan sa Diolkos, wala maghisgot og Griyego; sa tinuod, labi pa gayud nga lisod makakita og monghe nga nakahibalo og Griyego sa Thebaid[3690] . Sa iyang buhat sa pag-atiman sa mga Griyego, gitabangan si Banal Pachomius ni Theodore, usa ka kanhi magbabasa sa Simbahan sa Alexandria. Apan gisiguro usab ni Santo Pachomius nga makat-on sa pinulongang Griyego.

Gitudloan ni Santo Pachomius ang mga monghe pinaagi sa pulong ug pinaagi sa ehemplo. Mas dako ang epekto sa iyang mga pulong tungod kay nakita sa mga monghe kaniya ang ehemplo sa matag hiyas. Ang kanunay nga espiritu sa pag-ampo ni Pachomius, ang iyang lawom nga pagpaubos, ang iyang pagka-istrikto sa kaugalingon—bisan pa sa iyang pagkasakit—ang iyang gugma sa tanan, ang iyang panabot ug kinaadman—tanan niini nakadani sa kasingkasing sa mga igsoon ngadto kaniya, hinungdan nga ang tanan mituman sa iyang pulong nga walay pagduha-duha ug midawat sa iyang tambag.

Ang pagka-mapainubuson ni Pachomius dako kaayo, bisan pa man nga nagbuhat siya og katingalahang mga buhat, ug bisan pa man nga gihatagan siya og labing dako nga dungog sa mga monghe, mga layko, ug bisan sa mga obispo, nga usahay magpadala og mga monghe kaniya aron siya ang mohatag og paghukom kanila. Nahadlok si Santo Pachomius nga mosaway sa uban bisan pa sa iyang hunahuna. Tungod kay daghang higayon siyang gipanalanginan sa mga panan-aw ug mga pagpadayag gikan sa Dios, mosulti ra siya niini sa mga igsoon kung nagdahom siya nga ang iyang pagsaysay makahatag og moral nga kaayohan sa komunidad.

[3688] Copts – mga Ehipsiyano (mga Kristohanon).

[3689] Alexandria – usa ka siyudad nga ilado tungod sa kahibalo, politikal nga kahinungdanon ug kalakalan, gitukod sa Ehipto sa Griyegong emperador nga si Alexander the Great mga 333 BC.

[3690] Ang Thebaid – usa ka rehiyon sa Itaas nga Ehipto.

Sa usa ka higayon, gipangayo sa mga igsoon nga isaysay niya ang usa sa iyang mga panan-awon. Talagsaon ang iyang tubag. Tungod kay dili niya gusto hisgutan ang mga panan-awon nga iyang nasinati, ug aron pahimangnoan batok sa garbo sa mga monghe nga gipanalanginan sa Ginoo og espesyal nga espirituhanong mga gasa, miingon si Santo Pachomius: 'Ang tawo nga puno sa sala dili makadawat sa grasya sa espirituhanong mga panan-awon. Apan kon gusto kamo makabaton og matahum ug katingalahang panan-awon, ipakita ko kaninyo ang usa: kon makakita kamo og usa ka tawo nga deboto, mapainubuson sa kasingkasing ug putli – mao kana ang labing matahum sa tanang panan-awon: makita ninyo ang dili makita nga Dios niining makita nga tawo. Ayaw na kamo mangayo og lain pang panan-awon nga mas labaw pa niini.'

Ang mapainubuson nga si Pachomius wala magtinguha nga makab-ot og bisan unsang bentaha kaysa sa iyang mga igsoon sa bisan unsang paagi. Gitan-aw niya nga tinuod nga patas ang usa ka igsoon kon dili siya hatagan og mas daghang bahin sa pagkaon kaysa sa uban. Ug gusto niya nga magtrabaho nga patas uban sa uban. Dili niya tugotan bisan kinsa nga pahupayon ang iyang trabaho.

Sa usa ka higayon, ang bantugang Abba mibyahe paingon sa trabaho uban sa mga igsoon. Ang matag usa, kauban ang iyang kauban, magbitbit og usa ka takdang kantidad sa pan. Gusto sa kauban ni Pachomius nga siya na lang ang magbitbit sa tanan. Apan wala mouyon si Pachomius niini, nga nag-ingon nga ang pangulo kinahanglan mag-antos sa parehas nga kaguol sama sa mga igsoon sa tanang butang.

Tungod kay sobra siya ka dili makalibutanon, nagsul-ob si Pachomius og yano kaayo nga mga bisti. Kini nagsilbi nga iyang sinina ug habol sa panahon sa katugnaw. Sa maong mga bisti siya midawat sa mga pari ug monghe nga miadto aron bisitahan siya.

Usa ka igsoon nga ginganlan og Athanasius, nga mao ang nagdumala sa mga sinina sa monasteryo, miduol kang Santo Teodoro uban ang hangyo nga ihatud ang bado sa abbot sa bodega human niya kini tangtanga, ug ilisan kini og lain, bag-ong bado nga angay sa usa ka nakahataas nga opisyal.

Misunod si Teodoro kang Atanasio ug gipulihan ang usa ka bisti sa lain.

Apan unya nangita si Pachomius sa iyang daang kapa. Gitudlo ni Theodore ang bag-ong kapa, apan mipugos si Pachomius nga ibalik kaniya ang iyang daang kapa. Ingon tubag sa hangyo sa tigulang, nga gihulagway tulo ka beses, mitubag si Teodoro nga dili na posible nga makit-an kining mga bado; bisan pa niana, nabati ni Teodoro ang dakong kasubo nga iyang gikuhaan ang tigulang sa mga bado nga nagsilbi usab nga habol kaniya sa panahon sa katugnaw. Nihilak pa gani siya tungod niini. Apan si Pachomius usab wala nagtuo nga siya ang husto sa maong butang. Sulod sa dugay nga panahon, nangayo siya og pasaylo sa Ginoo tungod kay samtang nagtudlo siya sa uban sa pagsunod, siya mismo wala mosunod sa nagdumala sa mga bisti sa monasteryo. Unsa ka dako nga pagpaubos!

Sa dihang masakiton si Pachomius sa usa ka adlaw, gidala siya ni Theodore ngadto sa dapit diin nagakaon ang mga masakiton nga monghe. Usa ka malinamnam nga sabaw ang giandam para kaniya. Miingon siya sa igsoon nga nagluto sa pagkaon:

'Dili ka kahibalo magluto; hatagi ko ug gamay nga tubig.'

Gibubo ni Pachomius ang tubig nga gihatag kaniya sa pinggan. Pagkahuman niini, gibubo ni Theodore ang tubig sa iyang mga kamot sa wala pa magsugod ang pagkaon. Si Pachomius, sa baylo, gibubo ang tubig sa iyang mga tiil.

Pagkahuman sa pagkaon, nisugod ang panag-istorya nila. Sa dihang nangutana si Theodore ngano nga gisamdan niya ang putahe sa tubig, mitubag si Pachomius:

– 'Igsoon, ang nag-andam niining pagkaon para kanako nagbuhat niini uban sa dakong pag-amping, apan ang ingon nga pag-amping dili magdugay taliwala sa mga tawo. Ug miingon ako sa akong kaugalingon: "Mokaon ko og maayo karon, apan sa pag-abot sa ugma, masakiton ako; magdahom gihapon ko nga hatagan ko sa akong igsoon og maayong pagkaon," ug tungod niini nga hinungdan, masamok ang akong kasingkasing.' Mao kana gayud ang hinungdan nganong gisamdan nako ang maayong pagkaon nga gibutang sa akong atubangan, aron sa sunod higayon, kon siya magpabaya ug dili niya kini andamon sama sa una, dili na kini magpasabot kanako.

Nangutana si Theodore sa tigulang ngano nga gibuboan niya og tubig ang iyang mga tiil. Si Santo Pachomius mitubag kaniya og katingalahang tubag.

'Gibuhat ko kini aron, kung sa sunod nga kalibutan isulti nila kanako, "Gibubo ni Theodore og tubig sa imong mga kamot," makatubag ko nga matarong, "Ako mismo ang naghugas sa iyang mga tiil."'

Ang nagmasakit nga si Pachomius misalikway sa pagkaon nga adunay lana. Sa lain nga higayon atol sa iyang pagkasakit, iyang gisalikway ang pagtabon kaniya og mas pinong habol imbis sa banig nga dayami ug ang pagdawat og usa ka dakop nga mga dates. Unsa ka dakong pagpugong sa kaugalingon!

Gipakita ni Pachomius ang espesyal nga gugma alang sa mga masakiton nga monghe. Labaw sa tanan, nabalaka siya sa kaluwasan sa kalag sa iyang masakiton nga igsoon. Gihagit niya ang masakiton nga magpasalamat sa Diyos, gipukaw niya ang mga debotong hunahuna, gipahimangnoan siya batok sa pagkapilit sa kalibutanong mga butang ug sa pagpadala sa hugaw nga mga hunahuna, ug gihagit siya nga mangayo og pasaylo sa Diyos ug motan-aw sa umaabot uban sa paglaum, nga nagasalig sa Ginoo. Giatiman usab niya kanunay ang pisikal nga kahimsog sa masakiton nga igsoon. Ang mga masakiton sa komunidad dili pugson sa hugot nga pagpuasa, bisan pa man dili usab sila pugngan sa pagpuasa. Usahay giisip ni Pachomius nga kinahanglan nga pahumokon ang pagpuasa kung makita niya nga kini sobra kaayo sa pagkahuyang sa kusog sa masakiton ug nagpugong kaniya sa pag-ayo.

Pananglitan, usa ka igsoon ang masakiton atol sa Kwaresma. Bisan pa, misalikway siya sa pagkaon og bisan unsang niluto o sa pag-inom og bino. Wala niya tugoti ang iyang kaugalingon og bisan unsang pagluag, bisan pa og kini magpasabot nga mamatay siya tungod sa sobra nga pag-awt. Gitudloan siya sa maalamon nga Abba Pachomius nga, kung dili niya gustong biyaan gayud kini nga pag-ayuno, ipalugway niya ang iyang pag-ayuno hangtod mabalik na hingpit ang iyang kusog, unya makasunod siya sa istriktong pag-ayuno sulod sa gidaghanon sa mga adlaw nga unta iyang pag-ayunoan karon.

Sa taliwala sa mga monghe nga nag-alagad sa ospital, aduna'y uban nga dili gustong motuman sa pipila ka hangyo sa mga masakiton, nga ilang giisip nga mga kapritso nga dili angay sa usa ka monghe. Apan lahi ang panan-aw ni Santo Pachomius. Andam siya nga hatagan ang mga masakiton og bisan unsang kahupayan nga iyang mahimo.

Pananglitan, kaniadto si Pachomius mismo grabe kaayo ang sakit nga naangkon niya. Sa infirmaryo, gitanyag siya og mga gulay nga giluto. Niadtong panahona, adunay usa ka monghe nga grabe kaayo ang sakit nga naghigda sa infirmaryo, ang iyang lawas nahimong panit ug bukog na lang: sobra kaayo siyang nipis human sa dugay nga pagkasakit. Sa dihang nangayo kini nga monghe sa mga igsoon sa infirmaryo nga hatagan siya og gamay nga karne sa baka, wala sila mouyon. Dayon nangayo ang masakiton nga dad-on siya kang Abba Pachomius. Nabigla ang bantugang Abba sa grabeng pagkahuyang sa monghe ug sa kakulang sa makatarunganong kalooy gikan sa mga magtutudlo sa ospital. Gitu-tuhan niya sila: 'Mga buang, asa na ang kahadlok sa Dios? Kay miingon ang Dios: "Higugmaa ang imong silingan sama sa imong kaugalingon."' Dili ba ninyo makita nga hapit na mamatay kining igsoon? Ngano wala ninyo ihatag kaniya ang gipangayo n a kaninyo? Karon dili na ko makakaon o makainom. Kay lahi-lahi ang mga sakit, ug ang usa ka sakit mas grabe kaysa sa lain.'

Dili na mapugngan ni Pachomius ang iyang mga luha sa pagkakita sa monghe nga grabe kaayo ang sakit ug sa walay kaluoy nga kaisog sa uban sa hugot nga pagsunod sa mga lagda bahin sa pagkaon. Karon nasabtan sa mga monghe nga sila ang sayop. Gidali nila pagkuha og kordero ug nagluto sila og pagkaon gikan niini, nga nakapabakod sa huyang nga lawas sa masakiton nga igsoon ug nakapataas sa iyang naluya nga espiritu.

Naningkamot si Pachomius nga itanom sa iyang mga disipulo ang paglaum sa Diyos. Aniay usa ka pananglitan nga nagpamatuod niini.

Usa ka gabii, miabot ang mga igsoon aron kargahan ang bangka og mga tu-tu. Nahadlok si Theodore nga ang sabaw nga iyang giandam[3691] dili igo para sa tanan. Nasabtan ni Pachomius ang iyang hunahuna ug gipahimangnoan siya batok sa sobra nga kabalaka sa pagkaon ug mahadlokong pagduhaduha bahin niini, nga nagtumong sa probidensya sa Diyos alang sa katawhan. Kining pagsalig sa Diyos wala magpaluya kang Pachomius.

Sa usa ka higayon, nawad-an og trigo ang monasteryo. Kini nakapaguol ug nakabalaka pag-ayo sa mga monghe. Aron pahupayon ang ilang kahadlok para sa umaabot, gidani ni Pachomius ang ilang pagtagad sa duha ka matahum nga alpombra nga gihatag sa usa ka buotan nga tawo: kung moabot ang pinakagrabe, mahimo kini nga ibaligya ug ang kita gamiton sa pagpalit og trigo. Tibuok gabii, nag-ampo si Pachomius nga matinud-anon.

[3691] Usa ka klase sa pagkaon nga gikan sa tanum.

Sa sunod buntag, mibangga sa ganghaan sa monasteryo ang magistrado sa usa ka lungsod. Sa dihang gipasulod siya sa bantay-ganghaan, miingon siya nga nanumpa siya nga mohatag og usa ka piho nga kantidad sa pan sa mga nanginahanglan, ug niadtong gabii nahibaloan niya sa usa ka damgo nga mao gyud ang mga igsoon sa kini nga monasteryo ang nanginahanglan og pan; pasagdi nga moanha ang usa ka tawo aron dawaton ang pan nga iyang gidala. Sa dihang naulat kini kang Pachomius mismo, nalipay kaayo siya ug gisultihan ang alkalde sa lungsod nga tinuod gayud nga nanginahanglan sila og pan, apan nangayo sila og paglangan sa pagbayad. Mitubag ang buotan nga Kristohanon: 'Wala ko kini gidala alang sa kuwarta, kondili tungod kay kamo mga tawo sa Dios. Pasud-a na lang unya sa inyong mga igsoon.'

Si Pachomius, nga matinud-anon nga mapasalamaton sa buotan nga lalaki nga mitabang sa monasteryo sa pinakagrabe nga panahon sa ilang panginahanglan, gihatagan siya og pipila ka pan ug gulay gikan sa monasteryo isip panalangin. Malipayong gidawat kini sa maghuhukom sa siyudad ug nilarga, nalipay nga nakatabang siya sa mga sulugoon sa Diyos. Natingala ug nalipay kaayo ang mga igsoon tungod niining wala damhang gasa gikan sa maghuhukom, nga pabor kaayo sa mga monghe.

Nahadlok si Pachomius nga basin maadik ang mga monghe sa bisan unsang porma sa kalibutanong katahum. Nahadlok pa gani siya nga basin ang panaghiusa, grasya, ug katahum sa simbahan makadistrak sa mga monghe. Si Santo Pachomius matinud-anon nga nagpahimangno sa iyang mga disipulo batok sa pagkamahiligon. Gihagit niya ang iyang mga monghe sa pagbuhat og mga buhat sa pag-ascetismo sa tago, alang sa Dios, ug dili alang sa pagdayeg sa tawo. Gitudloan niya sila nga dili molabaw sa uban sa ilang hitsura. Aniay pipila ka mga pananglitan nga nagpakita kung giunsa niya kanunay gisukol kini nga kaaway sa pag-ascetismo.

Usa ka monghe ang nagpabilin sa daghang gabii sa walay hunong nga pagbantay sa pag-ampo, naglipay sa paglaum nga makadawat og espesyal nga pagtahod gikan sa mga tawo. Gipangumbinsi siya ni Pachomius nga usbon ang iyang pamaagi sa kinabuhi, nga moadto siya sa kan-anan sa dihang gitawag didto ang mga igsoon ug mokaon uban kanila, apan dili hangtod mabusog kaayo; buhaton ang gidaghanon sa mga pag-ampo nga gisugo para sa tanang monghe; ug, sa pagbiya sa iyang selda, mahigalaon sa tanan ug dili magpakita nga masulob-on. Siyempre, dili angay biyaan sa usa ka tawo ang iyang mga pagka-asketa, kay kana usab makapahimuot kang Satanas; apan kinahanglan buhaton ang tanan alang sa Dios, ug dili hatagan og luna ang yawa sa kasingkasing. Sa dihang nagpadayon gihapon ang monghe sa iyang daan nga pamatasan, nga nahadlok nga basin makita siyang huyang ug kaluoy-luoy sa iyang mga igsoon, gidasig pag-usab siya ni Pachomius nga pahulayon ang iyang mga ascetic nga praktis. Daghang higayon nga gipahinumduman niya ang hambog nga monghe sa iyang mga miaging instruksyon ug, sa katapusan, gisultihan siya nga mahulog siya sa pagkabuang kon ipadayon niya ang iyang pagka-obsesyon sa panagway nga pagka-ascetiko alang sa pagrespeto sa uban imbis alang sa pagpahinungod sa iyang mga kahuyang. Apan gibuhat sa monghe ang iyang gusto, ug natuman ang prediksyon ni Pachomius. Ang hambog nga monghe, nga nagpadayon sa pagpasigarbo sa iyang kaugalingon tungod sa iyang panagway nga pagkabalaan, nahugno sa pagkabuang ug nawala ang pagkahibalo sa iyang kaugalingon. Andam pa gani siya nga patyon si San Teodoro sa dihang gipadala siya sa abá aron pahawaon ang hunahuna sa hambog nga monghe gikan sa iyang hambog ug dili makapahimuot sa Diyos nga pag-ampo. Maayo na lang, ang iyang mga kamot nga nakayap sa usa ka piraso sa kahoy nangatam-is, ug naghilak-hilak lang siya nga misinggit kang Theodore, nga gitawag siya nga kaaway sa Dios. Nagpabilin siya sa kining makalilisang nga kahimtang sulod sa dugay nga panahon. Sa katapusan, naayo siya sa iyang pagkabuang ug, sa samang higayon, sa iyang kaniadto nga mapugos nga garbo.

Usa ka higayon, naglingkod si Santo Pachomius sa gawas sa iyang selda uban sa pipila ka mga tigulang, nag-istorya kanila bahin sa Pulong sa Dios. Niadtong panahona, usa ka igsoon ang nag-andam og banig sa gawas sa pultahan sa iyang selda. Nagtrabaho siya nga mapisan kaayo ug nakahimo siya og duha ka banig niadtong adlawa. Nagpaabut siya og pagdayeg gikan kang Abba Pachomius. Sa pagtan-aw ni Pachomius sa kahimtang sa iyang hunahuna, miingon siya sa iyang mga kauban: 'Dili ba ninyo makita kining maubos nga igsoon? Wala niya mapuslan ang iyang paningkamot karong adlawa, kay gihigugma niya ang himaya sa tawo labaw pa sa himaya sa Dios; gikapoy niya ang iyang kaugalingon ug gipahimulag ang iyang kalag sa tanang kalampusan ug kaayohan.'

Gipatawag ni Pachomius kining monghe ug gisaway siya pag-ayo tungod sa iyang mga hunahuna. Unya, sa paghumok sa iyang pagsaway, gisugo siya ni Pachomius nga dad-on kining duha ka banig sa dihang magkatigum ang mga igsoon sa simbahan, ug mangayo sa mga monghe og pasaylo ug sa ilang mga pag-ampo.

Buhaton usab niya kini sa refectory sa panahon sa panihapon. Aron labi pang maayohon ang iyang kalag, gisugo siya ni Pachomius nga magpabilin sa iyang selda, mag-andam og duha ka banig imbis nga usa matag adlaw, mokaon lang og pan ug asin, dili makig-istorya sa bisan kinsa gawas sa usa ka igsoon nga magdala kaniya og pan, ug mapinanggaong mangayo sa Diyos og pasaylo sa iyang sala. Kini nga silot gitumong gayud batok sa pangunang kahuyang sa monghe: isip silot, kinahanglan niyang buhaton ang iyang kaniadto gibuhat tungod sa garbo. Ang silot kanunay siyang nagpahinumdom sa sala nga iyang nabuhat ug gituyo aron pukawon ang labing lawom nga paghinulsol sa iyang kasingkasing. Gihigugma niya ang pagdayeg ni Pachomius: siyempre, nasabtan niya nga ang bantugang Abba wala magsilot kaniya og ingon ana kabug-at kung walay maayong rason, human una siya pasanginlan sa atubangan sa tanan.

Aniay laing katingalahang panghitabo. Sa usa ka higayon, kinahanglan bisitahan ni Santo Pachomius ang usa ka monasteryo diin ang mga monghe naimpeksyon sa heretikal nga mga panan-aw. Didto, gisultihan sa mga monghe ang mga disipulo ni Pachomius nga ang ilang pangulo nagsugyot nga moagi si Pachomius sa suba uban kanila aron ipakita kung kinsa kanila ang husto, ug kinsa ang mas makapahimuot sa Dios. Sa dihang gisultihan sa mga disipulo si Pachomius niini, nasubo kaayo siya nga ang iyang mga monghe mitugot ug gipasa ang ingon nga hangyo. Matarong nga miingon kanila si Pachomius: 'Ang usa ka heretiko makatawid sa suba ibabaw sa tubig, sama sa paglakaw sa uga nga yuta, pinaagi sa pagtugot sa Dios ug sa tabang ni Satanas, nga gustong kumpirmahon siya sa iyang dili matarong nga pagtuo ug paggiya sa uban aron dawaton kini nga pagtuo. Karon, lakaw ug sultihi kining mga tawo: 'Ang alagad sa Dios, si Pachomius, nagaingon: ang akong mga paningkamot ug kabalaka dili nakatutok sa pagtabok sa suba nga naglakaw, kondili sa paglikay sa silot sa Dios ug sa pagtabok niadtong suba sa kalayo, nga kita tanan, isip mga tawo, kinahanglan natong tabokon sa atubangan sa trono sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Labaw pa, ang Ebanghelyo nagaingon: 'Dili nimo sulayon ang Ginoo nga imong Dios.'

Nakita ni San Pachomio sa sugyot sa mga heretiko ang mga laraw ni Satanas, nga gusto, pinaagi sa usa ka milagrosong pagpadayag, nga yugyugan ang pagtuo sa mga monghe ug pukawon ang garbo sa ilang sulod. Gidasig niya ang iyang mga disipulo nga dili gayud malimbong sa bisan unsang ingon ana ug dili gayud mosugot sa garbo.

Sa matag higayon nga bisan usa ka hiyas, nga walay bahid sa garbo, mipakita sa usa ka monghe, si Santo Pachomius malipay sa niining gamay nga kalampusan sa iyang igsoon ug maampingong gipalambo kini nga hiyas, kay nakita niya kini nga panumpa sa iyang kaluwasan. Dili gusto ni San Pachomio nga ang mga monghe magbuhat og pagka-mapinanggaon tungod sa pagpugos, kondili sa ilang kaugalingong kabubut-on. Ang mosunod nga hitabo gikan sa kinabuhi sa monasteryo maoy klarong pagpamatuod niini.

Sa usa ka higayon, sa dihang mibalik si Santo Pachomius sa monasteryo diin siya nagpuyo permanente human sa pagbisita sa ubang mga monasteryo, migawas ang mga igsoon aron salubongon siya. Sa iyang pagduol, usa ka batan-ong monghe ang misinggit nga sukad nilakaw si Pachomius, wala silay gitagaan nga pagkaon, bisan butil o gulay. Mitubag si Santo Pachomius kaniya nga malumo ug malumo:

'Ayaw kasubo, anak ko; sugod karon ako na ang magdumala sa inyong mga butang ug ako na ang mag-atiman sa inyong pagkaon.'

Pag-abot niya sa monasteryo ug paghalad og pag-ampo sa simbahan, midiretso si Pachomius sa kusina. Ang mga kusinero nagahabi og banig, ug gipangutana ni Pachomius ang ulo nga kusinero:

"Sukad kanus-a ka mihunong sa paghimo og sabaw para sa mga igsoon?" Nahibaloan nga duha na ka bulan sukad sa katapusang higayon nga siya naghimo og sabaw para kanila. Gipangutana siya ni Pachomius:

'Ngano man nga gibuhat nimo kini, samtang ang lagda nagmando nga ang sabaw isilbi sa mga igsoon matag Sabado ug Domingo?'

Mitubag ang punoang kusinero nga, tungod sa ilang paghigugma sa pagka-asketiko, ang mga igsoon dili mokaon og sabaw, nga kontento na sila sa gamay nga gulay ug lana; Kaniadto, ang sabaw nga giandam uban sa lana gilabay; karon iyang gisugo ang usa ka igsoon nga magdala og olibo, gulay ug suka sa kan-anan, samtang siya ug ang uban nagtrabaho sa paghimo og banig. Niining panahona, lima ka gatus ka banig ang nahimo sa kusina.

Nasubo kaayo si Pachomius sa pagka-mapangahas sa monghe nga nagdumala sa kusina. Pagkahuman niyang gisugo nga sunogon ang mga banig, nga gihimo nga walay awtorisasyon, hugot nga giingnan ni San Pachomius kining monghe nga pinaagi sa iyang sobra nga kadasig, wala niya tagda ang mga lagda. Labaw pa, ang pag-agil-agil sa mga monghe niining panahona dili na usa ka butang sa boluntaryong pagbuot, kondili usa ka

sangputanan sa panginahanglan: walay bisan kinsa karon ang makapakita sa ilang kaugalingong kadasig; ang tanan nag-agil-agil batok sa ilang kabubut-on.

'Para kanako,' miingon ni Santo Pachomius, 'mas gusto nakong mag-andam og lain-laing putahe ug magluto sa tanang matang sa prutas, ug ipahimutang kini sa atubangan sa mga igsoon, aron kon pugngan nila ang ilang mga tinguha ug boluntaryong, alang sa ascesis, dili kini kan-on, makahimo sila og usa ka dakong ug maayong buhat sa atubangan sa Dios.' Kung ang pagkaon nga dili gitugotan sa lagda dili isilbi sa panihapon, ang mga huyang nga miyembro sa kapatiran dili makabawi sa ilang naubos nga kusog sa igo nga paagi: mahimo silang hingpit nga maluya. Labaw pa, daghan ang mga bag-uhan sa taliwala sa mga igsoon, nga ang uban niini batan-on kaayo ug huyang sa lawas: dili sila ikatandi sa mas eksperyensyado sa monastikong pag-ascetismo. Labi na gayud nga lisod para kanila kung dili sila hatagan og lutong pagkaon bisan pa sa Sabado, Domingo, ug mga adlaw sa pista: mahimo silang malumos sa kawad-on sa paglaum tungod sa kalisud sa kinabuhi, nga dili nila pamilyar.

Unsa ka matarong nga panan-aw bahin niini! Unsa ka maampingong pagka-istrikto batok sa mga nakalapas sa lagda, unsa ka dakong pagtagad sa pagmintinar sa kahusay sa komunidad, unsa ka gugma alang sa mga maluya nga igsoon ang madungog niining pagsaway sa kusinero, nga nakalapas sa lagda bahin sa pagkaon tungod sa sobra nga kadasig sa pag-ayuno!

Si Santo Pachomius kanunay nga nagpahinumdom nga ang sobra ka istrikto makapadala sa pipila ka mga asketa sa pagkawalay paglaum. Gitagad niya pag-ayo ug gipakita ang pagkamabuotan sa mga bag-ong monghe ug sa mga wala pa'y kasinatian, kay nakita niya sila nga sama sa 'mga batan-ong tanom' nga nanginahanglan og pag-atiman ug suporta. Gisaway ni Pachomius ang iyang pinalanggang disipulo, si Theodorus, tungod sa iyang kabangis batok sa iyang igsoon nga si Paphnutius. Pinaagi lamang sa gugma ug kinaadman ni Pachomius nga nagpabilin si Paphnutius sa monasteryo. Ania ang usa ka pananglitan sa ingon nga pagka-maandam ug gugma nga gipakita ngadto sa usa ka monghe gikan sa lain nga monasteryo.

Dili layo sa Tavenisi, adunay gamay nga monasteryo nga dili sakop sa komunidad. Ang abá sa maong monasteryo kanunay nga moanha kang Santo Pachomius aron maminaw sa iyang maalamon nga mga pagtulon-an, aron kini iyang ipasa sa iyang kaugalingong mga monghe. Usa ka monghe gikan sa maong monasteryo padayon nga nangayo og posisyon nga dili siya angay. Sa usa ka higayon, gitubag sa abá ang iyang hangyo pinaagi sa pagsulti nga gisugyot ni Pachomius nga dili siya hatagan niini nga posisyon tungod kay dili siya angay niini, bisan pa man wala gyud kini gisulti ni Pachomius. Halos pugos nga gidala sa hambog nga monghe ang iyang abá ngadto kang San Pachomiyo aron mangayo og pasabot. Maputi ang nawong ug lawom ang hunahuna, misunod ang abá sa iyang monghe, nabalaka sa walay pagpugong nga kasuko niini.

Nakita nila si Pachomius nga nagpatukod sa bungbong sa monasteryo. Sa kasuko, misinggit ang monghe kang Pachomius:

'Babaa dinhi ug pamatud-i ang akong sala, Pachomius – bakakon ka!'

Mapainubsanon kaayo ug mapailubon, wala'y gisulti si Pachomius ingon tubag sa bastos nga monghe. Apan, nagpadayon gihapon ang monghe sa iyang pagpanaway. Nasabtan ni Pachomius ang kahimtang sa iyang hunahuna ug mitubag siya nga kalmado:

'Pasayloa ko, nakasala ko; apan wala pa ba ka nakasala?'

Milamdag ang kasuko sa monghe. Unya gidala ni Pachomius ang abá sa kilid ug gipangutana siya unsa ang nahitabo. Gihatagan siya sa abá og ingon nga tambag:

'Paminawa ko ug tugoti ang iyang hangyo, aron ang iyang kalag maluwas gikan sa kamot sa kaaway.'

Gisunod sa abá ang maong tambag. Napahupay ug napalig-on ang kasingkasing sa abá ug sa iyang monghe ni Pachomius.

Paglabay sa pipila ka adlaw, naghinulsol kining monghe sa iyang pagkabastos kang Pachomius ug miadto kaniya aron mangayo og pasaylo. Iyang giangkon nga si Pachomius labaw pa sa giingon sa mga tawo, ug gisultihan siya niini: 'Nasayud ang Dios nga kon wala ka'y dakong kasingkasing kanako ug nakasulti lang ka ug usa ka mapait nga pulong, ako, nga usa ka makasasala, mobiya unta sa kinabuhi sa monghe ug mahimong layko pag-usab. Panalanginan ka, tawo sa Dios, kay gihatagan ko pag-usab ug kinabuhi sa Ginoo pinaagi sa imong dakong kasingkasing.'

Kanunay nga gihinumduman ni San Pachomio ang mga monghe sa kadasig nga angay nilang tagaan. Gikuha niya ang matag kahigayunan aron pukawon sa ila ang kadasig alang sa mga paningkamot sa pag-ascetismo, sa paghinulsol sa ilang mga sala, ug sa espirituhanong pag-uswag.

Sa usa ka higayon, samtang naglakaw uban sa iyang disipulo nga si Theodore duol sa mga lubnganan, nakakita si Pachomius og pipila ka mga babaye nga nagahilak nga dili mapahupay didto. Miingon siya kang Theodore:

'Dili ba nimo makita kining mga babaye nga nagahilak alang sa mga patay, nga dili nila mabuhing pag-usab? Mas labi pa gayud, kita—nga gitawag nga mga monghe—dili ba unta maghilak alang sa atong mga kalag, nga namatay tungod sa sala, ug nga buhion pag-usab ni Cristo gikan sa kamatayon pinaagi sa Iyang gugma alang sa katawhan!' Sa bisan unsang kahimtang, ang mga luha angay pasidunggan kung kini ibubo uban sa maayong tuyo.

Ang Kagalang-galang Pachomius ug ang iyang mga monghe naglipay dili lang sa ilang kaugalingong kaluwasan ug kaayohan, kondili usab sa kaluwasan sa ilang mga silingan ug sa ilang tinuod nga kaayohan. Ang bakak nga mga pagtulon-an naglibog sa mga matinud-anon, hinungdan sa kagubot ug pagkabahin-bahin sulod sa Simbahan: nagmasubo si Santo Pachomius tungod niini. Nagdaug ang Ortodoksiya, nagkagamay ang erehiya: unsa ka dako nga kalipay ang nagpuno sa kasingkasing sa mga tawo sa Tawannis, uban sa Banal nga Pachomius nga ilang pangulo! Ang gutom o bisan unsang laing katalagman sa katawhan moigo sa nasud: ang kolektibong kasubo sa Ehipto dali nga nakaabot sa gobernador sa Tabenisi, ug dinhi ang kasubo sa uban nagpukaw sa labing lawom nga kalooy.

Busa, sa usa ka higayon, gisultihan si Banal Pachomius nga adunay dakong gutom sa Ehipto, kauban ang salot—nga hapit dili na mapabulag nga kauban sa kagutom. Ikaduhá na ka adlaw nga wala mokaon si Pachomius. Apan nabati gyud niya pag-ayo ang pag-antos sa kadaghanan tungod sa kagutom, mao nga wala gyud siya mokaon bisan gamay hangtod sa sunod adlaw, ug misulti siya uban sa labing dako nga simpatiya alang sa mga nag-antos: 'Dili ko makakaon samtang ang akong mga igsoon nagutom ug walay tinapay.'

Sa tibuok panahon nga nagpadayon ang kagutom sa Ehipto, si Pachomius puno sa dakong kasubo, nagpahamtang sa iyang kaugalingon sa labing hugot nga pag-ayuno, ug nag-ampo nga matapos na ang kalamidad sa mga tawo.

Tungod sa iyang lawom nga simpatiya sa tanang tawo, labi na sa mga monghe, si Santo Pachomius nag-ampo nga may kusog alang sa tanan. Nag-ampo siya nga ang Ginoo motabang sa mga monghe sa pagtuman sa ilang halangdong mga saad ug nga ang matag-usa kanila mahimong putli nga templo sa Espiritu Santo. Sa pag-ampo alang sa uban, iyang gipang-ampo una sa tanan ang mga nagabuhat sa maayo, nga tangtangon sa Ginoo gikan sa ilang kasingkasing ang tanang kabalaka sa mga butang sa kalibutan, gawas lang sa gikinahanglan sa kinabuhi. Ang bantugang Abba nag-ampo usab alang sa mga ulipon pa sa sala o natabonan sa erehe, nga hatagan sila sa Ginoo og paghinulsol. Nag-ampo siya alang sa mga hari ug sa tanang magmamando, nga unta mabuhi sila sa gugma sa Dios ug sa tanang tawo, nga unta buhaton nila ang hustisya alang sa mga ginadumtan, nga unta dili sila madani sa malangayong himaya, ug nga unta susama sila sa mga hari nga nagbuhat sa kabubut-on sa Dios ug nakapahimuot kaniya, sama ni Haring David. Nag-ampo usab si Pachomius alang sa mga magwawali, nga ang Ginoo motabang kanila aron mahimong matinud-anong mga manunod sa mga apostoles, nga maglakaw nga walay sala sa tanang sugo sa Ginoo, ug aron mapahumotan sa tinuod nga kahibalo, lig-on nga pagtuo sa mga apostoles, pagkabalaan ug pagkamapa-Diosnon.

Si Santo Pachomius, nga nag-ampo alang sa kaayohan sa kalibutan, nagtanyag og tabang sa tanan kon mahimo. Daghang mga tawo ang nadani sa usa ka matinahuron nga kinabuhi ubos sa impluwensya sa iyang balaan nga kinabuhi ug sa iyang malumo, imbis nga istrikto, nga mga pulong. Daghang mga monghe ang naluwas ubos sa iyang direkta nga giya. Apan dili lang kana. Si Santo Pachomius, uban sa tabang sa Diyos, naghatag sa mga tawo og milagrosong tabang sa ilang pisikal nga mga sakit.

Usa ka presbiterio nga ginganlan Dionisio nagdala og usa ka babaye nga nag-antos sa pagdugo sa ganghaan sa monasteryo; wala siyay nadawat nga tabang gikan sa bisan kinsa, apan hingpit na siyang naayo sa paghikap sa tupi sa bisti ni San Pachomiyo. Gipang-ayo sa Kagalang-galang Pachomius, pinaagi sa pag-pahid og balaan nga lana, ang anak nga babaye sa usa ka lalaki nga nagdala kaniya kaniya; gisultihan niya ang amahan nga dili siya nagpuyo sa pagkabirhen nga putli ug gisugo siya, pinaagi sa amahan, nga magpuyo sa pagkabirhen. Usa

ka lalaki ang nagdala sa iyang anak nga lalaki, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, kang Santo Pachomius. Naayo ang batan-on. Ug ang bantugang Abba sa dili madugay nakapaayo usab sa lain nga lalaki nga gipanag-iya sa demonyo. Aduna usab susamang hitabo sa pag-ayo.

Si Santo Pachomius kaniadto nangamuyo alang sa usa ka lalaki nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, apan usa ka tingog gikan sa kahitas-an miingon kaniya nga undangon ang iyang pag-ampo alang kaniya, kay kini nga kasamok nahitabo kaniya alang sa iyang kaugalingong espirituhanong kaayohan.

Sa monasteryo sa Pevou, usa ka igsoon ang masakiton. Tulo na ka adlaw siyang nakigbisog sa sakit. Miadto siya kang Pachomius, ug uban sa luha nangayo og pag-ampo alang sa iyang pag-ayo, nga nagpunting nga daghang mga layko ang napaayo. Mitubag si Pachomius kaniya: 'Ang pagtuo sa mga layko nagdala og kaayohan sa ilang mga lawas, ug pinaagi sa kaayohan nga gihatag sa Dios kanila, nahimong hilig sila sa pagbuhat og maayo. Alang kanato, mga sulugoon ni Cristo, ang atong pagtuo mao ang dili malaglag nga pahulay nga gihatag sa Dios kanato sa umaabot nga kalibutan; nga walay sakit, walay kasubo, magbuhat kita batok sa sugo.'

Ang maong tambag ni Pachomius nakapahupay sa masakiton nga monghe.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang nagpadayon gihapon ang iyang sakit, miadto siya kang Pachomius, kauban ang mga igsoon. Nagsugod ang tanan sa paghangyo sa bantugang Abba nga mag-ampo alang sa pagka-ayo niining igsoon. Nagsugod sa pag-ampo si Pachomius, apan sa diha-diha nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Ayaw pag-ampo alang niining igsoon, kay gipadala sa Ginoo kaniya kining sakit aron luwason siya gikan sa mga limbong sa yawa.'

Dayon gidayeg sa tanang igsoon ang Ginoo, nga nag-atiman sa Iyang mga sulugoon ug nag-andam sa ilang kaluwasan.

Bisan pa man nga daghan ang napanalanginan sa pag-ayo pinaagi sa kamot ni Abba Pachomius, giisip kanunay sa dakong Abba nga ang pag-ayo sa kalag—gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan, gikan sa bakak, gikan sa pakighilawas ug sa tanang matang sa kahugaw, ug sa tinuod gikan sa tanang sala—mao ang labing hataas ug labing gikinahanglan. Ug samtang naghatag siya og pag-ayo sa lawas, kanunay usab niyang gipaningkamotan nga maayo usab ang kalag sa tawo.

Dako kaayo ang mga bunga sa paningkamot ni San Pachomius. Ang mga monghe ilawom sa iyang pagdumala nakaabot sa hataas nga lebel sa pagkahingpit. Bisan pa ang mga tapulan ug kadtong lawom kaayo ang paglubong sa bisyo nabag-o ug naningkamot nga maabot ang labing hataas nga lebel sa pagkahingpit. Sa taliwala sa ingon ana kadako nga mga asetik, lisod kaayo nga maila sa bisan unsang partikular nga paagi. Mao nga pipila ra kaayo sa mga ngalan niining mga monghe ang nakaabot kanato. Aniay pipila ka talagsaong mga asketa.

Nakita nato ang usa ka ehemplo sa pagkamaigmat, pagkamapailubon, ug pagbulag sa unod sa mag-uuma nga si Jonah. Gigugol niya ang walumpu't lima ka tuig sa monastikong trabaho. Siya ang nagtanum sa tanang kahoy sa tanaman, apan wala gyud niya natilawan ang ilang bunga. Kining mga bunga naghatag og pagkaon ug kahupayan sa mga monghe nga miadto aron bisitahan si Jonah. Ang iyang sinina mao ang labing yano sa tanan, sama sa usa ka panit nga kapa nga hapit lang nakatabon sa iyang lawas. Magsul-ob siya og sinina nga hinimo sa magaspang nga lana sa karnero lamang sa wala pa siya madawat sa Balaang Sakramento, ug dayon tangtangon kini dayon; kini nga usa ka sinina nagamit niya sa tibuok niyang kinabuhi. Wala gyud siya mokaon bisan usa ka putahe nga niluto sa kalayo. Mokaon siya sa iyang kanunay nga pagkaon, nga binubuo sa pan ug suka, sa gabii ra, ug bisan pa niana dili hangtud mapuno ang iyang tiyan. Wala gyud siya maghunahuna sa pisikal nga kahupayan, ug bisan pa masakiton siya, bisan pa hapit na siya mamatay, dili gyud siya mapugos nga moadto sa ospital: gihunahuna niya nga dili siya angay modawat sa serbisyo sa uban. Human sa tibuok adlaw nga pagtrabaho sa tanaman ilawom sa mapaso nga sinag sa adlaw, mohunong ra si Jonah sa maong bug-at nga trabaho sa pagkahapon. Sa pag-abot sa gabii, mobalik siya sa iyang selda, molingkod sa tunga sa iyang lingkoranan ug magliko og lubid hangtod sa tungang gabii, naghimaya sa Dios sa iyang mga ngabil ug sa iyang kasingkasing. Pagkahuman niana, matulog lang siya og mubo nga panahon, nagpabilin nga nakaupo sa iyang lingkoranan, nga wala gayud biyai ang mga pisi. Puno sa kusog, si Abba Jonah dali ra mubangon aron mag-ampo ug dayon magtrabaho sa tanaman. Sa gabii, samtang nag-ampo ug nagtrabaho, wala gyud siya magsiga ug lampara. Nagbuhat pa siya ug daghang uban pang mga buhat nga angay dayegon. Namatay siya samtang naglingkod sa iyang lingkoranan: nagpabilin ang mga pisi sa iyang mga kamot. Sa dihang gisulayan sa mga igsoon nga ilubong siya, wala nila mapahiusa ang iyang mga bitiis, ni mapilo ang iyang mga bukton sa iyang lawas, ni matangtang ang

iyang naandan nga panapton nga panit aron siya masul-oban og limpyo nga balhiboong bado. Gilubong siya sama sa iyang pagkamatay, nga nagsul-ob lang sa usa ka balhiboong sudlo. Sa monasteryo ni Pachomius, adunay usa ka monghe nga naay ketong, nga ginganlan og Athinodorus. Kining monghe usa ka talagsaong ehemplo sa pagkamapailubon, pagkamaayo sa batasan, ug pagkamasinabtanon bisan pa sa kanunay ug malupit nga sakit. Nagpuyo nga lahi sa uban isip usa ka ketong, si Athinodorus mokaon lang og pan ug asin, ug bisan pa niana, kaisahan matag duha ka adlaw sa gabii. Sama sa tanang monghe sa monasteryo, naghabi siya og banig matag adlaw, bisan pa man nga ang iyang mga kamot, nga gipanglaglag sa ketus, mapuno og dugo tungod sa trabaho. Sa adlaw, dili gyud niya tugotan ang iyang kaugalingon nga mohigda aron magpahulay. Hinay-hinay, natun-an niya sa kasingkasing ang mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan. Sa dili pa matulog, mag-ampo siya og dugay, ug sa tungang gabii moadto siya sa panagtigom sa pag-ampo sa komunidad. Apan ang labing katingalahan kaniya mao ang iyang mapasensyong pag-antos sa iyang sakit. Kanunay siyang gipadala ni Santo Pachomius sa lain-laing mga monasteryo, nga kumpiyansa nga ang pagtan-aw lang niining monghe makapukaw og debotong kadasig sa kadaghanan. Sa usa ka higayon, misulod sa iyang selda ang usa ka buotan nga monghe. Nabati pag-ayo sa monghe ang pasensya ni Abba Athenodorus ug ang iyang masakiton nga dagway. Uban sa paghigugma sama sa igsoon, gihangyo siya sa monghe nga undang na sa paghabi og banig kay grabe kaayo ang kasakit nga nabati sa iyang mga kamot. Miingon ang monghe nga bisan kinsa kanila malipayong buhaton ang trabaho para kaniya ug dili kini magpabug-at kanila bisan gamay. Naga-alagad na man sila sa mga masakiton ug mga biyahero alang sa Ginoo. Apan si Athinodorus nga mapasensiyon, nga lawom kaayo ang pagsabot sa kahinungdanon sa pagpaningkamot alang sa matag tawo ug labi na sa usa ka monghe, matinud-anon nga miingon sa iyang maayong tighandom nga imposible gayud para kaniya nga mohunong sa pagtrabaho.

Ang maloloy-on nga igsoon miingon kaniya nga pahiran man lang og lana ang iyang mga kamot aron kini malumo ug dili na mabuka-buka. Gisunod ni Athinodorus kini nga tambag. Apan ang lana nakapahimo sa iyang mga kamot nga mas malumo; samtang nagtrabaho, mas grabe pa ang kasakit nga iyang nabati. Napansin ni Pachomius nga kini niyang igsoon naggamit na og lana sa oliba. Ang Abba, uban sa pagduming igsoon, gipahimangnoan si Athenodorus nga dili niya ipahimutang ang iyang paglaum sa lana, kondili itugyan gayud ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Dios, kay kini nga pag-antos wala mahitabo kaniya gawas sa probidensya sa Dios, ug dili usab kini walay kaayohan alang kaniya ug sa uban. Miangkon si Athenodorus sa iyang sala ug nangayo og pasaylo kang Pachomius. Dayon, naggahin siya og tibuok tuig sa paghinulsol niini nga sala. Mao kana ka istrikto sa ilang pagtratar sa ilang kaugalingon ang mga monghe sa komunidad ni Pachomius. Nasayud si Santo Pachomius kinsa ang angay higpitan ug kinsa ang angay pasayloon.

Usa ka adlaw, miabot kang Pachomius ang duha ka batan-ong lalaki. Pareho silang gustong mahimong monghe. Ang usa kanila, si Silvanus, usa ka batan-on nga lalaki nga napulo'g unom o napulo'g pito anyos, nagpuyo sa kahugawan sa unod hangtod karon. Gidawat sila ni Pachomius uban sa mosunod nga hunahuna: 'Himoon ko silang monghe, ug kung ang batan-on nga nagkinabuhi sa dautan nakapangayo na og pasaylo, dawaton ko siya; apan kung wala pa siya makapangayo og pasaylo, ipahawa ko siya.'

Gisultihan ni Abba Pachomius si Silvanus sa pribasiya, ug ang batan-on misulti sa tinud-anay bahin sa iyang nangagi nga mga sala. Nisaad siya nga magbag-o ug dili na mobalik sa pagkasala. Apan sa dili madugay, mibalik si Silvanus sa iyang daang mga sala. Determinado na kaayo si Abba Pachomius nga ipahawa siya, aron dili makadaot sa uban sa monasteryo ang iyang ehemplo. Gitawag sa Abba ang usa ka matinud-anong monghe ug gisugo siya nga mouban kang Silvanus ug sa lima pa ka ubang monghe paingon sa monasteryo nga iyang gitudlo, ug maghulat didto kaniya.

Sa sunod adlaw, tuyo niya nga ipahibalo kang Silvan ang iyang desisyon nga ipahawa siya sa komunidad. Apan sa gabii sa miaging adlaw, sa tunga-tunga sa gabii, ang grasya sa Dios mihikap sa kasingkasing sa batan-on, ug siya hugot nga nakahukom nga usbon ang iyang paagi sa kinabuhi ug usbon ang iyang kasingkasing. Niadtong gabii mismo mibangon siya gikan sa iyang higdaanan, gipangita ang debotong igsoon nga iyang kauban paingon sa maong monasteryo, mipahimutang tupad kaniya, ug misugod og hilak nga mapait. Sa dihang nangutana ang igsoon nganong nagahilak siya, mitubag si Silvanus: 'Naga-hilak ako kay wala ko nagkinabuhi sa kahadlok sa Dios; kon nahadlok ko sa Ginoo, unta gituman nako ang mga pulong sa atong Abba Pachomius, usa ka tawo sa Dios.'

Gisuwayan sa buotan nga monghe nga pahupayon siya. Gihatagan niya ang batan-on og ingon nga tambag: 'Hangtud karon nagkinabuhi ka nga walay kahadlok sa Dios, apan karon itugyan nimo ang imong kalag sa tanan niyang gisugo kanimo, ug makab-ot nimo ang kahadlok sa Dios kon tumanon nimo kini.'

Sa buntag, miabot si Santo Pachomius sa monasteryo uban ang duha ka monghe. Gihimong tinago niya ang pagtawag kang Silvanus ug nakig-istorya kaniya gikan sa buntag hangtod alas siyete sa gabii. Sa maong pakighinabi, gipadayag niya ang kahimtang sa hunahuna sa batan-on, gipunting ang iyang dakong sala, ug gipahayag nga dili na niya siya mapabilin sa monasteryo. Ang mga pulong sa dakong Abba nakapahugno pag-ayo sa batan-on. Naghunahuna na siya sa pagpauswag sa iyang kaugalingon, sa paghinlo sa iyang kasingkasing, sa espirituhanong pagkabanhaw, ug karon nadungog niya nga siya ipahawa gikan sa komunidad sa mga monghe nga iyang gihigugma ug girespeto sa tibuok niyang kasingkasing. Sa mapait nga mga luha, mihulog si Silvan sa tiilan ni Pachomius. Nagpakusog siya sa tigulang nga pasayloon siya, ug miingon: 'Niining higayona maghinulsol ko ug buhaton ko ang tanan nimong gisugo kanako, dili lang alang kanimo, kondili alang sa Dios, Nga nagpuyo sa sulod nimo ug Nga nagpadayag sa akong kahugawan kanimo.'

Gipangayo niya sa tigulang nga ayaw siya ipahawa sa monasteryo, basta dili na niya supakon pag-usab ang iyang saad. Klaro kaayo ang pagkamatinud-anon sa paghinulsol ni Silvan. Mibulag si Pachomius kaniya sa mubo nga panahon ngadto sa usa ka hilom nga dapit ug nag-ampo alang kaniya, nga unta hatagan siya sa Ginoo og pagkamapailubon sa pagtuman sa iyang saad. Unya gitawag niya ang debotong monghe nga si Sanamon ug gisalig niya kaniya ang pag-atiman kang Silvanus, gisultihan siya sa pamatasan sa batan-on samtang gihangyo siyang itago kini. Gipahimangnoan ni Pachomius ang monghe nga makasinati siya og daghang kalisdanan sa pag-usab kang Silvanus, ug gisalig lang niya ang batan-on kaniya sa dihang miuyon ang maayong asketiko nga mag-atiman pag-ayo sa iyang espirituhanong pagkabanhaw. Gitawag dayon ni Pachomius si Silvanus ug gihatagan siya og mga instruksyon, nga nag-awhag kaniya nga magpabilin kanunay uban niining tigulang, sundon ang iyang pamaagi sa kinabuhi, dili gayud mobiya sa iyang kiliran, ug dili buhaton bisan unsa nga walay pagtugot. Nisaad si Silvanus nga mosunod sa sugo ni Pachomius. Gisultihan ni Pachomius ang abbot sa maong monasteryo nga sa bisan unsang kahimtang dili niya dapat bulagon kining duha ka monghe; apan wala siya magpahayag bisan unsa mahitungod sa nangaging pamatasan ni Silvanus. Karon nga nagdilaab sa gugma sa Dios, nangayo si Silvan og tabang gikan sa itaas ug nagsaad nga hingpit nga andam sa pag-antos sa matag kasubo ug insulto ingon usa ka butang nga angay kaniya; nagsaad siya nga magbantay kanunay sa iyang kasingkasing; Gituman ni Silvanus ang iyang saad. Kanunay niyang gipakusog ang iyang mga pagpanagsa. Mokaon siya kausa ra sa usa ka adlaw ug moinom lang og tubig hangtod nga medyo mapalong ang iyang kauhaw. Nag-ampo siya nga may dakong kaisog ug bisan pa gigahin niya ang kadaghanan sa gabii sa pag-ampo; ug sa dihang mapildi na siya sa katulogon, moupo siya sa iyang banig, nga dili tugotan ang iyang kaugalingon nga mosandig sa bungbong. Gibuhat niya kini tanan nga walay garbo, uban sa kinatumyan nga pagpaubos, nga ang tumong lang mao ang paghinlo sa iyang kasingkasing, ang pagpugong sa makasasala nga mga tinguha, ug ang pag-angkon sa labing hingpit nga gugma alang sa Dios. Ang iyang pagka-mapainubuson misangko sa punto nga iyang gipili alang sa iyang kaugalingon ang labing kabos nga mga utan nga kan-on ug naningkamot sa pagkuha sa labing dautan nga mga kawayan alang sa paghabi og banig ug basket, nga nagtan-aw sa iyang kaugalingon nga labing dautan sa tanang monghe.

Sa dili madugay, nakab-ot ni Silvanus ang hingpit nga pagkabalaan sa espiritu. Si Pachomius mismo nalipay sa pagtan-aw sa espirituhanong pag-uswag sa batan-ong asketa, nga nagbunga sa bunga sa paghinulsol.

Usa ka adlaw, ang mga igsoon sa monasteryo diin nagpuyo si Silvan nagatigom og mga kawayan. Kauban nila ni Pachomius niining higayona, nagpalig-on kanila pinaagi sa pulong sa Dios. Sa katapusan, miingon siya sa mga monghe:

'Gusto nakong isulti kaninyo ang milagro nga gihimo sa Ginoo taliwala ninyo. Aduna'y usa kaninyo nga nabag-o ug nahimong bag-ong tawo pinaagi sa ikaduhang pagkahimugso, nga nahimong hingpit sa pagkabalaan sa kasingkasing.'

Gipunting usab ni Pachomius nga, bisan pa sa iyang hataas nga espirituhanong pagkabalaan, kining igsoon hingpit nga walay garbo, ug wala'y bisan usa ka miyembro sa komunidad nga makatupong kaniya sa pagkabalaan ug pagkahimaya sa kalag. Natingala ang mga monghe sa pagkahibalo nga si Silvanus diay ang gipasabot ni Pachomius. Ang tibuok komunidad karon nagsugod sa pagpakita kang Silvan sa labing dakong pagtahod. Sunod-sunod, gipangita siya nila aron makadungog og pulong nga makapadasig gikan kaniya. Gitawag na siya nila karon

nga wala'y lain kondili Abba Silvan. Apan ang mapainubuson nga monghe, uban sa dakong pagkamapaubsanon, miingon kanila: 'Tinuod ba nga ako ang inyong Abba?'

Nagpaningkamot siya sa labing kusog aron maabot ang ingon nga kahitas-an. Pagkahuman niini, wala na siya nagpuyo og dugay. Namatay siya nga malinaw sa Diyos ug sa iyang konsensya.

Gipadayag sa Ginoo kang San Pachomio ang umaabot nga kapalaran sa kinabuhi sa mga monghe. Sa usa ka higayon, daghan sa mga igsoon ang miapil kang Pachomius aron magputol og mga tubo. Ang uban sa mga monghe misunod kanila. Apil niini ang pinalanggang disipulo ni Pachomius, si San Teodoro. Sa dihang hapit na sila molarga gikan sa baybayon, miingon si Pachomius kang Teodoro: 'Dali ug sakay sa bangka.'

Si Teodoro, nga wala magpangutana nganong, dayon mituman sa sugo sa tigulang, misulod sa bangka ug wala gani maghunahuna nga dad-on ang basahon nga iyang gibasa niadtong mga adlaw alang sa iyang pagpanubo. Nalipay siya nga gihatagan siya sa tigulang og kahigayunan nga magpakita og pagsunod nga wala magpangutana kung asa o ngano siya dad-on, sama ni Abraham, nga mibiya sa iyang yutang natawhan sa sugo sa Dios, bisan wala siya kahibalo asa siya paingon. Pagkahuman napuno ang bangka sa mga kawayan, nakakita si Pachomius og usa ka butang nga makalilisang gayud. Murag ang uban sa mga monghe naa sa baba sa mga leon, ang uban sa baba sa mga buaya, ang uban taliwala sa kalayo, ug ang uban ilawom sa usa ka bukid nga gihampak sa mga balod – naningkamot sila sa pagsaka sa bukid, apan napakyas ang tanan nilang paningkamot. Nagaingon silang tanan: 'Ginoo, tabangi kami!'

Sa dihang nakita ni Pachomius nga nag-antos kaayo ang mga monghe, gilabay niya sa yuta ang kawayan nga iyang gipasan sa abaga, gipahaba niya ang iyang mga bukton paingon sa langit ug misugod siya og pag-ampo nga kusog kaayo, nangayo sa Ginoo og tabang alang niining mga kalag nga walay swerte. Sa pagkakita niini, gilabay usab sa tanang monghe ang ilang mga karga ug misugod usab sila og pag-ampo. Kining mainitong pag-ampo sa daghang monghe nagpadayon hangtod sa gabii. Gipadayag kang Pachomius nga ang maong panan-awon mahitungod sa usa ka panahon nga dili na siya buhi. Niadtong gabhiona, sa panihapon, wala mokaon si Pachomius. Si San Teodoro, nga gipadala uban sa usa sa mga monghe sa usa ka buluhaton samtang gina-tipon ang mga kawayan, wala makahibalo sa nahitabo. Sa ulahi, gisultihan siya bahin sa panan-awon ni Pachomius. Pagkahibalo nga wala mokaon ang tigulang, gibabad ni Theodore ang pan, giandam kini uban sa ubang pagkaon, ug pinaagi sa usa ka kaubang monghe, nagpadala siya og mensahe kang Pachomius nga gusto niya siyang makita. Pagkadungog nga nagtawag siya kang Theodore, miduol dayon si Pachomius kaniya. Nagahuna-huna sa kapalaran sa daghang monghe, naghilak gihapon ang tigulang. Ug gisultihan niya si Teodoro nga siya usab angay maghilak sa atubangan sa Ginoo. Niadtong panahona, usa ka igsoon ang miingon nga wala pa mokaon si Teodoro. Mitubag kaniya si Pachomius: 'Unsa man na nga imong kabalaka? Pasagdi siya nga dili mokaon ug maghilak.'

Ang tigulang mismo, aron dili na niya masubo pa ang iyang pinalanggang disipulo, mikaon sa pagkaon nga gitanyag ni Theodore, bisan pa nga lawom kaayo gihapon ang kasubo sa iyang kasingkasing.

Sa katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi, nakadawat pa si San Pachomius og laing panan-awon mahitungod sa kapalaran sa monastisismo. Sa usa ka higayon, samtang nag-inusara siya sa iyang selda, nag-ampo si Pachomius gikan sa ikalabing-usa ka oras (nga mao ang alas singko sa hapon) hangtod sa tungang gabii. Kalit lang, usa ka hayag nga kahayag ang misidlak sa iyang kwarto. Nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Ang henerasyon nga mosunod kanimo magkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, sama sa karon nga mga adlaw.'

Unya gipadayag kaniya kung unsa ka daghan ang mga monasteryo nga motumaw. Apan sa iyang katingala, nakita niya ang usa ka lawom kaayo, hait ug ngitngit nga kanal. Dili masukod nga mga monghe ang nagalibot-libot sa maong kanal, dili makaila sa usag usa ug magbanggaay. Ang uban naningkamot pag-ayo aron makagawas gikan sa maong kanal . Ang uban nakalab-ot sa tunga-tunga, apan nahulog sila og lubos. Daghan ang naghilak og malumo nga nangayo og kalooy. Ang uban sa katapusan nakalab-ot sa kinatas-an niining bangin – ang mismong bungbong diin gikan ang kahayag nga nagpasiga sa makalilisang nga kangitngit para kang Pachomius; ug dayon naghatag sila og dakong pagdayeg sa Dios. Sa pagbangon sa iyang hunahuna, nasabtan ni Pachomius nga kini nga panan-aw nagpadayag kaniya sa umaabot nga kahimtang sa mga kalag sa mga monghe nga nagbuhat og dautan – bisan tungod sa ilang kaugalingong kapabayaan o tungod sa sayop sa mga dili maayong lider. Sa dakong kasubo, misinggit si Pachomius ngadto sa Dios, nangayo sa Iyang kaluoy alang sa mga monasteryo ug sa mga monghe. Hapít na siya mawalay paglaum alang kanila. Ingon tubag sa iyang mga pagtuaw ngadto sa Dios,

nakadungog siya og tingog: 'Pachomius, ayaw kalimti nga ikaw usa ka tawo: ang tanan nagasalig sa Akong kaluoy.'

Nihapa siya sa yuta, ug nag-ampo si Pachomius sa Diyos nga maluoy Siya kaniya. Unya napahupay siya sa pagpakita mismo ni Kristo nga Manluluwas sa porma sa usa ka batan-ong lalaki nga dili masukod ang kaanyag, nga adunay korona sa mga tunok sa Iyang ulo. Gipadayag ni Kristo kaniya nga ang iyang mga disipulo motan-aw kaniya ingon usa ka suga diin sila makakuha og kahayag para sa ilang kaugalingon. Ang ilang pamatasan mosubay sa mga lagda. Maayo ang ilang sulod nga kinaiya. Ang mga monghe nga mosunod kanila mosubay sa ilang ehemplo. Apan moabot ang panahon nga mohuyang ang pagtuo ug molig-on ang mga dautang huna-huna. Ang kapabayaan ug hilig sa senswal nga kalipay maoy maghulagway sa mga monghe niadtong panahona. Molalom pa ang espirituhanong kangitngit. Mag-away sila sa usag usa alang sa pagpanag-iya sa mga materyal nga butang. Pipila ra kaayo ang tinuod nga mga asketa. Wala silay espirituhanong magtutudlo. Kinahanglan nilang dasigon ang ilang kaugalingon sa pagbuhat og maayo ug paglikay sa dautan. Siyempre, gamay ra kaayo ang bili sa ilang mga buhat kung itandi sa mga unang monghe. Bisan pa niana, makadawat sila og ganti nga kapariho sa unang mga monghe, tungod kay mag-antos sila pag-ayo sa lisod nga kahimtang sa modernong kinabuhi, nga lisod kaayo pag-agwanta alang sa mga monghe. Nalipay kaayo si Pachomius sa dihang napadayag kaniya kini tanan. Sulod sa daghang adlaw wala siya mokaon. Sa sunod adlaw, sa dihang nagtigom ang mga igsoon alang sa pag-ampo, miuban ang Abba kanila paingon sa simbahan. Didto, pagkahuman sa pag-ampo, mitagad siya sa mga nagtigom nga monghe pinaagi sa usa ka makapahinganghang pakigpulong.

'Kining kinabuhi,' matod niya, 'dali ra kaayo molabay, ug nagkadool kanato ang kamatayon. Mahimo kitang dakpon sa kamatayon kalit, samtang dili pa gyud kita andam. Busa, ang usa ka tawo kinahanglan kanunay nga masigasig nga motuman sa mga sugo sa Dios, nga dili pasagdan bisan usa niini. Ang hunahuna sa kalipay sa mga matarong ug sa pag-antos sa mga daotan kinahanglan kanunay nga anaa kanato.' Sa pagtan-aw sa lubnganan sa atong mga igsoon, dili nato malikayan ang pagpamalandong sa pagkawalay-puy-anan sa kinabuhi sa tawo, sa kamatuoran nga kining kinabuhi walay bisan unsa nga ikapanghambog, walay bisan unsa nga ikapangdikit sa kasingkasing. Si Santo Pachomius mapisan nga nagpahimangno sa mga monghe nga sila gayud, nga mibiya sa kalibutan, maoy labing maluoy-luoy sa tanan kon molapas sila sa ilang katungdanan, kon mosilbi sila sa yawa ug sa sala imbis sa Dios. Ang dakong Abba nag-awhag sa iyang mga tinun-an nga magpaningkamot pag-ayo alang sa ilang kaluwasan, buhaton ang tanan nga mahimo, ug kanunay nga ibutang ang ilang paglaum sa Dios.

Tungod kay napaluya kaayo siya sa iyang mga pagpanagsa sa pagka-asceta, ang Mapinanggaon nga Pachomius grabe nga nagkasakit dili madugay pagkahuman sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, usa ka sakit nga nakamatay na sa daghang monghe. Kung kini nga sakit mosangko sa bisan kinsa, magsugod sila og grabe nga hilanat, mamula ang ilang mga mata, mausab ang kolor sa ilang nawong, ug makasinati sila og matang sa pagkalumos. Sa tanang monasteryo, nagkamatay-patay ang mga monghe, samtang daghan pa ang masakiton. Sa dihang nasakit si Pachomius, gitagad siya ni Theodore uban sa gugma sa usa ka amahan. Ang sakit sa bantugang Abba milungtad og daghang adlaw. Hinay-hinay siyang nanghuyang. Talagsaon kaayo ang hilanat. Sulod sa tulo ka adlaw, wala gyud mokaon o muinom ug tubig ang tigulang. Bisan pa niana, nagpadayon siya sa pakig-istorya sa mga igsoon. Nipahigda si Pachomius sa infirmaryo sulod sa kap-atan ka adlaw. Giatiman siya nga kapariho sa tanang uban pang mga pasyente. Nahuyang na kaayo siya nga bisan ang bug-at nga habol bug-at kaayo para kaniya. Gipangayo niya kang Theodore nga tabunan siya og mas gaan nga habol. Gidala dayon ni Theodore ang usa ka gaan, ug bag-o pa gani, nga habol ug gitabonan niya ang tigulang niini. Nakabantay si Pachomius nga gihatagan siya og paborito nga pagtratar ug nabati niya nga dili kini patas. Nahadlok ang tigulang nga basin madani kini sa usa ka tawo ngadto sa tukso. Unya gikuha ni Theodore ang maong habol gikan kaniya ug gitabonan siya og lain, sama sa tanang uban pang mga pasyente.

Human sa paghatag og daghang mapuslanong pagtulon-an sa mga monghe, ug labi na sa ilang mga nakahataas, namatay si Santo Pachomius sa ika-katorse ka adlaw sa bulan sa Paschons[3692] , lagmit sa tuig 348, sa edad nga 53.

Gipiyong sa kamot ni Theodore ang mga mata sa bantugang Pachomius. Midagsa ang mga igsoon ngadto sa balaang nahabilin, gisung-awan uban sa luha ang mga ngabil ug ang balaang lawas ni Abba Pachomius. Naga-

[3692] Ang bulan sa Pashons katumbas sa atong Mayo, nagsugod sa ika-26 sa Abril. Busa, ang ika-14 sa Pashons mao ang ika-9 sa Mayo.

ampo sila alang sa kalinaw sa iyang kalag sa tibuok adlaw ug sa tibuok gabii. Sa buntag, gihalad ang Walay Dugo nga Halad alang kaniya. Unya, samtang nag-awit, gidala sa mga igsoon ang lawas ni Pachomius paingon sa bukid ug gilubong siya sumala sa kostumbre. Nahitabo kini sa ikalabinglima ka adlaw sa bulan sa Paschons.

Pagbalik nila sa monasteryo, ang mga igsoon nag-ingon sa usag usa uban sa dakong kasubo:

'Tinuod gayud, naulilan kami karon.'

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa mga sapa sa imong mga luha, imong gipamunga ang walay bunga nga kamingawan, ug gikan sa kalawom sa imong mga paghuyop, imong gipamunga ang gatus ka mga paningkamot; ikaw usa ka suga sa kalibutan, nga nagdan-ag sa mga milagro, Pachomius, among amahan. Pag-ampo kang Kristo among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Nitindog ka nga usa ka hayag nga suga hangtod sa katapusan sa kalibutan, ug uban sa imong mga komunidad sa monghe gibag-o nimo ang kamingawan ngadto sa mga siyudad: gipako nimo ang imong kaugalingon sa krus, gibitbit nimo ang imong krus sa imong abaga, ug pinaagi sa pag-agil gibuwanan nimo ang imong lawas, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Euphrosynus, ang Milagro-manalita sa Pskov

Kumemorasyon sa ika-15 sa Mayo

Ang Balaang Martir Eleazar[3693] gikan sa dakong isla sa Rusya, nga nahimutang taliwala sa amihanan ug kasadpan sa gingharian ni Jafet, gikan sa amihanan nga yuta, gikan sa kasikbit sa Diyos-gipanalipdan nga dakong siyudad sa Pskov[3694] . Natawo ug nagdako siya sa baryo sa Videlebyi[3695] , nga nahimutang traynta ka poprishchi[3696] gikan sa siyudad sa Pskov. Kinsa ang iyang mga ginikanan sa unod, wala mailhi; ang nahibal-an lang mao nga siya natawo sa Espiritu, ug ang iyang Amahan mao ang Dios, nga nagpamugna kaniya pinaagi sa tubig ug sa Espiritu, samtang ang iyang inahan mao ang Ortodoksong Simbahan sa mga Amahan, mao nga siya gipadako sa tinuod nga pagtuo ug pagtulon-an. Sa pagdako niya, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron magtuon sa Balaang Kasulatan, ug sa dili madugay nasabtan niya kini nga klaro kaayo nga dili lang niya kini mapatin-aw sa pulong kondili makahimo usab siya og kaugalingong mga sinulat nga makapahibalo. Sa samang panahon, nagtuon usab siya sa pilosopikal nga mga siyensya, mao nga ang mga tigulang mismo namangha sa iyang kinaadman ug nagpasidungog kaniya. Wala gyud siya magpakita og hilig sa mga dula o pasayaw, apan gihigugma kaayo niya ang pagbasa sa Balaang Kasulatan ug mga himno sa simbahan labaw sa tanan; labaw pa, sukad pagkabata iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hugot nga pagpugong sa kaugalingon, hingpit nga

---

[3693] Mao kini ang ngalan nga gidala ni Euphrosynus sa kalibutan.

[3694] Ang paghulagway sa lugar diin naggikan ang halangdong monghe sobra ka bulak-bulak nga lisod sabton ang mga pulong. Kini nga dapit gitawag nga isla, tingali tungod kay sa amihanan nahimutang ang Gulpo sa Finland ug ang Danaw Ladoga, nga nagkonektar pinaagi sa Suba Neva; sa sidlakan nag-agos ang Suba Volkhov, nga nagkonektar sa Danaw Ladoga ug Danaw Ilmen; samtang sa kasadpan nahimutang ang Danaw Peipus, nga konektado sa Gulpo sa Finlandiya pinaagi sa Suba Narova, ug paingon sa habagatan – ang padayon sa Danaw Peipus, ang Danaw Pskov. Kini konektado sa Danaw Ilmen sa habagatan pinaagi sa mga suba Velikaya ug Shelonya. Sa amihanan sa maong rehiyon nagpuyo ang mga dili-Slavic nga tribo sa Vody ug Izhora, ug sa kasadpan – ang Chud, Livs ug mga Lithuanian, samtang ang rehiyon mismo gipuy-an sa mga Slav, nga, atong hunahunaon, gitawag nga 'ang panulondon ni Japheth'.

[3695] Ang Videlebye usa ka baryo sa Lalawigan sa Pskov. Kini ang natawhan sa Banal nga Nikandr sa Pskov, nga ang pista gisaulog matag ika-24 sa Septyembre.

[3696] Ang Poprišče usa ka yunit sa gilay-on nga katumbas sa 690 ka sazhens.

naglikay sa pagkaon og bisan unsang tam-is. Sa pagkakita sa ingon nga pagpugong sa kaugalingon sa ilang anak, miingon ang iyang mga ginikanan kaniya:

'Anak namo! Ngano man nimo gikapoy ang imong lawas pinaagi sa ingon ani ka hugot nga kinabuhi, nga nagahatag kanamo og dakong kasubo?'

'Mga ginikanan ko,' tubag sa batan-on, 'nasulat sa Kasulatan nga ang pagkaon ug ilimnon dili makapaduol kanato sa Dios (1 Cor. 8:8), kondili ang pag-ayuno, pag-ampo, pagkabalaan sa lawas ug pagpugong sa kaugalingon—mao kini ang makapaduol kanato sa Dios.'

Pagkahuman niini, gusto sa mga ginikanan ni Eleazar nga ipakasal siya sa usa ka balaodnong panag-uyon, apan ang maalamon nga batan-on nilayas gikan sa iyang mga ginikanan sama sa usa ka usa nga nakalikay sa bitag[3697] . Giduso siya sa iyang mga ginikanan bisan asa sulod sa dugay nga panahon, nagahilak, ug wala gyud nila siya makaplagan, apan ang grasya sa Dios nagpanalipod kaniya. Dili madugay, namatay ang iyang amahan, ug ang iyang inahan nahimong balo. Unya ang maloloy-on nga Dios, nga nagtinguha nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran, nagtanom sa iyang kasingkasing og usa ka maayong hunahuna kung giunsa niya masiguro ang iyang kaluwasan ug molayo sa kalibutan. Gihimo niya dayon kini nga hunahuna. Nibyahe siya paingon sa Monasteryo sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga nahimutang sa Kabukiran sa Niyebe, – ingon sa pagtawag sa dapit sa baybayon sa Suba Velikaya, tulo ka poprishcha gikan sa siyudad sa Pskov – nakadawat siya og monastikong tonsura gikan sa abbot sa maong monasteryo, diin iyang gisalikway hangtod sa kahangturan ang tanang hunahuna nga nagdani kaniya paingon sa kalibutan ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon hingpit sa mga saad sa kinabuhi sa monghe. Sa iyang tonsura, gihatagan siya sa ngalan nga Euphrosynus.

Pagkahuman niya sa pagpanumpa sa monastikong kinabuhi, ang Kagalang-galang Euphrosynus misugod sa masigasig nga pag-ugyon sa pagpuasa, pagbantay, pag-ampo ug mga pagbantay sa tibuok gabii; sa samang higayon, wala gyud siya kakapoy sa pag-alagad sa mga kaigsuonan sa kusina, sa panaderya ug sa tanang ubang buluhaton sa monastiryo, sumala sa kostumbre sa monastiryo, ug pinaagi niini nakuha niya ang pabor sa tanang monghe nga nagpuyo sa monastiryo. Sa dili madugay, ang balita mahitungod sa Banal nga Amahan, tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, misugod sa paglapta sa halayo ug halapad. Nasubo siya sa pagkahibalo niini, kay gilikayan niya ang himaya sa tawo ug giisip kini nga usa ka sala ug tinubdan sa kaulaw alang sa iyang kaugalingon; busa gisugdan niya paghunahuna kung giunsa niya malikayan kini nga dungog ug, pagkahuman niyang gipili alang niini ang kinabuhi sa pag-inusara ug kahilom, aron itugyan ang iyang kaugalingon lamang sa Dios. Gipahibalo niya ang iyang espirituhanong amahan bahin niini nga tinguha, ug ang ikaduha, sa dihang nakita niyang nagmalambuon siya sa pagkamatinud-anon, gipanalanginan siya ug miingon kaniya: 'Lakaw sa kalinaw, akong anak! Hinaut nga ang Ginoo uban kanimo; hinaut nga Siya maghatag kanimo og kahayag ug maggiya kanimo ngadto sa maayong buhat diin Siya nagtawag kanimo.'

Pagkahuman niini, ang bulahan nga Eufrosino, pagkahuman madawat ang panalangin sa iyang espirituhanong amahan, mibiya sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Theotokos ug misugod sa pagbiyahe ngadto sa daghang mga lugar, nga nangita og dapit diin siya makapahinungod sa iyang kaugalingon sa usa ka kinabuhi nga hilom ug pag-inusara. Pinaagi sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, nadungog niya ang bahin sa usa ka lugar sa baybayon sa Suba sa Tolva, nga nahimutang baynte-singko ka popolishche gikan sa siyudad sa Pskov, diin, pinaagi sa grasya ni Kristo, karon nagtindog ang monasteryo sa[3698] . Ang mga tag-iya niining dapita, pinaagi sa pipila ka mga debotong tawo, misugod sa pagdapit kaniya—dili sa ilang kaugalingong kabubut-on, kondili sumala sa kabubut-on sa Ginoo, Nga nalipay nga ang Iyang balaan nga ngalan pagadayegon usab dinhi. Dinhi mipuyo ang Balaang Amahan aron magkinabuhi nga hilom ug hilit, sama sa giingon sa Balaang Propeta: *'Molayo ko ug magpuyo sa kamingawan. "Magdali ko sa pagpangitag dalangpan gikan sa alimpulos, gikan sa unos*" (Salmo 54:8–9). Nagtukod siya dinhi og payag para sa iyang kaugalingon ug masigasig niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis, nga naglikay sa mga limbong sa dili makita nga kaaway pinaagi sa pagpuasa, pagbantay, pag-ampo, tibuok gabii nga pagbantay ug mga prostrasyon. Sa usa ka higayon, sa kainit sa ting-init, sa

---

[3697] Ang 'Tenety' nagtumong sa usa ka lambat para sa pagdakop sa mga langgam ug hayop.

[3698] Kini nagtumong, siyempre, sa Monasteryo sa Spaso-Veliko-Pustynsky Eleazarov sa Pskov Governorate, nga nahimutang sa Suba sa Tolva, 30 ka verste gikan sa Pskov.

dihang migawas ang respetado sa iyang tolda ug naghigda sa yuta aron makapahulay gamay gikan sa iyang mga pagpanamastamas, dali siyang natulog sa kainit sa adlaw; ug niadtong takna ang mga unibersal nga magtutudlo, si Basil the Great, Gregory the Theologian ug John Chrysostom, ug nagtudlo og dapit alang sa pagtukod og simbahan nga gipahinungod kanila sa mismong lugar diin siya nag-alagad. Sa dihang nabanhaw siya gikan sa iyang pagkatulog, wala na siyay nakita nga bisan kinsa didto, ug kining katingalahang panan-awon nagpabilin siyang nalibog.

Paglabay sa taas nga panahon, nahibaloan sa inahan sa respetado ang iyang nahimutangan gikan sa pipila ka mga tawo. Nagdala siya sa tanang gikinahanglan para sa biyahe, ug miabot siya sa dapit sa baybayon sa Suba sa Tolva diin nagpuyo ang respetado. Sa pagduol niya sa payag, misugod siya sa pagpakusog kaniya, nga nag-ingon:

– Akong pinalanggang anak! Lipaya ang imong inahan sa iyang katigulangon; ipakita kanako ang imong langitnong nawong; ayaw tugoti nga moadto ko sa akong lubnganan nga puno sa kasubo, diin nagapahulay usab ang atong mga amahan.

Pinaagi sa bitak, nakita ni San Eufrosino ang iyang inahan ug sa pag-ila kaniya, miingon siya kaniya:

– Ayaw pagmasubo, akong inahan; biyai kining dapita ug ayaw pagkapoy sa imong katigulangan. Kung gusto nimo nga makita ko dinhi, dili nimo ko makita sa umaabot nga kinabuhi. Adtoa, busa, ang usa ka monasteryo ug, pinaagi sa imong mga pagpanumangil, luwasa ang imong kalag.

Busa, wala gyud makita sa inahan sa respetado ang katumanan sa iyang tinguha. Uban sa mabug-at nga kasingkasing, mibiya siya kaniya, misulod sa usa sa mga monasteryo ug, gipahinungod ang iyang mga adlaw sa matinud-anong pag-ascetismo, nagpabilin didto hangtod sa iyang kamatayon. Sa bahin sa respetadong Euphrosynus, pagkahuman niyang mabuhi nga maisugon ug himayaon, mibiya siya paingon sa Ginoo[3699] .

Paghinumdom sa atong Benerableng Amahan Achillius, Obispo sa Larissa

Kumemorasyon sa ika-15 sa Mayo

Kining kagalang-galang nga tawo nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine the Great ug natawo gikan sa mga matinud-anon nga ginikanan. Sa iyang pagdedikar sa usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Diyos nga kinabuhi, ug pagkahuman sa pagtuon sa sekular nga mga siyensya ug sa mas taas nga pilosopiya, napasigarbo niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanang matang sa mga buhat nga matinud-anon sa Diyos, busa gitudlo siya nga Obispo sa Itaas nga Larissa sa Tesalia[3700] alang sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa tibuok Hellas. Samtang mitambong siya sa Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea[3701] , iyang gisaway si Arius ug ang iyang mga sumusunod[3702] . Pagbalik niya sa Larissa, iyang gipaguba ang daghang paganong santuwaryo, gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga gihuptan, ug naghimo pa siya og daghang ubang mga milagro. Gawas pa niana, gitukod pag-usab niya ang mga simbahan ug gipahimutang kini og daghang hiyas, pagkahuman niini siya malinawon nga namatay[3703] .

[3699] Ang Banal nga si Euphrosynus namatay niadtong 15 Mayo 1481 sa edad nga 95. Ang iyang mga relikya unang gipahimutang sa Spaso-Velikopustynsky Eleazarov Monastery, nga iyang gitukod. Sunod, ang monasteryo gibalhin sa usa ka bungtod, diin gitukod ang usa ka bag-ong bato nga katedral nga simbahan nga gihalad sa Tulo ka Balaang Hierark, ug didto gibalhin ang mga relikya sa Balaan; karon kini nagapahulay ilawom sa salog duol sa pader sa luyo sa unang koro.

[3700] Ang Tesalia usa ka rehiyon sa karaang Gresya. Ang Upland Tesalia nailhan nga Larisiano, human sa siyudad sa Larisa, nga nahimutang sa Suba sa Peneus.

[3701] Ang siyudad sa Nicaea nahimutang sa Asia Minor, sa karaang probinsya sa Romano nga Bithynia, sa sidlakan nga baybayon sa Danaw Ascania.

[3702] Ang Menologion ni Emperador Basil nag-ingon nga si Kagalang-galang Achillius, human mapildi ang mga heretiko sa Unang Ekumenikal nga Konseho, nakapukaw sa unibersal nga pagdayeg.

[3703] Ang Kagalang-galang Achillius namatay sa palibot sa tuig 330. Sukad pa niadtong 978, ang iyang mga relikya gitipigan sa Bulgaria sa baryo nga Agil, nga ginganlan human kaniya.

29 Mayo

16 Mayo (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang atong amahan nga si San Jorge, Obispo sa Mytilene, nga gikonsagrasyon isip obispo niadtong 842.

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang mga balaang martir nga sila Vita, Modestus ug Criscentia, nga nag-antos atol sa paghari ni Diocletian.

Niining adlawa gisaulog ang pagbalhin sa mga relikya sa Banal nga Ephrem sa Perekop, ang Tagahimo sa mga Milagro sa Novgorod, nga namatay niadtong 26 sa Septyembre 1523. Ang pagbalhin sa mga relikya nahitabo niadtong 16 sa Mayo 1545.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Teodoro nga Gikonsagra, usa ka disipulo ni Pachomius

Gisaulog sa ika-16 sa Mayo

Si Santo Pachomius usa na ka bantog nga abbot sa dihang si Teodoro nga Gikonsagran bata pa. Una niyang nadungog si Pachomius samtang nagpuyo siya sa usa sa mga monasteryo, naningkamot uban sa batan-ong kadasig padulong sa labing hataas nga pagkahingpit.

Si Theodore anak siya sa mga ginikanan nga dato ug maharlika[3704] . Sa edad nga dose anyos, siya adlaw-adlaw nga motungha sa eskuylahan, sumala sa hangyo sa iyang amahan. Paborito siya sa iyang inahan sa tanan niyang mga anak tungod sa iyang kaalam ug pagkamatinud-anon. Sa usa ka higayon, sa pista sa Epipanya, ang iyang mga ginikanan nag-andam og usa ka matahum nga salo-salo, nagbutang og lain-laing bino, ug naglatag og alpombra sa tanang kwarto. Ang batan-ong Theodore, sa dihang nakita niya ang malipayong kahimtang sa balay ug ang maluho nga lamisa, nabalaka pag-ayo sa usa ka hunahuna. Miingon siya sa iyang kaugalingon: 'Kung mokaon ka niining mga putahe, dili ka panalanginan sa Diyos sa mga panalangin sa umaabot nga kinabuhi.' Lubos nga nabalaka sa hunahuna, ang batang lalaki miadto sa usa ka hilom nga dapit, mituhop, ug uban sa luha sa iyang mga mata, nag-ampo sa Manluluwas.

'Dili ko gusto,' matod niya, 'kini nga pagkaon nga madunot, nga magdala sa pagkaguba; apan ikaw ra akong gipangandoy, uban sa mga panalangin nga imong gitakda para sa mga matinud-anon sa umaabot nga kalibutan.'

Sulod sa dugay nga panahon, uban sa mga luha sa iyang mga mata, iyang gisubli kining mga pulong. Samtang nagapangita siya kaniya sa tibuok balay. Nagpaabot sila kang Theodore nga makig-uban kanila sa lamisa, ug wala pay nagsugod sa pagkaon. Pagkaplag niya kaniya ug pagkakita sa mga luha sa iyang nawong, miingon ang iyang inahan kaniya uban sa malumo nga gugma:

'Naga-hilak ka, anak! Asa ka na-adto? Gidaghanan ka namo pagpangita.'

Mitubag si Theodore nga wala'y nahitabo kaniya. Gidapit siya sa iyang inahan sa panihapon, nga nagdugang nga kung dili siya mokaon, dili usab mopungko sa lamisa ang uban. Mapasigarbong gisalikway ni Theodore ang pag-apil sa malingaw nga panihapon. Nagpuyo pa siya sa balay sa iyang mga ginikanan sulod sa pila ka panahon, nga nagpahinungod sa pag-ayuno, pag-ampo, ug paghilak. Ang mga mata sa batan-ong si Theodore nasakitan pa gani tungod sa kadaghan sa iyang mga luha. Niining panahona, nagpadayon gihapon siya sa pag-eskwela. Apan miabot na ang katapusan sa maong tuig. Dili layo sa baryo diin nagpuyo ang mga ginikanan ni Theodore, adunay usa ka monasteryo. Dinhi, ang matag monghe nagpuyo nga bulag sa uban, sa iyang kaugalingong selda. Miadto didto si Theodore ug misugod sa pagpuyo isip usa ka eremita. Sa dili madugay, gihigugma siya sa tanan didto tungod sa iyang kaalam, pagkamatinud-anon, ug pagka-mapainubsanon.

Sa monasteryo diin nagpuyo si Banal nga Theodore, naandan nga magtapok matag gabii human sa panihapon alang sa espirituhanong pakighinabi. Maghisgot sila bahin sa bisan unsang nahibal-an sa bisan kinsa gikan sa Balaang Kasulatan o nadungog, basta kini magsilbi nga pagtulun-an para sa tanan. Kining mga diskusyon

[3704] Natawo siya mga tuig 316.

naghatag og daghang nutrisyon sa kalag ug nagpanalipod kanila gikan sa walay pulos nga pakig-istorya o sa pagpadala sa dautang hunahuna. Sa usa ka ingon nga panaghisgot, usa ka monghe nga bag-ohay lang mibisita sa monasteryo ni Pachomius mihinumdom sa usa ka pagpasabot sa usa ka bahin sa Balaang Kasulatan nga iyang nadungog gikan mismo kang Pachomius. Kini nga monghe misulti uban sa dakong kadasig bahin sa mga kostumbre sa komunidad sa Tabenisi, bahin sa kainit sa pagdawat kaniya didto, ug, labaw sa tanan, bahin mismo kang Pachomius. Sama sa kanunay, ang batan-ong si Teodoro, nga kanunay gayud nagpabilin nga hilom, mitagad pag-ayo sa pagpaminaw. Human sa ingon ana ka mainit nga paghulagway kang Pachomius, napuno si Teodoro sa nagdilaab nga tinguha nga makita ang bantugang abad. Sa dihang nag-inusara siya, nag-ampo siya uban sa dakong kaisog sa pagtuo. Mao kini ang sulod sa pag-ampo sa batan-ong asketiko:

– O Dios, O Ginoo, Magbubuhat sa tanang butang! Kon paminawon Mo ako ug tumanon ang akong hangyo kanimo; kon hatagan Mo ako og kahigayunan nga makita ang imong alagad nga si Pachomius: nan pag-alagad ko kanimo sa tanang adlaw sa akong kinabuhi ug dili ko moliko gikan kanimo hangtod sa adlaw sa akong kamatayon. Mahitabo pa unta ang imong kabubut-on, apan himoa ako nga takus nga makita ang imong alagad!

Wala siya makatulog sa tibuok gabii, nalunod sa hunahuna sa iyang pakigkita sa bantugang magtutudlo sa mga monghe. Sa dili pa kaadlawon, mibangon siya kapila kaysa usa, naghangyo sa Ginoo uban sa mga luha nga himuon siyang takus nga makakita kang Pachomius. Unya miadto siya sa selda sa igsoon nga nagpuyo sa Tavenisi ug nangayo kaniya nga isaysay kaniya sa detalyado ang kinabuhi ni Pachomius ug ang mga lagda nga iyang gitukod para sa mga monghe. Gihatagan siya sa igsoon og detalyadong salaysay sa iyang nahibaw-an bahin kang Pachomius, sa iyang kinabuhi ug sa mga lagda nga iyang gitukod para sa mga monghe. Sukad niadto, nag-ampo pa gayud si Theodore sa Ginoo nga dawata Niya nga tugotan siya nga makakita kang Pachomius. Naglaum si Theodore nga pinaagi sa pag-ampo ni Pachomius, mas masabtan pa niya ang Ginoo ug ang Iyang balaan nga kabubut-on.

Niining panahona, nagkasakit si Teodoro. Gidala siya og pagkaon sa iyang mga ginikanan, apan wala siya mokaon. Bisan pa niana, milala pa gyud ang iyang sakit. Gidala siya sa balay gikan sa monasteryo sa iyang mga ginikanan. Wala gani niya kini nabantayi, kay dugay na siyang nawagtang ang hunahuna tungod sa iyang sakit. Sa dihang nabanhaw siya, nasubo kaayo siya sa dihang nakit-an niyang naa na siya pag-usab sa balay sa iyang mga ginikanan. Ang iyang mga ginikanan, sa pagkahibalo sa kalig-on sa iyang determinasyon, gibalik siya sa monasteryo. Karon, ang mga monghe mismo ang nag-atiman pag-ayo sa batan-ong asketa hangtod hingpit siyang nakaayo.

Milabay pa ang upat ka bulan, ug si Theodore wala gyud mihunong sa pag-ampo aron makigkita kang Pachomius. Niadtong panahona, miabot si Abba Pechosh (o Pekusios), usa ka monghe gikan sa monasteryo ni Pachomius, sa monasteryo diin nagpuyo si Theodore. Gitudlo siya aron mag-alagad sa mga monghe atol sa iyang pagpuyo didto. Ang iyang pagka-mapainubsanon, ang iyang matinud-anong pagka-matuod, ug ang iyang tibuok pamatasan nakapukaw sa katingala ug pagtahod sa tanang monghe, ug ang kasingkasing sa tanan natural nga nadani kang Pechosh. Siyempre, nakaila usab si Theodore kaniya. Nakahibalo siya nga, pinaagi niining abá, pinakasayon para kaniya nga matuman ang iyang tinguha. Busa nangayo siya kang Pechosh og tabang sa maong butang. Apan si Pechosh wala magdagan-dagan nga mosugot nga kauban niya si Theodore, kay nahadlok siya sa kasuko sa ginikanan sa batang lalaki. Lig-on kaayo ang determinasyon ni Theodore. Sa dihang si Abba Pechosh, kauban ang pipila ka monghe, misakay sa usa ka bangka aron paingon sa Monasteryo ni Pachomius, gisundan sila ni Theodore nga naglakaw. Walay nakabantay kaniya, naglakaw siya sa daplin sa Suba sa Nilo, dili kaayo layo sa bangka. Sa katapusan, nakabantay kaniya ang pipila ka monghe. Gipakita nila siya kang Abba Pechosh, nga nahinumdom nga siya mao ang nangayo sa abbot nga pasakayon usab siya sa bangka. Sa katapusan nakaabot sila sa Tavenisi.

Pagkita niya sa mga bungbong sa monasteryo, nagpasalamat si Theodore sa Ginoo sa pagtuman sa iyang tinguha ug, napuno sa kalipay, gihalokan niya ang maong mga bungbong. Sa dihang nakita niya mismo si Pachomius, gidawat niya ang dakong tigulang uban sa mga luha sa kalipay nga sobra. Gitunong siya ni Pachomius ngadto sa Ginoo, Kinsa motuman sa matag tinguha sa iyang matinud-anong kasingkasing, tungod kay gibyaan niya ang kalibutan alang sa Ginoo. Nipabilin si Theodore sa Tawenisi, andam nga mosunod sa tanang lagda sa kinabuhi sa monghe ug mosumite sa tanang butang sa kabubut-on sa iyang mga nakahataas. Napulo ug upat pa lang siya ka tuig ang panuigon. Karon ikalima na ka tuig sukad sa pagtukod sa monasteryo ni Pachomius.

Sumala sa salaysay ni Obispo Ammon, ang pag-abot ni Theodore sa Tavenisi tukmang gitagna mismo ni Pachomius.

Pagkahuman siya nakapuyo sa Tavenisi, gisugdan ni Theodore ang pagpakita sa labing dakong kadasig sa pagpalipay sa Ginoo. Mapalad ang batan-ong asketiko nga ang mga pagtulon-an ug pribadong pakighinabi ni Pachomius nagtudlo kaniya sa tinuod nga dalan padulong sa monastikong pagkahingpit, samtang ang tibuok pamaagi sa kinabuhi sa monasteryo nagsiguro nga ang iyang kadasig wala gayud maluya.

Sa usa ka higayon, sa pakighinabi sa mga igsoon, gipadayag ni Pachomius nga angayng tahuron ang mosunod nga hunahuna: 'Kung ang usa ka tawo adunay tinuod nga kahibalo, dili siya makasala batok sa Dios o batok sa iyang isigkatawo.' Ang kalag ni Theodore nasiga sa tinguha nga makab-ot kini nga tinuod nga kahibalo. Sa samang higayon, siya nangaluluoy pag-ayo, naghunahuna nga lisod kaayo alang kaniya nga matuman ang iyang tinguha. Mapinanggaon niyang gihangyo ang Dios nga ihatag kaniya ang tinuod nga kahibalo, mapainubuson niyang giila ang iyang pagkawalay-kaya ug pagkawalay-gahum sa paghibalo sa kamatuoran.

'Ginoo,' siya kanunayng mosulti sa pag-ampo, 'Ginoo, nga akong gipangitagaan! Ihatag kanako ang kahibalo, sama sa imong gisaad sa mga nagahigugma kanimo, aron ako makabuhat sa tanan nga makapahimuot kanimo.'

Si Theodore kanunay usab nga naghilak tungod kay layo pa siya sa tinuod nga kahibalo. Nalipay si Pachomius sa iyang kasingkasing sa mga luha sa batan-on ug gidasig ang iyang tinguha nga makab-ot ang tinuod nga kahibalo. Sa matag higayon nga magkita sila, kanunay niyang giingon kang Theodore:

– Paningkamoti ang pag-angkon sa tinuod nga kahibalo.

Usa ka gabii, samtang hayag kaayo ang bulan, gitawag niya si Theodore. Aron ibalhin ang hunahuna sa batan-on gikan sa katingalahang langit uban sa mga bituon ngadto sa dili makita nga Magbubuhat sa tanang butang, miingon si Abba Pachomius kang Theodore:

– Kahadlok kaniya sa tanang adlaw sa imong kinabuhi; hibal-i nga Siya ang nagmugna kanato kauban ang tanang binuhat, ug nga anaa kita sa Iyang kamot. Kung aduna kay kahadlok sa Dios ug masabtan nimo nga ang Dios nagtan-aw kanimo sa matag higayon, pag-amping nga dili ka makasala batok kaniya, ug sa ingon niini, magpadala Siya kanimo og matinud-anong tabang. Hatagi Siya og himaya matag adlaw.

Ang nagdagayday nga mga luha nagpamatuod sa pagkamatinud-anon sa ilang panag-istorya. Gihuman nila ang ilang panagbinayloay sa hunahuna bahin sa Dios ug sa pagpalipay kaniya pinaagi sa pag-ampo.

Nagkaroon sila og ingon ani nga mga panag-istorya sa daghang higayon. Para kang Theodore, usa ka batan-ong lalaki nga talagsaon ang pagdawat ug nagdilaab sa balaan nga kadasig aron malipay ang Dios, ang matag pulong ni San Pachomius adunay dakong kahulugan: dili lamang napalig-on ang iyang debotong pagbati ug mga tinguha sa iyang kalag, kondili mitubo usab ang espirituhanong kinaadman sa sulod niya. Pinaagi sa iyang mga pakighinabi, ug labi na sa iyang suod nga pakig-uban kang Theodore, si Pachomius—bisan tinuyo o dili—nagaandam kang Theodore alang sa iyang umaabot nga ministeryo sa mga monghe, nga siya na ang ilang espirituhanong giya.

Unsa ka matinud-anon si Banal Pachomius sa matag lihok ug bisan sa matag pulong ni Theodore, unsa ka matinud-anon niyang giya ang batan-ong asketiko padulong sa labing hataas nga pagkahingpit!

Sa usa ka higayon, nakit-an ni Theodore ang usa ka igsoon nga nagbitbit og habol sa iyang abaga, nga nagbalik gikan sa usa ka monastikong katungdanan. Gipangutana siya ni Theodore kung asa siya gikan. Nadungog ni Pachomius kini nga pangutana. Gipa-duol niya si Theodore kaniya, ug miingon siya:

'Teodoro, paminawa: pagka-ginoo sa imong kaugalingong kasingkasing sa matag higayon. Ayaw pagpangutana sa usa ka igsoon, "Asa ka gikan?" Mahimo kini nga usa ka batasan. Unsa may pulos sa ingon nga pagpakigsulti? Kay kining mga pulong wala maghatag og kahupayan o kaluwasan.'

Kanunay kining pagtulon-an gikan sa iyang magtutudlo gihinumduman ni Teodoro, ug gihatagan kini og dakong bili: nahibalo siya nga ang pagkamatinud-anon sa gagmay nga butang magdala sa pagkamatinud-anon sa mas dagkong butang, ug gikinahanglan sa sugo sa Manluluwas.

Sa usa ka higayon, misugod si Theodore sa pagreklamo kang Pachomius nga grabe ang kasakit sa iyang ulo. Mitubag si Pachomius nga ang usa ka magtutuo dili angay mosulti sa bisan kinsa bahin sa iyang pisikal nga mga kasakit, gawas lang kon ang sakit dili matago sa uban; apan bisan pa ang ingon nga mga sakit kinahanglan pasagdan uban sa angay nga pagkamapailubon. Kay ang boluntaryo ug dili boluntaryo nga pag-antos, sama sa

pagkasulti, usa ka porma sa pagkamartir. Labaw pa, kinahanglan nga supakon sa usa ka tawo ang tinguha sa iyang lawas tungod sa gugma sa Dios. Gidawat ni Banal nga Theodore ang pagtulon-anon ni Pachomius uban sa labing dako nga pagtuo ug gisugdan niyang gitago sa uban ang sakit sa ulo nga dugay na niyang giantos. Kinahanglan pa niyang pag-antos niini nga kasakit sulod sa dugang baynte ka tuig, apan wala na gayud siya nadungog nga nagreklamo pag-usab. Gipaningkamotan usab ni Theodore ang iyang lawas pinaagi sa pag-antos sa lain-laing mga sakit nga nagkalainlain ang gidugayon – pananglitan, kasakit sa dalunggan, hilanat, ug sakit sa mata: gidala niya kini tanan sa hilom ug uban sa kalinaw sa hunahuna. Sa tinuod, walay bisan usa sa mga monghe ang nagpahinabo sa iyang lawas sama kang Theodore, nga maampingong gitago ang iyang mga pagpanag-iya gikan sa uban. Adlaw-adlaw, mokaon ra siya sa gabii na kaayo, ug usahay magpuasa siya og duha ka adlaw nga sunod-sunod, mokaon ra siya sa hapit na matapos ang ikaduhang adlaw. Usahay mokaon siya apan dili moinom og tubig sulod sa duha ka adlaw nga sunod-sunod. Mokaon ra siya og luto nga pagkaon kung masakit siya. Wala gyud siya mokaon og prutas nga lami. Apan kung mokaon ang mga igsoon og datiles, mokaon usab siya uban sa mga monghe; magdala pa gani siya og daghan kaayo niini, bisan pa man duha ra ang iyang kan-on. Ganahan kaayo siya magpabilin nga mata sa gabii. Si Banal nga Theodore nakab-ot ang daghang espirituhanong bunga sa mubo nga panahon.

Si Teodoro lawom kaayo ang pagdugtong sa iyang dakong igsoon nga lalaki, ang Kagalang-galang Pachomius, ug sa iyang mga kauban nga monghe. Sila tanan suod niyang espirituwal nga igsoon, ug gihigugma usab siya nila. Apan ang batan-ong asceta hingpit nga walay pagkapit sa iyang mga paryente sa dugo: halos wala sila'y bili kang Theodore; dili sila makasamok sa iyang gugma kang Pachomius ug sa mga monghe.

Ang mosunod nga panghitabo nagpakita kung unsa ka dako ang kahadlok ni Theodore sa mga panag-iya sa pamilya. Napulo na ka tuig ang nilabay sukad sa adlaw nga miabot siya sa Tavenisi. Ang iyang inahan, nga dugay nang nangandoy nga makita ang iyang anak, miabot didto nga nagdala og sulat gikan sa Obispo sa Esne. Gipangayo sa santo kang Pachomius nga tugutan kining babaye nga makakita sa iyang anak. Pagkahuman mabasa ang sulat sa obispo, gisultihan ni Pachomius si Theodore nga adtoan ug tan-awon ang iyang inahan, kay dako kaayo ang tinguha niini nga makita siya ug gihangyo kini sa obispo. Apan wala matuman ni Theodore ang maong sugo ug miingon siya kang Santo Pachomius:

'Aduna koy usa ka butang nga gusto ipangayo kanimo. Sultihi ko: kung moadto ko sa akong inahan, dili ba ako masuta nga nakasala sa atubangan sa Ginoo, tungod kay wala ko mosunod sa mga sugo nga gisulat sa Ebanghelyo, kay *ang* atong Ginoo miingon: *'Ang bisan kinsa nga nahigugma sa amahan o inahan labaw pa kanako, dili angay kanako'* (Mat. 10:37).

Miingon si Pachomius nga wala gyud siyay tinguha nga pugson siya sa paglapas sa sugo sa Ebanghelyo bahin sa pagbiya sa mga panag-iya sa pamilya alang sa hingpit nga debosyon sa Dios, apan gisugyot niya nga adtoan niya ang iyang inahan tungod kay nahibalo siya sa iyang mga luha ug nahadlok nga masubo si Theodore sa kasubo sa iyang inahan. Si Pachomius, samtang giila nga siya mismo malipay kaayo nga ang iyang disipulo hugot nga nagsunod sa sugo sa Dios, nagpahayag sa opinyon nga malipay usab ang obispo niini, tungod kay mao gayud ang mga obispo ang nagtudlo sa mga kamatuoran nga anaa sa Ebanghelyo. Ang pipila ka mga igsoon, nga gustong mohatag bisan gamay nga kahupayan sa inahan ni Theodore, nag-organisar og usa ka komunal nga buluhaton para sa mga monghe gawas sa monasteryo. Miapil usab si Theodore sa pagbuhat niini nga buluhaton. Nakadawat og kahupayan ang iyang inahan sa kamatuoran nga, bisan pa sa gilay-on, makita niya ang iyang anak nga si Theodore, ang asketa, taliwala sa mga monghe.

Usa ka adlaw, samtang si Theodore naa sa gawas sa monasteryo nagbuhat sa iyang katungdanan, miabot sa monasteryo ang iyang igsoon nga si Paphnutius. Nagpahayag siya og tinguha nga mahimong monghe, apan sa kondisyon nga tugutan siyang magpabilin uban ni Theodore. Sa pagbalik ni Teodoro sa monasteryo, gisultihan siya sa mga pulong sa iyang igsoon. Apan alang sa debotong monghe, daw sayop nga ang iyang igsoon gustong mahimong monghe tungod lang kaniya. Busa, wala gani siya gustong makita ang iyang igsoon. Bisan pa, gipangumbinsi siya ni Pachomios nga dili niya balibaran ang iyang igsoon sa pagbisita. Human sa ilang pag-abi-abi, miingon si Teodoro sa iyang igsoon:

'Kung para kanako ka niabot dinhi, balika na lang sa imong gikanan; apan kung para sa Diyos ka niabot, nganong wala ka mouyon nga mahimong monghe sa wala pa ko moanha kanimo?'

Sa pagbati niini nga mga pulong, dali dayon mibiya si Theodore sa iyang igsoon. Apan misunod kaniya si Paphnutius, ug sa pag-abut niya kaniya, miingon siya uban sa luha sa iyang mga mata:

'Pila na ka adlaw ko nagpaabot sa imong pag-abot, apan karon nga niabot na ka, ingon ana ka kabug-at nga mga pulong ang imong gisulti kanako!'

Mitubag si Theodore:

'Kung tungod kanako ka miabot aron mahimong monghe karon, mahimo ka untang mobiya sa kinabuhi monghe kon mobiya unta ko niini. Apan kung tungod sa kahadlok sa Dios ka nagbuhat niini, nan bisan magpadayon ko niini nga kinabuhi o dili, magpabilin ka sa monasteryo hangtod sa kahangturan.'

Gidala ni Theodore ang iyang igsoon sulod sa monasteryo. Pagkahuman, pagkahuman siyang mangayo sa selda ni Theodore, misulod si Paphnutius ug mipahimutang. Sa dihang nakita niya ang iyang igsoon sa iyang selda, nabati kaayo ni Theodore ang kaulaw ug miingon kaniya:

'Pabilin ka dinhi; apan dili na ko gusto nga magpuyo dinhi, kay nahadlok ko nga basin magkapareho ta sa mga tawo nga magpares sa dugo. Pasagdi ko nga magpuyo duol kanimo nga kapariho sa tanang mga igsoon, kay dinhi sa monasteryo walay kalainan: kita tanan mga sulugoon sa Dios ug mga anak sa atong Abba.'

Ang mapait nga mga pulong ni Theodore nakapasubo pag-ayo sa iyang igsoon. Misuroy dayon si Paphnutius kang Santo Pachomius ug uban sa mga luha nangayo og pagtugot nga mobalik na lang siya sa ilang panimalay, kay dili na niya ikaya ang dili pagka-igsoon nga pamatasan ni Theodore. Unya gitawag ni Pachomius si Theodore ug hugot nga miingon kaniya:

'Ngano man nga ingon ana ka kabangis sa imong pagpakig-istorya kaniya? Wala ba ka kahibalo nga batan-ong tanom pa siya? Wala ba nimo hunahunaa nga ang bisan kinsa nga moanhi aron mahimong monghe adunay na daan kahadlok sa Espiritu Santo? Sa katapusan, aduna'y mga tawo nga moanhi aron luwason ang ilang kalag, samtang ang uban moanhi tungod sa lain-laing mga rason.'

Gipahinumduman ni Pachomius kang Theodore nga ang mga monghe, bisan unsa pa man, kinahanglan tratuhon kining mga tawo uban sa hingpit nga pagkamapailubon, nga naglaum nga sila usab sa ulahi makaila sa dalan sa Dios ug biyaan ang ilang kalibutanong kinaadman. Sa katapusan, gihangyo ni Pachomius si Theodore nga mag-alagad isip giya sa igsoon sa kinabuhi sa pagka-mona hangtod siya mismo makab-ot og tinuod nga pagsabot sa mga katungdanan sa usa ka mona.

Sa direkta nga paggiya ni Santo Pachomius ug sa walay puas nga kadasig sa pagtuman sa tanan niyang mga sugo, si Teodoro dali nga nahimong ehemplo sa tanang monghe. Gipadala pa gani sa Kagalang-galang Pachomius ang daghang monghe kaniya alang sa paggiya ug kahupayan. Pinaagi sa iyang maalamon ug mahigugmaong mga pulong, nakapahupay ug nakapadasig si Santo Teodoro sa daghan. Usa ka monghe wala makasabar sa hugot nga pagsaway ni Santo Pachomius. Andam pa gani siya nga mobiya sa komunidad. Si Santo Teodoro ra ang nakakaplag og paagi aron mapakalma siya.

'Dili ikaw ra ang nag-antos,' matod ni Teodoro, 'Ako usab nabalaka sa akong kasingkasing tungod kaniya, kay kanunay ko niyang gisaway. Magpabilin kita karon nga mag-uban aron maghatagan og kadasig hangtud makita nato kung mohunong ba siya sa pagsaway kanato; kung dili, molakaw ta sa lain nga dapit.'

Kining mga pulong nakapahupay sa kalag sa monghe. Samtang nagpadayon, gisumbong ni Teodoro kang Pachomius ang tanan sa tinago gikan sa uban. Paglabay sa usa ka bulan, giimbitar ni Teodoro kining igsoon aron makita si Pachomius. Siyempre, gidawat ni Pachomius ang duha ka monghe uban sa dakong pagpaubos ug pagkamahigugmaon sama sa amahan. Napahupay silang duha: ang monghe, nga kaniadto nasubo tungod kang Pachomius, nalipay nga ang Abba nibag-o sa iyang pagtan-aw kaniya, samtang si Theodore nalipay sa iyang pagpasig-uli sa kalinaw ug nagpasalamat sa Dios, nga nagtugot kaniya nga mahimong instrumento sa kaluwasan alang sa nasubo nga monghe.

Aniay laing pananglitan nga nagpamatuod sa maong malapad nga paghigugma sa mga igsoon nga naghulagway kang Pachomius ug Theodore. Usa ka batan-ong monghe ang determinado nga moadto ug mabisita ang iyang mga ginikanan. Nakahadlok kaayo si Pachomius nga dili na siya mobalik sa monasteryo. Busa, ang maalamon nga Abba wala siya gitugotan nga molakaw nga nag-inusara, apan gipadala niya si Theodorus uban kaniya isip kauban.

'Uyon kaniya sa tanan, aron mobalik siya dinhi uban kanimo,' miingon si Pachomius kang Theodoret.

Gidayeg sa gugma sa mga ginikanan sa batan-ong monghe ang ilang anak ug ang iyang kauban. Sa usa ka espesyal nga kwarto, gisilbihan sila og pagkaon nga gitugotan sa mga kostumbre sa monastiko. Gihangyo sa batan-ong monghe si Theodora nga mokaon usab. Sa sinugdan, misalikway siya. Apan miingon ang iyang igsoon nga kung dili mokaon uban kaniya si Theodora, dili na siya mobalik sa monasteryo. Gihinumduman ni Teodoro ang sugo ni Pachomius, gikuha niya ang pagkaon ug mikaon og gamay. Apan samtang gituman niya ang katapusang sugo ni Pachomius, nahinumdom usab pag-ayo si Teodoro sa usa sa pinakaunang ug labing importante nga mga sugo. Gipasulti kaniya sa Abba kaniadto nga sa iyang kaugalingong kinabuhi isip monghe, wala gayud niya gitugotan nga makita siya sa bisan kinsa nga layko nga nagakaon. Busa, sumala sa Banal nga Pachomius, ang usa ka monghe dili unta mokaon sa balay sa usa ka layko, gawas lang kon kini alang sa labihang panginahanglan. Tungod niini, nabati ni Theodore ang dakong pagmahay sulod sa dugay nga panahon, ug nag-ampo siya sa Dios nga pasayloon siya sa sala nga iyang nabuhat aron mapugngan ang batan-ong monghe nga magpabilin sa kalibutan. Mao kana ka istrikto si Banal Theodore sa iyang kaugalingon.

Ang estrikto nga pagdisiplina ni San Teodoro sa iyang kaugalingon ug ang iyang pagduha-duha sa iyang kaugalingong mga opinyon mao ang iyang nag-unang kinaiya. Aniay usa ka pananglitan diin labi ka hayag ang iyang pagpugong sa kaugalingon. Usa ka igsoon ang nagakaon og daghang leeks. Sa pagtuo nga dili kini mapuslanon alang sa usa ka batan-ong monghe nga mokaon og ingon kadaghan nga leeks, tungod kay kini nagpalig-on sa lawas, hinay-hinay siyang gi- . Sa ulahi, nagsugod si Theodore sa pagpamalandong kon husto ba ang iyang gibuhat: tingali unta ang monghe mismo ang makahimo sa pag-usab sa iyang pamatasan. Apan, ang mga pulong ni Teodoro adunay lawom nga epekto sa batan-ong monghe: sulod sa sunod nga baynte-syete ka tuig, hangtod sa iyang kamatayon, hingpit siyang naglikay sa pagkaon og leeks. Pagkahibalo ni Teodoro sa paglikay sa pagkaon og leeks sa maong monghe, siya mismo naglikay usab sa pagkaon og leeks hangtod sa iyang kaugalingong kamatayon, aron dili siya masaway sa atubangan sa Ginoo nga nakalapas sa lagda nga iyang gipahamtang sa lain.

Niining kalidad sa paghalad sa kaugalingon ug sa labing maayong pagkamakatawo, si San Teodoro, sama sa tanang uban pang aspeto, usa ka tinuod nga disipulo ni San Pachomius.

Dili sayon nga buluhaton para kang Santo Pachomius ang pagdumala sa usa ka dakong komunidad sa mga monghe nga nagkawalat sa siyam ka monasteryo. Nanginahanglan siya og usa ka katabang. Si Teodoro nga Gikonsagran, ang labing maayo sa mga disipulo sa dakong tigulang, mao usab ang labing angayan nga katabang sa buluhaton sa pag-atiman sa kaluwasan sa mga monghe. Ang 'Kinabuhi' ni Pachomius nagasaysay nga nakadawat siya og usa ka pagpadayag gikan sa kahitas-an, nga nagpamatuod sa iyang desisyon nga himuon si Banal Theodore nga iyang katabang.

Si Teodoro nga Gikonsagran nailhan dili lang tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi, apan usab tungod sa usa ka espesyal nga gasa sa pamulong ug sa iyang kahibalo sa Balaang Kasulatan. Sa usa ka higayon, gisaligan siya ni Santo Pachomius sa paghatag og sermon sa mga igsoon niadtong Domingo. Si Teodoro, nga walay garbo, mipuli kang Pachomius ug naghatag sa sermon, nga giisip ang kabubut-on sa tigulang nga balaod para sa iyang kaugalingon. Si Pachomius mismo mitagad pag-ayo sa mainit nga pamulong sa iyang disipulo, samtang nagbarog siya taliwala sa han-ay sa mga monghe. Apan ang uban sa mga monghe wala malipay nga si Theodore, kining batan-ong monghe, maoy nagtudlo kanila imbis kang Pachomius. Gikuptan sila sa dakong pagpanukmod. Mibiya pa gani sila sa tigum. Natapos ang sermon. Gitawag ni Pachomius ang mga monghe nga nilakaw gikan sa sermon ug gisaway sila tungod kay tungod sa garbo, wala sila maminaw sa sermon ni Theodore, bisan pa nga siya mismo ang naghatag og sugo bahin niini sa ilang atubangan, ug labaw pa, siya mismo maminaw pag-ayo sa pakigpulong sa iyang disipulo alang sa kaayohan sa iyang kalag. Gipasabot ni Pachomius kanila nga dili sila makadawat og kaluoy gikan sa Dios gawas kon magpakita sila og matinud-anong paghinulsol. Siyempre, daghan ang nakabawi sa ilang paghuna-huna tungod sa hugot nga mga pulong sa tigulang, ug daghan ang misunod sa iyang tambag nga ilabay ang pagpanukog ug garbo gikan sa ilang mga kasingkasing. Apan, aduna usab pipila ka monghe nga, pagkahuman sa pagsaway sa tigulang, mas nagdumot pa gayud kang Theodore, hangtod nga dili na gani nila siya matan-aw nga malinaw. Si Theodore mismo dili lang wala magbati bisan gamayng kasuko batok kanila, apan kanunay pa gani niya silang gitratar uban sa espesyal nga pag-atiman ug gugma.

Sa dili madugay, gitudlo ni Santo Pachomius si Theodore isip magtutukod sa Tavenisi. Ang dakong tigulang mismo nagpuyo sa lain nga monasteryo, ang Pevou. Naglaum siya nga magdumala si Theodore sumala

sa iyang espiritu, ug nga ang iyang maalamon nga mga panultihon ug makapadasig nga ehemplo makahatag og dakong kaayohan sa mga monghe.

Ang espirituhanong kahitas-an nga naabot ni Theodore niadtong panahona makita sa pagpamatuod sa batid ug masigasig nga Abba Cornelius, usa sa mga unang disipulo ni Pachomius. Si Cornelius, nga nagtan-aw kang Banal nga Pachomius ingon usa ka anghel sa unod, nakakita kang Theodore nga mao ang labing maayo sa mga disipulo ni Pachomius ug miingon nga sa umaabot nga kinabuhi, gusto niya nga mopuli kaniya dayon pagkahuman ni Theodore.

Sa dihang nahimong abá sa Tavenisi si Santo Teodoro, kanunay siyang mibyahe paingon sa Pevou aron mangayo og tambag kang Abba Pachomius o maminaw sa iyang kinatibuk-ang pagtulon-an. Sa pagbalik niya sa iyang mga monghe, iyang ipasa kanila ang iyang nadungog gikan kang Pachomius. Si Abba Pachomius adunay batasan, sa katapusan sa sermon, nga ipaulit sa mga monghe ang gisulti. Ug gisagop ni Santo Teodoro kini nga pamaagi. Para kaniya, giisip niya nga importante kaayo ang pagpangwali, ug nakab-ot niya ang dakong kalipay sa pagsabot ug pagpaambit sa Pulong sa Dios sa uban.

Usahay mosuroy usab si Pachomius sa Tavenisi, diin makig-istorya siya sa tanan, o sa usa ka tawo sa sekreto, bahin sa kaluwasan sa kalag. Ang iyang kinaadman, ang iyang mga hiyas—labi na gayud ang iyang pagpaubos sa tanan, bisan sa labing batan-ong miyembro sa komunidad—tanan kini usa ka tinubdan sa pagtukod sa espirituhanong kinabuhi sa tanan. Apan labi nga gipahalagahan ni Teodoro kining mga pagbisita ug gipahalagahan sa iyang kasingkasing ang mga leksyon nga nakuha gikan sa kinabuhi ug mga pulong sa dakong tigulang.

Giatiman pag-ayo ni Pachomius ang tanang lihok ni Theodore aron matagaan siya og maayong tambag sa husto nga panahon. Sa dihang wala istriktong gisiguro ni Theodore ang pagsunod sa tanang lagda nga gipahimutang ni Pachomius, gipahinumdom siya ni Pachomius nga gikinahanglan nga mangayo og hingpit nga pagsunod gikan sa mga monghe—pagsunod bisan sa gagmay nga butang—tungod kay ang paglapas bisan sa labing gamay nga lagda makaguba sa kahusay sa kinabuhi sa monghe ug mosangpot sa pagtubo sa espiritu sa pagsuway sa taliwala sa mga monghe.

Sa dihang duha ka monghe ang nag-istorya samtang nagtrabaho sa panaderya, ug wala kini tagda ni Teodoro, gisultihan siya ni Pachomio nga hugot ug mapugos nga kinahanglan niyang siguruhon nga masunod ang mga lagda sa gawasnong pamatasan.

Sa dihang si Theodore, nga nagpadayon sa pag-uswag, sa katapusan nakaabot sa hataas nga lebel sa pagkabalaan sa kasingkasing ug espirituhanong kinaadman, gitawag siya sa Kagalang-galang Pachomius gikan sa Tavenisi aron mouban kaniya sa Pevou, nga nagtinguha nga si Theodore makig-ambit kaniya sa mga buluhaton sa pagdumala sa tanang monasteryo. aron siya mahimong sama nga katabang kaniya sama ni Josue kang Moises. Kanunay nga gisaligan ni Pachomius si Theodore sa dagkong mga buluhaton. Gipadala niya siya sa iyang dapit aron susihon ang espirituhanong kahimtang sa mga igsoon ug aron mag-alagad sa ilang espiritu. Si Theodore adunay awtoridad sa tanang monasteryo sa pagdesisyon sa pagdawat sa mga monghe ug sa pagpahawa sa monasteryo sa mga dili na matul-id nga nakapahimo og eskandalo sa mga igsoon tungod sa ilang pamatasan. Sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan, gipahimutang ni Pachomius si Theodore sa iyang kiliran. Karon, si Teodoro nagwali pa gani og mas kanunay kaysa kaniadto sa ngalan ni Pachomius. Ang iyang mga pulong adunay labing mapuslanong epekto sa iyang mga mamiminaw. Ang gugma nga gibati ni Theodore, sumala sa usa ka karaang biyograpo, dili lamang alang sa matag monghe kondili alang sa matag tawo, nagtugot kaniya sa pagsabot sa espirituhanong panginahanglan sa iyang mga igsoon ug sa pagtabang kanila pinaagi sa maalamon ug mainit nga mga pulong. Sa bahin ni Pachomius, siya usa ka eksperyensiyadong magtatambag ug usa ka hugot nga manubag kaniya: gusto niya nga si Theodore dili magpabilin sa lebel sa moral nga pagkabalaan ug espirituhanong kinaadman nga dali ra kaayo niyang naangkon, kondili magpadayon pa sa pag-uswag, aron hingpit siyang mahimong putli sa espiritu ug dili na gayud mabalik ang maong pagkabalaan.

Kanunay nga nagtudlo sa mga monghe si Banal nga Theodore. Sa pagbuhat niini, kanunay siyang mosulti sa mga monghe pinaagi sa mga pamulong diin iyang gisaway ang mga kasaypanan nga komon sa kadaghanan o ang mga kasaypanan ug kalapasan sa mga indibidwal, nga wala magnganli sa mga nakasala. Usahay mahitabo nga sila mismo ang magpakita og paghinulsol sa atubangan sa tibuok tigum ug mangayo og pasaylo sa ilang mga igsoon.

Pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga Pachomius ug sa iyang manununod, si Abba Petronius, nga mibuhi lang og pikas mubo nga panahon pagkahuman ni Pachomius, Si Santo Teodoro usa ka maalamon nga giya sa dalan padulong sa kaluwasan para sa tanang monasteryo sa Tabenisi, nga sa pipila ka bahin nagtabang kang Abba Orsisius sa ilang administrasyon, ug sa pipila ka bahin usab nagdumala sa mga monasteryo sa iyang ngalan, bisan pa man sa hingpit nga panaghiusa kaniya, nga daw usa ka kauban niyang maghuhari. Pinaagi sa iyang kinabuhi ug sa iyang mga pulong, nakahatag siya og dakong kaayohan sa mga monghe ug labi pa siyang gipadayeg tungod sa iyang mga milagro. Si Santo Atanasio ang Dako naghatag kaniya og talagsaong pagdayeg tungod sa iyang mga buhat ug kinaadman. Namatay siya mga baynte ka tuig pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga si Pachomius[3705] . Ang mga monghe, nga gipangulohan ni Abba Orsisius, nagminosalaw kaniya sulod sa dugay nga panahon. Si Santo Atanasio usab matinud-anon nga miapil sa ilang kasubo. Aron pahupayon ang mga monghe, ang Balaang Obispo sa Alexandria nagpadala kanila og usa ka taas nga sulat, diin iyang gisaysay sa taas ug maanyag nga paagi ang mga birtud ug mga buhat ni Abba Teodoro nga Balaan.

Troparion, Tono 1:

O manimay sa disyerto, anghel sa unod ug tigbuhat sa mga milagro, ikaw mipakita isip among Dios-bitbit nga Amahan Theodore: pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nadawat nimo ang langitnong mga gasa, nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga nangadto kanimo uban sa pagtuo. Gloria sa Iyang naghatag kanimo og kusog; gloria sa Iyang nagkorona kanimo; gloria sa Iyang nagbuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 2:

Sa balay sa Dios mitubo ka sama sa phoenix, ug pinaagi sa imong ehemplaryong pagka-asketiko gidala nimo ang bunga sa pagkamaayo ngadto sa Ginoo, O halangdong Amahan. Busa gipanalanginan ka, nga kapariho sa mga walay lawas.

Paghandum kang Banal nga Birhen Muse

Kumemorasyon sa ika-16 sa Mayo

Si San Gregorio nga Dialogista, Papa sa Roma[3706] , gisaysay sa iyang arkidiakono nga si Pedro ang mosunod nga sugilanon mahitungod sa bulahan nga dalaga nga si Musa (sumala sa gisulti ni Probus, igsoon ni Musa):

Sa dihang si Musa usa pa ka batan-ong dalaga, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Kanunay nga Birhen nga si Maria, nagpakita kaniya sa gabii sa usa ka damgo; ang Inahan sa Dios gisamahan sa daghang mga dalaga nga pareho sa malumo nga edad ni Musa. Ang Inahan sa Dios nangutana kang Musa:

'Dili ba nimo gusto nga mag-uban kamo niining mga dalaga ug kanunay ko nga musunod?'

Niini, mitubag si Musa:

'Gusto kaayo nako, Ginoo.'

Unya gisultihan ni Mahal nga Inahan sa Dios si Musa nga undangon ang mga duwa-duwa sa bata ug ang tanan nga dili makapahimuot sa Dios, kay sa sulod sa traynta ka adlaw moanha siya Kaniya ug moapil sa panitigom sa ubang mga batan-ong dalaga.

[3705] Lagmit sa tuig 368.

[3706] Si San Gregorio ang Dako (ang Dialogista) – usa ka iladong magtutudlo sa Simbahang Kasadpan nga nabuhi sa ika-6 nga siglo. Sa iyang mga buhat, ang mosunod labi nga angay timan-an: 'Dialogo sa Kinabuhi sa mga Amahan sa Italya' (tungod niining buhata, nga gisulat sa porma nga dayalogo, o pakighinabi, nakuha ni San Gregorio ang epiteto nga 'ang Dialogista'); *Ang Lagda sa Pastol*, nga naglangkob sa mga pamalandong kon unsa ang angay nga kinaiya sa usa ka magbalantay ug kon giunsa niya pagtuman sa iyang mga katungdanan; ang Han-ay sa Liturhiya sa mga Presanctified nga Halad; mga homiliya mahitungod sa Ebanghelyo ug sa Basahon sa Propeta Ezequiel, ug uban pa. – Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan matag 12 sa Marso

Sukad niadto, gibag-o ni Musa ang iyang estilo sa kinabuhi: pagbiya sa mga dula ug kalingawan sa mga bata, iyang gipahinungod ang tibuok kaugalingon sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios.

Sa pagkakita sa ingon nga kausaban sa kinabuhi sa ilang anak, nangibog kaayo ang mga ginikanan ni Musa. Sa dihang gipangutana nila siya sa hinungdan sa maong kausaban, gisultihan sila ni Muza nga nakakita siya sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa usa ka damgo; gisultihan niya sila sa sugo nga gihatag kaniya sa Inahan sa Dios; gipadayag usab niya ang adlaw nga siya mobiya niining kinabuhi ug moapil sa panon sa ubang mga birhen nga misunod sa Inahan sa Dios.

Sa ikaduha ug ikalabing-lima ka adlaw human sa pagpakita sa Inahan sa Dios kang Musa, ang dalaga grabe kaayo ang sakit; ang tibuok niyang lawas nagdilaab sama sa kalayo. Sa ika-trenta ka adlaw, samtang nagkadool na ang takna sa pagpanaw sa bulahan nga dalaga, nakita pag-usab ni Musa ang Inahan sa Dios, nga miadto kaniya kauban gihapon ang parehas nga mga dalaga. Nagsugod ang Inahan sa Dios sa pagtawag kang Musa ngadto Kaniya. Mitubag ang bulahan nga dalaga Kaniya sa malumo nga tingog:

'Moanhi na ako, Ginoo, moanhi na ako!'

Pinaagi niining mga pulong, gisumite sa bulahan nga si Musa ang iyang kalag sa mga kamot sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug, pagkahuman niyang biyaan kining yutang kinabuhi, nagpuyo siya sa walay katapusang puloy-anan uban sa ubang mga birhen nga kauban sa Inahan sa Dios[3707] .

Sa dihang nadungog ni Arkidiakono Pedro kini nga sugilanon, nangutana siya kang Santo Papa Gregorio:

'Gusto ko mahibal-an, dungogong ginoo, kung ang mga kalag sa mga matarong dawaton ba sa langit sa wala pa sila mabulag sa ilang mga lawas?'

Sa dihang nadungog kini ni San Gregorio, mitubag siya:

– Dili nato masulti, nga walay eksepsyon, nga ang mga kalag sa tanang matarong dawaton sa Langit; ni dili nato masulti kinsa ang mga kalag nga dili dawaton sa Langit. Apan tingali adunay mga matarong nga ang ilang mga kalag, ingon sa pagkasulti, naa pa sa layo sa Gingharian sa Langit. Ang hinungdan niini mao nga sa ilang kinabuhi dinhi sa yuta, wala nila makab-ot ang usa ka piho nga lebel sa pagkahingpit sa usa ka buhi nga puno sa hiyas. Mahitungod sa kamatuoran nga ang mga kalag sa mga matarong, nga nagpuyo sa paagi nga makapahimuot sa Dios sa yuta, nagpuyo sa langitnong mga puloy-anan sa diha nga sila makabulag na sa ilang unod, kini nga kamatuoran mas hayag pa kaysa kahayag sa adlaw; kay ang atong Ginoong Jesu-Cristo mismo miingon: *'Kay diin ang bangkay, didto man magkatigum ang mga agila'* (Mat. 24:28); nga nagpasabot nga, diin ang atong Ginoong Jesu-Kristo anaa, nga nagpasan sa Iyang kaugalingon sa atong unod nga tawo, didto, walay duhaduha, anaa usab ang mga kalag sa mga matarong. Ug ang balaan nga Apostol Pablo mapisan nga nangandoy *'nga mohawa ug makig-uban kang Kristo'* (Fil. 1:23). Ang bisan kinsa nga nagtuo nga ang Ginoo nagpuyo sa langit kinahanglan usab motuo nga ang kalag ni Pablo nagpuyo sa langit uban ni Cristo. Ang maong Apostol nagpamatuod, nga klaro alang sa tanan makita, nga ang mga kalag sa mga matarong, pagkahimulag gikan sa lawas, nagpuyo sa langitnong yutang natawhan, kay ingon siya: *'Nasayud kita nga kon bungkagon kini nga among tabernakulo sa yuta, aduna kitay puy-anan sa langit nga giandam sa Dios, usa ka balay nga dili gihimo sa kamot,* nga walay katapusan*'* (2 Cor. 5:1). Alang sa atong Dios, himaya, dungog ug pagsimba karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

30 Mayo

17 Mayo (Karaan nga Estilo)

Kumemorasyon ni San Andronico nga Apostol ug ni Junia, iyang kauban

Kumemorasyon sa ika-17 sa Mayo

[3707] Ang kamatayon sa balaan nga dalaga Musa nahitabo sa ika-5 nga siglo.

Si San Andronico nga Apostol usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles; siya mituo kang Kristo sa wala pa si San Pablo nga Apostol, nga paryente niya, sumala sa gipamatuod ni San Pablo sa iyang Sulat ngadto sa mga taga-Roma, nga nag-ingon: *'Pangumusta ninyo si Andronico ug si Junia, akong paryente ug kauban sa bilanggo, nga bantugan taliwala sa mga Apostoles ug nga nagtuo kang Cristo sa wala pa ko'* (Roma 16:7).

Si Santo Andronico mao ang Obispo sa Pannonia[3708] ; bisan pa, dili siya usa ka magtutudlo ug magwawali nga limitado sa usa ka siyudad o nasud, kondili nagtudlo sa tibuok kalibutan; nagbiyahe siya sa nagkalain-laing mga yuta, nagwali sa ngalan ni Cristo bisan asa ug naglaglag sa limbong sa mga demonyo. Ang iyang kauban sa tanang pagpangwali mao ang labing himayaong si Junia. Si Andronicus, kauban si Junia, iyang gihalad ang iyang kinabuhi alang kang Kristo, aron daghan ang makaila sa tinuod nga Dios. Sa tinuod, pinaagi sa ilang pagpangwali, gipukan ni Andronicus ug Junia ang daghang paganong templo ug nagtukod og mga Kristohanong simbahan sa ilang lugar, nagpagawas sa hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo bisan asa ug nag-ayo sa mga huyang ug masakiton. Sa dihang ang mga Balaan Andronicus ug Junia, samtang nagatuman sa kinatibuk-ang katungdanan sa tanan nga tawo, miabot sa katapusan sa ilang kinabuhi, gipanalanginan sila sa Ginoo sa korona sa Pagka-Apostol ug sa Pagkamartir, kay nakasinati sila og dakong pag-antos sa kamot sa mga pagano. Ang ilang balaan nga mga relikya nadiskubre uban sa mga relikya sa daghang uban pang balaang martir sa Eugenia[3709] . Ang nahimutangan niining mga relikya gipadayag sa mga Kristohanon pinaagi sa usa ka espesyal nga pagpadayag gikan sa Dios, sama sa gihulagway sa detalyado sa salaysay alang sa ika-22 sa Pebrero.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato si Andronicus, Apostol ni Cristo, usa ka masidlak nga bitoon nga naghayag sa mga nasud pinaagi sa kahayag sa langitnong kinaadman, ug uban kaniya ang labing maalamon nga si Junia, nga nagkugi uban kaniya sa pagpangwali sa Ebanghelyo, nga nagasinggit: mag-ampo kamo nga walay hunong kang Cristo nga among Dios alang kanato tanan.

Paghandum sa Balaang Martir Solokhon

Kumemorasyon sa ika-17 sa Mayo

Ang Balaang Martir Solokhon nabuhi sa panahon ni Emperador Maximian[3710] ; siya taga-Ehipto ug usa ka Kristohanon sa pagtuo. Nag-alagad siya isip sundalo ubos sa tribuno Campan, nga nagmando sa tulo ka libo ka sundalo. Sa dihang miabot si Campan uban sa iyang rehimento gikan sa Ehipto sa Chalcedon[3711] sumala sa sugo sa emperador, gisugo ang tanang kumander, kauban ang ilang mga sundalo, nga maghalad sa mga diyos-diyosan. Sa pagtuman sa sugo sa emperador, mipadayon si Campan sa paghalad.

[3708] Sa tinuod, siya mao ang Obispo sa Sirmium sa Pannonia. Ang Pannonia usa sa mga nag-unang rehiyon sa Imperyo Romano sa habagatan sa Danube; ang mga utlanan niini mao ang: ang Alps sa kasadpan, ang Suba Sava sa habagatan, ug ang Suba Danube sa sidlakan ug amihanan. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Pannonia isip lugar sa misyonaryong buhat sa mga Santo Cirilo ug Metodio, nga kapariho sa mga Apostoles, ang unang mga magtutudlo sa mga Slav.

[3709] Ang mga santo nga sila Andronicus ug Junia namatay sa ikaduhang tunga sa unang siglo. – Ang 'Eugenia' mao ang ngalan nga gihatag sa usa ka distrito sa Constantinople, nga nailhan tungod kay daghang balaang relikya ang nadiskubre didto atol sa paghari sa mga Emperador Arcadius (396–408) ug Honorius (396–423). Apil sa ubang mga relikya nga nadiskubre mao ang mga relikya ni San Androniko ug San Junia. Niadtong ika-12 nga siglo, gitukod dinhi ang usa ka simbahan isip pagpasidungog kang Apostol Andronikо sa Emperador Andronikо I (nga nagdumala gikan sa mga tuig 1183 hangtod 1185). – Ang pista ni San Andronicus gisaulog usab matag ika-30 sa Hulyo, kauban ang mga Apostoles sa Kap-atan: Silas, Siluanus, Criscus ug Ephenetus.

[3710] Si Maximian, Emperador Romano, naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[3711] Ang Chalcedon – o, sa mas husto, Chalcedon – orihinal nga usa ka kolonya sa Megara sa baybayon sa Dagat Marmara. Sa ilawom sa mga Kristohanong emperador, ang Chalcedon mao ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Chalcedon isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum ni Emperador Marcian niadtong 451 (naghari 460–467) aron kondihon ang erehe nga Monophysite (ang erehe nga Monophysite gitukod ni Eutyches, ang archimandrite sa Constantinople, nga nagtudlo nga ang tawo nga kinaiya ni Hesukristo hingpit nga nasuhop sa diyosnong kinaiya ug nga, busa, ang diyosnong kinaiya ra ang angay ilhon kaniya).

Samtang ang mga sundalo sa rehimento ni Kampan nagahalad sa mga diyus-diyosan, si San Solokhon, kauban ang duha ka sundalo, Pamfir ug Pamfalon, nagpahayag siya nga usa ka Kristohanon ug gipahayag sa atubangan sa tanan nga dili gyud niya ikalimod si Kristo bisan pa ipailawom siya sa labing mabangis nga pag-antos, apan nagsaad nga magpabilin siyang matinud-anon kang Kristo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Pagkahuman niini, gisulay ang mga santo sa lain-laing malupit nga pagpanakit ug grabe silang gibugbog, gisumite nila Pamfamir ug Pamfalon ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios, samtang si Santo Solokhon mapisan nga nagpadayon sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo sa atubangan sa tanan. Pagkahibalo ni Kampan niini, nasuko kaayo siya ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga putlon ang baba sa martir gamit ang espada ug ibubo ang dugo sa mga halad sa diyos-diyosan sa iyang baba. Apan ang martir, pinaagi sa kusog sa iyang mga ngipon, gipisot ang puthaw; dayon nabungkag niya ang iyang mga gapos ug mitindog nga gawasnon atubangan sa iyang mga tigpahirap, gidayeg ang ngalan ni Cristo ug gisaway ang pagkadautan ni Campan. Niadtong takna, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagpalig-on sa santo sa iyang mga pag-antos ug nag-awhag kaniya sa kaisog. Pagkahuman niini, gisulayan pa siya sa daghang lain pang pag-antos: gipukpok siya sa iyang mga mag-antos nga walay kalooy ug gihaboy-haboy sa iyang mga tiil sa ibabaw sa mga tisa sa atop ug sa mga hait nga bato; dayon gisabit siya sa iyang tuo nga kamot sa usa ka kahoy nga nakapirmi sa balay, samtang usa ka dakong bato ang gitali sa iyang wala nga tiil; Niining posisyon, nakabitay ang santo gikan sa ika-unom ka oras hangtod sa ika-siyam ka oras; sa tibuok niining panahona, gipugos sa iyang mga tigpahirap si Solokhon sa tanang paagi aron ikalimod si Kristo, apan wala niya matuman ang ilang dautang tinguha. Sa pagkahapon, sa kahibulongan sa tanan, gikuha gikan sa kahoy sa pagpanakit ang santo ug gibutang sa yuta, ug nakabarog siya nga daw hingpit ang iyang panglawas. Sa katapusan, sa ulahing bahin sa gabii, si Kampan, sa kasuko, gikuha ang panit nga pangisulat ug sa iyang dakong kasuko, gisaksak kini sa dalunggan sa santo, nga nakalusot kini sa iyang ulo. Pagkahuman nilakaw sa mga sundalo gikan sa lugar sa pagpanlupig, miabot ang mga Kristohanon ug gidala ang dungog nga lawas sa balaan nga martir, nga labi ka huyang tungod sa iyang mga pag-antos; gibutang siya sa usa ka higdaanan, ug gidala nila siya sa balay sa usa ka Kristohanong balo. Didto, ang santo mikaon ug gamay nga pan ug miminom ug gamay nga tubig. Pagkabawi sa pipila ka kusog, misugod siya sa pagpakigpulong sa mga Kristohanong nagtapok sa palibot sa iyang higdaanan, nag-awhag kanila nga magpabilin nga matinud-anon ug maisugon sa ilang pag-angkon sa pagtuo nga Kristohanon. Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa langit ug sa pag-ampo sa Dios sulod sa igo nga panahon, gipahawa sa santo ang iyang espiritu ngadto kang Kristo[3712] , among Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

31 Mayo

18 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Teodoto ug sa pito ka birhen uban kaniya: Faïna, Claudia, Matrona, Tekusa, Julia, Alexandra ug Euphrasia

Kumemorasyon sa 18 Mayo

'Tungod kay nakasinati ko og daghang panalangin gikan sa balaan nga martir Teodoto,' ingon ni Nilus, ang nagsulat sa hagiograpiya sa santo, 'giisip nako nga akong katungdanan dili lamang ang pagdayeg sa iyang pagkamartir sa pulong, kondili usab ang pagpasalamat kaniya sa buhat; ug bisan pa nga dili ko kini matuman sa hingpit, sa pulong o sa buhat, maningkamot gihapon ko sa akong makakaya, kay sa akong pagtan-aw labing gikinahanglan nga isulat, alang sa pagtukod sa mga mahigugma sa Dios ug alang sa ilang espirituhanong kaayohan, ang sugilanon sa kinabuhi sa balaan nga martir Teodoto, ingon man usab ang salaysay sa iyang mga

[3712] Ang pagkamartir sa mga balaang martir nga sila Solokhon, Pamphira ug Pamphalon nahitabo sa ulahing bahin sa ika-3 nga siglo o sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

pag-antos. Ang uban nagaingon mahitungod kaniya nga sa sinugdan nagkinabuhi siya sama sa kadaghanan sa ubang , makasasala nga mga tawo ning kalibutan, kay nangita usab siya sa pag-angkon sa mga butang sa kalibutan; nagaingon sila nga pagkahuman siya nakigminyo sa matarong nga paagi, mipalit siya og usa ka karwahe aron madugangan ang iyang bahandi. Apan ang tibuok niyang kinabuhi gikoronahan ug gipahimutang sa iyang pagkamartir. Pasagdi sila nga mosulti unsa ang ilang gusto bahin kaniya; ako, isaysay nako ang tanan nga akong nakita sa akong kaugalingong mga mata samtang nagpuyo ko uban kaniya, ug isaysay usab nako ang mga pakighinabi nga akong pribilehiyo nga naangkon uban sa santo.

Sa wala pa ang iyang pagkamartir, daghan na kaayong mga maayong buhat ang gihimo sa santo. Busa, nakigbisog siya sa tanang paagi batok sa mga kahuyang sa unod; bisan pa nga siya nagpuyo sa usa ka balaang kaminyoon, nakigbisog siya batok sa iyang kaugalingong unod, ug napailalom kini sa espiritu, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Ang mga adunay asawa, magpuyo nga daw walay asawa'* (1 Cor. 7:29). Nangibabaw gayud ang balaan niining hiyas nga nahimo siyang magtutudlo sa pagkaputli ug pagkachaste sa daghan. Naglikay gayud siya sa tanang matang sa makalibog nga kalipay ug sa tanang makasasala nga kahugawan, ug gipailawom niya ang iyang lawas sa espiritu pinaagi sa pagpuasa ug pag-agil. Gikonsiderar ang pagpuasa nga sinugdanan ug pundasyon sa matag maayong buhat, gihulma sa santo ang iyang kaugalingon niini, sama sa usa ka taming, nga nag-andam alang sa espirituhanong pakig-away. Gitan-aw sa santo ang pagpamatay sa unod nga katungdanan sa matag Kristohanon; napildi niya ang kahakog sa bahandi ug sa pagpanag-iya niini pinaagi sa masigasig nga pag-apod-apod sa tanan niyang bahandi ngadto sa mga kabus. Ang makapahimuno sa iyang kinabuhi mao nga, bisan pa nga siya tag-iya sa usa ka karwahehan, nagbuhat siya og daghang espirituhanong buhat ug nakadaug og daghang kalag alang sa Dios; ang hinungdan niini mao nga si Santo Teodoto, sa ilawom sa pagpadagan sa karwahehan, natuman ang katungdanan sa Apostolado; Pinaagi sa iyang mga pagtulon-an ug pakigpulong nga giinspirar sa Diyos, gidala niya ang daghang mga Griyego ug Hudiyo ngadto kang Kristo, ug gipalihok ang daghang mga makasasala sa paghinulsol sa ilang mga sala. Si Santo Teodoto usab adunay gasa sa pagpang-ayo sa mga sakit: pinaagi sa pagpatong sa iyang mga kamot ug sa pag-ampo, giayo niya ang daghang mga sakit sa lawas, samtang pinaagi sa iyang mga pulong giayo niya ang mga samad sa kalag.

Ang hinungdan sa pag-antos ni San Teodoto alang sa ngalan ni Kristo mao ang mosunod. Usa ka hegemon nga ginganlan og Theotekn ang gihatagan og gahum sa probinsya sa Ancyra sa Galatia[3713] . Kining hegemon usa ka labi ka malupigon ug dautang tawo; Nalipay siya sa panan-aw sa pagdula sa dugo ug pagpatay, ug ang iyang pagkadautan sobra ka dako nga lisod kini isaysay bisan pa sa mga pulong sa tawo. Si Theotekn, sa dihang nadawat niya ang katungdanan nga hegemon gikan kang Emperador Diocletian[3714] , nagsaad kaniya nga sa dili madugay iyang pagabalikon sa pagka-pagano ang tanang Kristohanon nga nagpuyo sa Ancyra.

Sa pag-abot ni Theotekn sa Ankyra, ang balita lang sa iyang pag-abot napuno sa dakong kahadlok ug kahilak sa mga Kristohanon, nga dali dayon sila nilayas gikan sa maong lugar; ang lungsod nahibilin nga walay sulod, samtang ang disyerto ug mga bukid napuno sa mga nagpalagyo. Nagpadala si Theotekn og mga sugo sunod-sunod alang kaniya, nga nagbiyahe sa halayo ug halapad aron ipahibalo ang hugot nga sugo sa emperador, nga nagmando nga ang mga simbahan sa Kristohanon bungkagon ug patag-on sa yuta, ug nga ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo pagapuslan sa kadena ug ipahamtang sa mga selda, diin magpabilin ang mga Kristohanon samtang nagpaabot sa mabangis nga pag-antos; sa samang higayon, ang kabtangan sa mga Kristohanon pagakuhaon ug panakawan. Niadtong panahona, ang Simbahan ni Kristo sama sa usa ka barko nga anaa sa dakong kalisod taliwala sa dagkong balod, nga nahadlok nga malunok sa kalawoman sa dagat; kay ang mga pagano nga walay Diyos nanlusob sa mga panimalay sa mga Kristohanon, ginakawatan ang ilang mga kabtangan, ug walay bayad nga ginadani ang mga lalaki ug mga babaye, mga batan-on nga lalaki ug dalaga, ug gihulbot sila ngadto sa mga lugar sa ilang dautang halad o sa prisohan. Lisod gani ihulagway ang tanang kalisdanan nga gisagubang sa mga Kristohanon niadtong panahona. Daghang mga pari, sa kahadlok sa pagpanakit, nilayas gikan sa ilang mga simbahan; nagpabilin nga abli ang mga pultahan sa simbahan; apan ang mga nilayas wala gyud makakaplag og lugar diin sila makapanalipod gikan sa paglutos sa mga pagano. Sa diha nga napanguha na ang mga kabtangan sa mga Kristohanon, misulod ang usa ka gutom nga grabe sama sa mga

[3713] Galacia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[3714] Ang Emperador Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

pagpanakit nga gihimo mismo sa mga pagano. Unya daghan sa mga Kristohanon, nga nagpanago sa kabukiran ug kamingawan, tungod kay dili na nila makaya ang kasakit sa kagutom, miadto sa mga pagano ug nagsumiter sa ilang mga kamot, nga naglaum og kaluoy gikan kanila. Lisod kaayo nga panahon kini alang sa tanang mga lumolupig nga nangita og dalangpanan sa mga disyerto ug kabukiran: labi na gayud nga lisod alang sa mga Kristohanong kaniadto nagpuyo sa kahupayan ug kadagahan ug wala pa gayud nakatilaw sa kakabus; karon napugos ang ingon nga mga Kristohanon sa pagnganga sa mga gamot nga ilang makaplagan sa kalasangan ug sa pagpanginabuhi sa nagkalain-laing sagbot.

Niining maong panahona gayud, ang bulahan nga si Teodoto naningkamot pag-ayo sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo, nga walay kahadlok nga nagbutang sa iyang kaugalingon sa daghang katalagman; wala siya magpadagan og karwahehan aron makakuha og bulawan, sama sa giingon sa uban mahitungod kaniya, kondili nakuha niya kini aron maghatag og dalangpanan ug pahulayan alang sa tanang gipanglutos nga mga Kristohanon. Labaw pa, iyang gitagad pag-ayo ang mga Kristohanon nga nakagapos sa kadena, ug gihatagan og dalangpanan ang mga nakalingkawas gikan sa ilang mga paganong manlupig; giatiman usab niya ang tanang Kristohanon nga nagtago sa kabukiran ug kamingawan; samtang ang mga lawas sa mga balaang martir, nga gipahaboy sa mga pagano aron kan-on sa mga iro, mabangis nga hayop ug langgam, iyang gilubong sa tinago (angay hinumduman nga ang gobernador nagmando sa pagpatay sa mga Kristohanong nagalubong sa mga lawas sa ilang mga igsoon; busa, si bulahan Teodoto mangawat kanila ug tinago nga maglubong kanila). Busa, ang balay ni San Teodoto nagsilbi nga parihas sa usa ka panuluyan ug usa ka dalangpanan para sa mga Kristohanon, kay si Teodoto, nga giisip nga usa ka tag-iya sa panuluyan, wala makapukaw sa pagduhaduha sa mga pagano nga siya usa ka Kristohanon. Ug siya usa ka balaan sa tanan: usa ka manalipod sa mga gipanglutos, usa ka tig-atiman sa mga gutom, usa ka mananambal sa mga masakiton, usa ka tinubdan sa lig-on nga pagtuo alang sa mga nagduha-duha, usa ka magtutudlo sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, usa ka giya sa usa ka diosnon nga kinabuhi, ug usa ka magdasig sa buhat sa pagkamartir.

Niadtong panahona, gisugo sa dautang gobernador nga si Theoktinos nga ang tanang pagkaon ug ilimnon nga ginabaligya sa mga merkado pagabuhian sa tanang dapit sa dugo gikan sa mga halad sa diyos-diyosan. Gibuhat niya kini sa mga Kristohanon, nga nagtinguha nga pugson sila, bisan pa sa ilang dili pagbuot, nga mokaon sa pagkaon nga nahugawan sa ingon nga dugo; Busa, imposible na nga makahain og halad sa tinuod nga Dios sa mga simbahan sa Kristohanon, kay wala nay pan o bino sa tibuok siyudad nga wala madisturbo sa mga pagano. Pagkahibalo niini, si Santo Teodoto misugod sa pag-apod-apod og trigo, sebada, ug bino sa mga matinud-anon, nga iyang gipalit daan ug daghan kaayo. Pinaagi sa pag-apod-apod sa pagkaon ug ilimnon sa halapad nga dapit ug sa pagpakaon sa daghang mga Kristohanon sa iyang kaugalingong balay, gipahisama ni Teodoto ang iyang panimalay sa arka ni Noe, nga nagluwas sa tanan nga naa niini gikan sa mga tubig sa Baha (Gen. 7:1–24). Kay sama sa mga adlaw niadtong panahona ni Noe, nga walay bisan kinsa ang makaluwas gikan sa katubigan sa Baha gawas lang sa mga anaa sa sulod sa arka ni Noe, ingon usab karon sa atong siyudad (ingon sa awtor sa kinabuhi ni Santo Teodoto), walay bisan usa ka Kristohanon ang makaluwas sa hugaw sa mga makalilisang nga sakripisyo sa idolotriya gawas lang kon moadto siya sa balay ni Teodoto. Busa, ang karwahe ni Teodoto nahimong usa ka dapit sa pag-abi-abi, usa ka balay sa pag-ampo, ug usa ka halaran para sa mga pari sa Dios, nga nagsaulog didto sa walay-dugo nga Banal nga Halad. Ang tanan nangdagsang sa balay ni Teodoto, sama sa usa ka barko atol sa Delubyo. Ingon ana kaayo ang pagkamahigalaon niining bulahan nga Teodoto; mao kana ang iyang nakuha ug nadawat. Apan igo na kana. Isaysay usab nato ang uban pang mga buhat sa balaan nga martir.

Sa panahon niining pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, nahitabo nga usa ka higala ni Teodoto nga ginganlan og Victor gidakop sa mga pagano tungod sa mosunod nga hinungdan: ang pipila sa mga pari ni Artemis[3715] nagpasipala kang Victor sa igemon, nga nag-angkon nga gisal-ut ni Victor ang ilang diyosa, nga si Apollo[3716] gipanglugos ang iyang tutong igsoon nga si Artemis ug gidalit siya sa Dele atubangan sa halaran[3717] , ug miingon nga ang mga Hellenes angay mahiya sa ingon nga mga diyos nila – mga salbahis nga nagtugot sa ilang

[3715] Artemis o Diana – ang diyosa sa pangayam ug patronesa sa mga lasang.

[3716] Apollo – ang diyos sa adlaw ug patron sa mga arte.

[3717] Kini nagtumong sa mga sugilanon sa Griyegong mitolohiya bahin sa mga buhat sa mga diyos. Ang karaang relihiyon sa Gresya naghatag sa ilang mga diyos dili lamang og lain-laing maayong gahum, arte ug kahibalo, apan usab og mga kakulian nga kinaiya sa mga tawo nga adunay labing ubos nga moralidad.

kaugalingon sa pagbuhat og ingon ana ka dautang mga buhat, nga bisan ang mga matinahuron dili gani makasustiner sa pagpaminaw niini. Pagkahuman nila dakpon si Victor, nga ingon ana gisilotan sa dautang pagpasipala, gisugo siya sa Hegemon nga ipriso. Daghang mga Hellenes ang miduol sa priso ug gipadasig siya pinaagi sa pagpangdayeg, nga nag-ingon:

'Tumana ang sugo sa hegemon; unya hatagan ka og dakong dungog, mahimong ka higala sa hari, makadawat ka og daghang matang sa bahandi gikan kaniya, ug puy-anan ka sa palasyo sa hari.' Apan kon dili ka mosunod sa hegemon, hunahunaa ang mga pag-antos nga nagpaabot kanimo; unya ang tibuok nimong panimalay ug tanan nimong kabtangan pagapanakawan, ang tanan nimong paryente pagapatyon, ug ang imong lawas mismo, human sa daghang malupit nga pag-antos, ipailawom sa mapait nga kamatayon ug ilabay aron kan-on sa mga iro.

Gisulti nila kining mga pulong ug daghan pa kang Victor.

Ang tigbantay sa pagkamatinud-anon, si Teodoto, nga miabot sa bilanggoan ni Victor sa gabii, nagpalig-on kaniya alang sa hagit nga nagpaabut, nga miingon kaniya ingon niini:

'Sa bisan unsang kahimtang, Victor, ayaw pagtagad sa malimbongon nga mga pulong nga gisulti kanimo niadtong mga walay Diyos nga pagano; ayaw dawata ang ilang dautang tambag; ayaw pagsunod sa ilang mga bakod; ayaw kami biyai; ayaw pagpili sa kahugawan ug kadautan kaysa pagkabalaan; ug ayaw higugma ang bakak labaw pa sa kamatuoran. Ayaw pagbuhat niini, O akong higala! Ayaw pagbuhat niini, kay nahibalo ka nga k , kining mga daotan nga tawo, pinaagi sa ilang malimbungon ug mapaluyong mga saad, naningkamot nga madala ka nila sa kapahamakan. Dili ba pinaagi sa ingon nga mga saad nga nadani sa mga Hudiyo si Hudas nga traidor? Nakatabang ba kaniya ang tulo ka pulo ka piraso nga pilak nga iyang nadawat gikan kanila? Wala siyay nakuha pa gikan sa maong traynta ka piraso nga pilak gawas sa pisi nga iyang gigamit sa pagbitay sa iyang kaugalingon (Mat. 27:3–5). Ayaw gayud hunahunaa nga makadawat ka og bisan unsang maayo gikan sa mga daotan, kay ang ilang mga saad magdala ngadto sa walay katapusang kamatayon."

Pinaagi niining mga pulong ug uban pang susama, gipalig-on ni San Teodoto si Victor sa iyang pagkamatinud-anon. Ug si Victor gayud misugakod nga mapisan sa iyang pag-antos kutob sa iyang paghinumdom sa mga pulong nga gigamit ni San Teodoto sa pagdasig kaniya. Ang tanan nga nakasaksi sa pag-antos sa santo mipadayeg sa iyang himayaong buhat. Apan sa dihang hapit na ang katapusan sa iyang pagkamartir ug duol na ang panahon sa iyang pagbiya ning kalibutan, nangayo si Victor sa iyang tigpahirap nga hunongon sa pipila ka panahon ang iyang pag-antos, aron makabaton siya og panahon sa pagpamalandong sa sulod niya. Dali dayon, mihunong ang mga sulugoon sa gobernador sa pagpanakit ug gidala nila pagbalik si Victor sa iyang selda. Apan namatay si Victor sa iyang selda tungod sa iyang mga samad, hinungdan nga nahimong misteryo ang katapusan sa iyang pag-ako.

Pagkahuman niini, ang bulahan nga si Teodoto mibyahe paingon sa usa ka baryo nga gitawag og 'Malos', nga nahimutang napulo ug upat ka stadiya gikan sa siyudad. Miadto ang santo didto tungod kay nahibalo siya nga dinhi nahuman sa balaang martir nga si Valent, nga kaniadto nag-antos sa Midikina, ang iyang pagkamartir ug gilabay sa suba nga gitawag og Galios. Mibyahe si Teodoto paingon niining baryo, apan wala siya mosulod niini; imbis, mihunong siya duol niini, sa daplin sa suba, duha ka stadia ang gilay-on gikan sa baryo. Pagkaplag niya sa mga relikya sa balaan nga martir, gilubong kini ni Teodoto uban sa dungog. Samtang nagpauli siya gikan didto, nakasugat siya og pipila ka mga Kristohanon nga sa pagtan-aw kaniya, nagpasalamat kaayo kaniya ingon usa ka manalagad sa tanang Kristohanon; Labi na gayud, gipasalamatan nila siya sa usa ka dakong buhat sa kaayo nga gihimo kanila sa santo, mao kini: sa dihang gipukan ang halaran ni Artemida, kining mga Kristohanon gihatag sa gobernador aron pag-antoson; apan gipalit sila ni Santo Teodoto human sa daghang paningkamot, ug sa dili gamay nga kantidad. Tungod niini gayud nga rason, ang mga Kristohanon karon mitungo sa atubangan niya, gisaludoan siya ug gipasalamatan. Ang santo, pagkahuman niyang gipadayag ang iyang kalipay sa pagkita kanila, nagdapit kanila nga makig-ambit sa panihapon uban kaniya. Sa pagpangita og hataas ug matahum nga dapit, naghigda sila sa sagbot; daghang matahum nga kahoy ang nagtubo didto, daghang bulak, ug madungog ang pag-awit sa mga langgam bisan asa. Sa wala pa sila magsugod sa pagkaon, gipadala sa santo ang duha kanila ngadto sa baryo aron kuhaon ang usa ka pari nga mopanalangin sa ilang pagkaon, mokaon uban kanila, ug dayon ipadala sila sa ilang dalan uban sa kasagarang mga pag-ampo (angay hinumduman nga si Santo Teodoto naandan nga kanunay mokaon uban sa panalangin sa pari ug, kon mahimo, sa iyang presensya). Sa pagduol sa mga sugo sa baryo, nakakita sila og pari nga gikan sa simbahan human sa serbisyo sa Ika-unom ka Oras; apan wala nila damha nga

siya mao ang presbiter sa maong baryo. Sa pagkahibalo nga ang mga iro sa baryo kusog kaayo nag-ugak sa mga biyahero, miduol kanila ang pari, gipalayas ang mga iro, gipangumusta sila, ug dayon nangutana:

'Kristiyano ba mo? Kung Kristiyano mo, mosulod mo sa akong balay aron malipay kita sa gugma ni Kristo.'

Mitubag sila:

'Oo, kami mga Kristohanon, ug nangita kami og ubang mga Kristohanon.' Ang pari, nga nagngisi, miingon sa iyang kaugalingon:

'Fronton! (mao kana iyang ngalan). Tan-awa, natinuod na ang imong mga damgo!'

Unya, sa dihang mituyok siya ngadto sa mga biyahero, miingon siya:

'Gabii, nakakita ko sa damgo og duha ka lalaki nga halos kapareho ninyo; miingon sila kanako: "Nagdala kami og bahandi dinhi sa maong dapit." Tungod kay mura'g kamo ang kapareho kaayo anang mga lalaki, sultihi ko: unsang bahandi ang gidala ninyo?'

Mitubag ang mga lalaki:

'Sa tinuod, aduna kami'y usa ka tawo, ang bulahan nga si Teodoto, nga labaw pa sa bili sa bisan unsang bahandi; kon gusto nimo, makita nimo siya, apan una, ipakita kanamo ang pari ning baryo.'

Mitubag siya:

Ako ang imong gipangita. Busa, adto na kita ug dad-a kining tawo sa Dios sa akong balay.'

Pagkahuman niana, nangadto silang tanan aron makita si Santo Teodoto.

Sa dihang nakita sa pari si Teodoto, gidayeg siya pag-ayo; gidawat usab niya ang ubang mga Kristohanon, ug dayon gipanghangyo sila nga moanha sa iyang balay. Apan si San Teodoto wala gustong moadto, miingon siya:

'Nagmadali ko nga makaabot sa siyudad sa labing dali, kay usa ka dakong pagsulay ang miabot karon sa mga Kristohanon; busa, kinahanglan buhaton nako ang akong makakaya aron pag-alagad sa akong mga igsoon nga nag-antos ug anaa sa dakong katalagman.'

Pagkahuman niini, nag-ampo ang pari, unya naglingkod silang tanan aron mokaon. Sa katapusan sa panihapon, miingon si Santo Teodoto sa presbiterio nga may pahiyom sa iyang nawong:

– Kaanyag sa niining dapita, ug kaangayan kaayo niini alang sa paglubong sa mga balaang relikya!

Mitubag ang pari:

'Palihug buhata ang imong makakaya aron madala dinhi kanamo ang pipila ka bililhon nga relikya.'

Mitubag si Santo Teodoto:

Palihug, Amahan, paningkamoti ang pagtukod og usa ka dapit sa pagsimba dinhi, diin matago ang mga balaan nga relikya, ug dili madugay dad-on kanimo ang mga relikya sa mga martir.

Unya gikuha sa santo ang singsing sa iyang tudlo ug gihatag kini sa pari, ug miingon:

– Hinaut nga ang Ginoo maoy akong saksi ug imoha nga ang mga relikya sa martir madala dinhi sa dili madugay.

Gisulti sa santo kining mga pulong, nga propetiko nga nagtagna nga ang iyang mga relikya magpuyo dinhi, kay sa tibuok niyang kalag gihandom niya ang pagkamartir.

Paglabay sa mubo nga panahon, mibalik si Santo Teodoto sa iyang lungsod ug sa iyang panimalay, apan iyang nasuta nga ang tanan nahimong hingpit nga pagkaguba ug kadaut, sama sa usa ka dakong linog nga mihampak.

Sa maong siyudad nagpuyo ang pito ka matinud-anong birhen, nga gipadako sukad pagkabata sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios, nga nagpabilin ang ilang pisikal ug espirituhanong pagkabalaan ug gipangpakasal ang ilang kaugalingon sa dili malata ug imortal nga Nobyo, si Cristo, ang Anak sa Dios. Sa pagpanginabuhi nga matinud-anon ug makapahimuot sa Dios, kining mga birhen nakaabot sa katigulangon; ang panganay kanila mao si Tekusa, nga tiya ni Santo Theodotus. Sa pagdakop niya niining mga balaan nga birhen, gipailawom sila sa gobernador sa tanang matang sa pag-antos; apan tungod kay wala makurog sa pag-antos ang ilang pagtuo, gihatag sila niya sa mga maluoy nga batan-ong lalaki aron silotan, samtang ginapasipala sila ug ginadaugdaug ang pagkabalaan sa Kristohanong pagtuo. Sa dihang gidala ang mga birhen aron malapasan, misinghap sila gikan sa kalawom sa ilang kasingkasing, gitangtang nila ang ilang mga mata paingon sa langit ug gitangtang paingon sa taas ang ilang mga kamot, ug misugod sila sa pag-ampo sa Dios uban niining mga pulong:

'Ginoong Jesu-Cristo! Kabalo Ka unsaon namo pag-amuma ug pag-amping sa among pagkabirhen kutob sa among makaya; apan karon kining mga batan-ong walay hiya nakab-ot na ang gahum sa among mga lawas. Busa, panalipdi kami nga magpabiling putli, sa paagi nga Ikaw ra ang nakahibalo.'

Samtang ang mga balaan nga birhen nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha niining mga pulong, usa sa mga walay hiya nga batan-on nga lalaki gihuyop ang pinakamatigulang sa mga birhen, si Tekusa, paingon kaniya, nga nagtinguha sa pagdaot kaniya. Apan siya, gikuptan niya kini sa mga tiil, miingon kaniya sa taliwala sa iyang mga luha:

'Bata ko! Unsa kaha nga kalipay ang mahatag sa among mga lawas—nga gikapoy na sa katiguwangan, pag-ayuno, sakit, ug pag-antos, sama sa imong makita—kanimo? Kapin na ko sa kapitoan ka tuig ang panuigon. Ug ang akong ubang mga igsoon babaye mas bata ra gamay kanako. Dili angay kanimo, nga batan-on pa kaayo, ang paghikap sa mga lawas nga halos patay na, nga imong makita nga madali na lang kan-on sa mga hayop ug langgam, kay halos gikondenar na kita sa kamatayon sa gobernador. Ayaw kami pagdaota, ug makadawat ka og ganti niini gikan sa atong Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo."

Pagkahuman niini, gikuha ni Santa Tekusa ang tabon sa iyang ulo ug, gipakita sa batan-ong lalaki ang iyang abuhing buhok, miingon pag-usab kaniya:

'Bata ko! Mahuya ka, kay kaha aduna usab kay inahan, nga sama nako katigulangon, kon buhi pa siya; apan kon namatay na siya, hinumdumi siya, biyaan mo kami, ug makadawat ka og ganti gikan sa atong Ginoong Kristo, kay ang paglaum kaniya dili walay pulos.'

Ang mga pulong ni Tekusa nakapukaw sa kalooy sa batan-ong lalaki ug sa iyang mga kauban; gisalikway nila ang ilang mga carnal nga tinguha, nagsugod sa paghilak ang mga batan-on ug nilakaw sila palayo sa mga balaan nga birhen nga wala nila sila'y gisamokan.

Sa dihang nahibalo si Theotekn nga wala madunggohan ang mga birhen, iyang gisalikway ang ideya nga pugson sila sa pagdaot ug gisugo sila nga mag-alagad isip mga pari sa diyosa nga si Artemis; ang ilang katungdanan mao ang paghugas sa mga diyos-diyosan sa labing duol nga lanaw, sumala sa pagano nga kostumbre.

Miabot ang adlaw sa paghugas sa mga diyos-diyosan, usa ka adlaw nga gisaulog uban sa dakong kaseremonya sa mga pagano. Pagkahuman ibutang ang mga diyos-diyosan, tagsa-tagsa sa lain-laing karwahe, giparada kini sa mga pagano sa atubangan sa tibuok lungsod, samtang nag-awit ug naglipay, paingon sa lanaw. Sumala sa sugo sa hegemon, giparada usab sa mga pagano ang mga balaan nga birhen sa atubangan sa mga dios-diosan, ang matag-usa sa lain-laing karwahe nga adunay mga leon; gipahubad og hubad ang mga birhen alang sa kalingawan ug pagpanawa sa mga pagano. Mibutho ang tanang lungsoranon alang niining pista aron maminaw sa tunog sa mga trumpeta, plawta ug sa pag-awit sa mga babaye, nga naglakaw sa kadalanan nga walay tabon sa ulo ug buhok nga way hikot. Murag nangurog ang tibuok yuta sa kasaba ug pagkatapakan sa katawhan, ingon man sa tingog sa mga trumpeta. Naglakaw sa kilid sa tibuok katawhan si hegemon Theotekn—ang anak sa echidna, usa ka sulugoon sa yawa. Ang mga pagano nagtutok sa mga hubad nga birhen; ang uban niini nagkatawa, ang uban natingala sa ilang paglahutay ug kaisog, samtang ang uban, nga naluoy sa ilang mga lawas nga gipayag sa mga samad, naghilak sa kaluoy ug nasubo kaayo.

Samtang nagpadayon kining dautang pista sa ingon nga mga kahimtang, si Santo Teodoto puno sa dakong kasubo alang sa mga balaan nga birhen, kay nahadlok siya nga ang usa kanila, tungod sa kaluyahon sa iyang pagkababae, basin mapukan sa iyang pagkamartir ug mawala ang paglaum sa tabang sa Ginoong Jesu-Kristo. Pagkahuman niyang mapanumduman kini, si Teodoto misugod sa pag-ampo nga may dakong pagtuo alang sa mga balaan nga asketiko, nga nangayo sa Diyos nga lig-ona ang mga balaan nga birhen sa ilang pakigbisog. Aron makapangamuyo, si Santo Teodoto misulod sa iyang kaugalingon kauban ang iyang paryente nga si Polychronius, ang batan-ong Teodoto (nga paryente usab), ug uban pang mga Kristohanon sa balay sa usa ka pobre nga Kristohanon nga ginganlan og Theocharidas, nga nahimutang duol sa simbahan nga gipahinungod sa mga balaang patriyarka: Abraham, Isaac ug Jacob. Nagluhod sila, si Teodoto ug ang uban pang mga Kristohanon nga nag-ampo uban kaniya, naghigda sa yuta, nag-ampo gikan sa unang oras sa adlaw hangtod sa ika-unom, hangtod gipahibalo sa asawa ni Teocaridas nga ang mga lawas sa mga dungogong birhen nalumos sa lanaw[3718] . Pagkadungog niini nga balita, si Santo Teodoto mibangon gamay gikan sa yuta; unya, mituhop siya, gialsa niya ang iyang mga kamot

[3718] Ang pagkamartir sa mga balaang birhen nahitabo sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

paingon sa langit ug, samtang nagahulog og daghang luha sama sa mga patak sa ulan, nag-ampo siya uban niining mga pulong:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo, sa pagpaminaw sa tunog sa akong paghilak ug sa dili pagpasagad sa akong mga luha nga walay pulos!'

Unya gisugdan niya pagpangutana kang asawa ni Theocharis kon giunsa paglunod sa mga birhen ug asa gyud kini nahitabo—duol ba sa pampang o sa tunga-tunga sa suba. Mitubag siya:

Nagtindog ko duol sa maong dapit uban sa ubang mga babaye ug nakita nako nga dugay na kaayo nga gihangyo sa hegemon ang mga birhen nga mosilbi sa mga diyos-diyosan pinaagi sa paghugas niini, ug nagsaad kanila og daghang mga gasa; apan, wala gyud malampuson ang hegemon sa iyang hangyo, hinungdan nga mas napahiya pa siya sa mapanghimaraot nga mga pulong ni Santa Tekusa. Ang mga pari ni Artemis ug Athena[3719] nagtanyag kanila og puti nga mga bado ug maanyag nga mga korona, aron, samtang nagsul-ob niining mga bado ug korona, sila maghimo sa pagligo sa mga diyos-diyosan. Apan ang mga martir, pagkuha nila sa maong mga bisti ug korona, ilang gilabay kini sa yuta ug gisipa-sipa sa ilang mga tiil. Unya gisugo sa gobernador nga ibutang sa mga liog sa mga santo ang bug-at nga mga bato; pagkahuman, gipahimutang sila sa mga bangka, ug gisugo niya nga dad-on sila sa lawom nga dapit ug itaktak sa tubig. Gitaktak sila sa tubig duha ka stadia gikan sa baybayon.

Pagkadungog niini, gigugol sa mga santo ang nahibilin nga adlaw sa pakigkonsulta kang Polychronius ug Theocharides kon giunsa nila pagkuha ang balaan nga mga lawas sa mga martir nga babaye gikan sa tubig aron kini matulog. Samtang nagalubog ang adlaw, usa ka batan-ong Kristohanong lalaki nga ginganlan og Glycerius ang miadto kanila ug miingon nga ang gobernador nagpahimutang og bantay nga mga sundalo sa daplin sa lanaw, nga nagsugo kanila nga siguruhon nga ang mga lawas sa mga martir dili madala gikan sa lanaw. Pagkadungog niini, si Santo Teodoto nasubo kaayo, kay dili na sayon para kaniya ang pagkuha sa mga lawas sa balaang mga martir, tungod sa bantay ug tungod usab sa bug-at nga mga bato nga gitali sa ilang mga liog; kining mga bato bug-at kaayo nga halos dili na kini madala bisan pa sa mga karwahe. Sa gabii, nilarga si Teodoto paingon sa duol nga simbahan sa Balaang mga Patriarka, nga ang entrada gibabagan sa mga pagano aron mapugngan ang mga Kristohanon sa pagsulod. Pag-abot niya sa simbahan, mihapa siya sa atubangan niini ug nag-ampo og dugay. Unya, mibangon siya ug mibiyahe paingon sa ganghaan sa simbahan; apan sa pagkakita nga barado kini, mihunong siya ug miyuko pag-usab didto sa pag-ampo. Pagkadungog niya og mga singgit ug kagubot sa gilay-on, ug sa pagtuo nga gisundan siya sa mga pagano, dali dayon siyang mibangon ug miadto sa balay ni Theocharides. Didto siya natulog og mubo nga panahon. Sa iyang damgo, ang iyang tiya, si Santa Tekusa, mitungha kaniya ug miingon:

'Natulog ka, anak ni Theodotus, ug wala kay bisan gamay nga pagtagad kanamo. Wala na ba nimo nahinumdumi kung giunsa tika pagtudlo sa dihang batan-on pa ka? Dili ba nimo nahinumduman kung giunsa tika paggiyahan sa usa ka matarong nga kinabuhi, nga mipuli sa imong amahan ug inahan? Ug samtang buhi pa ko, wala ka gayud nakapasakit kanako, kondili kanunay nimo ko gihatagan og dungog, , ingon sa imong kaugalingong inahan. Apan karon, pagkahuman sa akong kamatayon, nakalimot ka na kanako, bisan pa man nga angay unta nimo ko pag-alagad hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi. Apan akoa kining hangyo, ayaw biyai ang among mga lawas sa tubig, aron dili kini mahimong pagkaon sa mga isda; apan siguroha nga kuhaon nimo kini gikan sa tubig sa labing dali nga panahon, kay ikaw mismo mosugod sa imong kaugalingong pagkamartir sa duha ka adlaw. Bangon gikan sa imong higdaanan ug adto sa lanaw, apan mag-amping ka sa traidor.

Pagkahuman niini, mibulag ang santa kang Theodotus.

Pagmata niya, gisultihan ni Teodoto ang uban pang mga Kristohanon sa balay bahin sa iyang panan-awon, ug sila tanan misugod sa pag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha, nga nangayo Niya og tabang aron makaplagan nila ang mga lawas sa mga balaan nga martir. Sa bahin ni bendito Theodotus, samtang naghunahuna sa panan-awon, nalibog siya unsa ang kahulugan sa katapusang mga pulong kaniya ni Tekusa—'mag-amping sa traidor'. Apan sa ulahi napamatud-an nga tinuod kini nga mga pulong, nga mahimong klaro sa mosunod nga salaysay.

Pag-abot sa buntag, gipadala ni Teodoto ang maong batan-on nga si Glykerios, kauban si Teocharides, aron masuta pag-ayo ang mga sundalong nagbarug duol sa suba, kay nagtuo siya nga nilakaw sila tungod sa pista sa diyosa nga si Artemis nga gisaulog sa mga pagano niadtong adlawa. Mibiyahe ang mga sugo, apan ilang nakita

[3719] Athena o Minerva – ang diyosa sa kinaadman.

nga wala pa mibiya ang mga sundalo; sa ilang pagbalik, ilang gisulti kini sa ubang mga Kristohanon, ug ilang gigugol ang maong adlaw sa pagpuasa ug pag-ampo. Sa pag-abot sa gabii, ang mga Kristohanon, nga wala pa gihapon mokaon, mibiyahe paingon sa lanaw, nagdala og hait nga karit nga magamit nila sa pagputol sa mga pisi nga nakabugkos sa mga liog sa balaan nga mga martir. Nangitngit kaayo niadtong panahona, kay wala man nagdan-ag ang bulan o ang mga bitoon niadtong gabhiona. Sa dihang nakaabot na sila sa dapit diin gipatuman ang silot sa kamatayon sa mga salawayon ug tulisan (ug kining dapita makalilisang kaayo nga walay bisan kinsa ang nangahas moagi pagkahuman sa pagsalop sa adlaw; Ang mga bangkay, mga bukog, ug mga ulo nga giputol gikan sa ilang mga lawas nagkatibulaag, ang uban sa mga ulo gisaksak sa mga poste), silang tanan gikupot sa dakong kahadlok; apan sa dili madugay nakabawi sila sa kaisog, kay nakadungog sila og tingog nga miingon:

'Lakaw uban sa kaisog, Theodotus!'

Pagkadungog nila niining mga pulong uban sa pagrespeto, nagbuhat silang tanan sa tanda sa krus. Ug sa kalit lang, usa ka masidlak nga krus ang mitungha sa hangin gikan sa sidlakan, nga nagpagawas og nagdilaab nga mga sinag sa tanang direksyon. Pagkita nila niining krus, naglipay silang tanan ug napuno sa kahingawa; unya, sa pagyuko nila sa ilang mga tuhod, nagluhod silang tanan sa atubangan sa Balaang Krus ug nag-ampo sa Ginoo. Pagbangon nila human sa ilang pag-ampo, mibiyahe sila paingon sa lanaw; apan tungod kay nawala na ang panan-awon sa krus, nangitngit pag-usab hangtud nga wala na'y makita sa usag usa. Niadtong panahona, misugod ang ulan, nga nagpahilislis sa dalan ug dako kaayo ang nakababag sa ilang pagpadayon. Unya mitindog silang tanan sa pag-ampo, nangayo og tabang sa Dios sa ingon nga kalisod, ug sa kalit lang usa ka nagdilaab nga lampara ang nagpakita, nga nagpakita kanila sa dalan; sa samang higayon, duha ka dungog nga lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti, nga abohon ang buhok sa ilang ulo ug sa ilang bungot, nagpakita kang Santo Teodoto ug miingon kaniya:

'Ayaw kahadlok, Teodoto, kay ang Ginoo ug among Dios, si Jesu-Cristo, gisulat na ang imong ngalan sa taliwala sa mga ngalan sa mga martir, pagkahuman nadungog ang imong nagahilak nga pag-ampo alang sa pagkuha pag-usab sa mga lawas sa Iyang mga balaan nga nobya. Gipadala kami Niya aron motabang kanimo; kami sakop sa kompanya sa mga Amahan nga sa atubangan sa simbahan nila ka nag-ampo kagabii. Pag-abot nimo sa lanaw, makita nimo didto si martir Sosander, armado, nga nagpahadlok sa kasingkasing sa mga sundalo ug nagpahawa kanila nga nagbantay sa lanaw; apan, dili nimo angay dad-on uban nimo ang traidor.

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang mga santo.

Wala gyud masayri ni San Teodoto kinsa ang traidor sa mga kauban niyang nagbiyahe.

Gisundan nila ang suga nga mitungha, ug miduol silang tanan sa lanaw. Niadtong panahona, mibutho ang dalugdog, mitiklap ang kilat, nibuhos ang kusog nga ulan, ug misugod ang usa ka makalilisang nga bagyo; ang mga mandirigma nga nagbarog sa baybayon sa lanaw, nahadlok kaayo, nilayas gikan didto, bisan dili ingon kaayo sila nahadlok sa dalugdog, kilat ug bagyo kondili tungod sa usa ka makalilisang nga panan-awon; kay nakakita sila og usa ka taas kaayo nga lalaki nga nagkupot og baluti, taming, ug bangkaw sa iyang mga kamot; sa iyang ulo nagsul-ob siya og helmet; ug usa ka hayag nga kahayag ang misidlak sa iyang palibot. Mao kini si martir Sosander. Nahadlok sa maong panan-awon, nilayas ang mga sundalo, napildi sa dakong kahadlok. Samtang nagpadayon kini, ang tubig sa lanaw gipalihok sa hangin gikan sa usa ka daplin ngadto sa pikas, hinungdan nga nabutyag ang ilawom sa lanaw ug ang mga lawas sa mga balaan nga martir, nga nagahigda sa ilawom niini, nakita sa mga mata sa mga Kristohanon. Pagduol sa mga balaan nga martir, giputol sa mga Kristohanon ang mga pisi gamit ang karit nga nagbugkos sa mga bato sa mga liog sa mga martir; unya, pagkuha sa mga bililhon nga lawas, gibutang nila kini sa mga karwahe ug gidala ngadto sa simbahan sa mga balaang patriyarka, diin kini gilubong uban sa dungog. Ang mga ngalan niining mga martir mao ang mosunod: Tekusa, Alexandra, Claudia, Faina, Euphrasia, Matrona ug Julia. Kining mga balaang birhen nag-antos sa ilang pagkamartir niadtong ika-napulo'g walo sa Mayo.

Sa sunod buntag, mikaylap sa tibuok siyudad ang balita nga ang mga lawas sa mga balaang martir gikuha sa mga Kristohanon gikan sa lanaw. Pagkahibalo niini, ang gobernador, ang mga paganong pari ug ang tanang uban pang pagano nga nagasimba sa mga dios-diosan napuno sa dakong kasuko nga ilang giuyat ang matag Kristohanon nga ilang masugat sa kadalanan aron ipangutana. Niadtong panahona, daghang mga Kristohanon ang gidakop aron pangutan-on ug gipailawom sa malupit ug masakiton nga kamatayon; gipangkapikas-kapikas sila sa ilang mga mananakit, sama sa pagkapikas sa ngipon sa mga buangis nga hayop. Sa dihang nahibalo si San Teodo, gusto niyang isuko ang iyang kaugalingon sa mga pagano, apan gipugngan siya sa iyang mga paryente nga buhaton kini. Si Polychronius, bisan pa niana, pagkahuman mausab ang iyang sinina ug nagpakaaron-ingnon nga

mag-uuma, miadto sa plasa sa lungsod aron masayran unsay nahitabo, apan gidakop dayon siya sa mga pagano ug gidala sa atubangan sa gobernador alang sa interogasyon. Gidugayon ni Polychronius ang daghang pagpanakit ug samad gikan sa kamot sa iyang mga mananakit, apan nagpabilin siyang hilom. Apan sa diha nga nakita niya ang espada nga gialsa ibabaw sa iyang ulo, nahadlok siya kaayo ug gisultihan niya ang iyang mga mananakit kung giunsa ni Theodotus, ang bangkero, pagkuha sa mga lawas sa mga balaang martir gikan sa lanaw ug paglubong niini duol sa simbahan nga gitukod isip dungog sa mga balaang patriyarka. Pagkahibalo niini, ang mga pagano dayon mibyahe paingon sa dapit diin gilubong ang mga lawas sa balaan nga mga martir, gikatkat ang ilang mga lubnganan ug gisunog ang mga lawas; pagkahuman niini, nangita ang mga pagano kang Teodoto, usa ka kamatuoran nga iyang nahibaw-an sa tinago niadtong gabii. Niadtong panahona, nasabtan ni San Teodoto nga si Polychronius – iyang paryente ug higala – mao diay ang traidor nga gipahimangnoan kaniya sa mga balaang patriyarka nga likayan. Sa pagdesisyon nga isumite ang iyang kaugalingon sa pag-antos, misulti si Teodoto sa iyang mga paryente ingon niini:

'Amo akong ipangamuyo sa Ginoo, si Jesu-Cristo, among Dios, aron Iya kong ikahatag ang korona sa martir.'

Ug nag-ampo silang tanan uban kaniya sa tibuok gabii, samtang si Santo Teodoto nag-ampo sa mosunod nga mga pulong:

'Ginoong Hesukristo, paglaum sa mga walay paglaum, – tabangi ako sa pagbuhat sa akong pagkamartir uban sa kaisog, ug dawata ang akong dugo, nga ilang ibubo sa akong mga magpahirap, ingon usa ka halad nga gihalad Kanimo alang sa tanang gipanglutos nga mga Kristohanon. Padayona ang ilang pag-antos, ug pahupaya ang mabangis nga bagyo sa pagpanlupig, aron ang mga matinud-anon magpuyo sa kalinaw ug kahilom.

Sa pagsubang sa adlaw, ang santo nagpasiya nga moadto sa iyang mga tigpahirap ug isumite ang iyang kaugalingon sa ilang mga kamot. Sa pagkahibalo niini, ang tanan niyang paryente misangpit sa paghilak ug, samtang giakbay siya, miingon:

'Mahatagan ka unta og kaluwasan, O kahayag ug palamuti sa Simbahan, ang dungog nga Teodoto! Sa diha nga mahuman na ang imong mga pag-antos, makig-ambit ka unta sa langitnong kahayag, ibilang ka unta sa han-ay sa mga Anghel ug Arkanghel, ug ang himaya sa Espiritu Santo ug sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga naglingkod sa tuo sa Dios Amahan, mosidlak kanimo. Kong itugot unta kanimo kining tanan nga mga panalangin alang sa buluhaton nga imong pagahimoon. Apan hibaloa nga alang kanamo, nga nagpabilin taliwala sa ingon ani nga mga kasakit, ang imong pagbiya magdala og dakong kasubo ug mga luha.

Samtang naghilak ang tanan, gikuptan ug gihalokan ni San Teodoto ang matag-usa sa iyang katapusang halok; unya gisugo niya nga ang iyang lawas, kon kini makuha sa tago gikan sa iyang mga mananakit, ihatag kang Pari Fronton, nga moanha gikan sa baryo sa Malos nga nagdala sa iyang singsing.

Sa katapusan, naghimo si San Teodoto sa tanda sa krus ug maisugong mibiya sa iyang panimalay.

Sa dalan, nakasugat siya og duha ka nanguna nga lungsuranon sa siyudad. Tungod sa ilang tinguha nga ipakita ang ilang gugma ug pagtahod kaniya, ilang gisugyot nga magtago siya sa bisan asa nga lugar sa dili madugay ug miingon:

Ang mga pari ni Athena ug Artemis, kauban ang uban pang mga pagano, nagpasipala kanimo sa gobernador, nga nagaingon nga imong ginasugo ang tanang Kristohanon nga dili mosimba sa walay kinabuhi nga mga bato ug kahoy; daghan pa sila'g giingon bahin kanimo; ug si Polychronius miingon nga tinago nimo gikawat ang mga lawas sa mga birhen. Busa, itago ang imong kaugalingon, Theodotus, samtang aduna pa'y panahon, kay kabuang ang paghatag sa imong kaugalingon sa kamot sa imong mga manlutos.

Apan mitubag kanila ang balaan:

'Kung kamo akong mga higala ug kung tinuod gayud nga gusto ninyo ipakita ang inyong gugma kanako, dili kamo magbarug sa akong dalan, kondili moadto kamo sa hukmanan ug ingna ang mga tigulang didto: "Tan-awa, si Teodoto, nga ginapasipala sa mga pari ug sa mga tawo, nagbarug dinhi, sa atubangan sa ganghaan."'

Pagkahuman niya og sulti niini, midali ang santo paabante ug, mitindog sa tunga-tunga sa hukmanan, mitan-aw uban sa malipayong dagway sa mga instrumento sa pagpanakit; adunay nagdilaab nga pugon, mga kaldero nga nagbukal og tubig, mga ligid, ug daghan pang lain nga instrumento sa pagpanakit. Sa pagtan-aw niya niini tanan, wala gyud mahadlok ang kasingkasing sa santo, ni nabalaka ang iyang hunahuna, kondili nagpadayon

siya sa pagtindog nga malipayon ang dagway, nga nagpakita sa iyang kaisog sa tanan. Sa dihang nakita sa gobernador ang santo, miingon siya kaniya:

'Dili ka makasinati og bisan unsang kadaut gikan sa bisan unsang instrumento sa pagpanakit dinhi, basta maghalad ka og sakripisyo sa mga dios; unya malaya ka gikan sa tanang krimen nga giakusahan ka sa mga pari ug sa tibuok natong siyudad; labaw pa, mahimo kang among higala ug pinalangga sa hari, nga maghatag kanimo og dagkong dungog; biyaa lang si Jesus, kinsa gipako sa krus sa Judea ni Pilato—nga nagdumala sa wala pa namo. Hunahunaa kini, Theodotus! Sa akong tan-aw, usa ka maalamon nga tawo ka; ug ang usa ka maalamon nga tawo angay molihok sa tanang butang uban sa pag-amping ug rason. Layo sa tanang kabuang; dasiga usab ang ubang mga Kristohanon nga biyaan ang ilang kabuang, ug unya ikaw ang mahimong magmamando niining tibuok siyudad; Ikaw unya mahimong pari sa among pangunang diyos, si Apollo, nga nagahatag og daghang panalangin sa mga tawo, nagtagna sa umaabot ug nag-ayo sa mga sakit pinaagi sa iyang arte medikal; kon mosilbi ka niining diyos, hatagan ka sa katungod sa pagtudlo og ubang mga pari aron mosilbi sa tanang nahibilin nga mga diyos. Ang tanang pagtudlo sa labing hinungdanong mga katungdanan moagi kanimo; ikaw ang mag-alagad isip manalipod sa atubangan sa mga huwes; ikaw ang mosulat og mga sulat ngadto sa tanang nasud alang sa hari mahitungod sa nagkalain-laing panginahanglan sa katawhan; ikaw mahimong labing dato, ug ang tanan nimong paryente hatagan og dakong dungog. Kung gusto ka og bahandi ug kabtangan, mahimo nakong ihatag kini kanimo karon dayon.

Samtang nagasulti pa ang gobernador, misinggit ang kusog nga tingog gikan sa katawhan, nga misugot sa mga pulong sa gobernador ug nag-awhag kang Teodoto nga dawaton ang bahandi ug dungog gikan sa gobernador. Apan mitubag si Santo Teodoto kang Gobernador Teoteknos ingon niini:

Una sa tanan, nangayo ko og tabang sa akong Ginoo, si Jesu-Cristo (nga imong gitawag nga usa ka tawo lang), aron Iya kong ikahatag ang grasya sa pagpadayag sa imong sayop ug pagpadayag sa kawalay pulos sa imong mga dios; sa samang higayon, sa pipila ka pulong, isulti ko kanimo ang misteryo sa Inkarnasyon sa akong Ginoo ug ang mga milagro nga Iyang gihimo. O Theotekn! Dapat unta ko maghisgot kanimo bahin sa akong pagtuo ug akong mga buhat; apan ipadayag ko sa atubangan ninyong tanan, alang sa inyong kaulaw, ang mga buhat sa inyong mga dios, nga sobra kaulaw bisan sa paghisgot pa lang. Ang gitawag ninyo nga Deus[3720] ug giisip ninyo nga diyos, nga labaw pa sa kahimayaan kaysa sa inyong ubang mga diyos, mipailawom sa iyang kaugalingon sa ingon ana ka dautan nga lamanong kahilambigit nga siya mahimong sinugdanan ug katapusan sa tanang dautan. Ang inyong magbabalak nga si Orpheus[3721] nagasulti nga gipatay ni Deus ang iyang kaugalingong amahan nga si Saturn[3722] , gikuha niya ang iyang kaugalingong inahan nga si Rhea isip iyang asawa, ug nanganak siya og anak nga babaye, si Persephone, kaniya; apan wala siya mihunong didto; naghimo siya og incesto sa iyang kaugalingong anak nga babaye ug, labaw pa, gikuha niya ang iyang igsoon nga si Juno[3723] isip iyang asawa; sa parehas nga paagi, gilapasan ni Apollo ang iyang igsoon nga si Diana sa atubangan sa halaran sa isla sa Delos. Sa samang paagi, si Mars[3724] gisunog sa carnal nga tinguha kang Venus[3725] , ug si Vulcan[3726] kang Minerva – magsoon nga lalaki sa iyang kaugalingong igsoon nga babaye. Dili ba nimo makita, Hegemon, kung unsa ka makalilisang ang mga buhat nga walay balaod sa inyong mga dios? Dili ba gani silotan sa inyong balaod ang tanan nga makabuhat og ingon ana nga mga krimen? Apan nagpasigarbo kamo sa ingon nga mga buhat sa inyong maluoy nga mga dios ug wala kamo'y kaulaw sa pagsimba sa mga mamamatay sa amahan, sa mga magtiayon nga naghimo og incesto, sa mga mananapaw, sa mga nag-abuso sa mga bata ug sa mga salamangkero (ang tanan ninyong mga magbabalak misulat niini, nagdayeg sa makalilisang nga mga buhat sa inyong mga dios). Apan ang mga buhat ug milagro sa among Ginoong Jesu-Cristo putli ug walay mantsa. Tanan nga balaang propeta nagtagna

---

[3720] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga kaliwatan sa ubang mga diyos.

[3721] Orpheus – usa sa mga bantugang personahe sa karaang mitolohiyang Griyego. Gihunahuna si Orpheus nga anak sa hari sa Thrace nga si Eager ug sa Muse nga si Calliope. Sumala sa mito, ang iyang lira naghimo og katingalahang mga tunog nga ang mga mabangis nga hayop mogawas gikan sa ilang mga lungib ug mosunod kaniya. Gitan-aw si Orpheus nga usa ka maalamon nga magbabalak ug ang nagtukod sa karaang Griyegong balak.

[3722] Saturn – ang diyos sa yuta ug sa mga tanom.

[3723] Gitahod si Juno isip patronesa sa kinabuhi sa pamilya.

[3724] Mars – ang diyos sa gubat.

[3725] Venus o Aphrodite – ang diyosa sa gugma ug katahum.

[3726] Vulcan – ang diyos sa kalayo ug mga metal.

sa misteryo sa Inkarnasyon sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga sa katapusang mga adlaw ang Dios mubaba gikan sa langit ngadto sa katawhan, magpuyo taliwala sa mga tawo ingon usa ka tawo, maghimo og dili masukod nga mga timaan ug katingalahan, mag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug maghimo sa mga tawo nga takus sa Gingharian sa Langit. Ug dili lamang ang Inkarnasyon sa Ginoo, kondili usab ang Iyang boluntaryong pag-antos alang kanato, ang Iyang kamatayon ug paglubong, gipahayag daan uban sa dakong katukma niadtong maong mga balaan nga propeta; Ang mga saksi niini mao ang mga Caldeo ug ang mga maalamon nga Magi gikan sa Persia, nga, gipangulohan sa bitoon, nakakaplag sa lugar sa Iyang pagkahimugso ug miadto kaniya uban sa mga halad, aron siya pagsimbaon ingon Dios. Ang mga saksi sa Iyang pagkabanhaw mao ang mga sundalong Romano nga nagbantay sa Iyang lubnganan. Sila mismo ang nakakita kung giunsa sa Ginoo pagbangon gikan sa lubnganan; kini mao ang ilang gipahibalo ngadto sa mga punong pari. Apan kinsa may makasaysay sa tanang katingalahang ug himayaong mga buhat nga gihimo sa atong Ginoo, si Jesu-Kristo, atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta? Una sa tanan, gihimo Niya nga bino ang tubig; unya, pinaagi sa lima ka tinapay ug duha ka isda, gipakaon Niya ang lima ka libo ka tawo sa kamingawan; gihimo Niya nga maayo ang mga masakiton ug naglakaw Siya sa dagat sama sa uga nga yuta; ang kinaiyahan mismo sa kalayo nahadlok sa Iyang gahum; Gihatagan Niya og panan-aw ang natawo nga bulag ug gipadagan Niya ang pilay nga maliksi; sa Iyang sugo, gibanhaw ang mga patay; gibanhaw Niya si Lazaro, nga upat ka adlaw nang patay, ug gibuhi pag-usab. Kining tanan nga himsog ug katingalahang mga milagro klarong nagpakita sa tanan nga si Jesu-Kristo mao ang tinuod nga Dios, ug dili lang usa ka tawo.

Sa dihang gipamatuod sa santo pinaagi niining mga pulong ang pagka-Diyos sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang tanang pagano nga nagbarog duol sa maong dapit nabalibog kaayo ug misinggit-singgit, sama sa dagat nga gipukaw sa hangin. Ang mga pari nagkagisi sa ilang buhok, nagkagisi sa ilang mga bisti ug nagkagisi sa ilang mga garlanda; samtang ang katawhan nagkadako ang kagubot ug masuko nga nangutana sa gobernador ngano gitugotan niya ang ingon nga mapangbastos, nga angay patyon, nga makasulti og dugay, imbis nga ihatag siya alang sa pagbitay ug pagpanakit?

Unya ang gobernador, nga mas naglagot pa, nagsugo sa mga sundalo nga hubaron ang balaan sa iyang sinina, bitayon siyang hubo sa kahoy sa pagpanakit, ug pasakiton ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga instrumento; ang gobernador mismo mitindog gikan sa iyang lingkoranan, nga nagtuyo sa pagpanakit sa balaan gamit ang iyang kaugalingong mga kamot. Niadtong takna, usa ka tinuod nga unos ang mitumaw gikan sa mga pagsinggit sa katawhan; Ang mga tawo misinggit, nangayo ug nagmando sa mga sulugoon sa gobernador nga sugdan na ang pagpanakit; ang mga sulugoon nag-andam sa mga instrumento sa pagpanakit; apan ang balaan nga martir nagpabilin nga kalmado, ang iyang kalag dili masamok ug ang iyang kasingkasing walay kahadlok. Si Teodoto kalma kaayo nga daw wala gani giandam ang pagpanakit para kaniya.

Gibitay dayon ang santo sa usa ka kahoy. Sa dihang ang mga sundalo misugod sa walay kalooy nga pag-uyog sa iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, murag nagdan-ag siya sa kalipay, kay ang Ginoong Jesu-Kristo mao ang iyang tabang. Busa gitortyur ang santo sulod sa dugay nga panahon. Kapoy na kaayo ang mga sulugoon ug gipulihan sila sa uban. Apan ang martir nagpabilin nga dili matandog sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Kristo, nga daw dili siya ang nag-antos sa iyang kaugalingong lawas, kondili sa lawas sa lain; gitutok niya ang tanan niyang hunahuna kang Ginoong Jesu-Kristo nga nagtabang kaniya.

Paglabay sa pipila ka panahon, gisugo sa gobernador Theoktinos nga ibubo sa mga samad sa santo ang pinakakusgan nga suka nga gisagol sa asin, ug dayon gisugo nga pagasunogon sa kandila ang balaan niyang mga tadyaw. Ang martir, gisunog sa kalayo ug nabati ang baho nga nagagikan sa iyang lawas samtang gisunog kini sa tanang kilid, misugod sa paglikay sa iyang nawong; pagkakita niini, ang igemon dayon miduol kaniya ug miingon:

'Ani-a karon, Teodoto, asa na ang tanan nimong hambog nga mga pulong? Nakita nako nga napildi ka sa imong mga pag-antos. Apan kon wala ka nakapanamastamas batok sa among mga dios ug nag-alagad kanila, dili ka unta mag-antos ingon ani karon.' Apan wala ba tika tambagan—ikaw nga tawo nga yano ang gigikanan, nga nagpadagan og karinderya—nga ayaw supaki ang sugo sa hari, nga may gahum sa imong kinabuhi ug kamatayon?

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'Ayaw paghunahuna, Hegemon, nga ang imong mga pag-antos nakadaog kanako, kay giliko pa gani nako ang akong nawong aron dili mabaho ang baho sa akong gisunog nga lawas. Mas maayo pa nga sugoon nimo ang imong mga sulugoon nga buhaton ang ilang mga sugo uban sa mas dako nga kadasig, kay sa akong tan-aw, tapulan kaayo sila sa pagbuhat sa ilang mga katungdanan. Ikaw mismo ang maghimo pa ug dugang, labi pang grabeng mga

pag-antos para kanako, aron imong masayran kung unsa kadako ang gahum sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagpalig-on kanako taliwala niining mga pag-antos. Pinaagi sa pagsalig ug pagtuo sa tabang sa akong Dios, gilubong ko dili lang ikaw, kondili pati na ang imong hari, ingon sa labing ubos nga mga bihag.

Sa dihang misulti ang santo sa ingon, gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga hampakon sa baba ang martir ug durugon ang iyang mga panga ug ngipon. Apan ang santo, samtang nag-antos sa mga hampak, miingon sa gobernador:

'Bisan pa og putlon ninyo ang akong dila sa daghang piraso, wala gihapon kamo makab-ot sa inyong paningkamot, kay ang Dios ug ang atong Ginoong Jesu-Cristo maminaw bisan pa sa Iyang mga alagad nga hilom.'

Pagkahuman nga gitortyur ug gipaka-antos sa mga sundalo ang santo sulod sa igong panahon, hangtud nga napul-an na ang tanang sulugoon sa gobernador, gisugo sa gobernador nga ibaba si Teodoto gikan sa kasangkapan sa pagpanakit ug ikulong sa bilanggoan hangtud sa iyang sunod nga sesyon sa pagpanakit.

Gidala sa mga sundalo si Santo Teodoto sa tibuok siyudad paingon sa bilanggoan. Ang tibuok lawas sa santo natabonan sa mga samad, diin gipakita ni Teodoto sa tanan ang iyang kadaugan batok sa iyang tigpahirap ug batok sa yawa. Sa pagprosesyon paingon sa bilanggoan, napalibotan ang santo sa daghang katawhan, nga nagtan-aw sa martir ni Kristo ingon usa ka matang sa kuryusong talan-awon. Ang santo, bisan pa niana, nagpahayag sa gahum sa atong Ginoong Jesu-Kristo aron madungog sa tanan, nga miingon:

'Tan-awa kung unsa ka dako ug himaya ang gahum ni Cristo, akong Ginoo. Dinhi makita ninyo mismo nga, pinaagi sa Iyang probidensya, kadtong nag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan wala magbati og kasakit gikan sa ilang mga samad ug pag-antos; makita ninyo nga Iyang gihimo ang maluya nga unod sa tawo nga mas lig-on pa kaysa kalayo; Makita ninyo nga Iyang gihatagan og ingon ka dako nga kaisog ug kusog ang mga tawo nga yano ang gigikanan nga ilang giisip nga walay bili ang mga sugo sa mga hari ug prinsipe mismo. Ang atong Ginoo nagahatag sa Iyang grasya sa tanan nga nagtuo Niya, bisan yano o maharlika, ulipon o gawasnon, barbaro o Griyego.

Unya, samtang nagtudlo sa iyang mga samad, miingon siya pag-usab:

'Ang mga magtutuo kinahanglan maghalad og ingon nga halad sa Dios ug sa atong Ginoong Jesu-Cristo, kay Siya mismo ang nag-antos alang kanato tanan.'

Pagkahuman gisulti kini sa santo, gidala siya sa bilanggoan ug gipriso didto sa usa ka masipit ug makitid nga luna.

Napulo'g unom ka adlaw human mapriso si Santo Teodoto, gisugo sa gobernador nga andamon ang usa ka lugar sa paglitis sa tunga-tunga sa siyudad, sa dapit diin kasagarang ginahimo ang mga pasundayag. Gikuha ang balaan nga martir gikan sa bilanggoan ug gidala sa atubangan sa hukmanan. Pagkakita kaniya, miingon ang gobernador kaniya:

'Duol pa kanamo, Teodoto, kay sa akong tan-aw, human ka nga igo nang napunihan kaniadto, gibyaan na nimo ang tanan nimong garbo ug nabag-o ka na ngadto sa maayo.' Tinuod, buang ka sa pagdala og ingon ana kadako nga pag-antos sa imong kaugalingon. Wala namo tinguha nga pag-antoson ka. Apan karon, nga imong gibyaan ang imong pagkasukot, ilhi ang gahum ug kusog sa among mga dios; unya among ganti-an ka sa mga gasa nga among gihisgutan kaniadto. Gisaad namo kanimo kining mga gasa kaniadto, ug gisaad usab namo karon; madawat nimo kini kon mosimba ka sa among mga dios; apan kon dili ka mosimba sa among mga dios, makita nimo dayon ang kalayo nga giandam para kanimo, ang hait nga puthaw nga mga instrumento, ug ang mga baba sa mga hayop nga andam na sa pagputol-putol kanimo.

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'O Theotekn! Makahimo ka ba og bisan unsang pag-antos nga makabuak sa gahum sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagpalig-on kanako sa taliwala sa akong mga pag-antos? Apan bisan pa man nga ang akong lawas nabutho na pag-ayo sa mga instrumento sa pagpanakit, sama sa imong makita, – sulayi pag-usab ang akong pagkamapailubon; ipailawom ko sa bag-ong mga pag-antos, ug makita nimo nga atubangon ko kini nga mapangahas, sama sa akong gibuhat sa mga nauna.

Unya gisugo sa gobernador nga ibitay pag-usab ang santo sa kahoy sa pagpanakit ug buwagon ang iyang lawas gamit ang mga puthaw nga instrumento, aron ablihan pag-usab ang iyang daang mga samad. Samtang nagpadayon ang pagpanakit, gipahayag sa santo sa kusog nga tingog ang ngalan ni Cristo. Unya gisugo sa tigdusa ang mga sundalo nga kuhaon ang santo gikan sa kahoy sa pagpanakit ug ihatak siya sa ibabaw sa mga pula

kaayong pira-piraso sa palayok. Pagkahuman, gibitay pag-usab ang santo sa kahoy ug gitortyur pag-usab gamit ang mga instrumento nga puthaw, nga wala nay bisan usa ka buo o walay pilas nga bahin sa lawas sa martir: mura siya'g usa ka padayon nga samad; ang iyang dila ra ang wala'y kadaut, nga iyang gigamit sa paghimaya sa Dios, samtang iyang giinsulto ang iyang mga tortyurador ug ang mga sundalo nga mga huyang. Tungod kay wala na silay nahunahuna nga laing pag-antos nga ipahamtang sa santo, ang gobernador nagpagawas og usa ka dekreto nga naghukom sa santo sa kamatayon, nga nag-ingon ingon niini:

'Gisugo namo nga si Teodoto, ang tigdepensa sa pagtuo sa Galilea, kaaway sa among mga dios, supak sa mga sugo sa hari ug mapanamastamas kanako, putlon ang ulo gamit ang espada; ug ang iyang lawas pagasunogon, aron dili siya matultolan sa mga Kristohanon.'

Ug gidala ang santo gikan sa siyudad, ngadto sa uma, aron putlon ang iyang ulo. Gisundan siya sa usa ka dagkong grupo sa mga tawo, mga lalaki ug mga babaye, nga gustong masaksihan ang iyang kamatayon. Pag-abot sa gitakdang lugar, ang santo misugod sa pag-ampo sa Dios gamit kining mga pulong:

'Ginoong Hesukristo, Magbubuhat sa langit ug yuta, nga dili gayud mobiya sa bisan kinsa nga mosalig sa Imong balaan nga ngalan! Nagpasalamat ako Kanimo tungod kay giisip Mo akong takus nga mahimong lungsoranon sa langitnong yutang natawhan ug kauban sa Imong Gingharian. Nagpasalamat ako Kanimo sa pagtabang kanako sa pagdaog sa bitin ug pagdugmok sa iyang ulo. Nag-ampo ako Kanimo – hatagi og kahupayan ang Imong matinud-anong mga sulugoon gikan sa mga kasakit nga naglibot kanila; unta ang paglutos nga gihimo batok sa Imong Simbahan sa mga pagano nga walay Diyos matapos na sa akong kamatayon. Hatagi og kalinaw ang Imong Simbahan ug luwasa kini gikan sa mga panamastamas sa kaaway.

Sa diha nga nahuman niya ang iyang pag-ampo ug miingon, 'Amen', ang santo mituyok ug nakita niya ang mga Kristohanon nga nagahilak alang kaniya. Unya miingon ang santo kanila:

'Ayaw kamo paghilak para kanako, mga igsoon, kondili himoa nga himayaon ang gahum sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga mitabang kanako nga maisugon nga matuman ang akong buhat ug mapildi ang kaaway. Ako, mag-ampo ko nga maisugon ngadto sa Dios para kaninyo sa langit.'

Pagkahuman niini, gipailawom sa martir ang iyang dungganong ulo sa ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo niadtong ikapitong adlaw sa Hunyo[3727] .

Samtang nagpadayon kini, gidala sa mga sulugoon sa gobernador ang daghang kahoy-panggatong ngadto sa maong lugar, nagtukod og pugon sa pagsunog ug gibutang nila ang lawas sa martir ni Kristo ibabaw niini, aron sunogon kini sumala sa sugo sa gobernador. Apan kalit lang, pinaagi sa probidensya sa Dios, misaka ang dakong bagyo, ug usa ka kahayag ang mitungha, nga nagdan-ag palibot sa lawas sa martir sama sa kilat, nga walay bisan usa sa mga sundalo ang nangahas nga moduol sa kahoy ug pasigaon kini.

Sa dihang nahibaloan kini sa gobernador, gisugo niya ang mga sundalo nga ayaw mobiya sa maong dapit ug bantayan pag-ayo ang lawas sa martir, aron dili kini kuhaon sa mga Kristohanon. Sa pagsunod sa sugo sa gobernador, ang mga sundalo naghimo og payag gamit ang mga sanga sa willow ug mga kawayan ug naglingkod sa sulod niini, nagbantay sa lawas sa martir batok sa mga Kristohanon.

Samtang nagpadayon, pinaagi sa probidensya sa Diyos, nahitabo nga ang pari nga si Fronton, nga nagsul-ob sa singsing sa martir nga si Teodoto sa iyang tudlo, naglabay sa maong dapit. Nagbiyahe siya gikan sa iyang kaugalingong baryo paingon sa silingang baryo ug wala siya kahibalo sa nahitabo kang Santo Teodoto. Nagbitbit si Fronton sa iyang asno og pipila ka maayong bino, nga giandam daan pa; Gituyo ni Fronton nga ibaligya kini nga bino sa lungsod, kay siya adunay ubasan ug nagpanginabuhi siya ug ang iyang pamilya gikan sa ani niini. Sa dihang naduol si Fronton sa dapit diin nagtindog ang tolda sa mga sundalo ug diin nahigda ang lawas sa martir, natumba ang asno ug nahulog sa yuta. Pagkakita niini, miduol ang mga sundalo kang Fronton aron motabang kaniya ug miingon kaniya:

'Asa ka paingon, biyahero? Gabii na kaayo. Mas maayo nga magpabilin ka uban namo, labi na kay aduna man pastulan para sa mga hayop dinhi.'

[3727] Ang kamatayon ni San Teodoto nga Martir nahitabo niadtong 303 o 304 – ang paghinumdom sa balaang martir gisaulog usab sa ika-7 sa Hunyo, ang adlaw sa iyang kamatayon. Ang iyang kinabuhi gihanduraw matag ika-18 sa Mayo tungod kay ang iyang pagkamartir hugot nga nalangkit sa pagkamartir sa Pito ka Balaang Birhen, nga gihanduraw usab niadtong adlawa.

Miuyon ang pari nga magpabilin didto sa gabii uban kanila ug miduol sa ilang tolda (angay hinumduman nga ang lawas sa martir natabonan sa mga sanga ug dayami). Nagsiga na ang kalayo tupad sa tolda ug andam na ang pagkaon. Gihangyo sa mga sundalo si Fronton nga mokaon uban kanila. Si Fronton, nga nagkuha og sudlanan gikan kanila, gipuno kini og bino ug gihalad sa mga sundalo aron imnon. Pagtilaw sa bino, gidayeg kini sa mga sundalo, kay maayo kaayo kini. Unya nangutana ang mga sundalo kang Fronton:

'Pila na ka tuig kining bino?'

Mitubag si Fronton:

'Lima na ka tuig kini nga gitigulang.'

Giminom sa mga sundalo ang bino, nga wala nila masayri nga ang ilang bisita usa ka Kristohanon ug labaw pa, usa ka pari; atol sa panihapon, nakigstorya ang mga sundalo kang Fronton bahin sa mga nahitabo sa miaging mga adlaw; gisultihan nila siya kung giunsa nalumos ang pito ka birhen tungod kay wala sila mosugot sa paghugas sa mga diyos-diyosan, kung giunsa sa tag-iya sa inn nga si Theodotus pagkuha sa ilang mga lawas gikan sa linaw sa gabii ug paghatag kanila og angay nga lubong, kung giunsa siya pagpangita sa mga awtoridad sa siyudad tungod niini, kung giunsa niya pagpakita sa iyang kaugalingon sa atubangan sa korte ug paghalad sa iyang kaugalingon sa pagpanakit, kung unsa ka maisugon niyang kini gipailob, ug kung giunsa, sama sa lawas nga puthaw. Unya miingon sila:

'Dinhi natabonan ang lawas nga giputol ang ulo sa usa nga among gibantayan sumala sa sugo sa gobernador.'

Pagkadungog sa ilang mga pulong, ang pari nagpasalamat sa Dios, nga nagtugot kaniya sa pribilehiyo nga mahibalo sa pag-antos ug kamatayon sa balaan nga martir nga si Teodoto. Unya ang pari misugod sa paghunahuna kon giunsa niya pagkuha ang dungganong lawas sa martir ni Cristo gikan didto. Gipuno niya ang sudlanan hangtod napuno, gihatag kini sa mga sundalo ug gisultihan sila nga imnon nila kutob sa ilang gusto nga bino. Sa dihang hubog kaayo ang mga sundalo ug natulog, miduol si Fronton sa balaan nga lawas sa martir ni Kristo, gitabonan kini ug gisugdan paghalok uban sa mga luha; unya, gikuha niya ang singsing sa iyang kaugalingong tudlo, gibutang kini sa tudlo sa martir, nga nag-ingon:

'O balaan nga martir ni Kristo, Teodoto! Tinud-anay nimong natuman ang akong gipangayo kanimo.'

Unya gisikop pag-ayo ni Fronton ang bililhon nga lawas ug ulo sa martir sa iyang asno ug gipadala ang asno nga nag-inusara pabalik sa iyang baryo. Ug ang asno mibiyahe paingon sa baryo ni Fronton, nagbitbit sa bililhon nga lawas sa martir; Sa bahin ni Fronton, gibutangan niya pag-usab og mga sanga ug dayami ang dapit diin nahigda ang lawas sa martir, ug sa pagsulod niya sa iyang tolda, natulog siya.

Sa sunod buntag, sayo kaayo nga mibangon si Fronton ug nagsugod, ingon man, sa paghilak sa pagkawala sa asno, nga miingon:

'Nawala ang akong hayop gikan dinhi: gipangawat ba kini?'

Nipasubo ang mga sundalo kang Fronton, kay wala nila masayri nga nadala na gikan didto ang balaan nga lawas sa martir, sa dihang ilang nakita nga nagpabilin pa sa ilang lugar ang mga sanga ug dayami. Nagbilin og pipila ka bino para kanila ang pari, mibiya sa ilang tolda, daw mangita sa iyang asno, apan wala na mobalik kanila, kay mibalik na siya sa iyang kaugalingong baryo.

Ang asno, bisan pa man, pinaagi sa probidensya sa Dios, miabot sa mismong dapit diin kaniadto nakig-istorya si Santo Teodoto kang Fronton ug gidayeg kini nga lugar nga katingalahang matahum ug angay kaayo alang sa pahulayan sa mga relikya sa santo; Dinhi gayud sa maong dapit gisugo sa martir ni Kristo si Fronton nga magtukod ug simbahan ug gisaaran nga ipadala didto ang mga relikya sa martir. Pag-abot sa maong dapit, mihunong ang asno ug wala na mouli hangtud nga miabot ang iyang agalon, si Fronton, ug gikuha niini ang mga balaan nga relikya gikan niini. Gitawag dayon ni Fronton ang mga Kristohanon ngadto niining dapita ug gilubong niya uban sa dungog ang balaang relikya sa martir; pagkahuman, nagtukod siya dinhi og simbahan sa ngalan sa balaang martir nga si Teodoto, alang sa himaya ni Kristo, among Dios.

Kining tanan ako, ang mapainubuson nga si Nilus, narekord (ingon sa nagsulat sa kinabuhi sa balaan nga martir nga si Teodoto); ug gisulat ko kini alang sa tanan nakong pinalanggang igsoon sa Kristo uban sa dakong pag-amping ug kadasig, kay nahibalo ko sa sugilanon sa kinabuhi sa balaan nga martir ug gipriso uban kaniya. Kamo usab, basaha kini uban sa pagtuo ug gugma, aron makigbahin kamo sa samang kapalaran sa Gingharian sa Langit uban sa balaan nga martir Teodoto ug sa tanang mga balaan nga naningkamot alang sa pagkamatinud-anon,

ug aron maglipay kamo sa langit kang Kristo Jesus nga atong Ginoo, nga kaniya ang himaya, pagpasidungog ug pagsimba, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Nagpaningkamot ka pag-ayo sa pag-antos uban sa imong kauban nga mga martir, Teodoto, ug nakadawat ka og mga korona sa dungog, kauban ang mga dungogong birhen nga nag-antos. Busa, mag-ampo ka walay hunong kang Kristo nga among Dios alang kanato tanan.

Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir nga sila Pedro, Dionisio, Andres, Saulo, Kristina, Heraklio, Paulino ug Venedimo.

Gisaulog sa ika-18 sa Mayo

Sa panahon sa mga pagpanlupig nga gipahigayon sa mga pagano batok sa mga Kristohanon, kining matinud-anong mga sundalo ni Kristo ilang gihalad ang ilang kinabuhi alang sa ilang Ginoo, aron ang tibuok kalibutan natabonan sa dugo sa mga martir. Niadtong panahona, ang Kristohanong si Pedro, usa ka gwapong batan-on nga lalaki, nga kusgan sa espiritu sama sa iyang lawas, nadakpan sa mga pagano; gidala siya sa Lampsacus, usa ka siyudad sa Hellespont. Sa dihang gidala si Pedro sa atubangan sa gobernador Optiminus aron pangutan-on, nangutana kaniya ang gobernador:

'Kristiyano ka ba?'

'Oo, usa ko ka Kristohanon,' tubag ni Pedro. Miingon ang gobernador:

'Ania sa imong atubangan ang mga sugo sa atong dili mapildi nga mga hari; busa halad og halad sa atong dakong diyosa nga si Venus.'

Mitubag ang batan-on:

'Natingala ko nimo, Hegemon, nga nagasugot ka sa pagsulay pagpangumbinsi kanako sa pagsimba sa usa ka daotan ug malibog nga babaye nga nagtugot sa iyang kaugalingon sa pagbuhat sa ingon ana ka-grabe nga mga buhat nga makauwaw gani hisgutan. Dili ba ninyo karon gipanglutos ug gipaka-ilad subay sa balaod kadtong nagtugot sa ilang kaugalingon sa pagbuhat sa ingon ana nga mga buhat nga inyong giakusar sa inyong diyosa nga si Venus? Apan kon giisip ninyo ang inyong diyosa nga usa ka salampati, unsaon nako pagsimba ug paghalad sa usa ka daotan nga salampati? Dili, kinahanglan nakong simbahon ang buhi ug tinuod nga Dios, ang Hari sa tanang kapanahonan, si Kristo akong Ginoo; Kaniya ra ang angay paghalaran sa halad sa pag-ampo, pagdayeg, ug debosyon.

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga itali ang batan-on sa mga ligid ug pahirason ang iyang lawas gamit ang kahoy ug puthaw nga mga instrumento, nga nagpisa sa iyang mga bukog. Apan ang alagad sa Dios, si Pedro, samtang mas grabe ang iyang pag-antos sa pagpanamastamas, mas napalig-on ug mas matinud-anon ang iyang paglaum sa tabang sa Ginoong Jesu-Cristo, nga nagbinuang sa kamangmangan sa gobernador. Unya gitangtang ni Pedro ang iyang mga mata paingon sa langit ug misugod siya sa pag-ampo ingon niini:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, sa paghatag kanako og ingon nga kusog ug pagkamapailubon sa taliwala sa akong mga pag-antos; hatagi ako nga mapakaisog nga madala ang akong pakigbisog ngadto sa malampusong katapusan ug mapildi ang dautang kaaway.'

Sa pagkahibalo nga ang pagpanakit dili makapildi sa maisugong batan-ong si Pedro, gisugo sa gobernador nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada.

Sa samang panahon, si Dionysius, nga nagpahayag usab sa pagtuo nga Kristiyano, gidakpan ug gipriso. Sa dihang ang gobernador nag-andam sa pagbiyahe gikan sa Lampsacus paingon sa Troas – usa ka siyudad nga nahimutang duol sa rehiyon sa Hellespont – duha ka Kristohanong sundalo gikan sa Mesopotamia[3728] , nga ginganlan og

Andreas ug Pablo; kauban usab nila gidala ang usa ka Kristohanon nga ginganlan og Nicomachus, nga misinggit sa kusog ug walay hunong:

'Kristiyano ako!'

Ang gobernador, pagkakita nga nag-angkon si Nicomachus nga Kristohanon sa atubangan sa tanan, nangutana kang Andrei ug Paul:

'Unsa man inyong isulti?'

Mitubag sila:

'Kami usab mga Kristohanon.'

Unya miingon ang gobernador kang Nicomachus:

'Maghalad og halad sa mga dios subay sa sugo sa hari.'

Mitubag si Nicomachus:

'Wala ba ka kahibalo nga ang mga Kristohanon dili maghalad og sakripisyo sa mga demonyo?'

Ug dayon gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga hubaron si Nicomachus, isabit siya sa kahoy sa pagpanakit, ug putlon-putlonon ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga instrumento.

Sa dihang hapit na mahuman ang pag-antos ni Nicomachus ug gamay na lang ang iyang pag-antos sa wala pa siya makadawat sa korona sa martir (nga daw naa na sa iyang mga kamot), kalit niyang gikuha sa iyang kaugalingon kini nga himayaong korona. Gibyaan niya ang iyang matinud-anong pag-angkon sa pagtuo, gisalikway niya si Kristo ug misinggit aron madungog sa tanan:

'Wala gyud ko'y nahimong Kristiyano! Mouyon ko nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

Ug sa diha-diha dayon mihunong ang mga sundalo sa ilang pagpanakit kaniya ug gikuha siya gikan sa kahoy sa pagpanakit.

Sa dihang kini nga malisud nga apostata nakahalad na ug sakripisyo sa mga diyos-diyosan ug nagsimba kanila, usa ka demonyo ang midakop kaniya ug kusog siyang gisumbag sa yuta, hinungdan nga si Nicomachus misuko sama sa usa ka buang, gikagat ang iyang dila ug nagbula og dugo ang iyang baba hangtod sa iyang katapusang gininhawa.

Samtang nagpadayon kini nga tanan, usa ka batan-ong babaye nga napulo'g unom ka tuig ang panuigon nga ginganlan og Christina, nga nagbarog sa taliwala sa mga tawo, mituyok kang Nicomachus nga gipanag-iya sa demonyo ug miingon kaniya:

'O ikaw nga maluya ug gipaka-dautan! Tungod sa usa ka takna, gidala na nimo sa imong kaugalingon ang walay katapusang ug dili masukod nga pag-antos.'

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga dakpon ang dalaga ug dad-on sa hukmanan; unya gipangutana siya:

'Kristiyano ba ka?'

Mitubag ang dalaga:

'Oo, usa ko ka Kristiyano, ug karon nagahilak ug nagasubo ako tungod sa pagkaguba niadtong malisud nga tawo, nga wala gustong mag-antos sa mubo nga panahon aron makab-ot ang walay katapusang kalinaw para sa iyang kaugalingon.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Nakab-ot na niya ang kalinaw, kay nakahalad siya og sakripisyo sa mga diyos; apan aron kamo nga mga Kristohanon dili siya pasipalahan, ang among dagkong diyosa nga sila Diana ug Venus mipahimulos sa pagkuha kaniya gikan dinhi. Apan gusto usab nako nga maghalad kamo og sakripisyo sa niining mga diyosa, kon dili kamo gustong pasipalahan ug sunogon sa poste.'

Mitubag ang santo:

'Mas importante kanako ang akong Dios kaysa kaninyo, busa dili ko mahadlok sa inyong mga hulga. Gibuak nako ang akong pagsalig sa akong Dios, ug nagtuo ko nga panalipdan Niya ako ug hatagan ko Niya og pagkamapailubon sa tanang butang.'

Unya gisugo sa gobernador nga ihatag siya sa duha ka batan-ong lalaki nga daotan, aron siya ilang hugawan ug dauton. Samtang si Andres ug si Pablo, gisugo niya nga ipriso sila sa samang selda diin nakabilanggo si Dionisio.

Samtang, kining duha ka walay-hiya nga batan-on, pagkahuman nilang dakpon ang putli ug balaan nga dalaga, gidali-dali nila siya paingon sa ilang puloy-anan aron siya hugawan; apan sa diha-diha nga nadala nila siya sa ilang balay, nangawala ang ilang lihok sa unod, ug wala nila siya mahugawi hangtod sa tungang gabii. Niadtong

gabii mismo, usa ka masidlak nga batan-on ang nagpakita tupad ni Christina, nga nagpuno sa tibuok balay sa iyang kahayag. Ang duha ka batan-on nahugno sa yuta nga daw patay sa ilang kahadlok; sa pagka-uli sa ilang hunahuna, ilang gilukop ang mga tiil ni Santa Cristina, naghangyo kaniya nga ipangamuyo sila sa iyang Dios, aron dili sila silotan Niya. Apan siya mibangon kanila gikan sa yuta ug miingon kanila:

'Ayaw kamo kahadlok; hibaloa kini: ang batan-ong lalaki nga inyong nakita usa ka balaang anghel, gipadala kanako ni Kristo, akong Dios, aron panalipdan ang akong pagkabirhen, nga kanunay andam sa pagpatay sa bisan kinsa nga motandog kanako.'

Busa ang balaan nga birhen nga si Christina nagpabilin nga putli, nga gipanalipdan mismo sa Dios.

Sa sunod buntag, ang mga lungsuranon sa maong siyudad, gipukaw sa mga paganong pari, miadto sa gobernador ug nangayo nga ihatag kanila ang mga Kristohanon nga naa sa prisohan. Gikuha sa gobernador si Dionysius, si Andres, ug si Pablo gikan sa prisohan ug miingon kanila:

'Kinahanglan nga maghalad kamo og sakripisyo sa dakong diyosa nga si Diana.'

Apan mitubag ang mga santo:

Wala kami mailhi kang Diana o bisan kinsa pa nga demonyo sa inyong gina-samba; kami nakaila ug nagasimba lamang sa among Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo.

Ang katawhan, pagkadungog niini nga tubag gikan sa mga martir, misugod pag-usab sa kusog nga tingog sa pagpangayo nga ihatag kanila sa gobernador ang mga Kristohanon nga misal-ot batok sa ilang mga dios. Apan ang gobernador misugo nga latigon ang mga martir, ug dayon gisugo nga ihatag sila sa katawhan.

Unya ang katawhan, pagkahuman nila og gapos sa tiil sa mga santo, gipagawas sila sa siyudad uban sa kusog nga mga singgit, aron batuhan didto.

Samtang ginabato ang mga balaan nga martir, si Santa Cristina, pagkahibalo niya niini, midali sa lugar sa panghitabo ug, sa iyang paghulog sa mga lawas sa mga santo nga ginabato uban sa mga luha, miingon:

'Gusto ko nga mamatay uban kaninyo dinhi sa yuta, aron mabuhi usab ko uban kaninyo sa langit!'

Samtang nagpadayon kini, napaabot sa gobernador nga usa ka batan-ong Kristohanong dalaga, nga gihatag sa duha ka batan-ong lalaki aron siya abusohon, nakalingkawas sa kamot nila pinaagi sa usa ka hayag kaayong batan-ong lalaki; pagkahuman siya milayas gikan sa balay sa duha ka batan-ong lalaki, miadto siya sa dapit diin gipangbato ang mga Kristohanon ug gilabay ang iyang kaugalingon sa ibabaw sa ilang mga lawas. Pagkahibalo niini, gisugo sa gobernador nga patyon siya pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada.

Busa, ang tanan nga gihisgutan nga balaang martir, nga nakigbisog batok sa yawa, sa kalibutan ug sa gobernador Opitiminus, gihatagan og kadaogan batok sa ilang mga kaaway pinaagi sa tabang ni Kristo, among Dios; si Pedro gipatay human sa pag-antos sa nagkalain-laing pag-antos, si Dionisio, Si Andres ug si Pablo gipamatay pinaagi sa bato, samtang ang balaan nga dalaga nga si Christina giputol ang ulo pinaagi sa espada. Tanan kini nahitabo sa siyudad sa Lampsacus, sa panahon sa paghari ni Haring Decius[3728] .

Ang mga balaan nga martir nga sila Heraclius, Pavlin ug Venedimus mga lungsoranon sa Atenas. Gipangwali nila ang ngalan ni Cristo sa Atenas uban sa dakong kaisog ug gihangyo ang tanan nga dili matinuoron nga biyaan ang ilang walay pulos nga pagsimba sa mga dios-diosan ug magpabunyag sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Tungod sa ilang pagpangwali, gidakpan sila ug gidala sa atubangan sa gobernador sa Atenas alang sa interogasyon. Sa interogasyon, ilang giangkon ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang binuhat, samtang gitawag nila ang mga dios-diosan nga walay sentido nga bato ug kahoy, buhat sa kamot sa tawo. Tungod sa ilang pag-angkon sa ngalan ni Cristo, kining mga balaan nga martir gipailawom sa nagkalain-laing pag-antos ug, sa katapusan, kauban ang ilang mga disipulo, gilabay sila sa usa ka hurno nga nagdilaab, diin ila dayon gipahawa ang ilang espiritu[3729] . Tungod sa ilang buhat, nakadawat sila og di-malaglag nga korona gikan kang Cristo nga atong Dios, Kang Kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[3728] Naghari si Decius gikan sa 249 hangtod sa 251.

[3729] Ang tuig sa kamatayon sa mga balaang martir – Heraclius, Paulinus ug Venedimus – wala mailhi. Tingali nahitabo kini sa ika-4 o ika-5 nga siglo.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Simeon, Isaac ug Vakhtiis.

Gisaulog sa ika-18 sa Mayo

Ang mga balaan nga martir ni Kristo, sila Simeon, Isaac ug Vachtisi, lumad nga taga-Persia ug nag-antos sa panahon sa paghari sa dautang hari Sapor[3730] . Tungod kay Kristohanon sila, gidakop sila sa mga idolatra ug gipugos nga isalikway si Kristo ug mosimba sa adlaw ug kalayo[3731] , apan mitubag sila:

'Dili namo ikalimod ang Magbubuhat sa tanang butang, ug dili usab namo pagsimba ang adlaw o kalayo.'

Unya giputlan og pisi ang ilang mga kamot ug tiil ug mabangis silang gibugbog sa ilang mga tigpahirap, sa wala pa sila itambog sa usa ka bilanggoan, diin wala sila hatagi og pagkaon sulod sa pito ka adlaw. Pagkahuman niini, gidala sila gikan sa bilanggoan ug gipailawom sa nagkalain-laing pagpanakit; sa katapusan, giputol sa espada ang ilang mahimayaong mga ulo. Mao kini ang pag-abot sa katapusan sa mga balaan nga martir.

Hunyo

1 Hunyo

19 Mayo (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si Banal Cornelius sa Komel, ang Himagsaon sa Vologda, nga namatay niadtong 1537 sa Komel Monasteryo nga iyang gitukod (5 ka verste gikan sa lungsod sa Gryazovets), diin karon nagapahulay ang iyang balaan nga mga relikya.

Ang pagkamartir sa balaan nga pari-martir nga si Patrick ug sa tulo ka presbiter nga kuyog niya: Akakios, Menander ug Polyenus

Gisaulog sa ika-19 sa Mayo

Ang eparquya ni San Patricio mao ang siyudad sa Prusa sa Bitinia[3732] . Sa usa ka adlaw, misugod siya sa hayag nga pagdenunsyar sa mga sayop sa mga pagano ug sa pagwali sa pagtuo ni Cristo; Ang iyang pagwali nakapabalhin sa daghang pagano ngadto kang Kristo; tungod niini, gidakop siya sa mga pagano kauban ang tulo ka presbiter – Akakios, Menander ug Polyienos – ug gidala sa atubangan sa hegemon sa Bithynia nga si Julius, usa ka masigasig nga alagad sa mga dios-diosan, aron usisahon. Ang ulahi, samtang nagpadulong niadtong panahona sa mainit nga tuburan[3733] , nagmando nga ang Kristohanong obispo ug ang iyang mga presbiter, nga gipusil sa puthaw nga kadena, dad-on sa iyang likod. Pag-abot niya sa mga bukal ug paglangoy niini, naghalad si Julius og sakripisyo sa iyang hugaw nga diyos nga si Asclepius[3734] ug sa daotan nga diyosa nga si Sotiria[3735] . Unya,

---

[3730] Naghari si Sapor II ang Dako sa Persia gikan sa 310 hangtod 381. Nailhan siya tungod sa iyang malampusong mga gubat batok sa mga Romano; usa siya ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon.

[3731] Girespeto sa mga Persyano si Mithra, o ang adlaw, ingon nga ilang labing labaw nga diyos. Nagasimba usab sila sa kalayo.

[3732] Ang rehiyon sa Asia Minor.

[3733] Si Igemon Julius mibyahe paingon sa mainit nga tuburan alang sa medikal nga katuyoan. Kining mga tuburan adunay gayud mga kabtangan sa pagtambal, tungod sa presensya sa lain-laing mineral nga mga substansya sa ilang tubig. Daghan nga susamang mga tuburan ang nailhan sa karaang panahon sa Italya, sa isla sa Sicily.

[3734] Asclepius o Aesculapius – usa ka Griyego-Romanhong diyos nga giila nga patron sa arte sa medisina.

[3735] Si Sotiria, gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'manluluwas', usa ka kinatibuk-ang termino para sa mga diyosa nga, sumala sa mga pagano, nag-ayo sa mga sakit. Kasagaran kini nga ngalan gigamit sa mga diyosa nga sila Athena o Aphrodite.

paglingkod niya sa hukmanan ug pagtawag kang Santo Patricio ug sa iyang mga presbiter, miingon si Julius kaniya:

'Ikaw nga buang, nga nagtawag kang Kristo ug nagtuo sa walay sulod nga mga sugilanon! Tan-awa kung unsa kadako ang gahum sa among mga dios. Tan-awa unsa kadako ang gahum sa pag-ayo nga ilang gihatag niining mga bukal alang sa among kaayohan. Ug labaw sa tanan, sabta kung unsa kadako ang gahum ug unsa kadako ang kaluoy sa among amahan nga si Asclepius! Kung gusto k nga makalingkawas sa mga gapos ug pag-antos ug mabuhi nga malinawon sa imong yutang natawhan, nan, lumuhod ka, simba siya uban sa mapainubuson nga hangyo, ug halad-i siya og halad.

Niini, mitubag si Santo Patrisio:

'Oh, unsa kadaghan nga dautang gisulti nimo sa imong mubo nga pakigpulong, Hegemon!

Miingon dayon kaniya ang gobernador nga nasuko:

'Unsa may sayop nga akong gisulti? Unsa may imong ikapasangil kanako, kawawa! Ikaw mismo kinahanglan mouyon sa klaro nga kamatuoran, nga walay limbong o tuso: dili ba nimo makita sa imong kaugalingong mga mata ang mga pag-ayo nga gihatag sa mainit nga tuburan pinaagi sa gahum sa atong labawng mga dios?'

Mitubag si Santo Patricius:

'Pinakama-ilustrado nga Hegemon! Kung gusto nimong mahibal-an ang kamatuoran bahin sa gigikanan, sa agos, ug sa nakapaayo nga gahum niining mga mainit nga tubig, isulti ko kanimo ang tanan bahin niini, basta motagad ka sa pagpaminaw kanako uban sa pagpaubos.'

Niini mitubag ang gobernador:

'Bisan pa man nagdahom ko nga makadungog gikan kanimo og walay lain kondili usa ka sugilanon nga puno sa mga bakak, sulti gihapon; paminawa ko unsay imong isulti.'

Mitubag ang santo:

'Dili kini peke, kondili kamatuoran ang akong gustong isulti kanimo.'

Miingon ang gobernador:

'Unsa pa nga tinubdan sa gahum para sa mainit nga mga tubig ang imong matudlo, gawas sa gahum sa atong mga diyos?'

Mitubag ang santo:

'Kristiyano ako, ug bisan kinsa nga nag-angkon niining balaan nga pagtuo sa Kristiyanismo ug nagsimba sa usa ka tinuod nga Dios makasabot, pinaagi sa ilang pangatarungan, sa mga misteryo sa Dios; busa, bisan pa man ako usa ka makasasala, pinaagi sa pag-angkon nga ako usa ka sulugoon ni Kristo, nahibalo ako ug masulti kanimo ang kamatuoran mahitungod niining mga tubig.'

Miingon ang gobernador:

'Sigurado ba nga dili ka ingon ana ka-isog ug padalos-dalos nga nagtuo nga mas maalam ka kaysa sa among mga pilosopo?'

Mitubag ang santo:

– *'Ang kinaadman niining kalibutan kabuang sa atubangan sa Dios, ingon nga nasulat: "Ipahigot niya ang mga maalamon sa ilang kaugalingong limbong'"* (1 Cor. 3:19). Si Cristo nga atong Ginoo, sa paghimaya sa Iyang Amahan, miingon: *'Gidayeg ko Ikaw, Amahan, Ginoo sa langit ug sa yuta, kay gitago Nimo kini nga mga butang gikan sa mga maalamon ug nakakat-on, ug gipadayag Nimo kini sa mga gamay nga bata'* (Lucas 10:21). Ug ang Apostol nagaingon: wala nila masabti ang kamatuoran: *'Kay kon masabtan unta nila kini, dili unta nila ipasakitan ang Ginoo sa himaya'* (1 Cor. 2:8).

Miingon ang gobernador sa santo:

'Lisod sabton ang imong giingon. Mas maayo pa, sultihi ko, pinaagi sa unsang gahum ug tuyo nga nag-agos kining mainit, makapa-ayo nga tubig? Ako, giisip kini nga gikan sa probidensya sa among mga dios, nga gustong motabang sa mga tawo sa ingon ani nga paagi.'

Sa tubag, si San Patricius, ang balaan ni Kristo, miingon sa gobernador:

– Sa dili pa ko magsugod sa pagsulti, akoa kining hangyo, Gobernador, nga tangtangon ang bakod[3736] aron madungog sa tanan ang akong mga pulong.

Sa sugo sa gobernador, gikuha ang babag ug napuno sa mga tawo ang tibuok palibot niini. Unya misugod ang santo sa kusog nga pagsulti ingon niini:

– Ang mao gihapon nga gamhanan ug walay katapusan nga Dios, nga mao ang Magbubuhat sa katawhan, naghimo sa kalayo ug tubig gikan sa walay bisan unsa pinaagi sa Iyang Bugtong Anak. Gikan sa kalayo, pinaagi sa Iyang Pulong, gimugna Niya ang kahayag, ang adlaw ug ang ubang langitnong lawas, ug gisugo Niya kini nga mosidlak sa adlaw ug sa gabii: ang Iyang gahum nga makagahum sa tanan misangko kutob sa Iyang gusto. Gikan sa tubig, gihulma Niya ang kalibutan sa kahitas-an, ug ibabaw sa mga tubig gitukod Niya ang yuta. Pinaagi sa Iyang makakita nga pagdumala, Iyang giandam sa langit ug sa yuta ang tanan nga gikinahanglan alang sa kinabuhi sa tawo, nga Iyang gihimo usab. Apan sa pagtan-aw Niya nga ang mga tawo nga Iyang gimugna makapukaw sa Iyang kasuko, Siya, ang ilang Magbubuhat, ug nga, sa pagbiya nila sa pagsimba sa tinuod nga Dios, maghimo sila alang sa ilang kaugalingon og mga dios-diosan nga walay kalag ug mosimba niini – tungod niini nag-andam Siya og duha ka dapit diin paingon sa mga tawo pagkahuman sa ilang kinabuhi sa yuta. Ang unang lugar nga I , gipahimutang Niya sa walay katapusang kahayag ug gipuno sa daghan ug dili masukod nga mga panalangin; ang ikaduha, bisan pa, gipuno Niya sa kangitngit nga dili masudlan, kalayo nga dili mapalong ug sa walay katapusang pag-antos; ang mga nakapahimuot kaniya pinaagi sa pagtuman sa Iyang mga sugo ililipat ngadto sa dapit sa kahayag; samtang ang mga nakapukaw sa kasuko sa ilang Magbubuhat pinaagi sa ilang dautang kinabuhi ug busa nagdala og silot sa ilang kaugalingon itambog ngadto sa dapit sa kangitngit. Busa, kadtong nagpuyo sa dapit sa kahayag mabuhi og usa ka imortal nga kinabuhi sa walay hunong ug walay katapusang kalipay, samtang kadtong naa sa dapit sa kangitngit pagahantumsan nga walay hunong sulod sa walay katapusang mga kapanahonan. Pagkahuman pagbulag sa kalayo gikan sa tubig ug sa kahayag gikan sa kangitngit, ang Manlalang nagporma sa matag-usa kanila nga bulag ug gihatag ang matag-usa sa iyang angay nga dapit. Ang kalayo ug tubig makita sa ibabaw sa kalibutan ug sa ilawom sa yuta; ang tubig nga makita sa yuta, nga natigom sa mga tipunan niini, gitawag nga dagat (Gen. 1:10), samtang ang naa sa ilawom sa yuta gitawag nga kalawoman; Gikan niining kalawoman, alang sa kaayohan sa mga tawo nga nagpuyo sa yuta ug, sa tinuod, alang sa kaayohan sa tanang buhing binuhat, gipadala ang mga tubig paingon sa ibabaw pinaagi sa sulod sa yuta, sama sa mga tubo sa tubig; sa pagawas sa nawong sa yuta, kini nagmugna og mga bukal, balon, o suba. Ang mga tubig nga sa ilang pag-agos ilawom sa yuta moagi duol sa kalayo mogawas sa nawong nga init, samtang ang mga moagi layo sa kalayo mogawas sa nawong nga bugnaw. Maong mainit kini nga mga tubig, kay sa ilang agianan mo-duol sila sa kalayo sa ilawom sa yuta; samtang sa ubang mga lugar adunay mga tubig nga grabe ka bugnaw, nga nagabugnaw ngadto sa yelo, tungod kay nahimutang sila sa layo kaayo gikan sa kalayo. Busa, ang kalayo sa ilawom sa yuta gituyo alang sa pagsilot sa dautang mga kalag; samtang ang tubig sa ilawom sa yuta, nga nahimong yelo, gitawag nga Tartarus[3736] , diin ang inyong mga dios ug ang mga nagsimba kanila mag-antos sa walay katapusang pagsilot, sama sa gisulti sa usa sa inyong mga magbabalak, nga miingon: 'Ang (pinakalayong) utlanan sa yuta ug dagat wala'y lain kondili ang pinakalayong mga tumoy, diin si Iapetus ug si Saturn[3737] (mao kana ang mga ngalan sa inyong mga dios) wala mag-ani sa kahimayaan sa hayag nga adlaw ni sa bugnaw nga huyop sa hangin'; sa laing pagkasulti: ang inyong mga dios, nga nagpuyo sa kangitngit ug sa Tartarus, wala gisidlakan ni gipainit sa kahayag sa adlaw, samtang kadtong nagpuyo sa kalayo dili napabugnaw sa hangin. – Ang Tartarus, nga nahimutang sa ilawom sa yuta, mas lawom pa kaysa sa tanang ubang kalawoman sama sa kataas sa langit kaysa sa tanang kahitas-an sa yuta. Ug ang pag-andam og kalayo sa ilawom sa yuta alang sa mga daotan gipamatud-an sa nagbukal nga mga tinubdan nga, sa Sicily[3738] , misaka gikan sa ilawom sa yuta[3739] .

[3736] Sa paghisgot sa Tartarus, si San Patrisio naningkamot nga masabtan ang mga pagano sa iyang palibot ug gipadayag kanila ang ilang kaugalingong panan-aw sa Tartarus. – Sumala sa karaang mitolohiyang Griyego, ang Tartarus usa ka ngitngit nga kalawoman, nga layo kaayo sa nawong sa yuta sama sa kalayo sa langit gikan sa yuta. Sumala sa mga Griyego, ang Tartarus gilibotan sa tulo ka patong sa kangitngit ug sa usa ka puthaw nga bungbong; kini nagsilbi nga dapit sa pagkabilanggo para sa mga nahulog nga diyos.

[3737] Si Iapetus usa sa mga Titan – mga anak ni Uranus (ang langit) ug Gaia (ang yuta). Sumala sa mitolohiyang Griyego, si Iapetus (uban ni Cronus) misukol batok sa labing gamhanang diyos, si Zeus, ug tungod niini gipriso siya ni Zeus sa Tartarus. – Saturn – usa ka karaang diyos sa Romano, giila nga patron sa yuta ug mga tanom. Sumala sa mitolohiyang Griyego, si Saturn, sama ni Iapetus, gipahulog gikan sa langit ni Zeus ug gipriso sa Tartarus sulod sa pipila ka panahon.

[3738] Ang Sicily usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediteranyo ug karon kabahin na sa Gingharian sa Italya.

[3739] Ang isla sa Sicily, tungod sa daghang mga bitak ug mga lubong sa mga bukid nga apog nga naglangkob niini, adunay daghang mainit nga tuburan.

Pagkadungog sa gobernador sa mga pulong sa santo, nangutana siya kaniya:

'Busa, ang imong Kristo mao ang Magbubuhat sa tanang mga butang nga imong gisulti.'

Mitubag si San Patricius:

'Sa tinuod, si Kristo, ug walay lain, mao ang Magbubuhat sa tanang binuhat; kay nasulat: "*Pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang, ug gawas kaniya walay bisan usa nga butang nga gihimo"* (Juan 1:3). Ug usab: *'Kay walay pulos ang tanang dios sa mga nasud, apan ang Ginoo mao ang naghimo sa langit'* (1 Cronica 16:26).

Unya gipangutana pag-usab sa gobernador ang santo:

'Gitawag ba nimo si Kristo nga Magbubuhat sa mga langit?'

Mitubag ang santo:

Gitawag ko si Kristo nga Magbubuhat sa tanang binuhat, kay nasulat: *'Sa pagtan-aw nako sa Imong mga langit—ang buhat sa Imong mga tudlo—sa bulan ug mga bitoon, nga Imong gitukod sa ilang lugar'* (Salmo 8:4).

Miingon ang gobernador:

'Ug kon itambog tika niining nagbukal nga tubig, nga ang imong giingon nga Magbubuhat mao si Kristo imbis sa among mga diyos, mapreserbar ka ba ni Kristo nga walay samad gikan sa kalayo niini?'

Mitubag ang santo:

'Nasayud ako sa gahum sa akong Kristo; nasayud ako nga Iya kong mapreserbar nga buo ug walay kadaut gikan niining mga tubig, kon Iya buot: kay ako mismo maghandum, pinaagi niining mga tubig, nga luwason gikan niining panandaliang kinabuhi, aron ako makabuhi nga walay katapusan uban ni Kristo; Bisan pa niana, dili ang akong kabubut-on kondili ang Iyang balaan nga kabubut-on ang matuman kanako, nga kung wala Niya, dili gani usa ka buhok sa ulo sa tawo mahulog, nga kung wala Niya, dili gani usa ka langgam madakpan sa lambong. Apan, hibaloa sa tanan nga karon nagpaminaw sa akong mga pulong nga kadtong uban kaninyo nagasimba sa walay kinabuhi nga bato ingon nga diyos, mag-atubang sa walay katapusang pag-antos sa dili mapalong nga kalayo sa ilawom sa yuta ug sa kalawmon sa Tartarus.

Pagkadungog niini, nasuko pag-ayo ang gobernador ug dayon gisugo nga hubaron og hubad ang santo ug itambog siya sa maong dapit sa bukal diin nagbubo ang nagbukal nga tubig. Ang santo, samtang gitambog, misinggit ngadto sa Dios, nga nagaingon:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako, imong alagad!'

Sa paglabay sa balaan sa tubig, ang mga tulo sa tubig nga misabwag gikan sa bukal init kaayo sama sa mga silak sa kalayo ug sa pag-abot niini sa mga naglibot, nakapaso kanila pag-ayo. Apan si San Patricius wala'y kadaut sa maong tubig, sama sa paglingkod sa bugnaw nga dapit, ug sa iyang kalipay, gidayeg niya si Kristo nga Dios.

Sa pagkakita niini, mas nagdilaab pa ang kasuko sa mga tigpahirap. Gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga kuhaon ang santo gikan sa tubig ug putlon ang iyang ulo gamit ang wasay, kauban ang tulo ka presbiter.

Samtang nag-andam alang sa iyang pagputol sa ulo, kining martir ug magtutug-an ni Kristo mibangon sa iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'O Dios, Hari sa tanan ug Ginoo, nga nagkupot sa Iyang gahum sa tanang makita ug dili makita nga binuhat, nga nagapalingon sa Iyang dalunggan sa tanan nga tinuoray nga nagatawag Kanimo, nga nagmugna bisan niining mga tubig alang sa kaluwasan sa mga matarong ug silot sa mga dautan! Tabangi ako karon, samtang mamatay ako nga nagpamatuod sa pag-angkon sa Iyang pagtuo!'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gipanaog sa santo ang iyang balaan nga ulo aron putlon ug namatay siya nga martir. Ang iyang tulo ka balaan nga presbitero—Akakios, Menander ug Polyen—gi-putol usab ang ilang mga ulo uban kaniya, ug silang tanan nagpakita sa atubangan ni Kristo nga Dios sa himaya sa mga balaan. Si San Patricius, kauban ang iyang mga ministro, gipatay niadtong ika-19 nga adlaw sa Mayo[3740] , ug nadawat niya ang korona sa kadaugan gikan kang Kristo Hesus, among Ginoo, Kang kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mao ang dungog ug himaya, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

[3740] Ang eksaktong petsa sa ilang kamatayon wala mailhi, apan gituohan nga nahitabo kini sa tunga-tunga sa ika-4 nga siglo.

Kontakion, Tono 4:

Ingon usa ka nagdan-ag sa pagkamaayo sa pagkapari, ug gipahumotan sa dugo sa pagkamartir, nagbarog sa atubangan ni Kristo uban sa mga nakig-antos kanimo, O Patricio, hinumdumi kami, O dungogong nag-antos.

Ang Pagkamartir ni San Kaluf nga Ehipsiyano

Gisaulog sa ika-19 sa Mayo

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Kaluf, nag-antos sa panahon sa paghari ni Maximian[3741] . Siya lumad sa siyudad sa Thebes sa Ehipto[3742] ug, tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, nadakpan ug gihatag sa gobernador. Gisugo sa gobernador nga ibutang sa iyang liog ang usa ka dakong bato ug ibitay siya nga nakabaliktad; diin misugod ang mga magbubuno sa pagpalo kaniya, apan miingon ang balaan nga martir kanila:

'Gitinguha ko ang kalipay sa umaabot nga kinabuhi, ug alang niini mapailubon kong ginabati kining mga pagpanakit ug pag-antos.'

Human sa ingon nga pagpanakit, gikuha ang santo gikan sa kahoy ug gipugos nila siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, apan misalikway siya. Unya gilabay siya sa kalayo, diin natapos ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta.

Ang Pagkatulog sa Matarong nga Prinsipe Juan sa Uglich, nga nailhan sa monastikong kinabuhi nga si Ignatius, ang Milagro-gama sa Vologda

Gisaulog sa ika-19 sa Mayo

Si San Juan, ang matarong nga prinsipe, mao ang anak sa matarong ug mahigugmaon kang Kristo nga Prinsipe Andrei Vasil'evich sa Uglich[3743] ug sa matarong nga Prinsesa Elena. Gidawat niya ang balaan nga pagbunyag sa lungsod sa Velikie Luki[3744] ug sa pag-abot sa angay nga edad, dali siyang nakakat-on sa pagbasa ug pagsulat. Aduna siya'y malumo ug malinawon nga kinaiya, wala maglipay sa mga dula sa mga bata ug, sa pagpraktis sa pagkamatinahuron sa tanang butang, nagpuyo siya sa balay sa iyang amahan hangtod siya nakaabot sa edad nga traynta. Niadtong panahona, ang kaaway sa katawhan, nga nagdumot sa tanang maayo, nagtimpla sa Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich sa Moscow[3745] og kasuko batok sa iyang kaugalingong igsoon, ang debotong Prinsipe Andrei Vasilyevich sa Uglich, ug sa iyang mga anak nga lalaki, sila Ivan ug Dimitri, ug gisugo niya nga dakpon sila, ibutang sa bug-at nga kadena, dad-on sa lungsod sa Pereyaslavl[3746] ug ipriso. Pagkahuman niini, gilalin sila una sa Beloozero[3747] , ug unya sa lungsod sa Vologda[3748] , diin, nakagapos sa kadena sa usa ka prisohan

---

[3741] Kini, siyempre, nagtumong kang Maximian Herculus, kauban ni Diocletian sa pagdumala, nga nagbitbit sa titulo nga Augustus, nagdumala sa Italya ug Aprika gikan sa 284 hangtod 305.

[3742] Ang siyudad sa Thebes nahimutang sa Itaas nga Ehipto ug naa sa duha ka pampang sa Suba sa Nilo.

[3743] Ang lungsod sa Uglich, karon usa ka distrito nga lungsod sa Yaroslavl Governorate, nahimutang sa Suba sa Volga.

[3744] Ang lungsod sa Velikie Luki, nga hangtod sa ika-15 nga siglo gitawag lang nga Luki, nga walay pulong nga 'Velikie', usa sa labing karaan nga mga lungsod sa Rusya: nahisgutan kini sa Kronika sa Novgorod ubos sa tuig 1166. Karon, kini usa ka lungsod sa distrito sa Pskov Governorate, nahimutang sa duha ka pampang sa Suba sa Lovat ug sa Isla sa Dyatlovka.

[3745] Ang Dakong Prinsipe Ivan III Vasilyevich nagdumala sa Moscow gikan sa 1462 hangtod 1505. Gisuspetsahan niya ang iyang igsoon nga si Andrei nga traydor tungod kay wala kini nagpadala og mga tropa aron motabang kaniya batok sa mga Tatar, ug tungod niini gipriso niya kini ug ang iyang pamilya.

[3746] Sa panahon ni Santo Prinsipe Juan, adunay duha ka lungsod nga ginganlan og Pereyaslavl sa amihanan-sidlakan sa Rus'. Ang usa nahimutang sa karon nga Vladimir Governorate ug gitawag og Pereyaslavl-Zalessky, samtang ang usa pa nahimutang sa karon nga Ryazan Governorate; niadtong 1778, sa pagtukod sa Ryazan Viceroyalty, giusab ang ngalan niini ngadto sa Ryazan ug gihimong kapital sa probinsya. Ang ikaduha gitukod mga tuig 1095 ni Prinsipe Konstantin Yaroslavich Svyatoslavich sa Murom, samtang ang Pereyaslavl-Zalessky, sa karon nga nahimutangan niini, gitukod niadtong 1162 ni Prinsipe Yuri Vladimirovich Dolgoruky sa Suzdal. Makahunahuna nga si Prinsipe Andrei ug ang iyang pamilya gipriso sa Pereyaslavl-Ryazansky, tungod kay gihisgutan didto ang usa ka kuta nga gilibotan sa kahoy nga pader mga tuig 1513.

ilawom sa hugot nga pagbantay, nagpuyo sila sulod sa daghang katuigan. Ang Balaan nga Prinsipe Juan Andreevich, nga nailhan tungod sa iyang kinaadman, gipahupay ang iyang igsoon, si Prinsipe Dimitri, ug miingon kaniya:

'Igsoon! Ayaw kasubo nga ikaw gipriso ug nag-antos sa mga kadena. Ang Dios ang nagdasig sa among tiyo, ang Dakong Prinsipe Juan Vasilyevich, nga tratuhon kita ingon niini alang sa kaayohan sa atong mga kalag; kay pinaagi niini gihimo Niya nga imposible alang kanato nga magtagad sa mga kawalay pulos niining kalibutan. Busa, mag-ampo kita sa Ginoong Dios aron Ipadala Niya kanato ang Iyang kalooy, aron malipayon nato nga masagubang ang atong mga pag-antos sa Iyang ngalan ug maluwas kita gikan sa walay katapusang pag-antos.

Sa ingon nakakaplag siya og kahupayan sa iyang mga pag-antos ug kasubo tungod sa iyang mga sala, nagpabilin ang balaan nga prinsipe sa prisohan ug sa kadena sulod sa katorse ka tuig; ug sa katapusan, sa dihang grabe na siyang masakiton, nabati niya nga duol na ang iyang katapusan. Gipatawag niya si San Demetrio[3749] ug si Abad Misail gikan sa Monasteryo sa Spassky ug gikuhaan siya og tonsura sa monastiko, diin gihatagan siya sa ngalan nga Ignatius. Napuno sa kalipay ug pagmalipayon ang kalag sa bulahan nga prinsipe sa dihang gisul-oban siya sa Orden Anghelika. Pagdawat niya sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo, gihimo niya ang tanda sa krus ug mibyahe paingon sa walay katapusang puloy-anan. Nahitabo kini niadtong ika-19 nga adlaw sa Mayo 1522[3750] . Human sa kamatayon sa halangdong prinsipe, usa ka humot nga baho ang migikan sa iyang lawas, nga napuno sa tibuok siyudad. Gihanda dayon sa mga lumolupyo ang iyang lawas alang sa lubong, gidala kini ngadto sa monasteryo sa Balaang Amahan Dimitri sa Prilutsk, paingon sa Simbahan sa Labing Maloloy-on nga Manluluwas, ug gilubong siya ilawom sa halaran duol kang San Demetrio nga Tagahimo sa mga Milagro; hangtod karon, nagpadayon gihapon ang mga balaan sa paghatag og tambal sa mga nagduol kanila uban sa pagtuo.

Paghinumdom sa atong Banal nga Amahan Juan, Obispo sa Gotha.

Gisaulog kada Mayo 19

Ang atong balaang amahan nga si Juan nagpuyo sa yuta sa Gothia[3751] sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine[3752] . Natawo siya pinaagi sa pag-ampo sa iyang mga ginikanan, sama sa propeta Samuel kaniadto (1 Sam. 1:9–20), ug tungod kay gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis sukad pagkabata, nahimo siyang puloy-anan ni Kristo. Nibiyahe siya paingon sa Jerusalem ug, pagkahuman sa pagbisita sa tanang balaang dapit sulod sa tulo ka tuig, mibalik sa iyang yutang natawhan. Niadtong panahona, gilalin ni Emperador Constantine ang lokal nga obispo ngadto sa Heraclea sa Thrace[3753] , ug ang mga Ortodoksong Goth nangayo pag-ayo kang San Juan nga mahimong ilang obispo. Gipadala siya nila sa Iberia[3754] , diin siya gikonsagrasyonan nga obispo ug pagkahuman mibalik pag-usab sa iyang natawhan. Sa dihang misugod ang kagubot sa iyang nasud, nga gipasiugdahan sa khagan[3755] , nga nagpamatay sa daghang inosenteng tawo gamit ang espada, hapit na siya

[3747] Belo-Ozero – karon Belozersk, usa ka lungsod sa distrito sa Novgorod Governorate. Ang mga prinsipe nga magsoon gilipat ngadto sa Belo-Ozero pagkahuman sa kamatayon sa ilang amahan niadtong 7 Oktubre 1443. Ang ilang inahan, si Prinsesa Elena, namatay pa kaniadto, niadtong 1442.

[3748] Ang Vologda, karon usa ka probinsyal nga lungsod, nahimutang sa Suba sa Sukhona, usa ka sangang suba sa Northern Dvina.

[3749] Kini, siyempre, nagtumong sa Monasteryo sa Spaso-Prilutsky, nga gitukod niadtong 1371, lima ka verste gikan sa Vologda, sa Balaang Dimitri, nga mao ang unang nagpaila sa komunal nga pagpuyo sa rehiyon sa Vologda. Ang pista sa Balaang Dimitri gisaulog matag Pebrero 11.

[3750] Ang Balaang Prinsipe namatay sa edad nga 45.

[3751] Ang termino nga 'yutang sa mga Goto' dinhi nagtumong sa rehiyon sa habagatan nga baybayon sa Krimean Peninsula, nga kaniadto ilawom sa paghari sa mga Goto, nga nailhan nga Tauroscythia. Ang puy-anan ni San Juan mao ang pantalan sa Parthenitis sa tiilan sa Bukid Ayudag.

[3752] Kini mao si Emperador Constantine Copronymus, nga nailhan sa kasaysayan tungod sa iyang iconoclastic nga kampanya; naghari siya gikan sa 741 hangtod sa 775.

[3753] Ang siyudad sa Heraclea sa Thrace, nga nailhan usab nga Perinph, nahimutang sa baybayon sa Propontis, o sa Dagat Marmara. Niadtong 754, ang Obispo sa Gothia mipirma sa dekreto sa konseho sa iconoclastic, ug tungod niini gitudlo siya ni Constantine Copronymus nga Metropolitan sa Heraclea.

[3754] Ang Iberia mao ang Georgia karon. Niadtong panahona, wala pa kini maapektohan sa erehe sa pagdaot sa mga imahe, nga mao ang hinungdan nganong gipadala si San Juan ngadto sa maong nasud alang sa iyang konsagrasyon isip obispo.

mapildi sa pag-ikyas ug nakaabot sa Amastris[3756] , diin siya nagpuyo sulod sa upat ka tuig. Pagkadungog niya sa kamatayon sa khagan, miingon siya sa mga kauban niya:

'Sa kap-atan ka adlaw, moadto ko aron atubangon siya sa paghukom sa atubangan ni Kristo.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo. Paglabay sa kap-atan ka adlaw, si San Juan nagwali sa katawhan, nagtudlo kanila sa dalan sa kaluwasan, sa dihang iyang gisumiter ang iyang espiritu sa Ginoo[3757] . Sa diha-diha dayon, sumala sa iyang propesiya, miabot ang usa ka barko sa pantalan, ug dayon gibutang ni His Holiness George, Obispo sa Amastris, ang iyang lawas sa kabaong ug, kauban ang tanang lumolupyo sa lungsod, gidala kini ngadto sa barko uban sa mga kandila ug insenso. Sa barko, gidala ang lawas sa santo ngadto sa iyang monasteryo, ang Parthenitis[3758] , ug gilubong didto sa lubnganan sa mga monghe. Niining maong dapita, pagkahuman sa paglubong kang San Juan, daghang mga milagro ang nahitabo ug nagpadayon hangtod karon. Ang Banal usab naghimo og daghang mga milagro sa iyang kinabuhi.

2 Hunyo

20 Mayo (Daang Estilo)

Niadtong samang adlaw, ang pagpanaw ni Santo Dovmont-Timoteo, Prinsipe sa Moscow, niadtong 1299.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Falaleus

Gisaulog niadtong 20 Mayo

Sa panahon sa paghari ni Numerian[3759] , ang gobernador Theodore nagpahimulos og paglutos sa Simbahan sa Dios sa siyudad sa Aegae[3760] ug gipailawom ang matinud-anong mga sulugoon ni Kristo sa nagkalain-laing porma sa kamatayon. Niadtong panahona, usa ka batan-ong Kristohanon nga ginganlan og Falalei ang gidakop sa mga mapanlupig; gwapo siya sa nawong ug panglawas, may hayag nga buhok, mga napulo'g walo ka tuig ang panuigon, ug usa ka doktor nga nag-atiman sa tanang matang sa sakit nga walay bayad. Gidala ang batan-ong lalaki sa atubangan sa walay-Diyos nga tribunal sa Templo ni Hadrian[3761] . Sa pagtan-aw kaniya ug sa pagkamangha sa iyang kaanyag, miingon ang hegemon sa mga naa sa iyang palibot:

'Asa nimo nakaplagan kining gwapong batan-on?'

Mitubag sila:

'Samtang nagbiyahe kami paingon sa siyudad sa Anazar[3762] , nakita namo siya sa among atubangan; apan sa dihang nakabantay siya kanamo, dali siyang mitago sa kakahoyan sa oak. Nagsugod kami sa pagpangita kaniya nga matinud-anon ug hapit namo siya makita nga naglingkod sa ilawom sa usa ka kakahoyan nga oliba; dayon gidala namo siya kanimo alang sa paghukom.'

[3755] Gipahimutang sa mga Khazar ang usa ka garnisyon sa Dori, ang pangunang siyudad sa diyosesis ni San Juan, ug napasugot niya ang magmamando sa Gothia nga ipahawa ang mga Khazar; apan, nabawi sa Khazar khagan ang siyudad, gipatay ang daghang mga tawo, ug gipailawom si Juan sa pagbantay, diin, uban sa tabang sa mga Kristohanong Gothian, nakatakas siya tabok sa dagat paingon sa Amastris.

[3756] Ang siyudad sa Amastris nahimutang sa karaang probinsya sa Romano nga Paphlagonia sa Asia Minor, sa baybayon sa Euxine o Itom nga Dagat.

[3757] Si San Juan namatay niadtong Hunyo 26 sa katapusan sa ikawalong siglo, mga tuig 790.

[3758] Sa prologo, sayop nga ginganlan ang Parthenon isip dapit sa paglubong ni San Juan. Ang Parthenon nahimutang duol sa Chersonesos sa Crimea, samtang ang monasteryo diin gilubong ang lawas sa santo nahimutang sa tiilan sa Bukid Ayudag. Dinhi nagpuyo si San Juan, ug dinhi usab siya nagtukod og usa ka dakong simbahan nga gihalad kang San Pedro ug San Pablo nga mga Apostoles, nga gibalik-tukod ni Damian, Metropolitan sa tibuok Gothia, niadtong 1425, ug nga wala na karon.

[3759] Ang Emperador Romano nga si Numerian naghari gikan sa 283 hangtod 284.

[3760] Ang Aegae o Eg usa ka lungsod sa baybayon sa Cilicia – usa ka rehiyon sa Asia Minor. Nagpadayon kini hangtod karon ubos sa ngalan nga Ayaska.

[3761] Kana mao, sa templo nga gitukod aron pasidunggan si Emperador Hadrian (nga naghari gikan sa 117 hangtod 138). Angay hinumduman nga ang karaang mga Romano adunay kostumbre sa pagtukod og mga templo aron pasidunggan ang ilang mga emperador, ingon man sa pagtindog sa ilang mga estatwa sa mga templo ug sa mga pampublikong plasa.

[3762] Ang siyudad sa Anazar nahimutang sa Cilicia.

Miingon ang gobernador sa santo:

'Sultihi kami, batan-on: unsa ang imong pagtuo, gikan ka sa unsang lungsod, kinsa ang imong mga ginikanan, ug unsa ang imong ngalan?'

Mitubag ang balaan:

Kristiyano ako; ang akong ngalan si Falalei; taga-Libanon ako[3763] ; ang akong amahan, nga ang ngalan si Berukiy, usa ka kumander militar; ang ngalan sa akong inahan si Romilia; naa usab koy igsoon nga lalaki nga usa ka miyembro sa klero sa simbahan, nga may ranggo nga subdiakono; nakat-on ko sa arte sa medisina gikan sa doktor nga si Macarius.' Sa dihang ang tanang Kristohanon nga nagpuyo sa Lebanon milayas sa kabukiran ug kamingawan tungod sa pagpanlupig sa mga pagano, ako nadakpan ug gidala sa atubangan ni Tiberius, ang gobernador sa Edessa[3764] ; Samtang gipahirapan siya kanako, akong gipanghimatuud ang ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang tinuod ug labing maayong Dios, ang Magbubuhat sa tanan, ug pinaagi sa tabang sa akong Ginoo nakagawas ako sa kamot sa akong mga mananakit ug nakatakas: apan karon, nadakpan na usab ako, naa na ako sa imong gahum. Buhaton nimo kanako ang imong gusto, kay angay ra nga mamatay ako alang kang Kristo, ang langitnong Dios, akong Manluluwas.

Miingon ang gobernador:

'Nagalaum ka, kawalay-huna-huna, nga makalingkawas ka sa akong kamot, sama sa imong paglingkawas sa kamot ni Tiberius?'

Mitubag ang santo:

'Dili na ko gustong modagan, kay nagtuo ko sa akong Ginoong Jesu-Kristo ug nagsalig ko Kaniya, nga dili Niya ko pasagdan nga mapakyas, kondili tabangan ko Niya sa pag-antos sa mga pag-antos hangtod sa katapusan.'

Nagtindog duol sa santo ang duha ka mamapatay, sila Alexander ug Asterius; gisugo sila sa gobernador nga tuslagon ang mga bukog sa bitiis sa martir gamit ang pait, isulod ang lubid sa lungag, ug bitayon siya. Apan, pinaagi sa probidensya sa Dios, nabuksan ang ilang espirituhanong mga mata, ug imbis sa santo, ilang gituslog ug gibitay ang usa ka kahoy. Usa sa mga magtutuo, usa ka disipulo ni Santo Falaleus nga ginganlan og Timoteo, nga nagbarog didto ug nakasaksi sa tanan nga nahitabo, mitango sa santo, nga miingon:

'Nakita ba nimo unsa ilang gibuhat?'

Mitubag ang santo:

'Hilom ka, igsoon; anaa si Kristo uban kanako, nagatabang kanako.'

Ang gobernador, bisan pa, mitan-aw ug wala niya makita ang martir kondili ang kahoy nga gibitay, ug miingon sa mga magbubitay:

Unsa may imong gibuhat? Gisuwayan tika nga bitayon ang usa ka tawo, apan imo bang gibitay ang usa ka kahoy?

Ug sa paglagot sa gobernador, nga nagtuo nga ginahimo nila siyang kataw-anan, gisugo niya nga paluan sila duha nga walay kalooy. Samtang ginapaluan sila, miingon sila:

– Bulahan ang ngalan sa Ginoo, kay sugod karon kami usab mahimong mga Kristohanon, tungod kay nagtuo kami kang Ginoong Jesu-Kristo ug nag-antos alang sa Iyang ngalan!

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo dayon sa gobernador nga putlon sila sa ulo gamit ang espada, ug sila, nga namatay isip mga martir, nadawat nila ang ilang mga korona gikan kang Kristo nga Dios kauban sa ubang balaang mga martir.

Apan kang San Falaleus, miingon ang gobernador:

'Maghalad og halad sa mga diyos ug mabuhi ka, ug malingaw ka sa mga panalangin ning kalibutan.'

Mitubag ang martir:

'Dili nimo mapangumbinsi ang usa ka alagad ni Kristo nga maghalad sa halad ngadto sa mga demonyo.'

Ang gobernador, bisan pa, nga napuno sa kasuko, gusto unta niyang tuslok mismo ang mga bukog sa bitiis sa santo; apan sa diha-diha nga gusto na siyang motindog gikan sa iyang lingkoranan, nabati niya nga nawala ang

---

[3763] Ang Lebanon usa ka han-ay sa kabukiran sa Syria; kabahin kini sa sistema sa kabukiran nga nagsugod sa Sinai, misaka paingon sa amihanan sa Arabia, Palestina ug Syria nga paralelo sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo, ug misumpay sa Kabukiran sa Taurus. Ang Lebanon naglangkob sa sentral, labing hataas nga bahin niining sistema sa kabukiran.

[3764] Edessa – usa ka siyudad sa Macedonia.

iyang kusog ug nasayran niyang dili na siya makatindog gikan sa iyang lingkoranan. Ug ang tanang pagano nga naa sa Templo ni Hadrian, pagkakita nila sa nahitabo, misinggit sila sa kusog, nga nagaingon:

'Dako ang Dios nga Kristiyano, nga nagbuhat og ingon nga mga milagro!'

Ang gobernador, apan napuno sa kaulaw, misugod sa pagpakiluoy sa martir, nga nagaingon:

'Amo akong pag-ampo sa imong Dios, Falaleus, aron makabangon ko gikan sa akong lingkoranan, kay tinuod nga dako ang imong Dios.'

Sa dihang nakapanalangin na ang santo, mitindog ang gobernador; apan, sa dihang nakita niya nga dili kini gahum sa langitnong balaod kondili ang salamangka ni Falaleus, nasuko kaayo siya sa santo, nga nagngurog ang iyang mga ngipon. Unya, gikuha niya ang usa ka barena, ug siya mismo ang misugod og barena sa mga bitiis sa martir, apan sa kalit lang nangalaga ang iyang mga kamot. Mitawag pag-usab ang gobernador sa martir, nga nagaingon:

'Gi-ampo ko ikaw pag-usab, Falalei, ampoa ako aron maayo ang akong mga kamot.'

Pinaagi sa iyang pag-ampo, naayo ang iyang mga kamot. Unya miingon ang gobernador sa mga tawo nga naa sa iyang palibot:

'Kuhaa kining salamangkero gikan sa akong panan-aw ug ilunod siya sa kalawoman sa dagat, aron siya mamatay.'

Ug miingon kaniya ang balaan:

'Ikaw ang nagsugod niining imbestigasyon batok kanako; busa, kinahanglan nimong tapuson kini.'

Mitubag ang gobernador:

'Layo ka kanako, salamangkero, ug mangamatay ka sa lain nga dapit; kay wala pa man ko magbuhat ug dautan kanimo, apan daghan na kaayo ang kadaut nga imong nahimo kanako pinaagi sa imong salamangka!'

Miingon ang santo:

'Ayaw paghunahuna, akong magpapasakit, nga mahadlok ko sa imong hulga ug moliko gikan sa akong Dios; hibaloa kini: sa bisan unsang kahimtang dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios; ni mosimba ko sa mga demonyo nga inyong ginaserbisyohan.'

Sa pagdungog niini, gidakop sa mga sulugoon sa gobernador ang santo, ug pagkahuman siya gibutang sa usa ka bangka, gidala nila siya sa tunga-tunga sa dagat ug didto gilunod. Samtang nalunod siya, ang santo nag-ampo niini nga pag-ampo ngadto sa Dios:

'O Ginoo akong Dios! Ayaw pa ko patayi karon, kay gusto pa ko mag-antos pag-usab alang sa Imong balaan nga ngalan, aron, human nakong buhaton ang usa ka mas dako pa nga buhat sa pagkamartir, madawat ko gikan Kanimo ang dili malaglag nga korona sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Ang mga sulugoon, pagkahuman nga mibalik sila human nalumos ang martir, miingon sa igumen:

'Gibuhat namo ang imong gisugo kanamo: among gilabay si Falaleus sa dagat, ug nalunod siya sa atubangan mismo sa among mga mata.'

Apan samtang nagasulti pa ang mga sulugoon niini sa gobernador, mitungha si Santo Falaleus nga nagsul-ob og puti. Ang gobernador ug ang tanan kinsa uban kaniya nabigla kaayo sa dihang nakita nila ang santo. Ug miingon ang gobernador sa santo:

'Busa ang imong salamangka nakadaog pa gani sa dagat!'

Mitubag ang santo:

'Ain-o karon ang kusog ug gahum sa inyong mga dios? Asa na ang inyong garbo? Tan-awa, ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, napugngan ang inyong mga plano ug wala ko gitugotan nga mamatay, aron mapildi pa nako ang yawa, ang inyong amahan.'

Nasuko ang gobernador ug miingon sa mga nagbarog duol kaniya:

'Tan-awa kung giunsa niining salamangkero pagsalamangka sa dagat ug pagpanamastamas kanato; kon pasagdan nato siyang makagawas ingon ani, laglagon niya kitang tanan pinaagi sa iyang salamangka.'

Karon adunay usa ka salamangkero uban sa gobernador, nga ginganlan og Urviky; siya miingon sa gobernador, nga nag-ingon:

'Ipamando, O magmamando, nga siya itugyan sa mga hayop aron kan-on.'

Ug dayon gitawag sa gobernador ang magbalantay sa mga hayop ug gisugo siya nga mag-andam og lugar para sa pasundayag, samtang miingon siya sa santo:

'Falalei, maghalad ka ba og halad sa mga dios, o gusto ba nimo nga ang imong lawas mahimong pagkaon sa mga hayop?'

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'Wala pa ba nimo mailhi ang gahum ug kadungganan sa Ginoo ug akong Dios, si Jesu-Cristo? Ipahayag ko kanimo sumala sa mga pulong sa mga propeta: *"Ang tuo nga kamot sa Ginoo gipataas; ang tuo nga kamot sa Ginoo nagbuhat ug katingalahang mga buhat! Dili ako mamatay, kondili mabuhi, ug ipahayag ang mga buhat sa Ginoo"* (Salmo 117:16–17).

Dayon gidala nila ang balaan ngadto sa plasa ug gihatag siya aron putlon-putlon sa mga mabangis nga hayop. Apan wala gyud hikapa sa mga hayop ang balaan. Usa ka mabangis nga oso nga babaye ang miduol kaniya, mihigda sa iyang mga tiil ug misugod sa pagdila niini. Sa pagkakita niini, ang gobernador nagngurog sa kasuko ug misinggit sama sa leon. Gisugo niya dayon nga pasakaan siya og usa ka gutom nga leon ug usa ka leona, apan bisan kini, sa pagduol pa lang, nahulog sa tiilan sa martir ug gilinis kini. Ang gobernador, sa iyang kasuko, gisi-gisi ang iyang sinina, samtang ang katawhan misinggit sa ilang tanang kusog, nga nagaingon:

'Dako ang Kristohanong Dios! O Dios ni Falaleus, kalooy-i kami!'

Gidakpan dayon nila ang salamangkero nga si Urvikia ug gilabay siya sa mga hayop, ug dayon siya gipangputol-putol ug gilamoy nila. Mibangon ang gobernador gikan sa iyang lingkoranan ug gisugo nga patyon sa espada ang martir.

Ug ang balaan nga martir gidala aron putlon ang ulo sa usa ka lugar nga espesyal nga giandam alang niini nga katuyoan, nga gitawag og Edessa, ug pagkahuman sa pag-ampo iyang gihatag ang iyang huling gininhawa sa ika-kaduha ka pulong adlaw sa Mayo[3765] , alang sa dungog ug himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Ikaw usa ka martir ug usa ka maloloy-on nga tawo, usa ka maisugong sundalo sa Hari sa Himaya; pinaagi sa mga pagsulay ug pag-antos gipyatak nimo sa ilawom sa imong tiil ang pagpasigarbo sa mga idolatra: busa nag-awit kami sa imong dungganong handumanan, maalamon nga Falaleus.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir sa Ascalon.

Gisaulog sa ika-20 sa Mayo

Sa dihang ang gobernador nga si Arrian nagbiyahe gikan sa siyudad sa Hermopolis[3766] paingon sa siyudad sa Antinoe[3767] , usa ka Kristohanon nga ginganlan og Ascalon gidala sa iyang atubangan sa dalan. Sa pagkakita kaniya, miingon ang gobernador:

'Kinsa man kana?'

Usa sa mga magtatambag sa hegemon, nga ginganlan og Apollonides, mitubag:

'Sa akong hunahuna, Kristiyano siya.'

Miingon ang gobernador kang Apollonides:

'Pangutan-a siya kinsa siya.'

Nangutana si Apollonides sa santo:

'Kinsa ka?'

Mitubag ang santo:

'Kristohanon ako.'

Miingon ang gobernador kaniya:

[3765] Si Santo Falaleus namatay sa tuig 284.

[3766] Aduna'y duha ka lungsod sa Ehipto nga nailhan sa ngalan nga Hermopolis: ang usa (Hermopolis Minor) nahimutang sa Ubos nga Ehipto, ang usa pa (Hermopolis Major) sa Tunga-tungang Ehipto. Sa kini nga kaso, siyempre, ang ikaduha ang gipasabot.

[3767] Ang siyudad sa Antinoia nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto, atbang sa Dakong Hermopolis sa pikas pampang sa Suba sa Nilo.

'Nakadungog ka ba sa mga dekreto sa hari nga gipadala sa tanang yuta, nga nagpugos sa mga Kristohanon sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos?'

Mitubag si Santo Ascalon:

'Oo, nadungog nako kana nga mga dili matarong nga dekreto, nga gipagawas aron madani ang daghan sa sayop nga dalan.'

Miingon ang gobernador:

'Giunsa ka kaha makasulti og dautan bahin sa mga hari, ug gitawag nimo ang ilang balaang ug makaluwas nga mga sugo nga babag?'

Mitubag ang santo:

Buhata ninyo ako sumala sa inyong gusto, kay dili ko mailhan kining mga mando, tungod kay gipagawas kini nga dili matarong, dili alang sa kaayohan kondili alang sa pagkaguba sa katawhan; kay unsaon man nga adunay kaayohan ang mga mando nga nag-awhag sa pagsimba sa mga dios-diosan?

Miingon ang gobernador:

'Dili igo nga inyong pagpasipalahan ang among mga hari: gitawag pa gani ninyo ang among mga diyos nga mga dios-diosan. Nagapanumpa ako kaninyo sa ngalan sa mga diyos mismo nga, kon dili kamo mosimba kanila ug maghalad kanila og halad, pagasagopon kamo sa mga pagahukman nga gireserba alang sa mga dili masunuron.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko mahadlok sa imong hulga, kondili mahadlok ko Kaniya nga miingon: *"Ayaw kamo kahadlok kanila nga mamamatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadlok kamo kaniya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna"* (Mat. 10:28). Busa, angay kahadlukan ang Dios, nga makapahirang sa tibuok tawo hangtod sa walay katapusan, ug dili kamo, nga nagpahirang lamang sa lawas, ug bisan pa niana dili hangtod sa walay katapusan, kondili sa mubo nga panahon.

Miingon ang Hegemon:

'Paminawa ako ug halad og halad sa mga dios nga dili mamatay; kay kon dili ka mosunod, usa ka dapit sa pag-antos ug ang mga magpapasakit andam na.'

Mitubag ang santo:

'Makita nato kung kinsa sa ato ang mas kusgan: ikaw ba, pinaagi sa pagpanakit, makumbinse ko nga tawgon ang mga diyos-diyosan nga mga dios, o ako ba makumbinse kanimo nga ilhon si Kristo, akong Ginoo, ingon nga tinuod nga Dios ug Magbubuhat sa tanang butang?'

Sa kasuko, gisugo sa gobernador nga ang martir, hubaron ug bitayon sa kahoy, latigon ug kiskisan gamit ang mga instrumento nga puthaw. Apan ang santo, samtang ang iyang lawas walay kalooy nga gitortyur ug gipikas-pikas, nga ang mga piraso niini nahulog sa yuta, nagpabilin nga hilom, wala maghuyop bisan gamay nga pag-antos ni wala maghimo og bisan unsang tingog.

Miingon unya ang gobernador kaniya:

'Wala ba malumo ang imong kasingkasing, aron makahalad ka og halad sa mga dios?'

Usa ka rhetor[3768] nga ginganlan og Vizamon, nga nagatindog didto, miingon:

'Niduol na kaniya ang kamatayon, ug nawala na ang iyang huna-huna.'

Dali dayon mitubag kaniya ang santo nga mapangahas:

'Dili ko anaa sa kahimtang sa kalibog, ug dili gyud ko moliko gikan sa Dios, akong Magbubuhat.'

Miingon si Arrian:

'Nagatig-a na usab ang imong kasingkasing. Apan, kining dapita sa kilid sa dalan dili angay aron ikaw pag-antoson uban sa angay nga dungog; mosulod kita sa siyudad, ug didto madawat nimo ang mga pag-antos nga angay sa imong pagsuway.'

Pagkahuman niini, gisugo sa hegemon nga dayon buhian ang martir ug dad-on kuyog kaniya. Sa dalan, duol sa siyudad, nag-agos ang dakong suba nga gitawag og Nilo. Ang balaang martir sa Ascalon gidala na sa siyudad sa Antinoe, kay ang hegemon naglakaw sa luyo nga hinay-hinay. Ang mga lungsoranon sa Antinoe, nga migawas aron sugaton ang gobernador, mitigum sa palibot sa balaan, nga nagahigda nga hubo ug samdan sa yuta sa pampang sa suba (kay tungod sa iyang mga samad dili siya makabarog o makalingkod), ug gipadayag nila ang

[3768] Usa ka magtutudlo sa retorika.

ilang simpatiya, ug sa diha-diha dayon, sa pagkakita nila sa hegemon nga nakaabot na sa suba ug nagsakay na sa usa ka bangka, nag-andam sila aron sugaton ug kumustahon siya. Apan ang balaang martir, sa pagkadungog niya sa mga miingon nga ang hegemon moagi sa bangka, gipundok niya ang iyang kusog, mibangon gikan sa yuta ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, misinggit sa Ginoo, nga nag-ingon:

'Ginoo ko, Hesukristo, kinsa Tungod Kanimo ako nag-antos niining mga pag-antos ug Tungod Kanimo ako nagbarog nga hubo, sa kaulaw sa tanan! Paminawa ako karon, alang sa himaya sa Imong balaan nga ngalan, ug ipahaba ang Imong gamhanang kamot: pugngi kining bangka, diin naglingkod ang dautang huwes, sa tunga-tunga sa suba, ug ayaw tugoti nga makaabot siya sa baybayon hangtud nga iyang ikumpisal Ka nga mao ang usa ka tinuod nga Dios, ang Magbubuhat ug Maghuhari sa tanan, ug pasidunggi ang Imong Balaang Ngalan—nga iyang gikaligtaan—sa atubangan sa tanang katawhan.

Sa dihang nakamangayo na og pag-ampo ang santo, kalit lang mihunong sa tunga-tunga sa suba ang bangka diin naglingkod ang gobernador ug dili na gyud makalihok. Sa pagkakita niini, namangha si Arrian ug, sa paghinumdom sa mga pulong sa martir nga misaad nga siya iyang dad-on aron maila si Kristo nga Dios, miingon siya sa iyang mga sulugoon:

'Unsa man imong pasabot nga ang bangka mihunong sa dagat? Dili kaha kini buhat sa salamangka niadtong Kristohanon?'

Pagkahuman niya'g ingon niini, gisugo sa gobernador nga dad-on ang lain nga sakayan ug misakay siya niini – ug ang sakayan nga gisak-an sa gobernador mibiya dayon; samtang ang usa nga iyang gisak-an nagpabilin nga daw naa sa uga nga yuta ug dili gyud makalihok, bisan pa daghan ang mga mag-aga, gipahimutang ang mga layag, ug paborable ang hangin. Sa pagkakita niini, ang gobernador nagpadala og sulat ngadto sa martir:

'Tungod kay nahadlok ka sa mga pag-antos nga akong gipanghulga kanimo, mao kana nga pinaagi sa imong salamangka, gisiguro nimo nga dili ko makatawid sa suba ug makasulod sa siyudad.'

Mitubag ang martir sa mensahero:

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoong Dios, ang bangka nga gisakyan ni Arrian dili molihok hangtod siya mosugid sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, sama sa akong gisulti kaniya kaniadto.'

Miingon unya ang sugo kaniya:

'Bisan pa kon ang gobernador mosugid sa ngalan sa imong Dios samtang naa siya sa tunga-tunga sa suba, sumala sa imong gusto, unsaon man nimo, nga naglingkod ka sa pampang, pagpaminaw sa iyang tingog, kay ang suba, sama sa imong makita, lapad kaayo?'

Miingon ang martir kaniya:

'Pasulat niya ang iyang pag-ako sa akong Ginoo sa usa ka makulid ug ipadala kini kanako, ug sa maong takna molihok ang bangka gikan sa iyang puwesto ug moabot sa pampang.'

Pagbalik niya, gisulti sa mensahero sa gobernador ang mga pulong sa martir. Ang gobernador, gikuha dayon ang pergamino, gisulat sa iyang kaugalingong kamot ang mosunod nga mga pulong:

'Aduna'y usa ra ka tinuod nga Dios, nga gisaulog sa Ashkelon, ug wala nay lain gawas Niya. Siya ang Magbubuhat ug Ginoo sa tanan.'

Pagkahuman niya kini gisulat, gipadala sa gobernador ang dokumento ngadto sa Ascalon. Ang martir, pagkahuman niya mabasa ang gisulat, nag-ampo sa Dios, ug sa diha-diha dayon ang bangka nga nagdala sa gobernador nilarga ug nakaabot sa baybayon.

Pag-abot niya sa siyudad, mipahimutang ang gobernador sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug, sa dihang gidala ang martir sa iyang atubangan, miingon kaniya:

'Gipagawas nimo ang tanan nimong gahum nga walay Diyos ug mahika batok kanako aron pugngan ko sa suba, apan dinhi sa uga nga yuta ipatuman nako kanimo ang tibuok gahum sa akong awtoridad.'

Ug dayon gisugo niya nga hubaron og hubad ang martir, bitayon sa kahoy, ug pagasunogon ang iyang mga tadyaw ug tiyan hangtod masunog ang tibuok niyang lawas.

Ang santo, bisan gisunog, nagpabilin nga hilom.

Ug si Arrian miingon kaniya:

'Sa akong panan-aw, patay na ka, Ascalon.'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa man og mamatay ko, mabuhi gihapon ko.'

Ug miingon ang gobernador sa iyang mga sulugoon:

'Nagpaguol lang ta sa atong kaugalingon sa pagpanakit kaniya; makita nako nga mas gusto pa niya nga mamatay kaysa biyaan ang iyang pagtuo. Bisan pa niana, buhaton nato ang atong makaya.'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga ibutang sa tiil sa santo ang usa ka dakong bato ug gisugo nga itambog siya sa kalawom sa suba. Gidakop sa mga sundalo ang santo ug gidala siya ngadto sa suba. Usa ka dakong grupo ang misunod kaniya, diin daghan ang mga Kristohanon nga miabot aron masaksihan ang kamatayon sa martir. Ang mga Kristohanon, nga nagdala og pan, nangayo sa santo nga tilawan kini. Apan misalikway siya, miingon:

'Dili ko mokaon sa bisan unsang madunot nga pagkaon ning kalibutan, kay nag-andam na ako sa pag-adto ug pagdawat sa mga butang nga "*wala pa makita sa mata, wala pa madungog sa dalunggan, ug wala pa masulod sa hunahuna sa tawo"* (1 Cor. 2:9). Busa, paningkamoti, akong mga igsoon, nga makab-ot ninyo ang mga panalangin nga giandam sa mga balaan sa Dios.'

Samtang nag-ingon ang balaan niini, gibutang siya sa mga sundalo sa usa ka bangka ug pagkahuman nilang paglayag gikan sa baybayon, gisugdan nila paghigot og dakong bato sa iyang mga tiil. Apan siya, mituyok ngadto sa mga Kristohanon nga nagbarog sa baybayon, miingon:

'Mga anak ko, ayaw ninyo pasagdi ang akong lubong; apan, ayaw ninyo pangitaa ang akong lawas karon o ugma; kondili sa ikatulong adlaw, adtoa ang amihanan nga bahin sa siyudad, ug didto ninyo makita ang akong lawas nga nakatali ang bato niini sa baybayon; lubonga ko uban niining bato.'

Ug mao kana ang nahitabo. Sa ikatulong adlaw pagkahuman sa paglunod sa martir, nakaplagan sa mga Kristohanon ang iyang balaang lawas sumala sa iyang gisulti kanila, nga adunay bato nga nakatali niini, ug ilang gilubong siya uban sa dungog, nga naghimaya sa atong Ginoo nga si Jesu-Kristo, nga angay pagdungog ug pagsimba, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang pagdiskubre ug pagbalhin sa balaan nga mga relikya ni Alexius, Metropolita sa Tibuok Rusya ug Tagahimo sa mga Katingalahan

Gisaulog sa ika-20 sa Mayo

Sa mga adlaw sa debotong Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich[3769] , Awtokrat sa Tibuok Rusya, mga unom ka pulo ka tuig human sa pagpanaw ni Santo Alexius, ang labawng maayong Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan ug naghimaya kanila, nagpadayag sa ingon niini og usa ka bililhon nga bahandi, mao ang nagahatag-kinabuhi nga mga relikya niining balaan ug dakong hierarko, si Metropolitan Alexius.

Sukad sa pagtukod sa unang simbahan dinhi sa monasteryo[3770] ni Santo Alexius mismo isip pagpasidungog kang Santo Miguel nga Arkanghel, alang sa paghinumdom sa milagro nga iyang gihimo kaniadto sa Chonae, gihimo kini sa kahoy; nahitabo nga ang atop sa maong simbahan, tungod sa pagdaot sa paglabay sa panahon, nahugno samtang gisaulog ang Balaang Liturhiya, apan pinaagi sa probidensya sa Diyos, ang tanan nga naa sa simbahan niadtong panahona wala'y kadaut. Gisugo dayon sa Dakong Prinsipe nga pagtukod og simbahan nga bato, ug sa dihang nagsugod sila og hukay sa sulod sa karaang simbahan nga kahoy aron ibutang ang pundasyon sa bag-ong simbahan, ilang nakaplagan nga buo pa ang mga relikya sa dakong santo, si San Alexius, ug bisan ang iyang mga kasuotan wala maguba. Paglabay sa mubo nga panahon, natukod ang usa ka simbahan nga bato sa ngalan ni San Miguel Arkanghel, nga adunay kapilya sa kilid sa habagatan nga gipahinungod sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Ang maong simbahan nagtindog tulo ka hagdanan ibabaw sa yuta, apan mas gamay kaysa sa karaan nga simbahan nga kahoy, nga bisan pa mas lapad, gitukod sa usa ka lebel ra, nga ang salog direkta nga gibutang sa yuta. Sa diha nga ang bag-ong natukod nga simbahan matarong nga

---

[3769] Kini, siyempre, nagtumong kang Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich ang Itom. Nangulo siya gikan sa 1425 hangtod 1462.

[3770] Ang 'niining monasteryo' nagtumong sa Chudov Monasteryo, nga gitukod niadtong 1365 ni San Alexius, Metropolitan sa Moscow, sa Kremlin, sa usa ka dapit nga gihatag kaniya sa Tatar nga reyna Taidula, nga iyang gihaylo. Gitawag kini og Chudov isip handumanan sa milagrosong paghaylo sa reyna gikan sa pagkabulag.

nadekorasyonan ug nakonsagran, gidala ang mga milagrosong relikya ni San Alexio sulod niini ug gibutang sa kilid nga kapilya nga gihalad sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Paglabay sa daghang katuigan human niini, ug sa pagdumala ni Dakong Prinsipe John Vasilyevich[3771] , ubos sa pagdumala ni His Eminence Metropolitan Gerontius[3772] , pinaagi sa paningkamot ni Archimandrite Gennady sa maong monasteryo, gisugdan ang pagtukod sa usa ka bag-ong simbahan nga adunay refectoryo nga gihalad kang Santo Metropolitan Alexius; apan kining simbahan wala natapos niadtong panahona, tungod kay si Archimandrite Gennady gitudlo nga Arsobispo sa Veliky Novgorod[3773] . Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang, salamat sa kaisog sa maong Arsobispo Gennady, ang simbahan ug refectoryo, ingon man usab ang ubang mga bilding, nahuman ug ang simbahan gipahimutang ug gipahinungod, ang bililhon nga mga relikya ni Santo Alexius gibalhin gikan sa kilid nga kapilya sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug gibutang sa habagatan nga bungbong sa simbahan nga gitukod alang sa iyang dungog. Niadtong 1534, gisugo sa Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich[3774] ang paghimo og pilak nga reliquaryo para sa mga relikya sa milagrosong Alexius; sa ibabaw nga panel niini, kinahanglan himoon ang hulagway ni Santo Alexius mismo gikan sa pilak ug palamutian kini sa bulawan, mga hiyas, ug mga butil. Nahuman ang reliquary pagkahuman sa kamatayon sa Dakong Prinsipe niadtong 1535, ug gibutang ang lawas ni San Alexius sa sulod niini atol sa paghari sa iyang anak, si Dakong Prinsipe Ioann Vasilievich[3775] , sa adlaw sa pagpanaw sa santo, ang ika-12 sa Pebrero, gikan Huwebes paingon Biyernes sa unang semana sa Dakong Kuaresma.

Ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya ni San Alexius nagbarug dinhi sulod sa hapit duha ka gatus ka tuig, hangtod sa 1686. Tungod kay ang simbahan ug refectoryo, nga gitukod ni Arsobispo Gennadius sa Novgorod, nangadaut na, niadtong 1683 , pinaagi sa sugo sa debotong Tsar ug Dakong Prinsipe Theodore Alexeyevich[3776] , Awtokrat sa Tibuok Rusya, ug uban sa panalangin ni Joachim, Ang Iyang Kasantosang Patriarka sa Moscow ug Tibuok Rusya, pinaagi sa paningkamot ug kaisog sa kanhi abbot sa monasteryo, si Archimandrite Adrian, nga sa dili madugay nahimong Metropolitan sa hariang siyudad sa Kazan[3777] , ug pagkahuman, pinaagi sa grasya sa Dios, gipataas sa ranggo isip His Holiness ang Patriarka sa naghari nga dakong siyudad sa Moscow ug sa Tibuok Rusya[3778] , – usa ka bag-ong, dako nga refektoryo ang gitukod sa bag-ong lugar. Halos tibuok kini nahimutang sa gawas sa teritoryo sa monasteryo, ug gamay ra kaayo ang bahin niini—ang amihanang pader—nga kabahin sa kompleks sa monasteryo, kauban ang mga simbahan, ang una niini—nga gihalad sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Inahan sa Dios, kaniadto usa ka kilid nga kapilya sulod sa Simbahan ni San Miguel Arkanghel—ug ang ikaduha, nga tupad sa una, sama sa atong nakita na, – nga gihalad kang San Alexio nga Metropolita; ug tupad niini adunay duha ka narthex, o mga refectory, nga giandam aron maatiman ang mga miabot sa milagrosong relikya aron pagdayeg kanila, pag-ampo ug pag-apil sa serbisyo sa simbahan. Sa maong lugar, taliwala niining duha ka simbahan, gitukod ang usa ka bag-ong simbahan alang sa pagpasidungog kang San Andres nga Unang Gitawag nga Apostol para sa mga monghe sa monasteryo, aron sila kanunay, labi na sa tingtugnaw, makatambong sa nagkalain-laing serbisyo sa simbahan nga bulag sa mga bisita gikan sa gawas nga moanhi sa mga simbahan sa monasteryo. Dugang pa, sa kasadpan nga bahin sa tanang mga bilding, giandam ang laing refectory para sa mga monghe aron mokaon, aron hingpit silang mapabulag gikan sa mga tawo nga moanhi sa monasteryo—mga tawo sa kalibutan nga nabalot sa mga kabalaka sa kalibutan—ug aron si Dios ra ang ilang hunahunaon ug magpaningkamot alang sa ilang kaugalingong kaluwasan, nga masigasig nga nagpahinungod sa pag-ampo, pag-ayuno ug manwal nga trabaho, kay mao kana ang tibuok kinabuhi sa usa ka monghe. Alang niini, naghatag usab og lain-laing agianan paingon sa simbahan gikan sa gawas sa monasteryo: alang sa mga lalaki, usa ka laing

---

[3771] Si Ivan III Vasilyevich mao ang Dakong Prinsipe sa Moscow gikan sa 1462 hangtod sa 1505.

[3772] Si Metropolitan Gerontius nagdumala sa Sede sa Moscow gikan sa 1473 hangtod 1489.

[3773] Nahitabo kini niadtong Disyembre 12, 1484. Aktibo nga miapil si Arsobispo Gennadius sa pakigbisog batok sa erehe sa mga Hudyizer. Niadtong Hunyo 1504, 'tungod sa iyang kakulang sa panglawas', iyang gisalikway ang pagdumala sa iyang diyosesis, nagpuyo sa Monasteryo sa Chudov, ug namatay didto niadtong Disyembre 4, 1505.

[3774] Si Vasily IV Ioannovich, ang manunod kang John III, mao ang Dakong Prinsipe sa Moscow gikan sa 1505 hangtod 1533; busa, sayop ang tuig diin gisugo sa prinsipe ang reliquaryo para sa mga relikya sa santo, sumala sa prologo.

[3775] Si Ivan IV Vasilyevich nga Gakusgan mao ang Tsar sa Moscow gikan sa 1533 hangtod sa 1584.

[3776] Si Fyodor III Alexeyevich naghari gikan sa 1676 hangtod 1682.

[3777] Gitawag ang Kazan nga 'royal nga siyudad', tingali tungod kay kaniadto kini ang kapital sa Kazan Tatar Khanate.

[3778] Si Patriarka Adrian, ang katapusan sa mga Patriarka sa Tibuok Rusya, nagdumala sa Simbahan sa Rusya gikan sa 1690 hangtod 1700.

agianan paingon sa Simbahan ni San Alexius, ug alang sa mga babaye, usa ka laing entrada ngadto sa Simbahan sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, aron kadtong moanhi sa mga relikya nga nagahatag kinabuhi sa santo makasulod niining mga simbahan gikan sa gawas sa monasteryo ug motindog sulod niini nga dili magsamot, ang matag sekso sa lahi nga simbahan, ang mga lalaki lahi ug ang mga babaye lahi. Apan alang sa mga monghe nga nagpuyo niining monasteryo, gihimo ang laing mga entrada ngadto niining mga simbahan ug refectorio gikan sa sulod sa monasteryo. Kini aron ang mga monghe makapuyo sa kinabuhi sa kahilom, nga walay samok sa kalibutan, ug aron usab, subay sa tradisyon sa mga Balaang Amahan ug sa lagda sa monasteryo, ang mga ganghaan sa monasteryo kanunayng sirado, aron mapugngan ang mga layko sa pagsulod sa dili angay nga oras ug aron tugotan ang mga monghe sa paggawas niini bisan kanus-a. Kay sa karaang panahon, ang lagda sa monasteryo nagmando nga sa tulo ka adlaw sa semana, nga mao ang: sa Lunes, Miyerkules ug Biyernes, ang mga monghe dili gayud tugutan nga mobiya sa bungbong sa monasteryo; sa nahibilin nga upat ka adlaw, gitugotan silang mobiya kung adunay bisan unsang apuradong panginahanglan, ug bisan pa niana, dili sa ilang kaugalingong kabubut-on, kondili pagkahuman una nga mangayo og pagtugot gikan sa abad o sa tawo nga nagdumala sa monasteryo.

Sa dihang hingpit nang nahuman ug napalamutian sa angay nga kaanyag ang mga simbahan ug refectorio, kini gipahinungod sa kaugalingong kamot sa mga debotong tsar ug dagkong prinsipe nga sila John Alexeyevich ug Peter Alexeyevich, mga magmamando sa tibuok Dakong, ang Gamay ug Putli nga Rusya, ug ang ilang mga maharlika—uban ni Balaanidad ang Patriyarka sa Tibuok Rusya, Joachim, ang mga obispo nga naa niadto sa Moscow, ang tibuok klero ug daghang katawhan, ang mga relikya nga nagahatag kinabuhi sa dakong santo, si Metropolitan Alexius, kauban ang insenso ug humot nga lana, gidala gikan sa karaang simbahan sa refectory padulong sa bag-ong natukod ug gibutang sa giandam nga lungag taliwala sa duha ka simbahan, ang Simbahan sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug ang Simbahan ni Santo Alexius. Nahitabo kini niadtong ika-20 nga adlaw sa Mayo 1686. Ang simbahan nga gihalad kang Balaang Metropolitan Alexius gipahinungod mismo ni Iyang Kasantosohan Patriarka Joachim sa usa ka serbisyo sa katedral alang sa himaya sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo.

Troparion, Tono 4:

Kauban sa pagsaulog sa mga obispo, mga manununod sa mga Apostoles, Magbalantay ug Magtutudlo sa tibuok Rusiya, labing bulahan nga Amahan Alexius, hangyoa ang Ginoo sa tanan nga hatagan og kalinaw ang imong panon, kaluwasan sa ilang mga kalag, ug dakong kaluoy.

Troparion, Tono 2:

Sama sa usa ka bahandi nga walay sukod nga bili, nga dugay nga natago sa yuta, ang imong mga balaan nga relikya napamatud-an nga makahimo og milagro, O labing bulahan nga Amahan ug Santo Alexius: pinaagi niini napalambo kita sa ilang gahum sa pagtambal, ug gidayeg nato si Cristo, nga nag-ingon: 'Gloria sa Iya nga nagapasidunggan sa Iyang mga santo.'

Kontakion, Tono 8:

Sama sa adlaw nga dili gayud malubog, ang imong balaan ug dili malata nga mga relikya, nga natago sulod sa daghang katuigan, misidlak kanamo gikan sa lubnganan, O Santo Alexius; pinaagi kanimo kami makadawat og grasya. Kay imo gipahimayaan kining tibuok yuta sa tanang matang sa mga milagro ug kaayo pinaagi sa paglihok sa grasya; mag-awit kita kanimo: Maglipay ka, Amahan, kahayag sa Rusya.

3 Hunyo

21 Mayo (Daang Estilo)

1975

Niining adlawa ginahinumduman nato si Banal Cassian nga Griyego sa Uglich, ang Tagahimo sa mga Milagro, nga namatay niadtong ika-2 sa Oktubre 1504.

Ang Kinabuhi ni San Constantine, Hari ug Kapariho sa mga Apostoles, ug sa iyang balaan nga inahan nga si Helena

Gisaulog niadtong 21 Mayo

Samtang ang pagano nga kalibutan, nga nag-andam sa iyang kaugalingon batok sa Kristiyanismo pinaagi sa kalayo ug espada, naningkamot sa katapusan sa ikatulong siglo ug sa pagsugod sa ikaupat nga siglo nga pahawaon ang ngalan mismo sa mga Kristohanon gikan sa nawong sa yuta[3779] , Ang probidensya sa Dios nag-andam alang sa Simbahan ni Cristo, taliwala sa mga Cesar mismo nga naglutos sa Kristiyanismo, og usa ka maharlikang manalipod sa pagkatawo ni Constantine – usa ka hari nga, samtang buhi pa, nakadawat sa titulo nga 'Kapariho sa mga Apostoles', nga lig-on nga natukod alang kaniya sa kasaysayan sa Kristiyanismo, ug 'ang Dako' sa kasaysayan sa kalibutan.

Natawo niadtong tuig 274 sa mga ginikanan nga, bisan dili Kristohanon, pamilyar sa Kristiyanismo ug misuporta niini, gilikayan ni Constantine sukad pagkabata ang mga paganong pamahiin ug miduol kang Kristo, ang tinuod nga Dios. Hinay-hinay siyang gipreparar sa tuo nga kamot sa Ginoo mismo ug, sa daghang lain-laing paagi, gipahimungtan siya ingon usa ka pinili nga sudlanan sa himaya sa Dios.

Ang amahan ni Constantine, si Constantius Chlorus, Caesar sa kasadpang katunga sa imperyo[3780] , bisan pa man sa gawas – ug opisyal – usa ka mananamba sa diyos-diyosan, sa iyang kasingkasing layo kaayo siya sa pagano nga pamahiin; sa iyang kasingkasing gisalikway na niya ang pagsimba sa daghang bakak nga mga dios ug giila ang Usa ka Tinuod nga Dios – Siya ra ang iyang gisimba, ug iyang gipahinungod ang tibuok niyang panimalay, kauban ang iyang mga anak ug mga sulugoon, sa usa ka Hari – ang Dios[3781] . Ang gilay-on ni Constantius gikan sa mapang-superstisyosong pagsimba sa mga idolo makita sa mosunod nga katingalahang panghitabo sa iyang kinabuhi. Si Constantius, human biyaan ang pagsimba sa mga idolo pinaagi sa halad ug insenso, kausa gusto nga sulayan ang tinuod nga disposisyon sa iyang mga kortesano; nagpakaaron-ingnon siya nga gusto niyang buhaton ang mga superstitious nga ritwal sa pagano, ug miingon sa iyang mga kortesano:

'Kinsa man ang gustong malingaw sa akong pabor ug gugma ug mapabilin ang ilang dungog kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan; apan kinsa man ang mosalikway niini kinahanglan molayas sa akong panan-aw ug dili na mosalig sa akong pabor, kay dili ko magpabilin sa pakig-uban sa mga wala mag-ambit sa akong pagtuo.'

Gituohan dayon sa mga kortesano nga tinuod ang gisulti sa Tsar, busa nabahin sila sa duha ka kampo: sa usa ka bahin, ang mga hipokrito—mga tawo nga walay tinuod nga pagtuo sa relihiyon, nga maliksi ang konsensya nga dali ra mapalihok paingon sa tuo o sa wala— dayon gipadayag ang ilang pag-uyon sa sugyot sa hari, bisan pa man nga hangtod niadto, tungod sa daotan nga pagkwenta, gisunod nila ang iyang maayong ehemplo sa pagdumili sa idolatriya; samtang ang uban, nga gikan sa tibuok kasingkasing gisalikway ang pagano nga pamahiin ug karon nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pagtuo isip tinuod nga mga sulugoon ni Cristo, nga nagbiya sa kalibutanong

---

[3779] Pinaagi sa usa ka edikto ni Emperador Diocletian – nga gipetsahan sa 23 Pebrero 303 – gisugo ang paglaglag sa Kristiyanismo uban sa tanang institusyon ug mga lugar sa pagsimba niini. Ang brutal nga pagpanlupig nagsugod sa pagsakop ug pagkaguba pinaagi sa pwersa militar sa usa ka Kristohanong simbahan sa Nicomedia, ang kapital sa Sidlakang Imperyo Romano, diin hangtod sa 20,000 ka mga magtutuo ang gisunog buhi sa usa ka higayon; pagkahuman niini, ang mga kalagmon sa pagpanlupig misangko sa Syria, Palestina, Asia Minor ug Ehipto, ingon man sa Italya. Si Lactantius ('Mahitungod sa Kamatayon sa mga Manlutos', Mga Kapitulo XV ug XVI) nagreport sa kalupigan sa mga paglutos: 'Kung aduna pa koy usa ka gatus ka baba ug usa ka pinulongang puthaw, bisan pa niana dili nako masaysay ang tanang pag-antos nga gisagubang sa mga magtutuo:... ang puthaw maluya ug mabuak; ang mga mamamatay mapul-an ug mag-ilis-ilis, mag-turn-turn....'

[3780] Si Emperador Diocletian, aron mapasayon ang pagdumala sa halapad nga Imperyong Romano, gibahin kini sa duha ka bahin, diin ang usa niini – ang Sidlakang bahin – iyang gipangulohan, nagpuyo sa Nicomedia ug si Caesar Galerius ang iyang kauban sa pagdumala, samtang sa pikas – ang Kasadpang bahin – iyang gitudlo si Maximian isip emperador, uban ni Caesar Constantius Chlorus isip iyang kauban sa pagdumala, nga direkta nga nagdumala sa Gaul ug Britanya.

[3781] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, Kapitulo 17

ug malabay nga dungog, misugod sa pagbiya sa retinue sa hari. Sa pagkakita niini, gitawag pagbalik ni Constantius ang mga tinuod nga Kristohanon nga mobiya sa palasyo ug miingon kanila:

'Tungod kay nakita nako nga matinud-anon kamo sa pag-alagad sa inyong Dios, gusto ko nga kamo mahimong akong mga sulugoon—mga higala ug mga magtatambag—kay naglaum ko nga magpabilin kamo nga matinud-anon kanako sama sa inyong pagkamatinud-anon sa inyong Dios.'

Sa pagbalik ngadto sa mga tawo nga gustong biyaan ang Kristiyanismo ug mosimba sa mga dios-diosan, miingon ang hari:

'Dili ko kamo madawat sa akong korte; kung dili kamo magpabiling matinud-anon sa inyong Dios, unsaon man ninyo pagkamatinud-anon kanako!'

Sa ingon nga napahiya sila, gipahawa niya kining mga hipokrito gikan sa iyang atubangan; samtang gidani niya ngadto kaniya ang matinud-anong mga sulugoon sa Dios ug gitudlo sila nga mga gobernador sa iyang probinsya[3782] . Ug busa, sa panahon nga naglagot ang pagpanlupig ni Diocletian sa tibuok halapad nga Imperyo Romano, ang mga Kristohanon sa probinsya ni Constantius nagpuyo sa kalinaw ug kalamboan[3783] . Apan, tungod kay dili niya mapugngan ang kabubut-on ni Diocletian, ang nakatigulang sa mga emperador, gitugotan ni Constantius ang usa ka butang: ang paglaglag sa pipila ka mga simbahan Kristiyano[3784] .

Mao kana si Constantius Chlorus, amahan ni Constantine nga Katumbas sa mga Apostoles. – Ang iyang maayong buot ngadto sa mga Kristohanon ug ang iyang pag-una kanila kaysa sa mga pagano; ang pagbag-o ngadto kang Kristo sa iyang asawa, si Santa Helena, inahan ni Constantine, ug sa anak nga babaye ni Constantius, si[3785] , igsoon ni Constantine, nagtudlo sa kalag ni Constantius sukad pagkabata og tinuod nga gugma alang sa Dios ug sa Iyang balaod, ug nagtukod og lig-on nga pundasyon alang sa pag-amuma ug pagpalig-on sa iyang moral nga kinaiya. Ug kini nga gamay nga binhi, nga gitamnan sa kalag sa usa ka bata, mitubo pagkahuman ngadto sa usa ka gamhanang kahoy.

Napugos si Constantine nga mogahin sa iyang pagkabatan-on dili uban sa iyang kaugalingong pamilya, kondili sa korte ni Diocletian sa Nicomedia, diin siya gikuha hapit ingon usa ka bihag—bisan pa usa ka bihag nga may dungog—aron masiguro ang pagkamaunongon sa iyang amahan nga si Constantius sa mas tigulang nga Emperador Diocletian. Ang kinabuhi sa korte sa kapital niadtong panahona nagrepresentar, sa gamay nga sukod, sa tibuok kalapasan sa moral ug relihiyon nga maabot sa katawhan kon kini mabihag sa hugaw ug mainit nga mga tinguha sa kasingkasing ug mahulog sa 'baluktot nga hunahuna' (Roma 1:28). Mapahitas-on nga garbo ug kahayahay, kalangatan ug pagkalapoy sa pagkaon, walay pagpugong nga pagkahugno sa hunahuna ug kinabuhi, mga intriga ug pag-alsa, pagdumot batok sa tinuod nga pagsimba sa Dios ug hipokritang, limbongon nga pagrespeto alang sa mga dios-diosan nga hinimo-himo lang, – mao kini ang makalilisang nga hulagway diin gipadayag sa Providensya kang Constantine ang tanang kawalay pulos ug kaulaw sa paganismo. Apan sa maong higayon usab, ug busa labi pa gayud nga katingalahan, ang kinabuhi sa lain nga komunidad misidlak sa atubangan sa mga mata ni Constantine, – mao kana ang komunidad sa mga Kristohanon, diin ang mga tigulang, mga batan-on ug mga dalaga, mga yano nga tawo ug mga maalamon nga pantas, bisan pa ang mga bata, gipakita ang kamatuoran sa ilang pagtuo, ang pagkabalaan ug kahitas-an sa kina-iya niini, dili lang sa mga pulong kondili pinaagi sa ilang mga buhat, sa pag-angkon niini pinaagi sa ilang mahimayaong kinabuhi, ug sa pag-antos alang niini hangtod sa kamatayon. Kay niadtong panahona misiklab ang labing makalilisang nga pagpanlupig sa Simbahan ni Kristo, nga milabaw sa tanang uban pang pagpanlupig sa pagkadautan sa mga manlulupig, sa lain-laing matang sa pag-antos, sa gidaghanon sa mga martir, ug – sa kadaugan, ang madaugong kadaugan sa Kristohanong pagtuo batok sa tanang paganong pakana. Si Constantine, nga gibutang sa Providensya sa kinauyokan sa pagkamalice sa mga pagano, dili gyud mapakyas sa pagtan-aw sa kawalay pulos sa tanang paningkamot niini aron mapildi ang dili mapildi; sa iyang kaugalingong mga mata nakita niya ang gahum sa Dios nga gipadayag sa kahuyang ug nagdaug sa tanang butang alang sa Iya. Sa matag Kristohanong nag-angkon sa iyang pagtuo, sa matag buhat sa pagkamartir, nakita ni

---

[3782] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 16

[3783] Eusebius. *Kasaysayan sa Simbahan*, Libro VIII, 13; *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 13

[3784] Lactantius: *On the Death of the Persecutors*, ch. 15.

[3785] Si Constantine mao ang bugtong anak nga lalaki ni Helena; si Constantius mao ang anak nga babaye sa iyang lain nga asawa, si Chlora Theodora, nga adunay uban pang mga anak usab. Sa kasubo, ang mga tinubdan sa parehas nga panahon wala maghisgot sa impluwensya ni Santa Helena kang Constantine sa iyang pagkabata.

Constantine ang dili matanggihan nga ebidensya sa pagkamatarong sa Kristohanong pagtuo, sa iyang pagka labaw sa paganismo, ug sa iyang langitnong gigikanan. Ug gipreserbar ni Constantine sa sulod sa iyang kalag ang binhi sa pagkamaayo nga gitamnan sa iyang pagkabata – gipreserbar niya ang pagkabubus ug pagkawalay sala sa iyang kasingkasing ug ang iyang pagrespeto sa balaod sa Dios, bisan pa nga nagalihok siya sa usa ka moral nga bulok nga palibot. Apan ang sulodnong pagbulag ni Constantine sa dautang kinabuhi sa korte, ang iyang mausisaon nga hunahuna ug espirituhanong kalinaw, nga natabonan sa pagka-mapainubsanon, sa natural nga paagi nakapukaw sa dautang tuyo sa mga tawo sa korte nga naglibot kaniya; ug ang iyang mahimayaon ug gwapong pagbarug, kauban ang iyang taas nga panglawas ug katingalahang pisikal nga kusog—nga nakadani sa tan-aw sa mga tawo kaniya ug nakakuha sa paghigugma sa tibuok hukbo—nahimong tinubdan sa pagpanukmod sa kadaghanan, labi na kang Cesar Galerius. Ang ulahi nagplano sa paglaglag kaniya ug naghimo pa gani og konspirasyon aron mapugngan si Constantine sa pag-ukupa sa imperyal nga trono, nga iyang katungod pinaagi sa pagkatawo.

Nanghuyop ang kinabuhi ni Constantine, apan ang kamot sa Providensya nagluwas sa iyang pinili ug gihatagan siya sa butang nga ang walay pagpugong, malimbungong pagpanukmod naningkamot nga kuhaon gikan kaniya. Mibalik si Constantine sa Gaul aron kuyogon ang iyang amahan, nga iyang nasugat nga nag-antos na sa kataposang higayon sa kinabuhi ug sa dili madugay namatay.

Pagkahuman sa kamatayon ni Constantius Chlorus, ang hukbo nga nag-alagad kaniya nagproklamar (niadtong tuig 306) kang Constantine—nga anaa pa sa iyang katulo ug ikaduhang tuig—nga Emperador sa Gaul ug Britanya, isip pinalanggang anak sa Caesar, nga gihatagan og dakong pagtahud sa tanan. Tungod sa dakong pagkahingawa sa makalilisang nga pagpanlutos sa mga Kristohanon sa Sidlakan nga iyang nasaksihan, si Constantine, nga napanunod ang gahum gikan sa iyang amahan, gihimo niyang unang prayoridad ang pagpamatud-li sa tanang sugo sa iyang amahan nga pabor sa mga Kristohanon – iyang gipahayag ang kagawasan sa pagsimba sa Kristohanong relihiyon sulod sa iyang mga gingharian. Busa, nagkadool na ang takna sa kadaugan sa Kristohanong pagtuo batok sa pagano nga pamalanga! Apan ang pagsubang sa mas maayong panahon para sa Simbahan gisundan una sa panahon sa paghukom sa Dios batok sa mga naglutos niini. – Ang mga emperador nga sila Diocletian ug Maximian, gikapoy sa ilang kaugalingong kabangis batok sa mga matinud-anong martir alang sa balaang kamatuoran, nagpasiya nga mangita og kalinaw pinaagi sa pagbiya sa ilang mga trono; apan ang ilang pagbiya sa gahum, imbis nga nagdala og kalinaw bisan sa labing mabangis nga mga manlutos, nahimong dugang hinungdan sa kagubot sa katilingban. Si Galerius, nga misaka sa trono sa Sidlakan isip kapuli ni Diocletian ug wala malipay sa pag-asdang ni Constantine sa amihanan-kasadpan, wala siya miila kaniya nga emperador, kondili giila niya si Severus, nga nagdumala sa Italya ug Aprika; samtang sa Italya, si Maxentius, ang anak ni Maximian, gipahayag nga emperador. Misupak kang Severus, si Galerius misugod og gubat batok kang Maxentius, nga nangayo og proteksyon sa iyang amahan – kinsa usab mibalik sa pagdumala sa gobyerno. Misurender si Severus kang Maximian ug gipatay siya. Dayon gipahayag ni Galerius nga emperador ang iyang heneral nga si Licinius, samtang gipahayag sa kasundalohan si Maximian nga si Caesar. Busa nahitabo nga unom ka mga emperador ang nagdumala sa Empiryo Romano sa samang higayon, ug nagpakig-away silang tanan sa usag usa. Ang mga nasasakupan lang ni Constantine ang nakasinati og kalinaw ug kalamboan; kontento siya sa gingharian nga napanunod niya gikan sa iyang amahan ug wala magtinguha nga moapil sa panagbangi sa iyang mga kauban nga magmamando – gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa pagdumala sa nasud sumala sa mga tinguha sa iyang putli nga kasingkasing ug himsog nga hunahuna, sa pagsumpo sa Balaang Pag-atiman.

'Nilayo ko,' ingon ni Constantine mahitungod sa iyang kaugalingon, 'sa mga magmamando sa nangagi, kay nakita nako ang kabangis sa ilang mga pamaagi[3786] .'

Sa mga Kristohanon, sumala sa ehemplo sa iyang amahan, gisunod niya ang palisiya sa kalinaw, kay giila niya sila nga mga masinabtanon ug matinud-anong sakop. Nasabtan ni Constantine nga ang Kristiyanismo usa ka dakong pwersa nga makahimo sa pagbag-o sa kalibutan. Bisan pa niana, dili pa siya Kristiyano; bisan pa sa iyang lawom nga pagtahud sa mga alagad ni Kristo, dili niya sayon nga biyaan ang karaang mga kasabotan sa paganismo nga walay sulod nga pakigbisog. Sa pagsugod sa grabeng ug lisod nga mga kahimtang lamang siya misugot nga mosugyot sa atubangan sa kadungganan sa 'Gipako sa Krus nga Dios', nga sa katingalahang paagi, nagluwas

[3786] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro II, 49

kaniya gikan sa iyang kahimtang sa pagduha-duha ug nagpalig-on sa iyang determinasyon nga mahimong Kristohanon.

Pagkahuman sa kamatayon ni Galerius, nga namatay (niadtong 311) tungod sa usa ka grabeng delikadong sakit, ug ni Maximian – ang magmamando sa Syria – nga nakasinati og makauwaw nga katapusan (niadtong 313) pinaagi sa pagpakamatay, si Licinius ang nahabilin nga nag-inusarang magmamando sa sidlakang bahin sa imperyo, human niya pakaslan ang igsoon nga babaye ni Constantine. Sa kasadpang bahin – sa rehiyon sa Italya – pagkahuman sa ikaduhang paghari ni Maximian, misaka pag-usab sa trono si Maxentius, supak sa gusto sa katawhang Romano. Gikilala siya ni Constantine nga emperador sa Roma ug gani gipadalaan siya og misyon sa kalinaw. Apan si Maxentius dili lang misalikway sa pagpadayon sa malinawon nga relasyon kang Constantine, wala gani siya miila kaniya nga emperador, kay gusto niya nga siya ra ang bugtong autokrata sa tanang yuta ug probinsya sa Imperyong Romano. Pagkahuman napalig-on ang iyang posisyon sa trono, gipakita niya sa hingpit ang iyang likas nga malimbungon nga kalupigan ug kahakog, dili lamang batok sa mga Kristohanon kondili usab sa iyang kauban nga mga pagano. Sa dihang misaka siya sa trono, gihagit niya ang mga tawo nga iyang gikinahanglan pinaagi sa mga gasa ug saad, unya gisugdan niya ang paglutos ug pagpanakit sa mga dungog nga senador, gipanguha ang ilang kabtangan ug gidakpan ang ilang mga asawa ug anak nga babaye aron matubag ang iyang kaugalingong hayop nga mga tinguha, ingon man usab sa iyang mga pinalangga. Ug siya usa ka dakong karga ug kasuklam-suklam sa tibuok Roma tungod sa iyang kalupigan ug dautang pamatasan. Ang mga Romano, nga nag-antos ilawom sa iyang bug-at nga yugo, nagpasiya sa tinago nga mangayo og proteksyon kang Constantine, nga nangayo kaniya nga moanha ug luwasa sila gikan niining manlupig. Una, nagpadala si Constantine og sulat kang Maxentius bahin niini, nga nag-awhag kaniya sa mahigalaong paagi nga undangon ang iyang mga buhat sa kapintas. Apan si Maxentius wala lang maminaw sa maayong tambag ug wala magbag-o, hinungdan nga mas napait pa gayud ang iyang pagbati. Ang iyang kasuko misobra nga nagsugod na siya sa pagpangandam alang sa gubat batok kang Constantine.

Pagkadungog niini, si Constantine mi-desisyon niadtong 312 nga magsugod og usa ka militar nga kampanya batok sa Emperador Romano: gusto niya nga luwason ang Roma gikan sa mga kamot sa dautang tirano. Apan kining kampanya naghatag og dili malampasan nga mga kalisdanan. – Bisan pa sa labing maisug nga mga kumander, nga pinalangga sa iyang mga tropa, dili sayon nga buluhaton ang pagdani sa hukbo nga mosulong uban ang mga espada ngadto sa kasingkasing sa Italya, aron madala ang gubat sa yuta sa dakong Roma, nga balaan sa mga tawo niadtong panahona: ang ingon nga paningkamot siguradong makahatag og makaguba nga epekto sa imperyal nga hukbo ug makapukaw og lawom nga mga hungihong sa pagkawalay-kontento. Ug si Constantine mismo dili makalingkawas sa pagbati sa dili mapugngan nga kahadlok sa pagsugod niining kampanya, labi na kay wala pa gyud niya makita ang Roma, nga sa iyang hunahuna daw usa ka makalilisang nga higante. Labaw pa, nasayud kaayo si Constantine nga mas daghan ang kaaway kaysa sa iyang kaugalingong kasundalohan, ug nga si Maxentius nagbutang og dakong paglaum sa tabang sa iyang mga diyos sa nasud, nga iyang gipaningkamotan nga mapasaylo pinaagi sa dagkong halad, bisan pa ang pagpatay sa mga batan-ong lalaki ug babaye, – nga si Maxentius nagpanalipod sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga tropa pinaagi sa tanang matang sa orasyon ug salamangka ug aduna siyay dakong gahum sa demonyo sa iyang kiliran. Ang pagsalig lamang sa kusog ug kapanguhaan sa tawo dili igo para kang Constantine, ug nabati niya ang matinud-anong tinguha alang sa tabang gikan sa langit. Sa paghunahuna sa malisud nga kahimtang sa imperyo, nga walay pulos nga nangayo og proteksyon gikan sa mga diyos-diyosan nga walay kalag; sa tabang sa Dios, nga kanunay napadayag sa iyang amahan ug kaniya mismo; sa mga kagubot sa politika nga nahitabo sa iyang atubangan; ug sa makauwaw nga kamatayon, sa dili madugay, sa tulo ka lalaki nga kauban niya sa labing taas nga gahum sa imperyo, Gikilala niya nga kabuang ang walay pulos nga pagkapilit sa mga diyos nga wala man gani'y paglungtad ug, human sa daghang ebidensya, ang pagpabilin sa sayop nga pagtuo[3787] .

Sa taliwala sa ingon ana nga makabalaka nga mga hunahuna, si Constantine misugod sa pag-ampo sa Dios sa iyang amahan, nga naghangyo Kaniya sa paghayag kaniya mahitungod sa Iya mismo, sa paghatag kaniya og kaisog, ug sa pag-unat sa Iyang tuo nga kamot kaniya sa buluhaton nga nagpaabut[3788] . Ug kini niyang pag-ampo,

[3787] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 27

[3788] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 36; Lactantius: *Mahitungod sa Kamatayon sa mga Persecutor*, 44.

sama sa pag-ampo sa carcelero kaniadto (Buhat 16), nadungog – ang Ginoo sa dili madugay naghatag kaniya og kahupayan pinaagi sa usa ka direkta nga pagpakita ug gipakita kaniya unsay angay niyang buhaton. Si Eusebius, usa ka kaubanan sa maong panghitabo nga personal nga nakadungog niini gikan sa hari, nagasaysay:

'Usa ka hapon, sa dihang nagsugod na ang adlaw sa pagsalop sa kasadpan,' miingon ang hari, 'nakita nako sa akong kaugalingong mga mata ang usa ka timaan sa krus, nga gihimo sa kahayag ug nagbarug sa adlaw, nga adunay nakasulat: "Pinaagi niini ikaw mananaog".'

Kining panan-aw nakapahadlok sa emperador mismo ug sa kasundalohan nga nagbarog duol kaniya, kay ang krus, isip instrumento sa makauwaw nga pagbitay, giisip sa mga pagano nga dautang timaan. Nalibog si Constantine ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Unsa man ang kahulugan niining panghitabo?' Apan samtang naghunahuna pa siya niini, miabot ang gabii. Unya, sa usa ka damgo, mipakita kaniya si Kristo uban sa timaan nga iyang nakita sa kalangitan ug gisugo siya nga maghimo og bandila sama sa iyang nakita sa kalangitan, ug gamiton kini alang sa pagpanalipod batok sa pag-atake sa kaaway.

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, gipadayag ni Constantine sa iyang mga higala ang tinago sa iyang damgo; dayon gitawag niya ang mga batid nga artesano ug, pagkahuman niyang gihulagway kanila ang hulagway sa katingalahang bandila, gisugo sila sa paghimo og bandila nga bulawan ug mamahongon nga bato nga susama niini; alang sa iyang mga sundalo, gisugo niya sila nga maglarawan og krus sa ilang mga taming ug sa mga helmet nga . Nabilinhaw sa katingalahang panan-awon, nagpasiya si Constantine sa samang higayon nga dili mosimba sa bisan unsang diyos gawas kang Kristo nga nagpakita kaniya; pagkahuman niyang giimbitar sa iyang korte ang mga inisyado sa Iyang pulong – mga Kristohanong pari – gipangutana niya sila: kinsa kining diyos, ug unsa ang kahulugan sa timaan nga iyang nakita? Pagkadungog niya sa ilang tubag mahitungod sa usa ka Dios, sa misteryo sa Inkarnasyon sa Iyang Bugtong Anak alang sa kaluwasan sa katawhan, sa pagkrusipisyon sa Ginoong Jesus nga nakadaog sa gahum sa kamatayon, ug sa tanda sa krus nga nakita niya—nga kini usa ka tanda sa kadaogan—si Constantine nahimong hingpit ug tinuyo sa iyang kasingkasing nga usa ka Kristohanon. Sukad niadto, iyang gisugdan ang matinud-anong pagbasa sa Balaang Kasulatan ug kanunay siyang adunay mga pari sa iyang kauban, bisan wala pa siya makadawat sa balaang pagbunyag[3789] .

'Human tawga si Dios nga Labaw sa Tanan ug ang Iyang Kristo isip iyang tabang ug manalipod, ug human ipahimutang sa iyang mga mandirigma ang madaugong bandila nga nagbitbit sa makaluwas nga timaan, mibiyahe si Constantine uban sa tibuok niyang hukbo gikan sa Gaul alang sa usa ka kampanya batok kang Maxentius sa rehiyon sa Italya.'[3790]

Ang kampanya nga gihimo ni Constantine aron luwason ang Roma gikan sa malupit nga tirano napakyas sa pagpahunong kaniya. – Ang dautang si Maxentius, human sa paghalad og daghang halad sa mga diyos uban sa solemne nga seremonya ug pagtagad sa mga propesiya sa mga manghuhula nga naghuhula gikan sa sulod sa tiyan sa mga buntis, misulong batok kang Constantine uban sa usa ka dakong hukbo; apan wala niya malikayan ang matarong nga silot nga angay sa iyang pagkadautan. Si Constantine, nga gipanalipdan sa makaluwas nga timaan sa Krus, pagkahuman sa tulo ka engkwentro batok sa kaaway, misulong sa Kaugalingong Walay Katapusan nga Dakbayan ug didto gipildi siya sa hingpit. Si Maxentius, samtang naglayas tabok sa Suba Tiber, namatay sa dihang nahugno ang taytayan, sama sa usa ka karaang paraon, kauban ang iyang mga pinili nga kabalyero sa kalawmon sa tubig. Ang mananaog misulod sa Roma sa tunga sa kadaugan ug gidawat sa mga tawo uban sa dakong kalipay. Sa pagkahibalo nga kini nga kadaogan gihatag pinaagi sa tabang sa langit, gitukod ni Constantine ang balaang bandila sa pinakadaghanan nga dapit sa siyudad; ug sa ulahi, sa dihang nagtukod ang mapasalamatong mga Romano og estatwa alang sa dungog sa ilang bag-ong emperador, gisugo niya nga ibutang sa kamot sa iyang hulagway ang usa ka taas nga pika nga porma sa krus ug nga isulat ang mosunod nga inskripsyon: 'Pinaagi niining makaluwas nga timaan gipagawas ko ang inyong siyudad gikan sa gapos sa tirano ug gibalik sa katawhang Romano ug sa Senado ang ilang kaniadto nga kahimayaan ug dungog'[3791] .

Sa ingon nahimong magmamando sa tibuok kasadpang bahin sa Imperyong Romano, si Constantine, ang una sa mga Cesar, nagpagawas og usa ka edikto (niadtong 313) nga naghatag og hingpit nga toleransiya sa

---

[3789] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 28–32.

[3790] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 37.

[3791] Eusebius. *Kasaysayan sa Simbahan*, Libro IX, 9; *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro I, 40.

relihiyon sa mga tawo ilawom sa iyang pagdumala: gitugotan niya ang mga pagano sa katungod sa pagpraktis sa ilang kaugalingong porma sa pagsimba, samtang gitugotan ang mga Kristohanon sa gawasnong pagsimba sa Usa ka Tinuoray nga Dios. Gisundan kini nga edikto sa daghang serye sa mga edikto[3792] nga pabor sa Simbahan ni Kristo: gibawal ang pagkrusipisyon, ug gipahunong ang madugo nga mga pasundayag sa sirkus; Gipahunong ang mga pagano nga halad ug pagsunog sa insenso sa mga pista; gitukod ang pagsaulog sa Adlaw sa Ginoo, uban sa pagdili sa mga paglitis sa korte niining adlawa ug paghunong sa trabaho alang sa mga gawasnong lungsoranon ug mga ulipon; Ang mga ulila ug mga bata nga gibyaan sa ilang ginikanan, ang mga kabus ug walay-puy-anan, nga gibyaan sa paganismo nga walay tabang o kalooy, gikuptan ubos sa panalipod sa imperyo; sa tanang siyudad, nagsugod ang mga pista nga nagmarka sa pagbag-o ug pagdedikar sa mga simbahan; Nakadungog sa tanang dapit ang mga awit sa pagdayeg ug mga pag-ampo sa pagpasalamat sa Diyos; ang mga obispo mitigum nga gawasnon aron hisgutan ang mga panginahanglan sa Simbahan. Si Constantino mismo usahay motambong niining mga tigum, mosuhid sa mga butang nga may kalabotan sa pagtuo, ug malipayong buhaton ang bisan unsang gikinahanglan alang sa kaayohan sa Kristohanong komunidad. Gipahilayo niya ang mga klero gikan sa tanang dili may kalabutan nga katungdanan ug buhis – sama sa pagka-exempt sa buhis sa mga pari sa paganismo – aron hingpit nilang ikatutok ang ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios; Gibalik niya sa Simbahan dili lang ang mga mausoleo ug ang tanang lugar nga gikupot sa mga manlutos, apan naghatag usab siya alang sa pagsimba og daghang lapad nga mga bilding, nga nailhan nga mga basilika, diin naglingkod kaniadto ang mga huwes ug nga, tungod sa ilang internal nga paghan-ay, dali ra kaayong mausab ngadto sa mga simbahan; – gihatagan niya ang mga pastor og katungod sa pagsulbad sa mga panagbangi ug panag-away sa taliwala sa mga Kristohanon. Gisul-ob niya sa iyang helmet, isip usa ka timailhan nga makita sa tanan sa iyang matinahuron nga pagdayeg kang Kristo nga Dios, ang monogram nga 'Christ'[3793] , Gihatagan ni Constantine ang iyang mga sundalo og usa ka pag-ampo nga ilang basahon matag Domingo ug usa k , nga, isip usa ka pag-angkon sa tinuoray nga pagtuo sa emperador mismo, nagdani sa tanan sa pag-ila sa Usa ka Labaw nga Maghahatag sa mga panalangin ug sa pagpangayo sa Iyang tabang sa tanang butang[3794] .

Ang pabor sa Emperador nagpukaw og dakong kalipay sa mga Kristohanon: napuno ang ilang mga kasingkasing sa dakong espirituhanong kalipay samtang ilang natilawan ang katam-is sa kinabuhi ilawom sa bag-ong panggobyerno. Si Eusebius, usa ka kaubanan niadtong panahona, naglarawan niining panahona ingon niini:

– Karon usa ka hayag ug klaro nga adlaw, nga walay landong sa bisan unsang panganod, nagpasiga sa Simbahan ni Cristo sa mga sinag sa langitnong kahayag. Kinahanglan namong ikumpisal nga ang among kalipay milabaw pa sa among mga merito; napuno kami sa labing dakong katingala sa grasya sa Maghahatag sa ingon ana kadako nga mga gasa: kami katingalahon Siyang gidayeg ug miingon uban sa propeta: *'Umari kamo ug tan-awa ang mga buhat sa Ginoo—unsa kadako sa pagkalaglag nga Iyang gihimo sa yuta'* (Salmo 45:9). Ang mga tawo sa tanang edad, lalaki ug babaye, naglipay uban sa tibuok kusog sa ilang mga kalag, naghalad og mga pag-ampo ug pagpasalamat sa Dios sa ilang hunahuna ug kasingkasing[3795] .

Apan samtang ang mga Kristohanon sa Kasadpan nagmalambuon ilawom sa pagdumala ni Constantine, lahi kaayo ang kahimtang sa Sidlakan diin naghari si Licinius: gipadako sa korte ni Diocletian ug nahimong heneral ubos ni Galerius, pagkahuman nakab-ot niya ang ranggo nga Caesar, nagpuyo sa iyang kasingkasing ang lawom nga kasuko batok sa mga Kristohanon. Tungod kay nahimong paryente ni Constantine pinaagi sa kaminyoon, sa sinugdan wala magdagan si Licinius sa pagsukol sa iyang gamhanang bayaw[3796] – gani gipirmahan pa niya ang edikto niini (ang Edikto sa Milan) alang sa toleransiya sa relihiyon; apan sa dili madugay, pagkahuman siya nahimong bugtong magmamando sa tibuok Sidlakan human sa kamatayon ni Emperador Maximian, gisugdan niya ang pagpanlupig ug pagpakaulaw sa mga Kristohanon. Tungod sa kahadlok nga mawala ang iyang imperyal nga gahum ug sa pagpaminaw sa malisyosong mga akusasyon sa mga representante sa pagsimba sa mga diyos-diyosan, iyang gisirado ug gipaguba ang mga simbahan sa Kristohanon uban sa pasangil nga ang mga tawo nag-ampo didto alang sa usa ka kudeta batok kaniya pabor kang Constantine, ug iyang gipangayo nga ang tanan—ilabi

---

[3792] Eusebius. *Kasaysayan sa Simbahan*, Libro X, 5 ug 6.

[3793] Ang monogram nga kini naglangkob sa duha ka letra, X ug P, diin ang una nagtabon sa ikaduha.

[3794] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro IV, 19.

[3795] Eusebius. *Kasaysayan sa Simbahan*, Libro X, 1–3.

[3796] Gipangasawahan niya ang igsoon ni Constantine niadtong 313.

na ang iyang kaugalingong mga tropa—mohimo og pagpanumpa nga pagano ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; ang mga wala mosunod sa iyang gusto iyang gipriso ug gipailawom sa makalilisang nga pagpanakit, nga nagdala kanila sa kamatayon isip martir. Niining panahona, lakip sa uban, usa ka maisugong grupo sa upat ka pulo ka mga martir ang nag-antos. – Si Licinius, bisan pa, dili lang malupigon sa mga Kristohanon: ang tanang katawhan ilawom sa iyang pagdumala nakasinati og dakong pag-antos tungod sa iyang kahakog ug dautang buot. Ang iyang malimbungon nga kinaiya ug kalupigan klarong napamatud-an sa kamatuoran nga gipatay niya ang asawa ug anak nga babaye sa iyang kanhing patron, si Diocletian, ug gipapas ang tanang mga anak sa mga emperador—sila Maximian, Severus ug Galerius. Ang Imperyo Romano, sumala sa paghulagway ni Eusebius, gibahin sa duha ka bahin, nga nagrepresentar sa magkasumpaki nga adlaw ug gabii: ang mga lumolupyo sa Sidlakan natabonan sa kangitngit sa gabii, samtang ang mga lumolupyo sa Kasadpan nalumos sa kahayag sa pinakasidlak nga adlaw.

Ang relasyon ni Licinius kang Constantine wala gayud nagpabilin nga mahigalaon. Nagpakita si Licinius og pagkanilad ug pagkaduhaduha sa iyang pakig-uban kang Constantine; gisaad niya kang Constantine ang iyang pagkahigala samtang tinago niyang gibati ang kasuko batok kaniya ug nangita og tanang paagi aron makadaot kaniya; napakyas ang iyang mga plano, ug sa daghang higayon misangpot kini sa panaglalis tali nila, nga natapos sa mga gubat. Mibuntog si Constantine, apan, nadani sa bakak nga mga pagpasalig sa iyang manugang, nakigkauswagon siya kang Licinius. Bisan pa, samtang naglabay ang panahon, ang relasyon sa mga emperador nagkagrabe ang tensiyon. Ang mga nasasakpan ni Licinius nga gipugos ug ang mga Kristohanon nga iyang gipanglutos wala makakita og katapusan sa ilang pag-antos. Sa katapusan, mihunong si Licinius sa pagtago sa iyang mga tinguha batok kang Constantine ug misulod sa hayag nga panagbangi. Niadtong 323, usa ka mabangis nga gubat ang nibuto tali nila. Kining gubat maoy magbuot sa kapalaran sa Kristiyanismo sa Imperyong Romano, nga naglangkob sa 'tibuok uniberso'.

Ang duha ka emperador nagtigom og dagkong pwersa ug nag-andam alang sa usa ka makahukom nga gubat, ang matag-usa sumala sa iyang kaugalingong pagtuo: daw ang nagkadaiyang paganismo misukol batok sa Kristiyanismo, nga miabot sa kalibutan aron bag-ohon ang katawhan. – Sa gabii sa wala pa ang gubat, si Licinius, nga gilibotan sa mga pari ug mga mananagna, nagtigom sa iyang mga pinili nga mandirigma ug labing suod nga mga higala sa usa ka landong nga kakahoyan diin nagbarug ang mga diyos-diyosan; naghimo siya og usa ka seryosong halad ug, sa pag-atubang sa tanan nga naa didto, miingon:

'Mga higala! Anei ang atong mga diyos sa publiko, nga atubangan nato sa pagsimba, sumala sa gitudlo sa atong mga katigulangan. Apan ang kumander sa kaaway nga hukbo, pagkahuman niyang gisalikway ang atong mga batasan sa katigulangan, midawat sa bakak nga pagtuo ug gihimaya ang usa ka langyaw, nga wala mailhi nga Diyos. Pinaagi sa iyang makauwaw nga bandila (ang Krus), gidala niya ang kaulaw sa iyang kaugalingong hukbo; Pinaagi sa pagsalig niini, iyang gialsa ang iyang mga armas dili kaayo batok kanato kondili batok sa mga dios. Ang kinalabasan mismo ang magpadayag kinsa ang husto ug kinsa ang sayop – kon kita ang modaog, klaro nga ang atong mga dios mao ang tinuod nga mga dios; apan kon ang Dios ni Constantine, kana nga langyaw nga dios nga atong ginapanag-iya, ang modaog, nan pasidunggan siya nila. Apan walay duhaduha nga modaog ang atong mga diyos; busa, mag-atake kita nga walay kahadlok, dala ang atong mga armas, batok sa mga walay diyos![3797]

Si Constantine, sa laing bahin, misulod sa iyang tolda sa wala pa ang gubat ug didto nag-andam alang sa pakig-away pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno; niining mga hinungdanong higayon sa iyang kinabuhi, naghunahuna siya sa iyang kagahapon, naghinumdom sa mga panghitabo sa iyang kinabuhi ug sa mga katalagman nga iyang naagian, nga milabay nga walay kadaut kaniya, – iyang gihinumduman ang kaulawong pagkahugno sa mga naglutos sa Kristiyanismo ug ang maisugon ug malinawon nga pagpanaw sa mga disipulo ni Kristo; ug, sa pagkakita niini tanan sa katingalahang pagdumala sa Labaw nga Ginoo, iyang gisalig ang iyang kaugalingon ug ang tibuok niyang hinungdan sa labing hataas nga langitnong giya ug pag-ampo. Ang mga Kristohanon nag-ampo nga mainiton alang sa Emperador, ilang patron; ang balaang bandila nitindog nga taas taliwala sa mga rehimento ni Constantine ug naghatag og paglaum alang sa langitnong tabang. Ang iyang mga tropa nagtutok niining madaugong bandila uban sa pagrespeto, samtang ang iyang mga kaaway nagtutok niini uban sa kahadlok; Sa daghang siyudad sa gingharian ni Licinius, sa hayag nga kahayag sa adlaw, nakakita ang mga tawo og mga

[3797] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro XI, 9.

hulagway sa mga tropa ni Constantine nga nagmartsa nga mananaog uban niining bandila. Si Licinius mismo nag-awhag sa iyang mga sundalo nga ayaw pagtan-aw sa bandila sa kaaway, 'kay,' ingon niya, 'makahadlok kini sa gahum ug supak kanato'.

Ang mga paring pagano ug mga manghuhula nagtagna og kadaugan para kang Licinius, apan gihatag kini sa Dios kang Constantine. Si Licinius mihimo og balik-balik nga pag-atake sa nagkadool nga kaaway, apan sa matag higayon mapilde siya ug modagan; Nagpakaaron-ingnon nga naghinulsol, nangayo siya og kalinaw, samtang tinago nga nagtigom og bag-ong mga milisya ug nangayo og tabang gikan sa mga barbaro. Sa katapusan, ang kadaugan sa dagat ni Crispus, ang anak ni Constantine, duol sa Byzantium, ug ang Gubat sa Adrianople ang hingpit nga nagtino sa kinalabasan sa gubat. Misurender si Licinius, apan gipatay siya pagkahuman sa Thessalonica, tungod kay bisan pa nga misurender siya sa mananaog, nagplano siya batok kang Constantine. Niadtong 323, nahimong bugtong magmamando si Constantine sa tibuok Imperyo Romano.

Kining kadaugan batok kang Licinius napamatud-an pag-usab kang Constantine, sa mas klaro ug mas tin-aw nga paagi, nga ang mga panalangin ug kalampusan dinhi sa yuta gihatag sa mga nagpasidungog sa tinuod nga Dios. Busa, sa pagtan-aw niya sa iyang kaugalingon ingon usa ka mapaubsanon nga instrumento sa kamot sa Labaw nga Ginoo, mapaubsanon niyang gihatag ang himaya sa Dios ra alang sa iyang mga kalampusan:

'Walay bisan unsang garbo,' ingon niya sa usa sa iyang mga edikto, 'sa pagpanghambog alang sa usa ka tawo nga nakamatngon nga nadawat niya ang iyang mga panalangin gikan sa Labaw nga Ginoo.' Gikaplagan sa Dios ang akong pag-alagad ug giisip kini nga angay aron matuman ang Iyang kabubut-on. Nagsugod sa Dagat sa Britanya, ako, uban sa tabang sa usa ka labawng gahum, gipalayas nako sa akong atubangan ang tanang kalisud nga akong nasugat, aron ang katawhan, nga gipadako ilawom sa akong impluwensya, matawag sa pag-alagad sa labing balaan nga balaod ug, ilawom sa giya sa Labawng Ginoo, mapalambo ang labing bulahan nga pagtuo."

'Tinud-anay kong gituohan,' iyang giingon, 'nga ang tibuok nakong kalag, ang tanan nga nagahatag kanako og gininhawa, ang tanan nga naglungtad sa kahiladman sa akong hunahuna—kinahanglan kong ihalad kini tanan sa dakong Dios.'

Uban niining pagtuo sa iyang kasingkasing, si Constantine, pagkahuman sa iyang kadaugan, nagdali sa paghatag sa mga Kristohanon sa Sidlakang Imperyo sa parehas nga mga katungod nga ilang nalingaw sa Kasadpan. Ug sa Sidlakan, iyang gipugngan ang paghalad sa mga sakripisyo sa mga dios-diosan sa ngalan sa emperador; iyang gitudlo ang kadaghanan nga mga Kristohanon isip mga gobernador sa probinsya; iyang gipang-atiman ang pag-ayo ug pagtukod sa mga simbahan; ug iyang gibalik sa mga matinud-anon ang mga kabtangan nga gikuha kanila atol sa mga pagpanlutos.

'Kinsa man ang nawalaan sa ilang kabtangan,' matud sa usa ka edikto, 'kinsa, nga walay kahadlok ug walay pagduha-duha nga gilatas ang himayaon ug balaan nga dalan sa pagkamartir, o nahimong usa ka nag-angkon sa pagtuo ug nakaseguro alang sa ilang kaugalingon sa walay katapusan nga paglaum, o kinsa nawad-an sa ilang kabtangan samtang gipugos nga mobalhin tungod kay wala sila mosugot sa mga manlutos nga nangayo nga isalikway nila ang ilang pagtuo—naga-mando kami nga ibalik ang kabtangan sa tanang ingon niini nga mga tawo.'

Sa mga kaso nga walay suod nga paryente nga makita, ang kabtangan nga gikuha gikan sa mga Kristohanon gibalhin ngadto sa lokal nga mga simbahan; samtang ang mga pribadong indibidwal nga gikuhaan sa mga butang sa mga martir nakadawat og kompensasyon gikan sa imperyal nga kaban. Ang Kristohanong pagbati ni Constantine gipadayag sa labing hingpit ug kinaiyahan sa iyang reskript ngadto sa mga gobernador sa probinsya:

– Karon, – mao kini ang iyang pag-atubang sa Dios dinhi, – Nag-ampo ako kanimo, O dakong Dios! Mahigugmaon ug maloloy-on ka sa imong katawhan sa Sidlakan; ug pinaagi kanako, imong alagad, hatagi sila og tambal sa tanang gobernador sa probinsya.... Sa Iyang giya, gisugdan ug nahuman nako ang buhat sa kaluwasan; nagbitbit sa Iyang bandila bisan asa, ako, si Constantine, ang nangulo sa nagdaog nga hukbo; ug bisan asa ako gitawag sa pampublikong panginahanglan, gisunod nako kana nga timaan sa Iyang gahum ug mibakod batok sa mga kaaway. Maong gisalig ko Kanimo ang akong kalag, nga masulayan pag-ayo sa gugma ug kahadlok, kay tinuoray kong gihigugma ang Imong ngalan ug girespeto ang gahum nga Iyang gipadayag pinaagi sa daghang mga pagsulay ug pinaagi niini gipalig-on Nimo ang akong pagtuo.... Gusto nako nga ang Imong katawhan mag-angkon sa kalinaw ug kahilom; gusto nako nga, sama sa mga matinud-anon, bisan pa ang mga naligaw matilawan ang kalipay sa kalinaw ug kahilom, kay ang ingon nga pagpanumbalik sa panag-uban mahimong magdala usab kanila

sa dalan sa kamatuoran. Ayaw pasagdi nga adunay makasamok sa uban.... Ang mga tawo nga matarong ang panghuna-huna kinahanglan mahibalo nga kadtong imong gitawag mismo nga mabuhi ubos sa imong balaang mga balaod maoy makabuhi og balaan ug putli nga kinabuhi; ug pasagdi kadtong moliko, kon mao kana ilang gusto, nga magpabilin sa kapalaran sa ilang bakak nga pagtulon-an... Ayaw sa bisan kinsa pagdaot sa uban; bisan unsa ang iyang nahibal-an ug nasabtan, gamita kini, kon mahimo, alang sa kaayohan sa iyang silingan; ug kon kini dili mahimo, biyaan na lang kini, kay lain ang boluntaryong pag-angkon sa pakigbisog alang sa pagkawalay kamatayon, ug lahi kaayo ang pagpugos niini pinaagi sa pagbitay... Pinaagi sa paglikay sa atong konsensya gikan sa tanan nga supak, gamiton nato gihapon ang bahin sa maayong gitagana kanato, mao ang kaayohan sa kalinaw[3798] .

Sa dihang nahimong bugtong magmamando sa tibuok Imperyo sa Roma ug pagkahuman gipahayag ang pagdawat sa lain-laing relihiyon 'sa tibuok uniberso' (Lucas 2:1), si Constantine, bisan pa niana, dili 'malig-aw' (Pahayag 3:15) sa iyang maharlikang kinabuhi. Pagbiya niya sa paganismo ug pagdawat sa pamuno sa Kristohanong komunidad, iyang giila ang Kristiyanismo nga labing hinungdanong haligi sa imperyo, ang pangunang garantiya sa gahum ug kauswagan sa estado, nga, sa iyang panan-aw, mag-andam sa dalan alang sa gawasnon ug dili bayolenteng pagtukod sa Gingharian sa Dios dinhi sa yuta, – aron magiya ug maghatag sa mga paagi alang sa edukasyon ug pagpaayo sa katawhan sa espiritu ni Kristo. Si Constantine, isip usa ka hayag nga manalipod sa mga Kristohanon, dili kaayo popular sa Roma, diin daghang paganong kostumbre ug tradisyon ang nagpadayon pa. Dili usab siya ganahan sa Roma uban sa Pantheon niini, diin ang mga paganong diyos sa tanang nasakop nga katawhan gipundok, ingon pa, nga mekanikal; ug talagsa ra ug pugs-pugson siya nga mibisita sa karaang kapital. Ug ang mga Romano, bisan pa mapasalamaton sa ilang manluluwas tungod kay gipahawa niya ang tirano (si Maxentius), wala sab masabti o matarong nga mapasalamaton sa mga lihok sa emperador; sa iyaha ilang nakita nga usa ka manlapas sa ilang dugay nang tradisyon, usa ka kaaway sa ilang relihiyon, nga hugot kaayo ang kalambigitan sa politikal nga kadungganan sa Roma. Ang ilang pagkawalay-kontento ug pagreklamo, bisan pa ang mga konspirasyon ug – usahay – abli nga pag-alsa, mao ang hinungdan nganong ang ideya sa pagtukod og bag-ong kapital para sa iyang kaugalingon, usa ka Kristohanong siyudad nga walay bisan unsang kalabotan sa pagano, miturok ug mitubo sa hunahuna ni Constantine. Naamgo si Constantine sa lokasyon sa Byzantium, usa ka karaang gamay nga lungsod sa baybayon sa Bosphorus, usa ka lugar nga gimarkahan usab sa iyang kadaugan sa dagat batok kang Licinius; gipili niya kini ug gihimong bag-ong kapital sa imperyo; siya mismo, sa usa ka solemne nga prosisyon, gimarkahan ang utlanan sa bag-ong siyudad ug gisugdan ang pagtukod og mga maanindot nga estruktura didto. Dagkong palasyo, mga aqueduct, paliguan ug teatro ang nagpalamuti sa kapital; napuno kini sa mga bahandi sa arte nga gikan sa Gresya, Italya ug Asya. Apan ang mga templo nga gipahinungod sa mga diyos sa pagano wala na gitukod didto, ug sa dapit sa Colosseum, diin nahitabo ang mga kombat sa gladiador, gitukod ang usa ka sirko alang sa lumba sa kabayo. Ang pangunang palamuti sa bag-ong siyudad mao ang mga simbahan nga gipahinungod sa tinuod nga Dios, diin ang hari nga patron sa mga Kristohanon mismo miapil sa pagtukod niini. Niining higayona, ang iyang pag-atiman milapas dili lamang sa kaanyag sa mga balay sa pag-ampo, kondili bisan pa, pananglitan, sa mga butang nga daw gamay ra – tungod sa iyang hataas nga ranggo: sa pagtukod sa bag-ong mga simbahan sa kapital, nahimong klaro ang kakulang sa mga liturhikal nga basahon, ug gikuptan sa Tsar ang responsibilidad sa pagsiguro sa ilang paghimo isip usa ka madali nga buluhaton, – usa ka espesyal nga embahada ang gipadala kang Eusebius, Obispo sa Caesarea, uban sa mga instruksyon nga 'ang mga maayong manunulat mosulat og limampung kopya sa mga libro sa giandam nga pergamino' ug nga kini nga mga scroll ihatud kaniya, samtang 'gireserba niya para sa iyang kaugalingon ang katungod sa pagtino sa angay nga bayad para sa trabaho'[3799] .

Sumala sa iyang kaugalingong sugo, ang mga liturhikal nga basahon sa mga simbahan sa kapital kinahanglan nga itago sa angay nga mahalon nga pabalot.

Napuno sa lawom nga pagbati sa relihiyon, gipahimutang ni Constantine ang iyang adlaw-adlaw nga kinabuhi sa bag-ong kapital subay sa mga gikinahanglan sa pagkamatinud-anon ug pagkabalaan. Ang palasyo mismo usa ka klarong hulagway sa iyang Kristohanong panan-aw. 'Usa ka hulagway sa Simbahan sa Dios gitukod

---

[3798] Kasaysayan sa Simbahang Ortodokso, 1892 nga edisyon ni Pobedonostsev, mga pahina 73–74.

[3799] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro III, 1.

sulod sa imperyal nga palasyo, ug ang emperador, pinaagi sa iyang kadasig sa matinud-anong mga buhat, naghatag og ehemplo alang sa uban; Adlaw-adlaw, sa takdang oras, mubulag siya sa iyang kaugalingon sa mga hilom nga kwarto ug didto, sa pag-inusara, makig-istorya sa Dios, magluhod sa pag-ampo ug mangayo sa iyang gikinahanglan; ug usahay imbitahon niya ang iyang mga kortesano nga mouban kaniya sa pag-ampo. Gisaulog niya ang Domingo ug Biyernes – ang adlaw sa pagkrusipisyon sa Ginoong Hesus – uban sa labing dakong pagrespeto; niining mga adlawa iyang hunongon ang iyang kasagarang mga kalihokan ug itutok ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Ang palasyo ni Constantine busa lahi kaayo sa mga palasyo sa kanhing mga Cesar sa Roma: dinhi walay walay pulos nga pakig-istorya o malimbungong intriga, ni adunay saba, walay pulos ug kasagaran madugo nga mga kalingawan; dinhi madungog ang 'mga awit sa pagdayeg sa Dios'. Ang mga kauban sa Tsar mao ang 'mga magbalantay sa Pulong sa Dios' – mga obispo ug pari – samtang ang iyang mga sulugoon ug mga tigbantay sa tibuok panimalay mao ang mga tawo nga nailhan tungod sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi ug sa ilang pagkamatinud-anon; bisan ang mga mandirigma ug mga guwardiya gipangulohan sa ehemplo sa matinud-anon nga Tsar. Ingon usa ka Kristohanon ug magmamando sa palasyo, iyang gipahimutang ang Kristohanong tatak sa tanang butang. Sa pangunang bulwagan, sulod sa usa ka bulawanong lungag sa kisame, adunay hulagway sa Krus nga gibutang sa bililhon nga mga bato sulod sa usa ka bulawanong kuadro. Sa ibabaw sa pultahan padulong sa mga kwarto sa hari, 'sa klarong panan-aw sa tanan', nakasabit ang usa ka gipintalang hulagway nga hinimo sa waks. Ang maong pintura naglarawan sa mosunod: ang nawong sa emperador, usa ka krus sa ibabaw sa iyang ulo, ug sa iyang tiilan usa ka dragon nga gilabay sa kal-ang; ang kahulugan sa maong pintura mao kini: Si Constantine, pinaagi sa mga naglutos sa Kristiyanismo—ang mga paganong emperador—naglabay sa dragon—ang kaaway sa katawhan—sa kal-ang sa pagkaguba pinaagi sa makaluwas nga gahum sa Krus. Kining pintura nagpamatood sa tanan nga ang tag-iya niini usa ka mananamba sa tinuod nga Dios, nga pinaagi sa paglansang sa Krus sa Iyang Anak, naghatag og bag-ong kinabuhi sa katawhan.

Ang bag-ong Kristohanong kapital, nga ginganlan sa iyang nagtukod – 'ang siyudad ni Haring Constantine' – Ang Constantinople, nga nag-okupar sa sentral nga posisyon tali sa kanhing mga kapital sa imperyo—ang Roma ug Nicomedia—sama sa gibuhat kaniadto sa Jerusalem, ang 'Siyudad ni Haring David', nga dili eksklusibo nga iya sa bisan usa ka tribo sa Israel[3800] , tungod sa paborableng heograpikal nga posisyon niini, ug gisalig sa pagpanalipod sa Inahan sa Dios, kini dali nga mitubo ug milabaw sa himaya ug kadungganan dili lamang sa maanindot nga Nicomedia, kondili usab sa Roma mismo. Ug sama sa karaang panahon si David, pagkahuman siya mipuyo sa Siyon, nabalaka nga siya 'nagpuyo *sa usa ka balay nga* cedar', *'samtang ang Kaban sa Tugon* nagpabilin *sa ilawom sa usa ka* tolda' (2 Sam. 5:9–11, 7:2; 1 Cron. 17 ug mosunod), ingon usab karon si Constantine, nga nagpuyo sa matahum nga Byzantium, dili mahimong walay pagtagad sa gilapasan nga 'duyan sa[3801] ' nga Kristiyanismo' – ang dapit sa yutang kinabuhi sa Ginoong Jesus, sa Iyang mga pag-antos, kamatayon ug pagkabanhaw. Napuno sa pagrespeto sa timaan sa Krus, gusto niya nga himayaon gayud ang 'kahoy nga nagahatag kinabuhi, diin gipako ang Hari ug Ginoo'. Apan, isip usa ka mandirigma nga daghan na og dugo ang nahugno, giisip niya nga dili siya angay nga siya mismo ang mohimo niini. Ang matinud-anong tuyo sa emperador gipahigayon sa iyang sama ka balaan nga inahan, si Reyna Helena, nga iyang gipadala sa Herusalem, nga gihatagan og bug-os nga awtoridad ug daghang bililhon nga mga gasa.

Si Helena, sumala sa gisaysay ni Eusebius[3802] , kining tigulang nga babaye, uban sa kadasig sa usa ka batan-ong dalaga, midali paingon sa sidlakan aron maghatag og angay nga pagdayeg sa mga bakas sa Ginoo – sumala sa mga pulong sa propeta, *'Magasimba kita sa salog sa Sapatos sa Iyang mga tiil'* (Salmo 131:7).

Didto sa balaang yuta, nga gimarkahan sa katingalahang mga hitabo, diin ang tanan nagsilbi nga pahinumdom sa 'dakong Misteryo sa pagkamakatawhan – ang pagpadayag sa Dios sa unod', klaro kaayo nga napadayag ang kadako sa mapainubsanon nga kalag niining maharlikang tigulang nga babaye; Didto, si Santa Elena wala magsul-ob sa mga bisti nga angay sa iyang ranggo, kondili, nagsul-ob sa labing yano nga bisti, misagol

---

[3800] Ang Bukid sa Siyon, uban sa kuta sa Jebus (Jerusalem), nagtindog sa utlanan sa mga tribo ni Juda ug Benjamin; pagkahuman kini gikuha ni David gikan sa tribong Kanaanitang Jebusita, kini nagtindog, ingon man, gawas sa mga utlanan sa tribong pagbahin sa Gisaad nga Yuta.

[3801] 'Ang tibuok natong relihiyon naggikan niining nasud (Palestina) ug niining siyudad (Jerusalem)' – pahayag ni Beato Jeronimo. Mga Buhat, bol. II, p. 6.

[3802] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro III, 42.

sa katawhan, naningkamot nga dili mailhan, ug nag-apod-apod og daghang limos; Gisubay niya si Ginoong Hesus, ug gidala niya ang iyang pagpahiubos hangtod sa pagtipon sa mga birhen sa iyang panimalay, pag-abiabi kanila, ug pag-alagad sa lamisa sama sa usa ka yano nga sulugoon[3803] . Ang ehemplo sa Reyna sa matinud-anong pagkamapainubsanon nakahatag og lawom nga impresyon dili lamang sa mga nagtuo kang Kristo, kondili usab sa mga dili nagtuo.

Ang pagpuyo sa Reyna Inahan sa 'duyan sa Kristiyanismo' gipasiugdahan usab sa pagtuman sa mga propesiya mahitungod sa iyang maharlikang anak. Sa Palestina, dugay nang gipanglaglag ang tanang dapit nga gihalad sa mga hitabo sa Ebanghelyo. Ang mga pagano, tungod sa ilang kasuko sa Kristiyanismo, naningkamot nga pahawaon bisan ang handumanan niining mga dapita; ang dapit nga labing pinalangga sa kasingkasing sa usa ka nagtuo nga Kristohanon – ang Kuweba sa Balaang Sepulkro – g gilubong sa mga guho ug busa natago gikan sa matinahuron nga pagtan-aw sa mga matinud-anon; Dili lang kana, apan ingon pa man nga pagpanawa sa 'Gipako sa Krus nga Dios' ug sa Iyang mga mananamba, gitukod ang usa ka templo nga gipahinungod sa 'senswal nga demonyo sa gugma' (Venus) sa bungtod nga natipon ibabaw sa balaang langob. Sumala sa sugo ni Helena, gipaguba ang mga paganong santuwaryo nga gitukod sa mga dapit nga balaan sa mga Kristohanon ug gipatukod ang mga balaang simbahan sa ilang lugar. Busa, sa sugo ug gasto sa reyna, gitukod ang mga matahum nga simbahan sa Bethlehem ibabaw sa Grotto sa Pagkahimugso, ug sa Bukid sa mga Olibo – ang dapit sa Pag-alsa sa Ginoo; gitukod usab ang mga simbahan sa Gethsemane – ang dapit sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios – ug sa dapit diin ang Dios nagpakita kang Abraham tapad sa Kahoy sa Mamre.

Apan ang pangunang kabalaka sa reyna-inahan mao ang pagtuman sa panan-aw sa iyang bantugang anak: ang pagpangita sa mismong kahoy diin gipako sa krus ang Manluluwas sa kalibutan.

Ang lugar diin gitago ang Krus sa Ginoo wala mailhi; ang debotong si Helena nagbuhat sa tanan niyang makaya ug gigamit ang tanang impluwensya sa iyang pagka-reyna aron kini makaplagan. Ug pagkahuman sa taas ug hugot nga pagpangutana ug pagpangita, napadayag ang nahimutangan niadtong usa ka Hudiyo nga tigulang nga si Judas, anak sa usa ka magtutudlo sa mga Hudiyo – gipahibalo nga kini naa ilawom sa usa ka paganong templo nga gitukod sa bungtod nga nagtabon sa langob sa Lubnganan sa Ginoo. Sa sugo sa reyna, gipahulog ang makalilisang nga diyosa nga si Venus, ug dayon gipaguba ang iyang templo; si San Macario sa Herusalem nag-ampo sa gipanghimaraot nga dapit; ug nagsugod ang trabaho sa paglimpyo sa bungtod. Ug kining matinud-anong kadasig nakadawat og katingalahang kumpirmasyon: ang matinud-anong mga trabahante nga naghukay sa yuta nakabati sa humot nga baho nga misaka gikan sa ilawom sa yuta. Ang kadasig alang sa himaya sa ngalan ni Kristo nagdasig sa mga trabahante, subay sa tinguha sa bulahan nga si Helena, nga dalhon ang mga materyales sa guba nga paganong templo ug ang tanang mga bato nga nahugno gikan sa ilawom niini kutob sa ilang mahimo nga layo gikan sa lubnganan sa Ginoong Jesus, aron walay bisan unsa nga nadisturbo sa idolatriya ang makahikap sa dakong Kristohanong santuwaryo. Nakita ug nalimpyo ang langob sa Balaang Sepulkro; duol niini, sa sidlakan nga bahin, nadiskubre ang tulo ka krus, kauban ang usa ka plake nga adunay inskripsyon ug ang balaang mga pako. 'Apan giunsa man paghibalo kung asa sa tulo ka krus ang krus sa Manluluwas?' Ang kinatibuk-ang kalibog bahin niini nga butang nasulbad, pinaagi sa pagdumala sa Dios, tungod sa usa ka milagrosong hitabo: nahitabo nga sa maong takna usa ka patay nga lawas ang gidala nga paingon sa lubnganan nga naglabay sa maong dapit; Gisugo ni San Macario ang mga nagbitbit sa patay nga mihunong; sa tambag sa obispo, gisugdan nila nga ibutang ang nakaplagan nga mga krus, usa-usa, sa ibabaw sa patay; ug sa dihang gibutang ang Krus ni Kristo kaniya, nabanhaw ang patay nga tawo. Ang tanan, sa pagkakita niini nga milagro, nalipay ug gipadayeg ang katingalahang gahum sa Krus sa Ginoo nga nagahatag kinabuhi. Ang tigulang nga reyna mapinanggaong miyuko sa atubangan sa dungog nga Kahoy ug gikahoy kini. Ug tungod kay, tungod sa kadaghan sa katawoan, dili mahimo, sa pagsunod sa ehemplo sa reyna, aron tagsa-tagsa nga pasidunggan ang nabawi nga Krus, si San Macarius, sa pagtuman sa kinatibuk-ang tinguha nga makita bisan gikan sa gilay-on ang balaang relikya, matinahuron kini nga gipataas ug, mitindog sa usa ka napataas nga plataporma, gihimo ang Pagtaas sa Krus sa Ginoo sa atubangan sa kadaghanan sa mga matinud-anon, nga niadto misinggit sa kusog nga tingog: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Mao kini ang unang Pagtaas sa Honrable ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus; nahitabo kini niadtong tuig 326. Ang Simbahang Ortodokso nagselebrar niini nga hitabo matag tuig sa ika-14 sa Septyembre[3804] . Daghan sa mga pagano ug mga Hudiyo ang

[3803] Kasaysayan sa Simbahan ni Rufinus, Libro I, p. 8.

niadto nabawtismo kang Kristo; Usa sa mga nakabalhin mao si Hudas mismo nga nagtudlo sa dapit diin gitago ang Balaang Krus[3805] . Ang Balaang Krus pagkahuman gibutang sa usa ka pilak nga reliquaryo alang sa pag-amping; sa Biyernes Santo kini gidala ngadto sa Golgota (sa simbahan nga gitukod pagkahuman, diin kini gitago) alang sa pagdayeg. Apan sa dihang mibiya si Santa Helena sa Jerusalem, gidala niya ang usa ka piraso sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi isip regalo para sa iyang anak nga si Constantine. Dili madugay pagkahuman, namatay ang bulahan nga Reyna Inahan ug gihigugmaong gilubong.

Pagdawat niya gikan sa iyang inahan, ang bulahan nga si Helena, sa bililhon nga bahandi—usa ka piraso sa Balaang Krus—naghukom si Constantine nga pagahion ang langob sa Balaang Sepulkro ug pagtukod og simbahan tupad niini nga 'mas maanindot pa kaysa bisan unsang simbahan bisan asa sa kalibutan'... Ang langob, isip sentro sa tibuok kompleks, sumala kang Eusebius, gipahimutang sa mahigugmaon-Kristong pagkamaayo sa hari pinaagi sa mga maanindot nga haligi ug daghang palamuti. Gikan sa langob adunay gawas paingon sa , usa ka dako nga plasa sa gawas. Kini nga plasa gitabonan og masidlak nga bato ug gilibotan sa tulo ka kilid sa walay hunong nga mga portiko. Mahitungod sa katingalahang pag-atiman nga gihatag sa Kristohanong hari sa pagtukod sa simbahan sa sidlakan nga bahin sa langob, ang mosunod nga mga linya gikan sa sulat ni Constantine ngadto sa santo nga si Macarius sa Jerusalem maoy labing maayong naglarawan niini: 'Mahitungod sa pagtukod ug sa maanyag nga dekorasyon sa mga bungbong sa templo, hibaloa nga gisalig ko kini nga buluhaton sa mga gobernador sa Palestina. Gisiguro nako nga, pinaagi sa ilang pag-atiman, ang mga artista, mga artesano ug ang tanan nga gikinahanglan alang sa konstruksyon ihatud kanimo nga walay paglangan. Mahitungod sa mga haligi ug marmol, hunahunaa pag-ayo kung asa nimo giisip nga labing bililhon ug mapuslanon, ug sulati ako dayon, aron makita nako gikan sa imong sulat kung pila ka daghan ang gikinahanglan nga materyal ug ipaabot kini gikan sa tanang dapit. Labaw pa, gusto nakong mahibal-an unsang klase sa kisame ang imong gusto para sa simbahan – kisame nga mosaiko o usa nga gidekorasyonan sa lain nga paagi. Kung kini usa ka kisame nga mosaiko, ang nahibilin nga sulod mahimong pagahumotan sa bulawan. Ang Inyong Kabalasado kinahanglan ipahibalo sa maong mga magmamando sa labing sayo nga higayon kung pila ka mga mananambo ug artista ang gikinahanglan ug pila ang magasto. Palihug usab paningkamoti nga ipahibalo kanako dayon dili lang mahitungod sa marmol ug mga haligi, kondili usab mahitungod sa mosaiko nga inyong giisip nga labing maayo.'

Si Constantine, sa laing bahin, nakahunahuna sa ideya nga ang simbahan maayo nga pagadekorasyonan og dose ka haligi – nga katumbas sa gidaghanon sa mga Apostoles – diin sa ibabaw niini adunay mga plorera nga gihulma sa pilak. Busa dili na ikatingala nga kining simbahan usa ka katingalahang katahum ug ang hitsura niini nagpuno sa kalipay sa iyang mga kaubanan. Ang historyador nga si Eusebius, sa laing bahin, naglarawan niining monumento sa matinud-anong kadasig sa unang Kristohanong emperador ingon niini: 'Ang basilica (simbahan) usa ka talagsaong gusali, nga walay sukod ang kahitas-on ug talagsaon usab ang kalapad ug gitas-on. Ang sulod niini gipahiran og marmol nga daghang kolor, samtang ang gawas sa mga bungbong, nga nagdan-ag tungod sa mga hinapsay nga bato nga duol kaayo ang pagkasumpay, naghatag og talagsaong katahum ug dili gayud mapildi sa marmol. Ang kisame nga may kupula gipalamutian sa katingalahang mga ukit nga, misabwag sama sa dagat sa tibuok basilika sa nagkabit-kabit nga mga arko ug nagdan-ag sa bulawan sa tanang dapit, naghatag kahayag sa tibuok simbahan sama sa sinag sa adlaw. Ang sentral nga bahin sa tibuok estruktura mao ang usa ka semisirkulo nga nahimutang sa pinakasudlan sa basilika (sa sidlakan nga bahin), nga gikoronahan sa napulo'g duha ka haligi nga katumbas sa gidaghanon sa Napulo'g Duha ka Apostoles, nga ang tumoy gipahimutangan og dagkong plorera nga gihulma sa pilak – usa ka maanindot nga halad ngadto sa Dios gikan mismo sa hari.'

Apan ang debotong emperador wala magpugong sa iyang pagtan-aw sa Kristiyanismo sa pagtagad lamang sa gawasnong paghimaya niini; nabalaka usab siya sa sulodnong kinabuhi sa Simbahan ni Kristo. Sa panan-aw ni Constantino, ang Simbahan mao ang labing importante nga haligi sa kinabuhi sa estado; ang panaghiusa sa

---

[3804] Sa Pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus – usa ka adlaw sa pag-ayuno – ang banal nga serbisyo sa Simbahang Orthodox gipahinungod sa paghimaya sa Krus sa Ginoo ug sa paghinumdom sa kamatayon sa Manluluwas sa Krus; sa panahon sa tibuok gabii nga pagbantay, human sa dakong doxolohiya, ang krus solemnementeng gidala sa mga klero gikan sa santuwaryo paingon sa tunga-tunga sa simbahan, diin kini giila. Ang ritwal sa Pagtaas sa Krus sa mga katedral gimarkahan sa talagsaong kaseryosohan, gihimo sa mga obispo samtang ang mga klero balik-balik nga nag-awit: 'Ginoo, kalooy-a kami'.

[3805] Si Hudas, nga nailhan nga Cyriacus pagkahuman sa iyang pagbunyag, nahimong Patriarka sa Herusalem ug namartir ubos kang Julian the Apostate. Ang iyang pista mao ang Oktubre 28.

relihiyon mao ang gamhanang garantiya sa ka-uswagan sa imperyo. Ang Simbahan, nga nagdan-ag sa iyang kadakila ug kahimayaan sa gawas, magdani sa mga pagano ngadto kaniya pinaagi sa sulodnong kalinaw, hinay-hinay nga magbag-o sa tibuok estado ngadto sa usa ka buo, magkahiusa nga organismo, nga gipabuhi sa Usa ka Espiritu ni Cristo. Ang ingon nga panaghiusa ug kalamboan sa Simbahan 'naghatag sa maalimaong emperador og malinawon nga mga adlaw ug malinawong mga gabii'; niini iyang nakita ang kalipay alang kaniya ug alang sa tanang katawhan ilawom sa iyang pagdumala sa tibuok kalibutan.

Apan, kining 'malinawon nga mga adlaw ug malinawong mga gabii' dili kanunay gihatag sa dakong emperador, ug dili kini sayon makab-ot. Sa iyang panahon, ang Simbahan ni Cristo—nga gikoronahan na sa madaugong korona sa pagkamartir ug nakaseguro na sa katungod sa sibil nga paglungtad, bisan pa adunay mga pribilehiyo batok sa pagano—naligaw sa sulodnong panagbangi nga nakagamot ug mitubo bisan pa sa ngitngit nga mga adlaw sa pagpanlupig. Sa diha pa lang nga misaka si Constantine sa trono sa Roma, nahibaloan niya, sa iyang katingala ug kasubo, nga ang tibuok rehiyon sa iyang imperyo gipanglaglag sa panagbangi tali sa mga anak sa Usa ka Amahan. – Misidlak ang panagbangi tali sa mga Kristohanon sa Aprika mahitungod sa pagtudlo kang Cecilian isip Obispo sa Carthage – usa ka 'traidor'[3806] ; ang iyang mga kaatbang mipili kang Maiorin isip ilang obispo, ug sa dili madugay – pagkahuman sa kamatayon ni Maiorin – ilang gipataas si Donatus, ang punoang nag-awhag sa ilang pagsupak, sa iyang puwesto[3807] . Ang mga sumusunod ni Donatus – ang mga 'Donatista' – nga nakig-alyansa sa mga 'Novatista'[3808] , nag-angkon nga sila ra ang Simbahan ni Kristo ug, sa ilang grabe nga fanatismo, wala magduha-duha sa paghimo og malisyosong mga pasangil batok sa ilang mga kaatbang, o bisan sa pagsakop sa pwersa sa ilang mga simbahan; kasagaran mosangpot sa pagdala og dugo tali sa ang nag-away nga mga paksyon. Aron mapahiuli ang kalinaw ug masusi ang ilang panagbingkil, gipadala una ni Constantine ang iyang 'hinigugma ug giila' nga obispo, si Osia, sa Carthage[3809] , ug gisugo usab siya nga maghatag og pinansyal nga tabang sa mga kabus nga Kristohanon didto[3810] ; dayon, pinaagi sa tin-aw nga sugo sa Emperador bahin sa kaso sa mga Donatista, duha ka konseho ang gitigum – usa ka gamay sa Roma ug usa nga 'naglangkob sa daghang mga obispo gikan sa lain-laing mga lugar' sa Arles[3811] . Ang hukom nga gipasa niining mga konseho batok sa makasamok nga mga skismatiko sa katapusan gikumpirma sa Milan niadtong 316 ubos sa personal nga pagdumala ni Constantine, ug daw nasulbad na ang maong isyu.

Apan samtang mas nakaila ang matinud-anong emperador sa tinuod nga kahimtang sa Kristiyanismo, mas wala kini mituman sa iyang idealisadong konsepto sa balaang panaghiusa sa mga anak sa Simbahan ni Kristo. Ang kaso sa mga Donatista, nga nakabalisa kang Constantine sa sayong mga adlaw sa iyang paghari, hinungdanon dili tungod sa sulod niini kondili tungod sa kaisog sa mga nalambigit. Niadtong 323, pagkahuman sa iyang kadaugan batok kang Licinius ug nahimong bugtong magmamando sa tibuok imperyo, mibyahe si Constantine paingon sa Sidlakan, gipalihok sa matinud-anong tinguha nga tukoron pag-usab ang tibuok estado gikan sa sinugdanan sa mas maayo ug mas lig-on nga mga basihanan. Sa iyang mga plano, gihatagan niya ang Kristohanong Simbahan sa labing unang puwesto; sa iyang panan-aw, kini mao ang espirituhanong paghiusa sa usa ka politikal nga nagkahiusa nga imperyo sa kalibutan. Apan didto sa Sidlakan, nasinati niya ang kapakyasan nga mas pait pa kaysa sa Kasadpan. Niabot siya sa panahon nga ang mga panaglalis, nga gipukaw sa erehiya sa Arianismo[3812] ug wala

---

[3806] Gigamit kini nga ngalan sa mga Kristohanon atol sa mga pagpanlupig alang sa mga tawo nga, tungod sa kahadlok, mitugyan sa mga pagano ang mga butang nga ilang giila nga balaan: giingon nga si Cecilian mitugyan sa mga balaan nga basahon ngadto sa mga manlulupig – usa ka pasangil nga napamatud-an nga bakak.

[3807] Si Donatus usa ka presbiteryo sa Kartago.

[3808] Ang mga Novatian nagtudlo nga ang mga nahulog atol sa mga pagpanlupig, ug sa tinuod tanan nga nakahimo og grabeng ('mortal') mga sala, angay pasudlon pag-usab sa komunyon sa Simbahan dili pinaagi sa paghinulsol, kondili pinaagi sa pagbunyag pag-usab.

[3809] Si Hosias, usa ka lumad sa Espanya nga nag-alagad isip obispo sulod sa kapin 60 ka tuig, nahimong bantog isip usa ka magtug-an alang kang Kristo atol sa pagpanlupig ni Diocletian. Siya ang Obispo sa Córdoba. Gipa-anhi siya sa Emperador Constantine sa iyang korte ug gipanalanginan siya og dakong gugma ug pagsalig. Niadtong panahona, gituohan sa kadaghanan sa mga Kristohanong sirkulo nga kini nga pinalanggang magtatambag ni Constantine adunay dakong impluwensya kaniya (Socrates, *Ecclesiastical History*, 1, 7).

[3810] Eusebius. *Kasaysayan sa Simbahan*, X, 6.

[3811] Ibid., X, 5.

[3812] Si Ario miblasfemya sa pagtudlo nga si Hesukristo dili ang walay katapusan ug walay sinugdanan nga Dios, nga Siya dili pareho sa kina-iya sa Amahan ug Siya ang Iyang binuhat – aduna'y panahon nga Siya wala pa naglungtad. Si Ario nakadawat sa iyang teolohikal nga edukasyon sa Antioquia sa eskwelahan sa martir nga si Lucian; Pagkahuman nahimong presbiter sa Alexandria, nakadani siya og

mapugngan, nakaabot na sa tumoy. Gihulagway ni Eusebius kining panahona ingon niini: 'Dili lang ang mga pangulo sa simbahan ang nagkasumpaki sa usag usa, apan nabahin usab ang katawhan; ang mga panghitabo nakaabot sa ingon ka dautang kahimtang nga ang balaan nga pagtulon-an gisilotan sa makapasipala nga pagpanawa bisan pa sa mga teatro sa pagano.' Kini usa ka paborableng panahon alang sa mga nakapasipala batok sa pagka-Diyos sa Ginoong Jesu-Kristo. Si Licinius – bayaw ni Constantine, nga nag-agi na sa katapusang mga tuig sa iyang paghari ug kinsa kaniadto mipirma sa Edict of Milan sa relihiyosong toleransiya uban ni Constantine – nagtan-aw sa mga Kristohanon sa kinatibuk-an uban sa pagduha-duha, giisip sila nga dili masaligan, ug gikaligut-an sila, bisan pa sa malupit nga pagpanlupig kanila. Apan sa ilang panagbangi, nga hinungdan sa erehe nga Arianismo, tingali nakakita siya og kalamboan nga iyang gipangandoy ug mapuslanon para sa iyang kaugalingon. Kining mga panaglalis, pinaagi sa pagpakunhod sa kusog sa Simbahan, tingali naghatag kaniya og paglaum nga makakuha og suporta para sa iyang mga plano batok sa iyang gamhanang bayaw. Ug ang mga kalkulasyon ni Licinius wala mag-usik. Si Constantine mismo, pananglitan, misulti mahitungod kang Obispo Eusebius sa Nicomedia sa ingon ani: 'nagpadala pa gani siya og mga espiya kanako ug naghatag sa tirano (Licinius) og hapit na armadong tabang'[3813] .

Pag-abot niya sa Nicomedia, nabigla kaayo si Constantine sa panagbangi nga gipukaw sa Arianismo. Bisan pa, wala niya dayon nasabti ang kahulugan sa niining mga panghitabo. Siya mismo ug ang mga inisyado sa Banal nga pagtulon-an nga miabut uban kaniya gikan sa Kasadpan nakadawat dinhi og usa ka mapihikan nga paghulagway sa kaso ni Ario gikan sa mga tawo sa Nicomedia, nga nagtan-aw sa mga doktrinal nga pangutana dili ingon usa ka butang sa matinud-anong pagtuo nga labing importante, kondili ingon usa ka larangan sa akademikong pagsiksik, ug bisan ingon yano nga berbal nga sofistika. Bisan pa niana, wala balewalaa ni Constantine ang hinungdan sa mga Ariano; sa sinugdanan, nagpadala siya og taas nga sulat sa pakig-uli ngadto sa Alexandria uban ang mapugos nga hangyo kang Obispo Alexander ug kang Arius nga tapuson ang ilang panagbangi. Sa panan-aw sa emperador, sayop usab ang obispo tungod sa iyang kawalay pag-amping ug kusog nga pagpangutana, samtang si Arius ang masakpan sa pagputol sa komunyon pinaagi sa pagdumili nga mosumite sa obispo; Gipasidan-an niya silang duha nga sundon ang ehemplo sa mga pilosopo, nga bisan pa man maglalis sa ilang kaugalingon, nagpuyo nga malinawon. Labaw pa, pareho silang naa sa parehas nga baruganan: pareho silang nag-ila sa Divino nga Pagdumala, ug busa sayon ra para kanila ang magkasinabot[3814] ...

Kauban sa maong mensahe, gipadala ni Constantine ang iyang 'hinigugma' nga obispo, si Osia, sa Alexandria, diin siya ang mag-imbestiga sa maong isyu sa mismong lugar ug motabang sa pagpahilum sa mga tawo sa Alexandria. Gihimo ni Osia ang mga sugo sa emperador. 'Bisan wala niya napasig-uli ang panag-uyon sa mga nagkasumpaki, ang iyang pagsusi sa mga panaglalis nagpamatuod kaniya nga ang erehya ni Ario dili lang walay pulos nga istorya, kondili naghulga sa pag-uyog sa mismong pundasyon sa Kristohanong pagtuo – nga mosangpot sa pagdumili sa Kristiyanismo sa kinatibuk-an.' Niadtong 324, mibalik si Hosia sa Corduba sa emperador ug gipasabot kaniya ang grabeng katalagman nga dala sa kalihukan sa mga Arian. Busa, nagpasiya si

---

daghang pagtagad didto tungod sa iyang intelektwal nga gasa ug sa iyang istriktong asetikong kinabuhi. Mapahitas-on sa iyang intelihensiya ug kahibalo, wala tagda ni Arius ang mga pahimangno ug pagdasig sa iyang obispo, si Alexander; ni wala siya mosumite sa konseho nga gitigum sa obispo, nga nagkondena kaniya. Dili lang kana, apan pinaagi sa pagdani sa mga klero ug sa katawhan sa iyang elokwensya, naningkamot siya nga ipakalat ang dayami sa iyang erehiya sa gawas sa utlanan sa iyang kaugalingong lokal nga simbahan. Tungod kay daghan siya og mga sumusunod, nagpadala siya og delegasyon nga nagdala og reklamo ngadto sa daghang mga obispo sa mga Simbahang Sidlakan. Didto nakakaplag siya og mga sumuporta, nga gipangulohan ni Eusebius sa Nicomedia, nga kaniadto nakaila kang Arius gikan sa eskwelahan ni Lucian – usa ka 'tawo nga maalamon', ug labaw pa, paryente sa pamilya imperyal ug busa usa ka tawo nga adunay impluwensya. Si Eusebius, obispo sa kapital (niining panahona pa sa paghari ni Emperador Licinius, nga ang puy-anan naa sa Nicomedia), wala mopahibalo sa awtoridad sa paghukom sa Obispo sa Alexandria. Sa usa ka sulat kang Arius, mitubag siya: 'Ingon nga labing maalamon, hinaut unta nga maalamon usab ang tanan, kay klaro sa tanan nga ang gimugna wala pa naglungtad hangtod kini gimugna; ug ang gimugna adunay sinugdanan.' Busa ang Obispo sa Alexandria nasangko sa usa ka grabe nga kahimtang; sa mga tuig 318, naghukom si Alexander nga mohimo og ekstremong lakang: nagtigom siya og konseho sa usa ka gatos ka obispo; gi-excommunicate niya si Arius ug ang iyang mga sumusunod gikan sa Simbahan; gipahawa niya ang mambablaspemo gikan sa Alexandria; ug gipahibalo kini sa usa ka circular nga sulat ngadto sa tanang simbahan (tan-awa Theological Herald, Disyembre 1906: A. A. Spassky, p. 584). Kini nga lakang nagpasiugda pa sa mga kontrobersiya sa Arianismo ug naglapas sa ilang kalayo sa tibuok Sidlakan. Ang kaso sa Arianismo karon nagkawala na sa lokal nga kinaiya ug nakab-ot na ang pan-eklesiastikal nga kahulugan.

[3813] Theological Herald, Disyembre 1906, p. 694.

[3814] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, II, 64–72.

Constantine nga magtawag og usa ka Ekumenikal nga Konseho, nga sa iyang panan-aw, mao ra gihapon ang bugtong paagi aron mabalik ang kalinaw sa Simbahan. Sa panan-aw sa Emperador, kining Konseho, 'nga nagpakig-away batok sa pangunang kaaway'—ang mapangblasphemong erehe nga Arianismo nga misamok sa kalinaw sa Simbahan—naglakip usab sa paghunahuna sa ubang mga butang ug paghatag og mga tubag—mga kahulugan—mahitungod sa organisasyon sa sulod nga kinabuhi sa mga Kristohanon[3815] .

Pinaagi sa mando sa Emperador, ang Ekumenikal nga Konseho pagahimoon sa siyudad sa Nicaea[3816] . Gibuhat ni Constantine ang tanan niyang makakaya aron mapadali ang pagbiyahe sa mga gipatawag nga obispo paingon sa lugar, ug siya ang nagbayad sa gasto sa mga miabot sa Nicaea gikan sa pondo sa estado. Miabot sa Nicaea ang mga obispo gikan sa Ehipto ug Palestina, gikan sa Siria ug Mesopotamia, gikan sa Asia Minor, Gresya, Persia ug Armenia, ug gikan sa mga Goto sa luyo sa Danube; gikan sa Roma, miabot ang duha ka presbiterio sa dapit sa tigulang nga obispo. Apil sa mga mitigum nga obispo mao sila: ang tigulang nga si Alexander sa Alexandria, ang unang misupak kang Arius, nga gidala uban niya ang arkidiakono nga si Athanasius, usa ka maisugon ug maalamon nga kaatbang sa mga Ariano (nga sa ulahi nailhan nga 'ang Dako', Arsobispo sa Alexandria); si San Nicolas sa Myra sa Lycia; ug si San Spyridon nga Tagahimo sa mga Katingalahan. Sa kinatibuk-an, kapin sa 2,000 ka tawo ang nitambong sa Konseho (apil na ang mga presbiterio ug diakon nga kauban sa mga obispo), ug adunay 318 ka obispo ra.

Ang Konseho gisugdan niadtong Hunyo 325 sa usa ka halapad nga bulwagan sa palasyo sa imperyo. Ang mga bangko gipahimutang palibot sa kwarto para sa mga obispo, ug sa tunga-tunga niini nagtindog ang usa ka lamisa diin gibutang ang Balaang Kasulatan, isip matinud-anong pagpamatuod sa kamatuoran. Sa dihang nagtigom na ang tanan, mipakita si Constantine sa tibuok himaya sa iyang imperyal nga katungdanan, apan walay armadong guwardiya, kauban ang mga Kristohanong kortesano ug nagsul-ob sa labing matahum nga maharlikang bisti, nga nagdan-ag sa bulawan ug bililhon nga mga bato. Ang iyang pagpakita nakapahingangha sa katiguman, labi na sa mga anaa nga, gikan pa sa halayo nga mga yuta, wala pa kaniadto nakakita sa iyang maharlikang nawong o sa iyang imperyal nga kadungganan; apan siya mismo nabigla usab sa pagkakita sa ingon nga tigum sa mga bantugang magbalantay sa Simbahan ni Cristo, nga apil kanila ang mga istriktong asketiko ug mga tigbuhat sa milagro, mga nag-angkon sa pagtuo ug mga martir nga gisunog ang mga kamot ug gituslok ang mga mata[3817] , nga nag-antos alang sa ilang pagtuo, Tahimik, nga nagpaubos sa iyang mga mata, miduol siya sa bulawanong trono nga giandam para kaniya ug mitindog nga naghulat hangtud giimbitar siya sa mga balaang obispo nga molingkod. Pagkahuman niya maminaw sa mga pulong sa pag-abiabi ug pagpasalamat ni Eustathius sa Antioquia ug sa historyador nga si Eusebius sa Caesarea, si Constantine mismo ang mitubag sa katiguman pinaagi sa usa ka talumpati diin iyang gipadayag ang iyang kalipay sa pagkakita sa ingon ka dagkong tigum sa mga Amahan, ug nangayo kanila nga masulbad ang mga panagbangi sa malinawon nga paagi. 'Gitabangan ko sa Dios,' matod niya, 'sa pagbungkag sa dautang pagdumala sa mga manlutos; apan labi pang masakit kanako kaysa bisan unsang gubat, bisan unsang madugo nga pakig-away, ug labi pang makaguba ang panagbangi sa sulod sa Simbahan sa Dios.'

Ang mga Ariano mitambong sa Konseho ug nagpalihok didto nga mapangahas ug kumpiyansa; wala nila damha nga ang ilang hinungdan mapildi og hingpit; sa kasukwahi, ilang gilauman nga molampos ang ilang mga plano: – aduna silay 17 ka obispo sa ilang kiliran; gipangulohan sila sa metropolitanong obispo, nga adunay

---

[3815] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, III17, V:6.

[3816] Ang Nicæa, karon Iznik – usa ka kabos nga baryo karon, apan niadtong panahona usa ka halapad ug dato nga siyudad – mao ang pangunang siyudad sa baybayon sa Bithynia; kini konektado sa dagat pinaagi sa usa ka lanaw ug pareho nga ma-access sa dagat ug sa yuta; Didto nagtindog ang usa ka halapad nga imperyal nga palasyo ug daghang mga bilding nga komportableng makapuy-an sa mga obispo ug klero nga nagtigum para sa Konseho; ang Nicaea nahimutang mga 20 ka milya lang gikan sa Nicomedia, ang puluy-anan sa emperador niadtong panahona, nga busa nagtanyag kaniya og dakong kaharuhay sa pag-apil sa Konseho. Sumala kang Eusebius, ang pagpili sa Nicaea isip lugar sa Konsilyo daw naimpluwensyahan sa mismong ngalan niini – 'daog' (sa hubad nga Ruso). Eusebius, *Ang Kinabuhi ni Constantine*, III, 6.

[3817] Nagkalainlain ang ihap nga gihatag sa mga historyador bahin sa gidaghanon sa mga Amahan sa Konseho; si Eusebius (*Kinabuhi ni Constantine*, III, 8), pananglitan, nagbutang sa ihap nga 250; si San Atanasio sa Alexandria sa iyang mga sinulat, ug ang Emperador mismo, naghisgot og hangtod sa 300. Ang numero nga 318 gihisgutan ni San Atanasio sa usa sa iyang mga sulat ngadto sa Simbahan sa Aprika; sa porma niini sa Griyego – TIH – kini susama sa 'krus ni Hesus', mao nga kini nahimong komon nga gigamit, aron ang Konsilyo sa Nicaea nailhan nga Konsilyo sa 318 ka mga Amahan.

koneksyon sa korte sa hari. Naglaum ang mga Ariano nga ang Konseho, bisan pa dili mouyon sa ilang mga panan-aw, dili sila pasakaan og bug-at nga pagpanamastamas.

Si Ario mapugos nga gidepensa ang iyang doktrina, gigamit ang tibuok gahum sa iyang elokwensya. Apan ang dili matandog, lig-on nga debosyon sa mga Amahan sa Konseho sa tinuod nga eklesiastikal nga pagtulon-an sa mga Amahan nakapahiya sa bakak nga kinaadman sa mambablaspemo. Ang mga tigdepensa sa ortodoksiya nasabtan pag-ayo ang kinauyokan sa erehe nga Arianismo ug gisupak kini uban sa dignidad, lawom nga pagbati sa relihiyon, ug usa ka tinuod nga maalamon nga hunahuna. Ang diakono sa Alexandria, si Atanasio, labi nga napasigarbo ang iyang kaugalingon pinaagi sa gahum sa iyang mga pulong ug sa iyang kaigmat sa pagpadayag sa heretikal nga sofistika: ang iyang mga pulong nipikas sa sofistika sa heretiko sama sa sayon nga pagbungkag sa sapaw sa gagmay nga gagamba. Mainit ug dugay ang mga debate; naningkamot si Constantine nga walay pulos gamiton ang iyang impluwensya aron ipasig-uli ang mga nagkasumpaki ug makab-ot ang usa ka malinawon nga resolusyon sa panaglalis; samtang nagpadayon ang mga debate, mas klaro nga nakita kung unsa ka layo ang pagkalayo sa mga Ariano gikan sa kamatuoran. Ang pahayag sa pagtuo nga gipresentar sa Konsilyo ni Eusebius sa Nicomedia – ang lider sa mga Ariano – nga tin-aw nga nagpahayag sa ideya nga ang ' Anak sa Dios' usa ka ' binuhat', usa ka 'binuhat', ug nga 'naa'y panahon nga wala pa Siya', gisalikway sa tanang Amahan sa Konseho nga bakak ug dili matinahuron – ang mismong pergamino nga gisulat niini gipikas-pikas.

Sa ingon nga dili na mausab ang pagsilot sa Arianismo, ang mga Amahan sa Konseho naghukom sa paghatag sa mga matinud-anon og tukmang pag-angkon sa Ortodoksong doktrina – usa ka kredo. Gipresentar ni Eusebio, Obispo sa Caesarea, sa ilang pagtagad ang 'Kredo sa Bunyag', nga dugay nang gigamit sa iyang simbahan ug halos tanan gikan sa mga pulong nga gikuha sa Balaang Kasulatan. Gidawat sa mga Amahan ang maong kredo uban sa pag-uyon; apan aron hingpit nga tangtangon ang bisan unsang posibilidad nga basahon ang mga heretikal nga ideya niini, ilang giisip nga gikinahanglan nga ilisan ang pipila ka kinatibuk-ang pagpadayag niini og uban nga hingpit nga maghubit sa kamatuoran sa Simbahan. Ang Emperador, nga anaa sa Konseho, miapil sa mga Amahan sa pag-apruba sa Kredo sa Caesarea ug gipahayag ang iyang hingpit nga pag-uyon niini; apan sa samang higayon gisugyot ni Constantine nga iapil sa kredo ang pormula nga gisabutan na sa mga pangulo sa Simbahan atol sa paunang deliberasyon aron ipadayag ang pagtulon-an sa Simbahan mahitungod sa Anak sa Dios ug ang Iyang relasyon sa Dios Amahan – nga mao, nga Siya 'sa samang substansya' sa Amahan. Ang mga pulong nga gisulti sa emperador giuyonan sa tanan sa Konseho ug nagsilbi nga hingpit nga basihanan alang sa doktrina mahitungod sa Pagkatawo sa Ginoong Hesus, ang sentral nga Kristohanong dogma.

Girebisa ang 'Baptismal' Creed, ug gipahayag sa Konseho ang bag-ong Nicene Creed, nga gidawat nga walay panaglalis sa tibuok Unibersal nga Simbahan.

Ang katapusang solemne nga tigum sa mga Amahan sa Nicaea gihimo sa imperyal nga palasyo niadtong 25 Agosto 325; kini mitugma sa ika-20 nga anibersaryo sa paghari ni Constantine[3818] .

Sa dihang nagpaalam siya sa mga Amahan sa Konsilyo, si Constantine, sa iyang pamulong sa pagpaalam kanila, nangayo og hangyo nga ipadayon nila ang kalinaw tali nila.

'Pag-amping,' ingon niya, 'batok sa mapait nga panaglalis tali kaninyo. Ayaw tugoti nga adunay masina sa mga nagpakita og talagsaong kinaadman: tan-awa ang dignidad sa matag-usa ingon panulundon sa tibuok Simbahan. Kamo nga mas taas og ranggo ug mas bantog, ayaw pagtan-aw og ubos sa mga mas ubos og ranggo: ang Dios ra ang nakahibalo kinsa ang labaw; ang pagkahingpit talagsaon ra, ug kinahanglan magpakita og pagkamapailubon sa labing huyang sa mga igsoon; ang malinawon nga panaghiusa mas bililhon kay sa bisan unsa pa man. Sa pagluwas sa mga dili motuo, hinumdumi nga dili tanan mapabalik pinaagi sa maalamon nga pangatarungan – ang pagtudlo kinahanglan iangay sa lain-laing kinaiya sa matag tawo, sama sa pag-aplikar sa mga doktor sa ilang tambal alang sa lain-laing mga sakit.

Sa ingon niini natuman ang gihandom nga tinguha sa matinud-anong emperador, nga iyang gipahayag, kinsa kaniadto misangpit pa gani sa Dios mismo isip saksi – ang tinguha nga 'paghiusa sa mga pagtulon-an sa tanang katawhan sa iyang gingharian mahitungod sa nga Pagkadiyos ngadto sa usa ka nagkahiusang sistema'. Kini nga dakong ideya, nga giinspirar sa balaan nga pagbati sa relihiyon sa emperador, ug ang pagtuman niini iyang gitakda nga buluhaton sa kinabuhi uban sa tibuok kasingkasing nga tinguha—kini nga ideya ni Dakong

[3818] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro II, 65.

Constantine, nga katingalahan sa kahitas-an sa sulod ug kalapad sa gilakip niini—karon nadala na sa kolektibong hunahuna ug nahimong panulondon sa tibuok Kristohanong kalibutan. Dili lang kana – aron matuman kini nga ideya sa Kristohanong kinabuhi, ang matinud-anong Tsar nagtumong usab sa labing kasaligan nga dalan: ang Ekumenikal nga Konseho. Pinaagi sa pagsunod niining dalan, ang mga karnero sa kawan ni Kristo – kadtong gitawag na ug kadtong wala pa gitawag – pinaagi sa grasya sa Dios, mosulod nga walay palya sa hawla sa Langitnong Amahan, alang sa tinuod nga kinabuhi (Juan 10:9). Ug kini nga tinuod nga malampusong pagsaulog sa Hari nga Kapariho sa mga Apostoles gipahimutang pa gayud niadtong panahona sa pagdawat, sa iyang dakong kalipay, sa usa ka bililhon nga bahandi: usa ka piraso sa Makahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, nga gidala gikan sa Herusalem isip usa ka gasa kaniya sa iyang inahan, si Reyna Helena.

Mibuhi pa si Constantine sulod sa kapin napulo ka tuig pagkahuman niini, ug sa tibuok niyang paghari nagpabilin siya nga matinud-anon sa Simbolo sa Nicea[3819] , ug masigasig niyang gipaningkamotan nga ipasig-uli ang espiritu sa Kristohanong pagkamatinud-anon sa iyang gingharian, nga nagtukod og ehemplo nga angay sundon sa iyang kaugalingong kinabuhi. Tungod kay aduna siyay lawom nga kinatibuk-ang edukasyon, labi na sa teolohiya, nagpadayon siya sa halapad nga pakigsulat sa mga pangulo sa simbahan mahitungod sa pagtuo, pagkamatinud-anon, ug sa pag-organisar sa kinabuhi sa Kristohanon; ug kanunay siyang mosulti sa mga tigum sa mga kawani sa korte ug sa katawhan sa iyang palasyo, bisan pa sa paghatag og 'balaan' nga mga pagtulon-an. Talagsaon ang iyang pagkamasigasig; dili niya ikatugot ang katamaran: bisan pa sa iyang katigulangon, wala niya kini giisip nga bug-at nga isulat sa iyang kaugalingong kamot ang daghang mga balaod[3820] . Matinuoron, dako ang kasingkasing ug mapainubsanon sa kinaiyahan, wala siya malimbong sa iyang kahimayaan isip hari o sa saba nga pagdayeg sa mga tawo – sa tinuod, nakapul-an pa gani siya sa ingon nga pagdayeg. Nagtindog sa hataas nga lebel sa moral nga kalamboan, gusto ni Constantine nga itas sa maong lebel ang tanan nga nakig-uban kaniya. Busa, sa usa ka higayon, gitul-id niya ang usa ka korap nga maharlika sa mosunod nga paagi: pagkahuman niya siya giimbitar sa iyang atubangan, gihikap niya ang kamot niini ug miingon:

'Hangtud asa nato palapdan ang atong kahakog?'

Unya, samtang gitrisohan niya og lingin gamit ang iyang sibat nga katas-on sa usa ka tawo, miingon siya:

'Bisan pa kon makuha nimo ang tanang bahandi sa kalibutan ug mapasarili nimo ang tanang elemento sa yuta, dili gihapon nimo magamit ang bisan unsa gawas niining gamay nga luna sa yuta—ug bisan pa kana, basin dili ka takos nga madawat kini!'

Usa pa ka pananglitan: pagkahuman maminaw sa mapaluyong pakigpulong sa usa ka dignitaryo (usa ka pari), nga nagtawag sa Tsar nga 'bulahan' ug nagdeklara nga 'gihatagan siya og hingpit nga paghari sa tanan niining kinabuhi, ug sa umaabot maghari siya uban sa Anak sa Dios', mitubag si Constantine sa mapaluyong:

'Mas maayo nga mag-ampo ka para sa tsar, aron siya usab mahimong takus nga mahimong sulugoon sa Dios sa umaabot nga kinabuhi.'

Ang kalooy sa tsar nagpadayon nga walay hunong, sumala sa usa ka kasaysayan sa iyang panahon: 'gikan sa buntag hangtod sa gabii nangita siya sa mga tawo nga iyang matabangan'; gihatagan niya og kuwarta, pagkaon, ug maayong sinina ang mga pulubi ug, sa tinuod, ang tanan nga gipahawa sa kadalanan; gikuptan niya ang mga ulila sama sa usa ka amahan; ug giandam niya ang kaminyoon sa mga batan-ong babaye nga namatay ang ilang ginikanan, gihatagan sila og dote gikan sa iyang kaugalingong kaban. Naghimo siya og daghang mga buhat sa kalooy labi na sa Adlaw sa Pagkabanhaw. Sa iyang bag-ong kapital, gipaila ni Constantine ang batasan sa pagsiga og taas nga kandila nga waks sa tanang kadalanan niini sa gabii sa Pasko sa Pagkabanhaw – 'sama sa nagdilaab nga suga' – aron ang misteryosong gabii nahimong mas hayag pa kaysa sa adlaw mismo; ug sa pagsubang sa kaadlawon, Ihatag ni Constantine ang iyang tuo nga kamot sa tanang kabus, ug magbahin-bahin siya og mga gasa kanila. Sa parehas nga pagkamaabiabihon, ang emperador maghatag og limos sa mga okasyon sa malipayong panghitabo sa iyang pamilya, sama sa kasal sa iyang mga anak nga lalaki; – sa ingon nga mga okasyon, gihimo ang dagkong salo-salo ug ponsia para sa mga giimbitar nga bisita, ug ang kalipay mosabwag gikan sa palasyo paingon

[3819] Ang erehya sa Arianismo wala gayud hingpit nga nawala bisan pa pagkahuman sa Konsilyo. Ang mga Ariano, pinaagi sa ilang limbong ug ka-astig, usahay makakuha sa pagsalig sa hari ug, sa pag-abuso sa iyang pagkamaabiabihon ug hilig sa kalinaw, usahay mosugod og dili angay nga pag-atake batok sa mga Ortodokso; si San Atanasius ang Dako, labi na gayud, nakasinati og dakong pag-antos sa ilang mga kamot.

[3820] Eusebius. *Ang Kinabuhi ni Constantine*, Libro IV:66, IV

sa kadalanan – mainitong gidawat sa tsar ang mga lingin sa sayaw sa mga babaye. Apan sa presensya sa tsar, kanunay nga gisunod ang hingpit nga pagka-angay sa tanang butang, ug walay daotan o makapahikag nga gitugotan.

Ang katapusang mga tuig, labi na ang katapusang mga adlaw sa kinabuhi ni Tsar Constantine, ug ang iyang pagpanaw, usa ka angay nga kulminasyon sa iyang Kristohanong pagkamatinud-anon. Sa dugay pa sa wala pa ang iyang kamatayon, gisugdan na ni Constantine ang pag- aron mag-andam niini. – Sa iyang bag-ong kapital, nagtukod siya ug simbahan nga gihalad sa Balaang mga Apostoles. Kining simbahan gipalamuti, lakip sa uban, sa dose ka reliquaryo isip pagpasidungog sa mga Apostoles, ug gitukod ang lubnganan sa taliwala niining mga reliquaryo. Sa sinugdan, wala pa klaro nganong gitukod didto ang lubnganan, apan sa ulahi nahimong klaro kini ug nasayran nga ang matinud-anong emperador mao ang nagpapatukod niini alang sa iyang kaugalingon. Ang hunahuna sa kamatayon nahimong hilisgutan sa lawom nga pagpamalandong para kang Constantine sa diha nga nabati niya nga nagkagamay na ang iyang pisikal nga kusog.

Niadtong 337, gisaulog ni Constantine ang Pasko sa Pagkabanhaw sa Constantinople sa katapusang higayon uban sa dakong pagpasigarbo ug sa dili madugay siya nagkasakit. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa tibuok sa mga debosyonal nga praktis: kanunay siyang nagluhod, ug mainitong naghalad og mga pag-ampo sa Dios; sa tambag sa iyang mga doktor, mibalhin siya niadtong panahona sa siyudad sa Eleonopolis aron tambalan didto pinaagi sa init nga mga paliguan.

Apan si Constantine wala pa gihapon nabunyagi niadtong panahona! Tingali katingalahan kaayo kini nga panghitabo para kanato karon, apan sa unang mga adlaw sa Kristohanong Simbahan, daghan ang nabunyagi sa tunga-tunga sa ilang kinabuhi o bisan pa sa katigulangon; ang uban tungod sa lawom nga pagrespeto sa dakong sakramento, nga ila giisip nga nanginahanglan og taas nga pag-andam, – samtang ang uban, nga adunay dautang tinguha, gusto una nga matilawan ang ilang makasasala nga kalipay ug unya na lang pagkahuman matawo pag-usab ngadto sa bag-ong espirituhanong kinabuhi (ang Dios na ang maghuhukom kanila!). Si Constantine, nga gidala ang Kristo sa iyang kasingkasing sukad pagkabatan-on pa niya ug dugay nang nahimong Kristohanon sa iyang kalag, gipalangan ang iyang pagbunyag tungod sa mapainubuson nga pagkahibalo sa iyang kaugalingong pagkasalawayon, nga nagtinguha nga andamon ang iyang kaugalingon niini pinaagi sa paningkamot sa tibuok niyang kinabuhi. Labaw pa, nagbaton siya og tinuoray nga tinguha nga mabunyagan sa tubig sa Suba sa Jordan.

Sa dihang wala siyay nakaplagan nga kahupayan sa Eleonopolis ug nabati niyang hingpit nang nagkawala ang iyang pisikal nga kusog, mitabok si Constantine paingon sa Nicomedia ug didto, pagkahuman niyang gitawag ang mga obispo, nangayo kanila nga hatagan siya sa balaan nga bunyag.

Sa wala pa ang iyang pagbunyag, ang nag-antos nga emperador mitugyan sa mosunod nga pakigpulong:

'Miabot na ang dugay nang gipaabot nga higayon, nga dugay nakong gihandom ug gipangamuyo isip takna sa kaluwasan. Miabot na ang panahon aron kita usab makadawat sa selyo sa pagkawalay kamatayon ug makig-ambit sa grasya nga makaluwas. Giplano unta nako nga buhaton kini sa tubig sa Suba sa Jordan, diin, isip usa ka ehemplo kanato, ang Manluluwas mismo nabunyagan; apan ang Dios, nga nakahibalo sa labing maayo, gihatag kini kanako dinhi.'

Pagkahuman madawat niya ang Balaang Bunyag, si Constantine 'nalipay sa espiritu; napuno ang iyang kasingkasing sa buhing kalipay. Gisul-oban siya sa iyang bunyag og puti nga bisti nga misidlak sama sa kahayag, ug wala na niya kini tangtanga hangtod sa iyang kamatayon. Namatay siya sa usa ka higdaanan nga natabonan og puti nga habol; bahin sa mga purpura nga bisti—kang mao ang maharlikang dungog—ang 'alagad sa Dios' dili na gani gusto nga hikapon kini. Gipataas niya ang iyang tingog, ug gipahuman sa Tsar ang iyang katapusang pag-ampo sa pagpasalamat uban niining mga pulong:

'Karon giisip ko nga tinuod nga bulahan, kay aduna koy walay pagduha-duha nga pagtuo nga nakatagamtam ko sa Balaang Kahayag ug gihatagan ko sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Ang Dakong Constantine nga Kapariho sa mga Apostoles namatay, gibilin ang gingharian sa iyang tulo ka anak nga lalaki, sa mismong adlaw sa Pentekostes sa tuig 337, sa ika-32 ka tuig sa iyang paghari, sa edad nga 65 anyos. Ang iyang lawas gidala uban sa dakong kaseryosohan ngadto sa siyudad sa Constantinople, nga iyang gitukod, ug gilubong sumala sa iyang testamento sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles, sa lubnganan nga iyang kaugalingon gipreparar. Karon nagkinabuhi siya sa walay katapusang kinabuhi sa walay katapusang Gingharian

ni Cristo nga atong Dios, kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Sa pagkakita sa hulagway sa Imong Krus sa langit, ug sama sa pagkaanaa ni Pablo nga wala makadawat sa iyang tawag gikan sa mga tawo, O Ginoo, ibutang ang Imong Apostol, ang Hari, sa siyudad nga nagahari sa Imong kamot: luwasa siya kanunay sa kalinaw, pinaagi sa mga pag-ampo sa Inahan sa Dios, O Ikaw nga nag-inusara nga Mahigugma sa katawhan.

Kontakion, tono 3:

Karon si Constantine, kauban ang iyang inahan nga si Helena, nagpadayag sa Labawng Dungganong Kahoy sa Krus, nga tinubdan sa kaulaw sa tanang mga Hudiyo, ug usa ka armas batok sa mga kaaway sa matinud-anong mga hari: alang kanato kini nagpakita isip usa ka dakong timaan, ug usa ka makalilisang sa pakig-away.

Paghandum sa Balaan ug Matinud-anon nga Prinsipe Constantine ug sa iyang mga anak nga lalaki: Michael ug Theodore, mga manugbuhat og katingalahan sa Murom.

Kumemorasyon sa ika-21 sa Mayo

Kining balaan ug matinud-anon nga Dakong Prinsipe Constantine Svyatoslavich gikan sa kaliwatan sa Dakong Prinsipe Vladimir, nga nagbunyag sa yuta sa Rus' pinaagi sa balaan nga bunyag. Niadtong 1192, si[3821] , kauban ang iyang mga anak, sila nga mga prinsipe Michael ug Theodore, miabot gikan sa himayaong siyudad sa Sheva paingon sa rehiyon sa Ryazan, sa siyudad sa Murom. Niadtong panahona, kining siyudad gipuy-an sa mga pagano nga wala pa masidlak sa kahibalo sa tinuod nga Dios[3822] . Sa wala pa ni Balaang Prinsipe Constantine, ang iyang paryente, ang debotong Prinsipe Gleb, anak sa Dakong Prinsipe Vladimir—nga gitahasan sa pagdumala sa lungsod sa Murom—nagpaningkamot pag-ayo aron makontrol kini ug madani ang mga lumolupyo nga modawat sa balaang binyag, apan wala niya kini makab-ot ug nagpuyo siya duha ka tuig layo niini, sa gilay-on nga duha ka poprishchi[3823] , ug unya si Svyatopolk, pinaagi sa limbong, gipatawag siya sa iyang amahan, ug sa dalan gipatay siya[3824] . Ug kining balaan ug matinud-anon nga Prinsipe Constantine, uban sa iyang mga anak ug sa hukbo nga kauban niya, nakig-away sa mga tawo sa Murom sa gawas mismo sa siyudad, ug usa ka dakong pakig-away ang nahitabo, diin napatay ang matinud-anon nga Prinsipe Michael. Pagkahuman niini, mibangga pag-usab siya sa pakig-away uban sa mga lumolupyo sa lungsod ug, pagkahuman niyang mapildi sila, gikuha niya ang Murom sa iyang pagpanag-iya ug misugod sa pagdumala didto.

[3821] Si Constantine-Yaroslav Svyatoslavich mao ang bungsong anak ni Svyatoslav Yaroslavich, unang Prinsipe sa Chernigov ug sa ulahi Hataas nga Prinsipe sa Kyiv (1073–1077), apo ni Yaroslav ang Dako ug apo sa tuhod ni Santo Vladimir. Pinaagi sa desisyon sa mga prinsipe sa Konseho sa mga Prinsipe sa Lyubech niadtong 1097, gihatag ang Murom kang Constantine-Yaroslav. Siya ang unang Prinsipe sa Murom pagkahuman ni Santo Gleb ug ang nagtukod sa sunod nga panimalay sa mga Prinsipe sa Murom ug Ryazan. Naghari si Santo Constantine sa Murom gikan sa 1096 hangtod sa iyang kamatayon niadtong 1129. Ang paghisgot sa Prologo sa tuig 1192 (1092?) isip tuig sa pag-abot sa balaang prinsipe sa Murom angay nga ituring nga sayop.

[3822] Ang Murom – ang sentro sa amihanang rehiyon sa Rostov-Suzdal, karon usa ka gamay nga lungsod sa distrito sa Vladimir Governorate – sa karaang panahon kabahin sa mga puloy-anan sa mga tribong Finno-Ugric, ilabi na sa mga Muroma, ang mga Meryan ug ang mga Mordvin; bisan pa nga ang lungsod gipuy-an sa mga pagano nga langyaw, naa na kini kaniadto sa Monasteryo sa Spassky, nga naglungtad pa hangtod karon. Gihisgutan kini sa Kronika ni Lavrentiev ubos sa tuig 1096. Aduna'y rason nga tuohan nga kini natukod pinaagi sa paningkamot sa mga obispo sa Chernihiv, tungod kay ang Murom sakop sa apanage sa mga prinsipe sa Chernihiv.

[3823] Ang 'poprishche' usa ka yunit sa gilay-on nga 690 ka sazhens. Gituohan nga, human makasinati og pagsukol gikan sa mga tawo sa Murom, mipuyo si Santo Gleb sa Suba sa Ishne, 12 ka versts gikan sa Murom.

[3824] Namatay si Santo Prinsipe Gleb niadtong 1015. Ang iyang pista gisaulog matag ika-6 sa Septyembre.

Una sa tanan, gitukod niya ang unang simbahan sa siyudad, sa karaang kabukiran nga bahin niini, nga gipahinungod sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug didto gilubong ang iyang napatay nga anak, ang matinud-anong Prinsipe Michael; pagkahuman, giusab niya ang pagtuo sa mga pagano nga lumolupyo ngadto sa Kristohanong pagtuo ug gibunyagan sila sa balaan nga bunyag. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos sa kalampusan niini nga paningkamot, ang balaan nga prinsipe nagpatukod pa og daghang simbahan[3825] ug nagtukod og katungdanan sa obispo sa iyang siyudad. Pagkahuman, nga nagkinabuhi sa tinuod nga pagtuo ug walay sala sa tanang butang, kanunay nga naglihok isip tigpanalipod sa mga kabus ug mga ulila, dali ra siyang mibyahe paingon sa Ginoo. Ang iyang pagpanaw naghatag og dakong kasubo sa mga tawo. Ang tanan nagminosalida kaniya sama sa usa ka amahan ug gilubong siya sa Simbahan sa Pagpahibalo, nga iyang gitukod, duol sa iyang mga anak nga lalaki, ang mga matinud-anong prinsipe Michael ug Theodore.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka paryente sa balaan nga prinsipe Constantine, ang debotong Prinsipe George Yaroslavich, gibalik-tukod ang orihinal nga Simbahan sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios[3826] , ug sukad niadto gipadayeg sa Ginoo ang mga balaan nga prinsipe, Constantine ug ang iyang mga anak, kay nagsugod na ang mga milagro nga nahitabo sa ilang mga lubnganan.

Paglabay sa daghang katuigan, niadtong 1553, ang Matarong nga Tsar ug Dakong Prinsipe sa Tibuok Rusya, si Ivan Vasilyevich, samtang nagmartsa batok sa mga walay Diyos nga Tatar paingon sa siyudad sa Kazan, mihunong sa lungsod sa Murom ug nagpabilin didto sulod sa duha ka semana . Pagkahuman sa pag-alagad sa pag-ampo sa mga kabaong sa mga balaan nga manggagawa sa milagro, siya misaaran nga magtukod og usa ka monasteryo kon siya mobalik nga mananaog gikan sa kampanya. Pinaagi sa tabang sa Dios, nakuha niya ang himayaong siyudad sa Kazan ug, pagbalik niya sa iyang maharlikang siyudad sa Moscow, gisugo niya nga tukoron ang usa ka simbahan nga bato tupad sa mga kabaong sa mga balaan nga manggagawa sa milagro. Ug sa dihang nagsugod sila sa paghukay sa pundasyon alang niini nga simbahan, ilang nakaplagan nga buo ug hingpit nga wala madaut ang mga relikya sa mga balaang prinsipe. Pagkahuman sa pagtukod sa simbahan, usa ka espesyal nga lungag ang gihimo sa bungbong sa simbahan, diin gibutang aron pahulayan ang ilang balaang mga relikya. Ang debotong Tsar ug Dakong Prinsipe John Vasilyevich, Awtokrat sa Tibuok Rusya, dayon gisugo si Guriy, Obispo sa Ryazan, nga konsagran ang bag-ong natukod nga simbahan ug nagpadala og lain-laing liturhikal nga sudlanan alang sa konsagrasyon. Gikonsagran ang simbahan, gitukod ang usa ka monasteryo tupad niini, ug kining hitabo gisaulog uban sa dakong pagpasigarbo. Niadtong panahona, daghang mga milagro ang nahitabo sa mga lubnganan sa mga balaan nga prinsipe, nga nagpadayon hangtod karon alang sa himaya ni Kristo nga Dios.

Troparion, Tono 4:

Nagmalipayon karon si Constantine[3827] , nagatindog sa atubangan sa trono sa Balaang Trinidad, nagtan-aw sa iyang yutang natawhan nga nagdan-ag sa espirituhanong himaya[3828] , gisundan nila Michael ug Theodore, iyang mga anak: ug silang tulo nag-ampo nga mag-uban alang sa atong mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Alang sa maisugong kumander ug ortodoksong prinsipe Constantine, kauban ang iyang anak, ang iyang yutang natawhan nag-awit og pagdayeg, nga siya ang ilang pangulo ug magbabantay: kay pinaagi kanila kini nakagawas gikan sa limbong ug kahugawan sa idolotriya. Busa, ingon niini nato siya pagtawag: Malipayon ka, labing bulahan nga Prinsipe Constantine.

[3825] Busa, nagtukod sila og simbahan nga gihalad kang mga Santo Boris ug Gleb.

[3826] Ang pag-ayo sa Simbahan sa Pagpahibalo ni Yuri Yaroslavich nagsugod pa niadtong 1351.

[3827] Pasabot niini, malipayon kini nga nagselebrar.

[3828] Sa ato pa, usa ka siyudad nga nag-angkon sa Ortodoksong pagtuo kang Kristo ug naningkamot sa Kristohanong pagkamapainubsanon.

4 Hunyo

22 Mayo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Vasilisk

Kumemorasyon sa 22 Mayo

Pagkahuman sa pagkamartir sa mga balaan nga martir Eutropius ug Cleonicus, kinsa kauban ni San Basilisk nakasinati usab og daghang pag-antos (bisan pa nga buhi pa siya, gipriso siya), ug pagkahuman usab sa kamatayon sa gobernador Asclepiodotus, usa ka bag-ong gobernador nga ginganlan og Agrippa, miabot sa probinsya sa Pontus, nga gipadala sa mga manlutos nga sila Maximinus ug Maximinus, miabot sa rehiyon sa Pontus ang lain nga gobernador nga ginganlan og Agrippa, nga gipadala sa mga manlutos nga sila Maximinus ug Maximinus, uban sa sugo nga ipadayon ang paglutos ug patyon ang mga nagtuo kang Kristo. Bisan pa sa wala pa siya moabot sa siyudad sa Amasya, si San Basilisk, nga didto gipriso, nag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Dios uban niining mga pulong: 'Ginoong Hesukristo, hinumdumi ako ug ayaw ko kalimti hangtod sa katapusang gutlo sa akong pag-antos, apan tabangi ako nga dali makadawat sa korona sa martir, aron dili ako mapabulag gikan sa mga balaan nga tawo nga gidakop uban kanako, nga nag-antos sa wala pa ako ug nakadawat sa korona sa martir.'

Sa tungang gabii, ang Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug miingon: 'Nahinumduman tika ug dili tika kalimtan; ang imong ngalan gisulat (sa listahan sa mga martir) sa atubangan sa mga nadakpan uban nimo. Ayaw pagmasubo nga mag-antos ka pagkahuman nila, kay pahimangnoan nimo ang daghan; ug buhaton ko nga himayaon ang imong handumanan sa tibuok uniberso. Karon, adto ug pahalauha sa katapusang higayon ang imong inahan, ang imong mga igsoon nga lalaki, ug ang imong mga paryente; ug sa imong pagbalik, dayon ka modawat sa korona sa martir ug pagahilot ka sa Komana[3829] . Ayaw kahadlok sa mga pag-antos nga imong masinati, kay ako anaa uban kanimo, ug ang dautang buot sa tawo dili makaguba sa imong kalag.'

Pagmata niya, napuno si Santo Vasilisk sa kalipay ug nagpasalamat sa Dios. Unya nakita niya nga abli na ang mga pultahan sa bilanggoan. Sa pagsidlak sa kaagahon, miingon siya sa mga sundalong nagbantay kaniya ug sa punoan nga bantay-bilanggo:

'Hatagi ko og upat ka adlaw nga kagawasan, aron makapaalam ko sa akong inahan ug mga igsoon nga nagpuyo sa baryo sa Kumial; ug sa akong pagbalik, moadto ko sa akong tinuod nga Amahan, ang Ginoong Jesu-Cristo.'

Mitubag kaniya ang mga sundalo ug ang bantay sa bilanggoan:

'Hinaut nga ang imong Dios, nga imong kanunay nga giserbisyohan, maoy magpamatuod nga among buhian ka sa prisohan sa hingpit, kon wala lang ang among kahadlok sa gobernador, nga among gipaabot nga moabot sa dili madugay.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko gusto nga hingpit nga buhian, apan, sama sa akong giingon, moadto lang ko ug mopamamaalam sa akong inahan, akong mga igsoon ug akong mga paryente, kay mao kini ang gisugo kanako sa akong Ginoo nga buhaton.'

'Nagkaguol kami,' ingon sa mga sundalo, 'nga pagkahuman sa imong pagpagawas, basin ipatawag ka namo pag-usab, kay, sumala sa among nadungog, moabot na karon sa siyudad ang gobernador, ug ang tanang mga priso nakalista sa rehistro sa korte.'

Mitubag si Santo Vasilisk ingon niini:

'Tungod kay kabubut-on sa akong Dios nga moadto ko sa akong lumad nga baryo; busa, kon mouyon kamo, pila kaninyo ang mouban kanako ug mobalik usab uban kanako.'

Unya mitugot ang mga sundalo sa iyang hangyo, ug pipila kanila ang nagtigom ug miuban kang Basilisk paingon sa iyang baryo.

[3829] Ang siyudad nahimutang upat ka adlaw nga biyahe gikan sa Amasya.

Gidawat siya sa iyang mga igsoon nga lalaki (tulo sila) ug sa iyang inahan uban sa dakong kalipay, ug ang mga sundalo gidawat sa ilang panimalay uban sa dakong dungog.

Sa sunod buntag, gitawag sa santo ang tanan niyang paryente ug gitudloan sila og dugay mahitungod sa makapahimulos sa kalag, samtang gitudloan usab sila sa mga kamatuoran sa Kristohanong doktrina; gitudloan usab niya sila og dugay nga pinaagi lamang sa pag-antos kita makasulod sa Gingharian ni Kristo.

Busa, pagkahuman niyang nakapahupay sa tanan ug paghalok sa iyang mga paryente sa katapusan, ang santo miingon:

'Mga igsoon, amahan ug mga anak sa Kristo! Pabilin kamo nga matinud-anon sa inyong pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa bisan unsang kahimtang, ayaw kamo pagbalik-lagi kaniya, kay ang kalibutan ug ang tanan nga anaa niini usa ra ka landong nga dali nga mawala; apan ang Ginoo magpabilin hangtod sa kahangturan. Gina-awhag ko kamo nga mag-ampo alang kanako ngadto sa Ginoo nato tanan – ang Dios – aron Iya kong ikahatag ang kusog sa pag-antos sa mga pagsulay ug pag-antos, sama sa gibuhat nila San Teodoro Tyron, Eutropio, ug Cleonico, nga nadakpan uban kanako. Pagbantay kamo, mga lalaki, mga asawa, mga igsoon nga lalaki, mga igsoon nga babaye, ug mga anak; kay mobiya na ako kaninyo, ug dili na ninyo ako makita pa sa kining panandaliang kinabuhi.

Sa paghuman sa balaan sa pagsulti, misinggit ang dakong paghilak ug pag-agol, ug ang tanan misugod sa pagpakilusot sa balaan:

'Sa diha nga inyong makompleto na ang inyong balaan nga kinabuhi, ampoa kami sa Ginoo ug alang sa tanang Kristohanon, nga ang pagpanlupig sa Ortodoksong pagtuo nga gipasiugdahan sa mga mananakit mahunong ug nga ang pagsimba sa mga dios-diosan mapapas; ug nga ang grasya ni Kristo mosidlak sa tibuok kalibutan.'

Pagkahuman niini, mibiyahe si San Basilisk uban sa mga sundalo aron mobalik sa iyang selda sa prisohan.

Niadtong panahona, miabot sa siyudad sa Amasya si Gobernador Agrippa ug, pagtawag niya sa tanang labing dungog nga mga lungsoranon, misulod siya uban kanila sa usa ka paganong templo nga gitawag og Petason[3830] , ug unya sa lain nga gitawag og Serapion[3831] , ug naghalad siya og sakripisyo sa iyang hugaw nga mga dios. Sa sunod buntag, miadto ang gobernador sa lugar sa paglitis ug nangutana didto bahin sa mga gipang-alotan sa kadena, una sa tanan kang Vasilisk, kay nakadungog na siya bahin kaniya ug gusto niya nga madala siya sa iyang hukmanan sa sinugdanan pa lang.

Miadto ang gobernador sa siyudad sa bilanggoan, nga tuyo niyang dad-on si Vasilisk sa atubangan sa gobernador, apan sa dihang wala siya didto, gidakpan niya ang bantay sa bilanggoan, giputotan kini, ug gidala sa atubangan sa hukmanan. Ang gobernador, pagkahuman siya pasakitan, nangutana:

'Giunsa man nimo pagbuhi gikan sa bilanggoan ang usa ka kaaway sa atong mga dios ug usa ka rebelde batok sa mga sugo sa hari nga gibilanggo didto?'

'Ikaduhang adlaw na karon,' tubag sa bantay, 'sukad nilarga si Vasilisk ug ang iyang mga kaubanan paingon sa ilang puloy-anan.'

'Ipapatay tika,' miingon ang gobernador nga napuno sa kasuko, 'gawas kon dad-on nimo kanako ang tawo nga misalaway sa atong mga dios!'

'Sa ika-upat ka adlaw, dad-on ko siya sa imong atubangan,' tubag sa gaoler.

Ug dayon gisugo sa gobernador ang usa ka bantay nga magdala og usa kmagistrate[3832] , usa ka tawo nga dautan ug mabangis ang batasan, kauban ang pipila ka sundalo, ug gihatagan siya sa mosunod nga mga sugo:

'Motuo ra ko nga usa ka tawo kang kinsa matinud-anon ang pagsunod sa among mga diyos kon madakpan nimo kana nga nagpasipala ug madala siya sa akong atubangan. Padala siya sa Komany, kay ako mismo paingon didto.'

[3830] Kini klaro nga nagtumong sa usa ka templo nga gihalad sa Ehipsyo-Hellenistikong diyos nga si Ptah – ang diyos sa mga patay.

[3831] Ang Serapion usa ka templo nga gihalad kang Serapis – usa ka Ehipsyo-Hellenistikong diyos nga katugbang sa karaang Griyegong diyos nga si Zeus. Pareho si Serapis ug ang diyos nga Ptah (nga nahisgutan na) mga diyos sa tinuod nga relihiyon sa Ehipto. Apan, sa panahon sa dakong pagka-interes sa mga relihiyon sa Sidlakan (2nd siglo BC), gihatagan sa mga Griyego og dakong pagrespeto kining mga diyos ug nagtukod og daghang mga templo alang sa ilang dungog.

[3832] Ang usa ka magistrian usa ka katabang sa gobernador sa probinsya, nga adunay pipila ka mga sundalo nga iyang magamit, kinsa kasagaran ipadala sa gobernador sa probinsya alang sa nagkalain-laing mga misyon.

Pagkahuman mibiya sa presensya sa gobernador, nagpabuhat ang magistrado og mga botas nga tanso, nga gipahiran sa daghang hait ug oblong nga mga pako nga puthaw, ug, gidala ang usa ka bantay sa bilanggoan ug mga sundalo, mibiyahe paingon sa lumad nga baryo ni Basilisk, nagbitbit sa asno sa bug-at nga mga kadena nga puthaw nga giandam para sa martir.

'Mibiya usab ako,' ingon sa kronikista sa mga panghitabo nga misunod, si San Eusignius[3833] , 'misunod kanila sa paglaum nga masaksihan ang pag-antos ug kamatayon ni San Basilisk. Pag-abot nila sa maong baryo, gidakop nila ang martir, nga nagbiya na sa iyang balay ug padulong na sa siyudad sa Amasia aron mobalik sa iyang bilanggoan, ug gipanghigot siya gamit ang doble nga kadena; Gipusil usab nila ang iyang liog og kadena nga puthaw, ug gibutangan og botas nga tanso nga puno sa pako ang iyang mga tiil, aron ang mga pako misulod sa tiil sa santo hangtod sa bukog, ug daghan kaayo ang dugo nga nibubo gikan sa iyang mga samdan nga tiil; samtang gibuhat kini, grabe kaayo gipanghampak sa mga tigpahirap ang martir ni Kristo samtang gidala siya paingon sa siyudad sa Comana. Gisugat siya sa iyang inahan, mga igsoon, ug mga paryente samtang naghilak. Sa dihang mibulag na siya, miingon ang iyang inahan kaniya:

'Gihigugma nakong anak! Hinaut nga si Kristo, nga imong gihigugma, maoy imong tabang niining buhat sa pagkamartir. Imong kinabuhi dinhi mubo ra, apan ang walay katapusang kinabuhi nagpaabut kanimo sa umaabot nga kapanahonan; bisan pa man nga karon nag-antos ka sa grabeng pag-antos, makadawat ka og himayaong korona gikan kang Kristo nga atong Dios; Ang daotan nga mga tawo magpahirap kanimo dinhi sa yuta, apan ang mga Anghel sa kalibutan modawat kanimo sa langit; gihukman ka nga usa ka kriminal, apan kana mismo nga kriminal nga gipako-krus uban ni Kristo modawat kanimo sa paraiso; ang mortal ug malaglag nga mga hari kuhaon ang imong kinabuhi, apan ang Walay Katapusan nga Dios mobalik sa imong kinabuhi ug ihap ka sa taliwala sa mga anghel. Ug hinumdumi kami, akong minahal nga anak, niining dalan paingon sa Ginoo nga imong ginaagian!

Pagkahuman niini, mibalik ang iyang inahan sa iyang panimalay, nag-ampo sa Ginoo alang sa iyang anak, nga padayunan Siya sa paglig-on kaniya aron maatubang niya ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog.

Ang santo, apan, sa pagtan-aw niya paatras ug pagkakita sa iyang tulo ka igsoon nga nagasunod kaniya, ingon man sa iyang mga paryente ug daghang mga tawo nga nagahilak alang kaniya, nangayo kanila sa mga pulong nga kini nga mobalik na sila sa ilang panimalay:

'Ayaw kamo paghilak para kanako, kundili mag-ampo kamo sa Ginoo aron Ihatag Niya kanako ang kusog sa pagdaog sa yawa ug sa pagpahiya sa iyang mga sulugoon.'

Unya gihalokan niya silang tanan ug, samtang gihangyo sila nga mobalik, miingon siya kanila:

'Magkita-kita ta pag-usab sa adlaw sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Apan kadtong miabot aron sa pag-uyon sa balaan sa iyang paglarga, wala na gustong mobalik ug misunod kaniya nga nagahilak.

Ug usab, gihangyo sila sa santo gamit kining mga pulong:

'Ngano man inyong gipahasol ang akong kasingkasing sa inyong paghilak ug luha? Oh, unta tugutan ko nga mamatay pag-usab ug pag-usab alang sa atong Ginoong Jesu-Cristo! Palihug, balik kamo ug ampoa kamo sa Dios alang kanako!'

Apan tungod kay nagdumili gihapon sila sa pagbalik, miingon ang magistrado kanila:

'Nagasumpa ko sa kahimsog sa akong mga hari nga, kung dili kamo mobalik, pagatalian ko kamo tanan ug dad-on ko kamo sa gobernador.'

Apan sa dihang wala gihapon sila magtagad sa iyang mga pulong, ang magistrado ug ang iyang mga sundalo misugod sa paghampak kanila ug halos dili na nila sila mapahawa gikan sa santo.

Samtang gidala siya sa ingon ani nga paagi, mapisan niyang gidala ang kabug-aton sa puthaw nga kadena ug mapisan usab niyang gisagubang ang kasakit sa iyang mga tiil, nga nabutasan sa daghang dapit sa hait nga mga pako nga gipako sa iyang botas nga tanso, ug nababad sa dugo ang iyang agianan. Siya mismo ang malipayon nga nag-awit:

[3833] Ang balaan nga martir nga si Eusignius, nga naghulagway sa kinabuhi ug mga buhat sa balaan nga martir nga si Basilisk, nagserbisyo isip sundalo sulod sa 60 ka tuig ubos sa tulo ka Emperador Romano: Diocletian (284–305), Maximian (305–311) ug Constantine the Great.

– 'Bisan pa man og magkampo ang hukbo batok kanako, dili mahadlok ang akong kasingkasing' (Salmo 26:3), kay Ka, Kristo nga Ginoo, anaa uban kanako.

Nagsulti pa ug daghang uban pang mga pulong ang balaan, nga nag-awit ug nag-ampo ngadto sa Ginoo. Ang magistrado ug ang mga kauban niya, sa pagkakita sa martir nga naglakaw nga walay kalisud bisan pa nga ang iyang mga tiil gisul-oban sa mga botas nga puno sa pako, nangahibulong kaayo; apan ang Ginoo anaa uban sa balaang martir, nga nagpagaan sa iyang mga pag-antos.

Sa pag-abot nila sa usa ka baryo nga ginganlan og Dakozaria, gusto sa magistrado ug sa mga sundalo nga magpahulay, kay init kaayo ug alas dose na sa udto. Ang tag-iya sa baryo, usa ka balo nga ginganlan og Troiana, sa dihang nakita niya ang magistrado nga miabot uban sa mga sundalo, nagdapit kanila sa iyang balay aron mokaon; upat ka pulo sila tanan. Sa dihang misulod sila, gihimo niya ang tanang gikinahanglan para kanila. Busa mokaon sila, miminom, ug malingaw, samtang ang balaang martir nga si Vasilisk, nga giputol ang mga kamot sa likod, gitali sa usa ka uga nga kahoy nga oak nga nagtubo duol sa ganghaan sa iyang balay. Usa ka dagkong grupo sa mga tawo—mga lalaki, babaye, ug mga bata—nagtigom palibot sa santo. Sa dihang ilang nakita siya nga nakagapos sa bug-at nga mga kadena ug nakatali sa nag-aso nga adlaw, ug nakita ang dugo nga nag-awas gikan sa iyang mga tiil, nabati nila ang kaluoy ug gipadayag nila ang ilang simpatiya kaniya. Ang santo, bisan pa niana, nag-ampo sa Dios, nga nagasinggit: 'Ginoo, bisitaha ako sama sa imong pagbisita kang Jose sa prisohan (Gen. 41), kang Daniel sa lungib sa mga leon (Dan. 6), ug sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia (Dan. 3). Ug sama sa imong pagpakita og kaluoy kang Susana (Dan. 13), nga gisulayan sa limbong sa dautang mga tigulang, ug sa pagluwas kang Pedro gikan sa prisohan (Buhat 5:17–20), ug gipanalipdan si Tecla gikan sa kahugawan, ingon usab kanako, ang imong mapainubsanon ug dili takos nga alagad, ipakita ang imong katingalahang kaluoy ug ipadayag ang imong mga milagro alang sa himaya sa imong labing balaan nga Ngalan!'

Pagkahuman sa balaan sa iyang pag-ampo, kalit nga miigo ang linog ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an nga miingon: 'Ayaw kahadlok, anaa ako uban kanimo!'

Ug kalit lang natunaw ang mga botas nga tanso sa tiil sa martir sama sa waks sa atubangan sa kalayo; nahulog ang mga kadena gikan sa santo, ug ang uga nga kahoy nga oak nahimong berde, gipakatag ang daghang baga nga mga sanga ibabaw sa santo ug gipahimutang ang landong niini sa halapad nga palibot. Ug sa dapit diin nagtindog ang santo, ug diin natapakan sa iyang dugo ang yuta, misugod og-agos ang usa ka bukal sa tubig.

Pagkahuman niini, ang santo nagpasalamat sa Dios pinaagi niining mga pulong: 'Ginoong Hesukristo, ang Walay Katapusan nga Pulong ug Anak sa dili masabtan ug dili masukod nga Amahan, nga midugong sa pag-anhi sa yuta ug pagpakatawo, aron matubos kita gikan sa karaang manlupig, ang yawa, ug maluwas kita gikan sa tanan niyang malimbungong panukmang; nga nagtaas kanato ngadto sa langit, samtang ginatamakan Siya sa tiil ug gisilotan Siya nga puyo sa kalawoman; nga naghatag kanato og bag-ong kinabuhi, – sa unsang ngabil ako maghimaya Kanimo, sa unsang mga pulong ako ipadayag ang akong pagbati Kanimo, giunsa nako pag-awit sa Imong mga pagdayeg ug pagpahayag sa Imong dagkong mga buhat ug gahum, nga karon Imong gipadayag kanako, imong alagad, sama sa gibuhat Nimo kaniadto sa Imong mga balaan, Eutropia ug Cleonice, sa dihang sila gipang-antos subay sa sugo sa gobernador Asclepiodotus! Tinuod gayud, kinsa man ako, nga dili man angay, nga Imo gipakita kanako ang ingon ana kadako ug katingalahang kaluoy; ang yuta mismo, sa pagkakita sa Iyang gahum, nangurog.'

Ang magistrado ug ang mga sundalo, nahadlok sa linog, nilayas gikan sa maong balay ug, sa pagkakita sa mga milagro nga nahitabo, napuno sa dakong kalibog. Ang uban miingon nga mura ra'g ingon ana, samtang ang uban nagtan-aw niini ingon nga salamangka; apan ang mga tawo nga nagbarog sa palibot sa santo nangahibulong niini sa kahadlok ug gipadayeg ang gahum ni Cristo nga Dios. Ug daghan ang misalig kang Cristo, nga nagaingon: 'Tan-awa, usa ka balaan nga tawo nga gipadala dinhi sa Dios aron pagbalaan sa among dapit.'

Gidala nila sa santo ang usa ka paralisado nga lalaki nga naghigda sa usa ka higdaanan; sa dihang gihikap siya sa martir ni Kristo, ang paralisado nga lalaki dali dayon mibangon nga daw maayo na siya, ug, gikuha niya ang iyang higdaanan, mipauli, naghimaya sa Dios; gidala usab nila ang mga ketuso, ug giayo usab niya sila pinaagi sa paghikap kanila; ang tanan nga nag-antos sa takot sa tubig ug mga atake sa hilanat, ingon man usab kadtong gilutos sa tanang matang sa lain nga mga sakit o gipanag-iya sa hugaw nga mga espiritu – giayo sila tanan sa balaan pinaagi sa iyang pulong. Ang tanan nga nakasaksi niining mga milagro naghimaya sa tinuod nga Dios ug mituo kaniya; samtang ang mga lumolupyo sa maong baryo napuno sa dakong kalipay. Si , ang ginoo sa maong

baryo, Troiana, kauban ang iyang anak nga si Troyn, mituo usab kang Kristo ug nangayo nga bunyagan. 'Ako, ang makasasala nga si Eusignius,' ingon sa magsusaysay, 'sa pagkakita sa tanan nga nahitabo, gidayeg nako ang Ginoo sa tibuok nakong kasingkasing.' Niadtong gabii mismo, usa ka panon sa mga baka nga nagpauli gikan sa pastulan paingon sa baryo ug naglabay sa dalan diin nagtindog ang balaang martir ni Cristo, murag naghimaya sa dagkong mga buhat sa Dios, mihapa sa ilang mga tuhod sa atubangan sa santo.

Unya ang magistrado ug ang mga sundalo nangamubo sa ilang mga kalupigan nga ilang gihimo sa santo, kay nahadlok sila sa dihang ilang nakita ang katingalahang mga milagro nga gihimo sa Ginoo pinaagi sa mga pag-ampo sa santo. Sa sunod adlaw, ang magistrado mitingog nga malumo sa martir:

'Kung imong gusto, Ginoong Basilisk, magpadayon na kita sa atong pagbiyahe, aron dili kita mapakaon og silot gikan sa magmamando tungod kanimo.'

'Maayo, magpadayon ta,' tubag sa santo, 'kay gusto ko mamatay alang sa akong Ginoo.'

Pagkahuman nilakaw na silang tanan sa baryo, ang tibuok katawhan, kauban si Ginang Troiana, misugat sa balaan: apan ang balaan nga martir nangayo sa tanan nga mobalik na sa ilang mga panimalay: ang uban mituman, samtang ang uban nagpadayon sa pagsunod kaniya. Pag-abot nila sa dakong taytayan nga nagtabok sa Suba Ireos, nangurog ang taytayan sa presensya ni Kristo, Kinsa naglakaw nga dili makita uban sa Iyang alagad, si San Basilisk, sama sa gisaysay sa balaan nga martir Basilisk kanako, ang dili takus nga si Eusignius,' ingon sa manunulti. Sa pag-uyog sa tulay, mihunong ang santo ug, samtang nagdayeg sa Dios, gihangyo ang mga tawo nga mobalik; ug halos napugos ra niya sila sa pagtuman sa iyang hangyo.

Sa iyang pagbiyahe, ang santo mopungko sa matag hataas ug matahum nga dapit ug mag-ampo sa Ginoo gamit kining mga pulong: 'Panalangini ang Ginoo, O akong kalag, sa tanang gingharian Niya!' (Salmo 102:22).

Pag-abot nila sa baryo nga ginganlan og Saon, ang mga sundalo ug ang magistrado nag-andam sa pagkaon ug gihangyo ang santo nga mokaon og pan uban kanila. Apan mitanggi siya, nga miingon: 'Ang Ginoo mao ang akong magbalantay; dili ako magkulang' (Salmo 22:1); 'Ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, nagapakaon kanako.'

Gipangumbinsi pag-usab siya nila, nga nagaingon:

'Kaon, sir, aron dili ka mamatay sa gutom ug kami mapriso tungod kanimo kon dili ka namo dad-on sa atubangan sa gobernador; kay karon ikatulo na ka adlaw nga wala ka pa mokaon bisan unsa.'

Mitubag kanila ang santo:

'Napuno ako sa pagkaon sa pagkawalay kamatayon, ug busa dili ko gustong mokaon sa pagkaon nga mamatay. Gipalig-on kamo sa tinapay sa yuta, apan ako gipalig-on sa langitnong pulong sa Dios; gipalipay kamo sa bino, apan ako gipalipay sa grasya sa Espiritu Santo; mabusog kamo sa unod, apan ako mabusog sa pagpuasa; gipalig-on kamo sa kusog sa lawas, apan ako gipalig-on sa krus sa ngalan ni Cristo; Ang bulawan nagapahimutang kaninyo nga manggaranon, apan ang gugma kang Jesu-Cristo nagapahimutang kanako nga manggaranon; ang mga bisti nagapahimutang kaninyo, apan ang mga hiyas nagapahimutang kanako; makakaplag kamo og kalipay sa katawa, apan ako gipahupay ang akong espiritu pinaagi sa pag-ampo; gihigugma ninyo ang inyong terestriyal nga Hari, nga mortal ug madunot; gipangandoy ninyo nga makita siya ug mosunod sa iyang mga balaod, samtang ako gihigugma ang Dios ug ang akong langitnong Hari; gipalabi nako ang Iyang mga balaod ug gipangandoy nga mapabaskog sa panan-aw kaniya; nagpaabut kamo sa himaya dinhi sa yuta, samtang ako nagpaabut niini sa langit; nangita ka og dungog sa mga tawo, samtang ako naglaum nga makadawat og himaya sa Katapusang Paghukom sa pagkabanhaw sa mga matarong, sa dihang ang akong Ginoo mosulti: 'Umari kamo, mga gipanalanginan sa akong Amahan, panulondon ang gingharian nga gipreparar alang kaninyo sukad pa sa pagtukod sa kalibutan' (Mat. 25:34).

Sa dihang misulti ang santo sa ingon, gisugo sa maghuhukom nga isakyan ang mga hayop ug gitanyag sa martir ang lingkoranan sa asno, nga nag-ingon:

'Tulo na ka adlaw ka naglakaw nga walay gikaon; lingkod na lang sa hayop, basi kapoy kaayo ka.'

Apan ang santo misalikway sa paglingkod, miingon:

'Ang akong Ginoo, si Jesu-Cristo, nagpalig-on kanako, ug ang Espiritu Santo naghatag kanako og kalinaw ug kahupayan.'

Unya mibiyahe sila pag-usab, ug sa gabii nakaabot sila sa usa ka baryo diin sila mihunong aron matulog. Ug sa dihang ang mga sundalo nanglingkod na para sa ilang panihapon, ang magistrado nangayo kang San

Basilisk nga mokaon uban kanila, apan wala siya mouyon ug gigugol niya ang tibuok gabii sa pag-ampo ug pagkanta, samtang ang mga balaang Anghel mismo nanganta uban sa alagad ni Kristo.

Sa pagsubang sa adlaw, mibiyahe na usab sila ug nakaabot sa siyudad sa Comana sa ika-upat nga oras sa adlaw. Sa ilang pagduol sa siyudad, nadungog nila gikan sa daghang mga tawo nga ilang naatubang sa dalan nga ginapatay sa gobernador ang tanan nga misalikway sa pagyuko sa mga dios-diosan. Apan ang Ginoo nagpakita kang Santo Vasilisk ug miingon kaniya: 'Lig-ona ang imong kasingkasing; ayaw kahadlok sa mga hulga sa mga mananamba sa diyus-diyosan, kay ako anaa uban kanimo.'

Sa pagsulod nila sa lungsod, nangutana ang mga sundalong kauban sa santo sa mga lumolupyo:

'Asa na karon ang gobernador?'

Gisultihan sila nga ang gobernador naa sa templo ni Apollo[3834] , nagahalad og sakripisyo sa mga diyos didto.

Miadto ang magistrado sa gobernador ug gisultihan siya nga nadala na niya ang Basilisk. Nalipay kaayo ang gobernador niini. Gisultihan usab siya sa magistrado bahin sa mga milagro nga nahitabo atol sa ilang pagbiyahe, apan wala motuo ang gobernador, nga miingon:

'Tanan ni mao ang Kristohanong salamangka.'

Gisugo niya dayon nga dad-on si San Basilisk sa atubangan niya sa Templo ni Apollo, aron pugson siya sa paghalad didto. Sa dayon, midagan ang mga sundalo sa magmamando paingon kang Basilisk ug gipugsan ang santo paingon sa templo, nga nag-ingon:

'Sulod sa templo ngadto sa maghuhari ug simba ang mga diyos, kon gusto ka nga mabuhi.'

Ang Magistrian, ug ang mga sundalong kauban niya sa biyahe, misugod sa pagsulti sa mga sundalo sa magbubuhat bahin sa mga milagro nga ilang nasaksihan, ug nagdugang:

'Sa tinuod, nakakita kami og katingalahang mga timaan ug sa gahum sa Dios, dili sa usa ka panan-awon o pinaagi sa salamangka, kondili nahitabo gayud sa tinuod.'

Unya, mituyok sila ngadto sa santo ug miingon kaniya:

'Pasayloa kami, Ginoong Basilisk, sa kalupigan nga among nabuhat kanimo tungod sa among pagkawalay-hibalo, ug ampoa ang imong Dios alang kanamo!'

Samtang nag-istorya pa sila, gikuptan sa mga bag-ong sundalong gipadala sa gobernador ang martir ug gidala siya sa templo. Misulod ang santo sa templo nga may masidlak nga nawong, naglipay sa Ginoo, iyang Dios.

Pagkakita kaniya, nangutana ang gobernador:

'Ikaw ba na, Basilisk?'

'Oo, ako kini,' tubag sa santo.

'Mao na,' padayon sa gobernador, 'maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos, o dili?'

'Kinsa may miingon niana kanimo bahin kanako,' supak sa santo, 'nga wala ko maghalad og halad sa Dios? Sa matag higayon, naghalad ko og halad sa pagdayeg alang sa himaya sa akong Dios.'

Ang magmamando, bisan pa, wala kasabot sa gisulti, miingon sa santo:

'Maayo; busa halad ka og halad sa bisan kinsa sa among mga dios nga imong pilion.'

Si Santo Basilisk, nga miduol sa diyus-diyosan, nangutana sa mga naa sa iyang palibot:

– Unsa ang ngalan niining imong diyos?

Gisultihan siya nila:

– Apollo.

– Sakto ka nga ang iyang ngalan mao si Apollo,' miuyon ang santo; 'Ang Apollo nagpasabot og "managlaglag"[3835] ug sa tinuod nagadala sa mga nagtuo kaniya ug nagasimba kaniya isip diyos ngadto sa kapahamakan, kay dili siya diyos.

'Ug unsa ang ngalan sa diyos nga gusto nimo halaran og halad?' pangutana sa magmamando.

[3834] Si Apollo – sa mitolohiyang Griyego – mao ang diyos sa kahayag, anak ni Zeus ug Leto.

[3835] Apollo – sa paghubad gikan sa Griyego – nagpasabot og 'managlaglag'. Kasagaran siya gihulagway sa mga Griyego nga nagbitbit og pana, mga pana ug busog, isip kaaway ug mananakop sa mga pwersa nga makadaot sa kahayag, sa ato pa, sa moral nga kahusay sa mga butang.

'Ang akong Dios,' tubag sa santo, 'nga dili masukod sa pulong, dili masabtan, dili makita ug dili masaysay sa Iyang mga kinaiya.'

'Wala bay ngalan ang imong Dios?' pagpugos sa magmamando.

'Ang mga ngalan sa akong Dios anaa sa balaang mga libro,' tubag sa santo, 'ug kon gusto nimo nga madungog kini, isulti ko kini kanimo.'

'Ihatag ang mga ngalan,' miingon ang magmamando. Unya miingon ang balaan nga martir:

'Ang akong Dios gitawag nga Amahan ug Makagagahum, ang Ginoo sa Hosts[3836] , ang Hari sa tanan, ang Manluluwas nga malumo, maloloy-on ug mapailubon. Kaniya ra ako maghalad og halad sa pagdayeg!'

'Walay kalainan kanako kung unsang diyos ang gusto nimong halaranan—halad lang ninyo,' pagpugos sa gobernador, 'kay gitawag kamo dili aron makiglalis, kondili aron lang maghalad.'

'Sige, paminawa,' miingon ang santo sa magmamando, 'mao kini ang akong halad.'

Ug sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo siya sa Dios ingon niini:

'Walay katapusan nga Dios, Magbubuhat sa langit ug yuta, nga maminaw sa tanan nga matinud-anon nga nag-alagad Kanimo, paminawa ako karon, ang Imong alagad, ug bungkaga karon dayon kining bingi ug buta, walay pagbati nga dios-diosan, aron masabtan sa mga daotan nga katawhan unsang klase nga dios ang ilang gina-simba, ug mahimong sila mapahiya ug motuo nga Ikaw ra gayud ang bugtong gamhanang Dios.

Sa diha nga nahuman sa balaan ang iyang pag-ampo, nangurog ang yuta, ug nahulog sa yuta ang diyos-diyosan ug nabungkag sa daghang piraso. Ang magmamando ug ang mga tawo nga naa sa templo nilayas sa kahadlok, ug si Santo Basilisk ra ang nabilin sa templo, nga nag-awit:

– 'Mataas ang Dios, ug magkatibulaag ang Iyang mga kaaway; ang mga nagdumot kaniya makalagpot sa Iyang atubangan. Sama sa aso nga gipalayas, ingon usab palayasa sila… sama sa waks nga natunaw sa atubangan sa kalayo, ingon usab palaglag-a ang dautan sa atubangan sa Dios' (Salmo 67:2–3).

Paglabay sa pipila ka panahon, gisugo sa magmamando nga ipagawas ang santo gikan sa templo ug, samtang nagkagil-as ang iyang mga ngipon sa kasuko batok kaniya, miingon:

'O kaaway sa among mga dios! Ngano nga nagsaad ka og usa ka butang apan lain imong gibuhat? Nagsaad ka nga maghalad og sakripisyo sa dios, apan pinaagi sa imong salamangka napukan ug nabungkag ang among dios nga si Apollo.'

Diin mitubag ang santo:

'Ang nagpamugbog sa imong dios mao usab ang magasunog sa iyang templo.'

Sa diha nga nahuman pa lang sa balaan ang paglitok, nahulog ang kalayo gikan sa langit ibabaw sa templo ni Apollo ug gisunog kini hangtod nahimong abo. Sa kahadlok, ang magmamando ug ang tanang katawhan nilayas gikan didto. Unya, pagtawag niya kang Santo Basilisk, gisultihan siya sa magmamando sa mosunod nga mga pulong:

'Oh, unsa ka gamhanan ang imong gahum sa mahika! Gidestroy nimo ang usa ka diyos ug gisunog nimo ang iyang templo!'

Apan mitubag ang santo:

'Kung tinuod gayud nga diyos ang imong diyos, sama sa imong pagtawag kaniya, nan pasagdi siya nga siya mismo ang magpanimalos kanako.'

'Maayo ang among mga diyos,' tubag sa magmamando, 'ug dili sila makadaot sa ilang mga kaaway.'

'O buang nga tawo!' miingon ang santo. 'Unsaon man pagbuhat og maayo sa mga demonyo, nga dautan man sila sa ilang kinaiyahan? Dad-on pa gani nila sa impyerno kauban nila bisan kamo nga ilang mga sumusunod.'

'Makasasala nga salamangkero,' gihangyo sa magmamando ang santo, 'halad og halad sa mga dios; kung dili, papatyon tika sa malupit nga paagi.'

Niini mitubag ang balaan sa magmamando:

'Hayop nga nagpuyo sa lasang, iro nga naggilid sa dugo, maluoyong Agrippa, hulagway sa yawa, walay balaod nga manlupig! Ngano pa man nga ginapugngan ko pa nimo? Nagdali ko nga tapuson ang akong kinabuhi!'

Nakasuko kaayo ang gobernador sa santo ug gisugo nga putlon siya sa ulo gamit ang espada.

[3836] Ginoo sa mga Hukbo – Ginoo sa mga kasundalohan, Ginoo sa mga gahum (1 Sam. 1:3, 11).

Gidakop sa mga sundalo ang santo ug gidala siya gawas sa siyudad aron putlon ang ulo sa usa ka dapit nga gitawag og Dioscoria; daghang katawhan ang misunod sa santo sa iyang pagbiyahe. Nagmando ang magmamando nga human maputol ang ulo, ang lawas sa santo itambog sa suba.

Sa dihang naputol na ang ulo sa emartyr[3837] ni Kristo, kami (sumala sa gisaysay ni Santo Eusignius), nga gihatagan niining panan-awon, nakasaksi sa usa ka katingalahang talan-awon: usa ka kadaghanan sa mga balaang anghel ang nagpakita, nga pagkahuman nadawat nila ang kalag sa santo, gidala kini paingon sa langit. Ang atong Ginoong Jesu-Kristo nakita nga nagtindog sa langit, nga miingon: 'Umari, akong maayo ug matinud-anong sulugoon, Vasilisk, sulod sa Gingharian sa Langit uban sa panon sa mga matarong, diin nagpuyo ang akong mga sulugoon, nga gidala uban kanimo aron mag-antos alang kanako.'

Kami nga nakakita ug nakadungog niining tanan,' padayon sa magsusaysay, 'nagluhod sa yuta ug nagsimba sa Ginoo, nagpasalamat Kaniya sa paghatag kanamo og ingon nga panan-awon.

Unya ang tigpamatay, nga ginganlan og Priscus, gikuha ang lawas sa martir ug gihulbot paingon sa suba. Miduol kami kaniya (ingon ni Eusignius) ug nangayo og gamay nga paghulat samtang nagkabulag-bulag ang katawhan, ug gihatagan namo siya og traynta ka bulawan nga sinsilyo isip bayad para sa lawas sa martir. Iyang gihatag kanamo ang lawas sa martir, nga nag-ingon:

'Siguroha nga walay makaila niini o mosulti sa gobernador bahin niini; kay kon dili, magka-problema kita duha.'

'Kami, pagkuha namo sa bililhon nga lawas,' padayon ni Eusignius, 'gitago namo kini ug sa gabii gidala namo sa usa ka gipanag-an nga uma, gilubong namo kini, ug nagtanum kami og binhi sa maong dapit. Niadtong gabii mismo miturok ang mga binhi, ug sa sunod adlaw namulak ug namunga kini.' Samtang naghukay kami sa lubnganan sa martir, ang uban namo nangagol; pinaagi sa pag-ampo ni San Basilisk, nga among gitawag, usa ka bukal sa tubig dayon mitungha duol sa lubnganan; pagkahupay sa among kauwaw, among gidayeg ug gipasalamatan ang Dios. Kana nga bukal naglungtad hangtod karon, ug ang mga masakiton nga moinom sa tubig niini uban sa pagtuo ay mag-ayo."

Human niini tanan, gikuptan sa usa ka hugaw nga espiritu si gobernador Agrippa, ug gisugdan niya ang pagpangita sa lawas sa martir, nga naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Kung matandog nako ang lawas ni Basilisk, sigurado nga maluwas ko gikan niining kadaut.'

Ug walay bisan kinsa ang nangahas mosulti kaniya nga ang lawas sa martir gilubong sa yuta. Ang uban miingon kaniya, 'Gisugo ka nga ilabay ang lawas sa suba; ngano karon gipangita pa nimo kini?'

Miadto dayon si Agrippa sa dapit diin giputol ang ulo sa martir ni Kristo, nakakaplag didto og pipila ka tulo sa iyang dugo, ug pagkahuman niya kini gipunit sa iyang kaugalingong mga kamot uban sa pipila ka yuta, gibutang niya kini sa iyang sinturon. Sa dayon, napalaya siya gikan sa hugaw nga espiritu ug mituo sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, si Marin, usa ka debotong lungsoranon sa Comana, nagtukod og simbahan isip pagpasidungog sa balaan nga martir nga si Basilisk, ug pagkahuman niyang gukayon ang iyang balaang relikya gikan sa yuta, iyang gibalhin kini sa maong simbahan. Gikan sa mga relikya sa santo, daghang milagrosong pagkaayo gikan sa tanang matang sa mga sakit ang nahitabo, pinaagi sa iyang mga pag-ampo ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ginahatagan og dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Napamatud-an nimo nga ikaw lig-on ug maisug sa pag-antos, ug katingalahan sa mga milagro; sa hayag nga pag-angkon sa ngalan ni Kristo, imong napahiya ang manlupig. Busa gipasidunggan ka namo, Vasiliska, kanunay nga nagtawag kanimo uban sa tanang pagrespeto: Malipayon ka, O masidlak nga kaayo sa mga martir.

5 Hunyo

23 Mayo (Daang Estilo)

[3837] Ang kamatayon sa balaang martir nahitabo sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

Niining adlawa gisaulog nato ang pagkadiskubre (niadtong 1164) sa mga relikya ni San Leontius, Obispo sa Rostov, ang Himalaon.

Niining maong adlaw, gisaulog nato si Banal Paissius sa Galich, kanhi arkhimandrita sa Monasteryo sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios ug San Nicolas (duol sa lungsod sa Galich), nga namatay niadtong 1460.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Michael nga Kumpesor

Paghinumdom sa ika-23 sa Mayo

Ang santo nga gisaulog karong adlawa mao si Santo Miguel, Obispo sa Synada[3838] , nga nagdala sa parehas nga ngalan sa Arkanghel sa langitnong mga puwersa, ug nagpuyo og kinabuhi nga sama sa anghel, nga gipahimutang sa birhen nga pagkabalaan ug sa tanang matang sa hiyas. Bisan pa sa iyang pagkabata gipahinungod siya sa Diyos, ug sa iyang pagkabatan-on gisapupo niya ang mga panata sa pagka-monasto ug napamatud-an nga usa ka takus nga sulugoon sa Diyos, nga nagtrabaho kauban ni San Teophylact, Obispo sa Nicomedia[3839] , atol sa patriyarkado ni Iyang Kasantosohan Tarasius, nga mao ang nagpadala kanila sa usa ka monasteryo nga nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat. Samtang nagbuhat sa ilang mga katungdanan sa monastiko didto, ang duha ka santo nangibabaw gayud sa pagkamatinud-anon, ug ang ilang mga pag-ampo adunay dakong gahum sa atubangan sa Dios.

Sa usa ka higayon, sa panahon sa pag-ani, sa dihang dili na matiis ang kainit sa hangin, nga daghan ang nahimatay tungod sa kauhaw tungod sa kakulang sa tubig sa maong dapit, ang mga santo nangamuyo sa Diyos; ug, ingon tubag sa ilang mga pag-ampo, usa ka walay sulod nga tanso nga sudlanan misugod sa pagbubo og tubig sa igo nga kadaghan. Busa ang Ginoo motubag sa mga hangyo ug pag-ampo sa mga nagatahud kaniya ug iyang gitagad ang ilang mga pag-ampo. Kini nga milagro nagpahinumdom sa nahitabo kaniadto sa kamingawan, sa dihang ang Dios nagpagawas og tubig gikan sa bato alang sa mga Israelinhon nga nangaluya sa kauhaw (Ex. 17:6), ug sa lain pa, sa dihang, alang kang Samson (ang hukom sa Israel), nga nagkamatay sa kauhaw, gipahimo sa Dios nga motulo ang usa ka bukal sa buhing tubig gikan sa uga nga panga sa asno (Mga Hukom 15:19).

Pagkahuman niini, ang Iyang Kabanalan nga si Patriarka Tarasius, sa dihang nakita niya ang matinud-anong kinabuhi niining mga respetadong amahan, nga misidlak sama sa mga bitoon sa kalangitan, giila sila nga angay sa hataas nga katungdanan sa obispo. Gikonsagra niya si Beato Teophylact isip Metropolitan sa Nicomedia, ug si San Michael isip Obispo sa siyudad sa Synad, ug ang duha nag-atiman sa kawan ni Cristo, naghatag og maayong ehemplo sa ilang mga sakop pinaagi sa ilang kinabuhi.

Sa dihang mibya sa kinabuhi ang Iyang Kasantulanan nga Patriarka Tarasius aron makig-uban sa Ginoo, ug si Santo Nikiforos ang misunod kaniya sa Katungdanan sa Simbahan sa Constantinople, mibangon pag-usab ang bagyo sa heresiya sa iconoclastic—nga kaniadto na gisalikway sa mga Balaang Amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[3840] . Ang walay Diyos nga Emperador Leo nga Armenyo[3841] , nga naimpluwensyahan niining heresiya, nagpahamtang og pagpanlupig batok sa Simbahan ni Kristo, gisalikway ang pagdayeg sa mga balaang larawan ug gitawag kini nga mga diyos-diyosan, samtang gipasakop sa pagpanakit ug kamatayon ang mga nagdayeg niini. Una sa tanan, iyang gipahawa sa ilang mga katungdanan ang Kabanal-banalan Patriarka Nikiforos ug ang ubang mga Obispo Ortodokso, ug gipuli niya sa ilang mga puwesto ang mga heretiko nga pareho niyang pagtuo – ug ang kasuklam-suklam sa paglaglag misulod sa mga balaan nga dapit (Dan. 9:27).

Niadtong panahona, napamatud-an ni Santo Miguel nga siya usa ka masigasig nga tigpanalipod sa Ortodoksiya ug usa ka tigpadayag sa dautang heresiya. Gipalig-on ug giya sa grasya sa Espiritu Santo, misupak siya sa mga heretiko ug gipahilom ang mga nagpasipala sa mga balaang larawan. Ang daotan nga Emperador Leo, nga dili makasabar sa pagsaway sa santo, nga mapangahas nga nagpahibalo sa iyang heretikal nga limbong,

---

[3838] Sinad – usa sa karaang mga siyudad sa Itom nga Dagat.

[3839] Nicomedia – usa ka siyudad sa amihanan-sidlakan nga suok sa golpo nga gihulma sa Dagat Marmara. Gitukod kini niadtong 264 BC ug gikuha ang ngalan ni Nicomedes I, Hari sa Bithynia. Ang siyudad sa Isnid karon nagtindog sa dapit sa karaang Nicomedia.

[3840] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho nahitabo niadtong 787 sa siyudad sa Nicaea.

[3841] Ang Emperador Leo (V) ang Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820.

gisilotan ang balaan nga martir ni Cristo sa pagpanakit. Apan ang santo, nga wala'y kahadlok sa bisan unsang pag-antos, mapisan nga gipanalipdan ang iyang mga pagtuo ug miingon sa emperador:

'Gidayeg ko ang mga balaang ikon sa akong Manluluwas nga si Jesu-Kristo ug sa Labing Balaan nga Birhen, ang Iyang Inahan, ug sa ubang mga santo, ug gisimba ko sila; apan dili ko ikonsiderar nga mahimo nga mosunod sa imong sugo.'

Napuno sa kaulaw ug kasuko, gipahamtang ni Leo ang pagbiyahe sa confessor ni Kristo ngadto sa exil[3842] .

Gipahawa gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, ang balaan mitugot sa daghang mapait nga kasubo ug mga pag-antos hangtod nga nakaabot siya sa langitnong puy-anan ug nakadawat sa walay katapusang pahulay. Busa natapos niya ang iyang matarong nga kinabuhi, gidayandayan sa doble nga korona, giihap taliwala sa mga obispo isip usa ka obispo, ug taliwala sa mga martir isip usa ka martir, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios[3843] .

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga labing dungog nga obispo ug balaan nga nag-antos alang sa pagkamatinud-anon, wala ka mahadlok sa pagpangdaot sa mga daotan, kondili napildi nimo ang ilang heretikal nga pagsupak, nga nagasinggit sa kusgan ug gawasnong tingog: 'Gisimba ko ang ikon ni Kristo ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan.' Busa, gipasidunggan ka namo, Michael.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Kagalang-galang nga Martir Michael nga Nagsul-ob og Itom

Gisaulog sa ika-23 sa Mayo

Ang balaan nga martir nga si Michael lumad sa siyudad sa Edessa[3844] ug anak siya sa mga Kristohanong ginikanan. Sa pagkamatay nila, iyang gipangbahin ang tanang kabtangan nga iyang napanunod gikan sa iyang ginikanan ngadto sa mga kabus ug mibyahe paingon sa Herusalem aron bisitahan ang mga balaang dapit. Niadtong panahona, ang Herusalem naa na sa ilawom sa pagdumala sa mga Muslim.

Pagkahuman sa pagpasidungog sa mga balaang dapit, mibalik siya sa monasteryo ni San Savvas ug didto naghimo og mga panata sa pagka-monasto.

[3845]Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala siya sa iyang magtutudlo ngadto sa Jerusalem aron ibaligya ang mga hinimo sa mga monghe. Didto, gisugat siya sa usa ka eunuko nga nag-alagad sa Muslim nga reyna Seida; gidala siya sa eunuko uban kaniya, tungod kay matahum kaayo ug maayo pagkahimo ang mga sudlanan nga iyang gibaligya, ug gidala siya sa atubangan sa iyang reyna. Ang reyna, sa dihang nakita niya ang batan-ong monghe—gwapo sa nawong apan payat tungod sa pag-ayuno—nahikag kaniya; nagsugod siya sa pagtintal kaniya sa pakighilawas ug miingon:

'Tumana ako, ug kon masakit ka, pag-ayoon tika sa imong sakit.'

Sa niini nga mga pulong sa reyna, mitubag si bendito nga si Michael ingon niini:

'Gipahugno ko sa akong mga sala; apan nag-alagad ko sa akong Ginoo, si Jesu-Cristo, ug dili ko ikaw maminaw.'

Gisulayan sa reyna sa tanang paagi nga pugson ang santo sa pagpakasala, sama sa gihimo sa asawa ni Penthephre kaniadto nga gipugos si Jose nga Matahum sa pagpakasala sa Ehipto (Gen. 39:1–23); apan ang putli nga si Michael wala mouyon sa sala, ug gipangumbinsi niya ang reyna ingon niini:

'Dili ko kini mahimo, kay usa ko ka monghe ug nanumpa ko sa Dios nga panalipdan ang pagkabalaan sa akong lawas nga walay mantsa hangtod sa katapusan sa akong mga adlaw.'

[3842] Si San Miguel unang gipahilayo sa lungsod sa Eudokia sa Thrace.

[3843] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo mga tuig 818.

[3844] Ang Edessa usa ka siyudad nga nahimutang sa karaang panahon sa amihanan nga bahin sa Mesopotamia.

[3845] Ang eunuko usa ka silingon nga giputol ang testis, kasagaran para sa pag-alagad sa mga harem sa Sidlakan.

Kadtong dautang babaye, sa pagkahibalo nga ang putli nga monghe dili gayud mouyon sa iyang dili matarong nga hangyo, napuno sa kaulaw ug kasuko, gisugo nga bugbogon og mga tungkod ang santo. Gipadala niya dayon ang monghe—sama sa usa ka kritiko sa ilang pagtuo—ngadto sa hari, nga niadto wala pa kaayo layo sa Herusalem.

Ang hari, pagkahuman sa pagpangutana sa santo, gisugo nga buhian siya ug gihangyo siya nga mobalhin sa pagtuo sa Muslim.

Apan miingon ang santo sa hari:

'Dili ko mahimong biyaan ang akong Dios ug mahimong sumusunod sa yawa.'

Nagsugod pag-usab ang hari sa pagtintal kaniya:

'Pangayo kanako bisan unsa ang imong gusto, ug maghari ka uban kanako.'

'Usa sa tulo ka butang akong hangyoon kanimo,' tubag sa santo, 'buhian ko nga makaadto sa akong magtutudlo, o pabunyaga ko sa ngalan sa akong Dios, o ipadala ko kang Kristo, akong Dios, pinaagi sa hampak sa espada.'

Apan gisugo sa hari nga hatagan ang santo og usa ka tasa nga puno sa makamatay nga hilo. Ang santo, bisan pa man, pagkahuman nimomnom sa hilo, wala'y kadaut nga nahimo kaniya, sumala sa pulong ni Kristo nga gisulti sa Iyang Balaang Ebanghelyo: *'Kung moinom sila og bisan unsang makamatay, dili kini makadaot kanila'* (Marcos 16:18).

Ang napasipala nga hari misugo nga putlon sa espada ang ulo sa sulugoon ni Kristo sa tunga-tunga mismo sa Jerusalem[3846] .

Ang mga monghe sa Monasteryo ni San Sava, pagkahuman nilang kuhaon ang lawas sa balaan nga martir, gidala kini sa ilang monasteryo ug gipahulay ang martir ni Kristo uban sa dungog tupad sa mga balaan nga amahan, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Amen.

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga Euphrosyne, Abadesa sa Polotsk

Gisaulog sa ika-23 sa Mayo

Sa siyudad sa Polotsk nagpuyo ang usa ka prinsipe nga ginganlan og Vseslav[3847] , nga adunay anak nga lalaki nga ginganlan og George. Gikan niining maong George natawo ang bulahan nga Euphrosyne.

Sa wala pa siya magpanumpa isip monghe, si Santa Euphrosyne nailhan nga si Predislava. Tungod kay gitun-an siyang mobasa ug mosulat sukad pagkabata, si Euphrosyne masigasig nga nagtuon sa Balaang Kasulatan ug uban pang mga libro nga makatabang sa kaluwasan sa kalag. Gikan sa Balaang Kasulatan iyang nahibal-an ang kahadlok sa Dios ug ang mainitong gugma alang sa Dios, ang iyang Magbubuhat.

Ang maimpleng dalaga kay labing gwapa, nga sa dihang siya mitungtong sa dose ka tuig, daghang bantugang prinsipe ang nangayo sa amahan ni Euphrosyne nga ipangasawa siya sa ilang mga anak nga lalaki[3848] . Apan ang dalaga dili gayud mouyon nga ihatag ang iyang kaugalingon sa kaminyoon sa usa ka yutang, mortal nga bana, kay iyang gipangakop ang iyang kaugalingon sa walay kamatayon nga Langitnong Nobyo, ang Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios. Ang tanang hunahuna sa Banal nga Babaye nakatutok sa Dios. Apan, ang amahan ni Euphrosyne nagdesisyon nga ipangminyo siya sa usa ka prinsipe , bisan pa sa iyang dili pag-uyon. Sa dihang nahibalo si Euphrosyne niini, tinago siyang nilayas ngadto sa usa ka kumbento nga gipadagan sa bulahan nga abadesa, si Prinsesa Romana, ug nagsugod siya og mapinanggaong paghangyo nga siya pasudlon isip madre. Apan si Banal Romana wala mouyon niini sulod sa dugay nga panahon, sa bahin tungod sa pagkabatan-on ni Euphrosyne, ug sa bahin tungod sa kahadlok sa iyang amahan; busa, gisugyot ni Romana nga magpabilin siya sa sekular nga kinabuhi, nga nag-ingon nga batan-on pa kaayo siya ug matahum kaayo ang nawong. Apan sa dihang nakita ni Romana nga determinado kaayo si Euphrosyne nga magpanapton aron mapreserbar ang iyang

---

[3846] Ang kamatayon sa balaang martir nahitabo sa ika-9 nga siglo.

[3847] Si Vseslav Bryachislavich, anak ni Bryachislav Izyaslavich, nagdumala isip prinsipe sa Polotsk gikan sa 1044 hangtod 1101.

[3848] Kasagaran ang sayong pagminyo sa karaang Rusya.

pagkabirhen ug makab-ot ang Gingharian sa Langit, ug nakita usab niya nga dako kaayo ang gugma ni Euphrosyne sa iyang kasingkasing alang sa Ginoong Jesu-Kristo, Gisugo ni Romana ang pari nga nagpuyo sa iyang kumbento nga putlon ang buhok ni Predislava ug pasul-oban siya sa bisti sa mga anghel; sa samang higayon, gihatagan ang batan-ong prinsesa og ngalan nga Euphrosyne.

Sa pagkahibalo sa mga ginikanan sa bulahang dalaga sa tanan nga nahitabo, napuno sila sa dakong kasubo ug dayon mibyahe paingon sa maong kumbento. Sa pagkakita nila sa ilang anak nga babaye didto nga nagsul-ob sa monastikong bisti, nibuto sila sa dili mapugngan nga paghilak. Apan ang bulahan nga si Euphrosyne, nga wala maluyangi sa mga luha sa iyang mga ginikanan, gisugo sila nga ayaw paghilak, kondili maglipay, kay ang ilang anak nga babaye gipangasaw-an na sa Ginoong Jesu-Kristo, ang Hari sa Langit.

Sa kombento, ang Kagalang-galang Euphrosyne nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga kanunay nga pagpuasa ug pag-ampo ug, kauban ang ubang mga madre, gipatuman ang tanang katungdanan sa monastiko, nga nagsumite sa tanan uban sa dakong pagpaubos.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang Banal nga Euphrosyne misugod sa paghangyo kang Obispo Elijah sa Polotsk nga tugutan siya nga mopuyo sa usa ka tolda nga gitukod tupad sa dakong katedral nga simbahan nga gipahinungod kang Santa Sofia (pinaagi niini, ang Bulahan nga Euphrosyne nagsunod sa ehemplo sa karaang mga birhen sa Herusalem, diin usa kanila ang Labing Balaan nga Birhen Maria; Kadtong mga birhen nagpuyo duol sa Simbahan ni Solomon, sa espesyal nga mga tolda nga gitukod tupad sa bungbong sa simbahan[3849] . Ang obispo, sa dihang nakita niya ang anghelikong kinabuhi sa santa ug ang serafikong gugma alang sa Dios, wala magbabag sa maayong tinguha sa iyang kasingkasing. Ug ang balaan nagpuyo, sama sa usa ka anghel sa Dios, sa tolda tupad sa simbahan, kanunay, adlaw ug gabii, nag-ampo sa Dios ug naghimaya kaniya. Sa iyang bakanteng oras, kon dili siya nag-ampo, nagsulat siya og mga libro gamit ang iyang kaugalingong kamot ug gibaligya kini; ang tanan niyang nakuhang kuwarta niini iyang gihatag sa mga kabus.

Pagkahuman nga gipahinungod sa balaan ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Simbahan ni Santa Sofia sulod sa igo nga panahon, usa ka gabii nakakita siya sa usa ka Anghel sa Dios sa usa ka damgo. Gikuptan siya sa kamot sa Anghel ug gidala paingon sa gawas sa siyudad ngadto sa usa ka dapit nga ginganlan og Selets; dinhi nagtindog ang Palasyo ni Santa Sofia; aduna usab usa ka gamay nga kahoy nga simbahan nga gihalad sa Balaang Manluluwas; ug miingon ang Anghel sa bulahan nga babaye:

'Angay ra nga magpabilin ka dinhi, kay pinaagi kanimo madala sa Dios ang daghan ngadto sa kaluwasan dinhi.'

Kining panan-awon nabalik pag-usab sa ikaduhá ug ikatulo ka higayón. Ang bililhon nga babaye namangha, nalibog sa iyang nakita ug nagpasalamat sa Dios, nga nagtahud kaniya nga takus sa ingon nga panan-awon. Apan, sa pagsunod sa sugo sa Dios, mitubag si Euphrosyne:

'Andam na ang akong kasingkasing, O Dios, andam na ang akong kasingkasing!'

Ug usa ka anghel nagpakita sa maong obispo sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Idala ang sulugoon nga babaye sa Dios, Euphrosyne, ngadto sa Simbahan sa Manluluwas, nga nahimutang duol sa Selets, ug ipuy-ana siya didto, aron matukod didto ang usa ka kombento para sa mga dalagang gipahinungod sa Dios, nga gusto sa Dios nga luwason pinaagi niining bulahan nga Euphrosyne.' Ang iyang pag-ampo misaka ngadto sa Dios sama sa humot nga mira, ug ang Espiritu Santo mipahulay kaniya sama sa ulo sa usa ka hari; ug sama sa pagdan-ag sa adlaw sa uniberso, ingon ana usab ang iyang kinabuhi mosidlak sa atubangan sa mga Anghel sa Dios.

Ang obispo, pagkahuman sa iyang pagmata, miadto kang Banal nga Euphrosyne aron ipahibalo kaniya ang kabubut-on sa Dios. Si Euphrosyne, sa iyang bahin, gisultihan ang obispo sa iyang panan-awon, ug silang duha nagpasalamat sa Dios.

Unya gitawag sa obispo si Prinsipe Boris, ang tiyo ni Euphrosyne, si Prinsipe George, ang iyang amahan, ug daghang mga boyar ug uban pang mga dungog nga lalaki; ug pagkahuman niyang isulti kanila ang panan-awon, miingon siya:

[3849] Mas detalyadong salaysay niini makita sa alamat sa Presentasyon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga nakalista sa ika-21 sa Nobyembre.

'Dinhi, sa inyong atubangan, gihatagan nako si Euphrosyne og usa ka luna sa yuta tupad sa Simbahan sa Balaang Manluluwas sa Selets, aron matukod didto ang usa ka kumbento. Ayaw kinsa ang magbabag kaniya o mokuha gikan kaniya sa akong gihatag kaniya.'

Miuyon ang tanan sa obispo.

Pagkahuman niini, gipuy-anan si Santa Euphrosyne sa simbahan nga gihalad sa Manluluwas, ug gitukoran didto og kumbento alang sa mga batan-ong babaye nga gustong mosilbi sa Ginoong Jesu-Kristo sa pagkamatinahuron. Busa, si Santa Euphrosyne nahimong magtutudlo ug giya sa daghang batan-ong babaye nga mibiya sa kalibutan ug misulod sa kinabuhi sa pagka-monaste. Sa pagkakita sa matinud-anong kinabuhi nga gipanguna sa bulahan nga si Euphrosyne, napadasig ang tanang uban pang mga batan-ong babaye sa pagbuhat og mga buhat nga makapahimuot sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang bililhon nagpadala og sulat sa iyang amahan:

'Padal-a kanako ang akong igsoon nga si Gradislava, aron matudloan ko siya sa balaang kasulatan.'

Gipadala siya sa iyang amahan kang Gradislava. Gitudluan ni Santa Euphrosyne ang iyang manghud nga babaye sa pagbasa ug, human siya tudloan sa daghang mga sermon nga makaluwas sa kalag, gipangasaw-an siya kang Kristo, kay napugos niya siya sa pagkuha sa monastikong kinabuhi ubos sa ngalan nga Eudokia.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala sa amahan ni Euphrosyne ang balita kaniya:

'Padal-a ang imong igsoon kanamo.'

Apan mitubag si Euphrosyne:

'Pabiyai siya uban kanako pa ug dugay, kay wala pa siya hingpit nga nakahibalo sa mga Kasulatan.'

Apan, sa dili madugay nahibaloan sa mga ginikanan ni Euphrosyne ang pagtuli sa ulo sa ilang lain nga anak nga babaye. Puno sa kasuko, miadto sila sa kombento ug, uban sa lawom nga kasubo sa ilang kasingkasing, miingon sila kang bulahang Euphrosyne:

'O among anak! Unsa may imong gibuhat kanamo! Nagdugang ka og bag-ong kasubo sa among daang kasubo, ug bag-ong kasakit sa among kasamtangang kasubo! Dili pa ba igo kanimo nga biyaan kami? Karon gikuha pa nimo ang among lain nga anak, nga pinalangga kaayo namo, gikan kanamo! Mao ba kini ang hinungdan nga gipanganak ka namo, mao ba kini ang hinungdan nga gipadako ka namo!' Para ba niini nga ikaw pa nato gipanganak, aron sa dili pa ka mamatay, ikaw masulod, sama sa usa ka kabaong, niining itom nga mga bisti, magpuyo sa usa ka kumbento, ug wagtangon kanamo ang kahupayan nga among gilauman nga madawat gikan kanimo?..

Apan si Banal Euphrosyne misugod sa paglipay sa iyang mga ginikanan pinaagi sa mga pulong nga makaluwas sa kalag. Pagkahuman nakabaton sila og kahupayan, mibalik sila sa ilang panimalay, gipamenos ang natural nga kasubo sa ilang kasingkasing isip ginikanan pinaagi sa espirituhanong kalipay.

Dili madugay, miadto kang Banal Euphrosyne si Prinsesa Zvenislava, iyang paryente ug anak nga babaye sa iyang tiyo nga si Boris. Gidala ni Zvenislava kang Banal ang tanan niyang bililhon nga sinina, nga giandam para sa iyang kasal, ug miingon sa bulahan:

'Ginoo ko ug igsoon kong babaye! Gitan-aw nako nga walay bili ang tanang bahandi sa kalibutan; ihatag nako kining mga alahas sa kasal sa Simbahan sa Manluluwas, ug ako mismo gustong ipangasaw-ay sa espirituhanong kaminyoon sa Ginoo ug akong Dios, ug ipailawom ang akong ulo sa Iyang maayong ug gaan nga yugo.'

Malipayon siyang gidawat ni Banal Euphrosyne ug dayon gisugo nga siya pasibogon, ug ginganlan siya og Eupraxia. Ug ang duha ka asketiko nagpahinungod sa pagpuasa ug sa pagbantay sa tibuok gabii, nag-alagad sa Ginoo uban sa usa ka kasingkasing sa pagkamatinud-anon ug pagkamatarong.

Sa pagkahibalo nga ang gidaghanon sa mga madre sa kumbento nagkadaghan adlaw-adlaw, ang Kagalang-galang Euphrosyne nangandoy nga magtukod og simbahan nga bato sa ngalan sa Manluluwas. Ang iyang kadasig, uban sa tabang sa Dios, gipanalanginan sa kalampusan. Paglabay sa dili madugay, sa maong tuig, natukod ang usa ka matahum nga simbahan nga bato. Usa ka lalaki nga ginganlan og Juan ang nagdumala sa pagbantay sa trabaho. Sa usa ka gabii, samtang natulog siya sa wala pa masidlak ang adlaw, nakadungog siya og tingog nga misulti kaniya sa daghang higayon, nga nagaingon:

'Juan! Bangon, adto ug bantayi ang pagtukod sa simbahan alang sa himaya sa Labawng Ginoo.'

Usa ka adlaw, miadto siya kang Euphrosyne ug nangutana kaniya:

'Ma'am, ikaw ba ang nagpadala kanako aron paggising kanimo ug pagtrabaho dayon kutob sa mahimo?'

Si Euphrosyne, sa pagkahibalo nga ang tingog dili gikan sa tawo kondili gikan sa Dios, mitubag kang Juan:

– Bisan pa man dili ako ang nagpadala kanimo aron matukaw, apan paminawa gihapon ang tingog nga nagtawag kanimo sa pagtrabaho ug buhata ang gisugo niini kanimo, kay buhat kini sa Dios.

Ang buhat sa pagtukod sa simbahan hapit na mahuman. Ang nagpabilin nga kulang mao ang mga ladrilyo nga gikinahanglan para sa pagtukod sa simbahan. Unya ang respetado nangamuyo sa Dios, nga nagaingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, gamhanang Dios! Ikaw nga naghatag kanamo og daghan kaayong butang, hatagi usab kami niini nga gamay, aron among mahuman ang buhat sa pagtukod sa simbahan, nga gitukod alang sa himaya sa Imong labing balaan nga ngalan.'

Sa sunod buntag, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakakaplag ang mga magtutukod og usa ka pugon nga puno sa mga gisunog nga tisa, nga nangabugnaw na ug, labaw pa, lig-on kaayo. Kining mga tisa gihimo sa usa ka dili makita nga kamot ug sa mubo kaayo nga panahon – nahitabo kini nga milagrosong buhat sa sulod lang sa usa ka gabii. Napuno sa kalipay ang tanan ug gidayeg nila ang Dios. Busa, nahuman ang pagtukod sa simbahan. Paglabay sa mubo nga panahon, miabot dinhi ang obispo uban sa mga klero, ang mga prinsipe ug ang tanang lumolupyo sa lungsod aron konsagran ang simbahan; gisaulog sa tanan ang konsagrasyon uban sa dakong kalipay. Ang Kagalang-galang Euphrosyne, nga mihapa sa simbahan, nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, nga nagaingon:

'O Ginoo, Manalantaw sa mga Kasingkasing, Makagagahum, tan-awa kini nga simbahan, nga gitukod sa Imong ngalan, sama sa Imong pagtan-aw kaniadto sa templo ni Solomon; tan-awa usab ang panon nga natigom sa Imong simbahan. Mahigugmaon ka sa tanan namo nga nag-alagad Kanimo niining balaan nga simbahan. Ihatag kanamo ang Imong tabang sa matag maayong buhat, aron malampuson namo nga madala ang yugo nga gibutang kanamo ug masunod namo ang mga tiil sa Imong agi, among Nobyo. Ikaw mismo ang magbantay niining kawan sa espirituhanong mga karnero. Ikaw ang among Magbalantay, among Tagbantay sa Pultahan, ug among Manalipod, aron walay bisan usa sa among mga igsoon nga babaye ang madakpan sa lobo nga nagaguba sa mga kalag sa tawo – ang yawa. Ikaw, O Ginoo, mahimong among armas ug among lig-on nga panalipod, aron 'walay *dautan nga* moabot kanamo*, ni bisan unsang samad* nga moduol *sa* among lawas' (Salmo 90:10), ug ayaw kami laglaga tungod sa among mga sala. Gibuhat namo kanimo ang among tanang paglaum, kay ikaw usa ka maloloy-on ug mahigugmaong Dios sa tanan nga nagtuo kanimo. Kanimo kami magahatag ug himaya nga walay hunong hangtod sa katapusan sa among kinabuhi.

Unya ang halangdon misugod sa pagtudlo sa mga madre, nga nagaingon:

'Tan-awa, akong tinipon kamo alang sa ngalan sa Ginoo, sama sa langgam nga nagtigom sa iyang mga sisiw ilawom sa iyang mga pako; Gitigum ko kamo sama sa mga karnero sa Dios ngadto sa Banal nga pastulan: busa, magpakaon kamo sa mga sugo sa Ginoo, ug motubo kamo sa pagkamatinahuron gikan sa kusog ngadto sa kusog, aron ako usab makapang-atiman sa inyong kaluwasan ug makatudlo kaninyo uban sa kalipay imbis sa kasubo, ug aron ang akong espiritu malipay sa pagtan-aw sa espirituhanong bunga sa inyong mga paningkamot. Makita ninyo sa inyong kaugalingon kung unsa ka dako nga paningkamot ang akong gigamit sa pagtanum sa mga pulong sa Dios sa inyong mga kasingkasing; apan usahay, ang mga uma sa inyong kasingkasing nagpabilin nga daw dili pa hinog, nga wala magmalambo sa pagkamapaayo, samtang nagkadool na ang panahon sa pag-ani. Ang pala naa na sa salog sa pag-ayag; kini magbulag sa dayami gikan sa trigo. Dako akong kahadlok, akong mga igsoon nga babaye, basi adunay dayami sa inyong taliwala nga itambog sa kalayo nga dili mapalong. Andama ninyo ang inyong kaugalingon aron mahimong putli nga trigo ni Cristo; hingus-a ninyo ang inyong kaugalingon pinaagi sa inyong pag-ascetismo Pagdali kamo, akong hangyo, nga panalipdan ang inyong kaugalingon gikan sa makasasala nga sagbot, aron makalikay kamo sa kalayo sa Gehenna. Andama ang inyong kaugalingon nga mahimong putli nga trigo ni Cristo; hingusga ang inyong kaugalingon pinaagi sa inyong mga pagpanumangling sa pagka-asceta, naningkamot sa pagkapaubos, pagkaputli, gugma ug pag-ampo; ug unya andamon ninyo ang inyong kaugalingon nga mahimong pan nga makapahimuot sa Dios.

Mao kini ang pagtudlo sa Balaan nga Euphrosyne sa mga igsoon sa iyang kombento, nga nag-atiman kanila uban sa pag-amuma sama sa usa ka inahan nga mapinanggaon sa iyang espirituhanong mga anak. Tungod sa iyang mga pagtudlo ug pag-ampo, ang tanang madre mitubo sa usa ka matinahuron nga kinabuhi ug nag-andam sa ilang kaugalingon ingon mga sudlanan nga takus sa pagpuy-an sa Espiritu Santo.

Gawas sa nahisgotan nga simbahan nga bato, nagtukod usab ang Kagalang-galang Euphrosyne og laing simbahan nga bato alang sa dungog ug himaya sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Pagkahuman niya kini pagdekorar sa mga ikon, iyang gisalig kini sa mga madre, alang kanila usab siya nagtukod og kumbento nga tupad niining simbahan[3850] .

Gusto sa Kagalang-galang nga Euphrosyne nga adunay sa iyang kumbento usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nailhan nga 'Odigitria'[3851] – partikular, usa sa mga ikon nga gipintalan ni San Lucas nga Ebanghelista sa iyang kinabuhi. Nasayud ang Reverenda nga ang tulo ka ikon nga gipintalan ni San Lucas anaa – usa sa Jerusalem, usa sa Constantinople, ug ang ikatulo sa Efeso. Human siya mapinanggaong pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, nga naghangyo Kaniya nga matuman ang iyang tinguha, gipadala niya ang usa sa mga sulugoon sa iyang kumbento nga ginganlan og Michael, nga gidala sa matinud-anong Emperador Manuel[3852] ug kang Kabanalan Patriarka Lucas[3853] uban sa daghang mga gasa, ug nangayo kanila nga ipadala kaniya ang usa sa mga ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga gipintalan sa Ebanghelista Lucas, partikular ang usa nga naa sa siyudad sa Efeso. Ang hari ug ang patriyarka, sa ilang pagtan-aw sa dakong debosyon ni Banal nga Euphrosyne sa Diyos ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, nagpasiya nga tugotan ang iyang hangyo ug nagpadala og usa ka sugo ngadto sa Asya, nga nagdala sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos gikan sa Efeso paingon sa Constantinople. Pagkahuman nila itugyan ang ikon sa usa ka sulugoon sa kumbento ni Euphrosyne, gipahawa siya sa emperador ug sa patriyarka ug gihatagan siya og sulat diin gipadayeg ang sulugoon ni Kristo ug gihatag kaniya ang panalangin sa patriyarka.

Sa pagdawat sa bililhon nga ikon, napuno sa dakong kalipay ang Kagalang-galang Euphrosyne ug nagpasalamat siya sa Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan. Gibutang ni Euphrosyne kini nga ikon sa Simbahan sa Balaang Manluluwas, nga gipahimutang sa bulawan ug bililhon nga mga bato[3854] .

Samtang nagpadayon, namatay na ang mga ginikanan ni Banal Euphrosyne. Human sa daghang katuigan sa monastikong askeetismo, gusto ni Banal Euphrosyne nga makita ang mga balaang dapit sa siyudad sa Jerusalem ug pagdayeg sa Makahatag-kinabuhi nga Lubnganan ni Kristo. Giplano sa Banal nga Tapu nga didto na siya magtapos sa iyang kinabuhi, diin nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo. Sa dihang nahibaloan sa tanan nga naa sa iyang palibot ang iyang tinguha, napuno sila sa dakong kasubo. Miduol sila kaniya ug nagsugod silang tanan, uban sa mga luha, sa pagpakiluoy kaniya nga ayaw sila biyai o biyai ang iyang yutang natawhan. Apan, gihupay sa Banal nga Babaye silang tanan uban sa gugma pinaagi sa mga makapadasig nga pakighinabi, sama sa paghupay sa usa ka inahan sa iyang mga anak. Lakip sa uban, ang iyang pinalanggang igsoon nga lalaki nga si Vyacheslav miadto kang Euphrosyne, kauban ang iyang asawa ug mga anak. Nihapa siya sa atubangan niya, ug miingon taliwala sa iyang mga luha:

'Akong ginoo, akong igsoon nga babaye ug akong inahan. Ngano karon nga gusto na ka molakaw ug biyaan ako! Ngano man nga biyaan nimo kami, kahayag sa akong mga mata ug giya sa akong kinabuhi!'

Mitubag ang balaan:

[3850] Ang monasteryo nga gitukod ni Santa Euphrosyne naglungtad gihapon karon ubos sa ngalan nga Spaso-Euphrosyne Monastery. Niadtong 1579, kini gisikop sa mga Heswita, ug gipagawas gikan sa ilang kontrol niadtong 1820. Ang monasteryo nag-alima sa krus sa halaran nga gihimo ni Santa Euphrosyne; gipakita sa mga bisita ang duha ka selda diin nagpuyo ang Kagalang-galang Euphrosyne. Naangay sa monasteryo ang usa ka eskwelahan para sa mga babaye sa klero.

[3851] Odigitria (gikan sa Griyegong 'giya') – 'iya nga nagpakita sa dalan'. Kini nga titulo gigamit sa pipila ka mga ikon aron pasidunggan ang Inahan sa Dios, isip espirituhanong Giya sa mga matinud-anon. Labi na, ang ikon sa Inahan sa Dios nga Odigitria, nga gibutang sa Simbahan sa Blachernae sa Constantinople, ginganlan ingon niini tungod kay sa usa ka higayon ang Inahan sa Dios mismo nagpakita sa duha ka bulag nga lalaki, gidala sila ngadto sa Iyang ikon sa Simbahan sa Blachernae, ug gibalik ang ilang panan-aw sa atubangan niini. Ang ngalan nga 'Odigitria' gigamit usab sa mga ikon sa Inahan sa Dios nga gibutang sa mga marinero sa unahan o sa luyo sa barko. Tungod niini, usa ka debotong batasan ang gihapon ginasunod sa daghang mga lugar: sa pagsugod sa usa ka taas nga panaw, labi na sa dagat, usa ka prusisyon sa pag-ampo ang ginahimo atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios – ang Odigitria. Ang pista sa ikon sa Inahan sa Dios nga Odigitria gisaulog matag ika-21 sa Enero, ika-28 sa Hulyo, ug sa ubang mga adlaw.

[3852] Naghari si Emperador Manuel Komnenos gikan sa 1143 hangtod sa 1180.

[3853] Si Luke Chrysovergos nagsilbi isip Patriarka gikan sa 1186 hangtod sa 1196.

[3854] Niadtong 1239, kini nga ikon gi-balhin ngadto sa lungsod sa Toropets sa asawa ni San Alexander Nevsky, Dakong Prinsipe sa Novgorod.

'Dili ko gusto nga biyaan ka, apan gusto ko nga mag-ampo alang sa akong kaugalingon ug alang kanimo sa mga balaang dapit.'

Sa dihang nahuman na ni bendita Euphrosyne ang iyang espirituhanong pakighinabi sa iyang igsoon nga lalaki, gisugo niya siya nga biyaan ang iyang duha ka anak nga babaye, sila Kirinia ug Olga, uban sa iyang igsoon nga babaye nga si Eudokia; kay ang bulahang Euphrosyne adunay ingon ana ka espirituhanong gasa nga, sa diha nga iyang tan-awon ang bisan kinsa, dali dayon niyang mailhan kon nagpuyo ba ang espiritu sa pagkamaayo sa sulod nila ug kon sila ba napili nga mga sudlanan para sa Ginoo. Sa ingon niini, nahibalo siya daan nga kining duha ka batan-ong dalaga, mga anak sa iyang igsoon nga lalaki, makapahimuot kang Kristo pinaagi sa ilang mga buhing matarong. Sa dihang nilakaw na si Vyacheslav kang Euphrosyne, miingon ang santo sa iyang mga anak nga babaye:

'Gusto ko nga ipangasaw-ay kamo sa di-mortal nga Nobyo, aron madala kamo sa palasyo sa Gingharian sa Langit.'

Ang mga dalaga, nalipay sa iyang mga pulong nga gipadayag sa Dios, nabati pag-ayo sa ilang kasingkasing ug, mitultol sa iyang tiilan, miingon:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo! Pinaagi sa imong balaan nga pag-ampo, ipahimutang unta ang tanan sumala sa imong pagtan-aw.'

Si Euphrosyne, nga malipayon sa espiritu tungod sa maayong tinguha sa mga dalaga, nagtudlo kanila sa mga pagtulon-an nga makaluwas sa kalag ug gipalambo ang gugma kang Kristo sa ilang mga kasingkasing.

Unya, pagkahuman sa pipila ka panahon, gitawag ni Euphrosyne ang iyang igsoon nga si Vyacheslav ug miingon kaniya:

'Gusto nakong ipa-tonsura ang imong mga anak nga babaye, aron mahimo silang mga nobya ni Kristo.'

Apan si Vyacheslav nabalaka kaayo sa iyang mga pulong ug miingon kaniya:

'Ginoo ug inahan! Unsa man imong buhaton kanako? Gusto pa nimo nga idugang ang laing kasubo sa akong kasubo; gusto nimo nga maghilak ko, una sa tanan, tungod sa imong pagbiya kanamo paingon sa layo nga yuta; ug unya, gusto nimo nga maghilak ko alang sa akong mga anak, kay wala na ko'y makapahupay kanako!'

Ang asawa ni Vyacheslav, inahan sa mga batan-ong dalaga, mas gilubhan pa ang kasubo kaysa sa iyang bana ug naghilak og daghan sulod sa taas nga panahon. Apan, si Vyacheslav ug ang iyang asawa wala magdagan sa pagsukol sa mga pulong sa bulahan nga si Euphrosyne, kay ilang giisip ang iyang mga pulong nga daw pulong mismo ni Kristo, ug nahibalo sila nga siya usa ka tinuod nga sulugoon ni Kristo ug usa ka takus nga sudlanan sa Espiritu Santo.

Unya, gihangyo ni Euphrosyne si Dionysius, nga mao ang obispo niadto, nga moanha sa kombento, dad-on ang mga dalaga sa simbahan ug putlon ang ilang buhok; niadtong panahona, si Kiriniya gitawag nga Agathia, ug si Olga, Euphemia. Dayon gipanalanginan sila sa obispo uban sa panalangin sa mga balaang amahan ug inahan nga nakapahimuot sa Dios sukad pa sa karaang panahon.

Paglabay sa pipila ka panahon, gisalig sa bulahan nga si Euphrosyne ang iyang kumbento sa iyang igsoon nga si Eudokia ug, pagkahuman niyang gihalokan ang tanang mga igsoon nga babaye, nag-ampo siya sa Dios ug gibutang ang tanan niyang paglaum kaniya, mibyahe paingon sa Herusalem; ang tanan misunod kang Euphrosyne sa iyang pagbiyahe, nga nagahilak og mapait. Kauban ang laing igsuon nga lalaki nga ginganlan og David, ug ang paryente niyang si Eupraxia, unang miabot si Euphrosyne sa Constantinople. Didto gidawat siya uban sa dakong dungog sa emperador ug sa patriyarka. Unya, pagkahuman niyang nagpakita og pagrespeto sa mga balaang simbahan ug sa daghang relikya sa mga santo didto, mibyahe siya paingon sa Jerusalem. Pag-abot niya sa siyudad, gihalaran niya ang Makabuhi nga Lubnganan ni Kristo; dayon gibutang niya ang usa ka bulawanong turibherio tupad sa lubnganan ug naghalad siya og daghang mga gasa sa Simbahan sa Herusalem ug sa Patriarka. Gimbisita usab ni Banal nga Euphrosyne ang uban pang mga bililhon nga dapit sa palibot sa Herusalem; Pagkahuman sa iyang pagdayeg sa mga balaang relikya uban sa dakong debosyon, nagpuyo si Euphrosyne sa usa ka monasteryo nga nailhan nga Russian Monastery, nga nahimutang tupad sa usa ka simbahan nga gitukod alang sa dungog ug himaya sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Mibalik siya dayon sa Balaang Sepulkro ug misugod sa pag-ampo didto uban sa mga luha ug tinuoray nga debosyon, nga nag-ingon:

– Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, nga natawo gikan sa Labing Putli ug Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen Maria, nga alang sa atong kaluwasan, miingon: 'Mangayo kamo, ug kamo hatagan' (Mat. 7:7).

Nagpasalamat ako sa Imong kaayo, nga ako, usa ka makasasala, nakadawat gikan Kanimo sa akong gipangayo, kay giisip ako nga takus nga makakita niining mga balaang dapit, nga imong gipabalaan sa Imong labing putli nga mga tiil, ug giisip ako nga takus nga mohalok sa Imong balaang lubnganan, diin Ikaw nagpahulay sa Imong labing putli nga unod, human nimo dawata ang kamatayon alang kanato. O Pinakabendisyonan nga Ginoo! Nangayo pa ko ug usa ka butang kanimo: ipagawas nga ako mamatay dinhi sa balaan nga dapit. Ayaw pagdumot sa akong mapainubuson nga pag-ampo, akong Magbubuhat! Dawata ang akong espiritu dinhi sa balaan nga siyudad ug hatagi ko ug dapit, uban sa uban nga nakapahimuot kanimo, sa sabakan ni Abraham.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, ang santa miadto sa maong simbahan nga nahimutang duol sa iyang gipuy-an. Didto siya nagkasakit. Samtang naghigda sa iyang higdaanan, nag-ampo siya sa Ginoo ingon niini:

– Himaya kanimo, akong Ginoo, O Ginoong Jesu-Cristo! Nagpasalamat ako kanimo sa pagpaminaw kanako, imong dili takos nga sulugoon, ug sa pagbuhat kanako sumala sa imong kaugalingong pagbuot.

Gusto usab sa bulahang Euphrosyne nga moadto sa Jordan, apan dili na niya makaya ang biyahe tungod sa iyang sakit. Busa, gipadala niya ang iyang igsoon nga si David ug si Eupraxia sa Jordan. Pagbalik nila, gidala nila kaniya ang tubig gikan sa Jordan. Gidawat sa balaan ang tubig uban sa dakong kalipay ug pagpasalamat; imo niya kini gisima ug gisabwag sa tibuok niyang lawas. Unya, samtang naghigda sa iyang higdaanan, miingon siya:

'Bulahan ang Dios, nga nagahatag kahayag ug nagabalaan sa matag tawo nga mosulod sa kalibutan.'

Sa panahon sa iyang sakit, ang bililhon nakadawat og usa ka anghelnong panan-awon, diin gipadayag kaniya sa Dios ang mahitungod sa iyang bulahanong pagpanaw ug sa pahulay nga giandam para kaniya. Ug ang kalag sa balaan naglipay sa Dios, iyang Manluluwas, nga nagdayeg ug naghimaya kaniya tungod sa Iyang daghang panalangin.

Pagkahuman niini, nagpadala ang santa og sulat sa Monasteryo ni San Savva aron pangutan-on ang arkhimandrita ug ang mga igsoon kon mahimo ba siyang hatagan og lubnganan didto.

Mitubag sila:

'Aduna kami'y sugo gikan sa among balaang amahan Savva: nga dili gayud maglubong og babaye sa iyang monasteryo. Anaa ang komunal nga monasteryo ni Theodosius, nga gitukod alang sa himaya ug dungog sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Daghang mga balaang babaye ang nagapahulay didto. Didto usab nagapahulay ang inahan ni San Savva, ang inahan ni San Teodosio, ang inahan ni San Teodotio nga Unmercenaryo, ug daghan pang ubang mga birtwosong babaye; angay ra nga ang bulahan nga si Euphrosyne ilubong usab didto.

Pagkadungog niini nga tubag, ang Banal nagpasalamat sa Dios nga ang iyang lawas ipahulay sa kilid sa mga relikya sa mga balaan nga babaye, ug dayon nagpadala og mensahe sa monasteryo ni San Teodosio nga mag-andam og lubnganan para kaniya. Ang mga madre sa monasteryo mitudlo og dapit sa kilid sa portiko sa simbahan ug nag-andam og kabaong para sa lubong sa santa.

Nagpabilin si Banal Euphrosyne sa iyang higdaanan sa masakit sulod pa sa dugang kwarentay-kapat ka adlaw. Sa dihang nagkadool na ang panahon sa iyang bulahan nga pagpanaw, mitawag siya og pari, midawat sa Balaang Komunyon gikan kaniya, ug, sa tunga-tunga sa pag-ampo, gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios sa ikaduha ug katulo ka adlaw sa bulan Mayo[3855] . Ang iyang bililhon nga lawas gipahulay sa monasteryo ni Banal Theodosius, tupad sa portiko sa Simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios[3856] .

Pagkahuman niini, ang iyang igsoon nga lalaki nga si David ug ang iyang paryente nga si Eupraxia, pagbalik nila sa ilang yutang natawhan, sa siyudad sa Polotsk, nagpahibalo didto sa bulahan nga pagpanaw ug dungganong paglubong sa Banal nga Euphrosyne. Pagkahuman sa ilang pagminosol sa pagkamatay sa Bulahan nga Euphrosyne, ang tanan nagkasinabot nga sa matag tuig sila maghinumdom kaniya alang sa himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, nga gidayeg ug gihimaya sa tanang binuhat, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

[3855] Ang Banal nga Euphrosyne namatay niadtong 1178.

[3856] Ang balaang relikya ni Santa Eufrosina pagkahuman gibalhin (sumala sa uban, niadtong 1187) ngadto sa Kyiv, diin kini nagapahulay sa mga langob ni San Teodosio.

6 Hunyo

24 Mayo (Daang Estilo)

Ang atong Balaang Amahan Simeon sa Katingalahang Bukid

Paghinumdom sa ika-24 sa Mayo

Usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Juan miabot sa Antioquia[3857] uban sa iyang mga ginikanan gikan sa Edessa[3858] . Si Juan naa na sa edad nga pwede na magminyo, busa ang iyang mga ginikanan, pagkakita sa usa ka matahum kaayo nga dalaga nga ginganlan og Marta, nangutana sa iyang amahan ug inahan kon mouyon ba sila nga ihatag siya sa ilang anak nga lalaki. Gisultihan nila si Marta bahin niini. Apan ang dalaga wala magtinguha sa pagminyo, kay nakahukom siya nga ihatag ang iyang kaugalingon kang Kristo, iyang Dios ug Ginoo, aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen sa pagkabalaan. Apan samtang gipugos siya sa iyang mga ginikanan nga magminyo, mibiya si Marta kanila ug midali paingon sa Simbahan ni San Juan Bautista, nga nahimutang duol sa siyudad sa Antioquia. Pag-abot niya didto, mihapa siya sa iyang mga tuhod ug, uban sa mga luha, misugod siya og pag-ampo sa Ginoo, nga naghangyo Kaniya nga ipahimutang ang tanan sa paagi nga labing mapuslanon ug makaluwas alang kaniya. Ug sa maong simbahan, nakadawat si Marta og panan-awon nga nagsugo kaniya nga mosunod sa iyang mga ginikanan ug magminyo. Sa pagsunod sa kabubut-on sa Dios, ang dalaga nagminyo kang Juan, ug dili lang siya ang iyang katabang sa tanang butang sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, apan usab ang iyang giya, nga nagtudlo kaniya sa matag maayong buhat; Gipalamuti ni Marta ang iyang kinabuhi sa kahinahunaon, pag-agil, ug pag-ampo, nga naningkamot sa pagpalipay sa Dios. Ang birtuoso nga si Marta kanunay nga miadto sa Simbahan sa Minalang ug nag-ampo didto uban sa dakong kadasig kang Juan nga Minalang, nga naghangyo kaniya nga mang-ampo sa Dios alang sa gasa sa pagkahimugso og anak nga lalaki; Sa samang higayon, nagsaad si Marta nga ihalad siya, sama sa paghalad ni Hannah kang Samuel kaniadto (1 Sam. 1:11), alang sa pag-alagad sa Dios. Usa ka tuig ang milabay, samtang nag-ampo si Marta didto sa gabii ug nakatulog-tulog, mipakita kaniya si San Juan Bautista ug miingon:

'Ayaw kahadlok, akong asawa. Gipatubag na ang imong pag-ampo, ug madawat nimo ang imong gipangayo. Ingon nga timaan sa pabor sa Dios, daw-a kini nga insenso' (ug niini gihatagan niya siya og turibong puno sa insenso); 'pabalinga ang imong panimalay gamit kining turibong.'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, nakit-an ni Marta sa iyang kamot ang usa ka insinsero nga gikan niini nagagikan ang usa ka dili masukod nga humot.

Unya mipakita pag-usab kaniya ang Mibabaye sa Ginoo ug miingon:

'Adto sa imong bana, kay magbuntis ka og anak nga lalaki ug pagatawgon nimo siya og Simeon. Siya mag-inom lang og gatas gikan sa tuo nimong suso; dili gyud niya hikapon ang wala. Siya mahimong anak sa tuo nga kamot; dili siya mokaon ug karne, bino, o bisan unsang pagkaon nga giandam sa kamot sa tawo; ang iyang pagkaon mao lamang ang tinapay, dugos, asin, ug tubig. Kinahanglan nimo siyang pag-atimanon uban sa labing dakong pag-amping, ingon usa ka balaang sudlanan nga gitakda aron mag-alagad sa Ginoo nga atong Dios. Duha ka tuig human sa iyang k nga pagkahimugso, dad-a siya sa akong simbahan ug ipabunyag didto; sa diha nga ang bata hatagan sa grasya sa bunyag, didto na klaro sa tanan unsay mahitabo kaniya.

Si Marta, nga napuno sa kahadlok ug kalipay tungod niining panan-awon, nagpasalamat pag-ayo sa Diyos ug kang San Juan nga Mibabaye sa Ginoo. Unya, sa pagbalik niya sa balay sa iyang bana, naburos siya kaniya; ug sa pag-abot sa takna, nanganak siya og usa ka anak nga lalaki nga walay bisan unsang kalisdanan ug ginganlan siya og Simeon. Gipasuso ni Marta ang bata sa iyang tuo nga suso. Sa pipila ka panahon, bisan pa man, aron masulay ang mga pulong ni San Juan nga Maninulti nga gisulti kaniya sa panan-awon, iyang gitanyag sa bata ang iyang wala nga suso; apan ang bata mobaliko sa iyang nawong palayo sa wala nga suso, nagahilak, ug sa bisan unsang

---

[3857] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Siria.

[3858] Aduna'y daghang mga siyudad nga nailhan sa ngalan nga Edessa. Sa kini nga kaso, lagmit kini nagtumong sa Edessa (karon Urfa), nga nahimutang sa amihanan nga bahin sa Mesopotamia.

paagi dili gayud modawat og gatas gikan niini. Katingalahan usab nga sa bisan unsang adlaw nga mokaon og karne o moinom og bino si Marta, sa maong adlaw mismo dili mosuyop ang bata og gatas gikan sa dughan sa iyang inahan ug magutom hangtod sa sunod adlaw. Sa pagkahibalo sa rason nganong dili mokaon ang bata, mihunong si Marta sa pagkaon og karne ug pag-inom og bino, ug pinaagi niini gipakaon niya ang usa nga mahimong dakong asketiko, samtang siya mismo nagpadayon sa kanunay nga pagpuasa ug pag-ampo.

Sa dihang nakadangat og duha ka tuig ang bata, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa Simbahan ni San Juan Bautista ug gipabunyag didto. Pagkahuman dayon sa iyang bunyag, misugod na ang bata sa pagsulti, ug klaro niyang gisulti ang mosunod nga mga pulong:

'Aduna koy amahan, apan wala koy amahan; aduna koy inahan, apan wala koy inahan!'

Gisulti niya kini nga mga pulong sulod sa pito ka adlaw. Natingala kaayo ang iyang mga ginikanan niini ug nabanabana nila nga ang ilang anak dili mosunod sa mga dalan sa kalibutan, kondili sa langitnong mga dalan. Sa dihang nahunong na siya sa pag-inom sa gatas sa iyang inahan, gisugdan nila siyang pakan-on og pan, dugos, ug tubig, kay dili gyud siya mokaon og karne bisan unsa pa man ang kahimtang, ingon man dili pud siya mokaon og bisan unsang pagkaon nga niluto.

Sa dihang ang bata nakaabot sa unom ka tuig, usa ka linog ang mihampak sa Antioquia (sa paghari ni Justiniano ang Dako)[3859] . Sa maong linog, nangabagsak ang bato nga balay nga gipuy-an sa mga ginikanan ni Simeon; namatay ang iyang amahan tungod kay nadugmok siya sa nagkahulog nga bilding, samtang nakaluwas ang iyang inahan, kay tungod sa pagdumala sa Diyos, mibiya siya sa balay atol sa linog ug naa siya sa simbahan niadtong panahona; Ang bata nga si Simeon usab wala sa iyang kaugalingong balay niadtong panahona, kondili naa siya sa simbahan ni San Esteban nga Unang Martir, diin siya gipanalipdan sa Diyos nga buo ug luwas. Pagkahuman niyang mobiya sa simbahan, wala na kahibalo si Simeon asa paingon aron mobalik sa balay, tungod kay ang mga bato ug debris sa mga guba nga balay nagkatibulaag sa tanang dapit. Tungod kay wala niya makita ang iyang balay, naglibot-libot siya sa dugay nga panahon taliwala sa mga guho sa Antioquia; sa katapusan, usa ka matinud-anong babaye nga nakaila sa iyang mga ginikanan ang mibawot kaniya sa iyang abaga ug gidala siya sa usa ka bungtod nga dili kaayo layo sa siyudad, diin siya nagpuyo.

Si Marta nga bulahan, inahan ni Simeon, pagkahibalo nga nahugno ang iyang balay ug nagtuo nga ang iyang bana ug anak napatay, gipisil sa ilawom sa mga bungbong nga bato, nagpadayon sa dakong paghilak. Pito ka adlaw pagkahuman, si San Juan nga Maninulti mitungha kaniya ug gisultihan siya nga buhi pa ang iyang anak, ug gipakita usab ang lugar diin siya naa. Mibyahe dayon si Marta paingon niadtong bukid. Pag-abot niya didto, nakit-an niya si Simeon uban sa maong babaye, nga katingalaong gisultihan ang inahan ni Simeon nga sa tibuok pito ka adlaw, ang batang lalaki wala mokaon gawas sa gamayng tinapay ug tubig. Gidala siya sa iyang inahan paingon sa Simbahan ni San Juan Bautista ug didto nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan, si Juan Bautista, sa pagpadayon sa kinabuhi sa batang lalaki; unya mibalik siya sa balay.

Usa ka adlaw, samtang naghunahuna si Marta sa iyang kaugalingon bahin sa mga panan-aw nga iyang naangkon mahitungod sa batang lalaki ug sa daghang katingalahang mga buhat nga nahitabo na may kalabotan kaniya, nangutana siya sa iyang kaugalingon unsa kaha ang mahitabo sa iyang anak; samtang natulog siya, nakakita siya og panan-aw: daw nakatubo siya og pako ug misaka sa kahitas-an, gikuptan ang batang lalaki sa iyang mga bukton; samtang iyang gihalad siya isip usa ka halad ngadto sa Ginoo, miingon siya:

'Gusto unta nakong makita, anak ko, ang ingon ana nimong pagsaka. Pasagdi ko sa akong Magbubuhat nga makagawas ko sa kalinaw, ako nga giisip nga takus nga panalanginan taliwala sa daghang mga babaye, kay gihatag ko ang bunga sa akong sabakan sa Labing Kataas-taasan.'

Pagkahuman niini, nagpuyo si Marta uban sa iyang anak sa usa ka dapit sa Antioquia nga gitawag og 'Cherubim'. Gihatag kini nga ngalan sa maong dapit tungod sa mosunod nga hinungdan: Si Tito, anak ni Vespasian, ang Romanong emperador[3860] , pagkahuman niyang napildi ang Jerusalem, gikuha gikan sa Templo sa Jerusalem ang duha ka bulawanong nga cherubim nga nagtindog sa ibabaw sa Kaban sa Tipan, ug gidala sila sa Antioch. Ang mismong lugar diin gipahimutang kining mga cherubim gitawag nga 'Cherubim'.

[3859] Si Justiniano I (ang Dako) naghari gikan sa 527 hangtod 565.

[3860] Si Vespasian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 70 hangtod 79 AD. Ang iyang anak nga si Titus nagdumala gikan sa 79 hangtod 81.

Samtang ang bulahan nga si Marta nagpuyo didto uban sa iyang anak, si Simeon nakakita og usa ka panan-awon: nakita niya ang Ginoong Jesu-Kristo nga naglingkod sa usa ka hataas nga trono, uban sa daghang mga matarong nga nagdagsang ngadto Kaniya gikan sa tanang kilid; sa atubangan sa trono nahimutang ang abli nga Basahon sa Kinabuhi, diin gihimo ang paghukom; sa sidlakan nahimutang ang paraiso sa kalipay, samtang sa kasadpan nahimutang ang nagdilaab nga Gehenna. Unya miingon ang Espiritu Santo kang Simeon:

'Paminaw, batan-on, ug sabta ang tanan nimong makita dinhi; paningkamoti nga malipay ang Dios, ug unya ikaw hatagan usab sa sama nga dungog ug himaya sama sa uban pang mga balaan, ug madawat nimo ang dili masukod nga mga panalangin nga giandam alang sa tanan nga nagahigugma sa Ginoo.'

Human niining panan-awon, napuno ang batan-on sa balaan nga kinaadman ug nakadawat og mga pagpadayag ug panan-awon sa daghang dili mailhi ug katingalahang mga misteryo.

Paglabay sa pipila ka panahon, nakakita si Simeon og usa ka tawo nga katingalahan ang dagway, nagsul-ob og puti nga bisti, nga miingon kaniya:

'Sumunod ka kanako.'

Misunod kaniya si Simeon. Ang lalaki nga nagpakita kaniya gidala siya ngadto sa dapit sa Tiberinus, nga nahimutang duol sa Seleucia. Gidala sa lalaki ang batan-on ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og Pila. Didto nagpuyo ang batan-on sa usa ka kamingawan nga bukid, nagpuyo uban sa mga buangis nga hayop sama sa mga kordero. Ang iyang mga kauban mao lamang ang mga buangis nga hayop, busa wala pay tawo nga nakakita kaniya. Adlaw ug gabii, napaliguan siya sa usa ka dili masukod nga kahayag. Gikuha ni Simeon ang iyang pagkaon gikan sa kamot sa maong hayag nga tawo nga nagdala kaniya didto. Kanunay nga nagpakita kaniya ang maong tawo, nagtudlo kaniya sa tanang butang ug naghatag kaniya og pagkaon sa takdang panahon.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa tambag sa maong tawo, misaka si Simeon sa tumoy sa bukid ug didto nakakaplag siya og gamay nga monasteryo, nga ang abá mao ang bulahan nga si Juan, nga nagpuyo sa usa ka haligi. Kining abá kanunay nga nakadawat og mga panan-awon nga nagpahayag nga ang bulahan nga batan-on nga si Simeon moanha kaniya: pananglitan, nakita niya ang batan-on nga nagsul-ob og puti nga bisti, usahay nagpadulong sa monasteryo sakay sa karwahe, usahay molupad sa hangin ug molutaw ibabaw sa monasteryo, ug usahay motindog sa usa ka hayag nga haligi ug moduol sa monasteryo uban sa haligi. Kining Banal nga si Juan nakakita usab og usa ka Anghel nga nagtudlo sa batan-on ug miingon:

'Mao kini ang pinaagi kaniya nga makadawat kamo sa kaluwasan.'

Gisulti ni Abad Juan ang tanan niining mga panan-awon sa mga monghe nga kauban niya.

Sa dihang, pinaagi sa probidensya sa Dios, miabot si bendito Simeon sa iyang monasteryo, nangibog kaayo ang mga monghe nga ang ingon ana ka gamay nga bata, nga wala pa gani mag-unom ka tuig ang edad, nakalakaw nga nag-inusara sa ingon ana ka kalawakan ug nakakaplag sa monasteryo. Apan si Abad Juan, sa dihang nakita niya si Simeon gikan sa iyang haligi, nakamatikod nga kini gayud mao ang batang lalaki nga kanunay niyang nakita sa iyang mga panan-awon. Sa dakong kalipay sa tanan nga nahitabo, gitawag ni Juan si Simeon, giakbay ug gihalokan siya, samtang nagpasalamat sa Diyos uban ang mga luha sa iyang mga mata. Ang batang lalaki kay labing gwapo, maputi ang buhok; hayag ug maliw-on ang iyang panan-aw, nga nagpadayag sa tanan sa pagkamaayo sa iyang kalag; siya malumo, hilumon, hinay sa pagtubag, maalamon sa iyang panultihon, ug napuno sa langitnong mga gasa. Si Simeon nagpabilin sa maong monasteryo nga lahi sa uban, gipugngan ang iyang mga ngabil sa kahilom. Ang iyang pag-ayuno mao kini: usahay matag tulo ka adlaw, usahay matag pito ka adlaw, ug usahay matag napulo ka adlaw, mokaon siya og gisawsaw nga gisantes sa tubig ug maminom og gamay ra kaayo nga tubig. Sa pagkakita niini tanan, ang abá John dako kaayo ang iyang katingala.

Sa maong monasteryo nagpuyo ang usa ka yano nga tawo nga nag-atiman sa mga panon sa karnero. Sa dihang nakita niya ang dili-kalaharan nga pag-ascetismo sa batan-on, napuno siya sa demonyohanong pagdumot batok kaniya ug nagplano sa pagpatay kaniya. Apan sa dihang gisugdan na niya ang pagpatuman sa iyang dautang plano, ang iyang kamot dayon nangalaga; ang tibuok niyang lawas nangmasakit, nga hapit na siya mamatay; busa, gikumpisal niya ang iyang sala sa abá ug sa bulahan nga Simeon ug naghinulsol niini. Ang batan-on, nga walay dautang buot, dili lang siya pasayloa sa iyang sala kondili nag-ampo usab siya sa Ginoo alang sa iyang kaayohan; ug sa diha-diha dayon, sa paghikap niya sa uga niyang kamot, kini naayo ug ang tibuok lawas sa tawo nabalik sa maayong panglawas. Sukad niadto, ang abá ug ang mga igsoon mas gipasidunggan pa kining bulahan nga batan-on, kay ilang nakita kaniya ang gipili sa Dios nga mag-alagad kaniya sukad pa sa sabakan sa iyang inahan.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang bulahan nga si Simeon mihangyo pag-ayo sa mga igsoon nga pagtukod ug haligi para kaniya duol sa haligi ni Abba Juan; sumala sa iyang hangyo, gitukod ang haligi tupad sa haligi ni Juan. Misaka ang batang lalaki niini, pito pa lang ka tuig ang edad, nga gisul-oban sa monastikong habol ni bendito Juan. Ug mitindog siya sa haligi, nga nagasundog kang Abba Juan.

Sa pagsugod sa iyang pillar-fast, ang atong Ginoong Hesukristo nagpakita kaniya sa porma sa usa ka Bata, nga nagdan-ag sa dili masukod nga katahum. Sa pagkakita niini nga Bata, napuno si San Simeon sa gugma alang Niya gikan sa kinahiladman sa iyang kasingkasing. Sa pagkahibalo nga Siya mao ang Dios ug ang iyang Ginoo, mapangahas siyang nangutana Niya:

'Ginoo, giunsa ka pagkrusipisyon sa mga Hudiyo?'

Ang Ginoo, nga nag-unat sa Iyang mga bukton sa porma sa krus, miingon kaniya:

'Mao ni ang paagi nga gilansang ko sa krus sa mga Hudiyo; apan ako mismo ang boluntaryong mitugyan sa akong kaugalingon sa pagkrusipisyon. Ikaw usab, pagpakaisog ug paglig-on, ug sundi ang akong pagkrusipisyon sa tanang adlaw sa imong kinabuhi.'

Sukad niadto, murag hingpit nang kalimtan ni San Simeon ang iyang lawas ug nahimong sama sa mga espirituwal nga binuhat, nagkinabuhi nga sama sa anghel ug nilabaw pa gani kang Juan nga tigulang sa iyang mga pagpanamastamas. Si Juan mopasidungog ug traynta ka salmo matag gabii, samtang si Simeon mopasidungog ug lima ka pulo, ug usahay walo ka pulo; kanunay gayud, iyang pasidunggan ang tibuok Salmo sa usa ka gabii, nga wala gyud matulog; ug sa adlaw, ang santo walay hunong sa paghimaya sa Ginoo. Apan ang tigulang, tungod sa pagtagad sa pagkabatan-on ni Simeon ug sa kahadlok nga basin kapoy siya sa ingon ka dagkong paningkamot, gipahimangnoan siya, nga nagaingon:

'Bata ko! Pahunong-a na kining imong mga paningkamot, nga milabaw pa sa kusog sa tawo, nga dili na gani nimo kami pasudlon sa pagkatulog; igo na kaayo nga sukad pa sa imong pagkahimugso, gipako ka na uban ni Cristo; kinahanglan usab nga mag-amping ka bisan gamay sa imong lawas; kinahanglan tugotan nimo ang imong kaugalingon og labing menos mubo nga pagkatulog ug magkaon sa hustong sukod, aron makasugakod ka sa asetikong kinabuhi hangtod sa katapusan; kay ang pagkaon ug ilimnon dili makahugaw sa tawo, ingon sa Ginoo mismo nga nag-ingon sa Iyang Balaang Kasulatan: *'Ang tanang nagalihok nga buhing butang mahimong pagkaon para kaninyo; gihatag ko kaninyo ang tanan, sama sa paghatag nako kaninyo sa mga luntiang tanum'* (Genesis 9:3).

Mitubag ang bulahan nga Simeon sa tigulang:

'Bisan pa man nga ang pagkaon dili makahugaw sa tawo, kini nagmugna og makasasala nga mga hunahuna, naglabo sa panghuna-huna, nagpalig-on sa mga pagbati, nagbag-o sa espirituhanong tawo ngadto sa carnal, ug nagtultol sa iyang hunahuna ngadto sa mga tinguha sa kalibutan; apan angay kanato, isip mga monghe, nga tun-an ang Balaod sa Ginoo adlaw ug gabii, aron dili kita mahulog sa limbong sa tulog, ug dili kita malunod sa kawad-on sa paglaum, ingon sa giingon sa propeta: *'Ang akong kalag natunaw sa kasubo'* (Salmo 118:28). Labi na gayud, alang sa himaya sa Dios, kinahanglan natong ablihan ang atong mga baba uban sa dili matuyok nga kusog, ug unya madani nato sa atong kaugalingon ang grasya sa Espiritu Santo. Apan, unsa ba kaha'y labot nimo, ginagalang nga Amahan, sa akong gisulti? Gihulagway ko ang balaod alang sa akong kaugalingon lamang, ug dili gayud alang sa uban, kay gikinahanglan nga mapailalom nako ang akong batan-ong lawas pinaagi sa ingon ana kadako nga mga buhat sa pag-asketismo.

Ang tigulang nabigla kaayo sa maalamon nga tubag sa batan-ong lalaki.

Sa usa ka higayon, sa dihang gipasiugda si Simeon sa kahayag sa Espiritu Santo, nabutyag kaniya ang tibuok gingharian sa yawa ug ang tanang limbong sa mga demonyo; kay nakita niya mismo ang Prinsipe sa Kangitngit, nga naglingkod sa usa ka dakong trono, nagsul-ob og korona nga nagdan-ag sa iyang ulo, samtang nagbarog sa atubangan niya ang han-ay sa mga demonyo; ug sa atubangan sa nawong sa prinsipe sa kangitngit makita ang tanang kalibutanong mga tukso nga iyang gipreparar: bulawan, pilak, bililhon nga mga bato, ug mga perlas; tanan kini nagbarug, sama sa usa ka matang sa lapok; sa tanang dapit madungog ang mga tunog sa trumpeta, plawta, ug uban pang mga instrumento sa musika. Ug ang sala makita sa porma sa usa ka matahum nga babaye, gisundan sa mga sulugoon nga mga manlilingo, nga nagdani sa mga tawo ngadto sa sala: makita ang espiritu sa pagkamapahitas-on, espiritu sa kahugawan, espiritu sa katamaran ug espiritu sa kahakog; makita ang bitin, nga dili gyud mapuno sa kaugalingon niyang baba, andam nga lunokon ang tibuok kalibutan. Gisulayan usab

sa mga espiritu sa pagsulay nga madala si Simeon sa sala; gitawag siya nila sa pagpakasala pinaagi sa lain-laing malimbungon nga mga pulong, apan siya, nga nag-andam sa iyang kaugalingon sa iyang kanunay nga armas – ang tanda sa Balaang Krus – ug sa pagtawag sa ngalan ni Kristo, kanunay niyang gipalayas gikan sa iyang kaugalingon ang tanang demonyong limbong, sama sa adlaw nga nagpahawa sa kangitngit. Sa pagtan-aw ni Simeon paingon sa simbahan, iyang nakita ang trono sa Dios, diin nanggawas ang himaya sa Dios nga nagpasiga usab kang Simeon; niadtong takna, usa sa mga patriyarka gipadala gikan sa simbahan ngadto kang San Simeon, nga nagkupot og mabangong mirra sa iyang kamot; gipahungaw kini sa ulo ni Simeon, ug miingon siya:

'Pinaagi sa gahum niining pahid, paagya ang mga demonyo! Gipahugtan sa gahum sa langit, patya sila sa liboan ug daoga sila sa napulo ka libo. Busa, kaisug, salig sa imong Magbubuhat, kay *'Dili magdaug ang kaaway batok kaniya, ni ang anak sa kadautan magpahimulos kaniya'* (Salmo 88:23).

Sukad niadto, ang bulahan nga si Simeon nakabaton og gahum batok sa mga hugaw nga espiritu ug gipahawa sila gikan sa mga tawo, nga iyang gihaylo gikan sa tanang matang sa uban pang mga sakit usab.

Usa ka adlaw, ang alagad sa Dios nga si Simeon nga Stylite mitubag sa bulahan nga tigulang uban niining mga pulong:

'Amahan! Dili pa dugay, pipila ka adlaw lang ang milabay, gipadayag sa Ginoo kanako ang gahum ni Satanas ug ang tanan niyang makadaot nga bahandi; nakita nako ang tanan niyang pagpangdayag ug limbong, nga gigamit niya sa pagpakig-away batok sa mga tawo nga matinud-anon.'

Mitubag si Juan kang Simeon:

'Panalangini ka sa Dios, akong anak, gikan sa tanan niyang limbong.'

Miingon si Simeon:

'Bisan pa man kung ang dautang gahum sa mga demonyo magplano aron makadaot pag-ayo kanato, dili kini molampos bisan gamay.'

Ang tigulang, sa dihang nakita nga wala gihatagan ug bili sa batan-on ang mga tukso sa mga demonyo, ug nahadlok nga basin mahulog siya sa garbo, miingon kaniya:

Sa bisan unsang paagi, akong anak, kinahanglan mag-amping kita sa daghan ug lain-laing limbong sa mga demonyo, ug dili igo ang pagsalig lamang sa atong kaugalingong pagkamaayo; kay ang atong kaaway nagsul-ob og puthaw nga botas[3861] , kanunay naningkamot sa paggiya sa mga monghe ngadto sa tukso; ug sa matag higayon nga makakita siya og paborableng kahigayunan, nagpakig-away siya og mabangis batok sa mga monghe. Kita, sa atong bahin, kinahanglan kanunay nga mag-ampo sa Dios ug motawag kang Emmanuel alang sa tabang[3862] , aron Siya kanunay nga mag-uban kanato ug mapukan ang tanang gahum sa kaaway.

Samtang nag-istorya ang mga santo, nadungog ni Satanas ang ilang pakighinabi, napuno siya sa kasuko ug nagsanga sa iyang mga ngipon batok sa batan-ong asketiko; unya gisugdan niya siyang kahadlukan pinaagi sa nagkalain-laing makalilisang nga mga panan-awon, nga usahay nagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa mabangis nga mga bitin, usahay ngadto sa mga hayop, nga misulong kaniya sa adlaw ug sa gabii sama sa gustong kan-on siya. Apan ang Bulahan nga Simeon, nga adunay Diyos nga Labaw nga Tagaas sa iyang tabang ug nagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus, miingon:

'Dili ko mahadlok "*sa kahadlok sa gabii, sa pana nga molupad sa adlaw, sa salot nga molihok sa kangitngit, sa peste nga magaguba sa udto"* (Salmo 90:5–6).'

Sa usa ka gabii sa Disyembre, partikular sa ikaduhang bantay sa gabii, ang yawa, pagkahuman niya pagtigom sa tanan niyang mga pwersa, kalit nga mibuto padulong kang Santo Simeon ug, sa pagbungkag sa atop nga gitukod ibabaw sa haligi, gilabay ang bulahang Simeon gikan sa haligi. Apan ang kamot sa Dios nagpanalipod sa batan-on; ug busa ang balaan nagtindog tupad sa haligi nga wala'y kadaut, lig-on ang espiritu, kay wala gyud siya mahadlok sa pag-atake sa kaaway. Unya ang yawa nagpukaw og kusog ug mabangis nga hangin gikan sa dagat; misaka ang bagyo, nadungog ang dagundong sa langit, ug makita ang kilat nga nagahampak sa haligi ni Simeon sa tibuok gabii. Apan si Juan nga Dungog, sa paghunahuna nga napukan na si Simeon sa dalugdog ug kilat, misugod sa paghilak ug nangayo sa mga monghe nga moadto ug tan-awon kon buhi pa ba ang batang lalaki

[3861] Kini usa ka hulagwayon nga pagpadayag nga naglarawan sa gahum ug kalimbong sa mga demonyo.

[3862] Si Emmanuel mao ang ngalan nga gihatag sa Mesiyas o kang Jesu-Cristo sa iladong propesiya ni Isaias mahitungod sa pagkahimugso sa Anak sa Birhen (Isaias 7:14). Kini nga ngalan nagpasabot sa Hebreo nga 'Ang Dios uban kanato'.

ug kon naa pa ba siya sa haligi. Apan wala motubag ang mga monghe kang Juan, kay tungod sa kahadlok nila sa maong demonyohan nga limbong, wala sila mogawas sa ilang mga selda; ug aduna usab pipila sa mga monghe nga nagbati ug kasina batok sa batan-ong si Simeon, nga napildi sa tukso sa demonyo. Nagaingon ang mga monghe sa usag usa:

'Asa na kaha ang pagka-asceta niining batang lalaki, nga milabaw pa sa kusog sa tawo? Asa na ang iyang mga katingalahan? Asa na ang iyang mga milagro? Tabangi karon ang iyang kaugalingon!'

Apan si Bulahan Simeon, sa pagdungog nga nagahilak si tigulang Juan alang kaniya, misinggit sa kusog ngadto kaniya, nga nagaingon:

'Ayaw paghilak para kanako, Amahan, kay wala man ko'y nadaut bisan unsa, nga protektado sa grasya ni Kristo; apan ang yawa mao ang napasipala.'

Pag-abot sa kaadlawon, mibyahe ang mga monghe paingon sa haligi ni Simeon, nagtuo nga makit-an na nila nga patay na ang batan-on; apan sa ilang pagkakita kaniya nga buhi ug malipayon, ang iyang nawong nagdan-ag sama sa nawong sa usa ka Anghel sa Dios, napahiya sila. Gisaway sa tigulang nga si Juan, mibalik sila nga napahiubos sa ilang mga selda.

Ephrem, Arsobispo sa Antioquia, nakadungog mahitungod kang Simeon nga bulahan. Pagkahibalo niya sa dagkong buhat sa pagkamaayo nga iyang gipakita sa tibuok niyang kinabuhi, miadto si Efrem kaniya ug sa dihang nakita niya ang batan-on—bata pa sa lawas apan hingpit na sa kinabuhi sa pagkamaayo, nga gipapako ang iyang kaugalingon uban ni Kristo—gipasidunggan niya ang Dios ug mibalik sa iyang siyudad nga nagahilak, nga gisugilon bisan asa, alang sa kaayohan sa mga lungsoranon, ang hugot nga kinabuhi sa pag-awhag sa unod niining alagad ni Kristo.

Sukad niadto, daghan ang misugod pag-adto kang bulahang Simeon, mga monghe ug mga layko – ang uban aron lang makakita kaniya, ang uban aron malingaw sa iyang pakighinabi nga giinspirar sa Diyos, ug sa katapusan, ang uban pa aron tambalan ang ilang mga sakit sa lawas, kay ilang nakita kang Simeon nga usa ka doktor ug mananambal nga nag-alagad nga walay bayad.

Usa ka adlaw, nangayo si Beato Simeon sa mga miadto kaniya og lig-on ug hugot nga pisi ug, nga walay nakahibalo, gilibot niya kini sa iyang lawas nga hugot kaayo nga nisulod pa gyud kini hangtod sa iyang mga bukog; natabonan ang iyang lawas sa mga samad diin nanagayag ang dugo; ang sinina nga hinimo sa buhok sa iro, nga nababad sa dugo, namilit sa lawas sa balaan; ang iyang unod nagsugod na og pagkabulok, apan gisagubang ni Santo Simeon ang iyang asetikong buhat uban sa pagkamapailubon; sa katapusan, usa ka baho nga baho ang misibog gikan sa iyang nagabulok nga unod. Ang mga monghe nga misaka kaniya sa haligi wala dayon kahibalo asa gikan kining baho; apan sa ulahi, pagkakahibalo nila sa dakong buhat sa santo, ilang gisumbong ang tanan kang Abba Juan. Si Juan, nga nahadlok sa ingon ka dako nga buhat, nagmando nga hinay-hinay nga tangtangon ang lubid sa lawas ni Simeon ug gidili siya sa pagpahamtang og ingon ana ka grabe nga pag-antos sa iyang lawas.

Si Bulahan Simeon adunay usab grasya sa pagtudlo, nga misabwag sama sa suba gikan sa iyang mga ngabil. Sa dihang tigumon ni Igsoon John ang mga igsoon, iyang sugoon si Simeon nga maghatag og sermon, ug siya mismo maminaw kaniya uban sa gugma. Ug busa ang batan-ong lalaki nahimong usa ka maalamon ug mapuslanong magtutudlo sa mga tigulang, kay ang iyang mga ngabil napuno sa grasya sa Espiritu Santo.

Gitawag siya ni Kapatagan Juan nga 'bag-ong David' tungod sa iyang gasa sa pagtudlo; gisultihan usab niya siya bahin sa usa ka panan-aw nga iyang nadawat mahitungod kaniya sa usa ka damgo, nga nakita niya, ingon pa, usa ka diyosnong gahum nga nagkupot sa tuo nga kamot og usa ka pugong sa dugos diin ang dugos nag-awas ibabaw sa ulo sa batang lalaki.

Usa ka tigulang kaniadto nangutana sa mga igsoon, samtang nagtudlo sa haligi ni Simeon:

'Aduna bay mga salampati sa niining haligi?'

Mitubag ang mga igsoon:

– Dili.

Unya miingon ang tigulang:

– Nakakita ko og kalapati nga masidlak ang hitsura, misulod sa batan-on pinaagi sa ganghaan, unya, pagkahuman sa usa ka oras, migawas gikan kaniya ug misaka paingon sa langit.

Samtang ang tigulang nag-istorya sa mga igsoon, ang bulahan nga si Simeon nakakita og panan-awon: daw siya gipataas ngadto sa dakong kahitas-an ug nilupad palibot sa tibuok uniberso, sama sa adunay pako; unya daw

siya gidala sa pito ka hagdanan paingon sa usa ka hataas nga bukid, diin, sama sa Balaang Apostol Pablo, nakita niya ang *'wala pa makita sa mata'* ug nakadungog sa *'wala pa madungog sa dalunggan'* (1 Cor. 2:9).

Si Santo Simeon, sa pag-anaog gikan didto, nangutana sa tawo nga nag-iya og giya:

'Unsa man ang akong nakita?'

Mitubag ang lalaki:

'Mao kini ang pito ka langit diin ikaw gisangko.'

Unya nakita sa santo ang Paraiso, ug ang matahum nga mga tanaman, ug ang manan-aw ug halapad nga mga palasyo, ug ang bukal sa kalinaw nga nag-agos didto. Dinhi wala'y nakita ang respetado gawas kang Adan ug sa mangmang nga nangamubo.

Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo, gisultihan ni Simeon ang tigulang nga si Juan sa tanan niyang nakita. Ang tigulang, pagkahuman maminaw, miingon:

'Bata ko! Bulahan ang Dios, nga naghatag kanimo og ingon nga grasya.'

Samtang nagpadayon, ang batan-on nagmalampuson pag-ayo sa iyang mga pagpanamastamas. Kung adunay moanha kaniya nga walay sinina, iyang tangtangon ang iyang kaugalingong sinina ug ihatag kini sa bisita, samtang siya nagpabilin nga hubo; gibuhat niya kini dili lang sa ting-init kondili usab sa tingtugnaw. Apan si Kura Juan, sa daghang higayon, gipahinan kaniya ug sinina, bisan pa man nga wala kini gusto sa batan-on, kay nahadlok siya nga mamatay sa katugnaw ug hamog. Apan ang batan-on, samtang nagpukpok sa iyang dughan, naghilak, nga nag-ingon:

'Lagmit ko, kawawaa! Tan-awa, ang balaan nga kap-pulo ka martir mitugot sa katugnaw ug hamog sa Danaw[3863] alang sa ngalan ni Kristo, apan ako nahadlok pa gani sa gamayng tugnaw. Unsaon man nako paglikay sa walay katapusang pag-agak-agak sa ngipon? Unsaon nako pag-ambit sa parehas nga kapalaran sa mga balaan?'

Ug si Simeon naghilak, nagasulti niining mga pulong ug uban pa nga susama, sulod sa dugay nga panahon.

Ang tigulang, bisan pa niana, nabalaka ug miingon:

'Unsa pa man ang gusto nimong buhaton sa imong kaugalingon, Simeon? Kulang na lang ka og kutsilyo aron patyon ang imong kaugalingon!'

Paglabay sa pipila ka panahon, gihimo ni Simeon kining pag-antos para sa iyang unod: naglingkod siya sa iyang mga tiil ug wala motindog sulod sa tibuok tuig; ingon nga resulta, ang mga hita ug bukong-bukong sa maong balaan nagsugod og pagkabulok, nga ang baho misabwag sa palibot tungod sa pagkabulok. Gipatawag ni Abba John ang usa ka doktor ug gisugo siya sa pagtambal sa mga samad ni Simeon, apan si Simeon, nga nagngisi, miingon:

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoo! Ayaw tugoti nga bisan unsang kamot sa tawo o tabang makahikap kanako.'

Apan ang Ginoo, pinaagi sa Iyang grasya, gipagwâ Siya sa sakit, ug ang batan-on mitindog sa iyang mga tiil, nga himsog ang duha ka bitiis ug hita, nga walay bisan gamayng timaan sa mga samad sa ibabaw niini. Nihapa sa iyang mga tuhod, ang santo nagpasalamat sa Diyos sulod sa dugay nga panahon tungod sa iyang pagka-ayo.

Pag-abot sa pista sa Pentekostes, sa buntag sa maong adlaw, nangutana ang bulahan nga Simeon kang Banal Juan:

'Amahan, kinsa ang angay modawat sa Espiritu Santo, sama sa pagdawat Niya sa mga balaang Apostoles pinaagi sa mga dila sa kalayo?' (Buhat 2:1–4).

Mitubag ang tigulang:

'Ayaw pagpangita sa dili nimo makab-ot, ni pagpangutana sa wala ka pa masayri; kondili hunahunaa ang gisugo kanimo.'

Mitubag ang batan-on:

– Nasulat sa Balaang Kasulatan: *'Ihatag Niya ang tinguha sa mga nagahadlok kaniya; paminawon Niya ang ilang pagtuaw ug luwason sila'* (Salmo 144:19).

Pagkahuman niini, gitangtang sa batan-on ang iyang mga mata paingon sa langit ug, gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, nag-ampo siya sa Dios uban niining mga pulong:

[3863] Kini nagtumong sa kabuhatan sa Balaang Kwarenta ka Martir, nga nag-antos sa siyudad sa Sebaste sa Armenia sa ika-4 nga siglo. Ang ilang paghinumdom gisaulog sa Balaang Simbahan matag Marso 9.

'Ginoo, Ikaw nga nagpadala sa Imong Balaang Espiritu ibabaw sa Imong mga balaan nga disipulo ug mga Apostoles, padal-a usab ang gasa sa Imong grasya kanako; *"hatagi ko og pagsabot, ug makat-on ako sa Imong mga sugo"* (Salmo 118:73), kay Ikaw makahimo sa pagpagawas og pagdayeg alang sa Iyamong kaugalingon *'gikan sa mga ngabil sa mga bata'* (Salmo 8:3). Ipadala ang Iyamong Balaang Espiritu kanako, aron mapahayag nako sa mga tawo ang mga pulong sa kinabuhi nga walay katapusan.

Samtang nag-ampo ang balaan sa ingon niini, ang Espiritu Santo mibaba kaniya gikan sa langit sa porma sa nagdilaab nga kandila ug napuno ang iyang kasingkasing sa kinaadman ug pagsabot, nga ang balaan misugod sa dugay nga pakigpulong, nagtudlo sa tanan gikan sa Balaang Kasulatan; walay bisan kinsa ang makasukol sa kinaadman sa Espiritu nga nagpuyo kaniya. Ug dili lang pinaagi sa iyang mga pulong, kondili pinaagi usab sa iyang mga sinulat, ang santo naghatag og daghang mga sermon nga makaluwas sa kalag mahitungod sa monastisismo, paghinulsol, Inkarnasyon ni Kristo, ug sa Katapusang Paghukom; labaw pa, iyang gipatin-aw ang daghang lisod nga mga bersikulo sa Balaang Kasulatan.

Ang Kura Juan natingala kaayo sa ingon nga gasa sa batan-ong lalaki ug miingon:

'Niining batang lalaki natuman ang gisulat ni David: *"Gisulayan siya sa pulong sa Ginoo"* (Salmo 104:19). Karon nasabtan ko nga magbuhat siya og daghang katingalahang mga buhat, hapit na pareho ka himaya sa mga buhat sa mga Apostoles.'

Ug ang tanang uban pang monghe nangahibulong kaayo sa batang lalaki, ug nagsugod pa gani sila og kahadlok kaniya, nga nangahibulong dili lamang sa iyang pagtudlo kondili usab sa mga milagro nga iyang gihimo.

Ang uban sa mga monghe nakakita sa damgo og tulo ka bulwagan, tulo ka trono sa sulod niini, ug tulo ka korona nga nakapatong sa mga trono. Sa dihang nangutana ang mga monghe kung para kinsa giandam ang ingon nga himaya, nakadungog sila og tingog nga miingon:

'Alang kang Simeon nga batan-on!'

Ang Kagalang-galang Simeon, nga nagdan-ag sama sa adlaw pinaagi sa iyang anghelnong kinabuhi, misaka pa gayud gikan sa tanang butang sa kalibutan padulong sa langitnong kahimtang. Gusto niyang mag-asceticism sa usa ka mas hataas pa nga haligi, mao nga gitukod alang kaniya ang usa ka haligi nga kap-atan ka hakbang ang gitas-on. Sa dihang nag-andam na si Simeon sa pagsaka sa haligi, ang Arsobispo sa Antioquia ug ang Obispo sa Seleucia, nga nakadungog sa mga buhat sa batan-ong lalaki, miadto kaniya sa dihang nahibalo sila niini. Pag-abot nila sa monasteryo uban sa ilang mga klero, ilang gikuha nga may pagrespeto ang bulahan nga batan-on ug gidala siya, uban sa nagdan-ag nga mga kandila, una sa simbahan – ngadto sa balaang halaran, diin gihimo siya nilang diakono – ug unya, samtang nag-awit og mga salmo, ilang gipataas siya ngadto sa maong haligi. Ug si Santo Simeon nagpabilin sa maong haligi sulod sa walo ka tuig. Ang Karaan Juan nasubo kaayo sa iyang kasingkasing alang sa batan-on, kay wala niya makita ang iyang nawong . Si Simeon, bisan pa man, samtang nag-alagad sa hataas nga haligi, gipadayag niya sa tanan ang iyang anghelikong paagi sa kinabuhi, gipahisama ang iyang kaugalingon sa mga Kerubin, ug kanunay niyang gipadayeg ang Dios.

Apan aron walay tawo nga magpasigarbo o magpasidungog sa iyang kaugalingon sa atubangan sa Dios, gitugotan sa Dios si Satanas nga maglunsad og mabangis nga carnal nga pakig-away batok kang Simeon: Gisuwayan ni Satanas nga hugawan siya pinaagi sa mga panan-awon sama sa damgo, apan ang batan-on mapisan nga misukol sa tukso; Wala matulog si Simeon ug nag-ampo siya nga mainit ngadto sa Ginoo, nga naghangyo Kaniya nga mahimong iyang tabang batok sa kaaway nga misukol kaniya. Unya nakakita si Simeon og usa ka dungog nga tawo, masidlak ang nawong ug uban ang buhok, nga nanaug gikan sa langit, nagsul-ob og bisti sa pagkasaserdote ug nagkupot sa iyang mga kamot og usa ka kalis nga naglangkob sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo; sa dihang ang tibuok hangin napuno sa usa ka dili masukod nga humot; sa dihang miduol kaniya ang maong hayag nga tawo, gipakaambit siya niini sa balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ug miingon:

'Pagkugi, ug pabakoda ang imong kasingkasing! Sukad karon, dili na ka samokon sa mga panan-awon sama sa damgo; bantayi lang pag-ayo ang imong hunahuna ug salig sa Dios.'

Si San Simeon, napuno sa dakong kalipay ug dili masukod nga katam-is sa kasingkasing tungod sa panan-awon, gidayeg ang Dios.

Ang bulahang batan-on nagbantay sa iyang kaugalingon batok sa nagkalain-laing dautang hunahuna ug sa pakig-istorya sa mga tawo: matag-adlaw siya magtago hangtod sa ikasiyam ka oras, ug wala siyay gustong kaistorya gawas lang sa Dios.

Samtang nagpaabot, miabot na ang panahon sa bulahan nga pagpanaw ni Abba Juan nga Stylite. Sa pagtan-aw ni Simeon nga bulahan sa umaabot nga pagpanaw, nagpadala siya og sulat kang Juan:

'Ayaw pagmasubo, dungog nga amahan, kon madungog nimo ang adlaw sa imong pagpanaw, kay ang kamatayon mao ang komon nga kapalaran sa tanang tawo. Nasayud ako nga karon gitawag ka ni Kristo nga Dios aron magpahulay, aron pagkahuman sa imong mga paningkamot, makapahulay ka uban sa ubang mga balaan. Hatagi ako, ginagalang nga amahan, sa panalangin ni Abraham, ug hinumdumi ako sa diha nga moanhi ka aron mosimba sa trono sa himaya sa Labing Balaan ug Konsubstansyal nga Trinidad; pag-ampo alang kanamo, aron kami usab, nga nakadaog sa kalibutan, makadawat sa Gingharian sa Langit, ug magkita kita didto.

Si Juan, pagkadungog niya niining mga pulong, wala magduha-duha sa kamatuoran niini; ni napuno ang iyang kasingkasing sa kahadlok, kay kanunay siyang andam sa kamatayon, bisan pa nga niadtong panahona wala siyay sakit, hingpit nga himsog ang iyang lawas. Mitubag si Juan kang Simeon pinaagi sa mensahero:

'Hinaut nga ang Dios Amahan, nga imong gipangita, panalanginan ka, akong anak; ug hinaut nga ang Bugtong Anak sa Dios Amahan, nga imong gihigugma, panalanginan ka; ug hinaut nga ang Espiritu nga Mamatngon-kinabuhi sa Dios, nga imong gipangandoy sa tibuok nimong kasingkasing, panalanginan ka. Hinaut nga ang Usa ka Dios sa Labing Balaan nga Trinidad mahimong imong kusog ug panalipod, ug Hinaut nga Iya ka nga giya ug pahupayon. Hinaut nga ang tanan nga nagpanalangin kanimo panalanginan usab, ug hinaut nga ang mga nagpanamastamas kanimo panamastamahan usab. Hinaut nga hatagan ka sa Ginoo og dungog ug himaya tungod kay gidungog nimo ako, imong espirituhanong amahan, sama sa imong pag-ila sa imong amahan sa yuta. Hinaut nga ang imong bulahan nga inahan, nga matinud-anon nga nag-alagad kanako, makadawat usab og grasya ug kalooy gikan sa Ginoo.

Ang mga igsoon nga nagtindog tupad sa tigulang, sa pagkadungog niining mga pulong, napuno sa kahadlok ug nangutana kang bulahan nga Juan:

'Unsa man kini, halangdong Amahan, nga imong gibilin mahitungod sa batan-ong si Simeon?'

Mitubag ang tigulang:

'Gusto kaayo nako nga kamo tanan mosunod sa ehemplo ni Simeon sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios; unta makab-ot usab ninyo ang pag-ampo niining batang lalaki, kay siya usa ka sudlanan nga gipili sa Dios mismo, dako ug dungog.'

Unya gitudloan ni Abba Juan ang mga igsoon sa mga panultihon nga makaluwas sa kalag ug nag-ampo siya alang kanila; pagkahuman, mihigda siya sa iyang higdaanan, daw aron magpahulay sa mubo nga panahon, ug sa dili madugay natulog siya sa usa ka matam-is nga katulogon hangtod sa kahangturan, nga walay bisan unsang pisikal nga pag-antos – ug busa mibulag aron mouban sa ubang bulahan nga mga amahan.

Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga tigulang nga si Juan, si Santo Simeon misugod sa paghalad sa iyang kaugalingon sa mas dagkong mga buhat. Ang iyang adlaw-adlaw nga rutina mao kini: gikan sa sayong buntag hangtod alas nuwebe siya nag-ampo; pagkahuman sa alas nuwebe iyang gihatag ang iyang kaugalingon sa pagbasa ug pagsulat sa mga libro hangtod sa pagsalop sa adlaw; ug pagkahuman sa pagsalop sa adlaw misugod na usab siya og ampo, nagpabiling mata tibuok gabii sa walay hunong nga pag-ampo hangtod sa pagsubang sa adlaw. Sa pagsubang sa adlaw, tugotan ni Simeon ang tulog, sama sa usa ka sulugoon, nga moanha kaniya sa mubo nga panahon. Pagkahuman sa iyang gamayng pagkatulog, dali ra siyang mobangon ug sugdan ang iyang naandan nga rutina sa pag-ampo. Sa iyang pag-ampo, nagkupot siya og insenso sa iyang tuo nga kamot, nga bisan walay nagdilaab nga uling, nagpakalat og humot nga baho sa iyang palibot . Usahay makadungog siya og tingog, sama sa gikan sa dagkong grupo sa mga tawo sa hangin, nga nag-awit uban kaniya ug nagpahayag:

– Aleluya!

Mao kini ang tingog sa mga balaang anghel.

Kasagaran, ang santo magpabilin nga dili matulog sulod sa daghang adlaw ug gabii. Sa usa ka higayon, wala gyud siya matulog sulod sa traynta ka adlaw ug traynta ka gabii, nag-ampo sa Dios aron pahawaon ang tulog sa iyang mga mata. Ug gisultihan siya sa Dios:

'Angay ra kanimo, bisan sa mubo lang nga panahon, nga pahulayon ang imong lawas pinaagi sa pagkatulog.'

Ang Yawa, bisan pa, tungod kay dili niya ikapugong ang ingon ana ka himayaong buhat sa bulahan nga Simeon, mibangon pag-usab batok kaniya uban sa tibuok niyang puersa, naningkamot nga kahadlukan siya pinaagi sa nagkalain-laing katingalahang panan-awon; usahay siya magbag-o ngadto sa mga bitin, usahay ngadto sa nagkalain-laing mga mananap, nga mosulong sa ilang mga pangag sa santo; usahay mausab siya sa usa ka katingalahang langgam nga nawong batan-on, nga misulong sa halangdon; sa uban nga panahon mopakita siya kaniya nga daghang mga mandirigma nga nagmartsa paingon sa gubat uban sa kusog nga mga singgit, nga tuyoang pahawaon ang santo gikan sa haligi ug pabagsakon kini sa yuta. Sa usa ka higayon gipukpok sa yawa ang haligi gamit ang dakong bato; mihilig ang haligi, mura'g hapit na matumba, apan usa ka dili makita nga gahum sa Dios ang misuporta niini ug gibangon pag-usab. Sa lain nga higayon, ang demonyo nagpakita sa porma sa usa ka dalaga, nga itom ang nawong ug walay hiya sa pamatasan, nga misulay og yakap sa liog sa santo ug miingon:

'Mao na kini ang katapusang higayon nga makig-away ko kanimo, ug kon mapildi ko nimo, mobiya ko kanimo sa pipila ka panahon.'

Gipalayas sa santo ang tanan niini ug susamang demonyong mga panan-awon ug mga pagpakita pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa Banal nga Krus.

Ang santo nakasinati usab og katingalahang langitnong panan-awon: nakita niya nga nabuksan ang langit ug ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga napalibotan sa usa ka dili masukod nga kahayag, sama sa nagdilaab nga kalayo; Sa atubangan sa Ginoo nagtindog ang mga balaan nga Arkanghel, si Miguel ug si Gabriel, ang usa sa Iyang tuo ug ang usa sa Iyang wala. Sa ilawom sa mga tiil sa Ginoo adunay usa ka mapula nga panganod. Sa pagtan-aw ni San Simeon niining tanan, miyuko siya sa atubangan sa iyang Ginoo ug giunat ang iyang mga kamot ngadto Kaniya, nga naghangyo Kaniya, pinaagi sa Iyang kalooy, nga tabangan siya sa pagbunga og maayong bunga. Gipanalanginan ni Kristo nga Ginoo si Simeon tulo ka beses gamit ang Iyang mga tudlo. Unya, sa pagtan-aw niya paubos, nakita ni Simeon ang daghang mga demonyo sa yuta nga nagkadaiyang porma: ang uban porma sa mga buangon, ang uban porma sa mga kanding. Ug gihatagan sa Ginoo si Simeon og gahum batok sa tanang demonyo, aron mapalayas niya kini. Ingon nga timaan sa maong gahum, gihatagan sa Ginoo si Simeon og baston nga palma. Sa diha-diha dayon, nilayas ang tanang demonyo sa atubangan ni Simeon ug nawala sa dili mailhi nga dapit.

Gipahawa usab ni Banal Simeon ang tanang dautang espiritu gikan sa mga tawo nga gidala kaniya ug gipanag-iya sa demonyo; giayo sa balaan ang daghang uban pang mga sakit ug gipa-buhi pa gani niya ang mga patay. Busa, sa usa ka higayon, usa ka lalaki nga namatay ang anak miadto sa balaan. Nihulog siya sa tiilan sa santo nga nagahilak, ug nangayo sa tawo sa Dios nga luwason siya gikan sa ingon ka dakong kasakit ug nga mag-ampo sa Dios alang sa iyang namatay nga anak. Ang santo, pagkahuman sa pag-ampo sa Dios, miingon sa lalaki:

'Adto sa ngalan sa Ginoo! Buhi ang imong anak!'

Mituo ang lalaki sa mga pulong sa santo. Pagbalik niya sa iyang balay, nakaplagan gayud niya ang iyang anak nga nabanhaw gikan sa kamatayon. Gikuha niya kini, ug mibiyahe uban sa iyang anak paingon sa santo uban sa dili masukod nga kalipay, ug nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang alagad, si Santo Simeon.

Unya nakita pag-usab ni Simeon ang Ginoo ug among Dios, sa atubangan Niya nagtindog ang han-ay sa mga anghel; ug ang nanguna sa mga anghel nagkupot sa ilang mga kamot og usa ka korona nga hari nga gipahimutang sa bililhon nga mga bato; sa tumoy sa korona adunay krus nga nagdan-ag sama sa kilat. Pinaagi niining korona, gusto sa mga anghel nga koronahan si Simeon isip hari. Sa pagkakita niini tanan, miingon si Simeon sa mga anghel:

'Ayaw ninyo kuhaa kanako ang buhok nga sinina nga akong gisul-ob alang sa ngalan ni Cristo.'

Mitubag kaniya ang mga anghel:

'Tungod niini, madawat nimo ang korona sa Gingharian ni Kristo nga gitagana para kanimo, ug masul-oban ka, sama sa usa ka bado nga purpura, sa grasya sa Espiritu Santo, ug magahari ka uban sa ubang mga balaan sa walay katapusang Gingharian.'

Ang Bulahan nga Simeon, samtang nagtutok sa Ginoo, miingon:

'O Ginoo ug Magbubuhat sa tanan! Kung buot sa Imong kalooy nga ihatag Nimo kanako ang himaya sa Imong mga balaan sa Imong Gingharian, nan, ako naghangyo sa Imong kaayo, ipagawas ako sa pagkaon sa tawo nga madunot!'

Ug nadungog ni Simeon nga gitugotan sa Ginoo ang iyang hangyo. Niining panahona, miduol ang mga anghel sa bulahan, gisul-oban siya sa ilang hayag nga maharlikang bisti ibabaw sa iyang asetikong sinina nga hinimo sa buhok, gikoronahan ang iyang ulo, ug misinggit sa kusog nga tingog, nga nagaingon niini:

'Labing himayaon si Kristo, Dios, Hari sa langit ug yuta; pagadayegon usab ang Iyang alagad nga si Simeon!'

Human niining panan-awon, si Santo Simeon wala na gayud mitilaw og bisan unsang pagkaon sa kalibutan sa nahibilin niyang kinabuhi, kondili napasustento lamang sa pagkaon nga langitnon nga gidala kaniya sa usa ka anghel.

Daghang gisaysay mahitungod sa mga dakong milagro nga gihimo ni San Simeon ug sa pagkamahimayaon sa iyang mga buhat; dinhi, bisan pa, pipila ra sa daghang mga katingalahan ni Simeon nga balaan ang among ipresentar.

Sa usa ka higayon, gipadayag kang San Simeon ang tanang katalagman nga hapit na mahitabo sa siyudad sa Antioquia ug sa tibuok palibot niini: Nakita ni Simeon ang usa ka Anghel nga naglutaw sa hangin ibabaw sa siyudad sa Antioquia nga naggunit og espada sa iyang kamot. Unya ang santo misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo gikan sa tibuok niyang kasingkasing, nag-ampo alang sa siyudad sa Antioquia sa atubangan sa Dios sama sa usa ka bag-ong Moises ug naghangyo sa Ginoo nga ilikay ang Iyang kasuko gikan sa mga tawo. Ug ang Ginoo miingon kaniya:

'Tan-awa, ang pagreklamo tungod sa mga sala niining siyudad nakaabot na kanako; busa nasuko ko sa siyudad ug laglagon ko kini pinaagi sa pagpadala og kalayo, espada ug kamatayon niini. Tungod kay gipahasol ko niining siyudad sa iyang mga sala, ihatag ko kini sa kamot sa usa ka buang nga katawhan.'

Gisulti ni San Simeon kining panan-awon sa tanang pumoluyo sa lungsod nga miadto kaniya ug gihangyo sila nga maghinulsol sa ilang mga sala.

Dili madugay, gitindog gayud sa Ginoo si Khosrow, Hari sa Persia (ang lolo sa batan-ong Khosrow nga nagdakop sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus sa Ginoo sa Jerusalem), batok sa Antioquia[3864] . Miabot si Khozroi uban sa dakong hukbo sa mga Persyano ug Kaldeano ug nakig-away sa mabangis nga pakig-gubat batok sa mga lungsoranon sa siyudad sa Antioquia. Apan si Balaan Simeon, samtang nagbarog sa haligi ug gitago sa Diyos gikan sa mga barbaro nga misalakay sa yuta, nag-ampo siya nga mainit kaayo ngadto sa Ginoo, naghangyo Kaniya nga ilikay ang Iyang kasuko gikan sa siyudad ug dili kini itugyan sa kamot sa mga kaaway; bisan pa, wala niya mapakalma ang Diyos o mapahunong ang Iyang matarong nga kasuko. Si Santo Simeon nakadawat og bag-ong panan-aw: samtang naa siya sa kahimtang sa ekstasi, nakita niya sa iyang atubangan ang usa ka labing masidlak nga krus, ug sa kilid sa krus duha ka anghel nga nagkupot og giandam nga pana nga adunay mga palaso nga andam na. Ug miingon ang mga anghel kaniya:

'Gipadala kanimo sa Ginoo kining krus alang sa imong proteksyon isip timaan sa kalinaw, kay ang kasuko sa Dios, nga gipunting batok niining yuta, dili ka matandog; ug kini nga mga pana andam aron palagson ang mga kaaway kon gustong mosuod sila sa dapit diin ikaw nag-alagad. Gitudlo kami dinhi alang sa imong proteksyon.'

Unya nakita ni Simeon sa usa ka panan-awon nga naagaw ang siyudad; ang mga kaaway nagmartsa sa tunga-tunga niini; nadungog ang dagkong mga paghilak ug pag-aga sa tanang dapit; samtang ang uban sa mga lungsoranon gipatay sa espada, ang uban gidala sa pagka-ulipon, ug ang uban pa misalto gikan sa pader sa siyudad ug nilayas; Sa taliwala niini nakakita siya og duha ka monghe gikan sa iyang monasteryo nga, nahadlok sa paglusob sa mga barbaro, mibiya sa monasteryo ug sa bukid ug nilayas paingon sa siyudad; apan sa diha nga nilayas paingon sa siyudad kining mga monghe, nasundan sila sa mga barbaro, ug ang usa kanila napatay sa espada, samtang ang usa pa gipangdakop.

Ang tanan nga nakita sa santo dali ra nga natuman, pipila ka adlaw lang human sa panan-awon. Ang siyudad sa Antioquia naagaw sa kaaway, gipatay ug gisunog, ug daghang mga lungsoranon ang nadakpan. Apan

---

[3864] Ang 'Khosrow' (o, mas tukma, 'Khosrov') nagpasabot og 'hari' sa Persyano. Kini nga titulo kasagarang idugang sa unang ngalan sa usa ka partikular nga hari. Niining maong kaso, kini natural nga nagtumong kang Khosrow I Anushirvan, nga naghari gikan sa 531 hangtod 579. Ang iyang apo, si Khosrow II Parvez (nga naghari gikan sa 590 hangtod 628), gikuha ang Kahoy sa Kinabuhi nga Nagahatag-kinabuhi sa Krus sa Ginoo gikan sa Herusalem niadtong 614, atol sa gubat batok sa Griyegong Emperador nga si Phocas. Ang Tinuod nga Krus gibalik niadtong 628 sa manununod ni Khosrow II, si Sroes, pagkahuman sa konklusyon sa usa ka kasabotan sa kalinaw uban sa Griyegong Emperador Heraclius.

pinaagi sa mga pag-ampo ni San Simeon, nakalingkawas ang pipila ka mga lungsoranon gikan sa kamot sa mga barbaro. Busa, sa dihang misulod ang mga barbaro sa siyudad, daghang mga lungsoranon ang nakalingkawas pinaagi sa ubang ganghaan nga wala pa naposisyonan sa kaaway; daghan usab ang nakalingkawas pinaagi sa pagsaka sa bungbong sa siyudad. Ang mga nakalingkawas nangitag dalangpanan sa kabukiran ug kamingawan, nga gipanalipdan sa kaluoy sa Dios, gawas lang sa duha ka monghe nga nahisgutan kaniadto.

Miadto usab ang mga barbaro sa bukid diin nahimutang ang monasteryo ug ang haligi ni Simeon, apan nibalik nga walay dala; kay natabonan kanila ang bukid, sama sa nahitabo sa Bukid Sinai kaniadto, sa kangitngit ug panganod (Ex. 19:16), busa wala nila makita ang monasteryo ni ang haligi. Daghang kaaway ang natandog sa kahadlok ug napahawa sa usa ka dili makita nga gahum; nilayas sila sa dako kaayong kahadlok nga murag daghang armadong mandirigma ang nagasundan kanila; kay ang pag-ampo ni San Simeon usa ka makalilisang ug dili mapildi nga armas batok sa ilang mga kaatbang. Walay bisan usa ka monghe, sa tanan nga nagpuyo sa monasteryo, ang naantos sa kamot sa mga barbaro, gawas lang sa duha ka monghe nga nahisgutan sa ibabaw, nga nilayas gikan sa monasteryo paingon sa lungsod tungod sa kahadlok sa kaaway.

Sa dihang mibiya na ang mga barbaro sa maong yuta, daghang mga samdan ang miadto sa santo; gihayag silang tanan sa bulahan nga si Simeon. Dugang pa, gipagawas sa santo ang daghang mga lungsoranon—nga nadakpan na—gikan sa ilang mga gapus ug pagka-ulipon; kay ang tanan nga nagtawag lang sa ngalan ni Simeon samtang nakagapos dayon dayon nakagawas gikan niini; nahulog ang mga gapos gikan sa ilang mga kamot ug tiil, ug naglakaw sila taliwala sa mga barbaro nga wala sila mailhi, unya mibalik sila sa ilang kaugalingong yuta nga walay babag gikan sa kaaway. Ang monghe nga gihisgutan sa ibabaw (nga ang kauban nahulog tungod sa espada sa kaaway) naluwas gikan sa pagka-bihag sa eksaktong ingon niini nga paagi. Human makalingkawas gikan sa kaaway uban sa usa ka sundalo nga taga-Antioquia, gisaysay sa maong monghe ang mosunod bahin sa iyang kaugalingon:

'Sa diha nga nahinumduman namo si Simeon nga bulahan ug, uban sa mga luha sa pagbati, naghangyo kami kaniya og tabang, dali ra nga napaluyag ang mga gapus nga nagbugkos kanamo ug nahulog kini sa ilang kaugalingon; unya nakalabay kami sa tunga-tunga niadtong mga barbaro, kay wala'y bisan kinsa kanila ang nangutana kanamo o nakababag kanamo.'

Duol sa siyudad sa Antioquia, sa daplin sa bukid, naglingkod ang usa ka tigulang nga bulag; nagpuyo siya sa limos nga iyang gihangyo sa tanan nga moagi sa maong dalan. Sa dihang misulong ang mga barbaro paingon sa siyudad, usa kanila ang mihampak sa tigulang sa liog gamit ang iyang espada; apan wala niya kini naputol, hinungdan lang nga nakadawat siya og samad nga makamatay; natagak ang tigulang sa tunga sa daghang dugo nga nag-awas gikan kaniya, hapit na lang siya mamatay. Si San Simeon, sa dihang nakita niya kini tanan pinaagi sa iyang clairvoyant nga mata, nagpadala og pipila ka mga igsoon aron kuhaon ang tigulang nga lalaki ug dad-on siya kaniya. Gibutang sa mga monghe ang tigulang nga lalaki sa usa ka banig ug gidala siya ngadto sa haligi ni Simeon. Ang santo, nga nagkuha og yuta sa iyang mga kamot ug gisabwag kini og balaan nga tubig, gibutang kini sa samad, samtang nag-ingon:

'Sa ngalan ni Emmanuel, paibalik ang ulo sa iyang tukmang dapit ug lig-ona kini didto.'

Ug sa kalit lang, mibukas ang mga mata sa tigulang! Mibalik dayon ang ulo sa tigulang sa husto nga dapit, mibag-o ang samad, ug hingpit nga naayo. Sa dihang naayo ang tigulang gikan sa ingon ana ka grabe nga samad, miingon si San Simeon:

'Tan-awa, nabuksan na ang iyang mga mata!'

Ang tanan nga nakasaksi niini nga milagro naghimaya sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, nabalaka ang bulahang Simeon tungod sa kanunayng samok nga dala sa daghang kadaghan sa mga tawo nga naggikan sa nagkalain-laing nasud, nga nagdala uban kanila og daghang masakiton ug maluya. Tungod kay kini tanan nakasamok sa iyang kinabuhi sa kahilom, nagpasiya siya nga biyaan ang haligi diin siya nagpraktis sa pag-ascetismo sulod sa walo ka tuig, aron siya makapahilayo sa lain nga mas hilit nga dapit. Sa dili kaayo kalayo, adunay usa ka bukid nga hataas ug hingpit nga walay sulod, kay wala gyud kiniy tubig. Wala gayud kiniy nakasaka tungod sa kakulang sa tubig; gipuy-an lang kini sa mga buangis nga hayop, mga bitin ug uban pang mga mananap nga makamandag.

Kining maong bukid gayud ang gipangandoy ni Simeon nga mobalhin. Sa dihang nahunahuna niya kini, mipakita kaniya ang Ginoo, kauban ang daghang mga anghel, nga nag-anaog gikan sa langit sa usa ka hayag nga panganod paingon sa maong bukid. Miingon ang Ginoo kaniya:

[3865]'Likayi, Simeon, ang pagsaka niining katingalahang bukid, kay sugod karon kining bukid pagatawgon sa maong ngalan; dinhi ipadayag ko ang akong grasya kanimo, alang sa katingala sa tanan.'

Ug sa kalit, gipakita sa balaan sa bukid ang usa ka hataas nga bungtod ug usa ka bato diin nagtindog ang mga tiil sa Ginoo; ug ang tiil sa maong bato misidlak sa himaya sa Ginoo sama sa adlaw; sa ibabaw niining bato gisugo sa Ginoo si Simeon nga motindog ug itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-asketisismo.

Pagkahuman niining panan-awon, gitawag ni Simeon ang mga igsoon ug gisultihan sila sa kabubut-on sa Ginoo nga siya mobalhin sa maong bukid. Pagkahuman niyang pagtudlo sa usa ka tigulang ug batid nga lalaki isip abbot sa mga monghe, mibaba si Simeon gikan sa iyang haligi ug mibyahe paingon sa Katingalahang Bukid, kauban ang mga igsoon, nga naghilak sa iyang pagbiya.

Sa dihang naduol na ang balaan sa bungtod nga gipakita kaniya sa Dios, mihunong siya ug nag-ampo sa Dios sulod sa dugay nga panahon. Sa katapusan sa iyang pag-ampo, nadungog ang tingog sa daghang mga anghel nga nagasinggit: 'Amen!'

Unya gisugo sa bulahan nga si Simeon ang iyang mga disipulo nga magtukod og krus nga bato sa maong dapit isip usa ka malungtaron nga pahinumdom sa tingog sa mga anghel nga iyang nadungog didto. Sa pagtan-aw sa balaan sa bungtod nga nahimutang sa Katingalahang Bukid, iyang nakita ang himaya sa Dios nga nagdan-ag niini; unya, sa malipayong pagsaka niini, mitindog siya sa mismong bato diin iyang nakita ang Ginoo. Niadtong panahona, ang bulahan nga si Simeon napulo'g siyam ka tuig ang panuigon.

Apan, wala usab makakaplag og kalinaw si Santo Simeon dinhi tungod sa mga bisita nga miadto kaniya. Busa, sayo sa sunod buntag, ang mga tawo nga miabot sa monasteryo ni Simeon, sa dihang wala nila makita ang tawo sa Dios didto, nangahilak sila sa dakong kasubo. Sa pagkahibalo nga ang santo nilisan gikan didto paingon sa lain nga bukid, ang tibuok grupo midali didto, nagdala uban kanila daghang mga masakiton ug mga huyang. Sa pagkakita niya sa mga miabot, nasubo ang santo, kay bisan dinhi dili siya tugutan nga mag-inusara uban sa Dios. Bisan pa niana, tungod sa kaluoy alang sa mga bag-ong miabot, mitugot siya sa kaluoy ug, sa pagbutang sa iyang mga kamot sa mga masakiton samtang nagtawag sa ngalan ni Cristo, giayo sila ug gipadala sila pauli nga hingpit nang naayo ang ilang panglawas.

Nahitabo kaniadto nga usa ka leon nga nagpuyo sa maong bukid misaka sa usa ka tawo nga padulong sa maalamon; andam na kaayo ang leon nga putlon-putlon ang tawo; apan ang tawo, nga walay paglaum nga makalikay sa hayop pinaagi sa pagdagan, misinggit:

'Ayaw ko pagdaot, alang kang Simeon, ang alagad sa Dios!'

Ug sa diha-diha dayon, sa pagdungog sa ngalan ni Simeon, ang leon mitahimik ug wala gyud kini'y gipangbuhat nga kadaut sa tawo.

Kining tawo, pag-abot niya sa balaan, gisulti niya kaniya ang nahitabo. Ang uban pang mga bisita, nga nahadlok sa hayop, nangayo sa Balaang Amahan nga palagson kini gikan sa maong bukid, aron ang tanan makaduol kaniya nga walay kahadlok. Ang Reverendo, bisan pa niana, gitawag ang iyang disipulo nga si Anastasius—kaninang iyang gipahawa, sama sa gibuhat ni Kristo kaniadto, pito ka demonyo[3866] —ug miingon kaniya:

'Adto sa langob sa leon ug ingna siya:

'Si Simeon, usa ka sulugoon ni Cristo, nagasulti kanimo sa ngalan sa Dios: pahawa gikan niining bukid; ayaw paghimo dinhi og lungib para kanimo, aron dili nimo ikalilisang ang mga igsoon nga moanha dinhi.'

Miadto si Anastasius sa langob sa leon ug, sa dihang nakit-an niya ang hayop didto, gisulti niya pag-usab kaniya ang mga pulong sa respetadong tawo, nga daw usa ka makatarunganong binuhat.

Ang leon, nga mituman sa mga pulong sa reverendo, dali-dali nga nilakaw gikan didto paingon sa ubang walay sulod nga mga dapit, nga wala magdaot bisan kinsa sa dalan.

[3865] Ang Balaang Bukid nahimutang sa sulod sa usa ka tatsulok nga giporma sa mga siyudad sa Antioquia sa Suba sa Orontes, Seleucia-Sheria, ug Ros.

[3866] Gipahawa ni Hesukristo ang pito ka demonyo gikan kang Maria Magdalena (tan-awa Marcos 16:9).

Niadtong panahona, naglapnag kaayo sa maong yuta ang nagkalain-laing mga sakit, ug daghan kaayong mga tawo ang namatay. Ang santo, bisan pa, sa pagkahibalo sa iyang espiritu nga kini nahitabo tungod sa kasuko sa Dios batok sa mga sala sa katawhan, misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha, nga naghangyo Kaniya nga maluoy sa Iyang katawhan ug ilikay ang Iyang matarong nga kasuko gikan kanila. Ug nadungog sa santo ang usa ka tingog gikan sa Ginoo, nga miingon:

'Ngano man nga masakitan ang imong kasingkasing alang niining mga tawo? Gihigugma ba nimo sila labaw pa kaysa Ako? Tungod kay mitubo ang ilang mga sala ug kalapasan, ang silot angay kanila. Apan, aron dili ka masubo, gihatagan tika og gahum sa pag-ayo sa ilang nagkalain-laing mga sakit ug balatian.'

Mao kini ang gisulti sa Ginoo sa Iyang sulugoon nga si Simeon.

Ang mga tawo nga nagpuyo duol sa maong dapit, sa diha-diha dayon nga masakiton sila, motawag dayon sa tabang ni San Simeon, ang balaan nga tawo sa Dios, ug makakita kaniya (sa ilang mga damgo) nga mibisita sa ilang mga panimalay, nagpanalangin kanila sa tanda sa krus ug naghatag og kaayohan sa tanan kanila. Sa diha nga mahuman na ang ilang mga damgo, mamata sila nga maayo na usab ang ilang gibati. Itawag nila ang ngalan ni Simeon sa ingon ani: mosiga sila og mga lampara nga puno sa lana sa ilang mga panimalay ug magsunog og insenso, nga nag-ingon:

'Kristo nga among Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Imong alagad nga si Simeon, nga nag-alagad sa Balaang Bukid, kaluy-i kami!'

Ug nakadawat sila og kaluoy gikan sa Ginoo.

Ang uban kanila nga wala'y daghang lana, magbubo ug lana sa usa ka insinsero ug pasigaon kini; dili mapalong ang insinsero hangtod sa ikatulo o ikaupat ka adlaw, mura'g kanunay nga gipunoan kini ug bag-ong lana; busa, sa usa ka milagrosong paagi, dili gayud mahurot ang lana sa ilang mga insinsero, tungod kay gitawag nila ang ngalan ni Simeon.

Sa usa ka higayon, gipadayag sa Ginoo kang Santo Simeon ang nagkadool nga kamatayon sa Labawng Balaang Arsobispo Efrem sa Antioquia. Pagtawag niya sa mga igsoon ngadto kaniya, gipahibalo kini ni San Simeon kanila; unya gihangyo ni Simeon ang mga igsoon nga mag-ampo nga mas mainit ngadto sa Ginoo, kay, ingon niya, 'ang usa ka dakong haligi sa Simbahan hapit na mahulog.' Apan mitubag ang mga igsoon:

'Nadungog namo nga maayo pa ang panglawas sa Arsobispo.'

Sa sunod adlaw, pagkahuman sa buntag nga pagsimba (kay Biyernes kana nga adlaw), gitawag pag-usab ni San Simeon ang mga igsoon ug miingon kanila uban sa tinuoray nga pagbati:

'Ang Balaang Amahan Ephrem namatay kagabii, kay nakita nako ang iyang kalag nga gidala paingon sa langit sa mga balaang Anghel. Sa dihang nilabay siya sa akong kiliran, gihalokan ko ni Ephrem sa aping ug miingon siya:

'Gina-ampo ko kaninyo, hinumdumi ako sa inyong mga pag-ampo ngadto sa Ginoo.'

Unya ang Kagalang-galang Simeon, nga puno sa luha ang iyang mga mata, misugod sa pag-ingon:

'Kahilak sa Antioquia, kay wala na'y Ephrem karon! Kahilak sa siyudad, kay gikuha na si Ephrem gikan niini!'[3867]

Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga si Efrem, ang katungdanan sa arsobispo gidawat ni Domnus[3868], nga miabot sa Antioquia gikan sa Constantinople. Kining si Domnus walay kalooy sa mga kabus. Pagkahibalo niini, gipahayag sa Mapinadayonong Simeon nga silotan sa Dios si Domnus tungod sa iyang kakulang sa kalooy. Ug sa tinuod, dili madugay nangmasakit pag-ayo si Domnus: ang iyang mga bukton ug mga tiil nangliko, nga dili na siya makalakaw o makalihok sa iyang mga bukton, apan naghigda lang sama sa usa ka piraso sa kahoy.

Unya gisultihan si San Simeon bahin sa usa ka linog nga moigo sa Antioquia, nga mas makalilisang pa kaysa sa una. Pagkahibalo niini sa tanan nga naa didto, misugod si Simeon sa paghilak ug pag-ampo sa Dios nga ilikay ang Iyang kasuko. Niadtong gabii mismo, mikurog pag-ayo ang yuta nga ang mga pader sa siyudad nangabagsak ug daghang mga bilding ang nabungkag hangtod sa yuta; ang tanan nga mga tawo gipuno sa dakong kahadlok ug kahilak. Daghan sa mga lungsoranon ang napatay sa nahulog nga mga pader sa siyudad; apan ang uban midali-dali paingon sa Katingalahang Bukid ngadto sa balaan sa Dios, ug nagpakusog sa pag-ampo kaniya

[3867] Si Ephrem nagsilbi isip patriyarka gikan sa 527 hangtod sa 545.
[3868] Si Domnus II nagsilbi nga patriyarka gikan sa 546 hangtod sa 560.

uban sa mga luha aron hangyoon ang Ginoo nga tapuson ang kalamidad. Sa dihang ang balaan nag-ampo uban sa dakong kadasig, mihunong ang linog; unya nakita sa balaan nga nabuksan ang langit sa sidlakan; diin mitunong ang usa ka dili masukod nga kahayag, nga nagtimaan sa pabor sa Dios ngadto sa mga tawo nga naghinulsol. Unya, pinaagi sa sugo sa Dios, nagtukod si Banal Simeon og usa ka monasteryo sa Katingalahang Bukid, ug nagtukod usab og simbahan gamit ang mga kamot sa mga tawo nga iyang napanalipdan (kay daghan kaayo niini nga mga tawo ang napanalipdan gikan sa ilang mga sakit pinaagi sa mga pag-ampo ni Balaan Simeon); pagkahuman, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang Banal nga Simeon nangayo sa Diyos og igo nga suplay sa tubig para sa monasteryo; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang trigo sa kamalig sa monasteryo misobra usab, nga ang kantidad niini hapit wala gyud mikunhod sulod sa tulo ka tuig, bisan pa nga daghang kantidad ang gikuha gikan sa mga kamalig aron pakan-on ang kadaghanan sa mga bisita.

Pagkahuman niini, nagtukod si Santo Simeon og bag-ong haligi, diin (sama sa klarong nakita sa Reverendo nga Amahan) ang Ginoong Jesu-Kristo mismo miabot uban sa Iyang mga balaang Anghel ug gipahinungod ang maong haligi. Misaka si Bulahan Simeon sa haligi uban sa dakong kalipay, ug nag-alagad niini hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Sa dihang nakaabot na sa katigulangon nga traynta ug tulo si Banal Simeon, pinaagi sa sugo sa Dios (nga gipadayag sa balaan sa usa ka panan-awon), nagpasiya si Simeon nga ipahimutang nga pari, bisan pa nga kaniadto nagduha-duha siya sa pagdawat niining hataas nga katungdanan. Pinaagi sa probidensya sa Dios, si Dionysius, Obispo sa Seleucia, miadto kang Banal nga Simeon ug giordinahan siya nga pari.

Pagkahuman sa iyang ordinasyon sa pagka-pari, gisaulog ni Beato Simeon uban sa dakong pagrespeto ang Balaang Walay-Dugo nga Halad sa Lawas ug Dugo ni Kristo, nag-alagad sa Dios sa pagkabalaan, sama sa usa ka anghel. Ang santo kanunay nakasinati og lain-laing katingalahang mga panan-awon ug mga pahibalo gikan sa Dios. Iyang gipahayag ang mga panghitabo sa umaabot, nga nakita niya ang mga butang sa kaugmaon sama sa karon; nasabtan usab sa santo ang tinago nga mga hunahuna sa mga tawo. Naghimo siya og daghang mga milagro, sa yuta ug sa dagat, nga nagpakita sa mga panan-awon; giuli niya ang panan-aw sa mga bulag, gipanlimpyo ang mga ketong, giayo ang mga pilay, gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, gipahilom ang mga mabangis nga hayop, giayo ang matag samad ug matag sakit, ug gibanhaw ang mga patay, aron matuman kaniya ang mga pulong ni Kristo: *'Ang bisan kinsa nga motuo kanako buhaton usab ang mga buhat nga akong gibuhat, ug buhaton pa gayud niya ang mas dagkong mga butang kaysa niini'* (Juan 14:12). Tinuod gayud, katingalahan ang Dios, nga napadayag sa Iyang sulugoon, ang katingalahang Simeon!

Sa dihang nakaabot na sa panuigon nga kapitoan ug lima ka tuig ang Banal nga Simeon, sa pagkahibalo niya sa iyang hapit na nga pagpanaw paingon sa Ginoo, gitawag niya ang mga igsoon ngadto kaniya, gitudloan sila sa taas nga panahon, unya, pagkahuman niyang paghatag og katapusang halok sa tanan sa gabii, iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios niadtong ika-kaduha ug upat ka adlaw sa Mayo[3869] , sa maong takna nga kanunay siyang modawat sa iyang pagkaon gikan sa Anghel. Kauban sa mga balaang Anghel, nagalipay karon siya sa walay katapusang Gingharian, samtang nagtan-aw sa nawong sa Dios, ug naghimaya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 1:

O eremita, anghel sa unod, ug manlilikha sa mga milagro, ikaw ang nagpakita, among Diosnong Amahan nga si Simeon: pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nakadawat ka og langitnong mga gasa, nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga tawo nga moduol kanimo sa pagtuo. himaya sa Kaniya nga nagahatag

[3869] Ang mga yawe nga panghitabo sa kinabuhi sa Kagalang-galang Simeon nga Stylita mao ang mosunod: Si Santo Simeon natawo niadtong 521; niadtong 527, sa edad nga unom, misaka siya sa haligi; walo ka tuig pagkahuman, niadtong 535, mibalhin siya sa lain nga haligi; sa edad nga 22, mibalhin siya sa Bukid sa mga Katingalahan, niadtong 543; niadtong 560, sa edad nga 39, giordinar siya nga presbiter. Namatay siya niadtong 596, sa edad nga 76. – Ang Kagalang-galang Simeon nga Stylite, nga karon atong gihandum ang handumanan, angay nga ilain gikan sa lain nga Simeon, usab usa ka Stylite, nga ang handumanan gisaulog sa ika-1 sa Septyembre; siya usab nag-alagad sulod sa utlanan sa Antioquia sa Siria, apan nabuhi sa mas sayo pa nga panahon (namatay siya niadtong 459).

kanimo og kusog; himaya sa Kaniya nga nagakorona kanimo; himaya sa Kaniya nga nagabuhat sa tanang pag-ayo pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 2:

Gitinguha ang mga butang sa itaas, gipahawa ang mga butang sa ubos, ug nahimong haligi sama sa langitnon: busa, O Balaan, gipahimutang ka sa kabuntagon sa mga milagro, ug nag-ampo ka nga walay hunong kang Kristo, ang Dios sa tanan, alang kanato tanan.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Meletius nga Stratilates ug sa 1,318 ka sundalo uban kaniya

Gisaulog sa ika-24 sa Mayo

Ang Balaang Martir Meletius nabuhi sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador Antoninus[3870] , naggunit sa katungdanan nga stratilates[3871] ug gikan sa habagatang mga rehiyon sa probinsya sa Galatia[3872] . Ingon usa ka Kristohanon, nag-ampo siya sa Dios aron hingpit nga mapapas ang paglimbong sa paganismo. Unya ang mga demonyo, sa dihang nakita nila nga nagkadool na ang ilang pagkaguba, misulod sa mga iro ug misugod sa paghilak tungod sa ilang kapahamakan. Nilibot sila sa tanang dapit, nag-ungol ug nagpanghadlok sa mga tawo, apan si Santo Meletius, kauban ang mga sundalo ilawom sa iyang mando, napildi sila ug gipaguba ang mga paganong templo. Tungod niini, si Maximian[3873] , ang gobernador sa siyudad diin nagpuyo ang balaang martir[3874] , nagmando nga dakpon siya ug pugson sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, apan ang santo dili gyud mosugot. Dayon gisugo sa tigdusa nga bugbogon siya gamit ang puthaw nga martilyo ug ipailawom sa ubang mga pagahirap. Pagkahuman niini, gisabit si San Meletio sa usa ka kahoy nga pino ug gipako sa krus, diin siya namatay. Samtang ang mga kumander[3875] , si Stephen ug si John, ingon man ang tanang sundalo ilawom sa ilang mando, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Mao kini ang paagi sa kamatayon sa mga balaan nga martir[3876] alang kang Kristo.

Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Serapion, kauban nila Callinicus, Theodore ug Faustus

Gisaulog niadtong 24 Mayo

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Serapion, lumad sa Ehipto. Sa panahon nga nag-antos sa pagkamartir si San Meletio, miabot siya gikan sa Ehipto ug sa dihang nakita niya ang mga ginahirasan nga kauban niya, mituo siya kang Kristo. Tungod niini, siya gidakpan ug gipahamtang sa prisohan, diin usa ka Anghel sa Dios mitudlo kaniya nga obispo aron tudloan ang mga gustong mag-antos alang kang Kristo. Niadtong adlawa, ang mga paryente ni San Meletio, ang mga comites ug ang mga sundalo, nagtigom ug nagpahayag sa kusog nga tingog nga sila usab mga Kristohanon, nga nakapukaw sa kasuko sa maghuhari. Si Obispo Serapion ug ang salamangkero

---

[3870] Ang 'Nicodemus' sa Synaxarion, ug ang 'Antoninus' sa ubang tinubdan, nagtumong sa Romanong Emperador Antoninus Heliogabalus, nga naghari gikan sa 218 hangtod 222.

[3871] Ang Stratilates nagpasabot og 'gobernador' o 'komandante militar'.

[3872] Ang Galatia nahimutang hapit sa tunga-tunga sa peninsula sa Asia Minor. Sa amihanan kini nag-utlanan sa Paphlagonia, sa kasadpan sa Bithynia ug Phrygia, sa habagatan sa Lycaonia ug Cappadocia, ug sa sidlakan sa Pontus.

[3873] Ang hegemon Maximian, o Maximus, sa sinugdan gobernador sa Ehipto, ug sa ulahi gipadala siya ni Antoninus sa Galatia aron silotan ang mga Kristohanon.

[3874] Ang maong siyudad gitawag nga Tavia. Nahimutang kini sa sidlakan sa Galatia, duol sa utlanan niini sa Pontus.

[3875] Ang 'komit' usa ka bantay-kahoy sa hari, tigkolekta sa buhis para sa panalapi sa hari, o gobernador sa siyudad; apan, sa kini nga konteksto, ang termino nga 'komit' nagtumong sa mga tribuno militar, i.e. mga gobernador sa siyudad.

[3876] Ang pagkamartir ni San Meletio ug sa uban pang balaang martir nga nag-antos uban kaniya gipetsahan sa tuig 218.

Kallinikos, nga namatuod sa pagtuo kang Kristo, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada; si Theodore ug si Faustus, kauban ang daghan pa, gisunog sa poste; ug ang mga babaye ug mga bata gipikas-pikas sa mga tigpapatay gamit ang kahoy nga espada. Busa, gisumite sa mga balaan nga martir ang ilang mga kalag sa kamot sa Ginoo.

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Nikita ang Stylite, ang Tagahimo sa Katingalahan sa Pereyaslav

Gisaulog kaniadtong 24 sa Mayo

Kining atong bililhon nga amahan natawo ug nagdako sa lungsod sa Pereyaslav-Zalessky[3877] . Sukad pagkabata, nailhan siya tungod sa iyang malupigon ug mapanag-awayon nga kinaiya; nagpukaw siya og kagubot ug nakahatag og dakong kadaut sa mga tawo, gipadala sila sa hukmanan ug nagbuhat og pagpangawat. Ang iyang mga higala pareho usab kaniya. Usa ka adlaw, pagkahuman sa iyang pagtuon, miadto siya sa simbahan atol sa gabii nga serbisyo ug nadungog niya ang mosunod nga mga pulong sa propeta Isaias nga gibasa didto: *'Hugasi ninyo ang inyong kaugalingon, limpyoha ninyo ang inyong kaugalingon; kuhaa ninyo ang inyong dautang binuhatan gikan sa atubangan sa akong mga mata; undang kamo sa pagbuhat sa dautan'* (Isaias 1:16), ug uban pa. Kining mga pulong dayon nakapuno kaniya og kahadlok, ug pag-abot niya sa balay, wala siya makatulog tibuok gabii samtang nagpamalandong niini. Sa sunod adlaw, sumala sa iyang batasan, mibisita siya sa iyang mga higala, nalingaw sa ilang pag-uban, ug giimbitar sila sa pagkaon sa iyang balay niadtong adlawa. Pagkahuman, miadto siya sa merkado aron mopalit og mga sud-an ug, pagdala niini sa balay, gisugo niya ang iyang asawa nga magluto sa pagkaon. Ug sa dihang gisugdan sa iyang asawa ang paghugas sa karne, nakabantay siya nga nag-awas ang dugo niini sa dili kasagaran nga paagi; unya, sa dihang gibutang niya kini sa kaldero ug gisugdan ang pagluto, nakita niya nga nagbula ang dugo sa kaldero ug usahay mosaka sa ibabaw ang ulo sa tawo, usahay ang kamot, usahay ang mga tiil. Nakapuno kini kaniya og kahadlok, ug gisultihan niya ang iyang bana. Pag-abot niya ug pagkakita sa iyang kaugalingon sa gisulti sa iyang asawa, nahadlok kaayo siya sulod sa dugay nga panahon; apan pagkahuman nga nabawi niya ang iyang kaisog, miingon siya uban sa lawom ug tapat nga paghuyop:

'Lagmit sa akoa! Dako kaayo akong sala.'

Human niining mga pulong, samtang nag-ampo ug nagahilak sa kasubo, mibiya siya sa balay ug pagkahuman sa mubo nga paglakaw gikan sa lungsod, nakaabot siya sa monasteryo ni San Nikita nga Dakong Martir[3878] . Didto siya mihulog sa tiilan sa abad sa maong monasteryo ug miingon:

'Luwas sa akong nagkaguba nga kalag.'

Natingala sa ingon ka katingalahang kausaban kang Nikita, mitubag ang abá:

'Sulayi ang imong kaugalingon: magpabilin ka sulod sa tulo ka adlaw sa ganghaan sa monasteryo, nagahilak ug nagakumpisal sa imong mga sala sa atubangan sa tanan nga mosulod ug mogawas sa monasteryo.'

Gibuhat gayud ni Nikita kini. Sulod sa tulo ka adlaw, siya naghilak ug nag-ampo, nag-ikumpisal sa iyang mga sala sa atubangan sa tanan. Pagkahuman niini, nakakita siya og usa ka lat-ang duol sa monasteryo, nga natabonan sa mga tu-tu, ug daghang gagmay nga langaw ug lamok nga naglupad ibabaw niini. Miadto siya sa maong dapit, gikuha ang iyang mga sinina ug, misulod sa lat-ang nga hubo, mipungko taliwala sa mga tu-tu ug misugod sa pag-ampo sa Diyos. Paglabay sa tulo ka adlaw, gisugo sa abá ang usa ka monghe nga tan-awon unsay gibuhat ni Nikita. Miabot ang monghe ug, sa dihang wala niya siya kaplagan sa ganghaan sa monasteryo, nakit-an niya siya nga naghigda taliwala sa mga tu-tu human sa mubo nga pagpangita. Usa ka dakong panon sa gagmay nga langaw ug lamok ang naglibot-libot sa ibabaw niya. Pagbalik niya sa monasteryo, gisultihan sa monghe ang abá sa iyang nakita. Unya ang abá, kauban ang mga igsoon sa monasteryo, miadto kang Nikita ug sa dihang nakita nila

---

[3877] Ang Pereyaslavl-Zalessky, karon usa ka lungsod sa distrito sa Vladimir Governorate, unang nahimutang sa Danaw sa Kleschino, duol sa tinubdan sa Perm, usa ka sanga sa Suba sa Klyazma, ug unya, mga tuig 1152, gibalhin sa bag-ong dapit, lima ka verste paingon sa habagatan, ni Prinsipe Yuri Dolgoruky sa Suzdal. Ginganlan kini og Zalesky tungod kay nahimutang kini sa daghang lasang nga nagbulag niini gikan sa ubang mga lungsod.

[3878] Ang Monasteryo ni Nikita nagtindog sa usa ka uma nga tulo ka verste gikan sa lungsod, sa amihanan niini. Nahisgutan kini sa hagiograpiya sa Banal nga Nikita. Wala mailhi ang petsa sa pagtukod niini.

siya sa ingon ana nga kahimtang nga halos dili na makita ang iyang lawas (tungod sa kadaghan sa dugo nga nag-awas gikan kaniya), miingon kaniya:

'Anak ko! Unsa man imong gibuhat sa imong kaugalingon!'

Apan si Nikita wala nay lain tubag, miingon lang siya sa abbot:

'Amahan! Luwasa ang akong nagkawala nga kalag.'

Pagkahuman niini, gidawat siya sa abadi sa monasteryo, giputol ang iyang buhok isip monghe ug gibutang siya sa usa ka masipit nga selda, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kanunay nga pag-ampo ug pag-ayuno, nga nagpabilin nga walay tulog sulod sa mga adlaw ug gabii. Niining panahona, ang malimbungon nga kaaway misugod sa pagpahadlok kaniya pinaagi sa lain-laing mga panan-awon, apan gipanalipdan niya ang iyang kaugalingon gikan niini pinaagi sa paghimo sa tanda sa krus, pagtawag kang Balaang Dakong Martir Nikita alang sa tabang, ug wala niya kini gisulti bisan kinsa. Sa dili madugay, nagtukod si Nikita og haligi para sa iyang kaugalingon duol sa simbahan[3879] ug naghukay og masipit nga agianan ilawom sa bungbong sa simbahan, diin siya mosulod sa simbahan aron mag-ampo. Tungod sa ingon nga mga buhat, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og mga milagro, kay daghan nga mga nag-antos sa lain-laing mga sakit nga miadto kaniya ang napaayo niya.

Niadtong panahona, ang matinud-anong Prinsipe Michael sa Chernihiv[3880] nagkasakit sa paralisis. Pagkadungog niya kang Santo Nikita, gisugo niya ang iyang mga boyar nga dad-on siya sa lungsod sa Pereyaslavl ngadto sa balaan alang sa pagkaayo. Samtang nagbiyahe pa siya, usa ka demonyo nga nagpakaaron-ingnon nga monghe ang nakigkita kaniya ug miangkon nga gikan siya sa maong monasteryo diin nagpuyo si Santo Nikita isip usa ka monghe. Gipangutana sa prinsipe ang monghe bahin sa respetadong monghe, ug mitubag ang demonyo nga usa siya ka manlimbong. Nalisang kaayo ang prinsipe. Paglabay sa pipila ka panahon, ang maong demonyo, nga karon lain na ang dagway, nakigkita pag-usab sa prinsipe sa dalan ug miingon kaniya:

'Nagpaningkamot ka sa walay pulos, Prinsipe, sa pag-aghat og ingon ana ka taas nga panaw.'

Sa dihang hapit na ang prinsipe sa gilapdon sa usa ka uma gikan sa monasteryo diin nagpuyo ang reverendo, gisugo niya nga itukod ang usa ka tolda aron siya makapahulay gikan sa iyang biyahe, ug gipadala niya ang usa sa iyang mga boyar ngadto sa monasteryo aron ipahibalo sa reverendo ang iyang pag-abot. Unya kana nga parehas nga demonyo nakigkita sa mensahero nga nagpakaaron-ingnon nga monghe nga bulag sa usa ka mata, nagkupot og pala sa iyang kamot, ug gisultihan siya nga namatay na ang reverendo ug nabutangan na niya kini.

Pagkahibalo nga nadani siya, gisaway sa boyar ang demonyo pinaagi sa pag-ampo ngadto sa santo, ug ang demonyo nagpabilin nga walay lihok diha nga nagtindog. Dayon miadto ang boyar sa haligi ni Santo Nikita ug gisultihan siya sa pag-abot sa prinsipe ug sa iyang grabeng sakit, diin gipadala sa santo ang iyang tungkod ngadto sa prinsipe. Gikuha sa matinud-anong Prinsipe Michael ang maong tungkod sa iyang kamot ug mitindog nga hingpit nang naulian ang iyang panglawas, mao nga naglakaw siya paingon sa haligi sa balaan, midawat sa iyang panalangin ug gisultihan siya sa tanan mahitungod sa demonyong tukso nga iyang naatubang atol sa iyang pagbiyahe. Unya gisaway sa respetado ang demonyo sa ngalan sa Dios ug gisugo siya nga magbarog nga walay lihok tupad sa iyang haligi sa atubangan sa tanan sulod sa tulo ka oras; pagkahuman niana, ang demonyo mipanumpa sa santo nga dili na gayud siya makadaot pag-usab sa mga tawo ug dayon nawala. Pagkaayo niya, ang debotong Prinsipe Michael nagpasalamat pag-ayo sa Diyos ug sa balaang tigulang, ug pagkahuman nga nakahatag siya og daghang donasyon sa monasteryo, mibalik siya sa iyang siyudad.

Busa ang atong balaan nga amahan Nikita, samtang nagpabilin sa iyang haligi ug naghalad og kanunay nga pag-ampo sa Dios, naghatag og tambal sa tanan nga miadto kaniya nga nangayo og lunas sa ilang mga sakit.

Usa ka gabii, miadto ang pipila sa iyang mga paryente sa maalamat, nangayo og pag-ampo para kanila; ug sa pagkakita nila sa bug-at nga mga kadena nga nagsul-ob kaniya—nga tungod sa dugay nga paggasgas sa iyang lawas nahimong hamis ug nagdan-ag—nagtuo sila nga hinimo kini sa pilak. Gipahimaw-an sa panukso sa yawa,

---

[3879] Ang haligi nga gitukod sa Balaan alang sa iyang mga praktis sa pag-ascetismo wala ibabaw sa yuta kondili ilawom sa yuta. Kini usa ka lingin nga lungag nga porma-haligi o yano lang usa ka langob, busa ang pagpuyo ni San Nikita sa haligi, sa tinuod, usa ka porma sa hermitage.

[3880] Si Prinsipe Michael mao ang anak ni Vsevolod, Prinsipe sa Chernigov. Ang iyang pag-ayo giila nga nahitabo niadtong tuig 1186.

ilang gipanghukman nga patyon ang santo ug, pag-abot nila sa haligi, ilang gikuha ang tabon niini, misulod niini ug pwersado nilang gilain ang kalag sa santo gikan sa iyang lawas[3881] .

Gikuha nila ang mga kadena, gilukot kini sa magaspang nga canvas ug nilayas. Sa wala pa ang serbisyo sa buntag, si para-ecclesiarch[3882] , sumala sa kostumbre, miadto sa haligi sa santo aron madawat ang iyang panalangin; ug sa pagkakita nga nawala ang tabon sa haligi, miadto siya sa abbot ug gisultihan siya niini. Unya miadto sila sa haligi ug nakit-an nga init pa ang lawas sa respetado, ug usa ka tam-is nga humot ang nagagikan niini. Pagkahuman nga matinahuron siyang gikuha gikan sa haligi, seryoso siya nilang gilubong, uban sa pagsunog sa insenso ug pagkanta sa mga salmo, tupad sa Simbahan ni San Nikita nga Martir, sa tuo nga daplin duol sa halaran. Niadtong takna, ang tanan nga nagmasakit niadto nakaayo.

Sa bahin sa daotan nga mga mamamatay sa reverendo, nga nagtuo nga nakakuha sila og bililhon nga bahandi, nagpadayon sila sa paglayas ug sa dili madugay nakaabot sila sa Suba sa Volga. Didto ilang giabli ang canvas ug sa ilang pagkakita nga kini naglangkob sa tulo ka balaang krus ug bug-at nga puthaw nga kadena—nga nahimong hamis tungod sa dugay nga paggasgas ug busa nagdan-ag—ilang gilabay kini sa suba duol sa lungsod sa Yaroslavl, hapit sa Monasteryo ni San Pedro nga Apostol[3883] . Sa unang gabii pagkahuman niini, usa ka monghe gikan sa maong monasteryo nga ginganlan og Simeon nakakita og tulo ka hayag kaayong haligi sa maong dapit, dili layo sa pampang. Mitindog kini gikan sa yuta paingon sa langit ug nagpagawas og mga sinag sa kahayag. Gisultihan sa monghe ang arkhimandrita sa iyang monasteryo bahin niini, ug siya usab nagpahibalo sa gobernador sa siyudad; kauban ang daghang katawhan, mibyahe sila paingon sa maong dapit ug nakit-an nila ang balaang kadena sa respetadong monghe, nga sama sa uga nga kahoy, milagrosong naglutaw sa ibabaw sa tubig. Pagkahuman nila kini gikuha nga may pagrespeto, gidala nila kini paingon sa lungsod samtang nag-awit og mga salmo; ug, sa pagkasugat nila sa dalan sa usa ka pilay nga lalaki nga nagagapang sa yuta gamit ang iyang mga kamot ug tuhod, gipanalanginan nila siya gamit ang mga krus nga nakadugtong sa mga kadena, diin napalig-on ang iyang mga tiil ug tuhod, ug mitindog siya, hingpit nga naayo. Gawas pa niini, daghan pang mga masakiton nga nag-antos sa lain-laing mga sakit ang napaayo sa balaan nga kadena sa respetadong monghe. Paglabay sa pipila ka panahon, ang respetadong si Nikita nagpakita sa maong monghe nga si Simeon ug miingon kaniya:

'Pasagdi nga kining dungganong timaan sa akong mga buhat kuhaon gikan dinhi sa takdang panahon ug ibutang sa akong kabaong.'

Pagkahuman niini, ang mga kadena sa maalamat gilalin uban sa dungog gikan sa siyudad sa Yaroslavl paingon sa siyudad sa Pereyaslavl ug gibutang ibabaw sa iyang balaan nga kabaong. Sa tanan nga moanha uban sa pagtuo, kini naghatag og daghang pag-ayo alang sa himaya ni Kristo nga Dios.

Troparion, Tono 4:

Pagbiya sa mga tinguha sa pagkabatan-on subay sa pagtulon-an sa Ortodokso, ug pagdawat sa mga buhat nga matarong, imong napildi ang kaaway ug nalipay ang Dios pinaagi sa imong kinaadman; ug pagdawat gikan Niya sa langit sa gasa sa mga milagro—pagpalayas sa mga demonyo ug pagtambal sa mga sakit—O labing himayaong Nikita, pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Tungod kang Kristo, imong giandam ang gikinahanglan nga kamatayon alang sa imong mga sulugoon ug nakadawat gikan Kaniya sa korona sa pagkawalay-kadaut; ug sa mga moanha uban sa pagtuo, imong gihatagan og panambal gikan sa imong dungganong lubnganan, O Balaan Nikita, manalipod sa among mga kalag.

[3881] Ang Kagalang-galang Nikita namatay niadtong 24 Mayo 1186.

[3882] Ang paraeklesiarka usa ka sakristan nga nagasiga sa mga lampara sa atubangan sa mga ikon sa mga monasteryo.

[3883] Ang Monasteryo ni San Pedro ug San Pablo sa Yaroslavl nagtindog sa pampang sa Suba Volga sa lugar diin karon nagtindog ang Simbahan ni San Pedro.

7 Hunyo

25 Mayo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog ang ikatulong pagpangita sa bililhon nga ulo ni San Juan Bautista (alang sa dugang mahitungod niining hitabo, tan-awa ang Pebrero 24)

Paghandum kang San Ferapontus, ang balaang martir ug Obispo sa Cyprus

Kumemorasyon sa 25 sa Mayo

Kining Balaang Pherepont usa ka monghe ug, samtang naggunit sa katungdanan nga obispo, nag-alagad sa isla sa Cyprus[3884] . Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa mga pagano[3885] , mapisan niyang gipahayag ang ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo ug nadawat ang korona sa martir[3886] . Ang iyang mga balaang relikya unang gibutang sa Cyprus, diin naghimo kini og mga milagro alang sa tanan; apan pagkahuman gilalin kini sa Constantinople tungod sa mosunod nga hinungdan: sa dihang ang mga Agariano, pinaagi sa pagtugot sa Dios, naglaglag sa tanang yutang sidlakan tungod sa atong mga sala, ug nagdakop sa mga lumolupyo niini, miduol usab sila sa isla sa Cyprus, nga nagtinguha nga buhaton niini ang ilang gibuhat sa ubang yutang sidlakan. Niadtong panahona, si Santo Pherepont nagpakita sa sakristan sa iyang simbahan ug miingon kaniya:

'Dali, kuhaa ang akong mga relikya ug dad-a kini sa Constantinople, kay gusto sa mga kaaway sa Krus ni Kristo nga moanha niining isla ug laglagon kini; sultihi ang uban pang mga Kristohanon bahin niini, aron sila makalingkawas gikan dinhi sa dili pa ang paglusob sa mga Agarian.'

Dali dayon, gisultihan sa sakristan ang tanang Kristohanon mahitungod sa pagpakita sa santo ug sa iyang sugo; sa dili madugay, nag-andam ang mga Kristohanon sa ilang pagbiyahe sa barko; pagkahuman nila og andam og bag-ong reliquaryo, gibutang nila ang balaang relikya ni San Ferapont niini ug, gidala kini sa barko, mibiyahe sila.

Sa dihang nakalabang na ang mga biyahero sa kadaghanan sa dagat ug nagkadool na sa Constantinople, kalit nga misaka ang dakong bagyo sa dagat; ang tanan gikupot sa dakong kahadlok ug kalibog; apan sa maong higayon, usa ka katingalahang humot ang misibog gikan sa reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya (sama sa usa ka matahum nga singaw); Kini nga humot dili lang napuno sa tibuok barko, apan misabwag usab sa dagat sulod sa tulo ka stadia palibot sa barko: ug sa diha-diha dayon, nahunong ang bagyo, daw napahilum niining katingalahang ug dili masukod nga humot. Ang sakristan, nga matinahuron nga nagbantay sa balaang relikya sa balaang martir, nakadungog og tingog nga gikan sa reliquaryo, nga nagtawag kaniya. Sa katapusan, nadungog sa tanan nga naa didto kining tingog, diin gitawag ni San Ferapont ang magbalantay sa iyang mga relikya ngadto kaniya; unya, uban sa kahadlok ug pagrespeto, miduol silang tanan sa reliquaryo aron tan-awon ang mga relikya sa balaang martir. Sa pagduol nila sa reliquaryo, ilang nakita ang humot nga mira nga nagagikan sa mga relikya sa balaang martir, nga napuno ang tibuok reliquaryo. Ang mga Kristohanon nga naa sa barko gikuha ang mira sa mga baso nga sudlanan ug gihaplas kini sa ilang kaugalingon uban sa pagtuo, alang sa kaayohan sa ilang kalag ug lawas.

Pag-abot nila sa Constantinople, gibutang sa mga Kristohanon ang bililhon nga mga relikya sa balaan nga martir nga si Ferapont sa usa ka simbahan nga gitukod alang sa dungog ug himaya sa Labing Balaang Inahan sa Dios[3887] . Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Nikephoros[3888] . Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa

---

[3884] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo, duol sa baybayon sa karaang Phoenicia. Ang Kristiyanismo gipaila didto ni San Pablo nga Apostol.

[3885] Kini nagtumong sa pagpanlupig ubos ni Diocletian (nga naghari gikan sa 284 hangtod 305).

[3886] Ang petsa sa kamatayon ni San Ferapont gitino pinaagi sa pagpanlupig ni Diocletian. Wala mailhi ang tukmang adlaw sa iyang kamatayon. Ang ika-25 sa Mayo, lagmit, mao ang adlaw nga ang iyang mga relikya gilalin ngadto sa Constantinople.

[3887] Kini nga simbahan gitukod aron pasidunggan ug himayaon ang ikon sa Inahan sa Dios nga 'Eleina' o 'ang Maloloy-on'. Ang pista sa pagpasidungog niining ikon sa Inahan sa Dios gisaulog sa Simbahang Orthodox kaniadtong 12 Nobyembre.

daghang mga milagro nga nahitabo pinaagi sa maong balaang relikya, nagtukod ang mga Kristohanon og lain pang simbahan nga gihalad kang balaang martir Ferapont; ngadto niini nga simbahan gilalin ang balaang relikya sa tawo sa Dios.

Sa daghang mga milagro nga gihimo sa Dios-pinalipay nga si Ferapont, pipila ra ang natala. Isaysay nato ang mga kasaysayan sa pipila niini.

Usa ka lalaki, nga natawo sa Italya ug ginganlan og Florin, nga gipanglutos sa usa ka legyon sa mga dili limpyo nga espiritu, naayo sa mga relikya ni San Ferapont ug mibalik sa iyang panimalay nga hingpit nang naayo ang iyang panglawas. Miingon siya nga nakakita siya og usa ka matahum nga singaw, nga labing humot, nga migikan sa reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya; ang legyon sa mga demonyo wala makasabar niining humot, mao nga nilayas sila niini, sama sa gipalayas sa usa ka tawo.

Si Anastasius, usa ka lungsuranon sa lungsod sa Vixinia, dugay na nga nag-antos sa usa ka uga nga bukton, nga nagbitay nga walay kusog gikan sa iyang abaga sama sa patay. Apan sa dihang miadto siya sa simbahan sa Balaang Martir Ferapont sa gabii sa Epipanya sa Ginoo, hingpit siyang naayo: nabawi sa iyang bukton ang kusog ug nahimong himsog sama sa pikas; sa atubangan sa tanan, gikuha ni Anastasius ang usa ka sudlanan gamit ang iyang naayong bukton ug gipuno kini og tubig sa Epipanya. Sa pagkakita niini, ang tanan nagpasalamat sa Dios, nga gihimaya sa Iyang balaan nga sulugoon nga si Ferapont.

Aduna usab lain lalaki, nga ginganlan og George, usa ka decurion[3889] , ug usa ka sundalo; pinaagi sa limbong sa yawa, ang iyang nawong natuyok paatras ug siya buta sa usa ka mata. Kining si George, pagkahuman sa pag-ampo sa lubong sa martir, dali siyang nanaog: mibalik sa dati ang posisyon sa iyang nawong ug nakakita pag-usab ang iyang mata, busa nagpasalamat si George sa iyang walay bayad nga mananambal.

Usa ka lalaki nga nag-antos sa paralisis, nga ginganlan og Theodore, gidala sa simbahan nga gitukod isip dungog sa balaan nga martir. Sa usa ka damgo, mipakita kaniya ang santo ug gitanyag siya og pan ug usa ka baso nga bino. Gikuha niya kini gikan sa kamot sa santo samtang natulog pa siya, ug sa kalit mibanhaw siya, nabati niya ang kusog sa iyang sulod; mibangon gikan sa iyang higdaanan, gidayeg niya ang Ginoong Jesu-Kristo ug ang Iyang balaan nga martir, nga nagaingon:

'Oh, unsa kadali ug kasiguro kaayo nimo, San Ferapont, pag-ayo sa tanang mga sakit ug balatian!'

Usa ka gamay nga batang babaye gidala sa simbahan sa balaang martir; sukad pa sa iyang pagkahimugso, ang iyang mga bitiis nagkahiusa, natiklop paatras ug nakadikit sa iyang likod; apan pagkahuman sa iyang mga ginikanan nga naghalad og mainitong pag-ampo kang San Ferapont, ang iyang mga bitiis dayon mibalik sa normal nga posisyon; nag-unat ug nagbulag kini, aron ang batan-ong babaye, pagkahamtong niya, nakalakaw, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios.

Usa ka babaye nga ginganlan og Maria nag-antos sa usa ka dili na matambalan nga sakit, nga nailhan nga kanser; tungod sa grabeng pag-antos ug pagkawalay paglaum sa pagkaayo, si Maria midali uban sa mainitong pag-ampo paingon sa lubnganan sa balaan nga martir ug didto nakadawat siya og dali ug hingpit nga pag-ayo gikan sa iyang sakit.

Usa pa ka babaye, nga nag-antos sa pagdugo sulod sa pito ka tuig, midagan ngadto kang Santo Ferapont uban sa mainitong pag-ampo ug pagtuo; ug sa diha nga nahikap niya ang iyang kabaong, mihunong dayon ang pagdugo, ug mibalik siya sa balay nga hingpit ang panglawas.

Usa pa ka babaye, nga nag-antos sa hika, miadto sa mga relikya ni San Ferapont ug nakakita, sa usa ka panan-awon sama sa damgo, sa balaang martir nga nagpahiran sa apektadong bahin sa iyang lawas og usa ka matang sa pahid. Pagmata niya, nakita niya nga daghang nana ang nibubo gikan sa apektadong bahin, ug pagkahuman niini nabati niya nga hingpit na siyang naayo.

Si Stephen, usa ka sundalo gikan sa mga rehimento sa Armenia, nag-antos pag-ayo sa usa ka pisikal nga sakit; siya baluktot ug nakayuko; usa pa ka sundalo, nga ginganlan og Theodore, nag-antos usab sa parehas nga sakit. Sa dihang nangayo silang duha og tabang gikan sa balaan sa Diyos ug naghalad kaniya og mainitong pag-ampo, sila hingpit nga naayo.

[3888] Ang Emperador Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod 811. Ang pagbalhin sa balaan nga relikya sa balaan nga martir Ferapontos nahitabo niadtong 806.

[3889] Kini nagpasabot og kumander sa napulo ka sundalo.

Usa ka leproso, pag-abot niya sa lubnganan sa santo, nalingkawas sa iyang lepra pinaagi sa iyang pag-ampo ug nagpasalamat sa Diyos.

Usa ka pilosopo, nga adunay delikado ug dako kaayong pigsa sa iyang dughan, miadto sa lubnganan sa santo ug, samtang natulog-tulog didto, nakita niya nga ang santo nagbutang og plaster sa apektadong bahin sa iyang dughan. Pagmata niya, nabati niya ang dakong kahupayan sa iyang sakit, ug sulod sa usa ka adlaw hingpit na siyang naayo, busa nagpasalamat siya sa Diyos.

Daghang uban pang mga sakit ang nanawo pinaagi sa pahid sa mira nga gikan sa bililhon nga relikya ni Ferapont, sulugoon sa Dios; Pinaagi sa maong mira, ang mga demonyo gipahawa gikan sa mga tawo, ug ang mga hapit na mamatay nabuhi pag-usab; ug ang tanan niini nahimo pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga martir nga si Ferapont, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

8 Hunyo

26 Mayo (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, gisaulog ang paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Averky ug Helena, nga, sumala sa pipila ka tinubdan, mga anak sa Apostol nga si Alfeo. Si Santo Averky nag-antos alang kang Kristo, nga gitali nga hubo taliwala sa mga putyukan ug natuslob sa ilang mga turok; ang iyang igsoon nga si Helena, bisan pa man, gipusil-pusil hangtod mamatay.

Niining maong adlaw, gisaulog ang pagkaplag sa mga relikya sa Balaan nga Macarius sa Kalyazin. Tan-awa ang iyang kinabuhi sa Marso 17

Ang Pag-antos ni San Jorge nga Bag-o[3890]

Gisaulog kaniadtong 26 sa Mayo

Si San Jorge anak sa mga matinud-anong ginikanan; ang iyang amahan, nga ginganlan og Juan, usa sa labing bantugan nga maharlika sa siyudad sa Sredets[3891] , ug ang iyang inahan ginganlan og Maria. Gihatag si Jorge sa iyang mga ginikanan pinaagi sa ilang mainitong pag-ampo, kay tigulang na sila ug walay anak, sama nila Abraham ug Sara kaniadto; Tungod niini, si Juan ug si Maria nag-ampo nga may pag-ampo sa Ginoo, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan ug kang San Jorge nga Dakong Martir sa Kapadokya; adlaw-adlaw nilang gibisita ang simbahan niining santo, naghatag og limos didto ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron ang ilang pagkawalay anak mapag-ayo. Ug wala pasagdi sa Ginoo ang ilang pag-ampo, apan gihatagan sila, sa ilang katigulangon, og usa ka anak nga lalaki. Gidala ni Juan ug Maria ang bata sa simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, gibunyagan siya sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ug gihatagan siya og ngalan nga Jorge sa iyang balaan nga bunyag.

Ang batang lalaki gipadako sa kahadlok sa Dios ug gitun-an nga mobasa; dali ra kaayo nakahibalo si George sa Balaang Kasulatan nga milabaw ang iyang kahibalo sa tanan niyang kaedad. Sa pagkabatan-on ni George, siya adunay katingalahang pagkapareho, sa katahum sa iyang nawong ug sa iyang pagkabalaan, sa karaang si Jose.

Niadtong panahona, ang Bulgaria ginadumala sa mga Saracen; sa dihang ang bulahan nga si George nakaabot na sa edad nga baynte singko (kay patay na ang iyang mga ginikanan), gisugdan siya sa mga Saracen pagpangumbinsi aron dawaton ang ilang pagsimba sa mga dios-diosan, nga miingon kaniya:

[3890] Ang titulo nga 'Bag-o' gihatag kang San Jorge aron mailhan siya gikan sa ubang mga santo nga ginganlan og Jorge nga nangabuhi sa wala pa siya, sama ni Jorge nga Dakong Martir (nga ang pista gisaulog sa ika-23 sa Abril, ug uban pa.).

[3891] Sredets o Sofia – ang kapital sa prinsipalidad sa Bulgaria. Bisan pa sa karaang panahon, ang Sofia usa ka importante nga sentro sa kalakalan ug nagsilbi nga pangunang siyudad sa probinsya sa Roma nga Dacia. Niadtong 441, gisakop ug gipanglaglag sa mga Huns ang Sofia; niadtong 809, gikuha kini sa mga Bulgarians; ug niadtong 1382, nahulog kini sa kamot sa mga Turko. Niadtong 22 Disyembre 1877, gikuha kini sa mga Ruso ubos sa mando ni Gurko, diin kadaghanan sa populasyon nga Muslim milayas.

'George, isalikway ang Kristiyanismo ug dawata ang among pagtuo. Tuman sa Mensahero sa Dios, si Muhammad[3892] ; dawata ang among balaod.'

Sa pagdungog niini, gisul-ob sa mga Saraceno ang tafiya (kupya) sa balaan nga ulo ni San Juan, nga sumala sa ilang batasan, ilang gisul-ob sa ulo ug gisulod nila sa ilang mga lugar sa pagsimba. Apan mitubag kanila ang santo, ingon niini:

Dili angay para kanamo, isip mga Kristohanon, nga sundon ang inyong mga dautang batasan ug magsul-ob og taffia sa among mga ulo; dili angay para kanamo nga ikalimod si Kristo, ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, ug wagtangon ang among kaugalingon sa mga bunga sa balaan nga bunyag. Sultihi ako: makatuo ba ko kang Mohammed, nga wala gipadala sa Dios, ni sa mga propeta sa Dios, ni sa mga apostoles, kondili usa lamang ka kumander sa hukbo ni Satanas, nga nagbitbit sa mga bandila sa yawa? Dinhi kamo mismo wala maghibalo unsa ang inyong gituohan; kamo mismo naliso gikan sa tinuod nga dalan.

Sa ingon nga napadayag na niya ang mga Saracen, si Santo Jorge misugod sa pagpanghayag kang Kristo sa kusog nga tingog isip tinuod nga Dios, ang Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang nga naglungtad, makita ug dili makita, sa yuta ug sa langit.

Unya, samtang nag-utot sa nawong sa mga daotan ug gitawag sila nga mga walay Diyos, gilabay sa santo ang tafiya sa yuta ug gisipa-sipa kini, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon: 'O George! Ngano ka naglangan? Nagtawag kanimo si Kristo!'

Ang dautang mga Saracen, napuno sa kasuko, gidakop ang santo ug, pagkahuman siya gibugbog og gipaka-abuso, gidala siya sa atubangan sa ilang magmamando, gisumbong siya ug miingon:

'Tan-awa, kini nga tawo nagpasipala ug nagdaot sa among pagtuo.'

Ang gobernador, apan, nabihag sa katahum sa nawong sa santo ug sa iyang maisugong pagtan-aw, misugod sa pakig-istorya kaniya uban sa pagpangdayeg:

'Kung ikaw mobalibad kang Jesu-Cristo, nga imong gitawag nga Anak sa Dios, ug kon mosugot ka sa sugo sa autokrata Selim[3893] ug buhaton ang iyang kabubut-on (daghang gingharian ang mosunod kang Selim), makadawat ka og daghang gasa ug tanang matang sa dungog gikan sa among hari, ug ikaw ang itudlo nga kumander sa tanang gobernador sa dakong siyudad sa Sredets.

Apan ang martir ni Kristo usab mipahayag pag-usab sa Ginoong Jesu-Kristo sa atubangan sa daghang katawhan, samtang iyang gisaway ug gisaway pag-ayo ang pagtuo sa mga Saracen. Unya ang tigpahirap, nga nasuko kaayo, nagsugo nga bugbogon ang santo nga walay kalooy gamit ang mga tungkod. Ug si San Jorge gilutos sa malupit kaayo nga paagi nga ang iyang unod natapot sa mga kahoy, samtang ang iyang dugo nagatulo gikan sa iyang mga samad. Bisan pa niini, ang santo wala magpakita og tinguha nga mosugot sa dili matarong nga sugo sa hari.

Unya gisugo sa magmamando nga hiwaon siya sa tibuok lawas gamit ang mga kutsilyo, gikan sa ulo hangtod sa tiil, ug ang iyang mga samad pagasunogon gamit ang nagdilaab nga kandila; ang tibuok lawas sa santo nasunog sa kandila, nga bisan ang iyang nawong dili na makita, ug ang iyang unod misugod og tunaw, sama sa pagkatunaw sa kandila sa kalayo. Apan ang martir ni Kristo mapasigarbuhong gidala ang iyang pag-antos, nagtawag ug nag-angkon sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo.

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap ang mga sundalo nga ipaagi ang martir sa siyudad, samtang nagpatukar og tambol ug nagasinggit: 'Ayaw pagpanamastamas kang Muhammad, ang sugo sa Dios, ni pagdumot sa iyang mga pagtulon-an mahitungod sa pagtuo sa mga Saracen.'

Ang santo, bisan pa niana, nag-ampo kang Kristo nga Ginoo ug nag-awhag sa mga Saraceno nga motuo kang Kristo.

Unya ang mga dautang tawo nagtukod og dakong siga sa tunga-tunga sa lungsod, nga tuyoang pagsunogon ang santo. Ug si Jorge, ang martir ni Kristo, gidala ngadto sa lugar nga giandam alang sa iyang pagsunog.

Apan, tungod sa kapoy sa iyang mga samad, nahugno siya sa yuta nga walay tingog; nagalihok lang ang iyang mga ngabil, nag-awhag sa Ginoo alang sa tabang. Ang mga Saracen, bisan pa niana, pagdakop nila sa santo

---

[3892] Muhammad – ang nagtukod sa relihiyong Muslim (nga nabuhi sa ulahing bahin sa ika-6 ug sayong bahin sa ika-7 nga siglo).

[3893] Si Selim I, Sultan sa Turkey, naghari gikan sa 1512 hangtod 1529; siya nailhan tungod sa iyang katingalahang fanatismo (pagkawalay toleransiya sa relihiyon).

samtang buhi pa siya, ilang gilabay siya sa siga. Mao kini ang paghuman sa martiryo ni San Jorge, ang martir ni Kristo. Gibato usab sa mga Saracen nga walay Diyos ang daghang mga iro sa dapog aron dili mailhan sa mga Kristohanon ang mga relikya sa martir. Apan gipadayeg sa Diyos ang Iyang alagad: kalit nga miabot ang usa ka panganod sa maong dapit, kauban ang dalugdog ug kilat, ug misugod ang kusog nga pag-ulan, nga nakapalong sa kalayo, nga wala nay bisan aso nga nabilin gikan sa dapog. Ang mga Saraceno, nahadlok sa ingon ka dako nga milagro, nilayas gikan sa maong lugar. Samtang nagpadayon ang ulan hangtod sa pagkahapon.

Sa pag-abot sa gabii, usa ka labing hayag nga kahayag ang mitungha ibabaw sa dapit diin gisunog ang balaang lawas sa martir, nga nagpasiga sa tibuok palibot. Unya ang arkipriyesto sa katedral nga simbahan nga gipahinungod kang San Jorge, ang Dakong Martir sa Kapadokya, miadto uban sa ubang mga Kristohanon sa mga huwes; pagkahuman siya naghatag kanila og kuwarta, nangayo siya sa ilang pagtugot aron kuhaon ang balaang relikya sa martir ug hatagan kini og angay nga lubong. Sa dihang misugot ang mga huwes sa maong hangyo, ang arkipriyesto miadto kang Metropolitan Jeremiah ug gisultihan siya sa tanan mahitungod sa balaang martir. Ang Metropolita, sa iyang bahin, milarga aron kuhaon ang mga relikya sa balaang martir uban sa dakong pagdali ug pagtuo, kauban ang tibuok balaang sinodo ug daghang matinud-anong mga Kristohanon, nga nag-awit og mga salmo ug himno, nagbitbit og mga kandila ug insenso. Pagkahuman nila pagtangtang sa abo gikan sa dapit diin makita ang kahayag, nadiskubre sa mga Kristohanon ang bililhon nga mga relikya ni San Jorge nga Bag-o, nga wala'y kadaut gikan sa kalayo. Apan ang mga bukog sa mga iro nahimong abog ug uling.

Sa mismong mga dapit diin gidala ang balaan nga martir ni Kristo sa siyudad niadtong gabhiona ug diin natulo ang iyang dugo, usa ka kahayag ang mitungha sa gabii, sama sa nagdilaab nga kandila; tanan nga mga Kristohanon nakakita niini.

Pagkuha sa balaang relikya sa balaang martir, gibutang kini sa metropolitano sa usa ka reliquaryo sa simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Kapadokya. Ang balaang relikya sa balaang martir nagpabilin didto hangtod karon ug, pinaagi sa grasya sa Dios, naghatag og pag-ayo sa tanan nga moduol niini uban sa pagtuo.

Ang balaan nga martir ni Kristo, si San Jorge, nag-antos sa iyang pagkamartir sa siyudad sa Sredets sa Bulgaria, diin siya gipadako; nadawat niya ang iyang pagkamartir sa tuig 7022 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug sa tuig 1514 sukad sa Inkarnasyon sa Dios nga Pulong , niadtong ika-26 nga adlaw sa Mayo[3894] , sa panahon sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa tanan, Kang kinsa ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Tungod sa langitnong tinguha, sukad pagkabata gipahinungod nimo ang imong kaugalingon hingpit sa Ginoo; sa pag-ampo ug pag-ayuno ikaw usa ka ehemplo sa pagkamaayo, samtang gisalikway nimo ang bahandi, himaya ug pisikal nga kaanyag ingon nga wala kini naglungtad, ug gihigugma nimo ang Kristo lamang sa tibuok nimong kasingkasing, ug kining tinuod nga Dios, nga gisaulog sa Trinidad, imong gipahayag sa atubangan sa mga walay Dios nga Turko: gitatak sa imong tiilan ang pagtuo sa mga Saracen ug ang mga balaod ni Mohammed, ug nagpahinabo og kahadlok sa kasingkasing sa imong mga mag-antos kanimo, ikaw gipahimutang sa himaya nga korona sa pagkamartir, ug misaka sa langit sa kadaugan, O labing maalamon nga Jorge. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron mapreserbar ang imong yutang natawhan, ug maluwas ang Ortodoksong Emperador, ang katawhan ug ang siyudad, nga kanunay nagpasidungog sa imong mga buhat.

Kontakion, Tono 4:

Kay nagpakita ka nga sama sa labing hayag nga bitoon, nga walay limbong, sa kalibutan, nagpahibalo sa matarong nga Adlaw, si Kristo; pinaagi sa imong mga pag-antos, O dakong mag-aawit sa pag-antos ug martir ni Kristo, Jorge, imong gipalong ang limbong sa mga Saraceno, ug imong gitamakan sa imong tiil ang mga tradisyon ug balaod ni Moameth: ug sa imong lig-on nga paglahutay gipahadlok nimo ang walay balaod nga hari ug ang

[3894] Sumala sa uban, si San Jorge gipamatay isip martir niadtong 11 Pebrero. Sa kini nga kaso, ang 26 Mayo giisip nga adlaw nga gibalhin ang iyang mga relikya.

imong mga magpapasakit; ug nagahatag ka og kahayag sa mga matinud-anon, nga walay hunong nga nag-ampo sa Dios alang kanato tanan.

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Juan nga Psychait

Gisaulog sa ika-26 sa Mayo

Ang atong balaan nga amahan Juan, nga gihigugma si Kristo sukad pagkabatan-on, nahimong susama sa kinaiya sa mga balaan nga propeta Elias ug Juan. Gibyaan ang kalibutan, mibyahe siya paingon sa Monasteryo sa Psichaita[3895] ug didto mipasa sa mga monastikong panata, pagkahuman niini nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagpahawa sa mga demonyo ug pagtambal sa mga masakiton. Nag-alagad siya atol sa kagubot sa iconoclastic, nagpalig-on sa mga Ortodokso sa ilang pagtuo pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Usa ka reklamo ang gisampa batok kaniya sa emperador, ang manlutos sa mga ikon[3896] , ug pagkahuman siya gitawag, gipugos siya nga isalikway ang pagdayeg sa mga balaang ikon, mosalmot sa iyang erehiya ug pirmahan ang usa ka dili diosnon nga dokumento; apan ang Balaan misalikway sa pagsunod ug gisaway pa gani ang emperador, gitawag siya nga erehe. Tungod niini gipahilayo siya sa iyang yutang natawhan, diin nakasinati siya og daghang mga pag-antos sa kamot sa mga walay balaod ug dili matarong nga mga iconoclasta, ug didto nahuman ang iyang kinabuhi.

Kumemorasyon ni San Carpus, usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles

Gisaulog kada 26 sa Mayo

Si San Carpus, usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles, usa ka disipulo ug sulugoon ni San Pablo nga Apostol; gidala niya ang iyang mga sulat ngadto sa mga lugar diin kini gipadala. Sulod sa taas nga panahon, si San Carpus nag-alagad uban kang Apostol Pablo sa isla sa Crete , nagwali sa Pulong ni Cristo bisan asa[3897] , ug nakasinati og daghang kalisdanan ug pag-antos tungod niini. Pagkahuman, gitudlo siya ni Apostol Pablo nga obispo sa siyudad sa Berea sa Thrace[3898] .

Ang balaan nga apostol nga si Carpus naningkamot sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo sa isla sa Crete[3899] ; didto, lakip sa uban, gidawat niya si San Dionisio Areopagita sa iyang balay[3900] ug nakita niya ang Ginoo nga nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon sa panahon nga si Carpus nangayo Kaniya sa pagpatay sa duha

---

[3895] Ang Psikhaite Lavra, sumala sa mga Bollandist, nahimutang sa Constantinople.

[3896] Ang Griyegong Emperador Constantine Copronymus (743–775) usa ka labi ka malupigon nga manlutos sa mga ikon; iyang tuyo nga solemne ug subay sa balaod wagtangon ang pagsimba sa mga ikon isip erehiya, alang niini nga tuyo mitigum siya og konseho niadtong 754 ug gitawag kini nga Ekumenikal nga Konseho. Gipanglutos usab ni Emperador Leo nga Armenyo (813–820) ang pagsimba sa mga ikon sa parehas nga kalupigan – nagpagawas siya og dekreto nga nagdili sa mga monghe sa pagpangwali bahin sa pagsimba sa mga ikon, ug gikinahanglan nga pirmahan sa tanang monghe kini nga dekreto. Lagmit, ang 'emperador nga naglutos sa mga ikon' nga gihisgutan dinhi mao, siyempre, ang katapusang emperador.

[3897] Sa laing bahin, gibyaan ni Apostol Pablo ang iyang kapa ug lain-laing mga libro uban kaniya sa Troad, diin gihisgutan sa Apostol ang mga pergamentong makulot (2 Tim. 4:13).

[3898] Ang Trasea mao ang ngalan nga gihatag sa kana nga bahin sa Balkan Peninsula nga nahimutang sa amihanan sa Macedonia, sa Dagat Aegean ug sa Dagat Marmara. Karon, ang mosunod nga mga teritoryo nahimutang sulod sa utlanan sa karaang Thrace: ang sidlakan nga bahin sa Hungary, Transylvania, Bessarabia, Moldavia, Wallachia, Bulgaria, Serbia ug ang sidlakan nga bahin sa Rumelia. Ang lungsod sa Berea karon gitawag nga Verria o Kara-Verria; kini adunay populasyon nga mga 12,000. – Mibisita si Apostol Pablo sa Berea atol sa iyang ikaduhang misyonaryong pagbiyahe.

[3899] Ang isla sa Crete (nga nailhan usab nga Candia, human sa ngalan sa kapital niini nga parehas usab) nahimutang sa tunga-tungang bahin sa Dagat Mediteranyo, sa habagatan sa Dagat Aegean. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo dinhi gimarkahan sa pag-anhi sa Espiritu Santo sa mga apostoles, kay adunay mga taga-Crete nga anaa niadtong maong hitabo (Buhat 2:11). Ang Kristiyanismo ulahi natukod dinhi ni Apostol Pablo, nga nagtudlo kang Tito isip obispo aron *'ipahapsay ang nahibilin nga buhaton ug pagtudlo og mga tigulang sa matag lungsod'* (Tito 1:5). – Sa ika-17 nga siglo, ang Crete napailawom sa pagdumala sa mga Turko.

[3900] Dionysius the Areopagite – usa ka miyembro sa Areopagus, ang labing hataas nga hukmanan sa Athens. Nabalhin siya sa Kristiyanismo pinaagi kang Apostol Pablo atol sa iyang ikaduhang apostolikong pagbiyahe (mga 54 AD). Gikanonisa siya sa Balaang Simbahan. – Ang iyang pista gisaulog kada Oktubre 3.

ka makasasala, ug nadungog niya ang Iyang tingog nga nagpahayag: 'Padayon pa ko pag-antos, kay andam na ko nga mag-antos pag-usab ug ipako sa krus alang sa kaluwasan sa katawhan'[3901] .

Si San Dionisio Areopagita nagpamatuod kang balaan Carpus ug sa kamatuoran nga wala siya magsugod sa pagsaulog sa labing putli ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo hangtod siya giisip nga takus sa langitnong panan-aw nga nagpakita kaniya gikan sa langit.[3902]

Samtang nag-alagad isip obispo sa Berea, daghang Griegong pagano ang napasudlan ni Carpus ngadto kang Kristo; gisaway niya ang mga Hudiyo, ug gisultihan sila nga si Kristo, nga ilang gipako sa krus, mao ang tinuod nga Dios ug ang Magbubuhat sa tanang butang. Sunod, siya malupit nga gipatay sa mga Hudiyo ug busa iyang gisumiter ang iyang kalag sa kamot sa Ginoo[3903] . Ang iyang mga balaan nga relikya gipahulay sa mga matinud-anon ug mahadlokon sa Dios sa maong siyudad diin siya nagsilbi nga obispo, ug pinaagi niining mga relikya daghang mga pag-ayo ang gihatag sa mga nag-antos, alang sa himaya ni Cristo, among Dios.

Tropario, Tono 3:

Balaang Apostol Carpus, pag-ampo ka sa maloloy-on nga Dios aron Iya kamong hatagan sa kapasaylo sa mga sala.

Kontakion, Tono 4:

Sama sa kanunay nga pagtan-aw sa Simbahan kanimo, Apostol Carpos, ingon usa ka labing hayag nga bitoon, ug napasidlak sa kadaghan sa imong mga milagro: luwasa ang mga nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo.

Paghandum kang San Alfeo nga Apostol

Gisaulog sa ika-26 sa Mayo

Ang Balaang Apostol Alfeo mao ang amahan sa mga apostol nga sila Santiago nga anak ni Alfeo ug Levi. Kining Levi usa ka maniningil sa buhis[3904] ug siya maoy gitawag sa Ginoo, nga miingon: *'Sumunod ka kanako!'* (Marcos 2:14).

Gibyaan ni Levi ang tanan, misunod kang Kristo ug nagpabilin nga kanunay niyang kauban hangtod sa katapusan.

[3901] Aron masabtan kining mga pulong, kinahanglan hinumduman ang mosunod nga hitabo gikan sa kinabuhi sa balaan nga Apostol Carpus. Usa ka dili motuo ang nakapaling sa usa sa mga Kristohanon ngadto sa iyang kaugalingong kalisdanan. Masubo kaayo si Carpus niini. Bisan wala pa gyud siya makapakita og kawalay pag-antos kaniadto, karon grabe kaayo ang kasubo sa iyang kasingkasing. Naghunahuna siya sa iyang kaugalingon nga ang mga daotan, nga nagadaut ug nagaguba sa mga tawo, dili angay mabuhi sa yuta; ug misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga paagion ang kalayo gikan sa langit aron paglaglagan ang duha ka daotan nga tawo – ang usa nga nagdala sa lain sa sayop nga dalan ug ang usa nga nadala sa sayop nga dalan. Samtang nag-ampo siya niini, kalit nga ang taas nga kwarto diin siya nagtindog mihuyop ug nabahin sa duha. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa taas, nakita niya nga nabuksan ang langit ug ang Ginoong Jesu-Kristo naglingkod didto sa porma sa tawo. Sa pagtan-aw niya paubos, nakita niya ang usa ka lawom nga bangin, diin sa daplin nagbarog ang duha ka makasasala nga iyang gipangamalahan nga laglagon. Si Karp, sa dihang nakita niya nga ang mga nakapasubo kaniya andam na mahulog sa kalawoman ug kan-on sa bitin nga nag-uyog sa ubos, napuno sa kalipay; apan tungod kay wala pa sila nahulog sa kalawoman, si Karp usab nabalaka ug nasubo pag-usab, ug misangpit pag-usab sa Dios alang sa ilang pagkaguba. Sa dihang gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, nakita niya nga ang Ginoo miduol sa mga makasasala ug gipalapad ang kamot sa tabang kanila. Unya miingon ang Ginoo kang Carp: 'Padayon pa ang imong pag-antos kanako, kay andam na ako nga mag-antos pag-usab ug ipako sa krus alang sa kaluwasan sa katawhan.' Kini nga salaysay gisulat ni Santo Dionisio Areopagita sa iyang epistula ngadto sa monghe nga si Demophilus. Kini nga epistula mabasa sa ika-3 sa Oktubre (ang pista ni Santo Dionisio Areopagita).

[3902] Si Dionysius the Areopagite dako kaayo ang iyang pagdayeg kang Apostol Carpus. Pananglitan, sa iyang sulat ngadto sa monghe nga si Demophilus, ingon niya mahitungod kang Carpus: 'Kining tawo dako sa iyang mga hiyas ug nailhan tungod sa labaw nga pagkabalaan sa hunahuna nga naghatag kaniya og dakong kapasidad alang sa mga panan-awon sa Dios.'

[3903] Ang kamatayon ni San Carpus nga Apostol nahitabo sa hapit na matapos ang unang siglo.

[3904] Usa ka tigkolekta sa buhis.

Ang Apostol Levi nailhan usab nga si Mateo, ug siya ang misulat sa unang Ebanghelyo.

Ang Balaang Apostol Alfeo gikan sa lungsod sa Capernaum, apan wala mailhi kung asa niya gipangwali ang Ebanghelyo.

Hunyo 9

27 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Theodora ug Didymus

Gisaulog niadtong 27 Mayo

Sa panahon sa paghari sa mga emperador nga sila Diocletian[3905] ug Maximian[3906] , samtang si Prinsipe Eustratius[3907] nagdumala sa siyudad sa Alexandria, gipagawas ang usa ka royal nga dekreto nga nagmando sa mga Kristohanon nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos o mag-antos og martiryo.

Si Prinsipe Eustratius, pagkahuman nga mipahimutang sa iyang lingkoranan sa hukmanan sa Alexandria, nagmando nga dalhon si Theodora, usa ka Kristohanong dalaga nga bag-ohay lang nadakpan ug gipriso, aron atubangon siya sa paglitis. Sa dihang gidala siya, nangutana ang huwes kaniya:

'Unsa ang imong pagtuo, dalaga?'

Mitubag ang balaan:

'Kristiyano ako.'

Miingon ang huwes:

'Libre ka ba nga babaye, o ulipon?'

'Gisultihan tika,' tubag ni Theodora, 'nga ako usa ka Kristiyano; ug si Kristo, nga miabot sa kalibutan, nagpalaya kanako gikan sa sala; ug ako natawo gikan sa mahimayaong ginikanan dinhi sa walay pulos nga kalibutan.'

Ang prinsipe, samtang nagtan-aw sa gobernador sa siyudad nga ginganlan og Lucas, nangutana kaniya:

'Kaila ka ba niining dalaga?'

Mitubag si Lukiy:

'Oo, kabalo ko nga siya gikan sa usa ka maharlika ug dungganong pamilya.'

Unya miingon ang prinsipe, nga nagtuyok kang Theodora:

'Kung ikaw, dalaga, gikan sa usa ka mahimayaon ug dungganong pamilya, nganong wala pa ka gipangasaw-a?'

Mitubag ang dalaga:

'Gibyaan nako ang kaminyoon alang kang Kristo, kay ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga miabot sa kalibutan ug natawo gikan sa Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen nga si Maria, nagluwas kanato gikan sa pagkadaut ug nagsaad nga ihatag kanato ang kinabuhi nga walay katapusan. Busa ako, nga nagtuo kaniya, nagpasiya, tungod sa akong gugma kaniya, nga panalipdan ang akong pagkabirhen sa pagkabalaan hangtod sa adlaw sa akong kamatayon.'

Miingon dayon ang huwes:

'Gisugo kami sa mga hari nga pugson ang tanang dalaga nga gustong ipreserbar ang ilang pagkabirhen sa pagsimba sa among mga dios; apan kon dili ka mosimba sa mga dios, ipadala ka sa bordel.'

Mitubag ang dalaga:

[3905] Si Diocletian nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[3906] Si Maximian nagdumala sa kasadpang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[3907] Alexandria – usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great mga 333 BC sa Ehipto sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; nailhan sa wala pa ang Komon nga Panahon isip sentro sa kahibalo ug kalakalan; sukad sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong usa sa labing importante nga sentro sa Kristohanong kinabuhi ug lingkoranan sa patriyarka.

'Nasayud ka gayud nga ang Dios motan-aw una ug labaw sa tanan sa tinguha sa kasingkasing. Ingon nga Nakahibalo sa mga Kasingkasing, nahibalo Siya sa tanan natong hunahuna ug gidawat Niya ang atong mga tinguha ingon nga mga buhat. Ang akong Ginoo nakahibalo sa akong tuyo—nga mapreserbar ang akong pagkabirhen sa pagkabalaan; busa, bisan pa kon sugoon ninyo, sama sa inyong pagpasigarbo, nga ipasa ko sa mga tawo nga makighilawas, dili kini makighilawas para sa akong lawas, kondili usa kini ka bayolensya ug pag-antos para kanako; ug kung putlon ninyo ang akong ulo, o akong kamot, o akong tiil, o pugson ninyo nga kuhaon ang akong pagkabirhen, dili ninyo ako himoon nga maluoy, kondili usa ka martir. Apan hibaloa kini: ang akong Ginoo ug Dios gamhanan kaayo sa pagpanalipod sa akong pagkabirhen nga mahinlo, kon Iyang gusto.

Miingon ang huwes:

'Ayaw pagbuhat og makadaut sa imong pagkabata; ayaw pagpasagad sa imong kaugalingon sa pagpanamastamas ug pagdaot, kay ikaw man ang anak sa mga ginikanan nga dungganon ug himayaon, sumala sa gipamatuod dinhi mahitungod kanimo.'

Mitubag ang dalaga:

'Gidayeg ko si Kristo ug ang akong Dios, nga naghatag kanako og pagka-ilado ug pagkabüwason, ug nagasalig ko nga Iyang panalipdan ang Iyang salampati sa pagkamatinud-anon niini.'

Miingon ang huwes:

Ngano man nga ginadani nimo ang imong kaugalingon pinaagi sa pagtuo sa usa ka tawo nga gipako sa krus sama sa usa ka Dios? Tinuod ba gyud nga luwason ka Niya gikan sa mga kamot nga magdala kanimo sa pagkahugaw? Ayaw paghunahuna nga kon mosulod ka sa usa ka bordel, makagawas ka niini nga putli.

Mitubag si Teodora:

'Nagtuo ako nga si Kristo, ang akong Dios, nga nag-antos sa panahon ni Poncio Pilato, mopagawas kanako gikan sa hugaw nga mga kamot sa mga salawayon ug magpabilin nga putli ang Iyang alagad.'

Pagkahuman niini, gihatagan sa huwes si Theodora og tulo ka adlaw aron maghunahuna. Apan gipadayag niya ang iyang pagkaandam sa pag-antos, nga miingon nga sa tulo ka adlaw, sama sa daghang adlaw pa, wala siyay lain tuyo o tinguha gawas sa pag-antos og kamatayon alang kang Kristo, iyang Dios.

Pagkahuman niini, gidala ang balaan sa prisohan ug, tulo ka adlaw pagkahuman, gidala pag-usab sa atubangan sa huwes alang sa interogasyon. Sa dihang nasayud ang gobernador nga magpabilin siyang matinud-anon sa balaang Kristohanong pagtuo, gisugo niya nga dad-on siya sa usa ka bordel. Samtang gidala siya didto, ang balaan nag-ampo sa Ginoo, nga nag-ingon niini:

'Kristo Dios, nga nagpailawom sa mga hayop nga walay pulong sa atubangan sa imong balaan nga martir nga si Tekla (tan-awa ang iyang kinabuhi sa Septyembre 24), pailawom usab ang labing mabangis sa mga hayop nga makasulti, ang mga salawayon nga nagtinguha sa pagkahugawan sa pagkabalaan sa akong lawas.' Ikaw, O Dios, nga nagluwas kang Susana gikan sa kamot sa mga tigulang nga manlalapastangan (Dan. 13), luwasa usab ako, imong alagad, gikan sa ingon nga mga manlalapastangan; ayaw tugoti nga ang templo, nga gipahinungod lamang kanimo, malapasan. Ikaw nga nagpahawa sa mga dili makita nga kaaway nga tinago nga nangita sa pagpangawat sa akong pagka-birhen, pahawa usab kining mga hayag nga mananikas nga nagtinguha sa pagpangawat sa akong bahandi pinaagi sa pwersa. Umolampas ka aron sa pagdepensa kanako, O Ginoo nga akong Dios, ug pinaagi sa Imong gahum nga labaw sa tanan, siguroha nga makahawa ako ning dapita nga putli, aron kining dautang mga kamot dili makahikap kanako, aron mapadayeg nako ang Imong balaan nga ngalan.

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, ang mga dautang salawayon mitindog sa daplin sa balay ug nag-away-away sa ilang kaugalingon kung kinsa ang unang mosulod sa kuwarto sa dalaga. Niadtong takna, usa ka batan-ong lalaki, lig-on ang lawas ug nagsul-ob sama sa usa ka mandirigma, miduol kanila, gipalayas sila gikan sa balay, ug misulod sa kuwarto sa dalaga, samtang walay nakababag kaniya sa pagduol kaniya. Siya usa ka Kristohanon nga ginganlan og Didymus, nga pinaagi sa probidensya sa Dios, tinuyoang misulod sa maong balay nga nagsul-ob og porma sa usa ka mandirigma, daw alang sa makasasala nga tuyo, apan sa tinuod miadto aron protektahan ang dalaga. Sa pagkakita kaniya ni Santa Teodora, siya dako kaayo ang katingala. Apan ang bulahan nga si Didymus miingon kaniya:

'Ayaw kahadlok, igsoon! Kadtong nagpakita kanimo gikan sa gawas nga sama sa lobo, sa tinuod usa siya ka karnero ug imong igsoon sa balaan nga pagtuo. 'Miabot ako aron luwason ka, alagad ug salampati sa akong Dios. Mag-ilis kita sa atong mga bisti—ikaw magsul-ob sa akoa, ug ako magsul-ob sa imoha, aron madala nimo

ang imong pagkabirhen gikan dinhi nga wala'y kadaut, natabonan sa akong mga bisti. Samtang ako, nga nagsul-ob sa imong mga bisti, mogawas aron buhaton ang buhat sa pagkamartir ug ipakita nga usa ka tinuod nga mandirigma ako ni Cristo nga atong Dios.'

Miuyon ang balaan nga dalaga niini, nga nasayud nga si Didymus gipadala kaniya sa Dios. Pagkahuman nila sa pag-ilis sa sinina, nagsul-ob sila sumala niini – ang dalaga sa sinina sa lalaki, ug ang batan-ong lalaki sa sinina sa babaye. Unya miingon ang batan-ong lalaki sa dalaga:

'Sa diha nga mobiya ka niini, tabuni ang imong nawong nga daw nahuya ka, kay ang tanan mobiya niini nga nahuya; unya walay makaila kanimo.'

Gibuhat gayud sa dalaga kini; migawas siya nga nagsul-ob og uniporme sa militar ug natabonan ang iyang nawong; midali siya paingon sa iyang balay, nagdayeg sa Dios sa Iyang pag-amuma kaniya, kay pinaagi niini giluwas Siya kaniya gikan sa mga maluoy, sama sa langgam nga nakalingkawas sa bitag, o sama sa karnero nga nakaluwas gikan sa mga lobo.

Sa pagbiya ni Theodora sa bordel, usa ka batan-ong lalaki nga gisunog sa kahilambigit misulod; sa dihang nakakita siya og lalaki imbis nga dalaga, siya nabigla kaayo ug misinggit:

'Unsa kini? Giunsa kaha pagbag-o sa dalaga ngadto sa lalaki? Nadungog ko kaniadto, ingon sa mga Kristohanon, nga gibag-o ni Kristo ang tubig ngadto sa bino (Juan 2:1–11), apan karon nakita nako nga gibag-o Niya ang babaye ngadto sa lalaki.'

Ug sa dihang mibiya siya sa bordel, miingon siya sa iyang mga higala:

'Dali ta molayas dinhi, molayas ta, basin pa himuon kita ni Kristo nga mga babaye!'

Ug midagan sila, ilang gisumbong ang tanan kang Hukom Eustratius. Gisuwayan dayon ni Eustratius si Didymus nga dad-on sa atubangan sa hukmanan ug gipangutana siya:

'Kinsa ka?'

Mitubag si Didymus:

'Ako usa ka sulugoon ni Hesukristo; ang akong ngalan Didymus.'

Miingon ang huwes:

'Ngano man nga makita ka namo nga nagsul-ob ka og sinina sa babaye imbis sa sinina sa lalaki?'

Mitubag si Didymus:

Gikuha nako kini kang Theodora ug gihatagan nako siya sa akoa, aron dili siya mailhan sa mga salbahis ug makalingkawas siya sa ilang mga kamot.'

Nangutana ang huwes:

'Kinsa ang nagsugo kanimo sa pagbuhat niini?'

Mitubag si Didymus:

'Ang akong Ginoo, si Hesukristo, nagtudlo kanako sa paglihok sa ingon ani; Siya ang nagpadala kanako aron luwason ang Iyang mga karnero gikan sa ngipon sa mga hayop, nga buo ug luwas.'

Miingon ang huwes:

'Asa na kaha si Theodora? Ingna kami asa siya, kung dili ka gusto nga tortyuron namo ka.'

Mitubag si Didymus:

'Sa tinuod, wala ko kahibalo asa siya karon; ang akong nahibaloan lang bahin kaniya mao nga siya usa ka matinud-anon ug matinumanon nga sulugoon ni Kristo, nga iyang gipanghimatuud ang labing balaan nga ngalan ni Kristo, ang atong Dios; busa gihigugma siya ni Kristo ug gipabilin siyang putli, ingon sa Iyang nobya.'

Ang prinsipe, apan napuno sa kasuko, nagmando nga putlon sa espada ang ulo ni Didymus, ug gisugo nga itambog ang iyang lawas sa kalayo.

Si San Didymus, sa pagkahibalo sa iyang sentensya sa kamatayon, napuno sa kalipay ug misinggit ngadto sa Dios, nga nagaingon niini:

'Bulahan Ka, O Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga wala pagsalikway sa akong pag-ampo ug natuman ang akong tinguha; kay imo gipreserbar ang imong alagad, si Theodora, sa pagkabalaan ug pagkamatinud-anon, ug imo ako gihatagan sa korona sa martir!'

Ug gidala ang santo gawas sa siyudad aron putlon ang iyang ulo. Sa dihang nahibalo si Santa Teodora niini, misunod siya kang balaan nga martir Didymus ug, pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, misugod siya og panaglalis kaniya bahin sa korona sa martir, nga nag-ingon:

– Bisan pa nga imong giluwas ako gikan sa kahugawan, wala ko maghangyo kanimo nga luwason ako gikan sa kamatayon. Ako ang una nga nadakpan, ang una nga gitortyur ug gihukman; hatagi ako og kamatayon sa martir; putlon ako sa ulo, samtang ikaw moadto bisan asa ang imong gusto; kay alang kanimo adunay dakong ganti gikan sa Ginoo tungod lang sa kamatuoran nga imong napreserbar ang akong nga pagkabirhen; Dili ko gusto nga ikaw mamatay imbis kanako ug mapugngan ang akong korona; dili ko gusto nga ako ang hinungdan sa imong kamatayon; ako mismo ang mamatay, ako mismo ang mobayad sa akong utang, kay aduna koy ulo; putora kini alang sa ngalan ni Kristo; Aduna koy dugo; pasagdi nga kini ibubo alang sa atong Ginoo; wala ko magtinguha, ug dili ko gihapon magtinguha, nga madungisan, apan gitinguha ko, ug gihapon gitinguha, nga pag-antoson; busa, ayaw ninyo kuhaa kanako ang korona nga akong gisugdan paghabi sa wala pa kamo. Apan kon nainggit ka sa akong pagkamartir, paunaa ko sa ilawom sa espada; mahimo usab kang martir para kang Kristo pagkahuman nako; gusto ko nga ikaw ang magpabilin pagkahuman nako, ug dili ako pagkahuman nimo, kay dili nila makuha ang imong pagkabalaan, samtang mahimo nila akong kuhaan sa akong pagkawalay sala. Kung giluwas ko nimo nga putli gikan sa bordel, pasagdi nga magpakita ko nga putli sa atubangan ni Kristo.

Miingon unya kaniya si San Didimo:

'Minahal kong igsoon! Ang atong Ginoo, nga kinsa nakaluwas kanimo kaniadto nga walay mantsa, kanunay usab makapreserba sa imong pagkabalaan; bahin kanako, nga gikondenar sa kamatayon, ayaw ko pugngi sa pagkamatay; mamatay ako alang kang Kristo ug hugasan ang akong mga sala sa akong kaugalingong dugo.'

Samtang nag-amgo sila sa ingon nga gugma, gisugo nga putlon sila sa ulo gamit ang espada; ang balaan nga martir nga si Teodora mao ang unang mipanaug sa iyang ulo sa espada, ug dayon ang balaan nga martir nga si Didymus mipanaug usab sa iyang ulo sa espada[3908] . Ang ilang mga lawas dayon gilabay sa kalayo. Busa nadawat nila ang ilang madaugong korona gikan kang Kristo, among Dios, nga kaniya ang himaya, dungog ug pagsimba, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Hieromartir Ferapontus

Gisaulog kaniadtong 27 sa Mayo

Kining balaan nga si Ferapont mao ang obispo sa simbahan sa Sardis[3909] ; didto, pinaagi sa iyang pagtudlo, iyang gipabalik sa pagtuo sa Kristo ang daghang mga Griyegong nagasimba sa diyos-diyosan ug gihayag sila pinaagi sa balaang pagbunyag. Gidakop si Santo Ferapont sa gobernador nga si Julian ug gipriso nga gipusil sa kadena; gipahirapan siya sa gutom ug kauhaw sulod sa dugay nga panahon; pagkahuman siya gipagawas sa prisohan, gisailaw siya sa nagkalain-laing pagpanakit; dayon gidala siya nga nakagapos paingon sa Sinaon, usa ka siyudad sa Phrygia[3910] , ug sa Ancyra, usa ka siyudad sa Galatia, diin gipahirapan siya sa daghang lain-laing paagi. Sa dihang gidala ang santo sa suba nga gitawag og Astala, gibutang siya nga hubo sa yuta ug gitali sa upat ka poste nga gilubong sa yuta; dayon gipukpok siya sa iyang mga mananakit og grabe kaayo nga bisan ang panit gisi gikan sa iyang lawas ug ang yuta nababad sa iyang dugo. Apan ang maong mga poste miturok ug mitubo og mga sanga ug dahon; nga mitubo ug nahimong dagkong kahoy, ug ang ilang mga dahon nakapawala sa nagkalain-laing mga samad ug sakit sa mga tawo. Sa katapusan, gidala si Santo Ferapont ngadto sa usa ka rehiyon sa Lydia, duol sa Suba Hermus (nga nag-agos sa Lydia) sa Diyosesis sa Satalia (ubos sa hurisdiksyon sa Metropolis sa Sardis), ug dinhi, human sa daghang pag-antos, gipatay siya tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo ug busa nadawat niya gikan sa Ginoo ang dili malaglag nga korona[3911] .

[3908] Ang mga balaang martir nga sila Theodora ug Didymus namatay niadtong 303 o 304.

[3909] Ang siyudad sa Sardis, o Sard, nahimutang sa rehiyon sa Lydia sa Asia Minor; sa karaang panahon kini mao ang kapital sa gingharian sa Lydia ug nailhan tungod sa kadato niini. Aduna na dayon daghang mga Kristohanon didto sa panahon sa mga Apostoles. Ang simbahan sa Sardis gihisgutan sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 1:11, 3:1–4).

[3910] Ang rehiyon sa Asia Minor.

[3911] Ang petsa sa kamatayon ni San Ferapont wala mailhi.

Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya sa mga Santo nga sila Cyprian, Photius ug Jonah, mga Tagahimo sa Katingalahan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya

Gisaulog sa ika-27 sa Mayo

Sa bulan sa Abril 1472, sa panahon sa paghari sa Kristohanong Mahigugmaong Dakong Prinsipe sa Tibuok Rusya, si Juan Vasilyevich[3912] , ubos sa Iyang Kabanalan Metropolitan Philip[3913] , sa himayaong siyudad sa Moscow, gibutang ang pundasyon nga bato alang sa balaan ug dakong katedral nga simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ug sa dihang gisugdan nila ang pagbungkag sa unang simbahan, nga gitukod ni Santo Pedro nga Tagahimo sa mga Milagro[3914] , ug gipangtangtang hangtod sa salog, nadiskubre ang mga kabaong sa kanhing mga santo sa Rusya, ang ilang Kagalang-galang nga mga Metropolitan Cyprian, Photius ug Jonah. Niadtong Mayo 28, sa pagsugod sa ikaduhang oras sa adlaw, gilubong ang ilang mga kabaong, ug unya miabot ang Iyang Kahalangdon Metropolitan Philip sa Tibuok Rusya uban sa mga arsobispo ug, uban kaniya, ang tibuok klero sa Moscow; miabot usab ang matinud-anong Dakong Prinsipe John Vasilyevich uban sa iyang anak nga lalaki, ang inahan sa Dakong Prinsipe, ang iyang mga igsoon, mga Prinsipe George, Andrew, Boris ug Andrei, ang tanang dignitaryo sa korte sa Dakong Haring, mga prinsipe ug mga boyar, ug daghang mga Ortodoksong Kristohanon, mga lumolupyo sa himayaong siyudad sa Moscow, mga lalaki ug mga babaye. Pagkahuman sa pagkanta sa mga salmo nga angay sa okasyon, una nilang gikuha ang kabaong ni Cyprian, Metropolitano sa Tibuok Rusya, ug gibutang kini sa usa ka espesyal nga reliquaryo sa tuo nga kilid sa bag-ong natukod nga simbahan, sa lugar nga giandam para niini; unya gikuha nila ang kabaong ni Metropolitano Photius ug gibutang kini sa maong lugar. Ang balaan nga kasuotan ug omophorion nga gisul-ob sa mga santo naplagan nga dili malata, bisan pa sa daghang katuigan nga nilabay sukad sa ilang kamatayon; kay 65 ka tuig na ang nilabay, minus napulo'g walo ka adlaw, sukad sa kamatayon ni Metropolitan Cyprian, ug 41 ka tuig na ang nilabay, minus napulo'g upat ka adlaw, sukad sa kamatayon ni Metropolitan Photius. Pagkahuman sa pagbalhin sa mga relikya sa mga Santo Cyprian ug Photius, miadto sila sa kabaong ni Santo Metropolitanong Jonah, ug sa diha-diha nga gikuha ang takup, misibog ang usa ka kusog kaayong humot nga nabati sa tanan nga nagbarog sa palibot. Niadtong higayona, nakita sa tanan nga hingpit nga buo ang balaang relikya sa santo; ang iyang lawas ra ang namala ug nakadikit sa mga bukog, ug ang mga bisti nga iyang gisul-ob buo usab ug wala'y kadaut, bisan pa nga 11 ka tuig ug 2 ka bulan na ang nilabay sukad sa iyang kamatayon. Gikuha nila ang kabaong sa santo ug gibutang kini sa yuta sa wala sa simbahan.

Ang debotong Prinsipe Juan ug ang Labawng Kagalang-galang nga Metropolitan, kauban ang kadaghanan sa mga Ortodoksong matinud-anon, dayon nagpasalamat sa Diyos niini ug nagmando nga ang paghinumdom sa pagkadiskubre sa balaang relikya sa mga santo pagasaulogon sa ika-27 ka adlaw sa Mayo.

Kumemorasyon sa atong Balaang Amahan Ferapont, ang Himagsaon sa Belozero

Komemorasyon sa ika-27 sa Mayo

Kining among Balaang Amahan, si Ferapont, gikan sa rehiyon sa Moscow, sa lungsod sa Voloka Lamskoye[3915] . Siya anak sa matinud-anong ginikanan sa pamilya Poskochin ug ginganlan siya og Theodore sa

---

[3912] Kini, siyempre, nagtumong kang Dakong Prinsipe John Vasilyevich III, nga naghari sa Moscow gikan sa 1462 hangtod 1505.

[3913] Kini mao si Metropolitan Philip I, nga nagdumala sa Sede sa Moscow ubos kang Dakong Prinsipe John III gikan sa 1465 hangtod 1473.

[3914] Kini, siyempre, nagtumong kang San Pedro nga Metropolita, nga mibalhin gikan sa Vladimir paingon sa Moscow niadtong 1325 ug sa iyang pagpugos gitukod sa Prinsipe sa Moscow nga si John Kalita ang unang bato nga simbahan sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios.

[3915] Ang Volok Lamsky, nga nailhan usab nga Volok, karon lungsod sa distrito sa Volokolamsk sa Gobernadorato sa Moscow, gitukod sa mga kolonista sa Novgorod sa Suba sa Gorodenka, usa ka sangang suba sa Lama, ug naglungtad na sukad pa niadtong 1135. Sa karaang panahon, kining lungsod lapad kaayo ug daghan og tawo, apan karon usa na kini ka gamay ug walay bili nga lungsod nga adunay populasyon nga 1,000.

kalibutan. Pag-abot niya sa pagkabatan-on, napuno siya sa kahadlok sa Dios ug gusto niyang molayo sa kalibutan. Gibyaan niya ang iyang panimalay ug ginikanan, miadto siya sa himayaong siyudad sa Moscow ug sa Monasteryo ni Simonov sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios[3916] , naghimo siya og panata sa pagka-monasto, diin gihatagan siya sa ngalan nga Ferapont. Pagkahuman niini, sa iyang pagpanugyan sa pagsunod, pag-ampo ug pag-ayuno, nagtrabaho siya sulod sa daghang katuigan sa maong monasteryo. Sa usa ka higayon, tungod sa pipila ka panginahanglan sa monastiko, gipadala siya sa arkhimandrita ngadto sa rehiyon sa White Lake[3917] ; pagkahuman niyang masusi ang mga dapit didto, nahigugma kaayo siya niini ug mibalik sa iyang monasteryo.

Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, nahitabo nga ang Kagalang-galang nga si Cirilo, nga sa ulahi nailhan nga Milagro nga Maghimo sa Beloye Ozero, nagpuyo sa hilom niining monasteryo; ug niadtong panahona gihatagan siya og panan-awon sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, nga nagsugo kaniya nga moadto sa yuta sa Beloye Ozero, sama sa gisaysay nga mas detalyado sa iyang hagiograpiya[3918] . Si Banal nga Cirilo ug si Ferapont, pagkahuman nga nagkasinabot niini, mibiyahe nga mag-uban gikan sa Monasteryo ni Simon sa ug miabot sa rehiyon sa White Lake. Pagkahuman nila sa pag-eksplorar sa tanang walay sulod nga mga dapit didto, miabot sila sa lugar diin karon nagtindog ang Monasteryo ni San Cirilo[3919] . Dinhi, gisaysay ni Banal nga Cirilo kang Ferapont ang pagpakita sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga iyang nasinati, ug nagsugod sila sa pagtukod og selda para sa ilang kaugalingon sa maong dapit. Apan, ang Banal nga si Ferapont wala magpuyo og dugay uban sa Banal nga si Cyril. Dali ra siyang mibulag kaniya ug nakakaplag og usa ka dapit tali sa duha ka lanaw nga nakapahimuot kaniya. Nagsugod siya sa paglimpyo sa yuta ug nagtukod og usa ka selda para sa iyang kaugalingon. Human niini, ang mga monghe nagsugod sa pagtigom palibot kaniya; nagtukod sila og usa ka monasteryo ug nagtukod og simbahan sulod niini isip pasidungog sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios[3920] . Kanunay nga mibisita si Banal Ferapont kang Banal Cyril alang sa espirituhanong pakighinabi ug aron pag-organisar sa kinabuhi sa mga monghe, kay nagpuyo siya nga dili layo sa monasteryo niini—mga napulo'g duha ka poprishchi ra ang gilay-on—ug nakadawat siya og dakong kaayohan gikan kaniya. Busa, sa ingon nagpuyo ang mga Banal sa ilang kinabuhi sa Dios.

Tungod sa ingon nga matinahuron nga kinabuhi, ang ilang dungog nakaabot sa dunggan sa mga magmamando sa maong yuta ug bisan sa Dakong Prinsipe Andrei Dimitrievich mismo, nga ang iyang gingharian naglakip sa mga rehiyon sa Beloye Ozero. Pagkadungog sa mga balaan nga asetik, napuno ang prinsipe sa dakong kalipay nga adunay ingon ana ka-reverendo nga mga tawo nga mitungha sa iyang gingharian; gidayeg niya ang Dios ug naghatag og daghang gasa gikan sa iyang bahandi alang sa pagtukod sa mga monasteryo. Nahitabo nga ang suod nga kauban sa prinsipe, usa ka boyar, nagsilbi isip gobernador sa prinsipe sa rehiyon sa Belozero. Mibisita siya sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nakigkita sa halangdong tigulang nga si Ferapont, nakig-istorya kaniya ug nahigugma kaayo kaniya. Sa pagbalik niya pagkahuman sa Mozhaisk, gisultihan niya ang prinsipe bahin sa halangdong tigulang, ug ang prinsipe nabati pag-ayo sa maong sugilanon, kay siya usa ka labing deboto ug mahigugmaon sa Dios nga tawo.

Paglabay sa pipila ka panahon human niini, nabati sa prinsipe ang kusgan nga tinguha nga magtukod og monasteryo sa iyang lungsod nga Mozhaisk, diin nahimutang ang iyang prinsipeng puy-anan. Nangayo siya og tambag sa iyang mga boyar kung asa siya makakaplag og tawo nga takus sa pagtukod sa ingon nga monasteryo, ug

---

[3916] Ang Monasteryo ni Simonov, nga ginganlan human sa lugar duol sa Suba sa Moskva nga nailhan nga Simonovo, gitukod niadtong 1370 sa usa ka disipulo ug pag-umangkon ni San Sergius sa Radonezh nga taga-Rostov, nga nagtukod sa unang simbahan didto nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios, isip pagpasidungog sa Iyang himayaong Pagkahimugso. Ang iyang pista gisaulog matag 28 sa Nobyembre

[3917] Ang White Lake, o Beloozero, nahimutang sa karon nga Novgorod Governorate.

[3918] Ang Banal nga si Cirilo usa ka mongheng disipulo sa Banal nga si Teodoro, ang nagtukod sa Monasteryo sa Simonov sa Moscow. Pagkahuman nga mibalhin si Teodoro sa Obupupudohan sa Arsobispo sa Rostov, niadtong 1390 napili siya nga arkhimandrita sa monasteryo, apan wala siya magpabilin sa maong katungdanan sa dugay nga panahon. Nabalaka siya tungod kay kanunay siyang gibisita sa mga dato ug maharlika, busa mibalik siya sa iyang daang selda ug naningkamot nga magpabilin nga hilom; apan bisan pa didto, ang iyang kalag nangandoy sa hingpit nga pag-inusara ug kahilom sa usa ka walay sulod nga lugar. Ang iyang pista gisaulog kada 9 sa Hunyo.

[3919] Ang dapit nahimutang duol sa Bukid Maura, dili kaayo layo sa Suba sa Sheksna. Ang monasteryo gitukod niadtong 1397 sa amihanang baybayon sa Danaw sa Siverskoe.

[3920] Kining monasteryo, nga karon nailhan nga Belozersk Ferapontov Monastery, gitukod niadtong 1398 sa hataas nga pampang sa Danaw Borodavskoye, 14 ka versts gikan sa karon nga lungsod sa Kirillov.

gipahinumduman siya sa mga boyar mahitungod kang Balaan Ferapont, nga alang niining balaan nga buhat wala siyay makaplagan nga mas eksperyensyado pa. Gipadala dayon sa prinsipe ang usa sa iyang mga maharlika uban sa sulat ngadto sa balaang tigulang ug mga gasa para kaniya, nga naghangyo nga dili niya balibaran ang iyang hangyo. Pagkadungog sa balaang tigulang sa hangyo sa prinsipe, iyang kini gitagad pag-ayo ug gihisgutan sa komunidad sa mga monghe; ang komunidad misugyot nga tumanon ang hangyo sa prinsipe. Misumite ang reverendo sa kabubut-on sa kapatiran ug, gidala ang usa sa mga monghe uban kaniya, miadto siya kang Prinsipe Andrew. Gidawat sa prinsipe ang balaang tigulang ug ang iyang kauban uban sa dakong dungog ug gisugdan siya pagpangayo nga mangita og lugar diin pagtukod og usa ka monasteryo. Dugay nga misalikway ang Balaang Amahan niini, naghangyo sa prinsipe nga tugutan siya nga mobalik sa iyang monasteryo, apan wala niya mabuot nga mosalikway; busa, sa pagsunod sa tinguha sa prinsipe, miadto siya ug nakakaplag og angay ug matahum nga dapit duol sa Suba sa Moskva, usa ka 'poprišče' ang gilay-on gikan sa lungsod sa Mozhaisk[3921] . Pagkahuman, uban sa prinsipe, nakadawat sila sa panalangin sa obispo, nagtukod sila og simbahan sa dungog sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios—pareho nga ngalan sa simbahan sa unang monasteryo sa Reverendo—ug, sumala sa kaugalian sa mga monghe, nagtukod sila sa tanang gikinahanglan nga mga bilding tupad niini, gipahimutang kini sa marangyang paagi, ug nagtigom og mga monghe[3922] . Gipasidunggan kaayo sa prinsipe kini nga monasteryo, labaw pa kaysa sa ubang mga monasteryo sa palibot. Gipahigayon niya nga makab-ot sa abbot niini ang ranggo nga archimandrite, gitudlo niya si Banal Ferapont isip unang abbot niini, ug giatiman siya pag-ayo sa iyang katigulangon.

Pagkahuman niini, ang Reverendo nga Amahan, nga nagkinabuhi sa nahibilin niyang kinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, namatay sa iyang tigulang na kaayo ngadto sa Ginoo[3923] , nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on, ug gilubong uban sa dungog dinhi sa maong monasteryo. Himaya sa atong Dios, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kadugayan sa mga katuigan.

10 Hunyo

28 Mayo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Elikonida

Gisaulog niadtong 28 Mayo

Ang Balaang Martir Elikonida nabuhi sa panahon sa paghari ni Gordian[3924] ug ni Philip[3925] ; siya natawo ug nagdako sa Thessalonica[3926] . Sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, miadto siya sa siyudad sa Korinto[3927] . Sa pagkakita niya sa mga tawo nga nagahalad sa mga diyos-diyosan, mitindog siya sa usa ka hataas nga dapit ug misinggit sa kusog nga tingog:

[3921] Ang lugar gitawag og Luzhki, diin ang monasteryo nailhan nga Luzhetsky.

[3922] Nahitabo kini niadtong 1408.

[3923] Ang Banal nga Ferapont namatay sa edad nga hapit 90 anyos, niadtong 27 Mayo 1426, human nagpuyo sulod sa 18 ka tuig sa Monasteryo sa Luzhetsky. Ang pagdayeg kaniya nagsugod pa sa ulahing bahin sa ika-15 nga siglo, ug siya gikanonisa sa Konseho sa Moscow niadtong 1547. Ang iyang mga relikya nagpabilin ilawom sa halaran sa katedral nga simbahan sa Monasteryo sa Luzhetsky, samtang usa ka simbahan nga gipahinungod sa iyang ngalan nagtindog sa Monasteryo sa Belozersk.

[3924] Si Emperador Gordian naghari gikan sa 238 hangtod sa 244.

[3925] Si Emperador Philip naghari gikan sa 244 hangtod sa 249.

[3926] Ang Thessaloniki, o Solun, usa ka dakong siyudad sa karaang Macedonia, nahimutang sa baybayon sa Gulpo sa Ferme sa Dagat Aegean. Sa kasaysayan sa Simbahan sa Rusya, kining siyudad nailhan isip dapit nga natawhan nila San Cirilo ug San Metodio, ang unang mga magtutudlo sa mga Slav (tan-awa ang ilang kinabuhi sa Mayo 11); gitawag kini nga Thessaloniki ug mahimong iapil sa unang mga siyudad sa kalakalan sa European Turkey (human sa Constantinople).

[3927] Corinto – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon, nahimutang sa habagatang-sidlakan nga suok sa Gulpo sa Corinto taliwala sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Karon, ang dapit sa karaang Corinto gipuy-an sa baryo sa Kuronto, nga adunay populasyon nga 5,000.

'O mga buang ug mapig-ot sa kasingkasing nga mga tawo sa Korinto! Nakita nako nga kamo labing dili matinud-anon, kay gibyaan ninyo ang walay katapusan ug dili malaglag nga Dios ug misimba kamo sa mga dios-diosan nga makaguba sa kalag. Tan-awa, ako naghangyo kaninyo, ngadto sa kahitas-an sa langit ug sa kalapad sa yuta; pamalandong kamo kaniya nga naglatag sa kalangitan sama sa tolda ibabaw sa inyong mga ulo? Kinsa ang nagbutang sa yuta ibabaw sa kalawoman? Kinsa ang makapugong sa dili mapugngan nga balud sa dagat pinaagi sa Iyang makahadlok ug himayaong Ngalan? Kinsa ang naghimo sa tawo gikan sa yuta ug naghuyop sa gininhawa sa kinabuhi sa iyang nawong? Ang nag-inusara nga nagpamintinar sa tanang binuhat pinaagi sa Iyang kamot mao ang usa ka tinuod nga Dios, nga nagpuyo sa langit. *'Kay ang tanang dios sa mga nasud* mga dios-*diosan'* (Salmo 95:5), mga bungol ug walay kalag; hinaut nga ang tanan nga mosimba kanila mahimong sama kanila!

Samtang ang balaan nagasulti niining mga pulong nga gawasnon ug kusog, gidakop siya sa mga pagano nga walay Dios ug gidala sa atubangan sa ilang gobernador, si Perinnius, aron hukman.

Ang gobernador, sa dihang gitan-aw siya ug nakita nga siya matahum kaayo ug adunay maharlikang dagway, misugod sa malumo nga pakig-istorya kaniya, nga nagaingon:

'Hinaut nga ang tanang panalangin anaa kanimo, akong gwapa nga anak, kay nagtuo ko nga nagtuo ka nga ang atong mga dios walay katapusan; malipayon ako alang kanimo.'

Mitubag ang santa:

'Unsa nga kalipay ang makuha sa mga walay Diyos? Ang imong kalipay, Maghuhari, mahimong paghilak, ug ang imong garbo mahimong kahuyang. Nagtuo ako sa Diyos, nga nagahari sa tanan, ug nagakalipay ako nga giisip ko nga takus, alang sa akong Diyos, sa pagbuhat niining buhat, diin walay duhaduha nga naglaum ako nga makadawat sa korona sa mananaog.'

Miingon ang gobernador:

'Ayaw pagkapareho sa mga buang nga babaye nga walay katapusang istorya, apan sultihi kami nga malumo ug mubo: unsa ang imong ngalan?'

Mitubag ang balaan:

'Dili ko buang, kondili maalamon sa Kristo Jesus, akong Ginoo; ug kon gusto ninyo mahibal-an ang akong ngalan, ako si Elikonida.'

Miingon ang gobernador:

'Ang ngalan nga Elikonida gihatag kanimo dili tungod kay angay ka niini, kay tungod sa imong dakong kabuang gipailalom nimo ang imong lawas sa pag-antos ug mga samad.'

Mitubag ang balaan:

'Dili, husto gayud nga gitawag ko nga Elikonida, kay ang kaluoy sa akong Dios kanunay uban kanako, ug naglabay ko og mga pana kang imong amahan, ang yawa[3928] .' Sa samang paagi, matarong kaayo nga gihatagan ka sa ngalan nga ' ' Perinnia, kay ang imong dautan ug gisumpa nga lawas, kauban ang imong hugaw nga kalag, pagadalaon ngadto sa pagkaguba sa nagdilaab nga trident.

Miingon ang gobernador:

'Isulti lang og mubo: maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos, o dili? Nagapanumpa ako sa akong diyos nga si Asclepius nga mananambal[3929] nga dili ko magpakita og kalooy kanimo kung dili ka mosunod sa sugo sa hari ug mosimba sa among mga diyos.'

'Nadungog nimo,' tubag sa santa, 'nga nagsulti ko og gawasnon: usa ko ka sulugoon ni Kristo; bahin kang Asclepius nimo—wala ko'y nahibaloan kaniya. Buhata nako ang gusto nimo.'

Unya ang gobernador, nga napuno sa kasuko, misugod sa pagpanakit sa santa. Una, gisugo niya nga hubaron siya, ipahigda sa yuta, ug bugbog-on; giputol ang iyang mga tiil, ug unya gisugo niya nga itambog ang martir sa usa ka kaldero nga puno sa nagbukal nga katat. Apan kalit lang miabot ang Anghel sa Ginoo, nga nagpabugnaw sa kaldero, ug gihimo ang nagbukal nga pitch nga bugnaw nga hamog, nga hinungdan nga usa ka tam-is nga humot ang nibutho gikan niini. Sa pagkakita niini, misinggit ang gobernador:

'Oh, unsa kadako ni Kristo nga salamangkero, nga makahimo sa kalayo nga mahimong tubig!'

[3928] Ang ngalan nga 'Elikonida' naggikan sa mga pulong sa Griyego nga nagpasabot og 'kaluoy' ug 'ilabay'. Si Elikonida, mao ang usa ka tawo nga naglabay og mga pana batok sa yawa pinaagi sa kaluoy sa Dios.

[3929] Si Asclepius giisip sa mga karaang Griyego nga diyos sa pagtambal.

Unya miingon ang santo, nga nagtuyok ngadto sa gobernador:

'Gihunahuna ba ninyo karon nga dagko ang inyong mga dios, sila Dia[3930] ug Asclepius, human sila mapahiya sa usa ka babaye, usa ka sulugoon ni Cristo?'

Sa pagdungog niini, napuno pa gayud ang gobernador sa kasuko ug gitawag ang santa nga salamangkera, ug gisugo nga buwagon ang iyang buhok gikan sa ulo uban sa panit, ug pasunogon ang iyang ulo ug dughan gamit ang mga kandila. Mapasigarbong gisagubang sa santa ang tanang pag-antos, murag wala gyud siya nabati og kasakit.

Unya ang gobernador, samtang ang iyang kasuko napulihan sa kalumo, misugod sa pagdayeg sa santa:

'Akong pinalanggang anak! Musugod ka ug halad og sakripisyo sa among dili mapildi nga mga dios, labi na kang Venus[3931] ug Minerva[3932] , ug himoon tika nga pari-babae sa dakong Diana[3933] ug ipahimutang tika sa katumbas sa mga asawa sa mga senador. Alang sa imong dungog, magtukod ako og bulawanong haligi sa tunga-tunga sa siyudad, mosulat ako sa mga hari bahin kanimo, ug ikaw mahimong, sama sa pagkasulti, inahan sa tibuok siyudad."

Mitubag si Santa Elikonida:

'Dad-a ko sa templo sa inyong mga dios, aron makahalad ko og halad kanila.'

Pagkadungog niini, napuno sa dakong kalipay ang gobernador ug gisugo dayon niya ang mga heraldo ug mga trumpeter nga ipahibalo kini sa tibuok siyudad; unya, uban sa dakong pompa, gidala niya ang santo sa paganong templo. Sa pagsulod niya sa templo, miingon ang santo sa mga pari:

– Gusto ko nga maghalad og putli nga halad nga ako ra, sa pribado; busa, sugoa ang tanan nga mobiya sa templo; kamo usab kinahanglan mobiya ug isira ang pultahan sa inyong pagkahuman.

Misunod ang mga pari sa iyang sugo ug gibyaan siya nga nag-inusara sa templo, samtang sila, nga nagtindog sa gawas, naglipay ug nagpatunog sa ilang mga trumpeta ug timpani.

Samtang ang Nobya ni Kristo, pagkasulod niya sa templo, gikuha niya ang idolo ni Venus ug gipikas kini ngadto sa tulo ka piraso; sa samang paagi, gipahulog niya ang idolo ni Minerva, nga sa pagkahulog sa yuta, nabungkag gayud. Unya gilabay niya ang idolo ni Asclepius gikan sa halaran ug giputol ang iyang mga bukton, mga tiil ug ulo; gihimo usab niya kini kang Zeus. Apan ang mga tawo nga nagbarog sa gawas sa templo wala makadungog sa nahitabo sa sulod, kay natabonan sa tingog sa mga trumpeta ug timpani ang tanan; ug nagpabilin silang tanan sa gawas sa templo, nagpaabot nga mahuman sa dalaga ang iyang mga pag-ampo ug halad.

Paglabay sa pila ka panahon, ang mga pari, nga gikapoy na sa paghulat, misulod sa templo ug, sa ilang pagkakita nga ang ilang mga dios nahulog sa yuta, ug pagkakita usab nila sa dalaga nga naglingkod sa halaran ug nagdayeg kang Kristo, ang ilang Dios, dali dayon silang mitindog, gisi ang ilang mga bisti, gikupot ang dalaga sa dakong kasuko, ug gihatud siya sa atubangan sa gobernador. Pag-abot nila sa atubangan sa gobernador, miingon sila:

Tapusa na kining salamangkera!

Ug adunay kasaba ug paghilak sa tanang katawhan, nga nasuko sa pagkaguba sa ilang mga diyos-diyosan; silang tanan misinggit, nag-ingon:

– O Hegemon! Patya kining salamangkera karon dayon!

Gisugo sa gobernador nga putlon ang mga suso sa balaan nga martir ug ipriso siya, aron makabaton siya og panahon sa paghunahuna kung unsang malupit nga kamatayon ang ipahamtang kaniya. Ug nagpabilin ang balaan sa prisohan sulod sa lima ka adlaw.

Niadtong panahona, usa pa ka gobernador nga ginganlan og Justin ang miabot sa Korinto aron pulihan si Perinnius. Gipahibalo siya mahitungod sa martir nga si Elikonida, sa iyang mga pag-antos ug sa iyang pagbungkag sa mga dios-diosan. Si Justin, bisan pa, tungod kay sobra siyang masigasig sa iyang mga diyos, napuno sa dakong kasuko batok kang Elikonida tungod sa iyang pagbungkag sa mga diyus-diyosan, ug gisugo nga pasigaon pag-ayo ang hurno. Ug gipasiga ang maong hurno sulod sa tulo ka adlaw; unya gisugo ni Justin nga itambog ang balaan nga

---

[3930] Zeus, ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Griyego.

[3931] Si Venus o Aphrodite mao ang diyosa sa gugma ug katahum.

[3932] Si Minerva o Athena mao ang diyosa sa kinaadman.

[3933] Diana o Artemis – ang diyosa sa pangayam ug patronesa sa mga lasang.

si Elikonida niini. Ang balaan, bisan pa man, sama sa karaang mga batan-on sa Babilonia, nalipay sa tunga-tunga sa hurno, naghimaya ug nagpanalangin sa Ginoo, kay ang kalayo para kaniya sama sa hamog, ug ang nagdilaab nga siga sama sa bugnaw nga hangin. Unya usa ka dakong kalayo ang misirit gikan sa hurno ug misapaw paingon sa mga pagano nga nagbarog sa palibot niini; ingon nga resulta, kapin sa kap-atan ka lalaki ang nasunog hangtod namatay; apan ang santa, pagkahuman sa pila ka gutlo, migawas gikan sa kalayo nga walay samad.

Miingon ang gobernador, nga nagtubag kaniya:

'Sultihi kami, dautang babaye, pinaagi sa unsang salamangka nga nakalabaw ka sa gahum sa kalayo?'

Mitubag ang balaan:

'Si Kristo, akong Ginoo, nga wala ninyo makita ug dili ninyo makita, miadto kanako ug gipalong ang mga kalayo sa pugon.'

Tungod kay wala motuo, gisugo sa gobernador nga dad-on sa atubangan sa hukmanan ang usa ka higdaanan nga tanso; gisugo niya nga pasigaon kini ug ibutang ang santa sa ibabaw niini sa iyang atubangan mismo. Pagkahuman gisugo sa gobernador nga painiton gikan sa ilawom ang higdaanan gamit ang uling, miingon siya:

– Karon tan-awa nato kon moanha ba si Kristo aron luwason siya.

Samtang ginahirapan ang santa sa ingon ani nga paagi, daghan kaayo ang dugo nga nibubo gikan kaniya nga nakapalong sa kalayo; ug nangabugnaw ang iyang higdaanan.

Dayon gikuha ang martir gikan sa higdaanan ug gidala sa bilanggoan, diin, samtang nagluhod siya sa yuta, nag-ampo siya ingon niini:

'Jesus, among kusog ug among kuta! Jesus, among himaya! Kristo, among paglaum! Mahimong akong magtabang ug tambala sa akong mga samad, O Maayong Manag-iya, nga pinaagi sa Imong kaayo nagaluwas sa tanan nga nagalaum Kanimo.'

Samtang nag-ampo siya niining mga pulong, si Kristo, ang Manluluwas sa kalibutan, nagpakita kaniya, napalibotan sa labing hayag nga kahayag, kauban si San Miguel nga Arkanghel ug si Arkanghel Gabriel. Sa pagduol Niya kaniya, gipahaba Niya ang Iyang kamot ngadto kaniya, nga nag-ingon:

'Bangon, tumindog sa imong mga tiil ug pagpakusgan! Anaa Ako kanunay uban kanimo! Gitan-aw Ko ang imong pakigbisog; pinaagi sa Akong gahum nga diosnong gipagaan Ko ang imong mga pag-antos ug giayo ang imong mga samad.'

Mibangon sa iyang mga tiil, ang martir mihapa sa atubangan sa Ginoo, miyuko sa Iyang atubangan ug miingon:

'Jesus, Kristo, akong Dios! Tagnawa ako, imong alagad! Tabangi ako sa pagdaog sa akong kaaway, aron, sa pagdaog nako sa iyang gahum, makasulod ako sa Imong templo uban ang pag-awit ug tingog sa kalipay.'

Ug ang Ginoo miingon kaniya:

'Pagkugi sa kasingkasing, Anak Kong babaye! Tan-awa, pag-ayoon tika ug pag-andamon tika og usa ka di-mortal nga korona sa Akong walay katapusang Gingharian.'

Pagkahuman Niya og sulti niini, misaka ang Ginoo ngadto sa langit, samtang ang mga balaang anghel naghatag kang Elikonida og putli nga pan nga nagdan-ag sama sa adlaw. Pagkatilaw ni Elikonida niining pan, nabati niya nga hingpit na siyang naayo; ang iyang nawong misidlak sama sa adlaw, ug ang iyang lawas nahimong puti sama sa niebe. Ug ang balaan nagpasalamat sa Dios, naghimaya-himo Kaniya hangtod sa kaagahon.

Sa pag-abot sa kaadlawon, gidala ang santa gikan sa iyang bilanggoan, dayon gidala sa lugar sa paglitis, ug pagkahuman gilabay sa mga hayop. Duha ka gutom nga leon, nga wala mokaon sulod sa tulo ka adlaw, gipahimutang batok kaniya. Apan sa pagduol sa mga leon sa santa, mitungo kini sa atubangan niya ug misugod sa pagdila sa iyang mga tiil. Ang katawhan, pagkakita niini, misinggit, nga nag-ingon:

'Sa tinuod, usa ka salamangkera kining babaye, kay nabihag pa gani niya ang mga hayop, nga wala gani sila mosuod kaniya. O gobernador! Patya kining babaye! Patya siya karon dayon!'

Samtang nagasulti pa ang katawhan niini, nabungkag ang mga pultahan sa gusali tungod sa gahum sa Dios ug nabuksan; ang maong mga leon nibutho ug nilukso sa katawhan uban sa dakong kasuko, nga kusog kaayo ang ilang pagngurog; ang katawhan midagan paingon sa ; ang gobernador mismo, tungod sa kahadlok, midagan paingon sa praetorium[3934] . Ang mga leon, nga nagsunod sa mga nagpalagyo, nakapatay og usa ka gatus ug baynte

ka tawo gikan sa katawhan. Unya ang gobernador, nga wala nay lain nahuna-hunaon buhaton sa martir, nagmando nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada.

Sa dihang gidala ang santa gawas sa siyudad aron putlon ang iyang ulo, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo, nga miingon ingon niini:

'O Kristo, akong Dios! Umari karon kanako! Tabangi ang imong alagad niining takna! Tuman-a ang imong saad ug dad-a ako sa imong balaan nga kawan; ihap-a ako sa imong mga bulahan nga karnero. Ihap-a ako sa mga babaye nga nakapahimuot kanimo: Sarah, Rebekah, Rachel, Leah, Susanna, ug sa Imong Walay Sala nga Inahan, ang Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen nga si Maria; usab kang Marta ug kang Maria, mga igsoon ni Lazaro, ug kang propetesa Ana, nga misaksi kanimo kauban ni Santo Simeon nga Nagtugot sa Dios sa Imong Pagpresentar; ihap usab ako uban ni Elizabeth, inahan sa imong Munaong si Juan, ug ang unang martir nga si Tecla; idugang ako sa ilang gidaghanon ug tugoti nga makapahulay ako uban kanila hangtod sa kahangturan.

Samtang nag-ampo ang balaan sa ingon niini, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagpahayag:

'Umari, Anak kong babaye! Andam na ang korona ug trono para kanimo. Tan-awa, ang mga Anghel karon nagsugod na sa pagkanta og solemne nga mga himno alang sa imong pag-alsa paingon sa langit.'

Pagkadungog ni Santa Elikonida niining tingog, napuno siya sa dakong kalipay, ug uban sa kalipay gipanaog niya ang iyang ulo ilawom sa espada. Sa dihang giputol ang iyang ulo, gatas ang nibubo gikan sa samad imbis nga dugo, nga usa ka timailhan sa iyang pagkabalaan[3934] . Ang iyang bililhon nga lawas gilubong uban sa pagrespeto sa mga Kristohanon, nga naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Nikita, Obispo sa Calcedonia[3935]

Gisaulog kaniadtong 28 sa Mayo

Ang atong Balaang Amahan Nikita gihigugma si Kristo sukad pagkabatan-on; pagbiya niya sa kalibutan ug sa tanang makalibutanong pagkapilit, nakapahimuot siya sa Dios pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, ug gipataas ngadto sa Katungdanan sa Chalcedon, diin, sama sa kandila nga nagbarog sa kandelerohiya, misidlak siya sa kalibutan ug nagpalamuti sa Simbahan ni Kristo.

Si Santo Nikita mapinanggaon kaayo sa mga kabus; gipakaon niya ang mga gutom, gipahinan-an ang mga hubad, gidawat niya sa iyang panimalay ang mga biyahero ug gihatagan sila og pahulay; siya usa ka amahan sa mga ulila, usa ka tigpanalipod sa mga balo ug usa ka manluluwas sa tanan nga gidaugdaug.

Sa pag-abot sa lisud nga mga panahon sa heresiya sa iconoclastic[3936] , sa paghari ni Leo the Armenian[3937] , Napamatud-an ni Santo Nikita ang iyang kaugalingon nga usa ka maisugong magpamatuod sa ngalan ni Kristo, kay nagpaningkamot siya pag-ayo sa pakigbisog batok sa mga dautang pagtulon-an, gisaway ang mga dili-ortodoksong doktrina ug gihangyo ang tanan nga mosimba uban sa pagrespeto sa ikon ni Kristo nga Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ingon man usab sa mga ikon sa tanang uban pang mga santo; Kini nga

---

[3934] Ang pagkamartir ni Santa Elikonida nahitabo niadtong tuig 244.

[3935] Ang Chalkedon, o mas husto nga Chalcedon, sa sinugdan usa ka kolonya sa Megara sa baybayon sa Dagat Marmara. Sa ilawom sa mga Kristohanong emperador, ang Chalkedon mao ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Chalcedon isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum ni Emperador Marcian niadtong 451 (naghari 450–457) aron kondihon ang heresiya nga Monophysite (ang maong heresiya gitukod ni Eutyches, ang Archimandrite sa Constantinople, nga nagtudlo nga ang tawhanong kinaiyahan ni Hesukristo hingpit nga nasuhop sa banal nga kinaiyahan ug busa usa ra ka kinaiyahan – ang banal – ang angay ilhon Kaniya).

[3936] Ang ikonoklastikong erehiya mitumaw sa ika-8 nga siglo. Ang mga ikonoklasta binuang nga gihugpong ang pagdayeg sa mga ikon sa pagsimba sa diyos-diyosan. Si Constantine, Obispo sa Nicaea (sa Phrygia – usa ka rehiyon sa Asia Minor), giisip nga nagtukod niini nga erehiya. Ang labing masigasig nga mga tigpasiugda sa ikonoklasmo mao sila Emperador Leo III ang Isaurian (717–741) ug Constantine V Copronymus (741–776). Kining heresiya gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho (nga gipahigayon niadtong 787 sa siyudad sa Nicaea).

[3937] Si Leo V ang Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820.

maisugong magpamatuod kang Kristo nakasinati og daghang pag-antos sa kamot sa dautang tsar ug sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna; nakasinati usab siya og pagpahilayo, pagdaot ug uban pang mga kalisdanan alang sa iyang ortodoksong pagtuo.

Paglabay sa igo nga panahon, human sa daghang paningkamot sa pagpanghimatuud sa pagtuo, mibiya si Santo Nikita niining kalibutan paingon sa langitnong puloy-anan[3938] ; Gipahimaya siya sa Dios sa langit sa atubangan sa Iyang mga anghel, ug sa yuta sa atubangan sa mga tawo, kay daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa iyang balaan nga mga relikya, ug mga pag-ayo gikan sa tanang matang sa mga sakit ang gihatag, alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan.

Kontakion, Tono 8:

Pinaagi sa kahayag sa imong mga buhat, misidlak ka, O Balaan; ikaw ang manununod sa apostolikong trono, Nikita: ug sama sa adlaw misidlak ka sa imong panon, O Amahan, napuno sa tanang langitnong pagtulon-an. Busa nagtawag kami kanimo: Malipayon ka, kahupayan sa Calcedonia.

Paghandum kang San Ignacio, Obispo sa Rostov

Kumemorasyon sa ika-28 sa Mayo

Si Santo Ignacio natawo sa matinud-anong mga ginikanan ug gipadako nila sa tanang Kristohanong hiyas. Sa dihang nasabtan niya ang kawalay pulos sa kalibutan, iyang gisalikway kini ug naghimo sa mga monastikong panata. Tungod kay nagpuyo siya sa labing matinahuron nga kinabuhi, siya unang gitudlo nga arkhimandrita ug unya Obispo sa siyudad sa Rostov[3939] . Sa dihang gidala niya sa iyang pag-atiman ang Diyosesis sa Rostov, iyang gipang-amuma ang iyang kawan uban sa dakong kugi. Pagkahuman sa iyang pag-alagad isip obispo sulod sa baynte-siyam ka tuig, mibyahe siya paingon sa Ginoo sa ika-6796 ka tuig sukad sa paglalang sa kalibutan, sa ika-1288 ka tuig sukad sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios, niadtong ika-28 nga adlaw sa Mayo, usa ka Biyernes, pagkahuman sa Vespers[3940] .

Pagkadungog sa kamatayon sa santo, ang tibuok siyudad sa Rostov nagtapok sa palibot sa iyang lawas; tanan naghilak og kusog ug nag-agol, nagmasubo sa pagpanaw sa ilang komon nga magbalantay ug magtutudlo, tabang ug mananaghawa sa panahon sa kalisdanan ug kasubo, tigpanalipod sa mga balo ug mga ulila, tig-atiman sa mga kabus ug walay gipuy-an, magtutudlo ug giya sa mga klero ug orden monastiko, ug magtatambag sa mga prinsipe ug mga maharlika. Pagkuha nila sa bililhon nga lawas ni San Ignacio, gidala nila kini ngadto sa simbahan; apan tungod sa kadaghan sa katawo nga nagtapok didto, wala nila kini madala sulod sa simbahan, busa gibutang nila kini sa atubangan sa simbahan; pagkahuman niini, nagsugod sila sa pagkanta og mga himno sa lubong.

Niadtong panahona, duha ka debotong madre ang naglabay sa simbahan; ang usa kanila ginganlan og Teodosia; siya ang asawa sa protodiakono sa santo, si Pablo, apan sa diha-diha dayon pagkasulod nila sa balaang kaminyoon, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa usa ka putli ug hapsay nga kinabuhi. Sa tibuok nilang kinabuhi, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo. Daghan ang makapamatuod sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi. Sa dihang namatay ang bulahan nga si Pablo ug miadto sa Ginoo, ang iyang asawa misulod sa monastiryo ug naghimo sa mga panata sa pagka-monastiko. Pagkahibalo niya sa kamatayon ni San Ignacio, miadto siya aron pasidunggan ang iyang mga relikya; kauban niya ang usa pa ka madre nga ginganlan og

---

[3938] Ang kamatayon sa Banal Nikita nahitabo sa sinugdanan sa ika-9 nga siglo.

[3939] Gikonsagra si Santo Ignacio isip obispo niadtong 19 sa Setyembre 1262.

[3940] Gireport nga niadtong 1269 nagtukod si Santo Ignacio og usa ka monasteryo sa bunganga sa Suba sa Sheksna, sa baybayon sa Danaw Beloye, nga gipahinungod sa Balaang Trinidad. Ang mga monghe niining monasteryo nagpaningkamot pag-ayo aron i-konbertir ang mga katawhang Chud ug Korel ngadto sa Kristiyanismo. Niadtong 1274, mitambong si Santo Ignatius sa lokal nga konseho sa Vladimir. Sa duha ka higayon, napugos ang santo nga mubuhat og lisod nga biyahe paingon sa Horde aron mangampaw sa ngalan sa iyang diyosesis. Nailhan si Santo Ignatius isip tigpatigayon sa kalinaw tali nila Prinsipe Dimitri ug Konstantin Borisovich. Isip handumanan sa maong pakig-uli, gitukod ang Simbahan sa mga Balaan nga Boris ug Gleb sa Rostov. Namatay si Santo Ignacio niadtong 1288. Ang iyang bililhon nga mga relikya nagpabilin nga nagahulay sa Katedral sa Dormition sa Rostov.

Xenia, nga nagkinabuhi usab sa susamang matinud-anon ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi. Kining duha ka madre, kauban ang pipila ka uban pang mga debotong tawo nga nakadawat og langitnong pagpadayag, nakasaksi sa mosunod nga milagro: samtang ang katingalahang mga relikya ni San Ignacio gidalit paingon sa simbahan, ang santo mitindog gikan sa iyang kabaong nga nagsul-ob sa iyang obispo nga bisti, nilatas sa hangin ug mitindog sa kahitas-an ibabaw sa simbahan; unya gipanalanginan niya ang tanang katawhan ug ang tibuok siyudad; pagkahuman, misulod siya sa usa ka langob nga gikutkot sa yuta duol sa halaran, diin usa ka kabaong ang giandam para kaniya.

Gipadayag kini sa Dios sa mga madre niadtong panahona, ingon man usab sa pipila ka uban pang mga debotong tawo, alang sa himaya sa Iyang pinalanggang sulugoon ug ingon usa ka pagpamatuod sa tanan sa iyang pagkabalaan; pinaagi niini gipakita sa Ginoo sa mga tawo nga nakab-ot ni San Ignacio ang pabor sa Ginoo ug giisip nga takus sa bahin nga kapariho sa mga balaan.

Sa hapit nga panahon usab, nahitabo ang lain nga milagro: usa ka Archimandrite nga si Stephen, sukad pa sa adlaw sa iyang pagkahimugso, adunay usa ka tudlo nga nakaliko paingon sa iyang dakop; sa dihang nahikap niya ang balaan nga lawas ni San Ignacio, ang iyang baliko nga tudlo dali dayon nitul-id ug nausab nga himsog, sama sa iyang ubang mga tudlo.

Pagkahuman niini, gidala ang bililhon nga lawas ni San Ignacio sa simbahan. Sa sunod buntag, nagtigom pag-usab ang tanan sa atubangan sa mga relikya sa pinalanggang sulugoon sa Dios aron buhaton ang naandan nga serbisyo ug mopa-awit sa mga himno sa lubong. Sa dihang gibutang ang lawas sa santo sa kabaong ug gibutang ang mga pergamino sa iyang kamot—nga gisulat ang mga ngalan sa tanan nga giordinar ni San Ignacio nga mga pari ug diyakono—ang santo, murag buhi, gipahaba ang iyang kamot ug gikuha ang mga pergamino. Ang tanan nga nakasaksi niining milagro napuno sa dakong kahadlok ug kalipay, ug ilang gidayeg ang Dios. Pinaagi sa pag-ampo niining sulugoon sa Dios, si San Ignacio, unta mahimong takus usab kita nga makig-ambit uban kaniya sa walay katapusang mga panalangin nga gitagana ni Kristo Hesus, atong Ginoo, nga ang himaya angay kaniya hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Gipasiugda sa pagtuo, nadawat nimo ang pagtulon-an sa pagka-pari ug gipangulohan nimo ang kawan; ug isip manununod sa mga apostoles, nadawat nimo gikan sa Dios ang gasa sa mga milagro, O Balaang Amahan Ignatius. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas Niya ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Karong adlawa gisaulog ang imong labing hayag nga handumanan, O labing bulahan nga Santo Ignacio, nga nagdan-ag pag-ayo sa kalibutan ug nagpadayag sa langitnong kahayag sa tanan.

Paghandum sa Balaang Martir nga si Helladius

Kumemorasyon sa Mayo 28

Si San Helladius, pagkahuman sa pag-antos sa nagkalain-laing pag-antos ug paglabay kaniya sa kalayo apan wala'y kadaut nga nahimo kaniya, namatay tungod sa iyang mga latigo. Ang serbisyo para kaniya nag-ingon nga gibisita siya ni Kristo sa prisohan ug giayo ang iyang mga samad, ug nga nahulog ang iyang mga gapus. Gituohan nga siya nag-antos sa kamot sa mga Persyano atol sa ilang paglusob sa mga sidlakang probinsya sa Imperyong Romano.

11 Hunyo

29 Mayo (Daang Estilo)

2051

Kumemorasyon sa Balaang Martir Theodosia

Gisaulog sa 29 sa Mayo

Mahitungod kang Santa Teodosia sa Tiro[3941] , si Eusebius[3942] , Obispo sa Caesarea sa Palestina[3943] , usa ka saksi sa iyang kaugalingon, nagreport sa mosunod: 'Samtang nagpadayon na sulod sa lima ka tuig ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga walay Diyos nga mananamba, niadtong ika-napulo ug pito ka adlaw sa Abril, sa mismong adlaw sa Pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, usa ka deboto ug mahadlokon sa Diyos nga dalaga gikan sa among siyudad, – ingon ni Eusebius – usa ka lumad sa Tyre, nga wala pa gani'y napulo'g walo ka tuig ang edad, miduol sa mga Kristohanong priso nga gihuptan sa praetorium; niadtong panahona ang mga Kristohanon mapangahas nga naghisgot sa Gingharian sa Dios sa ilang taliwala; Miadto kanila si Teodosia ug gisugdan sila pagpangayo nga hinumdoman siya sa Ginoo sa dihang makahuman na sila sa ilang pagkamartir ug motindog na sa atubangan sa Dios. Apan sa dihang nakita sa mga sundalo ang dalaga nga nagluhod sa atubangan sa mga Kristohanong priso, ilang gidakop siya ug, daw nakahimo siya og dautang buhat, gidala siya sa atubangan sa gobernador Urvan alang sa interogasyon. Ang gobernador, nga napuno sa dakong kasuko ug kalagot, gisugo nga ipailawom siya sa mabangis nga pagpanakit. Ang iyang mga tadyaw ug suso gipikas-pikas sa puthaw nga mga kuko, nga hinungdan nga natangtang ang unod hangtod sa bukog; unya gisugo sa gobernador kining martir ni Cristo—nga buhi pa ug nag-antos sa iyang mga pagpanakit uban sa malipayong nawong—nga ilunod sa dagat.

Mao kini ang gisulti ni Eusebius, nga nakasaksi sa tanan sa iyang kaugalingong mga mata.

Gawas pa niana, gidugang nga kining balaan nga martir ni Kristo, si Teodosia, pagkahuman siya gilabay sa dagat, gidala gikan sa tubig paingon sa uga nga yuta sa mga Anghel, nga buhi pa kaayo. Ug ang santa naglakaw, nagbitbit sa iyang mga bukton og usa ka bato nga gitali sa iyang liog. Unya nadakpan pag-usab ang santa sa mga pagano, nga nagdala kaniya sa atubangan sa hukmanan. Si Santa Teodora gisilotan nga kan-on sa mga mabangis nga hayop, apan wala gyud siya masamari kanila. Sa katapusan, gisugo sa taga-panglutos nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Sa diha nga giputol ang iyang ulo, nakita ang usa ka salampati nga nilupad gikan sa iyang baba, nga nagdan-ag sama sa bulawan ug misaka paingon sa langit[3944] .

Sa pag-abot sa gabii, ang balaang martir nagpakita sa iyang mga ginikanan uban sa daghang uban pang balaang birhen; nagsul-ob siya og bisti nga mas puti pa sa niyebe; sa iyang kamot nagkupot siya og bulawanong krus, ug sa iyang ulo usa ka korona; niadtong higayona, miingon ang santa sa iyang mga ginikanan:

'Tan-awa, unsa ka dako ang himaya ug grasya sa akong Kristo! Tan-awa, unsa ka dako ang himaya nga inyong gipaningkamotan nga kuhaon kanako.'

Gisulti sa balaan kining mga pulong tungod kay ang iyang mga ginikanan, sa dihang nakabantay sa iyang tinguha nga mag-antos alang kang Kristo, gibuhat ang tanan nilang makakaya aron mapugngan siya niini; apan

---

[3941] Ang siyudad sa Tiro mao ang natawhan sa balaang martir nga si Teodosio. Ang Tiro nahimutang sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Dagat nga Patay, sa habagatan-kasadpan nga bakilid sa kabukiran sa Gilead.

[3942] Si Eusebius, Obispo sa Caesarea (nga nabuhi gikan sa 268 hangtod 340), usa ka iladong historiyador sa simbahan nga nagtukod sa mga basihanan sa kasaysayan sa simbahan; siya nailhan tungod sa iyang dakong kahibalo. Siya ang awtor sa mosunod nga mga buhat: 1) *Kasaysayan sa Simbahan*, nga naglangkob sa panahon gikan sa panahon sa mga Apostoles hangtod sa tuig 324; nga gibahin sa 10 ka libro; 2) *Ang Kinabuhi ni Constantine*; nga naglangkob sa 4 ka libro ug nagpadayon diretso gikan sa *Kasaysayan sa Simbahan*; 3) *Chronography*. Dugang pa, si Eusebius mao ang awtor sa daghang gagmay nga mga buhat nga adunay apolohetikal, polemikal, ug eksegetikal nga kinaiya

[3943] Ang Caesarea sa Palestina nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo. Sa karaang panahon, ang Caesarea mao ang lingkoranan sa mga Romanong procurator ug sentro sa sosyal ug politikal nga kinabuhi sa nasud. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Caesarea sa Palestina tungod kay dinhi, sa unang higayon, gibuksan ni Apostol Pedro ang pultahan sa Simbahan ni Kristo ngadto sa mga pagano pinaagi sa pagbunyag sa senturyon nga si Cornelio (Buhat 10). Dinhi usab nahitabo ang katapusang paglitis kang Apostol Pablo, pagkahuman gipadala siya sa Roma (Buhat 26; Buhat 27). – Aduna pay lain nga Caesarea sa Palestina, nga nailhan nga Caesarea Philippi aron mailhan kini gikan sa karon nga usa. Nahimutang kini sa tinubdan sa Suba sa Jordan.

[3944] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo niadtong 6 Abril sa tuig 307 o 308. Ang ika-29 sa Mayo nagtimaan sa adlaw sa pagbalhin sa iyang mga relikya. Ang mga relikya sa balaan nga martir unang gibalhin ngadto sa Constantinople, ug sa ulahi ngadto sa Venice.

siya midali sa tinago ngadto sa mga priso ni Kristo ug, sama sa among giingon, gidala aron pagahirason ug gikoronahan sa iyang Ginoo nga si Jesu-Kristo, among Dios, ang Tagahatag sa Pagkamartir.

Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Teodosio

Gisaulog sa ika-29 sa Mayo

Si Santa Teodosia, ang Nobya ni Kristo, natawo sa Constantinople sa mga ginikanan nga dato, matinud-anon, deboto ug mahimayaon. Sa sinugdan, wala silay anak sulod sa daghang katuigan. Sa kasubo niini, kanunay silang nag-ampo ug nagpuasa, kanunay nga mibisita sa mga simbahan sa Dios sa adlaw ug sa gabii, ug buotan nga nagahatag og limos sa mga kabus.

Usa ka adlaw, samtang nag-apil sila sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii sa usa ka simbahan nga gipahinungod kang Balaang Martir Anastasia, ang inahan ni Santa Teodosia nag-ampo nga mas mainit kaysa kaniadto alang sa tambal sa iyang kawalay-anak; sa dihang nakatulog siya sa usa ka gutlo, mitungha kaniya si Balaang Martir Anastasia ug miingon:

'Ayaw pagmasubo, babaye, kay ikaw manamkon ug manganak.'

Pagmata niya, napuno siya sa dakong kalipay ug gisultihan niya ang iyang bana bahin sa panan-awon. Unya miingon ang iyang bana kaniya:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo! Kung Taga-ayo Siya sa among pagkawalay anak, ug bisan lalaki o babaye pa among ipanganak, ihalad namo ang bata isip halad sa among Ginoo, si Kristo nga Dios.'

Paglabay sa pipila ka panahon, ang iyang asawa gayud nabuntis ug nanganak sa balaan nga dalaga, nga ilang ginganlan og Theodosia, nga nagpasabot og 'gihatag sa Dios', kay siya usa ka gasa gikan sa Dios. Ang bata dayon gipailawom sa balaan nga bunyag.

Pagkahuman sa kap-atan ka adlaw sukad sa iyang pagkahimugso, gidala siya sa iyang inahan sa simbahan ni Santa Anastasia, nga nagpasalamat sa Diyos ug sa balaang martir uban sa mga luha sa kalipay, nagsaad nga ihalad ang iyang anak nga babaye sa kinabuhi sa pagka-monaste, aron siya maihap sa mga birhen ug nobya ni Cristo (angay hinumduman nga ang maong simbahan adunay kauban nga kumbento para sa mga batan-ong babaye nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Diyos).

Pagdawat sa panalangin sa Dios, mibalik ang inahan sa balay ug gisugdan ang pag-atiman sa bata nga iyang gisaaran sa Dios uban sa dakong pag-amping, gitudloan si Teodosia sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug sa kahadlok sa Dios, ug gipukaw sa iyang kasingkasing ang kalayo sa gugma sa Dios.

Sa dihang pito na ka tuig si Teodosio, namatay ang iyang amahan; busa gidala siya sa iyang inahan ngadto sa Konbento ni Santa Anastasia ug gipresentar aron siya ipa-tonsura sa balaang Orden Anghelika.

Paglabay sa tulo ka tuig, namatay usab ang inahan ni Theodosius, ug gibilin niya ang tibuok niyang kabtangan sa iyang anak nga bihe. Apan si Teodosio, sa pag-abot sa hustong edad ug napuno sa kinaadman ug gugma sa Dios, wala gustong dawata ang panulundon nga gibilin kaniya sa iyang inahan, kondili gihatag kini sa Dios, Kaniya usab iyang gihalad ang iyang kaugalingon ingon usa ka halad: Gipatawag niya ang usa ka alahero, ug gihatagan niya kini og igo nga bulawan ug pilak aron balotan og bulawan ang tulo ka ikon: si Kristo nga Manluluwas, ang Labing Balaang Inahan sa Dios, ug ang balaang martir nga si Anastasia. Kining mga ikon adunay gitas-on nga tulo ka kubito[3945] . Gipahimutang sila ni Banal Theodosia sa simbahan, samtang iyang gipangbahin ang nahibilin niyang kabtangan sa mga kabus, mga walay-puy-anan, mga ulila ug mga balo; ug siya mismo, sa pagkamonastiko nga pagkabus, nagpadayon sa pag-alagad sa Ginoo adlaw ug gabii, nga gipakabaro sa Dios sa espirituhanong bahandi. Nagasul-ob sa armadura sa pag-ampo batok sa dili makita nga kaaway, Gipaka-antos niya ang unod, nga nakig-away batok sa espiritu, pinaagi sa mga asetikong buhat; napildi niya ang walay lawas nga kaaway, gitamakan ang ulo sa langit-langitan nga bitin, ug napukan ang hambog nga dragon[3946] pinaagi sa

[3945] Ang usa ka 'lokot' katumbas sa 8–10 ka 'vershki'.

[3946] Belial – o, sa mas husto, Belial – nagpasabot, kung hubaron gikan sa Hebreo: walay pulos, daotan, malaut. Gigamit ni Apostol Pablo kining ngalan sa yawa, ang gigikanan sa tanang kadautan (2 Cor. 6:15).

pagpaubos, pagkamapainubsanon, gugma nga makapahimuot sa Dios, pagkabalaan, pagkamatinud-anon, pagsunod ug uban pang mga monastikong hiyas.

Sa usa ka higayon, samtang ang balaan nag-ampo sa gabii, miduol kaniya ang yawa ug miingon:

'Busa nagpakig-away ka batok kanako: sa ingon ana, ako usab magpakig-away batok kanimo, ug dili lang batok kanimo, kondili batok sa tanang Kristohanon, kay nakakaplag ko og usa ka tawo nga pinaagi kaniya makapakig-away ko batok sa Simbahan; akong pahilayoon ang daghan gikan sa pagsimba sa ikon ni Kristo; daghan ang mosunod sa akong mga tiil ug buhaton ang akong kabubut-on.'

Apan si Santa Teodosia, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, miingon:

'Maka-sumpa ka unta, O diyablo, kaaway sa mga Kristohanon! Masirad-an ug mawagtang sa gahum ni Cristo, akong Dios, ang tanan nimong mga tinguha!'

Ug nawala ang yawa. Ang Banal nga si Teodosia, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, misugod sa pag-awit sa usa ka salmo ni David: *'Tumindog ang Dios, ug pahawaa ang Iyang mga kaaway; palagsa ang mga nagdumot kaniya sa atubangan Niya'* (Salmo 67:2).

Gisaysay ni Santa Teodosia kining makalilisang nga panan-awon ug ang tanang hambog nga mga pulong sa yawa sa iyang madre superior ug nangutana kaniya:

'Asa kaha man unya moabot sa mga Kristohanon kana nga kalamidad nga gisaad sa kaaway nga iyang dad-on?'

Mitubag ang abadesa:

'Anak kong babaye! Ang Apostol nagpamatuod: *"Ug ang tanan nga gustong magkinabuhi nga matinud-anon sa Dios diha kang Cristo Jesus pagapasipalahon"* (2 Tim. 3:12). Kay ang panon ni Cristo kanunay nga gikabala-an sa mga malimbungon nga tawo, nga nagpakita og bakak nga kinaadman, nga naglimbong sa tanan—apil na ang mga tawo nga sila mismo nalimbong; kining mga malimbungon nga tawo mao gayud ang mga instrumento sa yawa. Sa samang paagi, bisan karon ang yawa magdala og kalibog ug pag-antos sa Simbahan sa Dios. *'Apan magpadayon ka sa pagtuman sa mga butang nga imong nahibal-an ug gisaligan, kay nahibalo ka kinsa ang nagtudlo kanimo. Gawas pa, sukad pagkabata nahibal-an na nimo ang Balaang Kasulatan, nga makapahimo kanimo nga maalamon alang sa kaluwasan pinaagi sa pagtuo kang Kristo Jesus'* (2 Tim. 3:13–15).

Paglabay sa pipila ka panahon, misiklab ang usa ka pag-alsa batok sa ortodoksong Haring Theodosius, nga nailhan nga 'ang Adramyttian'[3947] , nga gipangulohan sa iyang gobernador, usa ka tawo nga ginganlan og Leo, nga nailhan usab nga si Conon, nga taga-Isaurian[3948] . Pagkahuman niyang gikuhaan si Theodosius sa iyang maharlikang awtoridad, si Leo mismo ang misaka sa trono[3949] .

Sa sinugdanan sa iyang paghari nagpakita siya nga matinud-anon, apan sa dili madugay nahimong bag-ong Belsasar[3950] , nagpasipala sa pagkabalaan sa Simbahan ug misalikway sa pagsimba kang Kristo, ang Labawng Dios, ug sa Iyang bililhon nga ikon. Ug gipanghuyop niya sa Simbahan ang hilo sa mga bitin sa porma sa makaguba-sa-kalag nga heresiya sa Manichea; Dugang pa, kining tawo nga sama sa hayop, nga nagngurog daw sa tingog sa leon, misulti og mga blasphemous ug heretikal nga pulong batok sa balaang mga ikon, gitawag kini nga mga diyos-diyosan, ug gitawag ang mga nagasimba niini nga mga idolatra. Kining dili matinud-anong hari nagpagawas og dekreto nga nagmando sa pagwagtang sa pagsimba sa mga ikon sa tibuok niyang gingharian.

Niadtong panahona, si Santo Germanus ang nag-okupar sa Sede sa Constantinople. Kauban sa ubang mga Ortodoksong obispo, kusgan siyang misupak sa emperador ug misalikway sa pagdawat sa heretikal nga dekreto niini nga nagmando kanila nga biyaan ang pagdayeg sa mga ikon. Miingon si Germanus sa maong mambablaspemo:

'Pagkahuman nga ang atong Ginoo ug Manluluwas nahimong tawo gikan sa mahimayaong sabakan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug natuman ang tanang langitnong plano alang sa atong kaluwasan, ang tanang pagsimba sa mga dios-diosan gipahunong ug ang tanang hulagway sa idolatriya gisunog. Kapin na sa pito ka gatus

---

[3947] Si Teodosio III sa Adramyttium naghari gikan sa 715 hangtod 716.

[3948] Ang Isauria usa ka rehiyon sa Asia Minor, nga nagutlanan sa Lycaonia sa sidlakan, Phrygia sa amihanan, Pisidia sa kasadpan ug Cilicia sa habagatan.

[3949] Si Leo III nga taga-Isauria naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.

[3950] Si Belsasar – usa sa mga kaliwat ni Nabucodonosor, hari sa Babilonia – nailhan nga usa ka daotan ug maluoy nga tawo (tan-awa Dan. 5:1–4, 22–23). Gidaot niya ang balaan nga mga sudlanan sa mga Hudiyo, nga gidala ni Nabucodonosor gikan sa Herusalem (Dan. 5:3).

ka tuig ang nilabay sukad nga nagpaningkamot ug nagwali ang mga Apostoles sa makaluwas nga pagtulon-an ni Kristo ngadto sa kalibutan. Sa sulod niining pito ka gatus ka tuig, daghan kaayong mga matarong ug dungogong mga Amahan ang miagi, ug wala'y bisan usa kanila nga misupak sa balaan nga mga ikon; ni usab, sa tinuod, nakadungog bisan kinsa kanila sa dautang sofistika nga imong gipasulod sa Simbahan pinaagi sa pagdumili sa pagdayeg sa balaan nga mga ikon, usa ka katungdanan nga angay sa balaan nga mga hulagway sukad pa sa karaang panahon. Kay ang Balaang Simbahan nagsunod sa batasan sa pagdayeg sa mga balaang ikon sa walay katapusan nga panahon, sugod pa sa hulagway nga dili hinimo sa kamot sa tawo nga gipadala mismo sa Manluluwas sa usa ka panapton kang Abgar, Prinsipe sa Edesa. Unya ang babaye nga nag-antos sa pagdugo, nga nanaog pinaagi sa paghikap sa tunga sa bado ni Cristo, naghimo og hulagway ni Hesukristo gikan sa bato pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo ngadto sa langit. Sunod, ang balaan nga Ebanghelista Lucas nagpintal og ikon sa Labing Balaan nga Birhen Maria; Sukad niadto, nagsugod ang matinud-anong batasan sa pagpintal og mga balaang ikon ug pagdekorar niini sa mga simbahan sa Dios ug sa mga panimalay sa mga Kristohanon. Sa tinuod, ang unom ka Ekumenikal nga Konseho nga miuna kanato[3951] wala magsilot niini nga batasan, apan, sa sukwahi, gisugo nga ang mga hulagway sa mga santo pasidunggan, ug dili balibaran. Hibal-i, O Tsar, nga alang sa mga balaang ikon, andam ako nga dili lang mag-antos sa bisan unsang dautan, kondili modawat usab sa kamatayon mismo; kay ang ikon ni Kristo nagbitbit sa ngalan ni Kristo mismo, Kinsa nahimong tawo gikan sa Walay Sala nga Birhen Maria ug nagpuyo sa yuta taliwala sa mga tawo. Ang matag debotong Kristohanon kinahanglan andam nga mamatay alang sa ngalan ni Kristo ug alang sa Iyang mga bililhon nga ikon, kay ang bisan kinsa nga mosipala sa usa ka ikon, mosipala sa mismong Tawo nga gipakita niini.'

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ug kalagot ang hari; mitingog sama sa leon, nagsugod siya sa paglagot nga puno sa dakong kalupigan, gipanglutos ang mga matinud-anon ug gipailawom ang tanan nga misupak kaniya sa nagkalain-laing porma sa pagbitay. Una sa tanan, gipadala niya ang iyang mga armado nga sundalo ug gisugo sila nga pabug-uson si San Germanus gikan sa patriyarkado uban sa pagdaot ug pagpanghampak; sa dapit ni Germanus, gipahimutang ni Leo ang bakak nga patriyarka nga si Anastasius[3952] , usa ka heretiko ug kaalyado nga pareho ang hunahuna. Unya gisugo ni Leo nga sunogon ang tanang Balaang mga libro ug ang mga sinulat sa mga maalamon nga magtutudlo sa Dios. Angay hinumduman nga adunay usa ka librarya nga nakadugtong sa Simbahan ni Santa Sofia, nga naglangkob og mga tulo ka gatos ka libo ka libro; nakadugtong usab niini ang dose ka eskwelahan ug parehas nga gidaghanon sa maalamon nga mga magtutudlo; ug nagdumala niini nga mga magtutudlo ang usa ka maalamon nga gymnasiarch, nga nakadawat niining dungog gikan sa emperador ug sa patriyarka. Tanan niining mga magtutudlo misupak sa walay Diyos nga sugo sa daotan nga emperador; busa, ang walay balaod nga manlutos, pagkahuman niyang napalibutan ang librarya ug ang tanang eskwelahan—uban sa ilang mga magtutudlo ug mga estudyante—uban sa iyang mga sundalo, gisiga kini sa tanang kilid ug gisunog hangtod nga wala'y bisan kinsa sa mga naa didto ang nakaluwas sa kalayo, ug wala'y bisan usa ka libro ang nakaluwas sa kalayo.

Niadtong panahona, ang tibuok siyudad sa Constantinople nalunod sa dakong kasubo ug kasakit; ang tanan naghilak ug nag-agik-ik; ang uban nagahilak tungod sa dili matarong nga pagpahawa kang Iyang Kasantosohan Patriarka Germanus, ang uban sa pagsunog sa daghang mga libro ug sa kamatayon sa maalamong mga magtutudlo, ug ang uban pa sa dakong paglapas nga gihimo sa mga ikon, kay ang mga ikon gibungkag bisan asa, gilabay sa lat-ang ug gisunog sa mga siga.

Ang bag-ong gipahimutang nga heretikal nga Patriarka, si Anastasius, nga nagtindog sa balaan nga dapit isip 'kasuklam-suklam sa paglaglag' (Mateo 24:15), paborito kaayo sa Tsar, kay gitabangan siya niini sa tanang paagi sa iyang heresiya sa pagdaot sa mga ikon. Kining bakak nga patriyarka dali ra niyang gipahawa ang mga bililhon nga ikon sa dakong simbahan ug gisugo nga buhaton usab kini sa tanang ubang simbahan.

Sa Constantinople adunay ganghaan nga nailhan nga 'Bronse nga Ganghaan'; kini gitukod sa panahon sa dakong Constantine ug nagdala ngadto sa mga palasyo sa imperyo. Sa ibabaw niining mga ganghaan nakasabit ang usa ka tanso nga imahe sa Manluluwas, nga didto na sulod sa upat ka gatus ka tuig o labaw pa. Kining daotan nga patriyarka nagpasiya nga tangtangon ug sunogon kini nga bililhon nga imahe, ug alang niini nagpadala siya og

[3951] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho wala pa matigum niadtong panahona.
[3952] Si Anastasius nagsilbi isip Patriarka gikan sa 730 hangtod sa 753.

mga sundalong armado og hacha aron buhaton kini nga daotan nga buhat. Sa dihang ang kumander sa mga sundalo—usa ka spatharios ang ranggo—nagtindog og hagdan sa ganghaan ug nagsugod na og pagsaka nga may lagari sa kamot, nga nag-andam na sa pagbuhat sa iyang dautang buhat, nakita siya sa pipila ka mga matinud-anong babaye nga naglabay lang didto; nakita usab siya sa mga madre, diin apil ang Kagalang-galang Theodosia; Napukaw sa kadasig alang sa ikon ni Kristo ug gidasig sa bulahan nga si Theodosia—nga mas mainit pa kaysa kanila sa pagpanamastamas sa mga dungganong ikon ug napuno sa langitnong kaisog ug kaisog sa kasingkasing—midagan ang mga madre paingon sa hagdanan ug gibalintuwang kini sa yuta; Sa samang higayon, ilang gipahulog usab ang sundalo, nga sa pagkahulog gikan sa taas kaayo nga lugar, grabeng nasamdan. Dayon giligid-ligid nila siya sa yuta, gihampak hangtod namatay; pagkahuman, midali sila kang Patriarka Anastasius ug gisugdan ang pagpanaway sa iyang pagkadautan; gisaway siya nila nga usa ka lobo, usa ka mananap, usa ka heretiko ug kaaway sa Simbahan ni Cristo; unya gisugdan nila siya og bato. Si Anastasiyo, apan, napuno sa kaulaw ug nahadlok nga basin mosaka ang usa ka popular nga pag-alsa batok kaniya, midali ngadto sa hari ug gisultihan siya sa pagdaot nga gihimo kaniya sa mga babaye; gisultihan usab niya ang pagpatay sa spatharios sa Tanso nga Ganghaan. Ang emperador, napuno sa kasuko ug kalagot, dayon gipadala ang iyang mga sundalo nga nagbitbit og espada, ug gisugo sila nga panimalos sa pagdaot sa patriyarka ug sa kamatayon sa spatharios. Ug kining mga balaan nga babaye gipatay sa espada tungod sa kaisog nga ilang gipakita sa ilang pagkamatinud-anon; apan si benditang madre Theodosius, tungod kay mas halangdong pagkatawo ug mas maisugon sa pagpakita sa iyang pagkamatinud-anon, ug giisip nga mao ang nagpasiugda sa tanan nga nahitabo, gisugo sa hari nga dakpon ug ipriso siya, ug pahamtangon siya og usa ka gatos ka hampak matag adlaw. Busa ang balaan gipahirapan sulod sa pito ka adlaw.

Sa ikawalong adlaw, gisugo sa tortyurista nga iparada ang santo sa tibuok lungsod ug bugbogon siya nga walay kalooy. Sa dihang gidala ang santo sa usa ka dapit nga gitawag og 'Volovyi Torg' (diin gibaligya ug gipatay ang mga hayop)[3953] , nahitabo nga usa sa mga sundalong kauban sa santo aksidenteng natapakan ang dakong sungay sa kanding ug nasamdan ang iyang bitiis niini. Sa kasuko, gikuptan niya ang sungay ug walay kalooy nga gisumbag ang balaang martir sa ulo; unya gisaksak niya ang sungay sa tutunlan niini, nga nakasamad; ug dayon ang balaan nga martir ug birhen nga si Teodosia, ang balaan nga nobya ni Kristo, gisumite ang iyang putli nga kalag sa kamot sa iyang dili mamatay nga Nobyo ug mibyahe paingon sa Iyang langitnong puloy-anan, nga gikoronahan sa doble nga korona sa pagkabirhen ug pagkamartir[3954] . Ang iyang mapailubon nga lawas, nga gilabay sa yuta, gikuha sa mga Kristohanon uban sa labawng pagrespeto ug gilubong sa usa ka espesyal nga dapit. Gikan sa mga balaang relikya ni Santa Teodosia, gihatagan og kaayohan ang mga nag-antos, alang sa himaya ni Kristo, among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen[3955] .

Troparion, Tono 4:

Nakaangkon ka sa pagka-binuotan sa usa ka paborableng paagi, O martir, nga nahimong putli nga puy-anan ni Kristo ug pinalanggang puloy-anan sa Espiritu Santo: busa, O maayong mag-antos, imong napahiya ang kaaway nga nakig-away batok sa katawhan, ug sa espada sa pagtuo imong gipukan si Copronymus Theodosius; ug

---

[3953] Sumala sa pipila ka mga sugilanon, gitawag kini nga lugar nga 'Volovye' tungod kay adunay pugon nga porma og baka, diin gisunog ang mga kriminal.

[3954] Ang balaang martir nga si Teodosio namatay niadtong tuig 730.

[3955] Napreserba ang mga rekord sa mga milagro nga giatubang sa mga relikya sa balaan nga martir, sumala sa gisulat sa bantugang logoteta (magbalantay sa selyo sa patriyarka) Constantine, nga nabuhi sa ika-13 nga siglo. Usa ka batan-on nga lalaki gikan sa Phrygia, nga nawala ang paglihok sa iyang mga tiil, hingpit nga naayo pagkahuman gidala sa lubnganan sa santo; laing batan-on nga lalaki, nga nahulog gikan sa iyang kabayo ug nawala ang iyang hunahuna, dali dayon nga naayo pagkahuman gidala sa lubnganan ni Santa Teodosia ug gipahiran didto og lana gikan sa lampara; Si Constantine the Logothete mismo miingon nga siya nag-antos pag-ayo sa sakit sa iyang mga bitiis nga bisan pa sa labing maayong mga doktor wala nila kini matambal; apan, sa dihang mibaling siya sa balaang martir, nakadawat siya og hingpit nga pag-ayo. Gihisgutan ni Constantine the Logothete sa iyang salaysay nga ang mga milagro nga gihimo ni Santa Theodosia dili masukod. Ang bililhon nga relikya sa balaan nga martir gibutang sa monasteryo sa Diokratis o Dexiokratis (ang ngalan sa patrician nga nagtukod sa simbahan sa monasteryo), dili layo sa Golden Horn sa Constantinople.

malipayon kang nilakaw paingon sa langitnong palasyo. Mag-ampo ka kanunay alang sa dakong kaluoy alang sa mga nagpasidungog kanimo uban sa pagtuo.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa imong mga paningkamot nakab-ot nimo ang usa ka malinawong kinabuhi, ug sa dugo ni Copronymus gilumos nimo sa liog ang martir, kana nga daotan kaayong kaaway sa Simbahan ni Kristo, ang labing bulahan nga Teodosio; ug nagalipay ka uban sa langitnong mga puwersa nga nagpasidungog sa imong handumanan.

Paghinumdom kang San Juan nga Buang alang kang Kristo, ang Milagrero sa Ustyug.

Kumemorasyon sa ika-29 sa Mayo

Si Banal Juan natawo sa mga matinud-anon nga ginikanan—ang iyang amahan nga ginganlan og Savva, ug ang iyang inahan nga si Natalia—sa palibot sa dakong siyudad sa Ustyug[3956] , sa usa ka baryo nga ginganlan og Pukhovo, nga nahimutang sa pikas nga pampang sa suba nga nailhan nga Sukhona, diin nahimutang ang karaang siyudad sa Ustyug. Sukad pagkabata, gipakita niya ang katingalahang pagpugong sa kaugalingon. Sa Miyerkules ug Biyernes, wala gyud siya mokaon, ug sa ubang mga adlaw, pan ug tubig ra ang iyang gikaon; labaw pa, pirmi niyang gigugol ang gabii nga walay tulog sa pag-ampo ug pirmi siyang molakaw nga masulob-on ug masubo ang dagway, mao nga kadtong makakita kaniya nagtuo nga dili siya hapsay sa pangisip. Mao kana kanunay ang pamatasan sa maong bulahan nga batan-on, ug kanunay siyang gihangyo sa iyang inahan nga usbon kini nga pamaagi sa kinabuhi, nga nag-ingon:

'Anak ko, ayaw pag-antos sa imong lawas pinaagi sa paglikay sa pagkaon; ang ingon ana ka grabe nga paglikay makapahigakit kanimo.'

'Ayaw ko pugson sa pagbuhat niini, inahan,' tubag sa batan-on, 'ang pagpugong sa kaugalingon makaluwas kanako gikan sa sala.'

"Unsa kaha nga mga sala, anak," pangutana sa iyang inahan, "ang imong mahimo sa ingon ka batan-on? Puno ra ka sa grasya sa Diyos, ug wala kami makakita og bisan unsang sala kanimo."

Niingon ang batang lalaki sa iyang inahan:

'Inahan ko! Ayaw na og sulti og ingon ana; paminawa unsay giingon sa Kasulatan: ayaw pasigarbo sa bisan kinsa nga siya walay sala; ang Dios ra ang walay sala (Roma 3:10, 23; 1 Juan 1:8, 9). Ug labaw pa: ang pagkaon ug ilimnon dili makapaduol kanato sa Dios (1 Cor. 8:8). Busa, ayaw nato pagpakabusog sa atong lawas, aron dili kini mahimong atong kaaway.

Pinaagi niining mga pulong, gihangyo sa Bulahan nga si Juan ang iyang inahan. Bisan pa man nga dili siya makabasa ug makasulat, gitudloan siya sa grasya sa Espiritu Santo nga gihatag kaniya, ingon sa giingon sa propeta: *'Mamahuna-huna ako sa mga gamhanang buhat sa Ginoong Dios; hinumduman ko ang Imong pagkamatarong—Ikaw ra gayud'* (Salmo 70:15–16).

Pagkahuman niini, ang amahan sa bulahan mibalhin gikan sa baryo sa Pukhova ngadto sa usa ka lungsod nga nahimutang usab sa palibot sa Ustyug, nga gitawag og Orlets[3957] , sa Suba sa Yug, ug didto siya namatay. Dayon ang iyang inahan miadto sa Monasteryo sa Trinity nga Nagahatag-kinabuhi nga nahimutang didto, mipasa sa mga panata sa monastiko ug sa dili madugay napili nga abbess sa maong monasteryo. Gidala niya kanunay ang iyang anak, apan ang bulahan nga batan-on, sa dihang nasabtan na niya ang kawalay pulos sa kalibutan, nagpakaaron-ingnon nga balaan nga buang[3958] , ug ang iyang inahan, sa dihang nakita niya nga mao na ang iyang pamatasan, gibyaan na lang siya sa kabubut-on sa Diyos.

[3956] Ang Veliky Ustyug, karon usa ka lungsod nga distrito sa Vologda Governorate, nahimutang sa wala nga baybayon sa Suba sa Sukhona diin kini nagkigtagbo sa Suba sa Yuga.

[3957] Ang lungsod sa Orlets nahimutang 40 ka verste gikan sa Ustyug sa suba nga Yuga, usa ka sangang suba sa Sukhona.

Pagkahuman niini, mibiya si Banal Juan sa monasteryo ug, pag-abot niya sa lungsod sa Ustyug, nagpuyo siya duol sa Katedral nga Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Iyang Himayaong Pagkatulog sa kapilya sa portero sa simbahan. Sa pagkatulog niya sa gabii, nagpadayon siya sa walay hunong nga pag-ampo ngadto sa Ginoo, samtang sa adlaw naningkamot siya nga magpakita sa mga tawo isip usa ka balaan nga buang ug mudagan sa kadalanan aron dili mailhan ang iyang pagkunwari. Kasagaran siya magpahulay sa tumpok sa abuno ug molakaw nga hingpit nga hubad, nagsul-ob lang og usa ka gisi-gisi nga basahan sa iyang hawak. Apan kon mosul-ob siya og kamiseta, kini kanunay nga gisi-gisi ug wala gyud niya kini hinugasi. Ang Reverendo mitugot sa daghang pag-insulto, pagpanawa, ug pagpanakit gikan sa mga walay pulos nga tawo; kanunay siyang nag-antos sa gutom ug kauwaw, apan wala gyud siya modawat og bisan unsa gikan sa bisan kinsa. Sa usa ka higayon, tungod sa katugnaw sa tingtugnaw, misaka siya sa usa ka nagdilaab nga kalan, naghigda sa nagdilaab nga uling sama sa higdaanan, ug wala gyud siya'y nadaut. Dugang pa, giayo niya ang asawa sa usa ka prinsipe nga ginganlan og Theodore, nga nailhan nga 'ang Pula'[3959] , ug usa ka prinsesa nga ginganlan og Maria, gikan sa hilanat.

Sa pagkinabuhi sa ingon niini, ang bulahan nga si Juan, sa pagkahibalo nga duol na ang iyang pagpanaw ngadto sa Ginoo, nag-ampo alang sa tibuok kalibutan, naghimo sa tanda sa krus, ug, sa paghigda sa yuta, gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Nahitabo kini niadtong 1494, sa ika-29 nga adlaw sa Mayo. Ang bililhon gilubong duol sa katedral ug nagbuhat og mga milagro alang sa mga nagdangop kaniya uban sa pagtuo[3960] .

Troparion, Tono 5:

Pinaagi sa pagkahubas sa lawas ug sa pagkamapailubon, imong gipadayag ang mga limbong sa kaaway, ug gipadayag ang iyang dili angayng mga buhat; bisan pa sa pag-antos sa mapaso nga kainit sa adlaw ug sa dagkong kalisud—katugnaw, hamog-yelo ug kalayo—wala nimo kini nabati, kay gipanalipdan ka sa tabang sa Dios, O labing maalamon nga Juan. Pag-ampo alang sa mga nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo ug sa mga miduaw uban sa debosyon sa reliquaryo sa imong balaan nga mga nahabilin, aron sila maluwas gikan sa kalisdanan ug malikayan ang pagkahulog sa sala.

Kontakion, Tono 8:

Gitinguha ang kaanyag sa langit, imong gisalikway pag-ayo ang mga kalipay sa lawas ning kalibutan; pinaagi sa imong pagbulag sa mga kahaw-ang niining kalibutan, imong gihigugma ang kinabuhi sa mga anghel; pagkahuman nimong mibya niining malabay nga kalibutan, O bulahan nga Juan: mangaliya ka walay puas kang Kristo nga atong Dios, uban kanila, alang kanato tanan.

12 Hunyo

30 Mayo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Isaac nga Kumpesor

Gihinumduman sa 30 Mayo

[3958] Ang termino nga 'yurodivy' literal nga nagpasabot og 'bogo' o 'buang'. Kini ang ngalan nga gihatag sa mga Kristohanong asketiko nga nagpakaaron-ingnon nga bogo o katingalahan tungod sa pagpaubos ug alang sa ilang walay katapusang kaluwasan.

[3959] Mao kini ang gobernador sa Ustyug, si Prinsipe Fyodor Krasny.

[3960] Ang mga lumolupyo sa Ustyug nangaliya kang Beato Juan atol sa mga kalamidad sa Interregnum ug giila siya nga hinungdan sa kadaugan sa hukbo sa tsar batok kang Sapieha niadtong 1610; ug niadtong 1613, pinaagi sa mga pag-ampo sa mga tigbuhat og milagro sa Ustyug (Procopius ug Juan), dili lang nila naprotektahan ang ilang siyudad batok sa mga Polako kondili napildi pa gayud nila kini. Gitukod sa Ustyug ang usa ka simbahan nga gihalad kang Banal Juan.

Dili madugay pagkahuman sa pagkadiskubre sa Labing Ilado ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa paghari sa dakong Constantine—nga ang kinabuhi ginahinumduman matag 21 sa Mayo—usa ka kaaway sa Kristohanong pagtuo ug, labi na gayud, kang Kristo mismo, ang atong Manluluwas, ug usa ka supak sa balaan nga pagtuo, pinaagi sa iyang limbong nagdala og kagubot sa Simbahan sa Dios, mao kini: Gipangumbinsi niya ang daotan ug walay balaod nga Emperador Valens[3961] nga ipanalipod ang erehe nga Arianismo[3962] ug ipalapnag kini. Kining walay Diyos nga emperador nagpahamtang og paglutos batok sa mga ortodoksong Kristohanon; gisugo niya nga isirado ang mga balaang simbahan aron ang kanunay nga paghalad sa Diyos dili na mapadayon sa sulod niini, samtang ang uban iyang gihimong kamalig sa kabayo, ug ang uban pa iyang gipapas sa yuta. Nagpadayon kini nga pagpanlupig sulod sa taas nga panahon. Ug niadtong panahona adunay dakong paghilak ug dakong kasubo sa taliwala sa mga Kristohanon, nga nag-ampo sa Ginoo adlaw ug gabii, naghangyo Kaniya nga magpakita og kaluoy sa Iyang Balaang Simbahan ug maghatag og matarong nga paghukom ug silot batok sa dautang hari. Niadtong panahona, ang kahimtang susama kaayo sa mga adlaw sa mga Apostoles, sa dihang si Haring Herodes *'nagpahamtang sa iyang kamot sa pipila ka mga miyembro sa simbahan aron sila dautahan'* (Buhat 12:1).

Paglabay sa pipila ka panahon, gipangbanhaw sa Dios ang Iyang alagad, ang monghe nga si Isaac, aron ipanalipod ang Simbahan, sama sa pagbanhaw Niya kaniadto sa propeta Daniel aron ipanalipod ang inosenteng si Susanna[3963] . Kining bulahan nga si Isaac unang nagpuyo isip usa ka eremita sa sidlakan nga kamingawan, nga nagasundog sa propeta Elias ug nagkinabuhi nga sama sa anghel. Sa dihang nahibaloan niya ang paglutos nga gipahigayon sa mga Ariano batok sa Simbahan sa Dios, ug usab nga ang emperador nagtabang sa paglapad sa erehiya, siya gilumos sa kasubo; Mibiya sa disyerto, miadto siya sa Constantinople aron lig-onon ang mga matinud-anon sa ilang pagkamatinud-anon; ang iyang pulong sama sa nagdilaab nga kandila; ang Espiritu sa Dios mipahulay kaniya ug ang langitnong grasya misidlak kaniya. Sa pagkakita sa iyang kaugalingong mga mata sa dagkong kasakit nga gisagubang sa mga matinud-anon sa kamot sa walay Diyos nga hari ug sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna, nag-ampo siya sa Diyos, nga naghangyo Kaniya nga tan-awon gikan sa kahitas-an sa Iyang trono ang mga gipanglutos nga walay hustisya ug ipakita Kanila ang Iyang kaluoy, samtang ipakumbaba ang garbo sa ilang mga manlulutos.

Ang Dios, nga kaniadto nakadungog sa Iyang sulugoon nga si Moises nga nag-ampo alang sa Iyang katawhan nga nag-antos (1 Sam. 28:17–22), nadungog usab ang Iyang sulugoon nga si Isaac, ug gipahimangno ang mga barbaro batok sa dautang Haring Valens; mao ang mga barbaro nga nagpuyo niadtong panahona sa daplin sa Suba sa Danube, nga nagtigom sa tanang ilang kasundalohan, nakig-away batok sa mga Griyego; Nakuha na nila ang Thrace ug nagkadool na sila sa Constantinople. Kinahanglan ni Haring Valens nga tipuon ang iyang mga tropa aron makig-away sa mga kaaway; apan nahitabo sa hari ang parehas nga butang nga nahitabo kaniadto kang Saul, ang hari sa Israel ug kaaway ni David; kay si Saul wala mobalik gikan sa gubat, sumala sa propesiya ni San Samuel, tungod kay iyang gipukaw ang kasuko sa Dios (1 Mga Haring 22:1–53).

Samtang si Valent nagbiya sa Constantinople uban sa iyang mga tropa, miabante si Isaac nga bulahan ug misinggit sa kusog nga tingog:

'O Hari! Ablihi ang mga simbahan alang sa mga matinud-anon, ug unya ang Ginoo magahatag kanimo og kalampusan sa imong panaw.'

Apan wala tubaga siya sa hari; gipakaubos siya ingon usa ka buang ug buang-buang; wala magtagad sa iyang mga pulong, nagpadayon siya sa iyang dalan.

Sa sunod buntag, miduol ang bulahan nga tigulang sa hari ug miingon pag-usab:

'Ablihi ang mga simbahan para sa mga matinud-anon, O Hari, ug unya ang gubat matapos nga maayo para kanimo: mapildi nimo ang imong mga kaaway ug makabalik ka sa balay nga malinaw ug himsog.'

Ang hari, nga nagtagad sa iyang mga pulong: 'mobalik ka sa balay nga malinaw ug himsog', gusto nga ablihan ang mga pultahan sa simbahan ug ihatag ang mga simbahan sa mga ortodoksong magtutuo, ug nagsugod na siya sa pakigkonsulta sa iyang mga maharlika bahin niini. Apan usa ka militar nga kumander, nga nagsunod sa

---

[3961] Naghari si Valens gikan sa 364 hangtod sa 378.

[3962] Alang sa dugang mahitungod sa erehe nga Arianismo, tan-awa sa ubos sa dugang artikulo bahin sa Unang Ekumenikal nga Konseho

[3963] Ang sugilanon ni Susanna gisaysay sa Daniel 13

erehe nga Arianismo, miingon sa hari nga ayaw paminawa ang monghe, kondili paandama siya palayo nga napahiya. Pagkahuman niyang gisaway ang tigulang, gipalayas siya sa hari nga napahiya ug gipangigo, ug mipadayon sa iyang pagbiyahe.

Ug sa ikatulong adlaw, miduol pag-usab ang bulahan nga tigulang sa hari; gikuptan niya ang tali sa kabayo nga gisakyan niini, gisugdan ni Isaac ang pagpakusog ug pag-awhag sa hari nga mas mapaso pa aron ablihan pag-usab ang mga simbahan; kung dili, iyang giingnan ang hari, atubangon niya ang paghukom sa Dios.

Aduna'y usa ka lawom nga bangin sa maong dapit, diin sa ilawom moturok ang mga palungpung ug adunay lapok; matag higayon nga mahulog ang usa ka hayop niini, dili na kini makagawas, kondili masuhop sa lapok ug mamatay. Gisugo sa hari nga ihaboy si Isaac sa maong lapok aron siya mamatay didto; unya mibiyahe na usab siya.

Si Santo Isaac, bisan pa man, pagkahagak sa maong lat-ang, naprotektahan sa tuo nga kamot sa Dios ug wala'y kadaut nga nadawat didto: wala siya matusok sa mga palungpung ni wala masuhot sa lat-ang; nagpahulay siya taliwala sa mga tunok sama sa paghigda sa humok nga higdaanan sa mga bulak, nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios hangtud nga mitungha kaniya ang tulo ka hayag nga mga lalaki, kinsa gikuha siya gikan sa lat-ang nga buo ug himsog ug gibutang siya sa uga nga yuta; unya sila mismo nahimong dili makita.

Unya nasabtan sa Kagalang-galang nga si Isaac nga ang Ginoo mismo ang nagpadala sa Iyang mga Anghel aron luwason siya gikan sa maong kalawoman; mituhop siya sa iyang mga tuhod, ug nagpasalamat sa iyang Manluluwas tungod sa pag-atiman Niya sa Iyang mga sulugoon ug sa dili gayud pagbiya sa tanan nga nahadlok kaniya ug nagbutang sa ilang paglaum kaniya.

Pagkahuman sa igong pag-ampo ug pagpalig-on kaniya sa Espiritu Santo, mitindog si Isaac; unya mihawa siya sa madali pinaagi sa libot nga agianan ug, pagkahuman niyang naabtan ang hari, mitindog siya sa agianan niini. Pagkakita sa santo, ang hari nahadlok kaayo ug nagpabilin nga hilom tungod sa kahadlok ug katingala. Apan ang santo misulti kaniya nga mapangahas:

'Dinhi gisulayan nimo nga laglagon ako taliwala sa mga tinik ug lat-ang; apan gipabilin ako nga buhi sa Ginoo ug gipadala Niya kanako ang Iyang mga Anghel, nga nagdala kanako gikan niadtong kalawoman. Paminawa ako, busa, Oh Hari! Ablihi ang mga simbahan alang sa mga matinud-anon; unya mapildi nimo ang imong mga kaaway ug mobalik ka sa himaya; apan kon dili ka maminaw kanako, dili ka mobalik gikan sa gubat, kondili mamatay ka didto.

Ang hari natingala kaayo sa kaisog sa monghe ug sa kahayag sa iyang nawong, apan bisan pa niini wala siya maminaw kaniya, kay ang iyang kasingkasing natig-a ug napalayo sa Dios. Unya gihatag sa hari ang balaan ngadto sa duha sa iyang mga dignitaryo, sila Saturninus ug Victor, ug gisugo sila nga ipapriso siya sa kadena. Sa samang higayon, miingon siya kanila:

'Bantayi kining makasamok nga tigulang sa inyong pag-atiman hangtod mobalik ko ug ipahamtang kaniya ang silot tungod sa iyang kawalay hiya ug kaisog.'

Apan si Isaac nga Dungog, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo, napasiga sa labi pang dakong kadasig (sama sa propeta Micah kaniadto batok kang Ahab, hari sa Israel) ug misinggit sa kusog kang Valens:

'*"Kung mobalik ka nga malinawon,"* nan hibaloa nga *"dili ang Ginoo ang misulti pinaagi kanako."' Ug miingon siya: "Paminawa, kamong tanan nga katawhan!'"* (1 Mga Haring 22:28). Ginasulti ko kanimo, busa, nga kon imong dad-on ang imong mga hukbo sa gubat, dili nimo mapildi ang mga barbaro, kondili modagan ka kanila, madakpan ka nila, ug sunogon ka buhi sa kalayo.

Pagkahuman sa paglitok sa balaan niini, ang hari nilarga nga nasuko aron ipadayon ang iyang pagbiyahe, samtang ang balaan gidala nga gipangadena.

Samtang nagpadayon, nakigsangka ang mga Griyego sa mga barbaro; grabe kaayo ang gubat; pinaagi sa pagtugot sa Dios, nidaug ang mga barbaro, sumala sa propesiya ni Santo Isaac; daghan sa mga Griyego ang nahulog sa espada; si Haring Valens mismo nasamdan ug, tungod kay dili na niya mapugngan ang iyang mga kaaway, nilayas. Apan gisundan sa mga barbaro ang mga Griyego ug gipapas nila ang mga sundalong Griyego sama sa hilamon; hapit na nila maabtan ang hari mismo, nga nagpalagyo uban sa usa lang sa iyang mga magtatambag, usa ka kumander militar ug Ariano, nga nagtambag kaniya nga ayaw tagda si Isaac. Sa pag-abot niya sa usa ka baryo, nakakita siya og kamalig nga adunay dayami; tungod kay gikapoy na ang iyang kabayo, mibaba siya ug nangitag dalangpan sa maong kamalig kauban ang iyang magtatambag. Apan wala siya makalikay

sa silot sa kamot sa Dios, kay ang mga barbaro nga nagsunod kaniya, pag-abot nila sa maong baryo ug pagkahibalo nga ang mga Griyego nagtago sa maong kamalig, gisunogan nila kini sa tanang kilid ug gisunog hangtod nahimong abo. Mao kana ang kamatayon sa maong gipanghimaraot nga hari ug sa iyang daotan nga magtatambag.

Human sa kana nga gubat, ang hukbong Griyego, nga wala madaut, mibiyahe aron makigkita kang Emperador Romano Gratian[3964] , nga nagmartsa aron motabang sa mga Griyego. Pag-abot niya sa teritoryo sa mga Griyego, gipili ni Gratian si Theodosius, nga nailhan nga ang Dako[3965] , nga mahimong hari sa mga Griyego. Si Theodosius, pagkahuman niyang tigumon ang iyang mga tropa, nilarga batok sa mga barbaro, napildi ug napalayas sila, ug mibalik nga mananaog sa Constantinople.

Samtang ang pipila ka mga sundalong Griyego, nga wala pa kahibalo sa kamatayon ni Valens, miabot pagkahuman sa iyang kamatayon kang Banal nga Isaac, nga gipanglankuban sa kadena, ug miingon kaniya:

'Andama ang imong kaugalingon sa pagtubag, kay ang emperador mobalik na dayon gikan sa gubat ug siya mag-usisa ug magpahirap kanimo.'

Apan mitubag kanila ang balaan:

'Pito na ka adlaw sukad nga nabaho nako ang baho sa iyang gisunog nga mga bukog; kay, sama sa akong giingon, gisunog siya.'

Ang mga nakadungog niini gikupot sa dakong kahadlok; ug sa tinuod, dali ra miabot ang balita sa kamatayon ni Valens. Pagkahuman niini, gipagawas si Santo Isaac gikan sa iyang mga gapus, ug ang tanan misugod sa pagpasidungog kaniya isip usa ka propeta sa Dios.

Sa dihang misulod si Teodosio sa siyudad nga mananaog, gisultihan siya sa mga maharlika nga gihisgutan sa taas, sila Saturninus ug Victor, bahin sa Banal nga si Isaac – ilang gisaysay ang iyang kaisog ug ang iyang propesiya. Ang hari, nga naghatag og dakong dungog sa ingon nga tawo, nagmando nga dad-on siya sa iyang atubangan uban sa dakong pasidungog ug mihapa sa atubangan niya, gipasidunggan siya ingon usa ka dakong alagad sa Dios ug nangayo kaniya nga mag-ampo siya sa Dios alang kaniya ug sa tibuok niyang gingharian. Ang Reverendo, bisan pa niana, nag-awhag sa hari nga magpabilin sa pagkamatinud-anon, ibalik ang kalinaw sa Simbahan ug pahupayon ang mga gipanglutos. Gipatigbabaw sa hari ang balaan ug gibuhat niya ang gisulti niini: gipahawa niya ang mga Ariano gikan sa Constantinople, diin ang mga matinud-anon dako kaayo ang kalipay.

Si Banal nga Isaac, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos sa tanang butang, nagplano nga moadto sa kamingawan aron didto magpraktis sa pagka-asketiko; apan si Saturninus ug si Victor nangayo sa Balaang Amahan nga ayaw pagbiya sa imperyal nga siyudad, kondili magpabilin uban kanila ug, pinaagi sa iyang pag-ampo ug pagtudlo, palambuon ang malinawon nga pag-uban-uban sa mga Kristohanon; ang balaan mitugot sa ilang hangyo.

Niadtong panahona, misugod ang panaglalis tali ni Saturninus ug Victor, kay ang matag-usa kanila gusto nga ang Balaan mopuyo sa iyang kaugalingong balay. Pagkahibalo sa santo sa hinungdan sa ilang panaglalis, miingon siya, nga nagtubag kanila:

'Mga anak ko! Nakita nako ang inyong gugma para kanako. Apan tungod kay gusto ninyo nga pasidunggan ang akong pagkagamay, ingon ko kaninyo: Magpabilin ako sa bisan kinsa nga unang magtukod ug balay para kanako, hangtod sa katapusan sa akong mga adlaw.'

Busa, ang duha misugod sa pagtukod og balay para sa tawo sa Dios sa labing dali nga mahimo.

Si Saturninus adunay usa ka matahum kaayo nga dapit gawas sa siyudad, nga labing angay para sa kinabuhi sa mga monghe; didto siya nagdali sa pagtukod og usa ka monasteryo para sa tawo sa Dios; ug didto mipuyo si Isaac nga Dungog. Sa samang paagi, nagtukod si Victor og usa ka maayong puy-anan para sa santo ug dako kaayo ang iyang pagbasol nga nauna si Saturninus kaniya. Sa pagbisita niya sa santo, iyang gisumiter ang hangyo nga mobalhin na sa selda nga gitukod para kaniya. Apan ang Reverendo nagpadayon sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monastiko sa monasteryo ni Saturninus, bisan pa man usahay siya mobisita kang Victor ug magpuyo uban kaniya sulod sa pipila ka adlaw, aron dili siya masuko tungod sa iyang pagdumili.

[3964] Ang Emperador Gratian naghari gikan sa 375 hangtod sa 383.

[3965] Si Teodosio ang Dako nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyo Romano gikan sa 379 hangtod 395; sa kasadpan nga katunga gikan sa 393 hangtod 396.

Samtang nagpadayon, daghan ang nagsugod sa pagtigom sa palibot sa reverendo, nga nagtinguha sa pag-alagad uban kaniya sa mga buluhaton sa monastiko. Busa, natukod ang usa ka dako nga monasteryo gamit ang pondo nga gihatag sa mga Dios-higugmaong lalaki nga sila Saturninus ug Victor. Ug ang Reverendo nga Amahan nagsilbi isip mentor ug abad sa daghang monghe, ug ingon usab usa ka matinabangong magtutudlo sa mga layko, kay gidala niya ang tanan sa dalan padulong sa kaluwasan pinaagi sa iyang mga pulong ug sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi. Mapinanggaon kaayo ang maong balaan sa mga kabus, nga kon usahay wala siyay mahatag sa usa ka nangayo, tangtangon niya ang iyang kaugalingong sinina ug ihatag kini; daghan pa usab nga mga buhat sa kalooy ang gihimo sa santo. Sa katapusan, sa pag-abot niya sa katigulangan, nagkadool na siya sa kamatayon. Pagkatigum niya sa tibuok komunidad ug paghatag og makapadasig nga pagtulon-an sa tanan, gitudlo ni San Isaac isip abbot nga mopuli kaniya ang usa ka dungog nga tawo nga nagkinabuhi sa balaan nga paagi, ang bulahan nga si Dalmatus, nga mao ang hinungdan nganong ang monasteryo pagkahuman nailhan nga Monasteryo ni Dalmatus.

Human sa iyang pagpaningkamot sa daghang mga buhat sa pagkamatinud-anon, ang Kagalang-galang nga si Isaac mibyahe paingon sa Ginoo alang sa walay katapusang pahulay[3966] ; ang tibuok siyudad nagtigom alang sa iyang lubong; ang iyang balaan nga lawas gipahulay sa simbahan ni San Esteban nga Unang Martir; samtang ang iyang balaan nga kalag nagtindog sa atubangan sa trono sa Labing Balaan nga Trinidad, sa pag-uban sa mga balaan ug matinahuron nga mga amahan, ug nag-ampo uban kanila alang kanato ngadto sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya gipahinungod ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Ingon usa ka matinud-anong sulugoon sa Dios, napukaw sa kadasig alang sa Simbahan ni Cristo, nga nagpabilin nga hugot sa pagkamakaisog, imo nga propetikanhong gipahibalo, O Balaan, ang makaguba nga kamatayon nga moabot sa Simbahan pinaagi sa pagserado niini. Busa, mag-ampo ka kanunay alang kanamo nga nagpasidungog kanimo, O Balaan nga Isaac.

13 Hunyo

31 Mayo (Karaan nga Estilo)

Hunyo

Ang Pagkamartir ni San Hermias

Gisaulog sa ika-31 sa Mayo

Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Antoninus[3967] , usa ka maharlika nga ginganlan og Sebastian ang gitudlo sa emperador aron pahiugot sa mga Kristohanon. Pagkahuman sa iyang pagbiyahe gikan sa Cilicia paingon sa Cappadocia[3968] , nakasugat siya sa Comana[3969] og usa ka sundalo nga ginganlan og Hermius, usa ka tigulang nga lalaki nga puti na ang buhok tungod sa katigulangon, usa ka Kristohanon nga nagtuo sa usa ka tinuod nga Dios ug nagkinabuhi sa matarong. Miingon ang prinsipe kang Hermius:

[3966] Si Santo Isaac namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo. Ang iyang mga relikya unang gipahulay sa Simbahan ni Santo Esteban, nga nahimutang tupad sa monasteryo sa Dalmatia; pagkahuman kini gibalhin sa Simbahan sa Tanan nga mga Santo.

[3967] Si Emperador Antoninus I naghari gikan sa 138 hangtod sa 161.

[3968] Ang Silicia ug Kapadokya mga rehiyon sa Asia Minor.

[3969] Ang siyudad sa Comana nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Asia Minor, sa probinsya sa Pontus. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, nailhan kini nga siyudad isip lugar sa pag-exile ni San Juan Crisostomo (tan-awa ang iyang kinabuhi ubos sa Nobyembre 13). Bisan pa, ang uban naghubad niini nga nagtumong sa siyudad sa Comana nga nahimutang sa Cappadocia.

'Nakadawat ako og mando gikan sa Romanong Emperador Antoninus, nga nagmando sa tanang Kristohanon nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos sa Roma; apan kon ang mga Kristohanon mosalikway sa paghalad og sakripisyo, sila pagasakitan sa daghang malupit nga pag-antos. Busa, ikaw usab, Hermias, kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga diyos: unya mahimo kang higala sa hari; ganti-an ka sa dagkong dungog.' Tumana ko, kay kon dili, ipailawom nako sa pag-antos ang imong kalag ug ang imong lawas.

Si Hermes, ang asketiko ni Kristo, mitubag:

'Soldado ako ni Cristo, ang langitnong ug imortal nga Hari, nga ang Gingharian walay katapusan; busa dili ko mosunod sa mga sugo sa usa ka mortal ug dautang hari, nga ang paghari malabay, samtang ang paghari sa atong Ginoong Jesu-Cristo magpabilin nga walay kausaban hangtod sa kahangturan; ang tanan nga motuo Niya magapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan. Ug busa nagtuo ako kaniya. Kaniadto nagsilbi ako kaniya sa tago, apan karon nagsilbi ako kaniya sa hayag; dili ko mapildi sa yawa; ikaw, aduna ka'y gahum lamang sa akong lawas, ug kana pinaagi lamang sa pagtugot sa Dios; apan sa akong kalag walay bisan kinsa ang adunay gahum gawas lamang sa Dios, Kinsa magahatag kanako og pagkamapailubon ug magabantay kanako nga dili masamaran hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman maminaw si Sebastian kang San Hermas, mituyok siya kaniya ug miingon:

'Maghalad og halad sa mga diyos, kon gusto ka makatagamtam sa mga kalipay ning kinabuhi.'

Apan mitubag ang santo:

'Unsa nga kalipay ang mahimong para kanako, unsa nga kalingawan, ug unsa nga kinabuhi, kon, pagtalikod gikan sa akong Magbubuhat, mosimba ko sa mga demonyo? Sa tinuod, dili kini kalipay kondili kasubo; dili kini kalingawan kondili kasakit; dili kini kinabuhi kondili walay katapusang kamatayon.'

Miingon ang prinsipe:

'Nakita nako nga ikaw maalamon kaayo.'

Mitubag ang santo:

'Maalamon ako mahitungod sa Ginoo, akong Dios, nga akong gituohan ug giservisyohan sa tibuok nakong kasingkasing; alang Niya, andam ako mag-antos ug buot ko mamatay uban ang kalipay.'

'Tungod sa pagtahod sa imong uban ug sa imong kinaadman,' miingon ang prinsipe, 'andam ko nga pasayloon ka ug magpakita kanimo og kaluoy.'

Mitubag ang santo:

'Wala ko mangayo og kaluoy kanimo, kondili mangayo ko og kaluoy sa Dios, Nga nagahatag og kahayag sa Iyang mga sulugoon pinaagi sa Espiritu Santo.'

Niini mitubag ang prinsipe:

'Busa, mas gusto ba nimo ang kamatayon kaysa kinabuhi?'

'Kining kamatayon,' tubag sa santo, 'dili kamatayon, kondili kinabuhi nga walay katapusan, kon ako makasugakod uban sa pagkamapailubon sa mga pag-antos nga imong gisugo.'

Unya gisugo sa prinsipe nga durugon sa mga bato ang nawong sa santo, nga siya hampakon sa baba, ug nga hubasan sa panit ang iyang nawong. Ug miingon ang santo:

'Nagpasalamat ako sa akong Dios, kay ang Iyang grasya nagpabilin kanako.'

Unya nangutana ang prinsipe sa sundalo:

'Ngano man nga dili nimo kuhaon ang imong buwis, sama sa gibuhat sa tanang ubang sundalo?'

'Tungod kay inyong gipangawat sa dili matarong ang kabtangan sa mga kabus,' tubag sa martir, 'dili ko dawaton ang inyong buwis tungod niini, ug dili usab ko mokaon niini, kay aduna koy espirituhanong pagkaon nga gihatag kanako sa Espiritu Santo, nga dili gayud ko magutom.'

Unya gisugo sa prinsipe nga pasigaon ang hurno ug itambog ang martir ni Kristo niini. Paglabay sa tulo ka adlaw, gibuksan nila ang hurno, apan nakit-an nila nga buhi ug walay samad ang santo, naghimaya sa Dios, kay wala gani natandog sa kalayo ang iyang lawas.

Pagkahuman niini, gipatawag sa prinsipe ang usa ka salamangkero ug gisugo siya nga hatagan si Hermas og hilo.

Apan ang santo, pagkahuman sa pag-ampo sa Dios, imnon ang hilo ug wala gyud siya'y nadaut, sumala sa mga pulong ni Kristo nga Ginoo, nga miingon: *'Kung moinom sila og bisan unsang makamatay, dili kini makadaut kanila'* (Marcos 16:18).

Ang salamangkero nag-andam og labi pang delikadong hilo ug gihatag kini sa martir, nga miingon:

'Kung dili ka makasinati bisan gamay nga kadaut gikan niining hilo, biyaan nako ang akong salamangka ug motuo ko sa Dios nga gipako sa krus nga imong giservisyohan.'

Apan si Santo Hermias, pagtilaw ug pag-inom sa hilo hangtod sa katapusan, wala gyud siya'y nadaut, kundili nagpabilin siyang himsog ug walay kadaut. Unya misinggit ang salamangkero:

'Imong napildi ako, Hermias! Imong nalabwan ug nidaug batok kanako, alagad ni Cristo! Gisalbar nimo ang akong nawala nga kalag gikan sa impyerno ug gihagitako sa pag-alagad sa Dios. Sama sa usa ka daang estatwa nga hinimo sa puthaw nga nabag-o kon kini usab mapanday, ingon usab ako, nga tigulang na sa sala ug dautan, nabag-o ang akong kalag; nabag-o ako sa pagbalik ngadto sa buhing Dios, nga nagpuyo hangtod sa kahangturan. O Dios sa langit, ang usa ug tinuod nga Dios, nga nagluwas kanako gikan sa limbong sa mga demonyo ug sa kahugaw sa idolatriya pinaagi sa imong alagad nga si Jeremias! Dawata ako, usa ka makasasala nga nagbalik kanimo, ug kalooy-i ako, nga nag-angkon kanimo!

Sa dihang misinggit siya niini, napuno sa kasuko ang prinsipe ug gisugo nga putlon ang iyang ulo. Ug ang maong salamangkero giputol ang ulo, nga nabunyagan sa iyang kaugalingong dugo; ug ang bag-ong Kristohanon ug martir mibiyahe ngadto kang Kristo nga Dios, alang Kaniya kinsa iyang gihalad ang iyang kinabuhi.

Sa bahin ni San Hermas, gisugo siya sa prinsipe nga pagahirason nga walay kalooy, ug gipahugot ang iyang mga ugat sa tibuok lawas. Samtang siya gahirason sa ingon ka malupit nga paagi, miingon ang santo:

'Wala gyud ko'y gibati nga kasakit gikan niining pagpanakit; kay sama sa usa ka kutsilyo, pinaagi sa pagputol sa ugat, mopahawa sa dautang dugo ug mobalik ang kahimsog sa lawas, ingon usab ako, pinaagi sa pag-antos sa pagbungkag sa akong mga ugat, nagahimong labi pang lig-on sa pagtuo kang Kristo.'

Unya gisugo sa taga-antos nga itambog ang santo sa usa ka kaldero nga puno sa nagbukal nga lana. Apan ang kaldero dayon nangabugnaw, ug ang nagbukal nga lana nahimong bugnaw nga hamog. Ang martir ni Kristo, bisan pa niana, misinggit sa kusog nga tingog:

'Wala koy gibati nga kasakit ug dili ko mosunod sa imong sugo, torturer! Ang akong buhaton lamang mao ang kabubut-on sa Langitnong Amahan, Kaniya nga akong gihalad ang akong kaugalingon ingon usa ka walay dunggoan nga halad, kay Siya mao ang Ginoo sa atong mga kalag ug lawas.'

Samtang nagasulti ang santo sa ingon niini, gisugo sa taga-antos nga ibubo sa iyang tutunlan ang mapait nga suka nga gisagol sa apdo. Apan ang martir miingon:

'Kining kapait mura'g usa ka gatus ka kalaha nga dugos alang sa akong Dios, sa Iyang ngalan akong ginasakop kining tanan.'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga kuhaon ang mga mata ni San Hermas. Pagkadungog niini, miingon ang santo sa taga-pahirap:

'Kung gusto ninyo ang akong pisikal nga mga mata, nga nakakita sa kawalay pulos niining kalibutan, kuhaa na; naa koy mga mata sa kasingkasing, nga diin klaro nakong makita ang tinuod nga kahayag.'

Ug gipunit ang mga mata sa balaan nga martir.

Pagkahuman, gisabit ang santo nga nakalukop ug nagpabilin siya sa maong posisyon sulod sa tulo ka adlaw, nga daghan kaayong dugo ang nibubo gikan sa iyang ilong. Paglabay sa tulo ka adlaw, miabot ang pipila ka mga tawo aron tan-awon ang santo, nga nagtuo nga patay na siya, apan ilang nakaplagan siya nga buhi pa ug naghimaya sa Dios, nga sila dako kaayo ang katingala. Apan tungod sa ilang kawalay pagtuo, natabonan sa kangitngit ang ilang mga mata; nabuta sila ug misinggit:

'Kaluy-i kami, alagad sa tinuod nga Dios, kay nabuta kami!'

Unya miingon kanila ang santo:

'Moanhi kamo kanako!'

Pagkadool nila kaniya, gibutang niya ang iyang mga kamot kanila ug miingon:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, dawata ang imong panan-aw.'

Ug sa diha-diha dayon nabawi nila ang ilang panan-aw ug, pagbalik nila, gisaysay nila ang tanan nga nahitabo.

Ang prinsipe, bisan pa niana, nga mas nasuko pa gayud, nagmando nga hubasan og panit ang martir sa tibuok niyang lawas. Samtang ginatuman sa mga sulugoon ang mando sa tortyurero, gisaway sa santo ang prinsipe

ug gisaway usab ang iyang hugaw nga mga dios, hinungdan nga mas naglagot pa gayud ang prinsipe. Nangurog sama sa leon, giputol niya gamit ang kutsilyo ang mahimayaong ulo sa balaan nga martir.

Mao kana ang katapusan sa pagkamartir ni Hermias, martir ni Kristo[3970] .

Ang mga Kristohanon, nga tinago nga miadto sa maong dapit, gikuha ang iyang balaan nga lawas ug gilubong kini sa Kapadokya sa usa ka dapit nga ginganlan og Comana. Dinhi, daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa balaang relikya sa martir, ug daghang mga pag-ayo ang gihatag alang sa himaya ni Cristo, among Dios, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat ang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 6:

Ikaw nga nagpaningkamot nga masigasig alang kang Kristo, ug sa imong katigulang nakab-ot ang tinuod nga kaisog, O martir nga si Hermas: pagdaug nimo sa dautang tinguha sa mga walay balaod pinaagi sa gahum ni Kristo, wala ka masamdan sa mga gipang-orasyon nga tambal, nagasinggit: 'Ang Dios uban kanako, ug walay bisan kinsa nga supak kanako.'

Ang mga pag-antos sa balaan nga martir nga pilosopo

Gisaulog sa ika-31 sa Mayo

Kini nga balaan nga martir ni Kristo, ang Pilosopo[3971] , gikan sa palibot sa siyudad sa Alexandria[3972] . Ang bantugang monghe nga si Anthony[3973] nagasaysay sa iyang istorya, ingon man sa paagi sa iyang pagkamartir.

Aduna'y usa ka labing matahum nga tanaman, puno sa tanang matang sa makulay ug mabangong mga tanom. Sa kini nga tanaman, usa ka higdaanan nga daghan kaayong palamuti ang gitukod alang sa iyang pagpanakit, ug sa ibabaw niini naghigda ang balaan nga martir, ang Pilosopo, nga giputot ang kamot ug tiil, aron matulog. Pagkadungog sa makapahikayat ug walay-hiya nga mga pulong sa iyang maluib nga asawa nga miadto kaniya, gipiyong sa maisugong martir ang iyang mga mata aron dili siya motan-aw kaniya; apan wala niya matabonan ang iyang mga talawan o dalunggan, kay siya naputol ug busa walay gahum nga buhaton kini. Busa mao kini ang iyang gibuhat. Gikagat niya ang iyang dila gamit ang iyang ngipon ug naghatag og dakong kasakit sa iyang kaugalingon, ang kasakit nakapugong kaniya sa pagpaminaw sa gisulti sa walay-hiya nga babaye kaniya; ug tungod kay dili niya matabonan ang iyang mga lungag sa ilong, gipabasa niya ang hugaw nga higdaanan sa iyang madugong dila, gipahugawan pag-ayo ang iyang mga sinina sa dugo, ug busa wala siya masamdan sa nga tukso. Mao kana ang kaisog nga nahimo sa matinud-anong martir, apan wala siya mosurender sa iyang manlupig. Pagkahuman niini, giputol ang iyang ulo[3974] , ug karon naglipay siya sa walay katapusan sa langit[3975] .

14 Hunyo

1 Hunyo (Karaan nga Estilo)

[3970] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Hermas nahitabo mga tuig 166.

[3971] Ang 'Pilosopo' dili mao ang iyang tinuod nga ngalan, ingon man usab ang uban pang mga ngalan nga gi-atributo niining santo. Nakatala siya sa Mayo 31 isip pagpasidungog kang Justin nga Pilosopo, nga ang pista gisaulog kada Hunyo 1

[3972] Ang Alexandria usa ka siyudad sa Ehipto, nga gitukod ni Alexander the Great sa bunganga sa Suba sa Nilo sa baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[3973] Kini, siyempre, nagtumong kang Banal nga Antonyo ang Dako, ang nagtukod sa monastikong kinabuhi sa Ehipto. Ang iyang pista gisaulog kada 17 sa Enero.

[3974] Ang balaang martir nga si Philosopher nag-antos sa pagkamartir ubos kang Emperador Decius sa mga tuig 252.

[3975] Ang salaysay sa mga buhat sa balaan nga martir nga pilosopo gisaysay sa mas detalyado ug mas klaro nga paagi sa kinabuhi sa Kagalang-galang Pablo sa Theba ug sa iyang kaugalingong sugilanon sa kinabuhi.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Justin nga Pilosopo

Gisaulog kaniadtong 1 Hunyo

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Justin nga Pilosopo, natawo sa Palestina-Sirya, sulod sa utlanan sa Samaria, sa usa ka siyudad nga orihinal nga gitawag og Shechem, ug sa ulahi[3976] Neapolis Flavius[3977] . Ang iyang amahan, nga ginganlan og Priscus, usa ka bantugang pagano; si Justin mismo pagano usab hangtod siya nasidlak sa kahayag sa balaang pagtuo. Gihagit sa gugma sa kamatuoran, sukad pagkabatan-on iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa akademikong pagtuon ug, tungod sa iyang talagsaong intelihensiya, nangibabaw siya sa mga hilisgutan nga gitudlo sa mga pagano nga eskwelahan sa Griyego. Pagkahuman niyang makab-ot ang kahusayan sa arte sa retorika, nabati niya ang tawag padulong sa pilosopiya ug sa sinugdan nahimong estudyante siya sa usa ka Stoic nga pilosopo nga si[3978] , aron mahibal-an unsa ang gitudlo sa doktrina sa Stoic. Si Justin dako kaayo ang tinguha nga masabtan ang Dios, apan sa iyang pag-uban sa Stoic nga pilosopo, wala siya makakat-on bisan unsa mahitungod sa Dios gikan kaniya, kay ang Stoic wala mailhi ang Dios ug wala giisip nga gikinahanglan ang doktrina sa Dios. Gibyaan dayon ni Justin kining magtutudlo ug miduaw sa lain nga pilosopo, usa sa gitawag nga Peripatetiko[3979] , nga giila nga usa ka maalamon. Pipila ra ka adlaw ang nilabay sa wala pa nagsugod kining pilosopo sa pakig-negosasyon og bayad kang Justin, kay dili siya andam magtudlo kaniya nga walay bayad. Sa pagkakita sa kahakog sa iyang magtutudlo, gibati ni Justin ang pagdumot kaniya isip usa ka manlupig, ug naghukom nga kining magtutudlo dili gani angay tawgon nga pilosopo, tungod kay wala siyay pagdumot sa kayamanan sa kalibutan. Human niyang balibaran ang mga Stoiko ug mga Peripatetiko tungod sa mga hinungdan nga gisulti, si Justin, nga gipalihok sa usa ka walay puas nga pangandoy alang sa tinuod nga pilosopiya nga magdala sa kahibalo sa Dios, hapit na mopili isip iyang magtutudlo sa usa ka iladong Pythagorean nga pilosopo nga si[3980] . Ang ulahi miingon nga kinahanglan una gayud ni Justin nga tun-an ang astronomiya, geometriya, aritmetika, musika ug uban pang pipila ka siyensya, nga iyang giisip nga gikinahanglan alang sa kinabuhi sa kalibutan. Apan gisulti ni Justin nga magkinahanglan pa og daghang katuigan aron mahasa kining mga siyensya, samtang kini walay bisan gamay nga kapuslanan alang sa kalag; kay wala pud siya makadungog gikan niining magtutudlo og bisan unsa nga makatagbaw sa tinguha sa iyang kasingkasing, nga nagkadako ang kadasig sa gugma sa Diyos matag-adlaw nga milabay, mibiya usab si Justin kaniya. Dayon mihangyo siya sa usa sa mga Platonista, si[3981] , nga ang mga pagtulon-an giila ug girespeto kaayo niadtong panahona; ang pilosopong Platonic nagsaad nga tudloan siya sa kahibalo sa mga dili-materyal nga butang pinaagi sa kapareho sa mga materyal nga butang, mas taas nga kahibalo pinaagi sa kapareho sa mas ubos nga kahibalo, ug ang pagsabot sa Dios pinaagi sa pagsabot sa mga ideya – kay ang giingong tumoy niining pagtulon-an sa Platonic mao ang pagbalhin gikan sa kahibalo sa mga ideya ngadto sa pagsabot sa Dios. Si Blessed Justin dali nga misugod niining dalan, nga naglaum nga makab-ot ang tumong sa iyang mga pangandoy – ang Balaang kinaadman, nga naghatag og kahibalo sa Dios ug nagpuno sa usa ka tawo sa Iyang grasya. Nagpabilin siya uban sa iyang magtutudlo nga Platonicon sulod sa pila ka panahon, dali niyang nahasa ang mga doktrina ug mga lagda ni Plato, ug nakab-ot ang pagkahingpit ug dungog isip usa ka nga Hellenic nga pilosopo. Apan wala pa gihapon makab-ot ni Justin ang tinuod nga Kristohanong kahibalo sa Dios pinaagi niining dalan, kay ang mga Griyegong pilosopo, nga nagpasidungog sa dili malaglag nga Dios sa malaglag nga mga porma sa tawo, langgam, mga hayop nga upat ka tiil, ug mga reptilya, wala Siya

---

[3976] Pagkahuman sa pagsakop sa Palestina sa mga Romano (ika-1 nga siglo AD).

[3977] Karon nga Nablus.

[3978] Ang nagtukod sa Stoisismo mao si Zeno (ika-3 nga siglo BC); kini usa ka praktikal nga eskwelahan sa panghunahuna ug nagtumong sa pagtudlo sa pagdumala sa mga pagbati ug kalinaw sa tanang kahimtang sa kinabuhi.

[3979] Ang mga Peripatetiko – mga sumusunod kang Aristotle (ika-4 nga siglo BC); nagtudlo sila nga ang tanang kahibalo nagagikan sa kasinatian.

[3980] Ang kinaiya sa mga pagtulon-an ni Pythagoras (ika-5 nga siglo BC) makita sa mga instruksyon nga gihatag sa Pythagorean nga si Justinus.

[3981] Gikilala ni Plato (ika-4 nga siglo BC) ang inaw-aw nga mga konsepto sa Diyos, kamatuoran, ug pagkamaayo, ang independyenteng paglungtad sa kalag, ug uban pa. Ang iyang mga pagtulon-an mas duol sa Kristiyanismo kaysa sa ubang karaang pilosopikal nga mga doktrina.

gihimaya sumala sa Iyang angay. Bisan pa niana, nakakaplag si Justin og pipila ka espirituhanong kahupayan sa pagmeditasyon sa Dios ug sa pagtuon sa kahibalo sa Dios, kutob sa makaya sa iyang hunahuna—nga wala pa masangyaw sa tinuod nga pagtulon-an—sa pagsabot niini.

Usa ka adlaw, samtang naglakaw siya gawas sa siyudad sa usa ka hilom nga dapit duol sa dagat ug naghunahuna sa nagkalain-laing pagtulon-an sa pilosopiya sa iyang hunahuna, nakakita si Justin og usa ka dungog nga tigulang nga lalaki, nga wala niya mailhi, nga puti na ang buhok tungod sa katigulangon. Samtang nagtutok siya pag-ayo sa tigulang, miingon kini:

'Kaila ba ka nako, nga ing-ana ka ka-matngon sa pagtan-aw nako?'

'Wala ko kaila kanimo,' tubag ni Justin, 'apan natingala ko nga nakita ka nako dinhi sa kini nga hilit nga dapit, diin wala ko nagdahom nga makakita og bisan kinsa.'

'Ang akong mga hinigugma,' ingon sa tigulang, 'niadto sila sa kana nga dalan; samtang nagpaabot ko sa ilang pagbalik, migawas ko aron masugat sila, aron makita ko sila gikan sa layo. Ug unsa man imong gibuhat dinhi?'

Mitubag si Justin:

'Ganahan ko maglakaw-lakaw nga nag-inusara aron makapamalandong ko sa pilosopiya nga walay samok.'

'Unsa man ang imong nakuha sa pilosopiya?' pangutana sa tigulang.

Mitubag si Justin:

'Unsa pa bay mas mapuslanon kaysa pilosopiya? Kini mao ang nagpasidaan sa hunahuna, ang giya ug magtutudlo sa tanang pangatarungan, ang direktor sa kinabuhi; bisan kinsa nga makaila niini pag-ayo makakita, sama sa usa ka salamin, sa pagkawalay-hibalo ug sayop sa uban; kung walay pagtudlo sa pilosopiya ug husto nga paggamit sa pangatarungan, dili mahimong anaa ang kinaadman. Busa, ang matag tawo angay magtuon og pilosopiya, aron mailhan unsay mapuslanon ug unsay dili, unsay angay paboran ug unsay angay balibaran.

'Apan nagahatod ba ang pilosopiya og kalipay sa usa ka tawo?' pangutana sa tigulang.

Mitubag si Justin:

'Siyempre, nagdala kini.

'Ingna ko, unya, unsa ang pilosopiya, ug sa unsang paagi kini nagdala og kalipay?'

'Ang pilosopiya,' tubag ni Justin, 'mao ang pagsabot sa tanan nga naglungtad ug ang kahibalo sa kamatuoran; ug ang kalipay nga gidala sa pilosopiya makita gayud sa pagpanag-iya niining maong pagsabot ug kinaadman.'

Nangutana ang tigulang:

'Kung maila ang kamatuoran pinaagi sa husto nga pilosopikal nga pagsabot, unsa man imong giingon bahin sa Dios?'

Mitubag si Justin:

'Usa ka Buhing Dili gayud Mausab, nga Kanunay nagpabilin sa Parehong Kahimtang, ang Pinakaunang Hinungdan sa Tanan nga Naglungtad – mao kana ang akong pagsabot sa Dios.'

Nalipay ang tigulang sa maong tubag, ug gipadayon niya ang iyang mga pangutana:

'Aduna bay usa ka komon nga intelihensiya nga nagbarug sa luyo sa tanan nga naglungtad? Kay ingon man nato nga ang usa ka tawo nga maalamon sa bisan unsang arte nakasabot niining maong arte: bisan pagsukod sa yuta, paglayag, o medisina; dili ba pareho usab kini sa ubang mga butang, balaan man o tawhanon?' Sultihi usab ko: aduna bay hunahuna nga gikan niini ang kahibalo sa mga butang nga banal ug tawo?

– Aduna gayud, – tubag ni Justin.

'Usa ba ug parehas nga butang ang pagsabot sa Dios sama sa pagsabot sa musika, aritmetika, astronomiya, o bisan unsang susama niini?'

'Dili gyud. Usa ka butang ang pagsabot sa Dios, ug lahi kaayo ang pagkahibalo sa bisan unsang arte.'

'Maayo ang imong tubag,' miingon ang tigulang, 'ang pipila ka kahibalo atong makuha pinaagi sa pagpaminaw ug pagtudlo o pinaagi sa pagtan-aw sa usa ka butang sa atong kaugalingong mga mata. Pananglitan, kung adunay mosulti kanimo nga sa India adunay usa ka partikular nga mananap, nga lahi sa bisan unsang mananap, apan hingpit nga lain kanila sa nagkalain-laing kinaiya niini – kung wala nimo kini makita sa imong kaugalingong mga mata, dili ka makahibalo bahin niini, ug kung wala ka una makadungog sa sugilanon bahin

niining mananap, dili ka makasugilon niini sa lain nga tawo. Busa karon mangutana ko kanimo: giunsa sa imong mga Hellenic nga pilosopo pagsabot sa Dios sa husto ug pag-angkon og bisan unsang tinuod bahin Niya, kon wala pa nila Siya makita, wala pa nila Siya madungog, ug, ingon nga sangputanan, wala silay bisan gamay nga kahibalo bahin Niya?

Mitubag si Justin:

Amahan! Ang gahum sa Banal dili makita sa pisikal nga mga mata, sama sa pagtan-aw sa usa ka tawo sa mga buhing binuhat sa kalibutan; apan ang Diyos masabtan lamang sa hunahuna, ingon ni Plato, nga akong gisunod ang iyang mga pagtulon-an.

Nangutana ang tigulang:

– Wala ba sa atong hunahuna usa ka gahum nga adunay susamang kinaiya ug kaisug, pinaagi niini mas dali natong masabtan ang dili makita kaysa sa atong pagsabot sa bisan unsang butang pinaagi sa atong pisikal nga mga sentido?

Mitubag si Justin:

'Sa tinuod, aduna gayud ingon ana nga gahum; gitawag kini ni Plato nga mata sa hunahuna, nga, sumala sa iyang pagtulon-an, gihatag sa tawo aron, sa diha nga kini mapalimpyo ug mapahayag sa pagtulon-an sa kinaadman, kini makapamalandong sa Balaang Kamatuoran mismo, ang hinungdan sa tanang butang nga masabtan sa hunahuna. Kini nga kamatuoran, bisan pa, walay klarong porma, ni bisan unsang kapareho, ni edad, ni bisan unsang butang nga maabot sa pisikal nga mga mata; apan kini usa ka Pag-anaa nga labaw sa tanang pag-anaa, dili masabtan, dili masukod, usa ka panaghiusa sa kaayohan ug katahum; ug kini gayud nga Pag-anaa mao ang nagpugas sukad pa sa sinugdan sa tinguha sa mga mahimayaong kalag nga maila Siya—kay malipay Siya kon ang ingon nga mga kalag makaila ug makapamalandong Niya.

Nalipay ang tigulang sa pagpaminaw sa ingon nga mga pulong, apan wala siya hingpit nga kontento sa diskurso ni Justin mahitungod sa Dios nga gibase sa mga pagtulon-an ni Plato, kay giisip niya kini nga dili hingpit tungod sa kawala sa Kristohanong pag-angkon; ug, sa iyang pagdumili kang Plato, miingon siya:

'Kung nagtudlo si Plato sama sa imong giangkon, ngano wala man siya mismo nakaila ug nakasabot sa kamatuoran sa Dios?' Nag-angkon nga ang Dios dili makita ug dili masabtan, nagasimba siya sa mga makita nga binuhat—ang langit, ang mga bitoon, mga kahoy ug mga bato nga giukit sa dagway sa tawo—isip ang Dios mismo; ug, gihimo niyang bakak ang kamatuoran sa Dios, nagpraktis siya sa idolatriya ug nagtudlo sa uban sa pagbuhat usab niini. Dili ko motuo nga si Plato ug ang ubang Hellenic nga mga pilosopo adunay matarong nga pangatarungan nga makab-ot ang tinuod nga kahibalo sa Dios: *'Nawalay pulos sila sa ilang paghunahuna, ug nangitngit ang ilang walay sentido nga mga kasingkasing; nag-angkon nga maalamon, nahimong buang sila'* (Roma 1:21–22). Sa mubo nga pagkasulti, ingon ani nako: ang hunahuna sa tawo, kon dili giya sa Espiritu Santo ug gipahayag sa pagtuo, hingpit nga dili makahibalo ug makasabot sa Dios.

Ang tigulang mitultol sa taas nga pakigpulong bahin sa tinuod nga kahibalo sa Dios, tinuod nga pagsimba sa Dios ug uban pang mga butang nga langitnon, nga nagpadayag sa mga sayop sa mga Hellenic nga pilosopo. Natingala sa mga pulong sa tigulang, nangutana si Justin:

'Asa kaha, ug unsang matang nga magtutudlo ang makaplagan aron tudloan ang usa sa kamatuoran, kon walay kamatuoran si Plato o ang ubang mga pilosopo?'

Unya ang tigulang misugod sa pagsulti kaniya mahitungod sa mga balaan nga propeta, nga nagaingon:

[3982]Sa labing karaang mga panahon, sa wala pa ang bisan kinsa nga pilosopo, adunay pipila ka balaan nga mga tawo, matarong ug malipay sa Dios; napuno sa Espiritu Santo, ilang gipahayag daan ang karon nagakahitabo, ug kining mga tawo gitawag nga mga propeta. Sila ra, sa wala pa bisan kinsa, nakaila sa kamatuoran ug, sa pagmantala niini sa katawhan, wala sila mapahiya sa atubangan sa bisan kinsa ni wala sila mahadlok sa bisan kinsa; walay bisan kinsa ang makapahawa kanila gikan sa kamatuoran bisan sa usa ka pulong, ug ang walay pulos nga garbo wala makadaog kanila. Nagpamulong sila sa yano, matinud-anon ug walay kahadlok bahin sa tanan nilang nakita o nadungog gikan sa Dios sa mga pagpadayag nga ilang nadawat. Ang ilang mga sinulat naglungtad pa hangtod karon; alang sa mga nagbasa niini uban sa pagtuo, nagdala kini og dakong kaayohan ug nagpasiga sa

[3982] Gisalikway sa mga Sofista ang posibilidad sa segurado nga kahibalo sa mga butang ug naningkamot sa pagpamatood sa bisan unsang proposisyon, bisan pa kini bakak. Busa ang termino nga 'sophism' – usa ka husto nga konklusyon nga gikan sa bakak nga premisa.

hunahuna aron maila ang kamatuoran. Kining mga balaan nga propeta wala magpamatood sa ilang mga pulong pinaagi sa sofistika o bisan unsang matang sa sofistikal nga argumento o pangatarungan, kondili sa yano nga pagkasulti ilang gipadayag ang tinuod gayud; kay sila mismo, nga gilabay ang tanang sofistikal nga argumento, mao ang labing matinud-anon nga mga saksi sa kamatuoran, nga mituo sa usa ka tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanan nga naglungtad, ug nagtagna sa pag-abot sa kalibutan sa Iyang Anak, ang Ginoong Kristo. Ug walay duhaduha nga ang mga propeta angay saligan, kay ang uban sa ilang mga propesiya natuman na, samtang ang uban karon nagakatuman. Gipamatud-an usab nila ang kamatuoran sa pipila sa ilang mga propesiya pinaagi sa mga milagro, nga nagbuhat og katingalahang mga buhat pinaagi sa gahum nga gihatag kanila gikan sa kahitas-an pinaagi sa grasya sa Dios—usa ka butang nga ang mga bakak nga propeta, nga wala gitudlo sa Dios, dili gayud makab-ot, kondili nagpahadlok lang sa mga tawo pinaagi sa pipila ka demonyohan nga mga panan-awon ug limbong.

Mao kini ang gisulti sa usa ka bulahan nga tawo nga wala niya mailhi kang Justin, ug sa katapusan miingon siya kaniya:

'Labaw sa tanan, pag-ampo kang matinud-anon sa tinuod nga Dios, aron ablihan Niya kanimo ang mga pultahan sa kahayag; kay siya ra nga giisip sa Dios nga takus sa pagpadayag ang makapamalandong ug makasabot sa Banal; ug Iyang ipadayag ang Ijuna sa bisan kinsa nga mangita Kaniya pinaagi sa pag-ampo ug moduol Kaniya sa gugma.'

Pagkahuman niini, nilakaw ang tigulang ug nahimong dili makita; wala na gyud niya kaplagan o makita pag-usab kini nga tawo bisan asa. Mahitungod sa iyang kaugalingong tinuod nga pagbati pagkahuman sa paglarga sa tigulang, gisaysay ni Justin mismo, sa pakighinabi sa bantugang Hudiyo nga si Tryphon, ingon niini:

'Usa ka kalayo ang gisiga sa sulod nako, nga nagdilaab sa akong espiritu sa usa ka tinguha alang sa Dios, ug ang akong gugma alang sa mga balaang propeta ug alang sa mga tawo nga mga higala ni Cristo mitubo sa sulod nako.' Sa paghunahuna nako sa mga pulong sa tigulang, nasabtan nako nga ang pilosopiya nga iyang gipahayag mao ra ang tinuod; nagsugod ko sa pagbasa sa mga basahon sa mga propeta ug mga apostoles, ug pinaagi niini nahimong tinuod gayud ko nga pilosopo—usa ka tinuod nga Kristohanon.

Pagkahuman niyang gisaysay kini mahitungod sa iyang kaugalingon kang Tryphon, gihinumduman usab ni Blessed Justin kung giunsa pagsugod sa iyang pagbalik ngadto sa Dios, sa dihang usa ka dili mailhi nga tawo—sama sa gipadala gikan sa langit—ang nagiya kaniya paingon sa husto nga dalan.

Human sa usa ka makapahinganghang pakighinabi sa tigulang nga giinspirar sa Dios, si Justin dayon mibaling sa mga Kristohanong sinulat ug, uban sa tibuok kasingkasing nga debosyon, misugod sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Gikumpara niya ang karaang mga propesiya sa mga Sibylo[3983] sa mga panagna sa mga balaang propeta mahitungod sa Inkarnasyon ni Kristo gikan sa Labawng Balaang Birhen, ang Iyang boluntaryong pag-antos, ang umaabot nga paghukom, ug ang katapusan sa makita nga kalibutan; Nakita niya ang hingpit nga panag-uyon tali sa duha, nabighani siya, ug hinay-hinay, nga giya sa sulod sa Balaang Espiritu, nakaabot sa mas hingpit nga kahibalo sa Dios ug sa Anak sa Dios. Adlaw-adlaw, ang tinguha alang sa pagkamatinud-anon nagkusog sa iyang kalag, ug, sa pagbalhin niya sa Kristohanong pagtuo, iyang gisaway sa iyang kaugalingon ang kabuang sa mga Griyego. Niadtong panahona, usa ka dakong babag sa maayong tinguha sa kalag nga naningkamot alang sa Kristohanong pagkamatinud-anon mao ang kanunay ug mabangis nga paglutos sa mga Kristohanon, ingon man ang daghang dili dungog, kaulaw-on, ug hingpit nga walay pulos nga mga bakak bahin sa mga dautang buhat, nga bakak nga gipasaka sa mga pagano batok sa mga Kristohanon – ingon man, sa ilang tagtugnaw nga (pag-ampo) nga mga tigum, pagkahuman nilang patyon ang ilang mga lampara, sabay usab nilang gipalong ang kahayag sa pagkabalaan, nagkahugawan sa usag usa sa karinat, ug, sama sa mga hayop, mikaon og unod sa tawo. Pinaagi sa ingon ani ug susamang malain nga mga panamastamas, gipangdaot sa mga pagano ug mga Hudiyo ang mga inosenteng Kristohanon sa atubangan sa tanang nasud. Ang mga bakak sa daotan ug sa buang gituohan nga daw mao na gayud ang kamatuoran; ug ang tanang dili motuo nagdumot sa mga Kristohanon—matarong ug balaan nga mga tawo—gipangdaot sila, gisalikway, ug gilay-on sama sa dagkong manalapas sa balaod nga nakasala og grabeng mga sala, ug gisilotan ang mga Kristohanon sa kamatayon human

[3983] Ang mga Sibylinha mao ang mga babayeng propeta sa umaabot sa mga Griyego ug Romano. Ang mga propesiya nga giakusahan kanila naglarawan sa klaro kaayo sa lain-laing mga kahimtang sa yutang kinabuhi sa Manluluwas.

sa daghan ug lain-laing mga pag-antos. Kining mga kahimtang sa sinugdan nakababag kang Justin sa iyang tinguha nga moapil sa mga Kristohanon; apan wala siya motuo pag-ayo sa mga pasangil batok kanila, kay nahibalo siya nga kasagaran, sa walay rason nga paghukom sa mga tawo, ang inosente gipahukman nga silotado, ang putli gipangdaot nga maluoy, ug ang matarong giisip nga makasasala. Apan sa dihang nakita niya nga ang mga Kristohanon mitubag nga walay kahadlok sa hukmanan, mapasigarbuhon nilang gidala ang ilang mga pag-antos, gitamay nila ang tanang makita nga mga butang sa kalibutan sama sa dayami, malipayong misugot sa pagpasakit alang sa ilang Ginoo, ug gipaabot ang kamatayon sama sa usa ka kombira, si Justin naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Dili tinuod ang ilang giingon bahin sa mga Kristohanon, nga nagbuhat sila og ingon ana ka dautang buhat: ang usa ka makasasala, nga nalumos sa walay pagpugong nga mga kahimut-an sa unod ug nagakaon og unod sa tawo tungod sa kahilakaw, dili makasukol sa pag-antos, dili mosugot nga malasakitan, kondili molikay niini; ug kon madala sa atubangan sa bisan unsang hukmanan, paningkamotan niya sa tanang paagi ang pag-ikyas ug dili magduha-duha sa paggasto aron makalikay sa silot, aron siya makabuhi nga walay kasakit ug, nga nag-enjoy sa maayong panglawas, mas malunod pa sa iyang mga kahilayan. Dili ing-ani ang mga Kristohanon: tungod kay ilang gipili nga malipayong mag-antos alang kang Kristo, nga ilang gituohan, ug mas gipili pa ang kamatayon kaysa kinabuhi, giunsa kaha nila paghigugma sa sala sa ingon ana ka dako?

Sa paghunahuna niini, iyang gisusi pag-ayo ang kinabuhi sa mga Kristohanon ug hingpit siyang nakombinser nga nagkinabuhi sila sa kahadlok sa Ginoo, putli ug walay ikasaway; nga ilang gipanalipdan pag-ayo ang ilang pagkamakabubut-on; nga kanunay nilang gipamatay ang unod pinaagi sa pagpuasa ug paglikay sa dautang tinguha; nga kanunay silang nag-ampo; ug nga kanunay nilang gihimo ang tanang matang sa maayong buhat. Sa pagkahibalo niya niini tanan, nahigugma pag-ayo si Justin sa mga Kristohanon sa tibuok niyang kasingkasing, napalapit siya kanila, ug midawat sa balaan nga pagbunyag sa . Ug nahimo siyang dakong kampyon sa Kristohanong pagtuo, usa ka manlaban sa pulong ug kasulatan batok sa mga Griyego ug Hudiyo, usa ka dili mapilde nga mandirigma ni Cristo, usa ka matinud-anon ug maisugong asketa.

[3984]Tungod sa iyang tinguha nga maluwas ang mga kalag sa tawo, nagbiyahe siya sa nagkalain-laing mga yuta: nagtudlo ug nagwali siya sa ngalan ni Kristo, nagpahilayo sa mga dili motuo gikan sa ilang sayop ug nagdala kanila ngadto sa Dios. Miadto usab siya sa Roma isip usa ka pilosopo – nagsul-ob sama sa usa ka pilosopo, kauban ang iyang mga disipulo. Samtang daghan ang nangduol kaniya alang sa pagtulon-an, nagtukod siya og mga eskwelahan ug, sa ilawom sa pagtan-aw nga sekular nga kinaadman, nagtudlo sa tinuod nga Kristohanong pilosopiya. Pagkita niya kang Marcion[3985] didto, ang nagtukod sa usa ka erehiya, kusganon niya siyang gisupak, gisupak ang iyang mga doktrina ug misulat og mga libro batok sa iyang mga erehiya, ingon man batok sa ubang erehiya nga mga pagtulon-an. Didto usab sa Roma, adunay usa ka pagano nga Cynic nga pilosopo[3986] nga ginganlan Crispus, usa ka dakong kaaway sa mga Kristohanon; batok niining dili matinahuron nga pilosopo, ang tinuod nga Kristohanong pilosopo nga si San Justin nakigbisog walay hunong gamit ang pulong ug misulat og mga libro batok kaniya. Kining Cynic, nga nagkinabuhi sa usa ka hugaw ug hingpit nga walay balaod nga kinabuhi, nagdumot sa mga Kristohanon tungod sa ilang matinahuron nga kinabuhi sumala sa Dios ug nainggit sa maayong dungog ni Justin, nga tungod sa iyang kina-adlawon nga kinaadman ug putli, walay sala nga kinabuhi, nakatagamtam og dungog sa tanang Romano. Sa iyang pagkadautan, gisilotan sa Cynic ang mga Kristohanon, giakusahan sila og daghang makauwaw nga mga buhat, aron dautan si Justin ug ang iyang mga kauban nga magtutuo sa mata sa katawhan ug aron pukawon ang kasuk-an batok kanila. Pagkadungog ug pagkita niini, miingon si San Justin:

'Andam ko nga mag-antos alang sa pagtuo ni Cristo ug atubangon ang kamatayon sa kamot sa mga dili motuo; ug nagtuo ako nga ang kamatayon moabot kanako pinaagi niining Cínico, si Criscens—usa ka buang nga mas gihigugma ang garbo kaysa kinaadman, ug dili angay tawgon nga pilosopo, kay nagasugot siya sa pag-angkon

---

[3984] Roma – ang kapital sa Imperyong Romano, nahimutang sa sentral nga Italya sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber, sa bunganga niini diin kini mosulod sa dagat.

[3985] Si Marcion kabahin sa mga heretikal nga Gnostiko ug nagtudlo nga ang makita nga kalibutan gimugna dili sa Dios kondili sa Iyang ubos nga mga gahum; iyang gisalikway ang Daang Tugon.

[3986] Ang mga Cynic (nga ang nagtukod mao si Antisthenes sa ika-4 nga siglo BC) nagdala sa doktrina sa pagkamapasimple sa kinabuhi ngadto sa ekstremo, gisalikway nila ang siyensya, arte, ug tanang eksternal nga kultura.

sa butang nga wala gyud niya masayri, nga mao ang pag-ingon nga ang mga Kristohanon walay Diyos (nga walay Ginoo) ug nagbuhat og daghang hugaw ug walay balaod nga mga buhat; Busa ginapasipala niya kita tungod sa kasuko ug dautang tuyo, ug mas dautan pa kaysa sa ordinaryong mga tawo, kay kining mga tawo dili man mosangka sa paghisgot sa mga butang nga wala nila masayri.

Niadtong panahona, si Antoninus[3987] , ang manunod kang Hadrian, ang nagdumala sa Roma. Wala magbati og dautang buot si Antoninus batok sa mga Kristohanon; apan, tungod sa mga edikto sa miaging mga emperador, ang mga walay Diyos nga nagasimba og mga dios-diosan nga nagdumala sa katawhan naglutos ug nagpamatay sa mga Kristohanon tungod sa dakong kasuko kanila, ingon man tungod sa kahakog aron kuhaon ang ilang mga kabtangan; ug dili tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo kondili tungod sa bakak ug malisyosong mga akusasyon sa daghang krimen nga gipadala sa paghusay ang mga matinud-anon, giimbestigahan sa hinimo-himong mga kaso, ug gipatay sa nagkalain-laing paagi. Niadtong panahona, nahitabo ang mosunod nga panghitabo sa Roma: usa ka pagano nga babaye, nga nagkinabuhi sa dili matinahuron, pagkahibalo niya gikan sa mga Kristohanon sa pulong sa tinuod nga Dios ug sa pagtulon-an mahitungod sa matinahuron nga kinabuhi, sa ganti alang sa mga matarong ug sa silot alang sa mga makasasala, naantig ang iyang kasingkasing ug mituo kang Kristo. Gisulayan niya sa tanang paagi ang pagdasig sa iyang bana—usa ka masigasig nga mananamba sa diyos-diyosan nga nalubong sa karning hugaw—nga naglaum nga matultolan siya ngadto sa kinabuhi sa pagpugong sa kaugalingon ug madala sa tinuod nga pagtuo. Apan sa dihang nakita niya nga hingpit siyang napakyas sa pagbag-o kaniya, nangita siya og paagi aron mabuwag ang ilang kaminyoon, aron dili na siya magpuyo uban kaniya o madungawan sa iyang kahugawan. Ang iyang bana, pagkahibalo kung kinsa nga Kristohanon ang nagtudlo sa iyang asawa sa Kristohanong pagtuo, miadto sa gobernador aron magreklamo batok sa Kristohanon nga ang ngalan kay Ptolemy. Si Ptolemy, usa ka alagad ni Cristo, gidakop, gipabilin sulod sa dugay nga panahon sa usa ka baho nga bilanggoan ug, pagkahuman nadala sa paglitis, gisilotan sa kamatayon sa gobernador. Sa niining dili patas nga paglitis, usa ka tawo nga ginganlan og Lucas nagbarug didto, ug sa pagkakita nga ang bulahan nga si Ptolemy sayop nga gisilotan, miingon siya sa dili matarong nga huwes:

'Tungod sa unsang kalapasan, gobernador, imong gikondena sa kamatayon ang usa ka tawo nga inosente? Dili siya mananapaw, dili rapist, dili mamamatay, dili kawatan, dili tulisan, ug wala pud siya masang-at og kaso sa bisan unsang laing kalapasan. Ang iyang bugtong kalapasan mao nga iyang gipahayag nga siya usa ka Kristohanon.'

Gitutokan sa gobernador ang mitultol og hulga nga tan-aw, ug nangutana siya nga masuko:

'Ug dili ba ikaw usa usab sa mga Kristohanon?'

Mitubag si Lucas:

'Oo, usa ko ka Kristiyano.'

Unya gisugo sa gobernador nga patyon usab siya. Usa ka ikatulong lalaki, usa ka higala sa duha ka Kristohanon, misalmot kanila, nga hayag niyang gipahayag ang iyang pagka-Kristohanon; ug ang tulo kanila naghalad sa ilang kinabuhi alang kang Kristo.

Si San Justin, pagkahibalo niya niining dili matarong nga pagpatay sa mga santo, napuno sa kasubo; misulat siya og usa ka traktado, o apolohiya[3988] , nga nagpamatuod sa pagkawalay sala sa mga Kristohanon, ug gipresentar kini sa hari, sa iyang mga anak ug sa tibuok senado, nga walay kahadlok nga andam motugot sa pag-antos sa pagpanakit ug kamatayon alang kang Kristo. Gibasa sa hari kini nga makulid nga papel uban ang pagtagad, namangha sa kinaadman sa Kristohanong pilosopo, ug dili lang siya nasuko kaniya o gipatay siya, apan

---

[3987] Duha ka Apologies ni San Justin ang nailhan: sa una, nga gisulat dili sayo sa 150 AD ug naglangkob og 68 ka kapitulo, naningkamot siya nga makuha ang proteksyon ni Emperador Antoninus alang sa mga Kristohanon; sa ikaduha (gisulat mga 162 AD), naningkamot siya nga makumbinsi si Marcus Aurelius nga mas malumo ang pagtratar sa mga Kristohanon. Sa iyang mga Apologies, si Justin nga Pilosopo misulti 'alang sa mga Kristohanon nga dili matarong nga gikaligut-an ug gipanglutos'.

[3988] Kining mga maisugong lalaki, nga atol sa grabeng pagpanlupig sa mga Kristohanon sa ika-2 ug ika-3 nga siglo mitungha sa atubangan sa gobyerno ug katilingban sa Roma isip mga manunulat nga manalipod sa mga Kristohanon ug mga managlalis batok sa pagano, nailhan sa kasaysayan sa Simbahan nga mga apologist – nga mao, mga manalipod – samtang ang ilang mga sinulat kolektibong gitawag nga 'apologies'. Ang mosunod nga mga apologista nailhan sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan: sa Sidlakan: Aristides, Codratus, Meliton, Obispo sa Sardis, Tatian, Athenogenes, Miltiades, San Teofilo, Obispo sa Antioquia; sa Kasadpan: Minucius Felix, Quintus Septimius Tertullian, Arnobius, Lactantius ug San Cipriano, Obispo sa Cartago

gidayeg pa gani niya ang iyang kaalam. Niining makulat, gipadayag ni Justin ang pagkabulaan sa mga diyos-diyosan sa pagano, klarong gipakita ang pagka-makagagahum sa Kristo, napamatud-an nga bakak ang mga pasangil batok sa mga Kristohanon, ug nga ang ilang kinabuhi matinahuron ug matarong. Tungod sa kalooy, gisugo sa emperador nga dili pagahirason ang mga Kristohanon tungod sa ilang pag-angkon sa ngalan ni Kristo, ni pagapanakawan ang ilang kabtangan, gawas lang sa mga kaso sa krimen nga tinuod nga angay silotan ug patyon.

Gisulat ni San Justin kini nga imperyal nga dekreto; pagkahuman siya gipagawas sa emperador, mibyahe siya, uban sa pagtugot sa emperador, paingon sa Asia, diin ang mga Kristohanon sa panahona nga kana labi kaayo nga gipanglutos. Nagbisti sa bado sa usa ka pilosopo, nga iyang gipadayon nga gisul-ob hangtod sa iyang kamatayon, miabot si Justin sa Efeso[3989] , gipahayag ug gipasabot sa tanan ang sugo sa hari, ug gipadala kini sa mga kasikbit nga rehiyon ug mga lungsod. Mibalik ang kalinaw sa Simbahan ni Cristo; mihunong ang paglutos sa pipila ka panahon, ug ang mga matinud-anon dako kaayo ang ilang kalipay. Samtang naa sa Efeso, nakigdebate si San Justin sa labing maalamon nga rabino sa mga Hudiyo, si Tryphon, ug siya ang nidaug, nga nagtumong sa mga Kasulatan sa Daang Tugon; adunay detalyadong salaysay niining debate, ingon man sa nahisgotan nga Apology, sa libro ni Justin nga[3990] .

Pagkahuman sa taas nga panahon sa Efeso, mibalik siya pag-usab sa Italya ug, sumala sa ehemplo sa mga Apostoles, nagwali siya kang Kristo bisan asa sa iyang pagbiyahe, nagpabalhin sa mga Hudiyo ug Griyego ngadto sa balaan nga pagtuo pinaagi sa debate, ug nagpalig-on sa mga matinud-anon niini. Pag-abot niya sa Roma, ang maong Hellenic nga pilosopo nga si Criscens, usa ka Cynic, misukol batok kaniya uban sa pinakagrabe nga kasuko ug dautang tuyo; si San Justin kanunay nga nakigdebate kaniya, pirmi siyang mapildi ug mapahiya sa atubangan sa tanan. Tungod kay dili na niya mapugngan si Justin ug wala na siyay nahunahuna nga buhaton, ang malisyosong si Criscens naghimo og daghang bakak nga akusasyon batok kaniya sa atubangan sa korte Romano. Nadakpan ang santo ug, ingon usa ka angay silotan, gipusil siya sa kadena ug gitortyur atol sa paglitis; apan wala gyud kaplagan nga sala kaniya. Ang maselos nga lalaki, sa kahadlok nga makagawas si Justin, tinago nga nag-andam og makamatay nga hilo, nga gigamit niya aron limbongon ug kuhaan sa kinabuhi kining dili mapildi nga mananakop ni Kristo.

Sa ingon niana namatay si San Justin, ang[3991] , tinuod nga Kristohanong pilosopo, nga nagbilin og daghang sinulat nga labing mapuslanon sa Simbahan ni Kristo ug puno sa kinaadman sa Espiritu Santo[3992] . Pagkahuman nga mitungha siya sa atubangan ni Kristo nga Ginoo, ang Tagahatag sa Pagkamartir, nadawat niya gikan kaniya ang korona sa pag-antos ug giila siya taliwala sa mga balaang martir nga naghimaya sa Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa kinaadman sa imong banal nga mga pulong, O Justin, ang tibuok Simbahan sa Dios napahimutang, ug ang kalibutan nasidlak sa kahayag sa imong kinabuhi: nga nakadawat ka og korona tungod sa pag-ula sa imong dugo, ug nagtindog ka sa atubangan ni Cristo uban sa mga Anghel, hangyoa nga walay hunong alang kanato tanan.

[3989] Efeso – ang pangunang siyudad sa probinsya sa Asia sa Asia Minor; nahimutang sa Suba sa Cayster. Karon, sa dapit sa karaang siyudad sa Efeso, adunay usa ka kabus nga Turko nga baryo nga gitawag og Seysia-Seluk.

[3990] 'Usa ka Dayalogo kang Trypho nga Hudiyo'.

[3991] Niadtong 165–166.

[3992] Gawas sa mga nahisgutan, ang mga sinulat ni San Justin nga nailhan sa mga karaang tawo naglakip sa: 'Usa ka Pagtuki sa Kalag', ingon man: 'Usa ka Eksposisyon Batok sa mga Griyego' ug 'Usa ka Diskurso Batok sa mga Griyego', nga naglangkob sa pagpanamastamas sa paganismo. Napreserba ni San Juan sa Damasco ang usa ka dakong bahin sa buhat ni Justin nga *On the Resurrection*, nga wala na mabuhi hangtod karon. Ang iladong historyador sa simbahan nga si Eusebius nagpamatuod nga gisulat ni Justin ang libro nga *The Singer*, *An Exposition Against All Past Heresies* ug ang libro nga *Against Marcion*. Gihisgutan mismo ni Justin nga Pilosopo ang iyang traktado batok sa mga erehiya sa iyang Unang Apolohiya. Ang labing bantugan nga buhat ni Justin nga Pilosopo mao ang usa ka diyalogo batok sa mga Hudiyo nga giulohan og *A Dialogue with Trypho the Jew*.

Ang Pagkamartir ni San Justin Martir ug sa iyang mga kauban

Gisaulog kada Hunyo 1

Niadtong panahona, sa dihang ang mga mananamba sa diyos-diyosan sa tanang yuta ug siyudad nagpagawas og usa ka dautang sugo batok sa mga matinud-anong Kristohanon nga nagsunod sa maayong balaod, aron ang matag magtutuo kang Kristo mapugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, ang mga balaan nga martir nga sila Justin, Chariton ug Charita (usa ka babaye), Evelpist, Hierax, Gidakpan si Peon ug si Valerian, gidala sa Roma ug gipresentar sa atubangan sa gobernador sa siyudad nga si Rusticus alang sa paglitis. Miingon siya kang Justin:

'Tumana ang mga dios ug ang mga imperyal nga dekreto, aron dili ka mapamatay.'

Mitubag si San Justin:

'Walay bisan kinsa ang mahimong hukman kon mosunod sila sa mga sugo sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo.'

'Unsa nga doktrina ang inyong gisunod?' pangutana sa gobernador.

Mitubag si Justin:

– Akong gitudlo pag-ayo ang tanang matang sa sekular nga pagtulon-an ug nakab-ot ang kahusayan sa matag sanga sa kahibalo, apan sukad niadto gidawat nako ang tinuod nga Kristohanong pagtuo – bisan pa man kini dili aprobahan sa mga ginadala sa sayop nga kinaadman.

Unya miingon si Rusticus:

'Busa ikaw, kawawa, pabor ka sa mga pagtulon-an nga supak sa among pilosopiya?'

'Oo, ako,' tubag ni San Justin, 'kay gisunod nako ang matarong nga pagtulon-an sa mga Kristohanon.'

'Unsa kaha kini nga matang sa pagtulon-an?'

'Ang tinuod nga doktrina, nga among gipaningkamotan nga ipadayon isip mga Kristohanon, mao kini: ang pag-ila sa usa ka Dios, ang Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang nga makita ug dili makita, ug ang pag-angkon kang Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, nga kaniadto gipahayag sa mga propeta, Nga moanha aron paghukman ang katawhan. Siya mao ang Manggaganasal sa kaluwasan ug Magtutudlo sa mga gustong magpabilin sa pagkamaayo. Mahitungod sa Iyang walay kinutuban nga Pagka-Diyosnon, ako, usa ka maluya nga tawo, ang labing gamay sa tanan, dili makahisgot niini sa igo nga kahayag sa pagkasulti; apan ako nag-angkon nga kini gitagna sa mga propeta: daghang siglo na ang milabay, gitagna nila ang pag-abot sa yuta sa Iya nga akong gitawag nga Anak sa Dios.

Nangutana ang gobernador:

'Asa magkatigum ang mga Kristohanon?'

Mitubag si Justin:

'Ang tanan moadto bisan asa nga ilang gusto ug makaya. Nagtuo ba gyud ka nga magkatigum kami tanan sa usa ka lugar? Dili kana mahimo: kay ang Kristohanong Dios dili nagpuyo sa bisan unsang partikular nga lugar, apan, tungod kay dili Siya makita, nagpuno Siya sa langit ug yuta; ang mga matinud-anon nagasimba Niya bisan asa, ug ang Iyang himaya gipahayag sa halayo ug sa lapad.'

Miingon ang gobernador:

'Tubaga kami, diin kamo magkatigum, ug diin ninyo tigumon ang inyong mga disipulo?' Mitubag si Justin:

'Hangtud karon nagpuyo ko duol sa balay sa usa ka Martin, sa kilid sa mga paliguan nga gitawag og Timioitini; ikaduhá na nakong pag-abot sa siyudad sa Roma, ug wala koy nahibaloan nga lain nga lugar gawas sa maong giingon; gidala nako ang tanan nga gustong moanhi kanako ngadto sa tinuod nga pagtulon-an.'

'Busa, Kristiyano ka ba?' pangutana ni Rusticus.

'Oo, usa ko ka Kristohanon,' tubag ni Justin. Unya ang gobernador mituyok kang Chariton:

'Ug dili ka ba usa ka Kristohanon?'

Mitubag si San Chariton:

'Pinaagi sa grasya sa Dios, ako usab usa ka Kristohanon.'

Dayon nangutana si Rusticus kang Charita, ang bulahan nga asawa ni Chariton, kon nagsunod ba usab siya sa Kristohanong pagtuo; mitug-an usab si Charita nga usa siya ka Kristohanon, pinaagi sa grasya sa Dios. Dayon nangutana si Rusticus kang Evelpistus:

'Ug kinsa ka?'

'Usa ko ka ulipon sa emperador,' matud niya, 'apan, isip usa ka Kristohanon, gihatagan ko ni Kristo mismo og kagawasan; pinaagi sa Iyang kalooy ug grasya, nahimong kaambit ko sa sama nga paglaum sama sa mga imong makita dinhi.'

Unya gipangutana sa gobernador si Hierax kon siya usab ba usa ka Kristohanon. Mitubag si Hierax:

'Tinuod, ako usab usa ka Kristohanon, kay gipasidunggan nako ang samang Dios ug gisimba Siya.'

'Gihimo ba kamo ni Justin nga mga Kristohanon?' pangutana sa gobernador.

Mitubag si Ieraks:

'Naa na ko, ug magpabilin gayud nga Kristiyano.'

Si San Paeon, nga naa didto, dayon miingon:

'Kristiyano pud ko.'

'Kinsa ang nagtudlo kanimo sa Kristohanong pagtuo?'

'Gidawat nako kini nga mahimayaong pagtuo gikan sa akong mga ginikanan,' tubag ni Paeon.

Unya miingon si Evelpist:

'Ako usab nakadawat og pagtulon-an sa Kristiyanismo gikan sa akong mga ginikanan, ug pinaagi sa pagtagad sa mga pulong ni Justin, napalig-on pa gayud ang akong pagtuo sa Kristohanong pagtuo.'

– 'Asa na ang imong mga ginikanan?' pangutana sa gobernador:

'Sa Kapadokya.'

Unya nangutana ang gobernador kang Hierax:

'Sa unsang nasud nagpuyo ang imong mga ginikanan?'

Mitubag si Ierax:

Ang atong tinuod nga Amahan mao si Kristo, ug ang atong inahan mao ang pagtuo kaniya; ang akong mga ginikanan sa yuta namatay na, ug ako gikan dinhi sa Iconium sa Phrygia.'

Mituyok ang gobernador kang Valerian, nag-awhag kaniya nga motubag:

'Kristiyano usab ba ka, ug wala ba ka mosimba sa mga diyos?'

Mitubag si Valerian:

'Ako usab usa ka Kristohanon; gipasidunggan nako ang usa ka tinuod nga Dios ug gisimba Siya, samtang gilub-an nako ang inyong mga dios.'

Pag-usab mihayag ang gobernador kang Justin:

'Paminaw, ikaw nga nagtawag sa imong kaugalingon nga maalamon ug giila nga sumusunod sa tinuod nga doktrina: kung pun-on nimo ang imong lawas og mga samad gikan sa ulo hangtod sa tiil, nagtuo ka ba nga makasulod ka sa langit?'

Mitubag si Justin:

'Kon maatubang nako ang pag-antos nga imong gihulagway, naglaum ako nga makadawat gikan sa akong Ginoo sa parehas nga ganti nga giandam alang sa mga nagpabilin sa pagtulon-an ni Cristo; kay nahibalo ako nga ang tanan nga nagkinabuhi nga matinud-anon ug nag-antos bisan unsang paagi alang sa Dios pagahatagan sa tinago nga grasya sa Dios hangtod sa katapusan sa kalibutan.'

Niini, mitubag ang gobernador Rusticus:

'Busa, nagtuo ka ba nga mosaka ka sa langit ug modawat og ganti gikan sa imong Dios?'

'Dili ko magdahom ana,' tubag ni Justin, 'apan nasayud ko niini sa sigurado ug naglaum ko niini nga walay duhaduha.'

Miingon si Rusticus:

'Bisan pa niana, atong atubangon ang buluhaton sa atubangan nato: magtigom kamo, ug kamo tanan maghalad og sakripisyo sa mga dios.'

Niini mitubag si Justin:

'Walay tawo nga buot mohawa sa pagkamatinud-anon ug mahulog sa sayop ug kawalay balaod.'

Miingon ang magistrado nga si Rusticus:

'Kung dili kamo mosunod sa among sugo, mag-antos kamo og pagpanakit nga walay kalooy.'

Mitubag si Justin:

'Tinuod gayud, gusto namo nga mag-antos sa mga pag-antos alang sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug maluwas, kay kining mga pag-antos nagaseguro alang kanato sa kaluwasan ug kaisog sa Iyang Katapusang Paghukom, diin, sumala sa sugo sa Dios, ang tibuok kalibutan magpakita.'

Ang tanang uban pang balaang martir misulti sa parehas nga paagi, nga nagdugang:

'Ipahigayon dayon ang inyong plano; kami mga Kristohanon – dili kami maghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan.'

Pagkadungog niini, gipahayag sa gobernador ang silot:

'Kadtong mosalikway sa paghalad sa mga diyos ug sa pagtuman sa sugo sa hari silotan sa mga tungkod ug dad-on ngadto sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo, sumala sa gisugo sa balaod sa Romano.'

Busa ang mga balaan nga martir, samtang naghimaya sa Dios, gidala ngadto sa naandan nga lugar sa pagbitay, nadawat nila ang ilang mga samad ug, pagkahugno tungod sa wasay, natapos ang ilang pag-antos pinaagi sa usa ka makaluwas nga pag-angkon sa pagtuo. Pagkahuman, pipila sa mga matinud-anon tinago nga gikuha ang ilang dungganong mga lawas ug gilubong kini sa angay nga dapit, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Agapitus sa mga Kuweba, ang Walay Bayad nga Medico

Gisaulog sa Hunyo 1

Sa dihang ang atong kagalang-galang nga amahan Anthony sa mga Kuweba gihatagan sa gasa sa pagtambal, ang bulahan nga si Agapitus miadto kaniya sa iyang kuweba gikan sa Kyiv, nga nagtinguha nga makadawat og espirituhanong pagtambal pinaagi sa iyang tonsura ngadto sa monastikong han-ay; Pagkab-ot niya sa iyang gipangandoy, iyang gisunod sa tibuok kasingkasing ang anghelnong kinabuhi ni San Antonio, nga giya sa iyang mga pagtulon-an. Nakita ni Agapitus kung giunsa sa maong bantugang tawo ang pag-atiman sa mga masakiton ug pag-ayo kanila pinaagi sa iyang pag-ampo; samtang gitago ang gasa nga gihatag sa iyang pag-ampo, iyang gihatagan ang mga masakiton og mga tanom gikan sa iyang kaugalingong pagkaon, nga gipakaaron-ingnon nga tambal. Sa pagkakita niini, ang Bulahan nga si Agapitus misugod sa pag-alig sa balaang tigulang sa iyang mga pagpanumangnon ug nagpaningkamot sa ingon niini sulod sa daghang katuigan; Sa matag higayon nga masakit ang bisan kinsa nga miyembro sa kapatiran, mobiya ang bulahan sa iyang selda—nga walay bisan unsa nga matakaw—ug moadto sa masakiton nga igsoon aron atimanon siya: iyang buhion, higdaon, dalhon sa iyang mga bukton, ug walay hunong nga mag-ampo sa Dios alang sa kaayohan sa masakiton; ug kon usahay molungtad ang sakit, kini tungod kay gusto sa Ginoo nga pinaagi niini mapalambo ang pagtuo ug mapalig-on ang pag-ampo sa Iyang alagad nga si Agapitus. Sumala sa ehemplo sa kagalang-galang nga si Antonio, giila si bulahang Agapitus nga takus nga makigbahin sa parehas nga grasya kaniya: pinaagi sa iyang mga pag-ampo, giayo niya ang tanang masakiton, ug gihatagan usab sila sa mga tanum nga iyang giluto alang sa iyang kaugalingong pagkaon, busa gitawag siya nga usa ka mananambal. Ang balita bahin kaniya mikaylap sa tibuok Kyiv, ug daghang mga masakiton ang miadto kaniya, nga nibalik nga himsog.

Niadtong panahona, adunay usa ka doktor nga nagpuyo sa Kyiv, usa ka Armenyo sa pagkatawo ug pagtuo, nga kahanas kaayo sa iyang arte nga wala pay sama kaniya. Igo na nga tan-awon niya ang pasyente nga nag-antos sa terminal nga sakit aron dayon niyang maila ug ipahayag ang adlaw ug oras sa ilang kamatayon, ug kanunay nga walay sayop; dili gyud siya mouyon sa pag-atiman sa ingon nga pasyente. Usa sa ingon nga pasyente, ang pangunang boyar ni Dakong Prinsipe Vsevolod[3993] , nga gidala sa pagkahugno sa paglaum sa Armenyo pinaagi sa pagtagna sa iyang kamatayon sulod sa walo ka adlaw, gidala sa Monasteryo sa Pechersk. Apan ang bulahan nga si Agapit, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya, gihatagan siya og mga tanom nga kan-on—nga iyang kaugalingon gikaon—ug napaayo siya; ug dayon mikaylap ang iyang dungog sa tibuok yuta sa Rus'. Ang

[3993] Si Vsevolod Yaroslavich unang naghari sulod sa unom ka bulan (1075–1076) ug sa ikaduhang higayon gikan sa 1078 hangtod 1093.

Armenyo, nga gipung-aw sa pagka-inggit, misugod sa pagsaway sa Balaan ug nagpadala sa Monasteryo sa Pechersk og usa ka tawo nga gikondena sa kamatayon, nga unta mokaon og hilo sa atubangan ni Agapitus ug mamatay. Ang Bulahan, sa dihang nakita niya nga hapit na mamatay ang lalaki, gihatagan niya kini—samtang nag-ampo para kaniya—sa tanum nga iyang gikaon mismo, ug pinaagi niini nasalbar ang gikondenang lalaki gikan sa kamatayon. Sukad niadto, ang Armenyo nahimong labi ka dautang kaaway sa Bulahan ug gidasig ang iyang mga kaigsuonan sa pagtuo nga hatagan si Agapitus mismo og ilimnon nga gisagolan og makamatay nga hilo; apan gisimot kini sa Balaan ug wala siya'y kadaut. *'Nasayud ang Ginoo sa pagluwas sa mga matarong gikan sa pagsulay'* (2 Pedro 2:9), sumala sa Iyang kaugalingong mga pulong: *'Kung mosimot sila og bisan unsang makamatay, dili kini makadaut kanila'* (Marcos 16:18).

Sa ulahi, nagkasakit si Prinsipe Vladimir Vsevolodovich Monomakh[3994] sa Chernihiv. Bisan pa sa masigasig nga pagtambal kaniya sa Armenyano nga doktor, wala kini'y kapuslanan, ug nagkagrabe pa gayud ang iyang sakit. Samtang naghigda na siya sa kamatayon, gihangyo sa prinsipe ang kaniadto nga abbot sa Kiev Caves, si Juan, nga ipadala kaniya si bulahan Agapitus sa Chernihiv alang sa tambal sa . Gitawag siya sa abá ug gisultihan sa hangyo sa prinsipe, apan si Banal Agapitus, nga wala pa gyud makita nga mibiya sa ganghaan aron magpraktis og medisina gawas sa monasteryo, mapainubsanon mitubag:

'Kung moadto ko sa prinsipe alang niini nga butang, nan kinahanglan ko nga moadto sa tanan. Palihug, Amahan, ayaw ko pugson sa paggawas sa ganghaan sa monasteryo alang sa himaya sa tawo, nga akong gisaaran sa Dios nga likayan hangtod sa akong katapusang gininhawa. Kung imo kong tugotan, mas gusto nakong moadto sa lain nga yuta ug unya mobalik dinhi pagkahuman molabay ning panginahanglan.'

Ang sugo sa prinsipe, sa pagkahibalo nga dili niya mapatawag si Banal Agapitus sa iyang kaugalingon ngadto sa iyang amo, nangayo na lang kaniya og pipila ka mga tanom nga panulak. Sa pag-awhag sa abad, gihatagan sa Banal ang sugo og pipila ka mga tanom gikan sa iyang kaugalingong pagkaon; kini gidala sa prinsipe, nga mitilaw niini ug dayon nakabawi sa iyang panglawas pinaagi sa pag-ampo sa Banal.

Unya si Prinsipe Vladimir Monomakh mismo miadto sa Monasteryo sa Pechersk, nga gustong makakita sa tawo nga pinaagi kaniya gibalik sa Dios ang iyang panglawas; wala pa niya kaila kaniadto ang Balaan ug karon gusto niya siyang pasidunggan sa daghang mga gasa. Apan si Agapitus, nga wala maghandum og himaya sa kalibutan, mitago; busa gihatag sa prinsipe ang bulawan nga iyang gidala para sa tawo sa Dios ngadto sa abad. Apan sa dili madugay, si Vladimir usab nagpadala pag-usab sa usa sa iyang mga boyar uban sa daghang mga gasa kang Balaan Agapitus. Nakita sa mensahero si Balaan Agapitus sa iyang selda ug gibutang ang mga gasa sa prinsipe sa iyang atubangan. Miingon ang Balaan kaniya:

'Anak ko, wala pa gyud ko modawat og bisan unsa gikan sa bisan kinsa (bisan pa baylo sa pag-ayo), kay wala ko nag-ayo pinaagi sa akong kaugalingong gahum, kondili pinaagi sa gahum ni Cristo; ug karon dili usab ko mangayo niini.'

Mitubag ang boyar:

'Amahan, ang nagpadala kanako nakahibalo nga wala ka mag-ayo og bisan unsa; apan akoa kining hangyo nga dawata kini, aron mapahupay ang imong anak, nga gihatagan sa Diyos og kahimsog pinaagi kanimo; ug ihatag ang gasa, kon gusto nimo, sa mga kabus.'

Mitubag kaniya ang tigulang:

– Kung mao kana imong giingon, malipayon ko nga modawat niini. Ingna ang nagpadala kanimo nga ang tanan niyang nahibilin iya na sa uban, ug wala siyay madala sa diha nga mobiya na siya sa kinabuhi; busa, ipangbahin niya ang nahabilin sa mga kabus. Kay ang Ginoo mismo, nga nagpuyo uban sa mga kabus, nagluwas kaniya gikan sa kamatayon; ako unta wala'y kaugalingong kalampusan; ug ako naghangyo kaniya nga dili niya pasagdan kining akong mga sugo, aron dili siya masinati pa ug mas grabe nga kasakit.

Sa pagbati niini nga mga pulong, gikuha sa bulahan nga si Agapitus ang bulawan nga gidala ug migawas sa selda uban niini, daw aron itago kini; gidala niya kini ug gilabay, samtang siya mismo midagan ug mitago. Paglabay sa mubo nga panahon, migawas ang boyar, nakita niya ang mga gasa nga nagahigda sa atubangan sa ganghaan, gikuha niya kini ug gihatag kang Abad Juan. Pagbalik niya sa prinsipe, gisultihan niya kini sa tanan niyang nakita sa selda sa balaan ug sa iyang nadungog gikan kaniya; ug nasabtan sa tanan nga siya usa ka tinuod

[3994] Si Vladimir Vsevolodovich dayon naghari sa Kyiv gikan sa 1114 hangtod sa 1125.

nga sulugoon sa Dios, nga ang iyang ganti gikan lamang sa Dios, ug dili sa mga tawo. Ang prinsipe, nga wala magdagan sa pagsuway sa balaan, misugod sa paghatag og daghang limos sa mga kabus.

Human sa daghang matinud-anong mga buhat ug paningkamot, ang bulahan nga tigulang nga si Agapitus, ang doktor nga nagpraktis nga walay bayad, siya mismo ang nagkasakit. Pagkahibalo niini, ang maong Armenian nga doktor miadto aron bisitahan siya ug misugod sa pagdebate kaniya bahin sa arte sa medisina, nangutana kung unsang tambal ang gigamit aron tambalan ang sakit ni Agapitus.

Mitubag ang bulahan nga tigulang:

'Pinaagi sa paagi nga ang Ginoo mismo, ang Manulak sa kalag ug lawas, nagahatag ug kahimsog.'

Gihunahuna sa Armenyo nga hingpit siyang walay kahibalo sa medisina ug miingon sa mga kauban niya:

'Wala siyay nahibaloan sa among arte.'

Unya, gikuptan niya ang kamot ni Agapit, miingon siya:

'Nagaingon ko sa kamatuoran: sa ikatulo ka adlaw mamatay siya; kon bakak ang akong pulong, biyaan nako ang akong kinabuhi ug mahimong monghe ako mismo.'

Mitubag nga matinud-anon ang Balaan:

'Mao ba kini ang imong pamaagi sa pagtambal: mas daghan ang imong gihisgutan bahin sa kamatayon kaysa sa tabang! Kung maalam ka, hatagi ko og kinabuhi; kung dili nimo kini mahimo, ngano man nga ginapasipala ko ug ginakondena ko sa kamatayon sa ikatulong adlaw? Kay gisultihan ko sa Ginoo nga sa sulod sa tulo ka bulan mobiya na ko aron makig-uban Niya.'

Miingon pag-usab kaniya ang Armenyo:

'Tan-awa, nabag-o na gyud ka pag-ayo; ang mga tawo nga ingon ana dili gyud mabuhi og labaw pa sa tulo ka adlaw.'

Si Santo Agapitus tinuod nga naa sa kahimtang sa grabeng kakapoy, nga dili gani siya makalihok kung walay tabang. Samtang nagpadayon, usa ka masakiton nga lalaki gikan sa Kyiv gidala kang Banal Agapitus—nga siya mismo nag-antos sa dakong kasakit—alang sa pagtambal. Pinaagi sa tabang sa Diyos, ang balaan mibangon dayon sa iyang mga tiil, mura'g wala gyud siya masakit; gikuha niya ang iyang kasagarang tanum nga iyang ginagamit sa pagtambal, ug gipakita kini sa Armenyo, samtang miingon:

'Aniya ang tanum nga akong gigamit sa pagtambal: tan-awa ug sabta.'

Ang lalaki, pagkahuman nga gitan-aw kini, miingon sa santo:

'Dili kini usa sa among mga tanum, apan, sa akong hunahuna, gikan kini sa Alexandria.'

Gisaway sa Balaan ang iyang pagkawalay kahibalo, gipatikman ang tanum sa masakiton, nag-ampo, ug dayon gipabaskog pag-usab ang iyang panglawas. Unya miingon siya sa Armenyo:

'Anak ko, palihug, tilawi kining tanom uban kanako, kon buot ka, kay wala na koy lain nga ihatag kanimo.'

'Amahan,' tubag sa Armenyo, 'nag-ayuno kami sulod sa upat ka adlaw ning buwana, ug karon nag-ayuno ako.'

Pagkadungog niini, nangutana kaniya ang Balaan:

'Kinsa ka, ug unsa ang imong pagtuo?'

Mitubag ang tawo:

'Wala ba ka makadungog nga ako usa ka Armenyo?'

Unya miingon kaniya ang bulahan:

'Giunsa ka kaha nakasulod dinhi ug nagdunggo sa akong selda, ug gani gikuptan nimo ang akong makasasala nga kamot? Palayo ka kanako, ikaw nga heretiko[3995] , ug walay Diyos nga tawo.'

Ug ang tawo, napahiya, mihawa.

[3995] Ang mga Armenyo nagsunod sa heresiya sa Monophysite, nga gisaway sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon (451), ug gisalikway ang tanang sunod nga Ekumenikal nga mga Konseho. Ang kinauyokan sa Monophysite nga erehiya mao ang pagtulon-an nga ang Ginoong Jesu-Kristo, nga natawo gikan sa duha ka kinaiyahan, dili nagpuyo sa duha – kay ang tawo nga kinaiyahan sa Pagkatawo sa Dios nga Pulong hugot kaayo nga nagkahiusa sa Iyang langitnong kinaiyahan nga kini maila ra sa hunahuna. Sa karaang Rus', ang mga Armenyo kasagarang giisip nga dautang mga erehe: busa, si Metropolitan Cyprian (1376–1406) misulat kang Abad Athanasius sa iyang kanonikal nga mga tubag: 'Ang erehe nga Armenyo mao ang labing makalilisang sa tanang erehe; tungod niini, dili angay alang sa usa ka Ortodoksong mag-uuma (i.e. usa ka Kristohanon) nga makig-uban bisan gamay kanila'

Pagkahuman niini, ang bulahan nga si Agapitus nabuhi, sumala sa iyang gipahayag, sulod sa tulo ka bulan ug, human sa mubo nga sakit, mibalik sa Ginoo. Ingon nga usa ka doktor nga nagpraktis nga walay bayad samtang anaa pa sa yuta, nadawat niya ang iyang dakong ganti sa langit, diin walay sakit. Gipreparar sa mga igsoon ang iyang dungganong lawas alang sa lubong ug, uban sa kasagarang pag-awit, gilubong kini sa langob sa Kagalang-galang Anthony[3996] . Pagkahuman sa pagpanaw sa santo, usa ka Armenyo ang miadto sa Monasteryo sa Pechersk ug miingon sa abad:

'Sugod karon, gisalikway ko ang heresiya sa Armenia ug tinuod kong nagtuo sa Ginoong Jesu-Kristo, nga alang Niya gusto kong mag-alagad sa balaang monastikong han-ay. Ang Balaan nga Agapitus nagpakita kanako ug miingon:

'Nisaad ka nga mopasa sa mga monastikong panata; kon magbakak ka, imong laglagon ang imong kinabuhi ug ang imong kalag.' Nagtuo ko nga balaan ang nagpakita kanako, ug kung gusto pa unta niya nga magpuyo dinhi og dugay, itugot kini sa Dios kaniya. Nagtuo ko nga dili siya mabuhi og tulo ka adlaw, apan gitugotan siya sa Dios og tulo ka bulan; ug kung gusto pa unta niya, mahimo pa unta siyang mabuhi og tulo ka tuig. Apan sa akong hunahuna, siya mismo, isip usa ka balaan, gustong mobiya kanato, nga naningkamot alang sa Gingharian sa mga Balaan; ug kon gidala siya sa Diyos gikan niining panandaliang kinabuhi samtang anaa siya niining monasteryo, gihatagan siya sa Diyos og kinabuhi nga walay katapusan sa langitnong puloy-anan. Busa, gusto nakong tumanon dayon ang sugo niining balaang tawo.

Ang abá, pagkahuman maminaw sa Armenyo, gipahimo siyang monghe ug sa kadugayan gihatagan ang doktor og mga pagtulun-an, aron, sa pagsunod sa mga bakas sa bulahan nga si Agapitus, siya mahimong maalamon sa pagtambal sa iyang kaugalingong kalag. Ang Armenyo nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug, pagkahuman sa paggahin sa nahibilin niyang kinabuhi sa maong Monasteryo sa Pechersk, didto siya nakab-ot sa iyang bulahan nga katapusan, samtang gisumiter niya ang iyang kalag sa mga kamot sa Mananambal sa mga kalag ug lawas, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga gihimaya uban sa Amahan nga walay sinugdanan ug uban sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Dionysius, abbot sa Glushitsa, ang bag-ong manalagna sa mga milagro

Kumemorasyon sa Hunyo 1

Kining among Balaang Amahan, si Dionysius, unang nag-alagad duol sa usa ka lanaw nga gitawag og Dakong Kubensky[3997] , nga nahimutang napulo ug upat ka poprishchi[3998] sa sidlakan sa siyudad sa Vologda. Sunod, mibiya siya sa maong dapit ug, kauban ang usa ka monghe nga ginganlan og Pachomius, misugod sa pagbiyahe sa daghang mga lugar nga nahimutang sa palibot sa maong lanaw, nga nangita og usa ka dapit diin, sa hilom, iyang ikapahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Ang Banal nga Dionysius ug si Pachomius miabot sa usa ka puloy-anan nga gitawag og Luchitsa[3999] , diin unang nagtukod sila og usa ka selda para sa ilang kaugalingon; sa dili madugay, nagtukod sila og simbahan nga gihalad kang San Nicolas, nga ilang gipanalanginan uban sa panalangin ni Obispo Gregory sa Rostov. Pagkahuman niini, ang mga monghe misugod sa pagtigom sa ilang palibot aron magpuyo uban kanila ug maningkamot alang sa kaluwasan sa ilang mga kalag.

[3996] Si San Agapitus namatay dili ulahi sa 1095; ang iyang mga relikya nagpuyo sa langob ni San Anthony.

[3997] Ang Kagalang-galang Dionysius, nga natawo nga si Dimitri, natawo niadtong 1362 sa palibot sa lungsod sa Vologda. Wala'y nahibilin nga impormasyon bahin sa iyang mga ginikanan o sa iyang kinabuhi sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagka-monasto. Gipahimoan siya og tonsura ni Dionysius, ang abbot sa Spasokamennaya Monastery nga nahimutang sa Danaw sa Kubenskoye, ug nagpuyo isip monghe sa maong monasteryo sulod sa siyam ka tuig. Ang Danaw sa Kubenskoye gitawag nga 'ang Dako' tingali tungod kay, sa tanang danaw sa rehiyon sa Vologda, kini ang pinakadako.

[3998] Ang 'poprishche' usa ka yunit sa gilay-on nga 690 ka sazhens.

[3999] Ang baryo sa Luchitsa, nga nailhan usab nga 'Saint Luke', nahimutang sa baybayon sa Danaw sa Kubenskoye sa bunganga sa Suba sa Kubeni. Sa wala pa miabot ang Kagalang-galang Dionysius, adunay usa ka monasteryo dinhi nga nangalaglag na, ug gibalik ni Dionysius kini.

Pagkatukod sa usa ka monasteryo sa maong dapit, nagtukod si Banal Dionysius og usa ka komunal nga puloy-anan didto ug, pagkahuman siya giordinar nga pari[4000] , misugod sa paghalad og mga sakripisyo sa Ginoo sa pagkabalaan.

Paglabay sa mubo nga panahon, gitudlo sa Balaan ang iyang disipulo, ang giingon nga si Pachomius, isip abbot sa monasteryo nga iyang gitukod; ug, pagkahuman niyang gihatagan og panalangin ang mga igsoon, siya mismo mibulag gikan sa monasteryo ug mibiyahe og distansya nga napulo'g lima ka poprishchi paingon sa Suba sa Glushitsa, diin siya mipahuway sa gabii. Sa usa ka gaan nga tulog, nadungog niya ang daw tingog nga nag-uyog sa kana nga walay sulod nga dapit, nga nagtawag kaniya. Nibanhaw siya dayon, nabati ang dakong kalipay ug, pagkahuman sa pag-ampo, nagtukod siya og krus sa maong dapit nga gidala niya; unya, sa ilawom sa usa ka kahoy – nga hangtod karon motubo pa sa sulod sa monasteryo, nagbunga og itom nga mga berry ug gitawag nga bird cherry – nagtukod siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon. Usa ka tawo nga nag-antos sa kasakit sa ngipon mikaon og bunga gikan niining kahoy uban sa pagtuo ug dayon nabati nga nabalik ang iyang panglawas. Human niini, ang Banal nga si Dionysius nagpahinungod sa iyang kaugalingon niining dapita sa hugot nga pagpugong sa kaugalingon, pagbantay sa tibuok gabii, pagpuasa ug pag-ampo. Ug pagkahuman sa mubo nga panahon, ang mga monghe nagsugod pag-abot kaniya dinhi usa-usa, busa ang gidaghanon sa iyang mga tinun-an misugod pagdaghan. Sa pagkakita niini, nagtukod ang Reverendo og simbahan sa maong dapit sa ngalan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, Ang Iyang Honorable nga Proteksyon[4001] , ug nagtukod og usa ka monasteryo. Paglabay sa pipila ka tuig human niini, mitubo kaayo ang gidaghanon sa mga monghe nga nahimong gamay na kaayo ang simbahan para kanila, ug nagsugod sila sa pagpangayo kang Santo Dionysius nga magtukod pa ug lain nga simbahan para kanila, nga mas dako kaysa niini. Gitubag sa Reverendo nga Amahan ang hangyo sa mga igsoon, ug nagtukod siya og bag-ong simbahan, ang[4002] , nga mas dako kaayo kaysa sa una; gipahimutang niya kini og matahum nga mga ikon[4003] , gitagaan og mga libro, ug walay kakapoy nga gitudloan ang mga igsoon, nga giya kanila sa mga butang nga makahatag kanila og espirituhanong kaayohan.

Usa ka adlaw, samtang ang Reverendo nga Amahan nag-andam moadto sa simbahan para sa serbisyo, giatake siya sa daghang mga demonyo. Nagngurog sa ilang mga ngipon, gisugdan nila siya og hampak; unya, pagkahuman nila gipataas ang salog, gibutang siya nila didto ug miingon kaniya:

'Biyae kini nga dapit, o mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon!'

Apan napildi sa Banal nga Amahan ang ilang huyang gahum pinaagi sa pag-ampo, ug kalit silang nawala. Samtang, ang mga igsoon, nga wala makita ang balaan, miadto sa iyang selda ug, sa dihang nakit-an siya nga napugos sa ilawom sa salog, ilang gipataas ang salog, pagkahuman miingon siya kanila:

'Tan-awa, mga igsoon, unsa ka grabe ang pakigbisog nga gihimo sa atong mga kaaway batok kanato, apan ayaw kita kahadlok.'

Pagkahuman niini, ang Kagalang-galang Dionysius tinago nga mibiya sa monasteryo, nga wala'y kahibalo sa mga igsoon, ug miadto sa usa ka bakanteng dapit nga nahimutang upat ka poprishcha sa habagatan sa dakong Lavra[4004] sa baybayon sa samang Suba Glushitsa, nga nailhan nga Sosnovets. Dinhi nagtukod siya og simbahan nga gihalad kang Juan nga Maninabtol[4005] , nagtukod og mga selda ug gilalin ang pipila sa mga kaigsuonan gikan sa iyang monasteryo ngadto niini nga dapit. Gipahibalo niya kanila nga dinhi pagahilot ang iyang lawas ug gisugo sila nga kuhaon ang tanang gikinahanglan alang sa ilang pagpadayon gikan sa dakong monasteryo. Niining katapusang dapit sa iyang mga asetikong paningkamot, pito ka tuig sa wala pa siya mamatay, ang Reverendo nga Amahan mismo ang naghukay sa iyang kaugalingong lubnganan, aron kini magpahinumdom kaniya matag-adlaw

---

[4000] Ang Banal nga Dionisio giordinahan nga pari ni Arsobispo Gregory sa Rostov ug, sumala kang His Eminence Filaret ('Lives of the Saints', Hunyo, p. 11), nahitabo kini bisan pa sa wala pa mahuman ang simbahan sa Luchitsa.

[4001] Gitukod kining simbahan niadtong 1403. Si Prinsipe Dimitri sa Kuben, nga gustong motabang kang Kagalang-galang Dionysius, nagpadala sa iyang kaugalingong mga pangulo nga magtutukod ug mga anluagi aron kini tukoron.

[4002] Ang ikaduhang simbahan gitukod siyam ka tuig pagkahuman sa una, niadtong 1412.

[4003] Ang Kagalang-galang Dionysius mismo ang nagpintal sa mga ikon, tungod kay siya usa ka maalamon nga artista. Ang mga ikon nga iyang gipintalan nagpadayon hangtod karon. Pananglitan, ang Monasteryo sa Prilutsk nagpakita og usa ka ikon ni Kagalang-galang Dimitri, nga siya mismo ang nagpintal; sa Monasteryo sa Kirillo-Belozersky, ang ikonostaso sa katedral nagpakita og hulagway ni Kagalang-galang Cyril – nga iyang buhat usab – ug uban pa.

[4004] Mao kini ang ngalan nga gihatag dinhi sa Monasteryo sa Pokrovsky, diin mibiya ang Banal.

[4005] Gitukod kining simbahan niadtong 1420.

sa takna nga ang iyang lawas ipahulay didto. Sukad niadto, iyang gipadoble ang iyang matinud-anong pagpanarbaho sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagbantay, ug sa daghang higayon mitindog tibuok gabii sa katugnaw, aron mapamatay ang iyang unod. Human sa pagbuhat og daghang mga milagro pinaagi sa gahum ni Kristo ug pagdawat sa Labing Balaan nga Lawas ug Dugo ni Kristo sa wala pa ang pagbulag sa iyang kalag, ang Balaan Dionysius mibyahe ngadto sa walay katapusang pahulay[4006] .

Troparion, Tono 1:

Nagdilaab sa balaan nga gugma sukad pagkabatan-on, Gihimaya nga Dionysius, sa pagdumot nimo sa tanang katahum sa kalibutan, ikaw naghigugma lamang kang Kristo: ug tungod niini mipuyo ka sa sulod nga kamingawan, nagpuyo uban sa mga hayop, hingpit nga gipahinungod kang Kristo[4007] . Busa, ang Makakita sa Tanan nga Mata[4008] , sa pagkakita sa imong mga paningkamot, gipanalanginan ka sa gasa sa mga milagro bisan pagkahuman sa imong kamatayon. Busa nagatuaw kami kanimo: pag-ampo nga walay hunong alang kanamo tanan, nga kanunay nagpasidungog sa imong balaan nga handumanan sa among mga awit.

Kontakion, Tono 8:

Gitutok nimo ang tibuok tinguha sa imong hunahuna kang Dios, gisunod nimo Siya nga dili na mabalik gikan sa kalawom sa imong kalag, nagpuyo ka sa kamingawan, ug nagpuyo didto sa usa ka anghelnong paagi; ikaw usa ka dalan sa kaluwasan alang sa daghan: tungod niini, gipahimaya ka ni Cristo ug gipakabuhian ka sa gasa sa mga milagro. Busa kita tanan nag-awit kanimo: Maglipay ka, Gagalang nga Dionisio, pumoluyo sa kamingawan.

15 Hunyo

2 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Amahan Nikiforos nga Kumpesor, Patriarka sa Constantinople, taliwala sa mga balaan

Gisaulog niadtong 2 Hunyo

Isip usa ka dakong kampyon sa pagkamatinud-anon, si Santo Nikiforos natawo sa Constantinople[4009] ngadto sa matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga mga ginikanan, sila Theodoros ug Eudokia. Ang iyang amahan gihatagan sa korona sa pag-ako sa pagtuo, human masamdan ug mapalayas tungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon. Sa paghari ni Copronymus[4010] , siya naggunit sa katungdanan nga notaryo[4011] alang sa mga tinago

---

[4006] Ang Banal nga si Dionisio namatay sa edad nga 74 niadtong Domingo, Hunyo 1, 1437. Ang Konseho sa Moscow, nga gipahigayon niadtong 1547 ubos kang Metropolitan Makarii, nagkanonisa kaniya, ug sa ika-16 nga siglo gitukod ang unang simbahan nga gipahinungod kaniya. Ang iyang mga relikya nagahulog sa ilawom sa salog sa Sosnovetsky Monastery sa simbahan nga gipahinungod kang mga Santo Dionysius ug Amphilochius. Ang monasteryo adunay duha ka ikon – usa ka Ikono sa Panalipod sa Inahan sa Dios ug usa pa ka Ikono sa Timaan sa Inahan sa Dios – nga sumala sa tradisyon gipintalan sa Banal nga Dionisio. Ang hitsura sa Balaan mao kini: mubo siya ug payat kaayo; dako gamay ang iyang ulo, semisirkular ang kilay, porma-itlog ang nawong, luspad ang pisngi, malumo ang mata, baga ang bungot nga moabot sa iyang dughan, ug hayag-blond nga medyo abohon ang buhok.

[4007] Bug-os nga gipahinungod kang Kristo, sa ato pa, gihatag niya ang tibuok niyang kaugalingon kang Kristo ug gipahinungod ang tanan niyang kusog sa pagtuman sa mga sugo ni Kristo.

[4008] Ang Makakita sa Tanan nga Mata, mao ang Makakita sa Tanan nga Diyos.

[4009] Constantinople o Tsargrad – ang kapital sa Imperyo sa Byzantine (karon Turkey); gitukod ni Emperador Constantine the Great sa ika-4 nga siglo AD sa dapit sa kaniadto nga siyudad sa Byzantium.

[4010] Si Constantine V Copronymus naghari gikan sa 741 hangtod sa 775.

nga buluhaton sa imperyo, ug usa ka pasangil ang gidala batok kaniya sa dautang emperador, nga nag-angkon nga siya matinud-anon nga nagpasidungog sa mga balaang ikon ug nagsimba sa hulagway sa Manluluwas, sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa tanang mga santo. Gitawag dayon sa Tsar ang bulahan nga si Teodoro, gipangutana siya, ug pagkahibalo sa kamatuoran sa akusasyon, gipugos siya sa dugay nga panahon nga isalikway ang pagdayeg sa mga ikono; apan sa dihang ang alagad ni Kristo misalikway sa pagtuman sa gusto sa hari, siya, human mabugbog pag-ayo, gipahawa ngadto sa siyudad sa Molin, diin siya gisulod sa usa ka makalilisang nga bilanggoan, diin siya nag-antos tungod sa iyang ortodoksong pagtuo. Paglabay sa pipila ka panahon, gitawag siya pag-usab ngadto sa Constantinople ug gipugos pa gayud nga mosugot sa erehiya nga gipangwali sa emperador; apan nagpabilin siya nga lig-on sama sa bato[4012] sa iyang pagkamatinud-anon, nga mas gipili pa niya nga dawaton ang mga samad ug kamatayon kaysa supakon ang mga balaod sa Simbahan ug ang tradisyon sa mga Balaang Amahan. Sumala sa sugo sa walay balaod nga emperador, gibalik siya sa lain-laing malupit nga pagpanakit ug gipahiluna sa pagbiya sa yutang natawhan; pagkahuman sa unom ka tuig nga pagka-priso ug pag-antos sa Nicaea[4013] , mibyahe siya paingon sa Ginoo ngadto sa walay katapusang kagawasan sa usa ka bulahan nga kinabuhi.

Ang iyang asawa, ang birtuosa nga si Eudokia, nakig-ambit sa tanang kasakit ug pag-antos sa iyang bana; misunod siya kaniya sa pag-exilio ug nag-antos sa iyang pagka-priso, nga wala gayud siya mibulag kaniya sa lawas o sa espiritu. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, mibalik siya sa Constantinople ug gigugol ang iyang mga adlaw sa paagi nga makapahimuot sa Dios, sama sa angay sa usa ka Kristohanong balo. Niining panahona, ang iyang anak nga si Nikiforos, pagkahuman sa iyang pagtuon, gitudlo sa kanhi puwesto sa iyang amahan sa imperyal nga korte. Pagkahuman niini, gitagaan si bulahang Eudokia og grasya nga makita ang iyang anak una sa porma sa usa ka anghel, ug unya sa balaan nga ranggo sa usa ka obispo; busa, pagkahuman niyang nagpasalamat sa Diyos, mibulag siya ngadto sa usa ka kombento, naghimo sa mga panata sa pagka-monasto, ug, human sa usa ka kinabuhi nga puno sa matinud-anong mga buhat, mibalik siya sa Ginoo sa usa ka dungganong katigulangon.

Si Banal Nikifor, nga mao ang atong gihisgutan, usa ka balaan nga sanga gikan sa balaan nga gamot: gipakaon sa suso sa iyang inahan sa pagkamatinud-anon, gipadako sa maayong kinaiya, ug gitudloan sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, Gipahinungod niya ang mga katuigan sa iyang pagkabatan-on sa pagkamakasil ug dakong pagpugong sa kaugalingon, ug napuno siya sa kinaadman sa gawas ug sulod – sa kalibutanon ug espirituhanon: nahasa siya dili lamang sa mga buhat sa mga Griyegong mahigugma sa kinaadman, kondili usab sa Balaang Kasulatan; Usa ka maalamon nga orador, gipahimutang sa tanang hiyas, nailhan tungod sa iyang kaalam ug maayong kinaiya, gihigugma ug girespeto sa tanan. Sa pag-abot niya sa hustong edad, si Nikiforos, sa paghari ni Leo, anak ni Kopronymus[4014] , gihatagan og dungog sa ranggo nga konsehal sa imperyo ug gipanalipdan ang tinuod nga pagtuo taliwala sa mga heretiko, gisaulog ang mga balaang ikon ug gidala ang uban sa pagbuhat usab niini pinaagi sa iyang mga pagdasig nga gipangbuhian sa Diyos. Pagkahuman sa kamatayon ni Leo, sa paghari sa iyang anak nga si Constantine ug sa inahan niini nga si Irene[4015] , gitigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea batok sa heresiya sa iconoclastic[4016] , unya ang bulahan nga si Nikiforos, samtang usa pa ka layko, naghatag og dakong tabang sa mga balaang amahan nga nagtigum sa konseho, isip usa ka tawo nga puno sa kinaadman ug dakong kahibalo sa Balaang Kasulatan; isip usa ka tawo nga bantugan ang pagkabanaag, gisaligan siya sa pagpakigpulong sa konseho alang sa emperador.

[4011] Ang pulong nga 'notaryo' literal nga nagpasabot og 'magsusulat sa mubo nga sinulat'. Sa unang mga siglo AD, kini ang ngalan nga gihatag sa mga sekretaryo sa imperyo nga nagpamatood sa mga opisyal nga dokumento. Sa panahon ni Constantine the Great, gitukod ang usa ka sekreto nga kansilyeriya sa mga notaryo, nga ang katungdanan mao ang pagtipig sa mga minos sa labing importante nga mga miting sa konseho sa estado. Ang mga sekretaryo sa Patriarka sa Constantinople gitawag usab nga mga notaryo.

[4012] Ang 'Adamant', nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'diamante' – usa ka bato nga nailhan tungod sa kalig-on niini.

[4013] Ang Nicaea, sa giingon nga panahon, usa ka hinungdanon nga siyudad sa baybayon sa Bithynia; karon kini usa ka kabos nga baryo nga nailhan nga İznik. Nailhan kini sa kasaysayan sa Simbahang Kristiyano isip lugar sa unang (niadtong 325) Ekumenikal nga Konseho.

[4014] Si Leo IV ang Khazar naghari gikan sa 776 hangtod 780.

[4015] Tungod kay ang iyang anak, si Emperador Constantine (ang Porphyrogenitus), menor de edad pa, si Irene ang unang nagdumala sa imperyo.

[4016] Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho niadtong 787, nga gihimo sa Nicaea, gisaway ang ikonoklasmo ug gibalik ang pagdayeg sa mga ikon.

Busa, bisan pa sa wala pa siya nahimong obispo, napamatud-an niya nga siya usa ka magbabantay ug magtutudlo sa Ortodoksiya, nga nagpildi sa mga heretiko sa pagsulbad sa mga kontrobersyal nga isyu, diin gidayeg ug gipanalanginan siya sa mga balaang amahan sa konseho.

Human niadtong konseho, nagpabilin pa si Nikiforos sulod sa pipila ka tuig sa dungganong layko nga katungdanan isip tagapayo sa hari. Unya, sa pagkahibalo niya nga ang pagpaningkamot alang sa usa ka walay pulos ug mapanghimagsik nga kalibutan wala magdala og kapuslanan sa kalag – kay nakita niya nga nagsugod na ang panagbangi sa palasyo tali sa anak nga lalaki ug sa iyang inahan – – Si Nikiforos, nga wala magtagad sa walay pulos nga himaya sa , gisalikway niya ang iyang hataas nga katungdanan, mibulag gikan sa siyudad ug nagpuyo sa usa ka hilit ug layo nga dapit sa daplin sa Thracian Bosporus[4017] ; didto siya misugod sa pagpanarbaho sa pag-inusara alang lamang sa Dios, naningkamot alang sa iyang kaugalingong kaluwasan pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno. Paglabay sa pipila ka panahon, nagtukod siya og simbahan, nagtigom og mga monghe ug nagtukod og monasteryo; bisan wala pa siya makapanumpa isip monghe, nagtrabaho na siya sama sa usa ka monghe, gisulayan ang iyang kaugalingon aron masuta kon makasustiner ba siya sa kinabuhi sa monghe, nga puno sa kasubo. Ug nabuhi siya sa ingon niini sulod sa daghang katuigan, hapit na sa tunga-tunga sa paghari ni Nikephoros[4018] .

Pagkahuman sa pagpanaw sa Ginoo sa Iyang Kasantosohan Tarasius, Patriarka sa Constantinople, ang bulahan nga Nikiforos, usa ka layko sa hitsura apan hingpit nga monghe sa iyang pagkinabuhi, napili sa patriyarkado; niadtong panahona gikuha niya ang mga panata sa monghe sa unang higayon, ug pagkahuman gi-ordinar una isip presbiter, ug unya, batok sa iyang kaugalingong tinguha ug sa pagpugos ni Tsar Nikiforos, gipahimutang isip obispo sa labing himayaong adlaw sa Balaang Pasko. Ug iyang gipahimutang ang Balaang Simbahan pinaagi sa iyang mapuslanong mga pulong ug matinahuron nga kinabuhi, gisaway ang mga daotan, gipalig-on ang mga matarong, ug gipalayas ang mga heretiko sama sa mga lobo gikan sa kawan sa Pulong. Niadtong mga katuigan, ang mga Griyego nakig-away sa mga Bulgaryano, ug si Tsar Nikiforos, nga mibiyahe aron makig-away, napatay. Gisundan siya sa iyang anak nga si Stavrikios, apan mubo ra ang iyang paghari—duha ka bulan ra—sa wala pa siya namatay. Pagkahuman ni Stavrikios, misaka sa trono si Michael nga matinud-anon, nga nailhan nga si Rangav, nga kaniadto naggunit sa ranggo nga kiropalates[4019] . Duha ka tuig pagkahuman, gipahawa siya sa trono ni Leo nga Armenyo[4020] , nga nakuha ang sceptre sa Griyegong gingharian. Gipadala ni Kabanalan Nikiforos ang mga obispo ngadto niining mananakop sa trono sa wala pa ang iyang koronasyon, nga nagdala sa Pag-angkon sa Ortodoksong Pagtuo, nga naghangyo sa bag-ong hari nga pirmahan sa iyang kaugalingong kamot—sumala sa kostumbre sa mga karaan nga matinud-anong hari—usa ka saad nga dili mausab ang pag-uyon sa mga dogma sa balaang pagtuo nga gipahayag sa maong pag-angkon. Ang malimbungon ug hipokritang hari mitug-an sa pulong nga siya masigasig sa pagkamatinud-anon ug misaad nga pirmahan ang pag-angkon, apan dili pa hangtod human sa iyang koronasyon:

'Sa dihang,' ingon niya, 'ibutang na ang korona sa akong ulo, didto ko pirmahan.'

Ug mituo sila niining salbahis. Imbis sa pag-ako sa matinud-anong pagtuo, mipirma ang mapaluyong sa usa ka libro nga tinago nga gidala kaniya sa mga erehe, nga nagsunod sa mga gutom kaayong lobo nga mas susama kaniya kaysa sa tinuod nga mga magbalantay. Unya, uban sa dakong pompa ug maharlikang kahimayaan, misulod siya sa Katedral ni Santa Sofia; apan sa dihang gihimo ang naandan nga ritwal sa maharlikang koronasyon, ug ang Labawng Balaang Patriarka nagbutang sa korona sa iyang dili angay nga ulo, gipadayag sa Dios sa Labawng Balaang Patriarka kung unsang matang sa hari kining tawoha: kay ang korona nga gibutang sa iyang ulo nahimong daw usa ka korona sa mga tunok sa kamot sa Patriyarka, ug ang mga hait niini nakasakit pag-ayo sa kamot sa hierark, nga nakasabot nga kini usa ka timaan sa paglutos ug pag-antos nga moabot sa dili madugay gikan sa maong hari, nga iyang gipahibalo sa iyang mga klero uban sa mabug-at nga kasingkasing.

Sa sunod adlaw pagkahuman sa kasal, gihangyo pag-usab ni San Nikiforos ang Tsar nga tumanon ang iyang saad ug pirmahan ang usa ka pag-angkon sa ortodoksong pagtuo, sumala sa ehemplo sa mga matinud-anong Tsar sa karaang panahon; apan si Leo nagsugod na sa dalan sa bakak ug, sa pagdaot sa maharlikang purpura, hugot

---

[4017] Ang Bosporus, o ang Kipot sa Constantinople, nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug sa Dagat sa Marmara, gitawag nga Phratian Strait aron mailhan kini gikan sa daghang uban pang mga kipot nga gitawag usab niining ngalan.

[4018] Si Nikephoros naghari gikan sa 802 hangtod 811.

[4019] Naghari si Michael I gikan sa 811 hangtod 813. Si Kyropalates mao ang kumander sa bantay sa palasyo.

[4020] Si Leo nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

nga misalikway sa pagsunod sa hangyo sa Santo. Paglabay sa pipila ka panahon, ang emperador misugod sa hayag nga pagpanamastamas sa balaang mga ikon, nagpakig-away dili batok sa mga kaaway nga nag-atake sa Gresya gikan sa tanang kilid ug nagaguba niini, kondili batok sa mga ikon ni Kristo, sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug sa tanang mga santo, ug batok sa mga nagasimba kanila. Pagpatawag niya sa Constantinople sa tanang mga obispo ug presbiter nga, tungod sa nagkalain-laing mga sala, gipalayas gikan sa ministeryo sa Banal nga Halaran subay sa mga kanon, gihatagan niya sila og puy-anan sa mga palasyo sa imperyo ug, pinaagi sa pagpakaon kanila sama sa mga hayop nga gipabaga, nakuha niya ang pabor sa mga ginganlan og 'tiyan' ([4021]); Ang emperador kanunay nakig-istorya kanila, nakakat-on mahitungod sa ikonoklastikong erehe, ug nangayo sa ilang tambag kon giunsa pag-ayo pagbalik ang blasfemong doktrina batok sa mga ikon, nga gisalikway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Aron mas sayon silang madani sa pag-uyon sa iyang mga panan-aw, gisaad niya nga dili lang niya ibalik ang ilang kaniadto nga mga titulo nga gikuha kanila, kondili padaghanon pa gayud ang ilang dungog. Napuno sa garbo tungod sa pabor sa hari, nagsugod sila sa masigasig nga pagtabang kaniya, gipanglutos ang mga ortodoksong magtutuo bisan asa. Sa ngalan sa hari, nagtigom sila og daghang mga libro gikan sa tanang dapit ug gisusi kini pag-uban; ug kon makakita sila og bisan unsang heretikal nga libro nga gisulat batok sa mga ikon, dali ra nila kini gidawat ingon nga tinuod nga Ebanghelyo ug gitipigan sa ilang pagpanag-iya; apan kon makasugat sila og libro, nga gisulat batok sa ikonoklastikong erehiya, dayon nila kini gilabay sa kalayo ingon usa ka kasuklam-suklam ug gisunog. Unya gisugo sa Tsar ang tanang Griyegong obispo nga magtigom sa Constantinople alang sa usa ka konseho. Mibiyahe ang mga obispo gikan sa ilang tagsa-tagsa ka dapit ug, pag-abot nila sa siyudad, mipakita sila, sumala sa kostumbre, kang His Holiness Patriarch Nikiforos. Apan gisugo sa Tsar nga dakpon dayon ang ingon nga mga obispo ug ipriso; ang mga taliwala kanila nga, sa kahadlok nga matilawan ang iyang makalilisang nga kasuko ug pagpanlupig, mibulig sa iyang heretikal nga mga panan-aw, gipagawas niya gikan sa ilang mga gapus ug bilanggoan ug gipasidunggan; samtang ang mga nagpabilin nga matinud-anon sa tinuod nga pagtuo gipakaulawong gipugos sa mga kadena, gipaka-antos sa gutom ug kauwaw. Daghang mga tawo, tungod sa kahadlok, misugot sa mga heretikal nga pagtuo sa hari, ug ang grupo sa mga heretiko nakab-ot og dakong kusog. Ang mga bakak nga magtutudlo misugod sa walay kahadlok ug walay babag nga pagpanagda sa ilang mga blasfemong pagtulon-an sa tanang simbahan, nagdani sa mga tawo nga dili mosimba sa mga balaan nga ikon, samtang gipahawa nila ang tinuod nga mga magtutudlo sa Ortodoksiya gikan sa mga simbahan, gipahimulosan sila, ug gani gisulayan pa gani silang patamakan ang labing Balaan nga Patriarka mismo—ang tingog sa Dios—ug pugngan siya sa pagsulod sa katedral.

Ang alagad sa Dios, si San Nikiforos, sa pagdungog ug pagkita sa tanan nga nahitabo sa Simbahan, walay puas nga nag-ampo sa Dios uban sa mga luha, aron Iyang panalipdan ang Iyang Simbahan nga walay mantsa ug panalipdan ang Iyang panon gikan sa kadaut sa mga heretiko. Gitigom niya ang daghang mga ortodoksong magtutuo sa iyang palibot, gihangyo sila, gipangaliya ug gitudloan sila: nga dili makig-uban sa mga heretiko, likayi ang lebadura (Mat. 16:6; Lucas 12:1–9) ug ang ilang mga pagtulon-an, nga sama sa kagat sa bitin; ug dili mahadlok sa kabangis sa panahon o sa mga hulga sa magpahirap, nga mamamatay sa lawas apan dili sa kalag (Lucas 12:4–10).

'Bisan pa,' iyang gitudlo, 'nga ang tibuok katawhan maligaw ngadto sa erehiya pagsunod sa hari, ug pipila ra ang magpabilin nga matinud-anon sa tinuod nga pagtuo, ayaw kamo kaguol tungod sa gamay ninyong gidaghanon, kay ang Ginoo dili pabor sa kadaghanan: Mas paborable Siya motan-aw sa usa ka tawo nga nahadlok ug nagakurog sa Iyang mga pulong kaysa sa kadaghanan nga wala magtagad sa kahadlok sa Dios, sumala sa Iyang kaugalingong mga pulong sa Ebanghelyo: *'Ayaw kamo kahadlok, gamay nga panon! Kay malipayong kabubut-on sa inyong Amahan nga ihatag kaninyo ang Gingharian'* (Lucas 12:32).

Pagkahuman niini, ang Iyang Kasantosang ang Patriarka mitawag sa atubangan niya sa labing bantugan nga mga obispo: Emilian sa Cyzicus, Euthymius sa Sardis, Joseph sa Thessalonica, Eudoxius sa Ammoea, Michael sa Synada, Theophylact sa Nicomedia, Peter sa Nicaea, ug daghan pang ubang balaang amahan, diin apil sila Theodore the Studite[4022] , Nikitas, ang abbot sa Midiki, ug uban pang mga ortodoksong tawo. Human sa taas

[4021] *'Ang ilang katapusan mao ang pagkaguba, ang ilang dios mao ang ilang tiyan, ug ang ilang garbo naa sa ilang kaulaw; nagpamutang ang ilang hunahuna sa mga butang sa yuta'* (Fil. 3:19).

nga pakighinabi kanila bahin sa pagdayeg sa mga balaang ikon, nga gibase sa Balaang Kasulatan ug sa tradisyon sa mga Balaang Amahan, miadto siya sa gabii sa Katedral ni Santa Sofia ug gisugdan ang Pagbantay Tibuok Gabii, nag-ampo sa Dios nga hatagan og kalinaw ang Simbahan ug luwason kini gikan sa erehiya. Sa dihang nahibalo ang Tsar niini, nabalaka siya ug nahadlok nga basin mopukaw og pag-alsa batok kaniya ang Patriarka taliwala sa mga tawo nga nagtigum sa daghang gidaghanon sa simbahan alang sa Pagbantay Tibuok Gabii: nahibalo siya nga gihigugma sa mga tawo ang Patriarka, ug nga sila tanan malipayong mosunod kaniya, bisan pa sa punto nga andam silang mamatay alang kaniya. Busa, sa pagsubang sa adlaw, ang hari nagpadala og usa ka sugo ngadto sa patriyarka sa simbahan aron moingon:

'Ngano man inyong gipahadlok ang katawhan ug nagplano batok sa tsar, nga naghandum sa kalibutanong kalinaw ug pagkahiusa sa hunahuna? Ngano man inyong ginahagit ang mga buang sa pagrebelde, ug naningkamot nga pun-on ang hari-hariang siyudad sa dugo sa usa ka sibil nga gubat?'

Mitubag ang Iyang Kasantosang Patriarka sa mga sugo sa hari:

'Wala gani namo gihunahuna ang bisan unsang susama sa inyong gisulti; sa tinuod, wala gayud kini misulod sa among hunahuna nga ang Tsar nga nagpadala kaninyo maghunahuna og ingon ana bahin kanamo. Nagtigom kami sa balay sa Dios dili alang sa bisan unsang tambag nga supak sa hari, kondili aron maghatag og himaya sa Dios, aron maghalad og mga pag-ampo ug paghangyo, nga ang Dios malipay ug panalipdan ang Iyang Simbahan, ang hari ug ang tibuok katawhan sa kalinaw, nga Iyang tapuson ang mga heretikal nga pagliso, ug itukod ang tanan sa nagkahiusang ortodoksiya.

Mitubag ang mga sugo:

'Dili, dili kini sama sa inyong giingon: lain ang inyong gisulti sa inyong mga ngabil, apan lain ang inyong gihunahuna sa inyong kasingkasing, ug gusto ninyo nga buhaton ang inyong gihunahuna. Ug tungod kay klaro nga nagtuyo kamo sa pag-alsa batok sa hari, kamo ug ang inyong mga kauban nga pareho og hunahuna kinahanglan, sa pag-abot sa gitudlo nga adlaw, moadto sa lawak sa hari ug didto tubagon ang pangutana nga among gipangutana kaninyo sa atubangan mismo sa hari, aron mas masayud pag-ayo ang hari sa inyong mga tuyo.

Pagkahuman niini, nilakaw ang mga sugo. Ang tanan nga naa sa simbahan, sa ilang pagkakita ug pagkadungog niini, nasabtan nila unsay umaabot—ang paglutos ug kadautan nga pag-aagwantan sa sulugoon sa Dios ug sa tibuok Simbahan ni Cristo—ug nagsugod sila og pag-ampo nga mas mainit pa, uban sa daghang luha ug mga paghuyop. Sa pagtapos sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, ang Iyang Kasantosohan Nikiforos misulod sa tunga-tunga sa simbahan ug mituboy sa katawhan:

'O kongregasyon, nga gitigum sa Espiritu sa Dios! Kinsa kaha ang nagdahom nga ang Balaang Simbahan pasakaan og ingon ani nga mga kasakit nga atong nasaksihan karon!?' Imbis kalipay, nakasinati siya og kasubo, ug gikan sa kalinaw misulod siya sa kalibog. Ang panon sa Pulong, nga nagapang-uma sa maayong pastulan, ginapanguhaan sa kamot sa mga daotan, ug ang Inahan, nga nag-awhag sa tanan niyang mga anak sa pagkahiusa sa hunahuna, gipikas-pikas! Kana nga Simbahan nga gipalit ni Cristo sa Iyang bililhon nga dugo, nga Iyang gipahimong putli gikan sa matag matang sa kahugawan (Efe. 5:27), nga Iyang gipanalipdan pinaagi sa mga

---

[4022] Si San Teodoro nga Studita misugod sa kinabuhi nga monghe sa sayo pa niyang pagkabatan-on, sa sinugdan nagpraktis sa pagka-asketiko ubos sa giya sa iyang tiyo, ang Banal nga Plato (gisaulog kaniadtong Abril 5; ang iyang ikon giila sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho). Pagkahuman, nahimong abá sa Monasteryo sa Studite sa Constantinople si San Teodoro; Sa ilawom sa iyang pagpangulo, niabot ang monasteryo sa walay sama nga kahitas-an. Duha ka beses nga gipahilayo si San Teodoro gikan sa Constantinople tungod sa iyang pagpanaway kang Emperador Constantine Porphyrogenitus, nga ilegal nga nagbulag sa iyang asawa nga si Maria ug gipagrabe pa ang kabug-aton sa iyang krimen pinaagi sa ilegal nga pagminyo kang Theodota. Pagbalik niya sa Monasteryo sa Studion gikan sa pagbiya, sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga balaang larawan, si San Teodoro, nga wala magtagad sa mga hulga sa mga iconoclasta, hayag nga nangulo sa mga prusisyon uban sa matinud-anong mga monghe. Niadtong panahona, gipabilanggo siya ni Emperador Leo nga Armenyo, diin siya gipabilin sa mga basa ug makapahugno nga selda, ug kanunay siyang gibugbog sa malupit nga paagi. Sa panahon ni Michael nga Litung, gipagawas si San Teodoro gikan sa pagka-priso, apan wala na siya mabuhi og dugay tungod sa kapoy nga nadala sa iyang pagkabilanggo. Namatay siya sa edad nga 67 niadtong Nobyembre 11, 826, ang petsa nga karon gisaulog aron hinumduman siya. Sa takna sa kamatayon ni San Teodoro, nakakita si San Hilario sa Dalmatia og daghang anghel nga nag-anaog gikan sa langit ug nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Tan-awa, ang kalag ni Teodoro, ang abad sa Studion, misaka nga mananaog paingon sa langit, ug ang mga langitnong puersa miabot aron sugaton siya.'

Nabilin kang San Teodoro ang daghang mga sinulat sa porma sa mga sermon, mga proklamasyon, mga sulat, mga canon, mga stichera, mga epigramo ug mga biyograpiya. Ang labing komprehensibo nga koleksyon sa mga sinulat ni San Teodoro sa Rusyano gikompila sa lupon sa mga editor sa journal *Christian Reading* isip suplemento sa journal alang sa mga tuig 1907 ug 1908.

Apostoles, mga propeta, mga martir ug mga santo sa tanang ranggo, ug nga Iyang gipresentar ingon usa ka paraiso nga gipalamuti ug gilibotan sa mga pader, – unsa kaha kadakong kasakit ang giantos niini karon sa kamot sa mga tawo nga, sa hitsura, sama kanato, apan sa tinuod layo kaayo kanato, nahimong atong mga kaaway, ug milabaw na sa ilang dautang buot nga, kauban sa hulagway, ilang gihawa ang dungog sa Ginoo nga gipakita niini, ug, kauban sa hulagway ni Kristo nga gipintalan sa tabla, ilang gisalikway si Kristo mismo: kay ang dungog ug ang pagdaot nga gihatag sa imahe nag-apekto sa Usa nga gipakita sa ikon. Karon ang mga kaaway sa kamatuoran nagaguba sa karaang tradisyon sa simbahan sa pagdayeg sa mga balaang ikon ug nagalegalisa sa usa ka bag-o, supak sa una, nga giimbento sa mga heretiko, ug busa naglibog sa hunahuna sa mga matinud-anon. Mga igsoon ug mga anak! Naga-awhag ko kaninyo, ayaw kita mahadlok o maluya ang kasingkasing; ayaw tugoti nga ang ilang mga hulga makapahadlok sa atong kasingkasing; maghulat kita sa tabang sa Dios. Ang mga nagdumot kanato ug naningkamot sa paglaglag sa kamatuoran gikan sa Simbahan sama sa mga naglangoy batok sa agos sa suba: sa katapusan, makita nila ang ilang kaugalingon sa kalawom, napul-an sa kakapoy, kay ang kamatuoran dili mapildi, ug kini nagkorona sa mga nagpasidungog niini, nga nagdaug batok sa mga nakigbatok niini. Kinsa man ang magpabilin nga hugot niini, mapildi ang kaaway bisan walay armas; kinsa man ang mawalaan niini, dali ra siyang mapildi, bisan pa man siya usa ka mandirigma nga armado alang sa gubat. Ang mga saksi sa among mga pulong mao kadtong among gisgutan: wala silay kahibalo sa kamatuoran; bisan ang mga estudyante sa elementarya nga nagtuon pa sa abak nagkatawa kanila, kay nagkasupak-supak sila sa ilang walay pulos nga mga hunahuna, sama sa mga gihuptan sa dautang espiritu nga nagakaon sa ilang kaugalingong unod. Nasabtan ba ninyo ang akong gisulti, mga igsoon?

Tanan nga naa sa simbahan misinggit:

'Nasayud kami ug kombinsido, Labing Balaan nga Amahan, nga ang among Ortodoksong pagtuo mao ang tinuod, ug andam kami tanan nga mamatay alang niini.'

Miingon ang Patriarka:

'Angay kanato, mga igsoon, nga magpabilin nga naghiusa ug usa ka hunahuna sa pag-angkon sa Ortodoksong pagtuo, aron ang atong mga kaatbang dili makapaling sa bisan kinsa kanato ngadto sa ilang kaugalingong pagkaguba: kay pinaagi sa grasya ni Cristo, mas daghan kita kaysa kanila.'

Ang mga tawo, nga nagasinggit sa kusog nga tingog, mipasalig pag-usab sa lig-on nga saad nga motindog uban sa Simbahan hangtod sa kamatayon. Human sa taas nga pakighinabi sa mga tawo sa simbahan, ang Iyang Kasantosohan ang Patriarka, sa pagsubang sa adlaw, gibutang ang omophorion sa iyang abaga ug, kauban ang mga obispo, mga abbot ug ang tibuok klero nga kuyog niya, mibyahe paingon sa harianong palasyo. Misunod ang daghang katawoan sa ilang luyo. Pag-abot sa Patriarka ug sa mga matinud-anong Ortodokso sa ganghaan sa palasyo, gipahunong ang tanan; ang Primate ra ang gitugotan nga makasulod. Silaanong buhat sa mga Griyegong hari ang pagdawat sa panalangin sa Patriarka ug ang paghalok sa tuo nga kamot sa usag usa isip timailhan sa espirituhanong gugma. Apan si dautang Leo nga Armenyo wala maghatag sa Patriarka nga misulod sa naandan nga matinahuron nga pag-abi-abi; wala siya mangayo sa iyang panalangin, ni wala gani siya magtanyag kaniya og lingkoranan, apan, samtang naglantaw kaniya nga puno sa hulga, misugod siya og sulti nga masuko:

Unsa kini nga pagkabahin nga mitumaw tali kaninyo, ug kini nga pakig-sabwatan ug pag-alsa batok sa dungog sa hari? Wala namo'y kabalo, nagatigum kamo og mga konseho, nagapaguol sa katawhan ug nagapukaw kanila sa kagubot ug pag-alsa? Ang pag-tapok sa mga konseho nga walay among pagtugot o tambag, ug ang pagpakaylap sa hunahuna sa katawhan nga kami nagsunod sa pamintasan imbis sa doktrina sa simbahan—dili ba kini klarong pagdumot ug sinugdanan sa panagbangi? Kung gusto namo nga wagtangon ang matarong nga mga kanon—nga inyong gitawag nga 'daan'—husto unta ang panahon aron insultohon kami, pag-uboson kami ug pasanginlan kami sa dautang erehiya; apan karon, nga tungod sa gugma sa ortodoksiya, gusto namo nga tapuson ang panagbangi ug dili pag-uyon ug dalhon ang tanan sa pagkahiusa sa pagtuo, ngano man nga ginapasipala kami, nagpakita kamo og pagdumot ug nagaingon nga ginadaut namo ang Simbahan, samtang kami nag-amuma sa kalinaw ug kahilom niini? Wala ba ninyo mahibaloa nga daghang mga tawo, tungod sa ilang kalibog, ang nagalikay sa Simbahan tungod kay gipintalan ug gipakita ang mga ikon; kining mga nagalikay nagkuha og mga libro ug nagtudlo sa mga bersikulo sa Balaang Kasulatan nga nagdili sa paghimo ug pagdayeg sa mga ikon? Ug kon walay tubag sa mga pangutana nga ilang gipangutana, unsa may makapugong sa usa ka pagkabahin sa pagtuo, nga dili na gayud makabalik sa panaghiusa? Busa, alang sa ikagamay sa mga tawo nga nabalaka ang hunahuna ug

nalibog sa pagduha-duha, angay nga kamo dayon makiglalis sa mga tawo nga nagbulag (gikan sa Simbahan) bahin sa isyu sa mga ikon. Ang among awtoridad nangandoy ug nagmando nga o kamo ang mosupak kanila ug madani sila sa inyong panghunahuna, o, kon mapildi kamo sa debate, mosumite kamo kanila; unya kami usab, sa diha nga makita namo kung asa ang kamatuoran, mosapi sa mas maayong bahin ug suportahan kini sa among hari-hariong awtoridad, aron kita magbarug nga dili matandog niini.

Mitubag ang Iyang Kasantosohan Nikiforos sa Tsar:

– Dili, ako naghangyo sa Imong Kamahal, ayaw kami pagsabot nga salarin sa mga pagkabahin-bahin ug pagrebelde. Wala gani namo gigamit ang pag-ampo isip armas batok sa Imong maharlikang awtoridad, kay nakat-on kami gikan sa Balaang Kasulatan nga mag-ampo alang sa hari, ug dili maghandum nga makadaot kaniya (1 Tim. 2:2). Dili usab namo ginahimo ang mga matarong nga pulong ug pagtulon-an sa pagtuo nga mahimong heretikal nga pangatarungan ug kadaut; kay ang Magtutudlo sa Kamatuoran, si San Juan nga Teologo, nagmando nga ang bisan kinsa nga mosulay sa pagbuhat niini dili dawaton sa balay o tagdon (2 Juan 1:10). Ilado kaayo, dili lang kanamo kondili sa bisan kinsa nga adunay gamayng pagsabot, nga ang kalinaw ug kahilom usa ka labing maayong butang: ug kung kinsa man ang masalaot sa pagsamok sa kalinaw, ang tanan matarong nga motawag kaniya nga usa ka salawayon. Ang usa ka maayong hari mao ang nakahibalo sa pag-usab sa panagbangi ngadto sa kalinaw, ug sa pag-alsa ngadto sa kahilom; apan ikaw, kauban ang imong mga sumusunod nga pareho nimo og hunahuna, nakahukom nga magdala og panagbangi sa Simbahan nga nagpuyo sa kalinaw; ug, human ninyong biyaan ang balaang mga balaod diin gipadayeg ang Krus ni Cristo ug ang pagkamatinud-anon naghayag sa uniberso, inyong gisugyot nga ipaila ang baluktot nga pagtulon-an sa mga tawo nga makaguba, nga wala'y bisan usa ka Simbahan nga midawat: kay wala'y Jerusalem, ni Roma, ni Alexandria, ni Antioquia nga mosalikway sa mga ikon ni Cristo, sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang mga Apostoles ug ang ubang mga santo sa Dios; sa kasukwahi, ila kining ginahimungala nga matinud-anon subay sa tradisyon sa mga balaang Amahan. Asa sa mga Ekumenikal nga Konsilyo, nga nagtukod sa mga dogma sa Ortodoksong pagtuo pinaagi sa Balaang Espiritu, ang miuyon ug midawat sa mga spekulasyon sa iconoclastic? Ug ikaw, O Hari, busa, ayaw ibalik ang usa ka erehiya nga gisalikway, ni magpasulod sa Balaang Simbahan ang usa ka doktrina nga gikondena na. Alang kanamo, dili kami makiglalis sa mga erehe, kay unsa may pulos sa paglalis bahin sa butang nga gipamatud-an nga sayop na, gisalikway na, ug gipaka-anathema na sa mga balaang Amahan sa konseho?

Mitubag ang Hari kang Iyang Kasantosang Patriarka:

Dili ba miingon ang Dios kang Moises: *"Dili ka maghimo alang sa imong kaugalingon og dios-diosan o bisan unsang hulagway sa mga butang nga naa sa kahangturan sa ibabaw, o sa yuta sa ilawom, o sa mga tubig ilawom sa yuta; dili ka mosimba kanila o mosimba kanila"* (Ex. 20:4–5)? Base sa unsang makatarunganong rason, busa, nagpintal kamo og mga ikon, ug gihatag sa mga larawan ug ikon nga inyong gihimo ang dungog nga angay lamang sa Dios mismo? Ang gibuhat sa mga magtatakdol kaniadto, mao usab kana ang inyong gibuhat karon, nga wala magtagad sa sugo sa Dios nga gihatag kang Moises, ug pinaagi kaniya sa tanang tawo—dili lamang sa karaang katawhan sa Daan nga Tugon, kondili usab kanato, ang matinud-anong mga Kristohanon sa Bag-ong Tugon.

Mitubag ang Iyang Kasantosohan Nikiforos:

Wala ba ninyo mahibaloan nganong, pagkahuman sa ilang pagawas gikan sa Ehipto, gihatagan sa Dios ang mga Israelita og sugo nga dili maghimo og mga dios-diosan o bisan unsang hulagway? Tungod kay ang kinabuhi sa Ehipto nakahimo sa mga Israelita nga masanay sa dautang pagsimba sa daghang diyos sa mga Ehipsiyo, nga nagdayandayan isip diyos ang pipila ka tawo nga dugay nang namatay, ingon man ang mga langgam sa kahanginan, mga hayop sa yuta, mga reptilya, mga isda ug tanang matang sa mga halimaw; naghimo sila og mga larawan niini ug nagsimba kanila nga daw sila mao ang tinuod nga Dios. Aron mapapas sa mga Israelita ang idolatriya nga naandan nila sa Ehipto, gisugo sila sa Dios nga dili maghimo og mga dios-diosan o bisan unsang hulagway; apan wala Niya gipugngan ang paghimo og mga dungogong hulagway ug ikon, nga dili magpakunhod kondili magpadako sa pagdayeg sa Dios. Kay dili ba pinaagi sa sugo sa maong Dios nga gitukod ni Moises ang Tabernakulo ug gitabonan ang Kaban sa Tipan og bulawan sa tanang kilid, diin gitipigan ang , ang mga tabla, ang tungkod ni Aaron ug ang mana? (3 Hari 7 ug mosunod) Wala ba gisugo sa Dios nga buhaton ang bulawanong kerubin ug ibutang kini sa ibabaw sa Kaban sa Pakigsaad sa Toldahan, ug wala ba gihabi ang mga hulagway sa nawong sa mga kerubin sa mga tabing sa Toldahan? Ug dili ba kining tanan girespeto sa mga Israelita ingon balaan

ug langitnon, ug wala ba sila mosimba sa Dios ug naghalad og mga halad sa atubangan sa tanan niini? Apan sa dihang mihapa sila ug naghalad og halad sa atubangan sa Tabernakulo, sa Kaban ug sa mga kerubin, wala nila giila nga diyos ang Tabernakulo, ang Kaban o ang mga kerubin, ni wala sila naghalad kanila, kondili sa Dios mismo, nga nagpuyo sa langit; apan ilang gihatagan og dungog ang Tabernakulo ug ang Kaban, uban sa tanan nga naa niini, ug ang hulagway sa mga Kerub nga uban sa pagrespeto, isip mga butang nga banal, dili ingon mga butang nga pagadayegon, sama sa atong gibuhat karon sa diha nga mosimba kita sa mga balaang ikon, pagasiga og kandila sa ilang atubangan ug pagbutang og lampara nga lana. Dili ang kahoy o ang pintal ang among gipanaugdan, kondili ang mismong hulagway ni Kristo, ang Dios nga nahimong tawo, nga gipakita sa ikon; ni ang pagka-Dios ni Kristo ba namo gipintalan sa ikon – kay, tungod kay Siya dili makita ug dili masabtan, Dili Siya mapakita – – apan ginalarawan nato ang pagkatawo ni Kristo, nga kaniadto nakita sa mata sa tawo ug nahikap sa kamot sa tawo; ni dili nato tawgon ang ikon ni Kristo nga 'Diyos', kondili usa kini ka hulagway sa nawong ni Kristo, ang Diyos. Nagluhod kita sa atubangan sa balaan nga ikon ni Kristo Dios sama sa pagluhod nato sa atubangan sa Dios, ug ginahimaya nato ang ikon ni Kristo ingon usa ka banal nga butang, apan dili nato kini ginasimba. Ingon usab niini ang angay isulti sa ikon sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, ug sa ubang mga balaan, diin ginahimaya ang Dios mismo, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Apan sukad nagsugod kita sa Daan nga Tugon, wala pa kita mahuman. Wala ba gisugo sa Dios si Moises nga magpatindog og bronse nga bitin sa kamingawan, aron ang mga gikagat sa mga bitin moanha ug motan-aw niini? Ug dili ba kana nga bronse nga bitin usa ka milagrosong hulagway, nga katingalahang nag-ayo sa mga gikagat sa buhing mga bitin? Kay kana nga bitin wala magbaton og gahum sa pagtambal sa iyang kaugalingon, kondili gikan kini sa Ginoo nga gipadayag niini. Gipahibalo niini si Kristo atong Manluluwas, nga itataas sa krus, sumala sa mga pulong nga gisulti sa ulahi ni Kristo mismo sa Ebanghelyo: *'Sama sa pagtaas ni Moises sa bitin sa kamingawan, ingon usab kinahanglan itataas ang Anak sa Tawo'* (Juan 3:14)

Ug unsa may katingalahan sa kamatuoran nga bisan karon milagroson ang mga balaang ikon, kon ang bronse nga bitin sa Daang Tugon nakahimo na daan og mga milagro? Apan sama sa maong bitin nga wala maghimo og milagro sa kaugalingon niini, kondili pinaagi sa gahum sa Iya nga gipadayag niini, ingon usab, ang mga balaang ikon mahimong milagroson pinaagi sa gahum sa tawo nga gipakita niini. Hinumdumi usab nato ang Templo ni Solomon: gisaway ba kini sa Dios kang Solomon ingon usa ka sala nga, sa templo nga iyang gitukod, naghimo siya og dagkong bulawanong kerubin nga lahi sa gihimo ni Moises, ug gipakita ang ilang dagway sa mga bungbong, haligi, ug pultahan, ug gihimo ang bronse nga dagat ibabaw sa napulo'g duha ka linilok nga baka? Dili lang nga wala kini gisaway sa Dios kang Salomon, apan gipakita pa Gani Niya nga kining buhata makapahimuot Kaniya sa dihang Siya mismo mibisita sa maong templo ug sa tanan nga naa niini, kay nasulat: *'Ang panganod napuno sa balay sa Ginoo; ug ang mga pari wala makatindog aron mag-alagad tungod sa panganod, kay ang himaya sa Ginoo napuno sa templo'* (1 Mga Hari 8:11).

Busa, O Hari, ang sugo sa Balaod sa Dios mahitungod sa pagdili sa paghimo og bisan unsang hulagway, nga imong gihisgutan kaniadto ug nga gihatag kang Moises, nagwagtang lamang sa pagano nga idolatriya, ug dili sa atong Kristohanong debosyon—ang pagsimba sa mga balaang ikon. Kung ang Dios, pinaagi niining Iyang orihinal nga sugo, gipugngan usab unta ang bisan unsang hulagway ug porma sa mga dungogong tawo, sama sa Iyang pagdili sa mga hulagway nga dili matinud-anon, Siya unta nakigbatok sa Iyang kaugalingon pinaagi sa sunod nga pagsugo kang Moises, sama sa giingon na, nga tukoron ang Tabernakulo ug ang mga gamit niini, ug bisan pa sa pagtindog sa bronse nga bitin. Apan dili husto nga maghisgot sa ingon ani: Ang Dios dili magkasupak sa Iyang kaugalingon, ug sama sa Iyang pagkamatinud-anon sa tanan Niyang pulong, ingon usab Siya pagkabalaan sa tanan Niyang binuhatan. Gisugo Niya pinaagi sa pulong nga dili maghimo og mga pagano nga diyos-diyosan; apan sa paghulagway og mga balaang ikon alang sa pagpanamkon sa simbahan ug sa himaya sa Dios – kini Iyang gitudlo pinaagi sa buhat, nga Siya mismo ang nagtudlo kang Moises sa pagbuhat niini, ug nagsugo kaniya sa paghulagway sa dagway sa nawong sa mga Kerubin.

Busa ang Tsar ug ang Patriarka nanghisgot og dugay mahitungod sa mga balaang ikon, una sa pribado; pagkahuman, gipasulod ang mga obispo ug klero nga nagbarog sa gawas sa pultahan. Daghang mga senador usab ang misulod; dugang pa, gipatawag sa Tsar ang mga armado nga sundalo nga nagbitbit og espada sa kwarto, aron hadlukan ang mga dili mouyon kaniya. Ang nahitabo didto, unsang mga argumento ang gipresentar, ug unsang kadako sa espiritu ug kaisog ang gipakita sa mga kasingkasing nga walay kahadlok, narekord sa Kinabuhi ni San

Teodoro nga Estudyante, nga gisaulog sa ika-11 sa Nobyembre, ug sa Kinabuhi ni San Nikita nga Kumpesor, nga gisaulog sa ika-3 sa Abril. Apan, ang tanan niini natapos sa kasuko ug kalagot sa hari, ug sa makauwaw nga pagpahawa sa patriyarka ug sa tibuok niyang pangkat gikan sa palasyo sa hari. Ang mga obispo nga kauban ni Kabanalan Nikiforos gipadala dayon sa pag-exile sa lain-laing mga lugar, apan ang Patriarka gipabilin sa iyang katungdanan sa pagkakaron, sa usa ka bahin tungod kay wala sila kaisog nga dauton siya diretso, ug sa usa ka bahin tungod sa kahadlok nga basin mosukol ug mubangon ang katawhan tungod kaniya. Sa bahin sa mga klero ug daghang miyembro sa orden monghe, gipahirapan sila sa mga dungeon ug prisohan, gipahimungtan sa mga samad, gipaka-gutom ug gipaka-uhaw, ug gipugos nga modawat sa erehiya.

Ang Kabanal-banalan nga Patriarka, sa dihang nakita niya nga ang Tsar hingpit nang nahimulag sa tinuod nga pagtuo, ug nga ang Simbahan grabe kaayo ang kagubot, samtang ang mga klero gipanglutos ug nag-antos, misulat siya sa emperatris, nag-awhag kaniya nga ihatag sa emperador ang gikinahanglan nga tambag aron tapuson ang ingon nga paglutos; misulat usab siya sa gobernador Eutychian, nga pareho og hunahuna sa emperador ug punoan niyang magtatambag. Gipalihok sa apostolikong kadasig ug sa espiritu sa pagpanagna, iyang gidugang sa iyang mga pagdasig ang mosunod nga hugot nga pahimangno:

'Kung dili kamo mohunong sa pagpaling sa mga tawo gikan sa matul-id nga dalan sa Ginoo, ang kamot sa silot sa Ginoo sa dili madugay mohulog kaninyo.'

Apan, dili lang nga wala makumbinsi sa mapugos ang balaan nga patriyarka, nakapukaw pa gani siya kanila og mas dako nga kasuko. Ang Tsar nagpadala og usa ka patrician nga si Thomas aron kuhaan ang Patriarka sa iyang awtoridad sa katedral nga simbahan ni Santa Sofia ug aron pugngan siya sa pagsaulog sa Misa didto o sa pagpangwali sa katawhan, busa ang Patriarka, sa iyang kaugalingong panimalay, daw nakabilanggo, nga wala gayud mogawas bisan asa. Gikapoy sa lawas tungod sa kasubo ug sa daghang mga paningkamot, siya nagkasakit ug naghigda sa higdaanan sa masakiton, nagpaabot sa iyang kamatayon; samtang ang mga erehe nga tawo nagpadayon sa pagpanghawa og kagubot ug nangita og pakiglalis kaniya. Ang igsuon sa reyna nga si Theophanes, nga naggunit sa katungdanan nga spatharios[4023] , gipadala sa hari ug sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna ngadto sa Labawng Balaang Patriarka aron dad-on siya sa ilang atubangan alang sa panaglalis. Mitubag ang Santo sa sugo:

'Ang magbalantay nga gikuhaan sa iyang mga karnero dili mogawas aron makig-away batok sa mga lobo, ni ang usa nga nangita sa iyang kaugalingong kaayohan makig-away batok sa mga buangis nga hayop. Ngano man, pagkahuman ninyo kuhaon gikan kanako ang mga karnero nga gisalig kanako ni Kristo, imbitahon pa ninyo ako sa usa ka debate, aron ako ra ang makig-away batok sa mga heretiko sama sa mga lobo? Kung mao kini ang inyong gusto, ibalik kanako ang akong mga karnero, buhian ang mga pari ug klero gikan sa ilang mga gapos ug selda, ug tugoti nga ang matag-usa makuha ang iyang angay nga puwesto; pasubli ang mga obispo gikan sa exilio ug kuhaa pag-usab ang ilang mga katungdanan, ug tugoti ang mga heretikal nga bakak nga obispo, nga sayop nga gipahimutang, tangtanga sila sa ilang katungdanan; ug unta ang tanang ortodokso, nga ginapresekusyon ug nag-antos, makakaplag og pahulay (gikan sa pagpanlupig) ug mabalik ang ilang orihinal nga kagawasan: unya, kon buot sa Dios ug kon ako makabawi, andam kami sa pagpanamastamas, sa usa ka konsilyo, sa makadaot nga dautan sa mga heretiko. Mahitungod sa konseho ug sa paghisgot sa pagtuo, kini angay nga mahitabo sa dakung, katolikong Simbahan, diin anaa mismo si Kristo Dios sa labing balaan nga mga Misteryo, ug dili sa mga palasyo sa hari; kay ang mga butang sa Simbahan angay hisgutan sa Simbahan, samtang ang mga sibil nga buluhaton pagadumalahan sa mga palasyo.

Sa maong tubag, mibalik si Teofanes sa mga nagpadala kaniya. Mas napait pa gayud ang ilang pagbati batok sa balaan, ug usab sila nagpadala og pipila ka miyembro sa ilang paksyon aron tawgon siya sa paglitis. Mitubag kanila ang balaang patriyarka:

'Kinsa ang nagpatawag kanako sa paglitis? Usa ba sa mga patriyarka—sa Roma, Alexandria, Antioquia o Jerusalem? Kung wala bisan usa kanila ang anaa sa inyong konseho, kinsa man akong adtoan? O ikaw ba, ang patriyarka, ang nagpatawag kanako? Manhukom ba kamo kanako, mga walay balaod, nga mao ang matarong nga magbalantay? Dili ko moadto sa akong gipahayag nga mga kaaway, nga sama sa mabangis nga mga hayop, nag-

[4023] Magdala sa Imperyal nga Espada

andam sa pag-uyog kanako bisan pa nga wala koy sala. Ug giunsa ko kaha pag-adto samtang masakiton ko, nga dili gani ko makabangon gikan sa akong higdaanan? Dad-on ba ninyo ako sa akong higdaanan ug dalhon?

Ug kining mga sugo mibalik nga walay dala. Unya ang heretikal nga asembleya, nga napuno sa dakong dautang buot, ilegal nga gipahawa ang walay sala, balaan, ug mahadlokon sa Dios nga tawo, si Patriarka Nikiforos, ug gipanghimaraot siya, samtang sila mismo ang labing angay ipahawa ug panghimaraot; Gipanghimakak nila dili lang si Santo Nikiforos, kondili pati usab ang iyang mga nauna, ang labing balaan nga mga ortodoksong patriyarka nga namatay na ug miadto sa Ginoo human sa usa ka bulahan nga kamatayon, sila Tarasius ug Germanus. Mao kana ang katapusan sa maong dautang heretikal nga konseho.

Sa ulahing gabii, gipadala sa tsar ang mga sundalo aron kuhaon si Nikiforos gikan sa puloy-anan sa patriyarka ug dad-on siya sa pagka-bihag. Mga mabangis nga sundalo miduol sa balay nga armado og mga armas ug mga pamalo; naghimo sila og dakong kasaba ug kagubot, ug ilang gisaway si Kabanalan Nikiforos ug ang kanhing mga patriyarka nga sila Herman ug Tarasius. Pagkadungog niini, ang patriyarka nanghilak ug nagpasalamat sa Dios nga giisip siya nga takus sa ingon nga pagpanamastamas alang sa Katinuan. Ang giingon nga patrician nga si Tomas, nga gisaligan sa Tsar sa katedral nga simbahan ni Santa Sofia, ug nga siya usab ang tigbantay sa puloy-anan sa Patriarka, gisugo ang mga sundalo nga undangon ang kagubot, hugot nga gisirad-an ang mga pultahan sa puloy-anan sa Patriarka, miadto sa Tsar ug miingon kaniya:

'Ginoo! Dili na kinahanglan ang daghang sundalo; kay basin, kung madungog sa mga tawo ang kagubot, motigom sila ug makabuhat og kadaut. Magpadala lang og duha ka tawo, kauban ang pipila ka sulugoon, aron dalhon ang Patriarka sa ilang mga bukton, kay grabe kaayo siya'g sakit ug dili na makalakaw sa iyang kaugalingon.'

Gibuhat gayud sa Tsar kini – gisugo niya ang mga sundalo nga mohawa sa puloy-anan sa Patriarka, ug pagkahuman sa usa ka oras nagpadala siya og duha ka tawo gikan sa iyang kaugalingong palasyo; ug ang Kabanalan Nikiforos gidala gawas, o mas tukma pa, gipapas gawas gikan sa iyang puloy-anan. Tungod kay gusto niyang mag-ampo sa iyang dakong katedral, ang Simbahan ni Santa Sofia, misulod siya niini, gisuportahan sa duha ka lalaki, gisugo nga pasigaon ang mga kandila ug pasunogon ang insenso, mipanaog siya sa yuta sa porma sa krus, ug nag-ampo og dugay, naghilak ug gibasa ang yuta sa iyang mga luha.

Unya mibangon siya gikan sa yuta; pagkakita niya sa pipila ka mga Ortodoksong Kristohanon nga miabot usab sa simbahan ug nagahilak alang sa Patriarka, gipanalanginan niya sila ug mihawa sa katapusang higayon uban sa mga pulong:

'Mga anak ko, akong nakit-an kamo nga tinuod nga mga Kristohanon, ug biyaan tika nga tinuod nga mga Kristohanon.'

Ug mibiya siya sa simbahan. Gipasakay siya sa mga sundalo sa usa ka karwahe, ug sa tungang gabii, samtang natulog ang tanan, gidala siya sa baybayon. Didto gipasakay siya sa usa ka sakayan ug gidala ngadto sa Chrysopolis[4024] , sa usa ka dapit nga gitawag og Volue[4025] , diin adunay usa ka monasteryo. Mao kana ang dakong alagad sa Dios, ang Iyang Kasantosang Patriarka Nikiforos, nga dili matarong nga gipahawa sa iyang trono pagkahuman sa siyam ka tuig nga pagdumala sa Simbahan ni Cristo. Pagkahuman niini, gipadala siya paingon sa isla sa Prokonnis[4026] , sa monasteryo ni San Teodoro nga Dakong Martir. Karon, samtang gidala siya sa barko paingon niining isla, sa ilang paglayag sa daplin sa yutang gipuy-an sa Kagalang-galang Theophanes, abbot sa dakong baryo, nakita ug gisal-ut sa usag usa sa duha ka balaan nga tawo pinaagi sa ilang matin-aw nga panan-aw. Ang Kagalang-galang Teophanes, samtang naa sa iyang selda, nagsugo sa iyang disipulo nga ibutang ang nagdilaab nga uling sa insenso, gisiga ang mga kandila, gibutangan og insenso ang uling, ug mitungo sa yuta, murag nakig-istorya sa usa ka tawo nga naglabay. Gipangutana siya sa iyang disipulo:

'Amahan! Unsa man imong gibuhat? Kinsa man imong gisugyot og kinsa man imong ka-istorya?'

Mitubag ang Balaang Amahan:

[4024] Chrysopolis – sa Bithynia duol sa Byzantium, karon Scutari.

[4025] Sumala sa orihinal nga Griyego, nagtumong kini sa Monasteryo sa Maayo, i.e. Kristo; apan, ang Latin nga kopista sa hubad gipulihan ang 'Vopi' (ang Maayo) og 'baka', busa ang ngalan nahimong 'Volue' sa Slavonic nga hubad.

[4026] Prokonnis – usa ka isla sa Dagat Marmara; karon nailhan nga Marmara.

'Ang Iyang Kasantosohan nga si Patriarka Nikiforos, nga dili matarong nga gipahimakas tungod sa iyang pagkamatarong sa pagtuo, gidala ngadto sa pagka-ulipon sa usa ka barko nga naglabay niining nasud; mao nga among gisiga ang mga kandila ug ang insenso, aron hatagan ang Patriarka sa dungog nga angay kaniya.'

Niining maong takna, ang Iyang Kasantosang Patriarka Nikiforos, samtang naa sa barko, kalit nga mituhop, mibalik sa pagyuko ngadto sa balaang tigulang, ug, gipadulong ang iyang mga kamot paingon sa langit, gihatag ang iyang panalangin. Usa sa mga kauban sa Iyang Kasantosang Patriarka sa barko nangutana kaniya:

'Kinsa ang imong gipanalanginan, Labing Balaang Amahan, ug kinsa ang imong gisimahan?'

Mitubag ang Patriarka:

'Si Teofanes ang Mankumpisal, ang abad sa dakong baryo, mitimbaya kanamo ug gipasidunggan kami uban sa nagdan-ag nga kandila ug insenso; sa akong bahin, mitungo ako kaniya, kay siya usab sa dili madugay mag-antos, sama kanamo.'

Nahitabo kini sa dili madugay. Pag-abot niya sa lugar sa pagbannaw nga gihatag kaniya, ang balaan nga alagad ni Kristo, si Nikiforos, nagpuyo didto sulod sa napulo'g tulo ka tuig sa masipit nga kahimtang ug kanunay nga sakit, nga nag-antos sa kakulang sa mga panginahanglan sa kinabuhi, sa wala pa siya mipahulay sa walay katapusan uban sa Ginoo. Samtang nagkamatay na siya, uban sa malipayong espiritu gipahayag niya ang mga pulong ni David: *'Bulahan ang Ginoo, nga wala kami itugyan ingon sa biktima sa ilang ngipon! Nakalingkawas ang among espiritu sama sa langgam gikan sa bitag sa mga mananapit; nabungkag ang bitag, ug kami nakaluwas'* (Salmo 123:6–7).

Pagkahuman niya niini, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa iyang Ginoo, ug ang mga matinud-anon nanghilak alang kaniya, samtang ang mga heretiko naglipay. Ang iyang balaan nga lawas gilubong sa simbahan ni San Teodoro, ang Dakong Martir. Sa ulahi, sa dihang nangamatay ang mga heresiarca, mihunong ang pagpanlupig sa mga iconoclasta ug misidlak pag-usab ang kalinaw ug ortodoksiya; ang balaan nga relikya ni San Nikiforos gilalin sa Marso 13, 846 ngadto sa Constantinople, sa paghari ni Michael, anak ni Theophilus, ug sa iyang inahan nga si Theodora, ug dungogong gilubong sa Katedral ni Santa Sophia, alang sa himaya ni Cristo nga among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 4:

Ang korona sa kadaugan gikan sa langit, O labing himayaong Nikiforos, ingon nga imong nadawat kini gikan sa Dios, luwasa ang mga nagpasidungog kanimo sa pagtuo, isip usa ka espirituhanong magwawali ni Cristo ug magtutudlo.

Ang Pag-antos ni San Juan nga Bag-o, ang Dakong Martir

Gisaulog sa Hunyo 2

Dili daghan ang mga balaan nga tawo nga, pinaagi sa ilang kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug puno sa pagka-binuotan, nagpahimutang og ehemplo nga atong sundon; usa kanila mao kining tinuod nga sulugoon sa Dios, nga dili ubos sa una, bisan pa siya ang katapusan sa panahon. Ang atong Ginoong Kristo wala lamang nagpasidunggan sa mga martir sa unang mga siglo sa mga korona, apan bisan karon, sa katapusang mga adlaw, Iyang gibuksan ang pultahan (sa Iyang Gingharian) alang sa mga nangita niini, ug gihatagan sila sa parehas nga himaya ug mga gasa. Busa, sugdan nato ang salaysay ni San Juan, ang maisugong mandirigma ni Kristo, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo – kinsa siya, asa siya gikan, ug giunsa siya pag-angkon nga takus sa ranggo ug korona sa usa ka martir.

Ang natawhan niining tawo mao ang Trebizond, usa ka himayaon ug dakong siyudad nga nahimutang sa sidlakan nga yuta, duol sa Asirya ug sa utlanan sa Dakong Armenia. Puno sa tanang panginahanglan, kini nga siyudad nagsilbi nga kombinyenteng pantalan alang sa mga barko nga naglayag paingon niini gikan sa tanang direksyon; ang mga lumolupyo niini, nga nagpuyo sa daplin sa dagat, nag-okupar sa kalakalan ug paglayag, diin sila nagakuha sa ilang panginabuhi. Sa tinuod, ang bulahang Juan mismo nagbaligya-baligya, kanunay nga nagbiyahe sa dagat paingon sa lain-laing mga siyudad. Sa usa ka higayon, kinahanglan niyang mosakay sa barko

sa usa ka langyaw—usa ka Frigian nga natawo[4027] —nga wala nagtuo sa Sidlakang pagtuo, ug ang iyang kinaiya bastos, walay kalooy ug dili makatawo. Samtang naglayag ang santo uban niadtong tawo, ang kaaway, ang yawa, misugod sa pag-inggit sa walay sala nga kinabuhi ni Juan: halos dili na niya ikaya ang matarong nga kinabuhi sa bulahan, kay kanunay niya siyang makita nga nag-ampo ug nag-ayuno, maayo ang kinaiya ug maduol sa tanan, maloloy-on sa mga nanginahanglan sa barko ug sa mga masakiton. Gihalad sa alagad ni Kristo ang kadasig sa ingon nga mga tawo, gihatagan sila sa ilang gikinahanglan gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan, gipakita ang mahinatagon nga kamot aron motabang kanila; uban sa mga mata nga puno sa luha, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Kung magpakita ka og kaluoy sa usa ka nag-antos nga igsoon, ikaw usab hatagan og kaluoy; ug kung pahupayon nimo ang mga nag-antos, ikaw usab hatagan og kahupayan gikan sa Dios.'

Nakita kini sa dili makita nga kaaway, napuno siya sa pagkainggit, ug naningkamot nga mapugngan ang santo sa iyang dalan paingon sa kaluwasan. Una sa tanan, iyang giresolba nga palayoon siya gikan sa matinud-anong pagtuo ug itudlo batok kaniya ang usa ka makita nga kaaway, ang kapitan sa barko, nga nagsunod sa lain nga pag-angkon sa pagtuo ug misugod sa pagdaug-daug sa ortodoksong sulugoon ni Kristo pinaagi sa mga argumento bahin sa Sidlakang (Ortodokso) pagkamatinud-anon. Sa daghang berbal nga panaglalis bahin sa pagtuo nga nahitabo tali nila sa paglayag sa dagat, si San Juan, nga usa ka tawo nga dako kaayo og kinaadman ug maalamon sa pagtuon sa kasulatan, kanunay siyang nakadaog batok sa negosyante ug gipadayag ang iyang erehiya; samtang ang frayle nasuko niining dili mapildi nga manlaban ni Kristo, nasuko, gihagit siya sa daghang pasipala, ug, tungod sa espiritu sa pagdumot, nagplano og dautan batok kaniya. Sa dihang misidlak ang ingon nga pagdumot sa iyang kasingkasing, ang barko mipundo sa Belgrade, duol sa Bosphorus[4028] . Didto, ang dautang kapitan sa barko miadto sa lokal nga gobernador, usa ka Persyano sa pagkatawo ug pagtuo[4029] , usa ka masigasig nga magbabantay sa mga tradisyon sa iyang mga katigulangan, ug gisang-at ang mosunod nga panamastamas batok kang San Juan sa iyang atubangan:

'Gobernador! Naa'y usa ka tawo nga niuban nako sa barko nga gustong, human biyaan ang Kristohanong pagtuo nga gipamana sa iyang mga katigulangan, mosunod sa inyong pagtuo ug makigbahin sa inyong mga tradisyon; atol sa biyahe sa dagat gisultihan ko niya niini ug gipamatud-an pinaagi sa daghang panumpa nga dili niya usbon ang iyang nga tuyo. Kung imo siyang dad-on sa pagkahiusa sa pagtuo uban kanimo nga walay paglangan, makadawat ka og dakong pagdayeg gikan sa imong mga tawo, kay kining tawo maalamon kaayo sa pakigpulong ug dili ubos kaysa usa sa labing bantugan nga mga maharlika sa siyudad sa Trebizond.

Pagkadungog niini, napuno sa kalipay ang walay Dios nga magistrado; mipahimutang siya sa iyang kasagarang lingkoranan sa paghukom, ug gisugo niya nga dad-on si bendito Juan sa iyang atubangan uban ang dungog, ug miingon kaniya:

'Nakadungog ko og daghan bahin kanimo, dungog nga tawo—nadungog ko nga nahigugma ka sa among pagtuo ug gusto nimo kini yakpon. Ang among pagtuo nagtanyag og mahimayaong hilisgutan alang sa pagpamalandong ug nagpasiga sa gugma alang niini sa kasingkasing sa mga nakasabot niini; sa mga midawat niini uban sa kalipay, kini naghatag og malambuong kinabuhi ug taas nga kinabuhi; samtang ang Kristohanong pagtuo angay pangatawa. Bililhon nga higala! Ayaw paglangan sa pagbiya niini ug, sa atubangan niining publikong tigum, ipahayag sa publiko ang pagsalikway sa mga tradisyon ug balaod sa Kristohanong pagtuo; kay mao kini ang hinungdan nganong nagtigom dinhi ang tanan—apil na ang mga asawa ug mga anak—nga nakadungog sa imong tinguha nga ipahayag ang among hayag ug himayaong pagtuo. Busa, adto na, O katingalahang tawo, barug

---

[4027] Sa karaang panahon sa Rus', ang termino nga 'Fryagi' gigamit panguna aron itumong sa mga Genoese, ug sa ulahi sa mga Kasadpang Europeo sa kinatibuk-an.

[4028] Sumala sa iladong historyador sa simbahan nga si E. E. Golubinsky, ang 'Belgrade' nga gihisgutan dinhi mao ang karon nga lungsod sa Bessarabia nga Bălți. Ang uban naghubad sa 'Belgrade' nga nagtumong sa Akkerman.

[4029] Sumala sa Kinabuhi ni San Juan, nga gisulat sa usa ka presbiteryo sa Simbahan sa Moldavia-Wallachia (Metropolitan sa Habagatang Rusya sukad 1416, 1419), ingon man sa liturhiya, ang martir nag-antos sa kamot sa mga mananamba sa kalayo, samtang sumala sa Griyegong martirolohiya, siya nag-antos sa kamot sa mga Muslim. Apan, ang historikal nga rekord wala magpakita nga kini nga mga mananamba sa kalayo mga Persiano o Muslim: sa tunga-tunga sa ika-14 nga siglo, sa panahon sa kamatayon ni San Juan nga Dakong Martir, ang Akkerman naa sa kontrol sa mga Polovtsian, nga sama sa mga Tatar sa panahon sa paghari ni Batu Khan, tingali nagsimba sa kalayo.

uban kanamo, gamita ang labing klaro nga tingog aron dayegon ang masidlak nga adlaw, hatagi og pasidungog ang bitoon nga mouna sa adlaw, ug halad og halad sa mga langitnong lawas nga naghatag og kahayag sa uniberso; unya hatagan ka sa among hari og daghang dungog ug hataas nga ranggo, samtang kanamo ikaw mahimong tinuod nga igsoon ug malingaw sa kinabuhi nga makapahimuot sa tanan.

Samtang ang magmamando misulti niining mga mapuslanong pulong nga sagol sa dautang tuyo ug limbong, si San Juan, nga nagtangay sa mata sa iyang hunahuna, nangayo og tabang sa Ginoo, nga miingon: 'Sa dihang dad-on kamo sa atubangan sa mga hari ug mga magmamando tungod sa akong ngalan, ayaw kamo kabalaka daan unsa ang inyong isulti o unsaon pagtubag niadtong takna: kay hatagan ka og pulong nga dili mapugngan sa tanan nga mosupak kanimo (cf. Marcos 13:11). Unya, samtang gitutokan niya sa iyang pisikal nga mga mata ang iyang magpapasakit ug gipahaba ang iyang kamot nga walay kahadlok, mitubag siya:

'Sa akong tan-aw, klaro ka nga nagbakak, O Hepe! Wala ko miingon nga gusto nakong ikalimod ang akong Kristo; dili unta kini mahitabo kanako, dili unta tugotan sa akong Ginoong Jesu-Kristo nga mosulod bisan usa ka hunahuna niini sa akong huna-huna; kini mao ang plano sa kaaway sa kamatuoran, ang imong amahan, si Satanas. Pagkasulod niya kanimo, ingon sa iyang tinuod nga sudlanan, siya naga-istorya kanako pinaagi kanimo, nga naglaum nga madala ko sa pagkaguba, ug gipugos ko nga molayo sa tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang uban pang makita ug dili makita nga mga binuhat, ingon man usab niining maong adlaw, nga imong gi-samba ingon usa ka dios, nadani sa gahum sa kangitngit, ug sa imong kabuang gihatag nimo sa usa ka binuhat ang dungog nga angay unta sa Dios mismo. Busa, ayaw ko pagdani sa pag-uyon sa bakak; kundi, human ka makakat-on gikan kanako sa misteryo sa kamatuoran, tangtanga, akong gihangyo kanimo, ang kangitngit sa dautang buhat nga nagatabon sa imong kalag, ug pagahimong takus nga mahimong anak sa kahayag, nga mas masanag pa kaysa adlaw sa pagsubang sa Banal nga pagbunyag. Ug ayaw pagtan-aw sa adlaw, nga makita sa kalangitan, ingon nga Dios, kondili hibal-i nga kini usa ka nagdan-ag nga kalayo, nga gitukod sa Magbubuhat aron mag-alagad sa katawhan ug gimugna sa ika-upat ka adlaw. Kay ang usa ka binuhat ba mahimong Dios?

Pagkahuman niini, gitaas ni San Juan ang iyang mga kamot ug gitaas ang iyang mga mata paingon sa langit, ug misinggit aron madungog sa tanan:

'Dili ko ikaw ikalimod, Kristo akong Manluluwas, uban sa Imong Amahan nga walay sinugdanan ug sa Labing Balaan nga Espiritu, ang Dios nga gihimaya! Dili ko pag-uyonan ang adlaw, dili ko pag-alagad ang kalayo, dili ko maghalad og halad sa bitoon nga gitawag sa mga pagano nga Venus, nga ginganlan sa kahiligon sa pakighilawas!'

Mao kini ang gisulti sa martir, sa lig-on nga tingog ug malipayong dagway. Gipukaw sa kalayo sa sulod nga kasuko, kanunay nga nag-usab-usab ang dagway sa taga-pahirap, ug dili niya madugay pag-antos ang mga pulong sa tawo nga misupak kaniya; kay si San Juan, taliwala sa daghang katawoan, gipadayeg ang Kristo nga gisal-ut sa magmamando, giangkon Siya nga tinuod nga Dios, ug hangtod sa katapusan iyang gipakubos ug gipahugno ang walay pagtuo nga pagtuo—o, o mas tukma, ang ilusyon sa magmamando. Unya gisugo sa tortyur ang mga sundalo nga hubaron ang bisti sa martir, nga dayon gipatuman sa mga sundalo; ug mitindog ang santo nga hubad—gisul-oban sa Kristo. Unya gisugo sa kumander nga ibutang sa atubangan sa martir ang daghang mga kahoy nga troso ug miingon kaniya:

'Nisaad ka nga dili ka mosulti og mga bakak, kondili isalikway ang imong walay pulos nga pagtuo, ug tinguha kaayo ka nga moapil sa among hayag nga pagtuo ug pagadekorasyonan sa among mga balaod. Busa, tapusa na ang imong dugay nga pagpanamastamas ug tuman sa imong gisaad, 'Apil sa among labing himayaong pagtuo ug simba ang masidlak nga adlaw; apan kon dili ka mosugot, alang sa among pagtuo nga labaw sa tanan sa kaayo, dili lang nako bungkagon ang imong lawas niining mga tungkod, kondili pahirapan pa tika sa ubang, labi pang malupit nga mga pag-antos, nga dili masarangan sa tawo, ug sa katapusan ipahamtang kanimo ang labing pait nga kamatayon.'

Mitubag ang balaan nga martir:

'O torturador, napuno sa tanang matang sa hugaw! Dili ako tigpahibalo sa mga sugilanon, kondili usa ka sulugoon ug magtutudlo sa tinuod nga Dios, nga gihimaya sa Trinidad, diin ako gitudloan sa pagtuo sa akong mga katigulangan ug ginikanan; karon Siya ra ang akong ginasimba, ginahalad-an Niya og halad sa pagdayeg, giila ug gipahayag nga Siya ang Magbubuhat sa tanang butang, ug gipaabot Siya ingon nga Huwes sa mga buhi ug sa mga patay; Moanhi Siya aron ganti-an ang matag tawo sumala sa ilang mga buhat sa panahon nga, pinaagi sa Iyang

sugo, kining makita nga adlaw, nga gitagna aron mag-alagad sa katawhan, mawala na. Busa, ayaw na pagdahum nga makadungog pa mo og lain pa gikan kanako – ang akong gisulti sa sinugdanan, mao gihapon akong gisulti karon: hangtud buhi pa ang akong hunahuna ug akoa pa ang pagdumala sa akong pangatarungan, dili ko pasidunggan ang mga binuhat imbis sa Magbubuhat, ni mosimba ko sa binuhat imbis sa Magbubuhat. Ug karon, ayaw paglangan, ikaw nga manlalapas sa hustisya, sa hayag nga pagpadayag sa malupit ug dili-makatawo nga kinaiya nga natago sa sulod nimo, ug luwasa ang imong kaugalingon sa kalisud sa paghimo og mga pag-antos para kanako—pinaagi sa bisan unsang paagi sa pagpanakit ug kamatayon nga imong pilion, padalha ako ngadto sa Ginoong Dios, nga mao ang akong gipangandoy. Buhaton ninyo ang bisan unsa nga inyong gusto, ug buhata kini dayon, aron ang akong mga dalunggan dili na madugay nga mapailalom sa inyong mga pulong nga dili matarong, nga ang propeta miingon: *'Nagahimo sila ug dautan sa ilang kasingkasing; adlaw-adlaw sila magplano ug karahasan'* (Salmo 139:3), ug aron ang akong mga mata dili na makakita pag-usab sa inyong hingpit nga dautan nga nawong. Ani-a ang akong hubad nga unod, andam na para sa imong pagpanakit. Hibuga ko sa mga tukod, sunuga ko sa kalayo, lunod ko sa tubig, o putla ko sa espada; ug kung naa pa kay lain, mas mabangis nga pagpanakit, ayaw pagduha-duha sa paghatag niini kanako: andam ko nga dawaton kini tanan uban ang kalipay alang sa akong gugma kang Kristo.

Kining mga pulong sa martir nagpasiugda sa mabangis nga tortyurador og dakong kasuko; gisugo dayon niya nga ipahigda sa yuta ang bulahan ug walay kalooy nga bugbogon gamit ang mga hugot nga kahoy. Gibugbog sa mga sulugoon ang nag-antos alang kang Kristo sa malupit kaayo nga paagi nga daghang piraso sa iyang nabungkag nga unod ang napanglabay sa hangin uban sa mga kahoy, ug ang tibuok lugar diin ginahilakpan ang balaan natapakan sa dugo. Apan ang maisugong nag-antos misagubang niini nga pag-antos nga mapisan, ug sa pagtangtang niya sa iyang maalamon nga mga mata paingon sa langit, miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Dios, sa pag-uyon nga ako malimpyo gikan sa akong mga sala pinaagi sa akong kaugalingong dugo, mga sala nga akong nahimo tungod sa kahuyang sa tawo pagkahuman sa akong balaan nga pagbunyag.'

Ang mga anak sa pagkaguba, sa pagdungog sa pag-ampo sa martir ngadto sa Dios, napuno pa gayud sa mas dako nga kasuko ug gibunalan siya nga walay kalooy hangtud nga nanghilom ang iyang tingog. Sa pag-abot sa gabii, gisugo sa gobernador nga ang martir, nga hapit na dili makaginhawa, gapuson sa duha ka kadena, itambog sa bilanggoan ug bantayan hangtod sa buntag alang sa labing grabeng pagpanakit. Ug tungod kay ang martir dili makalakaw nga dili tabangan tungod sa iyang grabeng mga samad, gihaboy-haboy siya sama sa usa ka bangkay ug gilabay sa prisohan.

Sa sunod buntag, ang tortyurista nga sama sa hayop, pagkahuman nga mipahimutang sa iyang kasagarang lingkoranan sa hukmanan, nagsugo nga dad-on sa iyang atubangan ang balaan nga martir nga si Juan. Ang nag-antos alang kang Kristo mitungha nga may masidlak nga nawong ug malipayong kalag. Sa pagtan-aw niya sa martir ug pagkakita sa iyang hayag ug malipayong nawong, ang dautang huwes nabigla kaayo nga human sa ingon ana ka grabeng pagpanakit, ang espiritu sa martir nagpabilin nga lig-on ug nagalipay pa gani – murag wala gyud siya masakitan.

'Nakita ba nimo, Juan,' ingon niya, 'sa unsang kaulaw ang gidala sa imong pagsuway? Hapít na ka kaayo nga mawala ang matam-is nga kinabuhi nga labing gihigugma sa tanan.' Apan, kon motuman ka sa akong makatarunganong pag-awhag, segurado ang imong pag-ayo: sulod sa pipila ka adlaw, mamaayo ang imong samdan nga unod, kay aduna kami'y mga batid kaayo nga doktor nga gikan pa sa India ug Persia; apan kon gusto ka nga magpabilin nga Kristiyano, hibaloa nga mas dako pa nga kadaut ang nagpaabot kanimo."

Mitubag ang balaan nga martir:

'Wala ko magtagad bisan gamay sa akong samdan nga lawas, O huwes! Kay samtang ang atong panlabas nga pagkatawo nagakadaut, ang atong sulod nga pagkatawo ginabag-o, ingon sa giingon sa bantugang Apostol sa Ginoo (2 Cor. 4:16). Usa ra ang akong kabalaka: ang pag-antus hangtod sa katapusan sa mga pag-antos nga imong ipahamtang kanako, O Kristo nga nagahatag kanako ug kusog, nga miingon: *'Ang mag-antus hangtod sa katapusan maluwas'* (Marcos 13:13). Kung naa pa moy laing giandam nga pag-antos para kanako, ipahamtang na lang ninyo kini kanako: kay ang unang mga samad nga inyong gihatag kanako wala gyud bili.

Napahiya sa maong maalamon nga mga pulong sa santo, ang buang nga tortyurador nangurog sa kasuko ug, sa paghuyop og singgit sama sa hayop, gisugo nga ipahigda pag-usab sa yuta ang martir ug bugbogon pa gayud

sa mas malupit nga paagi; ug sa dugay nga panahon, ang mga sulugoon walay kalooy nga nag-ilis-ilis sa pagpangigo sa nag-antos, nga bisan pa ang mga bituka sa martir napikas-pikas; apan siya, nga naghungihong sa iyang mga ngabil, naghalad og pag-ampo sa Dios. Sa dihang napul-an na ang mga sundalong nagbunal sa mga bukton sa lawas nga nagpuy-an sa buhing kalag nga sama sa bato, ug ang mga tawo sa tanang edad nga nagtigum aron motan-aw sa pagpanakit misugod na og singgit batok sa dautang huwes, nga nagpasipala sa iyang walay kalooy ug malupit nga kinaiya, gisugo sa taga-antos nga ipagawas ang usa ka buang ug mabangis nga kabayo, aron igapos pag-ayo ang mga bitiis sa martir sa iyang ikog, ug aron usa sa mga sundalo, pagkasaka niya sa kabayo, ipadagan kini sa mga kadalanan sa siyudad ug ihatak ang nag-antos alang kang Kristo kutob sa kusog sa kabayo sa pagdagan. Busa ang santo gihatak sa tibuok siyudad, ug usa kini ka masubo nga tan-awon alang sa mga matinud-anong mata. Sa dihang ang magkakabayo nga nagadani sa santo, si , nakaabot sa dapit sa mga Hudiyo ug mibaktas sa ilang mga kadalanan, daghang mga Hudiyo ang nanginsulto sa martir samtang siya ginadani; kining mga daotan nga lalaki, nga gikunhod ang ilang mga nawong, gipanglabay kaniya bisan unsa ang ilang dala sa kamot samtang nagsinggit ug nagkatawa sa bibo ug walay pulos nga katawa. Sa katapusan, usa sa mga Hudiyo nidagan misulod sa usa ka balay, gikuha ang usa ka gipagawas nga espada, gisundan ang santo samtang gihila, ug giputol ang iyang mahimayaong ulo. Mao kini ang paagi nga natapos sa maong maisugong mandirigma ni Hesukristo ang iyang pagkamartir, samtang iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo[4030] . Gipalagpot sa mandirigma ang iyang dungganong lawas gikan sa ikog sa kabayo ug gilabay kini sa maong dapit, ug didto kini natagak, kauban ang naputol nga ulo, wala'y lubong ug walay nag-atiman; ug wala'y bisan usa sa mga Kristohanon ang nangahas sa paghikap niini, tungod sa kahadlok sa kalagot sa mga daotan.

Sa pag-abot sa gabii, usa ka katingalahang milagro ang klarong nakita ibabaw sa lawas sa martir: daghang lampara ang nagdan-ag, ug tulo ka maningning nga lalaki ang nag-awit og dili masukod nga balaang mga awit, naghalad og insenso, ug usa ka haligi sa kalayo ang nagbarug nga lig-on ibabaw sa lawas sa santo: daghan ang nakasaksi niini nga milagro. Usa ka Hudiyo, nga ang balay duol sa dapit diin nagahigda ang lawas nga daghan nakasinati, nagtuo nga ang mga Kristohanong pari miabot aron kuhaon kini ug hatagan og angay nga lubong; Gikuha niya ang pana ug pana, miduol sa dapit ug, samtang gusto niyang patyon ang usa sa mga (giisip nga) pari nga iyang nakita, gisulod ang pana sa risa, unya gihila niya ang pana pag-ayo kutob sa iyang makaya. Apan sa dihang gipahawa niya ang pana, ang pana ug ang lubid sa busog mipilit sa mga tudlo sa iyang tuo nga kamot, ug ang busog sa iyang wala nga kamot, ug wala niya makapahawa ang pana ni makagawas ang iyang mga kamot gikan sa busog ug pana; ug busa kining Hudiyo, kana nga anak sa bitin, nag-antos tibuok gabii. Sa pagsubang sa adlaw, ang mga katingalahang tawo nahimong dili makita; ang haligi sa kalayo ug ang mga suga nawala, ug ang mga tawo sa tanang edad, nga nagtigom sa maong dapit, nakakita sa gisumpa nga mamana nga nagpabilin sa samang posisyon – sama sa iyang paghugot sa pana uban ang palaso, mao gihapon siya nagpabilin nga napugos sa dili makita nga gahum sa Dios, sama sa gibugkos sa puthaw nga gapus. Batok sa iyang kabubut-on, napugos kining Hudiyo sa pagsaysay sa detalye sa tanan niyang nasaksihan ibabaw sa lawas sa martir ug sa silot nga iyang nadawat gikan sa Dios tungod sa iyang walay hiya nga pagsulay sa dautang buhat. Pagkahuman nga napahibalo pag-ayo ang milagro, nabuksan ang iyang mga kamot, ug siya gipagawas gikan sa iyang silot. Pagkahibalo sa gobernador niini, nahadlok kaayo siya ug gisugo ang mga Kristohanon nga hatagan og angay nga lubong ang lawas sa martir: gidala kini sa mga Kristohanon ug gilubong uban sa dungog tupad sa ilang simbahan.

Paglabay sa pipila ka adlaw, ang taga-Phrygia nga mao ang naghatag sa santo aron siya pasakitan gusto na nga kuhaon ang iyang balaan nga lawas ug dad-on kini pabalik sa iyang yutang natawhan: siya nangamaw na sa iyang pagkadautan. Usa ka gabii, pagkapili niya sa angay nga oras, miabot siya uban sa iyang mga kauban sa kabaong sa martir, gikutkot nila ang lubnganan, gibuksan ang kabaong ug hapit na nila kuhaon ang balaang nahabilin. Apan niadtong takna, ang mandirigma ni Kristo mitungha sa damgo sa presbiter sa maong simbahan ug miingon:

'Bangon ug padulong dayon sa simbahan, kay gusto ko nila kuhaon.'

Mibangon dayon ang presbiterio, midali paingon sa maong dapit, nakit-an niya nga gikatimbak ug nabuksan ang kabaong, ug hapit na madala ang lawas sa balaan. Pagtawag niya sa pipila ka matinud-anong mga tawo, gisultihan niya sila sa nahitabo, ug gidayeg nila ang Dios, nga nagpasidungog sa Iyang mga balaan; gidala

[4030] Ang balaan nga martir lagmit namatay dili ulahi sa 1340.

nila ang balaang relikya sa martir ngadto sa simbahan ug gibutang kini sa santuaryo duol sa balaang halaran. Ang balaang relikya nagpabilin didto sulod sa kapin sa pitongpulo ka tuig, ug nagkalain-laing milagrosong mga panghitabo ang kanunay nga nahitabo ibabaw niini, sa adlaw ug sa gabii: usahay usa ka katingalahang kahayag ang motungha, usahay usa ka haligi sa kalayo; usahay usa ka dili masukod nga humot ang mogawas gikan sa kabaong, ug ang mga gahum sa pagtambal usab mipadayag. Ang balita niini nakaabot sa deboto ug mahigugmaon kang Kristo nga Dakong Voivode Alexander, nga nagdumala sa Moldavia ug Pomerania niadtong panahona—usa ka tawo nga nailhan sa daghang mga hiyas ug nahigugma sa mga martir; ug dako kaayo ang iyang tinguha nga makuha kini nga labing bililhon nga bahandi—ang balaang relikya sa balaang martir ni Kristo, si Juan. Sa tambag sa Iyang Kasantosohan Arsobispo Joseph[4031] , nagpadala siya og pipila sa iyang mga maharlika ngadto sa Belgrade uban sa igo nga gidaghanon sa mga sundalo, ug wala sila maglangan sa pagdala pagbalik gikan didto sa mga relikya sa martir. Gawas ang Dakong Voivode aron sugaton sila, kauban ang tanang mga maharlika, ang Labawng Kagalang-galang Arsobispo uban sa iyang mga klero, ug ang tibuok katawhan, malipayong nagsugat sa pag-abot sa martir uban sa mga kandila, mga insenso, ug mabangong mira. Ang Dakong Voivode, nga nagluhod sa atubangan sa reliquaryo sa santo, giyakap ang iyang dugay nang nag-antos nga mga relikya, gihapuhap ang balaan nga mga kamot sa martir gamit ang iyang mga mata ug mga ngabil, ug, samtang nagahulog og malipayong ug daghang mga luha, nag-ampo sa santo nga mahimong magbabantay sa iyang gingharian. Uban sa dakong dungog, ang balaan nga mga relikya sa martir gibutang sa labing balaan nga Metropolis, sa kapital nga siyudad sa estado sa Moldavia-Wallachia, Sohavă[4032] . Mahitungod sa mga pag-ayo nga nahitabo niadto ug sa mga misunod—nga gihatag sa mga balaan nga relikya sa martir sa mga nag-antos sa lain-laing mga sakit—gibilin namo kini, – matod sa kronikista – sa mga nabendisyunan nga makasulti alang sa ilang kaugalingon, aron ipahayag nila ang mga panalangin nga ilang nadawat gikan kaniya. Dinhi, igo na nga isaysay ang mga pag-antos nga gidala ni San Juan, kung giunsa niya pagpakauwaw sa dautang gobernador, ang katingalahang buhat nga iyang nahimo, ug kung giunsa niya pagdawat sa iyang korona gikan sa kamot ni Kristo, ang Tagahatag sa mga Katingalahan. Mao kana ang bulahan nga nakuha ni San Juan: gamay ra ang iyang gihatag, apan daghan ang iyang nadawat; pagkahuman niyang gilabay ang iyang lawas sama sa usa ka karga sa malimbongon nga manlutos, wala siya magdali paingon sa Trebizond, kondili paingon sa langitnong Jerusalem – sa han-ay sa mga martir isip usa ka martir, sa sabakan ni Abraham, sa puloy-anan sa mga balaan, sa mga bulahan nga puloy-anan, sa mga dili malaglag nga palasyo, diin siya mitindog sa atubangan sa Labing Balaan ug Labing Diosnong Trinidad, Kang Kinsa ang himaya, gahum, dungog, pagdayeg ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 4:

Pagkahuman sa usa ka maayong kinabuhi dinhi sa yuta, O mag-aantos, nga gipakusgan sa limos, kanunay nga pag-ampo ug mga luha, ug pagkahuman nga misangko pag-usab nga maisugon sa pag-antos, imong gisaway ang kadautan sa mga Persyano; busa ikaw nahimong haligi sa Simbahan ug tinubdan sa pagdayeg alang sa mga Kristohanon, O kanunay nga hinumduman nga Juan.

Kontakion, Tono 4:

Naglayag ka sa lawom nga dagat isip usa ka negosyante, nagbiyahe gikan sa sidlakan paingon sa amihanan; apan sa dihang gitawag ka sa Dios—sama sa pagtawag Niya kang Mateo nga maniningil sa buhis—gibyaan nimo ang imong panalitan ug misunod Ka kaniya, mitugot sa pag-antos sa mga pag-antos sa pagkamartir, pinaagi niini gibayran nimo ang dili malabang mga babag niining kalibutan, ug nadawat nimo ang dili mapildi nga korona.

[4031] Gitudlo siya nga Metropolitan sa Moldavia ug Wallachia niadtong 1401 o 1402.

[4032] Ang karon nga lungsod sa Jiu, sumala sa pagtuo sa uban, usa ka lungsod sa Romania, sa wala nga pampang sa Danube, atbang sa Ruschuk.

16 Hunyo

3 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Kumemorasyon sa Balaang Martir Lucillian ug uban kaniya ang upat ka batan-on nga sila Claudius, Hypatius, Paul ug Dionysius, ug sa Balaang Birhen Paula

Kumemorasyon sa Hunyo 3

Ang Balaang Martir Lucillian, nga nag-antos sa paghari sa Romano nga Emperador Aurelian[4033] , sa sinugdan nagpuyo sa pagano nga politeismo ug nahimong pari sa mga idolo, nga nakaabot na sa usa ka dungganong katigulangon, gipanalanginan sa uban nga buhok ug usa ka matinahuron nga dagway. Nipuyo siya dili layo sa Nicomedia[4034] , nag-alagad sa dautang mga dios sa ilang mga templo. Unya, pinaagi sa grasya ni Kristo nga atong Dios, nga nagtinguha nga ang tanan maluwas ug walay malaglag (cf. 1 Tim. 2:4), nahukman niya ang limbong sa mga demonyo ug ang sayop sa paganismo, nakab-ot niya ang kahibalo sa kamatuoran, mituo siya sa usa ka tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, gisalikway ug gitamay ang mga dios-diosan, ug sa iyang katigulangon nabag-o ang iyang pagkabatan-on, sama sa agila (Salmo 102:5). Unya siya natawo pag-usab pinaagi sa balaan nga pagbunyag ug iyang gipahinungod ang tibuok niyang hunahuna ug kalag sa gugma ni Kristo.

Gipasabot niya sa ubang pagano ang kawalay pulos ug kadaut sa ilang pagka-bastos sa Dios, gitudloan sila sa dalan sa kaluwasan, ug pinaagi sa iyang pagtudlo gidala sila kang Cristo, nga tungod niini nahimong ehemplo siya sa pagbalik ngadto sa Dios alang sa daghan. Ang mga Hudiyo sa lugar, sa ilang pagkakita nga si Lucillian nibalhin gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ngadto sa pagtuo sa Kristohanong ug nga daghan, nga nagsunod sa iyang ehemplo ug pagtulon-an, mibiya sa pagsimba sa diyos-diyosan, misalmot sa mga Kristohanon ug midawat sa balaan nga binunyag, napuno sa kasuko ug pagdumot. Kining mga walay Dios ug mabangis nga mga tawo, tungod sa ilang pagpanukotuko, gisumbong siya ug gihatud siya sa dautang hukmanan; ug ang alagad ni Cristo gidala sa atubangan ni Silvanus, ang gobernador sa Nicomedia, aron pangutan-on. Giduso pag-ayo sa gobernador ang tigulang nga isalikway si Cristo ug mobalik sa pagsimba sa mga dios-diosan, apan wala siya mosugot sa pagsunod kaniya. Unya napuno sa kasuko ang gobernador ug gisugo nga pasailan si Lucillian sa nagkalain-laing pag-antos: gipisag ang iyang mga aping-apingan , walay kalooy siyang gibugbog sa mga tungkod, gisabit nga baliktad ug unya, human sa taas ug mabangis nga pag-antos, gilabay sa bilanggoan. Didto, nakit-an ni San Lucillian ang upat ka batan-on nga nakabilanggo tungod sa ilang pagtuo kang Kristo: sila Claudius, Hypatia, Paul, ug Dionysius. Nagsulti siya kanila uban sa kalipay mahitungod kang Kristo nga Dios ug gipalig-on sila alang sa pagkamartir, aron, sa paghinumdom sa walay katapusang ganti sa langit, dili sila mahadlok sa panandaliang pag-antos, dili mapahadlok sa kamatayon alang sa kinabuhi nga umaabot, ug dili nila ipangluwas ang ilang nag-uswag nga pagkabatan-on alang kang Kristo, nga nag-andam alang kanila sa dili malata nga kalipay sa Iyang Gingharian. Nag-ampo sila nga magkahiusa sa Dios adlaw ug gabii ug nakakaplag og kahupayan sa ilang paglaum kang Kristo. Paglabay sa pipila ka adlaw, si San Lucillian gibalik pag-usab sa pagpanamastamas, kining higayona kauban ang mga batan-on, ug gilabay sila sa nagdilaab nga pugon. Apan ang Labawng Ginoo nagpamatuod sa Iyang katingalahang kalooy kanila, sama sa Iyang gibuhat kaniadto alang sa mga batan-ong Hudiyo nga gilabay sa pugon sa Babilonia (Dan. 3): ang kalayo nahimong tugnaw, ang mga siga nahimong hamog, ug ang kusog nga ulan nga nagbubo gikan sa ibabaw, sa katapusan gipabugnaw ang tibuok pugon, ug si San Lucillian ug ang mga batan-on migawas nga walay samad. Ang mga pagano, nga nabuta sa kawalay pagtuo ug dautang buot, giisip kini nga himayaong milagro sa Dios dili tungod sa gahum sa Dios, kondili tungod sa salamangka sa mga Kristohanon. Unya gisilotan sa dili matarong nga huwes ang mga balaang martir sa kamatayon ug gipadala sila sa Byzantium[4035] aron atubangon ang pagpatay didto. Pag-abot nila sa Byzantium, ang upat ka balaan nga batan-

[4033] Naghari si *Aurelian* gikan sa 270 hangtod sa 275.

[4034] Ang Nicomedia usa ka siyudad sa rehiyon sa Bithynia sa Asia Minor, sa baybayon sa Propontis (ang Dagat Marmara).

on—Claudius, Hypatius, Paul ug Dionysius—giutol sa espada, samtang si San Lucillian gibitay sa krus, ang tibuok niyang lawas gipako niini, ug ingon niini iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios. Gipako siya sa krus sa mga Hudiyo, sama sa makita sa ikatulong ode sa kanon nga gipahinungod kaniya, nga naghisgot niini ingon niini: 'Gibutangaw ni Judas si Kristo nga Manluluwas kaniadto ngadto sa mga mamamatay-diyos: apan karon gibutangaw usab ka sa mga Hudiyo nga walay balaod.'

Ang Balaang Birhen Paula misalmot usab kanila sa ilang korona sa pag-antos. Natawo sa Kristohanong ginikanan, sukad pagkabatan-on gipadako niya sa iyang kasingkasing ang mainitong gugma kang Kristo, gipreserbar ang iyang pagkabirhen para sa iyang di-mortal nga Nobyo, ug naningkamot nga mahimong takus sa langitnong puy-anan. Pagkawalay ginikanan human sa kamatayon niini ug tungod sa iyang kadato, mibisita siya sa mga selda ug, pinaagi sa pagpalit og dalan gikan sa mga guwardiya gamit ang bulawan, mibisita sa mga priso nga nag-antos alang kang Kristo. Giservisyohan niya ang mga sulugoon ni Cristo, gihatagan sila sa tanan nilang gikinahanglan gikan sa iyang kaugalingong bahandi; sa mga gipang-antos sa gutom ug kauwaw nagdala siya og pagkaon ug ilimnon; sa mga hubad naghatag siya og sinina; gi-ayo niya ang mga lawas sa mga martir, nga gisi-gisi ug gibyaan aron mabulok sa sekso, pinaagi sa paghugas ug pagpahid niini, pagbutang og medisinal nga plasta ug pagbendahan kini gamit ang limpyo nga lino. Gihagkaw niya ang ilang mga samad, nga nadawat tungod kang Kristo, ug uban sa mga luha nangayo siya kanila nga ipangamuyo siya kang Kristo nga Dios, aron dili Siya siya bawi-an sa Iyang kalooy. Kining piniling nobya ni Kristo mibisita usab kang San Lucillian, nga nakabilanggo sa Nicomedia uban sa mga batan-on, ug nakadawat siya og kahupayan sa iyang makapadasig nga tambag. Samtang ginahirasan ang balaan ug ang mga batan-on, misaksi siya sa ilang buhat, ug sa tago sa iyang kasingkasing nag-ampo siya nga matinud-anon kang Kristo alang kanila, nga Padayona ang Iyang mga sulugoon ug hatagi sila og kaisog ug tabang aron mapailubon nila ang ilang mga pag-antos hangtod sa katapusan, alang sa himaya sa Iyang balaan nga Ngalan. Sa dihang nangkawala ang mga tawo pagkahuman sa pagpatay, moadto siya sa lugar sa pagkamartir sa mga balaan, tigumon ang ilang dugo nga natulo sa yuta, ug itago kini uban kaniya ingon usa ka balaan nga relikya; sa dihang gidala ang tigulang ug ang upat ka batan-on ngadto sa Byzantium aron atubangon ang kamatayon, misunod siya kanila ug nag-alagad kanila; ug sa dihang naputol ang ulo sa mga balaan nga batan-on, gidala sa balaan nga dalaga ang ilang dungganong mga lawas ug gilubong kini uban sa pagdayeg. Human sa kamatayon ni San Lucillian ug sa mga balaan nga batan-on, mibalik siya sa Nicomedia ug nagpadayon sa paglihok sa samang paagi. Nasayud ang mga daotan nga siya usa ka Kristohanon; gidakpan siya nila ug gidala sa paglitis sa atubangan sa maong gobernador, si Silvanus, nga sa dihang nakita niyang nagpabilin siyang mapangusgan human sa daghang malumo ug hulga nga pag-awhag, gisugo siya nga bugbogon og dugay ug walay kalooy sa iyang hubad nga lawas gamit ang mga tungkod ug kahoy; apan sa dihang siya gikapoy na sa lawas tungod sa daghang samad, apan dili sa espiritu, mipakita ang Anghel sa Ginoo ug giayo siya; ug nabalik ang pisikal nga panglawas sa martir, ug napamatud-an niya nga mas maisug ug lig-on pa gayud siya sa iyang mga pag-antos. Unya ilang mabangis siyang gipukpok sa baba tungod kay iyang gipahasol ang iyang tigpanglutos pinaagi sa iyang mga pulong nga pagpang-insulto. Gibutang siya sa prisohan, ug sa ulahi gipagawas pag-usab aron tortyuron ug gilabay sa nagdilaab nga pugon. Apan migawas siya gikan sa pugon nga walay samad, kay, sama sa mga balaan nga martir kaniadto, ang gahum sa Dios gipawala ang gahum sa kalayo, aron ang nagdilaab nga kalayo dili makahikap sa Nobya ni Cristo. Human niini tanan, gisilot siya sa torturero sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada ug gipadala siya sa Byzantium, aron matapos ang iyang kinabuhi sa samang dapit diin namatay usab si Santa Lucillian ug ang mga batan-on. Gidala siya sa mismong dapit diin gipako sa krus si Lucillian alang kang Kristo, ang martir ni Kristo nagpasalamat nga dako kang Dios , nga nagtahud kaniya nga takus sa korona sa martir ug pakig-ambit uban sa mga balaan. Pagkahuman sa iyang matinud-anong pag-ampo sa Ginoo, malipayon niyang gipailawom ang ulo sa dalaga sa ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo. Busa mibiya siya sa kalibutanong gingharian paingon sa langitnong gingharian ug misulod sa langitnong palasyo, sa kalipay sa iyang Ginoo, nga

[4035] Ang Byzantium usa ka kolonya sa Megara nga gitukod niadtong 658 BC sa European nga bahin sa Bosporus; kini nag-okupar og dominante nga posisyon sa masipit nga pasilyo sa tubig nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug sa Dagat sa Marmara. Niadtong 330 AD, si Constantine the Great, pagkahuman sa iyang kadaugan batok kang Licinius, gibalhin ang kapital sa Imperyong Romano dinhi, ug ang Byzantium nailhan nga Constantinople, ang Bag-ong Roma.

gikoronahan sa iyang labing hinigugma nga Nobyo, si Kristo among Ginoo, sa usa ka doble nga korona—ang korona sa pagkabirhen ug pagkamartir.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Lucian, Pari-Martir

Gisaulog kada Hunyo 3

Ang paghinumdom sa mga kadaugan sa himayaong mga martir batok sa yawa ug sa iyang mga sulugoon, ug sa mga buhat sa pag-antos sa mga asketiko ni Kristo, mao ang pagpahayag sa himaya ni Kristo nga among Dios ug ang pagwali sa Iyang gahum, nga napadayag sa mahimayaong mga buhat sa mga martir nga nag-antos alang sa himaya sa Iyang labing balaan nga Ngalan. Si Kristo mismo ang mananaog sa tanang butang, sumala sa Iyang kaugalingong mga pulong: *'Magkugi kamo; ako nakadaog batok sa kalibutan'* (Juan 16:33), ug sa sinugdanan Siya ra ang nakig-away batok sa kaaway alang sa tanan. Ang mga balaan nga martir, nga nag-antos pagkahuman Niya, ingon nga mga miyembro sa Iyang Lawas (1 Cor. 12:27), nagpuno, sumala sa mga pulong sa Apostol, *sa 'kakulang sa mga pag-antos ni Cristo'* (Colosas 1:24) sa ilang kaugalingong unod; ug sa diha nga sila, nga naningkamot alang sa Iyang labing balaan nga Ngalan, mamatay nga dili mapildi, sa ingon ana ka dako si Kristo ang mananaog diha kanila, kay diha kanila Siya nag-antos sama sa pag-antos Niya sa mga miyembro sa Iyang Lawas, Pinaagi kanila Iyang gipadayag ang Iyang kadaugan batok sa kaaway ug, sa diha nga Siya gihimaya, Iyang gihimaya usab kauban Niya ang Iyang mga miyembro nga nag-antos para Niya—mao ang mga balaang martir, nga mas duol pa gayud Niya sa himaya tungod kay sila mga tighuhinga Niya sa pag-antos. Busa angay ra nga atong pasidunggan ug dayegon usab kining mga maisugong mandirigma ni Cristo, pinaagi sa ilang mga pagtulon-an ug ehemplo sa maisugong mga buhat nga ang Simbahan ni Cristo nagdan-ag sa tibuok uniberso; samtang sila mismo, sa ilawom sa halaran, nagsul-ob og puti nga bisti nga natala sa ilang kaugalingong dugo apan napaputi sa dugo ni Kristo, nagapahulay sa kalipay (cf. Mat. 5:14).

Si San Lucio usab miyembro sa kawan sa mga martir; sa diha nga gihugas siya sa grasya sa Diyos sa tubig sa bunyag, klaro na nga siya mahimong bantugan ug himayaon taliwala sa mga tawo. Ginganlan siya sa iyang mga ginikanan nga Lucius, sa dungog sa bantugang prokonsul Lucius, diin gikan ang iyang kaliwatan; pagkahuman, pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo ug sumala sa tradisyon sa mga Balaang Amahan, giusab ang iyang ngalan ngadto sa mas maayo sa iyang pagbunyag. Ginganlan siya sa iyang mga ginikanan og Lucius—nga nagpasabot og 'maalamon'—ug tungod sa kadaghan sa mga gasa sa Dios nga naa kaniya, nakadawat siya og hingpit nga ngalan, nga gitawag siyang Lucian, nga nagpasabot og 'ang gipadayag sa kahayag'. Kini usa ka timaan nga, sa kahayag sa bag-ong grasya, siya mahimong suga sa kalibutan mahitungod sa Ginoo (Mat. 5:14). Sa pagkatawo, siya usa ka Romano nga adunay dungganong kaliwatan, apan labi pa siyang napadunggan pinaagi sa iyang ikaduhang pagkatawo nga Kristohanon (Juan 3:3), tungod kay gihatagan siya og pag-ampon isip anak sa walay katapusang Hari. Maalamon siya ug nakat-on sa Griyego ug Latin, apan nakab-ot niya ang hingpit nga kinaadman gikan sa mga pagtulon-an sa Balaang Apostol Pedro; kay mipikas siya kaniya, nahimong iyang disipulo, ug gipunoan siya niya sa langitnong kinaadman. Nakat-on usab siya gikan kaniya sa mga agi ug paningkamot sa mga apostoles: pagkahuman sa kamatayon sa martir, mibisita siya sa daghang mga lugar sa Italya, nagpugas sa mga binhi sa Pulong sa Dios.

Nakaangkon na si Lucian og pagkahingpit sa kinaadman sa Dios sa dihang si San Dionisio Areopagita[4036] , nga giya sa Dios, miabot sa Roma, nga nagtinguha sa pagbisita sa mga balaang bihag, ang mga Apostol nga sila Pedro ug Pablo, apan nasuta niya nga dili na sila buhi. Niadtong panahona, si Papa Clemente ang nagdumala sa Apostolikong Katingbanan. Gidawat niya si Dionysius nga mainit kaayo ug uban sa dakong dungog, tungod sa iyang pagkabalaan ug tungod sa dugay nang espirituhanong gugma nga ilang gipaambit kang Kristo, ug nagpuyo si Dionysius uban kaniya sulod sa pila ka panahon; naghatag sila og kahupayan sa usag usa, naglingaw sa mga makapadasig nga panag-istoryahanay, ug nagpalig-on sa usag usa dili lamang pinaagi sa mga pulong kondili usab

[4036] Si San Dionisio Areopagita (usa ka miyembro sa Areopagus – ang pinakataas nga lawas sa pagdumala sa Atenas) mibaliwala sa Kristiyanismo ubos sa impluwensya sa pagwali ni Apostol Pablo (Buhat 17:34) ug giordinahan niya isip Obispo sa Atenas; unya, sa tuig 90, gipadala siya sa Gaul aron ipangwali ang Ebanghelyo, kauban ang presbiterio nga si Rusticus ug ang diakono nga si Eleutherius. Nakaantos siya og pagkamartir uban kanila sa tuig 96 ubos kang Domitian. Ang iyang pista mao ang Oktubre 3

pinaagi sa mga ehemplo sa pagkamaayo. Usa ka adlaw, ang bulahan nga si Clemente, napuno sa Espiritu Santo, miingon:

'O akong pinalanggang igsoon Dionysius! Nakita ba nimo kung unsa ka daghan ang ani sa Ginoo taliwala sa mga pagano, ug unsa ka gamay ang mga mag-aani sa buhat sa pagpangwali sa Dios (Mat. 9:37)? Ug tungod kay hingpit ka nga natudloan sa Ortodoksong pagtuo ug nakaangkon na ka sa kahingpitan sa mga hiyas sa Kristohanong balaod, ako naghangyo kanimo: adtoa ang mga yuta sa Kasadpan alang sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo; isip usa ka maisugong sundalo Niya, kuhaa ang armas batok sa mga kaaway sa atong Ginoo ug daoga sila pinaagi sa gahum sa Dios nga nagpalig-on kanimo.

Miuyon si San Dionisio niini sa tibuok niyang kasingkasing, ug unya ang bulahan nga si Clemente misugod sa pagpangita ug pagtigom alang kaniya og mga higala, mga tigtabang, ug kauban nga ministro—mga matinud-anon ug maalamon nga mga tawo nga nagdan-ag sa balaan nga kinabuhi. Gipili niya taliwala kanila si San Lucian, giordinar siya nga obispo, ug gipares niya siya kang San Dionysius, aron siya mahimong iyang kauban ug kauban sa pag-awhag sa Pulong sa Dios, ug sa uban—usa ka amahan sa Espiritu Santo, usa ka magtutudlo ug usa ka magtatambag. Pagkahuman niya sa paghan-ay sa mga butang, gihagit ni Beato Clemente sa mahigalaong mga pulong ang iyang gipili, nga nagaingon:

– Lumakaw kamo, labing pinalanggang mga igsoon, Adto kamo, dili mapilde nga mga mandirigma ni Kristo, ug sama sa pag-uban sa Ginoo sa atong mga balaan nga amahan, ang mga Apostoles, ug sa ilang mga kauban, mao usab nga mag-uban Siya kaninyo, mga magtutudlo sa Iyang balaan nga ngalan: kay pinaagi kaninyo madani sa Ginoo ang daghang dili masukod nga kadaghanan sa mga Hentil ug madala sila sa Iyang panon.

Human sa taas nga pakighinabi, gipahawa sila ni San Clemente nga puno sa pagbati, gipanalanginan sila ug gipadala sa ilang dalan sa kalinaw; ug mibiyahe sila nga mag-uban, nagwali una kang Kristo sa tibuok Italya.

Sa ilang pagduol sa lungsod sa Ticinum[4037] , ang bulahan nga si Lucian, sa usa ka dapit nga gitawag og Parma, mitudlo sa pulong sa Dios sa mga tawo ug giliko sila gikan sa walay pulos nga pagsimba sa mga dios-diosan. Ang mga lumolupyo, nga mga dili motuo ug fanatikong mananamba, nga dili makasabar sa insulto nga gihimo sa ilang mga diyos ug wala maminaw sa pagwali sa pulong sa Dios, dali dayon nilang dakpon si San Lucian; pagkahuman siya nila pasipalahan, gilabay siya nilang nag-inusara sa publikong bilanggoan. Sa pagsulod niya niini, ang bulahan nag-awit uban sa dakong kalipay: *'Itudlo ako, O Ginoo, sa imong dalan, ug ako maglakaw sa imong kamatuoran'* (Salmo 85:11), ug usab: *'Pahugti ang akong mga lakang sa imong mga dalan, aron dili malisang ang akong mga tiil'* (Salmo 16:5). Sa ingon nga paglipay sa Ginoo, nagpabilin ang balaan nga tawo sa bilanggoan sama sa ilawom sa payong sa mga pako sa Dios ug, uban ang hingpit nga paglaum sa panalipod ni Cristo, nag-ampo Siya kaniya ingon niini: *'Luwasa ang akong kalag gikan sa bilanggoan, aron ako makadayeg sa Imong ngalan'* (Sal. 141:6), kay nagpaabut ang mga matarong kanako—aron pinaagi kanako, O Kristo, Manluluwas sa kalibutan, ang mga Hentil nga gitakda alang sa kinabuhi nga walay katapusan makalihok ngadto Kanimo (Roma 8:28). Ang ingon niini ug susamang mga pag-ampo iyang gipang-ampo uban sa tibuok niyang kasingkasing, ug ang iyang pag-ampo, nga nakaagi sa kalangitan, nadungog sa Ginoo: kay nangayo siya nga dili siya biyaan sa iyang panaw nga walay kauban, kinsa iyang gipangandoy nga makig-antos ug makaabot sa dapit diin siya gipadala. Ang maisugong mandirigma ni Kristo wala mag-ampo niini tungod kay nahadlok siya nga mamatay alang sa iyang Ginoo, kondili tungod kay gusto niya nga una madaghan ang espirituhanong bunga sa Ginoo, ug unya, pagkahuman makatigom og daghang maunongon nga ani, madawat, kauban ang iyang mga higala, ang korona sa martir ug ang ganti alang sa iyang mga paningkamot. Ug sa dili madugay nadawat niya ang tabang sa Dios: ang pipila ka mga Kristohanon, pagkahibalo sa kahimtang sa balaan nga tawo, miadto sa prisohan sa gabii, tungod sa ilang gugma kang Cristo, ug pinaagi sa bisan unsang paagi nga ilang mahimo, gipagawas si Lucian gikan sa iyang mga gapus ug gitugotan siyang makabiyahe uban sa iyang mga balaan nga kauban.

Ang balaan nga panag-uban, nga giyaan sa Ginoo, nakalabang nga luwas sa himayaong siyudad sa Ticino sa rehiyon sa Italya, nga nailhan usab nga Pavia; pagkahuman sa gamayng pahulay gikan sa ilang mga paningkamot, nagpadayon sila sa pagpasidungog sa himaya sa Dios, nga walay kapoy ug masagaran nga nagwali sa pulong ni Cristo sa nagkalain-laing mga lugar, aron makita sa tanan ang pagtuman sa mga pulong sa mga

[4037] Ticinum, karon Pavia, usa ka karaang siyudad sa Cisalpine Gaul, sa wala nga pampang sa Ticino, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Po.

propeta: *'Kaanyag sa kabukiran sa tiil sa sugo nga nagpahibalo sa kalinaw, nga nagdala sa maayong balita sa kalipay'* (Isa. 52:7; Rom. 10:15). Dili masukod kung pila ka libo ka tawo ang ilang nabalhin ngadto kang Kristo sa ingon ka mubo nga panahon, samtang ilang gipahayag ang pulong sa kaluwasan sa tanan; ug ang gahum sa Dios dako kaayo ang nabuhat pinaagi kanila nga ang mga nakakita kanila nagtuo nga sila mga lungsoranon sa langit, kay misidlak sila taliwala sa tanan pinaagi sa mga ilhanan ug katingalahan, nga nagpasiga sa mga kalag sa mga pinili sa Dios. Mibiya sila unya sa Italya; pag-abot nila sa baybayon, misakay sila sa barko ug nilarga bisan asa sila gidala sa Espiritu Santo. Malipayon silang misulod sa pantalan sa siyudad sa Arles, mibaba sa barko, ug gidawat sila uban sa dungog ug pagkamahigalaon sa mga lumolupyo sa maong siyudad; Dinhi sila mipahulay ug, sumala sa ehemplo sa mga balaang apostoles, misugod sa pagpili og mga rehiyon diin sila magwali sa Pulong sa Dios. Aron mapalapdan ug madaghan ang Simbahan sa Dios bisan asa taliwala sa mga pagano pinaagi sa pagwali sa Ebanghelyo ni Cristo, hangtod pa sa mga Isla sa Britanya, si San Marcellinus, uban sa pipila ka mga igsoon niya, miadto sa Espanya, Miadto si Banal Saturninus sa Gaul, samtang si Santo Dionisio, kauban nila Banal Lucian ug uban pa, miabot sa rehiyon sa Paris. Gikan didto, si Santo Lucian, kauban ang presbiterio nga si Maxian ug ang diakonong si Julian, mibyahe aron mangwali sa Belgium. Napuno sa grasya sa Espiritu Santo, iyang gipahayag didto ang ngalan sa Ginoo, napildi ang gahum sa kaaway, nagtukod sa Simbahan ni Kristo, ug giya ang katawhan ngadto sa kaluwasan pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi ingon man usab pinaagi sa iyang mga pulong. Labaw pa, gihatagan siya sa Ginoo og gahum sa pagbuhat og mga milagro ug sa pagtambal sa tanang matang sa sakit ug kapansanan sa mga tawo; ug nakadawat siya og ingon nga awtoridad batok sa mga demonyo nga, sa diha nga madungog nila ang iyang sugo, mibiya dayon sila sa mga tawo nga ilang gipang-antos.

Walay hunong sa pagwali mahitungod kang Kristo sa adlaw ug sa gabii, gipahinungod ni Lucian ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagbantay, sa adlaw-adlaw nga pag-ayuno, sa pagpugong sa kaugalingon ug sa hingpit nga pagpamatay sa unod, ug busa kanunay niyang gikapoy ang iyang kaugalingon hangtod nga, sumala sa mga pulong sa Apostol, *'gitanyag niya ang iyang lawas ingon usa ka buhing halad, balaan ug makapahimuot sa Dios'* (cf. Roma 12:1). Ang iyang kasagarang pagkaon mao ang usa ka gamay nga piraso sa pan ug mga gulay, ug ang iyang ilimnon mao ang tubig; apan ang gahum sa Dios nagpabaskog kaniya, ug ang grasya sa Ginoo nagpaligon sa iyang gikapoy nga mga lawas. Ang Bulahan nangandoy kaayo sa korona sa martir nga daw patay na siya sa kalibutan.

Busa, kining tinuod nga sumusunod kang Ginoong Kristo nagpasan sa iyang krus. Nahibalo siya nga adunay duha ka matang sa pag-antos: ang usa tinago, ang usa hayag; ug sa wala pa niya gisugdan ang buhat sa hayag nga pagkamartir ug pagkoronar sa dili malata nga korona gikan sa Ginoo, gikapoy niya ang iyang kaugalingon sa tinago, bisan pa nga ang iyang pagsakripisyo nahibal-an sa tanan. Pinaagi sa pagpamatay sa unod, siya nahimong payat, ug napuno sa pagkamapailubon; nga adunay katingalahang pagka-mapainubuson ug napuno sa pagka-mapainubsanon, nakab-ot niya ang hingpit nga pagkamaayo nga, samtang buhi pa sa unod dinhi sa yuta, sa espiritu daw siya nagpuyo na uban sa mga Anghel sa langit. Busa, ang iyang nawong kanunay nga makita nga masidlak ug mahigalaon, ang iyang hunahuna malinaw, ug ang tibuok hitsura niining tigulang, nga gipahimutang sa katingalahang puti nga buhok, nagpadayag kaniya nga usa ka anghel sa yuta, usa ka tawo sa langit.

Sa paglapta sa dungog ni Lucian sa tibuok Belgica, ang mga tawo misugod sa pagduol kaniya, nga nagtinguha nga bawtismohan, ug gibawtismohan niya sila sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, dayon gibungkag nila ang mga dios-diosan nga kaniadto nilang gisimba. Ang karaang kaaway, ang yawa, sa dihang nakita niya ang pagsupak sa mga tawo nga gihuyop ni Kristo paingon Niya pinaagi sa Iyang mga sulugoon, gitutok ang tanan niyang limbong ug mga plano ngadto sa paglaglag sa balaang Simbahan sa Dios; Gipukaw niya ang kasuko ug pagdumot batok sa mga Kristohanon kang Domitian, nga, nagsunod kang Nero—nga namatay na niadto—nagsugod sa ikaduhang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon: gisugo siya nga pugson ang mga Kristohanon sa tibuok Imperyo sa Roma sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug patyon ang mga matinud-anon sa pagtuo human silang pasakitan sa nagkalain-laing paagi. Nagpagawas si Domitian og dautang sugo sa tanang lungsod ug baryo sa iyang gingharian, nga nagmando sa tanang lokal nga maghuhukom nga pugson ang mga Kristohanon sa pagsimba sa mga dios-diosan ug paghalad kanila, ug patyon ang mga mosupak pinaagi sa lain-laing porma sa pagpanakit. Gipadala ang mga manlutos sa ngalan ni Cristo sa Gaul aron pangitaon ang mga sundalo ni Cristo, labi na kadtong miabot didto gikan sa Roma, nga ang ilang dungog mikaylap na sa halayo ug lapad; gusto nilang wagtangon bisan ang ngalan pa lang ni Cristo kauban nila. Tulo ka manlutos ang gipadala

didto: sila Latrin, Arius, ug Antor. Gihatagan sila og espesipikong sugo: pangitaon ang balaan nga sulugoon sa Dios, si Lucian, dakpon siya ug dad-on sa atubangan sa Cesar alang sa paghukom, o patyon dayon siya sa espada kon mosalikway siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Naglibot ang mga manlutos sa mga lungsod ug baryo sa Gaul, apan wala nila kaplagan bisan asa ang tawo nga ilang gipangita. Unya nakaabot kanila ang balita nga si Lucian, usa ka tawo sa Dios, nagahatag kahayag sa katawhang Belga pinaagi sa pagwali sa Ebanghelyo sa walay katapusang gingharian. Pagkadungog niini, ang mga mananakit, nga napuno sa grabeng kasuko ug kalagot, midali-dali paingon sa Belgica.

Nakahibalo si San Lucian sa hapit na nga pag-abot sa mga mananakit kaniya pinaagi sa usa ka pahibalo gikan sa Espiritu Santo, sa wala pa sila makaabot kaniya. Nagpabilin siya sa lugar diin siya nagtudlo sa mga tawo sa mga pulong sa kinabuhi, ug uban kaniya ang daghang katawhan nga nabag-o na sa pagtuo kang Kristo pinaagi sa iyang pagwali. Sa paglaum sa walay katapusang himaya ug panalangin nga ganti, gihangyo niya sila sa tibuok niyang kasingkasing, nga nag-ingon:

'Minahal kong mga igsoon ug mga anak sa Kristo! Gipaayam sa akong Ginoong Jesu-Kristo nga ipakita kanako ang mga bunga sa akong paningkamot ug ihatag kanako ang gisaad nga ganti kaniadto. O kamo nga labing gihigugma, magpabilin kamo nga lig-on ug dili matandog sa pagtuo kang Kristo. Gulang na ako ug gikapoy; nagalipay ako sa korona sa martir, ug nangandoy nga mobiya kaninyo paingon sa Ginoo; apan kamo, magbarug kamo nga lig-on sa grasya sa Dios nga inyong nadawat. Ayaw kamo pasagdi sa kahadlok sa inyong mga manlutos sa pagtuo kang Kristo; ayaw kamo pasagdi sa hulga nga makahadlok kaninyo; ayaw kamo pasagdi sa pagpangdayeg nga makadani kaninyo; ayaw kamo pasagdi sa mga saad sa bisan unsang dungog o bahandi nga makaliso kaninyo; kondili, maglipay kamo sa walay katapusang kalipay sa umaabot nga kinabuhi, diin nagpaabut kaninyo ang dili masukod nga ganti. Ako usab naghandum niini nga mga butang sa bulahan nga paglaum, ug tungod niini dili ko kahadlok sa kasuko sa akong mga magpapanakit.

Pagkahuman niini, gitangtang ni Lucian ang iyang mga mata paingon sa langit ug, sa atubangan sa tanan, nagpasalamat siya sa Dios nga giisip Siya siya nga takus sa bahin sa mga balaang martir ug wala Siya magbulag kaniya gikan sa iyang mga higala. Miingon siya:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, Anak sa buhing Dios, nga naghimo kanako nga kauban sa bulahan nga Dionysius ug sa mga nakigbahin sa iyang kamatayon, ug gihimo ko nga kapariho nila sa akong mga pag-antos; nag-ampo ako nga itugot Mo nga makig-uban ko kanila sa Gingharian sa Langit.'

Pagkahuman niya niini, mibiya siya sa lungsod sa Bellovak[4038] , dili tungod kay nahadlok siya sa pag-antos, kondili aron, sumala sa sugo sa Ginoo nga modagan gikan sa mga manlulupig (Mat. 10:23), makahatag siya og ehemplo sa iyang panon. Samtang naglakaw uban sa iyang mga bulahan nga kauban, ang presbiterio nga si Maxian ug ang diakono nga si Julian, wala siya mohunong sa makapabuhi nga pakig-istorya ug pag-ampo sa tibuok biyahe; sa katapusan, nakaabot siya sa tumoy sa bukid nga iyang padulngan, nga nahimutang duol sa suba nga gitawag og Fara, nga nag-agos gikan sa kasadpan sa gilay-on nga tulo ka stadia[4039] gikan sa siyudad. Sa pag-abot niya didto, sama sa usa ka siyudad nga gitukod sa bungtod, dili siya matago (Mat. 5:14); kay kining maong bukid, nga matahum ang pag-alsa ibabaw sa suba, makita gikan pa sa gilay-on. Didto, ang bulahan, nagbarug nga lig-on sama sa usa ka entablado sa publiko, nagpasyag nga maghulat sa iyang korona sa pagkamartir.

Ang maong mga manlulutos, pag-abot nila sa lungsod ug pagkawalay nila didto kang San Lucian, nangita og mas tukmang kasayuran kung asa siya paingon. Gisultihan sila nga nagtudlo siya sa mga tawo nga dili kaayo layo sa lungsod; dali dayon silang mibiyahe paingon didto sa paspas nga kabayo ug nakaabot sa bukid diin nagpuyo ang tawo sa Dios uban sa mga tawo ug sa iyang mga disipulo. Una, ilang gidakop ang balaan nga mga sulugoon sa Dios, sila Maxian ug Julian, aron kahadlukan si San Lucian pinaagi sa ilang pag-antos ug kamatayon ug pugson siya sa pagsimba sa mga dios-diosan. Hugot nilang gisugo ang nadakpan nga mga martir nga mouko sa atubangan sa mga dios-diosan ug naningkamot nga ipahadlok sila, nga nag-ingon:

'Kung dili kamo maghalad og sakripisyo sa among mga dios nga dili mamatay, patyon kamo dayon sa espada.'

Apan ang mga martir, lig-on sa ilang pagtuo, mitubag nga walay kahadlok:

[4038] Karon nailhan nga Beauvais sa Pransya.

[4039] Ang gitas-on sa uma kay mga 690 ka fathom.

'Dili gayud namo pagasimbaon ang mga diyos-diyosan, kay kini walay pulos ug hinimo sa kamot sa tawo: nakaila kami sa usa ka tinuod nga Ginoo, si Jesu-Kristo, ang Anak sa buhing Dios, ug alang sa Iyang pagtuo andam kami mamatay.'

Pagkadungog niini, dayon gipatay sila sa mga dautang tawo pinaagi sa espada sa atubangan ni San Lucio. Busa nadawat sa mga balaan ang mga korona nga gisaad kanila sa Ginoo ug nabilang sila sa han-ay sa mga balaang martir. Si San Lucio, nga naglipay ug naghimaya sa Dios tungod sa ilang buhat, miingon sa atubangan sa tanan:

'Nagmalipayon ug nagpasigarbo ako kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga nakita nako nga ang akong mga anak nanguna kanako sa pagdawat sa korona sa imong himaya.'

Unya sila Latrin, Arius ug Antor, nga puno sa kasuko ug kalagot, nagkahiusa nga mitubag sa bulahan sa mapait nga mga pulong:

'Dili ba ikaw ang, pinaagi sa salamangka, nagpahilayo sa mga tawo aron supakon ang sugo sa gamhanang Cesar ug sa Senado sa Roma, ug aron balibaran ang paghalad og paborableng sakripisyo sa mga di-mortal nga diyos?'

Mitubag ang bulahan nga si Lucian:

– Dili ako usa ka salamangkero, kondili usa ka alagad ni Hesukristo; gitun-an ko dili ang salamangka, kondili ang langitnong kinaadman, ug pinaagi sa gahum niini gipakita nako sa katawhan sa Dios ang dalan sa kamatuoran, ug gitudloan sila unsaon nila pagsunod sa akong Ginoong Hesukristo nga walay babag. Nibaba Siya gikan sa langit ngadto sa yuta aron tubson ang Iyang binuhat pinaagi sa Iyang dugo gikan sa pagkaulipon sa kaaway; aron ilikay sila sa pagsimba sa mga dios-diosan—o mas tukma pa, sa mga demonyo—ug aron hatagan og kaluwasan ang mga gidala gawas sa kangitngit sa pamintasan ngadto sa tinuod nga kahayag: ug husto nga ila lamang itugyan ang tibuok kasingkasing sa ilang kalag kaniya, Siya nga midawat sa pag-antos sa krusipisyon ug kamatayon alang sa pagtubos sa tanan.

Misupak ang mga manlutos:

'Unsaon ninyo pag-angkon nga Diyos ang usa nga inyong gitawag nga dili lang patay, kondili gilansang pa sa krus?'

Mitubag kanila si San Lucian:

'Bisan pa, tungod sa inyong kawalay pagtuo, dili kamo angay makadungog sa mga misteryo sa Hari sa Langit, bisan pa niana, alang sa kadaghanan sa mga matinud-anon nga nagtigum dinhi, mosulti ako sa mubo: Ang tinuod nga Dios, ang Anak sa tinuod nga Dios, nga nagpuyo kanunay uban sa Amahan sukad pa sa walay katapusan, sa katapusan sa mga kapanahonan, sa tinguha nga bag-ohon ang kaliwatan sa tawo, nga nagalaglag tungod sa paglapas ni Adan, mipahimulos nga matawo nga dili madunot ug sa dili masukod nga paagi gikan sa Labing Balaan nga Birhen, aron Siya mahimong tinuod nga Dios ug tinuod nga tawo, sa usa ka Persona nga adunay duha ka kinaiyahan, ang Usa ka Kristo, ang tinuod nga Anak, nga pareho nga diosnon ug tawo. Ug Siya, nga dili masakitan sa Iyang pagka-diosnon ug kanunay nga nagpuyo uban sa Amahan, nahimong dili lang makita, apan usab, sumala sa Iyang pagkatawo, napailalom sa pag-antos alang kanato: kay misunod Siya sa Dios Amahan hangtod sa kamatayon, bisan pa kamatayon sa krus, alang sa atong pagtubos (cf. Fil. 2:8). Kung wala'y tinguha ang Anak sa Dios nga mahimong Anak sa Tawo ug wala Siya nagporma sa pagka-mortal, dili unta makadawat ang katawhan og pasaylo gikan sa Dios, ni dili unta masul-ob sa mga mortal ang pagka-imortal.

Kini ug daghan pang mga pulong sa bulahan nga Lucian napuno sa mas dako pang kasuko ang mga mananakit, ug miingon sila:

'Nakaabot na ka sa tigulang nga edad, ug panahon na aron imong biyaan kining bata-bata nga walay pulos nga pakig-istorya; mao nga misugot ka, nga walay pagduha-duha, sa pag-atubang sa imong kamatayon, ug nganong wala ka mahadlok nga ginadani ka sa dakong pagka-bastos ug nga ang sobra nga pagkasulti-sulti nagkuha sa imong rason.' Ginasulti namo kanimo ang kamatuoran: kon dili ka maghinulsol dayon, kon dili nimo biyaan ang imong kabuang ug kaisog, ug kon dili ka maghalad og paborableng halad sa mga di-mortal nga dios, dayon among ipailawom ang imong katigulangon sa mabangis nga pag-antos nga walay kalooy.

Unya mipungko ang mga tigpahirap ug gisugdan siya nilang pangutan-on nga puno sa hulga:

'Ipahibalo dayon kanamo ang imong ngalan ug asa ka natawo.'

Mitubag kanila ang sundalo ni Cristo:

Ginganlan ko sa akong mga ginikanan og Lucius, apan sa balaan nga bunyag—pinaagi nga ako natawo pag-usab ngadto sa walay katapusang kinabuhi sa Kristo—giusab ang akong ngalan ngadto sa Lucian. Ako natawo sa Roma; kining kaliwatan gipasidunggan sa tibuok kalibutan. Apan dili ko nagapasigarbo nga usa ko ka Romano, kondili usa ka alagad sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga inyong klarong makita kanako: kay alang kanako, walay lain kinabuhi o himaya gawas sa akong Ginoong Jesu-Cristo, ug ang pagkamatay alang Kaniya mao ang ganansya (cf. Fil. 1:21).

Unya miingon ang mga mananakit:

'Tama kami: usa ka salamangkero ug mananikas ka sa mga maminaw kanimo; labaw sa tanan, hambog ka, kay dili ka gyud mohunong sa walay-hiya nga pagsulti ug wala gani nimo kaluoy ang imong katigulangon. Apan kon ikaw usa ka Romano, ngano man nga binuang kaayo nga mibulag ka sa pagsimba sa mga diyos sa Roma, nga gisimba ni Cesar, sa tibuok Senado sa Roma ug sa tibuok kalibutan?

Mitubag si San Lucian:

'Pinaagi sa grasya ni Cristo, nga ako gibunyagan ug akong nakaila isip tinuod nga Dios, akong gisalikway sa akong pagtuo dili lamang ang yawa ug ang mga dios-diosan, kondili usab ang tanan niyang mga buhat. Apan dili ninyo gusto maminaw o itugot sa inyong hunahuna ang akong mga pulong ug akong pagwali mahitungod kang Kristo nga Ginoo, kay ang inyong kawalay pagtuo nagpabulag kaninyo ug sa inyong Cesar, kauban ang iyang Senado, diin naggikan ang ingon nga sugo kaninyo nga kami, isip makatarunganong binuhat, maghalad ug sakripisyo sa yawa ug mouko sa atubangan sa walay sentido nga mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo.

Si Latrin, si Ario ug si Antor, nga dili na makasabar sa pagdaot nga gihimo sa ilang mga dios ug kang Cesar, gibutang nila ang ilang mga kamot sa balaan, giputotan siya ug gihatag sa mga sundalo; ug kining mga sundalo, pagkahuman gipahigda ang martir, gipukpok siya nga walay kalooy sulod sa dugay nga panahon gamit ang malupit nga latigo. Samtang nag-antos niining mga pag-antos, kining sundalo ni Cristo wala mapildi sa iyang mga kasakit ni mahadlok sa mga hulga, apan nagpabilin nga lig-on sa pagtuo kang Cristo ug, sa kusog sa iyang espiritu, gipalig-on niya ang iyang mga bukton, nga napaluya sa katigulangon ug nasamdan. Lig-on sa nawong ug hunahuna, wala gyud siya mohunong sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo sa kusog nga tingog, nga nag-ingon:

'Dili gayud ko mohunong sa pagdayeg kang Kristo, ang Anak sa Dios, sa akong kasingkasing, akong pagtuo ug akong mga ngabil.'

Ang iyang mga manlupig, nga mas nasuko pa gayud, nagmando nga patyon sa espada ang balaan nga martir; busa usa ka sundalo ang nagkuha sa iyang espada, gihampak ang liog sa santo—nga gipangandaman na alang sa pagputol—ug giputol ang iyang labing dungog nga ulo. Ug sa dihang ang balaan nga lawas naputol ang ulo apan nagalihok pa, tanan nakasaksi—bisan pa ang mga mamamatay mismo—nga usa ka dakong kahayag ang misidlak ibabaw niini gikan sa langit; ug kauban sa kahayag, nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an:

'Maglipay ka, O maayong sulugoon Lucian, nga wala mahadlok nga ibubo ang imong dugo alang Kanako. Anhi ug dawata ang korona nga gisaad kanimo, ug kuhaa ang imong puwesto sa langit uban sa mga balaan: ani ug panunod ang puloy-anan sa walay katapusang himaya nga gitagana para kanimo uban sa mga Anghel.'

Kini nga tingog wala gisulti alang sa santo—kay kanunay man siya nga hugot nga nagtuo sa ganti nga gisaad kaniya sa Dios—kundi alang sa mga tawo nga nagbarog sa iyang palibot, aron sila mapalig-on pa sa ilang pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, usa ka pagtuo nga dugay na kaayo niyang gitanum sa ilang kasingkasing. Nahitabo kini tanan sa usa ka Sabado, sa maong bukid nga gihisgutan, tulo ka stadia gikan sa siyudad. Sa pagkakita ug pagkadungog niini, ang mga tawo—mga magtutuo ug dili magtutuo—nahadlok kaayo. Ang uban nilayas gikan didto, samtang ang uban natingala sa kalipay, nga nakakita sa ilang kaugalingon nga nakagawas sa mga bitag sa yawa; apan, tungod kay dili nila makaya nga tan-awon ang kahayag sa kahayag nga nagpakita, sila mitan-aw sa gilay-on gikan niadtong dapita. Unya si San Lucian, bisan patay ang lawas, milagrosong nadawat gikan sa Dios ang gahum sa paglihok, mibangon gikan sa yuta nga daw buhi ug mitindog sa iyang mga tiil; unya, gikuptan niya sa iyang mga kamot ang iyang labing dungog nga ulo, naglakaw siya nga walay babag, nga giya sa grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo kaniya ug sa tabang sa mga Anghel, ug uban sa lig-on nga mga lakang, sama sa buhing unod, gisugdan niya ang iyang panaw, nagbitbit sa iyang balaan nga ulo, sama sa gibuhat sa iyang amigo, si San Dionisio, sa siyudad sa mga Parisian. Pagkahuman sa paglakaw og mga tulo ka stadia ug pagtabok sa tubig sa maong Suba Fara, nakaabot ang tawo sa Dios sa dapit nga iyang gipili alang sa iyang lubong. Didto siya natulog sa yuta ug nagpahulay sa kalinaw uban sa Ginoo.

Ang mga debotong tawo, nga nabag-o sa pagtuo kang Kristo pinaagi sa pagpangwali sa martir, miabot ug gihiusan ang iyang balaan nga lawas og humot nga lana, gilukot kini sa usa ka limpyo nga lino nga habol, ug gilubong kini uban sa dakong dungog, nga dili walay presensya sa mga anghel: kay samtang gipahigda ang dungganong lawas aron ipahulay, makabati ka, kauban sa mga baho sa yuta, og laing katingalahang baho nga dili masukod. Ang tanan nga naa didto namangha ug nag-ingnanay:

'Unsa kini?'

Unya miingon sila:

'Kahimaya kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, sa paghatag kanamo og baho nga wala pa gayud namo masimhot kaniadto! Kahimaya kanimo, Cristo nga Manluluwas: kay nalipay kaayo kami niining baho nga nagtuo kami nga dili na kami pagawad-an sa bisan unsang maayong butang gikan karon!'

Ug samtang nag-istorya pa sila, nagpadayon ang paghalad kanila sa maong mahimayaong baho. Tungod niini, walay duhaduha nga nailhan ang presensya sa mga balaang anghel, kay nagpabilin sila kanunay sa kiliran sa martir sukad sa sinugdanan sa iyang pag-antos hangtod sa iyang kamatayon ug paglubong. Pagkahuman sa usa ka dungganong paglubong, ang mga matinud-anong nanaghulo mitungo sa yuta, nga nagasinggit uban sa nabungkag nga mga kasingkasing:

'Nagtuo kami, Hesukristo, nga Ikaw mao ang tinuod nga Anak sa Dios, nga nagahari sa langit uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, sumala sa among nadungog sa among mga dalunggan ug nakat-unan nga pagtuo sa among mga kasingkasing gikan sa imong balaan nga martir nga si Lucian.'

Ang daghang katawhan nga nagtigum alang sa lubong gikan sa kasikbit nga mga lungsod ug baryo, pagkakita niini, ug kadtong mga naabot nga ulahi nakadungog sa istorya gikan sa mga nakasaksi niini, nabati pag-ayo sa ilang mga kasingkasing; ug niadtong maong adlawa, mga lima ka gatus ka kalag ang mituo sa among Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, ug kaniadto, pinaagi sa pagtudlo ni San Lucian sa maong yuta, mga traynta ka libo ka tawo nga lalaki ug babaye ug tanang edad ang nabag-o ngadto kang Cristo; pagbiya nila sa ilang mga dios-diosan, ilang gipang-angkon ang Dios Amahan, ang Walay Sinugdan, ug ang Iyang Bugtong Anak, kauban ang Espiritu Santo, sa Trinidad sa usa ka tinuod nga Dios. Sa ulahi, ang pipila sa mga nabag-o, tungod sa ilang kadasig, nagtukod og simbahan ibabaw sa lubnganan sa martir, alang sa himaya sa Dios ug sa dungog sa Iyang alagad, si San Lucian. Ang mga lawas sa mga balaang martir nga sila Maxian ug Julian gilubong sa bukid diin sila gipatay, apan sa ulahi, samtang nagkadaghan ang mga Kristohanon, gibalhin sila gikan didto ug gilubong tupad sa lawas sa bulahang Lucian. Ug daghang mga panalangin ang gihatag didto sa among Ginoong Jesu-Kristo pinaagi sa pag-ampo sa Iyang mga balaang martir. Sama sa ilang pag-ambit sa usa ka pagtuo, usa ka gugma, ug usa ka pag-angkon sa ilang pag-antos, ingon usab—naga-tuo kita—sa walay katapusang kalipay nag-ambit sila sa usa ka puloy-anan ug sa panulondon sa walay katapusang gingharian. Nagpasalamat kita sa atong Magbubuhat nga kining tulo ka saksi Niya, pinaagi sa pag-angkon sa Trinidad, nakaangkon sa pagkahingpit pinaagi sa pagkamartir; nga among ginahimaya nga may pagrespeto, kay nasayud kami nga pinaagi kanila ang mga buta makakita, ang mga pilay makalakaw; ang mga demonyo mapalayas, ug daghang pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit ang nahimo pinaagi sa ilang balaan nga mga pag-ampo, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat unta ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan, amen.

17 Hunyo

4 Hunyo (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa atong balaan nga amahan Mitrophan, Patriarka sa Constantinople

Paghinumdom sa ika-4 sa Hunyo

Ang atong Balaang Amahan Mitrophan nabuhi sa panahon sa paghari ni Constantine the Great – ang unang Kristohanong emperador[4040] . Siya ang anak ni Dometius, usa ka Romano nga adunay maharlikang kaliwatan.

Kining si Dometius, nga nailhan usab nga Dometian, igsoon siya ni Probus, nga kaniadto naglingkod sa trono sa Emperador Romano[4040] . Ingon usa ka tawo nga adunay matarong nga paghukom, dali ra nakaila si Dometius sa kabakak sa idolatriya, gisalikway ang bakak nga mga diyos sa paganismo ug mituo sa tinuod nga Dios – ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Ug tungod kay ang Roma niadtong panahona napuno sa pagka-pagan ug dautan ug ang mga Kristohanon gipailawom sa grabeng pag-antos didto, mibiya si Dometius sa kapital sa imperyo ug miabot sa Byzantium uban sa iyang duha ka anak nga lalaki, sila Provus ug Mitrophan. Niadtong panahona, ang deboto ug balaan nga tawo nga si Titus (nga nailhan usab nga Trat o Torat)[4041] nag-alagad isip obispo sa Byzantium; ilawom sa iyang pag-atiman nga nagpuyo si Dometius ug ang iyang mga anak, nga gitudloan sa Kristohanong pagtuo ug sa Balaod sa Ginoo, ug giya sa usa ka matinahuron nga kinabuhi. Sa dihang nakita sa obispo nga si Dometius nagkupot kang Kristo sa tibuok niyang kasingkasing ug kalag ug napuno sa mainitong kadasig sa pag-alagad sa Ginoo, gidawat siya sa klero ug giordinar isip presbiteryo. Sa dihang si Tito, pagkahuman niyang tudlohan si Dometius, namatay, gisundan siya ni Dometius sa katungdanan sa obispo[4042] , ug sa pagkamatay sa bulahan nga Obispo Dometius, gisundan siya sa iyang anak nga si Prov[4043] sa katungdanan sa obispo. Pagkahuman sa kamatayon ni Prov, ang anak ni Dometius ug igsoon ni Prov – si Santo Mitrophan[4044] – gipataas sa episkopal nga katungdanan sa Byzantium; siya ang atong hisgutan karon.

Niadtong panahona, miabot si Emperador Constantine the Great sa rehiyon sa Thrace[4045] ug nagpuyo sa Byzantium. Sa dihang nakita niya si San Mitrophan didto, nasabtan sa emperador pinaagi sa ilang pakighinabi nga usa siya ka dakong tawo sa Dios, ug natingala kaayo siya sa matinud-anong kinabuhi ug kinaadman sa santo. Tungod kay nahigugma kaayo siya kaniya ug gusto makatagamtam sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos, gidala niya siya sa Roma.

Paglabay sa pipila ka panahon, nagpasiya si Emperador Constantine nga ibalhin ang iyang kapital gikan sa Roma paingon sa Byzantium. Nakahigugma siya pag-ayo niining siyudad, tungod sa iyang katahum ug sa bentaha sa lokasyon. Nahimutang kini sa habagatang-sidlakan nga suok sa Balkan Peninsula, sa baybayon sa Bosphorus, ang pasikot nga nagkonektar sa Black Sea sa Mediterranean ug sa Dagat Marmara. Ang labing maayong mga dalan, sa yuta ug sa dagat, nagdala ngadto niining siyudad, ug ang tibuok palibot nga kabukiran napuno sa nagkalain-laing mga ani. Naengganyo kaayo si Constantine sa tanan niini, mao nga iyang gihukman nga ibalhin dinhi ang kapital sa imperyo. Gidayandayan sa emperador ang bag-ong kapital sa labing matahum nga mga bilding ug ginganlan kini og Bag-ong Roma.

Apan, human sa iyang nagtukod niini, mas nailhan ang siyudad nga Constantinople, nga nagpasabot og siyudad ni Constantine, samtang tungod kay kini ang puluy-anan sa mga emperador, gitawag usab kini og Tsargrad. Human ibalhin ang imperyal nga kapital sa Byzantium, gidala usab ni Constantine si Santo Mitrophan dinhi gikan sa Daang Roma, giangkon siya isip iyang amahan, ug naga-ampo alang kaniya sa mga obispo nga nagtigum sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea[4046] aron hatagan siya sa titulo nga patriyarka. Busa, nahimong unang Patriyarka sa Constantinople si Mitrophan.

Tungod sa iyang katigulangon ug huyang panglawas, si Mitrophan mismo wala mitambong sa Konsilyo sa Nicaea. Sa iyang lugar, gipadala niya ang iyang chorepiscopus[4047] nga si Alexander – usa ka respetado, balaan, ug tigulang nga tawo nga nagpaningkamot pag-ayo alang sa kaayohan sa Simbahan sa Thrace ug Illyria[4048] . Sa konseho, gipuli niya ang iyang patriyarka, si Mitrophan, ug gisupak si Ario.

[4040] Naghari si Prov o Prob gikan sa 276 hangtod sa 282.

[4041] Si San Tito nagdumala sa episkopal nga lingkuranan sa Byzantium gikan sa 242 hangtod sa 272.

[4042] Si Dometius mao ang Obispo sa Byzantium gikan sa 272 hangtod sa 303.

[4043] Si Prov nagsilbi isip obispo gikan sa 303 hangtod sa 315.

[4044] Si San Mitrophan, ang unang Patriarka sa Constantinople, nagdumala sa Sede sa Constantinople gikan sa 315 hangtod sa 325.

[4045] Ang Thrace nahimutang sa sidlakan nga tumoy sa Balkan Peninsula ug nag-utlanan sa Itom nga Dagat ug Dagat sa Marmara. Karon, kini mao ang Eastern Rumelia, usa ka probinsya sa Turkey.

[4046] Ang Konseho nahitabo niadtong 325 ug gitigum aron kondihon ang erehya ni Ario, nga nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili pareho sa substansya sa Amahan, kondili susama ra sa substansya, ug usa ka binuhat nga Buhing Binuo, bisan pa man nga siya labaw sa tanang uban pang binuhat. Ang maong konseho gitambongan sa 318 ka obispo nga nagtigum gikan sa nagkalain-laing nasud sulod sa Imperyo Romano.

[4047] Ang chorepiscopus usa ka obispo sa kabaryohan nga nasakop sa obispo sa siyudad.

Pagkahuman sa maong Ekumenikal nga Konseho, ang debotong Emperador Constantine ang Dako nangayo sa tanang balaang obispo nga mitambong sa konseho nga kauban siya paingon sa Constantinople aron bisitahan si , ang masakiton nga Patriarka Mitrophan didto, nga nagahigda na sa higdaanan sa kamatayon. Usa ka Domingo, ang mga Amahan, kauban ang Emperador, miadto sa pagbisita kang Mitrophan ug nakig-istorya kaniya sa dugay nga panahon. Sa ilang pakighinabi, miingon ang Emperador sa balaan:

'Pinakadungog nga Amahan! Makita nako nga gikapoy ka na sa katigulangon ug sakit. Busa, ako naghangyo kanimo, sultihi kami kinsa ang angay nga mahimong imong manununod?'

Sa pagdungog niini, mitubag si Santo Mitrofan sa emperador uban ang kalipay sa iyang mga mata:

'Sa tinuod, ang Espiritu Santo karon ang nagasulti pinaagi sa imong mga ngabil. Sa pagkatinuod, sa dihang nagpamalandong ko niini pito ka adlaw ang milabay, gipadayag sa Ginoo kanako nga sa sulod sa napulo ka adlaw mobiya na ako niining kalibutan. Ug sa diha nga mahuman na ang akong kinabuhi, tugoti nga ang akong kauban nga ministro nga si Alexander ang mosunod kanako sa trono – siya gayud ang takus sa pagpili ug sa gasa sa Espiritu Santo. Pagkahuman niya, si Pablo, nga karon usa ka magbabasa[4049] , mao ang magapanunod sa trono.

Unya, sa pagtan-aw niya kang bulahan nga si Alexander, Patriarka sa Alexandria[4050] , miingon siya kaniya:

'Igsoon! Ikaw usab magbilin og usa ka maayong manunod.'

Ug, gikuptan niya sa kamot ang iyang arkidiakono, si Atanasio, miingon siya:

'Tan-awa, usa ka maisugong mandirigma ni Kristo; siya ang imong manunod[4051] , ug dili lang siya magbarug nga lig-on, kauban ang akong igsoon nga si Alexander, batok sa pagkadili-matarong sa mga Ariano, kondili molabaw usab siya sa dagkong mga buhat, aron siya, kauban ang maisugong si Pablo, makasinati og daghang pag-antos.'

Busa, ingon niini nagpanagna ang santo sa umaabot, ug napulo ka adlaw human sa pagpadayag sa Ginoo, siya malinawon nga namatay niadtong ika-upat nga adlaw sa Hunyo, nga nagkinabuhi og usa ka gatus ug napulo ug pito ka tuig sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Karon ang balaan nagpuyo sa walay katapusang kinabuhi, nagtindog sa atubangan sa trono sa Dako nga Punong Pari nga miagi sa mga langit – si Kristo nga atong Manluluwas; Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Klaro nimo gipangwali ang pagtuo kang Kristo, ug pinaagi sa pagbarog niini, tinuod nga imong gipadaghan ang imong matinud-anong panon: busa, uban sa mga anghel, Mitrophan, nagalipay ka, nga walay hunong nga nag-ampo kang Kristo alang kanato tanan.

Laing Kontakion, Tono 4:

Gikan pa sa imong pagkabata gipamatud-an nimo nga usa ka takus nga sudlanan, nga gipili sa Dios ingon usa ka balaan; kaniya misinggit ka uban sa kalipay: 'Ikaw katumbas sa Amahan ug sa Espiritu, O Kristo.'

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Concordius

Gisaulog sa Hunyo 4

[4048] Ang Illyria usa ka probinsya nga naglangkob sa tibuok silangang baybayon sa Dagat Adriatico ug sa mga rehiyon nga naa sa luyo niini. Karon, kini nga probinsya katumbas sa Albania, Dalmatia ug Bosnia.

[4049] Pagkahuman ni San Mitrophan, nahimong Patriyarka sa Constantinople si San Alexander, ug pagkahuman kaniya si San Paul, nga nagpuyo sa patriyarkal nga katungdanan, uban sa pipila ka mga pagputol, gikan sa 341 hangtod 350.

[4050] Si San Alexander nagkupot sa Katungdanan sa Alexandria gikan sa 312 hangtod sa 326.

[4051] Pagkahuman ni San Alexander, si San Atanasio gayud ang nahimong Patriarka sa Alexandria hangtod sa 373. Nakasinati siya og daghang paglutos sa kamot sa mga Ariano ug sa mga emperador nga simpatiya sa Arianismo. Sa daghang higayon, nilayas siya sa siyudad ug nangita og dalangpanan sa Kasadpan; usahay gipahawa siya sa Alexandria sa mga Ariano. Si San Pablo, Patriarka sa Constantinople, nakasinati usab sa susamang kapalaran.

Sa panahon sa paghari ni Emperador Antoninus[4052] , usa ka mabangis nga paglutos ang gipahigayon batok sa mga Kristohanon sa siyudad sa Roma nga walay bisan kinsa – gawas kon mosakripisyo sila sa mga diyos – makapalit o makabaligya bisan unsa. Niadtong panahona, usa ka tawo nga ginganlan og Concordius ang nagpuyo sa siyudad sa Roma. Gikan siya sa usa ka maharlikang pamilya. Ang amahan ni Concordius, si Gordian, naggunit sa balaan nga katungdanan isip presbiter. Tungod kay adunay siya'y anak nga lalaki nga ginganlan og Concordius, gitudloan siya ni Gordian sa pagsabot sa Balaang Kasulatan ug sa pagtuo kang Kristo. Busa, pinaagi sa Obispo sa Roma nga si Pius – nga namartir alang kang Kristo atol sa paghari ni Emperador Marcus Aurelius[4053] – Gipahimutang si Concordius nga subdiakono. Kining bulahan nga tawo, kauban ang iyang amahan, nagpahinungod sa adlaw ug gabii sa pagpuasa ug pag-ampo; labaw pa, mapinanggaon silang nagahatag og limos sa mga kabus ug sa tanan nga nanginahanglan. Sa ilang bahin, nangayo sila sa Ginoo nga hatagan sila og kahigayunan nga makalingkawas sa kalupigan sa pagpanlupig nga gipahigayon batok sa mga Kristohanon.

Usa ka adlaw, miingon ang bulahan nga si Concordius sa iyang amahan:

'Ginoo! Kung wala kay supak sa akong plano, hatagi ko og panalangin nga moadto kang San Eutychius ug magpabilin uban kaniya sa mubo nga panahon, hangtod mihunong ang kasuko sa atong kaaway, si Emperador Antoninus.'

'Mas maayo nga magpabilin ta dinhi, anak,' tubag sa amahan ni Concordius sa maong hangyo, 'aron kita usab makadawat sa mga korona sa pagkamartir gikan sa Ginoo.'

Mitubag ang bulahan:

'Makadawat ko sa korona sa martir bisan asa nga gusto sa Kristo nga among Dios; busa, tugoti ko nga ipatuman ang akong plano.'

Pagkahuman niining mga pulong, gitugotan siya sa iyang amahan, ug miadto si Concordius sa iyang paryente nga si Eutychius, nga niadto naa sa iyang panimalay sa Dalan Salarian, duol sa lungsod sa Trebula[4054] .

Sa malipayong pagdawat kang Concordius, ang bulahan nga si Eutychius misugod sa pagpasalamat sa Dios, ug nagpabilin sila nga mag-uban sa maong dapit, nga nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo. Daghang mga tawo nga nag-antos sa lain-laing mga sakit ang miadto kanila didto. Nag-ampo sila sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo ug naghatag kanila og pag-ayo – ug pinaagi niini, mikaylap ang ilang dungog sa halayo ug halapad sa mga tawo. Ang Eparco sa Tuscia, si Torquato[4055] , nga nagpuyo niadto sa lungsod sa Spoleto[4056] , nakadungog bahin kanila. Gipatawag niya kang Banal nga Concordius ngadto kaniya, ug una sa tanan gipangutana niya ang ngalan sa santo.

'Kristohanon ako,' tubag ni Concordius.

'Ang imong ngalan akong gipangutana,' miingon pag-usab ang obispo, 'dili ang imong Kristo.'

'Gisulti na tika,' tubag ni San Concordius, 'nga ako usa ka Kristohanon ug nag-angkon kang Kristo.'

'Maghalad og halad sa mga di-mortal nga diyos,' miingon ang eparco, 'ug mahimo kang among higala; ituring tika nga sama sa amahan ug hangyoon nako si Emperador Antoninus—ang akong ginoo—nga itudlo ka nga pari sa mga diyos.'

'Pabilin na lang ang inyong mga dios uban kaninyo,' tubag ni San Concordius.

'Paminawa ko ug halad og halad sa mga di-mortal nga diyos,' padayon sa pag-awhag kaniya sa eparco.

'Mas maayo nga maminaw ka kanako,' tubag ni San Concordius, 'ug maghalad ka og halad kang Ginoong Jesu-Kristo, aron makalikay ka sa walay katapusang pag-antos. Kung dili nimo kini buhaton, silotan ka sa umaabot nga kinabuhi ug mag-antos ka sa kalayo nga dili mapalong.'

[4052] Ang Emperador Romano nga si Antoninus, nga nailhan sa mga pagano nga si Shem, nga nagpasabot og "Matinud-anon", naghari gikan sa 138 hangtod sa 161.

[4053] Si Marcus Aurelius naglingkod sa trono sa Imperyo Romano gikan sa 161 hangtod sa 180.

[4054] Tulo ka gagmay nga lungsod sa rehiyon sa Sabine, nga nahimutang sa sentral nga Italya sa sidlakan sa Roma, nailhan sa ngalan nga Trebula. Tungod kay ang teksto sunod nga naghisgot kung giunsa ni San Concordius pagtawag ngadto kaniya sa Obispo sa Tusculum, nga nagpuyo sa Spoleto, sa probinsya sa Umbria, kinahanglan hunahunaon nga ang lungsod nga gitumong dinhi nga Trebula nahimutang sa amihanang bahin sa rehiyon sa Sabine, dili layo sa Umbria, usa ka probinsya nga nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Roma.

[4055] Gitawag sa mga Romano ang mga lumolupyo sa Etruria—usa ka probinsya nga nahimutang sa kasadpan sa Sentral Italya, sa amihanan sa Roma—nga 'Tusci'. Busa, ang Obispo sa Tuscia mao ang magmamando sa Etruria.

[4056] Ang Spoletta, karon Spoleto, usa ka lungsod sa Sentral Italya, sa karaang Umbria, sa utlanan sa Etruria. Lagmit nga ang Umbria ug Etruria naa sa ilawom sa pagdumala sa usa ka maghuhari.

Unya gisugo siya sa eparko nga bugbog-on gamit ang mga baston ug ilabay sa komon nga bilanggoan.

Niadtong gabii, miabot kang Concordius ang bulahan nga si Eutychius uban ni Santo Amphimus, ang obispo. Si Amphimus higala ni Torquatus ug nangayo siya kaniya nga buhian ang priso para kaniya sa mubo nga panahon. Busa gipagawas si Concordius gikan sa prisohan niadtong gabii ug nagpuyo siya og dugay nga panahon uban ni Anphimus. Niining panahona, giordinar ni Anphimus si Concordius nga pari, ug samtang nagpuyo sila nga mag-uban, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipatawag ni Torquatus si Concordius ug gipangutana siya:

'Unsa na ang imong nakahukom nga buhaton sa imong kinabuhi?'

'Ang akong kinabuhi mao si Kristo, kinsa akong gihalaran og halad sa pagdayeg matag-adlaw, samtang ikaw magdilaab sa Gehenna,' ingon ni Concordius sa eparco.

Unya gisugo ni Torquatus nga itali ang santo sa pilori. Apan malipayon nga misinggit ang santo:

'Kaluho kanimo, Ginoong Jesu-Cristo!'

'Maghalad ka og halad sa dakong eZeus[4057] ,' mipugos ang eparco.

'Dili ko maghalad og sakripisyo sa usa ka bato nga bingi ug pipì,' tubag sa bulahan nga Concordius, 'kay ang akong Ginoong Jesu-Kristo anaa uban kanako, nga giservisyohan sa akong espiritu!'

Pagkahuman niini, ang eparko, sa iyang kasuko, gipriso si Concordius sa usa ka masipit nga bilanggoan; gisugo niya nga ibutang ang puthaw nga gapus sa iyang mga kamot ug liog, ug gidili niya ang bisan kinsa nga mosulod sa iyang selda, kay gusto niya nga gutomon ang santo hangtod mamatay.

Apan ang Bulahang Concordius, bisan pa nga nakabilanggo, wala mawad-an og kadasig; sa baylo, uban sa kalipay misugod siya sa pagpasalamat sa Labawng Ginoong Dios:

'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong kabubut-on sa mga tawo,' iyang gi-awit.

Sa tungang gabii, ang Anghel sa Ginoo mitungha kaniya ug miingon:

'Ayaw kahadlok, kondili magbarug kang lig-on sa imong pagtuo, kay ako anaa uban kanimo.'

Paglabay sa tulo ka adlaw, gipadala sa gobernador ang duha sa iyang mga guwardiya kaniya sa gabii ug gisugo sila:

– 'Adto ug sultihi ang priso nga kinahanglan siya maghalad og sakripisyo sa among mga diyos; kung dili, putlon ang iyang ulo.'

Miabot ang mga guwardiya kang Concordia uban sa idolo sa diyos nga si Zeus ug nangutana kaniya:

'Nakadungog ka ba sa gisugo sa gobernador?'

'Wala ko kahibalo niini,' tubag sa santo.

'Maghalad og halad kang diyos Zeus,' padayon sa mga tagbitbit sa armadura, 'kung dili, putlon ang imong ulo!'

Unya si Concordius nga bulahan, samtang nagpasalamat sa Dios, miingon:

'Kaluoy kanimo, Ginoong Hesukristo.' Ug gilud-an niya ang nawong ni Zeus.

Pagkakita niini, usa sa mga sundalo ang nagkuha sa iyang espada ug giputol ang ulo sa santo; ug busa si Banal Concordius, samtang nag-angkon sa Ginoo, mihuyop sa iyang katapusang gininhawa[4058] .

Pagkahuman, duha ka klerigo ug pipila ka mga debotong lalaki ang miadto sa bilanggoan; gidala nila ang lawas sa santo ug gilubong kini dili layo sa siyudad sa Spoleto, sa usa ka dapit nga gipainom sa daghang mga tinubdan. Dinhi, sa lubnganan sa martir, ang mga gihuptan sa demonyo ug ang nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit misugod sa pag-ayo pinaagi sa mga pag-ampo ni San Concordius, nga nagatindog sa atubangan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[4057] Si Zeus, nga nailhan nga si Jupiter sa mitolohiyang Romano, giila nga labawng diyos, amahan sa mga diyos ug tawo; siya ang ginoo sa langit ug yuta, dalugdog ug kilat, hangin ug ulan.

[4058] Kini mga tuig 175.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Frontasius, Severinus, Severianus ug Silanus

Gisaulog sa ika-4 sa Hunyo

Gipadala niFronton[4059] , ang unang Obispo sa Petragoria, sila San Frontasius, San Severinus, San Severian, ug San Silanus aron ipangwali ang Pulong sa Dios. Samtang nagawag sila, gidakop sila sa hegemon nga si Squiridon, nga nangutana kanila:

'Sultihi ako: asa kamo gikan, ug unsa ang inyong mga ngalan? Kay wala lang kamo maghalad sa mga diyos, apan gidani pa ninyo ang daghang uban nga dili na maghalad ug gani gipukan pa ninyo ang mga templo sa mga diyos. Sultihi ako, pinaagi sa unsang awtoridad kamo nagbuhat og ingon ana?'

Mitubag sila kaniya:

'Ngano man nga gipangutana nimo kami, Hegemon, samtang ikaw dili pamilyar sa banal nga pagkamaayo? Dili ba nimo gisulayan nga laglagon ang matarong nga hinungdan? Busa, sa dili pa nimo buhaton ang imong tuyo, hunahunaa kini: kinsa ang nagmugna sa imong kalag ug lawas? Kay ang mga pagano nga dios-diosan buhat sa kamot sa tawo ug dili nila matabangan ang ilang kaugalingon o ang uban, labi na gayud nga makahimo og bisan unsa.

'Nakita nako,' matod ni Squiridon, 'nga ikaw mapangahas ug daghan ug pulong, nga nakakat-on sa tanang matang sa walay pulos nga pakig-istorya gikan sa imong Magtutudlo.'

'Ang among mga pulong puno sa kamatuoran,' tubag nila Severinus ug Severian, 'apan kamo nagsimba sa mga dios-diosan, nga mga bato ra nga gitukod sa mga demonyo; bingi sila, pipì, ug walay sulod.'

'Undang na kamo sa inyong paglalis,' putol ni Squiridon, 'ug kung gusto ninyo nga mabuhi, maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios.'

'Ang among ganti,' tubag ni Frontasius, 'mao ang mabuhi ug mamatay alang kang Kristo!'

Pagkahuman niana, ang hegemon mituyok kang Silanus, nga maalamon sa pagtukar sa salterio, sa matunog nga simbal ug sa lira, ug nangutana kaniya:

'Ug ikaw, batan-on, ngano wala ka maghalad og sakripisyo sa mga dios?'

'Naghikay ako,' tubag ni Santo Silan, 'sa paghalad sa akong kaugalingon ingon usa ka halad ngadto sa akong Ginoong Jesu-Kristo, Kinsa, pinaagi sa grasya sa bunyag, naghinlo sa kalibutan gikan sa kahugawan sa sala.'

'Unsaon Niya paglimpyo niini?' pangutana sa gobernador.

Mitubag si Silan:

'Ang akong Ginoong Jesu-Cristo miingon sa Iyang mga disipulo: *"Busa, kamo paingon ug pag-alagad sa tanang nasud, pagbunyaga kanila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo"* (Mateo 28:19), *"Ang bisan kinsa nga motuo ug bunyagan maluwas, apan ang dili motuo hukman"* (Marcos 16:16). Busa, ikaw usab, Hegemon, kon motuo ka kang Kristo ug mabunyagan, maluwas ka; apan kon dili ka motuo, hukman ka.

Sa iyang kasuko, gisugo sa gobernador nga dad-on sila sa lugar sa pagbitay gawas sa siyudad ug pasailon sa pinakagrabeng pagpanakit. Gipasok sa mga mananakit ang mga puthaw nga pako sa ulo sa mga martir, pag-uyon sa korona sa mga tunok sa atong Manluluwas, ug gibitay sila sa usa ka haligi. Naa siyay siyam ka pako sa matag ulo. Bisan pa niana, ang mabangis nga kasuko sa mga mananakit wala makapahawa sa mga mandirigma ni Kristo gikan Niya. Sa dihang nasayran sa gobernador nga dili niya mapildi ang mga balaan pinaagi niining mga pagpanakit, gihimo niya ang iyang katapusang desisyon bahin kanila – gisugo niya nga putlon ang ilang mga ulo. Unya ang mga balaang martir, nga nagluhod sa yuta ug nagkomenda sa ilang mga kalag sa Dios, gihatag nila ang ilang mga liog sa mga mamamatay ug nakasinati sa kamatayon sa pagkamartir tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo. Ang mga walay Diyos nga sundalo, pagkahuman nilang putlon ang mga ulo sa mga martir, gilabay ang ilang mga lawas sa yuta aron kini malapasan sa dungog, ug gibyaan nga walay lubong ang ilang bililhon nga mga nahabilin. Apan sa maong higayon, ang gahum sa Diyos naghimo sa mosunod nga milagro.

Ang mga lawas sa mga balaan, sa kalit nga pagdasig sa Espiritu Santo, nabanhaw; ug ang matag-usa, gikuha ang kaugalingong ulo nga naa ra tupad, mitindog nga walay tabang sa tawo ug mibyahe paingon sa suba

[4059] Ang episkopal nga sentro sa Petragorium nailhan usab nga Perigium. Ang lungsod sa Perigium nahimutang sa habagatan sa Gaul.

nga gitawag Il. Sa pagsulod nila sa tubig, ang nabanhaw nga mga lawas sa mga martir naglakaw ibabaw niini sama sa paglakaw sa uga nga yuta. Pagkahuman nila makatawid sa suba, sa atubangan sa daghang mga tawo nga namangha sa milagro, misaka sila sa usa ka hataas nga bungtod. Didto nila naabutan ang simbahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, diin nag-ampo si San Fronton, ang obispo. Misulod ang mga balaan nga martir sa simbahan ug, samtang nagluhod, gibutang nila ang ilang mga ulo sa tiilan sa obispo, samtang gipahaba nila ang ilang mga lawas sa yuta nga porma krus, diin pagkahuman namatay na usab sila. Unya si San Fronton, kauban ang presbiter Anianus ug sa atubangan sa daghang katawhan, gilubong ni Frontasius, Severinus ug Silanus uban sa dungog ug mga himno sa maong simbahan. Sa bahin ni Severian, sa hangyo sa usa ka debotong babaye, gilubong siya niini uban sa dungog sa lain nga dapit, nga nahimutang sa iyang panimalay, dili layo sa iyang mga balaang kauban.

Ang mga balaan nga martir nag-antos sa panahon sa paghari sa Emperador Romano nga si Claudius[4060] , nga pinaagi sa ilang mga buhat ug matinud-anong pag-angkon gipadayeg ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hatagan og dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Zosima, Obispo sa Babilonia.

Gisaulog sa ika-4 sa Hunyo

Ang Banal nga si Zosima, nga nailhan usab nga Kilikos (tungod kay lumad siya sa Cilicia[4061]), nahigugma sa Dios sa iyang pagkabatan-on. Pagbiya niya sa kalibutan, miadto siya sa Bukid Sinai[4062] , didto siya mipasalig sa monastikong mga panata ug misugod sa pag-ugyon sa pagpuasa ug pag-ampo. Apan wala siya magpabilin sa Sinai sa dugay nga panahon. Sa pagpangita og kalinaw ug kahilom, si Zosima, samtang batan-on pa, mibiya sa Bukid Sinai paingon sa kamingawan sa Libya[4063] , ug didto nagpuyo sa usa ka hilit nga dapit nga gitawag og Ammoniac. Dinhi siya nagpuyo sa hingpit nga pag-inusara, nagpahinungod sa pagpalipay sa usa ra ka Dios. Usa ka adlaw, sa maong kamingawan, nakakita siya og usa ka tigulang nga nagsul-ob og hugot nga sinina nga hinimo sa buhok. Sa pagduol kaniya, gusto ni Zosima nga mouko sa atubangan sa tigulang ug, sumala sa kostumbre, mangayo sa iyang panalangin. Apan gipahimangnoan siya sa tigulang, nga miingon:

'Ngano man nga niabot ka dinhi, Zosima? Paadto na, kay dili ka angay magpabilin dinhi.'

Sa pagtuo nga dugay na siya mailhan sa tigulang, miyuko si Zosima kaniya ug nangayo sa iyang panalangin, nga miingon:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, pasayloa ko! Sultihi ko, giunsa nimo ko pagkaila?'

Mitubag ang tigulang:

'Duha ka adlaw ang milabay, usa ka tawo nga katingalahan ang hitsura ang mitungha sa akong atubangan ug miingon: "Tan-awa, usa ka monghe gikan sa Bukid Sinai, nga ginganlan og Zosima, moanha kanimo; ayaw siya tugoti nga magpabilin dinhi sa kamingawan. Gusto nakong itugyan kaniya ang Simbahan sa Babilonia, nga naa sa Ehipto."'

Pagkahuman niini, ang monghe mitindog og gilay-on nga usa ka bato gikan kang Zosima ug nag-ampo, nga nagtuyaw sa iyang mga kamot ngadto sa Dios. Nag-ampo siya sulod sa duha ka oras; unya, pagkahuman sa

---

[4060] Ang Emperador nga Romano nga si Claudius naghari gikan sa 41 hangtod 54 AD.

[4061] Ang Cilicia usa ka rehiyon sa Asia Minor nga nahimutang sa habagatan-sidlakang bahin niini, nga nag-utlanan sa Syria ug nahimutang sa habagatang baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[4062] Ang Bukid Sinai, sa tinuod, usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga gipikas ug napalibotan sa mga hait ug batbat nga walog. Nahimutang kini hapit sa tunga-tunga sa mga bantog nga inlet sa Dagat Pula, nga magkahiusa nagporma sa Peninsulang Sinai. Naglangkob kini og tulo ka han-ay sa mga bukid. Ang habagatang-sidlakang tumoy sa tunga-tungang bukid mao ang lugar diin nahitabo ang bantog nga lehislasyon sa Sinai. Sukad sa ika-4 nga siglo AD, ang Bukid Sinai nahimong paboritong destinasyon sa mga asketiko ug napuno kini sa mga monasteryo.

[4063] Ang Libya usa ka probinsya sa Amihanang Aprika, sa kasadpan sa Ehipto. Nag-agi sa Dagat Mediteranyo, ang usa ka bahin sa Libya gipuy-an, samtang ang pikas bahin, nga misulod paingon sa yuta, usa ka disyerto nga adunay pipila ka oases. Kini ang pinakasidlakang tumoy sa bantog nga Disyerto sa Sahara, nga misakop gikan sa Ehipto hapit na sa baybayon sa Dagat Atlantiko.

iyang pag-ampo, ang tigulang miduol pag-usab kang Zosima ug, gikuptan siya sa pagka-amahan, gihalokan siya sa aping ug miingon:

'Minahal kong anak, maayo nga niabot ka dinhi. Sa tinuod, gidala ka sa Diyos kanako aron itugyan nimo ang akong lawas sa yuta, kay ako paingon na sa Ginoo.'

Unya nangutana si Zosima sa tigulang:

'Pila na ka tuig ka nagpuyo dinhi, Amahan?'

Ug mitubag ang tigulang:

'Karon, kwarenta'y singko ka tuig na sukad sa akong unang pag-abot dinhi.'

Sa pagdungog niini nga mga pulong sa asketiko, misidlak ang iyang nawong sama sa kalayo. Sa pag-atubang pag-usab kang Zosima, miingon ang tigulang:

'Sumala ang kalinaw kanimo, akong anak; pag-ampo para kanako!'

Ug pagkahuman niining mga pulong, siya mihigda sa yuta ug hilom nga namatay ug miadto sa Ginoong Dios.

Gipanghukayan ni Banal Zosima ang lubnganan ug gilubong ang dungganong lawas sa dakong asketiko; pagkahuman nga nagpabilin didto sulod sa duha ka adlaw, mibalik siya sa Bukid Sinai, naghimaya sa Dios.

Sa iyang ikaduhang pagpuyo sa Bukid Sinai, usa ka tulisan ang miadto kaniya ug nangayo kaniya sa mosunod nga mga pulong:

'Awhaga ako, Abba[4064] ; hatagi ako sa monastikong gupit, aron sa hilom nga paghinulsol sa akong mga sala. Nakapatay ako og daghan, ug karon naghinulsol na ako sa akong kriminal ug makasasala nga kinabuhi, ug gusto nakong igahin ang nahibilin nakong mga adlaw sa paghilak ug sa tinuoray nga paghinulsol sa akong walay ihap nga mga dautang binuhatan.'

Gitudloan sa Banal nga Zosima kining tawoha, ug gipahinan-an siya sa monastikong bisti; apan pagkahuman sa pipila ka panahon, gitawag niya ang nanghinulsol nga tulisan ngadto kaniya ug miingon:

'Anak ko, tuohi ko, dili ka makapabilin dinhi. Kung mahibaloan sa bisan kinsa sa mga dignitaryo nga nagpangitagò ka namo, dakpon ka nila. Labaw pa, basin mailhan ka sa usa sa imong gikautangan ug ipahibalo ka niya. Busa, paminawa ko, ug dad-on tika sa usa ka mas hilit nga monasteryo.'

Misugot ang monghe sa tambag sa reverendo, ug gidala siya sa balaang tigulang ngadto sa cenobium ni Abba Dorotheus, nga nahimutang duol sa Gaza[4065] . Pagkahuman nga napahimutang siya sa maong monasteryo, mibalik si Zosima sa Bukid Sinai.

Ang maong igsoon nagpuyo sa cenobium ni Abba Dorotheus sulod sa siyam ka tuig. Apan pagkahuman, pagkahuman niyang pagtuon sa Salmo ug nakasinati sa mga buluhaton sa monastiko, mibalik siya pag-usab kang Banal nga Zosima ug miingon kaniya:

'Alooy-a ako, Amahan – iuli ang akong sekular nga sinina, ug kuhaa ang akong monghe nga bisti.'

Mapasuboong nangutana kaniya ang Banal:

'Ngano, anak?'

Unya mitubag ang monghe:

'Sulod sa siyam ka tuig, Amahan, sama sa inyong nahibaloan, nagpuyo ako sa monasteryo, nagpraktis sa pagpuasa ug sa tanang matang sa pag-agwanta, nagpaningkamot uban sa pagpaubos, kahilom ug kahadlok sa Dios, ug nagsunod sa tanan, sa paglaum sa walay kinutuban nga kaluoy sa Dios ug sa pagpasaylo sa akong daghang mga sala. Ug bisan pa sa akong kanunay nga pagpanagsa ug mga paningkamot, pirmi nakong makita sa akong atubangan ang usa ka bata nga moingon kanako: 'Ngano man nga gipatay ko nimo?' Makita nako kini nga

---

[4064] Ang 'Abba' usa ka pulong nga Syriac nga nagpasabot og 'amahan'. Kini nga titulo kasagarang gihatag sa mga ulo sa mga monasteryo, ingon man sa mga tigulang nga monghe. Ang usa ka bag-ong monghe, nga gibutang ilawom sa paggiya sa usa ka batid nga tigulang alang sa iyang espirituhanong pagbansay, motawag usab kaniya gamit kining pulonga – 'abba'.

[4065] Ang siyudad sa Gaza nahimutang sa sidlakang baybayon sa Dagat Mediteranyo, sa pinakasadpang tumoy sa Palestina, dili kaayo layo sa Ehipto; kaniadto kini ang habagatang utlanan sa mga Cananeo. Sa kasikatan sa gahum sa Roma, ang Gaza usa ka dakong sentro sa kalakalan sa Palestina; napadayon niini ang maong kahimtang sulod sa pipila ka panahon pagkahuman, bisan pa sa panahon sa Imperyong Byzantine. Apan samtang naglabay ang panahon, nawala sa kaniadto nga mausbong nga siyudad ang tanang kahulugan niini, ug karon mga bungtod nga balas ug makaluluoy nga mga ruinas na lang ang nagpamatuod nga kaniadto adunay nagbarug dinhi nga usa ka dakong siyudad.

panan-aw dili lang sa akong pagkatulog, apan usab samtang nagmata ako: sa diha nga motindog ako sa simbahan, sa diha nga modawat ako sa Balaang Misteryo, ug sa diha nga mokaon ako uban sa mga kaigsuonan sa refektoryo. Wala koy kalinaw bisan sa usa ka oras: bisan pa man nga naglakaw ko, makita nako sa akong atubangan ang usa ka bata nga kanunay mosulti kanako sa samang butang: 'Ngano nimo ako gipatay?' Busa nakahukom ko, Amahan, nga moadto sa lugar diin ako nagbuhat sa akong mga krimen, aron ako madakpan ug madala sa paglitis. Kinahanglan kong mamatay tungod sa walay hunahuna nga pagpatay sa maong bata.

Busa, pagkahuman niyang kuhaon ang sekular nga sinina gikan sa reverendo nga amahan, ang monghe migawas sa kalibutan. Pag-abot niya sa siyudad sa Diospolis[4066] , nadakpan siya, ug sa sunod adlaw gipatay siya, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Ingon niini siya mibiyahe paingon sa Ginoong Dios, human niyang hugasan ang iyang mga sala sa iyang kaugalingong dugo.

Dili madugay pagkahuman niining hitabo, si Rebe Zosima, nga gipanghurot sa dili mapugngan nga tinguha nga mabuhi sa kahilom ug kalinaw sa disyerto, mihukom pag-usab nga mobiya sa Bukid Sinai. Busa, gidala niya ang iyang disipulo nga si Juan, ug mibiyahe sila paingon sa disyerto nga nailhan nga Porphyrius[4067] . Samtang nagbiyahe sila sa maong disyerto, nakasugat sila og duha ka eremita: ang usa kanila lumad sa Galatia[4068] ug ginganlan og Pablo, samtang ang usa pa gikan sa rehiyon sa Meletine[4069] ug ginganlan og Teodoro; siya naghimo sa iyang mga monastikong panata sa monasteryo ni Abba Euthymius ang Dako. Ang duha ka asketiko nagsul-ob og sinina nga hinimo sa panit sa bisiro. Ang Banal nga Zosima nagpuyo uban sa iyang disipulo duol sa mga eremita, sa gilay-on nga mga duha ka poprishchi[4070] , ug nagpuyo didto sulod sa duha ka tuig.

Apan unya, ang disipulo sa Banal nga si Zosima, si Juan, gikagat sa usa ka bitin: ang tibuok niyang lawas napuno sa hilo sa bitin, misabwag ang dugo gikan sa iyang mga mata, ilong, dalunggan ug gikan sa tanang lungag ug pores sa iyang panit, ug namatay si Juan.

Ang Banal nga si Zosima nabug-atan sa kasubo ug miadto sa duha ka eremita nga nahisgutan sa ibabaw. Sa dihang nakita nila siya nga ingon ana ka lawom ang kasubo, sa wala pa makasulti si Zosima kanila, sila na ang unang misulti aron pahupayon siya, nga nag-ingon:

'Unsa man ang nahitabo, Abba Zosima? Namatay ba ang imong igsoon?'

Si Zosima, nga namangha sa ilang pagsabot, gisultihan sila sa mga kahimtang nga naglibot sa kamatayon sa iyang disipulo, nga nahibaloan na daan sa mga tigulang.

Unya mitindog ang duha ka asketiko ug miadto, kauban ni Zosima, kang Igsoon Juan. Sa ilang pagkakita sa patay nga nagahigda sa yuta, miingon sila:

'Ayaw paghilak, Abba Zosima – ang Dios motabang kanimo.'

Ug pagkahuman niining mga pulong, misinggit sila sa kusog, nga nag-ingon sa namatay:

'Ago, Ago John, bangon, kay nagtawag kanimo ang imong Abba.'

Ang patay nga lalaki dayon mibanhaw ug mitindog gikan sa yuta. Unya nakit-an sa mga tigulang ang bitin ug gipikas kini sa duha; pagkahuman miingon sila kang Banal Zosima:

'Abba, dili namo bakakon ipahayag kanimo ang kabubut-on sa Dios: adto sa Bukid Sinai; kay gusto sa Dios nga itugyan kanimo ang pagka-episkopo sa Simbahan sa Babilonia, nga naa sa Ehipto.'

Pagkadungog niini, nadawat ni Zosima nga Dungog ang panalangin sa mga balaang amahan sa disyerto ug, gidala ang iyang disipulo nga si Juan, mibalik pag-usab sa Bukid Sinai.

[4066] Diospolis – usa ka siyudad sa Palestina, nahimutang sa amihanang dalan gikan sa Jerusalem paingon sa Joppa (Yafo).

[4067] Siyempre, kini mao ang kamingawan nga nahimutang duol sa siyudad sa Porphyrgon sa Fenicia, hapit sa Bukid Carmelo (sa habagatan sa Ptolemais). Kini nga kamingawan, ug labi na gayud ang Bukid Carmelo, napuno sa mga monghe.

[4068] Galatia – usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Bithynia, Pontus ug Cappadocia. Ang ngalan niini gikan sa mga Galatian – mga mapanlaban nga tribo nga gikan sa Gallic o Celtic.

[4069] Meletina – usa ka rehiyon sa amihanan nga bahin sa Gamay nga Armenia, dili layo sa Suba sa Euphrates. Sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan (98–117 AD), mitubo dinhi ang usa ka panimalay nga pareho og ngalan sa rehiyon hangtod kini nahimong usa ka dakong lungsod.

[4070] Ang 'poplishche' usa ka yunit sa gilay-on; katumbas kini sa 690 ka sazhens. Busa, ang duha ka 'poplishche' katumbas sa 1,380 ka sazhens o 2 ka verst.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang abá sa Bukid Sinai[4071] nagpadala sa bulahan nga si Zosimus, kauban ang duha pa ka monghe, ngadto sa Alexandria[4072] aron atubangon ang mga panginahanglan sa mga monasteryo sa Bukid Sinai. Ang Patriarka sa Alexandria nahigugma sa mga bulahan nga tigulang ug, pagkahuman nga gipabilin sila sa siyudad, gihimo sila nga mga obispo: usa paingon sa Heliopolis[4073] , usa paingon sa Leontopolis[4074] , ug si Zosimus paingon sa Babilonia sa Ehipto. Kay sa karaang panahon adunay duha ka Babilonia: ang una – ang labing ilado ug labing karaan – nahimutang sa yuta sa mga Caldeo[4075] , ug didto naghari si Nabucodonosor ug ang tanang mga hari nga Caldeo; samtang ang usa pa – nga dili kaayo ilado ug mas gamay ang gidak-on ug populasyon – nahimutang sa Ehipto. Ang siyudad natukod sa baybayon sa Suba sa Nilo sa mga lumolupyo gikan sa karaang Babilonia, nga ginganlan nila ang ilang bag-ong puloy-anan sumala sa ilang yutang natawhan nga ilang gibyaan.

Niining maong Babilonia sa Ehipto diin ang Kagalang-galang Zosima, sumala sa kabubut-on sa Dios ug sumala sa propesiya sa mga amahan sa kamingawan, misakop sa katungdanan sa obispo ug misugod sa pag-atiman sa kawan ni Cristo. Maayo niyang gidumala ang Balaang Simbahan, naghatag og ehemplo sa kawan pinaagi sa iyang mga pulong, mga buhat, ug pagkabalaan (1 Tim. 4:12). Nagpabilin siya nga pangulo sa Simbahan sa Babilonia sulod sa taas nga panahon ug gidala ang daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan. Apan sa dihang ang balaan nakaabot na sa tigulang nga edad, sa pagkahibalo sa iyang pisikal nga kahuyang ug sa pagdahom sa iyang hapit na nga kamatayon, iyang gisalikway ang katungdanan sa pagka-obispo ug mibalik pag-usab sa Bukid Sinai, ang dapit sa iyang kanhing puy-anan. Dinhi, pagkahuman sa mubo nga pagpuyo, natulog sa Ginoo ang balaan[4076] , ug karon nagtindog siya sa atubangan sa atong Ginoo, si Jesu-Kristo, uban sa mga balaang hierark; Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

18 Hunyo

5 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Kumemorasyon ni San Doroteo, ang balaang martir ug Obispo sa Tiro.

Kumemorasyon sa Hunyo 5

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador nga Romano nga si Diocletian[4077] , si Santo Doroteo mao ang Obispo sa siyudad sa Tiro[4078] . Sa dihang gipahamtang sa walay Diyos nga emperador ang malupit nga paglutos batok sa mga Kristohanon, mibiya si Doroteo sa iyang katungdanan ug mitago sa mga dapit nga wala mailhi. Apan, sa pag-accession ni Emperador Constantine the Great, nga naghari gikan sa 306 hangtod 337, sa dihang mibalik ang kalinaw sa Simbahan, mibalik pag-usab si Santo Doroteo sa Tiro ngadto sa iyang katungdanan

---

[4071] Ang mga monasteryo sa Bukid Sinai naa sa ilawom sa awtoridad sa usa ka pangulo – ang Abba sa Bukid Sinai.

[4072] Ang Alexandria mao ang pangunang siyudad sa Ehipto ug sa mga probinsya sa Amihanang Aprika. Gitukod kini ni Alexander the Great sa Ubos (Amihanan) nga Ehipto, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Human sa Roma, ang Alexandria giisip nga labing nangunang siyudad sa kalibutan ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya ug, labi na, sa pagtuon sa pagano; sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka sentro sa Kristohanong kahayag. Sukad sa ika-5 nga siglo paingon sa unahan, ang Obispo sa Alexandria nagbitbit sa titulo nga Patriarka, ug ang tanang simbahan sa Ehipto, Libya ug Amihanang Aprika nasakop sa iyang awtoridad. Ang Peninsulang Sinai, uban sa mga monasteryo niini, napailawom usab sa hurisdiksyon sa Patriarka sa Alexandria. Karon, ang Alexandria (nga nailhan nga Iskenderun sa Turko ug Arabiko) usa sa labing importante nga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo, nga adunay populasyon nga moabot sa 230,000.

[4073] Heliopolis – usa ka siyudad sa Aprika; nahimutang sa tuo nga baybayon sa Suba sa Nilo, sa usa sa mga sangang silangan niini, sa habagatan sa Ubos nga Ehipto

[4074] Leontopolis – usa ka siyudad sa Tunga-tungang Ehipto.

[4075] Ang Kaldea nahimutang sa Mesopotamia, sa daplin sa mga suba nga Tigris ug Eufrates.

[4076] Namatay siya sa katapusan sa ika-6 nga siglo.

[4077] Si Diocletian naghari sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[4078] Ang Tiro nahimutang sa Fenicia sa baybayon sa Dagat Mediterraneo.

ug malampuson niyang gipang-amuma ang kawan sa Pulong, nga nagdala sa daghan gikan sa sayop sa idolatriya paingon sa Dios. Nagpadayon ang kinabuhi ni Dorotheus hangtod sa panahon ni Emperador Julian nga Apostata[4079] . Sa pag-abot niya sa trono, gisugdan ni Julian ang tinago nga pagpanlupig sa mga Kristohanon, nagmando sa mga gobernador sa probinsya nga pareho sa iyang pagtuo nga supakon ug pahiritsan ang mga Kristohanon sa tanang paagi. Unya si San Doroteo, sa dihang nakita niya nga usa ka bag-ong pagpanlupig ang gipahamtang sa mga magtutuo, mibiya pag-usab sa katungdanan sa Simbahan sa Tiro, ug busa nakalikay sa kamot sa iyang mga mananakit: kay ang Ginoo nagsugo nga dili mosugot sa hayag nga pag-atake sa mga mananlupig, kondili likayan sila; Miingon Siya: *'Kung pagasudlon kamo sa usa ka lungsod, lumayas kamo sa lain'* (Mat. 10:23).

Busa, pagkahuman niyang biyaan ang Tiro, miadto si Doroteo sa Asia Minor, apan bisan pa dinhi wala siya makalikay sa mga idolatra, kay gitawag siya sa Diyos alang sa korona sa pagkamartir. Gidakop siya sa mga tawo sa walay balaod nga hari sa siyudad sa Uds[4080] . Pagkahuman niyang masinati ang nagkalain-laing pag-antos didto, sa taliwala sa iyang mga kasakit, iyang gisumiter ang iyang bulahan nga kalag sa kamot sa Ginoo, human siya mabuhi hangtod sa usa ka gatus kseven[4081] ka tuig.

Human niyang maangkon ang hingpit nga kahibalo sa sekular ug espirituhanong disiplina, si San Doroteo mibiya og daghang mga buhat sa Griyego ug Latin—mga buhat nga dakong kahinungdanon sa mga Kristohanon—tungod kay maalam kaayo siya sa duha ka pinulongan. Lakip sa uban, gisulat niya ang mga kinabuhi sa mga propeta ug mga apostoles, ingon man usab ang ubang mapuslanong mga buhat ug mga sugilanon[4082] . Ug karon, nga siya mismo narekord sa Basahon sa Kinabuhi, nagpuyo siya sa langitnong mga puloy-anan uban sa mga balaan nga iyang gisulat ang ilang mga kinabuhi atol sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta.

Kontakion, Tono 5:

Nagdan-ag ka uban niining mga hiyas, ug sa langitnong mga pagtulon-an nga mas hayag pa sa adlaw, ug sa mga bulahan nga pag-antos, gipahayag nimo ang kalibutan, Doroteo, gipalayas nimo ang kangitngit sa idolatriya ug sa mabangis nga mga erehiya. Busa, malipayon kami sa pagsaulog sa imong handumanan.

Ang Pagkatulog sa atong Gihimaya nga Amahan Anubius, ang Kumpesor ug Eremita sa Ehipto

Gisaulog sa Hunyo 5

Ang Kagalang-galang Anuvius, nga adunay dakong pagtuo ug gugma kang Kristo nga atong Dios, usa ka Ehipsiyo sa pagkatawo. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa daotan nga mga mananamba, mapangahas niyang giangkon si Kristo sa atubangan sa mga pagano, ug tungod niini gipasakitan siya. Apan, pinaagi sa probidensya sa Dios, siya naluwas gikan sa kamot sa mga pagano ug misulod sa kamingawan; nagpaningkamot sa pag-ascetismo ug sa pagpalipay sa Dios, naglibot-libot didto hangtod siya nakaabot sa tigulang nga edad. Ang iyang pagpanaw nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, tulo ka eremita—si Abba Sur, Isaias, ug Pablo—usa ka higayon nga nagtigom sa usa ka dapit sa baybayon sa Suba sa Nilo, nga nagapainom sa yuta sa Ehipto. Sa dihang nag-istorya sila kung asa paingon ang matag-usa, ilang nabantayan nga pareho diay sila og tuyo; kay ang tulo paingon kang Abba Anubius. Gikan sa dapit diin nagkita ang mga eremita hangtod sa monasteryo ni Anubius, tulo ka adlaw ang biyahe nga nag-agi sa daplin sa suba; ug kinahanglan pa nila molayag pa-ibabaw sa suba, batok sa agos. Busa ang mga eremita mipahiluna sa pampang, nagpaabot kon adunay bangka nga padulong didto nga motungha, aron

---

[4079] Si Julian nga Apostata mao ang emperador gikan sa 361 hangtod sa 363.

[4080] Ang siyudad sa Uds o Uds nahimutang sa probinsya sa Mysia sa Asia Minor. Karon ang siyudad sa Varna nagtindog sa dapit sa karaang Uds.

[4081] Kini mga tuig 362.

[4082] Dili masayri nga segurado kung unsang piho nga mga buhat ang gisulat ni San Doroteo; gituohan nga siya ang nagsulat sa 'Synopsis', o usa ka koleksyon sa mga salaysay sa kinabuhi sa mga propeta ug mga apostoles; apan dili tanang eskolar mouyon niini nga panan-aw.

makasakay sila niini ug makaabot sa dapit diin nagpuyo ang Kagalang-galang Anuvio. Apan tungod kay dugay nga walay bangka nga mitungha, sila nangadismaya ug miingon sa usag usa:

'Mag-ampo kita sa Ginoo nga, sa Iyang kalooy, Iya unta hatagan ang among hangyo ug tabangan kami sa pagdaog sa babag sa biyahe nga among gisugdan.'

Unya miingon si Isaias ug si Pablo kang Abba Sura:

'Mag-ampo ka labi na, Amahan, kay nagtuo kami nga pinaagi kanimo itugot sa Dios ang among gipangayo.'

Gisugo sila ni Sura nga mouko uban kaniya sa pag-ampo, samtang siya mismo mipahiga sa yuta sa porma sa krus ug mihapa sa atubangan sa Ginoo. Pagkahuman nila sa pag-ampo, sa pagbangon sa mga tigulang gikan sa yuta, ilang nakita ang usa ka sakayan nga nakasadsad duol sa baybayon. Nalipay sila, nagpasalamat sa Ginoo ug misakay niini. Sa paglayag niini, ang bangka milarga, gipadagan sa hangin ug giya sa dili makita nga gahum sa Dios, pa-agiyahan batok sa agos. Milarga kini nga paspas kaayo nga sa sulod lang sa usa ka oras natabunan niini ang gilay-on nga unta molungtad ug tulo ka adlaw nga lisod nga paglayag.

Sa dihang ang sakayan mipundo sa baybayon nga atbang sa monasteryo ni Anuvie, ang mga amahan mibaba sa sakayan. Niadtong panahona, miingon si Isaias:

'Ginoo, ipadayag kanamo ang tawo nga among gipadulong, aron siya mogawas aron masugat kami ug ipadayag sa matag-usa kanamo ang mga tinago sa iyang kasingkasing!'

Unya si Padre Pablo miingon kanila:

'Gipadayag sa Ginoo kanako nga sa tulo ka adlaw, tawgon na Niya si Abba Anuvius pauli gikan ning kalibutan.'

Pagkahuman niini, mibiya sila sa pampang padulong sa monasteryo, ug sa dihang nakalakaw na sila og gamay gikan sa suba, miadto si Anuvio nga Dungogaron aron masugat sila ug, samtang nagpangumusta, miingon:

'Bulahan ang Ginoo, nga nagtugot kanako sa grasya nga makita kamo karon sa unod, sama sa pagkakita kaninyo kanako kaniadto sa espiritu.'

Gidayeg niya sila sa mainit nga pagdawat sa iyang selda, ug gisugdan niya ang pagsaysay sa matag-usa sa ilang mga maayong buhat, nga walay lain nakahibalo gawas sa Dios lamang – mao kini, kung giunsa sa matag-usa ang pagpuyo sa hingpit nga pag-inusara, sa pagpalipay sa ilang Ginoo, si Kristo ang Ginoo, ug unsang grasya ang nadawat sa matag-usa gikan sa Ginoo.

Pagkahuman niini, miingon si Abba Isaias kang Anubius:

'Tungod kay gipadayag sa Ginoo kanamo, dungog nga Amahan, nga sa tulo ka adlaw pa kuhaon Niya ikaw gikan niining panalagsaong kinabuhi, among hangyo kanimo nga isugilon usab kanamo ang imong mga paningkamot ug mga katingalahan sa kamingawan, diin imong napahimuot ang Dios. Ayaw paghunahuna nga magpasagad ka sa garbo: kay sa imong pagbiya niining kalibutan, mobiya ka og ehemplo sa imong kinabuhi nga nakapahimuot sa Dios alang sa umaabot nga mga henerasyon, aron adunay mosunod sa imong mga tiil.

Unya gisugilon sa tigulang kanila ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon:

– Wala ko hinumdumi nga nakabuhat ko og bisan unsang dako o himayaon. Mao ra kini ang usa ka butang nga nahabilin sa akong panumduman, pinaagi sa grasya sa akong Dios: sukad sa pag-angkon nako sa ngalan sa atong Manluluwas atubangan sa akong mga manlupig, sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, wala gayud bisan usa ka bakak nga pulong ang milabay sa akong mga ngabil. Kay sa dihang nakaila na ko sa kamatuoran, wala nako gustong mosulti og bakak pagkahuman; ug sa dihang nahigugma na ko sa makalangitnong mga butang, wala nako gustong higugmaon ang bisan unsang makalupyo sa nahibilin nakong mga adlaw. Sa niini, gitabangan ko sa grasya sa Dios, kay gihatagan ko sa Ginoo og kusog nga dili na gayud mangita og bisan unsang panalangin sa kalibutan. Ang mga balaang anghel nagdala kanako sa pagkaon nga akong gikinahanglan. Ug ang akong Ginoo wala magtago kanako sa bisan unsa nga mahitabo dinhi sa yuta. Sa samang higayon, ang akong kasingkasing kanunay napuno sa tinguha sa pakig-uban Niya. Gipunting nako ang tanan nakong hunahuna kang Kristo nga Ginoo, nga nahigugma na sa akong kalag, ako—aron kanunay Nako Siya matan-aw sa mga mata sa akong kalag ug malingaw sa paghunahuna-huna kaniya—wala matulog, sa adlaw man o sa gabii. Kanunay usab nakong makita ang Anghel sa Dios, nga anaa uban kanako ug nagpadayag kanako sa tanang magmamando niining panahona. Ang kahayag sa akong hunahuna wala gayud maluya. – Ang tanan nga akong gipangayo sa Ginoo, nakuha dayon nako. Sa kanunay nakong nakita ang mga puwersa sa mga anghel nga nagtindog sa atubangan sa

Dios; nakita nako ang mga nawong sa mga balaang martir ug mga nag-angkon sa ilang pagtuo, mga tigum sa mga monghe ug sa tanang mga balaan, ug labaw sa tanan, kadtong mga , nga samtang buhi pa sa yuta, wala'y lain buhat gawas sa paghimaya ug pagpanalangin kanunay sa Ginoo sa pagkamapainubsanon sa kasingkasing ug pagtuo. Nakita usab nako si Satanas ug ang iyang mga anghel nga gipadala sa kalayo nga walay katapusan. Ug usab, sa pikas bahin batok kanila, nakita nako ang mga matarong nga nag-enjoy sa walay katapusang kalipay.

Ang Kagalang-galang Anuvius nagasaysay niini ug daghan pa nga susama sa tibuok tulo ka adlaw ngadto sa mga amahan nga miadto aron bisitahan siya; wala siya nagsulti tungod sa garbo, kondili alang sa kaayohan sa iyang mga mamiminaw. Kay nagsulti siya uban sa dakong pagpaubos, napugos sa mga paghangyo sa mga miadto. Sa katapusan sa ikatulong adlaw, malinawong ug malipayon niyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios; ug sa diha-diha nga mibulag ang iyang espiritu gikan sa iyang lawas, kalit nga mitungha ang daghang balaang anghel, gidala ang kalag sa santo, ug gisugdan dayon ang pag-alsa niini paingon sa kahitas-an sa langit. Sa samang higayon, nadungog sa hangin ang pinakamatam-is nga himno sa mga anghel. Busa, ang Kagalang-galang Anuvio mibya sa yuta paingon sa langitnong puloy-anan, human niyang gipanghimatuud ang ngalan ni Cristo sa atubangan sa mga pagano ug nag-antos og mga pag-antos alang niini[4083] . Karon siya gipadayeg sa atubangan sa mga langitnong anghel sa pag-uban sa mga nagpanghimatuud sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gihatagan og dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan Theodore nga Eremita

Gisaulog sa Hunyo 5

Ang atong Kagalang-galang nga Amahan Theodore usa ka eunuko sukad pagkabatan-on. Gibiyaan niya ang kalibutan, gisaad ang mga panata sa pagka-monasto, ug misulod sa kamingawan sa Jordan. Tungod sa iyang tinguha nga malipay ang Dios, nagpaningkamot siya pag-ayo didto, ug tungod niini nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og mga milagro. Sa usa ka higayon, kinahanglan siyang mobiyahe paingon sa Constantinople. Pag-abot niya sa dagat, nakakita siya og barko nga andam na molarga ug misakay niini. Sa pagbiyahe, nawala ang direksyon sa barko ug nalibog kini sulod sa dugay nga panahon, nga mao nga nahurot ang pagkaon ug ilimnon sa tanan nga anaa sa barko. Ang mga marinero ug ang tanan nga anaa sa barko nabulabog ug nangaluya kaayo ang kasingkasing. Unya si Banal Teodoro, nga nagtanghag sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo nga matinud-anon kang Dios, nga nagluwas sa mga tawo gikan sa kaguol. Unya, pinaagi sa usa ka pag-ampo, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw sa tubig sa dagat ug miingon sa mga marinero:

'Bulahan ang Dios! Kuhaa ang tubig nga inyong gikinahanglan.'

Pagkuha nila og gamay, ilang natilawan kini ug ilang nasuta nga ang tubig sa dagat nahimong tam-is imbis nga alat, sama sa tubig sa suba. Human niini, ilang gipuno ang ilang mga sudlanan sa preskong tubig gikan sa dagat, ingon man usab ang tanan, ug pagdayeg nila sa Dios, sila mitungo sa yuta sa atubangan sa tigulang. Apan miingon ang Banal nga Amahan:

'Pasayloa ko, akong mga ginoo! Kini nga milagro sa Labawng Ginoo dili tungod kanako, kondili tungod kaninyo, nga nagmasubo tungod sa kakulang sa tubig. Kay ang Dios, sa pagtan-aw sa inyong kasubo ug lawom nga pagmahay, mipakita kaninyo og kaluoy ug gibag-o ang maalat nga tubig sa dagat ngadto sa tam-is nga tubig sa suba.'

Paglabay sa mubo nga panahon, pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga tigulang, dali kaayo nga nakaabot ang barko sa pantalan nga ilang padulngan. Kining kagalang-galang nga Amahan Teodoro naghimo pa og daghang ubang mga milagro, ug unya mibiyahe siya aron makig-uban sa Dios[4084] .

[4083] Ang kamatayon sa Banal nga Anuvius nahitabo sa ika-4 nga siglo.
[4084] Ang Banal nga Teodoro nagpuyo ug nagtrabaho sa ika-6 nga siglo.

Ang Sugilanon sa Kamatayon sa Bulahan Constantine, Metropolitan sa Kyiv

Gisaulog sa Hunyo 5

Pagkahuman gikuha ang trono sa Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan kang Banal nga Igor[4085] ug gisikop ni Izyaslav Mstislavich[4086] , apo ni Vladimir Monomakh[4087] , ang Iyang Kasantosohan Metropolitan Michael II sa Kyiv[4088] mibiyahe paingon sa Ginoo . Nahitabo kini dili madugay sa wala pa ang pagpatay kang Igor. Aron mopuli kang Michael, gipili ni Dakong Prinsipe Izyaslav ang usa ka labing maalamon nga monghe, si Clement nga Pilosopo[4089] , nga nakadawat na sa eskema. Gidala ni Izyaslav kining monghe gikan sa Smolensk, ug dako kaayo ang iyang tinguha nga ang iyang konsagrasyon buhaton sa mga obispo sa Rus' sa Kyiv, kay tungod sa kadako sa gilay-on, dili niya gusto ipadala siya sa Constantinople aron madawat ang panalangin sa Ekumenikal nga Patriarka (sama sa kaniadto nga batasan). Gitigum ni Izyaslav ang usa ka konseho sa mga obispo nga Ruso ug gisugo sila nga i-ordinar si Clement, ang monghe sa eskemang, isip Metropolitan sa Kyiv. Apan, wala mouyon ang tanan nga obispo niini, kay wala sila kaisog nga i-ordinar siya nga walay panalangin sa Patriarka sa Constantinople. Apan aduna usab pipila ka mga obispo nga, aron mapasaya ang prinsipi, gipahinungod si Clemente isip obispo gamit ang relikya ni San Clemente, Papa sa Roma, nga gidala ni Santo Vladimir gikan sa Chersonesos paingon sa Kyiv. Kini nga konseho ug ang ordinasyon ni Clement isip obispo gihulagway nga mas detalyado sa salaysay sa kinabuhi ni San Niphon, sa ika-8 ka adlaw sa Abril (kini nga bulahan nga si Niphon wala mouyon niining dili matarong nga ordinasyon).

Pagkahuman ni Izyaslav Mstislavich, ang trono sa Kyiv mibalhin kang George Vladimirovich[4090] , anak ni Monomakh. Wala niya gusto nga si Clement mahimong Metropolitan sa Kyiv, tungod kay siya giordinar sa dili matarong nga paagi. Niining maong panahona gayud, sa hangyo sa Dakong Prinsipe, miabot sa Kyiv gikan sa Constantinople kining Metropolita Constantine[4091] , nga gipadala sa Iyang Kasantosohan nga Ekumenikal nga Patriarka; siya ang atong hisgutan karon. Pinaagi sa awtoridad nga gihatag kaniya sa Patriarka, kining si Constantine gipahawa si Clement gikan sa pagka-episkopo ug sa katungdanan nga metropolitano, ug ingon usab gipahawa sa ministeryo ang tanan nga giordinar ni Clement sa bisan unsang espirituhanong ranggo.

Paglabay sa pipila ka tuig, namatay si Dakong Prinsipe George Vladimirovich Monomakh sa Kyiv. Niresulta kini sa dakong panagbangi tali sa mga prinsipe sa Rusya, bahin sa trono sa dakong prinsipe ug sa katungdanan sa metropolitano: kay ang uban giisip si Constantine nga ilang magbalantoy, samtang ang uban nangayo sa pagpabalik ni Metropolitan Clement; Labi na, ang anak sa namatay nga Dakong Prinsipe Izyaslav Mstislavich, si Mstislav Izyaslavich[4092] , apo sa tuhod ni Vladimir Monomakh, wala mosuporta kang Constantine kondili kang Clement. Miingon siya ingani:

'Dili ko gusto nga si Constantine mahimong Metropolitan sa Kyiv, kay daghan ang nagpanumpa sa akong amahan tungod sa pagsuporta niya kang Clement.'

Busa, napugos ang mga prinsipe sa Rus nga tangtangon sa ilang mga katungdanan ang duha ka metropolitano—si Clement ug si Constantine. Dayon, ang mga prinsipe nagpadala og hangyo sa Labawng Balaan nga Patriarka sa Constantinople, nga hangyoon siya sa pagpadala kanila og bag-ong metropolitano. Ang Labawng Balaang Patriarka, nga gustong tapuson ang kagubot ug panagbangi tali sa mga prinsipe sa Rus', nagpadala og bag-ong metropolitan sa Kyiv nga ginganlan og Theodore. Unya si bulahan Constantine, sa dihang nakita niya ang panagbangi tali sa mga prinsipe ug gusto makalingkawas sa kagubot, mibiya sa iyang katungdanan bisan sa wala

---

[4085] Si Igor Olegovich nagdumala sa Kyiv sulod sa duha ka semana ra (niadtong 1146). Gikanan siya sa Simbahan. – Ang iyang pista mao ang ika-5 sa Hunyo.

[4086] Si Izyaslav Mstislavich mao ang Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1146 hangtod 1149; unya usab gikan sa 1150 hangtod 1154

[4087] Si Vladimir Vsevolodovich Monomakh nagdumala sa Kyiv gikan sa 1114 hangtod sa 1125.

[4088] Si Metropolitan Michael II nagdumala sa Sede sa Kyiv gikan sa 1131 hangtod sa 1146.

[4089] Si Clement nagdumala sa Metropoliya sa Kiev gikan sa 1147 hangtod 1164.

[4090] Si Georgy (o Yuri) Vladimirovich Dolgoruky nag-okupar sa trono sa Dakong Prinsipe sa Kyiv sa tulo ka higayon: sa unang higayon gikan sa 1149 hangtod 1160; sa ikaduhang higayon sa ulahing bahin sa 1150; ug sa ikatulong higayon gikan sa 1154 hangtod 1157.

[4091] Ang Metropolitan Constantine nagdumala sa Metropolis sa Kyiv gikan sa 1155 hangtod 1158.

[4092] Si Mstislav Izyaslavich misakop sa trono sa Kyiv niadtong 1158; unya usab niadtong 1168.

pa moabot ang bag-ong metropolitan sa Kyiv. Pagkahuman mobiya sa Kyiv, mibyahe si Constantine paingon sa Chernihiv. Didto siya grabe kaayo nga nagkasakit. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, misulat siya og sulat, giselyohan kini ug gihatag kang Anthony, Obispo sa Chernihiv; sa samang higayon, gipangako ni Constantine kang Anthony nga pagkahuman sa iyang kamatayon, sa pagbungkag sa selyo ug pagbasa sa sulat, tumanon niya ang tanan nga nakasulat niini.

Sa diha nga namatay na ang bulahan nga Metropolitan Constantine[4093] , gidala ni Obispo Anthony ang sulat nga giselyohan sa Metropolitan ngadto sa Prinsipe sa Chernihiv, si Sviatoslav Olgovich[4094] . Pagkahuman niya sa pagbukas sa selyo sa sulat didto, gibasa kini ni Anthony sa atubangan sa tanan.

Ug gisulat sa maong sulat ang usa ka katingalahan ug makalilisang nga butang, mao kini:

– Pagkahuman sa akong kamatayon, ayaw paglubonga ang akong lawas, kondili, pagkahuman ninyo kini paghigot sa pisi sa akong mga tiil, guy-a ako gawas sa siyudad ug itugyan sa mga iro aron kan-on; Nakasalâ ako; tungod kanako misugod ang pag-alsa; ipahulog sa Ginoo ang Iyang kamot kanako tungod niini; pasagdi nga mag-antos ako, aron ang Ginoo molikay sa panagbangi ug panag-away gikan sa Iyang katawhan.

Pagkadungog niini, ang tanan napuno sa kahadlok ug kahilakbot. Unya miingon ang prinsipe sa obispo:

'Buhaton nimo ang imong angay buhaton.'

Ang obispo, nga wala magkausab sa sugo sa metropolitan ni sa paglapas sa iyang panumpa, gipatuman ang tanan nga gisugo sa sulat: pagkahuman niyang gipadala ang lawas sa namatay gawas sa siyudad, iyang gilabay kini sa uma. Ug ang lawas sa metropolitano nagpabilin nga walay lubong sulod sa tulo ka adlaw; ang tanan napuno sa dakong kahadlok ug kahilakbot sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang panghitabo.

Sa ikatulong adlaw, si Prinsipe Svyatoslav Olgovich, nga napuno sa kahadlok sa Dios (kay usa ka dakong kahadlok ug pagkahadlok ang misulod kaniya pagkahuman sa makalilisang nga panghitabo), nagmando nga ang lawas sa obispo sa Dios, nga gipagawas, pagahilotanan uban sa angay nga dungog. Ug gidala nila ang iyang lawas sa siyudad uban sa dakong dungog, ug gibutang kini sa Simbahan sa Balaang Manluluwas, sa Pula nga Terem, diin gilubong ang bag-ong martir, ang bulahan nga Igor, Prinsipe sa Kyiv, nga gipatay sa mga tawo sa Kyiv.

Niadtong mga adlaw, sa dihang gipahawa ang dungganong lawas ni Constantine gikan sa siyudad sa Chernihiv, nangitngit ang adlaw sa Kyiv ug mitumaw ang usa ka kusgan kaayong bagyo nga ang yuta pa gani nangurog; nagdungog ang dalugdog ug misidlak ang kilat, nga ang tanang katawhan sa Kyiv napuno sa dakong kahadlok ug kawad-on sa paglaum. Niadtong takna, usa ka kilat ang mibunot ug nakapatay og walo ka tawo – duha ka pari, duha ka diakono, ug upat ka layko.

Si Rostislav Mstislavich, Prinsipe sa Kyiv ([4095]), apo ni Vladimir Monomakh, naa niadtong panahona sa Povary duol sa Vyshhorod; usa ka bagyo ang naglaglag sa tolda nga gitukod duol kaniya. Napuno sa kahadlok ug nahinumdom sa kamatayon sa Metropolitan (nga gipahibalo kaniya sa Prinsipe sa Chernihiv pinaagi sa usa ka sugo), nagpadala siya og espesyal nga sugo ngadto sa Kyiv, sa Simbahan ni Santa Sofia ug sa ubang katedral, uban sa hangyo nga magpahigayon og tibuok gabii nga pagbantay sa tanang simbahan.

'Kini usa ka silot,' matod niya, 'nga gipadala sa Ginoo kanato tungod sa atong mga sala.'

Ang tanang kahadlok ug kahilakpan naa ra sa Kyiv; sa Chernihiv, bisan pa, hayag kaayo ang adlaw niadtong mga adlaw ug wala'y ingon ana nga mga kalisud. Sa gabii, tulo ka haligi sa kalayo, nga hayag kaayo ug misaka paingon sa langit, nagpakita ibabaw sa lawas sa bulahan nga Metropolitan Constantine, nga gipahaboy sa gawas sa pader sa siyudad.

Pagkahuman nga nabutangan sa lubnganan ang bililhon nga lawas sa bulahan nga Constantine, mibalik ang hingpit nga kalinaw sa Kyiv; ang tanan, nga natingala sa nahitabo, naghimaya sa Dios, nga kaniya ang himaya, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

[4093] Ang Bulahan nga Constantine namatay niadtong 1159.

[4094] Si Sviatoslav Olgovich naghari gikan sa 1137 hangtod sa 1165.

[4095] Si Rostislav Mstislavich nagdumala sa Kyiv niadtong 1154 (sulod sa usa ka semana ra); unya usab gikan sa 1158 hangtod 1167.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir: Marcian, Nicander, Hyperchius, Apollonius, Leonidas, Arius, Gorgias, Selinius, Irineus ug Pamvon

Gisaulog sa Hunyo 5

Ang balaang mga martir ni Kristo, sila Marcian ug Nicander, kauban ang ilang mga kauban, taga-Ehipto sila. Tungod sa ilang pagtuo kang Kristo, gidakpan sila sa sugo sa gobernador sa probinsya, ug gipugos nga isalikway si Kristo ug mosimba sa mga dios-diosan, apan wala sila mouyon. Dayon, una silang grabe nga gipakanaog, unya gisunog ang ilang mga tadyaw gamit ang kandila, ug sa katapusan, pagkahangot nila, gikiskis sila gamit ang puthaw nga mga kuko hangtod ang mga piraso sa ilang unod nagsugod na og katagak sa yuta. Human niini, hapit na lang sila mamatay, gibilanggo sila, apan sa prisohan usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kanila ug nag-ayo kanila. Paglabay sa daghang adlaw, migawas sila sa bilanggoan nga himsog ug usab mitindog sa atubangan sa gobernador sa probinsya alang sa paglitis. Sa pagtan-aw sa mga milagro, daghan sa mga pagano ang mibali sa pagtuo sa tinuod nga Dios. Sa paglitis sa gobernador, ang mga balaan nga martir usab gisilotan og pagkabilanggo, ug didto, tungod sa kagutom ug kauhaw, namatay sila[4096] .

19 Hunyo

6 Hunyo (Luma nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Vissarion.

Gisaulog niadtong Hunyo 6

Si Vissarion, bantugan sa atong mga amahan, natawo ug nagdako sa Ehipto; sukad pagkabatan-on gihigugma niya ang Dios, ug ang kahayag sa grasya sa Dios misidlak sa iyang kasingkasing. Gipanilungan niya ang iyang kaugalingon gikan sa matag hugaw sa sala, nag-amping nga dili niya dauton ang espirituhanong bisti nga iyang nadawat sa Bawtismo.

Nibyahe si Santo Vissarion paingon sa mga balaang dapit sa Herusalem; didto iyang nakita si Banal Gerasimus, nga nagpuyo sa pagpuasa ug pag-inusara sa daplin sa Suba sa Jordan, ug giserbisyohan sa usa ka leon. Nakita usab niya ang daghang uban pang mga asketiko nga nagpuyo sa lain-laing mga lugar didto, nga sa ulahi nailhan tungod sa ilang mga hiyas; samtang nakig-istorya kanila, nakadawat si Santo Vissarion og dakong kaayohan alang sa iyang kalag.

Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, nakakaplag si Vissarion og usa ka espirituhanong amahan sa persona ni Isidore sa Pelusium; sa kanunay niyang pagbisita kaniya, gitun-an siya sa pagkamaparihonon ug gihagit sa pagpanginabuhi nga hugot; sa katapusan, pagkahuman niyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan—nga iyang napanunod gikan sa iyang mga ginikanan—sa mga kabus ug sa mga monasteryo, gisalikway ni Vissarion ang kalibutan ug naghimo sa mga monastikong panata.

Sa iyang pag-atras sa usa ka walay sulod nga lugar, si Vissarion naghimo og panata sa hilom; gikapoy niya ang iyang kaugalingon sa daghang mga buluhaton ug gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa mga asetikong buhat, siya, samtang buhi pa sa unod, nahimong sama sa mga walay unod. Walay makatupong sa iyang pagpuasa: usahay dili siya mokaon sulod sa tibuok semana, samtang sa ubang panahon dili siya mokaon o moinom sulod sa kwarenta ka adlaw. Sa usa ka higayon, samtang nagbarog sa usa ka bakanteng lugar taliwala sa mga tunok, gitaas niya ang iyang mga kamot ug mga mata ngadto sa langit ug gitutok usab niya didto ang iyang hunahuna, nagpabilin siya sa pag-ampo sulod sa kwarenta ka adlaw ug gabii nga walay lihok. Sa tibuok kap-atan ka adlaw,

---

[4096] Ang tukmang tuig sa kamatayon sa mga balaang martir wala mailhi. Ang Kabanata Filaret ('Kinabuhi sa mga Santo', Hunyo, p. 31) nagtakda sa ilang kamatayon sa paghari ni Maximus, nga sa tuig 305 mipahamtang sa labawng awtoridad sa Siria ug Ehipto ug malupit nga gipanglutos ang mga Kristohanon sa iyang gingharian. Nihari siya gikan sa 305 hangtod 312.

wala siya molihok gikan sa iyang puwesto, wala siyay natilawan, wala siyay gisulti bisan usa ka pulong sa bisan kinsa, wala siya matulog, wala siya mapildi sa kakapoy tungod sa natural nga kahuyang, ni ang iyang hunahuna mitutok sa bisan unsang butang sa kalibutan; apan, sama sa mga walay lawas, iyang gitutok hingpit ang iyang espirituhanong mga mata ngadto sa Dios. Tungod niini, gihatagan sa Dios ang santo og dakong grasya: gihatagan siya sa gasa sa paghimo og mga milagro, aron siya mahimong sama sa karaang mga balaan nga propeta. Busa gipahisama siya kang Moises: sama sa gibuhat ni Moises kaniadto, pinaagi sa kahoy nga gipakita kaniya sa Dios, gihimo niyang tam-is ang pait nga tubig sa kamingawan aron mapalong ang kauhaw sa Israel (Ex. 17:6), mao usab gihimo sa Kagalang-galang nga si Vissarion, pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, gipahumok ang kapait sa tubig sa dagat aron mapalong ang kauhaw sa iyang disipulo, nga hapit na mahugno tungod sa kauhaw; sa dihang ang santo naglakaw sa walay sulod nga baybayon uban sa iyang disipulo, ang disipulo napul-an sa grabeng kainit ug, tungod sa dakong kauhaw, miingon sa santo:

'Amahan, kauwaw kaayo ko.'

Ang Reverendo, pagkahuman sa pag-ampo ug paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa dagat, miingon:

'Sa ngalan sa Ginoo, kuhaa ang tubig ug imna.'

[4097]Gikuha sa disipulo ang tubig gikan sa dagat ngadto sa gamay nga sudlanan nga iyang gidala; pagtilaw niya sa tubig, iyang nabati nga kini humot kaayo ug presko, sama sa bag-ong tubig nga gikan sa bukal; pagkahuman niyang nakainom og igo ug nabanhaw, nagkuha pa siya og dugang tubig sa sudlanan para sa ilang pagbiyahe. Sa pagkahibalo niini, miingon ang tigulang sa disipulo:

'Ngano man nga imong gipuno og tubig ang sudlanan?'

Mitubag ang disipulo:

'Pasayloa ko, Amahan! Nagkuha ko og tubig para sa biyahe aron dili na ko mag-antos sa kauhaw pag-usab.'

Miingon ang tigulang:

'Ang Dios, nga anaa niining dapita, anaa usab sa tanang dapit; ug sama sa dinhi, ingon usab sa ubang dapit, Iya usab ikahatag ang lamian nga tubig sa mga kauhawon.'

Ang ngalan sa maong disipulo mao si Dula.

Ang Kagalang-galang nga si Vissarion gipahisama kang Josue: sama sa gibuhat ni Josue sa dihang napildi niya ang mga Amorita[4098] , gipahunong niya ang dagan sa adlaw (Josue 10:12–13), ingon usab niining balaan; sa dihang naglakaw siya uban sa iyang disipulo aron bisitahan ang usa ka tigulang, nagalubog na ang adlaw sa kasadpan, apan layo pa ang ilang biyahe; unya ang tigulang mituyok ngadto sa Dios, nag-ampo ingon niini:

'Ginoo, ako'ng hangyo, sugoa ang adlaw nga mohunong hangtod moabot ako sa imong alagad.'

Ug mao kini ang nahitabo: wala molubog ang adlaw hangtod nakaabot ang reverendo sa maong tigulang.

Si Santo Vissarion sama sa propeta sa Dios, si Elias. Sama sa gibuhat ni Elias sa panahon sa kalamidad sa ulan, nga nagdala og daghang ulan gikan sa langit paingon sa yuta (3 Hari 18:1–46), mao usab kining gihimo sa balaan nga amahan, dili lang kaisa, dili usab kaduha, kondili daghang higayon.

Ug sama usab kang Eliseo: sama sa iyang pagbulag sa tubig sa Jordan gamit ang kapa ni Elias (2 Mga Hari 2:14–15), ingon usab kining usa, pinaagi sa iyang pag-ampo, gihimo ang tubig nga uga nga agianan ug naglakaw sa ibabaw sa tubig: nilabang niya ang dakong Suba sa Nilo sama sa paglakaw sa uga nga yuta, ug bisan asa may suba sa iyang agianan, nilabang niya kini sama sa paglakaw sa uga nga yuta.

Sa usa ka higayon, samtang ang Reverendo nagpuyo sa skete, gidala sa simbahan ang usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo; gipangamuyo siya sa simbahan aron siya maluwas gikan sa hugaw nga espiritu; apan wala biyai siya sa demonyo, kay kini sobra ka mabangis. Ug ang mga klero nag-ingon sa usag usa:

'Unsaon nato kining tawo nga gipanag-iya sa demonyo?'

Ug ang uban miingon:

Walay makapahawa niining demonyo gawas kang Padre Vissarion, apan kung atong hangyoon siya nga buhaton kini, dili siya moanha sa simbahan; busa, buhaton nato kini: ugma sa buntag siya ang unang moabot sa

---

[4097] Sama sa nahibal-an, ang tubig sa dagat kasagaran maalat.

[4098] Ang mga Amorita usa sa mga pagano nga tribo nga nagpuyo sa yuta sa Canaan. Ang ngalan nga 'Amorita', nga gihubad gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'mga pumoluyo sa hataas nga mga dapit'; gikontrasta sila sa mga Perisita – 'mga pumoluyo sa mga ubos nga dapit'. Sa dili madugay sa wala pa ang pagpanaw sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto, gisakop sa mga Amorreo ang silangang bahin sa Jordan, nga mabungahong kaayo. Nikalaban si Josue batok sa mga Amorreo ug napildi niya ang lima ka hari nga Amorreo (Josue 10:5–11).

simbahan, apan kita moanha una kaniya ug pahimutang nato ang tawo nga gipanag-iya sa iyang lingkoranan; unya moingon kita sa tigulang: "Gmataa ang natulog."'

Gibuhat gayud sa mga klero ang mao.

Sa pagsulod sa reverendo sa simbahan, nakabantay siya og usa ka lalaki nga naglingkod sa iyang lugar. Dili gusto siyang palagson, mao nga mitindog siya sa iyang kiliran. Sa diha nga nagsugod na sila sa pagbasa sa serbisyo sa simbahan, miingon ang mga klero sa tigulang:

'Amahan, paggising sa natulog.'

Miadto si Vissarion sa lalaki, gitukso siya ug miingon:

'Bangon ug palayo ning dapita.'

Ug sa diha-diha dayon ang demonyo, nga gipahawa sa mga pulong sa santo, mibiya sa lalaki; mitindog siya ug misugod sa pagpasalamat sa Dios sa pagluwas kaniya gikan sa pagpanag-iya; sukad niadto, hingpit nang naayo ang lalaki.

Sa ingon niini, gipadasig sa mga klero ang balaan sa pagbuhat sa milagro sa pagpahawa sa demonyo, kay kining respetadong amahan dili gustong magbuhat og mga milagro sa hayag, aron dili siya dayegon sa mga tawo; tungod kay mapainubuson siya ug nagtuo nga usa siya ka makasasala, gilikayan niya ang pagdayeg sa tawo.

Nahitabo nga usa ka igsoon sa skete nakasala, busa gisugo siya sa pari nga mobiya sa simbahan, kay dili na siya angay makig-uban sa mga igsoon; mibangon si Banal nga Vissarion, ug migawas uban sa makasasala, nga nag-ingon:

'Ako usab usa ka makasasala.'

Mao kana ang pagka-mapainubsanon ni San Vissarion.

Sumala sa iyang mga disipulo, sulod sa kap-atan ka tuig wala siya naghigda sa higdaanan aron magpahulay; gitugotan lang niya ang iyang kaugalingon nga matulog sa mubo nga panahon, ug bisan pa niadto, matulog siya nga nagtindog o naglingkod. Kanunay gidasig sa Balaan ang iyang mga disipulo nga magbantay ug mag-amping batok sa mga tukso sa kaaway sa tanang paagi. Ingon siya:

– Ang usa ka monghe angay unta nga mahimong, sama sa usa ka mata, sama sa mga Kerub ug Serap; ug kon kinsa ang nagpuyo nga malinawon, walay tukso, ang ingon nga tawo kinahanglan nga labi pang magbantay ug magpaubos sa atubangan sa Dios, aron, tungod sa pagpasigarbo, dili sila mahulog sa mas dako nga sala; kay tungod sa garbo, daghan ang nahulog sa panagbangi sa yawa; usahay, tungod sa atong kahuyang, ang Dios dili magpadala kanato og mga pagsulay, aron dili kita hingpit nga malaglag.

Ang kinabuhi niining balaan nga amahan sama sa usa ka langgam sa kahanginan, kay wala gyud siya makakuha og bisan unsang butang sa kalibutan, ni wala siyay kaugalingong selda o bisan unsang puloy-anan; naglibot-libot siya sa disyerto, nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain: naglakaw siya sa mga bukid ug kakahoyan sama sa usa ka nawala nga biyahero; Wala gyud siya magtagad sa iyang mga panginahanglan sa lawas; wala siya magtagad sa pagkaon o sa sinina; ang iyang sinina mao ang labing payat, hapit dili makatabon sa iyang kahubas. Bisan pa nga sa adlaw gisunog siya sa kainit sa adlaw ug sa gabii sa katugnaw, talagsa ra siya mangita og dalungan ilawom sa atop; Naglibot-libot siya sa kabukiran sama sa langgam, nangita og kaisahan, gitaas niya ang iyang hunahuna ngadto sa usa ka Dios ug gitutok niya ang iyang mga hunahuna kaniya ra gayud. Kanunay nga nag-agos ang mga luha gikan sa iyang mga mata, ug kanunayng madungog ang mga pag-ihaw gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, kay iyang gipang-agi ang tanang adlaw sa iyang kinabuhi sa paghilak, kanunay nga nagahilak ug nagasubo. Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, mibyahe siya ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan[4099] ug mibiya sa paghilak paingon sa walay katapusang kalipay uban sa tanang mga balaan ni Kristo Hesu, atong Ginoo, Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Gisubay nimo ang mga langitnong gahum, O Balaan, ug gipuyo nimo ang imong kinabuhi sama sa langgam, gisalikway nimo ang mga butang nga malabay ning kalibutan ug, gipalihok sa walay hunong nga tinguha

[4099] Ang kamatayon sa Kagalang-galang Vissarion nahitabo sa katapusan sa ika-4 o sa sinugdanan sa ika-5 nga siglo.

alang sa langitnong panalangin ni Kristo nga Hari, nakaabot ka Kaniya, Vissarion: pag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan Hilarion nga Bag-o

Kumemorasyon sa Hunyo 6

Ang Balaan nga si Hilarion mao ang anak ni Pedro nga taga-Kapadokya[4100] , nga nag-alagad sa lamesa sa hari, ug sa iyang inahan nga si Theodora – pareho silang matinud-anon ug mahadlokon sa Dios; sa iyang pagkabatan-on, maayo siyang natudloan sa Balaang Kasulatan. Sa dihang siya nahimong 20 anyos, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo (Mat. 10:37; Lucas 14:26), gibyaan niya ang iyang amahan ug inahan, ang iyang panimalay ug ang iyang bahandi, ug nahimong monghe sa Monasteryo ni Hesychius duol sa Byzantium. Unya miadto siya sa monasteryo sa Dalmatia nga[4101] , diin iyang gisumpa ang Dakong Anghelikong Panata ug nahimong disipulo ni San Gregorio nga Decapolita, nga nagpuyo didto niadtong panahona; si San Hilarion nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagsunod, kahilom ug dakong pagpaubos. Gihatagan siya og buluhaton sa hardin sa monasteryo ug nagtrabaho siya niini sulod sa napulo ka tuig; Sa pagbasa niya sa salaysay sa mahimayaon ug matarong nga kinabuhi sa iyang kapangalan, si Banal Hilarion ang Dako, naningkamot siya kutob sa iyang makaya nga sundon kining santo sa Diyos pinaagi sa pagpuasa, pag-ampo sa tibuok gabii ug tanang ubang monastikong praktis sa pag-awhag sa kaugalingon: tungod niini gitawag siya nga Hilarion ang Bag-o. Pagkahuman niyang napahapsay ug napasidlak ang iyang kalag sama sa adlaw, nadawat niya gikan sa Dios ang gahum batok sa mga hugaw nga espiritu, aron mapalayas niya kini.

Gipahimong pari siya sa abbot sa maong monasteryo batok sa iyang kabubut-on, human nang nilarga na ni San Gregorio nga Decapolita paingon sa ubang mga lugar. Paglabay sa pipila ka tuig, sa dihang namatay ang abbot, si Banal Hilarion, sa dihang nahibaloan nga gusto siya himoon nga abbot sa mga igsoon, nagpasiya nga molakaw; Alang niini, tinago siyang nilayas sa monasteryo sa gabii, nga walay nakahibalo, ug miadto sa Byzantium, sa paglaum nga makit-an didto ang iyang magtutudlo, si San Gregorio; apan kini nga ulahi nilarga na paingon sa Roma ug, pagkahuman mibalik gikan didto, nagpuyo sa Bukid Olympus[4102] . Si Hilarion, bisan pa man, nakaabot sa usa ka monasteryo sa Byzantium; ang mga monghe sa monasteryo sa Dalmatia, pagkahibalo nila niini, misugod sa pagpangayo kang Balaan nga Patriarka Nikiforos[4103] nga itudlo si Hilarion nga ilang abá, bisan supak sa iyang tinguha. Gipahibalo sa Patriarka kini sa Emperador: pagtawag nila kang Hilarion sa ilang atubangan, gihangyo siya sa Emperador ug sa Patriarka nga dawaton ang pagka-abá sa monasteryo sa Dalmatia. Tungod kay wala siya magkausab sa kabubut-on sa tsar ug sa patriyarka, gidawat ni Hilarion ang katungdanan nga abbot ug masigasig niyang giatiman ang kawan nga gisalig kaniya sulod sa walo ka tuig. Pagkahuman niini, ang sceptre sa Griyegong gingharian gikuptan sa mananakit nga sama sa hayop, si Leo ang Armenyo[4104] , nga misugod sa pagsamok sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa iconoclastic nga erehe[4105] , ug napugos ang daghan sa pagdawat sa iyang mga erehe nga doktrina; kadtong wala mosunod kaniya iyang gipailawom sa pagpanakit o gipahawa ngadto sa layo nga mga yuta. Sa iyang sugo, gidala si Banal Hilarion gikan sa iyang monasteryo atubangan sa emperador,

---

[4100] Ang Kapadokya usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[4101] Ang monasteryo sa Dalmata gitukod mismo ni Santo Isaac (tan-awa ang iyang hagiograpiya sa 30 Mayo) sa ngalan sa abad nga si Dalmato – ang manunod kang Isaac – nga nagdumala sa monasteryo sulod sa 55 ka tuig.

[4102] Ang Olympus usa ka bukid sa rehiyon sa Mysia sa Asia Minor, sa utlanan tali sa Phrygia ug Bithynia. Dinhi, taliwala sa uban, nagtindog ang monasteryo nga 'sa Symbolae', nga ilado tungod sa istriktong asetikong kinabuhi sa mga nanimuyo niini.

[4103] Si Nikephoros I nagsilbi isip Patriarka gikan sa 806 hangtod sa 815.

[4104] Si Leo V nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

[4105] Si Constantine, Obispo sa Nicomedia, nga nabuhi sa ikawalong siglo, giisip nga nagtukod sa heresiya sa iconoclastic. Sa dili maayong paghiusa sa pagdayeg sa mga ikon sa pagsimba sa diyosdiyosan, ang mga iconoclasta naningkamot nga wagtangon ang pagdayeg sa mga ikon gikan sa Simbahang Orthodox pinaagi sa malupit ug walay hunong nga pagpanlupig. Ang labing mainitong mga tigdepensa niining erehiya mao ang mga emperador Leo nga Isoyuriano (nga naghari gikan sa 717 hangtod 741) ug si Constantine Copronymus (gikan sa 741 hangtod 775). Kining heresiya gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon niadtong 787 sa Nicaea.

nga nagpugos kaniya sa pagdawat sa heretikal nga doktrina. Kining maisugong sundalo ni Kristo dili lang misalikway sa pagsunod sa heretikong emperador, apan maisugong gisaway siya, gitawag siyang ateista ug bag-ong kriminal, nga nagpukaw sa mabangis nga kasuko sa hari batok kaniya. Ang dautang hari naghatag ug daghang samad ug nagkalain-laing pag-antos sa bulahan, ug dayon gipriso siya. Paglabay sa pipila ka panahon, pagtawag kaniya pag-usab, ug pagkahuman sa dakong pagpanakit kaniya apan wala'y nakab-ot, gihatag siya sa hari sa iyang kauban nga pareho og hunahuna, si Patriarka Teodoto[4106] — nga nailhan sa palayaw nga Cassiterus — nga misangko sa katungdanan sa patriarka pagkahuman sa pag-exile sa labing balaan nga Nikephoros tungod sa iyang pagkamatinud-anon. Gibuhat sa bakak nga Patriarka Theodotus sa Balaan ang sama sa gibuhat sa hari: gipriso niya ang santo sa usa ka ngitngit nga bilanggoan ug gipaka-antos siya sulod sa daghang adlaw tungod sa gutom ug kauhaw, ug gisugo nga dili siya hatagan og pan o tubig. Apan ang mga monghe gikan sa monasteryo diin nagsilbi isip abbot ang Balaan miadto sa hari ug nangayo kaniya:

'O Hari, ibalik kanamo ang among amahan; sa baylo, nagsaad kami nga mosunod sa imong kabubut-on.'

Nalipay ang hari sa maong saad ug gibalik niya kanila ang ilang abbot.

Ang santo, pagbalik sa monasteryo, nagpuyo didto sulod sa usa ka tuig; nga hapit na lang siya makapahulay gamay gikan sa iyang mga pag-antos ug kagutom, napailalom pag-usab ang balaan sa pag-antos, kay ang hari, nga nagpaabot sa pagtuman sa saad sa mga monghe, nakamatikod nga nadani siya[4107] , busa nagpadala siya og mga sundalo sa monasteryo ug gipaka-antos ang mga monghe, samtang gidakop ang respetadong amahan ug gibilanggo pag-usab sa usa ka bilanggoan; Gipadala siya dayon sa monasteryo sa Faneya[4108] ug didto gisugo nga ibutang ang santo sa labing kipot nga bilanggoan. Sa kini nga bilanggoan, nag-antos ang santo sulod sa unom ka bulan, nag-antos sa tanang matang sa kalisud ug pag-antos sa kamot sa malupit nga abbot sa maong monasteryo. Unya, pinaagi sa sugo sa hari, gibalik siya sa Constantinople: dinhi, usab, napugos siya pinaagi sa lain-laing mapaluyong hangyo nga dawaton ang ikonoklastikong erehiya. Apan tungod kay kining nag-antos alang kang Kristo wala maminaw sa mga heretiko, gipadala siya sa emperador sa lain nga monasteryo, nga nailhan nga Kikloveeva[4109] ; dinhi siya nagpabilin sulod sa duha ka tuig ug unom ka bulan, nag-antos sa usa ka masipit nga bilanggoan ug nag-agwanta sa nagkalain-laing pag-antos. Gikan didto, gidala pag-usab ang santo sa atubangan sa emperador ug, human siya mabugbog pag-ayo, gipahilayo siya ngadto sa lungsod sa Protilsky[4110] .

Ang dautang hari, human makaguba sa daghan, nakasinati usab og makalilisang nga katapusan: gipatay siya sa iyang kaugalingong mga sundalo gamit ang espada sulod sa simbahan, sa mismong dapit diin, pagkahuman niyang unang gilapasan ang balaang ikon ni Kristo, iyang gipanaog kini; busa ang dili matinud-anon nga tawo mao ang nagdala sa pagkaguba sa iyang kaugalingong gisumpa nga kalag.

Si Michael Travl[4111] , nga misunod kaniya sa trono, nagmando nga buhian ang tanang matinud-anon gikan sa ilang mga gapus ug pagkabilanggo. Ang Mapinanggaon nga Hilarion, kauban ang uban, gipagawas gikan sa prisohan, apan wala siya mobalik sa iyang monasteryo, tungod kay wala pa mahunong ang ikonoklastikong erehiya, ug ang mga obispado gipuy-an sa mga erehiyong bakak nga magtutudlo ug bakak nga magbalantay; imbis niini, nagpuyo siya uban sa usa ka matinud-anon ug debotong babaye nga, sa iyang panimalay, naghatag kaniya og hilit nga dapit, nag-andam og selda nga adunay tanaman para kaniya, ug naghatag kaniya sa tanan niyang gikinahanglan.

Niadtong panahona, ang Banal nga si Teodoro sa Studion mibalik gikan sa pagka-bihag ug mibyahe paingon sa Ginoo; siya usab nakasinati og daghang pag-antos sa kamot sa mga heretiko alang sa ortodoksiya; nakita sa Banal nga si Hilarion ang iyang balaang kalag nga gidala sa langit sa mga Anghel, sama sa gisaysay sa kinabuhi ni Teodoro. Sa adlaw nga namatay si Santo Teodoro sa Studion, ang bulahan nga si Hilarion, samtang naglakaw sa iyang tanaman, nagtrabaho ug nag-awit sa mga Salmo ni David, kalit nga nakadungog og katingalahang mga tingog sa hangin ug nakasinati og katingalahang humot; Natingala, mihunong siya aron tan-

---

[4106] Si Teodoto I Cassiter nagsilbi nga Patriarka gikan sa 815 hangtod 821.

[4107] Ang mga monghe klarong misaad nga mosunod sa emperador sa tanan niyang mga sugo; apan, siyempre, dili nila mahimo nga ipatuman ang bisan unsang sugo nga supak sa Ortodoksong pagtuo.

[4108] Ang monasteryo ni Faneev nahimutang taliwala sa Byzantium ug Pontus.

[4109] Ang lokasyon sa maong monasteryo wala mailhi.

[4110] Ang siyudad sa Protil, o mas tukma pa, ang kampo ni Protil; wala mailhi ang lokasyon niini.

[4111] Si Michael II ang Manlutos (ang Tatak-taka) naghari gikan sa 820 hangtod sa 829

awon kung asa kini gikan; sa pagtan-aw niya pataas, nakakita siya og daghang mga anghel nga nagsul-ob og puti nga bisti, nga nagdan-ag ang ilang mga nawong, nga nagpadulong, nag-awit og mga himno, aron sa pagsugat sa usa ka tawo. Sa pagkakita niini tanan, ang Bulahan nga si Hilarion, napuno sa dakong kahadlok, nahugno sa yuta ug nakadungog og tingog nga miingon:

'Mao kini ang kalag ni Theodore, ang abbot sa Monasteryo sa Studion, nga nag-antos hangtod sa pagdugo alang sa mga balaang larawan ug labing maisugon sa iyang mga pag-antos; karon siya namatay na ug solemning misaka paingon sa langit, gisugat sa mga langitnong puwersa.'

Tungod kay gihatagan siya og ingon ana ka katingalahang panan-awon, napuno si Banal Hilarion sa dakong kahupayan ug espirituhanong kalipay; sulod sa daghang adlaw naglipay siya sa iyang kalag, ug ang iyang nawong misidlak sa kalipay sama sa nawong sa usa ka anghel.

Nagpabilin ang Kagalang-galang Hilarion uban niadtong babaye sulod sa kapin sa pito ka tuig. Sa dihang, pagkahuman ni Michael Travla, misaka sa trono ang iyang anak nga si Theophilus[4112] , gitigom niya ang tanang mga nag-angkon sa pagtuo ug gisugdan pag-usab ang pagpugos kanila, sumala sa ehemplo sa mga daang dautang hari, sa pagbungkag sa mga ikon; kadtong wala mosunod kaniya malupit nga gipangtortyur. Niining panahona, ang Kagalang-galang Hilarion gidakpan usab ug gidala sa atubangan sa emperador; sa dihang gipugos siya sa pagsalikway sa pagsimba sa mga ikon, wala siya mosugot sa sugo sa emperador ug usab niya kining gisaway isip usa ka dautang manalapas sa balaod nga nagtamay sa tinuod nga mga doktrina sa pagtuo; tungod niini, ang santo nadawat og usa ka gatus ug pitong pulong nga hampak sa iyang likod ug gipahiluna sa exilio sa isla sa Afusia[4113] . Dako kaayo ang kahupayan sa santo nga wala siya gipabilin dinhi sa prisohan o gipangposas, kondili nagpuyo siya sa usa ka selda, bisan pa man gamay kaayo kini. Nagpuyo siya sa maong selda hangtod sa kamatayon ni Teofilo. Sa pagkamatay niining walay Diyos nga hari, gipundok ni Reyna Theodora ang tanang mga katekista sa kapital, gibalik ang Ortodoksong pagtuo ug gisugo nga dad-on ang mga balaang ikon sa mga simbahan; niadto gipagawas si Banal Hilarion. Gibalik niya pag-usab ang katungdanan isip abá sa iyang monasteryo sa Dalmatia ug nahimong bantog tungod sa iyang mga milagro. Pagkahuman sa tulo ka tuig nga nagpuyo didto ug paggiya sa iyang mga disipulo sa paagi nga makatabang sa kaluwasan sa ilang mga kalag, mibyahe siya paingon sa Ginoo[4114] . Ang iyang mahimayaon ug balaan nga kalag, sama sa kalag ni Teodora nga iyang nakita, gidala sa langit sa mga Anghel ug karon nagtindog sa atubangan sa trono sa himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya gipahinungod ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Gipanalipdan nimo ang mga pastulan sa imong kawan uban sa mga bakod nga nagahatag kinabuhi, gipreserba nimo ang kawan nga walay kadaut isip usa ka magbalantay, ug napadayag ka nga dako sa kahitas-an sa imong mga buhat, O bag-ong Hilarion, nga nakasinati og daghang mga pagsulay ug kasubo alang sa pagkamatinud-anon. Busa, karon nga misulod ka sa hingpit nga malipayong kinabuhi sa langitnong Siyon, pag-ampo alang kanamo, O Balaan.

Ang Pag-antos sa Balaang Kagalang-galang nga mga Martir Archelaia, Thecla ug Susanna

Gisaulog niadtong Hunyo 6

Ang pagkabirhen, nga nakadaog sa kalibutan ug nakapugong sa mga kahuyang sa unod, wala mailhi ni Eba, ang inahan sa tanan, kay miingon ang Dios kaniya: *'Uban sa kasakit ka mag-anak; ug ang imong tinguha mao ang imong bana'* (Gen. 3:16). Ang pagkabirhen, bisan pa, walay ingon ana; dili kini malata sa paglabay sa mga

[4112] Naghari si Teofilo gikan sa 829 hangtod sa 842
[4113] Ang isla sa Afusia, o Ophius, nahimutang sa Gulpo sa Pasa Limani, duol sa Constantinople
[4114] Ang Banal nga Hilarion namatay niadtong 845

katuigan, kondili kanunay mamulak ug magpalamuti sa kinabuhi sa mga nagpuyo sa pagkabirhen; ang birhen mahimong nobya ni Cristo ug mosulod sa langitnong palasyo sa iyang Nobyo.

Kining mahimayaon ug langitnong gasa – ang putli nga pagka-birhen – mao ang nagpalamuti kang bulahang Archela, nga nagpakasal sa kaugalingon kang Kristo ug napamatud-an nga mananaog sa kalibutan. Nipuyo siya sa usa ka dapit duol sa siyudad sa Roma, sa usa ka gamay ug dili mailhi nga kombento, sama sa posibleng naa niadtong lisod ug pagano nga mga panahon alang sa mga Kristohanon.

Sa dihang gipahigayon sa dautang Emperador Diocletian[4115] ang dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Roma, ang balaan nga dalagang si Archelaea, nga nagpalagyo uban sa iyang duha ka igsoon ug kauban ni Kristo, sila Thecla ug Susanna, aron makalikay sa pagpanlupig sa ilang mga mananakit, mibiya sa Roma ug midagan paingon sa Campania[4116] ; nagsul-ob silang tanan og bisti sa lalaki aron walay makaila kanila nga mga dalaga; Didto, dili layo sa usa ka lungsod nga ginganlan og Nola[4117] , ang mga balaan nga birhen nagpuyo sa usa ka hilit ug walay sulod nga dapit, gigugol nila ang ilang mga adlaw ug gabii sa mainitong pag-ampo sa Dios, nagpahinungod sa nagkalain-laing buhat sa kalooy ug pagtambal sa mga masakiton, kay pinaagi sa ilang putli ug balaan nga kinabuhi gihatagan sila sa grasya sa milagrosong pag-ayo. Mapainubuson, malumo, ug masidlak ang ilang dagway, kay kanunay silang malipay sa ilang kasingkasing sa Ginoong Jesu-Kristo; ang pagkamalinis ug pagkabalaan misidlak sa ilang mga mata. Nagbisti sila og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, yano ug magaspang, ug ang ilang hitsura sama sa mga eremita ug asketa. Ang buhok sa ilang ulo giputol og mubo, sama sa buhok sa lalaki, busa daghan ang nagtuo nga lalaki sila kaysa babaye. Hinay-hinay, ang mga tawo gikan sa kasikbit nga mga lugar nagsugod sa pagtigom palibot kanila, ang uban nangita og pag-ayo, ang uban nangita og espirituhanong giya; kay, gawas sa gasa sa pag-ayo, aduna sila'y abilidad sa pagtudlo uban sa langitnong inspirasyon; ilang giayo dili lamang ang mga lawas kondili usab ang mga kalag sa tawo, ug nakapabalhin sa daghan gikan sa pagka-pagano ngadto sa pagtuo kang Kristo; ang ilang dungog mikaylap sa tibuok yuta.

Ang balita bahin sa mga balaan nga birhen nakaabot sa kumander sa Campania, usa ka lalaki nga ginganlan og Leontius, kay adunay mga sundalo nga gibutang sa daghang lugar aron bantayan ang mga Kristohanon; kini nga mga balaan nga birhen maoy ilang gisumbong sa kumander. Gisuwayan niya nga dakpon sila ug dad-on sa iyaha sa siyudad sa Salerno[4118] , diin ang mga Kristohanon kaniadto gisulayan ug gitortyur. Gidala ang mga balaan nga dalaga ngadto sa Salerno aron usisahon. Namatikdan nila nga ang Ginoong Jesu-Kristo – ang ilang imortal ug dili malaglag nga Nobyo – nagtawag kanila ngadto sa korona sa pagkamartir, aron dawaton sila Niya sa Iyang langitnong palasyo, nga gidayandayan dili lang sa pagkabirhen kondili usab sa dugo sa ilang pag-antos, sama sa usa ka maharlikang purpura. Napuno sa dakong kaisog ug pagsalig sa Diyos, mitindog sila sa atubangan sa magtutortyur nga walay kahadlok ug, sa klarong tingog, gisulti nila kaniya ang tibuok kamatuoran bahin sa ilang kaugalingon – kinsa sila ug asa sila gikan; Wala nila gitago ang ilang paagi sa kinabuhi ni ang ilang pagtuo nga Kristiyano, ni wala usab nila gitago ang kamatuoran nga sila—isip mga birhen—nagkasal na kang Kristo ug nagsaad kaniya nga panalipdan ang ilang pagkabirhen hangtod sa kataposang gutlo sa ilang kinabuhi. Ang gobernador Leontius, sa pagtan-aw kanila ug pagkakita nga ang bulahan nga dalaga nga si Archelaia mas tigulang kaysa sa uban, mas maisug sa pagpanulti, ug sa pag-ila usab nga ang iyang nawong labing matinud-anon, mituyok kaniya ug miingon:

'Paminawa, Archelaia! Pinaagi sa unsang katungod nga imong tigumon ang tanang klase sa mga tawo—maayo man o dautan—ug tudloan sila sa pagsimba kang Jesus nga taga-Nazaret, Kinsa wala gani makaluwas sa Iyang kaugalingon sa dihang Siya gilutos, ug kinsa, labi pa gayud, dili makatabang sa bisan kinsa pa?' Giunsa nimo pagdaplin sa pipila ka orasyon sa mahika ug pagpanglimbong sa mga tawo; giunsa nimo, pinaagi sa pagsul-ob og bisti sa lalaki, pagpakita nga lalaki ka, sa dihang sa tinuod ikaw usa ka daotan ug makadaot nga

---

[4115] Si Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod sa 305

[4116] Ang Campania nahimutang sa karaang Italya ug gilapdan sa Latium sa kasadpan, Samnium sa amihanan, Lucania sa sidlakan ug sa Dagat Tyrrhenian sa habagatan. Niining maong probinsya sa Italya unang gihulma ang mga kampana (sugod sa ika-8 nga siglo), mao nga gitawag kini nga 'campanas' sa mga Statuto sa Simbahan (sa wala pa, mga martilyo o mga puthaw nga plato ang gigamit).

[4117] Ang lungsod sa Nola nahimutang sa habagatan sa Capua; naglungtad gihapon kini karon (nga nahimutang na sa probinsya sa Caserta sa Italya) ug adunay populasyon nga mga 15,000.

[4118] Ang lungsod sa Salerno nahimutang sa Dagat Tyrrhenian; naglungtad gihapon kini karon.

salamangkera? Tingali gitudloan usab nimo og mahika kining duha ka dalaga; kung dili tika laglagon karon, madani nimo sa imong bakak nga pagtulon-an ang tanang walay kasinatian nga mga babaye ug lalaki.

Niini mitubag ang balaan nga dalaga:

Gitatilawan nako ang gahum ug awtoridad sa yawa pinaagi sa gahum ni Kristo; ug gitudloan nako ang mga tawo sa maayo – mao ang pag-ila nila sa usa ka tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini: ug ang pag-ayo gihatag sa tanan nga nag-antos sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, ang Bugtong Anak sa Dios, pinaagi kanako, ang Iyang alagad; Dili ko nagpakaaron-ingnon nga lalaki, kay gipahayag na nako karon nga ako usa ka dalaga ug sulugoon ni Cristo; ug kining duha ka igsoon kong babaye sa Ginoo gipadako sa pagtuo kang Cristo sukad pagkabatan-on pa sila.

Ug miingon ang gobernador:

'Ang bisan kinsa nga mosupak sa sugo sa hari pagapatyon sa malupit nga paagi.'

Mitubag ang balaan:

'Aduna kami'y Hari – ang among Ginoong Jesu-Cristo, nga alang kaniya among gisalikway ang kalibutan ug ang tanan nga anaa niini; among gituman ang Iyang sugo ug nagpaabut kami og kaluoy gikan kaniya nga nagpanag-iya sa langit ug yuta ug sa tanan pa.'

Miingon ang gobernador:

'Ang among mga dios nagpanalipod sa tanang butang ug nagdumala sa tanan; daghan sila og ngalan: Cronus[4119] , Trismegistus[4120] , Hermes[4121] , Aphrodite[4122] , Hera[4123] , Athena[4124] , Zeus[4125] , nga labaw sa tanan. Kini nga mga gahum sa langit mao ang nagpanalipod ug nagdumala sa tibuok uniberso.'

Mitubag ang dalaga:

'Buta ang inyong mga diyos, ug ang mga buta nagasimba kanila ug nagtuo kanila.'

Miingon si Igemon:

'Ang imong Dios usa ra, ug Siya walay gahum sa pagpanalipod sa Iya mismo, kay gilansang Siya sa krus, gipainom og suka, gisul-oban og korona sa mga tunok, ug gituslob sa bangkaw.'

Niini mitubag ang santo:

'Ang among Dios mitugot niini tanan alang sa among kaluwasan, aron ang tanan nga motuo kaniya dili malaglag kondili makabaton sa kinabuhi nga walay katapusan; apan ang inyong mga dios wala makakita, wala makadungog, wala mosulti, ug busa dili nila matabangan ang ilang kaugalingon ni ang uban.'

Pagkahuman niining mga pulong, ang gobernador, sa iyang kasuko, nagsugo nga itaktak ang balaan sa mga gutom nga leon, nga nagtuo nga dayon nila siyang gisi-gisi; apan ang mga hayop nahimong malumo sama sa karnero ug naghigda sa tiilan sa balaan. Siya, sa iyang bahin, nag-ampo sa Dios, nga nag-ingon niini:

'Ginoong Dios, Amahan, Anak ug Espiritu Santo, nga hangtod karon gipahilunaon ang akong lawas gikan sa tanang hugaw! Ingon nga karon imong gipakamaot ang mga mananap ug gihatagan ako og kusog aron mapildi ang gobernador, nga mas mabangis pa kaysa sa mga mananap, ingon ana, ikaw kanunay nga mahimong akong walay puas nga magtabang, O Ikaw nga alagad Nimo.'

Sa dihang nakita sa gobernador nga wala'y kadaut ang balaan sa mga hayop, napuno siya sa labi pang kasuko ug gisugo ang mga sundalo nga patyon ang mga hayop ug, pagkahuman giputot ang balaang martir ug ang iyang mga kauban, isirado sila sa usa ka bilanggoan. Apan sa bilanggoan, mipakita ang Anghel sa Ginoo sa mga balaang martir, gipahayag sila sa usa ka dili masukod nga kahayag ug miingon:

'Ayaw kamo kahadlok, mga dalaga ni Cristo! Ang inyong mga pag-ampo nakaabot na sa Dios, ug ang mga korona gitagana na para kaninyo sa langit.'

[4119] Cronus – sa mitolohiyang Griyego, ang bungsong anak nga lalaki ni Uranus ug Gaia, ug usa sa mga Titan. Gitan-aw siya nga patron sa mga tanom ug ani, mao nga gipakita siya nga naggunit og karit.

[4120] Ang ngalan nga Trismegistus gigamit kang Jupiter o Zeus.

[4121] Hermes – ang diyos sa kauswagan.

[4122] Aphrodite o Venus – ang diyosa sa gugma ug katahum.

[4123] Hera – ang patronesa sa kaminyoon ug pagpanganak.

[4124] Athena o Minerva – ang diyosa sa kinaadman.

[4125] Zeus o Jupiter – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga ginikanan sa ubang mga diyos ug magbubuhat sa tanan nga naglungtad.

Sa dihang nakita sa mga bantay ang katingalahang kahayag sa bilanggoan, sila miingon, puno sa kahadlok ug kahilakbot:

'Tinuod gayud, ang Dios nga gipang-angkon niining mga dalaga mao ang tinuod nga Dios.'

Sa buntag, miingon ang gobernador sa iyang mga sulugoon:

'Dad-a sa akong atubangan kana nga salamangkera nga gahapon nagpasipala kanako ug sa akong mga dios pinaagi sa tanang matang sa panamastamas.'

Ug dayon gidala sa atubangan sa hukmanan ang balaan nga martir nga si Archelaia ug miingon:

'O gobernador, dili ako, kondili ang imong dautang mga buhat ang nagdala kanimo og panamastamas ug kaulaw ug nag-andam og kalayo nga dili mapalong, diin ikaw pagahirason hangtod sa kahangturan uban sa imong mga dios; apan kon gusto ka nga maluwas gikan sa walay katapusang paghiras, paminawa ang akong mga pulong nga alang sa kaayohan sa imong kalag ug dawata ang akong maayong tambag: tuohi ang Dios Amahan nga nagmugna kanimo, , ug sa Iyang Bugtong Anak, ang Ginoong Jesu-Cristo, ug sa Espiritu Santo nga nagagikan sa Amahan; kini mao ang Usa ka Dios, gipadayeg sa Trinidad sa yuta ug sa langit!

Ang kumander, nga naghunahuna niini nga mga pulong ingon panag-aw ug kabuang, gisaway ang santo, nga miingon:

'Kung mosunod ka kanako ug motuo sa akong mga diyos, ganti-an tika sa bahandi ug dungog ug makuha nimo ang imong lugar taliwala sa labing bantugan nga mga babayeng Romano; apan kung dili ka mosunod kanako, ipahamtang tika aron malapasan sa mga salbahis, dayon ipailawom tika sa malupit nga pagpanakit ug, sa katapusan, ipahamtang tika sa usa ka makalilisang nga kamatayon; ug ihatag ko ang imong lawas aron kan-on sa mga iro, mga buangis nga hayop ug mga langgam.'

Mitubag ang santo:

'Aduna koy tabang nga mao ang Ginoong Jesu-Cristo, nga mao ang magbabantay sa akong kalag ug sa akong lawas. Iyang panalipdan ako gikan sa kahugawan nga imong giandam para kanako, sama sa pagpanalipod Niya sa daghang nag-antos nga balaan nga mga birhen sa wala pa ako; ug dili ko kahadlok sa kamatayon, kay naglaum ako nga makadawat og kinabuhi nga walay katapusan gikan sa akong Ginoo, Kinsa magahatag kanako og walay katapusang kalipay ug ihap kanako sa Iyang mga balaang anghel.

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga hubaron ang santa, ug gipangiskarpa gamit ang puthaw nga mga instrumento ang iyang putli nga pagkabirhen nga lawas ug gipalo nga walay kalooy; gisugo usab niya nga ibubo sa iyang mga samad ang init nga lana ug pitch nga giandam alang niini; ug gipangiskarpa ug gisunog ang lawas sa santa hangtod sa bukog. Ang tanan nga anaa, sa pagkakita sa pag-antos sa balaan nga martir, nangahibulong kaayo ug nabulabog sa hunahuna kung giunsa sa ingon ka huyang nga dalaga ang pag-antos sa ingon ka malupit nga pagpanakit ug nagpabilin nga buhi. Apan ang santa, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot sa timaan sa krus, miingon:

'Ginoo, tan-awa gikan sa langit, gikan sa kahitas-an sa Imong balaan nga trono, ang Imong matinud-anong sulugoon! Pabugnawa kining nagdilaab nga kalayo sa hamog sa Imong grasya, ug hatagi og kahupayan ang akong lawas sa mga pag-antos nga gipahamtang kanako sa gobernador.'

Sa diha-diha nga nahisgutan sa santa kining mga pulong, usa ka kahayag ang misidlak ibabaw sa iyang ulo ug nadungog ang usa ka tingog nga miingon:

– Ayaw kahadlok! Anaa ako uban kanimo.

Ang gobernador, pagkakita nga wala'y kadaut ang balaan, nagngitngit sa kasuko.

Duol sa maong dapit adunay usa ka dakong bato nga bisan pipila ka lalaki lisod pa gyud ibalhin; gisugo sa gobernador nga kini itas ug ibutang ibabaw sa martir, aron siya mapisak sa ilawom niini. Sa dihang gisugdan sa mga sulugoon ang pagbuhat sa sugo sa gobernador, ang Anghel sa Ginoo, nga dili makita nga anaa uban sa balaan nga dalaga, dali nga gisukod ang bato paingon sa pikas direksyon, nga nagpamug-ot sa mga sulugoon sa taga-pahirap, samtang ang santa nagpabilin nga buhi ug nagdayeg sa Dios, nga nag-awit:

'Bulahan Ka, Ginoo nga Dios sa among mga amahan, nga nagluwas sa mga nagasalig Kanimo!'

Ang mga tawo, pagkakita niini, misinggit:

'Dako ang Kristohanong Dios, nga giangkon niining dalaga!'

Miingon dayon ang gobernador:

'Unsaon nato karon pagbuhat niining salamangkera? Ginasukol niya ang tanang pag-antos; dad-a siya ug iluwas sa siyudad; dad-a uban niya kana nga duha ka dalaga nga nagsunod kaniya, ug patya silang tulo sa espada.'

Gidakop dayon sa mga sundalo ang mga balaan nga martir, gitali ang ilang mga kamot sa likod, ug gidala sila gawas sa siyudad.

Pag-abot nila sa gitudlong lugar, ang mga sundalo nag-andam na sa pagputol sa ulo sa mga balaang martir; sa maong higayon ilang nakita ang mga anghel ug napuno sila sa kahadlok; samtang ang mga balaang anghel, sa pagtan-aw sa pag-antos sa mga martir, nag-andam sa pagdawat sa ilang mga kalag uban sa himaya. Ang mga sundalo, sa pagbati sa presensya sa mga anghel sa pipila ka paagi, gikahadlukan, nangurog, ug daw nawala ang ilang kaugalingon. Apan si Santa Archelaia, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, miingon sa mga sundalo:

'Buhaton ninyo ang gisugo kaninyo.'

Mitubag ang mga sundalo:

'Dili namo kaya, maam, kay gikupot kami sa kahadlok.'

Unya ang tanang dalaga miingon kanila sa tingub:

'Kung dili ninyo tumanon ang sugo, dili kamo kauban namo.'

Pagkadungog niini, gikuha sa mga sundalo ang ilang mga espada ug giputol ang ilang mga ulo[4126] .

Busa ang tulo ka balaan nga martir—si Archela, si Thecla ug si Susanna, mga putli nga birhen—nakab-ot nila ang ilang kaisog, misulod sa langitnong palasyo ug karon nagtindog uban sa mga Anghel sa atubangan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa, nga gihimaya sa Trinidad, Diyos, nga gihatagan og himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

20 Hunyo

7 Hunyo (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir Teodoto sa Ancyra, nga giputol ang ulo sa espada niadtong tuig 303 (alang sa iyang kinabuhi, tan-awa ang Mayo 18

Ang Pag-antos ni San Markell, ang Balaang Hieromartir ug Papa sa Roma, ug sa mga kauban niya

Paghinumdom sa ika-7 sa Hunyo

Si Santo Marcellus natawo nga Roman; ang ngalan sa iyang amahan mao si Benedict. Siya ang misunod kang Santo Marcellinus isip Papa sa Roma ug nagpabilin sa katungdanan atol sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador nga Roman nga sila Diocletian[4127] , Maximian Hercules[4128] , ang lain nga Maximian nga nailhan nga si Galerius[4129] , ug si Maxentius[4130] sulod sa lima ka tuig ug unom ka bulan. Niadtong mga adlaw, nahitabo ang mosunod nga mga panghitabo sa Roma. Si Emperador Maximian, nga nailhan nga si Hercules, gitudlo ni Diocletian isip iyang kauban nga maghuhari. Pagbalik niya sa Roma gikan sa mga probinsya sa Aprika[4131] ug aron mapasaya si Emperador Diocletian, nga na-late sa Sidlakan, gisugdan ni Maximian ang pagtukod og mga paliguan nga init nga bato sa Roma alang sa iyang dungog, nga naghatag sa mga pagano og makalilisang nga kabugnaw[4132] . Pagkahibalo niya nga daghan kaayong sundalo sa mga legyon Romano ang nagtuo kang Kristo, Gikuha ni Maximian ang ilang ranggo militar ug gihatagan sila sa parehas nga trabaho nga gipahamtang kaniadto sa Paraon sa mga Israelita sa Ehipto[4133] , mao kini: gipugos niya ang uban sa paghimo og mga ladrilyo, ang uban sa paghimo

[4126] Ang mga balaang martir namatay niadtong 293.
[4127] Si Emperador Diocletian nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.
[4128] Si Maximian Hercules nagdumala sa kasadpang katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod sa 305.
[4129] Si Maximian Galerius nagdumala sa Sidlakan gikan sa 305 hangtod 311.
[4130] Si Maxentius nagdumala sa Kasadpan gikan sa 305 hangtod sa 312.
[4131] Ang hurisdiksyon ni Maximian naglakip sa Aprika, Hispania ug Italya.
[4132] Angay hinumduman nga ang 'thermae' sa karaang paganong Romano dili lang mga paliguan kondili usab mga lugar sa kalapasan.

og apog, ug ang uban pa sa paghukay sa yuta ug pagdala og mga bato para sa pagtukod sa maong mga paliguan. Gibuhat niya kini tanan aron hadlukan ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa Roma, kay nahibalo siya nga daghang mga Romano—dili lang mga ordinaryo kondili pati na ang mga myembro sa kadungganan—nagtuo sa Kristohanong pagtuo, bisan pa man dili kini ilang ipadayag.

Niadtong panahona, adunay usa ka manggaranon ug dungog nga Kristohanon nga ginganlan og Frason nga nagpuyo sa Roma. Sa dihang nakabantay siya nga ang mga Kristohanon nag-antos sa bug-at nga trabaho ug nagakagutom, gusto ni Frason nga tinago sila tabangan gamit ang iyang kaugalingong kapanguhaan; Pinili niya alang niini nga tuyo ang upat ka tawo nga mahadlok sa Ginoo, ug pinaagi kanila gihatagan niya ang mga Kristohanon og pagkaon, sinina, ug tanang gikinahanglan. Kining mga tawo gitawag og: Sisinnius, Cyriacus, Smaragdus, ug Largius.

Sa dihang nahibaloan kini sa bulahan nga Papa Marcellus, dako kaayo ang iyang kalipay sa kasingkasing sa mga kalooy nga gihatag sa mga Kristohanon; pagtawag niya sa upat ka lalaki nga gihisgutan ug pagkahibalo niya sa tanan mahitungod sa pagkamaabiabihon ni Frason, dako kaayo ang pagpasalamat ni Marcellus kaniya, ug giordinar niya si Sisinus ug Cyriacus nga mga diakono sa Simbahang Romano.

Sa usa ka gabii, samtang gipasan sa duha ka diakono ang pagkaon nga gipadala ni Frason para sa mga balaang martir, gidakpan sila sa mga pagano nga walay pagtuo ug gidala sa atubangan sa tribuno nga si Exuperius. Pag-abot pa lang nila sa iyang atubangan, gisugo sa tribuno nga ipriso sila sa publikong bilanggoan; ug sa ikatulong adlaw, gisumbong ni e ang ilang kaso kang Emperador Maximian. Ang Emperador, sa baylo, nagsugo nga ihatag sila sa parehas nga trabaho sama sa ubang mga Kristohanon, ug busa napil sila sa mga nagdala og balas para sa pagtukod sa usa ka bilding nga bato.

Usa sa mga Kristohanon mao ang usa ka lalaki nga ginganlan og Saturninus; tungod sa iyang katigulangon, dili na niya makaya ang bug-at nga karga nga gihatag kaniya. Unya ang mga bulahan nga diakono nga sila Sisinnius ug Cyriacus misugod sa pagtabang niining tigulang nga lalaki, gibuhat nila dili lang ang ilang kaugalingong trabaho kondili pati na usab ang sa uban; samtang sa ilang mga ngabil, walay hunong sila sa paghimaya ug pagdayeg sa Dios. Gisumbong sa mga guwardiya ang tanan niini sa tribuno, ug siya usab misumbong niini sa emperador.

Gisugo dayon sa emperador nga dad-on si Sisinnius sa iyang atubangan, ug sa dihang miatubang na kini kaniya, gipangutana siya:

'Unsa imong ngalan?'

'Makasasala ako,' tubag sa balaan, 'ug ang akong ngalan mao si Sisinnius; usa ako ka sulugoon sa mga sulugoon sa among Ginoong Jesu-Cristo.'

'Unsa kining mga himno nga inyong gina-awit?' pangutana ni Maximian.

'Kung nahibalo ka sa kahulugan sa mga himno nga among ginaawit,' tubag sa santo, 'makaila pud ka sa imong Magbubuhat.'

Niini mitubag ang emperador:

'Apan kinsa man ang atong Magbubuhat, kon dili si Hercules[4134] , ang dili mapildi!'

Mitubag ang balaan nga diakono nga si Sisinnius:

'Para kanamo, usa ka kasuklam-suklam dili lang ang pagnganlan kaniya, apan bisan ang pagdungog sa iyang ngalan.'

'Pilia ang usa sa duha ka butang,' padayon sa emperador: 'halad og halad kang diyos Hercules; kung dili, pagasunogon ko ang imong unod sa kalayo.'

'Dugay na nakong gipangandoy nga mag-antos alang kang Kristo, akong Dios,' tubag ni San Sisinnio, 'aron madawat nako ang gipangandoy nga korona sa pagkamartir.'

[4133] Sa tuyo nga mapugos ug mapaluya ang mga Israelita, gipahamtang sila sa Ehipsiyong paraon sa bug-at nga mga buluhaton. Sa usa ka medyo mubo nga panahon (gikan sa kamatayon ni Jose hangtod sa Pagagawas gikan sa Ehipto), nagtukod ang mga Israelita og tulo ka siyudad para sa mga Ehipsiyo – Pithom, Rameses ug Heliopolis (Exodo 1:1–14).

[4134] Si Hercules o Heracles usa ka nasudnong bayani sa karaang Gresya. Sumala sa mitolohiyang Griyego, si Hercules anak ni Zeus ug Alcmene, ang asawa ni Amphitryon, Hari sa Tiryns. Gihatagan si Hercules og dakong pisikal nga kusog, mao nga giila siya nga patron nga diyos sa mga gymnast ug gladiator.

Unya ang emperador, sa iyang kasuko, gisumite siya kang Laodicius, ang gobernador sa probinsya, aron siya pasakitan.

Gibilanggo siya sa Mamertine Prison[4135] , diin nagpabilin ang martir sulod sa napulo'g pito ka adlaw. Sa katapusan niining panahona, gisugo sa gobernador sa probinsya nga dad-on pag-usab si San Sisinius nga diakono aron usisahon.

Gikan sa selda, unang gidala ang priso sa atubangan sa bantay sa prisohan, si Apronianus. Sa pagtan-aw kaniya, nakabantay si Apronianus nga ang iyang nawong nagdan-ag sa katingalahang kahayag nga langitnon; sa samang higayon, nakadungog usab siya og tingog nga miingon:

– *'Umari kamo, mga gipanalanginan sa akong Amahan; dawata ninyo ang inyong panulondon, ang gingharian nga gitagana para kaninyo sukad pa sa pagtukod sa kalibutan'* (Mat. 25:34).

Unya si Aponian, napuno sa kahadlok ug pagkahadlok, nahulog sa tiilan ni San Sisinnius ug miingon:

– Gipangayo ko kanimo sa ngalan ni Kristo, nga imong gipang-angkon, nga bunyagan ko karon dayon ug himoa ko nga kauban sa imong korona.

Gidala dayon ang tubig didto.

Unya si San Sisinio nga diakono, pagkahuman niyang gihatag kang Apronian ang katekesis nga[4136] , gipanalanginan niya ang tubig; unya gisugo niya si Apronian nga mosulod, nga hubo, sa sudlanan nga puno sa tubig ug gipangutana siya:

'Nagtuo ka ba sa Dios Amahan, ang Labaw'ng Makagahum, ug sa Iyang bugtong Anak, ang among Ginoong Jesu-Cristo, ug sa Espiritu Santo?'

Mitubag siya:

'Oo.'

'Hinaut nga pasigaon ka sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo,' miingon ni San Sisinus.

Unya gisugo sa santo si Apronianus nga mogawas sa tubig.

Pagkahuman niini, gidala ni Sisinnius ang bag-ong nabunyagan nga si Apronian kang Santo Marcellus, ang Papa. Gihirisan niya og balaang krisma ang bag-ong nahayag nga lalaki ug, pagkahuman sa pagsaulog sa Balaang Misa, gihatagan niya silang duha—Sisinus ug Apronianus—ingon man usab ang tanang Kristohanong naa didto, sa labing putli nga Lawas ug Dugo sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Sa udto niadtong adlawa, gisugo sa gobernador sa probinsya nga si Laodicius nga dad-on sa iyang atubangan ang diakono Sisinnius aron pangutan-on. Kauban niya ang bantay sa prisohan, ang bulahan nga si Apronian – usa ka bag-ong nahayag nga sulugoon ni Kristo. Sa pagduol kang Laodicius, misinggit si Apronian sa kusog, nga nag-ingon kaniya:

'Ngano man nga ginadasig ka sa yawa batok sa mga sulugoon sa Dios, nga nagtudlo kanimo sa pagpahamtang og ingon kadaghan nga pag-antos sa mga inosente?'

Natingala sa mga pulong ni Apronian, miingon ang gobernador sa probinsya kaniya:

'Murag nahimo ka usab nga Kristiyano.'

[4135] Ang Bilanggoan sa Mamertine nahimutang sa amihanan nga bahin sa siyudad sa Roma. Gihimo kini panguna alang sa mga kriminal sa estado, usa ka kategorya nga naglakip sa mga Kristohanon. Sumala sa tradisyon, ang mga Balaang Apostoles nga sila San Pedro ug San Pablo gipriso niining bilanggoan. Kining bilanggoan nagpadayon hangtod karon sa na-restore nga porma, ug ang bahin sa bilanggoan diin gipriso ang mga Apostoles nga sila San Pedro ug San Pablo gipanalipdan sa espesyal nga pag-amping sa mga Katoliko isip usa ka balaang dapit.

[4136] Katekesis – berbal nga pagtudlo sa mga kamatuoran sa Ortodoksong pagtuo, nga gitudlo sa sayong Simbahan sa tanan nga gustong madawat ang sakramento sa bunyag. Adunay katungod mosulod sa simbahan aron maminaw sa Balaang Kasulatan ug mga sermon, ug bisan sa pag-apil sa unang ug ikaduhang bahin sa Liturgiya (ang Proskomedia ug ang 'Liturgiya sa mga Katekumeno'), ang mga katekumeno gikinahanglan nga mobiya sa simbahan sa dili pa magsugod ang ikatulo, labing importante nga bahin sa Liturhiya ('Liturhiya sa mga Pananumdom'), sumala sa pahibalo sa ekseklamasyon sa diakon, nga napreserbar hangtod karon sa Simbahang Ortodokso atol sa pagsaulog sa Liturhiya. Nagkalainlain ang gidugayon sa katekumenato; daghan ang nagpabilin nga katekumeno sa tibuok nilang kinabuhi. Kung gikinahanglan, ang panahon sa katekumenato gipamubo ngadto sa pipila ka adlaw o bisan pipila ka oras (sama sa, pananglitan, niining kasoha). – Ang eklesiastikal nga ritwal sa katekumenato gihapon gihimo sa Simbahang Orthodox; naglangkob kini sa pag-ampo sa ibabaw sa kandidato alang sa bunyag ug sa pagpanawag batok sa yawa; sa samang higayon, ang kandidato mosalikway kang Satanas, maghiusa sa iyang kaugalingon kang Kristo ug mosugid sa iyang pagtuo pinaagi sa pag-awit sa Kredong Apostoliko (ginabuhat kini sa mga ninong sa panahon sa bunyag sa mga bata).

'Kaauy-an ako, usa ka maluoyong tawo,' tubag sa bulahan nga Apronian, 'kay gisayang nako ang akong mga adlaw sa pagkadautan, nga wala ko mailhi ang tinuod nga Dios hangtod karon.'

'Tinuod,' miingon ang gobernador sa probinsya, 'masayang na nimo karon ang nahibilin nimong mga adlaw!'

Gisugo dayon niya nga putlon ang ulo ni Apronian, nga miingon:

'Kung dili mamatay kining usa, daghan pa ang mamatay.'

Pagkahuman niini, gidala sa mga sundalo si San Apronian gawas sa siyudad. Pag-abot nila sa gilay-on nga duha ka miliaria[4137] gikan sa siyudad, giputol sa mga sundalo ang ulo ni San Apronian sa Dalan Salarian[4138] ; busa ang bag-ong nahayag nga si Apronian nakadawat sa korona sa martir. Alang sa balaang diakono Sisinian, ug uban kaniya ang nahisgotan nga tigulang nga si Saturninus, gisugo sa gobernador sa probinsya nga ipriso sila, nga miingon kanila:

'Kung dili kamo maghalad og sakripisyo sa mga diyos, laglagon ko kamo pinaagi sa pagpasailalim kaninyo sa tanang matang sa pag-antos.'

Samtang ang mga santo naa sa prisohan, daghang mga pagano ang miadto kanila ug walay kahadlok nga gibunyagan sila. Paglabay sa kap-atan ka adlaw, nahibaloan kini ni Laodicius, ang gobernador sa probinsya; nagmando siya nga andamon ang usa ka lugar para sa iyang tribinál sa templo sa diyosa nga si Tellura[4139] , ug pagkahuman nga mipahimutang siya didto, gisugo ni Laodicius nga dad-on sa iyang atubangan si Saturninus nga tigulang ug si Sisinnius nga diyakono. Ang mga priso ni Kristo gidala sa atubangan sa ilang magpapasakit nga walay sinina sa tiil ug nakagapos sa puthaw nga kadena.

'Busa,' pangutana sa gobernador sa probinsya, 'gibiyaan na ba ninyo sa katapusan ang walay pulos nga mga limbong sa Kristiyanismo? Magdumili pa ba gihapon kamo sa pagsimba sa mga dios nga gisimba sa among mga hari?'

'Makasasala kami,' tubag sa balaan nga diakono nga si Sisinnius, 'apan nagsimba kami sa among Ginoong Jesu-Cristo, ug dili gayud namo itungo ang among ulo sa atubangan sa yawa o sa walay kinabuhi nga bato.'

Unya miingon si Laodiceus:

'Dad-a dinhi ang mga tanso nga talampakan diin gisunog ang insenso alang sa mga dios.'

Dali dayon gidala ang mga tripod nga adunay nagdilaab nga uling. Nagsugod ang tortyurista sa pagpugos sa mga santo nga mosunog og insenso sa mga diyos-diyosan.

Miingon ang balaan nga tigulang Saturninus sa tortyurador:

'Hinaut nga himuon sa Ginoo nga abog ang mga paganong diyos-diyosan.'

Ug sa kalit, natunaw ang mga bronse nga tripod ug midagayday sama sa tubig.

Duha ka sundalo nga naa didto, nga ginganlan og Papias ug Maurus, pagkakita niini, misinggit sa kusog:

'Tinuod gayud, ang Ginoong Jesu-Cristo, nga gihalaran nila Sisinnius ug Saturninus, mao ang tinuod nga Dios.'

Ang gobernador sa probinsya sa Laodicea, nga nagdilaab sa kasuko, nagmando nga ipabitay sa pilori ang balaang mga martir, sila Saturninus ug Sisinnius, ug bug-atan sila nga walay kalooy gamit ang pisi ug mga kahoy nga giknot. Samtang gipahirapan sila sa ingon niini nga paagi, misinggit ang mga santo, nga nag-ingon:

'Nagpasalamat kami Kanimo, O Ginoong Jesu-Cristo, nga giisip Mo kami nga takus nga makig-ambit sa pag-antos sa Imong mga sulugoon nga nag-antos alang Kanimo.'

[4137] Ang miliarium mao ang Romanong milya o, sa mas tukma, usa ka Romanong marka sa milya, tungod kay sa katapusan sa matag miliarium adunay nagbarug nga haligi nga bato nga nagsilbi nga timaan. Ang usa ka miliarium katumbas sa 8 ka stadia (ang usa ka stadium kay 88 ka fathom), nga katumbas sa hapit 1.5 ka among verst. Ang mga milestone gipakatag sa tibuok Italya; kasagaran kini gisulatan sa ngalan sa nagtukod o sa emperador nga sa ilawom sa iyang paghari kini gitukod. Ang unang milestone, diin gikan ang tanang uban pang mga bato ug diin nagtigum ang tanang mga dalan, nahimutang duol sa Templo ni Saturn. Ang mga nahibilin niining bato nakaplagan atol sa mga pag-ukay sa Roma.

[4138] Ang Salaria usa sa labing dagkong dalan sa karaang Roma. Misubay kini sa Suba sa Tiber hangtod sa Curia, nga miagi sa Latium, Sabinia ug uban pa, hangtod sa Ardia. Ang ngalan sa maong dalan naggikan sa kamatuoran nga gigamit kini sa mga Sabino aron magdala og asin (vai) gikan sa baybayon paingon sa ilang kaugalingong nasud.

[4139] Tellura o Gaia – ang Griyego-Romanhong diyosa sa yuta ug pagkamabungahon.

Unya ang mga sundalong sila Papias ug Maurus, sa ilang pagtan-aw sa pag-antos sa mga santo, misinggit pag-usab, nga nag-atubang sa gobernador sa probinsya:

'Ngano man nga ginadasig ka sa yawa batok sa mga sulugoon sa Dios, nga nagtudlo kanimo sa pagpanakit kanila—nga inosente—nga walay kalooy?'

Si Laodiceus, nga nagdilaab sa kasuko batok niining mga sundalo, nagmando nga patumbahon ang ilang mga baba gamit ang mga bato; pagkahuman nabungkag ang mga ngabil sa mga santo, iyang gipriso sila. Sa samang higayon, gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga sunogon ang kilid sa mga martir, nga nagbitay sa patibong, gamit ang mga kandila. Apan sila, samtang nag-antos sa ingon ka dako nga kasakit, nagpasalamat sa Dios uban sa malipayong mga nawong.

Niadtong adlawa mismo, gisugo sa taga-pahirap ang pagpatay batok sa mga balaan. Busa, gikuha sila gikan sa patibong, gidala gawas sa siyudad paingon sa dalan sa Numantian[4140] ug giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada.

Ang maong debotong lalaki nga si Frason, pagkahuman niyang kuhaon ang mga lawas sa mga balaang martir uban sa presbiterong si Juan, ilang gilubong kini sa iyang kaugalingong yuta duol sa Dalan Salarian.

Sa bahin sa mga sundalong sila Papias ug Maurus, nga nakabilanggo, dako kaayo ang ilang tinguha nga makadawat sa balaang binyag; pagkahuman sa ilang pag-ampo sa Ginoo, mibiya sila sa prisohan pinaagi sa abli nga mga pultahan, nga walay nakabantay kanila. Pag-abot nila kang Balaang Papa Marcellus, nadawat nila gikan kaniya ang balaang binyag. Pagkahuman sa ilang pagbunyag, mibalik sila sa mga sundalong nangita kanila, ug gidala sila sa atubangan sa gobernador sa probinsya aron pangutan-on. Pagkakita kanila, miingon ang gobernador sa probinsya:

'Karon nahibalo na ko nga kamo mga Kristohanon.'

'Oo, kami gayud mga Kristohanon,' tubag ni San Papias.

'Biyaa kining walay pulos nga Kristohanong ilusyon,' padayon ni Laodiceus, 'ug simba ang mga dios nga gisimba sa among mga hari!'

'Pasagdi sila nga mosimba kanila, kon gusto nila nga malaglag hangtod sa kahangturan,' tubag ni Santo Maurus kang Laodicius.

Niini, mitubag ang gobernador sa probinsya nga si Laodiceus:

'Kung karon dili kamo maghalad og sakripisyo sa among mga dios nga dili mamatay, mawala ang inyong mga kalag. Paminawa ko ug buhata ang akong gisulti, kung gusto ninyo nga mabuhi.'

'Maghalad kamo og sakripisyo kanila,' tubag ni San Papias, 'kung gusto ninyo nga mag-antos hangtod sa walay katapusan!'

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador sa probinsya nga ipahigda sa yuta ang mga santo ug bugbogon sila nga walay kalooy gamit ang mga tungkod. Bisan pa, samtang mabangis silang gibugbog, wala sila'y gisulti gawas sa mosunod nga mga pulong:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ang Imong mga sulugoon!'

Unya gisugo ni Laodiceus nga patyon ang mga santo gamit ang mga tungkod nga lata. Samtang gipalo sila sa ingon ani sulod sa dugay nga panahon, ilang gisumite ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios.

Ang presbiterong si Juan, pagkahuman niyang gikuha sa gabii ang mga lawas sa mga santo, gilubong niya kini uban sa dungog duol sa lubnganan sa mga balaang martir nga sila Sisinia ug Saturninus, nga nauna nang nag-antos (gihimo niya kini sa sugo ni Santo Papa Marcellus).

Niadtong panahona, mibalik si Emperador Diocletian sa Roma. Ang gobernador sa probinsya, si Laodicius, nagreport sa tanan nga mahitungod sa mga balaang martir kang Diocletian ug Maximian, ug gisaysay niya kung giunsa niya sila walay-kaluoy nga gipahirapan ug gipatay. Nalipay kaayo ang mga emperador sa maong balita ug gidayeg nila ang gobernador sa probinsya tungod sa iyang kadasig.

Samtang si San Cirio, nga nahisgutan sa ibabaw, nga giordinar nga diakono ni Santo Papa Marcelus, anaa niadto sa prisohan uban ni San Sisinnio; si Smaragdus ug si Largius, ingon man usab ang uban pang mga priso ni Kristo, gipriso usab didto. Gibuhat nila tanan ang bug-at nga trabaho nga gihatag kanila. Gidala sila sa gawas aron magtrabaho sa adlaw, ug sa gabii gibalik sila sa prisohan. Gihatagan sa Dios ang bulahan nga si Cyriacus og grasya

[4140] Ang Dalan Numantian nagsugod sa Roma paingon sa siyudad sa Numantia.

sa pagtambal sa mga sakit; daghan ang miadto kaniya ug gidala ang ilang mga masakiton, nga gihayag ni San Cirio pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos; busa ang mga buta nakakita pag-usab, ang mga paralisado naayo, ang mga demonyo napalayas gikan sa mga tawo, ug pinaagi sa pag-ampo sa santo, gihatagan og tambal ang mga nag-antos sa nagkalain-laing matang sa mga sakit.

Ang Emperador Diocletian adunay anak nga babaye nga ginganlan og Artemisia. Sa pagtugot sa Dios, nahulog siya sa pagpanag-iya sa dautang espiritu ug gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu. Pagkahibalo niini, si Diocletian nasubo kaayo, nga sa maong adlaw, tungod sa kasubo, wala siya mokaon. Sa dihang misulod siya sa kwarto sa iyang anak nga babaye, diin siya anaa sa kalisod sa iyang pagpanag-iya niadtong panahona, misinggit ang demonyo pinaagi sa mga ngabil sa babaye:

'Dili ko mobiya niining dapita, ug walay makapahawa kanako gawas kang Diakono Cyriacus.'

Gisugo dayon ni Diocletian nga pangitaon si Diakono Cyriacus, ug sa dihang nakit-an siya sa prisohan ug gidala sa atubangan sa emperador kauban ang iyang duha ka higala, sila Smaragdus ug Largius, ang emperador misugod sa pagpakusog kaniya nga mosulod sa kwarto sa iyang anak nga babaye ug tambalan siya. Si San Ciryaco, sa pagsulod niya sa kwarto sa anak nga babaye sa hari, gisultihan ang hugaw nga espiritu nga nagpahirap kaniya sa mosunod nga mga pulong:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, gisugo tika: paggawas sa sulod ning dalaga.'

Apan mitubag ang demonyo pinaagi sa iyang mga ngabil:

'Kung gusto nimo nga mobiya ko kaniya, ipakita kanako ang lain nga puy-anan nga akong masulod.'

'Ani-a ang akong lawas,' tubag ni San Cirio; 'kung makaya nimo, sulod niini!'

'Dili ko makasulod sa imong lawas,' padayon sa demonyo, 'kay kini sirado ug selyado sa tanang kilid.'

Unya miingon kaniya si Santo Ciríaco:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga gipako sa krus, paggawas ka niining dalaga, aron siya mahimong putli nga sudlanan alang sa pag-alagad sa Espiritu Santo.'

Unya misinggit ang hugaw nga espiritu, nga nagaingon:

'O Cyriacus! Kung ipahawa ko gikan dinhi, akong paningkamotan nga ikaw ipadala sa Persia[4141] .'

Sa niining mga pulong, nilayas ang hugaw nga espiritu. Ang dalagang si Artemia, nga napalaya gikan sa pag-antos nga gihimo sa mga demonyo, miingon sa santo:

'Gina-ampo ko kanimo sa Dios nga imong gituohan: bunyagi ako, kay nakita nako sa gilay-on ang Ginoo nga imong gipangwali.'

Nagtindog didto ang inahan ni Artemisia, si Emperatris Sirena, nga napuno sa dakong kalipay: sa pagka-ayo sa iyang anak nga babaye ug sa pagpadayag sa gahum ni Kristo (kay tinago siyang Kristiyana).

Pagkahuman sa pag-andam sa tubig, nabunyagan ang dalagang si Artemisia pagkasunod adlaw sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, sa tinago gikan kang Emperador Diocletian.

Sukad niadto, nakuha ni San Cirio ang pabor ni Emperador Diocletian, nga gihatagan siya ug ang iyang mga higala, sila Smaragdus ug Lagria, og kagawasan ug gihatagan siya og usa ka balay sa Roma duol sa iyang mga paliguan, nga nagsaad kaniya og malinawon nga kinabuhi.

Samtang nagpadayon, gitudloan ni Emperatris Sirena ang iyang anak nga higugmaon si Kristo sa tibuok kasingkasing ug tumanon ang Iyang balaod nga walay kapakyasan.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang usa ka mensahe kang Diocletian gikan sa hari sa Persia; sa maong mensahe, gihangyo sa hari sa Persia si Diocletian nga ipadala kaniya ang diakono nga si Cyriacus, kay ang iyang anak nga babaye gipanag-iya sa dautang espiritu, ug ang demonyo misinggit pinaagi sa iyang mga ngabil, nga nag-ingon:

'Walay makapahawa kanako gawas sa diakonong Romano nga si Cyriacus.'

Gisugo dayon sa emperador ang iyang asawa, si Emperatris Sirene, nga tawgon si Cyriacus ug hangyoon siya nga mobiyahe paingon sa Persia aron sa prinsesang gihuptan sa demonyo.

Sa dihang gitawag si San Ciryaco sa atubangan sa Emperatris ug nahibalo siya sa mensahe gikan sa Persia, miingon siya:

[4141] Gihatagan sa Yawa og kahadlok si San Ciríaco pinaagi sa posibilidad sa usa ka biyahe paingon sa Persia tungod kay sa kana nga mga panahon, lisod kaayo ang pagbiyahe tungod sa kakulang sa husto nga mga dalan.

'Sa ngalan sa akong Ginoo, si Jesu-Kristo, moadto ko nga walay pagduha-duha!'

Gihatagan siya sa Emperatris og tanan niyang gikinahanglan, ug pagkahuman niini mibiyahe siya paingon sa Persia uban sa iyang mga higala, sila Smaragdus ug Largius.

Pag-abot niya sa Persia ug gidala sa atubangan sa prinsesa nga gihuptan sa demonyo, ang demonyo misulti pinaagi sa iyang mga ngabil:

'Busa, Cyriacus, wala ba ko nagpaningkamot kanimo aron moanhi dinhi, sama sa akong gisulti kanimo nga buhaton nako?'

'Miabot ko dinhi,' tubag ni Cyriacus, 'pinaagi sa grasya sa akong Ginoo, si Jesu-Cristo, aron ipahawa usab ikaw gikan dinhi. Busa, espiritu nga hugaw, gisugo tika sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo: paggawas ka niining dalaga ug ayaw na pagbalik pa kaniya.'

'Apan ikaw, Cyriacus, gikapoy na, ug kinahanglan una sa tanan nga magpahulay ka human sa imong biyahe,' ingon sa demonyo.

'Tungod sa tabang sa Dios, nga nagmando sa tanang butang, wala koy gibati nga kakapoy,' tubag ni Ciryaco.

'Apan ako,' padayon sa demonyo, 'nahimo nako gayud ang akong gusto: nagsaad ko nga dad-on ka sa Persia, ug ania ka na.'

'Ikaw, walay gahum ug gisumpa, dili ka makabuhat sa imong gusto; makabuhat ra ka sa gitugotan kanimo sa atong Magbubuhat.'

Unya ang demonyo misugod sa pagdaugdaug sa dalaga. Si San Ciryaco, bisan pa niana, mihulog sa yuta ug misugod sa pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha. Samtang nagpadayon, ang demonyo misinggit sa santo:

'Kung ipahawa ko nimo dinhi, ipakita ko'g puy-anan nga akong masulod.'

Mitubag ang santo:

'O buang! Walay bisan usa ka dapit sa tibuok binuhatan sa Dios nga imong makapuy-an, kay ang dili mapildi ug gamhanang gahum sa akong Ginoong Jesu-Cristo magpahawa kanimo bisan asa ka moadto.'

Unya mibiya dayon ang yawa sa dalaga ug, samtang naglayas, gipuno niya ang hangin sa mga pagsinggit, nga nag-ingon:

'Oh, unsa ka makalilisang kanako ang ngalan Niya nga nagpagawas kanako!'

Sukad niadto, nabawi ang panglawas sa dalaga. Ang iyang ngalan mao si Jobia. Nituo siya kang Kristo ug nakadawat sa balaan nga bunyag. Daghan usab sa panimalay sa hari ang nituo kang Kristo ug nabunyagan, nga mitotal og mga upat ka gatos ka tawo. Naghalad ang hari sa Persia og daghang mga regalo kang Santo Cirio. Apan wala siya midawat og bisan unsa, ug ang iyang ikontento mao ra ang pan ug tubig. Pagkahuman sa iyang pagpuyo sa Persia sulod sa kwarenta'y singko ka adlaw, mibyahe siya, mibalik gikan sa hari sa Persia paingon sa emperador nga Romano uban ang usa ka sulat sa pagpasalamat, nga gidawat ni Diocletian uban ang pagtahod. Si Emperatris Sirena ug ang iyang anak nga babaye nga si Artemisia nalipay kaayo sa pagbalik ni Cyriacus.

Paglabay sa mubo nga panahon, nilarga si Diocletian gikan sa Roma paingon sa Sidlakan, samtang si Maximian Herculus miadto sa Mediolanum[4142] , diin pareho silang mibiya sa ilang mga titulong imperyal. Unya (ang lain nga Maximian), nga nailhan nga si Galerius, nga gi-ampon ni Diocletian isip iyang anak ug kinsa iyang gihatagan pagkahuman sa iyang anak nga babaye—ang maguwang ni Artemia, si Valeria—miabot sa Roma ug misugod sa pagpanlupig ug pagpatay sa mga Kristohanon. Pagkadakop niya, kauban ang uban, sa balaan nga diakono nga si Ciryaco – kay nasuko siya kaniya tungod kang Artemisia, nga gihimong Kristohanon ni Ciryaco – gibilanggo niya siya kauban ang iyang mga higala, sila Smaragdus ug Largius; Sa samang higayon, gisugo sa manlulutos nga dad-on si San Ciryaco sa iyang atubangan, hubad ug gipanghigot sa puthaw nga kadena, bisan asa siya moadto. Gibuhat niya kini aron hadlukan ang ubang mga Kristohanon.

Sa usa ka higayon, samtang ang torturer padulong sa usa ka lungsod, gisugat siya ni San Marcellus, nga misulti kaniya sa kusog nga tingog:

[4142] Ang Mediolanum (karon Milan) mao ang labing importante nga siyudad sa amihanang Italya, sa rehiyon sa Lombardy; natukod kini sa karaang panahon, pipila ka siglo sa wala pa si Kristo. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, ang Mediolanum nailhan nga lingkoranan ni Arsobispo Ambrose (gikan sa 374 hangtod 397), nga nagpakita og dakong kadasig sa pagbatok sa Arian nga erehiya (ang iyang handumanan gisaulog sa Balaang Simbahan matag ika-7 sa Disyembre).

'Ngano man ninyo gipatay ang mga sulugoon sa Dios nga nag-ampo alang sa inyong gingharian!'

Unya, ang manlutos, nga nasuko, nagmando nga bugbogon pag-ayo ang santo gamit ang mga tungkod ug gitudlo siya nga mag-atiman sa mga hayop. Busa, si Santo Papa Marcellus gitudlo aron mag-atiman sa mga hayop, ug gisiguro sa mga guwardiya nga matinud-anon niyang gipatuman ang iyang mga katungdanan. Sa bahin ni Santo Ciríaco ug sa iyang mga kauban, gihatag sila sa emperador sa iyang gobernador, si Carpasius, nga nag-ingon:

'Palihoka kining mga magi, nga nagalibog sa katawhan ngadto sa Kristiyanismo, sa paghalad og mga sakripisyo; pugosa sila sa pagbuhat niini, bisan pa man pinaagi sa pagpanakit.'

Gikuha ni Carpasius ang santo ug ang mga Kristohanon nga kauban niya, gibilanggo sila; unya, paglingkod niya sa lingkoranan sa paghukom sa Templo ni Tellura, gitawag niya ang mga balaang martir alang sa pagpangutana—ang diakono Cyriacus, ang iyang mga higala, Smaragd ug Largius, ug uban kanila ang usa ka ika-upat nga priso nga ginganlan og Christentius, nga gipriso usab tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Gidumala ni Karpas ang mga Kristohanon sa mosunod nga mga pulong:

'Ngano man nga dili kamo mosunod sa sugo sa Emperador ug maghalad og sakripisyo sa among mga dios nga dili mamatay?'

Mitubag si Cyriacus ug ang iyang mga kauban:

'Gi-halad namo ang among kaugalingon ingon nga halad sa Dios nga buhi hangtod sa kahangturan, ug sa among Ginoong Jesu-Cristo.'

'Ang imong katigulangon,' miingon si Karpas kang Cyriacus, 'nakapabuti sa imong buhok; apan karon akong himuon nga kabatan-onan ang imong katigulangon.'

Sa pagbati niini, gisugo niya nga tunlon ang pitch ug ibubo kini sa ulo sa santo. Apan ang santo misinggit, nga nag-ingon:

'Kahimaya kanimo, Ginoo, nga giisip Nimo kami, imong mga sulugoon, nga takus mosulod sa ganghaan sa Imong Langitnong Gingharian!'

Sa bahin ni Crispinian, gisugo siya sa torturer nga ibitay nga hubad sa usa ka pillory, bugbog-on gamit ang pisi ug kahoy, garasan gamit ang puthaw nga kuko, ug paspasan sa kalayo. Samtang nag-antos sa ingon nga mga pag-antos, gihatag ni San Crispinian ang iyang espiritu, nagpasalamat sa Diyos sa tibuok panahon.

Gisugo dayon sa torturador nga kuhaon ang iyang lawas ug biyaan nga walay lubong aron kan-on sa mga iro, samtang iyang gibalik sa prisohan ang ubang balaang martir. Apan si presbiter Juan nga nahisgutan, miabot sa gabii ug tinago nga gikuha ang lawas sa martir, gilubong kini uban sa ubang mga martir.

Paglabay sa upat ka adlaw, gipatawag sa taga-antos si Cyriacus nga mag-inusara aron pangutan-on ug nangutana kaniya:

'Ngano man nga gusto nimo nga igahin ang imong katigulangon sa impyerno, nga nag-antos sa makalilisang nga mga pag-antos? Halad og sakripisyo sa mga diyos ug mabuhi ka.'

'Ako,' tubag sa santo, 'dili makig-ambit nga tinguhaon ang pag-antos alang kang Kristo nga akong Dios; pasagdi ang mga wala makaila sa tinuod nga Dios, ang ilang Magbubuhat, nga maghalad sa inyong mga dios.'

Sa iyang kasuko, gisugo ni Karpas nga ibitay nga hubo ang santo sa poste sa pagpahamtang ug pasipala ug pahirapan siya sa parehas nga paagi sama kang San Criscentius, pinaagi sa pagbugbog kaniya gamit ang pisi ug tungkod, paggasgas kaniya gamit ang mga pako, ug pagpasunog kaniya sa kalayo.

Samtang ang martir ni Kristo, nga mapisan nga nag-antos niini tanan, misinggit:

'Kaluy-i ako, usa ka makasasala, Ginoo ko nga si Jesu-Cristo! Himaya kanimo, Anak sa Dios!'

Si Carpasius, sa dihang nasabtan nga bisan unsang klase sa pagpanakit dili makapugos kang San Ciryaco sa paghalad, gisugo nga hunongon ang pagpanakit; dayon iyang gisumbong sa emperador ang tanan mahitungod kang San Ciryaco ug sa uban pang mga martir. Ang emperador, sa iyang bahin, nagsugo nga patyon si San Ciryaco ug ang tanan nga kauban niya sa bilanggoan.

Niadtong maong bilanggoan diin gipabilin si Santo Ciríaco uban sa iyang mga higala, adunay kinatibuk-an nga baynte-uno ka Kristohanon, mga lalaki ug mga babaye. Pagkahuman nga gidala silang tanan gawas sa siyudad, giputol sa mga pagano ang ilang mga ulo kauban si San Ciryaco, Smaragdus ug Largius. Niadtong gabii mismo, miabot sa maong lugar si Presbiter Juan uban sa pipila ka mga Kristohanon; pagkuha niya sa mga lawas sa mga balaan nga martir, gilubong niya kini sa samang lugar diin gilubong ang mga lawas sa ubang mga martir.

Niadtong maong panahona, ang anak nga babaye ni Diocletian, ang bulahan nga prinsesa Artemisia, nga naa sa Roma niadto, gipahirapan usab ug gipatay tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo. Gipatay siya sa mando sa maong dautang manlutos, si Maximian. Wala gani kaluoy ang maldito nga lalaki bisan sa iyang kaugalingong paryente, kay si Artemisia igsoon sa iyang asawa nga si Valeria, ug para kaniya, isip inanak nga anak ni Diocletian, igsoon usab siya.

Pagkahuman sa pagpatay kang San Cirio ug sa ubang mga Kristohanon nga gipriso uban kaniya, ang maong si Carpasius nakakuha gikan sa emperador sa balay sa mga Cirio, nga nahimutang duol sa mga Paliguan ni Diocletian; kini nga balay gihatag kang Cirio ni Diocletian. Sa pagsulod ni Carpasius niining maong balay, nakita niya sa sulod ang usa ka labing matahum nga bukal sa tubig, nga gitukod ni San Ciryaco ug gikonsagran ni Papa Marcelo; daghang mga pagano nga mibali sa Kristiyanismo ang nabunyagan niining bukal. Aron pasipalahan ug insultohon ang mga Kristohanon, gihimo ni Carpasius ang maong balay nga pampublikong paliguan ug pugad sa kahilawotan, ug siya mismo kanunay magpaligo didto—o mas tukma, nagahugaw sa iyang kaugalingon—kay samtang nagapanihapon didto uban sa iyang mga amigo, siya ug ang iyang mga kauban sa sala nagahugaw sa ilang kaugalingon pinaagi sa makalilisang nga mga sala sa unod.

Sa usa ka higayon, nagmando siya nga mag-andam og usa ka salo-salo didto para kaniya ug miadto uban sa napulo'g siyam niyang mga higala aron mokaon, moinom, maligo ug magpakasala sa pakighilawas. Busa, samtang nagmalingaw sila sa ilang mga kasal-anan, kalit silang tanan natumba ug namatay, gipatay sa dili makita nga gahum sa Dios. Ang tanang lumolupyo didto gikupot sa dakong kahadlok tungod niini ug giselyohan nila ang balay, kay walay bisan kinsa ang nangahas mosulod niini.

Samtang nagpadayon, ang walay Diyos nga Emperador Maximian Galerius mibiyahe gikan sa Roma paingon sa Sidlakan; ang imperyal nga trono niadtong panahona iya kang Constantine the Great sukad pa sa tuig 337 (tan-awa ang iyang kinabuhi ubos sa Mayo 21). Sa samang higayon, ang mga klero sa Roma, nga nagtigom sa gabii, miadto sa patyo diin gitudlo si San Marcellus aron mag-atiman sa mga hayop, ug gidala nila ang ilang arkipastor gikan didto.

Pagkahuman niyang gikuha ang trono sa Roma pinaagi sa pwersa, si Maxentius, sama sa iyang mga nauna, misugod sa paglutos sa mga Kristohanon.

Niadtong panahona, duha ka babaye nga gikan sa dungganong kaliwatan sa senado, nga ginganlan og Priscilla ug Lucina, nagpuyo sa Roma. Sila pareho nga mga balo ug matinud-anong sulugoon sa Ginoong Jesu-Kristo, nga ilang giservisyohan uban sa dakong kadasig. Kining duha ka babaye adunay daghang bahandi, nga ilang gigamit aron tabangan ang mga balaan sa tanang ilang panginahanglan.

Nagpatukod sila og matahum kaayong mga lubnganan sa ilang mga panimalay alang sa paglubong sa mga lawas sa balaang mga martir, kay niadtong panahona daghan kaayong mga Kristohanon ang gipatay tungod sa ilang pag-angkon sa ngalan ni Cristo. Si Priscilla nagtukod og lubnganan tulo ka stadia gikan sa siyudad, sa daplin sa Dalan Salarian, samtang si Lucina nagtukod og usa ka lubnganan pito ka stadia ang gilay-on, sa daplin sa Dalan Ostian[4143] . Sa tago, sa gabii, ilang gipangolekta ang mga lawas sa mga martir—nga gisalikway sa mga pagano aron kan-on sa mga iro, mga mananap sa kalasangan, ug mga langgam—ug ilang gilubong kini nga may dungog sa ilang mga lubnganan. Busa, sa dihang gipagawas si San Marcellus sa iyang mga klero gikan sa patyo diin siya nagapakaon sa mga hayop, mibiyahe siya uban kang bulahang Lukina paingon sa dapit diin giputol sa ulo ang balaan nga martir nga si Cyriacus, kauban nila ni Smaragdus ug Largius; Pagkahuman nila pagkuha sa ilang balaang relikya gikan sa yuta ug pagbalot niini sa putli ug humot nga lino, gidala nila kini ngadto sa lubnganan ni Lukina ug gibutang kini uban sa dungog sa mga kabaong nga bato.

Niadtong panahona, ang Bulahan nga si Lukina naghatag sa daghang mga kabtangan sa Simbahan sa Roma; ang iyang matahum nga balay, nga nahimutang sa sentro sa siyudad sa Roma, iyang gihatag sa mga matinud-anon aron kini ilang himuon nga simbahan. Gikonsagrahan sa Papa kining balay subay sa gitudlo nga eklesiastikal nga ritwal ug gisaulog Niya ang Liturhiya didto, naghalad og mga halad nga walay dugo ngadto sa

[4143] Ang Dalan Ostian nagdala ngadto sa Ostia, ang pantalan sa siyudad sa Roma, nga gitukod sa bunganga sa Suba Tiber. Ang mga nahibilin niining pantalan makita gihapon karon; tungod sa pagtigum sa balas sa baybayon, nahimutang na kini karon usa ka oras nga paglakaw gikan sa baybayon.

Dios, naghimaya Kaniya sa adlaw ug sa gabii. Ug busa ang balay ni Lukina nahimong balay sa Dios ug usa ka katedral nga simbahan sa Roma.

Nakaabot kini sa atensyon sa walay Diyos nga emperador. Sa iyang kasuko kang Lucina, gisugo niya nga ipahawa siya sa siyudad nga napasipala isip usa ka dakong makasasala, ug gisugo nga panakawan ang tanan niyang kabtangan. Nisuway usab siya pagpangumbinsi kang Papa Marcellus nga mouyon kaniya sa iyang pagka-walay Diyos, apan hingpit siyang napakyas niini nga paningkamot. Pagkahibalo niya nga si Santo Marcellus gisugo sa pag-atiman sa mga hayop sa ilawom sa mando sa miuna kaniya, si Maximian, gipagawas usab niya ang susamang sugo batok sa santo. Tungod kay gusto niyang dauton dili lang ang Papa kondili pati na ang Simbahan, gihimo niya ang matahum nga balay ni Lukina—nga gipahinungod para sa Simbahan—nga usa ka bakuran sa mga hayop ug gisugo nga daghang hayop ang ibutang didto. Alang sa balaan nga Papa Marcellus, iyang gipahamtang nga sa nahibilin niyang kinabuhi, hangtod sa iyang kamatayon, samtang ginabantayan, siya ang mag-atiman sa mga hayop sa maong gusali.

Busa, kining labing balaan nga magbalantay ug giya sa mga kalag sa tawo nag-atiman sa mga hayop sulod sa siyam ka bulan; kining dakong sulugoon sa Dios, sama sa usa ka bihag nga ulipon, gihimong kataw-anan sa mga walay Dios nga mananamba. Kanunay siyang nabisi sa iyang buluhaton, busa si San Marcellus wala gyud makapahulay o makapahuway ug nakasinati siya og dakong kakulangan sa batakang panginahanglan; wala siyay igo nga pagkaon o sinina, kay ang mga guwardiya wala magtugot nga adunay bisan kinsa nga moanha kaniya o magdala og bisan unsa. Ang iyang bugtong sinina mao ang usa ka sinina nga hinimo sa buhok nga daghan og tunok nga gisul-ob niya. Tungod sa ingon nga mga paningkamot, pag-antos ug kakulang sa batakang panginahanglan, ingon man sa baho sa mga hayop, si San Marcellus nanghuyang kaayo sa lawas, nagkasakit ug gisumite niya ang iyang nag-antos nga kalag sa kamot sa Dios[4144] . Ang maong presbiterio nga si Juan, pagkahuman niyang gikuha ang iyang lawas sa gabii, gidala kini ngadto sa lubnganan ni Priscilla ug, pagtawag niya sa mga klero, gihatagan siya og dungganong lubong didto.

Mao kini ang katapusan sa kinabuhi sa Iyang Kasantosohan Papa Marcellus sa Roma, nga unang nagpadala sa daghang mga anak niya sa dalan sa pagkamartir paingon sa Dios, ug unya, misunod kanila, mibiyahe siya aron motindog uban sa mga balaang hierark sa atubangan sa trono sa Dako nga Punong Pari, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga kaniya ang himaya karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Cyriaca, Calleria ug Maria

Gisaulog sa Hunyo 7

Ang mga martir ni Kristo, sila Cyriaca, Caleria (o Valeria) ug Marya, lumad sa siyudad sa Caesarea sa Palestina[4145] . Pagkahuman nga natudloan sila sa Kristohanong pagtuo sa usa ka Kristohanon, ilang gisalikway ang makalilisang nga pagano nga halad, mibaling kang Kristo ug nabunyagan. Unya nagpuyo sila sa usa ka yano nga payag, nagpuyo sa hilom ug nag-ampo sa Dios nga mawala ang pagdani sa idolatriya, nga mosidlak ang pagtuo kang Kristo sa tibuok kalibutan, ug nga matapos ang pagpanlupig sa mga Kristohanon. Samtang nagpuyo sila sa ingon niini nga paagi, sa debosyon ug pag-ampo, gisumbong sila sa atubangan sa maghuhari niadtong yuta sa mga mananamba sa diyos-diyosan ug napugos sila sa pagsalikway kang Kristo ug pagsimba sa mga diyos-diyosan. Apan misalikway sila sa pagbuhat niini bisan unsang kahimtang. Busa, walay kalooy silang gipasailaw

---

[4144] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Marcelo, Papa sa Roma, nahitabo sa tuig 310. Gidumala niya ang Simbahan sa Roma sulod sa lima ka tuig ug unom ka bulan (gikan sa 304 hangtod 310). Ang ubang mga martir nga lalaki ug babaye nga gihisgutan sa kinabuhi ni Santo Papa Marcelo nag-antos sa ilang pagkamartir sa sayo pa nga mga tuig, 305 ug 306.

[4145] Ang Caesarea sa Palestina nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo. Sa karaang panahon, ang Caesarea mao ang puwesto sa mga Romanong procurator ug sentro sa sosyal ug politikal nga kinabuhi sa nasud. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Caesarea sa Palestina tungod kay dinhi, sa unang higayon, gitugotan ni Apostol Pedro ang mga pagano nga makasulod sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa pagbunyag sa senturyon nga si Cornelio (Mga Buhat 10). Dinhi usab nahitabo ang katapusang paglitis kang Apostol Pablo (Buhat 25–27). Aduna pay lain nga Caesarea sa Palestina, nga nailhan nga Caesarea Philippi aron mailhan kini gikan sa karon nga usa. Nahimutang kini sa tinubdan sa Suba sa Jordan.

sa malupit nga mga pag-antos, ug sa taliwala sa maong mga kasakit ilang gisumite ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios.

Paghinumdom kang San Marcellinus nga Martir.

Gisaulog kada Hunyo 7

Si Papa Marcellinus misaka sa trono atol sa paghari ni Diocletian ug Maximian pagkahuman sa kamatayon sa Kabanalan Papa Caius[4146] , sa panahon sa labing grabe nga pagpanlupig sa mga Kristohanon, diin sulod sa traynta ka adlaw sa Roma, napulo'g pito ka libo nga Kristohanon nga lalaki ug babaye ang gipatay pagkahuman sa pag-antos sa nagkalain-laing klase sa pagpanakit. Niadtong panahona, nadakpan usab si Papa Marcellinus ug gidala sa atubangan ni Diocletian alang sa interogasyon. Apan, tungod sa kahadlok sa malupit nga pagpanakit, nagsunog siya og insenso sa usa ka altar sa idolotriya ug naghalad og sakripisyo kang Vesta ug Isis[4147] . Tungod kay gusto siya pasalamatan, gisul-oban siya sa emperador og bililhon nga bisti ug gitawag siyang iyang higala.

Pagkahuman niini, sa pagbalik niya sa balay, si Marcellinus naghilak sa kapait ug nag-aga sama sa gibuhat ni Apostol Pedro sa dihang iyang gilimod si Kristo (Matt. 26:75). Nagsugod si Marcellinus sa pagsaway ug pagdumot sa iyang kaugalingon, kay bisan pa nga iyang gipalig-on ang daghan sa pagtuo ug giinspirar sila sa pagkamartir, siya mismo nahulog gikan sa pagtuo sa labing kaulaw nga paagi. Sa paghunahuna niini, ang Papa nasubo sa dili masukod sa iyang kasingkasing.

[4148]Niadtong panahona, sa lungsod sa Sinuessa sa Campania, usa ka probinsyal nga konseho sa simbahan[4149] ang nagpadayon, nga gitambongan sa daghang mga obispo ug presbiter, nga miabot sa usa ka gatus ug kawalo tanan. Miabot usab si Marcellinus niining konseho. Nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, gisabwag sa abo ang iyang ulo ug napuno sa paghinulsol ang iyang kasingkasing, misulod siya sa lawak sa konseho sa atubangan sa mga Amahan ug, mitindog sa ilang atubangan sama sa usa ka akusado, hayag niyang gikumpisal ang iyang sala sa atubangan sa tanan. Nagahulog og mapait nga mga luha, iyang gihangyo ang mga dungog nga Amahan nga hukman siya. Apan miingon ang mga Amahan:

– Hatagi ang imong kaugalingon og silot pinaagi sa imong kaugalingong mga ngabil: ang sala nanggawas sa imong mga ngabil; pasagdi nga ang pagsilot usab ipahayag sa imong kaugalingong mga ngabil. Nasayud kita nga bisan si San Pedro, tungod sa kahadlok, gilimod si Kristo, apan sa dihang mapait niyang gisubo ang iyang sala, nabawi niya pag-usab ang pabor sa iyang Ginoo.

Unya gipahayag ni Marcellinus ang mosunod nga silot batok sa iyang kaugalingon:

– Gikilala ko nga gikuhaan ako sa balaan nga katungdanan, nga dili ko angay. Tungod niini, pagkahuman sa akong kamatayon, dili unta hatagan og angay nga lubong ang akong lawas, kondili itaktak kini sa mga iro aron kan-on; ug bisag kinsa ang mangahas sa paglubong niini, pasipalahan unta.

Pagbalik unya sa Roma pagkahuman sa mga kalihokan sa konseho, si Marcellinus, nga nagdala sa bililhon nga mga bisti nga iyang nadawat gikan kang Diocletian, miadto kang Diocletian ug, sa paglabay sa mga bisti sa atubangan niya, gisaway siya, gikondena ang iyang mga bakak nga dios, ug gitawag ang iyang kaugalingon nga usa ka grabeng makasasala, nga nagahilak sa kapait. Napuno sa kasuko, gisugo siya sa emperador nga pahiritsan ug dayon gisentensyahan siya sa kamatayon. Busa, ang bulahan nga si Marcellinus gidala gawas sa siyudad,

---

[4146] Si Caesarius nagdumala sa Simbahang Romano gikan sa 283 hangtod 296.

[4147] Si Vesta, o Hestia, giisip sa karaang mga Romano ug Griyego nga patron nga diyosa sa pugong sa panimalay ug sa kalayo sa halaran. Kasagaran, usa ka halad ang ihalad kaniya sa wala pa magsugod ang bisan unsang hinungdanong buluhaton, mao nga nakahimo ang mga pagano sa panultihon nga: 'sugdi kang Vesta'. Sa Roma, gitukod ang usa ka templo alang sa pagpasidungog sa diyosa nga si Vesta sa usa ka kakahoyan sa bakilid sa Palatine Hill. Kini nga templo adunay halaran diin kanunay nga nagdilaab ang kalayo, nga giatiman sa mga pari nga babaye sa diyosa – ang mga Birhen Vestal. Ang nag-unang pista alang sa pagpasidungog sa diyosa nga si Vesta gisaulog sa Roma sa bulan sa Hunyo. – Isis – ang diyosa sa pagkamabungahon. Si Isis orihinal nga usa ka karaang diyosa sa Ehipto, apan sa sayong mga siglo AD ang iyang kulto misabwag sa Gresya ug Italya, diin daghang mga templo ang gitukod alang sa iyang dungog.

[4148] Ang Campania usa ka rehiyon sa karaang Italya, nga gilibotan sa Latium sa kasadpan, Samnium sa amihanan, Lucania sa sidlakan, ug sa Dagat Tyrrhenian sa habagatan. Niining rehiyon sa Italya unang gihulma ang mga kampana (sugod sa ika-8 nga siglo), mao nga gitawag kini nga 'campanas' sa mga regulasyon sa simbahan.

[4149] Ang maong konseho nahitabo mga tuig 300.

kauban ang tulo ka Kristohanon—sila Claudius, Cyrenus, ug Antoninus—aron putlon ang ilang mga ulo. Gisundan siya sa presbiterong si Marcellus, nga sa ulahi nahimong Papa pagkahuman kaniya. Gitawag siya ni Marcellinus, ang martir ni Kristo, ug gihangyo nga magpabilin siyang matinud-anon sa pagtuo. Miingon usab siya mahitungod sa iyang kaugalingong lawas nga walay bisan kinsa ang angay mosulay sa paglubong niini sa yuta, kondili kini ipahaboy sa mga iro aron kan-on:

'Dili ako angay,' ingon niya, 'sa usa ka lubong sa tawo; dili ako angay nga dawaton sa yuta, kay gisalikway nako ang akong Ginoo, ang Magbubuhat sa langit ug yuta!'

Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, ang balaan nga martir nga si Marcellinus nag-ampo nga mainit kaayo ngadto sa Ginoong Kristo, nga modawat sa mga makasasala nga naghinulsol, ug boluntaryong gitanyag ang iyang liog aron putlon, ug namatay alang kang Kristo, nga iyang gisalikway sa sinugdanan tungod sa kahadlok sa pagpanakit[4150] . Kauban niya, ang tulo ka lalaki nga gihisgutan—si Claudius, Cyrin ug Antoninus—giutol usab ang ilang mga ulo, ug ang ilang mga lawas gibyaan nga wala'y lubong sa kilid sa dalan. Apan, pagkahuman sa pipila ka adlaw, gikuha sa mga matinud-anon sa gabii ang mga lawas nila Claudius, Cyrin ug Antoninus ug ilang gilubong; apan walay bisan kinsa ang nangahas sa pagkuha ug paglubong sa lawas ni Marcellinus, kay nanumpa siya nga dili tugotan nga ilubong ang iyang lawas; ug ang dungganong lawas sa martir ni Kristo nagpabilin sa kilid sa dalan sulod sa katrenta'y unom ka adlaw. Pagkahuman niining panahona, si San Pedro nga Apostol mitungha sa bag-ong gitudlo nga Papa Marcellus ug miingon:

'Ngano nga wala pa ninyo gilubong ang lawas ni Marcellinus?'

'Nahadlok ko sa iyang panumpa,' tubag ni Marcellus, 'kay nanumpa siya nga dili ipahimutang sa lubnganan ang iyang lawas.'

'Dili ba nimo nahinumduman,' miingon ang Apostol, 'ang nakasulat: "*Ang magpaubos sa iyang kaugalingon pagataason"* (Lucas 18:14)? Busa, adto ug ilubong ang iyang lawas uban ang dungog.'

Unya gidala ni Papa Marcellinus ang balaang relikya sa martir ug gilubong kini sa lubnganan ni Priscilla – nga nahimutang sa daplin sa Dalan Salarian.

Mao kini ang pagpanaw sa balaan nga martir nga si Papa Marcellinus, nga nagbilin og ehemplo sa paghinulsol alang sa kadaghanan nga niadto nahulog sa susamang sala (kay niadtong mga adlaw daghan ang niliko gikan kang Kristo tungod sa kahadlok sa pagpanakit). Kita, bisan pa niana, naghimaya sa dili masukod nga kaluoy sa Dios kanunay ug hangtod sa kahangturan. Amen.

21 Hunyo

8 Hunyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Efren, Patriyarka sa Antioquia

Gisaulog sa 8 Hunyo

Si Santo Efren sa sinugdan usa ka kumander militar sa Sidlakan atol sa paghari sa mga emperador nga sila Anastasio[4151] ug Justin[4152] . Siya unya gitudlo nga Patriyarka sa Antioquia[4153] , isip usa ka tawo nga deboto nga nagkinabuhi nga matinud-anon ug makapahimuot sa Dios, nga labing maloloy-on sa mga kabus ug malumo sa tanan nga nag-antos ug nagkasakit. Ang iyang pagkapili isip patriyarka nahitabo pinaagi sa maayong kabubut-on sa Dios ug pinaagi sa usa ka pagpadayag ngadto sa usa ka balaan nga obispo nga nagpuyo niadtong panahona sa pagtukod pag-usab sa siyudad sa Antioquia human kini guba.

[4150] Ang kamatayon ni Santo Papa Marcellinus nahitabo mga tuig 300.
[4151] Si Anastasius I naghari gikan sa 491 hangtod 518.
[4152] Si Justin I naghari gikan sa 518 hangtod sa 527.
[4153] Si Ephrem nagsilbi isip Patriarka gikan sa 527 hangtod 545.

Niadtong panahona, tungod sa pagdagsa sa nagkalain-laing erehya ug mga erehiya sa Antioquia—ang mga Nestorian[4154] , ang mga Eutychian[4155] ug uban pa—gipahayag ang mga panamastamas batok sa pagka-Diyos ni Cristo ug gilapasan ang dungog sa Labing Balaang Inahan sa Dios; busa, nibuto ang kasuko sa Dios ibabaw sa siyudad sa Antioquia. Sa ika-29 nga adlaw sa Mayo, sa udto sa usa ka Biyernes, misugod dinhi ang usa ka makalilisang nga linog; sa samang higayon, gilukop sa kalayo ang tibuok siyudad. Ang linog naglaglag sa mga bilding nga bato ug sa mga pader sa siyudad; ug ang kalayo gilamon ang tanan nga nahabilin; kini buhaton aron ipakita sa tanan ang dakong kasuko sa Dios tungod sa mga sala sa katawhan. Ang Antioquia hapit na nga nahimong sama sa Sodom ug Gomorra[4156] , kay kadaghanan sa siyudad ang nadaut, ug kauban niini nangamatay ang dili mabilang nga kadaghan sa mga lungsoranon; ang uban kanila nangamatay ilawom sa mga bilding nga nahugno ibabaw kanila, samtang ang uban gilamon sa kalayo; lakip na ang Patriarka sa Antioquia, si Euphrasius, namatay ilawom sa nagkahugno nga haligi[4157] . Unya, sa mga nabilin nga buhi, misugod ang paghilak ug mapait nga pag-agulo; samtang ang mga lumolupyo sa tanang kasikbit nga mga lungsod ug rehiyon gipuno sa dakong kahadlok ug kahilakbot tungod sa tanan nga nahitabo. Kini nga langitnong kasuko, nga kusganong mibuto batok sa Antioquia, naobserbahan sa espirituhanong panan-aw sa pipila sa mga balaang amahan nga layo kaayo sa siyudad (sama sa, pananglitan, ang Kagalang-galang Teodosio ang Dako, nga naa sa Palestina, ug ang Kagalang-galang Zosimas, nga naa sa Caesarea sa Palestina). Busa, uban sa mga luha sa ilang mga mata, nagsugod sila sa pagpakiluoy sa Dios nga ayaw hingpit nga laglaga ang siyudad nga Iyang matarong nga nasuko.

Pagkahuman niining makalilisang nga linog ug makaguba nga kalayo, gipadala ni Emperador Justin ang kumander sa mga kasundalohan sa Sidlakan, ang bulahan nga si Efrem, ngadto sa Antioquia uban ang tuyo nga tukoron pag-usab ang siyudad uban ang bag-ong mga estruktura. Gihimo ni Efrem ang buluhaton nga gisalig kaniya uban ang dakong kadasig.

Usa sa mga nagtrabaho didto mao ang usa ka obispo, nga wala mailhi sa bisan kinsa niadtong panahona, nga pagkahuman niyang gibyaan ang iyang katungdanan ug titulo isip obispo, nagtrabaho sa pagtukod uban sa ubang mga trabahante, nga nagsul-ob og pangkayaw.

Usa ka adlaw, nakadawat si Komandante Ephrem sa mosunod nga pahibalo bahin niining obispo. Gikapoy sa iyang pagpanarbaho, natulog ang obispo sa yuta; unya nakita ang usa ka haligi sa kalayo ibabaw kaniya nga misaka paingon sa langit. Ang Balaan nga Obispo Efrem nakasaksi niini dili usa, dili usab duha, kondili daghang higayon, ug nahadlok kaayo siya sa iyang nakita, kay tinuod nga katingalahan ug makalilisang gayud kini nga milagro.

Samtang nagpadayon, wala masayri sa gobernador nga ang maong trabahante usa ka obispo, kay ang iyang panagway wala magpakita kon kinsa siya. Morag usa ka yano nga pulubi siya: ang iyang ulo kanunay natabonan sa abog, ang iyang sinina mga gisi-gisi nga hugaw sa lapok, ug ang iyang lawas payat kaayo tungod sa bug-at nga trabaho ug grabe nga pagpugong sa kaugalingon. Gipatawag ni Efraim ang maong trabahante ngadto kaniya, ug gisugdan siya og pangutana sa pribado, nangutana kinsa siya, asa siya gikan, ug unsa ang iyang ngalan. Mitubag siya:

[4154] Ang Nestorianismo gitukod ni Nestorius, Obispo sa Constantinople (nga nag-alagad isip obispo gikan sa 428 hangtod 431), nga nagtudlo nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, kondili usa lang ka tawo, anak nila Jose ug Maria, nga, tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios ug nagluwas kanato dili pinaagi sa iyang kaugalingong merito sa pagluwas, kondili pinaagi lamang sa iyang pagtudlo ug sa ehemplo sa iyang kinabuhi. Ang Nestorianismo gisaway sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo sa Efeso (niadtong 431). Bisan pa sa pagsaway sa konseho, nagpadayon ang heresiya sa Nestorianismo hangtod sa ika-7 nga siglo sa Persia, India ug Tsina.

[4155] Ang Eutychianismo gitukod ni Eutyches, usa ka arkhimandrita sa Constantinople, nga nagtudlo nga si Hesukristo adunay usa ra ka kinaiyahan – ang pagka-diyosnon – samtang ang Simbahang Orthodox kanunay nga nag-ila ug nagpadayon sa pag-ila kang Hesukristo og duha ka kinaiyahan, pareho sa substansya ug dili mabahin: diyosnon ug tawo; ang mga Eutychian nailhan usab nga mga Monophysite (o 'kadtong usa ka kinaiya', gikan sa Griyegong μονος – 'usa' ug φυοις – 'kinaiya'). Kining heresiya gisalikway sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa Chalcedon niadtong 451, apan nagpadayon kini sa panahon ni Santo Efren (ika-6 nga siglo) ug bisan sa mas ulahi pa.

[4156] Ang Sodom ug Gomora mao ang mga siyudad sa Palestina nga nahimutang sa Walog sa Jordan ug nailhan tungod sa ilang pagkadautan, nga mao ang hinungdan sa paglaglag kanila sa Dios (tan-awa Gen. 19:1–28).

[4157] Si Euphrasius nagserbisyo isip patriyarka gikan sa 523 hangtod sa 527.

'Usa ako sa labing kabos nga pumoluyo ning siyudad; tungod kay wala koy igong paagi aron mapakabuhi ang akong kaugalingon, nagtrabaho ako alang sa suhol, ug ang Diyos ang nag-atiman kanako.'

Unya si Efraim, nga giinspirar sa Dios, miingon kaniya:

'Tuohi ko, dili tika pasagdan hangtud nga imong isulti kanako ang tibuok kamatuoran.'

Tungod kay wala na siyay lain pa nga paagi aron matago ang iyang pagkatawo, miingon ang obispo sa kumander:

'Sa atubangan sa Diyos, saad-a nga dili ka mosulti bisan kinsa bahin kanako samtang buhi pa ko.'

Seriyoso siyang gisaaran ni Efraim niini. Unya miingon ang trabahante:

'Usa ko ka obispo, apan gibyaan nako ang akong obispado alang sa Dios ug miabot dinhi aron puyo taliwala sa mga estranghero; pinaagi sa pagpaningkamot dinhi, nakakwarta ko og gamay alang sa akong panginabuhi pinaagi sa akong kaugalingong trabaho; apan dili ko isulti kanimo ang akong ngalan o ang siyudad diin ako obispo. Ikaw usab, kinahanglan nimo nga dugangan pa ug usa ka buhat sa kalooy ang kalooy nga imong gipakita na. Sa umaabot nga mga adlaw, itudlo ka sa Ginoo sa obispado niining Simbahan sa Antioquia – *'aron magbantay sa Simbahan sa Ginoo ug Dios, nga Iyang gipalit alang sa Iya mismo pinaagi sa Iyang kaugalingong Dugo'* (Buhat 20:28) – ang atong tinuod nga Dios. Busa, sama sa akong gisulti kanimo, hatagi og daghang kalooy ug, sa pagbatok sa mga heretiko, baroga nga lig-on alang sa Ortodoksong pagtuo. Pinaagi sa ingon nga mga buhat malipay ka sa Dios.

Pagkahuman niini, ang dili mailhi nga obispo mihawa kang Efrem.

Samtang ang bulahan nga si Efrem, pagkadungog niini, natingala kaayo ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha kadaghan ang mga tinago nga sulugoon sa Dios, nga Siya ra ang nakahibalo!'

Mahitungod niadtong obispo, wala na siya nagpabilin uban sa mga mag-aani, kondili mibulag siya paingon sa lain nga dapit; wala siya gustong mailhan sa mga tawo, kay gilikayan niya ang walay pulos nga himaya sa tawo. Dali ra natuman ang iyang propesiya, kay pagkahuman sa pipila ka adlaw, ang bulahan nga si Efrem gitudlo, pinaagi sa pagdumala sa Dios, nga mahimong Patriyarka sa dakung siyudad sa Antioquia.

Ang gilapdon sa kadasig sa Iyang Kabanalan Patriarka Efrem alang sa pagkamatinud-anon ug, sa samang higayon, alang sa pagkabalaan makita sa mosunod.

Sa usa ka higayon, gisultihan siya bahin sa usa ka nagpuyo sa haligi nga nagpuyo sa palibot sa Hierapolis[4158] – kang Ephrem, labi na gayud, gisultihan nga kini nga nagpuyo sa haligi nakig-uban sa mga heretiko nga Severian[4159] . Ang dakong obispo sa Dios miadto kaniya sa personal ug nangayo, bisan sa luha, nga biyaan ang erehya ni Severiano ug mosulod sa komunyon sa balaan, katoliko, ug apostoliko nga Simbahan. Mitubag ang nagpuyo sa haligi sa patriyarka:

'Dili gyud ko mosulod sa inyong Simbahan!'

'Unsaon man, unya,' pangutana sa Patriarka, 'nga gusto nimo makita ang pruweba nga, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Apostolikong Katolikong Simbahan walay sala sa mga sayop sa mga dili motuo?'

Sa tinguha nga matahak ang Patriarka, mitubag ang nagpuyo sa haligi:

'I-utos nato, Kasantohan, nga pasigaon ang usa ka dakong siga, ug mosulod kita duha niini: ang pagtuo sa bisan kinsa nga mogawas nga buo ug walay samad gikan sa kalayo mao ang tinuod; ug kita tanan mosunod kaniya!'

Mitubag ang patriyarka sa nagpuyo sa haligi:

'Dapat ka maminaw kanako sama sa usa ka amahan, ug dili mosulay og bisan unsa nga labaw pa sa atong kusog. Apan kon gusto nimo mosulay sa mga butang nga labaw pa sa kusog sa akong pagkawalay-kabuluhan, nan ako, nga nagasalig sa kaluoy sa gamhanang Anak sa Dios, nagtuo nga alang sa kaluwasan sa imong kalag Iya kining buhaton.'

Pagkahuman niini, miingon ang Patriarka sa mga anaa:

'Bulahan ang Ginoo! Dad-a dinhi ang kahoy-pang-sunog.'

[4158] Ang Hierapolis nahimutang sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor.

[4159] Ang mga Severiano mga heretiko nga midawat og giusab nga porma sa heresiya nga Monophysite. Bisan pa man ang mga Severiano, sama sa mga heretikong Monophysite, nag-ila lamang og usa ka kinaiya kang Jesu-Kristo—ang pagka-diyosnon—gidawat nila ang kalainan niini tali sa pagka-diyosnon ug pagka-tawo; busa, ilang gipahayag nga ang unod ni Kristo, sa wala pa ang Pagkabanhaw, mortal, sama sa atong unod. Ang maong erehiya nakakuha sa ngalan gikan kang Severus, Patriarka sa Antioquia (512–518).

Sa dihang nadala na ang daghang kahoy, gisugo sa patriyarka nga pasigaon ang dakong siga duol sa haligi, ug unya miingon siya sa nagbarug sa haligi:

'Lugsong gikan sa haligi, ug, sama sa imong giingon, maglakaw kita duha ngadto sa kalayo.'

Samtang nagpadayon, ang tawo nga nagpabilin sa haligi namangha sa mainit nga pagtuo sa patriyarka ug sa iyang lig-on nga pagsalig sa Dios, ug wala na gustong moubos gikan sa haligi.

Unya miingon ang patriyarka kaniya:

'Dili ba ikaw mismo ang naghukom niini? Dili ba pinaagi niining paagiha nga gusto nimo sulayan ang Dios? Ngano karon, dili na ba ka gustong mosulod sa kalayo?'

Unya ang patriyarka, pagkuha sa iyang omophorion ug pagtindog tupad sa siga, mitan-aw sa langit ug nag-ampo sa Dios, nga nagaingon: 'Ginoong Jesu-Cristo, among Dios, nga alang sa among kaluwasan mipakita sa pagka-tawo sa tinuod ug natawo gikan sa among Labing Balaang Ginang, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria! Ipakita karon kanamo ang tinuod nga pagtuo.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gilabay sa Patriarka ang iyang omophorion sa tunga-tunga sa kalayo.

Bisan pa nga nagdilaab ang kalayo sulod sa hapit tulo ka oras ug kusog kaayo ang pagdilaab sa kahoy, gikuha sa patriyarka ang iyang omophorion gikan sa kalayo, buo ug hingpit nga walay kadaut.

– Natingala sa tanan nga nahitabo, nasabtan sa estilita nga ang tinuod nga pagtuo mao ang pagtuo sa patriyarka; busa iyang gisalikway ang iyang dautang pagtuo, gisumpa si Severus, mibaling sa Balaang Katolika ug Apostolikong Simbahan, ug gikan sa kamot sa Iyang Kasantosohan Patriarka Efrem nadawat ang Balaang Komunyon sa Divinong Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, ug gidayeg ang Dios.

Kining dakong alagad sa Dios naghimo usab og daghang ubang mga milagro.

Human sa takus niyang pag-atiman sa iyang panon, mibyahe siya paingon sa Dios[4160] , nga iyang gisilbihan uban sa pagtuo ug kamatuoran sa tibuok niyang kinabuhi dinhi sa yuta. Nakaabot na siya sa kalipay sa iyang Ginoo, ug Siya nga iyang matinud-anon nga gipadayeg dinhi sa yuta, karon iyang gipadayeg sa langit uban sa tanang mga balaan. Amen.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Zosima.

Gisaulog sa Hunyo 8

Ang Banal nga si Zosima lumad sa Fenicia ug natawo sa baybayon nga baryo sa Fenicia nga gitawag og Sinde, nga nahimutang baynte ka stadia gikan sa siyudad sa Tiro. Pinaagi sa iyang debosyon sa monastikong kinabuhi, si Zosima, pinaagi sa iyang pag-agwanta sa pagkaon, pag-ayuno ug uban pang mga hiyas nga misidlak kaniya, nakadawat og dako kaayong grasya gikan sa Dios nga dili lang siya gawas sa bisan unsang kasamok sa konsensya, apan nakita usab niya ang layo nga kaugmaon nga klaro sama sa karon pinaagi sa iyang espirituhanong mga mata. Ang iyang monasteryo nahimutang duol sa baryo sa Sindy, diin siya natawo.

[4161]Sa usa ka higayon, naa siya sa Caesarea sa Palestina, diin niadtong panahona ang obispo mao ang Kagalang-galang Juan, nga nailhan nga Hozevit, nga gitawag sa obispado tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, batok sa iyang kaugalingong tinguha, gikan sa monasteryo sa Hozevit, nga nahimutang dili layo sa Jerusalem, sa dalan padulong sa Jerico[4162] . Sa maong siyudad sa Caesarea nagpuyo ang usa ka iladong patrician nga si Arkesilaus – usa ka matinud-anon nga tawo nga gipunoan sa tanang hiyas. Ang Kagalang-galang Zosimas

---

[4160] Namatay si San Efren niadtong 545. Si San Simeon nga Tagahimo sa mga Katingalahan gipahibalo gikan sa kahitas-an mahitungod sa iyang pagpanaw; sa takna sa iyang kamatayon, nakita niya ang iyang espiritu nga gidala sa kahitas-an sa mga Anghel paingon sa Dios (ang dugang detalye mahitungod niini makita sa kinabuhi ni San Simeon nga Tagahimo sa mga Katingalahan, sa ilawom sa ika-24 sa Mayo). Ang Patriarka Photius (nga nagdumala sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 857 hangtod 867; ug unya usab gikan sa 877 hangtod 886) nagpamatuod mahitungod kang San Efren nga, bisan pa nga siya Syrian sa gigikanan ug pinulongan, maalamon usab siya sa Griyego. Halos tanan nga sinulat ni San Efren gisulat aron ipanagang ang Ortodoksong doktrina mahitungod sa Pagkatawo ni Hesukristo ug sa panaghiusa sa Iyang duha ka kinaiyahan – pagka-Diyos ug pagka-tawo – batok sa mga Monophysite.

[4161] Sa Roma, ang mga patricio mao ang labing taas nga klase sa katilingban, susama sa atong mga maharlika.

[4162] Ang siyudad sa Jerico nahimutang sa kasadpang baybayon sa Suba sa Jordan, sa usa ka labi ka mabungahong walog, taliwala sa mga tanaman nga daghan og punong palma, mao nga gitawag kini nga 'siyudad sa mga palma'. Karon, ang gamay ug kabus nga baryo sa Richa nagtindog sa dapit sa karaang Jerico.

nagpuyo uban kaniya, human siya gidawat uban sa dungog ug kalipay. Sa mismong higayon nga ang Antioquia gipahugno sa usa ka linog[4163] , kalit nga misugod ang tigulang sa pag-agulo, sa paghilak nga mapait ug sa paghuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing; ug nagbubo siya og daghang luha. Unya, pagkahuman niyang mangayo og turibulo ug pun-on kini og insenso ug nagdilaab nga uling, giinsenso niya ang tanan nga naa didto; pagkahuman niini, mihapa siya sa yuta sa porma sa krus ug misugod sa pag-ampo sa Dios uban sa lawom nga debosyon. Unya nangutana kaniya si Arkesilaus:

'Ngano man nga grabe kaayo imong kasubo?'

Mitubag siya sa kusog nga tingog:

'Ang tunog sa makalilisang nga pagkaguba ug pagkahugno sa Antioquia nakaabot sa akong mga dalunggan; kana nga tunog nag-uyog gihapon sa akong mga dalunggan hangtod karon.'

Si Arkesilaus ug ang uban pang anaa, nga napuno sa katingala ug kahadlok, gisulat nila ang tukmang oras nga misulti ang halangdon; ug sa dili madugay klaro nilang nasabtan nga tinuod ang gisulti sa tigulang, kay nahugno ang Antioquia sa maong higayon nga ang tigulang, nga naghilak, mipahimutang sa yuta sa pag-ampo ug nagtagna sa maong pagkahugno. Ang maalamon nga monghe naghimo pa ug daghang ubang mga milagro; atong hisgutan ang pipila niini dinhi.

Nahitabo nga si Arkesilaus nga gihisgutan kaniadto miadto sa monasteryo sa maalamon nga babaye sa Sinda. Ang maong monasteryo nahimutang lima ka gatus ka stadia gikan sa Caesarea sa Palestina. Niadtong panahona, ang asawa ni Arkesilaus, tungod sa kapabayaan, gipilas ang iyang kaugalingong mata gamit ang dagom ug nag-antos pag-ayo. Sa dihang nahibalo si San Juan nga Hosevite, ang obispo, bahin niini, midali siya ngadto kaniya aron susihon ang samad ug nakita nga nahulog ang iyang pilik-mata ug migawas ang iyang mata gikan sa lungag niini. Gisugo niya dayon ang usa sa mga doktor nga naa didto nga kuha ug espongha, ibalik ang mata sa lungag niini, ug dayon ipahugot ang espongha gamit ang panyo.

Samtang nagpadayon kini nga tanan, usa ka sugo ang nilarga nga paspas paingon kang Arkesilaus aron ireport ang tanan nga nahitabo sa iyang balay. Si Arkesilaus niadtong panahona naa sa monasteryo sa Sindia, nag-istorya kang Venerable Zosima. Pagkahibalo niya sa nahitabo sa iyang balay, misugod si Arkesilaus sa paghilak nga mapait ug pag-uyog sa iyang buhok. Gipangutana siya sa Banal nga Zosima sa hinungdan sa iyang paghilak, ug pagkahuman makadawat og tubag, misulod siya sa iyang sulod nga selda, diin, sumala sa iyang batasan, kanunay siyang nag-ampo. Paglabay sa mubo nga panahon, migawas siya kang Arkesilaus nga malipayon ug puno sa kalipay ang dagway ug miingon: 'Pauli ka nga malipayon, kay si Hozevit, pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Dios, nakaayo sa imong asawa; karon hingpit nang maayo ang duha niyang mata; wala siya'y kadaut nga nadala sa sakit, kay siya milagrosong giayo ni Hozevit.'

Kining duha ka milagro gihimo sa kining duha ka matarong nga mga tawo sulod sa usa ka oras. Gipanambal ni San Juan nga Obispo ang gipunit nga mata sa babaye, samtang si Banal Zosima, pinaagi sa iyang espirituhanong panan-aw, nakamatikod sa panambal gikan sa layo ug gisultihan kini kang Arkesilaus.

Usa ka adlaw, mibiyahe si Banal Zosima paingon sa Caesarea; nagdala siya og asno nga iyang gipasan sa iyang mga butang. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka leon; gikuptan sa hayop ang asno ug gidagan kini paingon sa kamingawan. Misunod si Banal Zosima sa bakas sa hayop.

Pagkahuman mokaon ang leon sa asno ug mabusog na, miduol kaniya ang tigulang ug, samtang nagngisi, miingon:

'Paminawa, akong higala! Lisod kaayo para nako ang paglakaw, kay gikapoy kaayo ko tungod sa akong katigulangon; Dili nako makaya dalhon sa akong tigulang nga abaga ang karga nga gibutang sa akong asno; busa, ikaw na ang magdala niini, bisan pa man supak kini sa imong kinaiyahan, kon gusto nimo nga makalingkawas kang Zosima; pagkahuman, mahimo ka na usab nga mabangis ug malupigon, subay sa imong kinaiyahan.

Unya ang leon, murag nakalimot sa iyang natural nga kabangis, misugod sa paghikap sa balaan gamit ang iyang ulo ug nahimong malumo sama sa kordero, nagpakita og pagsunod pinaagi sa iyang pagkamahigugmaon. Si San Zosima, pagkahuman niyang gibutang kaniya ang karga nga gidaladala sa asno, gidala siya hangtod sa ganghaan sa Caesarea; unya, pagkahuman niyang gikuha ang karga didto, gibuhi pag-usab ang hayop ngadto sa kamingawan. Dinhi, sa usa ka bahin, napadayag ang gamhanang gahum sa Ginoo, nga nagpailalom sa mga

[4163] Kini nagtumong sa linog nga mihampak sa Antioquia niadtong 526.

mabangis nga hayop aron mosunod sa Iyang mga sulugoon, ug sa pikas bahin, klaro nga gipakita nga ang usa ka matinahuron nga tawo, nga nagatuman sa mga sugo sa Ginoo ug nag-alagad sa iyang Dios nga Magbubuhat sa tibuok niyang kasingkasing, gituman ug gi-alagad sa tanan, bisan sa mga binuhat nga walay rason. Ug, sa katapusan, kining hitabo nagpamatuod nga walay duhaduha sa pagkabalaan ni Zosima nga taga-Phoenicia[4164] . Himaya sa atong Dios tungod niini tanan, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa Balaang Dakong Martir Teodoro nga Stratelates[4165]

Gisaulog sa ika-8 sa Hunyo

Si San Teodoro nga Dakong Martir nag-antos alang sa ngalan ni Kristo ubos sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Licinius[4166] , sa siyudad sa Heraclea[4167] , diin ang santo nagsilbi isip usa ka kumander militar; ang petsa sa iyang pagkamartir mao ang 8 Pebrero; Karon, bisan pa, gisaulog nato ang pagbalhin sa iyang bililhon nga mga relikya gikan sa siyudad sa Heraclea paingon sa iyang natawhan nga Euchaita[4168] sumala sa iyang mga sugo, kay si Santo Teodoro naghatag sa mosunod nga testamento kang Uar, iyang sulugoon, nga nakasaksi sa mga pag-antos sa martir ug narekord kini:

'Ilubong ang akong lawas sa Euchaita, sa yuta sa akong mga ginikanan.'

Ang bisan kinsa nga gustong makahibalo pa og dugang mahitungod niining santo makabasa sa detalyadong salaysay sa iyang mga pag-antos nga makita sa adlaw nga ikawalo sa Pebrero. Dinhi, atong hinumduman lang ang katingalahang milagro nga nahitabo pinaagi sa iyang ikon. Si Anastasius sa Sinai ug si Juan sa Damascus nagpamatuod niini nga milagro. Ang milagro mao ang mosunod.

Upat ka libo ka lakang gikan sa Damasco[4169] , adunay usa ka dapit nga ginganlan og Karsata; dinhi nagtindog ang usa ka simbahan nga gitukod aron pasidunggan ang Balaang Dakong Martir Theodore Stratelates. Sa dihang ang mga Saraceno nakab-ot kining dapita ug nagpuyo didto, daghan kanila ang mosulod niining simbahan ug malapasan kini sa tanang posible nga paagi; Pananglitan, ilang gisulod ang ilang mga hayop sa simbahan, misulod uban sa ilang mga asawa ug mga anak, ug nagbuhat didto og mga daotan ug makasasala nga buhat sa unod. Sa usa sa mga bungbong sa maong simbahan adunay gipintalang hulagway sa Balaang Dakong Martir nga si Teodoro. Usa ka adlaw, samtang daghang mga Saracen ang nagtigom sa maong simbahan ug nag-istorya-istorya, usa kanila ang mikuha og pana ug pana, mitutok, ug mipana sa hulagway sa santo; ang pana misulod sa tuo nga abaga sa santo, ug dayon misabwag ang dugo gikan sa hulagway sama sa usa ka buhing tawo. Sa pagkakita nila sa ingon ana ka dako nga milagro, nangahibulong kaayo ang mga Saracen; apan wala sila mobiya sa simbahan, kondili nagpabilin gihapon didto ug nagbuhat sa ilang mga hugaw nga binuhatan, sumala sa ilang batasan. Sa kinatibuk-an, baynte ka Saracen ang nagpuyo sa maong simbahan, nga ang matag-usa adunay asawa ug mga anak; ang tanan kanila namatay dili madugay human sa milagrosong hitabo, nga kalit lang gipukan sa usa ka mapait nga kamatayon; samtang ang mga Saracen nga nagpuyo sa gawas sa simbahan nagpabiling himsog ug walay kadaut niadtong panahona.

[4164] Ang kamatayon ni San Zosima nahitabo sa tunga-tunga sa ika-6 nga siglo.

[4165] Stratilates, gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'mandirigma' o 'kumander'; kini nga titulo gihatag kang San Teodoreto tungod kay, samtang nag-alagad isip usa ka kumander ubos sa usa ka yutang hari, napamatud-an niya nga siya usa ka tinuod nga mandirigma ni Kristo, 'ang labing maisugon nga kumander sa Langitnong Haring', sama sa pagdayeg kaniya sa Balaang Simbahan sa troparion.

[4166] Gipangulohan ni Licinius ang silangang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 307 hangtod 324 – ang pagkamartir ni San Teodoro nahitabo niadtong 319.

[4167] Ang Heraclea nahimutang sa Pontus, usa ka probinsya sa amihanan sa Asia Minor.

[4168] Ang siyudad sa Euchaita nahimutang sa amihanang bahin sa Asia Minor, dili layo sa Heraclea; karon kini mao ang lungsod sa Marsivan.

[4169] Ang Damasco mao ang labing karaan nga siyudad sa Syria, nga nahisgutan sa Bibliya sukad pa sa sugilanon ni Abraham (Gen. 14:15); nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakang tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Damascus isip lugar sa milagrosong pagbag-o ni Saulo ngadto kang Kristo (Buhat 9:1–22). Napildi kini sa mga Arabo niadtong 634 ug gilakip sa Imperyo sa Ottoman niadtong 1516.

Si Anastasius sa Sinai misulti mahitungod niining ikon sa santo, nga siya mismo nakakita niini ug adunay marka sa ikon gikan sa dugo nga nibubo gikan sa ulser.

Gihimo sa Ginoo kining milagro aron makapahadlok sa kasingkasing sa mga walay Dios nga Saracen, ug aron pahimangnoan kita, ang mga matinud-anon, nga kinahanglan nato nga pasidunggan ang mga balaang ikon, kay ang katingalahang grasya sa atong Dios anaa uban kanila ug naglihok pinaagi kanila.

Troparion, Tono 4:

O tinuod nga mandirigma ug mag-aagwanta sa pag-antos, ikaw usa ka labing maisugon nga kumander sa langitnong Hari, Teodoro: kay maalamon ka nga nag-andam sa imong kaugalingon sa mga armas sa pagtuo, ug imong napildi ang mga puwersa sa mga demonyo, ug napamatud-an nimo ang imong kaugalingon nga usa ka mananaog nga nag-antos. Busa, kanunay ka namo gidayeg sa pagtuo.

Kontakion, Tono 2:

Gisul-oban sa pagtuo pinaagi sa kaisog sa imong kalag, ug gikuha nimo ang Pulong sa Dios ingon pika sa imong kamot, imong napildi ang kaaway, O labing himayaong Teodoro nga Martir: uban kanila, mag-ampo ka nga walay hunong kang Kristo nga among Dios alang kanato tanan.

22 Hunyo

9 Hunyo (Daang Estilo)

Niining adlawa ginahinumduman nato ang mga balaan nga martir: Tecla, Marta ug Maria, nga nag-antos sa Persia niadtong tuig 346.

Niadtong maong adlaw, ang pagpanaw sa Kalibutanong si Cirilo, Abad sa Belozersk, niadtong 1427.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Cirilio, Arsobispo sa Alexandria

Gisaulog sa 9 Hunyo

Ang dakong magtutudlo sa Simbahan – si San Cirilo sa Alexandria – lumad mismo sa Alexandria. Natawo siya sa mahimayaong Kristohanong ginikanan ug, sa kiliran sa iyang inahan, siya ang pag-umangkon sa bantog nga si Teofilo, Patriarka sa Alexandria[4170] . Nakadawat si Cirilo og edukasyon nga sa iyang panahon labing talagsaon: nahasa niya sa hingpit ang tanang sekular nga helenikong kahibalo, samtang nakab-ot usab niya ang lawom nga pagsabot sa Balaang Kasulatan ug Kristohanong doktrina. Ang tiyo ni Cirilo, si Patriyarka Teofilo, sa pag-ila sa maalamon nga abilidad ug putli nga kinabuhi sa iyang pag-umangkon, gidawat siya sa iyang klero ug giordinar ang batan-ong Cirilo isip arkidiakono. Busa si San Cirilo sama sa usa ka mabangong bulak nga gitamnan

[4170] Gipangulo ni Teofilo ang Patriarkal nga Katungdanan sa Alexandria gikan sa 385 hangtod 412. Nailhan siya sa kasaysayan ilabina tungod sa iyang pagdumot kang Juan Crisostomo; gipalihok sa ambisyon, gitinguha niya nga mapasakop ang Arsobispo sa Constantinople sa iyang impluwensya, ug busa, pagkahuman sa kamatayon ni Nectarius, nga naggunit sa Byzantine nga katungdanan gikan sa 381 hangtod 397, naghimo siya og plano aron masiguro nga ang usa ka tawo nga matinud-anon kaniya, si Teofilo, mapili sa maong katungdanan. Sa dihang supak sa mga plano ni Teofilo, napili si San Juan de la Cruz—nga kaniadto usa ka presbiteryo sa Antioquia—nga Obispo sa kapital, nagbati si Teofilo og dautang buot batok kaniya ug nahimong haligi sa paksyon nga supak kang Crisostomo. Niapil siya pag-ayo sa usa ka komplikado nga pakana batok sa Santo sa Constantinople, nga miresulta sa pagtangtang kaniya sa katungdanan ug sa iyang pagpahawa gikan sa kapital sa duha ka higayon. Sa Konseho sa Dubna, nga gitigum sa mga kaaway ni Chrysostom uban ang tuyo nga tangtangon siya sa katungdanan, si Theophilus ang nangulo isip chairman. Sa kinatibuk-an, ang iyang relasyon kang Chrysostom ingon ana ka grabe nga nakahatag ug ngitngit nga landong sa iyang ngalan. Apan sa ubang bahin, si Theophilus usa ka maalamon nga hierark ug daghan siya og nabuhat nga maayo para sa Simbahan sa Alexandria.

sa tanaman sa Simbahan, nga namulak sa labawng pagkabalaan ug nagpahumot sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa mga pagtulon-an ni Cristo nga gipadayag sa Dios.

Pagkahuman sa kamatayon ni Teofilo, si Banal nga Cirilo napili sa tanang tingog isip patriyarka sa Constantinople[4171] , ug sa diha nga nahimong patriyarka siya, gipahawa dayon niya sa siyudad ang mga heretiko nga nailhan nga mga Novatian, nga sama sa mga Pariseo, nagpangatarungan sa ilang kaugalingon sa atubangan sa mga tawo ug nag-angkon nga sila putli, matarong, ug walay sala. Isip timailhan sa ilang giingong walay-sala nga kinabuhi, nagsul-ob og puti nga bisti ang mga Novatian ug nagtudlo nga ang usa ka tawo nga nahulog sa mortal nga sala human sa bunyag dili angay dawaton sa komunyon sa Simbahan. Wala nay pasaylo, ilang giangkon, alang sa mortal nga sala sa maong tawo, ug pinaagi lamang sa ikaduhang bunyag mapapas ang ilang sala.

Kining erehiya nagsugod kang Novatian, nga sa panahon sa paghari ni Emperador Decius[4172] usa ka presbiteryo sa Roma ug, pagkahuman sa pagkamartir ni Papa Fabian[4173] , naningkamot nga makab-ot ang papal nga trono[4174] . Bisan pa sa tanan niyang mga pakana, napakyas siya sa pag-angkon sa iyang tumong, ug si Balaan Cornelius[4175] napili sa papal nga trono. Tungod sa pagkainggit kang Cornelius, si Novatian misugod sa pagplano batok kaniya ug misupak kaniya sa tanang paagi. Niadtong panahona, ang Simbahan nag-antos sa grabeng pagpanlupig sa kamot sa mga pagano[4176] , ug daghan sa mga matinud-anon, sa kahadlok sa malupit nga pag-antos, mahadlokong naghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; pagkahuman, sa pagbalik uban sa paghinulsol, ilang gikumpisal ang ilang sala uban sa mga luha. Sa pagkakita sa ilang paghinulsol, gidawat pag-usab sila ni Santo Papa Cornelius sa komunyon sa Balaang Simbahan, sama sa pagdawat ni Cristo kang Pedro, nga naghilak sa kasubo. Samtang nagpadayon, ang presbiterong si Novatian misupak sa Papa, nga nag-angkon nga dili angay nga ang mga tawo nga mibulag kang Kristo ug naghalad sa mga demonyo magpabilin sa kawan sa Simbahan ni Kristo[4177] . Sa pagbuhat niini, siya misulti og mga panamastamas batok sa balaan nga Papa, nga naglarawan kaniya ingon kauban sa mga mananamba sa diyos-diyosan. Gibuwag niya ang komunyon sa Papa ug, sa dihang nakakaplag siya og pipila ka mga sumusunod nga pareho og hunahuna, nagtukod siya og kaugalingong ikaduhang Papa sa Roma[4178] : mao kini ang sinugdanan sa skisma sa Novatian[4179] .

[4171] Si San Cirilo naglingkod isip Patriarka sa Alexandria gikan sa 412 hangtod 444.

[4172] Ang Emperador Romano nga si Decius naghari gikan sa 249 hangtod sa 251.

[4173] Si Fabian, Obispo sa Roma, nagdumala sa Katungdanan sa Roma gikan sa 236 hangtod 250.

[4174] Si Fabian gipatay tungod sa iyang pagtuo niadtong Enero 250, ug ang iyang katungdanan nagpabilin nga bakante hangtod Hunyo sa mosunod nga tuig, tungod kay ang kalisud sa pagpanlupig nakapugong sa pagpili og bag-ong papa. Giingon nga miingon si Decius nga mas dali pa niyang makita ang usa ka nagpakaaron-ingnon sa trono sa imperyo kaysa sa usa ka bag-ong obispo sa Roma. Sa niining usa ka tuig nga pagka-bakante sa Simbahang Romano, si Novatian—nga nailhan tungod sa iyang elokwensya ug kahibalo, ingon man sa iyang hugot nga estilo sa kinabuhi—nakatagamtam og dakong impluwensya ug unta gilauman nga mapili nga obispo. Bisan pa, wala matuman kining mga gilauman.

[4175] Si San Cornelio mao ang Papa sa Roma gikan sa 251 hangtod 252.

[4176] Kini mao ang ikapitong kinatibuk-ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Gipunting kini, labi na, batok sa mga obispo ug sa mga klero. Apil sa mga biktima sa pagpanlupig mao sila Fabian sa Roma, Babila sa Antioquia ug Alexander sa Herusalem, samtang alang sa ubang mga balaan (sama nila Cipriano sa Kartago, Origenes, Gregorio nga Katingalahan ug Dionisio sa Alexandria) kini nga panahon gipuntirya sa pagpahilayo sa yutang natawhan ug uban pang mga pag-antos. Ang pangunang tumong sa paglutos, bisan pa man, dili ang pagpatay sa mga Kristohanon, kondili ang pagpugos kanila sa pagsalikway sa ilang pagtuo. Alang niini, gipasailalim sila sa pagpanakit, pagkabilanggo, ug gutom, ug sa atubangan sa ingon nga mga pagsulay, daghan ang wala makapabilin nga matinindog.

[4177] Sa sinugdan, wala magpakita si Novatian og dili pagdawat batok sa mga nahulog; si Cyprian, Obispo sa Carthage, nagpamatuod nga siya ang nagsulat sa sulat diin giila sa mga klero sa Roma nga ang mga nahulog mahimong madawat sa simbahan kon sila anaa sa katalagman sa kamatayon. Apan pagkahuman sa eleksyon ni Cornelius, nahimong lider siya sa usa ka paksyon nga adunay hingpit nga lain nga panan-aw. Nagsugod si Novatian pagtudlo nga, bisan pa ang mga apostata nga nagsubo mahimong madawat sa Balaang kalooy—ug busa mahimong dasigon sa paghinulsol—ang Simbahan wala'y awtoridad sa paghatag kanila og absolusyon ug kinahanglan silang i-exkommunikar gikan sa komunyon hangtod sa kahangturan; kung dili, mawala ang iyang Kristohanong kinaiya ug mga pribilehiyo.

[4178] Ang konsagrasyon ni Novatian isip obispo gihimo sa tulo ka obispo gikan sa gagmay nga mga lungsod, nga gitawag sa iyang mga sumusunod pinaagi sa huyang nga mga rason ug gibutang nila ang ilang mga kamot kaniya sa gabii, pagkahuman sa panihapon.

[4179] Ang Novatianismo nakakaplag og daghang sumusunod sa Kasadpan, ug ang mga pagtulon-an niini nahimong labi pang istrikto kaysa kaniadto. Ang silot sa ekskomunikasyon sa tibuok kinabuhi gikan sa komunidad, nga sa sinugdan gi-aplikar lamang sa mga mibulag sa pagtuo, gilapdan unya sa tanan nga, human sa bunyag, nakahimo og mga sala nga nagkalainlain ang kabug-aton. Sa samang panahon, gidawat sa mga Novatian ang ngalan nga 'Kafar', nga nagpasabot og 'mga putli'. Gibunyagan pag-usab nila ang mga mibiyahe ngadto kanila gikan sa Simbahan, giisip nila nga hugaw ang pakig-ambit niini ug busa, ang mga sakramento niini dili balido. Ang uban sa mga

Sunod, ang skisma sa mga Novatian mikaylap sa halayo ug lapad, miabot pa gani sa Alexandria, diin nagpadayon kini hangtod sa panahon ni San Cirilo. Dinhi, ang mga Novatian nakahimo og daghang buhat nga supak sa Ortodoksiya. Pananglitan, gibunyagan pag-usab nila ang mga nadani sa skisma, nga kaniadto gibunyagan na sa Simbahang Katolika, ug wala nila gitugotan ang pagminyo pag-usab, nga ilang gitawag nga sala sa pakighilawas. Nagpasulod usab sila og ubang dili makatarunganong kabag-ohan.

Sa sinugdanan pa lang sa iyang pagka-patriarka, gipahawa ni San Cirilo kining mga heretiko, kauban ang ilang obispo nga si Theopemptus, gikan sa Alexandria. Dayon, mibangon siya batok sa mga kaaway sa katawhan – ang mga hugaw nga espiritu – nga iyang gipahawa gikan sa ilang mga lungib.

120 ka stadia[4180] gikan sa Alexandria, adunay usa ka baryo nga ginganlan og Konop[4181] . Dili layo niini, adunay usa ka dapit nga ginganlan og Manufin[4182] (nga kaniadto usa ka baryo). Dinhi nagtindog ang usa ka karaang pagano nga santuwaryo, kaniadto puy-anan sa mga demonyo: kini nga dapit nakapahadlok sa kasingkasing sa tanan, ug ang Patriarka Teofilo nagtinguha nga limpyohan kini gikan sa mga demonyo ug konsagran aron sa paghimaya sa Dios. Apan, tungod kay nabalaka siya sa ubang mga butang, wala niya natuman ang iyang tinguha. Si San Cirilo, nga nasunod kang Teofilo isip Patriarka sa Alexandria, , nagpasiugda sa pagtuman sa tinguha sa iyang tiyo ug nangaging patriarka, ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron Ihatag kaniya ang langitnong tabang ug kusog aron mapildi ug mapalayas ang mga dautang espiritu gikan sa Manufin. Ug busa ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa balaan nga tawo sa usa ka panan-awon, nga nagsugo kaniya nga ibalhin ang bililhon nga relikya sa mga martir nga sila Cirilo ug Juan ngadto sa Manufin, aron palagson ang gahum sa mga demonyo gikan sa maong dapit. Gibuhat gayud ni San Cirilo kini – gidala niya ang mga relikya sa mga santo sa Manufin ug nagtukod didto og simbahan isip pagpasidungog kanila. Ang mga dautang espiritu gipahawa dayon gikan didto, ug ang maong lugar nahimong tinubdan sa mga pag-ayo pinaagi sa mga relikya sa mga martir.

Sa dihang napalayas na niya ang mga dili makita nga demonyo gikan sa palibot sa Alexandria, ang santo nagpaningkamot pag-ayo aron hingpit nga mapalayas sa siyudad mismo ang makita nga mga demonyo, mao ang mga Hudiyong nagdumot kang Kristo. Sila nagpuyo sa maong siyudad sa daghang gidaghanon sulod sa taas nga panahon. Sukad pa sa panahon ni Alexander the Great ug sa pagtukod sa Alexandria[4183] , daghang mga imigrante gikan sa Judea ang nagpuyo didto, ug mitubo sila ngadto sa usa ka dagkong komunidad. Tungod kay gikaligut-an nila si Kristo ug ang mga nagbitbit sa Iyang ngalan, hayag ug tinago nilang gihimo ang tanang matang sa dautang buhat ug kalisdanan batok sa mga Kristohanon. Ang mga heretikong Novatian nga gihisgutan sa ibabaw usa ka salot sa siyudad, apan ang mga Hudiyo mao ang labing dautan ug makadaot nga mga kaaway; dili lang nila gipukaw ang panagbangi sulod sa siyudad, apan nagpahimo usab sila og daghang pagpatay ug pagdala og dugo. Pagpatawag sa mga pangulo sa sinagoga sa mga Hudiyo[4184] , gihangyo sila sa Balaan sa Dios nga pugngan ang

---

Novatian gisaway ang pagminyo pag-usab, nga giisip nila nga pareho sa pakighilawas. Sa bahin sa nag-unang mga kamatuoran sa Ebanghelyo, ang mga Novatian matinud-anon nga ortodokso, ug daghan kanila ang nag-antos hangtod sa kamatayon alang sa ilang pagtuo.

[4180] Ang usa ka stadia katumbas sa 87½ sazhens. Busa, ang 120 ka stadia katumbas sa 21 ka versts.

[4181] Ang Konop nahimutang sa bunganga sa Nilo, nga ginganlan og 'Konopius' human niini. Sa wala pa natukod ang Alexandria, ang Konop mao ang labing importante nga siyudad sa rehiyon, apan sa pagsaka niining kapital sa Ehipto, ang kahinungdanon niini nagsugod sa pagkunhod, ug sa dihang gipaila ang Kristiyanismo, nawala na ang siyudad – sa dapit niini mitindog pagkahuman ang usa ka walay pulos nga baryo.

[4182] Sumala sa salaysay sa pagbalhin sa mga relikya sa balaan nga mga martir nga sila Cyrus ug Juan (tan-awa sa ubos, sa ika-28), kini nga dapit nahimutang duha ka poprishcha, o mga duha ka verst, gikan sa Konop.

[4183] Si Alexander the Great, Hari sa Macedonia, nga nagdala sa tibuok sibilisadong Sidlakan ilawom sa iyang pagdumala, namuyo sa katapusan sa ika-4 nga siglo BC. Ang siyudad sa Alexandria sa Ehipto gitukod niya aron lig-onon ang paghari sa mga Griyego niadtong 332 BC. Human kini nahimong usa sa pinakadato ug pinakauswag nga mga siyudad sa Sidlakan, dali ra pagkahuman sa pagtukod niini misugod kini sa pagdani sa mga mapangahas nga nanimuyo gikan sa ubang nasud ug, lakip sa uban, gikan sa Palestina – gikan sa han-ay sa mga Hudiyo niadtong panahona. Ang mga Hudiyo sa Alexandria nagporma og usa ka dakong kolonya, ug ang Hudiyo nga distrito daghan kaayo ang populasyon. Si Philo, usa ka Hudiyong manunulat nga nabuhi sa unang siglo BC, nagpahayag nga sa iyang panahon adunay kapin sa usa ka milyon ka mga Hudiyo sa Ehipto, kadaghanan sa Alexandria. Pagkahuman sa pagdakop sa Jerusalem, gipahimutang ni Ptolemy I ang usa ka dakong kolonya sa mga Hudiyo sa Alexandria ug gihatagan sila og parehas nga katungod sa mga Griyego. Gikumpirma sa mga Romano kining mga katungod alang kanila, ug nagtukod si Augustus og usa ka espesyal nga konseho sa mga Hudiyo aron dumalahan ang ilang mga kalihokan ubos sa awtoridad sa imperyal nga prefecto. Bisan pa, ubos ni Caligula nawala kanila ang kadaghanan sa ilang mga pribilehiyo.

ilang katawhan gikan sa ingon nga dautang mga buhat. Apan ang mga tigulang sa mga Hudiyo dili lang wala magtagad sa mga paghangyo sa Balaan, kundili gipadoble pa gayud ang ilang dautang buot.

Aduna'y usa ka dako ug matahum nga simbahan sa siyudad, nga nailhan nga Simbahan ni San Alexander, nga ginganlan human sa nagtukod niini, si Obispo Alexander[4185] . Sa usa ka adlaw, ang mga Hudiyo nag-andam og armas sama sa usa ka gubat, ug sa pag-abot sa gabii, naghimo sila og kasaba ug kagubot sa kadalanan taliwala sa mga balay sa mga Kristohanon, nga nagasinggit: 'Naga-sunog ang Simbahan ni San Alexander'.

Pagkadungog sa mga paghilak, ang mga Kristohanon misulod gikan sa ilang mga balay sunod-sunod paingon sa giingong kalayo, aron patyon kini. Busa ang mga walay kalooy nga Hudiyo – sa diha nga migawas ang mga Kristohanon gikan sa ilang mga ganghaan – dayon dayon nilang gipamatay sila gamit ang espada, o gisaksak sila gamit ang mga pika o kutsilyo – sa mubo nga pagkasulti, gipatay sila gamit ang bisan unsang makita. Ug daghang Kristohanon ang napatay niadtong gabii.

Sa pagsubang sa adlaw, nahibaloan ni Iyang Kabanalan Patriarka Cirilo ang nahitabo nga pagpatay-patay. Pagkahuman sa iyang kasubo sa mga napatay, misugod siya sa pagpangita og hustisya batok sa mga Hudiyo. Apan ang eparco sa siyudad, si Orestes, bisan pa man usa ka Kristohanon sa pagtuo, nagpabilin nga nagbati ug kasuko batok sa santo ug mitabang sa mga Hudiyo pinaagi sa pagpanalipod sa mga mamamatay. Unya si Santo Cirilo mismo mibiyahe uban sa daghang mga Kristohanon paingon sa tigumanan sa mga Hudiyo ug gipahawa ang tanang Hudiyo gikan sa siyudad, gihimasak ang ilang mga panimalay ug gisunog ang ilang sinagoga.

[4186]Ang eparko, nga nagdilaab sa kasuko batok sa santo tungod niini, misugod sa pagpahamtang og kadaut sa mga suod nga paryente sa santo, ingon man sa ubang bantugang lungsoranon nga mga sumuporta sa patriyarka. Busa, iyang gipasailaw si Ieraks, ang gramaryano, sa walay kalooy nga pagpanakit sa plasa, nga gihubo siya. Dako kaayo ang panagbangi tali sa eparco ug sa patriyarka. Kay ang Labing Balaang Patriyarka nagdepensa sa mga Kristohanon, samtang ang eparco pabor sa mga Hudiyo. Ang matag-usa kanila misulat sa tagsa-tagsa kang Emperador Theodosius nga Bata[4187] , hangtod nga nagpagawas ang ulahi og usa ka dekreto nga nagdili sa mga Hudiyo sa pagpuyo sa siyudad.

Niadtong panahona, kanunay nga misabwag ang mga kagubot ug pag-alsa sa kadalanan sa siyudad, diin daghang mga tawo nga wala'y kalambigitan sa kagubot ang namatay. Sa Alexandria nagpuyo ang usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Hypatia, anak sa pilosopong si Theon. Usa siya ka deboto ug birtuoso nga babaye ug, tungod sa iyang Kristohanong kinaadman, iyang gigugol ang iyang mga adlaw sa pagkabalaan ug pagkaputli, gipreserbar ang iyang pagkabirhen. Sukad pagkabatan-on, gitudloan siya og pilosopiya sa iyang amahan nga si Theon, ug nakab-ot niya ang dako kaayong kinaadman nga nalabaw pa siya sa tanang pilosopo nga buhi niadtong panahona, sumala sa gisaysay ni Sisinnius, Obispo sa Ptolemais[4188] , ug ni Suidas, nga nagdayeg kaniya sa daghang pagdayeg. Wala siya magtinguha nga magminyo, sa bahin tungod sa tinguha nga ihatag ang iyang kaugalingon nga walay babag sa pagpangita sa kinaadman ug pagtuon sa mga libro, apan labaw sa tanan

---

[4184] Ang sinagoga usa ka lugar sa relihiyosong tigum para sa mga Hudiyo. Kini mga estruktura nga bukas sa gawas nga gituyo para sa pagdumala sa komunal nga pagsimba sa mga Hudiyo. Sumala sa balaod, kini unta buhaton sa Toldang Balaan ug sa ulahi sa Templo sa Herusalem. Apan atol sa Pagkabihag sa Babilonya, gipukan ang Templo, busa mitumaw ang panginahanglan alang sa espesyal nga mga lugar sa tigum. Mao kini ang hinungdan sa pagtumaw sa mga sinagoga. Ang mga sinagoga mahimong itukod bisan asa nga adunay igo nga gidaghanon sa tinuod nga Hudiyong mananamba. Busa, bisan pa sa panahon ni Hesukristo ug sa mga apostoles, kini laganap bisan asa nagpuyo ang mga Hudiyo. Adunay pipila ka pagkapareho tali sa layout sa sinagoga ug sa templo. Sa sentral nga kwarto sa sinagoga, adunay kabinet diin gitipigan ang mga makulid sa Balaod ni Moises, nga gipresentar sa kongregasyon alang sa pagbasa. Sa tunga-tunga sa sinagoga, adunay mubo nga plataporma o pulpito. Ang pipila ka lingkoranan gibangon sa ibabaw sa uban ug gireserba alang sa mga anciano, mao ang mga tigulang o impluwensyal nga miyembro sa komunidad. Ang mga anciano nagporma og konseho nga naggunit sa labing hataas nga awtoridad sa sinagoga. Ang pangulo sa maong konseho gitawag nga ulo o magmamando sa sinagoga (Marcos 5:22; Buhat 13:15). Ang mga lider sa sinagoga adunay awtoridad sa pagpahawa sa mga manlapas sa balaod gikan sa komunidad ug sa pagpahamtang kanila og latigo. Nagpaminaw usab sa lain-laing mga kaso sa balaod sa mga sinagoga.

[4185] Siyempre, si San Alejandro, nga mao ang Obispo sa Alexandria gikan sa 312 hangtod 326, usa siya sa mga unang manalipod sa Ortodoksiya nga misupak sa erehe nga Arianismo.

[4186] Grammatist – magtutudlo. Kini nga termino nagpasabot dili lang sa mga magtutudlo sa pagbasa ug pagsulat, kondili sa mga tawo nga, sa hingpit nga kahulugan sa pulong, adunay lawom nga kahibalo sa tibuok lawas sa klasikal nga literatura sa Griyego – nga gituon nila kini sa kritikal nga paagi, sa aspeto sa estruktura sa hugpong sa mga pulong ug sa sulod.

[4187] Si Teodosio II, o ang Bata, naghari sa Sidlakan gikan sa 408 hangtod 450.

[4188] Ang Ptolemaida, nga gihisgutan dinhi, nahimutang sa Itaas nga Ehipto (Thebaid), sa baybayon sa Suba sa Nilo.

gipreserbar niya ang iyang pagkabirhen tungod sa gugma kang Kristo. Ang mga mahigugma sa kinaadman nanag-awas paingon sa Alexandria gikan sa layo ug duol aron makita ang labing maalamon nga dalaga nga si Hypatia ug paminawon ang iyang maalamon nga mga pulong, busa nahimo siyang magtutudlo sa kadaghanan. Gipasidunggan siya sa tanang eklesiastikal ug sekular nga mga awtoridad, ingon man sa tibuok katawhan, ug daghan ang miduol kaniya, nangayo sa iyang maalamon nga tambag. Tungod kay gusto niya nga ipasig-uli ang panag-uyon sa eparco ug sa patriyarka, miduol siya kanila uban sa pagpaubos ug kalumo, ug pinaagi sa iyang maalamon nga mga pulong, napasugot niya sila sa paghimo og kalinaw. Ang Labing Balaan nga Patriyarka mismo nangita og higayon aron makig-uli sa eparco, apan ang eparco, tungod sa iyang masuko nga pamatasan, dili gani maminaw sa pag-uli. Usa ka adlaw, samtang si Hypatia nagpauli sa karwahe gikan sa lain nga lugar, gisikop siya sa mga rebelde nga nagdumot sa kalinaw; gihulbot siya gikan sa karwahe, gisi-gisi ang iyang sinina ug gibunalan hangtod siya namatay. Apan ang ilang mabangis nga kasuko wala mihunong sa maong kalapasan; sa kangitngit sa ilang kasuko, ilang gilapasan ang patay nga lawas sa dalaga. Pagkahuman nila kini gipikas-pikas, ilang gisunog kini sa usa ka lugar nga gitawag og Kinaron[4189] .

Sa dihang nahibalo ang mga lumolupyo sa nahitabo, ang tanan—labi na kadtong nahigugma sa pagkat-on—nibati og dakong kasubo alang kang Hypatia. Sa dihang ang balita sa pag-alsa nakaabot sa mga monghe sa Bukid Nitrian[4190] , napuno sila sa kasubo ug kalooy alang sa mga inosenteng biktima sa pag-alsa ug, mitigom nga grupo nga adunay hangtod lima ka gatos ka lalaki, gikan sa disyerto paingon sa siyudad, aron depensahan ang patriyarka. Sa dihang nahimamat nila ang eparco sa usa ka dapit, nga nagpadulong kanila sa usa ka karwahe. Pagkakita nila sa magmamando, misugod ang mga monghe sa pagsinggit kaniya, pagdumot kaniya ug pagtawag kaniya nga Helleno ug idolatra, tungod kay kaniadto misunod siya sa pagtuo sa Hellenic[4191] ug bag-o lang siya nabunyagan sa Constantinople. Usa sa mga monghe mihagis og bato sa eparco ug natamaan siya sa ulo. Sa dihang nagtigom ang daghang tawo tungod sa mga singgit sa mga naglibot sa eparco, mitalikod ang mga monghe gikan kaniya; apan ang mga sulugoon sa eparco midakop sa usa sa mga monghe nga ginganlan og Ammonius. Ang eparko, nga nagduda nga gipukaw batok kaniya sa patriyarka ang mga monghe, nasuko kaayo ug gipailawom si Ammonius sa malupit nga pagpanakit ug pag-antos, nga hinungdan sa iyang kamatayon. Pagkahibalo niini, ang Labing Balaang Patriyarka nasubo kaayo ug, gisugo nga kuhaon ang lawas sa martir, gilubong siya uban ang dungog.

Samtang ang mga Hudiyo nga gipahawa sa siyudad nagtukod og usa ka lugar para sa mga pasundayag ug dula; aron pasipalahan si Kristo ug insultohon ang mga Kristohanon, nagtukod sila og taas nga krus ug, pagdakop sa usa ka batan-ong Kristohanon, gipako nila siya sa krus nga gipahaba ang iyang mga bukton. Wala nila siya gipako sa krus, kondili gitali siya gamit ang mga pisi ug gipaka-insulto siya pag-ayo, samtang nagkatawa ug nagbuga sila og laway kaniya. Pagkahuman sa ilang pagpaka-insulto, gibunalan siya hangtod namatay siya sa krus, ug busa ang martir ni Kristo nahimong tighulma sa pag-antos ni Kristo. Si San Cirilo, pagkahibalo niya sa bag-ong kalautan nga gihimo sa mga Hudiyo, misulat og sulat ngadto sa emperador, diin iyang gisaysay ang tanang kahimtang sa nahitabo – ug ang emperador, bisan dili dayon, nagpagawas gihapon og matarong nga sugo. Sumala niining dekreto, gipatay ang mga lider nga Hudiyo nga nag-awhag sa maong kalautan, samtang ang gobernador gipahawa sa iyang katungdanan.

Pagkahuman niini, si San Cirilo sa Kristo, nga nakadaog sa kagubot, dautang buot, ug pagdumot sa mga kaaway sa Kristohanong ngalan, malampuson niyang gipangulohan ang kawan sa mga karnero ni Kristo nga gisalig kaniya.

Apan sa dihang nanghupas na ang mga kagubot nga gihulagway sa Alexandria, misaka pa gayud ang mas dako nga kagubot sa tibuok nailhang kalibutan, nga gipukaw sa erehya ni Nestorius, ug gitawag si Santo Cirilo

---

[4189] Ang Kinaron mao ang ngalan sa usa ka distrito sa siyudad nga duol sa plaza sa katedral.

[4190] Ang Bukid Nitrian nahimutang sa habagatan sa Alexandria, sa kasadpan sa Suba sa Nilo, duol sa Disyertong Libyano. Ang bukid nakakuha sa ngalan gikan sa kadaghan sa nitro sa mga lanaw nga duol niini. Sa ubang mga disyertong rehiyon sa Ehipto, ang Bukid Nitrian paborito nga puloy-anan sa mga eremita.

[4191] Ang mga Griyego nailhan nga mga Hellenes. Ang ilang relihiyon usa ka hayag nga pagpadayag sa antropomorfismo, nga mao ang pagdayanday sa kinaiyahan sa tawo uban sa tanang kaayo ug kakulian niini, ingon man usab ang pagdayanday sa nagkalain-laing mga pagpadayag sa kaisog sa tawo. Ang mga diyos sa Griyego mao ang personipikasyon sa nagkalain-laing mga kalidad ug pagpadayag sa pisikal ug espirituhanong kinaiyahan sa tawo.

aron buhaton ang usa ka bag-ong – ug labi pang dako – nga buhat. Sa Simbahan sa Constantinople, pagkahuman sa kamatayon ni Patriarka Sisinnius[4192] — nga misunod kang Atticus[4193] — gipataas si Nestorius[4194] sa katungdanan sa patriyarka, human siya ibalhin gikan sa Antioch[4195] ; usa ka tawo nga gihunahuna nga lig-on sa pagtuo ug matinahuron sa kinabuhi, apan sa sulod usa ka tinago nga erehe. Gitanum niya ang mga binhi sa heretikal nga pagtulon-an taliwala sa mga matinud-anon, sama sa sagbot sa taliwala sa trigo, dili sa sinugdanan personal, kondili pinaagi sa iyang mga kauban nga pareho ang pagtuo. Ang iyang heresiya naglangkob sa pagpanamastamas batok kang Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios; kay siya, kana nga salawayon, nag-angkon nga si Kristo, usa ka yano nga tawo, ang natawo gikan kang Birhen Maria, ug dili Diyos, tungod kay ang sabakan sa usa ka babaye dili makasulod sa Diyos, kondili sa usa ka tawo ra. Sumala sa pagtulon-an ni Nestorio, ang Diyos nga Pulong naghiusa sa Tawo nga si Jesus sukad pa sa higayon sa pagpanamkon pinaagi lamang sa grasya ug nagpuyo kaniya sama sa usa ka templo. Tungod niini, si Nestorio wala nagtawag sa Birhen Maria nga Inahan sa Dios, kondili Inahan ni Cristo. Ang erehya ni Nestorio mikaylap sa katawhan pinaagi sa iyang mga sumusunod nga kauban niya—ang Obispo Doroteo ug ang Presbiterio Anastasio, nga iyang gidala gikan pa sa Antioquia.

Sa usa ka higayon, atol sa usa ka pista, si Anastasius, samtang nagahatag og sermon sa katawhan sa katedral sa Constantinople, gisaway ang paggamit sa termino nga 'Theotokos' – Inahan sa Dios – nga nagtumong sa Labing Balaan nga Birhen nga si Maria[4196] . Siya ang miingon nga si Birhen Maria dili angay tawgon nga Inahan sa Dios, kay siya man usa ka tawo; kay giunsa man pagkahimugso ang Dios gikan sa unod sa tawo? Ang

---

[4192] Si San Sisinnius nagdumala sa obispado sa Constantinople gikan sa 426 hangtod 427.

[4193] Si San Atikus misaka sa Katungdanan sa Constantinople niadtong 406 ug nagpabilin hangtod 425.

[4194] Gipangulo ni Nestorius ang Sede sa Constantinople gikan sa 428 hangtod 431. Sa wala pa siya mapili nga obispo sa kapital, siya usa ka presbiteryo sa Antioch (tan-awa sa ubos). Nailhan siya sa iyang asetikong estilo sa kinabuhi ug gisugdan niya ang iyang ministeryo sa Simbahan pinaagi sa pagpanumpa sa monastikong mga panata. Labaw pa, hilig kaayo si Nestorio sa pagtuon ug nailhan siya sa iyang maalamon ug makusog nga pamulong; apan sa samang higayon, giakusahan siya sa garbo ug ambisyon, ug giingon nga ang iyang paghigugma sa himaya nagdala kaniya sa pagpanghambog sa iyang pagkamatinud-anon ug sa sobra ka bombastikong estilo sa iyang pagwali. Bisan pa man niana, nalingaw siya og maayong dungog sa wala pa siya mapili sa Katungdanan sa Constantinople. Gawas sa iyang kaugalingong dungog, ang kamatuoran nga siya naggikan sa parehas nga simbahan sa labing girespeto nga si John Chrysostom naghatag og espesyal nga pagsalig sa iyang ngalan sa Constantinople. Pagkahimong obispo sa kapital, gipakita ni Nestorius sa sinugdan nga siya usa ka masigasig nga manalipod sa ortodoksiya. Sa iyang pagwali sa katedral sa adlaw sa iyang konsagrasyon, iyang gisultihan ang emperador sa mga pulong: 'Ihatag kanako ang yutang limpyo sa mga erehe, ug ako, sa baylo, ihatag kanimo ang Gingharian sa Langit.' Kining mga pulong gidawat sa kusog nga pag-uyon, apan ang mga nahitabo pagkahuman nagpakita nga si Nestorius mismo dili lig-on sa Ortodoksiya ug usa siya ka lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero.

[4195] Ang Antioquia sa Syria usa sa labing karaan ug manggaranon nga mga siyudad sa Syria, ug mao ang kapital niini; nahimutang kini sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediterraneo; gitukod kini 300 ka tuig sa wala pa si Cristo ni Seleucus Nicator ug ginganlan human sa iyang amahan, si Antiochus. Ang Antioquia adunay partikular nga kahinungdanon alang sa Kristohanong Simbahan, isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Herusalem, ug isip inahan sa mga Kristohanong simbahan sa taliwala sa mga Hentil. Ang mismong ngalan nga 'Kristohanon' unang gihatag sa mga sumusunod sa Ginoong Jesus sa Antioquia; dinhi usab unang mitumaw ang mga Kristohanong misyon, kay gikan dinhi misugod ang unang misyonaryong pagbiyahe nila Apostoles Pablo ug Bernabe ug mibalik didto (Buhat 13:1–4, 14:26). Didto usab nagsugod ang ilang ikaduhang pagbiyahe, bisan tuod wala sila nagkuyog niining higayona (Buhat 15:39–40). Didto usab natapos ang ikaduhang pagbiyahe ni Apostol Pablo ug nagsugod ang iyang ikatulong pagbiyahe (Buhat 18:22–23). Sa mga katuigan nga misunod, daghang bantugang konseho ang gihimo sa Antioquia aron atubangon ang mga heretikal nga panaglalis. Sukad pa sa karaang panahon, ang Simbahan sa Antioquia nakatagamtam og espesyal nga mga pribilehiyo kauban ang mga Simbahan sa Alexandria, Jerusalem, ug Roma. Sukad pa sa karaang panahon, usa ka talagsaong teolohikal nga eskwelahan ang mitumaw didto, nga nailhan sa matinahuron ug rasyonal nga pamaagi, klaro nga pagpatin-aw sa padayon nga pag-uswag sa langitnong pagpadayag, ug sa pagpasulod sa historikal-gramatikal nga pamaagi alang sa paghubad sa Balaang Kasulatan (i.e. pinaagi sa paggamit sa historikal ug gramatikal nga reperensya). Ang eskwelahan utang ang gigikanan ni Lucian, usa ka presbiteryo nga taga-Antioquia, ug sa iyang kaubanan nga si Dorotheus, nga nabuhi sa ika-3 nga siglo. Lakip sa mga ulahing personalidad niini mao sila si Juan Crisostomo, Theodore, Obispo sa Mopsuestia, Theodoret sa Cyrus, ug uban pa. Si Nestorius usab miyembro niining eskuylahan, apan gidala niya ang rasyonal ug matinahuron nga mga prinsipyo niini ngadto sa ekstremo ug, sa iyang paningkamot nga masabtan nato ang misteryo sa Inkarnasyon, nahulog siya sa erehiya.

[4196] Ang titulo nga 'Ang Labing Balaan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios', nga giatake ni Anastasius ug Nestorius, gigamit na sa miaging siglo ni Eusebius sa Caesarea, Athanasius ang Dako, Gregorio ang Dako, Gregorio sa Nyssa ug uban pa; dili kini nagpasabot nga ang Labaw nga Balaang Birhen naghatag sa banal nga kinaiyahan sa Manluluwas, kondili nagpamatuod lang sa panaghiusa sa pagka-Diyos ug pagka-tawo sa usa ka persona, 'tungod kay ang Anak sa Dios wala magdawat sa pagkatawo sa usa ka tawo, kondili sa pagkatawo lang'.

sermon nakapukaw og dakong kasaba ug kagubot sa simbahan. Nagbuhos ang mga akusasyon sa erehiya batok kang Anastasius.

Sa dihang gipangutana si Nestorius mismo bahin niini, gisugdan niya pagpadayag sa iyang kabuang sa hayag ug gipagawas ang hilo sa iyang mga blasfemiya batok kang Kristo nga Diyos ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.

'Dili ko,' matod niya, 'tawagon ang babaye nga nanganak og tawo nga unod, nga pareho sa iyang kinaiya, nga Inahan sa Dios, kay siya mao ang tabernakulo nga giandam sa Balaang Espiritu alang sa pagpuyo sa Divino nga Pulong. Busa mas angay nga tawgon siya nga Inahan ni Kristo. Pinaagi niining pagtawag, gipakita nato ang iyang relasyon Kaniya diin nagpuyo ang Pagkadiyosnon.'

Ug busa mitungha ang panagbangi ug dili pag-uyon sa taliwala sa mga tawo: ang uban misupak sa erehiya ug misalikway sa bisan unsang pakig-uban kang Nestorius, samtang ang uban, sa pikas bahin, nadani sa mga erehiya nga hunahuna ug gidawat ang mga pagtulon-an sa mga erehe. Kini nga erehiya nakapukaw dili lamang sa Constantinople kondili sa tibuok kalibutan, kay ang dautang si Nestorius, kauban ang iyang mga kaubang nagtuo sama kaniya, nagsulat og daghang mga traktado aron ipanalipod ang iyang doktrina, nga iyang gipadala sa mga silingang siyudad, sa mga layong nasud ug sa mga disyerto, taliwala sa mga monghe[4197] . Pinaagi niini, nakahatag siya og parehas nga panagbangi sa mga Kristohanon sama sa gipukaw kaniadto ni Arius nga walay pagsimba, nga gipikas ang bisti ni Kristo[4198] , tungod kay daghan sa mga klero ug mga layko ang misunod sa mga lakang ni Nestorius, sama sa kadaghanan nga kaniadto misunod sa mga lakang ni Arius.

Si San Cirilo, Patriarka sa Alexandria, sa dihang nahibalo sa heretikal nga mga pagtulon-an ni Nestorio ug sa kalampusan sa iyang pagpangwali, nabati pag-ayo sa espiritu ug, isip matinud-anong sulugoon ug maisugong mandirigma ni Kristo among Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, misukol batok sa kaaway ni Kristo ug mitindog nga lig-on sa pagpanalipod sa dungog sa Dios ug sa Labing Balaan nga Theotokos. Napamatud-an niya nga tinuod siyang magbalantay sa kawan ni Kristo, nga maampingong nagbantay sa iyang kawan ug nakigbatok batok sa lobo. Sa sinugdan, si Santo Cirilo mitingog nga malumo kang Nestorio, naghangyo kaniya nga isalikway ang bakak nga doktrina ug, pinaagi sa pag-angkon sa tinuod nga pagtuo, tapuson ang kagubot nga iyang gipukaw sa Simbahan ni Cristo[4199] . Unya, sa dihang nakita niya nga si Nestorio wala magbag-o, misulat siya kaniya og hugot nga sulat, nga nagpadayag sa iyang sayop. Nagsulat usab si San Cirilo sa mga klero sa Simbahan sa Constantinople ug sa imperyal nga korte[4200] , nga nag-awhag kanila nga dili malimbong sa mga pagtulon-an ni Nestorio. Nagsulat siya og sulat kang Celestino, Papa sa karaang Roma[4201] , ug sa ubang mga patriyarka[4202] , nga nagpahibalo kanila sa erehe ni Nestorio ug naghangyo kanila nga dasigon siya sa paghinulsol. Gawas pa, nagpadala siya og mga sulat ngadto sa tanang awtoridad ug mga obispo sa nagkalain-laing nasud ug siyudad, diin iyang giingnan ang tanan nga mag-amping aron dili malimbong sa erehe ni Nestorius. Tungod kay kining heresiya nakapaling sa daghang monghe, uban sa uban pa, misulat usab siya kanila, nagpasabot sa makadaot ug makaguba sa kalag nga kadaut sa heresiya ug nagpahimangno kanila nga dili malimbong niini. Sa mubo, si San Cirilo wala gyud mohunong sa pagsinggit batok niining lobo hangtod hingpit niyang napalayas kini gikan sa kawan ni Kristo.

Samtang nagpadayon, si Nestorius dili lang wala mag-usab sa iyang binuhatan ingon tubag sa mga sulat ni Cirilo, apan kauban sa iyang mga sumusunod, mas nilubong pa gayud sa mas grabe nga mga sayop. Sa tinuod, usa sa iyang mga taga-suporta, si Obispo Doroteo, sa atubangan mismo ni Nestorio, mitindog sa pulpito sa katedral ug misinggit sa kusog:

'Kung kinsa man ang motawag kang Birhen Maria nga Inahan sa Dios, siya pasipalaon.'

[4197] Sa laing bahin, ang mga kopya sa mga sermon ni Nestorius nagkalat sa mga monghe sa Ehipto, ug ingon niini, daghan kanila ang mihunong sa pagtawag sa Labawng Balaang Birhen nga Inahan sa Dios.

[4198] Si Alexander, Obispo sa Alexandria, nakakita sa Ginoo nga nagpakita kaniya sa usa ka damgo, nga gisi-gisi ang Iyang mga bisti. Sa dihang nangutana siya sa Nagpakita: 'Ginoo, kinsa ang nagisi sa Imong mga bisti?', nadungog niya kini nga tubag: 'Ang buang ug walay balaod nga si Arius'. Paglabay sa mubo nga panahon, gipasiugda ni Ario ang iyang heretikal nga pagtulon-an mahitungod sa Pagkatawo sa Ginoong Jesu-Kristo.

[4199] Gitagaan ni Cirilo si Nestorio niining pahimangno sa iyang sulat sa Pasko sa Pagkabanhaw niadtong 430.

[4200] Nagsulat si San Cirilo og duha ka espesyal nga traktado, ang usa gipadala kang Emperador Teodosio nga Bata, ug ang usa pa kang mga emperatris Pulcheria ug Eudoxia, diin ang una mao ang igsoon sa emperador ug ang ikaduha mao ang iyang asawa.

[4201] Si Celestino I mao ang Obispo sa Roma gikan sa 422 hangtod sa 432.

[4202] mao kana, ang mga Patriarka sa Antioquia ug Jerusalem.

Pagkahuman niini, si Nestorius mismo ang nagsugod sa pagpanlupig sa mga miyembro sa klero ug mga monghe sa Simbahan sa Constantinople nga misupak kaniya ug wala mouyon sa iyang erehiya. Sa samang higayon, naglagot siya kang Santo Cirilo, misukol kaniya uban sa pagka-mapahitas-on ug garbo ug gitawag siyang erehe, samtang siya mismo usa niini. Pagkahuman, naghimo siya og daghang dili matarong ug bakak nga mga panamastamas batok sa balaan ug matarong nga tawo, ug gipakatag kini sa mga tawo, nga nagpasipala ug nagdaot sa ngalan ni Cirilo. Apan ang Balaang Amahan sa Alexandria wala magtagad niining mga panamastamas ug ang iyang kabalaka lamang mao ang kaluwasan sa mga kalag sa tawo.

Bisan pa sa mga paningkamot ni Cirilo, nagpadayon gihapon ang kagubot ug kalibog, ug ang erehe nga Nestoriano mitubo adlaw-adlaw, nga nagkakusog ang pag-uswag. Daghang mga obispo ang naimpluwensyahan na niining makaguba-sa-kalag nga erehe nga pagtulon-an ug nahimong mga sumusunod ni Nestorio. Sa laing bahin, nakadawat siya og suporta gikan kang Juan '[4203] ', Patriarka sa Antioquia, nga bisan tuod wala mouyon sa gisulti ni Nestorio, gihangyo gihapon si Cirilo nga ayaw paghatag og dakong importansya sa iyang mga pulong. Apan, kini dili makapalong sa kalayo nga nasiga na. Usa na lang ka paagi ang nabilin aron mapahunong ang kagubot: ang pagtawag og usa ka Ekumenikal nga Konseho. Pareho nga ganahan ang mga kontra ni Nestorius ug ang iyang mga sumusunod nga matigum ang Konseho, nga ang matag panig naglaum nga ang ilang kaugalingong doktrina ang modaog. Busa si Teodosio ang Bata, nga mitugot sa kinatibuk-ang hangyo, nagpasiya nga tawagon ang maong Konseho[4204] .

Pagkahuman niyang gitudlo ang siyudad sa Efeso sa Asia Minor[4205] isip lugar sa konseho, iyang giimbitar ang tanang metropolitano ug obispo sa imperyo nga magtigom didto sa Pentekostes sa tuig 431. Sa samang higayon, iyang personal nga gipadala si Candidianus, usa ka comita[4206] , ngadto sa Efeso aron motambong sa konseho isip representante sa imperyo.

Miabot si Nestorius sa Efeso pagkahuman sa Pasko sa Pagkabanhaw (19 Abril), kauban ang 16 ka obispo; sa wala pa ang pista sa Pentekostes, miabot si San Cirilo nga gipangulohan sa limampung mga obispo nga Ehipsiyo. Mga 40 ka obispo ang miabot gikan sa mga silingang siyudad sa Asya Minor[4207] . Si Papa Celestino, tungod sa sakit ug katigulangon, wala makatambong ug nagpadala og duha ka obispo ug usa ka presbiterio isip iyang mga representante ug sa 'tibuok Kunsilyo sa Kasadpan', uban ang sugo nga mosunod sa paghukom ni San Cirilo. Sa kinatibuk-an, mga 200 ka obispo ang nagtigom, apan si Juan sa Antioquia ug ang ubang mga obispo nga Siryano—kadaghanan kanila pabor kang Nestorio—wala mitambong. Ang mga obispo nga nagtigom sa konseho nagpaabot kanila nga walay pulos hangtod sa Hunyo 21 ug, tungod kay wala silay nadawat nga balita, sa katapusan gisugdan nila ang ilang mga kalihokan (21 Hunyo 431). Tungod sa dignidad sa iyang katungdanan, si Santo Cirilo ang nangulo niining konseho, uban nila Juvenal sa Herusalem ug Memnon sa Efeso nga nagsilbi isip iyang mga kauban nga pangulo. Apan ang dautang si Nestorius misupak sa pagtigum sa konseho ug wala mitambong, sa rason nga maghulat pa siya sa pag-abot ni Juan sa Antioquia ug sa mga obispo sa Siria. Giimbitar siya sa mga Amahan sa konseho nga motungha sa tulo ka higayon, apan mapugos siyang misalikway. Unya gisusi nila ang mga sinulat ni Nestorius ug, human sa maampingong pagsusi, gikondena kini nila nga heretikal. Gihain ni San Cirilo sa konseho ang iyang mga sulat kang Nestorius ug sa uban, diin iyang gipadayag ang mga dautang hunahuna sa heretiko, ug gihain usab niya ang mga dekreto sa lokal nga konseho nga kaniadto gihimo sa

---

[4203] Si Juan I, Patriarka sa Antioquia, nagdumala sa Katungdanan sa Antioquia gikan sa 423 hangtod sa 440.

[4204] Ang dekreto nga nagtigum sa Ekumenikal nga Konseho gipirmahan dili lang ni Theodosius, kondili usab sa Kasadpang Emperador nga si Valentinian III, nga naghari gikan sa 423 hangtod sa 455.

[4205] Efeso – ang pangunang siyudad sa probinsya sa Asia Minor nga Iconium, duol sa bunganga sa Caistrus (karon Küçük Menderes); kini nagsilbi nga sentro sa tanang kalakalan sa Asia Minor. Sa kaniadto, bantog kini tungod sa iladong Templo ni Diana. Sa kasaysayan sa Kristiyanismo, nailhan ang Efeso ingon nga lugar diin gipuyo ni Apostol ug Santo Juan nga Teologo ang katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi. Busa, ang simbahan sa Efeso gihatagan og dakong dungog isip usa ka simbahan nga ang kaliwatan nagagikan pa sa mga Apostoles, ug sa ika-5 nga siglo gihatagan ang mga obispo sa Efeso og mga katungod nga patriarchal, nga ilang gipadayon, bisan dili kini dugay.

[4206] Comites – usa ka kauban. Mao kini ang ngalan nga gihatag sa mga miyembro sa retinue sa mga emperador. Sa maong panahon, ang titulo nga comites nahimong usa ka honoraryong titulo nga gihatag sa labing hataas nga ranggo sa mga dignitaryo sa imperyo.

[4207] Sa pangulo sa mga obispo mao si Memnon, Obispo sa Efeso, nga ang diyosesis nalingaw og mga katungod nga patriyarkal niadtong panahona. Pagkahuman, ang Obispo sa Efeso, nga nagbitbit sa titulo nga metropolitano sa rehiyon, nasakop sa ilawom sa awtoridad sa Patriyarka sa Constantinople.

Alexandria. Ang mga Amahan sa konseho misugot sa pagtulon-an sa balaan nga tawo, nga nag-ila kaniya nga ortodokso ug maalamon sa Dios, ug gisapoban ang desisyon sa lokal nga Konseho sa Alexandria.

Samtang niini, miabot si Juan sa Antioquia sa Efeso uban sa mga obispo nga taga-Siria. Pagkahibalo niya sa kahimtang sa mga panghitabo, mitigum siya og lain nga konseho aron ipanagang si Nestorio, diin miapil si Nestorio ug ang tanan niyang mga sumusunod. Si Candidian, nga naimpluwensyahan sa erehesia, mitabang niining dili balaodnong konseho, ug didto ang Balaan nga si Cyril gipasakaan og dili matarong nga akusasyon sa erehesia sa Apollinarianismo[4208] , nga nagdumili sa tinuod nga pagkatawo ni Kristo ug nag-angkon nga si Kristo wala'y kalag, apan naglangkob sa Pagkadiyosnon sulod Niya. Pinaagi sa pagpasaka og ingon nga akusasyon batok sa balaan nga tawo ug sa bakak nga pagpanamastamas kaniya, ang mga sumusunod ni Nestorius naningkamot nga pabalingon ang Emperador batok kaniya. Sa sinugdan, malampuson sila sa ilang tuyo. Nituo ang Emperador sa ilang panamastamas ug nagmando nga ipriso si San Cirilo, kauban si Memnon nga gipanalanginan, Obispo sa Efeso[4209] . Apan sa ulahi, pagkahuman niyang susihon pag-ayo ang maong butang ug pagkakita, sa usa ka bahin, sa pagkawalay sala ni Cirilo nga matarong ug, sa pikas bahin, sa hayag nga mga bakak ug dautang buot sa iyang mga kaaway, gibalik ni Teodosio sa iyang katungdanan ang balaan ug maisugong hierarko ug ang iyang sumusunod nga si Memnon, ug gidayeg ang pagkamapailubon ug pagkamaambong ni Cirilo; samtang gisugo niya nga pugngan ang mga heretiko.

Busa, si Santo Cirilo mibalik pag-usab sa iyang puwesto isip pangulo sa mga balaang amahan nga nagtigum sa Efeso aron susihon ang mga spekulasyon ni Nestorio. Niining konseho, natukod ang dogma sa pagtuo nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga ninkarnar gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, tinuod nga Dios, ug nga ang Labing Balaan nga Birhen Maria, nga nag-anak kaniya, mao ang tinuod nga Inahan sa Dios. Sa dihang gipahayag kini nga desisyon sa katawhan, adunay dakong kalipay sa tanang matinud-anon, ug ang tanang lungsuranon sa siyudad sa Efeso matinahuron nga misinggit—dili sama sa ilang gibuhat kaniadto, sa dihang miingon sila: 'Dako ang Artemis sa Efeso'[4210] – kondili sa hingpit nga lain nga mga pulong: 'Dako ang Labaw nga Balaan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios'. Gikondena si Nestorius isip heretiko ug mapangbastos ug dili lang siya gikuhaan sa iyang katungdanan kondili gisalikway usab sa Simbahan ni Cristo ug gipahamtang sa walay katapusang pagkahukom. Si Juan sa Antioquia, kauban ang mga obispo sa Siria, misugot pagkahuman niini sa maong desisyon sa konseho. Ang Emperador, sa iyang bahin, gipahiluna si Nestorius sa pinakalayong yuta, nga nailhan nga Oasis[4211] . Didto, nga wala maghinulsol, natapos ni Nestorius ang iyang kinabuhi sa makalilisang nga pag-antos. Sa tinuod, samtang buhi pa siya, gikaon sa mga ulod ang iyang mapangblasphemong dila.

Ang pagkasuklam-suklam sa Ortodoksiya sa blasfemiya batok sa Inahan sa Dios nga gikan sa heretiko nga si Nestorius gipakita sa mosunod nga insidente, nga gisaysay sa Banal nga Juan sa iyang buhat nga *The Spiritual

---

[4208] Si Apollinaris mao ang Obispo sa Laodicea, sa Syria (namatay niadtong 390). Sa sinugdan, usa siya sa mga pangunang tigpanalipod sa Kredong Niceno; apan sa ulahi, sa pakigbisog batok sa erehiya sa Arianismo, nahulog siya sa sukwahi nga ekstremo. Base sa panghunahuna nga ang usa ka hingpit nga Dios ug hingpit nga tawo dili mahimong maghiusa sa usa ka Persona, ug kon si Kristo usa ka hingpit nga tawo, dili Siya unta makapabilin nga walay sala ug makab-ot ang pagtubos, – Nagtudlo si Apollinaris nga si Kristo adunay duha ra ka bahin sa kina-iya sa tawo – lawas ug kalag – samtang ang ikatulong bahin, ang espiritu, gipuli sa Pagkadiyosnon nga anaa Niya. Kining heresiya gisaway sa Konseho sa Alexandria niadtong 362.

[4209] Kauban nila San Cirilo ug Memnon, gipapriso usab si Nestorio pinaagi sa sugo sa emperador. Kini nga lihok nagpakita nga naglaum si Teodosio, pinaagi sa pagtangtang sa mga nangunang representante sa duha ka nagkasumpaki nga paksyon, nga makab-ot ang pag-uyon ug kasabutan tali sa mga partido. Ang mas detalyadong pagsabot sa mga kahimtang sa kaso nagpahinungdan kaniya sa pagbawi niini nga lakang ug pagpagawas kang Cirilo ug Memnon.

[4210] Kini usa ka pagtumong sa usa ka iladong insidente nga gihulagway sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 19:24–28). Ang insidente nahitabo sa panahon sa mga apostoles sa Ephesus mismo, diin nahimutang ang bantugang templo ni Artemis (o Diana, ang diyosa sa pangayam) niadto nga panahona ug diin ang ngalan niining diyosa mao ang gisentro sa espesyal nga pagsimba. Sumala sa salaysay sa Mga Buhat, sa dihang miabot ang mga Apostol nga sila Pablo ug Bernabe sa Efeso ug nagwali didto bahin sa kawalay pulos sa mga dios-diosan, ang mga magmamugna, nga nakakaplag og mapuslanong panginabuhi sa paghimo og mga modelo sa Templo ni Diana, nagpukaw og usa ka popular nga pag-alsa batok sa mga apostol, samtang ang katawhan misinggit: 'Dako kaayo si Artemis sa Efeso!' Apan napahunong sa mga awtoridad ang kagubot.

[4211] Ang oasis sa Disyerto sa Libya, nga nahimutang sa kasadpan sa Itaas nga Ehipto (ang Thebaid), nailhan sa ngalan nga Oasis; gitawag usab kini nga Dakong Libyano nga Oasis. Aduna'y kolonya sa Griyego nga naglungtad didto sukad pa sa karaang panahon, nga nagsilbi usab nga lugar sa pagpahiluna.

Pasture*[4212] : 'Sa usa ka higayon,' siya misulat, 'miadto kami sa presbiter sa Monasteryo sa Koloman[4213] , si Abba Cyriacus, ug gisultihan kami niya sa mosunod: 'Sa usa ka higayon nakita nako sa damgo nga nagbarog sa gawas sa pultahan sa akong selda ang usa ka masidlak, labing matahum nga Birhen, nagsul-ob og purpura, ug uban kaniya ang duha ka masidlak nga mga lalaki. Ug nasabtan nako nga kini mao ang atong Ginoo, ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios, ug nga ang mga lalaki uban Niya mao sila San Juan nga Maminyo ug San Juan nga Teologo. Sa diha-diha dayon migawas ko sa akong selda ug, sa pagyuko, nangayo ko kaniya nga mosulod ug panalanginan ang akong selda, apan wala siya mouyon. Nangayo ko kaniya og hangyo sulod sa dugay nga panahon, nga nag-ingon: 'O Ginoo! Ayaw tugoti nga ang imong mapainubsanon ug nahuya nga sulugoon molayo kanimo.' Ug daghan pa nakong gipangayo nga mga hangyo sa atubangan niya. Unya, sa dihang nakita Niya ang akong matinud-anong hangyo, mitubag Siya kanako:

'Aduna kay akong kaaway sa imong selda; busa unsaon man nimo pagpadayag sa tinguha nga moanha Ako kanimo?'

Sa pagbati nako niini nga mga pulong, nilakaw Siya. Pagmata nako gikan sa akong tulog, misugod ko og hilak ug pagmahay, naghunahuna kon nakasala ba ko sa bisan unsang paagi batok sa Labing Balaan nga Birhen sa akong hunahuna; kay wala'y lain nga tawo sa akong selda gawas kanako. Pagkahuman nako sa hugot nga pagsusi sa akong kaugalingon, wala ko makit-i bisan unsang sala nga akong nabuhat batok Niya. Sa dihang nakita Niya nga gilunop ako sa kasubo, nagkuha ko og libro aron mobasa, aron lang makalingaw gamay sa akong kasubo. Kini usa ka libro sa bulahan nga presbiter nga si Isichius sa Herusalem[4214] , nga akong gipahulam kaniya sa pipila ka panahon. Pagkahuman nako og basa sa libro, nakita nako sa katapusan niini ang duha ka pulong nga gisulat sa daotan nga Nestorius ug busa nasabtan nako kon unsa ka dakong kaaway sa Labing Balaang Ginoo ang naa sa akong selda. Unya, mibangon ko, gidala nako ang libro ngadto sa naghatag kanako niini ug miingon ko kaniya:

'Igsuon, kuhaa na ang imong libro; mas daghan kog nadawat nga kadaut kaysa kaayohan gikan niini.'

Nangutana siya kanako kung giunsa sa iyang libro paghatag kanako og kadaut imbis nga kaayohan. Ug gisultihan ko siya bahin sa panan-aw nga akong naangkon. Unya, napuno sa langitnong kadasig, giputol niya ang duha ka pulong ni Nestorius gikan sa libro ug gisunog kini sa kalayo, samtang miingon: 'Dili na magpabilin sa akong selda ang bisan kinsa nga kaaway sa atong Ginoo – ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria.'

Dili usab nato kalimtan nga si San Cirilo ni Kristo—ang dakong alagad sa Dios—bisan pa sa iyang dakong pagkabalaan, nagpuyo gihapon sa iyang sulod ang usa ka butang nga makauwaw ug supak sa pagkamapa-Diosnon, aron kita makasaksi sa iyang milagrosong pagbag-o. Nasuko siya kang Juan Crisostomo nga walay hinungdan—usa ka balaan batok sa lain. Dili kini angay ikatingala kanato, kay ang pagkahingpit iya ra sa Dios; alang sa tawo, walay bisan kinsa ang hingpit sa iyang kaugalingon, gawas kon nadawat niya *'gikan sa Iyang pagkapuno kita tanan nakadawat grasya ibabaw sa grasya'* (*[4215]* , Juan 1:16) gikan kang Cristo; mao nga bisan ang mga balaan, isip mga tawo, mapasakop sa mga kahuyang sa tawo. Si Santo Cirilo usab adunay susamang kahuyang, labi na sa iyang relasyon kang Juan Crisostomo: nasuko siya sa balaan nga tawo dili lang sa panahon sa kinabuhi niini, apan bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, ug misalikway sa paghinumdom kaniya uban sa mga santo. Ang kasuko ni Cirilo mitumaw dili gikan sa dautang tuyo, kondili gikan sa kawalay kahibalo. Sa usa ka bahin, gikan sa iyang tiyo, si Patriarka Teofilo, ug sa pikas bahin, gikan sa uban nga nagbinuatan batok kang

---

[4212] Ang Espirituhanong Pastulan (Griyego: Limonar) usa ka buhat sa monghe nga si John Moschus (namatay niadtong 622); kini gisulat sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo ug naglangkob og mubo nga mga salaysay mahitungod sa mga asketiko sa Palestina, Ehipto, ug Siria.

[4213] Ang termino nga 'lavra' gigamit aron itumong sa mga monasteryo nga nailhan tungod sa kadaghan sa ilang mga monghe ug sa ilang kahinungdanon. Ang 'Lavra' – gikan sa Griyego – nagpasabot og usa ka bahin sa siyudad o usa ka sapa; kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka han-ay sa mga selda, nga gilibotan sa bakod o pader ug gipahimutang palibot sa simbahan o sa puy-anan sa abbot sama sa mga sapa sa siyudad. Ang mga monghe sa mga lavra nagpuyo nga kinabuhi sa eremita ug nagpraktis sa ilang pagka-asketiko, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom lamang alang sa mga banal nga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagpabilin nga hilom sa nahibilin nga mga adlaw. Kini nga han-ay sa kinabuhi sa monastiko gisunod sa daghang lavra ug, labi na gayud, sa gihisgutan nga Kolomanova Lavra. Ang maong monasteryo nahimutang sa Disyerto sa Jordan, duol sa Suba sa Jordan ug sa Dagat nga Patay.

[4214] Ang paghinumdom kang San Isichius, Presbiteryo sa Herusalem, mahulog sa Sabado sa Keso.

[4215] Usa ka pagtumong sa usa ka iladong talata gikan sa Ebanghelyo ni Juan nga Teologo: (Juan 1:16), nga nagpasabot nga gikan sa pagkamapuno sa mga gasa sa grasya ni Hesukristo, kita tanan nakadawat sa daghang buhat sa grasya sa Dios.

Crisostomo, nakadungog siya og daghang dili matarong nga mga panamastamas batok niining unibersal nga suga ug, sa iyang pagkawalay sala, gidawat niya ang mga bakak ingon nga kamatuoran. Kay nasulat: *'Ang walay pagduha-duha motuo sa bisan unsang pulong'* (Hulagway 14:15). Si Atticus, Patriyarka sa Constantinople, nga nabuhi sa wala pa ni Nestorius, nag-awhag kaniya sa iyang mga sulat nga iapil ang ngalan ni San Juan Chrysostom sa eklesiastikal nga diptychs[4216] , mao, sa mga libro nga naglangkob sa mga ngalan sa mga santo. Si Atikus mismo kaniadto usa sa mga kaatbang ni San Juan Krisostomo, apan sa ulahi, sa pagkahibalo sa pagkawalay sala niining balaan nga tawo ug sa samang higayon sa iyang kaugalingong sala batok kaniya, siya nangamubo. Pag-abot niya sa trono sa patriyarka sa Constantinople pagkahuman ni Arsacius, giapil niya si Chrysostom sa diptychs ug, samtang buhi pa siya, gihangyo niya si San Cirilo sa mga sulat nga buhaton usab kini. Apan wala siya tagda niini, kay dili niya gustong pahuyangon ang kahinungdanon sa unang konseho batok kang Juan, nga gitigum ni Teofilo[4217] .

Sa susama, si San Isidoro sa Pelusio[4218] – paryente ni Cirilo ug usa ka tigulang na – sa dihang nakita niya ang kasuko sa kadaghanan batok kang San Cirilo tungod sa pagwagtang kang Crisostomo gikan sa listahan sa mga balaan, misulat siya kaniya nga way pagduha-duha, nga nag-awhag kaniya nga susihon nga patas ang mga kahimtang sa pagdaot kang Juan Crisostomo.

'Ang pagpabor-pabor makitid ang panan-aw, samtang ang kasina wala gyud makakita bisan unsa,' misulat si Pelusiot sa usa sa iyang mga sulat kang Santo Cirilo. 'Busa, kung gusto nimong malikayan kining duha ka depekto, ayaw paghukom nga padalus-dalos, kondili ipailawom ang mga kamatuoran sa patas nga paglitis; kay bisan ang Dios, Nga nakahibalo sa tanang butang sa wala pa kini mahitabo, sa Iyang gugma alang sa katawhan mipakita nga moubos gikan sa langit ug tan-awon ang mga pagtu-aw sa Sodom (Gen. 18:20), nga nagtudlo kanato sa pagbuhat sa tanang butang human sa maampingong pagsusi. Kay daghan sa mga kauban nimo sa Konsilyo sa Efeso ang nagbinuangon, nga nag-angkon nga ginasunod nimo ang imong kaugalingong kasuko imbis nga sa husto nga paagi pangitaon ang gikinahanglan alang kang Jesu-Cristo. Ingon nila nga ikaw mao ang pag-umangkon ni Teofilo, ug nga impluwensyado ka sa iyang espiritu. Sama sa hayag nga pagpagawas ni Teofilo sa iyang kasuko batok kang Juan nga nag-awhag sa Dios ug mahigugmaon sa Dios, ingon usab kining tawo buot magpasigarbo, bisan pa sa dakong kausaban sa kahimtang sa akusado, kay si Juan nakasinati na sa pag-exile ug dili na siya buhi."

Sa lain nga sulat, si Santo Isidoro sa Pelusium misulat kang Cirilo ingon niini: 'Ang mga pananglitan gikan sa Balaang Kasulatan nagpuno kanako og kahadlok ug nagpugos kanako sa pagsulat sa angay isulat. Kay kung ako usa ka amahan, sama sa imong giingon, nan nahadlok ako sa paghukom nga gisagop kang Eli tungod kay wala niya mapugngan ang iyang mga anak nga makasasala sa dalan sa pagkamatarong[4219] ; apan kung, sama sa akong nahibaloan nga mas tinuod, Ako usa ka anak sa imong atubangan, nagbitbit sa dagway sa dakong Marcos, – nan nahadlok ako sa silot nga gipahamtang kang Jonathan tungod kay wala niya mapugngan ang iyang amahan, nga nangita og salamangkero[4220] . Kay, tungod kay mahimo unta niya siyang mapugngan, siya namatay sa gubat sa

---

[4216] Ang diptycho mao ang gagmay nga tabla nga kahoy, bukog, o metal nga gitali pinaagi sa pisi, nga nagsilbi nga mga libro sa handumanan sa karaang mga Griyego ug Romano. Sa Kristohanong Simbahan, ang diptycho nahimong mga libro sa handumanan sukad pa sa karaang panahon, diin narekord ang mga ngalan sa mga obispo, mga martir, ug sa tanang mga santo sa kinatibuk-an.

[4217] Kini tingali nagtumong sa konseho nga gihimo sa Dubna, dili layo sa Chalcedon, nga gipangulohan ni Theophilus, diin gisilotan ug gipahawa si San Juan Crisostomo.

[4218] Si San Isidoro sa Pelusio, usa ka iladong asketiko nga nailhan tungod sa pagka-austero sa iyang kinabuhi, nagpuyo duol sa siyudad sa Pelusio sa Ehipto. Namatay siya mga tuig 436. Base sa iyang mga sinulat, usa siya sa mga dagkong Amahan sa Simbahan. Ang iyang mga buhat naglangkob sa mga sulat, diin kadaghanan niini mga komentaryo sa Balaang Kasulatan. Apan, daghan ang mga sulat nga gisulat aron dasigon ug pahimangnoan ang nagkalain-laing kaubanan, ingon man aron usab ipasig-uli ang panag-uyon sa mga nagkasumpaki. Ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga sulat ni San Isidoro giingon nga nakaabot sa 10,000, apan mga 2,090 ra ang nakaluwas hangtod sa karon.

[4219] Siyempre, naa usab ang punong pari nga si Eli, nga nabuhi sa panahon sa propeta Samuel. Nailhan siya sa iyang pagkamaayo, apan ang iyang pagkamaayo hapit na mahimong kahuyang. Labi na kini nga klaro sa iyang pagtratar sa iyang mga anak nga pari, sila Hophni ug Phinehas, nga nagtugot sa ilang kaugalingon sa pagbuhat og lain-laing mga buhat sa paglapas sa Tabernakulo. Wala gyud tagda ni Eli kining maong panghitabo, bisan pa sa kanunay nga pahimangno sa Dios. Dili madugay, miabot ang paghukom sa Dios sa panimalay ni Eli. Nagsugod ang gubat batok sa mga Filisteo, ug sa dihang, atol sa gubat, gidala sa mga anak ni Eli ang Kaban sa Tugon ngadto sa hukbong Hudiyo, usa ka katalagman ang nahitabo: napatay ang mga anak ni Eli, nadakpan ang Kaban, ug si Eli, sa pagkadungog niini, natumba gikan sa iyang lingkoranan ug namatay (1 Sam. 4:1–22).

wala pa ang nakasala. Busa, aron dili usab ako hukman, ug aron dili ka usab hukman sa Dios, tapusa ang panagbangi, ug ayaw dal-a sa buhing Simbahan ang panimalos alang sa imong kaugalingong insulto nga angay ipahamtang sa mga mortal – ayaw, sa pasangil sa pagkamatinud-anon, hinungdan sa walay katapusang panagbangi niini[4221] .

Ug sa lain nga bahin, misulat ang santo kang Cirilo ingon niini: 'Nangutana ka kanako bahin sa kahimtang sa pagbiya sa balaan nga tawo nga si Juan: apan dili ko kini isulat sa detalyado, basi pa makita nga usa ka tawo nga nagpasangil ug naghukom sa uban, kay ang daghang kawalay-hustisya nga gihimo sa mga tawo batok sa santo milapas na sa tanang sukod. Mopakunhod ko sa paghinumdom kanimo sa malupit nga kinaiya sa Ehipto, nga duol kanimo[4222] : gisalikway niini si Moises, misurender kang Paraon, nagpailaot sa mga mapainubsanon, nagpahimakas sa mga mag-oobra, nagtukod og mga siyudad sa ug wala magbayad sa suhol sa mga trabahante[4223] . Sa pagbuhat niini, iyang gipagawas si Theophilus nga walay balaod, nga nagtan-aw sa bulawan ingon sa Diyos[4224] ; kauban ang iyang mga kaubang naghunahuna pareho, mibangon sila batok kang San Juan – usa ka tawo nga nahigugma sa Diyos ug nagwali mahitungod Niya. Bisan pa niini, ang balay ni David gitukod ug gipadaghan, samtang ang balay ni Saul, sama sa imong makita, nagkawala na[4225] ".

Mao kana ang mga sinulat ni San Isidoro sa Pelusium kang San Cirilo. Dako kaayo ang epekto niini kaniya nga pagkahuman niya kini mabasa, nakamatikod siya sa iyang sala. Labi na gayud, hingpit niyang nasabtan ang iyang sala ug hingpit siyang naghinulsol sa dihang naigo siya sa mosunod nga panan-awon. Murag naa siya sa usa ka labing matahum nga dapit, puno sa dili masukod nga kalipay. Didto iyang nakita ang mga katingalahang tawo – sila Abraham, Isaac, ug Jacob – ug uban pang mga santo, gikan sa Daan ug Bag-ong Tugon. Sa samang higayon, nakita usab niya ang usa ka dako ug hayag nga templo, nga ang katahum dili masukod sa sinultian sa tawo, ug nakadungog siya sa pag-awit sa mga matam-is nga tingog sulod niini. Sa pagsulod ni Cirilo sa maong templo ug sa iyang paghanga sa katahum ug kadungganan niini, iyang nakita sa sulod niini, sa kahayag sa himaya, ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, nga napalibotan sa daghang mga anghel. Sa taliwala sa mga nagbarog sa palibot sa Inahan sa Dios, sa usa ka dungganan nga dapit, mao si San Juan Crisostomo, nga nagdan-ag sama sa usa ka anghel sa Dios uban sa katingalahang kahayag ug nagkupot og libro sa iyang mga sinulat sa iyang kamot; gilibutan siya sa daghang katingalahang mga lalaki, sama sa mga sulugoon. Sila tanan armado, sama sa nag-andam alang sa usa ka pag-atake. Busa, sa dihang naningkamot si Cirilo nga mohulog sa tiilan sa Inahan sa Dios aron pagsimba Kaniya, si San Juan, kauban ang iyang mga alagad, dali dayon mihuros paingon kaniya, gipugngan siya sa pagduol sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug gipahawa siya sa katingalahang simbahan. Si Cirilo, sa dihang nakita niya ang kasuko ni Juan batok kaniya ug nasayud nga gipahawa siya sa simbahan, nahadlok kaayo. Apan kalit lang niya nadungog ang Labing Balaan nga Birhen Maria nga nag-awhag kang Juan, nga hangyoon siya nga pasayloon si Cirilo ug dili siya ipahawa sa simbahan, kay nakasala man siya batok kaniya dili tungod sa

---

[4220] Si Jonathan mao ang anak ni Saul, Hari sa mga Hudiyo. Sa dihang mihawa ang Dios kang Saul ug, atol sa gubat batok sa mga Filisteo, wala Siya maghatag kaniya og pahibalo bahin sa kinalabasan sa gubat, nagpasiya siya nga mosalig sa pamahiin ug miadto sa usa ka salamangkero nga nagpuyo sa Endor, usa ka gamay nga lungsod sa tribo ni Isacar. Didto iyang gitawag ang espiritu ni Samuel ug nangita nga mahibal-an ang kapalaran nga nagpaabot kaniya. Sa gubat nga misunod, napildi ang mga pwersa ni Saul, ug ang iyang tulo ka panganay nga anak nga lalaki napatay sa atubangan mismo sa iyang mga mata; si Saul mismo nahulog sa iyang espada ug nagpakamatay.

[4221] Pagkahuman sa kamatayon ni Crisostomo, adunay dakong panaglalis bahin kaniya. Samtang ang opisyal nga mga representante sa mga Simbahan sa Constantinople ug Alexandria wala siya giila nga usa ka balaan, sa ubang mga Simbahan—sama sa mga naa sa Roma ug Antioquia—gisulod siya sa diptycho ug giisip nga usa sa mga balaan. Apan bisan pa sa sulod sa unang duha ka simbahan, aduna'y daghang mga sumuporta kang Crisostomo nga wala mouyon sa panan-aw sa ilang opisyal nga mga representante ug nagtan-aw kaniya ingon usa ka balaan. Niresulta kini sa mga panaglalis ug dili pag-uyon. Sa Constantinople, ang mga sumuporta kang Juan Crisostomo nailhan nga mga Johannite. Kining pagkabahin wala masulbad didto hangtod sa tuig 438.

[4222] Ang Alexandria, nga nahimutang sa baybayon mismo sa Dagat Mediterraneo, ug isip usa ka siyudad nga Griego ang gigikanan, giisip dinhi nga nahimutang, daw, gawas sa tinuod nga karaang Ehipto.

[4223] Dinhi gipakita ang dakong pagpanglutos nga gihimo sa panahon sa mga paraon sa Ehipto batok sa mga ulipon – ang mga nagtukod sa mga piramide ug uban pang mga estruktura sa Ehipto – ug, sa samang higayon, batok usab sa mga Hudiyo. Kapoy na kaayo sila sa bug-at nga trabaho, dili sila hatagan og igong pagkaon ug wala gyud sila bayada sa ilang trabaho.

[4224] Ang miuna kang Cyril sa Obupuno sa Alexandria, ang iyang tiyo nga si Theophilus, nailhan tungod sa iyang kahakog, sama sa makita sa kinabuhi ni San Juan de Chrysostomo (14 Nobyembre).

[4225] Kini usa ka simbolikong pagpadayag – nga nagtumong sa kadaugan sa matarong nga si Crisostomo pagkahuman sa iyang kamatayon, nga nailhan nga usa ka balaan sa daghang simbahan ug adunay daghang mga sumusunod ug mga naggahom kaniya.

dautang tuyo kondili tungod sa kawalay-hibalo. Apan murag dili gustong pasayloon ni Juan si Cirilo. Unya miingon ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios: 'Pasayloa siya alang kanako, kay nagpaningkamot siya pag-ayo alang sa akong dungog – gidungog niya ako sa taliwala sa mga tawo ug gitawag ako nga Inahan sa Dios.'

Sa paglitok sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios niining mga pulong, dali dayon nga mipahumok si Juan ug mitubag sa Inahan sa Dios:

'Pinaagi sa imong pag-ampo, O Ginoo, pasayloon ko siya.' Unya, sa mahigalaong paagi, miduol siya kang Cirilo, giyakap ug gihalokan siya, ug busa napasig-uli ang ilang panag-uyon sa panan-awon.

Pagkahuman niining panan-awon, si San Cirilo misugod sa kanunay nga paghinulsol ug pagsaway sa iyang kaugalingon tungod kay hangtod niadto nagpuyo siya sa walay pulos nga kasuko batok sa usa ka tawo sa Dios. Unya, pagkahuman niya pagtigum sa tanang mga obispo sa Ehipto, naghimo siya og usa ka solemne nga selebrasyon alang sa dungog ni San Juan Crisostomo ug gisulatan niya kini sa rehistro sa simbahan taliwala sa kadaghanan sa mga bantugang mga santo. Sa ingon niini, ang mantsa nga nagpabilin sa balaan nga tawo nga si Cirilo, nga nakigbisog kang San Juan, nawala; sa tinuod, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo ang nagpahawa sa pagdumot tali sa Iyang mga sulugoon. Sukad niadto, sa tibuok kinabuhi ni San Cirilo, gidayeg niya si San Juan Crisostomo sa mga pulong sa pagdayeg.

Gigugol ni San Cirilo ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagbuhat og dagkong mga buhat, nga wala magtagad lamang sa iyang kaugalingong kaluwasan kondili usab sa kaluwasan sa uban, ug nagiya sa daghan paingon sa dalan sa pagkamatarong. Aduna'y istorya nga gisaysay bahin sa usa ka hitabo sa kinabuhi ni San Cirilo, ang balaan nga nakapahimuot sa Dios. Sa Ubos nga Ehipto niadtong panahona nagpuyo ang usa ka tigulang, nga bantog tungod sa iyang balaan nga kinabuhi. Bisan pa niini, tungod kay dili siya edukado ug yano nga tawo, naggunit siya sa usa ka sayop nga pagtuo; tungod sa iyang pagkawalay-hibalo, giangkon sa tigulang nga si Melchizedek mao ang Anak sa Dios[4226] . Kini nga pangatarungan gisumbong kang Balaan Cyril, ug siya nagdapit sa tigulang nga moanha kaniya. Sa pagkahibalo nga ang tigulang nagbuhat og mga milagro ug pinalipay kaayo sa Dios nga gitubag sa Dios ang tanang hangyo niya – ug nga ang iyang sayop nga pagsabot bahin kang Melchizedek naggikan lamang sa iyang pagkasimple – gigamit sa Patriarka ang mosunod nga kinaadman aron itultol siya sa tinuod nga dalan. Sa malumo nga pag-atubang sa tigulang, miingon siya:

'Abba, ako naghangyo kanimo nga tabangi ko sa pagsulbad sa usa ka dilema: sa usa ka bahin, ang pangatarungan nagdala kanako sa konklusyon nga si Melchizedek mao ang Anak sa Dios; sa pikas bahin, adunay usa ka butang nga nagsulti kanako nga kini dili matarong ug nga siya usa ka ordinaryong tawo ug usa ka pari sa Dios. Ug busa, naglibog ug nagduha-duha ako, nga wala kabalo unsay konklusyon. Mao nga tinuyo ko ikaw gipatawag, aron ikaw mag-ampo sa Ginoo bahin niini, nga hangyoon Siya nga ipadayag kanimo ang kamatuoran. Ug unsa man ang ipadayag kanimo sa Ginoo, ayaw pagdumili nga isulti kini kanako."

Nagasalig sa iyang matarong nga kinabuhi, ang tigulang mitubag nga mapangahas kang San Cirilo:

'Pasayloa ko, Kahalangon, nga mubulag sa kalinaw sulod sa tulo ka adlaw; pagkahuman niini mangutana ako sa Dios bahin niini ug ipahibalo kanimo ang akong masayran.'

Unya, pagkahuman nga mibulag siya sa iyang selda ug nagsira didto sulod sa tulo ka adlaw, nag-ampo ang tigulang sa Dios nga ipadayag Niya kaniya ang kamatuoran bahin kang Melchizedek. Pagdawat niya sa iyang gipangayo, miadto siya kang Santo Cirilo ug miingon:

[4226] Si Melchizedek, Hari sa Salem ug pari sa Labing Halangdong Dios, gihisgutan sa Basahon sa Genesis (14:18) (cf. Sal. 109:3; Heb. 5:6, 10, 6:20, 7:1, 10, 11, 15). Sa pagbalik ni Abraham nga mananaog gikan sa iyang pakig-away batok sa Hari sa Elam ug sa iyang mga kaalyado, nga nangawat kang Lot, gisugat siya ni Melchizedek uban sa pan ug bino ug gipanalanginan siya sa ngalan sa Labing Halangdong Dios. Gitagad kaayo ni Abraham kini nga panalangin ug gidawat kini uban sa dakong pagrespeto, nga mao nga gihatagan niya si Melchizedek og ikapulo sa tanan niyang nakuha. Ang pagkatawo ni Melchizedek nagpabilin nga misteryo. Lagmit, siya miyembro sa tribong Amorita nga nagpuyo sa Palestina niadtong panahona, kay sa ilang taliwala siya mao ang hari ug labawng pari. Gituohan nga ang Salem mao ang sama sa ulahing Jebus, ug pagkahuman nahimong Jerusalem (Salmo 75:3). Makahunahuna kita nga si Melchizedek usa ka talagsaong personalidad, ilado sa tibuok Palestina, usa ka ministro sa tinuod nga Dios. Ang Balaang Kasulatan nagtago sa mga detalye mahitungod kaniya, nga nagpresentar kaniya isip usa ka tipo ni Cristo. Ang hari ug propeta nga si David nagtumong usab sa tipolohikal nga kahulugan sa pagka-pari ni Melchizedek sa dihang siya misulti mahitungod sa Anak sa Dios: *'Ikaw usa ka pari hangtod sa kahangturan sumala sa han-ay ni Melchizedek'* (Salmo 109:4). Apan ang tipolohikal nga kahulugan ni Melchizedek gipadayag nga labi ka klaro ug detalyado sa Apostol Pablo sa iyang Sulat ngadto sa mga Hebreohanon (Heb. 7:1–28).

'Si Melchizedek usa ka tawo, dili ang Anak sa Dios. Ug ipahibalo ko kanimo, Kagalang, nga tinuod gayud kini.'

Nalipay kaayo si San Cirilo nga naluwas niya ang kalag sa anciano ug, pagkahuman siya pasalamatan, gipahawa niya kini. Ang anciano, pagkahawa, misugod sa pagwali sa tanan nga si Melquisedec usa ka tawo, dili ang Anak sa Dios. Busa, sa maalamon nga paagi, gidala sa sulugoon sa Dios ang ignorante nga tawo ngadto sa tinuod nga dalan.

Pagkahuman sa pagdumala sa Patriarkal nga Katungdanan sa Alexandria sulod sa kaduha ka pulo'g duha ka tuig, ug sa tibuok niyang kinabuhi gipanglimpyo ang Simbahan ni Kristo gikan sa tanang heresiya nga naglaganap niadtong panahona, ug nakasulat og daghang mga buhat nga makapadasig sa pagtuo[4227] , si San Cirilo natulog sa Ginoo[4228] . Sa takna sa iyang pagpanaw, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo nagtindog sa iyang kiliran, kay matinud-anon siya nga nag-alagad kaniya ug maisugong naningkamot alang sa iyang dungog. Husto siyang giila sa han-ay ni Santo Crisostomo, ug uban kaniya, nagdilaab sa gugma nga dili gayud maluya, nagtindog siya sa atubangan sa Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nagpuyo sa Iyang himaya, duol sa Iyang trono, ug nagadayeg sa Labing Bulahan nga Birhen ug sa tinuod nga Dios nga natawo gikan kaniya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 6:

Gipadayag Nimo kanamo ang dili masukod nga kalawom sa teolohikal nga pagtulon-an, gikan sa mga tinubdan sa Manluluwas, gipildi ang erehya, O bulahan nga Cirilo, ug giluwas ang panon nga walay samad gikan sa kagubot. Ikaw usa ka magtutudlo sa tanang nasud, O halangdon, nga nagpadayag sa Pagkadiyosnon.

Paghinumdom sa Banal nga si Alexander, Abad sa Kush.

Kumemorasyon sa Hunyo 9

Kining Banal nga tawo lumad sa siyudad sa Vologda ug naghimo og monastikong panata sa Monasteryo sa Kamenny[4229] ilawom ni Abad Dionysius[4230] . Gilikayan ang himaya sa tawo, mibiya siya sa maong monasteryo,

---

[4227] Ang mga buhat ni San Cirilo sa Alexandria giklasipikar, sumala sa ilang sulod, ingon nga ekspositori, apologetiko (alang sa pagpanalipod sa Kristiyanismo), dogmatiko ug moral. Sa mga expositoryong buhat ni Cirilo, ang labing maayo mao ang iyang komentaryo sa Ebanghelyo ni Lucas, nga nailhan sa pagka-mubo ug sa ka-eksakto sa pagpatin-aw sa mga pulong sa Kasulatan. Ang iyang mga komentaryo sa mga Sulat ngadto sa mga Hebreo ug sa mga taga-Corinto usab katingalahan. Sa iyang mga komentaryo sa Daang Tugon, angay nga hisgutan pag-ayo ang iyang mga pagpatin-aw sa Awit sa mga Awit, gisundan sa mga komentaryo mahitungod sa propeta Isaias ug sa mga Gamay nga Propeta. Ang traktado ni San Cirilo batok kang Julian kay talagsaon; kini gisulat aron supakon ang buhat nga gisulat ni Julian, uban sa tabang sa mga paganong pilosopo, alang sa pagpanalipod sa paganismo ug batok sa Kristiyanismo. Kadaghanan sa mga dogmatiko nga buhat ni Cirilo gisulat tungod sa kontrobersiya sa mga Nestoriano. Apil niini ang lima ka libro batok kang Nestorio. Dinhi, ang Santo sa Alexandria, nga wala magnganli kang Nestorio sa ngalan, gisupak ang iyang mga pagtulon-an. Mahitungod sa halapad nga buhat sa Balaang Trinidad, nga nailhan nga Ang Trezor, Bulahan Si Photius (Patriarka sa Constantinople) miingon nga kini nailhan tungod sa ka-kompleto niini ug gitumong sa pagsupak sa mga heretikal nga pagtulon-an ni Arius ug Eunomius. Labaw kini sa tanan sa pagkasinaw. Duha ka medyo mubo nga dogmatiko nga traktado mahitungod sa Balaang Trinidad ug usa ka traktado mahitungod sa Inkarnasyon ang porma niini usa ka katekistiko nga pagtudlo: kining mga buhat hinungdanon tungod sa ka-eksakto sa paglatid sa Ortodoksong doktrina. Ang pagtudlo mahitungod sa pagpuyo sa Espiritu Santo angay hatagan og partikular nga pagtagad dinhi. Ang traktado batok sa antropomorfismo gisulat ni San Cirilo para sa pipila ka mga monghe sa Ehipto nga, tungod sa ilang pagkawalay-hibalo, naghunahuna sa Diyos nga adunay porma sa tawo. Nagsulat si San Cirilo og daghang mga diskurso. Ang iyang diskurso mahitungod sa pagbulag sa kalag katingalahan, tungod sa kalawom sa pagbati sa usa ka mapaniubos nga kasingkasing ug sa iyang mga pamalandong sa kahimtang sa mga kalag nga nabulag sa lawas. Apil kini sa Slavonic Psalter ug sa Greek Book of Hours tungod kay kini makapadasig kaayo sa mga Kristohanon.

[4228] Namatay si San Cirilo niadtong Hunyo 27, 448.

[4229] Ang Monasteryo Kamenny o Kamensky nahimutang sa usa ka walay tawo nga isla sa Danaw Kubenskoye sa karon nga Vologda Governorate.

[4230] Si Dionysius, usa ka monghe nga gitonsura sa Bukid Athos, nailhan nga siya maoy nagpasulod sa istriktong lagda sa Athonite sa Monasteryo sa Spaso-Kamensky ug, pinaagi sa ehemplo sa iyang kinabuhi, nakadani og daghan ngadto niining hilit nga monasteryo. Ang Kagalang-galang nga si Alexander nakadawat sa iyang monastikong tonsura gikan kaniya.

miadto sa suba nga gitawag og Kushta, nga nahimutang duol sa Danaw sa Kubenskoye, ug uban sa panalangin ni Dionysius, Arsobispo sa Rostov[4231] , nagtukod og simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug sa Iyang mahimayaong ug dungganong Pagkatulog. Ang mga prinsipe sa Yaroslavl nga sila Dimitri ug Simeon[4232] , sa pagkahibalo nila niini bahin sa santo, napuno sa dakong kalipay ug gihatagan siya og dako nga kantidad alang sa mga panginahanglan sa simbahan ug monasteryo; ug pagkahuman sa kamatayon ni Prinsipe Dimitri, ang iyang asawa, si Prinsesa Maria, nga nakasaksi sa mga buhat sa santo, naghimo og donasyon kaniya alang sa pagmentinar sa monasteryo, sa handumanan sa iyang bana, usa ka baryo uban sa mga mag-uuma niini. Pagkahuman niini, gipadoble ni San Alexander ang iyang paningkamot. Kauban sa komunidad sa mga monghe, siya mismo ang nag-uma sa yuta ug nakatigom og daghang ani.

Ang Kagalang-galang nga Santo nagpuyo sulod sa 60 ka tuig, 2 ka bulan ug 2 ka adlaw gikan sa iyang pagkahimugso ug mibalik sa walay katapusang kinabuhi niadtong 1439, sa ika-9 ka adlaw sa bulan saJune[4233] . Tunga-tunga siya og gitas-on, payat kaayo ang panglawas; ang iyang ulo katamtaman ang gidak-on, ang iyang nawong lingin, ang iyang mga mata malumo, ang iyang bungot baga ug lingin, nga moabot sa iyang dughan, ug ang iyang buhok kay ngitngit nga blonde nga adunay uban.

23 Hunyo

10 Hunyo (daang estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Vassian, Obispo sa Lodium[4234]

Gisaulog sa 10 Hunyo

Mapuslanon kini sa duha ka rason: aron karon ilarawan ang kinabuhi sa mga santo nga, uban sa tabang sa Diyos, maisugong nakig-away batok sa mga makalaut nga tinguha, ug aron ipasa ang ilang handumanan ngadto sa umaabot nga mga henerasyon. Una, pinaagi sa paghinumdom sa mauswagon nga mga buhat sa mga santo, nagtuo kita nga ang mga santo usab nag-ampo alang kanato sa atubangan sa Dios; ikaduha, pinaagi sa pagsaysay sa mga buhat ug kaisog sa mga santo, ginadasig nato ang atong kaugalingon ug ang uban nga sundon kining mga buhat. Tungod niini, paningkamotan nato nga sa mubo nga paghulagway isaysay ang kinabuhi ug mga buhat ni San Vassian, Obispo sa Lodium ug Kumpesor; pinaagi niining alagad sa Dios, atong ipresentar ang kasaysayan sa iyang mga buhat, nga maoy hinungdan nga siya giisip nga takus nga mahimong kauban sa Gingharian sa Langit.

Sukad pagkabata, kining balaan nga tawo usa na ka pantas—dili, siyempre, base sa iyang edad, kondili base sa iyang kinaadman ug pagkamaayo. Ang iyang amahan, si Sergius, ang magmamando sa rehiyon sa Syracuse[4235] , misunod sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Gresya.

Gipadala niya ang iyang anak sa Roma aron magtuon sa paganong pilosopiya, aron siya makapuli sa gahum sa iyang amahan ug mahimong maalamon nga magmamando sa katawhan. Tungod kay maalamon ug matinud-anon siya sukad pagkabata, si Vassian nagpaningkamot pag-ayo sa pagtuon sa pilosopiya ug nangibabaw sa iyang mga pagtuon. Niadtong panahona, nadungog niya ang ngalan ni Kristo ug ang kinabuhi sa mga Kristohanon[4236] ug dayon niyang gipangandoy sa tibuok niyang kasingkasing nga ilisan ang Helenikong

---

[4231] Si Dionysius, usa sa mga abbot sa Monasteryo sa Spasokamenny, gipataas sa ranggo nga Arsobispo sa Rostov niadtong 1418.

[4232] Si Prinsipe Dimitri Vasilyevich dili prinsipe sa Yaroslavl, kondili prinsipe sa Zaozero o Kubenskoye, ug ang iyang puloy-anan usa ka gamay nga pamuy-anan—karon ang baryo sa Kubenskoye Ustye—nga nahimutang tulo ka versts gikan sa monasteryo sa Banal nga Alexander; Ang Prinsipe sa Yaroslavl, bisan pa, mao si Simeon Vasilyevich, igsoon ni Dimitri, nga namatay mga tuig 1320.

[4233] Ang pagdayeg kang Banal nga Alexander nagsugod sa ika-16 nga siglo. Ang iyang mga relikya gitipigan sa Kushtsky Monasteryo, nga gilakip sa Spasokamennoy Monasteryo niadtong 1838.

[4234] Ang Lodia o Lavda nahimutang duol sa Mediolan (tan-awa sa ubos, p. 384)

[4235] Ang Syracuse usa sa mga unang kolonya sa Griyego sa silangang baybayon sa isla sa Sicily, nga gitukod sa ika-8 nga siglo BC; pagkahuman nahimong pinakadako ug pinakadato nga siyudad sa isla.

pilosopiya alang sa Kristohanong kinaadman nga makaluwas sa kalag; busa, misugod siya sa pagpamalandong kung kinsa sa mga sulugoon sa iyang amahan (kanila siya gisaligan) ang iyang ipahibalo sa tinago sa iyang kasingkasing.

Apan ang Ginoo, nga dili gustong madugay ang Iyang mandirigma gikan sa buluhaton nga gitakda para kaniya, tulo ka beses nga gipadayag sa usa ka matinud-anong presbiteryo sa damgo ang tinguha ug tuyo sa batan-ong si Vassian nga mahimong Kristohanon. Pagmata niya gikan sa iyang tulog, ang presbiter misugod sa pagbisita sa tanang eskwelahan sa siyudad sa Roma, nga naningkamot sa pagpangita sa batan-ong lalaki nga gipakita kaniya sa Ginoo sa damgo. Sa katapusan, human sa taas nga pagpangita, ang presbiter, uban sa tabang sa Dios, nakakaplag sa iyang gipangita ug gipangutana siya kung asa siya gikan, kinsa ang iyang mga ginikanan, ug ngano nga nagpuyo siya sa Roma.

Natingala ang presbiterio sa maalamon ug makatarunganong mga tubag nga gihatag sa batan-ong si Vassian, sa dihang gisaysay niya sa detalye ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon, ug nasabtan niya nga kini gayud ang batan-on nga iyang gipangita.

Sama sa usa ka mahigugmaong amahan, giyakap sa presbiter ang batan-on ug gisunggo siya; dayon gidala niya kini sa iyang balay, diin gisultihan niya kini bahin sa panan-aw nga nadawat niya gikan sa Dios; pagkahuman niana, gidayeg nila ang Dios. Pagkahuman niini, mihulog si Vassian sa tiilan sa presbiter ug nangayo kaniya nga himuon siyang Kristohanon sa labing dali nga panahon. Una sa tanan, gisugdan sa presbiter ang pagtudlo sa batan-on sa mga kamatuoran sa balaan nga pagtuo ug gipasabot kaniya ang mga sakramento sa Kristohanong balaod. Samtang nagpaminaw ang batan-on niining pagtulon-an, nabati niya ang lawom nga pagbati ug napuno siya sa gugma kang Kristo. Unya gitudloan siya sa presbiterio sa '[4237] ' ug gipahibalo kaniya kung unsaon niya paglihok atol sa Bawtismo. Sukad niadto, nagsugod si Vassian sa kanunay nga pagbisita sa halangdong presbiterio, kauban ang usa sa iyang labing tigulang nga ulipon—nga matinud-anon kaniya sa tanang butang—aron matun-an ang Kristohanong kinaadman gikan sa mga ngabil nga giinspirar sa Dios sa iyang espirituhanong magtutudlo.

Pagkahuman sa iyang katekumenas, misugod si Vassian sa pagpuyo og mapainubsanon nga kinabuhi: sa adlaw magpuasa ug mag-ampo siya, samtang sa gabii iyang gigahin ang iyang oras sa pag-ampo o pagbasa og mga libro, ug magkatulog lang siya og mubo. Sa pagkaon nga gihatag kaniya, usa ka ikatulo ra ang iyang gikaon, samtang ang nahibilin nga duha ka ikatulo iyang gipang-apod-apod sa mga kabus.

Samtang nagpadayon ang panahon, sa katapusan miabot na ang takna sa pagbunyag kang Vassian. Si Vassian, kauban ang iyang matinud-anong sulugoon, mibyahe paingon sa balay sa presbiter, diin gihimo ang balaan nga pagbunyag. Sa dihang misulod si Vassian sa balaan nga batya sumala sa naandan nga ritwal sa pagbunyag, nakakita siya og usa ka batan-ong lalaki nga may matahum kaayong dagway, nga nagdan-ag sama sa adlaw; kining batan-ong lalaki nagtabang sa pagbunyag ug nagkupot sa mga bisti nga isuot sa bag-ong nabunyagan pagkahuman sa pagawas gikan sa batya. Ang Bulahan nga si Vassian nangahas sa pagpangutana kaniya:

'Kinsa ka? Asa ka gikan?'

'Gipadala ko kanimo sa una pa,' tubag sa batan-on, 'aron motabang kanimo sa pagtuman sa imong balaan nga katuyoan ug sa pagpahawa sa tanan nga supak niini.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili makita ang batan-ong lalaki. Pagkahuman siya nilakaw, napuno ang kwarto sa usa ka katingalahang humot nga nagpabilin sulod sa tunga ka oras, nga ang tanan nga naa didto nagtuo nga dili sila naa sa yuta kondili naa sa langit.

[4236] Klaro gikan sa mosunod nga salaysay nga nakadungog na si Santo Vassian bahin sa mga Kristohanon bisan pa sa iyang pagkabata (nagaingon ang hagiograpiya nga si Vassian, samtang usa pa ka bata, naghimo sa tanda sa krus sa yuta); apan sa Roma, mas nakaila pag-ayo si Vassian sa Kristiyanismo ug nakabaton siya og kahigayunan nga personal nga masaksihan ang tinuod nga paagi sa kinabuhi sa mga Kristohanon.

[4237] Sa sayong Simbahan, ang tanan nga nag-andam sa pagbunyag kasagaran ipailawom sa usa ka panahon sa katekesis daan – mao ang, oral nga pagtudlo sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo. Ang mga katekumeno gitugotan nga motambong lamang sa unang (Proskomedia) ug ikaduhang (Liturhiya sa mga Katekumeno) bahin sa Banal nga Liturhiya; sa wala pa ang ikatulong bahin (ang Liturhiya sa mga Pananaligan), gikinahanglan nga mobiya sa simbahan ang mga katekumeno, sumala sa pahibalo sa diakon: 'Mga katekumeno, paingon.' Nagkalainlain ang gidugayon sa katekumenato: molungtad kini gikan sa pipila ka adlaw o semana hangtod sa pipila ka bulan ug bisan tuod katuigan.

Human sa iyang balaan nga bunyag, si Vassian misugod sa pagpuyo nga labi pang hugot, gipaka-antos ang iyang batan-ong lawas ug gipailawom kini sa iyang espiritu. Ang mga guwardiya ug sulugoon, nga gisugo ni Gobernador Sergius nga bantayan si Vassian sama sa itom sa ilang mata, nga wala mahibalo sa tinago nga[4238] ni Vassian, nabigla kaayo, ug nabalaka pa gani, sa iyang nga talagsaong pagpugong sa kaugalingon; nalibog sila kon ngano gamay ra kaayo iyang gikaon ug imnon, ngano nga sa gabii dili siya matulog, ngano nga nagkaputla ang iyang nawong ug nagkahuyang ang iyang lawas. Sa pagkakita niini, nangutana sila sa usag usa nga nalibog: 'Tungod sa unsang hinungdan gikapoy kaayo ang among agalon sa iyang kaugalingon?'

Apan ang kamalig nga tigulang, nga matinud-anon kang San Vassian ug nakahibalo sa iyang tinago, miingon kanila: 'Ayaw kamo katingala niini, kay ang pagtulon-an sa pilosopiya masabtan lamang sa mga tinun-an nga mibiya sa tanang pagbati ug kontento sa gikinahanglan aron mapadayon ang kinabuhi. Busa, hibaloa nga ang atong agalon, nga nagtinguha sa pagtuon sa labing hataas nga kinaadman, gipugos ang iyang kaugalingon sa ingon nga pagpugong sa kaugalingon ug kakulang sa tulog."

Apan wala malipay ang mga sulugoon sa maong tubag; labaw pa, nahinumdom sila nga si Vassian, sa dihang usa pa ka bata, usahay magdibuho sa ilhanan sa krus sa balas o maghan-ay sa dayami nga porma krus, nga kanunay ikagalaw sa iyang yaya. Sa katapusan, human sa lain-laing pagpangutana ug sa pagsubay sa ginagawi ni Vassian, nagsugod ang mga sulugoon og pagduda nga gidawat sa ilang agalon ang pagtuo nga Kristiyano ug nagkinabuhi subay sa mga pagtulon-an niini. Nakahatag kini kanila og dakong kalibog ug kahadlok, kay nahadlok sila sa kasuko sa amahan ni Vassian, si Sergius. Sa mosunod nga hitabo, napugos na gyud sila sa pagtuo nga si Vassian usa na ka Kristohanon.

Usa ka adlaw, pagkahuman sa Pagbantay sa Tibuok Gabii ug sa mga buluhaton sa gabii, ang bulahan nga batan-on, tungod sa kakapoy, natulog og lawom. Samtang natulog siya, misugod siya og pag-ampo, nagtawag sa Dios, ang Usa sa Trinidad, ug nangayo og giya paingon sa dalan padulong sa himaya nga gisaad sa tanan nga nagahigugma Kaniya. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa ibabaw: 'Maglipay ka ug magsaulog, labing matinud-anong mandirigma ni Cristo, Vassian! Ang imong pag-ampo gidawat sa Dios, ug ang labing maayong dapit sa langit giandam na para kanimo.'

Pagkahuman niining hitaboha, napugos na gayud ang mga sulugoon nga motuo nga Kristohanon si Vassian; busa, usa-usa sila nga tinago nga mibyahe pabalik sa Syracuse ngadto sa ilang kanhing agalon, si gobernador Sergius, nagdala og balita nga dili maayo para kaniya; ilang gisultihan ang gobernador nga ang iyang anak, si Vassian, midawat sa pagtuo nga Kristohanon.

Si Sergius, nga usa ka mananamba sa mga dios-diosan, nabalaka kaayo niini ug nagsugod sa paghunahuna kon giunsa niya pagpaliko sa iyang anak gikan sa Kristiyanismo: pinaagi sa pagkamabuotan o pinaagi sa hulga.

Hinay-hinay, mibiya na sa Roma ang tanan nga sulugoon ni Vassian; usa ra ka tigulang ug matinud-anon nga sulugoon ang nagpabilin uban kaniya, nga usa usab ka Kristohanon. Aron mapulihan kadtong mibiya, gusto sa amahan ni Vassian nga magpadala og bag-ong mga sulugoon aron kuhaon si Vassian gikan sa Roma ug dad-on siya ngadto kaniya.

Niadtong panahona, kinahanglan mosulod si Santo Vassian sa simbahan ni San Juan nga Ebanghelista, ang Teologo, sa gabii, sa unang kuruk sa manok[4239] . Didto, samtang nag-ampo siya sumala sa iyang batasan, nakakita siya og usa ka mahimayaong lalaki nga adunay abong buhok, nga miingon kaniya sa mosunod:

'Hibal-i, matinud-anon nga magtutuo ni Cristo, nga kinahanglan ka molarga gikan dinhi uban sa imong matinud-anon nga sulugoon paingon sa siyudad sa Ravenna[4240] , kay ang imong amahan, nga naghatag kanimo sa kinabuhi sa unod, nagtinguha sa pagpugong sa kaluwasan sa imong kalag; palagyo gikan dinhi, aron dili ka niya madala sa sayop nga dalan. Tungod niini, ang maloloy-on nga Dios, nga dili gayud mobiya sa Iyang mga

---

[4238] Sa ato pa, nga wala niya mabantayi nga siya usa na diay ka Kristohanon.

[4239] Ang mga unang Kristohanon, nga nagsunod sa ehemplo sa karaang mga Hudiyo, gibahin ang gabii sa upat ka bahin (nga molungtad og tulo ka oras matag usa), nga nailhan nga mga bantay. Ang pagkurak sa manok, nga nahitabo sa ikatulong bantay, gitawag nga kurak sa manok o kurak sa tandang.

[4240] Ang Ravenna nahimutang sa gitawag nga Cis-Danubian Gaul, sa baybayon sa Dagat Adriatico. Ang kinaiyahan ug ang kaisog sa tawo nakahimo niining siyudad nga usa ka lig-on, hapit dili masudlan nga kuta, mao nga giisip ang Ravenna nga panalipod sa Italya. Ang mga Emperador Romano, sugod kang Honorius (395–423), gipili kini nga ilang sentro sa gahum.

sulugoon, nagpadala kanako, ang Iyang apostol, aron ipahibalo kanimo kini, aron ang mga gipadala sa imong amahan, kon makakaplag kanimo dinhi, dili ka mapugngan sa pag-ikyas gikan niini nga dapit.'

Pagkahuman niining mga pulong, mibulag si San Juan nga Teologo kang Vassian.

Si Bulahan Vassian, nga dako kaayo ang kalipay sa iyang kasingkasing sa pagpakita sa apostol, misugod sa pagyuko-yuko sa pag-ampo sa Dios, nga naghangyo Niya nga ayaw siya pabayaan ug tabangan siya. Human sa iyang pag-ampo, gisaysay ni Vassian sa iyang sulugoon ang tanan niyang nakita ug nadungog. Sa sunod buntag, ilang gipangbahin ang tanan nilang butang sa mga kabus ug, pagkahuman nakadawat og panalangin gikan sa ilang espirituhanong amahan, si Gordian, mibiya sila sa Roma niadtong gabhiona ug mibyahe paingon sa Ravenna.

Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pagbiyahe, nakakita si Santo Vassian og usa ka babaing usa nga adunay duha ka kanding; ang mga hayop gikapoy na kaayo ug hapit na mahimatay tungod sa pagdakop kanila sa mga mangangayam. Halos maigo na sa pana ang usa . Sa pagkakita niini, naluoy ang santo sa inahin nga usa ug sa iyang mga anak ug miingon kaniya: 'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, gisugo tika nga muanhi kanako nga walay kahadlok.'

Ang usa, murag nakasabot sa iyang mga pulong, dali dayon nga nahimong malumo, mihunong, ug miduol sa santo nga walay kahadlok, kauban ang iyang mga anak. Nagsugod si Vassian sa paghapuhap kaniya gamit ang iyang kamot, murag usa ka hayop nga dugay na niyang naandan; ang usa, sa iyang bahin, gilinis sa dila ang iyang mga tiil.

Sa dihang nakaabot ang mga mangangayam nga nagsunod sa usa, ug nakita nila nga kini nagbarog nga malumo sa atubangan sa biyahero samtang gihapuhap siya niini sa kamot, sila nangahibulong pag-ayo, naghunahuna kon giunsa kaha nga ang pagkamangaw sa hayop dali ra kaayo nahimong pagkamalumo. Sa pagdungog niini, usa sa mga mangangayam, nga maldito ug malupigon, miingon sa iyang mga kauban: 'Mga buang! Ngano man nga nagpabilin pa ta, ug ngano man nga wala nato kuhaon ang atong dapiton?'

Pagkahuman niya niini, gisugdan niya og kuha ang usa gikan sa kamot sa santo.

'Dili ako, kondili ang Dios nga Labaw sa Tanan ang nagmando kaninyo,' miingon si Santo Vassian sa mangangayam, 'ayaw gayud pagdaot ning buang nga hayop o sa iyang anak.'

Sa kasuko ug kawalay-respeto, gisulayan sa mangangayam ang pagtabok sa kamot sa santo sa Ginoo; apan sa dayon, tungod sa ingon nga walay-respeto nga buhat, usa ka demonyo ang misulong sa malupit nga mangangayam ug gisugdan siya og grabeng pagpanakit. Sa kasakit, nahulog siya sa yuta, misinggit og makalilisang, nagsalop ang baba ug, samtang nagkatig-a, nahimong daw patay. Ang nahibilin nga mga mangangayam napuno sa kahadlok ug nangurog sa kahadlok; mihulog sila sa tiilan sa santo, nagsugod sa pagpakisayaw og pasaylo uban sa mga luha, kay nahadlok sila nga basin mahitabo usab kanila ang susamang kapalaran. Gisugo sila ni Vassian nga molakaw gikan sa maong dapit, samtang siya mismo mitunol sa iyang kamot sa dagway sa krus aron mag-ampo ug, gipunting ang tibuok niyang hunahuna kang Dios, misugod sa pag-ampo: 'O Dios, katingalahang Magbubuhat sa tanang butang, O maloloy-ong Dios – Manluluwas sa nahulog nga kaliwatan sa tawo, nga dili malipay sa pagkaguba sa mga patay kondili sa kaluwasan sa mga buhi: pasayloa kining tawo nga nag-antos sa kasakit, nga tungod sa kawalay-hibalo nakasala ug nakapasuko sa Imong kaayo!'

Sa ingon ana ug susamang matinud-anong mga pulong nag-ampo ang santo. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, miduol siya sa tawo nga naghigda sa yuta, gikuptan niya ang tuo niyang kamot, ug miingon sa demonyo nga naa sa sulod niya: 'Yawa! Siya nga naglabay kanimo gikan sa kahitas-an sa langit ngadto sa kalawoman nagmando kanimo nga biyaan dayon ang hulagway sa Dios—kini nga tawo—ug molakaw ngadto sa Tartarus nga gitagana para kanimo[4241] , diin ikaw pagahirason hangtod sa kahangturan."

Wala pa gani nahuman sa santo ang iyang mga pulong, mibiya na dayon ang kaaway sa katawhan sa lalaki, nga iyang gipaka-antos pag-ayo sa mubo ra kaayo nga panahon nga hapit na mamatay ang lalaki. Sa dihang nagsugod na og pagbangon ang mangangayam, wala siyay makita sa iyang kaugalingong mga mata ug naghigda siya nga walay lihok sa yuta.

Ang santo misugod pag-ampo pag-usab ngadto sa Dios ug, pagkahuman sa iyang pag-ampo, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw sa mga mata sa mangangayam, nga dayon mibuka, aron makakita pag-usab ang

[4241] Sa ngalan nga 'Tartarus', ang mga karaang Griyego nagpasabot og usa ka ngitngit nga kalawoman nga nahimutang sa kahiladman sa yuta.

mangangayam. Unya gihimo ni Vassian ang tanda sa krus sa tibuok lawas niini ug gisugo kini nga motindog, ug mitindog ang mangangayam nga himsog, mura'g wala gayud kini'y nadaut.

Ang uban pang mga mangangayam nga nagbarog sa gilay-on nagtan-aw nga puno sa kahibulongan sa maong katingalahang panghitabo; unya miduol sila sa santo ug miyuko sa atubangan niya. Ang lalaki nga naayo misimba uban kanila; nangayo siya og pasaylo sa santo ug mapasalamaton nga gidayeg ang iyang tig-ayo. Pagkahuman niini, nagbulag na ang tanan: ang mga mangangayam mibalik sa ilang panimalay, ang usa ka babaing usa ug ang iyang mga anak nga usa gipagawas, ug si Santo Vassian mismo, kauban ang iyang sulugoon, mipadayon sa iyang pagbiyahe.

Pag-abot ni Vassian sa siyudad sa Ravenna, mibisita siya sa obispo sa siyudad, si Ursus, nga paryente niya. Nalipay kaayo ang obispo sa pagkita sa iyang paryente, ug labi pa gayud sa dihang nahibaloan niya nga nagtuo na kini kang Kristo ug, tungod sa gugma kang Kristo, gisalikway ang tanan ug nangalibang. Sa hangyo ni Vassian, ang obispo nagtudlo ug usa ka malinawong dapit para kaniya gawas sa siyudad, duol sa simbahan ni San Apolinario nga Balaang Martir, ang unang obispo sa Ravenna, nga giordinahan ni San Pedro nga Punong Apostol ug namartir atol sa paghari ni Vespasian[4242] alang sa ngalan ni Kristo. Sa maong simbahan, nakaplagan ang usa ka lugar nga angay kaayo para kang Vassian: dinhi, nga nagpuyo sa hilom ug gisalikway ang kalibutan ug tanang butang sa kalibutan, nakaserbisyo siya sa Dios nga masinabtanon, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo.

Sa dili madugay, gipahimaya sa Ginoo ang Iyang alagad: gihatagan Niya siya sa katingalahang grasya sa pagtambal sa mga sakit sa lawas pinaagi sa pag-ampo ug sa mga espirituhanong kakulian pinaagi sa mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos. Tungod niini tanan, nakuha niya ang pagtahod, gugma, ug dungog sa tanan nga naa sa iyang palibot.

Niadtong panahona, miabot ang usa ka mando gikan kang Haring Valentiniano[4243] ngadto sa gobernador sa siyudad sa Ravenna ug sa tanang lungsoranon niining siyudad: patyon ang huwes sa siyudad nga ginganlan og Vithimnius; Nahitabo kini tungod kay ang mga mapanamastamas nagsumbong kang Vithimnius sa atubangan sa hari og grabeng mga krimen nga giingong iyang nabuhat. Gitali si Vithimnius ug gidala ngadto sa dapit diin siya pagaputlon sa ulo. Didto iyang nahinumduman si San Vassian ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Alagad sa Dios, Vassian! Pinaagi sa grasya nga gihatag kanimo sa Dios, pagin ako'ng tabang!'

Ang gobernador mismo sa siyudad ug daghang katawhan anaa didto, nga nagpaabut sa pagkamatay ni Vithimnius. Busa gipakanaog na ni Vithimnius ang iyang liog aron putlon, samtang ang maghuhukom, nga naggunit sa usa ka kampit nga duha ka hait ang kilid, gipataas kini aron kusganong putlon ang liog ni Vithimnius; apan sa maong higayon, nahitabo ang usa ka dili gilauman nga panghitabo. Nilusot ang espada gikan sa kamot sa tigpatay ug nahulog sa layo. Gikuha pag-usab sa tigpatay ang espada ug, gikuptan kini pag-ayo kaysa kaniadto, gituyok kini aron putlon ang ulo ni Vithimnius; apan sa diha nga iyang gisuyop kini, ang espada usab, sama sa una, nilusot gikan sa iyang kamot ug nahulog sa layo. Gikuptan pag-usab sa mamamatay sa bala ang espada sa kasuko, apan nahitabo usab pag-usab ang parehas nga butang. Natingala ang tanan sa maong milagro. Ang gobernador sa siyudad, nga nagtuo nga gipasagdan sa mamamatay sa bala ang gipahamtang tungod sa ganti nga iyang gilauman, gipahawa ang maong mamamatay sa bala ug nagsugo sa lain nga putlon ang ulo ni Vithimnia. Apan nahitabo usab ang sama nga butang sa ikaduhang tigpatay: tulo ka beses nga gikuha sa usa ka dili makita nga pwersa ang espada gikan sa iyang mga kamot ug nahulog kini sa layo kaayo nga distansya. Human niini, ang gobernador sa siyudad, nga nabigla ug nahadlok sa nahitabo, nagsugo nga kuhaon ang gipahamutang nga tawo gikan sa lugar sa pagbitay, labi na kay ang mga tawo nangayo sa pagpagawas kang Vithimnius, tungod kay ang gahum sa Dios nagpanalipod kaniya gikan sa kamatayon.

Gibilanggo si Vithimnius, ug gipahibalo ang hari nga napakyas ang duha ka tigbitay sa pagputol sa ulo sa gipahamutang nga tawo. Pagdawat niya sa maong balita, dali dayon nga miabot ang usa ka malumo nga sugo gikan sa hari – nga pasayloon si Vithimnius gikan sa silot sa kamatayon ug pasayloon ang iyang kalapasan.

Wala kini gitago ni Vithimnius; sa baylo, iyang gisulti ang mahitungod sa iyang banal nga manalipod, si San Vassian, nga iyang gihangyo og tabang sa iyang mga pag-ampo. Pagkahuman siya makagawas sa prisohan,

[4242] Si Emperador Vespasian naghari gikan sa 70 hangtod 79.
[4243] Si Emperador Valentinian II naghari gikan sa 383 hangtod sa 392.

miadto siya sa santo ug, samtang gihalukan ang mga tiil niini, nagpasalamat siya kaniya; apan gisugo siya sa balaan nga tawo sa Dios nga magpasalamat lamang sa Dios, nga mao ang nagluwas kaniya gikan sa kamatayon. Sukad niadto, ang tanang lumolupyo sa lungsod misugod sa pagtratar sa santo uban sa dakong pagrespeto, giisip siya nga usa ka Anghel sa Dios ug miduol kaniya alang sa tabang.

Ang mga klero ug ang mga maharlika sa siyudad, nga naghiusa, misugod sa pagpangayo sa obispo nga kumbinsihon si Santo Vassian sa pagdawat sa pagka-pari, kay ang pag-ampo ni Vassian nga makapahimuot sa Dios, nga iyang gihalad atol sa pagsaulog sa walay-dugo nga halad, magdala og mas dakong gibug-aton sa atubangan sa Dios. Busa, ang alagad sa Dios, bisan dili sa iyang kaugalingong kabubut-on, giordinahan nga pari, usa ka kahimtang diin siya nagpabilin sulod sa pila ka panahon.

Niadtong panahona, namatay ang matinud-anong sulugoon ni Vassian, nga kauban niya gikan pa sa Roma. Nagsugod si Santo Vassian sa paghalad sa walay-dugo nga sakripisyo alang sa kalinaw sa iyang kalag. Sa ikapitong adlaw pagkahuman sa kamatayon sa sulugoon, samtang nag-alagad sa Misa ang Reverendo nga Amahan, sa iyang mapinanggaong pag-ampo alang sa kalinaw sa bag-ong namatay, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga nagsulti kaniya nga ang kalag sa namatay nakadawat sa kaluoy sa Dios ug giihap sa mga balaan. Gipaambit ni Vassian kini nga balita kang Vithimnius, nga naa sa simbahan nag-apil sa Misa, ug dayon naglipay silang duha sa espiritu tungod sa kaluwasan sa kalag sa namatay.

Niining panahona, sa lungsod sa Lodi, sa Liguria[4244] , namatay ang usa ka obispo. Ang mga lumolupyo sa maong lungsod nagpataw og tulo ka adlaw nga pagpuasa sa ilang kaugalingon ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo, nga hangyoon Siya sa pagpadala og usa ka takus nga tawo nga, sa pag-ukop sa obispal nga trono, malampuson nga makapangulo sa Simbahan ni Cristo.

Sa niining panahona sa panag-uban nga pagpuasa ug pag-ampo, usa ka hayag nga tawo ang nagpakita sa damgo sa usa sa mga presbiter sa katedral, usa ka tawo nga ginganlan og Clement—usa ka matinahuron ug mahimayaong tawo nga natulog human sa iyang mga katungdanan sa simbahan—ug miingon: 'Hibal-i ninyo, kamong tanan, nga ang Dios nagtudlo kaninyo isip obispo sa presbiterong si Vassian, nga nagpuyo sa siyudad sa Ravenna ug gipanalanginan sa mga gasa sa Dios.'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, gipatawag dayon ni Clemente ang labing dungog nga mga tawo gikan sa klero ug mga layko sa simbahan, ug gisultihan sila sa gisulti kaniya sa Ginoo sa panan-awon. Pagkahuman, mipili sila og mga bantugang tawo ug gipadala sila sa Ravenna uban sa hangyo kang Santo Vassian – nga moanha kanila sa Lodium ug dawaton ang katungdanan sa obispo.

Sa bahin ni Santo Vassian, bisan pa sa dili pa moabot ang mga sugo sa Ravenna, gipadayag sa Dios kaniya ang ilang pag-abot pinaagi sa usa ka panan-awon sa gabii ug gisugo siya nga dili mosalikway, kondili mouban kanila.

Sa buntag, miabot sa santo ang mga sugo gikan sa Lod ug gisultihan siya sa mga sugo nga ilang nadawat. Gisultihan sa santo ang mga sugo sa mosunod nga mga pulong: 'Gihimo sa Dios ang tawo nga dili mamatay, aron kanunay siya mosunod sa kabubut-on ug mga sugo sa iyang Magbubuhat. Apan ang tawo, sa paglapas sa sugo sa Dios nga gihatag kaniya sa Paraiso, gihimo niyang mortal ang iyang kaugalingon, ug sa samang paagi gihimo usab niyang mortal ang iyang mga kaliwatan. Busa, ang tawo dili angay mosupak sa kabubut-on sa iyang Dios o mobali sa Iyang mga sugo, kondili ang tanan kinahanglan maningkamot sa tibuok kasingkasing aron buhaton ang makapahimuot sa Dios ug gisugo Niya. Tungod niini, ako usab—dili tungod sa tinguha sa dungog, kondili alang sa mga panginahanglan sa akong mga kaigsuonan sa pagtuo, sumala sa sugo sa Dios—dili mosalikway sa pagdawat sa yugo nga gibutang kanako."

Pagkahuman niini, giimbitar ni San Vassian ang mga biyahero nga magpahulay human sa ilang lisod nga panaw. Apan ang mga sugo, nalipay sa pag-uyon sa reverendo, wala'y tinguha nga magpabilin aron magpahulay; hinuon, gusto nila nga ipresentar kining bililhon nga bahandi sa ilang siyudad sa labing dali nga panahon, nagdali nga molarga sa ilang pagpauli, ug nangayo sa santo nga kauban sila dayon; busa, niadtong gabii mismo, ang reverendo ug ang mga sugo milarga sa ilang panaw.

[4244] Ang Liguria sa Italya mao ang ngalan nga gihatag sa rehiyon nga gipuy-an sa mga Ligurian, usa ka tribo nga naggikan sa Celtic. Ang Liguria nag-utlanan sa Gaul.

Sa pagduol nila sa Lodiya, ang tibuok lungsod migawas aron salubongon ang ilang pastol nga gihatag sa Diyos uban sa kalipay ug pagdayeg.

Niadtong takna, adunay usa ka lalaki sa katawhan nga paralisado ug dili makasulti. Kauban sa daghang katawhan, kining masakiton nga lalaki, bisan pa sa dakong kalisud, miduol sa santo ug gikahagkusan ang balaan nga tuo nga kamot sa sulugoon sa Dios. Sa pagkahiot, napalig-on ang iyang lawas; nabuksan ang iyang dila, ug misugod siya sa paghimaya sa kadako sa Dios. Mas dako pa gayud ang kalipay sa mga tawo sa dihang ilang nakita kung unsa ka balaan nga magbalantay ug manalagsaon ang gihatag kanila sa Dios.

Alang sa konsagrasyon ni Santo Vassian sa opisina sa pagka-obispo, miabot sa Lodia si Santo Ambrosio, Obispo sa Milan, ug ang giingon nga paryente ni Santo Vassian, si Urs sa Ravenna. Sa unang adlaw sa Enero, nahitabo ang konsagrasyon ni Vassian, ang tawo nga gipili sa Dios, isip obispo, nga naghatag og dakong kalipay ug selebrasyon sa tibuok siyudad.

Sa dihang nahimong obispo na si Santo Vassian, gisugdan niya ang pagtudlo sa iyang kawan pinaagi sa pulong ug buhat, apan labi na pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi. Nagpakita siya og dakong gugma kang Santo Ambrosio sa Espiritu, ug nadawat usab niya ang susamang gugma gikan kang Ambrosio, nga gipadayag sa kanunay ug mahigugmaong mga sulat nga ilang gipa-ilis.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang balaan nga alagad ni Kristo, si Vassian, nagtukod og usa ka matahum nga simbahan sa sidlakan nga kabaryohan sa siyudad nga gipahinungod sa mga Balaang Apostoles, ug giimbitar si San Ambrosio sa Milan ug si Philax sa Comana[4245] (namatay na niadto si Ursus sa Ravenna ug miadto na sa Ginoo) sa pagkonsagrasyon niining simbahan.

Samtang ang mga obispo nagkonsagrar sa simbahan, sa taliwala sa mga tawo nga nagtigum para sa seremonya, adunay usa ka batan-ong babaye nga gipanag-iya sa demonyo, ug pinaagi sa iyang mga ngabil ang yawa misugod og kusog nga pagsinggit: 'Ngano, mga tawo sa Dios, nga misukol kamo kanako sa dili matarong? Ngano nga kamo tulo misangkap batok kanako nga nag-inusara gamit ang dili mapildi nga mga armas? Dili pa ba igong igo kaninyo nga gikuha ninyo ang among gahum nga makadaut kaninyo? Karon gipahawa pa ninyo kami bisan pa sa mga tawo nga naa kami'y gahum ibabaw kanila. Kung pahawaon ninyo ako dinhi, magdala ko og duha o labaw pa (nga mga demonyo) uban kanako ug moadto ko sa lain nga lugar diin dili kamo makaabot."

Ang mga sulugoon ni Cristo, sa pagdungog sa paghilak sa yawa, mituhop sa ilang mga tuhod ug nagsugod sa mas mainitong pag-ampo sa Ginoo. Samtang nag-ampo sila, ang demonyo, nga wala makasukol sa gahum sa ilang pag-ampo, gilabay ang dalaga sa yuta ug, uban sa makalilisang nga pagsinggit, migawas kini kaniya. Unya miduol ang mga balaan nga amahan sa dalaga ug, gipataas siya gikan sa yuta—nga nabalik na ang iyang panglawas—giuli siya sa iyang mga ginikanan, ug gisugo sila nga magpasalamat sa Ginoo sa pagluwas sa ilang anak nga babaye gikan sa pag-antos sa demonyo.

Pagkahuman sa pagkonsagrasyon sa simbahan, usa ka pista ang gihimo aron pasidunggan ang Dios, diin ang mga balaan nga obispo naghisgot sa mga butang nga mapuslanon alang sa Simbahan sa Dios. Pagkahuman sa pista ug mahigalaong pakighinabi, ang mga mibisita nga obispo mibyahe paingon sa ilang tagsa-tagsa ka destinasyon, ug si Santo Vassian matinahuron nga mipahawa sa matag-usa kanila.

Sa usa ka higayon, sa panahon sa pag-ani, usa ka batan-ong lalaki ang nagatigom og mga bungkos sa taliwala sa mga mag-aani; gikagat siya sa usa ka bitin ug namatay. Ang iyang mga ginikanan, nga nagahilak nga dili mapugngan tungod sa iyang kamatayon, gidala siya aron ilubong sa bag-ong pagtukod nga simbahan , ni Blessed Vassian, alang sa dungog ug himaya sa mga Balaang Apostoles, diin, nahitabo nga ang obispo sa Dios, si Vassian, mismo anaa niadtong panahona. Kanunay siya moanha niining simbahan ug magsaulog sa Balaang Liturhiya didto. Samtang ginaawit ang kasagarang kanon sa lubong, ang paghilak sa mga ginikanan alang sa ilang anak nagsugod sa pagtabon sa mga tingog sa mga mag-awit. Ang Obispo sa Dios, nga naluoy sa mga nagahilak, nagsugo sa tanan nga mobiya sa simbahan; unya, sa dihang nag-inusara na siya, mihapa siya sa yuta sa atubangan sa Dios uban sa mga luha ug nagpakilooy Niya nga sugoan sa Ginoo ang kalag sa batang lalaki nga mobalik sa iyang lawas. Samtang nag-ampo ang santo, ang lawas sa namatay nga batang lalaki misugod og lihok, hinay-hinay una, unya mas kusog pa. Mibangon ang santo gikan sa iyang pag-ampo, gikuptan niya sa kamot ang batang lalaki

[4245] Ang siyudad sa Comana nahimutang sa probinsya sa Pontus, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor. Karon, ang baryo sa Gumenek nagtindog sa dapit sa maong siyudad.

ug gisugo siya nga motindog. Ang batan-on, sama sa nagmata gikan sa tulog, mibuka ang iyang mga mata, misugod og tawag sa iyang inahan, ug mitindog. Ang iyang mga ginikanan ug ang mga tawo sa gawas sa simbahan, sa pagkadungog nila sa batan-on, nabalotan sa kalipay nga dili na sila makapugong sa ilang lugar; dayon nila gibuksan ang mga pultahan sa simbahan ug misulod sa santuwaryo. Sa pagkakita sa tanan nga nabanhaw ang batang lalaki gikan sa kamatayon, nangahibulong ug napuno sa kahadlok ang tanan; ug, sa pagkahulog nila sa tiilan sa Santo, malipayon nilang gikahoy ang iyang mga kamot ug sinina. Ang Santo, pagkahuman sa pagpasalamat sa Makagagahum nga Dios ug paghatag og sermon, gipahawa ang tanan sa kalinaw.

Paglabay sa pipila ka tuig, si San Ambrosio, ang alagad ni Cristo, grabe kaayo ang sakit nga nakamatay. Si Vassian, ang Obispo sa Dios, pagkahibalo sa sakit sa iyang pinalanggang igsoon sa Espiritu Santo, iyang amahan ug higala, dali dayon siya mibyahe paingon sa Milan aron bisitahan ang nag-antos nga tawo. Didto, sa pagtan-aw niya kang Ambrose nga nag-antos sa sakit, nagpabilin siya aron pag-alagad kaniya, pag-ampo uban kaniya, ug paglipay kaniya pinaagi sa paglaum kang Kristo.

Nakasinati si San Ambrosio og usa ka panan-awon: daw nakita niya ang atong Ginoong Jesu-Kristo nga nagkadool kaniya nga may masidlak nga nawong ug nagngisi kaniya nga puno sa kalooy.

Gisaysay ni San Ambrosio kini nga panan-aw kang San Vassian, nga nagbarog sa iyang kiliran. Unya si Vassian, sa pagkahibalo nga nagkadool na ang takna sa pagpanaw ni San Ambrosio, misugod sa paghilak apan naglipay usab sa samang higayon. Nalipay siya nga ang balaan nga tawo mibyahe aron makig-uban kang Kristo nga nagtawag kaniya; apan naghilak siya tungod kay mawala kaniya ang iyang pinalanggang higala sa kining panandaliang kinabuhi: apan aduna siyay lig-on nga paglaum kang Kristo nga makigkita sila sa umaabot nga kinabuhi ug mag-uban sa han-ay sa mga hierark.

Pagkahuman sa kamatayon ni San Ambrosio, nagminuslaw si Vassian ug ang tanan nga pumoluyo sa Mediolanum sa balaan ug gilubong ang iyang balaang lawas uban sa dungog. Pagkahuman niini, mibalik si Vassian sa iyang kaugalingong siyudad, diin gisugdan niya ang paghalad og walay-dugo nga halad sa atubangan sa Ginoo, nag-ampo alang sa kalinaw sa kalag ni Ambrosio, bisan pa hingpit siyang nakasiguro nga ang kalag niini nagapahulay uban sa mga balaan; apan ang pag-ampo, ang walay-dugo nga halad, ug ang mga pag-ampo alang sa mga balaan, dili gayud mapakyas. Kung ang pag-ampo alang sa usa ka santo dili gayud makahatag ug kaayohan kaniya, kini mobalik sa kasingkasing sa nag-ampo – kini magahatag ug kaayohan sa nag-ampo, sama sa giingon ni David: *'Ang akong pag-ampo mibalik sa akong kasingkasing'* (Salmo 34:13).

Paglabay sa medyo taas nga panahon, kinahanglan na usab nga mobiyahe si Santo Vassian paingon sa Mediolan alang sa mga buluhaton sa simbahan. Pag-abot niya sa siyudad, nakakita siya og usa ka tigbalansay sa plasa nga nagabalanse og nagkalain-laing mga butang sa iyang timbangan. Kining tigbalansay dili matarong; naglimbong siya sa daghang mga tawo ug nangita og ganansya para sa iyang kaugalingon pinaagi niini. Nakita sa santo ang usa ka demonyo sa timbangan, nga porma og gamay nga Etiyopyan, nga nagahila sa timbangan paingon sa usa ka kilid, nga gipahimuslan sa dautang tigbalansay. Gipangutana sa santo ang mga kauban niya: 'Nakakita ba mo og katingalahan?' Mitubag sila nga wala silay nakita nga talagsaon. Unya nag-ampo ang balaan aron ablihan usab ang mga mata sa uban, aron makita usab nila ang iyang nakita, ingon usa ka kasaligan nga pagpamatuod. Ug sa tinuod, nabuksan ang espirituhanong mga mata sa presbiterio nga si Clemente ug sa diakono nga si Elvonius: ilang nakita ang parehas nga butang nga nakita sa obispo sa Dios, mao ang usa ka gamay nga Etiope nga naglingkod sa timbangan ug nagbuhat sa mga sugo sa tigbalor. Gisultihan nila ang santo sa ilang nakita ug gipamatud-an ang mga pulong ni David, nga nagaingon: *'Ang mga anak sa tawo bakak; kon ibutang sila sa timbangan, mas gaan pa sila kay sa walay bili'* (Salmo 61:10). Gitawag sa santo ang tig-timbang ug gipangutana siya:

'Pinaagi sa unsang dili matarong nga paagi ninyo gipadako ang timbang ug gilimbongan ang mga negosyante?'

'Wala ko magbuhat og dili matarong,' tubag sa tigbalansay, ug gipamatud-an pinaagi sa panumpa nga husto ang iyang timbangan.

Unya gitudlo sa santo ang Etiyopyan sa Impyerno sa timbangan ug miingon:

'Kining Etiopiyano mosulod dayon kanimo, pagadugmokon ang imong lawas ug punitun ang imong kalag uban sa makalilisang nga pag-antos.'

Ang dautang tigbalor nangurog sa kahadlok ug, sa pagkahulog sa tiilan sa santo sa paghinulsol, nagsaad nga biyaan ang iyang limbong. Gitudloan siya sa santo gikan sa Balaang Kasulatan ug gisugo siya nga ipang-apod-apod sa mga kabus ang tanan niyang nakuha pinaagi sa limbong. Pagkahuman niini, gipalayas sa santo ang demonyo gikan sa timbangan pinaagi sa pag-ampo ug mipadayon siya sa iyang pagbiyahe.

Pagbalik niya sa iyang siyudad, gipadayon niining tawo sa Dios ang iyang naandan nga mga katungdanan sa pag-alagad sa Dios ug pag-atiman sa iyang panon. Nagsilbi siya isip obispo sulod sa lima ka tuig ug malinawong namatay sa Ginoo, nga iyang gisilbihan nga matinud-anon ug matinud-anon gayud, pag-abot niya sa edad nga ninety[4246] . Ang iyang matinud-anong panon naglubong sa ilang magbalantay uban ang dungog sa Apostolikong Simbahan nga iyang gitukod, ug naghilak sa kasubo sa pagkawala sa ingon nga amahan. Ang santo namatay atol sa paghari ni Honorius[4247] sa Kasadpan ug ni Theodosius[4248] , anak ni Arcadius, sa Sidlakan. Sa iyang kinabuhi ug labi na pagkahuman sa iyang kamatayon, siya usa ka tigbuhat sa mga milagro: gikan sa iyang kabaong, ang mga masakiton gihatagan og katingalahang pag-ayo pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang Kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, gipahinungod ang dungog ug himaya, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Theophanes.

Gisaulog sa ika-10 sa Hunyo

Si Santo Teofanes natawo gikan sa mga pagano nga ginikanan. Sa pagkabatan-on niya, nagminyo siya og usa ka dalaga, apan namatay kini pagkahuman sa dili madugay; si Teofanes, bisan pa niana, mituo kang Kristo ug nabunyagan. Pagkahuman niana, pagkahuman niyang biyaan ang tanan, mibulag siya ngadto sa usa ka payag duol sa maong lungsod ug nagpuyo didto sulod sa pila ka panahon, nagtudlo sa mga miadto kaniya sa pagtuman sa mga sugo sa Dios ug sa usa ka putli nga kinabuhi. Pagkahibalo niya sa usa ka puta nga nakapaling sa daghan tungod sa iyang katahum, mibiya si Santo Theophanes sa iyang kapuy-an ug, pagkahuman nagsul-ob og maayong bisti, nangayo siya sa iyang amahan og siyam ka litro nga bulawan, ingon sa gusto niyang himuon nga kaugalingon ang babaye. Unya miadto siya sa babayeng puta, gihatagan siya sa bulawan ug, pagkahuman napasugot siya sa pagbag-o sa iyang pamatasan, gibunyagan siya. Pagkahuman niini, nagtukod si Santo Teofanes og laing payag duol sa iyang kaugalingon, diin niya gipriso ang maong babaye. Ug iyang giusab siya, nga kaniadto usa ka sudlanan sa sala, ngadto sa puloy-anan sa Espiritu Santo – samtang iyang gipang-apod-apod ang bulawan sa mga kabus. Nakapahimuot sila sa Ginoo ug, sa maong adlaw mismo, mibyahe paingon sa langitnong puloy-anan[4249] .

Kumemorasyon ni San Timoteo nga Hieromartir, Obispo sa Prussia

Paghinumdom sa Hunyo 10

Sa lungsod sa Prussa, nga nahimutang sa utlanan sa Bithynia, Phrygia ug Lydia[4250] , duol sa Bukid Olympus[4251] , nag-alagad si San Timoteo isip obispo; tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug sa iyang pagkabalaan, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa paghimo og mga milagro. Nahitabo nga sa usa ka higayon gipatay niya ang usa ka dakong bitin nga nagpuyo sa usa ka langob ilawom sa kahoy nga sipres ug nagdala og dakong kadaut sa mga hayop ug tawo. Gipatay sa santo kini nga bitin pinaagi sa paglabay sa iyang baba sa panapton nga gigamit sa pagtabon sa balaan nga pan (ang Kordero) sa Balaang Halaran. Sa lain nga higayon, giayo niya ang usa ka hari nga ginganlan og Arita, nga nag-antos sa usa ka grabeng sakit ug hapit na mamatay. Sa susama nga paagi, dili lang niya gibanhaw ang usa ka reyna, apan gidala usab niya kini gikan sa kangitngit sa idolatriya

[4246] Si Santo Vassian namatay mga tuig 409.
[4247] Si Emperador Honorius nagdumala sa Kasadpan gikan sa 395 hangtod sa 423.
[4248] Si Emperador Theodosius II nagdumala sa Sidlakan gikan sa 408 hangtod 450.
[4249] Si San Theophanes namatay sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo.
[4250] Ang Bithynia, Phrygia ug Lydia mga rehiyon sa Asia Minor.
[4251] Ang Bukid Olympus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa Asia Minor, sa utlanan sa Phrygia, Mysia ug Bithynia.

paingon sa kahayag sa tinuod nga pagtuo. Dugang pa, si San Timoteo, pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Dios, nakahimo sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit ug nakahimo pa sa daghang ubang mga milagro pinaagi sa gahum ni Cristo. Pinaagi sa iyang pagpangwali, iyang gipahibalo ang tibuok niyang panon ug daghang dili motuo ang iyang gihimong Kristohanon. Sa pag-abot sa trono sa Emperador Julian[4252] —usa ka tawo nga mibulag sa Kristo, nagsugod sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug nagpahamtang og malupit nga pagpanlupig batok sa Simbahan sa Dios— – Nagsugod si San Timoteo sa pagpanarbaho uban sa dakong kadasig sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, nagpalig-on sa mga matinud-anon ug nagpadayag sa mga sayop sa mga pagano. Pagkadungog sa imperador nga walay Dios nga si Julian mahitungod kaniya, gisugo niya nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan – ug pagkahuman gipriso siya ni . Daghang katawo ang nangabot sa santo, diin iyang gipangwali ang mahitungod kang Kristo, ang tinuod nga Dios. Nabalitaan ni Julian nga ang Kristohanong obispo, nga nakabilanggo sa dungeon, nagtudlo sa iyang pagtuo sa mga nangadto kaniya. Gipadala dayon ni Julian kaniya ang usa ka mando nga nagdili kaniya sa pagtudlo mahitungod sa ngalan ni Hesukristo. Apan si San Timoteo wala mosunod sa sugo sa walay Dios ug walay balaod nga hari, ug walay kahadlok nga nagpadayon sa pagbuhat sa angay kaniya buhaton isip usa ka Kristohanong obispo, mao ang pagtudlo sa katawhan. Sa dihang nahibaloan pag-usab ni Emperador Julian nga nagpadayon si San Timoteo sa walay kahadlok nga pagpangwali mahitungod kang Kristo, nasuko siya kaayo ug nagpadala og usa ka salarin aron putlon ang ulo sa santo sa iyang bilanggoan[4253] . Human sa bulahan nga pagpanaw sa balaan nga martir, gikuha sa mga matinud-anon ang iyang balaan nga lawas ug gilubong siya uban sa dungog. Daghang milagrosong pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit ang giila nga nahitabo tungod sa iyang kabaong, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios[4254] .

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Alexander ug Antonina

Gisaulog kada Hunyo 10

Sa usa sa mga pagpanlutos sa mga Kristohanon, sa dihang daghang mga magtutuo kang Kristo ang gipatay human sa lain-laing pag-antos pagkahuman sa pagsugod sa pagpanlutos, usa ka Kristohanong dalaga nga ginganlan og Antonina, lumad sa siyudad sa Krodamna, gidakop ug gidala sa atubangan sa malupit nga gobernador Fistus[4255] . Tungod sa iyang matinud-anon ug matinahuron nga kinabuhi, giisip siya sa Ginoo nga takus sa pag-antos sa martiryo, aron mapahiya ang malimbungon nga yawa ug mapilde kini.

Sa dihang gidala ang dalagang si Antonina sa atubangan sa malupit nga gobernador Fistus, gisugdan siya niini og tuksu gamit ang daghang malimbongong pulong, nga miingon kaniya: 'Ginang Antonina, gusto ko ikaw, usa ka putli ug mahinhin nga dalaga, himoon nga pari sa diyosa nga si Artemis[4256] , aron hatagan ka sa daghang gasa ug dungog, ug himoon kang tagdumala sa tanan nakong kabtangan'.

Nagpabilin nga hilom si Santa Antonina sa dugay nga panahon sa pagtubag sa tanyag ni Fist, apan unya miingon siya: 'Ngano man nga nagasaad ka kanako og walay pulos nga mga gasa? Mas maayo pa nga ikaw mismo, Fist, ang mag-ambit sa imong bahandi uban kanako, aron pinaagi sa pagtuo sa akong Ginoong Jesu-Cristo makadawat ako sa bahandi sa walay katapusang panalangin.'

'Layô pa kanako,' mibalik si Fist, 'ang pagtuo sa imong gisulti; panalipdi ko sa mga dios gikan niini, basi motuo ko sa ingon ana nga Dios—o mas tukma pa, ingon ana nga Tawo—nga gipako sa krus ug namatay niini!'

Mitubag si Santa Antonina kang Fist:

'Dili ko itago ang kamatuoran nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo gipako sa krus ug, pagkahuman sa Iyang kamatayon, gibutang sa lubnganan; apan gipahayag usab nako bahin Niya nga Siya nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw ug karon naglingkod sa tuo sa Dios nga Iyang Amahan, ingon nga nasulat sa atong mga libro: *"Ang*

[4252] Naghari si Julian nga Apostata gikan sa 361 hangtod sa 363.

[4253] Si San Timoteo namatay sa ikaduhang tunga sa ika-upat nga siglo.

[4254] Ang gipanghimaya nga mga relikya ni San Timoteo gitipigan sa Constantinople sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan, nga gitukod duol sa Melandese Gate (sa ika-12 nga distrito sa Constantinople).

[4255] Ang siyudad sa Crodamnus nahimutang sa rehiyon sa Thrace sa Asia Minor.

[4256] Artemis o Diana – ang Griyego-Romanong diyosa sa kahayag ug sa bulan.

Ginoo miingon sa akong Ginoo: "Lingkod sa akong too hangtod akong himuon ang imong mga kaaway nga salog sa imong mga tiil" (Salmo 109:1).

'Bakak ang tanan nimong taas-taas nga pakigpulong,' miingon si Phist. 'Ngano man nga dili ka mouyon sa pagsunod kanako ug paghalad og sakripisyo sa among mga dios, aron matagamtaman nimo ang tanang panalangin nga anaa sa kalibutan?'

'Dili ko mosimba sa ingon ana nga mga diyos nga walay kalag,' tubag sa balaan nga dalaga, 'kay mga demonyo sila, ingon sa gisulat sa balaod sa akong Ginoo: *"Kay ang tanang diyos sa mga nasud mga dios-diosan, apan ang Ginoo mao ang nagbuhat sa langit"* (Salmo 95:5).

'Giunsa ka kaha nakasugakod,' miingon si Fist, 'nga tawgon nimo ang among mga dios nga demonyo?'

'Oo, mao kana akong pagtawag kanila,' tubag ni Santa Antonina, 'kay walay gahum sila; dili kamo makadawat og tabang gikan kanila – tinuod, dili sila mga dios, kondili mga demonyo.'

Sa pagdungog ni Fist sa mga pulong ni Santa Antonina, nasuko kaayo siya ug gisugo ang mga sundalo nga hampakon pag-ayo ang iyang mga aping, aron dili na siya mangahas pag-usab. Unya gisultihan niya pag-usab siya sa mosunod nga mga pulong:

'Nagpanumpa ko sa mga diyos nga, kung dili ka mosunod sa sugo sa hari, pagkahuman nako ikaw pasakitan sa labing mabangis nga pagpanakit, sugoan ko nga dad-on ka sa usa ka balay sa dautang dungog – ug pinaagi niini, silotan ka sa labing dakong kaulaw.' Busa, , gihatagan tika og tulo ka adlaw aron hunahunaon kon hingpit ba nimo nga balibaran ang pagtuman sa akong sugo, o kon gusto ka nga maghinulsol ug maghalad og sakripisyo sa mga dios. Kay daghan nga pareho sa imong pagtuo sa sinugdan naglihok sama nimo, apan sa ulahi nibalhin ang ilang hunahuna ug nagsimba sa among mga dios.

Unya si Santa Antonina miingon sa gobernador:

'Buhaton nimo ang gusto nimo, ikaw nga walay Diyos nga manlupig!'

Pagkahuman niini, gibutang ang balaan ilawom sa pagbantay sa upat ka sundalo, kinsa iyang kauban sa pagpaingon sa bilanggoan uban ang kalipay sa kasingkasing ug malipayong dagway. Ang gobernador, bisan pa niana, sa tago nga pagtawag sa pangulo sa mga bantay sa prisohan, gisugo siya nga ayaw pagdaot sa balaan nga dalaga, kondili pahimangnoan siya sa mahigugmaong mga pulong aron isalikway ang Kristohanong pagtuo ug maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, kay, ingon pa ni Festus, lisod kaayo pugson ang mga Kristohanon nga isalikway ang ilang pagtuo. Sa dihang nabutang na sa kapitan sa mga bantay sa bilanggoan ang santa sa bilangguan, miduol siya kaniya ug gisugdan siya og pagdani gamit kining mga pulong:

'O putli nga dalaga Antonina, nganong nagpugos ka? Nganong dili ka mausab ang imong hunahuna? Maghalad ka og sakripisyo sa among mga dios, aron malikayan nimo ang mga pag-antos nga nagpaabut kanimo.'

Apan wala'y gisulti kaniya ang santa, busa ang gaoler natingala kaayo ug nabulabog ngano nga ang balaan nga dalaga wala magbuga bisan usa ka pulong nga tubag. Ug si Santa Antonina, nga nagluhod sa yuta, nag-ampo sa Ginoong Dios adlaw ug gabii, nga wala magkaon sa tibuok panahon.

Pagkahuman nga tulo ka adlaw na si Santa Antonina sa bilanggoan, kalit nga misaba ang kusog kaayong dalugdog: nabungkag ang mga kandado sa bilanggoan ug kusang nabuksan ang mga pultahan; sa sulod, usa ka hayag kaayong kahayag ang misidlak sa tibuok bilanggoan, ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga miingon niini:

'Bangon, Antonina, ug kuhaa ang pagkaon; kaon ug pan ug inom ug tubig; pagpakaisog ug ayaw kahadlok bisan gamay kang dautang maghuhari Fist, kay ako anaa uban kanimo.'

Ang santa, pagkahuman sa iyang pag-ampo, miingon:

'Amen.'

Unya, mibangon siya gikan sa iyang pagluhod, mikaon og pan ug miminom og tubig, ug natulog siya sa mubo nga panahon.

Sa pagsubang sa adlaw pagkasunod, mipahimutang ang gobernador sa iyang lingkoranan ug miingon: 'Dad-a dinhi kanako kana nga hambog nga babaye, aron atong mahibal-an ang iyang mga hunahuna.'

Ang mga sundalo, nga nagsunod sa sugo sa gobernador, gidala ang balaan nga dalaga sa iyang atubangan. Sa dihang gidala ang balaan nga dalaga ngadto sa hukmanan, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nag-ampo.

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoo nga akong Dios, nga ginatuman Nimo ang Imong kabubut-on kanako; naghangyo ako Kanimo – ayaw ko biyai bisan pa hangtod sa akong kamatayon.'

Ug kalit lang nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nag-ingon:

'Padayon sa imong dalan nga walay kahadlok, kay ako anaa uban kanimo!'

Sa dihang gidala ang balaan nga dalaga Antonina sa atubangan sa bangko sa huwes, diin naglingkod si Phist, siya mihiyom.

Si Fist, pagkakita nga siya nagkatawa, nangutana kaniya:

'Ngano man ka nagkatawa?'

Mitubag ang balaan:

– Isulti ko kanimo ang hinungdan sa akong katawa, kay nakita nako nga ang trono diin ka naglingkod madugay na nga mabungkag, ug ikaw mausab – mao nga nakatawa ko.

Ang magmamando, sa dihang nakita niyang ginahimo siya og kataw-anan, nagmando nga siya pahampakon. Apan ang santa, sa pag-alsa sa iyang espirituhanong mga mata ngadto sa langit, nag-ampo ingon niini: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga giisip Mo ako, bisan pa ako usa ka mapanghimaraot ug makasasala, nga takus makigbahin sa kapalaran sa Imong mga balaan; itugpa kining tawo nga walay balaod, nga nagbubo sa dugo sa inosente, sa kalawom sa impyerno nga walay paglangan, aron maila niya ang pagkawalay-gahum sa iyang bakak nga mga dios, diin iyang gibutang ang tanan niyang paglaum.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang gobernador, nga nangandoy sa dugo sa tawo, nasuko pag-ayo ug miingon sa mga sundalo: 'Kining dautan ug hambog nga babaye dili lang man gani nagatamay sa among mga dios, apan nagahagit pa gayud kanamo; busa, dad-a siya sa bordel aron malapasan.'

Gidala dayon sa mga sundalo ang santa ug gidala siya sa usa ka laing balay. Si Santa Antonina, nga gibyaan nga nag-inusara sa usa ka laing kwarto, misugod sa mainitong pag-ampo sa Diyos. Niadtong panahona, ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa usa sa mga sundalo sa gobernador, usa ka lalaki nga baynte-tres anyos nga ginganlan og Alexander. Sa dihang nagpakita siya sa atubangan niya, miingon ang Anghel:

'Adto sa gobernador ug sultihi siya nga tugotan ka nga mosulod sa atubangan ni Antonina. Sa diha nga moadto ka kaniya, bistiha siya sa imong kapa ug tugoti siyang mobiya sa maong balay, aron dili siya mailhan sa dautang gobernador.'

Ang maisugong mandirigma ni Kristo, sa pagsunod sa sugo sa Anghel, miadto sa maghuhari ug nangayo kaniya: 'Tugoti ko nga mosulod kang Antonina; ug kon mapangumbinsi nako siya, buhian nimo siya, apan kon dili, buhata ang imong gusto kaniya.'

Misugot ang magmamando sa paghatag sa iyang hangyo ug miingon kaniya: 'Buhaton nimo kaniya ang bisan unsa nga imong gusto.' Unya misulod si Alexander sa kwarto diin naa ang balaan nga dalaga, mihulog sa iyang mga tiil, ug misugod sa pagsulti kaniya ingon niini: 'Alagad sa Ginoo, dalaga Antonina! Gipadala ko sa Ginoo kanimo aron ipadayag kanimo (sama sa iyang gipahibalo kanako) nga ang imong pagkabirhen mapreserbar."

Nahadlok kaayo ang santa. Apan kalit lang napuno og hayag nga kahayag ang kwarto ug nadungog ang usa ka tingog nga miingon: 'Ayaw kahadlok, Antonina! Ang nagtawag kanimo niini nga buhat mahigugmaon ug labing maloloy-on – ug Siya nagtawag usab niining si Alexander sa parehas nga buhat sa pagkamartir. Isul-ob ang iyang kapa, itungo ang imong ulo, itago ang imong nawong, ug paggawas gikan dinhi aron dili ka mailhan sa gobernador sa ingon ani nga dagway. Itago tika pag-ayo aron dili ka niya mailhan!"

Unya gikuha ni Santa Antonina ang kapa ni Alexander ug gisul-ob kini, gitabonan ang iyang ulo, ug sa paggawas niya sa balay, gisinyasan niya ang gobernador gamit ang iyang kamot, mura'g nag-ingon: 'Buhaton nimo ang gusto nimo.' Busa ang balaan nga birhen ni Kristo, nga nakalikay sa mga bitag sama sa usa ka usa, mipadayon sa iyang dalan, naglipay sa iyang pagka-luwas. Ang gobernador, apan, nagtuo nga si Alexander maoy mibiya sa balay, nagpadala pa ug upat ka sundalo kang Antonina, nga miingon kanila: 'Adtoa siya ug buhata ang inyong gusto kaniya; ug human ninyo siyang dautana, paggaw-a siya, aron siya makasinati ug dakong kaulaw ug kita tanan makatawa kaniya.'

Ang mga sundalo, nga nagpatuman sa sugo sa gobernador, misulod aron hugawan ang dalaga, apan wala nila siya makita; si Alexander ra ang ilang nakita. Natingala kaayo sila, ug nangutana kaniya, 'Ain man kaha na nga babaye? Ngano ikaw ra man?'

Gidakpan dayon nila siya, gidala sa atubangan sa gobernador ug miingon, 'Nakaplagan namo siya ra sa maong kwarto; wala didto ang dalaga.'

Natingala usab kaayo ang maghuhari sa nahitabo ug misugod sa pagpangutana kang Alexander: 'Sultihi kami, ikaw nga walay pagtuo nga manlimbong, giunsa nimo pagdani sa paglimbong kanamo? Asa na ang daotan nga salamangkera? Gahugawan nimo siya, unya pagkahuman nimo siya gilukop sa imong kapa, gipasagdan nimo siya, nga nagtinguha nga ipangasawa siya; apan dili kini mahitabo, ug dili ka makalikay sa akong kasuko.'

Sa dihang wala'y gitubag si Alexander sa gobernador, naghunahuna ang gobernador sa dugay nga panahon, ug dayon gisugo niya nga ipabitay siya aron pahiritsan ug bugbogon nga walay kalooy. Samtang gipatuman ang sugo sa magbubuhat ug ginabugbog si San Alehandro, gipangutana siya pag-usab sa magbubuhat: 'Ain na ang daotan nga babaye nga imong nakig-uban?' Apan wala gihapon motubag si Alehandro, nagtutok lang sa langit.

Ug kalit lang nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga misulti sa magmamando:

'Makalupigon nga Phist, ngano man nimo gipaka-antos ang usa ka inosenteng tawo?'

Pagkadungog sa kini nga tingog, gisugo sa gobernador nga hunongon ang pagpanakit sa santo; gipababa niya ang martir gikan sa kahoy ug gidala sa prisohan, samtang gisugo niya nga pangitaon bisan asa ang balaan nga dalaga nga si Antonina.

Paglabay sa lima ka adlaw, gisugo pag-usab sa gobernador nga dad-on si Alexander sa iyang atubangan aron paghukman, ug gisugdan niya ang pagpangutana kaniya:

– Unsa na imong nakahukom? Maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos, o dili?

Mitubag si Santo Alexander sa gobernador:

'Mahimo ba nakong usbon ang akong hunahuna, O dautan ug malupit nga mananakit!'

'Ug asa na ang babaye nga imong gibisita?' pangutana ni Fist.

'Wala ko kahibalo asa siya,' tubag ni Alexander.

Samtang nag-istorya pa sila, ang Ginoong Jesu-Kristo mismo nagpakita kang Santa Antonina nga Birhen ug miingon:

'Pagpakaisog ug adtoa ang dapit diin nahimutang ang dili matarong ug malupit nga magmamando.'

Unya miadto ang santa ug, nga walay kahadlok nga mitindog sa atubangan sa magmamando, miingon kaniya:

'Daotan ug malupit nga Fist, dili ba ako ang imong gipangita? Ania ako, nagbarug sa imong atubangan, aron ikaw mapahiya ug mapukan ang imong gahum.'

Pagkakita sa santo, si Phist nasuko kaayo ug gisugo ang mga sundalo nga bitayon siya, bug-atan pag-ayo ug pangutan-on:

'Birhen ka ba, o dili?'

Apan ang santa wala magpagawas bisan usa ka pag-agik-ik, bisan pa sa bug-at nga mga hampak. Sa dihang gikuha siya gikan sa kahoy, ang magmamando mismo ang nangutana kaniya: birhen pa ba siya o dili? Unya mitubag ang balaan nga martir sa magmamando:

'O dautan ug malupit nga manlupig! Kami nga mga Kristohanon dili gyud napailalom sa imong hugaw nga kahilakaw, kay ang Ginoo ug among Dios, sa Iyang kaluoy, nagpabilin kanako nga birhen.'

Natingala si Phist kaniya ug miingon:

'Kung birhen pa ka, moanhi ka uban ni Alexander, maghalad ka og sakripisyo sa among mga dios, ug dili ka masakitan.'

Ingon tubag sa sugyot sa magmamando, ang balaan nga mga martir ni Kristo, sila Alexander ug ang dalaga Antonina, mitubag sa magmamando nga daw usa ra ka tingog:

'Walay bisan unsang pag-antos, malupit nga Phist, nga imong magamit aron pugson kami sa pagsimba sa inyong hugaw nga mga dios, nga walay rason ni gahum.'

Pagkahuman niining tubag gikan sa mga balaan nga martir, gisugo sa gobernador nga putlon ang ilang mga kamot. Ang mga maisugon ug mahimayaong mga mandirigma ni Kristo dayon gipahiluna ang ilang mga kamot aron putlon ug miingon:

'Una sa tanan, ikaw nga daotan ug malupit nga manlutos, ipahibalo kanimo nga walay paglutos nga makadaog sa among matinud-anong pagtuo – buhata kami sumala sa imong gusto!'

Gikuha sa mga mandirigma ang ilang mga espada ug giputol ang mga kamot sa mga balaan nga martir. Sila, bisan pa, sama sa wala'y gibati nga kasakit, gipadayeg ang Ginoo ug, paglingi nila sa magmamando, miingon kaniya:

'Malupigon ug labing dautan nga magmamando! Wala namo mabati bisan gamay sa mga pag-antos nga imong gipahamtang kanamo; apan ikaw mismo, O magmamando, nga among Ginoo—nga kami iyang mga sulugoon—dali ra itambog sa nagdilaab nga Gehenna, diin ikaw mag-antos sa walay katapusang pag-antos nga walay hunong.'

Sa pagkadungog sa gobernador sa mga pulong sa pagpasaway sa mga balaan nga martir, napuno siya sa dakong kasuko ug nagmando nga maghukay og lawom nga lubnganan; apan una, gipapabitay niya ang mga balaan nga nag-antos ug gipabugbog hangtud nabati nila ang kasakit sa mga hampak nga gihatag kanila. Gisugo usab niya nga daghang kahoy panggatong ug sanga ang ipundok sa lungag hangtod mapuno kini, aron ang mga balaan nga martir masunog nga buhi sa sulod niini. Samtang nagpadayon ang mabangis nga pagpanakit, wala gyud sila mabati og kasakit, mura'g dili ilang kaugalingong lawas ang nag-antos sa ingon nga pag-antos, apan nagpadayon gihapon sila sa pagdayeg sa Ginoong Jesu-Kristo. Sa pagkakita niini, gisugo sila sa gobernador nga pasakiton pa sa bag-ong mga pagpanakit, gisunog ang ilang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga kandila. Unya ang mga balaan nga martir nga sila Alexander ug Antonina misinggit sa gobernador sa kusog nga tingog: 'Daotan nga Phist! Ginasagubang namo ang among pag-antos tungod sa gugma sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga hugot among pagtuo nga sa umaabot nga kinabuhi, human niining temporaryo, makadawat kami og walay katapusang ganti sa Gingharian sa Langit, samtang ang Ginoo ug among Dios dili madugay igahatag ka sa pagkaguba tungod sa pagpugos sa Iyang mga inosenteng sulugoon sa pag-antos og ingon niini ka dako!'

Pagkadungog ni Phist niini nga mga pulong, sa iyang kasuko, gisugo niya ang iyang mga sulugoon: 'Siga-a ang kahoy sa lungag, aron kining mga tawo mahulog dayon sa kalayo.'

Sa paghuman sa sugo sa gobernador sa mga sundalo, gisugo sa malupit nga manlutos nga ibubo nila ang pitch sa mga balaan nga martir ug ilabay sila sa lubnganan nga nagdilaab sa kalayo. Sa samang higayon, gisugo niya nga ibutang ang uga nga pitch sa ibabaw sa kahoy, aron hingpit nga masunog ang mga martir ug ang ilang mga bukog pa gani mahimong abo. Pagkahuman sa pagpatay, gisugo sa gobernador nga pun-on og yuta ang lubnganan, nga nag-ingon: 'Aron dili mahimo sa ilang mga asawa nga tipuon ang ilang mga bukog, sama sa batasan sa mga Kristohanon!'

Sumala sa sugo ni Fist, gilabay ang mga balaang martir sa kalayo ug gitabonan ang hukay. Mibalik dayon si Fist sa iyang panimalay, apan dili niya matilawan ang pagkaon o ilimnon ug nahilum siya, kay gilutos siya sulod sa pito ka adlaw sa usa ka dautang espiritu nga gipadala batok kaniya sa mga balaang anghel. Paglabay sa pito ka adlaw sa grabeng pag-antos sa kamot sa yawa, namatay ang gobernador. Busa namatay siya, ug mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa maong mga dapit. Ang bulahan nga pagpanaw sa balaan nga mga martir nga sila Alexander ug Antonina nahitabo sa ikatulong adlaw sa Mayo[4257] , sa usa ka Sabado, sa ikasiyam ka oras sa adlaw, sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang angay nga dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

24 Hunyo

11 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Bartolomeo nga Apostol

Gisaulog niadtong Hunyo 11

[4257] Ang mga balaan nga martir namatay niadtong 3 Mayo 313, apan ang talaan sa ilang kinabuhi nakalista ubos sa 10 Hunyo tungod kay kana ang petsa nga gihatag sa mga prologo. Ang ilang balaan nga relikya pagkahuman gibalhin sa Constantinople ug gipahimutang sa Monasteryo ni Maximus.

Si San Bartolomeo nga Apostol usa sa napulo ug duha ka apostol ni Kristo. Pagkahuman madawat ang Espiritu Santo, nga mibaba sa mga apostoles sa porma sa mga dila sa kalayo (Buhat 1:13, 2:1–4), napili si San Bartolomeo pinaagi sa suerti, kauban si Apostol Felipe, aron moadto ug mangwali sa Ebanghelyo sa Siria ug Asia Minor. Busa mibyahe sila nga duha – usahay mag-uban sa pagpangwali, usahay magbulag aron moadto sa lain-laing mga lungsod, ug usahay magkita pag-usab aron magdala sa mga tawo sa kaluwasan pinaagi sa pagtuo kang Jesu-Kristo.

Samtang nagwali sa Ebanghelyo sa Asia Minor, mibulag si San Felipe kang San Bartolomeo sa pipila ka panahon ug gihimong Kristohanon ang mga buang ug mapanghimagsik nga mga lumolupyo sa Lydia ug Mysia[4258] . Niadtong panahona, si San Bartolomeo, nga nagwali sa Kristo sa kasikbit nga mga lungsod, nakadawat og sugo gikan sa Ginoo nga moadto ug motabang kang San Felipe. Sa pag-uban kaniya, si San Bartolomeo nagtrabaho uban kaniya sa panaghiusa sa ilang mga apostolikong paningkamot ug mga buhat. Gisundan usab si Felipe sa iyang igsoon nga babaye, ang dalaga nga si Mariamna, ug magkahiusa silang naghalad sa ilang kaugalingon alang sa katuyoan sa kaluwasan sa katawhan. Samtang nagbiyahe sila sa mga siyudad sa Syria ug Mysia, nagwali sa Pulong sa Dios, nakasinati sila og daghang mga pagsulay, pagpanakit, ug mga kaguliyang gikan sa mga dili motuo; gipriso sila ug gibato, apan bisan pa sa tanang paglutos, pinaagi sa grasya sa Dios, buhi pa sila alang sa mga buluhaton nga nagpaabut sa pagpalapnag sa pagtuo kang Cristo.

Sa usa sa mga baryo sa Lydia, nakigkita sila sa pinalanggang disipulo ni Kristo, si San Juan nga Teologo, ug miuban kaniya paingon sa yuta sa Phrygia. Sa pagsulod nila sa siyudad sa Hierapolis[4259] , gipangwali nila didto si Cristo. Kini nga siyudad napuno sa mga dios-diosan nga gisimba sa tanang pumoluyo niini; taliwala sa ubang bakak nga diyos adunay usa ka dako kaayong echidna[4260] , nga gitukoran og espesyal nga templo; Gidala didto ang pagkaon para niini, ug daghan ug lain-laing halad ang gihalad; ang mga fanatiko usab nagpasidungog sa ubang mga reptilya ug mga bitin. Si San Felipe, una sa tanan, kauban ang iyang igsoon nga babaye, nag-andam sa pag-ampo batok sa bitin, diin sila gitabangan ni San Juan nga Teologo, nga kuyog nila niadtong panahona. Nagkahiusa, pinaagi sa pag-ampo—sama sa usa ka pika—nadaug nila kana nga echidna ug, pinaagi sa gahum ni Kristo, gipatay kini. Pagkahuman niini, mibulag si Juan nga Teologo kanila, gibyaan sila sa Hierapolis aron ipangwali ang Pulong sa Dios, samtang siya mismo miadto sa ubang mga siyudad, nagpakaylap sa balaan nga Ebanghelyo sa halayo ug lapad. Si San Felipe, kauban nila Bartolomeo ug Mariamna, nagpabilin sa Hierapolis, naningkamot pag-ayo sa pagtangtang sa kangitngit sa idololohiya, aron ang kahayag sa kahibalo sa kamatuoran mosidlak sa mga naligaw; ug nagpaningkamot sila adlaw ug gabii alang niini, nagtudlo sa mga dili motuo sa Pulong sa Dios, nagtudlo sa mga walay kahibalo ug nagiya sa mga naligaw paingon sa tinuod nga dalan.

Sa maong siyudad nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Stachys, nga bulag sulod sa kap-atan ka tuig. Ang mga balaang apostoles, pinaagi sa gahum sa pag-ampo, gibuksan ang iyang pisikal nga mga mata, ug pinaagi sa pagpangwali kang Kristo, ilang gipapahawa ang pagkabuta sa iyang kalag . Pagkahuman pagbunyag kang Stachy, nagpabilin ang mga santo sa iyang balay. Ug mikaylap ang balita sa tibuok siyudad nga nabawi na sa bulag nga si Stachy ang iyang panan-aw. Nagsugod ang daghang mga tawo sa pagtigom sa iyang balay. Gitudloan sa mga balaan nga apostoles ang tanan nga nangabot kanila sa pagtuo kang Kristo Hesu. Daghang mga masakiton usab ang gidala didto, ug gihayag sila sa mga balaan nga apostoles pinaagi sa pag-ampo ug pagpahawa sa mga demonyo, mao nga daghang mga tawo ang mituo kang Kristo ug nabunyagan.

Ang asawa sa gobernador sa siyudad, usa ka lalaki nga ginganlan og Nicanor, gikagat sa bitin ug nagmasakiton, hapit na mamatay. Pagkadungog niya bahin sa balaang mga apostoles nga nagpuyo sa balay ni Stachius, ug nga ilang giayo ang tanang matang sa sakit pinaagi sa usa ka pulong lang, siya, sa wala pa mobalik ang iyang bana, nagsugo sa iyang mga sulugoon nga dalhon siya kanila ug nakadawat siya og doble nga pag-ayo: pisikal nga pag-ayo gikan sa kagat sa bitin ug espirituhanong pag-ayo gikan sa limbong sa demonyo; kay, pagkahuman siya matudloan sa balaan nga mga apostoles, mituo siya kang Kristo. Sa pagbalik sa gobernador sa

---

[4258] Ang Lydia ug Mysia mao ang mga rehiyon sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[4259] Ang siyudad sa Hierapolis (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'banal nga siyudad') nahimutang sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor. Kaniadto, ang Hierapolis adunay usa ka obispo nga mitambong sa Unang Ekumenikal nga Konseho niadtong 325. Karon, mga ruina na lang ang nabilin didto, ug ang lugar nagsilbi nga dalangpanan para sa mga leper.

[4260] Ang echidna usa ka makamandag nga bitin, kapin sa usa ka fathom ang gitas-on; ang pagka-agat niini delikado kaayo ug sa kadaghanan sa mga kaso moresulta sa dali nga kamatayon.

siyudad sa balay, gisultihan siya sa iyang mga sulugoon nga ang iyang asawa gitun-an sa pagtuo kang Kristo sa pipila ka mga langyaw nga nagpuyo sa balay ni Stachius. Sa iyang kasuko, gisugo ni Nicanor nga dakpon dayon ang mga apostoles ug sunogon ang balay sa mga Staxio – nga gipatuman. Nagtigom ang daghang katawhan, ug ang balaang mga apostoles nga sila Felipe ug Bartolomeo, ingon man ang balaang dalaga nga si Mariamne, gipangdala sa siyudad samtang ginabugbog ug ginapasipala, ug sa katapusan gipanglabay sa prisohan. Pagkahuman niini, ang gobernador sa siyudad mipahimutang sa lingkoranan sa huwes aron paghukman ang mga magtutudlo ni Cristo; ug ang tanang mga pari sa mga dios-diosan ug ang mga pari sa nangalaglag nga bitin mitigom sa iyang palibot, nagreklamo batok sa mga balaan nga apostoles ug miingon: 'Gobernador! Panimalos sa kahuy-an nga nahimo sa among mga diyos, kay sukad nga miabot kining mga langyaw, ang mga halaran sa among dagkong diyos sa siyudad wala na magamit, ug nakalimot ang mga tawo sa paghalad sa ilang kanunay nga halad; ang among bantugang diyosa, si Echidna, namatay, ug ang tibuok siyudad napuno sa kagubot. Patya kining mga mago!"

Unya gisugo sa gobernador sa siyudad nga tangtangon ang bisti ni San Felipe, nagtuo nga adunay gipahimutang nga orasyon sa bisti; apan sa paghubo kaniya, wala gyud sila makakaplag bisan unsa. Gibuhat usab nila kini kang San Bartolomeo – ug wala usab sila makakaplag bisan unsa sa iyang bisti. Sa dihang miduol sila kang Mariamne uban sa parehas nga tuyo, nga hubaron siya ug ipadayag ang iyang pagkabirhen, kalit siyang nahimong nagdilaab nga kalayo sa ilang atubangan, ug ang mga dautang tawo nilayas gikan kaniya sa kahadlok. Ang mga balaan nga apostoles gisilotan sa gobernador nga ipapako sa krus.

Si San Felipe mao ang unang nag-antos. Pagkahuman nila sa pagtuslok sa iyang mga tiil ug pagpaslak sa lubid niini, gilansang siya sa iyang mga magpahirap nga nakabaliktad sa atubangan sa ganghaan sa templo sa Echidna, samtang gibato siya nila. Unya gilansang nila si San Bartolomeo batok sa bungbong sa templo. Ug kalit lang, adunay dakong linog: nabuka ang yuta ug nilunok ang gobernador sa siyudad kauban ang tanang pari ug kadaghanan sa mga dili motuo. Ang tanan nga nabilin nga buhi – mga magtutuo ug mga pagano – gikupot sa dakong kahadlok ug, samtang nagahilak, nangayo sila sa mga balaan nga apostoles nga kalooyon sila ug hangyoon ang ilang Usa ka Tinuoray nga Dios aron dili sila lunodon sa yuta sama sa paglunod niini sa uban. Nangdali sila sa pagkuha sa mga apostoles nga gipako sa krus gikan sa mga krus. Si San Bartolomeo gibitay nga dili kaayo taas, ug dali ra siyang gikuha. Apan si Felipe dili dayon makuha gikan sa krus, tungod kay gibitay siya sa taas kaayo ug, labi na gayud, tungod kay kini sumala sa espesyal nga kabubut-on sa Dios, aron ang Iyang apostol, pinaagi niining mga pag-antos ug sa iyang kamatayon sa krus, makalabang gikan sa yuta paingon sa langit, diin nakatutok ang iyang mga tiil sa tibuok niyang kinabuhi. Samtang nagbitay sa ingon ani nga paagi, si San Felipe nangamuyo sa Diyos alang sa iyang mga kaaway, nga pasayloon sa Ginoo ang ilang mga sala ug pasigaon ang ilang hunahuna aron maila nila ang kamatuoran. Gipatalingbawan sa Ginoo ang iyang pag-ampo ug dayon gisugo ang yuta nga ipagawas ang mga biktima nga buhi pa nga gilunok niini, gawas lang sa gobernador sa siyudad ug sa mga pari sa bitin. Unya, sa usa ka tingog, ila tanan gikumpisal ug gipadayeg ang gahum ni Cristo, ug gipadayag ang ilang tinguha nga mabunyagan. Sa dihang ilang gisulayan pagkuha kang San Felipe gikan sa krus, ilang nakita nga iyang gihatag na ang iyang balaan nga kalag sa Dios, ug ilang gikuha siya nga patay na. Ang iyang kaugalingong igsoon nga babaye, si Santa Mariamna, nga nakabantay sa pag-antos ug kamatayon sa iyang igsoon nga si Felipe sa tibuok panahon, malumo niyang giyakap ug gihalokan ang iyang lawas samtang kini gikuha gikan sa kahoy, ug naglipay nga si Felipe giisip nga takus nga mag-antos alang kang Kristo[4261] . Gibunyagan ni San Bartolomeo ang tanan nga misalig sa Ginoo ug gitudlo si Stachys nga ilang obispo. Gipahimutang sa mga bag-ong tinunaw ang lawas sa balaan nga Apostol nga si Felipe uban sa dungog. Sa dapit diin natulo ang dugo sa balaan nga Apostol, miturok sulod sa tulo ka adlaw ang usa ka baging, nga usa ka timaan nga si San Felipe, tungod sa dugo nga iyang gitulo sa ngalan ni Kristo, karon nag-angkon na sa walay katapusang kalipay uban sa iyang Ginoo sa Iyang Gingharian.

Pagkahuman sa paglubong sa Apostol nga si Felipe, nagpabilin si San Bartolomeo ug ang bulahang birhen Mariamne sa Hierapolis sulod sa pipila ka adlaw, nagpalig-on sa bag-ong natukod nga simbahan sa pagtuo kang Kristo, ug unya nagbulag sila sa ilang tagsa-tagsa ka dalan. Si Santa Mariamna miadto sa Lycaonia ug didto, sa taliwala sa malampusong pagwali sa Ebanghelyo sa Dios sa , malinawong mibalik sa Ginoo[4262] . Sa bahin sa

[4261] Ang pista ni San Felipe nga Apostol (usa sa Napulo ug Duha) gisaulog kada 14 sa Nobyembre
[4262] Ang pista ni Santa Mariamne gisaulog kada 17 sa Pebrero

Balaang Apostol Bartolomeo, mibyahe siya paingon sa yuta sa India, diin nagpabilin siya sulod sa taas nga panahon, nagpaningkamot sa pagpangwali kang Jesu-Kristo, naglibot sa mga lungsod ug baryo ug nag-ayo sa mga masakiton sa Iyang ngalan. Human mapahimakas ang daghang pagano pinaagi sa iyang pagpangwali ug pagtukod og mga simbahan, gipadapat niya ang Ebanghelyo ni Mateo sa ilang pinulongan, nga gidala niya uban kaniya, ug gihatag kini kanila. Gibiyaan usab niya kanila ang Ebanghelyo nga gisulat sa Hebreo, nga, usa ka gatus ka tuig pagkahuman, gidala sa Alexandria ni Panteno, usa ka Kristohanong pilosopo[4263] . Gikan sa India, si San Bartolomeo mibiyahe paingon sa Dako nga Armenia[4264] . Pag-abot niya didto, ang mga diyos-diyosan—o mas tukma pa, ang mga demonyo nga nagpuyo sa sulod niini—nahilom, human sa ilang kusog nga pagsinggit nga si Bartolomeo nagpahirap kanila ug sa dili madugay papagawas sila. Ug tinuod gayud, ang mga hugaw nga espiritu gipapahawa dili lang gikan sa mga diyos-diyosan kondili usab gikan sa mga tawo pinaagi lang sa pagduol sa apostol; ug tungod niini, daghan ang nibaling kang Kristo.

Ang hari sa maong yuta, si Polymius, adunay anak nga babaye nga gihuptan sa demonyo, nga pinaagi sa iyang mga ngabil misinggit: 'Bartholomew, gipahawa usab mi nimo dinhi!'

Pagkadungog niini, gisugo sa hari nga pangitaon dayon si Bartolomeo; ug sa pag-abot sa Apostol ni Kristo sa dalagang gihuptan sa demonyo, kalit nga nilayas ang demonyo gikan kaniya, ug naayo ang prinsesa. Pagkahuman niini, ang hari, nga gustong pasalamatan ang santo, nagpadala kaniya og mga kamelyo nga puno sa bulawan, pilak, perlas ug uban pang bililhon nga mga regalo. Apan ang apostol, nga puno sa espirituhanong pagka-imol (cf. Mat. 5:3), wala magpabilin bisan unsa sa gipadala kaniya, kondili gibalik kini tanan ngadto sa hari uban sa mga pulong: 'Dili ko mangita niining mga butanga, kondili ang mga kalag sa tawo akong gipangita; ug kon mapukaw ko sila ug madala ngadto sa langitnong puloy-anan, unya mahimo kong usa ka dakong negosyante sa atubangan sa Ginoo.'

Si Haring Polymius, nga naantig sa niining mga pulong, mituo kang Kristo kauban ang tibuok niyang panimalay; siya gipabunyagan mismo sa balaang Apostol, kauban ang reyna, ang iyang naulian nga anak nga babaye, daghang mga maharlika, ug daghang mga tawo gikan sa kasagaran: kay napulo ka siyudad o labaw pa ang nakadawat sa balaang bunyag niadtong panahona, nga nagsunod sa ehemplo sa hari.

Sa pagkakita niini, nasuko kaayo ang mga paring pagano batok sa balaan nga apostol, masubo kaayo sila nga gilaglag ang ilang mga dios, nagkawala ang idolatriya, ug ang ilang mga templo—nga mao ang gigikanan sa ilang panginabuhi—nagkaguba. Miadto sila sa igsuon sa hari, si Astyages, ug gipukaw nila siya aron patyon si Bartolomeo ug panimaloson ang insulto sa ilang mga dios. Sa pag-abot sa angay nga higayon, gidakpan ni Astyages ang balaang apostol ug, sa siyudad sa Albana[4265] , gipako siya sa krus nga nakabaliktad. Ang balaang apostol, bisan pa man, nag-antos uban ang kalipay alang kang Kristo ug, samtang nagbitay sa krus, wala gyud mohunong sa pagpahayag sa pulong sa Dios; gipalig-on niya ang mga magtutuo sa ilang pagtuo, samtang gihangyo ang mga dili magtuo nga mailhan ang kamatuoran ug molihok gikan sa kangitngit sa mga demonyo paingon sa kahayag ni Kristo. Tungod kay dili na niya kini ikapugong, gisugo sa taga-antos nga hubasan og panit ang apostol; apan ang santo, nga nag-antos niining mga pag-antos uban sa dakong pagkamapailubon, wala maghilom, kondili nagpadayon sa pagtudlo sa tanan mahitungod sa Dios ug sa pagdayeg Kaniya. Sa katapusan, gisugo sa taga-pahirap nga putlon ang ulo ni San Bartolomeo kauban ang iyang panit. Unya nanghilom ang iyang mga ngabil nga nagasulti sa Dios, samtang ang iyang lawas, pagkahuman maputol ang iyang ulo, nagbitay gihapon sa krus, nga ang iyang mga tiil nagtuyok paingon sa taas, daw nagpasabot sa pag-akyat sa apostol sa langit. Busa, ang Apostol ni Kristo, si Bartolomeo, namatay; pagkahuman sa daghang mga sakit ug mga pagsulay, misulod siya sa walay-sakit nga pahulay, sa kalipay sa iyang Ginoo[4266] . Ang mga magtutuo nga naa sa dihang namatay ang balaan nga apostol gikuha ang iyang lawas, ulo, ug panit gikan sa krus, gibutang kini sa usa ka reliquaryo nga lata

---

[4263] Si Panten (nga nabuhi sa ika-3 nga siglo) usa sa mga bantugang magtutudlo sa Eskwelahan sa Alexandria, diin daghan sa mga Amahan sa Simbahan ang nakadawat sa ilang Kristohanong edukasyon.

[4264] Ang Dakong Armenia – usa ka kabukiran nga nasud tali sa Suba sa Kura ug sa tinubdan sa mga suba sa Tigris ug Euphrates; gitawag kini nga Dakong Armenia aron mapalahi kini sa Gamay nga Armenia – ang rehiyon tali sa tinubdan sa Suba sa Euphrates ug sa Suba sa Galas, nga nahimong kabahin sa gingharian ni Mithridates sa Pontus, ug sukad sa 70 AD, – nahimong kabahin sa Imperyong Romano.

[4265] Alban (o Albanopolis, usab Abarnopolis) – usa ka siyudad sa kasadpang baybayon sa Dagat Caspian – karon nga Baku.

[4266] Si San Bartolomeo nga Apostol namatay niadtong AD 71.

ug gilubong sa maong siyudad, Alban, sa Dakong Armenia[4267] . Ug ang mga milagrosong pag-ayo gihatag sa mga masakiton pinaagi sa mga apostolikong relikya, diin daghan sa mga dili motuo ang misulod sa Simbahan ni Kristo.

Apan pagkahuman sa taas nga panahon, ang malupit nga mga manlulupig nga nakab-ot sa pagdumala sa maong yuta, nga nabuta sa idolatriya, pagkahibalo gikan sa uban ug pagkakita sa ilang kaugalingon sa mga milagro nga gihimo pinaagi sa mga relikya sa santo, apan dili mosugot sa pag-ila sa gahum sa Dios, gikuha nila ang mga balaang relikya sa ilang reliquaryo nga lata ug gilabay kini sa dagat. Ang reliquaryo nga lata, nga naglutaw sa ibabaw sa tubig sama sa gaan nga sakayan, mihunong sa isla sa Lipari.[4268] Ang lokal nga obispo, si Agathon, pagkahibalo pinaagi sa usa ka pahibalo sa damgo nga ang mga relikya sa santo nadala sa ilang isla, miadto sa baybayon uban sa mga klero ug sa tanang katawhan. Sa pagkakita sa mga relikya sa balaang apostol, ang obispo ug ang tanan nga naa didto nabigla kaayo nga ang reliquaryo nga lata wala malunod sa tubig, kundili nakabiyahe pa gani sa dagat nga mas sayon pa kaysa sa usa ka sakayan. Ug ang tanan naghimaya sa Dios, nga nagbuhat og ingon ana ka katingalahan ug katingad-an nga mga buhat. Gikuha nila ang reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya, ug gidala kini uban sa dakong kalipay, nga gisundan sa pag-awit sa mga salmo, ngadto sa ilang simbahan[4269] .

Dili angay kalimtan ang mosunod nga sugilanon mahitungod kang San Bartolomeo nga Apostol, nga makita sa Kinabuhi sa Banal nga Jose nga Hymnographer.

Samtang naa siya sa Tesalia sa usa ka adlaw, nadawat sa Kagalang-galang Jose ang usa ka bahin sa mga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol gikan sa usa ka matinahuron nga tawo nga iyang nailhan. Pagdalá niya niini sa iyang monasteryo nga nahimutang duol sa Constantinople, ug pagtukod didto og usa ka espesyal nga simbahan nga gipahinungod kang San Bartolomeo nga Apostol, gihatagan ni Jose og dungog nga pag-alima ang usa ka bahin sa iyang balaang relikya sulod niini. Tungod sa dakong gugma ug pagtuo nga iyang gibati alang sa Balaang Apostol, kanunay siyang gihatagan og grasya nga makakita kaniya sa iyang mga damgo, ug busa gusto niyang pagdayandayan ang pista sa Balaang Apostol sa mga himno sa pagdayeg; apan, nagduha-duha siya sa pagbuhat niini, nagduhaduha kon malipay ba niini ang Balaang Apostol, ug nag-ampo siya nga matinud-anon kang Dios ug sa Apostol sa Dios nga ipadayag kini kaniya ug hatagan siya og kinaadman gikan sa kahitas-an aron makahimo og mga awit nga angay kang San Bartolomeo. Ang Kagalang-galang Jose nag-ampo uban sa pag-ayuno ug mga luha sulod sa kap-atan ka adlaw, ug sa pagduol sa adlaw sa paghinumdom sa Apostol, sa gabii sa pista nakita niya nga si San Bartolomeo mitungha sa santuwaryo, nagsul-ob og puti nga kasuotan, ug gikuha ang kurtina sa halaran, nga nagdapit kaniya nga moduol. Sa dihang miduol si Banal nga Jose, gikuha sa balaan nga apostol ang Balaang Ebanghelyo gikan sa trono ug gibutang kini sa dughan ni Jose, samtang miingon: 'Hinaut nga ang Tuo nga Kamot sa Labawng Ginoo magpanalangin kanimo, ug hinaut nga ang mga tubig sa langitnong kinaadman mobubo sa imong dila: hinaut nga ang imong kasingkasing mahimong templo sa Espiritu Santo, ug hinaut nga ang imong mga himno magpamamis sa uniberso.'

Mao kana ang gisulti sa Balaang Apostol nga si Bartolomeo, ug siya nahimong dili makita; samtang ang Kagalang-galang nga si Jose, nga nabati sa iyang sulod ang grasya sa kinaadman, napuno sa dili masukod nga kalipay ug pagpasalamat. Sukad niadto, nagsugod siya sa paghimo og mga himno ug kanon sa simbahan, nga iyang gigamit aron pagdayanday sa mga pista dili lamang ni San Bartolomeo nga Apostol, kondili usab sa daghang

---

[4267] Niining maong kaso, sayop nga gibutang sa awtor sa hagiograpiya ni San Dimitri sa Rostov ang siyudad sa Alban sulod sa teritoryo sa Dakong Armenia. Ang Alban (karong-panahong Baku), diin nakasinati si Apostol Bartolomeo sa kamatayon isip martir, sa kasaysayan wala gayud nahimutang sulod sa teritoryo sa Dako nga Armenia, kondili usa kini ka siyudad sa Caucasian Albania, sama sa gipakita sa mismong ngalan niini. – *Nota gikan sa 'The ABC of Faith*'.

[4268] Ang Lipari usa sa mga Isla sa Aeolian tali sa Italya ug Sicily.

[4269] Sa paghari ni Emperador Anastasius, mga tuig 508, ang mga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol gibalhin gikan sa Alban paingon sa siyudad sa Dara (sa Mesopotamia). Sa dihang na-sakop sa mga Persyano ang siyudad niadtong 574, ang pipila ka mga Kristohanon sa Dara nagdala sa balaan nga relikya sa Apostol ug nilayas uban niini paingon sa baybayon sa Itom nga Dagat, diin nasugat sila sa ilang mga kaaway, nga nagtaktak sa bililhon nga mga relikya sa dagat; apan kini wala malunod, ug milagrosong nadala sa isla sa Lipari. Sunod, nasakop sa mga Arabo ang isla, nga nagkatibulaag sa mga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol, apan katingalahang natigom pag-usab kini; nagpakita si San Bartolomeo sa usa ka monghe ug gipakita niya ang dapit diin kini makaplagan. Pagkahuman niini, ang mga relikya sa Balaang Apostol gibalhin ngadto sa siyudad sa Benevento sa Neapolitan (sa ika-9 nga siglo), diin gikan niini gidala (bisan pa ang pipila ka bahin sa balaang relikya) ngadto sa Roma sa ika-10 nga siglo. Ang pagbalhin sa mga relikya sa Balaang Apostol ngadto sa isla sa Lipari gisaulog sa Simbahan kada 25 sa Agosto

uban pang mga santo; labi na gayud, iyang gihatagan og dungog ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug si San Nicolas pinaagi sa daghang kanon. Gidayandayan niya pag-ayo ang Balaang Simbahan sa mga himno, busa gitawag siya nga 'hymnographer'. Tungod niini tanan, himaya sa Kristo among Manluluwas, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang uban nagtuo nga si Bartolomeo usa ka tawo nga pareho kang Natanael, nga gidala ni Felipe kang Kristo (Juan 1:45). Sa tinuod, gihunahuna nga ang ngalan niining Apostol ni Kristo mao si Natanael, samtang pinaagi sa iyang palayaw—o mas tukma, human sa ngalan sa iyang amahan—gitawag siya nga si Bartolomeo, nga nagpasabot og 'anak ni Pholomeus'. Kay ang pulong nga 'bar' gihubad gikan sa Hebreo nga 'anak', sama sa lain nga bersikulo diin miingon ang Ginoong Kristo kang Apostol Pedro: *'Mapalad ka, Simon, anak ni Jonas'* (Mat. 16:17), nga nagpasabot og anak ni Jonas. Ug ang bulag nga lalaki sa Jerico gitawag og Bartimeo, nga nagpasabot og anak ni Timeo. Ingon usab si Bartolomeo gihubad: nga gitawag siya og Bartolomeo sumala sa ngalan sa iyang amahan – ang anak ni Pholomeus; kay ang 'Pholomeus' usa ka karaang ug kanunay gigamit nga ngalan sa mga Hudiyo, samtang ang tinuod niyang ngalan, gituohan, mao si Nathanael. Kini nga pagtuo gibase sa mosunod nga mga rason. Una, walay bisan unsang paghisgot sa mga Ebanghelyo mahitungod sa pagtawag kang Bartolomeo isip apostol, gawas kon hunahunaon nga ang ngalan nga Nathanael mao ang iyang tinuod nga ngalan. Ikaduha, ang unang tulo ka ebanghelista—Mateo, Marcos ug Lucas, nga nagsulat bahin kang Bartolomeo, wala maghisgot kang Nathanael, samtang ang ebanghelista Juan, nga nagsulat bahin kang Nathanael, wala maghisgot kang Bartolomeo; ug sa dihang naghisgot siya sa dakop sa isda sa pagpakita sa nabanhaw nga Manluluwas, iyang ginganlan si Nathanael taliwala sa mga suod sa mga apostoles – partikular, ingon siya: *'Si Simon Pedro, si Tomas, si Natanael ug ang mga anak ni Zebedeo nag-uban'* (Juan 21:2). Bisan pa, ang uban nga mga komentador dili mouyon niini ug, sumala sa Prologo, nagtuo nga si Simon ang Zealot mao ang parehas nga tawo kang Nathanael, samtang ang uban nagtuo nga si Nathanael usa sa kap-atan ka disipulo ni Kristo.

Kontakion, Tono 4:

Nitaw ka ingon sa dakong adlaw sa uniberso, nagdan-ag uban sa mga pagtulon-an ug makahinganghang nga mga milagro; gipasidunggan tika, Bartolomeo, Apostol sa Ginoo, ingon nga magdala sa kahayag.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Bernabé nga Apostol.

Gisaulog sa Hunyo 11

Si San Bernabé nga Apostol usa sa kapito-an ka mga apostol: ang iyang orihinal nga ngalan mao si Jose, apan sa ulahi gitawag siya og Bernabé, sama sa among ipatin-aw sa husto nga panahon. Natawo siya sa isla sa Cyprus[4270] sa mga ginikanang Hudiyo nga gikan sa tribo ni Levi; ang mga karaang bantugang propeta sa Dios – si Moises, Aaron, ug Samuel – gikan usab sa tribo ni Levi.

Ang mga katigulangan ni Bernabé mibalhin gikan sa Palestina paingon sa isla sa Cyprus tungod sa mga gubat nga nagakahitabo sa Palestina. Daghang bahandi ang iyang mga ginikanan ug tag-iya sila sa usa ka baryo duol sa Jerusalem, nga puno sa mga tanoman ug lain-laing mga bunga ug gipalamuti sa usa ka dakong bilding, kay didto man sila nagpuyo. Sukad pa sa gisulat sa balaan nga propeta Isaias: 'Magpatukod sila og mga balay ug magpuyo niini, kay sila mahimong binhi nga gipanalanginan sa Ginoo' (Isa. 65:21–23), ang mga Hudiyo nga nagpuyo sa layo nga mga yuta, nga wala masabti ang espirituhanong kahulugan niining mga pulong, naningkamot nga makabaton sa ilang kaugalingong mga panimalay sa Jerusalem; busa, ang mga ginikanan ni Bernabé usab adunay kaugalingong balay ug kaugalingong baryo duol sa Jerusalem.

Sa pagkahimugso sa atong gihisgutan, ginganlan siya og Jose ug gipadako sa pagtuon sa mga Kasulatan; ug sa pagdako sa batan-on, gipadala siya nila sa Herusalem kang Gamaliel, ang labing iladong magtutudlo niadtong panahona, aron siya magtudlo kang Bernabe sa mas lawom nga pagsabot sa mga Kasulatan sa mga Hudiyo ug sa tibuok balaod sa Dios. Dinhi, giila ni Jose sa iyang mga kaubang tinun-an si Saul, nga sa ulahi

[4270] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga kanto sa Dagat Mediterraneo.

gitawag nga Pablo; ug pareho silang nagtuon ubos sa parehas nga magtutudlo, si Gamaliel, nga nangibabaw sa kinaadman, pagsabot sa Kasulatan, ug matinahuron nga kinabuhi.

Adlaw-adlaw, sa buntag ug sa gabii, moadto si Jose sa Templo ni Solomon ug mag-ampo didto nga matinud-anon sa Dios, gigugol ang mga adlaw sa iyang pagkabatan-on sa kanunay nga pagpuasa ug dakong pagpugong sa kaugalingon; Tungod kay gusto niyang mapreserbar ang pagkabirhen, likayan niya ang pakig-uban sa mga batan-ong walay disiplina ug sa bisan unsang kahimtang dili niya gustong madungog ang mga pulong nga makalibog sa hunahuna sa usa ka batan-on; apan, samtang bantayan pag-ayo ang iyang kaugalingon, kanunay niyang gitun-an ang Balaod sa Ginoo sa adlaw ug sa gabii.

Niadtong panahona, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, traynta ka tuig human sa Iyang Inkarnasyon, sa dihang gisugdan Niya ang pagpadayag sa Iyahang kaugalingon sa kalibutan, miabot gikan sa Galilea; dinhi Siya nagtudlo sa templo ug naghimo og daghang himayaong mga milagro; ang tanan namangha kaniya; ang mga tawo nanag-awas gikan sa tanang dapit aron makita ang Iyang balaan nga dagway ug madungog ang Iyang mga diyosnong pulong, nga mas tam-is pa kay sa dugos ug sa putyukan. Nakita usab siya ni Jose nga batan-on, ug sa pagpaminaw sa mga pagtulon-an nga nibutho gikan sa Iyang labing balaan nga mga ngabil, naantig ang iyang kasingkasing ug dako kaayo ang iyang katingala sa mga milagro nga Iyang gihimo; Pagkahuman nakita niya kung giunsa Niya pag-ayo sa paralisado nga lalaki sa Langob sa mga Karnero (Juan 5:1–15) pinaagi sa Iyang pulong, ug pagkahuman usab nakasaksi sa daghang ubang katingalahang mga buhat ni Cristo, napuno si Jose sa tibuok kasingkasing nga gugma alang sa Ginoo; ug, sa pagduol niya kaniya, mihapa siya sa Iyang mga tiil; Niadtong takna, nangayo si Jose sa Ginoo nga panalanginan siya ug dawaton sa gidaghanon sa Iyang mga disipulo. Ang Ginoo, bisan pa niana, nga nakakita sa mga tinago sa kasingkasing sa tawo, sa pagtan-aw nga ang kasingkasing ni Jose nagdilaab sa balaan nga gugma, malumo siyang gipanalanginan ug wala niya siya gipugngan sa pagsunod Kaniya. Una, midali si Jose ngadto sa balay sa iyang tiya nga ginganlan og Maria, inahan ni Juan, nga sa ulahi gitawag og Marcos, ug miingon kaniya: ' ' 'Abi-an ug tan-awa ang Usa nga gipangandoy sa atong mga amahan nga makita; kay adunay usa ka propeta, si Jesus nga taga-Nazaret sa Galilea, nagtudlo sa templo ug nagbuhat og dagkong mga milagro, mao nga daghan ang nagtuo nga Siya mao ang dugay na nilang gipaabot nga Mesiyas.'

Sa diha-diha nga nadungog kini sa babaye, dali dayon siyang mibiya sa tanan ug midali paingon sa templo; sa dihang nakita niya ang Ginoong Jesu-Kristo, mihapa siya sa Iyang mga tiil ug mapangaliyong miingon: 'Ginoo! Kung nakakaplag ko ug pabor sa imong panan-aw, sulod sa balay sa imong sulugoon nga babaye, aron pinaagi sa imong presensya panalanginan nimo ang tibuok akong panimalay."

Sa pagkakita sa Ginoo sa iyang pagtuo, misulod Siya sa iyang balay ug gipanalanginan Siya siya ug ang tanan nga naa sa iyang balay. Gidawat sa Ginoo si Maria uban sa dakong dungog ug dako kaayong kalipay ug pagrespeto; sukad niadto, pirmi Siyang mibisita sa balay ni Maria kauban ang Iyang mga disipulo matag higayon nga moanha Siya sa Jerusalem.

Sa dihang ang Ginoo mibiyahe gikan sa Jerusalem paingon sa Galilea, misunod kaniya si Jose uban sa ubang mga disipulo. Ug sa dihang gusto sa Ginoo nga ipadala ang Iyang mga apostoles aron magwali *'sa mga nawala nga karnero sa balay sa Israel'* (Mat. 10:6), Nakita Niya nga pipila ra sila, busa miingon Siya: *'Daghan ang anihon, apan pipila ra ang mag-ani'* (Mat. 9:37); tungod niini, gipadayag sa Ginoo sa kalibutan ang lain pang kap-atan ka mga disipulo, nga gipadala Niya duha-duha sa Iyang atubangan ngadto sa matag lungsod ug baryo (Lucas 10:1). Uban niining kap-atan ka disipulo sa Ginoo mao si San Jose, usa sa mga una, nga ginganlan pag-usab og Bernabe sa mga balaan nga apostoles—nga nagpasabot og 'anak sa paglipay'—tungod kay pinaagi sa iyang pagwali mahitungod sa Mesiyas nga miabot na sa kalibutan, gipakalipay niya ang mga tawo nga nagpaabut sa pag-abot sa Mesiyas. Sama sa pagtawag sa mga anak ni Zebedeo nga 'mga anak sa dalugdog' (Marcos 3:17), tungod kay ang ilang pagwali mosangpot sa tibuok uniberso sama sa dalugdog, mao usab si San Jose gitawag nga 'anak sa kahupayan', tungod kay ang iyang mga apostolikong paningkamot magahatag og dakong kalipay sa mga pinili sa Dios. Ug si San Crisostomo, sa pagpatin-aw sa rason sa iyang pagngalan pag-usab, miingon (Buhat 11:1–30): 'Sa akong pagtan-aw, nadawat niya ang iyang ngalan tungod sa merito, kay hingpit siya nga takus nga mahimong anak sa kahupayan.'

Pagkahuman sa pag-alsa sa Ginoo ngadto sa langit, ang mga balaang apostoles nagpuyo nga magkahiusa sa Jerusalem, ingon sa gisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Ang kadaghanan sa mga nagtuo usa ra ka kasingkasing ug usa ra ka espiritu; ug walay bisan kinsa nga nag-angkon sa bisan unsang kabtangan ingon*

nga iya ra, kondili ginabahinbahin nila ang tanan. Walay usa kanila nga nagkinahanglan; kay ang tanan nga adunay yuta o mga balay mobaligya niini, dad-on ang kita sa halin, ug ibutang kini sa tiilan sa mga apostoles' (Buhat 4:32–35). Niadtong panahona, si San Jose, nga nailhan usab nga Apostol Bernabé, namaligya sa maong baryo nga nahimutang duol sa Herusalem, nga iyang napanunod gikan sa iyang mga ginikanan; gidala niya ang kita sa tiilan sa mga apostoles, ug wala magtipig bisan unsa para sa iyang kaugalingon, kay gusto niya nga manggaranon sa Dios, nga diin siya tinuod nga napalambu-an, sumala sa gipamatuod sa mga pulong: *'Maayong tawo siya, puno sa Espiritu Santo ug sa pagtuo'* (Buhat 11:24). Si Bernabé kanunay nga nakigkita kang Saulo, ug nakiglalis kaniya gikan sa mga Kasulatan mahitungod sa Ginoong Jesu-Kristo, nga gibuhat ang iyang makakaya aron mabalhin si Saulo sa balaan nga pagtuo; apan si Saulo usa ka labing masigasig nga tigdepensa sa mga tradisyon sa iyang mga katigulangan; busa giyamakan niya si San Bernabe nga usa ka nalimbong tawo, bisan pa sa paglitok og mga blasphemous nga pulong batok sa Ginoong Jesu-Kristo, nga nagtawag kaniya nga anak sa usa ka karpentero, usa ka tawo nga ubos ang kahimtang, nga nakasinati og usa ka makauwaw nga kamatayon. Sa dihang pagkahuman patyon sa mga Hudiyo si San Esteban, ang unang martir, gisugdan ni Saul ang pagpanlupig sa Simbahan, *'naglibot gikan sa balay ngadto sa balay, gipagawas ang mga lalaki ug babaye ug gisulod sila sa prisohan'* (Buhat 8:3), naghilak si San Bernabe og mapait alang kaniya ug nag-ampo nga mainit ngadto sa Dios, nga nagtangay sa iyang putli nga mga kamot, aron pasigaon Niya ang mga mata sa kalag ni Saulo aron maila niya ang kamatuoran; dako kaayo ang iyang tinguha nga mahimong higala si Saulo sa Kristohanong pagtuo, sama sa pagka-higala niya kaniya sa eskuylahan ni Gamaliel.

Ang mga luha ug pag-ampo ni Bernabé wala malasta; sa pag-abot sa panahon sa kaluoy sa Dios, nabag-o si Saulo ngadto kang Kristo, nga gitawag sa tingog sa Ginoo gikan sa kahitas-an samtang nagpadulong sa Dimasko[4271] . Ug ang lobo nahimong karnero; ang nagpasipala sa ngalan ni Kristo misugod sa paghimaya sa Ginoong Jesu-Kristo; ang kaniadto nga manlutos nahimong magbabantay sa Simbahan; kay pagdawat niya sa balaan nga pagbunyag, si Saulo dayon miadto sa mga sinagoga sa mga Hudiyo ug misugod sa pagwali mahitungod kang Jesus, nga Siya mao ang Anak sa Dios, ug nagasaway usab sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa Damasco. Sa dihang mibalik si Saulo sa Jerusalem, *'naningkamot siya nga makig-uban sa mga disipulo, apan nahadlok silang tanan kaniya, kay wala sila motuo nga usa siya ka disipulo'* (Buhat 9:26). Unya si San Bernabé, sa pagpakigkita kaniya, miingon: 'Hangtud kanus-a, O Saulo, nga imong padayona ang pagpasipala sa halangdong ngalan ni Jesu-Cristo ug paglutos sa Iyang matinud-anong mga sulugoon? Hangtud kanus-a ka mosupak sa makahinganghang misteryo, nga gipadayag daan sa mga propeta, nga karon natuman na alang sa atong kaluwasan?'

Apan si Saulo, nahulog sa iyang mga tiil, mitubag uban sa mga luha: 'Pasayloa ako, magtutudlo sa kamatuoran, Bernabas! Nasabtan ko na karon nga tinuod ang tanan nimong gisulti kanako mahitungod kang Kristo; Kadtong akong gisupak kaniadto, nga gitawag ko nga anak sa usa ka anluagi, giangkon ko karon nga Siya mao ang Anak sa Dios, ang Bugtong Anak, usa ka kina-iya sa Amahan ug ka-angay sa kahangturan*, 'nga mao ang kahayag sa himaya sa Amahan ug tukmang hulagway sa Iyang pagka-anaa'* (Heb. 1:3), niining katapusang mga adlaw nagpaubos *'Siya, nga nagporma sa Iyang kaugalingon nga sama sa sulugoon'* (Fil. 2:7), nahimong hingpit nga tawo, nga natawo gikan sa Labaw nga Balaan nga Birhen Maria, ang Inahan sa Dios, ug sa malipayong pagdawat sa pag-antos ug sa krus; unya mibanhaw Siya pag-usab sa ikatulo ka adlaw, nagpakita kaninyo, ang Iyang mga apostoles, misaka sa langit ug naglingkod sa tuo sa Dios Amahan; Mobalik Siya pag-usab sa Iyang himaya aron hukman ang mga buhi ug ang mga patay, ug ang Iyang Gingharian walay katapusan'.

Sa pagdungog ni San Bernabé niining mga pulong gikan sa tawo nga kaniadto usa ka mapintas nga manlalapàs ug manlulutos, nabigla siya; napuno sa kalipay nga mga luha, giyakap niya si Saulo ug miingon:

'Kinsa may nagtudlo kanimo, O Saulo, sa pagsulti og ingon ani ka balaan nga mga pulong? Kinsa may nakumbinsi kanimo sa pag-angkon kang Jesus nga taga-Nazaret ingon Anak sa Dios? Asa man nimo nakuha ang ingon ani ka hingpit nga kahibalo sa mga langitnong doktrina?'

Unya si Saulo, uban sa mga luha ug mapinul-anong kasingkasing, mitubag: 'Ang Ginoong Jesu-Cristo mismo, nga ako, usa ka makasasala, gisal-otan ug gipanglutos, mao ang nagtudlo kanako niining tanan; kay Siya nagpakita kanako, usa ka gisalikway, ug bisan karon madungog pa nako sa akong mga dalunggan ang Iyang

[4271] Ang sugilanon sa pagbag-o ni Saulo gisaysay sa Mga Buhat 9:1–19. Ang siyudad sa Damascus nahimutang sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon.

balaan nga tingog. Sa dihang usa ka katingalahang kahayag gikan sa kahitas-an misidlak kanako ug nahugno ko sa yuta sa kahadlok, nakadungog ko og tingog nga miingon: *'Saulo, Saulo! Ngano man nga ginapanglutos mo ako?'* Ug ako, sa kahadlok ug pagkahadlok, mitubag:

'Kinsa ka, Ginoo?'

Ug mitubag Siya kanako nga malumo ug malumo: *'Ako si Jesus, nga imong gipanglutos*.'

Natingala kaayo ko sa Iyang dakong pagkamapailubon ug pagkahuman ko sa pag-ampo, miingon ko:

'Ginoo, unsa man imong gusto nga buhaton nako?'

Unya gitudloan ko Niya sa tanan nga akong gisulti kaninyo (Buhat 9:3–6).

Pagkahuman niining mga pulong, gidukdok ni San Bernabe si Saulo sa kamot ug gidala siya ngadto sa mga apostoles, nga nagaingon:

'Mao kini ang tawo nga kaniadto naglutos kanato; karon siya usa na sa ato. Kadtong kaniadto misupak kanato karon kauban na nato sa pagtuo sa atong Ginoo; kadtong kaniadto atong kaaway karon atong higala ug kauban sa pag-ani sa ubasan ni Cristo. Tan-awa, gipresentar ko kaninyo ang usa ka malumo nga karnero nga kaniadto usa ka mabangis nga hayop.'

Niini, gisultihan ni Saulo ang mga apostoles kung giunsa niya pagkakita sa Ginoo sa dalan, ug unsa ang gisulti Niya kaniya; gisultihan usab niya sila kung giunsa siya pagpanarbaho sa Damascus alang sa ngalan ni Cristo.

Pagkadungog sa mga apostoles niini tanan, natingala sila, nalipay, ug gidayeg ang Dios. Ug si Saulo kauban nila; misulod ug migawas siya sa Jerusalem uban kanila, nagbuhat alang sa ngalan ni Cristo ug mapangahas nga nagpangkontra sa mga Hudiyo ug Griyego. Apan kining mga tawo nabigla kaayo nga ang usa ka tawo nga hangtod bag-ohay lang naglutos sa tanan nga nagtawag sa ngalan ni Jesus karon siya na mismo ang nagwali mahitungod kang Jesus; ug ilang gipaningkamotan nga patyon siya. Sa pagkahibalo sa mga igsoon sa tuyo sa mga dili motuo, gidala nila si Saulo gikan sa Jerusalem paingon sa Cesarea ug gipadala siya sa Tarsus[4272] , ang iyang yutang natawhan, aron siya magwali didto mahitungod sa Ginoong Jesu-Cristo.

Niadtong panahona, sa Antioquia sa Siria, usa ka dakung ug iladong siyudad, misugod ang paglapad sa balaan nga pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Kay sa dihang gipatay ang balaan nga protomartir nga si Esteban, usa ka dakong pag-uyog ang misangpot batok sa Simbahan sa Jerusalem niadtong adlawa, mao nga ang tanang mga magtutuo nangalat sa mga rehiyon sa Judea ug Samaria, gawas lang sa mga apostoles; unya ang uban kanila nga napakatag miadto *'hangtod sa Fenicia, Chipre ug Antioquia, nga nagwali sa pulong ngadto sa mga Hudiyo lamang'* (Buhat 11:19); apan pagkahuman nagsugod usab sila sa pagwali kang Ginoong Jesus ngadto usab sa mga Griyego; *'Ug ang kamot sa Ginoo uban kanila, ug daghan ang nagtuo nga nibalik sa Ginoo'* (Buhat 11:21). Nadungog sa simbahan sa Jerusalem kini; busa gipadala sa mga apostoles si San Bernabe sa Antioquia sa Siria, aron masayran pa niya ang tanan nga nahitabo didto ug aron lig-onon ang mga bag-ong nagtuo. Miadto siya didto ug sa dihang nakita niya ang grasya sa Dios, nalipay kaayo siya ug gipahupay ang tanan pinaagi sa pulong sa Ginoo, nga nag-awhag kanila nga magpabilin nga matinud-anon sa Ginoo. Samtang nagwali si San Bernabe didto sulod sa mubo nga panahon, daghang mga tawo ang miadto sa Ginoo. Samtang nagkadaghan ang mga disipulo adlaw-adlaw, apan gamay ra ang mga magtutudlo, busa sama sa dakong ani nga kulang sa mga mag-aani, si San Bernabe, pagkahuman biyaan ang Antioquia sa pipila ka panahon, mibyahe paingon sa Tarsus aron pangitaon ang iyang higala nga si Saulo didto; Pagkita niya kaniya, gidala niya siya sa Antioquia; ug silang duha naningkamot sa pagdani sa kasingkasing sa mga tawo ngadto kang Kristo nga Dios, nga nagdala sa mga Hudiyo ug Griyego ngadto sa pagtuo kang Kristo. Nagpabilin sila sa Antioquia sulod sa tibuok tuig, nga nagtigum sa templo ug nagtudlo sa mga tawo. Dinhi unang gitawag nga mga Kristohanon ang ilang mga disipulo.

Paglabay sa usa ka tuig, nagpasiya sila Bernabe ug Saulo nga mobalik sa Herusalem aron ireport sa mga balaan nga apostoles kung giunsa paglihok sa grasya sa Dios sa Antioquia. Sa samang panahon, ang matag usa sa mga taga-Antioquia, sumala sa ilang makaya, nagpadala uban ni Bernabe ug ni Saulo sa tanan nga gikinahanglan para sa ilang mga igsoon nga nagpuyo sa Judea nga mga walay-puy-anan ug kabus; kay adunay dakong gutom sa Judea niadtong panahona, sumala sa propesiya ni San Agabo: kining si Agabo usa usab sa pitopulo ka mga

[4272] Ang Tarsus usa ka dakong siyudad sa karaang panahon, nahimutang sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor. Ang mga nahibilin sa maong siyudad napreserbar gihapon hangtod karon.

apostoles[4273] . Pagkahuman makatigom og igong limos, gipadala kini sa mga tigulang sa Antioquia pinaagi kang Bernabé ug Saulo.

Pag-abot nila Baranabas ug Saul—nga karon gitawag na nga Pablo—sa Jerusalem, ilang gipahimuot pag-ayo ang Simbahan, samtang ilang gipahibalo ang pagdaghan sa mga magtutuo sa Antioquia ug gidala ang daghang kalooy gikan kanila.

Niadtong panahona, kalit nga misangpot sa dakong kagubot ang simbahan sa Jerusalem, kay *'gipahimutang ni Haring Herodes ang kamot sa pipila ka miyembro sa simbahan'* (Buhat 12:1), ug *'gipatay niya si Santiago, anak ni Zebedeo, igsoon ni Juan, pinaagi sa espada'* (Buhat 12:2). Sa pagkahibalo niya nga nalipay ang mga Hudiyo niini, gisugo niya nga dakpon si Pedro ug gipahamtang siya sa prisohan, diin gipagawas si Apostol Pedro sa usa ka balaan nga anghel. Samtang nagpadayon ang kagubot nga gipahinabo sa mga manlutos sa Simbahan sa Jerusalem, nangitagpang sila Bernabe ug Saulo sa balay sa maong si Maria, ang tiya ni Bernabe, diin miadto usab si San Pedro pagkahuman gipagawas siya sa prisohan sa usa ka anghel. Unya si Bernabe ug si Saulo, pagkahuman sa ilang buluhaton sa Herusalem, mibalik pag-usab sa Antioquia, gidala nila ang anak ni Maria nga ginganlan og Juan, nga gitawag usab og Marcos. Pagkahuman nila sa paggahin og igo nga panahon sa Antioquia, nga nagpahinungod sa pagpuasa, pag-ampo, pagsaulog sa Banal nga Misa ug pagpangwali sa Pulong sa Dios, ang Balaang Espiritu misugo nga ipadala sila aron mangwali sa mga Hentil. Miingon ang Espiritu Santo sa mga propeta ug magtutudlo sa Antioquia: *'Itagana alang kanako si Bernabe ug si Saulo alang sa buhat nga akong gitawag kanila.' Unya, pagkahuman nila sa pagpuasa ug pag-ampo, gibutang nila ang ilang mga kamot kanila ug gipadala sila'* (Buhat 13:2, 3). Una silang miadto sa Seleucia[4274] , gikan diin sila misakay sa barko paingon sa Cyprus ug nagpuyo sa Salamis[4275] . Bisan asa sila moadto, ilang gipahayag ang pulong sa Dios; kauban nila isip ilang alagad ang gihisgutan nga si Juan, nga sa ulahi gitawag og Marcos, anak ni Maria. Pagkahuman nila sa pagbiyahe sa tibuok isla hangtod sa Paphos[4276] , nakasugat sila sa usa ka Hudiyong salamangkero ug bakak nga propeta nga ginganlan og Elymas, sa atubangan sa gobernador Sergius, usa ka tawo nga dako kaayo og kaalam. Didto gipahibalo nila sa gobernador ang balaan nga pagtuo, samtang si Elymas nga salamangkero, nga misupak kanila, nabuta sa gahum sa pulong. Pagkahuman nila sa Paphos, miadto sila sa Perga sa Pamphylia. Ang ilang sulugoon nga si Juan, nga nailhan usab nga si Marcos, sa dihang nakita niya ang dakong pag-antos nga ilang giagian alang sa pagpangwali sa ngalan ni Cristo (kay wala gyud sila mahadlok sa kamatayon), nahadlok nga mosunod kanila tungod sa iyang pagkabatan-on; busa, gibyaan sila niini ug mibalik sa Jerusalem ngadto sa iyang inahan. Si Bernabe ug si Pablo, pagkahuman nila sa paglabay sa Perga, miadto sa Antioquia sa Pisidia (usa ka siyudad nga lahi sa dakong Antioquia sa Siria). Pagpahawa kanila gikan didto, ilang gipangurog ang abog sa ilang mga tiil ug miadto sa Iconium[4277] ; apan dinhi usab naningkamot ang mga Hudiyo ug mga Hentil nga batoon sila; ug sa ilang pagkakat-on niini, midali sila sa mga siyudad sa Lycaonia[4278] , Lystra ug Derbe, ug sa mga kasikbit nga dapit, ug nagwali sa ebanghelyo didto. Didto ilang gi-ayo ang usa ka tawo nga pilay sukad pagkahimugso ug wala pa gayud makalakaw; gipatindog siya sa mga apostoles, aron makalakaw siya nga gawasnon. Ang mga tawo, sa ilang sayop nga pagtuo nga mga diyos sila, nagplano sa paghalad kanila og mga sakripisyo; sa pagbuhat niini, gitawag nila si Bernabás nga 'Zeus'[4279] ug si Pablo nga 'Hermes'[4280] , ug pinaagi lamang sa dakong kalisod napugos

---

[4273] Ang gutom nga gitagna sa propeta Agabus tinuod nga nahitabo sa Palestina niadtong tuig 44, sa panahon sa paghari ni Emperador Claudius (Buhat 11:28). Daghang sekular nga mga manunulat sa maong panahon, sama nila Josephus, Suetonius, Tacitus ug uban pa, nagpamatuod usab sa grabeng gutom nga milukop sa Palestina niadtong panahona. Sunod niini, samtang ang Apostol Pablo naa sa Cesarea, nagtagna usab si Agabus nga siya pagapugson sa mga kadena (Buhat 21:10–11). Gisaulog sa Balaang Simbahan ang Balaang Propeta Agabus sa ika-8 sa Abril.

[4274] Ang Seleucia usa ka siyudad sa baybayon sa Siria sa pampang sa Dagat Mediterraneo, dili layo sa bunganga sa Suba sa Orontes, 25 ka verste gikan sa Antioquia. Ang siyudad gitukod sa hari sa Siria nga si Seleucus Nicator 300 ka tuig sa wala pa si Cristo.

[4275] Ang siyudad sa Salamis nahimutang sa sidlakan nga bahin sa isla sa Cyprus. Ang mga ruina niini nahimutang duol sa baryo sa Famagusta.

[4276] Ang siyudad sa Paphos nahimutang sa pikas baybayon sa Cyprus gikan sa Salamis. Ang Paphos mao ang kapital sa isla ug puy-anan sa proconsul.

[4277] Iconium – usa ka siyudad sa Asia Minor. Karon nailhan nga Konya.

[4278] Ang Lycaonia usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[4279] Si Zeus, o Jupiter, mao ang labing labaw nga diyos sa relihiyong Greko-Romano.

[4280] Si Hermes, o si Mercury, giisip sa karaang mga Griyego ug Romano nga patron sa kalakalan ug industriya.

sa mga balaan nga apostoles ang mga tawo nga dili na maghalad kanila og mga sakripisyo. Sa ulahi, ang maong mga tawo, nga gipukaw sa mga Hudiyo, misukwahi ang mga balaan nga apostoles: pagkahuman nilang batoan si Pablo, gidani siya sa gawas sa siyudad sa mga tawo, nga nagtuo nga patay na siya; apan mitindog siya, misulod sa siyudad, ug sa sunod buntag, siya ug si Bernabe mibiya sa siyudad ug mibyahe paingon sa Derbe. Pagkahuman nila sa igo nga pagwali sa Ebanghelyo sa maong siyudad ug sa pagbag-o sa daghan ngadto kang Kristo, ang balaang mga apostoles mibiyahe pauli ngadto sa Antioquia sa Siria, nag-agi sa parehas nga mga lungsod ug baryo. Sa tanang dapit sa ilang pagbiyahe gipalig-on nila ang kasingkasing sa mga disipulo, gidasig sila nga magpabilin sa pagtuo ug gitudloan sila nga kinahanglan kitang mosulod sa Gingharian sa Langit pinaagi sa daghang kasakit. Pagkahuman nila pagtudlo og mga tigulang sa tanang simbahan ug pag-ampo samtang nagpuasa, ilang gisalig ang ilang mga disipulo sa Ginoo, nga mao ang ilang gipatuohan. Pagkahuman nila sa Perga ug pagkahuman sa pagpangwali sa pulong sa Ginoo didto, ang mga apostoles mibiyahe gikan didto paingon sa Atalia[4281] , unya misakay sa barko paingon sa Antioquia sa Siria, diin sila gipadala sa Espiritu Santo aron ipangwali ang pulong sa Ginoo ngadto sa mga Hentil. Pag-abot nila sa dakbayan ug pagtigum sa tanang magtutuo, ilang gisulti kanila ang tanan nga gihimo sa Dios uban kanila, ug pila ka mga Hentil ang ilang nadala kang Cristo, ug nagpabilin sila sa Antioquia sulod sa taas nga panahon.

Paglabay sa mubo nga panahon, misangpot sa panaglalis ang mga Hudiyong magtutuo ug ang mga Griegong magtutuo bahin sa pagpakutlo, kay ang uban sa mga Hudiyo nag-ingon nga kon dili mapakutlo ang usa ka tawo sumala sa balaod ni Moises, dili siya maluwas. Apan ang mga Griegong magtutuo nagtan-aw sa pagpakutlo ingon usa ka dakong karga. Gisupak ni Bernabe ug Pablo ang mga Hudiyo ug gipanalipdan ang mga Griyego batok sa pagtuli. Apan samtang nagpadayon nga walay hunong ang panaglalis ug panaglalis bahin niini nga butang, nahimong kinahanglan nga mobiya pag-usab si Bernabe ug Pablo sa simbahan sa Antioquia paingon sa Jerusalem ngadto sa mga apostoles ug mga tigulang, aron makigkonsulta kanila bahin sa pagtuli. Labaw pa, kinahanglan ipahibalo ni Bernabe ug Pablo sa mga apostoles nga ang Dios *'nagbukas sa pultahan sa pagtuo alang sa mga Hentil'* (Buhat 15:4). Si Bernabe ug si Pablo, nga gipadala sa simbahan (sa Antioquia), mibyahe sa Fenicia ug Samaria, nagwali bisan asa sa pagbag-o sa mga Hentil, nga dako kaayo ang kalipay sa mga magtutuo.

Pag-abot nila sa Jerusalem, gidawat sila uban sa gugma sa mga balaan nga apostoles ug mga tigulang; nagpaminaw ang tanan uban sa kalipay kang Bernabe ug Pablo samtang ilang gisaysay ang tanang katingalahang mga timailhan ug mga katingalahan nga gihimo sa Dios pinaagi kanila taliwala sa mga Hentil. Mahitungod sa pagtuli, ang mga apostoles, human magtigom sa konseho, naghukom nga wagtangon kini hangtod sa kahangturan alang sa mga magtutuo, dili lamang sa mga Griyego kondili usab sa mga Hudiyo, tungod kay kini dili na gikinahanglan subay sa bag-ong grasya. Sa samang higayon, giisip sa mga apostoles nga gikinahanglan nga magpadala og pipila ka mga Kristohanon sa ilang ngalan, kauban si Bernabe ug si Pablo, ngadto sa Antioquia, sa mga Hellenistikong magtutuo; alang niini nga tuyo gipili nila si Judas nga gitawag og Barsabas, ug si Silas, mga tawo nga labing dungog sa taliwala sa mga igsoon, ug misulat sila ingon niini: *'Ang mga Apostoles, ang mga tigulang ug ang mga igsoon sa Antioquia, Siria ug Cilicia ngadto sa mga igsoon nga Hentil: Panamilit. Kay nadungog namo nga ang uban nga migikan kanamo nakapaguol kaninyo sa ilang mga pulong ug nakapabalaka sa inyong mga kasingkasing, nga nagaingon nga kinahanglan kamo magpatuli ug magsunod sa Balaod—nga wala namo sila gihatagan og awtoridad sa pagbuhat niini— kami, nga nagtigum, nagkauyon sa usa ka hunahuna, ug nagpili og pipila ka mga tawo, nga ipadala sila kaninyo uban sa among hinigugma nga sila Bernabe ug Pablo, mga tawo nga nagbutang sa ilang kinabuhi alang sa ngalan sa among Ginoong Jesu-Cristo. Busa, among gipadala si Judas ug si Silas, nga sila mismo magpatin-aw kaninyo sa maong mga butang. Kay maayo sa among pagtan-aw, ug sa pagtan-aw usab sa Espiritu Santo, nga dili na namo ipataw kaninyo ang bisan unsang laing karga gawas niining gikinahanglan nga mga butang: nga maglikay kamo sa pagkaon nga gipahinungod sa mga dios-diosan, sa dugo, sa unod sa mga hayop nga gilumos, ug sa pakighilawas; ug nga dili ninyo buhaton sa uban ang dili ninyo gustong buhaton kaninyo. Kon inyong tumanon kini nga mga butang, maayo gayud. Paalam na"* (Buhat 15:23–29).

[4281] Ang siyudad sa Attalia nahimutang sa probinsya sa Pamphylia sa Asia Minor, duol sa Perga, dili kaayo layo sa baybayon sa Mediterranean. Karon, ang baryo sa Antalya nagtindog niini nga dapit, nga adunay populasyon nga 800.

Uban niining mensahe, ang balaan nga mga apostoles nga sila Bernabe ug Pablo mibiyahe, kauban nila si Judas ug Silas, gikan sa Jerusalem paingon sa Antioquia. Niadtong panahona, si Juan nga gitawag og Marcos, anak ni Maria, ang tiya ni Bernabe, tungod kay wala siya kaisog nga moduol kang San Pablo, miduol sa iyang tiyo, si San Bernabe, uban sa paghinulsol ug mga luha, nga nagbasol nga gibiyaan niya sila samtang nagwali sila sa mga Hentil: Nagsugod si Juan sa pagpangayo kang San Bernabe nga dad-on siya pag-usab, nga nagsaad nga atubangon nga walay kahadlok ang tanang pag-antos sa ebanghelisasyon ug bisan kamatayon alang sa Ginoo: gidawat siya ni Bernabe isip iyang pag-umangkon. Nakaabot sila tanan sa Antioquia. Pagkatigom sa mga matinud-anon, gihatud sa mga apostoles kanila ang sulat; pagkahuman nilang mabasa kini, naglipay kaayo sila tanan. Si Hudas ug si Silas, sa ilang bahin, nagpadasig sa mga igsoon pinaagi sa ilang mga pulong ug nagpalig-on kanila sa Ginoo. Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik si Hudas sa Jerusalem, apan si Silas nagpabilin didto. Si Pablo ug si Bernabe, sa samang higayon, nagpabilin sa Antioquia, nagtudlo ug nagwali sa pulong sa Ginoo sa uban.

Paglabay sa pipila ka panahon, miingon si Pablo kang Bernabe, 'Kinahanglan nga mubalik kita sa pagbisita sa atong mga igsoon; kinahanglan nga mubalik kita sa tanang lungsod diin atong gipangwali ang ngalan sa Ginoo, aron makita kung kumusta na sila.'

Miuyon si San Bernabe niini. Apan, gusto ni Bernabe nga dad-on uban kaniya si Juan, nga gitawag og Marcos, ang iyang pag-umangkon; apan supak si Pablo niini, nga miingon: 'Ngano man nga dad-on nato kining mahadlokon nga batan-on, nga mibiya kanato kaniadto sa Pampilia, nga wala mouban kanato sa misyon nga gipadala kita, ug nga pagkahuman mibiya kanato mibalik sa iyang kaugalingong katawhan?'

Misugod ang panaglalis tali nila, kay gusto ni Bernabe nga dad-on si Juan, samtang si Pablo dili; busa nagbulag sila, ang matag-usa mopaingon sa iyang kaugalingong dalan.

Tanan kini nahitabo sumala sa kabubut-on sa Dios, aron sa pagbulag nila sa tagsa-tagsa ka dalan, makaluwas sila og mas daghang mga kalag. Igo na kaayo nga ang usa ka dakong magtutudlo magwali sa dapit nga giplanohan unta sa duha ka dakong magtutudlo nga adtoan; apan ang matag-usa, pinaagi sa tagsa-tagsa nga pagpangwali, magdala og espesyal nga kaayohan sa Simbahan – ang usa sa usa ka nasud, ang usa pa sa lain, nga nagpabalhin sa lain-laing mga katawhan ngadto sa pagtuo kang Kristo. Si San Pablo, nga gidala si San Silas uban kaniya, mibyahe paingon sa Derbe ug Lystra, samtang si San Bernabe misakay sa barko paingon sa Chipre uban sa iyang pag-umangkon nga si Juan[4282] .

Pag-abot niya sa isla sa Cyprus – ang iyang yutang natawhan – si San Bernabe nagbuhat og daghang paningkamot, kay daghan niyang napasulod sa pagtuo kang Kristo. Human mapadaghan ang mga magtutuo sa Cyprus, mibyahe si Bernabe paingon sa Roma ug, sumala sa uban, siya ang unang nagwali kang Kristo sa Roma. Pagkahuman niyang natukod ug nakumpirma ang obispado sa siyudad sa Mediolanum[4283] , mibalik pag-usab si Bernabe sa Cyprus. Samtang nagtudlo siya bahin kang Kristo didto, sa siyudad sa Salamis, miabot ang pipila ka mga Hudiyo gikan sa Syria ug misugod sa pagsupak kaniya ug pagpukaw sa mga tawo, nga nag-angkon nga ang tanan nga gitudlo ni Bernabe supak sa Dios ug sa Balaod ni Moises; Gipasipala sa mga Hudiyo ang dungogong ngalan ni Bernabé pinaagi sa daghang mga bakak ug nagplano sa pagpatay kaniya, ug gipukaw nila ang daghang mga tawo batok kaniya. Ang Apostol, nga nakamatngon sa iyang kamatayon isip martir, gitigum ang tanang matinud-anon nga nagpuyo sa maong siyudad; human niya silang hingpit nga natudloan sa pagtuo ug sa mga maayong buhat, ug pagdasig kanila nga magpakaisog sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo, gisaulog niya ang Banal nga Misa ug gihatag ang Balaang Misteryo sa tanan. Unya, gidala niya si Marcos, ang iyang kauban, sa kilid, ug miingon kaniya: 'Niining adlawa matapos na ang akong kinabuhi, mamatay ako sa kamot sa mga dili motuo nga Hudiyo, sama sa gisulti kanako sa Ginoo; apan ikaw, kuhaa ang akong lawas nga imong makaplagan sa gawas sa siyudad sa kasadpan, lubonga kini ug adto sa akong higala, si Apostol Pablo; sultihi siya sa tanan nimong nahibaw-an bahin kanako.'

[4282] Buhat 15:36–41, 16:1. Aduna'y uban nga nagsugyot nga ang balaan nga apostol Bernabé, pagkahuman sa pagwali sa isla sa Cyprus ug sa ubang mga lugar, mibalik sa balaan nga apostol Pablo ug nakig-ambit sa iyang mga misyonaryong paningkamot; Giisip usab nga si Bernabe mao ang igsoon nga gipadala ni Apostol Pablo, kauban si Tito, ngadto sa mga taga-Corinto, nga, sumala kang Apostol Pablo, gidayeg sa tanang simbahan tungod sa iyang buhat sa pagwali sa Ebanghelyo (2 Cor. 8:18).

[4283] Ang Mediolanum o Milan usa ka siyudad sa Italya nga nahimutang sa probinsya sa Lombardy. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, nailhan kini isip lugar sa arkipastoral nga ministeryo ni San Ambrosio, ang labing iladong Amahan ug Magtutudlo sa Simbahang Kasadpan, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo. Ang iyang handumanan gisaulog sa Balaang Simbahan matag ika-4 sa Disyembre.

Si San Bernabás adunay uban kaniya ang Ebanghelyo sumala kang Mateo, nga gisulat sa iyang kaugalingong kamot; gisugo niya kang San Marcos nga ilubong siya uban niining Ebanghelyo. Unya, pagkahuman niyang gihatag ang katapusang halok sa iyang igsoon nga si San Marcos, mibiyahe si Bernabás paingon sa tigum sa mga Hudiyo. Sa dihang misugod siya sa pagsulti gikan sa mga propetikanhong basahon mahitungod kang Kristo, ang mga Hudiyo nga gikan sa Siria mitindog batok kaniya, gipukaw usab nila ang uban pang mga Hudiyo, ug sa pagbutang nila sa ilang makamatay nga mga kamot kaniya, gidala siya nila gawas sa siyudad paingon sa kasadpan ug gipangbato didto; unya, pagkahuman nila pagtukod og siga, ilang gilabay ang lawas sa balaang apostol ibabaw niini aron pagasunogon. Apan sa dihang miabot dinhi sa tago si San Marcos pagkahuman, uban sa ubang mga igsoon, iyang nakaplagan nga buo ug walay kadaut ang lawas sa balaan nga apostol nga si Bernabe, bisan pa sa kalayo; Gikuha niya kini, gilubong niya sa usa ka langob nga nahimutang lima ka stadia gikan sa siyudad, ug, sumala sa tinguha sa apostol, gibutang niya ang , ang Ebanghelyo[4284] , sa iyang dughan. Unya mibiyahe siya aron pangitaon si Apostol Pablo; sa diha nga nakit-an niya siya sa Efeso[4285] , gisultihan niya siya sa tanan mahitungod sa kamatayon sa balaan nga Apostol Bernabas; Nagminos si San Pablo sa kamatayon ni Bernabe, samtang gipabilin niya si Marcos sa iyang kiliran.

Pagkahuman sa pagpatay kang San Bernabé sa siyudad sa Salamis, misugod ang dakong pagpanlupig sa mga magtutuo sa kamot sa mga Hudiyo; busa, ang tanan nilayas gikan sa maong siyudad ug mitago bisan asa nila mahimo. Sukad niadto, ang dapit diin gipahulay ang bililhon nga mga relikya ni Apostol Bernabé nahugno sa kalimot. Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang ang pagtuo kang Kristo mikaylap na sa tibuok kalibutan, sa dihang ang Imperyo Griyego-Romano gipangulohan sa mga Kristohanong hari, ug sa dihang ang isla sa Cyprus misidlak sa pagkamatinud-anon ug ortodoksiya, ang Ginoo nahimutang nga pasidunggan ang dapit diin nagpahulay ang mga relikya sa Apostol nga si Bernabe. Daghang katingalahang milagro ang nagsugod sa paghitabo niining dapita. Busa, sa sinugdan, usa ka masakiton nga lalaki nga nagpabilin didto sa gabii nabalik ang iyang kahimsog. Parehas nga nahitabo usab sa lain nga masakiton. Sa dihang nahibalo ang mga matinud-anon niini, tinuyo silang moanha sa maong dapit, magpabilin didto sa gabii, ug mamaayo sa ilang mga sakit. Sa ingon niini, ang maong dapit nahimong ilado kaayo; busa, daghang mga masakiton ug paralisado ang gidala didto; tanan nakadawat og hingpit nga pagkaayo sa ilang mga sakit ug mibalik sa ilang mga panimalay nga himsog. Ang mga gipanag-iya sa demonyo gidala usab dinhi, ug sa diha-diha dayon ang hugaw nga mga espiritu nilayas gikan sa mga tawo uban sa kusog nga pagsinggit. Dinhi, ang mga pilay nabawi ang ilang abilidad sa paglakaw, ang mga bulag nakakita, ug sa tinuod, bisan kinsa nga naangol sa bisan unsang sakit napaabli dinhi. Ang mga lumolupyo sa siyudad sa Salamis dako kaayo ang ilang kalipay niini, bisan wala sila kahibalo ngano nga ang ingon ana kadako nga mga milagro nahitabo gayud sa maong dapit, kay walay nakahibalo sa bisan unsa mahitungod sa mga relikya sa mga apostoles; busa, gitawag nila ang maong dapit nga 'Ang Dapitan sa Maayong Panglawas'. Apan kinahanglan nga masayran kung giunsa nadiskubrehan ang mga bililhon nga relikya sa balaan nga apostoles.

Usa ka dautang heretiko, si Pedro nga Puti, nga gitawag usab og Knafeus, usa ka kontra sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan[4286] , nga gihimo sa siyudad sa Calcedonia[4287] , ug usa ka tigdepensa sa heresiya ni Eutyches, ingon man usa ka kauban sa heresiya ni Apollinaris[4288] , atol sa paghari ni Zeno[4289] , Gikuha niya pinaagi sa limbong ang trono sa Patriarkado sa Antioquia ug nagdala og dakong kadaut sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa iyang bakak nga mga pagtulon-an. Apan wala siya makontento sa diyosesis sa Antioquia nga gihatag kaniya, diin iyang gipanglutos ug giopres ang mga Kristohanon, gipasakop sila sa daghang

---

[4284] Ang kamatayon ni San Bernabé nga Apostol nahitabo mga tuig 62.

[4285] Ang Efeso usa ka siyudad sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Smyrna ug Miletus, sa Suba Caistrus, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Icarian.

[4286] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho nahitabo niadtong 451 ug gitigum aron kondihon ang erehe ni Eutyches, ang arkhimandrita sa Constantinople, nga nag-angkon nga sa pagkatawo ni Hesukristo ang tawhanong kinaiyahan hingpit nga nasuhop sa diyosnong kinaiyahan, ug busa giila lamang nila ang usa ka kinaiyahan Niya – ang diyosnon.

[4287] Ang Chalcedon, o Chalcedon, orihinal nga usa ka kolonya sa Megara sa baybayon sa Propontis (ang Dagat Marmara). Sa ilawom sa mga Kristohanong emperador, ang Chalcedon mao ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia.

[4288] Si Apollinaris, Obispo sa Laodicea, sayop nga nagtudlo nga ang Anak sa Dios, sa pagkahimong tawo, wala magdala og hingpit nga kinaiyahan sa tawo, kondili usa lang ka kalag ug lawas sa tawo, samtang ang Iyang pangisip nga tawo gipulihan sa Iyang pagka-Dios. Kining heresiya gisaway sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa Constantinople niadtong 381.

[4289] Naghari si Zeno gikan sa 474 hangtod sa 491.

pag-antos; naningkamot siya nga ilalom sa iyang gahum ang isla sa Cyprus, nga sukad pa sa karaang panahon gawasnon, aron itanom didto ang iyang bakak nga mga pagtulon-an ug usbon ang tanan nga misupak kaniya (angay hinumduman nga ang mga taga-Cyprus, nga mga ortodoksong Kristohanon, gisalikway ang iyang heretikal nga pag-angkon nga ang Pagkadiyos nakasinati og pag-antos sa krus).

Apan naningkamot siya sa tanang paagi aron madani sila sa iyang kiliran, nga miingon: 'Tungod kay ang pulong sa Dios miabot sa Cyprus gikan sa Antioquia, ang Simbahan sa Cyprus kinahanglan nga mosupil sa Patriarka sa Antioquia.'

Tungod niini tanan, ang Arsobispo sa Cyprus nga ginganlan og Anphimus nabug-atan sa dakong kasubo, kay nahibalo siya nga si Pedro, nga pinalabi sa hari, dali ra kaayo makab-ot ang bisan unsang iyang gusto. Ug sa tinuod, sa dili madugay miabot sa Cyprus ang usa ka dekreto sa hari, nga nagsugo sa Arsobispo sa Cyprus nga mobiyahe paingon sa Constantinople aron motubag sa atubangan sa Patriarka sa Antioch sa usa ka konseho, diin ang ulahi nangayo nga ang isla sa Cyprus ibutang ilawom sa hurisdiksyon sa Diyosesis sa Antioch.

Wala masayri sa Arsobispo unsa ang buhaton, kay wala siya kaisog mosupak sa sugo sa hari, apan nahadlok siya moadto sa Constantinople. Bisan pa man ug balaan ang iyang kinabuhi, kulang siya sa gasa sa pagka-maalamon sa pagsulti ug nahadlok siya, , nga mapildi siya sa panaglalis sa iyang mga kaatbang. Busa, misugod siya sa pagpuasa ug pag-ampo nga matinud-anon, uban sa mga luha nga naghangyo og tabang, proteksyon, ug maayong tambag gikan mismo sa Dios.

Usa ka gabii, samtang natulog si Anfim tungod sa dakong kakapoy sa pag-ampo, usa ka balaan nga tawo ang mitungha sa iyang atubangan, nagsul-ob og hayag ug balaan nga bado ug nagdan-ag sa langitnong kahayag. Miingon ang bisita: 'Ngano man, Arsobispo, nga masubo ka ug nabalaka? Ayaw kahadlok, kay dili ka makadawat og bisan unsang kadaut gikan sa imong mga kaatbang.'

Pagkahuman niini, kalit nga nawala ang lalaki nga nagpakita. Ang arsobispo, pagmata gikan sa iyang pagkatulog, napuno sa kahadlok; unya mihapa siya sa yuta sa porma sa krus aron mag-ampo ug misugod sa pag-ampo uban sa daghang luha, nga miingon niini: 'Ginoong Hesukristo, Anak sa Buhing Dios! Ayaw biyai ang Imong Simbahan, kondili hatagi kini sa Imong tabang alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan. Kung kini nga panan-awon gikan Kanimo, palihug tugoti nga makita ko kini pag-usab, ako naghangyo Kanimo, ug sa ikatulo ka beses, aron ako, usa ka makasasala, hingpit nga masiguro nga Ikaw, akong Tabang, anaa uban kanako!"

Sa sunod nga gabii, nakasinati ang arsobispo sa parehas nga panan-awon; ang parehas nga labing hayag nga tawo nagpakita kaniya ug miingon: 'Gisultihan na tika nga dili ka makasinati og bisan unsang kadaut gikan sa imong mga kaaway; busa, walay kahadlok, adto sa Constantinople.'

Pagkahuman niini, nawala ang pagpakita.

Si Arsobispo Anphimus, pagkahuman nga mipasalamat pag-usab sa Dios ug wala magpahibalo bisan kinsa sa iyang nakita, nagpadayon sa pag-ampo ug pag-ampo ug sa pag-agong mga luha, aron siya mahimong takus niining panan-awon sa ikatulong higayon ug aron ipadayag kaniya kinsa ang bisita.

Sa ikatulong gabii, mipakita pag-usab ang maong tawo ug miingon: 'Hangtud kanus-a ka magdumili sa pagtuo sa akong mga pulong, nga matuman sa umaabot nga mga adlaw? Adtoa ang imperyal nga siyudad nga walay kahadlok, kay mobalik ka gikan didto sa himaya, nga wala'y bisan unsang kadaut nga nadawat gikan sa imong mga kaaway; ang Dios mismo, alang kanako, ang Iyang alagad, mao ang imong magbabantay.'

Unya nangahas ang arsobispo sa pagsulti sa hulagway: 'Ginoo, palihug sultihi ko kinsa ka, ikaw nga nagsulti niining mga pulonga kanako?'

Mitubag siya: 'Ako si Bernabas, usa ka disipulo sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga gipadala sa Espiritu Santo kauban ang Iyang pinili nga sudlanan, ang balaan nga Apostol Pablo, aron ipangwali ang pulong sa Dios sa mga Hentil. Ug aron kamo makasiguro sa kamatuoran sa akong mga pulong, ania ang usa ka timaan para kaninyo: paggawas sa siyudad paingon sa kasadpan sulod sa lima ka stadia, ug sa dapit nga gitawag og 'Dapit sa Pagtambal' (kay didto, tungod kanako, ang Dios milagrosong naghatag og tambal sa mga masakiton), hukasa ang yuta ilawom sa usa ka kahoy nga adunay sungay: didto makakaplag ka og usa ka langob ug usa ka reliquaryo nga naglangkob sa akong mga relikya; makakaplag usab ka sa Ebanghelyo, nga gisulat sa akong kaugalingong kamot, nga gikopya nako gikan sa balaang ebanghelista ug Apostol Mateo. Ug sa dihang ang inyong mga kaatbang, nga nagtinguha sa pagdala niining simbahan ilawom sa ilang gahum, magsugod sa pagsulti nga ang Antioquia mao ang Apostolikong

Sidlakan, supakon ninyo sila ug ingna: 'Ang akong siyudad usab Apostolikong Sidlakan, kay aduna koy apostol nga nagapahulay sa akong siyudad.'

Sa dihang nahisulti na ni San Bernabé kini sa arsobispo, siya dayon nahimong dili makita. Ang arsobispo, napuno sa dakong kalipay ug human nagpasalamat pag-ayo sa Dios, gitawag ang mga klero, ang mga pangulo sa siyudad ug ang tanang katawhan, ug gisultihan sila sa tulo ka pagpakita nga iyang nasinati ug sa mga pulong sa Balaang Apostol Bernabé; unya mibiyahe sila, nag-awit og mga salmo, paingon niadtong dapita, nagbitbit sa Balaang Krus. Pag-abot nila sa gitudlong dapit, nagsugod sila og hukay sa yuta ilawom sa kahoy, sumala sa gisulti sa Apostol sa panan-aw; pagkahukay nila sa ibabaw nga yuta, nakakaplag sila og usa ka langob nga gisiraduhan sa mga bato; Pagkuha nila sa mga bato, ilang nakita ang usa ka reliquaryo ug nabati nila ang usa ka dakong dili masukod nga humot; ug sa pag-abli nila sa reliquaryo, ilang nakita sa sulod niini ang balaang relikya ni San Bernabe nga Apostol, buo ug wala'y kadaut, ug ilang nakita usab ang Ebanghelyo nga nakapatong sa iyang dughan[4290] . Sa tunga sa dakong kalipay ug pagdayeg, ilang gihatagan og himaya ang Dios ug matinahuron nga giila ang mga balaan nga relikya, nga gihikap nila uban sa pagtuo ug gugma. Niadtong panahona, daghang mga milagro ang nahitabo: ang tanan nga nag-antos sa bisan unsang sakit naayo pagkahuman nila makahikap sa mga balaan nga relikya. Pagkahuman niini, si Arsobispo Anphimus, nga wala magkausab sa pagkuha sa reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa mga apostoles gikan sa maong dapit, giselyohan kini gamit ang lata ug gisugo ang mga klero nga magpabilin sa kilid sa reliquaryo ug mag-awit sa kanunay nga mga salmo adlaw ug gabii sa atubangan sa lubnganan sa mga apostoles. Siya mismo mibyahe paingon sa Constantinople; Pagkahuman niyang nagpakita sa atubangan sa konseho , mitubag siya sa iyang mga kaatbang sumala sa pagtudlo kaniya sa Apostol Bernabé. Nalipay kaayo si Emperador Zeno nga nadiskubre ang ingon nga dakong espirituhanong bahandi atol sa iyang paghari, ug dayon gipahayag nga ang isla sa Cyprus dili na ilalom sa Patriarka, kondili pagadumalahan kini nga independente sa kaugalingong arsobispo; Gidiktar usab niya nga ang Arsobispo sa Cyprus maoy mopili sa iyang kaugalingong mga obispo.

Gitagana ang ingon nga kagawasan sa isla sa Cyprus alang sa mga relikya ni San Bernabe nga Apostol: sukad niadto, ang Sede sa Cyprus gitawag nga apostolikong sede, sama sa ubang patriyarkal nga mga sede. Mahitungod kang Blaheng Anthipus, Arsobispo sa Cyprus, gihatagan siya og dakong dungog sa hari ug sa tibuok eklesiastikal nga konseho. Gipangayo sa hari ang Ebanghelyo nga nakaplagan sa dughan sa apostol: pagdawat niya niini, gipahimutang niya kini sa bulawan ug bililhon nga mga bato ug gibutang sa harihanong kwarto sa iyang simbahan; apan sa arsobispo, gihatagan niya og daghang bulawan alang sa pagtukod og usa ka maanindot nga simbahan sa mismong dapit diin nakaplagan ang bililhon nga mga relikya sa Apostol nga si Bernabe.

Busa ang arsobispo mibalik sa iyang katungdanan uban sa himaya ug dungog, ug sa takdang panahon nagtukod og usa ka halangdon ug matahum nga simbahan sa ngalan sa apostol; Gibutang niya ang balaang relikya sa balaang apostol sa balaang halaran, sa tuo nga bahin, ug gitukod ang paghinumdom sa balaang apostol nga si Bernabe sa ikalabing-usa ka adlaw sa Hunyo (ang adlaw nga nadiskubre ang iyang balaang relikya), alang sa himaya ni Cristo, ang atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Ikaw mao ang labing matinud-anon nga sulugoon sa Ginoo, ug ang una sa Kap-atan ka Apostoles: uban kang Pablo gipasiag nimo ang imong pagwali, nagpahayag kang Kristo nga Manluluwas sa tanan; busa gisaulog nato ang imong balaan nga handumanan, Bernabas, uban sa mga awit.

25 Hunyo

12 Hunyo (Karaan nga Estilo)

[4290] Ang mga balaan nga relikya ni San Bernabé nga Apostol nadiskubre tali sa 485 ug 488.

Niining adlawa, ang pagkamatud sa Balaan nga Arsenius sa Konev, ang Milagrero sa Novgorod, niadtong 1447.

Niining adlawa, ang pagpanaw sa Balaan nga Onuphrius sa Malsk niadtong 1492.

Sa maong adlaw, gisaulog nato ang mga Banal nga Onuphrius ug Auxentius sa Vologda, nga nagpuyo ug nag-alagad sa ulahing bahin sa ika-15 ug sayong bahin sa ika-16 nga siglo.

Sa maong adlaw, gisaulog usab ang mga Banal nga Vassian ug Jonah sa Pertominsk, nga nalumos sa White Sea niadtong 1561.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Onuphrius ang Dako

Gisaulog sa Hunyo 12

Ang Banal nga si Paphnutius[4291] , nga nagpuyo isip eremita sa usa sa mga monasteryo sa disyerto sa Ehipto, nagbilin kanato og usa ka salaysay kung giunsa niya pagkita ang Banal nga si Onuphrius ang Dako sa disyerto, ingon man usab ang ubang mga amahan sa disyerto. Gisugdan niya ang iyang salaysay ingon niini:

Usa ka adlaw, samtang nagpabilin ko nga hilom sa akong monasteryo, nabati nako ang tinguha nga moadto sa sulod nga disyerto[4292] aron susihon kon aduna bay monghe didto nga mas masigasig sa pag-alagad sa Ginoo kaysa kanako. Pagmata nako, nagdala ko og gamay nga tinapay ug tubig ug mibiyahe; mibiya ko sa akong monasteryo nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong sa bisan kinsa ug midiretso sa kasingkasing sa disyerto. Naglakaw ko sulod sa upat ka adlaw, nga wala magkaon og tinapay o mag-inom og tubig, ug nakaabot ko sa usa ka langob nga napalibotan sa tanang kilid ug adunay usa ra ka gamay nga bintana. Mitindog ko sa bintana sulod sa usa ka oras, naglaum nga, sumala sa kostumbre sa mga monghe, adunay mogawas sa langob aron mosugat kanako

---

[4291] 'Dili kini masayran nga sigurado,' matod ni San Demetrio sa Rostov, 'kung asa gyud ka tukma nga nakigkita si Banal Paphnutius kang Banal Onuphrius sa kamingawan, kay sa kasaysayan sa Simbahan ug sa Paterikon makit-an nato ang daghang mga santo nga may ngalan nga Paphnutius.' Ang lain nga si Paphnutius mao ang obispo sa kabukiran nga rehiyon sa Thebaid, usa sa mga probinsya sa Ehipto, nga nakasinati og paglutos sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano Maximian (305–311), diin gipunit ang iyang tuo nga mata. Sa ulahi, sa paghari sa bantugang Constantine (306–337), mitambong siya sa Unang Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum sa siyudad sa Nicaea (niadtong 325). Sa dihang naningkamot ang mga balaang amahan sa pagtukod og balaod nga nagmando nga ang mga pari ug diyakono dili magminyo, mitindog siya sa taliwala sa konseho ug nagpahayag sa kusog nga tingog: 'Ayaw ninyo pagbutang og bug-at nga karga o yugo sa mga ministro sa Simbahan.' Ug si Paphnutius misupak sa tanang Balaang Amahan sa labing matinud-anon nga paagi bahin niini nga butang, bisan pa nga siya mismo usa ka birhen sukad pa sa sabakan sa iyang inahan. Walay bisan kinsa ang makasulti og bisan unsa batok kaniya, mao nga kini nga butang gibyaan sa pagbuot sa matag indibidwal; busa, ang mga presbiter ug diakon sa Simbahang Sidlakan hangtod karon nagpadayon sa pagsulod sa bulahang panag-asawa. Gisaysay kini sa mga Griyegong historyador: Socrates (Libro 1, Kapitulo 8), Sozomen (Libro 1, Kapitulo 22) ug Nicephorus (Libro 8, Kapitulo 19). Ang paghinumdom kang Paphnutius sa Romanong Menologies mahulog sa ika-11 ka adlaw sa Septyembre; sa Russian Menologies, ingon man sa Prologues, wala siya'y gihisgutan bisan asa. Aduna pay lain nga Paphnutius nga Martir, nga nag-alagad usab sa mga disyerto sa Ehipto, nag-antos atol sa paghari ni Diocletian (284–305), ug gipako sa krus sa tuig nga palma. Ang sugilanon mahitungod kaniya makita sa Prologo para sa ika-25 sa Septyembre gikan sa Alexandria, usa ka siyudad sa Ehipto; siya ang amahan sa Banal nga Euphrosyne, nga ang handumanan gisaulog sa ika-25 sa Septyembre. Ang lain nga si Paphnutius, nga taga-Ehipto usab, mao ang nagdala sa malandingon nga si Thaïs ngadto sa paghinulsol; ang iyang handumanan gisaulog sa ika-8 sa Oktubre. Ang lain nga si Paphnutius usa ka disipulo ni Banal nga Macarius sa Alexandria, nga nagsaysay kung giunsa sa usa ka hayena pagdala sa iyang buta nga anak ngadto kang Banal nga Macarius aron kini ayohon. Usa pa mao si Paphnutius, nga gitawag usab og Kefal, nga gihisgutan sa libro ni Rufinus (usa ka historyador sa ika-4 nga siglo) nga *Proverbs of the Fathers*, ug sa *Lausaica* ni Palladius (kapitulo 91), nga nagsul-ob sa parehas nga bisti sulod sa walumpung ka tuig. Ang mga Prologo naglangkob usab og mga sugilanon bahin sa daghang uban pang Paphnutius; pananglitan, niadtong ika-25 sa Nobyembre adunay sugilanon bahin sa monghe nga si Paphnutius, nga nagluwas sa usa ka tulisan pinaagi sa pag-inom og usa ka tasa sa bino; sa ika-9 ka adlaw sa Marso adunay sugilanon bahin sa monghe nga si Paphnutius, nga nag-ampo sa Dios nga ipadayag kaniya kinsa iyang gisumahan; ug nadawat niya ang pagpadayag nga gisumahan niya ang tigulang sa baryo; Mahitungod niining maong Paphnutius, sa ika-27 sa maong bulan, adunay istorya nga siya sama sa usa ka magtutugtog og plawta. Alang sa Paphnutius nga nakakaplag sa Banal nga Onuphrius, wala kitay bisan unsang impormasyon.

[4292] Ang Ehipto usa ka kasagarang puy-anan sa daghang mga asketiko. Ang mga panuluyan sa mga monghe makita sa ubos ug tunga-tungang Ehipto. Ang Disyerto sa Nitria, nga nahimutang sa ubos nga Ehipto ug lawom sa nasud sa luyo sa Suba sa Nilo, ilado kaayo sa Ehipto. Ang Sulod o Scetic nga Disyerto nahimutang pipila ka adlaw nga biyahe lampas sa disyerto sa mga komunal nga monasteryo. Kini usa ka buang, balas-balas nga disyerto diin talagsa ra makit-an ang mga bukal sa tubig; walay gisagop nga agianan dinhi – ang dalan giya sa lihok sa mga bitoon.

sa ngalan ni Cristo; apan tungod kay walay misulti kanako o mibukas sa pultahan, ako na mismo ang mibukas niini, misulod ug naghatag og panalangin. Sa sulod sa langob nakita nako ang usa ka tigulang nga lalaki nga naglingkod didto, mura'g natulog. Gihatagan ko siya pag-usab og panalangin ug gihikap nako ang iyang abaga, aron mata nako siya, apan ang iyang lawas sama sa abog sa yuta; sa paghikap nako niini sa akong mga kamot, nasabtan nako nga dugay na siyang namatay. Sa dihang nakakita ko og mga sinina nga nakasabit sa bungbong, gihikap nako kini; ug sama kini sa abog sa akong kamot. Unya gikuha nako ang akong balabal ug gitabonan nako ang lawas sa namatay; unya, pagkahuman nako makahukay og lubnganan gamit ang akong kaugalingong mga kamot sa mabuhong nga yuta, gilubong nako ang lawas sa mongtawo uban sa naandan nga pag-awit og salmo, pag-ampo, ug mga luha. Pagkahuman, pagkahuman nako og gamay nga tinapay ug pag-inom og tubig, nabawi nako ang akong kusog ug nagpabilin ko sa gabii tupad sa lubnganan sa tigulang.

Sa sunod buntag, pagkahuman nako og pag-ampo, mipadayon ko sa akong pagbiyahe paingon sa sulod sa kamingawan; pagkahuman nako og paglakaw sulod sa pipila ka adlaw, nakaabot ko sa lain nga langob; pagkadungog nako og mga paghilak sa tawo duol niini, nagtuo ko nga tingali adunay nagpuyo sa maong langob; Giknock nako ang pultahan; apan, wala'y tubag, nisulod ko sa langob; wala koy nakita didto, migawas ko, naghunahuna nga tingali usa sa mga sulugoon sa Dios, nga niadto sa kamingawan niadtong panahona, ang nagpuyo didto. Nagpasiya ko nga maghulat didto alang sa sulugoon sa Dios, kay gusto ko siyang makita ug makig-istorya kaniya mahitungod sa Ginoo; ug nagpabilin ko didto nga naghulat tibuok adlaw, samtang nag-awit sa mga Salmo ni David sa tibuok panahon. Nindot kaayo ang hitsura sa maong dapit: didto nagtindog ang usa ka datiles nga nagbunga, ug adunay gamay nga tinubdan sa tubig; natingala kaayo ko sa kaanyag sa dapit ug nangandoy unta ko nga makapuyo didto, kon mahimo para kanako.

Sa dihang hapit na mahuman ang adlaw, nakakita ko og usa ka kawan sa mga baka nga nagpadulong kanako; nakita usab nako ang sulugoon sa Dios nga naglakaw taliwala sa mga hayop (mao kini si Timoteo nga eremita[4293]). Sa dihang naduol na kanako ang kawan, nakakita ko og usa ka lalaki nga walay sinina, nga gitabonan ang iyang kahubas sa iyang buhok lang. Sa pag-abot niya sa dapit diin ako nagtindog ug sa pagtan-aw niya kanako, nasayop siya nga usa ko ka espiritu o kalag, ug misugod siya og pag-ampo, kay daghang hugaw nga espiritu ang nagtu-aw kaniya og mga panan-awon sa maong dapit, ingon sa iyang gisulti kanako pagkahuman.

Miingon ko kaniya:

'Ngano man ka nahadlok, alagad ni Hesukristo, among Dios? Tan-awa ako ug ang bakas sa akong mga tiil, ug hibaloa nga tawo ra usab ako sama nimo; batiha sa imong kaugalingon nga unod ug dugo usab ako.'

Pagkahuman niya ko tan-awa ug nasayud nga tinuod gayud ko nga tawo, nakapahupay kaniya ug, pagpasalamat niya sa Diyos, miingon siya:

'Amen.'

Unya miduol siya kanako, gihalokan ko, gidala ko sa iyang langob ug gitanyag-an ko og mga dates nga kan-on; gidala usab niya kanako ang preskong tubig gikan sa bukal, ug gitilawan niya kini alang kanako; unya nangutana siya kanako, nga nagaingon:

'Giunsa ka pag-abot dinhi, igsoon?' Ako usab, gipadayag nako kaniya ang akong mga hunahuna ug tuyo ug mitubag:

'Tungod sa tinguha nga makita ang mga sulugoon ni Kristo nga nag-alagad dinhi sa kamingawan, mibiya ko sa akong monasteryo ug miadto dinhi; ug wala ko gipabay-i sa Diyos nga mapuno ang akong tinguha, kay gihatagan ko Niya og grasya nga masaksihan ang imong pagkabalaan.'

Unya nangutana ko kaniya:

'Giunsa man ka pag-abot dinhi, Amahan? Pila na ka tuig ka nagpuyo niining kamingawan, unsa imong gikaon, ug ngano man nga naglakaw ka nga hubo ug walay sinina?'

Unya gisultihan ko niya ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon: 'Sa sinugdan nagpuyo ko sa usa sa mga coenobia sa Thebaid[4294] , nagkinabuhi nga monastiko ug masinabtanong nag-alagad sa Dios. Tighabi ko.

[4293] Gisaulog ang iyang handumanan sa samang adlaw.

[4294] Ang Kinovia (gikan sa Griyegong 'komon' ug 'kinabuhi') mao ang ngalan nga gihatag sa komunal nga mga monasteryo, diin ang mga igsoon gisuportahan sa gasto sa monasteryo ug, ingon kabaylo, nagtanyag sa ilang paningkamot alang sa komon nga kaayohan sa monasteryo.

Apan usa ka hunahuna ang miabot kanako: 'Biyaa ang monasteryo ug puyo nga mag-inusara, magpaningkamot aron makadawat ka og mas dako nga ganti gikan sa Dios; kay sa bunga sa imong kaugalingong mga kamot dili lang nimo mapakaon ang imong kaugalingon, apan mapakaon usab nimo ang mga kabus ug matagaan og pahulay ang mga biyahero nga igsoon.' Gipatigbabaw nako kining hunahuna uban sa gugma, busa mibulag ko sa kapatiran, nagtukod ko og kaugalingong selda duol sa lungsod ug gipadayon nako ang akong pagka-mananahi; igo ang tanan para nako, kay pinaagi sa paningkamot sa akong kaugalingong mga kamot nakatigom ko sa tanan nakong gikinahanglan; daghan ang miadto kanako aron mangayo sa mga produkto sa akong kamot ug gidala nila kanako ang tanan nakong gikinahanglan; Naghatag ko og puloy-anan sa mga biyahero, samtang gipang-apod-apod nako ang sobra sa mga kabus ug nanginahanglan. Apan ang kaaway sa atong kaluwasan, ang yawa—nga kanunay nakig-away sa tanan—nanginabihon sa akong paagi sa kinabuhi; aron laglagon ang tanan nakong paningkamot, gipukaw niya ang usa ka babaye nga moanha kanako tungod sa akong kahanas sa paghimo ug hangyoon ko nga maghimo og pipila ka panapton; Pagkahuman nako sa pag-andam niini, gihatag ko kini kaniya. Unya gihangyo ko niya nga mag-andam pa ko og daghang panapton para kaniya; ug misugod ang among pakighinabi, ug nisulod ang kaisog; sa pagsugod namo sa pagpakasala, nanganak kami og kawalay-balaod; ug nagpabilin ko uban kaniya sulod sa unom ka bulan, nga nagasala sa tibuok panahon. Apan sa katapusan, miingon ko sa akong kaugalingon nga moabot ang kamatayon kanako karong adlawa o ugma, ug mag-antos ko sa walay katapusang pagsilot. Ug miingon ko sa akong kaugalingon: 'Lagmit na gayud, akong kalag! Mas maayo nga molayas ka gikan dinhi, aron maluwas ka gikan sa sala ug, sa samang higayon, gikan sa walay katapusang pagsilot!'

Busa, gibyaan nako ang tanan, tinago ko nga nilayas gikan didto ug miabot niining kamingawan; pag-abot nako dinhi, nakakaplag ko niining langob, usa ka tinubdan sa tubig, ug usa ka palma nga datte nga adunay dose ka sanga; matag bulan, ang usa sa mga sanga mamunga og igong bunga aron mapakabuhi ko sulod sa traynta ka adlaw. Sa diha nga mahuman ang bulan, ug maubos ang bunga sa usa ka sanga, mosul-ob na usab ang bunga sa lain nga sanga. Busa, pinaagi sa grasya sa Dios, ako nagpabilin nga buhi, ug wala na koy lain pa sa akong langob. Ug ang akong sinina, tungod kay gisul-ob ko sulod sa taas nga panahon, nabungkag na; pagkahuman sa daghang katuigan (kay nagpuyo na ko ning kamingawan sulod sa traynta ka tuig), ang akong buhok nangahaba, sama sa imong makita; kini ang nagsilbing akong sinina, nga nagtabon sa akong kahubas.'

Pagkadungog nako niini tanan gikan sa asketiko (sumala sa gisaysay ni Paphnutius), nangutana ko kaniya:

'Amahan! Sa pagsugod sa imong kinabuhi nga pagka-asketa dinhi, nakasinati ka ba og bisan unsang kalisdanan o wala?'

Mitubag siya kanako:

'Nagasabar ko sa walay ihap nga pag-atake sa mga demonyo. Daghang higayon nga nakig-away sila batok kanako, apan wala nila ko mapildi, kay ang grasya sa Dios mitabang kanako; gisukol nako sila pinaagi sa tanda sa krus ug pag-ampo. Gawas sa pag-atake sa kaaway, ang akong mga pagpaningkamot sa pagka-asketa napugngan usab sa pisikal nga sakit; kay grabe kaayo akong kasakit sa tiyan, hangtud nga mahulog ko sa yuta tungod sa grabeng kasakit; dili nako masulti ang akong naandan nga mga pag-ampo, apan, samtang naghigda sa akong langob ug nag-uyog-uyog sa yuta, nag-awit ko uban sa dakong paningkamot, ug wala gyud koy kusog nga mobiya sa langob. Nag-ampo ko sa maloloy-on nga Dios nga pasayloon Niya ako sa akong mga sala tungod sa akong sakit . Usa ka adlaw, samtang naglingkod ko sa yuta ug nag-antos kaayo sa kasakit sa tiyan, nakakita ko og usa ka matarong nga tawo nga nagtindog sa akong atubangan nga miingon kanako:

'Unsa may nakasakit nimo?'

Halos dili na ko makatubag:

'Nag-antos ko, sir, sa akong tiyan.'

Miingon siya kanako:

'Ipakita nako kung asa ka nasakitan.'

Gipakita nako kaniya. Unya gipahaba niya ang iyang kamot ug gibutang ang palad sa masakit nga bahin; naayo dayon ko. Unya miingon siya kanako:

'Karon nga maayo na ka, ayaw pagpakasala, basi mograbe pa ang imong kahimtang, kondili pag-alagad ka sa Ginoo nga imong Dios gikan karon hangtod sa katapusan sa panahon.'

Sukad niadto, pinaagi sa grasya sa Dios, wala na ko magmasakit, naghimaya ug nagdayeg sa Iyang kaluoy.

Gigugol nako halos ang tibuok gabii sa ingon nga pakighinabi (ingon ni Paphnutius) uban niadtong reverendo nga amahan; sa buntag, mibangon ako alang sa akong naandan nga pag-ampo.

Sa pagsubang sa adlaw, nangayo ko og hangyo sa maong halangdong amahan nga tugutan ko nga magpuyo duol kaniya o sa lain nga dapit nga duol ra. Apan miingon siya kanako: 'Igsoon, dili nimo makaya ang mga demonyong pagsulay dinhi.' Tungod niini, wala niya ko gitugotan nga magpabilin uban kaniya. Gipangayo usab nako kaniya nga isulti ang iyang ngalan. Ug miingon siya: 'Ang akong ngalan mao si Timoteo. Hinumdumi ako, hinigugma nga igsoon, ug pag-ampo kang Kristo nga among Dios alang kanako, aron Iya kong ipakita kanako ang Iyang kaluoy hangtod sa katapusan, nga diin Iya kong giisip nga takus.'

'Ako,' ingon ni Paphnutius, 'nahulog ko sa iyang tiilan, nangayo ko kaniya nga ipangamuyo ko. Miingon siya kanako: "Hinaut nga panalanginan ka sa atong Ginoong Jesu-Cristo, panalipdan ka gikan sa matag tukso sa kaaway, ug giyaon ka sa husto nga dalan, aron makab-ot nimo ang pagkabalaan nga walay babag."'

Pagkahuman niya ko pagpanalangin, gipadala ko sa Balaan nga Timoteo sa kalinaw. Nidawat ko og pipila ka dates gikan sa iyang kamot aron madala nako sa akong pagbiyahe, nagkuha ko og tubig gikan sa bukal ngadto sa akong sudlanan, ug unya, pagkahuman nako og yuko sa balaan nga tigulang, mibulag ko kaniya, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios tungod kay giisip ko Niya nga takus nga makakita sa ingon nga alagad Niya, nga madungog ang iyang mga pulong ug makadawat sa iyang panalangin.

Sa akong pagbalik gikan didto pipila ka adlaw pagkahuman, nakasugat ko og usa ka bungkag nga monasteryo ug nagpabilin ko didto aron magpahulay ug magpuyo og pipila ka panahon. Sa kasubo, naghunahuna ko sa akong kaugalingon: unsang klase nga kinabuhi ang akong gipanginabuhi? Unsa man ang akong mga binuhatan? Ang akong kinabuhi dili gani matawag nga landong kon itandi sa kinabuhi ug mga binuhatan niadtong bantugang tawo sa Dios nga bag-o lang nako nakita. Gipahinungod ko ang daghang adlaw sa ingon nga mga pamalandong, nga nagtinguha nga sundon kana nga matarong nga tawo sa iyang pag-alagad sa Dios. Pinaagi sa kaluoy sa Dios, nga nagpalihok kanako aron atimanon ang akong kaugalingong kalag, wala ko magduha-duha sa pagpadayon pag-usab paingon sa sulod nga disyerto pinaagi sa usa ka dili matabok nga dalan – kana nga dalan diin nagpuyo ang usa ka barbarong katawhan nga nailhan nga mga Maziks. Dako kaayo ang akong tinguha nga mahibal-an kon aduna pa bay lain nga monghe nga nagsilbi sa Ginoo. Dako kaayo ang akong tinguha nga makit-an siya, aron mapahimulosan sa akong kalag pinaagi kaniya.

Sa pagsugod nako sa biyahe sa disyerto, nagdala ko og gamay nga tinapay ug tubig, nga milungtad lang og pila ka gutlo. Pagkahuman nako sa tanang tinapay ug tubig, nabalaka ko, kay wala na koy pagkaon; bisan pa niana, nagkugi ko sa kasingkasing ug naglakaw pa ko sulod sa upat ka adlaw ug upat ka gabii nga walay pagkaon o ilimnon, hangtud nga nanghuyang kaayo ang akong lawas; Nihulog ko sa yuta ug nagpaabot sa kamatayon. Unya nakakita ko og usa ka balaan, gwapo ug masidlak nga tawo nga miduol kanako; gibutang niya ang iyang kamot sa akong baba, unya nahimong dili na siya makita. Sa diha-diha dayon nabati nako nga nibalik ang akong kusog, busa wala na koy tinguha nga mokaon o moinom.

Mibangon ako, mibiyahe pag-usab paingon sa sulod nga disyerto ug naglakaw sulod sa upat ka adlaw ug upat ka gabii nga walay pagkaon o ilimnon; apan sa dili madugay, nangluya na usab ako tungod sa gutom ug kauhaw. Gipataas nako ang akong mga kamot paingon sa langit, nag-ampo ako sa Ginoo, ug sa pag-usab nakita nako ang maong tawo, nga miduol kanako, gihikap niya ang akong mga ngabil sa iyang kamot ug nawala sa akong panan-aw. Gikan niini nakakuha ko og bag-ong kusog ug mipadayon sa akong panaw.

Sa ikapito ka adlaw sa akong pagbiyahe, nakaabot ko sa usa ka hataas nga bukid; gikapoy sa biyahe, mipahiluna ko sa tiilan sa bukid aron makapahulay gamay. Niadtong panahona, nakakita ko og usa ka lalaki nga nagkadool kanako, usa ka makalilisang kaayo nga tan-awon; tibuok siya natabonan sa buhok, sama sa usa ka hayop, ug puti kaayo ang iyang buhok sama sa niyebe, kay uban na siya tungod sa katigulangon. Ang buhok sa iyang ulo ug sa iyang bungot taas kaayo, nga moabot pa sa yuta ug nagtabon sa tibuok niyang lawas sama sa sinina, samtang ang iyang hawak gisapot sa mga dahon sa mga tanom sa disyerto . Sa dihang nakita nako nga nagkadool kanako ang lalaki, nahadlok kaayo ko ug midagan paingon sa usa ka bato nga nahimutang sa tumoy sa bukid. Apan siya, pag-abot niya sa tiilan sa bukid, mipungko sa landong aron magpahulay, kay gikapoy kaayo siya tungod sa kainit ug sa katigulangon. Sa pagtan-aw niya sa bukid, nakita niya ako ug mituyok kanako, miingon: 'Duol kanako, tawo sa Dios! Usa usab ako ka tawo sama kanimo; nagpuyo ako dinhi sa kamingawan, naningkamot alang sa Dios.'

Ako (ingon ni Paphnutius), pagkadungog niini, midali ko paingon kaniya ug mihulog ko sa iyang mga tiil. Unya miingon siya kanako:

'Tindog, anak ko! Kay ikaw usab usa ka sulugoon sa Dios ug usa ka higala sa Iyang mga balaan; ug ang imong ngalan mao si Paphnutius.'

Nitindog ko. Unya gisugo ko niya nga molingkod, ug malipayon ko nga mipungko tupad niya. Nagsugod ko sa mapinanggaong paghangyo kaniya nga isulti ang iyang ngalan ug isaysay kanako ang iyang kinabuhi—unsaon niya pagpraktis sa pagka-asketa sa kamingawan ug pila na ka dugay siya nagpuyo didto. Sa pag-uyon sa akong padayon nga paghangyo, gisugdan niya ang iyang pagsaysay mahitungod sa iyang kaugalingon ingon niini: Ako si Onuphrius ang akong ngalan; nagpuyo ako niining kamingawan sulod sa sisenta ka tuig, naglibot-libot sa kabukiran; wala pa ko makakita og bisan kinsa, ug karon ikaw ra ang akong nakita. Kaniadto nagpuyo ako sa usa ka dungganong monasteryo nga gitawag og Eriti[4295] , nga nahimutang duol sa lungsod sa Hermopolis sa rehiyon sa Thebaid. Usa ka gatos ka mga igsoon ang nagpuyo sa maong monasteryo; nagpuyo silang tanan sa hingpit nga panaghiusa, nagkinabuhi nga nagkahiusa ug malinawon tungod sa gugma sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Gipaambit nila ang ilang pagkaon ug sinina; nagkinabuhi sila nga hilom ug mapainubuson sa kalinaw, naghimaya sa kaluoy sa Ginoo. Sa akong pagkabatan-on, isip usa ka bag-ohan, gitudloan ko didto sa mga balaang amahan sa mainitong pagtuo ug gugma alang sa Ginoo, ug nakat-on usab ko sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe. Nakadungog ko kanila nga naghisgot sa balaang propeta sa Dios, si Elias—nga siya, nga gipalig-on sa Dios, nagpuyo sa kamingawan samtang nagapuasa—ug nakadungog usab ko mahitungod sa balaang Mánguna sa Ginoo, si Juan, nga walay bisan kinsa nga nakapareho kaniya (Mat. 11:11), mahitungod sa iyang kinabuhi sa kamingawan hangtod sa adlaw sa iyang pagpakita sa Israel. Pagkadungog nako niini tanan, nangutana ako sa mga balaan nga amahan: 'Unsa man ang buot ipasabot niini: nga ang mga nagapaningkamot sa kamingawan mas dako kaysa kaninyo sa mga mata sa Dios?'

Mitubag sila kanako: 'Oo, anak ko, sila labaw pa kanamo; kay magkita-kita kami matag-adlaw, ug mag-awit kami sa mga himno sa simbahan uban sa kalipay; kung gusto namo mokaon, andam na ang pan, ingon man, kung gusto namo inom, andam na ang tubig; kung bisan kinsa kanamo ang masakit, makadawat siya og kahupayan gikan sa mga igsoon, kay mag-uban-uban kami nga nagpuyo, nagtabang ug nag-alagad sa usag usa alang sa gugma sa Dios; apan kadtong nagpuyo sa kamingawan wala'y tanan niini. Kung usa sa mga nagpuyo sa disyerto masakitan, kinsa may makahupay kaniya sa iyang sakit, kinsa may motabang ug moserbisyo kaniya kung atakehon siya sa gahum ni Satanas, asa siya makakita og tawo nga makapadasig sa iyang espiritu ug magtudlo kaniya sa dalan, kay siya man nag-inusara? Kung wala siyay pagkaon, asa niya kini makuha nga walay kalisud; ingon usab, kon siya matig-a, wala siyay makitang tubig sa duol. Didto, anak ko, ang kalisod walay ikatandi kaysa kanato nga nagpuyo sa komunidad; kadtong misugakod sa kinabuhi sa disyerto nagsugod sa pag-alagad sa Dios uban sa mas dako nga kadasig, nagpataw sa ilang kaugalingon og mas istriktong pag-ayuno, nagpailalom sa ilang kaugalingon sa gutom, kauwaw ug kainit sa udto; Mapailubon nilang ginasukol ang katugnaw sa gabii, matinud-anon nilang ginasukol ang mga limbong sa dili makita nga kaaway, naningkamot sa tanang paagi aron mapildi siya, ug masigasig nilang gisubay ang makitid ug masubo nga dalan padulong sa Gingharian sa Langit. Tungod niini, nagpadala ang Dios og mga balaang anghel kanila, nga nagdala kanila og pagkaon, nagkuha og tubig gikan sa bato, ug nagpalig-on kanila hangtud nga natuman kanila ang mga pulong sa propeta Isaias, nga nagaingon: *'Apan ang mga nagalaum sa Ginoo, mabalik ang ilang kusog; molupad sila sama sa agila; mudagan sila ug dili mapoy; molakaw sila ug dili maluya'* (Isaias 40:31). Bisan pa kon ang uban kanila dili hatagan sa panan-aw sa mga anghel, dili gayud sila mawad-an sa dili makita nga presensya sa mga anghel sa Dios, nga nagbantay sa usa ka eremita sa tanang dalan niya, nagpanalipod kaniya gikan sa mga panamastamas sa kaaway, nagtabang kaniya sa iyang mga maayong buhat, ug naghalad sa mga pag-ampo sa eremita ngadto sa Dios. Kung ang bisan kinsa sa mga eremita masinati og kalit nga pag-atake gikan sa kaaway, iyang itas ang iyang mga kamot ngadto sa Dios, ug dayon gipadala ang tabang gikan sa kahitas-an, ug ang tanang pag-atake mapalayas tungod sa pagkabalaan sa iyang kasingkasing. Wala ba ka madungog, akong anak, ang gisulti sa Kasulatan, nga ang Dios dili pasagdan ang mga nangita kaniya, kay ang kabos dili malimtan hangtod sa kahangturan, ni ang paglaum sa mga nagkinahanglan malaglag hangtod sa katapusan (Salmo 9:19)? Ug usab: 'Apan sila misinggit sa Ginoo sa ilang kasakit, ug Giya-

[4295] O Erati.

luwas sila gikan sa ilang mga kalisdanan' (Salmo 106:6): kay ang Ginoo mubayad sa matag tawo sumala sa paningkamot nga ilang gihimo. 'Bulahan ang tawo nga nagbuhat sa kabubut-on sa Ginoo dinhi sa yuta ug nagpaningkamot pag-ayo alang Kaniya: ang mga anghel nag-alagad sa ingon nga tawo, bisan pa sa dili makita; ilang lipayon ang iyang kasingkasing sa espirituhanong kalipay ug lig-onon ang maong tawo sa matag takna samtang siya anaa pa sa unod.'

Kining tanan ako—ang mapainubuson nga si Onuphrius—nadungog sa akong monasteryo gikan sa mga balaang amahan, ug kini nga mga pulong nagpamamyot sa akong kasingkasing, kay mas tam-is pa kini kanako kaysa dugos, ug mura'g naa ko sa lain nga kalibutan; kay usa ka dili mapugngan nga tinguha ang mitumaw sa sulod nako nga moadto sa kamingawan. Mibangon ko sa gabii ug nagkuha og gamay nga pan—hingpit ra aron molungtad sa upat ka adlaw—mibiya ko sa monasteryo, gisalig ang tanan nakong paglaum sa Dios; mibiyahe ko sa dalan padulong sa bukid, nga adunay tuyo nga gikan didto mosulod sa kamingawan. Sa diha-diha nga nagsugod pa lang ko sa pagsulod sa kamingawan, nakakita ko og hayag kaayo nga sinag sa kahayag sa akong atubangan. Nahadlok kaayo ko, mihunong ko ug nagsugod sa paghunahuna nga mobalik sa monasteryo. Samtang nagpadulong pa kanako ang sinag sa kahayag, nakadungog ko og tingog gikan niini nga miingon: 'Ayaw kahadlok! Ako ang Anghel nga nag-uban kanimo sukad pa sa adlaw sa imong pagkahimugso, kay gitudlo ko sa Dios aron bantayan ka; Nakadawat ko og sugo gikan sa Ginoo nga dad-on ka ngadto niining kamingawan. Pagpanghingpit ug pagpakabuot sa atubangan sa Ginoo, pag-alagad kaniya uban sa kalipay, ug dili ko molakaw gikan kanimo hangtud sugoan ko sa Magbubuhat nga kuhaon ang imong kalag.'

Pagkahuman niya pagsulti niining mga pulong gikan sa hayag nga sinag sa kahayag, ang Anghel miuna kanako, samtang gisundan ko siya uban sa kalipay. Pagkahuman sa pagbiyahe og mga unom o pito ka milliaria[4296] , nakakita ko og medyo lapad nga langob; sa kana nga higayon, nawala sa akong panan-aw ang sinag sa kahayag sa Anghel. Sa pagduol nako sa langob, gusto nakong masayran kung adunay tawo didto. Sa pagduol nako sa bungbong sa langob, mitawag ko, sumala sa batasan sa mga monghe: 'Panalangini ako!'

Ug nakakita ko og usa ka tigulang, nga may dungganon ug matinahuron nga dagway; ang grasya sa Dios ug espirituhanong kalipay misidlak sa iyang nawong ug sa iyang pagtan-aw. Pagkakita nako niining tigulang, mihulog ko sa iyang mga tiil ug miyuko sa atubangan niya. Apan siya, gipataas ko niya gamit ang iyang kamot, gihalokan ko ug miingon: 'Ikaw ba kini, Igsoon Onuphrius, akong kauban nga alagad sa Ginoo? Sulod, anak, sa akong puloy-anan. Hinaut nga ang Dios imong magtabang; pabilin sa imong pagtawag, nga nagbuhat sa mga maayong buhat sa kahadlok sa Dios.'

Misulod ko sa langob, mipungko ko ug nagpabilin uban kaniya sulod sa daghang adlaw; naningkamot ko nga makat-on sa iyang mga hiyas gikan kaniya, ug nakat-on man ko, kay gitudloan ko niya sa lagda sa kinabuhi sa eremita. Sa dihang nakita sa tigulang nga ang akong espiritu napalawom sa pagsabot sa mga buhat nga makapahimuot sa Ginoong Jesu-Kristo; ug nakita usab nga ako napalig-on alang sa walay kahadlok nga pakigbisog batok sa tinago nga mga kaaway ug kahadlok sa disyerto, miingon kanako ang tigulang: 'Tindog, anak ko; Dad-on tika sa lain nga langob, nga nahimutang sa sulod sa disyerto; puyo didto nga mag-inusara ug itugyan ang imong kaugalingon sa Ginoo; kay mao kini ang hinungdan nganong gipadala ka sa Ginoo dinhi—aron ikaw mahimong pumoluyo sa sulod sa disyerto.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gikuptan niya ako sa kamot ug gidala ako sa tunga-tunga sa disyerto: naglakaw kami sulod sa upat ka adlaw ug upat ka gabii. Sa katapusan, sa ikalima ka adlaw, nakakaplag kami og gamay nga langob. Unya miingon kanako ang balaan nga tawo: 'Mao kini gayud ang dapit nga giandam sa Dios alang sa imong mga pagpanagsa.' Ug ang tigulang nagpabilin uban kanako sulod sa traynta ka adlaw, nagtudlo kanako sa pagkamaparihon; ug pagkahuman sa traynta ka adlaw, pagkahuman niya kong gisalig sa Dios, mibalik siya sa dapit sa iyang kaugalingong mga pagpanagsa. Sukad niadto, miadto siya kanako kausa sa usa ka tuig; mibisita siya kanako matag-tuig hangtod siya gitawag sa Ginoo; sa katapusang tuig, gitawag siya sa Ginoo

[4296] Ang miliarium mao ang Romanong milya, o, mas tukma, usa ka Romanong marka sa milya, tungod kay sa katapusan sa matag miliarium adunay nagbarug nga haligi nga bato nga nagsilbi nga timaan. Ang usa ka miliarium katumbas sa 8 ka stadia (ang usa ka stadium kay 88 ka fathom), nga katumbas sa hapit 1.*12 sa atong mga verst. Ang mga batong tandaan gipakatag sa tibuok Italya; kasagaran kini gisulatan sa ngalan sa nagtukod o sa emperador nga sa iyang paghari kini gitukod. Ang unang batong tandaan, diin gisukod ang tanang uban pang mga bato ug diin nagtigom ang tanang dalan, nahimutang sa Roma, duol sa Templo ni Saturn. Ang mga nahibilin niining bato nadiskubrehan atol sa mga pag-ukay sa Roma.*

samtang nagpuyo uban kanako, sama sa iyang batasan; ug ako nanghilak pag-ayo ug gilubong nako ang iyang lawas duol sa akong puloy-anan.

Unya ako, ang mapainubuson nga si Paphnutius, nangutana kaniya: 'Reverendo nga Amahan! Nag-antos ba ka og daghang kalisod sa pagsugod sa imong pag-abot sa disyerto?'

Mitubag kanako ang bulahan nga tigulang: 'Tumoo ka kanako, akong pinalanggang igsoon, nga ako nakahimo og ingon ana kabug-at nga mga buhat nga sa daghang higayon nawad-an ko og paglaum sa akong kinabuhi, nga nagtuo ko nga hapit na ko mamatay: kay gikapoy ko sa kagutom ug kauhaw; gikan sa unang higayon nga miabot ko sa disyerto, wala koy gikaon o imnon, gawas lang tingali kung makit-an nako pinaagi sa tsansa ang pipila ka tanom sa disyerto, nga nahimong akong pagkaon; ang akong kauwaw napalong lamang sa hamog sa langit; Gisunog ko sa kainit sa adlaw sa tibuok adlaw, samtang sa gabii nagkurog ko sa katugnaw: ang akong lawas natabonan sa mga tulo sama sa ulan gikan sa hamog sa langit; unsa pa kaha ang wala nako pag-antos, unsang kalisdanan ug mga buhat ang wala nako pag-agum dinhi sa dili matabok nga kamingawan? Dili mahimo nga ihulagway ang tanang mga kaisog ug buhat, ug sa tinuod dili angay ipadayag kung unsa ang angay buhaton sa usa ka tawo sa iyang kaugalingon alang sa gugma sa Dios. Apan ang Maayong Dios, sa pagtan-aw nga akong gipahinungod ang tibuok ko sa mga pagpanumangnon, nga gipailalom ang akong kaugalingon sa gutom ug kauwaw, gisugo Niya ang Iyang Anghel nga mag-atiman kanako ug magdala kanako og gamay nga tinapay ug tubig matag-adlaw aron mapakabuhi ang akong lawas. Busa gipakaon ko sa Anghel sulod sa traynta ka tuig. Sa katapusan sa maong traynta ka tuig, gihatagan ko sa Ginoo og mas daghang pagkaon, kay duol sa akong langob nakakaplag ko og usa ka palma nga dunay dose ka sanga; ang matag sanga nagbunga og lain-lain sa uban – usa sa usa ka bulan, ang lain sa lain nga bulan, hangtod milabay ang tanang dose ka bulan. Sa paghuman sa usa ka bulan, mahurot usab ang bunga sa maong sanga; sa pagsugod sa lain nga bulan, mosugod na usab ang pagtubo sa bunga sa lain nga sanga. Dugang pa, pinaagi sa sugo sa Dios, usa ka bukal sa buhing tubig ang misabwag duol kanako. Busa, sulod sa miaging traynta ka tuig, nagpuyo ako uban sa ingon nga kasaganaan, usahay makadawat ko og pan gikan sa Anghel, ug sa ubang panahon matilawan nako ang mga datiles nga adunay gamot sa disyerto, nga, pinaagi sa pagdumala sa Diyos, mura'g mas tam-is pa kaysa dugos; ug nag-inom ko og tubig gikan niining bukal, nga nagpasalamat sa Dios; apan labaw sa tanan, napasustansya ug napabugnaw ako sa katam-is sa mga pulong sa Dios, ingon nga nasulat: *'Dili sa tinapay ra mabuhi ang tawo, kondili sa matag pulong nga mogikan sa baba sa Dios'* (Mat. 4:4). Igsoon Paphnutius! Kung tumanon nimo ang kabubut-on sa Dios sa tibuok nimong kasingkasing, madawat nimo gikan sa Dios ang tanan nimong gikinahanglan; kay nasulat man sa Balaang Ebanghelyo: *'Busa ayaw kamo kabalaka, nga nagaingon: Unsa man among kan-on? O unsa man among imnon? O unsaon namo pagsul-ob?' Kay ang mga pagano mao ang nangita sa tanang butang, ug ang inyong Langitnong Amahan nakahibalo nga kinahanglan ninyo kini tanan. Apan pangitaa una ang Gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong, ug idugang kaninyo kining tanan"* (Mat. 6:31–33).

Samtang si Onuphrius nagasulti niini tanan,' naghinumdom si Paphnutius, 'natingala kaayo ko sa iyang katingalahang paagi sa kinabuhi. Unya nangutana ko kaniya pag-usab: 'Amahan, giunsa nimo pagdawat sa labing balaan nga mga Misteryo ni Kristo sa Sabado ug sa Adlaw sa Ginoo?

Mitubag siya kanako: 'Ang Anghel sa Ginoo moanha kanako, nagdala uban kaniya sa labing putli nga mga Misteryo ni Cristo ug gihatag kini kanako. Ug ang Anghel dili lang moanha uban sa Balaang Komunyon kanako, kondili usab sa uban pang mga asketa sa disyerto nga nagpuyo alang sa Dios ug wala pa gayud makakita sa nawong sa laing tawo; samtang nag-administra siya sa Komunyon, pun-on niya ang ilang mga kasingkasing sa dili masukod nga kalipay. Apan kon ang bisan kinsa niini nga mga nagpuyo sa disyerto gustong makakita og tawo, dad-on siya sa Anghel ug itas ngadto sa langit, aron makita niya ang mga balaan ug malipay; ug ang kalag sa ingon nga nagpuyo sa disyerto masidlak sama sa kahayag, ug malipay sa espiritu, tungod kay giisip siyang takus nga makakita sa langitnong mga panalangin; ug ang eremita unya makalimot sa tanang paningkamot nga iyang gihimo sa disyerto. Sa dihang mobalik ang asketiko sa iyang lugar, magsugod siya sa pag-alagad sa Ginoo nga mas masigasig pa, nga naglaum nga madawat sa langit ang iyang nakita'.

Si Onuphrius (ingon ni Paphnutius) nagsulti kanako niining tanan sa tiilan niadtong bukid diin kita nagkita. Ako usab napuno sa dakong kalipay sa ingon ana nga pakighinabi sa reverendo nga amahan ug nakalimot usab sa tanang kalisud sa akong panaw, kauban ang kagutom ug kauhaw. Pagkakusgan sa espiritu ug lawas, miingon ako: 'Bulahan ang tawo nga gihatagan sa pribilehiyo nga makakita kanimo, balaan nga amahan, ug makadungog sa

imong matahum ug labing tam-is nga mga pulong!' Unya miingon siya kanako: 'Tumindog kita, igsoon, ug adtoa ang akong puloy-anan.'

Ug sa among pagbangon, mibiyahe kami.

Ako (ingon ni Paphnutius) dili makahunong sa paghanga sa grasya sa maalamon nga tigulang; pagkahuman namong naglakaw og duha o tulo ka millaria, nakaabot kami sa balaang langob sa santo. Duol sa maong langob, adunay usa ka dako nga palmera sa datiles, ug usa ka gamay nga bukal sa buhing tubig ang nag-agos didto. Mihunong siya sa langob ug nag-ampo. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, miingon siya, 'Amen'.

Unya mipungko siya ug giimbitar ko nga mupungko tupad niya. Ug nag-istorya kami, nagasugilon sa usag usa sa mga kaluoy sa Dios.

Samtang hapit na mahuman ang adlaw ug ang adlaw nagsalop na sa kasadpan, nakita nako ang bag-ong tinapay nga nagbarug taliwala namo, ug ang tubig nga giandam. Ug miingon kanako ang maong bulahan nga tawo: 'Igsoon, tilawi ang pan nga naa sa atubangan nimo, ug imnon ang tubig, aron makabaskog ka; kay nakita nako nga gikapoy ka tungod sa gutom ug kauhaw ug sa kalisod sa biyahe.'

Mitubag ko kaniya: 'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoo! Dili ko mokaon o moinom nga ako ra, kondili uban ra kanimo.'

Apan ang tigulang dili mouyon sa pagkaon; Naghangyo ko kaniya sa taas nga panahon ug hapit ko siya napugos sa pagtuman sa akong hangyo; gipahaba namo ang among mga kamot, gikuha namo ang pan, gibali namo ug gikaon; nabusog kami, ug aduna pa gani nahibilin nga pan; unya miinom kami sa tubig ug nagpasalamat sa Diyos; ug among gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo sa Diyos.

Sa pagsubang sa adlaw, napansin nako nga nabag-o ang dagway sa halangdon pagkahuman sa mga buntag nga himno, ug nahadlok kaayo ko niini. Sa pagkahibalo niya niini, miingon siya kanako: 'Ayaw kahadlok, Igsoon Paphnutius, kay ang Dios, , nga maloloy-on sa tanan, nagpadala kanimo kanako aron imong ipahulay ang akong lawas; karong adlawa gayud matapos nako ang akong kinabuhi dinhi sa yuta ug mopalagyo ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan sa walay katapusang kalinaw uban sa akong Kristo.'

Niadtong panahona, ika-dose na ka adlaw sa Hunyo; ug ang Balaan nga si Onuphrius nagbilin kanako, si Paphnutius, og mando nga nag-ingon: 'Minahal kong igsoon! Sa diha nga mobalik ka sa Ehipto, pahinumdumi ang tanang igsoon ug ang tanang Kristohanon kanako.'

Ako (ingon ni Paphnutius) miingon kaniya: 'Amahan! Human sa imong pagpanaw, gusto unta nako nga magpabilin dinhi sa imong dapit.'

Apan ang Balaan miingon kanako: 'Bata ko! Gipadala ka sa Dios ngadto niining kamingawan dili aron mag-ascetic dinhi, kondili aron makita nimo ang mga sulugoon sa Dios, mobalik ug isulti sa mga igsoon ang mahigalaong kinabuhi sa mga pumoluyo sa kamingawan, alang sa kaayohan sa ilang mga kalag ug alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios. Adtoa, busa, anak ko, sa Ehipto, sa imong monasteryo, ug sa ubang mga monasteryo usab, ug sultihi sila sa tanan nimong nakita ug nadungog sa kamingawan; sultihi usab sila sa mga butang nga imong makita ug madungog pa; ug sa imong bahin, itugyan ang imong kaugalingon sa mga maayong buhat, nga nag-alagad sa Ginoo."

Sa dihang nahuman sa Ginoong Amahan ang pag-ingon niini, nahulog ako sa iyang tiilan, ug miingon: 'Panalangini ako, labing dungog nga Amahan, ug ampoa ako, aron makakaplag ako og pabor sa Dios: ampoa ako, aron tugotan ako sa akong Manluluwas nga makita ka sa umaabot nga kapanahonan, sama sa Iyang pagtugot kanako nga makita ka niining kinabuhiha.'

Gikuha ko ni Reverendong Onuphrius gikan sa yuta, ug miingon kanako: 'Anak kong Paphnutius! Dili unta balewalaon sa Dios ang imong hangyo, kondili ipatuman unta kini sa Dios; panalanginan ka sa Dios ug lig-onon ka sa Iyang gugma, ug pasigaon Niya ang imong espirituhanong mga mata aron makita nimo ang Dios; ipaluwas ka Niya gikan sa matag kalisdanan ug sa mga bitag sa kaaway, ug ipadayon Niya ang maayong buhat nga imong gisugdan; panalanginan ka sa Iyang mga Anghel sa tanang imong agianan (Salmo 90:11), panalipdan ka nila gikan sa mga dili makita nga kaaway, aron dili ka nila mapanghimaraot sa atubangan sa Dios sa takna sa usa ka makalilisang nga pagsulay."

Pagkahuman niini, gihatagan ko sa respetadong amahan og katapusang halok sa Ginoo; unya misugod siya og pag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha ug tinuoray nga paghuyop. Nihapa siya ug pagkahuman sa dugay nga pag-ampo, nagpahigda siya sa yuta ug gipahayag ang iyang katapusang mga pulong: 'Sa Imong mga kamot, akong

Dios, gisumite ko ang akong espiritu!' Sa dihang gisulti niya kini nga mga pulong, usa ka katingalahang kahayag ang misidlak kaniya gikan sa langit, ug sa kahayag niini ang Reverendo nga Amahan, nga ang nawong nagdan-ag sa kalipay, mihuyop sa iyang katapusang gininhawa[4297] . Ug sa dayon nadungog ang mga tingog sa mga Anghel sa hangin, nga nag-awit ug nagpanalangin sa Dios; kay ang mga balaang Anghel, pagkahuman pagdawat sa kalag sa Reverendo nga Amahan, malipayon nilang gidala kini paingon sa Ginoo.

Sa akoa (sumala sa gisaysay ni Paphnutius), misugod ko sa paghilak ug pag-agoy sa iyang balaan nga lawas, nga masubo ko nga kalit ra kaayo nako nawala ang usa nga bag-o ra nako nakaplagan. Unya, pagkahuman nako sa paghubo sa akong sinina, gipunit nako ang sulod nga panapton niini ug gitabonan nako ang lawas sa santo gamit kini, samtang gibalik nako ang gawas nga sinina sa akong kaugalingon, aron dili ko mobalik sa mga igsoon nga hubad. Nakakita ko og usa ka dakong bato diin, pinaagi sa probidensya sa Dios, nahimo ang usa ka lungag nga sama sa kabaong; niining bato gilatag nako ang balaang lawas sa dakong alagad sa Dios, kauban ang pag-awit sa mga salmo nga angay sa okasyon. Unya, pagkahuman nako og tigum og daghang gagmay nga bato, gitabonan nako ang lawas sa santo niini.

Pagkahuman niini tanan, misugod ko sa pag-ampo sa Dios, nga hangyoon Siya nga tugotan ko nga magpuyo sa maong dapit; Hapit na ko mosulod sa langob sa dihang, sa akong mismong panan-aw, nahugno ang langob; ang datte nga nagpabuhi sa santo nabunot, ug ang bukal sa buhing tubig namala; sa pagkakita nako niini tanan, nasabtan nako nga dili kabubut-on sa Dios nga magpuyo ko didto.

Sa tuyo nga mobiya sa maong lugar, gikaon nako ang tinapay nga nahabilin gikan sa miaging adlaw ug giminom usab nako ang tubig nga naa sa sudlanan; unya, gitaas nako ang akong mga kamot paingon sa langit ug gitaas usab nako ang akong mga mata, ug nagsugod na usab ko sa pag-ampo. Unya nakita nako ang maong tawo nga akong nakita kaniadto samtang nagbiyahe sa disyerto; mao gihapon siya nga tawo nga, pagkahuman nako niyang gipalig-on, nanguna kanako.

Sa akong pagbiya sa maong dapit, ang akong kalag nangasubo pag-ayo, nagbasol nga wala ko hatagi sa grasya nga makita si Banal Onuphrius sa unod sa mas dugay pa. Apan unya nalipay ang akong kalag sa paghunahuna nga gihatagan man diay ko sa grasya nga matilawan ang iyang balaan nga pakig-uban ug makadawat og panalangin gikan sa iyang mga ngabil; busa nagpadayon ko sa paglakaw, naghimaya sa Dios.

Pagkahuman sa upat ka adlaw nga pagbiyahe, nakaabot ko sa usa ka selda nga naa sa taas sa bukid, nga adunay langob; sa pagsulod nako, wala koy nakita nga bisan kinsa didto; pagkahuman nako paglingkod sa pipila ka gutlo, nagsugod ko paghunahuna sa akong kaugalingon: 'Aduna bay nagpuyo niining selda diin gidala ko sa Dios?'

Samtang naghunahuna pa ko niini, misulod ang usa ka balaan nga tawo, puti ang buhok tungod sa katigulangon; katingalahan ug masidlak ang iyang dagway; nagsul-ob siya og bisti nga hinablon gikan sa mga sanga sa willow. Pagkakita kanako, miingon siya:

'Ikaw ba, Igsoon Paphnutius, ang naglubong sa lawas sa Banal nga Onuphrius?'

Pagkahibalo ko nga nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios mahitungod kanako, mihulog ko sa iyang mga tiil. Gipaambit-an ko niya, nga nagaingon: 'Tindog, igsoon! Gihimo ka sa Ginoo nga takus nga mahimong amigo sa Iyang mga balaan; kay nahibalo ako, pinaagi sa pagdumala sa Ginoo, nga gitakda ka nga moanha kanako. Ipasabut ko kanimo, hinigugma nga igsoon, ang usa ka butang mahitungod kanako: nga nagpuyo ako sulod sa sisenta ka tuig dinhi sa kamingawan ug wala pa gayud, sa tibuok niining panahona, makakita og tawo nga miadto kanako, gawas lang sa mga igsoon nga nagpuyo dinhi uban kanako."

Samtang nag-istorya pa kami, misulod ang tulo pa ka mga tigulang, sama sa balaan. Ug dayon miingon sila kanako: 'Bendisyona kami, igsoon! Ikaw si Igsoon Paphnutius, among kauban sa pag-alagad sa Ginoo. Imong gilubong ang lawas ni Santo Onuphrius. Lipay ka, igsoon, nga giisip kang takus sa pagtan-aw sa dakong grasya sa Dios. Gisultihan kami sa Ginoo bahin kanimo, nga moanha ka namo karon. Gisugo ka sa Ginoo nga magpabilin uban namo sulod sa usa ka adlaw. Ania na kami karon sa kamingawan sulod sa sisenta ka tuig, nga nagpuyo kami nga tagsa-tagsa; apan gikan Sabado hangtod Domingo magtigom kami dinhi. Wala pa kami makakita og lain nga tawo, hangtod karon nga ikaw ra among nakita.'

[4297] Ang kamatayon ni San Onuphrius nahitabo sa ika-4 nga siglo.

Pagkahuman namo'g pakigstorya bahin sa Balaang Amahan Onuphrius ug sa ubang mga santo, duha ka oras pagkahuman miingon kanako ang mga tigulang: 'Kuhaa, igsoon, ug gamay nga pan ug pahupaya ang imong kaugalingon, kay gikan ka pa sa layo; angay ra nga maglipay kami uban nimo.'

Misaka kami sa among mga tiil, nag-ampo kami nga nagkahiusa sa Diyos ug nakita namo sa atubangan namo ang lima ka putli nga tinapay, lami kaayo, humok ug init, mura'g bag-o lang giluto. Unya gidala sa mga tigulang ang pipila ka mga bunga sa yuta. Naglingkod kami nga magkuyog ug gisugdan namo pagkaon ang mga tinapay. Ug miingon kanako ang mga tigulang: 'Ani kami, sama sa among gisulti kanimo, nga nagpuyo niining kamingawan sulod sa sisenta ka tuig, ug kanunay, sumala sa sugo sa Dios, upat ra ka tinapay ang gihatag kanamo; apan karon, sa okasyon sa inyong pag-abot, usa ka ikalima nga tinapay ang gipadala kanamo. Wala kami kahibalo asa gikan kining mga tinapay, apan ang matag-usa kanamo, sa pagsulod namo sa among langob, makakaplag og usa ka tinapay didto matag-adlaw. Apan kon magkatigum kami dinhi sa gabii sa Adlaw sa Ginoo, makakaplag kami dinhi og upat ka tinapay, usa para sa matag-usa kanamo."

Pagkahuman namo sa pagkaon, mitindog kami ug nagpasalamat sa Ginoo.

Samtang nagkadool na ang katapusan sa adlaw; hapit na moabot ang gabii; sa among paggawas aron mag-ampo sa gabii sa Sabado, nagpabilin kami nga wala matulog tibuok gabii, nag-ampo hangtod sa buntag sa Domingo.

Pag-abot sa buntag, nangaliya ko pag-ayo sa mga amahan nga tugotan ko nga magpabilin uban kanila hangtod sa akong kamatayon. Apan miingon sila kanako: 'Dili kabubut-on sa Dios nga magpabilin ka uban namo dinhi sa kamingawan; kinahanglan ka moadto sa Ehipto, aron imong masulti sa mga igsoon nga mahigugma sa Kristo ang tanan nimong nakita, ingon nga paghinumdom kanamo ug alang sa kaayohan sa mga makadungog.'

Pagkahuman nila'g sulti niini, gisugdan nako sila'g hangyo pag-ayo nga ipahibalo nila kanako ang ilang mga ngalan. Apan dili sila buot mosulti kanako. Sulod sa taas nga panahon, gipangaliya ko sila pag-ayo, apan wala ko malampuson sa akong hangyo: ilang gisulti ra kanako: 'Ang Dios, nga nakahibalo sa tanang butang, nakahibalo usab sa among mga ngalan. Hinumdumi kami, aron kita tugutan nga magkita sa langitnong puloy-anan sa Dios. Buhata ang inyong makakaya, mga hinigugma, nga likayan ang mga tukso ug pangdani sa kalibutan, aron kamo dili mapildi niini; kay kini nakapadala sa daghan ngadto sa kapahamakan."

Pagkadungog nako niining mga pulong gikan sa mga respetadong amahan, mihulog ko sa ilang mga tiil ug, pagdawat nako sa ilang panalangin, mibiyahe ko uban sa kalinaw sa Dios. Gitagna kanako sa mga amahan ang pipila ka mga hitabo nga tinuod gayud nga nahitabo.

Pagbiya nako sa maong dapit, naglakaw ako paingon sa sulod nga disyerto sulod sa usa ka adlaw; pag-abot nako sa usa ka pihang langob, diin tupad niini adunay tinubdan sa buhing tubig, mipungko ako didto aron magpahulay ug namangha sa katahum sa maong dapit; kay katingalahan kaayo ang katahum niini; palibot sa tinubdan mitubo ang daghang mga kahoy nga mamumunga, nga puno sa bunga. Pagkahuman sa gamayng pahulay, mitindog ako ug nilakaw taliwala sa mga kahoy, namangha sa kadagaya sa ilang bunga ug naghunahuna sa akong kaugalingon kinsa kaha ang nagtanum niini tanan dinhi. Aduna gyud dinhi lain-laing matang sa mga kahoy nga mamunga, sama sa: , mga datiles, sitron, dagkong pula nga mansanas, igos, mga presas ug mga ubas[4298] , nga puno sa dagkong hugpong; daghan pa usab nga ubang kahoy nga mamunga ang mitubo dinhi; ang ilang mga bunga mas tam-is pa kaysa dugos; nagpagawas kini og katingalahang humot, samtang ang suba nga nag-agos didto nagpatubig sa tanang tanoman. Sa pagkakita nako niini tanan, naghunahuna ko nga kini ang paraiso sa Dios.

Samtang natingala ko sa dakong katahum sa maong dapit, nakakita ko og upat ka gwapong batan-on nga lalaki nga nagkadool gikan sa layo tabok sa disyerto: kining mga batan-on gisapot og panit sa karnero. Sa pagduol nila kanako, miingon sila: 'Maglipay ka, igsoon Paphnutius!'

Nihulog ko atubangan sa yuta ug mitungo sa atubangan nila.

Gitabangan pud ko nila nga motindog, naglingkod sila tupad nako ug misugod kami og pakighinabi. Ang mga nawong niining mga batan-on misidlak sa grasya sa Dios; mura'g dili sila mga tawo, kondili mga anghel nga nanaug gikan sa langit. Nalipay kaayo ang mga batan-on sa akong pag-abot ug, pagkuha og prutas gikan sa mga kahoy, gitanyag nila kini kanako; ug nalipay ang akong kasingkasing tungod sa ilang gugma. Nipuyo ko uban

[4298] Angay hinumduman nga ang Ehipto, labi na sa mga dapit nga nahimutang duol sa Suba sa Nilo, sobra ka dato sa tanom. Ang mosunod mitubo didto sa kadagahan: palma sa datiles, akasya, kahoy sa mulberi, bulak, tubo, indigo, ug uban pa.

kanila sulod sa pito ka adlaw, nga nagakaon sa prutas gikan sa maong mga kahoy. Lakip sa uban, nangutana ko kanila, 'Giunsa kamo pag-abot dinhi? Asa kamo gikan?'

Mitubag sila kanako: 'Igsoon! Tungod kay ang Dios mismo ang nagpadala kanimo kanamo, isugilon namo kanimo ang among kinabuhi. Gikan kami sa siyudad sa Oxyrhynchus[4299] ; ang among ginikanan mao ang mga magistrado sa maong siyudad; aron matudloan kami sa klasikal nga kahibalo, gipadala kami nila sa usa ka eskwelahan, diin dali ra namo nakat-on sa batakang pagbasa. Sa dihang nagsugod kami og pag-uswag sa mas abanteng pagtuon, kami tanan nahimong mag-uyon sa parehas nga pagtuo, kay ang Ginoo anaa uban kanamo: nagpasiya kami nga tun-an ang labing hataas nga espirituhanong kinaadman. Sukad niadto, matag-adlaw nga magkatigum kami, gidasig namo ang usag usa nga masigasig sa pag-alagad sa Dios; Uban sa maayong tinguha sa among kasingkasing, nangandoy kami nga makakaplag og hilom ug hilit nga dapit ug magpabilin didto sulod sa pipila ka adlaw sa pag-ampo, aron mahibal-an namo ang kabubut-on sa Dios bahin kanamo. Ang matag-usa namo nagkuha og gamay nga tinapay ug tubig, igo ra sulod sa pito ka adlaw; unya mibiya kami sa siyudad. Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga paglakaw, nakaabot kami sa kamingawan; sa pagsulod namo niini, napuno kami og kahadlok, kay nakita namo sa atubangan ang usa ka hayag nga tawo, nga nagdan-ag sa langitnong himaya; gikuptan niya kami sa kamot, ug gidala kami, sama sa inyong makita, niining dapita; unya gisalig niya kami sa usa ka tawo, nga karon tigulang na, nga nag-alagad sa Ginoo. Busa, ania na kami dinhi sulod sa unom ka tuig. Nagpuyo kami uban niadtong tigulang sulod sa usa ka tuig, diin iyang gitudlo ug gisugo kami unsaon pag-alagad sa Ginoo. Paglabay sa maong tuig, ang among amahan mibalik sa Ginoo, ug sukad niadto nagpuyo na lang kami dinhi nga mag-inusara. Tan-awa, hinigugmaong igsoon, gisultihan na ka namo kinsa kami ug asa kami gikan. Sa tibuok anam ka tuig, wala kami mokaon og tinapay o bisan unsang pagkaon gawas sa bunga sa mga kahoy sa tanaman; ang matag-usa namo nagpuyo sa hilom, layo sa uban. Sa pag-abot sa Sabado, magtigom kami tanan dinhi, magkita-kita ug magpahupay sa Ginoo. Pagkahuman sa duha ka adlaw nga mag-uban—ang Sabado ug Domingo—mobalik kami sa among tagsa-tagsa ka lugar.'

Pagkadungog nako niini tanan gikan kanila, ako, si Paphnutius, mapainubsanon nga nangutana kanila: 'Ain man kamo makatagamtam sa Balaang Misteryo sa labing putli nga Lawas ug Dugo ni Kristo, ang atong Manluluwas, sa Sabado ug Domingo?'

Mitubag sila kanako: 'Mao kana ang hinungdan nganong magkatigum kami dinhi matag Sabado ug Domingo, kay usa ka balaang Anghel nga gipadala sa Dios moanha kanamo ug mag-administra kanamo sa Balaang Komunyon.'

Ako, bisan pa, nga dako kaayo ang kalipay sa pagkadungog niini, gusto nakong magpabilin uban kanila hangtod Sabado, aron makita nako ang balaang Anghel ug makadawat sa Balaang Komunyon gikan sa iyang mga kamot. Ug nagpabilin ako didto hangtod Sabado. Sila usab nagpabilin sa usa ka dapit alang kanako, nga wala moadto sa ilang tagsa-tagsa ka selda. Ug gigugol namo ang maong mga adlaw sa paghimaya sa Dios ug sa pag-ampo, nagakaon sa mga bunga sa tanaman ug nagainom sa tubig gikan sa bukal. Pag-abot sa Sabado, miingon kanako ang mga sulugoon ni Cristo: 'Andama ang imong kaugalingon, hinigugma nga igsoon, kay karon moanha ang Anghel sa Dios ug magdala kanato sa Banal nga Komunyon. Ang bisan kinsa nga giisip nga takus sa pagdawat sa Balaang Komunyon gikan sa iyang mga kamot makadawat og pasaylo sa tanan niyang mga sala ug mahimong kahadlok sa mga demonyo, aron ang tukso ni Satanas dili makaduol kaniya.'

Samtang gisulti kini nila kanako, nabati nako ang usa ka katingalahang humot, sama sa pagsunog sa daghang insenso, ug natingala kaayo ako, kay wala pa gyud ko makabaho og ingon ana ka katingalahang humot kaniadto. Gipangutana nako ang mga batan-on:

'Asa man gikan ang ingon ana ka dili masukod nga humot?'

Mitubag sila:

'Ang Anghel sa Ginoo nagkadool uban sa labing putli nga mga Misteryo ni Kristo.'

Dali dayon mi mibangon aron pag-ampo, ug misugod kami og kanta ug paghimaya kang Kristo nga Hari, among Dios. Kalit lang, usa ka kahayag gikan sa langit misidlak kanamo; nakita namo ang Anghel sa Dios nga

[4299] Ang siyudad sa Oxyrhynchus nahimutang sa Upper Thebaid. Nailhan kini tungod sa pagkamatinud-anon sa mga pumoluyo niini; sumala sa historyador Rufinus (nga nabuhi sa ika-4 nga siglo), kini puy-anan sa napulo ka libo hangtod baynte ka libo ka mga birhen. Karon, kini mao ang baryo sa Benezech.

nag-anaog gikan sa kahitas-an, nga misidlak sama sa kilat. Nihapa ko sa yuta sa kahadlok. Apan gikuha ko sa mga batan-on ug gisultihan ko nga ayaw kahadlok. Unya nakita nako ang Anghel sa Dios nga nagtindog sa atubangan namo, sa porma sa usa ka gwapong batan-on; lisod isaysay ang iyang kaanyag; nagkupot siya sa iyang kamot sa balaang kalis nga naglangkob sa mga Balaang Gasa. Ang mga sulugoon sa Dios miduol kaniya tagsa-tagsa ug nakadawat sa Banal nga Komunyon. Pagkahuman nila, ako usab—usa ka makasasala ug dili takus—miduol uban sa dakong kahadlok ug katingala, apan sa samang higayon uban sa dili masukod nga kalipay, ug giisip nga takus nga makadawat sa labing putli nga mga Misteryo ni Kristo gikan sa kamot sa Anghel. Sa panahon sa Komunyon, nadungog nako ang mga pulong sa Anghel:

'Hinaut nga ang Lawas ug Dugo sa Ginoong Jesu-Kristo, among Dios, mahimong imong pagkaon nga dili malata, walay katapusang kalipay ug kinabuhi nga walay katapusan.'

Mitubag kami:

'Amen.'

Pagkahuman sa Banal nga Komunyon, nakadawat kami og panalangin gikan niadtong labing himayaong Anghel. Unya, sa atubangan mismo sa among mga mata, misaka siya paingon sa langit, samtang kami, nga nahulog sa yuta, mitungo sa atubangan sa Dios, nagpasalamat Kaniya sa Iyang dakong kaluoy kanamo. Napuno ang among kasingkasing sa dako kaayong kalipay nga mura'g dili na ko sa yuta kondili naa na sa langit; tungod sa maong dakong kalipay, mura ko'g naa sa kahimtang sa ekstasi. Unya gidala sa mga balaan nga sulugoon sa Dios ang pipila ka gulay ug gihalad kini kanako, ug sa among paglingkod, among natilawan kini.

Samtang nagpadayon, natapos ang Sabado ug niabot ang gabii; among gigugol kini nga walay tulog, nag-awit og mga salmo ug naghatag og himaya sa Dios. Sa Domingo gihatagan kami sa sama nga grasya sa Dios sama sa Sabado; kay ang Anghel sa Dios miabot kanamo sa parehas nga paagi ug porma, ug pagkahuman ihatag kanamo ang Balaang Komunyon, napuno ang among mga kasingkasing sa dakong kalipay. Ako, sa pagka-maisug, misugod sa pag-ampo sa Anghel sa Dios nga tugotan ko nga magpuyo didto uban sa mga balaan nga sulugoon sa Dios hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi. Apan miingon siya kanako: 'Dili kini makapahimuot sa Dios nga magpuyo ka dinhi; Gisugo ka Niya nga moadto dayon sa Ehipto ug isulti sa tanang igsoon ang tanan nimong nakita ug nadungog sa kamingawan, aron ang uban pang mga igsoon maningkamot usab sa pagpuyo og maayong kinabuhi ug pagpalipay kang Kristo nga atong Dios. Labi na, isaysay pag-ayo sa tanan ang balaan nga kinabuhi ug bulahan nga pagpanaw sa Balaan nga si Onuphrius, nga imong gilubong sa bato. Ipahibalo sa mga igsoon ang tanan nga imong nadungog gikan sa iyang kaugalingong baba. Bulahan ka, kay giisip kang takus nga makakita sa ingon ana ka katingalahan ug kadako nga mga buhat sa Dios, nga gipadayag pinaagi sa Iyang mga balaan. Salig sa Ginoo, aron ibilang usab ka Niya, sa umaabot nga kapanahonan, uban sa mga balaan nga imong nakita ug nakig-istorya. Lakaw na karon sa imong dalan, ug unta ang kalinaw sa Dios uban kanimo.'

Pagkahuman niini, misaka ang Anghel paingon sa langit.

Sa akong bahin (paghinumdom ni Paphnutius), napuno ko sa kahadlok ug, sa samang higayon, kalipay sa mga pulong sa Anghel nga wala nako makabarog ug nahulog ko sa yuta, murag nawadan ko og malay. Gikuha ko sa mga balaan nga sulugoon sa Dios ug gihupay; unya, pagkahuman nila ko hatagan og pipila ka gulay, mikaon sila uban kanako ug nagpasalamat sa Dios.

Sa katapusan, pagkahuman nako og paalam sa mga balaan, mibiyahe na ako. Kadtong mga buotan nga batan-on nga lalaki naghatag kanako og pipila ka gulay para sa biyahe ug giuban ko nila sulod sa lima ka miliaria. Mapisan ko silang gihangyo nga isulti kanako ang ilang mga ngalan. Miingon sila: ang una ginganlan og Juan, ang ikaduha – Andres, ang ikatulo ginganlan og Heraclamvon, ug ang ikaupat mao si Theophilus; ug gisugo ko nila nga isulti ang ilang mga ngalan sa mga igsoon aron hinumduman sila. Ako usab, nangayo kanila nga hinumduman ko sa ilang mga pag-ampo. Unya, pagkahuman namo og usag-usa ka halok sa Ginoo pag-usab, nagbulag kami; mibalik sila sa ilang puloy-anan, samtang ako mibiyahe paingon sa Ehipto.

Sa akong pagbiyahe paingon sa disyerto, nasubo ko, apan sa samang higayon malipayon; nasubo ko tungod kay wala na nako makita ug madungog ang matam-is nga pakighinabi sa ingon ka dagkong balaan sa Dios, nga ang tibuok kalibutan dili takus kanila; apan nalipay ko nga giisip ko nga takus sa ilang panalangin ug sa pagtan-aw sa Anghel, ingon man sa pagdawat sa Balaang Komunyon gikan sa kamot sa Anghel.

Naglakaw ko sulod sa tulo ka adlaw; unya nakaabot ko sa usa ka hermitage, diin nakaila ko og duha ka magsoon nga nagpuyo sa kinabuhi nga nag-inusara. Nipuyo ko uban kanila sulod sa napulo ka adlaw ug gisultihan

ko sila sa tanan nakong nakita ug nadungog sa kamingawan . Mipaminaw sila kanako uban sa dakong pagbati ug kalipay; unya miingon sila: 'Tinood gayud, Amahan Paphnutius, gitagaan ka sa dakong kaluoy sa Dios, kay nakita man nimo ang ingon ana kadako nga mga sulugoon sa Dios.'

Ang duha ka magsoon nagkinabuhi nga labing matinud-anon ug gihigugma nila ang Dios sa tibuok nilang kasingkasing; gisulat nila ang tanan nilang nadungog gikan sa akong mga ngabil. Pagkahuman nako sa pagpaalam kanila, miadto ko sa akong monasteryo. Mahitungod sa rekord sa akong salaysay, gipadala nila kini sa tanang balaang amahan ug magsoon nga nagpuyo sa skete; Kinsa man kanila, sa pagbasa ug pagpaminaw, nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan ug naghimaya sa Dios, nga nagpakita sa Iyang dakong kaluoy sa Iyang mga sulugoon. Unya gibutang nila ang rekord sa akong gisulti sa simbahan, aron ang tanan nga gustong mobasa makabasa niini, kay kini mapuslanon kaayo ug nagtudlo sa pagpanumdum sa Dios. Ako, si Paphnutius, ang mapainubuson nga sulugoon, nga gihatagan sa ingon nga grasya gikan sa Dios (nga dili gayud ko takos), gipahayag ko sa tanan, sa amihanan ug sa sinulat, ang gisugo kanako nga ipahayag alang sa himaya sa Dios, sa paghinumdom sa mga balaan sa Dios, ug alang sa kaayohan sa mga nangita sa kaluwasan sa ilang mga kalag. Hinaut nga ang grasya ug kalinaw sa atong Ginoong Jesu-Cristo mag-uban kaninyong tanan, pinaagi sa pag-ampo sa atong mga balaan ug respetadong amahan nga nakapahimuot kaniya, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Gipahimakas sa kahayag sa Labing Balaan nga Espiritu, O Dios-maalamon, gisalikway nimo ang mga kawalay-kabuluhan sa kinabuhi; pag-abot nimo sa kamingawan, O bililhon nga Amahan, gidala nimo ang kalipay sa Dios, ang Magbubuhat, sa ibabaw sa tanang butang. Tungod niini, si Kristo, ang Dako nga Magahatag, naghimaya kanimo, O bulahan.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pedro sa Bukid Athos.

Gisaulog sa Hunyo 12

Ang Banal nga si Pedro gikan sa Griyego, usa ka sundalo sa propesyon ug kumander sa ranggo. Gikuha niya ang mga monastikong panata sa mosunod nga okasyon.

Sa usa ka higayon, si Pedro, kauban ang ubang mga sundalo, gipadala sa Syria[4300] aron makig-away sa usa ka gubat[4301] . Napildi sa kaaway ang Griyegong hukbo; nadakpan si Pedro[4302] ug, kauban ang daghang uban pang mga bihag, gidala sa Arabia[4303] , sa siyudad sa Samara, nga nahimutang duol sa Suba sa Eufrates[4304] . Didto siya gibilanggo ug giputol sa bug-at nga puthaw nga gapus. Samtang naa siya sa prisohan, sa dihang naghunahuna siya paglawom sa iyang nangagi nga kinabuhi, nahinumduman ni Pedro nga kanunay niyang gihunahuna ang pagbiya sa kalibutan ug pagkuha og mga monastikong panata. Nakahibalo siya nga gipaka-antos siya sa Diyos niining mabug-at nga pagka-priso tungod kay wala siya naningkamot sa pagtuman sa iyang maayong tinguha. Naghinulsol sa iyang kapabayaan ug masakitong paghilak sa iyang nangagi nga kinabuhi, si Pedro mapasensyohong nag-antos sa mga kasakit nga, sa iyang panan-aw, hingpit niyang angay.

Human sa dugay nga panahon sa prisohan ug wala nay paglaum nga makagawas gikan sa bisan kinsa nga tawo, misugod si Pedro sa pag-ampo nga mainit ngadto sa Dios nga Makagagahum, nga pinaagi sa Iyang mga paagi nga dili mailhi sa mga tawo, makagawas kaniya gikan sa prisohan, sama sa pagluwas Niya kaniadto kang Adan gikan sa impyerno (1 Pedro 3:18–19) ug sama sa Iyang pagluwas sa Apostol Pedro, nga gipriso ni Herodes (Buhat 12:1–25). Sa samang higayon, gitawag ni Pedro ang bantugang manalagna sa milagro nga si San Nicolas, ang paspas nga tig-tabang sa mga nag-antos, aron gamhanan siyang mangamuyo sa Diyos alang kaniya: dugay na

---

[4300] Sirya – usa ka rehiyon sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo.
[4301] Kauban sa mga Arabo.
[4302] Sa tuig 667.
[4303] Arabia – usa ka halapad nga peninsula sa habagatang-kasadpan sa Asya, nga nabulag gikan sa kontinente sa Asya pinaagi sa Gulpo sa Persia ug nakadugtong sa kontinente pinaagi sa kapatagan sa Disyerto sa Siria-Arabia.
[4304] Ang labing dakong suba sa Asya, nga kauban sa Tigris, nagporma sa pangunang sistema sa tubig niini.

nga nagbaton si Pedro, pinaagi sa grasya sa Diyos, og dakong pagtuo ug gugma kang San Nicolas ug kanunay siyang giduol alang sa tabang. Gidugang ni Pedro ang mosunod nga panata sa iyang pag-ampo: kon siya maluwas gikan sa iyang mga gapus, dili na siya mobalik sa kalibutan, ni moadto pa gani sa iyang kaugalingong balay, kondili mopadulong dayon siya bisan asa siya sugoan sa Dios aron matuman ang iyang monastikong tawag. Nakahukom siya nga, kon buhian lang siya sa Diyos gikan sa iyang mga gapos, molarga siya paingon sa Roma aron didto, sa lubnganan sa balaan nga Punong Apostol Pedro, siya pagatabonan ug maghimo og panata sa pagbiya sa kalibutan. Samtang nag-ampo alang niini, nagpataw si San Pedro og pag-ayuno sa iyang kaugalingon: mokaon ra siya matag duha k o tulo ka adlaw, ug bisan pa niini gamay ra ang kantidad, ug sa katapusan nag-ayuno siya sulod sa tibuok semana. Sa paghuman niadtong semana, si San Nicolas, ang balaan nga sulugoon ni Cristo, nagpakita kang San Pedro sa usa ka damgo ug miingon: 'Nadungog nako ang imong pag-ampo, nadawat nako ang paghuyop sa imong kasingkasing, ug nakapakig-ampo ako alang kanimo sa atubangan sa maloloy-on ug buotan nga Dios. Apan tungod kay ikaw mismo wala magdali sa pagtuman sa Iyang mga sugo, dili Siya gustong buhian ka sa imong mga gapos sa dili pa panahon, kondili ginahan-ay Niya ang labing maayo para sa imong kaluwasan. Bisan pa niana, sumala sa pagkasiguro gikan sa maloloy-on nga Ginoo, nga naghatag kanato og paglaum sa Balaang Ebanghelyo pinaagi sa mga pulong: *'Pangayo, ug kamo hatagan… tukia, ug kamo ablihan'* (Lucas 11:9), ayaw hunong sa paghalad og mga pag-ampo ug pagtuktok sa pultahan sa Iyang kalooy, aron ang Ginoo, sa Iyang kaluoy, makapahilwas kanimo gikan sa imong mga gapus ug ablihan ang mga pultahan sa prisohan para kanimo. Pagpailubon sa pag-ampo, nagpaabut sa kaluoy sa Dios."

Pagkahuman niini, gisugo ni San Nicolas ang priso nga si Pedro nga palig-onon ang iyang lawas pinaagi sa pagkaon, unya nahimong dili makita. Pagmata gikan sa iyang tulog ug pagkahuman mokaon, misugod pag-usab si Pedro sa pag-ampo nga mas mapisan, adlaw ug gabii, uban sa lig-on nga paglaum sa kaluwasan, nga walay hunong nga nagtawag sa iyang tigtabang, si San Nicolas.

Paglabay sa pipila ka panahon, mipakita pag-usab si Santo Nikola kang San Pedro sa usa ka damgo, nga nagporma nga usa ka tawo nga daw nagmasubo, ug gisultihan siya sa malumo ug mapainubsanon nga mga pulong: Ako, igsoon ko, masaligon ka, wala ko mihunong sa pagpakiluoy sa Diyos alang kanimo, apan wala ko kahibalo sa unsang mga rason o unsang katuyoan nga ginapahinay sa Ginoo ang imong kaluwasan. Bisan pa niana, ayaw kawala'g paglaum sa Iyang kalooy: ang maloloy-on nga Ginoo kanunay maglangan sa pagtuman sa atong mga hangyo alang sa atong kaugalingong kaayohan, aron dili unta adunay bisan kinsa nga, sa dali ra kaayo makadawat sa iyang gipangayo, magpasagad sa Iyang grasya. Sa samang higayon, ang Ginoo nangayo og mga pag-ampo para kanimo ug alang sa uban nga nakakaplag og pabor kaniya. Isulti ko kanimo ang mahitungod sa dakong manalipod nga, kon mangayo ka kaniya og tabang, mahimo siyang imong manalipod, ug nagtuo ako nga, kon mag-ampo kita uban alang kanimo, maminaw kanato ang Mahigugma sa Katawhan.'

'Kinsa kaha, balaan nga ginoo,' pangutana ni Pedro kang San Nicolas, 'ang mas andam nga moampo sa Diyos alang kanimo? Kay pinaagi sa imong pag-ampo ang tibuok kalibutan maluwas: tinuod gayud, ang tibuok Kristohanong kaliwatan, nga nagalihok ngadto kanimo, makadawat og kaluwasan gikan sa ilang mga kasakit pinaagi kanimo.'

'Nasayud ka ba, Pedro,' pangutana ni San Nicolas, 'sa matarong nga si Simeon, nga nailhan nga Tagdawat sa Dios, tungod kay gidawat niya sa iyang mga bukton ang Ginoong Kristo sa dihang gidala Siya sa templo sa ika-kapat pulog ka adlaw human sa Iyang pagkahimugso?'

'Oo, Balaan sa Dios,' tubag ni Pedro, 'kadtong matarong nga tawo nga gihisgutan sa Balaang Ebanghelyo (Lucas 2:25–36).'

'Mag-ampo kita duha, ikaw ug ako, kaniya,' padayon ni San Nicolas, 'ug unya ang tanan nga wala pa mahuman moabot sa usa ka maayong katapusan: ang matarong nga si Simeon adunay dakong gahum ug kaisog sa atubangan sa Dios, nga nagbarog duol sa Iyang trono kauban ang Labing Balaan nga Ginoo-Baba, ang Birheng Inahan sa Dios, ug si San Juan nga Mambabanhaw.'

Pagkahuman niini, mibiya si Santo Nikolaus.

Si Pedro, bisan pa niana, mibangon gikan sa iyang pagkatulog, mipahinungod pag-usab sa iyang kaugalingon sa mainit nga pag-ampo ug walay kinutuban nga paghangyo, nga nagtawag kang San Nicolas ug kang San Simeon nga Nadawat sa Dios aron motabang kaniya.

Sa dihang ang Labing Mapinanggaon nga Dios, nga napukaw sa mga paghangyo sa Iyang mga bantugang balaan, mipili sa pagluwas sa nag-antos gikan sa iyang mga gapus, unya, pinaagi sa Balaang kabubut-on, si San Nicolas, ang balaan ni Cristo, nagpakita kang Pedro sa ikatulong higayon—dili sa damgo, sama sa una, kondili sa tinuod, ug dili mag-inusara, kondili kauban si San Simeon nga Nadawat sa Dios.

'Ayaw kahadlok, igsoon nga si Pedro,' miingon ang santo, 'ug, biyaa ang imong kasubo, isugilon ang imong mga saad sa atong komon nga manalipod ug kauban nako sa pag-ampo, ug pasalamati siya, sa ngalan sa Dios.'

Si Pedro, sa pag-alsa sa iyang mga mata, nakakita kang Santo Simeon sa usa ka himayaong porma, napalibotan sa kahayag, nagkupot og bulawanong sceptre sa iyang kamot ug nagsul-ob sa efod sa pagka-pari sa Daang Tugon[4305] . Sa pagkakita niining katingalahang tigulang, napuno si Pedro sa kahadlok. Apan si San Simeon miingon kaniya: 'Ikaw ba ang mapisan nga nangayo kang Igsoon nga si San Nicolas nga luwason ka gikan sa imong mga gapus?'

Halos dili na makabuka si Pedro sa iyang baba tungod sa kahadlok aron motubag kang San Simeon:

'Ako kini, sulugoon sa Dios, – nga naghimo usab kanimo nga akong mananaghara sa atubangan sa Dios.'

'Matuman ba nimo ang imong saad,' miingon si San Simeon kaniya, 'nga mahimong monghe ug magkinabuhi sa matarong?'

'Oo, Ginoo,' tubag ni Pedro, 'uban sa tabang sa Diyos tumanon ko kini.'

Miingon ang santo:

'Kung saad ka nga buhaton kini, makagawas ka dinhi nga walay babag ug makaadto bisan asa nimo gusto: walay babag nga makapugong kanimo dinhi.'

Unya gipakita ni Pedro sa santo ang iyang mga tiil, nga nakagapos sa puthaw, ug sa diha-diha nga nahikap ni Santo Simeon ang mga gapos gamit ang iyang bulawanong tungkod, ang puthaw dayon natunaw, sama sa pagkatunaw sa kandila sa kalayo. Pagkahuman niini, mitindog si Pedro ug, pagkakita nga abli ang pultahan sa prisohan, migawas siya ug misunod kang mga Santo Simeon ug Nicolas. Sa dihang naa na sila sa gawas sa siyudad, si Pedro, pagkahuman sa iyang paghunahuna sa iyang kahimtang, miingon:

'Tinood ba nga damgo ra ang tanan nakong nakita?'

Unya si Santo Simeon, nga mituyok kaniya, miingon:

'Ngano man nga imo bang giisip nga damgo lang ang kaluoy sa Dios nga klaro kaayo nga gipakita kanimo? Dili ba nimo klaro nga makita kung asa ka ug kinsa imong gisundan?'

Pagkahuman niini, gisalig ni San Simeon si Pedro kang San Nicolas, ug misunod si Pedro sa santo. Sa pagsubang sa adlaw, nangutana si San Nicolas kang Pedro:

'Naka-kuha ka ba og pagkaon para sa imong pagbiyahe?'

– Wala, Ginoo, wala ko magdala ug bisan unsa, – tubag ni Pedro. Unya gisugo siya ni San Nicolas nga mosulod sa usa ka utanan nga dili kaayo layo sa maong dapit ug miingon:

'Didto makakita ka ug usa ka tawo nga magahatag kanimo ug prutas. Kuhaa ang kadaghan nga gusto nimo para sa biyahe ug sundi ako.'

Nakaila gyud si Pedro og usa ka lalaki sa utaan nga naghatag kaniya og prutas; pagkahuman niya kini gikuha, misunod pag-usab si Pedro kang San Nicolas, ug sa iyang kauban dali ra siyang nakaabot sa yutang Griyego. Unya miingon si San Nicolas kang Pedro: 'Tan-awa, igsoon, naa na ka karon sa imong kaugalingong yuta, ug naa na kay panahon aron tumanon ang imong saad. Tuman-a kini sa dili madugay, basi mobalik ka sa bilanggoan sa Samara."

Pagkahuman niining mga pulong, si San Nicolas, ang santo ni Kristo, nahimong dili makita. Si Pedro, human pagdayeg sa Dios ug sa iyang mga mananaghulagway – San Nicolas ug San Simeon – gusto dayon ipatuman ang iyang plano. Wala siya mobalik sa balay aron makita ang iyang mga paryente, kundili mibiyahe siya paingon sa Daang Roma[4306] aron *matuman ang iyang mga saad sa Labing Kataas-taasan* (Proverbio 7:14) ug

[4305] Ang efod – ang gawasnong bisti sa punong pari, nga naglangkob sa duha ka piraso nga tela nga hinablon gikan sa bulawan, pinong lino ug lana sa tulo ka kolor: hyasinto, purpura ug eskarlata; ang mga piraso sa panapton sa abaga gisumpay sa duha ka strap sa abaga, diin ang mga ngalan sa mga tribo sa Israel nagdan-ag sa napulo'g duha ka bato; sa ubos, ang mga tumoy sa efod gitali sa mga laso. Alang sa mga pari, ang ilang efod gihimo sa yano nga lino.

buhaton ang tanan niyang gisulti sa mga adlaw sa iyang kasubo. Si San Nicolas, nga nagpanalipod kang Pedro, wala gayud siya biyai; ug sama sa iyang pag-uban kaniya nga dili makita sa dihang mibyahe si Pedro gikan sa Arabia paingon sa Gresya, mao usab siya ang nagpabilin uban kaniya nga dili makita atol sa iyang biyahe gikan sa Gresya paingon sa Italya. Si San Nicolas kanunay siyang giatiman, gipakitaan siya og pagkamabuotan sama sa usa ka mahigugmaong amahan o usa ka maloloy-ong magtutudlo, usa ka mapagmatngon ug kanunay nga magbabantay.

Samtang nagkadool si Pedro sa Roma, nagpakita si San Nicolas sa Papa sa gabii, sa usa ka damgo, nga gihuptan niya ang kamot sa lalaki ug gitudlo siya sa Papa; iyang gisaysay sa detalye kung giunsa niya siya pagluwas gikan sa bilanggoan sa Samara, ug giingon usab niya nga nanumpa kining lalaki nga mokuha sa monastikong mga saad sa lubnganan sa balaan nga punoang apostol nga si Pedro. Ginganlan usab sa santo ang maong tawo ug gisugo ang Papa nga dawaton siya ug dali nga matuman ang iyang tinguha. Pagmata ug paghunahuna sa panan-awon, miadto ang Papa sa Simbahan ni San Pedro nga Punong Apostol aron sa pagsaulog sa Banal nga Misa, nga naglaum nga personal niyang makita ang tawo nga iyang nakita sa iyang damgo. Apan tungod kay Domingo man, daghang katawhan ang nagtigum sa simbahan, busa wala maila sa Papa ang lalaki nga iyang gipangita taliwala sa daghang katawhan. Unya, human sa taas nga pagpangita, misinggit ang Papa sa kusog nga tingog:

'Peters, nga gikan sa yuta sa Gresya, kinsa gipagawas ni San Nicolas gikan sa prisohan sa Samara – duola kanako.'

Mihawa dayon si Pedro sa tunga sa daghan, miduol sa Papa ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, miingon:

'Ania ako, imong alagad, Kasantidad.'

Gipadayag ni Pedro ang iyang katingala kang Papa nga gitawag siya niini sa ngalan, Pedro, bisan pa nga wala gayud siya mailhi sa Papa ug wala pa gani siya makita niini, ug wala pud siya mosulti bisan kinsa bahin sa iyang pagka-libre.

Niini mitubag ang Papa:

'Ayaw pagkahibulong niini, Pedro – gisultihan ko na sa bantugang Santo Nikolaus ang tanan mahitungod kanimo.'

Pagkahuman niini, gidawat sa Papa si Pedro uban sa gugma ug gitonsura siya sa lubnganan sa Apostol, sumala sa iyang saad. Human sa tonsura, gipabilin sa Papa si Pedro sa iyang kiliran sulod sa pila ka panahon, nagtudlo ug nagsugo kaniya sa dalan paingon sa kaluwasan; ug unya, pinaagi sa sugo sa Dios, gipapahawa niya siya sa Roma uban niining mga pulong:

'Adtoa, anak ko, asa man ang Dios gusto nga dad-on ka. Hinaut nga ang Iyang grasya mag-uban kanimo, maggiya kanimo sa imong dalan ug magpanalipod kanimo gikan sa mga limbong sa yawa.'

Si Bulahan nga Pedro, nga mihulog sa tiilan sa Papa, miingon:

'Paalam, mahimayaong Amahan; paalam, disipulo ni Kristo ug kauban sa akong patron, si San Nicolas; ug ampoa ako, usa ka makasasala.'

Pagkahuman madawat ang panalangin sa Papa ug pagpaalam sa tibuok klero, mibiya si Pedro sa Roma, nagsalig sa pag-ampo sa Diyos ug nagtinguha nga mobalik sa yuta sa Gresya. Pag-abot niya sa baybayon, nakakita siya og barko nga padulong sa sidlakan; misakay siya niini ug nilarga. Paborable ang hangin, ug hapsay ang pagsugod sa biyahe.

Nagpadayon sila sa paglayag nga walay hunong sulod sa taas nga panahon, ug tungod lang sa kakulang sa pan nga napugos ang mga marinero sa pag-angkla duol sa usa ka baryo. Dayon miadto ang mga marinero sa usa sa mga balay sa baryo aron maghurno og pan, ug ilang nasuta nga masakiton ang agalon sa balay ug ang tibuok niyang panimalay. Didto sila nagluto og pan ug pagkahuman nila matilawan kini, miingon sila sa usa sa ilang kauban: 'Kuhaa kini nga init nga pan ug ibalik sa barko para sa timonero ug sa pari.'

Pagkadungog sa amo sa balay bahin sa amahan, nangutana siya sa mga marinero kung kinsa nga amahan ang naglayag uban kanila. Gisultihan siya sa mga marinero nga usa ka monghe nga ginganlan og Pedro gikan sa Roma ang naglayag uban kanila.

[4306] Kini mao ang ngalan nga gihatag sa Roma, nga nahimutang sa Suba sa Tiber sa Italya, aron kini mailhan nga lahi sa Bag-ong Roma, mao kana ang Constantinople.

'Ayo kamo'g hangyo, akong mga ginoo,' miingon dayon ang tag-iya sa balay sa mga marinero, 'palihug hangyoa kamo kana nga amahan nga moanha sa akong balay aron mag-ampo para kanamo nga nag-antos ug aron panalanginan kami. Kay makita man ninyo nga hapit na kami mamatay niining makalilisang nga sakit.'

Miadto ang mga marinero ug gisultihan nila ang pari bahin niini. Sa sinugdan, tungod sa pagpaubos ug dili gusto nga madani ang atensyon ngadto kaniya, misalikway si Pedro nga moadto sa maong tawo; apan sa ulahi, napugos sa ilang hangyo ug natandog sa kalooy – kay nahibalo siya nga hapit na gayud ang kamatayon sa maong tawo – mibiyahe siya. Pag-abot niya sa balay, miingon siya: 'Kina-ayohan unta ang kaninong panimalay ug sa mga nagpuyo niini' (cf. Matt. 10:12). Sa paglitok ni Pedro, ang tag-iya sa balay dayon naayo gikan sa iyang grabeng sakit ug, sa pagbati nga maayo na usab siya, dali siyang mibangon gikan sa iyang higdaanan sama sa usa ka tawo nga namata, ug nahulog uban sa mga luha sa pagpasalamat sa tiilan sa reverendo, ug gikiss niya kini. Ang tanan nga nakasaksi sa milagrosong pag-ayo nabigla ug gipadayeg ang Dios. Ang agalon sa balay, nga naayo na, gikuptan ang balaan sa kamot ug gidala siya sa tanang higdaanan diin naghigda ang mga masakiton. Ang balaan naghimo sa tanda sa krus ibabaw sa matag usa sa mga masakiton, ug naayo sila sa ilang mga sakit. Pagkahuman niini, si San Pedro midali nga mibalik sa barko, diin ang tanan nga naa didto mitungo sa atubangan niya isip usa ka dakong sulugoon sa Dios. Ang lalaki nga naayo, kauban ang tibuok niyang panimalay, nagdala og pan, bino, ug lana ug miadto sa barko aron pasalamatan ang Reverendo sa pag-ayo nga iyang nadawat. Gidayeg sa santo ang iyang debosyon, apan gisugo siya nga magpasalamat dili kaniya kondili sa Dios; ug wala usab siya modawat sa halad. Unya ang lalaki, nga nagahilak, mihulog sa tiilan sa santo ug miingon: 'Gihigugma nga alagad ni Cristo, kon dili nimo dawaton kining gamay nga halad gikan sa among mga kamot, walay kalipay sa among panimalay.'

Sa samang higayon, ang mga marinero usab nangaliya sa Reverendo nga Amahan nga dawaton ang mga halad. Niadto pa lang misugot ang Reverendo nga Amahan bisan pa man sa iyang pagduha-duha sa pagdawat niini; pagkahuman, paghatag niya sa iyang panalangin, gipahawa niya ang lalaki ug ang mga kauban niini, ug gihatag ang mga halad sa mga marinero, nga wala gyud siya matilawi bisan gamay niini. Sa nahibilin nga bahin sa biyahe, ang pagkaon sa Reverendo mao ang usa ka piraso sa pan sa gabii, ug ang iyang ilimnon usa ka gamay nga tasa sa tubig sa dagat (nga mapait), nga giusab sa Ginoo ngadto sa preskong tubig para kaniya.

Sa usa ka higayon, natulog-tulog si Banal Pedro ug sa usa ka panan-aw, nakita niya ang Labing Balaan nga Ginoo, ang Birhen Inahan sa Dios, nga mas hayag pa sa adlaw sa kahayag sa langitnong himaya; ug tupad Niya nagtindog si San Nicolas, nga nagtindog sa atubangan Niya uban sa pagrespeto. Si San Nicolas, nga nagtudlo kang Pedro, miingon sa Inahan sa Dios: 'O Ginoo! Ikaw ang mipili nga buhian ang Imong alagad gikan sa iyang bug-at nga mga gapus; Ikaw mismo ang kinahanglan magpakita kaniya sa dapit diin siya mahimong tapuson ang iyang kinabuhi."

'Sa Bukid Athos[4307] ,' tubag sa Inahan sa Dios, 'makakaplag siya og pahulay. Kini nga dapit mao ang akong bahin, nga gihatag kanako sa akong Anak ug Dios, aron kadtong misalikway sa kalibutanong kagubot ug misugod sa espirituhanong pakigbisog sa ilang makakaya, nga nagtawag sa akong ngalan uban sa pagtuo ug gugma, makabuhi niining panandaliang kinabuhi nga walay kasubo ug, tungod sa ilang mga buhat nga matarong, makapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan. Gihigugma kaayo nako kana nga dapit ug gusto nakong madugangan ang gidaghanon sa mga monghe, diin dili gayud molayas ang kaluoy sa akong Anak ug sa Dios, basta ilang tumanon ang makaluwas nga mga sugo. Ako magpakaylap sa mga monastikong panuluyan sa maong bukid paingon sa habagatan ug sa amihanan, ug ang mga monghe magpanag-iya niining bukid gikan sa dagat ngadto sa dagat, ug ang ilang ngalan pagadayegon sa tibuok uniberso – Ako mao ang panalipod sa mga nag-antos sa pag-ayuno nga may pagkamapailubon sa Bukid Athos.'

[4307] Ang Bukid Athos (Athos), nga nagpasabot og 'balaang bukid' sa Griyego, usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat padulong sa Kapupud-an (dagat Aegean), nga nailhan nga sentro sa kinabuhi sa mga monghe para sa Silangang Griyego. Ang kinabuhi sa mga monghe misugod dinhi sa karaang panahon, bisan pa medyo ulahi kaysa sa Syria ug Palestina. Alang sa Simbahang Ruso, dako kaayo ang kahulugan sa Athos hangtod sa ika-17 nga siglo. Dinhi gisumpa sa iyang mga panata ang amahan sa monastisismo sa Ruso, ang Banal nga Anthony; gikan dinhi usab gikuha ni San Theodosius ang Lagda sa Studite para sa iyang monasteryo (sa Pechersk), nga unya, sumala sa kronikador, mikaylap sa ubang mga monasteryo; Dinhi, sa mga dato nga monastikong librarya, nakadawat ang atong mga monghe nga mibyahe paingon sa Bukid Athos (sama ni San Nilus sa Sora) sa labing komprehensibo nga edukasyong relihiyoso nga magamit niadtong panahona.

Mao kana ang panan-aw nga gihatag kang Banal nga Pedro. Pagmata niya gikan sa iyang pagkatulog, nagpasalamat ug nagdayeg siya kang Kristo nga Diyos, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, ug sa dakong Ama nga si Nikola. Ang barko, nga adunay paborableng hangin, milarga nga paspas. Apan sa diha nga nakaabot sila sa daplin sa Bukid Athos, mihunong ang barko, bisan pa nga puno sa layag ang hangin ug lawom ang tubig. Unya ang mga marinero nagsugod sa nagkalisang pagpangutana sa usag usa, 'Unsa kaha kini nga kahulugan?'

Si Pedro, sa pagkakita sa ilang kalibog, miingon:

'Mga anak, ingna ko, unsa ang ngalan niining dapita?'

'Mao kini ang Bukid Athos,' ingon sa mga marinero kaniya.

'Sa akong hunahuna,' miingon ang santo kanila, 'nga ang barko mihunong tungod kanako. Dad-a ko sa baybayon ug biyaa ko didto. Kung dili ninyo kini buhaton, dili kamo makalarga gikan dinhi.'

Ang mga marinero, nga dili gustong supakon ang kabubut-on sa Diyos, mibulag sa balaan nga amahan uban sa dakong kasubo. Miduol sila sa baybayon ug, gikuha nila ang santo gikan sa barko, gibyaan siya didto, nga nag-ingon uban sa paghilak ug pag-aga:

'Karong adlawa, nawad-an kita og dakong panalipod ug tabang.'

'Maloloy-on ang Dios,' nagpahupay kanila ang santo, 'Anaa Siya sa tanang dapit ug nagatuman sa tanang butang; Siya ang inyong Kauban ug magpanalipod kaninyo gikan sa tanang dautan.'

Pagkahuman niini, ang respetadong amahan nagpangumusta sa mga marinero sa ngalan sa Ginoo, gisulatan niya ang barko sa tanda sa Balaang Krus, gibendisyunan sila tanan, ug gipadala sila sa ilang dalan sa kalinaw. Siya mismo mibyahe paingon sa mga bato-batong dapit, nga nagaagi sa daghang lat-ang, bangin, ug kakahoyan, hangtud nga nakakaplag siya og usa ka ngitngit kaayo nga langob nga iyang puy-an, diin daghan ang mga reptilya ug bisan mga demonyo. Dili masukod pila ka mga pagsulay ang gisagubang sa Reverendo didto sa kamot sa mga demonyo, o pila ka mga kalamidad ang iyang naagian. Dinhi, alang sa pagtukod sa espirituwal, pipila ra kanila ang atong hinumduman.

Pagkahuman niyang napuy-an ang maong langob, si Reverendo Pedro nagpabilin adlaw ug gabii sa pag-ampo, hingpit nga nagpugong sa pagkaon sulod sa duha ka semana. Dili mapailub-an sa Yawa ang ingon nga pag-antos sa pagpanamastamas: iyang gipundok ang tanan niyang mga pwersa ug, gisangkapan sila sama sa pakig-away gamit ang mga pana ug busog, mga espada ug mga pika, misulong sa langob uban ang usa ka makalilisang ug gamhanang pagsinggit, aron pagpahawa sa balaan. Unya ang uban sa mga demonyo, gikuha ang ilang pana, naghulga sa santo gamit ang mga pana, samtang ang uban nag-uyog sa mga sibat; ang uban, gikuha ang ilang mga espada, nagtuyo sa pagtuslok sa iyang mga tadyaw, samtang ang uban naglabay og dagkong bato nga kusog kaayo nga ang yuta nangurog ug ang langob nangalangan nga matumba. Ang Banal nga Amahan, nga wala nay paglaum nga mabuhi, mibalik-balik lang og ingon: 'Dinhi ako mamatay, kon mao kini ang kabubut-on sa akong Dios.'

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot, misinggit siya: 'O Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Birhen Maria, tabangi ako, imong alagad.'

Sa diha nga nadungog sa mga demonyo ang ngalan sa Inahan sa Dios—nga makalilisang ug makahadlok alang kanila, apan matam-is ug grasya alang kanato—nibulag sila uban sa kasaba, samtang ang santo, sa kusog nga tingog nagtawag sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo— 'Ginoong Hesukristo, ayaw ko pagbaya' – gipalayas ang mga naglupad nga demonyo sama sa usa ka latigo o busog. Sukad niadto, mihunong sa pipila ka panahon ang mga limbong sa mga demonyo, ug si San Pedro, nga nagpuyo sa kalinaw, gipadayeg ang Dios ug ang Labing Putli nga Inahan sa Dios. Sa sinugdanan sa iyang pagpuyo sa bukid, ang pagkaon sa Reverendo nga Amahan mao ang pan, nga iyang gikuha sa gamayng kantidad gikan sa barko nga , ug sa ulahi, sa dihang nahurot na ang pan, mao ang mga liso sa disyerto ug ang bunga sa mga kahoy sa kalasangan nga moturok sa maong bukid. Busa gipadayon ni San Pedro ang iyang kaugalingon hangtod nga usa ka anghel misugod sa pagdala kaniya og manna gikan sa langit, usa ka butang nga atong hisgutan unya. Apan karon, padayon kita sa husto nga han-ay.

Lima ka pulo ka adlaw pagkahuman sa maong pagsulong sa kaaway, ang yawa, uban sa iyang dagkong puwersa, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon, misulong aron atakehon ang dili mapildi nga mandirigma ni Kristo; Alang niini, gipugos sa yawa ang tanang mananap ug tanang nagagapang nga binuhat nga naa sa maong bukid nga moanha sa langob diin nagpuyo ang balaan; ug uban kanila, siya mismo ug ang iyang mga kauban miabot didto, nga nagbag-o usab sa ilang kaugalingon ngadto sa lain-laing mga mananap ug binuhat. Unya usa ka makalilisang ug makahadlok nga talan-awon ang nahitabo: ang uban sa mga hayop nag-uyog-uyog sa tiilan sa

santo, ang uban nagsib-og gamit ang makalilisang nga tingog, samtang ang uban, nga nagbukas sa ilang mga panga ug misulong sa santo, daw gusto siyang lunokon nga buhi. Ang reverendo nga amahan, pagkahuman niyang gipanalipdan ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ug gitawag ang ngalan ni Kristo nga atong Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, gipukan ang ilang gahum ug gipahawa sila sa layo gikan kaniya, naglipay ug nagdayeg sa Dios, iyang Manluluwas.

Gigugol sa Reverendo ang unang tuig sa iyang kinabuhi isip usa ka eremita nga kanunay nakigbisog batok sa mga demonyo. Pagkahuman niini, nagsugod ang yawa sa pagtintal sa Reverendo pinaagi sa lain nga paagi.

Busa, mibisti siya sa porma sa usa sa mga batan-ong sulugoon ni Pedro nga nagsilbi kaniya sa dihang siya usa ka kumander militar sa kalibutan; sa pagpakita nga batan-ong lalaki, miadto ang yawa sa Banal nga Amahan ug mihulog sa iyaha, nga nagtinguha sa paghalok sa santo, samtang napuno siya sa kasuklam-suklam. Unya, samtang nagahilak, misugod siya og sulti: 'Nadungog namo, among ginoo, nga ikaw nadakpan sa pakig-away, gidala sa Samara ug gipriso didto sa usa ka makalilisang nga bilanggoan, ug giunsa ka sa Dios, pinaagi sa pag-ampo sa among balaang amahan nga si San Nicolas, gipagawas gikan niadtong bilanggoan ug gidala ka sa yuta sa Gresya. Pagkadungog niini, kami tanan—ang inyong panimalay—nagahilak ug nagasubo samtang nangita kanimo bisan asa, nagbiyahe sa daghang mga lungsod ug baryo ug nangutana bahin kanimo. Sa dihang wala ka namo kaplagan, ug wala namo kabalo asa ka, nag-ampo kami nga may daghang luha kang San Nicolas, nga ipadayag kanamo asa ka—ang among labing bililhon nga bahandi. Si San Nicolas, ang madali motabang sa tanan, wala niya balibari ang among mga pag-ampo, apan gipadayag niya kanamo ang tanan mahitungod kanimo, ug kami, ang imong mga sulugoon, naglipay. Ako, midali-dali ko paingon kanimo, akong ginoo, sa wala pa bisan kinsa, ug ikaw, nga mibangon, mibalik sa imong panimalay, aron ang tanan nga gustong makakita sa imong nawong makakita kanimo ug maghimaya sa Dios, nga milagrosong nagluwas kanimo gikan sa mga gapus ug pagka-ulipon. Mahitungod sa kahilom, ayaw pagmasubo, kay didto usab adunay mga monasteryo ug angay nga mga lugar para sa kahilom sa mga eremita, ug makapuyo ka sa bisan unsang monasteryo nga imong gusto. Labaw pa, hukmi sa imong kaugalingon sa patas nga paghukom: asa sa duha ang mas pinalabi sa Dios – ang kinabuhi sa usa ka eremita sa kamingawan o sa kabukiran, nga alang lamang sa kaugalingon niyang kaayohan, o ang kinabuhi sa usa ka tawo nga makapahimuot ug giinspirar sa Dios, nga pinaagi sa iyang pagtudlo, daghan ang nadani ngadto sa Dios ug giya sa dalan paingon sa kaluwasan? Sa tinuod, mas maayo ang ikaduha, ingon sa pagtestigo sa Dios mismo sa Balaang Kasulatan: 'Ipagawas nimo ang bililhon gikan sa walay bili,' ingon Siya, 'ug ikaw mahimong sama sa akong baba' (cf. Jer. 15:19). Kay kabalo ka nga sa atong siyudad daghan ang nalunod sa kalawom sa ilang mga kahiligon ug nanginahanglan og usa ka tawo nga makatawag kanila sa paghinulsol. Ikaw, akong ginoo, makadawat og mas dako nga ganti gikan sa Dios kon, sa imong pag-abot, imo silang ibalik sa Dios. Apan ngano man nga imo kami gipasipala, kami nga imong mga sulugoon nga naghigugma kanimo sa among tibuok kasingkasing, pinaagi sa imong paglikay kanamo ug pagtago sa kamingawan?'

Gisulti sa demonyo kining mga pulong ug daghan pa nga susama uban sa mga luha, nga nahibulong pag-ayo ang santo ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, miingon kaniya: 'Dili tawo, ni anghel, kondili ang Dios mismo ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios ang nagdala kanako dinhi; ug gawas kon sugoon ko nila nga mobiya niining dapita, dili ko molakaw gikan dinhi.'

Apan ang demonyo, sa pagkadungog sa ngalan sa Dios ug sa Inahan sa Dios, kalit nga nawala. Natingala ang santo sa mga limbong sa demonyo, apan, sa pagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ug sa pagtutok sa iyang hunahuna sa Dios, nagpabilin siyang malinaw.

Paglabay sa pito ka tuig, ang malimbungon nga kaaway mibag-o pag-usab sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka masidlak nga anghel ug, nagtindog duol sa langob nga naggunit og hinagop sa iyang kamot, misinggit:

'Pedro, alagad ni Cristo, duola kanako, ug dad-an tika og maayong balita.'

'Kinsa ka,' tubag sa santo, 'nga gustong magdala kanako og maayong balita?'

'Ako ang Arkanghel sa Ginoo,' tubag sa malimbungong manlimbong, 'nga gipadala kanimo. Pagpakusgan, pagpalig-on sa kasingkasing, paglipay ug pagmalipayon, kay usa ka himayaong trono ug usa ka dili malatawang korona ang gitagana para kanimo sa Dios. Karon, bisan pa niana, biyaa kini nga dapit ug paggawas ka sa kalibutan aron makatabang ka sa kadaghanan. Kay bisan ang tinubdan sa tubig nga anaa sa imong kiliran namala na, pinaagi sa sugo sa Dios, aron ang tanang mga mananap nga nakapahadlok kanimo mamatay sa kauhaw.

Pagkahuman niini, ang malimbungong kaaway nagpadala pa ug lain nga demonyo, pinaagi sa pagtugot sa Dios, aron pugngan ang dagan sa sapa. Apan si San Pedro, uban sa mapainubuson nga kinaadman, mitubag ingon niini sa mapaluyong mga pulong sa yawa:

'Kinsa man ako—dili labaw pa sa usa ka baho nga iro—nga ang Arkanghel sa Ginoo magpakita kanako?'

'Ayaw pagkahibulong niini, alagad sa Ginoo,' tubag sa demonyo. 'Niining taknaha nalabwan na nimo si Moises, Elias, Daniel ug Job: nalabwan nimo si Moises ug Elias sa pagpaubos; si Daniel – pinaagi sa mga bitin ug mga hayop nga imong gipahilom ang mga baba; ug si Job – pinaagi sa imong pagkamapailubon; busa pagatawgon ka nga dako sa langit. 'Tindog ug tan-awa—nagau na ang tubig—adtoa ang mga monasteryo nga naa sa kalibutan; ako anaa kanimo ug, pinaagi kanimo, ako makaluwas sa daghan,' ingon sa Ginoo nga Labaw sa Tanan.

'Ipahibalo ko kanimo,' tubag sa balaan sa demonyo, 'dili ko mobiya niining dapita hangtod ang akong Tabang—ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios—ug ang akong mainitong manalipod sa akong mga kasakit—si San Nicolas—mando kanako sa pagbuhat niini.'

Pagkadungog sa demonyo sa mga ngalan sa Inahan sa Dios ug ni San Nicolas, kalit lang siyang nawala. Ang santo, sa pag-ila sa kalimbong sa yawa ug sa iyang kawalay gahum, mituyok ngadto sa Dios, nga miingon: 'Ginoong Jesu-Cristo, akong Dios! Kining akong kaaway naglibot sama sa usa ka nagngurog nga leon, nga nangita sa paglunaw kanako (cf. 1 Ped. 5:8), apan Ikaw nagpanalipod kanako, imong alagad, sa Imong gamhanang kamot. Nagpasalamat ako Kanimo, kay wala Ka magbiya kanako; nag-ampo ako Kanimo, Labing Mapinanggaon nga Ginoo, ayaw ko biyai hangtod sa katapusan.'

Sa ulahi niadtong gabii, sa usa ka damgo, ang paspas nga tigtabang sa mga Kristohanon, ang buotan nga Ginoo-babae, ang Labing Balaan nga Birhen Maria, nagpakita kang Banal nga Pedro kauban si San Nicolas ug miingon:

'Ayaw kaha kahadlok sa mga limbong sa yawa, kay ang Ginoo anaa uban kanimo. Ang Anghel sa Ginoo mabisita kanimo sa buntag ug magdala kanimo og manna aron imong kan-on, kay gisugo siya sa Dios nga dalhon kini kanimo matag kap-atan ka adlaw hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi, aron ikaw mapakabuhi.'

Samtang gipakita ang manna kang San Pedro, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios miingon:

'Kini nga pagkaon dad-on kanimo matag kap-atan ka adlaw hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi.'

Pagkahuman niya og sulti niini ug paghatag kang San Pedro sa timailhan sa kalinaw, nilakaw ang Inahan sa Dios gikan kaniya. Si Pedro, bisan pa man, mihapa sa yuta ug gihalokan ang dapit diin nagtindog ang mga tiil sa Inahan sa Dios ug ni San Nicolas. Sa buntag, mipakita ang Anghel sa Dios, sama sa gipanghimatuud sa Inahan sa Dios, gidala kang Pedro ang pagkaon gikan sa langit, ug pagkahuman gihatag kini sa balaan, nilakaw kini. Unya si Pedro misalamat sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; gilamian niya ang manna nga gidala sa mga kamot sa Anghel, ug napalig-on siya niini nga nakaya niyang dili mokaon sulod sa kap-atan ka adlaw. Pagkahuman niini, matag kap-atan ka adlaw, gidala sa Anghel ang manna sa Kagalang-galang, ug nagpabilin si San Pedro nga buhi pinaagi niini sulod sa kap-atan ka adlaw. Busa ang Banal nga Amahan nagpuyo sulod sa 53 ka tuig sa kahilom, pag-ayuno ug pag-ampo. Niining panahona, ang tanang limbong sa yawa—nga labi na nakapahasol kang Pedro sa sinugdanan—nagpahunong: ang mga panag-an, mga limbong ug kahadlok gipalayas gikan kaniya, pinaagi sa tabang sa Dios. Tungod kay nagpuyo siya sa bukid sulod sa daghang katuigan, wala siyay nakitang nawong sa tawo, wala siyay sinina aron tabunan ang kahubas sa iyang lawas, ug wala siyay bisan unsang gikinahanglan sa tawo; ang langit ra ang iyang dalungan, ug ang yuta ang iyang higdaanan. Sa ting-init gisunog siya sa kainit sa adlaw; sa tingtugnaw namatay siya sa katugnaw: gidala niya kini tanan alang sa gugma sa Dios ug sa ganti nga umaabot.

Sa dihang ang Ginoo nahimuot nga ipadayag ang Iyang alagad sa mga tawo, nahitabo ang mosunod nga panghitabo pinaagi sa Iyang espesyal nga pagdumala. Usa ka mangangayam, nga nagdala sa iyang pana ug punyal, mibiyahe aron mangayam sa Bukid Athos. Sa pagtabok niya sa batuhan nga yuta ug lawom nga mga walog, nga gisagulan sa daghang hataas nga bungtod, nakaabot siya sa dapit diin nagpuyo si Banal nga Pedro nga sama sa usa ka anghel. Sa dihang naduol na ang mangangayam sa maong dapit, nakakita siya og usa ka dako nga usa nga migawas gikan sa kakahoyan, nga nagdula-dula samtang midagan sa unahan paingon sa kahiladman. Sa pagkakita niya sa maanindot nga usa, gisundan ug gilutos kini sa mangangayam, naningkamot nga mapusil kini, tibuok adlaw hangtud nga, pinaagi sa probidensya sa Dios, nakaabot ang usa sa langob sa maalamat, diin kini mitindog nga walay lihok. Ang mangangayam, samtang gitan-aw gihapon niya ang usa, nakakita dayon sa tuo sa hayop og

usa ka hubad nga lalaki nga daghan kaayo ug balhibo sa nawong ug buhok nga moabot sa iyang hawak, nga ang tibuok lawas natabonan niini, sama sa usa ka hayop. Pagkakita niya sa reverendo, nahadlok kaayo ang mangangayam ug midagan pagbalik nga puno sa kahadlok. Unya si San Pedro, pagkakita nga nagdali-dali pagbalik ang mangangayam, mitawag kaniya sa kusog nga tingog, miingon: 'Igsoon! Ngano man ka nahadlok ug nagdagan gikan kanako? Sa tinuod, tawo ra usab ko sama nimo, ug dili usa ka demonyong hulagway, sama sa imong gihunahuna. Balik ug duola kanako, ug isulti ko kanimo ang tanan mahitungod sa akong kaugalingon, kay ang Ginoo ang nagpadala kanimo dinhi.'

Ang mangangayam, sa pagdungog sa tingog, mihunong ug, nagkurog sa kahadlok, miduol sa reverendo nga amahan nga mitawag kaniya. Gipakalma sa santo ang mangangayam, giyakap siya, ug gihalokan sa ngalan sa Ginoo; unya, sa dihang mipungko, misugod siya og istorya kaniya, gisaysay ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon sa detalyado: unsaon, samtang siya usa ka kumander militar, nadakpan siya sa gubat; unsaon siya pagkapriso sa bilanggoan sa Samara; unsaon, pinaagi sa pag-ampo ni San Nicolas ug ni San Simeon nga Gitawir sa Dios, siya napalaya gikan sa iyang mga gapos; unsaon siya pagbiyahe paingon sa Roma ug mibalik gikan didto; unsaon siya pagpuyo niining bukid; ug unsaon siya pakigbisog, unsay iyang gikaon, ug pila ka tuig siya nagpuyo sa kamingawan—sa mubo, Gisaysay niya ang tibuok niyang kinabuhi sa mangangayam. Natingala ang mangangayam samtang nagpaminaw sa sugilanon sa santo; napuno siya sa kahadlok ug miingon uban sa lawom nga pagbati: 'Karon nasabtan ko nga gibisita ko sa Ginoo pinaagi sa imong grasya: Gitagaan ko Niya og pribilehiyo nga makita ang Iyang natagong alagad – ikaw, Amahan. Sukad karon, magpabilin na gayud ko uban kanimo, alagad sa Dios.'

'Ayaw pagbuhat ana, anak ko,' tubag sa balaan nga amahan. 'Una, balik sa imong panimalay ug sulayi ang imong kaugalingon: makahimo ba ka sa pagsunod sa mga praktis sa pag-ascetismo ug pagka-ermita? Ug sulayi ang imong kaugalingon sa ingon niini: likay sa karne, bino, keso ug mantikilya, ug labi na gayud sa imong asawa; ihatag ang imong mga kabtangan sa mga kabus; pag-ampo nga masinabtanon ug pag-ayuno, samtang gisulayan nimo ang imong kaugalingon uban sa mapinul-anong kasingkasing. Pagpuyo sa ingon niini sulod sa usa ka tuig, ug sa diha nga mahuman na, umadto ka kanako, ug unsay makapahimuot sa Dios, kana ang imong tumanon."

Pagkahuman niini, gihatagan sa santo ang mangangayam og pag-ampo ug panalangin isip panalipod. Unya, sa pagpauli kaniya sa iyang mga tawo, miingon siya kaniya isip katapusang tambag: 'Bata ko! Adtoa sa kalinaw, ug ayaw ipadayag sa bisan kinsa ang tinago nga gisalig kanimo: ang bahandi nga nahibal-an sa kadaghanan mahimong makawat.'

Niyuko ang mangangayam sa santo ug mihawa, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios nga Gihimo Siya nga takus nga makakita sa ingon nga sulugoon Niya sa unod ug makig-istorya kaniya. Pagbalik sa balay, gibuhat sa mangangayam ang tanan nga gisulti kaniya sa santo.

Paglabay sa usa ka tuig, ang mangangayam, kauban ang duha ka monghe ug ang iyang igsoon, mibiyahe sa barko ug mipundo sa gawas sa dapit diin nagpuyo si Santo Pedro. Pagbaba nila, diretso sila paingon sa Itaas nga Disyerto. Sa dalan paingon sa lugar diin nagpuyo ang santo, ang mangangayam, gipalihok sa mainit nga gugma, nilapas sa uban ug midali paingon sa langob. Nakita niya ang respetadong amahan nga patay na sa yuta: ang iyang mga kamot nakatupi sa porma sa krus sa iyang dughan, ang iyang mga mata hapsay nga nakasirado, ug ang nahibilin niyang lawas hapsay ug matinahuron nga gipahimutang[4308] . Pagkita niini, nahadlok kaayo ang mangangayam ug, samtang nagtindog ibabaw sa lawas sa reverendong amahan, misugod siya og hilak nga mapait. Pag-abot sa mga kauban sa mangangayam ug pagkakita nila sa katingalahang bangkay ug sa ilang higala nga nagahilak niini, nangutana sila: 'Kinsa kining patay nga tawo nga imong nakaplagan, ug ngano man nga nagahilak ka og ingon ani ka mapait para kaniya?'

Unya, uban sa mga luha ug paghilak, gisaysay sa mangangayam kanila sa detalyado ang kinabuhi sa reverendo, sama sa iyang nadungog gikan mismo sa baba sa reverendo niadtong miaging ting-init. Ang sugilanon sa mga katingalahang binuhatan sa namatay nga amahan nakapahikap sa kasingkasing sa mga nakadungog: naghilak sila og mapait, nga nagbasol nga wala sila giisip nga takus nga makakita sa ingon ka dako nga alagad sa Dios samtang buhi pa siya ug makig-istorya kaniya. Ang igsuon sa mangangayam, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, nakabawi dayon sa maayong panglawas sa diha nga iyang nahikap ang mga relikya sa balaan

[4308] Si San Pedro namatay mga tuig 734.

sa Dios. Gihulog siya sa yuta sa demonyo uban sa kusog nga pagsinggit: 'O Pedro! Dili pa ba igo nga imong gipahawa ko gikan sa akong lungib; karon gipahawa pa nimo usab ako gikan sa akong karon nga puy-anan!'

Sa paglitok niini nga mga pulong, siya nawala sama sa aso gikan sa ngabil sa tawo nga naghigda nga daw patay. Paglabay sa mubo nga panahon, siya mitindog, himsog sa lawas ug kalag, ug miingon sa iyang igsoon: 'Nagpasalamat ko kanimo, igsoon, kay gidala mo ko dinhi alang sa akong kaayohan.' Unya, mitungo siya sa atubangan sa mga relikya sa balaan, ug gihalokan kini sa naga-ayo nga tawo uban sa kalipay ug pagpasalamat. Pagkahuman, pagkuha nila sa balaang relikya sa sulugoon sa Dios, gidala nila kini ngadto sa baybayon ug, pagbutang nila niini sa ilang sakayan, gidala nila kini ngadto sa usa ka medyo iladong baryo nga sakop sa pagdumala sa mga Masedon; Pagkadungog sa daghang mga pagka-ayo nga nanggawas gikan sa mga relikya sa santo, ang obispo sa siyudad, kauban ang iyang mga klero, gikuha ang mga relikya ni San Pedro nga naghatag kinabuhi, gidala kini uban sa dungog ngadto sa iyang obispado ug, pagkahuman nga gibutang kini uban sa humot nga lana sa usa ka bililhon nga reliquaryo, gibutang kini sa simbahan, human sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii sa publikong doxolohiya ngadto sa Labawng Balaang Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo – ang Dios, nga ang tanang binuhat kanunay naghatag kaniya og himaya, karon ug kanunay, ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Mibulag ka sa katilingban sa mga tawo, nagpuyo ka sa mga bangin ug liki-liki; pinaagi sa balaang kabubut-on ug gugma, Pedro, nadawat nimo ang korona gikan sa imong Ginoo: pag-ampo nga walay hunong alang sa among kaluwasan.

26 Hunyo

13 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa, ang pagpanaw sa Balaan nga Andronikos sa Moscow, niadtong tuig 1395.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Aquilina

Gisaulog niadtong Hunyo 13

Sa lungsod sa Vivlos sa Palestina[4309] , diin nagpuyo ang mga Kristohanon sukad pa sa panahon sa mga Balaang Apostoles, nagpuyo didto ang usa ka Kristohanon nga ginganlan og Eutolmius, nga ang matinud-anong kaminyoon gipanalanginan sa Ginoo sa pagkahimugso sa usa ka anak nga babaye, nga ginganlan og Aquilina. Upat ka bulan pagkahuman sa pagkahimugso sa gamay nga batang babaye, gidala siya sa iyang inahan kang Obispo Euphalius, kinsa gihaplasan ang bata, ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw kaniya; unya, duha ka bulan pagkahuman, gibunyagan niya ang dalaga. Sa iyang ikaduhang tuig, namatay ang amahan ni Aquilina, nga mibyahe paingon sa langitnong puloy-anan, ug nagpabilin siya sa pag-atiman sa iyang inahan; gipadako sa iyang inahan ang iyang anak, gipangtudlo kaniya ang mga prinsipyo sa usa ka matinud-anon nga Kristohanong kinabuhi; sa dihang pito na siya ka tuig ang edad, hingpit na niyang nasabtan kining mga pagtulon-an. Samtang nagdako siya, si Akilina napuno pag-ayo sa Espiritu Santo, gipahimutang sa grasya ni Kristo, ug napuno siya niini nga sa iyang malumo ug dili pa hamtong nga mga katuigan sa pagkabatan-on, mapangahas niyang napildi—sama sa usa ka gamayng butang—ang mga sugo sa mga walay Diyos nga hari nga nagmando sa pagsimba sa mga dios-diosan alang sa tanan. Kini mao ang atong hisgutan karon.

Sa dihang si Akilina, nga walay hunong sa pag-awhag sa Diyos sa pag-ampo, nakaabot sa napulo ka tuig, ikapitong tuig na sa paghari ni Diocletian[4310] ; niadtong panahona, usa ka Volusian, nga daw anak sa yawa kaysa

[4309] Ang Byblos, o Biblos, usa ka siyudad sa tinuod nga Fenicia.

tawo, ang nag-angkon sa gahum sa yuta sa Palestina. Tungod kay wala niya giila ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang nga naglungtad, si Volusian, nga puno sa walay puas nga dautang buot, misugod sa paglutos sa matinud-anong mga sumusunod kang Kristo nga Manluluwas – ug daghang maisugong mga mandirigma ni Kristo, nga mapisan nga nag-antos sa ilang mga pag-antos, gihatagan og dili malaglag nga mga korona.

Niadtong mga adlaw, ang bulahan nga dalaga nga si Aquilina, nga napuno sa kahibalo sa Dios, kanunay niyang gihatagan og pahimangno ang iyang mga kaubanan nga ingon niini:

'Unsa man nga kaayohan ang inyong makuha sa pagsimba sa mga busay nga walay tingog ug walay kinabuhi? Wala ba kamo kahibalo nga ang mga nagsimba kanila uban sa pagtuo naglimbong sa ilang kaugalingon sa walay pulos, makadaot, demonyohan nga paglaum? Kini mga patay ug walay gahum nga mga dios; makahatag pa ba sila og bisan unsang panalangin?'

'Asa nga Dios, unya, ang inyong ginasimba?' pangutana sa mga kaubanan ni Akilina kaniya.

Mitubag siya:

'Nag-alagad ug nagpasidungog ako sa Usa ka Dios, ang angay pag-alagad, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat ug sa tanang sulod niini. Sukad pa sa sinugdanan, gihatag Niya ang Iyang grasya sa tanan nga nagtuo kaniya ug nagbutang sa ilang paglaum kaniya, ug, isip ang Makagagahum, ibubo Niya ang Iyang mga panalangin sa mga nagtawag kaniya hangtod sa katapusan sa kalibutan.'

'Nakadungog kami,' mitubag ang mga kauban ni Akilina, 'nga ang Dios nga imong gihisgutan namatay sa krus, gipako sa krus sa mga Hudiyo.'

'Walay gahum ang kamatayon kaniya,' tubag sa santo, 'kay dili lang Siya mibanhaw pag-usab, apan gibanhaw usab Niya ang mga patay, nga gipang-iluwos sila sa Iyang bililhon nga Dugo. Sa pagtan-aw nga ang katawhan naliso gikan sa tinuod nga dalan, Iyang giubanan ang pagpakababa sa pagka-inkarnado, sa pagka-tawo, aron pinaagi sa paglaglag sa limbong sa yawa ug sa paghatag kanato og grasya ug kamatuoran, Iya nga ipahayag ang Ebanghelyo ug ibalik ang nahulog nga kaliwatan sa tawo sa dalan padulong sa kaluwasan.

'Apan kinsa kaha kini nga ilang giingon nga gilansang sa krus?' Padayon gihapon sa mga kauban ni Akilina ang pagpugos kaniya sa pagtubag.

'Ang Manluluwas sa tanan, nga nahigugma sa katawhan,' tubag niya. 'Gipailob Niya ang pag-antos sa kaugalingon nga kabubut-on aron, pinaagi sa tubig ug sa Espiritu[4311] , makahimo Siya og bag-ong tawo gikan sa daan; Misaka Siya sa Krus, nga dili lang buot magluwas sa mga buhi sa yuta, kondili buot usab magbuhat og kagawasan gikan sa gapos sa kamatayon sa mga gipriso sa Hades; pinaagi sa Iyang pagkabanhaw sa ikatulong adlaw, gipahayag Niya ingon usa ka dili matandog nga kamatuoran nga sa Iyang ikaduhang pag-abot, ang pagkabanhaw gikan sa mga patay moabot alang sa tanan.

'Apan kung,' nangutana ang mga nangutana kang Akilina nga naglibog, 'ang Iyang gipasabot naghatag og ingon ana kadako nga mga panalangin sa kalibutan, ngano man nga ang mga Hudiyo, ang Iyang kaugalingong katawhan, dili Siya pasidunggan isip Dios?'

[4310] Sa panahon sa paghari ni Diocletian (284–305), upat ka edikto ang gipagawas batok sa mga Kristohanon. Ang una gipahayag niadtong Pebrero 303. Kining edikto nagmando sa paglaglag sa mga simbahan ug pagsunog sa mga balaang libro; sa samang higayon, gikuhaan ang mga Kristohanon sa ilang sibil nga katungod, dungog, proteksyon sa balaod, ug sa ilang mga opisina; Ang mga Kristohanong ulipon nawad-an sa ilang katungod sa kagawasan kung, nakab-ot man nila kini sa bisan unsang paagi, nagpabilin silang mga Kristohanon. Dali ra pagkahuman, gipagawas ang ikaduhang edikto nga nagsugo nga ipriso ang tanang mga lider sa simbahan ug uban pang mga klero; busa, ang edikto para lamang sa mga klero; giakusahan sila sa atubangan sa emperador nga nag-awhag sa pag-alsa sa Syria ug Armenia, nga, sa kasubo sa mga Kristohanon, nagsugod pagkahuman sa pagpagawas sa unang edikto. Niadtong samang tuig, 303, gisundan kini sa ikatulong edikto: ang tanan nga nakabilanggo ubos sa ikaduhang edikto pugson sa paghalad og sakripisyo ubos sa hulga sa pagpanakit kon mosukol. Sa katapusan, niadtong 304, gipahayag ang katapusang ika-upat nga edikto, nga nagdeklara og halapad nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Kini nga edikto maoy hinungdan sa labing daghang pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon: nagpabilin kini nga epektibo sulod sa walo ka tuig, hangtod sa 311, sa dihang si Emperador Galerius, pinaagi sa usa ka espesyal nga edikto, nagdeklara sa Kristiyanismo nga usa ka 'gitugotan nga relihiyon'. Ang pagpanlupig ni Diocletian mao ang katapusan; niini, pagkahuman sa pakigbisog nga milungtad hapit tulo ka siglo, nakab-ot sa Kristiyanismo ang hingpit nga kadaogan batok sa pagano.

[4311] Kana mao, pinaagi sa tubig sa bunyag, nga nagahatag ug bag-ong kinabuhi, ug sa grasya sa Espiritu Santo, nga nagpalig-on sa usa ka tawo niining kinabuhi (cf. Juan 3:5–6).

'Kining katawhan,' pasabot sa balaan nga dalaga, 'permi maliso sa husto nga dalan; nga adunay kalag nga mapanghimagsik sa pagkamatarong ug nabuta sa dautang buot, kasagaran nila balibaran ang tinuod ug matarong; mao nga gibalibaran sa mga Hudiyo ang Usa nga nagbuhat ug maayo kanila, ug gihatag Siya kang Pilato aron hukman sa kamatayon sa krus.'

Usa ka ulipon sa gobernador sa probinsya nga ginganlan og Nicodemus kanunay nakadungog sa ingon nga mga pakighinabi tali sa bulahan nga si Aquilina ug sa iyang mga kaubanan; sa ulahi gisultihan niya ang iyang agalon nga adunay usa ka dalaga nga nagpuyo sa siyudad nga gitawag ang mga dios—nga iyang giisip nga walay bili— ug kinsa misupak sa mga sugo sa mga hari bahin sa pagsimba kanila; labaw pa, pinaagi sa pagwali mahitungod sa usa ka Dios nga gipako sa krus, iyang gipahawa ang uban gikan sa relihiyon sa ilang mga amahan. Pagkadungog niini, ang gobernador sa probinsya nagpadala sa iyang mga sulugoon aron dakpon ang dalaga. Ang balaan nga martir nga si Aquilina gidala aron mag-antos sa ikaduhang tuig sa pagdumala ni Volusian sa probinsya ug sa ika-kaduha ka tuig sa iyang kinabuhi. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa dautang tribinale, si Volusian, sa pagtan-aw kaniya, nangutana:

'Dili ba ikaw ang supak sa mga mando sa hari, nga nagdalit sa uban aron dili nila pasidunggan ang among mga dios kondili magsimba sa Ginasakitan sa Krus?' Wala ba ka kahibalo sa mando sa mga hari nga ipailawom sa tanang matang sa pag-antos ang mga nag-angkon sa ngalan ni Jesus, nga magtapos sa silot sa kamatayon? Busa, isalikway ang Nataod sa Krus ug ihatag sa mga di-mamatay nga dios ang dungog ug halad nga angay kanila, aron dili kami mapugos sa pagpasakit kanimo.

'Kung ikaw, Amphipatus[4312] ,' mitubag si San Aquilina, 'ikaw maghukom kanako sa mapait nga pag-antos, pinaagi niini hatagan nimo ako og korona nga dili malaglag, nga akong gilauman nga madawat gikan sa akong Manluluwas, kay gipanghimatuud ko ang Iyang ngalan, nga dili ko gayud biyaan, bisan pa sa labing grabeng pag-antos.' Busa ayaw paglangan – hunahunaa ang bisan unsang pag-antos nga gusto nimo ipahamtang kanako, ug makita nimo sa imong kaugalingon nga, armado sa pagtuo, dili ko kahadlok sa imong mga pag-antos.

Unya si Volusian misugod sa malumo nga pagdasig sa balaan nga dalaga:

'Sa pagtan-aw nako sa imong pagkabatan-on ug kaanyag, kalooy ko kanimo, kay kon ipailawom tika sa pagpanakit, ang imong maluya nga mga bukton mabungkag dayon; ang malupit nga mga tortyurista, human sa grabeng pag-antos, maghukom kanimo sa usa ka mapait nga kamatayon, ug mawala ang imong kinabuhi sa pagkabatan-on, ug ang Kristohanong Dios nga imong gipanghimatuud dili makatabang kanimo.'

'Dili ko mangayo sa imong kalooy,' tubag ni Santa Aquilina Volusianu, 'ikaw, nga nagtuo nga nagpakita ka og kalooy kanako, mas nagapasakit pa gayud kanako pinaagi sa imong paningkamot nga ilisyohon ako gikan sa tinuod nga Dios.' Gina-ampo ko kaninyo, ayaw ko kaluoyi, kondili pag-usab kanako sa labing walay-kaluoy nga kalupigan; ug unya, pinaagi sa akong paglahutay, inyong masayran nga kadtong nagbutang sa ilang paglaum kang Kristo dili gayud mapildi.

Si Anfipat, sa pagkahibalo nga walay bisan unsang pagpangumbinsi ang makapahawa sa pag-ako niining sulugoon ni Kristo kang Jesus, nagmando nga siya patukmokon sa nawong, nga nag-ingon:

'Dinhi magsugod ang imong pag-antos—matam-is ug makalipay ba kini para kanimo?'

'Walay-katooan nga manlutos!' matod ni Aquilina, 'kay gisugdan nimo og hampak ang nawong sa usa ka tawo nga gimugna sa hulagway sa Dios, hibaloa kini: Siya nga hulagway Niya akong gidalit dili ka pasayloon niini sa adlaw sa Iyang paghukom.'

'Nagtuo ako,' matod sa huwes, 'nga ang atong mga dagkong dios, nga karon nagkupot sa kaluwasan sa tibuok kalibutan sa ilang mga kamot, mao usab ang magkupot sa kaluwasan sa tanan sa ilang gahum sa umaabot nga kapanahonan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gisugo niya nga hubaron ang dalaga ug, pagkahigda niya, gisugo niya ang duha ka sundalo nga bugbog-on siya, kauban sa pagpanakit ang mosunod nga mga pulong:

'Ain-o na karon ang imong Dios, Aquilina, nga imong giingon nga dili ko pasayloon sa Iyang paghukom? Pasagdi siya nga moanha dinhi ug luwason ka gikan sa akong kamot.'

Unya gisugo ni Volusian nga mohunong ang mga manukol ug miingon kang Santa Akilina:

[4312] I.e. usa ka gobernador sa probinsya.

'Paminawa ako, nga nagahandom sa imong kaayohan: biyaan ang imong kabuang ug, kon gusto ka nga maluwas gikan sa imong mga pag-antos, isalikway ang Kristohanong erehiya: aduna bay bisan usa nga nagbutang sa iyang paglaum kaniya—nga siya mismo wala maluwas sa iyang kaugalingon sa dihang siya gilansang sa krus—nga nakagawas nga walay samad gikan sa akong mga kamot?' Kinsa sa mga nagpasidungog kang Jesus ang gitugotan sa atong mga hari nga mabuhi sa yuta?

'Nagtuo ba gyud ka, ikaw nga walay kalooy nga mamamatay,' tubag ni Santa Aquilina, 'nga nabati nako ang mga pag-antos nga gihatag kanako? Hibal-i kini: ang akong Dios magahatag kanako og kusog ug paglahutay nga labaw pa sa mga limbong nga imong gihimo batok kanako sa pagpukaw sa imong amahan, ang yawa.'

Si Volusian, nabigla sa ingon ana ka dako nga kaisog sa bulahan nga dalaga, miingon kaniya:

'Hatagan tika og pipila ka adlaw aron maghunahuna, aron, pinaagi sa matarong nga paghukom, pagasimba ka sa mga dios ug pinaagi niini maluwas ang imong kinabuhi, samtang sa samang higayon makadawat ka og angay nga ganti gikan sa mga hari.'

'Pila ka adlaw man imong ihatag kanako aron maghunahuna?' pangutana ni Santa Aquilina.

'Sulod sa kutob nga gusto nimo,' tubag ni Volusian.

'Busa, ako nangayo kanimo,' miingon ang martir, 'ayaw ko tugoti bisan usa ka oras nga maghunahuna og ingon ana: sukad pagkabata gitudloan ko nga mosimba lamang sa Usa ka Dios, nga magbalik-balik kanako ngadto Kaniya nga nagpuyo sa langit ug nagtan-aw sa Iyang mga anak dinhi sa yuta uban sa malumo nga mata.'

Sa pagtan-aw ni Volusian sa matinud-anong gugma sa dalaga alang sa Dios, miingon siya sa iyang kaugalingon: 'Walay pulos ang akong mga pagdasig ug paningkamot!' Ug sa iyang kasuko, gisugo niya nga ipasaksak ang nagdilaab nga puthaw nga mga baras sa ulo sa balaan, nga misulod sa iyang mga dalunggan. Samtang ang nagdilaab nga mga baras misulod sa utok sa dalaga, ang laman sa iyang utok, kauban ang iyang dugo, nibubo gikan sa iyang mga lungag sa ilong. Apan bisan pa sa ingon ka dako nga pag-antos, ang martir nangamuyo sa Dios: 'Ginoo ko, Hesukristo! Ikaw nga nagiya kanako sukad pagkabata, nga nagpasiga sa tinago nga mga hunahuna sa akong kasingkasing pinaagi sa mga sinag sa Imong kamatuoran, ug nga nagpalig-on kanako sa pakigbatok batok sa yawa pinaagi sa Imong gamhanan ug dili mapildi nga gahum, Ikaw nga nagpadayag sa mga matinud-anon sa kalawom sa tinuod ug dakong kinaadman, dalhi sa katapusan ang akong pakigbisog ug padayona nga nagdilaab ang sulo sa akong pagkabirhen nga dili mapalong, aron, kauban sa mga maalamon nga birhen, makasulod ako sa Imong putli nga palasyo ug didto mahimong takus sa paghalad og himaya kanimo, ang Katuparan sa akong mga tinguha."

Human niining pag-ampo, si Santa Aquilina, tungod sa dili na ikatagkwil nga pag-antos, nahugno sa yuta nga daw patay na. Si Anfipat, sa pagtuo nga patay na gyud siya, gisugo nga ilabay siya sa gawas sa siyudad aron kan-on sa mga iro; wala niya giisip ang martir nga angay hatagan og matarong nga lubong, tungod kay gilapas niya ang mga sugo sa hari ug nagpasipala sa mga diyos sa Roma. Ug si Santa Aquilina nagpabilin didto tibuok adlaw, nga nag-antos sa daplin sa dalan. Sa tungang gabii, ang Anghel sa Ginoo mipakita sa bulahang dalaga ug, sa paghikap kaniya, miingon: 'Tindog ug ayo na! Adto ug pasanginli si Volusianus, kay siya mismo ug ang iyang mga tuyo walay bili sa atubangan sa Dios.'

Sa pagkahuman, mitindog si Santa Aquilina nga wala'y kadaut ug misulti, samtang nagdayeg sa Dios: 'Nagpasalamat ako Kanimo, O Magbubuhat sa akong kinabuhi, nga nagpabalik sa akong panglawas ug nagluwas sa Imong mga sulugoon gikan sa kadautan; Ikaw, O Ginoo, walay katapusan, ug walay Dios gawas Kanimo. Mapainubsanon ko nga hangyoon ang usa ka butang gikan Kanimo: sa diha nga makompleto na nako ang pagsulay sa akong pag-antos, koronaan ko sa korona sa Imong himaya, ug, sa kalipay sa pagtuman sa Imong mga saad, mag-awit unya ako sa pagdayeg Kanimo taliwala sa katilingban sa mga balaan nga nag-antos tungod sa pag-angkon sa Imong ngalan."

Mitubag ang Ginoo sa pag-ampo sa Iyang mapainubsanon nga sulugoon gikan sa kahitas-an: 'Lakaw—ang imong gipangayo ihatag.' Pagkadungog niini, ang bulahan nga dalaga mibyahe paingon sa siyudad uban sa pagbati sa dili masukod nga kalipay. Pag-abot niya sa ganghaan sa siyudad, kini mibukas sa kaugalingon; Gipangulohan sa Anghel sa Ginoo, nakaabot si Santa Aquilina sa palasyo ni Volusianus ug, misulod nga walay babag, mitindog sa atubangan sa natulog nga amphipate. Kining ulahi, pagmata, nakabantay kaniya nga nagtindog didto; sa kahadlok, gitawag niya ang iyang mga cubicularii[4313] ug nangutana kanila: 'Kinsa kining nagtindog sa akong atubangan?'

Ang mga cuviculariі, samtang gitaas nila ang ilang mga lampara, mitubag: 'Walay duhaduha, mao kini si Aquilina, kinsa, pagkahuman sa iyang kamatayon tungod sa tortyur, imong gisugo nga ilabay sa mga iro.'

Mas nahadlok pa gayud ang amfipate samtang nagpaminaw siya sa mga cuviculariі, apan gisugo niya nga ipabilin ang dalaga sa kustodiya hangtod sa buntag.

Sa pagsubang sa adlaw, gitawag pag-usab ni Volusianus si Santa Aquilina aron motungha sa iyang atubangan alang sa paghukom. Nagsugod siya sa pagpangutana sa dalaga:

'Ikaw ba kini, Aquilina?'

'Makahimo kaha nga ikaw, walay balaod, nga ang imong espirituhanong mga mata gibuta sa imong amahan nga diyablo, karon dili na gani makakita bisan sa imong pisikal nga mga mata?' pangutana sa bulahan nga dalaga.

'Tinuod gayud, ako, ang sulugoon sa Ginoo nga nagtindog sa imong atubangan, mao si Aquilina.'

Nalibog kaayo, gihikap-hikap niya ang iyang mga mata, naghunahuna ang amphipatus sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha nga pag-antos ang makadaot kaniya, kung buhi pa siya, bisan pa nga ang iyang utok nag-awas gikan sa iyang nagdilaab nga ulo?'

Pagkahuman niya'g hunahuna niini, iyang gipagawas ang mosunod nga mando bahin sa pagputol sa ulo sa dalaga: 'Si Akilina, tigpanalipod sa walay Diyos nga Kristohanong erehiya, bisan pa batan-on sa edad, usa ka dakong salamangkera nga wala magpasidungog sa mga di-mamatay nga diyos ug wala mosunod sa mga sugo sa hari—dugay na namo siya gidasig uban sa dakong kugi; apan wala namo siya mabalhin gikan sa iyang kabuang, busa, human sa daghang pagpanakit nga walay bisan gamayng epekto niining salamangkera, among gipahayag nga siya patyon sa gawas sa siyudad pinaagi sa pagputol sa ulo."

Pagkahuman sa silot sa kamatayon, gidala si Santa Aquilina ngadto sa lugar sa pagbitay; sa pag-abot nila didto, nangayo ang bulahan nga dalaga og panahon aron mag-ampo. Gitaas niya ang iyang mga mata paingon sa langit, ug ang martir nag-ampo uban niining mga pulong:

'Ginoo nga Labaw sa Tanan ug akong Dios! Nagpasalamat ako Kanimo sa pagdala kanako sa katapusan sa akong pakigbisog: Gidayeg tika, akong Dios ug Magbubuhat sa tanan, nga wala ko makompleto sa walay pulos ang agianan sa akong pag-antos; Gipanalanginan ko Kamo, Magbubuhat sa tanang butang, sa pagpakaulaw sa akong manlupig ug sa paghatag kanako sa korona nga dili malata; dawata ang akong espiritu sa kalinaw, – aron, sa pagbiya nako sa makalilimos, makab-ot ko ang langitnong."

Ingon tubag sa pag-ampo sa bulahan, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit: 'Umari, napiling dalaga, nga napildi ang kasuko sa manlupig ug, pinaagi sa imong buhat, napaluya ang turok sa yawa; ug dawata ang ganti nga gitagana para kanimo.'

Ug sa pagkahuman sa tingog, dayon natulog sa kamatayon ang balaan nga martir ni Kristo, sa wala pa itas sa maghuhukom ang iyang espada ibabaw sa iyang ulo. Ang maghuhukom, bisan pa nakakita niini, wala magdagan sa pagsupak sa sugo sa amfipate ug giputol ang ulo sa babaye nga patay na gamit ang iyang espada; gikan sa samad, gatas ang nitulo imbis nga dugo. Ang mga Kristohanon nga naa didto sa pagpatay gikuha ang mga relikya sa martir ingon usa ka bahandi nga walay sama: pagkahuman sa paghaplas sa mga nahabilin sa bililhon nga mga pahumot ug pagputos niini sa bag-ong mga sudlo, ilang gilubong kini uban sa dungog sa usa ka lubnganan sulod mismo sa siyudad sa Vivlos. Ug daghang pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton gikan sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Aquilina, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen[4313] .

Kontakion, Tono 2:

Gipahapsay nimo ang imong kalag pinaagi sa mga hiyas sa imong pagka-birhen, misaka ka sa kahitas-an pinaagi sa pagkamartir, O labawng ginagalang nga Aquilina, nga nabutasan sa gugma sa imong Nobyo, si Kristo,

[4313] Ang Balaang Martir Aquilina namatay niadtong 13 Hunyo sa tuig 283. Ang iyang balaan nga relikya, o bahin niini, gidala sa Constantinople, ug ang iyang pista gisaulog nga solemne sa simbahan nga gipahinungod kaniya. Ang maong simbahan nasunog niadtong 532, sa panahon sa paghari ni Justinian, apan pagkahuman gitukod pag-usab. Ang paghisgot niining simbahan makita sa usa ka bersong prologo sa ika-12 nga siglo.

nga atubangan Niya karon nagtindog ka uban sa mga anghel, nagalipay: uban kanila, ayaw hunong sa pag-ampo alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tryphilius, Obispo sa Leukousia

Gisaulog sa Hunyo 13

Taga-Constantinople si Santo Tryphilius nakadawat sa iyang sekular nga edukasyon sa Berytus[4314] , samtang ang iyang magtutudlo sa pagkamapainubsanon mao si Santo Spyridon, Obispo sa Trimythous. Gipili ug gitudlo si Santo Tryphilius nga obispo sa Ginoo mismo: bisan pa sa wala pa siya gihatagan niining dakong katungdanan, nagpakita siya sa usa ka panan-aw kang Emperador Constantius nga daw usa na siya ka obispo, sumala sa gisaysay sa Kinabuhi ni Santo Spyridon ingon niini.

Pagkahuman sa kamatayon ni Constantine the Great, ang gahum sa Imperyong Greko-Romano mibalhin sa iyang mga anak; pagkahuman sa pagbahin sa imperyo, ang panganay kanila, nga ginganlan og Constantius[4315] , gisaligan sa pagdumala sa Sidlakan. Sa usa ka higayon, kinahanglan niyang bisitahan ang Antioch[4316] , ug didto kalit siyang grabe nga masakit nga ang iyang sakit wala mapugngan sa mga paningkamot sa mga doktor. Unya, sa pagkawala sa paglaum sa mga doktor, ang nag-antos nga hari mituyok sa pag-ampo ngadto sa Dios, ang Mananambal sa lawas ug kalag: mapinanggaon siyang nangayo Kaniya og tambal, ug tan-awa, sa usa ka damgo nakakita siya og usa ka Anghel nga nagpakita kaniya og usa ka tibuok panon sa mga balaan, ug taliwala kanila duha ang misidlak gikan sa han-ay sa uban, daw sila ang ilang mga pangulo ug mga punoan: Niadtong panahona gisultihan sa Anghel ang hari nga sila ra gayud ang makahatag kaniya og kagawasan gikan sa iyang sakit. Pagmata niya ug paghunahuna sa panan-awon, wala mailhi sa hari kung kinsa gayud ang mga obispo nga nagpakita kaniya: ug sa tinuod, giunsa man niya mailhi ang mga wala siya kabaloan sa ngalan ug lugar nga natawhan? Labi na kon hunahunaon nga ang usa kanila nga gipakita nga nagsul-ob og bisti sa obispo dili pa man diay obispo ug mahimong usa pa lamang unya. Nalisang ang hari sulod sa dugay nga panahon ug sa katapusan nakahukom siya og maalamon nga desisyon: pagkahuman niya pagtawag sa mga obispo gikan sa tanang silingang siyudad, gisulayan niya pagpangita sa duha nga mitungha kaniya sa panan-awon, apan wala niya sila makita. Unya gitawag sa hari ang daghang mga obispo gikan pa sa mas lagyong mga yuta, apan wala gihapon niya makita ang mga tawo nga iyang gipangita. Pagkahuman niini, nagpagawas siya og usa ka dekreto sa tanang probinsya sa iyang gingharian, nga nagmando sa mga obispo nga nagpuyo didto nga motigom sa iyang atubangan. Kining dekreto—o mas tukma, ang hangyo sa hari—miabot sa utlanan sa Cyprus[4317] ug nakaabot kang Spyridon sa Trimythous, kinsa

---

[4314] Sa karaang panahon, ang Berytus usa ka daungan sa mga Fenicio; pagkahuman niini napasar kini sa kamot sa mga Ehipsiyo, sa wala pa kini gikuha gikan sa mga Ptolemy ni Antiochus III. Niadtong 140 BC, kini gipaguba sa Siryano nga si Diotos Tryphon, apan gitukod pag-usab ubos sa Romano nga Emperador nga si Augustus. Dako kaayo ang pagpa-maanyag ni Cesar Claudius sa siyudad, ug gihimo kini ni Emperador Theodosius II nga metropolitano nga sidere. Sa ilawom sa mga misunod nga emperador, ang Berytus nailhan tungod sa iyang eskwelahan sa retorika, politika, ug labi na gayud sa balaod. Karon, ang Beryt mao ang Beirut, ang kapital sa Turkish-Asian nga vilayet (gobernorado) sa Syria.

[4315] Si Constantius, anak ni Constantine the Great, gisaligan sa pagdumala sa Sidlakan, Asya ug Ehipto pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan; niadtong 351, pagkahuman niyang mapildi si Magnentius, ang mamamatay sa iyang igsoon nga si Constans, iyang gihiusa ang tibuok Imperyong Romano ilawom sa iyang pagdumala. Guba niya ang mga paganong templo o iyang gihatag kini sa mga Kristohanon aron himuon nga mga simbahan; sa daghang higayon nagpagawas siya og mga balaod, nga may silot nga kamatayon, nga nagdili sa pagsimba sa paganismo. Bisan pa, tungod sa iyang simpatiya sa erehe nga Arianismo, gipagrabe pag-ayo ni Constantius ang panagbangi sa simbahan niadtong panahona: gipanglutos niya ang mga ortodoksong obispo, gipahawa sila sa ilang mga katungdanan ug gipriso pa gani; sa ilawom sa iyang pagdumala, ang mga Ariano ang nagkupot sa pinakataas nga mga posisyon sa estado. Namatay si Constantius niadtong 361 samtang nagkampanya batok sa iyang ig-agaw nga si Julian, nga gipahayag nga emperador sa mga tropa sa Gaul, diin si Constantius mismo ang nag-appoint kaniya nga commander-in-chief. Nagreport si Gregory of Nazianzus nga, sa wala pa siya mamatay, nangayo og pasaylo si Constantius sa iyang pagpanlupig sa mga Ortodokso.

[4316] Ang Antioquia, ang labing karaan nga siyudad sa Siria, nahimutang sa Suba sa Orontes taliwala sa kabukiran sa Lebanon ug Taurus; gitukod kini 300 ka tuig sa wala pa si Kristo.

[4317] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa amihanan-sidlakan nga tumoy sa Dagat Mediterraneo, duol sa mga baybayon sa karaang Fenicia. Ang Kristiyanismo gipaila dinhi sa Balaang Apostol Pablo atol sa iyang unang misyonaryong pagbiyahe.

gipadayag sa Dios ang tanan nga nahitabo sa hari. Pagkahuman sa iyang mga preparasyon, mibyahe si Santo Spyridon paingon sa emperador, gidala ang iyang disipulo nga si Tryphilius, kinsa iyang kauban nga gipakita sa emperador sa usa ka panan-awon; sama sa nahisgutan na, si Santo Tryphilius wala pa mahimong obispo niadtong panahona. Pag-abot nila sa Antioquia, mibisita ang mga biyahero sa emperador. Si Santo Spyridon yano ra kaayo ang sinina; nagbitbit siya og tungkod nga sanga sa palma sa iyang kamot ug nagsul-ob sa labing yano, hapit pa gani panikad, nga mitra sa iyang ulo; nagbitay sa iyang dughan ang usa ka palayok nga itom nga, sumala sa kostumbre sa mga lumolupyo sa Herusalem, iyang gidala ang balaang lana gikan sa Balaang Krus. Busa, sa dihang misulod siya sa kwarto sa hari, usa sa mga sulugoon sa palasyo, nga nasayop nga usa ka ordinaryong pulubi ang balaang obispo, dili lang siya gipakaulaw ug gisalikway nga pasudlon, apan gani gisumbag pa siya sa aping. Tungod kay walay dautang tuyo, si Santo Spyridon, nga nagsunod sa sugo sa Ginoo, gituyok ang pikas aping ngadto sa tawo nga misumbag kaniya. Ang lalaki, sa pagkahibalo nga usa ka obispo ang nagbarug sa iyang atubangan, giila ang iyang sala ug mapainubuson nga nangayo og pasaylo, nga gidawat usab. Sa diha nga misulod pa lang si Santo Spyridon sa atubangan sa hari, nakaila dayon ang hari kaniya, nga nahinumdom sa panan-awon nga iyang naangkon kaniadto: mibangon gikan sa iyang lingkoranan ang hari, miduol ug mihapa sa atubangan sa sulugoon sa Dios, ug uban sa luha sa iyang mga mata nangayo sa obispo nga mag-ampo sa Ginoo alang sa kaayohan sa iyang sakit. Gibutang sa tawo sa Dios ang iyang kamot sa ulo sa hari, ug dayon nanaoga ang hari sa maayong panglawas; sa iyang kalipay sa pagka-ayo, nga gihatag sa Ginoo pinaagi sa pag-ampo sa santo, gipakita sa hari ang dakong pagtahod sa santo ug gigugol ang tibuok adlaw uban kaniya sa kalipay, ug gipahimulosan niya ang iyang maayong mananambal sa usa ka salo-salo. Si Santo Tryphilius, bisan pa, nabigla kaayo sa kadungganan sa hari—ang katahum sa mga lawak, ang mahimayaong dagway sa hari nga naglingkod, nga gipalibotan sa iyang mga maharlika, ang marangyang bisti sa mga sulugoon, ug ang uban pang dato ug talagsaong karangyaan sa kinabuhi sa korte. Pagkamatikod niini, miingon si Santo Spyridon sa iyang disipulo: 'Ngano man ka namangha, igsoon? Ang garbo ug himaya sa hari ba naghimo kaniya nga mas matarong kaysa sa ubang mga Kristohanon? Dili ba mamatay ang hari sama sa labing ubos nga pulubi ug, sama kaniya, mobalik sa yuta? Dili ba siya motindog sa atubangan sa patas ug makalilisang nga Hukom kauban sa tanan? Ngano man nga imong giisip nga walay katapusan ang pansamantala ug gihimong katingalahan ang walay bili, samtang angay unta kang maningkamot alang sa dili-materyal ug walay katapusan, ug higugmaon lamang ang dili matandog nga langitnong himaya?"

Paglabay sa pipila ka panahon, gitudlo si San Tryphilius nga Obispo sa siyudad sa Leukousia sa isla sa Cyprus; apan, bisan pa nga siya usa ka obispo, wala gyud siya mohunong sa pagpadayon sa pakigkontak sa iyang amahan ug magtutudlo, si San Spyridon: alang sa iyang espirituhanong pagtukod, kanunay siyang mibisita kaniya, sama sa makita sa mosunod nga salaysay. Sa usa ka higayon, nagbiyahe si San Spyridon gikan sa Trimythous paingon sa lungsod sa Kyrenia, kauban si San Trifilius nga Obispo. Sa ilang paglabay sa Bukid Pentadaktylos, miabot sila sa usa ka dapit nga gitawag og Parimna, – usa ka lugar nga matahum kaayo ang kinaiyahan, puno sa mga tanoman ug ubasan – si Santo Tryphilius, nga nabihag sa katahum sa palibot, nangandoy nga siya mismo ang mahimong tag-iya sa usa ka ubasan sa Parimna; dugay siyang nagpamalandong sa iyang kasingkasing kung giunsa niya pagtuman kining tinguha. Dili kini nakalingkawas sa matalom nga panan-aw ni San Spyridon: sa pagsabot sa hunahuna sa iyang disipulo, miingon siya: 'Ngano man, Trifillius, nga pirmi ka maghunahuna sa walay pulos nga mga butang, nga nagtinguha sa pag-angkon og mga uma ug ubasan nga, sa tinuod, walay bili gayud ug naglimbong sa kasingkasing sa tawo pinaagi sa ilang bakak nga bili? Aduna kita'y dili ikuha nga panulondon sa langit – usa ka templo nga dili hinimo sa kamot; pangitaa kana, ug sa samang higayon, samtang nagmeditasyon sa Dios, lipaya sa makalangitnong mga panalangin, nga dili mobalhin gikan sa usa ka tawo ngadto sa lain, kondili magpabilin hangtod sa walay katapusan uban sa usa nga mahimong tag-iya niini.'

Ang ingon ani nga mga pagtulun-an dako kaayo ug ikatabang sa kalag ni San Tryphilius, nga sa ulahi sa iyang kinabuhi nahimo siya, sama kang Apostol Pablo, nga usa ka pinili nga sudlanan ni Cristo, nga napuno sa dili mabilang nga mga langitnong gasa.

Ang mga Griyegong historyador, Nikephoros[4318] ug Sozomen[4319] , nagreport usab sa mosunod mahitungod kang San Tryphilius ug San Spyridon. Sa usa ka higayon, ingon tubag sa mga panginahanglan sa

[4318] Si Nikiforos Kallistos, usa ka monghe sa Monasteryo sa Hagia Sophia, namatay mga tuig 1350.
[4319] Si Sozomen, usa ka eklesiastikal nga historyador sa ika-5 nga siglo.

Simbahan, gitigum ang usa ka konseho sa tanang obispo sa isla sa Cyprus: anaa si Santo Spyridon ug Santo Tryphilius niining konseho – ang ulahi usa ka tawo nga maalamon ug edukado, kay sa iyang pagkabatan-on daghan siya og gigahin nga panahon sa pagtuon sa Berytus; busa, gipangayo sa mga amahan sa konseho kang Santo Tryphilius nga maghatag og sermon sa mga tawo sa simbahan. Sa iyang sermon, gipangayo nga isulti niya ang mga pulong ni Kristo nga giingon sa paralisado nga tawo ug narekord ni San Marcos nga Ebanghelista: *'Bangon, kuhaa ang imong higdaanan'* (Marcos 2:11); apan, giusab ni San Tryphilius ang literal nga pulong sa Ebanghelyo, ug gitawag ang 'higdaanan' nga 'dapa': 'Bangon ug kuhaa ang imong higdaanan'. Si San Espiridón, nga dili na makasabar niining pag-usab sa mga pulong ni Kristo, miingon kang Trifilio: 'Mas labaw pa ba gyud ka kaysa Kaniya nga miingon og "higdaanan", nga ikaw nahiya sa Iyang mga pulong?'

Pagkahuman niini, mibiya siya sa simbahan sa atubangan sa tanan. Ug walay masawayon sa buhat ni San Espiridón: ingon nga dili edukado, pinaagi sa iyang pagsaway, iyang gipahiya si Trifilio—nga nagpasigarbo sa iyang maayong pamulong—ug gitudloan siya sa pagpaubos ug pagkamapainubsanon.

Nakapalipay si Santo Tryphilius sa Dios pinaagi sa iyang kinabuhi, sumala sa gipamatuod sa mga liturhikal nga awit nga gihimo sa iyang dungog sa Simbahan: kini nagpamatuod nga si Santo Tryphilius adunay maloloy-on nga kalag, putli nga hunahuna, kasingkasing nga walay dautang tuyo, ug tinuod nga pagtuo, tinuoray nga gugma, talagsaong mga buhat sa pagkamakabubut-on, mga luha sa grasya ug paghinulsol, ug pag-ayuno nga nakapahingangha bisan sa mga dili-mortal – kay, sa pagbiyahe niya sa kasikbit nga mga yuta, gipahayag niya ang mga nangitngit tungod sa sala pinaagi sa pagtulon-an ni Kristo, sama sa sinag sa adlaw.

Pagkahuman niyang pag-amuma sa iyang panon uban sa gugma ug kamatuoran, mibulag siya gikan dinhi, aron didto sa langit, taliwala sa panon sa mga hierark, makatindog siya sa atubangan ni Kristo, ang atong Manluluwas, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[4320] .

Kontakion, Tono 8:

Pinaagi sa pagkabalaan sa imong kinabuhi, gidawat nimo ang pagkabirhen ni Trifilia; nagpakita ka isip punong pari sa Leukousia, ug nahimong alang kanila usa ka magbalita ug magtutudlo sa balaan nga kinaadman. Busa, malipayon kami nga nagasinggit kanimo: Malipayon ka, pagdayanday sa mga balaan nga hierark.

27 Hunyo

14 Hunyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug mga Milagro ni San Elias nga Propeta

Gisaulog niadtong Hunyo 14

Ang Balaang Propeta Elisha anak ni Shaphat nga kaliwat ni Ruben[4321] . Natawo siya sa lungsod sa Abel-Meholah[4322] (3 Hari 19:16) ug usa ka dakong manalangin sa mga milagro. Ang iyang pagkahimugso mismo gisundan sa mga milagrosong hitabo: sa lungsod sa Shiloh, nga layo sa Jerusalem, adunay usa ka bulawanong baka

---

[4320] Samtang nag-alagad isip Obispo sa Leukusia, nagtukod si San Tryphilius og usa ka monasteryo gamit ang pondo nga gihatag sa iyang inahan; siya namatay isip usa ka respetadong tigulang sa palibot sa tuig 370. Ang iyang pirma makita sa Mga Akto sa Lokal nga Konseho sa Sardica (347). Si Banal nga Hieronimo, Amahan sa Simbahang Kasadpan (namatay niadtong 420), naghisgot kang San Tryphilius: 'Si Tryphilius, Obispo sa Cyprus, ang labing maalamon sa iyang kapanahonan ug ang labing ilado sa paghari ni Constantius. Nabasa nako ang iyang mga komentaryo sa Awit sa mga Awit; giingon nga naghimo usab siya og daghang ubang mga buhat nga wala na natong madawat." Nagsulat si San Tryphilius og biograpiya sa iyang magtutudlo, si San Spyridon sa Trimythous. Sa sayong bahin sa ika-12 nga siglo, ang atong Rusyano nga abbot Daniel, samtang nagbiyahe paingon sa mga balaang dapit, nakakita sa mga relikya ni San Tryphilius sa isla sa Cyprus.

[4321] Sumala sa ubang mga kasaysayan, siya gikan sa tribo ni Manase.

[4322] Ang lungsod sa Abel-Meholah nahimutang dili layo sa Suba sa Jordan.

nga giila sa mga Israelita, nga nalipat sa pagsimba sa diyos, ingon nga Diyos ug naghalad sila og mga sakripisyo niini. Sa mismong higayon sa pagkahimugso ni Elisha, ang walay kinabuhi nga baka misinggit og kusog kaayo nga ang iyang pag-ungol nadungog bisan pa sa Jerusalem. Samtang ang tanan nangahibulong niini, usa ka pari, nga napuno sa Espiritu Santo, miingon: 'Usa ka dakong propeta sa Dios ang natawo karon, ug siya ang mopukan sa mga dios-diosan ug mopisil sa mga gamhanan!'

Sa pagdako ni Elisha, nga nagpuyo sa kinabuhi nga putli sama sa birhen alang sa mas dako nga himaya sa Dios, gitawag siya sa Dios sa ministeryo sa pagpanagna. Niabot kini nga tawag sa mosunod nga paagi. Usa ka adlaw, si Eliseo nag-arado sa yuta uban sa dose ka pares nga baka. Ang balaan nga propeta Elias, nga niadto naa sa Bukid Horeb[4323] ug nakig-istorya sa Dios, nakadawat og sugo gikan sa Dios nga pahiran og lana si Eliseo isip propeta nga mopuli kaniya. Busa, samtang si Elisey naa sa uma, miduol kaniya ang balaan nga propeta Elias, gibutang niya ang iyang kapa kaniya[4324] , ug pagkahuman niyang ipahibalo kaniya ang kabubut-on sa Ginoo, gitudlo niya siya nga propeta ug gisugo siya nga mosunod kaniya. Gibilin dayon ni Elisha ang tanan ug andam na siyang mosunod sa balaan nga propeta sa Dios, si Elias, sa tibuok niyang kasingkasing; nangayo lang siya og pagtugot nga mopauli og mubo aron magpaalam sa iyang amahan ug inahan. Sa iyang balay, gikuha niya ang pares nga baka nga iyang gigamit sa pag-arado, gipatay niya kini, gipikas-pikas ang arado nga gihimo niyang kahoy-paning, gibutang kini sa kalayo, ug pagkahuman giluto ang karne niini, nag-andam siya og usa ka salo-salo para sa mga naglabay-labay ug sa mga silingan; Pagkahuman niana, gisagol niya ang iyang amahan ug inahan, dayon misunod dayon si Eliseo kang Elias ug nag-alagad kaniya, nga nakakat-on gikan kaniya sa mga misteryo sa Dios; pinaagi sa grasya sa Dios, nahimong propeta siya, nga dili moubos sa kadako sa iyang magtutudlo ug maggiya – si San Elias. Sa dihang gipahimutang sa Dios nga kuhaon ang Iyang alagad nga si Elias paingon sa langit sa usa ka alimpulos sa usa ka karwahe sa kalayo (2 Mga Hari 2:1–15) ug dad-on siya sa paraiso, nangutana si Elias kang Eliseo unsang gasa ang iyang gusto gikan sa Dios, nga si Elias mismo ang manalangin alang niini pinaagi sa iyang pag-ampo.

'Pangayo,' miingon siya, 'unsa ang akong mabuhat para kanimo sa dili pa ko kuhaon gikan kanimo.'

Wala maghangyo si Eliseo og bisan unsang butang nga kalibutanon o panandaliang, kay siya, nga mibiya sa tanan alang sa Dios ug kabos sa espiritu, nga nagtan-aw sa tanang butang ingon walay pulos, wala magkinahanglan og bisan unsa dinhi sa yuta; Wala siya nangayo kang Elias og kahimsog sa lawas o og taas nga kinabuhi, kay, sa paglaum sa panulondon sa walay katapusang kinabuhi, wala siya maghandum og pinalugway nga pagpuyo niining panandaliang kinabuhi, kondili nangayo sa grasya sa Espiritu Santo, nga labaw pa kaysa niadtong mipahulay kang balaan Elias.

'Himoa,' ingon niya, 'nga ang gasa sa pagpanagna ug ang gasa sa pagbuhat og mga milagro, sama sa imong gipanag-iya, mahimong kaduha ka dako sa akoa! Aron matudloan nako ang mga nangawala ug misimba kang Baal pinaagi sa pulong sa pagpanagna, ug mapamatud-an ang akong mga pagtulon-an pinaagi sa mga milagro, ug pinaagi niini, mabalik sila sa usa ka tinuod nga Dios.'

Miuyon si Elias sa hangyo ni Eliseo, apan sa usa ka kondisyon, nga miingon kaniya, 'Kung makita ka nga gidala ko gikan kanimo, mahitabo kanimo ang ingon niana.' Ug tan-awa, samtang nagpadayon sila sa ilang paglakaw ug nag-estorya, usa ka karwahe nga kalayo ug mga kabayo nga kalayo ang nagpakita, nga nagbulag kanila, ug si Elias gidala sa langit sa usa ka alimpulos. Mitutok si Eliseo ug misinggit: 'Amahan ko, amahan ko! Karwahe sa Israel ug mga mananakay niini!'[4325]

Sa katapusan, sa dihang wala na makita ni Elisha ang nagdilaab nga karwahe, nga nawala na kaayo gikan kaniya kauban ni Elias paingon sa kahitas-an, misugod siya og hilak para kaniya sama sa usa ka amahan, ug gisi-gisi niya ang iyang sinina sa duha ka bahin. Apan unya nakita niya ang kapa nga gipanaog ni Elias gikan sa kahitas-an, nga natabonan kaniya, ug gidawat niya kini ingon usa ka timaan nga nadawat niya ang espesyal nga espiritu ni Elias, ug nakakaplag siya og kahupayan sa iyang kasubo alang kaniya. Gidala niya kini uban kaniya

---

[4323] Ang Horeb usa ka bukid sa Disyerto sa Arabia, ang kasadpang tuktok sa parehas nga han-ay sa bukid, nga ang sidlakang bahin mao ang Bukid Sinai.

[4324] Miloth – usa ka panapton sa gawas, usa ka balabal.

[4325] Ang mga hari sa ubang nasud naggamit og kabayo ug karwahe sa gubat. Busa, gitawag ni Elisha ang bantugang Elias nga 'ang karwahe sa Israel' ug 'ang mananakay sa kabayo', kay siya ra ang igo aron patyon ang mga kaaway ug hatagan og kadaugan ang iyang mga kaigsuonan sa tribo (Blessed Theodore, Pangutana 8).

sama sa usa ka dakong bahandi, o sama sa usa ka bililhon nga maharlikang purpura nga kapa – ug pinaagi niining kapa naghimo siya og milagro sama sa gibuhat ni Elias kaniadto. Sa tinguha nga makatawid sa Suba sa Jordan, gihampak niya ang tubig gamit ang kapa – nabahin ang tubig, ug nakatawid si Eliseo sa uga nga yuta. Ang mga propetang disipulo nga nagpuyo sa Jerico, nga nakasaksi niini nga milagro, napuno sa pagtuo nga ang Espiritu ni Elias nagpuyo sa ibabaw ni Eliseo; ug sa pagduol nila kaniya, mitungo sila sa atubangan niya.

Miadto dayon si Santo Eliseus sa Jerico ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon. Ang mga pumoluyo sa siyudad miadto kaniya ug miingon, 'Sama sa imong makita, maayo ang dapit sa among siyudad; apan dautan ang tubig, ug tungod niini, walay bunga ang yuta!'

Gisugo sila ni Elisha nga dad-an siya og bag-ong banga sa tubig ug magbutang og asin niini. Pagkahuman nila niini, gidala niya ang banga ug miadto sa dapit diin nagagikan ang mga tinubdan sa tubig; didto iyang gibubo ang asin ug miingon:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo: "Gihimo ko kining tubig nga himsog; dili na kini magdala og kamatayon o kawalay bunga."'

Pagkahuman niini, mibiya si Eliseo sa Jerico paingon sa lungsod sa Bethel, diin ang mga pumoluyo—mga Israelita nga mibulag sa Dios—nagsimba sa mga dios-diosan. Sa iyang pagduol sa lungsod, gisugat siya sa pipila ka gagmayng bata nga nagdula sa dalan; sa ilang pagkakita sa iyang kalbo nga ulo, misugod sila og katawa ug misinggit: 'Lakaw diha, kalbo! Lakaw diha, kalbo!'

Si Eliseo, samtang naglabay, mitan-aw pagbalik ug sa dihang nakita niya nga nagsunod sila kaniya, nagbinuang gihapon ug nagsinggit, gisumpa sila sa ngalan sa Dios. Ug tan-awa, duha ka oso nga babae ang miluspad gikan sa kalasangan ug gipikas-pikas ang kwarenta'y duha sa mga batang lalaki; ang nahabilin hapit na lang nakalingkawas paingon sa lungsod. Pinaagi niining silot, ang propeta sa Dios, sa matarong nga paghukom, gisilotan ang mga bata tungod sa ilang pagpangatawa ug gipakutol ang ilang kinabuhi, aron sa diha nga sila moabot na sa pagkabana, dili na sila mahimong daotan; samtang ang ilang mga ginikanan gipaka-antos tungod sa ilang pag-idolo ug nakadawat sila og mapait nga pagtulun-an sa pagpadako sa ilang mga anak sa kahadlok sa Dios ug sa pagtudlo kanila sa matinahuron nga pagpasidungog sa mga alagad sa Dios. Gikan sa Bethel, miadto si Eliseo sa Bukid Carmelo[4326] ug gikan didto mibalik siya sa Samaria.

Niadtong panahona, nagsugod ang gubat tali sa mga Israelita ug mga Moabita. Ang hari sa Moab, nga ang yuta punô sa mga panon sa karnero, kanunay magpadala og tinuig nga buhis ngadto sa hari sa Israel nga naglangkob sa usa ka gatos ka libo ka kordero ug usa ka gatos ka libo ka inahin nga karnero uban sa ilang lana[4327] . Apan, sa pagkamatay ni Ahab, Hari sa Israel, si Moab, Hari sa Moab, mibulag gikan sa Gingharian sa Israel ug mihunong sa pagpadala sa naandan nga buhis.

Niadtong panahona, si Jehoram, anak ni Ahab, nga naghari sa Israel sa Samaria ug nagpadayon sa dautang buhat sa iyang amahan, nagtigom sa iyang mga pwersa ug, pagkahuman pagtawag kang Jehoshaphat, ang matarong nga Hari sa Juda gikan sa Jerusalem, ug sa Hari sa Edom, nga sakop kaniya, alang sa tabang, mibiyahe batok sa mga Moabita pinaagi sa kamingawan sa Edomita. Pinaagi sa pagdumala sa Dios, ang balaan nga propeta Eliseo anaa usab sa han-ay. Sulod sa pito ka adlaw nagmartsa ang tulo ka hari uban sa ilang mga hukbo, ug wala'y tubig alang sa mga tawo ug sa mga hayop; nangaluya silang tanan tungod sa kauhaw. Si Jehoram, hari sa Israel, miingon uban sa paghungit:

'Gitigum kita sa Ginoo—ang tulo ka hari—aron ipahamtang kita sa kamot sa mga Moabita.'

Unya nangutana ang hari sa Juda:

'Walay propeta dinhi sa mga tropa nga atong mapangutana sa Ginoo?'

Usa ka sulugoon sa hari sa Israel mi-report nga si Eliseo, anak ni Shaphat, naa sa mga tropa; siya nag-alagad sa propeta Elias pinaagi sa pagbubo og tubig sa iyang mga kamot[4328] . Si Haring Josafat dayon misulti pabor kang Eliseo, nga nag-ingon:

'Ang pulong sa Ginoo nagapahulay sa ibabaw niining tawoha.'

[4326] Carmel – usa ka bukid sa tribo sa Isacar; ang propeta Elias kanunay nagpuyo didto (3 Hari 18:19).

[4327] Runo – lana, panit.

[4328] 'Gibubo niya ang tubig sa mga kamot ni Elias', nga nagpasabot nga siya ang kanunay nga tig-alagad sa propeta Elias, ug busa usa ka propeta nga angay saligan pag-ayo, sama sa giingon sa Hudyohong Haring Jehoshaphat bahin kang Eliseo (2 Mga Hari 3:12), nga daw nakadungog na siya bahin kaniya.

Ug busa ang tulo ka hari miadto sa balaan nga si Eliseo ug nangayo kaniya nga mag-ampo siya sa Ginoo alang kanila, aron ipadayag Niya kaniya unsay nagpaabot kanila.

Apan mitubag si balaan Elisha kang Joram, hari sa Israel:

'Unsa may labot ko kaninyo? Adto kamo sa mga propeta sa inyong amahan nga si Ahab ug sa inyong inahan nga si Jezebel, ug hangyoa sila nga isulti kaninyo unsay nagpaabot kaninyo.'

Si Joram, ang hari sa Israel, miingon kaniya nga mapainubuson:

'Gitigum ba gayud kita sa Ginoo nga tulo ka hari aron lang itugyan kita sa mga Moabita?'

Mitubag kaniya si Eliseo:

'Gitawag ko ang Ginoo sa mga panon, nga atubangan ko karon, ingon nga akong saksi: kon dili tungod sa akong pagtahod kang Jehoshaphat, ang matarong nga hari sa Juda, dili gani ko gustong motan-aw kanimo, usa ka mananamba.'

Pagkahuman niini, nangayo si Eliseo nga dad-an siya og mag-aawit[4329] . Ug tan-awa, sa dihang miabot ang Levita nga mag-aawit, nga maalam sa pag-awit sa mga salmo ni David, ug nag-awit, ang Espiritu sa Ginoo misulod kang Eliseo, ug siya, samtang nagprofesiya, miingon:

'Mukahimo kamo og lawom nga mga kanal, kay mao kini ang giingon sa Ginoo: Dili kamo makakita og ulan o hangin, apan mapuno ang mga kanal sa tubig, nga imo ug sa imong mga hayop imong imnon, ug ang Ginoo mismo ang maghatag sa mga Moabita sa imong kamot, ug imong mapildi ang ilang kusog ug imong laglagon ang tanang kuta nga lungsod nila; imong putlon ang tanang kahoy nga mamunga ug barugan ang matag tinubdan sa tubig sa mga bato ug yuta, ug laglagon ang tibuok yuta sa Moab.'

Ug natuman ang tanang pulong sa propeta. Pagkabuntag, samtang ang matarong nga si Josafat, Hari sa Jerusalem, nagahalad og halad sa Dios pinaagi sa kamot sa mga pari, sumala sa iyang batasan, Nakita sa mga tawo ang tubig nga nag-agos sa dalan paingon sa Edom, nga unang nakaabot sa dapit diin nagbarug ang mga tropa ni Jehoshaphat, ug sa paglapad niini sa palibot, napuno ang tanang kanal ug bangin sa walog; ug ang tibuok yuta nabaha sa tubig ug nabasa. Napawala sa katawhan ang ilang kauhaw ug, pagkabawi sa ilang kusog, misulong batok sa mga Moabita ug gipildi sila sa grabeng kapildihan; ilang gipangdakop ang tibuok nasud ug, sa sugo sa propeta, ilang gilaglag kini, ug pagkahuman mibalik sila nga mananaog sa ilang kaugalingong yuta.

Sa usa ka higayon, usa ka balo, asawa sa usa sa mga disipulo sa propeta, misulti nga masubo kang Eliseo: 'Ang imong sulugoon—ang akong bana—namatay na; ug nasayud ka pag-ayo nga siya usa ka tawo nga mahadlok sa Dios. Karon, adunay usa ka maniningil nga moanha, nga dako kaayo ang utang sa akong bana kaniya, ug wala siyay makita dinhi nga iyang kuhaon gikan kanako, kay wala gyud koy bisan unsa; busa gusto niya kuhaon ang akong duha ka anak nga lalaki aron magtrabaho para kaniya—ang mga anak nga nabilin aron pahupayon ko sa akong pagka-balo ug nga bililhon kaayo kanako sama sa itom sa akong mga mata.'

Busa ang balo misinggit nga mapait sa propeta sa Dios. Sumala sa ubang mga sugilanon, kining balo mao ang asawa sa propeta Obadias, magbalantay sa panimalay ni Ahab, nga nagtago sa usa ka gatus ka mga propeta sa Dios gikan sa espada ni Reyna Jezabel ug gisuportahan sila sa iyang kaugalingong gasto, diin nahurot ang tanan niyang kabtangan, ug nahulogan siya sa mga maniningil og utang[4330] . Samtang nag-antos siya sa kamatayon, iyang gisalig sa probidensya sa Dios ang iyang asawa ug mga anak, ug gisugo sila nga ibutang ang ilang lig-on nga paglaum sa Ginoo. Ang balaan nga propeta Elisha, nga naluoy sa balo ug sa iyang mga anak, nangutana kaniya:

'Unsa man imong gusto nga buhaton nako para nimo? Sultihi ko, unsa may naa nimo sa imong balay karon?'

[4329] Ang kamatuoran nga ang propeta Eliseo misalig sa musika nga may kwerdas aron andamon ang iyang espiritu sa pagdawat og pahibalo o aron pahupayon ang iyang espiritu gikan sa iyang kasuko batok kang Haring Joram (2 Mga Hari 3:13–14), pagkahuman niini 'ang Kamot sa Ginoo anaa kaniya' (cf. 1 Mga Hari 18:16; Jer. 1:9), makita, una, ingon usa ka kostumbre nga nailhan sa karaang panahon – ang paggamit sa musika (cf. 1 Sam. 16:16) aron ilihis ang espiritu gikan sa gawasnong kalibutan, aron pahupayon ug pasigahon kini; ikaduha, ang paggamit sa musika (uban sa pagkanta sa mga himno) sa mga eskwelahan sa mga propeta (1 Sam. 10:5), diin si propeta Eliseo suod kaayo nga nalambigit. Sumala kang Banal nga Theodoret, 'ang mga pari, sumala sa Balaod ni Moises, naggamit og mga trumpeta, samtang ang mga Levita naggamit og mga lira, psalterio, simbal ug uban pang mga instrumento sa musika. Sa ilang paggamit niini, gigamit usab nila ang espirituhanon ug melodiyosong pag-awit ni David. Gisugo sa propeta nga tawgon ang usa sa mga mag-aawit. Ug sa dihang mi-awit ang mag-aawit, ang grasya sa Espiritu nagtimaan kung unsay buhaton' (Pangutana 12 sa 4 nga Hari).

[4330] 3 Hari 18 ug mosunod. Ang tuyo sa maniningil nga ibaligya ang mga anak sa balo ngadto sa pagkaulipon gipamatud-an sa sulat sa balaod (Lev. 25:39; Exod. 21:2) ug sa mabug-at nga kamatuoran sa kinabuhi (Matt. 18:25).

Mitubag siya:

'Ang imong sulugoon wala'y bisan unsa sa balay gawas sa usa ka banga nga adunay gamay nga lana.'

Unya miingon kaniya si Elisha:

'Adto, hangyoa ang imong mga silingan og daghang bakanteng sudlanan kutob sa imong makaya, ug, pagsira ninyo sa inyong kaugalingon sa sulod sa balay uban sa imong mga anak nga lalaki, ibubo ninyo ang lana gikan sa inyong sudlanan ngadto sa tanang sudlanan, ug mapuno kini.'

Gibuhat sa balo ang gisugo sa tawo sa Dios. Nangolekta siya og mga walay sulod nga sudlanan gikan sa iyang mga silingan, gibutang kini sa iyang balay, gisirad-an ang pultahan sa likod niya, ug gibubo ang lana gikan sa iyang banga ngadto sa mga sudlanan nga iyang gipahulam; Ang iyang mga anak nga lalaki, nga nagtabang sa ilang inahan, gihatagan siya og mga sudlanan ug gipuno kini, ug ang lana wala gayud mahurot sa iyang banga, kondili nagbubo sama sa tubig gikan sa bukal. Sa dihang napuno na ang tanang sudlanan, miingon ang babaye sa iyang mga anak, 'Kuhaa pa kamo og lain pang sudlanan.'

Apan miingon ang mga anak nga wala na'y ubang sudlanan, ug mihunong ang pag-agos sa lana gikan sa sudlanan sa balo. Ang balo, napuno sa dakong kalipay, midali ngadto sa tawo sa Dios ug gisultihan siya bahin niining milagro. Unya gisugo siya ni Elisha nga moadto ug ibaligya ang lana ug bayran ang utang sa iyang bana, ug magkinabuhi sa nahabilin uban sa iyang mga anak.

Nahitabo nga ang balaan nga propeta Eliseo nag-agi sa lungsod sa Sunem[4331] . Didto, usa ka adunahan nga babaye ang nagdapit kaniya sa iyang balay aron mokaon og pan ug, uban sa dakong pagkamahigalaon, gitagad ang tawo sa Dios. Ang propeta Elisha kanunay kaayo nga moagi sa maong lungsod samtang nagbiyahe gikan sa Carmel paingon sa Jordan, o sa Gilgal, o sa Jerico, ug gikan didto mobalik sa Carmel; human sa imbitasyon sa babaye, kanunay na siya mopadayag sa iyang balay aron mokaon og pan, tungod kay siya matinud-anon ug matinahuron. Usa ka adlaw, miingon ang babaye sa iyang bana: 'Nakasiguro ko nga ang tawo sa Dios nga kanunay moagi kanato usa ka balaan nga tawo. Andama nato ang usa ka gamay nga kwarto sa ibabaw para kaniya, ug magbutang kita didto ug usa ka katre, usa ka lamisa, usa ka lingkoranan, ug usa ka lampara, aron sa diha nga moanha siya kanato gikan sa iyang pagbiyahe, makapahulay siya.'

Ug mao gyud ilang gibuhat. Ug ang balaan nga propeta mihunong kanunay sa maong kwarto matag higayon nga siya naa sa maong lungsod. Usa ka adlaw, samtang nagpahulay siya sa kwarto nga giandam para kaniya, naghunahuna ang tawo sa Dios kon giunsa niya pagbalos niining buotan ug matinahuron nga babaye. Gisugo niya ang iyang sulugoon nga si Gehazi nga tawgon ang babaye aron muanha kaniya. Pag-abot niya, miingon ang tawo sa Dios kaniya:

'Maayo kaayo mo'g pag-atiman kanamo; unsaon nako pagbayad kanimo niini? Aduna ba kay hangyo sa hari, o sa prinsipe, o sa kumander sa kasundalohan?'

Mitubag siya:

'Wala koy hangyo kanila, kay nagpuyo man ko uban sa akong kaugalingong katawhan.'

Pagkahuman nilakaw ang babaye, mituyok ang balaan kang Gehazi ug nangutana sa iyang tambag kon giunsa niya pagbalos sa kabubut-on sa babaye. Mitubag si Gehazi:

'Kining babaye walay anak, ug tigulang na ang iyang bana; pag-ampo sa Dios nga hatagan siya og anak nga lalaki aron mapadayon ang iyang kaliwatan.'

Gibuhat kini sa tawo sa Dios. Mipangaliya siya nga matinud-anon ug mainit alang sa babaye ngadto sa Dios ug, pagdawat niya og mensahe gikan kaniya, gisugo niya nga tawgon pag-usab ang babaye. Sa dihang misulod siya ug mitindog sa ganghaan, gisultihan siya sa tawo sa Dios nga siya maburos ug manganak og usa ka anak nga lalaki. Niyuko ang babaye sa atubangan niya ug, murag dili makatuo tungod sa kalipay, nangayo siya sa santo nga patud-an pa niya. Gipasiguro siya sa santo nga motuo pag-ayo sa dili masayop nga pulong sa Dios. Nabuntis gayud ang babaye ug sa pag-abot sa panahon, nanganak siya og usa ka lalaki nga iyang gipasuso. Usa ka adlaw, sa dihang nagdako na ang batang lalaki, sa ting-ani sa ting-init, miadto siya sa iyang amahan sa uma diin nag-ani. Pagkahuman sa mubo nga pagpabilin didto, gikupot siya sa sakit sa ulo ug misinggit: 'Nasakitan ang akong ulo, nasakitan ang akong ulo!'

[4331] Ang lungsod sa Sonam o Sunem nahimutang sa tribo ni Isacar (Josue 19:18), atbang sa kabukiran sa Gilboa (1 Samuel 28:4), duol sa Carmelo.

Gisugo sa iyang amahan ang usa ka sulugoon nga dad-on ang masakiton niyang anak pauli. Sa balay, natulog ang masakiton nga batang lalaki sa sabakan sa iyang inahan hangtod sa udto, unya namatay siya[4332] . Gikuha sa iyang inahan ang lawas, gidala kini sa kuwarto sa propeta, gipa-higda sa higdaanan, gisirad-an ang mga pultahan, migawas ug gitawag ang iyang bana. Wala siya pasultihi bahin sa kamatayon sa ilang anak, nangayo siya kaniya og usa ka sulugoon ug usa ka asno, kay kinahanglan siyang moadto sa tawo sa Dios sa Carmel, diin mobalik siya dayon.

Nangutana ang iyang bana kaniya, 'Ngano man nga moadto ka kaniya? Dili man kini bag-ong bulan ug dili usab kini Sabado?'

(Niadtong mga adlaw, ang mga tawo magkatigum sa Bukid Carmel aron dayegon ang Dios ug madawat ang pagtulun-an gikan sa balaan nga propeta Elisha.) Mitubag ang asawa nga bisan dili kini Sabado o bag-ong bulan, kinahanglan gyud siyang moadto – ug dali siyang nilarga aron makita ang balaan nga tawo. Sa dihang nagkadool na siya sa Bukid Carmel, ang tawo sa Dios, pagkakita kaniya nga nagkadool, miingon sa iyang sulugoon nga si Gehazi:

'Mao kana ang babayeng taga-Sunem. Padalagan aron masugat siya ug pangutan-a: "Maayo ka ba? Maayo ba ang imong bana? Maayo ba ang imong anak?"' Miingon siya kang Gehazi, nga migawas aron masugat siya:

'Maayo ra sila.'

Apan sa dihang miabot siya sa balaan nga tawo sa bukid, mihulog siya sa iyang mga tiil. Si Gehazi hapit na unta siya itulod palayo kaniya, apan si Eliseo miingon:

'Pabayan lang siya, kay ang iyang kalag anaa sa lawom nga kasubo; apan gitago sa Ginoo kanako ang iyang kasubo ug wala kini gipadayag kanako.'

Miingon ang babaye:

'Nangayo ba ko sa akong ginoo og anak nga lalaki? Dili ba ikaw, akong ginoo, ang nangayo sa Dios alang kanako? Wala ba ko miingon, "Ayaw ko paglimbong"? Ug karon patay na ang akong anak.'

Ang tawo sa Dios naluoy kaniya ug gihatag niya kang Gehazi ang iyang tungkod, ug gisugo siya nga madali-dali nga moadto ug ipahimutang ang tungkod sa patay nga batang lalaki. Apan ang inahan sa patay nga batang lalaki wala malipay niini, ug nagkupot pag-uyon sa balaan nga propeta, miingon kaniya: 'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, ug sama sa pagkinabuhi sa imong kalag, dili ko ikaw biyaan.' Unya mitindog si balaan nga Elisha ug misunod kaniya. Si Gehazi, nga nauna pa kaniya pag-abot, gibutang ang tungkod sa nawong sa batang lalaki, apan wala'y timailhan sa kinabuhi nga gipakita sa bata. Unya mibalik si Gehazi ug sa iyang pagkita sa tawo sa Dios, gisultihan siya nga wala mabanhaw ang bata. Sa katapusan, miabot mismo sa lungsod ang balaan nga propeta Elisha ug sa pagsulod niya sa balay sa babaye, misaka siya sa kwarto sa ibabaw. Didto, sa iyang higdaanan, naghigda ang patay nga batang lalaki. Gisirad-an ni balaan Elisha ang mga pultahan ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoo, mihigda siya ibabaw sa batang lalaki, gipislit niya ang iyang mga ngabil sa ngabil sa batang lalaki, ang iyang mga mata sa mata sa batang lalaki, ug gibutang niya ang iyang mga kamot sa kamot sa batang lalaki ug ang iyang mga tuhod sa tuhod sa batang lalaki, ug ginhuyop niya kini – ug ang lawas sa batang lalaki nagsugod og init. Mibangon ang propeta, naglakaw-lakaw sa sulod sa kwarto, ug usab mipahaba sa iyang kaugalingon ibabaw sa batang lalaki. Nahitabo kini pito ka beses, unya mibuka ang mga mata sa batang lalaki. Gitawag ni Elisha si Gehazi ug gisugo siya nga tawagon ang inahan sa batang lalaki. Sa dihang misulod siya, miingon si Elisha kaniya:

'Kuhaa ang imong anak!'

Ang babaye mihulog sa tiilan sa tawo sa Dios, ug sa pagkuha niya sa buhing anak, siya nalipay ug midayeg kangGod[4333] .

Pagkahuman niini, si Elisha, ang propeta sa Dios, miadto sa Gilgal, ang dapit diin kaniadto misulod ang mga Israelita sa Suba sa Jordan paingon sa Yutang Saad. Didto nagpuyo si propeta Elisha sa dugay nga panahon.

[4332] Ang sakit sa anak sa matinud-anong babaye daw sunstroke (Judith 8:2–3; Salmo 120:6).

[4333] Ang mga lihok sa propeta sa pagbanhaw sa patay nga bata halos pareho sa lihok sa propeta Elias sa pagbanhaw sa anak sa balo sa Zarephath (3 Hari 17:19–23). Ang propeta Eliseo 'gigamit niya ang iyang kaugalingong mga pwersa sa pagbati ngadto sa mga pwersa sa pagbati sa namatay, aron ang mga patay makatagamtam sa kinabuhi sa mga buhi, nga klaro nga pinaagi sa paglihok sa espirituhanong grasya, nga nagahatag kinabuhi' (Bendito Theodore, Pangutana 18). Kini nga milagro nagtagna sa Pagkabanhaw sa Ginoong Jesu-Kristo. (Ang salaysay sa 2 Mga Hari 4:8–37 gibasa isip ika-labing duha nga paremia sa Vespers sa Dakong Sabado).

Ug unya miabot ang gutom sa maong yuta. Kauban sa propeta ang iyang mga disipulo, nga nagpuyo sa pag-alig kaniya, sa pagkabalaan ug pagka-imol, sama sa mga monghe sa bag-ong grasya. Ang tawo sa Dios ug ang iyang mga disipulo nagpuyo sa usa ka labi ka hilom nga dapit. Gisugo ni Elisha ang iyang sulugoon nga ibutang ang dakong kaldero sa kalayo ug magluto og sabaw para sa usa ka gatos ka lalaki nga mga disipulo sa propeta. Usa ka disipulo migawas sa uma aron mangolekta og mga dahon ug nakakaplag og usa ka ligaw nga bunga, nga mura'g ubas ang hitsura, nga gitawag og kolokinkhida; mapait kaayo kini, mao nga nailhan usab kini nga 'apan sa yuta'. Kini nga bunga delikado kaayo sa panglawas, bisan pa man nga gigamit kini sa medisina; apan ang pagkaon niini sa daghang kantidad makapatay. Wala mahibalo ang tigpangolekta sa tibuok katalagman sa bunga ug busa gipuno niya ang iyang sinina niini ug gibubo kini sa kaldero aron maluto. Sa dihang giserbihan ang pagkaon sa mga disipulo ug nagsugod sila og kaon, dali nila natilawan ang kapait ug nangmasakit sila.

'Kamatayon sa kaldero, tawo sa Dios!' ilang gisiyagit sa kahadlok, nga nagtuyok kang Eliseo, ug mihunong sila sa pagkaon, kay dili na nila kini ikapadayon.

Gisugo ni Elisha nga ibubo ang gamay nga harina sa kaldero (dili aron neutralisahon ang pagkaon, kondili aron itago ang iyang milagro) – nahimong lami ug walay kadaut ang pagkaon, ug kadtong mikaon niini nabusog ug nangaayo.

Niadtong panahona, usa ka matinud-anon nga tawo gikan sa lungsod sa Baal-Shalishah[4334] miadto sa balaan nga propeta Elisha ug nagdala og baynte ka gagmay nga tinapay nga cebada gikan sa unang ani sa cebada. Gisugo sa tawo sa Dios nga ipangbahin ang mga tinapay sa tanan nga naa didto. Apan miingon ang iyang sulugoon nga kining gagmay nga mga tinapay dili igo para sa usa ka gatos ka tawo.

Mitubag kaniya si Eliseo:

'Ipangbahin kini sa tanan; pakaona sila; kay mao kini ang giingon sa Ginoo: sila tanan mapuno, ug aduna pay mabilin.'

Ug sa tinuod, busog ang usa ka gatos ka tawo, ug, sumala sa giingon sa Ginoo pinaagi sa propeta, daghan pa gayud ang nahabilin.

Niadtong panahona, si[4335] , usa ka bantugang kumander sa hari sa Siria nga ginganlan og Naaman, nagkasakit sa ketus: siya nailhan tungod sa iyang kaisog ug mga kadaugan sa gubat, ug busa gihatagan siya og dakong dungog sa hari. Tungod kay dugay na siyang nagmasakit, wala siyay nakitang doktor nga makahimo sa pag-ayo kaniya. Usa ka adlaw, gidala sa mga sundalo sa Siria ang usa ka babaye nga nadakpan gikan sa yuta sa Israel ug gihatag sa serbisyo sa asawa ni Naaman. Kining babaye nakadungog gikan sa iyang mga ginikanan mahitungod sa balaang propeta Elisha ug sa dagkong mga milagro nga nahimo pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ug gisultihan niya ang iyang agalon nga iyang giserbisyohan bahin niini.

'Oh, unta pa unta moadto ang akong agalon,' miingon ang babaye, 'sa propeta sa Dios nga naa sa Samaria, siya unta makahimo sa pagtangtang sa iyang ketus!'

Gisulti ni Naaman nga asawa sa iyang bana ang mga pulong sa babaye eksakto sama sa ilang pagkasulti. Miadto si Naaman sa iyang hari ug nangayo og pagtugot nga makadto siya sa yuta sa Israel, sa Samaria – sa propeta sa Dios aron pag-ayo. Dili lang siya gitugotan sa pag-adto sa hari, apan gihatagan pa siya og sulat nga dalhon kang Joram, hari sa Israel, anak ni Ahab. Si Nehemias, nga nagdala og mga gasa para sa tawo sa Dios – napulo ka talento nga pilak, unom ka libo ka bulawan nga sinsilyo ug napulo ka set sa maayong bisti – miabot sa yuta sa Israel ug gipresentar kang Haring Jehoram ang sulat gikan sa iyang kaugalingong hari. Ang sulat nag-ingon:

'Gikan sa sulat nga imong madawat, hibaloa nga gipadala ko kanimo ang akong alagad nga si Naaman, aron imo siyang tambalan sa iyang ketus.'

Si Joram, hari sa Israel, pagkahuman niyang nabasa ang sulat gikan sa hari sa Siria, nabalaka kaayo; gisi niya ang iyang sinina ug miingon:

[4334] Baal-Shalishah (tan-awa 1 Sam. 9:4) – usa ka lungsod, tingali sa tribo ni Efraim.

[4335] Ang ketus mao ang labing makalilisang ug makadiri sa tanang makahawa nga sakit; kini kasagarang makita sa mga nasud nga init ang klima, labi na sa Ehipto, Palestina, Siria, Arabia, India ug sa Sidlakan sa kinatibuk-an. Samtang nag-uswag ang sakit, ang panit mamuti, dayon mamabaga, mamala, ug matabonan sa mga balat-balat ug samad nga nagpagawas ug baho; pagkahuman, mahulog ang mga bukton ug tiil, ug kasagaran, ang mga naigo niini nga sakit mamatay sa makalilisang nga kasakit.

'Ako ba Diyos, nga ako ra ang makapatay ug makapabuhi, nga nagpadala siya og usa ka ketong aron pag-ayoon sa iyang ketong? Wala ba ka makakita nga nangita siya og rason aron makig-away kanako?'

Ang balaan nga propeta Elisha, sa dihang nahibaloan niya nga ang hari nabalaka kaayo ug gisi ang iyang sinina, nagpadala og mensahe kaniya: 'Ngano man ka nagasubo, ug ngano man gisi nimo ang imong sinina? Padala dayon si Naaman aron makahibalo siya nga adunay propeta sa Dios sa Israel.'

Miabot si Naaman uban sa iyang mga kabayo ug karwahe ug mihunong sa ganghaan sa balay ni Eliseo. Ang balaan nga propeta, pinaagi sa sulugoon nga iyang gipadala, miingon kaniya:

'Lakaw, maligo ka sa Jordan pito ka beses, ug ang imong lawas mahimong sama sa kaniadto, ug malimpyo ka[4336] .'

Nasuko si Naaman sa gisulti sa propeta ug nilakaw siya, nga miingon: 'Gilauman unta nako nga motungha siya mismo kanako, motindog sa akong ibabaw, motawag sa ngalan sa iyang Dios, ibutang ang iyang kamot sa mga bahin sa akong lawas nga may ketus ug limpyohan ko gikan sa akong ketus; apan imbis ana, gisugo ko niya nga moadto sa Jordan. Dili ba mas maayo pa ang mga suba sa Damasco—ang Abana ug ang Pharpar[4337] —kaysa sa Jordan ug sa tanang tubig sa Israel? Dili ba ko makaligo niini ug malimpyo?"

Busa mibiya si Naaman gikan sa Samaria uban sa dakong kasuko. Apan sa dalan, ang iyang mga sulugoon mitambag kaniya nga mosunod sa sugo sa tawo sa Dios, nga nagaingon, 'Kung gisugo ka pa sa propeta sa pagbuhat og usa ka butang nga lisod kaayo, dili ba unta nimo gibuhat ang iyang gisulti? Apan usa ra kini ang iyang gisulti kanimo: 'Adto ug maligo sa Jordan, ug malimpyo ka,' apan dili gani nimo buhaton kini."

Gipatigbabaw ni Naaman ang tambag sa iyang mga sulugoon, miadto sa Jordan, mibaba sa iyang karwahe ug nilubong ang iyang kaugalingon sa pito ka beses sa suba, sumala sa gisugo kaniya sa tawo sa Dios, ug diha-diha dayon nahugasan ang iyang lawas, ug migawas siya sa suba nga kusgan ug himsog sama sa usa ka batan-ong lalaki. Ug mibalik si Naaman uban sa tanan niyang panon kang balaan nga Eliseo, ug mitindog sa atubangan niya, ug miingon:

'Karon nahibalo na ako nga walay Dios sa tibuok yuta gawas sa Israel; busa dawata, palihug, gikan sa imong sulugoon kining mga gasa nga gidala nako kanimo.'

Ug uban niini, iyang gihatagan ang tawo sa Dios og bulawan, pilak, ug mga bisti. Apan ang balaan nga si Eliseo miingon kaniya:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo nga akong giserbisyohan, dili gyud ko modawat ug bisan unsa gikan kanimo.'

Nagsugod si Naaman sa pagpugos sa propeta nga dawaton ang iyang gidala, apan nagpabilin siyang lig-on ug wala gyud modawat og bisan unsa.

Unya mituyok si Naaman sa balaan uban sa hangyo, nga nagaingon:

'Tugoti ang imong alagad nga makakuha ug yuta[4338] , kutob sa ikadala sa duha ka pares nga asno; sa diha nga madala nako kini sa akong balay, magtukod ako ug halaran para sa Ginoo, ang Dios sa Israel, kay sugod karon ang imong alagad dili na maghalad ug sakripisyo sa bisan unsang dios gawas sa Usa ka Tinuod nga Dios'[4339] .

Gitugotan siya sa balaan nga si Eliseo nga kuhaon ang iyang gipangayo ug gipahawa siya sa kalinaw. Sa dihang nilakaw si Naaman gikan sa tawo sa Dios, si Eliseo, ang iyang sulugoon nga si Gehazi misugod sa paghunahuna: 'Tan-awa ang dakong kalipay nga gidala sa akong agalon kang Naaman nga Siryano, apan wala siya

---

[4336] Sa pag-abot ni Naaman sa balay sa propeta Eliseo, 'siya, nga nagsunod sa Balaod ingon usa ka tawo nga nagkinabuhi ubos sa Balaod, misalikway sa pagdawat kang Naaman ingon usa ka ketuso (sumala sa Balaod, Lev. 13:14), apan gisugo siya nga maligo sa pito ka beses sa Suba sa Jordan' (Bendito Teodoro, Pangutana 19).

[4337] Ang mga suba sa Siria nga Avana ug Farfar, sumala sa kinatibuk-ang pagkasinabtan, misibog gikan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon ug nagpatubig sa Damascus.

[4338] Ang hangyo ni Naaman sa propeta—nga hatagan siya og pipila ka yuta gikan sa yuta sa Israel—gipasabot pinaagi sa lalom nga pagrespeto ni Naaman kang Jehova: Gitan-aw ni Naaman nga balaan ang yuta sa yuta sa iyang pagsimba, ug nagkuha siya og bahin sa yuta nga gipanalanginan sa panalangin sa propeta ni Jehova, si Eliseo.

[4339] Dugang pa, gisultihan ni Naaman nga taga-Sirya ang propeta sa Dios nga, isip usa ka alagad sa hari, obligado siya nga mouban sa iyang ginoo ngadto sa templo ni Remman ug mouko didto kauban ang hari, nga mihapa sa yuta sa atubangan sa dios-diosan, nga nagsandig sa iyang bukton; ug karon nangutana si Naaman kang Eliseo kon pasayloon ba siya sa Ginoo tungod sa iyang pagyuko sa templo sa Rammah. Gipahupay siya ni Eliseo, ug mibiyahe siya (2 Hari 5:18–19).

modawat bisan usa ka gasa gikan kaniya; moadto ko sa iyaha, makigkita kaniya ug mangayo ko ug butang gikan kaniya.'

Busa midali siya sa pagsunod kang Naaman. Si Naaman, sa dihang nakita niya nga nagdali si Gehazi aron makasabay kaniya, mibaba sa iyang karwahe ug migawas aron atubangon siya. Sa ilang pagkita, si Gehazi, pagkahuman sa pag-abi-abi kaniya, miingon kang Naaman:

'Gipadala ko sa akong agalon aron isulti kanimo nga duha ka tinun-an sa mga propeta ang bag-o lang miabot kaniya gikan sa Bukid sa Ephraim, ug nangayo siya kanimo nga hatagan sila ug usa ka talento nga pilak ug duha ka sinina nga ilisan.'

Miingon si Naaman:

'Kuhaa ang duha ka talento.'

Ug dayon gisugo niya nga ibutang ang pilak sa duha ka sako, ug gihatagan niya si Gehazi og duha sa iyang mga sulugoon aron dalhon ang gasa, ug dugang pa gihatagan siya og duha ka sinina. Si Giezi, pagbalik sa balay uban sa mga sulugoon sa pagkahapon, gikuha ang mga gasa gikan kanila ug pagkahuman gipadala sila pauli, gitago ang mga butang sa sulod sa balay, samtang siya mismo midiretso sa iyang agalon.

Nangutana kaniya si Santo Eliseo:

'Asa ka gikan, Gehazi?'

Mitubag si Giezi:

'Ang imong sulugoon wala pa gyud moadto bisan asa.'

Unya miingon kaniya si Santo Eliseo:

'Dili ba misunod ang akong kasingkasing kanimo aron makita kung giunsa sa tawo nga mibaba sa iyang karwahe ang pag-abi-abi kanimo, ug giunsa nimo pagdawat kaniya og pilak ug mga bisti? Ug wala ba ko kahibalo nga gusto nimo gamiton kini nga pilak aron mopalit ka og mga tanoman sa oliba ug ubasan, mga karnero ug baka, mga ulipon nga lalaki ug babaye?' Tungod niini, ang ketong ni Naaman magpabilin kanimo ug sa imong mga kaliwatan hangtod sa walay katapusan.

Ug si Gehazi migawas gikan kang Eliseo, natabonan sa ketong ug puti sama sa niyebe.

Usa ka adlaw miingon ang mga tinun-an sa mga propeta kang Eliseo:

Ang puloy-anan nga among gipuy-an duol kanimo masipit kaayo para namo; adto kita sa Jordan ug magdala kitag tagsa ka troso, ug magtukod kita didto ug puloy-anan.

Gipasagdan sila sa balaan. Usa sa mga disipulo malumo nga nangayo kaniya nga mouban kanila, miingon, 'Halina, Amahan, ug uban sa imong mga sulugoon.' Mibangon ang tawo sa Dios ug miuban kanila. Pag-abot nila sa Jordan ug nagsugod sa pagputol sa mga kahoy, nahulog ang palakol gikan sa hawakan sa usa sa mga tawo ug nalunod sa tubig, ug misinggit siya, 'Ala, akong ginoo! Gipaabangan ra nako kini nga palakol sa usa ka higala.'

Gipangutana sa tawo sa Dios siya kung asa nahulog ang palakol, ug sa pagpakita niya sa dapit, giputol ni Eliseo ang usa ka piraso sa kahoy, gilabay kini sa tubig, ug nilutaw ang palakol paingon sa ibabaw. Gisultihan sa balaan ang mag-aani sa kahoy nga kuhaa kini, ug iyang gipahaba ang kamot ug gikuha kini. Dako kaayo nga gahum ang gihatag sa balaan nga tawo nga iyang mapakunhod pa gani ang natural nga gibug-aton sa puthaw aron ang puthaw nga palakol molutaw sa ibabaw sa tubig sama sa dahon nga nahulog gikan sa kahoy.

Ang balaan nga propeta Eliseo nakabantay sa layo sa nahitabo uban sa ingon ka klaro nga murag nahitabo kini sa atubangan mismo sa iyang mga mata. Ang Hari sa Siria, nga nakig-away sa mga Israelita, daghang higayon nangonsulta sa iyang mga magtatambag kung giunsa pagbutang og bitag para sa Hari sa Israel, ug nagtudlo sa lain-laing lugar diin magpahimutang ang grupo sa mga sundalong gitahasan sa pagbitag.

Apan ang balaan nga si Elisha, sa pagtan-aw niini daan, magpadala ug pahibalo aron pahimangnoan ang Hari sa Israel, nga nag-ingon: 'Pag-amping nga dili mo moagi niining dapita, kay ang mga Siryano nagpanago didto aron mang-ambush.'

Magpadala ang hari og mga tawo aron susihon kon tinuod ba kini, ug sa diha nga masiguro na niya kini, mag-amping siya ug dili na mosuod sa maong lugar; imbis, iyang ipadala ang iyang kaugalingong mga sundalo, nga mopahigayon og kalit nga pag-atake batok sa mga Siryano ug patyon sila. Nahitabo kini sa daghang higayon. Pagkadungog niini sa hari sa Siria, nabalaka kaayo siya; ug gitawag niya ang iyang mga opisyal, ug miingon kanila, 'Ngano man nga wala ninyo isulti kanako kinsa ang nagpadayag sa akong mga tinago sa hari sa Israel ug nagatugyan kanako sa iyang kamot?' Mitubag ang usa kanila, 'Dili kami, ginoo nga hari; dili kini gikan kanamo!

Apan ang mga Israelinhon adunay propeta, si Elisha, nga gani gisultihan pa gani ang Haring Israel sa tukmang mga pulong nga imong gisulti sa imong kuwarto sa katulgan.'

Miingon ang hari:

"Pangitaa asa na ang maong propeta. Magpadala ko og mga sundalo aron dakpon siya ug dad-on dinhi."

Ang mga sundalo, pagkahuman sa ilang pagpangutana, nagsulti kaniya nga si Eliseo nagpuyo sa Dothan[4340] . Ang hari nagpadala og mga kabalyero, mga karwahe ug daghang tropa didto, nga miabot sa gabii ug gilibutan ang lungsod. Sa sayo sa buntag, migawas ang sulugoon ni Eliseo sa balay ug nakita niya ang mga pwersa sa Siria, uban sa ilang mga kabayo ug karwahe, nga naglibot sa lungsod sa daghang gidaghanon; ug, midagan siya kang Eliseo ug misinggit:

'Unsa man ang buhaton nato, ginoo ko?'

Mitubag si Santo Eliseo:

Ayaw kahadlok: mas daghan pa ang uban kanato kaysa kanila.'

Ug si Elisha mituyok ngadto sa Dios sa pag-ampo, nga nagaingon:

'Ginoo! Ablihi ang mga mata sa imong sulugoon, aron makita niya ang imong gahum.'

Ug gibuksan sa Dios ang mga mata sa sulugoon ni Eliseo, ug nakita niya nga ang tibuok bukid napuno sa mga kabayo ug karwahe nga kalayo nga naglibot kang Eliseo. Mibiya si Santo Eliseo sa siyudad uban sa iyang sulugoon aron atubangon ang mga Siryano, ug miduol sila kaniya. Nagaampo si Eliseo sa Ginoo, nga nagaingon:

'Ginoo, hampaka kini nga katawhan sa pagkabuta.'

Ug gipahampak sila sa Ginoo sa pagkabuta, sumala sa hangyo ni Elisha. Unya miingon si Elisha kanila:

'Dili kini ang dalan, ug dili usab kini ang lungsod nga inyong adtoan; kondili, mosunod kamo kanako, ug dad-on tika sa tawo nga inyong gipangita.'

Ug gidala niya sila sa Samaria. Pag-abot nila sa Samaria, nag-ampo si Eliseo sa Ginoo ug miingon:

'Ginoo, ablihi ang ilang mga mata aron makita nila asa sila.'

Ug gibuksan sa Ginoo ang ilang mga mata, ug nakita nila nga naa sila sa Samaria. Ang hari sa Israel, sa dihang nahibalo sa ilang pag-abot ug pagkakita kanila, nangutana sa balaan nga Eliseo:

'Amahan, dili ba nato sila patyon?'

Apan mitubag ang balaan:

'Dili, ayaw sila patya, kay dili ikaw ang nagdala kanila dinhi, ni nadakpan nimo sila sa imong mga armas; apan hatagi sila og usa ka dakong salo-salo, aron sila makabalik sa ilang hari.'

Ang hari nag-andam og dakong salo-salo para kanila, ug nakaon ug nakainom sila; pagkahuman gipabalik sila sa ilang hari, ug human niadto mihunong sila sa ilang mga pagpanakop gikan sa Siria paingon sa yuta sa Israel.

Miagi ang taas nga panahon, ug si Ben-Hadad, Hari sa Siria, nakig-away kang Joram, Hari sa Israel. Gihimpon niya ang tibuok niyang hukbo ug gipalibotan ang Samaria, ang kapital sa mga hari sa Israel, diin nagpuyo niadto ang balaan nga propeta Eliseo. Usa ka grabeng gutom ang miigo sa siyudad, nga ang pinakakabusog nga mga pumoluyo nagakaon na sa ilang kaugalingong mga anak. Usa ka adlaw, samtang ang Hari sa Israel nagalakaw sa pader sa siyudad, usa ka babaye ang miduol kaniya ug misinggit:

'Tabangi ako, akong ginoo, akong hari!'

Mitubag ang hari:

'Kung ang Ginoo dili motabang kanimo, giunsa pa kaha nako pagtabang kanimo? Hatagan ba tika og pagkaon gikan sa gihawan o gikan sa gilingan? Apan sultihi ko, unsa imong gikinahanglan?'

Nagsugod siya sa iyang reklamo batok sa lain nga babaye, nga nag-ingon:

'Miingon kini nga babaye kanako: "Abi, kan-on nato ang imong anak karon ug ang akoa ugma." Busa among giluto ang akong anak ug gikaon siya. Pagkabuntag, miingon ko kaniya: "Abi, kan-on usab nato ang imong anak," apan gitago niya kini.'

Ang Hari sa Israel, pagkadungog niya sa ingon ana ka makalilisang nga sugilanon gikan sa babaye, gisi-gisi ang iyang sinina ug nasuko kaayo kang Eliseo, ang propeta sa Dios, kay pinaagi sa iyang tambag napugos siya nga dili mosumpo sa Hari sa Siria o isurender ang siyudad kaniya, kondili maghulat sa tabang sa Dios.

[4340] Dophahim – usa ka lungsod sa dalan sa kalakalan gikan sa Gilead paingon sa Ehipto, sa amihanan sa Samaria; dinhi namaligya si Jose kaniadto (Gen. 37:17, 25).

'Diyos na unta ang magsilot kanako ug dugangan pa ang akong silot kon magpabilin pa karon ang ulo ni Elisha sa iyang abaga!' ingon sa hari sa iyang kasuko.

Ug dayon gipadala ang usa ka magbubutit aron putlon ang ulo sa propeta. Apan ang tawo sa Dios naa sa balay, ug uban kaniya ang mga tigulang sa Israel.

'Nasayud ba kamo,' miingon siya sa mga anciano, 'nga si Haring Jehoram, anak ni Ahab nga mamamatay, nga walay hustisya nga gipatay si Nahum, nagpadala og usa ka magbubutol aron putlon karon ang akong ulo? Apan kinahanglan ninyong isirado pag-ayo ang mga pultahan ug dili ninyo siya pasudlon hangtod moabot ang iyang agalon, kay madungog na ang tunog sa mga tiil sa iyang agalon, kay nagdali na siya sa pagsunod kaniya."

Wala pa gani mahuman sa balaan ang iyang pakigpulong, miabot na ang hari ug gipahunong niya ang maghuhutol; kay, tungod kay naghinulsol siya sa iyang dautang desisyon, ang hari mismo midali sa pagsunod sa mensahero aron mapugngan nga matuman ang malupit nga sugo; kay nahibalo ang hari sa pagkabalaan sa propeta Eliseo ug sa iyang pagkawalay sala, ug sa tanang maayong buhat nga iyang gihimo alang sa Gingharian sa Israel ug sa daghang mga tawo. Sa pagsulod sa hari sa atubangan sa propeta, miingon siya:

'Tan-awa, unsa ka dakong kalamidad ang gipadala sa Ginoo kanato! Unsa kaha akong gilauman gikan Niya? Ihatag nako ang siyudad sa hari sa Siria ug mosumite ko kaniya, aron dili kita tanan mamatay sa gutom; mas maayo nga mabuhi kitang tanan pinaagi sa pagsumite kaniya kaysa mapatay sa gutom pinaagi sa pagsukol kaniya.'

Apan ang balaan nga Eliseo, nga mituyok ngadto sa hari ug sa tanan nga naa didto, miingon:

'Paminawa ang pulong sa Ginoo! Mao kini ang giingon sa Ginoo: sa ingon niining takna ugma, sa ganghaan sa Samaria[4341] , usa ka sukod sa harina sa trigo ibaligya sa usa ka shekel, ug duha ka sukod sa cebada sa usa ka shekel.'

Usa sa mga opisyal, ang labing duol sa hari, nga gisandigan sa hari sa iyang bukton, mitubag kang Elisha:

'Bisan pa og ablihan sa Ginoo ang langit, dili gayud matuman ang imong giingon.'

Mitubag kaniya si Santo Eliseo:

'Ikaw mismo makakita niini sa imong kaugalingong mga mata, apan dili ka makatilaw niining pan.'

Pagkahuman nga nakahupay gamay, misulod ang hari sa iyang tolda. Ug niadtong gabii, samtang nag-ampo si Santo Eliseo sa Ginoo alang sa kaluwasan sa siyudad, gipadala sa Dios ang dakong kalibog sa hukbong Siryano: Nakadungog ang mga Siryano og kusog kaayong kasaba sa mga armas ug pag-ungol sa mga kabayo, sama sa usa ka dakong natigum nga hukbo, ug sila nagkagubot sa ilang kaugalingon nga nagtuo nga mao kini ang mga hari sa mga Heteo ug mga Ehipsiyo, nga giabangan sa Hari sa Israel, nga miabot aron motabang kaniya uban sa ilang mga hukbo.

'Makatakas ta diri, makatakas ta!' ilang gisiyagit sa dakong kahadlok.

Ug niadtong gabii mismo, uban sa ilang hari, nilayas sila pabalik, gibyaan ang ilang mga tolda, kabayo, asno, ug tanan nilang butang sa kampo, giluwas lang ang ilang kaugalingong kinabuhi. Niadtong gabii mismo, upat ka mga leproso naglingkod sa ganghaan sa siyudad, ug samtang naghisgot sila sa maong butang, miingon sila: 'Ngano man nga naglingkod lang ta dinhi, nagpaabot nga mamatay? Kung mosulod ta sa siyudad, mamatay ta sa gutom, ug kung magpabilin ta diri, mamatay gihapon ta; nganong dili na lang ta moadto sa kampo sa mga Siryano? Ug kung dili nila kita pasayloon, mas maayo pa nga mamatay kita sa espada kaysa mag-antos sa dili matagbaw nga pag-antos sa gutom.'

Ug, sa ilang pagkasinabot, mibiyahe sila paingon sa kampo sa mga Siryano, nga natabonan pa sa kangitngit sa gabii. Pag-abot nila sa kampo, wala silay nakitang bisan usa ka tawo; ug pag-abot nila sa tunga-tunga sa kampo ug wala silay nakita, nangahibulong kaayo sila. Misulod sila sa usa sa mga tolda, mikaon ug miminom, nagkuha og pilak, bulawan, ug mga sinina gikan niini, ug pagkahuman mibiya sila ug gitago kini. Pagbalik, misulod sila sa lain nga tolda ug gikuha gikan niini ang bisan unsa nga ilang gusto ug kutob sa ilang makaya, ug gitago kini pag-usab. Pagkahuman niini, nagsugod sila sa pagkonsulta sa usag usa, nga nag-ingon: 'Sayop ang among gibuhat; karon usa ka adlaw sa maayong balita, apan naghilom ra kami: ug kon magpabilin kami dinhi hangtod sa kaagahon, makasala kami sa dakong sala; busa, magdali kita sa siyudad ug ipahibalo sa korte sa hari.'

[4341] Gisultihan sa propeta ang hari ug ang mga anciano sa katawhan mahitungod sa umaabot nga talagsaong pagbarato sa pan, partikular: 'sa mga ganghaan sa Samaria' – sa mga ganghaan diin, sa Sidlakan, nakasentro ang tanang pampublikong kinabuhi, lakip na ang kalakalan.

Nagdali sila paingon sa siyudad ug sa pag-abot nila sa ganghaan, miingon sila sa mga guwardiya: 'Miadto kami sa kampo sa mga Siryano ug wala kami makakita bisan usa ka tawo didto, ni madungog namo bisan usa ka tingog sa tawo; mga kabayo ug asno ra ang nakagapos didto, ug ang mga tolda nagbarug gihapon sa ilang mga lugar, puno sa bahandi.'

Gidali nila kining tanan gisumbong sa hari. Mibangon ang hari sa gabii, gitigum niya ang iyang mga katiwala ug misugod sa pakigkonsulta kanila; ug, napuno sa pagduha-duha, miingon siya kanila, 'Ipadayag ko kaninyo ang malimbungong plano nga gihimo sa mga Siryano batok kanato. Nabal-an nila nga nag-antos kita sa gutom; busa, pagkahuman nilang biyaan ang kampo, mitago sila sa kabukiran, nga nagtuyo nga kon mogawas kita sa siyudad tungod sa kagutom, dakpon kita nga buhi ug mosulod sa atong siyudad."

Ang mga sulugoon sa hari mitambag nga magpadala og usa ka tawo aron mag-ila. Duha ka magkakabayo ang gipadala; pag-abot nila sa kampo sa mga Siryano ug wala silay nakita, misunod sila sa bakas sa mga Siryano hangtod sa Jordan. Ang tibuok dalan napuno sa mga sinina ug armas nga gilabay sa mga Siryano samtang nagdagan sila sa dakong kahadlok. Mibalik ang mga sugo ug gisulti nila sa hari ug sa katawhan ang tanan. Ang mga tawo misulod sa kampo sa mga Siryano ug gipanguha ang tanan; ug ang usa ka sukod sa trigo ug duha ka sukod sa cebada gibaligya sa usa ka shekel, sumala sa gisulti sa Ginoo pinaagi sa propeta. Ang maong dungog nga opisyal, nga mao ang gisandigan sa hari sa iyang bukton, gisugo sa hari nga motindog sa ganghaan sa siyudad aron magpabilin ang kahusay. Ug tan-awa, sa dihang naningkamot siya nga pugngan ang katawhan nga magtapok sa ganghaan, gipisak siya sa daghang tawo ug gitatakan hangtod namatay, sumala sa gipadayag sa tawo sa Dios, si Eliseo, sa dihang kini nga opisyal, nga wala motuo sa pulong sa Ginoo nga gisulti sa propeta mahitungod sa kadagahan sa pan, misupak: 'Bisan pa og ablihan sa Ginoo ang langit, dili kini mahitabo' (1 Sam. 6 ff.).

Kining bantugang tawo sa Dios nailhan usab tungod sa uban pa niyang katingalahang mga gasa ug buhat sa pagpanagna, sama sa gisaysay sa daghang detalye sa mga Basahon sa Mga Hari. Gipanagna niya ang pito ka tuig nga gutom sa yuta sa Israel (2 Mga Hari 8:10). Sa dihang na-predikta niya ang kamatayon ni Ben-Hadad, Hari sa Siria, nagpahayag siya nga ang gingharian sa Siria mahulog sa kamot ni Hazael. Human niyang pahiran og lana si Jehu – usa sa mga prinsipe sa Israel – isip hari (2 Hari 9:3), gihangyo niya siya nga laglagon ang walay Diyos ug idolatrang panimalay ni Ahab. Gipatay ni Jehu ang duha ka hari nga idolatra: si Jehoram sa Israel ug si Ahaziah sa Juda, apo sa matarong nga Haring Jehoshaphat, nga, dili sama sa iyang apohan, nalipat sa dautang dalan. Gipatay niya si Jezebel, ang daotan nga asawa ni Ahab ug inahan ni Joram, ug gipatay usab niya ang tanang pari ug mga salamangkero ni Baal. Sa tanang niining mga buhat, gitabangan siya sa mga panalangin ug pag-ampo sa balaan nga propeta Elias. Pagkahuman sa kamatayon ni Jehu, ang iyang anak nga si Jehoahaz ang naghari sa Israel, ug gisundan siya ni Jehoash, apo ni Jehu. Sa paghari ni Jehoash, usa ka tawo sa Dios nga nagpuyo sa Samaria, bisan pa nga tigulang na kaayo, nagmasakit. Miadto si Haring Joas sa Israel aron bisitahan siya ug, samtang nagahilak alang kaniya, miingon:

'Amahan, amahan, ang karwahe sa Israel ug ang mga kabayo niini!'

Miingon kaniya si Eliseo:

'Kuhaa ang busog ug pipila ka pana, ablihi ang bintana nga nag-atubang sa sidlakan, padulong sa Siria, ug kuhaa ang busog uban ang usa ka pana.'

Gibuhat sa hari ang gisugo kaniya. Unya ang tawo sa Dios, nga gibutang ang iyang mga kamot sa mga kamot sa hari, miingon, 'Pana ang pana paingon sa Siria.'

Ug gipana sa hari ang pana. Miingon ang propeta:

'Kini nga pana mao ang pana sa kaluwasan sa Ginoo, ug imong mapukan ang Siria.'

Ug usab gisugo niya ang hari nga kuhaon ang pana ug mga pana sa iyang kamot. Gibuhat sa hari ang gisugo. Miingon ang propeta kaniya:

'Ipalo sa yuta ang pana.'

Gituktok sa hari ang yuta tulo ka beses unya mihunong. Nasuko kaniya ang tawo sa Dios, miingon:

'Kung imo untang gipukpok og lima o unom ka beses, mapildi na unta nimo ang Siria sa hingpit; apan karon tulo ra ka kapildihan ang imong ipahamtang kanila'[4342] .

Pagkahuman sa iyang pagpanagna sa hari, namatay si Santo Eliseo ug gilubong uban sa dungog[4343] .

Dili lang sa iyang kinabuhi naghimo og mga milagro si propeta Eliseo, apan napamatud-an usab nga usa siya ka tigbuhat og milagro pagkahuman sa iyang kamatayon. Usa ka tuig pagkahuman sa iyang kamatayon, usa

ka patay nga lalaki ang gidala gawas sa siyudad aron ilubong. Niadtong panahona, usa ka grupo sa mga Moabita ang mitungha, nga nanakop sa yuta sa Israel. Ang mga nagbitbit sa patay nakakita sa kaaway gikan sa gilay-on ug gilabay ang lawas sa duol nga langob. Mao kini gayud ang langob diin nahimutang ang mga nahibilin nga bukog sa propeta Elisha. Sa diha nga nahikap sa patay nga lalaki ang mga bukog sa propeta, mibanhaw siya dayon; unya migawas siya sa langob ug misulod sa siyudad[4342] .

[4343]Busa, bisan pagkahuman sa kamatayon, gipahimaya sa Dios ang Iyang sulugoon nga si Eliseo. Tungod niini tanan, sa atong Dios maoy himaya, dungog ug pagsimba, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen[4344] .

Troparion, Tono 4:

Anghel sa unod, saligan sa mga propeta, ikaduhang Manug-andam sa pag-abot ni Cristo, ang himayaong Elias, gipadala gikan sa kahitas-an ngadto sa grasya ni Eliseo, aron palagson ang mga sakit ug limpyohan ang mga ketuso: busa nagahatag siya og mga panambal sa mga nagatahud kaniya.

Kontakion, Tono 2:

Nitawag ka nga propeta sa Dios, midawat ka og espesyal nga grasya nga takus gayud kanimo, bulahan nga Eliseo: kay kauban ka ni Elias; pag-ampo ka walay hunong uban kaniya kang Kristo among Dios alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Metodio, Patriarka sa Constantinople.

Gisaulog sa ika-14 sa Hunyo

Taga-Sicilia[4345] , si San Metodio, usa ka balaan ni Kristo, mipasa sa mga monastikong panata sa iyang pagkabatan-on, nga nangibabaw sa kinabuhi sa pagkamaayo. Sa paghari ni Leo nga Armenyo[4346] , ang iconoclast, naggunit siya sa katungdanan nga apocrisarius[4347] ubos kang His Holiness Nikephoros, Patriarka sa

---

[4342] Sumala kang Beato Theodoret, ang milagro pagkahuman sa kamatayon sa propeta adunay mosunod nga kahulugan: 'Bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, gibanhaw sa propeta ang usa ka patay nga lalaki nga gidala sa iyang atubangan, aron kini nga milagro usab makapamatuod sa espesyal nga grasya nga iyang nadawat, supak sa iyang magtutudlo.' Dugang pa, ang pansamantalang katuyoan sa milagro tingali mao ang pagdasig sa Israel nga makig-away batok sa ilang mga kaaway, samtang ang walay katapusan ug sukaranan nga katuyoan mao ang pagpamatuod sa kamatuoran sa unibersal nga umaabot nga pagkabanhaw sa mga patay. Labi na, kini nagpamatuod sa pagka-balaodnon sa pagdayeg sa Simbahang Orthodox sa mga relikya sa balaan nga mga sulugoon sa Dios. Busa, ang gahum sa Dios, nga nagpuyo sa ibabaw sa propeta Eliseo sa iyang kinabuhi, gihatag sa iyang mga relikya pinaagi niining milagro.

[4343] Gawas sa kadagatan sa mga propesiya, mga milagro, ug mga buhat sa kaluoy nga gihatag sa katawhan, dako kaayo ang nahimo ni propeta Eliseo sa pagpalambo ug pag-uswag sa mga eskwelahan sa mga propeta (2 Mga Hari 2:1–25, 3:1–27, 5:1–27, ug uban pa), ug walay duhaduha nga kadaghanan sa mga propeta—nga daghan kaayo sa panahon sa mga hari—nagagikan gayud niini nga mga eskwelahan, ug kinsa, pinaagi sa pulong ug pinaagi sa sinulat, nagpasiugda sa pagtuo ug pagkamatinud-anon sa mga tawo.

[4344] Si Jesus, anak ni Sirach, miingon sa mosunod sa iyang pagdayeg kang propeta Eliseo: *'Napuno sa espiritu ni Elias, si Eliseo wala magkurog sa iyang mga adlaw sa atubangan sa prinsipe, ug walay bisan kinsa nga nakadaog batok kaniya; walay bisan unsa nga nakalupig kaniya, ug pagkahuman sa iyang kamatayon nagpadayon sa pagpanagna ang iyang lawas; ingon sa iyang paghimo og mga milagro sa iyang kinabuhi, ingon usab katingalahan ang iyang mga buhat pagkahuman sa iyang kamatayon'* (Sir. 48:12–16). Sa Bag-ong Tugon, ang Ginoo mismo nagtumong kang Eliseo ingon usa ka dakong propeta sa Dios, nga nagpadayag pinaagi sa iyang mga milagro ug pag-ayo sa maalamon nga mga paagi sa Pagdumala sa Dios. *'Daghan ang mga ketong sa Israel sa panahon sa propeta Elias,' miingon Siya, nga nagasaway sa kawalay pagtuo sa Iyang mga kaigsuonan sa nasud, 'ug wala'y bisan usa kanila nga gihawan gawas kang Naaman nga taga-Siria'* (Lucas 4:23–27).

[4345] Ang Sisilia usa sa pinakadakong mga isla sa Dagat Mediterraneo; kini gibulag gikan sa mainland pinaagi sa Strait of Messina.

[4346] Si Leo V ang Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod sa 820.

Constantinople. Gipadala ni Patriarka Nikephoros si Santo Metodio ngadto sa Papa sa Roma[4348] uban ang usa ka komisyon mahitungod sa mga butang eklesiastikal; Dinhi sa Roma, tinuyo siyang nagpabilin sulod sa pila ka panahon, tungod kay ang dautang si Leo, pagkahuman niyang gipahawa si His Holiness Nikiforos gikan sa trono sa patriyarka, nagpahimutang sa iyang lugar sa heretikal nga iconoclast nga si Theodotus sa Melissia, nga nailhan nga si Cassiterus[4349] . Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Leo ug sa bakak nga patriyarka Theodotus, mibalik si Santo Metodio gikan sa Daang Roma paingon sa Bag-ong Roma[4350] . Sa ranggo nga presbiter, nag-alagad siya sa Ginoo sa pagkamatarong ug pagkamapaambag, walay kapoy nga nakigbatok sa heresiya sa iconoclastic, nga labi ka kusgan niadtong panahona: pagkahuman ni Leo nga Armenyo, misaka sa imperyal nga trono si Michael Valvos o Travlos, usa usab ka iconoclastic nga heretiko[4351] ; ang mga patriyarka sa iyang panahon mga dili matinud-anon nga tawo. Ug ang bulahan nga Metodio mibuhat og dakong buhat, nakigbisog batok sa mga heretiko ug napahiya sila. Tungod sa ingon nga mga kalihokan, gipailawom sa walay Diyos nga hari si Santo Metodio sa pag-antos ug pagkabilanggo, sumala sa gisaysay sa Griyegong si Zonaras[4352] : gisaysay niya nga si Michael Travlos, sa sinugdanan sa iyang paghari, nagpakita nga usa siya ka maloloy-on nga magmamando: gipagawas niya gikan sa ilang mga gapos ug bilanggoan ang daghang balaang amahan nga gibilanggo ni Leo nga Armenyo tungod sa pagsimba sa mga ikon; apan pagkahuman sa taas nga panahon, gibawi ni Michael kini nga maayong buhat, nga gipukaw sa pagkauyon-uyon, ug, nga wala magtago sa iyang malisyosong pagkadautan, nagpahamtang og paglutos batok sa mga Ortodokso. Nibaling siya uban sa kasuko batok kang San Metodio ug kang Euthymius, Obispo sa Sardis – dili na hisgutan ang daghang uban nga nag-antos pag-ayo sa iyang kamot. Gipadala niya si Euthymius sa exilio tungod sa pagdayeg sa mga ikon, ug gipriso niya si San Metodio sa usa ka bilanggoan sa palasyo saAkrit[4353] . Si Zonaras mismo naghulagway sa pagkadautan ni Michael Traulos ingon niini: sa tanang butang, matod niya, gisundon niya si Haring EKopronymus[4354] ; pabor sa mga Hudiyo, gisugo niya ang pagpuasa sa Sabado; Dili motuo sa pagkabanhaw sa mga patay, gipakaulaw ni Michael ang paglaum sa usa ka bulahan nga kinabuhi pagkahuman sa kamatayon; gipakaulaw niya ang mga propesiya sa mga balaang propeta, gipanghimatuud nga wala'y mga demonyo, ug wala niya giisip nga sala ang mga malain nga lamanon nga buhat: sa pagpasidungog kang Hudas nga traidor isip usa ka santo, nagtuo si Michael nga maluwas kini. Gikaligtaan niya ang akademikanhong kahibalo ug gidili ang mga ginikanan sa pagpadala sa ilang mga anak sa mga Ortodoksong eskwelahan, aron, human sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, dili nila mapadayag ang iyang kabuang, kondili, nga magpabilin nga ignorante ug dili makabasa, mosunod sila sa iyang heretikal nga ilusyon. Mao kini ang giingon ni Zonaras. Si San Metodio mapangahas nga misupak sa walay pagsimba nga tsar, ingon usa ka maalamon nga magbalantay, nga maalamon sa Balaang Kasulatan, mga dogma sa Ortodokso ug mga tradisyon sa mga Balaang Amahan; tungod niini, ingon usa ka magtug-an sa kamatuoran, iyang gisagubang dili lamang ang mga kadena ug bilanggoan, kondili pati na ang mga samad.

Pagkahuman sa kamatayon ni Michael Travlos, ang iyang anak nga si Theophilus[4355] misaka sa trono – manunod dili lang sa trono kondili usab sa erehe sa iyang amahan. Si Theophilus nagpahamtang og daghang pagpanakit tungod sa ilang matinahuron nga pagsimba sa mga balaang ikon; bisan pa niana, tungod kay hilig siya

---

[4347] Ang 'Apocrisiaries' mao ang pansamantala o permanente nga mga representante sa mga obispo sa labing importante nga mga simbahan sa korte sa soberano, nga nagdumala sa tanang relasyon tali sa ilang simbahan ug sa mga representante niini ug sa labing hataas nga awtoridad.

[4348] Ang Roma, kapital sa Imperyong Romano, nahimutang sa sentral nga Italya ug naa sa duha ka pampang sa Suba sa Tiber, sa bunganga niini.

[4349] Si Theodore I Cassiter mao ang patriyarka gikan sa 815 hangtod 822.

[4350] Kana mao ang Tsargrad o Constantinople.

[4351] Si Michael II nga Balag-balag naghari gikan sa 820 hangtod sa 829.

[4352] Si Juan Zonaras usa ka Byzantine nga historyador ug canonista, kauban sa panahon ni Emperador Alexios Komnenos (1080–1118). Ang labing inila nga buhat sa mga sinulat ni Zonaras mao ang iyang komentaryo sa kompleto nga teksto sa mga kanon sa simbahan. Usa pa ka dakong buhat ni Zonaras mao ang iyang *Epitome of Histories* – usa ka kronolohikal nga salaysay sa kasaysayan sa kalibutan gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa pagsaka sa trono ni Emperador Juan Komnenos (1118). Dugang pa, mibiya si Zonaras og mga sulat, mga kinabuhi sa mga santo, mga himno ug uban pa.

[4353] Lagmit duol sa Cape Akrit.

[4354] Si Constantine Copronymus naghari gikan sa 741 hangtod sa 778.

[4355] Naghari si Teofilo gikan sa 829 hangtod 842.

sa pagkat-on, iyang gibanhaw pag-usab ang mga eskwelahan sa Constantinople nga nawala na sa paggamit, ug gisugo nga ipadayon didto ang mga leksyon. Gipagawas usab niya si San Metodio gikan sa pagka-priso, sumala sa gisaysay sa Griyegong historyador nga si Michael Glycos: 'Sa usa ka dili matupngan,' ingon niya, 'ug milagrosong paagi, gipagawas sa Dios si Metodio gikan sa iyang ngitngit nga bilanggoan.' Si Teofilo, tungod sa iyang paghigugma sa kahibalo, kanunay nga mogahin sa iyang panahon sa pagbasa sa mga libro; sa usa ka adlaw, nahulog sa kamot sa emperador ang usa ka libro, nga ang sulod lisod niyang sabton; usa sa iyang mga kawani sa korte miingon kang Teofilo nga si Metodio, nga nakabilanggo sa usa ka bilanggoan sa Akrit, ilado tungod sa iyang kahanas sa pagpasabot sa mga hugna sa libro nga lisod sabton. Gidali-dali sa hari ang pagpadala og sugo aron madala kaniya si Santo Methodius gikan sa monasteryo; pagkahimamat ug pakig-istorya niya kaniya, nasabtan niya nga usa ka maalamon nga tawo si Santo Methodius, ug gipagawas niya kini tungod sa pagrespeto kaniya.

Pagkabawi sa iyang kagawasan, mibalik pag-usab si San Metodio sa pakiglalis sa mga heretiko, nagtudlo nga ang mga balaang ikon angay hatagan sa dungog ug pagdayeg nga angay kanila; Sa ingon, nabalik pag-usab ang kasuko sa mga iconoclasta: ang mga kalihokan ni San Metodio sa pagpanalipod sa Ortodoksiya nakaabot sa atensyon sa emperador, nga nasuko kaayo sa kini nga tawo sa Dios, bisan pa gani gitago niya ang iyang pagkadismaya hangtod sa mas angay nga panahon. Niadtong panahona, ang mga Griyego nakig-away sa mga Saraceno[4356] , ug gikinahanglan nga ang emperador mismo anaa uban sa hukbo. Sa pagbiyahe paingon sa mga rehimen, gidala sa Tsar si San Metodio uban kaniya, sa usa ka bahin aron sa pag-ampo, ug sa usa ka bahin aron sa diskusyon sa Kasulatan ug sa pagsulbad sa mga lisod nga pangutana, nga, sumala sa nahibal-an sa Tsar, maayo kaayo ipatin-aw ni San Metodio. Sa tinuod, gidala sa Tsar ang tawo sa Dios uban kaniya tungod sa kahadlok nga, kon magpabilin si San Metodio sa kapital, mosangpot sa kagubot sa katawhan batok sa mga iconoclasta: gihigugma sa katawhan ang Reverendo nga Amahan isip usa ka balaan ug maalamon nga tawo, nga maalamon dili lamang sa espirituhanong mga butang kondili usab sa pagdumala sa sibil; mao nga wala siya biyaan sa hari sa kapital atol sa iyang pagbiya, kundili gidala siya uban kaniya. Apan karon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, gipildi sa mga Ismaelita ang mga Griyego, gilaglag ang hapit tibuok hukbo sa hari, nga hapit na gayud siya mapildi ug nakalingkawas lang uban sa pipila ka gamay nga nahabilin sa iyang mga sundalo; unya gipagawas sa dautang hari kang San Metodio ang kasuko nga dugay na niyang gitago sa iyang kasingkasing:

'Mao kana ang hinungdan nganong gihatagan sa Dios og kadaogan ang atong mga kaaway,' miingon si Teofilo, 'tungod kay aduna tay mga idolatra sa atong taliwala.'

Niini mitubag si Santo Metodio:

'Ang Ginoo, nga ang balaan niyang ikoniya gilapasan sa mga Kristohanon, nasuko kanila ug gitugotan ang atong mga kaaway nga magdaug batok kanato.'

Napuno sa kasuko, ang hari, human sa mabangis nga pagpamasa[4357] , gipahawa si San Metodio ngadto sa usa ka isla: didto gisugo niya nga ipriso siya, kauban ang duha ka tulisan, sa usa ka lawom nga langob sa lubnganan diin wala gani kasulod ang kahayag sa adlaw. Busa si San Metodio nahimong usa ka buhing patay, sama ni Jonas sa tiyan sa balyena, nga nagpuyo sa kalawmon sa yuta ug nagpasalamat sa Dios. Usa ka mangingisda ra ang gisugo sa pagdala sa iyang pagkaon, ug gamay ra kaayo kini, igo lang aron dili siya mamatay sa gutom; gusto sa iyang mga manlupig nga pahabaon ang kinabuhi niining tawo sa Dios, ug uban niini, ang iyang pag-antos didto sa lubnganan.

Sa panahon sa pagkakabilanggo ni San Metodio, gipailawom ni Haring Teofilo sa pagpanakit ang duha ka balaang magtutumpaw, sila Theodore ug Theophanes, tungod sa ilang pagsimba sa mga balaang larawan: usa ka inskripsyon nga nagpamatuod sa ilang pagsimba sa mga balaang larawan gipahugot sa ilang mga nawong gamit ang mapaso nga puthaw, pagkahuman gipahawa sa hari ang mga martir ngadto sa pagbannaw. Ang ilang agianan mipasar sa daplin sa isla diin nag-antos si San Metodio, nga nakabilanggo sa usa ka lungib-tambako. Sa dihang nakasugat sila og usa ka mangingisda nga nagapakaon sa priso, nahibal-an sa mga balaang konosesor gikan kaniya ang tanang detalye bahin sa tawo sa Dios. Tungod kay dili nila makita si San Metodio sa personal, kay hugot kaayo

---

[4356] Saracens – nailhan usab nga mga Arabo.

[4357] Gisugo ni Teofilo nga patagon si San Metodio sa mga aping, ug nabali pag-ayo ang iyang panga nga nabilin siya nga adunay pilas nga nakadaut sa hitsura hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Samtang nag-alagad isip patriyarka, giputlan ni San Metodio og hiwa ang tumoy sa iyang kapa ug gibitay kini sa iyang panga aron matabunan ang pilas; tungod sa pagrespeto sa nag-antos, ang tanang monghe, sumusunod sa iyang ehemplo, nagsugod sa pagsul-ob og kapa nga adunay hiwa.

ang mga tawo nga nag-eskort kanila paingon sa ilang lugar sa pagkabilanggo, misulat si Teodoro ug si Teofanes sa mosunod nga pangumusta para kaniya, nga gisaad sa maong mangingisda nga ihatud ngadto sa destinasyon:

'Alang kaniya nga buhi apan naglingkod sama sa patay sa kabaong, alang kaniya nga tawo sa kalibutan apan nagalibot sa langitnong mga gingharian, ug alang kaniya nga nagbitbit og mga kadena, isulat sa mga nakadena, nga ang ilang "mga nawong gimarkahan".'

Pagkahuman niyang mabasa ang maong pangumusta nga gipadala sa mangingisda, ug pagkahibalo niya gikan kaniya sa mga binuhatan sa mga balaan nga nag-antos, nagpasalamat si San Methodius sa Dios, nga naghatag kanila og ingon nga kaisog. Unya gitubag niya ang ilang pangumusta sa mosunod nga sulat: 'Ang gilubong sa wala pa siya mamatay ug gipanghigot sa kadena nagpangumusta sa mga bihag, nga ang matag-usa kanila, nga adunay "gimarkahang nawong", ang ilang kasubo gisulat sa basahon sa kinabuhi.'

Nagpabilin si San Metodio sa iyang lubnganan hangtod sa kamatayon ni Haring Teofilo, ug sa dihang ang usa ka kabaong midawat sa patay nga tawo sa tinuod[4358] , unya ang lain nga kabaong, sama sa balyena nga nagbuga kang propeta Jonas gikan sa iyang tiyan, gihatag sa kalibutan ang 'buhing patay nga tawo'[4359] . Sa dihang giselyohan sa kamatayon ang mga mata ni Teofilo sa selyo sa lubnganan ug gisirad-an ang iyang dili matinud-anon nga mga ngabil, nga nagpahilom sa iyang mapanglutos nga dila, unya ang himayaong nag-angkon sa pagtuo nakakita sa kahayag sa adlaw ug usab gibuksan ang iyang mga ngabil aron magwali sa pagkamatinud-anon. Sa pagkamatay ni Teofilo, ang iyang anak nga si Michael III misaka sa trono; apan tungod kay menor de edad pa siya, ang iyang inahan nga si Teodora ang nagdumala sa gingharian sa iyang ngalan[4360] . Ang unang kabalaka sa regent mao ang kalinaw sa Simbahan, nga hingpit nga nabungkag tungod sa iconoclasm: usa ka gatus ug baynte ka tuig ang nilabay sukad sa panahon sa unang iconoclastic nga emperador, si Leo the Isaurian[4361] , hangtod sa kamatayon ni Theophilus; sa niining panahona, ang ikon ni Kristo gilapas sa mga Kristohanon, ug ang nasuko nga Dios nagdala og dagkong kalamidad sa Kristohanong imperyo ingon nga resulta. Niining mga katuigan, ang mga Saracens, nga nakadaog sa daghang mga yutang Kristiyano, nagdala sa daghang mga lumolupyo niini isip mga bihag ngadto sa ilang kaugalingong teritoryo. Sa samang panahon, ang Imperyo sa Greko-Romano nabahin sa duha ka gingharian: kaniadto, bisan pa, ang Emperador sa Bag-ong Roma—o ang Griyegong Emperador—naghari usab sa Daang Roma, aron ang Sidlakan ug Kasadpan naghiusa ilawom sa sceptre sa usa ka Griyegong Emperador. Apan, ingon nga resulta sa pagsaka sa ikonoklastikong erehe, nga gisundan sa mabangis ug madugo nga paglutos sa dili mabilang nga mga magtutuo, mibulag ang Kasadpan gikan sa awtoridad sa mga Griyegong hari ug mitudlo sa kaugalingong hari. Busa napugos ang Griyegong hari sa pagdumala lamang sa Gresya, ug bisan pa niana dili sa tibuok, kay ang Palestina uban sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem, Syria, Arabia, ingon man ang Ehipto uban sa mga nasod nga sakop niini, gikuha sa mga Saracen. Gitugotan sa Diyos nga mahitabo kini tanan tungod sa mga sala sa mga Kristohanon, nga nangilagpas gikan sa pagkamatinud-anon ngadto sa erehiya ug gilapasan ang pagkabalaan sa mga balaang larawan. Gitahoom kini nga kahimtang, ang debotong Reyna Theodora, nga gihatagan og hunahuna nga giinspirar sa Diyos, nagpaningkamot pag-ayo aron wagtangon ang maldito nga heresiya sa iconoclastic gikan sa Kristohanong gingharian, aron itukod ang ortodoksiya, pagpahiuli sa pagdayeg sa mga balaang ikon ingon usa ka bililhon nga palamuti sa Nobya ni Kristo, ang Balaang Simbahan. Gisuwayan niya nga buhian ang tanang mga magtutuo nga matinud-anon gikan sa ilang mga gapus ug bilanggoan, ug nga tawgon pabalik ang mga gipahilayo, aron makaapil sila sa konseho sa Constantinople, nga mopahiuli sa mga balaang ikon sa mga simbahan uban sa angay nga dungog. Pinaagi niining mando, gipagawas usab si Santo Metodio gikan sa iyang prisohan nga sama sa lubnganan. Apan sa trono sa patriyarka, sama sa usa ka kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaan nga dapit, ang bakak nga patriyarka Juan, nga nailhan usab nga Annius[4362] , – usa ka heretiko ug salamangkero, nga gipahimutang sa trono ni Haring Teofilo; ug tungod kay ang mga balaang amahan misalikway sa pakig-ambit kaniya, ang debotong Reyna Teodora gipahawa ang maong bakak nga patriyarka ug gipahawa siya sa Simbahan sama sa usa ka buang nga baboy gikan sa ubasan. Pinaagi sa grasya sa

[4358] Mao kana, Tsar Teofilo.
[4359] Mao kana, San Metodio.
[4360] 842–855. Si Michael III nga Hubog naghari gikan sa 855 hangtod sa 867.
[4361] Si Leo III nga Isoyuriano naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.
[4362] Siya ang Patriarka gikan sa 832 hangtod sa 842.

Dios, sa dili masukod nga kalipay sa tanang Ortodoksong Kristohanon, ang balaang katekista nga si Metodio gipahimutang isip Patriarka.

Kini nga pag-alsa kang Santo Metodio, nga nahitabo pinaagi sa kapilian sa Diyos kaysa sa kapilian sa tawo, gipahayag na daan sa Banal nga Juan ang Dako, ingon sa gisaysay sa iyang kinabuhi nga mosunod: Si Eustratius, ang abbot sa Monasteryo sa Agavron, kaisa nangutana sa Banal nga Juan:

'Amahan, hangtod kanus-a pa man gipyat-ipyat sa tiilan ang mga balaang ikon (ug hangtod kanus-a pa man magpadayon kining kahimtanga), samtang wala pa maibalik ang mga Simbahan, nagkadaghan ang mga manlupig, ug gipikas-pikas sa mga mabangis nga hayop ang kawan ni Kristo?'

Mitubag ang balaang amahan:

'Paghulat pa ug gamay, igsuon, ug makita nimo ang pagpadayag sa gahum sa Dios: usa ka tawo nga ginganlan og Metodio ang magdumala sa Simbahan; pinaagi sa kahayag sa Espiritu Santo, siya magpangulo sa Simbahan sa kamatuoran, wagtangon ang mga erehiya, itukod ang Simbahan sa ortodoksong mga doktrina, ug magdala og kalinaw ug pagkahiusa sa hunahuna; samtang ang mga mosupak kaniya mapahiubos sa tuo nga kamot sa Labing Kataas-taasan,

Kining propesiya sa Banal nga Ioannicius klarong natuman kang Santo Metodio. Pagkahuman sa kamatayon ni Tsar Theophilus, siya gitudlo nga Patriyarka sa Constantinople, ingon usa ka tawo nga takus sa ingon nga hataas nga katungdanan, ingon usa ka lig-on nga haligi sa ortodoksiya ug usa ka dili matuyok nga magpasiugda sa pagkamatinud-anon, ingon usa ka sundalo ni Kristo nga gipahimutang sa pagkamartir, gipahibalo sa Dios ug gitagna sa usa ka tawo nga adunay panan-aw alang sa dakong ministeryo sa pagkaepiskopo. Si Santo Metodio, kauban ang debotong Emperatris Teodora, nagtigum og usa ka Lokal nga Konseho sa Constantinople, nga nagpamatood sa mga dogmatiko nga dekreto sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum atol sa paghari ni Constantine ug Irene sa Nicaea batok sa mga iconoclasta[4363] . Alang sa mga wala modawat sa mga dogma niining Ekumenikal nga Konseho, gisilotan sila sa ikaduhang anatema sa Lokal nga Konseho nga gitigum ubos ni Santo Metodio. Human sa paghatag og kalipay sa mga Ortodokso ug pagpanumbalik sa kalinaw sa Simbahan human sa usa ka yugto sa kagubot, ug kalma human sa bagyo sa kagubot, ang mga amahan sa konseho, uban sa dakong kaseryosohan, gidala ang mga bililhon nga ikon sa Simbahan sa Ginoo sa unang semana sa Dakong Kwaresma. Ug adunay dakong kalipay dili lamang sa Constantinople, kondili usab sa tanang mga dapit ilawom sa langit diin nagpuyo ang mga Ortodoksong Kristohanon.

Samtang ang mga Ortodoksong Kristohanon sa tanang dapit nagselebrar niining espirituhanong kadaugan, ang selos nagkagat sa kasingkasing sa mga tawo nga sa ilang kalag lawom kaayo ang pag-ugat sa heresiya sa pagdaot sa mga ikon: sama nila ang giingon na, ang gipahawa nga bakak nga Patriarka Annius ug ang iyang igsoon nga si Areabor, nga adunay ranggo nga senador ug miyembro sa imperyal nga konseho; ingon usab ang pipila pa sa mga hataas nga ranggo nga maharlika ug sa mga tawo nga ubos ang ranggo. Wala silay nahibaloan unsa ang buhaton, busa tungod sa ilang dautang tuyo, naghimo sila og paagi aron panamastamasan ang Kabanal-banalan Metodio. Bilang baylo sa bulawan, ang mga heretiko nagkuha og usa ka maharlika nga babaye nga pareho nila og pagtuo – ang iyang anak nga lalaki mao ang ipatus nga si[4364] sa Smyrna – aron, sumala sa ilang mga sugo, siya moadto sa reyna ug sa mga magtutudlo sa batan-ong hari ug ipahibalo kanila nga ang bag-ong gipahimutang nga Patriarch Methodius kuno nakighilawas kaniya. Ang mga manlalapas sa dungog naglihok sa ingon ani, nga nagkwenta nga mas sayon alang kanila nga supakon ang pagtulon-an ni San Methodius, nga nagdepensa sa pagsimba sa mga balaang ikon, ug ang mga ikon mismo, kon malampuson sila sa pagdaot sa patriyarka pinaagi sa pagpakaylap og malisyosong mga hungihong bahin kaniya sa katawhan ug sa ingon madunggo ang iyang ngalan. Ang babaye, gipukaw sa mga heretiko, miadto sa reyna ug sa mga magtutudlo sa batan-ong hari ug hayag nga gisilotan si San Metodio sa atubangan sa tanan, nagreklamo batok sa bana nga hingpit nga inosente. Aron masiguro nga ang iyang pagpanamastamas daw tinuod, naghilak siya, mura'g gisamokan siya sa bag-ong gitudlo nga patriyarka. Natingala sila sa ingon nga binuhatan sa primado, nga nakahatag og dakong iskandalo; dayon, mikaylap ang mga hungihong sa tibuok siyudad, nga nakapahadlok sa mga Ortodokso ug naghatag og kalipay ug

[4363] Niadtong tuig 787.
[4364] Punong konsul.

kadaugan sa mga dautan. Gihimaraot sa mga heretiko ang mga Ortodokso, nga miingon: 'Mao ni ang klase sa patriyarka nga naa ninyo; mao ni ang tawo nga inyong gisunod.'

Sa dihang nakaabot ang panamastamas kang Balaan Metodio mismo, nangutana siya kung asa gyud kini nagsugod. Apan, tungod kay limpyo ang iyang konsensya, naglipay siya sa sulod sa kasingkasing sa dili angay nga kasakit; sa samang higayon, nasubo ang Patriarka sa pagtan-aw sa dakong tukso sa katawhan ug sa pagpanamastamas sa mga heretiko batok sa Ortodoksiya. Unsaon man kaha paglihok niining dakong santo, usa ka tawo nga walay sala sa buhat ug putli sa kasingkasing, nga nagpabilin nga putli ang iyang lawas sukad pa sa sabakan sa iyang inahan? Dili ingon kaayo aron limpyohan ang iyang kaugalingon gikan sa bakak nga akusasyon kondili aron tangtangon ang tukso sa Simbahan ug patam-on ang bakak nga mga baba sa mga heretiko, Nagpasiya ang Patriarka, nga gisakripisyo ang iyang kaugalingong kahinahum, nga ipadayag ang sakit nga iyang giantos—nga wala pa nahibal-an sa bisan kinsa—ug nga klarong nagpamatuod sa kawalay-kaya sa Primate sa pakighilawas nga makasasala. Pagpadala og mensahe sa silid sa Tsar, nangayo ang Patriarka og patas nga paglitis aron susihon ang kaso tali kaniya ug sa giingon nga babaye. Sa dihang mitindog sa atubangan sa hukmanan, nga gilangkoban sa mga dungog nga lalaki, ang Patriarka—nga dili gustong makiglalis sa walay hiya nga babaye, nga nagtinguha nga maghatag og dili matanggihan nga pagpamatuod sa iyang pagka-inosente, ug labi pa nga napuno sa pagtuo tungod sa panginahanglan sa kahimtang nga biyaan ang iyang natural nga pagkaulaw, nga ang pagsunod niini labing gikinahanglan alang sa usa ka tawo sa iyang ranggo— – Ang Iyang Kasantosohan nga si Methodius gipadayag ang 'tago nga bahin' sa iyang lawas, nga gilupigan sa sakit, aron ang iyang 'unor', ingon pa gani, namatay; ug nasabtan sa tanan kung unsa ka bakak ang panamastamas sa babaye, kay ilang nakita nga imposible alang sa usa ka tawo nga ingon ana kasakit ang makahimo og makasalanang buhat sa unor. Ug ang mga Ortodokso naglipay nga ang tukso sulod sa Simbahan napukan ug ang panamastamas batok sa mga anak sa pagkamatinud-anon nawala. Ang mga heretiko, bisan pa, naputos sa kaulaw ug napahilom ang ilang mga dili matinud-anon nga baba; ang ilang sakit mibalik batok sa ilang kaugalingong ulo, ug ang ilang pagpangatawa nagdala og kaulaw ug pagkaguba sa ilang kaugalingon.

Sa dihang gipangutana sa mga huwes si Balaan nga Metodio kon giunsa siya pagkasakit, iyang gipadayag ang iyang sakit ug gipahibalo usab ang hinungdan niini, nga wala pa niya gisulti bisan kinsa: 'Sa dihang,' ingon niya, 'gipadala ako ni Balaan nga Patriarka Nikiforos ngadto sa Papa sa Roma ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, niadtong panahona, pinaagi sa binuhatan sa manlimbong sa unod, ang Anghel ni Satanas, usa ka kusgan nga carnal nga tinguha ang misulod kanako, kauban ang pagbangon sa akong mga carnal nga miyembro; sulod sa daghang adlaw ug gabii nakigbisog ako niining maluoy nga tinguha, gikapoy nako ang akong kaugalingon pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay ug pagpahinabo sa akong kaugalingon sa tanang matang sa mga buhat; ug tungod kay ang tinguha wala gihapon mohawa kanako ug sa akong pagtan-aw hapit na gyud ko mahulog, mihapa ako sa luha sa atubangan sa balaan nga pangunang Apostol nga si Pedro, gisumite nako ang akong kaugalingon sa iyang tabang ug nangayo kaniya og kahupayan: Nangayo ko kaniya nga, pinaagi sa grasya nga gahum nga gihatag kaniya sa Dios, luwason niya ako gikan niining carnal nga pakigbisog ug aron mapugngan nga madunggo ang akong lawas—nga gihalad sa pagkabalaan—. Sa akong kasubo, natulog ko sa mubo nga panahon, ug mitungha kanako ang balaan nga Apostol Pedro ug gihikap niya sa tuo niyang kamot ang pribadong bahin sa akong lawas; Gikan niining paghikap nakasinati ko og grabeng kasakit – mura'g gisunogan sa kalayo ang naapektuhan nga bahin; kusog ko nga nag-agak-agak. Unya miingon kanako ang Apostol Pedro: 'Sugod karon, dili na nimo masinati pag-usab ang makasasala nga panagbangi sa unod.' 'Kalit ko nga namata gikan sa akong pagkatulog ug nakita nako ang samad nga imong nakita na.'

Ang maong salaysay ni San Metodio nakapahikap sa kasingkasing sa iyang mga huwes: gipamatud-an nilang wala siyay sala; apan ang babaye, gisugo nila nga silotan aron ipadayag niya kinsa ang nagtudlo kaniya sa pagpanamastamas sa inosente ug putli nga obispo sa Dios. Ug sa dayon dayon, miabot ang mga tigpapatuman sa silot aron dad-on siya alang sa pagpanakit; apan siya, sa dihang nakita niya ang gikuha nga espada, ang andam nga kalayo, ug ang hait nga mga tungkod nga natabonan og dagom, nahadlok kaayo ug, sa wala pa ipatuman ang silot, gipadayag ang kamatuoran: iyang ginganlan ang tanan nga nagkuha ug nag-instruksyon kaniya, gipadayag ang daghang bulawan nga iyang nadawat gikan sa iyang mga nag-awhag kaniya, ug gipakita ang dapit diin kini gitago sa iyang balay. Nagpadala ang mga huwes og kasaligan nga mga opisyal sa balay sa babaye; miadto sila ug, tinuod gayud, nakaplagan nila ang bulawan sa dapit nga gipakita sa babaye, nga ilang gidala pagbalik sa mga huwes. Ang

mga huwes mipahamtang og silot sa kamatayon sa babaye ug sa mga nagtudlo kaniya sa pagpanamastamas kang Santo Metodio. Apan ang Labawng Balaang Patriarka, tungod kay sa iyang kinaiyahan usa siya ka matinud-anon ug tinuoray nga sumusunod sa Ginoo, dili lang niya gipahunong ang pagpatuman sa silot sa kamatayon, apan gipasaylo usab niya ang iyang mga kaaway gikan sa silot nga nagpaabut kanila; Gipahamtang niya kanila ang usa ka silot lamang: nga sa tanang dagkong pista, moanha sila sa han-ay nga paagi, nagbitbit og nagdilaab nga kandila, gikan sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae[4365] paingon sa Katedral ni Santa Sofia, ug didto, sa ganghaan sa simbahan, maminaw sa anatema, nga matarong nga gipatuman. Unya nanghilom ang mga blasphemous ug heretikal nga baba, ug hingpit nga nawasak ang iconoclastic nga erehiya sa Constantinople pinaagi sa grasya sa Dios, pinaagi sa pag-ampo ug sa walay hunong nga kadasig sa sulugoon sa Dios, Ang Iyang Kasantosohan Patriarka Methodius, nga mibangon gikan sa dili angay nga pag-antos nga gipahamtang kaniya uban sa mas dako pang himaya.

Wala matagbaw ang iyang mga kaaway sa gipangayo ni David kang Dios alang sa mga makasasala: *'Pun-a ang ilang nawong sa kaulaw, aron ilang pangitaon ang Imong ngalan, O Ginoo'* (Salmo 82:17). Gibuta sa dautang buot ug mapalig-on ang kasingkasing, nagdugang sila og bag-ong, dili usab moubos sa kabug-at nga mga buhat sa ilang naunang dautang binuhatan. Ang gihisgutan nga bakak nga Patriarka Juan, nga nailhan usab nga Annius, ang nagpasugod niining tanang kadaut, gipadala aron maghalad og pagdayeg sa usa ka monasteryo; Sa iyang pagpuyo didto, sa dihang nakita niya ang mga balaang ikon ni Kristo nga Manluluwas, sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug sa mga balaang Anghel—nga gibalik pagkahuman sa pagbungkag sa mga iconoclastic—gi-utos ni Annius ang iyang diakono nga kuhaon ang mga mata sa maong mga balaang ikon. Gipatuman sa diyakono ang sugo. Nakaabot kini nga balita sa matinud-anong Emperatris Theodora. Masigasig alang kang Kristo nga Dios, gisugo niya sa sinugdan nga kuhaon ang mga mata sa peke nga patriyarka mismo, apan unya, napugos sa paghangyo sa pipila ka mga senador, iyang gipulihan ang unang silot sa pagpamukpok: gisugo sa emperatris nga duha ka gatus ka latigo ang ipahamtang gamit ang hugot nga latigo sa peke nga patriyarka, nga angay untang makasinati og walay sukod nga pag-antos ug daghang kamatayon; kay sa iyang paghari gipahirapan niya hangtod mamatay ang daghang mga Ortodoksong Kristohanon ug, bisan pa sa iyang pagkabilanggo, wala gihapon siya mihunong sa pagdaot sa mga balaang ikon.

Apan si Kasantosohan Patriarka Metodio, human sa tanang kagubot sa simbahan ug sa daghang kasakit nga iyang gipang-antos alang sa ikono ni Kristo, gigugol ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagdumala sa Simbahan sa kalinaw ug k nga kahilom, gipahimutang ang patriarchal nga trono sa Constantinople sa iyang anghelnong dagway ug kinabuhi nga sama sa anghel, nga nagiya sa kawan sa espirituhanong mga karnero ni Cristo paingon sa kamatuoran ug gipakaon sila sa mga pastulan sa mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos. Sa ilawom sa iyang impluwensya, mitubo ang pagdayeg sa mga balaang ikon, diin sa tinuod, ang gipasidunggan mao ang mga dagway nga gipakita niini; sa samang higayon, gisiguro niya nga sa Constantinople, ang mga balaang relikya sa mga santo sa Dios gibalik-an usab sa dungog nga angay kanila; sa panahon sa paghari sa mga iconoclast, ang mga balaang relikya gilapasan sa balaan sama sa mga ikon – gilukopan kini, gitamakan, giuyog sa kadalanan uban sa pagdumot, gilabay sa lat-ang ug tapok sa abuno, ug usahay gipapas pinaagi sa pagsunog o paglunod; Nabilin nga buo lamang kadtong mga relikya nga gipaspasan sa mga matinud-anon sa paglubong sa yuta aron maluwas kini gikan sa kamot sa mga daotan. Tungod niini, napahunong ang paghisgot sa mga relikya sa balaang mga santo sa Dios sa Constantinople; busa, si San Metodio sa Kristo nagpaningkamot pag-ayo aron usab mapalambo ang Constantinople sa balaang mga relikya ug tudloan ang mga Ortodokso sa husto nga paagi sa pagdayeg niini. Una sa tanan, iyang solemne nga gilalin ngadto sa kapital, gikan sa dapit sa ilang orihinal nga paglubong, ang mga relikya sa Banal nga Theodore ang Studite, nga nagpabilin nga dili malata sulod sa napulo'g walo ka tuig human sa iyang pagpanaw paingon sa Dios. Gibalhin niya dayon sa Constantinople ang balaang relikya ni Patriarka Nikiforos, nga nagpabilin sa dapit sa iyang pagkabilanggo; kini nga pagbalhin sa mga relikya sa iyang magtutudlo ni Patriarka Methodius—nga iyang giservisyohan isip apokrisiaris ug nga nagpadala kaniya sa Roma—gihulagway sa detalyado niadtong Marso 13. Sa katapusan, iyang giandam ang iyang kaugalingong lawas nga gikapoy sa trabaho, mapailubon, ug gipanalanginan sa pagkabalaan sa pagkahinlo ingon usa ka bililhon nga bahandi para sa mga simbahan sa Constantinople sa porma sa dili madaut nga mga relikya: hapit na siya sa

[4365] Vlacherna – usa ka distrito sa Constantinople.

katapusan sa iyang kinabuhi, nga iyang kaugalingon gipaabot ug diin siya nakadawat og propesiya gikan kang Banal Ioannicius. Sa sinugdanan pa lang, gitagna na niya ang iyang pagka-patriarka, ug pagkahuman gitagna usab niya ang iyang pagpanaw. Ang duha kanila, nga gihatagan og panglantaw sa Espiritu Santo, nakamatngon sa pagpanaw sa usag usa, sama sa gisaysay sa kinabuhi sa Balaang Ioannicius. Sa ikalima ka tuig sa paghari ni Michael, si San Metodio, ang Patriarka, sa pagtan-aw sa hapit nang pagbiya ni Banal Ioannicius paingon sa Ginoo, miadto kaniya uban sa tibuok niyang klero, aron mangayo sa iyang katapusang panalangin ug mga pag-ampo. Ang Banal nga si Ioannikios, human sa taas nga pakighinabi kang Santo Metodio ug pagtudlo sa mga kauban niya sa Ortodoksong pagtuo, nagtagna kang Patriarka Metodio nga siya usab, sa iyang kaugalingong pagpanaw, madali na usab molatas gikan sa panaw sa kalibutan ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan; unya, human sa pag-ampo ug katapusang pamamaalam, nagbulag sila. Mibalik ang Patriarka sa iyang puy-anan, samtang ang Kagalang-galang Ioannikios nagpabilin sa iyang selda, nag-ampo ug nag-andam sa iyang pagpanaw. Sa ikatulong adlaw human sa paglarga sa Patriarka, ang atong Kagalang-galang ug Diosnong Amahan Ioannikios mipanaw ngadto sa Ginoo (Nobyembre 4); Paglabay sa pito ka bulan, niadtong ika-14 nga adlaw sa Hunyo, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Methodius[4366] namatay usab paingon sa Ginoo. Busa natuman ang propesiya sa Banal nga si Ioannikios, nga ang Patriarka dili maglangan sa pagsunod kaniya ngadto sa kahangturan human sa iyang kaugalingong pagpanaw.

Pagkahuman sa pagpanaw ni Balaan nga Metodiyo, misangpot sa dakong paghilak ug pag-aga sa tibuok Simbahan sa Constantinople, nga naulilan sa ingon ka bantugan nga amahan ug suga sa tibuok kalibutan; gilubong siya uban sa dungog nga angay sa usa ka obispo nga adunay taas kaayong kahimtang sa kinabuhi ug ministeryo. Gipangulohan ni San Metodio ang Simbahan ni Kristo sulod sa upat ka tuig ug tulo ka bulan, ug unya misulod sa kinabuhi nga dili na sakop sa paglabay sa panahon; Gibilang nga usa sa mga balaang hierark, siya mitungha sa atubangan sa Punong Magbalantay ug dakong Punong Pari, nga misaka sa langit, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Dios nga gipadayeg sa tanang mga balaan; Kaniya usab, gikan kanamo nga mga makasasala, paagi sa pagpasidungog ug himaya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Sa yuta nagpaningkamot ka sama sa usa ka walay lawas, ug napanunod nimo ang langit, Metodio, kay gipadayag nimo ang pagsimba sa mga ikon hangtod sa katapusan sa kalibutan: kay, human ka makasinati og mga paningkamot ug pag-antos nga labaw pa sa uban, wala ka mohunong sa mapangahas nga pagsaway sa mga misalikway sa mga ikon ni Kristo.

28 Hunyo

15 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa atong amahan taliwala sa mga balaan, si Jonas, Metropolitan sa Moskwa ug sa Tibuok Rusya, ang Himalaon.

Paghandum kang Santo Propeta Amos.

Paghandum sa Hunyo 15

Ang Balaang Propeta Amos, lumad sa lungsod sa Tekoa, nga nahimutang sa yuta sa Juda, dili layo sa Bethlehem, gikan sa usa ka mapainubsanon ug kabus nga pamilya: iyang gigugol ang iyang mga adlaw sa pag-

[4366] Namatay siya niadtong 847; nagdumala siya sa Simbahan sulod sa upat ka tuig ug tulo ka bulan. Si San Metodio naghimo og mga lagda para sa mga nagbag-o sa pagtuo, nga gidawat sa Simbahan isip mga giya: tulo ka ritwal bahin sa kaminyoon, mga lagda sa paghinulsol, ug daghang himno sa simbahan; nagbilin usab si San Metodio og daghang pastoral nga mga pagdasig.

atiman sa mga panon sa karnero. Apan ang Ginoo, nga dili motan-aw sa mga dato ug gamhanan, kondili sa mga mapainubsanon ug kabos, mitawag kaniya, sama sa pagtawag Niya kang Moises ug David, gikan sa pag-atiman sa iyang mga panon sa karnero paingon sa ministeryo sa pagpanagna (tan-awa Exod. 3:1–22, 1 Sam. 16:1–23). Gisugo siya nga mobiya sa yuta sa Juda ug moadto sa yuta sa Israel, aron didto, pinaagi sa iyang propetikanhong pagpangwali, iyang madala ang katawhan—nga nadunot tungod sa pagsimba sa mga dios-diosan—sa paghinulsol. Angay hinumduman nga pagkahuman sa kamatayon ni Solomon (954 BC) Si Jeroboam (953–931 BC), kauban ang napulo ka tribo sa Israel, mibulag gikan kang Rehoboam, anak ni Solomon (954–937 BC), nga naghari sa Jerusalem: Ang mga tribo nga mibulag nagtukod og usa ka bulag nga Gingharian sa Israel, diin si Jeroboam mao ang unang hari (3 Mga Haring 12:1–33). Sukad pa sa panahon ni Jeroboam, ang mga Israelinhon, nga mibulag sa tinuod nga pagsimba sa Dios, misimba sa mga dios-diosan. Si Jeroboam, sa pagpangita og paagi aron mapalig-on ang iyang gahum sa mga Israelinhon ug sa kahadlok nga basin mobalik sila sa Haring Hudiyo samtang nagbiyahe paingon sa Jerusalem alang sa mga pista sa templo, gipahawa niya kini ug gipatay, ug naghimo siya og duha ka bulawanong baka – kay nahibalo siya sa hilig sa iyang mga sakop sa pagsimba sa diyos-diyosan – bisan pa gani ang ilang mga katigulangan, sa dihang migawas sila gikan sa Ehipto pinaagi sa Dagat Pula ngadto sa kamingawan, naghimo sila og baka para sa ilang kaugalingon gikan sa ilang bulawanong mga hikaw (Exodo 32:1–35). Pagkahuman sa paghimo sa maong mga bulawanong baka, gibutang ni Jeroboam ang usa niini sa Dan ug ang usa sa Bethel – mga lungsod sulod sa iyang gingharian; Niining panahona, gisugo niya ang mga Israelinhon nga dili na moadto sa Jerusalem, kondili magsimba ug maghalad sa mga bulawanong baka, ug maghimo og mga seryosong pista alang kanila; ug miingon ang hari sa katawhan: *'Tan-awa, O Israel, mao kini ang inyong mga dios nga nagpagawas kaninyo gikan sa Ehipto'* (1 Mga Haring 12:28).

Busa gidala ni Jeroboam ang mga Israelita sa sayop nga dalan. Ug bisan pa nga gipadala sa Ginoo ang Iyang mga balaan nga propeta ngadto sa mga Israelita aron pagsaway kanila ug paggiya pagbalik sa husto nga dalan, pipila ra kanila ang naghinulsol ug mibalik sa tinuod nga Dios; samtang ang uban nagsimba sa tinuod nga Dios ug sa mga bulawanong baka. Sa taliwala niining mga propeta, gipadala sa Ginoo ang Iyang alagad, ang balaan nga Amos, uban sa makalilisang nga mga pahimangno. Kini nga propeta sa Dios yano ug dili maalamon sa pagsulti, apan dili sa pagsabot: kay ang sama nga Espiritu Santo nga naglihok pinaagi sa tanang mga propeta nagalihok usab sulod kaniya ug nagsulti pinaagi sa iyang mga ngabil. Gihimo ni San Amos ang iyang ministeryo sa pagpanagna atol sa paghari ni Usias, Hari sa Juda (809–758 BC), nga ang kapital mao ang Jerusalem, ug sa ilawom ni Haring Jeroboam sa Israel, nga ang kapital mao ang Samaria; apan dili kini mao ang parehas nga Jeroboam nga, pagkahuman mibulag gikan sa sceptre sa Juda, naghimo sa bulawanong mga baka, kondili lain, nga nabuhi sa ulahi[4367] ; bisan pa, sama sa iyang nauna nga pareho og ngalan, siya usa ka mananamba sa diyos-diyosan nga nagsilbi sa mga bulawanong baka. Ang Balaang Amos misugod sa pagpanagna sa mga adlaw niining mga hari, duha ka tuig sa wala pa ang makalilisang nga linog sa Palestina, nga ang hinungdan niini, sumala sa karaang mga manunulat, mao ang mosunod: ang Hudyohong hari nga si Usiah, nga nailhan usab nga si Azariah[4368] , sa iyang garbo misulod sa balaan nga dapit sa templo ug naghalad og insenso sa halaran sa insenso sumala sa ritwal sa mga pari; Sa dihang misupak ang mga pari niini, iyang gipanghulga sila sa kamatayon, ug niadtong mismong takna misugod ang usa ka makalilisang nga linog sa Jerusalem ug sa tibuok Palestina, nga hinungdan nga dili lang daghang mga bilding ang nadaut, kondili bisan ang pipila ka mga bukid napahawa gikan sa ilang mga puwesto[4369] , ug nabuka ang atop sa templo sa ibabaw, ug pinaagi sa bitak nga nahimo, usa ka sinag sa adlaw nahulog sa nawong sa hari; pagkahuman niini natabonan sa ketus ang agtang sa hari ug ang tibuok niyang lawas. Busa wala pasagdan sa Ginoo ang bayolensya batok sa Iyang halaran ni ang pagdaot nga gihimo sa Iyang mga pari.

Sa iyang mga pulong nga propetiko, nga gipatin-aw sa detalyado sa basahon nga nagbitbit sa iyang ngalan, ang balaan nga si Amos nagpahimangno sa makalilisang nga mga kalamidad nga moabot gikan sa Dios, dili lamang sa Israel kondili usab sa mga silingang nasud, mga siyudad ug mga katawhan: Sirya, ang mga Filistihon, Tiro, Edom, ang mga Ammonhon ug mga Moabhon, ug labi na gayud ang mga Israelinhon, kay niliko sila gikan

---

[4367] 789–737 BC

[4368] Mao kana, mga leproso.

[4369] Ang Hudiyong historyador nga si Josephus Flavius (namatay sa ika-2 nga siglo AD), sa laing bahin, nagreport nga ang usa ka linog sa kasadpan sa templo hinungdan nga nabungkag ang katunga sa usa ka bukid; samtang nag-uyog kini paingon sa sidlakan sulod sa upat ka stadia, gitabonan niini ang mga hari-hariang tanaman sa agianan niini.

Kaniya human sila nakaila sa Dios. Ang Ginoo dili ingon kaayo nasuko sa mga sala sa mga pagano nga wala Siya mailhi sama sa kasuko Niya sa mga sala sa mga nakaila Niya ug nakatagamtam sa Iyang mga panalangin. Ug unsa kaha nga mga panalangin ang wala ihatag sa Ginoo sa walay pagpasalamat nga katawhan sa Israel?! Giluwas Niya sila gikan sa pagkaulipon sa Ehipto, gidala Niya sila tabok sa dagat sama sa paglakaw sa uga nga yuta, gipahulog Niya ang mana sa mga nagutom sa kamingawan, nagpagawas Siya og tubig gikan sa bato alang sa mga nangagol, gipalayas Niya ang mga nasud sa ilang atubangan, ug gidala Niya sila sa Yutang Saad, nga nag-agos sa gatas ug dugos. Apan nagsaulog sila og mga seryosong pista aron pasidunggan ang bulawanong mga dios-diosan nga porma og mga bisiro, nga nagasulti: 'Tan-awa, mao kini ang inyong mga dios, O Israel!' Kining mga pista gisaulog uban sa talagsaong kadungganan ug labi na gayud kanunay sa Bethel, sa hataas nga bukid diin nagtindog ang bulawanong bisiro. Dinhi gayud, busa, kanunayng miadto si Amos nga balaan ug, sa pagtaas sa iyang tingog ngadto sa katawhan, gipahimangnoan sila mahitungod sa umaabot nga silot sa Dios, nga naghangyo ug nagdasig kanila nga biyaan ang ilang pagkawalay Dios; apan pipila ra ang mitagad sa propeta. Niadtong panahona, adunay usa ka pari sa Bethel nga nag-alagad sa gihisgutan nga baka; kay si Amos, ang propeta sa Dios, nagpasipala sa dios-diosan, nagdenunsyar sa mga halad nga gihalad sa baka nga bulawan ug nagpahilayo sa mga tawo gikan sa ilang dautang mga selebrasyon pinaagi sa pagtudlo sa makalilisang nga paghukom sa Dios batok sa mga nagasimba, gisumbong siya sa pari kang Jeroboam, hari sa Israel: 'Si Amos,' iyang gi-report, 'nagpukaw og pag-alsa batok kanimo sa tunga sa balay sa Israel; dili makasustiner ang yuta sa tanan niyang mga pulong, kay ingon ni Amos: "Mamatay si Jeroboam sa espada, ug ang Israel sigurado nga madala sa pagka-alipin gikan sa ilang yuta."'

Pinaagi niining pagpanamastamas, ang pari nga si Amaziah naningkamot sa pagpukaw sa kasuko sa hari batok sa propeta Amos, apan wala kaayo tagda sa hari ang mga pulong sa pari: bisan pa man nga siya usa ka mananamba sa dios-diosan, gihatagan gihapon niya og dakong pagtahod ang tawo sa Dios ug wala siya magtinguha nga makadaot kaniya. Ang pari, sa pagkahibalo nga dili niya mapalihok ang hari batok sa tawo sa Dios, misugod na gayud sa paglutos kaniya sa mabangis nga paagi: sa daghang higayon gipukpok niya si balaan Amos ug gipahawa siya gikan sa Bethel, gipugngan siya sa pag-apil sa mga pista sa dungog sa bulawanong baka ug sa pagpahunong sa mga halad ug kalingawan sa pista; apan wala tagda sa balaan nga propeta ang mga pagdili sa pari o ang mga samad nga iyang gipahamtang kaniya; mobalik siya sa Bethel ug usab motagad sa katawhan uban sa mga pulong sa propesiya alang sa pagtudlo ug pagdasig, ug usab dakpon siya sa pari ug pahamtangon siya og mga pagpanakit. Sa usa ka higayon, miingon ang dautang pari kang Santo Amos sa mapangayoong tingog: 'Manalagna! Lakaw ug pangitag dalangpanan sa yuta sa Juda; kaon didto sa imong tinapay ug panagna didto, apan ayaw na pagpanagna sa Bethel, kay kini ang balaan nga dapit sa hari ug ang palasyo sa hari.'

Ug mitubag si Amos kang Amaziah, 'Dili ako propeta, ni anak sa propeta; usa ako ka magbalantay sa karnero ug nangolekta ko og igos sa sikomoro[4370] . Apan gikuha ko sa Ginoo gikan sa pagbantay sa mga karnero ug miingon kanako, "Lakaw, magpanagna ka sa akong katawhan nga Israel." Karon paminawa ang pulong sa Ginoo. Nagaingon ka, 'Ayaw pagpanagna batok sa Israel, ug ayaw paglitok batok sa balay ni Isaac.' Busa, ingon ni Ginoo: 'Sa dihang mosulod ang mga Asiryo sa yuta sa Israel, dakpon nila kini ug laglagon; laglagon nila ang mga lungsod niini ug dakpon kining siyudad; unya, sa atubangan mismo sa imong mga mata, ang mga walay hiya nga sundalo makahugaw sa imong asawa pinaagi sa pakighilawas; kay ikaw usab nakatampo sa pagbinuang sa Israel sa atubangan sa makakita nga mga mata sa Dios, ug nagtudlo ka niining katawhana sa pagbuhat sa mga makalilisang nga buhat sa hugaw nga templo sa bulawanong baka, imong dios; ang imong mga anak nga lalaki ug babaye mamatay sa atubangan sa imong mga mata sa espada, ug ikaw mismo mapukan sa layong yuta; samtang ang Israel dad-on sa pagkaulipon gikan sa iyang kaugalingong yuta' (cf. Amos 7:12–17).

Kining mga pulong ni San Amos nakapukaw sa kusog nga kasuko sa pari, ug gisugdan niya og hampak ang propeta sa Dios nga walay kalooy; sa katapusan, ang anak sa pari, ang mabangis nga si Uzziah, sa kasuko misumbag kang San Amos sa tibuok niyang kusog taliwala sa iyang mga kilay gamit ang bug-at nga tungkod ug gisamdan siya og grabe. Apan wala siya dayon namatay: Halos patay na, gidala siya sa yuta sa Juda, diin, pagkahuman sa pipila ka adlaw, siya namatay[4371] sa iyang yutang natawhan, sa siyudad sa Tekoa; didto usab siya

[4370] Ang mga sikomoro mao ang mga kahoy sa igos nga, base sa ilang bunga, sakop sa mas ubos nga klase sa pamilya sa igos.
[4371] Mga 783 BC

gilubong uban sa iyang mga katigulangan. Ang bisan kinsa nga gustong mobasa sa mga propesiya ni San Amos makakaplag niini sa iyang basahon; apan kita karon, ug kanunay, ug hangtod sa kahangturan, naghimaya sa Dios, nga naghatag kaniya og kahayag. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Gipahapsay nimo ang imong masidlakong kasingkasing pinaagi sa Espiritu, O Propeta, himsog nga Amos, nadawat nimo ang gasa sa pagpanagna gikan sa kahitas-an, ug misinggit ka sa kusog nga tingog sa tibuok yuta: 'Mao kini ang atong Dios, ug walay sama Niya.'

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Dula

Gisaulog sa Hunyo 15

Niadtong panahona, samtang ginaserbisyohan siya sa mga anak sa yawa, ug ang idolatrous nga salamangka ug limbong nagkakusog, sa panahon sa pagdumala ni Maximus[4372] sa Cilicia, usa ka sulugoon ni Kristo nga ginganlan og Dula[4373] , usa ka tawo gikan sa maong rehiyon sa Cilicia, gidala sa atubangan niining gobernador ug gikondena. Siya usa ka matarong ug mahadlokon sa Dios nga tawo, ug, sumala sa pagpamatuod sa mga tawo, naningkamot siya nga magkinabuhi nga matinud-anon ug ipatuman ang kamatuoran sa tanang butang.

Usa ka adlaw, gisumbong sa gobernador nga si Dula usa ka magtug-an sa Kristohanong pagtuo, ug pagkahuman niini gilabay dayon ang sulugoon ni Kristo sa prisohan; niadtong panahona miingon ang notaryo nga si[4374] sa gobernador:

'Gobernador, sumala sa imong sugo, ang imong mga kumander militar nanglimpyo sa tibuok probinsya sa Cilicia hangtod sa mga siyudad sa Zephyr[4375] , ug sa niining panahona nakadakop sila og usa ka sumusunod sa dili matinud-anong Kristohanong pagtuo; ug siya mao ang among gipresentar karon sa atubangan sa imong matarong ug labing bantog nga hukmanan.'

Niini mitubag ang gobernador:

'Sa dihang ako mismo ang mubiyahe niining mga siyudad, sugoan ko nga dad-on sa akong atubangan ang mga priso nga karon naa sa mga selda, ug sa biyahe, sa mga lugar nga espesyal nga giandam alang niini, pagahugotun ko sila.'

Ug sa dili madugay pagkahuman, mibiyahe siya paingon sa usa sa mga lungsod sa yuta sa Zephyr nga gitawag og Praetoriada[4376] ; didto, ang gobernador, pagkahuman nga mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom, una sa tanan gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang bulahan nga si Dula. Ang alagad ni Cristo, samtang padulong sa iyang pagpasakit, nag-ampo ingon niini sa Ginoo: 'Ginoong Jesu-Cristo, Anak sa Dios, tinubdan sa tanang kaluoy, – kaniadto ka miingon pinaagi sa imong propeta nga si David: *"Ablihi ang imong baba, ug pun-on ko kini"* (Salmo 80:11); ug sa Imong Ebanghelyo miingon Ka: *'Ayaw kamo kabalaka unsaon o unsa inyong isulti'* (Mat. 10:19); – busa padal-a ang Imong balaan nga Anghel ug hatagi ko og mga pulong sa dihang mosulti ako, aron sa dihang motindog ako sa atubangan sa labing dautan nga si Maximus, mapadayag nako ang iyang pagkadautan; ug kon mag-antos ako, dili ko mahadlok sa pag-antos, kay ikaw ang kanunay nakong tan-awon ug malipayong isurender ang akong lawas sa pagpanakit: kay kon dili nako isurender ang akong lawas aron pagasunogon, unsang mga panalangin pa man ang akong gilauman nga madawat? Unsa nga korona akong madawat? Ug unsang mga samad ang akong ipakita kanimo, akong Ginoo, aron sa diha nga makita Nimo kini, ipakita Nimo ang imong kaluoy kanako ug pasayloa ang akong mga sala?'

[4372] Cilicia – sa karaang panahon, usa ka rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor, nga lagmit nakakuha sa ngalan gikan sa Semitikong tribo sa mga Cilician ug, tungod sa pagkamabungahong sa yuta, nakadani sa mga Griegong nanimuyo sa sayong yugto.

[4373] Sa Griyego, kini nagpasabot og 'ulipon'.

[4374] Usa ka notaryo – usa ka opisyal nga ang mga katungdanan naglakip, sa uban pang mga butang, sa pagsiguro sa hugot nga pagpatuman sa balaod sa mga korte, samtang ang mga junior nga notaryo nagdumala sa korrespondensya nga may kalabotan sa ingon nga mga butang.

[4375] Pasabot niini – kutob sa distrito sa baybayon nga lungsod sa Cilicia nga Zephyria.

[4376] Pretoriada – sa tinuod usa sa mga lungsod sa Cilicia, dili kaayo layo sa siyudad sa Zephyria.

Samtang nag-ampo si Dula sa ingon niini, gihubo sa mga sundalo ang iyang sinina sa gawas ug gipresentar siya nga nakagapos sa gobernador.

Ug miingon kaniya si Gobernador Maximus:

'Sultihi ko, unsa imong ngalan?'

Mitubag ang santo:

'Ako usa ka alagad ni Kristo.'

Niini mitubag ang gobernador:

'Isulti kanamo ang imong tinuod nga ngalan, dili ang imong Kristohanong ngalan: kana nga ngalan dili makahatag kanimo og bisan unsang pagdepensa o kahupayan.'

Unya miingon ang bulahan nga si Dula:

'Wala ba nako klaro nga gipahayag ang akong ngalan sa atubangan nimo? Ang akong tinuod nga ngalan mao si Kristiyano; ang ngalan nga gigamit sa mga tawo kanako mao si Dula – ug gitawag ko ingon niini tungod kay tinuod gayud ko nga sulugoon ni Kristo.'

Niini mitubag ang gobernador:

'Wala pa nimo masinati ang kahadlok sa lingkoranan sa paghukom o bisan unsang pag-antos; mao nga mapangahas ka mosulti kanamo. Karon, sultihi kami: gikan sa unsang nasud, unsang baryo ug unsang pamilya ka?'

Mitubag ang santo:

'Taga-niining rehiyon sa Cilicia ako, gikan sa siyudad sa Zephyr, Praetoria; gikan ako sa usa ka maharlikang pamilya ug usa na akong Kristohanon sukad pagkabata.'

Unya miingon ang maghuhari:

'Kung ikaw gikan sa maharlikang kaliwatan, kinahanglan ka mosunod sa dili mapildi nga mga hari; busa adto karon sa templo ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos didto uban sa tibuok nimong kasingkasing, ug unya hatagan ka namo og dungog, ug makadawat ka og dakong himaya gikan sa dagkong mga hari.'

Niini mitubag ang santo:

'Magpabilin kaninyo ug sa tanang gahum nga gihatag sa mga hari sa mga tawo ang inyong dungog; apan hinaut nga ilikay sa Ginoo nga akong Dios kini tanan kanako, aron ako dili madato sa bisan unsa gawas sa pagtuo sa among Ginoong Jesu-Cristo.'

Pagkadungog sa gobernador sa mga pulong sa balaan, gisugo niya nga ipahigda siya sa yuta ug bugbog-on gamit ang mga puthaw nga baras; sa samang higayon, miingon siya sa iyang mga sulugoon:

'Himua siyang biyaan ang iyang kabuang.'

Apan si Santo Dula, samtang nag-antos sa mga hampak, misinggit sa Ginoo niadtong takna:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Kristo, nga giisip Mo ako nga takus sa pag-antos niini tanan alang sa Imong balaan nga ngalan!'

Pagkadungog ni Maximus sa mga pulong sa martir, gisugdan niya pagsilot si Santo Dula, nga miingon kaniya:

'Unsaon man pagtabang kanimo karon ni Kristo, nga natabonan ka sa mga samad? O dili ba nimo kini masabtan, ikaw nga buang?'

Mitubag ang martir:

– Dili ba miingon ang magtutudlo sa atong pagtuo, ang balaang Apostol Pablo, nga walay bisan kinsa ang makakorona *'kon siya makigkompetensya sa dili matarong nga paagi'* (2 Tim. 2:5)?

Unya gipangutana siya sa gobernador:

'Busa, karon nga ginahirapan ka, giisip ba nga angay ka makadawat sa korona pagkahuman?'

Mitubag ang balaan:

'Karon nakigbisog ako batok sa imong amahan, ang yawa, ug kon makadaog ako batok sa mga pwersa ni Satanas—mao ikaw, alagad sa demonyo—dawaton nako ang dili malaglag nga korona sa langit.'

Miingon ang mananakit:

'Ngano man nga nagbinuang ka ingon ani, nagtuo sa usa ka Tawo nga gipako sa krus?'

Niini mitubag si San Dula:

'Asa ang mas maayo: ang pagtuo sa mga dios-diosan nga bato ug kahoy, nga buhat sa kamot sa tawo, o sa buhing Dios-tawo ug tinuod nga Ginoo, nga gipako sa krus alang kanato sa Iyang kaugalingong kagustuhan?'

Unya miingon si Maximus:

'O ikaw nga walay balaod! Nagtuo ka ba nga ang dakong diyos nga si Apollo[4377] buhat sa kamot sa tawo?'

Niini mitubag ang santo:

Tama ka sa pagtawag kang Apollo niadtong ngalan, kay ang kahulugan niini mao ang "managlaglag"[4378] : pinaagi sa paghatag sa imong kasingkasing kaniya, ginaguba nimo ang imong kaugalingong kalag, ug dili lang ang imoha, kondili pati na usab ang sa mga ginapugos nimo sa pagsimba kaniya; apan hibaloa kini: ang tinuod nga Dios nga nagpuyo sa langit maningil gikan sa imong mga kamot sa mga kalag sa mga tawo nga imong gipapas pinaagi sa pagpugos kanila sa pagsimba sa mga dios-diosan. Mahitungod sa pagkatawo sa dautang si Apollo—isulti ko karon kanimo: siya, sama kanimo karon, walay pagpugong ug gisunog sa usa ka hugaw nga gugma alang sa usa ka asawa, nga ginganlan og Daphne[4379] ; Gihatagan niya siya og daghang bulawan, apan wala niya madawat ang iyang gisaaran gikan kaniya. Busa mangutana ko kanimo: sultihi ako, unsang klase nga diyos siya, kon, tungod kay gisunog siya sa unodnong gugma, wala niya makuha ang pabor sa babaye nga iyang gihigugma pag-ayo? Unsaon man ninyo pagbutang og bisan gamayng paglaum kaniya? Sa tinuod, kataw-anan gayud ang tanan ninyong pakig-istorya, ug kadaghanan niini angay pa gani sa paghilak: sultihi ko, kining maong Apollo ba nga inyong giila nga diyos, nga bisan pa ang usa ka daotang puta, puno sa tanang matang sa kahugawan, wala gani siya tagda ug gilud-an pa sa iyang nawong? Nakita ba ninyo kung ang inyong dautang mga buhat angay gayud sa paghilak!

Pagkadungog niini, miingon si Maximus sa mga sulugoon nga nagpamukol sa martir:

'Ibalhin siya sa iyang likod ug hampaka siya sa tiyan.'

Unya si Atanasio, ang kumander sa militar nga bantay, miingon sa santo:

'Tumana ang gobernador – sigurado ko nga mabati nimo nga natabonan sa mga samad ang tibuok nimong lawas?'

Niini mitubag ang balaan:

Mas maayo pa unta nga maminaw ka sa akong tambag, ikaw nga magtatambag sa yawa ug alagad niya, ug tambagi ang imong kaugalingon ug ang imong kumander 'unsaon pagdani sa malandingon nga si Daphne sa labing dali aron mouyon sa pagpuyo sa pakighilawas uban sa inyong diyos nga si Apollo ug aron matuman ang iyang tinguha, aron siya, nga nasiga sa gugma ug napakyas sa pagtuman sa iyang tinguha, dili malaglag sa malupit nga kamatayon – kay usa ra ang akong magtatambag – ang atong Ginoong Jesu-Kristo.'

Unya gisugo sa tigpahirap nga dad-on ang usa ka puthaw nga plato ug miingon sa iyang mga sulugoon:

'Painita kini hangtud mamula sa kalayo ug ibutang kining mapang-insulto sa among mga dios ibabaw niini.'

Pagkadungog niini, miingon ang bulahan:

Ang imong Apollo, nga naa sa Gehenna, nagpasalamat kanimo sa pagpadilaab pa gayud sa kalayo sa Gehenna diin siya karon nag-antos; bayaran ka niya niini pinaagi sa pagsiguro nga ikaw usab mahulog sa hingpit nga kangitngit uban kaniya – ug unya ako usab motawa kanimo, ikaw nga walay dios nga manalagad ni Apollo.'

Sa dihang hapit na gyud nila gisunog ang balaan nga tawo hangtod mamatay, ang mga nagpahirap kaniya, nga wala gihapon sila makab-ot og bisan unsa, ug wala nila madayona ang sulugoon sa Dios pinaagi sa malumo nga tambag ni makumbinsi siya pinaagi sa pagpanakit nga isalikway ang iyang pagtuo kang Kristo, gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga dad-on ang santo, nga grabe na kaayo ang pag-antos, ngadto sa lain nga selda ug biyaan siya didto nga bug-os nga nag-inusara, nga walay bisan unsang pag-atiman kaniya – ug sa pagbuhat niini iyang gidugang:

'Ayaw tugoti nga bisan kinsa sa mga Kristohanong walay Diyos ang motawag kaniya nga bulahan, kay tungod kay iyang gisal-ut ang among mga diyos nga walay balaod, karon gisilotan siya sa grabeng pag-antos.'

[4377] Si Apollo, sa mitolohiyang Griyego, mao ang diyos sa kahayag, labi na sa kahayag sa adlaw, uban sa tanang mapuslanon ug makadaot nga mga epekto niini.

[4378] Ang pulong nga 'Apollo' naggikan sa Griyegong berbo: …, nga nagpasabot og 'laglagon' o 'patyon'.

[4379] Si Daphne, sa mitolohiyang Griyego, anak sa diyos sa suba nga si Ladon ug kang Gaia (ang Yuta), ug gihigugma siya ni Apollo ug ni Leucippus. Kining ulahi, nga nagpakaaron-ingnon nga babaye, misunod kang Daphne sa taliwala sa iyang mga higala, apan gipatay siya ni Apollo. Ang inahan ni Daphne, si Gaia, dayon gihulma siya nga nahimong kahoy nga laurel.

Apan si San Dula nagpabilin sa maong bilanggoan, walay hunong sa paghimaya sa Dios ug nag-ampo nga Ihatag Niya kaniya ang grasya aron matuman ang mahimayaong buhat sa pagkamartir.

Paglabay sa lima ka adlaw, mibalik si Maximus sa lingkoranan sa huwes ug nangutana:

'Buhi pa ba kana nga malisyosong sumusunod sa dautang Kristohanong doktrina? Dad-a siya dinhi!' Mitubag ang kumander militar nga si Athanasius:

'Lig-on kaayo siya sa pag-angkon sa iyang pagtuo ug, labaw pa, mapagmatngon kaayo nga daw walay bisan usa ka samad sa iyang lawas.'

Ug uban niini, gisugo niya nga dad-on ang martir. Ang gobernador, sa dihang nakita nga ang tibuok lawas sa santo Dula wala'y samad ug ang iyang nawong nagdan-ag, miingon sa mga sundalo:

'O mga salawayon nga guwardiya! Wala ba ko nagmando kaninyo nga dili ninyo siya tratuhon o tagaan og pag-atiman?'

Niini, mitubag si Pigasius, ang punoang notaryo:

'Nagapanumpa kami sa imong kamahalan nga, sumala sa imong sugo, among siya gibutang sa pinakadulong nga bahin sa bilanggoan ug nga usa ka puthaw nga hulagway ni Hercules[4380] , nga nagbug-at og tulo ka gatus ka litro[4381] , nakabitay sa iyang liog sa tanang panahon; giunsa siya karon nga hingpit nga wala'y kadaut— wala kami'y nakahibalo.'

Unya miingon ang balaan nga martir:

'Bogo nga gobernador! Ang akong Kristo maoy nag-ayo kanako ug naghatag sa akong lawas og kahimsog ug kusog aron makasukol bisan pa sa mga pag-antos nga karon imong ipahamtang pag-usab kanako; ug gibuhat Niya kini aron kamo makahibalo nga ang among Dios mao ang Mananambal nga sa katingalahang paagi, nag-ayo sa mga nagbutang sa ilang paglaum kaniya – ug aron usab ako makadawat sa espesyal nga korona sa pagkamartir, samtang kamo ipailawom sa espesyal nga pag-antos sa kahangturan; kay kon nakasugakod ka unta sa ingon ana nga mga pag-antos alang kang imong Apollo, makahimo pa kaha ang imong Dios sa pag-ayo kanimo sama sa pag-ayo kanako sa akong Kristo?

Sa niini mitubag ang gobernador nga nasuko:

'Tungod kay kining tawoha dili mohunong sa pagpanamastamas sa among mga diyos uban sa dautang tuyo, ibubo kamo og lana sa iyang ulo ug pasigaa siya.'

Niini mitubag ang martir:

'Kung sunogon ninyo ang akong utok, unsa may inyong makab-ot niini? Mas maayo pa nga manghimo kamo og lain nga mga pag-antos.'

Gisugo dayon sa gobernador nga ibubo ang daghang liso sa mustasa sa ilong sa martir.

Unya si Santo Dula miingon:

– Nagkatawa pa gihapon ko karon sa tanan ninyong pagpanakit!

Human niini, gisugo sa gobernador ang iyang mga sulugoon nga hampakon pag-ayo ang santo sa iyang gulugod gamit ang puthaw nga mga kuko, samtang nagbubo og kusog nga suka sa iyang mga samad ug gihikap kini gamit ang hait nga mga piraso sa palayok.

Samtang nagakahitabo kining tanan subay sa sugo ni Maxim, ang balaan nga martir nag-ampo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo! Tabangi ako, imong alagad; tan-awa, *"ang mga mag-uuma nag-arado sa akong likod, naghimo og taas nga mga gulis"* (Salmo 128:3).'

Unya miingon kaniya ang gobernador:

'Halika karon, musugot ka ug i-angkon ang among mga diyos!'

Niini mitubag si Santo Dula:

[4380] Hercules, o Heracles. Si Heracles – usa ka nasudnong bayani sa Gresya – giisip sa mga karaang tawo nga hingpit nga ehemplo sa pisikal nga kusog ug gahum.

[4381] Ang usa ka litro katumbas sa 72 ka zolotnik. Busa, ang gibug-aton nga nakabitay sa liog sa martir labaw pa sa 5 ka pood.

'Tumulong unta kanimo ug sa imong kadautan ang imong mga diyos, labi na si Aphrodite[4382] ug si Artemis[4383] ; apan kon gusto nimo, isulti ko kanimo bahin sa imong ubang mga diyosa ug sa tanan nilang kawalay hiya.'

Pagkahuman niini, gisugo sa hegemon ang iyang mga sulugoon:

'Balihon ang iyang mga panga aron dili na siya makapanamastamas batok sa mga diyos, ug pagkahuman ninyong mabali ang iyang mga bukong-bukong, biyaan siya sa ingon nga kahimtang nga dili na siya makasulti bisan usa ka pulong.'

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'O labing dautan nga gobernador! Ngano man ninyo ako gipukpok, samtang nagsulti ako sa kamatuoran—nga ang inyong Aphrodite ug ang ubang mga diyosa gigugol ang ilang kinabuhi sa malaut nga mga kahilayan, adultery, ug bisan sa ilang panaglalis kung kinsa kanila ang labing maluho, gisugo nila kaniadto ang usa ka magbalantay, siParis[4384] , ingon ilang huwes; ug ngano man ka nasuko kung masultihan ka mahitungod sa labing makalilisang nga mga buhat sa imong daotan nga mga diyosa?

Ang akong Dios ra ang tinuod: Gipili Niya nga mahimong tawo ug gipako sa krus, unya gilubong; pagkahuman sa tulo ka adlaw mibanhaw Siya pag-usab ug mipahimutang sa tuo sa Dios Amahan, aron unya moanha Siya uban sa kalayo – aron pagsunogon ang tanan ninyong mga dios!

Pagkadungog niini, miingon ang gobernador sa santo:

'Nakita ba nimo, kawawa, nga kamo usab adunay duha ka Dios?' Mitubag ang bulahan:

'Ayaw pagpakasala o pagpalimbong sa pagsulti og duha ka Dios: ang pagka-Dios nga among gisaaran usa ka Trinidad.'

Unya miingon ang gobernador:

'Busa, naa na kamo'y tulo ka dios?'

Mitubag ang martir:

– Gituohan ug gihatagan nako og dungog ang Trinidad: nagtuo ako sa Amahan, gituohan nako ang Anak, ug gisaad-an nako og pagsimba ang Espiritu Santo.

Pagkahuman niini, miingon ang gobernador:

'Sultihi ko, giunsa man nimo pagtuo sa usa ka Dios, apan nag-angkon ka og tulo?'

Niini mitubag ang balaan nga martir:

'Bisan pa ikaw usa ka tawo sa unod ug wala ka nakasabot sa *"mga butang sa Espiritu sa Dios"* (1 Cor. 2:11), bisan pa niana, alang sa mga anaa dinhi, motubag ko sa imong pangutana. Sama sa imo, nga usa ka tawo, adunay pulong ug gininhawa, ingon usab ang labawng gamhanan nga Dios Amahan adunay Iyang Pulong ug Iyang Labing Balaan nga Espiritu; Kining atong Dios gimugna ang tawo sa sinugdanan ug gihatagan siya og dungog sa Iyang kaugalingong hulagway, gipanghinga kaniya ang gininhawa sa kinabuhi, ug gipuy-an siya sa Paraiso; apan sa dihang si Satanas, nga karon nagbuhat sa iyang kabubut-on pinaagi kanimo, gipugos ang tawo sa paglapas sa sugo sa Dios—sama sa iyang gibuhat karon pinaagi kanimo— – ug busa gipahilayo siya sa pagtuman sa mga sugo sa Dios – unya ang Dios, nga nagtinguha sa pag-uli sa nahulog nga binuhat sa Iyang mga kamot ug sa pagdala niini sa tinuod nga dalan, nagpadala sa Iyang Anak, mao ang Pulong, ngadto sa yuta; busa, kining Pulong sa Dios nagpuyo sa Labing Balaan nga Birhen ug natawo gikan kaniya – pinaagi kaniya, ang Dios Amahan naghatag og kaluwasan sa kalibutan.

Pagkahuman niini, nangutana ang gobernador:

'Makabaton ba og anak nga tawo ang bisan unsang pulong?'

Mitubag ang Santo:

[4382] Aphrodite – ang Griyegong ngalan para kang Venus, ang diyosa sa gugma. Ang mga pista sa iyang dungog, nga gitawag og Aphrodisia, gihimo sa daghang bahin sa Gresya ug Asia Minor.

[4383] Si Artemis – sumala sa mitolohiyang Griyego, anak ni Zeus ug Leto – mao ang diyosa sa kahayag ug sa bulan; busa, isip diyosa sa kahayag, siya gipakita nga nagbitbit og pana ug mga pana, ug isip diyosa sa gabii, uban sa sulo.

[4384] Sumala sa mitolohiyang Griyego, gibyaan siya sa iyang mga ginikanan sa iyang kapalaran samtang bata pa siya. Bisan pa, gipadako siya sa mga magbalantay. Sa usa ka adlaw, miabot kaniya ang tulo ka diyosa – si Aphrodite, Hera ug Athena – ug nangayo kaniya nga sulbaron ang ilang panaglalis kung kinsa kanila ang labing gwapa. Gipili ni Paris si Aphrodite nga mao ang labing gwapa sa tanan.

'Dili nimo masabtan ang mga misteryo sa Dios. Apan kon mailhan nimo ang gahum sa labing gamhanang Dios, masabtan nimo nga Siya nga nagmugna sa tawo gikan sa abog ug nagtukod sa yuta ibabaw sa mga katubigan, nagtukod sa langit ug nagmugna sa tanang binuhat – nga Siya mao ang Kristo. Apan tungod kay ang kinaiyahan sa tawo dili makakita sa Pagkadiyosnon, ang maloloy-on nga Ginoo, tungod sa Iyang gugma alang sa katawhan, nahimong tawo ug gikuha ang kinaiyahan sa tawo, aron—sama sa pagsulod sa kamatayon sa kalibutan pinaagi sa usa ka orihinal nga tawo—pinaagi usab sa usa ka Tawo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, mahitabo ang pagkabanhaw sa mga patay (Roma 5:13).

Unya miingon ang gobernador:

'Unsa man imong gipasabot? Tinuod ba gayud nga adunay pagkabanhaw sa mga patay?' Niini mitubag ang balaan nga martir:

'Oo, aduna; kay unsaon pa kaha sa Dios paghukman ang kalibutan kon ang mga patay dili man mubanhaw?'

Miingon si Maximus:

'Dili ko gusto nga isulti nimo kanako kining bakak nga mga pulong; busa tuohi kini: sama sa atong pagkamatay, mao usab kana ang atong paghigda nga patay.'

'Nagsulti ka sa kamatuoran,' tubag sa martir, 'nga ikaw patay, kay nagtuo ka sa mga patay nga diyos-diyosan, ug busa dili ka gayud mosulod sa pagkabanhaw sa kinabuhi, kondili mosulod ka lamang sa pagkabanhaw sa paghukom ug sa walay katapusang pag-antos; apan angay nga ang tanan nga tawo magpakita sa atubangan sa hukmanan ni Cristo aron maghatag og pasaylo sa tanan nilang gibuhat (2 Cor. 5:10).

Unya gisugo sa taga-pahirap ang mga sundalo nga gapuson ang martir sa puthaw nga gapus ug ipabilin siyang nakabilanggo sa dungeon.

Sa sayo sa sunod buntag, gisugo pag-usab ni Maximus nga dad-on sa hukmanan ang alagad sa Dios nga si Dula, ug sa dihang miatubang ang martir, miingon siya kaniya:

'O dautan, unsa may kapuslanan sa imong pagpanamastamas sa among mga dios?'

Niini mitubag ang bulahan:

'Makadawat ko og dakong ganti gikan sa akong Dios sa dihang akong pasipalahan ang inyong mga dios; apan ang silot sa Dios moabut kanimo samtang buhi pa ka.'

Unya si Maximus, nga nagtinguha sa pagdaot sa balaan pinaagi sa halad, miingon sa mga sulugoon nga nagatindog didto:

'Isulod ninyo ang unod sa halad ug ang bino sa iyang baba.'

Pagkahuman niini, miingon ang bulahan:

'Bisan pa og hugasan nimo ang tibuok nimong walay-diyos nga halaran ug ibubo ang tanan niini sa akong baba, bisan pa niana dili nimo madunggoan bisan gamay ang sulugoon sa Dios.'

Sa niini, misinggit ang tortyurador:

'Tan-awa dinhi, ikaw nga malimpa, natilawan na nimo ang mga halad gikan sa among mga halaran!'

Mitubag ang balaan nga martir:

'Wala gayud kini makadaot kanako bisan gamay, ikaw nga makalilisang ug buang nga magmamando.'

Unya gisugo sa gobernador nga bitayon ang santo sa kahoy ug ukayon ang iyang lawas hangtod sa unod, samtang ang iyang mga aping, kauban ang palibot nga unod, hingpit nga putlon.

Pagkahuman niini, miingon ang balaang martir:

'Ikaw buang, wala ba ka kahibalo nga ang imong amahan, si Satanas, maoy nagtudlo kanimo sa pagbuhat niini?'

Sa dihang napikas na ang lawas sa martir hangtod sa bukog ug napunit na ang iyang mga panga, gisugo sa gobernador nga ibalik siya sa prisohan; unya, sa pagbiyahe paingon sa Tarsus sa Cilicia[4385] , gisugo ni Maximus nga dad-on ang priso uban kaniya. Pagkahuman nila sa pagbiyahe og mga baynte ka stadiya[4386] , ang balaan nga martir nga si Dula, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, gisumite niya ang iyang nag-antos nga kalag ngadto

[4385] Ang Tarsus mao ang pangunang siyudad sa Cilicia, usa ka rehiyon sa Asia Minor; kini ilado kaayo sa Kristohanong Simbahan isip natawhan ni San Pablo nga Apostol (Buhat 22:3).

[4386] Sumala sa atong sukdanan, ang gitas-on sa karera hapit 690 ka fathom.

sa Ginoo, ug gidala na siya ingon usa ka bangkay. Sa dihang napulo'g upat ka stadiya na sila gikan sa Tarsus, ang komentador[4387] mipahibalo sa gobernador nga si Dula, nga nagpasipala sa mga diyos, namatay na ug ang iyang walay kinabuhi nga lawas karon gidala: unsaon man pagbuhat kaniya? Ang gobernador misugo nga itambog ang lawas sa usa ka lawom nga kanal, aron kini magpabilin nga walay lubong. Apan gidala sa mga sundalo ang lawas sa santo ug gilabay kini sa suba nga nag-agos paingon sa yuta sa Zephyrith. Ug sa dihang ang lawas nadala sa dagan sa tubig ngadto sa usa ka baryo nga dili kaayo layo sa lungsod sa Pretornada, ug natagak sa pampang, nabaho sa mga iro sa mga magbalantay sa lokal ang baho sa lawas sa santo; usa sa mga iro, nga nagbantay niini, wala nagtugot bisan usa ka langgam nga makahikap sa lawas sa martir; samtang ang usa ka iro, gikuha ang bisti sa magbalantay sa iyang baba, gidala kini ug gitabonan ang mga relikya sa martir. Pagkakita niini, gisultihan sa mga magbalantay ang tanan sa baryo ug sa lungsod, ug dayon daghang mga matinud-anong tawo ang mibyahe paingon sa mga relikya sa balaan nga martir ug matinahuron kini nilang gidawat, samtang nagpasalamat sa Dios, nga wala sila giwagtangi sa ingon ka bililhon nga bahandi. Pagkahuman nila sa matinahuron nga pagkuha sa lawas sa balaan nga martir, ilang gilubong kini uban sa dungog, samtang gidayeg ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga gidayeg hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Dula nga Nag-antos

Gisaulog sa Hunyo 15

Ang Bulahan nga Alagad sa Dios nga si Dula usa ka monghe sa usa sa mga coenobyo sa E[4388] , sa Ehipto. Ang iyang panan-aw kanunay nagpakita sa pagpaubos ug kalumo, apan sa kinaadman siya dako ug himaya.

Kining sulugoon sa Dios, gipanglutos ug gisilotan sa tanan, kanunay siyang malipayon ug masigla sa espiritu. Gihunahuna niya nga walay sala ang mga nagpahiya kaniya, ug nag-ampo siya sa Dios alang kanila – nga dili kini ihap sa Ginoo nga sala batok kanila. Gibutang niya ang tanang sala sa yawa—nga siya ang nagkaguliyang sa mga igsoon—ug giandam niya ang iyang kaugalingon nga maisugon batok kaniya, napildi sa bulahan nga si Dula ang tanang limbong niini pinaagi sa pagkamapailubon, pag-ampo, ug pagkamaayo. Sa ingon nga pagkamapailubon, kining asetik sa Dios nagpadayon sulod sa baynte ka tuig, nga walay paglubad sa pag-amuma sa pagkamainiton ug pagka-mapainubsanon sa iyang kasingkasing.

Ang yawa, apan, nga wala nay lain mahibaloan aron sa katapusan pag-insulto sa bulahan, nagpakaylap og usa ka malimbungon nga bakak bahin kaniya; niining higayona, gisikop niya dili lang ang Kagalang-galang Dula, kondili ang tibuok kapatiran, nga nagpahimo sa tanang hilom nga monghe nga masubo ug malisang; nga mao kini: iyang gipangumbinsi ang usa ka igsoon, nga walay kahadlok sa Dios, nga mosulod sa simbahan sa tago ug kuhaon ang tanang balaang sudlanan gikan didto. Pagkahuman buhaton kini, gitago sa monghe ang mga gikawat ug gisirad-an ang iyang kaugalingon sa iyang selda, ingon nga wala gyud siya nilakaw gikan niini sa una.

Pag-abot sa oras sa pag-alagad sa buntag, si para-ecclesiarch[4389] , sa pagsulod niya sa simbahan aron pasigaon ang kandelero, nakita niya nga gikawat ang tanang sudlanan sa simbahan; dali-dali siya nga miadto ug misulti niini kang abbot[4390] . Unya, sumala sa kostumbre, iyang gitunog ang kampana[4391] , ug ang tibuok komunidad nagtigom sa simbahan alang sa buntag nga pag-awit.

Sa katapusan sa Matins, gipahibalo sa abbot ug sa paraecclesiarch sa mga igsoon nga gikawat ang mga sudlanan – ug ang tanan nabalaka kaayo niini. Nahitabo nga niadtong panahona, tungod sa sakit, wala makatambong sa buntag nga serbisyo ang bulahan nga si Dula; ug ang pipila sa mga igsoon miingon:

[4387] Kommentarisius – ang pangulo sa mga bilanggoan.

[4388] Kinovia – (gikan sa Griyegong 'komon' ug 'kinabuhi') mao ang kinatibuk-ang termino para sa tanang komunal nga monasteryo, i.e. kadtong diin ang mga igsoon dili lang makadawat sa ilang pagkaon kondili usab sa tanan nga gikinahanglan sa kinabuhi sa kinatibuk-an gikan sa monasteryo, sumala sa gipangulohan sa abad, samtang, sa ilang bahin, ilang gihalad ang tanan nilang paningkamot ug ang suhol niini alang sa komon nga panginahanglan sa monasteryo.

[4389] Paraekklisiarch – usa ka sakristan nga nagpasiga sa mga lampara sa simbahan.

[4390] Abba – 'amahan'; mao kini ang pagtawag sa mga abbot sa komunal nga mga monasteryo sa Sidlakan.

[4391] Bilo (gikan sa pulong nga 'pagpalo') – usa ka tabla nga kahoy o metal nga gipalo aron tawagon ang mga matinud-anon sa simbahan alang sa pagsimba pinaagi sa tunog o pagkatok. Sa atong nasud, napulihan na ang bilo sa mga kampana, apan sa Gresya naglungtad gihapon kini hangtod karon, labi na sa mga lugar nga daghan og Turko, diin dili gitugotan ang paggamit og kampana.

'Walay lain makapanakaw niini gawas kang Igsoon Dula, busa dili siya mosulod sa simbahan; kon wala siya nakawat niini, mosulod siya sa serbisyo sa tungang gabii sa dili pa bisan kinsa, sama sa iyang batasan.'

Busa gipatawag siya aron dad-on sa simbahan; ang mga gipadala nilarga ug nakit-an siya, bisan pa masakiton, nagbarog gihapon sa pag-ampo; gidakop nila ang balaan, ug gipugsat nila siya paingon sa simbahan. Unya nangutana si Santo Dula kanila:

'Unsa may buot ipasabot niini, mga igsoon, ug ngano man inyong gipugos ko, sa diha nga makalarga unta ko sa balaang mga amahan sa akong kaugalingong kabubut-on?'

Apan sila, samtang nag-insulto kaniya gamit ang mga blasphemous ug dili mahimayaong mga pulong, miingon:

'Ikaw nga mapang-insulto, dili angay mabuhi! Dili pa ba igo nga gipahasol mo kami sulod sa daghang katuigan? Karon gani gisal-ut pa nimo ang among mga kalag.'

Niini mitubag siya:

'Pasayloa ko, mga igsoon, kung nakasala ako kaninyo.'

Dayon gidala siya sa atubangan sa abad ug sa tibuok katiguman sa mga amahan, nga nangatigulang sa pag-ascetismo, ug miingon:

'Ani-a ang usa ka tawo nga sukad pa sa sinugdanan nakasamok kanamo ug nakalapas sa mga lagda sa among komunidad.'

Ug ang matag-usa misugod sa pagpanamastamas kaniya. Usa miingon:

'Nakita nako siya nga nagkaon og gulay sa tago.'

Usa pa miingon:

'Nakita nako siya nga nangawat og pan ug nag-apod-apod niini sa gawas sa monasteryo.'

Usa pa ang nagpasipala kaniya ingon niini:

'Nakita nako siya nga tinago nga nag-inom og mahal nga bino.'

Sa susama, ang uban bakak nga nagpasangil kaniya og lain-laing dautang binuhatan.

Pagkadungog niini tanan, ang abá ug ang mga amahan nga uban kaniya mituo sa mga bakak ug nangutana sa inosenteng si Dula kon tinuod ba ang tanan nga gisulti batok kaniya; labi na, gipangutana siya bahin sa pagpangawat, ug gipangayo kon asa niya gitago ang mga sudlanan sa simbahan nga iyang gipangawat.

Si Santo Dula, sa iyang pagpanalipod, sa sinugdan nagpugos nga wala siyay sala niini; apan sa dihang nakita niya nga wala sila motuo kaniya, mitahimik siya ug miingon lang:

'Pasayloa ko, balaan nga mga amahan, usa ko ka makasasala.'

Unya gisugo sa abbot nga tangtangon ang iyang monghe nga bisti ug isuot ang bisti sa layko; ug samtang gibuhat kini, miingon siya:

'Ang ingon nga pamatasan dili angay sa orden sa mga monghe.'

Sa dihang gikuhaan si Banal Dula sa iyang monghe nga bisti, siya nanghilak sa mapait ug, samtang nagtutok sa langit, misinggit sa kusog:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, alang sa imong balaan nga ngalan nagsul-ob ako niining habito, apan karon, tungod sa akong mga sala, gikuha kini gikan kanako.'

Pagkahuman niini, gisugo sa abá nga ipusil sa kadena ang santo ug ihatag sa tagdumala; ang tagdumala, pagkahuman niyang huboa siya, gisugdan siya og bug-at nga pagpanakit gamit ang latigo nga panit sa baka, ug gipangutana siya kon tinuod ba ang tanan nga gisulti bahin kaniya mahitungod sa pagpangawat.

Si Dula, bisan pa sa luha sa iyang mga mata, apan nagngisi gihapon sa iyang pagkawalay sala, miingon:

'Pasayloa ko, nakasala ako.'

Unya ang tagapangulo, sa dihang nakita niya nga nagngisi ug nagasulti og ingon ana nga mga pulong, mas nasuko pa gayud kaniya; gibilanggo siya sa usa ka prisohan ug gipanghigot ang iyang mga tiil sa bitbitan; ug nagsulat usab siya og sulat ngadto sa gobernador sa siyudad, nga nagpahibalo kaniya mahitungod sa pagpangawat ug kang Igsoon Dula – ug dayon gipadala kini nga sulat kaniya.

Ang gobernador sa siyudad, pagkahuman mabasa ang sulat, dayon gisugo ang iyang mga magaspang nga sulugoon nga dad-on si Dula isip usa ka kawatan. Ug ang mga sundalo, sa pagdakop sa sulugoon sa Dios, gibutang siya sa usa ka hayop nga walay sadol, ug pagkahuman gisabit ang mga puthaw nga pabug-at sa iyang liog, giparada siya sa siyudad nga napahiya.

Sa dihang gidala si bulahan Dula sa atubangan sa hukmanan, nangutana kaniya ang gobernador sa siyudad:

'Asa ka gikan, unsa imong ngalan, ug ngano ka nahimong monghe? Giunsa nimo pagpanakaw sa mga sudlanan sa simbahan, ug asa nimo kini gitago?'

Apan ang Nag-antos alang kang Kristo wala motubag sa bisan usa sa mga pangutana sa gobernador gawas sa pagsulti:

'Nakasala ako; pasayloa ako.'

Unya ang gobernador, nga nasuko kaayo, nagmando nga ibutang siya nga hubo sa yuta, ug gisugo ang upat niyang sulugoon nga bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang panit sa baka.

Samtang ginabugbog sa ingon niini nga paagi si bendito Dulu sulod sa taas nga panahon nga walay kalooy, sa katapusan miingon siya sa magistrado sa siyudad nga may pahiyom sa iyang nawong:

– 'Bugti lang ko, bugti lang ko,' ingon niya, 'ug imong himoon nga mas putli pa gyud ang pilak nga akong gikawat.' Niini mitubag ang gobernador: 'Ikaw buang, akong himoon nga mas putli pa kaysa niebe ang pilak sa imong lawas ug sa imong mga tadyaw.'

Ug gisugo dayon niya nga ibubo sa ilawom sa iyang tiyan ang mapaso nga uling, ug ibubo sa iyang mga samad ang suka nga gisagol sa asin.

Bisan pa ang mga nagatindog sa kilid namangha sa pagkamapailubon sa bulahan nga tawo ug miingon kaniya:

'Ingna kami asa nimo gitago ang balaang mga sudlanan, ug ikaw malaya.'

Apan mitubag ang martir ni Kristo:

'Wala koy pilak ni ang mga nawala nga sudlanan.' Unya ang gobernador, pagkahuman gipahawa ang santo gikan sa iyang mga pag-antos, nagmando nga dad-on siya sa prisohan.

Sa sunod buntag, ang tigulang sa siyudad nagpadala og mensahe sa monasteryo[4392] , nga sugo nga moanha kaniya ang abad uban sa tanang monghe; ug sa sunod adlaw, pagkahiusa nila, miadto silang tanan sa gobernador.

Ug miingon siya kanila: 'Gipasailawom nako sa daghang lain-laing ug grabeng pag-antos ang inyong igsoon, nga inyong giakusahan og pagpangawat, ug wala koy nakaplagan nga sayop kaniya.'

Mitubag ang mga monghe: 'Ginoong Gobernador, gawas sa pagpangawat, kining dautang tawo nakabuhat pa ug daghang ubang dautang buhat; apan tungod sa Dios, gipailob namo siya hangtod karon, sa paglaum nga siya mobalik gikan sa iyang dautang batasan, apan nahulog siya sa mas grabe pa.'

Unya miingon kanila ang gobernador sa siyudad, 'Unsa man, busa, akong buhaton kaniya?'

Mitubag ang mga monghe: 'Buhaton kaniya sumala sa gisugo sa balaod,'

'Ang among balaod,' tubag sa mga opisyal sa siyudad, 'nagaingon nga ang usa ka tawo nga nagpasipala sa balaod sa Diyos putlon ang iyang mga kamot.'

Mitubag ang mga monghe: 'Pasagdi siya nga mag-antos sumala sa balaod ug modawat sa silot nga angay sa iyang mga binuhatan.'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on sa iyang atubangan ang martir ug gisugdan siya og pangutana sa atubangan sa tanan:

'Ikaw, daotan ug mapalig-on nga tawo,' siya misugod, 'isulti kanamo ang kamatuoran bahin sa pagpangawat nga giakusahan ka, ug maluwas ka sa kamatayon.'

Niini, mitubag si Dula nga inosente:

'Gusto ba nimo, Gobernador, nga ako mag-ako sa butang nga wala nako buhata? Dili ko gustong magbakak batok sa akong kaugalingon, kay ang matag bakak gikan sa yawa.'

Ug dayon nagpadayon siya:

'Mahitungod sa butang nga karon inyong gipangutana kanako, giisip ko nga hingpit kong walay sala.'

[4392] Ang 'lavra', sa estrikto nga pagkasulti, usa ka bahin sa lungsod nga gilibotan sa pader. Bisan pa, sukad pa sa pinakalain nga panahon, gigamit usab kini nga ngalan sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Ang ingon nga mga monasteryo unang gitawag nga 'lavras' sa Palestina, diin napugos ang mga monghe nga magtapok sa kadaghanan nga mahimo ug palibutan ang ilang mga puloy-anan og pader, tungod sa kahadlok sa pag-atake sa nagkalain-laing mga nomad ug, labi na, sa mga Bedouin.

Unya ang gobernador, sa dihang nakita niya nga ang bulahan nga tawo wala mouyon sa iyang sala, samtang ang mga monghe nangayo nga siya pagahukman sumala sa balaod, nagmando nga putlon ang iyang mga kamot.

Pagkahuman niini, gidala ang inosenteng tigulang nga si Dulu ngadto sa dapit diin gipatay ang mga gikondena.

Niadtong higayona, ang monghe nga mao diay ang salarin sa pagpangawat ug kawatan sa balaang mga sudlanan nabug-atan sa pagbasol ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Unsa kaha kon masuta ang tanan nakong gipangawat, karon man o unya? Bisan pa og dili kini madiskubre karon, masigurado nga mabulgar kini sa adlaw sa matarong nga paghukom sa Dios; unsa kaha akong buhaton, ako nga usa ka maluoy nga tawo? Unsa kaha akong itubag alang niining bug-at nga sala—nga ako nangawat sa mga sudlanan ug gipailawom ang usa ka inosenteng igsoon sa pag-antos?'

Ug siya midali ngadto sa abad sa monasteryo ug miingon: 'Abba, adtoa dayon nato ang gobernador sa siyudad, aron dili maputol ang kamot sa igsoon ug dili siya mamatay tungod sa iyang pag-antos, kay nakaplagan na ang balaang mga sudlanan.'

Ug dayon gipadala sa Abba ang balita sa gobernador, ug napalaya ang martir bisan wala pa gani mahitabo ang pagbitay kaniya.

Pagbalik niya sa monasteryo, nahimong klaro sa tanan ang iyang pagka-inosente, ug nasayran sa tanan nga laing monghe diay ang nangawat; ug ang mga igsoon misugod sa pagyuko sa tiilan sa Banal nga Dule, nga naghangyo kaniya: 'Pasayloa kami, kay nakasala kami batok kanimo.' Siya, nga nagahilak, mitubag kanila: 'Pasayloa ako, mga amahan ug mga igsoon; dako akong pasalamat kaninyo nga, tungod sa mubo nga pag-antos nga inyong gipahinabo kanako, maluwas ako gikan sa walay katapusang pagsilot, ug nga, pinaagi sa kaluoy sa Dios, ako pagahimongon nga takus sa dagkong panalangin; ug sa tinuod, sa matag higayon nga madungog nako ang inyong mga kawalay-katarongan ug mga pasangil batok kanako, malipay ako sa espiritu, nga naglaum nga pinaagi niini maluwas ako sa dakong kaulaw sa akong mga sala sa dihang moabot ang Ginoo sa Iyang himaya ug ipadayag ang mga tuyo sa kasingkasing; Labaw sa tanan, naglipay ako karon nga nakasinati ko og dili matarong nga pag-antos: kay nahibalo ako unsa ka daghan ang panalangin nga giandam sa Dios alang sa mga nag-antos alang sa Iyang ngalan; ang akong bugtong kasubo mao kamo: unta dili itawag sa Ginoo nga sala kaninyo ang pagtratar ninyo kanako sa ingon ka dili matarong, ug karon nag-ampo ako sa maloloy-on nga Dios nga pasayloon kamo.'

Pagkahuman niini, ang Kagalang-galang Dula, nga nagpuyo pa sulod sa tulo ka adlaw, mibyahe paingon sa Ginoo, apan walay nakahibalo sa iyang pagpanaw. Ang igsoon nga gitahasan sa pagmata sa mga monghe para sa pag-ampo sa tungang gabii usa ka beses miadto sa selda sa Kagalang-galang, apan sa pagkatok niya, wala'y tubag. Pagkatuktok niya pag-usab sa ikaduha ug ikatulong higayon ug wala gihapon'y tubag, miadto siya ug gitawag ang lain nga igsuon; Nagbitbit sila og kandila, gibuksan nila ang pultahan ug sa pagsulod nila sa selda, ilang nakit-an ang Reverendo nga Amahan nga nagluhod: murag nag-ampo siya nga nagyuko, apan ang iyang espiritu nilarga na ngadto sa Dios, kay samtang nag-ampo ug nagluhod pa siya, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo.

Tungod kay wala silay kaisog nga hikapon siya, gibyaan siya sa duha ka magsoon nga nagbarog diha sa iyang kahimtang ug, pagkahuman, gisultihan nila ang abad sa monasteryo nga namatay na si Igsoon Dula. Sa katapusan sa serbisyo sa buntag, ang samang abad mismo ang miabot ug, sa dihang nakita niya nga patay na ang bulahan, gisugo niya nga andamon ang iyang lawas ug dad-on sa simbahan alang sa lubong.

Sa dihang napreparar na ang iyang bililhon nga lawas para sa lubong ug nadala na sa simbahan, gipahungit ang kampana—aron mahibaloan sa tanang monghe ang pagpanaw sa ilang igsoon—ug nagtigom silang tanan ug gihikap ang bililhon nga lawas sa santo, sama sa lawas sa usa ka martir. Niadtong panahona, ang abad nagpadala og sulat sa silingang monasteryo, nga naghangyo sa abad niini nga moanhi uban sa iyang mga igsoon, aron silang tanan makapanglubong sa ilang igsoon, nga wala'y sala nga nag-antos, uban sa dungog.

Ang mga monghe, nga nagasiksikan aron makaduol sa namatay, nagasagol-sagol ug nagapahilabotay; busa, ang abad sa monasteryo dali nga nagsugo nga dalhon ang lawas sa bulahan sulod sa simbahan ug isirado ang pultahan, samtang nagpaabot sila sa pag-abot sa abad sa lain nga monasteryo uban sa iyang mga monghe, aron ang mga monghe sa duha ka monasteryo magkatigom.

Sa mga alas nuwebe, pag-abot na sa abad sa silingang monasteryo uban sa iyang mga monghe ug natigom na ang tanan, gisugo nila nga ablihan ang simbahan ug ibutang ang lawas sa tunga-tunga sa katilingban, aron makita kini sa tanan ug matabonan ang lawas sa husto uban sa angay nga mga himno. Apan sa dihang miduol sila sa bangkay, ilang nakaplagan nga wala na kini didto: ang mga sinina ug sandalyas ra ang nabilin[4393] – ug ang tanan nangahibulong kaayo ug napuno sa kahadlok. Unya miingon ang mga abbot sa duha ka monasteryo sa mga igsoon: 'Nakita ba ninyo, mga igsoon, unsa ang makab-ot sa paglahutay, pagkamapainubsanon, pagkamaayo ug pagkapaubos? Tan-awa, karon ang atong igsoon mibulag kanato dili lang sa espiritu kondili usab sa lawas, nga wala makita gidala sa mga kamot sa mga anghel ngadto sa lain nga dapit, kay napamatud-an kitang dili takus sa paghikap sa iyang balaan nga lawas, ug gihatagan siya niining dungog sa Ginoo tungod sa iyang dakong pag-antos, nga iyang gipadayon uban sa pagkamapainubsanon ug pagkamaayo, sa pagka-mapainubsanon sa kasingkasing; Gitan-aw nato siya nga usa ka makasasala ug dili angay mabuhi sa yuta, apan napamatud-an niyang usa siya ka balaan ug angay sa langitnong kinabuhi uban sa mga Anghel; ug karon napasipala kita, samtang siya gipahimaya; karon napakumbaba kita, samtang siya ginakoronahan ni Kristo nga Ginoo. 'Busa paningkamotan nato nga makat-on sa pagkamapailubon ug pagkapaubos, pagkama-mapainubsanon ug pagkamaayo, nga gamiton kining mapailubon nga martir isip atong ehemplo.'

Sa dihang gisulti sa mga abbot sa duha ka monasteryo kining mga pulong, ang tanang monghe nanghilak sa kasakit ug nagpasiya diha-diha dayon nga saulogon matag tuig ang pista sa balaan ug respetadong mag-aantus nga si Dule – alang sa kaayohan sa ilang kaugalingong kalag ug alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Vita, Modesta ug Criscentia

Gisaulog kada Hunyo 15

Sa paghari ni Emperador Diocletian[4394] , ubos sa pagdumala ni Valerian, nga naglutos sa mga Kristohanon, adunay nagpuyo sa Sicily usa ka napulo'g duha ka tuig nga batang lalaki nga ginganlan og Vitus, anak sa usa ka mahimayaon ug dato nga lungsuranon nga ginganlan og Gilas. Kining si Gilas misunod sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Gresya; apan ang iyang anak, ang bulahan nga si Vit, nga napanagnaan gikan sa kahitas-an pinaagi sa milagrosong grasya sa Espiritu Santo, nakaila sa iyang pagkabata sa usa ka tinuod nga Dios nga nagmugna sa langit ug yuta; sa pagtuo niya kaniya, nag-ampo siya kanunay kaniya, adlaw ug gabii, nga nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa karnero. Ang batan-ong lalaki gihatagan sa pribilehiyo nga makadungog og usa ka langitnong tingog nga misulti gikan sa kahitas-an: 'Nadungog na ang imong pag-ampo! Ihatag Ko ang Akong kaluoy kanimo!'

Human sa katingalahang tingog, gihatagan sa Dios ang batang lalaki og gahum sa pagbuhat og mga milagro. Ug iyang giayo ang mga sakit sa mga tawo, gihangyo ang mga dili motuo nga mailhan ang tinuod nga Dios, ug gitudloan ang tanan sa dalan sa pagkamatarong. Kay ang Dios nga Labaw sa Tanan gusto nga himoon nga himayaon Siya pinaagi sa mga pulong ug buhat niining batang lalaki, aron mapahiya ang dautang pagsimba sa dios-diosan. Gihatagan sa Ginoo si Vitus og katingalahang kinaadman ug gasa sa paghimo og mga milagro, aron bisan pa sa iyang pagkabatan-on ang bulahan mahimong usa ka tawo nga lig-on sa pulong ug buhat, ug aron pinaagi niini ang Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan, mapasidunggan.

Sa dihang ang gobernador Valerian, tungod sa mga bakak ug panamastamas sa daghang mga pagano, nakahibalo niining balaan nga batan-on, iyang gipatawag ang amahan ni Vitus ug miingon kaniya: 'Unsa kini? Nadungog nako nga ang imong anak nagasimba sa samang Dios nga ginasimba sa mga Kristohanon? Apan kon gusto nimong makita siyang luwas ug himsog, paningkamoti nga malikayan siya niining sayop nga pagtuo.'

Si Gilas, pagbalik sa balay, misugod sa pag-awhag sa iyang anak nga dili biyaan ang karaang pagsimba sa mga Griyego nga ginahimo aron pasidunggan ang ilang mga diyos. Apan ang bulahan nga batan-on nga si Vit mitubag sa iyang amahan: 'Wala koy lain nga nailhan nga Dios gawas sa Usa nga naglungtad sukad pa sa walay

---

[4393] Ang sandalyas usa ka matang sa panapton nga gisul-ob sa karaang mga Griyego ug Romano. Gihimo kini gikan sa felt, panit, cork, ug bisan kahoy, ug susama sa atong modernong sapatos; apan ang ilang talagsaong kinaiya mao ang usa ka strap nga naglibot sa tiil tabok sa mga tudlo; gilakip niini ang usa ka strap nga misulod tali sa dakong tudlo ug ikaduhang tudlo.

[4394] Ang Emperador Diocletian naghari gikan sa 281 hangtod sa 305.

katapusan, nga ang Espiritu Niya naglutaw ibabaw sa mga tubig ug nagbulag sa kahayag gikan sa kangitngit (Gen. 1:2–4). Nag-alagad ko sa Dios nga nagmugna sa langit ug yuta; Siya mao ang balaan nga Ginoong Jesu-Cristo, Hari sa mga Anghel. Kini nga Dios akong giangkon ug akong iangkon sa tanang adlaw sa akong kinabuhi.'

Si Amahan Vita nasuko kaayo sa mga pulong sa iyang anak ug gisugo nga latigon ang batang lalaki, nga miingon:

'Kinsa may nagtudlo kanimo sa ingon ani nga pagpakigsulti? Wala ba ka kahibalo nga kon mahibaloan kini sa gobernador, malaglag ka?'

Ang batang lalaki, samtang nag-antos sa pagbunal, mitubag:

'Si Kristo ang nagtudlo kanako niini; ako ang Iyang alagad, ug dili gyud ko mahadlok sa kasuko sa gobernador.'

Unya gitawag ni Hilas ang magtutudlo sa iyang anak, nga si Modest ang ngalan, ug miingon kaniya:

'Siguroha nga dili na gayud hisgutan sa bata si Kristo sa iyang pakigpulong.'

Apan wala tagda ni San Vit ang sugo sa iyang amahan ug kanunay niyang gidala ang ngalan ni Kristo sa iyang kasingkasing ug sa iyang mga ngabil, ug gipahupay siya ni Kristo nga Ginoo pinaagi sa usa ka pagpakita sa anghel; kay sa usa ka panan-awon, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya, nga nagaingon:

'Ayaw kahadlok, kondili magpamulong ka nga maisugon sa ngalan ni Hesukristo. Gitudlo ako nga imong manalipod; panalipdan tika hangtod sa katapusan sa imong mga adlaw. Hibaloa kini sa kaluoy sa Dios: bisan unsa ang imong hangyoon Niya, itugot kini kanimo.'

Ang balaan nga batan-on napahupay ug nalipay sa maong panan-awon sa anghel ug misugod sa pag-angkon ug paghimaya sa ngalan sa Ginoo uban sa labi pang dakong kadasig.

Ang amahan sa santo, bisan pa niana, nabalaka kaayo sa batang lalaki, kay siya ra ang iyang bugtong anak; busa, ang amahan ni Vita misulay, pinaagi sa iyang mapaluyong mga pulong, nga madala siya sa pag-alagad sa mga demonyo. Apan si Santo Vita miingon sa iyang amahan:

'Asa nga mga dios imong gisugo nga akong simbahon?'

Mitubag ang iyang amahan:

'Wala ba ka kahibalo, anak ko, sa atong mga diyos: Zeus[4395] , Hercules[4396] , Juno[4397] , Minerva[4398] , Vesta[4399] , Apollo[4400] ug ang uban pa nga gisaad-saaran sa mga hari ug prinsipe?'

Mitubag ang santo sa iyang amahan:

– Kadtong imong gipasabot mga diyos-diyosan nga walay kalag, hinimo sa kamot sa tawo; adunay sila'g baba, apan manlumba; adunay sila'g mga mata, apan bulag; adunay sila'g mga kamot ug mga tiil, apan dili molihok. Ako, bisan pa, nagtuo sa usa ka buhing ug gamhanang Dios, kay *'sa Iya* kita *nagkinabuhi ug naglihok'* (Buhat 17:28); Nagtuo ako sa Magbubuhat ug Manalipod sa tanang binuhat, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; giangkon ko ang usa ka Manuluwas ug Tagapagligtas sa katawhan, ang Anak sa Dios, nga nag-antos sa pag-antos alang sa atong mga sala; pinaagi sa Iyang dugo nakadawat kita og kaluwasan.

Mitubag ang amahan sa batang lalaki nga puno sa luha ang iyang mga mata:

'O akong pinalanggang anak! Paminawa ang matarong ug maalamon nga tambag sa imong amahan ug talikdi kana nga buang nga pagtuo, diin imo walay pulos nga gihatagan og dungog ang usa ka dili mailhi nga patay nga tawo; talikdi kini, basi paunsa ka sa gobernador sa iyang kasuko, ug sa ingon mosamot pa ang kasakit sa akong kasingkasing.'

Mitubag si Balaan Vit:

– Oh, unta makahibalo usab ka, Amahan, kinsa ug unsa Siya, nga imong ginatamakan nga patay nga tawo! Oh, unta mosimba usab ka, Amahan, uban kanako! Kay Siya mao si Kristo, ang Anak sa Buhing Dios, ang Karnero sa Dios, nga nagpasan sa mga sala sa kalibutan.

[4395] Zeus o Dii – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya.

[4396] Hercules o Heracles – ang pambansang bayani sa karaang Gresya. Giila si Hercules nga adunay dakong pisikal nga kusog.

[4397] Gitahud si Juno sa mga karaang Griyego ug Romano isip patron nga diyosa sa kinabuhi sa pamilya.

[4398] Minerva o Athena – ang diyosa sa kinaadman.

[4399] Vesta o Hestia – ang diyosa nga nagdumala sa kalayo sa panimalay ug sa halad nga kalayo.

[4400] Apollo (gikan sa Griyego) – 'managlaglag'; sa karaang mga Griyego, giisip siya nga tigbantay sa mga pwersa sa kahayag ug mananakop sa kangitngit.

Miingon si Gilas:

'Mahitungod niining Kristo nga inyong gitawag nga Dios, nahibalo ko nga, sumala sa sugo ni Pilato, nga nagdumala sa Judea, Siya gilutos, gisilotan sa kamatayon sa krus, ug gipako sa krus sa mga Hudiyo ug sa mga sulugoon ni Pilato.'

Mitubag ang balaan nga batan-on:

'Oo, tinuod gayud nga sama sa imong giingon, Amahan. Apan adunay usa ka dakong, katingalahang ug balaan nga misteryo niini nga butang.'

Nangutana si Gilas:

'Kung maghisgot kita sa kamatuoran, mas husto nga tawgon kini nga dili misteryo, kondili usa ka pagbitay.'

Mitubag ang Balaan:

'Paminawa ko, Amahan, uban sa pagpaubos, ug hibaloa ang kamatuoran; ang paghatol sa kamatayon ug ang pagkrusipisyon sa Ginoong Jesu-Kristo mao ang atong kaluwasan; ug hibaloa nga walay bisan kinsa nga makapahawa kanako sa akong gugma kaniya, bisan unsang pagpanakit ang ilang ipahamtang.'

Unya gipahunong ni Gilas ang panag-istorya, nga masubo sa iyang kasingkasing alang sa iyang anak.

Pinaagi sa grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod sa batan-on, daghang mga milagro ang nahitabo, mao kini: ang mga bulag nakakita, ang mga masakiton nangaayo, ug ang mga demonyo, nga gipahawa gikan sa mga tawo, nagpamatuod sa dakong pagkabalaan sa batan-on.

Tanan niini dili matago kang Gobernador Valerian. Naglingkod sa iyang hukmanan, miingon siya kang Amahan Vitov sa atubangan sa tanan:

'Hariong Gilas! Karon nasiguro na kanako nga ang imong anak, sa tibuok niyang kasingkasing, nagpasidungog sa gitawag nga Kristo, nga gipako sa krus sa Judea; nagasimba siya niining Kristo, samtang gisalikway ang mga dios sa atong yutang natawhan; busa, kinahanglan siyang motungha sa atubangan nato alang sa paghukom: dad-a siya dinhi karon.'

Sa dihang gidala ang batan-ong lalaki sa atubangan sa maong walay-Dios nga tribuno, miingon kaniya ang gobernador:

'Ngano man nga dili ka maghalad sa among mga di-mamatay nga diyos? Wala pa ba ka makadungog sa mga mando sa hari – nga bisan kinsa ang mosuway sa pagsimba sa gipako sa krus pagapatyon pagkahuman sa lain-laing porma sa pagpanakit?'

Ang bulahan nga batan-on, napuno sa Espiritu Santo, wala gyud mahadlok sa gobernador; samtang naghimo sa tanda sa krus, mitubag siya:

– Dili ko gustong mosimba sa mga demonyo, ni mosalig sa mga dios-diosan nga bato o kahoy, kay naa koy buhing Dios nga gisilbihan sa akong kalag.

Ang amahan sa santo, si Gilas, mituyok sa iyang mga paryente ug kaila, ug misinggit uban sa dakong paghilak:

'Ugoy uban kanako, akong mga higala,' iyang hangyo, 'kay nakita nako nga ang akong bugtong anak nga lalaki nagkawala!'

Unya si San Vito misinggit sa kusog, supak sa iyang amahan:

'Dili ko nagakaguba, kondili giisip ko nga takus nga ihap sa panon sa mga matarong ug mga santo sa Dios.'

Apan si Valerian miingon sa santo:

'Hangtud karon gipugngan nako ang akong kaugalingon tungod sa imong maharlikang pagkatawo ug sa akong pagrespeto sa imong amahan; hangtod karon wala pa nako ipatuman kanimo ang mga royal nga dekreto nga gipagawas alang sa mga lumalapas sa balaod; apan karon, nga nasayud ko nga nagpabilin kang mapugos sa imong pagsupak, magsugod na ko sa pagdaugdaug kanimo subay sa balaod, aron, human nimo madawat ang imong silot, biyaan nimo ang imong pagkamapugos.

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga bugbogon ang bulahan nga batan-on gamit ang mga tungkod.

Gibugbog ang santo sulod sa dugay nga panahon. Unya miingon ang tortsurador sa santo:

'Paminawa ko karon ug halad og halad sa mga diyos.'

Mitubag ang martir:

'Gisultihan na tika, gobernador, nga nagsimba ko kang Kristo, ang Anak sa Dios.'

Unya ang gobernador, nga mas naglagot pa, nagmando nga patyon sa mga puthaw nga baras ang santo. Apan sa diha nga gisugdan na sa mga sulugoon sa gobernador ang pagbuhat niini, nangalaga ang ilang mga kamot; sa samang paagi, ang kaugalingong kamot sa gobernador, nga gigamit niya sa paggiya sa iyang mga sulugoon, kalit nga napinsala ug nangalaga, mao nga misinggit siya sa kasakit, nga nagaingon: 'Lagot ko! Guba ang akong kamot ug karon nag-antos ko pag-ayo.' Unya miingon siya sa amahan ni San Vito: 'Dili ka adunay anak nga lalaki, kondili usa ka salamangkero.'

Si Santo Vito, bisan pa man, misinggit sa kusog nga tingog:

'Dili ako usa ka salamangkero, kondili usa ka sulugoon sa akong Ginoong Jesu-Cristo nga Makagagahum, Nga nagbanhaw sa mga patay, naglakaw sa ibabaw sa mga tubig sama sa uga nga yuta, nagpahilum sa naglagot nga dagat, ug nag-ayo sa tanang matang sa dili na maayong tambalan nga mga sakit nga nag-antos sa katawhan; karon Siya nagbuhat usab sa mao gihapon pinaagi sa Iyang makagagahum nga gahum. Ako ang Iyang sulugoon, busa naningkamot ko nga tumanon ang Iyang mga sugo. Mahitungod sa mga dios nga inyong ginaserbisyohan, sultihi ko, unsa man ang ilang gahum? Pabuhi nila ang imong kamot, kon makaya nila.

Miingon si Igemon:

'Ug makahimo ka ba sa pag-ayo sa akong kamot?'

Mitubag ang santo:

'Mahimo nako, sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo.'

'Busa, ayu-a ko,' miingon ang gobernador, 'aron makombinser ko nga dili ka usa ka salamangkero, kondili usa ka alagad sa tinuod nga Dios, sama sa imong giingon.'

Unya ang balaan nga martir, mitan-aw sa langit, miingon:

– O Dios, among Amahan sa langit! Paminawa ako, imong dili takos nga alagad, alang sa mga ania dinhi, aron sila motuo sa among Ginoong Jesu-Cristo, imong Anak, ang tinuod ug gamhanang Dios, nga nagahari uban kanimo kauban ang Espiritu Santo. Ihatag nga, alang sa ngalan sa imong bugtong Anak, ang kamot sa hegemon maayohon.

Sa diha nga nahuman sa balaan ang maong pag-ampo, naayo dayon ang kamot ni Valerian ug nibalik sa dati. Unya gihatag sa gobernador ang batang lalaki sa iyang amahan ug miingon, 'Dad-a ang imong anak pauli ug dasiga siya sa paghalad og halad sa mga diyos, basi siya mapatay.'

Pag-abot niya sa iyang anak sa balay, gisugdan siya ni Gilas og pagdani pinaagi sa daghang pagpangdayeg aron mouyon sa iyang dautang buot: nag-organisar siya og mga salo-salo ug nagtigom og mga koro sa mga mag-aawit; sa atubangan ni Vitus, gitugtog ang mga matahum nga instrumento sa musika, ang mga simbal ug lira mitunog; ang mga matahum nga dalaga misayaw sa atubangan sa mata sa santo, ug ang mga batan-ong lalaki naglingaw-lingaw; Gikanta ang mga makalibog ug mapinanggaong kanta, ug daghang makapahikayat nga mga pulong ang gisulti, aron pinaagi niini mapadani ang kasingkasing sa batan-ong si Vit sa kahaw-ang; apan ang kalag sa batang lalaki, lig-on sama sa adamante, wala gayud matandog sa bisan unsa; kay sa iyang kasingkasing aduna siyay gugma sa Dios nga nakalabaw sa tanang gugma sa kalibutan; Wala siya magtagad sa bisan unsang ginaawit sa iyang atubangan; ni motan-aw siya sa mga panghitabo sa iyang palibot; samtang gitutok niya ang iyang mga mata sa langit, mihuyop siya gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug miingon: 'Ayaw pagtamàgi, O Ginoo, akong Dios, ang usa ka nabungkag ug naghinulsol nga kasingkasing!'

Unya gisugo ni Gilas nga andamon ang usa ka kwarto para sa iyang anak; gipuno niya kini sa tanang matang sa bahandi; gipahimutang niya ang matahum nga alpombra sa salog; ang mga kurtina gipalamutian sa mga perlas, ug ang higdaanan ug ang tibuok kuwarto napuno sa dakong kahimayaan; gisirad-an niya ang iyang anak sa sulod niining kuwarto ug gisugo ang labing matahum nga mga dalaga nga mag-alagad kaniya aron siya madani. Apan ang mahinlo ug balaan nga batan-on, mitikdo sa iyang mga tuhod, nag-ampo sa Ginoo uban niining mga pulong: 'Diyos ni Abraham, Diyos ni Isaac, Diyos ni Jacob, Diyos ug Amahan sa Iyang pinalanggang Anak, ang akong Ginoong Jesu-Kristo! Tan-awa ako ug kaluy-i ako; lig-ona ako sa Imong gahum, aron ang dautan ug walay balaod nga bitin dili makahimo sa iyang tinguha kanako, ang Imong alagad, ug aron ang mga pagano dili makapanaway sa Imong matinud-anong alagad ug moingon, 'Asa na ang ilang Dios?'"

Samtang nag-ampo ang santo sa maong mga pulong, kalit nga misidlak sa kwarto ang usa ka dili masukod nga kahayag, ug napakita ang napulo'g duha ka hayag nga nawong, nga nagdilaab sama sa mga lampara; usa usab ka dili masukod nga humot ang nabati, nga gikan sa maong mga nawong; kini nga humot mikaylap kaayo sa

hangin nga napuno ang tibuok balay, nga ang amahan ni San Vita, uban sa tibuok niyang panimalay, namangha ug nangurog, ug misinggit: 'Dako kaayo kini nga milagro. 'Gikan sa diin kining humot, nga wala pa namo mabau sa mga templo sa among mga dios?' Unya miingon siya: 'Miabot ang mga dios sa akong balay ngadto sa akong anak.' Ug gisugdan niya pag-ayo ang pagpangita sa gigikanan sa maong humot. Pagduol niya sa pultahan sa kwarto sa iyang anak ug pagsulod niini, nakita niya ang mga nawong sa mga anghel nga adunay pako sama sa agila; kining mga nawong napuno sa dili masukod nga pagkamaayo, nagsidlak pag-ayo, ug nag-awit: *'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo'* (Isaias 6:3).

Tungod sa kusog kaayong kahayag, nabuta dayon si Gilas, kay hugaw ang iyang mga mata, dili angay makakita sa anghelnong kahayag nga natago sa langit; kay kining kahayag makita lamang sa mga adunay putli nga mata sa kalag.

Sa dihang nakita ni Banal Vit nga nabuta ang iyang amahan, naantig siya sa natural nga gugma alang kaniya ug misugod sa pag-ampo sa Diyos alang kaniya, aron siya pasayloon. Sa pagtapos sa iyang pag-ampo, iyang gidugang: 'Apan dili unta matuman ang akong kabubut-on, Ginoo, kondili ang imoha; mahitabo unta sumala sa imong kabubut-on.'

Si Gilas, tungod sa grabeng kasakit sa iyang mga mata, misinggit aron madungog sa tanan: 'Lagmit na gayud ako! Nawala na ang kahayag sa akong mga mata. Gikupot ako sa usa ka grabeng sakit!'

Ang tanan niyang sulugoon, lalaki ug babaye, sa dihang nakita nilang nag-antos pag-ayo ang ilang agalon tungod sa iyang mga mata, nanghilak pag-ayo nga ang ilang mga paghilak nadungog sa mga silingan; ug busa dali ra nakahibalo ang tibuok siyudad sa nahitabo kang Hilas. Pagkahuman niini, daghang mga lungsuranon ang nagsugod og dagsa sa iyang balay; ang hegemon nga si Valerian miduaw usab didto sa dili madugay. Sa dihang nakita ni Valerian nga nabuta si Gilas, nagsandig sa iyang mga ulipon ug nag-agak-agak sa kasakit, nangutana siya: 'Giunsa niya pagkawala sa panan-aw?' Mitubag siya: 'Nakakita ko og mga diyos nga may pako sa kwarto sa akong anak; ang ilang mga mata sama sa mga bitoon, ug ang ilang mga dagway sama sa kilat; tungod kay dili nako mapugngan ang ilang kahayag, nasamdan nako ang akong mga mata ug nawala ang akong panan-aw.'

Miingon si Valerian: 'Walay duhaduha, ang mga dios nga imong nakita gamhanan kaayo; busa, kinahanglan ka mag-ampo kanila aron sila mag-ayo kanimo.'

Unya, gikuptan ni Valerian sa kamot si Gilas nga bulag, ug gidala siya ngadto sa templo ni Zeus. Didto, nag-ampo si Gilas uban niining mga pulong: 'O Zeus, labawng gamhanang dios! Kung imong tambalan ang akong mga mata, maghalad ako kanimo og daghang halad; maghalad ako kanimo og usa ka bisiro nga may bulawanong sungay; ug kanimo usab, O diyosa Vesta, magdala ako og mga dalagang birhen, kon matabangan ko nimo."

Mao kana ang pag-ampo ni Hilas sa iyang walay pulos nga mga dios, apan dili lang nga wala siya nakadawat og pag-ayo gikan kanila, kundili sa sukwahi, nabati pa niya ang mas dakong kasakit. Si San Vito, bisan pa, nga nagluhod sa atubangan sa Ginoo, nag-ampo sa iyang kwarto alang sa iyang amahan, nga miingon niini: 'Ginoo, nga naghatag ug panan-aw kang Tobit nga bulag[4401] , kaluy-i ang akong amahan, kon mailhan ka niya.'

Sa katapusan, gidala si Gilas sa iyang mga sulugoon gikan sa paganong templo paingon sa iyang kaugalingong balay, nga wala gihapon naayo; sa pagsulod niya sa taas nga kwarto diin si San Vit naghalad og halad sa pagdayeg sa Dios, nahulog siya sa tiilan ni Vit ug miingon:

'Minahal kong anak! Tambala ako!'

Mitubag si San Vito:

'Gusto ba nimo, amahan, nga maayo?'

Mitubag si Gilas:

'Oo, dako kaayo ang akong tinguha niini.'

Miingon kaniya ang santo:

'Kung gusto ka nga maayo, isalikway nimo sila Zeus, Hercules, Juno, Minerva, Vesta ug Apollo.'

Mitubag si Gilas:

'Unsaon nako pagbiya kanila?'

Miingon si Santo Vit:

[4401] Tobit – usa ka matinud-anon nga Israelita nga, kauban ang iyang pamilya, gipriso sa Nineveh ilawom sa Asiryong hari nga si Sennacherib. Ang sugilanon sa iyang pag-ayo gikan sa pagkabulag makita sa bibliyang basahon nga nagbitbit sa iyang ngalan.

Ayaw pagtawag kanila og mga dios, kondili mga demonyo; ayaw pagsimba sa mga dios-diosan nga imong gipasidunggan hangtod karon, kondili tan-awa sila nga walay bili, walay kalag ug walay pulos. Ug kon sa tibuok nimong kasingkasing imo kining saad, ang imong mga mata pag-ayo dayon ug makakita ka pag-usab.

Miingon si Gilas:

'Gibulag ko ang mga diyos ug nagsaad ko nga buhaton ang tanan nimong gisulti kanako.'

Miingon ang santo:

'Nasayud ko nga ang imong kasingkasing natig-a ug ang imong mga pulong dili tinuod; apan ipakita nako ang gahum sa akong Ginoo kanimo, alang sa mga anaa dinhi, aron sila motuo ug maghimaya sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, bisan pa ikaw dili takus niini.'

Pagkahuman niini, gibutang sa santo ang iyang kamot sa nag-antos nga mga mata sa iyang amahan ug nag-ampo sa Dios gamit kining mga pulong: 'Ginoong Jesu-Cristo, nga nagbukas sa mga mata sa tawo nga natawo nga bulag (Juan 9:6–7), nga milabaw sa kinaiyahan, ablihi usab ang mga mata sa akong amahan, bisan pa nga dili siya takus niini tungod sa iyang kawalay pagtuo; apan buhata kini alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan, aron makita sa Imong mga kaaway ug mapahiya sila, ug aron ang tanan nga nakaila ug naghigugma sa Imong Ngalan mapasidunggan.'

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, nahulog ang mga kuto gikan sa mga mata sa bulag sama sa mga kaliskis; naayo siya ug nakakita na pag-ayo sa iyang kaugalingong mga mata. Apan sa dili madugay, imbis nga mailhan ang tinuod nga Dios ug magpasalamat Kaniya sa pag-ayo nga iyang nadawat gikan Kaniya, misugod siya sa pagpanamastamas sa iyang Kaayoan, nga miingon sa iyang anak: 'Dili ang imong Dios ang nag-ayo kanako, kondili ang akong mga dios, nga akong giserbisyohan ug gisaad nga halaranan og halad.'

Ug gipadayeg niya ang iyang dautang mga dios, nga nagpahayag sa atubangan sa tanan: 'Nagpasalamat ako sa akong mga dios nga nag-ayo kanako!' Paingon sa ilang mga santuwaryo, nagsugod siya sa paghalad kanila og makalilisang nga mga halad sa pagpasalamat, sumala sa iyang gisaaran; samtang nagbuhat niini, ang iyang kasingkasing napuno sa kapait tungod sa yawa ug nabuta sa dautang buot, nga nabalhin ang iyang natural nga gugma sa anak ngadto sa kasuko, nga nagtinguha sa pagpatay sa iyang kaugalingong anak, kana balaan ug inosenteng batan-on. Apan ang Ginoo, nga nagpanalipod sa Iyang mga sulugoon, nagpadala sa Iyang Anghel aron luwason siya; kay ang Anghel sa Ginoo, sa dagway sa usa ka gwapo ug masidlak nga batan-on, nagpakita niadtong gabhiona kang Modestus nga gihisgutan, ang magtutudlo ni Vitus, usa ka magtutuo kang Kristo nga tigulang na, ug miingon kaniya:

'Kuhaa ang batan-on ug padayon uban kaniya paingon sa dagat; sa baybayon makakaplag ka ug gamay nga bangka; sakay niini ug makaabot ka sa yuta nga akong ipakita kanimo.'

Miingon si Modest sa Anghel:

'Ginoo! Wala ko kahibalo sa dalan nga akong padalanan.'

Mitubag ang Anghel: 'Ako ang maggiya kanimo!'

Ug sa diha-diha misaka si Modesto, gidala ang iyang batan-ong sulugoon nga si Vitus, ug gidala usab ang iyang yaya nga si Criscentia, usa ka matinud-anong sulugoon ni Kristo, ug mibiyahe uban kanila paingon sa dagat, nga nagsunod sa Anghel nga nag-una kanila.

Pag-abot nila sa baybayon, ilang nakit-an ang usa ka sakayan nga giandam sa Ginoo. Ug miingon ang Anghel kang San Vitus, sama sa pagsulay kaniya: 'Asa ka padulong nga nasud?' Mitubag si San Vitus: 'Bisan asa kita dad-on sa Ginoo, didto kami moadto uban sa dakong kadasig.'

Nangutana ang anghel, 'Aduna ba mo'y bayad?' Mitubag ang batan-on, 'Ang among ginaserbisyo maoy magbayad kaninyo.' Unya, pagkasakay nila sa barko, nilarga sila gikan sa Sicily; Pagkahuman sa mubo nga paglayag, nakaabot sila sa usa sa mga probinsya sa Italya, nga gitawag og Lucania, sa usa ka lugar nga gitawag og Allettoria. Pag-abot nila sa baybayon ug paglubong sa barko, ang Anghel sa Ginoo, nga kuyog kanila sa barko sa porma sa usa ka batan-ong lalaki, dali dayon nga nahimong dili makita.

Unya mibiyahe sila sa ilang panaw ug miabot sa usa ka suba nga ginganlan og Silar, nga nag-agos paingon sa dagat gikan sa yuta sa Lucania; duol niining suba sila mihunong aron magpahulay ilawom sa usa ka matahum ug lapad nga kahoy. Nalipay kaayo sila niining dapita ug nagpuyo didto; gihatagan sila sa Diyos og pagkaon. Sama sa karaang panahon, sa sugo sa Diyos, gipakaon sa usa ka uwak si San Elias sa kamingawan (3 Hari 17:4), ingon usab gipakaon sa usa ka agila kining mga balaan, nga nagdala kanila og pagkaon matag-adlaw. Ug daghang

katingalahang milagro ang gisugdan pagbuhat ni Santo Vito; ang iyang ngalan nahimong bantog sa tibuok yuta, pinaagi sa grasya sa Dios, nga naghimaya sa Iyang mga sulugoon. Ang mga demonyo, nga gipahawa ni Vito gikan sa mga tawo pinaagi sa gahum sa Dios, misinggit: 'Unsa may among kalabotan kanimo, Vito! Miabot ka ba dinhi sa dili pa ang imong panahon aron laglagon kami?'

Ang mga tawo miduol sa santo uban sa ilang mga masakiton; ug giayo niya silang tanan pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, samtang nagtudlo kanila sa kahibalo sa tinuod nga Dios ug sa pagtuman sa Iyang mga sugo. Ug daghang mga dili motuo ang nibalik sa Kristo ug nakadawat sa balaan nga bunyag.

Niadtong panahona, ang anak ni Haring Diocletian gipanag-iya sa usa ka demonyo; ug ang demonyo misinggit pinaagi sa iyang mga ngabil, nga nagaingon: 'Dili ko mobiya niining dapita hangtud moabot diri si Vit sa Lukania.'

Ug miingon ang hari:

'Ainon nato makita kana nga tawo?'

Mitubag ang demonyo: 'Makita ninyo siya sa Suba sa Silara.'

Gidali dayon sa hari ang pagpadala og mga armadong sundalo paingon sa Lucania, nga sugoan sila nga ibalik si Vit nga walay paglangan. Pag-abot sa mga sundalo sa gitudlo nga lugar, ilang nakaplagan ang alagad ni Cristo nga nag-ampo sa Ginoo sa daplin sa suba, ug nangutana kaniya:

'Ikaw ba si Vit?'

Mitubag ang santo:

'Oo, ako kana.'

Miingon ang mga sundalo:

'Gipangayo ka ni Emperador Diocletian.'

Mitubag si Santo Vitus:

'Usa ko ka dili kaayo mailhi ug mapainubsanon nga batan-on: giunsa kaha ko makatabang sa Emperador?'

Mitubag ang mga sundalo:

'Ang iyang anak ginahasol sa usa ka demonyo, ug tungod niini iyang gipangayo ang imong presensya.'

Miingon si San Vito:

'Munta na kita, sa ngalan sa Ginoo.'

Ug mibiyahe siya uban sa mga sundalo paingon sa Roma; kauban niya si San Modesto; samtang ang bulahan nga si Criscentia nagsunod kanila gikan sa layo.

Pag-abot nila sa Roma, gipahibalo sa mga sundalo kang Diocletian nga niabot na si Vitus; gisugo ni Diocletian nga dad-on siya sa iyang atubangan.

Sa dihang mitungha ang santo sa atubangan sa emperador, nabighani kini sa kaanyag sa batan-on: Si San Vito gayud usa ka gwapong batan-on; ang iyang nawong daw anghel, ang iyang mga mata sama sa sinag sa adlaw, kay napuno siya sa grasya ni Cristo. Ug miingon si Diocletian kaniya: 'Ikaw ba si Vito?'

Apan wala siya tubaga.

Unya ang emperador misugod sa pagpangutana kang Modestus, aron makahibalo gikan kaniya mahitungod sa santo. Apan si Modestus, tungod kay tigulang na, sa iyang pagkamapainubsanon, wala makahatag og angay nga tubag sa emperador. Busa ang emperador, human siya pasipalahan sa dili matinahuron nga mga pulong, nagtuyo nga palagson siya; diin si Santo Vit mibuka sa iyang baba ug miingon kang Diocletian:

'Ngano man nimo gipangutana ang tigulang uban sa ingon ana ka bastos, mura'g batan-on pa siya? Dapat nimo siya pasidunggan, bisan pa tungod lang sa iyang abuhing buhok.'

Apan mitubag ang Emperador kang San Vito:

'Asa man gikan kining kaisog nga misulti ka kanamo nga masuko, nga nagpaubos sa among dignidad?'

Mitubag ang santo:

'Wala kami'y kasuko, kay nadawat namo ang espiritu sa pagkamaayo gikan kang Kristo, among Ginoo, ug ginapadayag namo ang kalumo sa salampati. Kay ang atong Magtutudlo maayo sa Iyang kinaiyahan, gamhanan sa gahum, ug sa Iyang pagkaanaa , walay dautang buot, mapainubsanon ug malumo; busa ang Iyang mga tinun-an kinahanglan usab malumo ug mapainubsanon sa kasingkasing, ug dili mabangis ug masuko, sama sa inyong pagtawag kanamo.

Samtang nagasulti pa ang santo sa ingon niini, kalit nga misinggit ang usa ka demonyo pinaagi sa baba sa anak sa hari, nga nagaingon:

'O Vit! Ngano man nga ginahasol ko nimo sa ingon ka malupit sa dili pa ang hustong panahon!'

Apan wala motubag ang santo sa demonyo. Ug miingon si Diocletian sa santo:

'Makahimo ka bang tambalon ang akong anak?'

'Ang imong anak,' tubag sa santo, 'mahimo nga maayo, apan dili ko siya matabangan sa pagkaayo: si Kristo, ang Anak sa Dios, nga akong ginoo, kon Iyang buot, dali ra Niya siya maluwas pinaagi kanako, ang Iyang alagad, gikan sa pag-antos sa demonyo, kay Siya makagahum sa tanan.'

Unya si Diocletian misugod sa pagpakisayaw sa santo nga tambalan ang iyang anak. Sa pagduol sa santo sa batang gipanag-iya, gibutang niya ang iyang kamot sa ulo niini ug miingon: 'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, espiritu nga hugaw, paggawas sa kini nga binuhat sa Dios!'

Ug sa diha-diha dayon migawas ang demonyo sa anak sa emperador, apan dili nga walay kadaut sa mga naa didto; kay, sa pagtugot sa Dios, kalit niyang gipatay ang daghang mga dili motuo nga nagpasipala kang Santo Vito sa pulong o sa hunahuna – ug gidala ang ilang hugaw nga mga kalag, ingon nga iyang biktima, paingon sa impyerno.

Natingala kaayo ang Emperador sa pagkakita sa iyang anak nga himsog na ug sa daghang napatay nga naa didto; apan imbis nga ilhon ang gahum sa ngalan ni Hesukristo ug dayegon ang usa ka tinuod nga Dios, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon kung giunsa niya pagdani kang San Vito sa iyang kaugalingong dautang buhat. Nabihag usab si Diocletian sa kaanyag sa santo; nagsugod siya sa pakig-istorya kaniya uban sa pagpangdayeg, nga nag-ingon: 'Minahal nakong Vitus, paminawa ako ug maghalad ka og mga sakripisyo sa mga dios uban kanako; unya ihatag ko kanimo ang katunga sa akong gingharian; ganti-an tika og bulawan, pilak ug bililhon nga mga butang; bisti-on tika og mga bisti sa hari, ug ikaw ang mahimong matinud-anon ug labing suod nakong higala.'

Mitubag si San Vito:

'Wala ko magkinahanglan sa imong gingharian o sa imong bahandi, kay naa man koy Ginoo ug akong Dios; kon mosilbi ko Niya nga matinud-anon, Siya magsul-ob kanako sa dili malata ug labing masidlak nga bisti sa pagkawalay kamatayon sa Gingharian sa Langit.'

'Ayaw pag-ingon ana, Vit,' matod ni Diocletian, 'apan luwasa ang imong kinabuhi; halad og halad sa mga dios, aron dili ka mapukan sa mapait nga kamatayon human sa daghang pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Dako kaayo ang akong tinguha nga maatubang ang mga pag-antos nga imong gipanghulga kanako; unya mas dali nakong makab-ot ang korona nga gisaad sa Ginoo sa Iyang mga pinili.'

Unya gisugo ni Diocletian nga ipriso si San Vito ug San Modesto sa usa ka ngitngit ug baho nga bilanggoan; gisugo niya nga ibutang kanila ang bug-at nga gapus, nga napulo ka pood ang gibug-aton matag-usa, ug nga ang pultahan ug bintana selyohan sa iyang imperyal nga singsing, aron walay bisan kinsa makahatag kanila og pan o tubig, – ang manlutos nagtuyo nga laglagon sila pinaagi sa gutom ug kauhaw.

Sa dihang gisirad-an na ang mga santo sa bilanggoan, kalit nga misidlak ang usa ka kahayag didto; kini nga kahayag nakita sa mga bantay sa bilanggoan, nga nagtan-aw pinaagi sa usa ka lit-ag sa bungbong. Apan si Santo Vito misinggit sa kusog ngadto sa Dios, nga nag-ingon: 'O Dios, tabangi kami ug luwasa kami gikan niining mga gapus, sama sa imong pagluwas sa tulo ka batan-on gikan sa nagdilaab nga hurno (Dan. 3) ug sama sa imong pagluwas kang Susanna gikan sa dautang bakak nga mga saksi' (Dan. 13:1–64).

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, nangurog ang pundasyon sa bilanggoan, misidlak ang mas hayag nga kahayag, ug misabwag ang dili masukod nga humot sa tibuok lugar. Nagpakita kaniya ang atong Ginoong Jesu-Kristo ug miingon: 'Ayaw kahadlok, Vit, pagpakaisog, ug barog nga lig-on, kay kanunay ako nga uban kanimo.'

Pagkahuman Niya sa pagsulti niini nga mga pulong, nahimong dili makita ang Ginoo. Dayon nahulog ang mga kadena gikan sa balaan nga mga priso, sila Vitus ug Modestus, ug nahimong abog, ingon man. Mibangon dayon ang mga santo ug misugod sa pagkanta: *'Bulahan ang Ginoo nga Dios sa Israel, kay gibisita Niya ang Iyang katawhan ug gidala kanila ang kaluwasan'* (Lucas 1:68).

Sa samang higayon, nadungog ang mga tingog sa mga anghel nga nag-awit uban kanila; ang mga bantay sa prisohan, sa dihang nakakita sa dili masukod nga kahayag ug nakadungog sa mga tingog sa mga anghel, napuno sa kahadlok ug kahilakpan ug natumba nga daw patay. Unya, sa dihang nabawi ang ilang hunahuna, midali sila ngadto sa hari nga nagkurog sa kahadlok ug gisulti nila kaniya ang tanan nilang nakita ug nadungog. Ang hari, bisan pa niana, sa pagsabot niini tanan ingon nga pagdayeg sa mga Kristohanon, mitawag sa tig-organisar sa mga pampublikong pasundayag ug gisugo siya sa pag-andam og lugar para sa usa ka pasundayag niadtong buntaga mismo, diin iyang tuyo nga itugyan ang mga priso sa mga hayop aron kan-on sila. Niini miingon siya: 'Akong tan-awon kon makaluwas ba kanila ang Kristo gikan sa akong kamot.'

Sa sunod buntag, gidala ang mga balaan nga sulugoon ni Kristo ngadto sa lugar sa pagbitay. Gidasig ni San Vito si Modestus, ang iyang magtutudlo: 'Ayaw kahadlok, Amahan; pagpakaisog; ayaw kahadlok sa mga armas sa yawa, kay nagkadool na ang atong korona.'

Sa bahin sa daghang katawo nga nagtigom aron motan-aw sa pasundayag, adunay lima ka libo ka lalaki, gawas pa ang mga babaye ug mga bata nga dili mabilang.

Ug si Diocletian miingon kang Santo Vitus:

'Vitus! Asa na ka karon?'

Apan ang santo, nga wala motubag sa iyang tigpahirak, nagtutok sa langit.

Unya miingon pag-usab kaniya ang emperador:

'Asa ka karon, Vitus?'

Mitubag ang santo:

– Nakita nako ang akong kaugalingon sa dapit sa pagbitay; apan buhata dayon ang imong tuyo.

Miingon kaniya si Diocletian:

'Luwasa ang imong kinabuhi, Vit, ug maghalad og sakripisyo sa dagkong mga dios.'

Mitubag ang santo:

'Walay maayong mahitabo kanimo, yawa, gutomong lobo, manlimbong sa mga kalag: Natingala ko sa imong kabuang, kay bisan pa nakakita ka sa gahum sa Dios, wala nimo mailhi ang Dios, ug wala kay pag-uyaw sa pagpaling kanako gikan sa akong Dios pinaagi sa imong mga pulong. Apan gisultihan na tika sa daghang higayon nga dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios – o sa tinuod, sa mga demonyo; apan ikaw usab, nga walay pag-ulaw, nagtanyag pag-usab kanako sa imong dautang tambag. Kung ang usa ka tawo mosulti sa iro, 'Lakaw,' molakaw kini nga uhaw sa kaulaw; apan ikaw wala'y nahibaloan nga kaulaw. Anaa kanako si Cristo, ang akong Dios, nga akong gisilbihan hangtod karon ug kaniya ako magahalad og halad nga pagdayeg gikan sa akong kasingkasing; usa na lang ka butang ang nabilin para kanako – nga ako mismo mahimong buhing halad kaniya.

Unya ang emperador, nga nasuko kaayo, imbis nga ipahimutang ang mga mabangis nga hayop batok sa mga martir, nagsugo nga dayon pag-andama ang usa ka nagdilaab nga pugon ug usa ka dakong kaldero, ug nagsugo nga matunaw sa sulod niini ang tingga, asupre, ug dagta; unya gisugo niya nga si Vita ra ang ihaboy sa nagbukal ug nagbula nga kaldero, nga nag-ingon: 'Tan-awa nato,' miingon siya, 'kung motabang ba kaniya ang iyang Dios!'

Si Santo Vit, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, misulod sa tunga-tunga sa kaldero nga nagbukal sama sa dagat. Ug sa kalit lang, ang Anghel sa Ginoo, nga nagpakita sa atubangan sa santo, gikuha ang gahum sa kalayo ug gipabugnaw ang kainit ug ang pagbukal sa kaldero; ug ang balaan nga martir mitindog sama sa naa sa tunga-tunga sa batis sa bunyag, nag-awit og mga himno sa Ginoo ug nag-ingon: 'Ikaw, O Dios, nga nagluwas sa mga Israelita pinaagi kang Moises ug Aaron gikan sa mapait nga pagkaulipon sa Ehipto, ipakita usab ang Imong kaluoy kanamo, alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan.'

Unya, sa pagtan-aw niya sa hari, miingon siya: 'Nagpasalamat ako kanimo, Diocletian, ug sa imong mga sulugoon, sa pagpangandam og ingon ani ka komportableng paliguan para kanako; angay unta nga adunay sabon usab dinhi.'

Ang tanang katawhan nga nanambong sa nahitabo misinggit sa kusog nga tingog: 'Wala pa namo makita ang ingon ani nga milagro! Tinuod gayud, tinuod ug gamhanan ang Dios niining batan-ona!'

Ug ang santo migawas gikan sa kaldero, nga walay bisan usa ka pilas sa iyang lawas; sa baylo, ang iyang lawas, nga putli sama sa niebe, nahimong mas puti pa; ug siya mitawag, nga nag-ingon: 'Gisulayan Mo ako, Ginoo,

sama sa bulawan nga gisulay sa kalayo; gisulayan Mo ako ug wala Ka makakita og bisan unsang sayop kanako' (Salmo 16:3).

Unya gisugdan niya ang pagdumot sa hari gamit kining mga pulong: 'Mahiya ka, O diyablo, kauban ang imong amahan nga si Satanas, sa pagtan-aw sa kadako sa gahum nga gipakita sa akong Ginoo kanako, ang Iyang alagad!'

Ang hari, bisan pa, napuno sa labi pang dakong kasuko, nagsugo nga dad-on ang usa ka makalilisang, dako ug mabangis nga leon, nga ang iyang pag-ungol lang dili na makaya sa mga tawo. Ug miingon ang hari sa balaan:

'Mapildi ba usab nimo kini pinaagi sa imong salamangka?'

Apan mitubag ang martir:

'Ikaw nga buang ug walay sentido nga tawo! Wala pa ba ka makamatngon sa gahum ni Cristo, nga nagpuyo uban kanako, nga ang Anghel niya kuhaon ra ko sa dili madugay gikan sa imong makalilisang nga mga kamot?'

Sa dihang mipaduol ang leon sa santo, naghimo si Vit sa tanda sa krus, ug sa kalit lang nahulog ang leon sa iyang mga tiil ug misugod sa pagdila niini. Ug miingon si Santo Vit sa emperador:

'Dinhi, bisan ang hayop nagpasidungog sa akong Dios, apan ikaw dili mosugot nga ilhon ang imong Magbubuhat; apan kon karon pa gani ikaw motuo kaniya, maluwas ka.'

Mitubag ang emperador:

'Tumoo ka kaniya, ikaw ug ang imong pamilya.'

Ang santo, bisan pa niana, ngumisi ug miingon:

'Tama ka sa imong gisulti, kay ako ug ang akong tibuok pamilya, nga natawo pag-usab pinaagi sa tubig sa balaang binyag, naglaum nga makadawat sa korona sa kinabuhi sa Gingharian sa atong Dios.'

Niadtong panahona, daghan kaayong mga tawo, mga usa ka libo ka lalaki, ang mituo kang Kristo. Unya miingon ang hari sa martir:

'Ngano man, Vit, nga bisan kalayo o mga mabangis nga hayop dili ka makadaot sa bisan unsang paagi? Pinaagi sa unsang salamangka nimo sila napalumo ug nakapahingangha sa mga tawo, nga daghan ang nagtuo sa imong salamangka?'

Mitubag ang martir:

Dili ko gipailalom ang kalayo o ang mga hayop pinaagi sa bisan unsang salamangka; kondili kini tanan gihimo pinaagi sa gahum ni Cristo, akong Dios; Ang kalayo ug ang mga mananap, isip mga binuhat sa Dios, mosunod sa kabubut-on sa ilang Magbubuhat, dili sa akoa, ug gidayeg ang ilang Magbubuhat, samtang nagdala ug dakong kaulaw kanimo: kay ang kalayo, nga usa ka binuhat nga walay kalag, ug ang mananap, nga usa ka binuhat nga walay pulong, nakaila sa Dios nga nagbuhat kanila; apan ikaw, nga adunay makatarunganong kalag, nagdumili sa pag-ila sa Dios, ug busa napamatud-an nimo nga mas dautan ka pa kaysa sa usa ka binuhat nga walay pulong ug walay kalag.

Unya gisugo sa emperador nga bitayon sa kahoy sa pagpanakit ang mga balaan nga martir nga sila Vitus ug Modestus, kauban si Santa Crispinia, ang yaya ni Vitus, nga sa pag-abot niya didto, nag-angkon nga siya usa ka Kristohanon ug gisaway ang hari tungod sa iyang kawalay pagtuo ug sa pagpanakit sa mga balaan; unya gisugo sa taga-pahirap nga kiskisan ang hubad nga mga lawas sa mga santo gamit ang mga puthaw nga galamiton. Niini, miingon si Santo Vit sa hari: 'Gipakita nimo nga huyang ug kataw-anan ang imong gahum kon pahirapan nimo ang usa ka babaye.'

Ug ang mga santo gilutos nga walay kalooy ug malupit, nga ang ilang unod napikas-pikas sa pag-uyog, nabutyag ang ilang mga bukog, ug makita na ang ilang mga bituka. Ug si San Vit misinggit ngadto sa Ginoo: 'O Dios, luwasa kami ug luwasa kami pinaagi sa Imong gahum.' Ug sa pagkahuman, nangurog ang yuta, ug adunay dalugdog ug kilat; ang mga paganong templo nangaguba; sa maong hitabo, daghan sa mga dili motuo nga naa didto ang namatay: ang uban napisdan sa nagkahulog nga mga bilding, ang uban natamaan sa dalugdog ug kilat; ang hari mismo, napuno sa kahadlok, nilayas gikan sa lugar sa pagbitay, samtang gipukpok ang iyang nawong ug nagasinggit: 'Lagmit na gayud ako, kay napildi ko sa ingon ani ka batan-ong lalaki!' Ang Anghel sa Ginoo, pagkahuman niyang gipagawas ang mga balaan nga martir gikan sa kahoy sa pagpanakit, gidala sila sa Lucania ngadto sa suba nga ginganlan og Silar, ug gibutang sila didto ilawom sa kahoy diin sila kaniadto nagpahulay sa dihang gikan pa sila sa Sicily.

Samtang naglingkod ang mga santo ilawom sa maong kahoy, daghang mga Kristohanon nga nagpuyo sa maong dapit ang nagtapok palibot kanila. Unya si San Vito nangamuyo sa Dios, nga nagaingon: 'Ginoong Jesu-Cristo, Anak sa Buhing Dios! Dawata sa kalinaw ang among mga kalag ngadto Kanimo; ug kadtong gustong pasidunggan ang handumanan sa among pag-antos alang sa Imong himaya—panalipdi sila gikan sa tanang kadautan niining kalibutan ug idala sila nga luwas ngadto sa Imong Langitnong Gingharian."

Samtang nag-ampo ang santo ingon niini, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga miingon: 'Nadungog na ang imong pag-ampo!'

Unya miingon ang santo, nga nagtuyok ngadto sa mga Kristohanon nga nagbarog sa iyang kiliran: 'Mga igsoon, lubonga dinhi ang among mga lawas; ug kami, human sa among pagpanaw, maminaral kami alang kaninyo sa Ginoo, aron inyong madawat alang sa inyong kaluwasan ang tanan nga inyong hangyoon, ug aron luwason kamo ni Cristo gikan sa pagdumot sa yawa.'

Pagkahuman niining mga pulong, malipayon nga gisumiter sa mga balaan nga martir ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios sa samang takna[4402] . Gikuha dayon sa mga matinud-anon ang ilang mga balaan nga lawas, gilukot kini sa mabangong mga sudlo, ug gilubong sila uban sa dungog sa maong dapit (nga gitawag og Marianne). Si San Vit nag-antos kauban nila San Modestus ug Criscentius sa ikalabinglima ka adlaw sa Hunyo, sa panahon sa paghari ni Diocletian sa Roma, samtang alang kanato nga mga Kristohanon kini nahitabo sa panahon sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang kinsa angay ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Beato Hieronimo

Gisaulog kada Hunyo 15

Ang lugar nga natawhan ni Beato Jerome mao ang gamay nga lungsod sa Stridon, nga nahimutang sa utlanan tali sa Dalmatia ug Pannonia[4403] . Ang eksaktong petsa sa pagkahimugso niining dakong Amahan sa Simbahang Kasadpan wala mailhi[4404] , ingon man usab ang iyang sekular nga ngalan: lagmit nga gitawag siya og Eusebius, aron pasidunggan ang iyang amahan. Gituohan nga ang mga ginikanan ni Beato Jerome sakop sa klase sa mga adunahan nga exilado[4405] ; sila mga Kristohanon ug gihatagan nila ang ilang panganay nga anak og hugot kaayo nga Kristohanong pagpadako. 'Gipakaon ko,' ingon ni Banal nga Jerome sa ulahi bahin sa iyang kaugalingon, 'sa gatas sa Katolikong pagtuo sukad pa sa kuna, ug labi pa kong matinud-anon sa Simbahan tungod kay wala gyud ko nahimong erehe.' Si Jerome nakadawat sa iyang sayong edukasyon sa balay; ang iyang magtutudlo, bisan pa sa iyang istrikto nga kinaiya, nakapukaw sa gugma sa pagkat-on sa iyang maalamon nga estudyante. Sa ulahi, aron makompleto ang iyang edukasyon, gipadala siya sa iyang mga ginikanan sa Roma. Sumala sa kostumbre sa panahona, ang kurikulum naglakip sa lohika ug, isip mga nag-unang hilisgutan, gramatika ug retorika; nakapamilyar usab si Beato Jerome sa mga pagtulon-an sa pipila ka mga pilosopo, apan naghatag siya og daghang oras sa pagtuon sa oratoryo; mitambong siya sa mga korte aron maminaw sa mga iladong legal nga orador. Dinhi sa Roma, sa iyang pagkabatan-on, gisugdan ni Jeronimo ang pagtukod sa iyang librarya, nga nahimong dakong tinubdan sa kahupayan alang kaniya sa tibuok nahibilin niyang kinabuhi.

Ang iyang panahon sa kapital sa kalibutan, taliwala sa mga tukso ug pang-awit, nagbilin og masubo nga marka sa kalag ni Jeronimo: iyang giangkon nga 'sa panahon sa walay kasiguruhan nga pagpanaw sa iyang pagkabatan-on' nagpuyo siya og dautang kinabuhi sa Roma – usa ka kahimtang nga sa ulahi nagpahinunos kaniya og daghang luha ug mapait nga pagbasol. Apan, kining mga paglayas gikan sa dalan sa pagkamatinud-anon wala makapalong sa sulod niya sa siga sa Diyos, nga gitamnan sa iyang kalag sukad pagkabata. Wala gyud niya putla

---

[4402] Ang mga balaang martir namatay sa palibot sa tuig 303. Ang mga relikya sa balaang martir nga si Vito kaniadto gitipigan sa Paris (sa Saint-Denis), unya gibalhin sa Corvey sa Westphalia; karon gipakita na kini sa Prague.

[4403] Lisod tukion ang tukmang lokasyon sa lungsod, kay gipaguba na kini sa mga Goto sa panahon ni Beato Jerome.

[4404] Ang mga eskolar nga naningkamot sa pagsulbad niini nga isyu nagsugyot og lain-laing mga petsa sa pagkahimugso ni Beato Jerome: 331, 342 ug 346.

[4405] Sa ato pa, sila mga ulipon nga sa ulahi gipagawas. Ang kadato sa ginikanan ni Beato Jerome makita sa kamatuoran nga nakahimo siya sa pagbuhat og dagkong pagbiyahe sa tibuok Europa ug Syria, nga nagdala sa iyang kaugalingon og usa ka librarya sa napiling mga awtor: kining tanan, siyempre, nanginahanglan og daghang pinansyal nga kapanguhaan.

ang iyang pag-ampo nga pakig-uban sa iyang mga igsoon sa pagtuo; Labaw pa, matag Domingo siya, kauban ni Pammachius ug uban pang mga kauban, kasagaran mubisita sa mga lubnganan sa mga martir nga nahimutang sa palibot sa Roma; sa diha nga, atol niining mga pagbisita, kinahanglan pa ni Jerome nga moubos sa ngitngit nga mga katakomba[4406] , dili niya malikayan ang pagbati nga murag nag-ubos siya sa lubnganan samtang buhi pa.

Dinhi sa Roma, bisan wala pa niya nahuman ang iyang edukasyon, nagpasiya si Jeronimo nga usbon ang iyang kinabuhi ug magsugod og bag-ong kinabuhi nga putli ug maayo. Lagmit nga wala siya maglangan sa paglig-on sa iyang determinasyon pinaagi sa pagbunyag[4407] ; ang eksaktong petsa sa pagbunyag ni Beato Jeronimo wala mailhi, apan makatarunganon nga asumsyon, uban sa taas nga kahilwasan, nga gibunyagan siya sa dihang mga baynte anyos pa siya, ug nga ang sakramento gihatag kaniya o ni Papa Liberius[4408] o sa usa sa mga miyembro sa iyang klero. Pagkahuman sa pagbiya sa Roma, mibiyahe si Beato Jerome og taas nga panaw paingon sa Gaul, kauban si Bonosus, iyang kaeskwela ug ginapadako nga igsoon. Sa niining panaw, si Jerome, sa iyang kaugalingong mga pulong, 'sa hapit-barbarianong baybayon sa Rhine unang nabati ang tinguha nga moserbisyo sa Dios'; sa ato pa, ang tinguha alang sa monastikong kinabuhi, uban sa mga panata sa pagkamakabuhi ug pagka-imol, nagsugod og pagmata sa sulod niya.

Sa mga tuig 372, mibalik si Beato Jerome sa Stridon gikan sa iyang pagbiyahe sa Gaul. Namatay na ang iyang mga ginikanan, ug siya na ang nahabilin nga mag-atiman sa panimalay sa pamilya, sa iyang igsoon nga babaye, ug sa iyang manghud nga lalaki nga si Pavlicianus – nga mas bata kaniya og baynte ka tuig. Lagmit nga kini nga mga responsibilidad nakababag kang Jerome sa hingpit nga pagtuman sa iyang tinguha nga molayo sa kalibutan, ug bahín ra sa iyang tinguha alang sa usa k nga kinabuhi sa monastiko ang natuman, nga usahay nagpuyo siya sa Aquileia[4409] , diin usa ka gamay nga semi-monastikong sirkulo ang naporma nga gilangkoban sa mga tawo nga suod sa usag usa ug kang Beato Jerome. Apan kalit nga nabuwag kini nga sirkulo, tungod sa mga hinungdan nga gihisgutan lang ni Jerome sa paagilid. Dayon mibyahe si Jerome paingon sa Sidlakan, panguna aron bisitahan ang Jerusalem, ingon man ang mga eremita sa Siria ug Ehipto. Niining panaw, gikuyog si Beato Jeronimo sa iyang mga higala, kaniadto nga mga miyembro sa sirkulo sa Aquileia: Innocent, Nicaea, Heliodorus, Iva ug Evagrius. Apan ang ulahi, mibiyahe uban kanila hangtod lang sa iyang natawhan nga Antioquia. Gibuhat nila ang ilang panaw pinaagi sa Thrace, Bithynia, Pontus, Galatia, Cappadocia ug Cilicia. Ang kalisud sa taas nga panaw, kauban ang ilang mga paningkamot sa pag-ascetismo, nakapawala sa kusog sa mga matinud-anong peregrino. Pag-abot nila sa Antioquia, diin sila gisugat og mainit nga pagdawat sa balay ni Evargius, nagkasakit si Jeronimo, samtang si Innocent, sa dakong kasubo sa bulahan nga amahan, namatay pa gani; namatay usab si Iva. Kining kasubo nakapalala sa sakit ni Jeronimo, nga milungtad og dugay kaayo, lagmit hangtod sa tingpamulak sa 374. Pagkaayo niya, gisugdan ni Jeronimo ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, usa ka hilig nga nabanhaw pa kaniadto[4410] ; alang niini, mitambong siya sa mga lektura sa interpretasyon sa Balaang Kasulatan nga gihatag sa iladong si Apollinaris[4411] . Wala usab niya biyai ang iyang tinguha nga mobalik sa kamingawan,

---

[4406] Ang mga catacomb (catacumbae) mao ang mga agianan sa ilawom sa yuta ug mga langob nga gipahimutang sa dili regular nga network: adunay mga iladong catacomb duol sa Roma, sa Naples, sa Syracuse ug sa isla sa Malta. Ang mga catacomb sa palibot sa Roma labi ka dagko; sa tinuod, kung mahimo silang ipahaba sa usa ka tul-id nga linya, ang ilang gitas-on mosukod sa gitas-on sa peninsula sa Italya. Alang sa mga Kristohanon sa unang mga siglo, ang mga katakomba nagsilbi nga tinagoan nga dapit sa pagsimba ug lubnganan para sa mga patay: gituohan nga alang niini nga katuyoan, gigamit sa mga Kristohanon ang daan ug gibyaan nga mga agianan sa ilawom sa yuta nga naporma atol sa pagkuha og luad para sa palayok; gipadayon ug gipalapdan lang kini sa mga Kristohanon.

[4407] Niadtong panahona, naandan nga ipalangan ang pagbunyag – sa kadaghanan sa mga kaso tungod sa tinguha nga makabawi sa mga sala sa miaging kinabuhi pinaagi sa pagbunyag, ug sa bahin tungod sa kahadlok nga malapas ang mga saad sa bunyag sa sayo pa nga mga katuigan, sa dihang dili pa lig-on ang pagbuot ug dali malimbong sa makasasala nga mga tukso.

[4408] Si Liberius nagdumala sa Katungdanan sa Roma gikan sa 352 hangtod sa 356.

[4409] Aquileia – sa gihulagway nga panahon, usa ka dako ug bantog nga siyudad sa amihanang Italya, usa ka sangang-dalan sa mga kalsada padulong sa Pannonia, Noricum, Istria ug Dalmatia.

[4410] Sa dili madugay pagkahuman sa iyang pagtuon sa Roma, nagsulat siya og komentaryo sa Basahon sa Propeta Obadias.

[4411] Si Apollinaris, Obispo sa Laodicea, wala magpugong sa pagsupak sa mga prinsipyo sa Arianismo bahin sa Anak sa Dios (tan-awa sa ubos alang sa diskusyon sa Arianismo), apan naningkamot sa pagtukod og mga prinsipyo nga supak niini; kini nga paningkamot maoy nagdala kaniya sa erehiya. Busa, supak sa partikular nga paghatag og gibug-aton sa mga Ariano—nga, subay sa ilang doktrina nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat, gipasiugda ang pag-ila sa hingpit nga tawhanong kinaiyahan ni Kristo—giila ni Apollinaris nga bakak ang tawhanong pagkatawo sa Ginoong Jesus. Gikan sa sikolohikal nga panan-aw, ang pagtulon-an sa Kredong Nicena—nga ang hingpit nga pagka-Diyos ug hingpit nga pagka-tao naghiusa sa Kristo—nagpakita nga dili katuohan para kaniya: iyang gipangatarungan nga ang

diin nabati niya nga labi siyang nadani pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga hinigugma, labi na kay si Heliodorus ug Nicaeus wala na magtinguha nga ipadayon ang ilang pagbiyahe. Niadtong 374, nagpasiya si Jerome nga magpuyo sa 'Syrian Thebaid' – ang Chalcedonian Desert (sa sidlakan sa Syria).

Nagpabilin siya didto sulod sa hapit lima ka tuig, tingali nagpuyo sa usa ka monasteryo ug usahay mobiya niini alang sa hilom nga pagretiro; samtang nag-uyon sa kinabuhi sa komunidad ug nagrekomenda niini sa uban, ang Bulahang Jerome, sama sa gipakita sa iyang *Kinabuhi ni Pablo nga Eremita*, sa samang higayon gihatagan og espesyal nga pagpasidungog, hapit na pagsimba, kadtong mga asketa nga nagpuyo nga nag-inusara sa hilit nga bahin sa disyerto, nga nakakaplag og dalungan sa mga langob sa bukid; usahay dili na sila makakita og lain nga nawong sa tawo sulod sa daghang katuigan, ug ang mga buangis nga hayop ug mga alacdan ra ang makasamok sa ilang pag-inusara. Sa maong buhat, gihisgutan ni Beato Jerome, lakip sa uban, ang duha ka eremita nga siya mismo nakita sa Disyerto sa Calcedonia: ang usa kanila nagpuyo sulod sa 30 ka tuig nga ang iyang pagkaon mao ra ang tinapay nga barley ug nag-inom og hugaw nga tubig; ang ikaduha nga pagkaon ra mao ang mga dates, lima niini ang gilabay adlaw-adlaw sa ilawom sa karaang reservoir diin siya nagpuyo. Pinaagi sa pagpaté sa unod pinaagi sa pag-ampo, hugot nga pag-ayuno, pagkawalay ug pisikal nga trabaho, si Beato Jerome mipahinungod gayud sa iyang kaugalingon, sa iyang pag-inusara sa disyerto, sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, nga gigamit ang gikinahanglan nga mga libro gikan sa iyang kaugalingong librarya ug gikan sa mga librarya sa mga higala nga nagpuyo duol sa Antioquia, labi na kang Evagrius. Sa samang panahon, ubos sa giya sa usa ka Hudiyong nagpabunyag, gisugdan niya ang pagtuon sa pinulongang Hebreo, diin kasagaran gisulat ang mga libro sa Daang Tugon; alang kang Beato Jerome, kini nga paningkamot usab nagsilbi isip usa ka paagi sa pagpaubos: ang mapakumbaba nga kinaiya sa pagkat-on sa alpabeto ug ang kakulang sa musikalidad sa mga pulong sa Hebreong pinulongan—nga gamay ra kaayo ang pagdani kang Beato Jeronimo, nga gipino ang iyang estilo pinaagi sa pagtuon sa labing maayong mga representante sa klasikal nga literatura sa E —hingpit nga mitugma niini nga tumong. Ang mosunod nga katingalahang damgo, nga iyang gihulagway ingon niini, lagmit nga gikan niining panahona sa kinabuhi ni Beato Jeronimo:

'Usa ka malisud nga tawo,' ingon niya, 'kaniadto magpuasa ko sa dili pa ko magbasa kang Cicero. Human sa daghang tanan-gabii nga pagmata, human sa mga luha nga gipuga gikan sa kinahiladman sa akong kasingkasing tungod sa paghinumdom sa akong nangagi nga mga sala, kasagaran ko mosangko kang Plautus. Kung, pagkahibalo nako sa akong kaugalingon, mibasa ko sa mga propeta, ang ilang bastos nga sinultian nakapahuyop kanako, ug tungod kay wala koy makita nga kahayag sa akong bulag nga mga mata, nagtuo ko nga dili sala sa akong mga mata, kondili sala sa adlaw. Samtang gitintal ko sa maong karaang bitin, sa tunga-tunga sa pag-ayuno gisakpan sa hilanat ang akong payat nga lawas, nga ang binhi niini naa na daan sa sulod nako; ug walay bisan gamay nga kahupayan, gikaon niini nga walay puas ang akong mga kamalasan nga bukton hangtud hapit na maputol ang panit sa akong mga bukog. Samtang nagpadayon ang pag-andam sa akong lubong, ang kainit nga nagahatag-kinabuhi sa akong kalag hapit na lang namatay sa maluya nga kainit sa akong dughan, samtang ang tibuok nakong lawas nagatugnaw na; ug kalit lang nadala ako sa espiritu sa atubangan sa hukmanan sa Diyosnong Huwes, diin adunay ingon ana kadaghang kahayag ug ingon ana kaanindot nga himaya gikan sa mga anghel nga nanan-aw nga, samtang nagluhod ko sa yuta, wala nako ikataas ang akong mga mata. Sa dihang gipangutana ko kinsa ako, mitubag ako nga usa ako ka Kristohanon.

'Naga-bakak ka,' tubag sa Nangutana, 'usa ka sumusunod kang Cicero, dili usa ka Kristohanon; kay diin ang imong bahandi, didto usab ang imong kasingkasing.'

---

duha ka kina-iya, samtang nagpabilin ang tanang kinaiya niini, dili gayud magkahiusa ngadto sa usa. Ang ideya sa Dios-tawo usab daw dili masukod kaniya gikan sa dogmatiko nga panan-aw: ang sala nalambigit sa hingpit nga pagkatawo; kung hunahunaon pa gani ang sala kang Kristo, bisan pa isip usa ka posibilidad, nan ang buhat sa pagtubos mahimong imposible alang kaniya. Busa, si Apollinaris, nga nagsunod sa Griegong pilosopo nga si Plato sa iyang pagbahin sa kinaiyahan sa tawo ngadto sa lawas, ang hayop o kinabuhi nga kalag (pykn) ug ang espirituhanong kalag, ang espiritu (noys), nagtuo nga si Kristo, sa pag-assume og lawas ug kalag sa tawo sa Inkarnasyon, wala mag-assume sa talagsaong bahin sa tawo, – ang espiritu sa tawo – kay kini nagpasabot gayud og kagawasan, ug kauban niini ang hilig sa pagpakasala; sumala kang Apollinaris, ang espiritu sa tawo sa Kristo gipulihan sa Divino nga Logos, nga naghari sa ibabaw sa tanang dautang hilig sa hayop nga kalag. Namatay si Apollinaris niadtong 390. Ang erehiya ni Apollinaris gikondena sa Konseho sa Alexandria niadtong 362. Niadtong 375, sa dihang si Apollinaris, pagkahimulag gikan sa Simbahan, nagsugod sa pagtukod sa iyang kaugalingong sekta, gikondena siya sa Konseho sa Roma; kini nga pagkundena gibalik sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho.

– Kalit lang ko naparalisa, ug sa ilawom sa latigo (kay gisugo Niya nga latigon ko) mas gilutos pa ko sa kalayo sa akong konsensya, samtang naghunahuna sa iladong bersikulo: 'Sa Hades, kinsa may mokumpisal kanimo?' Apan misugod ko og singgit, ug taliwala sa mga latigo sa latik, misinggit ko og kusog, miingon: 'Kaluy-i ako, Ginoo, kaluy-i ako!'

Sa katapusan, ang mga nagbarog sa akong kiliran mihapa sa ilang mga tuhod sa tiilan sa Hukom, naghangyo Kaniya nga pasagdan ang akong pagkabatan-on ug hatagan ko og higayon nga makapanamastamas sa akong sayop, ug pagkahuman ipailawom ko sa pagsilot kon mabasahan ko pa gayud ang mga libro sa pagano nga literatura. Ako mismo, nga sa niini nga mortal nga kaguol andam pa gani sa pagsaad og labaw pa niini, misugod sa paghinulsol ug, sa pagtawag sa Iyang ngalan, miingon: 'O Ginoo, kon mabasahan pa nako kini, ipahawa ko Nimo!'

Pagkahuman nako og panumpa, gipagawas ko ug mibalik ko sa kinataasan nga kahanginan ug, sa katingala sa tanan, gibuksan nako ang akong mga mata, nga napuno sa daghang luha nga ang akong kahadlok nakapahimo bisan sa mga dili motuo nga motuo. Ug tinuod gayud, dili kini damgo ni simpleng pagkatulog, nga kanunay kita malimbongan. Ang hukmanan nga akong gisagdan, kana nga makalilisang nga lingkoranan sa paghukom nga akong gihadlok, mao ang akong saksi; unta dili na ko pag-usab madala sa atubangan niadtong lingkoranan sa paghukom. Gikumpisal ko nga nangasam-ang akong mga abaga tungod sa mga pagpanakit, nga sa akong pagmata nabati gihapon nako ang mga hampak, ug nga sukad karon gibasa nako ang Balaang Kasulatan uban sa mas dako nga kadasig kaysa sa akong pagbasa sa mga basahon sa tawo kaniadto."

Gikan sa Desyerto sa Chalcedonia, nagpadayon si Beato Jerome sa pakigkontak sa mga suod kaniya pinaagi sa sulat, nga iyang gigamit isip paagi sa mainitong pagtawag kanila sa mga asetikong buhat. Sa niini nga bahin, ang sulat ni Beato Jerome ngadto sa presbiterong si Iliodorus nahimong labi ka nailhan; sa mosunod nga mainit nga mga pulong, iyang gihangyo ang iyang higala nga biyaan ang kalibutan: 'Talikod na sa mga paghangyo, talikod na sa mga paghalok! Wala nimo ko tagda sa dihang nangayo ko kanimo; tingali maminaw ka kanako sa dihang pasanginlan tika. Ikaw nga babayeng-lalaki nga mandirigma! Unsa man imong gibuhat sa imong malimbongong panimalay? Tan-awa, ang tingog sa trumpeta nag-uyog gikan sa langit! Tan-awa, ang armado nga Pangulo nag-anaog gikan sa mga panganod aron daogon ang kalibutan! Tan-awa, ang espada nga duha ka hait nga nagagikan sa Iyang baba naglaglag sa tanang babag. Ug ikaw ba mogawas sa imong kwarto aron makig-away, gikan sa landong paingon sa adlaw? Tan-awa, ang kaaway sa sulod mismo sa imong dughan naningkamot nga patyon si Kristo... Bisan pa og ang imong gamay nga pag-umangkon nakabitay sa imong liog, bisan pa og ang imong inahan, nga gubot ang buhok ug gisi-gisi ang sinina, nagpakita kanimo sa mga suso nga nagpadede kanimo, bisan pa og ang imong amahan naghigda sa ganghaan – laktaw ang iyang lawas nga walay luha ug dagan ngadto sa bandila sa Krus! Sa ingon ani nga butang, ang tinuod nga pagkamatinahuron sa ginikanan mao ang pagka-malupigon.'

Sa Antioquia, sa sayong bahin sa 60s sa ika-4 nga siglo, duha ka obispo ang mitungha sa samang panahon: si Meletius ug si Paulinus. Gipili niadtong 358 uban sa pagtugot sa mga Ortodokso ug mga Ariano[4412] — tungod kay giisip siya sa duha ka panig nga ilang suporter — si Meletius sa tinuod mituman sa mga paglaum sa mga Ortodokso, nga hayag niyang gipahayag nga gituohan niya ang doktrina mahitungod sa Anak sa Dios sumala sa

[4412] Si Ario – usa ka erehe (namatay niadtong 386), nga mapangahas nga nag-angkon nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, dili Dios, dili pareho sa kina-iya sa Amahan, kondili usa ka binuhat nga nilalang, ug busa dili walay katapusan, bisan pa siya ang labing hingpit sa tanang nilalang. Kini nga heresiya, nga nailhan sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan ingon nga Arianismo, gisaway sa Unang Ekumenikal nga Konseho (325 AD) sa Nicaea, diin gipahayag sa mga Amahan ang ortodoksong doktrina sa pagkapanag-usa sa kina-iya sa Anak sa Dios uban sa Dios Amahan ingon niini: 'Nagtuo kami... sa usa ka Ginoo nga si Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, ang bugtong Anak, nga natawo gikan sa Amahan, sa ato pa, gikan sa kina-iya sa Amahan, Dios gikan sa Dios, Kahayag gikan sa Kahayag, tinuod nga Dios gikan sa tinuod nga Dios, gipanganak, dili gihimo, usa ka kina-iya uban sa Amahan, pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang sa langit ug sa yuta'; ang heresiya mismo gisalikway sa mga Amahan sa Konsilyo. Apan ang Kredong Niceno wala makapahunong sa kagubot sa simbahan nga gipahinabo sa Arianismo: ang mga obispo nga Ariano, nga daghan ang nitambong sa konseho, mipirma sa paghubad sa pagtuo sa konseho tungod lamang sa kahadlok sa awtoridad sa estado, nga uyon sa pagtuo sa mga ortodoksong miyembro sa konseho; Pagkahuman nga malampuson sila, sa dili madugay pagkahuman sa pagtapos sa konseho, sa pagdani sa mga awtoridad sa estado sa ilang kiliran, ang mga lider nga Arian, uban sa ilang suporta, misalmot sa usa ka mabangis nga pakigbisog batok sa mga tigdepensa sa tinuod nga pagtuo; sa tunga-tunga sa ika-4 nga siglo, nakab-ot nila ang hapit hingpit nga panlabang kadaugan batok sa ilang mga kaatbang, nga naghiusa ilawom sa balaan nga bandila sa Kredong Niceno.

gipahayag sa mga Amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho[4413] . Apan, tungod kay napili si Meletius dili nga walay tabang sa mga Ariano, Ang mga ortodoksong masigasig, nga may gugma nga nagtahud sa handumanan ni Eustathius, ang dakong hierarkiya sa Simbahan sa Antioquia nga dili matarong nga gipahawa sa katungdanan pinaagi sa mga pakana sa mga Ariano, mibulag gikan kang Meletius ubos sa pagpangulo sa presbiterong si Paulinus, nga gikonsagra isip obispo niadtong 362. Nihimong mas komplikado ang kahimtang sa dihang, niadtong 376, usa ka ikatulong Apollinarian nga obispo, si Vitalius[4414] , gipahimutang sa maong siyudad sa Antioch. Ang panagbangi tali sa mga paksyon labi pang gipakusog sa mga teolohikal nga panaglalis nga nakatutok sa pangutana sa dignidad ug pagkakapariho sa mga Persona sa Balaang Trinidad. Samtang gigamit ni Paulinus ang pormula nga naugmad sa Kasadpan aron ipadayag ang doktrina sa Balaang Trinidad – nga sa Balaang Trinidad adunay 'usa ka hipostasi[4415] sa tulo ka mga Persona' – si Meletius, sumala sa kasagarang pamaagi sa Sidlakan, miila sa 'usa ka enerhiya'[4416] ug 'tulo ka hipostasi'[4417] . Sa kinauyokan, pareho ra ang gipasabot sa mga nagpaluyo sa duha ka pormulasyon; ilang gipadayag lang ang parehas nga ideya sa lain-laing mga pulong[4418] . Kining mga panaglalis, nga gipukaw sa Antioquia tungod sa Meletian nga skisma ug kagubot sa mga Ariano, misangko usab sa silingang Desyerto sa Chalcedonia, diin nagpuyo si San Jeronimo isip usa ka eremita. Sa usa ka sulat kang Papa Damasus[4419] , iyang gipanghinanakit sa mosunod nga mga pulong ang pagkaguba sa iyang pag-inusara sa disyerto tungod sa maong mga hinungdan: 'Ang dili mapoy nga kaaway misunod kanako bisan pa sa disyerto, aron karon, sa akong kinabuhi nga nag-inusara, nag-antos ko og pakigbisog nga mas grabe pa kaysa kaniadto sa wala pa ko nagpuyo sa disyerto. Sa usa ka bahin, naglagot ang kabuang sa Arianismo, nga gisuportahan pa sa mga tigbantay sa kalinaw. Sa pikas bahin, ang Simbahan sa Antioquia, nga nabahin sa tulo ka paksyon[4420] , naningkamot usab nga madani ko sa ilang han-ay." Samtang nagpadayon ang panahon, ang panagbangi sa Antioquia nagpadayon nga mas grabe pa, ug uban niini misaka usab ang kasakit nga nabati ni Blessed Jerome. Sa usa ka sulat ngadto sa presbiterio nga si Mark, duha ka tuig human sa iyang mga sulat kang Damasus, miingon ang bulahan nga amahan, uban sa ubang mga butang: 'Ngano man nga gitawag ko nila nga heretiko kung uyon ko sa Kasadpan ug Ehipto? Wala'y bisan usa ka suok sa disyerto nga gihatag kanako. Adlaw-adlaw gipangutana ko bahin sa akong pagtuo, mura'g natawo ko pag-usab nga walay kini. Gipahayag nako ang ilang gusto – kini ilang dili ganahan; mopirma ko – dili sila motuo kanako. Ang ilang bugtong tinguha mao ang pagwagtang kanako. Andam na ko molakaw.' Ug sa tinuod, pagkahuman sa mubo nga panahon, mibiya si Banal nga Hieronimo sa disyerto paingon sa Antioquia, tingali aron magpuyo uban sa iyang higala nga si Evagrius. Sa Antioquia, miapil si Banal nga Hieronimo sa komunidad ni Paulinus; si Paulinus ang nag-ordinar kaniya isip presbiter. Sa maong panahon, ang iyang pagpuyo sa Antioquia dili tingali malipayong kasinatian para sa Bulahang Amahan nga nangita og kalinaw. Busa wala siya magpabilin didto og dugay; tungod sa pagkaila kang Gregorio sa Nazianzus[4421] isip Doktor sa Simbahan, mibyahe

---

[4413] Tan-awa ang miaging nota.

[4414] Kana mao, usa ka tawo nga nag-ambit sa heretikal nga sayop ni Apollinaris sa Laodicea; tan-awa sa ibabaw, p. 451.

[4415] Labaw pa, kini nga pulong nasabtan sa kahulugan sa esensya – 'ousia'.

[4416] Pasabot, esensya.

[4417] Kana mao, ang mga Persona.

[4418] 'Sama sa gibuhat sa mga Kasadpan, ingon usab kami, – ingon ni San Gregorio nga Teologo (tan-awa sa ubos) – matinud-anon nilang gipahayag nga adunay usa ka substansya ug tulo ka hipostasi; apan tungod kay ang kakabus sa ilang alpabeto wala maghatag og laing termino para sa ousia ug hipostasi, napugos sila sa paggamit sa pulong prosopon (persona), aron dili sila tan-awon nga nag-ila og tulo ka substansya. Aduna pa bay mas kataw-anan o mas makaluoy kaysa paghimo niini nga usa ka butang sa panaglalis?'

[4419] Si Damasus naglingkod isip Obispo sa Roma gikan sa 366 hangtod 384.

[4420] Mao kana, ang mga taga-suporta sa mga Obispo Meletius, Paulinus ug Vitalis

[4421] Si San Gregorio ang Teologo – usa ka dakong Amahan sa Simbahan ug unibersal nga magtutudlo – natawo mga tuig 329 sa Arianze (usa ka baryo sa habagatan sa Nazianzus, usa ka gamay nga lungsod sa Kapadokya). Sa sayo niyang pagkabata, nakasinati si San Gregorio og usa ka damgo nga nakapahingangha pag-ayo kaniya ug nagtagna sa dalan sa iyang umaabot nga kinabuhi: ang pagkamakasil ug pagkabalaan, sa porma sa mga matahum nga dalaga, nagpakita kaniya, nga nagdapit kaniya nga mosunod kanila. Nakaangkon si San Gregorio sa iyang sekondaryang edukasyon sa Caesarea sa Cappadocia, diin niya unang nakaila si Basil ang Dako. Pagkahuman, aron makompleto ang iyang edukasyon, mibiyahe siya paingon sa Caesarea sa Palestina, Alexandria ug Athens. Ang iyang pagpuyo sa Athens, nga medyo dugay, nagbilin ug labing matahum nga mga handumanan sa kasingkasing ni San Gregorio; dinhi siya nahigala ni Basil the Great, ug ang duha ka higala 'nakahibalo lang og duha ka dalan – paingon sa eskwelahan ug paingon sa Kristohanong simbahan'; dinhi usab niya nakit-an ang umaabot nga Emperador nga si Julian, nga sa ulahi nailhan sa dautang ngalan tungod sa iyang pagbiya sa Kristiyanismo. Nakahatag si Julian og makalilisang nga impresyon kang San Gregorio. Sa mga tuig 357, masubo nga mibiya si San

si Bulahang Jerome paingon sa Constantinople, diin si Santo Gregorio niadtong panahona mao ang obispo . Sa ulahi, sa daghang higayon gihinumduman ni Beato Jeronimo kung unsa kadako ang iyang utang kang San Gregorio, nga nagiya kaniya sa iyang pagtuon sa Kasulatan. Dinhi sa Constantinople, nakigkita si Beato Jeronimo sa Kristohanong teologo ug pilosopo nga si Gregorio sa Nyssa, nga nagbasa kaniya sa iyang bag-ong gisulat nga traktado batok sa erehe nga si Eunomius, nga nilapas sa ortodoksong doktrina sa Balaang Trinidad.

Sa ulahing bahin sa 381, mibiya si Bulosong Jerome sa mahigalaong Constantinople ug mibyahe paingon sa Roma, gipukaw, sa iyang kaugalingong mga pulong, sa 'eklesiastikal nga panginahanglan': Kinahanglan hunahunaon nga gitawag si Beato Jeronimo sa Roma ni Papa Damaso alang sa usa ka konseho aron atubangon ang dili malampusong skisma sa mga Meletian, nga wala pa mapahunong sa Simbahan sa Antioquia bisan pa sa kamatayon ni Meletio. Sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho sa Constantinople[4422] , napili si Flavian aron mopuli kang Meletius pagkahuman sa iyang kamatayon; apan ang Papa, kauban ang mga obispo sa Kasadpan, misuporta kang Paulinus, nga mao ang Obispo sa Antioquia sa panahon nga buhi pa si Meletius. Kini nga panagbangi[4423] tali sa Simbahang Sidlakan ug Kasadpan ang nagdala sa konseho nga gitigum ni Damasus. Niabot si Beato Jeronimo sa Roma uban nila Paulinus ug Epiphanius, nga iyang nakit-an sa Constantinople, diin sila mihunong sa ilang pagbiyahe paingon sa Roma. Sa Roma, si Beato Jeronimo dayon gitudlo nga sekretaryo sa Papa ug sa konseho. Lakip sa uban, gisaligan siya sa mga Amahan sa konseho sa paghimo sa usa ka pahayag sa pagtuo batok sa mga heretikal nga sayop ni Apollinaris. Sa kinatibuk-an, ang posisyon ni Beato Jeronimo ubos kang Papa Damaso, labi na sa sinugdanan, usa ka posisyon nga dako kaayo og impluwensya. Ang Papa, nga nagbuhat og panukiduki sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, nagsalig sa giya ni Beato Jeronimo, samtang sa samang higayon gidasig siya sa pagpadayon sa maong pagtuon.

Sa unang mga tuig sa iyang pagpuyo sa Roma, si Beato Jerome nakadawat og unibersal nga pagtahod ug halapad nga dungog tungod sa iyang asketikong estilo sa kinabuhi, sa iyang kahibalo ug sa iyang elokwensya: igo nang isulti nga ang Beato nga Amahan hayag nga ginganlan nga manunod kang Papa Damasus sa Katungdanan sa Roma. Apan sa dili madugay, si Beato Jeronimo nahimong tinumbaan sa mabangis nga kasuko. Ang iyang padayon nga pagpanghimatuud nga ang Kristohanong pagkahingpit dili makab-ot kung walay hingpit nga pagbiya sa kalibutan ug sa unod nakapahilayo dili lamang sa mga pagano kondili usab sa daghang mga Kristohanon. Ang

---

Gregorio sa 'bulawanong Athens'; nagbiyahe paingon sa Constantinople, nakaabot siya sa iyang yutang natawhan, diin siya nabunyagan. Niadtong 359, sa adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo, si Gregorio, sa iyang katingala, giordinar nga presbiter sa iyang amahan, si Gregorio nga Karaan, Obispo sa Nazianzus. Sa dihang ang amahan ni Gregorio nga Teologo, tungod sa iyang pagkawalay-hibalo, mipirma sa semi-Arian nga kredo ug busa nakapukaw sa mga ortodoksong karnero batok kaniya, gipahiuli ni San Gregorio ang ilang panag-uyon sa obispo. Samtang niini, si Basilio ang Dako, nga sa panahona mao na ang Obispo sa Caesarea, hapit gipugos ang iyang higala nga si Gregorio sa pagdawat sa ordinasyon isip obispo sa gamay nga lungsod sa Sasim. Apan si San Gregorio, samtang naggunit sa katungdanan isip obispo, nagpabilin uban sa iyang tigulang nga amahan isip iyang vikari ug katabang hangtod sa kamatayon niini, nga nahitabo niadtong 373 o sayong bahin sa 374. Pagkahuman niini, namatay usab ang inahan ni San Gregorio, si Nonna; ang iyang igsoon nga lalaki ug igsoon nga babaye nangamatay na daan. Mibulag si San Gregorio paingon sa Seleucia, sa monasteryo ni Santa Tecla, aron magkinabuhi nga asketiko, nga kaniadto gipugngan kaniya sa iyang mga katungdanan sa pamilya. Gikan sa Seleucia, gitawag si San Gregorio sa mga Ortodoksong Kristohanon paingon sa Constantinople aron ipanagang ang Ortodoksiya, nga gipanglutos sa mga Ariano. Niadtong Mayo 381, sa dihang gitigum ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho pinaagi sa sugo ni Emperador Theodosius, si San Gregorio, subay sa tinguha sa emperador ug sa katawhan, napili sa bakanteng katungdanan isip Obispo sa Constantinople; gipamatud-an kini nga eleksyon sa mga Amahan sa Konseho. Paglabay sa dili madugay, namatay ang presidente sa konseho, si Meletius sa Antioch, ug ang iyang puwesto gisundan sa bag-ong napiling obispo sa kapital, mao si San Gregorio. Ang panagbangi tali kaniya ug sa mga amahan sa konseho – labi na mahitungod sa mga lakang aron tapuson ang Meletian nga pagkabahin-bahin sa Antioch – nagpugos kang San Gregorio nga mobalik sa iyang yutang natawhan, diin iyang gigugol ang iyang panahon sa pag-inusara, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga sinulat; didto siya namatay niadtong 389. Nabilin kang San Gregorio ang daghang buhat: 45 ka homilía, 243 ka sulat ug usa ka koleksyon sa mga balak. Ang mga homilía ni San Gregorio ug pipila sa iyang mga sulat dako kaayo ang nahimo nga impluwensya sa pagpatin-aw sa doktrina sa Ortodoksiya mahitungod sa Labing Balaang Trinidad ug sa Pagkatawo sa Ginoong Jesu-Kristo.

[4422] Niadtong 381, sa panahon sa paghari ni Emperador Teodosio ang Dako.

[4423] Tungod kay gitudlo siya sa usa ka obispo sa Kasadpan (Lucifer, Obispo sa Sardinia), si Paulinus kanunay nga nagpabilin nga adunay suod nga relasyon sa Kasadpan. Busa, pagkahuman sa kamatayon ni Meletius, sa dihang misulpot ang pangutana sa iyang manununod sa konseho, ang mga amahan sa konseho mipili dili kang Paulinus, nga gisuportahan sa Kasadpan, kondili kang Flavian, usa ka presbiter sa Simbahan sa Antioquia; kay, ingon sa ilang husto nga giingon, sa mga kalihokan sa Simbahang Sidlakan, ang Sidlakan ang angay magdumala, dili ang Kasadpan.

pipila ka daotan nga mga miyembro sa katilingban niadtong panahona misamantala sa maong kahimtang aron pasanginlan ang asketiko og hipokrisya, , ug naglapnag sa tanang matang sa panikas ug mga pasangil batok kaniya. Daghang mga tawo usab ang nabalaka sa dakong pagrespeto nga gipakita ni Beato Jerome kang Origen[4424] . Kini nga pagdumot, nga gisumbanan pa gani sa klarong mga merito ni Beato Jerome batok kaniya[4425] , milala labi na pagkahuman sa iyang sulat kang Julia Eustochia mahitungod sa pagpanalipod sa pagkabirhen. Kini nga sulat gikan pa sa tuig 383. Niini, gisaway ug gipakaulaw ni Beato Jerome ang moral nga kalibugan ug relihiyosong pagkahipokrito sa Romanong Kristohanong katilingban sa iyang panahon, labi na sa mga klero. Ang sulat literal nga nakapahimo sa tanang Kristohanong Romano nga supak kang Beato Jerome, labi na kay 'ang tanang pagano, mga apostata ug ang tanan nga nagpuyo og kasuko batok sa ngalan nga Kristohanon masigasig nga gikopya kini nga sulat, kay kini nakapahuyang sa dungog sa tanang klase sa mga Kristohanon, sa tanang ranggo, tanan nga propesyon ug ang tibuok Simbahan, nga gisailawom sila sa labing kaulaw-ulaw nga kahuya'[4426] .

Sa taliwala sa bagyo sa kasuko nga gipukaw sa maong sulat, nakakaplag si Biyernes Jerome og kahupayan sa pag-uban sa mga matinud-anong higala nga maayo ang pagtan-aw kaniya ug naghatag kaniya og dakong pagrespeto. Kini nga gamay nga grupo naglangkob sa: Pammachius, usa ka patrician[4427] ; ug ang kaeskwela ni Blessed Jerome, si Oceanus, nga sa ulahi nahimong higala ni Blessed Augustine[4428] ; si Marcellinus, usa ka notaryo[4429] ug usa ka tawo nga taas kaayo og ranggo[4430] ; ug – ang presbiterong si Domnion. Gikumpara ni Banal Jerome kining mga higala, nga nahisgutan na ang ilang mga ngalan, kang Daniel, Ananias, Azarias ug Misael (Dan. 1:1–21). Apil usab sa maong grupo ang mosunod nga mga mahimayaon, deboto ug edukadong babaye: si Melania, si Albina ug ang iyang anak nga si Marcellia, si Leah, si Asella, ingon man usab si Paula ug ang iyang

---

[4424] Si Origen – ang iladong magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria, usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan tungod sa iyang intelihensiya ug kalawom sa kahibalo. Daghang labing bantugan nga mga Amahan sa Simbahan ang naghatag sa labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen; apan pagkahuman, samtang buhi pa siya, gikondena siya isip heretiko sa duha ka lokal nga konseho sa Alexandria, ug pagkahuman sa iyang kamatayon sa Konseho sa Constantinople niadtong 543. Bisan tuod wala niya gipresentar ang iyang mga dili-ortodoksong panan-aw ingon nga dili mausab nga kamatuoran, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw bahin sa daghang kamatuoran sa doktrina sa Kristohanong Simbahan, mao nga giisip sa uban nga duha-duhaon ang iyang pagkamapisan sa labing batakang mga dogma sa Kristohanong pagtuo. Sa pagpalambo sa dili-ortodoksong doktrina sa pagka-anaa daan sa mga kalag, naggunit siya og sayop nga mga panan-aw mahitungod kang Kristo, nga nagtuo nga ang Dios nagmugna og usa ka piho nga gidaghanon sa mga espirituhanong binuhat nga pareho ang dungog, nga makahimo sa pagsabot sa Pagkadiyosnon ug mahimong susama Niya; ang usa niini nga gimugna nga espiritu gikuhaan kaayo sa Pagkadiyosnon nga nahimong dili mapabulag nga nagkahiusa sa Divino nga Pulong o nahimong Iyang gimugna nga sudlanan; kini, sumala ni Origen, mao ang tawo nga kalag pinaagi kanino ang Dios nga Pulong nakahimo sa pagpakatawo dinhi sa yuta, tungod kay ang direkta nga pagpakatawo sa Pagkadiyosnon, sa iyang sayop nga panan-aw, dili masukod. Nagpabilin sa usa ka heretikal nga panan-aw sa pagpakatawo sa Dios nga Pulong ug sa paglalang sa kalibutan ug sa tawo, Nasabtan usab ni Origen ang kamatayon ni Kristo sa usa ka dili-ortodoksong paagi, nga gihunahuna kini nga usa ka butang nga espirituhanong gi balik-balik sa espirituhanong kalibutan ug adunay epekto didto sa pagpalaya sa mga anghel, samtang gihatagan og sobra nga gibug-aton ang kasagarang gahum nga gihatag sa atong kinaiyahan alang sa buhat sa kaluwasan. Nakasayop usab si Origen sa pipila ka aspeto sa iyang pagtulon-an mahitungod sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi sa umaabot, pananglitan, sa iyang pagtuo nga maluwas ang yawa; ug sa iyang paghubad sa Balaang Kasulatan, sobra ang iyang paghatag og gibug-aton sa mistikal nga kahulugan, nga nakadaut sa historikal nga kahulugan sa Kasulatan. Bisan pa niana, sa bisan unsang kaso, ang mga serbisyo ni Origen sa Simbahan mas hinungdanon ug labaw pa sa iyang mga sayop. Sa iyang mga eskwelahan, iyang gitudloan ang daghang bantugang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang uban kanila tungod kaniya nabag-o ang ilang pagtuo gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo; usa ka pagtuo nga iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang kahibalo ug pilosopiya. Labing angay timan-an mao ang iyang mga buhat sa pagtuon sa Balaang Kasulatan – ang paghubad niini ug, labaw sa tanan, ang pagpanumbalik ug paghinlo sa tinuod nga teksto; pareho usab nga katingalahan ang mga sinulat ni Origen nga nagtumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga kaaway niini ug sa mga erehe. Sa panahon sa mga pagpanlupig ubos ni Decius, nakab-ot ni Origen ang dungog isip usa ka maisugong magtug-an kang Kristo; namatay siya sa edad nga kapito-an anyos sa Tyre niadtong tuig 254.

[4425] Busa, pananglitan, ang gikinahanglan ug mapuslanong pag-usab sa Latin nga hubad sa Balaang Kasulatan, nga gihimo ni Beato Jeronimo sa sugo ni Papa Damaso, nakapukaw og mabangis nga pagdumot, tungod kay gikuhaan niini ang mga Kristohanon sa daghang pamilyar ug pinalanggang mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan, nga, bisan pa nga sayop ang paghubad niini kumpara sa orihinal nga pinulongan sa balaang mga libro, nahimo gihapon nga pinalangga kanila tungod sa dugay nga paggamit.

[4426] Mao kini ang paagi nga gisaway siya sa kanhi higala ni Blessed Jerome nga si Rufinus tungod sa iyang malas nga sulat.

[4427] Sa ato pa, usa ka tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan.

[4428] Usa ka bantugang Amahan sa Simbahang Kasadpan (namatay niadtong 430).

[4429] Sekretaryo sa korte sa hari.

[4430] Sunod, sa hangyo ni Emperador Honorius, si Marcellinus ang nangulo sa Konsilyo sa Carthage niadtong 410, nga gitigum aron ipahiusab ang mga Donatista sa mga Ortodokso.

mga anak nga mga babaye: si Blesilla, si Eustochia, si Paulina ug si Rufina; labi ka paborito ni Blessed Jerome ang ikaduhang pamilya. Ang mapuslanong impluwensya ni Blaheng Hieronimo sa mga maharlika ug bantugang kababayen-an sa Roma nga nadani kaniya labi ka hinungdanon tungod sa grabeng pagkadaut sa moral sa panahon: nagpahimutang siya og ehemplo sa labing maayong Kristohanong kinabuhi, nga nagsulti sa iyang kaugalingon; Ang giya ni Banal nga Hieronimo sa iyang sirkulo sa matinud-anong mga sumusunod naglangkob sa pagbasa ug pag- , pagpasabot sa Balaang Kasulatan kanila, pagpaningkamot sa pagdani kanila sa paghukom nga magpuyo og asetikong kinabuhi, pagpanalipod sa ilang pagkabirhen o pagka-balo.

Niadtong 384, namatay ang hataas nga ranggong patron ni Beato Jerome, si Papa Damasus; gisundan siya ni Siricius – usa ka tawo nga dili kaayo kahayag ug wala mouyon sa mga kalihokan ni Beato Jerome. Walay pagpugong na karon ang mga dila sa mga mapanamastamas, busa napugos ang bulahan nga amahan, mga pito ka bulan human sa kamatayon ni Damasus ug pagkahuman sa iyang tulo ka tuig nga pagpuyo sa Roma, nga mobiya sa siyudad. Mibiya siya niini kauban ang iyang manghud nga si Paulinianus ug ang presbiterong si Vincentius. Pagkahuman sa pagpaalam sa iyang mga higala nga misabay kaniya paingon sa pantalan, si Blaheng Hieronimo, nga bug-at ang kasingkasing, misakay sa barko aron biyaan ang 'Walay Katapusang Siyudad' hangtod sa kahangturan. Ang nag-inusarang kahupayan kang Beato Jeronimo atol niining masubo nga pagbulag mao ang hunahuna nga 'bisan pa man ug siya gitudlo nga mag-antos sa kaulaw sa bakak nga akusasyon, nasabtan na niya nga pinaagi sa panamastamas makab-ot ang Gingharian sa Langit'... 'ug sa atubangan sa hukmanan ni Cristo ipadayag kung giunsa pagkinabuhi sa matag usa'.

Mibiya si Beato Jeronimo sa Roma uban sa tinguha nga mabisita ang Banal nga Yuta. Sa iyang pagbiyahe paingon didto, mihunong siya, lakip sa ubang mga lugar, sa isla sa Cyprus, diin siya bisita ni San Epifanio, Obispo sa Salamis, ug sa Antioquia, ilawom sa maabiabihong atop ni Obispo Paulino. Dinhi sa Antioquia misugod si Pablo ug si Eustochia sa pag-uban kang Beato Jeronimo, human nilang putlon ang tanang relasyon sa ilang natawhan nga Roma alang sa debosyon. Gikan sa Antioquia, ang mga peregrino nanglakbay nga magkuyog paingon sa Banal nga Yuta: sila Pablo ug Eustoquia, kauban ang mga batan-ong birhen, ug si Jeronimo uban nila Vincentius, Paulinianus ug usa ka gamay nga grupo sa mga monghe. Gilibot nila ang tore sa balaang propeta Elias sa Zarephath (1 Sam. 17:9) ug gihalokan ang balas sa dapit sa Tiro diin mihapa ang balaang Apostol Pablo (Buhat 21:3–5); Sa Cesarea, ilang gitan-aw ang balay sa senturyon nga si Cornelio (Buhat 10:1–48) ug ang gagmay nga mga kwarto sa balay ni Felipe nga 'Ebanhelista', diin, sa mga adlaw sa mga balaang apostoles, kaniadto nagpuyo ang iyang upat ka dalagang anak nga babaye (Buhat 21:8–9). Sa Jerusalem, gipanghalokan sa mga peregrino uban sa dakong pagrespeto ang Krus ni Kristo, ang Iyang lubnganan ug ang haligi sa pagpanakit; mibisita usab sila sa tanang mga dapit sa Jerusalem nga gipabalaan sa handumanan sa Ginoong Jesu-Kristo. Gikan sa Jerusalem, pagkahuman nila milabay sa Lubnganan ni Rahel[4431] , nakaabot ang mga peregrino sa Bethlehem[4432] . Dinhi, sa

[4431] Gilubong ni Patriarka Jacob ang iyang pinalanggang asawa nga si Rahel sa dalan paingon sa Efrat, mao ang Betlehem, ug nagtukod siya og usa ka monyumento ibabaw sa iyang lubnganan (Gen. 35:18–19). Ang lubnganan ni Rahel nagpabilin nga nailhan sa daghang mga siglo pagkahuman (1 Sam. 10:2). Ang mga lokal nga Hudiyo ug Muslim gihapon nagtahud kaayo sa lubnganan ni Rahel. Ang mga Arabo magtapok dinhi alang sa matinud-anong pag-ampo sa mga panahon sa uga.

[4432] Ang Betlehem nailhan sa Daang Tugon isip dapit nga natawhan sa labing bantugan nga Hudio nga hari, si David, ug sa Bag-ong Tugon isip dapit nga natawhan ni Hesukristo. Nahimutang kini duha ka oras nga biyahe paingon sa habagatan sa Jerusalem ug naa sa duha ka bungtod, nga ang mga bakilid punô sa mga ubasan, samtang ang maayong natamnan nga mga uma sa trigo nag-abot sa tiilan niini. Ang ngalan mismo nga 'Bethlehem' lagmit nga naggikan niining pagkamabungahong yuta; sa Hebreo, kini nagpasabot og 'balay sa pan'. Sa karaang panahon gitawag kini nga Efraim (Miqueas 5:2), gikan sa Hebreohanon nga nagpasabot og 'mabunga'. Sukad sa pagkahimugso ni Kristo nga Manluluwas, ang Betlehem nahimong balaan nga dapit alang sa tanang Kristohanon. Sa wala pa ang pagsakop sa Ottoman sa Palestina (ika-15 nga siglo), ang Bethlehem hingpit nga gipaguba sa daghang higayon, ug niadto nga panahona nahulog kini sa hingpit nga pagkabungkag, diin nibangon lamang kini sa sinugdanan sa ika-19 nga siglo. Karon kini usa ka gamay nga lungsod nga adunay populasyon sa mga Arabo, katunga niini mga Orthodox ug katunga mga Katoliko. Sa dapit sa langob o sabnata diin natawo ang Ginoong Jesu-Kristo nagtindog ang usa ka simbahan; ang langob nahimutang ilawom sa iyang halad-anan; ang mga bungbong ug salog niini gipahiran og marmol. Usa ka lungag sa langob, nga gisiga sa lima ka pilak nga lampara, giila nga balaan nga dapit sa pagkahimugso sa Manluluwas. Usa ka pilak nga bitoon ang nakapanday sa salog, nga adunay Latin nga inskripsyon: *Hic de Virginie Maria Jesus Christus natus est* – 'Dinhi, gikan kang Birhen Maria, si Hesukristo natawo'. Pipila ka lakang gikan niining dapita, adunay usa ka lungag nga nailhan nga mao ang dapit sa sabnanan diin gibutang si Kristo. Sa amihanan-kasadpan sa langob, misabwag ang usa ka makitid nga agianan sa ilawom sa yuta, nga adunay mga haladanan ug mga kapilya, ingon man usab ang langob diin gilubong si Beato Jeronimo.

dapit sa pagkahimugso ni Kristo nga Manluluwas, misinggit si Paula sa balaan nga pagdayeg: 'Ako ba, usa ka mapintas nga makasasala, takos nga mohalok sa sabakan diin ang Ginoo naghilak isip gamay nga bata – sa pag-ampo sa langob diin ang Birhen Maria miburot kang Kristo nga Bata? Mao kini ang dapit sa pagkahimugso sa akong Ginoo; dinhi ako magpuyo, kay ang Manluluwas mao kini ang iyang gipili.'

Pagkahuman sa Bethlehem, ang mga peregrino, human mabisita ang kapilya sa 'Anghel nga Nagpahibalo sa Maayong Balita sa mga Pastol', mibiyahe paingon sa Dagat nga Patay[4433] agi sa Gaza ug Hebron; unya, human mabisita ang Suba sa Jordan, agi sa Bethel, Shiloh ug Nazareth[4434] , nakaabot sila sa Dagat sa Galilea[4435] ug sa Bukid Tabor[4436] . Gikan sa Palestina, ang mga peregrino mibiyahe paingon sa Ehipto[4437] , diin sila nagpuyo sulod sa tibuok buwan sa Alexandria; dinhi, si Beato Jeronimo namati sa bulag nga si Didymus, usa ka magtutudlo sa katechetical nga eskwelahan sa Alexandria nga ilado sa iyang kahibalo sa Balaang Kasulatan ug sumunod sa lingkoranan ni Origen[4438] . Sa pag-abot sa mga biyahero sa Disyerto sa Nitria[4439] , gisugat sila ni Obispo Isidore uban sa 'daghang mga monghe'. Human sa paggahin og panahon uban sa mga eremita sa Nitria, mibalik ang mga peregrino sa Betlehem sa tingdagdag sa 386.

Aron matagaan og puy-anan ang mga peregrino nga nagpili nga magpabilin sa Bethlehem, gisugdan ni Paula ang pagtukod og mga monasteryo – usa para sa kababayen-an ug usa para sa kalalakin-an; ang abbot sa ikaduha mao si Blessed Jerome; pagkahuman, nagtukod pa si Paula og duha ka dugang kumbento. Ang pagtukod nagdugay og hapit tulo ka tuig; sa maong panahon nagpuyo si Paula uban sa mga birhen ug si Beato Jerome uban sa mga monghe sa medyo dili komportableng puy-anan. Gawas sa mga monasteryo, nagtukod si Paula og usa ka panimalay sa mga bisita diin ang mga peregrino nga mibisita sa Bethlehem makakaplag og libreng puy-anan; daghan kanila ang miadto sa Yutang Balaan bisan pa gikan sa mga hilit nga bahin sa Kristohanong kalibutan sama sa Gaul, Britanya, Armenia, Pontus, Etiyopya ug India. Ang panimalay bukas sa tanang peregrino, gawas sa mga erehe; 'Si Jose ug si Maria,' ingon ni Banal nga Hieronimo, 'kung mobalik sila sa Betlehem, dili sila mapabilin nga walay puy-anan.' Ang iyang halapad ug mapinanggaon nga kawanggawa sa ulahi nakapawala bisan sa dakong personal nga bahandi ni Paula, mao nga napugos si Beato Jerome, aron masuportahan ang monasteryo, nga ipadala ang iyang igsoon nga si Paulinian sa Dalmatia uban ang sugo nga ibaligya ang iyang personal nga panulondon. Si Beato Jeronimo mismo nagpuyo sa usa ka langob nga nahimutang tupad sa Grotto sa Pagkahimugso. Ang iyang

---

[4433] Ang Dagat nga Patay – usa ka inland nga maalat nga lanaw sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Palestina; ang Dagat nga Patay gibahin sa duha ka basin sa Lison Peninsula; nahimutang kini 394 ka metro ubos sa lebel sa Dagat Mediterraneo. Ang tubig sa Dagat nga Patay sobra ka puno sa asin nga dili makabuhi ang isda, ug tungod sa taas kaayo nga densidad sa tubig, ang mga organikong lawas nga mahulog niini dili malubong. Ang yuta sa palibot sa Dagat nga Patay natabonan og asin sa halapad nga dapit; sumala sa tradisyon, ang dapit sa Dagat nga Patay kaniadto usa ka mabusog nga walog sa Siddim, diin nahimutang ang mga siyudad sa Sodom ug Gomorrah.

[4434] Nazareth – gikan sa Hebreohanon nga nagpasabot og 'sanga' o 'ginub-an nga lugar' – usa ka gamay nga lungsod sa habagatan sa Galilea, nga dili kaayo mailhi sa wala pa ang pag-abot sa Manluluwas, nga wala gayud kini mabanggit sa Balaang Kasulatan sa Daang Tugon. Apan sa pag-abot sa panahon sa Bag-ong Tugon, ang Nazaret nahimong labing bantog nga lugar sa Galilea, tungod kay daghang mga hitabo sa kinabuhi sa Manluluwas ang nalangkit niini: ang Nazaret mao ang natawhan sa Pinangasaw-an sa Inahan sa Dios, ang matarong nga si Jose; dinhi nahitabo ang Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Theotokos; dinhi, pagkahuman sa pagbalik sa Balaang Pamilya gikan sa Ehipto, gigugol sa Manluluwas ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on; ug dinhi usab nagpabilin ang Ginoo pagkahuman Niya gisugdan ang Iyang publikong ministeryo sa katawhan, hangtod nga mibiya Siya sa Nazaret paingon sa Capernaum tungod sa pagkawalay pagtuo sa mga pumoluyo. Tungod kay gigugol Niya ang kadaghanan sa Iyang kinabuhi sa Nazaret, nailhan si Jesu-Cristo nga ang Nazareo (Mat. 2:33).

[4435] Ang Dagat sa Galilea, o Danaw sa Genezaret, usa sa mga paborito nga dapit ni Ginoong Jesu-Kristo sa pagpangwali; hinumduman kini tungod sa kanunay nga pagbisita sa Ginoo didto (tan-awa, pananglitan, Mat. 4:13–17, 23–25, 8:23–24, 9:1–8, 13:1).

[4436] Ang Bukid Tabor nahimutang sa Galilea, sa amihanan nga bahin sa Palestina; dugay nang giila sa tradisyon sa Simbahan ang Bukid Tabor ingon ang Bukid sa Pagbag-o.

[4437] Ang Ehipto – usa sa labing karaan nga mga estado sa kalibutan – nag-okupar sa usa ka makitid nga baybayon nga dapit sa Aprika sa duha ka kilid sa Suba sa Nilo.

[4438] Si Beato Jeronimo, sa paghisgot sa mga panghitabo sa iyang pagkabatan-on, nagasaysay sa mosunod mahitungod kang Didymus: Sa dihang miabot ang iladong eremita nga si San Antonio sa Alexandria, nga gitawag didto ni San Atanasio aron supakon ang mga Ariano, mibisita si Didymus sa dakong asketa: kining ulahi, nga natingala sa intelihensiya ug kahibalo ni Didymus sa Balaang Kasulatan, nangutana kaniya, 'Nasubo ka ba nga bulag ka?' Ug sa dihang giangkon ni Didymus nga bug-at nga pagsulay kaniya ang iyang pagkabuta, miingon si Anthony: 'Katingalahan nga nagasubo ka tungod sa pagkawala sa usa ka gasa nga anaa sa mga langaw ug hulmigas, ug wala ka maglipay sa pagpanag-iya sa ingon nga kahibalo nga gihatag lamang sa mga balaan ug mga apostoles.'

[4439] Ang Disyerto sa Nitria mao ang paborito nga puy-anan sa mga monghe sa Ehipto; nahimutang kini sa habagatan sa Disyerto sa Scetic.

pagkaon mao ang pan ug mga tanom nga kan-on, ug ang iyang ilimnon mao ang tubig; sa tinuod, sa mga adlaw sa pag-ayuno, ang beato nga amahan mokaon pa gani niining gamayng pagkaon pagkahuman sa pagsalop sa adlaw. Giyahan niya ang mga monghe sa iyang monasteryo, samtang sa samang higayon gisuperbisa usab niya ang mga debosyonal nga praktis ug pagtuon ni Paula ug Eustochia; sa tinuod, ang ilang padayon nga mga pangutana bahin sa nagkalain-laing lisod sabton nga mga bersikulo sa Balaang Kasulatan nakahatag og dakong kalisud bisan kaniya. Gipahinungod usab ni Banal nga Jerome ang usa ka bahin sa iyang adlaw sa pagtrabaho sa pagtudlo sa mga batang lalaki. Apan ang iyang pangunang buhat, sama sa kaniadto, mao ang pagtuon sa Balaang Kasulatan ug pakigsulat. Sulpicius Severus[4440] , nga nagpuyo uban kang Beato Jeronimo sa iyang langob sulod sa unom ka bulan, nagpamatuod nga ang bulahan nga amahan kanunay nga nagbasa o nagsulat, hapit dili magpahulay, dili lang sa adlaw kondili usab sa gabii. Dinhi sa langob, si Beato Jeronimo nagtigom alang sa iyang kaugalingon, nga wala magtipid sa gasto, og usa ka halapad nga librarya nga kadaghanan naglangkob sa mga buhat ni Origen, Didymus, Irenaeus ug Eusebius sa Caesarea. Gawas sa iyang pangunang buluhaton nga pagtuon ug paghubad sa Balaang Kasulatan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa pinulongang Hebreo, nga iyang gipadayon sa Bethlehem: iyang gihimo kining mga pagtuon nga nag-ilis-ilis uban ni Rabbi Baranina ug uban sa usa ka rabbi gikan sa Lydda o Tiberias, diin ang ulahi nagpangayo og taas nga bayad alang sa iyang mga leksyon. Sa iyang pagtuon sa Hebreo, si Beato Jeronimo napadasig dili lamang sa tinguha nga maila pag-ayo ang orihinal nga pinulongan sa mga balaang libro sa Daang Tugon, kondili usab sa tinguha nga supakon ang pagpang-uyaw sa mga Hudiyo batok sa mga Kristohanon: ang mga Hudiyo miangkon nga ang mga bersikulo sa Kasulatan nga gisandigan sa mga Kristohanon kuno adunay lain nga kahulugan sa orihinal nga teksto.

Ang panahon ni Beato Jeronimo sa Betlehem nagtimaan sa pagsugod sa iyang karera sa panitikan. Labi na gayud kini tinuod sa unang napulo ka tuig. Pagkahuman, ang mga pag-atake sa hilanat ug ang kahadlok sa mga katalagman sa publiko—nga nakapunit sa tibuok Sidlakan, nga nangurog sa pagpaabot sa paglusob sa mga Hun[4441] —nakasamok sa malinawong pagpuyo ni Beato Jeronimo sa Betlehem. Apan ang iyang mga polemika nakahatag kaniya og dakong kasakit; dili niya ikahimo nga biyaan kini bisan pa dinhi, sa iyang pagbulag sa kalibutan sa Bethlehem, ug gisunod niya kini uban sa dakong kadasig. Si Beato Jeronimo mosaway sa mga nagpahayag og mga panan-aw nga supak sa pagtulon-an sa Simbahan, o mudefende sa iyang kaugalingong mga panan-aw kung kini atakehon sa mga dili mouyon sa maong balaan nga amahan sa usa ka partikular nga eklesiastikal nga butang. Busa, si Beato Jeronimo naghimo og tulo ka libro sa pagsupak batok sa usa ka monghe nga malaya ang paghunahuna, si Jovinian; iyang gipunting ang mosunod nga mga sayop sa pagtulon-an niini:

1) nga ang pagkabirhen, pagkabalo ug kaminyoon, sa ilang kaugalingon, pareho nga walay kalainan ug pareho nga makapahimuot sa Dios;

2) nga ang mga tinuod nga natawo pag-usab sa tubig sa bunyag mahimong walay sala;

3) nga ang pag-ayuno ug ang pagkaon, kon kauban ang pagpasalamat sa Diyos, pareho nga adunay moral nga merito. Niadtong tuig 399, nasangkot si Beato Jerome sa bantog nga kontrobersiya bahin kang Origen, nga milungtad og mga lima ka tuig. Sa panahon niining kontrobersiya, nga nakahatag og dakong kasubo kang Beato Jeronimo, siya mibiya gikan sa pagka-mahal nga tagahanga sa bantugang magtutudlo sa Alexandria ngadto sa pagka-mabaskog nga kritiko sa iyang mga sayop; kini nga panaglalis misangpot sa hingpit nga panagbulag tali ni Beato Jeronimo ug Rufinus, nga kaniadto mag-amigo. Mas malampuson, bisan pa man nga nakahatag usab kini og dakong kasubo kang Beato Jerome, mao ang iyang pakigsulat kang Beato Augustine: napalihok ni Jerome si Augustine sa pagbiya sa iyang sayop nga panan-aw, diin iyang giisip nga dili na kinahanglan hubaron ang Balaang

---

[4440] Si Sulpicius Severus (namatay niadtong 410 o 429), lumad sa Aquitaine, unang usa ka abogado; pagkahuman sa kamatayon sa iyang asawa, mibiyahe siya niadtong 392 ngadto sa usa ka monasteryo duol sa Béziers; gikan didto, niadtong 409, mibalhin siya sa Marseille. Nailhan siya tungod sa iyang suod nga pakig-uban kang San Martin sa Tours, nga ang kinabuhi iyang gihulagway sa detalyado, bisan dili hingpit nga husto. Dugang pa, gisulat niya ang *Historia* o *Chronica sacra*, usa ka duha ka bolyum nga buhat nga naglatid sa mga panghitabo gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa tuig 409 AD; siya usab ang awtor sa duha ka diyalogo.

[4441] Usa ka sulat gikan kang Beato Jeronimo ngadto kang Oceanus, nga may petsang 395, ang nakaluwas, diin iyang gi-report, lakip sa uban, nga ang tibuok Sidlakan nangurog sa kahadlok samtang nagpaabot sa paglusob sa mga Hun. Napugos si Beato Jeronimo nga mag-andam og mga barko sa Joppa para sa iyang mga monghe ug madre, aron makalingkawas sila kon mosulong ang mga Hun sa Banal nga Yuta. Ang mga Hun nagpalibot na sa Antioquia, ug sumala sa mga hungihong, tuyo nila nga lusubin ang Jerusalem aron pangitaon ang mga bahandi niini.

Kasulatan gikan sa Hebreohanon nga pinulongan, tungod sa paglungtad sa Septuaginta. Sa laing bahin, Napahimangnoan ni Banal nga Agustin si Banal nga Jeronimo nga hilom nga biyaan ang iyang paghubad sa mga bersikulo 11–15 sa Kapitulo 2 sa Epistula ngadto sa mga Galacia, diin gipakita ni Banal nga Jeronimo ang mga lihok sa mga punoang apostoles nga walay pagkamatinud-anon nga nakapamenos sa ilang hataas nga dignidad ug nakapakunhod sa awtoridad sa Balaang Kasulatan.

Si Beato Jeronimo usa ka labawng tawo sa kahibalo ug mibiya og daghang panulondon pinaagi sa iyang mga sinulat nga buhat. Sumala sa ilang hilisgutan ug kinaiya, kini nga mga buhat mahimong bahinon sa upat ka kategorya:

1) dogmatiko ug polemikal;

2) moral ug asketiko;

3) mga buhat sa interpretasyon sa Balaang Kasulatan; ug

4) mga historikal nga buhat.

Ang iyang mga dogmatiko ug polemikal nga buhat naglakip sa: 'Usa ka Diskurso Batok sa mga Pelagian'[4442] (gisulat sa katapusan sa 415); 'Usa ka Traktado Batok kang Helvidius Mahitungod sa Kanunay nga Pagkabirhen ni Santa Maria' (sa Roma, niadtong 383); 'Batok kang Jovinian' (sa Bethlehem, niadtong 392) ug 'Batok kang Vigiliant'[4443] . Daghang mga buhat nga sama niini gipukaw usab sa mga kontrobersiya sa Origenista: 'Epistula kang Teofilo sa Alexandria', 'Batok kang Juan, Obispo sa Herusalem'[4444] (398–399). 'Duha ka Basahon sa Apolohiya[4445] batok sa mga Basahon ni Rufinus' (402), 'Ikatulong Basahon o Katapusang Tubag sa Traktado ni Rufinus' (402). Ang napugos nga pag-apil ni Blessed Jerome sa mga panaglalis nga gipahinabo sa skisma sa Simbahan sa Antioquia misangpot sa pagsulat sa basahon: 'Ang Panaglalis tali sa usa ka Ortodoksong Kristohanon ug usa ka Luciferiano' (niadtong 379, sa Antioquia). Sa iyang mga hubad sa purong dogmatiko nga mga buhat, labi nga angay timan-an mao ang hubad ni Blessed Jerome sa 'On the Principles' ni Origen (399) ug sa 'On the Holy Spirit' ni Didymus.

Ang moral ug asetikong kalihokan ni Beato Jeronimo gipadayag panguna sa iyang mga sulat; niini, 120 nga walay duhaduha sa pagka-otentiko ang nakaluwas. Ang mosunod nga mga sulat sa beato nga amahan labi ka makapa-instruksyon: ang ika-14 kang Iliodorus, nga nagdayeg sa kinabuhi sa eremita; ang ika-22 kang Eustochia bahin sa pagpreserbar sa panata sa pagkabirhen; ang ika-52 kang Nepotian bahin sa mga hiyas sa mga monastiko nga may kalabotan sa paghulagway sa ideal sa pastoral nga ministeryo; ug ang ika-58 kang Paulinus, nga naglangkob og mga instruksyon para sa usa ka monghe. Apil usab dinhi ang mga paghulagway sa kinabuhi sa mga asketiko nga gikompila ni Beato Jerome: Si Pablo sa Thebes (376), si Malchus nga monghe ug si San Hilarion (pareho nga gisulat mga 379); ang Sulat 103 kang Eustochia naglangkob sa biograpiya ni Paula, kauban ni Jeronimo gikan sa Betlehem.

Apan si Beato Jeronimo nakab-ot og tinuod nga walay kamatay nga panulondon sa Kristohanong kalibutan pinaagi sa iyang mga buhat nga may kalabotan sa iyang paboritong natad sa pagtuon: ang Balaang Kasulatan. Ang mga buhat ni Beato Jeronimo nga ingon niini matang mahimong mabahin sa:

1) ekshegetikal,

2) pilolohikal, ug

3) ekshegetikal. Ang mosunod nga mga buhat ni Beato Jeronimo nahulog sa kategoryang isagogikal:

1) 'Mahitungod sa mga Hebreohanon nga Ngalan' – kini nga traktado, nga gisulat ubos sa impluwensya nila Josephus, Philo ug Origen, naglangkob og usa ka pagpasabot, sa usa ka mistiko ug alegorikal nga espiritu, sa

---

[4442] Gisalikway ni Pelagius (usa ka erehe sa ika-5 nga siglo) ang pagtulon-an sa Simbahan bahin sa orihinal nga sala, nga iyang giila nga simpleng unang dautang ehemplo nga gihimo ni Adan, imbis nga usa ka hilig padulong sa sala nga anaa sa kinaiyahan sa tawo human sa pagkahulog ni Adan; Sa samang higayon, iyang gisalikway usab ang doktrina sa grasya isip usa ka espesyal nga gahum nga gihatag sa Dios sa tawo; iyang nasabtan ang grasya ingon nga pagpadayag sa Dios sa tanan nga maayo sa kinaiyahan ug kasaysayan, nga nagsugod sa kamatuoran sa paglungtad ug nagtapos sa pagpadayag sa labing hataas nga kamatuoran pinaagi kang Kristo.

[4443] Gisupak niya ang pagdayeg sa mga santo ug martir, ang paghimaya sa kinabuhi sa monghe, ang pagdayeg sa mga relikya, ug ang sobra kaayo nga paghatag og bili sa mga maayong buhat, pag-ayuno, ug paglimos. Sa kinatibuk-an, gisupak niya ang tanang porma sa eklesiastikal ug relihiyosong kinabuhi nga naglungtad sa iyang panahon, nga wala magbuot tali sa tinuod ug bakak.

[4444] Usa ka sumusunod kang Origen.

[4445] Apology – απολογία – depensa.

nagkalain-laing personal nga mga ngalan nga makita sa mga basahon sa Daan ug Bag-ong Tugon sa Balaang Kasulatan, nga gipahimutang sumala sa alpabeto. Niadtong 380, misulat si Beato Jerome og usa ka traktado nga may titulo nga 'Ang Basahon sa Lokasyon ug mga Ngalan sa mga Hudiyong Dapit', usa ka buhat nga dako kaayo'g kahinungdanon alang sa pagtuon sa topograpiya ug arkeolohiya sa Palestina. 'Mga Pangutana sa mga Hudiyo sa Basahon sa Genesis' – usa pa ka buhat ni Blessed Jerome nga susama niini – naglangkob sa kritikal nga mga komento sa labing lisud nga mga talata sa Basahon sa Genesis, nga gibase sa komparatibong pagtuon sa 'Italic', Hebreohanon ug Griyegong Septuaginta nga mga teksto. Ang mosunod nga mga buhat ni Beato Jeronimo kay may kalabotan sa pilolohiya: usa ka koreksyon sa gitawag nga 'Italic' nga Latin nga hubad sa Bibliya—nga gibase sa mga bersyon sa Septuaginta nga anaa sa iyang panahon—nga lapad ang paggamit sa Simbahang Latin apan naglangkob sa daghang mga sayop. Gisugdan ni Beato Jeronimo kini nga buhat niadtong 383 sa sugo ni Papa Damaso; una sa tanan, gisugdan niya ang pag-usab sa Upat ka Ebanghelyo ug sa nahibilin nga mga libro sa Bag-ong Tugon; sa mga libro sa Daan nga Tugon, giusab niya ang Salmo. Sumala sa sugo ni Papa Damasus, ang Salmo dayon gisulod sa liturhikal nga praktis ug nailhan nga 'Romanong Salmo'[4446] . Ang mga basahon sa Bag-ong Tugon, nga giusab ni Beato Hieronimo, nagpabilin nga kabahin sa Bibliya nga gigamit sa tibuok Kasadpang Katolikong Simbahan. Samtang nagpuyo pa siya sa Bethlehem, nahuman na ni Blessed Jerome ang pag-usab sa 'Italic text' para sa mga libro sa Daang Tugon; gisugdan niya pag-usab kini nga buhat sa Salmo, nga iyang giusab base sa Hexapla ni Origen. Nadiskubre niya ang manuskrito niini sa Caesarea, diin nagpuyo si Origen sa ika-3 nga siglo.[4447] Kining Salter nailhan nga 'Gallic Psalter', tungod kay gigamit kini una sa Simbahang Gallic ug pagkahuman gidawat sa tibuok Simbahang Kasadpan. Sa samang paagi, gitul-id ni Beato Jeronimo ang tanang uban pang mga libro sa Daang Tugon, apan kini nga buhat, 'tungod sa dautang buot sa usa ka tawo', ingon sa giingon mismo sa Beato nga Amahan, nawala nga walay bakas, gawas sa Basahon ni Job.

Maayo kaayo siya sa Hebreo, 'Chaldean', Latin ug Griyego, ug tungod kay naa siya'y gigamit nga ingon kaimportante nga tinubdan sama sa Hexapla ni Origen, gisugdan ni Beato Jerome ang usa ka independyenteng hubad sa Latin sa tanang balaang libro sa Daang Tugon gikan sa ilang orihinal nga mga pinulongan; gitinguha niyang itul-id ang mga kakulangan sa teksto sa Itala. Gisugdan ni Beato Jeronimo kini nga buhat sa mga tuig 390 ug nahuman niya kini niadtong 405, diin sa maong panahon nahubad na ang tibuok Daan nga Tugon, gawas sa mga dili-kanonikal nga libro – Baruk, 1 ug 2 Maccabeo, ug ang Kaalam ni Jesus, Anak ni Sirach. Halos tanan nga mga libro gihubad gikan sa orihinal nga Hebreo; ang Tobit ug Judith ra ang gihubad gikan sa 'linggwaheng Kaldeo', ug ang pipila ka bahin sa mga libro ni Ester ug Daniel gikan sa Griyego. Ang hubad ni Beato Jeronimo dili walay depekto, tungod kay gihimo kini sa dakong pagdali: pananglitan, ang Basahon ni Tobit gihubad sa usa ka adlaw lang, ug ang mga Basahon ni Solomon sa tulo ka adlaw; apan, bisan pa sa mga kakulangan niini, ang hubad ni Beato Jeronimo nagpabilin nga walay sama hangtod karon sa pagtan-aw sa katahum, pagka-ekspresibo, ug ka-eksakto sa pagpresentar. Busa dili na katingalahan nga, sa panahon ni Gregorio ang Dako ([4448]), ang hubad gigamit sa kadaghanan sa Simbahang Latin, ug sukad pa sa ika-13 nga siglo nailhan kini nga Vulgata, nga nagpasabot og hubad nga laganap sa tanang katawhan.

Ang mga exegetical nga buhat ni Beato Jeronimo gibahin sa mga hubad (mga hubad sa mga homiliya ni Origen – 14 mahitungod sa Propeta Jeremias, 14 mahitungod kang Ezequiel, 2 mahitungod sa Awit sa mga Awit, ug 39 mahitungod sa Ebanghelista Lucas) ug sa iyang kaugalingong mga buhat; ang ulahi naglakip sa: usa ka komentaryo sa Ebanghelyo ni Mateo (398 AD), sa mga Epistola ni San Pablo ngadto sa mga taga-Galacia, mga taga-Efeso, Tito ug Filemon, ingon man usab usa ka komentaryo sa Basahon sa Pahayag. Daghang tagsa-tagsa nga interpretasyon ang nagkawalat sa tibuok niyang mga sulat. Ang kadaghanan sa mga komentaryo ni Beato Jeronimo kay mga pilolohikal nga pagpasabot, nga kanunay mosangpot sa mga diskusyon nga mistikal ug alegorikal; bililhon usab kini tungod kay ang mga pagpasabot naglangkob og mga sipi nga napreserbar gikan sa mga buhat ni Origen, Apollinaris, ug Didymus nga karon nawala na.

[4446] Bisan pa, ang termino gigamit lamang hangtod sa ika-16 nga siglo,

[4447] Ang Hexapla ni Origen usa ka listahan sa mga libro sa Balaang Kasulatan sa Daang Tugon, nga gibahin sa unom ka kolum (mao nga ginganlan kini): ang unang kolum naglangkob sa Hebreohanon nga teksto sa Hebreohanon nga mga karakter; sa ikaduha – ang samang teksto sa Griegong transkripsyon; sa ikatulo – ang hubad ni Aquila; sa ikaupat – ni Symmachus; sa ikalima – ang mga komentaryo sa LXX; ug sa ikaunom – ni Theodotion. Ang hubad sa LXX gisubay sa mga nota nga nagpakita sa kalainan niini gikan sa Hebreong teksto.

[4448] Obispo sa Roma sukad 590.

Ang mga historikal nga buhat ni Banal nga Hieronimo limitado ra sa mosunod: usa ka Latin nga hubad sa 'The Chronicle of Eusebius of Caesarea', kauban ang usa ka gamay nga pag-usab ug pagpadayon niini hangtod sa tuig 378, ug ang 'The Catalogue of Illustrious Men'. Tungod sa limitado nga historikal nga materyal nga napreserbar gikan sa karaang panahon, ang unang buhat adunay dakong kahinungdanon. Ang ikaduhang buhat, nga gikompila panguna base sa mga sinulat ni Eusebius sa Caesarea, naghatag og sistematikong historikal nga pagtan-aw sa tibuok lawas sa Kristohanong literatura, nga nagtapos sa ika-14 ka tuig sa paghari ni Theodosius ang Bata. Kauban sa impormasyon bahin sa mga buhat, gilakip usab ang mga biyograpiya sa mga manunulat mismo: niining pagrepaso, si Beato Jeronimo nagpunting sa mga exegetical nga buhat, diin iyang giapil usab ang iyang kaugalingong mga buhat.

Nabuhi si Beato Jeronimo aron masaksihan ang pagkahugno sa Roma ubos sa pag-atake sa mga tropang Gotic ni Alaric (niadtong 410). Ang 'Walay Katapusang Siyudad', nga sulod sa daghang siglo mao ang buhing hulagway sa gahum sa estado, nahimong usa ka dapit sa 'kahadlok, kagubot, gutom ug kakabus, kalayo ug pagdala og dugo'. Ang 'mga matahum nga simbahan niini gipawala ngadto sa abo ug mga bato'. Sa mga makalilisang nga adlaw sa Roma, namatay ang mga tawo nga duol kang Beato Jeronimo: sila Marcellina ug Pammachius. Sa dihang miabot kang Beato Jeronimo ang balita sa pagkahugno sa Roma, kini misamok kaniya sama sa kalit nga dagundong sa dalugdog ug napuno siya sa dakong kasubo; kini nga kasubo gipadayag sa iyang mga sulat. 'Kinsa may motuo,' pangutana niya, 'nga ang Roma, nga natukod sa mga kadaugan batok sa tibuok kalibutan, mapailalom sa pagkaguba? Nga siya, ang inahan sa mga nasud, mahimong ilang lubnganan? Nga ang tanang yuta sa Sidlakan, Ehipto ug Aprika, mapuno sa daghang batan-ong lalaki ug dalaga sa kanhing magmamando sa kalibutan? Busa napugos ang balaan nga siyudad sa Bethlehem, adlaw-adlaw, nga masaksihan kung giunsa pag-awas sa mga pader niini ang masidlak nga mga nawong sa mga lalaki ug babaye, nga kaniadto nagpuyo sa kadagahan ug kahayahay, ingon mga pulubi?' Si Balaan Jerome, nga wala'y mahimo aron matabangan sila, miapil sa ilang kasubo, nagahulog og luha uban kanila. Apan kining mga luha usa ka kahupayan kumpara sa mga luha nga misaka gikan sa iyang mga mata sa dihang unang nadawat niya ang balita sa pagkahugno sa Roma ug sa mga kahadlok nga misunod niining panghitabo nga nakapahugno sa kalibutan: 'Ang akong tingog,' ingon niya sa usa ka sulat kang Principia bahin sa kamatayon sa iyang inahan nga si Marcellia, 'nalumos, ug ang akong mga hikak nagpalisod kanako sa pagdikta niining mga pulonga. Ang pagdakop sa usa ka siyudad nga kaniadto nakadaog sa tibuok kalibutan; dili lang kana, apan kini nangamatay sa gutom sa wala pa kini mapukan sa espada, ug hapit walay makita nga mga lalaki aron dad-on sila nga bihag. Ang kasuko sa mga nagagutom nahimong malaut nga kanibalismo: ang mga tawo nagkagisiay og mga bukton ug bitiis; ang usa ka inahan wala gani kaluoy sa iyang kaugalingong sanggol.' Niadtong tuig 411, ang tigulang nga asketiko miatubang sa usa ka bag-ong pagsuway: ang Betlehem mismo nangurog sa kahadlok sa mabangis nga paglusob sa mga Bedouin nga Arabo, ug pinaagi lamang sa kaluoy sa Dios nga ang komunidad ni Blaheng Hieronimo nakaluwas sa pagkaguba. Busa, taliwala niining mga kalamidad, human mabuhi pa kaysa tanan niyang mga higala, gipadayon ni Beato Jeronimo ang iyang kinabuhi sa masubo nga pag-inusara. Ang iyang hitsura mismo nagpamatuod sa mga kaisog, kalisod, ug kapildihan nga iyang naagian: ang iyang taas ug abohon buhok naglibot sa agtang nga gipilo sa lawom nga mga kulubot; ang iyang huyang, luspad ug payat nga nawong nagbitbit sa mga marka sa daghang luha. Ang nag-inusarang sinag sa kahayag nga nagpahayag sa masulub-on nga katigulangan ni Beato Jerome mao ang pag-abot sa Bethlehem sa mas batan-ong si Paula—apo ni Paula ug Albina, ang Kristohanong asawa sa usa ka paganong pari—uban sa iyang anak nga si Melania. Lagmit sila ang nagpiyong sa mga mata sa tigulang nga nag-antos sa kamatayon. Ang tukmang tuig sa kamatayon ni Beato Jerome wala mailhi. Apan, usa ka testimonya ni Prosper sa Aquitaine ang nakaluwas, nga nag-ingon nga namatay si Beato Jerome niadtong 30 sa Septyembre 420. Lagmit nga siya namatay human sa taas ug grabeng sakit[4449] ; gilubong siya duol kang Paula ug Eustochia sa usa ka langob nga tupad sa dapit sa Pagkahimugso ni Kristo. Niadtong 642, ang mga relikya ni Beato Jerome gilalin gikan sa Bethlehem paingon sa Roma ug gibutang sa Simbahan sa Our Lady sa Maggiore; ang ilang kasamtangang nahimutangan wala mailhi. Nagpabilin lamang ang iyang girespetong kamot, ug kini gitipigan sa Roma sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan duol sa Piazza Farnese.

[4449] Masabtan kini gikan sa kamatuoran nga wala'y bisan usa ka sulat ni Blessed Jerome nga nabilin gikan sa katapusang siyam ka bulan sa tuig 420: klaro nga ang sakit nakapawala sa iyang abilidad sa pagsulat.

Sa maong adlaw, ang pagbalhin sa mga relikya sa Banal Theodore sa Sikeos, Obispo sa Anastasiopolis (tan-awa ang iyang kinabuhi sa 22 Abril

29 Hunyo

16 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Tigrius nga presbiteryo ug sa martir nga si Eutropius nga lektor, nga nag-antos sa Constantinople sa sinugdanan sa ika-5 nga siglo.

Sa samang adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Tikhon sa Medyn (Kaluga).

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Tikhon nga Himagsaon, Obispo sa Amaphunt

Gisaulog sa 16 Hunyo

Si Santo Tikhon natawo sa isla sa Cyprus, sa lungsod sa Amaphunt[4450] , sa mga matinud-anong Kristohanong ginikanan. Sukad pagkabata, gipadako siya sa iyang mga ginikanan sa Kristohanong pagkamatinud-anon; gitun-an nila siya sa pagbasa sa balaang mga teksto, diin siya gidawat sa klero sa simbahan ug gitudlo nga tigbasa sa simbahan. Tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, siya dayon giordinahan nga diakono ni Santo Memnon, Obispo sa Amafunte, sa . Sa dihang namatay si Obispo Memnon, napili si Santo Tikhon aron mopuli kaniya pinaagi sa unánime nga pagbuot sa mga Kristohanon sa Amafunte ug giordinahan siya ni Santo Epifanio, Arsobispo sa Cyprus[4451] .

Niadtong panahona, daghan pa gihapon ang mga pagano sa isla sa Cyprus nga nagkupot sa karaang idolatriya.

Si Santo Tikhon, usa ka alagad ni Kristo, midawat sa dakong buluhaton sa pagpalayo sa mga lumolupyo sa Amphunt gikan sa mga sayop sa pagka-pagano ug sa pagdala kanila ngadto sa kahibalo kang Kristo nga Dios; Niining dakong paningkamot gitabangan siya sa Ginoo, kay pagkahuman niyang nakuha ang usa ka dakong panon gikan sa gahum sa yawa, gidala sila sa balaan ngadto sa kulungan sa Orthodox Catholic Church, ug gihimong karnero ni Kristo ang mga kanding. Gipukan usab ni San Tikhon ang mga dios-diosan sa palibot sa Amafunt, ug iyang gipang-ugat ug gipang-abubug ang mga templo niining mga dios-diosan, nga mao ang puloy-anan sa mga demonyo.

Human matinud-anon niyang pag-amuma sa kawan nga gisalig kaniya sa Ginoo, namatay si Santo Tikhon sa taas kaayo nga edad. Tungod sa iyang daghang mga milagro, nga gihimo dili lang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon, gitawag si Santo Tikhon nga 'Tagahimo sa mga Milagro'.

Sa daghang mga milagro nga gi-atributo kang San Tikhon, duha ra ka mga sugilanon sa iyang makahikayong gahum ang nakalabang hangtod karon[4452] . Ang unang milagro, nga gihimo ni San Tikhon samtang bata pa siya, mao kini. Ang amahan ni San Tikhon, nga nagpanginabuhi sa pag-bake ug pagbaligya og pan, magpadala sa iyang anak aron ibaligya ang mga pan. Apan ihatag ni San Tikhon ang pan libre sa mga kabus. Sa dihang nahibaloan kini sa iyang amahan, nasubo siya ug nasuko sa iyang anak, busa gisaway niya siya. Mitubag ang matinud-anong batang lalaki sa iyang amahan:

'Ngano man ka masubo, Amahan, murag nawala ka ug butang? Gipahulam nako ang pan sa Diyos, ug nasulat sa balaang mga basahon: "Ang magahatag sa Diyos makadawat ug gatus ka beses."'

[4450] Amaphunt – karon mao ang lungsod sa Limassol sa isla sa Cyprus.

[4451] Si San Epifanio – Arsobispo sa isla sa Cyprus – namatay niadtong tuig 403 AD; kining balaang tawo misidlak sa gahum sa pagtudlo nga giinspirar sa Dios ug sa gasa sa mga milagro ug propesiya. – Ang iyang pista mao ang ika-12 sa Mayo

[4452] Detalyadong impormasyon (sumala sa gisulat ni San Demetrio sa Rostov) mahitungod sa kinabuhi ug mga milagro ni San Tikhon wala na mapreserbar hangtod karon, kay tungod sa daghang paglusob sa mga Muslim ug sa paglabay sa panahon, sama sa daghang simbahan nga nahunong sa paggamit, mao usab ang mga eklesiastikal nga rekord sa sulod niini nga nawala.

'Kung dili ka motuo sa gisulat didto, adto kita sa kamalig, ug didto makita nimo sa imong kaugalingon kung giunsa sa Dios pagbayad sa Iyang mga nagpahulam.'

Pagkahuman niini, miuban siya sa iyang amahan paingon sa kamalig, ug sa dihang miadto sila aron ablihan ang pultahan, ilang nakita nga ang kwarto, nga kaniadto walay sulod, napuno na karon og putli nga trigo. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang amahan ni San Tikhon dako kaayo ang iyang katingala ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, mihapa sa atubangan sa Dios, nagpasalamat Kaniya; sukad niadto, mihunong na siya sa paglagot sa iyang anak ug wala na niya siya pugngi sa pagpanagtag og pan sa mga kabus kutob sa iyang gusto.

Ang lain nga milagro nga gihimo ni Santo Tikhon mao ang mosunod:

Sa usa ka ubasan, ang mga mag-uuma, samtang nagputol sa uga nga mga sanga sa baging, gilabay kini ingon walay pulos. Apan si Santo Tikhon gipundok kining mga sanga ug gitamnan kini sa iyang kaugalingong tanaman. Samtang gitanum niya kini, nag-ampo siya sa Ginoo nga Ihatag sa mga sanga sa baging ang mosunod nga upat ka kinaiya: una, nga ang uga nga mga sanga makatanum sa yuta, magmugna og gamot ug motubo; ikaduha, nga ang mga sanga sa baging mapuno sa ubas; ikatulo, nga ang mga ubas mamahimong tam-is ug mapuslanon sa panglawas; ikaupat, nga ang iyang mga ubas mamunga ug mahinog sa sayo pa kaysa sa uban. Sa dihang migawas si Santo Tikhon sa tanaman pagkasunod buntag, iyang nakita nga natubag ang iyang pag-ampo: ang uga nga mga sanga nakagamot sa yuta ug miturok og mga usbong; ug sa dihang nagsugod sila og pagtubo niadtong samang ting-init, napamatud-an nila, sa dili katuohan ug dili natural nga paagi, nga sila sobra ka mabunga; ug bisan pa samtang ang mga ubas sa ubang ubasan nagahamtong pa, ang mga ubas sa ubasan ni Santo Tikhon hingpit nang hinog, lami sa lami ug dako kaayo ug kaayohan sa panglawas.

Kining mga ubas adunay ingon ana ka milagrosong gahum dili lamang sa panahon sa kinabuhi ni Santo Tikhon, kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon; matag tuig, mas sayo nga hinog ang ilang bunga kaysa sa ubang ubasan, mao nga sa ika-16 sa Hunyo – ang pista ni Santo Tikhon – gisaulog ang Sakramento sa Eukaristiya sa Liturhiya gamit ang bino nga gipuga gikan niining mga ubas. Gikan lang niining duha ka milagro, klaro nga si Santo Tikhon usa ka tigbuhat og milagro ug usa ka dakong balaan sa Dios.

Ang serbisyo ni Santo Tikhon nagasaysay usab nga propetiko niyang nakita ug gipahibalo sa uban ang panahon sa iyang kamatayon[4453] .

Tungod sa ingon nga pagkabalaan ni Tikhon nga manalagsaon, himaya sa atong Dios, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen[4454] .

Troparion, Tono 1:

O mong hermit, usa ka anghel sa unod ug usa ka tigbuhat sa mga milagro, ikaw ang nagpakita, among Diosnong Amahan Tikhon: pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nadawat nimo ang langitnong mga gasa, nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga tawo nga moduol kanimo uban sa pagtuo. Gloria sa Iyang naghatag kanimo og kusog, gloria sa Iyang nagkorona kanimo, gloria sa Iyang nagbuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 3:

Sa imong pagpuyo sa balaan ug makapahimuot sa Dios nga pagka-asketiko, nadawat nimo ang gahum sa Mananambag gikan sa kahitas-an, aron pabagsakon ang panglimbong sa mga diyos-diyosan, aron luwason ang mga tawo, aron palagson ang mga demonyo, ug aron tambalan ang mga sakit: busa gipasidunggan ka namo ingon usa ka higala sa Dios, bulahan Tikhon.

[4453] Kantiko 7, bersikulo 2, ug Kantiko 8, bersikulo 1.

[4454] Nabuhi si Santo Tikhon atol sa paghari sa Griyegong Emperador nga si Arcadius (395–408) ug sa iyang anak nga si Theodosius.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Tikhon, ang Himagsaon sa Lukhov

Gisaulog niadtong Hunyo 16

Ang atong Balaang Amahan Tikhon lumad sa Gamay nga Rusya, gikan sa mga teritoryo sa Lithuania, ug nag-alagad didto sa militar. Tungod kay dili niya ikapailub ang pagpanglupig sa mga Latino, mibalhin siya sa imperyal nga siyudad sa Moscow ug nagsugod sa pagpuyo og matinud-anong kinabuhi didto. Sunod niini, tungod sa iyang labawng pagkamaubos, iyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus, mipasa sa mga panata sa pagka-monasto ug mipuyo sa Suba saLuh[4455] . Didto nagtukod siya og usa ka eremiteryo, nagtigom og daghang mga tinun-an ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-awstin alang sa himaya sa Dios. Tungod sa iyang dakong pagpaubos, wala niya gidawat ang ordinasyon isip pari hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sa dihang nakamatikod na siya sa iyang pagpanaw paingon sa Dios ug nakatudlo na sa iyang mga disipulo sa tanan nga makatabang sa ilang espirituhanong kaayohan, ang Kagalang-galang mibyahe paingon sa walay katapusang puy-anan[4456] .

Paglabay sa daghang katuigan human sa kamatayon sa Banal nga Tawo, nadiskubre ang iyang mga relikya[4457] ug daghang pag-ayo ang nahitabo pinaagi niini. Sa ulahi, tungod sa kadasig sa mga matinud-anon, natukod ang usa ka balaang monasteryo sa dapit sa mga asetikong paningkamot sa Banal nga Tawo, nga, sa panalangin sa Dios, naglungtad pa hangtod karon.

30 Hunyo

17 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Manuel, Savel ug Ismail

Gisaulog niadtong Hunyo 17

Ang mga Balaang Martir Manuel, Savel ug Ismail magsoon sa pagkatawo ug gikan sa Persyano nga yuta sa[4458] . Ang ilang mga ginikanan mga tawo nga may taas nga dungog, apan dili pareho ang pagtuo: ang ilang amahan misunod sa pagano nga relihiyon sa Persia, samtang ang ilang inahan usa ka matinud-anong Kristohanon. Gikan pa sa ilang sayong pagkabata, gipadako niya ang iyang mga anak sa Kristohanong pagkamatinud-anon – sama sa pag-amuma niya kanila sa iyang kaugalingong gatas sa ilang pagkabata ug pagpadako kanila sa kahadlok sa Dios; ug gibunyagan sila sa bulahan nga presbiterio nga si Eunoikos ug gitudloan sila sa Pulong sa Dios. Pag-abot nila sa pagkahamtong, gipahimutang sila sa kasundalohan. Bisan pa niana, samtang gihalad nila ang ilang pisikal nga kusog sa Persyano nga hari Alamundar[4459] , gisilbihan nila ang Hari sa Langit, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa tanang panahon pinaagi sa ilang espiritu, naningkamot sa tanang paagi aron malipay Siya pinaagi sa ilang mga maayong buhat.

Sa usa ka higayon, gipadala sila sa ilang hari ngadto sa Greko-Romanong Emperador nga si Julian the Apostate[4460] , aron makigsabot og kasabotan sa kalinaw kaniya. Sa sinugdan, gidawat sila ni Julian uban sa

---

[4455] Ang Suba Lukh, usa ka sangang suba sa wala nga baybayon sa Suba Klyazma, nag-agos sa karon nga mga gobernadorato sa Kostroma ug Vladimir ug ang gigikanan niini naa sa distrito sa Yuryev.

[4456] Ang Banal Tikhon namatay niadtong 16 Hunyo 1503.

[4457] Ang iyang mga relikya nakaplagan nga dili mabulok ni Abbot Constantine mga tuig 1566, ug sukad niadto ginasaulog na ang iyang handumanan.

[4458] Niadtong panahona, ang Imperyo sa Persia nag-okupar sa usa ka halapad nga yuta tali sa Tigris, Gulpo sa Persia ug Dagat Caspian

[4459] Si Alamundar, isip usa ka hari sa Persia, hingpit nga wala mailhi sa kasaysayan; ang uban nagtuo nga siya usa sa mga heneral sa Persia.

[4460] Si Julian, anak ni Constantius ug igsuon ni Constantine ang Dako, natawo niadtong 331 AD; sa sinugdan gipadako siya sa Kristohanong pagtuo, apan sa dihang nahimong Caesar siya niadtong 355, hayag niyang gisalikway ang Kristiyanismo, busa gitawag siya nga 'ang Apostata'.

dungog ug, sa pagpakita kanila sa tanang kaayo, giatiman sila sa mahigalaong paagi sa tibuok panahon; apan sa dihang nahibaloan niya nga mga Kristohanon sila, napuno siya sa kasuko batok kanila, ug supak sa mga kostumbre ug balaod nga komon sa tanang katawhan, gipailawom niya kining mga igsoon sa mga pag-antos tungod sa ilang pagtuo kang Kristo ug gipatay sila human sa labing grabeng mga pag-antos.

Ang ilang pagkamartir nahitabo sa mosunod nga paagi.

Usa ka adlaw, ang walay balaod nga emperador nakahukom nga mobiyahe paingon sa Bithynia, ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og Orgia Trigon[4461] , kay hapit na didto pagahimoon ang usa sa mga pagano nga walay dios nga mga pista. Pagkahuman niyang nakatawid sa barko gikan sa Constantinople paingon sa Chalcedon[4462] ug pag-abot niya sa lugar nga among nahisgutan, dali siyang misugod, kauban ang daghang katawhan nga nagtigum didto, sa pagpatuman sa iyang dautang mga selebrasyon, nagasimba sa mga idolo ug naghalad og dili mabilang nga mga halad ngadto sa mga demonyo: – ug busa nagsugod dinhi ang walay hunong nga salo-salo, kauban ang pagkanta, musika ug pagtukar sa tambol – ug sa pagpasidungog sa makadaot nga mga diyos sa pagano, daghang makalilisang nga buhat sa paglapas sa balaod ang gihimo dinhi niadtong panahona.

Apan ang mga sulugoon ni Cristo, sila Manuel, Saul ug Ismael, nga anaa didto uban sa emperador, wala gani motan-aw niining dautang selebrasyon; Pagkahawa nila sa mga naglingaw-lingaw ug pagtindog sa gilay-on, naghilak ug nagminusmus sila tungod sa paglimbong ug sayop sa mga tawo, ug nag-ampo sa Ginoong Dios – alang sa ilang kaugalingon, aron dili sila mahugawan sa pakig-uban sa mga sakripisyo sa idolotriya, ug alang sa tanan nga naa sa sayop, aron ang Ginoo magiya kanila ngadto sa kahibalo sa kamatuoran.

'O Ginoo,' nag-ampo sila, 'ayaw tugoti kining mga tawo nga magpabilin sa ingon ka dako nga pagkaguba nga hinungdan sa dautan, ug ayaw tugoti ang Imong mga makatarunganong binuhat nga mahimong ingon ana ka buang; – kay dinhi mas walay pagsabot pa sila kaysa sa mga bato ug kahoy nga ilang giila: bisan pa gani, ang ilang mga dios-diosan nga kahoy, nga walay pagsabot ug walay kinabuhi, wala masayud unsay ginabuhat sa ilang atubangan; apan kining mga tawo, nga imong gipasidunggan sa usa ka makatarunganong kalag ug gihimo sa imong hulagway ug pagkawangis, wala makakita ni makasabot sa ilang ginabuhat o kinsa ang ilang gihatagan og pagsimba sama sa dios: nagalakaw sila sa kangitngit, naliso, ug nagpadulong sa walay katapusang pagkaguba.

Samtang ang mga santo, nga nagbarog sa gilay-on, nagahilak ug nag-ampo sa ingon niini nga paagi, ang emperador, sa dihang nagtan-aw sa mga naghalad ug nagapanihapon uban kanila, ug wala niya makita ang mga sugo sa Persia sa iyang kiliran, nagsugo nga pangitaon sila ug tawgon kaniya, aron sila makalipay uban kaniya. Unya, usa sa mga kamara sa hari, sa dihang nakita niya sila nga nagbarog sa layo, misugod sa pagtawag kanila sa halad-panghari: nagtuo siya nga ila usab gisalmotan ang dautang pagsimba sa diyos-diyosan. Apan ang mga sulugoon ni Cristo mitubag sa usa ka tingog sa kamara sa hari nga nagdapit kanila:

'Layo kamo kanamo: dili namo ikalimod ang pagtuo diin kami gipadako sukad pagkabata, ug busa dili namo biyaan ang among Ginoo ni mosimba sa mga demonyo nga nagpuyo kaninyo; ug dili gayud unta kami mahimong kauban niining hayag nga limbong: Dili kami ingon ana ka buang o kabuang aron balibaran ang buhing Dios nga Labaw sa tanan, among Magbubuhat, ug magsugod sa pagsimba sa usa ka binuhat nga walay kalag. Wala usab kami mibyahe og ingon ana ka layo aron biyaan ang among pagtuo, kondili aron maghimo og kalinaw tali sa mga estado sa Persia ug Greko-Romano. Ug ang inyong hari, ingon man usab kadtong uyon sa iyang panglantaw, kahibalo kaayo sila nga dili nila kami malikayan o mapugos sa pagbalhin sa ilang kawalay pagtuo, bisan pa og ipailawom kami nila sa kalayo ug pag-antos ug kuhaan kami sa among kinabuhi.

Unya ang kamareylo, pagkahawa niya sa mga balaan, gipahibalo kining mga pulong kang Hulyano, nga dayon misiga sa kasuko ug kalagot batok kanila; bisan pa niana, nagpasiya siya nga dili sila pasakitan sa maong takna, aron dili makasamok sa iyang dautang selebrasyon, apan gipahibulag kini hangtod sa buntag, ug gisugo lang nga ipriso ang mga sulugoon sa Dios.

Sila, samtang nagpadulong sa bilanggoan, nag-awit niini sa Ginoo:

– 'Abi-abi, mag-awit kita sa Ginoo; mag-ugyaw kita sa kalipay sa Dios, ang bato sa atong kaluwasan; mosugat kita kaniya uban sa pagpasalamat; mag-ugyaw kita sa kalipay kaniya uban sa mga awit' (Salmo 94:1–2).

Ug unya:

[4461] Gituohan nga ang Trigon sa tinuod usa ka templo nga gihalad sa mga dios-diosan, duol sa Chalcedon.

[4462] Ang Chalkedon usa ka siyudad sa Bithynia, sa habagatan nga tumoy sa Bosporus, atbang sa Byzantium.

– *'Kinsa bay diyos ingon kadako sa atong Diyos!'* (Salmo 76:14). Apan kita mao ang Iyang katawhan ug buhat sa Iyang mga kamot, ug kanunay kita magtawag kaniya.

Sa sunod adlaw, si Julian, pag-abot niya sa lingkoranan sa paghukom, gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga sugo sa Persia ug misugod sa pagsulti kanila ingon niini:

– 'Kamo, mga maayong tawo, gipadala dinhi sa inyong hari isip matinud-anon kaniya ug maayong buot kanamo, aron ibalik ang kalinaw nga dugay nang gihulat sa tanan tali sa atong duha ka gingharian. Apan kini nga kalinaw mabalik lamang tali kanato pinaagi sa mahigugmaong panaghiusa ug panag-amigo. Apan unsang panaghiusa ang mahimo tali kaninyo ug kanamo, ug asa ang inyong gugma kanamo, kon gahapon misalikway kamo sa pag-uban kanamo sa among mga selebrasyon ug sa pag-apil sa kalipay isip pasidungog sa maong mga dios nga inyong ginasimba usab, mga Persyano[4463] ? Sa katapusan, ang mga Persyano, sama nato, nagpasidungog sa adlaw, sa bulan ug sa mga bitoon—ang labing hayag nga kusog sa kalayo—ug sa among ubang mga dios; ngano man kaha nga wala ninyo sila gihatagan og dungog uban kanamo ug misalikway sa pag-apil sa among pagsimba kanila—aron unta mas lig-on ug mas malungtaron ang among mga kondisyon sa paghimo og kalinaw? Apan kon ginatamay ug ginagub-an ninyo ang among mga diyos, ug kon dili kamo magkauyon kanamo, nan mosunod nga wala kamo miadto kanamo aron magtukod og kalinaw, kondili aron mabungkag kini ug aron mabanhaw pag-usab ang pagdumot ug gubat.

Niini mitubag ang mga balaan:

'Miadto kami kaninyo sa ngalan sa among hari aron makahukom sa mga kondisyon sa kalinaw, aron ang inyong mga sundalo dili moagi sa among utlanan, ug ang among mga sundalo dili moagi sa inyong utlanan, basi maglaglag kami sa yuta sa usag usa; ug aron ang among mga negosyante kanunay makasulod nga walay babag sa inyong gingharian, ug ang inyong mga negosyante sa among yuta; ug aron ang duha makabalik sa ilang panimalay nga walay kadaut; 'Alang niining mga kondisyon gipadala kami kaninyo, ug dili gayud aron hisgutan ang mga dios. Pasagdi ang tanan nga mosimba sa bisan unsang diyos nga ilang gusto, ug sa bisan unsang paagi nga ilang ganahan. Kay dili gayud ang pagtuo ang hinungdan sa gubat tali sa mga gingharian; hinungdan kundi ang panagbangi, panag-away ug mga pakig-away nga motumaw tungod sa mga siyudad, rehiyon ug sa ilang mga utlanan ug hangganan. Apan ikaw, gibaliwala nimo ang tanang pakigpulong sa kalinaw—nga mao ang hinungdan nganong gipadala kami kanimo—ug nagsugod ka na og pakigpulong sa lain nga mga butang, mga butang nga dili angay hisgutan nimo o namo. Kay wala ka maghisgot kanamo bahin sa kaayohan sa imong imperyo, ni sa malinawon nga relasyon sa among estado nga silingan sa imoha, kondili pirmi nimo kami pangutan-on bahin sa mga dios ug magpangwali sa mga butang sa pagtuo. Kung mao kini ang inyong tinguha, hibaloa kini: bisan pa man Persyano kami sa pagkatawo, Kristohanon kami sa pagtuo, gipadako sa pagkamatinud-anon sa among inahan ug gitudloan sa tinuod nga pagtuo sa among espirituhanong amahan, ang presbiter Eunoikos. Ug sa among yutang natawhan, daghan na ang naningkamot sa pagpaling kanamo gikan sa among Ginoong Jesu-Cristo paingon sa idolatriya, apan wala sila magmalampuson niini: pinaagi sa grasya sa among Ginoo nagpabilin kami nga dili matandog ug lig-on sa pagpanumpa sa among pagtuo; Karon among gipahimutang ang among paglaum sa tabang sa Ginoo – nga bisan karon walay bisan kinsa dinhi ang makapahawa kanamo sa among balaan nga pagtuo, ug walay bisan kinsa ang makapangumbinsi kanamo sa pagbalhin ngadto sa pag-alagad sa mga demonyo, nga tinuod gayud nga walay pulos ug puno sa matag matang sa limbong, sayop, ug bakak.

Unya ang taga-pahirap, nga napuno sa kasuko, miingon kanila:

'Giunsa man ninyo, nga kamo yano ug ignorante nga mga tawo – nga wala gani kabalo sa among pinulongan – nga makasugakod kamo sa ingon ana ka walay-hiya, ug sa ingon ana ka buang nga mga pulong, sa pagpasipala sa among pagtuo, nga kami, mga edukadong tawo nga nakahibalo sa tanang kaalam sa hingpit, nag-angkon niini?' Pamilyar usab kami sa inyong mga pagtulon-an. Sa tinuod, kabalo ka nga gitun-an usab nako ang inyong mga Kristohanong libro, apan sa dihang nakita nako nga puro bakak ra kini ug walay kamatuoran, gisalikway nako dayon kini aron dili ko mahulog sa bisan unsang sayop tungod sa kalibog sa gisulat niini. Ug sa

---

[4463] Sa aspeto sa iyang pilosopikal ug relihiyosong pagtuo, si Julian usa ka eklektiko; sa ato pa, gipili niya gikan sa tanang relihiyosong pagtulon-an ang bisan unsa nga iyang ganahan ug ang bisan unsa nga kasagaran uyon sa iyang panan-aw sa kalibutan; Nagtuo siya sa usa ka labawng Dios, apan giila niya kini nga mao si Mithras o ang diyos-adlaw sa kultong Sidlakan; ug ang mga Persyano, sama sa nahibal-an, nagsimba usab sa adlaw isip ilang pangunang diyos.

mga nagtuo sa inyong mga libro ug naglihok subay niini, kinsa kanila ang napamatud-an nga mahimayaon ug hingpit, ug unsang mga buhat nga makahimo ang iyang nahimo sa iyang kinabuhi? Busa, akong tambag kanimo: biyaa kining bataon ug bakak nga pangatarungan ug tuohi kinsa ang gitudlo sa mga labing bantugang pilosopo sa dugay na nga panahon. Apan kon dili ka mosugot sa akong tambag nga may maayong tuyo, nan, supak sa imong kabubut-on, masinati nimo ang mga pag-antos nga akong ipahamtang kanimo karon dayon.

Niini mitubag ang mga santo:

Nakat-on kami gikan sa among Ginoo nga dili mahadlok sa mga magapatay sa lawas, ni maghunahuna nga kinahanglan namo motubag sa mga gustong magpahirap kanamo; kay ang Espiritu Santo mismo ang magpalig-on kanamo sa among pag-antos ug magahatag kanamo sa mga pulong ug kaisog sa pagtubag. Apan kami mangutana kanimo: unsang kabuang ang imong makita kanamo—ikaw nga nagahunahuna sa imong kaugalingon nga labing maalamon sa tanang tawo? Ug kinsa, sa tinuod, ang mas buang – ang nakaila sa tinuod nga Dios ug Magbubuhat sa tanang butang ug nagpasidungog Kaniya uban sa pagkamatinud-anon, o ang usa nga, mibulag gikan sa buhing Dios, nagsimba sa mga walay kinabuhi nga binuhat, mga bato ug kahoy, o bisan unsang susama niini? Sa tinuod, buang ang nagpasidungog sa walay kinabuhi nga butang imbis sa Dios; apan maalamon ang nag-alagad sa buhing Dios. Kay kini, labaw sa tanan, mao ang buluhaton sa hunahuna sa tawo: mailhan ang iyang Magbubuhat, ang Tagahatag sa tanang gasa, motuo kaniya, ug moserbisyo kaniya nga matinud-anon; apan ang dili mailhan Siya—ang imong Magbubuhat ug Maninabang—ug magpaningkamot alang sa imong kaaway—ang demonyo nga naglaglag sa kalag—mao ang kinatumyan sa kabuang. Ug ang inyong mga karaang pilosopo, nga naipit sa ingon ana ka dautang ilusyon, nagpakita ra nga maalamon, apan sa tinuod mao sila ang labing buang sa mga tawo – sumala sa pulong sa balaang Apostol: *'nagaangkon nga maalamon, nahimong buang sila'* (Roma 1:22), ug nangitngit ang ilang buang nga mga kasingkasing; ug kanila ka na ang nahimong susama, kung dili pa gani mas dautan: kay samtang nagpabilin sila sa ilang kabuang, nga wala'y nahibaloan sa tinuod nga pagtuo ug wala pa nila kini gipahayag kaniadto, ikaw, nga gipakahanaw sa balaan nga bunyag ug gidako sa Kristohanong pagtuo, mibulag kang Kristo nga atong Dios; ug karon, sa tanan nga tinuod nga nagtuo sa Ginoo, gitawag ka nga Griyego imbis nga Kristohanon, ug usa ka walay pagsimba ug walay Dios nga tawo imbis nga usa ka matinud-anon.

Gipukaw pag-ayo sa mga pulong sa mga martir, si Julian, nga napuno sa walay kinutuban nga kasuko, nagsugo nga sila dayon malupit nga pahirason. Una sa tanan, gihubo sila ug, pagkahigda sa yuta, walay kalooy nga gibugbog gamit ang bug-at nga latigo sa ilang likod ug tiyan; unya gisabit sila sa lugar sa pagpanakit, ang ilang mga kamot ug tiil gipako sa taas sa kahoy, ug ang tibuok nilang lawas gikiskis gamit ang puthaw nga mga sangko. Apan ang mga martir ni Cristo, nga maisugong nag-antos niining grabeng mga pag-antos, nagtutok sa langit ang ilang mga mata ug, nag-ampo sa Ginoo, misinggit kaniya ingon niini:

'O Ginoo! Ikaw, nga kinsa mismo ang gipako sa kahoy sa mga dili matinud-anong Hudiyo ug kinsa, pinaagi sa Imong pag-antos sa krus ug sa Imong kamatayon, gitabonan ang mga sala sa kalibutan, – Tan-awa kami, karon nagbitay nga nasamdan sa kahoy; ug tungod kay maluya ang among kinaiyahan, padalani kami sa Imong tabang gikan sa kahitas-an ug hatagi kami og kahupayan gikan sa among pag-antos, kay sa paglaum lamang kanimo kami nakasugakod niining buhat sa pagkamartir. Ka-malupigon ug kahadlukan kining mga pag-antos – Ikaw mismo, O Ginoo, nakahibalo ug nakakita; apan tungod sa among gugma kanimo, O labing tam-is nga Hesus, malipay kami niini!

Samtang ang mga santo nag-ampo ingon niini, kalit nga mipakita kanila ang Anghel sa Ginoo; apan ang balaan nga mga martir lamang ang nakakita kaniya, samtang ang nangitngit nga mga mata sa mga daotan dili angay makakita niini. Kining Anghel, pagkahuman niyang nakapahupay sa mga nag-antos, gihatagan sila og ingon ana ka dako nga kahupayan sa ilang pag-antos nga daw wala na nila nabati ang kasakit sa ilang mga samad ug, daw, wala gani sila nakasinati niining tanan nga mga pag-antos. Unya gisugo ni Julian nga ibaba ang mga balaan nga martir gikan sa kahoy, ug sa dihang nababa na sila, miingon siya kanila, sama sa pagpanuya:

'Tan-awa kung giunsa ko kamo pagpasaylo, nga wala nako kamo gipasakop sa mas grabe pang mga pag-antos. Naglaum ko nga human niining gamayng silot, magkahiusa na kamo namo sa hunahuna.'

Apan ang mga balaan nga martir, nga hingpit nga nakasabot sa pagpangdayag sa iyang mga pulong, mitubag kaniya uban sa labi pang kaisog:

'Ayaw paghunahuna o paglaum, kaaway ni Cristo, nga biyaan namo ang among pagtuo sa Ginoo. Busa, padayon ug pag-antos sa among mga lawas kon gusto nimo nga labi pa namong pag-antoson: andam kami nga

mag-antos bisan unsa. Bisan pa man ipahamtang nimo kanamo ang mga samad, kalayo, espada, o bisan unsa pa nga mas makalilisang – atong tan-awon kini nga tanan ingon kalipay imbis nga pag-antos: atong pag-antoson kini tanan uban ang kalipay alang kang Jesus, nga nahigugma kanamo!

Unya si Julian nga walay balaod, pagkakita nga si Manuel, isip panganay sa mga igsoon, mas mapangahas ug mas kusgan ang pagpakigpulong kaysa sa uban, gisugo siya nga dad-on sa kilid; samtang siya mismo, nga nakig-istorya sa duha ka nahabilin nga igsoon—si Savel ug si Ismail—nagsugod sa pakigpulong kanila uban sa limbong, nga nagaingon:

'Bisan pa man nga mga anak kamo sa samang ginikanan, dili gayud kamo pareho ug kinaiya: ang inyong maguwang dili gani angay tawgon nga inyong igsuon, kay siya mapasigarbuhon, masuko, walay hiya, palabi ug palabir, ug, nagpabilin nga lig-on sa iyang kabuang, ginadala kamo uban kaniya ug ginababagan kamo sa pagpili sa labing maayo para sa inyong kaugalingon; apan ikaw, sa akong tan-aw, maayo ug malumo ang imong kinaiya, dili manglalis, ug sa kinatibuk-an, maampingon. Busa, paminawa karon ang akong maayong tambag – biyaan ang imong igsoon nga malaglag sa iyang walay pulos nga delusyon ug buang nga pagsukol – maghalad og sakripisyo sa among mga dios, ug unya makadawat kamo og dakong kaluoy gikan kanila, ug gikan kanamo – daghang mga gasa ug dungog.

Ang mga santo, bisan pa, nga dili gani gustong maminaw niining mga mapaluyong pulong, misugod sa kusog nga pagpanaway sa pagka-traidor ni Julian ug pagpanamastamas sa iyang kabuang.

Unya si Julian, napuno pag-usab sa kasuko, nagmando nga dad-on sila sa dapit sa pagpanakit ug pagsunogon ang ilang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga kandila. Apan ang mga martir misugakod niining mga pag-antos nga mapisan, naghimaya sa Ginoo sa tanang panahon samtang ginarebuke ang ilang mananakit. Unya gisugo ni Julian nga dad-on si Manuil sa iyang atubangan sa ikaduhang higayon ug—sa pag-ilis-ilis tali sa pagpangdayeg ug hulga—nagsugod na usab siya sa pagpugos kaniya sa pagsimba sa mga diyus-diyosan. Sa katapusan, sa dihang nakita niya nga dili matandog sama sa bato ang iyang pag-angkon kang Kristo, gisugdan niya ang pagpanakit kaniya sama sa gibuhat niya sa iyang mga igsoon: Gisugo niya nga ipasok ang puthaw nga pako sa ulo sa matag usa sa mga martir, ug ipasulod ang mga hait nga poste sa mga kuko sa ilang mga kamot ug tiil; ug unya, samtang grabe na kaayo ang ilang mga samad, gisugo niya nga putlon ang ilang mga ulo gamit ang espada ug sunogon ang ilang mga lawas.

Ug busa gidala ang mga balaan nga martir ngadto sa lugar sa pagbitay – usa ka dapit nga gitawag og Konstantinovo – diin, sa wala pa nila ibubo ang ilang dugo, ilang gipangamuyo kining katapusang pag-ampo ngadto sa Ginoo:

'O matarong nga Dios, nga walay sinugdanan, nga nagmugna sa tanang butang gikan sa walay bisan unsa, ug kinsa sa katapusang mga adlaw nagpaubos alang sa among kaluwasan, nagpuyo taliwala sa mga tawo sa dagway sa usa ka ulipon ug nag-antos sa krus, aron mapalaya Mo kami gikan sa mga gapos sa sala ug himuon kaming mga manununod sa Imong Gingharian, – dawata ang Imong mga sulugoon sa kalinaw ug ihap kami sa mga nakapahimuot Kanimo sukad pa kaniadto; kay, alang sa Imong balaan nga Ngalan, malipayon namo nga gidawat kini nga samad sa espada ug ang among pagbiya sa kining kinabuhi karon, – ug mobalik kami Kanimo, O Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo, kini nga katawhan nga ginulanan sa yawa, nga naglibot kanamo sa kadaghan, ug hatagi sila og kahayag sa hunahuna ug pagsabot aron mailhan nila ang kamatuoran, aron, sa pagkahibalo nila Kanimo, ang Usa ka Tinuoray nga Dios, sila mag-alagad lamang Kanimo ug makadawat sa walay katapusang kaluwasan gikan Kanimo.

Samtang ang mga balaan nga martir nag-ampo ingon niini, nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an:

'Umari kamo, aron madawat ninyo ang korona sa himaya, kay maisugon ninyong natuman ang inyong buhat.'

Giputol ang ulo sa mga balaan nga martir niadtong ika-17 nga adlaw sa Hunyo.

Apan sa dihang ang dautang mga sulugoon nangita sa pagbuhat sa lain nga sugo sa ilang walay-balaod nga hari—nga sunogon ang mga lawas sa mga nag-antos alang kang Kristo—dayon, pinaagi sa sugo sa Dios, nag-uyog ang yuta, ug ang dapit diin natultol ang mga balaan nilubong pag-ayo; ug ang bangag nga nabuhat midawat sa mga lawas sa mga martir ug gitabonan kini, aron ang dautang kamot sa ilang mga mananakit dili na makahikap kanila ug ang gahum sa kalayo dili makahimo kanila nga abo; – ug ang tanang sulugoon milayas sa kahadlok.

Unya daghan sa mga tawo nga nagbarog didto, sa pagkakita sa ingon nga milagro, mituo kang Kristo ug, pagbaliwala sa Griyegong erehiya, miapil sa Kristohanong komunidad.

Paglabay sa duha ka adlaw, nga sa tibuok panahona ang mga Kristohanon walay hunong sa pag-ampo sa Ginoo sa maong dapit, adlaw ug gabii, nabuka pag-usab ang yuta ug gibangon ang mga lawas sa mga balaan ngadto sa ibabaw; ug tan-awa, usa ka dili masukod nga humot ang mikaylap sa halayo ug sa duol.

Unya ang mga matinud-anon, napuno sa dakong kalipay, gikuha pag-ayo ang mga lawas sa mga santo ug gilubong kini uban sa dungog sa kana nga katingalahang dapit; pagkahuman, misugod ang daghang pagka-ayo nga nanubol gikan sa lubnganan sa mga balaang martir ngadto sa tanan nga masakiton.

Ug ang dautang apostata nga si Julian sa dili madugay nakasinati og usa ka talagsaon ug makalilisang nga kamatayon.

Pagkahuman sa pagpatay sa mga sugo sa Persia—ang balaan nga mga martir nga sila Manuel, Savel ug Ismail—nibiyahe siya uban sa tibuok niyang hukbo paingon sa Persia[4464] . Nalimbong siya sa mga demonyo pinaagi sa ilang mga salamangkero—mga bakak nga propeta—nga nagtagna sa iyang kadaugan ug sa pagsakop sa mga Persyano. Ang hari sa Persia, sa pagkadungog sa pagpatay sa iyang mga sugo, napuno sa lawom nga kasubo ug dakong kasuko: sa pagkahibalo nga ang walay balaod nga si Julian nagmartsa batok kaniya, iyang gitigom usab ang tibuok niyang hukbo ug, nagbarug sa utlanan sa iyang gingharian, nag-andam sa pakig-away batok sa iyang hambog nga kaaway. Ug sa dihang nagkita ang duha ka hukbo, misugod ang dakong gubat. Apan dali ra nakab-ot sa mga Persyano ang labaw ug napildi nila ang hukbong Romano, busa nabungkag ang tanang gahum ni Julian.

Niining maong gubat mismo natandog si Julian nga walay Dios sa kasuko sa Dios: ang walay Diyos nga emperador natumba sa usa ka dili makita nga kamot ug namatay sa dakong kasakit, nahimong kataw-anan sa katapusan sa tanang Persyano nga iyang garbohong gisulong, uban sa iyang walay pulos nga paglaum – sa kalipay sa mga demonyo nga iyang gituohan ug gisaligan.

Ang mga Kristohanon, nga sa ingon nakagawas gikan sa malupit nga pagpanlupig ug pag-antos, gidayeg ang ilang Manluluwas, si Kristo nga Dios, Kang Kinsa unta magpabilin ang dungog ug himaya gikan kanamo usab, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen[4465] .

Kontakion, Tono 2:

O labawng bulahan, nga nasamdan sa pagtuo kang Kristo, human masaligon nga imong gisimsim kining kopa, imong gipukan sa yuta ang tiraniya ug kawalay hiya sa Persia; ikaw nga katumbas sa ihap sa Trinidad, pag-ampo alang kanato tanan.

Hulyo

1 Hulyo

18 Hunyo (Daang Estilo)

[4464] Sama sa nahibal-an, mibiyahe si Julian aron makigkampanya batok sa mga Persiano niadtong 5 Marso 363.

[4465] Ang solemne nga paghinumdom niining mga santo gikan pa sa karaang sinugdanan; traynta ka tuig human sa ilang kamatayon, nagtukod si Teodosio ang Dako og simbahan isip pasidungog kanila sa Constantinople niadtong 395, samtang ang monghe nga si Germanus, nga sa ulahi nahimong patriyarka (namatay niadtong 740), nagsulat og kanon isip paghinumdom kanila.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Leontius, Hypatius ug Theodulus

Paghinumdom sa Hunyo 18

Sa panahon sa paghari ni Vespasian[4466] , nagpuyo sa Roma ang usa ka senador nga ginganlan og Hadrian – usa ka tawo nga malupigon, walay kalooy ug maimbento sa tanang matang sa dautan. Nadunggan niya nga ang mga Kristohanon, nga nagdumili sa paghalad sa mga diyos-diyosan, nagpasipala sa mga diyos nga gipasidunggan sa mga Romano ug Griyego, kay ila lamang maila ang Usa ka Tinuoray nga Dios – si Kristo – nga kadaghanan ilang napasulod sa pagtuo; Napuno sa kadasig alang sa iyang walay pulos nga mga dios, miadto si Adrian sa hari ug nangayo kaniya og awtoridad aron pugson ang mga Kristohanon sa pagsimba sa mga idolo, uban ang katungod sa pagpanakit ug pagpatay sa mga mosupak sa pagsimba sa mga dios. Gitudlo sa hari si Hadrian isip hegemon[4467] sa yuta sa Fenicia, nga adunay awtoridad sa paglutos sa tanang magtutuo kang Kristo. Sa dihang si Adrian, pagkahuman mobiya sa Roma, nagkadool na sa Fenicia, nahibal-an niya nga sa siyudad sa Tripoli[4468] adunay usa ka militar nga kumander, si Leontius, nga naglapas sa mga balaod sa mga ninuno; sa pagpanamastamas sa karaang mga dios, nagtudlo siya sa mga tawo nga dili mosimba kanila o maghalad kanila, hinungdan nga daghan sa iyang mga tigpaminaw ang mibulag sa pagsamba sa mga idolo. Gipadala dayon ni Hadrian ang tribuno nga si[4469] Hypatius paingon sa Tripoli uban sa usa ka kontingente nga[4470] sa mga sundalo, nga nagsugo kaniya nga dakpon si Leontius ug bantayan siya hangtod sa iyang pag-abot.

Isip usa ka alagad ni Kristo, lumad si Leontius sa Gresya; taas, kusgan ug matin-aw, nailhan siya tungod sa iyang kaisog sa gubat diin nakadaog siya og daghang kadaugan; tungod niini, nakab-ot ni Leontius ang dungog ug respeto sa mga sundalo. Labaw pa, natural nga gipanalanginan sa kaalam, nga adunay halapad nga kasinatian sa kinabuhi ug akademikong kahibalo, si Leontius usa ka tawo sa tambag ug pagdumala. Sa pagkahibalo nga usa ra gayud ang tinuod nga Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo, gipahinungod ni Leontius ang tibuok niyang kinabuhi sa pag-alagad Niya, nga nagtuo dili lamang sa pulong kondili usab sa buhat. Maayo sa mga kabus, gipakaon niya ang mga gutom, gihatagan og sinina ang mga hubad, ug gihatagan og puloy-anan ang mga estranghero; sa mubo nga pagkasulti, gipahimutang niya sa iyang kaugalingon ang tanang maayong buhat, nga tungod niini gihatagan siya sa Ginoo og korona sa kadaogan.

Sa dihang nagkadool ang han-ay sa kasundalohan sa Tripoli, kalit ug wala damha nga natakdan og hilanat ang tribuno nga si Hypatius, nga iyang gipasabot sa iyang mga sundalo sa mosunod nga paagi:

'Nasayud ko sa hinungdan nganong miabot kini nga sakit kanako: nasuko ang mga dios kanako tungod kay, sa akong pagbiyahe, wala ko maghalad kanila og halad nga angay kanila; karon, ginasilotan ko nila pinaagi niining sakit.'

Sa dihang nakita sa mga sundalo nga tinuod gayud nga nag-antos ang tribuno sa grabeng sakit, nakisimpatiya sila kaniya ug nag-ambit sa iyang kasubo; milabay ang tulo ka adlaw, ug wala gyud mokaon ang masakiton, samtang nagkagrabe ang iyang sakit matag oras, nga naghulga nga mahimong makamatay. Sa gabii tali sa ikatulo ug ikaupat ka adlaw, ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa tribuno sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Kung gusto ka nga maayo, nan, kauban ang imong mga sundalo, pag-agay kamo tulo ka beses ngadto sa langit: "Diyos ni Leontius, tabangi ako!" Kung buhaton nimo kini, maayo ka dayon.'

Dali siyang mibangon ug mibuka sa iyang mga mata, ang tribuno, nga gisunog sa sulod nga hilanat, nakakita sa balaang Anghel nga nagtindog sa atubangan niya sa porma sa usa ka gwapong batan-on, nga nagsul-ob og puti kaayong bisti.

'Ako,' ingon niya sa Anghel, 'gipadala uban sa mga sundalo aron dakpon si Leontius ug bantayan siya hangtod moabot si Hegemon Adrian, apan ikaw nagmando kanako nga mangayo og tabang sa Dios ni Leontius.'

[4466] Naghari gikan sa 70 hangtod sa 79.

[4467] Hegemon – usa ka gobernador sa probinsya.

[4468] Tripoli – usa ka Phoenician nga siyudad sa baybayon nga adunay pantalan; nahimutang kini sa tiilan sa kinataasan nga tuktok sa Lebanon.

[4469] Tribuno – usa ka kumander sa usa ka detachment nga adunay 1,000 ka sundalo.

[4470] Spira – usa ka kompanya (Buhat 10:1) o usa ka rehimento (Buhat 21:31).

Sa diha nga gisulti niya kini nga mga pulong, nawala ang Anghel sa panan-aw sa masakiton nga tribuno; sa kahadlok, gipukaw sa tribuno ang iyang mga higala nga natulog tupad kaniya ug miingon kanila:

'Paminawa ninyo ang akong nakita: sa diha nga nahulog ako sa akong unang pagkatulog, usa ka hayag nga batan-ong lalaki ang mitungha sa akong atubangan ug nagtambag kanako, kauban ninyong tanan, nga tawgon ang Dios nga si Leontius, nga nagsaad og pagka-ayo isip baylo. Pagmata nako, nakita nako ang batan-ong lalaki sa akong kaugalingong mga mata, unya dali ra siyang nawala.'

'Dili man kana lisod buhaton,' ingon sa iyang mga amigo; 'buhaton namo tanan, basta ka lang maayo.'

Usa sa mga higala sa tribuno, nga ginganlan og Theodulus, labi ka katingala sa panan-awon ug gipangutana pag-ayo ang masakiton bahin sa tukmang dagway sa batan-ong lalaki nga nagpakita; malipayong gitubag sa tribuno ang iyang kuryosidad. Ug napuno ang kasingkasing ni Theodulus sa gugma alang sa Dios nga si Leontius, nga wala pa niya mailhi kaniadto. Sa dihang namata na ang mga sundalo gikan sa ilang tulog, mitigum sila sa palibot sa masakiton nga tribuno ug nadungog nila gikan kaniya ang panan-awon nga iyang naangkon; mitindog silang tanan, walay bisan kinsa ang wala, ug samtang nagtutok sa langit, misinggit sila uban sa nag-antos nga tawo:

'Diyos ni Leontius, tabangi kami!'

Sa diha-diha dayon mibangon ang tribuno, himsog kaayo sama sa wala gyud siya masakit; miabot ang oras sa paniudto, ug ang tribuno misugod sa pagkaon, pag-inom, ug paglingaw-lingaw uban sa iyang mga higala. Ang milagro nga nahimo sa tribuno napuno pa gayud sa mas dako nga katingala kang Teodulo – naglingkod siya sa kilid, naghunahuna sa hilom:

– Kinsa si Leontius, ug kinsa ang Dios ni Leontius?

Samtang ang iyang mga higala nagdapit kang Theodulus sa pag-apil sa salo-salo, apan siya, mas gipili ang kagutom kaysa sa pagkaon, misalikway sa pagtilaw bisan usa ka tipik. Sa dihang nakita niya nga ang mga sundalo, ubos sa impluwensya sa bino, nakalimot sa mga sugo sa hegemon, miingon si Theodulus kanila:

'Moabot si Hadrian kanato ugma o sa sunod adlaw, apan wala kami'y tuyo nga pangitaon ang tawo nga gisugo namo nga dakpon; kung gusto ninyo, ako ug ang tribuno mouna kaninyo paingon sa siyudad ug pangitaon ang tawo nga gisugo namo nga pangitaon.'

Pagkumbinse niya sa tribuno nga mouban kaniya, mibyahe sila Theodulus ug Hypatius paingon sa siyudad.

Sa diha nga nakaabot sila sa tumoy sa bukid diin nahimutang ang Tripoli, mitungha si Leontius aron masugat sila ug gipangumusta sila pinaagi niining mga pulong:

'Maglipay kamo sa Ginoo, mga igsoon!'

'Maglipay ka, igsoon!' tubag sa tribuno ug ni Theodulus.

'Kinsa ang inyong gipangita dinhi?' pangutana ni Leontius.

'Si Emperador Vespasian,' ingon nila, 'nakahibalo nga adunay usa ka tawo nga ginganlan og Leontius nga nagpuyo niining siyudad—usa ka maharlika, maalamon, matinahuron nga tawo ug usa ka maisugong mandirigma; gisugo kami aron masayran kung asa siya nagpuyo; nagsunod kanamo si hegemon Adrian, nga gisaligan sa Emperador sa pagdumala sa tibuok rehiyon sa Fenicia; ang hegemon mismo gustong makakita kang Leontius isip usa ka tawo nga pinalabi sa mga dios, aron siya dayon mapadala ngadto sa Emperador uban sa dakong dungog; ug ang tibuok Senado Romano gustong makakita kang Leontius, kay ang tanan nakahibalo sa iyang kaisog sa gubat, sa iyang kahanas sa pagdumala, sa iyang pagkamatinud-anon ug sa iyang daghang ubang himayaong mga buhat.

Pagkadungog niini, miingon ang bulahan nga si Leontius:

'Nakita nako nga kamo mga langyaw ug wala kamo kahibalo unsay nahitabo dinhi sa siyudad. 'Sumunod kamo kanako; pahulay kamo gikan sa inyong pagbiyahe, ug ipakita ko kaninyo si Leontius, nga inyong gitawag nga higala sa inyong mga dios; sa tinuod, bisan pa man, dili siya higala sa mga dios nga inyong gipasidunggan, apan hibaloa ninyo nga siya usa ka Kristohanon, usa ka magtutuo kang Ginoong Hesus!' Si Hypatius ug si Theodulus nag-istorya sa ilang kaugalingon:

'Kinsa kining tawo nga nagtawag kang Leontius nga Kristohanon? Tingali paryente ba siya niya?'

Unya gipangutana nila ang lalaki nga wala nila kaila:

'Unsa imong ngalan?'

'Mahitungod sa akong ngalan,' matubag niya, 'nasulat kini sa Kasulatan: *"Ikaw molakang sa asp ug basilisk; imong tapakan ang leon ug ang dragon"* (Salmo 90:13), kay kinahanglan kong tapakan ang leon—ang yawa, ang dili makita nga kaaway—ug ang bitin—ang pangulo, ang makita nga kaaway; Kinahanglan nakong mapildi, sama sa akong pagdaog batok sa mga bitin ug basilisk, ang iyang mga magtatambag, ang masigasig nga mga sulugoon sa mga demonyo. Ug sa diha nga madaog ko ang tibuok panon sa leon, unya ang buhat mismo ang magpadayag sa akong ngalan."

Kining mga pulong daw misteryoso kaayo sa tribuno ug kang Theodulus; samtang naningkamot sila pagsabot niini, gisundan nila ang katingalahang tawo paingon sa iyang panimalay nga puno sa kalibog. Gidawat sila ni San Leontius pinaagi sa pag-andam og pagkaon para kanila. Pagkahuman nila matilawan kini, miingon sila sa ilang tag-iya:

'Nalipay kaayo kami sa imong pag-abi-abi, maayong tawo! Tuman-a pa ang imong pagkamaayo kanamo—ipakita kanamo si Leontius nga among gipangita. Pag-abot ni Adrian, isulti namo kaniya kung unsa kadako ang imong nabuhat para namo, ug tungod niini hatagan ka niya og dakong dungog, aron ka makig-uban sa mga higala sa hari.'

'Ako si Leontius, ang inyong gipangita,' tubag sa santo, 'ako ang suldado ni Hesukristo nga gisugo kaninyo ni Hadrian nga dakpon.'

Unya ang tribuno ug si Teodulo mihulog sa tiilan ni Leontius, nga nag-ingon:

'Alagad sa Labawng Dios! Pasayloa kami sa among mga sala ug dali-a ang pag-ampo alang kanamo sa imong Dios, aron luwason usab kami Niya gikan sa dautang pagka-idolatra ug sa mabangis nga hayop nga si Hadrian, kay gusto namo mahimong mga Kristohanon.'

Dayon gisultihan siya nila kung giunsa pagpakita sa usa ka anghel sa masakiton nga lalaki ug kung giunsa pag-ayo sa sakit sa tribuno pagkahuman sa pag-ampo ni Leontius sa Dios.

Sa pagkakita niining pagpadayag sa gahum ni Cristo, napuno sa kalipay si San Leontius; mihapa siya sa yuta sa porma sa krus, ug misugod siya og pag-ampo sa Dios uban sa mga luha:

– O Ginoong Dios, *'nga gusto nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran'* (1 Tim. 2:4), tan-awa kami karon: Gibuhat Nimo nga ang mga tawo nga unta akong sundon misunod kanako; panalipdi ako, ang Imong karnero, ug pasiga-a sila uban kanako pinaagi sa kahayag sa Imong kaluoy. Ibubo kanila ang grasya sa Imong Espiritu Santo, paghimo kanila og putli nga kasingkasing, ug, human nimo silang timplahan sa Imong Balaang Tanda, himoa silang Imong dili mapildi nga mga mandirigma – armasa ug palig-ona sila batok sa kaaway, ang yawa, ug sa iyang mga sulugoon. Hinaut nga kining Iyong mga sulugoon mapukan ang ulo sa dili makita nga bitin ug sa makita, dautang hayop, si Hadrian.

Pagkahuman sa mainit nga pag-ampo ni San Leontius, usa ka hayag nga panganod ang mibaba sa tribuno nga si Hypatius ug sa iyang higala nga si Theodulus ug gibunyagan sila, gipahulanan sila sa ulan, samtang gihangyo ni San Leontius ang ngalan sa Labing Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ibabaw sa mga gibunyagan.

Pagkahuman niining milagrosong pagbunyag, gidayeg niya ang Dios, nga nagaingon:

'Kahimaya kanimo, akong Dios! Ikaw nga maminaw sa mga pag-ampo sa mga nagahigugma kanimo ug pagtuman sa mga tinguha sa mga nahadlok kanimo!'

Pagkahuman niyang gisul-otan ang mga bag-ong nabunyagan og puti nga bisti, gisugo ni San Leontius nga dad-on ang mga nagdilaab nga kandila sa ilang atubangan. Niadtong panahona, ang nahibilin nga mga sundalo, nga nahabilin sa pagmartsa, miabot sa siyudad; nangutana sila bahin kang Leontius, ingon man usab bahin sa ilang tribuno ug kang Theodulus. Sa dihang nakit-an sila sa mga sundalo, hingpit silang nabigla ug nalibog sa pagkakita sa nagdilaab nga mga kandila ug sa puti nga mga bisti nga gisul-ob ni Hypatius ug Theodulus. Pagkahibalo sa mga sundalo nga ang ikaduha nahimong Kristiyano ug nabunyagan, nahibulong sila sa sinugdanan, unya nagsugod sila sa pagpagawas sa ilang kasuko; sa samang higayon, ang balita sa bunyag ni Hypatius ug Theodulus nakaabot sa pipila ka mga lungsoranon sa siyudad; ang mga ulahi mihimo og kagubot, nga nagasinggit:

'Sunuga ang mga nagpasipala sa atong mga diyos!'

Misugod ang panagbangi ug kagubot sa siyudad: ang uban mipanalipod kang Leontius ug sa ubang mga Kristohanon, samtang ang uban gustong patyon sila; apan nagpaabot sila sa pag-abot sa hegemon, kay wala silay kaisog nga mopahimulos sa mga Kristohanon sa ilang kaugalingon.

Paglabay sa duha ka adlaw, miabot sa siyudad si Adrian, ang hegemon; gisultihan siya sa mga lungsoranon nga miduaw kaniya sa tanan mahitungod kang Leontius ug sa uban pang mga Kristohanon nga iyang gipangulohan.

'Aduna'y usa ka tawo,' ingon nila, 'nga ginganlan og Leontius ug usa ka Kristohanon sa pagtuo, nga nagapahilayo sa tanan gikan sa among mga dios pinaagi sa iyang mga orasyon nga siya ra ang nakahibalo. Sa samang higayon, iyang gihimaya ang usa ka tawo nga gipatay sa mga Hudiyo human sila gipukaw, ug kinsa gilansang sa krus ni Pilato human siya gibugbog.' Sa katapusan, kining maong Leontius, pinaagi sa salamangka, nabihag pa gani ang mga sundalo sa imperyo, nga napugos sila sa pagdawat sa pagtuo sa Galileano; ug sulod na karon sa tulo ka adlaw iyang gihuptan sila—nga una niyang gisul-oban og puti nga bado—nga nakabilanggo sa iyang balay nga walay paagi sa pag-ikyas, ug uban kanila iyang gihimaya ang iyang kaugalingong Kristo, nga kaniadto gilansang sa krus, samtang ginapasipala ang among mga dios pinaagi sa dili mabilang nga mga panamastamas.

Gipadala dayon ni Hadrian ang mga sundalo aron dakpon si Leontius, ang tribuno Hypatius ug si Theodulus, ug gisugo nga ipriso ug bantayan sila hangtod sa ilang paglitis. Unya, sa pagsulod niya sa siyudad, gideklarar sa hegemon nga adlaw sa pahulay ang maong adlaw. Samtang naa sa prisohan, si Santo Leontius walay hunong nga nagtudlo sa iyang mga kauban sa Kristohanong pagtuo ug nagpalig-on kanila alang sa pagkamartir nga nagpaabut, nga nagtumong sa ganti sa umaabot; ilang gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo, nga naghimaya sa Dios. Sa sunod buntag, mipahimutang ang gobernador sa iyang lingkoranan sa hukmanan samtang gidala ang mga balaan nga priso gikan sa bilanggoan alang sa interogasyon.

'Ikaw ba si Leontius?' pangutana sa gobernador kang San Leontius.

'Ako siya,' tubag niini.

'Unsa,' padayon sa pangutana sa gobernador, 'ang imong ranggo, ug giunsa nimo, pinaagi sa imong salamangka, napalimbong kining mga sundalo—nga kaniadto matinud-anong alagad sa atong hari—aron karon mosilbi sa imong Dios?'

'Ako,' miingon ni San Leontius, 'usa ka sundalo sa akong Kristo; ako ang anak sa tinuod nga Kahayag *"nga naghatag kahayag sa matag tawo nga moanhi sa kalibutan*" (Juan 1:9), ug ang bisan kinsa nga moanhi niining Kahayag dili masandad (Juan 11:9–10). Karon nasayud na sila Hypatius ug Theodulus nga ang gigikanan, ang paglihok, ug ang katumanan sa Kahayag nga akong gipasabot mao ang Kristo mismo, ang Anak sa Dios ug ang Dios nga walay sinugdanan, pareho sa Amahan sa pagka-Dios, Kahayag gikan sa Kahayag, Dios gikan sa Dios; Sa pagkahibalo nila kaniya, ilang gibyaan ang inyong mga dios nga hinimo sa kahoy, bato o mga bukog sa mga hayop nga walay pulong; kini nga mga dios nga walay lihok ug walay gahum dali ra mapukan.

Ang gobernador, napungot sa walay kahadlok nga pakigpulong ni San Leontio, gisugo ang iyang mga sulugoon nga bugbog-on siya. Samtang nag-antos siya sa pagkabugbog, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, diin siya nagpaabut og tabang, ug miingon sa gobernador:

'Bogo nga manlutos! Ikaw, nga nagtuo nga makapahamtang ka og kasakit kanako, sa tinuod mas grabe pa ang kasakit nga imong gibati sa imong kaugalingon, samtang ginakagat ka sa imong kaugalingong kasingkasing.'

Human sa dugay nga pagpanakit, gisugo sa gobernador nga ibalik si San Leontio sa prisohan; unya mituyok siya kang Hypatius ug Theodulus:

'Ngano man nga imong gisalikway ang mga batasan sa pagka-amahan nga gipangtudlo kanimo sukad pagkabata ug gibyaan ang imong dungog sa militar, nga maoy hinungdan sa kasubo sa hari?'

'Nakadawat kami,' tubag sa mga santo, 'ug mas maayong ganti gikan sa Hari sa Langit: Iyang gihatag kanamo *ang "pan sa Dios, nga nanaog gikan sa langit"* (Juan 6:33), ug ang baso sa bino nga nibubo gikan sa kilid ni Cristo.'

'Kini nga daotan ug walay pulos nga pakigpulong,' miingon si Hadrian, 'gitun-an kaninyo sa walay Diyos nga si Leontius, apan ako nagaingon kaninyo: tuman-a ang kabubut-on sa hari. Wala ba ninyo nahibaloan ang iyang sugo – nga hatagan og dakong dungog ug ganti ang mga sundalong nagpasidungog sa mga dios, ug patyon ang mga mobalik batok kanila, nga ipailawom sila sa malupit nga pagpanamastamas?

'Ang among dungog sa militar naa sa langit,' mitubag sila San Hypatius ug San Theodulus, 'busa buhata kami sumala sa imong gusto; isip usa ka masigasig nga tigpanalipod sa mga dautang diyos, nagpakig-away ka

batok kanamo nga inosente; apan sa dili madugay mapukan usab ang imong kinabuhi—gibilang na ang imong mga adlaw.'

Sa kasuko, gisugo ni Adrian nga hubaron og hubad ang tribuno, bitayon sa kahoy sa pagpanakit, ug kuskusan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Para kang Theodula, gisugo niya nga ipahigda sa yuta ug bugbogon nga walay kalooy. Gidala sa mga santo ang tanang pag-antos uban sa kaisog; hinumduman ang pagtulon-an ni San Leontius, wala sila'y gisulti gawas sa mosunod nga pag-ampo: *'Luwas-a ako, Ginoo, kay walay matarong'* (Salmo 11:1).

Sa dihang nakita nga ang mga santo nagpabilin nga lig-on ug dili matandog sa ilang pagtuo kang Kristo, gisilotan sila sa tortyurador sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Samtang gidala sila paingon sa ilang kamatayon, nag-awit sila San Hypatius ug San Theodulus:

– Ikaw ang among dalangpan, O Ginoo! Sa Imong mga kamot among gisugyot ang among mga kalag.

Uban sa kalipay ilang gibutang ang ilang mga liog ilawom sa espada alang kang Kristo ug, pagkahuman nga naputol ang ilang mga ulo, miadto sila sa Ginoo aron dawaton gikan sa Iyang tuo nga kamot ang korona nga giandam alang kanila.

Pagkahuman niini, gidala pag-usab si Santo Leontius sa atubangan sa hukmanan sa igemon.

'Luwasa ang imong kinabuhi, Leontius,' miingon ang gobernador kaniya, 'aron dili ka masinati ang makalilisang nga pag-antos nga nasinati sa tribuno ug ni Theodulus, nga imong naliso.' Tumana ako, halad og halad sa mga dios, ug unya hatagan ka og dakong dungog dili lang gikan kanako, kondili gikan mismo sa hari ug sa Senado Romano, kay ang hari ug ang mga maharlika dako kaayo ang tinguha nga makakita kanimo."

'Dili ko gusto,' tubag ni Santo Leontio, 'nga makita ang nawong sa imong hari, nga kaaway ug kasuklam-suklam sa akong Dios. Mas maayo, kon gusto nimo, ikaw, Hadriano, mahimong higala sa akong Kristo; ug kon mahimo ka nga usa niini, ipakita nako kanimo unsang dungog, bahandi ug kaluwasan ang imong madawat sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Sa malisyosong katawa, nangutana si Hadrian:

'Gusto ba gyud nimo nga madawat nako ang samang kaluwasan nga nadawat sa tribuno ug ni Theodulus? Buang ka nga tawo! O wala ba ka kahibalo unsa nga silot ang nakapahugno kanila?'

'Kana nga silot,' supak sa santo, 'dili gyud silot, kondili ang labing maayong kinabuhi, kalinaw ug kalipay: karon naglipay na sila, nga nakapahimutang na sa han-ay sa mga anghel.'

'Paminawa pag-ayo sa akong isulti,' miingon ang gobernador kang Santo Leontius: 'Unsa bay tawo nga husto ang panghuna-huna ang mosalikway niining kahayag sa adlaw ug sa dagkong diyos nga sila Dia, Apollo, Neptune, Venus ug ang uban pa, aron lang matapos ang iyang kinabuhi sa usa ka makauwaw ug masakit nga kamatayon?' Tinuod, walay lain gawas sa mga nabihag nimo!

'Wala ba ka makadungog,' pangutana ni San Leontius sa igemon, 'sa mga pulong sa Kasulatan: *"Kay mga dios-diosan ang tanang dios sa mga nasud"* (Salmo 95:5), *"Ang mga naghimo kanila mahimong sama kanila, ingon man usab ang tanan nga nagsalig kanila"* (Salmo 134:18); kinsa sa mga tawo nga matarong ang panghuna-huna ang gustong mahimong sama sa bato nga hilom o butang nga walay kalag—mao kana gayud ang inyong mga dios—aron, pinaagi sa paghalad kanila og halad, sila malaglag sa walay katapusang kamatayon?

Sa iyang mabangis nga kasuko, gisugo sa taga-pahirap ang upat ka kusgan nga sulugoon nga bugbogon ang martir, nga nagahigda nga patag sa yuta, nga walay kalooy, samtang usa ka espesyal nga heraldo ang magasinggit:

'Ang mga nagpasipala sa among mga diyos ug dili mosunod sa mga sugo sa mga hari mapukan sa susamang kamatayon.'

Gibugbog nila ang balaan nga martir hangtod gikapoy na ang mga nagbugbog. Apan si San Leontius miingon sa taga-antos:

'Bisan pa og imong himuon nga usa ka samad ang tibuok nakong lawas, dili gihapon nimo mapildi ang akong hunahuna, ni ikaw ang magmamando sa akong kalag.'

Unya gisugo sa gobernador nga bitayon ang santo sa kahoy sa pagpanakit ug ang tibuok niyang lawas, lakip ang mga tadyaw ug bukong-bukong, hikason gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento. Gihikason nila ang balaan nga martir sulod sa dugay nga panahon; sa iyang makalilisang nga pag-antos, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug gipangamuyo ang Dios niining pag-ampo:

'Ginoo ko, Ikaw ang akong paglaum; luwasa ako!'

Unya miingon ang tortsurador sa mga tigpapatay:

'Ibaba ninyo siya gikan sa kahoy; nahibalo ko nga human ana itan-aw niya ang langit aron mangayo sa among mga diyos nga hatagan siya og kahupayan.'

Pagkadungog niini, si San Leontius misinggit sa kusog ug masuko ngadto sa gobernador:

'Mao unta nga malaglag kamo uban sa inyong mga dios, ikaw nga delikado ug malaut nga tortyurador! Nag-ampo ako sa akong Dios nga Iya unta akoa hatagan og kaisog ug kusog aron masustiner ang grabeng pag-antos nga inyong ipahamtang kanako.'

Gisugo sa taga-pahirap nga ibitay siya pag-usab, apan karon baliktad, nga adunay bug-at nga bato nga gitali sa iyang liog. Nagpabilin si San Leontius sa ingon nga kahimtang sulod sa taas nga panahon, nag-ampo sa kusog nga tingog:

'Ginoong Hesukristo, nga nagpalig-on sa Imong mga sulugoon nga sila Hypatia ug Theodulus samtang ilang giangkon ang Imong labing balaan nga ngalan, palig-oni usab ako, ang Imong mapainubuson ug makasasala nga sulugoon, aron makasugakod ako niining mga pag-antos. Ayaw ako biyai, akong Paglaum!'

'Nasayud ko, Leontius, nga mahimong higala ka sa among mga diyos,' miingon ang gobernador.

'Usa ako ka alagad sa Dios sa kahitas-an,' tubag sa martir, 'ug kamo mga alagad sa inyong mga dios, nga uban kanila kamo ug ang inyong mga sundalo malaglag.'

Tibuok adlaw, gisagubang ni San Leontius ang ingon nga mga pag-antos; sa pagduol sa gabii ug nagsugod na ang pagsalop sa adlaw sa kasadpan, gisugo sa gobernador nga kuhaon si San Leontius gikan sa kahoy sa pagpanakit ug ilabay sa bilanggoan hangtod sa kaadlawon. Tibuok gabii, nag-awit si San Leontius samtang nakabilanggo: *'Ang Ginoo mao ang akong suga ug akong kaluwasan; kinsa may akong ikahadlok?'* (Salmo 26:1).

Usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Pagkugi, Leontius! Ang Ginoong Dios, nga imong matinud-anong gisilbihan, nagpadala kanako kanimo, aron kanunay kong kauban ka.'

Ug ang santo nalipay ug nagmalipayon sa Ginoo, iyang Dios. Misidlak ang adlaw, ug pag-usab si Hadrian, pagkahuman siya mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom, gitawag niya si Santo Leontius sa iyang atubangan.

'Maayo, Leontius, unsa na imong nakahukom?' pangutana niya.

'Miabot ako,' tubag sa santo, 'sa usa ka konklusyon: nga dili tagdon ang imong walay pulos nga mga pulong; Daghang higayon na nako kini gisulti, ug usbon ko karon: Dili gyud nako biyaan ang akong Dios, ang Magbubuhat sa langit, yuta, dagat ug sa tanan nga anaa niini; ang Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga nag-antos sa pag-antos sa krus alang sa atong kaluwasan; Kaniya ra gayud ako nagbutang sa akong paglaum.

'Paminawa ko, Leontius!' pag-awhag sa gobernador, 'halad og halad sa mga dios; nagasaar ko kanimo sa akong mga dios nga, kon buhaton nimo kini, makadawat ka og dakong dungog ug daghang bahandi gikan sa hari.'

'Unsa nga dungog ug unsa nga bahandi sa ilawom sa langit ang makapahimo kanako,' pangutana ni San Leontio, 'nga maminaw kanimo ug ikalimod ang akong Dios? Ang tibuok kalibutan dili takus kang Kristo nga Ginoo, nga akong gihigugma sa tibuok nakong kasingkasing, nga alang Niya mag-antos ako ug andam motugot sa bisan unsa; apan dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios.'

Sa dihang napamatud-an na nga imposible nga mapildi kining dili mapilde nga mandirigma ni Kristo—mao ang pagpangumbinsi kaniya sa pag-uyon sa dautang pagano—ang gobernador mipahayag sa mosunod nga silot sa kamatayon kang San Leontio:

'Si Leontius, nga dili lang misupak sa sugo sa hari ug paghalad sa mga dios, apan misalaway usab sa mga dios sa iyang mga katigulangan, among gisugo nga siya ipahimutang sa estaka sa pagpanakit, igapos sa upat ka direksyon, ug bugbogon hangtod siya mamatay sa kasakit.'

Gipalapad si San Leontius, gitali sa upat ka poste nga gilubong sa yuta; unya gipukpuk siya sa upat ka kusgan nga mandirigma sa dugay ug malupit nga paagi hangtud nga, sa iyang kasakit, iyang gisumiter ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios; ang iyang lawas, gipahaboy gawas sa siyudad, gikuha sa mga matinud-anon ug gihatagan og dungganong lubong duol sa pantalan sa Tripolskaya.

Ang pag-antos sa balaan nga martir Leontius gisaysay sa sulugoon ni Kristo nga si 'Kyr the Notary', nga nakasaksi sa pagpanlupig sa iyang kaugalingong mga mata; Gisulat niya ang tibuok kasaysayan sa mga plaka nga lata, nga iyang gibutang tupad sa mga relikya sa martir sa iyang kabaong alang sa umaabot nga mga henerasyon sa mga Kristohanon, aron ang bisan kinsa nga mobasa o makadungog niini makataas sa ilang mga kamot ngadto sa

langit ug mohatag og himaya sa Dios, nga nagpalig-on sa Iyang alagad alang sa ingon nga buhat. Gikompleto ni San Leontius ang iyang pagkamartir niadtong Hunyo 18 sa panahon sa paghari ni Vespasian sa Roma, ug sa Simbahan – sa atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang Niya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen[4471] .

Kontakion, Tono 3:

Imong gipahiya ang mga manlutos pinaagi sa imong kaalam, ug imong gipadayag ang walay Diyos nga pagsimba sa mga Griyego; misidlak ka ingon usa ka tawo nga adunay langitnong pagsabot sa tanan, O Diyosnong-maalamon nga martir, magtutudlo sa pagkamapanghimatuod. Busa gisaulog namo uban sa gugma ang imong handumanan, O labing maalamon nga Leontius.

2 Hulyo

19 Hunyo (Daang Estilo)

Kumemorasyon ni San Hudas nga Apostol, igsoon sa Ginoo sa unod

Kumemorasyon sa Hunyo 19

Si San Hudas nga Apostol usa sa Napulo'g Duha ka Apostol sa Ginoo. Siya gikan sa kaliwatan ni David ug Solomon. Si San Hudas natawo sa lungsod sa Nazaret sa Galilea kang matarong nga Jose, nga sa ulahi gi-pakasal kang Labing Balaan nga Birhen Maria. Wala pa masayri sa sigurado kinsa ang inahan ni Hudas. Sumala sa uban, siya mao si Salome[4472] – ang anak nga babaye ni Haggai, anak ni Barachiah, igsoon ni San Zacarias, amahan ni San Juan nga Propeta ug Munaong Magsusulti sa Ginoo. Kining si Judas mao ang igsoon ni San Santiago nga Matarong, ang presbiteryo sa Simbahan sa Jerusalem[4473] . Si San Hudas nga Apostol kasagarang gitawag nga si Judas, anak ni Santiago, nga mao ang igsoon ni Apostol Santiago[4474] . Gidawat niya kini nga ngalan tungod sa

---

[4471] Si San Leontius nga Martir gihisgutan sa Konseho sa Constantinople, nga gipahigayon ubos ni Patriarka Menas (636–552); usa ka simbahan ang gipahinungod kaniya sa Tripoli, Fenicia. Sa Constantinople, ang pista ni San Leontius gisaulog nga solemne sa duha ka lugar – sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan ug duol sa Kamaridia.

[4472] Kinahanglan nga ilain kining Salome gikan sa tigulang nga Salome – usa ka lumolupyo sa Bethlehem (nga nailhan nga lola sa Ginoo); kining Salome paryente sa Labing Balaan nga Birhen Maria ug sa Balaan nga Jose; tan-awa ang salaysay bahin kaniya sa Pagkahimugso ni Kristo – 25 Disyembre

[4473] Si San Santiago nga Apostol, igsoon sa Ginoo sa unod, giingon nga kauban sa iyang amahan nga si Jose, si Birhen Maria, ug ang Bata nga si Jesus sa ilang pag-ikyas paingon sa Ehipto. Human sa Pag-alsa sa Manluluwas, gitudlo siya nga obispo sa Simbahan sa Jerusalem; siya ang unang naghimo sa Banal nga Misa. Namatay siya pagkahuman siya gipahulog gikan sa balkonahe sa simbahan sa mga Hudiyo niadtong tuig 61 o 62 AD; ang epistola nga nagdala sa iyang ngalan giisip nga iya. Ang paghinumdom niining Balaang Apostol mao ang Oktubre 23.

[4474] Bisan pa, ang uban nagpalahi kang Hudas, ang igsoon sa Ginoo, ug kang Hudas nga anak ni Santiago (gimention sa Lucas 6:16 ug Mga Buhat 1:13), ug giila nga kang ikaduhang Apostol ang mosunod nga salaysay, sumala sa Ebanghelyo. Sa Iyang katapusang pamulong sa Iyang mga disipulo, pagkahuman Niya ipahibalo kanila ang Iyang pagbiya paingon sa Dios Amahan, miingon Siya kanila ingon nga paglipay: *'Dili ko kamo biyaan nga mga ulila; muanhi Ako kaninyo. Sa dili madugay, dili na ko makita sa kalibutan; apan kamo makakita kanako, kay buhi ako, ug buhi usab kamo. Niadtong adlawa, mahibalo kamo nga anaa ako sa akong Amahan, ug kamo anaa kanako, ug ako anaa kaninyo. Kinsa ang nagbaton sa akong mga sugo ug nagatuman niini, siya ang nagahigugma kanako; ug kinsa ang nagahigugma kanako, siya usab higugmaon sa akong Amahan; ug ako higugmaon siya ug ipadayag ko ang akong kaugalingon kaniya'* (Juan 14:18–21); unya si Hudas miingon sa Ginoo: *'Ginoo! Unsa kaha kini, nga buot Ka magpadayag sa imong kaugalingon kanamo ug dili sa kalibutan?'* (Juan 14:22). Gikan niining pangutana, klaro nga ang Apostol Judas wala pa makabulag sa gihigugma nga pagtuo sa mga Hudiyo bahin sa Mesiyas isip usa ka arangking hari sa yuta, ug nasabtan niya ang gisaad nga pagpadayag sa Ginoo sa kahulugan sa usa ka makita ug masinati nga pagpadayag, sa himaya sa usa ka arangking hari ug mananakop sa yuta. Sa Iyang tubag, gipahibalo sa Ginoo kaniya nga Siya dili usa ka hari sa kalibutan, ug nga ang Iyang pagpadayag sa Iyang Gingharian dili usa ka makita, gawasnon, o lawasnong pagpadayag, kondili usa ka sulodnong, espirituhanon – ang Iyang mistikal nga pakig-uban sa mga magtutuo (Juan 14:23).

pagpaubos, kay gihunahuna niya nga dili siya angay tawgon nga igsoon sa Ginoo sa unod, labi na gayud kay nakasala siya sa atubangan sa Ginoo, una, tungod sa iyang kakulang sa pagtuo, ug ikaduha, tungod sa iyang kakulang sa paghigugma isip igsoon. Ang pagkasala ni Hudas tungod sa kakulang sa pagtuo gipamatud-an ni San Juan nga Teologo, nga miingon: *'Kay bisan ang Iyang kaugalingong mga igsoon wala motuo kaniya'* (Juan 7:5).

Sa pagpatin-aw niining talata gikan sa Ebanghelyo, nasabtan ni San Teofilakto[4475] nga ang 'mga igsoon ni Kristo' dinhi nagpasabot sa mga anak ni Jose. Sa partikular, miingon siya:

– Siya – mao si Kristo – gitamay bisan sa Iyang mga igsoon, ang mga anak ni Jose (nga usa kanila mao kining si Hudas); busa, asa man gikan ang ilang kawalay pagtuo kaniya? – Gikan sa ilang kaugalingong dautang kabubut-on ug gikan sa pagpanukotuko, kay kinaiya sa mga paryente nga mas masukot sa ilang kaugalingon kaysa sa mga estranghero.

Busa klaro gikan niini nga si Hudas nakasala batok sa iyang Ginoo tungod sa iyang kakulang sa pagtuo.

Apan si Judas, labaw pa, nagpakita og kakulang sa paghigugma isip igsoon kang Kristo, ingon nga gisulat sa kinabuhi ni Santiago, ang igsoon sa Dios. Sa dihang si Jose, pagbalik niya gikan sa Ehipto, nagsugod na sa pagbahin-bahin sa iyang yuta sa iyang mga anak—si nga natawo sa iyang unang asawa—gusto unta niya nga hatagan og bahin ang Ginoong Jesus, nga natawo sa supernatural ug dili madunot nga paagi gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga sa panahona usa pa ka gamay nga batang lalaki. Apan ang tulo ka anak ni Jose misalikway sa pagdawat kang Kristo isip bahin sa ilang panulondon, tungod kay Natawo Siya gikan sa lain nga inahan; ang ikaupat nga anak lang – si San Santiago – midawat Kaniya isip kauban sa pagpanag-iya sa iyang bahin, ug busa gitawag siya sa ulahi nga igsoon sa Dios. Tungod kay nasayud siya sa iyang mga nangagi nga sala—ang iyang kakulang sa pagtuo ug ang iyang kakulang sa paghigugma isip igsoon—si Hudas wala magdagan sa pagtawag sa iyang kaugalingon nga igsoon sa Dios, kondili gitawag lang niya ang iyang kaugalingon nga igsoon ni Santiago, sama sa iyang gisulat sa iyang epistola: *'Judas, usa ka alagad ni Jesu-Cristo, igsoon ni Santiago'* (Judas 1:1–25).

Gawas sa ngalan nga si Judas anak ni Santiago, aduna usab lain nga mga ngalan si Apostol Hudas. Gitawag siya sa Ebanghelista Mateo nga Lebbaeus ug Tadeo. Kining mga ngalan gihatag kang Apostol Hudas tungod sa usa ka rason, nga mao: ang pulong nga 'Lebbaeus' nagpasabot og 'tinuoray gikan sa kasingkasing'. Sa kaso sa Apostol Hudas, kini nga ngalan nagpasabot nga siya—si Hudas—human sa pagbuhat og mga kalapasan batok kang Kristo nga Dios tungod sa kawalay-hibalo, sa dihang napuno siya sa pagtuo nga si Jesus mao ang tinuod nga Mesiyas—Kristo nga Dios—gipahiusa niya ang iyang kaugalingon Kaniya sa tibuok niyang kasingkasing.

Ang Apostol Hudas gitawag usab nga Tadeo, nga nagpasabot og 'ang nagadayeg', tungod kay gidayeg ug gikumpisal niya si Kristo nga Dios ug gipahayag ang Ebanghelyo sa daghang nasud.

Gamay ra kaayo ang atong nahibaloan bahin sa kinabuhi ug ministeryo sa Balaang Apostol Hudas. Nahibal-an lang nga, sa pagkahuman sa paghari ni Domitian[4476] , duha ka apo ni Hudas, nga nag-araro sa yuta gamit ang ilang kaugalingong mga kamot, gidala sa atubangan sa emperador tungod sa bakak nga mga akusasyon sa mga heretiko, isip mga kaliwat ni David ug paryente sa Ginoo; apan sa dihang napasiguro ang emperador nga wala silay politikal nga hulga kaniya, gipagawas sila.

[4477]Ang Apostol Hudas, sama sa ubang 'mga igsoon sa Ginoo' sa unod, nagbuhat og daghang mga paningkamot sa pag-ebanghelismo, nagpakaylap sa Ebanghelyo ni Cristo. Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoong Jesu-Kristo sa langit, ang Apostol Hudas, sama sa tanang mga Apostoles ni Kristo sa kinatibuk-an, mipadayon sa pagwali sa Ebanghelyo. Sumala sa testimonya sa eklesiastikal nga historyador nga si Nikephoros[4478] , Ang banal nga Hudas—dili ang taga-Iscariot, kondili lain, nga nailhan sa duha ka ngalan nga Tadeo ug Lebeo, anak ni Jose ug igsoon ni Santiago, nga nahulog gikan sa atop sa Templo sa Jerusalem—nangwali sa Ebanghelyo ug naglapnag sa Kristiyanismo, una sa Judea, Galilea, Samaria ug Idumea, unya sa Arabia, Siria ug Mesopotamia, ug sa katapusan miabot sa siyudad sa Edessa, nga iya ni Haring Abgar[4479] , diin usa pa ka Tadeo, usa sa Pito ka

[4475] Ang Bulahan nga si Teophylact, Arsobispo sa Ohrid sa Bulgaria, nailhan tungod sa iyang komentaryo sa Upat ka Ebanghelyo, diin kadaghanan gisunod niya si San Juan Crisostomo. Namatay siya mga tuig 1085.

[4476] Ang Emperador nga Romano nga si Domitian naghari gikan sa 81 hangtod sa 96.

[4477] Ang pista niining Balaang Apostol Tadeo mao ang ika-21 sa Agosto, ingon man usab ang ika-4 sa Enero.

[4478] Si Nikephoros Kallistos usa ka Griyegong historyador sa ika-14 nga siglo nga nagbilin kanato sa iyang *Kasaysayan sa Simbahan*.

Apostoles, kaniadto nangangusar sa Ebanghelyo. Dinhi gikompleto ug gitul-id ni Apostol Hudas ang wala pa nahuman sa epistola sa maong Tadeo nga gisulat sa Griego.

Gireport nga ang balaan nga Apostol Hudas nagwali usab sa Kristiyanismo sa Persia, diin siya misulat sa iyang epistola sa Griyego. Ang motibasyon o hinungdan sa pagsulat niining epistola mao ang kamatuoran nga ang mga dili deboto misulod sa komunidad sa mga magtutuo; ilang gihimo ang grasya sa Dios nga usa ka kahigayunan sa paglapas sa balaod ug, sa ilawom sa pagpanamastamas sa Kristohanong kagawasan, nagpahimulos sa tanang matang sa makalilisang nga mga buhat. Kini nga mubo nga epistola naglangkob sa daghang lawom nga hunahuna ug makapabaton nga pagtulon-an. Naglangkob kini, sa bahin, og dogmatiko nga pagtulon-an: mahitungod sa misteryo sa Balaang Trinidad, sa Inkarnasyon ni Hesukristo, sa kalainan tali sa maayong mga anghel ug dautang mga anghel, ug sa umaabot nga Katapusang Paghukom; ug sa bahin moral nga pagtulon-an: usa ka pagdasig sa paglikay sa makasasalaong kahugaw – unodnong kahugaw, panamastamas, garbo, pagsuway, pagpanukotuko, kasuko, pagtraydor ug limbong; Ang Apostol nagatambag sa tanan nga magpabilin nga lig-on sa ilang pagtawag, sa pagtuo, sa pag-ampo ug sa gugma; iyang gitambagan sila nga mag-atiman sa pagbag-o sa mga naligaw ug magbantay sa ilang kaugalingon batok sa mga heretiko, nga iyang klarong gihulagway ang ilang dautang mga agi, ug nagpahayag nga kini nga mga heretiko malaglag, sama sa mga pumoluyo sa Sodoma (Judas 1:7).

Dugang pa, sa iyang epistola, gipahayag sa Balaang Apostol Judas nga dili igo alang sa kaluwasan ang pagbalhin lang gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo, kondili kinahanglan nga, kauban sa pagtuo, magbuhat og mga maayong buhat nga angay sa Kristiyanismo ug takus sa kaluwasan, ug iyang gihisgutan isip pananglitan ang mga anghel ug ang mga tawo nga gipaka-antos sa Dios. Gipangapos sa Diyos ang mga anghel sa walay katapusang kadena sa kangitngit ug gireserba sila para sa Iyang Katapusang Paghukom tungod kay wala nila gipreserbar ang ilang dignidad (Judas 1:6). Sa mga tawo nga gidala sa Dios gikan sa Ehipto, gipapas sila sa kamingawan tungod kay nahulog sila sa sekswal nga kalapasan ug pagpakasala, nga wala magpuyo subay sa balaod sa Dios (Judas 1:5). Busa, sa iyang epistola, gipadayag kanato sa Apostol Judas ang dagkong kamatuoran sa pipila lang ka pulong.

Ang balaan nga Apostol Hudas mibisita sa daghang lain-laing yuta, nagwali sa Ebanghelyo, nagpabalhin sa mga tawo ngadto sa pagtuo kang Kristo ug nagiya kanila sa dalan padulong sa kaluwasan. Sa pagpadayon niini nga mga buhat, nakaabot siya sa yuta sa Ararat ug didto, pagkahuman niyang mipalayo sa daghang tawo gikan sa idolatriya, gihimong Kristohanon sila. Tungod niini, nasuko kaayo ang mga paring pagano sa Apostol: gidakop nila siya ug, pagkahuman nga gipailalom siya sa nagkalain-laing pagpanakit, gibitay siya sa krus ug gitusok siya og mga pana. Ingon niini natapos sa Balaang Apostol Hudas ang iyang kaisug ug kinabuhi, ug mibiyahe siya paingon kang Kristo nga Dios, aron madawat gikan Niya ang korona sa walay katapusang ganti sa langit[4480] .

Tropario, Tono 1:

O Hudas, igsoon ni Cristo, magwawaras ug matinindog nga martir, balaan namong gidayeg ka, kay imong napildi ang tukso ug napreserbar ang pagtuo: busa, samtang gisaulog namo karon ang imong labing balaan nga handumanan, nadawat namo ang kapasaylo sa mga sala pinaagi sa imong mga pag-ampo.

[4479] Sumala sa tradisyon, gipadala ni Hesukristo ang Iyang hulagway, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, ngadto ni Avgar. Ang Edessa usa ka siyudad sa Mesopotamia.

[4480] Si San Hudeso nga Apostol namatay mga tuig 80 AD. – Sumala sa kalendaryong lunar ni Emperador Basil, si San Hudeso naa sa Edessa, Mesopotamia, diin iyang gihayag si Avgar, ug pagkahuman nabuslot siya sa usa ka pana samtang naa sa krus sa siyudad sa Arat; Sumala sa Slavonic Prologue, nag-antos si Apostol Hudas sa isla sa Arad. Aduna'y siyudad ug isla nga ginganlan og Arad, apan naa kini sa Fenicia, dili sa Mesopotamia. Sumala sa tradisyon sa Armenia, miabot si Apostol Jude sa Armenia mga tuig 60 ug nakigkita kang Apostol Bartolomeo didto sa siyudad sa Artashat sa Suba sa Araks; gipahibalo niya ang daghang mga tawo ug gipako siya sa krus niadtong tuig 72 sa Ormia sa Dako nga Armenia – karon Urmia. Sa ingon niana, ang Arat angay pangitaon duol sa Kabukiran sa Ararat. (Bulanan nga Talaan ni San Sergius, bol. 2, entry para sa Hunyo 19).

Kontakion, Tono 2:

Nipakita ka nga kauban ni Apostol Pablo, ug pinaagi kaniya gipahayag nimo kanato ang pagwali sa balaan nga grasya, bulahan nga Hudas, ang tawo sa tinago nga pulong; busa nagtawag kami kanimo: ayaw hunong sa pag-ampo alang kanamo tanan.

Ikaduhang Kontakion, Tono 2:

Napamatud-an nimo nga ikaw usa ka pinili nga disipulo nga lig-on ang hunahuna, ug usa ka dili matuyaw nga haligi sa Simbahan ni Cristo: pinaagi sa imong dila gipangwali nimo ang Pulong ni Cristo, nagpahayag sa pagtuo sa Usa ka Dios; pagkahuman nga gipahimaya ka Niya, nadawat nimo ang gasa sa pagtambal, aron tambalan ang mga sakit sa mga nangadto kanimo, O labing dayegong Apostol Hudas.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Paissius ang Dako

Gisaulog niadtong Hunyo 19

Ang walay pulos nga pangdani ning kalibutan—nga panandaliang ug malabay— – nagdani sa mga nagahandom niini, ug nagapugos kanila, alang sa usa ka gamayng kalibutanong kalipay, nga masayop sa ilang mga tuyo ug pagbati ug magdikit sa ilang hunahuna sa kalibutanong mga kahiligon, ug hangtod sa ingon nga ang mga mahigugmaon sa kalibutan usahay magsugod dili lamang sa pagdumot sa langitnong kinabuhi nga gisaad kanila, apan usab – hala! – molikay gikan sa Magbubuhat mismo sa tinuod nga kinabuhi ug magpaningkamot pag-ayo alang sa panalitikan ug kalibutanong mga panalangin kaysa sa mga umaabot, busa boluntaryo nilang giandam alang sa ilang kaugalingon ang usa ka malupit ug walay katapusang kamatayon; sa samang paagi, ang walay katapusang bahandi sa langit nagpukaw sa mga naglaum nga makab-ot kini og dili masukod nga paghandum niini ug nagpuno sa ilang mga kasingkasing sa usa ka matang sa balaan ug dili masukod nga katam-is: ang langitnong Gingharian nga gisaad kanato nagpugos sa ingon nga mga tawo sa pagpamalandong sa walay katapusang kalipay, sa ganti sa ilang mga paningkamot, ug sa himayaong selebrasyon sa mga asketiko; ang hunahuna niini nagpugos kanila sa pagpaningkamot aron makab-ot kini nga Gingharian, nga dili lang nila suklon ang tanan nga panalagsaon ug walay pulos, apan dili gani nila maluoy sa ilang kaugalingong kinabuhi, nga naghandum, alang kang Cristo, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo (Mat. 10:39), nga itugyan ang ilang mga kalag alang Kaniya, ug mas gipili nila ang kamatayon alang Kaniya kaysa sa tanang kalibutanong kalipay ug kahimut-an. Sa mga higayon diin, pagkahuman sa paghunong sa paglutos, ang mga asketiko sa pagkamatinud-anon wala makab-ot ang kamatayon sa martir nga , nangandoy sila nga masinati kini sa lain nga paagi: Gisugdan nila ang dugay, apan alang kanila gikinahanglan, nga buhat sa pagpamatay sa unod, ug sa pagbuhat niini natural nga nag-antos sila sa kanunay nga sakit: pinaagi sa pagpuasa adlaw-adlaw ug pagpamatay sa ilang kaugalingon pinaagi sa daghang mga ascetic nga buhat, nakigbisog sila batok sa mga dili makita nga demonyo, ug samtang anaa pa sa unod, walay hunong nilang gipugos ang ilang kaugalingon sa pagsukol niining mga dili-unod nga kaaway.

Sa taliwala sa ingon ana ka himayaon ug makapahimuot sa Dios nga mga tawo, adunay usa ka lalaki nga ako[4481] , ug karon gusto nakong isaysay ang iyang pagkahimugso, pagkabatan-on, ug katingalahang kinabuhi: ang ngalan sa maong lalaki mao si Paisius. Ug pasagdi nga motuo ang tanan kanako kon makadungog sila og labing himayaon ug supernatural nga mga butang bahin kaniya, ug ayaw pasagdi nga maghunahuna ang bisan kinsa nga ako, alang sa dungog, nagdugang og bisan unsa sa salaysay niining balaang amahan: layo siya sa tanang himaya sa tawo ug, gidayeg sa langitnong mga gingharian sa balaang mga Anghel, dili na siya nanginahanglan og pagdayeg gikan kanato, nga mga mapainubuson ug makasasala. Apan mosulti ako bahin kaniya alang sa kaayohan sa mga maminaw ug gustong sundon ang iyang mga hiyas. Ug isaysay ko ang akong nakita ug nadungog sa akong kaugalingong mga mata ug dalunggan.

[4481] Pasabot niini, ang awtor niining hagiograpiya – si Juan Kolov, nga gitawag usab og Kolov, nga nagpasabot og 'mubo ang tangkad' – nagpuyo isip monghe sa Ehipto. Namatay siya mga tuig 430 sa usa ka selda sa disyerto duol sa lungsod sa Koltsum (karon Suez). – Ang iyang pista mao ang ika-9 sa Nobyembre.

Busa, sugdan ko ang akong salaysay sa bililhon ug makat-unang kinabuhi sa maong dungog-angay gikan pa sa iyang pagkabata.

Kining himayaon ug bulahan nga tawo natawo ug nagpuyo sa Ehipto, diin kaniadto natawo si Moises, ang dakong propeta ug manan-aw sa Dios; si Moises, sumala sa Balaang Kasulatan, dako kaayo ang iyang pagpasidungog tungod sa iyang pagkasuod sa Dios ug sa iyang dagkong mga milagro. Apan ang Ehipto napasidunggan usab sa ikaduhang higayon – pinaagi sa kinabuhi sa Banal nga Paissius, nga natawo didto ug nagpadato sa yuta sa iyang dungganong ngalan ug daghang mga birtud.

Ang mga ginikanan sa bulahan nga si Paissius mga tawo sa tinuod nga pagtuo nga nahadlok sa Ginoo. Nanginabuhi sila nga walay sala sa pagsunod sa mga sugo sa Dios ug naningkamot nga malipay lamang ang Ginoo pinaagi sa tanang matang sa maayong buhat.

Naa silay pito ka anak, nga ilang gipadako nga matinumanon, naningkamot nga sila mosundog kanila—ang ilang ginikanan—sa tanang butang.

Mauswagon ang ginikanan sa Banal sa tanang aspeto ug nagahatag sila og limos sa tanan nga nanginahanglan. Kanunayng bukas ang ilang mga kamot sa pagkamapinanghatagon, ug ang ilang gihatag sa mga kabus gibayran kanila sa kadagaya pinaagi sa mga gasa sa Dios.

Apan tungod kay walay tawo nga makalikay sa kamatayon, namatay usab ang amahan sa Benerable gikan niining kinabuhi, nga nagbilin sa iyang mahimayaong asawa aron atimanon ang mga anak; sa mga niini, ang batan-on mao ang batang lalaki nga si Paisius, ug tungod kaniya nakasinati ang iyang inahan og dakong kasubo.

Usa ka gabii, samtang natulog na ang inahan sa batang lalaki, nakakita siya og panan-awon: usa ka Anghel sa Ginoo ang mitungha ug miingon:

'Ang Dios, ang Amahan sa mga walay amahan, nagpadala kanako kanimo aron pangutan-on nganong nagasubo ka kaayo sa imong mga anak ug kanunay nga nag-antos kaayo tungod kanila? Ikaw ra ba ang nag-atiman kanila, samtang ang Dios wala gani maghunahuna kanila? Busa, sugod karon, ilabay ang imong kasubo ug ihalad ang usa sa imong mga anak nga lalaki sa Labawng Dios – pinaagi kaniya, ang labing balaan ug kanunayng himayaong ngalan sa Ginoo pagahimayaon.'

Mitubag ang inahan sa santo sa Anghel:

'Ang tanan nakong mga anak iya sa Ginoo, ug kung kinsa kanila ang makapahimuot Niya, kuhaa Niya siya para sa Iyang kaugalingon.'

Unya ang Anghel, gikuptan si Paissius sa kamot, miingon:

'Kini ang makapahimuot sa Dios.'

'Kuhaa na lang ang usa sa mga mas tigulang,' ingon sa tigulang nga babaye.

Apan mitubag kaniya ang Anghel:

– O maayong babaye! Wala ba ka kahibalo nga ang gahum sa Dios kasagaran magpakita sa mga maluya? Busa, kining kamanghayan napili sa Dios, ug siya makapahimuot kaniya.

Pagkahuman niini, nawala ang Anghel.

Ang inahan sa santo, sa pagmata gikan sa iyang tulog, namangha sa ingon ana ka-diyosnong panan-awon ug nagpasalamat sa Ginoo ingon niini:

'Hinaut nga ang Imong kaluoy, O Ginoo, magpabilin kanamo ug sa Imong alagad, si Paissius!'

Unya, pagkahuman sa taas nga pag-ampo, gidala niya ang iyang anak sa simbahan aron siya maordinahan nga klerigo. Ang bulahan nga batan-on nga si Paissius, nga giisip nga takus mosulod sa klero, misugod sa pagsunod sa mga tawo nga may pagkabuotan; ug samtang siya mitubo sa edad ug pagsabot, mitubo usab siya sa grasya sa Dios: Adlaw-adlaw, ang iyang kasingkasing gisunog sa mas dako pang gugma alang sa Dios, ug siya mismo nasiga sa dili pag-antos – murag gusto na dayon makab-ot ang paggupit sa buno isip monghe; ug busa, – sa pag-abot sa takna, ug siya nakadawat sa dungog sa ordinasyon ug, sa monastikong han-ay, nakasugod sa usa ka mas hingpit nga kinabuhi – siya, sama sa usa ka walay dunggoan nga karnero, nga giya sa grasya sa Dios, mibyahe paingon sa hermitage sa disyerto ug didto, alang sa espirituhanong giya, gustong magpuyo uban sa magbalantay sa panon sa Pulong – ang Bulahan nga si Pamva[4482] ; Gidawat siya niining amoa uban sa gugma ug kalipay ug gisul-otan siya sa balaan nga monastikong habol. Gitagaan si Bulahan Pamva sa gasa sa pagkahibalo sa unahan:

[4482] Ang iyang pista mao ang ika-16 sa Enero.

pinaagi sa pagpadayag gikan sa kahitas-an, nahibalo siya sa tanan nga mahitabo kang Paissius ug busa giisip niya siya nga usa ka pinili nga sudlanan sa grasya sa Dios, nga nagtultol kaniya sa matag maayong buhat.

Labaw sa tanan, masigasig nga gipahigayon ni Banal Paissius ang iyang mga katungdanan, nagsunod sa walay pagduha-duha sa iyang amahan ug gipatuman ang iyang kabubut-on sa tanang butang, samtang nagpuyo sa labing hugot nga kinabuhi ug, hak-hak sa hagdanan, misaka sa iyang kasingkasing padulong sa mas dako pang pagkahingpit sa pagkamatinud-anon. Ang atong respetadong amahan nga si Pamva, sa dihang nakita niya nga iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hingpit sa pag-ayuno, ug aron dasigon siya sa mas dagkong mga buhat, miingon kaniya sa usa ka higayon:

'Akong anak nga si Paisius, ang usa ka bag-ong monghe kinahanglan nga maampingong bantayan ang tanan niyang mga pagbati batok sa mga bitag ug mga tukso, ug labaw sa tanan kinahanglan niyang bantayan ang iyang mga mata gikan sa bisan unsang mausisaong pagtan-aw; dili dapat tan-awon ang nawong sa bisan kinsa, kondili kanunay ipanaug ang imong mga mata, samtang ang hunahuna nagtutok sa kahitas-an ug nagamalandong, uban sa sulod nga mga mata, sa dili masukod nga kaayo sa Dios, naghimaya ug nag-awit sa mga pagdayeg sa Labawng Ginoo.

Ug busa ang Bulahan nga si Paisius, nga natudloan sa ingon nga mga makapadasig nga panag-istoryahanay ug napasiga sa labi pang dakong gugma alang sa Dios, nagpasiya nga tumanon sa tukma ang tanan nga gisulti kaniya – ug sa tinuod, – sulod sa tibuok tulo ka tuig iyang gisunod pag-ayo ang sugo nga dili tan-awon ang nawong sa uban, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, nga walay hunong nga nagpaminaw sa pulong sa Dios ug sa Iyang mga pagtulon-an, nga sama sa tubig, kanunay nga nagpabugnaw sa iyang kalag; ug siya, sumala sa mga pulong ni David, sama sa usa ka tanaman nga gitamnan sa daplin sa tuburan, nga nagatubo, nagalambo ug nagbunga og tam-is nga bunga sa takdang panahon; kay gihandom niya kining salmong pagdayeg sa Dios: *'Unsa ba ka tam-is ang Imong mga pulong sa akong tutunlan! mas tam-is pa sa akong ngabil kay sa* dugos' (Sal. 118:103). Pagsunod sa pagdasig sa mga Apostoles, nag-ampo siya nga walay hunong; samtang gipaka-antos ang iyang lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay, gipailawom niya kini sa espiritu ug, sa kalawom sa iyang kasingkasing, gitipigan niya ang tanan niyang mga hiyas ingon usa ka bililhon nga bahandi.

Ang kagalang-galang nga tigulang nga si Pamva, sa dihang nakita niya nga nagmalampuson siya, nalipay sa iyang matinahuron nga kinabuhi sa Dios: nagbantay kaniya sama sa usa ka amahan, gidala niya siya padulong sa mas daghang mga buhat sa pagkamatinud-anon; ug pinaagi sa matinud-anon nga pagtudlo kaniya sa matag buhat ug kahibalo nga makapahimuot sa Dios, sa dili madugay gihimo niya siyang labing hingpit sa mga monghe.

Sa pag-abot sa panahon nga si Santo Pamva mibyahe paingon sa iyang langitnong panulondon, nga iyang gipangandoy nga maabot, kining halangdong amahan, pagkahuman pagpanalangin kang bulahan Paissius ug paglitok og daghang pulong nga propetiko mahitungod kaniya, misulod sa walay katapusang bulahan nga kinabuhi, aron didto niya madawat ang dili masukod nga mga panalangin nga dugay na niyang gihulat.

'Ako, si Juan nga mapainubuson' (ingon sa awtor niining hagiograpiya), 'nabilin ko uban kang Reverendo Paissius: pareho kami sa tanang aspeto, nag-uban kami sa among kinabuhi; nagpuyo nga layo sa tanan ug nagsunod sa samang lagda, sa pag-ampo ug sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, sama sa among nadawat gikan sa among amahan; nag-amgo kami sa usag usa, nga ang among kabalaka mao lamang ang kaluwasan sa among mga kalag. Apan pagkahuman sa mubo nga panahon, ang bulahan nga si Paissius nangandoy og mas hataas nga porma sa asketisismo ug pamaagi sa kinabuhi, busa napugos kami nga magbulag.

Napuno sa kadasig alang sa mas hugot nga pagka-asketa, dili siya mokaon sulod sa tibuok semana; sa Sabado ug Domingo mokaon lang siya og tinapay ug asin ug moinom og tubig, samtang sa ubang mga adlaw, imbis nga pisikal nga tinapay, nagpakaon siya sa espirituhanong tinapay; Kanunay niyang gibasa ang propetikanhong basahon ni Jeremias nga giinspirar sa Diyos, ug sa daghang higayon kining balaang propeta, nga nagpakita kaniya, gipasabot ang mga misteryo sa propesiya nga dili niya masabtan, ug pinaagi sa tinago nga mga panabot gipukaw ang iyang hunahuna aron makab-ot ang gisaad nga mga panalangin; apan, sa iyang padayon nga pagpaningkamot – padulong sa usa ka mas hugot nga pamaagi sa kinabuhi – gibyaan ni Paisius ang iyang orihinal nga asetikong paningkamot ug mipili og bag-o: karon magpuasa siya sulod sa tibuok duha ka semana, ug pagkahuman niini, mokaon siya, sama sa giingon na, og gamay nga tinapay uban sa asin ug tubig, kutob sa gikinahanglan. Ug walay nakahibalo niining iyang pag-ayuno o sa iyang anghelnong paagi sa kinabuhi, gawas lamang sa Dios, nga nakahibalo sa tanang misteryo sa tawo, Kang Kinsa bisan ang natago pa ipadayag; labaw pa,

gusto niyang buhaton ang asetikong praktis sa kahilom, aron sa kamingaw siya makapangamuyo sa Ginoong Kristo, mas mapadool pa Kaniya, ug mapahayag sa Iyang kahayag.

'Pagkahibalo nako niining tinguha niya,' padayon ni John Kolov, 'nakasabut ko uban sa lawom nga kasubo nga kinahanglan na kitang magbulag. Apan, aron masayran kon kini nga tuyo gikan ba sa Diyos o sa yano lang nga kapritso sa tawo, miingon ko kaniya:

'Igsuon Paissius, makita nako nga gusto nimong kuhaon sa imong kaugalingon ang asetikong praktis sa hilom nga kinabuhi; tuohi ko sa tinuod nga ako usab nag-agi sa susamang hunahuna, apan nagduha-duha ko, kay dili ko sigurado – kon kini nga hunahuna gikan ba sa Diyos o dili; busa mag-ampo kita sa maloloy-on nga Dios – hinaut nga ang atong Ginoo mismo, sumala sa Iyang kabubut-on, maghan-ay sa atong kinabuhi, ug ipadayag Niya kanato kung magpabilin ba kita nga mag-uban o magbulag.

Mitubag kanako si Paisius:

'Maayo imong gisulti, akong hinigugma; buhaton nato ang imong gisulti.'

Busa, mitindog kami aron mag-ampo, ug nag-ampo kami nga mainit kaayo sa Ginoo tibuok gabii. Ug ang maloloy-on nga Ginoo, nga dili gustong balewalaon ang among hangyo, nagpadala sa Iyang balaan nga anghel kanamo uban sa usa ka mensahe, nga sa pagpakita kanamo sa buntag miingon:

'Ang Ginoo nagbulag kaninyo sa inyong kinabuhi; busa, ikaw, Juan, magpabilin dinhi, ug pagka-giya sa kaluwasan sa uban; ug ikaw, Paisius, alagad ni Kristo, lakaw gikan dinhi paingon sa kasadpan sa kamingawan, kay ang Ginoo miingon nga usa ka dakong grupo sa mga monghe magkatigum kanimo, ug, sumala sa Iyang sugo, usa ka monasteryo ang itukod didto, ug ang Iyang ngalan pagadayegon pinaagi kanimo.

Pagkahuman niini, nilakaw ang Anghel. Kami (ingon ni Juan), nagpasalamat ug misimba sa Ginoo, ug, sumala sa Iyang sugo, nagbulag kami sa among mga dalan: Nabilin ako sa akong unang dapit, samtang ang bulahan nga si Paisius milarga paingon sa kasadpan sa disyerto; didto siya naghimo og langob sa bukid ug nagpuyo niini, ug didto, pinaagi sa hingpit nga pagkabalaan ug daghang mga paghago sa pagpanagsa, siya miduol kaayo sa Dios nga si Kristo mismo nagpakita kaniya, nagtudlo kaniya ug nagmando kaniya sa pagkamaayo – ingon nga kini tanan isaysay sa takdang panahon.

Usa ka adlaw, samtang naglingkod si Paisius sa iyang langob ug nag-awit og mga himno ngadto sa Dios, mipakita kaniya ang Manluluwas ug miingon:

'Sumala ang kalinaw kanimo, akong pinalanggang alagad!'

Napuno sa kahadlok ug kahingawa, mitindog siya ug miingon:

'Kristo, Mahigugma sa Katawhan, Manluluwas, ako ang imong alagad; ug tungod sa unsang hinungdan, O Ginoo, gipakita Nimo kanako ang ingon nga dakong kaluoy nga karon mipanaug Ka sa akong pagkawalay-kabalos?'

Niini mitubag ang Ginoo:

'Nakita ba nimo kini nga disyerto – unsa kini kadako ug kalapad? Tungod kanimo, pun-on ko kini sa mga asketiko nga maghimaya sa Akong ngalan.'

Unya ang napiling balaan sa Dios, si Paisius, nahulog sa yuta, ug miingon:

O Ginoo! Ang tanang butang mosunod sa Imong gamhanang kamot, ug bisan unsa ang Imong gusto mahitabo: busa ako naghangyo sa Imong kaluoy—hatagi ako og pagsabot—gikan asa man moabot ang tanan nga gikinahanglan ug gikinahanglan alang sa mga magpaningkamot niining kamingawan?

Mitubag ang Ginoo:

'Tumoo ka kanako, nga nagasulti kanimo sa kamatuoran: kon makita nako kanila ang gugma—ang inahan sa tanang hiyas—ug kon tumanon nila ang tanan nakong mga sugo, nan dili na sila magkabalaka sa bisan unsa: Ako mismo ang mag-atiman kanila.'

Unya nangutana pag-usab si Paisius sa Ginoo:

'Mangutana pa ko pag-usab sa Imong kaayo: giunsa sila makalusot nga walay babag sa mga bitag sa kaaway ug makalingkawas sa mabangis nga mga tukso sa mga demonyo?'

Niini mitubag ang Ginoo:

'Kung ilang tumanon ang Akong mga sugo, sama sa akong gisulti kaninyo, uban sa pagpaubos, pagkamatarong ug mapainubsanon nga kasingkasing, nan dili ko lang sila itas sa ibabaw sa tanang pag-atake sa

kaaway ug sa iyang malimbungong mga paagi, kondili ihatag usab Nako kanila ang Gingharian sa Langit ingon nga ilang panulondon.'

Pagkahuman Niya og sulti niini, ang Manluluwas misaka sa langit sa himaya.

Si Santo Paisius, nga napuno pa gayud ang iyang kasingkasing sa kahadlok sa Dios, misugod sa walay hunong nga pagpamalandong sa pag-anhi sa Manluluwas gikan sa langit ngadto kaniya.

Apan ang amahan sa pagpanamastamas ug magdumot sa katawhan—ang kaaway, ang yawa—sa dihang nakita niya nga si Paisius, pinaagi sa maalamon nga paglikay sa tanan niyang malimbongon nga bitag, dili mapildi sa iyang mga laraw ug nagpabilin nga labaw sa tanan niyang mga pagpanamastamas, mas nagdilaab ang iyang dautang buot batok kaniya; apan, tungod kay dili siya makaduol kaniya tungod sa banal nga kusog nga gihatag kaniya sa Dios, nagsugod siya og paghimo og lain pang mga limbong aron sa katapusan masangit ang alagad ni Cristo sa iyang mga bitag. Sa paghunahuna nga madani siya sa bulawanong pain sa kahakog, gisulayan sa yawa, pinaagi sa paglimos, nga dakpon ang balaan sa Dios sa lambak sa kahakog, aron—sa diha nga siya mahulog gikan sa pagkawalay-pagpanag-iya—mas sayon na alang sa mabangis nga mga espiritu sa dautang buot ang pag-atake kaniya.

Ug busa ang limbongon nga kaaway sa katawhan mibyahe paingon sa usa ka Egipcio nga prinsipe—usa ka tawo nga mahadlokon sa Dios ug dato kaayo; mipakita siya kaniya sa porma sa usa ka anghel ug miingon:

'Minahal, bangon ug adto sa kamingawan; didto makakaplag ka og usa ka tawo nga ginganlan og Paissius—usa ka tawo nga hingpit nga kabus, apan sudlanan nga gipili sa Dios, nga daghan og hiyas ug langitnong grasya; sa diha nga makigkita ka kaniya, ihatag niining tigulang, nga walay pagduha-duha, ang bulawan, aron adunay siya'y kapanguhaan sa pagtabon sa kakulang sa uban pang mga pumoluyo sa kamingawan.'

Ang prinsipe, nga wala mailhi ang limbong sa yawa apan nagtuo nga tinuod gayud kini nga anghel, nagkuha og bahin sa iyang bulawan ug pilak ug daghang uban pang mga butang nga gikinahanglan sa mga monghe, ug mibyahe aron makita ang santo. Apan ang gahum sa langit nga nagpuyo sa sulod ni Paisius nagpadayag kaniya niining mga limbong sa yawa, nga sa ilawom sa porma sa limos sa prinsipe, naningkamot nga madani ang santo pinaagi sa gugma sa kuwarta – ug ang matarong nga tawo nga si Paisius, dali dayon mibangon, ug migawas aron sugaton ang prinsipe.

Sa dihang nakigkita ang santo kaniya, nangutana ang prinsipe bahin kang eremita Paissius: 'Kinsa siya, ug asa siya nagpuyo?' Si Paissius, sa iyang bahin, nangutana sa prinsipe:

'Ngano man nga gipangita nimo si Paissius? Unsa may imong gikinahanglan kaniya?'

Mitubag ang prinsipe:

'Miabot ako aron ipaambit kaniya ang bulawan, pilak, ug tanang gikinahanglan sa kinabuhi, aron iyang maapod-apod kini sa mga monghe.'

Unya ang santo, nga nag-atubang sa prinsipe, miingon:

'O mahigugma sa Kristo! Hibaloa nga ang bulawan ug pilak walay pulos alang sa mga gustong mabuhi dinhi sa kamingawan, ug walay bisan kinsa sa mga nagpuyo dinhi ang gustong modawat og bisan unsa gikan sa imong kabtangan; busa, ayaw paglagot, kondili pauli na lang, kay dawaton sa Dios ang imong maayong tinguha. Ug kung gusto nimo ipang-apod-apod ang imong gidala sa mga kabus, daghan gayud ang nanginahanglan, ang mga kabus, ang mga walay-puy-anan, mga ulila ug mga balo sa mga siyudad sa Ehipto – atimana sila – ug makadawat ka og dakong ganti gikan sa Dios!

Ang prinsipe, pagtuo sa mga pulong sa santo, mibalik ug gibuhat ang gisugo kaniya: iyang gipangbahin ang iyang bahandi sa mga walay-puy-anan, mga kabus, ug mga nanginahanglan.

Apan sa dihang mosulod na si Banal Paisius sa iyang langob, mitungha kaniya ang yawa ug miingon:

'O Paisius! Unsaon ko kaha nimo karon, kay gipugngan man nimo ang tanan nakong malimbungon nga mga plano? Moadto na lang ko ug atake sa uban; dili na ko mobalik pa kanimo, kay napildi ka man nako.'

Pagkahuman niini, gipugngan sa bulahan nga tawo ang hugaw nga espiritu pinaagi sa gahum ni Kristo ug gipahawa kini gikan kaniya – ug ang yawa mitalikod nga napahiya, nga wala na magdaganong moduol pag-usab sa balaan nga ingon ana ka walay hiya.

Dili madugay pagkahuman, ang balaan nga amahan mibyahe paingon sa kinahiladman nga bahin sa kamingawan; apan samtang ang iyang lawas nagpabilin didto, sa espiritu siya nagtindog sa atubangan sa Ginoo sa tanan, kauban ang langitnong mga puwersa; didto, nga nahimong sama sa mga dili-mortal, iyang gipahinungod

ang iyang kaugalingon sa usa ka kinabuhi nga labi pang hugot ug, tungod niini, giisip siyang takus nga mahimong, samtang anaa pa sa yuta, usa ka tigpanukiduki sa langitnong mga misteryo; kay ang Balaang Espiritu, nga nagpuyo sa sulod niya, malipayong gipadayag kaniya ang walay katapusang kadaugan sa mga matarong sa langit.

Usa ka adlaw, samtang nag-ampo, nabati ni Paisius nga daw misaka na siya sa kahitas-an sa mga pako, ug naa na siya sa langit: Una sa tanan, iyang nakita ang matahum nga puy-anan sa langit, nga puno sa dili masukod nga kahayag ug kalipay; iyang nakita usab ang simbahan sa mga panganay ug sa mga kanunay nga mananaog; ug, tungod kay giisip siyang takus didto nga makatagamtam sa dili-materyal nga pagkaon sa Balaang Misteryo, nadawat niya ang gasa sa hingpit nga pagpugong sa kaugalingon ug pag-ayuno. Sa pagkaon niya og Komunyon kausa sa semana – partikular sa Domingo sa Pagkabanhaw sa Ginoo – siya nagpabilin nga walay pagkaon hangtod sa mosunod nga Domingo: busa, pinaagi sa gahum sa grasya sa Dios, ang iyang kinaiyahan gipauswag sa Magbubuhat.

– 'Sa akoa,' ingon sa awtor sa iyang hagyograpiya, 'tugoti nga motuo kanako ang matag magtutuo sa Pulong sa Dios, kay anaa kanako ang Pulong sa Dios isip matinud-anong saksi. Dili ba kini mismo nag-ingon nga ang tanang butang nasakop sa sugo sa Dios? Ug tungod kay tinuod kini, tugoti nga tan-awon sa tanan nga ang akong gipadayag mao ang kamatuoran.' – Human sa pag-apil sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, usahay si Banal Paisius dili mokaon sulod sa kapito-an ka adlaw; ug walay katingalahan niini, kay ang Balaang grasya adunay gahum nga dili masukod, ug busa makapadayon sa kinabuhi sulod kaniya (Paisius) nga mas maayo pa kaysa nutrisyon gikan sa madunot nga pagkaon. Alang sa mga nagkinabuhi sumala sa ilang unodnong kinaiyahan, ang lawas, aron dili maluya, nanginahanglan og pagkaon aron mapadayon ang kaugalingon; apan kadtong sama sa mga dili-unodnong nilabaw sa kinabuhi nga labaw pa sa natural, – kanila gihatag sa gahum nga nagahatag-kinabuhi kini nga grasya sa kadagahan, nga gisugot sa kinaiyahan sa tawo, ug dili na sila mabuhi pinaagi sa pagkaon sa lawas kondili pinaagi sa espirituhanong pagkaon. Ang Labawng Magbubuhat, among Dios, nakahibalo unsaon pagpreserbar sa kinabuhi sa pito ka nagkatulog nga batan-on dinhi sa yuta sulod sa tulo ka gatus ka tuig ug bisan pa sa mas dugay; ug sa tinuod, Iyang gipreserbar ang kinabuhi ni Elias sa langitnong mga puloy-anan hangtod sa katapusang adlaw. – Apan igo na kana – maghisgot kita mahitungod sa bulahan nga si Paissius.'

Daghang mga tawo—dili lang mga monghe kondili pati na usab mga layko—ang nagdagsang ngadto niining maonong amahan, nga nagtinguha nga mabuhi sa iyang presensya; nagpuy-anan sila sa iyang palibot sama sa panon sa mga putyukan, ug silang tanan naghandum pag-ayo nga mapuno sa katam-is sa iyang espirituhanong dugos. Siya, nga nagkuha og grasya gikan sa kanunay nga anaa nga Diyosnong tinubdan—nga mas tam-is pa kaysa bisan unsang dugos o putik nga nailhan sa pagbati—gibubo kini nga espirituhanong ilimnon kanila, nga puno sa dili masukod nga katam-is; aron adlaw-adlaw, ang gidaghanon sa mga igsoon nga nagtigom ug nagkadaghan sa iyang palibot misaka pag-ayo; Sila tanan, nga gisalikway ang mga pangdani sa kalibutan, gibira ang yoke ni Cristo sa ilang abaga subay sa Ebanghelyo. Gikan sa taliwala niining mga igsoon, ang respetadong amahan nagpili og pipila alang sa asetikong praktis sa kahilom, aron sila makig-istorya sa Dios sa pribado pinaagi sa mainitong pag-ampo; sa uban iyang gisugo nga mag-alagad sa Ginoo uban sa uban pa ug, sa panaghiusa sa mga igsoon, magpabilin nga masunuronon ug makig-ambit sa panag-uyon nga paningkamot; samtang ang ikatulong grupo iyang gipahimulag aron makat-on og kahanas, aron dili lang nila mapakabuhi ang ilang kaugalingon pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot, kondili aron usab mapakaon ang mga gutom ug ang mga kabus, ug mapinanggaon nga matagaan og pag-atiman ang ubang mga igsoon nga walay-puy-anan ug mga biyahero. Ang iyang pangunang sugo, bisan pa man, mao kini: ayaw sa bisan kinsa pagbuhat sa bisan unsa sumala sa ilang kaugalingong pagbuot, kondili ang tanan sumala sa sugo ug paghukom sa mga batid nga amahan. Mao kana ang sugo sa Banal nga Amahan para sa mga igsoon nga mitigom sa iyang palibot, ug mao usab kana ang iyang pagtulon-an; bahin sa kaugalingong kinabuhi sa hilom sa Banal nga Amahan, imposible kini nga isaysay sa detalye, apan pasagdi nga makasulti bisan gamay bahin sa daghang mga butang.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang Banal nga Amahan, sa dihang nakita niya nga ang iyang kinabuhi sa kahilom kanunayng gikabala-balaka sa mga igsoon nga miadto kaniya, nasugdan niyang gibati kini nga usa ka karga, kay gusto man gani niya nga hugot nga masunod ang asetikong praktis sa kahilom; busa, nagpasiya siya nga biyaan ang langob diin siya kaniadto nagpuyo, ug kauban niini, ang iyang pag-atiman sa iyang mga igsoon. Busa, nga wala'y nakahibalo, mibiya siya sa maong dapit ug mibyahe paingon sa mas hilit nga bahin sa kamingawan; didto, sa usa ka dapit, nakakaplag siya og langob, nagpuyo niini, ug nagpabilin didto sulod sa tulo ka tuig. Niining

panahona, mitubo pag-ayo ang iyang buhok sa ulo ug nahimo kining taas kaayo nga, pinaagi sa maalamon nga paghigot niini sa usa ka poste nga gitukod sa tumoy sa langob, nakahimo siya, nga wala gyud matulog bisan usa ka gutlo, sa pagbuhat sa tanan niyang pagbantay sa tibuok gabii; Busa, sa gabii ug sa adlaw, wala gyud siya magpahulay, gipahinungod gayud niya ang iyang kaugalingon sa iyang mga pagpanarbaho, ug nakakaplag siya og kalinaw niini lamang, alang sa gugma sa Dios, nga kanunay siyang giakop. Maong gihigugma siya sa Ginoo, ug ang kinasampatan gihatagan, sa kapila ka higayon, og usa ka banal nga panan-awon ug sa pagkakita kang Kristo, sama sa gisulti mismo sa atong Manluluwas sa Balaang Ebanghelyo: *'Ang bisan kinsa nga nagahigugma kanako, higugmaon sa akong Amahan; ug ako usab higugmaon siya, ug ipadayag ko ang akong kaugalingon kaniya'* (Juan 14:21).

Sa usa ka higayon, sa dihang ang Kagalang-galang nga si Paisius napuno sa labi ka mainit nga gugma alang sa Dios, ug ang iyang tibuok hunahuna nalunod sa Ginoo pinaagi sa matinud-anong pag-ampo, – sama sa una, ang Manluluwas nga si Kristo nagpakita kaniya; Apan si Paisius, tungod kay dili niya makita ang masidlak nga himaya sa labing balaan nga nawong sa Manluluwas, nahulog sa yuta, napuno sa kahadlok ug pag-uyog. Bisan pa niana, ang Mapinanggaon nga Ginoo gipalapad ang Iyang kamot kaniya ug (O, imong dili masukod nga gugma, Kristo nga Hari, alang sa imong mga balaan!), gipataas si Paisius gikan sa yuta, ug miingon kaniya:

'Sumala kanimo ang kalinaw, akong hinigugma; ayaw kahadlok, ug ayaw pasagdi nga makurog ang imong kasingkasing; kay ang akong kaayo dako kaayo ang kalipay sa imong mga buhat, ug ang imong paningkamot labing makapahimuot kanako; Busa, lipaya, ug dawata ang angay nga ganti alang niini: tan-awa, gihatagan tika niining gasa: bisan unsa ang imong hangyoon sa akong Amahan sa akong ngalan, itugot kini kanimo.

Ug si Santo Paisius, sa pagkakita sa ingon ana kadako nga grasya gikan sa Ginoo, nakakuha og kaisog ug miingon:

'O Kristo, Dios ug Mahigugma sa Katawhan! Kung, pinaagi sa Imong walay sukod nga kaayo, giisip Nimo ako—nga dili takus ug mapintas ingon karon—nga takus sa ingon nga grasya, nan, mapainubsanon kong hangyoon Ka: giya ug tudlo-a ako mismo kinsa ug alang sa unsang mga butang ang angay nakong ipangamuyo, kay nakita nako ang tanan nakong mga sala sa atubangan Nimo ug kanunay kong hangyoon ang Imong kaluoy alang sa akong mga kakulian: pasayloa ug tabuni sa Imong kaayo ang akong daghang mga sala, ug hatagi ako nga matapos nako ang nahibilin nakong kinabuhi nga walay sala, aron, nga walay kahadlok misugod sa dalan sa kaluwasan, uban sa Imong tabang ug giya, makab-ot nako ang bulahan nga kinabuhi nga walay babag; kay kinsa may makahimo, nga walay imong tabang ug giya, sa pagbuhat og bisan unsang maayo ug makadawat sa imong kaluoy? Ug unsang maayong buhat namo, unsang paningkamot o kaisog, ang takus sa ingon ana kadako nga kaluoy gikan kanimo – bisan pa unta modawat kami og kamatayon alang kanimo, kay angay ra namo ihalad ang among kinabuhi alang kanimo, among Magbubuhat ug Manuluwas, nga malumo kaayo sa paghigugma kanamo nga mga makasasala? Kay kon Ikaw—ang walay kamatayon nga Dios—nag-antos sa krus, kamatayon ug lubnganan alang kanamo nga mga mortal nga tawo, nga nagbubo sa Imong labing balaan nga dugo, aron pinaagi sa Imong pagkabanhaw Ikaw usab makahatag kanamo sa pagkabanhaw, unsang kamatayon ang angay namo pag-antos alang kanimo, among Manluluwas?

Samtang si San Paisius nag-ampo sa ingon niini ngadto sa Manluluwas uban sa dakong debosyon gikan sa kasingkasing, gipanalanginan siya sa Ginoo ug, sa pagpalayo Niya kaniya, misaka Siya sa langit sa himaya. Si Paisius, sa iyang bahin, mitungo sa atubangan sa iyang Ginoo, nagdayeg ug nagpasalamat sa Iyang maloloy-on nga pagpailub kaniya.

Ang among mosunod nga salaysay (sumala sa awtor niining hagiograpiya) nagtumong sa pagpakita sa dakong kadasig niining bililhon alang sa balaang pagtuo; kini nga kadasig usa ka higayon mipadayag sa mosunod nga paagi.

Sa usa sa mga baryo sa Ehipto nagpuyo ang usa ka tigulang; – sa iyang pagkinabuhi usa siya ka labing matinahuron nga tawo, apan hingpit siyang walay kahibalo sa Balaang Kasulatan – ug busa, tungod sa iyang pagkawalay kahibalo, nahulog siya sa mosunod nga heresiya: Gihisgutan niya ang Balaang Trinidad dili ingon usa ka trinidad, kondili ingon usa ka dyad; sa ato pa, giangkon niya ang Amahan ug ang Anak, samtang naghilom siya bahin sa Espiritu Santo, nga nag-angkon nga Dili Siya Dios. Ug siya mismo mituo niining bakak, gitudlo usab niya kini nga heresiya sa uban; daghan sa mga ordinaryong tawo ang misunod sa iyang mga blasphemous nga hunahuna ug pagtulon-an, tungod kay ilang nakita ang iyang matinahuron nga kinabuhi nga sumala sa Dios. Apan

si Kristo nga Dios, nga nag-andam sa kaluwasan alang sa tanan, sa dili pagbuot nga ang paningkamot sa tigulang ug ang iyang mga pag-awop sa lawas mahimong walay pulos, gipadayag siya kang bulahan nga Paissius ug gipakita kaniya ang baryo ug ang lugar diin nagpuyo kining balaan nga tigulang. Si Paissius dayon misugod sa pagpangandam sa biyahe uban sa dakong pagdali: naghimo siya og daghang mga basket gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, nga gibutangan og tulo ka hawiran ang matag-usa, ug mibyahe uban niini paingon sa tigulang, nagpakaaron-ingnon nga usa ka biyahero ug tigbaligya sa iyang mga hinimo; Apan, daghan sa mga monghe nga kuyog sa tigulang—nga misunod sa iyang bakak nga pagtulon-an ug sayop nga pagtuo—sa dihang nakakita sa biyahero ug sa iyang mga basket, ug wala nila mailhi nga si Paissius kini, misugod sila pagpangutana kinsa siya ug asa siya gikan. Mitubag siya nga gikan siya sa disyerto aron mobaligya sa iyang mga hinimo. Nangutana usab sila kaniya bahin sa mga basket: ngano nga gihimo kini nga adunay tulo ka hawiran? Ug si Santo Paisius kanunay motubag kanila:

'Tungod kay ako usa ka alagad sa Labing Balaan nga Trinidad ug lawom kaayo ang akong gugma alang Niya, gihimo nako ang akong mga basket sa hulagway sa Balaang Trinidad nga adunay tulo ka hawiran, aron dili lang ako motuo sa akong kasingkasing ug mosugid sa akong mga ngabil, kondili usab, pinaagi sa akong mga hinimo, nga nagpasabot sa tulo ka kinaiya sa Banal nga mga Persona, mapasidunggan nako ang Balaang Trinidad – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; kay ang usa ka hawakan gihimo sa hulagway sa Dios Amahan, ang usa sa hulagway sa Dios Anak, ug ang ikatulo sa hulagway sa Dios Espiritu Santo; ug sama sa matag basket nga adunay tulo ka hawakan, apan usa ra kini ka basket, ingon usab sa Balaang Trinidad nga adunay tulo ka Persona, apan usa ra ka Dios.

Samtang si Santo Paisios nagpatin-aw sa mubo niining misteryo sa Balaang Trinidad, kining mga lalaki, kauban ang ilang asetikong magtutudlo, nabati ang dakong kahadlok ug pagrespeto, ug samtang nag-andam sa pagpaminaw kaniya, miingon:

'O katingalahan, sultihi pa kami bahin sa tinuod nga pagtuo, ipatin-aw kini pag-ayo, ug tudlo pa kami sa imong mga pagtulon-an—dako na kaayo among katingala sa imong gisulti.'

Ug ang Balaan nga si Paisius, napuno sa Espiritu Santo, sama sa usa ka batid nga magtutudlo, misugod sa pagsupak sa heretikal nga limbong ug sa makadaot nga kadaut niini sa kalag uban sa pag-amping ug sa balaan nga kinaadman, ug masigasig siyang nagtudlo kanila sa balaan, Ortodoksiya ug makaluwas-sa-kalag nga pagtuo ug nagiya kanila paingon sa tinuod nga dalan. Ug sa dugay nga panahon, ang Balaan nga Paisius nakig-istorya kanila gikan sa Balaang Kasulatan ug sa mga libro nga giinspirar sa Diyos, nagtudlo kanila sa pagtuo sa Balaang Trinidad ug sa matinud-anong pag-angkon niini nga kamatuoran, ug gidala niya kana nga tigulang ug ang tanan nga kauban niya sa paghinulsol tungod sa ilang kanhing sayop; ug pagkahuman sa pagpasidaan kanila, mibalik siya sa iyang kamingawan, nga nag-awit og mga pag-ampo sa pagpasalamat sa Ginoo. Sa dihang nagkadool na siya sa kamingawan, kalit nga misidlak ang usa ka dakong kahayag sa atubangan sa iyang mga mata; ug sa paglibot niya og tan-aw, nakita niya nga napuno ang tibuok kamingawan sa mga panon sa mga anghel ; Natingala siya, naghunahuna kung unsa kini, ug nangayo siya sa Ginoo nga ipadayag kaniya ang kahulugan sa tanan niyang nakita. Ug sa dayon, ang balaan nga Anghel nga kauban niya miingon:

'Gipakita sa Dios kanimo kini tanan aron mahibal-an nimo nga, bisan anaa ka o wala, ginabantayan sa mga anghel, pinaagi sa Iyang sugo, ang mga monghe nga nagpuyo niining kamingawan, sama sa gisaad mismo kanimo sa Ginoo.'

Ug si Paisios, pagkahuman sa pagpasalamat sa Dios, ang Tagatagana sa tanan, niadto sa iyang selda.

Ang mosunod nga salaysay maghisgot sa propetiko nga gasa ni Santo Paisius, nga mao ang panglantaw sa unahan nga gihatag sa Dios niining sulugoon.

Ang dungog sa balaan ug balaandit nga si Paissius milapta sa halayo ug halapad, ug daghang mga tawo nga may maayong pamatasan ang nangita kaniya aron makigkita ug makig-istorya kaniya; ingon usab ang bulahan nga si Pimen, bisan pa nga batan-on pa kaayo siya niadtong panahona, napuno sa nagdilaab nga tinguha nga makakita kang Santo Paissius. Miadto siya kang Banal nga Pablo ug misugod sa paghangyo kaniya nga kauban siya paingon kang dakong Paissius: Kasagaran gayud kanunay nga mibisita si Pablo kang Santo Paissius. Apan sa pagtubag niini nga hangyo, miingon siya kang Pimen:

'Bata pa kaayo ka, ug maulaw ko nga dad-on ka ngadto niining balaan nga tawo; kay siya usa ka dakong alagad sa Dios ug nahigugma sa kahilom, ug dili kita moanha kaniya nga basta-basta, kondili uban sa pag-amping, ug bisan pa man dili kanunay, kondili sa angay nga panahon lamang – alang sa espirituhanong kaayohan.'

Niini, mitubag si Pimen:

'Apan ako, Amahan, kon moanha ko uban kanimo, motindog lang ko sa gawas sa selda, samtang ikaw ra ang mosulod aron makakita sa santo—dakong kahupayan na kanako bisan pa ug paminawon ra nako ang iyang tingog nga nagasulti kanimo; apan bisan pa kon dili ko hatagan sa grasya nga makadungog sa iyang tingog, gihapon, bisan pa man makahikap ko sa iyang selda, ug sa diha nga mogawas ka gikan kaniya, makahikap usab ko sa imong dungganong mga tiil nga misulod sa selda, ug kuhaon ko ang usa ka dakop nga yuta diin nakatapakan ang mga tiil sa santo – ug kini usa ka dakong kalipay alang kanako.

Gipanalanginan nga si Pablo, pagkakita nga si Pimen nagasulti niini tanan uban sa dakong pagpaubos ug matinud-anong pagtuo, gidala siya uban kaniya ug miadto sa dakong Paissius; pag-abot nila sa selda sa santo, misulod si Pablo nga nag-inusara, samtang si Pimen nagpabilin sa gawas.

Gidayeg si Pablo sa gugma, sama sa pagbuhat sa usa ka amahan, nangutana si San Paisius kaniya bahin sa batan-ong si Pimen, nga bisan wala pa niya makita sa iyang pisikal nga mga mata, nakita na niya gikan pa sa gilay-on pinaagi sa iyang espirituhanong panan-aw – ug miingon kang Pablo:

'Ain sa imong kauban, ang batan-on?'

Mitubag si Pablo:

'Nabilin siya, Amahan, sa gawas sa selda, kay nahadlok ug naulaw siya mosulod aron makita ka!'

Unya ang santo, samtang gisugo si Pimen nga mosulod, miingon:

'Dili husto nga pugngan nato ang mga bisita nga gihimo sa Manluluwas nga sayon ang pagsaka paingon sa langit; sa tinuod, miingon Siya sa mga tawo sa Balaang Ebanghelyo: *"Kon dili kamo mobalik ug mahimong sama sa mga bata, dili kamo makasulod sa Gingharian sa Langit"* (Mat. 18:3).

Pagkahuman niini, gidala ni Santo Paisius ang batan-on ug, gipaling siya aron atubangan siya, gipanalanginan siya, ug miingon kang Pablo:

'Tumoo ka kanako, akong pinalanggang Pablo, nga kining batan-on makaluwas sa mga kalag sa daghang mga tawo, ug daghan, tungod kaniya, ang giisip nga takus sa langitnong puloy-anan; kay uban kaniya ang kamot sa Ginoo, nga nagapanalipod kaniya ug nagagiya kaniya sa balaan nga dalan.'

Pagkahuman niini, gibutang ni Santo Paisius ang iyang mga kamot sa ulo ni Pimen ug gipanalanginan siya pag-usab; ug human sa medyo taas nga pakighinabi bahin sa kaluwasan sa kalag, gipahawa niya sila sa kalinaw; samtang siya mismo, sa hilom, nagpadayon sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa iyang naandan nga mga asetikong praktis.

Apan, miabut na ang panahon aron isaysay ang himayaong mga milagro sa Kagalang-galang Paisius.

Sa yuta sa Siria nagpuyo ang usa ka bantugang asketiko – usa ka tawo nga gipanalanginan sa daghang mga hiyas; usa ka adlaw, samtang ang maong mongko nag-ampo, wala niya damha nga nangutana siya sa iyang kaugalingon: 'Sa kinsa sa mga nakapahimuot sa Dios ako susama?' Pagkahuman pa lang niya niini nga hunahuna, usa ka langitnong tingog ang nadungog gikan sa ibabaw:

'Adto sa yuta sa Ehipto, ug didto makakaplag ka og usa ka tawo nga ginganlan og Paissius, nga adunay parehas nga pagpaubos ug gugma sa Dios sama kanimo.'

Pagkadungog niini, ang matarong nga anciano dali dayon nga nag-andam sa biyahe, ug, wala magtagad sa taas nga dalan o sa lisod nga panaw, mibiyahe dayon gikan sa Siria paingon sa Ehipto; pag-abot niya sa , Bukid Nitria[4483] , nangutana siya bahin kang Paissius: 'Ain siya?' Ug tungod kay nailhan na kaayo ang ngalan ni Paissius sa halayo ug sa duol, gipakita dayon kaniya kung asa siya nagpuyo; sa tinuod, nasayud na si Paissius sa pag-abot sa tigulang, kay pinaagi sa grasya sa Dios napadayag kini kaniya; busa mibangon siya ug mibyahe aron masugat ang tigulang. Sa ilang pagkita sa disyerto, nagyakap sila sa usag usa nga puno sa gugma ug nagbinayloay sa balaan nga halok sa Ginoo; unya, pag-adto nila sa selda ni Paissius ug paghalad og pag-ampo, mipungko sila ug nagsugod sa pakighinabi.

[4483] Sa amihanan nga bahin sa Ehipto, sa Delta sa Nilo.

Ang tigulang maoy unang misulti kang Santo Paissius; misulti siya pinaagi sa usa ka maghubad sa pinulongang Siryako, kay dili siya makasulti og Ehipsiyano. Si Paissius, nga taga-Ehipto, nasubo kaayo nga wala siya kahibalo sa pinulongang Siryako, kay dili niya gusto nga malaktawan bisan usa ka mapuslanong pulong gikan sa tigulang. Ug busa, gitaas niya ang iyang mga mata ngadto sa langit ug gitutok ang iyang hunahuna sa Dios, mihuyop siya gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug miingon:

'Anak, Pulong sa Dios, hatagi ako, ang imong alagad, og pagsabot sa gahum sa mga pulong niining balaan nga tigulang!'

Ug sa diha-diha nga nahisulti niya kini – 'Oh, unsa ka duol kanunay ang tabang sa Dios kanato!' – dayon siya nakasabot sa pakig-istorya sa tigulang sa Siryako ug, gipadayag sa Balaang Espiritu, misugod usab siya sa pag-istorya kaniya sa Siryako, ug sila duha nalingaw sa ilang pakig-istorya nga gipukaw sa Diyos nga walay maghubad, nagasultiay sa usag usa sa ilang mga pagpanarbaho sa pagka-asketa, nga gisalig kanila sa Diyos, ug – unsa kadivino nga mga gasa ang gihatag sa matag-usa kanila.

Busa nagpabilin sila nga mag-uban sulod sa unom ka adlaw, nagapahimuot sa espirituhanong katam-is ug nagalipay sa Dios, ilang Manluluwas. Sa pagtapos sa ilang mga pakighinabi nga makaluwas sa kalag, sa dihang hapit na mobalik ang tigulang sa iyang panimalay, gitawag ni Santo Paisius ang tanan niyang mga tinun-an nga kuyog niya niadtong panahona ug miingon kanila:

'O mga pinalanggang anak, kining halangdong tawo, nga hingpit sa pagkamatinud-anon, napuno sa grasya sa Espiritu Santo; busa, kamo tanan, duola aron madawat ninyo ang iyang panalangin, ug dawata ang iyang mga pag-ampo ingon inyong panalipod batok sa tanang panamastamas sa kaaway.'

Pagkahuman niini gisulti ni Paisius, ang tanan niyang mga disipulo misugod sa paghatag og pagrespeto sa tigulang nga taga-Sirya ug sa pagdawat sa iyang panalangin. Unya, pagkahuman niyang pag-ampo sa Ginoo alang sa mga disipulo ni Paisius ug paghatag kaniya og mahigugmaong halok sa ngalan ni Cristo, ug pagpaalam sa tibuok komunidad, kining tigulang, kauban si Paisius ug ang iyang mga disipulo, mibiyahe paingon sa iyang kaugalingong nasud.

Paglabay sa mubo nga panahon human sa pagbiya sa tigulang, usa ka igsoon nga nagpuyo layo sa uban miadto kang Santo Paissius; miingon kaniya ang mga tinun-an sa santo:

'O hinigugma! Aduna kami dinhi uban kanamo usa ka tawo sa Dios gikan sa yuta sa Siria, usa ka dakong tigulang sa taliwala sa mga amahan; siya hayag sa hunahuna ug kasingkasing ug gipalig-on kita pag-ayo sa iyang mga pakigpulong nga makaluwas sa kalag; bag-o pa lang siya nilarga pauli, ug kung gusto nimo siyang makita, mahimo pa: kay wala pa siya kaayo nakalayo ug karon naa siya sa duol lang nato; – busa, paningkamoti nga masugat nimo siya, aron ikaw mahimong takus sa iyang panalangin."

Ug kana nga igsoon misugot dayon nga mosunod sa mga lakang sa tigulang. Apan si Santo Paisius miingon kaniya:

'Ayaw pag-adto: ang halangdong tigulang nakabiyahe na sa kapin sa walumpung hugna sa dalan, kay gidala siya sa mga panganod.'

Pagkahuman gisulti kini sa santo, nangahibulong ang tanan ug gidayeg nila ang Ginoo, nga katingalahan sa Iyang mga santo.

Usa ka adlaw, usa ka igsoon nga gustong makakita kang Santo Paisius miadto kaniya ug nakit-an siyang natulog; ug sa iyang ulo nakita niya ang iyang Anghel Bantay nga nagtindog, nga labing gwapo ang hitsura; ug, namangha, miingon siya: 'Tinuod gayud, ginapanalipdan sa Dios ang mga nagahigugma kaniya!' Wala magkausab ang igsuon sa pagduol sa natulog nga amahan, kay nahadlok siya sa presensya sa Anghel; ug, pagpasalamat niya sa Dios, mibiya siya, nga nakadawat og dakong kaayohan tungod kay gihatagan siya og grasya nga makakita sa Anghel sa Dios sa atubangan sa Reverendo nga Amahan.

Usa sa mga disipulo ni San Paisios, nga nagsunod sa iyang sugo, nilarga paingon sa Ehipto aron ibaligya ang iyang mga hinimo; sa dalan nakasugat siya og usa ka Hudiyo nga nagbiyahe usab paingon sa Ehipto, ug nisabay kaniya. Sa dalan, ang Hudiyo, sa pagkakita sa pagkamapainubsanon sa monghe, misugod sa pagpagawas og hilo gikan sa iyang dautang dila—hilo nga iyang gitipigan sa kasingkasing gikan sa bitin sa unod—ug miingon sa monghe, lakip sa uban pa:

'O hinigugma! Ngano man nga nagtuo kaayo ka niadtong yano nga Tawo nga gipako sa krus, samtang Dili gyud Siya ang gipaabot nga Mesiyas? Kinahanglan pa nga moabot ang lain, apan dili Siya.'

Pagkahuman gisulti sa Hudiyo ang daghan pang malimbungon ug makadaut-sa-kalag nga mga pulong kaniya, ang monghe, tungod sa iyang kahuyang sa pangisip ug pagkamapainubsanon sa kasingkasing, nabihag sa Hudiyo: gituohan niya ang iyang mga pulong nga kamatuoran ug miingon pa gani kausa:

'Tingali tinuod ang imong giingon.'

Oh, unsa ka dakong limbong ug unsa ka dili gilauman nga kalamidad! Kay kining monghe (lagmit alang kanako) dali ra kaayo nawala ang grasya sa iyang pagbunyag, sama sa isaysay pa sa ubos.

Sa dihang mibalik siya sa disyerto ug miadto kang Banal Paissius, ang tigulang nahimong daw dili na niya duolon: dili lang niya gitan-aw ang iyang disipulo, apan miliko pa siya sa matag higayon ug wala magbuga bisan usa ka pulong nga tubag. Ug sa dugay nga panahon gilikayan sa amahan ang iyang disipulo sa ingon niini nga paagi, samtang ang disipulo nagmasubo kaayo ug nasakitan ang kasingkasing, kay wala siyay nahibaloan nga sala o kalapasan batok kang Santo Paissius. Sa katapusan, sa pag-abot sa angay nga higayon, miduol ang monghe sa kinaseryosoan ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, miingon:

'Ngano, Amahan, imong giliko ang imong dungganong nawong gikan kanako ug gipasipala ko, ang imong mapait nga disipulo? Ug ngano karon nga ingon ani na imong pagtratar kanako—nga dili sama sa kaniadto—nga moliko ka gikan kanako murag usa ka walay bili nga tawo?'

Mitubag ang tigulang:

'Kinsa ka, tawo? Wala tika kaila.'

Mitubag ang monghe:

'Amahan, unsa may katingalahan nako nga wala na nimo ko mailhi? Dili ba ko imong disipulo?' – ug dayon gisulti niya ang iyang ngalan.

Unya miingon kaniya ang tigulang:

'Ang akong tinun-an usa ka Kristohanon ug adunay grasya sa pagbunyag, apan ikaw dili ingon ana; apan kon ikaw gayud kana nga akong tinun-an, nan tinuod nga ang grasya sa pagbunyag mibulag kanimo ug ang dagway sa usa ka Kristohanon gikuha gikan kanimo. 'Sultihi ko, unsa may nahitabo kanimo? Ug sultihi ko sa pagtu-aw sa tukso nga imong naagian, ug unsang makamatay-sa-kalag nga hilo ang imong gidala sa imong dalan?'

'Pasayloa ko, Amahan,' tubag sa monghe, 'wala man ko'y nabuhat.'

Unya miingon ang santo:

'Layo ka kanako, kauban ang tanan nga misalikway sa Ginoo; dili ko gusto makig-istorya kanimo; kay kung ikaw tinuod nga akong disipulo, sama sa kaniadto, tan-awon tika sama sa kaniadto.'

Unya ang monghe, samtang nagahingas, misugod sa paghilak og luha sa kasubo, nga miingon:

'Ako gayud kana nga imong disipulo, ug walay lain, ug wala ko kahibalo unsa ang sayop nga akong nabuhat.'

Pagkahuman niini, gipangutana siya ni Paisius nga Dako:

'Kinsa imong kauban sa pag-istorya sa dalan?'

'Usa ka Hudiyo,' tubag sa monghe, 'ug wala nay lain.'

Unya miingon kaniya ang balaan:

'Unsa ang gisulti sa Hudio kanimo, ug unsa ang imong gisulti kaniya?'

Mitubag ang disipulo sa santo:

– Wala nay lain gisulti kanako ang Hudiyo kondili ang Kristo nga inyong gisimba dili mao ang tinuod nga Kristo, ug nga ang Manluluwas pa moanha sa kalibutan; diin mitubag ko, 'Tingali tinuod ang imong gisulti.'

Unya misinggit ang tigulang:

'O ikaw nga maluya! Unsa pa kaha ang mas dautan o mas malaut pa kaysa niining mga pulong, diin imong gisalikway si Kristo ug ang Iyang balaan nga bunyag? Karon, lakaw ug paghilak sa imong kapalaran sumala sa imong gusto, kay wala na'y lugar para kanimo uban kanako; apan ang imong ngalan nasulat uban sa mga misalikway kang Kristo – uban kanila ikaw atubangon sa paghukom ug sa pag-antos.'

Pagkahuman niining mga pulong gikan sa tigulang, ang iyang disipulo, nga nagahingas ug nagahilak, mitan-aw sa langit ug misinggit nga nagapakakusog sa balaan:

'Amahan, kalooy-i ako, usa ka maluya nga kalag, ug hatagi og kalinaw ang akong kalag! Tungod sa akong kaugalingong kapabayaan, gipahawa ako sa langitnong kahayag ug nahimong tinubdan sa kalipay ug kalingawan sa dautang mga demonyo, wala na ko kahibalo unsa ang buhaton karon; apan nagapangitagun ako kang Dios ug sa

imong balaan nga pag-ampo—ayaw ako pagdumti, usa ka maluya nga kalag, ug hangyoa alang kanako ang among Ginoong Kristo—aron Iya na usab ipagawas ang Iyang kalooy kanako!

Samtang nag-ampo siya sa ingon niini—nga mas nakapahupay sa tigulang pinaagi sa iyang mga luha kaysa sa iyang mga pulong—nalukop sa kalooy ang balaan sa dihang gitan-aw niya siya, ug miingon kaniya:

'Pag-antos, anak ko; kinahanglan nato karon hangyoon ang pagkamaayo sa Dios nga nahigugma sa katawhan alang kanimo.'

Pagkahuman niini, ang balaan nga amahan misulod aron mag-ampo ug misugod sa paghangyo sa Ginoo nga pasayloon ang sala sa iyang disipulo, nga nakasala batok Kaniya tungod sa kawalay pag-amping ug sayon nga pagka-dili magmatngon. Ug ang Ginoo, nga dili gayud magdumot kondili kanunay motubag sa mga pag-ampo sa Iyang alagad, naantus sa kaluoy ug gipasaylo ang makasasala; ug ang timailhan niining kapasayloa mao ang mosunod nga panan-awon: nakita sa Reverendo nga Amahan ang grasya sa Espiritu Santo nga mibalik sa maong disipulo sa porma sa usa ka salampati ug misulod sa iyang baba; sa samang higayon, nakita niya ang dautang espiritu nga mibulag gikan sa makasasala nga monghe sa porma sa ngitngit nga aso ug mikaylap sa hangin.

Pagkakita niini, napuno sa pagtuo ang Reverendo nga Amahan nga gipatawad na sa Ginoo ang maong igsoon ug, mituyok kaniya, miingon:

'O anak ko, apil ka kanako sa paghatag og himaya ug pasalamat kang Kristo nga atong Dios, kay ang hugaw, mapanghimaraot nga espiritu nilayas gikan kanimo, ug sa iyang dapit misulod kanimo ang Espiritu Santo, nga nagpahiuli kanimo sa grasya sa bunyag; busa, sugod karon, pag-amping nga, tungod sa katamaran ug kawalay pag-amping, dili ka na usab mahulog sa mga bitag sa kaaway ug, human makasala, mapanunod nimo ang kalayo sa Gehenna.

Mao kana ang usa sa mga milagro ni Santo Paisios; apan padayonon nato ang sugilanon ug hisgutan ang iyang ubang himayaong mga buhat.

Sa usa ka higayon, usa ka tigulang nga ginganlan og Juan ang miadto kang Santo Paisios; daghang katuigan ang iyang gigugol sa kamingawan, nagpraktis sa asetikong disiplina sa pagpuasa. Kini nga igsoon grabe ka gutom ug nanginahanglan og pagkaon. Ang Reverendo nga Amahan, sa pagsabot sa iyang espiritu nga grabe ka gutom si Juan, miingon sa iyang disipulo:

'Andama dayon ang pagkaon para nato ug kuhaa usab ug pagkaon, aron makakaon kita uban ni Padre Juan.'

Sa dihang andam na ang pagkaon, giimbitar ni Reverend Paisius si Juan nga mokaon, nga miingon:

'Tungod sa imong dugay nga pag-awt, nanginahanglan ka na karon og pagkaon; busa, kaon ug baka mobalik ang imong kusog.'

Niini, mitubag si Juan:

'Pasayloa ko, Amahan; panahon karon sa pag-ayuno, ug tungod sa daghan nakong mga sala, angay ra nga mag-ayuno ako.'

Unya ang tigulang, nga natingala sa pag-agil ni Juan, dali siyang mitindog ug, samtang nagtutok sa langit, misulti gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing:

'Ginoo, bisitaha ang imong alagad nga si Juan, nga nagpaningkamot labaw pa sa iyang kusog alang sa imong ngalan!'

Samtang nag-ampo si Paisius ingon niini – pinaagi sa iyang mga merito – usa ka dakô ug himayaong kahayag ang gipadala gikan sa Dios alang sa tawo nga iyang giampoan; – ug tan-awa, si Juan, sama sa usa ka kahimtang sa ekstasi, nakakita og usa ka matahum nga batan-on nga lalaki nga nagkupot og pagkaon ug ilimnon sa iyang mga kamot ug naghalad niini kaniya, aron siya makabaskog pagkahuman sa iyang kagutom; ug sa dihang mibalik ang iyang pagbati, napuno siya sa dakong katam-is, sama sa hingpit nga nabusog sa usa ka maluho nga salo-salo, ug wala na niya gikinahanglan ang pagkaon nga gitanyag sa tigulang, kay busog na siya sa langitnong pagkaon; apan, pagkahuman niya pagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan nga alagad nga si Paisius, mibalik siya sa iyang hermitanyo sa disyerto ug gipakusog pa gyud niya ang iyang pag-ayuno, nga kanunay niyang giingon sa iyang kaugalingon:

'Nakaon ko og labing tam-is; busa, magpuasa ko uban sa kadasig.'

Busa kining bulahan nga si Juan, nga napalig-on sa mga pag-ampo ni Santo Paissius, milampos sa iyang pagpuasa.

'Sa dihang usahay moupo ko uban kang Banal nga Paissius,' sumulat ni Bulahan nga Juan Kolov, 'adunay pipila ka monghe nga moanha kaniya, nga nagtinguha nga makadungog og mga pulong nga mapuslanon sa ilang mga kalag, ug kanunay siyang pangutan-on:

'Isulti kanamo, Amahan, bahin sa among kaluwasan – unsaon namo pagkinabuhi alang sa Ginoo?'

Sa niini motubag ang Karaan:

'Tuman-a ang mga sugo sa Dios ug panalipdi ang mga tradisyon sa mga Amahan.'

Sa lain nga higayon, nangutana ang mga monghe kaniya:

'Isulti pa namo, Amahan, og laing butang nga makapahimulos sa among mga kalag.'

Ang tawo nga matarong, sa iyang makahibalo nga mga mata nakakita sa ilang mga hunahuna, gisultihan niya ang matag-usa unsay iyang gihunahuna, ug sa samang higayon gipatin-aw niya kanila kung asa sa ilang mga hunahuna ang maayo ug asa ang dautan, ug gikan sa unsang tinubdan kini nga mga hunahuna misulod sa ilang mga kasingkasing.

Kining mga monghe, nga dako kaayo ang katingala sa kaalam sa tigulang, miingon kanako sa pribado (sumala sa gisaysay ni Juan Kolov):

'Tinuod gayud, Amahan John, gipadayag ni Abba Paisius kanamo ang tanang tinago sa among kasingkasing, ug ang nahibaloan lamang sa Dios, klaro niyang nakita sa sulod namo.'

Sa dihang mitubag ko:

'Kami usab nakasinati niining iyang pagsabot sa daghang higayon; kon motuo kamo kanako, isulti ko kaninyo ang kamatuoran, kay wala koy tuyo nga mosulti gawas sa kamatuoran mahitungod kaniya: kay nahadlok kami sa tinuod nga Huwes, Nga nagaingon sa Balaang Ebanghelyo: *"Pinaagi sa imong mga pulong ikaw matarungon, ug pinaagi sa imong mga pulong ikaw pagahukman"* (Mat. 12:37). *'Nagaingon ako kaninyo nga sa adlaw sa paghukom kinahanglan maghatag og pasaylo ang mga tawo alang sa matag walay pulos nga pulong nga ilang gisulti'* (Mat. 12:36). 'Busa, mosulti ko kaninyo og pulong nga dili bakak ug dili walay pulos—ang tanan nga kanunay nakong gihunahuna sa akong kaugalingon ug gibuhat sa tago gikan sa uban, si Amahan Paissius, sa matag higayon nga makigkita siya kanako inig adto nako kaniya, isulti niya kanako ang tanan niini, mura'g naa siya sa selda uban kanako ug nakita niya ang tanan nakong gibuhat.'

Ang mga monghe, pagkadungog niini gikan kanako, nangahibulong ug miingon:

'*"Nagahatag Siya og kusog ug gahum sa Iyang katawhan"* (Salmo 67:36).'

Ug pagkahuman niana mibulag sila, nga naghimaya sa Ginoo tungod sa dakong grasya nga gihatag sa Iyang sulugoon, si Santo Paisius.

Hisgutan usab nato kung unsa ka gamhanan ang mga pag-ampo sa maong bililhon, ug kung giunsa nila pagdala pabalik sa Dios ang usa ka dakong makasasala nga nalayo kaniya, ug pag-awhag kaniya sa dalan sa kaluwasan.

Usa ka igsoon nga ginganlan og Isaac, sumala sa tinguha sa iyang kasingkasing, nagpasiya nga biyaan ang iyang asetikong kinabuhi sa kahilom ug nagpuyo duol sa siyudad; ug tungod kay kanunay siya mosulod sa maong lungsod aron mobaligya sa iyang mga hinimo, dali ra kaayo siya nahulog sa bitag sa pagkaguba: usa ka babayeng Hudiyo ang miduol kaniya aron mopalit og usa sa iyang gibaligya; apan siya, sa pagtan-aw niya sa nawong niini, nakabantay sa iyang katahum ug dayon dayon gisakpan sa usa ka hugaw nga hunahuna batok kaniya; ingon usab, ang babaye, sa pagkakita nga batan-on pa siya, gitutokan siya sa iyang panan-aw, ug pagkahuman sa ilang pakighinabi, nasiga sila sa satanicong gugma alang sa usag usa. Busa, sa dili madugay, pinaagi sa tabang sa yawa, nadani ang monghe niadtong dautang babaye ug, pagkahuman nakahimo og sala, mibunga kini og pagkawalay balaod: gibyaan niya ang kinabuhi sa pagkamonghe, gipangasawahan siya ug—oh, unsa ka trahedya! Mas grabe pa, kining maluoy nga lalaki wala lang biyai ang iyang kinabuhi isip monghe kondili pati na usab ang iyang pagtuo tungod sa gugma alang niining babaye; mibalhin siya sa pagtuo nga Hudiyo ug, samtang nagsunod sa ilang Balaod sa Daang Tugon, nagpuyo siya taliwala sa mga Hudiyo, kanunay nilang kauban, ug nagpasipala kang Kristo, ang atong Manluluwas, sama sa ginabuhat sa mga Hudiyo: Gisunod ni Isaac sa tanang paagi ang kabubut-on sa iyang daotan ug hugaw nga asawa, nga gisunogan sa dautang buot batok kang Kristo ug sa ingon ka dako nga kasina sa Iyang labing balaan nga ngalan nga kanunay niyang ibutang ang ulo sa iyang pobre nga bana sa iyang dughan, ablihan ang iyang baba, ug gamit ang gamay nga sanga, kuhaon ang iyang mga ngipon, samtang nag-ingon: 'Ayaw pasagdi nga adunay bisan gamay nga bahin sa Kristohanong Komunyon nga mabilin sa iyang mga ngipon'—kay

kining daotan nga asawa nagtuo nga, alang sa mga Kristohanon, ang Balaang Komunyon magpabilin sa mga ngipon sulod sa dugay nga panahon;—ug ang iyang bana misugot sa iyang daotan nga tinguha ug tinuod nga nahimong kaaway ni Kristo, ang atong Ginoo. O kawalay-pagkadiosnon! 'Nasayud ako,' ingon sa manunulat, 'nga ang tanan nga makadungog niini masubo sa ilang kasingkasing, apan natingala ako sa pagkamapailubon sa Dios, sa Iyang dakong gugma alang sa katawhan, ug sa Iyang walay sukod nga balaang grasya, nga dili lang nagahigugma sa mga matarong, kondili nagpakita usab og kaluoy sa mga makasasala, ug nagahikap sa ilang mga kasingkasing pinaagi sa usa ka tinago nga pagbisita, sama sa sinag sa adlaw, nga misulod sa usa ka gamay nga lungag ngadto sa usa ka templo nga sirado sa tanang kilid, gisidlak kini pag-ayo. Apan, karon mobalik na ako sa nabiyud nga sugilanon.

Kadtong maluoy nga monghe, nga mibulag sa kinabuhi sa monghe ug sa Kristiyanismo ug, tungod sa iyang makaguba nga kawalay pagtuo, nahulog sa kalawoman sa impyerno, pagkahuman sa medyo taas nga panahon—tungod kay nahulog siya niining kadaut—nagsugod, hinay-hinay, nga mura'g mobalik ang iyang paghuna-huna ug, gipanglutos sa pagbasol, nasabtan niya ang tibuok gilapdon sa iyang pagkaguba. Niadtong panahona, ang pipila ka mga igsoon gikan sa kamingawan diin kaniadto gipraktis ni Isaac, ang apostata nga monghe, ang iyang asetikong disiplina, kinahanglan mosulod sa lungsod aron atimanon ang ilang mga buluhaton. Pinaagi sa probidensya sa Dios, kinahanglan nga moagi ang mga monghe sa balay diin siya, tungod kay naliso, nagpuyo uban sa iyang asawang Hudiyo; Pagkakita niya kanila nga naglabay, dali siyang nabati og lawom nga kasubo sa iyang kasingkasing, samtang nahinumdom sa iyang kaniadto nga kinabuhi ug sa matarong nga pakig-uban sa mga balaang igsoon; migawas siya gikan sa iyang balay aron masugat sila, ug misugod siya pagpangutana kanila kung asa sila gikan, kinsa sila, ug ngano sila miabot didto. Mitubag sila kaniya:

'Gikan kami sa Disyerto sa Nitria[4484] , mga disipulo sa bantugang Paissios, ug niabot kami dinhi alang sa usa ka buluhaton.'

Unya, uban sa bug-at nga paghuyop, gisultihan niya sila sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug mapinanggaonong nangayo kanila nga ipahibalo ang iyang hangyo sa dakong tigulang, aron siya makapakig-ampo sa Ginoo alang kaniya, nga pinaagi sa iyang pag-ampo siya maluwas gikan sa bitag sa kaaway. Ang mga monghe, nga nabati ang lawom nga kalooy kaniya sa ilang kasingkasing, misaad nga ipahibalo ang iyang hangyo sa balaan nga tigulang, ug tinuod gayud nila kini gibuhat: pagbalik nila sa ilang puloy-anan, gisaysay nila kini tanan sa bulahan nga amahan. Ang tigulang, pagkahuman sa pagpaminaw kanila, mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug miingon:

'Lagmit gayud alang kanako, mga pinalangga kong anak, unsa kadaghan ang mga tawo nga mawalaan sa Balaang grasya tungod sa mga babaye! Makita nato ang mga paghisgot bahin sa ingon nga mga tawo sa balaang mga libro nga gisulat sa karaang mga Amahan; kay ang kaaway, nga nakig-away batok sa katawhan, walay mas gamhanan nga armas kay sa mga babaye; Pinaagi niining armasa, dali ra kaayo napildi sa kaaway bisan ang mga bantugang tawo: hinumdumi si David nga bantog ug ang iyang mga apo sa tuhod ug apo; – mao nga kita usab, kinahanglan mag-amping kanunay ug mag-ampo kanunay sa Ginoo aron maluwas kita gikan sa ingon nga limbong.

Pagkahuman niini, ang tigulang misulod sa iyang silid-panalangin ug, samtang nagtindog sa pag-ampo, misugod sa pagtuaw ngadto sa Ginoo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios ug Pulong! Ayaw pagdumot sa buhat sa Imong mga kamot, ug ayaw tugoti nga ang maong monghe itambog sa kalawoman sa pagkaguba hangtod sa kahangturan, apan tan-awa nga may kaluoy gikan sa Imong langitnong puloy-anan ug ayaw pagdumot sa mga pag-ampo nga akong gihalad Kanimo: dawat-a kining hangyo alang sa usa nga naligaw gikan Kanimo ug karon mibalik na uban ang paghinulsol: ako naghangyo sa Imong kaayo – tawga Siya sa paghinulsol.

Pagkahuman nga ang balaan nag-ampo ingon niini sulod sa taas nga panahon ug walay hunong nga nangayo sa kalooy sa Dios, naantus ang kalooy sa Dios sa iyang mga paghangyo; kay ang Manluluwas dili

[4484] Ang monastisismo sa Disyerto sa Nitria gitukod ni San Ammon, kauban ni San Antonio. Sa Nitria mismo, nagtukod si San Ammon og usa ka monasteryo, samtang si Antonio naglatid sa mga basihanan para sa pagtukod sa mga skete. Sa katapusan sa ika-4 nga siglo, adunay hangtod sa 50 ka monasteryo dinhi, nga gi-organisar subay sa lagda ni San Pachomius. Sa habagatan sa Nitria nahimutang ang Disyerto sa Scetic, diin nagpuyo ang daghang monghe.

magsalikway sa mga pag-ampo sa mga nagahigugma kaniya. Ang Ginoo mismo nagpakita sa balaan nga tigulang, ug Siya nga nakahibalo sa tanan nangutana kaniya:

'Kinsa man ang imong gipangaliyaan kanako adlaw ug gabii? Dili ba kini alang sa kana nga salawayon nga mibulag kanako ug karon mibali sa mga kaaway—kana nga gisumpa nga kaniadto monghe apan karon nahimong Hudiyo? Dili ba alang niining tawoha ikaw nag-ampo, akong pinalanggang Paisius?'

Mitubag ang tigulang sa Ginoo:

'Alang kaniya ako naghangyo sa Imong kaayo, O mapinanggaon nga Ginoo. Sa pagtan-aw sa Imong mga kalooy, nga nagtawag sa tanan ngadto sa kaluwasan ug wala maghandum sa kamatayon sa makasasala, kondili nagpaabut sa iyang pagbag-o—tungod niining Imong mga kalooy, nakasugakod ako sa paghangyo sa Imong kaluoy alang kaniya: Balik-a, O Maayong Magbalantay, ang naligaw nga karnero; ibalik siya sa Imong panon ug kaluy-i siya.

Sa pagtubag niini nga pag-ampo, miingon ang Ginoo kaniya:

'O akong hinigugma! Dako ang imong pagkamatinud-anon: ikaw, nga nagasubay sa akong gugma, nag-atiman sa kaluwasan sa mga makasasala; busa, ayaw pagmasubo: ang imong gipangayo ihatag kanimo.'

Pagkahuman niini, misaka ang Ginoo ngadto sa langit. Paglabay sa mubo nga panahon, ang dautang babayeng Hudiyo, nga natumbahan sa kasuko sa Dios, namatay. Si Isaac, sa iyang bahin, mibalik pag-usab sa disyerto ug, sa iyang pagpakita sa atubangan sa balaan nga amahan, mihulog sa iyang balaan nga mga tiil, nagahilak ug nagakumpisal sa iyang mga sala; pinaagi sa iyang pagbalik ug paghinulsol, naghatag siya og dakong kalipay sa balaan nga amahan ug sa tanang mga amahan sa maong disyerto. Pagkahuman makadawat og pagtulun-an gikan sa dakong amahan, kining monghe mibalik pag-usab sa iyang kanhing pagtuo ug gibisti pag-usab sa anghelnong dagway; ug nagpaningkamot siya sa dakong pagka-asketa, nagahilak ug nagasubo tungod sa iyang mga sala; ug pagkahuman niyang nabuhi ang tanan niyang mga adlaw sa paghinulsol, nga matinahuron ug makapahimuot sa Dios, mibyahe siya paingon sa Ginoo. Ug kining tanan nadawat sa makasasala pinaagi sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang Paissius: siya naghinulsol ug naluwas; samtang angay kanato, nga nakadungog niining mga himsog nga buhat, nga dayegon ug awitan ang mga pagdayeg kang Kristo nga Dios, Kinsa nagpasidungog sa Iyang sulugoon.

Sa taliwala sa mga disipulo ni Banal Paissius, adunay usa ka tigulang nga hingpit nga makalibutanon ang mga batasan ug pamatasan; ug sa dihang miadto ang mga monghe kang Banal Paissius alang sa pagtulon-an ug maminaw sa iyang mga pulong nga gipang-inspirar sa Diyos, – kana nga tigulang maminaw uban kanila, apan wala siyay nakuhang pulos gikan niini, kay wala siyay sulod nga maayong natamnan ug mabungahong yuta; hinuon, ang iyang kasingkasing natig-a sama sa bato, ug busa ang maayong binhi sa makalangit nga mga pulong wala makagamot o makatubo sulod kaniya: usahay mosupak pa gani siya sa mga pulong sa balaan; kay, human siya mibulag gikan sa presensya sa maalamon nga tigulang, usahay sa atubangan sa ubang mga igsoon, iyang pasagdan ang pagpanamastamas sa mga panultihon ni San Paissios, nga nagbubo lang og makadaut ug mapangdaot nga bakak, sama sa angay sa mga tawo nga kalibutanon ug dili deboto – ug ang uban nga mga monghe nadani sa sayop tungod sa mga panamastamas nga ilang nadungog gikan kaniya. Paglabay sa taas nga panahon, ang mga igsoon, nga dili na gustong maminaw sa iyang makadaot nga mga pulong apan wala'y kaisog nga sila mismo mosulti niini sa balaang amahan, miadto sa usa ka Dios-higugmaon ug mahimayaong asketiko, nagreklamo bahin sa maong dautang tigulang; busa kining asketiko misugot nga uban kanila moadto sa dakong Paissius.

Sa maong takna, samtang ang balaan nag-inusara ug nagpamalandong sa Dios, nadungog ang usa ka tingog nga anghel:

'Hibal-i kini, Amahan: kana nga elder nga kuyog sa imong mga disipulo nagdala og tukso ug nagpaligaw sa ubang mga igsoon; busa, kinahanglan tapuson ang iyang dili matarong nga pamatasan ug siya kinahanglan usab matul-id pinaagi sa mga sugo.'

Sa maong tingog, mitubag si Santo Paisios:

'Gibuhat na unta nako kini kaniadto pa, kon nahibalo ko nga mahimo nako siyang matul-id. Apan tungod kay andam ang yawa sa paglaglag kaniya, ug sa diha nga motungha kini sa iyang atubangan, madani siya niini sa iyang bitag pinaagi sa iyang limbong, busa dili ko siya matugotan nga makadungog og bisan unsang masakit nga pulong, aron dili niya kini dawaton uban sa kapaitan ug hunahunaon nga insulto: kay sa ingon ana, tingali mobiya

siya sa panag-uban sa mga igsoon ug sa kamingawan ug mobalik sa kalibutan; unya ako ang mahimong hinungdan sa iyang pagkaguba ug ako ang manubag sa atubangan sa Dios, kay dili ko makasustiner nga makita ang usa ka igsoon nga ginahasol sa kaaway; imbis niana, kinahanglan ko siyang ampoan, aron ang Ginoo mag-ayo kaniya gikan sa ingon nga pag-antos.

Pagkahuman niya og sulti niini, misugod siya og pag-ampo para sa maong tigulang, ug sa diha-diha dayon nakita niya nga usa ka mapangahas ug walay hiya nga espiritu sa pagpanamastamas ang mibulag kaniya. Unya, kauban sa maong ascetic nga mahigugmaon sa Dios, miadto ang mga igsoon sa amahan; apan sa dili pa sila makasugod sa pagsulti mahitungod sa wayward elder, siya mismo miabot sa ilang luyo ug, sa pagkahulog sa tiilan sa balaan nga amahan, gisugdan niya paghugas kini sa iyang mga luha, naghinulsol ug nangayo og pasaylo, ug nagsaad nga usbon ang iyang mga pamatasan. Pagkahuman niini, nahimong mapainubsanon ug masunuron siya: malipayon siyang maminaw sa mga pulong nga giinspirar sa Dios nga nagagikan sa baba sa halangdong amahan ug naningkamot sa tanang paagi nga ipatuman ang iyang nahibal-an gikan sa iyang mga pagtulon-an. Ug sa dili madugay, nalabaw siya sa kadaghanan sa pagkamatinud-anon ug nahimong usa ka batid nga eremita – kini tanan pinaagi sa tabang ug mga pag-ampo ni San Paisius, nga nangayo sa Dios nga hatagan siya og dakong kaluoy.

Apan igo na kana; dili nato mahimo nga pasagdan sa hilom ang uban pang himayaong mga buhat ni San Paisios: busa maghisgot kita og pipila ka pulong bahin sa iyang daghang mga milagro, kay imposible nga isaysay tanan niini nga katingalahang mga buhat sa detalye; tungod kay nakasulti na kita og taas bahin niini, maghilom na lang kita sa uban pa.

Sa usa ka higayon, duha ka batan-ong magsoon ang miadto kang Santo Paisios sa kamingawan ug, sa sugo sa reverendo, misugod sila sa pagpuyo uban sa mga magsoon nga naa na sa iyang monasteryo; si Paisios mismo, kauban ang iyang disipulo, nagpuyo sa laing dapit sa kamingawan, layo sa iyang monasteryo.

Sulod sa dugay nga panahon, ang duha ka magsoon nagpraktis sa asetikong disiplina sa pagsunod; sa katapusan, pag-adto nila sa tigulang, nangayo sila kaniya nga tugutan sila nga mag-inusara sa disyerto, ingon mga eremita. Ang Ginoong Pari, sa dihang nakita niya ang ilang mainitong tinguha alang sa asetikong kinabuhi ug nasabtan nga kaya na nila ang espesyal nga kahilom sa disyerto, gitugotan ang ilang hangyo ug gipanalanginan sila nga molalin gikan sa monasteryo paingon sa kinabuhi isip eremita sa kamingawan. Ug kining duha ka magsoon, pagkakakaplag og lugar sa disyerto nga angay sa pagpraktis sa kahilom, nagpuyo didto ug nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, nga maalamon nga nakadaog sa tanang tentasyon sa dautang espiritu. Ang dili makita nga kaaway, nga kanunay masinaot sa tanang maayong tawo ug maalamon sa paghimo og lain-laing limbong batok sa mga sulugoon ni Cristo, gipalapdan ang iyang paglimbong ngadto niining duha ka monghe ug naghimo og usa ka plano aron limbongan sila ingon niini: ang usa sa mga eremita sa disyerto, nga wala pa hingpit sa monastikong pagbiya sa mga butang sa kalibutan, natakawan sa iyang pipila ra ka gamit sa selda. Kining eremita, tungod kay maluya pa ang kasingkasing ug nagasubo sa natakaw nga mga butang, nangita sa kawatan apan wala niya kini makaplagan; Pagkadungog niya bahin sa usa ka maalamon nga tigulang, ug naglaum nga matabangan siya niini sa pagpangita sa mga natakaw nga butang ug sa kawatan, mibyahe siya aron makita kini: wala siya misugot nga moadto kang Banal nga Paissius, kay nahadlok siya nga basulon siya niini tungod sa iyang kahakog.

Pag-abot niya sa puloy-anan sa clairvoyant, ang monghe misugod sa pagpakusog sa paghangyo kaniya nga isulti kung asa ang mga gipangawat nga butang ug kinsa gayud ang nangawat niini. Apan ang tigulang, nga wala gyud matudloan sa grasya sa Dios sa gasa sa pagtan-aw sa unahan, kondili nakakita sa tanan pinaagi sa gahum sa mga demonyo, sumala sa pagtudlo sa usa ka dautang espiritu, – giakusahan ang duha ka monghe nga bag-o lang nagpuyo sa kamingawan:

'Mao kini nga mga monghe,' ingon sa gitawag nga clairvoyant, 'ang nagbuhat sa pagpangawat; sa diha nga madakpan na nimo kining mga hilom, ayaw sila buhian hangtud nga ibalik nila kanimo ang tanan.'

Pagkadungog niini, ang eremita dali dayon mibyahe paingon sa monasteryo sa maong kamingawan; pag-adto niya sa abad ug pag-ayo og lig-on nga bantay, mipadayon siya ug, daw sa diha-diha lang, gisikop niya ang duha ka hilom nga monghe; gidakop niya sila ingon mga salawayon ug, gipangdala sila samtang ginabugbog, gidala sila sa monasteryo; diin sila gibilanggo nga walay dungog. Ang abad, kauban ang mga tigulang, pagtuo nila sa maong clairvoyant nga tawo, gisilotan ang mga monghe nga daw mga kawatan, gikuhaan sila sa ilang ranggo sa monastiko, ug gisugdan sila og pahirap pinaagi sa pagbugbog aron makuha ang impormasyon bahin sa mga gikawat nga butang. Apan si Banal Paissius, sa grasya sa Dios nakahibalo sa tanan nga nahitabo ug nakaluoy sa

duha ka magsoon nga sa kana nga panahon nag-antos sa dili matarong nga paagi, mibangon ug mibiya sa iyang selda paingon sa maong monasteryo. Ang balita sa iyang pag-abot dali nga mikaylap sa halayo ug sa halapad, kay walay ngalan nga mas ilado sa mga lumolupyo sa disyerto kaysa kang Paissius, nga gidayeg sa tanan tungod sa iyang debotong kinabuhi. Aron siya dawaton, ang mga igsoon gikan sa silingang mga monasteryo ug hermitahan nagtigom; bisan pa ang mga tigulang miadto aron siya masugat. Apil kanila ang tigulang nga, pinaagi sa limbong sa demonyo, nagpakaaron-ingnon nga usa ka manan-aw sa umaabot. Ug pagkahuman gipakamao sa tanang mga amahan ug igsoon ang balaan sa ngalan ni Cristo, nangutana kanila ang atong dakong amahan nga si Paissius:

'Asa nimo gipadala ang duha ka batan-ong monghe—ang mga nanimuyo sa kamingawan?'

Naghilom ang mga igsoon. Unya ang uban kanila mitubag, nga nag-ingon:

'Amahan, mga kawatan sila, ug tungod sa ilang dautang binuhatan, karon nakabilanggo sila sa usa ka bilanggoan.'

Niini, miingon ang balaan kanila:

'Kinsa may miingon nga mga kawatan sila?'

Unya ang mga igsoon, nga nagtudlo sa maalamon nga tigulang, mitubag:

'Mao kini nga maalamon nga amahan ang nagpaila kanila nga mga kawatan.'

Unya ang bantugang Paisius nangutana sa tigulang:

'Tinuod ba ang imong giingon bahin kanila?'

Mitubag siya:

'Ang akong gisulti mao ang kamatuoran: kini gipadayag kanako sa Dios.'

Pagkahuman niini, miingon si Santo Paisius:

'Kung ang imong clairvoyance gikan sa Diyos, ug dili gikan sa limbong sa demonyo, dili unta makita ang yawa sa imong mga ngabil.'

Pagkadungog niini, ang tanan napuno sa kahadlok: kay klaro sa tanan nga tinuod ang mga pulong nga gikan sa baba ni Paisius; ug gisugdan silang tanan pagdumot sa maong nalimbong nga manan-aw, ug gihangyo siya nga mangayo og pasaylo sa Reverendo; ug siya, nga napuno sa kaulaw, nahulog sa mahimayaong mga tiil sa santo, nga nag-ingon:

'Amahan, pasayloa ako ug ampinga ako, nga nadani sa limbong.'

Ug sa diha nga nahuman sa balaan ang pag-ampo alang kaniya, sa atubangan sa tanan, usa ka walay pulos ug limbong nga demonyo ang migawas gikan sa baba sa nadani nga tawo; nahimong usa ka dako kaayong baboy-dapo, kini misulong sa reverendo nga amahan uban sa dakong kasuko, sama sa gustong gisi-gisi siya gamit ang iyang mga ngipon. Apan ang bulahan nga amahan, pagkahuman niyang gipahawa ang hugaw nga espiritu, gipadala kini sa kalawoman. Ug ang tigulang nga kaniadto nadani sa diyablo nabati, ug sa tinuod nakita sa iyang kaugalingong mga mata, ang demonyong gahum sa limbong nga nagagikan kaniya; napuno sa dakong kahadlok ug pag-uyog, nahulog siya sa yuta, nagluhod sa tiilan ni Paissius, ug uban sa mga luha nangayo kaniya og hingpit nga pasaylo. Ingon usab, ang uban pang mga igsoon nga napukan sa limbong ug nakasala batok sa mga inosente—tanan sila, mipahimutang sa atubangan sa balaan, nangayo kaniya og pasaylo. Ug ang duha ka batan-ong monghe gidala gawas sa selda, ug ang tanan, sa pagtan-aw kanila, nanghilak sa pagbati, samtang ang mga nakasala batok kanila nangayo sa ilang mga pag-ampo. Si Banal Paisius, bisan pa man, nagpahimangno sa tanan nga mag-amping sa paglikay sa ingon ana nga limbong sa yawa ug dili motuo sa bakak nga mga propesiya sa mga naningkamot nga magpakita nga balaan ug clairvoyant. Sa pribadong pakig-istorya, gisultihan niya ang abbot sa Lavra kung asa gitago ang mga gipangawat nga butang, apan wala siya maghisgot bahin sa mga nangawat niini. Unya, pagkahuman niya pagpasaylo sa tanan ug pag-ampo alang kanila, mibalik siya sa iyang selda.

Sa samang panahon ug sa samang mga disyerto sa Ehipto, usa pa ka alagad sa Dios, ang Banal nga si Pablo, misidlak sa iyang mga paghago sa pagkamapainubsanon; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang Ginoo usab nagpakita og dakong kaluoy sa katawhan.

Ang Banal nga Paisius, nga nagtinguha nga mabisita siya sa usa ka adlaw, mibyahe aron makita siya, ug nagkita sila sama sa duha ka anghel sa Dios ug sama sa duha ka mandirigma ni Cristo, nga gamhanan nga napildi ang mga dili makita nga kaaway ug nagtinabangay sa maong . Ug sila duha sama sa usa ka kuta, dili masakop sa bisan unsang limbong sa kaaway, ug nag-istoryaay sila sa usag usa sa mga pulong nga puno sa Espiritu Santo – mag-uban usab silang naglipay sa tam-is nga bunga sa kahilom; Sa ilang katigulangon, adlaw-adlaw silang

nagplano og mga buhat nga angay sa pagkabatan-on, matag higayon nagsugod pag-usab, aron maningkamot ug nagbuot nga magkinabuhi pa nga labi pang hingpit.

Ang bantugang Paisius mas tigulang kaysa kang Pablo sa edad, samtang ang bulahan nga si Pablo nagpakita og dignidad sa hitsura apan buotan sa kasingkasing; ug ang katingalahang Paisius miingon:

'Samtang anaa kita niining kinabuhi, dili gusto sa Ginoo nga maluya ug mahimong tapulan ang atong mga lawas, ug kini mahimong tinubdan sa kaulaw ug kahuy-an alang kanato kung, sa takna sa atong kamatayon, kita masapwan nga tapulan.'

Sa dihang nahuman na sa Banal nga Paisius ang iyang gisulti, mitubag si Bulahan nga Pablo, nga nagpaminaw:

'O pangunang magbalantay, ginasunod na nako ang imong angayng dayegon ug maayong tambag nga dili ko tugotan ang akong kaugalingon nga mahulog sa katamaran, ug nagasalig ako sa Dios nga, pinaagi sa imong balaan nga mga pag-ampo, Tabangan Niya ako nga mabuhi subay sa imong kabubut-on.'

Human nga nag-uban sulod sa taas nga panahon ug nagtudlo sa usag usa pinaagi sa ilang mga pagtulon-an, ang Kagalang-galang Paissius ug ang Bulahang Pablo, pagkahuman sa pagbinayloay og mahigugmaong halok sa Ginoo, nagbulag sa lawas apan dili sa espiritu. Ang Kagalang-galang Pablo nagpabilin sa iyang kanhing dapit, samtang si Santo Paissius mibalik sa iyang selda.

Ang duha ka balaang amahan mga manalagsaon, mananambal sa mga pagbati, eksperyensiyadong giya sa buhat sa pagluwas sa mga kalag, mananaghulagway para sa tanan, manalipod sa kaluwasan sa matag tawo, ug mga magtutudlo—mga tawo nga lig-on sa buhat ug pulong, samtang nag-alagad isip maayong ehemplo sa tanan; kay ang monastikong paningkamot sa Reverendo Pablo dako kaayo'g panalangin, samtang ang daghang katingalahang mga buhat sa pag-ascetismo ni Beato Paissius, nga iyang gihimo sa tago – bisan dili tanan, kondili pipila lamang niini – nahibal-an sa halos tanan; ug nahibal-an kini aron kining mga tawo nga nakadungog sa mga katingalahan mapukaw sa pagpasalamat sa Labawng Ginoo, ug ang mga naningkamot mapadasig pa sa mas dako nga kadasig: kay walay pulong sa tawo nga makahulagway sa kinatibuk-ang kahitas-an sa iyang espirituhanong kinabuhi; kay nag-alagad siya sa Ginoo sa daghang tinago, ug wala niya gusto nga maila sa uban ang iyang mga maayong buhat – ug kini, siyempre, tungod sa iyang dakong pagpaubos. Ug kon adunay bisan kinsa sa iyang mga igsoon nga mangutana kaniya: 'Asa sa mga hiyas ang labing hataas?' – motubag siya: 'Kana nga ginabuhat sa tinago ug nga walay nakahibalo.' Gipasidunggan usab niya pag-ayo ang mosunod nga hiyas: ang paglihok sa tanang butang sumala sa kabubut-on sa uban, imbis sa iyang kaugalingon. Sa tibuok niyang matinahuron nga kinabuhi, gitakda – ug hugot nga gisunod – sa Reverendo nga Amahan ang husto nga panahon para sa matag buluhaton. Aduna siyay panahon sa kahilom, panahon sa pakigpulong, panahon sa pag-atras ug pagsirado sa iyang kaugalingon sa iyang selda, ug panahon sa paggawas ngadto sa mga igsoon ug pakig-istorya kanila bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag. Busa, sa hilom, ang Reverendo nga Amahan miduol sa Dios pinaagi sa pagpanumdom sa Dios, samtang sa pakig-uban sa mga igsoon gipangita niya ang kaluwasan sa iyang silingan; ug ang labing katingalahan sa tanan mao nga maalamon niyang nahibal-an kung giunsa pagpanago sa iyang mga pagka-maayo, aron ang iyang kinabuhi dili mailhan sa tanan nga kauban niya. Sa matag higayon nga magsugod ang mga igsoon sa pagdayeg kaniya tungod sa usa ka buhat, iyang ibalewala kana nga buhat ug magsugod sa pagbuhat og lain nga buhat, aron dali nilang kalimtan ang iyang unang buhat. 'Sa dihang ako,' ingon sa nagsulat sa kinabuhi ni Banal Paissius, 'nangutana kaniya, "Ngano man nga ingon ani imong gibuhat?" '—mitubag siya kanako nga malipayon: 'Aron magpabilin nga walay mantsa ang akong miaging buhat; kay,' iyang gidugang, 'ang pagdayeg sa tawo usa ka dakong kalisdanan, ug bisan kinsa nga naningkamot alang niini gamay ra ang mapahimulos para sa iyang kaugalingon, ug pipila ra sa ingon nga mga tawo ang maluwas, tungod kay ang walay pulos nga himaya sa tawo makadaot pag-ayo kanila; ug tinuod gayud nga giingon sa atong Ginoo:

– *'Ayaw tugoti nga mahibalo ang imong wala nga kamot unsay gibuhat sa imong tuo nga kamot'* (Mateo 6:3).

Sa paghinumdom niining mga pulong ug sa pagtulon-anon sa halangdon, (padayon ni Juan), miabut na ako sa katapusan sa akong salaysay.

Pag-abot niya sa tigulang nga edad – dako sa iyang kinabuhi ug gipasiugda sa mga hiyas – ang among bililhon nga amahan Paissius miabut sa katapusan sa iyang mga paningkamot dinhi, ug gitawag siya sa Ginoo

ngadto sa walay katapusang pahulay ug langitnong kalipay. Ang iyang lawas gilubong uban sa dungog sa daghang mga monghe, samtang ang iyang kalag misaka ngadto sa langitnong ug imortal nga kinabuhi.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang Bulahan nga si Pablo, sa iyang pinakalayo nga disyerto, mibulag gikan niining kalibutanong kinabuhi; Misulod sa usa ka kinabuhi nga walay katapusan, miduol siya uban ni San Paisius sa kahayag sa mga balaan – aron sama sa ilang paningkamot sa monastikong ascesis, malingaw usab ang ilang mga bulahan nga kalag nga mag-uban sa ug walay katapusang pahulay. Ang ilang dungganong mga lawas wala magpabilin nga nagbulag sa dugay: pinaagi sa probidensya sa Dios, sila usab sa dili madugay gipahulay nga mag-uban – ug mao kini ang nahitabo.

Ang atong bililhon nga amahan Isidoro, nga nag-ayuno sa iyang monasteryo sa Bukid Pelusium, pagkadungog niya sa pagpanaw sa dakong Paissius, misakay sa usa ka barko ug nilarga paingon sa dapit diin gilubong ang balaan nga lawas sa bililhon nga amahan; pagkuha niya niini gikan sa yuta uban ang dungog ug pagrespeto ug pagputos niini sa mga panapton sa lubong, gibutang niya kini sa usa ka reliquaryo, nga nagtinguha nga mapalambo ang iyang monasteryo niini ingon usa ka dakong bahandi, nga labaw pa sa bili sa bisan unsang bahandi – ug pagkahuman madala niya kini nga reliquaryo sa iyang barko, mibiyahe siya uban sa dakong kalipay, nga nag-awit ug nagdayeg sa Ginoo. Apan samtang naglayag siya nga dili kaayo layo sa kamingawan diin nagapahulay ang balaan nga lawas ni San Pablo, kalit lang mihunong ang barko, murag gipugngan sa usa ka milagrosong gahum, ug miliko paingon sa yuta diin nahimutang ang kamingawan ni San Pablo. Nagpaningkamot pag-ayo ang mga marinero sulod sa dugay nga panahon, naningkamot nga makalayo gikan sa maong dapit, apan wala'y pulos; nagpadayon sila sa ingon niini sulod sa duha ka adlaw ug, tungod kay wala sila kahibalo unsaon paglayag pag-usab, nabalaka kaayo sila. Apan si Banal nga Isidoro, sa pagkahibalo nga ang paghunong sa barko buhat sa probidensya sa Dios, gisugo niya ang mga marinero nga pasagdan ang barko nga molarga bisan asa kini gusto moadto – ug ang barko, nga giya sa usa ka dili makita nga kamot, nilarga paingon sa kana nga walay sulod nga baybayon diin nahimutang ang lawas ni San Pablo, ug natabonan sa yuta.

Samtang ang tanan nga naa sa barko nagasubo niini ug nagahunahuna unsay nahitabo, usa ka tigulang nga ginganlan og Jeremias ang miabot gikan sa kamingawan paingon sa baybayon; sa pag-atubang niya sa mga naa sa barko, miingon siya:

'O mga hinigugma! Ngano man kamo naningkamot labaw pa sa inyong kusog? Dili ba ninyo makita nga ang Banal nga Paisius nagtawag sa iyang hinigugma, ang Banal nga Pablo? Gusto niya nga madala uban kaniya ngadto sa inyong yuta ug ipahulay sa samang dapit; busa, padali kamo sa pag-adto ug pagkuha sa iyang lawas.'

Pagkadungog niini, napuno sa dakong kalipay ang Banal nga Isidoro ug ang tanan nga kauban niya; ug pagkahuman nila pagbaba sa barko, nangutana sila sa maong dungog nga Amahan Jeremiah:

'Asa gibutang ang lawas ni Santo Pablo?'

Dayon gidala niya sila sa usa ka layo nga disyerto ug gipakita kanila ang kabaong sa Balaang Paul. Gikuha nila gikan didto ang iyang balaan nga mga relikya—nga mas bililhon pa kaysa bulawan o bisan unsang bililhon nga bato—ug gidala nila kini ngadto sa mga relikya ni Santo Paisius; ug sa diha-diha nga nakasakay na sila sa barko, kini dayon milarga sa kaugalingon niini ug, oh milagro! Milarga kini sa dakong tulin padulong sa gitinguhang rota ug dayon nakaabot sa pantalan sa Pelusium. Unya gidala sa Kagalang-galang Isidoro ang balaang relikya sa duha ka balaang amahan – sila Paissius ug Pablo – paingon sa baybayon; gidala niya kini sa iyang monasteryo samtang nag-awit og mga salmo ug espirituhanong awit, ug gibutang kini sa simbahan nga iyang gitukod; ug katingalahang mga milagro ang nahitabo didto: kadtong gipangdaug-daug sa hugaw nga espiritu ug kadtong nag-antos sa bisan unsang sakit—sa diha-diha nga ilang nahikap ang ilang balaang relikya, sila dayon nangaayo: ang mga hugaw nga espiritu gipahawa, ug ang matag sakit dayon naayo pinaagi sa pag-ampo niining mga bantugang balaan sa Dios.

Ako, si Juan, nga nailhan usab nga Kolov, gisulat ko kini alang sa kaayohan sa mga mambasa ug makadungog niini – alang sa himaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, nga angay paghatagan sa tanang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug kanunay, hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Zosima, ang Mandirigma nga Martir

Gisaulog sa ika-19 sa Hunyo

Sa panahon nga si Emperador Trajan[4485] nagdumala sa Imperyong Romano, ang mga Griyego, sama sa nahibal-an, nagpabilin pa nga nalunod sa idololohiya ug dakong espirituhanong pagkabulag – ug busa, sa iyang paghari, usa ka mabangis nga pag-uyog gipagawas batok sa Simbahan sa Dios.

Niadtong panahona, adunay usa ka bantugang tawo nga ginganlan og Domitian – gobernador sa Antioch sa Pisidia[4486] ; sa dihang miadto siya sa atubangan ni Emperador Trajan, nangayo siya og awtoridad batok sa mga Kristohanon, aron ang tanan nga mosalikway sa paghalad sa mga dios mapugos sa pagbuhat niini pinaagi sa grabeng pagpanakit. Pagkabaton niya og ingon nga awtoridad gikan sa emperador ug pagsul-ob sa iyang kaugalingon sa baluti sa yawa, siya, sama sa usa ka leon, misidlak sa kasuko batok sa mga nagpabilin nga lig-on sa pagbantay sa ilang pagtuo kang Kristo hangtod sa katapusan. Samtang nag-agi sa rehiyon sa Sozopol usa ka adlaw, nakaabot siya sa usa ka lungsod nga ginganlan og Apollonia[4487] . Niining lungsod nagpuyo ang usa ka Griyegong mandirigma nga ginganlan og Zosima, nga dugay nang nangandoy nga mahimong sumusunod sa Kristohanong pagtuo. Pagkadungog niya sa pagduol sa gobernador ug sa umaabot nga pagpanlupig, iyang gibyaan ang iyang panalipod sa militar ug nagpasiya nga mosulod sa Balaang Simbahan; pagkahuman siya natudloan sa pagtuo kang Kristo ug nakadawat sa Balaang Bunyag, naningkamot siya sa pag-angkon sa Kristohanong mga hiyas ug sa pagpraktis sa pagkabalaan ug pagkaputli, pag-ayuno ug pag-ampo.

Paglabay sa pipila ka adlaw, pag-abot sa gobernador nga si Domitian sa maong siyudad, usa sa mga mananamba miduol kaniya ug miingon:

'Aduna'y usa ka sundalo nga nagpuyo niining siyudad, nga ginganlan og Zosima, nga nagdumot sa emperador ug sa imong awtoridad; iyang gisalikway ang ranggo militar nga gihatag kaniya ni Emperador Trajan ug gilabay ang iyang mga armas; nagtawag siya sa iyang kaugalingon nga Kristohanon ug giisip nga walay bili ang atong mga diyos; nagdumot usab siya sa mga balaod imperyal ug nagpasipala sa awtoridad imperyal.'

Pagkadungog niini, miingon ang gobernador:

'Dad-a kining si Zosima dinhi sa hukmanan.'

Unya ang mga guwardiya sa hari, sumala sa sugo sa gobernador, miadto kang Zosima, gidakop siya ug gidala sa atubangan sa korte. Ang gobernador, sa dihang nakita siya, nangutana:

'Ikaw ba si Zosima?'

Mitubag ang sundalo ni Kristo:

'Ako si Zosima, usa ka sulugoon sa akong Ginoong Hesukristo.'

Pagkahuman niini, miingon ang gobernador:

'Una sa tanan, sultihi ko unsang ranggo ang imong gina-hawiran, ug unya mahimo ka mosulti kinsa ang imong ginaserbisyohan.'

Mitubag ang balaan:

'Sa ranggo, usa ako ka sundalo sa imong terestriyal nga hari, apan gisalikway nako ang imong labing makadaot nga mga diyos ug nahimong sundalo sa Hari sa Langit, si Kristo, ang tinuod nga Dios.'

'O walay balaod,' matod ni Domitian, 'ang ngalan ni Cristo dili makatabang kanimo; apan mas maayo nga maghalad ka sa mga dios, ug ang imong sala batok sa among Haring Trajan—nga mao ang naghatag kanimo og ranggo militar—pasayloon.'

Unya miingon ang santo:

'Dili gyud ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios.'

Pagkahuman niini, gisugo ni Domitian nga dad-on sa prisohan ang sundalo ni Kristo.

[4485] Niadto siya sa gahum gikan sa 89 hangtod 117.

[4486] Pisidia – usa ka rehiyon sa habagatan sa Asia Minor, duol sa Cilicia.

[4487] Sa Trasea, duol sa Pontus; kining lungsod, sa tinuud, mao ang puy-anan sa usa ka templo nga gihalad kang Apollo, nga adunay usa ka kolosal nga estatwa kaniya. Sa panahon sa Byzantine, nailhan kini nga Sozopolis. Karon, kini usa ka gamay ug walay bili nga lungsod nga gitawag Sidzeboli.

Sa sunod buntag, ang santo, nga giputol ang mga kamot sa likod, gidala pag-usab sa lugar sa paghukom, ug gisugo siya sa hegemon nga bitayon sa kahoy sa pagpanakit. Sa dihang gibitay ang martir, miingon si Domitian kaniya:

'Daotan nga Zosima, halad og halad sa mga diyos, kay kon dili, ang matag bahin sa imong lawas pagasakiton sa malupit nga pag-antos.'

Niini mitubag ang santo:

'Ni ang mga pulong ni ang mga samad makapugos kanako sa paghalad og sakripisyo sa inyong mga diyos.'

Unya gisugo sa gobernador ang iyang malupit nga mga sundalo nga bugbog-on pag-ayo ang balaan nga martir nga walay kalooy. Sa dihang gisugdan nila pagpanakit kang Santo Zosima, miingon siya sa gobernador:

'Walay pulos ang paningkamot sa inyong mga sulugoon, kay ginakusgan ko sa Ginoo, ug wala koy gibati nga kasakit gikan sa mga samad nga gihatag kanako.'

Ug gitortyur nila ang santo sulod sa taas nga panahon, nga ang yuta nababad na sa iyang dugo. Sa katapusan, misinggit pag-ayo ang martir ngadto sa Ginoo:

'O Ginoo nga Dios nga Labaw sa Tanan, nga naglingkod sa trono sa Imong himaya, nga nagmugna sa langit, nagtukod sa yuta ug nagtigom sa mga tubig sa usa ka dapit, – among paglaum ug paglaum sa Imong mga sulugoon, paminawa ako samtang nag-ampo ako Kanimo, ug ayaw tugoti nga mapildi ako sa mga hulga sa pag-antos o sa mga pag-antos mismo, aron ang tanan nga wala motuo sa Imong ngalan, pinaagi kanako, mailhan Ka, Ikaw nga Tinuod nga Dios!

Samtang nag-ampo ang santo, kalit nga nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit:

– Pagkugi, Zosima, kay ako anaa uban kanimo, ug walay bisan unsa nga makadaog kanimo.

Ug kini nga tingog nadungog ni Domitian ug sa tanan nga uban kaniya,

ug ang uban kanila misinggit pa gani:

'Dako kaayo ning magus!'

Apan ang uban miingon:

'Dili kini usa ka salamangkero, kondili usa ka alagad ni Cristo, iyang Dios, ug tinuod nga dako ang Kristohanong Dios, gikan Kaniya gipadala kining tingog!'

Unya gisugo sa gobernador ang upat ka sundalo nga ipahigda ang santo sa yuta sa porma sa krus; apan ang nag-antos alang kang Kristo, nga gikapoy na kaayo, mitan-aw sa langit ug miingon:

'O Ginoo akong Dios, nga nakahibalo sa mga hunahuna sa tawo, paglaum sa mga Kristohanon, dalangpanan ug kahupayan sa mga nag-antos! Ligtasi ako gikan sa malimbungon nga mga limbong ni Domitian, sulugoon sa yawa, aron ang tanan nga ania makaila Kanimo, nga Ikaw mao ang buhing Dios, nga naglungtad sa wala pa ang tanang kapanahonan, ug nga Ikaw naglungtad sukad pa sa kahangturan.'

Ug niadtong panahona, daghan sa mga tawo nga nagtigum didto, nga natingala sa dakong pagkamapailubon sa martir, mituo kang Kristo; apan ang gobernador, sa pagkakita niini tanan ug nahadlok nga basin tanan mobalhin sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo, nabati ang kaulaw, nasuko kaayo ug gani nagngisi sa iyang mga ngipon, samtang naghunahuna kung unsang malupit nga kamatayon ang iyang ipahamtang niining sulugoon ni Kristo. Sa katapusan, gisugo niya nga dad-on ang usa ka tanso nga kalan ug pasigaon pag-ayo ang kalayo sa ilawom niini, aron ang balaan nga martir masunog nga buhi. Sa dihang nagdilaab pag-ayo ang hurno, gisugo niya nga ibutang nga hubo ang balaan nga mag-antos niini. Ug sa diha-diha nga nakabuhat si Zosima sa tanda sa krus ug misaka sa hurno, giliko dayon sa Ginoo ang kalayo ngadto sa hamog; kay pinaagi sa Iyang mga Anghel, miabot Siya aron sa pagtabang sa martir. Ug samtang ang tanan nga naa didto nagtuo nga nasunog ang martir sa kusog nga kalayo, gikuha sa mga anghel sa Ginoo ang balaan gikan sa dapog ug, sa atubangan sa tanan, gibutang siya tupad sa dapog, buhi ug hingpit nga wala'y kadaut gikan sa kalayo. Ang mga tawo, sa pagkakita sa ingon nga milagro, naghimaya sa tinuod nga Dios, Kinsa, pinaagi sa pagpadala sa Iyang mga balaan nga Anghel, nakaluwas sa Iyang sulugoon gikan sa ingon nga kalayo; ug daghan ang nibalhin sa pagtuo nga Kristiyano. Ang gobernador, bisan pa, mibangon gikan sa iyang lingkoranan sa paghukom, mibalik sa iyang balay nga napahiya, samtang nagmando nga ang martir dad-on ug bantayan.

Paglabay sa mubo nga panahon, si gobernador Domitian, sa iyang pagbiyahe paingon sa lungsod sa Kononeia[4488] , gisugo nga dad-on sa iyang atubangan si martir Zosimus nga nakadena, aron siya patyon didto pinaagi sa pagpanakit. Pag-abot niya sa maong lungsod ug paglingkod sa lingkoranan sa huwes, gisugo niya nga

hatagan ang martir og sandalyas nga puthaw nga gibutangan og hait nga pako, ug siya ipagapos sa mga batan-on nga kabayo nga wala pa masakay aron siya mosunod kanila. Ang santo, bisan pa man nga nakagapos sa mga kabayo uban sa iyang puthaw nga sandalyas nga puno sa mga pako, midagan og ingon ka paspas nga daw milabaw pa siya sa mga kabayo: kay ang Ginoo anaa uban kaniya, nga nagtabang kaniya. Samtang nagdagan siya, ang santo misulti niini:

'O Ginoong Dios, nga naghatag sa akong mga tiil sa kadasig sama sa usa ka usa, hatagi ako og paglahutay hangtod sa katapusan!'

Si Igemon, sa pagkakita sa ingon nga pagkamapailubon sa martir, gisugo nga ilabay siya sa bilanggoan ug dili hatagan og pagkaon o ilimnon, aron siya mamatay sa gutom ug kauhaw. Paglabay sa tulo ka adlaw, nga wala magkaon o mag-inom ang santo, misulod sa bilanggoan ang duha ka gwapong batan-ong lalaki; ang usa nagbitbit og bag-ong tinapay, samtang ang usa nagbitbit og tubig sa sudlanan; ug miingon sila sa santo:

'Dawata kini nga bililhon nga gasa, nga gipadala kanimo sa Ginoo nga imong Dios.'

Ang martir ni Kristo, pagdawat niini, mikaon ug miminom, ug sa pagbalik sa iyang kusog, misinggit sa Ginoo:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo, nga nagpakita Ka og kaluoy kanako ug wala Mo ako gibaliwala, kondili gipahimulsan Mo ako sa Imong langitnong pan ug ilimnon; gidayeg ug gipasidunggan ko ang Imong kadakila hangtod sa kahangturan, amen.'

Sa sunod adlaw, ang gobernador, paglingkod pag-usab sa iyang lingkoranan sa paghukom, gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang martir ni Kristo. Mipakita ang balaan nga may masidlak nga nawong; apan ang iyang hunahuna niadtong takna hingpit nga nakatutok sa Ginoo. Natingala ang gobernador sa pagtan-aw nga ang nawong sa martir wala gyud mausab bisan gamay human sa ingon ana ka grabe nga pag-antos, ug miingon kaniya:

'O Zosima, karon nga murag nakabalik na ang imong pag-ila, halad ka og halad sa mga diyos, aron dili na ka masakitan o mamatay sa malupit nga kamatayon.'

Niini mitubag ang balaan:

'Kung gusto nimo, halad ka og halad sa mga demonyo sama nimo; apan ako, sama sa akong gisulti kaniadto, nag-alagad ra sa akong usa ka Dios.'

Pagkahuman niini, gisugo sa naglagot nga gobernador nga ibitay pag-usab ang martir sa kahoy, ug miingon kaniya:

'Nakita ba nimo, salbahis, pila ka daghang pag-antos ang imong ginaagian? Dili ka pa ba mosunod kanako ug maghalad sa mga dios?'

Niini mitubag ang santo:

'Ang nagahigugma sa buhing Dios wala magtagad niining mga pag-antos.'

Ug gisugo sa gobernador nga kiskisan ang lawas sa martir gamit ang puthaw nga suklay. Apan ang balaan nga martir, samtang nag-antos sa tanang kining mga pag-antos, misinggit sa Dios sa kusog nga tingog:

'Karon, labaw pa kaysa kaniadto, nakaila ko sa kaluoy sa Imong kaayo, Kristo, Magbubuhat sa kahayag, kay gipalig-on Mo ako aron masinati kini tanan nga may kaisog ug dili gani ipadayag ang akong pag-antos sa pulong, aron pinaagi sa akong mga pag-antos mas masabtan pa gayud nila ang gahum sa Imong Pagkadiyosnon.'

Sa dihang nahambal na sa balaan kining mga pulong, gisugo sa gobernador nga kuhaon siya gikan sa kahoy sa pagpanakit ug dalhon pag-usab sa iyang atubangan; sa dihang nahimo na kini, miingon siya kaniya:

'Nakasinati ka na og daghang pag-antos alang kang imong Kristo, apan wala ka'y nadawat nga kahupayan; busa, duola ug halad og sakripisyo sa mga dios, bisan karon.'

Niini mitubag ang santo:

'O Domitian, labing malupigon, walay kalooy ug dautang tortyurador! Kahadlok sa langitnong Dios, biyai ang imong limbong ug ayaw pagtawag sa mga diyos-diyosan nga mga dios: kay mga demonyo sila, dili mga dios.'

Unya miingon ang gobernador:

'Ikaw ba, labing walay balaod sa mga tawo, ang misulay pagtawag sa among mga dios nga mga demonyo – mga dios nga gipasidunggan sa tibuok kalibutan sa mga itinalagang adlaw?'

Niini mitubag ang martir:

'Hinaut nga ang mga malipayong selebrasyon nga karon gihalad sa inyong mga diyos ibaylo sa impyerno kaninyo, sa inyong hari, ug sa tanan nga nagtuo kanila.'

Pagkahuman niini, gisugo pag-usab sa gobernador nga bitayon si San Zosimo sa kahoy sa pagpanakit ug pagsunogon ang iyang tiyan gamit ang nagdilaab nga kandila.

Unya miingon ang martir sa magmamando:

'Ayaw pagsunoga ang akong tiyan lang, kondili ang tibuok nakong lawas,' – 'apan dili gyud ninyo ako mapildi, kay si Cristo, nga nagpalig-on kanako, anaa uban kanako: Gusto pa gani nako nga patyon ninyo ako, kay kini ang akong himaya sa atubangan ni Cristo kon mamatay ako alang Niya.'

Wala na'y lain nahimo sa gobernador, busa gisilotan niya siya sa kamatayon, nga putlon ang iyang ulo gamit ang palakol. Samtang gidala si Santo Zosimus ngadto sa lugar sa pagbitay, nag-ampo siya sa Ginoo ingon niini:

'O Ginoo akong Dios! Tan-awa ako, usa ka makasasala, ug dawata ang akong kalag uban sa mga nakapahimuot kanimo sukad pa sa una, kay ikaw ang akong himaya ug akong pagdayeg gikan karon hangtod sa walay katapusang mga kapanahonan.'

Pag-abot sa martir sa lugar diin kasagarang gipatuman ang pagbitay, giputol ang iyang ulo gamit ang espada, ug iyang gitugyan ang iyang dungganong ulo alang sa iyang Kristo. Nahitabo kini niadtong Hunyo 19, sa lungsod sa Kononeysky – sa panahon nga naghari si Trajan sa Roma, samtang ang atong Ginoong Jesu-Kristo naghari kanato, ang mga Kristohanon – Kaniya ang himaya ug gahum hangtod sa kahangturan, amen.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Juan nga Eremita.

Gisaulog sa ika-19 sa Hunyo

Ang atong Balaang Amahan Juan, pagbiya niya sa kalibutan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong kinabuhi ug, sa tinguha nga mabuhi sa kamingawan, mipuyo sa Palestina, dili layo sa Jerusalem; dinhi iyang gigugol ang tanang adlaw sa iyang kinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios – sa pag-ayuno ug pag-ampo.

Ang mosunod nga salaysay sa iyang balaan nga kinabuhi makita sa libro nga nailhan nga Limonar[4488] , nga, sama sa nahibal-an, gisulat sa atong mga ginagalang nga amahan nga sila Juan ug Sophronius (nga sa ulahi nahimong Patriyarka sa Herusalem):

'Kanamo, si Juan ug si Sophronius, gisultihan kami ni Abba Dionysius – usa ka presbiteryo ug tigbantay sa balaang simbahan nga nahimutang sa Ascalon[4489] – mahitungod kang Abba Juan nga eremita, nga kining tawo dako sa iyang kinabuhi ug labing makapahimuot sa Dios. Nagpuyo siya sa dapit sa baryo sa Sechusta, baynte ka poprishch gikan sa Jerusalem; sa iyang langob, kining tigulang adunay ikon sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria; gipakita siya nga nagkupot sa iyang mga bukton sa walay katapusang Bata nga si Kristo, ang atong Dios. Ug angay isulti nga sa matag higayon nga kining tigulang hapit na molarga sa usa ka panaw—bisan pa sa kahiladman sa iyang kamingawan, o paingon sa Herusalem aron pagdayeg sa Balaang Krus ug sa Balaang Tumul, o sa tinuod, sa matag higayon nga gusto niya nga bisitahan ang bisan unsang balaang dapit sa Herusalem; o bisan kanus-a siya gustong pag-ampo sa Bukid Sinai o ngadto sa mga balaang martir nga ang mga relikya naa pa'g layo sa Herusalem – kay gihigugma kaayo niining tigulang ang pagpasidungog sa mga santo, hangtud nga usahay mibyahe pa gani siya hangtod sa Efeso – ngadto sa lubnganan ni San Juan nga Teologo, ug sa ubang panahon ngadto kang Kagalang-galang Teodoro sa Euchaita, ug bisan pa kang Santa Tecla sa Seleucia sa Isauria[4490] – sa mubo nga pagkasulti, bisan asa siya moadto sa usa ka peregrinasyon, kanunay siyang magbutang ug kandila[4491] sa atubangan niining ikon sa Labing Balaang Inahan sa

---

[4488] *Limonar* (nga nagpasabot og 'damuhan' o 'pastulan') usa ka laganap kaayo nga hagiograpikong buhat sa Griyegong monghe nga si John Moschus (namatay niadtong 622). Sa wala pa siya mamatay, gisalig ni John kini nga buhat sa iyang higala nga si Sophronius, ang umaabot nga patriyarka, nga sunod niyang gipakatag kini sa mga tawo. Sa kinatibuk-an, kini usa ka koleksyon sa nagkalain-laing mga salaysay sa kinabuhi sa mga Kristohanong asketiko.

[4489] Ang Ashkelon usa sa labing karaang mga siyudad sa Palestina, nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo.

[4490] Ang Seleucia sa Isauria, sa Cilicia; gitukod kini ni Seleucus I Nicator, ang nagtukod sa monarkiya sa Seleucid.

[4491] Ang candil usa ka baso nga mangkok diin gisiga ang lana ug gibutang sa atubangan sa mga ikon.

Dios sa iyang selda ug, pagkahuman niya kini gisiga sumala sa batasan ug nag-ampo, mangayo siya sa Dios nga panalanginan ang iyang pagbiyahe. Ug samtang nagtutok sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, kanunay niya Siyang gihangyo ingon niini:

'Pinakabalaan nga Ginoo, Inahan sa Dios, samtang mosugod ako sa usa ka taas ug lisod nga panaw, bantayi mismo ang imong lampara sa lana, ug, ingon tubag sa akong pag-ampo kanimo, padayona kini nga nagdilaab hangtod mobalik ako; ug ako, uban sa imong tabang nga mag-uban kanako, mosugod sa panaw nga akong gipangandoy.'

Pagkahuman niini, mosugod na siya sa iyang pagbiyahe, magpabilin sa dalan sulod sa usa ka bulan, duha, o tulo, ug usahay bisan lima o unom; ug sa iyang pagbalik, kanunay niyang makita nga puno ug nagdilaab ang lampara, sama sa iyang pagbilin niini sa dihang mibiyahe siya, ug wala gayud kini niya makit-an nga napalong.

Mahitungod niining kagalang-galang nga Amahan Juan, ang maong libro, *Limonar*, nagasaysay usab nga samtang naglakaw siya usa ka adlaw sa palibot sa baryo diin nahimutang ang iyang langob, nakasugat siya og usa ka dakong leon. Niining dapita, ang agianan kay gamay kaayo: nagdagan kini taliwala sa duha ka bakod nga dagom – nga kasagarang gigamit sa mga mag-uuma isip bakod sa ilang mga uma. Ug gamay kaayo ang agianan nga, tungod niining mga bakod nga dagom, hapit lang usa ka tawo nga naglakaw ang makalabay, ug bisan pa niana, walay dala nga karga. Busa, samtang nagkadool si Juan ug ang leon sa usag usa, nagpili ang tigulang nga dili mosurender sa leon; ug tungod sa kagamay sa agianan, dili usab makalihok ang leon, busa wala gyud sila magkasinabay. Unya ang leon, sa dihang nakita nga ang tawo sa Dios dili gustong mobalik ug buot mosunod sa iyang tukmang dalan, mitindog sa iyang mga likod nga tiil sa wala sa tigulang ug, pinaagi sa gibug-aton sa iyang lawas, gisukod ang bakod, gilimpyo ang dalan para sa matarong nga tawo; ug busa nakalabay ang tigulang sa leon, ang iyang likod misayaw sa tinai sa leon; Pagkahuman niini, nagbulag na ang tigulang ug ang leon sa ilang tagsa-tagsa nga dalan.

Usa ka igsoon kaniadto miadto kang Abba Juan; sa dihang wala siyay nakita sa iyang langob, miingon siya kaniya:

'Giunsa man nimo pagkinabuhi dinhi, Abba, nga walay bisan unsa aron matubag ang imong mga panginahanglan?'

Mitubag ang tigulang:

'Bata ko, kining langob usa ka espirituhanong pakig-areglo – kini nagahatag ug nagakuha: nagahatag kini og buhat, ug nagakuha sa tanan nga gikinahanglan.'

Kining balaan nga amahan, human sa taas kaayong panahon sa iyang pagkinabuhi sa pagka-asketa ug sa iyang mga paningkamot, mibyahe paingon sa Ginoo ug giihap sa mga balaan nga nagtindog sa atubangan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, among Dios, usa sa Trinidad; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Niadtong maong adlaw, ang pagpanaw sa Balaan nga Barlaam sa Shenkursk, niadtong 1462.

3 Hulyo

20 Hunyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Amahan Levkius nga Kumpesor, nga giihap sa mga balaan.

Ang Kinabuhi sa atong Amahan Levkius nga Kumpesor

Gisaulog niadtong 20 Hunyo

Sa panahon sa pagano, sa dihang ang mga Romanong emperador nga nagasimba sa mga diyos-diyosan nagdumala sa Sidlakan ug Kasadpan[4492] , nagpuyo sa Alexandria ang usa ka mahimayaong lalaki nga ginganlan og

Eudicius; bisan wala siya makat-on sa mga arte sa pagtuon, siya maalamon pinaagi sa espirituhanong pagtulun-an – napuno sa mga maayong buhat. Gipanginabuhi ni Eudicius ang iyang kinabuhi sa kahadlok sa Dios ug sa gugma; iyang gihiusa ang pagpuasa ug pag-ampo uban sa mapinanggaon nga paghatag sa limos. Aduna siyay usa ka anak nga lalaki, nga atong hisgutan karon, nga ginganlan sa iyang mga ginikanan og Eutropius, apan sa ulahi giusab sa Dios ang iyang ngalan ngadto kang Leucius.

Sa dihang napulo ka tuig na ang bata, namatay ang iyang inahan nga si Euphrosyne. Unya, gidala ni Eudicius ang iyang anak ngadto sa monasteryo ni Blessed Hermias, nga nahimutang sa sulod sa utlanan sa Alexandria ug gipangulohan ni Blessed Abbot Nikitas; didto, si Eudicius mismo ang nagpangako sa mga panata sa pagka-monasto, samtang ang iyang anak gisalig sa pagtuon sa mga Kasulatan. Usa ka maalamon nga batang lalaki nga dali makasabot sa tanan ug walay daghang kalisud, si Eutropius, uban sa tabang sa Diyos, nangibabaw kaayo sa iyang pagtuon nga nalabaw pa siya sa daghan sa ingon ani nga aspeto. Labaw pa, siya malumo, puno sa pagpaubos ug pagsunod; nag-alagad siya sa tanan nga nagpuyo sa monasteryo uban sa kadasig, ug gihigugma siya sa tanan – ang uban tungod sa iyang maayong kinaiya ug pagsunod, ang uban tungod sa iyang kahibalo ug kaalam, nga gihatag kaniya sa Espiritu Santo.

Ang Bulahan nga Abad nga si Nikita mibalik sa Ginoo samtang si Eutropius napulo'g pito pa lang ka tuig ang panuigon; bisan pa niini, ang mga igsoon, pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, nangayo sa batan-on, nga wala pa magpanumpa sa monastikong panata, nga mahimong ilang abad. Apan mapugos siya nga misalikway; dugang pa, ang iyang amahan, si Eudikios, nagpahimangno kaniya ug nagdili kaniya, sa ingon ana ka batan-on pa nga edad, sa pagdala sa usa ka karga nga wala pa siya masanay nga dad-on; iyang gisugyot kang Eutropius nga ipakita ang iyang kaugalingon nga dili angay sa pagpangulo, ingon usa ka batan-on nga nanginahanglan og giya. Busa ang Monasteryo ni Hermias nagpabilin nga walay abbot sulod sa pito ka tuig, tungod kay ang mga igsoon dili gustong isalig ang ilang pagpangulo sa bisan kinsa pa: busa, bisan pa sa hingpit nga pagduha-duha ni Blessed Eutropius ug sa kamatuoran nga wala pa siya gitonsura, ang mga igsoon, nga giya sa ehemplo sa iyang matinahuron nga kinabuhi, giisip gihapon siya nga ilang abbot sa ilang taliwala. Sa dihang si Eutropius nakaabot sa baynte singko ka tuig, ang mga igsoon mitigom ug miingon kaniya:

'Ngano man nga imo kining gipasagdan, ang among panginahanglan ug among mga hangyo? Ngano man nga dili ka mosugot nga mahimong among pangulo? Pito na ka tuig sukad sa pagpanaw sa among bulahan nga amahan Nikita nga wala kitay abá, ug ang tanan nagbuhi sumala sa ilang gusto. Pag-amping kamo nga dili kamo manubag sa among pagkaguba, kon mosulod ang usa ka lobo sa monasteryo ug magkatibulaag sa panon sa Dios; kay wala kami'y lain gustong amahan gawas kanimo: nakita namo tanan ang imong balaan nga kinabuhi, nahibalo kami sa imong maayong kinaiya ug sa kinaadman nga gihatag kanimo sa Dios.

Niini, mitubag ang bulahan nga si Eutropius sa mga igsoon:

'Ngano man, mga respetadong amahan ug igsoon, nga padayon kamo'g hangyo kanako alang sa usa ka butang nga dili gyud nako matuman? Wala pa ko maghimo og monastikong panata ug wala koy bisan unsang opisyal nga katungdanan sa simbahan – unsaon man nako pagka-amahan ninyo, samtang wala koy awtoridad sa pagtudlo kaninyo sa balay sa Dios? Unsaon nako pagpasidaan ang mga tigulang sa inyong taliwala, kon batan-on pa gani ko?

Nagsugod sila dayon sa pagpugos kaniya nga mokuha sa mga monastikong panata ug maordinahan, apan misalikway siya bisan unsang kahimtang sa pagtuman sa ilang gusto. Tinuod nga sa iyang kasingkasing, si Eutropius nangandoy sa kinabuhi sa monghe, apan nahadlok siya sa pagkuha sa mga panata tungod kay basin pugson siya sa mga igsoon nga mahimong abbot; busa, pinaagi sa pagpabilin nga wala pa gi-ordinahan, nagpakita siya og ehemplo sa usa ka tinuod nga monghe.

Niadtong panahona, ang pagano nga si Commodus ang naghari sa Roma. Gipadala niya si Philip ([4492]) sa Alexandria isip eparco; ang iyang anak nga babaye nga si Eugenia, nga nahimong Kristiyano, nagpuyo sa kinabuhi sa pagka-asketiko samtang nagpakaaron-ingnon nga lalaki, nga nagtapos sa iyang pagkamartir. Si Philip, bisan pa sa kasagaran nga pagkamaayo niya sa mga Kristohanon, gihukman sa imperador nga ipahawa ang mga Kristohanon, mga santo, mga pari ug mga monghe gikan sa siyudad, samtang gitugotan sila nga malaya nga mopuyo sa mga palibot sa siyudad ug magtukod didto og mga monasteryo ug simbahan. Niadtong panahona, ang

[4492] Ang Hepe.

Kristohanong obispo sa rehiyon mao si Santo Hellius, nga nagpuyo sa siyudad sa Heliopolis, nga nahimutang sa duol lang sa Alexandria. Sa mga kabaryohan sa Alexandria, ang maong obispo nagtukod og usa ka monasteryo, nga gisalig sa pag-atiman ni Santo Theodore. Gawas sa monasteryo, ang maong dapit adunay usab usa ka simbahan, nga bantog sa tibuok rehiyon, nga gipahinungod sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria; sa mga adlaw sa iyang pista, ang mga Kristohanon nagdagsang dinhi dili lamang gikan sa Alexandria kondili usab gikan sa mga kasikbit nga lungsod ug nasud. Busa, sa pagduol sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Birhen Maria, daghan ang mibyahe paingon sa iyang simbahan; ug ang bulahan nga si Eudicius, pagkahuman biyaan ang monasteryo ni Hermius, miadto usab sa pista uban sa iyang anak nga si Eutropius. Nahitabo nga sa maong adlaw mismo, ug alang sa maong pista, ang balaan nga Obispo Hellius mibyahe gikan sa Heliopolis uban sa mga klero ug sa daghang katawhan; miapil si Eudicius ug si Eutropius sa kadaghanan nga nagsunod sa obispo. Ang obispo unang tuyo mao ang pagbisita sa monasteryo nga iyang gitukod, nga gipangulohan sa abad nga si Theodore, aron magpahulay didto hangtod magsugod ang pista. Sa iyang pagduol sa monasteryo, naabtan niya sa dalan ang anak nga babaye sa eparco, ang bulahang Eugenia; nagsul-ob siya og bisti sa lalaki ug gisundan sa duha ka eunuco. Pagkakita niya sa obispo nga napalibotan sa mga tawo, misulod siya sa taliwala sa katawoan aron mangutana sa usa ka tawo bahin sa obispo ug nakig-istorya siya kang bulahang Eutropius mahitungod kaniya. Gisultihan niya siya sa tanang detalye mahitungod sa obispo sa Dios, sama sa makita sa kinabuhi ni Beato Eugenia, ug dayon gidala siya ngadto sa obispo, nga nailhan si Eutropius tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug sa iyang maalamon nga hunahuna.

Samtang nagpahulay si Beato Eudicius sa monasteryo nga gitukod sa obispo, nakadawat siya og usa ka langitnong pahibalo sa usa ka panan-awon sa gabii samtang natulog, nga nagtagna nga dili madugay siya mamatay, ug nga ang iyang anak nga lalaki mahimong obispo nga mopukan sa mga dios-diosan sa Vrontisiopolis sa Italya[4493] , ug magpasiga sa maong yuta pinaagi sa balaang binunyag. Niadtong higayona, nakadungog siya og tingog nga misulti kaniya:

'Eudicius, Eudicius, matinud-anong sulugoon sa Ginoo! Sukad karon, dili na Eudicius ang imong ngalan, kondili Eudicius, nga nagpasabot og malumo nga maghupay; ug ang ngalan sa imong anak dili na Eutropius, kondili Leucius, nga nagpasabot og "kaniya nga miduaw ang Espiritu sa Ginoo".'

Pagmata niya, gipatawag dayon ni Evdikli ang iyang anak ug gisultihan siya sa panan-awon nga nagpadayag sa kabubut-on sa Dios:

'Tan-awa, anak ko, nagkadool na ang panahon sa akong pagpanaw – ayaw paglimbong sa walay pulos nga kalibutan; Gipadayag sa Ginoo kanako mahitungod kanimo nga ikaw pagahimong takus sa ministeryo sa pagka-obispo, kay gusto sa Ginoo, pinaagi kanimo, nga limpyohan ang Vruntisiopolis gikan sa mga paganong santuwaryo; ug ang imong ngalan dili na unta Eutropius, kondili Levkius; mao kini ang bag-ong ngalan nga gihatag sa Ginoo kanimo, sama sa pag-usab Niya sa akong ngalan ngadto sa Eudikleios imbis nga Eudikios.

Pagkadungog niini, si Santo Leukios – nga kaniadto si Eutropius usab – mihapa sa yuta sa porma sa krus ug misimba sa Dios, samtang naghalad Niya niining pag-ampo sa pagpasalamat:

'Bulahan Ka, Dios sa among mga amahan, Abraham, Isaac ug Jacob, kay Dili Nimo pasagdan ang mga nagalaum kanimo, ni imo nga gipugngan ang imong kalooy gikan sa imong mga kabos nga sulugoon, kay nagpakita ka ug kalooy kanako, bisan pa dili ako takos: busa gidayeg ug gihimaya tika, Ginoo sa langit ug yuta, kay ikaw ang Ginoo nga nahigugma sa katawhan; himaya kanimo hangtod sa kahangturan.

Samtang nag-ampo ang santo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit ibabaw sa simbahan:

– Levky, Levky! Masidlak sa kalag ug putli sa kasingkasing, tan-awa, ang imong ngalan gisulat sa langit ug ang imong handumanan dili mapapas gikan sa basahon sa kinabuhi.

Kining tingog nadungog ni Santo Obispo Elli ug sa pipila ka mga kaigsuonan nga nagpabilin sa gabii sa pag-ampo nga walay tulog. Apan walay nakasabot kon kinsa gayud ang gipang-ingon niini.

Sa pagsubang sa kaadlawon, ang mga igsoon sa Hermitage Monastery miadto sa obispo ug miingon:

'Hibal-i, Kahalawdan, nga wala kami'y abá nga nagdumala kanamo sulod sa kapin sa pito ka tuig, ug ang matag-usa namo nagbuot sa iyang kaugalingon. Daghang higayon na namo nga gihangyo ang respetadong Eutropius nga siya ang mangulo kanamo; siya nagdako sa among monasteryo, ug ang iyang kinabuhi milabaw sa

[4493] Karon Brindisi.

among tanan sa pagkabalaan; walay makatupong kaniya sa mga buhat sa pagsunod; kanunay siyang nag-ayuno ug nag-ampo, nagbasa ug nagsulat og mga libro; sa mubo nga pagkasulti, makita namo siya nga naningkamot sa tanang maayong buhat. Maong gusto namo siya nga mahimong among amahan, aron masunod namo ang iyang mga lakang; apan dili siya mouyon niini, ug wala niya tagda ang among hangyo. Among gihangyo kamo, Kahalawanan, nga itudlo siya nga among abbot, bisan pa sa iyang dili pag-uyon.

'Ako usab,' tubag sa obispo, 'nagahunahuna usab ko sa inyong gisulti karon; apan, paghulat pa ug gamay – paningkamotan ko nga madani siya sa pagsunod sa among kabubut-on.'

Pagkahuman niini, miadto ang obispo sa simbahan, kay oras na para sa Balaang Liturgiya. Gisuwayan niya ang arkidiakono, nga nagbarog sa ambo, nga ipahibalo sa katilingban:

'Aduna bay bisan kinsa dinhi nga ginganlan og Levkia?'

Walay mitubag sa tawag sa kongregasyon, kay walay tawo nga ginganlan og ingon ana. Sa dihang gitawag na sa arkidiakono ang kongregasyon kaduha ug kaisa pa, si San Levkius, sa dihang nakita nga siya ra ang Levkius sa mga tawo, mitubag, nga nag-ingon:

'Ako si Levkius nga makasasala!'

Natingala ang tanan samtang nagtutok kaniya, ug miingon nga naglibog:

'Ikaw ba si Eutropius, anak ni Eudike?'

Mitubag si Santo Levky:

'Pangutan-a ang akong amahan; mas daghan pa siya ikasulti kanimo bahin sa akong ngalan kaysa kanako.'

Dayon gidala nila ang bulahan nga si Eudikleios, usa ka dungog nga tigulang nga 97 anyos, sa tunga, ug gipangutana siya:

'Unsa ang tinuod nga ngalan sa imong anak?'

Siya, sa pagsabot sa kabubut-on sa Dios nga ang misteryo mahitungod kaniya ug sa iyang anak ipadayag, gisaysay niya pag-ayo ang iyang panan-awon; lakip sa uban, gisulti niya kung giunsa sa tingog sa Dios pagngalan sa iyang anak nga si Leukios sa duha ka higayon, sa damgo ug sa tinuod. Ang tanan nga nakadungog niini nagpasalamat sa Diyos uban ang kalipay ug, miduol kang Santo Levkius, gipangumusta siya uban ang dakong pagtahod. Human niini, gisugdan sa obispo ang paghangyo kang Santo Levkius nga dawaton ang katungdanan nga abbot kauban ang pagka-pari. Wala siya mouyon, samtang ang mga tawo misinggit:

'Si Levkius angay dili lang nga mahimong pari ug abbot, kondili bisan pa obispo!'

Ug bisan pa sa pagduha-duha ni San Leucius, siya gikonsagra ug gipahimutang isip abá. Pagkahuman, ang tanan malipayon nga nagselebrar sa Pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa iyang simbahan.

Sa pagdawat niya sa pagdumala sa monasteryo, gipadoble ni Santo Levkius ang iyang mga paningkamot ug naghimo siya og mga milagro pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo kaniya. Usa ka adlaw, gidala kaniya ang usa ka Etiopianong gipanag-iya sa demonyo, nga katekisado na alang sa Bawtismo. Sa pagkakita sa iyang pag-antos, miingon si Santo Levkius sa demonyo:

'Undang, O dautang espiritu, sa pagpanakit niining tawoha!'

Ang demonyo, nga nagkurog, misugod sa paghilak sa kasakit:

'Kung mobiya ko kaniya, asa man ko paingon? Wala koy mas maayong puy-anan gawas niini.'

'Mahugaw nga espiritu,' gisubli ni San Leucius ang iyang sugo, 'biyae kining binuhat sa Dios ug ayaw pag-usik sa pagsulod pag-usab kaniya; mapakyas ug mapahiya, paggawas gikan sa usa nga imong gipaka-antos hangtod karon uban sa ingon ka dakong kasuko batok sa katawhan, nga nagbugkos kaniya sa mga kadena sa imong ngitngit nga gahum.' Adto kamo sa mga tawo nga wala motuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug wala mosimba sa Iyang krus nga nagahatag kinabuhi.

Uban sa makalilisang nga pagsinggit, migawas ang demonyo gikan sa baba sa lalaki sa porma sa usa ka itom nga langgam; samtang gibuhat niya kini, misinggit siya:

'Unsa may labot nako nimo, Levky, alagad sa Dios? Ngano man gipahawa mo ko sa puloy-anan nga akong gipili para sa akong kaugalingon? Wala ko tinguha mosulod sa usa ka tawo nga puti ang nawong ug ordinaryo ang dagway, apan misulod ko sa usa ka Etiyopihano nga itom ang panit, dili makalipay sa mata, nga naglaum nga walay bisan kinsa ang makapahawa kanako sa ingon nga puloy-anan.'

Pagpahawa sa yawa pinaagi sa tanda sa krus, gipataas ni San Levky ang lalaki gikan sa yuta, gipabaskog pag-usab ang iyang panglawas, ug pagkahuman gihatagan siya sa grasya sa bunyag. Apan ang yawa mibalik sa

Ehipto, diin mibisti siya sa porma sa usa ka halas nga dako kaayo; ang e , misulod sa mga kadalanan sa usa ka siyudad, gipatay ang mga pagano ug mga Hudiyo nga iyang nasugat uban sa katingalahang kalupigan – mga lalaki, babaye, ug mga bata; wala usab niya gipasagdan ang mga hayop. Si San Leukios, nga sa iyang espiritu nakamatikod sa makamatay nga kasuko sa yawa, midali paingon sa Ehipto; Pagbati sa pagduol sa santo sa siyudad, ang yawa mihagak sa dagat, nagbilin og daghang bangkay nga nagkatibulaag sa kadalanan. Pag-abot niya sa siyudad ug pagkakita sa daghang tawo nga nagahilak samtang nagasubo sa ilang mga minatay, si Santo Leukios nangutana:

'Unsa may hinungdan sa ingon ani nga paghilak?'

Gisultihan dayon siya nila kung giunsa kalit nga pagpakita sa usa ka bitin sa siyudad, nga nakapatay sa daghan, ug giunsa kini, pipila lang ka gutlo sa wala pa siya moabot, milukso sa dagat diin kini nawala. Gisugo ni Santo Levky nga dad-an siya og tubig, gipanalanginan kini, ug gisugdan pagwisik sa mga patay, samtang miingon kanila:

'Bangon kamo sa ngalan sa Ginoong Sabaoth – dili kamo napugos sa mga kadena sa kamatayon, kondili gilutos lang kamo sa hilo sa yawa; apan dili ninyo mapalayas ang gahum sa bitin, nga mas gamhanan kaysa kaninyo tungod sa inyong pagkadautan ug sa pagkabuta sa inyong mga kasingkasing. Busa, bangon kamo pinaagi sa gahum sa akong Dios, ug hatagi og himaya Siya nga nagmugna kaninyo.

Samtang siya nagasulti, gihikap ni San Leucius ang mga bangkay gamit ang iyang baston. Ug sa kalit, murag nabanhaw, mitindog silang tanan ug, nagkabit sa mga tiil sa santo, miingon:

Ang Dios nga angay yukoan mao ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, nga inyong gipangwali, kamong mga alagad sa Dios ug among amahan.'

Tanan nga gibanhaw gikan sa mga patay mituo kang Kristo, ug uban kanila, hapit tulo ka libo ka lalaki ang nabawtisan sa Kristohanong pagtuo; silang tanan gibunyagan, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, nga naghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga naghimo og ingon ana ka katingalahang mga milagro pinaagi kang Santo Leucius.

Paglabay sa pipila ka tuig, si Philip, ang gobernador sa Alexandria, mituo kang Kristo uban sa tibuok niyang panimalay, nga gipukaw sa ehemplo sa iyang balaan nga anak nga babaye nga si Eugenia; pagkahuman sa pipila ka panahon, mibiya siya sa iyang katungdanan ug nahimong Kristohanong obispo. Pagkahuman sa pagkamartir ni Obispo Philip, si San Leucius napili nga walay supak isip iyang manununod. Samtang sa Alexandria, pagkahuman ni Philip, ang gobernador una si Terentius, unya si Saturninus. Ingon nga kaaway sa Kristiyanismo, nagplano siya uban sa iyang mga idolatrang magtatambag kung giunsa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Alexandria, human nila patyon una ang ilang obispo, si San Leucius: Nakita ni Saturninus nga daghan ang iyang napabalhin gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo. Ug busa ang gobernador misugod sa pagpangita og angay nga panahon aron ipatuman ang iyang dautang plano. Ang mga matinud-anon sa mga lumolupyo sa Alexandria, pagkahibalo niini, nagkonsulta sa usag usa kung giunsa nila pagpatay sa gobernador. Unya si San Leucius, pagtawag niya sa tanang Kristohanon kaniya, gipangumbinsi sila nga biyaan ang ilang mapanghimagsikong plano ug gisultihan sila sa usa ka panan-aw nga nadawat niya gikan sa Dios:

'Hibal-i, mga hinigugma, nga ang akong Ginoo malipayong nagpakita kanako sa usa ka panan-awon ug nagsugo kanako nga magtudlo og lain nga obispo para kaninyo, aron ako makadto sa kasadpan paingon sa Vruntisiopolis, kay kana nga siyudad nanginahanglan og Kristohanong kahayag.'

Pagkadungog niini, ang mga Kristohanon misugod sa paghulog sa tiilan sa balaan, nagahilak, ug miingon:

'Balaang Amahan! Ayaw kami biyai nga mga ulila – ayaw pagbulag sa mga tawo nga imong nadani ngadto sa Dios; ayaw kami biyai hangtod sa imong kamatayon.'

'Kahibalo kamo tanan,' tubag ni San Levkius, 'nga bisan pa sa mga adlaw sa akong pagkabatan-on gipahimuot sa Ginoo nga ipadayag sa akong amahan, si Eudikleios, kung giunsa ko, bisan dili takos, modawat niining balaan nga katungdanan ug kung giunsa ko moadto sa usa ka idolatrous nga siyudad, taliwala sa katawhan nga wala mailhi ang Dios. Tungod kay kabubut-on sa atong Ginoo nga pinaagi kanako, ang Iyang dili takos nga sulugoon, kini nga mga tawo madala sa Balaang Simbahan. Busa gayud gisugo ko sa Ginoo nga magtudlo ug lain nga amahan para kaninyo, samtang ako molarga aron tumanon ang buluhaton nga giatubang kanako. Mahitungod sa eparco nga si Saturninus, hibaloa nga ang iyang dautang plano sa pagpanglutos sa mga Kristohanon dili

matuman, kay giihap na ang iyang mga adlaw ug duol na ang iyang kapahamakan: sa akong pagbiya dinhi, ang iyang balay mubagsak, ug matabonan siya ug ang tibuok niyang panimalay ilawom sa mga guho.

Pagkahuman niya og sulti niini ug sa paglipay sa mga nagahilak nga Kristohanon, mipili siya og usa ka tawo nga takus sa katungdanan sa obispo; busa usa pa ka obispo ang gitudlo nga mopuli kang Santo Leucius. – Gidala niya ang iyang duha ka diakono, sila Eusebius ug Dionysius, ug lima ka disipulo, mibiya si Santo Leucius sa siyudad paingon sa pantalan. Ang tanang mga Kristohanon, nga mi-ihap og lima ka libo, gawas pa sa mga asawa ug mga anak, nagpaalam sa ilang obispo uban sa paghilak ug pag-aga.

– 'Ngano,' ilang gisiyagit, 'biyaan nimo kami, Amahan, nga wala gani nimo gikaluy-an ang imong kaugalingong mga anak?'

Paglingi niya ug pagkakita kanila nga nagahilak, nabati pag-ayo ni San Leucius, napuno sa luha ang iyang mga mata, ug sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, miingon siya:

'Ginoo, akong Dios, Hesukristo, kon kini ang imong kabubut-on, ayaw ko pagbulag gikan niining imong katawhan nga imong gitudlo aron akong pag-alagad!'

Pagkahuman pa lang niya sa pag-ampo, usa ka tingog ang mibuto gikan sa langit, nadungog sa tanang Kristohanon:

'Levky! Ayaw balewaraa ang sugo sa Ginoo, kondili sumakay ka sa barko ug molarga ka sa kalinaw bisan asa ka gisugo nga moadto.'

'Nadungog ba ninyo,' miingon si Santo Levky sa mga kauban niya, 'ang kabubut-on sa Ginoo, mga igsoon? Busa, hibaloa ninyo nga dili kini sa akong kaugalingong kabubut-on nga mibulag ko kaninyo.'

Pagkahuman niya sa pagpaalam sa tanan, misakay siya sa barko ug nilarga. Apan sa Alexandria, sumala sa propesiya sa santo, kalit nga nahugno ang balay sa eparco, nga nakapatay sa eparco ug sa tanan nga naa sa sulod.

Paglabay sa kinse ka adlaw, nakaabot ang barko sa Adrianople—dili ang usa sa Thrace, kondili ang usa sa karaang Ehipto; dinhi nagpabilin si Santo Leucius sa mubo nga panahon, ug gidawat niya ang duha ka presbiter, sila Leo ug Savinus. Sa dihang nakakaplag siya og lain nga barko, misakay siya niini human nabayran ang gikasabotang pasahe, ug nilarga paingon sa Hydruntum, diin siya mibalhin sa usa ka barko nga taga-Dalmatia, nga mao ang iyang pag-abot sa rehiyon sa Vruntisiopolis. Pagkahuman sa pagbaba, si San Leucius mibyahe paingon sa siyudad uban sa iyang mga klero. Sa dalan, ilang naatubang ang tribuno nga si[4494] , si Armaleon, uban sa iyang mga sundalo; nangutana si Santo Leukios sa usa kanila:

'Kinsa ang magmamando ning siyudad?'

'Wala ba ka makadungog,' tubag sa sundalo, 'mahitungod kang dakong Antiochus, ginoo niining yuta?'

'Unsa nga pagtuo ang gituohan sa inyong ginoong Antiochus?' nangutana pag-usab si Santo Levky.

Pagkadungog niini nga pangutana, nagkatawa ang tribuno ug ang mga sundalo ug miingon:

'Aduna pa bay lain nga pagtuo, o lain nga diyos, gawas sa adlaw ug bulan nga naghatag og kahayag sa uniberso? Dili ba madungog sa tanang dalunggan ang ilang mga tingog nga nagngurog sa panganod? Unsa may mas paspas kay sa kilat nga mosidlak gikan sa adlaw? Unsa may mas hayag kay sa bulan, nga pinaagi sa iyang mga hugna, nagtagna sa umaabot nga mga kausaban sa panahon?'

'Manghinaut nga mga kalag!' ingon ni Santo Levky uban sa usa ka pag-agah. 'Wala pa mo maabot sa langitnong kahayag, busa wala mo kahibalo nga ang adlaw ug ang bulan mga binuhat sa Dios ug mosunod sa sugo sa Ginoo, nga nagpadayon sa ilang walay hunong nga paglihok. Ug dili sila angay tawgon nga mga dios: walay makadiyos nga kinaiya kanila; dili gani sila makapabilin sa usa ka dapit, kondili kanunay silang nagalihok, misaka ug nilubog, natabonan karon sa panganod, karon sa kangitngit sa gabii, ug karon makita, karon natago sa panan-aw. Ug ang ilang kahayag lahi kaayo sa walay katapusan nga Kahayag—mao kana, ang Dios, nga atong gisaaran—sama sa pagkalahi sa binuhat gikan sa Manlalang niini. Ang atong Dios, nga naglalang sa adlaw, sa bulan, sa kalangitan ug sa yuta, uban sa tanan nga anaa niini, mao ang tinuod nga Kahayag, nga naghatag kahayag sa tanan nga nagtuo kaniya. Gihimo Niya ang kahayag sa adlaw ug sa bulan, ug gisugo sila nga mag-alagad sa mga tawo nga nagpuyo ilawom sa kalangitan – pasidlak ang adlaw sa adlaw, ug ang bulan sa gabii. Ug kon mailhan ninyo ang dili makita nga Kahayag – ang atong Dios – dili na kamo mouko sa atubangan sa makita nga mga lawas sa kalangitan.

[4494] Ang tribuno mao ang kumander sa usa ka detachment sa mga sundalo.

"Unsa kaha kini nga kahayag," pangutana sa tribuno Armaleon, "nga inyong gihisgutan, nga nag-ingon kamo nga dili kini makita sa atong mga mata?"

'Si Kristo, ang Anak sa Dios,' miingon ni San Leocio, 'nga natawo gikan kang Birhen Maria pinaagi sa Espiritu Santo.'

Ug gisultihan niya sila sa tanan mahitungod kang Kristo – giunsa Siya pagkahimugso, giunsa Siya pagpuyo uban sa mga tawo, giunsa Siya pag-antos sa Iyang kaugalingong kabubut-on, pagkamatay, pagkabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, pagsaka sa langit, paglingkod sa tuo sa Dios Amahan, ug giunsa Siya pag-abot aron paghukman ang tibuok kalibutan, aron ganti-an ang matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan. Ang mga sundalo mitingog uban sa lawom nga pagbati sa pagtulon-an ni San Levkius; sa pagtuo nila nga tinuod ang iyang mga pulong, nanghulog sila sa yuta sa atubangan niya, nga nag-ingon:

'Gipangayo namo kanimo, Amahan, paghimong kaambit kami sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Pagkahuman sa pagpahayag, gibunyagan niya sila; ang gidaghanon sa mga bag-ong tinubag mao ang unom ka pulo ug pito ka lalaki. Kauban sila ug ang mga klero, misulod si Santo Leucius sa siyudad. Busa natukod ang pundasyon para sa kahayag sa Vruntisiopolis pinaagi sa suga sa pagtulon-an ni Kristo.

Si Prinsipe Antiochus, pagkahibalo nga ang tribuno Armaleon mituo kang Kristo kauban ang iyang mga sundalo, gitawag siya ug gipangutana:

'Tinuod ba ang akong nadungog bahin kanimo, Armaleon? Nga ikaw ug ang mga sundalo nga sakop sa imong mando nahimong mga Kristohanon?'

Nagpabilin nga hilom si Armaleon. Unya miingon si Antiochus nga nasuko:

'Ngano man nga wala ka motubag nako?'

'Kinahanglan ba,' pangutana sa tribuno, 'nga masuko ka nako tungod lang kay nahimong Kristohanon na ko?'

'Gipangutana tika,' tubag ni Antiochus nga walay kasuko: 'sultihi kami, kinsa ang nagtudlo kanimo sa Kristohanong pagtuo? Nasayud kami tanan nga ikaw usa ka tawo nga puno sa kinaadman sa among mga pagtulon-an, usa nga hangtod karon misalikway sa Kristiyanismo, ug karon nabigla kami kung giunsa ka nahimong Kristohanon.'

'Hangtud karon,' tubag ni Armaleon, 'buta ako ug naglibot-libot sa landong sa kamatayon; apan karon, napasidan-an sa grasya sa Dios, nakabaton ako og panan-aw ug nagpuyo sa paglaum sa kinabuhi nga walay katapusan.'

– 'Unsa kini nga walay katapusang kinabuhi nga imong gipasabot?' pangutana ni Antiochus.

'Kon gusto nimo, maila nimo kini,' tanyag sa tribuno. 'Kon tinuod gayud ninyong ipakita kini kanamo,' pangatarungan ni Antiochus, 'nan siyempre gusto ko nga makakita ug masabtan; apan, sa akong pagtuo, walay lain kinabuhi gawas sa karon nga atong ginaagian, ug dili usab ko motuo nga adunay lain nga kahayag o Dios gawas sa adlaw ug sa bulan.'

'Ang adlaw ug ang bulan,' matod ni Armaleon, 'dili mga dios, kondili binuhat sa Dios, gitukod sa Ginoo sa kalangitan, dili aron madani ang bisan kinsa sa pag-alagad kanila, kondili aron sila mag-alagad—pinaagi sa paghayag sa yuta—sa makatarunganong binuhat, mao ang tawo, nga nagpuyo sa yuta.'

Naminaw si Antiochus uban sa katingala sa mga pulong sa tribuno ug nangutana kaniya:

'Kinsa ang nagtudlo kanimo sa ingon nga kinaadman?'

'Gipahibalo ako,' matod niya, 'sa usa ka tawo nga taga-Alexandria nga ginganlan og Leucius, nga bag-ohay lang miabot dinhi.'

Niadtong panahona, si Santo Leukios naa sa gawas sa siyudad sa amphitheatre atbang sa kasadpang ganghaan sa Vruntisiopolis; didto iyang gitudloan ang mga tawo sa Kristohanong pagtuo, ug gibunyagan ang mga miadto kang Ginoong Hesus. Gipatawag siya ni Antiochus, ug giimbitar siya sa usa ka matinahuron nga paagi aron moanha kaniya. Pagkakita niya sa obispo sa Dios, miingon siya kaniya:

'Kung gusto nimo nga motuo kami sa Dios nga imong gipangwali, nan hangyoa Siya nga magpadala og ulan sa among yuta, nga wala na namo makita sulod sa duha ka tuig. Tungod sa kalamansi, nangalaga ang among yuta ug nawala ang kaniadto nga pagkamabunga niini, maong ang mga tawo nagpuyo sa kakabus ug kakulang.'

Si Santo Leucius, pagkahuman niya pagtigum sa iyang mga klero ug sa tanang bag-ong nabunyagan nga mga Kristohanon, nangulo sa usa ka mainitong panaghiusa nga pag-ampo ngadto sa Ginoong Dios; ug sa kalit lang

natabonan sa panganod ang langit, diin misabwag ang kusog nga ulan nga nagbasa sa tibuok yuta sa maong nasud. Unya ang tibuok siyudad, nga gipangulohan ni Antiochus, mituo kang Kristo, mao nga baynte-si-syete ka libo ka tawo ang nabunyagan, ug ang tanan naghimaya kang Kristo, among Dios. Gitukod sa sentro sa siyudad ang usa ka simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen Maria; ang lain nga simbahan, gipahinungod kang Juan nga Maminyo, gitukod sa mismong dapit diin gibunyagan ang mga tawo. Busa, ang tibuok Vruntisiopolis napuno sa kahayag sa balaan nga pagtuo.

Samtang nagtudlo ug nagpalig-on sa mga bag-ong tinubig sa pagtuo, si San Leucius nangmasakit pag-ayo ug, pinaagi sa usa ka langitnong pahibalo, nahibal-an niya nga dili na kini malikayan ug makamatay. Gitawag niya si Antiochus sa iyang kiliran ug gipamana kaniya ang tinguha nga ang iyang lawas ilubong sa mismong dapit diin unang mipahawa sa barko. Unya, sa pag-alsa sa iyang mga kamot, nag-ampo siya alang sa iyang kawan, gihatagan sila sa iyang katapusang panalangin, ug gipahawa sila uban sa panghinaut sa kalinaw; diin siya mibiyahe paingon sa Ginoo, gisubo sa tibuok siyudad[4495] . Gidala ni Antiochus ang bililhon nga lawas sa santo uban sa angay nga dungog ngadto sa dapit diin ang santo, pag-abot gikan sa Alexandria, mibaba sa barko. Pagkahuman pagtukod og simbahan didto sa ngalan ni San Leucius, gibutang ni Antiochus ang bililhon nga mga relikya sa sulugoon sa Dios sulod niini. Ug daghang mga milagro ang nahimo gikan sa iyang lubnganan alang sa himaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo – ang Dios, nga gihimaya sa Trinidad, nga kaniya ang pagdayeg, pagpasalamat ug pagsimba gikan sa tanang binuhat hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang San Metodio, ang balaang martir ug obispo sa Patara.

Gisaulog sa 20 Hunyo

Ang Alagad sa Dios nga si Metodio, nga sukad pagkabatan-on iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo, napamatud-an nga usa ka takus nga sudlanan, tungod kay nadawat niya ang Espiritu Santo; busa, pinaagi sa langitnong pagpili, giisip siya nga takus sa katungdanan sa pagka-obispo, nahimong pangunang magbalantay sa espirituhanong panon sa siyudad sa Patara, sa rehiyon sa Licia[4496] . Gipangulohan ni San Metodio ang iyang kawan uban sa matinud-anong pag-atiman sa Ginoo, ug gidala sila sa pagkahingpit pinaagi sa malumo nga pagtudlo. Sa mga adlaw sa pagka-obispo ni San Metodio, mitumaw ang erehe ni Origen[4497] , nga

---

[4495] Sumala sa pipila ka tinubdan, ang kamatayon ni San Levkia nahitabo sa ika-5 nga siglo.

[4496] Sa Asia Minor.

[4497] Si Origen – ang bantugan nga magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria, usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan tungod sa iyang intelihensiya ug kalawom sa kahibalo. Daghang labing bantugan nga mga Amahan sa Simbahan ang naghatag sa labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen; apan pagkahuman, samtang buhi pa siya, gisaway siya isip heretiko sa duha ka lokal nga konseho sa Alexandria, ug pagkahuman sa iyang kamatayon sa Konseho sa Constantinople niadtong 543. Bisan wala niya gipresentar ang iyang mga dili-ortodoksong panan-aw ingon dili mausab nga kamatuoran, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw sa daghang kamatuoran sa doktrina sa Kristohanong Simbahan, mao nga giisip sa uban nga duha-duha ang iyang pagkamapisan sa labing batakang mga dogma sa Kristohanong doktrina. Sa pagpalambo sa dili-ortodoksong doktrina sa pagka-anaa daan sa mga kalag, siya adunay sayop nga paglantaw kang Kristo, nga nagtuo nga ang Dios nagmugna og usa ka piho nga gidaghanon sa mga espirituhanong binuhat nga pareho ang dignidad, nga makahimo sa pagsabot sa Pagkadiyosnon ug mahimong sama Niya; ang usa niini nga gimugna nga espiritu gikuhaan kaayo sa Pagkadiyosnon nga nahimong dili mapabulag nga nagkahiusa sa Divino nga Pulong o nahimong Iyang gimugna nga sudlanan; kini, sa panan-aw ni Origen, mao ang tawo nga kalag pinaagi kaniya nga ang Dios nga Pulong nakahimo sa pagpakatawo dinhi sa yuta, tungod kay ang direkta nga pagpakatawo sa Pagkadiyosnon, sa iyang sayop nga opinyon, dili masukod. Nagpabilin sa usa ka heretikal nga panan-aw sa pagpakatawo sa Dios nga Pulong ug sa paglalang sa kalibutan ug sa tawo, Nasabtan usab ni Origen ang kamatayon ni Kristo sa usa ka dili-ortodoksong paagi, nga gihunahuna kini nga usa ka butang nga espirituhanong giusab-usab sa espirituhanong kalibutan ug adunay epekto didto sa pagpalaya sa mga anghel, samtang gihatagan og sobra nga gibug-aton ang kasagarang gahum nga gihatag sa atong kinaiyahan alang sa buhat sa kaluwasan. Nalisang usab si Origen sa pipila ka aspeto sa iyang pagtulon-an mahitungod sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi sa umaabot, pananglitan, sa iyang pagtuo nga ang yawa maluwas; ug sa iyang paghubad sa Balaang Kasulatan, sobra ang iyang paghatag og gibug-aton sa mistikal nga kahulugan, nga nakadaut sa historikal nga kahulugan sa Kasulatan. Bisan pa niana, sa bisan unsang kaso, ang mga serbisyo ni Origen sa Simbahan mas hinungdanon ug mas bug-at kaysa sa iyang mga sayop. Sa iyang mga eskwelahan, iyang gitudloan ang daghang bantugang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang uban kanila tungod kaniya nabag-o ang ilang pagtuo gikan sa pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo; usa ka pagtuo nga iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang kahibalo ug pilosopiya. Labing angay timan-an mao ang iyang mga buhat sa pagtuon sa Balaang

nakadani sa kadaghanan; sa pagkakita niini nga nag-usbong, si San Metodio, isip usa ka bantugang magbalantay, gisunog ang erehe pinaagi sa iyang mga pagpanamastamas sama sa kalayo – pinaagi sa pagtudlo nga puno sa kinaadman ug langitnong grasya, iyang gipalayas ang kangitngit sa erehe nga nagbitay ibabaw sa mga matinud-anon. Ang iyang mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos misibog sa tibuok uniberso sama sa dalugdog, ug ang tingog sa iyang mga sermon mibutho sa tibuok yuta sama sa tingog sa trumpeta. Busa, ang dili makita nga kaaway wala makasabar sa kadasig nga nagpalihok kang San Metodio sa iyang dagkong paningkamot, nga gihimo alang sa pagkamatinud-anon ug alang sa Simbahan ni Kristo; Gipahugot niya ang iyang mga makita nga sulugoon batok sa balaan nga obispo—ang mga pagano nga nagsimba sa mga dios-diosan; sa iyang pagpukaw, ang mga pagano nakahukom nga ipahamtang sa sulugoon sa Dios ang usa ka masakiton nga kamatayon, siya nga sa wala pa gani ang iyang mga pag-antos, nagsul-ob na sa 'pagkamatay sa unod nga nagahatag kinabuhi'. Gidakpan nila ang balaan sa Kristo, giputol sa mga pagano ang iyang dungganong ulo gamit ang espada. Ug si San Metodio misulod sa mas maayong kinabuhi; siya nga unang nag-alagad sa Kordero sa Dios gihalad ngadto sa Dios ingon usa ka buhing halad, ug siya mismo gipatay sama sa usa ka kordero. Busa ang maayong asketa sa pagkamatinud-anon, nga nakigbatok sa mga erehya ug walay kahadlok nga nagpanghimatuud kang Kristo sa atubangan sa mga pagano, bisan pa sa pag-ula sa iyang dugo ug sa iyang kamatayon isip martir, nga nahitabo sa paghari ni Aurelian[4498] , gikoronahan sa doble nga korona. Amen[4499] .

Troparion, Tono 1:

Ang imong dugo, O Diosnong Balaan nga San Metodio, nagasinggit sa tago gikan sa yuta, sama sa dugo ni Abel, ngadto sa Dios, kay imo man gipahayag pag-ayo ang Inkarnasyon sa Dios; pinaagi niini imo gipapas ang heresiya ni Origen, ug nakalarga ka na sa langitnong palasyo. Pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O balaan nga magdala sa misteryo sa Balaang Trinidad, ug magtutudlo sa langitnong mga sugo sa hunahuna, ug haligi sa Ortodoksong pagtuo, Metodio, imong gipadayag ang bakak nga mga pagtulon-an sa mga heretiko; alang sa tinuod nga pagtuo, nahimo kang balaan nga martir pinaagi sa imong dugo: ug sa pagtindog sa atubangan ni Kristo uban sa mga Anghel, pag-ampo aron maluwas kami.

Paghandum sa mga Balaang Martir Aristocles, Dimitrian ug Athanasius

Gisaulog sa 20 Hunyo

Ang balaan nga martir nga si Aristocles, lumad sa Cyprus gikan sa siyudad sa Tamas, usa ka presbiter sa katedral. Sa mga adlaw ni Emperador Maximian[4500] , sa dihang misugod ang dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, si Santo Aristocles misulod sa kamingawan, diin siya mitago sa usa ka langob sa bukid: Didto, samtang nag-ampo siya, napalibotan siya sa usa ka kahayag nga mas hayag pa sa adlaw, ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagsugo kaniya nga moadto sa Metropolis sa Salamis sa isla sa Cyprus ug didto moantos sa pagkamartir tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo. Gipalig-on sa pagpakita sa kahayag ug sa langitnong

---

Kasulatan – ang paghubad niini ug, labaw sa tanan, ang pag-uli ug paghinlo sa tinuod nga teksto; pareho usab ka katingalahan ang mga sinulat ni Origen nga nagtumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga kaaway niini ug sa mga erehe. – Sa panahon sa pagpanlupig ni Decius, nakab-ot ni Origen ang dungog isip usa ka maisugong magtug-an kang Kristo; namatay siya sa edad nga kapitoan anyos sa Tyre niadtong tuig 254.

[4498] 270–275. Bisan pa, mas lagmit nga ang kamatayon ni San Metodio nahitabo sa ulahi, tali sa 310 ug 312.

[4499] Ang mga nahibilin nga sinulat ni San Metodio may kalabotan sa: 1) pagdepensa sa balaang pagtuo batok sa pagano; 2) pagpatin-aw sa mga dogma sa pagtuo, labi na batok sa mga sayop ni Origen; 3) moral nga pagtudlo; ug 4) eksesesis sa Balaang Kasulatan.

[4500] Naghari si Maximian Galerius gikan sa 305 hangtod sa 311.

tingog, dali siyang nilarga paingon sa lugar nga gisugo kaniya, ug gibalewala ang iyang kahadlok sa pagpanakit. Sa dalan, nga mipasar sa usa ka lasang, misulod siya sa simbahan ni San Bernabe nga Apostol ug didto nakit-an niya ang diyakano nga si Demetrio ug ang magbabasa nga si Atanasio, nga mainitong midawat kaniya. Sa ilang pakighinabi, gipadayag ni Santo Aristocles kanila ang hinungdan sa iyang pagbiyahe paingon sa siyudad sa Salamis, ug gisaysay ang panan-awon nga iyang naeksperyensyahan. Pagkahuman madungog kini nga sugilanon, gipukaw kang Dimitrian ug Athanasius ang dili mapugngan nga tinguha nga kauban si Aristocles, aron sila usab mamatay alang kang Kristo. Pag-abot nila sa siyudad sa Salamis, mitindog sila sa usa ka hataas nga dapit, nga makita sa tanan, ug misugod sila og pangwali sa kusog nga tingog bahin kang Jesu-Cristo, gidayeg Siya samtang gisaway ang mga paganong diyos, kana nga mga walay sentido nga diyos-diyosan; dayon gidakpan sa mga pagano ang mga magwawali ug gidala sila sa atubangan sa gobernador aron pangutan-on. Ang gobernador, pagkahibalo nga Kristohanon sila ug pagkakita sa ilang dili matandog nga debosyon sa balaang pagtuo, gisugo nga putlon sa espada si presbiter Aristocles; samtang ang mga balaan nga sila Demetrian ug Athanasius, human sa daghang pag-antos, gisilot niya nga sunogon; apan sa dihang kining mga balaang tawo nagpabilin nga buhi ug walay samad sa kalayo, gisilot usab sila sa gobernador nga putlon ang ulo gamit ang espada. Busa, mao ni ang katapusan sa mga Nag-antos alang kang Kristo[4501] , nga gikoronahan sa korona sa pagkamartir.

Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa mga Balaang Martir Inna, Pinna ug Rimma

Gisaulog sa 20 Hunyo

Kining mga balaan nga martir gikan sa amihanang yuta, gikan sa yuta sa mga barbaro[4502] . Sila mga tinun-an sa Apostol Andres ug nakapabalhin sa daghang barbaro gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan ngadto sa pagtuo kang Kristo. Tungod niini, gidakpan sila ug gidala sa atubangan sa magmamando sa mga barbaro, nga naningkamot sa pagdani kanila pinaagi sa lain-laing mga tukso ug mapuslanong mga saad; apan wala sila motugot sa mga dungog nga gitanyag kanila ug, tungod sa ilang pagkamapisan sa pagtuo kang Kristo, gipanghampak sila nga walay kalooy. Tungod kay tingtugnaw kaayo niadtong panahona ug ang mga suba nangyelo kaayo nga masudlan pa sa yelo, gibutang ug gipahugtan sa tunga-tunga sa suba sa ibabaw sa yelo ang mga nagtindog nga kahoy, ug gitali ngadto kanila ang mga balaan nga martir. Sa dihang ang yelo misugod na og guha sa gibug-aton sa mga kahoy, misaka ang tubig hangtod sa ilang mga liog, ug sa maong kahimtang ilang gisumiter ang ilang balaang mga kalag sa Ginoo. Ang pipila ka mga Kristohanon dayon naglubong sa ilang mga lawas, apan sa ulahi gikuha kini gikan sa lubnganan ni Obispo[4503] , ug gipasan niya kini sa iyang abaga, ug gilubong pag-usab ni sa iyang simbahan. Pito ka tuig pagkahuman sa ilang kamatayon, ang mga balaan nga martir nagpakita sa maong obispo ug gisugo siya nga ibalhin ang ilang mga relikya ngadto sa usa ka lugar nga gitawag og Alix, ngadto sa usa ka uga nga santuwaryo[4504] .

4 Hulyo

21 Hunyo (Karaan nga Estilo)

[4501] Sa palibot sa 306

[4502] Ang Menologion ni Emperador Basil nag-ingon nga kining mga balaang martir lumad sa Scythia, gikan sa amihanang utlanan niini; bisan pa, sumala kang Prof. E. Golubinsky (Kasaysayan sa Simbahan sa Rusya, Tomo I, unang katunga, ika-2 nga edisyon, p. 31 ug nota 2) gikan sila sa Dorian Gothia, nga nag-okupar sa usa ka makitid nga baybayon nga piraso sa yuta sa karon nga Crimea taliwala sa Balaklava ug Sudak.

[4503] Sa Slavonic nga bersyon sa kalendaryo ni Emperador Basil, kining obispo gitawag og Godla, ug ang ngalan nga Godla kay Gotiko.

[4504] Ang Alix mao ang karon nga Alushta, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, 42 ka verste sa amihanan-sidlakan sa Yalta. Ang 'Dry harbour' nagpasabot og pantalan.

Kumemorasyon sa Balaang Martir nga si Julian sa Tarsus

Kumemorasyon sa Hunyo 21

Si San Julian, anak sa usa ka pagano nga senador ug usa ka Kristohanong inahan, natawo sa lungsod sa Anazarbus sa Cilicia[4505] . Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, mibalhin ang inahan ni San Julian gikan sa Anazarbus paingon sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[4506] . Didto iyang gibunyagan si batan-ong Julian sa Kristohanong pagtuo ug gidala siya, gitudloan dili lamang sa mga akademiko nga hilisgutan kondili usab sa mga kamatuoran sa pagtuo ug sa mga prinsipyo sa Kristohanong pagkamapaambag.

Sa dihang 18 anyos na si Julian, usa ka grabeng pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang gipahigayon ni Emperador Diocletian[4507] . Kauban sa ubang mga Kristohanon, nadakpan si San Julian ug gidala sa atubangan sa gobernador Marcian alang sa paglitis[4508] . Apan wala gayud makapugos kaniya ang malupit nga pagpanakit, ang mga hulga, o ang mga saad sa gasa ug dungog aron siya maghalad og pagano nga sakripisyo o mosalikway kang Kristo. Sulod sa tibuok tuig, gidala si Julian gikan sa usa ka siyudad ngadto sa lain sa tibuok Cilicia, gipailawom sa pagpanakit bisan asa, apan siya, sama sa diyamante[4509] , nagpabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Jesu-Kristo. Sa dihang gidala si San Julian sa siyudad sa Egea[4510] , ang mga pagano nga walay Diyos didto pwersado nilang gibuksan ang baba sa balaang martir ug gipugos nila ang unod ug dugo nga gihalad sa mga idolo ngadto niini, nga nagtinguha sa pagdaot sa putli ug balaang alagad ni Kristo pinaagi sa ilang dautang mga halad. Pagkahuman niini, gipahamtang si San Julian sa prisohan. Ang iyang debotong inahan, nga kanunay siyang kauban bisan asa siya moadto, miadto kaniya didto ug naghangyo sa Ginoo nga lig-onon ang iyang anak sa iyang pagkamartir. Sa dihang gidakop sa mga taga-uyamot si Inahan ni San Julian ug gidala siya sa atubangan sa hukmanan, nangayo siya sa gobernador nga tugutan siya nga mabisita ang iyang anak sa prisohan sulod sa tulo ka adlaw, aron mapangumbinsi niya kini sa pagsimba sa mga diyos-diyosan. Gitugotan siya sa gobernador nga makabisita sa iyang anak sa prisohan nga walay babag. Siya, nga nagpuyo og adlaw ug gabii uban kaniya sa prisohan ug nagsulti kaniya uban sa gugma sa usa ka inahan, gidasig siya uban sa mga luha nga pag-antos sa iyang panandaliang pag-antos hangtod sa katapusan, aron siya mahimong takus sa Ginoo sa walay katapusang mga panalangin sa gingharian sa mga martir.

Paglabay sa tulo ka adlaw, gidala si San Julian ug ang iyang inahan sa atubangan sa gobernador alang sa paglitis. Sa pagtuo nga napangumbinsi na sa inahan ang iyang anak nga maghalad sa mga diyos-diyosan, gidayeg siya sa gobernador; apan siya, sa kusog ug walay kahadlok, misugod sa pag-angkon sa ngalan ni Hesukristo ug sa pagpanaway sa pagka-pagano nga walay Diyos. Sa samang paagi, si San Julian walay kahadlok nga nagpanghimatuud ug naghimaya kang Jesu-Cristo – ang Usa ka Tinuod nga Dios – ug gisaway ang pagano nga pagsimba sa daghang dios. Unya, sa kasuko, gisugo sa gobernador nga silotan silang duha – inahan ug anak. Human sa daghang pagpanakit, giputol ang mga tiil sa inahan sa santo—mao kana nga mga tiil nga iyang gigamit sa paglakaw sa luyo sa iyang anak, nga nagsunod kaniya gikan pa sa Tarsus; samtang si balaan nga martir Julian gibutang sa usa ka sako nga puno sa balas ug lain-laing mga delikadong mananap nga nagahilot, ug gilabay sa dagat. Mao kini ang katapusan sa mga pag-antos ni San Julian. Paglabay sa pipila ka panahon, ang iyang matinud-anon nga inahan namatay usab sa kasakit, ug sila duha nakadawat sa korona sa kadaugan gikan kang Kristo nga atong Dios.

Ang lawas ni San Julian gidala sa mga balud ngadto sa baybayon, diin kini nakaplagan sa usa ka debotong balo nga taga-Alexandria, nga naghatag niini og dungganong lubong. Pagkahuman, ang balaang relikya ni Julian

---

[4505] Ang Silicia usa ka probinsya sa Roma sa timog-sidlakan sa Asia Minor.

[4506] Ang Tarsus usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa habagatan nga bahin sa Cilicia, sa suba nga Cydnus, nga moagos ngadto sa Dagat Mediterraneo dili kaayo layo gikan didto. Bisan karon, nagpabilin gihapon nga usa ka hinungdanon nga siyudad ang Tarsus.

[4507] Si Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod 305.

[4508] Hegemon – usa ka rehiyonal nga gobernador

[4509] Adamant (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makahakop sa ubang mga bato nga dili madaut ang kaugalingon niini. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan gihatag sa daghang mga santo nga nailhan tungod sa pagkamalahutayon sa ilang pagtuo.

[4510] Aegae – usa sa mga lungsod sa baybayon sa Cilicia.

gidala sa Antioquia[4511] . Si San Juan Crisostomo[4512] , samtang nag-alagad isip presbiteryo sa Antioquia, gipasidunggan ang handumanan sa balaang martir nga si Julian pinaagi sa usa ka eulohiya.

Kontakion, Tono 2:

Atong tanan angay nga dayegon karon si Julian, ang dili mapildi nga mandirigma sa pagkamatinud-anon, ang kampyon ug tigdepensa sa kamatuoran, ug atong tawagon siya: hangyoa si Kristo nga atong Dios alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga si Hulyo nga Presbiteryo ug ni Hulyano nga Diakono

Gisaulog sa Hunyo 21

Ang yutang natawhan sa mga Santo nga sila Julius ug Julian mao ang yuta sa Mirmidonia[4513] . Sila duha magsoon sa pagkatawo ug, sukad pagkabata, gipadako sa Kristohanong pagkamatinud-anon ug nakadawat og ligon nga edukasyon sa mga Kasulatan. Pag-abot nila sa pagkahamtong, nagkinabuhi sila sa pagkabirhen nga putli, nag-alagad sa Dios pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo, ug nagtuon sa Balaod sa Ginoo adlaw ug gabii. Tungod sa ingon ana nga kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, gipasidunggan sila sa mga orden sa simbahan: Gipahimutang si Julius nga presbiter, ug si Julian nga diakono; ug sila sa Simbahan ni Cristo sama sa duha ka suga, nagdan-ag sa maayong buhat ug pinaagi niini naghimaya sa Langitnong Amahan. Niadtong panahona, taliwala sa trigo sa balaang pagtuo, aduna pa gihapon daghang sagbot sa idolatrikong ilad. Bisan pa nga ang Sidlakan ug Kasadpan naa na sa ilawom sa pagdumala sa mga Kristohanong hari niadto, ug ang debosyon misidlak bisan asa, ang pagkawalay pagtuo sa Griyego wala pa hingpit nga napapas, labi na sa mga baryo, diin ang mga tawo, sa ilang buang nga pagkawalay-hibalo, nagkupot gihapon sa karaang idolatriya. Busa kining duha ka alagad ni Cristo, nga puno sa kadasig alang sa Dios, miabot sa Constantinople aron makigkita sa matinud-anon nga Emperador Theodosius ang Bata[4514] ug nangayo kaniya og usa ka royal decree, aron sila, nga walay babag, makaguba sa mga dios-diosan sa tibuok Gingharian sa Greko-Romano, gub-on ug sunogon ang mga pagano nga santuaryo, ug bisitahon ang mga kakahoyan ug tanaman nga gitamnan aron pasidunggan ang mga diyos-diyosan, ug sa ilang lugar magtukod og mga simbahan sa Dios ug ipakaylap ang himaya sa ngalan ni Jesu-Cristo. Gihatagan sila sa emperador og pagtugot alang niini, nga gipamatud-an sa usa ka charter, diin gilakip ang usa ka mando nga sa bisan asa sa mga kasikbit nga distrito ug lungsod, ang tanang gobernador sa diyosesis (mga gobernador sa probinsya, mga prinsipe, lain-laing dignitaryo ug mga magistrado sa siyudad) sa tanang kasikbit nga mga lugar ug lungsod kinahanglan mosunod kang Julius ug Julian sa tanang butang, ug hatagan sila sa tanan nga gikinahanglan alang sa pagtukod sa mga simbahan sa Dios. Nadawat usab nila ang panalangin sa Labaw nga Balaang Patriarka alang sa pagpangwali, ug alang sa pagtukod ug pagkonsagrasyon sa mga simbahan. Busa kining duha ka balaan nga mandirigma ni Kristo, sama sa duha ka apostol, mibyahe paingon sa mga yuta sa Imperyo sa Gresya ug Roma, nagwali sa ngalan ni Hesukristo sa mga pagano, ug nakapabalhin sa daghan ngadto kang Kristo nga Dios, nagpalig-on sa ilang pagtuo dili lamang pinaagi sa pulong kondili usab pinaagi sa mga milagro; kay gihatagan sila sa Diyos og grasya ug gahum sa pagtambal sa masakiton ug pagpahawa sa mga demonyo – ug bisan asa sila moadto, ilang gilaglag ang mga paganong templo ug gipukan ang mga idolo. Sa maong mga lugar diin ang mga Griyego, sa ilang kasuko, misukol kanila, gipadayon sa mga balaan ang ilang buhat pinaagi sa pagpresentar sa harihong sugo ngadto sa mga gobernador ug mga magistrado sa siyudad ug pagdawat og tabang gikan kanila. Nagpatukod sila og daghang simbahan, dili lang gamit ang pondo gikan sa panalapi sa hari, kondili usab gikan sa mapinanggaong donasyon sa

[4511] Antioquia – ang labing karaan nga siyudad sa Syria, nahimutang sa Suba Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediterraneo.

[4512] San Juan Crisóstomo – usa ka iladong Amahan sa Simbahan sa ika-4 ug sayong bahin sa ika-5 nga siglo; ang iyang pista mao ang Nobyembre 13.

[4513] Kana mao ang isla sa Esna.

[4514] Si Emperador Teodosio ang Batan-on naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

mga tinuoray nga nagtuo nga Kristohanon: kay ang tanan, bisan asa, nga nakakita sa ingon nga mga magtutudlo, mga magbukas sa hunahuna, ug mga tigbuhat sa milagro, wala magtagad sa gasto, naghalad sa ilang mga kabtangan alang sa balaan nga katuyoan. Sa ingon niini, nagbiyahe sila sa Tibuok Sidlakan ug Kasadpan, ug nagtukod og kutob sa usa ka gatos ka simbahan. Mahitungod sa mga milagro nga ilang gihimo, kini dili mabilang, busa imposible nga isaysay kini sa detalyado; pipila ra ang mahimong hisgutan.

Sa usa ka higayon, samtang gitukod ang usa ka simbahan sa Vivlah, nga gitukod pinaagi sa paningkamot sa mga balaang magsoon, usa sa mga trabahante walay pag-amping nga naputol ang hinlalagmon sa iyang wala nga kamot gamit ang puthaw nga galamiton, hinungdan nga daghang dugo ang nibubo , ug nahugno ang lalaki, gikapoy ug nasakitan, mura'g patay. Ang mga santo, pagkakita niini, gikuha ang naputol nga tudlo, gibutang kini sa putol, gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa samad, ug ang tudlo dayon mitubo pag-usab sa putol, ug ang samad mihapsay. Ang mga santo, gipataas ang lalaki gikan sa yuta, nga karon buo ug himsog na, gibalik ang iyang puthaw nga galamiton sa iyang kamot, nga nag-ingon:

'Paglig-on sa kasingkasing ug pagpaninguha sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo.'

Sa lain nga higayon, ang mga santo naa sa Diyosesis sa Milan[4515] , duol sa usa ka lungsod nga ginganlan og Gavdian. Didto, pagkahuman nilang limpyohan ang usa ka baryo gikan sa mga paganong santuwaryo, sila mismo ang nagpaningkamot sa pagtukod og simbahan (ang siyamnapu't siyam sa gidaghanon sa mga simbahan nga ilang natukod). Daghang mga magtutuo ang nagtrabaho uban kanila sa pagtukod niini, nga nitabang kanila. Nahitabo nga adunay pipila ka mga tawo nga naglabay sa maong lugar. Sa dihang nakita nila ang mga nagpaningkamot sa pagtukod sa simbahan, nagkasabot sila nga pugson sila sa mga magtutukod ug, bisan pa man dili nila gusto, pugson sila sa pag-apil sa trabaho[4516] . Ug tungod kay dili na gyud sila makalabay sa maong dapit, mao kini ilang gibuhat: gibutang nila ang usa sa ilang kauban sa kariton, murag patay, nagpakaaron-ingnon nga nagdala sila og patay nga tawo aron ilubong. Pagkadool nila sa mismong lugar sa pagtukod sa simbahan, gisultihan sila sa mga balaan nga magsoon sa mga pulong:

'Mga anak! Tabangi kami sa among trabaho.'

Niingon sila:

'Dili kami makahulat, kay nagdala kami og patay nga lalaki aron ilubong.'

'Nagbakak ba mo, mga anak?' pangutana ni Santo Hulyo.

'Dili, Amahan,' ilang tubag.

'Busa, buhaton namo sumala sa inyong gisulti,' miingon si Santo Julian kanila.

Ug mibiyahe ang mga tawo. Pagkahuman og gamay nga biyahe, gisugo nila ang lalaki nga nagpakaaron-ingnon nga patay nga mobangon. Apan wala siya mobangon; busa gisugdan nila siya og kusog nga pag-uyog, nagtuo nga natulog siya. Apan sa dili madugay, nasayran nila nga patay gyud siya. Kining milagro nakahibaloan sa halayo ug halapad, ug ang tanan napuno sa kahadlok ug kahingawa, mao nga sukad niadto, walay misuway pagsulti og bakak sa mga santo.

Paglabay sa pipila ka panahon human niini, si San Julio nga Presbiter misulti sa usa ka higayon sa iyang igsoon, si San Julian:

'Pabilin ka dinhi, igsoon, ug tukora kining ika-siyamnapung simbahan, samtang ako mangita pa ug lain nga dapit diin nato tukoran ang ika-usa ka gatus, aron, human natong matukod ang usa ka gatus ka simbahan dinhi sa yuta, pinaagi sa grasya sa Dios, madala kita ngadto sa Simbahan nga dili hinimo sa kamot, ang walay katapusan nga naa sa langit.'

Pagkahuman niini, nilarga si Julius. Pagkahuman sa pagbiyahe og mga duha ka milya, miabot siya sa usa ka lanaw nga gitawag og Mukoros. Dako kaayo ang lanaw; sa ibabaw niini nakita niya ang usa ka dako ug matahum kaayo nga isla diin walay nagpuyo. Sa pagtan-aw sa isla gikan sa gilay-on, ang santo misugod sa paghunahuna kung giunsa niya kini pagtabok. Ug tungod kay walay sakayan nga duol, mitindog siya sa pag-ampo ug, sa pagluhod, nag-ampo, nga nag-ingon:

[4515] Mediolan – karon Milan – sa Italya.

[4516] Sumala sa kostumbre sa panahona, gilauman nga moapil sa pagtukod sa simbahan ang tanan nga naa sa palibot sa lugar sa pagtukod. Ang mga biyahero, tungod niining kostumbreha, dili unta makatukol sa pagtabang sa mga magtutukod kon sila giimbitar.

'O Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, Hesukristo! Pinaagi sa Imong gahum nga labaw sa tanan, ipagana nga kini nga kapa nako[4517] nga akong gisul-ob, magamit nako ingon usa ka sakayan, aron, samtang nagtindog niini ug ginagiyahan sa Imong tuo nga kamot, makatawid ko ngadto sa kana nga isla nga dili malunod sa tubig.'

Pagkahuman sa pag-ampo, iyang gipahimutang ang iyang kapa sa ibabaw sa tubig ug, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, misaka siya niini – ug ang kapa, sama sa usa ka sakayan, wala malubong sa tubig. Ang santo, nga nagkupot sa iyang baston sa kamot ug nag-uyog sa tubig sama sa usa ka sagwan, nagpadagan sa milagrosong sakayan nga mylot ug nakaabot sa maong isla. Pagkahuman niyang makatapakan sa isla, nilibot niya kini ug nalipay kaayo siya sa katahum niini. Sa tunga-tunga sa isla, nakita ni San Julio ang usa ka dako kaayong bato nga nagtabon sa halapad nga dapit. Naghukom siya nga pagtukod sa iyang ika-sagana ka simbahan niini, nga gipahinungod sa Napulo'g Duha ka Balaang Apostoles. Apan kana nga isla puno sa mga bitin ug tanang matang sa mga makamandag nga reptilya, mao nga walay bisan kinsa ang nangahas nga moduol niini. Misaka ang santo sa maong bato, naghimo og krus gikan sa gamay nga kahoy ug gibutang kini sa gamay nga bitak sa bato. Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa Diyos, iy gitawag niya ang tanang mga bitin ug mga reptilya ngadto kaniya sa ngalan ni Hesukristo – ug usa ka dakong kadaghanan kanila ang nagtigom palibot kaniya. Miingon ang santo kanila:

'Dugay na kamo nagpuyo dinhi; karon, sa ngalan sa Labing Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ginasugo ko kamo nga mobiya niining isla ug ihatag kini nga dapit alang sa balay sa Dios ug alang sa mga sulugoon ni Cristo nga nagplano nga puy-an kini.'

Sa diha-diha nga nahurot sa santo ang maong mga pulong, ang tanang mga bitin ug mga reptilya, murag nakasabot sa iyang gisulti, dayon mituman sa iyang sugo; ug, mitigom-tigom, mibiya sila paingon sa kasadpan sa isla; unya, milusong sila sa lanaw ug nilangoy paingon sa pikas daplin, ngadto sa usa ka bukid nga ginganlan og Kamunkin, ug nagpuyo didto, nagtukod sa ilang mga salag, samtang ang isla nahimong limpyo sa mga reptilya. Ang santo, pagkahuman mibalik sa pikas daplin sama sa iyang gibuhat sa unang higayon, mibyahe paingon sa mga Kristohanong panimalay sa kasikbit; pagkahuman nakadawat og tabang ug tanan nga gikinahanglan gikan kanila, mibalik siya sa isla sakay sa bangka uban sa iyang mga trabahante; unya, pagkahuman niyang gibutang ang pundasyon nga bato alang sa usa ka simbahan nga gipahinungod sa Napulo'g Duha ka Balaang Apostoles, gisugdan niya ang pagtukod niini.

Niadtong panahona, ang iyang igsoon nga si San Julian, pagkahuman sa pagtukod sa simbahan duol sa lungsod sa Gavdian, nagpasiya nga magpatukod og lubnganan didto para sa iyang igsoon nga si Julius, ug gisugdan ang pagtukod niini. Si Santo Hulyo, pagkahibalo nga nahuman na ang simbahan, mibyahe aron makita kini ug bisitahan ang iyang igsoon sa samang higayon. Pag-abot niya didto, gisugat siya sa iyang igsoon uban niining mga pulong:

'Tan-awa, igsoon, sa tabang sa Dios ug pinaagi sa imong mga pag-ampo, nahuman na ang simbahan; ang lubnganan para kanimo pa lang ang gitukod pa, aron ang imong lawas makapahulay didto pagkahuman sa imong pagpanaw.'

Apan si Santo Hulyo, nga gihatagan sa gasa sa pagpanagna, miingon kang Santo Hulyan:

'Dali ug tapusa ang pagtukod niining kabaong, kay ikaw mismo ang magpahulay niini.'

Ug mao kini ang nahitabo. Sa dihang napreparar na ang kabaong, namatay si San Julian nga Diakono ug mibalik sa Ginoo. Si San Julio, pagkahuman niyang gihatagan og dungganong lubong ang lawas sa iyang igsoon, mibalik pag-usab sa isla, diin iyang gipadayon ang pagtukod sa simbahan nga gipahinungod sa mga Apostoles. Pagkahuman sa pagtukod sa simbahan, nagpahimo siya og lubnganan para sa iyang kaugalingon sulod niini, kay naaninaw niya nga nagkadool na ang iyang kamatayon tungod sa iyang katigulangon. Niadtong panahona, sa Mediolanum, ang hari mitudlo og usa ka senador nga ginganlan og Avdentius—usa ka tawo nga halangdon ang kaliwatan, matarong ug deboto—isip gobernador aron dumalahan ang tibuok probinsya. Pagkadungog niya kang San Julian, siya ug ang iyang panimalay nangandoy nga mabisita ang isla sa Mukorose aron makita ang tawo sa Dios, ang presbiterio nga si Julian, ug aron makita ang simbahan nga iyang gitukod; busa, misakay sila sa barko ug mibiyahe. Pag-abot niya sa isla, gihatagan si Avdentius og dungog nga makadawat og panalangin gikan sa

[4517] Milot – usa ka panapton sa gawas, usa ka kapa o payong.

santo ug makig-istorya kaniya bahin sa espirituhanong mga butang; gisusi usab niya ang simbahan; pagkahuman niini, gisultihan niya ang santo sa mosunod nga mga pulong:

'Amahan! Kung aduna pa kay tuyo nga tukoron, sultihi ako, ug motabang ako gikan sa akong kaugalingong kabtangan, kay malipayon kong andam nga moserbisyo kanimo sa bisan unsang imong gikinahanglan.'

Mitubag ang santo:

'Anak! Wala na kitay lain nga tukoron; ang nahabilin na lang mao ang pagtukod og lubnganan para kanimo tupad sa akoa, kay human sa imong kamatayon ang imong lawas magpahuway niining simbahan.'

Mitubag si Avdentius:

'Ipahimutang dinhi ang imong lubnganan, Amahan; nakapreparar na ko og lubnganan para sa akong kaugalingon sa Mediolanum.'

'Tumana ako, anak,' miingon kaniya si Santo Hulyo, 'ang imong lawas pagahilot sa tapad sa akoa, ug dili sa bisan unsang lain nga dapit.'

Human sa taas nga pakighinabi sa santo ug pagdawat sa iyang panalangin, mibalik si Avdentius sa Mediolanum. Wala madugayi, namatay si San Julio paingon sa Ginoo ug gilubong sa iyang kabaong, diin pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghang pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton. Pagkahuman sa kamatayon ni San Julio, gisundan siya sa debotong presbiterio nga si Elias. Paglabay sa pipila ka tuig, namatay usab si Avdentius, ang Obispo sa Mediolanum, ug gilubong sa iyang kabaong sa Mediolanum; apan sa pagkabuntag, nakit-an siya nga naghigda sa gawas sa iyang kabaong, nga walay nakapahawa kaniya, kondili daw gipagawas ug gipahimutang didto uban sa pag-amping. Gibalik ang iyang lawas sa maong kabaong, apan sa ikaduhang higayon nakit-an siya nga naghigda sa gawas sa kabaong; nahitabo usab kini sa ikatulong higayon. Gusto nila siyang ilubong sa lain nga dapit, apan wala silay makitang angay nga lugar para sa iyang lubong. Unya nahinumdom ang iyang panimalay sa mga pulong ni Santo Hulyo nga gisulti kang Avdentius, nga siya ilubong dili sa lain nga dapit kondili tupad sa iyang kaugalingong lawas; busa gidala nila ang lawas ni Avdentius ngadto sa isla sa Mukoros. Ang Bulahang Elias, kauban ang mga krus, insenso, ug kandila, midawat sa lawas sa eparco ug, uban sa angay nga dungog, gilubong kini tupad sa lubnganan sa Kagalang-galang nga Julio.

Sa ingon niini natuman ang propesiya sa santo, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

5 Hulyo

22 Hunyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Eusebio, Obispo sa Samosata

Gisaulog sa 22 Hunyo

Si Santo Eusebio mao ang Obispo sa siyudad sa Samosata[4518] , nga sakop sa hurisdiksyon sa Patriarka sa Antioquia. Siya usa ka tawo nga lig-on ang pagtuo, deboto, puno sa kadasig alang sa Dios, matinud-anon ug dili matandog sa Ortodoksong pag-angkon sa tuong panahon nga ang nagkakusog nga erehya ni Ario[4519] nagdala og dakong kadaut, ug ang dakong nagkaguliyang nga Simbahan sa Dios nag-uyog sama sa barko sa tunga-tunga sa dagat atol sa bagyo.

Pagkahuman sa kamatayon sa balaan ug dakong Emperador Constantine (nga naghari gikan sa 306 hangtod 337), ang iyang anak nga si Constantius[4520] misaka sa trono sa sidlakan nga bahin sa iyang imperyo; isip

[4518] Samosata – ang kapital sa probinsya sa Syria nga Commagene; nahimutang kini sa kasadpang baybayon sa Suba Euphrates, karon nailhan nga Samsat.

[4519] Gidumili ni Ario nga ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Dios Amahan; giisip niya si Jesu-Cristo nga usa ka binuhat ug wala niya giila ang Iyang pagka-diyosnon nga hingpit. Ang erehe nga Arianismo hingpit nga gikondena sa Unang (325) ug Ikaduhang (381) Ekumenikal nga Konseho.

[4520] Si Constantius (II) naghari gikan sa 337 hangtod sa 361.

usa ka Ariano, gisugdan niya ang pagsuporta sa mga Ariano sa tanang paagi ug sa pagpalambo sa ilang mga interes. Busa, sa iyang paghari, napugos ang mga Ortodokso sa pag-antos sa grabeng pagpanlupig ug pagpanglutos sa kamot sa mga Ariano, diin si Santo Eusebio mismo nakasinati og daghang kalisod tungod sa iyang kadasig alang sa Ortodoksong pagtuo.

Ang kadasig ni San Eusebio alang sa Simbahan ni Kristo nahibal-an sa tanan pagkahuman sa hitabo nga gihulagway sa ubos.

Sa dihang si Eudoxius, ang Arianong Patriarka sa Antioquia, mibalhin sa trono sa Constantinople alang sa bahandi[4521] , usa ka konseho sa tanang obispo sa Siria ang gitigum sa Antioquia niining okasyon aron mopili og patriarka nga mosunod kang Eudoxius. Tungod kay pipila ra kaayo ang mga Ortodoksong magtutuo dili lang sa mga Kristohanong katawhan kondili pati sa mga obispo, ug daghan ang misunod sa Arianismo aron mosuporta sa dili matinud-anong emperador, ang doktrinal nga baruganan sa bag-ong napiling patriyarka dakong kahinungdanon alang sa Simbahang Ortodokso. Si Santo Eusebio maoy mitagad niini; sa konseho, siya nag-okupar og usa ka bantugang posisyon taliwala sa mga obispo nga nagdumala. Tungod kay pamilyar kaayo siya kang Meletius, ang Obispo sa Sebaste sa Armenia, nga usa ka ortodoksong magtutuo nga hugot nga nagsunod sa kredo sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea, gisugyot ni Eusebius sa tanan nga kini nga obispo ang angay pilion isip patriyarka. Ang mga Ariano, nga wala makahibalo sa pagka-ortodoxo ni Meletio ug nagtuo nga parisan siya sa pagtuo, dali ra nilang gituman ang tambag ni Eusebio. Naghimo sila og usa ka panaghiusa nga resolusyon bahin kang Meletio, gipamatud-an kini sa ilang mga pirma, ug gisalig kini kang Santo Eusebio aron itago. Unya, pagkahuman madawat ang pagtugot sa emperador alang niining eleksyon, usa ka mensahe mahitungod sa eleksyon ang gipadala kang Santo Meletio sa ngalan sa mga obispo, ug gidala siya sa Antioquia, diin siya gidawat uban sa dakong kalipay. Isip Patriarka, gisugdan ni Santo Meletio pagtudlo sa iyang mga karnero, labaw sa tanan, sa pagpanginabuhi nga maayo ug may hiyas: pinaagi niini gitinguha niyang pahapsayon ang dalan padulong sa ortodoksiya alang sa mga tawo nga mapugos ang kasingkasing. Gilauman sa santo nga pinaagi sa pagtul-id sa dautang mga batasan ug pag-ugot sa mga tinik ug mga maldito, makapugas siya sa mga binhi sa Ortodoksiya sa iyang kawan uban sa dakong kalampusan. Wala madugay, gusto sa mga tawo nga masayran kung unsang kredo ang gisunod sa ilang bag-ong patriyarka sa , busa gisugdan nila siya pagpangutana bahin niini. Niining higayona, si Santo Meletio mitudlo og sermon sa katawhan sa simbahan, diin iyang gidayeg ang Ortodoksong pagtuo, sumala sa gipamatud-an sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicea, ug gipahayag nga ang Anak usa ka substansya ug parehas nga kinaiyahan sa Amahan, walay sinugdan ug Magbubuhat sa tanang binuhat. Pagkahuman niining pampublikong sermon, ang mga Ariano nabulag-bulag ug nasuko kaayo, samtang ang mga Ortodokso nalipay sa pagkakita og usa ka ortodoksong obispo sa apostolikong trono. Sa ilang kasuko, gipahawa sa mga Ariano ang patriyarka gikan sa simbahan sa ika-30 ka adlaw human sa iyang pag-ukom isip patriyarka ug gisugdan siya nilang pagpanamastamas bisan asa, nga nagtawag kaniya nga sumusunod sa erehe nga si Sabellius[4522] . Unya, sa ilang hangyo, gikondena si Meletio sa hari sa pagkapriso ug gipadala siya sa exilio gikan sa Antioquia sa gabii. Sa iyang puwesto, gipili sa mga Ariano si Euzo, usa ka Ariano, isip obispo sa Antioquia.

Si Santo Eusebio sa Samosata, sa dihang nakita niya ang kagubot nga gipahinabo sa mga heretiko sa Simbahan sa Antioquia, ug sa dihang nasaksihan usab niya ang dili angay nga pag-abuso nga gihimo sa mga Ariano kang bag-ong Arsobispo Meletius, mibiya sa Antioquia nga wala mag-ingon bisan kinsa ug mibalik sa iyang kaugalingong siyudad. Pagkahuman sa pagbiya ni Meletius, nahinumduman sa mga Ariano nga si Eusebio nagkupot sa dekreto mahitungod sa eleksyon ni Meletius, nga gipirmahan sa mga obispo. Sa pagkahibalo niini, sila nabalibog kaayo, kay nahadlok sila nga mura'g ila siyang gipili nga arsobispo sa ilang kaugalingon unya gipahawa dayon. Busa, ang mga Ariano misugod sa pagpakisayud sa hari, nga anaa niadto sa Antioquia, nga magpadala ug sugo kang Eusebio aron ipabalik ang dekreto nga gisalig kaniya. Ang hari dayon nagpadala ug sugo kang Eusebio aron kuhaon ang dekreto. Pag-abot sa sugo sa puloy-anan sa obispo, iyang gipahibalo ang sugo sa hari, diin mitubag si Santo Eusebio:

[4521] Si Eudoxius nagsilbi isip Patriarka sa Antioquia gikan sa 357 hangtod 358; ug sa Constantinople gikan sa 360 hangtod 370.

[4522] Si Sabelio, usa ka erehe sa ikatulong siglo, giliko ang ortodoksong doktrina sa Balaang Trinidad pinaagi sa pag-angkon nga ang Dios adunay usa ra ka Persona: isip Amahan, Siya anaa sa langit; isip Anak, sa yuta; ug isip Espiritu Santo, sa binuhat.

'Dili ko ihatag ang kinatibuk-ang hukom nga gisalig kanako hangtod magkatigum ang tanan nga nagsalig niini kanako (sa usa ka konseho).'

Nibalik ang mensahero nga walay dala, diin nasuko kaayo ang hari ug gisugo niya pag-usab, nga nagsulat og hugot nga sugo nga kon mosalikway ang obispo sa paghatag sa paghukom, putlon ang iyang tuo nga kamot. Gisulat sa hari kini nga katapusang bahin aron hadlukan ang santo, apan wala siya kaisog nga sugoan ang mensahero nga buhaton kini. Sa pag-abot sa mensahero sa hari sa obispo ug pagpakita kaniya sa hulga nga mensahe, si San Eusebio, pagkahuman sa pagbasa niini, dayon gipataas ang duha ka kamot aron putlon, nga miingon:

'Putla dili lang ang akong tuo nga kamot, kondili pati na usab ang wala; bisan pa niana, dili ko mohatag og hukom nga mosaway sa dautang buot ug kawalay-balaod sa mga Ariano.'

Pag-usab, mibalik ang mensahero nga walay desisyon ug gisultihan ang hari sa tanan. Ang hari, sa pagdungog sa tubag sa balaan nga obispo, natingala kaayo sa iyang walay kahadlok nga kaisog ug pagkamapundar, busa gidayeg niya si Eusebius sa atubangan sa kadaghanan.

Paglabay sa pipila ka tuig, namatay ang dautang Haring Constantius, ug pagkahuman niini misaka sa trono si Julian nga Apostata[4523] . Kining hari sa sinugdan gibalik si Santo Meletius gikan sa pagka-bihag sa Katungdanan sa Antioquia, apan sa ulahi gipahawa siya pag-usab.

Sa paghari ni Julian, ang Simbahan ni Kristo nakasinati og mas dako pang kadaut kaysa sa paghari ni Constantius. Ang erehe nga Arianismo, nga nagdala og kalibog sa tanang matinud-anon sa tibuok kalibutan, gipagrabe pa sa pagpanlupig sa kamot sa mga mananamba sa dios-diosan. Ang emperador mismo hayag nga gisalikway si Kristo ug misugod sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Usa ka pagpanlupig ang gipahigayon batok sa Simbahan ni Cristo ug batok sa mga Kristohanon, nga gipunting ilabina sa mga klero. Kining mga pagpanlupig nagresulta nga daghang mga Simbahang Ortodokso (niadtong panahona) ang napabilin nga walay mga ministro, ug ang mga katungdanan sa obispo walay mga obispo, diin ang uban gipatay, samtang ang uban gipahawa—bisan pa sa mga Ariano atol sa paghari ni Constantius, o sa mga mananamba sa diyos-diyosan atol sa paghari ni Julian. Grabe kaayo ang kahimtang nga, kon wala gipahunong sa Ginoo ang kinabuhi ug paghari ni Julian, hapit na walay simbahan nga mabilin nga buo uban sa ilang mga ministro.

Sa ingon ana ka grabe nga panahon, si San Eusebio, nga nagtago sa iyang pagka-obispo, nagsul-ob og sinina militar ug, sa ingon ani nga pagkatawo, misugod sa pagbiyahe sa Siria, Fenicia, ug Palestina, nagpalig-on sa mga Kristohanon sa ortodoksong pagtuo. Bisan asa niya makit-an ang simbahan nga walay mga ministro, nag-ordinar siya og mga pari, diakon, ug uban pang mga klero; ug sa tanang dapit, gi-ordinar niya nga mga obispo lamang kadtong misalikway sa erehe ni Ario ug nagpabilin sa Ortodoksong pagtuo. Mao kana kadako sa kadasig ni San Eusebio para kang Kristo, mao kana kadako sa iyang paningkamot, kaigmat ug pag-amuma nga gipakita sa bantugang Obispo sa Dios, si Eusebio, alang sa Simbahan ni Kristo niadtong panahona!

Pagkahuman sa makauwaw nga kamatayon ni Julian, ang matinud-anon ug mahigugmaon kang Kristo nga Emperador Jovian[4524] misaka sa trono, ug sa iyang paghari gibalik si Santo Meletius sa iyang katungdanan. Niadtong panahona, si Santo Eusebius ug ang ubang mga Ortodoksong obispo misugod sa pagdumala sa ilang mga kawan nga mapangahas, nga walay kahadlok sa mga pagano. Sa tambag ni San Eusebio, mitigum si Meletio og usa ka Lokal nga Konseho sa Antioquia nga gitambongan sa 27 ka obispo; sa taliwala nila, si Eusebio ang ikaduha sa ranggo pagkahuman ni Meletio. Nagtambong usab niini nga konseho si Pelagio, Obispo sa Laodicea, ug ang mosunod mao ang sugilanon sa iyang walay sala ug balaan nga kinabuhi.

Sa iyang pagkabatan-on, napugos siya sa iyang mga ginikanan nga magminyo, apan sa dihang gidala siya sa kwarto sa nobya, nakumbinse niya ang iyang nobya nga panalipdan ang iyang pagkabirhen sa pagkabalaan. Busa, ubos sa porma sa kaminyoon, nagpuyo siya uban sa iyang asawa sa dili madunot nga pagkabirhen, sama sa usa ka igsoon nga lalaki uban sa usa ka igsoon nga babaye. Labaw pa, siya nailhan tungod sa daghang uban pang mga hiyas, nga mao ang hinungdan nga gihatagan siya sa Dios ug sa mga tawo og dungog isip usa ka santo. Nagpakita si Pelagius og dakong gugma kang San Meletius ug San Eusebio ug nahimong suod nilang higala nga pareho og hunahuna ug, kauban nila, usa ka kampyon sa pagkamatinud-anon. Sa maong lokal nga Konseho sa

[4523] Si Julian nga Apostata naghari gikan sa 361 hangtod sa 363.

[4524] Si Jovian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 363 hangtod sa 364.

Antioquia nga nahisgutan na, gisugo sa mga balaang amahan ang tanan nga ipahayag ug ipatuman sa ortodoksong paagi ang pagkapareho sa substansya sa Anak sa Amahan, ingon man usab ang doktrina nga natukod sa Unang Ekumenikal nga Konseho. Mipasugot ang mga Ariano niini nga desisyon ug mipirma, bisan pa man hipokrito ra ug pansamantala lang aron malipay ang ortodoksong hari, ug labi na tungod sa kahadlok sa mga ortodoksong obispo—Santo Meletio, Santo Eusebio, ug Santo Pelagio—nga gihatagan og dakong dungog sa hari. Gipasidunggan kaayo sa matinud-anong emperador kining mga haligi sa Simbahan tungod sa ilang pagka-ortodoxo ug balaan nga kinabuhi, ug gitamdan niya ang ilang tambag sa tanang butang; mao kini ang hinungdan nga gihadlok sila sa mga heretiko, nga tungod sa kahadlok kanila, misulod sa Simbahan.

Pagkahuman sa kamatayon sa matinud-anong Haring Jovian, nga naghari lang sa mubo nga panahon, misaka si Valens sa trono[4525] ug ang mga heretiko mibalik pag-usab sa ilang heresiya, sama sa mga iro nga mobalik sa ilang kaugalingong suka[4526] , una sa tanan pinaagi sa pagpaling sa hari ngadto sa Arianismo pinaagi sa iyang Arian nga asawa, si Domnica. Ang Simbahang Ortodokso usab misugod pag-usab sa pag-antos sa pagpanlupig, ug ang mga obispo niini gipahamtang sa pagbiya sa ilang yutang natawhan. Si Santo Meletius gibiya sa Armenia, si Santo Pelagius sa Arabia, ug si Santo Eusebius gisilotan nga ipriso sa Tracia.

Ang dili matarong nga sugo sa dili matarong nga hari bahin sa pag-exile kang Eusebius naabot sa Samosata sa gabii. Pagkahibalo niini, gitawag ni Santo Eusebius ang sugo sa hari ug miingon kaniya:

'Paghilom karon ug ayaw pagsulti bisan kinsa sa hinungdan sa imong pagbisita, basi mahibalo ang mga tawo ug, sa ilang pagkainggit, mosukwahi ug mopatay kanimo; unya ako ang pasanginlan sa imong kamatayon.'

Pagkahuman niini, nag-ampo si Santo Eusebio sa gabii ug, niadtong gabii, gisultihan niya ang usa sa iyang matinud-anong sulugoon sa sekreto. Sa diha nga natulog na ang tanan, mibiya ang santo, kauban ang iyang sulugoon, sa puloy-anan sa obispo; gidalit sa sulugoon ang mitra ug libro sa obispo sa iyang likod. Pag-abot sa mga biyahero sa Suba sa Euphrates, nga nag-agos duol sa pader sa siyudad, misakay sila sa usa ka sakayan aron molarga paingon sa siyudad sa Zeugma. Gisugo dayon sa santo ang mga mag-gaud nga molarga; human sa bug-at nga paningkamot sa tibuok gabii, gidala nila ang mga biyahero sa lungsod sa Zeugma pagkasunod adlaw. Ang mga tawo sa Samosata, pagkahibalo nga mibiya na kanila ang balaan nga obispo, nanghilak ug nangagaol pag-ayo, samtang nangutana usab sila kon kinsa may nakahibalo asa na paingon ang santo. Usa sa mga lumolupyo nakakita sa santo nga misakay sa usa ka sakayan ug nakadungog kaniya nga nagsugo nga dad-on siya sa lungsod sa Zeugma, nga iyang gisugilon sa mga tawo. Dali dayon, daghan sa mga lumolupyo ang misakay sa mga sakayan, misunod sa santo, ug nakasugat kaniya sa Zeugma. Sa dihang nagtindog sila sa atubangan sa santo, naghilak sila pag-ayo, naningkamot nga madani siya nga mobalik sa ilang siyudad. Wala mouyon ang santo. Human niadto, gisulayan nila ang tanang posible nga paagi sa pagpakiluoy kaniya, gisulti ang tanang matang sa pulong, mihulog sila sa iyang mga tiil ug gibabad kini sa ilang mga luha, aron lang siya mobalik sa iyang katungdanan. Gipahinumduman sila ni San Eusebio sa mosunod nga mga pulong sa Apostol: *'Ang tanang tawo kinahanglan mosugot sa mas hataas nga gahum; kay walay gahum nga dili gikan sa Dios; ug ang mga gahum nga anaa karon gitukod sa Dios. Busa, ang bisan kinsa nga mosupak sa gahum, mosupak sa sugo sa Dios; ug ang mga mosupak makadala ug silot sa ilang kaugalingon'* (Roma 13:1–2).

Sa pagpanulti niining mga pulong sa Apostol, miingon ang santo:

'Dili posible para kanako nga supakon ang sugo sa hari, ug sa tinuod dili usab kini luwas para kaninyo nga supakon ang kabubut-on sa hari.'

Human niini, nasabtan sa mga miabot nga dili nila mapugos ang santo nga mobalik, busa misugod sila sa paghatag kaniya og mga suplay para sa biyahe—ang usa nagtanyag og bulawan, ang lain pilak, ang uban bisti, ug ang uban ulipon—sama sa usa ka tawo nga magbiyahe og layo. Gidawat ni San Eusebio ang gamay ra kaayo sa gipanghatag kaniya. Sa dihang mibulag na siya, gihangyo sila sa santo nga magpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo ug sa mga doktrina sa mga Apostoles; nag-ampo siya sa Diyos alang kanila tanan ug, pagkahuman niya silang gipanalanginan, mibiyahe siya paingon sa Tracia, diin siya gipahamtang sa exilio.

Samtang anaa si San Eusebio sa Istra, nakaabot kaniya ang balita nga ang mga Goto misalakay sa Traseya ug naglaglag sa yuta. Busa, wala na magpadayon ang santo, kundili nagpabilin sa Istra, diin siya nagpuyo hangtod

[4525] Ang Emperador Valens naghari gikan sa 364 hangtod sa 378.

[4526] Ang pagtandi gikuha gikan sa 2 Pedro 2:22.

sa kamatayon sa dautang Haring Valens. Ang mga Ariano mitudlo sa Arianong obispo nga si Evnomius aron mopuli kang Eusebius sa Samosata.

Sa dihang misulod si Evnomius sa siyudad sa Samosata aron pangulohan ang kawan, wala'y bisan usa ka lumolupyo sa siyudad—dili ang dato o pobre, dili ang artista o mag-uuma, dili ang lalaki o babaye, dili ang tigulang o batan-on—ang migawas aron sugaton siya: ang tibuok siyudad, nga ortodokso, wala gustong pasidunggan ang heretikal nga obispo, ni dawata ang iyang panalangin, ni bisan tan-awon siya. Gikuptan ni Evnomius ang diyosesis pinaagi sa dekreto sa hari ug gisugdan ang pagsimba sa katedral. Ang mga tawo misalikway sa pag-adto sa maong simbahan, ug wala usab sila mibisita sa puloy-anan sa obispo, tungod kay dili nila ganahan ang heretiko nga obispo. Busa, si Evnomius kanunay nga nag-inusara, gawas lang sa mga tawo nga kauban niya miabot. Giingon bahin kaniya nga, bisan pa man heretiko siya sa mga butang sa pagtuo, maayo gihapon siya nga tawo, malumo, hilumon, mapainubsanon ug buotan sa tanan. Ang mosunod nga sugilanon gisaysay mahitungod sa iyang maayong kinaiya.

Sa usa ka higayon, miadto siya aron maligo sa pampublikong paliguan, ug ang mga tig-atiman, subay sa kostumbre sa maong nasud, gisirad-an ang mga pultahan sa iyang likod aron walay lain makasulod samtang nagaligo ang obispo. Si Evnomius, sa pagkahibalo nga daghan ang nagatindog sa pultahan nga gustong maligo, gisugo ang mga tig-atiman nga ablihan ang mga pultahan ug pasudlon ang tanan nga gustong maligo uban kaniya. Ang mga misulod sa paliguan, pagkakita nila sa obispo nga naglingkod sa init nga batya, wala magtinguha nga moupo kondili nagtindog sa atubangan niya, busa gihatagan siya nila og dungog. Gidapit sila sa obispo nga mosulod sa samang batya diin siya naglingkod, apan mitanggi ang mga miabot. Nakahibalo dayon ang obispo nga tungod kaniya sila nagbarog didto ug wala magtinguha nga maligo. Nakasubo kini kaniya pag-ayo; migawas siya sa batya ug mibiya sa paliguanan, kay wala siya magtinguha nga pasidunggan. Ang mga nabilin sa paliguan dayon gipagawas ang tubig gikan sa lababo, kay giisip nila kini nga nahugawan sa pagligo sa heretiko, ug hugasan pag-ayo ang mismong lababo, kay gikaligtaan nila ang presensya sa heretiko niini; pagkahuman lang niana, pagkahinimo nila og bag-ong init nga tubig, nag-andam sila og lababo para sa ilang kaugalingon. Pagkahibalo ni Evnomius niini, hingpit siyang nakumbinsi nga dili niya mapabor ang mga tawo sa Samosata; mibitiw siya sa iyang pagka-obispo ug mibiya sa siyudad.

Pagkahuman sa pagbiya ni Evnomius, gipahimutang sa mga Ariano si Obispo Lucius sa Samosata, usa ka tawo nga pareho nila og heretikal nga pagtuo, usa ka klarong lobo ug kaaway sa panon ni Cristo. Ang mga lungsuranon sa siyudad wala maghatag og dungog niining obispo, sama sa ilang pagbuhat sa una (Eunomiyo), ug nagpuyo siya uban lamang sa mga kauban niyang miuban kaniya, kay walay usa sa mga Ortodokso ang miduol sa obispo. Sa bahin sa kawan ni Kristo, bisan pa nga wala sila sa ilang magbalantay (Eusebius), hinumduman gihapon nila pag-ayo ang iyang pagtulon-an ug gipadayon nila nga walay sala ang balaan nga pagtuo. Makita nato kung unsa kaayo gisalikway sa mga Ortodokso ang heretikal nga obispo pinaagi sa mosunod nga panghitabo:

Usa ka adlaw, usa ka grupo sa mga batang lalaki ang nagdula og bola sa kadalanan (sama sa kasagarang ginabuhat sa mga bata), nga gipasa-pasa kini gikan sa usa ngadto sa lain. Niadtong panahona, nahitabo nga naglabay ang obispo. Sa dihang nahulog ang bola sa ilawom sa kabayo ug karwahe sa obispo, nakita kini sa mga bata ug misinggit sila pag-ayo: 'Nadisturbohan na sa heresiya ang bola, nadisturbohan na sa heresiya ang bola…' Pagkadungog sa mga singgit, gisugo sa obispo ang usa sa iyang mga sulugoon nga pangitaon kung unsa ang gibuhat sa mga bata ug ngano nga kusog kaayo sila nagasinggit. Ang mga bata nagpasiugda ug kalayo ug gipasa-pasa ang bola sa kalayo, nga nagtuo nga kini nga kalayo makapahimakas sa bola gikan sa heresiya. Busa, dili lang ang mga hamtong kondili bisan ang gagmay nga mga bata nagdumot sa heresiya sa obispo, nga sama sa kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaan nga dapit (cf. Dan. 9:27). Pagkahibalo ni Lucas niini, wala niya gisunod ang pagkamaulogon ni Evnomius, kondili nasuko siya pag-ayo ug gipahilayo ang daghang mga klero ngadto sa layo nga mga lugar. Gipahilayo niya ang pag-umangkon ni Eusebius—ang bulahan nga si Antiochus, usa ka labing takus nga pari, matarong ug giinspirar sa Diyos, maalamon sa akademiko—ngadto sa Armenia; ug si diakon Evolkius, ang labing iladong ministro sa Ginoo, iyang gipahawa ngadto sa Disyerto sa Oasis. Tungod niini, dakong kasubo ug pagluok ang miabut sa siyudad sa Samosata.

Pagkahuman sa makalilisang nga kamatayon sa dautang Haring Valens, ang matinud-anong Haring Gratian[4527] misaka sa trono. Gidali-dali niyang gipagawas ang tanang obispo ug uban pang mga klero nga gipahilayo tungod sa ilang Ortodoksong pagtuo, ug gisugo nga ibalik kanila ang ilang kanhing mga katungdanan.

Unya mibalik ang mosunod: San Meletio sa Antioquia, San Pelagio sa Laodicea, ug San Eusebio sa Samosata. Kauban ni Eusebius, mibalik usab sa Samosata ang tanan nga gipahawa ni Lucius nga Ariano, lakip na si pari Antiochus sa Armenia ug si diakon Evolkius sa Oasis. Para sa mga Ortodokso, kini usa ka hinungdan sa dakong kalipay; para sa mga dili matinud-anon, usa ka hinungdan sa dakong kaulaw. Pagbalik niya sa iyang kanhing diyosesis, si Eusebius, kauban ang ubang mga obispo ug labi na sa panaghiusa kang Santo Meletius, misugod sa reporma sa Simbahan. Una sa tanan, naningkamot siya sa pagtudlo sa mga katungdanan sa obispo—nga nahibilin nga bakante human sa pagtangtang sa mga Arian nga obispo—sa mga tawo nga angay ug matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo. Sa pag-ordinar kanila sa opisina sa pagka-obispo, ang santo mitudlo sa mosunod nga mga obispo: ang dungogong Akakios sa Vireia, ang birtwusong Theodotus sa Hierapolis, ang kapangalan niyang si Eusebius sa Chalkis, Si Isidoro sa Cyrrhus; ug sa Edessa, pagkahuman sa kamatayon sa balaan nga obispo Varsas, iyang gipahimutang ang konoesor nga si Eulogio sa trono. Kauban ang debotong Obispo Marinus, nga napili sa Arian nga siyudad sa Dolichina, mibyahe didto si Santo Eusebio, diin gusto niyang limpyohan ang simbahan gikan sa erehya ug itukod ang bag-ong napiling Ortodoksong obispo. Sa pagsulod ni Eusebio sa siyudad, usa ka Arian nga babaye ang mihagis ug kaldero kaniya gikan sa atop, nga nakabuka sa ulo sa santo. Tungod niining samad, nagmasakit si Santo Eusebio ug mibyahe paingon sa Ginoo. Samtang nag-antos sa kamatayon, iyang gihangyo ang tanan nga naa didto nga dili magpanimalos o makadaot sa babaye nga hinungdan sa iyang pagkasakit. Niining maong hitabo, gisunod sa santo ang ehemplo sa iyang Ginoo, nga nag-ampo alang sa mga naglansang kaniya sa krus, nga miingon: *'Amahan, pasayloa sila, kay wala nila masayri unsay ilang gibuhat'* (Lucas 23:34); ug usab ang ehemplo ni San Esteban, nga nag-ampo alang sa mga nagbato kaniya[4527] .

Busa, si[4528] , ang dakong alagad sa Dios nga si Eusebius, namartir sa kamot sa mga Ariano, human siya nag-antos alang sa Anak sa Dios, nga pareho sa kina-iya ug ka-angayan sa Amahan. Ang iyang balaan nga lawas gibalik sa siyudad sa Samosata, diin kini gihigugmaong gilubong, taliwala sa mga luha ug pag-aga sa tibuok Kristohanong katawhan. Ang maong Bulahang Antiochus, anak sa igsoon nga babaye ni San Eusebio, gitudlo aron mopuli kaniya. Ang Simbahan sa Samosata mitubo sa ortodoksiya, matinud-anon nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad; Kaniya, busa, mao ang dungog, himaya, pagpasalamat ug pagsimba gikan kanamo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Nga nagkinabuhi ka sa usa ka diosnon nga kinabuhi sa pagka-pari, ug naglakaw sa dalan sa pagkamartir, imong gipahunong ang mga pagano nga halad, San Eusebio; apan ingon usa nga adunay kaisog sa atubangan ni Cristo nga among Dios, pag-ampo aron maluwas ang among mga kalag.

Paghandum sa mga balaan nga martir Zinon ug Zina.

Paghinumdom sa Hunyo 22

Ang Balaang Martir Zinon lumad sa Philadelphia sa Arabia[4529] , nga sa karaang panahon nailhan nga Ema. Si Zina mao ang iyang sulugoon ug andam kaayo nga mag-antos alang sa iyang pagtuo kang Kristo. Sa panahon sa pagdumala ni Maximinus, nga nagdumala sa probinsya sa panahon sa paghari ni Emperador Maximinus, gipangbahin ni Santo Zinon[4530] ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug gipagawas niya ang iyang mga ulipon. Pagkadungog niya sa dakong dungog nga gihatag sa hegemon sa mga diyos-diyosan, miadto siya kaniya uban sa iyang sulugoon, sumala sa gusto ni Zina; kay dili niya gusto biyaan ang iyang agalon ug misunod siya kaniya sa iyang kaugalingong kabubut-on. Miapil si Santo Zinon sa atubangan sa hegemon, ug sa dihang nakita niya nga ang hegemon tinuod gayud kaayo nga nabalaka sa pagsimba sa bakak nga mga dios ug siya mismo

---

[4527] Ang pista ni San Esteban, ang Arkidiakono, gisaulog kada 27 sa Disyembre.

[4528] Ang kamatayon ni San Eusebio nga Martir nahitabo mga tuig 380.

[4529] Sumala sa pagpatin-aw ni His Eminence Filaret ('Lives of the Saints', Hunyo, p. 165), ang 'Arabian Philadelphia' nagtumong sa amihanang bahin sa Perea o sa Transjordan nga rehiyon sa Palestina, nga nailhan nga Decapolis.

[4530] Sumala sa Menologion ni Emperador Basil ug sa Griyegong Synaxarion, si Zinon usa ka sundalo.

matinud-anon nga nag-alagad sa mga idolo, iyang gisaway siya. Dayon gisugo sa hegemon nga latigon ang santo gamit ang mga lubid nga panit sa baka. Sa panahon niining pagpanakit, gipahaba ni Zinon ang iyang bukton ug gihampak ang bungbong sa templo sa pagsimba sa diyus-diyosan gamit ang iyang siko, nga nakaguba ug nakaguba niini. Tungod niini, una siyang gisabit, ug ang iyang lawas walay kalooy nga gipangtangtang ang panit, gipahid sa suka ug asin ang iyang mga samad; pagkahuman, gisaksak ang iyang mga tiil sa usa ka bloke gamit ang upat ka pangpako. Si Zina, ang sulugoon ni Santo Zinon, miadto sa lugar sa iyang pag-antos ug misugod sa pagpakiluoy sa iyang agalon nga ayaw siya isalikway o biyaan. Pagkahibalo niini, gisugo sa igemon nga ipasulod usab sa bitag ang mga tiil ni Zina. Sa dihang gidala ang duha ka balaan nga martir sa atubangan sa gobernador alang sa interogasyon ug misalikway sa pagbiya kang Kristo, gipailawom sila sa mabangis nga pagpanakit; dugang pa, ang dughan ni Santo Zinon ug ang dapit diin nahimutang ang iyang kasingkasing gisunog gamit ang mapaso nga puthaw nga mga baras. Pagkahuman niini, gbitay ang mga santo sa usa ka kahoy, gibitbitan og bug-at nga mga bato ang ilang mga tiil, ug gisunog ang ilang unod sa kalayo; dayon gilabay sila sa usa ka lungag nga puno sa kalayo ug gibuboan og lana ang mga siga. Apan, tungod kay ang mga balaan nga martir milagrosong wala'y kadaut ug wala gani natunaw sa kalayo, sa katapusan giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada[4531] . Ang ilang paghinumdom gisaulog sa Simbahan ni San Jorge sa Kyparissia[4532] .

Niining adlawa, ginahimo ang paghinumdom alang sa balaan nga martir nga si Galaktion, nga nalunod sa dagat, ug alang kang Juliana, nga gisunog sa poste kauban ang iyang anak nga si Saturninus.

6 Hulyo

23 Hunyo (Daang Estilo)

Paghandum kang Santa Agrippina nga Martir

Paghinumdom sa 23 Hunyo

Ang Balaang Birhen Agrippina natawo ug nagdako sa karaang Roma. Sukad pagkabata iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa Dios ug siya mao, sumala sa mga pulong sa Apostol, *'ang humot ni Cristo sa taliwala sa mga ginaluwas'* (2 Cor. 2:15). Sama sa usa ka humot nga mansanas o usa ka mabangong bulak, pinaagi sa iyang putli ug birtuoso nga kinabuhi gidala niya ang katam-is ug humot sa kasingkasing sa mga matinud-anon, ug busa gipawala ang baho sa mga kahuyang. Gipahumotan niya ang iyang kalag sa pagkabirhen nga pagkabalaan ug gi-promesar ang iyang kaugalingon kang Kristo, nga alang Niya, sa paghari ni Valeriano[4533] , mapangahas ug maisugon siya, nga walay kahadlok sa pag-antos, misugot sa daghang samad tungod sa gugma sa iyang Nobyo, si Kristo. Ang iyang lawas gipukpok sa mga tungkod nga grabe kaayo nga nabali ang iyang mga bukog, pagkahuman gipahubas siya ug gibutang sa mga kadena. Apan ang Anghel sa Ginoo, pinaagi sa dili makita nga kamot, gipagawas ang iyang mga gapos ug gipalig-on siya, ug siya, nga nakadaog batok sa tanang dautang buhat, gihatag ang iyang espiritu sa Dios taliwala sa iyang mga pag-antos[4534] . Ang mga sulugoon ni Cristo, sila Vassa, Paula ug Agathonica, tinago nga gidala ang lawas sa balaang martir ug mibiya sa Roma uban niini. Nagbiyahe gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain ug human sa taas nga pagbiyahe, nakaabot sila sa rehiyon sa Sicily, diin ilang tinago nga gilubong ang balaang lawas. Sa diha nga giisip nga angay modawat sa dungganong relikya sa balaang martir ang Sicily, kini dayon nakagawas gikan sa kangitngit nga dautang buot sa demonyo ug nakakaplag og proteksyon batok sa mga Agarian pinaagi sa mga pag-ampo ni Santa Agrippina. Busa, sa dihang gilibotan sa mga Agarian ang siyudad diin nahimutang ang simbahan sa balaan nga martir ug nangahas sa pagsakop niini, sila dayon gipahamtang sa hingpit nga pagkaguba.

[4531] Ang mga balaang martir namatay niadtong tuig 304 sa panahon sa paghari ni Maximian Hercules, kauban sa paghari kang Diocletian gikan sa 286 hangtod 305.

[4532] Cyparissius o Cyparissus – mga lugar sa Constantinople.

[4533] Si Emperador Valerian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 253 hangtod sa 259.

[4534] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Agrippina nahitabo sa tunga-tunga sa ikatulong siglo.

Gikan sa balaan nga kabaong sa martir, ang tanan nga masakiton ug mga ketong nga miabot uban sa pagtuo nakadawat og pag-ayo gikan sa matag sakit pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir, pinaagi sa grasya ni Kristo, among Dios. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Misidlak na ang adlaw aron sa pagsaulog sa imong mahimayaong mga buhat, ug ang Banal nga Simbahan, sa pagpasidungog kanimo, malipayong nagtawag kanimo: Lipay, dalaga ug martir, labing dungog nga Agrippina.

Ang Sugilanon sa Paghinulsol ni Teofilo

Gisaulog sa Hunyo 23

Sa dili pa dugay sa paglusob sa mga Persyano[4535] sa mga teritoryo sa Gresya, sa Ikaduhang Diyosesis sa Silisya, sa siyudad sa Adana[4536] , nagpuyo ang tagdumala sa balaang katedral nga simbahan sa siyudad, usa ka lalaki nga ginganlan og Teofilo. Nipuyo siya og usa ka buhi nga matarong ug balaan, nagdumala sa kabtangan sa simbahan sa matarong ug maalamon nga paagi, ug nagdumala sa mga buluhaton sa hustisya ug sumala sa kabubut-on sa Dios. Alang sa obispo, siya ang mata nga nagbantay sa tanan ug ang tuo nga kamot nga nagbuhat sa tanang buluhaton ug sugo. Gihigugma siya pag-ayo sa iyang obispo—ug dili lang sa obispo, kondili usab sa tibuok klero ug sa tanang pumoluyo sa lungsod—tungod sa iyang mga pagkamaayo; kay siya usa ka amahan sa mga ulila, tig-atiman sa mga balo, usa ka mapinanggaon nga dalangpanan sa mga kabus, tigdepensa sa mga gipanglutos, ug tabang sa mga walay makatabang; Sa mubo nga pagkasulti, walay bisan kinsa nga iyang wala gipahupay sa ilang kasubo, sa pulong ug buhat. Tungod niini tanan, gipasidunggan sa tanan si Teofilo ingon usa ka amahan, gihigugma siya ingon usa ka manalagad, ug gidayeg siya sa mga pagdayeg.

Sa dihang, sumala sa kabubut-on sa Dios, namatay ang Obispo sa Adana gikan sa kinabuhi dinhi sa yuta, ang tanang debotong lumolupyo sa maong siyudad, sa tanang ranggo, gikan sa labing dako hangtod sa labing gamay, nga gipalihok sa tinuod nga Kristohanong gugma kang Teofilo tungod sa iyang daghang maayong buhat, ug pamilyar usab sa iyang putli ug walay sala nga kinabuhi, nagkahiusa nga gipili siya nga ilang obispo. Dayon, nagpadala sila og pipila ka labing girespeto nga lungsoranon ngadto sa Metropolitan sa Silicia uban sa sinulat nga pahibalo bahin niini. Pagkahuman mabasa ang sulat, mitugot ang Metropolitan sa pag-uyon sa ilang napili: personal niyang nailhan si Teofilo nga usa ka matinahuron ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo, nga takus sa pagdumala sa diyosesis, ug maalamon ug eksperyensyado sa tanang butang. Gidali-dali niya nga gisugo nga siya dad-on kaniya alang sa ordinasyon isip Obispo sa Simbahan sa Adan.

Apan si Teofilo, pagkahibalo niya sa desisyon sa metropolitan, wala gustong moadto kaniya, ug mapugos nga misalikway sa pagdawat sa katungdanan nga obispo. Ang mga lungsuranon ug ang tibuok klero nangaliya kaniya sa dugay nga panahon, nga puno sa luha, nga siya na ang mahimong ilang obispo, apan wala kini'y kapuslanan. Nangpadala sila og lain nga petisyon ngadto sa metropolitan, nga naghangyo kaniya nga ipahimutang si Theophilus nga ilang obispo, bisan pa sa iyang dili pag-uyon.

Sa katapusan, gipatawag siya pinaagi sa pwersa sa awtoritatibong sugo sa Metropolitan, gidawat siya uban sa kalipay ug gugma ug gusto dayon siyang ordinahan nga obispo. Apan mihapa si Teofilo sa iyang tiilan ug, uban sa mga luha, nangayo siya nga ayaw siya pas-anon og ingon ana kabug-at.

'Nasayud ko sa akong mga sala!' matod niya, 'Dili ko angay sa katungdanan nga obispo.'

Pagkahuman nga dugay na siyang nagpaubos sa tiilan sa metropolitan, nagahilak ug nagapakusog sa paghangyo nga pasayloon siya, gihatagan siya sa balaan nga obispo og tulo ka adlaw aron maghunahuna, aron, human niya hunahunaon ang kahimtang, mouyon siya sa pagdawat sa opisina sa pagka-obispo ug dili balewalaon ang hangyo sa daghang mga tawo nga tinud-anay nga nangandoy nga siya ang ilang magbalantay.

[4535] Sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo, sa panahon sa paghari ni Haring Khosrow.

[4536] Adana – usa ka gamay nga lungsod sa Cilicia, usa ka Griyegong rehiyon sa Asia Minor.

Paglabay sa tulo ka adlaw, gitawag pag-usab sa Metropolitan si Teofilo ug gisugdan niya ang pagdasig ug paghangyo kaniya nga dili niya balibaran ang opisina sa pagka-obispo; sa pagbuhat niini, gidayeg niya ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug ang iyang kahanas sa pagdumala, ug gideklarar siya nga takus niini nga opisina. Apan si Teofilo mihulog pag-usab sa iyang mga tiil ug, samtang nagahulog og daghang luha, nagpadayon sa pag-ingon:

'Dili ako takus sa pagka-episkopo!'

Sa dihang nakita niya nga nagpabilin kini nga lig-on, mapugos nga misalikway ug wala mosugot bisan sa mga sugo o hangyo, sa katapusan gibyaan siya sa metropolitan aron buhaton niya ang iyang gusto. Pagkahuman niyang gipahinungod ang lain nga tawo isip obispo—nga iyang giisip usab nga takus—gipadala niya kini sa Adana, ug gisalig niya si Teofilo sa iyang pag-atiman aron siya makapadayon sa pagbuhat sa iyang mga katungdanan isip oikonomos.

Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nagdumala ang bag-ong obispo sa iyang katungdanan, samtang nagpadayon si Teofilo sa iyang naandan nga mga buluhaton, pipila ka mga kaaway, gipalihok sa satanicong pagdumot, misugod sa pagpangdaot sa katiwala sa obispo, tinago siyang gipangdaot ug giakusahan sa daghang dili angay nga mga buhat.

Sa sinugdan, wala tagda sa obispo ang ilang panamastamas ug wala kini hatagi og pagtuo, kay nahibalo siya nga ang iyang katiwala usa ka tawo nga may pagkamaayo ug walay kapintasan sa tanang aspeto. Apan tungod kay wala sila mohunong sa ilang pagpanamastamas tungod sa pagdumot— —nga nagdala og nagkalain-laing nakauwaw nga mga akusasyon batok kang Teofilo hapit adlaw-adlaw, hinay-hinay napalihok ang hunahuna sa obispo sa ilang mga pulong, maminaw sa ilang mga panamastamas ug mosalig kanila.

Paglabay sa pipila ka panahon, iyang gikuhaan si Teofilo sa iyang katungdanan isip tagdumala, aron dili na siya magdumala sa bisan unsa sa balay sa obispo o sa kabtangan sa simbahan, kondili magpuyo na lang sa balay, hilum ug malinaw, nagpahulay gikan sa iyang mga paningkamot; ang katungdanan sa tagdumala gisalig na sa lain.

Gipahawa sa iyang mga responsibilidad ug sa mga kahimayaan niining kinabuhi, gipahinungod ni Teofilo ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa usa ka tinuod nga Dios. Apan, tungod kay dili niya ikatugot ang pagtan-aw sa matarong ug walay kabalaka nga kinabuhi ni Teofilo, ang yawa—ang kaaway sa katawhan—nagsandig batok kaniya sa tanang limbong niini ug misugod sa pagsamok kaniya, usahay pinaagi sa iyang kaugalingong hunahuna, usahay pinaagi sa uban, nga hilom nga naghungihong kaniya: 'Gipakaulaw ka sa obispo, gikalimtan ang imong dagkong paningkamot; gipakainubos ka niya, gipili niya ang usa ka mas daotan, walay kahanas ug dili angay; gipahimutang ka niya sa kataw-anan ug pagdumot sa mga tawo.'

Ug si Teofilo misugod, sa sinugdan hinay-hinay, sa pagtagad niining mga dautang pasipala ug hunahuna, ug dayon misugod sa pagpadayon niini pag-ayo, bisan sa iyang kaugalingon o sa iyang mga higala, ug sa paghilak sa kasubo. Sa katapusan, ang limbong sa kaaway nagdala kaniya sa punto nga, nakalimot sa iyang kanunay nga pagsalig sa Diyos, nagsugod siya'g maluya sa kawad-on sa paglaum ug kasubo ug nahulog sa pagkawalay paglaum. Murag ang tanan nagkatawa ug nagpanamastamas kaniya, nga walay bisan kinsa nga nagtahud kaniya pa; nahuya siya nga mogawas sa balay ug makig-uban sa mga tawo. Misidlak sa iyang kasingkasing ang dili mapugngan nga pangandoy alang sa iyang kanhing awtoridad ug kontrol sa kabtangan sa simbahan; adlaw ug gabii iyang gihunahuna kini, gipahirapan ang iyang kaugalingon sa ingon nga mga hunahuna ug nagpamalandong kon giunsa niya pag-angkon pag-usab ang iyang kanhing posisyon, aron ang iyang mga kaaway dili na malipay sa iyang pagka-mapahiubos.

Tungod sa maong tinguha ug sa ubang hunahuna nga dili makapahimuot sa Dios, mibulag ang grasya sa Dios gikan sa iyang kasingkasing; nga wala na kini, sa ulahi nahulog siya sa hingpit nga pagkawalay paglaum ug misugod sa pagpangayo og tabang sa salamangka ug sa mga demonyo. Sa sinugdan gisalikway niya ang opisina sa pagkaepiskopo, apan karon nangandoy na siya sa usa ka mas gamay nga awtoridad. Busa gitugotan kini sa Dios nga mahitabo kaniya tungod kay nagpuyo sa iyang kasingkasing ang dautang hunahuna ug satanikong tambag.

Sa maong siyudad nagpuyo ang usa ka Hudiyo, anak sa kapahamakan, usa ka bantugang salamangkero, mago, ug manlimbong. Siya usa ka tinuod nga sulugoon sa yawa ug gidala ang daghan ngadto sa kapahamakan. Si Teofilo mibiyahe sa gabii paingon sa balay sa salamangkero ug, pag-abot niya, misugod siya og tuktok sa ganghaan. Gawas ang salamangkero aron tan-awon kinsa ang nagkatok ug sa pagkakita niya kang Teofilo, napuno

siya sa kahadlok. Natingala siya (kay nakaila siya kaniya), busa gihangyo niya siya nga mosulod sa balay ug pagkahuman misulod si Teofilo, gipangutana siya:

'Unsa may hinungdan, akong ginoo, nga nagkalisod pa ka sa pag-anhi kanako, usa ka mapang-antos ug dili takos nga tawo, sa tunga-tunga sa gabii?'

Si Teofilo, sa pagtubag, mihulog sa iyang tiilan ug, samtang nagpakusog sa paghangyo, miingon:

'Kung makatabang ka, tabangi ko ug ayaw ko biyai sa akong dakong kasubo.'

Dayon iyang gisaysay sa salamangkero ang tanan sa detalye: giunsa siya pagpasubo sa obispo pinaagi sa pagtangtang sa iyang katungdanan, giunsa siya pagbutang sa kaulaw sa mga tawo, nga gipili ang mas daotan kaysa kaniya samtang gikuha siya sa iyang puwesto; nagsaad siya sa salamangkero og daghang ganti kon motabang siya kaniya ug ibalik ang iyang kaniadto nga dungog. Unya mitubag kaniya ang Hudiyong salamangkero nga nagdumot sa Dios:

'Ayaw kasubo niini, akong ginoo, kondili pauli nga malipayon ug puno sa maayong paglaum; adtoa ko karong takna sa sunod nga gabii, ug dad-on tika sa akong agalon, ug siya motabang kanimo sa tanan.'

Pagkadungog ni Theophilus sa tubag sa salamangkero, siya nga (niadtong panahona) maluoy kaayo nalipay pag-ayo ug mibalik sa iyang balay nga puno sa paglaum nga magdala sa iyang kapahamakan.

Miagi ang usa ka adlaw ug miabot na usab ang gabii. Sa tungang gabii, sa sugo sa salamangkero, miadto si Teofilo sa atubangan niya. Gidala siya sa salamangkero sa hippodrom – ang lugar diin ginahimo ang karera sa kabayo – ug miingon kaniya:

'Kung makakita ka og bisan unsang panan-awon, o makadungog ka og bisan unsang tingog, ayaw kahadlok ug ayaw paghimo sa tanda sa krus; ang krus walay ikatabang sa mga tawo: kini usa ka Kristohanong limbong nga angay kataw-anan.'

Miuyon si Teofilo kaniya sa matag punto ug nagsaad nga dili siya magpanagang sa krus; diin dayon gipakita sa salamangkero kaniya, sa usa ka panan-awon, ang kadaghanan sa katingalahan ug talagsaong mga dagway, nga nagsul-ob og nagkalain-laing hayag nga bisti ug nagkupot og nagdilaab nga kandila sa ilang mga kamot. Demonyo kini; nagasinggit sila og pagdayeg sa ilang prinsipe, si Satanas; samtang ang prinsipe sa kangitngit naglingkod taliwala nila sa garbo ug bakak nga himaya. Unya gikuptan sa maldito nga Hudiyong salamangkero si Teofilo sa kamot, gidala siya sa kini nga makaguba nga tigum ug gidala siya ngadto sa prinsipe.

"Ngano man nga gidala nimo kining tawoha dinhi kanamo?" pangutana sa prinsipe sa kangitngit sa salamangkero.

'Ginoo,' tubag sa Hudiyong nagdumot sa Dios, 'gidala ko siya kanimo kay tungod kay grabe siyang napagrabyo sa iyang obispo, nangayo siya sa imong tabang.'

'Unsaon nako pagtabang sa usa ka ulipon sa iyang Dios? Kung tinuod gayud nga gusto niya mahimong ulipon ko ug moapil sa han-ay sa akong mga sulugoon, motabang ko kaniya sa paagi nga makadawat siya og mas dako nga gahum ug dungog kaysa kaniadto, ug mas gamhanan pa kaysa sa obispo mismo.'

'Nadungog ba nimo unsay giingon sa prinsipe?' pangutana sa magus kang Teofilo.

'Nadungog ko siya,' tubag niya, 'ug buhaton ko bisan unsa ang iyang sugo kanako.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, dali dayon siyang mihapa, mitungo sa atubangan ni Satanas ug misugod sa paghalok sa iyang mga tiil.

'Pasagdi kining tawoha nga ikalimod ang ginatawag nga Anak ni Maria,' miingon ang yawa sa salamangkero, 'ug pasagdi usab siya nga ikalimod Siya mismo, kay gikaligut-an ko silang duha pag-ayo. Pasulat siya sa iyang kaugalingong kamot sa paglimod ug ihatag kini kanako. Human ana, hangyoa ko sa bisan unsa nga iyang gusto, ug madawat niya kini.'

Pagkadungog niini, mitubag si Teofilo:

'Buhaton ko ang bisan unsa nga imong sugo, akong ginoo, basta madawat nako ang akong gipangandoy.'

Sa pagdungog niini, mitubag si Teofilo:– Buhaton ko ang bisan unsa nga imong sugo, ginoo, basta makuha nako ang akong gusto.

'Maglipay ka, akong matinud-anon ug matinugoton nga higala,' ingon niya kaniya.

Ug ang maluoy nga si Teofilo, aron kumpirmahon ang iyang panaghigalaay kang Satanas, gisalikway niya si Kristo, ang atong Manluluwas, ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios; pagkahuman niya kini gisulat sa usa ka pergamino[4537] , nga gipreparar daan sa salamangkero, ug pagkahuman niya kini gipirmahan, iyang gihatag kini

sa prinsipe sa kangitngit. Pagkahuman niini, nagyakapay sila sa pagkahigala, naghalok, ug nagbulag: ang Prinsipe sa Kangitngit, kauban ang iyang mga sulugoon, nahimong dili makita ug mibalik sa iyang puloy-anan sa impyerno; samtang si Teofilo ug ang Hudiyo mibalik gikan sa hipodromo, pareho nga naglipay sa ilang kaugalingong pagkaguba.

Sa sunod buntag, sa pagdumala sa Diyos tingali, imbis sa mga limbong sa yawa, namata ang obispo ug naghinulsol sa pagtangtang kang Teofilo sa iyang katungdanan isip katiwala. Pagpadala og mga tawo aron tawgon siya pag-usab sa puloy-anan sa obispo, gibalik niya siya sa iyang kanhing katungdanan uban sa dagkong dungog, gihatagan siya og doble nga dungog, ug gihatagan siya pa gani og mas dako nga awtoridad sa kabtangan sa simbahan ug sa tanang kalihokan niini. Dugang pa, sa atubangan sa mga klero ug mga lungsoranon, nangayo ang obispo og pasaylo kang Teofilo.

'Pasayloa ko, igsoon,' matod niya, 'pasayloa ko, kay nakasala ko kanimo sa dihang gipanghimaraot nako ang imong balaan nga dapit sa pag-appoint nako og dili angay nga tawo sa imong puwesto. Karon gikuha na nako siya, ug naghangyo ko kanimo nga mobalik ka sa pagdumala pag-usab.'

Sukad niadto, nabawi ni Teofilo ang iyang kanhing dungog ug awtoridad, gihatagan siya og labaw nga pagrespeto kaysa bisan kinsa, ug siya ang nagdumala sa tanang buluhaton sa katiwala. Dili lang ang mga klero ug mga lungsoranon ang naghatag kaniya og dakong dungog ug nagsunod kaniya uban sa pagrespeto, apan bisan ang obispo mismo misugod sa pagrespeto kaniya, samtang ang iyang mga kanhing kaaway nanghilom sa kaulaw ug nagsugod sa mapainubsanon nga pagpangayo sa iyang pabor.

Niadtong panahona, usa ka dautan ug malimbungon nga salamangkero kanunay nga mibisita kang Teofilo.

'Makita nimo, ginoo,' matod niya, 'kung giunsa ko ug ang akong prinsipe pagtabang kanimo sumala sa imong gusto, ug kung unsa kadali nimo nadawat ang among tabang.'

'Tinuod gayud,' tubag ni Teofilo, 'ug mapasalamaton kaayo ko kanimo.'

Pagkahuman sa mubo nga panahon nga nagpuyo sa ingon nga apostasiya, si Teofilo nagsugod, sama sa pagmata gikan sa tulog ug pagbangon sa iyang paghuna-huna, nga nakamatngon sa iyang kaugalingong pagkaguba. Ang atong Magbubuhat ug Manuluwas, Si Kristo Dios, nga dili maghandum sa kamatayon sa mga makasasala kondili malumo nga nagpaabut sa ilang paghinulsol[4537] , gihinumduman ni Ginoo ang kaniadto nga matinahuron nga kinabuhi ug mga paningkamot ni Teofilo, ang iyang daghang buhat sa kalooy, ang iyang pag-atiman sa mga kabus ug mga balo, ang iyang pag-amuma sa mga ulila, ang iyang pagpanalipod sa mga gipanglutos, ang iyang tabang sa tanan nga nangayo og tabang, ug ang kadaghan sa iyang mga maayong buhat. Dili pagdaot sa Iyang binuhat pinaagi sa Iyang dili masukod nga kaayo, gipakita sa Ginoo ang Iyang kaluoy kaniya, kay walay sala nga makalabaw sa Iyang gugma alang sa katawhan: pinaagi sa Iyang tinago ug banal nga inspirasyon, gitanum Niya sa kasingkasing ni Teofilo ang hunahuna sa paghinulsol ug pagbalhin.

Pagkahibalo niya sa iyang sayop, misugod si Teofilo sa pagpamalandong sa dakong ug makalilisang nga dautan nga iyang nabuhat pinaagi sa pagsalikway kang Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios alang sa pansamantala ug walay pulos nga dungog sa tawo. Nagsugod siya'g pag-antos sa iyang kalag, nagmasubo sa sulod ug naghinulsol, naghingos og lawom gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing, nagpukpok sa iyang dughan, naghilak og mapait ug nag-agol.

Samtang nagpadayon, ang Hudiyong salamangkero gidakop sa magmamando sa maong yuta, gisilotan og kamatayon sa usa ka lehitimong hukmanan tungod sa iyang daghang buhat sa salamangka ug dautang binuhatan, ug nakadawat og silot nga angay sa iyang mga krimen: gisunog siya nga buhi.

Sa bahin ni Teofilo, naghilak ug nag-aga siya adlaw ug gabii, nabungkag ang iyang kasingkasing, wala mokaon ug maminom, ug wala gustong makig-istorya bisan kinsa. Gipahilayo niya ang iyang kaugalingon, naghinanakit ug nagmasubo.

'Lagmit ko, kawawa ko! Lagmit ko, nawala ko!' iyang gisigaw. 'Unsa may akong nabuhat? Sa unsang kalaglagan ba ko nahulog? Asa na kaha ko paingon aron makakaplag og kaluwasan? Kinsa kaha akong adtoan aron hangyoon og kalooy? kang Kristo, ang Dios? Apan gisalikway ko Siya. Kang Inahan sa Dios? Apan gisalikway usab nako Siya. Nahimong ulipon ko sa yawa ug gipirmahan nako ang akong pagkaulipon. Kinsa may makakuha sa akong manuskrito gikan sa iyang kamot? Kinsa may motabang kanako ug mopagawas kanako gikan

[4537] Tan-awa Ezequiel 18:21–23

sa iyang gahum? Ngano kaha nga miadto pa ko niadtong dautan ug walay Diyos nga salamangkero, mitugyan kaniya sa akong pagsalig, ug, kauban siya, gikondenar ang akong kaugalingon sa kalayo nga walay katapusan? Unsa man ang nakuha nako gikan niining malangayong dungog? Unsa man ang garbo ug kalamboan niining walay pulos nga kalibutan? Layo kanako! Ako, ang malisud, nawala na! Kaauyaw nako! Nawala ko sa dalan ug nahulog sa bitag nga wala ko kabalo unsaon nako pag-ikyas! Kaauyaw nako! Gikuhaan nako ang akong kaugalingon sa walay katapusang kahayag ug nagpuyo sa kangitngit! Dili ba mas maayo pa unta ko sauna sa dihang gipahawa ko sa serbisyo sa tagdumala? Dili ba mas maayo pa unta ko sauna sa dihang nagpuyo ko nga walay kabalaka ug hilom? Ngano man nga gipangandoy nako nga ituslob ang akong pobre nga kalag sa Gehenna alang sa pansamantalang ug walay pulos nga dungog sa tawo ug walay sulod nga himaya? Ako ra ang angay basulon sa akong kaugalingong pagkaguba! Ako ra ang nakapatay sa akong kaugalingon; ako ra ang traydor sa akong pobre nga kalag! Layo ang akong kaluoy! Unsa kaha akong nawala! Layo ang akong kaluoy! Giunsa kaha ko paglimbong! Layo ang akong kaluoy! Unsa kaha akong buhaton karon? Lagmit ko! Unsaon nako pagtubag kang Dios sa Adlaw sa Paghukom, inig mahimong hayag ug klaro ang tanan, inig koronar sa mga matarong, samtang ako, ang malisud, pagahukman kauban ni Satanas, nga mao ang akong gibaligya ang akong kaugalingon! Kinsa kaha akong hangyoon nga motabang kanako unya? Kinsa kaha ang maluoy kanako unya? Sa tinuod, walay bisan kinsa! Lagmit sa akong malisud ug malas nga kalag! Giunsa nimo pag-isumite ang imong kaugalingon sa pagka-bihag sa impyerno? Giunsa nimo pagdala sa imong kaugalingong pagkaguba? Ka-grabe sa pagkahugno nga imong nasinati! Sa unsang mga balod ka misawsaw! Sa unsang pantalan ka karon magpanalipod? O sa unsang santuaryo ka modagan? Layo nako, akong kalag! Layo nako! Unsa ka-grabe nga katalagman ang mitumaw kanimo!

Samtang naghilak sa dugay nga panahon ug sa kawad-on sa paglaum gipaka-antos ang iyang kalag sa kasubo ug kasakit, si Teofilo misugod, hinay-hinay, sa pagbutang sa iyang paglaum sa kaluoy sa Dios.

'Gibaliwala nako ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria,' ingon niya sa iyang kaugalingon, 'ug dili ko na kaisog nga mobalik Niya. Apan, bisan pa nga gibaliwala usab nako ang Inahan sa Dios nga nagpanganak Niya, mobalik gihapon ko Niya; sa tibuok nakong kalag ug tibuok nakong kasingkasing isalig ko ang akong kaugalingon sa Iyang kaluoy.' Moadto ko sa balaan nga simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, mohulog sa atubangan sa Iyang ikon, ug magpabilin didto sa pag-ampo kaniya hangtod mapaligaya Nako Siya ug matugotan nga mahimong takus sa Iyang pag-ampo alang sa kaluoy sa Dios.

'Apan unsang ngabil pa man ang akong gamiton sa pagsugod sa pag-ampo Kaniya,' iyang gipadayon, 'samtang giliko ko ang akong nawong gikan Kaniya tungod sa akong hugaw nga mga ngabil? Unsaon nako pagsugod sa akong pag-ampo? Unsaon nako paglihok sa akong dili matinud-anong dila aron mag-ampo? Wala ko kahibalo. Unsaon nako pag-ayo sa akong walay sukod nga mga sala? Nahadlok ko nga basin moubos ang kalayo gikan sa langit ug kalunon ako, usa ka malisud nga kalag, o basin mobuka ang yuta ug lunokon ako nga buhi, ug itugpa ako sa kalawoman sa impyerno. Apan ayaw pag-awhag hangtod sa katapusan, akong kalag; kaisug ug paningkamoti nga wagtangon ang dautan nga nagbilanggo kanimo; padulong sa Inahan ni Cristo, ug dili ka mapakyas.

Sa usa ka hilit nga bahin sa lungsod nagtindog ang usa ka gamay nga simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, diin ginahimo ang mga serbisyo lamang sa mga adlaw sa pista. Sa maong simbahan gayud gusto ni Teofilo nga mag-inusara aron mag-ampo, pagkahuman niyang gipahawa ang iyang kaugalingon gikan sa tanang katungdanan isip steward ug gilabay ang tanang babag ug mga kabalaka sa kalibutan. Sa dihang gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa sulod niining simbahan ug mipakumbaba sa atubangan sa bililhon nga ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, misugod siya sa pag-ampo kaniya, nagahilak sa kapait ug nagahingos. Wala'y nakahibalo niini gawas sa iyang matinud-anong sulugoon nga si Eutychian, nga mao ang misaysay sa kinabuhi ni Theophilus.

Nagpabilin si Teofilo sa simbahan sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii, nag-ayuno, nag-angkon sa iyang mga sala, naghinulsol, ug nag-ampo nga walay hunong sa adlaw ug sa gabii samtang nagluhod-luhod sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa katapusan sa kap-atan ka adlaw, samtang nag-ampo siya sa tungang gabii, mipakita ang Labaw nga Bulahan nga Inahan sa atong Ginoo—ang tinuod nga kaluwasan sa tibuok kalibutan, ang dalangpanan sa katawhan, ug ang atong bugtong paglaum pagkahuman sa Dios.

'O tawo!' miingon Siya kaniya. 'Ngano man nga walay-uba kaayo ka nga nagasamok kanako, nagasinggit ug nagahangyo nga tabangan tika? Kay ikaw mismo ang mibulag sa akong Anak ug kanako!' Unsaon nako paghangyo sa akong Anak ug Dios alang kanimo, aron pasayloon ka Niya, usa ka alagad sa yawa nga gihatag ang iyang kaugalingon kaniya pinaagi sa imong sinulat? Unsaon nako pagtan-aw sa labing hayag nga nawong sa Ginoo kon gusto nakong mag-ampo alang kanimo? Bisan ako dili makasustiner sa kadaut nga gihimo batok sa akong Anak ug Dios. Mapatawad tika, O tawo, sa mga sala nga imong nabuhat sa Atubangan Nako, kay gihigugma Ko pag-ayo ang Kristohanong kaliwatan, labi na kadtong, uban sa tinuod nga pagtuo ug mainit nga gugma, modagan ngadto Kanako ug mag-ampo sa Akong templo: Ako motabang kanila sa tanang paagi, dawaton sila sa Akong yakap ug paminawon ang ilang mga pag-ampo. Apan ang mga insulto ug kasakit nga imong gihimo sa Akong Anak, nga imong gibitay pag-usab sa krus pinaagi sa imong mga sala—kini dili nako makita o madungog. Kinahanglan nimo ang daghang pagpaningkamot, daghang buhat sa kaisog ug tinuoray nga paghinulsol sa kasingkasing aron hangyoon ang Iyang kalooy. Bisan pa man nga Siya labing maloloy-on, Siya usab sa samang higayon usa ka matarong nga Huwes ug usa ka makahadlok nga manimalos, nga nagahatag og ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga buhat.

Nalipay sa panan-aw sa Inahan sa Dios, nakabati og kaisog si Teofilo.

'O akong labing bulahan nga Ginoo!' matod niya, 'Tagapanalipod sa katawhan, dalangpanan ug kaluwasan sa mga nangitagana kanimo! Nasayud ko, tinuod gayud nga nasayud ko, unsa ka grabe akong pagkasala ug pagpukaw sa imong kasuko ug sa kasuko sa Dios nga imong gipanganak. Apan nakakita ko og daghang mga pananglitan sa mga tawo nga, sa wala pa ako, nakapukaw sa kasuko sa Imong Anak ug among Dios, apan gitagaan sila og pasaylo sa ilang mga sala tungod sa ilang paghinulsol ug pag-angkon. Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha sa Imong Anak pagpasaylo sa mga tawo sa Nineve? (Jonah 2:1–11, 3:1–10) Kung wala unta ang paghinulsol, giunsa Niya pagpasaylo sa malanding si Rahab? (Josue 6:24) Kung wala unta ang paghinulsol, giunsa kaha ni David, nga nahulog sa pakighilawas ug pagpatay (2 Samuel, kapitulo 11) human siya makadawat sa gasa, nga dili lang pasayloon apan mabalik pa kaniya ang propetikanhong gasa? Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha pagluwas sa balaan nga punoang apostol nga si Pedro, ang haligi sa Simbahan, nga nakadawat gikan sa Dios sa yawi sa Gingharian sa Langit (Mat. 16:19), sa dihang iyang gisalikway ang Ginoo dili lang kaisa, ni kaduha, kondili kumatlo, ug unya misugod siya og hilak nga mapait (Lucas 22:56–62). Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha sa Ginoo paghimo og usa ka tulisan – usa ka manininggil sa buhis – nga usa ka ebanghelista? (Matt. 9:9) Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha pagbag-o ni San Pablo gikan sa pagka-mapanglutos ngadto sa pagka pinili nga sudlanan ni Kristo? (Buhat 9:1–20) Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha pagdawat sa Ginoo kang Zacchaeus (Lucas 19:1–10), ang pangulo sa mga manininggil og buhis? Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha sa maluoy nga anak nga nangabalik nga nahigugma pag-usab sa iyang amahan? (Lucas 15:11–32) Kung wala'y paghinulsol, giunsa kaha sa maluoy nga babaye nga nagahilak sa tiilan ni Cristo nga nakadawat og pasaylo sa iyang daghang mga sala? (Lucas 7:36–50) Kung wala'y paghinulsol, giunsa pag-abli sa paraiso alang sa tulisan? (Lucas 23:39–43) Kung wala'y paghinulsol, giunsa pagmando sa apostol nga dawaton ang makasasala sa Corinto? (1 Cor. 5; 2 Cor. 2:1–8) Kung wala unta'y paghinulsol, giunsa kaha sa salamangkero nga si Cipriano—nga nahimong hingpit nga susama sa yawa, nga nagbuka sa tiyan sa mga buntis alang sa iyang salamangka, ug nga sa ulahi nabag-o ngadto kang Kristo pinaagi sa matarong nga si Justina—nga dili lang nakadawat og pasaylo sa iyang dakong dautan, apan giisip pa nga takus sa korona sa martir? Sa pagtan-aw sa daghang dagkong ehemplo sa paghinulsol ug sa walay kinutuban nga kaluoy sa Dios nga nagtabon kanila, ako usab, usa ka makasasala, nangahas nga mobalik sa paghinulsol ngadto sa Imong kaluoy, O Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo: Ihatag ang imong tabang kanako ug hangyoa ang Imong Anak nga among Dios nga pasayloon ang akong grabeng mga sala.

Sa dihang nahuman ni Teofilo ang paglitok niining mga pulong, ang Labing Balaan nga Birhen Inahan sa Dios, tinuod nga dalangpanan sa mga makasasala, paglaum sa mga nawagtang paglaum, ug dali nga tabang sa mga nag-ampo Kaniya, miingon kaniya:

'Ipag-angkon, O tawo, nga ang akong Anak, nga akong gipanganak ug imong gisalikway, mao gayud ang Kristo, ang Anak sa buhing Dios, nga moabot aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay; ug unya ako mag-ampo alang kanimo kaniya, ug siya modawat sa imong paghinulsol.'

'O Pinakabendisyonan nga Ginoo,' tubag ni Teofilo, 'unsaon pa kaha nako, nga dili takus ug mapainubsanon, pag-abli sa akong dautan ug hugaw nga mga ngabil, nga pinaagi niini, tungod sa usa ka gamay ug

walay pulos nga dungog, gisalikway nako ang Imong Anak ug akong Dios, ug ang Iyang Balaang Krus, ang tigpanalipod sa akong kalag, ug gikan sa Iyang balaan nga Bunyag, ug giselyohan ang akong pagsalikway pinaagi sa akong kaugalingong sinulat, nga akong gihatag sa yawa.

'Mag-angkon lang ka,' miingon ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios kaniya, 'ug ayaw pagduha-duha sa Iyang kaluoy; Mapinanggaon Siya sa katawhan ug maloloy-on, ug dawaton Niya ang mga luha sa mga tinuoray nga maghinulsol: alang sa kaluwasan sa katawhan, mipakita Siya nga unta nga nahimong unod gikan Kanako ug, bisan Dios, nahimong tawo.'

Unya si Teofilo, uban sa kahadlok ug kaulaw, uban sa pagpaubos ug masubo nga kasingkasing, nagbukas sa iyang baba ug nagpahayag sa tingog nga kusog:

'Nagtuo ako, nag-angkon ug naghimaya sa Usa sa Trinidad, ang among Ginoong Jesu-Kristo, Anak sa Buhing Dios, nga natawo gikan sa Amahan sa wala pa ang tanang kapanahonan sa paagi nga dili masukod sa pulong, nga sa katapusan sa mga kapanahonan nanaog gikan sa langit ug nahimong unod alang sa atong kaluwasan pinaagi sa Espiritu Santo ug gikan kanimo, O Labing Balaan nga Birhen Maria, tinuod nga Inahan sa Dios. Bug-os nga Dios ug bug-os nga tawo, Siya, sa Iyang kaugalingong gawasnong kabubut-on, mipili sa pag-antos alang sa atong mga sala ug gipahimutang ang Iyang labing putli nga mga kamot sa kahoy sa Krus nga nagahatag kinabuhi: ang Maayong Magbalantay, gihatag Niya ang Iyang kinabuhi alang sa Iyang mga karnero, gilubong ug nabanhaw pag-usab, ug, sa unod nga gikuha gikan kanimo, O Labing Balaan nga Birhen, misaka sa langit, ug mobalik pag-usab sa himaya aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay. Gikumpisal ko kini tanan sa akong kasingkasing ug mga ngabil, ug gisimba ko Siya, akong Dios. Apan naghangyo ako kanimo, O Ginoo! Ayaw pagdumot kanako, usa ka malisud nga kalag; ayaw pagbalewala sa akong makasasala nga paghangyo; ayaw pagbiya kanako, usa ka malisud nga nabiktima sa malisyosong kaaway ug gipahamtang sa kapahamakan! Apan mangaliya ka alang kanako kang Iyang imong gipanganak, aron pasayloon Niya ang akong dagkong mga sala ug luwason ako gikan sa pagkaguba, aron ako usab, kauban sa tanan nga nakadawat og pasaylo, makanta ug makadayeg sa walay kinutuban nga kaluoy sa atong Dios, nga imong gipanganak, ug kanimo usab, O Pinakabendisyonan nga Birhen!

Pagdawat niya niining mga pulong gikan kaniya ingon usa ka matang sa pag-ila sa sala, ang Labing Putli nga Inahan sa Dios—ang bukal sa kaluoy, ang dalangpanan sa mga nawala, ang tinuod ug walay hunong nga manalipod para kanato sa atubangan sa Dios, ug ang saad sa atong kaluwasan—mitubag kaniya sa ingon niini:

'Sa pagsalig sa imong paghinulsol alang sa bunyag diin ikaw gibunyagan kang Kristo, ug sa pagpakita nako og kaluoy kanimo (kay dako ang akong kalooy sa tanan nga nag-antos), ako moadto sa akong Anak ug akong Dios ug mag-ampo Kaniya nga dawaton Niya ang imong paghinulsol.'

Pagkahuman niini, ang Labaw nga Balaan nga Birhen nahimong dili makita, ug nagsugod na ang kaagahon.

Oh, unsa ka bulahan kana nga gabii para sa makasasala, diin siya gihatagan og ingon nga panan-awon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug og taas nga pakighinabi Uban Niya!

Pagkabaton, human niining panan-awon, og pipila ka kahupayan gikan sa iyang kasubo ug pagbag-o sa paglaum, si Teofilus nagpuyo pa og tulo ka adlaw nga nagahilak ug nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nagtutok niini, nagapakumbaba sa atubangan niini, nagabun-og sa iyang ulo sa yuta, ug nagalaum nga ang Ginoo magaluwas kaniya pinaagi sa mga pag-ampo sa Inahan sa Dios. Paglabay sa tulo ka adlaw, ang among paglaum ug dalangpan—ang Walay Sala nga Inahan sa Ginoo—nagpakita pag-usab kaniya. Niining higayona, samtang nagtutok kang Teofilo uban sa malipayong nawong ug hayag niyang mga mata, Niana Siya:

'Tawo sa Dios! Ang imong paghinulsol nakakaplag og pabor sa maloloy-on nga Ginoong Dios; gidawat Niya ang imong mga luha alang kanako ug gipaminaw ang imong mga pag-ampo. Tan-awa karon sa imong kaugalingon nga, sugod karon, imong panalipdan ang tinuod nga pagtuo kaniya hangtod sa adlaw sa imong kamatayon.'

'Tinood, ipreserbar ko kini, akong labing bulahan nga Ginoo,' tubag ni Teofilo, 'ug dili ko supakon ang Imong sugo. Human sa Dios, Ikaw ang akong taming ug akong manalipod, ug sa Imoha ako nagasalig ug nagalaum sa tanan.' Nasayud ko, nasayud kaayo ko, akong labing maloloy-on nga Ginang, nga ang mga tawo walay lain tabang o proteksyon gawas Kanimo; walay bisan kinsa nga misalig Kanimo ang napahiya, ug walay bisan kinsa nga nag-ampo sa Dios pinaagi sa Imong pag-ampo ang gipabay-i. Busa ako usab, usa ka makasasala,

naghangyo sa Imong walay kinutuban nga kaayo, nga nag-ayo sa among mga kakulian: ablihi kanako, nga naligaw ug nahulog sa kahiladman sa dautan, ang mga pultahan sa Imong kaluoy, ug sugoa nga ibalik kanako ang gisumpa nga manuskrito, nga ako, tungod sa paglimbong, gihatag kang Satanas: kini nagpaguol pag-ayo sa akong kalag, ug dili ko makakaplag og kahupayan gikan sa akong dakong kasubo samtang kini nga manuskrito nagpabilin sa pagpanag-iya sa yawa.

Sa diha nga nahuman niya ang paglitok niining mga pulong, nahimong dili makita ang Labaw nga Balaan nga Birhen; apan si Teófilo nagpabilin pa sulod sa tulo ka adlaw sa mainitong pag-ampo, sama sa kaniadto. Unya, tungod sa kakapoy sa iyang mga paningkamot, natulog siya ug sa usa ka damgo, nakita niya ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios nga nagdala kaniya og usa ka makulid nga naglangkob sa iyang manuskrito. Pagmata niya nga puno sa kalipay, wala na niya makita ang Labing Balaan nga Birhen, apan nakit-an niya nga ang iyang manuskrito selyado ug buo, nagahigda sa iyang dughan. Tungod sa kalipay ug kahadlok, labi pang nihuyang ang iyang lawas, ug nahimong daw tunga na siya sa patay. Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo, unsa kaha kadako sa iyang pagpasalamat sa maloloy-on nga Ginoong Kristo ug sa grasiyosang Inahan sa Dios, iyang tig-amuma ug tig-ampo!

Sa sunod buntag (nga usa ka Domingo), miadto siya sa katedral diin ang obispo nagselebrar sa Misa. Pagkahuman sa pagbasa sa Balaang Ebanghelyo, miduol siya sa obispo nga nagpanalangin sa katawhan, ug samtang nagahilak, mihapa siya sa tiilan niini, naghangyo nga paminawon, kay gusto niya nga ipadayag ang iyang paghinulsol sa atubangan sa tanan. Dayon iyang gisaysay sa detalye ang tanan nga nahitabo kaniya: kung giunsa siya pagmasubo sa iyang pagtangtang gikan sa katungdanan isip usa k g steward; kung giunsa niya, sa iyang kasubo, pagsalikway kang Kristo Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug, sa iyang kaugalingong kamot, iyang gipasa ang iyang kaugalingon kang Satanas; unsaon niya pagkahuman, samtang nagapuasa, nag-ampo ug nagahilak, nakita niya ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nakig-istorya kaniya, nakadawat sa pasaylo sa iyang mga sala, ug giunsa pagbalik kaniya sa katapusan ang iyang manuskrito. Pagkahuman niyang gisaysay kini tanan sa tingog ug sa detalyado sa atubangan sa mga tawo ug sa obispo, gihatag ni Teofilo sa obispo ang selyadong kasulatan nga iyang gihatag kang Satanas, ug nangayo siya kaniya nga ipabasa kini aron mahibal-an sa tanan ang iyang sala ug pagdayeg sa kaluoy sa Dios, nga giampo sa Inahan sa Dios. Pagkahuman sa pagbukas sa selyo sa charter, gihatag kini sa obispo sa usa ka diakono, nga misaka sa pulpito ug misugod sa pagbasa niini. Ug ang tanan namangha sa ingon ka makalilisang nga panghitabo.

Busa, ang tibuok klero ug kongregasyon—mga lalaki, mga babaye ug gagmayng mga bata—nakahibalo silang tanan sa nahitabo kang Teofilo: giunsa siya pagkahulog ug pagbangon pag-usab, ug giunsa niya pagdawat pag-usab sa iyang manuskrito. Ang obispo, nga mituyok ngadto sa katawhan, misinggit sa kusog:

– Umari, kamong tanan nga matinud-anon, atong dayegon ang Labawng Bulahan ug Tinuod nga Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo! Umari, kamo nga deboto ug nagahigugma sa Dios, ug tan-awa kining katingalahang mga katingalahan! Umari, mga higugma sa Cristo, ug sabuta nga ang atong Labawng Maloloy-on nga Ginoo dili niya gusto ang kamatayon sa mga makasasala, kondili nagpaabut sa ilang paghinulsol! Kadi ug tan-awa, mga tinuod nga magtutuo, unsa kadako ang makab-ot pinaagi sa matinud-anong paghinulsol sa kasingkasing, mga paghuyop ug mga luha! Kinsa sa inyong tali, mga amahan ug mga igsoon, ang dili mamangha sa dakong ug dili masukod nga pagkamapailubon sa maloloy-on nga Dios! Kinsa ang dili mahibulong sa Iyang walay kinutuban nga kalooy ug gugma alang sa katawhan, nga gipadayag kanato nga mga makasasala! Tinuod nga usa ka milagro! Ang Propeta Moises, human sa kap-atan ka adlaw nga pagpuasa, nadawat ang mga tabla sa Balaod gikan sa Dios (Ex. 24:18, 31:18), samtang ang atong igsoon nga si Teofilo, human sa kap-atan ka adlaw nga pagpuasa, nadawat ang iyang manuskrito, nga gikuha gikan kang Satanas pinaagi sa gahum sa Dios ug sa panalangin sa Inahan sa Dios! Kita usab, mga anak, mag-uban kaniya sa pag-awit og kanta sa pagpasalamat ngadto sa Ginoo, nga maloloy-on nga midawat sa iyang paghinulsol pinaagi sa pag-ampo sa Walay Sala nga Inahan sa Dios, Nga alang sa katawhan usa ka taytayan paingon sa Dios, paglaum sa mga walay paglaum, usa ka dalangpan sa mga nag-antos, ang tinuod nga pultahan, nga nag-abli sa Iyang kalooy sa mga makasasala nga nagatuktok niini ug nagadala sa atong mga pag-ampo sa atubangan sa atong Dios, nga natawo gikan Kaniya. Unsa pa man akong isulti, unsang kanta akong awiton aron himoon siyang himaya ang Inahan ug ang Iyang Anak? Tinuod, katingalahan ang Imong mga buhat, O Ginoo, ug walay pulong nga igo sa pagdayeg sa Imong mga katingalahan! Tinuod, *'Unsa kadaghan sa Imong mga buhat, O Ginoo! Gihimo Nimo silang tanan uban sa kinaadman*' (Salmo 103:24). Tinuod, angay karon nga usbon

ang mga pulong sa Ebanghelyo: *'Dad-a ang labing maayong bado ug isuot kini kaniya, ug butangi siya ug singsing sa iyang tudlo ug sandalyas sa iyang mga tiil; ug dad-a ang pinatambok nga baka ug patya kini; magkaon kita ug malipay! Kay kining* atong igsoon nga si Teofilo *namatay ug nabuhi; nawala ug nakaplagan na"* (Lucas 15:22–24). Samtang nagasulti pa ang obispo, nagahilak si Teofilo sa tiilan niya; gipahaba sa obispo ang iyang kamot ug gitindog siya gikan sa yuta. Si Teofilo, sa pagbangon, misugod sa paghangyo kaniya nga sunogon ang manuskrito, apan gisugo siya sa obispo nga siya mismo ang mohimo niini, nga iyang gihimo sa atubangan sa tanan. Samtang nagtan-aw ang mga tawo sa pagsunog sa dautang dokumento, nagsinggit sila sa dugay nga panahon uban sa mga luha:

'Ginoo, kalooy-a kami.'

Sa katapusan, pagkahuman gisugo sa obispo ang mga tawo nga hilom, gipadayon niya ang Banal nga Liturgiya ug, pagkahuman niini, gihatagan niya si Teofilo sa labing putli ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Ug sa pagkahuman, ang nawong ni Teofilo misidlak sama sa adlaw. Tanan nga nakasaksi sa kausaban sa iyang dagway gipadayeg ang Labawng Bulahan nga Dios, nga nagpanghimakas ug nagbalaan sa mga makasasala nga naghinulsol.

Human niini tanan, miadto si Teofilo sa simbahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, diin siya nagpuasa uban sa mga luha sa paghinulsol, gihatagan og balaang panan-aw kaniya, ug nakadawat og pasaylo sa iyang mga sala: didto siya mipahulay og gamay human sa iyang mga paningkamot. Pagkahibalo niya, tulo ka adlaw pagkahuman, nga nagkadool na ang iyang katapusan, naghimo siya og testamento mahitungod sa iyang mga kabtangan, nga nagmando nga ang tanan ipang-apod-apod sa mga kabus. Pagkahuman, gipaalam niya sa mga igsoon nga naa didto, ug iyang gisumiter ang iyang matarong nga kalag sa mga kamot sa Dios ug sa Inahan sa Dios. Gipahiluna siya ilawom sa balaan nga ikon sa Labing Balaan nga Birhen sa mismong dapit diin siya naghinulsol.

Ug ang kalooy ni Kristo nga Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios napadayag sa iyang kinabuhi; Kaniya, kauban ang Iyang Anak, ipahatag nato nga mga makasasala ang dungog, himaya, pagsimba, ug pagpasalamat, nga kanunay nagkinahanglan sa Iyang tabang, karon ug sa walay katapusan.

'Ako, si Eutychius nga mapainubuson ug makasasalaon (ingon sa nagsulat niining salaysay), nga nagdako sa panimalay sa bulahan nga Teofilo ug, pinaagi sa iyang pag-ampo, giisip nga takus nga mahimong miyembro sa Balaang Katolikong Simbahan, – nga nag-alagad sa akong ginoo sa iyang kasubo ug kasakit, ug nagsunod kaniya bisan asa, nakita sa akong kaugalingong mga mata ang iyang paghinulsol ug nadungog sa akong kaugalingong mga dalunggan ang salaysay niini gikan sa iyang kaugalingong mga ngabil: – tinuod ug matinud-anon kong gisulat kining tanan alang sa kaayohan sa mga deboto, ug alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan." Amen.

Fiesta sa Milagrusong Imahe sa Inahan sa Dios sa Vladimir

Fiesta sa Milagrusong Icono sa Inahan sa Dios sa Vladimir[4538]

Gisaulog sa Hunyo 23

Niadtong 1480, ang walay Dios nga si Akhmat, Khan sa Dakong Horde, misulong uban sa usa ka dagkong hukbo paingon sa Suba sa Ugra aron makig-away kang Dakong Prinsipe Juan Vasilyevich[4539] . Ang Moskwa

[4538] Niining adlawa (23 Hunyo), usa ka solemne nga prosisyon ang ginahimo sa Moscow gikan sa Katedral sa Dormition paingon sa Monasteryo sa Sretensky, nga nagbitbit sa milagrosong Ikono sa Vladimir. Usa ka susamang prosisyon, ang una nga natukod, ginahimo kada 26 sa Agosto isip paghinumdom sa pagluwas sa Rusya gikan sa paglusob ni Tamerlane niadtong 1395; natahik sa kahadlok tungod sa makapahingangha nga pagpakita sa Inahan sa Dios, Mibiya si Tamerlane sa teritoryo sa Rusya niadtong maong adlaw ug sa maong takna sa dihang ang mga Muscovite, nga nagluhod sa Kuchkovo Field, nagpasidungog sa milagrosong ikono sa Inahan sa Dios, nga gidala gikan sa Vladimir paingon sa Moscow subay sa sugo sa Dakong Prinsipe Vasily Dmitrievich, nga sa pakigbisog batok sa kaaway, mas misalig sa gahum sa Dios kaysa sa iyang kaugalingong mga armas. Sa dapit diin gisugat ang ikon, isip handumanan sa milagrosong pag-ampo sa Inahan sa Dios, gitukod ang gitawag nga Monasteryo sa Sretensky, diin ginahimo ang maong mga relihiyosong prosisyon.

gihulga sa paglikob. Unya ang Dakong Prinsipe, nga armado sa mga pag-ampo ug panalangin ni Gerontius[4540] , Metropolitan sa Tibuok Rus, ug sa iyang espirituhanong amahan, si Vassian, Arsobispo sa Rostov[4541] , misulong batok sa mga Tatar sa Suba sa Ugra; ang duha ka balaan nangayo pag-ayo sa Dakong Prinsipe nga makig-away nga maisugon batok sa mga pagano aron ipanagang ang Ortodoksong pagtuo[4542] . Sulod sa dugay nga panahon, nagbarug ang mga hukbo nga nagtubangay nga wala magbuhat og klarong lihok. Sa katapusan, pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: nahadlok ang mga Tatar, ug tungod sa kahadlok sa usag usa, nilayas sila nga walay misunod kanila. Busa, ang labing maloloy-on nga Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, gihatagan ang mga Kristohanon og katingalahang kadaogan batok sa ilang mga kaaway nga walay pag-agas sa dugo, ug gipanalipdan ang Iyang kaugalingong panag-iya – ang siyudad sa Moscow ug ang tibuok Rusya. Sa pagbalik ni Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich, kauban ang iyang anak nga si Dakong Prinsipe John[4543] , ug ang tibuok niyang hukbo sa Moscow, napuno sa dakong kalipay ang tanang katawhan, nagdayeg sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios alang niining himayaong kaluwasan[4544] . Sukad niadto, gitukod ang usa ka bag-ong pista sa siyudad sa Moscow nga giluwas sa Diyos, alang sa pagdayeg sa ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, nga nailhan nga Ikono sa Vladimir; busa, niining adlawa, Hunyo 23, ginahimo ang usa ka prusisyon sa himaya ug pagpasalamat ngadto sa Manluluwas sa tibuok kalibutan, si Kristo nga among Diyos, ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.

Troparion, Tono 4:

Karon ang labing himayaong siyudad sa Moscow nagdan-ag, nga nadawat gikan sa Ginoong Ginikanan, sama sa pagsubang sa adlaw, ang imong milagrosong ikon; ug karon, samtang nagdali kami paingon niini, nag-awit kami kanimo sa pag-ampo ingon niini: O labing katingalahang Ginoong Ginikanan, Inahan sa Dios! Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios, nga ninkarnasyon gikan kanimo, aron luwason Niya kining siyudad, ug ang tanang Kristohanong siyudad ug yuta, nga walay kadaut gikan sa tanang limbong sa kaaway, ug luwason ang atong mga kalag, kay Siya maloloy-on.

Kontakion, Tono 8:

O madaugong Kumander, gipili sa Dios, kay kita giluwas gikan sa dautan pinaagi sa pag-abot sa Imong balaan nga hulagway, O Ginoo, Inahan sa Dios, malipayon kami nga nagselebrar sa pista sa Imong pagtagbo, ug sumala sa among batasan, nagatuaw kami kanimo: Malipayon ka, Dalagang Nobya.

7 Hulyo

24 Hunyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw gisaulog nato ang mga balaan nga martir, ang pito ka magsoon sa dugo—Orentias, Farnacius, Eros, Firmus, Firminus, Cyriacus ug Longinus, mga sundalo nga nag-antos ubos kang Diocletian ug Maximian sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[4539] Dakong Prinsipe gikan sa 1462 hangtod sa 1505.

[4540] Gipangulo niya ang Metropoliya sa Moscow gikan sa 1473 hangtod sa 1489.

[4541] Sukad Enero 1506, Arsobispo sa Rostov; namatay niadtong 1515.

[4542] Ang Metropolita misulat og sulat sa konseho ngadto sa Dakong Prinsipe sa iyang kampo sa Ugra, nga nag-awhag kaniya nga magbarug nga lig-on batok sa kaaway nga nagdumot kang Kristo. Apan uban sa talagsaong kaisog ug pagkamatinud-anon, gihangyo ni Santo Vassian sa Rostov ang Dakong Prinsipe nga dili makigkauswag kang Akhmat, sama sa tambag sa 'pipila ka mga manlimbong', kondili atubangon ang 'walay Diyos nga sinultian sa mga Agariano' uban sa kaisog, nga nagsundog sa iyang katigulangan nga si Dimitri, 'nga mitindog batok sa malimbungon nga lobo nga si Mamai'.

[4543] Dakong Prinsipe sukad 1498; namatay niadtong 1509 samtang napriso.

[4544] 'Ayaw tugoti ang walay pulos nga garbo sa kahadlok nga gihatag sa ilang mga armas,' sumulat sa mga kronikista sa Rusya bahin niining milagro, 'dili, dili kini mga armas, ni ang kinaadman sa tawo, kondili ang Ginoo mismo ang karon nakaluwas sa Rusya.' **Niining adlawa, ang paghinumdom sa balaan ug matarong nga si Artemius sa Verkols (tan-awa ang iyang kinabuhi sa ilawom sa Oktubre 20).** Niining adlawa, ang paghinumdom sa mga balaang martir nga sila Eustochius, Gaius, Urvan ug uban pa, nga nag-antos ilawom ni Maximian sa siyudad sa Ancyra sa pagsugod sa ika-4 nga siglo.

Sinaksaryon alang sa Pagkahimugso ni San Juan nga Maninulti ug Bawtista sa Ginoo

Gisaulog sa 24 Hunyo

Sa dihang ang Walay Lumubong Adlaw sa pagkamatarong – ang atong Manluluwas – mipahimulos sa pagdan-ag sa kalibutan, ug pagkahuman Niya sa pag-abli sa langit, nagpuyo Siya sa labing putli nga tiyan sa birhen, niining maong takna nahitabo ang pagkahimugso, gikan sa usa ka baog nga tiyan, sa Iyang manuna – si San Juan nga Manuna: katungdanan niya, isip manunulti, nga mouna sa pag-abot sa Ginoo, nga nagwali ug nag-ingon: *'Aduna pay lain nga moanha human kanako'* (Marcos 1:7).

Ug busa, sa pag-abot sa panahon nga manganak si Santa Isabel, nanganak siya og anak nga lalaki sa iyang katigulangon, gikan sa sabakan nga dugay nang mihunong sa pagpanganak, sama sa pag-anak ni Sara kang Isaac kaniadto. Busa, usa ka milagro ang misunod sa lain: sa wala pa manganak ang Birhen kang Kristo, ang tigulang na sa iyang mga adlaw nanganak sa Mawagtang ni Kristo, aron kadtong nakasaksi sa supernatural nga pagkahimugso gikan sa tigulang nga babaye motuo sa supernatural nga pagkahimugso gikan sa birhen ug moingon sa ilang kaugalingon: 'Ang gamhanang tuo nga Kamot sa Dios, pagkahuman nga giayo ang pagka-walay-anak sa tigulang nga babaye, igo na usab ka gamhanan aron himuon ang dili-madunot nga Birhen nga usa ka putli nga Inahan.' Maong ang milagrosong pagkahimugso sa Manluluwas sa kalibutan gisundan sa milagrosong pagkahimugso sa Mangauna. Kinahanglan kini aron, pinaagi sa usa ka milagro, ang kalibutan mapreparar sa pagdawat sa lain pa: sa pagkakita sa usa ka inahan nga tigulang na, ang mga tawo mas nakahimo sa pagtan-aw sa Kanunay nga Birhen nga nanganak sa Anak; Sa dihang nasaksihan nila ang katingalahang pagkahimugso gikan kang Elizabet nga tigulang na, napreparar na sila sa balita sa 'katingalahang' pagkahimugso ni Kristo gikan sa Birhen. Kay sa duha ka hitabo, pinaagi sa kabubut-on sa Labawng Ginoo, nga ang tanang binuhat nagasubay, *'ang han-ay sa pagkahimugso milabaw sa mga balaod sa kinaiyahan'*[4545] .

Sa dihang nanganak si Elizabeth sa Mibabaye sa Kristo, ang tanan niyang paryente, silingan ug kaila, sa pagkadungog nila sa maong pagkahimugso, naglipay uban kaniya, kay gipakita sa Ginoo kaniya ang dakong kaluoy – gikuha Niya kaniya ang 'kaulaw sa pagkawalay anak'. Sa ingon niini natuman ang mga pulong sa mensahero sa Dios, ang Arkanghel Gabriel, nga miingon kang Zacarias: *'Ang imong asawa nga si Elizabeth mag-anak kanimo og usa ka anak nga lalaki, ug daghan ang malipay sa iyang pagkahimugso'* (Lucas 1:13–14). Niadtong panahona, ang mga paryente ni Zacarias ug kadtong napuno sa mainit nga pagpaabot sa Mesiyas nga Manluluwas naglipay. Kay bisan pa wala sila kahibalo sa misteryo sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, nga nahitabo na, ang ilang mga espiritu, nga gipukaw sa Espiritu Santo, misteryosong napuno sa kalipay tungod sa mismong panghitabo sa pagkahimugso sa Mibabala, ug ilang nakita sa maong panghitabo, ingon pa man, ang usa ka matang sa kasigurohan nga ila gayud hulaton ang dugay nang gipaabot nga Mesiyas.

Sa ikawalong adlaw human sa pagkahimugso sa Manggagawa, miabot sa iyang balay ang mga pari ug mga paryente ni Zacarias aron moapil sa seremonya sa pagtuli sa bata; gusto nila nga tawgon siya sa ngalan sa iyang amahan – Zacarias. Apan ang inahan sa bata wala mouyon niini; tungod kay ang bana niya usa ka propeta ug siya mismo ang nanganak og propeta nga iyang anak, si Santa Elizabeth gihatagan usab sa gasa sa pagpanagna ug, nga giya sa iyang panagna, mipugos nga ang iyang anak tawgon sa ngalan nga gisugo sa Anghel: dili niya madawat nga kini gikan sa iyang bana, – kay Mibalik si Zacarias gikan sa templo paingon sa iyang balay, daw natali ang iyang dila, ug wala niya masulti sa iyang asawa nga nakakita siya sa Anghel, nga nagpahibalo kaniya sa pagpanamkon sa usa ka anak nga lalaki ug nagsugo nga siya pagatawgon nga Juan. Busa, nga giya sa Espiritu Santo, ginganlan sa balaang inahan ang bata og Juan – sa usa ka propetikanhong paagi, sama sa iyang propetikanhong pag-ila kaniadto sa pag-abot sa Inahan sa Dios kaniya, sa dihang miingon siya: *'Ug ngano kaha nga gihatag kini kanako, nga ang Inahan sa akong Ginoo moanha kanako?'* (Lucas 1:43).

Unya ang mga pari ug mga paryente misugod sa pagpangutana kang Zacarias pinaagi sa mga timailhan unsang ngalan ang gusto niyang ihatag sa bata. Nangayo siya og tabla ug misulat niini: *'Ang iyang ngalan mao si*

[4545] Ang panultihon gikuha gikan sa Dogmatiko nga Traktado mahitungod sa Theotokos.

Juan' (Lucas 1:63). Ug sa dayon nabuksan ang baba ni Zacarias ug nakagawas ang iyang dila gikan sa gapos sa pagkabuta, ug misugod siya sa pagsulti, naghimaya sa Dios. Natingala ang tanan sa daghang mga milagro nga ilang nasaksihan – natingala sila nga ang usa ka tigulang nga babaye nanganak, ug nga ang amahan, nga pipì, misugot sa inahan bahin sa ngalan sa iyang anak nga lalaki, ug nga ang pipì, pagkahuman gisulat ang ngalan, misugod sa pagsulti ug gipahayag sa iyang dila ang iyang gisulat sa iyang kamot, – ingon nga ang ngalan nga 'Juan' mao ang yawi sa ngabil sa iyang amahan, nga pagkahuman gisulat ni Zacarias kana nga ngalan, nabuksan aron pagdayeg sa Dios. Sa pagdungog sa mga pulong ni Zacarias, nangahibulong ang tanan ug labi pang nahadlok sa kahingawa, ug ilang gisaysay ang tanan nilang nakita ug nadungog sa tibuok ibabaw nga rehiyon sa Judea, mao ang sulod sa utlanan sa balaang siyudad sa Hebron[4546] , diin nahimutang ang balay ni Zacarias.

Kini nga siyudad, kauban ang palibot niini, gitagana alang sa tribo sa mga pari nga kaliwatan ni Aaron sukad pa sa mga adlaw ni Josue. Nahimutang kini walo ka oras nga biyahe gikan sa Herusalem ug sa hataas nga yuta, gamay ra nga mas duol pa sa Betlehem. Gitawag kini nga 'lungsod sa bukid' tungod sa hataas nga mga bukid diin kini natukod; labaw pa, ang palibot niini nailhan nga 'yutang kabukiran', sama sa gihulagway sa Ebanghelyo sa pagbiyahe sa Banal nga Birhen Maria ngadto sa iyang paryente nga si Elizabet: *'Niadtong mga adlaw mibyahe si Maria* (gikan sa Nazaret sa Galilea) *ug midali-dali paingon sa kabukiran, ngadto* sa *usa ka lungsod sa Juda,* mao ang Hebron, *ug misulod sa balay ni Zacarias ug gipangumusta si Eliasbet'* (Lucas 1:39–40).

Busa, dinhi sa Hebron, sa kabukiran sa tribo ni Juda, sa tunga-tunga sa kabukiran, nahitabo ang tanang katingalahang ug milagrosong mga hitabo nga gihisgutan sa ibabaw. Ug ang tanan nga nakadungog niini nga mga hitabo nangatingala kaayo ug nangutana: *'Unsa kaha kining bata nga kini?'* (Lucas 1:66).

Ug ang kamot sa Ginoo anaa sa bag-ong natawo nga bata, nagpadaghan sa sulod kaniya sa buhat sa grasya sa Dios ug nagpanalipod kaniya gikan sa espada ni Herodes. Kay ang balita sa katingalahang pagkahimugso ni Juan nakaabot usab kang Herodes, ug siya natingala kaayo niini, nga miingon sa iyang kaugalingon*, 'Unsa kaha kining bataha nga mahimo!'* Sa pagkahimugso sa atong Ginoong Jesu-Cristo sa Betlehem sa Judea, ug sa pag-abot sa mga Magi gikan sa Sidlakan[4547] ug pagpangutana bahin sa bag-ong natawo nga Hari sa mga Hudiyo, unya si Herodes, pagkahuman niyang nagpadala og mga sundalo sa Betlehem uban ang sugo nga patyon ang tanang mga batang lalaki didto, – nahinumduman usab niya si Juan, ang anak ni Zacarias, nga iyang nadungog nga daghan ang katingalahang mga butang, ug misugod siya'g pangutana: 'Dili kaha siya ang umaabot nga Hari sa mga Hudiyo?' Busa, tungod sa pagkadautan, nagpasiya siya nga patyon usab siya, ug alang niini tinuyo siyang nagpadala og mga mamamatay-tao sa Hebron, sa balay ni Zacarias. Apan, wala nila kaplagan si San Juan.

Sa dihang nagsugod ang walay-ginoong pagpatay sa mga bata sa Bethlehem, ang mga paghilak ug pag-aga gikan sa Bethlehem nakaabot hangtod sa Hebron, nga duol ra sa Dakbayan ni David; ug didto nila nahibal-an ang hinungdan sa paghilak sa Bethlehem. Si Santa Elizabeth, nga gidala si Juan nga batang lalaki, dali dayon mibiyahe paingon sa labing hataas nga kabukiran sa disyerto (niadtong panahona, si San Zacarias naa sa Herusalem, nagatuman sa iyang turno sa serbisyo). Nagpanago sa kabukiran, si Santa Elizabeth nangamuyo sa Diyos uban sa mga luha, , nga panalipdan Siya ug ang batang lalaki. Ug sa dihang, gikan sa kahitas-an sa kabukiran, nakita niya ang mga sundalo nga nagkadool, misinggit siya, nga nagtuyok sa batong pangpang:

'O Bukid sa Dios! Dawata kining inahan ug ang iyang anak!'

[4546] Ang Hebron (nga karon gitawag og Al-Khalil sa mga Arabo) usa ka siyudad nga nahimutang sa habagatan sa Palestina, usa sa labing karaang mga siyudad sa Asya. Kilala kini nga karaang siyudad sukad pa sa panahon ni Abraham ug, sumala kang Flavius (usa ka Hudiyong historyador nga nabuhi sa sinugdanan sa Kristohanong kapanahonan), giisip na kini nga 2,300 ka tuig ang katigulangon sa iyang panahon. Ang siyudad dugay nang giisip nga balaan sa mga Hudiyo, kay kini mao ang dapit sa lubnganan ni Abraham ug Sarah, ni Isaac ug Rebekah, ug ni Jacob ug Leah. Sa panahon ni Constantine the Great, gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa langob sa lubnganan ni Abraham, nga sukad niadto giusab sa mga Muslim ngadto sa usa ka moske. Ang siyudad mismo nahimutang sa kataas nga usa ka libong tiil ibabaw sa Jerusalem, sa usa ka lawom ug makitid nga walog, nga napalibotan sa duha ka kilid sa mga bukid. Ang tibuok walog ug ang mga bakilid sa bukid natabonan sa mga tanoman – oliba, igos, aprikot, granada, ug ubas. Sa pagkakaron, ang lungsod adunay populasyon nga moabot sa 10,000, nga nag-okupar sa paghimo og salamin, agrikultura, pagpananom og prutas, ug paghimo og bino.

[4547] Sa karaang panahon, ang termino nga 'Magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay kahibalo sa natagong mga pwersa sa kinaiyahan, sa mga langitnong lawas ug uban pa. Ang mga Magi nga miabot aron mosimba kang Kristo, daw gikan sa Persia. Sila mga astrologo, sa ato pa, nagsilbi sila sa mga bitoon ug nagbantay sa mga langitnong lawas. Klaro nga sila usab mga tawo nga may pagka-binuotan, mao nga giisip sila nga angay makadawat og espesyal nga mga pahibalo gikan sa Dios.

Ug sa kalit lang nabahin ang bukid, gidala si Elizabet ug ang iyang anak nga si Juan sa sulod, ug sa ingon gitago sila gikan sa mga mamamatay-tao nga nagkadool kanila. Busa ang mga sundalo, nga wala makit-i ang ilang gipangita, mibalik nga walay dala sa nagpadala kanila. Unya si Herodes nagpadala og usa ka sundalo kang Zacarias sa templo aron isulti kaniya, 'Ihatag kanako ang imong anak.'

Mitubag si San Zacarias:

'Karon nag-alagad ako sa Ginoo nga Dios sa Israel, apan kung asa karon ang akong anak, wala ko kabalo.'

Nasuko kaayo si Herodes ug nibalhin siya og usa ka sundalo kang Zacarias sa templo aron sultihan siya, 'Ihatag kanako ang imong anak.'Mitubag si San Zacarias:'Karon nag-alagad ako sa Ginoo, sa Dios sa Israel, apan kung asa karon ang akong anak, wala ko kabalo.'

'Asa nimo gitago ang imong anak? Ihatag siya kanamo, kay gisugo kami sa hari nga patyon ka dayon kung dili nimo ihatag ang imong anak.'

Mitubag si Zacarias nga mapangahas:

'Mapatayon ninyo ang akong lawas, apan dawaton sa Ginoo ang akong espiritu.'

Ug sa dayon, ang mga mamamatay, nga nagpatuman sa walay balaod nga sugo, misulong nga bug-at sa balaan ug gipatay siya taliwala sa simbahan ug sa halaran (Mat. 23:35). Ang iyang natul-an nga dugo misuhop sa marmol ug nangalig nga sama sa bato, nagpamatuod sa krimen ni Herodes ug sa iyang walay katapusang paghukom.

Samtang si Elizabeth, nga gitago sa Dios kauban si Juan, nagpabilin sa bangit sa bukid. Didto, sumala sa sugo sa Dios, nahimo ang usa ka langob para kanila; duol niini mitungha ang usa ka bukal sa tubig ug mitubo ang usa ka palma nga datiles, nga puno sa bunga. Sa matag oras sa pagkaon, mokurba ang kahoy; ug human sila makabusog sa bunga, motindog na usab kini.

Kapat-olay ka adlaw pagkahuman sa pagpatay kang Zacarias, namatay si Santa Elizabeth sa maong langob. Sukad niadto, gipakaon si San Juan sa usa ka anghel hangtod siya mitigulang, ug gipanalipdan hangtod sa adlaw sa iyang pagpakita sa katawhan sa Israel. Busa ang kamot sa Dios nagpanalipod ug nag-amuma kang San Juan; paingon siya sa atubangan sa nawong sa Ginoo, sa espiritu ug gahum ni Elias, ug mag-andam sa dalan alang Kaniya nga moanha aron luwason ang katawhan. Tungod niini tanan, himayaon ang Cristo, among Dios ug Manluluwas, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

O Propeta ug Manggagawas sa pag-abot ni Kristo, wala kami'y igong pulong aron dayegon ka sa angay nga paagi, samtang gidayeg ka namo uban sa gugma: kay ang pagkawalay-anak sa imong inahan ug ang hilom sa imong amahan napasulbad pinaagi sa imong himayaon ug dungganong pagkahimugso, ug ang Pagkatawo sa Anak sa Dios gipahayag sa kalibutan.

Kontakion, Tono 3:

Karon, ang baog nga babaye nanganak sa Munauna ni Kristo, ug kaniya natuman ang matag-usa ka propesiya; kay ang mga propeta nagtagna kaniya, ug sa pagbutang sa iyang kamot kaniya sa Jordan, siya gipadayag nga propeta, magwawali, ug munauna sa Pulong sa Dios.

Ang mga pulong ni San Juan Crisostomo mahitungod sa Pagkahimugso ni San Juan nga Propeta, Minalantaw ug Maminyoo sa Ginoo

Gisaulog sa Hunyo 24

Kini usa ka labing angay nga adlaw sa pista ug unibersal nga kalipay, diin ang ministeryo ni Gabriel ug ang pagka-pari ni Zacarias misulod sa akong hunahuna, ug nagpamalandong ako kaniya nga gisilotan sa hilom tungod

sa iyang kawalay pagtuo. Nadungog na ninyo ang Ebanghelista Lucas nga nagsaysay kung giunsa sa matarong nga si Zacarias, sa dihang *'pinaagi sa suga, sumala sa batasan sa mga pari, nahulog kaniya ang pagsulod sa templo sa Ginoo aron maghalad og insenso, misulod sa templo sa Dios, samtang ang tanang katawhan nag-ampo sa gawas atol sa paghalad sa insenso.* Ug tan-awa, *usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya, nga nagtindog sa tuo nga kilid sa halaran sa insenso. Sa dihang nakakita si Zacarias kaniya, nabalaka siya, ug nahadlok siya pag-ayo. Apan miingon ang anghel kaniya, 'Ayaw kahadlok, Zacarias, kay nadungog ang imong pag-ampo, ug si Elizabet nga imong asawa mag-anak kanimo og usa ka anak nga lalaki, ug pagatawgon nimo siya nga si Juan'* (Lucas 1:9–13).

O, unsa ka katingalahan ug misteryoso nga milagro! Dili katingad-an nga misupak si Zacarias sa Anghel. Nangayo siya og usa ka butang aron makapahupay kaniya, apan lain ang nadawat niya; nag-ampo siya para sa katawhan, apan ginganlan siya nga amahan sa usa ka anak nga lalaki; nangayo siya og pasaylo sa mga sala, apan nadawat niya ang saad nga ang baog nga sabakan sa iyang asawa pag-aayohon. Gusto ni Zacarias ang pag-ayo sa mga kalag sa mga makasasala labaw pa kay sa iyang gusto nga maburos si Elizabeth. Si Zacarias matarong nga nabingkang ug nahadlok, ug sa diha-diha nga nakakita siya sa Anghel, miingon siya sa iyang kasingkasing: 'Katingalahan ang pag-abot niining tawoha, katingalahan ang iyang saad! Kinsa kaha kini nga misulod nga walay kahadlok sa balaan nga templo? Kinsa kaha kini nga nagtindog sa tuo sa halaran sa insenso? Kinsa kaha kini nga nagdan-ag sa porma nga wala pa nako makita kaniadto? Kinsa kaha kini? Wala pa gyud ko makakita og tawo nga adunay pako, ni langgam nga porma-tawo; kinsa kaha kini nga nagpuno sa akong kalag og kahadlok? Kinsa kaha kini—ang nagbitbit og kahayag sa iyang mga ngabil, nagsulti og dagkong butang samtang ang iyang mga ngabil nagpabilin nga sirado? Kinsa kaha kini—ang nagbantay sa akong pag-alagad? Kinsa kaha kini nga nagbabag sa akong pag-ampo alang sa uban? Ang mga tawo, nga nag-ampo sa gawas, nagpaabot kanako og tubag gikan sa Hari sa Langit, apan kining usa nagpugong kanako sa sulod; pinaagi kanako sila naghalad og mga pag-ampo sa Hari, nangayo og pasaylo sa ilang mga sala; alang niini ako nag-ampo, aron matuman ang tinguha sa katawhan, aron ipakita ang buhat sa akong ministeryo; busa, hunong, bisan kinsa ka pa, nga nagpahadlok kanako! Kung ikaw usa ka anghel nga gipadala sa Dios, tabangi ako sa akong buluhaton; kaluy-i ang mga nagahilak sa gawas; pagmasubo uban sa mga nagamasubo. Unsa may kapuslanan sa katawhan kung ako magkaanak og anak nga lalaki? Unsa may silbi kung si Elizabeth magpasuso og bata? Unsa may kaayohan kung ako mobiya og manunod? Paadto, O akong kahadlok, bisan kinsa ka pa, paadto gikan kanako! Tigulang na kami; nilabay na ang panahon sa pagpanamkon; nangamatay na ang kainit sa kaminyoon; gipabugnaw sa panahon ang kadasig; patay na kami sa panaghiusa; wala mamulak ang pagkabatan-on—unsaon kaha pagbunga sa katigulangan?

Mao kana ang gihunahuna ni Zacarias. Apan ang anghel miingon kaniya, sama sa bag-o lang nimo nadungog: 'Ayaw kahadlok, Zacarias'; ayaw kabalaka sa imong mga hunahuna; ako usa ka anghel sa kahayag, dili sa kangitngit; ako si Gabriel, usa sa mga prinsipe sa pag-alagad sa Hari sa Langit; nagatuman ako sa usa ka sugo – dili ko molihok sa akong kaugalingong kabubut-on; Gipadala ako aron ipadayag kini kanimo, dili aron makadaot kanimo; nagsul-ob ako og porma, dili nagpakita kanimo nga hubo; Siya nga nagpadala kanako nagluwas sa imong kinabuhi; ayaw kahadlok, kay gipadala ako aron magdala kanimo og maayong balita, dili aron ikatingala ka; imong mapildi ang katigulangon, ug ang pagkawalay anak nga uban na, ug ang baog nga sabakan; ug kinsa bay makapanganak sumala sa iyang gusto? Kini usa ka gasa gikan sa Dios, dili imbensyon sa tawo; wala ba nimo nadungog ang mga pulong sa Ginoo: 'Ako ang Magbubuhat sa tawo, *ug Ako ang naghimo sa espiritu sa tawo sulod kaniya'* (Zac. 12:1). Wala ba ka motuo, Zacarias? Ug giunsa paglalang si Adan, giunsa paghimo si Eba, giunsa pagkahimugso si Isaac? Wala masayop si Abraham sa iyang pagsunod; apan ikaw, pari, dili mosalig! Wala ba'y gahum ang matag pulong sa Dios, Zacarias? Naga-kontra ka tungod sa imong katigulangon, tigulang—gituohan nimo nga mas kusgan pa ang pagkadaut sa unod kaysa sa Dios. Kung wala ka makakita sa ehemplo ni Abraham, dako unta ang imong pagduha-duha; nagsalig ka sa tabang sa kinaiyahan, ug wala ka motuo niining tinuod nga saad sa Diyos, apan nagduha-duha ug nangatarungan? Nangayo ka og gamay, ug nakadawat ka og daghan. Nag-ampo ka lang para sa katawhang Hudiyo, samtang gidala ko kanimo ang maayong balita sa Usa nga mag-andam sa tanang nasud alang sa kaluwasan.

Si Zacarias, pagkadungog niini, ug sa paglikay sa iyang panan-aw, mitubag sa Anghel: 'Unsa man imong giingon, Anghel? Makabata pa kaha ang akong asawa? Unsa kaha karon—nangamuyo ba ko niini, o naghalad ba ko og insenso aron mapadayag nako sa katawhan ang akong pagkamabunga? Nangayo ko og kapasaylo sa mga

sala; mahimo pa ba nako, labaw pa niana, nga mangandoy og tambal sa pagka-buto? Nangandoy ko og kahupayan para sa katawhan; dili man kini pas-an para kang Elizabeth? Nag-awhag ko sa mga samdan nga kalag nga pag-ayo; dili man siguro aron ang mga uga nga suso mahimong magbunga og gatas? Unsa man imong gipasabot, Anghel? Manganak pa ba ang akong asawa? Ug unsa may kapuslanan niini alang sa mga nag-ampo sa gawas? Sigurado, sa pagkadungog nila niini, dili nila ako batuhon, nga nagaingon nga nahimong labawng pari ako dili alang kanila ug dili alang sa komon nga kaayohan sa kaluwasan, kondili alang ra sa akong kaugalingon; nga wala ko midawat ug panalangin, kondili usa ka anak nga lalaki? Dili na ko maghunahuna sa pagpanganak; palayo! Dili na nako kini gitinguha; ang akong gipangayo wala nako madawat; ug karon lain imong gipasabot kanako imbis sa akong gipangayo; dili ba mihunong ang katigulangon sa paglabay sa panahon? Dili na kita makalakaw kung walay tungkod, ug giunsa kaha kita karon gisugo nga magsugod sa pagpanganak? Gisalikway sa katigulangon ang kinaiyahan; kini nga butang labaw pa sa pagtuo; nagtan-aw na kita padulong sa lubnganan, ug magkuha pa ba kita og tagapamasa sa bata? Dili, wala na koy hunahuna sa pagkaanak; gipangita nako ang kaluwasan sa katawhan ug kalipay sa tribo, ang pagdaug sa atong mga kaaway ug ka-uswagan sa siyudad, dili ang paghilak sa bata, ang lampin ug pagpakaon; wala na gyud koy ikaduhang hunahuna niini. Unsaon nako pagkahimong amahan sa usa ka natural nga anak? Ang katigulangon nagpahawa sa pagtuo gikan kanako; kini nga butang labaw pa sa kinaiyahan; naglakaw ko uban sa tungkod sama sa kabayo, ug ginaduso nimo ako paingon sa higdaanan sa kaminyoon, sa dihang ang tibuok nakong lawas nahimong kabaong? Unsaon nako pagtuo niini, sultihi ako, bantugang Gabriel? Sultihi ako, unsaon nako pagtuo niini? Tan-awa, nangurog ang akong mga bukton; tan-awa, sa atong katigulangon pareho kitang nagtutok sa yuta. Kung batan-on ang usa ug tigulang ang usa pa, tingali adunay paglaum sa gisulti; karon pareho nang maluya ang atong mga lawas; wala na kami magdahom og lain gawas sa ikog sa kamatayon, sama sa mga hinog nga bungot sa humay sa panahon sa pag-ani; kon tinuod ang imong gisulti sa tanang butang, Ginoong Gabriel, nan hatagi ko og timaan daan, hatagi ko og panalipod sa gisaad nga milagro. Giunsa ko pagtuo niini? Dili untang mituo si Aaron kung wala mamulak ang iyang tungkod; dili untang nakumbinse si Moises kung wala maputi ang iyang kamot; dili untang nakasabot si Gideon kung wala'y hamog sa balhibo sa karnero; dili untang miila si Hezekiah kung wala mibalik ang adlaw; unsaon nako pagkombinser niini? Hatagi ko og timaan, ug malipay ako sama sa usa ka batan-on; hatagi ko og timaan aron si Elizabeth dili motawa nga walay seryoso, sama ni Sara; giunsa ko kaha makasiguro niini, mensahero nga Arkanghel? Giunsa kaha pagkahimong klaro kanako ang imong mga pulong? Kung ako usa ka ikaduhang Abraham, kung ang kinaiya ni Abraham mahimong ako usab, nan mosulod ka sa akong balay, ug akong hugasan ang imong mga tiil human sa imong taas nga pagbiyahe, ug maghalad kanimo og usa ka panihapon nga puno sa misteryo; si Elizabeth magmasa og tulo ka sata nga harina, nga nagasimbolo sa Simbahan; hangyoa ang bisiro nga ihatag kanimo ang usa ka anak nga lalaki. Unsaon ko pagtuo niini, O ikaw nga nagdala kanamo sa himayaong maayong balita gikan sa kahitas-an? Ngano man, O Anghel, imong gipahayag daan ang ngalan sa akong anak ug gilista ang mga hiyas sa usa nga wala pa maglungtad? Ipakita kanako ang labaw pa sa kinaiyahan, aron motuo ako sa supak sa kinaiyahan. Kung ang langit mahimong tolda, ug ako mabag-o; kung ang dagat mausab, ug ang akong asawa nga si Elizabeth mahimong inahan; kung ang adlaw mapugngan, ug ang uga nga suso mohatag og gatas; kung ang bulan mahulog gikan sa langit, ug ang baog nga sabakan mabasa. Unsaon ko pagkombinsi niini? *'Unsaon nako pagkaila niini? Kay tigulang na ako, ug tigulang na usab ang akong asawa'* (Lucas 1:18).

Miingon unya ang anghel kang Zacarias: nangayo ka og garantiya gikan sa Dios. Gihunahuna ba nimo nga mas kusgan ang kahuyang kaysa sa saad sa Ginoo? Wala ba kay kahadlok sa pagpangutana sa nagdala sa maayong balita sa dili pa gani siya mahuman sa pagsulti? 'Unsaon nako pagkasiguro niini?' ingon nimo. Gipadala ka ba sa Ehipto aron hadlukan si Paraon? 'Giunsa nako pagkasiguro niini?' ingon ka, Zacarias. Wala bay buhata ang Dios nga mga supernatural nga buhat? Nangayo ka og konsistensya gikan sa kinaiyahan, apan wala nimo makita ang katingalahang mga buhat sa Dios. Sultihi ako, Zacarias, sa unsa ba gibase ang mga haligi sa yuta? Unsa may nagpamantala sa kalibutan sa langit? Asa man gihimo ang mga tipunan sa panganod? Diin man nahimo ang mga tulo sa ulan? Diin man gimugna ang mga kristal sa niyebe? Kinsa ang nagdumala sa agi sa adlaw? Kinsa ang nagtakda og utlanan sa pagkunhod sa bulan? Kinsa makahimo sa pag-ihap sa kadaghan sa mga bitoon? Giunsa paghawid sa dagat sa balas sa panahon sa bagyo? Giunsa pag-uyog sa init nga dagan sa tubig? Giunsa paghimo sa kangitngit sa hamog? Giunsa paghulma sa tawo sa sabakan? Ug ngano man nga mas maluya ang babaeng sekso kaysa sa lalaki? 'Unsaon nako pagkombinsi niini?' ingon nimo, Zacarias. Ginasapasa nimo ang balaod sa

kinaiyahan; asa na ang buhat sa Dios? Wala ba ka motuo nga ang usa ka baog nga babaye makapanganak? Unsa kaha kon madungog nimo nga ang usa ka Birhen mipanganak supak sa tanang pagpaabot? Ug ang kaniadto nga kawalay pagtuo mahimong pagtuo? Ug karon, ang kawalay pagtuo silotan tungod sa pagka-walay bunga, aron dili ka magduha-duha sa milagro mahitungod sa Birhen: *'Maghilom ka ug dili ka makasulti'* (Lucas 1:20). O maloloy-on nga silot, nga nagdala og pagtul-id nga labi pang paspas! Ang anghel nagpahunong sa nagduha-duha nga tingog, gipugngan ang hambog nga dila: *'Nagsinyas siya kanila, ug nagpabilin siyang hilom*.' Maayo usab kini nga gisulat sa Ebanghelista – *'nagpabilin'*; ang kahilom nagpaabot sa tingog nga wala pa matawo: si Zacarias nagpaabot kang Juan, ang tigulang nagpaabot sa iyang anak, ang pari nagpaabot sa propeta. Pinaagi niini miingon ang Anghel: tungod kay ikaw, ingon nga dili motuo, nangayo og timaan gikan sa Dios, dawata karon ang timaan sa pagkastigo sa imong kaugalingong lawas: *'maghilom ka ug dili ka makasulti hangtod sa adlaw nga matuman kini*'. Kung asa adunay instrumento sa pagsupak, adunay silot; kung asa adunay padalosdalos nga kaisog, adunay usa ka korektibong pisi; kung asa adunay kawalay-hiya, adunay silot. Gusto sa Dios, Zacarias, nga ikaw mahimong magbalita niining milagroha: ang Kumander sa mga Hukbo sa Hari sa Langit natawo na, ug ang tig-una sa kalibutan sa pagluwas gikan sa sala. Tungod kay gitugotan nimo ang kahuyang sa imong lawas nga molabaw sa saad sa Ginoo, tungod niini *'maghilom ka ug dili makasulti hangtod sa adlaw nga matuman kini, tungod kay wala ka motuo sa akong mga pulong, nga matuman sa takdang panahon*'. Nakita ba nimo nga kung walay pagtuo, walay bisan unsa nga angay buhaton ang matuman?

Sa diha-diha nga nadungog ni Zacarias kining mga pulong, nilakaw dayon siya sa templo nga hilom, ingon silot sa iyang kawalay pagtuo. Ka-katingalahan! Misulod siya aron magdala og kaluwasan sa uban, apan siya mismo ang gipahukman; samtang naghalad sa insenso sa liturhiya, gidala niya ang timaan sa pagpahilayo. Nagpaabot ang mga tawo nga makadungog og maayong balita gikan kaniya, apan mitimaan siya: 'Ayaw kamo pagpangutana kanako; nahadlok ko sa kasuko sa Ginoo.' Oh, katingalahang mga buhat! Napahilom si Zacarias, ug nagmalambuon si Elizabet; ang dila namumuto, ug ang sabakan nagbunga; ang sakit sa sabakan mibalhin sa dila; napahilom ang panultihon, ug napalaya ang wala pa matawo nga bata; hilom si Zacarias, ug misayaw si Juan sa kalipay.

Sa diha nga nakita sa baog nga babaye ang Birhen, ug sa diha nga nasilayan sa Bituon sa Kabuntagon ang Adlaw, kusganong misayaw si Juan sa sabakan sa iyang inahan, nga nagasaway sa pagkahinay sa kinaiyahan: 'Ako,' ingon niya, 'mao ang magbalita sa Ginoo; ngano kaha nga ako napugngan sa kadena, sama sa akong mga kauban nga bihag?' Akong paspasan ang takna sa pagkahimugso; dili ko maghulat sa pagpanguha, basi mawala ang akong kusog, basi mapugngan sa Ginoo ang bihag nga nakagapos, basi ang han-ay sa kinaiyahan mahimong kalapasan sa kahusay; Nailhan ko Kadtong Ania, ug dili nako ikapugos kining kahilom; Nailhan ko Siya nga nagpadala kanako sa akong dalan sa atubangan sa Iyang nawong, aron andamon ang Iyang dalan sa Iyang atubangan; akong yugyugan ang mga gapus sa kinaiyahan, kay nagdali ko sa pagwali. O katingalahang mga buhat ug mga katingalahan! Ang wala nahibaloan sa mga Anghel sa langit, si Juan, nga gisidlak sa sabakan, nahibal-an ug gisulti sa iyang inahan. Dili Siya makita sa mga Trono, ug ang Dios nga moabot, nga gidala sa sabakan, wala mag-una kaniya; gitago Niya ang misteryo sa Iyang plano gikan sa mga Dominyon, apan gipadayag kini sa usa nga gidala sa sabakan; ug ang maayong balita nga gidala sa Arkanghel ngadto sa Inahan sa Dios gipukaw sa bata nga naglukso sulod kaniya. Ang Manluluwas sa atong kaliwatan, samtang naa pa sa sabakan, miadto sa iyang higala, si Juan; ug klaro kaayo nga ang Magbubuhat nagpangumusta sa Iyang binuhat, nga ang Hari nagpuyo sa tolda sa usa ka mandirigma, nga ang Ginoo misulod sa balay sa usa ka ulipon. Si Juan, sa dihang nakita niya gikan sa sabakan ang Kadtong naa sa sabakan, nangita nga malabwan ang utlanan sa kinaiyahan, nga miingon: 'Wala ko kaila og Ginoo nga gipugngan sa kinaiyahan, ni maghulat pa ko sa panahon sa pagkahimugso; wala koy gikinahanglan nga siyam ka bulan sa sabakan aron matawo; wala koy gikinahanglan niining kasamtangang pagkabilanggo; ug ngano man nga dili ko makagawas gikan sa mga gapus nga nagpugong kanako? Mogawas ako, isip Manunulti, uban sa usa ka sermon, ug ipahayag sa tanan nga anaa: 'Ania ang Kordero sa Dios, nga nagkuha sa sala sa kalibutan' (Juan 1:29). Ingon niini si Juan Molihok ako, ang Manug-una, uban sa akong pagwali, ug ipahayag sa tanan nga *ania*: *'Ania ang Kordero sa Dios, nga nagkuha sa sala sa kalibutan'* (Juan 1:29). Mao kana ang papel ni Juan, o mas tukma pa, ang iyang mensahe.

'Pag-abot sa panahon nga manganak si Elizabeth, nanganak siya og usa ka anak nga lalaki. Ug nadungog kini sa iyang mga silingan ug paryente, … ug naglipay sila uban kaniya' (Lucas 1:57–58). Kay usa ka milagro nga

nanganak si Elizabeth sa iyang katigulangon ug sa usa ka sabakan nga dugay nang baog; kini nagsalig dili lamang sa yutang amahan, kondili usab sa Dios nga Pulong. Ang Arkanghel Gabriel mismo ang nagpamatuod niini, sa dihang miingon siya kang Zacarias: 'Tan-awa, *ang imong asawa nga si Elizabeth mag-anak kanimo og usa ka anak nga lalaki, ug imong itawag ang iyang ngalan: Juan; ug siya … mapuno sa Espiritu Santo sukad pa sa sabakan sa iyang inahan; ug iyang balikon ang daghang mga anak sa Israel ngadto sa Ginoo nga ilang Dios; ug siya moanha sa atubangan Niya sa espiritu ug gahum ni Elias'* (Lucas 1:13, 15–17).

O, ang pagkahimugso sa usa ka anak nga lahi, katingalahan ang kinaiyahan! Katingalahan ug dili natural kini, kay kasagaran ang usa ka babaye nga manganak moagi sa kasakit sa pagpanganak – ug siya nga nag-anak moagi sa kasakit sa pagpanganak. Unsa kaha kaha ang kasubo ni Elizabeth, sa dihang ang Espiritu Santo ang anaa imbis nga usa ka walay kasinatian nga komadrona, sa dihang kini buhat sa grasya imbis nga karga sa kinaiyahan? Paminawa! Kining pagpanganak walay pulos kung itandi sa kalipay. – Si Juan wala makadawat sa grasya pagkahuman sa iyang pagkahimugso, apan, tungod kay nabalotan siya sa pagkabalaan samtang naa pa sa sabakan sa iyang inahan, nahimo siyang katingalahang tig-andam, sama sa giingon sa Anghel: *'Pun-on siya sa Espiritu Santo sukad pa sa sabakan sa iyang inahan… ug moanha siya sa atubangan Niya sa espiritu ug gahum ni Elias'* (Lucas 1:15, 17). Kinsa ang mouna kinsa? Si Juan ang mouna sa Ginoong Kristo; mao nga gitawag siya nga Mananambayayong, sama sa madungog gikan sa kaugalingong mga pulong ni Juan mahitungod sa Manluluwas: *'Human kanako moabot ang usa ka Tawo nga miuna kanako, kay Siya una pa kanako'* (Juan 1:30). **'Human kanako**' – sa panahon; **'miuna kanako**' – sa trono.

Ngano man nga miingon si Gabriel nga si Juan nanguna kang Kristo nga Hari sa espiritu ug gahum ni Elias nga Tishbita? Paminawa pag-ayo! Ang ngalan nga Elias nagpasabot og 'Diyos'. Tungod kay si Juan adunay Diyos sa iyang sulod – napuno siya sa Espiritu Santo sukad pa sa sabakan sa iyang inahan, ug ang Diyos Espiritu – ang Ginoo misulti bahin kaniya pinaagi sa propeta sa una pa kaayo: *'Tan-awa, ako magpadala sa akong anghel, ug siya mag-andam sa dalan sa akong atub*angan' (Mal. 3:1, cf. Mark 1:2) ug siya makapabalik sa daghan gikan sa sayop ngadto sa kamatuoran; busa si Juan miuna sa Ginoo sa espiritu ug gahum ni Elias, kay daghan siya'g kapareho kang Elias.

Siyempre, natawo ang anak, ug mibalik ang pokus sa amahan. Sa dihang gipangutana si Zacarias unsang ngalan ang iyang gusto ihatag sa bata, *'nangayo siya og tabla ug misulat: "Ang iyang ngalan mao si Juan*.'" Siya nga wala motuo sa mga pulong sa Anghel napugos karon sa pagsulat mahitungod sa pagpakita, aron magwali pinaagi sa iyang sinulat; ang kinsa wala motuo sa gisulti sa dalunggan, karon girekord kini sa iyang kamot, nagsulat sa nahitabo. Ug, pagkahuman siya ginganlan, nabawi niya ang iyang pagkasulti: busa *'natingala silang tanan. Ug sa dayon nabuksan ang iyang baba ug nabuksan ang iyang dila, ug misulti siya, nagdayeg sa Dios'* (Lucas 1:63–64).

O katingalahang milagro! Gisulat ang ngalan sa anak, ug nabuksan ang bungol nga mga ngabil sa amahan; gitawag siyang Juan, ug naayo ang dila sa nagngalan kaniya. Nakita ba ninyo nga wala siya masayop, ug wala usab kita masayop, sa paghatag og angay nga pagpasabot? Tan-awa, ang ngalan sa labing matarong nagbukas sa bungol nga mga ngabil ug nagalihok sa dili molihok nga dila . Busa gipadayag si Juan nga Managsinggit, kay bisan ang iyang ngalan nagpagawas og tingog: 'Ako *mao ang tingog sa usa ka nagsinggit sa kamingawan: "Andama ang dalan sa Ginoo; patul-ida ang Iyang mga agianan'"* (Mat. 3:3). O katingalahan! Ang Pulong nagpabilin, ug ang tingog nagpahibalo Niya; ang Ginoo moabot, ug ang sulugoon mouna Niya. Busa maglipay kita ug magsaulog nga nanganak si Elizabeth ug nakasulti si Zacarias; nga ang baog nga babaye nanganak og anak, ug ang tigulang nga lalaki misinggit; nga gipangita ang wax tablet, ug nabuksan ang dila sa pari ug nabawi ang iyang tingog; nga miabot ang Munaong Magsusulti ug naglipay ang tibuok kalibutan.

Dinhi, daw matapos na unta ang sermon, apan wala kini gitugotan ni Zacarias, nga misinggit*: 'Bulahan ang Ginoo nga Dios sa Israel, kay gibisita Niya ang Iyang katawhan ug gidala kanila ang kaluwasan'* (Lucas 1:68). Katingalahang mga buhat! Unsa man ang giingon ni Zacarias? Human siya nga naayo gikan sa pagkabuta, misinggit si Zacarias sa unang higayon: *'Bulahan ang Ginoo.' Unsa man ang buot ipasabot niini? Si Zacarias patay na, ug gibanhaw siya. Dili siya patay sa kinaiyahan, apan nakasinati siya og susama sa kamatayon. Gipugngan siya sa pagsulti, sama sa usa ka kabaong, ug napugngan ang iyang dila sama sa mga sudlo; mibanhaw siya pag-usab, human mihunong sa pagginhawa sa kinabuhi sa pagka-sacerdote, ug gidala ang pagminos ug kasubo sa katawhan. Sa dihang usa ka pari ipahulay, ang tanan nga iyang gipang-ampo nagahilak.*

Human niining simbolikong pagkabanhaw, misinggit si Zacarias sa unang higayon, 'Bulahan ang Ginoo nga Dios sa Israel'. O Zacarias! Kung wala nimo makita ang espirituhanong higante, kung wala nimo mailhi ang espirituhanong mag-aamuma, kung wala nimo madawat ang gasa, dili unta nimo nabulahan ang Maghahatag. Apan gidayeg ni Zacarias ang Dios pinaagi sa usa ka propetikanhong kanta nga angay sa maong gasa. Mosinggit usab kita: 'Bulahan ang Ginoo, ang Dios sa mga Kristohanon, nga mibisita sa Iyang katawhan ug nagdala kanila og kaluwasan.' Kaniya ang himaya ug gahum, karon ug hangtod sa kahangturan, ug sa mga katuigan nga walay katapusan. Amen.

8 Hulyo

25 Hunyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Fevronia

Gisaulog sa 25 Hunyo

[4548]Sa panahon sa paghari sa dautang Emperador Diocletian, adunay usa ka gobernador sa Roma nga ginganlan og Anphimus, nga usa k[4549] . Aduna siyay anak nga lalaki nga si Lysimachus, nga iyang gipangakabana sa usa ka gwapa nga dalaga, ang anak sa senador nga si Prosphorus. Sa dihang grabe na kaayo ang iyang sakit, gitawag ni Anphimus ang iyang igsoon nga si Selinus ug miingon kaniya:

'Iga ko! Hapít na kong mobiya ning kinabuhi ug itugyan ko kanimo ang akong anak: pag-amuma kaniya sama sa usa ka amahan sa akong dapit, ug pasagdi siyang mahimong anak kanimo. Sa diha nga mamatay na ko, dali-a ang iyang kasal sa iyang hinigugma, ang anak nga babaye ni Prosphorus.'

Pagkadungog sa mga pulong sa iyang igsoon, mitugot si Selinus nga buhaton ang tanan sumala sa iyang gipangayo. Apan namatay si Anphim pagkahuman sa tulo ka adlaw. Pagkahuman sa kamatayon ni Anphim, gitawag ni Diocletian si Lysimachus ug ang iyang tiyo, si Selinus, ug pagkahuman sila gidawat sa pribado, miingon siya kang Lysimachus:

'Tungod sa pagkahinumdom sa debosyon sa imong amahan kanako, gusto unta nako ikaw itudlo nga eparco sa iyang dapit; apan nasayran nako nga naa kay hilig sa Kristohanong pagtuo. Busa gipahunong nako ang akong tuyo hangtod masuta kon tinuod ba ang gisulti bahin kanimo. Samtang nagpaabot, isip usa ka pagsulay, nakahukom ko nga ipadala ka sa Sidlakan aron wagtangon ang Kristohanong pagtuo didto; ug sa imong pagbalik kanamo, human nimong matuman ang imong misyon, ganti-an ka namo sa katungdanan nga eparco.

Wala magdagan si Lysimachus sa pagsupak sa gisulti sa hari, kay batan-on pa siya, mga baynte anyos ang edad. Apan ang iyang tiyo, si Selinus, mihapa sa tiilan ni Diocletian, miingon:

'Gina-ampo ko kanimo, O dakung ug imortal nga hari, tugoti si Lysimachus nga magpabilin dinhi sulod sa pipila ka adlaw aron siya makigminyo sa anak ni Prosphorus; ug sa diha nga siya makigminyo na, mouban usab ako kaniya, ug magkahiusa kami sa pagbuhat sa tanan sumala sa imong gisugo sa imong banal nga awtoridad.'

Unya miingon ang hari kanila duha:

'Una, adto kamo sa akong pagpadala kaninyo ug laglaga ang mga Kristohanon; ug sa diha nga inyong nahuman ang buluhaton nga gisalig kaninyo, mobalik kamo dinhi—unya ako usab magselebrar sa kasal ni Lysimachus uban kaninyo.'

Pagkadungog niini, wala na sila'y gahum mosulti pa ug laing pulong ug matinumanon silang misugot sa hari; pagkahuman nila madawat ang iyang sugo ug ang ilang mga tropa, mibyahe sila paingon sa Sidlakan.

Gidala ni Lysimachus ang iyang paryente, si comita[4550] Prima, nga anak sa igsoon sa iyang inahan, ug gisalig kaniya ang pagdumala sa hukbo.

[4548] Ang senador mao ang miyembro sa senado, mao ang konseho sa mga tigulang; pagkahuman, ang titulo nga senador nahimong usa ka dungog.

[4549] Eparco – gobernador sa siyudad, gobernador sa probinsya.

Pag-abot nila sa Sidlakan, mihunong sila sa rehiyon sa Palmyra[4551] , ug gisugdan nila ang pagpasakit sa nagkalain-laing malupit nga paagi sa tanang Kristohanon didto: ang uban gisunog nga buhi, ang uban gilabay sa mga hayop aron kan-on, samtang ang uban gipikas-pikas sa espada ug ang ilang mga lawas gilabay sa mga iro. Si Selinus, ang tiyo ni Lysimachus, sobra ka malupigon ug dili makatawo. Ang kahadlok misakop sa kadaghanan sa dihang ilang nakita ang kalupigan ni Selinus. Si Lysimachus, bisan pa, mapinanggaon kaayo sa mga Kristohanon, kay ang iyang inahan usa ka Kristohanon, ug gikan kaniya nakaila siya kang Kristo. Sa usa ka gabii gitawag niya ang iyang paryente, si comita Primus, ug miingon kaniya:

'Ginagalang nga Prim, nahibalo ka nga ang akong amahan Hellen sa pagtuo[4552] ug namatay nga pagano, apan ang akong inahan namatay nga Kristiyano ug sa iyang kinabuhi naningkamot siya nga himuon kong Kristiyano. Apan, tungod sa kahadlok sa akong amahan ug sa hari, wala ko kini mabuhat sa hayag ug nagsaad ko sa akong inahan nga dili ko laglagon bisan usa ka Kristiyano ug maningkamot ko nga mahimong higala ni Kristo. Karon, bisan pa, nakita nako nga ang akong tiyo Selin malupit nga nagpahirap ug nagapatay sa mga Kristohanon – ug kini naghatag sa akong kalag og dakong kasakit; kay sa tago gusto nako nga luwason ang mga Kristohanon ug buhian kadtong nakagapos sa kadena, aron sila makalingkawas ug makatago bisan asa nila mahimo.

Miuyon ang kondesa nga motabang kaniya, ug naghimo sila og kasabotan sa usag usa, nga nagsaad nga pasagdan ang mga Kristohanon. Sa diha nga makakaplag sila og bisan unsang simbahan o monasteryo sa mga Kristohanon, dayon sila magpadala og tinago nga mensahe didto, aron pahimangnoan sila sa pag-abot sa mga manlupig, ug tambagan sila nga magtago. Dugang pa, gisugo sa kondi ang mga sundalong pareho sa iyang pagtuo nga ayaw dakpa ang mga Kristohanon aron tortyuron, ug gisugo usab nga buhian ang mga nadakpan.

Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo sa Palmyra, si Selinus, nga nakaturment sa daghang mga Kristohanon, gusto nga mopadayon paingon sa Sivapol—usa ka siyudad nga nahimutang sulod sa teritoryo sa Asirya[4553] , nga kabahin sa usa ka probinsya nga sakop sa Roma. Sa maong siyudad adunay usa ka kumbento nga gilangkoban sa 50 ka madre, nga ang abadesa, si Vrienna, usa ka disipulo sa bulahan nga abadesa ug diakonesa[4554] nga si Platonida, ug hugot kaayo nga gisunod niya ang mga lagda sa iyang magtutudlo. Ang lagda ni Platonida mao kini. Sa Biyernes, walay usa sa mga madre ang magtrabaho, apan magtapok silang tanan sa simbahan ug mag-ampo o mobasa sa Balaang Kasulatan gikan sa buntag hangtod sa gabii. Sa sinugdan, si diakonesa Platonida mismo ang mobasa sa mga madre hangtod alas tres sa kaadlawon, unya iyang ihatag ang libro kang Vrienna, nga nagsugo kaniya nga magbasa hangtod sa gabii. Sa ulahi, gisunod gayud ni Vrienne ang parehas nga pamaagi; pagkahuman niya madawat ang pagdumala sa kumbento human sa kamatayon sa iyang mentor, gisundog niya siya sa tanang aspeto.

Sa ilawom ni Abadesa Vrienne, duha ka batan-ong dalaga—si Prokla ug si Febronia—ang gipadako ug gipreparar alang sa kinabuhi sa monastiko. Si Prokla 25 anyos na, ug si Fevronia 20. Si Fevronia ig-agaw ni Vrienna—kuna, usa k ang anak sa iyang igsoon—ug misidlak siya sa katingalahang katahum nga walay artista nga

---

[4550] Comites – kauban sa emperador o usa ka opisyal nga taas og ranggo; kini nga termino nagtumong sa mga naglangkob sa iyang retinue.

[4551] Palmyra – usa ka siyudad sa Syria nga kaniadto nahimutang sa usa sa mga oasis taliwala sa Damascus ug sa Suba sa Euphrates. Kining siyudad gitukod mismo ni Solomon. Gilaglag kini ni Nebuchadnezzar, apan sa dili madugay, tungod sa paborableng kahimutangan niini taliwala sa Dagat Mediteranyo ug sa Walog sa Euphrates, gitukod pag-usab kini ug nahimong usa ka hinungdanong sentro sa kalakalan. Sa ilawom sa pagdumala sa Romano, ang Palmyra ug ang lalawigan niini kaniadto usa ka independyenteng estado, apan sa ulahi nakuha kini sa mga Romano: gipaguba sa mga mananaog ang siyudad sa maong proseso; bisan pa niana, gitukod kini pag-usab sa ilawom ni Emperador Diocletian. Sa panahon sa mga Arabo, gipaguba pag-usab ang siyudad ug nahimong usa ka gamay ug malisud nga baryo.

[4552] Sa ato pa, gisunod niini ang pagano nga relihiyon sa Griyego-Romano.

[4553] Ang Asirya nahimutang sa sidlakan sa Siria, sa ibabaw, amihanang bahin sa kapatagan sa Mesopotamia.

[4554] Ang diakonisa usa ka babayeng ministro sa simbahan. Ang mga katungdanan sa mga diakonisa mao ang mosunod: ilang giandam ang mga babaye alang sa bunyag, pagtudlo kanila kung giunsa ug unsa ang ilang tubagon kon pangutan-on sa magbubunyag ug unsaon nila paglihok human sa bunyag; ilang gitabangan ang obispo sa panahon sa bunyag sa mga babaye ug, alang kaniya, gihaplasan ang pipila ka bahin sa lawas, gawas sa agtang; nagbantay sila sa pultahan sa simbahan diin mosulod ang mga babaye, gi-assign nila ang mga babaye sa ilang lingkoranan ug gisiguro nga nagbinuotan sila, naa sila sa panahon sa pakighinabi sa obispo ug mga presbiterio sa mga babaye, ug nag-organisar sila og mga buhat sa kalooy para sa mga babaye. Sa unang mga siglo, ang mga diakonisa giila nga kabahin sa klero, ug gitudlo sa ilang katungdanan pinaagi sa usa ka espesyal nga ordinasyon; sa ulahi, gidili ang ordinasyon, ug sa katapusan mihunong ang ministeryo sa mga diakonisa.

makahimo sa hingpit nga paghulagway sa masidlak nga kahayag sa iyang nawong. Kining katahum nakabalaka kaayo kang Vrienna, ug daghan siya'g hunahuna kung giunsa niya pagpabilin kang Fevronia nga matinahuron, layo sa mga tukso sa kalibutan. Ang tanang mga madre sa kumbento mokaon lamang kausa sa usa ka adlaw, sa gabii, ug bisan pa gamay ra kaayo ang ilang ginakaon; apan gisugo ni Vrienna si Fevronia nga magpuasa hangtod sa sunod adlaw, aron dili siya mokaon sulod sa tibuok adlaw ug mokaon lamang sa gabii sa sunod adlaw – naglaum siya nga tungod sa ingon nga pagpuasa, mawagtang ang katahum ni Fevronia. Si Fevronia, nga gustong pakunhodon ang kalibog sa iyang unod, gibuhat ang tanan aron mapalig-on ang iyang pag-agosto; wala gyud siya mokaon o miminom hangtod mabusog, apan tungod sa kauhaw ug kagutom, ug sa daghang mga buhat sa pagpang-antos ug pagpanagsa, walay hunong niyang gikapoy ang iyang unod, ug nagpugong usab siya sa pagtulog. Ang iyang higdaanan usa ka putli nga tabla nga walay bisan unsang sapin; tulo ka kubit ang gitas-on ug usa ka tunga ka palad ang gilapdon; tungod sa sobra nga pagpuasa, mapul-an si Fevronia ug matulog sa maong tabla, o sa putli nga yuta, ug bisan pa man, sa pinakamaikling gutlo ra. Ug sa dihang gisulayan siya sa yawa nga tuksuhon pinaagi sa mga panan-awon nga dala sa pagkatulog, dali siyang mobangon, mohapa sa yuta, mohapa sa porma sa krus, ug mag-ampo sa Dios uban sa mapait nga mga luha aron luwason Siya kaniya gikan sa yawa; unya, kuhaon niya ang mga basahon sa Balaang Kasulatan, basahon kini niya nga matinud-anon ug makab-ot ang espirituhanong kalipay gikan niini. Si Fevronia sa kinaiyahan hilig kaayo mangutana ug maalamon, nga bisan si Vriénne mismo natingala kaayo sa iyang kaalam.

Sa Biyernes, sa dihang magkatigom ang tanang madre sa simbahan aron paminawon ang Pulong sa Dios, sugoon ni Abadesa Vrienna si Fevronia nga mobasa sa Balaang Kasulatan. Ug tungod kay kanunay mosulod sa simbahan ang mga laykong babaye kauban sa mga madre aron maminaw sa espirituhanong pagtulon-an, gisugo ni Vrienna si Fevronia nga mobasa sa likod sa kurtina, aron dili niya makita ang hitsura o mga palamuti sa mga babaye nga wala pa niya masinati kaniadto. Ug ang maayong dungog ni benditang Fevronia mikaylap sa tibuok siyudad – bisan asa gidayeg ang iyang kahibalo ug kaalam, ang iyang katahum ug maayong kinaiya, kay siya malumo, mapainubuson, matinahuron ug napuno sa tanang hiyas.

Usa ka babaye nga gikan sa kaliwatan sa senador, nga ginganlan og Ieria, nakadungog sa tanang kinaiya sa balaan nga dalaga ug napuno sa kusgan nga tinguha nga makita si Fevronia ug makig-istorya kaniya. Kini nga babaye sakop sa pagtuo nga Heleniko; batan-on pa siya sa edad ug biyuda na, nga nag-uban lang sa iyang bana sulod sa pito ka bulan; pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, nagpuyo siya sa balay sa iyang ginikanan, nga sakop usab sa erehiya nga Heleniko. Pag-abot niya sa kumbento, iyang gipahibalo kang Abadesa Vrienna, pinaagi sa tagbantay sa ganghaan, ang iyang tinguha nga makakita kang Fevronia. Sa dihang migawas si Vrienna aron sugaton siya, mihulog si Ieria sa iyang mga tiil ug, samtang gikupot kini, nangaliya siya sa abadesa:

'Gina-implorar ko ikaw sa ngalan sa Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, ayaw ko pagdumti, usa ka walay Dios nga babaye nga hangtod karon dulaan lang sa mga dios-diosan ug mga demonyo – ayaw ko pagbiya sa makapahimunsong pakighinabi uban sa atong igsoon nga si Fevronia, aron siya magiya kanako sa dalan sa kaluwasan.' Unya naglaum ako nga makaplagan kang Kristo, ang Tinuod nga Dios, ang gitagana alang sa mga Kristohanon. Busa, luwasa ako gikan sa kahaw-ang niining kalibutan ug sa dautang pagka-idolatra, kay gipugos ko sa akong ginikanan sa ikaduhang kaminyoon, samtang gusto unta nako magsugod og bag-ong kinabuhi, nga igahin ang akong panahon sa mga makat-onon ug makapabuhi-sa-kalag nga pakighinabi kang Fevronia: igo na kanako ang mga katuigan nga nabuhi ko na sa pagkadautan tungod sa pagkawalay-hibalo.

Samtang siya nagasulti, gihugas ni Ieriya ang mga tiil sa abbess sa iyang mga luha, nagapakusog sa paghangyo nga magpakita siya og kaluoy.

Si Vrienna, pagkahuman maminaw kaniya, miingon:

Ang Ginoo ang akong saksi, Ginang Ieria, nga ang dalagang si Fevronia gikuptan nako sa akong pag-atiman sa dihang siya duha pa ka tuig ang panuigon, ug karon napulo'g walo na ka tuig sukad siya nagpuyo sa kombento nga wala gayud makagawas, nga wala pa gyud makakita og lalaki o babaye sa kalibutan, ni sa ilang mga sinina ug alahas, ni sa bisan unsang butang sa kalibutan. Bisan ang iyang tagapag-amuma wala pay gitugotan nga makakita kaniya hangtod karon, ug bisan pa nga daghang higayon na siyang nangayo kanako nga tugotan siya nga makakita ug makig-istorya kaniya, wala nako siya gitugotan. Apan karon, sa pagkakita sa imong kadasig ug pag-ila sa imong gugma alang sa Dios, ug sa paglaum sa imong kaluwasan, dad-on tika kaniya; apan una, kinahanglan nimong ilisan ang imong panamit sa kalibutan ug magsul-ob ka og habag sa madre."

Gidali-dali ug malipayon nga natuman ni Ieria kini nga kondisyon, ug gidala siya ni Vrienna kang Fevronia. Sa pagtan-aw ni Fevronia kang Hieria nga nagsul-ob sa bisti sa madre, nagtuo siya nga adunay madre nga naglibot-libot nga miabot kanila; busa, mitungo siya sa yuta sa atubangan niya ug, gikuptan siya sa abaga, gihalik isip usa ka igsoon ni Kristo. Si Vrienna, sa iyang bahin, gisugo sila nga duha nga molingkod ug magbasa sa makapadasig nga mga Basahon sa Balaang Kasulatan. Unya si Febronia, gikuha ang mga libro, misugod sa pagbasa kang Ieria, ug si Ieria nabati kaayo sa tanan nga gibasa nga wala siya natulog tibuok gabii. Busa, silang duha, nga nagpabiling nagmata, nagpahinungod sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, ug wala gyud kapoy si g si Febronia sa pagbasa sa mga libro, ni si Ieria sa pagpaminaw sa pagbasa. Sa niining panahona, nagahulog si Ieria og daghang luha nga nabasa pa gani ang yuta; kay, isip usa ka Griyego sa pagtuo, wala pa gyud siya makadungog kaniadto og ingon ana ka makapadasig nga mga pagtulon-an.

Sa pag-abot sa kaadlawon, halos wala nay kusog si Hieria sa pagsunod sa abadesa ug mobalik sa iyang kaugalingong panimalay. Pagkahuman niyang gipanghagak kang Fevronia, mibiyahe siya paingon sa iyang mga ginikanan. Si Fevronia, bisan pa, nangutana sa katabang sa abadesa, si Thomais:

'Palihug, ginoo, akong inahan, sultihi ko kinsa kana nga nagalibot-libot nga madre nga nagahilak pag-ayo, murag wala pa gyud siya makadungog sa mga pulong sa Dios.'

'Wala ba ka kahibalo kinsa imong ka-istorya?' tubag ni Fomaida.

Mitubag si Fevronia:

'Unsaon man nako pag-ila sa usa ka naglibot-libot nga madre nga wala pa nako makita?'

Unya miingon kaniya si Fomaida:

'Kana nga igsoon mao si Ieria, usa ka maharlika sa atong siyudad.'

"Ngano wala nimo gisulti kini kanako sauna?" matod ni Fevronia. "Nisulti ko kaniya mura'g siya akong kaugalingong igsoon."

Miingon si Fomaida:

'Mao kana ang sugo sa atong Ina Superior.'

Pagkahuman niining mga pulonga, nanghilom si Fevronia – ug misugod sa pag-ampo sa Dios gikan sa kahiladmon sa iyang kalag alang kang Ieria, nga ang Dios magtultol kaniya sa tinuod nga dalan ug dawaton siya sa Iyang napiling panon.

Sa bahin ni Ieriya, pagbalik niya sa balay, gisaysay niya ang tanan niyang nadungog gikan kang Fevronia ug gisugdan niya ang pagdani sa iyang mga ginikanan nga biyaan ang Griyegong erehiya ug mailhan ang usa ka tinuod nga Dios – si Jesu-Cristo. Gipatigbabaw nila ang maalamon nga tambag sa ilang anak, mituo sila kang Kristo ug nabunyagan, kauban ang tibuok nilang panimalay. Busa, ang mga pag-ampo ug pagtulon-an ni Santa Fevronia nakaepekto kanila.

Paglabay sa pipila ka panahon, grabe kaayo ang pagkasakit ni Fevronia. Miadto kaniya si Ieria ug nag-atiman kaniya sa tibuok niyang pagkasakit. Kalit lang, mikaylap ang balita nga si Selinus ug si Lysimachus nagkadool sa siyudad aron silotan ang mga Kristohanon. Unya ang tanang Kristohanon, lakip na ang mga pari ug klero, ug bisan ang obispo mismo, gibyaan ang tanan ug nilayas sa siyudad tungod sa kahadlok, nagpanago bisan asa nila mahimo.

Pagkadungog niini, ang mga madre sa kumbento sa Vryenna miadto kaniya ug miingon:

'Ginoo ug Inahan namo, unsaon man namo? Ang mga mananap nga maninila—mga walay Diyos nga manlupig—naga-duol sa siyudad, ug ang tanang matinud-anong Kristohanon nilayas, kay nahadlok sila sa pagpasakit.'

Si Vrienna, sa iyang bahin, nangutana kanila:

'Unsa man, sa imong hunahuna, ug unsa man imong buhaton?'

Mitubag sila:

'Igunit kami, O among inahan, aron kami usab makapanalipod, ug maluwas ang among mga kalag.'

Niini, miingon si Vrienna:

'Wala pa ninyo makita ang gubat, apan naghunahuna na kamo sa paglayas; wala pa moabot ang takna sa kaisog, apan gusto na kamo mapildi; dili, akong mga anak, akoa kamo gipangayoan, ayaw kamo pagbuhat niini; magpabilin na lang kita dinhi, atubangon nato ang atong mga pag-antos, ug mamatay alang kang Kristo, nga

namatay alang kanato, aron kita mabuhi uban Niya sa walay katapusan.' Pagkadungog niini nga mga pulong, nanghilom ang mga igsoon. Apan sa sunod adlaw, usa ka igsoon nga ginganlan og Eferia, miingon sa uban:

'Nasayud ko nga tungod kang Fevronia nga dili kita tugutan sa Inahan Abad nga molayas – sa akong hunahuna gusto niya nga laglagon kita tanan alang lang kaniya; apan adtoa nato siya pag-usab, ug ako ang mosulti kaniya, alang sa tanan, unsay angay buhaton.'

Pagkadungog niini, uyon ang uban nga mga madre kang Eferia, samtang ang uban misugot sa pagkontra kaniya; apan sa katapusan, nakigkasabot sila tanan ug miadto sa Inahan Superior. Si Vrienna, sa pagkahibalo ngano sila miadto, nangutana kang Eferia:

'Unsa man imong gusto, igsoon?'

Mitubag siya:

'Gina-hangyo namo ikaw, among inahan, tugoti kami nga makalingkawas gikan sa umaabot nga kalamidad, kay ang obispo ug ang tibuok klero nanglakaw na. Hinumdumi, among inahan, nga aduna kami'y mga batan-ong dalaga nga angay namo ikahadlok, basi kon madakpan sila sa mga walay Dios nga sundalo, mawala ang ilang pagkabirhen ug mawala usab ang ilang ganti gikan sa Dios. Kinahanglan usab natong kahadlukan nga dili nato makaya ang mga pag-antos ug, human tanggi sa Kristo, malaglag ang atong mga kalag. I-utos usab kanamo nga dad-on namo ang among igsoon, si Fevronia nga masakiton, uban kanamo, aron matago usab namo siya dinhi.

Pagkadungog niini, miingon si Fevronia:

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Kristo, Kinsa akong giisip nga bana ug Kinsa akong ihatag ang akong kalag, dili ko mobiya niining dapita, apan dinhi ko mamatay ug pagahilot-on.'

Unya si Vrienna, nga mituyok kang Eferia, miingon:

'Pag-amping sa inyong gibuhat, nga nagmugna og kalibog sa taliwala sa mga igsoon nga babaye – tan-awa, dili ako manalaw sa inyong gihunahuna bahin kanako.'

Unya, mituyok siya sa uban ug miingon:

'Pasagdi ang matag-usa kaninyo nga magbuot sumala sa iyang pagtan-aw.'

Unya ang tanang mga madre, nga nahadlok sa mga pag-antos nga nagpaabot kanila, mihawa sa atubangan sa abadesa ug ni Fevronia ug, samtang nagahilak ug nagasinggit sa kasubo, ug nagabun-og sa ilang mga dughan, mibiya sa kombento. Si Prokla, bisan pa, nga ka-edad ug kauban sa pagtuon ni Fevronia, giyakap ug gihalokan siya, nga nagahilak samtang miingon:

'Amo ko pag-ampo, akong ginoo ug akong igsoon.'

Si Fevronia, gikuptan siya sa kamot ug dili buhian, nangayo og hangyo:

'Hadloki ang Dios, akong igsoon Prokla; ayaw kami biyai. Makita man nimo nga masakiton ako ug sa dili madugay mamatay na. Dili ko matabonan sa nag-inusara sa among inahan nga si Vrienna – busa pabilin ka ug tabangi siya sa paglubong kanako.'

Unya mitubag si Prokla:

'Sige, igsoon, magpabilin ko dinhi kutob sa panahon nga imong sugo kanako.'

Apan sa pag-abot sa gabii, gilapas ni Prokla ang iyang saad ug tinago siyang nilayas gikan sa kombento. Si Vrienna ug si Fomaida ra ang nagpabilin uban ni Fevronia.

Si Abadesa Vrienna, sa pagkakita sa binalewala nga kumbento, misulod sa simbahan nga bug-at ang kasingkasing, nahugno sa yuta ug naghilak sa kasakit.

Si Fomaida, sa iyang paningkamot nga pahupayon siya, miingon:

'Hunong, akong ginoo ug inahan. Kay ang Dios makahimo, sa taliwala sa kasubo ug pag-antos, sa paghatag og *"ginhawa"* (1 Cor. 10:13). Siya motabang kanato sa pag-antos sa mga kalamidad nga miigo kanato (Sir. 2:10). Hunahuna-a pag-usab: aduna na bay bisan kinsa nga nagtuo sa Dios ug napahiya, o bisan kinsa nga nagpuyo sa kahadlok sa Dios ug biyaan nga walay tabang Niya?

Mitubag si Vrienna:

'Oo, akong ginoong Thomida, tinuod kana; apan unsaon nako pagbuhat kang Fevronia? Asa nako siya itago aron siya malikayan sa kadaut? Unsaon nako pagdawat nga tan-awon ang mga barbaro nga nagdala kaniya ingon usa ka bihag?'

Unya miingon si Fomaida:

Siya nga nagbanhaw sa mga patay, ang Ginoo, makapalig-on kang Fevronia ug makaprotektar kaniya gikan sa mga barbaro; naghangyo ko kanimo, akong ginoo ug inahan, nga undang na sa pagkasubo ug paghilak; adtoa nato si Fevronia nga nagmasakit – atong siya pahupayon ug hatagan og kusog.

Pag-abot nila kang Fevronia, mibuto pag-usab si Vrienna sa mapait nga paghilak. Si Fevronia, sa pagtan-aw kang Fomaida, nangutana:

'Unsa man ang kahulugan sa mga luha sa atong inahan nga si Vrienna?'

Mituyok kaniya, mitubag si Fomaida:

Kini ang luha sa usa ka inahan alang kanimo, kay batan-on ka ug gwapa. Sa dili madugay, moabot kanato ang malupit nga mga manlupig aron ipahamtang kanato ang dakong kasakit: Patyon dayon nila kami, ang mga tigulang nga babaye, apan ikaw, usa ka batan-ong dalaga nga matahum ang nawong, pasagdan nila, aron madani ka nila sa mga tintal sa kalibutan – ug nahadlok kami nga pinaagi sa malumo nga mga pulong ug kapintas, laglagon nila ang imong pagkabirhen ug kuhaon nila gikan kanimo ang kwarto sa kasal nga giandam para kanimo sa imong Langitnong Nobyo.

Unya miingon si Fevronia:

'Gipangayo ko kanimo nga mag-ampo ka sa Ginoo alang kanako, aron Siya motan-aw sa akong pagkapaubos – lig-ona ang akong kahuyang ug hatagi ko og pagkamapailubon, sama sa Iyang paghatag sa tanan Niyang mga sulugoon nga naghigugma Kaniya sa tibuok nilang kasingkasing.'

Niini, mitubag si Thomais:

'Akong anak, Fevronia! Nagkadool na ang panahon sa imong pagsulay. Kung ang dautang manlupig mosulay kanimo pinaagi sa malumo nga mga pulong, bulawan, pilak ug mamahong bisti, o bisan unsang walay pulos nga pangdani ning kalibutan, mag-amping ka ug bantayi ang imong kaugalingon; ayaw tagda ang ilang mga hangyo, aron dili nimo mawala ang ganti gikan sa Ginoo alang sa imong nangagi nga mga paningkamot. Pag-amping nga dili ka mahimong kataw-anan sa yawa ug dulaan sa mga diyos-diyosan. Hinumdumi nga walay mas himaya pa kaysa pagkabirhen, ug nga usa ka dakong ganti nagpaabut sa mga birhen nga matinud-anon k . Kay ang Nobyo sa mga birhen walay kamatayon, ug Iya silang gihatagan og walay kamatayon nga kinabuhi. Busa, akong ginoo, paningkamoti nga makab-ot nimo ang imong gipahinungod sa tibuok nimong kinabuhi. Bantayi ang imong kaugalingon, akong anak, aron dili nimo mawala ang mga saad sa imong kalipay – mao kana, ang grasya sa bunyag ug ang paggupit sa monastiko. Kay makalilisang ang Ginoo sa diha nga molingkod Siya sa trono sa Iyang himaya aron hukman ang tanan ug tagaan ang matag-usa sumala sa ilang mga buhat.

Pagkadungog ni Fevronia niining mga pulong, napalig-on siya sa espiritu ug maisugong nag-andam sa pagsulod sa usa ka batid nga pakig-away batok sa yawa. Unya miingon siya kang Thomais:

Maayo ang imong gibuhat, akong ginoo, sa pagpabakod sa imong alagad sa pagtuo ug sa pag-andam sa akong kalag alang niining maisugong pakigbisog. Hibal-i kini: kon wala ko gitinguha nga mamatay alang sa akong Nobyo, mibakwit unta ko, kauban sa ubang mga igsoon nga babaye, aron mangitag dalangpan gikan niining makalilisang nga pagsulay. Apan tungod kay gihigugma ko sa tibuok nakong kasingkasing ang akong langitnong Nobyo—Kang kinsa gipangakong sa pagtuo ang akong kalag ug gihalad ang akong lawas—mangatubang ko Niya pinaagi sa dalan sa pagkamartir, kon giisip Niya nga takos ako nga mag-antos ug mamatay alang sa Iyang ngalan.

Si Vrienna, pagkadungog niya niining mga pulong ni Fevronia, miingon kaniya:

'Anak kong Fevronia! Hinumdumi ang akong mga paningkamot ug kabalaka para kanimo; hinumdumi nga sukad sa imong duha ka tuig gikuha tika sa akong pag-atiman gikan sa mga bukton sa imong tagapamasa – ug hangtod karon wala pay bisan usa ka dili-mga-sakop sa relihiyon nga nakakita sa imong nawong. Hangtod karon gipanalipdan tika sama sa itom sa akong mata. Apan unsa na karon akong buhaton kanimo, ug giunsa tika pagpanalipdan? Wala na ko kahibalo. Pagbantay sa imong kaugalingon, aron dili ka magdala og kasubo sa akong katigulangon, aron dili nimo wagtangon ang mga paningkamot nga ako, imong espirituhanong inahan, gipahinungod sa imong pagpadako. Hinumdumi ang mga nag-antos alang sa pagtuo nga, sa wala pa ikaw, nag-antos nga mapisan ug maisugon alang kang Kristo ug karon nadawat na nila ang ilang korona gikan Niya; taliwala nila dili lamang mga lalaki, kondili usab mga babaye ug mga bata. Hinumdumi si Livia ug si Leonida—kadtong himayaong mga igsoon nga maisugong naghalad sa ilang kinabuhi alang kang Kristo. Kay si Livia ug si Leonida, ang usa napukan sa espada ug ang usa gibutang sa kalayo, pareho silang misulod sa palasyo sa ilang Langitnong Nobyo. Hinumdumi si Eutropia, ang dalagita nga napulo'g duha ka tuig ang panuigon, nga gipahirapan hangtod

namatay kauban ang iyang inahan. Dili ba nimo kanunay gikatingalahan ang iyang pagkasunuran ug pagkamapailubon? Nasayud ka nga ang huwes, pagkahuman siya gipagawas gikan sa iyang mga gapos, naningkamot nga hadlukan siya gamit ang mga pana, nga nagtuo nga molayas siya niini. Apan unya nadungog niya ang tingog sa iyang inahan nga miingon kaniya, 'Bata ko, Eutropia, barog nga lig-on'—ug ang dalaga mitindog nga lig-on sama sa haligi nga dili matandog hangtud nga napusilan siya sa tanang pana; unya nahulog siya sa yuta, ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo. Kini nga dalaga yano ug walay pormal nga edukasyon; apan ikaw mismo nakat-on pag-ayo sa Balaang Kasulatan ug nahimong maayong magtutudlo sa kadaghanan. Busa hunahunaa kung unsa ka maisugon ang imong pagbarug alang sa imong Ginoo.

Naghisgot sila niini ug daghan pa hangtod milabay ang gabii ug miabot ang kaadlawon.

Sa pagsubang sa adlaw, misangpot sa dakong kagubot sa siyudad. Nakaabot na si Selinus ug Lysimachus sa siyudad, ug ang ilang mga sundalo nagsugod na sa pagdakop sa daghang mga Kristohanon ug pagbutang kanila sa prisohan. Ang pipila ka mga Griyego nagsulti kang Selinus bahin sa kumbento nga nahimutang sulod sa siyudad. Dali dayon siyang nagpadala og mga sundalo aron dakpon ang tanang mga madre. Pag-abot sa mga sundalo sa kombento, ilang gilibutan kini sa tanang kilid ug pagkahuman nila gipikas ang pultahan gamit ang mga palakol, misulod sila sama sa mga buang nga hayop. Gikuptan nila si Vrienna, tuyo nila patyon ang tigulang nga babaye gamit ang ilang mga espada. Apan si Febronia, sa pagkakita sa katalagman, nahulog sa tiilan sa mga sundalo ug misinggit sa kusog:

'Gina-implorar ko kamo sa ngalan sa Dios – patya ko una, aron dili ko masaksihan ang kamatayon sa akong agalon.'

Samtang naghilak si Febronia sa ingon ani, miabot si Count Prim; iyang gipahawa sa kasuko ang mga sundalo ug nangutana kang Vrienna:

'Ain sa karon ang uban pang mga madre nga nagpuyo niining kumbento?'

Mitubag si Vrienna:

'Nakatakas silang tanan tungod sa kahadlok.'

Unya miingon ang kondi:

'Oh, unta nakalingkawas pud ka uban kanila! Apan bisan karon gawas ka gihapon sa pagbuhat niini ug makalingkawas bisan asa nimo gusto – ako naghatag kanimo niining pabor.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibiya siya sa kombento ug gidala ang iyang mga sundalo. Pag-abot niya sa praetorium ni Lysimachus, nangutana si Lysimachus kaniya:

'Tinuod ba, sama sa among nadungog, nga adunay usa ka Kristohanong monasteryo duol lang?'

'Tinuod,' matod sa kondi.

Unya, gidala niya si Lysimachus sa kilid ug gisultihan siya sa pribado:

'Halos tanan nga madre nakalingkawas gikan sa maong kumbento, ug wala koy nakita didto gawas sa duha ka tigulang nga madre ug usa ka batan-ong madre. Labaw pa, kinahanglan nakong isulti kanimo ang usa ka katingalahang butang nga akong nakita sa maong kumbento: nakakita ko og usa ka batan-ong madre nga sobra ka gwapa nga wala pa gyud ko makakita og ingon ana ka gwapa nga babaye. Ang Dios ang akong saksi nga tinuod ang akong gisulti kanimo. Sa dihang nakita ko siya, namangha ko sa kahayag sa iyang nawong, ug kon wala lang siya nagsul-ob og ingon ana ka yano nga bisti, gihunahuna unta nako nga angay siya mahimong imong asawa, akong ginoo."

Niini mitubag si Lysimachus:

'Kung dili ko man gustong supakon ang sugo sa akong inahan ug magbubo og dugo sa mga Kristohanon, apan gusto ko nga maluoy sa mga Kristohanon sa tanang paagi—unsaon man nako pagkahimong manlansi sa mga nobya ni Kristo? Dili gyud nako buhaton ang ingon ana; apan naghangyo ko kanimo, akong ginoo, sa mainitong paghangyo: kuhaa kining mga tigulang nga madre ug ang batan-ong madre gikan sa kombento ug itago sila sa lain nga lugar, aron dili sila mahulog sa kamot sa akong tiyo Selinus aron pag-antoson.

Samtang nag-istorya pa sila, usa sa labing malupit nga sundalo nga naka-istasyon sa kombento, pagkadungog sa ilang pakighinabi, dali dayon siyang miadto kang Selin ug gisultihan siya nga nakakaplag sila og usa ka labing gwapa nga dalaga sa kombento, ug nga ang kondi nagatambag kang Lysimachus nga siya ang ipangasawa niini.

Si Selin, nga napuno sa kasuko, dayon nagpadala og mga sundalo aron bantayan ang mga madre nga nakaplagan didto, aron mapugngan sila sa pag-ikyas. Gipadala niya dayon ang pipila sa iyang labing suod ug kasaligan nga mga sulugoon aron tan-awon ang dalaga ug pangitaon ang iyang ngalan. Miadto sila ug sa ilang pagbalik, gisultihan nila si Selin nga walay bisan usa ka babaye sa ilawom sa kalangitan nga makalabaw sa katahum sa dalaga nga ilang nakita. Pagkadungog niini, gipadala dayon ni Selin ang usa ka mananambag sa siyudad aron ipahibalo sa tibuok lungsod nga sa sunod buntag magtigom ang tanang lumolupyo, lalaki man o babaye ug bisan unsang edad, aron masaksihan ang katingalahan sa batan-ong dalaga nga si Fevronia.

Pagkadungog niini, ang tanang mga tawo nga nagpuyo sa lungsod ug sa kasikbit nga mga baryo nagtigom sa daghang gidaghanon alang sa talan-awon, aron masaksihan ang katingalahan ni Santa Fevronia. Sa pagsubang sa kaadlawon, gipadala sa manunukso ang iyang labing mabangis nga mga sundalo ngadto sa kombento ug gisugo sila nga dad-on ang balaan nga dalaga gikan didto paingon sa lugar sa paghukom. Pag-abot sa mga sundalo sa kombento, walay kalooy nilang gidakop si Fevronia ug, pagkahuman nilang gipusil ang iyang liog sa kadena, gihulbot siya gikan sa kombento.

Unya si Vrienna ug si Fomaida, samtang giyakap ang ilang estudyante nga puno sa luha ang ilang mga mata, misugod sa paghilak nga kusog ug nangayo sa mga sundalo nga tugutan sila nga makig-istorya og mubo kang Fevronia; mitugot ang mga sundalo. Pag-usab, si Vrienna ug si Fomaida misugod sa pagpakusog sa mga sundalo nga dad-on usab sila aron atubangon ang parehas nga pagsulay nga nagpaabot kang Fevronia; kay nahadlok ang mga tigulang nga madre nga, kung walay ilang suporta, siya ra ang mahadlok sa mga pag-antos.

Apan miingon ang mga sundalo:

'Wala kami gisugo nga dad-on kamo sa atubangan sa hukmanan, kondili si Fevronia ra.'

Busa si Vrienna ug si Fomaida misugod sa pagpalig-on sa pagtuo ni Fevronia.

Miingon kaniya si Vrienna ingon niini:

'Tan-awa, anak nakong si Fevronia, nagsugod na ka karon sa usa ka panaw sa pagkamartir. Hibal-i nga ang langitnong Nobyo motan-aw sa imong mga pag-antos, ug ang mga panon sa anghel nag-andam na ug korona sa kadaugan para kanimo, kon imo nga masinati ang imong pag-antos nga mapisan hangtod sa katapusan. Pag-amping nga dili ka matul-og sa mga pag-antos ug dili ka mahimong binuang sa mga demonyo. Ayaw pag-amping sa imong lawas inig sugod nila sa pagbungkag niini sa mga samad, kay bisan pa man dili nato kini gusto, pagkahuman sa pipila ka panahon, kini ibutang sa kabaong ug mahimong abog. Dinhi ko maghulat, nga nagahilak sa kapait, alang sa maayong balita o masubo nga balita gikan kanimo. Busa, pag-amping, anak ko—gipangayo ko kini kanimo—aron makadungog ko og maayong balita gikan kanimo. Oh, unta adunay magdala kanako og maayong balita nga si Fevronia nakasinati og pagkamartir alang kang Kristo ug nakasulod sa han-ay sa mga martir!

Niini, mitubag kaniya ang bulahan nga si Fevronia:

'Nagtuo ko, inahan ko, nga sama sa wala pa ko makasala sa imong mga sugo hangtod karon, karon mosunod ko nga matinud-anon sa imong pagtulun-an ug sugo. Ug makakita ang mga tawo ug mangha sila, ug dayegon nila ang paningkamot ni Vrienne, nga nagaingon: "Tan-awa, tinuod gayud kini ang tanom ug ang punla ni Vrienne—ang dakong tigulang nga babaye!" Kay sa lawas sa babaye ipakita nako ang kusog sa espiritu sa lalaki; ikaw, ampinga ko sa imong pag-ampo ug ayaw ko pugngi sa pagbuhat sa buluhaton nga nagpaabut kanako.

Unya miingon kaniya si Thomais:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, akong igsoon nga si Fevronia, mosunod usab ako sa imong mga bakas. Magsul-ob ako og panamit sa kalibutan, ug sa pagtindog taliwala sa mga tawo, motan-aw ako sa imong katingalahang buhat.'

Sa dihang gisugdan sa mga sundalo ang pagdasig kang Fevronia ug hapit na nila siyang hilabtan aron dad-on palayo, miingon siya sa mga balaan nga tigulang nga babaye:

'Nangayo ko kaninyo, akong mga inahan, panalangini ako alang sa pagbiyahe ug ampingi ko sa inyong mga pag-ampo.'

Ug si Vrienna, nga nagtas sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo sa kusog nga tingog:

'Ginoong Hesukristo, nga kaniadto nagpakita sa porma ni Pablo kang imong sulugoon nga si Tecla sa iyang mga pag-antos, pakita usab karon kang imong mapainubsanon nga sulugoon nga si Fevronia sa takna sa iyang

paghusay, ug lig-ona siya sa dili makita gikan sa kahitas-an, aron pinaagi usab kaniya, ang imong balaan nga ngalan mapadayeg.'

Pagkahuman sa pag-ampo, giyakap ni Vrienna si Fevronia nga puno sa luha ang iyang mga mata, ug pagkahuman sa paghalok kaniya, gipahawa niya kini. Apan gidakop sa mga sundalo ang balaang dalaga ug gidala siya sa iyang magpapatigbabaw, si Selinus.

Pagkahuman niya sa pag-uban sa iyang pinalanggang espirituhanong anak sa mubo nga distansya, mibalik si Vrienna sa kombento nga nagahilak ug nagasubo; ug, sa paghulog niya sa iyang kaugalingon sa yuta sulod sa simbahan, misinggit siya, nag-ampo sa Dios alang kang Febronia. Si Thomais, pagkahuman biyaan si Vrienna nga nagahilak sa simbahan, nagsul-ob sa bisti sa usa ka dili mongha ug misunod kang Fevronia paingon sa lugar sa pagbitay. Ang mga babaye nga moanha sa kumbento matag Biyernes aron maminaw sa pagtulon-an ni Fevronia sa Kasulatan miadto usab didto; nagpukpok sa ilang mga dughan, nagdali-dali sila paingon sa lugar sa publikong pagpakaulaw nga nagahilak, nabug-atan sa lawom nga kasubo tungod kay nawad-an sila sa ilang magtutudlo. Ang balita nga gidala si Fevronia sa lugar sa publikong pagpakaulaw nakaabot usab kang Ieriya, ug siya nanghilak sa kusog kaayo nga ang iyang mga ginikanan ug ang tanan sa balay nahadlok ug nagsugod sa pagpangutana:

'Unsa man imong nahitabo, Ieriya?'

'Gidala ang akong igsoon nga si Fevronia sa lugar sa publikong pagpakaulaw; gipadala ang akong magtutudlo aron mag-antos alang kang Kristo,' tubag ni Ieriya samtang nagahilak siya.

Gisuwayan siya og pahupayon sa iyang mga ginikanan, apan mas mapait pa gyud ang iyang paghilak ug miingon siya kanila:

'Biyaa ninyo ko – dili ko mohunong sa paghilak para sa akong igsoon ug sa akong magtutudlo, si Fevronia.'

Sa dihang miingon siya niini, nanghilak usab ang iyang mga ginikanan, ug ang tibuok balay napuno sa paghilak alang kang Santa Fevronia; si Ieriya, bisan pa niana, misugod sa paghangyo sa iyang mga ginikanan nga tugutan siya nga moadto sa lugar sa publikong pagpakaulaw, ug wala nila siya pugngi. Nag-uban siya og daghang mga ulipon nga lalaki ug babaye, miadto siya nga nagahilak sa lugar sa pagbitay ug naabtan niya ang daghang mga babaye nga nagdali-dali paingon didto nga nagahilak; apil kanila si Thomais, nga nagsul-ob og ordinaryong bisti. Pag-ila kaniya ni Ieria, misunod siya kaniya, ug silang duha, nga nagahulog og daghang luha, nakaabot sa gitakdang lugar. Daghang katawo ang nagtigum didto, ug ang mga huwes naglingkod na sa ilang mga puwesto. Sa diha nga andam na ang tanan, gisugo ni Selinus ug Lysimachus nga dad-on si Santa Fevronia sa ilang atubangan. Miapil ang santa sa ilang atubangan nga nakagapos ang kamot sa likod ug nakadena ang liog; sa pagkakita niini, hapit tanan nga naa didto misangpit sa paghilak ug misugod sa mapait nga pag-agol ug pag-agoy. Ang tortyurero nga si Selin, nga nagpasinyas nga maghilom, miingon kang Lysimachus:

'Imbestiga kini nga babaye ug paminawa ang iyang mga tubag.'

Ug gisugdan ni Lysimachus ang pagpangutana kang Febronia. Una niya siyang gipangutana:

'Sultihi kami, unsa ang imong kahimtang – ulipon ka ba, o gawasnong babaye?'

'Oo, ulipon ko,' tubag ni Fevronia.

'Sa kinsa man siya?'

'Sa Kristo,' matapang nga mitug-an sa balaan nga dalaga.

Gipangutana pag-usab siya ni Lysimachus:

'Unsa imong ngalan?'

Ug mitubag si Fevronia:

'Gitawag ko ang akong kaugalingon nga usa ka mapainubuson nga Kristohanon.'

Nangutana pag-usab si Lysimachus:

'Gusto namo mahibal-an ang imong ngalan.'

'Gisulti na nako kaninyo nga usa ko ka Kristohanon,' tubag ni Fevronia, 'apan kung gusto ninyo mahibal-an ang ngalan nga gihatag kanako sa akong pagkahimugso, isulti ko kini kaninyo: gitawag ko sa akong inahan nga Fevronia.'

Unya gisugo sa torturer nga si Selin si Lysimachus nga hunongon ang interogasyon ug siya mismo ang mitubag sa balaan nga dalaga.

'Gitawag ko ang mga dios nga saksi, Fevronia, nga wala ko gustong moubana aron makig-istorya kanimo; apan tungod kay ang imong pagkamabuotan ug ang katahum sa imong nawong nakapildi sa akong kasuko batok

kanimo, dili na tika pangutan-on ingon usa ka babayeng gisilotan , kondili ingon sa akong kaugalingong anak nga babaye. Paminawa, busa, akong anak: pasud-onga ang mga dios nga saksi nga nagsulti ko kanimo sa kamatuoran. Makita nimo ang akong pag-umangkon nga si Lysimachus nga naglingkod dinhi uban kanako; ang iyang amahan, si Anphimus—nga karon namatay na—ug ako mipili alang kaniya nga asawa usa ka maharlika nga dalaga nga dato kaayo, ang anak nga babaye sa senador Prosphorus, ug gipangakohan na namo siya kaniya. Karon, kon imo ikumpisal ang imong sala sa atubangan sa mga dios, among kanselahon ang kontrata sa kaminyoon kang Prosphorus ug maghimo kami og bag-ong kontrata—kanimo. Ug ikaw ang mahimong asawa ni Lysimachus ug, isip iyang asawa, molingkod ka sa iyang tuo nga kamot, sama sa akong paglingkod karon. Makita nimo nga gwapo siya sama nimo. Busa paminawa ang akong tambag, sama sa usa ka amahan; ingon baylo, himoon tika nga mahimayaon ug dato, ug dili ka gayud makasinati og kakabus. Wala koy asawa o anak – ug ang tanan nakong gipanag-iya ihatag ko kanimo – nga naghimo kanimo nga tag-iya sa tanan nakong kabtangan. Ihatag ko kining tanan isip imong dote kang Ginoong Lysimachus, ug ako mahimong amahan kaninyong duha. Unya, sa pagtan-aw nila sa dakong dungog nga gihatag kanimo, ang tanang kababayen-an magdayeg ug magpasidungog kanimo; ang atong maisugong hari malipay usab kanimo ug, sa iyang bahin, magahatag siya ug daghang ganti kaninyong duha, kay nagsaad siya nga itudlo si Lysimachus nga gobernador sa Roma. Nadungog na nimo karon ang tanan nakong gisulti kanimo. Sultihi ako, unya, nga dili ka molikay sa among mga dios; pinaagi niini, madala nimo ang dakong kalipay sa akong kalag. Apan kon dili nimo tagdon ang akong tambag, nanumpa ako sa mga dios nga dili ka mabuhi bisan tulo ka oras. Busa pilia alang sa imong kaugalingon ang imong gusto, ug sultihi kami.

Sa niini, mitubag si Santa Fevronia kang Selinus:

'Huwes! Aduna koy palasyo sa langit, nga dili gihimo sa kamot sa tawo, diin gisaulog ang usa ka kaminyoon nga dili mabungkag hangtod sa kahangturan, ug ang akong dote mao ang tibuok langitnong gingharian. Tungod kay aduna koy Imortal nga Nobyo, dili ko gustong maghiusa sa usa ka mortal ug malaglag nga tawo. Ug bahin sa imong gisaad kanako, dili gani nako gustong paminawon kini.' Dili, ayaw pagpakapoy sa imong kaugalingon, Hukom! Wala kay makab-ot pinaagi sa pagpangdayeg o pagpangdani, ug dili usab nimo ko ikapahadlok sa imong mga hulga.

Pagkadungog niini nga tubag, nasuko kaayo si Selin ug gisugo niya ang mga sundalo nga puna-punaon ang iyang sinina, unya ibutangan siya og nipis ug mubo nga panapton, ug ipahimutang siya, nga hapit na hubad, sa atubangan sa tanan; naglaum siya nga ang balaan nga dalaga, sa diha nga makita niya ang iyang kaulaw, mahuya sa iyang nahimo ug maghinulsol sa iyang pagkasukot. Gidali-dali sa mga sundalo ang sugo ni Selin ug gibutang ang martir, hapit na hingpit nga hubo, sa atubangan sa tanan.

Unya miingon si Selin kaniya:

'Unsa na imong isulti kanako karon, Fevronia? Nakita nimo nga ang kaulaw mao na ang imong kapalaran, bisan pa nga unta makatagamtam ka og dagkong panalangin.'

Niini, miingon si Fevronia sa iyang tigpahirap:

'Hibal-i kini, huwes: bisan pa kung tangtangon nimo ako dili lang niining mga sinina, apan pati na niining gisi-gisi nga bisti, ug biyaan ako nga hingpit nga hubo, dili nako kini tan-awon nga bisan unsang kaulaw. Kay usa ra ka Magbubuhat ang nagbuhat sa lalaki ug babaye; alang sa Iyang ngalan andam ko nga dili lang motugot sa kahuya sa pagkahubo, kondili gusto pa gani nako nga putlon sa espada ug sunogon sa kalayo. Oh, unta ang Iyang misugot nga mopas-an sa walay sukod nga pag-antos alang kanako motugot usab kanako nga mag-antos alang Niya!

'O walay hiya, angay sa tanang pagdaot!' matod ni Selin, 'Nakita nako nga nagpasigarbo ka sa imong kaanyag, ug busa dili nimo giisip nga kaulaw ang pagdaot sa kahubas, kay naglaum ka nga pagadayegon tungod sa imong kaanyag samtang nagbarog kang hubo sa taliwala sa mga tawo.'

Mitubag kaniya ang santo:

Si Cristo ang akong saksi nga hangtod karon, wala pa gani ko makakita sa nawong sa usa ka lalaki, ingon man wala pa gayud makakita sa akong nawong bisan kinsa sa kalibutan. Sigurado karon, samtang naa ko sa imong gahum, ako pa ang walay hiya? Dili, ikaw ang walay hiya, nga nagpadayag sa lawas sa usa ka dalaga sa atubangan sa tanan. Apan sultihi ako, ikaw nga buang nga huwes: kon mosulod ang usa ka manlalaban sa Olympic Games[4555] , dili ba siya makigbuno nga hubo hangtod mapildi niya ang iyang kaatbang? Sa parehas nga paagi, nga miabut ako dinhi aron makigbisog batok sa kaaway ug nagpaabot og mga samad ug kalayo alang sa akong lawas, giunsa nako

kini pag-antos samtang nagsul-ob pa? Dili ba ang hubad nga lawas ang modawat sa mga samad? Busa miabut ako nga hubad, aron, nga walay pagduha-duha sa pag-antos, mapildi nako si Satanas – ang imong amahan.

Unya miingon si Selin sa iyang mga sulugoon:

'Tungod kay kini nga babaye mismo nangita og pag-antos ug nagaingon nga wala siyay kahadlok sa kalayo o samad, ibutang siya sa yuta, pasiga ang kalayo sa ilawom niya, ug pasagdi ang upat ka sundalo nga bugkuta siya sa iyang gulugod gamit ang mga baston.'

Dayon gisugdan sa mga mandirigma ang pagpanakit sa santa, sumala sa gisugo kanila. Gipalo nila siya sa dugay nga panahon, hangtud nga nagdagayday ang dugo gikan sa iyang lawas. Ug aron dili mapalong ang kalayo nga nagdilaab sa ilawom niya, gibuboan kini sa lana sa iyang mga manlulupig, aron molapad pa ang siga ug mas mapaso pag-ayo ang martir. Samtang ginahasol ang santa sa ingon ani nga paagi, daghan sa katawhan ang misinggit kang Selina:

'Pasayloa siya, pasayloa ang batan-ong dalaga, maloloy-ong huwes!'

Apan siya, wala magtagad sa ilang hangyo, gisugo nga mas grabe pa ang pagpanakit sa balaan nga dalaga; unya, pagkahuman nga medyo namatngon ang iyang kasuko, gisugo niya nga hunongon ang pagpanakit. Gibyaan sa mga sundalo si Fevronia ug, sa pagtuo nga patay na siya, gilabay siya gikan sa silanan.

Si Fomaida, sa pagkakita sa makalilisang nga pag-antos ni Fevronia, napildi sa lawas ug espiritu ug nahugno sa yuta sa tiilan ni Ieria. Sa pagkakita niini, misinggit si Ieria sa kusog:

'Alas-alas kanako, alas-alas kanako, igsoon nakong si Fevronia! Alas-alas kanako, magtutudlo ko! Dili na nako madungog pag-usab ang imong mga pagtulon-an. Ug mawala dili lamang ikaw kanako, kondili pati si Fomaida; kay siya usab, sa iyang kasubo alang kanimo, nag-antos sa kamatayon.'

Si Fevronia, nga naghigda sa yuta, nakadungog sa mga pulong ni Ieriya ug misugod sa paghangyo sa mga nagbarug sa duol nga ibubo ang tubig sa nawong sa gikapoy nga si Fomaida. Mituman sila sa iyang hangyo, ug nabanhaw si Fomaida ug mitindog sa iyang mga tiil.

Sa pagkakita nga buhi pa si Fevronia, gisultihan siya ni Selin sa mga pulong nga pang-uyaw:

'Unsa may imong masulti, Fevronia? Unsa kaha ka-tam-is ang imong unang buhat sa pagkamartir para nimo?'

'Nakita nimo,' tubag ni Fevronia, 'nga bisan pa sa inyong paningkamot, wala gihapon ko mapildi, kay gilupigan nako ang tanang pag-antos.'

Unya gisugo ni Celine ang iyang mga sulugoon:

'Isabit siya sa kahoy ug garasin ang iyang kilid gamit ang puthaw nga suklay; dayon pasigaa ang iyang mga samad sa kalayo aron masunog gani ang iyang mga bukog.'

Ang mga tortyurador dayon misugod sa pagtuman niining sugo. Sa taliwala sa ingon nga pag-antos, gitangtang ni Fevronia ang iyang mga mata paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo sa Ginoo:

'Tabangi ako ug ayaw pagdumot sa imong alagad karon nga takna.'

Ug pagkahuman niining mga pulong, siya nanghilom.

Samtang walay kalooy nga gipilas ug gisunog sa kalayo ang iyang lawas, daghan sa mga nanambong sa pasundayag ang wala makasustine sa pagtan-aw sa ingon ka makalilisang nga pag-antos ug nibaling; apan ang uban misinggit ngadto sa huwes, naghangyo kaniya nga pasagdan ang batan-ong hingpit nga inosenteng dalaga. Unya gisugo ni Selin ang iyang mga sulugoon nga undangon ang pagpanlupig. Dayon gisugdan niya og pangutana si Fevronia, nga nakabitay sa kahoy, apan nagpabilin siyang hilom. Sa pagdan-ag pag-usab sa iyang kasuko, gisugo sa taga-tortyur nga ibaba siya gikan sa kahoy ug ibaligya sa usa ka poste nga gilubong sa yuta – unya miingon siya:

'Tungod kay dili motubag kining daotan nga babaye, putla ang iyang dila ug itambog kini sa kalayo.'

Pagkadungog niini, ang balaan nga martir dayon gipagawas ang iyang dila ug gisinyasan ang sundalo nga buhaton ang sugo. Apan sa diha pa lang nga nahikap sa sundalo ang iyang dila aron putlon kini, ang mga tawo nga nagtindog didto misinggit pag-ayo, naghangyo sa huwes sa ngalan sa ilang mga dios ug nagpakusog og hangyo kaniya nga bawi-on ang iyang sugo. Sa pagsunod sa hangyo sa mga tawo, si Selin nagmando nga dili na putlon ang iyang dila, kondili pahugoton ang iyang mga ngipon. Dali dayon, usa sa mga tigpahirap ang nagkuha og puthaw nga instrumento ug gisugdan ang pagbunot sa ngipon sa martir, usa-usa. Pagkahuman niyang makabunot og 17 ka ngipon, gisugo ni Selin nga undangon na ang pagpanakit. Samtang nag-agos ang daghang dugo gikan sa baba sa

santa, hingpit na siyang napul-an sa iyang malupit nga pag-antos. Gitawag ang usa ka doktor, nga mao ang mipahunong sa pagdugo.

Unya si Selin misugod pag-usab sa pagpangutana sa santa, ug gisultihan siya niining mga pulong:

'Bisan karon, Febronia, mosugot ka na ba sa gipangayo sa korte ug ipahayag ang imong pagtuo sa mga diyos?'

Mitubag ang santa:

'[4555] , mahimong anatema kanimo, maldita nga sulugoon sa yawa nga tigulang na sa dautan! Hangtud kanus-a ka pa man magbarug sa akong agianan, nga nagbabag sa akong pagsulod ngadto sa akong Nobyo, si Kristo? Dali ug buhian ko gikan niining akong mortal nga lawas, kay nagpaabot na kanako ang akong Nobyo.'

Niini, miingon si Selin kang Fevronia:

'Gisugo ko karon nga ang imong lawas buwagon pag-ayo, itugyan sa espada ug sa kalayo. Kay nakita nako nga walay-uba ang imong garbo sa imong pagkabatan-on. Apan kini walay kapuslanan kanimo; ang imong garbo magdala kanimo sa mas dako pang dautan ug sa labing makalilisang nga mga pag-antos.'

Ang balaan nga martir, gikapoy sa sobra kaayo nga pag-antos, wala na'y masulti pa, apan ang iyang kahilom nakapadugang pa sa kasuko sa iyang mananakit: ang malupit nga si Selin nagsugo nga putlon ang mga suso ni Febronia. Misiyagit ang katawhan, nangayo sa huwes nga pasagdan ang dalaga ug bawi-on ang iyang sugo. Apan si Selinus, nasuko sa tortyurista, miingon kaniya:

'Ngano man ka naglangan, ikaw daotan nga kaaway sa among mga dios? Ngano man nga dili nimo buhaton ang gisugo kanimo?'

Unya ang sulugoon, nga nagkuha og labaha, gisugdan pagputol ang tuo nga suso sa balaan nga martir. Siya, bisan pa niana, mitan-aw sa langit ug nag-ampo sa Dios sa kusog nga tingog, nga nagaingon:

'O Ginoo akong Dios, tan-awa ang mga pag-antos nga akong ginasagubang, ug dawata ang akong kalag sa Imong mga kamot.'

Pagkahuman niya og sulti niini, naghilom na siya ug wala na usab misulti. Sa dihang naputol na ang duha ka suso ug nahulog sa yuta, gisugo ni Selin nga dad-on ang kalayo ug ang mga samad diin giputol ang mga suso gipaso aron masunog. Sa samang paagi, gisugo niya nga sunogon ang sabakan sa martir, aron masunog ang tanan niyang sulod sa tiyan. Sa pagtan-aw niini, daghan sa mga tawo, nga dili na makasaksi sa ingon nga pag-antos, miliko gikan sa panan-aw ug kusog nilang gisumpa si Diocletian ug ang iyang mga diyos.

Niadtong panahona, sila Thomais ug Hieria nagpadala ug usa ka sulugoon nga babaye ngadto sa kombento aron ipahibalo kang Vrienna ang tanan nga nahitabo. Pagkadungog niya sa gisaysay sa mensahero, napuno si Vrienna sa espirituhanong kalipay ug pagmalipayon, ug uban sa luha sa iyang mga mata misugod siya sa pagtuaw ngadto sa Dios ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, among Dios, tabangi ang imong alagad nga si Febronia!'

Unya, nahulog siya sa yuta, ug mitingog taliwala sa iyang paghilak ug pag-agol:

'Ain na ka karon, Febronia? Asa na ka, akong malumo nga anak? Asa na ka, alagad ni Kristo? Asa na ka, kaanyag sa monastikong han-ay?'

Sa katapusan, mibangon gikan sa yuta ug mibayaw sa iyang mga kamot paingon sa langit, siya misinggit:

'Ginoo! Tan-awa ang Iyang mapainubsanon nga sulugoon, ug tabangi siya sa iyang pakigbisog! Ihatag nga makita ko siya nga usa ka martir nga namatay ug nabilang sa taliwala sa mga balaang martir.'

Niadtong takna, nahitabo ang mosunod sa lugar sa pagbitay: gisugo sa tortyurero nga si Selin nga buhian si Febronia gikan sa poste nga iyang gipanghigot; nabuhian ang balaan, ug tungod kay dili na siya makabarog sa iyang mga tiil, dali siyang natumba sa yuta. Sa pagkakita niini, hilom nga miingon si Count Prim kang Lysimachus:

'Ngano man nga kini nga batan-ong dalaga nag-antos sa ingon ana ka malupit nga pag-antos? Dili na ba panahon nga tapuson na ang pagpanakit?'

Mitubag si Lysimachus:

[4555] Ang anathema nagpasabot og ekskomunikasyon. Kini mao ang buhat sa paghatag sa gi-ekskomunikar nga tawo ngadto sa paghukom sa Diyos.

'Hulat, igsoon, kay ang iyang pag-antos makapahimulos sa daghang nanambong kaniya. Ug nagtuo ko nga kining pag-antos mahimong akong kaluwasan usab.' Daghan akong nadungog gikan sa akong inahan, nga nagsulti kung giunsa sa mga martir, pinaagi sa ilang kaisog, ang pagdala sa daghan ngadto sa dalan sa kaluwasan. Pasagdi usab kining dalaga nga pag-antuson ang iyang pagkamartir hangtod sa katapusan, aron siya makaluwas kanako ug sa daghan pa.

Niadtong takna, si Hieria, sa dihang nakita niyang nahulog si Febronia sa yuta, misinggit sa kusog, nga nag-ingon kang Selinus:

'O walay-kaluoy nga tortyurador! Dili pa ba igo ang imong kalupigan sa pagpasakit niining inosenteng dalaga sa unang mga pag-antos? Wala na ba nimo nahinumdumi ang imong kaugalingong inahan, nga usa usab ka babaye? Dili ba ikaw mismo gipadede sa suso sama niadtong gisugo nimong putlon? Gipadede ka ba sa suso sa babaye aron lang ipahamtang ang ingon ana ka-bangis nga kalupigan batok sa mga babaye? Natingala ko nga walay bisan unsa makapugong sa imong malupigon ug dili makatawo nga kinaiya. Apan hibaloa kini: sama sa imong walay kalooy niining dalagang biktima, ingon usab ang Hari sa Langit walay kalooy nga ipakita kanimo.

Mao kana ang gisiyagit ni Ieria. Si Selin, sa pagdungog sa iyang mga pulong, napuno pag-usab sa kasuko ug gisugo ang mga sundalo nga dakpon si Ieria gikan sa kadaghanan, aron dayon siya pasakiton. Sa pagdungog sa sugo, malipayon nga miduol si Ieria sa mga sundalo, nag-agi sa nagdagsang katawoan; samtang nagbuhat siya niini, iyang giusab:

'O Ginoo nga Diyos sa imong sulugoon nga si Febronia! Dawata ako, imong mapainubsanon nga sulugoon, kauban niya.'

Apan sa wala pa siya makaabot sa lugar sa paghukom, ang mga higala ni Selinus misugyot kaniya nga ayaw ipailalom si Ieria sa pagpanakit sa atubangan sa tanan – tungod sa iyang maharlikang pagkatawo.

'Nahadlok kami,' ingon nila, 'nga ang tibuok katawhan nga nagtigum dinhi, sa pagtan-aw sa iyang pag-antos, basin gusto usab nila nga mag-antos uban kaniya, ug unya kinahanglan pa nato atubangon ang tibuok siyudad.'

Gipatigbabaw ni Selin ang ilang tambag ug wala niya gisugo nga pahirapan si Ieria, apan nasuko lang siya nga misinggit kaniya:

'Paminawa, Ieria! Naga-panumpa ko sa mga dios nga pinaagi sa imong hambog ug walay hiya nga mga pulong, nagdala ka pa gani ug mas dakong kasakit kang Fevronia.'

Pagkahuman niya niini, gisugo dayon niya nga putlon ang duha ka kamot ni Santa Febronia. Usa ka alagad, pagkahuman ibutang ang usa ka bloke sa kahoy ilawom sa tuo nga kamot sa martir, gipukpok kini gamit ang lagari ug naputol kini; sa samang paagi, naputol usab niya ang wala nga kamot ni Febronia. Dili pa kuntento niini, gisugo sa malupit nga tortyurador nga putlon ang tuo nga bitiis sa martir. Gibutang sa salarin ang usa ka bloke sa kahoy ilawom sa mga bitiis sa santo ug gikuha ang lagari sa iyang kamot, gipukpok niya kini og kusog sa ibabaw sa tuhod, apan wala niya naputol ang bitiis sa martir; gipukpok niya pag-usab sa ikaduhang higayon, apan napakyas gihapon. Sa pagkakita niini, ang mga tawo misinggit sa kahadlok ug kalibog, ug nasuko ang tanan sa kalupigan sa tortyurista. Gisuntok sa mamamatay og ikatulo ang iyang bitiis, ug sa katapusan lang niya kini naputol. Nagkurog si Fevronia sa tibuok lawas tungod sa grabeng pag-antos ug, bisan pa nga hapit na siya mamatay, giunat gihapon niya ang iyang pikas nga bitiis kutob sa iyang makaya, ug gibutang kini sa tapakan aron kini usab maputol. Pagkakita niini, miingon si Selin:

'Tan-awa ang dakong kusog nga gipanag-iya niining walay hiya nga babaye.'

Unya, mituyok siya sa iyang katabang ug miingon nga puno sa kasuko:

'Putla usab ang iyang pikas bitiis.'

Gidali-dali kining gisunod sa squire.

Unya si Lysimachus, mibangon gikan sa iyang lingkoranan, miingon kang Selin:

'Gusto ba gyud nimo nga padayon pang pasakitan kining pobre nga dalaga? Mopalayo na ta ning dapita, kay oras na sa paniudto.'

Apan mitubag ang dautang Selinus:

'Nagpanumpa ko sa mga diyos nga dili ko siya pasagdan nga mabuhi, kundili magpabilin ko dinhi hangtod siya mamatay.'

Apan ang kalag sa martir wala pa mibulag sa iyang lawas sulod sa daghang oras; unya nangutana si Selinus sa iyang mga magdala sa iyang baluti:

'Buhi pa ba ning walay hiya nga babaye?'

'Oo, buhi pa siya,' ilang tubag, 'ang iyang kalag nagpuyo pa gihapon sa sulod niya.'

Unya gisugo ni Selin nga putlon ang balaan nga ulo sa martir.

Usa ka mandirigma, nga naggunit og espada sa usa ka kamot, gikuptan ang buhok sa martir sa pikas kamot ug gipahigda siya sa iyang likod, sama sa pagpatay sa karnero, unya giputol ang iyang ulo. Pagkahuman niini, mitindog si Selin ug miadto sa panyapon; si Lysimachus misunod kaniya nga nagahilak.

Pagkahuman sa pagkamartir ni Santa Fevronia, ang mga matinud-anon sa katawhan gustong dad-on ang iyang balaan nga relikya. Apan gitudlo ni Lysimachus ang mga sundalo kanila uban sa sugo nga bantayan kini, aron walay bahin sa lawas sa martir ang makawat. Sa iyang bahin, tungod sa iyang dakong kasubo ug pagluok, dili siya gustong mokaon, busa gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa silid-tulugan uban ni Selinus ug naghilak siya didto sa kapait tungod sa pagpatay kang Fevronia.

Si Selinus, sa pagkakita sa paghilak ni Lysimachus, nasubo usab ug wala usab mokaon; apan mibangon siya, ug misugod sa paglakaw-lakaw sa mga kwarto sa palasyo, nga gibati ang dakong kasubo. Apan sa dihang gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, kalit siyang gikuptan sa dakong kahadlok ug kahilakbot, ug nahilom siya. Unya, mitingog siya sa kusog nga tingog ug misinggit sama sa baka, ug gihampak niya ang iyang ulo sa usa ka haligi nga marmol sa maong kwarto; tungod kay nabuak ang iyang bungo, natumba siya nga patay sa salog. Misangpit ang mga sulugoon ug sundalo ni Selinus, ug misunod ang kagubot. Pagkadungog sa ilang mga singgit, migawas si Lysimachus gikan sa iyang kuwarto; ug sa pagkakita niya sa iyang tiyo nga natagak sa yuta, patay na, nabigla siya ug napuno sa kahadlok. Pagkahuman niya makabawi sa iyang kaugalingon, gisugo niya nga hunongon ang mga singgit ug misugod siya pagpangutana:

'Giunsa kini nahitabo?'

Gisultihan siya sa mga naa didto sa ilang nakita.

Nag-uyog sa iyang ulo sa katingala, miingon si Lysimachus:

'Dako ang Dios nga Kristiyano! Dili siya masayop nga angay pagdayegon, kay gibalesan Niya ang dugo sa inosente!'

Pagkahuman niini, iyang gisugo nga dalhon ang lawas ni Selinus gawas sa siyudad ug ilubong sumala sa Hellenic nga batasan. Unya gitawag ni Lysimachus si komita Primus ug miingon kaniya:

'Gina-implaw ko kanimo sa ngalan sa Kristohanong Dios—ayaw pagsuway sa sugo nga akong gihatag kanimo. Dali sa pag-andam og kabaong nga hinimo sa kahoy nga dili mabulok para sa lawas ni Fevronia, ug magpadala og mga sugo aron tawgon ang mga Kristohanon sa lubong sa balaan nga martir: tugoti silang magtapok nga walay kahadlok, kay patay na si Selin.' Karon, akong hinigugma nga Prim, nahibalo ka sa akong tinguha. Kuhaa ang usa ka detachment sa mga sundalo, ug, human nimo tipuon ang tanang giputol-putol nga mga bahin sa lawas ni Fevronia, dad-a kini sa monasteryo; samtang gibuhat kini, siguroha nga walay bisan usa ka bahin sa lawas sa balaan nga mawala o mawala. Ug aron dili dilaon sa mga iro ang yuta diin natulo ang dugo sa martir – alang niini, sugoa nga limpyohan kini, dayon tipuon ug dad-a, kauban ang mga relikya, ngadto sa monasteryo.

Gitawag dayon sa kondi ang mga sundalo ug, subay sa gusto ni Lysimachus, gisugo sila nga dalhon ang lawas sa martir ngadto sa monasteryo; samtang siya mismo ang nagtigom sa mga putol nga bahin sa iyang lawas—ang ulo, mga bukton, mga bitiis, mga suso ug mga ngipon—gibalkot kini sa iyang kapa, ug misunod kanila, kauban ang daghang katawhan. Pag-abot sa kombento, wala gitugotan sa kondi ang bisan kinsa nga mosulod gawas nila Thomais ug Hieria.

Ang madre superiora sa kumbento, ang respetadong tigulang nga si Vrienna, sa dihang nakita niya ang walay kinabuhi ug giputol-putol nga lawas ni Fevronia ug ang iyang mga giputol nga mga bukton, nabug-atan sa dakong kasubo ug kalooy, ug nahugno sa yuta nga daw patay. Ang kondi, pagkahuman niyang nagpahimutang og guwardiya militar sa kumbento, mibalik kang Lysimachus.

Paglabay sa pipila ka oras, nibangon si Vrienna sa iyang pagkahibulong. Sa pagbangon niya gikan sa yuta, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa lawas sa martir ug, samtang giyakap kini, misinggit siya:

'Lagmit ako, anak nakong si Fevronia, karon gikuha ka na sa panan-aw sa imong inahan. Kinsa karon ang mobasa sa Balaang Kasulatan para sa mga igsoon? Kinsa karon ang mokuha sa mga basahon nga imong gikuptan?'

Niadtong takna, ang tanang madre nga mibiya uban ni Eferia mibalik sa kombento ug, uban sa luha sa ilang mga mata, mitungo pag-ayo sa yuta sa atubangan sa lawas sa balaan nga martir nga si Fevronia.

Ang Bulahang Hieria usab nanghilak sa kapait sa atubangan sa mga relikya sa balaan nga martir, nga nagasinggit:

'Miyuko ako sa balaan nga mga tiil nga nagdugmok sa ulo sa bitin; halukan ko ang balaan nga mga samad nga nagbubo og suba sa grasya ug panambal sa akong kalag; koronahan ko og putos sa pagdayeg ang ulo niya nga, tungod sa kadako sa iyang buhat, nagkorona sa tibuok kaliwatan sa kababayen-an.'

Ug ang tanang mga igsoon nga babaye nanghilak sa mga relikya sa martir. Unya, pagkahuman nila kini og hugas, ilang gibutang sa tabla diin nagpahulay ang balaan sa iyang kinabuhi sa dihang mokuha siya og mubo nga pahulay; pagkahuman ibutang ang lawas sa martir sa maong tabla, ilang gibalik sa ilang mga puwesto sa mga samad ang tanang naputol nga mga bahin sa lawas, ug samtang nag-awit og mga salmo, gidala nila ang mga bililhon nga relikya sa simbahan.

Sa pagkahulog sa gabii, gisugo ni Vrienna nga ablihan ang mga ganghaan sa monasteryo aron ang tanan nga gustong mosulod sa simbahan ug, sa pagtan-aw sa martir, maghimaya sa Dios, nga naghatag kaniya og ingon ka dako nga kaisog ug paglahutay sa iyang mga pag-antos. Ug daghang katawhan ang miabot. Miabot usab didto si Lysimachus uban ni Count Primus; kay miingon siya sa count:

'Gibulag ko ang tanang batasan sa akong amahan ug ang pagsimba sa mga dios-diosan; biyaan ko ang tanang bahandi, ug moadto ko aron magkahiusa sa Kristo.' Niini mitubag ang kondi:

'Ug ako usab, buhaton ko ang sama kanimo. Mawala na si Diocletian ug ang iyang paghari – dili na ko mag-alagad kaniya, apan, pagbiya sa tanan, mag-alagad ko kang Kristo.'

Busa, sa ilang pagkasinabtanay, mibiya silang duha sa palasyo praetoriano[4556] ug miadto sa monasteryo sa mga relikya ni Santa Fevronia.

Miabot usab didto ang obispo sa maong siyudad, kauban ang mga pari, ang klero, ug daghang mga monghe; ug gisaulog nila ang Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii aron dayegon ang Dios, uban sa mga luha ug espirituhanong kalipay.

Sa pagsubang sa adlaw, gidala nila ang usa ka maayo kaayo pagkahimo nga kabaong para sa lawas sa martir ug uban sa pagrespeto gibutang nila ang iyang balaan nga lawas niini; unya gibutang nila ang matag putol nga bukton ug tiil tupad niya, samtang ang iyang mga ngipon gibutang sa iyang dughan. Pagkahuman niini, gihaplasan nila ang mga relikya sa mira ug humot nga lana ug gilubong kini sa simbahan, samtang naghimaya ug nagpasalamat sa Ginoo. Ug adunay mga pag-ayo nga gihatag sa mga masakiton gikan sa kabaong sa balaan, busa daghang mga Griyego ang misalig kang Kristo ug nabunyagan. Si Lysimachus ug si Primus usab nakadawat sa balaang bunyag. Sa samang higayon, gibyaan nila ang ilang mga katungdanan ug misalikway sa pagbalik kang Daang Diocletian; imbis niini, pagbiya sa kalibutan, miadto sila sa arkhimandrita nga si Marcellus ug naghimo sa mga panata sa pagka-monasto; human mabuhi sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios pinaagi sa ilang mga paningkamot ug pagpanumangil sa lawas, pareho silang namatay sa kalinaw ug mibalik kang Kristo.

Sa samang paagi, ang maharlikang babaye nga si Ieria, pagkahuman niyang gipamana ang tanan niyang kabtangan sa monasteryo sa Vryenna, miduol sa abbess uban sa mosunod nga hangyo.

'Ayo ko gipangayo kanimo, akong inahan,' ingon niya, 'dawata ako nga imong anak, puli ni Santa Fevronia, ug mag-alagad ako kanimo, mosunod kanimo sa tanang butang, sama sa pag-alagad kanimo ni Fevronia.'

Pagkahuman niya niini, iyang gikuha ang tanan niyang bililhon nga bisti sa babaye ug gihatag kini aron pagpanamkon sa simbahan; sa iyang bahin, pagbiya sa kalibutan, nahimong madre siya.

Ang pista sa dungog sa balaan nga martir nga si Fevronia gisaulog matag tuig sa kombento ni Abadesa Vrienna sa ika-25 ka adlaw sa Hunyo, ang adlaw diin gihimo sa balaan ang iyang maisugong buhat alang kang Kristo. Ug sa adlaw sa pista matag tuig, usa ka katingalahang milagro ang nahitabo: sa panahon sa Tibuok Gabii nga Pagbantay, samtang ang mga madre nag-awit, ang balaang martir mopakita sa simbahan taliwala kanila ug mobalik sa iyang kanhing puwesto. Sa unang higayon nga nahitabo kini, ang tanang madre, sa ilang pagkakita sa santo nga anaa kanila, napuno sa kahadlok, samtang si Vrienna misinggit sa kusog:

[4556] Ang Praetorian Palace mao ang palasyo sa prefecto, ang gobernador sa probinsya.

'Ani-a na ang akong anak nga si Fevronia!'

Sa pagkahuman niana, malipayon siyang midagan paingon kaniya, nga nagtinguha sa pagyakap kaniya sama sa pagyakap sa usa ka inahan. Apan ang santa dali dayon nga nahimong dili makita. Sukad niadto, walay bisan kinsa ang nangahas sa paghikap kaniya sa dihang siya mopakita, o bisan sa pag-ingon og usa ka pulong kaniya; apan sa matag higayon gitan-aw siya nila uban sa kahadlok ug katingala; ug sa pagkakita nila sa santa nakasinati sila og dakong kalipay sa ilang sulod ug nabati og lawom nga pagbati sa ilang kasingkasing, nga walay pagpugong nga nagahulog og luha. Sulod sa tulo ka oras mitindog ang santa taliwala sa mga mag-aawit, nga makita sa tanan, ug unya nahimong dili na makita pag-usab.

Ang obispo sa maong siyudad gihatagan si Santa Fevronia og labing dakong pagrespeto: nagtukod siya og simbahan alang sa dungog sa martir, nga iyang gitukod sulod sa unom ka tuig. Pagkahuman sa pagtukod ug pagdekorar sa simbahan, sa pista ni Santa Fevronia iyang gitigum ang mga silingang obispo aron konsagrasyonon ang simbahan ug gusto niyang ibalhin ang balaang relikya sa martir niini. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, ang mga obispo, kauban ang tibuok katiguman sa mga klero, miadto sa kombento ug, pagkahuman sa pag-ampo, gibuksan nila ang kabaong sa santa ug ilang nakita ang iyang balaan nga mga relikya, nga nagdan-ag sa dili-kalibutanong katahum, sama sa sinag sa adlaw. Niining panahona, ang tanang madre nanghilak ug nangagaol, nga masubo nga ang ingon ana ka bililhon nga bahandi kuhaon gikan kanila. Apan sa dihang ang kamot sa obispo nakahikap sa reliquaryo aron kini kuhaon, kalit nga misaba ang dalugdog, nga kusog kaayo nga ang tanan nahugno sa yuta tungod sa kahadlok. Paglabay sa usa ka oras, nangahas pag-usab ang obispo sa paghikap sa reliquaryo; apan kalit lang nga misangpot sa usa ka kusog kaayong linog nga ang tibuok siyudad nangurog. Unya nasabtan sa tanan nga ang balaang martir wala magtugot nga kuhaon ang iyang mga relikya gikan sa ilang lubnganan. Napuno sa dakong kasubo ang obispo ug wala na niya gihikap pag-usab ang reliquaryo, kundili misugod siya og hangyo kang Vrienna:

'Paminawa ko, igsoon—kabalo ka sa kaisog nga akong gigamit sa pagtukod niining simbahan, alang sa himaya ug dungog sa balaan nga martir, usa ka buluhaton nga milungtad ug unom ka tuig. Apan bisan pa niana, wala tagda sa balaan nga martir ang akong mga pag-ampo ug nagdumili nga ibalhin sa simbahan nga gitukod alang sa iyang dungog. Busa, ako naghangyo kanimo: kuhaa sa imong kaugalingong mga kamot bisan usa sa iyang giputol nga mga bukog ug ihatag kini kanamo, aron ang akong paningkamot dili mahimong walay ganti."

Gipalapad ni Vrienna ang iyang kamot ug gihikap ang usa sa mga kamot sa santa, nga tuyo niyang ihatag sa obispo – apan napugngan ang kamot sa madre superiora sa usa ka dili makita nga pwersa ug nahimong daw walay kinabuhi. Unya si Vrienna, nga nagahilak, misugod sa pagsulti, nga nag-atubang sa santa sama sa buhi pa siya:

'Gipangayo ko kanimo, akong anak, balaan nga martir Fevronia, ayaw ko paglagoti, imong inahan; hinumdumi ang mga paningkamot nga akong gihimo para kanimo, ug ayaw ko pagpasipala sa akong katigulangon.'

Pagkahuman niya niingon niini, napalaya ang iyang kamot.

Pagkahuman niini, misulti pag-usab si Vrienna sa martir, samtang nagahilak:

'Hatagi kami sa imong panalangin, among ginoo, ug tugoti ang among hangyo kanimo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, iyang giunat pag-usab ang iyang kamot, gikuha ang usa sa mga ngipon sa martir nga naa sa iyang dughan, gihatag kini sa obispo, ug dayon gisirado ang reliquaryo.

Malipayon nga gidawat sa obispo ang ngipon, gibutang kini sa usa ka bulawanong sudlanan ug, kauban ang ubang mga obispo, ang iyang mga klero ug ang tanang katawhan, mibalik sa bag-ong gikonsagran nga simbahan, nagbitbit sa gasa nga ilang nadawat samtang nag-awit og mga salmo, kauban ang mga kandila ug insenso, taliwala sa kinatibuk-ang kalipay sa katawhan. Pagpasulod niini nga gasa sa sulod mismo sa simbahan, gikonsagran kini sa mga obispo. Niadtong adlawa, sa bag-ong gikonsagran nga simbahan, daghan ang nangaayo sa mga masakiton pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir: ang mga pilay nabalik ang kusog sa ilang mga bitiis ug nakalakaw, ang mga bulag nakakita, ug kadtong gihuptan sa demonyo nakaluwas gikan niini; bisan kinsa nga nag-antos sa bisan unsang sakit nga motandog lang sa ilang mga ngabil niadtong gamay nga bahin nga gikuha gikan sa mga relikya sa martir ug mohalok niini, dayon naayo ug mibalik sa ilang panimalay nga himsog, naglipay ug nagpanalangin sa Dios.

Pagkahuman sa pagkonsagrasyon sa bag-ong simbahan nga gipahinungod kang Santa Fevronia, ang Kagalang-galang nga Abadesa Vrienna nabuhi pa sulod sa duha ka tuig; ug, samtang nagkadool na ang iyang

bulahan nga pagpanaw, iyang gitudlo si Thomais nga manunod kaniya isip abadesa, pagkahuman niana siya mibyahe paingon sa Ginoo.

'Sa akoa,' ingon sa awtor niining hagiograpiya, si Abadesa Thomais, 'human sa pagpanaw sa among inahan nga si Vrienna, gisulat nako ang kinabuhi ug mga pag-antos sa balaan nga martir nga si Fevronia, sumala sa akong kaugalingong mga mata; ug bahin kang Lysimachus, gisulat nako ang akong nadungog gikan sa iyang kaugalingong mga ngabil. Gisulat ko kining tanan alang sa kaayohan sa mga nagbasa ug sa mga nakadungog sa gibasa, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan.' Amen.

Kontakion, Tono 6:

'Akong pinakamahigugmaong Nobyo, Kristo,' miingon si Fevronia, 'dili lisod para kanako nga mosunod sa imong mga bakas; kay ang katam-is sa Imong gugma napuno sa paglaum ang akong kalag; ug ang kaanyag sa Imong kaluoy nakapahimakas sa akong kasingkasing, nga nagtugot kanako sa pag-inom sa baso sa pag-antos alang Kanimo: aron ako mahimong takus nga malipay Kanimo sa monasteryo uban sa mga maalamon nga birhen. Busa, O kagalang-galang nga nag-antos, samtang among gihatagan og dungog ang mga kaisog sa imong mga paningkamot, among ikaw gipangayoan: pag-ampo nga ang mga pultahan sa monasteryo dili usab ipasira kanamo.

Paghinumdom sa balaan ug matinud-anong Prinsipe Pedro ug Prinsesa Fevronia, sa monastisismo si David ug si Euphrosyne, mga manlilikha og milagro sa Murom

Paghandum sa Hunyo 25

Kining matinud-anon nga Prinsipe Pedro[4557] gikan sa usa ka matinud-anon ug balaan nga pamilya[4558] ; gidako siya sa Orthodox nga pagtuo ug pagkamatinahuron sa siyudad sa Murom[4559] ug nagdumala sa iyang prinsipalidad, nga nagpatuman sa hugot nga hustisya sa tanang butang. Sa pag-abot sa takna, gipangasaw-an niya ang debotong Prinsesa Fevronia, nga gikan usab sa usa ka matinud-anon nga pamilya[4560] ug hingpit nga natudloan sa pagkamatinud-anon. Tungod kay sila pareho nga balaan ug matarong, gipalabi nila ni bendito nga Peter ug Fevronia ang pagkaputli ug pagkamahigpit sa pamatasan, ug kanunay silang maloloy-on, matarong, ug mapainubsanon. Gipagawas nila ang mga gipangdaugdaug gikan sa pagpanlupig sa ilang mga manlupig; gipasidunggan nila ang mga monghe ug pari uban sa angay nga pagtahod, ug gihatagan sila og materyal nga suporta; gitagad nila ang mga kabus uban sa dakong kalooy; ug masigasig nilang gipraktis ang pagpuasa ug pag-awstin. Tungod kay gusto nila, subay sa pulong sa Ginoo, nga panunodon ang yuta sa mga malumo[4561] ug makab-ot ang walay katapusang kalipay sa mga matarong, ila usab, sa tanang uban pang aspeto, gipalipay pag-ayo si Kristo pinaagi sa ilang mga maayong buhat. Sa ulahi, pag-abot niya sa usa ka dungganong katigulangan, ang bulahan nga si Pedro nagkasakit ug mipahigayon sa monastikong panata, ug nadawat ang monastikong ngalan nga David. Pagkahuman niini, human masakit sa mubo nga panahon, mibyahe siya paingon sa Dios uban sa lig-on nga pagtuo ngadto sa Gingharian sa Langit. Sa samang paagi, si Balaan nga Prinsesa Fevronia, sa pagtuman sa iyang matinud-anong tinguha, mipahigayon sa mga monastikong panata, nga gihatagan siya og monastikong ngalan nga

---

[4557] Si San Pedro – David, Prinsipe sa Murom, mao ang ikaduhang anak nga lalaki ni Prinsipe Yuri Vladimirovich sa Murom. Siya mipuli sa iyang maguwang nga si Vladimir Yuryevich isip Prinsipe sa Murom, ug gisugdan niya ang pagdumala sa prinsipalidad niadtong 18 Disyembre 1203.

[4558] Ang katigulangan sa mga prinsipe sa Murom, si Prinsipe Konstantin Svyatoslavich, gi-kanonisa; ang iyang pista gisaulog matag ika-21 sa Mayo.

[4559] Sa karaang panahon, ang Murom mao ang sentro sa amihanang rehiyon sa Rostov-Suzdal; karon kini usa ka lungsod nga distrito sa Vladimir Governorate.

[4560] Sumala sa sugilanon, si Santa Prinsesa Fevronia, sa iyang pagkatawo, usa ka yano nga babayeng mag-uuma, anak sa usa ka 'mananagat nga mosaka sa kahoy' gikan sa baryo sa Laskovaya sa Ryazan Governorate.

[4561] Mf.5

Euphrosyne, ug, sama sa iyang bana, uban sa dili matuyok nga pagtuo ug limpyo nga konsensya, namatay, nga gisumite ang iyang kalag sa kamot sa Dios[4562] . Busa, ang duha ka balaang magtiayon napanunod ang yuta sa mga mapainubsanon, nga ilang gipangandoy sukad pa sa ilang pagkabatan-on. Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga Prinsipe Pedro, ang mga maharlika ug mga boyar nagminosalaw kaniya sama sa usa ka amahan; ang mga tawo sa lungsod, ingon nga ilang manalipod ug tigpanalipod; ug ang mga pobre nga balo ug kadtong walay ikabuhi, ingon nga ilang tig-atiman ug tigtabang. Ang balaan nga mga lawas sa prinsipe ug prinsesa gi-eskort sa solemne nga paagi sa tanang lumolupyo sa lungsod ug gilubong sa usa ka kabaong sa lungsod sa Murom. Hangtod karon, pinaagi sa ilang balaan nga mga relikya, ang mga santo nagbuhat og mga milagro alang sa himaya sa Dios alang sa mga nagalihok kanila uban sa pagtuo[4563] .

Troparion, Tono 8:

Kay ikaw usa ka labing dungganong sanga sa usa ka matinud-anong gamot, nga nagkinabuhi sa pagkahimakas, bulahan nga Pedro; ingon usab ang imong maalamon nga asawa, si Fevronia, nga nakapahimuot sa Dios samtang anaa pa sa kalibutan, ug giisip nga takus sa usa ka kinabuhi sa pagkamatinud-anon; mangaliya uban kanila sa Ginoo aron maprotektahan ang inyong yutang natawhan nga walay kadaut, aron kanunay ka namo nga mapasidunggan.

Kontakion, Tono 8:

Sa paghunahuna sa pagdumala niining kalibutan ug sa malataw nga himaya niini, nagpuyo ka og usa ka diosnon nga kinabuhi dinhi sa kalibutan, Pedro, uban sa imong maalamon nga asawa, si Fevronia, nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa paghatag og kalooy ug pag-ampo. Busa, nga nagkatulog kamo nga dili mabulag sa inyong lubnganan bisan pa human sa kamatayon, nagahatag kamo og dili makita nga panambal; ug karon mangaliya kamo kang Kristo aron panalipdan ang siyudad ug ang mga tawo nga naghimaya kaninyo.

9 Hulyo

26 Hunyo (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa atong balaan nga amahan Dionysius, Arsobispo sa Suzdal, nga namatay niadtong 1384.

Ang pagpakita sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga Ikong Tikhvin

Paghinumdom sa Hunyo 26

Sa tuig 6891 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug 1382 sukad sa Inkarnasyon sa Pulong sa Dios, sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich[4564] , ubos sa Pinakabalaan nga Metropolitan sa Tibuok Rusya,

---

[4562] Ang mga Balaan nga Prinsipe Pedro ug Prinsesa Fevronia namatay sa samang adlaw, 25 Hunyo 1228; apan, sumala kang His Eminence Filaret, ang ilang pagpanaw nahitabo niadtong 25 Abril 1228, diin ang 25 Abril giila nga adlaw sa ilang kamatayon ug ang 25 Hunyo ingon nga adlaw sa pagkadiskubre sa ilang mga relikya. Ang pagdayeg kanila nagsugod sa sayong bahin sa ika-16 nga siglo, ug sa Konseho sa Moscow niadtong 1547 gisugo nga ang paghinumdom kanila pagasaulogon sa lokal nga lebel. Sunod niini (tingali sugod pa sa 1552), ang maong pagsaulog mikaylap.

[4563] 'Bulahan nga si David ug Euphrosyne,' ingon ni His Eminence Filaret, 'sa ilang kinabuhi, usa ka modelo sa Kristohanong kaminyoon, andam motugot sa tanang kalisdanan alang sa sugo sa Ebanghelyo mahitungod sa dili mabungkag nga panaghiusa. Ug bisan karon, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, nagahatag sila og langitnong panalangin sa mga magminyo. Makita kini sa daghang mga sugilanon bahin sa ilang kinabuhi pagkahuman sa kamatayon."

[4564] Si Dimitri III Ioannovich nagdumala sa Metropolis sa Rusya gikan sa 1363 hangtod 1389 uban sa titulo nga Dakong Prinsipe.

Pimen[4565] , ug ubos ni Arsobispo Alexius sa Novgorod, ang labing dungog nga ikon sa Pinakabalaan nga Inahan sa Dios nagpakita sa Rusya, nga nagbitbit og hulagway nga gisulat sa iyang wala nga kamot sa iyang sanggol, ang atong walay katapusang Ginoo nga si Jesu-Kristo. Ang maong pagpakita nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa sulod sa utlanan sa Veliky Novgorod, duol sa Dagat Varangian[4566] , sa tubig sa dakong Danaw Nevo[4567] , ang mga mangingisda nagpanagat. Ug samtang nagpanagat sila, kalit nga misidlak kanila gikan sa langit ang usa ka masanag nga sinag sa kahayag… Sa pagtan-aw nila pataas, ilang nakita ang usa ka katingalahang milagro: naglutaw sa hangin ibabaw sa tubig, gidala sa dili makita nga mga kamot, ang usa ka ikon sa Labawng Balaang Birhen Maria, nga nagdan-ag sama sa adlaw. Ang mga mangingisda, sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang talan-awon, sa sinugdan napuno sa kahadlok, apan unya napuno sa kalipay. Gibyaan nila ang ilang trabaho, gitutokan nila ang katingalahang milagro sa ilang atubangan, nga gusto makita kung asa paingon ang balaang ikon ug asa kini mohunong. Apan ang Dios wala magtugot sa ilang hangyo – ug sa dili madugay nawala sa ilang panan-aw ang balaang ikon ug nahimong dili makita.

Pagkahuman niini, ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios mipakita sulod sa parehas nga utlanan sa Novgorod, sa baryo sa Vymochenice, sa suba nga Oyat[4568] , usa ka gatus ka poprishchi[4569] gikan sa Tikhvin[4570] . Dinhi kini mipakita sa atubangan sa mga lumolupyo, naglutaw sa hangin ug nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag. Sa pagkakita sa ingon ka talagsaong panghitabo, nagtigom ang mga lumolupyo ug, napuno sa kahingawa, namangha sa milagro sa ilang atubangan; unya nagsugod sila sa mainitong pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Niadtong takna, ang milagrosong ikon sa Reyna sa Langit mibaba gikan sa langit ngadto sa mga tawo sa yuta. Gidawat sa mga lumolupyo sa Vymochenytsia ang ikon sa Reyna sa Langit uban sa dakong kalipay ug dayon misugod sa pagtukod og kapilya alang sa iyang dungog, diin nila gibutang ang imahe nga gipanaug kanila; pagkahuman, gitukod ang usa ka simbahan sa dapit sa maong kapilya isip paghinumdom sa himayaong Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Dinhi, sa baryo sa Vymochenytsia, nagpabilin ang ikon sa pipila ka panahon, naghatag og tambal sa daghang mga masakiton nga miadto niini uban sa pagtuo.

Apan pagkahuman sa mubo nga panahon, gidala kini gikan didto sa usa ka dili makita nga kamot ug, gilupad sa hangin, nagpakita sa baryo sa Kozhela, duol sa suba nga nailhan nga Pasha[4571] , baynte ka poprishchi gikan sa Tikhvin – nagpakita kini sa eksaktong parehas nga paagi sama sa nahisgotan nga baryo. Pagkakita nila niini nga nagdan-ag sa katingalahang kahayag, ang tanang lumolupyo sa maong baryo mitigum sa palibot niini, napuno sa katingala ug kahadlok, ug nag-ampo nga matinud-anon sa Labing Balaan nga Iya nga ihatag kanila ang Iyang grasya ug ipahamtang kanila ang Iyang ikon. Ug natubag ang ilang pag-ampo. Ang ikon mibaba gikan sa kahitas-an ngadto sa yuta, ug ang mga lumolupyo sa maong dapit, sa ilang pagsunod, nagtukod og kapilya isip pagpasidungog kaniya, sa lugar diin sa ulahi gitukod ang usa ka simbahan isip paghinumdom sa Pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Apan bisan pa sa maong dapit, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios wala magbuot nga magpabilin ang Iyang ikon sa dugay nga panahon: pagkahuman sa pipila ka panahon, kini pag-usab gikuha gikan didto sa dili makita ug mibisita sa daghang ubang mga dapit uban sa Iyang pagpakita nga puno sa grasya. Sa tanang niini nga mga dapit, nga gimarkahan ug gipanalanginan sa presensya sa milagrosong imahe, ang debosyon sa mga matinud-anon misangpot una sa pagtukod og mga kapilya, ug pagkahuman sa pagtukod og mga simbahan.

[4565] Si Pimen nagdumala sa Metropolis sa Rusya gikan sa 1382 hangtod 1389, nga adunay hunong (tali sa 1385 ug 1388).

[4566] Ang Dagat Baltic kaniadto nailhan nga Dagat Varangian. Ang ngalan nga 'Varangian' gikuha gikan sa karaang mga Varangian nga nagpuyo sa baybayon sa karon nga Sweden.

[4567] Ang Danaw Nevo karon nailhan nga Danaw Ladoga.

[4568] Ang Oyat mao ang habagatang sangang suba sa wala nga baybayon sa Svir River, nga nag-agos gikan sa Danaw Onega paingon sa Danaw Ladoga sa sidlakan niini.

[4569] Ang poprishche usa ka yunit sa gitas-on. Sa karaang Rus', ang poprishche katumbas sa hapit 656 ka modernong sazhens.

[4570] Tikhvin – usa ka lungsod sa Novgorod Governorate.

[4571] Ang Pasha usa ka suba nga mosulod sa Danaw Ladoga sa bunganga sa Suba sa Svir. Nag-agos kini sa mga probinsya sa St Petersburg ug Novgorod, tunga-tunga sa mga suba sa Oyat ug Tikhvinskaya.

Busa ang balaan nga ikon milihok nga milagroso gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, gidala sa hangin sama sa usa ka gaan nga panganod, hangtod kini sa katapusan mipahulay duol sa lungsod sa Tikhvin sa Suba sa Tikhvinka[4572] .

Kining katapusang pagpakita nahitabo sa eksaktong parehas nga paagi sama sa mga una. Ang bililhon nga ikon, sama sa panganod, misaka sa kahanginan ug unya mihunong, nga milagrosong nakasuspenso sa hangin. Mao kana ang milagroso ug supernatural nga prosisyon sa ikon sa Inahan sa Dios! Daghang katawhan gikan sa lungsod sa Tikhvin ug sa mga kasikbit nga baryo, nga nadani niining dakong milagro, nangdagsang sa lugar sa pagpakita; ang mga pari nga nagbitbit og krus ug mga ikoniya misunod usab kanila. Nagaampo sila og dugay sa atubangan sa milagrosong ikoniya, nag-awit og mga salmo ug balaang himno; unya, kauban ang mga tawo, misugod sila og pagtawag:

– Umari kanamo, O Reyna, umari kanamo, O Ginoong Ginikanan; tan-awa kami, ang imong mga dili takos nga alagad; ipagani kanamo ang mga gasa sa imong gugma alang sa katawhan; bisitaha kami gikan sa kahitas-an ug pasigaa kami, nga nangitngit tungod sa sala, sa imong masidlak nga pag-abot.

Samtang nag-ampo sila nga mainiton kaayo ug nagahilak og daghan, ang balaan nga ikon mikanaog gikan sa langit ngadto sa ilang mga kamot ug gidawat nila kini uban sa pagrespeto ug kalipay. Pagkahuman nilang paghalok sa ikon nga mainiton kaayo ug paghalad og daghang pag-ampo sa atubangan niini, ang mga lumolupyo sa kasikbit nga mga baryo dayon misugod sa pagtigog og mga kahoy para sa kapilya. Niadtong adlawa mismo, naghimo sila og tulo ka korona para sa kahoy nga balangkas sa kapilya ug gibutang kini sa palibot sa ikon. Sa pag-abot sa gabii, ang nagtigom nga katawhan nanghawa pauli sa ilang mga panimalay, nagbilin og pipila ka tawo sa kilid sa milagrosong ikon aron magpabilin sila sa kanunay nga pag-ampo sa tibuok gabii.

Ang mga nabilin tinuod nga nag-ampo tibuok gabii, apan sa pagkabuntag, gikapoy sa ilang tibuok gabii nga pagbantay, natulog sila. Ug samtang sila natulog, nahitabo ang usa ka katingalahang milagro. Ang milagrosong ikon, kauban ang pundasyon sa kapilya, gidala, murag pinaagi sa kabubut-on sa Dios, gikan sa orihinal nga dapit ngadto sa lain. Kauban niini, g ang tanang troso nga giandam alang sa pagtukod sa kapilya gidala sa lain nga dapit; ug dili lang ang mga troso, apan pati ang mga pilas – tanan, bisan ang labing gamay – gibalhin sa usa ka dili makita nga kamot, aron walay usa sa mga nagbantay ang nakakita o nakadungog niini. Sa pagmata nila, wala na nila makita ang ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, ni ang pundasyon sa kapilya, ni ang mga troso para niini sa ilang daang lugar, ug napuno sila sa dakong kasubo ug kahadlok.

Sa sunod buntag, ang mga lumolupyo mitigum pag-usab aron pagsimba sa bililhon nga ikon sa Inahan sa Dios ug pagtukod og kapilya alang sa iyang dungog. Apan sa dihang wala silay nakita sa dapit diin nila gibyaan ang ikon ug gisugdan ang pagtukod sa kapilya, napuno sila sa kahadlok ug misugod sa pagpangutana sa mga nakatulog tupad sa ikon sa gabii:

'Unsa man ang buot ipasabot niini?'

Gisaysay nila nga gigugol nila ang tibuok gabii sa pag-ampo, nga nakatulog sila og mubo sa kaadlawon, ug pagmata nila, wala na nila makita ang ikon, ang mga kahoy, o bisan ang mga durog sa kahoy, nga tanan nawala nga walay bisan unsang bakas. Unya napuno sa dakong kasubo ang tanan, nga nagminos nga nawad-an sila sa ingon ana ka bililhon nga espirituhanong bahandi. Samtang nagahilak ug nagasubo, ilang gipangamuyo ang Diyos ug misugod sa pagtuaw ingon niini:

– O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan! Ihatag pag-usab kanamo ang Imong banal nga gasa, nga imong gipadala uban sa dakong gugma ug himaya sa yutang Ruso; ayaw pagbawi kanamo niining bililhon nga bahandi, nga among gilauman nga ikapauswag sa among espirituhanong kakabus. O Ginoo-Dayon, Maloloy-on nga Inahan! Asa ka nawala gikan kanamo, Ikaw nga among dili takus nga mga anak? Kagahapon, sa Iyang pag-abot kanamo, Ikawo gipuno ang among mga kasingkasing sa dakong kalipay; apan karon, sa Iyang pagbiya kanamo, Ikawo gilubong kami sa walay katapusang kasubo, nga nagbilin kanamo sa mga luha ug paghilak. Apan pakita pag-usab kanamo, among kahayag, ug balhin-a ang among kasubo ngadto sa kalipay.

Pagkahuman nila sa pag-ampo, nangalatag sila sa tanang direksyon sa bungtod ug sa palibot nga lasang sa oak, nagtutok usahay sa langit, usahay sa yuta, ug naningkamot pagpangita sa ikon. Ug ang ilang matinud-anong pagpangita wala'y kapakyasan. Sa dili madugay, ilang nakita ang usa ka katingalahang kahayag nga nanggikan sa

[4572] Ang Tikhvinka usa ka sanga sa Suba sa Syas, nga nag-agos paingon sa Danaw sa Ladoga gikan sa habagatang-sidlakan.

sidlakan, sa pikas daplin sa Suba sa Tikhvinka, gikan sa usa ka lat-ang nga lasang nga dapit nga hapit duha ka stadia ang gilay-on gikan sa bukid. Sa pagkakita nila sa kahayag, ang mga tawo dayon midagan paingon niini ug didto nila nakaplagan ang ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, kauban ang pundasyon sa kapilya ug ang tanang troso ug mga pilas niini. Ang kabangon nga kahoy nga gitukod sa bukid nagpabilin nga hingpit nga buo, sama sa pagkatukod niini kaniadto, samtang ang balaang ikon nakit-an sa sulod sa kabangon sa sidlakan nga bahin niini, naglutaw sa hangin, kay wala kini gipako sa dingding. Sa pagkakita niini, ang mga nakakaplag sa ikon mihapa sa atubangan niini, nagahilak sa kalipay ug naghimaya sa Dios ug sa Iyang Labing Balaang Inahan.

'Kaluoy kanimo, Kristo among Dios,' ilang gipahayag, 'kaluoy kanimo, Pinakabalaan nga Inahan sa Dios, nga wala ka namiya kanamo, imong mga sulugoon! Among hangyo kanimo—ayaw kami biyai hangtod sa katapusan, kondili pabilin kanunay uban kanamo, nagluwas ug nagbantay sa panon sa imong Anak.'

Pagkahuman sa pag-ampo, natapos sa tibuok katawhan ang pagtukod sa kapilya, ug unya, pagkahuman pagpili sa labing angay nga mga lalaki, gipadala sila sa dakong siyudad sa Novgorod kang His Eminence Archbishop Alexius ug sa gobernador sa Novgorod, nagdala og balita sa himayaong pagpakita sa ikon, nga gidala sa hangin sa mga anghel, nga miabot kanila gikan sa usa ka dili mailhi nga tinubdan.

Pagkadungog sa sugilanon sa dakong milagro nga nahitabo sa Tikhvin, ang arsobispo ug ang gobernador sa siyudad nabighani ug, napuno sa espirituhanong kalipay, gidayeg nila ang Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan. Gidali nila nga gisultihan ang Dakong Prinsipe sa Moscow, si Dimitri Ioannovich, bahin sa milagrosong panghitabo, nga napuno usab kaniya sa espirituhanong kalipay. Pagkahuman niini, ang Iyang Kahalangdon Alexius nagpahinungod og daghang mga pari ug diakono para sa Tikhvin ug gipadala sila, kauban ang mga tawo nga miadto kaniya, nga gihatagan sila og antimension ug iyang panalangin para sa pagtukod ug pagdedikar sa usa ka simbahan sa Suba sa Tikhvinka, nga gipahinungod sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Pag-abot nila sa Tikhvinka ug paghalad og mga pag-ampo sa atubangan sa milagrosong ikon, ilang gisugdan ang pagtukod sa simbahan uban sa dakong kadasig. Nagkadool na ang pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Birhen Maria sa dihang nahuman nila ang pagtukod sa simbahan. Tungod kay gusto nila nga konsagrahon ang simbahan niadtong pista, ilang gipadala ang sakristan sa mga silingang baryo—nga mga baynte o labaw pa—aron ipahibalo sa mga Kristohanon ang adlaw sa konsagrasyon sa simbahan ug aron dasigon sila nga mag-andam alang sa umaabot nga selebrasyon pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo.

Kana nga sakristan, nga ginganlan og George, usa ka tawo nga matarong ang kinabuhi, deboto ug makapahimuot sa Dios. Sa pag-abot sa gabii sa Pista sa Pagkatulog, samtang nagpauli na siya paingon sa simbahan ug nakalayo na og tulo ka stadia gikan niini, sa kamingawan sa lasang, nabati niya ang usa ka katingalahang humot, sama sa gikan sa daghang insenso ug humot nga mga butang; kay ang grasya sa Espiritu Santo nagpahumot sa mismong dapit diin magpakita ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios.

Natingala si George ug misugod siya'g pangutana asa gikan ang ingon ana ka katingalahang humot sa kining hilit ug walay sulod nga kalasangan. Kalit lang, iyang nakita ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga naglingkod sa usa ka natumba nga kahoy nga pino ug nagkupot sa Iyang tuo nga kamot og usa ka pula nga scepter, nga murag nagasandig Siya niini. Sa atubangan Niya nagtindog ang usa ka hayag nga lalaki, nagsul-ob og puti nga bado ug sama sa hitsura ni San Nicolas sa Myra. Sa pagkakita niining katingalahang pagpakita, ang sakristan gikupot sa kahadlok ug kahilakaw ug nahugno sa yuta nga daw patay. Unya ang santo nga nagtindog sa atubangan sa Inahan sa Dios miduol, gihikap siya ug miingon:

'Tindog, ug ayaw kahadlok!'

Mibangon si George nga puno sa kahadlok ug kalipay, mituhop, ug gipilo ang iyang mga kamot sa dughan samtang nagtutok sa katingalahang panan-awon.

Ug unya ang Labing Balaan nga Birhen, nga naglingkod sa kahoy nga pino, miingon kaniya:

'George! Adto sa akong simbahan ug sultihi ang mga pari ug ang tanang katawhan nga ayaw pagtukod sa puthaw nga krus diha, nga ilang gustong tukoron; pasagdi sila nga magtukod na lang og kahoy nga krus: mao kana ang akong kabubut-on.'

Ang sexton, nga nagatigom sa iyang kaisog, miingon sa Balaang Birhen uban sa kahadlok:

'Ginang Dili ug Ginoo! Dili sila motuo kanako!'

Apan ang santo nga nagbarug sa atubangan sa Inahan sa Dios miingon kaniya:

'Kung dili sila motuo kanimo, usa ka timaan ang ihatag aron mapakombinse sila.'

Pagkahuman niining mga pulong, ang Labing Balaan nga Birhen ug ang santo nga nagtindog sa iyang atubangan nahimong dili makita. Unya napuno sa pagtuo ang sakristan nga gitugotan siya sa usa ka milagrosong panan-awon sa Labing Balaan nga Birhen Maria ug sa bantugang Santo Nikolaus nga Managhimo sa mga Milagro. Dayon nahugno siya sa yuta, ug nagpasalamat sa Dios, nga nagtahud kaniya nga takus sa pagtan-aw sa ingon ana ka himayaong pagpakita.

Pagbalik niya sa simbahan, gisultihan sa sakristan ang mga pari ug ang tanang katawhan sa iyang nakita ug nadungog, apan wala sila motuo kaniya ug gisugo nila ang mga trabahante nga magtukod og puthaw nga krus sa simbahan. Apan sa dihang usa sa mga trabahante, sumala sa sugo sa mga pari, gikuha ang krus ug, pagkahuman mosaka sa atop sa simbahan, nagsugod sa pagtukod niini, kalit nga misaka ang dakong bagyo ug kusog nga hangin. Usa ka kusog nga huyop sa hangin ang mibira sa tawo nga nagbitbit sa puthaw nga krus pataas sama sa gibuhat sa mga kamot ug gibutang siya sa yuta nga walay bisan gamayng kadaut kaniya, mura'g wala siya nahulog gikan sa kataas-taasan kondili siya mismo ang mibaba sa yuta. Sa pagkakita niini nga katingalahang milagro, ang mga pari ug ang tanang katawhan nga naa didto nahadlok kaayo; ug, sa pagtuo sa gisulti sa sakristan, ilang gidayeg ang Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug gihatagan usab og dungog si San Nicolas. Pagkahuman niini, sa diha-diha dayon sila naghimo og kahoy nga krus, ilang gitukod kini sa ibabaw sa simbahan, ug uban sa dakong kalipay ug pagdayeg gisaulog nila ang pagkonsagrasyon sa simbahan ug, sa samang higayon, ang paghinumdom sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug ang mga nag-antos sa lain-laing mga sakit naayo. Ingon man usab kini dili lamang atol sa selebrasyon mismo, kondili usab pagkahuman niini.

Pagkahuman sa konsagrasyon sa simbahan sa Suba sa Tikhvinka, ang tanang katawhan miadto sa dapit diin gitagaan si George og milagrosong panan-awon. Pagkahuman sa ilang pag-ampo, nagtukod sila didto og usa ka kapilya nga gipahinungod kang San Nicolas, ug gikan sa nahulog nga kahoy nga pino diin nagpakita ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios kang George, naghimo sila og krus ug gibutang kini sa kapilya alang sa pagsimba ug pagdayeg sa tanang katawhan. Daghang mga milagro ang nahitabo pagkahuman niini sa kapilya, sama sa nahitabo sa maong simbahan nga gihalad kang Mahal nga Birhen Maria.

Paglabay sa pito ka tuig, tungod sa kapabayaan sa mga ministro sa simbahan ug sa pagtugot sa Dios, nasunog ang Simbahan sa Tikhvin sa Inahan sa Dios tungod sa usa ka kandila nga wala patya. Ang tibuok simbahan nahimong abo, apan ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Birhen wala'y kadaut: pinaagi sa dili makita nga gahum sa Dios, gidala kini gikan sa kalayo ug nakaplagan dili layo sa maong dapit, tunga ka poprishcha ang gilay-on[4573] , nagtindog taliwala sa mga palumpong sa juniper. Sa samang higayon, misiga usab ang kalayo sa kapilya nga nahimutang sa disyerto, nga nasunog usab; apan ang krus, nga hinimo sa nahulog nga kahoy sa pino ug nagtindog sa kapilya, gihuyop usab sa dili makita gikan sa kalayo ug nakit-an sa gamay nga gilay-on gikan sa kapilya, nagtindog taliwala sa sagbot sa juniper.

Sa dapit sa gisunog nga simbahan, gitukod ang lain nga kahoy usab, ug pagkahuman gitukod ang bag-ong kapilya sa disyerto, sa maong dapit gayud; pagkahuman niini, gibutang ang balaan nga ikon sa Labing Putli sa simbahan, ug ang krus nga pino sa kapilya sa . Apan pagkahuman sa lima ka tuig, nasunog pag-usab ang simbahan sa gabii ug nasunog hangtod sa yuta; apan ang milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, sama sa dili masunog nga tanom[4574] , nakaplagan sa taliwala sa abo, buo ug hingpit nga wala'y kadaut. Nasunog usab ang kapilya sa disyerto, bisan kinsa wala kabalo unsaon, apan ang milagrosong krus nga naa sa sulod niini wala usab madaut. Natingala ang tanan niining katingalahang mga milagro ug gidayeg nila ang Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan. Unya nagsugod sila uban sa dakong kadasig sa pagtukod og simbahan sa ikatulo ka beses, sa lugar sa duha nga nasunog; kini usab usa ka estruktura nga kahoy, apan mas lapad ug mas mahimayaon kaysa sa unang duha. Kining bag-ong natukod nga simbahan nagbarug sulod sa kapin usa ka gatus ka tuig, hangtod sa paghari sa debotong Prinsipe sa Tibuok Rusya, si Vasily Ioannovich[4575] .

[4573] Kana mao, sa gilay-on nga 328 ka sazhens (656:2).

[4574] Nakita ni Moises ang usa ka nagdilaab apan wala masunog nga palung sa Bukid Horeb sa wala pa siya gitawag nga lider sa mga Hudiyo. Nagpasabot kini sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga bisan pagkahuman sa pagkahimugso sa iyang Anak, wala gihapon nawala ang iyang pagkabirhen.

[4575] Si Vasily IV Ioannovich, ang amahan ni Ivan III nga gitawag nga Terrible, naghari gikan sa 1505 hangtod sa 1533.

Tungod sa dakong kadasig ug gugma alang sa Labawng Balaan nga Birhen Maria, gisugo ni Dakong Prinsipe Vasily nga pagtukod og simbahan nga bato sa Tikhvinka isip kapuli sa kahoy nga simbahan. Pinaagi sa kuwarta nga iyang gipadala, dali ra natukod ang usa ka portiko nga bato, ug sa dihang gisugdan sa mga magtutukod ang pagputi niini, ang bilding, tungod sa dili masabtan nga kabubut-on sa Dios, nahugno ug natabonan sa mga guho ang mga magtutukod—nga baynte ka lalaki ang gidaghanon. Ang mga pari ug ang mga nagdumala sa mga trabahante, ingon man ang tibuok komunidad, misugod sa lawom nga paghilak alang sa mga magtutukod nga na-lubong sa ilawom sa mga bato; kay ilang gihunahuna nga ang tanan kanila gipisot hangtod namatay. Uban sa kasubo ug paghilak, nagsugod sila sa paglimpyo sa mga bato, nga naglaum nga makaplagan ang mga lawas sa mga napatay. Apan pagkahuman sa tulo ka adlaw nga trabaho, pagkahuman nilang limpyohan ang tanang bato, ilang nakaplagan silang tanan nga buhi ug walay samad. Busa sila napreserbar, pinaagi sa kaluoy sa Dios ug sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Dako kaayong kalipay ang napuno sa kasingkasing sa tanan nga nakasaksi niining katingalahang milagro, ug ang tanan nagpasalamat kang Kristo nga Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan. Unya, ilang gisugdan pag-usab ang ilang trabaho ug, sa dili madugay, nagtukod sila og matahum nga portiko para sa simbahan.

Sa paghuman sa pagtukod sa bag-ong simbahan, miabot ang Iyang Kahalangdon Serapion, Arsobispo sa Novgorod, aron kini konsagran sa hangyo sa Dakong Duke; pagkahuman niyang gikonsagra ang simbahan, solemne niyang gidala ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sulod niini.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot usab sa Tikhvinka si Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich. Giduso sa iyang gugma alang sa Balaang Birhen Maria, gusto niyang makita ug halukan ang milagrosong ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, ingon man mag-ampo sa atubangan niini ug tan-awon ang bag-ong natukod nga simbahan. Niadtong panahona, ang Iyang Eminensiya Makarii mao ang Arsobispo sa Veliky Novgorod; sumala sa kabubut-on sa Dios, siya sa ulahi gipataas sa Katungdanan sa Metropolita sa Moscow[4576] . Gikuyog niya ang Dakong Prinsipe sa kini nga pagbiyahe ug, kauban niya, miabot sa Tikhvinka. Didto sila nag-ampo nga matinud-anon sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaang Theotokos, nagbuhat og daghang mga serbisyo ug mga paghangyo, ug unya mibulag – ang arsobispo paingon sa Novgorod, ug ang Dakong Prinsipe paingon sa Moscow.

Sa rekomendasyon ni Vasily Ioannovich, ang iyang anak nga si Ioann Vasilyevich[4577] misaka sa trono sa Gran Dukado sa Moscow, nahimong unang gikoronahan nga tsar. Sama sa iyang amahan, dako ang iyang debosyon sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Tikhvinka, ug, sama sa gibuhat sa matinud-anong Prinsipe Vasily Ioannovich sa iyang panahon, miadto siya didto aron magsimba. Sa dihang nakita niya nga ang simbahan gipangdumala sa mga layko nga pari ug diakono, ug daghang mga baryo ang nahimutang sa palibot niini, giisip ni Tsar John Vasilyevich nga dili angay kini ug nagpasiya nga magtukod didto og usa ka monastikong komunidad. Pagkahuman sa pakigkonsulta kang Metropolitan Makarii sa Moscow, Arsobispo Pimen sa Novgorod, ug sa iyang kaugalingong mga prinsipe ug boyar, iyang gisugo nga ang tanang kasikbit nga baryo ug ang mga klero nga kauban sa simbahan ibalhin sa lain nga lugar, layo sa simbahan, samtang ang mga monghe magpuyo sa simbahan ug magsugod sa pagtukod sa monasteryo. Ug busa, pagkahuman sa mubo nga panahon, sa gasto sa Tsar, gitukod ang usa ka monasteryo sa Tikhvinka, nga hingpit nga hinimo sa bato ug gilibotan sa mga bungbong nga bato. Gitukod didto ang usa ka komunal nga puy-anan, sama sa ubang dagkong ug iladong mga monasteryo. Ang unang abá sa bag-ong natukod nga monasteryo mao si Cirilo; ubos sa iyang pagpangulo, daghang mga monghe, nga nadani sa mga milagro nga giatubang sa ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, misugod sa pagbiya sa ilang mga hermitáhe ug pag-abot sa Monasteryo sa Tikhvin.

Usa sa mga unang miabot dinhi, samtang gitukod pa ang monasteryo, mao ang monghe nga si Abraham, nga kaniadto nagpuyo isip monghe sa Sergiev Monastery nga nahimutang sa Great Lakes, mga lima ka gatus ka popriish gikan sa Tikhvin Monastery. Sumala sa iyang kaugalingong pagsaysay, dugay na siyang nagmasakit ug nagsugod na siya sa pagpangandam sa kamatayon. Niadtong panahona, ang iyang espirituhanong amahan, si Martirius—usa ka tawo nga deboto sa Dios—pagkadungog niya sa daghang mga sugilanon bahin sa milagrosong Ikono sa Tikhvin sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa daghang mga pag-ayo nga gihatag niini sa mga

[4576] Gipangulo niya ang Katungdanan sa Metropolita sa Moscow gikan sa 1542 hangtod sa 1564.

[4577] Si Tsar Ivan IV Vasilyevich, nga nailhan nga Makalilisang, nga unang gikoronahan ug midawat sa titulo nga tsar, naghari gikan sa 1533 hangtod sa 1584.

masakiton, gisugyot niya kang Abraham nga manumpa sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga moadto sa Tikhvin ug mag-ampo didto sa atubangan sa Iyang milagrosong ikono. Ang masakiton dayon mibuhat niini nga saad, ug sa samang higayon naayo siya sa iyang grabeng sakit; tungod kay nabawi siya gikan sa ganghaan sa kamatayon, dali siyang mibangon gikan sa iyang higdaanan nga hingpit nang maayo, naglipay ug naghimaya sa Dios. Ang iyang magtutudlo, si Martirius, nalipay usab kaayo, sa pagtan-aw sa dali nga pag-ayo sa iyang tinun-an ug sa paghanga sa katingalahang milagro sa Inahan sa Dios. Gidasig niya si Abraham nga dili na ipalangan ang iyang tinguha kondili molarga dayon paingon sa Tikhvinka aron tumanon ang saad nga iyang gihimo sa Labing Balaan nga Theotokos.

Mibiyahe dayon si Abraham ug sa pag-abot niya sa Monasteryo sa Tikhvin, matinahuron niyang natuman ang iyang saad. Uban sa mga luha sa kalipay, mipahapa siya sa atubangan sa balaan nga ikon sa Inahan sa Dios, gahalukan kini sa iyang mga ngabil ug gisimba kini sa tibuok niyang kasingkasing. Pagkahuman niya sa pagpasalamat sa Labawng Balaan nga Birhen, gisultihan niya ang tanan nga naa didto mahitungod sa kaluoy nga gipakita kaniya sa Reyna sa Langit. Niadtong panahona, si Pimen, Arsobispo sa Novgorod, naa sa Suba sa Tikhvinka, nga nagbantay sa trabaho sa pagtukod sa monasteryo; nakaabot usab kaniya ang balita sa milagrosong pagka-ayo ni Avraam. Napuno sa kalipay ang Santo ug gidayeg ang Ginoo ug ang Labing Balaan nga Birhen Maria, ang Iyang Inahan. Wala niya gusto nga ipabalik si Avraam sa iyang magtutudlo, si Martirius, apan gisaligan niya siya sa mga yawi sa simbahan aron, ingon nga pagpasalamat sa walay sukod nga kaluoy nga gipakita kaniya sa Inahan sa Dios, siya unta ang unang mosulod sa simbahan ug ang katapusan nga mobiya, nga mag-abli niini sa wala pa magsugod ang mga serbisyo ug magsira niini sa pagtapos niini.

Samtang ang tigulang nga si Martiriy, pagkahuman niyang gipadala si Avraamiya, nagsubo nga wala siya kauban sa pagsimba sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug sa katapusan nakahukom nga moadto sa Tikhvinka sa diha-diha nga mobalik ang iyang disipulo. Human siya maghulat og dugay, nabalaka ang tigulang alang kaniya – ug unya nakita niya ang mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo. Sa direksyon paingon sa Tikhvin, mitindog sa atubangan sa mga mata ni Martirius ang usa ka dakong haligi sa kalayo, diin sa tumoy niini nagtindog ang usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nagdan-ag sama sa adlaw ug susama sa ikon sa monasteryo sa Tikhvin. Niining panahona, napuno si Martirius sa kusgan nga tinguha nga halukan kana nga ikon. Nagmata siya nga anaay maong pagbati, ug sa samang higayon, mas milig-on pa gayud ang iyang tinguha nga makita ug mahalok ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios duol sa Tikhvin. Mibiyahe dayon siya, gibyaan ang tanan ug nagdali paingon sa Tikhvin. Pag-abot niya sa monasteryo ug pagkakita sa ikon sa Labing Balaan, si Martirius mapinanggaong mihapa sa atubangan niini, nagahulog og daghang luha sa kalipay. Niadtong panahona, nakita usab niya ang iyang disipulo nga hingpit ang panglawas; pagkahuman niini, wala na siya gustong mobalik sa iyang kaugalingong monasteryo, kundili nagpabilin siya sa monasteryo sa Tikhvin aron matag-adlaw niyang mapamalandungan ang milagrosong hulagway sa Labawng Balaan nga Birhen Maria.

Apan paglabay sa pipila ka panahon, si Martyr, sumala sa kabubut-on sa Dios, gibalhin sa lain nga bakanteng lugar nga kap-atan ka poprishchi gikan sa Tikhvin, diin kaniadto nakakita si Abraham nga gihisgutan ug usa ka krus sa kalangitan, nga gihimo sa mga bitoon ug naghayag sa tibuok dapit. Sa iyang pagbalhin didto, gidala sa bulahan nga si Martirius ang usa ka kopya sa milagrosong ikon sa Labawng Balaan nga Birhen ug nagpabilin didto sa hilom, nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii; kanunay niyang gidala ang kopya sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios bisan asa siya moadto. Ug nahitabo nga nakaplagan niya ang iyang kaugalingon sa siyudad sa Tver, diin, pinaagi sa sugo sa matinud-anong Tsar ug Dakong Prinsipe John Vasilyevich, ang Tsar sa Kazan, nagpuyo niadtong panahona si Simeon[4578] . Samtang nagpuyo ang Balaang Martir sa maong siyudad uban ni Simeon, namatay ang anak ni Simeon, si Juan, nga dugay na nga nagmasakit. Unya gibutang sa Balaang Martirius ang ikon sa Inahan sa Dios, nga iyang gidala, ibabaw sa patay nga batang lalaki, ug ang batang lalaki dayon nabanhaw. Napuno si Simeon sa dakong kalipay ug nagpasalamat sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan. Sa ulahi, aron mapasalamatan si Martirius nga bulahan, nagtukod siya og simbahan nga bato para kaniya sa kamingawan ug nagtukod og monasteryo tupad niini.

[4578] Kini nagtumong, siyempre, kang Simeon Bekbulatovich, Khan sa Kazan, usa ka nabunyagan nga Tatar. Sa usa ka higayon (niadtong 1574), gibutang siya ni Ivan the Terrible sa trono sa tsar imbis kaniya, bisan pa man, siyempre, giisip si Simeon nga tsar sa ngalan lang. Upat ka tuig pagkahuman, gipahawa siya gikan sa Moscow ug gihatagan siya sa Tver ug Torzhok aron pagdumala.

Apan karon, atong balikan ang Monasteryo sa Tikhvin ug ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nagpakita sa Tikhvinka, aron atong masaysay ang uban pa niini nga mga milagro.

Usa ka panahon nga 177 ka tuig ang nilabay tali sa pagpakita sa bililhon nga ikon sa Suba sa Tikhvinka ug sa pagtukod sa monasteryo, diin ang simbahan naa sa pag-atiman sa mga layko nga pari. Daghang mga milagro ang gihimo sa balaan nga ikon sa niining panahona, ug daghang mga pag-ayo ang gihatag niini sa tanan nga miduol niini uban sa pagtuo – apan wala'y bisan usa sa iyang mga kaubanan nga nirekord niining mga milagro alang sa pagtukod sa umaabot nga mga henerasyon; ug busa wala kita'y kahigayunan nga masayran bisan unsa mahitungod niining mga milagro. Apan bisan pagkahuman natukod ang monasteryo, pipila ra sa mga milagro nga gihimo sa ikon ang narekord, sa bahin tungod sa pagkasimple sa panghunahuna, sa bahin tungod sa kapabayaan – ug atong nakolekta ang gamayng nahibilin kanato, sama sa mga bungot sa mais nga nahabilin pagkahuman sa pag-ani, o sa pipila ka hugpong sa ubas nga aksidenteng nahabilin pagkahuman sa pag-ani sa ubas.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Theophilus, nga bulag sulod sa upat ka tuig ug unom ka bulan, nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, naayo, ug nabawi ang iyang panan-aw. Nahitabo kini niadtong 1581.

Niadtong samang tuig, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Charalampios, nga gipanag-iya sa demonyo, nakagawas gikan sa hugaw nga espiritu sa diha nga gidala siya sa atubangan sa hulagway sa Labing Balaan.

Si Zacarias, usa ka bulag nga wala makakita sa kahayag sulod sa lima ka tuig, naayo sa diha-diha dayon nga gidala siya sa atubangan sa balaan nga ikon.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Clement, nga nagpuyo sa imperyal nga siyudad sa Moscow, adunay asawa nga ginganlan og Paraskeva nga nagkasakit. Siya nagpabilin sa higdaanan sulod sa tibuok tuig ug dili makabangon; ang grabeng kasakit sa tibuok niyang lawas hinungdan nga nawala ang iyang panan-aw, ug nangitngit ang iyang hunahuna. Gisuwayan sa iyang bana ang tanang tambal alang sa iyang sakit ug nawad-an na siya og paglaum nga mobalik sa maayong panglawas ang iyang asawa. Apan unya nakadungog siya nga sa Tikhvin adunay usa ka milagrosong ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin nagagikan ang mga pagka-ayo sa tanan nga mitagad niini uban sa pagtuo. Napuno sa paglaum, gisugdan niya ang pagdani sa iyang asawa aron magsaad sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios nga moadto ug mosimba sa Iyang Icono sa Tikhvin. Mituman siya sa iyang bana ug naghimo og ingon ana nga saad. Ug sa diha-diha nga nahisulti na niya ang mga pulong sa iyang saad, dali siyang mibangon gikan sa iyang higdaanan sa masakiton, sama sa pagmata gikan sa tulog, ug naayo siya sa iyang grabeng sakit. Sa samang higayon, ang tanang bahin sa iyang lawas napalig-on ug nanghimsog – apan ang iyang panan-aw ra ang wala nauli.

Unya ang iyang bana ug ang iyang narekober nga asawa dali dayon mibyahe paingon sa Tikhvin, aron tumanon ang ilang saad sa Labing Balaang Theotokos. Pag-abot nila sa monasteryo sa Tikhvin sa unang Sabado sa Dakong Kwaresma, diretso sila gikan sa dalan paingon sa simbahan ngadto sa ikon sa Labing Balaang Theotokos ug nag-ampo sa atubangan sa balaang ikon, samtang nag-alagad sa pag-ampo. Sa panahon sa Tibuok Gabii nga Pagbantay sa Domingo, samtang nagpadayon sila sa pagtindog ug pag-ampo sa simbahan, nahitabo ang usa ka bag-ong milagro mahitungod sa asawa: pinaagi sa grasya sa Labing Balaan nga Theotokos, nabawi niya ang iyang panan-aw ug busa hingpit na siyang naulian. Ang tanan nga naa sa simbahan, sa pagtan-aw sa ingon nga milagro, gidayeg ang Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan uban sa mga luha sa pagbati. Ang napaayo nga babaye ug ang iyang bana, human sa paghalad og daghang mga pag-ampo sa pagpasalamat sa atubangan sa balaan nga ikon, malipayon nga mibalik sa ilang panimalay. Nahitabo kini niadtong 1583.

Niadtong 1586, usa ka bulag nga lalaki nga ginganlan og George gidala sa atubangan sa Tikhvin nga ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Samtang nag-ampo siya sa atubangan sa ikon nga nagbuhat og milagro sa pista sa Pagpanalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nakakita siya gamit ang iyang tuo nga mata. Ug walay bisan unsang tabang, mibalik siya sa iyang balay nga naglakaw, samtang nagdayeg kang Kristo nga Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan alang sa gasa sa panan-aw ug sa pagka-ayo sa usa sa iyang mga mata.

Pipila ka adlaw pagkahuman, gidala sa monasteryo ang usa ka lalaki nga ginganlan og Andres ngadto sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios; siya paralisado, ug sa samang higayon bingi ug pipi, ug nag-antos siya niining mga sakit sulod sa kinse ka tuig. Sa dihang gipangamuyo siya alang sa iyang kaayohan sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan, dayon siya nakabawi sa hingpit nga panglawas: nabalik ang iyang pandungog, naayo ang iyang

pagkabuta, ug ang tanan niyang mga bukton ug tiil nabalik ang kusog ug sigla, nga mibangon siya sa iyang mga tiil sama sa usa ka hingpit nga himsog nga tawo.

Usa ka susamang milagro ang nahitabo sa kaso sa usa ka babaye nga ginganlan og Mavra, nga nagpuyo sa Suba sa Ustye[4579] . Siya buta ug hingpit nga dili makakita sa kahayag sulod sa napulo'g pito ka tuig. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos, dali ra niyang nabawi ang iyang panan-aw. Nahitabo kini niadtong 1587.

Niadtong Marso 4 sa maong tuig, usa ka batang lalaki nga ginganlan og George gidala sa Monasteryo sa Tikhvin gikan sa Veliky Novgorod; sulod sa unom ka tuig siya gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu ug dako kaayo ang iyang pag-antos tungod niini. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Theotokos, ang dautang espiritu, nga dili makasukol sa kahayag sa grasya nga nagagikan sa ikon , ang milagrosong imahe, mibulag sa masakiton nga batang lalaki, nga nawala sama sa kangitngit sa atubangan sa adlaw, ug ang batang lalaki nabalik sa hingpit nga panglawas.

Usa ka balo nga ginganlan og Juliana, nag-antos sa grabe kaayo nga sakit sa mata nga nawala siya'g panan-aw ug, sulod sa duha ka tuig, wala makakita sa kahayag sa Dios. Pagkadungog niya sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos nga naa duol sa Tikhvin, ug sa dili masukod nga mga pag-ayo nga gihatag sa mga tawo pinaagi niini, napuno si Juliana sa mainit nga pagtuo sa Labing Balaan nga Theotokos ug nagsaad nga moadto ug mosimba sa atubangan sa Iyang ikon. Ug sa maong takna, gibalik sa Langitnong Ginoo ang iyang panan-aw, didto mismo sa iyang kaugalingong balay. Dali dayon, aron makapasalamat sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios sa labing dali nga panahon, siya, nga makakita na, miadto nga walay tabang sa Monasteryo sa Tikhvin sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug, pagkahuman niyang natuman ang iyang saad didto, gipahayag niya sa tanan ang kaluoy sa Dios nga gipakita kaniya. Niadtong tuiga 1589 kini nahitabo.

Hapit sa samang higayon, usa ka pilay nga lalaki nga ginganlan og Akindin, nga sulod sa duha ka tuig hingpit nga dili makalakaw tungod kay baluktot ang iyang mga bitiis, nag-uyat paingon sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; ug sa diha nga siya mipangamuyo sa atubangan niini, ang iyang mga bitiis dayon mituy-od ug naayo; sa atubangan sa tanan, mitindog siya sa iyang mga tiil ug misugod sa paglakaw, samtang nagpasalamat kang Kristo nga Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.

Niadtong samang tuig, niadtong ika-10 sa Agosto, usa ka batan-ong bulag nga ginganlan og Jonah, nga gidala sa balaang monasteryo gikan sa Veliky Novgorod, nabawi ang iyang panan-aw sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Usa pa ka batan-on nga lalaki, nga ginganlan og Maxim, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, nakadawat og langitnong tabang gikan sa Pinakabalaan nga Inahan sa Dios samtang paingon pa siya, sa dihang gidala siya sa iyang mga ginikanan aron mosimba sa ikon sa Pinakabalaan: Pinaagi sa gahum sa Dios, napalayas ang hugaw nga espiritu gikan kaniya, ug sa dihang nakaabot siya sa Monasteryo sa Tikhvin, gisultihan niya ang tanan mahitungod sa milagro nga nahimo alang kaniya. Unya ang tanan nagpasalamat sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Nahitabo kini niadtong 1591.

Usa ka babaye nga ginganlan og Elena, nga hingpit nga bulag sulod sa duha ka tuig ug unom ka bulan, nga dili na makakita sa kahayag, nabawi ang iyang panan-aw sa atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos sa usa ka Domingo, atol sa Liturgiya, samtang gi-awit ang himno nga 'It is truly meet…'

Niadtong 1593, usa pa ka babaye nga ginganlan og Maria nakabawi usab sa iyang panan-aw; gidala siya sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Theotokos.

Sa susama, usa ka lalaki nga ginganlan og Clemente – nga naghimo og nagkalain-laing pilak nga gamit – samtang nagkasakit sa mata ug nawala ang iyang panan-aw – naayo pagkahuman sa pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Usa pa ka bulag nga lalaki nga ginganlan og Philip, nga wala makakita sa kahayag sulod sa lima ka tuig, gidala sa Monasteryo sa Tikhvin atol sa Semana sa Ortodoksiya; samtang nagbarog didto ug nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nabawi niya pag-ayo ang iyang panan-aw ug nakakita na

[4579] Ang bunganga sa Suba sa Yaroslavl, sa probinsya nga pareho ang ngalan, kauban ang Suba sa Veksa, nagporma sa tinubdan sa Suba sa Kotorost, usa ka sangang suba sa wala nga baybayon sa Volga, diin kini mosulod sa Volga sa mismong Yaroslavl.

siya pag-ayo sa tanan. Nahitabo kini niadtong 1596 atol sa Liturgiya, samtang ang Balaang mga Gasa ginadala gikan sa lamisa sa altar paingon sa balaang trono.

Niadtong samang tuig, usa ka lalaki nga ginganlan og Kirill, nga bulag sa usa ka mata, miabot gikan sa Moscow ug, samtang nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nabawi niya ang iyang panan-aw. Mao kini ang iyang gisaysay bahin sa iyang kaugalingon niadtong higayona. Tungod kay naangol siya sa usa ka grabeng sakit ug kanunay nga nag-antos sa kasakit sa ulo, nabuta siya sa duha ka mata; sulod sa tunga ka tuig wala siya makakita og kahayag ug wala gyud siya makasinati og bisan gamay nga kahupayan sa iyang sakit, bisan pa nga giatiman siya sa iyang mga hinigugma sa tanang posible nga paagi. Nagsugod na siya og hingpit nga pagkawalay paglaum nga maayo pa siya, sa dihang kalit nga nakadawat og panan-awon ang iyang asawa samtang natulog, diin iyang nadungog kining mga pulong:

'Padal-a ang imong bana sa Tikhvin ngadto sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Didto siya makakaplag og tambal. Apan kon dili siya moadto, mas grabe pa ang iyang pag-antos.'

Pagmata niya nga kalit, gisultihan dayon sa iyang asawa ang bana bahin sa panan-awon. Dali dayon siyang nagsugod og mainitong pag-ampo sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios ug, sa pagbuhat niini, nagsaad siya sa Reyna sa Langit, ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, nga moadto sa Tikhvin aron pagdayeg sa Iyang ikon; niadtong mismong takna, nakasinati siya og kahupayan gikan sa iyang sakit: nakita na niya ang kahayag sa iyang kaugalingong mga mata ug hingpit pa gani siyang naayo. Apan, sa paglangan-langan niya sa pagtuman sa iyang saad adlaw-adlaw, hinay-hinay niya kini nakalimtan, ug busa wala niya natuman ang iyang saad. Tungod niining kapabayaan, mibagsak pag-usab kaniya ang silot sa Dios: kay paglabay sa pipila ka panahon, nibalik ang iyang sakit, ug nabuta siya sa duha ka mata sa ikaduhang higayon. Unya, sa paghinumdom niya sa iyang wala pa natuman nga saad ug sa pagkahibalo sa iyang sala, ang masakiton misugod sa paghilak, pag-agol ug paghinulsol, ug mibalik pag-usab sa pag-ampo ngadto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nagsugod kaniya nga tumanon niya ang saad nga iyang gihimo kaniadto. Pinaagi sa kaluoy sa Pinakabendisyonang Reyna sa Langit, naayo siya sa ikaduhang higayon, bisan pa sa pagkakaron nga higayon nakabawi lang siya sa panan-aw sa usa ka mata, samtang ang usa nagpabilin nga bulag . Wala nagpalugway sa pagtuman sa iyang saad, dali siyang nilarga paingon sa Tikhvin, ug didto, sa dihang nakita niya ang ikon sa Labing Balaan gamit ang usa ka mata, nabawi usab ang panan-aw sa pikas niyang mata human siya mag-ampo sa atubangan niini.

Sa ika-siyam ka adlaw sa Disyembre niadtong samang tuig, 1596, miabot sa monasteryo ang baynte-tres ka lalaki nga gipangulohan sa duha ka lalaki: sila Grigory ug Mikhail. Pagkahuman nila sa pag-alagad sa pagpasalamat sa atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ilang gisaysay ang mosunod mahitungod sa ilang kaugalingon. Nalayo sila sa pagpangayam og mga mananap sa dagat sa Arctic Ocean. Pag-abot nila sa usa ka walay sulod nga dapit, na-stranded sila didto sulod sa taas kaayo nga panahon tungod sa kalit nga bagyo sa dagat. Naubos na ang ilang pagkaon, ug tungod sa kagutom, hapit na silang tanan mamatay tungod sa dugay nga gutom. Busa, samtang nagpaabot sila sa kamatayon, ang matag-usa kanila misugod sa pag-ampo sa Diyos, nangayo og pasaylo sa ilang mga sala. Niadtong higayona, nahinumdom sila sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos sa Tikhvinka ug misugod sa mainitong pag-ampo niini. Niadtong gabii mismo, usa kanila, nga nakatulog gamay samtang nag-ampo, gibisita sa Dali nga Manluluwas – ang Labing Balaan nga Birhen Maria – nga nagsugo kaniya nga sultihan ang tanan niyang kauban nga mokaon sa usa ka partikular nga tanum nga moturok didto, hangtod sa panahon nga luwas na alang kanila nga molarga pagtabok sa dagat paingon sa ilang mga panimalay. Gisaysay niya ang panan-awon sa tanan niyang kauban, ug sa dihang natilawan nila ang tanum nga iyang gipakita, ilang nasinati nga kini lami ug makabusog, sama sa pan. Ug kana nga tanum alang kanila sama sa mana kaniadto sa mga Israelita sa kamingawan, ug nagkaon sila niini sulod sa baynte ka adlaw, hangtod nga mihunong ang bagyo.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot sa Tikhvin ang usa ka babaye nga ginganlan og Elena ug gisaysay ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon. Buta siya sulod sa tulo ka tuig, apan sa usa ka adlaw, tungod sa iyang pagtuo sa Labing Balaan nga Theotokos, nangayo siya nga dad-on siya sa Tikhvin Icon sa Inahan sa Dios; ug samtang paingon didto, kalit siyang nakabawi sa iyang panan-aw ug nakaabot sa monasteryo nga walay tabang, diin ilang gipakita ang ilang mapasalamatong pagsimba sa Inahan sa Dios atubangan sa Iyang milagrosong ikon.

Sa susama, usa ka lalaki nga ginganlan og Mamant, nga gikan sa rehiyon sa Belozersk[4580] , miingon nga dugay na siyang bulag, apan sa diha nga nagsaad siya nga moadto sa Tikhvin ug mosimba sa milagrosong

hulagway sa Labing Balaan nga Theotokos, dali ra niyang nabawi pag-usab ang iyang panan-aw. Niining tuiga 1597.

Usa pa ka lalaki nga ginganlan og Diomedes, gikan sa samang rehiyon ug sa samang tuig miadto sa monasteryo sa Labing Balaan nga Theotokos, ug nagasaysay usab nga siya naparalisa sulod sa tibuok tuig, apan unya, sa paghinumdom sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos sa Tikhvin, misugod siya sa pag-ampo kaniya sa iyang kasingkasing ug nagsaad nga moadto ug mosimba sa balaan nga imahe: dayon siya nabalik ang panglawas ug, walay bisan gamay nga paglangan, natuman niya ang iyang saad.

Niadtong samang tuig, usa ka si Pimen, nga gipanag-iya sa usa ka mabangis nga demonyo, gipadala sa iyang mga paryente ngadto sa Tikhvin, nga nakadena; ug samtang naa pa sila sa tunga-tunga sa dalan, siya naayo pinaagi sa kaluoy sa Labing Balaan: mibulag ang demonyo kaniya, ug siya niabot nga hingpit ang panglawas ug matinahuron nga nagsimba sa iyang Mananambal. Nahitabo kini niadtong Disyembre 9.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Kodrat misugod og kasakit sa ulo, nawala ang iyang panan-aw, ug wala makakita sa kahayag sulod sa usa ka tuig ug tunga; pagkadungog niya sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios duol sa Tikhvin, nag-ampo siya nga matinud-anon ug nagsaad nga moadto didto aron pagsimba niini. Ug sa diha-diha dayon nga nahisulti niya ang mga pulong sa iyang saad, nabawi dayon niya ang iyang panan-aw. Apan tungod kay gipalangan niya ang biyahe hangtod sa ulahi, dali ra niyang nakalimtan ang tibuok niyang saad ug wala siya miadto aron magpasalamat sa iyang Manuluwas – ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios. Napulo ka tuig human nabawi ang iyang panan-aw, nabuta siya pag-usab sa eksaktong parehas nga paagi sama sa una. Apan, bisan pa niini, wala niya nahinumdumi ang iyang saad hangtod nakadawat siya og pahimangno sa usa ka damgo. Kay sa iyang pagkatulog, nakakita siya og usa ka lalaki nga nakigstorya kaniya:

'Adto sa Tikhvin aron pagdayeg sa ikon sa Labing Balaan; kon dili ka moadto ug tumanon ang imong saad, dili na nimo mabalik ang imong panan-aw.'

Pagmata niya, nahinumduman niya ang iyang saad ug nabantayan ang iyang sala; dali dayon siyang nilarga paingon sa Monasteryo sa Tikhvin sa Inahan sa Dios, kauban ang usa ka giya. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Theotokos ug nag-ampo siya sa atubangan niini sa tibuok niyang kasingkasing, dali siyang nanaog pinaagi sa kaluoy sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Sa usa ka tawo nga ginganlan og Juan, nga dugay nang grabe ang sakit ug hapit na mamatay, mipakita si San Nicolas, ang Santo ni Kristo, sa usa ka damgo ug miingon kaniya:

'Kung gusto ka nga mobalik ang imong panglawas, magsaad ka sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios nga moadto ug mosimba sa Iyang milagrosong ikon sa Tikhvinka.'

Pagmata niya, ang lalaki dayon misugod sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan uban sa mga luha ug nagsaad kaniya nga pasidunggan ang iyang ikon; niining maong takna, siya hingpit nga naayo ug mibyahe paingon sa monasteryo aron tumanon ang iyang saad. Nahitabo kini niadtong 1596.

Niadtong samang tuig, usa ka bulag nga babaye nga ginganlan og Maria, nga napulo ka tuig nang dili makakita sa kahayag sa adlaw, gidala sa monasteryo; pagkahuman sa pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nabawi niya ang iyang panan-aw.

Usa pa ka babaye nga ginganlan og Eudokia, nga nagpuyo sa baybayon sa Danaw Onega[4580] , nga gipanag-iya sa demonyo ug nag-antos sa paralisis, ug adunay uga nga kamot, kalit nga naayo sa iyang kaugalingong balay gikan sa pagpanag-iya ug paralisis sa diha nga nagsaad siya nga moadto ug mosimba sa hulagway sa Labing Balaan: mibulag ang hugaw nga espiritu kaniya, ug ang iyang mga bukton, nga kaniadto naparalisa, nabawi ang kusog ug kahimsog; apan ang iyang kamot ra ang wala naayo, aron dili niya kalimtan ang iyang saad. Pag-abot niya sa Monasteryo sa Tikhvin ug pag-ampo sa Inahan sa Dios atubangan sa Iyang ikon, naayo dayon ang iyang kamot. Nahitabo kini niadtong 1603.

Usa ka pilay ug bulag nga lalaki nga ginganlan og Juan nagsaad nga moadto ug mosimba sa ikon sa Labing Balaan nga Theotokos ug naayo sa iyang kaugalingong balay: nabalik ang iyang panan-aw ug nitul-id ang iyang mga bitiis; unya miadto siya sa Monasteryo sa Tikhvin aron magpasalamat sa Labing Balaan nga Theotokos niadtong Marso 1, 1606.

[4580] Ang Danaw Onega nahimutang sulod sa utlanan sa karon nga Oblast sa Olonets, sa amihanan-sidlakan sa Danaw Ladoga.

Sa samang paagi, daghang uban pang mga tawo nga nag-antos sa lain-laing mga sakit ang dayon naayo sa diha-diha dayon nga nagsaad sila nga moadto ug mosimba sa milagrosong ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga nahimutang sa Suba sa Tikhvinka. 'Nasayud kami,' ingon sa kronikista sa Tikhvin, 'nga ang katingalahang mga milagro wala gyud mihunong sa paghimo niining balaan nga ikon, ug kanunay kini nga nag-awas ngadto sa mga miabot uban sa pagtuo, sama sa buhing tubig gikan sa tinubdan. Busa, daghang mga bulag ang nabawi ang ilang panan-aw; ang mga gihuptan sa demonyo nakagawas sa demonyong pag-antos; ang mga bingi napahupay sa gasa sa pagpaminaw; ang mga paralisado nabawi ang kusog sa ilang mga bukton ug tiil; ang mga pipì nakagawas sa gapos nga nagpugong sa ilang mga dila; ang mga pilay misalto sama sa usa; ug ang mga nag-antos sa kasakit sa ulo naayo. Bisan pa sa mga layong yuta, kadtong gilutos sa nagkalain-laing mga sakit, sa diha nga naghimo sila og mga saad sa atubangan sa milagrosong ikon, wala silang gipakyas sa dali nga tabang niini. Sa mubo nga pagkasulti, ang tanan nakadawat dayon og tabang sumala sa ilang panginahanglan, sa diha nga midagan sila uban sa pagtuo ngadto sa dalangpan sa Inahan sa Dios.

Sa panahon sa paghari sa debotong Tsar ug Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich Shuisky[4581] , tungod sa atong mga sala, adunay dakong kagubot sa yutang Ruso, sa bahin tungod sa panagbangi sa sulod ug sa bahin tungod sa mga pag-atake sa gawasnong mga kaaway. Ang dugo sa Ruso gibubo bisan asa. Ang imperyal nga siyudad sa Moscow naa sa kamot sa mga silingan nga lain ang pagtuo, samtang ang Veliky Novgorod, uban sa tibuok lalawigan niini, gihuptan sa mga Varangian[4582] . Niadtong panahona, ang Monasteryo sa Tikhvin usab naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Varangian ug nakasinati og dakong pagpanglutos gikan kanila. Apan unya, pinaagi sa kaluoy sa Dios ug sa gamhanang tabang sa Hari sa Langit, ang nagkabulag-bulag nga pwersa sa mga Ruso, nga nagtigom isip usa ka milisya, nabawi ang hari-hariang siyudad sa Moscow gikan sa kamot sa mga tawo nga lain ang pagtuo, ug ang matinud-anong Tsar ug Dakong Prinsipe Mikhail Feodorovich[4583] misaka sa trono didto. Gipadala usab niya ang iyang mga tropa sa teritoryo sa Veliky Novgorod aron makig-away sa mga Varangian, ug didto, sa Suba sa Ustye, nahitabo ang usa ka pakig-away tali sa mga pwersa sa Ruso ug sa mga unahang rehimento sa Varangian. Napildi ang mga mandirigma sa Varangian ug napahawa; nasundan sila sa mga tropa sa tsar sa Suba sa Tikhvinka ug ang uban gipatay o gihuptan nga bihag.

Pagkadungog sa kapildihan nga nadawat sa mga mandirigma sa Varangian, ang gobernador sa Varangian nga naka-estasyon sa Veliky Novgorod ug nagdumala sa daghang rehimento sa Varangian didto napuno sa dakong kasuko ug kalagot. Tungod kay gusto niyang panimalos sa mga Ruso tungod niining kapildihana, gipadala niya ang iyang mga rehimento nga naka-estasyon sa Novgorod ngadto sa Monasteryo sa Tikhvin aron hingpit kini nga laglagon ug gub-on, kauban ang tanang kasikbit nga baryo. Pagkadungog niini, ang mga lumolupyo sa lugar nagdagsang uban sa ilang mga asawa ug mga anak ngadto sa panalipod sa monasteryo ug, kauban ang mga monghe ug pipila sa mga mandirigma sa tsar, nangitag silong sa likod sa lig-on nga bato nga mga bungbong niini, ug gisirado ang ilang kaugalingon didto batok sa mga Varangian. Sa samang higayon, ang tanan kanila nagbutang sa ilang paglaum dili kaayo sa kusog sa mga pader kondili sa tabang ug pag-ampo sa Dili Mapildi nga Pader ug sa Panalipod sa tanan nga nagasalig Niya – ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios.

Dili madugay miabot ang mga Varangian; pagduol nila sa mga bungbong sa monasteryo, ilang gilibotan kini sa tanang kilid ug gisugdan ang pag-atake niini. Ang mga nakasulod sa monasteryo napuno sa dakong kahadlok, – ug samtang ang uban naa sa bungbong nakig-away sa mga Varangian, ang uban, nga nagtigom uban sa mga monghe sa simbahan, nag-ampo nga may pagtuo ug uban sa luha kang Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios atubangan sa Iyang milagrosong ikon, nagbantay tibuok gabii ug nangayo sa Labing Balaan nga Inahan nga tabangan ang mga Ortodoksong Kristohanon. Ug kini nga tabang wala madugay miabot.

Niadtong gabii mismo, usa ka babaye nga ginganlan og Maria, nga natulog samtang nag-ampo, nakakita sa damgo sa Labing Balaan nga Birhen Maria, Kinsa, sa pagpakita Niya kaniya, miingon:

'Ingna ang tanan sa monasteryo: kuhaa nila ang akong ikon ug ipa-libot kini sa mga pader nga naglibot sa monasteryo, ug unya makita nila ang kaluoy sa Dios ibabaw nila.'

[4581] Si Vasily Shuisky, nga gipili sa mga boyar pagkahuman sa pagbungkag kang Peke Dmitry I, naghari gikan sa 1606 hangtod 1610.
[4582] Ang termino nga 'Varangians' dinhi nagtumong sa mga Suweko.
[4583] Si Mikhail Fedorovich Romanov, nga gipili nga tsar sa Zemsky Sobor alang sa tibuok Rus', misaka sa trono niadtong 1613 ug naghari hangtod sa 1645.

Pagmata dayon gikan sa iyang pagkatulog, gisaysay sa babaye ang panan-awon sa tanan nga naa sa simbahan. Napuno sila sa kalipay ug paglaum sa tabang gikan sa langit, ug gidala nila ang milagrosong ikon sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios uban sa pag-ampo ngadto sa pader sa monasteryo; samtang nag-ampo sila, nagsugod sila sa paglibot sa monasteryo, naghilak ug nagtawag sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios:

'Makita Nimo, Reyna sa Langit, ang mga kalisdanan sa Imong mga sulugoon; luwasa kami, busa, gikan sa mga kaaway nga naglibot kanamo, ug ipakita ang Imong gahum, aron ang tanan namong kaaway makahibalo nga Ikaw, among Mananaghoy, anaa uban kanamo.'

Niadtong mismong takna, gikupot sa dakong kahadlok ang mga kaaway: nabulag-bulag sila ug nanglaglag tanan gikan sa monasteryo, bisan pa walay misunod kanila.

Apan paglabay sa pipila ka panahon, ang mga Varangian miadto sa monasteryo uban sa mas dako pang pwersa ug, pagpalibot niini, gibutang nila kini sa ilawom sa pag-atake pag-usab ug gisulong nila kini sa makadaghan. Sa panahon sa pag-atake, daghan kaayong mga tawo nga lalaki ug babaye ang naa sa sulod sa monasteryo: tungod sa kasiksikan sa puy-anan ug sa kamatuoran nga nag-uban puyo ang mga lalaki ug babaye, dili tanan mituman sa pagkabalaan nga angay sa usa ka balaang dapit, ug misiga ang mga tinguha sama sa uga nga dayami nga gisabwag sa siga. Tungod niini, ang monasteryo natandog sa kasuko sa Dios, ug ang Ginoo gikuha ang Iyang tabang gikan niini. Unya, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang mga kaaway nga naglibot sa monasteryo nagpadayon sa paglig-on, samtang ang mga magtatanggol sa monasteryo napul-an na sa kanunay nga mga pakig-away. Ang kawad-on sa paglaum nakab-ot na sa tanan sulod sa monasteryo, ug nagsugod na sila sa pagdahom sa ilang hapit na nga kapahamakan sa kamot sa mga naglibot kanila. Sa mapait nga paghilak, sila tanan dayon nangdagsang sa milagrosong imahe sa Labing Balaan nga Birhen ug, samtang napuno sa kasubo, misugod sa pagtuaw sa atubangan niini:

'Makita Nimo, O Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios, ang among pagkaubos! Uban sa mga luha kami miabot sa atubangan sa imong labing balaan nga ikon ug mapainubsanon nga naghangyo kanimo: ayaw biyai, O Labing Balaan, ang imong monasteryo, nga imong gitukod dinhi pinaagi sa pagpakita sa imong milagrosong ikon! Makita Nimo, O Ginoo, ang mabangis nga pag-atake kanamo sa among mga kaaway. Busa, ayaw kami biyai, imong mga alagad, nga walay imong pag-ampo, kay wala kami magdahom og tabang bisan asa gawas kanimo ra.

Niadtong panahona, si Martinian, usa ka monghe gikan sa Monasteryo sa Solovetsky—usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Dios nga tawo—nagpuyo sa monasteryo. Ang Labing Balaan nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, gilibutan sa mga balaan—si San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, ang Balaan nga si Barlaam sa Khutyn ug si Zosima sa Solovetsky—ug miingon:

'Ang akong tabang mibulag na gikan niining dapita tungod kay daghan ang naghugaw niini pinaagi sa ilang hugaw nga mga buhat.'

Nagmata si Martinian sa iyang pagkatulog nga nahadlok ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, gisaysay niya ang iyang panan-awon sa mga nakahataas sa monasteryo. Pagkadungog sa sugilanon sa monghe sa Solovetsky, gipangita dayon sa mga nakahataas ang tanan nga nakahugaw sa monasteryo pinaagi sa pag-uyon sa hugaw nga kahilambigit, ug gipahawa sila; unya ilang gilimpyo ang hagdanan sa simbahan ug misugod sa pagpahupay sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios pinaagi sa daghang mainitong pag-ampo, nga nagahulog og daghang luha ug nagapakakusog sa Labing Putli alang sa pasaylo ug pag-ampo, aron dili sila mahulog sa kamot sa ilang mga kaaway. Ug ang maloloy-on nga Ginoo, pinaagi sa pag-ampo sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, giusab ang Iyang matarong nga kasuko ngadto sa kalooy alang sa mga nagakaguba; ug sukad niadto, ang mga gilibotan misanong kusog ug nabawi ang ilang kusog, samtang ang ilang mga kaaway nagsugod sa pagkahuyang. Sa katapusan, pagkahuman nila pagtipon sa ilang kusog ug pagbutang sa ilang paglaum sa tabang sa Labing Balaan, kalit nga migawas ang mga napalibotan gikan sa luyo sa mga bungbong sa monasteryo ug, midagan batok sa ilang mga kaaway, maisugon silang nakig-away. Ang langitnong tabang, pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, anaa kanila, ug gitagaan sila sa Ginoo og kadaogan batok sa ilang mga kaaway; kay bisan pa man gamay sila sa ihap, napalayas nila ang daghang libo ka kaaway ug nakakuha sila og pipila kanila nga bihag.

Apan, bisan pagkahuman niini, wala gihapon mobiya ang mga Varangian sa balaan nga monasteryo nga malinawon. Tungod kay gusto nilang panimalos sa ilang kaulaw, nagtigom sila og mas dagkong pwersa ug

mibalik pagduol sa monasteryo: pagpalibot nila niini, kanunay ug mabangis nilang giatake ang mga pader niini ug nagsugod sila og paghukay og mga kanal sa ilawom niini. Unya ang Labing Balaan mipakita pag-usab sa usa ka damgo sa gabii kang Martinian nga nahisgutan ug miingon kaniya:

'Sultihi ang mga pangulo nga palagson ang mga baboy gikan sa Akong balay, kay ilang gikutkot ang yuta sa palibot ug ilang gipahuyang na ang salog sa ganghaan nga padulong sa monasteryo.'

Ang Labing Balaan nga Birhen nagpakita usab sa samang paagi sa laing tawo sa monasteryo nga ginganlan og Gregorio, ug silang duha—si Martiniano ug si Gregorio—gipahayag ang mga pulong sa Inahan sa Dios sa tanan nga naa sa monasteryo.

Niadtong gabii mismo, ang Ginoo nagpadala og makalilisang nga panan-awon sa mga kaaway: nakakita sila og daghang armadong mandirigma nga nagmartsa gikan sa Moscow, nagbitbit og daghang hayag nga bandila nga adunay krus. Sa pagtuo nga kini mao ang mga rehimento sa tsar nga miabot aron tabangan ang mga nangitag dalangpan sa monasteryo, ang mga Varangian napuno sa kahadlok ug gusto na untang molayas. Bisan pa, sa paglaum nga madaut ang monasteryo ug ang mga bungbong niini pinaagi sa ilang mga tunel, nagpabilin pa sila og pila ka gutlo.

Samtang ang mga napalibotan, nga napalig-on sa panan-aw nga gihatag kang Martinian ug Gregory, human sa pag-ampo sa atubangan sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, migawas gikan sa monasteryo, gihuptan gihapon ang ilang armas sama sa kaniadto, ug misulong sa ilang mga kaaway. Karon, gitabangan sila sa dili makita nga tabang gikan sa kahitas-an, sama sa nahitabo kaniadto: sa pagtabang sa mga Ortodokso, gipahilakaw sa Ginoo ang mga rehimento sa kaaway sa kalibog, ug gisakpan sila sa dakong kahadlok ug pag-uyog. Sa ilang kalibog, misugod sila sa paglayas ug, sa ilang panag-uyog sa kahadlok, nagkagubot-gubot ug nagpamatay-patay, gisundan dili tungod sa pipila ka makita nga mga mandirigma kondili sa dili mabilang nga mga mandirigma nga dili makita. Unya ang mga Ortodoksong mandirigma, sa dihang nakita nilang naglayas ang ilang mga kaaway, nakabaton pa gyud og mas dako nga kaisog ug gisundan sila uban sa bag-ong kusog, gipamatay sila sama sa mga tangbo ug gidakpan ang uban; samtang ang mga kaaway nga naa sa mga kanal, gipamatay sa espada sa pipila ug gilubong nga buhi ang uban sa hukbo nga migawas gikan sa monasteryo. Pagkahuman sa gubat, gisaysay sa mga nadakpan nga Varangian nga sa miaging gabii nakakita sila og usa ka dagkong puwersa nga miabot aron motabang sa monasteryo, ug nga kini nga puwersa misulod gikan sa luyo sa mga bungbong sa monasteryo ug gisundan sila uban sa dakong kusog. Pagkadungog sa maong salaysay gikan sa mga Varangian, ang mga Ortodoksong Kristohanon nagpasalamat sa Diyos ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos samtang nag-agol ang ilang mga mata. Kining himayaong kadaugan nahitabo sa mismong pista sa Pag-alsa sa Bililhon ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, niadtong 1614.

Sa sunod tuig, ang gobernador nga Varangian, nga naka-istasyon sa Veliky Novgorod, nga nagdilaab sa kasuko batok sa monasteryo sa Tikhvin—diin daghan kaayo sa iyang mga sundalo ang namatay—nagtigom pag-usab og kusgan nga milisya ug, pagpadala niini sa Tikhvin, nagmando nga ang monasteryo buwagon hangtod sa yuta nga walay kalooy, ug putlon sa piraso-piraso ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, samtang ipanglapas sa hangin ang mga bato sa Iyang simbahan. Ang balita bahin niining sugo nakaabot sa Monasteryo sa Tikhvin. Ang tanan nga naa didto gikupot sa dakong kahadlok ug hapit na nila kuhaon ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug modagan uban niini paingon sa Moscow. Apan ang milagrosong ikon nagpabilin nga dili matandog sa iyang lugar, nga sa dihang gisulayan sa mga pari nga kuhaon kini samtang nag-awit og pag-ampo, wala nila kini mabuhat. Ang milagro nagpabalik sa kaisog sa mga mahadlokon, ug nasabtan nila nga ang Labing Balaan nga Birhen Maria wala mouyon sa ilang tuyo nga biyaan ang monasteryo. Gibutang ang tanan nilang paglaum sa gamhanang tabang sa Reyna sa Langit, ang tanan nga naa didto nagsira sa ilang kaugalingon sa monasteryo ug nagpaabot sa pag-abot sa mga kaaway. Apan ang Dali nga Mananaghulagway sa mga Ortodokso ug ang Kanunay nga Mapanagnaway sa Iyang monasteryo wala gipasud-an ang mga Varangian nga makaabot pa sa monasteryo ug gipugngan ang ilang agianan pinaagi sa usa ka katingalahang panan-awon. Nakit-an sa mga Varangian nga usa ka daghan ug maayo og armas nga hukbo ang nagdali-dali paingon kanila, andam na makig-away. Wala silay paglaum nga makasukol sa ingon ana ka dili mapildi nga pwersa, busa tungod sa kahadlok, nilayas sila, hinungdan sa kagubot ug nagatapakanay. Sukad niadto, wala na misuway ang mga Varangian nga moduol sa Monasteryo sa Tikhvin[4584] . Busa, ang Labing Balaan nga Birhen Maria sa , uban sa himaya, gipanalipdan ang Iyang monasteryo gikan sa mga kaaway sa daghang higayon; ug dili lang Niya giluwas

ang Iyang monasteryo gikan sa ilang kamot, apan sa dili madugay giluwas usab Niya ang Veliky Novgorod, uban sa tanang teritoryo niini, gikan sa gapus sa mga Varangian ug gisalig kini sa Ortodoksong Tsar sa Rusya. Ug pinaagi sa Iyang mga pag-ampo, miabot ang kalinaw ug kahilom sa tibuok gingharian sa Rusya.

Sa dihang nahuman na ang mga kalamidad nga gihulagway sa ibabaw, samtang ang monasteryo, kauban ang tibuok yuta sa Rusya, nag-enjoy sa kalinaw nga miabot, gipahimuslan sa Dios ang pagbisita niini—nga nakaluwas gikan sa mga pag-atake sa mga Varangian ug sa kalayo—aron pabalikon sa hustong paghuna-huna ang mga pumoluyo niini ug limpyohan sila gikan sa tanang hugaw. Kining makalilisang nga pagbisita gikan sa Dios milagrosong gipahibalo sa komunidad sa mga monghe. Mao kini ang nahitabo.

Sa Tikhvin nagpuyo ang usa ka pulubi nga ginganlan og Nikita, nga, aron malipay ang Dios, gisagop niya ang asetikong praktis sa balaang kabuang. Ug kaniya—dili sa damgo, kondili sa hayag nga adlaw—nagpakita ang Banal nga Macarius sa Zheltovodsk ug miingon:

'Adto ug sultihi ang abad ug ang mga igsoon nga kinahanglan nilang mag-amping pag-ayo sa pag-agil, ug labaw sa tanan, dili sila magtipig og bisan unsang makapahubog sulod sa monasteryo, kay ang pagkalasing mao ang hinungdan sa tanang dautan. Dugang pa, ayaw nila pasudla sa monasteryo, gawas lang sa mga serbisyo sa simbahan, ang mga tawo nga makapahinabo og tukso sa taliwala sa mga igsoon, labi na gayud ang mga babaye. Sultihi usab sila nga mag-ampo nga matinud-anon kang Dios ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios, aron malikayan sa monasteryo ang makalilisang nga silot sa Dios pinaagi sa kalayo.

Unya si Nikita, nga wala mailhi ang santo, nangutana kaniya kinsa siya.

Mitubag ang bisita:

'Ako si Macarius sa Zheltovodsk, ug mianha ako dinhi sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, nahimong dili na siya makita. Dayon miadto si Nikita sa abad ug sa mga igsoon ug gisultihan sila mahitungod sa panan-awon nga iyang naangkon. Apan wala sila motuo kaniya ug gipangatawa siya sama sa usa ka balaan nga buang. Paglabay sa pipila ka adlaw – kalit lang, nga walay klarong hinungdan, nasunog ang usa ka selda; dali kaayo mikaylap ang kalayo ug gilunop ang tanang bilding, hinungdan nga ang tibuok monasteryo nasunog. Grabe kaayo ang kalayo nga dili lang ang mga kahoy nga estruktura ang nahimong abo, apan daghan usab sa mga bilding nga bato ang nabungkag tungod sa kalayo. Niadtong panahona nasabtan sa mga monghe nga si Kagalang-galang Macarius sa Zheltovodsk mao diay gayud ang balaan nga buang nga si Nikita, ug nga ginatagnaan niya kanila pinaagi kaniya ang kalagot sa Dios nga naghulga kanila. Pagkahuman nila nga naghinulsol, gisugdan nila nga tumanon ang tanan nga gisulti sa Kagalang-galang, ug nag-ampo sila nga matinud-anon kang Labing Balaang Theotokos, nga nangayo kaniya og pasaylo sa ilang mga sala. Ug pinaagi sa kaluoy sa Reyna sa Langit, pagkahuman sa pipila ka panahon, ang monasteryo mibangon pag-usab sa matahum nga paagi, ug nagbarug nga buo hangtod karon, nag-uswag sama sa liryo ug gipadayeg sa mga milagro nga gihimo pinaagi sa milagrosong ikon sa Labaw nga Balaang Theotokos. Kay bisan karon, kadtong moanha sa monasteryo uban sa pagtuo makadawat sa ilang gipangayo sa atubangan sa ikon ug gitagaan og milagrosong pag-ayo sa ilang mga sakit[4584] .

Dili na nato kinahanglan isaysay pag-usab ang tanang mga milagro: kini narekord sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Birhen alang sa himaya sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.

Walay kasaligan nga talaan kung asa gikan gidala ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ngadto sa Tikhvin. Ang karaang mga manuskrito nag-ingon nga kini miabot sa Rusya, sumala sa kabubut-on sa Dios, gikan sa Gresya, gikan sa Constantinople, sa panahon sa paghari sa Griyegong Emperador nga si Juan Palaeologus[4585] , 70 ka tuig sa wala pa ang pagkahugno sa Constantinople sa mga Turko[4586] . Kini napamatud-an sa mosunod nga mga panghitabo.

[4584] Ang Ikono sa Tikhvin sa Inahan sa Dios usa sa labing bantog ug giila nga mga ikono sa Inahan sa Dios sa Rusya. Liboan ka mga tawo ang nagpadulong sa Tikhvin matag tuig aron pagsimba niining milagrosong hulagway. Ang mga prinsipe ug tsar sa Rusya nagpadato sa monasteryo pinaagi sa ilang mga donasyon ug sila mismo mibyahe didto aron pagsimba sa ikono. Sa duha ka kapital, sa daghang mga lungsod ug monasteryo, ug bisan sa mga parokyal nga simbahan sa kabaryohan, adunay mga kopya niining ikon nga ilado tungod sa ilang mga milagro. Sa Monasteryo sa Tikhvin, usa ka prusisyon nga nagbitbit sa milagrosong ikon ginahimo 24 ka beses matag tuig palibot sa palibot sa monasteryo. Ang bili sa bililhon nga mga palamuti sa ikon mao ang 70,000 ka rubles.

[4585] Kini, siyempre, nagtumong kang Juan V Palaiologos, nga naghari gikan sa 1379 hangtod sa 1391.

Sa panahon nga ang milagrosong ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios nagsugod sa paghimaya sa Tikhvin pinaagi sa daghang dakong mga milagro, nahitabo nga pipila ka mga negosyante sa Novgorod, mga matinud-anong tawo, nakaplagan ang ilang kaugalingon sa imperyal nga siyudad sa Constantinople. Samtang nakig-istorya kanila, ang Iyang Kasantosohan ang Patriarka sa Constantinople mihinumdom sa milagrosong ikon nga naa kanila, nga sa dili masabtan nga paagi nawala ug mibiya sa imperyal nga siyudad, ug nangutana kanila:

'Nakadungog ba kamo og bisan unsa mahitungod sa ingon nga ikon?'

Dayon gisultihan nila siya sa mosunod, gipamatud-an ang ilang sugilanon pinaagi sa usa ka seryosong panumpa nga tinuod ang tanan nilang gisulti:

'Usa ka milagrosong ikon sa Inahan sa Dios,' ingon nila, 'miabot sa Dakong Rus' pinaagi sa hangin – ang Dios ra ang nakahibalo kung asa gikan – ug nagpakita sa nagkalain-laing mga lugar sulod sa utlanan sa Veliky Novgorod, nga gilay-on og usa ka gatus ug walong puloschi gikan niini, nga nagalihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain; sa katapusan, nagpakita kini sa tibuok himaya niini sa Suba sa Tikhvin, diin naghimo kini og katingalahang ug dili masukod nga mga milagro – didto kini nagpabilin sa simbahan hangtod karon.

Pagkadungog niya niining sugilanona ug pagkahibalo nga kining ikon nga nagpakita sa Suba sa Tikhvin mao gayud kana iyang gipangita, ang Patriyarka misugod og hungihong gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing ug nangutana pa gayud og mas detalyado bahin sa Ikono sa Tikhvin. Gisaysay niya dayon sa iyang kaugalingon kung giunsa nga kining maong ikon milarga sa usa ka higayon nga may himaya gikan sa imperyal nga siyudad pinaagi sa dagat, padulong sa bisan asa nga gusto sa Dios, ug kung giunsa, pagkahuman sa pipila ka panahon, nibalik kini pag-usab sa imperyal nga siyudad, giunsa daghang mga milagro ug panalangin ang nagagikan niini ngadto sa mga matinud-anon, ug giunsa, pinaagi sa mga pag-ampo nga gihalad sa atubangan niini isip usa ka gamhanang tigtabang, gihatag ang mga kadaugan ug kalampusan batok sa mga kaaway.

'Apan karon,' ingon niya, 'tungod sa atong garbo, sa atong pagdumot sa usag usa ug sa ubang dili matarong nga mga buhat, siya, siyempre, mibiya na usab kanato ug dili na gayud mobalik.'

Pagkahuman niyang masulti kini nga tanan uban sa lawom nga pagbati, ang patriyarka misulod uban sa mga negosyante sa Novgorod sa simbahan ug gipakita kanila ang dapit ug ang reliquaryo diin nakabarog ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ang maong dapit nahimutang – kon mosulod ka sa simbahan pinaagi sa kasadpang pultahan – sa tuo nga haligi sa simbahan; aduna na didto lain nga ikon nga gibutang, bisan gamay ra kini, ug nagdilaab ang usa ka walay katapusang lampara.

Pagkadungog niini ug pagkakita nila niini sa ilang kaugalingon, ang mga tawo gikan sa Novgorod nangahibulong kaayo ug gidayeg ang Ginoong Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan, Nga, pinaagi sa Iyang labing balaan nga hulagway, naghimo og daghang mga milagro sa nagkalain-laing mga yuta. Sulod sa dugay nga panahon, nakig-istorya sila sa Patriarka bahin sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug nagasugilonay sa usag usa sa mga milagro nga gihimo sa Inahan sa Dios: siya misulti sa mga nahitabo sa Gresya, samtang sila misulti sa mga nakapahingangha sa yuta sa Rusya. Ug ang mga Ruso dako kaayo ang kalipay sa pagdungog sa balita nga ilang nadawat mahitungod sa milagrosong ikon sa Labing Balaan.

Sa dihang mibiya sila sa Constantinople ug nakaabot sa yutang Ruso, ang balita sa ilang nadungog sa Tsargrad mikaylap sa tibuok Rusya; ug ang mga pangutana nga gipangutana sa Ekumenikal nga Patriarka mahitungod sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, kauban ang iyang paghulagway sa mga milagro nga nahitabo pinaagi niini, ingon man ang iyang pagtudlo sa dapit diin nagtindog ang ikon samtang naa sa Constantinople. Sukad niadto, napuno sa pagtuo ang tanan nga kining balaang hulagway mao gayud kana nga gikan sa Tsargrad. Busa, sumala sa ehemplo sa Constantinople, gitagana ang usa ka dapit sa Monasteryo sa Tikhvin alang sa milagrosong ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios sa unang haligi sa tuo sa pagsulod sa simbahan pinaagi sa kasadpang pultahan – didto kini nagbarog hangtod karon, nagbuhat og daghang dili masukod nga mga milagro.

Ug tungod kay kining milagrosong ikon sa Inahan sa Dios sa Tikhvin gitawag sa uban nga 'Odigitria', ug ang 'Roman' o 'Lydian' nga ikon, angay nga hisgutan dinhi nga sa Constantinople adunay duha ka ikon nga bantog kaayo tungod sa ilang mga milagro, diin ang usa gitawag nga 'Odigitria' ug ang usa pa nga 'Roman' o 'Lydian'. Busa, ang 'Odigitria' usa ka ikon, ug ang 'Roman' usa pa. Atong mubo nga ilarawan dinhi kining duha ka ikon, aron ang tanan makahibalo niini.

[4586] Gikupot sa mga Turko ang Constantinople niadtong 1453.

Mahitungod sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga 'Odigitria'

Gisaulog kada Hunyo 26

Alang sa listahan sa mga ikon sa Inahan sa Dios uban sa mga hulagway, tan-awa ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nailhan nga 'Odigitria'

Paglabay sa pipila ka panahon human sa pag-anhi sa Balaang Espiritu sa mga Apostoles, ang Balaang Apostol ug Ebanghelista Lucas, nga usa ka maalamon nga iconographer, nagpintal sa usa ka tabla sa hulagway sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga si Odigitria, ug gidala kini ngadto sa Labing Putli nga Birhen mismo. Sa pagtan-aw Niya sa hulagway sa Iyang kaugalingong nawong sa ikon, nahinumdom ang Labing Putli sa Iyang kanhing propesiya mahitungod sa Iya mismo ug miingon: 'Kay sukad karon pagpanagnaan ko sa tanang kaliwatan' (Lucas 1:48). Unya, sa pagtudlo Niya sa ikon, Iyang gipahayag: 'Hinaut nga ang akong grasya mag-uban niining ikon.' Ug kining mga pulong sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios tinuod nga natuman: pinaagi sa grasya sa Labing Bulahan nga Birhen, daghang dili masukod nga mga milagro ang tinuod nga nibubo gikan niining ikonoha, ug ang mga masakiton gipagwagtang sa ilang mga sakit.

Pagkahuman, gipadala sa Ebanghelista Lucas kining ikon sa Antioquia[4587] ngadto sa magmamando nga si Teofilo, nga usa sa mga nakatuo kang Cristo ug alang kanila gisulat ni Lucas ang iyang Ebanghelyo ug ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles. Sa Antioquia, ang ikon gihatagan og angay nga pagrespeto dili lang ni Teofilo, kondili usab sa tanang mga Kristohanon didto.

Paglabay sa daghang katuigan, ang balaang ikon gidala gikan sa Antioquia ug unang gibalhin ngadto sa Herusalem, unya ngadto sa Constantinople. Ang pagbalhin niini ngadto sa maong kapital sa Griyegong imperyo nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Emperatris Eudoxia, asawa sa Bizantinong Emperador Theodosius ang Bata[4588] , pag-abot niya sa Banal nga Yuta aron pagdayeg sa mga lokal nga balaang dapit, gikuha ang ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga gipintalan sa Ebanghelista Lucas ug gipadala kini isip gasa sa igsoon sa emperador, ang Bulahan nga Pulcheria, sumala sa nahisulat sa iyang hagiograpiya. Gidawat ni Pulcheria ang milagrosong ikon nga puno sa kalipay ug gugma ug gibutang kini sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga iyang gitukod sa Blachernae[4589] . Sukad niadto, kining ikon nahimong dakong palamuti sa imperyal nga siyudad, kay daghang lain-laing milagro ug pag-ayo sa mga masakiton ang nahimo pinaagi niini. Paglabay sa pipila ka panahon, ang ikon nahimong nailhan nga 'Odigitria', nga nagpasabot og 'Giya'. Kining ngalan napasidlak pagkahuman nga ang Inahan sa Dios mismo nagpakita sa duha ka bulag nga lalaki, gidala sila sa Iyang simbahan sa Blachernae ngadto sa milagrosong ikon, diin, pagkahuman sa ilang pag-ampo, nabawi nila ang ilang panan-aw.

Sa panahon sa paghari ni Heraclius[4590] , ang Imperyo sa Gresya giatake sa samang higayon sa mga Persiano ug sa mga Skita. Si Sarvar, ang kumander sa hari sa Persia nga si Khosrow[4591] , ug usa ka prinsipe nga Skita misulong uban sa dakong hukbo paingon mismo sa Constantinople ug gilibotan ang siyudad, giputol kini gikan sa uban nga bahin sa kalibutan ug nag-andam sa paghatag niini og hingpit nga dagok. Unya si Sergius, Patriarka sa Constantinople, nga nagbitbit uban sa espesyal nga pagrespeto sa milagrosong ikon nga 'Odigitria' ug sa bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, misugod sa paglibot uban niini ug sa ubang balaang mga ikon sa palibot sa pader sa siyudad, naghalad og mga pag-ampo sa Ginoong Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan.

[4587] Ang Antioquia usa ka siyudad sa Syria, sa suba nga Orontes.

[4588] Ang Emperador Theodosius II nga Bata naghari gikan sa 408 hangtod 450.

[4589] Ang Blachernae usa ka distrito sa Constantinople, sa kasadpang kanto sa siyudad. Sa kasikatan sa Imperyo sa Byzantine, nailhan kini sa tibuok Sidlakan tungod sa mga balaan nga dapit niini; Ang Vlacherna ilado kaayo tungod sa Simbahan sa Inahan sa Dios, nga gitukod ni Leo ang Dako (457–474); sa iyang paghari, ang balaang panapton sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga gikan pa sa Palestina, gibutang niini nga simbahan; ang iyang omophorion ug usa ka bahin sa iyang sinturon gitipigan usab dinhi sa usa ka reliquaryo nga gilukopan og bulawan.

[4590] Si Emperador Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[4591] Kini nagtumong, siyempre, kang Khosrow II sa dinastiyang Sassanid; naghari siya gikan sa 590 hangtod sa 621.

Ug pinaagi sa grasya sa Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang mga Griyego gihatagan og milagrosong kaluwasan sa ilang imperyal nga siyudad gikan sa mga barbaro. Sa dihang ang Patriarka ug ang mga klero, human sa mainitong pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Birhen, gibabà ang bado sa Inahan sa Dios ngadto sa katubigan sa golpo, mitungha ang bagyo sa dagat ug nalunod ang mga barko sa nagasulong nga mga kaaway; sa samang higayon, ang mga mananakop nga naa sa yuta nabulag-bulag ug busa napalayas sila nga walay daghang kalisud sa mga tropang Griyego. Sa paghinumdom niining katingalahang pag-ampo sa Labing Balaan nga Ginoo, nga gipakita ibabaw sa imperyal nga siyudad, gitukod nga ang usa ka akathist sa pagpasalamat kinahanglan kantahon matag tuig sa ikalima nga Sabado sa Dakong Kwaresma.

Apan sa dihang nakab-ot sa heresiya sa iconoclastic ang labaw nga gahum ug ang mga dautang hari nagpahugot sa pagpanlupig batok sa mga ikon ug sa mga nagasimba niini, pipila ka miyembro sa ortodoksong klero tinago nga gikuha ang ikon nga 'Odigitria' gikan sa Simbahan sa Blachernae sa gabii ug gidala kini sa Monasteryo sa Pantocrator[4592] . Didto nila kini gitago sa sulod sa bungbong sa simbahan; unya, pagkahuman sa pag-ampo, nagsiga sila og lampara sa atubangan sa ikon ug gitabonan kini aron dili kini malapasan sa mga ikonoklasta.

Busa ang milagrosong ikon nagpabilin didto sulod sa daghang katuigan, hangtod nga namatay na ang tanan nga mga sumuporta sa erehiya. Ug sa dihang mibalik ang kalinaw sa Simbahan ug mihunong ang pagsupak batok sa balaan nga mga ikon, nagsugod ang taas nga pagpangita aron makaplagan ang balaan nga ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nga gihulagway sa Ebanghelista Lucas ug pagkahuman ginganlan og Odigitria. Sa katapusan, pinaagi sa diwibong pagpadayag, nakaplagan ang ikon nga natago sulod sa bungbong sa Simbahan sa Pantocrator sa monasteryo; dugang pa, ilang nakita nga ang lampara nga gisiga sa atubangan niini wala mapalong. Ang tanang mga matinud-anon, sa pagkahibalo nila sa pagkadiskubre sa milagrosong ikon, napuno sa dakong kalipay, ug uban sa pag-ampo ug mga himno solemne nilang gibalik kini sa kanhi niyang dapit sa Simbahan sa Blachernae.

Mahitungod sa Milagrusong Ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Lydus, o Roma

Gisaulog sa Hunyo 26

Si San Pedro, ang Punong Apostol, ug si San Juan nga Teologo, sa wala pa sila molarga, sama sa ubang mga Apostol, paingon sa halayo nga mga dapit sa kalibutan aron ipangwali ang Ebanghelyo, unang gipangwali nila si Kristo sa mga lungsod nga duol sa Jerusalem. Ug sa dihang naa sila sa lungsod sa Lydda ([4593]), nga sa ulahi gitawag og Diospolis, ug nakapabalhin sa daghan ngadto kang Kristo, nagtukod sila didto og simbahan sa ngalan sa Labing Balaan nga Birhen Maria. Paborable ang kahimtang alang sa pagtukod sa simbahan. Niadtong panahona, miabot ang kalinaw ug kahilom sa Simbahan ni Kristo, kay sa dili madugay human sa pagkamartir sa unang martir, si Esteban, mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Judea. Nakatabang niini ang kamatuoran nga ang Emperador Romano nga si Tiberio[4594] , nga nakadungog og daghan mahitungod kang Kristo atong Ginoo, nagmando nga dili pagpanlupigan ang mga Kristohanon. Ang Basahon sa Mga Buhat naglarawan niining panahona sa kalinaw alang sa Kristohanong Simbahan ingon niini: *'Ang mga simbahan sa tibuok Judea, Galilea ug Samaria nakasinati og panahon sa kalinaw; gitukod kini ug naglakaw sa kahadlok sa Ginoo'* (Mga Buhat 9:31). Pagkahuman sa pagtukod og simbahan sa Lydda, ang mga Apostol nga sila Pedro ug Juan mibyahe paingon sa Jerusalem ug nangayo sa Labawng Balaan nga Birhen Maria nga moanha sa Lydda aron makita ang simbahan nga gitukod sa iyang ngalan, aron panalanginan kini ug konsagrasyonan pinaagi sa iyang presensya, aron ang mga pag-ampo nga gihalad didto kang Dios, nga naggikan sa Labawng Balaan nga Birhen, makaabot sa Iyang trono. Ingon tubag sa hangyo sa mga Apostoles, miingon ang Labawng Balaan nga Birhen: 'Mobalik kamo nga malipayon sa Lydda: anaa ako didto uban kaninyo.' Pagbalik nila sa Lydda, ilang nakita sa simbahan, sa usa

[4592] Kana mao ang Ginoo nga Labaw sa Tanan; ang monasteryo nahimutang sa daplin sa siyudad
[4593] Usa ka lungsod sa Palestina, sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem, sa dalan paingon sa Jaffa.
[4594] Ang Emperador Tiberius naghari gikan sa AD 14 hangtod sa AD 37.

sa mga haligi nga bato nga nagsuporta sa bilding, ang hulagway sa Labawng Balaan nga Birhen—dili gihulagway sa kamot, kondili gisulat pinaagi sa kabubut-on sa Dios—nga naglarawan sa matahum nga dagway sa Iyang nawong ug sa tanang mahimayaong bisti nga Iyang kanunayng gisul-ob. Sa pagkakita niini, ang mga Apostoles mihapa sa atubangan niining milagrosong hulagway nga dili buhat sa tawo ug nagpasalamat sa Pulong sa Dios, nga nahimong unod gikan sa Kanunay nga Birhen. Unya ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios miabot sa Lydda; sa pagtan-aw Niya sa Iyang kaugalingong hulagway, ingon man sa kadaghanon sa Iyang mga deboto nga nagtuo kang Cristo Jesus, Niya malipay sa espiritu ug gihatagan Niya ang Iyang hulagway sa grasya ug gahum sa paghimo og mga milagro.

Paglabay sa daghang katuigan, si Julian nga Apostata[4595] misaka sa trono sa mga Emperador Romano ug nagpahamtang og mabangis nga pagpanlupig batok sa Simbahan ni Cristo. Sa pagkahibalo niya sa paglungtad sa Lydda sa milagrosong ikon sa Labing Putli, gipadala niya ang usa ka paryente niya, nga ginganlan usab og Julian, didto uban ang sugo nga pahaw-ason kana nga ikon. Ug unya nahitabo ang usa ka katingalahang milagro. Samtang gisulayan sa mga magmamotar nga tangtangon ang hulagway gamit ang ilang mga pahilis, ang mga kolor ug pintal daw misulod paglawom sa haligi nga bato, ug ang hulagway nagpabilin nga buo, bisan pa sa tanang paningkamot sa mga magmamotar. Human sa dugay nga paningkamot nga walay malampuson, mihawa sila, kay dili nila mapapas ang balaan nga hulagway. Ang balita bahin niining katingalahang milagro mikaylap sa halayo nga mga dapit sa kalibutan – ug sukad niadto, daghang mga magtutuo ang nagsugod og dagan paingon sa Lydda aron pagsimba sa milagrosong hulagway sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Paglabay sa daghang katuigan, si Beato Germanus, nga sa ulahi nahimong Patriarka sa Constantinople[4596] , mibyahe paingon sa Palestina aron pasidunggan ang mga balaang dapit didto. Human niyang gibisita ang Jerusalem ug gipasidunggan ang Balaang Sepulkro ug uban pang balaang dapit didto, miabot siya sa Lydda. Didto, pagkahuman niyang giila ang milagrosong ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, iyang gisugo ang usa ka ikonograpo nga maghimo og eksaktong kopya sa ikon sa usa ka tabla. Sa dihang nahuman na sa ikonograpo ang buluhaton nga gisugo kaniya, gidawat ni Germanus kini nga kopya ug, gidala ang ikon uban kaniya paingon sa Constantinople, kanunay niya kini gipabilin isip usa ka bililhon nga bahandi, naghalad og adlaw-adlaw nga mga pag-ampo sa atubangan niini. Sa ulahi, sa paghari ni Artemius, nga nailhan usab nga si Anastasius[4597] , siya, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, napili nga Patriyarka sa imperyal nga siyudad.

Apan si Leo nga taga-Isauria[4598] , nga misaka sa imperyal nga trono pagkahuman ni Anastasius ug nagpahayag sa iyang kaugalingon nga masigasig nga iconoclast, nagpahigayon og paglutos batok sa mga Ortodokso ug, sa usa ka makauwaw nga paagi, gipahawa si Kabanalan Patriarka Germanus gikan sa patriarchal nga trono. Gipahawa gikan sa simbahan ug sa iyang patriarkal nga puloy-anan, gidala ni Santo Germanus ang duha ka balaang ikon: usa ka ikon ni Kristo nga Manluluwas, ug ang usa mao kana ka ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga gikopya sa ikonograpo gikan sa orihinal nga ikon sa Lydda. Unya, sa dili pa mosakay sa barko paingon sa pag-exile, misulat siya og sulat ngadto sa Papa, ang Iyang Kasantosohan Gregorio[4599] , diin iyang gipahibalo ang iyang dili matarong nga pagpahawa ug ang pagpanlupig sa mga Ortodokso sa iconoclastic nga tsar. Pagkahuman niya pagsulat niining sulata, naghimo siya og lungag sa lig-on nga kahoy nga panel sa ikon sa Manluluwas ug gibutang ang selyadong sulat sa sulod, nga gisulat ang petsa ug oras sa pagsulat niini. Unya, pagkahuman niyang giselyohan ang lungag, gihalokan niya ang ikon mismo uban sa luha sa iyang mga mata ug miingon kaduha:

'Ginoo! Ginoo! Luwasa ang Imong kaugalingon ug kami!'

Pagkahuman niya og sulti niini, gilabay niya ang ikon sa dagat, ug kini, nga naglutaw sa mga balud, nakaabot sa karaang Roma sulod sa usa ka adlaw. Niadtong gabii mismo, ang Labawng Balaan nga Papa nakadawat og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa hapit na pag-abot sa Roma sa hulagway sa Manluluwas. Busa, sa pagkasunod adlaw, sa pagsubang pa lang sa adlaw, ang Papa, uban sa iyang mga klero, misakay sa usa ka sakayan ug, uban ang mga kandila ug insenso, nilarga sa Suba Tiber paingon sa dagat aron sugaton ang ikon sa

[4595] Si Julian nga Apostata naglingkod sa trono gikan sa 361 hangtod sa 363.
[4596] Si San Herman nagpabilin sa katungdanan sa patriyarka sa Constantinople gikan sa 715 hangtod 730.
[4597] Syempre, si Emperador Anastasius II, nga naghari gikan sa 713 hangtod sa 715.
[4598] Si Leo III nga taga-Isauria naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.
[4599] Si San Gregorio naglingkod sa papal nga trono sa Roma gikan sa 715 hangtod sa 731.

Ginoong Jesus. Pag-abot nila sa bunganga sa suba diin kini mosulod sa dagat, ilang nakita ang ikon nga daw naglakaw sa ibabaw sa tubig; napuno sa matinahuron nga kahadlok ug espirituhanong kalipay, sila mitungo sa atubangan niini. Niadtong takna, si Papa Gregorio, nga mituyok ngadto sa balaan nga imahe, miingon:

'Kung Ikaw, O Ginoo, miabot kanamo, nga dili takos, nan among hangyo kanimo: sama sa imong paglakaw nga himayaon sa ibabaw sa mga tubig, ingon usab mosaka sa among mga kamot, kay kami, nga nahadlok sa among pagkawalay-takos, dili kaisog nga hikapon ka.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, ang ikon dayon misaka ug, milupad sa kahanginan sama sa langgam, mibagsak sa mga kamot sa santo. Gihagkaw niya kini uban sa mga luha ug gihatagan og angay nga dungog, – kauban ang mga klero ug uban sa pag-awit sa mga salmo – gidala niya kini paingon sa Roma ug giprosisyon sa siyudad uban niini, aron makita sa tanan kana nga Banal nga ikon. Dayon gibutang niya kini sa dakong simbahan ni San Pedro, ang Punong Apostol. Didto iyang gikuha gikan sa ikon ang sulat nga patriyarkal, nga hingpit nga wala matandog sa tubig, ug pagkahuman sa pagbasa niini, nahibal-an niya ang tanan nga nahimo sa Constantinople sa dautang imperador nga ikonoklasta. Gikan sa sulat, nahibal-an usab sa Labawng Balaan nga Papa nga ang ikon milarga paingon kanila gikan sa Constantinople sa dagat sulod sa usa ka adlaw; ug, pagdayeg niya sa Dios, gisugilon niya kini sa tanan nga naa didto; diin ang tanan misugod sa pagdayeg sa dili masabtan nga gahum sa Dios. Sa kasubo sa paglapnag sa heresiya sa pagdaot sa mga imahe sa tibuok Sidlakan ug sa pag-exil ni Balaan Germanus, misulat ang Papa og usa ka maisugong sulat ngadto sa walay Diyos nga emperador, nga nagpasangil sa iyang pagkadautan. Ang imahe, bisan pa niana, nagpabilin sa Roma, ug gikan niini daghang mga milagro ang nahimo didto, nga naghatag og kaayohan sa mga masakiton ug huyang.

Samtang, ang Iyang Kasantos Germanus, sa dihang nakita niya nga ang mga iconoclasta nagsugod na sa pagpasipala ug pagdaot sa mga ikon, sa pagputol-putol niini, sa paglabay niini sa kalayo ug sa paglubong niini sa hugaw, ug, sa laing bahin, nga nabati nga nagkadool na ang kamatayon, misulat og ikaduhang sulat gikan sa iyang lugar sa pagbannaw ngadto sa Patriarka sa Roma, diin iyang gipahibalo kaniya ang tanang kalapasan nga nagakahitabo sa Sidlakan. Gihimoan niya og lungag ang tabla sa ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nga gihulagway sa Lydda, ug gibutang ang iyang sulat sa sulod niini, nga gisulat ang petsa ug oras sa pagsulat niini. Pagkahuman paghalok sa ikon, ang santo, nga nagahilak sa kasakit, misinggit:

'Adto, O Ginoo, nga dili naglayas gikan kang Herodes paingon sa Ehipto[4600] , kondili gikan sa mga ikonoklastang sama sa hayop paingon sa Roma: didto ang mga Ortodokso magpanalipod sa Imong hulagway ug dili kini itugyan sa kamot sa mga dautan aron kini malapasan.

Busa, paagi sa Imong mahimayaong ikon, taboki kining halapad nga dagat, nga gidala sa Imong tabang ug grasya: kay gikuptan Nimo sa Imong mga bukton ang Nagmugna sa langit, yuta, ug dagat. Sa among bahin, kami nga nag-antos alang sa mga balaang ikon nga pinaagi niini among gipasidunggan ug gisaulog Sika ug ang Imong Balaang Anak, hatagi kami og pahulay sa puloy-anan sa mga matarong, sa sabakan ni Abraham.'

Sa niining mga pulong, gipahimus sa Kabanalan German ang ikon ug gihulog kini sa dagat.

Ug ang ikon milarga nga mas paspas pa kaysa paglupad sa agila, nakaabot sa Roma sa usa ka adlaw lang. Niadtong gabii mismo, ang Patriyarka sa Roma nakadawat og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa pag-abot sa Roma sa ikon sa Reyna sa Langit. Busa, pagmata niya gikan sa iyang tulog, mibiyahe siya uban sa tibuok klero aron sugaton kini, sama sa ilang gibuhat kaniadto sa pagdawat sa ikon sa Manluluwas, nga naglayag paingon sa Ilog Tiber uban ang mga kandila ug insenso. Pag-abot nila sa bunganga sa Suba Tiber, ilang nakita ang ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios nga naglutaw paingon kanila, dili patag kondili nagtindog, sama sa nagbarog, subay sa hulagway nga nakadrowing niini. Giyab-at sa Papa ang Iyang mga kamot paingon niini, ug ang ikon misaka sa hangin sa kaugalingon niini ug mibagsak sa Iyang mga kamot. Uban sa dakong kalipay, gidawat sa Iyang Kasantosohan ang ikon ug, pagkahuman kini gikahungan, mibalik sa Roma, nga namangha sa katingalahang mga milagro sa Dios. Gibuksan niya dayon ang lungag nga gihimo ni Patriarka Herman ug, pagkahuman niyang gibasa ang mensahe nga nakita didto, nasayud siya nga ang ikon gilabay sa dagat niadtong miaging adlaw lamang ug busa nakaabot kini kanila sa sulod sa usa ka adlaw. Pagkahuman sa pagminos alang

[4600] Kini nagtumong, siyempre, kang Herodes, nga nailhan nga Dakung, nga mao ang Hari sa Judea sa tuig sa pagkahimugso ni Kristo; aron makalikay sa iyang mga tinguha nga patyon ang bag-ong natawo nga Hari sa mga Hudiyo, ang Inahan sa Dios, kauban ang iyang Anak nga si Jesus ug ang iyang betrothed nga si Jose, milayas paingon sa Ehipto.

kang Kabanalan Herman—ang dakong suga sa Simbahang Orthodox, nga namatay sa pagkabihag— Ang Papa, nga nagbitbit sa balaan nga ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nagpahigayon og solemne nga prusisyon sa tibuok siyudad, sama sa iyang gibuhat sa ikon sa Manluluwas, ug dayon gidala kini sa Simbahan ni San Pedro nga Apostol ug gibutang didto sa santuwaryo. Sukad niadto, nagpadayon ang daghang mga milagro gikan niining ikon sa Roma, ug ang mga masakiton gihatagan og pag-ayo.

Paglabay pa sa pipila ka tuig human niini, diin naglagot sa Constantinople ang mga imperador ug patriyarka nga iconoclasta. Apan unya nangamatay silang tanan sa kaulaw – ug ang matinud-anon nga Emperador Michael[4601] misaka sa trono sa Byzantine; samtang menor de edad pa siya, ang estado sa sinugdan gipangulohan sa iyang matinud-anon nga inahan, si Emperatris Theodora[4602] . Sa ilawom sa ilang pagdumala, hingpit nga napapas ang ikonoklastikong erehe ug midaug ang Ortodoksiya.

Niining panahona, ang ikono sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nga gidala ni Kabanalan Patriarka Germanus ngadto sa iyang dapit sa pagkabilanggo, ug nga pagkahuman gisakay sa barko gikan didto paingon sa Roma ug gibutang sa halaran sa Basilika ni San Pedro nga Apostol, misugod, sa atubangan mismo sa mga mata sa tanan nga naa sa simbahan, sa paglihok ug pag-uyog, bisan pa wala'y bisan kinsa sa mga naa didto ang nakahikap niini. Nahitabo kini balik-balik, usahay sa gabii nga serbisyo, usahay sa buntag nga serbisyo, ug usahay bisan pa sa panahon sa Liturgiya. Ang mga tawo sa Roma napuno sa kahadlok ug nangahibulong kaayo sa ingon nga katingalahang milagro. Ang Primate sa Roma niadtong panahona mao si Kabanalan Papa Sergius[4603] – ug busa sa usa ka adlaw, samtang nagselebrar siya sa Banal nga Misa sa Basilika ni San Pedro, kauban ang daghang mga klero, kalit nga misugod pag-usab ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa kusog nga paglihok ug pag-uyog. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang tanan nga naa didto ug misinggit sila sa kusog ug mainitong pagtuaw: 'Ginoo, kalooy-a kami!'

Busa, pag-awhag nila sa kaluoy sa Diyos, malampuson nilang napahunong ang pag-uyog sa ikon. Apan unya, nagsugod pag-usab og lihok ang ikon, mibangon gikan sa dapit diin kini nagtindog ug milupad sa kahanginan. Sa kana nga higayon, ang tanan nga naa sa simbahan mitapok sa palibot sa halaran uban sa mga pag-awit ug misugod sa pag-unat sa ilang mga kamot paingon sa ikon aron dakpon kini, kay nahadlok sila nga mahulog kini sa yuta ug mabungkag – apan wala nila kini makab-ot, kay gidala man ang ikon sa taas kaayo sa hangin. Hinay-hinay, mura'g nag-agi sa simbahan, mibiyahe kini paingon sa gawas, gipadala sa dili makita nga mga kamot sa anghel. Ang Santo Papa, kauban ang tibuok klero ug mga parokyano, misunod sa ikon sa kahingawa ug pagrespeto, samtang nagtan-aw sa katingalahang milagro. Pag-abot sa Ilog Tiber, mibaba ang ikon sa ibabaw sa tubig niini ug naglutaw paingon sa dagat. Ang tanang katawhan ug ang Papa naglakaw sa daplin sa suba, ug samtang nagtan-aw sa paglarga sa ikon, gisugat nila kini uban sa mga luha. Sa dihang nahitabo kini, ang Iyang Kasantosang Papa Sergius misinggit: 'Lagmit nga malaglag kita, among Reyna ug Ginoo, lagmit nga malaglag kita!' Asa ka paingon gikan kanamo, Banal nga Arka? Ingon nga ang imong balaan nga ikon miabot kanamo kaniadto sa ibabaw sa mga tubig, mao usab karon nga kini mibiya kanamo pinaagi sa samang agianan. Kining katingalahang pagbiya Nimo nagpuno kanamo sa kahadlok ug pag-uyog: nahadlok kami nga basin maantos usab namo ang parehas nga pagpanlupig gikan sa mga iconoclast nga sama k , o sa ubang dautang tawo sama sa nahitabo sa Constantinople, ug tungod niini mibiya ang Imong balaan nga ikon gikan didto. Hangtud kanus-a, O Ikaw nga Labing Putli, magpadayon pa ba ang mga unos ug ang mga heretikal nga kagubot nga nagasamok sa Simbahan ni Cristo?"

Ang Papa misulti niini ug daghan pang mga pulong samtang siya, kauban ang mga tawo, nagpaalam sa milagrosong ikon hangtod kini nawala sa ilang panan-aw, gidala sa kusog nga agos sa dagat. Pagkahuman niini, gisugo sa Kabanal-banalan Papa nga itala sa mga kronika ang nahitabo nga milagro, aron magpabilin ang handumanan niini alang sa tanang umaabot nga mga henerasyon.

Samtang nagpadayon ang balaang ikon sa dagat, nakaabot kini sa Constantinople ug mipahulay sa pantalan duol sa mga palasyo sa hari. Ang mga debotong lalaki nga naa didto gikuha kini ug gidala kang debotong

---

[4601] Si Emperador Michael III misaka sa trono niadtong 842, apan nagsugod sa pagdumala sa estado nga independente sukad 855; naghari siya hangtod 867.

[4602] Si Teodora, asawa ni Emperador Teofilo (824–842), nagdumala sa estado gikan sa 842 hangtod 855 samtang menor de edad pa ang iyang anak nga si Michael.

[4603] Syempre, Papa Sergio II (gikan sa 844 hangtod 847).

Emperatris Theodora. Sa pagdawat sa balaan nga ikon ug pagkahibalo nga kini nakaplagan sa pantalan, miingon si Theodora nga lagmit kini usa sa mga ikon nga gitali sa mga bato sa mga iconoclast ug gilabay sa dagat: karon ang mga pisi nga nagbugkos niini nakaluag o nabulok na, busa ang ikon nilutaw sa ibabaw sa tubig. Ang uban misuporta sa panan-aw sa reyna.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang matinud-anong Tsar Michael ug ang Iyang Kabanalan nga Patriarka Methodius nagpadala og espesyal nga mga sugo sa Roma—nga gilangkoban sa mga pari ug mga layko—nga nagdala og mga sulat ngadto sa Papa, diin siya giimbitar sa Constantinople alang sa usa ka konseho aron susihon ug kondihon ang ikonoklastikong erehiya. Pag-abot nila sa Roma ug pagpresentar sa mga sulat sa Papa, napuno sa dakong kalipay ang Prinsipe sa mga Apostoles ug ang tanang Ortodoksong Kristohanon, kay ilang nakita nga nahuman na ang paghari sa ikonoklastikong erehe. Napahupay usab sila sa dihang nahibal-an nila didto ang dagkong mga milagro nga nahitabo pinaagi sa mga ikon sa Manluluwas ug sa Inahan sa Dios: unsaon, sa mga adlaw sa Iyang Kasantosohan Papa Gregorio – una ang usa, unya ang lain – sila misakay sa barko paingon sa Roma, gipadala ni Iyang Kasantosohan Patriarka Germanus; ug unsaon, bag-ohay lang, ang ikon sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, nga mibangon sa kaugalingon gikan sa dapit diin kini gipahimutang, mibiya na usab sa Roma. Pagkahuman nila sa pagrekord sa tanang milagrosong mga hitabo, ilang gisulat ang adlaw sa pagbiya sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios gikan sa Roma ug unya, pag-abot nila sa Constantinople, ilang gisaysay ang tanan nilang nadungog sa emperador, sa emperatris ug kang Patriarka Methodius. Gihinumduman dayon nila ang ikon nga nakaplagan sa pantalan ug nangutana: 'Mahimo kaha nga gikan kini nga ikon sa Roma?'

Sa dili madugay, miabot sa Constantinople ang mga espesyal nga sugo gikan sa Papa, nga gisugo sa pagrepresentar sa Obispo sa Roma sa konseho. Gipakita kanila ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nakaplagan sa baybayon, ug dayon nila kini mailhan nga mao gihapon kana nga milagrosong imahe nga bag-ohay lang nilabay gikan kanila. Pagkahuman nila kini gisulti sa tanang katawhan, napuno sila sa dakong kalipay ug katingala. Gitan-aw dayon nila ang mga talaan sa adlaw nga nilarga ang ikon gikan sa Roma ug nakita nila gikan niini nga ang ikon nilarga paingon sa Constantinople sa usa ka adlaw lang. Unya ang Patriarka, kauban ang tibuok klero, sa atubangan sa Emperador ug sa Synclite, gikuha ang milagrosong ikon ug, kauban ang mga tawo, solemne nilang gidala kini ngadto sa Chalkopratia[4604] , diin gibutang nila kini sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga naglipay sa katingalahang gasa nga gipadala sa Dios. Sukad niadto, kining milagrosong ikon sa Inahan sa Dios nailhan nga 'Roman' nga ikon, tungod kay kini nilayag paingon sa Constantinople gikan sa Roma.

Troparion sa Inahan sa Dios alang sa pagpasidungog sa Iyang Ikono sa Tikhvin, tono

Karon, sama sa labing masidlak nga adlaw, ang Imong labing dunggan nga ikon misidlak kanamo, O Ginoong Ginikanan, nagpasiga sa kalibutan sa mga sinag sa Imong kaluoy; ug ang dakong Rusya, nga matinahuron nga nadawat kini gikan sa kahitas-an ingon usa ka diyosnong gasa, naghimaya Kanimo, O Inahan sa Dios ug Ginoo sa tanan, ug malipayon nga nagpasidungog kang Kristo among Dios, nga natawo gikan Kanimo. Pag-ampo Kaniya, O Ginoo, Reyna ug Inahan sa Dios, aron Iyang panalipdan ang tanang Kristohanong siyudad ug yuta nga walay kadaut gikan sa tanang limbong sa kaaway, ug luwason ang mga nagasimba Kaniya sa pagtuo, ug ang Imong labing putli nga hulagway, O Birhen nga walay sala.

Kontakion, Tono 8:

Magdali kita ngadto kang Birhen Maria, Reyna sa Langit, magpasalamat kita kang Kristo nga atong Dios, ug magluhod kita sa atubangan sa iyang milagrosong ikon uban ang pag-uyon, ug magtuaw kaniya: O Ginoo nga Birhen Maria, nga gihatagan nimo kini nga yuta og grasya pinaagi sa katingalahang pagpakita sa imong balaan nga larawan, , luwasa ang among matinud-anong Emperador sa kalinaw ug kalamboan, ug ang tanang Kristohanon, nga mga manunod sa langitnong kinabuhi. Kay matinud-anon ka namong gitawag: Malipayon ka, O Birhen, Kaluwasan sa Kalibutan.

[4604] Chalkopratia – usa ka distrito sa Constantinople.

Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan David sa Tesalonica

Paghinumdom sa Hunyo 26

Si Banal nga David natawo sa Sidlakan ug, sama sa usa ka hayag nga bitoon, gipahayag ang tibuok kalibutan: sa pagpraktis sa pagpugong sa kaugalingon sukad pagkabatan-on, nagpakita siya sa mga tawo nga daw usa ka anghel sa unod. Pagkahuman siya mipuyo duol sa siyudad sa Tesalonica[4605] , tulo ka bersta ang gilay-on niini, nagtukod si Santo David ug tolda ilawom sa kahoy nga almendras; didto, sama sa usa ka malindog nga langgam, gipahupay niya ang tanan nga nangduol kaniya pinaagi sa mga pulong nga dako kaayong ikatabang. Ang iyang hunahuna kanunay nga nakatutok sa langitnong kahitas-an: tungod niini, gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro ug nahimong usa ka masidlak nga haligi sa Simbahan, nga naghatag og kahayag sa tanan pinaagi sa iyang katingalahang mga timailhan. Mapisanong mitugot sa katugnaw ug sa grabeng kainit, nahimo siyang daw walay pagbati. Ug tungod kay iyang gipalong sa iyang sulod ang kalayo sa mga kahuyang sa unod, bisan ang kalayo ning kalibutan dili siya masunog. Sa usa ka higayon, gikuha niya ang nagdilaab nga uling sa iyang mga kamot, gibutangan kini og insenso, ug mipakita siya sa atubangan sa hari aron maghalad og insenso kaniya; apan ang iyang mga kamot wala gyud masamdan bisan gamay sa kalayo. Sa pagkakita niini, nabighani ang hari ug mihapa sa mga tiil sa balaan sa Dios. Sa pagkatinuod, pinaagi sa iyang kinabuhi ug sa mga milagro nga iyang gihimo, si Santo David nakapahingangha pag-ayo sa mga tawo, nga sa pagtan-aw kaniya, gipadayeg nila ang Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Human sa usa ka taas ug himayaong kinabuhi, si Santo David malinawon nga mibiyahe paingon sa Dios[4606] , nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on.

Kontakion, Tono 1:

O kanunay nga mamulak nga tanaman, nga nagbunga sa bunga sa pagkamaayo, ikaw mitungha sa kahoy sa tanaman sama sa langgam nga manan-awit; apan labi pa gayud, gidawat nimo sa imong kasingkasing ang Kahoy sa Kinabuhi sa Ginoo, nga gitamnan sa Diosnong-maalamon, pinaagi kaniya ginapakaon mo kami sa grasya: mangaliya kanunay alang kanamo, O labaw nga bulahan nga David.

10 Hulyo

27 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong kagalang-galang nga amahan Sampson nga Maabiabihon.

Gisaulog niadtong 27 Hunyo

Ang bantugang Samson, nga ang dungog misangko sa halayo ug lapad, natawo sa himayaong siyudad sa Karaan nga Roma; ang iyang mga ginikanan adunahan ug maharlika, ug gisubay nila ang ilang kaliwatan hangtod sa gahum sa hari. Human hingpit niyang nahibal-an ang tanang kinaadman sa kalibutan, Nakat-on usab si Samson sa arte sa medisina, dili tungod sa panginahanglan o alang sa ganansya – kay kontento na kaayo siya sa iyang

[4605] Thessaloniki – usa ka labing hinungdanon nga karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa mas dako nga Gulpo sa Thessaloniki o Fermea, nga kabahin sa Dagat Aegean (kapupud-an). Ang Apostol Pablo nagwali sa Kristiyanismo sa Tesalonica, diin siya misulat og duha ka sulat. Sa aspeto sa kalakalan ug bahandi, kini usa sa labing hinungdanong siyudad sa Imperyong Byzantine. Sa pagkakaron, kining siyudad nga nailhan nga Tesalonica mao ang nangunang komersyal nga sentro sa European Turkey pagkahuman sa Constantinople, nga adunay dagkong populasyon.

[4606] Si San David namatay mga tuig 540, atol sa paghari ni Justinian ug Theodora.

kaugalingong bahandi – kondili sa bahin aron dili siya maglingaw-lingaw, ug sa bahin aron matabangan ang mga kabus, uban sa tabang sa Dios, pinaagi sa iyang kahibalo sa medikal nga kinaadman. Gipang-ayo ni Samson ang daghang mga tawo nga nag-antos sa dili na matambalan nga mga sakit pinaagi sa gahum sa iyang arte. Dugang pa, ang iyang arte sa medisina gitabangan sa grasya sa Dios, nga naghatag og pag-ayo ug gihatag kaniya tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi ug pagtuo sa Dios. Gawas sa kalibutanong kinaadman, si Sampson adunay pagsabot sa Balaang Kasulatan; iyang gihatagan og daghang oras ang pagbasa sa balaang mga libro ug, nga gipukaw sa pagtuo ug paglaum, napalig-on siya sa gugma ni Kristo.

Sa dihang namatay na ang mga ginikanan ni Santo Sampson ug siya nahimong tag-iya sa dagkong mga panag-iya, ang santo dili lang nagpadayon sa pagbuhat sa iyang mga buhat sa kalooy, nga nag-atiman sa mga kabus nga walay bayad, apan nagsugod pa gani sa pag-ilis sa iyang panandaliang ug madunot nga bahandi alang sa dili madunot ug walay katapusan nga bahandi, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo (Mateo 6:20); sa samang higayon, buotan nga nagahatag og limos sa mga kabus, subay sa sugo sa Dios, iyang gigahin ang iyang bahandi sa duha ka kamot, naningkamot nga matubag ang matag panginahanglan sa mga kabus ug walay gipuy-an, nga nagtinguha nga makab-ot ang dili malaglag nga bahandi para sa iyang kaugalingon pinaagi sa pagtubag sa ilang mga panginahanglan sa lawas. Mao kini ang iyang gibuhat sa tibuok niyang kinabuhi, kay ang kalooy anaa na kaniya sukad pagkahimugso, ug pinaagi sa iyang pagpadako napalig-on pa kini sa iyang kasingkasing. Tungod kay gusto niyang magkinabuhi nga mas yano ug mapainubsanon, gipagawas ni Sampson ang kadaghanan sa iyang mga ulipon, ug usa ra ang iyang gipabilin alang sa mga gikinahanglan nga serbisyo. Sa tinuod, nganong nanginahanglan pa man siya og daghang ulipon, samtang siya mismo nahimong tinuod ug matinud-anong sulugoon sa Ginoo? Busa, iyang gisalikway ang tanan niyang bahandi, nga sama sa usa ka klase sa gapus nga nakagapos kaniya, ug kontento na siya sa usa ka sinina ug usa ka pisi nga pang-atap sa hawak. Tungod kay gusto niyang pasagdi ang iyang kalag sa espirituhanong bahandi, iyang gisalikway ang kalibutan ug ang tanan nga naa niini, ug, sa pagsunod sa ehemplo ni Kristo, nahimong usa ka maglalakaw: gibyaan niya ang iyang mga paryente ug kaila, mibiya siya sa karaang Roma ug nagpuyo sa usa ka disyerto, sama sa gibuhat sa propeta Elias kaniadto.

Apan ang Dios, alang sa kaayohan sa kadaghanan, gidala ang Iyang matinud-anong alagad ngadto sa Bag-ong Roma, mao ang Constantinople; Dinhi, sa dihang nakakaplag siya og gamay nga kapilya, nagpuyo si Santo Sampson niini, naghatag og pahulay sa mga biyahero ug pulubi ug nag-alagad kanila sa tanang paagi. Sa pagbuhat niini, si Santo Sampson dili lang sila gitambal pinaagi sa iyang kahanas sa medisina, apan naningkamot usab siya sa paghatag kanila og pagkaon ug puy-anan. Gibuhat niya kini tanan uban sa ingon ka dako nga kadasig nga ang hiyas sa kalooy daw ikaduhang kinaiya na gayud kaniya. Sama sa kinaiya sa adlaw nga ipaabot ang iyang mga sinag sa kahayag, ug sa kalayo nga pagsunogon bisan unsang makasagol niini, ingon usab ana kaayo ang kadasig ug gugma ni San Sampson alang sa mga kabus, masakiton, ug mga biyahero nga daw nakagamot na gayud sa iyang kinaiya. Ug ang Dios, nga dili mobiya nga walay Iyang panalangin sa mga buhat sa kalooy ngadto sa isigkatawo nga gihimo alang Niya, ug nga midawat sa limos nga gihatag sa isigkatawo ingon halad ngadto Niya mismo, naghatag og espesyal nga gahum sa pag-atiman ug paningkamot ni Santo Sampson alang sa kaayohan sa mga masakiton: ang tanan nga nag-antos sa dili na matambalan nga mga sakit, nga gidala niya sa iyang panimalay, nakadawat og milagrosong pag-ayo. Apan gitago sa santo ang gasa sa paghimo og milagro nga gihatag kaniya sa Dios ilawom sa pagpakita nga kahanas sa medisina, kay siya nailhan tungod sa iyang pagpaubos ug wala magtinguha nga makadawat og himaya o dungog gikan sa mga tawo para sa iyang kaugalingon. Apan ang lampara dili matago ilawom sa usa ka sudlanan, ingon man usab ang usa ka siyudad nga natukod sa bungtod dili matago; busa si Santo Sampson, nga nagdan-ag sa kahayag sa mga maayong buhat ug misaka sa bukid sa hingpit nga debosyon sa Diyos, nahibal-an sa tanan. Nakadungog usab kaniya ang Patriarka sa Constantinople, ug pagtawag kaniya sa iyang atubangan, gihimo siyang presbiter bisan pa man nga wala kini gusto sa santo.

Ang balita sa mga birtud sa santo ug sa iyang katingalahang kahanas isip mananambal nakaabot pa gani sa imperyal nga korte. Nahitabo kini sa mosunod nga mga kahimtang.

Si Emperador Justiniano[4607] , grabe kaayo ang sakit ug nakasinati og grabeng pag-antos tungod sa usa ka mabangis, dili matambalan nga sakit. Gipatawag ang mga doktor, apan pagkahuman nilang susihon ang emperador, nagsugod sila, sumala sa ilang batasan, sa pag-away sa usag usa; dugay na nila gihatagan ang

[4607] Ang Greko-Romanong Emperador nga si Justinian naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.

emperador og bakak nga paglaum pinaagi sa ilang mga pulong, apan sa tinuod dili nila matambalan ang iyang sakit o mapagaan ang iyang pag-antos. Gipatawag ang mga batid nga doktor gikan sa tanang rehiyon sa Imperyo Griyego-Romano, apan wala'y bisan usa nga makahupay sa hari gikan sa maong malupit nga sakit. Nasuko ang hari kanila ug gisugo nga palagson silang tanan gikan sa iyang panan-aw; ug siya mismo mitagad sa Tinubdan sa tanang panambal ug sa Magbubuhat sa tanang binuhat, ang Ginoong Dios: Kaniya ra iyang gisalig ang iyang kinabuhi, ug gikan Kaniya ra, uban sa mga luha, nangayo siya og tabang para sa iyang kaugalingon. Ug wala balibari sa Dios ang matinud-anon ug mapanghilakong paghangyo sa hari. Sa dihang nakatulog siya og mubo, nakakita siya sa usa ka panan-awon og daghang mga doktor nga nagtindog sa iyang atubangan, nga nagsul-ob og hayag nga bisti. Unya usa ka hayag nga batan-on nga lalaki ang miduol kaniya, ug gisugdan niya ang pagtudlo sa matag usa sa mga doktor kaniya, samtang gisulti ang ilang ranggo ug edad; Taliwala kanila, gipakita niya sa hari ang usa ka tawo, mapainubsanon ang dagway ug uban na ang buhok, nagsul-ob og bisti sa pagkasaserdote; samtang nagtudlo kaniya, miingon ang masidlak nga batan-on sa hari: 'Kini siya, ug walay lain, ang mag-ayo kanimo, O Hari, sa imong makamatay nga sakit.'

Nagmata nga nabigla gikan sa iyang tulog, ang hari nalipay kaayo ug nagpasalamat sa Dios, Nga naghatag kaniya og gamayng paglaum sa pagkaayo. Unya, sa paghinumdom sa dagway sa lalaki nga iyang nakita sa iyang damgo, gisugo niya nga tawgon pag-usab ang tanang doktor ngadto kaniya. Sa dihang mitungha sila sa iyang atubangan, gitan-aw sila niya sa dugay nga panahon, nga nangita sa taliwala nila sa tawo nga iyang nakita sa damgo; ug, sa wala siya'y nakitang ingon ana nga tawo, nasubo na usab siya ug misugod sa paghilak. Unya, nga wala gayud mohunong sa paglaum sa tabang sa Diyos, gisugo niya pag-usab ang pagpangita sa doktor nga iyang nakita sa iyang damgo. Sa pagbuhat niini, pagkahuman niya paghulagway sa dagway sa lalaki nga iyang nakita, nagsaad ang hari og dako nga ganti alang sa bisan kinsa nga motabang kaniya sa pagpangita niini nga lalaki. Daghan ang nangita sa doktor nga gihulagway sa hari apan wala nila siya makaplagan. Sa katapusan, usa sa mga sulugoon sa hari, nga kaila mismo sa hari ug higala ni Santo Sampson, nahinumdom nga ang santo, isip usa ka mananambal sa mga masakiton, adunay dakong kapareho sa dagway sa nawong sa mananambal nga gihulagway sa hari. Gisultihan niya ang hari bahin niini, ug gisugo sa hari nga dad-on ang santo sa iyang atubangan uban ang dungog.

Sa pag-abot sa santo sa atubangan sa hari, sa pagtan-aw kaniya sa hari, dali niyang nakaila nga mao gyud kini ang tawo nga iyang nakita sa iyang damgo. Napuno sa kalipay, dali siyang mibangon gikan sa iyang trono ug, miduol sa santo, giyakap siya ug gisunggo dili lang ang mga ngabil sa tigulang, kondili pati ang iyang ulo ug mga kamot, nga miingon:

'Sa tinuod, Amahan, ikaw gayud ang gipadayag sa Ginoong Dios kanako sa usa ka damgo, nga nagsaad pinaagi kanimo nga hatagan ako og kahimsog.'

Pagkahuman niya niini, gidala niya siya sa iyang kuwarto sa katulgan ug, paglingkod tupad kaniya, nalipay kaayo siya sa pagkakita kaniya; sa samang higayon, gipislit niya ang mga kamot sa santo sa iyang mga mata ug gihalokan kini uban sa mga luha, nga naglaum nga makadawat og kaayohan gikan niini.

Si bendito Samson, sa pagkakita sa ingon ana ka dako nga pagpaubos sa hari, nasubo ug miingon kaniya nga malumo:

'Ayaw pagbuhat ani, Oh Hari; ayaw pagpaubos sa ingon ana ka dako nga pagpaubos, basi madala ko sa sala sa garbo: kay unya ang basol sa akong paghukman sa Matarong nga Hukom mahulog kanimo. Unsaon nako paglabaw sa uban nga mga tawo, nga usa ka kabus ug makasasala, nga nanginahanglan usab sa maloloy-on nga pagpailub sa Ginoo alang sa pag-ayo sa akong mga sala?' Ang imong dakong pagtuo nga nakatutok sa Ginoo, ug ang imong mainitong paglaum sa Iyang kaluoy, maoy makapalihok kang Kristo, ang Hari sa Langit, sa pagpakita og kaluoy, ug Siya mag-ayo kanimo: kay mahimo Niya ang bisan unsang Iyang gusto.

Pagkahuman niya og sulti niini, gihikap ni Samson ang apektadong bahin sa lawas sa hari gamit ang iyang kamot, nga nagpakaaron-ingnon nga nagbutang og tambal, ug aron matago ang gasa sa milagrosong pag-ayo nga gihatag kaniya sa Dios. Ug sa diha-diha nga nahikap niya ang apektadong bahin sa iyang kamot, kalit nga nabati sa hari ang kahupayan gikan sa iyang sakit, ug sa dili madugay hingpit na siyang naayo.

Pagkaayo na gyud sa iyang panglawas, dako kaayo ang kalipay sa hari, dili lang tungod sa iyang pagkaayo kondili tungod usab kay giisip siya nga takus nga makakita sa ingon ana ka dako ug matarong nga tawo. Unya,

aron mapasalamatan pag-ayo ang santo, nagtanyag siya kaniya og daghang bulawan ug pilak. Apan miingon ang santo sa hari:

'Kaniadto daghan ko'g bulawan, pilak ug kabtangan, O Hari, apan gibyaan ko kini tanan alang kang Kristo, aron makab-ot ang walay katapusang panalangin sa langit. Apan kon gusto nimo ipakita ang imong pabor kanako, nan alang sa Dios ug alang sa imong kaugalingong kaluwasan, buhata kini: pagtukod ug usa ka balay tupad sa akong payag, diin mahimo nakong atimanon ang mga masakiton ug mga biyahero, nga akong naandan nga pag-alagad. Sa ingon niini, makadawat usab ka gikan sa Dios ug walay katapusang ganti para sa imong kaugalingon, ug makahatag ka ug kahupayan sa akong katigulangon."

Pagkadungog sa hari sa mga pulong sa santo, giisip niya kini nga hangyo ingon usa ka gasa para kaniya imbis nga usa ka paghangyo, ug gisugo niya nga tukoron ang usa ka hostel ug usa ka ospital, sumala sa gusto sa reverendo. Sa pagkahuman sa pagtukod sa mga bilding, gihatagan sa hari kini og lain-laing mga propyedad alang sa panginahanglan sa mga biyahero nga nakakaplag og kahupayan didto ug sa mga masakiton nga gitambalan.

Pagkahuman niini, sulod sa daghang katuigan, gipahinungod ni Santo Sampson ang iyang kaugalingon sa iyang buluhaton sa pag-alagad sa mga biyahero ug pagtambal sa mga masakiton. Samtang nagbuhat siya niini nga mga kalihokan, nakaabot siya sa tigulang nga edad: tungod kay nanghuyang na ang iyang lawas, siya nagkasakit gamay ug nagkadool na sa kamatayon. Apan samtang ang iyang kalag mibulag sa iyang lawas, ang iyang nawong nagpabiling masidlak, ug wala siya masubo bisan gamay sa pag-abot sa kamatayon, sama sa kasagarang pagbuhat sa ubang mga kalag—kadtong napuno sa makalupigon ug kalibutanong kasubo, gilibotan sa daghang mga sala, ug busa nahadlok sa kamatayon.

Nasayud ang santo Kinsa ang nagtawag kaniya, gikan sa unsang mga buhat ug paingon sa unsang malinawon nga dalangpanan, ug unsang mga paglipay ang nagpaabut sa iyang bulahan nga kalag didto, kay ang matag magbuhat takos sa iyang suhol (Lucas 10:7). Busa, ang kalag ni San Sampson nga nakapahimuot sa Dios mibyahe paingon sa langitnong kabukiran[4608] ; samtang ang iyang lawas gihatagan og dungog nga gilubong sa simbahan sa Balaang Martir Mokias, diin gikan sa tribo ni Mokias ang kaliwatan sa kini nga dakong sulugoon sa Dios pinaagi sa unodnong pagkatawo, isip espirituhanong manunod sa pagkamaayo sa balaang martir.

Ingon usa ka dakong alagad sa Dios, ang santo nahimong ilado tungod sa mga milagro nga iyang gihimo, dili lamang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon. Atong hinumduman dinhi ang pipila sa iyang mga milagro pagkahuman sa kamatayon.

Sa usa ka higayon, adunay kalayo sa Constantinople nga nagsugod sa Simbahan ni Santa Sophia[4609] . Grabe ka kusog ang kalayo nga walay bisan kinsa ang makahimo sa pagpatay niini. Ang mga siga dali nga mikaylap ug nasunog na ang kadaghanan sa mga matahum nga palasyo ug mga bilding nga nagpalamuti sa siyudad. Nakaabot pa gani ang kalayo sa hospisyo ni Banal Sampson. Apan, bisan pa nga gilibutan kini sa kalayo sa tanang kilid, wala gayud kini natandog, ug nagtindog kini taliwala sa kalayo sama sa usa ka dili masunog nga tanom. Sa samang higayon, daghan ang nakakita kang Banal nga Sampson, nga paspas nga naglibot sa palibot sa panimalay sa mga bisita ug masuko nga nagpahawa sa mga kalayo gikan niini – ug ang kalayo, daw nahadlok sa dagway sa santo ug nagsunod sa iyang sugo, mitalikod gikan sa panimalay sa mga bisita paingon sa lain nga dapit. Unya kalit lang mibundag ang dalugdog ug usa ka panganod ang mitungha sa kalangitan; pagkahuman niini, misugod ang kusog nga pag-ulan, nga pinaagi sa pag-ampo sa balaan, napalong ang tibuok kalayo.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpadayon ang balaan sa paghatag og tambal gikan sa tanang matang sa mga sakit, sama sa iyang gibuhat sa iyang kinabuhi.

Nahitabo nga usa ka maharlika nga ginganlan og Theodoret, nga nag-okupar sa katungdanan nga spatharios[4610] , nagdali-dali sa pagpaubos sa hagdanan sa iyang balay tungod sa usa ka apuradong buluhaton, sa dihang natumba siya ug nasamdan ang lutahan sa iyang bitiis. Kalit nga nagsugod og kasakit ang iyang bitiis, ug nagpahigda na lang siya. Sulod sa tulo ka adlaw, tungod sa iyang grabeng pag-antos, wala siya makakaon o makainom, makatulog, o makasulti bisan usa ka pulong – ug daw bingi siya. Bisan pa, samtang nag-antos siya,

---

[4608] Nahitabo kini niadtong 530.

[4609] Ang katedral sa Constantinople. Gitukod pag-usab kini atol sa paghari ni Emperador Justinian. Tungod sa talagsaong arkitektura ug maluho nga dekorasyon, kini usa sa labing matahum nga mga bilding sa kalibutan.

[4610] Spatharios – usa ka magbitbit sa bandila; usa ka ranggo sa korte.

nagpabilin siyang klaro ang hunahuna ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios ug sa Iyang balaan, si Santo Sampson, nga naghangyo kaniya og tabang. Paglabay sa tulo ka adlaw, sa pag-abot sa gabii, nakita ni Theodoret nga nagbarog si Santo Sampson sa iyang tiilan; samtang gihikap niya ang samdan nga bitiis, miingon ang santo:

'Bangon, kay dili na ka mag-antos pag-usab.'

Ug pagkahuman niya og sulti niini, nawala ang santo sa panan-aw.

Gidayon, nabati ni Theodoret nga hingpit na siyang maayo ug malipayon siyang misugod sa pagpasalamat sa Diyos sa kusog nga tingog, nga nag-ingon:

'Tinuod gayud, si Santo Sampson usa ka dakong alagad sa Dios!'

Unya, sa paghikap niya sa iyang bitiis ug pagkakita nga kini hingpit nang naayo, mitindog siya ug misugod sa paglakaw. Ug sa pag-abot sa buntag, miadto siya sa lubnganan sa balaan ug, pagkahuman sa iyang pagpasidungog niini, gisultihan niya ang tanan nga naa didto mahitungod sa pagkaayo nga iyang nadawat.

Usa pa ka maharlika sa Constantinople nga ginganlan og Leo, samtang nagsakay sa kabayo, natandog ang iyang bitiis sa usa ka bato nga pader: mibuka ang usa ka samad, ug siya grabe nga nagkasakit, nga ang iyang kahimtang nagkagrabe matag adlaw. Gisugyot sa iyang panimalay nga tawagon ang doktor aron magpahigawas og dugo. Ug busa, samtang nagkadool na ang ika-upat ka adlaw—ang adlaw nga gikatakda nga mabisita sa doktor ang pasyente—ang maong si Theodoret, nga kaniadto naayo sa iyang kaugalingong sakit, nakakita og panan-awon sa gabii. Nakita niya ang tulo ka lalaki nga misulod sa balay sa masakiton nga maharlika; sa usa kanila iyang nakaila si Santo Sampson, nga iyang nakita atol sa iyang kaugalingong sakit, samtang iyang gihunahuna nga ang duha pa mao ang mga doktor nga magahatag og kalooy, sila Cosmas ug Damian. Gipangutana sila ni Teodoreto:

'Asa kamo paingon?'

Sila, nga nagtan-aw kaniya uban sa gugma, mitubag:

'Paingon sa maharlikang si Leo.'

Niini, miingon si Teodoreto kanila:

'Nasayud ba kamo, akong mga ginoo, nga nag-antos siya sa grabeng sakit, ug nga anaa na unta ang mga doktor nga moanha kaniya karong adlawa aron tambalan ang iyang samdan nga bitiis?'

Unya miingon ang mga santo kang Teodoreto:

'Ayaw kabalaka – mobalik kami kaniya sa Biyernes ug pag-ayoon siya.'

Pagmata gikan sa iyang tulog, si Teodoreto dayon miadto sa masakiton nga lalaki ug gisultihan siya sa iyang panan-awon. Nituo si Leo sa iyang mga pulong ug wala na modawat sa mga doktor, apan, sa pagbutang sa tanan niyang paglaum sa Diyos, misugod siya og hulat sa Biyernes, nga kanunay nag-ampo. Ug sa pagkatinuod, pag-abot sa Biyernes, kalit nga naayo ang iyang masakiton nga paa ug nahimong himsog sama sa pikas, nga wala na nagkinahanglan og bisan unsang medikal nga pagtambal. Sa pagbati nga maayo na usab siya, si Leo dayon miadto sa kabaong ni Banal Sampson ug, kauban ang mga kauban niya, nagpasalamat kaniya.

Gipadayeg sa Dios ang Iyang pinalanggang si Sampson pinaagi sa daghang mga milagro, ug gipadayeg usab Siya pinaagi sa pag-awas sa lana sa pagtambal gikan sa kabaong sa maong bililhon; tinuod, kadtong nag-antos sa tanang matang sa mga sakit, pagkahuman sa paghaplas sa ilang kaugalingon niining lana, nabalik ang ilang panglawas. Ang maong maharlika nga si Leo nakasinati usab sa kaugalingon sa gahum sa pag-ayo sa lana. Nahitabo nga pagkahuman siya naayo sa iyang sakit, mibalik ang sakit sa tibuok niyang lawas, ug naghigda siya sa iyang higdaanan sama sa usa ka paralisado, nga ang matag bahin sa iyang lawas dili makalihok. Apan sa dihang gihaplasan siya sa tibuok lawas sa mira nga nag-awas gikan sa kabaong sa santo, siya dayon naayo. Sa lain nga higayon, nag-antos siya sa sakit sa mata, apan pagkahuman niyang gihaplasan ang iyang mga mata sa mira gikan sa kabaong ni Santo Sampson, nabawi niya pag-usab ang iyang panglawas.

Tungod sa pagpasalamat sa kanunay nga pag-ayo nga gihatag kaniya sa Reverendo nga Amahan, ang maharlika nga si Leo mipahamtang sa iyang kaugalingon sa pag-atiman sa panimalay sa mga bisita sa Reverendo nga Amahan, nga niadto nahugno na, ug naghatag niini og igo nga pondo gikan sa iyang kaugalingong mga panag-iya aron matubag ang nagkalain-laing panginahanglan niini.

Angay nga hisgutan dinhi nga ang ulo sa hospisyo niadtong panahona mao si Enesius, usa ka tapulan nga tawo nga pasagad sa iyang mga katungdanan ug wala magtagad sa mga panginahanglan sa mga masakiton ug mga biyahero. Usa ka gabii, mitungha kaniya si Kagalang-galang Sampson, dili sa damgo kondili daw tinuod gayud, ug

gisugdan siya og hampak gamit ang baston, nga naglagot miingon: 'Ngano man nga pasagad ka sa imong katungdanan ug wala kay pagtagad sa panginahanglan sa mga biyahero ug sa mga masakiton?'

Tungod sa pagpanakit, si Enesius nangmasakit kaayo nga nawala ang iyang tingog ug nahimong pipì; ang iyang lawas usab nangasul-ob tungod sa mga samad nga gipahinabo sa tungkod sa santo. Sa pagkabuntag, sa dihang daghan na ang miadto kaniya, wala'y masulti si Enesios kanila, hinungdan nga nagtudlo lang siya sa iyang lawas nga nangasul tungod sa pagpanakit; unya, gikuha niya ang usa ka papel ug usa ka tungkod, ug gisulat niya niini kung giunsa siya pagsilotan sa santo tungod sa iyang katamaran ug kapabayaan. Pagkahibalo sa nahitabo, miadto ang maharlika nga si Leo aron bisitahan ang masakiton. Sa pagkakita nga ang iyang lawas hingpit nga nabug-atan sa mga pilas tungod sa pagpanakit, misugod siya sa pag-ampo uban sa mga luha kang Banal nga Sampson.

'O balaan nga alagad sa Dios,' iyang pag-ampo, 'kabalo ka sa akong pagtuo ug debosyon kanimo; karon tugoti ang akong hangyo: ania sa imong atubangan si Enesius, nga imong gipaka-antos ug kinsa, pagkahuman gisulat sa pergamino ang nahitabo kaniya, nag-angkon sa iyang sala ug sa imong pahimangno kaniya. Pang-ayo kaniya sa iyang sakit, aron ang imong milagro maila sa kadaghanan alang sa himaya sa ngalan sa Dios."

Sa dihang nakamangayo na og pag-ampo ang maharlika nga si Leo sa ingon niini nga paagi, nabuksan ang dila ni Enesios ug nabuka ang iyang baba, ug gisaysay niya sa detalye ang tanan nga nahitabo kaniya; sukad niadto, hingpit na siyang nabag-o.

Pagkahuman, pipila ka mga debotong lalaki, human magkonsulta sa usag usa, miduol sa patriyarka ug nangayo kaniya nga konsagran ang hostel ug ang simbahan. Gibuhat gayud kini. Aron makahatag og kahupayan sa mga biyahero ug pag-atiman sa mga masakiton, gitukod ang usa ka laing balay ug usa ka ospital tupad sa bag-ong natukod nga simbahan.

[4611]Paglabay sa pipila ka panahon, ang magtutukod sa hospisyo nga si Eustratius, nga sama usab wala magpakabana sa mga masakiton ug mga biyahero ug, labaw pa, kuripot. Sa usa ka higayon, sulod sa daghang adlaw gipugngan niya ang lana sa pahid para sa mga masakiton, ug tungod niini gisilotan siya sa Diyos, kay naangol siya sa sakit sa mata. Usa sa iyang mga higala nga ginganlan og Leo—dili siya mao ang among nahisgutan kaniadto, kondili lain nga pareho usab og ngalan ug nag-alagad sa hospisyo—miingon kaniya:

'Hatagi ang mga masakiton ug mga biyahero sa ilang angay nga bahin sa lana, ug mamaayo ang imong mga mata; apan kon dili ka motuo sa akong mga pulong, maghatag ako og sinulat nga pamatuod isip pruweba sa akong gisulti.'

Pagkahuman niya niini, gisulat niya ang mosunod kang Eustratius:

'Ako, si Leo, nga nagasalig sa balaan nga tigbuhat sa milagro nga si Sampson ug nagbaton ug walay duhaduha nga pagtuo kaniya, nagtanyag sa akong kaugalingon isip garantiya kanimo, nga nagpamatuod nga kon maghatag ka ug igo nga lana para sa mga kabus ug mga biyahero, ang imong mga mata mamaayo gikan sa ilang sakit; kay si Santo Sampson manalangin alang sa imong panglawas.'

Pagdawat niya niining saad ug pagsaad nga maghatag sa gikinahanglan nga lana para sa mga masakiton ug mga biyahero, naayo si Eustratius sa iyang sakit sa mata niadtong adlawa. Apan tungod kay kuripot siya sa kinaiyahan, misalikway usab siya sa paghatag og bisan gamay nga lana. Busa, sa usa ka gabii, mitungha kaniya ang Banal nga Sampson ug miingon nga nasuko:

'Ngano man imo ko gisulay, nga wala nimo tagda ang akong mga pahimangno?'

Nahadlok kaayo sa maong panan-awon, gitawag ni Eustratius ang iyang higala nga si Leo sa pagsubang sa adlaw ug gihatagan siya og daghang lana, nga nangayo kaniya nga mag-ampo kang Santo Sampson alang kaniya ug mangayo og pasaylo sa iyang mga sala gikan sa balaan nga tawo sa Dios.

Usa sa mga magtatambag sa hari, usa ka tawo nga halangdon ang pagkatawo nga ginganlan og Barda, nagkasakit og carbuncle, nga hinungdan sa pagturok og dagkong dili na maayong mga samad sa iyang dughan. Sulod sa dugay nga panahon, nag-antos siya sa grabeng kasakit tungod sa iyang sakit. Samtang nagpaabot, miabot ang pista sa balaan nga martir Mokius: ang mga doktor nga nag-atiman sa pasyente ug ang tibuok niyang panimalay miadto sa simbahan sa balaan nga martir alang sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii; Samtang ang masakiton naghigda sa iyang higdaanan, lawom kaayo ang iyang kasubo nga dili siya makaanha sa simbahan

[4611] Tagatukod – usa ka tigulang monghe.

alang sa pista ug mosimba sa milagrosong relikwaryo sa Kagalang-galang Sampson, nga gitipigan sa maong simbahan sa balaang martir. Niadtong takna, usa ka kagalang-galang nga tigulang ang mitungha sa iyang atubangan ug miingon:

'Bangon!'

Niingon ang masakiton:

'Unsaon nako pagbarog? Ang tanan nakong mga bukog ug unod nangaluya tungod niining grabeng sakit.'

Apan miingon pag-usab ang tigulang:

'Nagaingon ko kanimo—baroga ug adtoa ang simbahan ni San Mokias nga Martir, nga karon gisaulog ang pista: didto ka mag-ampo sa atubangan sa kabaong ni San Sampson.'

Pagkahuman niini, nawala ang tigulang.

Kalit nga nabati sa masakiton ang kusog sa iyang mga bukton, hinay-hinay siyang mibangon gikan sa iyang higdaanan. Sa samang higayon, nabantayan niya nga nawala na ang kasakit sa iyang mga samad. Sa pagtangtang niya sa mga bendahe ug plaster sa iyang mga samad, iyang nakita nga hingpit na kining naayo. Napuno sa kalipay, nagsul-ob ang maharlika sa iyang bisti pangsaulog ug miadto sa simbahan. Sa pagkakita nila nga kalit siyang naayo, nangahibulong ang tanan nga naa sa simbahan ug gidayeg nila ang Dios. Niadtong panahona, kostumbre nga kung kinsa man ang masakit sa bisan unsang balatian, ipakuha nila ang ilang kaugalingon sa Ospital ni San Sampson ug didto, pinaagi sa ilang pagtuo, mabalik ang ilang panglawas. Busa, sa dihang ang sulugoon sa usa ka presbiter nasakit og hika, gipadala siya sa presbiter sa Ospital ni San Sampson. Pagpabilin didto sulod sa pipila ka adlaw nga wala'y pag-ayo sa iyang sakit, mibalik ang sulugoon sa balay sa iyang agalon. Ang presbiter, sa dihang nakita siya, nasuko kaayo kaniya tungod sa iyang kawalay pagtuo ug gipabalik siya sa ospital pag-usab, nga gisugo siya nga mangayo sa balaan nga lana nga nitulo gikan sa kabaong sa santo ug pahiran ang iyang kaugalingon niini. Miadto ang ulipon, nagpabilin sa gabii sa Ospital ni San Sampson ug nibalik gikan didto nga maayong panglawas. Gisaysay sa sulugoon ang iyang pagkaayo ingon niini: 'Niadtong gabii nakita nako si Santo Sampson nga nagpakita kanako sa damgo; gibutang niya ang iyang kamot sa akong tiyan, ug miingon siya kanako: "Lakaw na gikan dinhi, maayo na ka." Pagmata nako, nabati dayon nako nga maayo na ko.'

Si Irina, asawa sa usa ka ministro sa simbahan, nag-antos sa parehas nga sakit. Sa usa ka panan-aw samtang natulog, iyang nakita si Santo Sampson nga miabot kaniya kauban ang mga balaang magtutabang nga magsoon nga Cosmas ug Damian, ug gihikap siya. Human niadto, nabalik ang iyang maayong panglawas.

Kini ug daghan pang uban nga mga milagro ang nahimo ug mga pag-ayo ang gihatag pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga Sampson, diin ang Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan, gipadayeg; Kaniya usab nato ihalad ang dungog ug himaya, pagsimba ug pagpasalamat, karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan.

Tropario, Tono 8:

Pinaagi sa imong pagkamapailubon, nakuha nimo ang imong ganti, O kagalang-galang nga Amahan, nga nagpadayon nga walay hunong sa pag-ampo, gihigugma ang mga kabus, ug gitubag ang ilang mga panginahanglan: apan hangyoa si Kristo nga among Dios, O maloloy-on ug bulahan nga Sampson, aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Ingon usa ka mananambal sa tanang balatian ug usa ka mapuslanong manalipod, nagdagsang kami sa imong balaan nga santuwaryo, O Samson, ang maalamon sa Dios ug ang bililhon; nagtigom sa gugma, naglipay sa mga salmo ug mga awit, gidayeg namo si Cristo, nga naghatag kanimo og ingon nga grasya sa pagtambal.

Paghandum kang Santo Severus[4612]

Kumemorasyon sa Hunyo 27

Sa yuta sa Tudor[4613] , taliwala sa duha ka bukid, sa usa ka walog nga gitawag Interoklea, nagtindog ang usa ka simbahan nga gipahinungod sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria. Ang presbiter didto mao si Severus, usa ka tawo nga katingalahan ug makapahimuot sa Dios ang iyang kinabuhi. Usa sa mga lumolupyo, nga nagkasakit ug hapit na mamatay, dali-dali siyang nagpadala og mga sugo ngadto sa presbiter aron sultihan siya nga moanha dayon kaniya, aron paminawon ang iyang pag-ako sa mga sala nga iyang nabuhat ug pasayloon siya niini sa wala pa siya mamatay. Niadtong panahona, si Severus naa sa iyang ubasan, diin siya nagapamutol sa mga sanga sa ubas. Pagkadungog niya sa hangyo sa mga sugo, miingon siya kanila:

'Lakaw na kamo una; mosunod ra ko sa dili madugay.'

Apan sa dihang nakita niya nga daghan pa kaayong mga bungkos ang nahabilin, nagdesisyon siya nga maghulat pa og pila ka gutlo aron makolekta pa niya ang nahabilin. Pagkahuman sa iyang trabaho, mibyahe siya aron bisitahan ang masakiton. Sa dalan, nakasugat niya ang mga kauban sa masakiton, ug miingon sila kaniya:

'Ngano man, Amahan, nga naulahi ka? Apan ayaw na pagkabala-balaka pa, kay patay na kana nga tawo.'

Pagkadungog niini, ang presbiter nangurog sa kahadlok ug misugod sa paghilak nga mapait, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga mamamatay sa namatay. Nagpadayon sa paghilak nga walay hunong, nakaabot siya sa balay diin naghigda ang lawas sa namatay ug, sa iyang mga luha, nahulog siya sa yuta sa atubangan sa higdaanan, nagahilak-hilak ug nagabunog sa iyang ulo sa salog; sa samang higayon, sa atubangan sa tanan nga naa didto, iyang gibasol ang iyang kaugalingon sa kamatayon sa maong tawo. Samtang nagahilak siya ingon niini, kalit nga mibanhaw ang namatay. Pagkakita niini, ang mga naa didto natingala kaayo sa milagro nga nahitabo ug naglipay sa pagkabanhaw sa namatay, nga nagahilak sa kalipay. Unya nangutana sila:

'Asa ka paingon? Ug giunsa sa imong espiritu, nga nabulag sa imong lawas, nga mibalik pag-usab niini?'

Mitubag siya:

'Ang pipila ka mga Etiope[4614] , nga labing makalilisang ug hambog, nga gikan sa ilang mga lungag sa ilong ug dalunggan misidlak ang kalayo, midakop kanako ug gihila paingon sa pipila ka ngitngit nga mga dapit, nga puno sa kahadlok ug kalisang. Apan kalit lang usa ka labing masidlak nga batan-on ang nagpakita, nga naglakaw paingon kanamo uban sa uban pang mga tawo nga nagbitbit og kahayag; mituyok siya ngadto sa mga nagdala kanako palayo, ug miingon kanila uban sa awtoridad: 'Ibalik siya, kay si Severus nga presbiter nagahilak alang kaniya; tungod sa mga luha niining tawoha, ang Ginoo usab magahatag pag-usab og kinabuhi sa lawas niining namatay nga tawo.'

Pagkadungog niini nga salaysay, mibangon si Severus gikan sa yuta uban ang dili masukod nga kalipay ug nagpasalamat sa Dios. Gidumala niya dayon ang nabanhaw nga lalaki kon giunsa paghinulsol sa atubangan sa Dios, gipaminaw ang iyang pag-ako sa sala, gipasaylo siya sa iyang mga sala, ug gihatagan siya sa Balaang Lawas ug Dugo ni Cristo. Pagkahuman niini, ang nabanhaw nga lalaki nabuhi pa sulod sa pito ka adlaw, nga nag-ampo walay hunong sa Dios; sa ikawalong adlaw, malipayon siyang mibya aron makig-uban Niya.

Busa hunahunaon nato kung giunsa sa Dios paghigugma ang Iyang presbiterio nga si Severus; kay wala Siya gustong makapasubo kaniya, apan dali Niya nadungog ang pag-ampo sa balaan ug gitugotan ang iyang hangyo. Nagpakita usab kini nga gihigugma ni Presbiterio Severus ang Ginoong Dios sa tibuok niyang kasingkasing ug matinud-anon siyang nag-alagad Kaniya sa tibuok niyang kinabuhi. Pagkahuman sa iyang pag-alagad sa Ginoo, sa katapusan sa iyang panaw sa yuta, mitungha siya sa atubangan sa trono sa langitnong himaya, kauban ang panon sa mga balaan, naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

[4612] Kini nga salaysay gikuha gikan sa libro ni San Gregorio ang Dialogista ('Mga Pakighinabi', Kapitulo 12).

[4613] Ang maong rehiyon nahimutang sa sentral nga Italya, sa probinsya sa Valeria, taliwala sa kabukiran sa Reate ug Amerterium.

[4614] Sa mga balaang teksto, kasagaran gigamit ang 'Etiopyan' aron itumong sa ngitngit nga mga espiritu sa dautang buot, nga supak sa hayag nga mga anghelikong gahum.

11 Hulyo

28 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang mga Banal nga Amahan Sergius ug Herman, ang mga manalagsaon sa Valaam, nga namatay mga tuig 1353.

Ang pagbalhin sa balaan nga mga relikya sa mga balaan nga martir nga sila Cyrus ug John

Gisaulog sa ika-28 sa Hunyo

Kining mga balaang martir, sila Cyrus ug John, nag-antos alang sa ngalan ni Cristo niadtong ika-31 ka adlaw sa Enero sa panahon sa paghari ni Diocletian[4615] , sa lungsod sa Konope, nga nahimutang napulo ug duha ka stadia gikan sa dakong siyudad sa Alexandria. Human sa ilang pagkamartir, tinago nga gikuha sa mga Kristohanon ang ilang balaang lawas ug gilubong kini uban sa dungog. Ang mga relikya nga makapa-ayo sa mga balaan nga martir nadiskubre pagkahuman sa taas kaayong panahon gikan sa ilang pagkamartir; kini nasapwan sa tukmang panahon sa dihang ang mga ortodoksong Kristohanon, pagkahuman nilang mapildi ang mga Griyegong nagasimba sa mga dios-diosan, nagsugod pagtukod og mga simbahan bisan asa nga walay kahadlok.

Labi na, ang mga Kristohanon misugod sa pagtukod og mga simbahan nga walay kahadlok sukad pa sa panahon ni Emperador Theodosius ang Dako. Si Emperador Theodosius ang Dako[4616] , pagkahuman niyang mapildi si Maximus[4617] , ang hari sa Kasadpan, ug ang tanan niyang mga hukbo pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaang amahan nga naningkamot sa mga disyerto sa Ehipto, nagpadala og espesyal nga mga sugo ngadto niining mga amahan uban sa hangyo sa tabang. Sa taliwala sa mga balaang amahan nga nagpuyo sa Ehipto, usa ka ginganlan nga Senufius ang angay nga hatagan og espesyal nga pagtagad; siya nailhan tungod sa iyang mga milagro ug nagpuyo sa usa ka eremitahan. Mahitungod niining amoa, misulat ang emperador kang Teofilo, Patriarka sa Alexandria, nga ipadala si Senufius kaniya sa Constantinople, aron mapalig-on siya sa panalangin ug pag-ampo niini sa pakigbisog batok sa iyang mga kaaway. Gituman ni Teofilo ang tinguha sa emperador, ug siya mismo mibyahe paingon sa eremiteryo aron bisitahan ang halangdong Amahan Senufius ug nangayo kaniya nga moadto sa Constantinople aron makita si Emperador Teodosio. Apan, sa bisan unsang kahimtang, dili gayud mosugot si Senufius nga mobiya sa iyang selda. Sa katapusan, human sa padayon nga paghangyo sa patriyarka, gikuha ni Senufius ang iyang chlamys ug tungkod, gitaas kini pataas, nag-atubang sa sidlakan; unya, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, miingon siya:

'O Ginoong Dios sa mga hukbo! Mapainubsanon kong nag-ampo kanimo: hatagi kining kapa ug kining tungkod sa gahum nga, sa imong kaluoy, imong ihatag unta kanako kung ako mismo ang moadto didto.'

Human niya pag-ampo niining mga pulong, gihatag ni Senufius ang kapa ug baston sa patriyarka, nga miingon:

'Ipadala kini ngadto sa hari alang kanako ug isulat kaniya nga, sa panahon sa gubat, isul-ob niya ang kapa, hawira ang baston sa kamot, ug mapangahas nga mamuno sa unahan sa iyang rehimento batok sa mga kaaway; ug makita niya ang gahum sa Dios.'

Gipadala sa Patriarka ang kapa ug ang tungkod ngadto sa hari ug gisulti kaniya ang mga pulong sa halangdon.

Ang hari, pagdawat niya sa mga butang nga gipadala uban sa pagtuo ug pagbuhat sa tanan sumala sa mga pulong sa reverendo, nakadaog og usa ka himayaong kadaugan batok sa iyang mga kaaway. Ingon paghinumdom niining kadaugana, ug usab isip pahinumdom sa reverendo Senufius, ang mga lumolupyo sa siyudad sa Alexandria nagtukod og usa ka estatwa sa hari nga nagtindog sa taas nga pedestal; Sa estatwa, ang hari nagsul-ob og

---

[4615] Gipangulohan niya ang sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod sa 305.

[4616] Naghari siya gikan sa 379 hangtod sa 395.

[4617] Sa estrikto nga pagkasulti, usa ka nag-angkon sa trono sa imperyo.

monastikong chlamys ug nagkupot og tungkod sa iyang kamot; ug matag tuig ang mga lumolupyo sa siyudad sa Alexandria seryoso nga gisaulog ang adlaw sa maong kadaugan, nagpasalamat sa Dios.

Gikan niining panahona gayud, tungod sa padayon nga paglapad sa Kristiyanismo, ang mga matinud-anon misugod sa pagtukod og mga simbahan sa Alexandria ug sa tibuok Ehipto. Ug sa dihang gusto ni Patriarka Teofilo nga magtukod og dakong simbahan sa Konopa sa ngalan sa Balaang mga Apostoles, nadiskubre ang mga relikya niining mga balaang manggagahum sa katingalahan, sila Cyrus ug Juan. Nahitabo kini pagkahuman sa kamatayon ni Teodosio, sa paghari sa iyang anak nga si Arcadius. Ang pagbalhin niining mga relikya narekord sa kinabuhi ni Cirilo.

[4618]Duha ka poprishcha ang gilay-on gikan sa Konopa ang usa ka dapit nga gitawag og Manufin (kaniadto usa ka baryo). Dinhi nagtindog ang usa ka karaang pagano nga santuwaryo, nga nahimong puloy-anan sa mga demonyo; kini nga dapit nakapahadlok sa tanan, kay daghang hugaw nga espiritu ang nagpuyo didto. Ang Patriarka Teofilo, samtang buhi pa siya, gusto unta nga limpyohan kana nga dapit sa mga demonyo ug konsagrahon kini alang sa paghimaya sa Dios; apan tungod kay nabalaka siya sa ubang mga butang ug hapit na mahuman ang iyang kinabuhi, wala na niya natuman ang iyang tinguha. Si San Cirilo, nga nasunod kang Teofilo isip Patriyarka sa Alexandria, nagpasiya nga tumanon ang tinguha ni Teofilo ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron hatagan siya og tabang gikan sa kahitas-an ug kusog aron mapildi ug mapalayas ang mga hugaw nga espiritu gikan sa Manufin. Ug tan-awa, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, nga nagsugo kaniya nga ibalhin ang bililhon nga relikya sa mga balaan nga martir nga sila Cirilo ug Juan ngadto sa Manufin, aron mapalayas ang gahum sa mga demonyo gikan sa maong dapit. Gibuhat gayud ni San Cirilo kini: iyang gibalhin ang mga relikya sa mga Balaan nga Martir nga sila Cirilo ug Juan ngadto sa Manufin ug nagtukod siya og simbahan didto isip pagpasidungog kanila. Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga hugaw nga espiritu nilayas gikan didto hangtod sa kahangturan, ug ang lugar nahimong tinubdan sa mga pag-ayo nga gihatag pinaagi sa mga relikya sa mga martir.

Angay nga hisgutan dinhi, sa mubo, ang mga milagro nga gihimo niining mga balaang mananambal, sila Cyrus ug John.

Sa panahon ni His Holiness Eulogius, Patriarka sa Alexandria[4619] , ang anak sa gobernador sa siyudad nga si Julian, nga ginganlan og Ammonius, adunay pipila ka masakiton nga pigsa sa iyang liog nga nagdako paingon sa sulod, nga gitawag sa mga doktor nga scrofula o struma[4620] ; samtang kining mga pigsa nagkadako ug nagkamasiga adlaw-adlaw, bug-at kaayo kini sa iyang liog ug naghulga sa iyang kinabuhi; Gipatawag ang daghang batid nga mga doktor, apan wala gyud nakasinati og kahupayan ang pasyente gikan kanila. Sa dakong kasubo, gipahawa sa amahan ug anak ang mga doktor ug nangayo og tabang sa balaan nga mga tigbuhat og milagro, sila Cyrus ug Juan; nagsugod siya og pag-ampo uban sa mga luha sa atubangan sa ilang balaang relikya, nga naghangyo kanila nga hatagan og kahimsog ang iyang anak. Ang mga santo, nga nagpakita sa usa ka panan-awon, gisugo ang batan-on nga una sa tanan nga isalikway ang iyang kabalaka sa bahandi ug himaya ug, isip timaan sa pagpaubos, limpyohan ang abog sa ilang simbahan; unya, pagkahuman nila paghimo og pahid nga gisagol nga wax ug pan, gisugo nila nga ipahid kini sa liog ug larynx sa pasyente. Ug sa diha-diha nga nahuman na kini tanan, dali dayon nga nawala ang mga pigsa, ug nabalik ang panglawas ni Ammonius pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan nga matinahuron nga mananambal.

Paglabay sa pipila ka panahon, si Ammonius usab, nga nakalimot sa mga pahimangno sa mga santo, nahimong hambog ug nasakit pag-usab sa lain nga balatian, nga usa ka silot sa iyang pagsuway sa pagsunod. Nagsugod siya og kasakit sa tiyan, ug grabe kaayo ang iyang sakit nga tungod niini dili gyud siya makakaon o makainom; bisan unsa pa ang iyang isulod sa baba, iyang gipanawo. Unya mibalik siya pag-usab aron mangayo og tabang sa iyang nailhan nga mga doktor, ang balaang martir nga sila Cyrus ug Juan, ug misugod siya og pag-ampo kanila uban sa mga luha. Kining mga santo, nga nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, unang gisaway siya tungod sa iyang garbo, unya gisugo siya nga tangtangon ang iyang bililhon nga mga bisti ug magsul-ob og sako; unya, pagkuha og mga timba sa tubig, gisugo siya nga magdala og bugnaw nga tubig ngadto sa mga masakiton nga

[4618] Ang pagbalhin sa mga relikya sa mga balaang tawo sa Dios, sila Cyrus ug Juan, nahitabo mga tuig 412.
[4619] Si Eulogius nagsilbi isip patriyarka gikan sa 579 hangtod sa 607.
[4620] Lagmit nga susama sa mga carbuncle o masakiton nga bukol sa panit.

igsoon ug sa mga kabus aron mapawala ang ilang kauhaw. Sa dihang nabuhat na ni Ammonius kining tanan uban sa matinud-anong kasingkasing, dayon mitungha kaniya ang mga balaan ug gisugo siya nga kuhaon ang lana gikan sa ilang lampara ug kandila gikan sa nagdilaab nga kandila sa ilang lubnganan, aron himoong pahid ug ipahid sa iyang tiyan. Pagkahuman niini, nabalik ang panglawas ni Ammonius.

Usa ka tawo gikan sa Alexandria nga ginganlan og Theodore, nga dugay nang bulag sa duha ka mata, gidala siya kang Manufin, sa simbahan ug sa mga relikya nga nagahatag kinabuhi sa mga balaan nga nag-antos sa pag-antos; didto siya nag-ampo nga matinud-anon alang sa iyang pag-ayo gikan sa pagkabulag. Nipakita kaniya ang mga santo sa usa ka panan-awon ug gisugo siya nga moadto ug maghugas sa iyang kaugalingon sa tinubdan nga nag-agos duol sa ilang simbahan. Miadto siya, gihugas ang iyang nawong, ug sa dihang gihikap niya kini gamit ang tuwalya, dali dayon niyang nabawi ang iyang panan-aw ug nabati nga ang mga katarata nahulog gikan sa iyang mga mata ngadto sa tuwalya, sama sa mga kaliskis. Malipayon nga mibalik si Theodore sa simbahan, gipakita sa tanan ang mga bakas sa iyang pagkabulag nga naa sa tuwalya.

Usa pa ka lalaki nga ginganlan og Kalos—usa ka ngalan nga angay sa iyang matahum nga kinaiya ug estilo sa kinabuhi[4621] —nahulog sa hagdanan sa dihang wala niya damha, nabungkag ang iyang bukog sa bitiis sa daghang piraso ug nakasinati og dakong kasakit. Gipatawag niining tawo ang daghang doktor alang sa tabang, apan wala siya makab-ot og kahupayan gikan kanila. Unya mituyok siya uban sa lig-on nga pagtuo ngadto niining mga matinahuron nga mananambal, sila Cyrus ug John; pagkahuman nga gihaplasan niya ang iyang bitiis sa lana gikan sa ilang lampara, ang pasyente dayon naayo.

Usa ka si Isidore sa Maiuma[4622] , nag-antos sa sakit sa atay nga nagsugod og pagkabulok, nahimong dugo, naghubag, ug gipagawas uban sa dugo sa pag-ubo. Tungod kay wala siya makakita og kahupayan gikan sa bisan unsang doktor sa , mibaling siya sa mga balaan nga relikya niining mga santo nga nag-antos sa pagpasakit. Nipakita kaniya ang mga santo, dili sa damgo kondili sa tinuod nga panan-aw, ug gihatagan siya nila og usa ka piraso nga lemon aron matilawan; sa diha nga gidawat niya ang lemon gikan sa ilang mga kamot, wala siya kahibalo kinsa ang iyang nakadawat: nagtuo siya nga kini gikan sa usa sa mga tawo sa kadaghanan nga miabot aron mosimba sa bililhon nga mga relikya sa mga martir. Sa dihang nakaon na sa masakiton ang gihatag kaniya, dali dayon nga nagkurog-kurog ang iyang tiyan, ug nagsuka siya og usa ka dakong ulod nga nagatutok sa iyang atay; ang mga santo, kining mga matinahuron nga mananambal, dayon nawala sa panan-aw. Si Isidore, nga gikan niadto nabalik ang iyang panglawas, nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang mga balaan nga sulugoon.

Usa ka si Mina, ang maghuhukom sa siyudad sa Philoponus[4623] , nag-antos sa grabeng hilanat; ang iyang sakit gipagrabe pa sa pagkatig-a sa tiyan, hinungdan nga mihunong na ang iyang natural nga mga paglihok. Ang tanang tambal nga iyang gilunok dili lang wala makahatag og kahupayan, apan nakagrabe pa sa iyang tiyan tungod kay nagpabilin kini sa sulod niini. Nag-antos kining tawo sulod sa duha ka semana; grabe kaayo ang iyang sakit nga nawad-an na siya og paglaum sa tabang sa mga doktor. Sa paghinumdom niya sa balaan nga mga doktor nga walay bayad nga sila Cyrus ug Juan, gisugo ni Mina nga dalhon siya sa iyang higdaanan paingon sa Manufin, ngadto sa ilang mga milagrosong relikya. Samtang nag-ampo siya nga puno sa luha sa atubangan sa mga relikya, nakatulog siya; unya mipakita kaniya ang mga santo ug gihatagan siya og igos nga kan-on. Pagmata niya, nakita niya ang igos sa iyang higdaanan, duol kaniya; gikaon niya kini, ug diha-diha dayon naayo ang iyang sakit sa tiyan ug nabawi ang iyang panglawas.

Usa pa ka Mina, gaan ug paspas sa tiil sama sa karaang Asael[4624] , *'sama sa usa ka usa sa kapatagan'* (2 Sam. 2:18), grabe kaayo ang sakit sa iyang mga bitiis nga hingpit siyang dili makalakaw ug dugay siyang nagpabilin sa higdaanan, kay grabe kaayo ang hubag sa iyang mga bitiis. Gisugo niining Mina nga siya dalhon, kauban ang iyang higdaanan, ngadto sa balaan nga mga tigbuhat sa milagro, sila Cyrus ug Juan. Ug sa dihang gihiusan niya og lana gikan sa lampara nga nagdilaab sa atubangan sa bililhon nga relikya sa mga balaan ang iyang mga tiil, dali siyang mibangon nga himsog ug nakalakaw, kay hingpit nang naayo ang iyang mga tiil; tungod niini tanan nagpasalamat siya sa Dios ug sa Iyang mga balaan nga alagad.

[4621] 'Kalos' gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'maanyag'.

[4622] Maiuma – usa ka pantalan nga siyudad sa Palestina, nga nagsilbi nga pantalan para sa Gaza, usa ka karaang siyudad sa maong nasud nga dili kaayo layo sa Jerusalem. Nailhan kini isip lugar sa episkopal nga ministeryo ni San Cosmas.

[4623] Usa sa mga siyudad sa Ehipto.

[4624] Asael – anak sa igsoon ni David nga si Sarua, igsoon sa kumander militar nga si Joab, ug usa sa mga pangunang kumander ni David.

Usa ka babaye nga ginganlan og Theodora, kaniadto nakalunok og gamay nga tukak samtang nag-inom og tubig, nga wala niya nabantayi; ug kana nga tukak misugod og pagtubo sulod sa iyang sabakan. Sa sinugdan, gamay ra ang samad nga gidala sa palaka kang Theodora, kay gamay pa kini; apan sa dihang mitubo na kini ug nahimo nang dako, misugod na kini og hatag og grabeng kasakit nga wala gyud siyay makapahulay, adlaw man o gabii, tungod sa iyang grabeng pag-antos. Ningngagol siya sa kusog ug nahugno sa yuta, apan walay makatabang kaniya, ni bisan kinsa nga makahibalo unsa ang iyang sakit; daghan ang nagtuo nga ginahasol siya sa usa ka demonyo. Sa katapusan, gidala siya sa atubangan niining mga balaan nga manggagahum og milagro, sila Cyrus ug Juan; mipakita sila kaniya sa gabii ug gisugo siya nga moinom og daghang tubig sa dili pa mokaon. Gibuhat sa babaye ang gisugo kaniya; sa diha-diha dayon, nagkurog-kurog ang iyang tiyan, ug nagsuka siya og usa ka dako nga palaka ug nabawi ang iyang panglawas. Ang tanan nga nakasaksi niini nabighani ug gidayeg ang Dios ug ang Iyang mga balaang santo.

Human ni Theodora, usa ka lalaki nga ginganlan og Theodore nangayo og tabang sa mga santo. Kining Theodore aksidenteng nakakaon og hilo nga gihatag kaniya sa dautang mga tawo ug nag-antos pag-ayo, kay wala siyay nakuha nga kahupayan gikan sa mga doktor. Samtang nag-ampo kining si Teodoro uban sa mga luha alang sa iyang pag-ayo, mitungha kaniya sa usa ka panan-awon ang mga santo ug gisugo siya nga mokaon og usa ka partikular nga hayop, nga gitawag sa Griyego nga 'skopendra' ([4625]). Pagmata niya gikan sa panan-awon, naghimo si Theodore sa tanda sa krus, kay nagtuo siya nga kini usa ka demonyong panan-awon; unya misugod siya pag-usab sa pag-ampo sa mga santo, nangayo kanila og tambal. Sa sunod nga gabii, mipakita pag-usab ang mga santo kang Theodore ug gisugo siya nga buhaton usab kini; apan kining higayona wala gihapon siya motuo sa mga santo, kay giisip nga makahilo ang maong hayop imbis nga makapaayo. Ug sa ikatulong higayon mipakita pag-usab ang mga santo kaniya, apan usab wala maminaw si Theodore kanila, kay nagtuo siya nga kini usa ka delusyon sa demonyo. Sa katapusan, sa ika-upat nga gabii, ang mga santo nagpakita kang Theodore dili sa damgo kondili sa tinuod; ilang gipadayag ang ilang simpatiya kang Theodore ug miingon kaniya:

'Ngano man nga dili ka motoo sa among mga pulong? Bangon dayon ug adto sa among bukal; didto, kaon bisan unsa nga imong makita nga mokaon; kana mao ang tinuod nga tambal para kanimo.'

Si Teodoro, nga nakatuo na sa kamatuoran sa pagpakita sa mga santo, nilarga sa pagsubang sa adlaw paingon sa tinubdan ug nakakaplag didto og usa ka gamay nga pipino nga nagahigda sa yuta; Gikuha kini ni Theodore ug gilamian niya kini; ug sa dihang hapit na niya isulod sa iyang baba ang katapusang piraso sa pipino, nakabantay siya sa sulod niini sa katapusang bahin sa usa ka hayop nga gitawag og scopedra – kay halos tanan na niya kan-on sa sulod sa pipino ang maong hayop; Nahadlok kaayo siya, g bato niya ang nahabilin nga pipino sa yuta, unya misugod siya og uta ug gipagawas, kauban ang pipino ug kana nga binuhat, ang tanang hilo nga naa sa iyang sulod. Human niini, nabati pag-usab ni Theodore nga hingpit na siyang maayo ug, pag-adto niya sa simbahan, mihapa siya sa pagpasalamat sa atubangan sa balaan nga relikya sa iyang mga mananambal.

Usa ka babaye nga ginganlan og Maria ang miabot gikan sa Babilonia paingon sa Manufin, sa mga relikya sa mga balaan nga manalangin. Gidala niya ang iyang walo ka tuig nga anak nga lalaki, kinsa gikan sa iyang baba, tungod sa limbong sa usa ka demonyo, napunit ang iyang dila; Ang dila sa batang lalaki usa ka span[4626] ang gitas-on, mas dako kaayo kaysa ordinaryong dila sa tawo, ug katingalahan kaayo ang hitsura: kini baga, itom, baho, makalilisang sa tanan nga makakita niini, ug kanunay nga nagdagayday og itom nga laway. Kining batang lalaki aksidenteng nahulog sa yuta duol sa reliquaryo sa mga santo ug nabunggo ang iyang dila sa marmol didto; sa kalit lang, ang iyang dila, nga napalaya gikan sa limbong sa yawa, nibalik sa husto nga puwesto ug mibalik sa normal nga gidak-on, ug busa naayo ang batang lalaki.

Usa ka si Eugene gikan sa Ehipto, nga nag-antos sa pamaga sa lawas (dropsy), gidala sa mga relikya sa mga santo; tungod niining sakit, ang tibuok niyang lawas namaga ug ang iyang tiyan sobra ka dako. Nagpakita ang mga santo kang Eugene sa usa ka panan-awon, gihikap nila ang iyang tiyan sa ilang mga kamot ug miingon:

'Eugene! Bangon ug balika sa imong panimalay nga himsog.'

Mibangon si Eugene, ug dayon nakagawas sa bug-at nga pamaga ug nabalik ang iyang hingpit nga panglawas. Sa paghinumdom niining pipila, sa daghan pa, ka mga milagro sa balaan nga mag-amigong walay

[4625] Usa ka matang sa butiki.

[4626] Ang 'pyaď' katumbas sa 4 o 5 ka 'vershki'.

suhol nga sila Cirio ug Juan, dayegon nato si Kristo nga Dios, nga naghatag kanila og ingon nga grasya, nga gidayeg hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 5:

O Kristo nga among Dios, nga pinaagi sa mga milagro sa Imong mga balaan nga martir naghatag kanamo og dili masakop nga pader, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, laglaga ang mga plano sa mga nasud ug lig-ona ang mga scepter sa mga gingharian, kay Ikaw ra ang usa ka Maayo ug Mahigugma sa katawhan.

Kontakion, tono 3:

O mga balaan nga nakadawat sa gasa sa mga milagro pinaagi sa langitnong grasya, kamo nagabuhat ug mga katingalahan nga walay hunong dinhi sa kalibutan, tinago nga nag-ayo sa tanang among mga pagkahuyang pinaagi sa inyong pag-ampo, Cyrus nga Dios-maalamon, kauban ang himayaong Juan: kay kamo gayud mga diosnong mananambal.

Paghandum kang Banal Pablo

Paghandum sa Hunyo 28

Si Banal nga Pablo lumad sa siyudad sa Korinto[4627] , nga natawo sa mga Kristohanong ginikanan; gipadako sa pagkamatinud-anon ug gihigugma ang Dios sukad pagkabatan-on, miadto siya sa usa sa mga monasteryo ug didto gisumpa ang mga panata sa pagka-monastiko; nagpaningkamot pag-ayo sa kinabuhi sa pagka-asketiko ug usa ka batid nga asketiko. Ang demonyo sa kahilayan mitutok kang Pablo; usa ka gabii, samtang nag-ampo ang Banal nga si Pablo, mipakita kaniya ang demonyo ug miingon:

'Kung dili nimo matagbaw ang imong carnal nga kahilakaw, bisan kaisa lang, maglunsad ko og mabangis nga gubat batok kanimo!'

Apan gisaway ni Pablo ang demonyo sa ngalan ni Hesukristo ug gipalayas kini pinaagi sa tanda sa krus.

Unya gipangumbinsi sa demonyo ang usa ka puta nga dad-on ang iyang bag-ong natawo nga bata ngadto sa Reverendo; pagkahuman ibutang ang bata sa higdaanan sa Reverendo, miingon ang babaye kaniya:

'Ako nabuntis ug nanganak niining bata pinaagi kanimo.'

Gidawat sa tigulang ang bata uban sa kalipay. Apan ang mga heretiko, pag-abot nila sa tigulang, gibilanggo ang iyang mga kamot sa likod ug, pagkahuman nila nga gitali ang bata sa higdaanan sa reverendo, gidala siya nila sa tunga-tunga sa lungsod samtang ginapanag-aw. Mitindog siya sa tunga-tunga sa katawhan ug, samtang naghatag og timailhan sa iyang kamot, miingon si Pablo:

'Paminaw, mga igsoon! Mangutana ta sa bata, ug pasultiha siya kinsa ang iyang amahan.'

(Pipila pa lang ka adlaw ang bata.) Ug si Pablo miingon sa bata:

'Sultihi kami, kinsa ang imong amahan?'

Ang bata, gikuha ang iyang lampin, mitudlo sa usa ka panday ug miingon:

'Mao ni akong amahan, dili si Pablo nga monghe.'

Ang mga tawo nga nakadungog niini mitungo sa atubangan sa tigulang, nangayo sa iyang pasaylo.

Sukad niadto, gihatagan sa Dios ang Balaan og gasa sa pagtambal. Ibutang ni Pablo ang iyang mga kamot sa mga masakiton, ug sila mobalik sa maayong panglawas.

Pagkahuman sa kap-atan ka tuig nga kinabuhi, ang reverendo mibiyahe paingon sa Ginoo[4628] , nga iyang gisilbihan nga walay pagkapoy, ug giila siya taliwala sa mga balaan; uban kanila, iyang gihimaya ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya gipadala ang himaya gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

[4627] Ang Korinto, ang labing karaan sa mga siyudad sa Gresya, nahimutang sa amihanan nga bahin sa karaang Argolis, sa baybayon sa Gulpo sa Korinto.

[4628] Ang eksaktong petsa sa kamatayon ni San Pablo wala mailhi.

12 Hulyo

29 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato si Benerable Pedro, Prinsipe sa Horde, ang Manggagahum sa Rostov (namatay niadtong 29 Hunyo 1290).

Ang Kinabuhi, mga Buhat ug Pag-antos sa Balaan, Himayaon ug Pinadayeg nga Punong Apostol Pedro

Gisaulog niadtong 29 Hunyo

Ang igsoon sa unang gitawag nga Apostol nga si Andres, ang Balaang Apostol nga si Pedro—nga sa wala pa siya gitawag sa Ginoong Hesukristo, ginganlan og Simon, anak ni Jonas nga Hudiyo sa tribo ni Simeon—taga-Bethsaida, usa ka gamay ug dili kaayo mailhi nga lungsod sa Galilea sa Palestina. Gipangasaw-an niya ang anak nga babaye ni Aristobulo, igsoon sa Balaang Apostol nga si Bernabas, ug nakaanak sila og usa ka anak nga lalaki ug usa ka anak nga babaye. Si Simon usa ka yano ug walay pormal nga edukasyon nga tawo; puno sa kahadlok sa Dios, gisunod niya ang tanang sugo sa Ginoo, 'naglakaw sa Iyang atubangan nga walay kapintasan sa tanan niyang binuhatan'. Ang panginabuhian ni Simon mao ang pagpangisda; pinaagi sa kini nga trabaho sa iyang mga kamot, isip usa ka tawo nga yano ang kahimtang, nakakita siya og panginabuhian para sa iyang pamilya, nga nag-atiman sa iyang asawa, mga anak, biyenan, ug sa iyang tigulang nga amahan, si Jonas.

Si Andres, ang igsoon ni Simon, bisan pa niana, mibali sa iyang likod sa kahakog niining masupakong kalibutan, gipili ang dalan sa pagka-celibate: miadto siya sa Jordan kang San Juan nga Maninubig, nga nagwali sa paghinulsol (Mat. 3:1–17), ug nahimong iyang disipulo. Pagkadungog niya sa pagpamatuod sa iyang magtutudlo mahitungod kang Kristo—ang Mesiyas—ug labi na gayud sa iyang mga pulong samtang nagtudlo siya sa Ginoo: *'Ani-a, ang Kordero sa Dios'* (Juan 1:29–36), mibiya si Andres kang Juan ug, kauban ang usa pa sa mga disipulo sa Baptist, misunod sila sa mga bakas sa Ginoo, nga nangutana kaniya:

'Rabbi, asa ka nagpuyo?'

'Ug adto kamo, tan-awa,' tubag sa Manluluwas.

Miadto sila ug nakita nila kung asa Siya nagpuyo, ug nagpabilin sila uban Niya niadtong adlawa (Juan 1:38–39).

Sa sunod buntag, miadto si Andres sa iyang igsoon nga si Simon ug miingon kaniya:

Nakita namo ang Mesiyas, ang Cristo.

Ug gidala niya siya kang Jesus. Mitutok kaniya si Jesus ug miingon:

'Ikaw si Simon, anak ni Juan; pagatawgon ka nga Cefas, nga nagpasabot og "bato" (Petro)'[4629] (Juan 1:41–42). Ug dayon napuno si San Pedro sa gugma alang sa Ginoo, nagtuo kaniya ingon sa tinuod nga Kristo, gipadala sa Dios alang sa kaluwasan sa kalibutan. Apan wala gihapon siya mobiya sa iyang panimalay o mohunong sa iyang panginabuhi, nga nagatagana sa adlaw-adlaw nga panginahanglan sa iyang panimalay; niini, usahay gitabangan si Simon sa iyang igsoon nga si Andres alang sa iyang tigulang nga amahan; busa nagpuyo sila hangtod sa panahon sa ilang pagtawag sa Ginoo ngadto sa apostolikong ministeryo.

Usa ka adlaw, pagkahuman nga gibilanggo si Juan nga Maninubig, ang Ginoong Jesu-Kristo naglabay sa Dagat sa Galilea (nga nailhan usab nga Dagat sa Tiberias o Danaw sa Gennesaret) ug, sa dihang nakita Niya si Pedro ug si Andres nga naglabay sa ilang mga lambat sa dagat, miingon kanila:

'Sumunod kamo kanako, ug akong buhaton kamo nga mga mananagat sa mga tawo' (Mat. 4:18–20).

[4629] Ang Kipha usa ka pulong nga Syriac nga nagpasabot og 'bato'; ang pulong sa Griyego nga si Pedro ('petra' – bato, batong) pareho usab ang kahulugan.

Unsa kaha ka matang sa mga mangingisda ang gusto sa Ginoo nga buhaton sila? Gipadayag niya kini pinaagi sa milagrosong dakop sa isda. Misakay si Kristo sa bangka ni Simon Pedro ug gisugo siya nga ipahilab ang iyang lambat, diin mitubag si Pedro:

'Ginoo! Nagpaningkamot kami tibuok gabii ug wala gyud mi makadakop; apan tungod sa imong pulong, ihaboy ko ang lambong.'

Sa pagbuhat nila niini, nakadakop sila og daghan kaayong isda nga hapit na mapunit ang lambong, nga usa ka pahibalo sa espirituhanong pagpangisda sa mga apostoles—nga madakpan nila ang daghang nasud alang sa kaluwasan pinaagi sa lambong sa Pulong sa Dios. Sa pagkakita ni Simon Pedro niining milagroha, mihapa siya sa atubangan ni Jesus ug miingon:

'Layo ka kanako, Ginoo! Kay usa ka makasasala nga tawo ako.'

Siya ug ang tanan niyang kauban nga apil sa pagdakop napuno sa kahadlok sa kadaghan sa isda nga ilang nadakpan. Ingon tubag kang Pedro, nga nangayo sa Ginoo nga molakaw Siya kaniya, ang Manluluwas, sa sukwahi, nagtawag kaniya nga mosunod Kaniya:

'Abi-a, sumunod ka kanako – sugod karon makadakop ka og mga tawo alang sa kinabuhi, sama sa imong pagdakop kaniadto og isda alang sa kamatayon.'

Sukad niadto, misunod si San Pedro nga balaan nga Apostol kang Kristo, ingon man ang iyang igsoon nga si Andres ug ang uban pang mga disipulo nga bag-o lang gitawag. Gihigugma sa Ginoo si Apostol Pedro tungod sa pagkamapainubsanon sa iyang kasingkasing: Giduaw Niya ang yano nga panimalay ni Simon, diin, pinaagi sa paghikap sa Iyang kamot, giayo Niya ang ugangan ni Simon nga nagkasakit sa hilanat. Ug sa buntag, sa pagmata sa Ginoo ug sa iyang pag-adto sa usa ka hilom nga dapit aron mag-ampo, si Pedro ug ang uban uban kaniya, nga dili na makasabar bisan usa ka oras nga walay Ginoo, misunod kaniya, nga mapisan sa pagpangita sa ilang pinalanggang Magtutudlo; ug sa ilang pagkaplag kaniya, miingon sila kaniya:

'Ang tanan nangita Kanimo, Ginoo' (Marcos 1:30–37).

Ug ang balaan nga Apostol Pedro wala gayud layas gikan sa Ginoo, kondili nagpabilin kanunay sa Iyang kiliran, naglipay sa pagtan-aw Kaniya ug sa Iyang mga pulong, nga 'mas tam-is pa kay sa dugos'. Siya usa ka saksi sa daghang dagkong milagro sa Ginoo, nga klarong nagtumong kang Cristo isip Anak sa Dios, nga Iyang gituohan nga walay bisan gamayng pagduha-duha. Ug sama sa iyang pagtuo 'sa kamatuoran' sa iyang kasingkasing, ingon usab iyang gipahayag 'alang sa kaluwasan' sa iyang mga ngabil. Sa dihang miabot ang Ginoo sa rehiyon sa Caesarea Philippi[4630] , Nangutana Siya sa Iyang mga disipulo:

'Kinsa man akong giingon sa mga tawo nga ako, ang Anak sa Tawo?'

Mitubag sila:

'Ang uban nagaingon si Juan nga Manunubig; ang uban, si Elias; ug ang uban pa, si Jeremias o usa sa mga propeta.'

Miingon Siya kanila:

'Apan kinsa man inyong giingon nga ako?'

Mitubag si Simon Pedro:

Ikaw mao ang Kristo, ang Anak sa buhing Dios.

Gibayran sa Ginoo kining tinuod nga pag-angkon sa Apostol og usa ka panalangin ug saad; Miingon Siya kang San Pedro:

Bulahan ka, Simon nga anak ni Jonas, kay kini wala ipadayag kanimo sa unod ug dugo, kondili sa akong Amahan nga naa sa langit; ug ginasulti ko kanimo: ikaw si Pedro, ug sa ibabaw niining batoa pagtukod ko sa akong simbahan, ug ang mga ganghaan sa impyerno dili makadaog batok niini; ug ihatag ko kanimo ang yawi sa gingharian sa langit; ug bisan unsa nga imong higoton dinhi sa yuta, kini mahigot usab sa langit; ug bisan unsa nga imong buhian dinhi sa yuta, kini buhian usab sa langit[4631] .

[4630] Ang siyudad nahimutang duol sa tinubdan sa suba sa Jordan; gitukod kini ni Felipe, anak ni Herodes, aron pasidunggan si Cesar Tiberio – busa kini ginganlan.

[4631] Dinhi, ang 'bato' dili, siyempre, nagtumong kang Apostol Pedro, kondili sa pagtuo nga iyang gipahayag, o sa Ginoo mismo; ang saad nga ihatag ang yawi sa Gingharian sa Langit gibalik-balik sa Ginoo pagkahuman sa Iyang pagkabanhaw ngadto sa tanang mga Apostoles (Juan 20:21–23).

Nagdan-ag sa mainit nga gugma alang sa Ginoo, ang balaan nga Apostol Pedro nangandoy nga dili unta Siya masinati og bisan unsang dautan; busa, sa dihang gipahibalo sa Ginoo ang Iyang mga pag-antos, gisaway Niya Siya, nga nag-ingon sa kawalay kahibalo:

'Kaluy-i ang Imong kaugalingon, Ginoo! Ayaw pa kaha kini mahitabo Kanimo!'

Bisan pa man nga ang mga pulong sa Apostol dili makapahimuot kang Ginoong Hesus—nga miabot gayud aron iluwas ang katawhan gikan sa pagkaguba pinaagi sa Iyang pag-antos—nagagikan kini sa mainit nga gugma alang sa Ginoo nga nagdilaab sa iyang kasingkasing; nagpadayag usab kini sa pagkawalay dautang tuyo sa Apostol: sa pagkadungog sa pagsabina sa Ginoo, 'Layo ka kanako, Satanas![4632] ikaw usa ka babag kanako', wala magbati ang Apostol og kasuko ug wala siya mihawa kang Kristo nga Manluluwas, apan, pagkahuman maminaw sa pagdumili uban sa gugma, misunod siya sa Ginoo uban sa mas dako pang kadasig (Mat. 16:13–23). Sa usa ka higayon, daghan sa mga disipulo, nga dili makasabot sa mga pulong sa Ginoo[4633] , misulti bahin niini:

'Katingalahan kaayo ning mga pulong! Kinsa bay makapaminaw niini?'

Ug unya mibulag sila sa Manluluwas ug wala na sila nag-uban Niya. Unya miingon ang Ginoong Jesus sa Napulo ug Duha:

'Buot ba usab kamo nga mohawa?'

Mitubag kaniya si Simon Pedro:

'Ginoo! Kang kinsa pa man kami moadto? Ikaw man ang adunay mga pulong sa kinabuhi nga walay katapusan, ug kami nakatuo na ug nakaila nga Ikaw mao ang Cristo, ang Anak sa buhing Dios' (Juan 6:53–58).

Tungod kay adunay ingon ana nga pagtuo ug kadasig alang sa Ginoo, nangahas ang balaan nga Apostol Pedro sa pagpangayo sa Iyang pagtugot nga moanha kaniya sa ibabaw sa tubig[4634] . Wala kini gipugngan sa Ginoo. Unya ang balaan nga Apostol Pedro, nga migawas gikan sa sakayan, 'naglakaw sa ibabaw sa tubig paingon kang Jesus'. Apan, tungod kay wala pa siya'y hingpit nga pagkamapailubon sa iyang pagtuo sa wala pa siya madawat ang Espiritu Santo, siya, 'sa dihang nakakita sa kusog nga hangin, nahadlok ug, sa pagsugod sa paglunod, misinggit:

'Ginoo! Luwasa ako.'

Gidangag dayon ni Jesus ang Iyang kamot, gikuptan siya, ug miingon kaniya:

'O ikaw nga gamay ang pagtuo, ngano man nga nagduha-duha ka?' (Mat. 14:28–31).

Ang Ginoo, nga nagluwas sa balaan nga Apostol gikan sa pagkalunod, nagluwas usab kaniya gikan sa iyang kakulang sa pagtuo sa dihang miingon Siya kaniya[4635] :

– 'Ako nag-ampo alang kanimo aron dili mapukan ang imong pagtuo' (Lucas 22:31–32).

Kauban ang duha pa ka mga disipulo, sila Santiago ug Juan, gihatagan si Balaan nga Apostol Pedro og pribilehiyo nga makakita sa Bukid Tabor sa himaya sa Pagbag-o sa Ginoo nga gipadayag kanila, ug sa pagpaminaw sa iyang kaugalingong mga dalunggan sa tingog sa Dios Amahan, nga gikan sa kahitas-an ngadto kang Ginoong Jesus. Gihisgutan kini sa Balaan nga Apostol sa iyang epistola ingon niini:

– Gipahayag namo kaninyo ang gahum ug pag-abot sa among Ginoo nga si Jesu-Cristo, dili pinaagi sa pagsunod sa maalamon nga gihimong mga sugilanon, kondili tungod kay kami nakakita sa Iyang himaya sa among kaugalingong mga mata. Kay nadawat Niya ang dungog ug himaya gikan sa Dios Amahan, sa dihang miabot kaniya ang usa ka tingog gikan sa himayaong kahimayaan, nga miingon, 'Mao kini ang akong minahal nga Anak, nga ako nalipay kaniya.' Ug nadungog namo kini nga tingog nga gikan sa langit samtang kami kuyog Niya sa balaan nga bukid.[4636]

Sa dihang ang Ginoo nagkadool sa Iyang boluntaryong pag-antos ug kamatayon sa krus, ang balaan nga Apostol Pedro nagpamatuod sa iyang kadasig alang sa Ginoo dili lang sa pulong, nga nagaingon:

[4632] Ang Satanas usa ka pulong nga Syriac nga nagpasabot og 'kaatbang'; sa mas kipot nga pagsabot, kini ang termino nga gigamit sa Balaang Kasulatan aron ipakita ang prinsipal sa dautang mga espiritu (1 Tes. 2:18); apan sa mas lapad nga pagsabot, ang pulong nga 'Satanas' nagpasabot sa kinatibuk-an sa bisan kinsa nga supak sa kabubut-on sa Dios, bisan pa tungod lang sa kawalay-hibalo o kakulang sa pagsabot, sama sa atong makita sa kasamtangang kaso kang San Pedro nga Apostol.

[4633] Mahitungod sa Sakramento sa Pagsugat sa Lawas ug Dugo ni Kristo. (Juan 6:53–58).

[4634] Sama sa Ginoo mismo nga miduol sa Iyang mga disipulo tabok sa nagbungaw nga mga balod sa Dagat sa Genezaret (Mat. 14:22–27).

[4635] Sa Katapusang Panaug uban sa Iyang mga disipulo sa wala pa ang Iyang Pag-antos.

[4636] 2 Pedro 1:16–18; cf. Mateo 17:1–27; Marcos 9 ug mosunod; Lucas 9 ug mosunod.

'Ginoo, andam ko nga moadto uban Kanimo bisan pa sa prisohan ug kamatayon' (Lucas 22:33), apan usab sa buhat, sa pagkuha sa iyang espada ug pagputol sa dalunggan ni Malchus, sulugoon sa punong pari (Juan 18:10). Bisan pa man nga gitugotan sa Dios, sa Iyang kinaadman, si Apostol Pedro nga mahulog sa tulo ka pagdumili kang Kristo nga Manluluwas, atong Ginoo, siya mibangon pag-usab ug nabawi pinaagi sa tinuod nga paghinulsol, kauban ang mapait nga paghilak (Mateo 26:69–75). Si San Pedro, ang una sa tanang mga Apostoles, gihatagan sa grasya nga makakita sa nabanhaw nga Ginoong Jesu-Kristo, ingon sa gisaysay sa balaan nga Ebanghelista Lucas: 'Mibanhaw gayud ang Ginoo ug nagpakita kang Simon' (Lucas 24:34); ang Balaang Apostol Pablo usab nagsulat mahitungod niini: si Cristo 'nagmabanhaw sa ikatulo ka adlaw sumala sa mga Kasulatan ug nagpakita una kang Cefas, unya sa Labing Napulo ug Duha' (1 Corinto 15:4–5). Sa pagkakita niya sa Ginoo, napuno si San Pedro sa dili masukod nga kalipay, tungod kay nadawat niya gikan Kaniya ang malumo nga pasaylo sa iyang sala. Sa katapusan, nabawi niya ang iyang tulo ka beses nga pagdumili sa Ginoo pinaagi sa tulo ka beses nga pag-angkon sa iyang gugma alang sa Manluluwas, nga mitubag siya tulo ka beses sa pangutana Niya:

'Simon nga anak ni Jonas, gihigugma ba nimo Ako?'

'Ginoo, nasayud Ka sa tanan; nasayud Ka nga gihigugma Ko Ka.'

Ug si Kristo nga Manluluwas gibalik kang Pedro ang iyang apostolikong dignidad, gihimo siyang magbalantay sa panon ug gisalig kaniya ang yawi sa Gingharian sa Langit (Juan 21:15–17).

Pagkahuman sa Pag-alsa sa atong Ginoong Jesu-Kristo, si San Pedro, isip pangulo sa mga Apostoles, nahimong unang magtutudlo ug magwawali sa Pulong sa Dios, nga nakadani ug hangtod tulo ka libo ka mga magtutuo ngadto sa Simbahan ni Kristo sa usa ka takna ra (Buhat 2:14–41). Sa pagbuhat niini, nagpakita usab siya ug dakong gahum nga milagro. Samtang misulod siya sa templo uban ni San Juan aron mag-ampo, nakakita si San Pedro og usa ka lalaki nga pilay sukad pagkahimugso, nga naglingkod sa ganghaan sa templo nga gitawag nga Matahum nga Ganghaan. Pagkakita niya kang Pedro ug Juan, nangayo siya kanila og limos. Si Pedro ug Juan, samtang nagtutok kaniya, miingon:

'Tan-awa kami.'

Ug mitutok siya kanila pag-ayo, naglaum nga makakuha og usa ka butang gikan kanila. Apan miingon si Pedro:

'Wala koy pilak o bulawan; apan ang naa nako, ihatag ko kanimo: sa ngalan ni Jesu-Cristo nga taga-Nazareth, bumangon ka ug lakaw.'

Ug gikuptan niya siya sa tuo nga kamot, gipatindog niya siya; ug sa kalit lang, nangusog ang iyang mga tiil ug bukong-bukong, ug mitindog siya, misayaw-sayaw, ug misugod sa paglakaw, ug misulod sa templo uban kanila, nagalakaw, nagasayaw-sayaw, ug nagadayeg sa Dios.

Pinaagi niining milagro ug sa pagwali sa Balaang Apostol Pedro, mga lima ka libo ka tawo ang mituo kang Kristo (Buhat 3:1–26; 4:4). Gipamatay ni San Pedro si Ananias ug ang iyang asawa nga si Sapphira, mga pumoluyo sa Jerusalem, tungod sa ilang paglapas ug bakak sa Balaang Espiritu (Buhat 5:1–10). Sa Lydda[4637] , giayo niya si Aeneas, nga naparalisa ug nakahigda sa higdaanan sulod sa walo ka tuig, samtang miingon kaniya:

'Aeneas, ginapang-ayo ka ni Jesu-Cristo!' (Buhat 9:32–34)

Sa Joppa[4638] gibanhaw niya ang patay nga dalaga nga si Tabita (Buhat 9:36–42). Ug dili lang ang iyang mga kamot ug ang iyang mga pulong ang nagbuhat og mga milagro, apan bisan ang iyang landong nagdala og pag-ayo: 'nga ilang gidala ang mga masakiton sa gawas sa kadalanan ug gibutang sila sa mga higdaanan ug mga lingkoranan, aron bisan ang landong ni Pedro makatandog sa pipila kanila samtang siya naglabay' (Buhat 5:15). – Ug sa dihang gipahimutang ni Haring Herodes ang iyang kamot sa pipila ka miyembro sa simbahan (sa Jerusalem) aron 'mangdaot kanila' ug, pagkahuman niyang patyon si Santiago, igsuon ni Juan, pinaagi sa espada[4639] , gidakop ni Herodes si San Pedro ug gibutang siya sa prisohan, gipanghigot siya sa duha ka kadena, gipagawas siya sa Anghel sa Ginoo gikan sa iyang mga gapus sa gabii ug gipagawas siya gikan sa prisohan (Buhat 12:1–10). Ang

---

[4637] Lydda – usa ka lungsod sa Palestina, duol sa karon nga Ramla, kaniadto Arimathea.

[4638] Joppa – usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Asya, sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dagat Mediterraneo taliwala sa Caesarea ug Gaza.

[4639] Si Santiago, anak ni Zebedeo, usa sa Napulo'g Duha ka Apostoles ug igsoon sa Ebanghelista Juan. Si San Santiago mao ang unang Apostoles nga namartir atol sa pagpanlupig ni Herodes Agripa, Hari sa mga Hudiyo, niadtong tuig 44 AD. Ang iyang pista mao ang ika-30 sa Abril.

Punong Apostol nga si Pedro mao ang unang nag-abli sa pultahan sa pagtuo alang sa mga Hentil, nga nagbunyag sa Romano nga senturyon nga si Cornelio sa Cesarea[4640] human sa usa ka panan-awon sa usa ka habol nga nanaug gikan sa langit, nga puno sa mga hayop nga upat ka tiil ug mga reptilya, ug usa ka tingog nga nagsugo kang Pedro nga patyon ang tanang mga binuhat, kan-on kini, ug ayaw ituring nga hugaw ang gitino sa Dios; kini nga panan-aw usa ka timaan sa pagbag-o sa mga Hentil ngadto kang Kristo (Buhat 10:1–48). Gisipingan sa Balaang Apostol Pedro si Simon, ang salamangkero nga taga-Samaria, nga hipokritikong midawat sa bunyag ug naningkamot nga mapalit ang gasa sa Espiritu Santo pinaagi sa kuwarta:

'Hinaut nga ang imong pilak,' miingon ang Apostol sa salamangkero, 'mahimong usa ka panalangin sa imong kadaut, tungod kay imong gihunahuna nga mapalit nimo ang gasa sa Dios pinaagi sa kuwarta: wala kay bahin o panulondon niini, kay ang imong kasingkasing dili matarong sa atubangan sa Dios; busa maghinulsol ka niining imong sala ug pag-ampo sa Dios: tingali ang tuyo sa imong kasingkasing pasayloon, kay nakita ko ikaw nga napuno sa mapait nga apdo ug napugngan sa pagkadautan (Buhat 8:18–23).

Ang ubang mga buhat sa Balaang Apostol Pedro nga gihisgutan dinhi gipadayag sa mas detalyado nga paagi sa Balaang Ebanghelyo ug sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Balaang Apostol, nga kanunayng gibasa sa mga simbahan alang sa pagtukod sa mga matinud-anon. Busa, aron mapakunhod ang gitas-on, wala nay kinahanglana nga kuhaon pa ang tanan nga may kalabotan kang San Pedro Apostol gikan niining mga basahon sa Balaang Kasulatan; kini nga mga basahon angay nga mailhan pag-ayo sa mga Ortodoksong Kristohanon. Mahitungod sa dugang nga mga buhat sa pag-ebanghelismo ug mga paningkamot ni San Pedro Apostol, nga gamay ra ang nakahibalo, si San Simeon Metaphrastes[4641] miingon sa mosunod.

Gikan sa Jerusalem[4642] mibyahe si San Pedro paingon sa Caesarea Stratonica[4643] , diin iyang giordinar isip obispo ang usa sa mga presbiter nga kauban niya; pagkahuman nga nakapang-ayo siya sa daghan sa Sidon[4644] ug nakapahimutang og obispo didto, miabot siya sa Berytus[4645] , ug didto usab siya nakapahimutang og obispo; unya miadto siya sa Vivla, ug gikan didto sa Tripoli sa Fenicia[4646] , diin siya nagpuyo uban sa usa ka maalamon nga tawo nga ginganlan og Marson, nga iyang giordinar nga obispo sa mga matinud-anon sa maong siyudad. Gikan sa Tripoli miadto siya sa Orphosia; unya sa Antrada, unya sa isla sa Arados, ug padulong sa Valanea, Pant ug Laodicea[4647] ; didto gipang-ayo niya ang daghang masakiton, gipahawa ang hugaw nga espiritu gikan sa mga gihuptan, ug nagtigom og usa ka kongregasyon sa mga matinud-anon, diin nagtudlo siya og obispo para kanila. Gikan sa Laodicea, miadto si San Pedro sa Antioquia, usa ka siyudad sa Siria[4648] , diin nagtago si Simon ang Salamangkero gikan sa mga sundalong gipadala sa Emperador Romano nga si Claudius[4649] aron dakpon siya; Pagkahibalo niya sa pag-abot ni San Pedro nga Apostol, nilayas si Simon ngadto sa mga siyudad sa Judea. Sa Antioquia, gihayag ni San Pedro ang daghang mga masakiton ug, pagkahuman sa pagwali mahitungod sa Usa ka Dios sa Tulo ka Persona, mitudlo siya og mga obispo: si Marcian para sa Syracuse sa Sicily[4650] ug si Pancratius para sa Tauromenium[4651] . Gikan sa Antioquia, mibyahe si San Pedro paingon sa Tynian sa Kapadokya[4652] ; gikan

---

[4640] Kini nagtumong, siyempre, sa Caesarea sa Palestina, nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo; kining siyudad gitukod pag-usab ni Herodes nga Dako, nga ginganlan kini og Caesarea isip pasidungog kang Cesar Augusto. Ang Apostol Pablo mibisita niini nga lugar (Buhat 9:29–30, 18:28, 21:8); nagpabilin siya dinhi sulod sa duha ka tuig isip usa ka priso (Buhat 23:33, 24:27, 25:4); nagpuyo dinhi si Apostol Felipe (Buhat 21:8); ug namatay dinhi si Herodes Agripa, gipatay sa anghel ug gikaon sa mga ulod (Buhat 12:19–33).

[4641] Usa ka eklesiastikal nga manunulat sa ika-10 nga siglo

[4642] Ang pangunang siyudad sa Palestina, karon usa ka probinsyal nga lungsod sa vilayet (gobernorado) sa Damascus sa Syria (sulod sa Imperyo Ottoman), nahimutang sa daplin sa sapa Kidron sa mga bakilid sa tulo ka sanga sa kabukiran sa Judea: Akra, Sion ug Moriya. Minahal ang Jerusalem sa matag Kristohanon isip sentro sa dagkong mga hitabo sa kasaysayan sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon – isip inahan sa mga simbahan sa Kristohanong relihiyon, diin gikan ang pulong sa Ebanghelyo nga mikaylap sa tibuok uniberso.

[4643] Ang Caesarea Stratonica mao ang Caesarea sa Palestina.

[4644] Ang Sidon usa ka siyudad sa mga Fenicio nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo, diin nahimutang ang Fenicia.

[4645] Berytus o Beryt – usa ka siyudad sa Fenicia, ilado sa karaang panahon isip kulingkingan sa kahayag ug pagkat-on; karon, ang Beryt, nga nailhan nga Beirut, mao ang kapital sa Asyano-Turko nga vilayet (gobernorado) sa Syria ug nagsilbi nga usa ka hinungdanong sentro sa komersyo.

[4646] Ang Byblos ug Tripoli mga siyudad sa Fenicia.

[4647] Laodicea – ang kapital sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor.

[4648] Sirya – usa ka rehiyon sa Asyanong Turko sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo.

[4649] Claudius – Emperador gikan sa 41 hangtod 54 AD.

[4650] Sicilia – usa sa pinakadakong mga isla sa Dagat Mediterraneo, nga karon kabahin na sa Gingharian sa Italya.

didto mibisita siya sa Ancyra sa Galatia[4653] , diin gibanhaw niya ang usa ka patay, nagtukod og simbahan, nagtudlo sa katekismo ug nagbunyag sa daghan, ug mitudlo og usa ka obispo para kanila. Pagbiya sa Ancyra, mibiyahe siya paingon sa Sinope sa Pontus[4654] , ug gikan didto miabot siya sa Amasya, nga nahimutang sa tunga-tunga sa yuta sa Pontus. Unya, pagkahuman sa pagbisita sa Gangra sa Paphlagonia[4655] , Claudiopolis sa Honoriadis ug Bithynia[4656] , ug Nicomedia, mihunong ang Balaang Apostol sa Nicaea[4657] . Sa iyang tuyo nga moadto sa Herusalem alang sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, mibalik siya gikan sa Nicaea, mibyahe paingon sa Pissinunt, unya sa Cappadocia ug Syria. Pagkahuman sa iyang pagbisita pag-usab sa Antioquia, sa katapusan nakaabot siya sa Herusalem. Sa iyang pagpuyo didto, miabot ang Balaang Apostol nga si Pablo aron makita siya, tulo ka tuig human sa iyang pagbag-o ngadto kang Kristo, sama sa iyang gisaysay sa iyang Epistola ngadto sa mga Galacia:

'Paglabay sa tulo ka tuig, misaka ako sa Jerusalem aron makakita kang Pedro ug nagpuyo uban kaniya sulod sa kinse ka adlaw' (Gal. 1:18).

Pagkahuman niyang natukod ang mga regulasyon sa Simbahan niining panahona, misugod si San Pablo sa buluhaton diin siya gitawag; samtang ang Balaang Apostol nga si Pedro mibisita pag-usab sa Antioquia, diin iyang giordinar si Evodius nga obispo; pagkahuman miabot siya sa Sinad, usa ka siyudad sa Phrygia[4658] , mibiyahe siya gikan didto paingon sa Nicomedia[4659] ; didto iyang giordinar si Prochorus nga obispo, nga, sa pagdawat sa pagka-obispo, misunod sa mga bakas ni San Juan nga Teologo. Pag-abot niya gikan sa Nicomedia paingon sa Ilion, usa ka siyudad sa Hellespont[4660] , gitudlo sa Balaang Apostol si Cornelius nga senturyon isip obispo didto ug mibalik siya sa Jerusalem. Didto, ang Ginoong Jesu-Kristo nagpakita kang San Pedro sa usa ka panan-awon, nga miingon:

'Bangon, Pedro, ug adto sa kasadpan: miabot na ang panahon nga siya mapasidan-an pinaagi sa imong pagwali; ug ako anaa kanimo.'

Niadtong panahona, si Simon nga Magus[4661] nadakpan na sa mga sundalong nangita kaniya ug gidala sa Roma[4662] aron atubangon ang silot sa iyang mga binuhatan. Apan siya, tungod kay gilibog niya ang hunahuna sa kadaghanan pinaagi sa iyang mahikal nga limbong, gilimbongan sila nga dili lang siya nakalikay sa silot, apan nagsugod pa gani siya nga giila isip diyos sa kadaghanan. Kining tig-una sa Satan nakapahingangha kaayo kang Cesar Claudius mismo pinaagi sa iyang salamangka, nga usa ka estatwa sa salamangkero gihimo ug gitukod tali sa duha ka taytayan sa Tiber, nga adunay inskripsyon nga: 'Para kang Simon, ang balaang diyos'. Gisulat kini sa detalyado ni Justin ug Irenaeus. Mahitungod kanato (ingon ni Simeon Metaphrastes), mobalik kita sa hilisgutan. Ang bantugang Pedro, pagkahuman niyang gisultihan ang mga igsoon sa panan-awon nga iyang nakita, mihawa

---

[4651] Tauromenia – usa ka hinungdanong siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Sicily duol sa Bukid Taurus – diin gikan ang ngalan niini.

[4652] Kapadokya – usa ka rehiyon sa Asia Minor nga naa sa utlanan sa Armenia ug Silicia.

[4653] Galatia – usa ka talagsaong probinsya sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Phrygia sa kasadpan, Lycaonia ug Cappadocia sa habagatan, Pontus sa sidlakan, ug Bithynia ug Paphlagonia sa amihanan.

[4654] Pontus – usa ka rehiyon sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

[4655] Paphlagonia – usa ka batuhan ug kabukiran nga rehiyon sa amihanang bahin sa Asia Minor.

[4656] Bithynia – usa ka rehiyon sa Asia Minor nga nag-utlanan sa Itom nga Dagat sa amihanan.

[4657] Ang Nicaea nahimutang sa Bithynia (tan-awa ang miaging nota) sa sidlakan nga tumoy sa Danaw Ascania; kaniadto kini usa ka mauswagon nga siyudad sa kalakalan ug bisan pa gani ang lingkoranan sa mga hari. Kini bantog sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan isip lugar sa Unang (niadtong 325) ug Ikapitong (niadtong 787) Ekumenikal nga Konsilyo.

[4658] Ang Frygia usa ka rehiyon sa Asia Minor nga nahimutang taliwala sa Galatia sa amihanan, Pisidia ug Pamphylia sa habagatan. Gipangwalihan kini ni San Pablo nga Apostol.

[4659] Nicomedia – usa ka siyudad sa Bithynia.

[4660] Ang Hellespont mao ang ngalan nga gihatag sa masipit nga nagbulag sa Thracian Chersonesos gikan sa Asya (Troad, Gamay nga Phrygia).

[4661] Sumala sa testimonya ni San Justinong Martir, si Simon nga Magus, nga gikan sa Samaryanong baryo sa Gittah o Titton, nagtuon og pilosopiya sa Alexandria ug sa ulahi nahimong bantog isip usa ka salamangkero, nga nagpaila sa iyang kaugalingon ingon usa ka dakong gahum sa Dios. 'Niadtong panahona, sumala sa mga salaysay sa Romano ug Griyego, mitungha sa nagkalain-laing nasud sa Greko-Romanong kalibutan ang daghang mga tawo nga nailhan nga mga salamangkero, Kaldeo, matematiko ug manan-awag, nga, adunay pipila ka kahibalo sa misteryosong mga gahum nga ang kinaiya niini sa panahona dili pa kaayo masabtan, nagpakita sa ilang kaugalingon ingon nga talagsaong mga indibidwal; ug pinaagi sa pagtambal sa pipila ka mga sakit, pinaagi sa mga orasyon, pagpanagna, propesiya, salamangka, panlimbong ug lain-laing mga limbong, nakahimo og dakong impluwensya sa mga walay kahibalo nga masa nga nadani ang daghang katawhan kanila ug giila nga katingalahan." Apil usab si Simon ang Salamangkero niining kategorya sa mga tawo.

[4662] Ang Roma – kapital sa Imperyong Romano – nahimutang sa sentral nga Italya, sa rehiyon sa Latium, sa duha ka baybayon sa Suba sa Tiber, diin kini mosulod sa dagat.

siya kanila ug, samtang nagbisita sa mga simbahan, mibalik pag-usab sa Antioquia, diin iyang nakaplagan ang balaan nga Apostol Pablo. Didto iyang gitudlo ang mga obispo: si Urvan sa Tarsus[4663] , si Epaphroditus sa Leukia sa Adrianople, si Apelles, igsuon ni Polycarp, sa Smyrna, ug si Figellus sa Ephesus[4664] ; giingon nga ang ulahi, tungod kay naliso sa husto nga dalan, misulod sa pakig-ambit kang Simon. Gikan sa Antioquia, mibiyahe si San Pedro paingon sa Macedonia[4665] , diin nagtudlo usab siya og mga obispo: si Olympus sa mga taga-Filipos[4666] , si Jason sa mga taga-Tesalonica[4667] , ug si Silas sa mga taga-Corinto[4668] , nga iyang nakit-an nga nagpuyo uban sa Balaang Apostol Pablo. Pagkahuman niyang gitudlo si Herodion nga obispo sa Patras, misakay si San Pedro sa barko paingon sa Sicilyo ug, pag-abot niya sa Tauromenium, nagpuyo siya og mubo nga panahon uban ni Pancratius, usa ka tawo nga labing maalam sa pagsulti; pagkahuman niyang nagwali ug nagbunyag sa usa ka si Maximus didto ug gitudlo siya nga obispo, miabot siya sa Roma.

Sa Roma, si San Pedro nga Apostol nagwali adlaw-adlaw sa mga plasa ug sa mga panimalay sa mga tawo mahitungod sa Usa ka Dios – ang Makagagahum nga Amahan – ug sa Usa ka Ginoo nga si Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, tinuod nga Dios gikan sa tinuod nga Dios, ug sa Usa ka Espiritu Santo, ang Ginoo nga nagahatag kinabuhi; ug gidani niya ang daghang tawo ngadto sa pagtuo kang Kristo, gipagawas sila gikan sa limbong sa idolatriya pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Sa pagkakita niini tanan, si Simon nga salamangkero wala magpabilin nga hilom ni nagtago sa iyang dautang buot batok kang San Pedro – giisip niya ang pagwali sa Apostol, nga nagpabagsak sa iyang himaya, ingon usa ka pagdaot; ug ang salamangkero misugod sa hayag nga pagsupak sa tinuod nga pagtulon-an sa Apostol pinaagi sa iyang malimbungong mga pulong ug buhat – walay bisan gamay nga kaulaw, iyang gisupak si San Pedro sa tunga-tunga sa siyudad. Gilibog sa salamangkero ang mga tawo, nagpukaw og katingalahang mga hunahuna sa ilang sulod; nagpakita siya og mga hulagway sa wala pa ug human kaniya, ug gisultihan ang mga tawo nga kini mao ang mga kalag sa mga patay; gipakita usab niya ang mga nabanhaw gikan sa kamatayon, nga nagluhod kaniya sama sa usa ka dios; giayo niya ang mga pilay, gibalik ang ilang abilidad sa paglakaw ug pagdagan. Apan kining tanan dili tinuod nga realidad, kondili usa ka hulagway, sama sa mitikal nga Proteus[4669] , nga nag-usab-usab sa iyang porma sa lain-laing paagi: usahay magpakita nga adunay duha ka nawong, usahay, pagkahuman sa mubo nga panahon, mausab ngadto sa kanding, bitin o langgam, ug sa uban pang panahon mokuha sa porma sa kalayo; sa mubo, mokuha sa bisan unsang porma aron limbongan ang mga buang. Apan igo na alang sa dakong Apostol sa Ginoo ang paglantaw sa mga buhat ni Simon – ug dayon nawala ang iyang salamangka.

Mahitungod sa pakigbisog sa Balaang Apostol Pedro batok kang Simon nga salamangkero, gawas pa kang Metaphrastus, ang Prologo ug ang Dakong Menaion-Chetii usab nagreport sa mosunod.

Sa dihang miabot si San Pedro sa Roma ug nahibalo nga si Simon, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Kristo, nagbuhat og dagkong milagro sa atubangan sa mga mata sa katawhan, siya, nga nagdilaab sa kadasig alang

---

[4663] Tarsus – kaniadto usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor, kapital sa probinsya sa Cilicia, sa Suba sa Cydnus, dili layo sa Dagat Mediteranyo. Bisan karon, kini usa gihapon ka hinungdanong sentro sa komersyo nga adunay 40,000 ka lumolupyo.

[4664] Efeso – usa ka sentro sa kalakalan sa baybayon ug kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Ioppia; sa ulahi nahimong sentro sa ministeryo ni Apostol Juan nga Teologo; ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon dinhi niadtong 431; karon, ang Efeso mao ang kabos nga Turko nga baryo nga Ayasuluk.

[4665] Troad – usa ka siyudad sa baybayon diin mubo ra ang biyahe sa dagat paingon sa Europa. – Macedonia – usa ka rehiyon sa baybayon nga nag-utlanan sa Kapupud-an sa amihanan-kasadpan.

[4666] Ang siyudad sa Filipos, diin ang mga Kristohanon gisulatan ni San Pablo nga Apostol og sulat, nahimutang sa Macedonia, sa Suba sa Strymon, dili layo sa Dagat Aegean; kini usa sa labing iladong siyudad sa rehiyon, mao nga gitawag kini sa awtor sa Basahon sa Mga Buhat nga Pinakamauna sa mga bantugang siyudad sa maong rehiyon (Mga Buhat 16:12); Ang simbahan sa Filipos gitukod ni San Pablo nga Apostol atol sa iyang ikaduhang misyonaryong pagpanaw.

[4667] Usa ka siyudad sa Macedonia.

[4668] Corinto – sa kasadpan sa Atenas, sa usa ka isthmus, ilado sa karaang panahon tungod sa halapad nga kalakalan, ug mao ang puwesto sa gobernador nga Romano niadtong panahona.

[4669] Proteus – usa ka tigulang nga nagpuyo sa dagat ug propeta, usa sa mga mitikal nga diyos sa Gresya nga sakop ni Poseidon, ang diyos sa dagat, nga nag-atiman sa mga panon sa selyo nga iya sa diyosa Amphitrite. Giingon nga nagpuyo siya sa isla sa Phoros o Korpafos, diin mogawas siya gikan sa tubig aron magpahulay sa landong sa mga bakilid sa baybayon. Aron makakuha og propesiya gikan kaniya, kinahanglan siyang dakpon ug pugson o limbongan, kay mausab-usab siya og porma, ug kasagaran makalikay siya sa mga nagpaabot sa iyang mga propesiya.

sa tinuod nga Dios, mibyahe paingon sa balay ni Simon, diin sa ganghaan nakit-an niya ang daghang katawhan; gipugngan nila ang Apostol nga mosulod sa balay. Unya miingon si San Pedro:

'Ngano man nga ginababagan ninyo ko sa pag-adto kang kana nga limbongon nga salamangkero?'

'Dili siya salamangkero,' tubag sa mga tawo, 'apan usa ka gamhanang dios; nagbutang siya og bantay sa iyang ganghaan nga nakahibalo sa hunahuna sa mga tawo.'

Sa pagbati niini nga mga pulong, ilang gipakita sa balaan nga Apostol ang usa ka itom nga iro nga naghigda sa ganghaan, ug miingon:

'Kini nga iro mamamatay sa tanan nga maghunahuna og bakak bahin kang Simon.'

'Nagaingon ko sa kamatuoran bahin kaniya,' miuyon si San Pedro, 'si Simon iya sa yawa.'

Unya, sa pagduol sa Apostol sa iro, miingon siya:

'Adto ug sultihi si Simon: Gusto ni Pedro, ang Apostol ni Cristo, mosulod sa imong balay.'

Miadto ang iro ug, mitultol sa pinulongang tawo, gisulti kang Simon ang gisugo ni San Pedro nga Apostol. Ang tanan nga nakadungog sa iro nga misulti napuno sa kahadlok. Si Simon, sa baylo, gipabalik ang maong iro uban sa mga pulong:

'Pasud-a si Pedro dinhi.'

Sa pagsulod sa balaan nga Apostol sa balay, gisugdan ni Simon ang pagbuhat sa iyang salamangka sa atubangan sa mga tawo, sa klarong panan-aw ni San Pedro. Apan ang balaan nga Apostol naghimo og dagkong mga milagro pinaagi sa gahum ni Kristo. Unsa man gyud kini? Niining daghang mga milagro, ang karaang Griyegong historyador sa simbahan nga si Egesippus, nga nabuhi sa panahon sa mga Apostoles[4670] , naghinumdom sa mosunod nga dakong milagro. Sa Roma, namatay sa sayo pa nga edad ang anak nga lalaki sa usa ka iladong balo nga gikan sa maharlikang kaliwatan; ug ang iyang inahan naghilak nga dili mapahupay alang kaniya; ang mga nakaluoy kaniya naghinumdom sa mga tawo nga miabot sa Roma—si Pedro ug si Simon nga Mago—ug giunsa nila pagbanhaw sa mga patay; busa ang uban mitawag kang Pedro nga moanha sa patay, samtang ang uban mitawag kang Simon. Daghang mga maharlika ug mga ordinaryong tawo ang nagtigom alang sa lubong sa batan-ong lalaki. Ug si San Pedro miingon kang Simon ang Salamangkero, nga nagpasigarbo sa iyang gahum sa atubangan sa tanan:

'Kinsa man kanamo ang makapabangon niining patay nga tawo, ang pagtulon-anon niadtong tawo kinahanglan maila nga tinuod.'

Gisugotan sa mga tawo ang desisyon sa Apostol. Apan si Simon, nga nagsalig sa iyang mahikal nga limbong, mitubag sa mga tawo:

'Kung akong buhion ang patay, imo bang patyon si Pedro?'

'Sunogon nato ang buhing tawo sa atubangan mismo sa imong mga mata!' ingon sa mga tawo.

Miadto si Simon sa lubnganan sa namatay, gisugdan niya ang iyang salamangka ug, uban sa tabang sa mga demonyo, napalihok niya ang ulo sa patay. Dali dayon, misinggit ang mga tawo nga buhi pa ang batan-on – nga nabanhaw siya gikan sa kamatayon. Gusto nila nga dad-on si San Pedro aron sunogon sa poste nga walay paglangan. Apan ang Apostol, mitunlo sa iyang kamot, nangayo og hilom; ug sa paghilom, miingon siya:

'Kung buhi gayud ang batan-on, tugoti siyang motindog, mosulti ug molakaw; apan hangtud nga makita ninyo kini, ayaw kamo pagduha-duha nga ginadani kamo ni Simon sa iyang salamangka.'

Naglibot-libot si Simon sa lubong sa dugay nga panahon, nag-awhag sa gahum sa demonyo, apan wala'y kapuslanan; unya gusto na siyang modagan sa kaulaw; apan gipugngan siya sa mga tawo. Ug si San Pedro, ang tinuod nga tigbuhat sa mga milagro nga nagbanhaw kang Tabita gikan sa kamatayon ug naghimo pa ug daghang ubang himayaong mga milagro, mitindog sa gilay-on, gitangtang ang iyang mga mata ug mga kamot paingon sa langit, ug misugod sa pag-ampo:

[4670] Si Egesippus mao ang awtor sa *Memorabilia*, usa ka buhat nga adunay lima ka libro nga wala na mapreserbar. Ang impormasyon bahin sa iyang kinabuhi ug buhat, bisan pa man guba kaayo, gihatag sa 'Amahan sa Kasaysayan sa Simbahan', si Eusebius, Obispo sa Caesarea. Gireport niya nga si Hegesippus usa ka Kristohanon nga taga-Hudiyo nga nabuhi sa ikaduhang siglo; mibyahe siya paingon sa Korinto ug Roma, diin siya nagpuyo sulod sa taas kaayo nga panahon, nakigkita sa daghang mga obispo didto ug nakigpulong kanila bahin sa mga doktrina. Namatay si Egesippus atol sa paghari ni Commodus (180–192). Lisod isulti ang bisan unsang klaro nga butang bahin sa sulod ug kinaiya sa buhat ni Egesippus; mahimo lamang natong hinumduman nga, lagmit, kini usa ka historikal ug ekspositori nga kinaiya, nga gilaraw batok sa mga Gnosticong erehiya.

'Ginoong Jesu-Cristo, nga nagsugo kanamo sa pagbanhaw sa mga patay sa Iyong ngalan, ako naghangyo Kanimo, buhiona pag-usab kining batan-ong lalaki, aron ang mga nagtigum dinhi makahibalo nga Ikaw mao ang tinuod nga Dios ug wala nay lain gawas Kanimo, nga nagkinabuhi ug nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.'

Human niini nga pag-ampo, gitawag niya ang patay nga lalaki:

– Batan-on! Bangon – ang akong Ginoong Jesu-Cristo nag-ayo ug nagbanhaw kanimo gikan sa kamatayon.

Ug sa diha-diha dayon, mibuka ang mga mata sa patay, mibangon siya, ug misugod sa paglakaw ug pagsulti.

Kini nga salaysay ni Egesippus gisumpay ni Marcellus nga taga-Roma, nga sa sinugdan usa ka disipulo ni Simon nga Mago, nga sa ulahi gipakabalaan ni Apostol Pedro pinaagi sa balaang pagtuo ug balaang pagbunyag. Sa iyang epistola ngadto sa mga balaang martir nga sila Nero ug Archilius, naghisgot si Marcellus mahitungod sa batan-ong lalaki nga gibanhaw gikan sa mga patay sa balaang Apostol:

Ang batan-on, nga nahulog sa tiilan ni San Pedro, misinggit:

'Nakita nako ang Ginoong Jesus nga nagmando sa mga Anghel nga ibalik ko, pinaagi sa inyong pag-ampo, ngadto sa akong inahan nga balo.'

Unya ang tibuok katawhan misugod og singgit:

'Usa ra ka Dios, ug wala nay lain gawas sa Dios nga giangkon ni Pedro!'

Si Simon nga salamangkero, bisan pa niana, nilayas, human niya gamita ang iyang demonyong gahum aron usbon ang iyang ulo ngadto sa ulo sa iro; bisan pa niana, gidakop siya sa mga tawo, ang uban gusto siyang batuhon, ang uban gusto siyang sunogon. Apan ang Balaang Apostol Pedro misupak niini, nga miingon:

'Ang atong Ginoo ug Magtutudlo wala magmando kanato nga mubaylo sa dautan og dautan – pasagdi siya; pasagdi siya nga moadto bisan asa niya gusto: nakasinati na siya og igo nga kaulaw, pasipala ug sa pagkahibalo nga walay gahum ang iyang salamangka.'

'Sa dihang napalaya na si Simon,' matud ni Marcellus, 'niadto siya kanako, nagtuo nga wala ko kahibalo sa milagrosong panghitabo. Gitali ni Simon ang usa ka dako kaayong iro sa ganghaan sa akong balay gamit ang puthaw nga kadena ug miingon kanako:

'Tan-awa nako,' ingon niya, 'kung moanha si Pedro kanimo sama sa kanunay.'

Ug pagkahuman sa usa ka oras, miabot si San Pedro sa pultahan, gipalagpot ang aso, ug miingon niini:

Adto ug sultihi si Simon nga salamangkero: undang sa pagpanglimbong, pinaagi sa gahum sa demonyo, sa mga tawo nga giubanan ni Kristo sa Iyang Dugo.'

Miadto ang iro ug, daw usa ka tawo, gipahibalo ni Simon ang mga pulong sa Apostol. Pagkadungog niini (ingon ni Marcellus), midali ko sa pagsugat kang San Pedro ug gidawat siya nga may dungog sa akong balay; apan si Simon ug ang iro, gipahawa nako. Ang iro, bisan wala'y gisamari nga lain, mihugno kang Simon mismo ug, gikuptan siya sa iyang mga ngipon, gilabay siya sa yuta. Pagkakita niini gikan sa bintana, si San Pedro, sa ngalan ni Kristo, gisugo ang iro nga dili hikapon ang lawas ni Simon. Ang iro, nga wala gani hikapa ang lawas sa salamangkero, gisi-gisi ang tanan niyang sinina, nga nahabilin siyang lubos nga hubad. Pagkakita niini, ang mga tawo misinggit kang Simon, nagbinuang ug nagpanamastamas kaniya; ug dayon gipahawa siya sa siyudad kauban ang iro. Tungod sa ingon nga kaulaw ug pagdaot, wala magpakita si Simon sa iyang nawong sa Roma sulod sa tibuok tuig – hangtod nadungog sa manununod ni Claudius, si Nero[4671] , usa ka dili matinud-anon nga magmamando, gikan sa dautang mga tawo ang pagdayeg sa malisyosong salamangkero; gipangita ni Nero si Simon, nahigugma kaayo kaniya, ug gidani siya duol kaniya isip usa ka higala.

Dugang pa, ang Prologo ug ang Dakong Menaion naghisgot usab sa mosunod mahitungod kang Simon nga salamangkero.

Gisugo ni Simon nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada, nga nagsaad nga mubanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw; apan imbis siya mismo, gibutang niya ang usa ka karnero ilawom sa espada, nga gihatagan og gahum nga magpakita nga usa ka tawo; busa ang karnero ang giputol ang ulo imbis sa salamangkero. Si San Pedro,

[4671] Emperador 54–68 AD.

bisan pa, pagkahuman niyang gipalayas ang demonyong ilusyon, gipadayag ang bakak ni Simon: nakita sa tanan nga dili si Simon kondili usa ka karnero ang giputol ang ulo.

Mahitungod sa katapusang kadaugan ni San Pedro batok sa salamangkero, nga mao ang hinungdan sa pagkahugno niini, nagkasinabot ang tanang sugilanon sa mosunod.

Tungod kay dili niya mapildi si Balaang Apostol Pedro sa bisan unsang paagi, ug dili na niya ikapugos ang kaulaw ug pagdaot, ang salamangkero misumpa nga mosaka sa langit. Gitigom niya ang tanang demonyo nga nag-alagad kaniya, si Simon, nga nagsul-ob og korona sa laurel sa iyang ulo, miadto sa sentro sa siyudad sa Roma sa usa ka hataas nga gusali; pagkahuman mosaka sa tumoy niini, misugod siya og pakigpulong nga masuko sa mga tawo gikan sa kahitas-an sa gusali:

'Tungod kay kamo, mga Romano, nagpadayon sa inyong kabuang hangtod karon ug, pagbiya kanako, nagsunod kang Pedro, biyaon usab tika; Dili na nako panalipdan ang siyudad, apan sugoan nako ang akong mga anghel nga kuhaon ko sa ilang mga bukton sa atubangan mismo sa inyong mga mata, ug mosaka ko ngadto sa akong Amahan sa langit, diin gikan ko magpadala kaninyo og dagkong silot tungod kay wala kamo maminaw sa akong mga pulong ug wala kamo motuo sa akong mga buhat."

Pagkahuman niya og sulti niini, gipakpak sa salamangkero ang iyang mga kamot ug milukso sa hangin; gisuportahan sa mga demonyo, misugod siya og lupad sa hangin, nga misaka paingon sa taas. Ang mga tawo, sa dakong katingala, miingon sa usag usa:

'Kini ang buhat sa Dios – molupad sa hangin samtang unod!'

Apan ang bantugang Apostol Pedro misugod og ampo sa tingog nga kusog ngadto sa Dios, aron madungog sa tanan:

'Ginoong Hesukristo, akong Dios! Ipadayag ang limbong niining salamangkero, aron ang mga nagtuo kanimo dili malimbong!'

Ug unya misinggit siya:

– 'O mga demonyo! Ginasugo ko kamo sa ngalan sa akong Dios: ayaw ninyo siya dad-a pa, kundili biyaan ninyo siya diin siya karon naa sa hangin.'

Ug sa diha-diha dayon ang mga demonyo, nga nagsunod sa sugo sa Apostol, mibiya kang Simon sa tunga-tunga sa hangin; ug ang maldito nga salamangkero milupad paubos sa yuta, sama sa pagkahulog sa yawa gikan sa langit, ug sa pagkahulog nabungkag. Ang mga tawo nga naa sa maong talan-awon misinggit sa dugay nga panahon:

'Dako ang Dios nga gipangwali ni Pedro, ug tinuod nga walay lain Dios gawas Niya!'

Sa bahin sa nahulog nga salamangkero, bisan pa nga grabe siya'g samdan, pinaagi sa probidensya sa Dios buhi pa siya, aron maila niya ang pagkawalay gahum sa mga gisumpa nga demonyo ug sa iyang kaugalingon, mapuno sa kaulaw, ug masabtan ang gahum sa labawng makagahum nga Dios. Tungod kay nabungkag ang iyang mga bukog, natagak siya sa yuta nga nag-antos sa dili masukod nga kasakit; ug sa sunod buntag, sa tunga sa grabeng pag-antos, gipagawas niya ang iyang hugaw nga kalag, nga iyang gisumite sa kamot sa mga demonyo aron dad-on sa impyerno kang Satanas, ang ilang amahan. Sa bahin ni San Pedro, pagkahuman sa pagkahugno ni Simon, mitindog siya sa usa ka hataas nga dapit ug, sa paghatag og senyas sa kahilom gamit ang iyang kamot, misugod sa pagtudlo sa mga tawo mahitungod sa tinuod nga Dios; ug pinaagi sa iyang taas nga pakigpulong, daghan ang iyang napasulod sa Kristohanong pagtuo.

Si Emperador Nero, sa pagkahibalo sa makauwaw nga kamatayon sa iyang amigo, nasuko kaayo kang San Pedro ug gusto siyang patyon. Apan, sumala sa gisaysay ni San Metaphrastus, ang masuko nga emperador wala dayon gipatuman ang iyang dautang tuyo batok kang San Pedro nga Apostol, kondili pagkahuman sa pipila ka tuig. Pagkahuman sa kamatayon ni Simon nga Mago, wala magpabilin og dugay si San Pedro sa Roma; human nakapabawtismo ug nakabunyag sa daghan, gipalig-on niya ang Simbahan ug gitudlo si Linus nga obispo, mibiya siya sa Roma paingon sa Tarracina[4672] , diin gitudlo niya si Epaphroditus (lain nga tawo kaysa sa gihisgutan sa ibabaw) nga obispo.

[4672] Tarracina o Tarracon – usa ka karaang panuluyan sa mga Iberian sa silangang baybayon sa Espanya taliwala sa Pyrenees ug sa Iberian Peninsula, sa Suba sa Tulcis.

Pag-abot niya sa Sirmium, usa ka siyudad sa Espanya, ug pagkahuman niyang giordinar si Epenetus nga obispo didto, mibalik siya sa Cartago sa Aprika, diin gikonsagra niya si Criscens nga obispo. Pag-abot niya sa Ehipto, mitudlo siya og mga obispo didto: si Rufus sa Thebes sa Pito ka Pultahan, ug si Marcos nga Ebanghelista sa Alexandria. Unya, pinaagi sa diwibino nga pagpadayag, naa siya sa Jerusalem sa adlaw sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios, ug mibalik pag-usab sa Ehipto. Sa pagbiyahe sa Aprika, nakaabot siya sa Roma, gikan diin miadto siya sa Milan[4673] , ug unya sa Photica, diin nag-ordinar siya og mga obispo ug mga presbiter. Pagkahuman sa pagbiyahe ngadto sa Britanya[4674] , nagpuyo siya didto sa dugay nga panahon, nga nagdani sa daghang mga tawo ngadto sa Kristohanong pagtuo. Sa Britanya, ang Balaang Apostol Pedro nakakita og panan-aw sa usa ka anghel, nga miingon kaniya:

'Petro! Duol na ang panahon sa imong pagbiya niining kinabuhi. Kinahanglan ka moadto sa Roma, diin, human ka makasinati og kamatayon sa krus, madawat nimo ang takus nga ganti gikan kang Kristo nga Ginoo.'

Pagpasalamat sa Diyos, nagpabilin si Santo Pedro sa Britanya sulod sa pipila ka adlaw human sa pagpakita, nagpalig-on sa mga simbahan ug nag-orden sa mga obispo, presbiteryo, ug diakon. Sa ikalabinduhang tuig sa paghari ni Nero, miabot siya sa Roma ug gitudlo si Clemente nga obispo aron motabang kaniya sa pagdumala sa Simbahan, bisan pa man nga misalikway kini si Clemente, kay dili niya gusto nga mopasan sa ingon ana ka bug-at nga karga. Sa pagtagad sa mga pagdasig sa Apostol, si Clemente, sama sa usa ka masunuron nga anak, mipailawom sa iyang liog sa yoke ni Cristo ug, kauban ang iyang magtutudlo ug uban pang mga balaan nga tawo, gipadagan ang karwahe sa Pulong sa Dios. Ug daghang mga mahimayaon ug bantugang mga lalaki ug babaye sa Roma ang napasidlak sa pagtuo ug balaang binunyag. Karon, ang Emperador Nero adunay duha ka asawa nga talagsaon ang katahum, nga iyang gihigugma labaw pa sa tanan niyang uban pang mga concubine. Pagdawat nila sa balaan nga pagtuo, nagpasiya sila nga magkinabuhi nga putli ug misalikway sa pagsunod sa maluoy nga tinguha sa emperador. Siya, bisan pa—usa ka labing walay hiya ug dili mapugngan nga salbahis—nasuko kaayo niini batok sa tibuok Simbahan sa mga matinud-anon, ug labi na kang Apostol Pedro—ang responsable sa pagbag-o sa mga babaye nga nahisgutan paingon kang Kristo, nga nagsugod sa pagpuyo og matinahuron nga kinabuhi (nahinumdom usab ang emperador sa kamatayon sa iyang pinalanggang higala nga si Simon nga salamangkero)—ug misugod sa pagpangita kang San Pedro aron patyon siya. Ang giingon nga historyador sa simbahan nga si Egesippus nagreport nga sa dihang gipangita si San Pedro aron patyon, ang mga matinud-anon nangayo kaniya, alang sa kaayohan sa kadaghanan, nga motago – mobiya sa Roma. Dili mouyon ang Apostol niini bisan unsang paagi, kay mas gusto niya nga mag-antos ug mamatay alang kang Kristo; samtang ang mga matinud-anon, nga nagahilak, nangayo sa Apostol nga luwasa ang iyang kinabuhi, nga importante kaayo sa Balaang Simbahan, nga gihampak sa mga balod sa kalamidad taliwala sa mga dili motuo. Sa pag-uyon sa mapait nga hangyo sa tibuok niyang panon, misaad si San Pedro nga motago sa gawas sa siyudad, ug sa sunod nga gabii, pagkahuman niyang nakigkita sa tanan human sa panalangin sa komunidad, mibiyahe siya nga nag-inusara. Ug sa pag-abot niya sa ganghaan sa siyudad, nakita niya ang Ginoong Jesu-Kristo nga nagpadulong kaniya sulod sa siyudad; mitungo siya sa atubangan Niya, ug nangutana si San Pedro:

'Ani-a ba mo, Ginoo?'

'Paingon ko sa Roma aron ipakrus pag-usab,' tubag sa Ginoo, ug nahimong dili makita.

Namatngon ang nabigla nga Apostol nga si Kristo, nga nag-antos sa Iyang mga sulugoon sama sa Iyang kaugalingong tinuod nga mga miyembro, gusto usab mag-antos sa Iyang kaugalingong lawas sa Roma. Busa, mibalik siya pag-usab ngadto sa mga matinud-anon ug gidala sa mga sundalo paingon sa iyang kamatayon. Sumala kang San Metaphrastus, si San Pedro wala madakpan nga nag-inusara, kondili uban sa daghang mga matinud-anon, nga apil kanila sila Clemente, Herodion ug Olympus; ang ilang taga-usig naghukom nga putlon sila sa ulo gamit ang espada, ug si San Pedro nga Apostol ipapako sa krus. Pagkahuman nila dakpon ang mga gipahamutang, gidala sila sa mga sundalo ngadto sa lugar sa pagbitay; Gipasagdan nila si Clemente, tungod kay paryente siya sa emperador, ug gipagawas siya; apan sila Herodion ug Olympus, nga miadto sa Roma uban ni

---

[4673] Lagmit nga nahimutang kini sa Gaul.

[4674] Sa ngalan nga Britannia, ang mga karaang tawo unang nagtumong sa tanang mga isla nga nahimutang sa amihanan sa Gaul tali sa German Sea ug Atlantic Ocean. Ang termino nga Britannia gigamit panguna aron itumong sa pinakadako niini, nga adunay lumad nga ngalan nga Albion.

Apostol Pedro, gipatay sa espada kauban ang daghang mga magtutuo. Si San Pedro, bisan pa niana, nangaliya sa iyang mga magtatuli nga ipako siya sa krus nga nakabaliktad, aron pasidunggan ang iyang Ginoo, nga nagpako sa Iyang kaugalingon sa krus sumala sa Iyang kaugalingong kabubut-on – wala siya magtinguha nga kapareho Niya sa paagi sa pagkapako sa krus, kay gusto niya nga itungo ang iyang ulo sa Iyang mga tiil. Busa, mao kini ang pagpanaw sa dakong Apostol sa Ginoo, si San Pedro, nga naghimaya sa Dios pinaagi sa iyang kamatayon sa krus: samtang nag-antos sa dakong kasakit tungod sa mga pako sa iyang mga kamot ug tiil, iyang gisumite ang iyang walay-daotang kalag sa mga kamot sa Dios niadtong ika-29 sa Hunyo sa tuig[4675] . Ang iyang disipulo, si San Clemente, pagkahuman niyang gipangayo ang lawas sa Apostol, gikuha kini gikan sa krus, gitago kini, ug pagkahuman niyang gitigum ang nahibilin nga mga matinud-anon ug mga balaan nga lalaki, gilubong kini uban ang dungog; sa samang paagi, ang mga lawas ni Herodion, Olympus ug sa uban pang matinud-anon nga nag-antos uban kaniya gihatagan og dungganong lubong, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Ang Kinabuhi, mga Buhat ug Pagkamartir sa Balaan, Himayaon ug Pinadayeg nga Punong Apostol Pablo

Gisaulog sa Hunyo 29

Si San Pablo Apostol, kaniadto nga nailhan nga si Saulo[4676] sa wala pa ang iyang pagka-apostol, natawo siyang Hudiyo, gikan sa tribo ni Benjamin; natawo siya sa Tarsus sa Cilicia sa mga ginikanan nga maharlika nga kaniadto nagpuyo sa Roma apan sa ulahi mibalhin sa Tarsus sa Cilicia[4677] , nga naggunit sa dungganong titulo nga mga lungsoranon sa Roma; tungod niini, si Pablo gitawag usab nga lungsoranon sa Roma. Kinsanay siya ni San Esteban nga Unang Martir ug (tingali kauban niya) gipadala sa iyang mga ginikanan sa Jerusalem aron magtuon sa Balaod ni Moises; didto siya usa sa mga disipulo ni Gamaliel, usa ka bantog nga magtutudlo sa Jerusalem. Ang iyang kauban sa pagtuon ug higala mao si Bernabé, nga sa ulahi nahimong Apostol ni Cristo. Gitudlo pag-ayo ni Saulo ang Balaod sa mga Amahan, nahimong dakong sumusunod niini, ug misalmot sa partido sa mga Pariseo (mga istriktong masigasig sa tanang tradisyonal ug panagway nga matinud-anon).

Niadtong panahona, sa Jerusalem ug sa mga kasikbit nga lungsod ug rehiyon, ang mga balaang Apostoles nagwali sa Ebanghelyo ni Cristo; ug kanunay silang nakig-away sa taas nga debate sa mga Pariseo ug mga Sadusiyo (nga misalikway sa tradisyon ug wala motuo sa pagkawalay kamatayon sa kalag) ug sa tanang mga eskriba ug magtutudlo sa Balaod nga Hudiyo, nga kanunay nagdumot ug naglutos sa mga magwawali ni Cristo. Gihigugma usab ni Saulo ang mga Balaang Apostoles; wala gani siya maminaw sa pagwali bahin kang Kristo, giyagong si Bernabe (nga nahimong apostol na ni Kristo), ug nagpasipala batok sa Ginoong Kristo. Ug sa dihang ang balaan nga protomartir nga si Esteban gipangbato sa mga Hudiyo, si Saulo wala lamang makabati og kalooy sa walay sala nga pag-uga sa dugo sa iyang kaugalingong paryente, apan giaprubahan pa gayud niya ang pagpatay

---

[4675] Si San Pedro nga Apostol namatay niadtong tuig 67 AD, sa samang panahon kang San Pablo nga Apostol. Si San Pedro nga Apostol gilubong sa Bukid Vatican, samtang si San Pablo nga Apostol gilubong duol sa Dalan Ostian, dili layo sa Roma. Sumala sa tradisyon sa Simbahang Romano, ang mga bungo sa duha ka apostoles gitipigan sa Basilika sa Lateran sa Roma; ang lawas ni San Pedro nagapahulay sa Basilika ni San Pedro, samtang ang lawas ni San Pablo naa sa iyang simbahan sa Ostian Way. – Gikan kang San Pedro Apostol, ang Balaang Simbahan nagpanag-iya, isip bililhon nga panulondon, sa iyang duha ka Epistola; ang una niini gisulat mga tuig 65 sa Babilonia, ug ang ikaduha sa dili madugay sa wala pa ang iyang kamatayon sa Roma. Niining mga sulat, si San Pedro nga Apostol nag-awhag sa mga Kristohanon nga magkinabuhi nga istrikto, balaan, ug putli, nga angay sa ilang hataas nga pagtawag, nga nagpahimangno kanila batok sa pagpalimbong sa mga tukso sa pagano ug batok sa mga pagtulon-an sa umaabot nga mga bakak nga magtutudlo.

[4676] Si Saulo usa ka Hebreohanon nga ngalan nga nagpasabot og 'gitinguha' o 'gipangamuan'; si Pablo usa ka Romanhong ngalan nga nagpasabot og 'gamay'. Nagtuo ang pipila ka mga eskolar nga siya usa ka dugay nga gipaabot nga panganay nga anak nga lalaki ug nadawat niya ang duha ka ngalan sa iyang pagkahimugso, isip usa ka Romanhong lungsoranon, nga nagsunod sa ngalan sa iyang amahan. Si San Dimitri sa Rostov, bisan pa, sumala sa opinyon ni San Juan Crisostomo, Ambrosio ug uban pa, nagtuo nga si Saulo giusab ang ngalan ngadto kang Pablo sa mismong higayon sa iyang pagbunyag. Sa Basahon sa Mga Buhat, bisan pa, walay paghisgot kon kanus-a o ngano nahitabo kini nga pag-usab sa ngalan.

[4677] Tarsus – kaniadto usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor, kapital sa probinsya sa Cilicia, nahimutang sa Suba sa Cydnus, dili layo sa Dagat Mediteranyo. Bisan karon, nagpabilin kini nga usa ka hinungdanong sentro sa komersyo nga adunay populasyon nga 40,000.

ug nagbantay sa mga bisti sa mga Hudiyo nga nagbato kang Esteban. Pagkahuman, pagkahuman nakakuha og pagtugot gikan sa mga punong pari ug mga anciano sa mga Hudiyo, iyang gipanglutos ang Simbahan (ang tigum sa mga matinud-anon) uban sa mas grabe pang kalupigan, misulod sa mga balay ug gidakop ang mga lalaki ug babaye, ug gipadala sila sa prisohan. Dili siya kontento sa paglutos sa mga matinud-anon sa Jerusalem, ug nagpadayon sa pagginhawa og hulga ug pagpatay batok sa mga disipulo sa Ginoo, mibyahe siya paingon sa Damascus[4678] , nagbitbit og mga sulat gikan sa punong pari ngadto sa mga sinagoga, aron didto usab, bisan kinsa niyang makaplagan nga nagtuo kang Cristo, mga lalaki ug mga babaye, iyang mapugos ug madala sa Jerusalem. Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Tiberio[4679] .

Samtang nagkadool si Saulo sa Damascus, kalit nga misidlak kaniya ang usa ka kahayag gikan sa langit (ka-kalit, ka-kusog ug ka-hayag kaayo nga nahugno siya sa yuta), ug niining taknaa nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya: 'Saulo, Saulo! Ngano man nga ginapanglutos mo ako?' Napuno siya sa katingala ug nangutana, 'Kinsa Ka, Ginoo?' Mitubag ang Ginoo, 'Ako si Jesus, nga imong gipanglutos; lisod para kanimo ang pagpanukol batok sa mga pike'[4680] . Si Saulo, nga nagkurog sa kahadlok, nangutana, 'Ginoo, unsa ang gusto Nimong buhaton nako?' Ug ang Ginoo miingon, 'Tindog ka ug sugod sa siyudad; didto ikaw pagasultihan unsay buhaton nimo' (Buhat 9:4–6).

Ang mga sundalong nag-uban kang Saulo napuno usab sa kahadlok; natandog sa usa ka katingalahang kahayag, nagbarog silang naparalisa: nadungog nila ang tingog nga misulti kang Saulo, apan wala silay nakita.

Sumala sa sugo sa Ginoo, mibangon si Saulo gikan sa yuta, ug bisan pa nga abli ang iyang mga mata, wala siya makakita og bisan kinsa: nabuta ang iyang pisikal nga mga mata, apan ang iyang espirituhanong mga mata nagsugod na sa pagtan-aw.

Gikuptan siya sa kamot sa mga kauban ug tinerbang ni Saulo ug gidala siya sa Damasco; didto siya nagpabilin sulod sa tulo ka adlaw nga wala makakita bisan unsa, ug sa espiritu sa paghinulsol, wala siya mokaon o miminom, apan nag-ampo nga walay hunong aron ipadayag sa Ginoo ang Iyang kabubut-on kaniya.

Didto sa Damasco anaa ang balaan nga Apostol Ananias[4681] , kinsa gisugo sa Ginoo, nga nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, nga pangitaon si Saulo, nga nagpuyo sa balay sa usa ka tawo nga ginganlan og Juda, ug ablihan ang iyang pisikal nga mga mata pinaagi sa pagbutang sa iyang mga kamot kaniya, ug ang iyang espirituhanong mga mata pinaagi sa balaang pagbunyag.

Mitubag ang Apostol: 'Ginoo, nadungog ko gikan sa daghan mahitungod niining tawoha, unsa kadako sa kadaut nga iyang gihimo sa Imong mga balaan[4682] sa Jerusalem; ug dinhi aduna siyay gahum gikan sa mga labawng pari aron dakpon ang tanan nga nagtawag sa Imong ngalan.' Apan ang Ginoo miingon kaniya: 'Lakaw, kay siya mao ang akong pinili nga sudlanan aron ipahayag ang akong ngalan sa mga nasud ug sa mga hari ug sa mga anak sa Israel. Ug ipakita Nako kaniya kung unsa kadako ang iyang pag-antos alang sa akong ngalan'[4683] .

Si San Ananias, sa pagbuhat sa sugo sa Ginoo, sa pagpangita kang Saulo, gibutang niya ang iyang mga kamot kaniya: ug sa karon dayon, ingon og nahulog ang mga patong gikan sa iyang mga mata, kalit siyang

---

[4678] Ang Damasco usa sa labing karaan nga mga siyudad sa kalibutan. Sukad pa sa panahon ni Haring David, kini mao ang kapital sa usa ka independyenteng estado; bisan pa sa wala pa matawo si Kristo, napailawom na kini sa pagdumala sa Roma. Ang Kristohanong pagtuo natukod dinhi sa mga disipulo sa Ginoo nga nangalat pagkahuman sa pagbato kang Esteban. Ang mga sinagoga sa Damascus naa sa ilawom sa awtoridad sa Punong Pari sa Jerusalem; ang mga sibil nga awtoridad wala misamok sa mga relihiyosong kalihokan sa mga Hudiyo. Sa Damascus, hangtod karon ginapakita gihapon sa mga tawo ang balay diin nabunyagan si Apostol Pablo, ug ang dapit diin siya gipaubos gikan sa bungbong. Niadtong 1516, ang Damascus gilakip sa Imperyong Ottoman; karon kini usa ka mauswagon ug dato kaayo nga siyudad, nga adunay populasyon nga 200,000. Nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Jerusalem, mga 200 ka verste ang gilay-on, sa Syria, sa tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon.

[4679] Si Tiberio usa ka Romanong emperador gikan sa AD 14 hangtod AD 37. Sa iyang paghari gipako sa krus si Hesukristo.

[4680] 'To go against the grain' – usa ka panultihon sa katawhan nga nagpasabot sa kawalay pulos sa paningkamot sa pagsukol sa usa ka pwersa nga dili mapugngan, labi na gayud kon kini gahumon sa labawng gahum sa langit.

[4681] Ananias – usa ka Kristohanon nga Hudiyo ang gigikanan, nga ulahi gitudlo nga obispo sa Damascus, nga namatay isip martir, gipusil-bato hangtod mamatay sa Eleutheropolis (tali sa Jerusalem ug Gaza). – Ang iyang pista mao ang Oktubre 1.

[4682] 'Inyong mga balaan' – mao kini ang unang pagtawag sa mga Kristohanon, tungod sa ilang pagkabalaan kang Kristo, sa ilang walay sala nga kinabuhi ug sa ilang gugma sa usag usa.

[4683] 'Sa atubangan sa mga Hentil' – gibutang sila sa unahan aron ipakita nga si Pablo mahimong magwawali ilabina sa ilang taliwala. 'Ako mosulti kaniya' – ang mga pulong sa Ginoo nga pagpahupay kang Ananias; ang kahulugan niini mao: adto, ayaw kahadlok: karon walay usa sa mga Kristohanon ang mag-antos sa kamot ni Saulo; sa baylo, siya mismo ang mag-antos tungod sa Akong ngalan.

nakakita; ug sa pagtindog, nabunyagan siya ug napuno sa Espiritu Santo, nga nagpahinungod kaniya sa ministeryo sa pagka-apostol, ug giusab ang iyang ngalan gikan kang Saulo ngadto kang Pablo, ug dayon misugod siya sa pagwali sa mga sinagoga mahitungod kang Jesus, nga Siya mao ang Anak sa Dios[4684] .

Ug ang tanan nga nakadungog niini nangahibulong (sa kausaban sa kasingkasing sa magpanglutos sa Simbahan ni Cristo) ug miingon:

'Dili ba kini mao ang tawo nga naglutos sa mga nagtawag sa ngalan niini sa Jerusalem? Ug wala ba siya miabot dinhi alang sa maong tuyo, aron dakpon sila ug dad-on sa mga labawng pari?' (Buhat 9:21)

Apan si Saulo nagkakusog sa pagtuo ug gipahilom ang mga Hudiyo nga nagpuyo sa Damasco, kay gipamatud-an niya kanila nga kini nga tawo mao ang Cristo (ang gisaad nga Mesiyas). Sa katapusan, napuno sa kasuko batok kaniya ang mga Hudiyo; nagkasabot sila sa pagpatay kaniya ug nagbantay sa mga ganghaan sa siyudad adlaw ug gabii, aron dili siya makalingkawas gikan kanila. Ang mga disipulo ni Cristo, nga naa sa Damascus uban ni Ananias, pagkahibalo sa plano sa mga Hudiyo nga patyon si Pablo, gidala siya ug sa gabii gihulog siya sa usa ka basket pinaagi sa bintana sa usa ka balay nga tupad sa pader sa siyudad. Pagkahuman niyang biyaan ang Damasco, wala siya dayon mibyahe paingon sa Jerusalem, kondili una siya miadto sa Arabia[4685] , sama sa iyang gisulat sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Galacia: *'Niadto nga panahon wala ko makigsabot sa bisan kinsa nga unod ug dugo, ni misaka ko paingon sa Jerusalem sa mga apostoles nga nauna pa kanako, kondili miadto ko sa Arabia, unya mibalik ko sa Damascus. Pagkahuman sa tulo ka tuig, misaka ko paingon sa Jerusalem aron makita si Pedro'* (Gal. 1:16–18).

Pag-abot niya sa Jerusalem, nangita si San Pablo nga makig-uban sa mga disipulo sa Ginoo, apan nagduha-duha sila kaniya, kay wala sila motuo nga siya usab usa na ka disipulo sa Ginoo. Apan si San Bernabe nga Apostol, sa dihang nakakita kaniya ug nakumbinse sa iyang pagbag-o ngadto kang Kristo, nalipay ug gidala siya sa mga Apostoles; ug gisultihan ni Pablo sila kung giunsa niya pagkakita sa Ginoo sa dalan, ug unsay gisulti sa Ginoo kaniya, ug giunsa niya—si Pablo—pagwali nga walay kahadlok sa ngalan ni Jesus sa Damascus. Ug napuno sa kalipay ang mga balaan nga Apostoles ug gidayeg nila ang Ginoong Kristo. Sa bahin ni San Pablo, bisan pa sa Jerusalem nakiglalis siya sa mga Hudiyo ug mga Helenista[4686] mahitungod sa ngalan sa Ginoong Jesus, nga nagpamatuod kanila nga si Jesus mao ang Kristo nga gipahayag sa mga propeta.

Sa usa ka higayon, samtang nagtindog siya sa simbahan ug nag-ampo, kalit ug dili niya gipangandoy nahulog si Pablo sa usa ka trance[4687] ug nakita niya ang Ginoo. Miingon ang Ginoo kaniya: *'Dali ug biyaan dayon ang Jerusalem, kay [dinhi] dili nila dawaton ang imong pagpamatuod bahin kanako*.' Apan miingon si Pablo: *'Ginoo! Nasayud sila nga kaniadto gibilanggo ko ang mga nagtuo Kanimo ug gipanghampak sila sa mga sinagoga, ug sa dihang gibubo ang dugo ni Esteban, Imong saksi, naa ako didto , nga mouyon sa iyang pagpatay ug nagbantay sa mga bisti sa mga nagbato kaniya*.' Ug ang Ginoo miingon kaniya, *'Lakaw; akong ipadala ka sa layo ngadto sa mga Hentil'* (Buhat 22:18–20). Human niining panan-awon, si San Pablo, bisan pa gusto pa unta siya magpabilin sa Herusalem sulod pa sa pipila ka adlaw aron makapahupay sa pagpakigkita ug pakig-istorya sa mga Apostoles, wala na niya kini nabuhat: ang mga Hudiyo nga iyang nakig-away bahin kang Kristo nasuko kaayo ug nangita sa pagpatay kaniya. Pagkahibalo niini, gidala siya sa mga Kristohanon sa Herusalem paingon sa Cesarea[4688] ug gikan didto gipadala siya sa dagat paingon sa Tarsus (ang iyang yutang natawhan), diin siya nagpabilin sulod sa pipila ka panahon, nagwali sa Pulong sa Dios sa iyang mga ka-siyudad.

[4684] 'Gibutang niya ang iyang mga kamot kaniya' – ingon usa ka timaan sa grasya sa Ginoo nga gihatag kaniya bisan pa sa wala pa siya nabunyagi: ang tanan nga may kalabotan kang Pablo, bisan pa kini gihimo pinaagi sa usa ka tawo, sa tinuud gihimo sa Dios mismo. – 'Nakahulog ang mga kaliskis gikan sa iyang mga mata': kini usa lamang ka sulodnong pagbati ni Pablo; mura'g nahulog ang mga kaliskis gikan sa iyang mga mata. Ang iyang pagwali sa Damascus pagkahuman niini nagpakita sa iyang mainit nga espiritu ug sa iyang tibuok kasingkasing nga pagdawat sa pagtuo kang Kristo.

[4685] Ang mga detalye sa iyang pagpuyo sa Arabia hingpit nga wala mailhi. Lagmit nga iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa Kasulatan ug nag-andam alang sa bag-ong buluhaton nga gihatag kaniya sa Ginoo.

[4686] Ang 'Hellenists' mao ang termino nga gigamit para sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa lain-laing nasud sa pagano nga kalibutan nga nagsulti og Griyego, ang pinulongan nga kasagarang gigamit niadtong panahona.

[4687] Ang 'ekstasi' (o 'trance') usa ka talagsaong kahimtang nga mahitabo nga dili na makontrol sa usa ka tawo, diin, samtang hingpit nga nagmata, ang gawasnong kalibutan mura'g gisirado sa ilang pisikal nga mga pagbati, samtang ang ilang sulodnong pagbati ablihan sa mga pagpadayag sa dili makita, espirituhanong kalibutan, nga gipili sa Dios nga ihatag kanila pinaagi sa usa ka panan-awon; Ang Apostol nga si Pedro naa usab sa ingon nga kahimtang.

Sa ulahi, gipukaw sa Espiritu Santo, miabot si Bernabe niining dapita ug gidala si Pablo uban kaniya ngadto sa Antioquia sa Siria, kay nahibalo siya sa iyang tawag nga mahimong Apostol sa mga Hentil; nagwali sila didto sulod sa usa ka tuig sa mga sinagoga, ug daghan ang ilang napasulod sa Kristohanong pagtuo ug gitawag silang mga Kristohanon[4689] . Paglabay sa usa ka tuig, ang duha ka balaan nga Apostoles, si Bernabe ug si Pablo, mibalik sa Jerusalem ug gisultihan ang mga balaan nga Apostoles unsay nahimo sa grasya sa Dios sa Antioquia, ug ilang gipahimuot pag-ayo ang Simbahan ni Cristo sa Jerusalem[4690] . Sa samang panahon, nagdala sila og daghang kalooy gikan sa mga buotan nga magahatag sa Antioquia alang sa kaayohan sa mga kabus ug nanginahanglan nga mga igsoon nga nagpuyo sa Judea[4691] , kay niadtong panahona, sa paghari ni Claudius[4692] , adunay dakong gutom, nga gipahayag daan sa usa ka espesyal nga pagpadayag sa Espiritu Santo kang San Agabus, usa sa Pito ka Apostoles[4693] .

Pagkahuman nila biyaan ang Jerusalem, mibalik sila si Bernabe ug si Pablo sa Antioquia. Sa dihang nagpuyo sila didto sa pipila ka panahon sa pagpuasa ug pag-ampo, sa pagsaulog sa Banal nga Misa ug sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, ang Balaang Espiritu misugo kanila nga moadto sa mga Hentil aron mangwali[4694] . Ang Espiritu Santo miingon sa mga tigulang sa simbahan sa Antioquia: *'Itagana alang kanako si Bernabe ug si Saulo alang sa buhat nga akong gitawag kanila'* (Buhat 13:2). Unya ang presbiteryo, human sa pagpuasa ug pag-ampo ug pagbutang sa iyang mga kamot kanila, gipadala sila sa ilang dalan[4695] .

Gipukaw sa Espiritu Santo, miadto sila Bernabás ug Pablo sa Seleucia[4696] ug gikan didto misakay sa barko paingon sa isla sa Cyprus (ang yutang natawhan sa Apostol Bernabás). Didto, samtang naa sila sa Salamis[4697] , gipangwali nila ang Pulong sa Dios sa mga sinagoga sa mga Hudiyo sa ug nibyahe sila sa tibuok isla hangtod sa

---

[4688] Caesarea – sa karaang panahon, ngalan sa daghang siyudad sa Imperyong Romano. Dinhi, siyempre, nagtumong kini sa Caesarea sa Palestina, nga gitukod ni Straton isip pasidungog kang Caesar Octavian Augustus, sa Dagat Mediterraneo, mga 100 ka verste sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem, nga mao ang puwesto sa mga Romanong gobernador sa Judea; Gipalig-on ug gipahapsay kini ni Herodes, ug kaniadto naggarbo kini og usa ka maayong pantalan; karon usa na kini ka tapok sa mga ruina. Aduna usab lain nga Caesarea sa Palestina, sa tiilan sa Bukid Lebanon, nga gitukod ni Philip, ang Tetrarko sa Galilea, isip pagpasidungog kang Emperador Tiberius, ug nailhan nga Caesarea Philippi (sa karaang panahon gitawag kini nga Wansei).

[4689] Ang ngalan nga 'Kristohanon' wala maggikan sa mga sumusunod sa Ginoo, nga kasagarang nagtawag sa usag usa nga mga igsoon, mga disipulo o mga magtutuo; una kini gigamit gawas sa Simbahan ug lagmit nga gihatag sa mga sumusunod sa Ginoo sa mga pagano sa Antioquia, nga sa pagkita nila sa daghang mga magtutuo, mihunong sa pagtan-aw kanila ingon usa ka Hudiyong sekta ug gihatagan ang Kristiyanismo og usa ka talagsaong kahimtang.

[4690] Ang 'Simbahan sa Jerusalem' nagtumong sa kinatibuk-ang tigum sa pagsimba sa mga Kristohanon; ang mga simbahan, isip mga bilding, mitumaw pagkahuman. Ang Balaang mga Apostol nga sila Jason ug Sosipater hapit na gayud ang unang nagtukod og matahum nga simbahan sa isla sa Kerkyra (karon Corfu, usa sa mga Isla sa Ionia, duol sa Albania) sa ngalan ni San Esteban, ang Unang Martir.

[4691] Kini nagtimaan sa unang panaghiusa tali sa Simbahan ni Cristo nga gilangkoban sa mga Hentil ug sa Simbahan sa mga Hudiyo, diin solemne nga gipadayag ang paghigugmaay sa pagkaigsoon; sa samang higayon, kini nagpamatuod sa dakong grasya sa Dios nga naglihok sulod sa Simbahan sa mga Hentil.

[4692] Si Claudius Caesar, ang manunod kang Caligula, naglingkod sa trono sa Roma gikan sa AD 41 hangtod sa AD 54; sa niining panahona, mitumaw ang gutom kapila sa lain-laing rehiyon sa Imperyo Romano.

[4693] Ang pista ni Santa Agata gisaulog kada Abril 8.

[4694] 'Nakalipay sa Espiritu Santo', sa ato pa, atol sa kinatibuk-ang asembleya sa Simbahan sa Antioquia, samtang nagpadayon ang banal nga serbisyo, lakip na ang pagsaulog sa Eukaristiya, usa o labaw pa sa mga propeta nga miapil sa serbisyo nagpahayag sa inspirasyon sa Espiritu Santo – aron itudlo si Bernabe ug si Saulo sa pagpangwali ngadto sa mga Hentil. O tingali ang mga Apostol nga sila Bernabe ug Pablo mismo ang nagpatin-aw sa ilang tawag sa katiguman, ug ang katiguman nagpadala kanila sa ilang pagpanaw. Mao kini ang pagsugod sa unang apostolikong pagpanaw ni San Pablo. Napreparar siya niini pinaagi sa usa ka talagsaong pagpadayag – ang iyang pagdakop paingon sa ikatulong langit (2 Cor. 12:1–5). Tungod sa pagka-makagahum sa Dios, siyempre, dili kini dakong butang nga pansamantalang kuhaon ang kalag ni Pablo gikan sa iyang lawas; apan lisod (sama sa giingon ni San Juan Crisostomo) nga masabtan ang pagkinahanglan sa ingon nga pagbulag sa kalag gikan sa lawas sa usa ka buhing tawo—usa ka pagbulag nga wala pa masinati bisan pa sa labing balaan sa mga tawo. Ang espirituhanong kalibutan, diin gidala si Pablo, nga labaw pa sa utlanan sa wanang, naglungtad bisan asa; ug busa, gikinahanglan lamang nga ablihan ang kapasidad sa pakig-uban niini sa espiritu sa tawo, ug siya, samtang nagpabilin sa lawas nga walay pagbag-o sa lugar, mahimong naa sa langit – sa kauban sa mga anghel ug sa mga bulahan nga kalag' (Innocent of Cherson).

[4695] Ang pag-obserba sa usa ka espesyal nga pagpuasa ug pag-ampo niining okasyon nagpakita nga ang Simbahan sa Jerusalem nagtan-aw sa misyon ni Pablo ug Bernabe sa pagpangwali ngadto sa mga Hentil ingon usa ka butang nga labi ka importante.

[4696] Ang Selucia usa ka gamay nga lungsod-puerto sa Suba sa Orontes, sa dapit diin ang suba mosulod sa dagat.

[4697] Salamis – usa ka lungsod sa baybayon diin mibaba ang mga Apostoles.

Paphos[4698] , diin ilang nakit-an ang usa ka Elymas (usa ka salamangkero), usa ka bakak nga propeta nga taga-Judio, nga ginganlan og Bar-Jesus, nga nag-alagad sa lokal nga prokonsul, si Sergius Paulus, usa ka tawo nga matarong ang paghukom ug, sumala sa tan-aw, adunay impluwensya kaniya. Ang prokonsul, pagtawag kang Bernabás ug Saulo, gusto makadungog sa Pulong sa Dios gikan kanila ug nagpaminaw sa ilang pagwali. Apan si Elimas nga salamangkero, nga misupak kanila, naningkamot nga iliso ang proconsul gikan sa pagtuo. Si San Pablo, apan, napuno sa Espiritu Santo ug gitutokan ang salamangkero, miingon: *'O ikaw nga puno sa tanang limbong ug tanang kadautan, anak sa yawa, kaaway sa tanang pagkamatarong! Mohunong ka ba sa pagpaling sa mga tawo gikan sa matul-id nga dalan sa Ginoo? Ug karon, ania, ang kamot sa Ginoo anaa kanimo: ikaw mahimong bulag ug dili na makakita sa adlaw sulod sa pipila ka panahon.' Ug kalit lang miabot kaniya ang kangitngit ug kadulom, ug siya, nga naglingi-lingi, nangita sa iyang maggiya"* (Buhat 13:10–11).

Ug kalit lang nahulog ang kangitngit ug kamingaw sa salamangkero, ug siya, nga nagalingi-lingi, nangita sa iyang maggiya.

Unya ang prokonsul, sa pagkakita sa nahitabo, mituo, nga natingala sa pagtulon-an sa Ginoo. Daghan usab kaayong mga tawo ang mituo uban kaniya, ug midaghan ang gidaghanon sa mga magtutuo.

Pagkahuman sa paglayag gikan sa Paphos, miabot si Pablo ug ang iyang mga kauban sa Perga sa Pamphylia, ug gikan sa Perga paingon sa Antioquia sa Pisidia[4699] . Didto sila nagwali mahitungod kang Cristo, ug pagkahuman nilang madala ang daghang tawo sa pagtuo, ang mga maselos nga Hudiyo misulsol sa mga pangulo sa siyudad, nga nanumbalik sa pagsimba sa mga diyos-diyosan, ug uban sa ilang tabang, gipahawa nila ang mga balaan nga Apostol gikan sa siyudad ug sa palibot niini.

Ang mga Apostoles, pagkahuman nilang gipang-uyog ang abog sa ilang mga tiil didto, miadto sa Iconio[4700] ug, pagkahuman nga nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, mitudlo sila nga mapangahas ug gidala ang daghang mga Hudiyo ug pagano ngadto sa pagtuo, dili lamang pinaagi sa ilang pagtudlo kondili usab pinaagi sa mga timaan ug katingalahan nga gihimo sa ilang mga kamot; Didto giusab nila nga gipahiuli ang balaan nga dalaga nga si Tecla ug gipangasaw-on siya kang Kristo. Apan ang mga Hudiyo nga dili motuo mipukaw sa mga Hentil ug sa ilang mga magmamando aron supakon ang mga Apostoles ug batuhon sila. Pagkahibalo niini, ang mga Apostoles mibulag paingon sa mga siyudad sa Licaonia – Lystra ug Derbe – ug sa ilang mga kasikbit nga dapit[4701] .

Samtang nagwali sa Ebanghelyo sa Lystra, ilang gipang-ayo ang usa ka lalaki nga pilay sukad pagkahimugso ug wala pa gyud makalakaw; sa ngalan ni Cristo ilang gitindog siya, ug siya dayon mitindog ug misugod sa paglakaw. Ang mga tawo, sa pagkakita niini nga milagro, misinggit, nga nag-ingon sa pinulongang Lycaonian: *'Ang mga dios nanaog kanamo sa porma sa tawo'* (Buhat 14:11). Ug gitawag nila si Bernabe nga 'Zeus' ug si Pablo nga 'Hermes'[4702] ; ug sa pagdala nila og mga baka ug pagbutang og mga garlanda, gusto nila nga maghalad og sakripisyo sa mga Apostoles. Apan si Bernabe ug si Pablo (sa pagkadungog niini) gisi nila ang ilang mga sinina ug miduol sa katawhan, ug misinggit: *'Mga tawo! Unsa man inyong gibuhat? Tawo ra usab kami, sama kaninyo'* (Buhat 14:15). Ug gipangwali nila kanila ang usa ka Dios, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat ug sa tanang butang nga anaa niini, nga nagpadala og ulan gikan sa langit ug mga panahon sa kasaganaan, ug nga nagpuno sa kasingkasing sa mga tawo og pagkaon ug kalipay. Ug samtang nagasulti pa sila niini, halos dili nila

---

[4698] Paphos – ang kapital sa isla sa Cyprus ug lingkoranan sa gobernador, nahimutang sa baybayon atbang sa Salamis: klaro nga mibiyahe ang mga Apostoles sa tibuok isla ug, siyempre, nagwali bahin kang Kristo.

[4699] Ang Antioquia sa Pisidia, usa ka kolonya sa Romano; dinhi unang gipangwali ni Pablo ug Bernabe ang Ebanghelyo ngadto sa mga Hentil. Kinahanglan kini ilain gikan sa Antioquia sa Siria o sa Antioquia sa Seleucia. Ang ikaduha gitukod 300 ka tuig sa wala pa si Kristo sa Suba sa Orontes, 30 ka verste gikan sa dagat, ni Seleucus Nicator, ang nagtukod sa Gingharian sa Seleucids, isip usa sa daghang kolonya sa Griyego; dali kini nahimong usa sa pinakadako ug pinakasikat nga mga siyudad sa Syria ug nahimong kapital niini. Sa sulod sa Kristohanong Simbahan, ikaduha kini pagkahuman sa Jerusalem; ang mga primado niini gihatagan og titulo nga patriyarka, ug ang ilang lingkoranan karon naa sa Damascus. Ang Antioquia mismo karon usa ka pobre nga siyudad sa Turkey – Antakya.

[4700] Iconium – nahimutang sa habagatan-sidlakan sa Pisidian Antioch, sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus; usa ka siyudad nga kaniadto mao ang pangunang sentro sa Diyosesis sa Lycaonia.

[4701] Lycaonia – usa ka rehiyon sa Asia Minor, silingan sa Pisidia; Lystra ug Derbe – gagmay nga mga lungsod niini, sa habagatan-sidlakan sa Iconium.

[4702] Zeus ug Hermes (o Jupiter ug Mercury) – mga ngalan sa mga paganong diyos, ang pangunang diyos ug ang iyang mensahero, nga usahay mosunod kaniya, ang patron sa kalakalan, ug ang tunga-tungang nagkonektar sa mga tawo ug sa mga diyos.

mapugngan ang mga tawo nga dili maghalad kanila. Samtang nagpuyo pa sila sa Lystra ug nagtudlo, miabot ang pipila ka mga Hudiyo gikan sa Antioquia ug Iconio ug naningkamot sa pagpangumbinsi sa mga tawo nga molihok batok sa mga Apostoles, nga mapangahas nga nag-angkon nga dili sila nagsulti sa kamatuoran kondili nagbakak, ug, aron mas makadugang pa sa kadaut, ilang gipukaw ang mga dali katuo; kay ilang gibato si San Pablo, isip pangunang magtutudlo, ug gihulbot siya sa gawas sa siyudad, nga nagtuo nga patay na siya.

Apan siya (uban sa tabang sa mga magtutuo), pagkahuman makabarog, mibalik sa dakbayan; ug sa sunod adlaw mibiyahe siya uban ni Bernabe paingon sa Derbe. Pagkahuman nila'g mangwali sa Ebanghelyo sa maong dakbayan ug nakadawat og daghang mga tinun-an, mibalik sila nga nag-agi sa Lystra, Iconio, ug Antioquia, nagpalig-on sa pagtuo sa mga tinun-an ug nag-awhag kanila nga magpabilin nga matinud-anon sa pagtuo. Pagkahuman nila pagtudlo og mga tigulang sa matag simbahan, nag-ampo sila samtang nagapuasa, ug gisugyot nila sila sa Ginoo nga ilang gituohan.

Unya, pagkahuman nila sa Pisidia, miabot sila sa Pamphylia[4703] , ug pagkahuman nila sa pagwali sa pulong sa Ginoo sa Perga, mibaba sila sa Attalia[4704] , ug gikan didto misakay sila sa barko paingon sa Antioquia sa Siria, diin sila unang gipadala sa Espiritu Santo aron ipangwali ang pulong sa Ginoo ngadto sa mga Hentil. Sa pag-abot nila sa Antioquia, gitigum nila ang mga magtutuo ug gisaysay nila kanila ang tanan nga gihimo sa Dios uban kanila, ug pila ka mga Hentil ang nadala ngadto kang Cristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, misangpot sa panaglalis sa Antioquia tali sa mga Hudiyong magtutuo ug sa mga Hellenista bahin sa pagtuli: ang uban nagbarug nga dili mahimo nga maluwas kon walay pagtuli, samtang ang uban nagtan-aw sa pagtuli ingon usa ka bug-at nga mando. Busa nahimong gikinahanglan nga si Apostol Pablo, kauban si Bernabe, moadto sa Herusalem ngadto sa mga tigulang nga Apostol ug mga presbiter – aron pangutan-on ang ilang opinyon bahin sa circumcision ug, sa samang higayon, aron ipahibalo kanila nga ang Dios nagbukas sa pultahan sa pagtuo ngadto sa mga Hentil; kining ulahing balita nakapahimuot pag-ayo sa tibuok pagkaigsuonan sa Herusalem.

Sa Jerusalem, sa miting sa konseho, hingpit nga gipahunong sa mga balaan nga Apostoles ug mga tigulang ang circumcision sa Daan nga Tugon isip dili na kinahanglan ilawom sa bag-ong grasya, ug gisugo lamang nga maglikay sila sa pagkaon nga gihalad sa mga dios-diosan, sa pakighilawas, ug nga dili sila maghatag og kasamok sa ilang isigkatawo sa bisan unsang paagi, Ug uban niining paghukom gipadala nila si Pablo ug si Bernabe gikan sa Jerusalem paingon sa Antioquia, kauban nila si Judas ug si Silas.

Pag-abot nila sa Antioquia, nagpabilin didto ang mga Apostoles sulod sa pipila ka panahon ug unya mibyahe pag-usab paingon sa mga Hentil, nga nagbulag: si Judas mibalik sa Jerusalem; Si Bernabe, gidala si Marcos nga igsoon niya, mibyahe paingon sa Chipre; samtang si Pablo, pagkahuman pagpili kang Silas, miadto sa Siria ug Silicia, ug samtang naglibot siya sa mga lungsod didto, gipalig-on niya ang mga magtutuo. Pag-abot niya sa Derbe ug Lystra, giputol niya ang balhibo ni Timoteo, iyang disipulo, sa Lystra, aron lang mapahunong ang pagreklamo sa mga Kristohanong Hudiyo[4705] , ug gidala siya uban kaniya. Gikan didto, mibiyahe siya paingon sa Phrygia ug sa rehiyon sa Galacia; unya miabot siya sa Mysia ug nagplano nga mopadayon paingon sa Bithynia[4706] , apan dili kini angay sa Espiritu Santo[4707] . Kay samtang si Pablo naa sa Troas uban sa iyang mga kauban[4708] , nakasinati siya sa mosunod nga panan-awon sa gabii: usa ka tawo, nga daw usa ka Macedoniano, mitindog sa iyang atubangan ug naghangyo kaniya, nga nag-ingon, *'Umari sa Macedonia ug tabangi kami'* (Buhat 16:9). Gikan niining panan-awon, nasabtan ni Pablo nga ang Ginoo nagtawag kaniya aron magwali sa Macedonia. Ug

---

[4703] Pisidia ug Pamphylia – mga rehiyon sa Asia Minor, sa habagatan-kasadpan sa Lycaonia.

[4704] Karon nailhan nga Adalia, usa ka lungsod sa baybayon sa Pamphylia, sa timog-sidlakan sa Perga.

[4705] Si Timoteo anak sa usa ka babayeng Hudiyo (nga nakabalhin sa Kristiyanismo) ug sa usa ka pagano, ug siya mismo usa ka matinud-anong Kristohanon, nga giuyonan sa mga igsoon; uban sa iyang pagtugot, giputol siya ni Pablo 'tungod sa mga Hudiyo', kay dili gyud sila mosugot nga maminaw sa pulong sa Dios gikan sa usa ka dili giputol nga tawo nga ang amahan usa pa ka pagano.

[4706] Ang Phrygia ug Galatia mga rehiyon sa sulod sa Asia Minor; ang Mysia ug Bithynia mao ang mga rehiyon sa amihanan-kasadpan niini.

[4707] Ang mga Buhat sa Espiritu wala gispecified sa awtor sa Mga Buhat kung kini ba gawasnon o sulodnon, apan klaro nga nailhan kini sa mga Apostoles ingon direkta nga mga buhat sa Espiritu Santo.

[4708] Troad – usa ka siyudad sa baybayon diin mubo ra ang pagtabok sa dagat paingon sa Europa. – Macedonia – usa ka rehiyon sa baybayon nga nag-utlanan sa Kapupud-an sa amihanan-kasadpan.

pagkahuman siya milarga gikan sa Troas, nakaabot siya sa isla sa Samothrace, ug sa sunod adlaw sa Neapolis[4709] , ug gikan didto miadto sa Philippi, ang labing duol nga siyudad sa Macedonia, nga usa ka kolonya sa Roma. Didto sa Filipos, unang gitudlo niya ang Kristohanong pagtuo ug gibunyagan ang usa ka babaye nga ginganlan og Lidia, usa ka tigbaligya sa purpura (tela ug bisti nga pula o malutu nga kolor); gihangyo siya ni Lidia nga magpuyo uban kaniya ug sa iyang panimalay.

Usa ka adlaw, samtang naglakaw si Pablo uban sa iyang mga disipulo paingon sa usa ka tigum sa pag-ampo, gisugat siya sa usa ka ulipong babaye nga gipanag-iya sa espiritu sa pagdahom, nga naghatag sa iyang mga agalon og dakong kita pinaagi sa iyang mga panagna. Gisundan niya si Pablo ug ang iyang mga kauban, ug misinggit siya, *'Kini nga mga tawo mga alagad sa Labawng Dios, nga nagapahayag kaninyo sa dalan sa kaluwasan'* (Buhat 16:17).

Padayon niya kini nga pagbalik-balik sulod sa daghang adlaw.

Si Pablo, nga nasuko[4710] , mituyok kaniya ug, sa pagmando sa espiritu sa ngalan ni Jesu-Cristo, gipagawas kini gikan kaniya.

Unya ang iyang mga agalon, sa dihang nakita nga nawala ang ilang paglaum sa ganansya, gidakop si Pablo ug si Silas ug gidala sila sa atubangan sa mga maghuhukom sa siyudad, nga nagaingon, *'Kining mga tawo, nga mga Hudiyo, nagkaguliyang sa among siyudad ug nagasugyot og mga kostumbre nga kami nga mga Romano dili angay dawaton o buhaton'* (Buhat 16:20–21).

Gikuha sa mga magistrado ang bisti sa mga Apostoles, ug gisugo sila nga latigon; ug pagkahuman sa daghang latigo nga ilang nadawat, gisulod sila sa prisohan. Didto, sa tunga-tunga sa gabii, samtang nag-ampo si Pablo ug si Silas, mihuyop ang prisohan, nabuksan ang tanang pultahan, ug nahuyang ang tanang kadena nga nakagapos kanila. Pagkakita niini, mituo ang carcelero kang Cristo; gidala niya ang mga Apostoles sa iyang balay, gihugas ang ilang mga samad, ug dayon nabunyagan siya uban sa tibuok niyang panimalay, ug nagpakaon kanila. Ug mibalik pag-usab ang mga Apostoles sa prisohan.

Sa pagkabuntag, nasayud ang mga opisyal sa siyudad nga ilang gipaka-antos sa hilabihan ka malupit ang mga inosenteng tawo, ug nagpadala sila og mga sulugoon sa bilanggoan uban ang sugo nga buhian ang mga Apostoles – pasagdi sila nga moadto bisan asa nila gusto.

Apan miingon kanila si Pablo: *'Kami, nga mga lungsoranon sa Roma, gipakol sa publiko nga walay paglitis ug gisulod sa prisohan, ug karon ila kami gipagawas sa tinago? Dili, paanhi sila ug sila mismo ang maggawas kanamo'* (Buhat 16:37).

Sa pagbalik sa mga sugo, ilang gisulti sa mga kumander ang mga pulong ni Pablo; nabalaka ang mga kumander nga ang mga priso nga ilang gipakastigo mao diay mga lungsoranon sa Roma; ug sa pagduol nila kanila, ilang gihangyo nga mobiya sila sa prisohan ug sa siyudad. Pagkahuman nila sa prisohan, una silang miadto sa balay ni Lydia, diin sila kaniadto nagpuyo, ug naghatag sila og kalipay sa mga magtutuo nga nagtigum didto. Pagpaalam nila kanila, mibyahe sila paingon sa Amphipolis ug Apollonia, ug gikan didto paingon sa Tesalonica[4711] .

Sa Tesalonica, human nila mapaluyohan ang daghan sa ebanghelyo, ang mga mapanuko nga Hudiyo, nga nagtigom og pipila ka dautang tawo, midali sa balay ni Jason, diin nagpuyo ang mga Apostoles ni Cristo. Sa dihang wala nila makita ang mga Apostoles didto, ilang gidakop si Jason ug pipila ka mga igsoon ug gidala sila sa atubangan sa mga awtoridad sa siyudad, gipasipala sila nga mga kaaway ni Cesar kay ila man giila si Jesus nga hari. Ug hapit ra nakalingkawas si Jason sa maong pagsulay.

Sa bahin sa mga balaan nga Apostoles, pagkahuman nilang makalingkawas gikan sa mga kaaway, nilakaw sila sa Tesalonica sa gabii ug niabot sa Berea[4712] ; apan bisan didto, ang malisyosong pagkasina sa mga Hudiyo

---

[4709] Usa ka baybayon nga siyudad sa Thrace, ang unang siyudad sa Europa, karon nailhan nga Kavana.

[4710] Nasuko si Pablo sa maong pag-angkon sa usa ka hugaw nga espiritu, kay dili niya gusto nga ibase ang iyang pagwali sa pagpamatuod sa usa ka kaaway sa Dios ug sa katawhan, sama sa pagbuhat sa Ginoo mismo nga wala modawat sa mga pag-angkon sa mga demonyo (Marcos 1:24–25, 34; Marcos 3:11–12, ug uban pa).

[4711] Amphipolis – ang punoang siyudad sa unang distrito sa Macedonia, habagatan-kasadpan sa Philippi; Apollonia – (karon lungsod sa Erisso) sa habagatan-kasadpan sa Amphipolis, sa amihanang bahin sa Peninsulang Athos; Tesalonica (o Thessalonica) – ang pangunang siyudad sa ika-2 nga distrito sa Macedonia, sa Dagat Aegean, karon usa ka importante nga komersyal nga siyudad sa Turkey ug usa ka sentro sa kalakalan para sa kalakalan sa Macedonia.

wala maghatag og pahulay kang San Pablo; sa dihang nahibaloan sa mga Hudiyo sa Tesalonica nga si Pablo nagwali usab sa Pulong sa Dios sa Berea, miadto usab sila didto, nagpukaw ug nag-awhag sa mga tawo ug gipahimutang sila batok kang Pablo. Napugos ang Balaang Apostol nga mobiya usab sa maong lugar, dili tungod sa personal nga kahadlok sa kamatayon, kondili tungod sa pagpugos sa mga igsoon, aron mapreserbar niya ang iyang kinabuhi alang sa kaluwasan sa kadaghanan; ug gipadala siya sa mga igsoon paingon sa dagat. Sa bahin sa iyang mga kauban, sila Silas ug Timoteo, gibyaan sila sa Apostol sa Berea aron lig-onon ang mga bag-ong pagano sa pagtuo, kay nahibalo siya nga ang mga Hudiyo ang iyang ulo ra ang ilang gipangita. Siya mismo misakay sa barko ug nilarga paingon sa Atenas[4713] .

Sa Atenas, si Pablo nabalaka kaayo sa pagkakita sa mga dios-diosan nga napuno sa siyudad, ug nasubo sa pagkaguba sa daghang mga kalag. Nagsugod siya sa pagwali sa mga sinagoga ngadto sa mga Hudiyo ug, adlaw-adlaw, sa mga plaza ngadto sa mga Griyego ug sa ilang mga pilosopo. Gidala siya sa iyang mga tigpaminaw ngadto sa Areopagus (mao ang ngalan sa lugar diin ginahimo ang mga pampublikong paglitis duol sa paganong templo). Gidala siya nila didto aron paminawon ang bag-ong gisulti niya sa maong tigum, ug aron usab (sumala kang San Crisostomo) husayon siya, pasakiton ug patyon, kon makadungog sila og bisan unsang angay silotan og kamatayon.

Si San Pablo, bisan pa, nga kaniadto nakakita og haladanan sa siyudad nga gisulat ang mga pulong 'Alang sa usa ka dili mailhi nga diyos', gisugdan niya ang iyang pakigpulong bahin niini ug gisugdan ang pagwali kanila sa Tinuod nga Diyos, nga hangtod karon wala pa nila mailhi, nga nag-ingon: *'Kini nga Dios, nga inyong ginasimba nga wala ninyo mailhi, mao ang akong gipahayag kaninyo'* (Buhat 17:23).

Ug misugod siya sa pakigpulong kanila mahitungod sa Dios—ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan—ug mahitungod sa paghinulsol, ug sa paghukom, ug sa pagkabanhaw sa mga patay.

Sa pagkadungog nila sa pagkabanhaw sa mga patay, ang uban nga nagpaminaw nanginsulto, samtang ang uban gusto pa makadungog og dugang mahitungod niini. Ug mibiya si Pablo sa ilang tigum nga wala silot, kay napamatud-an siyang walay sala sa tanang pasangil: ug ang Pulong sa Dios , nga iyang gipangwali kanila, nakapukaw sa mga kasingkasing: kay ang uban nga nakig-uban kaniya mituo kang Cristo; lakip kanila si Dionysius nga Areopagite ug usa ka dungog nga babaye nga ginganlan og Damaris, ug daghan pa nga nabunyagan.

Pagbiya sa Atenas, miadto si Pablo sa Korinto[4714] ug nagpuyo didto uban sa usa ka Hudiyo nga ginganlan og Aquila; miabot usab kaniya si Silas ug si Timoteo gikan sa Macedonia, ug mag-uban silang nagwali mahitungod kang Cristo. Karon si Aquila, kauban ang iyang asawa nga si Priscilla, mananahi sa tolda ang ilang panginabuhi; Pamilyar si Pablo niining maong panginabuhian, ug nagtrabaho siya uban kanila, nga nagpanginabuhi para sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga kauban pinaagi sa iyang pagpaningkamot, sama sa iyang giingon sa iyang sulat ngadto sa mga taga-Tesalonica: *'Wala kami mokaon sa pan sa bisan kinsa nga walay bayad, kondili nagpaningkamot kami sa adlaw ug sa gabii aron dili kami mahimong pas-an kaninyo'* (2 Tes. 3:8). Ug usab: *'Kining akong mga kamot maoy nagtagana sa akong kaugalingong mga panginahanglan ug sa akong mga kauban'* (Buhat 20:34).

Ug matag Sabado, makiglalis siya sa mga Hudiyo sa sinagoga, nga nagapamatuod nga si Jesus mao ang Cristo. Apan tungod kay padayon silang misupak kaniya ug nagpasipala kaniya, iyang gikurog ang iyang panapton ug miingon kanila: *'Ang inyong dugo mahulog sa inyong kaugalingong ulo; ako walay sala; sukad karon, moadto na ako sa mga Hentil'* (Buhat 18:6).

Ug sa dihang nakahukom na siya nga mobiya sa Korinto, ang Ginoo misiugda kaniya sa usa ka panan-awon sa gabii ug miingon, *'Ayaw kahadlok, kondili magpadayon ka sa pagsulti ug ayaw hilom, kay ako anaa uban*

[4712] Beria – usa ka lungsod sa habagatan-kasadpan sa Thessaloniki.

[4713] Athens – ang kapital sa Gresya, ang sentro sa Griyegong siyensya, arte ug kalakalan niadtong panahona. Sumala sa sugilanon, gitukod kini mga 1550 BC; sa taas nga kasaysayan niini, nagsilbi kini nga kapital sa usa ka gingharian, usa ka republika ug usa ka dukado; sa ika-15 nga siglo, nakuha kini sa mga Turko; sa ika-19 nga siglo, nakabawi kini gikan kanila ug nahimong kapital sa Griyegong gingharian.

[4714] Corinto – sa kasadpan sa Atenas, sa usa ka isthmus, bantog sa karaang panahon tungod sa halapad nga kalakalan, ug mao ang puwesto sa gobernador sa Roma niadtong panahona.

kanimo, ug walay bisan kinsa nga makadaut kanimo, kay daghan ako og mga tawo niining siyudad' (Buhat 18:9–10).

Ug nagpabilin si Pablo sa Korinto sulod sa usa ka tuig ug unom ka bulan, nagtudlo sa Pulong sa Dios sa mga Hudiyo ug mga Griyego; ug daghan ang nagtuo ug nabunyagan, ug bisan ang pangulo sa sinagoga, si Crispus, nagtuo sa Ginoo uban sa tibuok niyang panimalay ug nabunyagan. Apan ang uban sa mga Hudiyo nga wala motuo misulong kang Pablo sa usa ka grupo ug gidala siya sa atubangan sa tribunal sa prokonsul nga si Gallio (nga igsoon sa pilosopo nga si Seneca[4715]), apan misalikway siya sa paghukom kang Pablo, nga miingon: 'Kung adunay bisan unsang dautang binuhatan o malisyosong tuyo gikan kaniya, aduna unta koy igong rason aron maminaw kaninyo ug pagahukman ko siya; apan sa inyong panaglalis bahin sa doktrina ug sa inyong balaod, dili ko gusto nga mahimong huwes'

Ug gipahawa niya sila sa hukmanan. Pagkahuman niini, si San Pablo, nga nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, mihawa sa mga igsoon ug misakay sa barko paingon sa Siria uban sa mga kauban niya. Misunod kaniya si Aquila ug Priscilla, ug sa dalan mihunong sila tanan sa Efeso[4716] . Didto, samtang nagwali sa Pulong sa Ginoo, ang Balaang Apostol Pablo naghimo og daghang mga milagro; ug dili lang ang iyang mga kamot ang milagros, nga nakapang-ayo sa matag sakit sa usa ka paghikap lang, apan ang iyang mga panyo ug mga pisi sa ulo, nga natampian sa singot sa iyang lawas, adunay parehas nga gahum sa milagro: kay, sa dihang ipahimutang kini sa mga masakiton, dali dayon kini nakapahimsog kanila ug nakapahawa sa mga hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo. Sa pagkakita niini, ang pipila sa mga naglibot-libot nga Hudiyong exorcista nangahas sa pagtawag sa ngalan sa Ginoong Jesus sa mga gihuptan sa dautang espiritu, nga nagaingon: 'Gipapanumpa tamo sa ngalan ni Jesus, nga gipangwali ni Pablo.' Apan mitubag kanila ang dautang espiritu: 'Kaila ko kang Jesus, ug kaila ko kang Pablo, apan kinsa kamo?'

Ug ang tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu misulong kanila; ug sa pagdaug kanila, nakuha niya sila aron paluhon ug samson sila, nga hapit na lang sila makalingkawas, nga halos hubad, gikan sa kamot sa tawo nga gipanag-iya. Nahibaloan kini sa tanang mga Hudiyo ug Griyego sa Efeso, ug nahadlok silang tanan; ug ang ngalan sa Ginoong Jesus gipadayeg, ug daghan ang nagtuo Niya. Sa tinuod, bisan sa taliwala sa mga nagpraktis og salamangka, daghan kanila, pagdawat nila sa balaan nga pagtuo, nagtigom sa ilang mga libro sa mahika; ug pagbanabana nila sa bili niini, ilang nasuta nga kini nagkantidad og 50,000 ka drachma[4717] , ug ilang gisunog sa publiko ang tanang libro. Busa ang pulong sa Ginoo nagpadayon sa pagtubo ug paglig-on.

Si Pablo, sa iyang bahin, nag-andam na sa pag-adto sa Jerusalem ug miingon, *'Pagkahuman nako didto, kinahanglan usab nakong makita ang Roma'* (Buhat 19:21).

Apan niadtong panahona, usa ka dakong kagubot ang nahitabo sa Efeso, nga gipasiugdahan sa mga panday-pilak nga naghimo og mga hulagway sa templo ni Artemis. Sa diha nga napahunong na ang kagubot, si San Pablo, human nagpuyo sa Efeso sulod sa tulo ka tuig, mibiyahe paingon sa Macedonia; gikan didto miadto siya sa Troas, diin nagpuyo siya sulod sa pito ka adlaw.

Sa unang adlaw sa semana, sa dihang ang mga matinud-anon nagtigum alang sa pagbungkag sa pan, gisultihan sila og dugay ni Pablo, kay buot niya silang biyaan sa sunod adlaw, ug gipadayon niya ang iyang pakigpulong hangtod sa tungang gabii sa usa ka kwarto sa ibabaw nga gisiga sa daghang lampara. Usa sa mga nagpaminaw mao si Eutico, usa ka batan-on nga lalaki, nga naglingkod sa kilid sa bintana, natulog pag-ayo ug sa iyang pagkahimbing nahulog gikan sa ikatulong andana; gidala siya nga walay malay. Si San Pablo, pag-anhi sa ubos, mihulog sa ibabaw niya ug, gikuptan siya, miingon: *'Ayaw kamo kahadlok, kay buhi pa ang iyang espiritu'* (Buhat 20:10).

[4715] Si Seneca natawo sa Espanya; pagkahuman sa pagkahimugso ni Kristo, miabot siya sa Roma, diin siya nakaila isip usa ka pilosopo ug nahimong magtutudlo ni Emperador Nero, nga sa ulahi naghukom kaniya sa kamatayon; gikuha ni Seneca ang iyang kaugalingong kinabuhi, aron matuman ang silot sa kamatayon.

[4716] Efeso – usa ka sentro sa kalakalan sa baybayon ug kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Ionia; sa ulahi nahimong sentro sa mga kalihokan ni Apostol Juan nga Teologo; ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon dinhi niadtong 431; karon, ang Efeso mao ang kabos nga Turko nga baryo nga Ayasuluk.

[4717] Ang usa ka drachma nagkantidad og mga 20 ka kopecks; busa, gisunog ang mga libro nga nagkantidad og hangtod sa 10,000 ka rubles sa pilak.

Ug misaka pag-usab si Pablo ngadto sa taas nga lawak; gidala nila ang batan-ong lalaki, nga buhi pa, ug dako kaayo ang ilang paglipay. Nagsulti si Pablo sa taas nga oras, hangtod sa kaagahon, ug pagkahuman sa iyang pakigpaalam sa mga magtutuo, mibiya siya didto.

Pag-abot niya sa Miletus[4718] , nagpadala si Pablo og sulat sa Efeso aron tawgon ang mga tigulang sa simbahan ngadto kaniya, kay dili man siya gusto moadto didto, basi malangan ang iyang pagbiyahe, kay nagdali siya nga makaabot sa Jerusalem sa adlaw sa Pentekostes.

Ug sa dihang nagtigom na ang mga tigulang sa Efeso sa atubangan sa Apostol, gisultihan niya sila uban sa usa ka pulong sa pagdasig ug, sa taliwala sa uban, miingon: *'Busa bantayi ninyo kamo mismo ug ang tibuok panon nga gihimong magbalantay kaninyo sa Espiritu Santo, aron magbalantay sa simbahan sa Dios nga iyang gipalit sa iyang kaugalingong dugo'* (Buhat 20:28). Ug iyang gipahibalo kanila nga, pagkahuman sa iyang pagbiya, mosulod sa ilang taliwala ang mabangis nga mga lobo nga dili magmalumo sa panon. Gisultihan *niya* sila mahitungod sa iyang umaabot nga pagbiyahe: *'Ug karon, ginapangulohan sa Espiritu, paingon ako sa Jerusalem, nga wala ko masayri unsay mahitabo kanako didto; apan ang Espiritu Santo nagapamatuod sa matag-siyudad, nga nagaingon nga ang mga gapus ug kasakit nagpaabot kanako. Apan wala ko magtagad sa bisan unsa, ni giisip ko nga bililhon ang akong kinabuhi, basta matuman ko uban sa kalipay ang akong pagpanaw ug ang ministeryo nga akong nadawat gikan sa Ginoong Jesus'* (Buhat 20:22–24). Unya miingon siya*: 'Ug karon, tan-awa, nahibalo ko nga kamo tanan dili na gayud makakita pag-usab sa akong nawong'* (Buhat 20:25). Unya nagahilak sila pag-ayo. Gipalibotan nila og bukton ang liog ni Pablo, ug gisunggo siya, nga nagasubo labi na sa iyang mga pulong nga dili na nila siya makita pag-usab. Ug giuban siya nila hangtod sa barko. Siya, sa iyang bahin, pagkahuman nga nakahatag og katapusang halok sa tanan, misakay sa barko.

Ug pagkahuman sa pagbiyahe sa daghang mga siyudad ug rehiyon, sa baybayon ug sa mga isla, ug pagbisita ug pagpalig-on sa mga matinud-anon bisan asa, miabut siya sa Ptolemais[4719] ; gikan didto miadto siya sa Caesarea Stratonica[4720] , ug nagpuyo sa balay sa balaan nga Apostol nga si Felipe.

Sa usa ka higayon, usa ka propeta nga ginganlan og Agabus ang miadto kang San Pablo; gikuha niya ang sinturon ni Pablo, gitali niya ang iyang kaugalingong mga kamot ug mga tiil ug miingon: *'Ingon ani ang Espiritu Santo: "Ang tawo nga iya kining sinturon pagatalihon sa ingon ani nga paagi sa mga Hudiyo sa Jerusalem ug itugyan sa mga Hentil"'* (Buhat 21:11).

Pagkadungog niini sa mga igsoon, nangaliya sila kang Pablo uban ang mga luha, nga naghangyo kaniya nga dili na mosaka paingon sa Jerusalem; apan mitubag si Pablo kanila: *'Unsa man inyong gibuhat? Ngano man kamo nagahilak ug nagabali sa akong kasingkasing? Andam ko dili lang nga priso, kondili andam usab ko nga mamatay sa Jerusalem alang sa ngalan sa Ginoong Jesus'* (Buhat 21:13).

Ug nanghilom ang mga igsoon, nga nagaingon, 'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Pagkahuman niini, ang balaang Apostol Pablo miadto sa Jerusalem uban sa iyang mga disipulo (nga apil si Trophimus nga taga-Efeso, usa ka Hentil nga misalig kang Kristo) ug mainit siyang gidawat ni San Santiago ug sa tibuok katiguman sa mga matinud-anon[4721] .

Niadtong panahona, ang mga Hudiyo gikan sa Asia[4722] miabot sa Jerusalem alang sa pista sa Pentekostes; kanunay silang kaaway ni Pablo ug nagpukaw og kasamok batok kaniya bisan asa sila moadto. Pagkakita nila kang

---

[4718] Miletus – usa ka lungsod sa baybayon sa habagatan sa Efeso, kaniadto mauswagon ug nagtukod sa daghang mga kolonya, karon usa na lang ka yano nga baryo.

[4719] Ptolemaida – usa ka karaang siyudad sa baybayon sa habagatan sa Fenicia, sulod sa utlanan sa Palestina; karon Saint-Jean-d'Acre, nga malampuson nga nakasukol sa pag-atake ni Bonaparte niadtong 1799.

[4720] Caesarea, tan-awa sa ibabaw.

[4721] Si Santiago, igsoon sa Ginoo, ang panganay nga anak ni Jose nga Nangakong sa unang asawa; siya misunod kang Jose ug sa Bulahan nga Birhen Maria uban sa bata nga si Jesus sa ilang pag-ikyas paingon sa Ehipto; pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw, gipasidunggan siya sa Ginoo pinaagi sa usa ka espesyal nga personal nga pagpakita (1 Cor. 15:7); Pagkahuman sa Pag-alsa ni Kristo, gitahasan siya sa mga punoang Apostoles isip unang obispo sa Simbahan sa Jerusalem, nga gitudlo alang niini nga katungdanan sa Ginoo mismo; ug, tungod sa iyang espirituhanong kinabuhi, dako ang pagdayeg kaniya sa mga Apostoles mismo, gipangulohan niya ang Konseho sa mga Apostoles, ug, tungod kay gigugol niya ang tibuok niyang kinabuhi sa Jerusalem, nakab-ot pa gani niya ang titulo 'ang Matarong'. – Ang iyang pista mao ang Oktubre 23.

[4722] Asia – mao kini ang ngalan nga gihatag sa kasadpang mga probinsya sa Asia Minor – Mysia, Lydia ug Caria, nga mao ang tibuok kasadpang baybayon sa Dagat Mediterraneo, nga sakop sa administrasyon sa usa ka proconsul.

Pablo sa siyudad nga kauban si Trophimus nga taga-Efeso, nagsumbong sila batok kang Pablo sa mga punong pari sa mga Hudiyo, sa mga eskriba, ug sa mga anciano, nga nag-ingon nga iyang gisupak ang Balaod ni Moises, gidili ang pagtuli, ug nagwali bisan asa mahitungod kang Jesus nga gipako sa krus; ug nag-awhag sila sa usag usa batok kang Pablo, nga nagtinguha nga dakpon siya. Ug sa dihang nakita nila si San Pablo sa pista sa Templo ni Solomon, kalit lang sila naghimo ug bakak batok kaniya, gipukaw ang tibuok katawhan ug midali sa pagdakop kaniya, nga nagasinggit: 'Mga tawo sa Israel, tabangi kami! 'Mao kini ang tawo nga nagtudlo sa tanang dapit batok sa katawhan, sa Balaod, ug niining dapita (ang Templo); sa pagkatinuod, gidala pa gani niya ang mga Hentil sulod sa Templo ug gidalit kining balaan nga dapit' (nagtuo sila nga gidala ni Pablo si Trophimus sulod sa Templo).

Sa pagdungog sa ingon ani nga mga singgit, ang tibuok siyudad nabalud sa kagubot, ug nagtigom ang daghang katawhan; gidakop sa mga manggubot si Pablo, gihila siya pa gawas sa templo, ug dali dayon nilang gisirad-an ang mga pultahan: gusto nila patyon si Pablo, apan dili sulod sa templo, aron dili nila hugawan ang balaan nga dapit.

Niadtong panahona, nakaabot sa kumander sa rehimen ang balita nga ang tibuok Jerusalem nabalud sa kagubot. Dali dayon niyang gipundok ang iyang mga sundalo ug mga senturyon ug midali paingon sa templo; ang mga nag-away, sa pagkakita sa kumander ug sa mga sundalo, mihunong sa pagpanghampak kang Pablo. Unya gikuha siya sa komandante ug gisugo nga gapuson sa duha ka kadena nga puthaw; unya gisugdan niya siya pagpangutana kinsa siya ug unsa ang iyang gibuhat.

Ang daghang katawoan misinggit sa kumander nga patyon si Pablo. Apan tungod sa kagubot ug kalibog sa mga tawo, wala gyud masabti sa kumander unsa gayud ang sala ni Pablo, ug gisugo niya nga dad-on siya sa kuta. Misunod ang daghang katawoan sa komander ug sa mga sundalo, nga nagasinggit nga patyon si Pablo. Pag-abot nila sa taas nga portiko nga padulong sa kuta, nangayo si Pablo sa komander og pagtugot nga makasulti siya og pipila ka pulong sa mga tawo; gitugotan siya sa komander. Ug si Pablo, nga mitindog sa mga hagdanan, mituyok sa katawoan ug misulti sa hataas nga tingog sa Hebreo, nga miingon: *'Mga tawo, mga igsoon ug mga amahan! Paminawa karon ang akong pagdepensa sa atubangan ninyo'* (Buhat 22:1).

Ug gisugdan niya ang pagsulti kanila sa iyang kaniadto nga kadasig alang sa Balaod ni Moises, ug unsaon siya sa dalan paingon sa Damascus gisidlak sa kahayag gikan sa langit, ug unsaon niya pagkakita sa Ginoo, nga nagpadala kaniya ngadto sa mga Hentil.

Apan ang katawhan, nga dili na maminaw kaniya, misinggit, nga nag-ingon sa kumander: 'Taboga kining tawoha sa yuta! Kay dili siya angay mabuhi!'

Samtang nagasinggit sila sa ingon niini, ilang gikuha ang ilang mga kapa ug gilupad ang abog sa hangin, puno sa kasuko, ug nagpugos nga patyon si Pablo. Gisugo sa komander nga dad-on siya sa kuta ug hapit na siyang latigon aron mahibal-an ngano kaayo nasuko ang mga tawo batok kaniya. Apan sa dihang gitali si Pablo sa usa ka haligi gamit ang mga lubid, miingon siya sa senturyon nga nagtindog tupad kaniya:

'Tugot ba kaninyo sa balaod nga bugbogon ang usa ka Romanong lungsoranon nga wala pa masulay?' (Buhat 22:25)

Pagkadungog niini, ang senturyon miduol ug mitaho sa kumander, nga miingon:

'Tan-awa unsa imong buhaton! Siyudadano man ning Romano.'

Unya miduol ang komandante kang Pablo ug nangutana:

'Sultihi ko, Romanong lungsuranon ba ka?'

Mitubag siya:

'Oo.'

Miingon ang kumander sa libong ka tawo, medyo nahiyang:

'Nabayad ko og daghang kuwarta alang niining pagkamamamayan.'

Ug gipaluwas dayon niya siya gikan sa iyang mga kadena.

Sa sunod adlaw, gitawag sa kumander ang mga pangunang pari ug ang tibuok Sanhedrin, ug gidala niya si San Pablo sa ilang atubangan.

Gitutokan ni Pablo ang Sanhedrin ug miingon:

'Mga tawo ug mga igsoon! Sa atubangan sa Dios nagpuyo ako uban sa limpyo nga konsensya hangtod karon' (Buhat 23:1).

Sa pagdungog niini, gisugo sa punong pari nga si Ananias ang mga nagatindog sa atubangan niya nga hampakon si Pablo sa baba…

Unya miingon si Pablo kaniya:

'Patyon ka sa Dios, puti nga bungbong! Naglingkod ka sa paghukom subay sa balaod, apan supak sa balaod ang imong sugo nga patyon ko[4723] ' (Buhat 23:3).

Pagkakita nga ang uban sa tigpamati mga Sadusiyo ug ang uban mga Pariseo, misinggit si Pablo, nga miingon:

'Mga tawo ug igsoon! Ako usa ka Pariseo, anak sa usa ka Pariseo; tungod sa paglaum nako sa pagkabanhaw sa mga patay ako gisulayan karon' (Buhat 23:6).

Sa dihang nahisulti niya kini, misugod ang panaglalis tali sa mga Pariseo ug mga Sadusiyo, ug nabahin ang katiguman: kay ang mga Sadusiyo nagaingon nga walay pagkabanhaw, ni anghel, ni espiritu; apan ang mga Pariseo nag-ila sa duha. Misugod ang dakong kagubot. Miingon ang mga Pariseo:

'Wala namo makita nga sayop kining tawoha.'

Ang mga Sadusiyo, bisan pa, nagbarug sa sukwahi, ug nagpadayon ang dakong panaglalis.

Ang komandante, nga nahadlok nga baka gisi-gisihon siya sa mga tawo, nagmando sa mga sundalo nga kuhaon siya gikan sa taliwala nila ug dad-on sa kuta.

Sa sunod nga gabii, mipakita ang Ginoo kang San Pablo ug miingon:

'Matinagdanon ka, Pablo; kay ingon nga gipamatuod nimo Ako sa Jerusalem, ingon usab kinahanglan nimo ipamatuod Ako sa Roma' (Buhat 23:11).

Sa pagsubang sa adlaw, ang pipila ka fanatikong mga Hudiyo mitigum alang sa usa ka miting ug nanumpa nga dili mokaon o moinom hangtod mapatay nila si Pablo. Nahibaloan nga kapin sa kwarenta ka lalaki ang nanumpa niini. Pagkahibalo niini, gipadala sa komander si Pablo, kauban ang usa ka dakong grupo sa armadong sundalo, ngadto sa Cesarea kang Gobernador Felipe.

Pagkahibalo niini, ang punong pari nga si Ananias, kauban ang mga tigulang sa Sanhedrin, mibyahe paingon sa Cesarea ug gisumbong si Pablo sa atubangan sa gobernador, gipaka-insulto siya ug gipaningkamotan gayud nga patyon siya; apan wala sila makab-ot og bisan unsa, kay wala'y kapintasang angay patyon nga nakaplagan kaniya. Bisan pa niana, ang gobernador, aron mapasayloon ang mga Hudiyo, gipabilin si Pablo sa bilanggoan.

Milabay ang duha ka tuig. Si Porcius Festus ang misunod kang Felipe isip gobernador. Ang mga punoang pari nangayo kaniya nga ipadala si Pablo sa Herusalem. Apan naghimo sila niini nga plano uban sa dautang tuyo: naglaum sila nga patyon ang Apostol sa Kristo sa dalan. Ug sa dihang gipangutana ni Festus si Pablo kung gusto ba siyang moadto sa Jerusalem aron pagatubangon ang kaso, mitubag si Pablo: *'Nagaatubang ako sa hukmanan ni Cesar, diin unta ako pagahukman. Wala ko makasala batok sa mga Hudiyo, sama sa imong nahibaloan pag-ayo. Kay kon nasayop ko ug nakabuhat ug bisan unsang takos sa kamatayon, dili ko mosalikway sa pag-antos niini;*

[4723] Ang hugot nga pagsaway ni Apostol Pablo mapatin-aw tungod kay wala niya mailhi ang punong pari, tungod sa iyang nagkadaut nga panan-aw, o tungod kay ang tawo sa iyang atubangan dili mao ang parehas nga punong pari nga iyang nailhan kaniadto. Pinaagi sa pagpanaway niining hayag ug walay basihanan nga kawalang-galang, gisunod ni Pablo ang ehemplo ni Hesukristo, nga pareho usab nga gisaway ang kawalay-hustisya sa paghukom nga kaniadto gipahamtang batok Niya. Bag-o lang natong nahisgutan ang kakulang sa panan-aw sa Apostol Pablo – sa tinuod, kini usa ka sakit nga kanunay niyang gireklamo; kini gayud mao ang 'tusok sa unod' (2 Cor. 12:7) nga iyang gisagubang. Gibilin sa Ginoo ang pamamaga sa mga mata sa Apostol isip dili mapapas nga timaan sa Iyang milagrosong pagpakita kaniya sa dalan paingon sa Damascus; si Pablo mismo miingon nga nawala ang iyang panan-aw tungod sa kalit nga kahayag niadtong suga, nga bisan pa nga abli ang iyang mga mata wala siyay makita, ug bisan pa nga nabawi ang iyang panan-aw pagkahuman, posible nga aduna gihapon nahabilin nga kahuyang: ang pagbiyahe sa udto ilawom sa nag-aso nga adlaw sa Siria, ang kahayag sa usa ka suga nga milabaw pa gani sa kahayag sa udto, ug ang pagkabulag nga miabut sa Apostol – kining tanan mahimong hinungdan sa pamamaga ug pagkahuyang sa iyang mga mata; ang iyang pagpuyo sa disyerto ug sa Damascus, diin daghan ang nag-antos sa mga sakit sa mata, mahimong nakapadayon niining kahuyang sa panan-aw, ug usahay gani nakapalala pa niini. Ang mga pulong ni Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Galacia: 'Wala ninyo gihasi ang akong kasakit sa unod, ni wala kamo mihilayo niini… Ako magpamatuod kaninyo nga, kon mahimo pa gani, inyong kuhaon ang inyong kaugalingong mga mata ug ihatag kini kanako' (Gal. 4:14–15) klaro kaayo nga nagtumong sa kakulian sa iyang panan-aw, nga usahay mosidlak pag-usab ug kauban sa kasakit sa ulo. Mao kini ang hinungdan nga, pagkahuman niyang gisaway ang punong pari nga nakasala kaniya, aduna siyay igong rason nga ipatin-aw nga wala niya mailhi nga ang nagpasaka og kaso batok kaniya mao diay ang punong pari.

apan kon walay basehan ang ilang mga pasangil batok kanako, walay bisan kinsa nga makahatag kanako kanila. Nag-apela ako sa hukmanan ni Cesar' (Buhat 25:10–11).

Unya si Festo, pagkahuman sa pakigkonsulta sa iyang mga magtatambag, mitubag kang Pablo:

'Gipangayo nimo ang paglitis sa atubangan ni Cesar; paingon ka kang Cesar.'

Paglabay sa pipila ka adlaw, miabot sa Cesarea si Haring Agripa[4724] aron pagdayeg kang Festus, ug sa dihang nakadungog siya bahin kang Pablo, gusto niya siyang makita. Ug sa dihang gidala si Pablo sa atubangan ni Haring Agripa ug Gobernador Festus, gisaysay niya kanila sa detalyado ang mahitungod sa Ginoong Kristo ug sa iyang pagtuo kaniya, miingon kaniya si Haring Agripa:

'Halos napasugot na nimo ako nga mahimong Kristiyano.'

Mitubag si Pablo:

'Nag-ampo ako sa Dios nga, bisan pipila o daghan, dili lang ikaw kondili ang tanan nga nagapaminaw kanako karon mahimong sama kanako, gawas lang niining mga gapus' (Buhat 26:29).

Pagkahuman niining mga pulong, ang hari, ang gobernador ug ang uban pa nga kuyog kanila mitindog; mibulag sila sa kilid, nagpulong-pulong sa ilang kaugalingon ug naghukom:

'Wala'y bisan unsang buhat niining tawoha nga angay sa kamatayon o sa kadena.'

Miingon dayon si Agrippa kang Festus:

'Mahimo untang gipagawas siya, kon wala lang siya miapela kang Cesar.'

Busa ilang gihukman nga ipadala si Pablo sa Roma kang Cesar, ug gihatag siya ug uban pang mga priso ngadto sa usa ka senturyon sa guwardiya sa hari nga ginganlan og Hulyo; ug siya, pagkahuman nga gidala ang mga priso ug si Pablo, gisakay sila sa usa ka barko, ug mibiyahe silang tanan.

Delikado kaayo ang ilang pagbiyahe tungod sa supak nga hangin; apan sa dihang nakaabot sila sa daplin sa isla sa Crete ug misulod sa usa ka dapit nga gitawag og 'Maayong Pantalan', ang balaan nga si Pablo, sa pagtan-aw sa umaabot, nagtambag nga magpabilin sila didto uban sa barko aron mag-hibernar; apan ang senturyon misalig sa timonero ug sa kapitan sa barko kaysa sa mga pulong ni Pablo. Pagkahuman nila'g layag paingon sa dagat, misaka ang kusog kaayong hangin batok kanila; adunay dakong bagyo, ug misulod ang ingon ana ka baga nga hamog nga sulod sa 14 ka adlaw wala gyud sila makakita sa adlaw sa kaadlawon niining gabii sa mga bitoon, ug wala gani sila kahibalo asa sila nahimutang, kay gilukop-lukop sila sa mga balod; ug sa ilang pagkawalay paglaum, wala sila mokaon bisan unsa sa tanang adlaw ug nagpaabot na gayud sa kamatayon. Aduna'y 276 ka tawo nga sakay sa barko. Mitindog si Pablo taliwala kanila ug gipahupay sila, nga nag-ingon:

'Mga tawo! Dapat unta maminaw kamo kanako ug dili kamo molarga gikan sa Crete; unya nakalikay unta kamo niining mga kalisdanan ug kadaut. Apan karon, lig-ona ang inyong kasingkasing, kay walay bisan usa kaninyo nga mapatay, kondili ang barko ra. Kay ang Anghel sa Dios, nga akoa ug akong giserbisyohan, mitungha kanako kagabii ug miingon: 'Ayaw kahadlok, Pablo! Kinahanglan kang motindog sa atubangan ni Cesar; ug tan-awa, gihatag kanimo sa Dios ang tanan nga naglayag uban kanimo.' Busa, kaisog kamo, mga tawo, kay nagtuo ko sa Dios nga mahitabo gayud kini sama sa gisulti kanako' (Buhat 27:21–25).

Ug gidasig sila ni Pablo nga tanan sa pagkaon, nga miingon:

'Kini magluwas sa inyong mga kinabuhi; kay wala'y bisan usa ka buhok sa inyong ulo nga mawala' (Buhat 27:36).

Pagkahuman niya og sulti niini, mikuha siya og pan, nagpasalamat sa Dios sa atubangan nila tanan, gibungkag kini, ug misugod sa pagkaon. Unya nangahas sila tanan ug nakaon usab.

Sa pagsubang sa adlaw, nakakita sila og yuta, apan wala nila mailhi kung unsang dapit kini, busa ilang giya ang barko paingon sa baybayon. Sa ilang pagduol, naigo ang barko sa balas nga ilawom sa dagat; ang unahan naipit ug wala na makalihok, samtang ang ikog gipukpok sa kusog sa mga balod. Nagpakigsabot ang mga sundalo sa ilang kaugalingon nga patyon ang tanang priso, aron walay makalangoy ug makalingkawas; apan ang senturyon, nga gustong luwason si Pablo, gipahunong sila sa maong plano ug gisugo ang mga makalangoy nga mao ang unang mosulod sa dagat ug moabot sa baybayon; Ug sa dihang nakita sila sa uban, misugod usab sa

[4724] Si Haring Agrippa mao si Agrippa II, anak ni Herodes Agrippa I, ang katapusang hari sa dinastiyang Herodiano ug magmamando sa pipila ka mga rehiyon sa Siria.

paglangoy ang uban, ang uban sa tabla, ang uban sa bisan unsa nga ilang makaplagan gikan sa kargamento sa barko, ug nakaabot silang tanan sa yuta nga wala'y samad ug naluwas gikan sa dagat.

Didto nila nahibaw-an nga ang isla gitawag og Melita[4725] . Ang mga lumolupyo niini, nga mga langyaw, nagpakita kanila og dakong pagkamaayo; tungod sa bag-ong ulan ug katugnaw, nagsiga sila og kalayo aron mapainit sa mga nababad sa dagat.

Samtang nagkolekta si Pablo og daghang sanga sa kahoy ug gibutang kini sa kalayo; sa maong higayon, usa ka bitin nga gipahawa sa kainit mipilit sa iyang kamot. Sa dihang nakita sa mga lumolupyo ang bitin nga nagbitay sa iyang kamot, miingon sila sa usag usa:

'Sigurado gayud nga usa ka mamamatay-tao kining tawoha, kay ang paghukom sa Dios wala magtugot kaniya nga mabuhi, bisan pa nga siya naluwas gikan sa dagat.'

Apan si Pablo, gikurog ang bitin ngadto sa kalayo, wala gyud masamdan. Nagdahom sila nga moturok siya og paltos, o kalit lang mamatay; apan pagkahuman sa dugay nga paghulat ug pagkakita nga wala siyay nadaut, nibalhin sila og hunahuna ug miingon nga usa siya ka dios.

Ang gobernador sa isla, nga ginganlan og Publius, gidala sa iyang balay ang mga naluwas gikan sa dagat ug giabi-abi sila sa tulo ka adlaw. Niadtong panahona, ang iyang amahan nagkasakit, nag-antos sa hilanat ug kasakit sa tiyan. Misulod si Pablo aron makita siya, nag-ampo sa Ginoo, ug sa pagbutang sa iyang mga kamot sa masakiton, gihayag siya. Human niining hitabo, ang ubang masakiton sa isla miadto sa balaan nga Apostol ug gihayag usab.

Paglabay sa tulo ka bulan, ang tanan nga naluwas gikan sa dagat misakay sa barko gikan didto uban sa Apostol, kining higayona sa lain nga barko, ug nakaabot sa Siracusa[4726] , gikan didto paingon sa Regio, unya sa Puteoli[4727] , ug sa katapusan nakaabot sa Roma. Ug sa dihang nadungog sa mga igsoon nga nga naa sa Roma ang pag-abot ni Pablo, miadto sila aron sugaton siya hangtod sa Appian Square ug sa tulo ka inn[4728] . Sa dihang nakita sila ni Pablo, napalig-on ang iyang kasingkasing ug nagpasalamat siya sa Dios.

Sa Roma, ang senturyon nga nag-eskort sa mga priso gikan sa Jerusalem gihatag sila sa komander, samtang gitugotan si Pablo nga magpuyo nga bulag uban sa usa ka sundalong gitahasan sa pagbantay kaniya.

Ug nagpuyo si Pablo sa Roma sulod sa duha ka tibuok tuig, gidawat niya ang tanan nga miadto kaniya, nagwali sa Gingharian sa Dios ug nagtudlo mahitungod sa atong Ginoong Jesu-Cristo uban sa bug-os nga kaisog ug walay babag.

Hangtud karon mahitungod sa kinabuhi ug mga buhat ni Pablo, sumala sa nahisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles nga gisulat ni San Lucas; apan ang uban pa niyang mga buhat ug mga pag-antos iyang gisaysay sa iyang Ikaduhang Sulat ngadto sa mga taga-Corinto ingon niini (kon itandi sa uban, siya): *'mas daghan sa mga paningkamot, sobra ka daghan sa mga samad, mas daghan sa mga bilanggoan, ug kanunay hapit na mamatay. Lima ka beses ako gipaka-latigo sa mga Hudiyo og kap-atan ka latigo nga gikuhaan og usa; tulo ka beses ako gibugbog sa mga tungkod; usa ka beses ako gibato; tulo ka beses ako nabangga sa barko; usa ka gabii ug usa ka adlaw ako nagpuyo sa kalawoman [sa dagat]; daghang higayon ako nagbiyahe'* (2 Cor. 11:23–26).

Human niya masukod ang gilapdon ug gitas-on sa yuta pinaagi sa paglakaw, ug ang kadagatan pinaagi sa paglayag, nasinati usab ni Apostol Pablo ang kahitas-an sa langit, kay gidala siya ngadto sa ikatulong langit. Kay ang Ginoo, sa paglipay sa Iyang Apostol sa iyang daghang masakiton nga mga paningkamot nga gisagubang alang sa Iyang balaan nga ngalan, gipakita kaniya ang langitnong kalipay nga wala pa masaksihan sa bisan unsang mata, ug didto nakadungog siya og dili masukod nga mga pulong nga dili masukod sa bisan kinsa nga tawo.

Si Eusebius Pamphilus, Obispo sa Caesarea sa Palestina ug historyador sa mga panghitabo sa simbahan, nagasaysay kung giunsa sa balaan nga Apostol pagbuhat sa ubang mga katingalahan sa iyang kinabuhi ug ministeryo[4729] .

[4725] Melita – karon nga Malta, usa ka isla sa habagatan sa Sicily; usa ka sugilanon bahin sa pagpuyo didto ni Apostol Pablo nagpadayon hangtod karon sa Malta.

[4726] Syracuse – usa ka siyudad sa baybayon sa habagatang-sidlakan sa Sicily, 18 ka milya ang gilay-on gikan sa Malta.

[4727] Rigia – karon Reggio, sa habagatan sa Italya, atbang sa Messina, sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Sicily.

[4728] Puteoli – karon Pozzuoli, usa ka lungsod sa baybayon duol sa Naples. Appian Square – usa ka gamay nga lungsod, mga 60 ka verste gikan sa Roma. The Three Inns – usa ka baryo 15 ka verste gikan sa Roma.

Pagkahuman sa duha ka tuig nga pagkabilanggo sa Roma, napalaya si San Pablo human mapamatud-an nga wala siyay sala sa tanang kaso, ug gipangwali niya ang Pulong sa Dios, usahay sa Roma ug usahay sa ubang mga nasud sa Kasadpan.

Ug si San Simeon Metaphrastes[4730] nagsulat nga, human sa iyang pagkabilanggo sa Roma, ang Apostol nagpaningkamot pa sulod sa daghang katuigan sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo: pagkahuman niyang biyaan ang Roma, nagbiyahe siya sa Espanya, Gaul ug sa tibuok Italya, nagpasiga sa mga pagano sa kahayag sa pagtuo ug nagpahawa kanila gikan sa limbong sa idololohiya paingon kang Cristo. Samtang naa siya sa Espanya, usa ka mahimayaon ug dato nga babaye, pagkadungog niya sa pagwali sa Apostol mahitungod kang Kristo, gusto niyang makita mismo si Apostol Pablo ug napugos niya ang iyang bana, si Probus, nga hangyoon ang balaan nga Apostol nga moanha sa ilang panimalay aron mainit nila siyang madawat. Ug sa dihang misulod si San Pablo sa ilang balay, gitutokan niya ang nawong niini ug nakita ang mga pulong nga 'Pablo, Apostol ni Kristo' nga nakasulat sa bulawan sa iyang agtang. Ug sa pagkakita niini (nga wala'y lain makakita), nahulog siya sa tiilan sa Apostol uban sa kalipay ug kahadlok, nag-angkon kang Kristo ingon sa tinuod nga Dios ug nangayo sa balaan nga bunyag. Ug siya ang unang nabunyagan (ang iyang ngalan si Xanthippe), gisundan sa iyang bana nga si Prob, sa tibuok nilang panimalay, sa gobernador sa siyudad nga si Philotheus, ug sa daghan pa didto nga nabunyagan usab.

Human sa pagbiyahe sa tanang yutang kini sa Kasadpan, nga gipasiag niya sa kahayag sa balaang pagtuo, ug sa pagtan-aw daan sa iyang nagkadool nga pagkamartir, ang balaang Apostol mibalik pag-usab sa Roma, diin siya misulat sa iyang disipulo, si San Timoteo, nga nag-ingon: *'Kay ako gisalin na ingon sa usa ka halad, ug ang takna sa akong pagbulag haduol na. Nakigbisog ako sa maayong pakigbisog, natapos ko ang lumba, napadayon ko ang pagtuo; ug karon anaa na para kanako ang korona sa pagkamatarung, nga ihatag kanako sa Ginoo, ang matarung nga Huwes, sa maong adlaw'* (2 Tim. 9:6–8).

Nagkalainlain ang mga salaysay sa mga historyador sa simbahan bahin sa panahon sa pagkamartir sa Balaang Apostol Pablo. Si Nicetas Callistus[4731] , sa Ikaduhang Libro sa iyang kasaysayan, Kapitulo 36, nagsulat nga si San Pablo nag-antos sa samang tuig ug sa samang adlaw sama kang San Pedro nga Apostol, tungod sa salamangkero nga si Simon, nga iyang gitabangan si Pedro nga mapildi. Ang uban, bisan pa, nagasulti nga usa ka tibuok tuig pagkahuman sa kamatayon ni Pedro, si Pablo gipatay isip martir sa maong ika-29 nga adlaw sa Hunyo diin si San Pedro gipako sa krus usa ka tuig ang milabay. Ang hinungdan nga gihatag sa kamatayon ni Pablo mao nga, pinaagi sa iyang pagpangwali kang Kristo, iyang gihangyo ang mga dalaga ug mga babaye nga magkinabuhi nga matinahuron ug putli. Bisan pa, walay dakong kalainan sa niini nga mga salaysay: kay sa Kinabuhi ni San Pedro (sumala kang Simeon Metaphrastes) gisulti nga si San Pedro wala dayon nakasinati og pag-antos pagkahuman sa kamatayon ni Simon nga Salamangkero, kondili pagkahuman sa pipila ka tuig, tungod k , duha sa paboritong concubine ni Nero, nga giusab ni Apostol Pedro ngadto kang Kristo ug gitun-an nga magkinabuhi nga matinahuron. Ug tungod kay si San Pablo usab nagpuyo sa Roma ug sa mga kasikbit nga rehiyon sa samang panahon uban ni San Pedro, posible kaayo nga nahitabo ang duha ka panghitabo—nga mao, nga si San Pablo mitabang kang San Pedro sa pag-atubang kang Simon nga salamangkero atol sa iyang unang pagpuyo sa Roma, ug, pag-abot niya sa Roma sa ikaduhang higayon, nagsilbi na usab siya, kauban ni Santo Pedro, alang sa kaluwasan sa katawhan, nga nagtudlo sa mga lalaki ug babaye sa usa ka matinahuron ug putli nga kinabuhi. Ug sa ingon niini, ang balaang mga Apostoles nakapukaw sa kasuko sa dautang Emperador Nero, nga nagkinabuhi sa maluoy nga paagi[4732] , nga, pagkahukom niya kanila duha sa kamatayon, gipapatay si Pedro, isip usa ka langyaw, pinaagi sa pagkrusipisyon, ug si Pablo, isip usa ka Romanong lungsoranon (nga dili puwede ipahamtang og dili

---

[4729] Eusebius sa Pamphylia – Obispo sa Caesarea sa Palestina (268–340), usa ka historyador sa simbahan nga suod kaayo nga nalambigit sa daghang dagkong panghitabo sa iyang panahon.

[4730] Simeon Metaphrastes – usa ka tigkolekta ug tigkompila sa kinabuhi sa mga santo, sekretaryo ni Emperador Constantine VII; namatay siya mga tuig 940.

[4731] Nikephoros Kallistos – usa ka Griyegong eklesiastikal nga historyador; ang iyang *Ecclesiastical History* nga adunay 23 ka libro ilabi nga bantog, diin ang unang 18 nakaluwas, samtang piraso ra ang nabilin sa uban; namatay siya niadtong 1350.

[4732] Nero – Emperador Romano (54–68 AD) – nagdala og kaulaw sa iyang kaugalingon tungod sa iyang kalupigan, bisan pa sa iyang pinakadool nga mga paryente ug, labi na gayud, batok sa mga Kristohanon. Sa samang higayon, siya usa ka patron sa mga eskolar, makata ug mag-aawit, ug miapil mismo sa mga Dula sa Olimpiko. Mapahitas-on, maluoy sa kalibutan ug walay pagpugong, nagpukaw siya og usa ka konspirasyon batok kaniya ug napugos nga patyon ang iyang kaugalingon.

dungganong kamatayon), pinaagi sa pagputol sa ulo, kung dili man sa samang tuig, sa samang adlaw. Sa dihang naputol ang dungganong ulo ni Pablo, dugo nga sagol sa gatas ang nitulo gikan sa samad. Ang mga matinud-anon, pagkahuman kuhaon ang iyang balaan nga lawas, gibutang kini sa samang dapit uban ni Santo Pedro.

Busa namatay ang napiling sudlanan ni Cristo, magtutudlo sa mga nasud, magwawali sa kalibutan, saksi sa kaangitan ug sa mga panalangin sa paraiso, tinubdan sa katingalahan sa mga anghel ug sa mga tawo, ang dakong asketiko ug nag-antos nga nagbitbit sa iyang kaugalingong lawas sa mga samad sa iyang Ginoo, ang balaan nga Punong Apostol Pablo, ug misaka pag-usab, karon nga walay lawas, ngadto sa ikatulong langit ug mitindog sa atubangan sa Triunong Kahayag, kauban ang iyang higala ug kauban sa pag-alagad, ang balaan nga punoang Apostol Pedro[4733] , nga nakalabang gikan sa Militanteng Simbahan ngadto sa Madaugong Simbahan, sa taliwala sa malipayong pagpasalamat, pagkanta ug pagdayeg sa mga nagselebrar; ug karon ilang gidayeg ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, Kang kinsa gihalad ang dungog, himaya, pagsimba ug pagpasalamat bisan pa kanamo nga mga makasasala, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 4:

O pangulo sa mga Apostoles ug magtutudlo sa kalibutan, pag-ampo sa Ginoo sa tanan aron hatagan ang kalibutan og kalinaw ug ang among mga kalag og dakong kaluoy.

Kontakion, tono 2:

O matinud-anon ug gipaningkamot sa Diyos nga mga magtutudlo, ang pangulo sa Imong mga apostoles, O Ginoo, gidawat Nimo sila sa kalipay sa Imong mga bulahan ug sa pahulay; kay gidawat Nimo ang ilang mga pag-antos ug kamatayon nga labaw pa sa bili sa tanang kayang bahandi, nga nakaila lamang sa kasingkasing.

13 Hulyo

30 Hunyo (Karaan nga Estilo)

Hulyo

Fiesta sa Balaan, Himayaon ug Labawng Gidayeg nga Napulo'g Duha ka Apostoles: Santiago nga Anak ni Zebedeo (30 Abril), Juan

[4733] Si San Pablo nga Apostol nagbilin kanato, sa iyang mga sulat, sa mga ngalan sa iyang uban pang mga kauban sa pag-alagad. Gitabangan siya nila uban sa dakong gugma, ug siya mismo malipay kaayo kanila, nga niining salaysay sa iyang kinabuhi angay nato nga hisgutan bisan ang pipila kanila, nga iyang gihinumduman uban sa pagpasalamat. Pananglitan, iyang gihisgutan si Lucas, nga gidayeg sa tanang simbahan tungod sa Ebanghelyo ug, labaw pa, gipili sa mga simbahan aron kauban ni Pablo tungod sa pagkamabuotan (2 Cor. 8:18–19); ug si Timoteo, nga sama sa Apostol, nagpaningkamot alang sa buhat sa Ginoo, ug kinsa wala'y sama ka masigasig kang Pablo. Si Timoteo nag-alagad kaniya sa pagpangwali sa Ebanghelyo sama sa pag-alagad sa anak sa iyang amahan (1 Cor. 16:10; Fil. 2:19–22); iyang gihisgutan si Tiquico isip usa ka pinalanggang igsoon ug matinud-anong sulugoon sa Ginoo, nga makahimo sa paghatod og gugma nga makapahupay (Efe. 6:21–22); Priscila ug Aquila, iyang kauban sa pag-alagad kang Kristo Hesu (Roma 16:3); Epafra, iyang pinalanggang kauban sa pag-alagad ug matinud-anong sulugoon ni Kristo (Colosas 1:7); Aristarcus, si Marcos ug si Justus, iyang mga kauban sa pag-alagad alang sa Gingharian sa Dios ug tinubdan sa iyang kalipay (Col. 4:10–11); si Tito, usa ka tinuod nga anak sa komon nga pagtuo, nga gisaligan ni Pablo sa buluhaton sa pagtapos sa mga nahibilin nga buhaton sa Crete, ug nga naglipay kaniya pinaagi sa iyang pag-abot, iyang kalipay ug iyang pagkamaayo ngadto sa mga magtutuo: 'siya ang akong kauban ug kauban sa pag-alagad' (Tito 1:4–5; 2 Cor. 7:6, 13, 15, 8:23); si Sosthenes, nga sa ulahi nahimong obispo sa Colophon (1 Cor. 1:1). Sa katapusan, atong hinumduman si Silas, nga kauban ni Timoteo, nagpabilin sa Berea taliwala sa tanang katalagman, aron lamang lig-onon ang mga igsoon sa pagtuo, sumala sa tinguha sa Apostol Pablo (Buhat 17:13–15). Ug aduna pay daghan nga wala gani ngalan, apan hinumduman lamang tungod sa ilang mga buhat sa gugma.

(26 Septyembre), Felipe (14 Nobyembre), Bartolomeo (11 Hunyo), Tomas (6 Oktubre), Mateo (16 Nobyembre), Santiago nga anak ni Alfeo (9 Oktubre), Hudas (Tadeo) (19 Hunyo), Simon nga Zelota (10 Mayo) ug Mateo (9 Agosto)

Kumemorasyon sa Hunyo 30

Petro (adlaw sa pista 29 Hunyo), Zebedeo (30 Abril), Bartolomeo (11 Hunyo), Santiago nga anak ni Alfeo (9 Oktubre), (10 Mayo

Usa ka karaang kaayo nga pista. Makita ang mga reperensya niini sukad pa sa ika-4 nga siglo.

14 Hulyo

1 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Cosmas ug Damian

Kumemorasyon sa 1 Hulyo

Pagkahuman sa paghimaya sa atong Ginoong Kristo nga Dios sa unod, ang mga buhat sa balaan nga mga martir ni Kristo nahimong laganap nga nailhan ingon usa ka katingalahang panghitabo; kay sa kanila napadayag ang gahum sa Manluluwas; ug ang maisugong pagsukol nga gipakita sa mga santo batok sa ilang mga manlupig, kauban ang ilang dili mapildi nga pagkamapailubon, nahimong tinubdan sa katingala sa tanan. Apil sa ingon nga mga martir mao kining duha, nga natawo sa karaang Roma gikan sa parehas nga amahan ug inahan ug gipadako sa mga prinsipyo sa Kristohanong pagkamatinud-anon – magsoon sa dugo – ang balaan nga mga mag-aantos Cosmas ug Damian, nga karon atong hisgutan.

Pagkat-on nila sa arte sa medisina, malampuson nilang naayo ang tanang matang sa sakit, ug sa tanang butang gipanalanginan sila sa grasya sa Dios mismo. Bisan kinsa nga masakiton nga tawo o hayop ang ilang gihaplasan sa kamot, dali ra silang nabalik sa hingpit nga panglawas. Kining mga maalamon nga mananambal wala modawat og bayad gikan sa bisan kinsa alang sa ilang pagtambal, busa gitawag sila og 'mga mananambal nga dili mobayad'. Usa ra ka labing bililhon nga ganti ang ilang gipangayo sa ilang mga giayo: ang pagtuo kang Kristo. Ug sa tinuod, dili lang sa Roma mismo, apan usab sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo nga ilang gibisita aron tambalan ang mga masakiton, daghan ang ilang napasulod sa pagtuo kang Kristo. Gawas sa grasya sa pagtambal, nagbuhat sila og maayo sa mga tawo pinaagi sa mapinanghatagong paglimos. Naa silay dakong bahandi, nga natigom sa ilang mga katigulangan ug gihawa kanila sa ilang mga ginikanan, nga ilang gibaligya ug gipang-apod-apod sa mga kabus ug nanginahanglan; ilang gipakaon ang mga gutom ug gipahinan ang mga hubad; sa mubo, nagpakita sila og kaluoy sa tanang kabus ug walay gipuy-an. Sa dihang ilang giayo ang mga masakiton, kasagaran nila kanila isulti:

'Gitapakan ra namo kamo sa among kamot, ug wala kami'y mahimo pinaagi sa among kaugalingong gahum; apan ang gamhanang gahum sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug sa Ginoong Jesu-Cristo maoy nagbuhat sa tanang butang; kon motuo kamo Kaniya ug dili magduha-duha, pagakaayo kamo dayon.'

Ug sa tinuod, ang mga mituo naayo.

Sa ingon niini, matag adlaw daghang mga tawo, nga mibulag sa dautang pagsimba sa dios-diosan, ang miadto kang Kristo.

Kining mga balaan nga mananambal nagpuyo sa usa ka baryo sa Romano (diin nahimutang ang panimalay sa ilang mga ginikanan). Sa paghimo nila og panimalay didto, ilang gipasiugda ang balaang pagtuo sa tibuok palibot.

Samtang ang yawa, masinauton sa kinabuhi sa mga santo nga nagdan-ag sa daghang mga hiyas, nag-awhag sa pipila sa iyang mga alagad nga moadto sa hari ug mosumbong sa mga inosente sa atubangan niya. Niadtong

panahona, si Carinus[4734] ang naghari sa Roma. Pagkahuman niya maminaw sa mga manlalapas, gipadala dayon niya ang mga sundalo sa baryo diin nagpuyo ang mga santo, uban ang sugo nga dakpon ang mga doktor nga nagpraktis sa kalooy, sila Cosmas ug Damian, ug dad-a sila sa iyang atubangan alang sa interogasyon.

Sa pag-abot sa mga sundalo sa hari sa baryo diin nagpuyo ang mga santo ug nagsugod sa pagpangutana bahin kang Cosmas ug Damian, ang mga magtutuo mitigom sa palibot sa mga santo ug nangayo kanila nga motago lang sa pipila ka panahon hangtod molabay ang kasuko sa hari. Apan ang mga santo dili lang misikway niining tambaga; sa baylo, ilang gipangandoy nga mubiya sa ilang kaugalingon aron atubangon ang mga sundalong nangita kanila, nga nagtinguha nga malipayon nga mag-antos alang sa ngalan ni Cristo. Apan sa dihang daghang mga magtutuo ang nagtapok sa ilang palibot ug uban sa mga paghangyo nga puno sa luha nangayo kanila nga luwasa ang ilang kinabuhi—dili alang sa ilang kaugalingon, kondili alang sa kaluwasan sa uban—misunod ang mga balaan, bisan pa man sa ilang pagduha-duha. Gidala dayon sa mga magtutuo ang mga balaan ug gitago sila sa usa ka langob.

Samtang ang mga sundalo, human sa hingpit nga pagpangita sa mga santo ug wala sila makaplagan, sa ilang kasuko ug kaguol gidakpan ang pipila ka matinud-anong lalaki gikan sa maong baryo, gipangposasan sila ug gidala paingon sa Roma.

Pagkahibalo nila niini, misidlak dayon gikan sa langob sila San Cosmas ug San Damian ug midali sa pagsunod sa mga sundalo; pagkasugat nila kanila sa dalan, miingon sila kanila:

'Buhian ninyo ang mga inosenteng lalaki, ug dad-a kami imbis nila, kay kami gayud ang gisugo nga dakpon ninyo.'

Busa, pagkahuman gipagawas sa mga sundalo ang maong mga tawo, gibutangan nila og kadena si San Cosmas ug San Damian ug gidala sila sa Roma. Didto, gipriso sa kadena ang mga santo sa usa ka kal-ang, diin nagpabilin sila hangtod sa buntag. Sa pagsubang sa adlaw, ang emperador mipahimutang sa iyang lingkoranan sa atubangan sa katawhan sa kasagarang hukmanan, nga nahimutang sa lugar nga gitagana para sa mga pampublikong pasundayag; pagkahuman niyang gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang balaang mga bihag nga sila Cosmas ug Damian, miingon ang emperador kanila sa kusog nga tingog:

Kamo ba ang mosupak sa mga dios sa among mga katigulangan ug, pinaagi sa pipila ka mahikal nga limbong, nag-ayo sa mga sakit sa tawo ug sa mga hayop nga walay bayad, nga nagdani sa mga yano nga tawo nga moliko gikan sa mga dios ug sa mga balaod sa ilang mga katigulangan? Apan karon, biyaa ang inyong paglimbong ug paminawa sa akong maayong tambag; duola ug halad og halad sa mga dios, nga dugay na kaayo nagpailob kaninyo hangtod karon. Ang mga dios, bisan pa nasuko kaninyo, wala mubayli kaninyo og dautan alang sa dautan – bisan pa nga mahimo nila kini – kondili mapailubon nilang gihulat ang inyong pagbalik kanila.

Ang balaan nga mga sulugoon ni Kristo, ingon pa, mitubag sa hari sa usa ka tingog, nga nagaingon:

'Wala kami magpaligoy bisan kinsa; wala kami kabalo og bisan unsang mahiwagang limbong, ni wala kami makadaot sa bisan kinsa, kondili ginatambal namo ang mga sakit pinaagi sa gahum sa among Manluluwas ug Ginoong Jesu-Cristo, sumala sa Iyang gisugo, nga nag-ingon: *"Tambala ang mga masakiton, limpyoha ang mga leproso"* (Mateo 10:8). Gibuhat namo kini nga walay bayad, kay mao kini ang gisugo sa Manluluwas, nga nagaingon: *'Walay bayad inyong nadawat; walay bayad kamo magahatag'* (Mateo 10:8). Kay dili namo gipangita ang bahandi, kondili ang kaluwasan sa mga kalag sa tawo; ug giserbisyohan namo ang mga kabus ug mga masakiton sama sa among pagserbisyo kang Kristo mismo, kay Iya kining giangkon isip kaugalingon ang mga buhat sa kalooy nga gihimo alang kanila, nga nag-ingon sa mga nagabuhat sa maayo: *'Kay gisagolan ko ug kamo nagahatag kanako ug pagkaon; nangauwa ko ug kamo nagahatag kanako ug ilimnon; Usa ko ka langyaw, ug gidawat ninyo Ako; hubad Ako, ug gisul-otan ninyo Ako; masakiton Ako, ug gibisita ninyo Ako; anaa Ako sa prisohan, ug miadto kamo kanako'* (Mateo 25:35–36). Naningkamot kami sa pagtuman niining Iyang mga sugo, nga naglaum nga makadawat gikan Kaniya og ganti sa walay katapusang kinabuhi sa Gingharian sa Langit. Apan dili gayud kami mouyon sa pagsimba sa mga dios nga inyong giila. Kamo ug ang uban nga mouyon kaninyo, kamo na lang ang magsimba kanila! Kami, bisan pa, kahibalo kaayo nga dili sila mga dios. Kung, O Hari, gusto ka, magahatag kami kanimo og maayong tambag, aron mailhan nimo ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanan, *'kay gisugo Niya ang Iyang adlaw nga mosidlak sa mga dautan ug sa mga maayo, ug nagpadalhan Siya*

[4734] Ang Emperador Carinus naghari gikan sa 283 hangtod sa 284.

og ulan sa mga matarong ug sa mga dili matarong' (Mat. 5:45), – alang kanato, sa himaya sa Iyang labing halangdong ngalan: talikdi ang walay sentido ug walay kalag nga mga dios-diosan – ug pag-alagad Kaniya!

Mitubag ang Emperador Karin sa santo ingon niini:

'Wala ko magtawag kanimo aron maghatag og maalamon nga pakigpulong, kondili aron maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

'Naghalad kami,' tubag sa mga balaan, 'ug halad nga walay dugo – ang among mga kalag – sa among Usa ka Dios, nga nagluwas kanamo gikan sa bitag sa yawa ug gihatag ang Iyang Bugtong Anak alang sa kaluwasan sa tibuok kalibutan. Kining among Dios dili gimugna, kondili Siya ang Magbubuhat sa tanan; samtang ang inyong mga dios mga imbensyon lang sa tawo ug buhat sa mga mananamay sa E ; ug kon wala'y kahanas sa taliwala sa mga tawo aron paghimo niining mga dios para kaninyo, wala unta kamo'y bisan kinsa nga pagasimban!

'Ayaw paglagot sa mga langitnong dios,' miingon si Karin, 'hinungdan, maghalad kamo og halad ug simba kanila, aron dili kamo masinati sa mga paghiganti nga gitagana na para kaninyo.'

'Makahiya kamo, Karin, kauban ang inyong mga dios,' miingon ang mga sulugoon ni Cristo, nga napuno sa Espiritu Santo. 'Tungod kay ang imong hunahuna misalikway sa Dios nga kanunay nga naglungtad ug buhi hangtod sa kahangturan, ug misangko karon sa mga walay sentido nga dios-diosan nga wala gayud maglungtad, himoa nga ang nawong sa imong lawas mausab ug maliko gikan sa iyang puwesto—alang sa imong kaulaw ug aron masabtan nimo pinaagi sa imong kaugalingong kasinatian nga ang atong Dios makagahum sa tanan!'

Samtang nagasulti pa ang mga balaan niining mga pulong, kalit nga nabag-o ang nawong ni Karin ug nituyok ang iyang liog sa paagi nga ang iyang nawong nahimutang sa iyang abaga, ug dili na niya mapaling ang iyang liog; ni kinsa man ang makatabang kaniya. Busa, naglingkod siya sa trono nga natuyok ang liog ug nawong. Samtang ang mga tawo nga nanan-aw niini misinggit sa kusog:

'Dako ang Kristohanong Dios, ug walay lain Dios gawas Niya!'

Niadtong panahona, daghan ang mituo kang Kristo ug nangaliyong sa mga balaan nga mananambal nga tambalan ang hari. Ang hari mismo nangaliyong usab kanila sa maong butang, nga nagaingon:

'Karon nasayud na gayud ko nga kamo mga alagad sa tinuod nga Dios. Busa, naghangyo ko kaninyo—kay nakapaayo na man kamo sa daghan—nga inyong paayoon usab ako, aron motuo usab ako nga walay lain Dios kondili ang usa nga inyong gipangwali, nga mao ang nagbuhat sa langit ug yuta.'

'Kung,' tubag sa mga balaan, 'mailhan nimo ang Dios nga naghatag kanimo sa kinabuhi ug sa gingharian, ug motuo ka kaniya sa tibuok nimong kasingkasing, nan siya mag-ayo kanimo.'

'Nagtuo ako Kanimo,' ang hari mitawag sa makusog nga tingog, 'Ginoong Jesu-Cristo, tinuod nga Dios, kalooy-i ako ug ayaw pagsilot sa akong kaniadto nga pagkawalay-hibalo!'

Sa dihang gisulti sa hari kining mga pulong, mituyok ang iyang liog, mibalik ang iyang nawong sa unang kahimtang, ug siya, mibangon gikan sa iyang lingkoranan, mitan-aw sa langit ug, gitaas ang iyang mga kamot, nagpasalamat sa Dios uban sa tanang katawhan, nga nagaingon niini:

'Bulahan Ka, Kristo, tinuod nga Dios, nga pinaagi sa imong mga balaan nga sulugoon gidala ako gikan sa kangitngit ngadto sa kahayag.'

Sa ingon nga naayo na siya, gipasidunggan sa hari ang balaang mga alagad nga sila Cosmas ug Damian sa mga gasa ug gipahawa sila nga malinawon.

Pagbiya sa Roma, mibiyahe ang mga santo paingon sa ilang kaugalingong baryo. Ang mga lumolupyo sa maong baryo ug sa mga kasikbit nga baryo, sa dihang nadungog nila ang tanan nga gibuhat sa mga santo sa Roma, migawas aron masugat kining mga sulugoon sa Dios ug gidawat sila uban ang kalipay, naglipay ug naghimaya sa Ginoong Kristo. Samtang nagpadayon, sumala sa ilang batasan, mibyahe pag-usab ang mga santo sa kasikbit nga mga lungsod ug baryo, nag-ayo sa mga masakiton ug nagtudlo sa tanan sa balaan nga pagtuo, sa wala pa sila mobalik pag-usab sa ilang kaugalingong baryo. Ang kaaway sa katawhan—ang yawa—sa dihang napakyas sa pagdaot sa mga santo pinaagi sa iyang unang mga laraw ug dili niya sila mapapas gikan sa mga buhi, naghimo og lain nga plano. Niadtong nasud adunay usa ka bantog kaayo nga doktor, diin gikan sa mao gihuna-huna sa mga santong Cosmas ug Damian nakat-on sa arte sa medisina. Kini nga doktor mao ang gitudloan sa kaaway sa katawhan—nga dili makasalo sa himaya sa mga balaan sa Dios—aron masinaot sa mga santo. Pagkahuman niya madani ang mga santo paingon kaniya pinaagi sa pagpangdayeg, gidala niya sila sa bukid, nga daw aron mangolekta og mga tanom nga panulak, samtang sa iyang kasingkasing nagbitay ang hunahuna nga sama kang

Cain: '[4735] '. Pagkahuman niyang gidala ang mga santo sa layo, gipahimutang niya nga magbulag sila sa pagpangolekta og mga tanom. Unya, gisugdan niya ang pag-atake sa usa kanila, gipamatay niya kini pinaagi sa bato, ug pagkahuman gipatay usab niya ang usa pa sa susamang paagi; sa katapusan, gidala niya ang mga lawas sa mga santo ug gitago kini tupad sa usa ka balon nga naa didto[4736] .

Busa ang balaan nga mga mag-aantos alang kang Kristo, ang mga doktor nga walay bayad nga sila Cosmas ug Damian, nakaabot sa ilang katapusan ug giisip nga takus sa mga korona sa pagkamartir gikan kang Kristo nga atong Ginoo ug Manluluwas, Kang Kinsa gipahinungod ang dungog ug himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Pedro

Gisaulog sa 1 Hulyo

Ang Kagalang-galang nga si Pedro natawo ug nagdako sa Constantinople. Siya anak sa bantugan ug adunahan nga mga ginikanan. Ang iyang amahan, nga ginganlan og Constantine, adunay ranggo nga patrician[4737] ug nagsilbi isip usa ka militar nga kumander. Sukad pagkabatan-on pa niya, gipahinungod ni Pedro ang iyang kaugalingon sa pagkat-on; iyang nahasa ang pilosopiya labi na, samtang nagtuon usab sa tanang sekular nga siyensya. Pag-abot niya sa pagkabana, nagminyo siya ug pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, napanunod niya ang dungganong ranggo nga patrician sa iyang amahan. Gitahasan siya nga patrician atol sa paghari sa debotong Emperatris Irene ug sa iyang anak nga si Constantine[4738] . Sa dihang si Nikephoros[4739] misaka sa imperyal nga trono ug nagsugod ang gubat tali sa mga Griyego ug mga Bulgaryano, gitudlo si Peter nga punong kumander sa tanang rehimento ug mibiyahe uban sa iyang mga tropa batok sa mga Bulgaryano. Sa dakong gubat nga misunod, sa sinugdan napildi sa mga Griyego ang mga Bulgaryo; apan pagkahuman, pinaagi sa Balaang pagdumala, ang mga Bulgaryo, nga nakabawi gikan sa ilang kapildihan, nakahatag og grabeng kapildihan sa mga Griyego ug gipatay ang ilang kaugalingong Emperador Nikiforos.

Niadtong mismong higayon, ang Bulahang Pedro, kauban ang limampung Griyegong prinsipe, nadakpan sa mga Bulgaryano ug, human silang silotan sa tortyur ug kamatayon, gipabilin sa usa ka kal-ang. Busa, samtang nag-ampo siya nga matinud-anon sa Diyos alang sa iyang kaluwasan, si San Juan nga Teologo, nga nagpahulay sa dughan ni Kristo, mitungha kaniya sa tunga-tunga sa gabii, gipagawas siya gikan sa iyang pagka-priso ug gidala siya sa Roma. Sukad niadto, gipahinungod ni Pedro ang iyang tibuok kaugalingon sa pag-alagad sa Dios; sa pagkahibalo niya sa kawalay pulos sa tanang butang sa kalibutan, mibulag siya ngadto sa Bukid Olympus[4740] ; didto, sa pagkuha niya og porma nga sama sa anghel, nagpuyo siya og kinabuhi sa pagka-asketiko kauban ni Juan nga Dako, nga nangibabaw sa matag hiyas.

Pagkahuman sa pagpuyo didto sulod sa katorse ka tuig, si Pedro, human namatay na ang iyang asawa ug anak, miabot sa Constantinople. Dinhi, unang nagpuyo siya sulod sa pipila ka panahon sa simbahan nga iyang gitukod, nga nailhan nga Simbahan ni Evandrius. Unya mibulag siya ngadto sa usa ka hilom ug hilit nga dapit, diin nagtukod siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon ug nagpuyo didto sulod sa walo ka tuig, nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug naglakaw nga walay sinina sa tiil sa tibuok niyang kinabuhi sa pag-asketisismo. Gikapoy gyud niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa pagpuasa, pagpabilin nga mata sa gabii, ug uban pang mga monastikong praktis sa pag-asketisismo.

[4735] Si Cain mao ang ngalan sa panganay nga anak ni Adan ug Eba. Ingon nga unang natawo sa kahimtang sa sala, si Cain masuko ug daotan, ug tungod sa pagkainggit gipatay niya ang iyang malumo nga igsoon nga si Abel (Genesis 4:1–16). Kini nga panghitabo mao ang gitumong sa hagiograpiya.

[4736] Ang mga santo Cosmas ug Damian, ang mga doktor nga walay bayad, namatay niadtong 284.

[4737] Sa mga Romano, ang 'patrisiyano' mao ang mga anak nga natawo nga gawasnon ug adunay hingpit nga katungod sa mga lumad nga lungsuranon sa Roma. Gituohan nga adunay hapit usa ka gatos ka pamilyang patrisiyano sa Roma. Kasagaran, ang mga patrisiyano ang nagkupot sa labing hataas nga mga opisina sa gobyerno.

[4738] Si Constantine VI (VII) Porphyrogenitus naghari gikan sa 780 hangtod 797. Ang iyang inahan, si Irene, naghari gikan sa 797 hangtod 802.

[4739] Naghari si Nikephoros I gikan sa 802 hangtod 811.

[4740] Ang Bukid Olympus nahimutang sa Asia Minor, sa utlanan sa Phrygia ug Bithynia.

Tungod sa iyang pagkinabuhi nga matarong ug makapahimuot sa Ginoo, natulog sa Ginoo ang Banal nga si Pedro ug giila sa han-ay sa mga balaan, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.[4741]

Ang Pagkamartir ni Santo Potitus

Gisaulog kada Hulyo 1

Sa paghari ni Emperador Antoninus[4742] , sa panahon nga kusog kaayo ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa tibuok yuta, nagpuyo sa Sardinia[4743] ang usa ka tawo nga ginganlan og Hilas, nga nagsunod sa dautang pagsimba sa mga dios-diosan. Aduna siyay usa ka anak nga lalaki, usa ka napulo'g tulo ka tuig nga batang lalaki nga ginganlan og Potitus. Napahimakas si Potit sa kinaadman sa Dios – nga modawat og pagdayeg *'gikan sa mga ngabil sa mga bata'* (Salmo 8:3) – ug napuno sa grasya sa Espiritu Santo nga nakaila siya sa iyang Magbubuhat ug nagtanyag sa iyang mga pag-ampo ug pagsimba kaniya ra, samtang gisalikway ang mga walay kinabuhi nga diyos-diyosan. Tungod kay kahibalo siya mobasa, nakaplagan ni Potit ang Kristohanong Balaang Kasulatan ug sa pagbasa niini napuno siya sa espirituhanong kinaadman ug pagsabot. Tungod kay tinago siyang nilakaw gikan sa iyang amahan aron moapil sa mga Kristohanon, nadawat niya ang balaan nga bunyag ug mibulag sa makalilisang nga idolatrikong mga halad. Si Hilas, ang amahan ni Potitus, , sa dihang nakamatikod nga ang iyang anak wala mosimba sa mga dios-diosan, nasubo kaayo ug hinay-hinay siyang gihangyo nga maghalad uban kaniya sa mga diyos.

'Amahan,' tubag sa balaan nga batan-on sa hangyo ni Hilas, 'nagsulti ka og dili maayong mga pulong kanako, nagmando ka nga maghalad ko og sakripisyo sa mga demonyo! Kung tinuod nga gihigugma nimo ako, imong anak, sama sa usa ka amahan, nan tambagi ako mahitungod sa makaluwas, dili sa makaguba sa kalag. Nanghinaut ko nga kamo usab, sa pagkaila ninyo sa kamatuoran, molikay kamo niining dautang limbong ug magsugod sa pag-alagad sa Usa ka Dios nga nagpuyo sa langit ug nagpanalipod sa tanang butang – ang Magbubuhat sa tanang binuhat!

Ang iyang amahan, sa kasuko, gipriso siya sa laing kwarto ug nagmando nga walay bisan kinsa sa panimalay ang mosuway og hatag sa batang lalaki og pan o tubig.

'Makita nato,' iyang gihulga, 'kung ang imong Dios, nga imong gihalaran, magahatag ba kanimo og pagkaon ug ilimnon!'

Samtang ang balaan nga batan-on nga si Potit, mitukkod sa tuhod, nag-ampo sa Dios, nga nagaingon niini: – *'O Ginoo, pakigbisog sa mga nakigbisog kanako; daoga ang mga nakigbatok kanako'* (Salmo 34:1). Gusto ko nga mag-alagad Kanimo, akong Ginoong Jesu-Cristo, nga mipakita sa pagpaubos sa pag-anhi gikan sa langit ngadto sa yuta alang sa kaluwasan sa katawhan. Tan-awa ang pag-ampo sa imong mapainubsanon nga sulugoon ug lig-ona ako sa akong kagutom, sama sa paglig-on Nimo sa imong propeta nga si Daniel sa dihang gilabay siya sa lungib sa mga leon. Miingon Ka sa Imong Balaang Ebanghelyo: *'Mapalad ang mga nagagutom ug nagauhaw sa pagkamatarung, kay sila pagapahimugos… Bulahan ang mga gipanglutos tungod sa pagkamatarong, kay ila ang Gingharian sa Langit'* (Mat. 5:6, 10). Busa, ayaw usab ko pagbaya, nga nakabilanggo dinhi ug gipang-antos sa gutom ug kauhaw alang sa imong pagkamatarong!

Ang santo nagpabilin sa prisohan sulod sa daghang adlaw, gipaka-antos sa iyang amahan sa gutom ug kauwaw, apan gipalig-on sa Diyos pinaagi sa espirituhanong pagkaon ug gipakaon sa grasya sa Espiritu Santo, nga ang iyang nawong misidlak sama sa adlaw. Nagmalipayon sa Ginoo, miingon siya: 'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo, nga imong gipahimulosan ang pagpanus-ub kanako, imong dili takos nga sulugoon, sa Imong espirituhanong mga panalangin, nga mas gitinguha pa samtang mas daghan ang madawat niini.' Ako usab naghangyo Kanimo, O maayo ug maloloy-on nga Dios, Dios sa mga Anghel ug Arkanghel, nga dili Nimo gusto ang kamatayon sa makasasala kondili ang iyang paghinulsol aron mabuhi—paminawa ako samtang nagatuaw

---

[4741] Ang kamatayon ni San Pedro nahitabo mga tuig 865.

[4742] Ang Emperador Antoninus Pius naghari gikan sa 138 hangtod sa 161.

[4743] Ang Sardinia usa sa mga isla sa Dagat Mediteranyo; karon kabahin na kini sa Gingharian sa Italya.

Kanimo sa tibuok nakong kasingkasing mahitungod sa akong amahan: hatagi siya sa kahibalo sa Imong kamatuoran ug pagsabot sa pagtuo; ablihi ang iyang hunahuna, aron maila niya Ikaw, ang iyang Magbubuhat, ug aron Ikaw ra ang iyang pag-alagad, ug dili ang Griyegong pagka-politeista. Ayaw pagpasagdi nga ang kaaway sa Kristohanong kaliwatan—ang yawa—malipay batok kaniya, kondili himoa nga ang Imong gamhanang gahum, nga naggiya sa mga naligaw paingon sa kaluwasan, mapadayeg pinaagi kaniya.

Samtang nag-ampo ang santo niining mga pulong, mipakita kaniya ang Anghel sa Ginoo, gipalig-on siya ug miingon:

'Ikaw madawat ang imong gipangayo! Ang Dios, nga imong gituohan sa tibuok nimong kasingkasing, kanunay nga uban kanimo, ug madawat nimo ang imong gipangayo Niya. Apan hibaloa usab nga ang manlupig sa mga kalag sa tawo—ang yawa—naghimo ug usa ka panukso batok kanimo. Busa, kinahanglan nimong isul-ob *ang 'tibuok armadura sa Dios'* (Efe. 6:11), aron makasukol ka sa iyang mga limbong.

Pagkahuman niya sa pagsulti niining mga pulong, nilakaw ang Anghel sa Kahayag.

Samtang nagpadayon ang santo sa pag-ampo sa Dios, miingon siya:

'Paminawa, O Ginoo, ang akong tingog sa dihang ako motawag; kaluy-i ako ug paminawa ako' (Salmo 26:11).

Paglabay sa pipila ka panahon, kalit nga mitungha ang Anghel sa Kangitngit kang Potitus sa kahayag sa bakak nga suga ug miingon kaniya:

– 'Tan-awa, miadto ako kanimo, O mahumok nga batan-on, dili aron maluya ka sa lawas ug espiritu tungod sa gutom ug kauhaw, kondili aron mosunod ka sa imong amahan ug mapuno ka sa iyang pagkaon. Ako si Kristo, nga naluoy kanimo; sa pagkakita sa imong mga luha, miadto ako aron bisitahon ka.'

'*"Palayo kanako, Satanas"* (Mat. 16:23), kaaway sa kamatuoran,' tubag sa balaan nga batan-on nga si Potit sa manulaw. 'Dili nimo malimbongan ang alagad sa Dios: dili ka si Kristo, kondili ang Antikristo.'

Pagkahuman niini, ang santo misugod sa pag-ampo, nga nagaingon:

– Ginoong Hesukristo! Palagyo kining dautang kaaway gikan kanako ug itugpa siya sa kalawmon diin siya gipanghukman kauban ang iyang mga sulugoon!

Unya ang yawa, nga gipagawas ang iyang bakak nga porma nga anghel, nahimong usa ka kolosal nga higante, napulo'g lima ka kubito ang gitas-on, ug unya nabag-o pag-usab ngadto sa usa ka dako kaayong baka ug misinggit sa makalilisang nga tingog. Ang santo, bisan pa niana, pagkahuman niyang gipanalipdan ang iyang kaugalingon sa tanda sa krus, miingon kaniya:

'Undang, dautang espiritu, sa pagtu-aw sa mga mandirigma ni Cristo! Dili nimo ikapahadlok ang usa nga napalit na sa gahum sa krus!'

Ug ang yawa kalit nga nawala, apan ang iyang tingog nadungog gikan sa gilay-on, nga nagaingon:

'Oh, unsa kaha ka batan-ong lalaki ang nakadaog kanako! Hala, asa kaha ko magpahulay karon? Kinsa kaha ang akong pagabuhian sa akong mga pana? Kung moduol ko sa usa ka tigulang, bisan pa man dili ko ingon ana kadali mapilde kaniya sama sa pagkapilde nako niining batan-ong lalaki. Apan moadto ko ug mosulod sa bugtong anak nga babaye ni Emperador Antoninus, ug kaniya ipakita nako ang akong gahum!' 'Ikaw, Potit, pasukahon ko ang hari batok kanimo, ug tudloan ko siya nga laglagon ka sa makalilisang nga pag-antos!

'Kalaban,' tubag ni Santo Potitus, 'bisan unsang pag-antos ang inyong ipahamtang kanako, madaugon ko kamo bisan asa; dili ako ang madaugon, kondili ang akong Ginoong Jesu-Cristo!'

Unya nilayas ang yawa, nga nagasinggit:

'Lagmit ko, kay napildi ko sa usa ka batan-on!'

Pagkahuman niini, gidala siya sa iyang amahan nga si Gilas gikan sa prisohan, ug miingon kaniya:

'Anak ko, halad og halad sa mga diyos, kay gisugo sa Emperador nga bisan kinsa nga dili maghalad sa mga diyos patyon pagkahuman sa makalilisang nga pag-antos, o itugyan sa mga hayop. Nasubo ko para nimo, kay ikaw ra ang akong bugtong anak; dili ko gusto nga mawala ang akong manunod.'

'Para sa unsang mga diyos,' pangutana sa santo, 'akong ihalad ang sakripisyo, aron mailhan ko sila sa ngalan?'

'Wala ba ka kahibalo,' miingon ang iyang amahan, 'sa diyos nga si Zeus[4744] , si Ares[4745] , ug si Minerva[4746] ?'

'Sukad pa sa adlaw nga natawo ko,' tubag sa batang lalaki, 'wala pa nako madungog nga mga diyos kini, kondili mga idolo ra.' 'O amahan, kung mahibal-an lang unta nimo kung unsa kadako ang Kristohanong Dios, nga nagpaubos sa Iyang kaugalingon aron maluwas kita – unya motuo ka kaniya, kay Siya mao ang Usa ka Tinuod nga Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, samtang ang tanang uban nga mga dios mga demonyo sa pagano.'

'Asa nimo nakuha kining mga pulong nga imong gisulti?' pangutana ni Gilas.

'Siya nga akong giserbisyohan maoy nagasulti pinaagi sa akong mga ngabil,' tubag sa santo, 'kay miingon Siya sa Iyang Ebanghelyo: *"Ayaw kamo kabalaka unsaon o unsay inyong isulti; kay sa maong takna ihatag kaninyo unsay inyong isulti"* (Mat. 10:19).'

'Dili ka ba mahadlok sa pagpanakit, akong anak?' pangutana ni Gilas. 'Unsa may imong buhaton kung dad-on ka sa atubangan sa gobernador, nga magpahamtang kanimo og malupit nga pagpanakit?'

'O Amahan,' tubag sa balaan nga batan-on uban sa pahiyom, 'nakasulti ka ug buang nga pulong! Ang Manuluwas sa atong mga kalag, akong Ginoong Hesukristo – Siya ang magpalig-on kanako, ang Iyang alagad. Wala ba ka kahibalo, Amahan, nga sa ngalan sa Ginoo, gipatay ni David, usa ka walay armas nga batan-on, ang gamhanang Goliath gamit ang usa ka bato[4747] , ug pagkahuman gikuha niya ang iyang espada, giputol niya ang ulo niini?

'Sa paglaum sa imong Dios, andam ka ba nga mag-antos sa tanang kasakit?' pangutana ni Gilas.

Mitubag ang santo:

'Nagtuo ako nga ang akong Magbubuhat, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ang Usa ka Dios sa Trinidad—magahatag kanako sa kusog dili lamang aron maisog nga pag-antos sa tanang pag-antos, kondili usab aron mamatay alang Kaniya nga walay kahadlok. Ug ikaw usab, amahan, tuohi ang Dios nga akong gisulti kanimo, ug maluwas ka. Kay ang mga dios nga imong gisimba karon walay pulos, wala pa gyud sila makaluwas bisan kinsa, ni makahimo sila og bisan unsa. Ug unsa may maayo sa pagyuko sa walay kalag nga tanso, bato o kahoy, nga kon matumba sa yuta, dili na makabangon pag-usab, kundili mabungkag sa daghang piraso ug, samtang nagabungkag, walay tunog nga mapatigbabaw, kay sila hilom ug walay pagbati. Ang mga ngalan nga inyong gigamit sa pagtawag sa inyong mga diyos-diyosan, kaniadto gihatag sa labing daotan ug walay balaod nga mga tawo, nga nagbuhat og demonyohan nga salamangka ug nagmalimot sa tanang matang sa dautang buhat – mga tawo nga angay silotan sa tanang kastigo. Bisan karon, gikondena sa balaod sa estado ang ingon nga mga tawo ug gisilotan sila og kamatayon. Ang mga gipangdaotan nga kalag sa inyong mga diyos karon nag-antos nga walay hunong sa walay katapusang kalayo sa impyerno nga dili gayud mapalong. Sa maong kalayo usab, mag-antos nga walay katapusan ang mga nag-alagad karon sa mga diyos-diyosan. Apan ang atong Dios—nga buhi sa walay katapusan—nagpadulong sa tanang butang ngadto sa usa ka maayong katapusan, nagdumala sa tanang makita ug dili makita nga mga binuhat, ug nagahari sa tanang butang sa langit ug sa yuta. Tinuod gayud nga pagahimayaon Niya sa Iyang Langitnong Gingharian kadtong mga nagtuo kaniya ug matinud-anon nga nag-alagad kaniya. Labaw pa, gihimaya usab Niya ang ilang mga ngalan dinhi sa yuta, gipakabusog sila sa katingalahang grasya, pinaagi sa gahum nga gigamit nila sa pagbuhat og mga timailhan ug katingalahan. Kay ingon Siya: *'Mosunod kining mga tanda sa mga nagtuo: sa akong ngalan magpalayas sila sa mga demonyo; mag-istorya sila sa bag-ong mga pinulongan; magkupot sila ug mga bitin; ug kung moinom sila ug bisan unsang makamatay nga butang, dili kini makadaot kanila; ipahimutang nila ang ilang mga kamot sa mga masakiton, ug mamaayo sila'* (Marcos 16:17–18).

Pagkadungog ni Gilas niining mga pulong, nahibulong siya ug miingon:

'Nasabtan ko karon nga ang Kristohanong Dios, nga nagasulti pinaagi sa baba niining batang lalaki—nga wala pa nako madungog kaniadto—mao ang tinuod nga Dios. Kung wala unta'y gahum sa pagka-Dios sulod sa

---

[4744] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga ginikanan sa ubang mga diyos ug sa katawhan.

[4745] Ares o Mars – ang diyos sa gubat.

[4746] Minerva o Athena – ang diyosa sa kinaadman.

[4747] Kini nagtumong sa bantog nga buhat ni David sa iyang pakig-away nga nag-inusara batok sa higanteng Filisteo nga si Goliath (alang sa dugang detalye, tan-awa 1 Sam. 17:32–51).

batang lalaki, dili unta niya masulti kining mga pulong gikan sa iyang kasingkasing. Apan, sa akong panan-aw, ang Dios mismo ang nagasulti pinaagi sa baba sa akong anak.'

Samtang nagahingas ug nagahilak, miingon si Gilas:

'Lagmit ko na gayud, usa ka makasasala! Kining batan-ong lalaki, akong anak, mas maalamon pa kaysa kanako, usa ka tigulang. Nakaila siya sa tinuod nga Dios samtang bata pa, apan ako, bisan pa man tigulang na sa daghang katuigan, wala pa ko nakaila Niya hangtod karon. Apan karon nagtuo ako sa akong kasingkasing ug nag-angkon sa akong mga ngabil nga walay lain Dios kondili ang Kristohanong Dios, ingon man nga walay sama Niya!'

Busa, sa pagtuo niya kang Kristo, si Gilas, ubos sa paggiya sa iyang anak, ang balaan nga batan-on nga si Potitus, midawat sa balaan nga bunyag. Si Santo Potito, nga nagsunod sa mga paningkamot sa mga Apostoles, pagkahuman sa pagbunyag sa iyang amahan, mibiya sa iyang yutang natawhan—ang Sardinia—ug miadto sa rehiyon nga nailhan nga Epirus[4748] , diin iyang gipangwali ang ngalan ni Cristo. Gikan didto, miadto siya sa siyudad sa Valeria. Didto nagpuyo ang usa ka babaye nga ginganlan og Kyriakia, asawa sa senador Agathon, nga grabe kaayo ang pag-antos sa ketus, ug walay doktor nga makahimo sa pag-ayo sa iyang sakit. Pag-abot niya sa pultahan sa iyang balay, si Santo Potitus mitungko didto ingon usa ka pulubi. Sa dihang swerte lang, usa ka eunuko ang migawas sa maong balay; nangayo si Santo Potitus kaniya og usa ka baso nga tubig.

'Miabot ka diri aron mangayo og tubig?' miingon ang eunuco sa santo.

'Gipainom ko,' tubag sa santo, 'dili tungod sa tubig gikan niining balay kondili alang sa kaluwasan sa mga kalag, aron ang grasya sa akong Ginoong Jesu-Kristo ipadayag niining balay.'

Ang eunuko, namangha sa mga pulong sa santo, nangutana kaniya:

'Diin ka gikan, batan-on, ug unsa imong ngalan?'

'Ako, sama nimo,' tubag ni Santo Potit, 'natawo gikan sa yuta; ang akong ngalan Potit; ako usa ka sulugoon sa akong Ginoong Jesu-Kristo, ang Manluluwas sa mga kalag sa mga nagtuo kaniya ug ang Mananambal sa mga sakit sa lawas.' Gipalimpyo niya ang mga ketong, gipatindog ang mga paralitiko gikan sa ilang mga higdaanan, gihatagan og panan-aw ang mga bulag, ug sa usa ka pulong lang gipatindog ang mga patay.

'Kung ikaw man usa ka alagad Niya,' pangutana sa eunuko, 'makahimo ka ba sa pag-ayo sa mga ketong?'

'Kung asa adunay pagtuo,' tubag sa santo, 'ana adunay pag-ayo, kay ang akong Ginoo, si Kristo ang Ginoo, nagahatag sa tanan nga mangayo Niya sumala sa ilang pagtuo.'

'Makahimo ba ka sa pag-ayo sa among agalon nga babaye nga adunay ketong?' pangutana sa eunuko.

'Kung motuo siya kang Kristo, akong Ginoo, siya maayo,' tubag sa santo.

'Kung imo siyang ayohon,' miingon ang eunuko, 'ikaw ang mahimong tag-iya sa tanan niyang kabtangan.'

'Dili ko nangandoy,' tubag sa santo, 'og pilak, bulawan, o sa iyang mga kabtangan, kondili ang pagdala lang sa iyang kalag kang Kristo, akong Dios.'

Pagkahuman niini, gisugilon sa eunuko ang tanan sa iyang agalon nga babaye, ug gidala si Santo Potito sa iyang atubangan. Sa pagsulod niya sa silid-tulugan, miingon ang santo:

'Hinaut nga ang kalinaw sa akong Ginoong Jesu-Cristo magpuyo niining panimalay!'

'Palihug, tambali ako,' miingon si Kyriakia sa santo, 'kung tinuod nga makatambal ka kanako.'

'Tumoo sa Dios nga akong gipangwali ug dawata ang balaan nga bunyag,' tubag sa santo, 'ug unya ikaw mamaayo.'

'Tudloi ko unsaon pagtuo,' miingon ang babaye.

Pagkahuman niini, gisugdan sa santo ang pagtudlo kaniya mahitungod kang Kristo nga Dios, ug gipakita kaniya ang tinuod nga dalan paingon sa kaluwasan. Pagkahuman siya maminaw kaniya, miingon ang babaye sa santo:

'Nagtuo ko nga walay lain Dios gawas sa Iyang gisulti kanako, ug naglaum ko nga Taga-ayo Siya kanako; ikaw, buhata ang imong gusto.'

Unya si Santo Potit, nga mituhop, misugod sa pag-ampo uban sa mga luha:

[4748] Ang termino nga 'Epirus' orihinal nga gigamit sa mga karaang Griyego aron itumong ang mainland sa kinatibuk-an, supak sa mga isla; pagkahuman, gigamit sa mga Griyego ang ngalan nga 'Epirus' aron itumong ang rehiyon nga gilibotan sa Illyria sa amihanan, Thessaly sa sidlakan, ug Aetolia ug Acarnania sa habagatan. Karon, ang Epirus iya na sa mga Turko.

'Ginoong Hesukristo, Hari sa mga Anghel, Manluluwas sa mga kalag sa tawo! Miingon Ka sa Imong mga disipulo: *"Limpyoha ang mga ketong, buhion ang mga patay"* (Mat. 10:8): paminawa usab ako, O Ginoo, ang Imong alagad, ug tambala kining babaye; ipadayag ang Imong grasya kaniya, aron mahibal-an sa mga pagano nga Ikaw mao ang tinuod nga Dios ug nga walay lain Dios gawas Kanimo.

Pagkahuman sa pag-ampo sa mga pulong, nagtakda ang santo og petsa para sa iyang pagbunyag.

Ug tan-awa, sa dihang misulod ang babaye sa batyismoan ug nabunyagan, siya dayon nalingkawas sa iyang ketus ug migawas nga hingpit nga himsog, ang iyang lawas sama sa usa ka batan-ong lalaki[4749] . Sa pagkakita niini, ang bana ni Kyriake nga si Agathon ug ang tibuok niyang panimalay mituo kang Kristo ug nabunyagan. Ug daghang mga lungsuranon—hapit katunga sa siyudad—sa pagtan-aw kanila, midawat sa balaan nga pagtuo ug gipanalangin ang Dios, nga nagaingon:

'Sa tinuod, pinaagi niining batan-on nga nagpagawas kanato gikan sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan, nakakita kami og dakong kahayag.'

'Tan-awa, inyong nakita ang kadako sa Dios,' miingon kanila ni San Potitus, 'busa karon tuman-a ang Iyang mga sugo ug madawat ninyo ang walay katapusang kaluwasan!'

Unya, pagkahuman niyang biyaan ang maong siyudad, mibyahe si San Potitus paingon sa usa ka walay sulod nga bukid nga gitawag og Gargara, ug didto nagpuyo siya taliwala sa mga buangis nga hayop sama sa mga karnero; kay, pinaagi sa sugo sa Diyos, mituman kaniya ang mga hayop ug misunod kaniya.

Niadtong panahona, usa ka demonyo ang misulod kang Agnia, anak nga babaye ni Emperador Antoninus, ug gilutos siya pag-ayo. Ang Emperador, nga masubo kaayo, nag-ampo sa iyang mga dios alang sa iyang anak nga babaye, naghimo og mga saad kanila ug miingon ingon niini:

'O mga dios: Apollo[4750] , Zeus, Arfan, tambala ang akong anak nga babaye, ug ihalad ko kaninyo ang mga baka nga may bulawanong sungay isip halad!'

Apan misinggit ang demonyo pinaagi sa baba sa dalaga, nga miingon:

'Dili ko mobiya niining dapita hangtod moanha diri si Potitus, nga nagpuyo sa Bukid Gargara.'

Unya gipadala dayon sa emperador ang usa sa iyang mga dignitaryo nga ginganlan og Gelasius, uban sa kap-atan ka mga mandirigma ngadto sa maong bukid aron pangitaon si Potit.

Sa pagbiyahe nila ug pag-abot sa Disyerto sa Garagara, nakit-an sa mga sugo ang sulugoon ni Kristo nga naglingkod sa bukid ug nakita nila ang daghang mga hayop nga naglibot sa santo. Nahadlok kaayo ang mga sundalo ug gusto na untang molayas, kay ang mga hayop mitutok kanila, nga nagplano nga lusobon sila. Apan gisaway sa santo ang mga hayop, nga miingon:

'Balik kamo sa inyong mga dapit, ug ayaw pagdaot sa bisan kinsa.'

Ug sa kalit lang, nangibulag ang mga hayop.

Unya miingon ang santo kang Gelasius:

Ngano man nga miabot ka batok kanako uban sa ingon kadako nga pwersa?

'Ikaw ba si Potit?' pangutana ni Gelasius sa santo.

'Ako usa ka makasasala nga sulugoon sa akong Ginoong Hesukristo,' tubag sa santo.

'Gipangayo ka ni Emperador Antoninus,' padayon ni Gelasius, 'busa uban ka namo ngadto kaniya.'

'Nganong magamit pa kaha ang usa ka Kristohanon,' supak sa santo, 'sa usa ka imperador nga dili matahumon?'

Apan gidakop sa mga sundalo ang santo ug gidala siya sa Roma ngadto sa emperador. Gipangutana siya niini:

'Unsa ang imong kaliwatan?'

'Kristiyano ako,' tubag sa santo, 'ug Kristiyano usab ang akong mga ginikanan.'

[4749] Angay hinumduman nga ang ketus, nga gipang-ayo kang Kyriake ni Santo Potitus, usa ka grabeng malalang sakit. Kini kasagaran makita sa mainit nga klima, labi na sa Ehipto, unya Palestina, Siria, Arabia, India ug uban pa; ang sakit mopakita sa tibuok lawas sa pasyente nga natabonan sa malain nga bukol nga nagkadako matag adlaw; ingon resulta, ang lawas sa pasyente mamatay-sensitibo ug madaut. Ang ketus giisip nga dili na maayong tambalan nga sakit. Pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang matarong nga tawo sa Daang Tugon nga si Job nakasinati niini. Ang iyang handumanan ginasaulog sa Balaang Simbahan matag ika-6 sa Mayo.

[4750] Si Apollo giisip sa karaang mga Griyego nga propeta sa umaabot, diyos sa kapalaran, orakulo ug panulaan.

'Wala ba ka kahibalo sa among imperyal nga mga sugo,' pangutana ni Antoninus, 'nga bisan kinsa nga dili mosimba sa among mga diyos pagapatyon?'

'Sa tinuod, mao kana ang akong tinguha—ang mamatay alang kang Kristo, akong Dios,' tubag sa santo.

'Nakadungog ko og mga hungihong bahin kanimo,' padayon sa emperador, 'nga kaya nimo tambalan ang akong anak nga babaye, ug kon buhaton nimo kini, daghan kaayong dungog akong ihatag kanimo.'

'Ngano man nga dili siya tambalan sa inyong mga dios?' tubag sa santo sa emperador.

'Giunsa ka kaha nakasulti kanako og ingon ana ka bastos?' pangutana sa emperador.

'Kung maayo nako ang imong anak,' tubag ni Potit kang Antoninus, 'motuo ka ba sa Dios nga akong gituohan?'

Nisaad ang emperador nga motuo.

'Nasayud ko,' miingon ang santo, 'nga ang imong kasingkasing natig-a sa dautan ug dili ka motuo, apan buhaton ko kini pinaagi sa gahum sa akong Dios alang sa mga tawo nga nagtigum dinhi, aron makita nila, motuo ug pagdayegon ang ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo.'

Pagkahuman niini, gidala ang anak nga babaye sa emperador ug gibutang sa atubangan sa santo.

'Mao na, Potit,' miingon ang yawa sa santo pinaagi sa baba sa babayeng gihuptan, 'wala ba ko nagaingon kanimo nga moanha ka sa atubangan sa emperador bisan pa sa imong dili pagbuot?'

Ang santo, samtang naghuyop sa nawong sa dalaga, miingon sa demonyo:

'Ang akong Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa buhing Dios, nga ginamasunuran sa tanang binuhat sa langit, sa yuta, ug sa ilawom sa yuta, nagdili kanimo, hugaw nga espiritu, ug nagmando kanimo nga paggawas gikan niining binuhat Niya. Wala na kay gahum pa batok kaniya.'

Sa paglitok niini nga mga pulong, gihampak sa santo ang dalaga sa nawong gamit ang iyang tuo nga kamot; ug sa kalit lang nakita sa tanan ang usa ka makalilisang nga bitin nga migawas gikan sa iyang baba. Pagkahuman migawas, nawala ang bitin. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang mga nanan-aw ug miingon:

'Tinuod gayud, dako kaayo ang Dios niining batan-on!'

Ug daghan sa mga anaa didto ang nagtuo kang Kristo. Ang emperador mismo, sa pagkakita niini, namangha ug miingon:

'Oh, unsa ka dako ang gahum sa Kristohanong salamangka!'

'Buang nga hari,' tubag sa santo, 'lagot kaayo ka, kay bisan pa nakita nimo ang kadako sa Dios, wala ka magtuo Niya!'

'Nagpasalamat ako,' miingon ang emperador, 'sa akong mga dios, nga nag-ayo sa akong anak nga babaye.'

'Naga-bakak ka, Emperador,' tubag sa santo, 'dili ang imong mga dios, kondili ang akong Ginoong Jesu-Cristo ang nag-ayo sa imong anak nga babaye!'

'Igo na kana sa imong pakig-istorya,' padayon sa emperador, 'halad og halad sa akong mga dios, ug himoon tika nga usa ka tawo nga may kahinungdanon ug dungog sa akong mga sulugoon. Hatagan tika og bulawan, pilak, ug bahandi.'

Mitubag si Santo Potito:

'Dili ka makakaplag og kalipay, Emperador. Gisaad nimo kanako ang tanan nga akong giisip nga abog sa yuta. Aduna koy dili malaglag ug dili masukod nga bahandi sa langit, nga giandam sa akong Ginoong Jesu-Cristo alang sa tanan nga nagahigugma kaniya. Apan ang imong bulawan, pilak, ug ang tanan nimong bahandi masunog sa kalayo!'

'Naga-insulto na usab ka nako?' tubag sa emperador.

'Oo, wala ko mahadlok kanimo,' tubag sa santo, 'kay ang akong Ginoong Jesu-Cristo gamhanan kaayo aron luwason ako gikan sa imong mga kamot.'

'Ginasultohan nimo ko ug ginapahiya,' padayon sa emperador, 'apan tungod kay batan-on ka pa, pasayloon tika niini ug tambagan ka nga maghalad sa mga dios, aron dili ko dayon ipadayon ang imong pagpanakit.'

'Likayi kini,' tubag sa santo, 'kay usa ka makalilisang nga impyerno ang nagpaabot kanimo, ug ikaw mismo mapukan kauban ang imong gingharian; masunog ka sa kalayo nga dili mapalong kauban ang imong amahan, ang yawa.'

Pagkahuman niini, ang emperador, nga puno sa kasuko ug kalagot, nagmando nga hubaron si Santo Potitus ug bug-at nga bugbogon gamit ang mga tungkod.

Ang santo, samtang nag-antos sa pagbunal, miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, akong Ginoo, sa pagtan-aw Kanako nga takus nga mag-antos alang sa Imong ngalan!'

'Unsa ang imong gusto, Potitus?' pangutana sa emperador sa martir, 'ang mamatay, o maghalad og sakripisyo sa mga dios aron magpabilin kang luwas ug walay kadaut?'

'Sa unsang mga dios,' pangutana ni Potitus, 'inyo ba akong gisugo nga maghalad og sakripisyo?'

Unya ang emperador, nga nagmando nga undangon ang pagpanakit, nangutana kang Potit:

'Wala ba nimo mailhi ang dakong diyos nga si Zeus, Arfan ug Minerva?'

Nangisi si Santo Potit ug miingon:

'Tan-awa nato unsang klase nga mga dios sila, ug unya buhaton ko ang imong gisugo.'

Unya malipayon nga gidala sa emperador ang santo sa templo sa mga diyos-diyosan; apan sa diha nga ang santo nag-ampo didto sa Labawng Dios, nahugno ug nabungkag sa gagmay kaayong piraso ang mga diyos-diyosan. Unya miingon ang santo:

'Kung tinuod silang mga dios, ngano nga nahulog sila, ug ngano nga dili sila mobangon pagkahulog, ni motabang sa ilang kaugalingon? … Hibaloa, busa, O Emperador, kung unsa ka dako ang gahum sa akong Dios!'

Ang emperador, napuno sa kaulaw ug kasuko, nagmando nga gapuson ang martir sa bug-at nga kadena ug itambog sa bilanggoan.

Samtang ang santo, nga nakabilanggo sa dungeon, nag-ampo sa Dios, usa ka hayag nga anghel ang mitungha kaniya, nagpalig-on ug naghatag ug kahupayan kaniya. Ang bug-at nga puthaw nga gapus nga nagbugkos kaniya natunaw sama sa wax; sa tungang gabii napuno sa kahayag ang dungeon, ug usa ka dili masukod nga humot ang mikalat sa tibuok niini. Ang mga bantay, sa pagbati sa humot, natingala kaayo ug nagpangutana sa usag usa kung asa kini gikan. Sa dihang mitan-aw sila sa bintana sa bilanggoan, ilang nakita ang usa ka katingalahang kahayag; sa ilang pagtan-aw nga ang santo nakagawas na gikan sa iyang mga kadena, naglipay, nagdayeg sa Dios ug nakig-istorya sa Anghel, napuno sila sa kahadlok ug kahilakbot. Sa pagsubang sa adlaw, mibiyahe sila paingon sa palasyo sa emperador aron ireport kaniya ang tanan. Gisugo dayon sa emperador nga andamon ang usa ka lugar para sa pasundayag; gisugo usab niya ang mga heraldo nga ipahibalo nga magtapok ang mga tawo sa maong lugar. Sa dihang natigom na ang daghang katawhan, miabot ang emperador ug, paglingkod niya sa iyang naandan nga lingkoranan sa paghukom, gisugo niya nga ipagawas ang martir gikan sa bilanggoan ug ipresentar sa iyang atubangan para sa paglitis. Pag-abot niya sa maong lugar, naghimo ang martir sa tanda sa krus ug, uban sa masidlak nga pagtan-aw, mitindog siya sa atubangan sa emperador. Samtang si Antoninus, nagdilaab sa kasuko ug naglantaw nga puno sa hulga sa santo, nangutana:

'Potit, asa, sa imong hunahuna, naa ka karon?'

'Anaa ko sa yuta sa akong Dios,' tubag ni Potit.

'Karun moabot na ang imong kapahamakan,' padayon sa emperador, 'ug unsang diyos ang makaluwas kanimo gikan sa akong kamot?'

'Matinud-anon sa imong nawong, Emperador, kay mas maalam pa gani ang iro kaysa kanimo. Kay ang iro, nga nakadawat og pan gikan sa kamot sa usa ka tawo, maghalangho sa maong tawo, samtang ikaw, nga nakadawat sa pagka-ayo sa imong anak nga babaye gikan sa akong Dios, nagasulti ka og blasphemya batok Niya!'

Unya gisugo sa emperador nga bitayon nga hubo ang santo sa usa ka kahoy ug pasunogon gamit ang mga kandila, ug dayon hikason ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Nag-antos siya sa iyang mga pag-antos nga malinaw, sama sa dili man kini iyang kaugalingong lawas ang gipaka-antos, ug gisaway sa santo ang emperador, nga miingon:

'Ain sa imong mga hulga, Emperador? Nagpasigarbo ka nga mapildi ko pinaagi sa pagpanakit, apan wala koy gibati nga kasakit samtang nag-antos niini nga mga pag-antos.' Busa, tan-awa ug sabta nga dili ang akong lawas kondili ang imong kasingkasing ang nag-antos niining mga pag-antos, kay napildi nako kini pinaagi sa akong pagkamapailubon ug, tungod niini, mas naglipay pa gayud ako."

Ang emperador, napasipala, nasiga pa gayud sa kasuko ug gisugo nga kuhaon ang martir gikan sa kahoy ug itugyan sa mga hayop aron kan-on siya. Apan sa dihang gipahimutang ang mga hayop sa balaan, miduol kini kaniya, natumba sa iyang atubangan ug gilinis ang iyang mga tiil, samtang ang balaan misinggit sa hari:

'Unsa na imong isulti karon, ikaw nga dautang manlutos? Wala pa ba nimo makita ang gahum ni Cristo, akong Dios?'

Unya ang emperador, pagkahuman gisugo nga paatrason ang mga hayop, miingon sa mga tigpamatay:

'Hiwa-hiwaa kini nga salawayon ug iwag-iwag ang mga hiwa aron kan-on sa mga iro!'

Ug tan-awa, sa dihang gikuha sa mga tigpapatuman ang ilang mga palakol, nagsugod sila sa pag-utol sa santo; unya – pinaagi sa milagrosong gahum sa Dios – ang unod sa santo nahimong lig-on sama sa bato o puthaw, busa wala makadaot ang mga palakol kaniya, apan ang mga tigpapatuman mao pa gani ang nasamdan sa ilang kaugalingon niini. Ang mga tawo nga nagtan-aw niini, sa ilang pagkakita sa nahitabo, napuno sa katingala, ug daghan—mga duha ka libo—mituo kang Kristo nga Ginoo niadtong takna ug misinggit, nga nagaingon:

– Sa tinuod, ang samang Dios nga kaniadto naglihok pinaagi kang Pedro ug Pablo, nga nag-antos niining siyudad, nagalihok usab karon sa niining batan-ong lalaki!

Sa pagkakita niini ug sa pagdungog sa tingog sa mga tawo, nangurog ang taga-pahirap ug, uban sa usa ka matinud-anong paghungihong, miingon:

– 'Oh, unsa kadako sa salamangka niining malisyosong Kristohanon!'

Gisugo niya nga andamon ang usa ka puthaw nga kawali, tunawon ang lana niini, ibutang ang martir sa kawali ug sunogon; gisugo usab niya nga tunawon ang lata ug ibubo sa lawas sa martir. Apan ang santo, sama sa naa siya sa bugnaw nga lugar, naglipay, naghimaya sa Dios ug miingon sa emperador:

'Gina-ampo ko kanimo pinaagi sa imong maharlikang dungog, ibubo pa og daghan niining natunaw nga lata sa akong lawas, kay nakasinati ko og dakong kabugnaw gikan niini!'

Nalibog ang emperador kung unsa pa nga mas malupit nga pag-antos ang iyang ipahamtang kang Potitus. Busa, pagkahuman niyang gikuha ang santo gikan sa kawali, nagmando siya nga dad-on ang usa ka taas nga puthaw nga pako ug, pagkahuman niya kini gipa-init hangtud nga kini nahimong pula, gisugo niya nga ituslok kini sa ulo sa martir. Samtang kini nga sugo gihimo, pinaagi sa gahum sa Diyos nahitabo nga ang martir, pagdawat niya sa pula nga pako sa iyang ulo, nagpabilin nga buhi, himsog ug walay kadaut; samtang ang mga kasakit nga unta mabati sa martir nahulog sa ulo sa emperador; ug kining ulahi, nga nag-antos sa grabeng kasakit sa ulo, misinggit sa martir, nga nagaingon:

'Alagad ni Kristo, kalooy-i ako ug luwasa ko gikan niining sakit. Karon nakaila ko sa gahum sa imong Dios!'

'Hinaut nga pag-ayoon ka sa imong mga dios,' tubag sa santo.

Samtang nagpadayon ang emperador sa pagpakisayaw sa martir alang sa iyang pagka-ayo.

'Dili ka maayo,' miingon ang martir, 'hangtud moanha dinhi ang imong anak nga babaye, kay giayo siya sa akong Kristo.'

Gitawag dayon ang anak nga babaye sa emperador. Sa pagkahulog niya sa tiilan sa martir, miingon siya:

'Gipangayo ko kanimo, alagad sa Dios, bunyaga ako sa ngalan sa imong Dios nga Makagagahum, nga imong gipangwali!'

Gisugo sa santo nga dayon pag-andamon ang batyismoan ug, sa atubangan sa tanang katawhan, siya mismo ang nagbunyag sa anak nga babaye sa emperador, tungod kay lisod kaayo mangita og pari niadtong panahona, kay ang mga pari nagtago tungod sa pagpanlupig. Unya, pagkahuman sa pagbunyag sa anak nga babaye sa emperador, ang martir, nga nagtindog sa iyang mga kamot, nag-ampo sa Dios alang sa pagkaayo sa emperador, ug ang emperador dayon naayo. Apan—oh, ang pagkabuta ug kabuang sa pagsimba sa mga dios-diosan!—imbes nga mailhan ang tinuod nga Dios ug magpasalamat Kaniya, ang walay Dios nga emperador misugod sa pagpasalamat sa iyang mga hugaw nga dios, nga nag-ingon:

'Nagpasalamat ko kaninyo, Apollo, Mars ug Minerva, sa pag-ayo kanako!'

Unya ang santo misugod sa hugot nga pagsaway sa emperador, gisaway siya—nga hingpit nang gihatag ang iyang kaugalingon sa demonyo—tungod sa iyang kabuang ug kalupigan. Apan ang emperador, nga naglagot sama sa tawo nga gipanag-iya sa demonyo, nagmando nga putlon ang dila sa santo ug kuhaon ang iyang mga mata. Apan nagpadayon gihapon sa pagpakigpulong ang martir ni Kristo bisan pagkahuman nga giputol ang iyang dila, ug gipadayeg ang Dios:

'Pagpanalangin ko sa Ginoo sa tanang panahon; ang pagdayeg kaniya magpabilin kanunay sa akong baba' (Salmo 33:2), pagpanalangin ko kaniya nga naghatag ug bag-ong kanta sa akong baba, ug *'Maga-awit ko sa Ginoo, nga nagpakita ug daghang kaayo kanako'* (Salmo 12:6), uban sa kalipay ug pagmalipayon.

Sa samang higayon, miingon siya sa emperador:

'Unsa may imong nakab-ot, ikaw daotan, sa pagputol sa akong dila? Naglaum ka nga makuha nimo ang mga pulong gikan sa akong baba uban sa akong dila, apan karon makita ug madungog nimo nga nagasulti ako pinaagi sa grasya ni Cristo akong Dios, Kinsa ang mopildi kanimo, sama sa Iyang pagdaog kang Paraon kaniadto pa (Ex. 14:1–32).'

Unya ang emperador, sa dihang nakita niyang napildi ug napahiya siya, wala na siyay laing nahunahunaon unsaon pagbuhat sa martir. Aron malikayan ang mga pagsaway sa katawhan, gisugo niya nga putlon sa espada ang ulo sa martir.

Busa, ang balaan nga martir ni Kristo, si Potitus, iyang gihalad ang iyang kalag alang kang Kristo samtang batan-on pa siya[4751] ug karon nagahari uban Niya sa walay katapusan nga kinabuhi sa langit. Pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir Potitus, unta mahimong takus usab kita niining bulahan nga kinabuhi pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

15 Hulyo

2 Hulyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, ang pagpanaw ni Santo Fotiyos, Metropolitan sa Kiev ug sa Tibuok Rusya, niadtong 1431.

Ang Sugilanon sa Pagbutang sa Balaang Bisti sa Labing Putli nga Birhen Maria sa Simbahan sa Blachernae[4752]

Gisaulog sa ika-2 sa Hulyo

Sa panahon sa paghari sa matinud-anong Emperador sa Byzantium nga si Leo ang Dako[4753] ug sa iyang asawa nga si Verina, duha ka matinud-anonong lalaki – mga senador sa ranggo, ang magsoon nga sila Galvin ug Candid – nagpuyo sa Constantinople. Pagkahuman sa ilang pagkonsulta, nangayo sila sa emperador og pagtugot nga makabiyahe paingon sa Herusalem aron pagdayeg sa mga balaang dapit; pagkahuman makadawat sa pagtugot, misugod sila sa ilang panaw. Pag-abot nila sa Palestina, mibyahe sila paingon sa Galilea, nga nagtinguha nga mabisita ang Nazaret[4754] ug makita ang balaang balay sa Labing Putli nga Birhen Maria, diin siya – pinaagi sa pahibalo sa Arkanghel ug sa inspirasyon sa Espiritu Santo – nakaburot sa Pulong sa Dios sa paagi nga dili masukod sa pulong. Pag-abot nila didto ug paghatag sa ilang pagtahud, nagpabilin sila sa gabii sa usa ka gamay nga baryo nga duol, kay hapit na mahuman ang adlaw. Pinaagi sa Balaang pag-atiman, nakakaplag sila og kapuy-an sa balay sa usa ka tigulang nga babaye nga wala pa magminyo, nga Hudiyo ang kaliwatan ug nagkinabuhi sa pagkabalaan. Samtang giandam pa ang ilang panihapon didto, ilang nakita ang usa ka laing kwarto sa sulod sa puloy-anan diin daghang kandila ang nagdan-ag, nagasunog ang insenso, ug usa ka humot nga baho ang naglutaw sa hangin (kay didto gitago ang balaan nga bisti sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios). Aduna usab daghang mga masakiton nga naghigda duol sa maong kwarto. Sa pagkakita niini, nabigla si Galvin ug si Candide sa

---

[4751] Ang pagkamartir ni San Potitus nahitabo sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo.

[4752] Ang Vlacherna usa ka dapit sa Constantinople sa baybayon duol sa pantalan. Ang ngalan niini gikan sa usa ka bantugang Skithianong kumander nga gitawag og Vlacherna, nga napatay sa maong dapit diin sa ulahi gitukod ang usa ka labing matahum nga simbahan nga gihalad sa Inahan sa Dios.

[4753] Si Leo I (ang Dako) naghari gikan sa 457 hangtod sa 474.

[4754] Ang Nazaret usa ka gamay nga lungsod sa Galilea, pinalangga sa mga Kristohanon tungod sa mga balaan nga kalambigitan (dinhi sa maong lungsod gigugol sa atong Ginoong Jesu-Kristo ang Iyang pagkabata).

katingalahang panghitabo, ug nagtuo sila nga tingali adunay usa ka ritwal sa Daang Tugon nga gihimo didto. Pagkahuman nila'g hangyo sa debotong babaye nga kauban sila sa panihapon, nangutana sila kaniya unsa ang naa sa kwarto nga gisiga sa kandila ug gipabalsan sa insenso, ug ngano nga ang mga masakiton naghigda duol niini? Sa sinugdan, naghilom ang babaye bahin sa butang nga iyang gitago, apan dili niya mapugngan ang paghisgot sa mga milagro nga nanggawas gikan niini, ug miingon siya sa mga nangutana kaniya:

'Mga dungog nga ginoo! Tan-awa, kining tanan nga masakiton nga inyong makita nga naghigda dinhi nagpaabut sa pag-ayo sa ilang mga sakit; kay dinhi, ang mga bulag makakita pag-usab, ang mga pilay makalakaw pag-usab, ang mga demonyo mapalayas gikan sa mga tawo, ang mga bingi makadungog pag-usab, ang mga pipila makasulti pag-usab, ug ang tanang matang sa dili na maayong mga sakit dali ra nga maayo dinhi.'

Pagkadungog niini, gisugdan ni Galvin ug Candide ang babaye og mas lawom nga pangutana kon ngano kini nga dapit gihatagan og ingon nga grasya ug makahimnoong gahum. Ang babaye, nga nagpadayon gihapon sa pagtago sa kamatuoran, mitubag:

'Aduna'y usa ka tradisyon nga napreserbar sa taliwala sa among mga Hudio nga ang Dios nagpakita dinhi mismo sa usa sa among mga kanhing katigulangan, ug sukad niadto napuno kining dapita sa balaan nga grasya, ug ginabuhat dinhi ang mga milagro.'

Pagkadungog sa mga pulong sa babaye, napuno pa gayud sa mas dako nga tinguha sa ilang kasingkasing si Galvin ug si Candide aron masayran ang kamatuoran, sama sa karaang si Lucas ug si Cleopas, nga miingon: 'Dili ba nagdilaab ang among kasingkasing sa sulod namo?' (Lucas 24:32), ug miingon sila sa babaye:

'Matinahuron nga babaye! Among gihangyo kamo sa Dios sa mga buhi nga ipadayag kanamo ang kamatuoran! Kay among gisugdan kining taas nga panaw gikan sa Constantinople alang sa walay lain nga tuyo kondili aron makita ang tanang balaan nga mga dapit sa Palestina ug aron ipangamuyo namo ang among mga pag-ampo sa Dios didto. Ug busa, k , kay nadungog namo nga adunay usab usa ka balaan ug milagrosong dapit sa inyong balay, gusto namo nga mahibal-an pa kini: giunsa kini pagkonsagra, ug alang sa unsang rason gihimo didto ang mga milagro?

Unya, samtang nagtawag sa ngalan sa Dios, ang babaye mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kalag ug, samtang nagahulog og luha gikan sa iyang mga mata, miingon kang Galvin ug Candide:

'Pinakadungganong mga ginoo! Kining balaan nga misteryo nga karon gipugos ninyo kanako nga ipadayag, hangtod karon wala pa kini nahibal-an sa bisan kinsa. Apan tungod kay nakita nako nga kamo mga matinud-anon ug mahadlokon sa Diyos nga mga tawo, isulti ko kaninyo kini nga natago nga misteryo, sa paglaum nga ang inyong madungog gikan kanako, inyong itago para sa inyong kaugalingon ug dili isulti bisan kinsa. Dinhi gipanag-iya nako ang bado sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga nanganak kang Kristo nga Ginoo. Sa dihang gidala Siya gikan ning yuta paingon sa langit, usa sa akong mga ninuno—usa ka balo—anaa sa iyang lubong; sumala sa kabubut-on sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo, kana nga balaan nga bado gisalig kaniya; Siya, pagdawat niya niining bado, gipreserbar kini uban sa dakong pagrespeto sa tibuok niyang kinabuhi; sa dihang hapit na siya mamatay, iyang gisalig ang bado sa usa ka dalaga nga paryente niya aron kini bantayan, ug gisugo siya sa ilawom sa panumpa nga ipreserbar sa pagkabalaan, alang sa dungog sa Inahan sa Dios mismo, dili lamang kana balaan nga bado sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, kondili pati na usab ang iyang kaugalingong pagkabirhen. Kining dalaga usab, gihatagan kini nga bado og labing dako nga pagpasidungog sa tibuok niyang kinabuhi; ug sa dihang nagkadool na siya sa katapusan sa iyang kinabuhi, iyang gisalig ang bado sa lain nga putli ug birtuoso nga dalaga sa iyang kaliwatan. Busa, sa paglabay sa daghang katuigan, kana nga balaan nga bado, nga gipasa gikan sa usa ka dalaga ngadto sa lain, miabot sa akong mapainubuson nga mga kamot; nahulog kini kanako, nga tigulang na sa pagkamakabubut-on, nga nagpabilin nga dili minyo. Ug tungod kay wala na'y batan-ong babaye sa akong pamilya nga akong masaligan niining sekretoha, gisultihan tika niini, aron mahibalo ka nga adunay mga milagro nga nahitabo dinhi tungod niadtong balaan nga bado, nga akong gitipigan sa sulod nga kwarto. Nangayo ko kaninyo nga ayaw ninyo ipadayag kini nga tinago sa bisan kinsa sa Herusalem o bisan asa pa, bisan asa kamo paingon.

Pagkadungog nila sa bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, napuno si Galvin ug si Candide sa kahadlok ug dili masukod nga kalipay; uban sa luha sa ilang mga mata, nagsaad sila nga itago ang tinago nga gisulti kanila mahitungod sa bisti. Pagkahuman niini, nangayo sila sa babaye nga tugutan silang magpabilin sa maong kwarto uban sa balaang bestida, nag-ampo sila tibuok gabii, ug wala sila gipugngan sa babaye.

Sa pagsulod nila sa kwarto, ilang nakita ang usa ka reliquaryo nga nagbarug sa usa ka dungganan nga dapit, nga naglangkob sa balaang bado; ilang nakita usab ang gagmay nga lampara nga nagdilaab sa palibot niini ug nabati nila ang kusgan ug humot nga baho. Unya, nagsugod sila, nga nagluhod nga matinud-anon ug uban sa mga luha sa ilang mga mata, sa paghalad og mainit nga pag-ampo kang Dios ug sa Inahan sa Dios. Nagkahiusa sila sa usa ka hunahuna nga kining bililhon nga bahandi angay dad-on sa imperyal nga siyudad. Pagkahuman niana, sa ilang panag-uyon, gisukod nila ang gilapdon, gitas-on, ug kataas sa kaban, ug gisulod sa ilang hunahuna ang tibuok hitsura niini – lakip na ang klase sa kahoy nga gigamit sa paghimo niini. Sa pagsubang sa adlaw, nag-ampo sila ug mibiya sa balaan nga santuwaryo, nga nagpasalamat sa babaye sa pagtugot kanila nga magpabilin ang tibuok gabii sa atubangan sa balaan nga kapa. Naghatag sila og daghang limos sa mga pulubi nga naa didto ug mibiyahe, kauban ang maong babaye, paingon sa Jerusalem. Gisaad nila sa babaye nga sa ilang pagbalik mobalik sila kaniya aron pagdayeg sa Balaang Bisti sa Labawng Balaang Inahan sa Dios.

Pagkahuman nila sa pagbisita sa Jerusalem, sa pagdayeg sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi ug sa Lubnganan sa Ginoo, ug sa pagbisita sa tanang balaang dapit sa palibot sa Jerusalem, mitawag si Galvin ug Candide og panday kahoy ug gisugo siya sa paghimo og reliquaryo gikan sa daan nga piraso sa kahoy, eksakto sa porma ug gidak-on nga ilang gisugo. Pagkahuman paghimo sa kaban, mipalit si Galvin ug Candide og tabon nga burdado sa bulawan ug mibiyahe pag-usab paingon sa balay sa babaye.

Pag-abot nila sa balay sa babaye, ilang gipakita kaniya ang tabon nga burda sa bulawan, naghangyo kaniya nga gamiton kini aron tabunan ang kaban nga naglangkob sa balaang bado sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Unya, ilang gisugdan pag-usab ang pagpangayo sa babaye nga tugotan sila, sama sa unang higayon, nga magbantay tibuok gabii sa pag-ampo sa atubangan sa kaban. Pagkabaton nila sa iyang pagtugot, mitungo sila sa atubangan sa reliquaryo, nga nakatungo ang ilang mga nawong sa yuta, ug gibasa nila ang yuta sa ilang mga luha, nag-ampo sila nga may pagtuo kang Birheng Maria nga labing balaan nga dili niya sila pugngan sa paghikap sa reliquaryo nga naglangkob sa bado, aron madala nila kini uban kanila. Pag-abot sa tungang gabii ug natulog na ang tanan, gihuyop nila ang kaban sa dakong kahadlok, gidala kini gawas sa balay ug gitago sa ilang karwahe. Sa iyang dapit, gidala nila sa sulod sa kwarto ang kaban nga ilang gihimo sa Herusalem gikan sa daang kahoy, nga gihulma sama sa unang usa; Gibutang nila kini sa samang dapit, gitabonan nila kini og belo nga burdado sa bulawan ug nagpabilin sa pag-ampo hangtod sa kaagahon. Sa pagsubang sa adlaw, nagpasalamat sila niadtong debotong babaye, mibulag kaniya, ug pagkahuman sa paghatag og limos sa mga kabus, mipadayon sila sa ilang panaw.

Sa ilang pagbalik nga biyahe, naglakaw sila nga paspas, puno sa kalipay nga dili masukod. Pag-abot nila sa Constantinople, sa sinugdan wala nila gisultihan bisan kinsa bahin sa bado sa Labawng Balaang Inahan sa Dios nga ilang gidala, kay gusto nila nga itago ang bililhon nga bahandi bisan pa gani sa ilang kaugalingon. Unya nagtukod sila og gamay nga simbahan sa ilang balay nga gihalad kang San Pedro ug San Marcos nga mga Apostoles, ug gibutang nila sa sulod niini – dili sa hayag nga dapit, kondili sa usa ka tinagoan – ang reliquaryo nga naglangkob sa balaang bado. Apan sa dihang ilang nabantayan nga dili na nila mapabilin nga tinago ang bado sa Inahan sa Dios, tungod sa mga milagro nga nahitabo pinaagi niini, miadto sila kang Emperador Leo ang Dako ug sa iyang asawa, si Emperatris Verina, ug gisultihan nila siya, ingon man usab ang Iyang Kasantosohan Gennadius, Patriarka sa Constantinople[4755] , sa tanang nahitabo.

Napuno sa dili masukod nga kalipay, ang duha miadto sa balay nila Galvin ug Candidus ug sa ilang simbahan. Didto, pag-abli nila sa maong balaan nga kaban, ilang nakita sa sulod niini ang balaan nga bado sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nga wala malata sa daghang katuigan, ug uban sa pagrespeto ug kahadlok sa Dios ilang kini gihikap, gihalokan kini uban sa gugma sa ilang mga ngabil ug sa ilang mga kasingkasing. Unya, pagkuha nila niini gikan didto, gidala nila kini uban sa himaya, taliwala sa usa ka pampublikong selebrasyon, ngadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae ug gibutang nila kini didto sa usa ka reliquaryo nga gipahimutang sa bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bato. Pagkahuman niini, ilang gipahimutang nga ang Pagkuha sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios pagasaulogon matag tuig sa ikaduhang adlaw sa Hulyo, alang sa dungog ug himaya sa Labing Bulahan nga Birhen Maria ug kang Kristo nga atong Dios, nga natawo gikan kaniya, nga gidayeg uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen[4756] .

[4755] Si Gennadius nagsilbi isip Patriarka gikan sa 468 hangtod 471.

Tropario, Tono 8:

O Kanunay nga Birhen nga Inahan sa Dios, panalipod sa katawhan, pinaagi sa bado ug sinturon sa imong labing putli nga lawas, gihatagan nimo ang imong Siyudad og mahimayaong palamuti, nga nagpabilin nga dili malata tungod sa imong pagkahimugso nga walay binhi; kay pinaagi kanimo ang kinaiyahan ug ang panahon pareho nga nabag-o. Busa among hangyo kanimo nga hatagan ug kalinaw ang imong siyudad, ug dakong kaluoy ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O Dios-pinanalanginan ug putli nga Birhen, gihatagan nimo ang tanang matinud-anon sa bisti sa pagkawalay-kadaut—ang imong balaan nga bado, nga imong gisul-ob sa imong balaan nga lawas, nga mao ang tabon sa tanang katawhan. Gisaulog namo ang pagbutang niining bado uban sa gugma, ug nagatuaw kami kanimo uban sa pagrespeto, O Putli nga Birhen: Malipayon ka, O Birhen, dayeg sa mga Kristohanon.

Paghandum sa atong balaan nga amahan Juvenal, Patriyarka sa Herusalem

Paghinumdom sa ika-2 sa Hulyo

Si Santo Juvenal misakop sa Katungdanan sa Patriarka sa Herusalem atol sa paghari sa debotong Emperador Teodosio ang Bata[4757] . Sa iyang pagka-patriarka, dagkong mga ilawom, ang mga balaang amahan, nag-alagad sa Palestina: Euthymius, Theodosius, Gerasimus sa Jordan, nga giservisyohan sa usa ka leon, ug daghan pa. Apan, niadtong panahona adunay kagubot sa Simbahan tungod sa mga heretiko. Niadtong panahona mitungha ang Nestorianong erehiya[4758] , nga nagpahayag og mga panamastamas batok sa Labawng Balaang Birhen Maria, ug sa siyudad sa Efeso[4759] gitigum ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan, diin si Juvenal, kauban ni San Cirilo, Patriarka sa Alexandria[4760] , ug ang ubang mga Balaang Amahan,

---

[4756] Sumala sa Byzantine nga historyador nga si Nikephoros (nga nabuhi gikan sa 1295 hangtod 1360), ang Simbahan sa Blachernae nagkupot dili lang sa usa ka sinina sa Inahan sa Dios sa usa ka bulawanong reliquaryo, apan usab sa iyang omophorion ug sa usa ka bahin sa iyang sinturon. Nagpamatuod usab niini ang mga peregrinong Ruso. Si Stephen sa Novgorod, nga nabuhi sa ika-14 nga siglo, miingon: 'Miadto kami sa Blachernae, diin nahimutang ang bado, ang sinturon ug ang kupya sa Iyang ulo (ang Inahan sa Dios), ug kini nahimutang sa halaran sa trono sa usa ka selyadong reliquaryo'. Gikumpirma usab kini ni Diakono Alexander ug Diakono Ignatius, nga nabuhi sa ikaduhang tunga sa ika-14 nga siglo – ang Simbahan sa Blachernae nasunog niadtong 19 Enero 1434. Karon, pipila na lang ka gagmay nga nahibilin niini ang makita. Ang mga bahin sa bisti sa Inahan sa Dios karon naa sa lain-laing mga lugar: usa ka bahin naa sa Katedral sa Dormition sa Moscow (kini nga bahin gidala didto ni Prinsipe Vasily Golitsyn), ang usa pa naa sa Simbahan sa Pagpahibalo, nga nakuha sa ika-14 nga siglo Dionysius, Arsobispo sa Suzdal; dugang pa, usa ka piraso sa bado ni Birhen Maria gipakita sa Lateran Basilica sa Roma. Ang pista nga naghinumdom sa pagbutang sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Vlacherna gitukod, sumala sa tradisyon, atol sa paghari ni Emperador Leo I, busa sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo, apan labi pang gitukod niadtong 860, ubos kang Patriarka Photius (857–867; 877–886) ug Emperador Michael III (855–867), aron timan-an ang pagtapos sa kalinaw uban nila Askold ug Dir ug ang pag-atras sa mga Rus' gikan sa Constantinople. Mibiya sila sa Constantinople niadtong Hunyo 25, ug niadtong Martes, Hulyo 2, pagkahuman sa usa ka solemne nga serbisyo sa Blachernae, gipahimutang sa Patriarka ug sa Emperador nga ang usa ka solemne nga selebrasyon isip pagpasidungog sa paghulog sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios pagahimoon niadtong adlawa; sa dihang ang balaang kapa sa Inahan sa Dios gibalhin gikan sa simbahan nga gitukod ni Emperador Marcian ug gibalik-tukod ni Emperador Leo I ngadto sa gitawag nga Dakong Simbahan.

[4757] Si Teodosio II (ang Bata) naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[4758] Ang erehya sa Nestorianismo gitukod ni Nestorius, Obispo sa Constantinople, nga sayop nga nagtudlo nga dili Diyos ang natawo gikan kang Birhen Maria, kondili ang tawo nga si Jesus, diin ang pagkatawo naghiusa sa pagka-Diyos sa usa ka paagi nga puno sa grasya atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Tungod niini, gitawag niya ang Inahan sa Dios nga 'Inahan ni Kristo' imbis nga 'Inahan sa Dios'. Ang erehiya ni Nestorius gikondena sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum niadtong 431 sa Efeso.

[4759] Ang Efeso usa ka siyudad sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Smyrna ug Miletus. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, nailhan ang Efeso ingon nga lugar diin nagwali si San Pablo nga Apostol atol sa iyang ikatulong misyonaryong pagbiyahe.

gisaway nila si Nestorio ug ang iyang erehiya. Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Theodosius, sa dihang misaka sa trono si Marcian ug si Pulcheria[4761] , mitungha ang usa ka bag-ong erehiya – sila Dioscorus ug Eutyches[4762] – nga blasphemous nga nag-angkon nga usa ra ka kinaiya ang naa kang Kristo. Niadtong panahona gipahigayon ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan[4763] sa siyudad sa Chalcedon[4764] , ug si Santo Juvenal misidlak sa maong konseho uban sa pagkamatinud-anon, taliwala sa mga Amahan, sama sa bitoon sa kaagahon taliwala sa mga bitoon – nga nagpahawa sa kangitngit sa heretikal nga pamintasan. Apan, sa dihang nahuman na ang konseho ug nagpauli na si Juvenal paingon sa iyang patriyarkal nga dapit sa Palestina, miabot ang usa ka heretiko nga ginganlan og Theodosius—usa ka tawo nga malimbungon kaayo ang kinaiya—nga nagsul-ob og habol sa usa ka monghe, nga nagsunod sa heresiya ni Eutychian. Gisaway niya ang Balaang Konseho sa Chalcedon, nga miingon nga gisalikway niini ang dogma sa Ortodoksong pagtuo ug gibanhaw pag-usab ang mga pagtulon-an ni Nestorio, ug nagpakaylap siya og daghang ubang bakak mahitungod sa Simbahan. Kining heretiko, sumala sa gisaysay ni Evagrius[4765] , human siya mapalayas gikan sa iyang monasteryo sa Alexandria[4766] tungod sa iyang kawalay pagtuo ug dautang mga buhat, misalmot siya kang Dioscoro nga walay pagsimba. Apan tungod sa iyang pagka-traidor ug dautang buot, gipahamtang si Teodosio og grabeng pagpanakit, ug unya, ingon usa ka rebelde, gipahimutang siya sa kamelyo ug giparada sa siyudad nga napuno sa kaulaw. Pag-abot niya sa Palestina, misugod siya sa pagpanghasi sulod sa Simbahan pinaagi sa pagpakaylap sa blasphemous nga erehiya. Niadtong panahona, ang Emperatris Eudoxia—ang asawa sa matinud-anong Emperador Teodosio ang Bata, nga mibyahe aron pasidunggan ang mga balaang dapit pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana—anaa sa Palestina.

Kining heretiko nga si Teodosio unang nakumbinsi kang Emperatris Eudoxia nga balibaran ang Konseho sa Kalsedonia, ug unya, pinaagi sa iyang heresiya, nakadaot sa daghang mga monghe nga walay kasinatian, ug nahimong mga sumusunod kaniya. Kauban ang daghang monghe nga iyang nalimbongan, nagpukaw siya og pag-alsa batok kang Patriarka Juvenal, nga nagdemandar nga kondihon niya ang Konsilyo sa Chalcedon. Apan tungod kay misalikway si Juvenal niini, gipahawa siya sa iyang katungdanan ug mibalik sa Constantinople kang Emperador Marcian. Samtang ang heretikong si Theodosius, uban sa suporta ni Emperatris Eudoxia ug nagsalig usab sa mga monghe nga nabulag sa heresiya, misaka sa trono sa patriyarka ug nagdala og dakong pag-antos sa mga Ortodoksong[4767] . Alang sa mga obispo ug klero nga misalikway sa pakig-komunyon kaniya, iyang gipahawa sa ilang katungdanan ang uban ug gipailawom ang uban sa pagpanakit ug kamatayon, gipanguha ang ilang kabtangan ug gilupig ang ilang mga panimalay.

Mao kini ang iyang gibuhat kang Severian, Obispo sa Scythopolis, nga misalikway sa pagdawat sa iyang mga heretikal nga pagtulon-an. Pagkahuman niyang gipahawa si Severian sa iyang katungdanan, gipatay siya ni Theodosius.

Ingon niini, ang tibuok Palestina nahulog sa grabeng kagubot, ug ang balaang siyudad sa Jerusalem daw gisakop ug gilupig sa mga barbaro. Niadtong panahona, ang mga balaang Amahan sa Palestina, nga masubo tungod sa ingon nga paglutos ug pagkaguba sa Simbahan – ug labi na gayud kay nahadlok sila sa kamot sa

---

[4760] Si Cirilo (I) nagsilbi nga Patriarka gikan sa 412 hangtod sa 444.

[4761] Ang Emperador Marcian naghari gikan sa 450 hangtod 457.

[4762] Si Eutyches, usa ka Archimandrite sa Constantinople, nailhan nga nagtukod sa erehiya nga Eutychian o Monophysite. Supak sa Nestorian nga pagbulag tali sa pagka-diyosnon ug pagka-tawo sa Pagkatawo ni Hesukristo, nagtudlo si Eutyches nga ang pagka-tawo ni Hesukristo hingpit nga nasuhop sa pagka-diyosnon ug busa, usa ra ka kinaiya – ang pagka-diyosnon – ang angay nga maila Niya.

[4763] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 451.

[4764] Chalcedon – orihinal nga kolonya sa Megara sa baybayon sa Propontis (Dayat-dagat sa Marmara); sa ulahi nahimong kapital sa Bithynia, usa ka probinsya sa Asia Minor.

[4765] Evagrius – usa ka abogado gikan sa Antioquia ug awtor sa *Ecclesiastical History*, nga naglangkob sa panahon gikan sa 431 hangtod 494. Nipuyo siya gikan sa 537 hangtod 594.

[4766] Alexandria – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon, gitukod ni Alexander the Great sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Sa karaang panahon, ang Alexandria mao ang ikaduhang labing importante nga siyudad sa kalibutan pagkahuman sa Roma ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya ug, labi na, sa pagtuon sa pagano; samtang sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka pug-anan sa Kristohanong kahayag. – Karon, ang Alexandria usa sa labing lig-on nga mga pantalan nga siyudad ug labing hinungdanon nga mga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo.

[4767] Si Teodosio nagsilbi (sa dili lehitimong paagi) isip patriyarka sulod sa 20 ka bulan (gikan sa Disyembre 451 hangtod Agosto 453).

maglutos – nangitag dalangpanan sa pinakalayo nga mga kamingawan, nag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Dios alang sa paglaglag sa erehiya ug sa madali nga pagbalik sa kalinaw sulod sa Simbahan.

Sa mga klero sa Simbahan sa Jerusalem niadtong panahona, adunay usa ka diakono nga ginganlan og Athanasius, nga labing maalamon sa pulong ug masigasig nga magpanalipod sa pagkamatinud-anon. Sa dihang nakita niya nga ang heretiko ug bakak nga Patriarka nga si Teodosio naglingkod sa lingkoranan sa patriarka sa Simbahan sama sa 'kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaan nga dapit' (Mat. 24:15), miduol kaniya si Atanasio ug misinggit sa kusog nga tingog, nga nagaingon:

'Undang, Teodosio, sa pagpuno sa balaang siyudad sa daghang pagpatay! Undang sa pagpakig-away batok kang Kristo ug sa pagpangawat sa Iyang panon sama sa usa ka tulisan!'

Sa diha-diha nga nahurot ni Atanasio ang maong mga pulong, gidakop dayon siya sa mga guwardya ni Teodosio, gipagawas sa simbahan ug, human sa nagkalain-laing pagpanakit ug dili mabilang nga paglagot, namatay siya sa dihang gipukan sa hacha. Gadala-dala ang iyang lawas sa tibuok siyudad sa usa ka lubid nga nakatali sa iyang mga tiil ug, sa katapusan, gilabay sa mga iro aron kini piras-piraon.

Samtang ang gobernador Dorotheus, nga gitudlo sa emperador aron magdumala sa Palestina, wala sa Jerusalem niadtong panahona kay nakig-away siya batok sa mga Moabita[4768] . Pagkahibalo niya sa tanan nga nahitabo sa Balaang Siyudad, si Dorotheus midali nga mibalik sa Jerusalem uban sa iyang hukbo. Apan ang mga bodyguard sa bakak nga Patriarka Theodosius ug Emperatris Eudoxia, nga nagsunod sa sugo sa ulahi, gipugngan ang ganghaan sa siyudad sa nawong sa gobernador, ug wala siya tugoti nga mosulod; wala nila siya pasudli hangtud nga misaad siya nga mouyon kanila sa mga butang sa pagtuo. Busa, kining bakak nga Patriarka Theodosius, nga nagdala og kagubot sulod sa Simbahan, nagpabilin sa trono sa Patriarka sa Jerusalem sulod sa baynte ka bulan, hangtod miabot ang sugo gikan sa Emperador ngadto sa kumander nga dakpon siya ug ipadala sa Constantinople aron atubangon ang paghusay isip usa ka rebelde ug mamamatay. Apan, sa dihang nahibaloan daan ni Teodosio ang sugo sa emperador, lihim siyang nilayas paingon sa Bukid Sinai[4769] , diin siya nagpabilin nga nagtago.

Niadtong panahona, ang Iyang Kasantidad nga Patriarka Juvenal, nga gihatagan og dakong pagrespeto sa Constantinople ni Emperador Marcian, ni Pulcheria, ug sa Iyang Kasantidad nga Patriarka sa Constantinople tungod sa iyang pagkamaayo, mibyahe paingon sa Jerusalem uban sa pagtugot sa Emperador, mibalik sa katungdanan sa patriarka ug misugod sa paghan-ay sa tanang butang ug pag-ayo sa tanan nga nabungkag. Ang mga Amahan sa Disyerto, sa dihang nahibalo sa iyang pagbalik, napuno sa dakong kalipay ug ang matag-usa mibalik sa iyang kaugalingong monasteryo. Si Emperatris Eudoxia, bisan pa, nadani sa Eutychian nga erehiya pinaagi sa maong Theodosius, naa sa kahimtang sa kalibog, kay wala siya kahibalo kung unsang kredo ang iyang sundon. Gipadala niya dayon ang usa ka sugo ngadto sa Antioquia kang Banal Simeon nga Stylita, aron mangayo sa iyang maayong tambag ug giya. Nagsulat siya og sulat ngadto sa Emperatris, nga nagtudlo kaniya sa pakig-uli kang Labing Balaang Ortodoksong Patriarka Juvenal ug sa pagsunod sa iyang matinud-anong mga pagtulon-an. Gibuhat dayon kini sa Emperatris ug, human niyang ipahibalo sa publiko ang iyang pagsalikway sa erehiya, nahimong miyembro sa Simbahang Katolika. Sa pagkakita niini, usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga tawo—mga layko ug mga monghe—nga kaniadto nalimbong sa erehe nga si Teodosio, mibalik sa Ortodoksiya, nga nagsunod sa ehemplo sa Emperatris.

Pagkahuman niini, gigugol ni San Juvenal ang nahibilin niyang kinabuhi sa kalinaw, nagpadato sa Balaang Simbahan pinaagi sa iyang mga pulong, kinabuhi, ug pagbantay sa panimalay. Ang Prologo usab nagtala sa mosunod mahitungod kaniya.

Sa dihang nagtukod si Marcian ug Pulcheria og simbahan sa Blachernae isip pagpasidungog sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nagsulat sila kang Santo Juvenal, nangutana kon nahibalo ba siya kung asa gipahulayan ang lawas sa Inahan sa Dios. Mitubag ang Patriarka nga wala siya kahibalo; apan iyang nahinumduman ang usa ka

---

[4768] Ang mga Moabita nagpuyo sa Palestina sa sidlakan sa Dagat nga Patay, sa duha ka kilid sa Suba Arnon. Gikuha nila ang ilang ngalan gikan kang Moab, anak ni Lot, pinaagi sa iyang panganay nga anak nga babaye (Genesis 19:30–37).

[4769] Ang Bukid Sinai nahimutang sa kamingawan sa Stony Arabia; ang mga Israelita miabot didto sa ikatulong bulan human sa ilang pagpanaw gikan sa Ehipto. Dinhi gihatag sa Dios ang Balaod, nga gipahayag sa Napulo ka Sugo. – Sa Kristohanong kapanahonan, daghang monghe ang nagpuyo niining bukid. Sa ika-5 nga siglo, ang tibuok kamingawan sa Sinai, bisan pa sa pagka-walay bunga sa talan-awon niini, napuno sa mga hermitage. Ang Bukid Sinai karon nailhan sa mga Arabo nga Jebel Tur Sina.

karaang ug tinuod nga tradisyon mahitungod sa paglubong sa lawas sa Inahan sa Dios, sa pagpaminaw sa mga Balaang Apostoles sa pagkanta sa mga anghel sulod sa tulo ka adlaw, ug sa pag-abli ni sa lubnganan sa Inahan sa Dios pagkahuman sa tulo ka adlaw alang sa usa ka disipulo nga wala didto sa paglubong; apan wala nila makaplagan ang lawas sa Inahan sa Dios, kondili ang mga sudlanan sa lubong ra.

Pagkadungog niini, ang Emperador ug ang Emperatris misulat pag-usab sa Patriarka, naghangyo kaniya nga ipadala kanila bisan pa ang selyadong lubnganan sa Inahan sa Dios uban sa mga sudlo – nga gituman sa Patriarka.

Si San Juvenal, nga nag-alagad sa balaan nga ministeryo sulod sa kinatibuk-ang katloan ug walo ka tuig[4770] , namatay sa kalinaw ug karon nagtindog uban sa langitnong mga hierark sa atubangan sa trono sa himaya sa dakong Punong Pari, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, Kang Kinsa ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

16 Hulyo

3 Hulyo (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato si Banal Anatolius sa mga Kuweba, sa ika-12 nga siglo.

Niining maong adlaw, gisaulog usab nato ang atong balaang amahan Anthony, Patriyarka sa Constantinople, nga namatay niadtong tuig 458.

Niining adlawa gisaulog usab nato ang mga matarong nga prinsipe Basil ug Constantine sa Yaroslavl, sa ika-13 nga siglo.

Niining adlawa, gisaulog nato ang mga balaang martir nga sila Diomedes, Eulampius, Asclepiodotus ug Golindukha, nga nag-antos sa panahon ni Trajan sa ika-2 nga siglo.

Niining adlawa, gisaulog usab nato ang Banal nga Juan ug Longinus, ang mga tigbuhat og milagro sa Yareng, nga nalumos sa White Sea ug nakaplagan sa baybayon mga tuig 1544–1545.

Niining adlawa, gisaulog ang pagpanaw sa Bulahan Juan, ang balaan nga buang sa Moscow, niadtong 1589.

Niining adlawa, ang pagpahulay sa Banal nga Nicodemus sa Kozheozero (Khozyug), nga namatay niadtong 1640.

Niining adlawa, ang pagbalhin sa mga relikya ni San Felipe, Metropolitan sa Moscow

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Hyacinth

Paghinumdom sa ika-3 sa Hulyo

Sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan[4771] , usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang nahitabo sa Roma. Niadtong panahona, gipagawas ang usa ka dekreto nga nagmando nga ang tanan nga anaa sa ilawom sa awtoridad sa Emperador sa Roma obligado sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos; kadtong mosalikway niini gipasakop sa pagpanakit.

Niadtong panahona, usa ka labing maayong batan-ong lalaki nga ginganlan og Hyacinth, lumad sa Caesarea sa Cappadocia[4772] , nga baynte anyos ang panuigon, nagpuyo sa palasyo sa emperador. Ingon nga taga-atiman sa higdaanan sa emperador, si Hyacinth kanunay anaa sa presensya sa emperador. Isip usa ka tinuod nga Kristohanon sa pagtuo ug sa matinahong kinabuhi, si Hyacinth tinago nga nag-alagad kang Kristo nga Ginoo, nga nagpakita sa iyang kaugalingon pinaagi sa pagkabalaan, pagpugong sa kaugalingon, pagka-mapainubsanon ug sa tanang matang sa maayong buhat.

Sa usa ka higayon, adunay pista sa dungog sa dautang mga dios-diosan; niining maong okasyon, si Emperador Trajan naghalad og mga sakripisyo sa publiko ngadto sa mga dios-diosan. Si Hyacinth, nga mao ang

[4770] Si Juvenal nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 420 hangtod 458.
[4771] Naghari si Emperador Trajan gikan sa 98 hangtod 117.
[4772] Cappadocia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

labing gwapo sa mga batan-on, wala mosunod sa emperador paingon sa mga paganong templo, kondili nagpabilin sa palasyo ug misulod sa usa ka gamay ug hilom nga kwarto, diin siya nag-ampo nga matinud-anon sa usa ka tinuod nga Dios. Napansin kini sa usa ka batan-on nga pareho og edad ni Hyacinth, nga pareho usab og ranggo sa opisyal sa harem—usa ka batan-on nga ginganlan og Urvicius. Pagkadungog sa pag-ampo ni Hyacinth, miadto si Urvicius ug gisumbong sa emperador nga si Hyacinth, supak sa mando sa emperador, nag-ampo sa usa ka Jesus Cristo ug nagtawag Kaniya nga Dios.

Niadtong panahona, si Emperador Trajan nagpanghandum sa usa ka makalilisang nga salo-salo sa atubangan sa tanang katawhan. Gisuwayan niya nga dad-on si Hyacinth sa iyang atubangan ug gihatagan siya og unod nga gisakripisyo sa mga diyos-diyosan, ug gisugo siya nga mokaon niini.

Si Jachin, ang maisugong mandirigma ni Cristo, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, miingon sa emperador:

'Ingon usa ka Kristohanon, dili angay para kanako ang pagkaon sa hugaw nga pagkaon; akong gipangandoy nga kamo usab, pagbiya sa pagsimba sa mga dios-diosan, niining demonyong salo-salo ug sa inyong dautang mga halad, makaila sa tinuod nga Dios ug Siya ra ang inyong pag-alagad.'

Ang tanan nga niapil sa salo-salo uban sa emperador, ingon man usab kadtong nag-alagad kaniya, natingala sa kaisog sa batan-ong si Hyacinth ug napuno sila og kasuko batok kaniya; apan ang emperador miingon kaniya:

'Jachin, ang imong pagkabatan-on naghimo kanimo nga hambog, ug ikaw, nga dili man angay, nangahas nga nagtudlo kanako—nga dili mosilbi sa mga dios sa atong mga katigulangan, kondili mosimba sa usa ka Kristo nga wala pa nato mailhi o mailhi sa atong mga katigulangan!'

'Wala nimo Siya mailhi kay dili ka angay makaila kaniya, ang tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa niini, nga naghatag sa langitnong mga lawas sa katawhan ug naghulma sa tawo sumala sa Iyang kaugalingong hulagway. Sakto ka sa imong giingon bahin sa imong kaugalingon sa dihang miingon ka nga wala nimo mailhi Siya nga wala usab mailhi sa imong mga amahan, nga mga anak sa kasuko. Ako, bisan pa, natawo ug gipadako sa matinud-anon ug mahigugmaon sa Kristo nga mga ginikanan ug gitun-an nga mosimba ug mosilbi sa akong Dios.

Nasuko kaayo ang Emperador sa tubag sa santo ug gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga hampakon siya sa baba.

Midagsa ang mga sulugoon sa martir ni Kristo ug gisugdan siya nilang bugbog sa mabangis nga paagi, dili lang sa ngabil kondili pati sa aping; ug sa dihang nahulog siya sa yuta, ilang gitamakan siya sa tiil, nga nag-ingon:

'Giunsa man nimo pagtubag sa Emperador nga ingon ana ka bastos?'

Unya gisugo sa emperador nga undangon na nila ang pagpanakit sa martir; ang santo, nga dili na makabangon tungod sa grabeng pagpanakit ug pagyatak, nagpabilin nga natagak sa yuta. Samtang nagpadayon, gisugo ni Trajan nga pugson pagpasulod sa baba sa santo ang pagkaon sa halad. Apan ang balaan nga martir ni Kristo, nga gipilo pag-ayo ang iyang mga ngabil ug ngipon, misalikway sa pagdawat sa hugaw nga pagkaon nga gihalad sa diyos-diyosan. Unya gisugo sa emperador nga siya paghigoton sa puthaw nga gapus, ipasulod sa bitag ang iyang mga tiil, ug ipriso.

Sa sunod buntag, samtang nagpadayon siya sa pagsaulog sa maong makalilisang nga pista uban sa mga tawo, gisugo sa emperador nga ipakita sa usa ka hayag nga dapit ang tanang galamiton sa pagpanakit ug nga dad-on si martir Hyacinth gikan sa bilanggoan alang sa interogasyon. Sa dihang gidala siya sa atubangan niya, nangutana si Trajan kaniya:

'Bata! Mosunod ka ba sa among sugo, o magpadayon ka pa ba sa imong pagsupak? Akong nakita nga ang imong hambog nga hunahuna magdala kanimo sa labing grabeng pag-antos; mas maayo nga mosunod ka kanako ug maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, kon dili ka gusto nga mapukan sa malupit nga pag-antos!'

Apan ang alagad ni Cristo, lig-on sa lawas ug kalag sama sa adamante, ug nagsalig sa tabang sa Dios, miingon kang Trajan:

'Kristohanon ako; gipasidunggan ko si Kristo, gisimba ko Siya, ug gihalad ko Siya og buhing halad—ang akong kaugalingon. Mahitungod sa inyong mga demonyo, dili ko maghalad kanila; wala ko mahadlok sa inyong mga hulga, kay gilubong nako ang pagpanakit, ug dili ninyo ako pugson, usa ka alagad ni Cristo, sa pagdawat sa

inyong dautan; dili ninyo ako tuksuhon sa pagbiya sa kinabuhi nga walay katapusan alang sa kining malabay nga kinabuhi dinhi sa yuta! Buhata ninyo kanako ang inyong gusto!

Unya ang emperador, nga napuno sa kasuko, unang gisugo nga ang balaan nga batan-on, nga nag-uyog sa yuta, bug-os nga hampakon sulod sa taas nga panahon; ug pagkahuman, pagkahangyo kaniya sa dapit sa pagpanakit, gisugo niya nga ang iyang unod putlon gamit ang puthaw nga mga kuko. Ang martir, nga maisugong nag-antos sa mga pagpanakit, misinggit sa emperador:

Kristohanon ako; alagad ako ni Kristo, ug dili ko moliko gikan Niya. Ikaw, pinaagi sa pagpailawom kanako sa pag-antos alang kang Kristo, nagbuhat ka og pabor kanako. Pag-isip pa og mas malupit pang mga pag-antos, kay gusto ko nga mag-antos pa gayud og labi ka grabe alang kang Kristo, akong Ginoo, hangtod—pinaagi sa tabang sa akong Ginoong Kristo, nga motabang sa tanan nga motawag sa Iyang labing balaan nga ngalan—malabwan nako ang inyong kalupigan pinaagi sa akong paglahutay!

Samtang nagpadayon kini, miabot na ang ikapitong oras. Ang katawhan nga nagtan-aw sa pasundayag nabigla kaayo sa paglahutay sa martir. Unya gisugo sa emperador nga kuhaon ang santo gikan sa estaka sa pagpahimangno, ug pagkahuman siya giputotan, ibalik sa prisohan, nga hugot kaayo ang sugo sa mga guwardiya nga dili siya hatagan og bisan unsang pagkaon o ilimnon gawas sa gihalad sa mga diyus-diyosan, aron, tungod sa kagutom ug kauhaw, mokaon siya niini. Ang mga bantay hugot nga misunod sa sugo sa emperador: matag adlaw nagdala sila og pagkaon ug ilimnon gikan sa mga sakripisyo sa pagsimba sa diyos-diyosan ug gihalad kini sa santo sa iyang selda. Apan sa pagbalik nila pagkasunod buntag, ilang nakaplagan nga wala'y nahilabtan, kay ang balaang martir dili gani motan-aw sa mga halad nga gihalad sa diyus-diyosan, tungod kay giisip niya kini nga usa ka makalilisang nga kasuklam-suklam; ug sulod sa daghang adlaw nagpabilin siya nga walay pagkaon o ilimnon, nga nag-ampo nga walay hunong ngadto sa Dios; nalipay ang santo sa Espiritu, sama sa naa siya sa usa ka maluho nga salo-salo, kay napasustento siya sa grasya sa Espiritu Santo.

Samtang nagpadala si Trajan sa iyang mga sulugoon, nangutana siya sa mga bantay kon gikaon ba o giinom ni Hyacinth ang pagkaon ug ilimnon nga gidala kaniya gikan sa mga halad, o wala. Mitubag ang mga bantay:

– Wala gani siya maghikap sa gipangdala kaniya, apan bisan pa nga wala siyay pagkaon ug ilimnon, naglipay siya ug nag-ampo sa iyang Dios.

Pagkadungog niini, nasuko si Trajan sa mga guwardiya, nagduda nga adunay nagdala kang Jachin og lain nga pagkaon ug naghulga kanila og kamatayon. Apan matinud-anon nga nagpamatuod ang mga guwardiya nga walay langyaw nga misulod sa selda sa santo; ilang gipahibalo kang Trajan nga bantayan nila pag-ayo ang selda, ug wala nila gitugotan bisan kinsa nga moduol niini.

Sa pag-abot sa ika-38 ka adlaw sa pagkakabilanggo sa martir, usa sa mga guwardiya, sumala sa iyang batasan, misulod sa bilanggoan, nagbitbit og pagkaon nga gihalad sa mga diyos-diyosan aron ihatag sa martir. Ug didto iyang nakita ang usa ka dili masukod nga kahayag sulod sa bilanggoan ug duha ka anghel nga nagtindog duol sa balaang martir, ang usa kanila nagtabon sa lawas sa santo gamit ang masidlak nga bisti, samtang ang usa pa nagbutang og katingalahang korona sa iyang ulo. Sa pagkakita niini, nahadlok kaayo ang guwardiya; nahulog ang iyang gidala, midagan siya ngadto sa emperador, ug gisultihan siya sa iyang nakita. Wala motuo ang emperador sa maong sugilanon ug, sa pagtuo nga kini tanan usa ka matang sa limbong nga gihimo pinaagi sa salamangka, nagpasiya siya nga ipailawom ang nag-antos alang kang Kristo sa labi pang malupit nga mga pag-antos.

Paglabay og duha ka adlaw, si Trajan, nga naglingkod sa publikong hukmanan, gisugo nga ipagawas ang priso gikan sa bilanggoan aron pasakiton, nga miingon:

'Tan-awon ko kung giunsa sa Kristo pagtabang kaniya; luwason ba Siya kaniya gikan sa akong kamot?'

Apan sa dihang misulod ang mga sulugoon sa emperador sa bilanggoan, ilang nakaplagan ang batan-on nga lalaki nga namatay na sa Ginoo[4773] ; ilang nakita usab ang labing hayag nga mga Anghel, nga nagporma nga mga batan-on nga lalaki ug nagtindog palibot sa lawas; nagkupot sila og kandila sa ilang mga kamot, samtang ang bilanggoan napuno sa dili masukod nga kahayag ug humot. Gipuno sa kahadlok, ang mga sulugoon milayas gikan sa bilanggoan ug gisulti nila sa emperador ang ilang nakita.

[4773] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Hyacinth nahitabo sa sinugdanan sa ikaduhang siglo.

Napuno sa kaulaw ug kasuko, gisugo sa emperador ang daghang sulugoon nga dalhon ang dungganong lawas sa martir gawas sa siyudad ug biyaan kini sa usa ka walay sulod nga lugar aron kan-on sa mga mabangis nga hayop, mga iro ug mga langgam; gisugo usab niya ang mga guwardiya nga magpabilin duol, aron dili makaduol ang mga Kristohanon. Gisugo dayon sa emperador nga dad-on ang dungganong lawas sa martir sa gawas sa siyudad ug ilabay sa usa ka walay sulod nga dapit aron kan-on sa mga mabangis nga hayop, mga iro ug mga langgam; sa samang higayon, gisugo niya ang mga guwardiya nga magpabilin duol, aron dili tinago nga kuhaon sa mga Kristohanon ang lawas sa santo gikan didto.

Busa ang lawas sa balaan nga martir nagpabilin didto sulod sa dugay nga panahon nga wala'y kadaut, kay gibantayan kini sa usa ka Anghel sa Dios.

Sa usa ka gabii, usa ka anghel ang nagpakita sa usa ka matinud-anong presbiter, paryente sa martir nga ginganlan og Timoteo, ug gisugo siya nga kuhaon ang lawas sa martir. Siya, kauban ang pipila ka mga magtutuo gikan sa iyang panimalay, mibyahe paingon sa kana nga walay sulod nga dapit samtang nagkagabii. Tungod kay walay nakababag kaniya, gidala niya ang balaan nga lawas sa martir, gibutang kini sa sulod nga kwarto sa iyang balay, ug giputos kini sa limpyo nga sudlo nga gipabalsam sa humot nga lana. Pagkahuman niini, ang presbitero magpasiga og lampara adlaw-adlaw tupad sa reliquaryo nga naglangkob sa lawas sa santo ug maghalad og insenso.

Pagkahuman niini, ang presbiterio nga si Timoteo, human mabuhi sulod sa pipila ka tuig ug nagkadool na sa iyang kamatayon, gisalig ang mga relikya sa balaang martir ngadto sa usa ka buotan nga balo, nga balaan ang kinabuhi ug respetado ang edad. Siya, nga malipayon nga nakadawat niining bililhon nga bahandi, gitipigan kini sa iyang balay uban ang dungog, ingon man usab gisiga ang turibulo adlaw-adlaw ug naghalad og insenso; ug usa ka kusgan nga humot ang migawas gikan sa balaang relikya, nga mipuno sa tibuok balay. Wala mag-ingon kining babaye og bisan unsa kang bisan kinsa bahin sa mga relikya sa santo, kay ang tibuok siyudad nanagdayag sa pagsimba sa diyos-diyosan; siya ra ang nag-ampo adlaw ug gabii uban sa mga luha sa atubangan sa mga relikya sa martir ni Kristo.

Paglabay sa taas nga panahon, sa dihang hapit na mahuman ang kinabuhi sa maong balo, nahitabo nga usa sa mga maharlika nawala ang panan-aw tungod sa sakit sa ulo. Ang masakiton wala nakakita sa kahayag sulod sa tibuok tuig ug wala'y makuha nga tabang gikan sa mga doktor. Ang balaan nga martir nga si Hyacinth, nga nagpakita kaniya sa damgo, miingon:

'Tawo! Gusto ba nimo nga ma-ayo sa imong sakit ug ma-ayo usab sa imong pagkabulag?'

'Kinsa ka, nga ingon ana ka'g sulti kanako?' pangutana sa masakiton sa hulagway.

'Ako,' tubag sa santo, 'mao ang tig-ayo sa tanang sakit, si Hyacinth, ang alagad ni Kristo.'

'Gina-ampo ko kanimo,' padayon sa masakiton, 'kuhaa ang tanan nakong kabtangan, basta pasagdi lang ko nga makakita sa kahayag, kay samtang naglingkod sa kangitngit, nagasubo ug nag-antos kaayo ko.'

'Ang akong Ginoo mag-ayo kanimo nga walay bayad,' tubag ni San Hyacinth, 'buhat lang sa akong gisugo kanimo, mao kini: ipadala ang akong lawas, nga naglubong duol sa balo nga nagpuyo duol kanimo, ngadto sa akong yutang natawhan, ang siyudad sa Caesarea sa Cappadocia; ug pahiri ang imong mga mata sa lana gikan sa lampara nga nagdilaab tupad sa akong kabaong – unya mobalik ang imong panan-aw.

Ang lalaki, nga mituo sa iyang nakita sa damgo, mibangon gikan sa iyang higdaanan, mibiyahe uban sa usa ka eskorta paingon sa balay sa balo, ug gisultihan siya bahin sa panag-an ug sa sugo sa martir. Gidala dayon sa balo ang lalaki sa sulod nga kwarto diin nakahigda ang lawas sa santo ug gihatagan siya og lana gikan sa lampara; sa dihang gihaplas sa lalaki ang lana sa iyang mga mata nga buta, dali siyang nakabawi sa panan-aw, apan naglangan siya sa pagtuman sa sugo sa santo.

Paglabay sa pipila ka panahon, natabonan pag-usab sa kangitngit ang iyang mga mata, ug nabuta siya. Unya, kauban ang iyang giya, mibyahe pag-usab siya paingon sa mga relikya sa balaan nga martir, naghangyo kaniya alang sa pag-ayo. Sa pagsulod niya sa kapilya diin nagpahulay ang mga relikya sa santo, nakadungog siya og tingog nga misulti kaniya gikan sa ibabaw:

'Ang nakalapastangan karon siya mismo ang nalapastangan.'

Unya, mitultol siya sa atubangan sa mga relikya sa santo, ug miingon:

'Hatagi ko karon og panan-aw, O alagad sa Dios, ug buhaton ko dayon ang imong gisugo kanako!'

Unya, mibangon siya, gipahiran niya pag-usab ang iyang mga mata og lana gikan sa lampara ug nabawi niya pag-ayo ang iyang panan-aw, kay dili lang ang iyang pisikal nga mga mata ang nabuksan, apan pati na usab ang mga mata sa iyang kalag: sa dihang nakatuo siya kang Kristo, siya gipakabalaan pinaagi sa balaang pagbunyag.

Ang giingon nga balo niadto patay na; busa ang bag-ong nahimulag nga Kristohanon, pagkahuman niyang gikuha ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa santo ug giselyohan kini, gipadala kini uban sa mga kasaligan nga tawo paingon sa Caesarea sa Cappadocia; sa samang higayon, gisugo niya ang mga tawo nga gipadala uban sa reliquaryo nga pasagdan na lang ang mga mula (nga nagdala sa reliquaryo) nga magpadayon nga mag-inusara sa dihang moabot na sila sa siyudad; – bisan asa sila mohunong, didto ipahulay ang mga relikya, kay mao kini ang sugo sa santo.

Sa dihang ang matinud-anong mga tawo nga gipadala uban sa mga relikya miabot sa siyudad sa Caesarea ug nakaabot sila duol sa mga ganghaan nga nailhan nga Sebastian Gates, ilang gipasagdan ang mga mula nga mopadayon nga walay kauban. Wala'y maggiya kanila, ang mga mula miduol sa balay diin natawo ang martir. Apan sa niining panahona, patay na ang iyang mga ginikanan. Unya, ang tanang mga magtutuo sa maong siyudad mitigum ug napuno sa dakong kalipay sa pag-abot sa mga relikya sa martir; pagkahuman, ilang gihigugmaong gibutang ang balaang mga relikya sa usa ka marmol nga reliquaryo sulod sa maong balay, nga naghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ang martir nga si Hyacintho namatay sa Roma sa ikatulong adlaw sa Hulyo, gipang-antos sa gutom ug kauwaw, apan gipakusgan sa pagtuo, pag-ampo ug grasya sa Espiritu Santo – sa panahon nga naghari si Trajan sa mga walay Diyos, samtang ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagahari sa mga Kristohanon, Kang kinsa ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen

Kontakion, Tono 6:

Pagkatungtong niya sa imong pagtuo, O Kristo, ingon sa kahoy sa kinabuhi sa sulod sa iyang kalag, ang imong martir mao ang labing dungganon sa paraiso sa Eden; mapangahas niyang gipapas ang kahoy sa pagsulay sa bitin pinaagi sa iyang espiritu, ug gikoronahan siya sa imong himaya, O Labing Maloloy-on.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Alexander, ang nagtukod sa Monasteryo sa Walay Katulogon

Gisaulog sa ika-3 sa Hulyo

Ang atong balaan ug respetadong amahan nga si Alexander natawo sa Asya. Sa iyang pagkabatan-on, miadto siya sa Constantinople aron magtuon, diin, pinaagi sa iyang masigasig nga pagtuon, nakab-ot niya ang daghang kahibalo sa siyensya. Pag-abot niya sa hustong edad, misulod siya sa serbisyo militar ug pagkahuman nahimong usa kcommander-in- . Sa iyang bakanteng oras gikan sa opisyal nga mga katungdanan, ganahan kaayo siya mobasa sa mga libro sa Balaang Kasulatan, kay siya buotan, matinud-anon, matinindog, mahadlokon sa Dios, ug napahimutang sa pagkamahigpit ug pagpugong sa kaugalingon. Pagkahuman niyang mabasa ang Daang Tugon ug Bag-ong Tugon, iyang gisuhid pag-ayo ang mga pulong sa Ebanghelyo nga gisulti sa labing putli nga mga ngabil ni Kristo: *'Kung gusto ka mahimong hingpit, adto, ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus, ug aduna kay bahandi sa langit; ug diha, sumunod ka kanako'* (Mat. 19:21). Sa paghunahuna niini ug sa lig-on niyang pagtuo sa pulong ni Cristo, gisugdan niya ang pagbaligya sa iyang mga kabtangan—nga daghan kaayo tungod sa iyang hataas nga posisyon isip opisyal—ug gipang-apod-apod ang kita ngadto sa mga walay-puy-anan ug mga kabus; samtang siya mismo nakahukom na nga biyaan ang kalibutan ug ang tanang butang sa kalibutan ug mosunod sa mga tiil ni Cristo. Nakadungog siya nga adunay mga balaan nga tawo nga nagpuyo sa Siria, nga nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios sa mga komunidad sa monghe, ug gusto niya nga moadto didto. Gibyaan niya ang iyang ranggo isip usa ka kumander sa militar ug gibilin ang iyang mga higala, ang iyang panimalay, ug ang iyang mga sulugoon, ug gipahawa ang tanang kabalaka sa kalibutanong mga butang, ug mibyahe paingon sa Siria. Pag-abot niya sa monasteryo diin si Banal nga Elias mao ang abbot, nagpakumbinsi siya niining amahan nga dawaton siya sa komunidad sa mga monghe. Pagkahuman siya nahimong kabahin sa komunidad sa mga monghe,

nagpuyo siya sa maong monasteryo sulod sa upat ka tuig, masigasig niyang gipahigayon ang tanang katungdanan nga gisalig kaniya ug, dugang pa, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno, pag-ampo sa adlaw ug gabii, ug pagbasa sa mga libro. Labaw sa tanan, nangandoy siya nga masabtan ang mga Salmo ni David; gusto niyang masabtan ang kahulugan sa matag bersikulo sa mga Salmo. Sa matag higayon nga siya malibog, mangutana siya sa mga eksperyensyado bahin sa wala niya masabti ug mag-ampo siya nga matinud-anon sa Diyos aron hayagon ang iyang hunahuna aron masabtan ang Balaang Kasulatan, nga iyang nadawat pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo, aron pagkahuman, samtang nagbasa sa Pulong sa Diyos, nakakaplag siya og hingpit nga kalipay ug kalumo sa iyang kasingkasing. Sa dihang nakita niya nga sa tanang monasteryo sobra kaayo ang kabalaka sa mga igsoon bahin sa pagkaon ug sinina, iyang gihinumduman ang mga pulong ni Kristo sa Ebanghelyo nga nagdili sa sobra nga kabalaka sa pagkaon, ilimnon, ug sinina, ug nagmando pa gani kanato nga dili magkabalaka alang sa ugma. Siya hugot ug dili matuyok nga nagtuo nga ang Ginoo, ang Magbubuhat nga nagapakaon sa mga langgam ug nagabisti sa sagbot sa uma, labi pa gayud nga dili gayud biyaan ang mga nagapaningkamot alang Niya nga walay pag-atiman Niya, kay Iya man gahum kaayo sa pagpakaon ug pagbisti kanila, basta pangitaon una nila ang Gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong. Gipukaw sa ingon nga mga hunahuna, gikuha ni San Alexander ang Ebanghelyo nga dala niya, miduol kang Abba Elijah ug miingon kaniya:

'Amahan, tinuod ba ang tanan nga nakasulat sa Ebanghelyo?'

Pagkadungog niining pangutana, nabigla si Reverendo Elias ug sa iyang kalibog, nagtuo siya nga ang nangutana kaniya nadani sa usa ka matang sa kawalay pagtuo gikan sa yawa. Wala motubag sa pangutana, mipungko siya ug mipanaog sa iyang ulo; niadtong panahona, miadto kaniya ang mga igsoon.

'Mga igsoon,' miingon ang Banal nga Elijah kanila, 'mangamuyo kita alang sa atong igsoon nga si Alexander, nga naipit sa mga bitag sa kaaway.'

Ug mibangon siya, naghalad og pag-ampo uban sa mga luha; unya, mituyok kang Alexander, miingon kaniya:

'Gikan asa ning ingon ana ka duha-duha nga hunahuna nga dili ka motuo sa gisulat sa Balaang Ebanghelyo?'

'Dili tungod kay dili ko motuo, Amahan,' tubag ni Alexander, 'apan nangutana ra ko kung tinuod ba gayud ang tanan nga gisulat sa Balaang Ebanghelyo.'

"Tinuod gayud, tinuod kini tanan," tubag sa tanang igsoon, "ug walay duhaduha bahin niini."

Unya miingon si Alexander kanila:

'Kung tinuod man ang tanan nga gisulat didto, nganong dili nato kini buhaton?'

'Dili mahimo sa usa ka maluya nga tawo nga matuman ang tanan,' tubag sa mga igsoon.

Pagkadungog ni Alexander niini nga tubag, nagdilaab ang iyang espiritu ug giisip nga walay pulos ang iyang kanhing kinabuhi—nga wala gipuy-i sa hingpit nga pagsunod sa mga pulong sa Ebanghelyo—mao nga nagpasiya siya nga moadto sa kamingawan, aron didto mas sayon siyang makapuyo sumala sa Ebanghelyo. Pagkahuman niyang mangayo sa panalangin sa Banal nga si Elias ug mahigugmaong pagpaalam sa iyang mga igsoon, mibiyahe siya, nagbutang sa iyang paglaum sa Ginoo, nga wala'y gidala gawas sa Balaang Ebanghelyo. Nagpabilin siya sa disyerto sulod sa pito ka tuig, nga wala gyud magtagad sa bisan unsang butang sa kalibutan. Ang paagi nga siya napakabuhi sa disyerto pinaagi sa mapinanggaong pag-atiman sa Dios ipadayag sa mosunod nga salaysay.

Pagkahuman sa iyang pito ka tuig nga pagpuyo sa kamingawan, nahibaloan ni Banal nga Alexander nga dili layo sa iyang gipuy-an adunay usa ka baryo nga gipuy-an sa mga tawo nga nagasimba sa mga dios-diosan ug nag-alagad sa mga demonyo. Napuno sa kadasig alang sa Dios, miadto siya sa maong baryo ug gisunog ang templo sa idolotriya didto. Sa pagkakita niini, midagan ang mga lumolupyo paingon sa nagdilaab nga templo ug didto nila nakit-an ang Kagalang-galang nga si Alexander. Wala siya molayas gikan sa templo nga iyang gisunog al , kundili tinuyo siyang naghulat nga magkatigum didto ang mga lumolupyo nga nagasimba og diyos-diyosan, kay dili niya gusto itago kanila ang iyang gibuhat. Sa dihang gisugdan nila siya pagpangutana bahin sa pagsunog sa templo, mitug-an siya ug miingon nga siya ang nagpasunog niini al . Pagkadungog nila niini, midagsa sila aron patyon siya, apan gipanalipdan sa Diyos ang Iyang alagad. Ang uban sa mga lumolupyo wala mouyon nga patyon si Alexander, busa gipugngan nila ang mga nangdagan batok kaniya, ug giinsistir nga ang tawo nga nakasala sa

pagsunog dad-on sa hukmanan sa siyudad. Pagkahuman, sa dihang nanghupas na ang ilang kadasig, gipataas sa santo ang iyang tingog ug miingon:

'O mga tawo! Ilha ang inyong sayop, ilhi ang kamatuoran, luwasa ang inyong kaugalingon gikan sa walay katapusang silot; Gipahayag ko kaninyo ang Gingharian sa Langit.'

Ug sama sa Apostol, misugod siya sa pagwali kanila sa pulong sa kaluwasan. Ang uban mitingog sa iyang pagtulon-an, samtang ang uban misalikway sa iyang mga pulong ug gidala siya sa korte sa siyudad. Ang gobernador sa maong siyudad niadtong panahona mao si Ravul. Samtang nagpaminaw siya sa balaan nga pagtulon-an nga gipadayag sa Reverendo, dugay siyang nakiglalis batok kaniya, naningkamot nga supakon kini nga pagtulon-an base sa iyang mga paganong libro, ug gihadlok ang santo sa mga hulga sa pagpanakit. Sa katapusan, napuno siya og pagtuo nga si Reverendo Alexander mapainubsanon sa iyang pamatasan ug maalamon sa iyang mga tubag, ug nga ang doktrina nga iyang gipangwali dili matanggihan, busa wala siya gipahimaraot ni Ravul. Sa kasukwahi, gipahikay sa Ginoo nga ang gobernador sa siyudad nagdapit kang Alexander sa iyang puloy-anan nga sila ra, aron makig-istorya kaniya sa pribado, ug gipangutana siya una sa tanan:

'Sultihi ko sa tinuod: sa unsang basihanan kamo nga mga Kristohanon ginadumili ninyo ang inyong kinabuhi?'

Sa maong pangutana, mitubag ang reverendo kang Ravul:

'Nasayop ka; dili namo ginatamay ang among kinabuhi, kondili naningkamot kami nga mapabilin nga dili mamatay hangtod sa kahangturan. Ang tinuod nga kinabuhi mao ang pagkinabuhi nga walay katapusan; ang pagkinabuhi nga pansamantala dili kinabuhi, kondili kamatayon.' Kini nga temporaryo, mortal nga kinabuhi mao ang among gipasipala alang sa umaabot nga walay katapusan, imortal nga kinabuhi, kay nakasulat kanamo: *'Ang bisan kinsa nga mawala ang iyang kalag'* niining panahona *'magluwas niini'* sa walay katapusang kinabuhi (Mat. 10:39).

Niini, miingon kaniya si Ravul:

'Ug asa man imong gilauman nga naa ka, sa diha nga matapos na kining kinabuhi sa yuta?'

Nagsugod ang santo sa pagwali kaniya mahitungod sa Gingharian sa Langit ug sa walay katapusang mga panalangin nga giandam alang sa mga matarong. Alang sa dili motuo nga pagano, ang mga pulong sa santo mura'g usa ka sugilanon; apan, bisan pa niana, mas gipaningkamotan pa gyud niya nga paminawon kini nga pagtulon-an, nga bag-o kaniya, ug nangutana pa siya dugang mahitungod sa gigikanan sa balaan nga pagtuo. Unya ang reverendo, samtang nagtudlo kaniya sa kahibalo sa Dios ug nagpadayag sa kalooy sa Dios ngadto sa katawhan, misugod sa pagsaysay sa mga buhat sa Ginoo sukad sa paglalang sa kalibutan, pinaagi sa Krus ug sa boluntaryong kamatayon ni Kristo, hangtod sa Pagkabanhaw ug sa himayaong Pag-alsa paingon sa langit. Nagpadayon ang panag-istorya adlaw ug gabii. Wala magkaon o mag-inom ang mga nag-istorya, ug wala gani sila mabati og bisan gamayng tinguha sa pagkatulog. Sa dihang ang istorya miabot sa balaan nga propeta Elias—unsaon, sa iyang pulong, nga napugngan ang langit, ug unsaon, pinaagi sa iyang pag-ampo, nga nahulog ang kalayo ibabaw sa mga halad, usa ka kalayo nga wala makuha sa mga pari ni Baal gikan sa ilang mga dios-diosan—si Rabul, sa pagdungog niini, misige og katawa ug miingon:

'Ang tanan ninyong Kristohanong mga sugilanon puro hinimo-himo lang. Hatagan tika og maayong tambag: apil kamo namo sa paghalad og sakripisyo sa among mga dios; maloloy-on sila ug pasayloon ka nila sa paglaglag ninyo sa ilang templo tungod sa inyong pagkawalay-hibalo nga nakapasuko ug nakapasakit kanila.'

Mitubag ang santo:

'Kung tinuod gayud nga mga dios ang inyong gitawag, ngano wala sila maminaw sa ilang kaugalingong mga pari sa panahon ni propeta Elias, sa dihang nagtuaw sila kanila tibuok adlaw ug wala magpadala og kalayo gikan sa langit ibabaw sa mga halad?' Apan si Elias, ang sulugoon sa Dios, mipangamuyo lang kausa sa atong usa ra ka Dios nga nagpuyo sa langit (3 Hari 18:23–39), ug dayon mibuhos ang kalayo gikan sa langit ug gisunog dili lang ang kahoy ug ang halad, apan pati na ang tubig ug ang mga bato, ug gisunog ang yuta mismo; ug unya mibuhos pag-usab ang kalayo gikan sa kahitas-an ibabaw sa lima ka pulo ka tawo nga nangita sa pagdakop sa propeta, ug gisunog sila uban sa ilang mga sundalo (2 Mga Hari 1:1–18).

Nangatawa si Rabul ug miingon:

'Kung tinuod gayud nga nahitabo kana, buhata usab nimo, ikaw nga nagtawag sa imong kaugalingon nga alagad sa imong Dios. Dinhi sa atubangan nato daghan kaayong banig ug sanga sa kahoy; pag-ampo sa imong

Dios, sama sa gibuhat ni Elias, aron mananaog ang kalayo gikan sa langit ug pagasunogon kini. Unya ako usab mosulti nga walay lain Dios gawas sa Dios nga gituohan sa mga Kristohanon.'

Miingon ang santo:

'Una, ampoa ang inyong mga dios; pasagdi sila nga buhaton kini.'

Mitubag si Rabul:

'Wala koy kusog ni kaisog sa atubangan sa akong mga dios; pag-ampo sa imong Dios.'

Unya si Santo Alexander, nga naghinumdom nga, sumala sa Ebanghelyo, posible ang tanan alang sa usa ka magtutuo (Marcos 9:23), uban sa lig-on nga pagtuo ug pagsalig sa Dios, mitindog aron mag-ampo; ug sa diha nga iyang gitangtang ang iyang mga kamot ug nagsugod sa pag-ampo, kalit nga nahulog ang kalayo gikan sa langit ibabaw sa mga banig ug sanga sa kahoy ug gisunog kini. Sa pagkakita niini, gikupot si Ravul sa dakong kahadlok ug nahadlok nga basin mahulog usab kaniya ang kalayo ug mopasunog kaniya, sama sa pagsunog niini sa limampung lalaki sa panahon sa propeta Elias. Ug misinggit si Ravul sa kusog nga tingog ug miingon:

'Tinuod gayud, dako ang Kristohanong Dios!'

Ug gusto niya isulti sa mga tawo kini nga milagro, apan hugot kaayo siyang gisugo sa santo nga dili mosulti bisan kinsa. Busa naghilom si Ravul, gitago lang kini sa iyang kaugalingon samtang buhi pa si Banal nga Alexander. Apan pagkahuman sa iyang pagpanaw, iyang gipahibalo kini nga milagro sa mga obispo ug monghe, ug gipamatud-an ang kamatuoran sa iyang sugilanon sa ngalan sa Dios.

Human sa milagro nga gihimo sa Banal nga si Alexander, ang gobernador sa siyudad nga si Ravul nagpuyo og tibuok semana uban ni Santo Alexander, nga gitudloan sa mga kamatuoran sa pagtuo ug giya sa tinuod nga dalan padulong sa kaluwasan; unya nangayo siya og kahayag pinaagi sa balaang binyag, samtang nagkadool na ang labing himayaong adlaw sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw. Apan ang yawa, ang kaaway sa kaluwasan sa tawo, naningkamot nga mapugngan ang pagtuman niining balaan nga buhat ug gisulod niya sa hunahuna ni Ravul nga dili siya magpabunyag sulod sa siyudad, kondili sa usa ka simbahan nga nahimutang sa gawas sa siyudad. Mibiyahe sila paingon didto, kauban ang daghang mga lumolupyo sa lungsod, uban sa ilang mga asawa ug mga anak. Pag-abot nila sa maong simbahan, nakakita sila og usa ka batan-ong babaye nga naa sa grabe kaayo nga pagkabuang. Nahadlok si Ravul ug miingon:

'Dili ko gustong mahimong Kristiyano. Ginasilotan sa mga diyos kining dalaga tungod kay gidawat niya ang pagtuo nga Kristiyano. Nahadlok ko nga basin mahitabo pud kanako ang susama.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, mitalikod siya gikan sa simbahan ug hapit na unta mobalik. Apan gipugngan siya sa santo ug miingon:

'Ngano man ka mosugot sa tukso sa yawa? Kini nga dalaga gipaka-antos tungod sa iyang mga sala, pinaagi sa pagtugot sa Dios. Nisaad siya sa Dios nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen, apan gilapas niya ang iyang saad ug tungod niini nag-antos siya sa kamot sa mga demonyo, nga gihatag siya kang Satanas aron maluwas ang iyang kalag. Ug aron mapamatud-an nga tinuod kini, adtoa ang dalaga ug pangutan-a siya."

Niduol si Ravul sa babayeng gipanag-iya sa demonyo ug nadungog niya gikan sa iyang kaugalingong baba ang kusgan nga pag-ako sa mga sala nga gitugotan sa Dios nga mosulod si Satanas kaniya aron pag-antoson siya. Human niini, gilabay ni Ravul ang tanang pagduha-duha ug gihangyo ang santo nga bunyagan siya. Pagkahuman siya nabunyagan ug migawas gikan sa balaang batyanan, ang puti nga bisti nga, sumala sa Kristohanong batasan, giandam para kaniya alang sa bunyag, nakit-an nga natabonan gikan sa ibabaw hangtod sa ubos sa mga pula nga krus sulod sa mga lingin, mura'g gipintalan sa cinnabar. Natingala ang tanan sa maong milagro, ug ang mga lalaki ug babaye nga miabot didto para kang Ravul nangayo nga bunyagan usab sila. Si Santo Alexander, aron masiguro nga tinuod gayud nilang gituohan si Kristo, miingon kanila:

'Kinahanglan ninyong pamatud-an ang inyong pagtuo. Munta kita sa siyudad, ug kon kinsa kaninyo ang adunay mga diyos-diyosan sa inyong mga panimalay, ipagawas ninyo kini sa tunga-tunga sa siyudad ug bungkala kini sa inyong kaugalingong mga kamot; unya lamang kamo mahimong takus sa balaan nga binyag.'

Miuyon silang tanan sa pagbuhat niini ug, pag-abot nila sa lungsod, nagdala sila og daghang mga diyos-diyosan gikan sa ilang mga panimalay ug gipikas-pikas kini sa tunga-tunga sa lungsod, human niini ang tibuok lungsod napailawom sa Bawtismo sa Espiritu Santo. Nagpabilin ang Pari sa lungsod sulod sa pipila ka panahon, nagpalig-on sa mga bag-ong nabunyagan sa balaan nga pagtuo. Sa dihang nakita niya nga napalig-on na sila sa ilang pagkamatinud-anon ug nagpasalamat sa Diyos tungod niini, miingon siya kang Ravul:

'Hangtud karon gipakaon kamo sa gatas, apan karon kinahanglan magpakaon kamo sa lig-on nga pagkaon. Kung kinsa kaninyo ang gustong hingpit sa Kristohanong kinabuhi, paminawa ang mga pulong ni Kristo. Nagaingon siya: *"Ibaligya ang inyong mga kabtangan ug ihatag ang limos. 'Mag-ipon kamo alang sa inyong kaugalingon og bahandi sa langit nga dili malimot'* (Lucas 12:33), *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios, ug idugang kaninyo kining tanan'* (Lucas 12:31, Mateo 6:33).

Sa dihang nadungog kini ni Ravul, miingon siya:

– Dili ko mahimong ingon ana ka hingpit nga Kristohanon. Kung ibaligya nako ang tanan ug ihatag kini, kinsa man ang mag-atiman sa akong dagkong panimalay, ug giunsa man sa usa ka tawo pag-angkon sa mga gikinahanglan sa kinabuhi nga walay kabalaka? Kung gusto nimo ko kumbinsihon niini, ipakita sa buhat nga makahatag ka para kanako ug sa tibuok panimalay sulod bisan usa ka adlaw nga dili na namo kabalak-an pa kini. Wala ko kahibalo unsaon nimo kini pagbuhat, kay ikaw mismo usa ka pulubi ug walay bisan unsa, dili gani igo alang sa usa ka adlaw nga pagkaon. Kung dili nimo kini mabuhat sa siyudad, unsa may imong buhaton sa disyerto inig biyaan namo ang tanan ug mosunod kanimo?

Ang santo, bisan pa niana, nga lig-on ang paglaum sa Diyos, mitubag nga determinado:

'Dad-a ang imong panimalay ug, kung gusto nimo, ang imong mga kaila nga nailhan nimo, ug pangulahi sila sulod sa tibuok adlaw ngadto sa bisan unsang disyerto nga layo sa mga tawo; ako usab anaa uban kanimo; ayaw kamo magdala og bisan unsang pan, bisan pa ang labing gamay nga tipik, ni bisan unsang pagkaon. Kung ang Dios dili kamo pakan-on, sama sa pagpakaan Niya sa mga Israelita kaniadto sa kamingawan, nan dili kamo motuo sa akong mga pulong."

Miuyon si Ravul. Pag-abot sa buntag, gidala niya ang iyang panimalay ug mga higala ug mibiyahe paingon sa usa ka dili matabok nga disyerto, kauban si Banal nga Alexander, nga nagtinguha nga makita ang pagtuman sa iyang mga pulong sa buhat. Naglakaw sila tibuok adlaw, ug alas-onse na sa gabii sa dihang mihunong sila sa usa ka dapit tali sa duha ka bukid, nga walay agianan paingon gikan bisan asa. Ug si San Alexander misugod, sumala sa iyang batasan, sa pag-awit sa gabii, samtang sila Ravul ug ang iyang mga kauban, nga gikapoy na sa kagutom, nagtuo nga mokaon na sila. Pagkahuman sa pag-ampo sa santo, nakakita sila og usa ka lalaki nga nagkadool kanila—usa ka yano nga mag-uuma nga nagdala og mga hayop, bug-at kaayo ang karga nga dagkong sako nga nakasabit sa matag kilid, nga naglangkob sa presko ug init pa nga pan ug mga bunga gikan sa tanoman ug gulayan. Ug miingon ang reverendo kang Ravul:

'Kuhaa kining pagkaon, ug ayaw pagka-dili matinud-anon, kondili pagka-matinud-anon.'

Malipayon nilang gidawat ang gidala, ug si Ravul, nga natingala uban sa iyang mga kauban, miingon:

'Giunsa kaha nga usa ka tawo nga adunay ingon ana kadaghan nga pagkaon mitungha dinhi sa disyerto? Kami, nga naglakaw tibuok adlaw, halos dili na gani kami nakaabot dinhi, samtang siya, kung mobiya lang unta siya sa iyang balay sa tungang gabii, makaabot na unta siya dinhi sa eksaktong takna. Ug kung tinuod nga mibyahe siya sa tungang gabii, ngano man nga init pa kining mga tinapay, mura'g bag-o lang gikan sa hurno?'

Natingala sila niini, ug nangutana sila sa tawo nga miabot kanila:

'Asa ka gikan, ug kinsa ang nagpadala kanimo dinhi?'

'Gipadala ko sa akong Ginoo kaninyo aron dili kamo magutom,' tubag sa lalaki.

Apan sa dihang hapit na sila mosulti og lain pa niining tawoha, kalit lang siyang nawala, kauban ang tanang mga hayop nga miuban kaniya, kay usa siya ka Anghel sa Dios nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka yano nga tawo. Gipuno sila sa kahadlok, ug dayon mituo silang tanan sa mga pulong sa maong halangdon, ug labi na gayud sa mga pulong ni Kristo, nga ang mga nag-alagad sa Ginoo dili magkabalaka sa bisan unsa, kondili magasalig sa tanang butang sa pag-atiman sa Dios. Unya, pagkahuman nila og pagpasalamat sa Diyos, mokaon sila ug nagpabilin didto hangtod sa gabii, ug sa sunod adlaw mibalik sila sa siyudad. Human niining milagro, nahimong klaro kung unsa ang gikaon sa Kagalang-galang nga si Alexander sulod sa pito ka tuig samtang siya naa sa kamingawan, nga wala gyud siya'y kabalaka sa bisan unsang butang sa kalibutan. Pinaagi niining milagro, ang gobernador sa siyudad nga si Ravul napalig-on pag-ayo ug, nga walay paglangan, nagpasiya nga ihatag ang iyang kaugalingon sa pagpamalandong sa Dios. Una sa tanan, mibitiw siya sa iyang puwesto, ug unya gisugdan niya ang pagbaligya sa iyang mga kabtangan ug, uban sa pagtugot sa iyang asawa ug mga anak nga babaye (kay wala siyay anak nga lalaki), gipang-apod-apod ang kita sa mga kabus, ug nagpabilin lamang ang igo para sa ilang kaugalingong panginabuhi. Ang iyang asawa ug mga anak nga babaye nagtukod og usa ka kumbento ug, human

sa pag-alagad sa Ginoo didto uban sa tibuok nilang kasingkasing, nakadawat sila og pabor gikan Niya; samtang si Ravul, human sa paghatag sa tanan niyang kabtangan ug pagpalaya sa iyang mga ulipon, misulod sa kamingawan, diin, pagkahuman sa pipila ka tuig, gitawag siya ug gitudlo nga Obispo sa siyudad sa Edessa[4774] . Nagpuyo siya sulod sa daghang katuigan sa opisina sa pagka-obispo ug, sama sa usa ka suga, gipahayag niya ang iyang kawan. Apan, mobalik kita sa salaysay sa Banal nga si Alexander.

Ang Banal nga si Alexander, sa dihang nakita niya nga ang siyudad nga iyang gipahimakas sa balaang pagtuo nag-uswag ug malambuon tungod sa grasya sa Ginoo, nalipay sa iyang kalag; apan ang iyang kasingkasing mibalik kaniya sa kamingawan. Gusto sa mga lungsuranon nga siya ang ilang obispo ug nangayo sila kaniya nga dawaton ang maong katungdanan. Sa dihang misalikway siya ug nangita nga makalingkawas sa ilang atubangan sa tago, nagbantay sila sa mga ganghaan sa siyudad adlaw ug gabii aron dili nila mawala ang ilang amahan ug magtutudlo. Apan ang balaan nga amahan, sama sa balaan nga Apostol Pablo kaniadto, gipaubos sa ibabaw sa pader sa usa ka basket sa pipila sa iyang mga tinun-an (tan-awa 2 Cor. 11:32), ug mibalik sa kamingawan aron pangitaon ang kahilom nga iyang gihigugma kaayo. Naga lakaw siya sulod sa duha ka adlaw sa kamingawan, ug sa dalan nakasugat siya sa lungib sa pipila ka mga tulisan. Gidakop siya sa mga tulisan ug gidala sa atubangan sa ilang pangulo. Apan ang Reverendo nga Amahan, pinaagi sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Dios, dili lang niya napasakop ang mabangis ug hayop-hayop nga pangulo sa grupo sa mga tulisan, apan nakapukaw usab sa iyang malupit nga kasingkasing ngadto sa kalooy, nga siya mituo kang Kristo ug, pipila ka adlaw pagkahuman, napasidlak pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Pagkahuman siya gibunyagan, nangutana kaniya ang Reverendo nga Amahan:

'Unsa ang imong gipangayo sa Diyos sa imong kasingkasing sa wala pa ang imong pagbunyag?'

'Nangayo ko,' tubag sa bag-ong nabunyagan nga lalaki, 'nga human limpyohan sa Ginoo ang akong mga sala sa batyanan sa bunyag, dawata Niya ang akong kalag sa pinakadali nga panahon.'

'Ang imong gipangayo matuman,' miingon ang santo kaniya.

Sa ikawalong adlaw, pagkahuman nga nahugasan sa balaang batis ang bag-ong nabunyagan nga lalaki ug natangtang ang iyang mga sala pinaagi sa daghang luha sa tinuod nga paghinulsol, mibalik siya sa Ginoo. Sa pagkakita niini, ang uban pang mga tulisan midawat usab sa balaan nga pagtuo ug, pagkahuman nabunyagan, misugod sa pagpuyo nga adunay lawom nga paghinulsol; ug sa dili madugay, ang puloy-anan mismo sa mga tulisan nahimong usa ka monasteryo, diin ang mga tulisan nagpuyo isip mga monghe, nga mibiya sa kalibutan ug nahimong masigasig nga mga asketa. Ang Banal nga Amahan nagpuyo uban kanila sulod sa pipila ka panahon, ug pagkahuman niyang natukod ang mga lagda sa monastiko ug mitudlo og usa ka batid nga pangulo para kanila, misulod siya sa pinakalawom nga kamingawan, nga naglipay sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Naglakaw siya sulod sa duha ka adlaw ug nakaabot sa Eufrates. Pagkahuman niya makatawid sa suba, nakakaplag siya og kahoy nga adunay lapad kaayo nga lungag sa sulod, ug gipili niya kini nga lungag sa kahoy ingon iyang puloy-anan. Sa adlaw molibot siya sa kabukiran ug sa mga walay sulod nga kalasangan, ug sa gabii mobalik siya sa iyang puloy-anan. Dili na kinahanglan pangutanaon unsa ang iyang gikaon, kay, sama sa nahisgutan na, nangayo si Ravula ug ang iyang mga kauban og pan gikan sa Dios samtang naa sila sa kamingawan. Nagpuyo siya sa maong dapit sulod sa dugay nga panahon. Pinaagi sa ispirasyon sa Diyos, nagsugod ang mga igsoon sa pag-abot kaniya ug pagpuyo sa iyang kiliran, nga nagtinguha sa pag-alig sa iyang anghelikong estilo sa kinabuhi. Ang pagpuyo sa Banal Didto milungtad og baynte ka tuig. Niining panahona, natukod ang usa ka dakong monastikong komunidad sa baybayon sa Eufrates, diin nagtigom ang kadaghanan sa mga igsoon. Aduna dinhi kapin sa upat ka gatos ka mga igsoon gikan sa lain-laing nasud – gikan sa Gresya, Roma, Siria ug Ehipto. Gitigom sa Dios kining panon ug gisalig kini sa maayong magbalantay, ang Kagalang-galang nga si Alexander. Apan unsa pa kaha ang mas katingalahan? Ang ingon kadaghan nga mga igsoon, nga gamay ra kaayo ang suplay sa pagkaon ug sinina, nakakaplag og hingpit nga katagbawan sa tanang butang matag-adlaw. Ug wala sila magbilin ug bisan unsa para sa sunod adlaw, kondili ilang gipang-apod-apod ang tanan sa mga pulubi ug mga biyahero nga miadto kanila. Ang pag-atiman sa Diyos nagpadala ug pagkaon sa Iyang mga sulugoon matag adlaw. Niining monasteryo, nga mao ang una sa iyang klase, natukod ang usa ka bag-ong orden sa mga 'bantay', nga wala pa masinati kaniadto. Una, gisugo sa Kagalang-galang nga si Alexander nga ang mga igsoon moadto sa simbahan aron maghimaya sa Dios pito ka beses sa usa ka

[4774] Usa ka siyudad sa amihanan sa Mesopotamia, sa Suba sa Eufrates.

adlaw, sumala sa mga pulong sa propeta nga miingon: *'Pito ka beses sa usa ka adlaw ako magdayeg kanimo tungod sa imong matarong nga paghukom'* (Salmo 118:164). Unya, sa dihang *iyang* gitutokan ang ubang mga pulong sa maong propeta: *'Mapalad ang tawo nga … nagpamalandong sa Iyang balaod sa adlaw ug sa gabii!'* (Salmo 1:1–2), naghunahuna-huna ang Reverendo kon posible ba gayud nga matuman sa usa ka tawo ang pulong sa propeta, nga pagtuon sa balaod sa pagdayeg sa Dios nga walay hunong, sa adlaw ug sa gabii. Kung, miingon siya sa iyang kaugalingon, dili kini mahimo, nan dili unta mosulti ang Espiritu Santo niining mga pulong pinaagi sa baba sa propeta. Busa nagpasiya siya nga magtukod og usa ka praktis sa iyang monasteryo diin adunay walay hunong ug walay puas nga pag-awit sa mga salmo sa simbahan, sa adlaw ug sa gabii. 'Kung,' miingon siya, 'dili kini mahimo sa usa ka tawo sa iyang selda tungod sa kahuyang sa unod, nan mahimo kini buhaton sa simbahan sa daghang tawo, nga mag-ilis-ilis matag oras.' Busa naghunahuna siya sa sulod niya, apan wala siya kaisog sa pagsugod sa ingon nga buluhaton nga walay timaan gikan sa Dios. Ug sa paghinumdom niya sa mga pulong ni Cristo: *'Pangayo, ug kamo hatagan; tuktok, ug kamo ablihan'* (Mat. 7:7), misugod siya sa matinud-anong pag-ampo sa Ginoo aron ipadayag Niya kaniya kon ang iyang tuyo makapahimuot ba Kaniya ug kon ang ingon nga buhat madawat ba Niya, aron, sama sa gibuhat sa mga Anghel sa langit, ingon usab sa mga tawo sa yuta, nga nagpuyo sa iyang monasteryo sa Orden Monastiko sa mga Anghel, sa simbahan—nga mao ang langit sa yuta— – aron dayonon ang Dios adlaw ug gabii pinaagi sa pag-awit sa mga salmo. Sulod sa tulo ka tuig, matag gabii, ang Reverendo nga Amahan nag-ampo alang niini, gipakaulaw ang iyang kaugalingon pinaagi sa kanunay nga pagpamukol sa kaugalingon.

Sa katapusan, mipakita ang Ginoo kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Sugdi ang imong gipangandoy—makapahimuot kini Kanako.'

Ug gisultihan sa Reverendo nga Amahan ang pipila sa labing espirituhanong abante sa iyang mga igsoon mahitungod sa pagpakita sa Ginoo, apan wala niya kini gisulti sa iyang kaugalingong ngalan, nga nagsunod sa ehemplo niini sa Balaang Apostol Pablo, nga miingon mahitungod sa iyang kaugalingon: *'Nailhan ko ang usa ka tawo nga anaa kang Kristo nga… gidala sa ikatulong langit'* (2 Cor. 12:2). Pagkahuman niini, ang Reverendo nga Amahan mipadayon sa pagtukod sa ritwal nga gipangandoy ug gipanalanginan sa Dios. Gibahin niya ang mga igsoon sa baynte-kuwatro ka grupo sumala sa mga oras sa adlaw ug gabii, aron ang matag-usa, nga nakahibalo sa oras sa iyang grupo, makapakita niadtong panahona sa dapit sa pagkanta. Ang mga Salmo ni David gitakda alang sa pagkanta; kini kinahanglan kantahon bersikulo-bersikulo, sa duha ka tingog nga harmoniya, nga walay pagdali, gawas lang sa mga panahon nga ginahimo ang regular nga mga serbisyo sa simbahan. Sa panahon niining mga serbisyo, gisuspende ang bag-ong natukod nga pamaagi sa pag-awit sa mga salmo. Busa, sa simbahan sa monasteryo, ang Dios gidayeg nga walay hunong sa adlaw ug sa gabii, mao nga kining maong monasteryo nailhan nga 'Monasteryo sa Walay Katulogon'. Ang Banal usab nagtukod, alang sa salmuterya, og usa ka takdang gidaghanon sa mga pagyuko matag adlaw, nga katumbas sa gidaghanon sa higayon nga ang Ginoo nagmando kanato nga pasayloon ang makasasala – kapitoan ka beses sa pito, nga katumbas sa upat ka gatus ug siyamnapu. Dugang pa, iyang gisugo nga sa pagtapos sa matag serbisyo sa simbahan ug sa monasteryo, ug human sa matag buluhaton, ang mosunod angayng basahon: *'Gloria sa Dios sa kahitas-an, ug sa yuta kaluoy ug kalinaw sa mga tawo*.' Pagkahuman niyang natukod kini nga han-ay sa iyang monasteryo, ang Banal nga Amahan nagpamalandong unsa pa ang gikinahanglan alang sa pag-alagad sa Dios. Ug sa paghinumdom sa mga pulong sa Salmo: *'Itudlo ko sa mga daotan ang imong mga dalan, ug ang mga dili matarong mobalik kanimo'* (Salmo 50:15), iyang gihukman nga ang usa ka tawo kinahanglan mag-atiman dili lang sa iyang kaugalingong kaluwasan, kondili usab sa kaluwasan sa uban, labi na sa mga nagpuyo sa pagkawalay Dios. Ug tungod kay laganap ang idolatriya niadtong panahona sa maong mga yuta, nagpasiya siya nga magpadala sa pipila sa iyang mga igsoon uban sa mensahe ni Kristo. Alang niini nga buluhaton, gipili niya ang kap-atan ug pito sa labing maalamon ug labi ka masigasig alang sa balaang pagtuo, nga katumbas sa gidaghanon sa mga disipulo ni Kristo nga gisulat sa balaang ebanghelista Lucas: *'Nagpili usab ang Ginoo og lain pang kap-atan ka [mga disipulo] ug gipadala sila nga duha-duha sa atubangan niya sa matag lungsod ug lugar diin siya mismo mag-adto'* (Lucas 10:1). Pagkahuman niyang mapili kining gidaghanon sa mga disipulo aron ipangwali ang Ebanghelyo ni Kristo, ug pagkahuman siya maminaral alang kanila, gipadala sila ni Aleksandro, ang sumusunod kang Kristo, nga magkapariha ngadto sa mga silingang baryo sa mga pagano. Ang grasya sa Dios kauban kanila pinaagi sa mga pag-ampo sa maayong amahan. Wala'y kapakyasan ang ilang paningkamot. Napabalik nila sa pagtuo kang Kristo ang daghang mga pagano.

Pagkahuman sa baynte ka tuig sa daplin sa Suba Eufrates, ang Kagalang-galang nga si Alexander, sa dihang nakita niya nga hingpit nang natukod ang iyang monasteryo ug nga ang han-ay sa mga nagbantay didto, ingon man ang tanang lagda mahitungod sa asetikong kinabuhi, hingpit nang napalig-on, nalipay sa iyang espiritu ug nagpasalamat pag-ayo sa Ginoo. Pagkahuman niini, gipalihok sa dakong kadasig alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, nagpasiya siya nga mobiyahe paingon sa yuta sa Persia, diin lawom kaayo ang pagkapundar sa pagka-daotan sa mga pagano. Pagkahuman niyang pagpili og usa ka gatus ug kalim-an ka lalaki gikan sa kapatiran aron kauban niya sa pagbiyahe, ug pagkahuman niyang pagsalig sa uban kang Trofim, ang batid nga tigulang nga iyang gitudlo nga abbot, ug paghatag og kalinaw ug panalangin sa kapatiran, mitabok siya sa Suba sa Euphrates uban sa grupo sa mga igsoon nga iyang gipili para sa iyang kaugalingon ug mibiyahe tabok sa disyerto paingon sa utlanan sa Persia, nga wala'y gidala gawas sa mga balaang basahon. Ug sa panaw nga iyang gihimo, wala gyud siya mohunong sa walay hunong nga pag-awit sa mga salmo sa duha ka bahin nga harmoniya uban sa mga igsoon, sama sa simbahan, nga giusab sumala sa mga oras, sa adlaw ug sa gabii. Sa tinguha nga masulay ang pagkamapailubon sa mga igsoon nga nagbiyahe uban kaniya, gidala niya sila sa disyerto, diin walay pagkaon nga makita gawas sa mga lasang nga bunga, nga gitugotan niya silang kan-on sa takdang oras. Ang uban nga walay pagkamapailubon misugod sa pagreklamo, sama sa pagreklamo sa mga Israelita batok kang Moises kaniadto. Miingon sila sa Reverendo:

'Gidala nimo kami ning disyerto aron patyon kami sa gutom.'

Ug nagplano na sila sa tinago nga mobalik sa monasteryo. Aduna'y traynta ka ingon ana nga mga lalaki. Sa pagkahibalo sa ilang mga hunahuna pinaagi sa usa ka pahibalo gikan sa Dios, gisaway sila sa reverendo tungod sa ilang kakulang sa pagtuo ug gisugo sila nga mobalik, samtang sa uban miingon siya sa kusog nga tingog:

'Tumoo kamo kanako, mga igsoon, nga karong adlawa pa lang magpadala ang Ginoo ug daghang pagkaon alang kanato ug ipahiya ang atong kawalay pagtuo.' Sa katapusan, nakaabot sila sa utlanan sa teritoryo sa Persia, diin ang mga hari nga Griyego- Romano nagtukod og mga lungsod—dili man dako, apan lig-on—nga adunay mga guwardiya aron mapanalipdan batok sa mga dili magtotoo. Sa dihang ang Balaang Amahan ug ang iyang mga kaigsuonan naglakaw sa disyerto nga dili kaayo layo niining mga lungsod, kalit lang, Sumala sa sugo sa Dios, ang mga kumander militar gikan sa maong mga siyudad—nga nailhan nga mga tribuno—migawas aron sugaton siya, nagbitbit og igong suplay sa pan ug uban pang lain-laing mga pagkaon, ug nangayo sila sa santo nga bisitahan ang ilang mga siyudad ug hatagan sila og kahayag, kay daghang mga sulugoon sa demonyo ang nagpuyo didto. Pagkahuman niyang natilawan ang pagkaon nga gihalad kaniya uban sa pagpasalamat, ug pagkahuman niyang gipabalik sa monasteryo ang mga napamatud-an nga kulang sa pagtuo ug walay pag-antos, miadto ang santo sa maong mga siyudad ug, pinaagi sa grasya sa Dios, sa mubo nga panahon napabalik sa tanan kang Cristo pinaagi sa iyang pagpangwali sa Ebanghelyo. Sa usa sa niini nga mga lungsod, ang mga tawo dili gustong dawaton ang iyang mga pagtulon-an, labi na sa dihang nadungog nila ang iyang pagtulon-an mahitungod sa paghatag og limos ug daghang kalooy. Unya miingon kaniya ang mga manggaranon:

'Miabot ka aron pahaboson kami.'

Busa mibulag ang reverendo kanila, ug gipaka-antos sa Diyos sila sa usa ka uga. Sulod sa tulo ka tuig, wala'y ulan hangtod nga ilang giila ang ilang sala. Nangita sila sa Reverendo; sa dihang nakit-an na nila siya sa Antioquia, nangayo sila sa iyang pasaylo sa ilang sala. Human niini nga paghinulsol, sa ika-upat ka tuig, gipabasa sa kusog nga ulan ang yuta, ug adunay dakong kasaganaan sa bunga sa yuta ug pagbalik sa mga kalag ngadto sa Ginoo. Sa pagpadayon sa pagbiyahe sa disyerto, ang reverendo nga amahan miabot sa usa ka siyudad nga gitawag og Palmyra, nga gitukod sa maong disyerto mismo ni Solomon. Sa maong siyudad, bisan pa man ang mga lumolupyo nagtawag sa ilang kaugalingon nga mga Kristohanon, sila gikan sa Hudiyo ug nagpadayon sa pagsunod sa Daang Tugon. Sa dihang nakita nila si Alexander ug ang iyang mga igsoon nga nagkadool, gisirad-an nila ang ganghaan sa siyudad sa iyang nawong.

'Kinsa,' ingon nila, 'ang makahatag sa pagkaon alang sa ingon kadaghan nga mga monghe?' ug wala nila sila pasudla.

Apan ang Reverendo nagpasalamat sa Dios ug miingon:

'Mas maayo ang magpanalangin sa Ginoo kay sa magsalig sa tawo' (Salmo 117:8). Mga igsoon, ayaw kamo kawala'g kadasig! Giduaw kita sa Dios sa wala natong gilauman.

Ug sa tinuod: sa dihang nakalayo na sila gikan sa siyudad, ang mga dili motuo nga nagpuyo duol lang didto, nga nabuhat sa Ginoo ang ilang mga kasingkasing, migawas aron masugat sila uban sa pan ug tanang matang sa materyal nga mga butang, ug gipakaon sila ug gipahimutang ang ilang mga panginahanglan. Gikan didto, ang Reverendo mibyahe paingon sa Antioquia. Busa ang Dios nagiya sa iyang agi alang sa kaayohan sa kadaghanan. Ug sa dihang hapit na siya sa Antioquia, samtang nagahimo sa kanunay nga walay hunong nga pag-awit sa mga salmo, si Teodoito, ang obispo sa maong siyudad, nakahibalo sa iyang pag-abot; ug ang ngalan ni Alejandro gidayeg ug gihatagan na og dungog bisan asa. Apan, gipukaw sa Yawa ang pipila ka daotan ug masinukot nga mga tawo, nga nagpasipala sa reverendo ug sa iyang mga kaigsuonan sa obispo, nga nag-angkon nga ang tanan nilang nabantayan—bisan ang ilang pagpuasa ug pag-ampo—gibuhat nga hipokrito, alang sa walay pulos nga himaya, aron lang magpasigarbo sa atubangan sa mga tawo. Ang obispo, nga wala makahibalo sa bakak nga panamastamas, nagpadala sa daghang sulugoon uban sa mga manamastamas aron palagson si Alexander ug ang tanan niyang kauban gikan sa siyudad nga napahiya; apan, gipangulohan ni Banal nga Alexander—ang dungganong nawong sa mga anghel sa yuta—nakasulod na sila sa siyudad uban sa ilang naandan nga pag-awit sa mga salmo, mao nga ang mga gipadala sa obispo nakasugat kanila samtang naa pa sila sulod sa siyudad. Sama sa mga tulisan, giatake sila; gidakop nila ang matag-usa, ilang gipakusog og paglagot ug gihulbot sila paingon sa gawas sa siyudad, samtang naghatag pa gani og mas dagkong samad ug pagdaot kang Banal nga Alexander, isip ilang pangulo. Apan, ang Banal ug ang iyang mga igsoon naglipay nga giisip silang takus nga mag-antos nga walay sala. Nahibalo ang Reverendo nga nahitabo kini pinaagi sa pagpukaw sa yawa, aron mapugngan ang maayong buhat ug ang kaayohan nga madala niini sa kadaghanan. Nasilak ang iyang espiritu, ug sa usa ka higayon pag-usab, tinago sa gabii, misulod siya sa siyudad uban sa iyang mga igsoon; sa dihang nakakaplag siya og pipila ka daan ug walay sulod nga paliguanan, didto niya gihimo ang iyang pag-awit sa mga salmo. Sa sunod adlaw, nahibaloan kini sa obispo. Bisan pa man wala pa nahupas ang iyang kasuko, nagpabor na siya sa kaluoy, kay nahadlok dili lang sa Dios kondili usab sa mga tawo, kay ang tanang lungsuranon sa Antioquia nalingaw sa pag-abot ni Alexander, nga ila tanang giisip nga usa ka dakong propeta, ug nasuko kaayo sila sa obispo tungod sa kawalay-respeto ug kadaut nga iyang gihimo sa respetadong amahan ug sa iyang mga igsoon. Sa katapusan, naantig usab sa kalooy ang obispo ug gihatagan niya og panalangin si Alexander ug ang iyang mga kaubanan nga magpabilin sa siyudad. Ang mga bakanteng paliguan nahimong ilang puloy-anan. Apan sa dili madugay, uban sa panalangin ug pagtugot sa obispo, nagtukod ang mga lungsoranon og simbahan para sa reverendo nga amahan ug nagtukod usab og usa ka monasteryo. Pagkahuman niini, daghan sa mga tawo, nga mihunong sa pag-adto sa ilang kaugalingong simbahan, mitigum alang sa mga serbisyo sa simbahan sa Ginoong Alexander, aron paminawon gikan kaniya ang iyang matam-is nga pagtukod, nga iyang gigamit sa pagtudlo sa mga miadto kaniya. Ang kasingkasing sa tanan nasiga sa gugma alang sa Ginoo. Ang tanan nilang gikinahanglan para sa ilang kaugalingon ug sa ilang mga igsoon gidala kanila matag-adlaw. Bisan pa, mokaon ra sila kausa sa usa ka adlaw, pagkahuman sa ikasiyam ka oras, ug ilang gipangbahin ang nahabilin sa mga kabus, ug wala silay gitipigan para sa sunod adlaw. Ang Diyos kanunay nga nagpadala kanila og pagkaon ug tanan nilang gikinahanglan pinaagi sa kaluoy sa mga nagahigugma sa mga kabus. Paglabay sa pipila ka panahon, ang Reverendo nga Amahan nangandoy nga adunay ospital ug panimalay sa mga bisita sa iyang monasteryo, ug, human mangayo sa panalangin sa obispo, iyang gihan-ay kini sumala sa iyang gusto. Bisan pa siya mismo, nga usa ka magpapangayo, wala'y gipanag-iya, ang mga dato naghatag kaniya sa tanan gikan sa ilang kaugalingong bahandi: malipayon silang tanan sa paghatag kaniya sa bisan unsa nga iyang hangyoon ug kanunay nilang gihimo uban sa kadasig bisan unsa nga iyang gisugo kanila. Ang Reverendo nga Amahan mismo ang nag-atiman sa mga masakiton ug naghatag og kapuy-an sa mga biyahero, gisuplayan sila sa tanan nilang gikinahanglan gikan sa mga limos nga nadawat gikan sa mga tawo nga mahigugmaon sa Diyos nga gihuyop sa Diyos paingon sa pagkamaabiabihon. Gipang-ayo niya ang mga masakiton pinaagi sa pagpatong sa iyang mga kamot, nga nagpakita og dakong gahum. Ug ilang gidayeg ang Diyos, nga nagbuhat og mga milagro pinaagi kaniya. Napansin sa Pari nga ang obispo wala magdumala sa iyang mga buluhaton sa paagi nga angay sa iyang katungdanan; nakita niya nga ang gobernador sa siyudad ug ang ubang hataas nga opisyal nagbuhat sa dili matarong, ug, napuno sa kaisog ni Elias samtang napuno usab sa pagkamaulawon, gisaway niya sila nga walay kahadlok ug mapangahas, gitudloan sila sa kamatuoran gikan sa Pulong sa Dios. Siya usa ka magtutudlo ug magtatambag sa tanan. Apan dili tanan nalipay sa iyang kadasig, labi na ang mga naa sa awtoridad. Ang pipila ka mga miyembro sa klero, bisan pa nga namangha sila sa iyang

matinahuron nga kinabuhi, gikaligut-an siya pag-ayo ug gipukaw ang obispo batok kaniya. Busa, gipadala sa obispo ang iyang labing daotan nga subdiakono, nga ginganlan og Malchus, kauban ang daghang mga sulugoon, ngadto sa maalamat, aron palagson siya sa siyudad. Pag-abot ni Malchus, iyang kusganong gipukpok ang nawong sa santo uban sa kasuko ug miingon:

'Gawas ka sa siyudad, ikaw daotan nga tawo!'

Apan ang respetado, sama sa malumo nga karnero, mitubag kaniya nga malumo, gamit lang ang mga pulong sa Ebanghelyo:

'Ang ngalan sa sulugoon mao si Malchus' (Juan 18:10).

Ug sa dihang ang subdiakono Malch ug ang mga sulugoon nga kauban niya nangita og paagi aron labi pang mapasipalahan ang respetadong amahan ug mapalayas siya sa siyudad, mitigom dayon ang mga tawo ug nahitabo ang dakong kagubot; kay sa , ang tanan nagdepensa sa balaan nga amahan ug sa iyang mga igsoon, nga hapit na dili makalingkawas si Malch ug ang mga kauban niya sa kagubot sa katawhan. Milabaw pa gayud ang kasuko sa obispo, ug nakigsabot siya sa kumander sa militar, nga nasuko usab sa santo. Pagkahuman niana, gidala nila ang reverendo gikan sa monasteryo, tinago sa mga tawo, sa gabii, ug gipahawa siya ngadto sa Chalcis; gipangscatter usab nila ang iyang mga igsoon, ug ang tanan nilayas bisan asa sila makalagyo. Paglabay sa pipila ka panahon, gibalik si Kagalang-galang Alexander sa Antioquia, kay ang tanang lungsoranon sa Antioquia nangaluluoy kaniya ug nagreklamo batok sa obispo ug sa gobernador. Apan si Kagalang-galang, sa diha nga wala niya makita ang iyang mga igsoon, wala na gustong magpuyo didto ug nagtuyo nga molakaw. Pagkahibalo niini, gibantayan siya sa mga lungsoranon sa mga ganghaan, kay nahadlok sila nga molakaw siya, tungod kay dako kaayo ang ilang gugma kaniya ug gusto nila nga magpabilin ug magpuyo siya uban kanila. Apan ang Reverendo, nga nakahukom na nga mobiya sa Antioquia, gisul-oban og lain nga bisti ang iyang monghe nga sinina, ug nagsul-ob og panapton nga gisi-gisi ug nagpakaaron-ingnon nga usa ka pulubi, nilakaw siya sa siyudad sa gabii. Naglakaw siya sulod sa pipila ka adlaw ug nakaabot sa monasteryo sa Kyrinphini. Sa maong monasteryo, iyang nakaplagan ang parehas nga han-ay sa kinabuhi nga iyang gitukod sa iyang kaugalingong monasteryo sa daplin sa Suba sa Euphrates; namangha siya niini ug nagdahom nga tingali usa sa iyang mga tinun-an ang nagdala niini nga han-ay dinhi, busa nagpasalamat siya sa Dios nga gipakita usab Niya kaniya ang bunga sa iyang mga paningkamot sa maong yuta. Sa pagkahibalo sa mga igsoon nga si Alexander diay kini, dako kaayo ang ilang kalipay sa iyang pag-abot, kay bantog ang iyang ngalan bisan asa ug dugay na nilang gipangandoy nga makita siya.

Pagkahuman sa pipila ka panahon sa maong monasteryo, ang Balaang Amahan mibiyahe gikan didto paingon sa Constantinople. Gitawag siya sa Diyos didto alang sa kaluwasan sa kadaghanan. Upu-kapat ka magsoon gikan sa maong monasteryo ang miuban kaniya. Pag-abot niya sa Constantinople, nagpuyo siya sa Simbahan ni San Mina, ug ang mga igsoon misugod sa pagtigom sa iyang palibot. Sulod sa pipila ka tuig, miabot sa tulo ka gatos ka mga igsoon gikan sa nagkalain-laing nasud—Griyego, Romano, ug Siryano—ang natigom. Busa, natukod didto ang usa ka dakong monasteryo, ug sulod niini gitukod ang Orden sa Tibuok Gabii nga Pagbantay. Ang tanang gikinahanglan, pinaagi sa mapinanggaong pag-atiman sa Diyos, gihatag para sa monasteryo, nga mahimong klaro sa mosunod. Ang pipila ka mga tawo nga halangdon ang kaliwatan, pagkadungog ug pagkakita niini nga kinabuhi sa mga monghe—nga mapainubuson ug, sa samang higayon, walay labot sa tanang kabalaka sa kalibutan, nga nagahin sa ilang kaugalingon adlaw ug gabii alang lamang sa paghimaya sa Dios ug wala magtagad sa bisan unsang butang sa kalibutan, bisan pa gani sa sunod adlaw, tinuyo nga nagpadala og mga tawo sa maong monasteryo aron magpabilin didto sulod sa pipila ka adlaw ug susihon kung asa nakuha sa mga monghe ang ilang adlaw-adlaw nga pagkaon. Ang Kagalang-galang nga si Alexander, sa pagsabot niini nga tuyo, miingon sa usa sa iyang mga tinun-an sa atubangan sa mga tawo nga gipadala:

'Adto ug dad-a ang tawo nga nagbarog sa ganghaan sa monasteryo.'

Miadto ang igsoon ug nakakita og usa ka tawo nga nagbitbit og dakong basket nga puno sa presko ug init nga mga tinapay, ug gidala niya ang tawo ug ang mga tinapay ngadto sa Amahan. Ang Banal nga Amahan, sa atubangan sa tanan, misugod sa pagpangutana kaniya: kinsa siya ug asa niya gikan gikuha ang mga tinapay. Wala niya kini gipangutana tungod kay wala siya kabalo – kay walay natago sa Dios – kondili aron mapahiya ang mga dili motuo nga miabot aron susihon ang ilang paagi sa kinabuhi ug panginabuhi. Ang lalaki, sa dihang gipangutana, misugod sa pagsulti:

'Usa ko ka mananap. Samtang gikuha nako karon ang mga tinapay gikan sa hurno, usa ka hayag kaayong tawo ang mitungha kanako—hataas ang panglawas ug gwapo ang hitsura—ug miingon nga may awtoridad: "Dad-a kining tanan nga mga tinapay ngadto sa mga sulugoon sa Labawng Ginoo."' Sa kahadlok, miingon ko kaniya, 'Wala ko kahibalo asa nako sila dad-on.' Ug miingon siya, 'Sundan ko,' ug gisunod ko siya. Pagdala niya kanako sa ganghaan niining monasteryo, nawala siya sa akong panan-aw.

Mibangon ang Reverendo ug nagpasalamat sa Diyos, ug ang iyang pagtuo sa Diyos ug ang dakong pag-atiman sa Diyos kaniya nahibal-an sa tanan. Ang Reverendo maalamon kaayo nga nahibalo siya sa tanan nga gibuhat sa mga igsoon, ug bisan sa ilang mga hunahuna. Kung moabot ang higayon, sa pribado niyang pasanginlan ang ilang mga sala ug itul-id ang mga makasasala uban sa kamot sa usa ka amahan. Giatiman usab niya ang mga masakiton; aron sila maserbisyohan, mitudlo siya og upat ka mga igsoon ug gisugo sila nga mag-andam og init nga ilimnon matag-adlaw alang sa mga nanginahanglan niini tungod sa ilang sakit. Ug ang mga gitahasan nagbuhat sa maong buluhaton. Nahitabo nga usa ka adlaw—o tingali sumala sa kabubut-on sa Dios, aron ipakita ang lig-on nga pagtuo sa respetadong amahan sa Dios—nga nakalimot ang mga tig-atiman sa pag-andam og init nga ilimnon para sa mga masakiton. Pagkahibalo niini, gitawag sa Reverendo nga Amahan ang usa sa mga tig-atiman ug nangutana nganong wala nila gipainit ang ilimnon; apan ang tig-atiman, nga nagtinguha nga itago ang iyang gibuhat gikan sa maalamon nga amahan, miingon nga wala silay kahoy pangluto. Unya miingon ang Reverendo nga Amahan kaniya:

Ngano wala nimo gisultihan ko bahin sa kahoy pangluto karong buntaga? Gusto ba gyud nimo pagsulayan ko? Bisan pa, padayon lang: init na karon ang ilimnon.

Pag-abot niya sa ospital, nakit-an gayud sa igsoon ang usa ka kaldero nga puno sa tubig, nagbukal ug nagbula bisan walay kalayo. Ug ang tanan namangha sa maong milagro ug sa pagtuo sa reverendo.

Niadtong panahona, ang Simbahan ni Kristo nabalaka tungod sa erehe nga si Nestorius[4775] , ug ang kaaway nagpakaylap og hungihong sa katawhan nga si Reverendo Alexander usa ka erehe, kay sa mga adlaw niadto ang pagkamapaambition giisip nga erehe, samtang ang erehe giisip nga pagkamapaambition, tungod kay daghan ang erehe niadtong panahona, lakip na si Patriarka Nestorius mismo. Gidala si Banal nga Alexander sa atubangan sa mga heretiko alang sa paglitis, ug sa dihang gipangutana siya bahin sa heresiya nga wala siyay sala, mitubag siya sa mga pulong sa usa ka salmo:

'Ang mga prinsipe naglingkod ug naghukom batok kanako, apan ang imong alagad nagpamalandong sa imong mga sugo. Ang imong mga pahibalo mao ang akong kahupayan – akong mga magtatambag' (Salmo 118:23–24).

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong, usa ka demonyo ang mitungha ug misinggit: 'Ngano man nga ginahasol nimo ako sa wala pa ang takdang panahon?', unya nawala kini sa panan-aw. Pagkahuman niyang gisulti kini nga mga pulong gikan sa salmo, wala na'y gisulti pa ang balaan ngadto sa mga nagsulay kaniya, apan, sa pagpaubos sa iyang panan-aw, nagpabilin siyang hilom sama sa karnero nga ginaahitan. Nasuko ang mga huwes ug gipahawa siya gikan sa ilang atubangan. Sa dihang, taliwala sa kadaghanan, gisulayan sa mga sulugoon ni Satanas nga dakpon siya ug dautahan, siya, nga protektado sa taming sa Dios, milabay nga walay kadaut taliwala kanila ug nakaabot sa iyang monasteryo, diin daghang pag-ampo ang gihalad alang kaniya sa mga igsoon. Unya ang kaaway mibangon pag-usab batok kaniya ug gipukaw ang mga heretiko batok kaniya; ilang gipaka-antos dili lang siya kondili daghan usab sa mga igsoon pinaagi sa mga gapus, pagkabilanggo, ug pagpanghampak; apan ang tanan niini nag-andam alang sa halangdon og usa ka himayaong korona, ug alang sa kaaway, kaulaw. Pagkahuman sa unos sa erehiya, ang Banal nga Tawo nagpuyo sa kalinaw sa nahibilin niyang kinabuhi; tungod kay nakapahimuot siya sa Dios ug nakadala sa daghang mga kalag ngadto sa kaluwasan, mibyahe siya paingon sa Ginoo niadt[4776] , sa taas na kaayo nga katigulangon, human sa pagkinabuhi isip monghe sulod sa limang pulo ka tuig, ug gilubong siya uban sa dungog. Naghimo og mga milagro sa iyang lubnganan: ang mga tawo nangaayo sa

[4775] Ang heresiya ni Nestorio naglangkob sa pag-angkon nga ang Labawng Balaang Birhen Maria wala magbunga og Diyos, kondili usa lamang ka tawo, nga uban kaniya—gawas kaniya—ang Pulong sa Diyos, nga walay katapusan nga gipanganak gikan sa Amahan, nagkahiusa; labaw pa, kining panaghiusa moral ra. Ang erehya ni Nestorio gisalikway sa Ekumenikal nga Konseho sa Efeso niadtong 431, diin ang pangutana sa panaghiusa sa duha ka kinaiya ni Kristo Hesu gisulbad ingon niini: 'Ang duha ka kinaiya – pagka-Diyos ug pagka-tawo – naghiusa sa Kristo nga dili mabahin ug walay kalibog'.

[4776] Sa palibot sa 430.

tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pag-ampo sa Banal nga si Alexander, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hatagan og dungog, himaya, pagpasalamat ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Mokias ug Mark

Gisaulog sa ika-3 sa Hulyo

Kining mga balaang martir gidakop ug gihatag sa eparco[4777] nga si Maximinus, nga unang misulay sa pagdani kanila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug unya gisugdan sila og hulga sa kamatayon. Samtang gidala sila paingon sa halaran, usa ka gamay nga bata ang nilakaw sa ilang atubangan ug mipugong kanila sa pagpadayon. Tungod niini, gisaka sa mga pagano ang bata sa ilang abaga ug gisugdan siya og hampak gamit ang usa ka sinturon[4778] , nga naghatag kaniya og usa ka gatus ug napulo ka mabangis nga hampak. Unya miingon ang bata sa eparco:

'Eparco! Nagtudlo ka kanako og dautan.'

Ang mga balaan nga martir misalikway sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pagtuo kang Kristo ug sa ilang pag-angkon niini, ug giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Misunod kang San Mokius paingon sa lugar sa pagbitay ang iyang asawa ug mga anak, nga nagahilak, apan gisultihan niya sila nga ayaw paghilak; ang ulo ni San Marcos gidawat sa iyang asawa sa dihang, samtang nagtindog sa lugar sa pagbitay, giputol ang iyang ulo[4779] .

17 Hulyo

4 Hulyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang handumanan sa matarong nga Dakong Prinsipe Andrey Bogolyubsky, nga napatay niadtong 1174.

Paghandum kang atong balaan nga amahan Andres, Arsobispo sa Crete[4780]

Komemorasyon sa 4 Hulyo

Si Santo Andres natawo sa siyudad sa Damascus[4781] ug pipì siya sukad pagkahimugso hangtod siya pito ka tuig ang panuigon. Sa dihang, kauban sa iyang mga ginikanan, nadawat niya ang Balaang Komunyon sa Lawas ug Dugo ni Kristo sa simbahan, naayo ang iyang pipì sa dihang nadawat niya ang Komunyon ug nagsugod siya og sulti. Si Kristo, ang tinuod nga Anak sa Dios, nga naghimaya sa Iyang kaugalingon pinaagi sa mga ngabil niining kaniadto nga batan-ong hilum, nagpakita kung unsa kadako ang gahum nga natago sa labing putli nga mga Misteryo. Human madawat ang gasa sa pagsulti pinaagi sa Balaang Komunyon, gisalig si bulahang Andres aron tudloan sa balaang Kasulatan, ug sa edad nga katorse anyos gidala siya sa Balaang Dakbayan sa Herusalem aron mag-alagad sa Dios. Pagdawat kaniya, ang Labing Balaan nga Patriarka sa Herusalem midawat kaniya sa klero ug,

---

[4777] Sa Imperyong Greko-Romano, ang titulo nga 'eparch' gipadala sa mga gobernador sa probinsya.

[4778] Ang girth usa ka strap o webbing nga gigamit aron higpitan ang sadol.

[4779] Ang petsa sa pagkamartir ni San Mokias ug San Marcos wala mailhi.

[4780] Crete (o Candia) – ang pinakadako sa mga isla sa Mediteranyo; nahimutang kini sa sidlakan nga bahin sa Mediteranyo, habagatan sa Dagat Aegean. Karon kabahin na kini sa Turkey.

[4781] Ang Damascus usa ka karaang siyudad sa Syria, nga nahisgutan sa Bibliya sukad pa sa sugilanon ni Abraham (Gen. 14:15); nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakang tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. – Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Damascus isip lugar sa milagrosong pagbag-o ni Saulo ngadto kang Kristo (Buhat 9:1–22). Napildi kini sa mga Arabo niadtong 634; sukad 1516, gilakip kini sa Imperyong Ottoman.

sa takdang panahon, gitudlo siya—isip usa ka tawo nga puno sa kinaadman—nga notaryo[4782] . Si San Andres nagpuyo og labing birtuoso nga kinabuhi, nagpraktis sa pagkamakasil, pagpugong sa kaugalingon, ug pagkamapainubsanon, hangtud nga ang Patriarka mismo namangha kaniya; siya makapahimuot sa Dios ug gihigugma sa tanan.

Paglabay sa daghang katuigan, ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan[4783] gitigum sa Constantinople, sa paghari ni Emperador Constantine nga Balhiboan[4784] , aron supakon ang dautang erehya sa mga Monothelite ([4785]) – ang dugang nga mga detalye bahin niining erehya makita sa kinabuhi sa Balaan Maximus ang Kumpesor. Alang niining konseho, gipadala sa labing balaan nga Patriarka sa Jerusalem, si Theodore, ang bulahan nga si Andres, nga niadtong panahona naggunit sa ranggo nga arkidiakono, kay ang Patriarka mismo dili makabiyahe paingon sa konseho sa Constantinople, tungod kay ang Jerusalem naa sa ilawom sa pagdumala sa Muslim niadtong panahona. Ang Bulahan nga si Andres, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo, nailhan sa mga balaan nga amahan ug sa emperador mismo niadtong panahona. Nailhan nila kaniya dili lamang ang kaalam sa pagkat-on ug ang lawom nga kahibalo sa mga doktrina sa Simbahang Ortodokso, kondili usab ang balaan ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi. Batok sa mga heretiko, napamatud-an niya nga usa siya ka maisugong sundalo ni Kristo ug, sa masigasigong pagpanalipod sa pagkamatinud-anon, dako kaayo ang iyang natabang sa konseho sa mga balaang amahan.

Pagkahuman sa konseho, mibalik si San Andres sa Jerusalem ug nagpabilin didto, nga nagpadayon sa iyang naandan nga mga debosyonal nga kalihokan: pag-atiman sa mga ulila subay sa sugo sa patriyarka, pagpakaon sa mga biyahero ug pag-atiman sa mga masakiton. Sa tanan niini, siya mainit kaayo ug masinabtanon, sama sa pag-alagad niya mismo kang Kristo. Pagkahuman, sa paghari ni Emperador Justinian II[4786] , gitudlo si Andres nga Arsobispo sa Crete. Didto siya nahimong sudayag sa kalibutan, nagpasiga sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa iyang pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos ug sa iyang mahimayaong kinabuhi. Ingon usa ka dili mapilde nga asketiko, gikahadlukan sa mga demonyo (kay iyang gipahawa sila), si Andres usa ka kahadlok sa mga erehe. Dili lang ang mga dili makita nga kaaway, apan pati ang mga makita, napalayas pinaagi sa iyang mga pag-ampo.

Sa usa ka higayon, ang mga Saracen, nga miabot sa barko, miatake sa isla sa Crete ug gilibotan ang usa ka lungsod nga ginganlan og Drumeos, diin ang mga Kristohanon nagpanalipod sa ilang kaugalingon uban sa ilang magbalantay, si San Andres. Apan ang mga Saracen nakig-away sa walay pulos ug nibakwit nga napahiya, napalayas dili tungod sa mga armas kondili tungod sa pag-ampo sa santo—nga mas gamhanan pa kaysa bisan unsang armas—samtang iyang gipang-ampo kini sa Diyos uban sa mga luha ug gipukan ang iyang mga kaaway gamit niini sama sa mga pana. Ang iyang mga pag-ampo adunay dakong gahum: pinaagi niini, sa panahon sa uga ug kalisud sa tubig, iyang gipanaog ang ulan nga nagbasa sa rehiyon sa Crete ug naghimo niini nga mabungahon.

Si San Andres, ang Apostol ni Kristo, misulat og daghang mga buhat nga giinspirar sa Diyos ug ang Dakong Canon, nga ginaawit sa Huwebes sa ikalima ka semana sa Dakong Kuwaresma, ingon man usab sa ubang mga canon. Gipahimutang niya ang Simbahan sa mga himno ug gihatagan og daghang pagdayeg ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios[4787] . Sa usa ka higayon, alang sa pipila ka panginahanglan sa simbahan, mibyahe siya paingon sa Constantinople, diin napamatud-an nga dako kaayo ang iyang natabang sa kadaghanan. Nalipay ang tanan sa iyang presensya ug sa iyang tam-is nga mga pulong, ug napalig-on ang ilang mga kalag. Busa, ang tanan nga nangita og kaluwasan para sa ilang mga kalag miduyog kaniya. Sa iyang tuyo nga mobalik gikan sa Constantinople paingon sa Crete, nahibal-an sa santo daan ang iyang kaugalingong kamatayon ug gisultihan niya ang iyang mga pinalanggang higala sa Kristo nga dili na gyud niya makita pag-usab ang Crete.

[4782] Sekretaryo.

[4783] Niadtong 680,

[4784] Si Constantine IV (Pogonatus) naghari gikan sa 668 hangtod sa 685.

[4785] Ang heresiya sa Monothelite nagtuo nga, bisan pa nga ilang giila ang duha ka kinaiyahan ni Hesukristo, usa ra ka kabubut-on ang ilang giila Niya.

[4786] Si Justinian II naghari gikan sa 685 hangtod sa 695.

[4787] Si San Andres, Arsobispo sa Crete, mao ang awtor sa hangtod 20 ka sermon nga eklesiastikal ug makapahibalo. Sa mga himno sa simbahan nga iyang gisulat, ang labing importante mao ang Dakong Kanon sa Pagpanagasa, nga ginakanta sa pipila ka bahin atol sa Vespers sa unang semana sa Dakong Kuwaresma, ug sa tibuok niini sa Matins sa Huwebes sa ikalimang semana.

Pagkahuman sa iyang pagpaalam kanila pinaagi sa katapusang halok, misakay siya sa barko ug nilarga. Pag-abot niya sa isla sa Mytilene, nagkasakit siya, ug sa usa ka lugar nga gitawag Ieris, gisumite niya ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[4788] .

Gipangumahan ni Banal Andres uban sa dungog ang kawan sa espirituhanong mga karnero nga gisalig kaniya ug giihap siya sa mga balaang hierark nga nagtindog sa atubangan sa trono sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga ang himaya angay kaniya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Pagkahuman nimong klarong gipahayag ang matam-is nga mga himno sa Dios, nagpakita ka nga labing hayag nga suga sa kalibutan, nagdan-ag sa kahayag sa Trinidad, O Banal nga Andres. Busa, kami tanan nagatuaw kanimo: ayaw hunong sa pag-ampo alang kanamo.

Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Marta[4789]

Gisaulog sa ika-4 sa Hulyo

Si Santa Marta nga Husto natawo sa siyudad sa Antioquia. Ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga Kristohanon. Gipangumbinsi siya nila nga magminyo, apan siya, nga nagtinguha sa kinabuhi sa pagkabirhen, misalikway; bisan pa, usa ka banal nga panan-awon sa simbahan ni San Juan nga Mambabunyag ang nagpugos kaniya sa pagsunod sa iyang mga ginikanan ug magminyo. Pinaagi sa usa ka gasa gikan sa Diyos, nga gipahibalo kaniya daan (sama sa detalyadong gihulagway sa kinabuhi ni Simeon nga Tagahimo og Katingalahan) – ang pagpakita ni San Juan nga Mambabunyag – naburos si Marta og usa ka anak nga lalaki, si San Simeon. Pagkahuman sa pipila ka tuig nga nag-uban sila sa iyang bana, namatay kini ug gipadako niya ang iyang anak nga si Simeon uban sa labing dakong pag-amping, hugot nga gisubay ang pagpadako niini subay sa sugo ni San Juan Bautista. Kanunay nga nag-ampo si Marta sa Dios alang sa iyang anak, nga dawata Niya kini sa Iyang pag-alagad, sama sa pagdawat Niya kang Samuel gikan kang propetesa Ana kaniadto.

Usa ka adlaw, samtang naghunahuna si Martha unsa ang mahitabo sa batang lalaki sa dihang siya moabot na sa hustong edad, nakasinati siya og usa ka panan-awon sa usa ka damgo. Murag adunay siya'y mga pako ug naglupad pataas, gikuptan ang bata sa iyang mga bukton ug gihalad kini isip usa ka halad ngadto sa Ginoo, nga nag-ingon:

'Mao kini ang klase sa pagsaka, akong anak, nga akong gipangandoy nga makita!

Pasagdi ko sa akong Magbubuhat nga mamatay sa kalinaw, kay tungod kay giisip ko nga takus sa paghalad kaniya sa bunga sa akong sabakan, nakakaplag ko ug grasya sa Iyang panan-aw!"

Gipangga ni Banal Marta kining panan-awon, sama sa iyang pagtamod sa iyang mga naunang pagpadayag, sa iyang kasingkasing ug nagpasalamat sa Diyos. Kanunay siyang nagpabilin sa balay sa Diyos, nga wala gayud kalapas sa mga lagda sa Simbahan – maong nagpuyo siya duol sa simbahan; siya ang una nga moabot sa simbahan aron maminaw sa pag-awit ug siya usab ang katapusan nga mobiya. Naa siya'y debotong batasan sa pag-apil sa mga pista nga serbisyo, bisan asa kini gihimo, sa mga balaang simbahan; uban sa dakong pagtagad ug paghinulsol sa kasingkasing mitindog siya atol sa Tibuok Gabii nga Pagbantay, nagahilak, ug kanunay nga midawat sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Ang pagka-angay sa iyang pagdawat sa Balaang Komunyon napamatud-an sa kamatuoran nga pagkahuman sa iyang pag-inom sa Balaang , ang iyang nawong nahan-ag sa katingalahang kahayag, sama sa nawong ni Moises kaniadto. Kada gabii sa iyang balay, samtang nagkadool ang tungang gabii, mobangon si Marta aron mag-ampo, nga iyang gihimo uban sa kainit sa kasingkasing, ang iyang nawong basa sa mga luha; ang tibuok niyang hunahuna natutok sa Dios, nga iyang gihigugma sa tibuok kusog sa

---

[4788] Si San Andres, Arsobispo sa Crete, namatay niadtong 712.

[4789] Ang balaan ug matarong nga si Marta, inahan ni San Simeon nga Stylita, namatay sa ikalima ka adlaw niining buwana; apan tungod kay ang serbisyo para kaniya gitakda sa Menaion alang sa kining ika-upat ka adlaw, ug ingon usab ang Synaxarion para sa kining adlawa gibasa sa Prologo, ang iyang kinabuhi busa gibutang ubos sa ika-upat ka adlaw sa Hulyo.

iyang kalag; siya dili masukod ka maloloy-on sa mga kabus, nagpakaon sa mga gutom ug nagpanapton sa mga hubad. Kanunay siyang mibisita sa mga ospital, nag-atiman sa mga masakiton gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, ug gihatagan ang mga nag-aantos sa kamatayon og mga sinina nga gikinahanglan alang sa lubong gikan sa bunga sa iyang paningkamot. Ingon usab, nagahatag siya og puti nga bisti nga iyang hinimo sa kamot sa mga bininyagan. Hapsay kaayo siya, mapainubuson, ug walay dautang buot nga wala gayud kinsa nakakita kaniya nga naglagot, nakiglalis sa bisan kinsa, o masubo. Labaw pa, gipanalipdan niya ang iyang mga ngabil batok sa walay pulos nga pakig-istorya, ug nag-istorya lamang siya sa gikinahanglan. Gihigugma kaayo niya ang kahilom, kay kini nagtudlo sa hunahuna sa pagpamalandong sa Dios; walay walay pulos, bakak, o dili diosnon nga pulong nga nadungog gikan sa iyang mga ngabil, kondili gikan sa maayong bahandi sa iyang kasingkasing iyang gipagawas ang kaayohan pinaagi sa iyang baba. Si Santa Marta usab usa ka tigpatig-aayong-loob sa mga naglagot, usa ka tigpahimangno sa mga nagkinabuhi nga dili matarong, ug usa ka ehemplo sa usa ka buhi nga putli, deboto, ug makapahimuot sa Diyos alang sa tanan – dili lang sa mga babaye, kondili usab sa mga lalaki. Gidapigan usab siya sa daghang uban pang mga hiyas, nga dili na masukod sa detalye. Igong ebidensya sa iyang matarong nga kinabuhi mao ang dakong pagkabalaan sa Kagalang-galang Simeon, nga iyang gipanganak, kay angay ra nga ang usa ka babaye sama kaniya mahimong inahan sa usa ka anak sama kaniya.

Sa dihang si Kagalang-galang Simeon nag-alagad na sa Divnogorsk Pillar[4790] , si Marta, pagkahuman sa iyang pag-ampo sa tungang gabii, nakasinati sa mosunod nga panan-aw samtang nag-idlip. Mipakita kaniya si San Juan Bautista, kauban ang Balaang Apostol Timoteo; kaniya, pagkahuman sa Diyos ug sa Labing Balaang Inahan sa Diyos, si Marta adunay espesyal nga debosyon ug nag-ampo adlaw-adlaw uban sa pagtuo – ug miingon siya kaniya:

'Nag-ampo ako alang kanimo sa atubangan sa Dios sa tanang panahon ug dili tika biyaan.'

Unya si Marta, napuno sa kahadlok ug kalipay, namata gikan niining panan-awon; uban sa pagrespeto gidayeg niya ang Dios ug gisaysay ang maong hitabo sa iyang anak nga si Banal Simeon, nga usahay niyang gibisita. Pag-abot niya ug pagkakita, tupad sa haligi sa maalamon nga tawo, sa kadaghanan sa mga tawo nga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit, nga nagtigum didto sa paglaum sa pagka-ayo, ug sa daghang mga milagro nga gihimo pinaagi sa mga pag-ampo sa maalamon nga tawo, wala pasagdan ni Marta nga mosaka ang iyang hunahuna, kondili gitan-aw niya kini tanan uban sa dakong pagrespeto, aron dili sa bisan unsang paagi itanyag sa kaaway sa atong kaluwasan ang iyang mga bitag sa atubangan sa iyang anak; busa nag-ampo siya sa Diyos uban sa mga luha, nga luwasa Niya ang iyang anak gikan sa mga panlimbong sa kaaway. Sa samang higayon, miingon siya sa Reverendo:

'Anak ko! Tungod niini tanan, angay nga dayegon nato ang Dios, nga naglihok pinaagi kanimo. Apan kinahanglan nimong hinumduman ang imong kaugalingong kahuyang ug bantayan pag-ayo ang imong kasingkasing!'

Malipayon nga maminaw ang Reverendo sa mga pagdasig sa iyang inahan ug, naglipay sa iyang kalag tungod sa iyang debotong kinabuhi, nagpasalamat siya sa Dios.

Sa dihang ang bulahan nga si Marta nakapuyo sulod sa daghang katuigan uban sa daghang mga hiyas ug sa katapusan nakapahimuot sa Dios, usa ka tuig sa wala pa ang iyang pagpanaw, samtang naghalad siya og mainitong pag-ampo sa tungang gabii ngadto sa Dios, misulod siya sa usa ka kahimtang sa ekstasi ug nakakita siya og kadaghanan sa malipayong langitnong mga puwersa, nga naggunit og kandila sa ilang mga kamot ug miingon kaniya:

'Sa sulod sa usa ka tuig, kuhaon ka namo, nga gipagawas gikan sa unod, ngadto sa dapit sa pahulay nga gipreparar para kanimo sa Ginoo.'

Ang maong butang gipadayag usab kang Banal Simeon. Labaw pa, ang usa sa iyang mga igsoon nakakita sa mosunod nga panan-awon:

Nakita niya ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Birhen Maria, nga naglingkod sa himaya sa usa ka trono, samtang ang bulahan nga si Marta, nga ang iyang mga bukton gitaas paingon Kaniya sa porma sa krus, nabag-o ngadto sa usa ka bulawanong krus ug nagdan-ag sa kahayag sama sa sinag sa adlaw, nagtindog sa atubangan Niya. Nagpakita Siya nga hingpit nga usa ka labing masidlak nga krus; ang Iyang nawong ra ang makita

[4790] Ang Balaang Bukid, diin nagpuyo si San Simeon nga Stylita isip usa ka eremita, nahimutang duol sa Antioquia sa Siria ug Seleucia.

ibabaw sa krus. Kining panan-aw gisaysay kang Banal nga Simeon. Miingon siya nga kini usa ka timaan sa nagkadool nga kamatayon sa Iyang bulahan nga inahan.

Sa dihang hapit na matapos ang katapusang tuig sa balaan nga kinabuhi ni Santa Marta, miadto siya aron bisitahan ang iyang anak, ang Kagalang-galang Simeon; miingon si Simeon kaniya:

'Bendisiha ako, akong inahan, sama sa pagbendisyon ni Abraham kang Isaac!'

'Mao kana gayud ang hinungdan nganong miadto ko dinhi,' tubag sa balaan, 'aron madawat nako ang imong panalangin ug ang imong mga pag-ampo. Tulo na lang ka bulan ang nahibilin sa akong kinabuhi, ug mobalik na ko sa Ginoo nga akong Dios, nga nagpagawas kanimo gikan sa akong sabakan.' Ihatag Niya kanimo ang Iyang panalangin ug grasya, aron malampuson nimo makompleto ang maisugong paningkamot nga imong gisugdan, ug unta pasudlon ka sa Dios sa Iyang Gingharian.

Sa dihang gisulti niya kini nga mga pulong, ang bulahan nga si Marta nanghilak sa lawom nga pagbati. Ang mga igsoon nga nagtigum didto nanghilak usab, kay nasubo kaayo sila sa pagdungog nga sa sulod sa tulo ka bulan dili na nila makita ang nawong ni Marta. Miingon ang mga igsoon:

'Mabuhi ang imong kalag ug dayegon ang Ginoo!'

Siya, sa iyang bahin, gipamatud-an pag-usab ang iyang mga pulong, nga nag-ingon pag-usab:

'Kung dili kini mahitabo sama sa akong giingon, nan hunahunaa ako, ang imong sulugoon, nga usa ka bakakon.'

'Nangayo kami karon sa imong panalangin,' miingon kaniya ni Venerable Simeon, 'kay kining imong mga pulong makasakit sa among mga kasingkasing.'

'Bulahan ka sa Ginoo,' tubag sa balaan, 'ug bulahan usab ang mga nagpanalangin kanimo.'

Sa pagdungog niini nga mga pulong, ang tanan nga naa didto mihapa sa atubangan niya. Siya usab mihapa sa atubangan nila ug mibalik sa Antioquia, sa iyang kaugalingong balay.

Sa sunod adlaw, pagkahuman sa pagpanaw sa iyang inahan, gitawag sa Kagalang-galang Simeon ang labing eksperyensiyado sa mga igsoon ug miingon kanila:

'Sa pagkatinuod, nagkadool na ang panahon nga mobiya ang akong ginoo ug inahan niining kalibutan. Kagabii nakita nako sa usa ka panan-awon ang usa ka trono nga gibutang sa akong atubangan, diin naglingkod ang akong inahan; kami tanan nagtindog sa iyang palibot, samtang nagtudlo siya kanamo sa sinugdanan nga mga pulong sa salmo: *"Mapalad ang tawo nga wala maglakaw sa tambag sa mga daotan"* (Salmo 1:1) ug uban pang mga bersikulo gikan niadtong salmo. Samtang siya nagasulti, giatubang niya kami sama sa usa ka inahan sa iyang mga anak, nagpahayag og daghang uban pang mga pulong sa pagdasig. Unya mibangon siya ug nanguna sa among dalan paingon sa simbahan, nagkupot og masidlak nga krus sa iyang mga kamot, samtang kami, nga nag-awit og makapahinganghang mga salmo, misunod kaniya.

Pagkahuman niini, pipila na lang ka adlaw sa wala pa siya mamatay, mibalik pag-usab si Marta kang Banal nga Simeon alang sa katapusang pamamaalam. Niining higayona, gisultihan niya siya bahin sa tanang langitnong pagpadayag nga iyang nadawat sa tibuok niyang kinabuhi; gisultihan usab niya siya bahin sa iyang mga paningkamot ug mga buhat, nga iyang gihimo sa tago alang sa himaya sa ngalan sa Dios. Didto siya natulog niadtong gabhiona. Sa usa ka panan-awon sama sa damgo, mura'g gidala siya sa kahitas-an sa langit ug nakakita siya og katingalahang ug labing hayag nga lawak, nga ang kaanyag dili gyud masukod sa bisan kinsa pinaagi sa pulong. Samtang naglakaw siya sa maong kwarto ug namangha sa tukuranan nga dili buhat sa kamot sa tawo, nakita niya ang Labing Balaan nga Birhen Maria uban sa duha ka maningnag nga Anghel, nga nangutana kaniya:

'Ngano man nga nagkatingala ka?'

Siya, nga mitahud nga miyuko sa Atubangan sa Inahan sa Dios uban sa kahadlok ug kalipay, mitubag:

'Nagkatingala ako, O Ginoo, nga wala pa gyud ko makakita og ingon ana ka katingalahang kwarto dinhi sa yuta sa tibuok nakong kinabuhi.'

"Para kinsa, sa imong hunahuna," pangutana sa Labing Balaan, "gitagana kining kwarto?"

'Wala ko kahibalo, Ginoo,' tubag ni Marta.

Unya miingon kaniya ang Inahan sa Dios:

'Wala ba ka kahibalo nga kini nga dapit sa pahulayan, nga giandam sa imong anak ug diin ka magpuyo hangtod sa kahangturan, giandam alang kanimo?'

Pagkahuman Niya og sulti niini, ang Labawng Balaan misugo sa mga Anghel, ug nagtukod sila og katingalahang trono sa tunga-tunga sa kwarto; unya miingon Siya sa balaan:

'Kini nga himaya gihatag kanimo, kay nagkinabuhi ka sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios sa kahadlok sa Ginoo. Gusto ba nimo makakita og usa ka butang nga labi pa gayud ka himayaon?' dayon nangutana ang Inahan sa Dios kang Marta.

Sa pag-ingon niini, gisugo Niya siya nga mosunod Kaniya. Sa pagsaka ngadto sa labing hataas nga langitnong gingharian, gipakita sa Inahan sa Dios kang Marta ang labing katingalahan ug labing hayag nga dili masukod sa tanang unang mga lawak, nga puno sa langitnong himaya, nga ang katahum dili masabtan sa hunahuna sa tawo ug dili mailhan sa dila.

'Ug kini nga kwarto,' miingon ang Labing Putli, 'gipreparar sa imong anak, ug gisugdan na niya ang pagtukod sa pundasyon sa ikatulong kwarto.'

Sa pag-ingon niini, gidala Niya siya paingon sa nagasubang nga adlaw ug gipakita kaniya gikan sa kahitas-an ang makalangitnong mga puloy-anan, ug ang kadaghan sa mga koro sa mga lalaki ug babaye nga nagalipay sulod niini.

'Kining mga dapit,' miingon ang Ginoo, 'gihatag sa akong Anak sa mga tawo nga nagkinabuhi nga matinahuron ug matarong pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo, ug masigasig nga naghatag og daghang limos; ug tungod niini, sila mismo giisip nga takus sa kaluoy sa Ginoo: *"kay bulahan ang mga maloloy-on, kay makadawat sila og kaluoy"* (Mateo 5:7).

Mao kana ang panan-awon ni Santa Marta, nga iyang gisugilon sa iyang anak nga lalaki.

Usa kini ka Domingo, ug nadawat ni Marta ang Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo; ang iyang nawong misidlak sa grasya sa Dios ug sa dili masukod nga espirituhanong kalipay nga napuno kaniya sa dihang nahibalo siya sa iyang pagpanaw ug sa iyang kaluwasan. Gipahinungod ni Banal nga Martha ang tibuok adlaw ug ang gabii nga misunod, sa bahin sa daghang makalangit nga giinspirar ug tapat nga pakighinabi uban sa iyang reverendo nga anak, ug sa bahin sa mainit ug mapanghilak nga pag-ampo ngadto sa Dios. Sa Lunes, pagkahuman niyang gihatag ang iyang kalinaw, panalangin, ug katapusang pamamaalam sa iyang anak ug sa tanan niyang mga disipulo, mibulag siya kanila taliwala sa ilang mapait nga paghilak ug mibyahe paingon sa usa ka baryo nga ginganlan og Tivirint, nga nahimutang tulo ka stadia gikan sa Bukid sa Katingalahan, diin nahimutang ang simbahan ni San Juan Bautista. Didto siya naghalad og daghang pag-ampo, pagkahuman niini ang iyang lawas misugod og kahuyang. Ang mga lumolupyo sa maong baryo dako kaayo ang pag-ila nila kang bulahan nga Marta; busa, ilang gihangyo siya nga magpahulay uban kanila gikan sa iyang mga paningkamot. Ug sa tinuod, nagpahulay siya uban kanila niadtong adlawa ug sa gabii nga misunod, diin ang iyang lawas labi pang nihuyang. Unya, sa Martes, gidala siya sa karwahe paingon sa Antioquia, sa iyang panimalay sa suburbio sa siyudad nga Daphne. Nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios sa iyang kasingkasing, nagahulog og daghang luha ug nagbitbit og dili matandog nga paglaum alang sa iyang kaluwasan, gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios niadtong ikalima ka adlaw sa Hulyo[4791] . Samtang nag-antos sa kamatayon, iyang gisugo nga ang iyang lawas ilubong sa dapit diin ginapahulayan ang mga biyahero ug mga pulubi. Apan ang iyang balaan nga anak nga lalaki, si Simeon, pagkahuman midawat og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa pagpanaw sa iyang inahan ug pagkahuman nagpadala sa pipila sa iyang mga tinun-an, gidala ang iyang lawas ngadto sa iyang puloy-anan sa Bukid sa Katingalahan, aron kini ilubong tapad sa iyang haligi. Gisaysay usab bahin kang Santa Marta nga sa dihang mibulag ang iyang balaan nga kalag paingon sa Ginoo, ang uban nga nagbarug duol sa iyang bililhon nga lawas nakakita sa iyang nawong nga nagngisi sa kalipay, ug nakadungog sa mga pulong nga migawas sa iyang mga ngabil:

'Nakadawat ako og dakong grasya gikan sa Dios ug nagpuyo sa dili masukod nga kahayag ug kalipay.'

Ang mga tawo nga naa sa iyang palibot, nga napuno sa kahadlok sa Ginoo, nagtuo nga nadawat sa balaan ang maong grasya gikan sa Ginoo tungod sa iyang anak. Apan sa pagtubag niining mga hunahuna, miingon ang santa nga siya gipanalanginan dili tungod sa iyang anak kondili tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, kay nagpakita siya og dakong pagkamapailubon sa pagpugong sa kaugalingon ug sa mga pagpaningkamot sa pag-

[4791] Ang pagpanaw ni Santa Marta nahitabo niadtong tuig 551.

ayuno alang sa Ginoo, masigasig siyang naglakaw sa dalan sa Iyang mga sugo, ug gihigugma niya sa tibuok niyang kasingkasing ang Inahan sa Dios, nga nanganak sa Ginoo.

Ang bililhon nga lawas ni Santa Marta gidala gikan sa Antiochian nga suburbio sa Daphne paingon sa Bukid sa Divna uban sa dakong dungog niadtong Biyernes. Usa ka dagkong kadaghanan sa mga tawo sa Antioquia, kauban ang mga klero nga nagbitbit og insenso, kandila, ug nag-awit og mga salmo, misunod kaniya isip usa ka dakong alagad sa Dios. Ang mga nagbitbit sa andamaw nga adunay iyang lawas mipamatuod nga wala sila nabug-atan samtang nagbitbit niini. Samtang ang mga lawas sa patay adunay natural nga gibug-aton, kining balaan nga lawas katingalahang gaan, ug daw naglutaw-lutaw sa hangin. Usa ka batan-on nga lalaki gikan sa kadaghanan, ang anak sa dungog nga lungsoranon nga si Antony nga ginganlan og Sergius, sa dihang nakakita sa maong himayaong prusisyon ug sa mga tawo nga nagdagsang palibot sa lubonganan—ang uban mainitong nagtanyag sa ilang abaga aron dalhon kini, ang uban nangandoy nga mahikap ang balaan nga lawas—nangisi sa iyang kaugalingon, samtang naghunahuna:

'Unsa may maayo sa paghikap sa patay nga lawas?'

Ug mibulag siya gikan didto. Ug tan-awa, dali ra kaayo siya natakdan og grabeng sakit, hangtud nga nawala pa gani ang paglihok sa iyang dila; ang maong sakit nagpadayon sulod sa traynta ka adlaw, ug sa lubnganan sa santo ra siya nakaangkon og kaayohan – sama sa isaysay pa sa ubos.

Sa dihang gidala ang bililhon nga lawas sa monasteryo ni Reverendo Simeon, nga nahimutang tupad sa iyang haligi, gisugdan nila ang Pagbantay Tibuok Gabii. Niadtong gabii mismo, mitungha si Marta sa duha ka disipulo ni Simeon, nagsul-ob og hayag nga bisti ug may masidlak nga nawong. Ang mga disipulo nahadlok kaayo, kay nahibalo sila nga siya namatay na. Apan miingon siya kanila:

'Ayaw kamo kahadlok, kay wala ko gilakip sa Ginoo sa mga patay, kondili sa mga buhi. Miabot ko aron motabang kaninyo batok sa yawa, aron, human ninyo siya mapildi, makadawat kamo sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili na siya makita. Pag-abot sa Sabado, daghang katawhan ang nagtigom gikan sa mga kasikbit nga baryo ug pamuy-anan, kauban ang mga pari ug klero, alang sa lubong sa balaan. Napansin nila nga ang nawong sa balaan sa kabaong wala magpakita sa kaputî sa kamatayon, kondili batan-on gihapon, masidlak sa katahum ug nagdan-ag sa grasya. Wala usab mibuga ang iyang lawas sa baho sa pagkabulok nga kasagaran sa mga patay, bisan pa nga upat ka adlaw na ang nilabay sukad sa iyang kamatayon. Samtang gi-awit ang gitudlo nga mga himno, ang iyang lawas gilubong uban ang dungog sa tiilan sa haligi ni San Simeon, sumala sa iyang mga sugo, aron kanunay niyang makita ang kabaong sa iyang inahan. Pagkahuman sa Sabado, sa dihang nagsugod na sila sa pagsimba sa Domingo, usa sa mga tawo nga ginganlan og Juan, nga nagsilbi nga magbabasa sa simbahan, natulog ug nakakita kang Santa Marta, nga nagdan-ag ang nawong, misaka sa hagdanan paingon sa haligi diin nagtindog si Banal Simeon; ug ibabaw sa iyang kabaong nakita niya ang Karwahe sa mga Kerubin, nga gihila sa unom ka mga binuhat nga adunay pako. Gireport niya kini nga panan-awon kang Banal Simeon, samtang nanumpa.

'Pasalamati, anak ko,' tubag sa Reverendo kang Juan, 'ang Dios, nga nagtugot kanimo og panan-aw sa karwahe sa Kerubim. Sa akong inahan ug kanako, natawo kami sa sala ug nangayo kami og kaluoy sa Dios.'

Pagkahuman niini, ang amahan ug inahan sa giingon nga si Sergius—nga nangatawa sa prusisyon sa lubong ni Santa Marta ug tungod niini kalit siyang nasakitan—miadto sa Banal Simeon; nagahilak ug nag-ampo, ilang gihangyo siya nga tambalan ang ilang anak, sama sa iyang pag-ayo sa daghan pa sa ilang mga sakit.

'Lakaw,' miingon ang balaan kanila, 'pangutan-a ang inyong anak sa hinungdan sa iyang sakit: makasulti na siya, kay maayo na ang iyang gibati karon.'

Mibalik dayon ang iyang mga ginikanan sa ilang balay ug gipangutana ang ilang anak bahin sa iyang sakit.

Mitubag siya:

'Kining grabeng sakit nahitabo kanako tungod kay wala ko magpakita og pagtahod atol sa dungganong prusisyon sa lubong sa lawas ni Santa Marta; giliko nako ang akong panan-aw gikan kaniya ug misalikway ko sa pagbitbit sa iyang kabaong sa akong abaga.'

Unya gisakay sa iyang mga ginikanan ang ilang anak sa kariton ug gidala siya ngadto sa Banal nga Babaye sa Katingalahang Bukid. Gisugo sila sa Banal nga Babaye nga mangayo og tambal sa lubnganan sa iyang inahan.

Ug tan-awa, sa dihang nangamuyo sila uban sa mga luha sa balaan nga lubnganan niini, ang masakiton nga batang lalaki dali dayon mibangon, hingpit nga naayo, nga daw wala gyud siya masakit.

Pagkahuman sa paglubong sa maalamat nga babaye, ang mga igsoon nagpahimutang sa usa ka batasan sa pagpasiga og lampara ibabaw sa iyang lubnganan, aron, tungod sa pagrespeto sa santa, kini mosiga adlaw ug gabii. Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa kapabayaan, mihunong ang mga igsoon sa pagpasiga sa lampara. Samtang, pagkakita niini, ang Kagalang-galang Simeon nagpabilin nga hilom, wala maghatag og sugo bahin sa lampara, aron dili hunahunaon sa iyang mga tinun-an nga sobra kaayo ang iyang pagpasidungog sa iyang inahan pagkahuman sa kamatayon niini.

Niadtong panahona, ang katiwala sa monasteryo grabe kaayo ang sakit, hapit na gayud siya mamatay. Sa tungang gabii, mipakita si Santa Marta sa masakiton, ug miingon:

'Ngano man nga wala ninyo gisiga ang akong lampara? Hibaloa nga wala ko nagkinahanglan nga adunay kandila nga gisiga alang kanako, kay gihatagan man ko sa walay katapusang kahayag gikan sa akong langitnong Dios; apan bisan pa niana, kon mosiga kamo og lampara tupad sa akong kabaong, ginabuhat ninyo kini alang sa inyong kaugalingong kaluwasan, kay pinaagi niini, ginapalihok ninyo ako nga mangamuyo alang kaninyo sa atubangan sa Ginoo.'

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong, gihuptan sa santa sa iyang tuo nga kamot ang usa ka butang nga daw labing hayag nga perlas – usa ka partikulo sa nagahatag-kinabuhi nga Lawas ni Kristo; sa dihang gitandog niya ang masakiton niining partikuloha, miingon siya:

'Pinaagi niini, magkinabuhi ka ug mag-ayo.'

Pagkahuman niya sa pagsulti niining mga pulong, nahimong dili na siya makita. Ang masakiton, bisan pa niana, dali dayon nga mibangon, nabawi ang iyang panglawas, ug miadto sa lubnganan sa santo; gisandig niya ang iyang kaugalingon niini, gihugas niya ang yuta sa iyang mga luha, sa usa ka bahin nangayo og pasaylo sa iyang kapabayaan, ug sa pikas bahin nagpasalamat sa iyang pagka-ayo. Pagkahuman niini, nagpahimutang siya og usa ka lampar nga dili mapalong nga mosiga sa atubangan sa lubnganan sa santo. Daghang uban pang mga milagro usab ang nahitabo sa lubnganan sa santo: ang mga bulag nakakita, ang mga demonyo napalayas gikan sa mga tawo, ug dali nga pag-ayo gihatag gikan sa tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pag-ampo sa balaan ug matarong nga Marta ug pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Nagatindog sa atubangan sa Ginoo sa pag-ampo, naghalad og mga kanta ug pagdayeg sa Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios, O dungog nga Marta, ikaw ang nanganak sa balaan nga bata, ang katingalahang Simeon, ang kahayag sa tibuok kalibutan; ampoa kami kanunay uban kaniya alang sa tanan namo.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Theodotus ug Theodotia.

Gisaulog niadtong 4 sa Hulyo

Ang mga balaan nga martir ni Kristo, sila Theodotus ug Theodotia, gidakpan tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo subay sa sugo sa walay Diyos nga Emperador nga si Trajan[4792] . Gipugos sila sa pagsalikway sa tinuod nga Diyos ug sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, apan wala sila mosugot. Tungod niini, gipailawom sila sa lain-laing pagpanakit, pagkahuman gibilanggo sila sa maong kalaboso diin gibilanggo ang balaan nga martir ni Kristo, si Hyacinth. Nagsugod ang santo sa pagtudlo ug pagpalig-on kanila sa pagtuo kang Kristo, ug gisumbong kini sa mga bantay sa prisohan kang Emperador Trajan. Sa dihang namatay si Santo Hyacinth, gipagawas sila nga magtiayon sa prisohan ug gidala sa atubangan sa emperador. Gisugo sila sa emperador nga mokaon sa pagkaon nga gihalad sa mga diyos-diyosan, apan imbis nga motuman sa iyang mando, ilang gisaway ang dautang limbong sa pagsimba sa diyos-diyosan. Pagkahuman niini, gbitay sila ug gisunogan ang ilang mga

[4792] Naghari si Emperador Trajan sa Imperyong Romano gikan sa 98 hangtod sa 117.

lawas gamit ang mga kandila; unya, pagkahuman nga gikuha sila gikan sa kahoy, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Pagkahuman sa ilang kamatayon, ang mga balaan nga martir nakadawat sa kinabuhi nga walay katapusan ug panalangin nga pahulay, ug ang ilang dungganong mga lawas gilubong sa mismong dapit diin sila nag-antos sa pagkamartir[4793] .

Ang Pag-antos ni San Teodoro, Obispo sa Cirene, ang Balaang Martir

Gisaulog sa ika-4 sa Hulyo

Ang Balaang Martir Teodoro nagpuyo sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian[4794] sa siyudad sa Cirene[4795] , nga nahimutang sa Libya[4796] ug diin gikan si Simon sa Cirene[4797] . Maayo kaayo siya sa pagsulat ug, sa pag-angkon og dakong kahanas niining arteha, nagbilin siya sa mga simbahan og daghang mga libro nga iyang gisulat sa iyang kaugalingong kamot. Busa, ang iyang kaugalingong anak nga si Ley mipahibalo kaniya sa hegemon nga si Divilianus[4798] , nga nagaangkon nga pinaagi sa pagpanag-iya niining mga libro, iyang gipaling ang daghang mga tawo gikan sa pagsimba sa mga diyos paingon sa pagtuo kang Kristo. Ingon nga resulta niining maong akusasyon, gidala si San Teodoro sa atubangan sa hegemon, ug daghang mga Kristohanon ang misunod kaniya, lakip na ang mga Santo Lucio ug Hieroy. Gisugo siya nga ihatag ang iyang mga libro; apan wala siya mosugot niining maong mando, ug wala usab siya mosumiter sa dihang gisugo siya nga ikalimod si Kristo. Tungod niini, grabe siya nga gibugbog gamit ang mga tungkod nga hinimo sa lata. Pagkahuman niini, miadto siya ug gipukan ang mga paganong halaran. Gbitay siya sa usa ka kahoy ug gikiskis ang tibuok niyang lawas gamit ang lagari, samtang ang iyang mga samad gipahid sa suka, asin, ug hait nga mga piraso sa palayok; sa katapusan, giputol ang iyang dila gamit ang labaha ug gidala siya sa prisohan. Gikuha ni Santo Teodoro ang iyang giputol nga dila gikan sa balaang babaye nga si[4799] , ug gibutang kini sa iyang dughan, ug nakita sa tanan nga usa ka salampati, nga misulod sa bintana sa bilanggoan, mihikap sa santo . Sa pagkakita niini, usa ka pagano nga ginganlan og Lucius ang mituo kang Kristo, ug nabalik ang panglawas sa balaan nga martir; apan pagkahuman sa mubo nga panahon, siya namatay[4800] , ang iyang kalag mibiya sa iyang lawas kauban ang salampati.

Samtang ang gobernador, pagkakahibalo nga misalig na si Lucius kang Kristo, nagmando sa pagpatay sa mga santo Lucius, Hieros ug Cyprian, ingon man usab sa tanan nga nabunyagan ni San Theodore. Pagkahuman niini, nabunyagan si Lucius ug siya mismo ang nakapabalhin sa pagtuo kang Kristo sa gobernador nga si Dignian. Unya naglayag silang duha gikan sa Crete paingon sa isla sa Cyprus ngadto sa lain nga gobernador, nga nagpahamtang og pagpanakit sa mga Kristohanon, ug si Lucius, nga wala mahibalo si Dignian, iyang gisurender ang iyang kaugalingon sa iyang mga mananakit. Miadto siya ug gipukan ang mga paganong halaran, nga mao ang hinungdan nga giputol siya sa ulo gamit ang espada. Gidala ni Dignian ang iyang lawas ug gihatagan kini og angay nga lubong. Ang handumanan niining mga balaang martir gisaulog sa Simbahan ni San Teodoro, nga nahimutang sa Perga[4801] .

[4793] Ang tuig sa kamatayon sa mga balaang martir nga sila Theodotus ug Theodotia wala mailhi, apan ang lugar sa ilang pagkamartir mao ang siyudad sa Roma.

[4794] Ang Emperador Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[4795] Ang siyudad sa Cyrene nahimutang sa karaang probinsya sa Cyrenaica sa Imperyong Romano sa Aprika ug duol sa amihanang baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[4796] Ang Libya usa ka nasod sa Aprika, nahimutang sa kasadpan sa Ehipto.

[4797] Si Simon nga taga-Cirene nailhan gikan sa Ebanghelyo nga salaysay sa pag-antos sa Manluluwas. Sa dihang si Hesukristo, samtang nagpadulong sa Golgota, nahugno tungod sa kakapoy sa kabug-aton sa krus, gibutang kini kang Simon, nga nagbitbit niini paingon sa dapit sa pagkrusipisyon (Mat. 27:32; Marcos 15:21; Lucas 23:26).

[4798] Ang gobernador mao ang magmamando sa probinsya.

[4799] Ang 'mahal nga mga babaye' nga gihisgutan dinhi mao ang balaan nga mga martir nga sila Lucia ug Hieronia.

[4800] Sumala sa Mga Buhat sa mga Santo, ang balaang martir Theodore namatay niadtong tuig 310.

[4801] Sumala sa Griyegong prologo, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir gihimo sa Regium, dili sa Perga. Ang Regium, nga karon nailhan nga Redonio, nahimutang sa Italya sa habagatan-kasadpang tumoy sa Peninsulang Apennine, sa baybayon sa Mamasolod sa Messina.

Ang balaan nga martir nga si Cyprilla lumad sa maong siyudad diin nagpuyo si San Teodoro. Pagkahuman niya sa pagminyo, nagpuyo siya uban sa iyang bana sulod sa hapit duha ka tuig ug, pagkahuman sa kamatayon niini, nagpabilin siyang balo sulod sa 28 ka tuig. Tungod sa grabeng kasakit sa ulo ug kabalaka sa iyang mga ginikanan, miadto siya kang San Teodoro nga Obispo—nga gipriso na tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo—sa paglaum nga maayo ang iyang sakit. Human siya nangaayo pinaagi kaniya, siya, kauban ang gihisgutan nga mga babaye, sila Lucia ug Hieronia, nag-alagad kaniya hangtod sa iyang kamatayon; ug sa dihang siya namatay, gisumbong siya sa hegemon. Sa dihang mitindog siya sa atubangan niya, iyang giangkon si Kristo ug misalikway sa pag-uyon sa dihang gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, nga nag-ingon:

'Ang ingon nga halad dili halad nga gihalad sa akong kaugalingong kagustuhan.'

Unya gisunog sa mga torturer ang iyang kamot, gipahimutang kini ibabaw sa kalayo, ug pagkahuman gisabit siya sa usa ka kahoy ug gisugdan og kiskas ang iyang lawas; dugo ang nibubo gikan sa iyang mga samad, samtang gatas ang nibubo gikan sa iyang mga suso. Sa taliwala niining mga pag-antos, ang balaang martir mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa Dios.

Ang Pagkadiskubre sa mga Relikya sa Atong Balaang Amahan Euthymius, ang Himagsaon sa Suzdal

Gisaulog sa ika-4 sa Hulyo

Pagkahuman sa kamatayon sa Benerableng Arkimandrita Euthymius nga Tagahimo og Milagro ug sa daghang uban pang mga abá sa iyang monasteryo nga gipahinungod sa Balaang Pagbag-o sa atong Ginoong Hesukristo, nga nahimutang sa siyudad sa Suzdal[4802] , adunay usa ka arkimandrita gikan sa mga monghe sa maong monasteryo, nga ginganlan og Constantine. Sa iyang pagdumala, niadtong 1501, sumala sa kabubut-on sa Dios, nasunog ug nawasak ang monasteryo. Pagkahuman niini, nagsugod si Constantine sa pagkabalaka nga tingali nakapasakit siya kang Banal Euthymius sa pipila ka paagi, o nakalapas sa iyang mga sugo o sa mga kostumbre nga iyang gitukod sa monasteryo, ug mao kana ang hinungdan sa kalayo. Apan ang Banal Euthymius mitungha sa damgo sa usa sa mga monghe ug miingon kaniya:

'Igsoon! Sultihi si Arkhimandrita Constantine nga wala koy dautang buot batok kaniya.'

Pagmata niya, miadto kining monghe kang Arkhimandrita Constantine ug gisulti kaniya ang iyang nakita sa damgo. Pagkadungog sa maong sugilanon, nalipay si Constantine nga siya pasayloa na ug nagdayeg sa Dios, nga nagbuhat og katingalahang mga buhat pinaagi sa Iyang sulugoon, ang Banal nga Euthymius. Paglabay sa pipila ka panahon, adunay pipila ka mga debotong tawo nga nagdonar sa monasteryo sa mga materyales nga gikinahanglan aron tukoron pag-usab ang mga selda nga nasunog, ug gitukod pag-usab kini ni Arkhimandrita Constantine subay sa parehas nga plano sama sa kaniadto.

Sa dihang namatay si Arkhimandrita Constantine, ang iyang puwesto sa monasteryo gipuli sa usa ka arkhimandrita nga ginganlan og Cyril, usa sa mga monghe sa maong monasteryo, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Rostov. Ingon nga usa ka tawo nga puno sa kinaadman sa espirituhanon ug sa kalibutanong mga butang, gikuha ni Cirilo ang tanang posible nga lakang aron masiguro nga walay bisan usa sa mga lagda sa komunal nga kinabuhi o mga kostumbre sa monasteryo ang malapas. Misulod sa iyang hunahuna ang usa ka mahimayaong panghunahuna mahitungod sa simbahan , ug misugod siya sa pakigkonsulta sa mga igsoon bahin sa pagtukod og bag-ong simbahan nga mas dako kaysa sa miuna; kay bisan pa aduna silay simbahan nga bato sa monasteryo, kini gamay ug, labaw pa, napasagdan na, tungod kay kini gitukod mismo ni Banal Euthymius[4803] . Tanan kini mao ang buhat sa Pag-amuma sa Makagagahum nga Dios, aron matuman ang Iyang pulong nga gisulti sa mga Ebanghelyo: *'Ang siyudad nga gibutang sa bukid dili matago'* (Mat. 5:14), ug: *'Walay bisan kinsa nga*

[4802] Kini, siyempre, nagtumong sa Monasteryo sa Manluluwas ug San Euthymius, nga gitukod ni Venerable Euthymius sa hangyo ug pondo ni Prinsipe Boris Konstantinovich sa Suzdal mga tuig 1352 sa baybayon sa suba nga Kamenitsa o Kamenni duol sa siyudad sa Suzdal. Ang pagtukod sa monasteryo gisaysay sa kinabuhi ni Venerable Euthymius, nga narekord sa ika-1 sa Abril.

[4803] Kining simbahan gikonsagran mga tuig 1352; busa, kapin sa 150 ka tuig na ang nilabay sukad sa pagtukod niini.

nagpasiga sa suga, magtabon niini og sudlanan o ibutang kini ilawom sa katre' (Lucas 8:16; Matt. 5:15). Ingon usab, kining lampara, ang Kagalang-galang Euthymius, dili unta magpabilin nga natago sa ilawom sa yuta sulod sa daghang katuigan. Sa dihang nagsugod na ang trabaho sa pagtukod sa usa ka dakong simbahan ug ang mga trabahante naghukay og kanal sa tuo nga kilid niini, ilang nakaplagan ang usa ka kabaong nga giliningan sa tulo ka bato[4804] ug natabonan sa mga tabla. Nalibog sa ilang nadiskubre, ang mga trabahante miadto ug gisultihan si Arkimandrita Cirilo bahin niini. Dayon iyang gisugo nga patugtogon ang kampana[4805] . Sa diha-diha dayon, ang mga igsoon mitigom palibot sa kabaong, naglipay sa dakong kalipay. Pagkahuman niini, ang Arkhimandrita, nga gidala ang pipila sa mga igsoon, miadto kang Obispo Simeon ug gisultihan siya mahitungod sa katingalahang milagro. Pagkadungog sa maong sugilanon, gipadayeg ni Obispo Simeon ang Dios alang niining milagro, ug miingon sa mosunod nga mga pulong.

'*"Ginoo, gitagoan nimo kining mga butanga gikan sa mga maalamon ug nakakat-on, ug gipadayag kini sa mga gamay nga bata"* (Mateo 11:25).'

Paglabay sa mubo nga panahon, miadto siya sa monasteryo uban sa tibuok klero ug miyuko sa atubangan sa kabaong sa bulahan nga si Euthymius, nagpasalamat sa Dios, nga naghimaya sa Iyang mga balaan. Unya gibuksan nila ang kabaong ug nakita nila nga ang nawong sa balaan hayag kaayo ug ang mga sinina nga iyang gisul-ob mura'g gisul-ob lang gahapon. Ka-katingalahan nga milagro! Daghang katuigan na ang nilabay sukad k[4806] , ug dili lang nga ang lawas sa bililhon nga amahan wala magkabulok, apan bisan pa ang iyang mga sinina wala gayud natandog sa pagkadaut! Pagkahuman nilang paghalok sa mga relikya sa maalamat nga amahan, samtang gipang-awit ang mga salmo ug himno sa lubong, kini gibutang sa bungbong sa Simbahan sa Banal nga Pagbag-o sa Ginoo ug among Manluluwas nga si Jesu-Kristo, diin nagpabilin kini hangtod karon. Nahitabo kini niadtong ika-upat nga adlaw sa Hulyo 1507. Himaya sa atong Dios, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa kahangturan.

18 Hulyo

5 Hulyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog nato si Lampad nga Dungog, ang Himalaon sa Irinopolis.

Niining maong adlaw, ang pagkadiskubre sa mga relikya sa Balaang Sergius, Abad sa Radonezh, ang Milagro-manalagna, niadtong 1422.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Athanasius sa Bukid Athos

Gisaulog sa 5 Hulyo

Ang siyudad sa Trebizond[4807] nagpanganak sa Kagalang-galang Athanasius[4808] , usa ka tawo nga takus sa di-mortal nga pagdayeg, ngadto sa mortal nga kinabuhi sa tawo. Ang Bizansiyo (Constantinople[4809]) nag-amuma kaniya sa iyang pagtuon, samtang ang monasteryo sa Kimen[4810] ug ang Bukid Athos[4811] nagpalambo kaniya ingon

---

[4804] Ang Kagalang-galang Euthymius mismo ang nagputol niining tulo ka bato sa paanan sa Simbahan sa Pagbag-o ug gihimo kini nga dapit alang sa iyang kabaong sa tupad sa amihanang pultahan sa umaabot nga halaran, duol sa balaang halaran, diin siya pagkahuman gilubong.

[4805] Sa mga monasteryo, ang 'bil' mao ang ngalan nga gihatag sa tabla nga gituktok aron tawagon ang mga monghe sa simbahan o sa pagkaon.

[4806] Ang Kagalang-galang Euthymius namatay niadtong 1 Abril 1405; busa, kapin sa usa ka gatus ka tuig ang nilabay tali sa adlaw sa iyang kamatayon ug sa pagkadiskubre sa iyang mga relikya.

[4807] Nahimutang kini sa amihanan-sidlakan nga rehiyon sa Asia Minor, sa Pontus, sa baybayon, sa kasadpan sa Suba Gissa.

[4808] Athanasius – gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot kini og 'kabuhi nga walay katapusan'.

[4809] Byzantium – usa ka kolonya sa Megara nga gitukod niadtong 658 BC sa European nga bahin sa Bosporus; ang Golden Horn, usa ka golpo nga bantog tungod sa iyang natural nga bentaha, ug ang dominante nga posisyon niini sa masipit nga pasilyo nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug Dagat sa Marmara, nagpasiugda sa kahinungdanon niini isip sentro sa kalakalan ug industriya. Si Emperador Constantine the Great, sa pag-ila sa mga bentaha sa lokasyon sa Byzantium, gilipat ang kapital sa Imperyo Romano dinhi (niadtong 330),

usa ka bunga nga makapahimuot sa Dios. Ang mga ginikanan ni Athanasius mao ang mga mahimayaon ug matinud-anon nga mga tawo. Ang iyang amahan gikan sa Antioquia[4812] , ug ang iyang inahan gikan sa Colchis[4813] . Nagpuyo sila sa Trebizond. Ang amahan ni Athanasius namatay pa sa wala pa siya matawo, ug ang iyang inahan, pagkahuman siya nanganak kang Athanasius ug nabunyagan siya sa balaang binyag, mibyahe aron makig-uban sa Dios pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana. Gihatagan ang bata og ngalan nga Avramius sa iyang balaang binyag. Ang bata, nga naa pa sa lampin ug nahimong hingpit nga ulila pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, gidawat ug gipadako sa usa ka mahimayaong madre. Bisan pa sa iyang pagkabata, gipakita na ni Avramia ang mga timailhan nga nagtagna sa klase sa kinabuhi nga iyang pagasudlan sa umaabot, sa diha nga siya magtigulang na. Ingon usa ka gamay nga bata, nagpakita siya og pamatasan sama sa usa ka maalamon ug matinahuron nga hamtong, nga bisan sa diha nga nagdula siya og mga dula sa bata uban sa iyang mga kaedad, wala nila siya gihimo nga hari o kumander, kondili abá. Sa tinuod, sukad pagkabata nasanay siya sa kinabuhi sa pagka-mona; sa pagtan-aw niya sa madre nga nagpadako kaniya nga kanunay nag-ampo ug nag-ayuno, naningkamot siya, kutob sa mahimo sa usa ka batang lalaki, nga sundon siya pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo. Nilabaw usab siya sa iyang mga kaedad samtang nag-eskwela sa gitawag kaniadto nga primarya. Busa, samtang nagdako ang lawas ug hunahuna, mibulag si Avraamiy gikan sa iyang pagkabata. – Niadtong panahona, namatay ang madre nga sama sa inahan kaniya. Si Avraamiy, nga ulila na usab sa ikaduhang higayon, nagminusyo sa iyang kamatayon sama sa pagminusyo niya sa kamatayon sa iyang kaugalingong inahan. Gusto niya nga moadto sa Byzantium aron magpadayon sa iyang pagtuon. Ang Dios, nga nag-atiman sa mga ulila, natuman ang iyang tinguha sa mosunod nga paagi. Niadtong panahona, ang matinud-anon nga Emperador Romanus[4814] naghari sa Gresya. Gipadala niya ang usa sa mga eunuco sa palasyo[4815] ngadto sa Trebizond aron kolektahon ang buhis sa kalakalan. Pagkahimamat niya ang gwapo ug maalamon nga batan-on nga si Avramius, gidala siya sa eunuco ngadto sa Byzantium ug didto gisalig niya ang iyang edukasyon sa pilosopiya sa usa ka bantugang magtutudlo nga ginganlan og Athanasius. Dali ra kaayo nakatupong ang estudyante sa iyang magtutudlo sa kahibalo. Niadtong mga katuigan, usa ka militar nga gobernador nga ginganlan og Zephinazer ang nagpuyo sa Byzantium; iyang giandam nga ipangasawa sa iyang anak ang paryente ni Avraam, ug pagkahimamat niya si Avraam, gidala niya kini sa iyang panimalay. Bisan pa man nga nagpuyo si batan-ong Avraam sa usa ka manggaranon nga panimalay nga puno sa mga pino nga pagkaon, wala gihapon niya biyai ang asetikong pagpugong sa kaugalingon nga naandan na niya ubos sa giya sa madre nga nagpadako kaniya. Gilikayan ang kalipay sa lamian nga pagkaon, wala mokaon si Avraam sa lamisa sa gobernador, apan gipakontento niya ang iyang kagutom—ug tungod lang sa panginahanglan—pinaagi sa hilaw nga mga tanum ug gulay. Kanunay siyang naningkamot nga magpabiling alerto; busa, aron mapildi ang natural

---

nga hinungdan nga nakab-ot sa Byzantium ang kalibutanong kahulugan sa kasaysayan; giputol niini ang mga relasyon sa nangagi ug nailhan nga Constantinople, ang Bag-ong Roma.

[4810] Tan-awa sa ubos, ang kinabuhi ni San Miguel Malein.

[4811] Ang Bukid Athos (Athos), sa Griego Agion Oros – ang Balaang Bukid – usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat (sa Dagat Aegean), nailhan nga sentro sa monastikong kinabuhi sa Silangang Griego. Misulpot dinhi ang monastisismo sa karaang panahon, bisan pa medyo ulahi kaysa sa Siria ug Palestina. Alang sa Simbahang Ruso, gikan sa hapit sinugdanan sa Kristiyanismo sa Rus' hangtod sa ika-17 nga siglo, dako kaayo ang kahulugan sa Athos: dinhi gisumpa ni St Anthony, ang amahan sa monastisismo sa Rusya, ang iyang mga panata; Dinhi, sa dagkong monastikong librarya, nakadawat ang atong mga monghe nga mibyahe paingon sa Athos sa labing komprehensibo nga edukasyong relihiyoso nga magamit niadtong panahona (pananglitan, si St. Nil sa Sora, †1508). Aduna dinhi mga espesyalista nga maghubad ug manuskritor nga naghatag sa Ortodoksong Rus' og mga sinulat-kamay nga hubad sa mga buhat nga may kalabotan sa debosyon. – Ingon nga usa sa labing girespetar nga balaang dapit sa Ortodoksong Sidlakan, ang Bukid Athos gibisita matag tuig sa liboan ka mga lalaking peregrino (dili tugotan ang mga babaye mosulod sa monasteryo) gikan sa Rusya, sa Balkan Peninsula ug sa mga teritoryo sa Asya sa Turkey. Halos tibuok bukid, gawas sa mga lawom nga bangin ug batong pangpang, natabonan sa malambuong tanom: motubo dinhi ang mga kahoy nga lemon, kahel, ug peras, nga gisagolan sa mga kahoy nga walnut, oliba, ug kastanyas; tibuok nga mga uma gitanoman sa lain-laing klase sa ubas, ug adunay kapin sa baynte ka mauswagon nga mga monasteryo, pipila ka mga hermitage ug daghan (gatusan) ka indibidwal nga selda – Griyego, Ruso, Moldovo, Bulgaryano ug uban pa.

[4812] Lagmit gikan sa Pisidian Antioch, ginganlan human sa rehiyon sa Pisidia sa Asia Minor, diin nahimutang kini nga siyudad.

[4813] Colchis – usa ka nasud nga nahimutang sa habagatan sa Dagat Euxine (Itom nga Dagat) taliwala sa Caucasus, Iberia ug Armenia.

[4814] Roman II, 957–963.

[4815] Sa karaang panahon, ang mga eunuco mao ang mga lalaki nga nag-alagad sa mga korte sa hari isip mga tigbantay sa bahandi ug sa pananalapi sa hari, ug labi na isip mga guwardiya sa mga kuwarto sa hari, mga reyna ug mga prinsesa. Kasagaran, ang mga eunuco mao ang mga lalaki nga giputol ang sekswal nga organo. Sa korte sa Byzantine, ang katungdanan sa eunuco usa ka dako kaayong dungog.

nga tulog ug mapalayas ang katulogon, pun-on niya og tubig ang usa ka palanggana ug ilubong ang iyang nawong niini; pinaagi sa pagkapoy sa iyang kaugalingon sa tanang paagi, gipakaubos ni Avraam ang unod ug gipailawom kini sa iyang espiritu. Tungod sa ingon ana ka matinud-anong kinabuhi, ingon man sa iyang talagsaong kaalam, gihigugma si Avraam sa tanan ug nakaila kaniya ang mga tawo ug bisan ang emperador mismo. Sa katapusan, gitudlo si Avraam nga magtutudlo sa eskwelahan sa estado nga kapariho sa iyang kanhing magtutudlo, si Athanasius. Apan, tungod kay mas popular ang pagtudlo ni Avraam kaysa kang Athanasius—mao nga mas daghan ang mga estudyante nga mitapok sa iyaha kaysa kang Athanasius—ang ulahi, si , tungod sa pagkainggit sa iyang kanhing estudyante, misugod sa pagdumot kaniya. Pagkahibalo niini, dali nga mibitiw sa iyang puwesto si bendito Avramius, kay dili niya gusto nga makapasubo sa iyang magtutudlo; nagpuyo siya sa balay sa maong voivode, ug nagpaningkamot sa iyang naandan nga mga praktis sa pagka-asketiko. Pagkahuman niini, nagmando ang emperador sa voivode nga molarga paingon sa Dagat Aegean[4816] , sumala sa panginahanglan sa estado. Ang voivode, nga pinalangga kaayo si Avramius, gidala siya sa iyang paglayag subay sa sugo sa tsar. Naglayag sila hangtod sa Avida, ug gikan didto nakaabot sa Limen. Didto, si Avramius, sa dihang nakita niya ang Bukid Athos, nahigugma kaayo niini ug naghunahuna nga magpuyo didto. Pagbalik nila sa ilang yutang natawhan, human natuman ang komisyon sa emperador, pinaagi sa Balaang providensya, miabot sa Constantinople gikan sa Monasteryo sa Kimen duol sa Bukid Athos ang Kagalang-galang Michael, nga nailhan usab nga Malein. Sa dihang nadungog ni Avramius ang mahitungod sa matinud-anong kinabuhi sa maalamon nga amahan, nalipay kaayo siya ug mibyahe aron makigkita kaniya. Nakabaton siya og dakong kalipay gikan sa iyang pakighinabi sa maalamon nga amahan; ug sa pagsunod sa iyang mga instruksyon nga giinspirar sa Diyos, gisakop si Avramius sa usa ka labi pang mainit nga tinguha nga biyaan ang kalibutan aron mosilbi sa Diyos isip usa ka monghe. Gipadayag niya ang iyang tinguha ug tuyo kang Banal nga Michael, ug gisultihan siya bahin sa iyang kaugalingon—kung asa siya gikan, kinsa ang iyang mga ginikanan, unsa ang klase sa pagpadako nga iyang nadawat, ug ngano nga nagpuyo siya sa balay sa kumander. Sa pagbati nga si Avramius mahimong sudlanan sa Espiritu Santo, ang respetado nga tawo nahigugma kaayo kaniya ug gitudloan siya og dugay mahitungod sa kaluwasan, gipugas ang mga binhi sa pulong sa Dios sa iyang kasingkasing, sama sa usa ka mabungahong yuta, aron siya makapamunga og usa ka gatus ka pilo nga ani sa mga hiyas. Samtang nag-istorya sila bahin sa espirituhanong mga butang, gibisita si Reverendo Michael sa iyang pag-umangkon nga si Nikiforos, usa ka kumander militar sa Sidlakan, nga sa ulahi nahimong Emperador nga Griyego nga si[4817] . Sa iyang pakighinabi sa iyang reverendo nga tiyo, nakita niya ang batan-ong lalaki nga si Avramius ug nangutana siya sa tigulang kinsa kini. Gisultihan siya sa santo sa tanang bahin kang Avraam, lakip na ang tinguha niini nga mahimong monghe; sukad niadto, nakaila si Nikiforos kang Avraam. Paglabay sa pipila ka adlaw, mibalik si Banal Michael gikan sa Constantinople paingon sa iyang monasteryo; si Avraam, bisan pa, dili na makasukol sa kagubot sa kinabuhi sa kalibutan, apan, sa pagdumot sa tanang butang sa kalibutan ug gipalihok sa tinguha alang sa kinabuhi sa monghe ug sa iyang gugma kang Banal Michael, midali sa pag-uban kaniya. Pag-abot niya sa Monasteryo sa Kimen, mihulog siya sa tiilan sa balaan nga tigulang nga si Michael, naghilak nga naghangyo kaniya nga bisti-on siya sa monastikong habol ug busa dawaton siya sa napiling kawan sa espirituhanong mga karnero ni Cristo. Gidayeg pag-ayo ni Marangal Michael si Avraam: wala niya gipahinay ang pagtuman sa iyang hangyo o gipadala siya sa probasyonaryo nga han-ay, kay giputol dayon ni Marangal Michael ang buhok ni Avraam ug gihatagan siya og ngalan nga Athanasius, ingon usa ka batid nang asketiko, tungod kay nabantayan niya ang mainitong gugma ni Avraam alang sa Dios. Bisan pa man nga dili na uso sa maong monasteryo nga magsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa mga monghe human sa pagtuli sa ulo, gihuptan gihapon ni Banal Michael si Athanasius og usa niini – sama sa pag-armas sa usa ka maisugong mandirigma ni Cristo sa baluti batok sa iyang mga kaaway; Nangayo si Athanasius sa balaan nga tigulang nga itudlo siya sa katungdanan nga mokaon lang kaisa sa usa ka semana. Apan ang maalamon nga magtutudlo, giputol ang hangyo sa iyang disipulo, ug gisugo siya nga mokaon sa ikatulong adlaw. Masigasig nga gipatuman ni Athanasius ang tanang katungdanan sa monastiko ug eklesiastiko nga gihatag kaniya, nagpabilin nga walay kakapoy sa iyang mga buluhaton isip monghe. Sa iyang bakanteng oras gikan sa trabaho sa monasteryo, iyang gigahin kini, sumala sa sugo sa iyang espirituhanong amahan, sa pagkopya sa mga

[4816] O ang Kapupud-an.
[4817] Nikephoros II Phokas – emperador gikan sa 963 hangtod 969.

balaang kasulatan. Tungod sa ingon nga pagkamaunongon, gihigugma si Athanasius sa tibuok kapatiran; busa, sa paglabay sa upat ka tuig, napamatud-an niya nga siya hingpit na sa kinabuhi sa monghe. – Pagkahuman niini, gisugo siya sa respetadong amahan nga magkinabuhi sa kahilom sa usa ka selda nga nahimutang sa disyerto, usa ka 'poprišče' ang gilay-on gikan sa monasteryo[4818] ; sa samang higayon, gihatagan siya sa tigulang og mosunod nga pagtulon-anon mahitungod sa pag-ayuno: dili mokaon sa ikatulong adlaw, sama sa iyang naandan nga buhaton hangtod niadto, apan sa ikaduhang adlaw, mokaon og uga nga pan ug moinom og gamay nga tubig; sa tanang pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios, ug sa mga Domingo, gisugo niya siya, gikan sa gabii hangtod sa ikatulong oras sa adlaw, nga magpabiling mata sa pag-ampo ug paghimaya sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang giingon nga kumander sa Sidlakan, si Nikiforos – ang pag-umangkon sa Banal Michael – samtang nagbuhat sa imperyal nga katungdanan ug naglabay sa monasteryo, misulod aron makita ang iyang balaan nga tiyo Michael; sa ilang pakighinabi, nahinumduman niya si Avraam ug nangutana:

'Amahan, asa na ang batan-ong lalaki nga si Avramius nga akong nakita uban kanimo sa imperyal nga siyudad?'

'Nag-ampo siya sa Diyos alang sa imong kaluwasan,' tubag sa tigulang. 'Monasteyro na siya karon ug giusab ang iyang ngalan gikan sa Avraam ngadto kang Athanasius.'

Nahitabo nga kauban ni Nikifor ang iyang igsuon, ang patrician nga si[4819] Leo. Pagkadungog nila sa matarong nga kinabuhi ni Atanasio, nangayo silang duha og pagtugot aron makakita kaniya, ug tungod kay wala'y pagdumili ang tigulang, mibiyahe sila paingon sa dapit diin nagpuyo sa hilom si Atanasio. Sa dihang nakigkita siya kanila, gisugdan ni Athanasius ang pakighinabi kanila nga puno sa espirituhanong kinaadman, kay ang iyang mga ngabil napuno sa grasya sa Espiritu Santo. Nalipay kaayo sila sa iyang mga pulong nga nagpahayag sila sa tinguha nga magpabilin uban kaniya hangtod sa kahangturan, kon lang unta makagawas sila sa ilang mga katungdanan ug sa mga kabalaka sa kalibutan. Pagbalik nila pagkahuman kang Banal Michael, miingon sila kaniya:

'Nagpasalamat kami kanimo, Amahan, sa pagpakita kanamo sa bahandi nga imong gitago sa uma sa imong kawan.'

Samtang nagpaabot, gitawag sa tigulang si Athanasius ug gisugo siya nga usab maghatag sa mga bisita og pulong sa pagtulon-anon mahitungod sa kaluwasan sa kalag. Ug pinaagi sa mga ngabil sa balaan, ang grasya sa Ginoo naglihok sa ingon nga paagi nga ang mga nakadungog sa iyang mga pulong nabati ang kalooy, nabungkag ang ilang mga kasingkasing, ug sila nanghilak. Sa tinuod, ang tigulang mismo namangha sa grasya sa pagtudlo nga nagagikan sa mga ngabil ni Atanasio. Sukad niadto, ang kumander militar nga si Nikiforos ug ang patisyanong si Leo nahigugma kaayo sa bulahan nga si Atanasio. Ug, sa dihang mibulag sila uban kaniya sa pribado, gipadayag ni Nikiforos ang iyang tinguha kaniya, nga miingon:

'Amahan, gusto kong molayo sa kagubot sa kalibutan ug, paglikay sa mga kabalaka niining kinabuhi, mag-alagad sa Dios sa kahilom sa monastiko.' Kining tinguha ug tuyo miturok sa akong kasingkasing ilabina tungod sa impluwensya sa imong mga pulong nga giinspirar sa Diyos, ug gina-amuma nako ang paglaum nga, pinaagi sa tabang sa imong balaan nga mga pag-ampo, makab-ot nako ang akong gitinguha.' Mitubag kaniya ang Bulahan nga si Atanasio:

– Anak! Ibutang ang imong paglaum sa Dios – ug Siya ang maghan-ay sa tanan sumala sa imong gipangandoy.

Busa, human sa taas nga pakighinabi, mibiyahe pag-usab sila Nikifor ug Leo, nga nakadawat og dakong kaayohan alang sa ilang mga kalag.

Ang Kagalang-galang Michael nagtuyo nga itudlo si Athanasius isip abbot nga mosunod kaniya, kay siya mismo tigulang na ug hapit na mahuman ang iyang kinabuhi. Pagkahibalo ni Athanasius niini, bisan pa nga dili siya gustong mobulag sa iyang pinalanggang amahan, mibiya gihapon siya gikan didto, tungod sa kahadlok sa bug-at sa pagpangulo ug sa pagtuo nga dili siya angay sa pastoral nga katungdanan; naglibot-libot siya sa Bukid

---

[4818] Ang 'poprishche' usa ka yunit sa gilay-on nga mga 690 ka sazhens.

[4819] Hangtud sa panahon ni Emperador Constantine the Great, kini gireserba lamang para sa mga tawo nga adunay maharlikang pagkatawo, labi na sa mga kaliwat sa mga senador; ang mga patrician, tungod sa ilang kaliwatan, nakatagamtam og lain-laing pribilehiyo sa paggamit sa yutang pampubliko ug sa mga butang sa pribadong balaod; si Emperador Constantine, bisan pa, gihimo ang pagka-patrician nga usa ka personal nga dungog, gihatag sa mga opisyal nga taas ang ranggo ug dili na mapamana.

Athos, mibisita sa mga amahan sa disyerto, ug napadasig siya sa ehemplo sa ilang matinahuron nga kinabuhi alang sa mas dagkong buhat sa debosyon. Sa dihang nakakaplag siya og pipila ka mga igsoon nga nagpuyo sa mga liki sa bato nga dili kalayo sa usag usa, mipuyo siya uban kanila ug gisugdan ang pag-alig sa ilang hugot nga pamaagi sa kinabuhi. Wala silay pagtagad sa unod; wala silay puloy-anan, pagkaon, o kabtangan, apan alang sa Dios, malipayon ug malugot nilang gisagubang ang katugnaw, kainit, ug kagutom.

Gipahupay nila ang ilang kagutom pinaagi sa mga tanom-tanoman nga moturok sa kamingawan, nga mokaon lang og gamay sa takdang oras. Niadtong panahona, namatay ang Kagalang-galang Michael Malein. Pagkahibalo ni Athanasius sa iyang kamatayon, naghilak siya para kaniya sama sa paghilak sa usa ka anak nga lalaki para sa iyang amahan. Nakahibalo usab siya nga ang kumander militar nga si Nikiforos, kauban ang iyang igsuon nga si Leo nga patrician, mubalik paglabay sa maong lugar, ug nahadlok siya nga basin pangitaon siya pag-usab nila. Busa mibulag siya sa mga eremita, kay nailhan man sila sa ubang komunidad sa mga monghe ug kanunay silang gibisita; nahadlok nga basin mailhan siya sa mga moanhi aron makigkita kanila, mibyahe si Athanasius paingon sa usa ka hilit nga monasteryo nga nailhan sa Griego nga 'Tuziga'. Sa dihang nakakita siya didto og usa ka tigulang nga lalaki nga nagpuyo sa hilom gawas sa monasteryo, gihangyo niya kini nga dawaton siya; ug aron dili siya mailhan sa ngalan, giusab niya ang iyang ngalan ngadto kang Barnabas imbis kang Athanasius.

Samtang gipangutana siya sa tigulang, miingon siya:

'Kinsa ka, igsoon? Asa ka gikan, ug ngano man nga niabot ka dinhi?'

'Usa ko ka marinero,' tubag ni Athanasius, 'ug tungod kay naipit ko sa kalisdanan, naghimo ko og saad sa Diyos nga biyaan ang kalibutan ug maghinulsol sa akong mga sala. 'Tungod niini, gisugdan nako ang balaan nga kinabuhi sa monghe ug, nga giya sa Diyos , miadto ako dinhi kanimo, O Balaan, nga nagtinguha nga magpabilin uban kanimo ug madawat ang imong giya sa dalan padulong sa kaluwasan. Ako si Bernabe.'

Tungod sa pagtuo sa gisulti ni Athanasius, gidawat siya sa tigulang, ug sa nahibilin niyang panahon didto, nagpuyo si Bernabe uban sa tigulang, nagsunod kaniya sa tanang butang sama sa usa ka amahan. Paglabay sa pipila ka panahon, miingon siya sa tigulang:

'Amahan, palihug sugdi na pagtuon kanako sa pagbasa, aron makabasa ko, bisan gamay ra, sa Salmo. Sa dihang nagpuyo pa ko sa kalibutan, wala koy nahibaloan gawas sa paglayag sa barko.'

Nagpakaaron-ingnon unya si Banal Athanasius nga dili siya makabasa o makasulat, aron dili siya mailhan sa mga tawo nga posibleng mangita kaniya. Busa, nagsulat ang tigulang og alpabeto para kaniya ug nagtudlo kaniya sama sa usa ka yano nga tawo nga wala pa gyud makat-on kaniadto. Si Bernabás, sa samang higayon, nagpakaaron-ingnon nga wala siya makasabot o makahibalo sa alpabeto. Nagpadayon siya niini sulod sa taas nga panahon, samtang ang tigulang nagmasubo alang kaniya; ug usahay, tungod kay masuko siya, papagawason niya siya nga nasuko. Si Bernabás, bisan pa man, mapainubuson nga moingon:

'Amahan, ayaw ko pagpahawa, kay buang ug daotan ako; apan tungod sa Ginoo, pag-andam pag-antos kanako ug tabangi ko sa imong mga pag-ampo, aron ang Ginoo mohatag kanako og pagsabot.'

Pagkahuman niini, hinay-hinay nga nasabtan sa disipulo ang mga sinulat nga pantig, ug kini naghatag sa tigulang og paglaum nga sa umaabot, makab-ot sa disipulo ang kahibalo sa literatura. Niadtong panahona, si Nikiforos, ang labing iladong komander militar sa Sidlakan, sa dihang nahibaloan nga nakatakas si Athanasius gikan sa Monasteryo sa Kimen, nasubo kaayo ug naghunahuna kung giunsa niya siya pagpangita. Nagsulat siya sa huwes sa EThessaloniki[4820] , nga nagsugo kaniya nga moadto sa Bukid Athos ug magbuhat og hugot nga pagpangutana bahin kang Athanasius. Pagkabasa sa sulat, dali dayon ang huwes mibyahe paingon sa Balaang Bukid ug, pagtawag niya sa protos—ang ulo sa tanang abbot sa mga monasteryo sa Athos—gipangutana siya bahin sa monghe nga si Athanasius, gihulagway niya ang dagway sa nawong, edad, ug kahanas sa literatura, sumala sa gisulti ni Nikiforos kaniya. Ang protos mitubag nga segurado:

'Walay tawo nga sama sa imong gipangita nga niabot ning bukid; bisan pa,' iyang gidugang, 'dili ko masulti nga segurado.' Adunay usa ka konseho nga pagahimoon dinhi sa dili madugay, nga gikinahanglan nga motambong ang tanan nga nagpuyo niining bukid. Busa, kung ang monghe nga imong gipangita naa bisan asa niining bukid, siya, siyempre, motungha uban sa uban sa konseho, ug niadtong panahona mailhan nato siya."

[4820] Thessaloniki – usa ka siyudad sa Macedonia.

Mibalik ang huwes sa Tesalonica.

Niadtong panahona, kostumbre sa Bukid Athos nga ang komunidad sa mga monghe magkatigum tulo ka beses sa usa ka tuig sa gitawag nga Monasteryo sa Karyes sa tulo ka espesyal nga adlaw sa pista: ang Pagkahimugso ni Kristo, ang Pasko sa Pagkabanhaw, ug ang Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Sa pagkatigum niining mga panahona, ang mga monghe nagsaulog nga magkahiusa, midawat sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo ug nag-ambit sa usa ka komunal nga panihapon. Pag-abot sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo ug pagkakatigom sa mga amahan ug igsoon gikan sa mga monasteryo ug ermitanyo, ang maong tigulang—usa ka magtutudlo nga nagtawag sa iyang kaugalingon og Bernabas—nagpakita uban sa iyang disipulo. Ang proto mitutok pag-ayo sa mga igsoon, nangita taliwala kanila og monghe nga mohaom sa paghulagway nga gihatag ni Nikiforos. Pagkita niya og usa ka monghe nga ingon ana, gipangutana niya ang ngalan; ug sa dihang nadungog niya nga gitawag siya og Barnabas, nagduha-duha siya – kay ang monghe nga iyang gipangita ginganlan og Athanasius. Apan, ang protos nagdesisyon nga mailhan ang monghe pinaagi sa iyang kahanas sa pagbasa ug pagsulat. Busa, sa pag-abot sa oras sa pagbasa ug gipresentar ang usa ka libro, gisugo sa protos ang monghe nga ginganlan og Barnabas nga mobasa sa gitudlo nga bahin sa atubangan sa katiguman. Apan misalikway si Bernabe, miingon nga dili siya edukado ug dili kahibalo mobasa. Ang tigulang, pagkakita niini, mipahiyom ug, sa hinay nga pagkatawa, miingon sa nagmando:

'Abba[4821] , biyaan na lang siya – bag-o pa siyang igsoon ug nagkat-on pa lang sa paghiusa sa mga letra ug pantig sa unang salmo.'

Apan ang protos misugot gihapon, ug gisugo siya nga mobasa ubos sa hulga. Unya ang bulahan nga si Atanasio, sa pagkahibalo nga dili na siya makatago, ug tungod sa hulga, mituman sa awtoridad nga gitukod sa Dios ug misugod sa pagbasa kutob sa iyang makaya – nagpadayag og matin-aw nga tingog ug katingalahang pagpadayag, nga ang tanan nga nakapaminaw nabighani. Ang mas tigulang nabigla ug nahadlok, sa pagkakita ug pagkadungog sa wala niya damha, ug napasipala sa iyang kaugalingong pagtudlo; apan sa samang higayon nalipay siya, nagpasalamat sa Dios uban sa mga luha tungod kay giisip siya nga takus nga mahimong magtutudlo sa usa ka ingon ka maalamon nga tawo. Unya nakaila si Atanasio, ug gitagad siya u sa tanan; ug usa sa labing halangdong mga amahan, nga ginganlan og Pablo, gikan sa rehiyon sa Xiropotamos, mitagna sa mga igsoon mahitungod kang Atanasio:

'Kining igsoon, nga miabot sa bukid pagkahuman nato, nilabaw kanato sa pagkamaayo ug siya ang mahimong panguna kanato sa himaya sa Gingharian sa Langit. Siya mahimong amahan ug giya sa daghan sa dalan padulong sa kaluwasan.'

Pagkahuman niini, gisultihan sa protos si Athanasius nga sila Nikiforos ug ang iyang igsoon nga si Leo nangita kaniya. Nangayo og hangyo si Athanasius sa protos nga ayaw ipahibalo ang iyang nahimutangan, aron dili siya mapugos sa pagbiya sa balaang bukid. Unya ang protos, sa pagkahibalo nga ang pagkawala sa ingon nga tawo usa ka dakong kawad-on para sa Athos, misaad nga dili ipadayag ang iyang nahimutangan sa mga nangita kaniya. Para kang Athanasius, gisugo niya nga magpabilin sa hilom ug pag-inusara sa usa ka bungkag nga selda, nga nahimutang tulo ka poprishcha gikan sa Lavra[4822] . Dinhi, samtang nag-alagad sa Diyos sa kaisahan, si Kagalang-galang Athanasius nagpanginabuhi pinaagi sa iyang kaugalingong mga kamot. Nagsulat siya og mga libro, tungod kay usa siya ka maayong manunulat ug paspas nga kopista; sulod sa unom ka adlaw, nga wala pasagdi ang kasagarang lagda sa monghe, nakopya niya ang tibuok Salmo; ingon baylo sa iyang pagkopya sa mga libro, gihatagan siya sa mga amahan og pan.

Samtang nagpuyo sa hilom ang Kagalang-galang Athanasius, niadtong panahona ang gihisgutan nga si Leo, Ang igsuon ni Nikiforos, nga usa na ka kumander militar sa Kasadpan, mibalik gikan sa gubat human sa

---

[4821] Abba – amahan.

[4822] Lavra – gikan sa Griyego, usa ka bahin sa siyudad; usa ka pasilyo – partikular, usa ka han-ay sa mga selda nga gipahimutang palibot sa puloy-anan sa abbot sa porma sa mga pasilyo sulod sa siyudad, gilibotan sa bakod o pader. Ang mga monghe sa lavra nagpuyo nga hermitiko ug nagpahinungod sa ascetic nga praktis, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom alang sa banal nga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagbantay og hugot nga kahilom sa nahibilin nga mga adlaw; mas lisod kaayo ang kinabuhi sa lavra kaysa sa ubang monastikong komunidad. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang termino nga 'lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Una kini nga mitungha sa Ehipto ug sa ulahi sa Palestina. Sa pagkakaron, ang ngalan nga 'lavra' gigamit sa atong nasud eksklusibo isip usa ka titulo sa dungog.

kadaugan batok sa mabangis nga mga Scythian, nga nakab-ot uban sa tabang sa Dios ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios, mihunong sa Bukid Athos aron magpasalamat kang Kristo Dios ug sa Iyang Labing Balaang Inahan alang sa kadaugan batok sa ilang mga kaaway. Pagkahuman sa pag-ampo sa pagpasalamat, nangutana si Leo uban sa dakong tinguha bahin kang Athanasius, ug sa dihang nahibaloan na niya ang nahimutangan niini, mibyahe siya aron bisitahon kini sa iyang selda sa kahilom. Pagkita niya kang Atanasio, napuno sa kalipay si Leo; giyakap niya siya og mainit kaayo ug nanghilak pa gani sa kalipay. Gidugay niya ang adlaw ug gabii sa pakighinabi kang Atanasio, nalipay sa iyang mga pulong nga gipangandoy sa Diyos. Sa pagkahibalo sa mga monghe sa lawom nga paghigugma sa kumander sa militar kang Atanasio, gihangyo nila siya nga hangyoon si Leo nga magtukod og bag-ong lapad nga simbahan para sa mga monghe sa Karye Lavra, kay ang daan nga simbahan gamay na kaayo aron masulod ang tibuok komunidad. Gipasabot kini ni Atanasio sa kumander sa militar. Ang kumander nga mahigugma kang Kristo dali ug malipayong naghatag kanila og daghang pilak ug bulawan alang sa pagtukod sa simbahan. Pagkahuman niyang nakigkita kang Athanasius ug sa ubang mga amahan, mibiyahe si Leo paingon sa Constantinople, diin iyang gisultihan ang iyang igsoon nga si Nikiforos bahin kang Athanasius. Sukad niadto, ang mga amahan sa Bukid Athos nagsugod sa paghatag ug espesyal nga pagtahod kang Athanasius, ug gidayeg siya; daghan ang nagsugod sa pagduol kaniya alang sa espirituhanong kaayohan.

Samtang ang respetadong amahan, nga nahigugma sa kahilom ug naglikay sa himaya sa tawo bisan asa siya moadto, mibulag gikan sa iyang puloy-anan ug naglibot-libot sa sulod nga bahin sa kabukiran nga disyerto; Gipangulohan sa Diyos, nakaabot siya sa mismong tumoy sa Athos, sa usa ka rehiyon nga gitawag og Melana, nga adunay halapad nga kamingawan ug layo kaayo sa ubang puloy-anan sa mga asketiko. Pagkahuman niyang nagtukod og payag sa usa ka bungtod nga adunay patag sa tumoy, gisugdan ni Athanasius ang pagpraktis sa asketisismo didto, nga naningkamot alang sa labing hataas nga mga buhat sa debosyon. Sa sinugdan, ang malimbungon nga kaaway, ang yawa, nga nagtinguha sa pagpahawa sa halangdon, naningkamot nga himuon siyang masuko niining bag-ong puy-anan, ug nagpukaw sa iyang hunahuna og padayon ug lisod supakon nga panghunahuna nga molakaw. Apan ang maayong asketiko nakadaog sa iyang mga pagduhaduha pinaagi sa mosunod nga pagpamalandong:

'Magpabilin ako dinhi sulod sa tibuok kining tuiga, ug sa katapusan sa tuiga buhaton nako ang gusto sa Dios.'

Paglabay sa gitudlo nga panahon, sa katapusang adlaw sa tuig, napuno ang asetik sa labi ka kusgan nga hunahuna nga nag-awhag kaniya sa pagbiya, mao nga miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Sa buntag molarga na ko ug mobalik sa Karye Lavra.'

Unya mitindog siya aron mag-ampo, samtang nag-awit sa Kanta sa Ikatulong Oras, ug kalit nga mipakita ang langitnong kahayag ug mibutho kaniya, ug ang panganod sa mga hunahuna dali dayon nga nangibulag. Uban sa pagbati sa dili masukod nga kalipay ug pagkahibulong, ang balaan nagpatulo og mga luha sa kalipay gikan sa kasingkasing nga napuno sa paghigugma sa Diyos. Sukad niadto, nadawat sa Kagalang-galang Athanasius ang gasa sa paghinulsol ug naghilak siya bisan kanus-a nga gusto niya. Nahigugma siya sa maong lugar sama sa iyang pagdumot niini kaniadto, ug nagpuyo siya didto, naghimaya sa Dios. Niadtong panahona, gisugo sa emperador si komander Nikiforos uban sa usa ka hukbo ngadto sa isla sa Crete[4823] , nga gisakop sa mga Muslim niadto . Wala magbutang og paglaum sa kusog sa Griyegong hukbo, apan nangayo og pag-ampo sa mga balaang amahan, gipadala ni Nikiforos ang usa sa iyang kasaligan nga tawo paingon sa Bukid Athos pinaagi sa barko, ug nagsulat sa tibuok katiguman sa mga amahan sa Athonite og hangyo alang sa ilang pag-ampo sa Diyos, aron matabangan siya gikan sa kahitas-an batok sa mga Muslim. Nangayo usab siya nga ipadala kaniya si Athanasius, kay nadungog niya gikan sa iyang igsoon nga si Leo nga nagpuyo si Athanasius sa Bukid Athos. Pagkahuman mabasa ang sulat sa kumander, ang mga amahan sa Athos naghalad og mainitong pag-ampo alang kaniya; unya, pagkaplag nila kang Athanasius sa kamingawan ug pagtawag kaniya sa konseho, gisugo siya nila nga moadto sa kumander. Sa sinugdan, dili gyud gustong moadto si Atanasio ug nagduha-duha lang siya sa pagsunod tungod sa pagpugos sa mga tigulang. Usa sa mga respetadong tigulang, nga giisip ni Atanasio nga iyang magtutudlo ug gisunod isip usa ka disipulo, gipadala uban kaniya. Pagkasakay nila sa barko, mibiyahe sila paingon sa Crete. Sa dihang mitungha sila sa atubangan sa matinud-anong militar nga kumander nga si Nikiforos, kining kumander, sa diha nga nakita

[4823] Ang Crete, o Candia, mao ang pinakadako sa mga Griyegong isla sa sidlakan sa Mediteranyo, sa habagatan sa Dagat Aegean.

niya si Athanasius, midagan paingon kaniya, gikupot niya ang iyang liog, gisung-anan siya balik-balik ug naghilak sa kalipay, gipasidunggan siya ingon sa iyang espirituhanong amahan. Apan sa pagkahibalo ni Nikiforos nga giila ni Athanasius ang iyang kauban—ang tigulang—sama sa usa ka disipulo sa iyang magtutudlo, namangha siya sa iyang pagka-mapainubsanon ug, pagbiya sa tanang pagdumala sa mga butang sa kalibutan, gigahin niya ang iyang oras sa espirituhanong pakighinabi kang Banal nga Athanasius. Sa samang higayon, nahinumduman niya ang iyang dugay nang saad nga biyaan ang kalibutan ug mahimong monghe; ug iyang gihangyo si Reverendo Athanasius nga una siyang magtukod og mga selda para sa mga nagpraktis sa kahilom sa mismong kamingawan diin siya nagpuyo. Gihatagan ni Nikiforos si Athanasius og pilak ug bulawan aron pagtukod niining mga selda, apan si Athanasius, nga nahigugma sa walay kabalaka ug hilom nga kinabuhi, misalikway sa kalisdanan sa pagtukod sa mga selda ug gisalikway ang pilak ug bulawan, nga dako kaayo ang kasubo sa kumander. Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga mag-uban, diin ilang nalingaw sa pag-uban ug mahigalaong pakighinabi, nagbulag sila. Mibalik si Athanasius sa Bukid Athos, samtang ang kumander mibiyahe paingon sa gubat ug, pinaagi sa pag-ampo sa mga balaang amahan, napildi niya ang mga Muslim ug gibalik ang Crete sa Gresya. Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala pag-usab sa kumander Nikiforos ang usa sa iyang suod nga kauban nga si Methodius (nga sa ulahi nahimong abbot sa Kimen Monastery) ngadto sa Bukid Athos uban ang bulawan para kang Banal nga Athanasius, aron gamiton sa pagtukod sa mga selda. Unom ka litro[4824] nga bulawan ang gipadala.

Gipanalanginan nga si Athanasius, pagkakita sa mainit nga gugma ni Nikiforos alang sa Dios ug sa iyang maayong tuyo, ug sa pagkahibalo nga kini buhat sa kabubut-on sa Dios, midawat sa bulawan ug misugod sa pagdumala sa konstruksyon. Pagkahuman niyang limpyohan ang maong dapit, una sa tanan nagtukod siya og mga selda para kang Nikifor aron magpuyo sa hilom, nagtukod og simbahan nga gihalad kang San Juan nga Manunulti, ug unya, sa tiilan sa bukid, nagtukod siya og labing matahum nga simbahan nga gihalad sa Labing Balaan nga Birhen Maria. Sa pagsugod sa pagtukod sa mga simbahan, ang maselos nga kaaway misugod sa pagpugong niini: ang mga kamot sa mga nagtukod sa simbahan nangatarong ug hingpit nga dili na makalihok, nga bisan pa sa ilang paningkamot dili na nila kini madala sa ilang baba. Sa pagkahibalo nga buhat kini sa mga demonyo, ang Balaang Amahan nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo, gipalayas ang mga limbong sa Daotan, ug pinaagi niini napalayas ang paralisis sa mga kamot sa mga trabahante. Mao kana ang sinugdanan sa mga milagro sa dakong amahan. Pagkahuman pagtukod sa simbahan sa dungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Balaang Amahan misugod sa paghan-ay sa mga selda sa palibot niini – sa mubo nga pagkasulti, sa pagtukod og matahum nga monasteryo; nagtukod siya og refectoryo ug ospital, usa ka balay sa pag-abi-abi, unya usa ka paliguan para sa mga masakiton ug mga biyahero, human niyang maalamong gihan-ay ang tanang uban pang mga bilding nga gikinahanglan sa monasteryo; unya nagtigom siya og dagkong komunidad sa mga monghe, nga gihatagan niya og hugot nga komunal nga lagda nga gibase sa labing karaang mga monasteryo sa Palestina; Alang niining bag-ong natigom nga kawan sa Pulong, si Kagalang-galang Athanasius nahimong abbot, usa ka tawo nga makapahimuot sa Dios ug pinalabi sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios: kay usa sa mga monghe nakakita Kaniya nga mibisita sa monasteryo ug sa Iyang Simbahan, nga gitukod sa Kagalang-galang; Ang monghe nga si Mateo, nga gihatagan niining panan-awon, usa ka asketiko nga naglakaw sa dalan sa kinabuhi sa monghe nga walay sala ug busa adunay putli ug hayag nga mga mata sa kasingkasing. Nagtindog sa kongregasyon uban sa matinahuron nga pagtagad ug kahadlok sa Ginoo atol sa buntag nga serbisyo, iyang nakita ang Labing Masidlak nga Birhen nga misulod sa simbahan kauban ang duha ka masidlak nga Anghel. Ang usa kanila naglakaw sa Iyang atubangan nga nagbitbit ug kandila, samtang ang usa misunod sa Iyang luyo; Siya mismo, samtang naglabay taliwala sa mga igsoon, nag-apod-apod ug mga gasa. Sa mga igsoon nga nag-awit sa koro, naghatag Siya og usa ka bulawan nga sinsilyo matag-usa; sa mga nagtindog sa ubang bahin sa sulod sa simbahan, naghatag Siya og dose ka tsats matag-usa; ug sa mga nagtindog sa portiko, unom matag-usa. Si Mateo, nga nakasaksi niini, giisip usab nga takus nga modawat og unom ka tsats gikan sa Iyang Labing Balaan nga mga kamot. Pagkahuman niining pagpakita, miadto si Mateo sa reverendo nga amahan ug nangayo kaniya nga tugotan siya nga makasalmot sa mga mag-aawit, ug gisultihan niya ang santo sa iyang nakita. Sa pagkahibalo nga kini usa ka pagbisita gikan kang Labing Balaan nga Birhen Maria, napuno sa dakong espirituhanong kalipay ang reverendo nga amahan. Sa bahin sa pag-apod-apod sa mga bulawan nga sinsilyo sa taliwala sa mga igsoon, iy ong gihunahuna nga kini mga lain-laing panalangin nga gihatag

[4824] Ang litra usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotniks (1 zolotnik ≈ 4.265 gramos).

Niya sa matag-usa sumala sa ilang merito: kadtong mitindog atol sa pagkanta uban sa mainitong pag-ampo ug pagtagad gihatagan og mas dako nga ganti, samtang kadtong dili kaayo mitagad nakadawat og gamay. Ang nakasaksi niining panan-awon gibutang busa sa taliwala sa mga ubos, aron sa usa ka bahin, sa pagkasubo sa pagkawala sa mas dako nga ganti, siya makasaysay sa panan-awon; ug sa pikas bahin, aron dili siya mapahitas-on sa iyang pagkapatas sa labing takus, kondili magpabilin siya sa pagpaubos sa taliwala sa mga ubos. Pinaagi niining hitabo, nahimong klaro kung unsa ka paborable ang pagtan-aw sa Labing Balaan nga Birhen Maria kang Banal Athanasius ug sa iyang monasteryo. Mahitungod sa estruktura sa monasteryo sa Banal, ang iyang han-ay, mga balaod ug regulasyon, tanan kini gihulagway sa detalye sa usa ka laing bolyum sa iyang hagiograpiya[4825] – bisan kinsa ang gustong mobasa, mabasa kini didto. Apan kita, sa paghatag og mubo nga salaysay, magpokus sa iyang labing bantugan nga mga buhat (bisan pa man katingalahan ang tanan).

Ang Banal nga Athanasius, sa dihang nadungog niya nga ang kumander militar nga si Nikiforos, pagkahuman sa kamatayon ni Tsar Roman[4826] , gitudlo nga Tsar sa Gresya tungod sa iyang kanunay nga kadaugan batok sa mga Muslim, nabalaka kaayo, kay tungod sa iyang saad nga mahimong monghe, iyang gikuptan ang pag-atiman sa monasteryo. (Ipahibalo nga kining Emperador Nikiforos nailhan usab nga Fokas. Apan dili kini mao ang Fokas nga mipatay sa Emperador Mauricius, ni ang maong Nikiforos nga misaka sa trono pagkahuman ni Emperatris Irene ug napatay sa gubat batok sa mga Bulgarians, kondili lain nga Nikiforos Fokas – usa nga nabuhi sa ulahi nga panahon). Ang Reverendo, nga masubo sa kapakyasan ni Nikiforos sa pagtuman sa iyang saad, naghunahuna nga biyaan ang tanan ug modagan. Samtang nag-andam siya sa paglayas, gisultihan niya ang mga igsoon nga gusto niyang moadto sa emperador aron ayohon ang mga buluhaton sa monasteryo. Nagdala siya og pipila ka mga igsoon uban kaniya, ug tinuod gayud nga mibiyahe siya, ug pag-abot niya sa Avida, nagpabilin siya uban sa tulo ka mga igsoon, samtang gipabalik ang uban sa monasteryo, nga miingon:

'Igong igo na nga moadto ko sa Constantinople uban niining tulo.'

Pagkahuman sila mibiya, misulat si Athanasius og mga sulat ngadto sa emperador, nagpahinumdom kaniya sa iyang mga saad sa Dios ug nagasaway kaniya sa iyang walay hunahuna nga pagbag-o sa kasingkasing bahin sa iyang labing mahimayaong tuyo, ug nagpadayag sa iyang kasubo – nga tungod sa emperador, gidala niya sa iyang kaugalingon ang daghang kabalaka. Sa katapusan sa sulat iyang gidugang ang mosunod:

'Dili ako ang angay basulon sa atubangan ni Kristo nga Ginoo tungod sa imong limbong. Gibilin ko kanimo ang bag-ong natigom nga panon sa Dios; itugyan nimo kini sa bisan kinsa nga imong gusto. Sa akong bahin, nagtuo ako nga si Euthymius angay nga mahimong pangulo—usa ka monghe nga bantog tungod sa iyang kinabuhi ug pagtudlo.'

Pagkahuman niya kini gisulat, wala niya gisultihan ang iyang mga disipulo bahin sa gisulat niya, apan pagkahuman niya pag-selyo sa sulat, mipili siya sa usa sa tulo ka magsoon, gisalig kaniya ang sulat, ug gipadala siya ngadto sa emperador. Paglabay sa mubo nga panahon, gipadala niya pabalik sa monasteryo ang laing disipulo nga ginganlan og Theodotus, uban ang pasangil nga mubisita sa mga igsoon ug motan-aw sa kahimtang sa monasteryo. Siya mismo nagpabilin uban sa usa ka tinun-an nga ginganlan og Anthony; kauban siya, mibiyahe si Athanasius paingon sa Cyprus, diin, pagkahuman sa pagbisita sa usa ka monasteryo nga nailhan nga 'Monasteryo sa mga Balaan', nangayo siya sa abbot nga tugutan sila nga magpuyo sa disyerto nga labing duol sa maong monasteryo. Pagkabaton niya sa iyang gipangayo, misugod siya sa pagpuyo sa hilom alang sa Dios, nga nagpanginabuhi pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot, sa pagkopya og mga libro, sama sa iyang nabuhat kaniadto. Sa dihang ang igsoon nga gipadala uban sa sulat paingon sa Constantinople mipasa niini sa kamot sa emperador, ang emperador, sa pagdawat niini, nalipay kaayo. Apan sa pag-abli ug pagbasa sa sulat, siya nabug-atan sa kasubo, sa usa ka bahin tungod sa iyang kaugalingong sala sa atubangan sa Dios, ug sa pikas bahin tungod kay ang Banal nga si Atanasio mibiya sa monasteryo ug mitago, nga wala mailhi ang iyang nahimutangan. Ug ang igsoon, sa pagkahibalo sa sulod sa sulat, misugod sa paghilak ug pag-aga, nga nagasubo nga nawala ang iyang amahan. Ang Emperador dayon misulat pabalik sa monasteryo, nga nagsugo kang Euthymius nga magdumala niini pansamantala. Sa samang higayon, ang Emperador nagpaluwas og mando sa

[4825] Aduna'y detalyadong hagiograpiya ni San Atanasio nga nailhan sa Griyego; ang iyang kinabuhi gipresentar usab sa taas nga teksto sa dakong Menaia-Chetia.

[4826] Roman II 957–963.

tanang yuta sa iyang gingharian aron pangitaon si Banal nga Athanasius. Kining imperyal nga dekreto nakaabot sa isla sa Cyprus ug hapit na ipatuman. Apan ang maalamon nga tigulang, sa pagkahibalo niini, dali dayon siyang mikuha og usa ka disipulo ug mibiyahe paingon sa baybayon; didto, pinaagi sa Balaang pag-atiman, nakasugat siya og usa ka barko, misakay niini, ug, gitabangan sa paborableng hangin, dali ra siyang nakaabot sa pikas baybayon. Ang maalamon nga tigulang nabulag kung asa paingon. Giplano niya nga moadto sa mga balaang dapit sa Herusalem, apan ang agianan didto dili matabok tungod sa paglusob sa mga Muslim. Dili pud niya gusto nga moadto , padulong sa Gresya, kay nahadlok siya nga pangitaon siya sa emperador. Busa, wala siya kahibalo asa paingon. Sa pag-abot sa gabii, ang respetadong amahan misugod sa pag-ampo, nangayo sa tambag ug giya sa Dios. Ug tan-awa, nakadawat siya og usa ka balaang pahibalo ug sugo nga mobalik sa Bukid Athos, sa iyang monasteryo, kay pinaagi sa iyang mga paningkamot kini madala sa hingpit nga katapusan, sa gawas ug sulod, ug daghan ang maluwas pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Pagdawat niya niining pahibalo gikan sa Dios, gisulti kini sa Reverendo nga Amahan kang Anthony, ug dayon sila milarga, mibalik sa ilang daang puloy-anan pinaagi sa yuta. Tungod sa taas nga pagbiyahe nga milungtad og daghang adlaw, nasakitan ug nabuswak ang mga tiil ni Anthony. Grabe kaayo ang pagsunog niini, ug dili na gyud siya makalakaw. Unya, ang Balaang Amahan nangolekta og hilamon nga nagtubo sa duol, gipisil kini sa iyang kamot, gipahid sa tiil sa iyang disipulo, gitabonan kini og dahon sa kahoy, ug gibilang kini sa iyang kaugalingong bandana; unya gikuptan niya sa kamot ang masakiton, gitindog siya, ug si Anthony dayon misinggit:

'himaya kanimo, Kristo among Dios, kay gipahupay nimo ang akong kasakit!'

Nagpadayon siya sa iyang paglakaw sama sa una, nga naayo na ang iyang mga bitiis. Ang giingon nga Igsoon Theodotus, nga gisugo sa reverendo nga amahan aron bisitahan ang mga igsoon, miabot sa monasteryo ug nakit-an nga ang tanan nalibog tungod sa pagkawala sa amahan, ug gilumos sa kasubo ang iyang kasingkasing niini. Tungod kay dili niya ikaya ang pagkawala sa iyang amahan, mibyahe siya paingon sa Cyprus, nangita kaniya bisan asa. Samtang naa siya sa Attalia[4827] , pinaagi sa Balaang providensya, nakit-an niya kini sa dalan; sa pagtan-aw nila sa usag usa, dako kaayo ang ilang kalipay. Ang iyang amahan, pagkadungog sa kagubot sa mga igsoon sa monasteryo, nakita nga ang iyang kalipay nahimong kasubo. Gidali niya nga gipabalik si Theodotus sa Lavra aron ipahibalo sa mga igsoon ang iyang pag-abot, samtang siya mismo miadto sa monasteryo sa Lampidia aron mag-ampo. Didto, sa dihang nakakita siya og usa ka igsoon nga nawala ang hunahuna ug nag-aw-aw, gibutang ni Athanasius ang iyang kamot kaniya ug giayo siya. Human siya nagtudlo didto sa mubo nga panahon, mibyahe siya paingon sa Athos ug nakaabot sa iyang monasteryo. Sa dihang nakita siya sa mga igsoon, nagtuo sila nga ang adlaw mismo ilang gitan-aw ug, sa ilang kalipay, misinggit sila:

'himaya kanimo, O Dios!'

Miadto ang tanan, ang uban mihungop sa iyang mga kamot, ang uban sa iyang mga tiil, ug ang uban sa iyang mga panapton. Human niini, ang reverendong amahan usab ang nangulo sa monasteryo, sama sa kaniadto, alang sa pagtukod niini.

Sa paglabay sa panahon, nahimong gikinahanglan nga personal nga moadto ang reverendong amahan sa emperador aron atimanon ang mga butang nga may kalabotan sa monasteryo. Busa mibiyahe siya ug nakaabot sa Constantinople. Pagkahibalo niini, ang emperador nalipay ug naulaw: nalipay kay gusto niya nga makita ang Reverendo nga Amahan, ug naulaw kay kinahanglan siyang motungha sa atubangan niya nga nagsul-ob sa iyang imperyal nga bisti; busa, gidawat niya siya dili isip usa ka emperador, kondili isip usa sa mga ordinaryo ug yano nga tawo. Gikuptan niya sa tuo nga kamot ug gihalokan kini, gidala niya siya sa sulod nga mga kwarto sa iyang palasyo, ug samtang naglingkod silang duha, nag-istorya sila nga malumo, uban sa mga luha sa kalipay.

'Nasayud ako, Amahan,' miingon ang emperador, 'nga ako ang hinungdan sa tanan nimong paningkamot ug kasubo, tungod kay wala nako tagda ang kahadlok sa Dios ug napakyas ko sa pagtuman sa akong saad. Apan akoa kong hangyo—paghulat kanako samtang nagpaabut ka sa akong paghinulsol, sa dihang hatagan ko sa Dios og higayon nga "matuman ang akong mga saad kaniya".'

Samtang nagpadayon, gihangyo siya sa Pari nga mahigugma sa Dios, matinud-anon, mapainubsanon, maloloy-on ug mapinanggaon; ug, sa paghinumdom kaniya sa umaabot nga ganti sa walay katapusang kinabuhi, gitudloan siya sa tanang maayong buhat nga angay sa usa ka Kristohanong emperador. Nagpabilin ang Reverendo

[4827] Attalia – usa ka siyudad sa Pamphylia, usa ka makitid nga baybayon sa Asia Minor tali sa Lycia ug Cilicia.

sa Constantinople sulod sa daghang adlaw, kanunay nga nakig-istorya sa maayong pagkahigala sa emperador. Sa iyang pagbiya, gihatagan sa emperador ang monasteryo sa tanan nga ilang gikinahanglan. Unya nagpagawas siya og usa ka dekreto nga nagmando nga ang monasteryo makadawat og duha ka gatus ug upat ka pulo ug upat ka zlatniks matag tuig gikan sa isla sa Lemnos. Mibalik ang Reverendo sa mga igsoon uban sa mahinatagon nga grasya sa emperador.

Samtang malampuson nga nag-alagad ug nag-iya-iya ang Balaang Amahan sa daghang mga igsoon sa dalan padulong sa kaluwasan, ang yawa—ang kaaway sa tanang maayo—nibangon batok kaniya sa tibuok niyang kusog ug nag-andam sa pakiggubat batok niining maisugong manlaban ni Kristo. Nahibal-an kini sa usa sa mga tigulang nga asketiko, nga sa dihang nahulog sa usa ka trance, nakakita og usa ka demonyong hukbo nga nagpadulong sa Bukid Athos; sa unahan sa maong hukbo nagtindog ang usa ka kumander, sama sa kapitan sa usa ka libong ka sundalo – makalilisang ug makapahadlok, nagpakita og dakong gahum. Gibahin niya ang maong hukbo: gipadala niya ang usa ka gatos ka demonyo aron libuton ang tibuok bukid ug dakpon ang mga monghe, samtang siya mismo, uban sa siyam ka gatos, mibiyahe uban sa makalilisang nga kasuko paingon sa Lavra ni Athanasius. Sa wala pa ipadayag kaniya kining panan-awon, naigo siya sa mosunod nga sakit. Samtang, sumala sa iyang batasan, nagpaningkamot siya uban sa ubang mga trabahante sa pantalan sa , kalit nga nahulog ang usa ka dakong kahoy sa iyang mga tiil ug nabali ang iyang mga lutahan ug bukong-bukong, hinungdan nga ang santo naghigda sa iyang higdaanan sa masakiton sulod sa tulo ka tuig. Apan, bisan pa sa iyang pagkasakit, wala siya magtinguha nga magpabilin nga walay buhat, kundili nagsulat siya og mga libro, ug nahuman ang Paterikon sulod sa kap-atan ka adlaw. Ug samtang naghigda didto, nakig-away siya batok sa dili makita nga kaaway ug, sa iyang pagdaug batok kaniya, napugngan niya ang mga limbong niini. Unya ang kaaway, nga napakyas sa Lavra, miadto ug gipukaw ang mga tigulang, yano nga monghe nga nagpuyo sa ubang monasteryo sa Banal nga Bukid ug nagkinabuhi sama sa usa ka eremita; gipahimutang niya kanila ang mosunod nga mga hunahuna nga supak bahin sa mga lihok sa Balaang Tawo:

'Ngano man nga si Athanasius nagbuhat og kapintas sa balaang bukid ug nagbalewala sa karaang mga balaod? Nagtukod siya og mahal nga mga bilding, naghimo og bag-ong mga pantalan, naghukay og bag-ong mga tipunan sa tubig, namalit og mga baka, nagtanum sa mga uma, nagtanum og mga ubasan—sa mubo nga pagkasulti, gihimo niya ang bukid nga usa ka kalibutanong puloy-anan.'

Pagkahuman sa ilang panagsabot, mibyahe kining mga tigulang paingon sa Constantinople aron makigkita kang Emperador Juan, ang manunod kang Nikephoros nga namatay na[4828] ; nagpasipala sila kang Athanasius, ug nangayo sila sa emperador nga ipahawa siya sa Bukid Athos. Pinaagi sa usa ka sugo, gipatawag sa Emperador si Athanasius, nga niadto nakabawi na gikan sa iyang sakit; sa dihang nakita siya ug nabantayan ang grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya, ang Emperador, imbis nga masuko sa asketiko, nabati ang paghigugma kaniya; Nahigugma siya pag-ayo sa amahan nga giinspirar sa Dios, gipasidunggan siya, ug gipanalanginan siya og daghang pabor nga hari. Gipalig-on usab niya ang miaging sugo nga gipagawas ni Emperador Nikiforos, nga nagmando nga bayran sa monasteryo ang buhis nga duha ka gatus ug kwarenta'y upat ka zlatniks gikan sa isla sa Limnos, ug gibalik si Athanasius uban sa mga dungog. Unya kining mga karaang tigulang nga yano ang hunahuna, napuno sa kaulaw, naghinulsol sa ilang mga binuang ug, miduol sa halangdon, nangayo sa iyang pasaylo. Ang kaaway, ang yawa, napahiya usab ug, nagdilaab sa mas dako pang kasuko, mibangil pag-usab sa Lavra sa Balaang Amahan uban sa iyang legyon. Kining paglusob gisaksihan sa matarong nga tigulang nga si Tomas, nga adunay putli nga espirituhanong mga mata. Pagkahuman sa pag-ampo sa ikatulong oras, na-trance siya ug nakita niya nga ang tanang kabukiran ug bungtod, mga kahoy ug sanga-sanga puno sa gagmayng Etiyopiyano nga nasuko ug nagdilaab sa pagdumot, nag-awhag sa usag usa sa gubat ug pakig-away, nga kusog ug mabangis ang pag-ingon:

'Hangtud kanus-a nato kini pag-antus, akong mga higala? Ngano man nga dili nato gisi-gisi sa atong mga ngipon kadtong nanimuyo dinhi? Ngano man nga dili nato sila papahawa dayon dinhi? Ug hangtud kanus-a nato pasagdan ang ilang pangulo, ang atong kaaway? Dili ba ninyo makita nga iyang gipahawa kita dinhi ug gikuha ang atong mga yuta?!'

Samtang nag-istorya pa sila, mitungha ang Kagalang-galang Athanasius gikan sa iyang selda. Pagkakita kaniya sa mga Etiopyan, nangurog sila ug nalibog. Apan siya miduol kanila, nagpangigo, nagpamasa, ug

[4828] Si Juan Tzimiskes 969–976.

nagpahawa kanila; wala siya mihunong sa pagpangigo kanila hangtud napalayas na niya silang tanan gikan sa Lavra. Sa dihang gisaysay sa tigulang nga si Tomas ang panan-awon sa Banal nga Amahan, dali dayon siyang mibangon aron mag-ampo ug, uban sa mga luha, naghangyo sa Dios nga panalipdan ang Iyang panon gikan sa mga pangil sa kaaway. Ug sa tinuod, pinaagi sa iyang pag-ampo, gipukan ug gipahawa sa Banal nga Amahan ang mga dili makita nga mananap sama sa paggamit og puthaw nga tungkod. Ang mga ulahi, bisan pa nga nilayas, nibalik gihapon hinay-hinay ug wala mihunong sa pagpukaw sa kasuko pinaagi sa ilang mga limbong. Sa usa ka monghe, gipahimutang nila ang ingon nga kasuko batok sa Balaang Amahan nga dili na gani niya siya gusto tan-awon; ug, sa impluwensya sa mga demonyo, mitubo ang ingon nga dautang buot sa sulod niya nga misulay pa gani siya og pagpatay. Pagkahuman niyang giandam ug gipahasa ang iyang espada, nangita siya og angay nga kahigayunan aron patyon ang Balaang Amahan. Usa ka gabii, samtang natulog ang tanan ug nagbantay sa pag-ampo ang Reverendo nga Amahan sa iyang selda, miduol ang mamamatay sa selda sa santo nga nagpakaaron-ingnon nga adunay dakong butang nga isulti kaniya; sa samang higayon, nagkupot siya og gipahilas nga espada; mituktok siya nga walay kahadlok sa pultahan, miingon:

'Panalangini ako, Amahan!'

Ug ang iyang tingog mao ang tingog ni Jacob, apan ang iyang mga kamot mao ang mga kamot ni Esau[4829] . Ang reverendo nga amahan, bisan pa, matarong sama ni Abel, wala masayud nga si Cain nagtindog sa gawas, nagtawag kaniya paingon sa kamatayon[4830] — nangutana siya gikan sa sulod sa iyang selda:

'Kinsa ka?'

Ug iyang giablihan gamay ang pultahan.

Ang mamamatay, bisan pa, natukso sa tingog sa amahan, nahugno sa kahadlok ug nangurog sa yuta. Ang Dios, nga nagpanalipod sa Iyang matinud-anong sulugoon, mipahamtang sa mamamatay og kalit nga kahadlok: nangluya ang iyang mga kamot, nahulog ang iyang espada sa yuta, ug siya mismo natagak sa tiilan sa amahan, nagkalat sa yuta sama sa patay. Sa pagkakita niini, nabigla ug nahadlok ang reverendo, ug gitindog niya ang lalaki gikan sa yuta. Sa diha-diha nga nakabawi ang lalaki sa iyang kaugalingon, miingon siya sa iyang amahan sa mabinantukong tingog:

'Tintalawa-a ako, Amahan, ang imong mananapat! Pasayloa ang dautang tuyo nga akong gipangandoy batok kanimo, ug pasayloa ang pagkadautan sa akong kasingkasing!'

Pagkasiga niya sa kandila ug pagkakita sa espada sa yuta, nga hait sama sa labaha, nasabtan ni Athanasius ang plano sa monghe:

'Anak,' ingon niya, 'ngano man nga gisugat nimo ko ani nga espada murag usa ko ka tulisan?! Apan undang na sa paghilak, hilom, itago kini, ayaw isulti bisan kinsa unsay nahitabo, ug duola ko—ahalukan tika; ug hinaut nga pasayloon ka sa Diyos sa imong kalapasan!'

Mao kana ka dako sa pagkamaayo sa reverendong amahan! Sukad niadto, gipakita niya ang dakong gugma alang niadtong igsoon. Apan kining ulahi, nga kanunay naghinumdom sa iyang sala ug nakakita sa pagkamaayo ug gugma sa amahan kaniya, naghilak nga walay hunong ug wala niya matago ang nahitabo, nag-angkon sa iyang sala ug nagdayeg sa pagkamaayo sa reverendong amahan. Namatay siya uban sa labing matinud-anong paghinulsol, ug ang reverendo naghilak alang kaniya sama sa walay lain. Ug usa pa ka igsoon, nga nagdumot sa amahan sama sa gibuhat sa una, nangita og higayon aron patyon siya gikan sa mga buhi sa yuta. Apan tungod kay wala siya kahibalo unsaon kini pagbuhat, mihimo siya og demonyong salamangka ug mga orasyon; human siya makahimo og daghang makamatay nga orasyon ug anting-anting batok sa iyang amahan, sa iyang katingala, hingpit siyang napakyas. Sa dihang nagkahigayun, nangutana siya sa usa ka igsoon:

'Makapatay ba ang salamangka sa usa ka tawo?'

Mitubag ang igsoon nga walay anting-anting o salamangka nga makadaot sa usa ka matinud-anong tawo nga nagkinabuhi sa matarong nga paagi. Pagkadungog niini, gisumpa sa salamangkero ang iyang kaugalingon sa iyang konsensya. Sa dihang nahibaloan niya unya nga napasaylo sa iyang amahan ang igsoon nga nagtinguha sa pagpatay kaniya, nabigla siya sa pagkawalay dautang buot niini, nabati siya og lawom nga pagkahilakip, nahadlok siya sa Dios, ug miduol sa amahan, mihulog sa iyang tiilan, nag-angkon sa iyang sala uban sa dakong paghilak ug

[4829] Sa ato pa, ang maong monghe nagpakaaron-ingnon. Ikomparar sa Genesis 27:21–23.
[4830] Ikumpara sa Genesis 4:8.

nangayo og pasaylo, nga iyang nadawat gikan sa mapinasayloong amahan. Mao kana ang pagtratar ni Banal nga Athanasius sa mga nakasala kaniya. Tungod niini, gipadayeg siya sa Dios sa tanang dapit. Daghang mga igsoon gikan sa lain-laing nasud ang nagtigom sa iyang kawan, dili lamang gikan sa Gresya, kondili usab gikan sa Italya, gikan sa karaang Roma mismo, gikan sa Calabria[4831] , Amalfi[4832] , Iberia[4833] , ug—dili lamang gikan sa kasagarang katawhan, kondili usab gikan sa mga adunahan ug sa mga maharlika. Bisan pa gani ang mga abá sa daghang monasteryo, pagkahuman nila biyaan ang ilang pagdumala, miadto aron ipailalom ang ilang kaugalingon sa giya sa Banal nga Tawo. Dili lang mga abá, apan usab ang mga obispo, pagkahuman nila biyaan ang ilang mga diyosesis ug mga kawan, misulod sa kawan sa balaang amahan ug gusto nga mahimong iyang mga kawan. Apil kanila si Nicolas, ang bantugan sa mga patriyarka—nga nailhan usab nga Chariton—si Andres Chrysopolite, ug si Akakios, nga misidlak sulod sa daghang katuigan tungod sa iyang pagka-asketiko. Sa samang paagi, ang mga asketiko nga tigulang na sa dili matabok nga mga disyerto, nga miabot—pinaagi sa Balaang probidensya—sa Amahan, nagpuyo sa iyang monasteryo, nga nagtinguha nga mapadasig sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi. Apil sa mga ulahi mao ang Banal nga si Nikiforos, nga nagpuyo og kinabuhi sa pagka-asketiko kauban ni Santo Fantinus sa kabukiran sa Calabria. Nakadawat sila og usa ka balaan nga panan-awon nga nagsugo kang Fantinus nga moadto sa Thessaloniki, ug kang Nikiforos sa Bukid Athos ngadto kang Banal nga si Athanasius, diin siya nagpuyo sulod sa taas nga panahon sa wala pa siya namatay ug gilubong didto. Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang gikuha ang iyang mga relikya ug gibalhin sa lain nga lugar, usa ka bukal sa labing humot nga tubig—nga lahi sa bisan unsang baho sa kalibutan—ang misabwag gikan sa iyang uga nga mga bukog. Ang ingon nga mga balaan nga amahan gipadala sa Dios aron sila mapailalom sa paggiya sa Balaan nga Amahan Athanasius, diin klaro kaayo nga makita kung unsa ka labaw nga pagka-matood sa Dios ang iyang kinabuhi kumpara sa uban. Sama sa pag-ila sa gamot pinaagi sa mga sanga niini ug sa kahoy pinaagi sa bunga niini, ingon usab ang usa ka maalamon nga magtutudlo mailhan sa iyang mga malampusong tinun-an, ug ang usa ka maayong magbalantay mailhan sa iyang maayong mga karnero. Apan karon, human sa mubo nga paghinumdom sa mga milagro ni Athanasius, panahon na aron tapuson kini nga salaysay bahin kaniya. Ang Dios, nga nagpasidunggan sa Iyang mga balaan pinaagi sa mga milagro, wala magkuha sa gasa sa paghimo og milagro niining dakong alagad sa Dios. Una sa tanan, hisgutan nato ang iyang panglantaw sa unahan.

Sa usa ka higayon, miabot ang grabeng katugnaw. Gitawag sa Reverendo nga Amahan ang usa sa iyang mga nobis, nga ginganlan og Theodore, ug miingon kaniya:

'Igsoon, kuhaa ang pagkaon ug padali ngadto sa Caesarea (ingon sa pagtawag sa usa ka dapit sa Bukid Athos). Sa diha nga maglakaw ka paingon sa dagat, sa diha nga moabot ka sa atubangan sa Trochal, makasugat ka ug tulo ka lalaki nga gikapoy sa katugnaw ug kagutom ug hapit na mamatay, usa kanila usa ka monghe. Hatagi sila og pan aron mabalik ang ilang kusog ug mapainit sila, ug dad-a sila dinhi."

Sa pagbiyahe ni Theodore, iyang nasuta nga tinuod gayud ang tanan sumala sa propetikanhong gisulti sa amahan, ug nangahibulong ang tanan sa panglantaw sa balaan. Sa usa ka higayon, nasinati sa Reverendo nga Amahan nga kinahanglan, alang sa mga buluhaton sa monasteryo, nga molarga paingon sa usa ka isla uban sa pipila sa mga kaigsuonan. Apan, sa pagtugot sa Dios, ang dili makita nga kaaway, nga gustong malumos ang Amahan ug ang mga kaigsuonan, nagpukaw og makalilisang nga hangin, bagyo ug unos, ug nakabaliktad sa barko sa kalawom sa dagat, nga diha-diha dayon nalunod silang tanan sa tubig. Apan ang tuo nga kamot sa Dios, nga nagdali sa pagluwas sa Iyang alagad gikan sa kalisdanan, gibalik ang barko sa iyang unang kahimtang niadtong takna, gipakalma ang bagyo, ug nakita sa santo nga naglingkod siya sa ulahi sa barko, nagtawag sa mga igsoon paingon kaniya. Gidala sila sa tubig paingon sa barko sama sa pagdala sa tubig sa palad sa kamot. Gikuha sila sa reverendo nga amahan gikan sa tubig, usa-usa, ug natigom silang tanan nga buhi. Si Pedro lang nga taga-Chipre ang wala; sa dihang wala siya makita, napuno sa kabalaka ang kasingkasing sa amahan ug misinggit siya sa kusog:

'Anak nakong si Pedro! Aso ka?'

[4831] Calabria – usa ka mababaw nga peninsula nga nag-unat gikan sa Taranto paingon sa Cape Japygus. Sa Gitnang Panahon, gigamit sa mga manunulat sa Byzantine ang ngalan nga 'Calabria' sa kasadpang peninsula sa Habagatang Italya, nga kaniadto nailhan nga Bruttia.
[4832] Amalfi – usa ka lungsod sa baybayon sa Gulpo sa Salerno sa probinsya sa Salerno sa Italya; lagmit gitukod sa ika-4 nga siglo ni Constantine the Great.
[4833] Iberia – Espanya.

Ug samtang nagkagahak ang Amahan, misaka si Pedro gikan sa kalawoman ug gidala sa tubig paingon sa barko, diin gidawat siya sa mga bukton sa Ginoong Amahan. Busa ang Reverendo nga Amahan ug ang iyang mga igsoon naluwas sa pagkalunod; ug ang dautang kaaway dili lang wala malipay, apan mas nadismaya pa gayud. Gipahiya sa bulahang Amahan ang kaaway bisan asa, napildi siya ug napalayas. Gipalayas niya ang demonyo gikan sa monghe nga si Mateo, nga malupit nga gipanglutos sa usa ka hugaw nga espiritu. Pinaagi sa pag-ampo sa santo, gipalayas usab ang mga dili makita nga manlupig gikan sa uban nga nag-antos sa makaguba nga mga pag-antos. Ang reverendong amahan adunay usab gahum sa pagtambal ug, samtang nag-atiman sa mga masakiton, naghatag og katingalahang tabang sa daghan pinaagi sa iyang kaugalingong mga kamot. Gipatambal niya ang usa ka igsoon nga nag-antos sa ketus; gipabaskog usab niya pag-usab sa panglawas ang usa pa, nga naigo sa ulser. Gipang-ayo niya ang ikatulong lalaki, nga adunay kanser nga ulser, pinaagi sa paghimo sa tanda sa krus tulo ka beses ibabaw sa ulser gamit ang iyang kamot. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, iyang gipalayas ang usa ka panon sa tipaklong nga mibaba sa isla ug gikaon ang tanang tanom nga walay pasagdan. Sa usa ka higayon, samtang siya ug ang iyang mga kaigsuonan naglayag sa dagat, naubos ang tubig nga imnon, mao nga nangaluya sa kauwaw ang mga kaigsuonan; gisugo ni San Atanasius nga kuhaon ang tubig sa dagat ug, pagkahuman niya kini pagpanalangin, gihimo kini nga presko nga tubig, nga maoy gigamit sa mga kaigsuonan aron mapalong ang ilang kauwaw. Usa ka igsoon nga ginganlan og Gerasimus, samtang nag-atiman sa usa ka lig-on ug taas nga baging sa ubasan, gustong—tungod kay dako ang iyang pisikal nga kusog—kuhaon kini gikan sa yuta gamit ang iyang mga kamot. Human niya og guyod ang baging duha o tulo ka beses, wala gihapon niya kini makuha, ug grabe siya ang nasamdan sa maong proseso. Napikas ang iyang tiyan, nahulog ang iyang mga bituka, ug grabe kaayo ang iyang kasakit. Apan, pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa Banal nga Krus nga gihimo sa reverendo nga amahan, siya naayo. Kining maong Gerasim, nga nagtawag kang Dios isip iyang saksi, nagasaysay usab sa mosunod nga milagro:

'Sa dihang ako,' miingon si Gerasim, 'nagbuhat sa katungdanan sa pagbungkag sa mga tinapay, nakita nako nga kinahanglan ko moadto sa Amahan ug mangutana kaniya bahin sa usa ka butang. Nahitabo nga niadto siya ra ang nag-ampo sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles. Miadto ko sa simbahan ug, sa pagtan-aw nako sa bintana, nakita nako nga ang reverendong amahan nag-ampo, ug ang iyang nawong sama sa nagdilaab nga kalayo. Nahadlok kaayo ko ug misurong gamay. Pagkahuman sa paghulat og usa ka gutlo, mitan-aw ko pag-usab ug nakabantay ko nga ang iyang nawong, nga napalibotan sa murag kalayo, nagdan-ag sama sa nawong sa usa ka anghel. Tungod sa kahadlok, misinggit ko ug miingon:

'O Amahan!'

Siya, pagkakita nga nahadlok ko ug nasabtan ang hinungdan, gisugo ko nga dili isulti bisan kinsa ang akong nakita.

Gisulti ni Gerasim sa mga igsoon kini pagkahuman sa pagpanaw sa halangdon. Usa ka igsoon, nga gipadala sa abá sa usa ka misyon ngadto sa usa ka sekular nga baryo, nadani sa tentasyon sa kaaway ngadto sa makaral nga sala ug nakighilawas. Pagkahibalo niya pagkahuman sa kabug-aton sa iyang sala, nawad-an siya og paglaum sa iyang hunahuna, ug sa pagbalik niya sa monasteryo, mihulog siya sa tiilan sa santo uban sa mga luha ug hikak, nag-ikumpisal sa iyang sala ug kawad-on sa paglaum kaniya. Ang Ginoong Amahan, pagkahuman siya pagtudlo sa daghang mapuslanong pahimangno ug pagdani kaniya nga dili mawagtang ang paglaum sa gugma sa Dios alang sa katawhan, gisugo siya nga magpabilin uban sa mga igsoon sa iyang orihinal nga katungdanan. Samtang, usa sa mga tigulang, nga ginganlan og Pablo, pagkahibalo sa pagkahulog sa igsoon ug sa malumo nga kalooy sa amahan, nagreklamo batok sa duha: gipasaway niya ang igsoon tungod sa pagka-dili mahadlok sa pagbuhat og ingon ana ka dautan nga buhat, nga nakalapas sa panata sa k , nga pagkamakabalaan, samtang gisultihan ang Amahan sa iyang nawong nga dili matarong nga pasayloon ang ingon ana ka makasasala, apan kinahanglan pa siyang mag-antos sa daghang grabeng silot. Unya ang malumo nga Amahan, nga mitutok og hugot nga tan-aw sa nagreklamo, miingon:

'Pablo! Pag-amping sa imong gibuhat! Bantayi ang imong kaugalingon, imbis nga susihon nimo ang mga sala sa imong mga igsoon, kay nasulat: *"Ang nagtuo nga siya nagtindog, mag-amping nga dili siya mahulog"* (1 Cor. 10:12).'

Sukad niadto, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang dili makita nga manulay misugod sa pagtuslok sa kasingkasing ni Pablo og mga pana sa dautang hunahuna ug gisunog ang iyang unod sa kalayo sa kahakog sa unod;

ug si Pablo wala makapahulay sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, hingpit nga gisunog sa tinguha sa makasasalaon nga unod, hangtud nga nagsugod na gani siya sa pagkawalay paglaum sa iyang kaluwasan. Ug ang labing grabe sa tanan mao nga siya nahiya bisan sa pagpadayag sa iyang pakigbisog sa iyang espirituhanong amahan. Sa pagkahibalo niini pinaagi sa Espiritu, gitawag sa Reverendo nga Amahan si Pablo ngadto kaniya ug nakig-istorya kaniya sa pribado bahin sa pipila ka mga butang sa monastiko. Pinaagi sa ilang pakighinabi, hinay-hinay niyang gipanghimatuud si Pablo sa iyang makalaut nga pagbati. Unya si Pablo, nga mihulog sa tiilan sa amahan, nagsugid kaniya sa iyang kaguol ug nangayo og tabang. Ang reverendo, pagkahuman niyang gitudloan si Pablo nga dili hukman ang usa ka magsoon nga nakasala, gipabalik siya sa iyang mga katungdanan. Siya usa ka tig-atiman sa bodega. Alang sa iyang kaugalingon, mitindog siya sa pag-ampo ug mainitong nag-ampo sa Diyos alang kaniya uban sa mga luha, ug niining maong takna nakagawas si Pablo sa iyang pagbati. Nabati niya ang usa ka matang sa kabugnaw nga misulod sa iyang ulo ug midagan sa tibuok niyang lawas hangtod sa iyang mga tiil, ug pinaagi niini napalong ang maluoy nga paggubot sa unod sulod kaniya. Usa pa ka igsoon nga lalaki, nga ginganlan og Marcos, lumad sa Lampsacus, grabe kaayo ang pag-antos niya tungod sa parehas nga makasasalaon nga kahilakaw sa unod; miadto siya sa amahan, gisugid niya kaniya ang iyang kahilakaw ug nangayo og tabang pinaagi sa pag-ampo. Paglabay sa pipila ka adlaw, nakita niya sa damgo ang amahan, nga nangutana kaniya:

'Unsa na imong gibati, igsoon?'

'Nag-antos ko kaayo, Amahan,' matud niya.

'Higda sa imong nawong sa yuta,' miingon ang pari.

Sa dihang mihigda siya sa yuta, gitapakan siya sa amahan sa iyang hawak. Sa pag-alsa sa tiil gikan sa iyang hawak, nabati niya nga naayo na siya gikan sa iyang kahuyang ug sukad niadtong takna nakasinati na siya og kalinaw, nga wala na'y bisan unsang karning kagubot. Human sa mubo nga pagsaysay niining pipila sa daghang mga milagro nga gihimo sa atong bililhon nga amahan sa iyang kinabuhi, karon isaysay nato ang iyang pagpanaw.

Tungod kay, sama sa nahisgutan na, daghang mga igsoon ang nagtigom gikan sa nagkalain-laing dapit aron makita ang among Ginoong Amahan, kinahanglan nga palapdan ang simbahan aron masulod ang tibuok katiguman sa mga igsoon; busa gidugang sa mga bungbong sa simbahan ang mga portiko ug mga kilid nga kapilya. Samtang ang pagtukod sa usa sa mga kilid nga altar wala pa mahuman, nahitabo nga ang Amahan mismo kinahanglan mosaka didto aron susihon ang ginabuhat nga trabaho – sa wala pa siya molarga sa biyahe paingon sa Constantinople nga nagpaabut kaniya; nag-andam siya nga moadto sa Emperador alang sa mga butang nga may kalabotan sa monasteryo. Busa, una sa tanan, pagtawag niya sa mga igsoon, iyang gipresentar kanila ang usa ka sermon ni Balaan Theodore the Studite[4834] , nga gidugangan niya sa iyang kaugalingong mapuslanong mga pagdasig gikan sa iyang maanyag nga mga ngabil. Unya, pagbalik niya sa iyang selda, dugay siya nga nag-ampo. Pagkahuman niini, migawas siya sa iyang selda nga nagsul-ob og manto, ug sa iyang ulo ang balaan nga kowol sa iyang bulahan nga amahan Michael Malein, nga iyang naandan nga isul-ob lamang sa dagkong pista ug sa pagdawat sa Balaang Misteryo ni Kristo: ug niadtong adlawa nagselebrar gyud siya og pista ug ang iyang nawong misidlak sama sa usa ka Anghel sa Dios. Pagkahuman, gidala niya ang unom ka magsoon ug miapod-apod sila sa

---

[4834] Si San Teodoro nga Studita misulod sa kinabuhi sa monghe sa sayo pa niyang edad, sa sinugdan nagtrabaho ubos sa giya sa iyang tiyo, si San Plato (gisaulog kaniadtong Abril 5), usa ka tigdepensa sa pagsimba sa mga ikon sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Sunod, si San Teodoro nahimong abá sa Monasteryo sa Studion sa Constantinople; ubos sa iyang pagpangulo, ang monasteryo nakaabot sa walay sama nga kahitas-an. Gipahawa si San Teodoro gikan sa Constantinople sa duha ka higayon tungod sa iyang pagpanaway kang Emperador Constantine Porphyrogenitus, nga ilegal nga nagbulag sa iyang asawa nga si Maria ug gipagrabe pa ang iyang sala pinaagi sa ilegal nga pagminyo kang Theodota. Pagbalik niya gikan sa exilio sa Studion Monastery, sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga balaang imahe, si San Teodoro, nga wala magtagad sa mga hulga sa mga iconoclasta, hayag nga nangulo sa mga prusisyon uban sa krus. Gipadala siya ni Emperador Leo nga Armenyo sa prisohan, diin siya gipabilin sa basa ug makasip-on nga mga selda, ug kanunay siyang gibugbog. Sa pagdumala ni Michael nga Tatanga, gipagawas si San Teodoro gikan sa prisohan, apan wala madugay siya namatay tungod sa kakapoy nga nadala sa iyang pagkabilanggo. Namatay siya sa edad nga 67 niadtong Nobyembre 11, 826 (ang petsa diin gisaulog ang iyang handumanan). Sa takna sa kamatayon ni San Teodoro, nakakita ang Banal nga si Hilarion sa Dalmatia og daghang mga anghel nga nag-anaog gikan sa langit ug nakadungog siya og tingog: 'Tan-awa, ang kalag ni Teodoro, ang abá sa Studion, misaka nga mananaog paingon sa langit, ug ang langitnong mga puwersa miabot aron sa pagsugat niini.' – Si San Teodoro mibiya og daghang mga sinulat sa porma sa mga sermon, mga proklamasyon, mga sulat, mga kanon, mga stichera, mga epigramo ug mga biyograpiya. Ang labing komprehensibo nga edisyon sa mga sinulat ni San Teodoro sa pinulongang Ruso gihimo sa editoryal nga lupon sa journal *Christian Reading* isip suplemento sa maong journal para sa tuig 1907 ug sa mga mosunod nga tuig.

trabaho. Sa dihang naa na sila sa tumoy sa tukuran , pinaagi sa dili masabtan nga paagi sa probidensya sa Dios, nahugno ang tumoy sa katapusang andana, hinungdan nga nahulog silang tanan ug natabonan sa yuta ug mga bato. Lima kanila ang dayon mipahawa sa ilang espiritu ngadto sa Dios, samtang ang amahan ug usa ka magtutukod nga kauban niya, nga ginganlan og Daniel, nagpabilin nga buhi sa taliwala sa mga bato. Unya nadungog sa tanan ang tingog sa balaan nga amahan, nga nagasinggit sulod sa tulo ka oras o labaw pa:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako! Himaya kanimo, O Dios!'

Ang mga igsoon nga nakalingkawas, nga nagahilak ug nagasinggit, gipikas ang mga bato ug yuta gamit ang bisan unsang galamiton nga ilang makita, o bisan pa sa ilang mga kamot ug tiil. Gihukay nila ang amahan, nga namatay na sa Ginoo, nga ang iyang lawas wala'y kadaut; ang iyang tuo nga bitiis ra ang nasamdan. Duol kaniya ilang gikalot ang magtutukod nga si Daniel, nga buhi pa bisan pa grabe ang pilas, ug gidala silang duha gikan didto. Mao kana ang pagpanaw sa atong kagalang-galang nga Amahan Athanasius, nga tingali makita sa uban nga dili dungog, kay wala siya namatay sa iyang higdaanan sa masakiton, apan *'bililhon sa panan-aw sa Ginoo ang kamatayon sa Iyang mga balaan!'* (Salmo 115:6) Kay kining tawo sa Dios, ang iyang kamatayon—nga iyang nahibaloan pag-ayo—nahimong paagi aron siya makadawat sa korona sa martir. Sa dihang nakita na niya kini sa espiritu, iyang gipahibalo kini daan sa iyang labing suod nga disipulo, si Antonio:

'Ako'g hangyo,' ingon niya, 'nga ikaw na ang moadto sa Constantinople alang sa mga panginahanglan sa monasteryo. Kung buot sa Dios, dili na nako makita ang arangkon sa kalibutan.'

Pagkahuman sa iyang pagpanaw[4835] , ang halangdong monghe wala mailubong sulod sa tulo ka adlaw, hangtod nga ang mga amahan gikan sa tanang monasteryo sa Banal nga Bukid nagtigom ug nag-andam og lubong uban ang bug-os nga dungog para kaniya. Ang iyang balaan nga lawas wala magkalot, wala hubag o nangitom, ug ang iyang nawong mura'g buhing tawo nga natulog; wala usab'y kasagarang baho sa bangkay. Naghilak og mapait ang tanan alang kaniya. Ug samtang ginakanta ang mga himno sa lubong ibabaw niya, midagayday ang dugo, supak sa balaod sa kinaiyahan, gikan sa samad sa iyang bitiis. Kinsa bay nakakita nga modagayday ang dugo gikan sa samad sa usa ka bangkay nga tulo na ka adlaw nga patay? Sa pagkakita niini, ang pipila sa mga halangdong tigulang nagtigom niining dugo sa mga tuwalya ug gihaplas kini sa ilang mga kaugalingon, ingon usa ka dakong balaan nga relikya alang sa panalangin. Busa, ingon niini gilubong ang halangdong lawas sa balaang amahan. Sa bahin sa mga lawas sa lima ka magsoon, nga nakaplagan taliwala sa mga nahugno nga bato, kini gipahimutang sa dungganong lubnganan sa sayo pa. Si Daniel, bisan grabe ang samad, nagpabilin nga buhi sulod sa pipila ka adlaw ug, uban sa usa ka paghuyop, gisaysay ang panan-awon nga iyang naangkon sa gabii sa wala pa ang pagpanaw sa Reverendo nga Amahan:

'Nakita nako,' matud ni Daniel, 'nga daw usa ka masidlakong sugo ang mitungha gikan sa emperador, nga nagtawag sa Amahan paingon kaniya. Ug sa tinuod, ang Amahan, pagkahuman mobiya sa monasteryo uban sa unom ka mga igsoon—nga ako usa kanila—misunod sa sugo. Busa, sa dihang nakaabot kami sa labing matahum nga palasyo sa hari ug miduol sa pultahan, ang Reverendo nga Amahan ug lima ka magsoon misulod sa kwarto sa hari, samtang ako gibyaan sa gawas ug naghilak sa kapait. Gikan sa sulod, nadungog nako ang usa ka tawo nga nagsulti kanako:

'Walay pulos ang imong paghilak, tawo – dili ka makasulod sulod gawas kon tugotan ka sa amahan nga imong kauban.'

Pagkadungog niana, mas gipakusog pa nako ang paghilak ug gitawag nako ang akong amahan sa mapangayoong tingog. Paglabay sa mubo nga panahon, migawas ang akong amahan, gikuptan ko sa tuo nga kamot ug gidala ko sa palasyo, ug akoa nakadawat sa pribilehiyo nga makakita sa hari ug mouko sa atubangan niya.

Sa niining mga pulong, gisumite ni Daniel ang iyang espiritu sa kamot sa Dios.

Hinumdumi usab nato ang pipila sa mga milagro ni San Atanasius nga nahitabo pagkahuman sa iyang kamatayon. Si San Antonio nga nahisgutan na, usa ka kanunay nga disipulo sa Balaan, nahitabo nga naa siya sa rehiyon sa Gagra uban sa pipila ka mga igsoon alang sa mga buluhaton sa monastiko. Samtang nagbiyahe didto, sa pagkahapon nakasugat sila og usa ka magbalantay sa karnero nga nag-atiman sa iyang mga karnero, nga adunay bugtong anak nga lalaki nga gikagat sa usa ka mabangis nga hayop ug hapit na mamatay. Ang amahan naghilak sa

[4835] Gisundan kini niadtong 1000–1001

kasubo alang sa iyang anak. Pagkita niya sa mga monghe nga naglibot-libot nga naglabay, iyang gihangyo sila nga mohunong sa iyang balay ug, sa pagpakita sa iyang pagkamahigalaon, iyang gitanyag kanila ang bisan unsang pagkaon nga naa niya – pan ug gatas. Natingala ang mga monghe sa iyang pagkamaayo, nga wala niya biyai ang iyang pagkamahigalaon bisan pa sa iyang dakong kasubo, ug nakig-amgo sila sa iyang kasakit. Sa taliwala sa mga monghe, adunay usa ka igsoon nga ginganlan og Simeon, nga nagdala og usa ka panapton nga gibabad sa dugo sa respetadong amahan. Gigamit ni Simeon kini nga panapton aron itapot sa samad sa bata, ug ang bata dayon natulog og lawom hangtod sa kaadlawon. Nagpabilin usab ang mga monghe didto sa gabii. Sa buntag, namata ang bata nga himsog, naayo na ang iyang samad, ug nangayo og pagkaon. Unya gidayeg nila ang Dios. Sa lain nga higayon, sa dihang usa sa mga igsoon gisugo pag-usab sa usa ka buluhaton sa monasteryo, misulod siya sa balay sa usa k , usa ka debotong Kristohanon, diin usa ka babaye ang naghigda sa iyang higdaanan sa sakit, nga dugay na nga nag-antos sa pagdugo. Ang tanang lalaki sa panimalay nagmasubo alang kaniya. Pagkahibalo sa hinungdan sa ilang kasubo, miingon ang monghe:

'Aduna koy dugo ni San Atanasius sa usa ka panapton; kon buot ninyo, ilubong nato ang panapton nga natala sa dugo sa tubig, pig-onon nato kini, ug pasagdi nga imnon sa masakiton nga babaye kana nga tubig, ug siya mamaayo.'

Ang masakiton nga babaye, pagkadungog sa mga pulong sa monghe, misugod sa pagpakisayud kaniya nga puno sa luha nga buhata dayon ang iyang gisugyot. Unya ang monghe, pagkahuman niyang giandam ang tubig nga adunay dugo sa santo, gihatag kini kaniya. Ang babaye, sa pagdawat sa tubig, miingon:

'Santo Athanasius, tabangi ako!'

Ug iyang gisimsim tanan. Pagkahuman niini, mihunong ang iyang pagdugo, ug nabalik ang iyang panglawas. Sa lain nga higayon, gipadala sa barko ang mga monghe nga sila Simeon ug George aron buhaton ang pipila ka mga katungdanan sa monghe. Milarga sila paingon sa pantalan sa Pevki, diin ilang nakaplagan ang usa ka magwawaan sa barko nga nag-antos sa kamatayon, nga wala mag-istorya sulod sa walo ka adlaw, gipangahilak sa iyang mga higala, ug wala nay paglaum nga makabawi – gibutangan nila siya og tuwalya nga natapakan sa dugo sa santo. Ang masakiton nga tagahimo sa barko dali dayon, sama sa pagmata gikan sa tulog, mitindog sa iyang mga tiil nga himsog. Daghang mga milagro usab ang nahitabo sa kabaong sa santo. Pananglitan: ang mga hugaw nga espiritu gipahawa gikan sa mga tawo, ug kadtong miabot uban sa pagtuo ug nagpahid sa lana gikan sa lampara nga nagdilaab sa iyang kabaong napaayo sa nagkalain-laing mga sakit. Hinumdumi usab nato ang mosunod nga hitabo nga nalambigit sa matinahuron nga monghe nga si Eustratius. Ang iyang sulod nga mga organo nasamdan sa dili masabtan nga paagi, busa ang iyang natural ug gikinahanglan nga ihi wala midaloy sama sa tubig, kondili sama sa dugo. Nag-antos siya niini nga sakit sulod sa pito ka tuig ug, bisan pa sa pagpakonsulta niya sa daghang doktor, wala sila makatabang kaniya. Human niya nga mibiya sa mga doktor, iyang gibutang ang iyang pagsalig sa Diyos, nag-ampo nga ang Kagalang-galang nga Amahan Athanasius mag-ampo alang kaniya. Sa diha nga mitagad siya niining mananambal nga naghatag og tambal, nakadawat siya og pag-ayo gikan kaniya sa mosunod nga paagi. – Sa usa ka damgo, daw naa siya sa usa ka panihapon ug nakita niya ang Banal nga Amahan nga naglingkod sa kasagarang lingkoranan sa abbot, nga adunay usa ka baso nga puno sa tubig ug usa ka pinggan nga puno sa ubas sa iyang atubangan. Gikuha sa Balaang Amahan ang pipila ka ubas, gibutang kini sa tubig, ug gihalad kini kang Eustratius aron imnon. Apan si Eustratius, nga nagtuo nga kini usa ka ordinaryong tambal (nga iyang gisalikway), misalikway sa pagdawat niini. Unya miingon ang Amahan kaniya:

'Ayaw kahadlok; imnon kini, ug mobalik ang imong panglawas.'

Dayon gidawat kini ni Eustratius ug giinom niya; namata siya gikan sa iyang damgo ug sukad niadto nabati niyang hingpit na siyang naayo sa iyang sakit.

Apan karon panahon na aron tapuson kini nga salaysay sa kinabuhi, mga buhat ug mga milagro sa Banal nga Tawo, nga gisumada base sa usa ka libro nga nagasaysay sa detalyado ang istorya niining balaan nga tawo.

Ang walay katapusang himaya ug dungog igahatag sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan ug nagpamatuod sa Iyang katingalahang kalooy ug gahum pinaagi kang Banal nga Athanasius, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 3:

Ang mga anghel nangahibulong sa imong kinabuhi sa unod, kay sa imong lawas misaka ka sa dili makita nga mga gingharian, O kanunay nga himayaon, ug imong gipukan ang mga puwersa sa demonyo; busa, Athanasius, ganti-an ka ni Cristo sa daghang mga gasa: tungod niini, O Amahan, ipangamuyo ang kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga tinuod nga manan-aw sa mga dili-mortal nga binuhat ug matinud-anong magpahayag sa kamatuoran, ang imong panon, O tawo sa Dios, nag-awhag kanimo: ayaw pagdili sa imong pag-ampo alang sa imong mga sulugoon, aron sila maluwas gikan sa mga kalamidad ug mga pagsulay, samtang sila nagatuaw kanimo: Malipayon ka, Amahan Athanasius.

19 Hulyo

6 Hulyo (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang balaang mga martir nga sila Isavra nga diakono, Innocent, Felix, Hermius, Basil ug Peregrine, nga taga-Atenas ug nag-antos alang sa ngalan ni Cristo sa kamot sa militar nga kumander nga si Tripontius sa siyudad sa Apollonia sa Macedonia, sa panahon sa paghari ni Emperador Numerian (283–284). Duha ka gobernador sa siyudad, sila Rufus ug Rufinus, giputol usab ang ilang mga ulo uban kanila.

Niining maong adlaw usab, nadiskubre ang balaang relikya ni Santa Juliana nga Birhen, Prinsesa sa Olshan.

Kumemorasyon sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Sisoes ang Dako

Gisaulog kaniadtong 6 sa Hulyo

Tungod kay gihigugma niya ang Dios sukad pagkabatan-on, gidawat sa Kagalang-galang Siso ang pabug-at sa Krus ug masigasig siyang misunod kang Kristo, nagpaningkamot sa mga disyerto sa Ehipto pinaagi sa asetikong pag-ayuno; nagkinabuhi siya sama sa mga anghel, nga napildi ang mga hugpong sa dili makita nga mga kaaway pinaagi sa pagpaubos ug pag-ampo. Ang lugar sa iyang mga asetikong paningkamot mao ang bukid sa disyerto diin nagpuyo ang Balaan nga si Anthony, ug gisubay mismo ni Balaan Siso ang kinabuhi ni Anthony. Tungod sa iyang pagpaubos ug kinaadman, nadawat niya ang grasya gikan sa Dios nga nabanhaw pa gani niya ang mga patay, sama sa makita sa *Paterikon*[4836] , diin ang mosunod ang gisaysay mahitungod kang Santo Siso.

Usa ka layko ang mibyahe paingon kang Abba Siso sa Bukid ni Anthony aron mangayo og panalangin, gidala ang iyang anak nga usa ka batang lalaki. Nahitabo nga sa dalan, nagkasakit ang bata ug namatay; apan ang iyang amahan wala maluya ang kasingkasing, ug uban sa pagtuo gidala ang patay nga bata ngadto sa tigulang. Pag-abot niya sa selda sa reverendo, mihulog siya sa iyang mga tiil, ug gihulog usab ang patay niyang anak sa mga tiil sa reverendo, mura'g ang batang lalaki nangayo kaniya og panalangin ug pag-ampo. Pagkahuman sa pag-ampo sa tigulang ug paghatag sa iyang panalangin, migawas ang laiko, gibyaan ang batang patay nga naghigda sa tiilan sa tigulang. Wala damha sa tigulang nga patay na ang bata, ug sa pagtuo nga nagpaabot pa kini og panalangin, miingon siya niini:

'Bangon, bata, ug palayo diri.'

Ug ang patay nga batang lalaki dali dayon nabanhaw ug misunod sa iyang amahan.

[4836] Ang Paterikon, o 'Libro sa mga Amahan', usa ka koleksyon nga naglangkob sa mubo nga mga salaysay sa kinabuhi sa mga asketiko o sa ilang moral nga mga pagtulon-an.

Unya ang lalaki, sa pagkakita nga buhi ang iyang anak, mibalik uban kaniya sa tigulang ug, samtang nagluhod, nagpasalamat kaniya. Ang tigulang, sa pagkahibalo nga gibanhaw niya ang patay, nasubo kaayo, kay dili niya gusto nga mailhan siya nga usa ka tigbuhat og milagro, ug gidili niya ang lalaki nga mosulti bahin sa nahitabo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Sa usa ka higayon nangutana ang mga igsoon niining amahan nga giinspirar sa Diyos:

'Kung ang usa ka igsoon mahulog sa sala, igo na ba ang usa ka tuig alang sa iyang paghinulsol?'

'Mapait kaayo kana nga gisulti,' tubag sa tigulang.

Unya miingon ang mga igsoon:

'Busa, kinahanglan ba nga maghinulsol ang nakasala sulod lang sa unom ka bulan?'

'Kataas kaayo na,' tubag sa tigulang.

'Tingali,' nangutana pag-usab ang mga igsoon, 'igo na ba ang kap-atan ka adlaw alang sa iyang paghinulsol?'

'Kataas kaayo na,' tubag sa tigulang pag-usab.

Unya miingon siya:

– Nagtuo ako sa kaluoy sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, ug kon ang usa ka tawo maghinulsol sa tibuok niyang kasingkasing, dawaton sa Dios ang iyang paghinulsol sulod sa tulo ka adlaw.

Usa ka igsoon nangutana pag-usab sa tigulang, miingon:

'Unsa akong buhaton, Amahan, kay nakasala man ko?'

'Usab-i ang imong mga agi, anak,' tubag sa tigulang, 'ug maluwas ka.'

'Apan pagkahuman nakausab ko, nahulog ko pag-usab,' tubag sa igsoon.

'Usab-i pag-usab ang imong mga dalan,' matod sa tigulang.

"Hangtud kanus-a," pangutana sa igsoon, "magpadayon kining siklo sa pagkahulog ug pagbangon?"

'Hangtud moabot ang katapusan nimo ug makit-an ka nga naa sa pagkamaayo o sa pagkadautan; busa, kinahanglan kanunay nga magpabilin sa paghinulsol, aron makit-an ka sa kamatayon nga naa sa maong kahimtang.'

Kining maalam nga amahan adunay usa ka disipulo nga ginganlan og Apollos. Pinaagi sa gahum sa kaalamon sa kaaway, kauban sa ubang mga tinguha ug tukso, nadani siya sa paghandum sa opisina sa pagka-pari. Sa iyang mga damgo, mitungha kaniya ang mga demonyo nga nagpakaaron-ingnon nga mga balaan nga amahan, nga nag-ordinar kaniya isip usa ka obispo. Pagmata niya gikan sa iyang tulog, misugod siya og hangyo sa tigulang nga tudloan siya nga moadto sa siyudad ngadto sa obispo aron maordinahan siya nga pari. Apan gidili siya sa tigulang nga buhaton kini ug, samtang nagtudlo kaniya, gipahimangnoan siya nga dili mangita og ranggo nga mas taas kaysa sa iyang kaugalingong dignidad. Nawad-an og gana tungod sa kanunay nga mga pahimangno ug pagtudlo sa tigulang, tinago nga nilayas si Apollos kaniya ug miadto nagpuyo sa iyang mga paryente sa Alexandria, aron, uban sa ilang tabang, mas paspas niyang makuha ang katungdanan sa presbiter.

Samtang naglakaw si Apollos sa dalan, nakasugat siya og demonyo nga porma sa usa ka tawo nga dili masukod ang gitas-on. Hubo ug itom kini, uban sa makalilisang nga nawong, baga nga ngabil, ug mga kuko nga puthaw. Bisan pa man nga sama kini sa usa ka hayop, mura kini'g lalaki ug babaye sa samang higayon. Nagpagawas og baho nga baho, ang demonyo nagpakita og ingon ana ka walay hiya sa atubangan ni Apollos nga imposible pa gani kini isaysay sa sinulat. Gihulbot sa demonyo ang iyang kaugalingon sa liog ni Apollos, giyakap siya sa iyang mga bukton ug gisungayan siya balik-balik. Giprotektahan ni Apollos ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ug naningkamot nga makagawas gikan sa pagkupot sa demonyo. Apan miingon ang demonyo kaniya:

'Ngano man nga nagpalagyo ka kanako? Hibaloa nga ako ang imoha, ug gihigugma tika, kay gituman nimo ang akong mga tinguha. Mao nga miadto ako kanimo, aron kauban tika hangtud matuman nako ang tanan nimong tinguha.'

Tungod kay dili na niya ikaya ang baho ug kawalay hiya sa demonyo, gitutok ni Apollos ang iyang mga mata sa langit ug misinggit sa kusog nga tingog:

'O Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa akong amahan nga si Siso, tabangi ako ug luwasa ako gikan niining salot!'

Ug unya ang demonyo, pagkahuman nga mibulag og gamay gikan kaniya, nahimong usa ka matahum nga hubo nga babaye ug miingon kaniya:

'Halika ug tup-a ang imong tinguha, kay dako kaayo ang imong paglipay kanako pinaagi sa mga hunahuna sa imong kasingkasing.'

'Gusto unta tika himoong pari ug obispo,' ingon sa demonyo pagkahuman, 'apan ang mga pag-ampo ni Siso, kana nga tigulang nga mahiligon sa kalipay, nagpahawa kanako gikan kanimo.'

Sa paglitok niini nga mga pulong, nahimong dili makita ang demonyo.

Gikupot sa dakong kahadlok, mibalik si Apollos sa tigulang ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, gisugid kaniya ang tanan nga nahitabo ug nangayo og pasaylo. Gisultihan usab niya ang mga igsoon mahitungod sa mga pag-antos nga iyang naagian tungod sa limbong sa yawa ug kung giunsa siya pagtabang sa mga pag-ampo sa halangdong Amahan Sisoes.

Tinuod gayud, gamhanan ang iyang pag-ampo sa pagpahawa sa mga demonyo. Gipahawa usab niini ang hugaw nga espiritu nga nagpahirap sa lain nga disipulo ni Amahan Sisoes, nga ginganlan og Abraham. Nakatakas ang tanang dautang espiritu gikan kaniya, kay wala silay kaisog nga moduol niining maisugon ug dili mapildi nga mananakop ni Kristo.

Ang Banal nga si Sisoes nagpuyo sa kamingawan sulod sa sisenta ka tuig. Sa dihang hapit na siya mamatay (ug niadto kuyog niya ang iyang mga igsoon), misidlak ang iyang nawong sama sa kahayag, ug miingon siya sa iyang mga igsoon:

'Tan-awa, miabot na si Abba Anthony.'

Unya, pagkahuman sa mubo nga pahulay, miingon siya pag-usab:

'Tan-awa, miabot na ang panagkatigum sa mga propeta.'

Ug usab siya misidlak pa gayud ug miingon:

'Tan-awa, miabot na ang panagkatigum sa mga Apostoles.'

Ug ang iyang nawong misidlak og doble, ug nakig-istorya siya sa mga dili makita nga mga tawo.

Ang mga igsoon nangaliya kaniya, nga nagaingon:

– Amahan, sultihi kami: kinsa ang imong ka-istorya?

Ug miingon siya kanila:

– 'Mao kini ang mga anghel nga miabot aron dad-on ko, apan nag-ampo ko kanila nga pasagdan ko nila sa mubo nga panahon, aron makapanamastamas ko.'

'Wala kay kinahanglan nga maghinulsol, Amahan,' miingon ang mga igsoon kaniya.

Niini mitubag ang tigulang:

'Sa tinuod, wala ko kahibalo kung nakasugod na ba ko sa paghinulsol.'

Apan ang tanang igsoon nakahibalo nga siya hingpit sa pagkamatinud-anon. Pagkahuman niini, mas misidlak pa siya, ug ang iyang nawong nahimong sama sa adlaw, ug nahadlok ang tanan niini. Unya miingon ang tigulang:

'Tan-awa, moabot na ang Ginoo; tan-awa kamo tanan. Nagaingon siya: "Dad-a kanako ang pinili nga sudlanan gikan sa kamingawan!"'

Sa niining mga pulong, gihatag sa Banal nga Siso ang iyang espiritu sa Ginoo[4837] . Niadtong takna, mitungha ang usa ka kilat ug napuno ang simbahan sa usa ka tam-is nga humot.

Pagkahuman nga gidala ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta ngadto sa ingon ka bulahan nga katapusan, ang Banal nga Si Siso misulod sa kinabuhi nga walay katapusan. Ug karon nagpuyo siya uban ni Kristo ug naglipay sa pagtan-aw Kaniya, kauban ang mga balaan nga nawong nga iyang nakita sa takna sa iyang kamatayon.

Pinaagi sa mga pag-ampo sa atong bililhon nga amahan Siso, hinaut nga kita usab mahimong takus niining kalipay pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[4837] Ang kamatayon sa Banal nga Sisoes ang Dako nahitabo mga tuig 429.

Troparion, Tono 1:

O eremita, anghel sa unod, ug manalagsaon, among Diosnon nga Amahan Sisoes, pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo nakadawat ka sa langitnong mga gasa; ginapang-ayo nimo ang mga masakiton ug ang mga kalag sa mga nagduol kanimo uban sa pagtuo. himaya sa Kaniya nga naghatag kanimo og kusog; himaya sa Kaniya nga nagkorona kanimo; himaya sa Kaniya nga nagbuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman sa imong paningkamot, nakita ka nga sama sa usa ka anghel dinhi sa yuta, O Balaan, nga kanunay naghayag sa hunahuna sa mga matinud-anon pinaagi sa mga langitnong timaan: busa, pinaagi sa pagtuo, gipasidunggan ka namo, Sisoes.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir nga Birhen nga si Lucia, kauban nila Rixa ug uban pa.

Gisaulog niadtong 6 sa Hulyo

Ang Balaang Martir nga si Lucia lumad sa Sicily[4838] , gikan sa rehiyon sa Cappadocia[4839] . Gidakop siya sa vikari nga si Rix[4840] , nga gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, apan misalikway siya ug gipadayag ang iyang lig-on nga tinguha nga magpabilin nga sulugoon ni Kristo. Naantig ang bikari sa iyang pagkamapisan, gipagawas niya siya ug ang iyang mga sulugoon, gihatagan siya og laing puy-anan, ug gitugotan siya nga magpokus sa pag-ampo sa hilom nga lugar. Sa usa ka higayon, samtang siya nag-andam sa pag-adto sa gubat, gihangyo niya siya nga mag-ampo sa Diyos alang kaniya, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo mibalik siya gikan sa gubat nga mananaog. Paglabay sa baynte ka tuig, si Santa Lucia misugod sa pagpangayo sa bikari nga tugutan siya nga moadto sa Campania aron didto siya makasinati og pagkamartir alang kang Kristo. Apan dili niya gusto nga biyaan siyang mag-inusara, busa gibyaan niya ang iyang gingharian, kabtangan, asawa ug mga anak, ug miapil siya kaniya sa pagbiyahe. Pag-abot nila sa Campania, nadakpan sila sa nagdumala nga gobernador niadtong panahona, si[4841] , ug sumala sa iyang sugo, giputol ang ilang mga ulo. Kauban nila, si ug uban pang balaang martir gipasakitan, mao sila: Anthony, Lucian, Isidore, Dion, Dior, Cutonius, Aronos, Papicus ug Saturn[4842] , ug sa taliwala niining mga pag-antos, ang mosunod namatay:[4843] .

Ang pagkamartir ni San Cointus.

Gisaulog sa ika-6 sa Hulyo

[4838] Ang Balaang Martir nga si Lucia giila dinhi nga taga-Sicilia tungod sa kalibog sa lain nga Lucia, nga ang pista gisaulog sa ika-13 sa Disyembre. Ang salaysay bahin kaniya sa kalendaryo ni Emperador Basil nagsugod ingon niini: 'Si Lucia, ang martir ni Kristo, lahi siya sa taga-Sicilia nga si Lucia' ug uban pa.

[4839] Walay ingon nga rehiyon sa Sicily. Klaro nga ang rehiyon nga gitumong dinhi mao ang Cappadocia imbis nga Campania, nga nahimutang sa Peninsulang Apennine sa habagatan-kasadpan sa Samnium, sa baybayon sa Dagat Tyrrhenian, taliwala sa Latium ug Lucania.

[4840] Sumala sa Mga Buhat sa mga Santo, siya mao ang barbarong hari nga si Avcey. Sa mga Griyegong prologo, sama sa atong Slavonic nga bersyon, gitawag siya nga Rix, gikan sa Latin nga pulong *nga *rex* (*hari). Gituohan nga ang komon nga pulong nga *rex* nabag-o ngadto sa tinuod nga ngalan nga Rix.

[4841] Kini mao si Aelius Dionysius, ang prefekto sa siyudad sa Roma. Ang lugar sa pagkamartir ni Santa Lucia ug ni Rix mao ang siyudad sa Roma, sumala sa gisaysay sa Mga Buhat sa mga Santo.

[4842] Ang Mga Buhat sa mga Santo nagngalan sa mosunod nga mga balaang martir, nga giputol ang ulo pagkahuman nila Luccia ug Rix: Anthony, Irenaeus, Theodore, Dionysius, Apollonius, Apomius, Pronicus, Koteus, Orion, Papicus, Saturus, Victor ug siyam ka martir nga walay ngalan; busa, gawas kang Luccia ug Rix, 21 tanan ang namartir. Bisan pa, ang Synaxarion ni Nicodemus naglista og 15 ka indibidwal nga nag-antos uban ni Luccia, gawas kang Rix.

[4843] Kining mga balaang martir nag-antos atol sa paghari ni Diocletian niadtong tuig 301.

Kini nga balaang martir natawo sa Phrygia[4844] ug didto gitun-an ang Kristohanong pagkamatinud-anon. Sa ulahi, pag-abot niya sa Neolida[4845] , nagbahin siya og limos sa mga kabus ug nag-ayo sa mga gihuptan sa hugaw nga espiritu. Gipugos siya sa gobernador sa probinsya nga si Rufus sa paghalad sa mga diyos-diyosan, apan dali ra siyang nahugno sa pagkabuang, ug giayo siya sa santo. Tungod niini, gihatagan siya ni Rufus og mga gasa ug gipahawa uban sa dungog. Sa ulahi, samtang nagbiyahe siya sa dalan paingon sa Pergamum[4846] , gidakop si Santo Coint sa mga pagano gikan sa siyudad sa Kim[4847] , nga nagpahamtang kaniya og pagpanakit; apan sa maong higayon kalit nga mihampak ang usa ka linog, hinungdan nga nangaguba ang mga templo sa pagano ug natumba sa yuta ang mga dios-diosan. Mihunong ang mga nagpahirap sa ilang pagpanakit, gibilanggo ang santo, ug gibyaan siya sa maong kahimtang. Paglabay sa mubo nga panahon, usa ka si Clearchus, ang bag-ong gitudlo nga gobernador sa siyudad, miabot sa Kymi ug gisugo nga dakpon si Santo Coint ug durugon ang iyang mga bukog sa bitiis; apan nakabawi ang santo, nabuhi pa siya sulod sa napulo ka tuig pagkahuman, ug pagkahuman sa pagbuhat og daghang mga milagro, mibyahe siya paingon sa Ginoo[4848] .

Ang pag-antos sa mga balaan nga martir Marina, Martha, Avdifax, Avvakum, Kirik, Valentine nga presbiter, Asterius ug daghan pa

Gisaulog kada 6 sa Hulyo

Sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador Claudius[4849] , usa ka tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan, dato ug Kristohanon sa pagtuo, nga ginganlan og Marin, miabot gikan sa Persia paingon sa Roma uban sa iyang asawa nga si Martha, ug sa iyang duha ka anak nga lalaki, sila Audifax ug Habakkuk, aron pasidunggan ang mga lubnganan sa Balaang mga Apostoles[4850] ug sa ubang mga santo. Samtang naa sa Roma, nagsugod sila sa pagbisita sa mga Kristohanon nga gipang-alotan ug sa paglubong sa mga lawas sa mga gipatay tungod sa ilang pagtuo kang Kristo. Pagkahuman nila makatawid sa Suba sa Tiber[4851] , didto nila nakaplagan sa lain nga lungsod ang balaang martir nga si Cyriacus, nga nakabilanggo ug nakasinati na og daghang pag-antos alang kang Kristo. Pag-abot nila kaniya, mipanaug sila sa iyang tiilan ug nangayo nga ipangamuyo sila sa Ginoo; dayon nagsugod sila sa pag-alagad kaniya ug sa uban pang mga priso ni Cristo nga kauban niya, gigamit nila ang ilang kaugalingong mga butang, gihugas ang ilang mga tiil ug nagwisik sa ilang kaugalingon sa maong tubig. Sa pag-alagad nila sa mga santo sa ingon ani nga paagi, nagpabilin sila didto sulod sa walo ka adlaw.

Niadtong panahona, gisugo ni Emperador Claudius nga ang tanan nga makit-an nga sakop sa Kristohanong pagtuo patyon nga walay paglitis. Sa dili pa niini, 260 ka Kristohanon ang naaresto; pinaagi sa hudisyal nga dekreto sa emperador, gisilotan sila sa paghukay sa yuta, ug ang ilang bilanggoan nahimutang sa gawas sa siyudad sa , sa daplin sa dalan nga nailhan nga Salarian Way[4852] , diin naghimo og mga palayok. Gisugo sa Emperador ang mga sundalo nga patyon silang tanan nga mga Kristohanon sa pampublikong pasundayag gamit ang pana, ug sunogon ang ilang mga lawas. Sa dihang nahibaloan kini ni Marin ug Martha, kauban ang ilang mga anak nga lalaki, masubo kaayo sila ug mibyahe sila kauban si San Juan nga Presbiteryo paingon sa lugar sa pagpatay sa balaan nga mga martir, gipanguha nila sa tinago gikan sa kalayo ang kadaghanan sa ilang mga lawas nga ilang

---

[4844] Ang Phrygia mao ang ngalan sa usa ka probinsya sa Roma sa Asia Minor. Nag-utlanan kini sa Bithynia sa amihanan, Galatia ug Lycaonia sa sidlakan, Pisidia ug Caria sa habagatan, ug Lydia ug Mysia sa kasadpan.

[4845] Neolida, o mas tukma nga Aolida, mao ang ngalan nga gihatag sa rehiyon sa Asia Minor taliwala sa Ionia ug Mysia, nga nag-utlanan sa Lydia sa sidlakan.

[4846] Ang siyudad sa Pergamon nahimutang duol sa baybayon sa Dagat Aegean sa Suba Caicus sa amihanan-kasadpan nga probinsya sa Mysia sa Asia Minor.

[4847] Ang siyudad sa Cima nahimutang sa baybayon sa amihanang bahin sa probinsya sa Lydia sa Asia Minor.

[4848] Ang balaang martir nga si Coint nag-antos atol sa paghari ni Emperador Aurelian (270–275), ug siya namatay nga malinawon mga tuig 283.

[4849] Kini, siyempre, nagtumong kang Emperador Claudius II, nga naghari sa Roma gikan sa 268 hangtod 284.

[4850] Sa Roma, ang Balaang mga Apostoles nga sila Pedro ug Pablo namatay isip mga martir ug gilubong didto.

[4851] Ang Tiber usa sa labing hinungdanong suba sa sentral nga Italya; sa baybayon niini, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa dagat, nahimutang ang karaang kapital sa Imperyong Romano, ang siyudad sa Roma.

[4852] Ang Dalan Salarian nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa siyudad sa Roma ug padulong sa amihanang Italya.

makaya, giputos kini sa limpyo nga lino ug gilubong sa usa ka langob[4853] , nga nahimutang sa daplin sa Dalan Salarian sa bakilid sa usa ka bukid nga gitawag og Kekumer. Kauban sa mga lawas sa niining mga balaang martir, ilang gilubong usab ang lawas sa usa ka tribuno imperyal nga ginganlan og Blasta[4854] , nga napatay alang kang Kristo, ug nagpabilin didto sulod sa daghang adlaw, kauban si presbiter Juan, nga gigugol ang ilang panahon sa pagpuasa ug pag-ampo. Pagkahibalo niini, gisugo ni Emperador Claudius nga pangitaon si Marinus ug ang iyang mga kauban, apan wala sila makaplagan kay nagtago sila.

Pagbalik gikan sa maong langob ug pag-abot sa bilanggoan diin gibilanggo ang balaang martir nga si Cirilo, wala nila siya makita didto, kay sa gabii sa wala pa sila moabot, gipatay siya sa espada ug gilabay sa Suba sa Tiber. Pagkahibalo nila kung asa gilabay ang lawas sa santo, naghulat sila hangtod sa gabii, ug sa pag-abot sa kangitngit, mibiyahe sila aron pangitaon kini; pagkaplag nila niini, ilang gilubong kini sa usa ka langob, sa lubnganan ni Pontian[4855] .

Sa dihang mibaktas sila pag-usab sa daplin sa Tiber, sa kangitngit sa gabii nga wala pa masidlak, nakadungog sila og mga tingog nga nag-awit gikan sa taas nga kwarto sa usa sa mga balay. Kini mao ang mga Kristohanon nga nagtigom uban ni Obispo Callistus ug nagselebrar sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, naghimaya sa Dios. Pagkadungog nila sa mga tingog sa mga Kristohanong nag-awit, napuno sa dakong kalipay si Marin ug ang iyang mga kauban, ug sa pagduol nila sa pultahan sa balay, misugod sila og kusog nga pagkatok; apan ang mga Kristohanon sa sulod misalikway sa pag-abli sa pultahan kanila, kay nahadlok sila nga basin atakehon sila sa mga pagano. Unya si San Callistus, ang obispo, mituyok ngadto sa mga kauban niya, miingon:

'Pagpakaisog; ayaw kahadlok. Si Kristo nagatuktok sa atong pultahan. Ablihan nato Siya, kay nagatawag Siya kanato aron buhaton kini.'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, ang obispo mismo ang miadto ug mibukas sa pultahan. Sa dihang nakita ni Marin, Martha, ug sa ilang duha ka anak nga lalaki ang obispo, mihulog sila sa iyang mga tiil, nangayo sa iyang panalangin. Nalipay ang obispo ug ang tanang mga Kristohanon sa ilang pagtan-aw kanila; gidala sila sa silid sa taas, gidawat sila uban sa gugma, ug dayon nagsugod sila og pag-ampo uban kanila. Si Marin, uban sa iyang asawa ug mga anak nga lalaki, nagpabilin sa maong lugar sulod sa duha ka bulan, nagpanago sa adlaw ug nagtigom alang sa pag-ampo sa gabii.

Niadtong panahona, gisugo ni Emperador Claudius nga dad-on sa palasyo, nga nahimutang duol sa publikong teatro, ang usa ka respetadong tigulang nga presbiterio nga ginganlan og Valentine—nga nadakpan tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo ug gipusil sa bug-at nga mga kadena—aron atubangon ang paglitis sa iyang atubangan ug ipangutana. Miingon siya kaniya:

'Ngano man nga, samtang nagpuyo ka taliwala sa among katawhan, dili ka mag-uyon kanamo? Nakadungog na ko og igo bahin sa inyong mga pagtulon-an nga Kristiyano, ug natingala ko nga ikaw, nga usa ka tawo nga maalamon, nadani sa walay sulod nga mga sugilanon sa inyong pagtuo?'

[4853] Ang pulong nga 'cave' dinhi nagtumong sa mga Romanong ilawom nga sementeryo nga nailhan nga mga catacomb. Kini mga koridor nga gikutkot ilawom sa yuta, diin sa mga bungbong gipahimutang ang mga nisqa; ang mga lawas sa mga namatay gibutang didto nga walay kabaong, pagkahuman gisirad-an ang mga nisqa gamit ang mga bato ug gitabonan sa mga marmol nga slab. Aron masiga ang mga koridor, gibitay ang mga lampara sa kilid sa mga nipa ug gibutangan og lungag ang mga bungbong, nga nagsilbi usab sa pagpa-sulod sa hangin. Dinhi, sa mga panahon sa pagpanlupig, gilubong sa mga gipanglutos nga Kristohanon ang mga balaang martir ug nagtigom aron sa pagsaulog sa mga adlaw nga nagahinumdom kanila. Nagtigom usab sila dinhi aron sa pagdumala sa mga banal nga serbisyo ug, labi na gayud, aron sa pagsaulog sa Sakramento sa Eukaristiya, diin ang mga marmol nga bato ibabaw sa mga lubnganan sa mga balaang martir nagsilbing mga halaran.

[4854] Ang termino nga 'tribune' sa sinugdanan nagtumong sa mga lider sa mga tribo, o seksyon, sa populasyon sa Roma; sa ulahi, bisan pa, kini nagpasabot sa mga nagkupot sa lain-laing pampublikong opisina, labi na sa mga kumander sa yunit militar, nga nag-okupar og posisyon taliwala sa atong modernong kolonel ug kumander sa kompanya. Ang balaang martir nga si Vlast nga gihisgutan dinhi usa ka ingon nga kumander. Gitawag siya nga 'Imperyal' tingali tungod kay sakop siya sa gitawag nga Praetorian Guard, nga obligado nga mosilbi mismo sa Emperador.

[4855] Ang 'tumul sa langob' dinhi tingali nagtumong sa usa ka kwarto sa mga katakomba. Kasagaran, ginapanglubong sa mga Romano ang mga patay sulod sa bungbong sa ilawom sa yuta nga mga koridor, apan ang mga adunahan—sama sa gihunahuna nato, ang Pontian nga gihisgutan dinhi—usahay mag-andam ug laing mga kwarto, nga gilain gikan sa mga agianan, nga tibuok ug kasagaran lapad kaayo, diin gilubong ang tanang miyembro sa pamilya. Ang mga adunahan nga nakabalhin sa Kristiyanismo kasagaran, sa panahon sa pagpanlupig, maglubong sa mga lawas sa mga balaang martir nga nag-antos alang kang Kristo sa niining mga lubnganan sa pamilya, nga giisip nila nga dakong dungog ug panalangin alang sa ilang kaugalingon.

'Kung inyong nahibaloan ang gasa sa Dios, nga mao ang atong pagtuo,' tubag sa bulahan nga presbiterio nga si Valentine, 'ikaw mismo malipayong modawat sa atong pagtuo, ug ang imong katawhan mosalikway sa mga bakak nga dios ug s sa mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo, ug mosugid sa Usa ka Labawng Gagahong Dios nga Amahan ug kang Jesu-Cristo, Ang Iyang Anak, ang Magbubuhat sa tanan nga naglungtad, nga nagmugna sa kalangitan, sa yuta, sa dagat, ug sa tanan nga naa niini.

Pagkahuman niini, usa sa mga nagbarug uban sa emperador, usa ka opisyal sa pagpapatuman sa balaod, misulti sa kusog ngadto sa balaan nga presbiter:

'Ug unsa man imong hunahunaon bahin sa mga diyos nga Dii[4856] ug Mercury[4857] ?'

'Wala koy lain hunahuna,' matod ni San Valentin, 'gawas nga sila mga walay pulos ug daotan nga mga tawo nga gigugol ang ilang kinabuhi sa pagkadaotan, bisyo ug kalipay. Apan kon isulti nimo kanako ang ilang gigikanan ug ang ilang mga binuhatan, makita nimo sa imong kaugalingon kung unsa sila ka-daotan.'

Pagkahuman niining mga pulong sa santo, ang tigbantay sa balaod misinggit sa kusog:

'Ginasupak niining tawoha ang mga dios ug ang mga magmamando sa Imperyo Romano!'

Si Emperador Claudius, nga mapailubon nga nakapaminaw niining panag-istorya, miingon unya kang Valentine:

'Kung si Kristo mao ang Dios, nganong dili nimo isulti kanako ang tibuok kamatuoran bahin Kaniya?'

Niini, mitubag ang balaan nga presbiterio sa Emperador:

'O Hari! Paminawa ako, ug maluwas ang imong kalag, mapalapdan ang imong gingharian, ug mawagtang ang imong mga kaaway. Magdaug ka batok sa tanan ug malingaw sa usa ka panag-iya nga panandalian dinhi, ug usa ka walay katapusang gingharian sa umaabot nga kinabuhi. Buhata lang kini: maghinulsol sa dugo sa mga balaan nga imong gibubo, motuo kang Kristo, ug dawata ang balaan nga bunyag.

Pagkadungog niini nga mga pulong, miingon si Claudius sa mga anaa:

'Paminawa, mga lungsuranon sa Roma ug tanang katawhan, unsang matarong nga pagtulon-an ang gipahayag niining tawo kanato.'

Apan ang usa ka governor[4858] nga ginganlan og Calpurnius, mitubag sa kusog nga tingog:

'O Hari, ginapalipat ka niining walay sulod nga pagtulon-an niining tawoha. Hukmi ninyo sa inyong kaugalingon kung husto ba nga biyaan nato ang mga dios nga gitulon-an nato nga simbahon sukad pagkabata.'

Pagkahuman sa paglitok sa prefect niining mga pulong, naantig ang kasingkasing sa emperador, ug iyang gihatag si San Valentin, ang presbiter, kang Calpurnius, nga nag-ingon kaniya uban sa kasubo:

'Paminawa siya nga mapailubon, ug kon mapamatud-an nga walay basehan ang iyang gitudlo, atimana siya sumala sa balaod nga gigamit sa paghukom sa mga nangawat og balaan nga butang; apan kon imong makita nga matarong ug tinuod ang iyang tambag, ngano man nga dili nato siya paminawon?'

Si Eparco Calpurnius, pagdawat niya kang San Valentin, gisalig niya siya sa usa sa mga pangunang dignitaryo nga kaniadto ilawom sa iyang awtoridad, usa ka tawo nga ginganlan og Asterius, nga bantog sa iyang kinaadman, ug miingon kaniya:

[4856] Si Dee o Zeus, nga nailhan usab nga Jupiter, sumala sa mitolohiyang Griyego, mao ang anak sa pinakabata nga Titan, si Saturn—nga unang naghari sa isla sa Crete ug sa ulahi nag-angkon sa paghari sa tibuok kalibutan—ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Rhea. Si Saturn adunay daghang mga anak nga lalaki ug babaye kang Rhea, apan gilunok niya sila pagkahuman sa ilang pagkahimugso, tungod kay ang iyang inahan, si Gaia, nagpanagna nga siya mapukan gikan sa trono sa iyang kaugalingong mga anak. Sa tanan nga mga anak ni Saturn, si Zeus ra ang naluwas ni Rhea gikan niini nga kapalaran, ug sa ulahi, iyang gipukan si Saturn. Si Zeus girespeto sa mga Griyego ug Romano isip amahan sa mga dios ug tawo, usa ka gamhanan ug makahadlok nga magmamando sa kalangitan ug sa tibuok uniberso, nga nagpadala og dalugdog ug kilat paingon sa yuta, ug siya ang ilang pangunang diyos. Ang mga mitolohiyang Griyego nag-ingon nga siya adunay mga karniyal nga relasyon sa daghang gagmay nga diyosa ug bisan sa mga mortal nga babaye, ug giakusahan siya, sama sa ubang mga diyos ug diyosa, sa nagkalain-laing mga pagbati ug bisyo sa tawo.

[4857] Si Mercury, nga nailhan usab nga si Hermes, anak ni Jupiter ug sa iyang igsoon nga si Hera; giila siya sa mga Griyego ug Romano isip mensahero sa mga dios, ang tigpatuman sa kabubut-on ni Zeus, ang tunga-tunga tali sa mga dios ug mga mortal, ang dios sa kahusayan sa pagsulti, ug usab ang dios sa nagkalain-laing mga nadiskubre, imbensyon, ug kahanas, ang diyos sa industriya ug kalakalan, nga giingong magdala lang og bahandi kung kauban ang limbong, panikas ug bisan pagpangawat – busa si Hermes mao ang patron sa pagpangawat ug panikas, nga mouyon sa tanang matang sa bakak ug panumpa sa bakak.

[4858] Sa Imperyong Greko-Romano, ang termino nga 'eparch' nagtumong sa mga gobernador sa probinsya, bisan pa man usahay gigamit usab ang maong titulo sa mga magistrado sa siyudad.

'Kung mapakombinse nimo kining tawo pinaagi sa imong mga pulong nga mouyon siya kanato, ireport nako ang imong kinaadman sa Emperador, ug mahimong amigo siya kanimo.'

Pagkahuman niini, gidala ni Asterius ang presbiterong Valentine uban kaniya ug gidala siya sa iyang balay. Sa dihang misulod si Santo Valentine sa balay ni Asterius, mituhop siya aron mag-ampo ug nag-ampo siya ingon niini:

'Umari kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug pahulay' (Mateo 11:28). Ibalik kining balay kanimo ug hatagi kini og kahayag human sa kangitngit; ipahibalo kini kanimo—O Dios *'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug pahulay*' (Mat. 11:28), balika kining panimalay kanimo ug hatagi og kahayag human sa kangitngit; aron mailhan ka niini – ang Dios ug ang Cristo sa pagkahiusa sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa balaan sa pag-ampo, si Asterius, nga nakadungog sa iyang mga pulong, miingon kaniya:

'Natingala ko nga gitawag nimo ang imong Kristo nga kahayag.'

'Tinuod gayud,' tubag ni San Valentin, 'ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga natawo gikan sa Espiritu Santo ug sa Labing Balaan nga Birhen Maria, mao ang tinuod nga kahayag nga naghatag kahayag sa matag tawo nga moabot sa kalibutan (Juan 1:9).'

'Kung Siya naghatag og kahayag sa matag tawo,' tubag ni Asterius, 'nan sulayan ko karon dayon kung tinuod ang imong giingon. Aduna koy anak nga babaye nga nabuta sa dili pa siya duha ka tuig ang edad, ug kung, sa ngalan sa imong Kristo, ibalik nimo ang iyang panan-aw, buhaton nako bisan unsa ang imong sugo.'

'Dad-a siya kanako,' miingon ang balaan nga presbiter.

Nidali si Asterius ug gidala ang batang babaye nga buta. Unya si San Valentin, nga nagtanghag sa iyang mga kamot ug nagtutok sa langit, nag-ampo sa dugay nga panahon uban sa mga luha, ug dayon gibutang ang iyang kamot sa mga mata sa batang babaye nga buta ug miingon:

'Ginoong Hesukristo! Hatagi og kahayag ang imong alagad, kay Ikaw mao ang tinuod nga kahayag.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nakabawi dayon sa iyang panan-aw ang dalaga. Sa pagkakita niini, mihulog si Asterius ug ang iyang asawa sa tiilan sa santo ug miingon:

'Gina-ampo namo kanimo, buhata kami sumala sa imong gusto, aron kami mahimong mga alagad ni Kristo ug maluwas ang among mga kalag.'

'Buhata kini,' tubag ni San Valentín, 'sumala sa akong sugo kaninyo. Kung motuo kamo kang Kristo sa tibuok ninyong kasingkasing, laglaga ang tanang diyos-diyosan sa inyong balay, magpuasa, pasayloa ang utang sa tanan ninyong mananagut, ug dawata ang balaan nga bunyag – unya maluwas kamo.'

Malipayon nga misugot si Asterius ug ang iyang asawa sa pagbuhat niini tanan, ug si San Valentín, human magsugo kanila og tulo ka adlaw nga pagpuasa, misugod sa pagtudlo kanila sa mga kamatuoran sa balaang pagtuo. Ug tungod kay daghan ang mga priso ilawom sa awtoridad ni Asterius, gipagawas niya silang tanan gikan sa ilang mga kadena ug gipahawa sila sa prisohan. Pagkahuman sa tulo ka adlaw nga pagpuasa, miabot ang Domingo, ug nabunyagan si Asterius kauban ang tibuok niyang panimalay—nga naglangkob sa 46 ka lalaki ug babaye—unya giimbitar niya si San Calisto, ang obispo, sa iyang balay ug nadawat niya ang panalangin.

Pagkadungog sa pagbunyag ni Asterius, ang bulahan nga si Marinus, ang iyang asawa nga si Martha, ug ang ilang mga anak nga lalaki nga sila Audifax ug Abbaqum miadto sa iyang balay uban sa dakong kalipay, nagpasalamat sa Dios, ug nagpabilin didto sulod sa katorse ka adlaw.

Samtang, ang emperador, pagkakahibalo nga si Asterius nabalhin sa pagtuo kang Kristo pinaagi sa pagtudlo sa presbiterong si Valentine ug nabunyagan uban sa tibuok niyang panimalay, dayon misugo sa mga sundalo nga dakpon siya ug ang tibuok niyang panimalay; ug ang mga sundalo, nga kalit lang miabot, gidakop nila ang tanan sa balay ni Asterius, uban ni San Marinus ang iyang asawa ug mga anak, ug gidala sila sa atubangan sa emperador. Gisuwayan niya nga si Presbiter Valentine, si Marinus, ang iyang asawa ug mga anak pagbulagon gikan sa uban, samtang gipadala niya si Asterius ug ang iyang panimalay nga nakagapos ngadto sa siyudad nga gitawag Ostia[4859] , aron didto sila hatulan og kaso ug silotan.

[4859] Ang siyudad sa Ostia nahimutang sa habagatan-kasadpan sa Roma, sa bunganga sa Suba sa Tiber, sa baybayon sa Dagat Tyrrhenian. Nagtanyag kini sa pinakadako ug pinakabarug nga pantalan, nga gitukod ni Emperador Claudius I.

Gidala si San Asterius ug ang tanan niyang kauban ngadto sa siyudad sa Ostia ug gihatag sa usa ka huwes nga ginganlan og Gelasius, nga sa dihang nakita sila, gisugo nga ibutang silang tanan sa prisohan. Paglabay sa baynte ka adlaw, gisugo niya nga dad-on sila sa atubangan sa korte ug miingon kanila:

'Nasayud ba kamo unsa ang gisugo sa Emperador ug sa tanan niyang mga konsehal[4860] ?'

'Wala kami kabalo,' tubag sa mga santo.

'Gidiktar,' miingon ang huwes, 'nga ang mga nagasimba sa mga dios mabuhi ug malaya, samtang ang mga dili mosimba kanila, pagkahuman sa nagkalain-laing pagpanakit, ipapatay.'

Niini, si Santo Asterio miingon sa huwes:

'Pasagdi ang mga sama nila nga mosimba sa mga dios, ug pahawa sila uban kanila; apan kami mosimba sa Usa ka Tinuod, Makagagahum nga Dios nga nagpuyo sa langit, ug kaniya namo gihalad ang among kaugalingon ingon usa ka halad.'

Sa pagdungog niini, nasuko pag-ayo ang huwes ug gisugo dayon nga bitayon ug pahiritsan si San Asterius, ug ang tanan nga uban pahamtangon og walay kalooy nga pagbugbog gamit ang mga baston. Human pasakitan sa ingon ana ka grabe nga mga paghasi ang mga balaan nga martir niadtong adlawa, gisugo sa huwes nga ibalik sila sa prisohan, nga nag-ingon:

'Kinahanglan pa nga andamon alang kanila ang mas grabeng mga pag-antos.'

Dayon siya nagmando nga mag-organisar og usa ka pasundayag sa sunod adlaw ug tipuon ang tanang katawhan. Pag-abot sa buntag, miabot si Gelasius sa pasundayag, mipahimutang sa usa ka espesyal nga lingkoranan nga giandam para sa paglitis, ug pagkahuman niyang gipamando nga dad-on si Santo Asterius ug ang uban pang mga martir sa iyang atubangan, miingon siya kaniya:

'Biyaa ang imong buang nga delusyon ug saad sa paghalad og halad sa mga dios, aron ikaw ug ang uban nga uban nimo dili malaglag sa kasakit.'

'Kita tanan nangandoy nga mamatay alang kang Kristo,' tubag ni San Asterius, 'sama sa Iyang pagkamatay alang kanato nga mga makasasala, aron, human malimpyohan gikan sa kahugawan niining kalibutan, kita mahimong takus mosulod sa Gingharian sa Langit, nga atong gipangandoy.'

Sa pagdungog niini nga tubag, nasuko pag-ayo si Gelasius ug gisugo nga si Asterius ug ang tanan niyang kauban itugyan sa mga hayop aron kalot-loton. Pagkahuman niini, gidala ang mga balaan nga martir ngadto sa usa ka dapit nga nahimutang duol sa bulawanong templo ug nailhan nga 'lubnganan sa mga hayop', tungod kay didto gipang-amuma ang mga hayop. Sa dihang misulod ang mga santo sa hukay, gibuksan ang partisyon diin gipahimutang ang mga hayop, ug gipahugway sila batok kanila. Unya misinggit si Santo Asterius sa kusog nga tingog, miingon:

– O Ginoo nga Dios nga Labaw sa Tanan, nga nagluwas sa imong alagad nga si Daniel sa lungag sa mga leon ug, pinaagi sa propeta Habakkuk, mibisita ug nagpalig-on kaniya[4861] , bisitaha usab kami, imong mga alagad, pinaagi sa imong balaan nga Anghel.

Ang mga hayop, pagkahuman nga migawas gikan sa luyo sa partisyon, wala magdaot sa bisan kinsa sa mga balaang martir; sa baylo, mitungo sila sa atubangan ni San Asterius ug sa mga kauban niya. Sa pagkakita niini, si Gelasius mituyok ngadto sa katawhan ug miingon:

'Nakita ba ninyo kung giunsa sa mga tawo nga gipakamaot ang mga hayop pinaagi sa ilang mahika?'

Apan daghan sa katawhan miingon:

'Ang Dios, nga ilang giserbisyohan, mao ang nagapanalipod kanila.'

Pagkahuman niini, gisugo sa huwes nga ipagawas ang mga balaang martir gikan sa lubnganan, mag-andam og dakong siga, ug itambog sila niini aron masunog. Sa dihang gisiga na ang dakong siga, miingon si San Asterius sa ubang balaang martir:

– Pagpakaisog, ayaw kahadlok, kay Siya nga nakita sa hurno sa Babilonia uban sa tulo ka batan-on karon nagbarog taliwala nato.

[4860] Kining mga magtatambag sa emperador gitawag nga mga senador, o mas kasagaran, mga sinklitiko. Sila mao ang labing inila nga mga dignitaryo sa hari ug naglangkob sa sinclite, mao ang konseho sa hari.

[4861] Ang salaysay sa unom ka adlaw nga pagpuyo ni Daniel sa langob sa mga leon makita sa Dan. 14:28–42, samtang ang pagbisita kaniya sa propeta Habakkuk gisaysay sa hagiograpiya niini, nga makita sa ikaduhang adlaw sa Disyembre

Ug sa dihang gilabay ang mga balaang martir sa kalayo, dayon nanghupas ang mga siga, nahimong bugnaw ang kainit, ug wala'y kadaut nga nadawat sa mga santo. Unya ang huwes, sa dihang nakita niyang napildi ug napasipala, gisugo nga dad-on ang mga balaan nga martir gawas sa siyudad ug didto ipailawom sa usa ka espesyal nga porma sa pagbitay – ang uban pagputlon sa ulo, samtang ang uban batohon. Mao kini ang katapusan sa pagkamartir niining mga balaan nga martir.

Alang sa mga balaan nga martir nga sila Marina, Martha, Audifax ug Abacum, nga gibyaan sa Roma kauban ang bulahan nga presbiter nga si Valentine, gisugo ni Emperador Claudius nga dad-on sila sa iyang atubangan aron paglitis. Una, nagmando siya nga bug-atan si Santo Valentino nga walay kalooy gamit ang mga tungkod ug dayon putlon ang iyang ulo gamit ang espada; pagkahuman, mituyok siya kang Santa Marina ug sa mga kauban niya ug miingon kanila:

'Asa kamo gikan?'

'Gikan sa Persia,' tubag sa mga santo.

'Ngano man,' pangutana niya kanila, 'nga gibyaan ninyo ang inyong yutang natawhan ug mianha kamo dinhi?'

'Gusto namo,' tubag sa mga santo, 'nga pasidunggan ang mga lubnganan sa mga balaang apostoles ug maghalad sa among mga pag-ampo sa Ginoo didto sa maong mga lubnganan.'

Pagkahuman niini, miingon ang emperador:

– Asa ninyo nakuha kini nga bulawan ug pilak, kay nadungog ko nga manggaranon kamo?

'Nakuhá namo kini,' tubag nila San Marin ug Santa Marta, 'gikan sa among kabtangan nga daghan kaayo namo sa Persia ug among gibaligya. Gipaambit namo ang usa ka bahin sa kita sa halin sa mga kabus, ug gidala namo ang usa ka bahin dinhi—dili para namo, kondili aron pag-alagad sa mga santo.' Ug kung unsa kami ka-adunahan sa Persia, makita ninyo sa among mahimayaong kaliwatan. Ang akong amahan, si Maromeus, ikaduha lang sa hari sa Persia, ug kining akong asawa, anak siya ni Kusinitus, usa ka prinsipe nga bantog sa Persia.

'Ngano man,' pangutana sa emperador, 'gibyaan ninyo ang inyong mga katutubong diyos nga gisaulog sa Persia ug miadto kamo dinhi aron pangitaon ang mga patay nga tawo?'

'Mga sulugoon kami ni Kristo,' tubag ni Marin, 'ug miabot kami aron sa pagsimba sa mga balaan nga apostoles, nga ang ilang mga kalag nga dili mamatay nagpuyo uban sa Dios, aron sila makapakitambag alang kanamo sa atubangan ni Kristo, among Dios.'

'Ug asa na ang bulawan ug pilak nga inyong gidala gikan sa Persia?' pangutana ni Claudius.

'Gihatag namo kini sa Dios,' tubag ni Santo Marin, 'Kinsa kini gihatag kanamo alang sa usa ka panahon.'

Sa pagkadungog niini, nasuko pag-ayo ang Emperador ug gihatag niya ang mga balaan nga martir sa iyang gobernador, usa ka tawo nga ginganlan og Muscianus, samtang miingon kaniya:

'Kung dili sila maghalad og sakripisyo sa mga diyos, human nimo silang pasakitan sa nagkalain-laing paagi, patya sila.'

Si Muscius, pagdakop niya sa mga santo, mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom sa templo sa Romanong diyosa nga si Telluda[4862] , ug pagkahukom niya kanila sa pagpasakit, gisugo niya nga ibutang sa ilang atubangan ang tanang galamiton sa pagpasakit ug gisugdan sila paghulga sa malupit nga mga pagpanakit, aron pugson sila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Apan wala mosugot ang mga santo sa iyang kabubut-on, busa gipadayon niya ang mga pagpanakit. Una, gisugo niya nga ibutang si Santo Marinus sa yuta ug hampakon siya og mga kahoy sa dugay nga panahon. Samtang gihampak siya, misinggit pag-ayo ang balaang martir, ug wala'y lain gisulti gawas sa mosunod nga mga pulong:

[4862] Si Telluda o Tellus usa ka karaang diyosa sa Italya nga nagrepresentar sa Inahan nga Yuta, nga gihangyo sa mga pag-ampo kauban si Ceres. Ingon nga representante sa yuta, gikumpara si Tellus kang Jupiter, ang diyosa sa kalangitan. Ingon nga paglalarawan sa maternal nga sabakan sa yuta, nga modawat sa mga liso ug mohatag og bag-ong kinabuhi, si Tellus giisip nga magbubuhat sa tanang naglungtad ug gihangyo isip usa ka inahan kaysa sa ubang mga diyosa. Dugang pa, si Tellus giisip nga tig-organisar sa kahusay sa kalibutan, tighatag sa kalamboan ug patron sa mga kaminyoon, sama sa Griegong si Demeter. Ingon usa ka diyosa sa yuta, si Tellus gihangyo usab atol sa mga linog. Human sa usa ka linog nga mibungaw sa tunga-tunga sa gubat niadtong 168 BC atol sa pakiggubat batok sa mga Picentes, ang konsul nga si P. Sempronius misaad nga magtukod og templo aron pasidunggan si Tellus, nga gitukod sa kasadpang bakilid sa Bukid Esquiline; bisan pa, ang templo nga gipahinungod sa Eleusinian Triad—Demeter (Tellus), Si Dionysus ug Kore, natukod na sa Roma niadtong 486 BC, nga gihulagway sa Griyegong estilo ug gitukod sa mga Griyegong artista.

'himaya kanimo, ginoong jesukristo!'

Unya gisugdan usab nila og hampak si Avdifax ug si Avvakum gamit ang mga tungkod. Niadtong panahona, ang ilang inahan, si Santa Marta, samtang nagtan-aw sa pag-antos sa iyang mga anak, gipalig-on sila pinaagi sa iyang mga pagdasig isip inahan, aron kaisogong pag-antos nila ang ilang mga kasakit alang kang Kristo, Nga nag-antos og dagkong kasakit alang kanato. Pagkahuman niini, gisugo sa tigpahirap nga kini nga tulo ka martir—ang amahan ug ang iyang mga anak—ibitay sa instrumento sa pagpanakit, nga ang ilang unod putlon gikan sa ilang mga lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, ug ang ilang mga tadyaw pagasunogon sa kalayo. Samtang nahitabo kini, ang mga balaan nga martir misinggit uban sa malipayong mga nawong:

'Nagpasalamat kami Kanimo, Kristo among Dios, nga gihimo Mo kaming takus nga makasinati niining mga pag-antos alang sa Imong ngalan.'

Gisugo dayon ni Muscius nga kuhaon sa instrumento sa pagpanakit ang mga santo ug putlon ang ilang mga kamot – samtang gipangolekta ni Martha ang ilang dugo ug gipahiran niya kini sa iyang kaugalingon uban ang kalipay – ug pagkahuman, gibitay sa ilang mga liog ang ilang giputol nga mga kamot ug giparada sila sa tibuok siyudad sa Roma. Samtang gipaparada ang mga balaan nga martir sa siyudad, usa ka mananawag misinggit, nga miingon kanila:

'Ayaw pagpanamastamas batok sa mga diyos, kay tungod niini ginasilotan kamo.'

Sa tubag, misinggit sa kusog ang mga santo:

'Dili sila mga dios, kondili mga demonyo nga mopapas kaninyo ug sa inyong hari.'

Human sa ingon nga mga pag-antos, gidala ang mga balaan nga martir napulo'g tulo ka stadia gikan sa siyudad ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og Nympha Katavassi; ug si San Marinus, kauban nila Audifax ug Abbaqum, giputol ang ilang mga ulo, samtang si Santa Marta nalunod sa suba[4863] . Usa ka Kristohanong babaye nga ginganlan og Philikita tinago nga gidala ang mga lawas sa mga balaang martir nga giputol ang ulo, ug nakaplagan usab ang lawas ni Santa Marta sa tubig, ug gilubong sila sa iyang uma, samtang ginadayeg ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga ginadayeg uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

20 Hulyo

7 Hulyo (Daang Estilo)

Niining adlawa, ang pagpahulay sa Banal nga Euphrosyne, nga sa kalibutan gitawag og Eudokia, Dakong Dukesa sa Moscow, niadtong 1407.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan Thomas Malein

Kumemorasyon sa Hulyo 7

Sa wala pa siya mokuha sa mga monastikong panata, nag-alagad si Banal Tomas sa militar ug nailhan tungod sa iyang bahandi ug kaisog. Tungod sa iyang pisikal nga kusog, nakahimo siya og daghang katingalahang buhat sa gubat, ug sa daghang higayon, tungod kaniya, nakadaog ang iyang mga ka-tribo batok sa ilang mga kaaway. Apan, tungod sa gugma kang Kristo, gisalikway ni Tomas ang kalibutan ug ang mga kahaw-ang niini ug gidawat niya ang 'magaan nga yugo ni Kristo'[4864] – ang kinabuhi sa monghe. Naningkamot siya nga mahimong sama ni Kristo, iyang Ginoo, gipailawom ang iyang kaugalingon sa kakabus ug gipalambo ang pagpaubos sa iyang kaugalingon; alang niini, nangayo siya og giya gikan sa mga diosnon nga asketiko, nga ilado sa ilang asketikong kinabuhi ug nagpuyo sa nagkalain-laing monasteryo. Sa dihang nangandoy siya og hingpit nga kalinaw alang sa iyang mga paningkamot sa pag-ascetismo, naghukom si Tomas nga moadto sa kamingawan; usa ka haligi sa

[4863] Ang mga balaang martir nga sila Marinus, Martha ug ang ilang mga anak namatay niadtong tuig 269. Ang ilang mga relikya karon gitipigan sa Simbahan ni San Juan nga Bushman sa Roma, samtang ang mga relikya ni San Valentin naa sa Simbahan ni Praxedes.
[4864] Mateo 11:30.

kalayo ang misidlak sa atubangan niya sa kalangitan sa gabii ug ang balaang propeta Elias mismo ang nagpakita kaniya aron ipakita ang dalan paingon sa kahiladman sa kamingawan.

Gipangulohan sa ingon nga mga kauban, miabot si Tomas sa usa ka bukid nga gitawag og Malea[4865] , nga nahimong sama para kaniya sa Bukid Carmelo[4866] nga nahimong para kang Elias. Dinhi, nagsugod siya sa pagpuyo nga nag-inusara, nakig-uban lamang sa Dios ug gipanalanginan sa mga langitnong pagpadayag ug panan-awon.

Sama sa dihang nagpuyo pa siya sa kalibutan, mapangahas niyang napildi ang makita nga mga kaaway, ingon usab karon, nga mibulag sa kalibutan aron puyo sa kamingawan, iyang gipukan ug gipahawa ang dili makita nga mga pulutong sa dautang espiritu pinaagi sa iyang walay hunong nga pag-ampo, sama sa usa ka hait nga espada. Ug sama sa usa ka siyudad nga natukod sa bungtod o usa ka bitoon nga nagdan-ag sa kalangitan nga dili matago sa panan-aw sa tawo, ingon usab si Banal Tomas dili matago sa mga tawo sa kamingawan nga bukid sa Malea, diin siya misidlak sa iyang pagkabalaan sama sa usa ka hayag nga bitoon, nga nagpasidlak sa yuta.

Sa dihang nakahibalo ang mga tawo sa asketiko, nahimo siyang magtudlo sa mga tawo nga natabonan ang hunahuna ug tabang sa mga nanginahanglan sa iyang tabang, kay nadawat niya gikan sa Dios ang gahum sa pagbuhat og mga milagro ug ang grasya sa pagpang-ayo. Milagro niyang giayo ang tanang matang sa sakit, gibalik ang panan-aw sa mga bulag, ug gihatagan ang mga pilay og abilidad nga makalakaw og tarong ug sayon; ug sa usa ka higayon, pinaagi sa iyang pag-ampo, misabwag ang tubig gikan sa usa ka bukal sa uga nga dapit. Apan dili lang sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta naghimo si Tomas og daghang mga milagro; bisan pagkahuman sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, nagpadayon gihapon ang mga milagro sa iyang gipasidunggan nga mga relikya. Ang mga magtutuo nakadawat og talagsaong dali nga pag-ayo gikan sa tanang matang sa mga sakit ug bisan gikan sa dili na matambalan nga mga balatian, ingon man usab gikan sa pagpanag-iya sa demonyo – pinaagi sa pag-ampo sa balaan ug sa grasya ni Kristo, among Dios[4867] .

Kontakion, Tono 4:

Gipakita nimo ang dakong kadaugan uban sa maisugong kaisog; gipukaw sa gilalang gugma, gisupak nimo ang mortal nga hari ug ang tanan niyang himaya, nagtukod ka og puloy-anan sa labing gamay sa mga bukid: gikan niini misaka ka paingon sa langit ngadto sa Hari sa mga hari. Tomas, pag-ampo nga walay hunong alang kanato tanan.

Ang Pagkamartir sa mga Balaang Martir Peregrinus, Lucian, Pompeius, Isichius, Papias, Satorninus ug Germanus

Gisaulog sa ika-7 sa Hulyo

Kining mga balaang martir lumad sa Italya ug nag-antos sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan[4868] . Sa pagsugod sa pagpanlutos sa mga Kristohanon, misakay sila sa barko ug miabot sa usa ka siyudad nga gitawag Dyrrhachium[4869] . Samtang naa sila sa maong siyudad, pagkakita nila sa balaan nga Obispo Astius[4870] nga gibitay,

---

[4865] Dili kini masayri nga sigurado kung asa nahimutang ang Bukid Malea, diin nagpuyo isip eremita si Banal Tomas ug diin niya nakuha ang iyang palayaw. Ang uban nagpahimutang niini sa Peloponnese, sa Laconia, diin adunay Cape Malea; ang uban giila kini nga Maong Maleon, nga nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Maong Athos; sa katapusan, ang uban gibutang kini nga bukid sa isla sa Lesbos, diin aduna usab usa ka Cape Malea.

[4866] Ang Bukid sa Carmelo nahimutang sulod sa teritoryo sa mga tribo ni Aser ug Manases; ang amihanang tumoy niini misulod sa Dagat Mediterraneo, samtang ang habagatang tumoy niini misumpay sa mga bukid sa Samaria. Kini nga bukid mao ang puloy-anan sa mga propeta nga sila Elias ug Eliseo (1 Mga Hari 18:1–46; 2 Mga Hari 2:25, 4:25).

[4867] Ang eksaktong mga petsa sa kinabuhi sa Banal Tomas Malein wala mailhi. Gituohan nga siya nabuhi dili pa molapas sa ika-10 nga siglo.

[4868] Naghari si Trajan sa Imperyong Romano gikan sa 98 hangtod 117 AD. Niadtong 99 AD, iyang gibalik ang balaod nga nagdili sa mga tinago nga katilingban. Ug tungod kay giisip na sa mga pagano ang mga Kristohanon nga miyembro sa usa ka tinago nga katilingban, ug tungod kay ang mga serbisyo sa pagsimba sa Kristohanong gihimo sa gabii ug sa tinago, gisugdan niya ang pagpanlupig batok kanila isip mga nakalapas sa maong balaod.

gipako sa krus ug gipahiran og dugos, ug giatake siya sa mga putakti ug langaw, ilang gidayeg siya tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo. Busa nahibal-an nga sila mga Kristohanon, ug dayon gidakpan sila sa mga sundalo. Sa panahon sa interogasyon, ilang gipahayag ang ilang pagtuo kang Kristo, ug pinaagi sa sugo sa amphipate[4871] Agricola, gisakay sila sa barko ug nalunod sa lawom nga dagat. Mao kini ang pag-abot sa katapusan sa balaan nga mga martir[4872] . Ang ilang mga lawas pagkahuman gihugas sa baybayon sa mga balod ug gilubong didto sa balas. Siyamnapung katuig pagkahuman, ang mga balaang martir nagpakita sa Obispo sa Alexandria ug miingon kaniya: 'Kuhaa ang among mga lawas.'

Gilibingan dayon sa obispo ang mga lawas sa mga santo uban sa dungog ug nagtukod og gamay nga simbahan sa dapit sa ilang lubnganan.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa mga Balaang Martir, ang Kagalang-galang Epictetus nga Presbiter ug Astion nga Monghe.

Gisaulog kada Hulyo 7

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Diocletian[4873] , sa usa sa mga probinsya sa sidlakan sa Imperyong Romano, nagpuyo ang usa ka matinahuron nga tawo nga ginganlan og Epictetus, nga nagpuyo og kinabuhi sa pagka-monasto. Siya usa ka presbiteryo nga nagsugod sa pag-alagad kang Kristo sukad pa sa iyang pagkabatan-on. Naa siya sa gasa sa paghimo og milagro, nga gihatag kaniya sa Dios tungod sa iyang putli nga kinabuhi. Gipang-ayo niya ang tanang matang sa mga sakit; gibalik ang panan-aw sa mga bulag, giayo ang mga ketuso, gipatindog ang mga paralitiko gikan sa ilang higdaanan sa sakit, ug gipahawa ang mga demonyo. Sa niini nga mga milagro, nga nagpamatuod sa iyang pagkabalaan, ang mosunod angay hatagan og espesyal nga pagtagad.

Sa usa ka higayon, samtang si Epictetus naa sa iyang selda nga dili layo sa usa ka baryo ug nag-ampo ug matinud-anong pagpamalandong, usa ka kondi[4874] , gidala kaniya ang iyang anak nga babaye—usa ka kinse-anyos nga dalaga nga hingpit nga paralitiko. Tungod sa tinguha nga maayo ang iyang anak nga babaye, mihulog ang kondi sa tiilan ni Epictetus ug nagpakilooy kaniya ingon niini:

'Tawo sa Dios! Kaluy-i ako ug ayaw ko pagbalibari. Kay ang maloloy-on nga Dios nga imong ginaserbisyohan dili magsalikway sa bisan kinsa nga moadto kaniya[4875] . Aniya ang akong bugtong anak nga babaye; tulo na ka tuig siya nga masakiton ug dili makalihok bisan usa ka bukton o tiil. Halos dili na siya buhi, apan nagtuo ko nga Siya nga nag-ayo sa babaye nga nag-antos sa pagdugo sulod sa napulo'g duha ka tuig[4876] makahimo usab sa pag-ayo sa akong anak nga babaye. Pag-ampo lang para kanamo, kaluy-i kami; kay kami mga anak sa Simbahan ni Kristo ug gipahimakas sa balaan nga pagbunyag.

Unya ang sulugoon sa Dios, si Epictetus, pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios, gihaplasan ang paralisadong dalaga sa balaan nga lana. Ug siya dayon naayo ug mitindog, samtang ang tanan nga naa sa iyang palibot nagpasalamat sa Dios. Unya miingon ang Reverendo sa kondi:

'Akong pinalangga! Kung gusto nimo nga walay bisan kinsa sa imong panimalay ang masakit, dawata ang Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo matag Domingo uban sa tibuok nimong panimalay, human nimo una nga limpyohan ang imong kasingkasing sa husto nga paagi.'

[4869] Ang siyudad sa Dyrrhachium, nga nailhan usab nga Epiphamn, karon Durres, nahimutang sa kasamtangang Albania sa baybayon sa Dagat Adriatico.

[4870] Ang pista sa balaan nga martir nga si Astias gisaulog matag ika-4 sa Hunyo.

[4871] Sa Imperyo Romano, ang 'amphipates' mao ang mga ngalan nga gihatag sa mga gobernador sa probinsya.

[4872] Ang tukmang petsa sa kamatayon niining mga balaang martir wala mailhi.

[4873] Ang Emperador Diocletian nagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

[4874] Sa karaang mga Romano, ang termino nga 'comites' sa sinugdan nagtumong sa mga tig-alagad sa opisyal nga labing taas ang ranggo sa usa ka probinsya, ug sa ulahi sa mga tig-alagad sa mga emperador, nga mao ang ilang pinakasuod nga grupo. Sukad pa sa panahon ni Constantine the Great (306–337), nahimong titulo kining termino alang sa tanang opisyal sa korte ug estado, bisan pa kon wala sila sakop sa imperyal nga retinue.

[4875] Mat. 7

[4876] Mat. 9:20–22

Pagkahuman niini, gipahawa niya sila nga malinawon.

Sa lain nga higayon, gidala kaniya ang usa ka lalaki nga gipanag-iya sa demonyo. Gipabilin siya sa Pari sulod sa tulo ka adlaw, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo gipailawom sa demonyo ang makalilisang nga pag-antos, ug gipadayag sa demonyo ang iyang kaguol pinaagi niining mga pulong:

'Naku! Unsa ka grabe nga pag-antos! Ngano man nga kinahanglan pa nako kini pag-antos? Dili ba unta mas maayo para nako nga nagpabilin na lang sa Phrygia[4877] , sa paganong templo, ug modawat adlaw-adlaw og pagsimba ug halad gikan sa daghang buang nga mga tawo? Apan karon, pinaagi sa walay sala nako, napugos ko nga mag-antos sa kamot niining usa ka tawo.'

Sa ikatulong adlaw, ang balaan nga presbiter nagpahamtang og sumpa sa demonyo ug gipahawa siya gikan sa maong tawo.

Sa lain nga higayon, usa ka mahimayaon ug dato nga babaye—usa ka pagano—gidala sa santo; tungod kay nawala ang iyang panan-aw, nangayo siya og tambal sa lain-laing mga doktor apan wala'y kapuslanan. Gipangaliya niya ang tawo sa Dios nga hikapon niya ang iyang mga mata nga bulag gamit ang iyang tuo nga kamot, kay nakadungog siya nga daghang mga milagro ang nahimo ug mga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton pinaagi sa iyang balaan nga mga kamot. Ang santo, nga naantig sa iyang matinud-anong paghangyo nga nagpamatuod sa iyang pagtuo, gibutang ang iyang tuo nga kamot sa iyang mga mata, samtang nagtawag sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo, ug ang babaye dayon nakabawi sa iyang panan-aw, nga misinggit:

'Kaluho kanimo, Dios sa mga Kristohanon!'

Sukad niadto, siya ug ang tibuok niyang panimalay misalig kang Kristo. Apan molungtad pa og dugay kon isaysay pa ang tanang milagro niining balaan sa Dios; apan ang nahisgutan na igo na aron ipakita ang iyang pagkabalaan; busa, panahon na aron mobalhin sa ubang mga sugilanon.

Gikan sa usa ka duol nga lungsod, daw sa tupad sa kapalaran samtang naglakaw-lakaw uban sa iyang mga sulugoon, miabot sa dapit diin nagpuyo ang reverendo, usa ka batan-ong lalaki nga mga napulo'g walo anyos nga ginganlan og Astion. Siya mao ang anak sa usa ka adunahan nga maharlika ug usa ka pagano. Sa tinuod, ang Pag-atiman sa Diyos maoy nagdala kaniya sa selda sa reverendo. Gusto niyang masayran kinsa ang nagpuyo didto, ug sa pagsulod niya sa selda, nakita niya ang usa ka tawo nga may dungganan nga dagway, nga malumo siyang gidawat ug, pagpaupo kaniya tupad niya, nangutana:

'Asa ka gikan, anak? Ug kinsa man ang imong mga ginikanan?'

Mitubag ang batan-on:

Ang akong amahan mao ang gobernador sa siyudad, ug ang akong inahan mao ang anak nga babaye ni Senador Julian.

Ako ra ang ilang anak, ug gihigugma ko nila sama sa labing bililhon nga perlas.

Unya miingon kaniya ang santo:

– Sakto kaayo ka, anak ko, sa pagsulti nga gihigugma ka sa imong mga ginikanan sama sa labing bililhon nga perlas. Apan tan-aw lang nila ikaw; dili ka nila tinuod nga gipanag-iya. Kay ang imong bulahan nga kalag mas bililhon pa kaysa bisan unsang perlas, ug makapahimuot kang Kristo nga atong Manluluwas, Nga, sumala sa akong nakita, gipili kini alang sa Iyang pag-alagad. Busa paminawa ako, akong pinalanggang anak! Ilabay ang tanan nga gitanyag sa makita, panandaliang, ug walay pulos nga kalibutan, aron ka, uban sa tanang mga balaan, makadawat sa dili makita, walay katapusang mga panalangin sa umaabot nga kinabuhi. Kay ang tanan natong makita dinhi sa kalibutan mawala ug sa dili madugay matapos, samtang ang giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma ug nagaserbisyo kaniya magpabilin hangtod sa kahangturan, sama sa Dios mismo nga walay katapusan. Ang bulawan ug pilak nga atong makita dili tinuod nga bahandi, kondili usa lamang ka limbong alang sa mga tawo. Ako, bisan pa, isulti kanimo unsa kana tinuod nga bulawan, nga angay nimong kuhaon. Sa atong Kristohanong kasulatan adunay ingon niini nga pagdasig: 'Ginasugo ko kamo nga mopalit kanako og bulawan nga gipino sa kalayo, aron kamo mangadato, ug puti nga mga bisti, aron kamo makasul-ob' ug aron dili kamo makita nga hubo[4878] . Kini nga putli nga bulawan mao si Kristo nga atong Ginoo, nga nagdilaab sa kasingkasing sa mga tawo sa balaan nga gugma. Kung ikaw, akong anak, gustong madawat Siya sa imong kasingkasing, andamon

[4877] Phrygia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[4878] Pahayag 3

dayon para kanimo ang langitnong bahandi, ug imo kining bisti sa puti nga mga bisti; ug kini nga mga bisti mao ang pagtuo, paglaum, ug gugma; sul-ota kini sama sa usa ka baluti, molabaw ka dili lamang sa makita nga kalibutan, kondili mapildi usab nimo ang yawa, nga imong giisip nga diyos, uban sa tanan niyang mga sulugoon. Dugang pa, hinigugma, kinahanglan usab nimo mahibal-an nga ang imong amahan nga nanganak kanimo sa unod dili mao ang imong tinuod nga amahan, kay gihatagan ra ka niya og usa ka mortal nga lawas, nga dali ra mamatay. Ang imong tinuod nga Amahan mao ang Dios nga Makagagahum sa tanan. Siya, nga nagmugna sa imong imortal nga kalag, gipadala kini sa imong lawas, nga nabuhat pinaagi sa Iyang kaugalingong sugo. Busa, aduna kay usa ka amahan—ang makita—ug usa pa—ang dili makita. Ang imong makita nga amahan mortal, napailalom sa mga pag-usab-usab sa panahon, mga kalamidad ug pag-antos, ug walay gahum. Ang imong dili makita nga Amahan, bisan pa, imortal, walay katapusan, ug wala gyud mag-antos bisan unsa; Siya ang Makagagahum sa tanan ug ginadala Niya ang tanang butang sa Iyang kamot. Nagsulti Siya – ug ikaw naporma sa sabakan sa imong inahan. Nagmando Siya – ug ikaw mibutho gikan sa sabakan sa imong inahan. Pinaagi sa Iyang kabubut-on nakaabot ka sa edad sa pagkabatan-on. Ug kung ang mga anak kinahanglan magpasidungog sa ilang ginikanan sa yuta, unsa pa kaha ang pagpasidungog nila Kaniya Nga nagmugna kanato sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho, naghatag kanato og rason ug pagsabot, ug nagtudlo kanato sa pagdumala sa mga binuhatan sa Iyang mga kamot. Gikan sa pagkaulipon, pinaagi sa Iyang kaayo, gihimo kita Niya nga mga anak, igsoon, ug higala Niya. Busa, kinahanglan nato Siyang mailhan, higugmaon, pasidunggan ug kanunay nga simbahon—ang atong tinuod nga Amahan, nga naghatag kanato og daghang panalangin. Sa samang paagi, ang atong tinuod nga inahan dili siya nga nag-anak kanato sa unod, alang niining kalibutan, kondili Siya nga nag-anak kanato sa espirituhanong paagi ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Siya gipangasawahan sa atong Manluluwas, gipasidunggan sa mga Anghel, gipahumotan sa mga propeta, gipadayeg sa mga Apostoles ug mga martir, ug gipasidunggan sa mga katekista; alang kaniya, si Kristo nga Ginoo nag-andam og usa ka langitnong puloy-anan. Kining balaan nga Inahan gitawag nga Simbahan sa mga tawo. Ang Iyang tingog mao ang tingog sa salampati nga nag-atiman sa iyang mga sisiw; ang Iyang mga ngabil nagbubo sa mira sa apostolikong pagtulon-an; ang Iyang mga mata mao ang tinuod nga pagtuo ug matinud-anong paglaum sa Dios; gikan sa Iyang mga kamot nagatulo ang mira sa mga maayong buhat, nga gihimo tungod sa kaluoy ug gugma; ang Iyang duha ka sudlanan mao ang duha ka pakigsaad. Ang Daang Tugon, diin nagtudlo ang mga propeta, ug ang Bag-ong Tugon, diin nagwali ang mga Apostoles; ug pinaagi sa balaan nga bunyag Iya silang gipanganak alang sa walay katapusan nga kinabuhi. Busa, umari, minahal nga anak! Pakan-a sa suso niining tinuod nga Inahan; paminawa ang akong tambag – biyaa ang panalitikan sa imong mga ginikanan, aron ikaw mahimong manununod sa walay katapusang bahandi nga giandam alang sa mga anak sa Dios. Paminawa samtang ang imong tinuod nga Amahan nagasulti kanimo pinaagi kanako: *'Biyaa ang imong yutang natawhan, ang imong pamilya ug ang balay sa imong amahan [ug adtoa] ang yuta nga akong ipakita kanimo'* (Gen. 12:1), *'sa usa ka yuta nga nag-agos sa gatas ug dugos'* (Ex. 3:8, 17) – pinaagi sa mga pagtulon-an sa mga propeta, sa mga Apostoles ug sa mga balaang amahan. Ug sa diha nga imong matuman ang tanan nga gisugo kanimo, unya ikaw hatagan og langitnong panulondon, ang langitnong mga bahandi ablihan kanimo, ang himaya sa langitnong Gingharian ihatag kanimo, makita nimo ang han-ay sa mga anghel ug ang nawong sa tanang mga balaan, ug magpuyo ka uban kanila ingon usa ka mahigugmaon ug pinalanggang igsoon, samtang sa samang higayon duol ka sa Dios ingon usa ka anak.

Ang maampingong batan-on, pagkahuman maminaw niining halangdong pakigpulong gikan sa tawo sa Dios ug pagtuo sa kamatuoran niini, nabati pag-ayo sa iyang kasingkasing, apan wala siya mosulti bisan unsa kaniya niadtong higayona, kay nahadlok siya sa mga sulugoon nga kuyog niya, nga basin ipahibalo nila ang iyang mga pulong sa iyang mga ginikanan. Busa, mibiya na siya, ug mitungo sa maong halangdong tawo.

Sa sayo kaayo sa sunod buntag, nagdali si batan-ong Astion nga nag-inusara paingon sa maong halangdong tigulang, sama sa maalamon nga putyukan nga mobalik sa dapit diin kini nakatigom og tam-is nga dugos sa miaging adlaw. Sa pagsulod niya sa selda sa presbiter sa Ginoo, gipangumusta niya siya pinaagi niining mga pulong:

'Maayong pagsalamat, Apostol ni Cristo, ministro sa Bag-ong Tugon!'

Mitubag ang santo:

'Pagpanamilit usab kanimo, gwapong batan-on! Nakita tika nga nagsul-ob sa bisti sa usa ka martir ug nagbitbit og korona nga hinimo sa bililhon nga mga bato.'

Sa dihang naglingkod na sila ug nagsugod sa pakighinabi, miingon ang tigulang:

'Sultihi ako, anak, ang binhi nga among gitanum sa imong kasingkasing gahapon, pinaagi sa grasya sa Dios, namag-uga na ba? Mamunga ba kini? O nagpuyo pa ba ang imong kasingkasing sa kangitngit sa kawalay pagtuo?'

Miingon si Astion:

'Gahapon gisultihan tika, balaan nga amahan, nga ako ang bugtong anak sa akong mga ginikanan ug pinalangga kaayo nila. Nahadlok ko nga masakitan sila; kay kung abli nakong dawaton ang Kristohanong pagtuo, sila, tungod sa grabeng kasubo, maglabay sa ilang kaugalingon sa dagat, o mawala ang ilang huna-huna, o sa lain pa nga paagi kuhaon ang ilang kaugalingong kinabuhi. Apan dili ko gusto nga ang makahatag kanako og kaluwasan mahimong hinungdan sa kamatayon sa akong ginikanan ug sa ilang walay katapusang pagkaguba. Busa, kon andam ka maminaw sa akong tambag, Amahan, himoa akong Kristohanon sa tago, ug andama ako karon aron madawat ang bunyag. Ug sa diha nga imo nang nahuman ang tanan nga gikinahanglan sa Kristohanong ritwal kanako, unya, akoa kong hangyo, kalooy-i ako: dalha ko uban kanimo sa layo nga yuta, asa ka magiya ang Ginoo kanimo, aron dili makita sa akong mga mata ang mga luha sa akong ginikanan, aron dili matuyaw ang akong konsensya sa pagtan-aw sa ilang kasubo, ug aron, tungod sa akong gugma kanila, dili nako ipahimulos ang hinungdan sa akong kaugalingong kaluwasan.

Pagkadungog sa mga pulong sa batan-on, nalipay sa espiritu ang balaan nga tigulang ug gisugo siya nga magpuasa matag-adlaw ug maglikay sa kahugaw nga dala sa pagkaon nga gisakripisyo sa mga diyos-diyosan; sa samang higayon, gisugo usab siya nga maghalad og mga pag-ampo kang Kristo nga Manluluwas, ang tinuod nga Dios. Gipatuman ni Batan-ong Astion kining mga sugo uban sa kadasig. Sa tinago gikan sa iyang pamilya, adlaw-adlaw siyang miadto sa tigulang ug nakat-on sa balaan nga pagtuo gikan kaniya. Sa dihang nahibal-an na niya pag-ayo si Kristo ug nagtuo nga lig-on kaniya, gibunyagan siya sa balaan nga tigulang.

Paglabay sa mubo nga panahon, usa ka gabii, nilakaw sila duha sa maong lugar, ug nagdala si Astion og gamay nga kuwarta para sa biyahe. Pag-abot nila sa pantalan, nakakita sila og barko nga paingon sa yutang Scythian, ug pagkahuman nakakuha sila og puwesto niini, misakay sila. Pagkahuman sa taas nga panahon sa dagat, mibakod sila ug misulod sa usa ka lungsod nga ginganlan og Almiris[4879] , nga nahimutang sulod sa teritoryo sa Scythian, sa baybayon sa Danube. Duol sa maong lungsod nakakaplag sila og hilom nga dapit nga angay puy-an ug, pagkahuman nila pagtukod og gamay nga balay didto, nagpuyo na sila.

Ang mga ginikanan ni Astion, sa dihang wala nila makita ang ilang pinalanggang anak, misugod sa pagpangita kaniya bisan asa; ug sa dihang wala nila siya makaplagan, naghilak ug nag-aga sa kasubo, nagtawag sa iyang ngalan nga walay pulos. Ang iyang amahan misinggit:

'Astion, akong pinalanggang anak, asa na ka karon? Astion, akong pinalangga, akong bugtong anak! Unsa na ang nahitabo kanimo? Gikaon ka ba sa hayop nga wala nimo damha, o gilunok ka ba sa kalawom sa tubig? O, ikalig-on sa akong katigulangon ug kahayag sa akong mga mata! Wala na ko kahibalo asa ka pangitaon karon, ni sa unsang yuta ipadala ang akong mga sulugoon aron pangitaon ka – nalibog na gyud ko!

Sa samang paagi, ang inahan ni Astion, nga nagkagisi sa iyang sinina ug nagpukpok sa iyang dughan sa kamot, naghilak ug miingon:

Kinsa may nagbulag kanako kanimo, akong pinalanggang anak, Astion! Naga-hunahuna ko kung dili ba ang Kristohanong Dios, pinaagi sa pagpadala og usa ka tawo, ang naglimbong kanimo aron biyaon kami. Ala-ot ako, malisud nga babaye! Ala-ot ako – napuno ako sa walay katapusang kasubo. Ang tanan nakong paningkamot ug ang mga pag-antos nga akong naagian sa imong pagkahimugso ug pagdako kay walay pulos! Nawala ang bunga sa akong sabakan; nawala ang akong paglaum ug ang akong garbo! Nalingkod ako dinhi sama sa usa ka lungsod nga gipamabayaan. Hangtod karon ako usa ka inahan, apan karon dili na ako usa ka inahan, kay nawala ang akong bugtong pinalanggang anak!

Busa ang mga ginikanan ni Astion naghilak nga dili mapahupay sa tibuok panahon. Apan si Epictetus ug si Astion, mga sulugoon ni Cristo, gigahin ang ilang kinabuhi duol sa lungsod sa Almiris sa mga pagpanagsa. Ang ilang balaan ug mahimayaong pagkinabuhi wala magpabilin nga tinago, kay ang balaan nga presbiterong si Epictetus naghimo og daghang pag-ayo, ug ang mga tawo misugod sa pagdagsa kanila, nagdala sa mga masakiton.

[4879] Karon nailhan nga Ramzin, sa habagatan nga sanga sa Danube.

Usa ka adlaw, usa ka maharlika ang miadto kanila uban sa iyang anak nga lalaki, nga gipadala sa iyang mga sulugoon, kay pipi, bingi, ug paralitiko. Mga kinse anyos siya. Gipahigda sa inahan ang iyang anak sa tiilan sa balaang tigulang, ug miingon siya kaniya:

'Wala ko kahibalo asa ka gikan, apan nagtuo ko nga kon gusto nimo, mahimo nimong tambalan ang akong anak. Murag disipulo ka sa taga-Nazaret, nga among nadungog nga daghan ang katingalahan ug kahibulongan nga mga butang. Kon tinuod nga disipulo ka Niya, tabangi kami ug tudloi kami aron mailhan namo Siya, aron kami usab mahimong mga sulugoon Niya.'

Mitubag kaniya ang santo:

'Kung ikaw, babaye, motuo sa tibuok nimong kasingkasing nga usa ra ka tinuod nga Dios, Kinsa nagmugna alang kanato sa langit ug yuta ug sa tanang makita, unya matuman ang imong hangyo.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, gisugo niya nga buhion ang batang lalaki gikan sa yuta ug, pagkahilab niya og tulo ka beses sa hilom niyang baba, nangutana:

'Sultihi kami, akong anak, sa unsang diyos ang angay tuohan? Sa mga dios-diosan nga gihimo sa tawo, o kang Jesu-Cristo, nga gipako sa krus ug kinsa karon nag-ayo kanimo?'

Misigaw ang batang lalaki sa kusog nga tingog:

'Kinahanglan motuo, dungogong Amahan, kang Jesu-Cristo, nga kanunay nagahatag og ingon ana kadako nga mga panalangin sa mga tawo!'

Sa pagkakita nila niining milagro, gidayeg sa mga lungsoranon sa Almiria ang Dios, ug niadtong adlawa kapin sa usa ka libo ka kalag nga lalaki ug babaye ang mituo kang Kristo, ang atong Manluluwas. Ug ang grasya sa Dios naghimo og mga milagro dili lamang pinaagi kang Santo Epictetus, kondili usab pinaagi kang Santo Astion.

Busa, usa ka adlaw, sa dihang miadto siya sa suba sa Danube aron manghugot ug tubig, nakasugat siya ug usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo. Gihimo ni Astion ang tanda sa krus ibabaw sa tawo nga gipanag-iya, ug ang demonyo dayon midagan gikan kaniya, nga nagasinggit:

'O Astion! Ang imong pagtuo ug ang pagkabalaan sa imong kasingkasing, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, nakab-ot og dakong gahum batok kanamo!'

Sa lain nga higayon, samtang gisugo sa tigulang sa usa ka misyon, nakakita si Astion sa iyang pagbiyahe og usa ka tawo nga nahulog gikan sa taas nga bilding ngadto sa yuta ug naghigda didto nga daw patay, samtang ang iyang mga ginikanan nagahilak sa iyang kiliran. Nabati ni Astion ang kalooy kanila, busa siya nangamuyo sa tago uban niining mga pulong:

'Ginoong Jesu-Cristo! Kaniadto, pinaagi sa Imong Apostol nga si Pablo, gibanhaw Nimo si Eutico—nga nahulog gikan sa bintana sa kwarto sa ikatulong andana—gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi (Buhat 20:9–12), ug gibanhaw Nimo si Aeneas gikan sa walo ka tuig nga paralisis pinaagi sa Imong Apostol nga si Pedro (Buhat 9:33–34), ug pinaagi usab sa maong Santo Pedro, gipalig-on Nimo ang mga bitiis ug bukong-bukong sa usa ka tawo nga natawo nga pilay ug gihatagan Siya og kusog sa paglakaw! (Buhat 3:2–8) Busa karon, pinaagi kanako, ang imong dili takos nga sulugoon, ibalik kining tawo sa kinabuhi ug kahimsog!

Pagkahuman sa pag-ampo sa ingon niini, miduol si Astion sa lalaki nga naghigda didto ug gisulti ang pulong Apostoliko:

– *'Sa ngalan ni Jesu-Cristo nga taga-Nazareth, bumangon ka ug lakaw!'* (Buhat 3:6)

Ug gikuptan niya sa tuo nga kamot, gitindog niya siya, buhi ug himsog. Ang napaayo nga tawo, kauban ang iyang mga ginikanan, dayon misulod sa selda sa mga balaan, nagasinggit ug nag-ingon:

'Usa ra ka Dios – ang Dios ni Epictetus ug ni Astion! Sa tinuod, usa ra ka Dios – ang Kristohanong Dios! Dili ko mobiya niining dapita – busa karon himoa nga Kristohanon usab kami sa akong ginikanan.'

Si Epictetus, ang pari sa Ginoo, pagkahuman sa pagtudlo kanila, gisugo sila nga magpuasa ug mag-andam sa pagdawat sa balaan nga gasa, ug pagkahuman sa pipila ka panahon gipahayag sila pinaagi sa balaan nga bunyag. Ang Yawa, sa laing bahin, sa dihang nakita nga siya napahiya dili lang sa tigulang kondili usab sa batan-on, ug nga siya gipahawa sa mga kalag sa tawo nga kaniadto iyang mga biktima, gilutos sa pagpanagot ug nag-andam sa iyang kaugalingon batok kanila sa tanang paagi pinaagi sa iyang limbong, apan wala kini'y kapuslanan. Bisan pa niana, nakakaplag siya og kahigayunan aron makadaot sa batan-on.

Usa ka adlaw, nga walay panalangin sa tigulang, mibanaog si Astion ngadto sa suba aron manghugot ug tubig. Ang kaaway, sa dihang nakita niya nga walay panalangin sa tigulang si Astion, dayon, pinaagi sa pagtugot

sa Dios, gipuy-an niya kini og pipila ka makasasala nga hunahuna ug gipaguol ang kalag sa batan-on. Si Astion, pagbalik niya sa iyang selda, nahuya kaayo nga ipahayag kining mga hunahuna sa iyang espirituhanong amahan ug, sulod sa tulo ka adlaw, napildi kaniya kini, kay wala niya kini madaog. Nagpuasa siya, nag-ampo uban sa mga luha, ug gikapoy ang iyang lawas sa trabaho, apan ang hugaw nga mga hunahuna wala gihapon molayas kaniya, mura'g adunay dili makita nga mamana nga nagasamad kaniya niini sama sa mga pana. Ang tigulang, pagkakita sa iyang nabalaka ug masulob-on nga dagway, miingon kaniya:

'Unsa kaha kini, anak ko, nga makita tika nga sobra ka nabalaka? Kay ang kasubo nga akong makita kanimo dili sama sa kasubo sa mga balaan nga nag-amgo sa ilang kaluwasan, ug busa nagpakita sa ilang nawong og usa ka sulod nga paghilak.' Murag kini usa ka makamatay nga kasubo, sama sa nakaguba kang Ahithophel, ang magtatambag ni Absalom[4880] , ug kang Hudas, ang nangilad kang Kristo.

Unya mitug-an si Astion sa tigulang sa mosunod nga mga pulong:

Tulo ka adlaw na ang milabay, samtang ikaw nag-istorya uban sa mga respetadong tawo bahin sa mga misteryo sa langit, kinahanglan ko mangkuha og tubig. Nahuya ko mangayo sa imong panalangin sa atubangan nila, ug dili usab nako gusto nga makasamok sa inyong panag-istorya. Busa, nga wala ka kahibalo, nga wala ang imong panalangin, miadto ko aron mangkuha ug tubig, ug samtang naa pa ko sa dalan, gilibotan ko sa usa ka ngitngit nga panganod sa dautang hunahuna. Karon ikatulo na ka adlaw nga nakigbisog ko batok niini ug dili nako sila mapalayas sa akong hunahuna – mao kana ang hinungdan sa akong dakong kasakit."

Ang balaan nga tigulang mitan-aw kaniya nga seryoso ug miingon:

'Ug ngano man nga migawas ka sa pultahan sa imong selda nga walay akong sugo? Ngano man nga migawas ka nga walay panalangin sa usa ka pari ni Kristo? Wala ba ka kahibalo nga alang sa mga batan-on, ang panalangin sa ilang labaw usa ka pader nga dili masudlan, lig-on nga baluti ug dili mapilde nga armas batok sa yawa?'

Pagkahuman niini, gisugo sa tigulang si Astion nga moluhod sa yuta sa porma sa krus aron mag-ampo; siya mismo ang nagbuhat usab niini, ug sa magkuyog, uban sa mga luha sa ilang mga mata, nagsugod sila sa pag-ampo sa Diyos. Pagkahuman sa pipila ka gutlo nga pag-ampo , mitindog sila gikan sa yuta, ug sa maong higayon nakita ni Astion ang usa ka batan-ong lalaki nga itom ang panit nga naggunit og nagdilaab nga kandila, nga nagdagan palayo kaniya, samtang nagasinggit:

'Ang imong pag-ako, Astion, karon nakapahiya sa akong dakong gahum, ug ang imong pag-ampo nagbilin kanako nga walay depensa.'

Busa nagpuyo didto ang mga reverendong amahan, ug ilang gidala ang daghang kalag sa mga tawo gikan sa limbong sa pagsimba sa diyos-diyosan paingon kang Kristo nga Dios.

Niadtong panahona, ang gobernador sa maong yuta, usa ka tawo nga ginganlan og Latronian, miabot sa siyudad sa Almiris. Samtang nag-atiman siya sa nagkalain-laing mga buluhaton sa estado ug pampublikong mga kalihokan, gisumbong sa mga idolatra kining duha ka balaan nga tawo, nga nag-angkon nga sila kuno mga salamangkero nga naglimbong sa daghang mga tawo pinaagi sa ilang mahika ug nagpahunong kanila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios. Gidumala dayon sa gobernador nga dakpon sila ug ibutang sa prisohan. Samtang nakagapos sa kadena, ang mga santo nag-ampo nga walay hunong ug nag-awit sa mga Salmo ni David.

Usa ka adlaw, miingon ang tigulang sa iyang disipulo:

'Akong pinalanggang anak! Kung dad-on kita nila aron pangutan-on ug pangutan-on kita bahin sa atong ngalan, kaliwatan, ug yutang natawhan, dili kita motubag og bisan unsa gawas sa pagsulti nga kita mga Kristohanon, nga mao kini ang atong ngalan, kaliwatan, ug yutang natawhan, ug nga kita mga alagad sa tinuod nga Dios.'

Sa sunod buntag, gisugo sa gobernador nga andamon ang usa ka lugar sa sentro sa siyudad para sa paglitis ug, pinaagi sa mga heraldo, gipatawag ang mga tawo nga magtigom didto. Siya mismo miabot didto sa ikatulong oras sa adlaw, mipahimutang sa iyang lingkoranan, ug gipatawag ang mga santo gikan sa bilanggoan. Sa dihang

[4880] Ahithophel – sa sinugdan usa ka suod nga higala ug magtatambag ni David; apan sa panahon sa pag-alsa ni Absalom mibiya siya sa kiliran ni David ug nagtambag kaniya nga dayon niyang sundon si David aron patyon siya; apan tungod kay kini nga tambag misangpot sa kapildihan ni Absalom, mibiya si Ahithophel sa hukbo, mibalik sa iyang lungsod natawhan ug nagbitay sa iyang kaugalingon didto (2 Sam. 17:1–20). – Si Hudas Iscariote, nga mibinuak sa Ginoo ngadto sa mga Hudiyo, nakasinati usab og sama kaulaw nga katapusan (Mat. 27:3–5).

mitindog sila sa iyang atubangan, napuno siya sa kahadlok sa pagtan-aw kanila, kay nakita niya ang katingalahang kahayag sa grasya sa Dios nga nagdan-ag sa ilang mga nawong, ug ang duha kanila nagpatawag dayon og pagtahod tungod sa ilang hitsura. Si Santo Epictetus anaa sa edad nga sisenta anyos niadtong panahona. Hataas siya ug adunay taas nga bungot nga gisagulan og uban. Sa samang paagi, si Santo Astion taas ug gwapo, ang iyang nawong labi ka hayag sa kaanyag sa pagkamakabubut-on. Siya adunay edad nga katorse ka tuig. Samtang nagtutok kanila, ang magmamando naghilom sulod sa hapit usa ka oras, napaluya sa paglitok; unya, sa katapusan, nangutana siya kanila:

'Sultihi kami, unsa inyong mga ngalan, gikan sa unsang kaliwatan kamo, ug gikan sa unsang nasud kamo niabot dinhi?'

Mitubag ang mga santo:

'Mga Kristohanon kami!'

Apan miingon ang magmamando:

'Ug nahibalo ko nga sakop kamo sa gisumpa nga Kristohanong pagtuo – apan sultihi kami sa inyong kaliwatan ug inyong yutang natawhan.'

Mitubag pag-usab kaniya ang mga santo:

'Mga Kristohanon kami! Nailhan namo ang usa ka Dios, ang among Ginoong Jesu-Cristo, ug Siya ra among gisaaran; ginadumtan namo ang mga kasuklam-suklam sa idolotriya ug nagpabilin kami nga layo sa mga nagluhod niini, nga nag-ingon uban sa salmista: *"Kinsa man ang nagbuhat sa ingon niini ug ang tanan nga nagsalig kanila, pareho sila kanila!"* (Salmo 113:16).

Pagkadungog niini, nasuko kaayo ang gobernador ug gisugo niya nga hubaron sila og hubad ug bugbogon nga walay kalooy sulod sa dugay nga panahon. Apan ang mga balaan, samtang nag-antos sa pagbugbog, miingon:

'Ginoong Hesukristo, among Magtutudlo! Himoa nga matuman ang Imong kabubut-on kanamo!'

Ang gobernador, sa pagkakita sa ilang pagkamapailubon, mas naglagot pa gayud ug miingon:

'Ain diin ang inyong Kristo, nga inyong kanunayng gitawag? Pasagdi Siya nga moanhi karon aron motabang kaninyo; pasagdi Siya nga kuhaon kamo gikan sa akong kamot!'

Apan gisubli sa mga santo:

'Mga Kristohanon kami! Himoon pa sa among Dios ang Iyang kabubut-on kanamo!'

Unya nasuko pag-ayo ang gobernador ug gisugo niya nga bitayon sila sa patibong diin sila gipaka-antos; gisugo niya nga kiskisan ang ilang mga lawas gamit ang puthaw nga mga kuko samtang gisunogan sila sa kalayo sa samang higayon. Apan sila nagasinggit lang:

'Mga Kristohanon kami! Himoon pa unta ang kabubut-on sa among Dios kanamo!'

Gitortyur ang mga santo sa ingon ani nga paagi hangtod sa katapusan sa ikapitong oras sa adlaw, ug unya gisugo sa gobernador nga kuhaon sila gikan sa pagpanakit ug ibalik sa bilanggoan. Usa sa mga sulugoon sa maghuhukom, nga ginganlan og Vigiliant, pagkahibalo niya sa mga pulong nga kanunay gisulti sa mga santo atol sa ilang pag-antos, ug sa pagtuo nga kini nga mga pulong adunay espesyal nga gahum sa mahika nga makapawala sa pisikal nga kasakit atol sa pagpanakit, gitun-an niya kini pag-ayo ug gihunahuna-huna adlaw ug gabii. Paglabay sa tulo ka adlaw, misugod siya og kusog nga pag-ingon sa atubangan sa tanan:

'Kristohanon ako; mahitabo unta kanamo ang kabubut-on sa atong Dios!'

Pagkahuman niini, miadto siya sa bilanggoan aron tan-awon ang mga santo, nakat-on sa balaang pagtuo gikan kanila, ug pagkahuman sa pipila ka adlaw, kauban ang tibuok niyang panimalay, giisip nga takus nga madawat ang balaang binyag. Sa bahin sa mga santo, pagkahuman sa unang hugna sa pagpanakit, nagpuyo sila og lima ka adlaw sa bilanggoan ug gitawag pag-usab alang sa interogasyon. Wala gihapon makumbinse sa gobernador, pinaagi sa bisan unsang paagi sa pagpangumbinsi, nga mosugot sila sa iyang walay pagtuo nga pagtuo ug busa gisugdan na usab niya ang pagpanakit kanila. Una, gisugo niya nga pahiran og suka ug asin ang mga pilas sa ilang nangaging samad; unya gilabay niya ang mga martir sa usa ka dakong kaldero nga puno sa nagbukal nga pitch. Bisan pa niana, ang mga santo nagpabilin nga walay kadaut sa maong kaldero sa nagbukal nga pitch, sama sa usa ka batis sa bunyag, ug gibalik nila ang ilang unang mga pulong:

'Kami mga Kristohanon! Himoon sa among Dios ang Iyang kabubut-on kanamo!'

Natingala ang gobernador sa pagtan-aw nga buhi pa sila ug wala'y kadaut sa nagbukal nga kaldero, ug miingon:

'Oh, unsa kadako sa gahum sa Kristohanong mahika!'

Human niini, gisugo niya nga kuhaon sila gikan sa kaldero ug ibalik sa bilanggoan, ug gidili ang bisan kinsa nga moduol kanila o maghatag og pan ug tubig, aron sila mamatay sa gutom ug kauhaw. Apan ang mga balaan nagpabilin sa bilanggoan sulod sa traynta ka adlaw, nga gipakaon lamang sa Pulong sa Dios ug gipalig-on sa grasya sa Espiritu Santo.

Sa dihang ang mga balaang martir gi-interrogate ug gihukman sa lugar sa publikong pagbitay, sa atubangan sa tanang katawhan, usa ka tawo gikan sa sidlakan nga mga yuta ang nahitabo nga miabot sa maong siyudad, pinaagi sa probidensya sa Dios. Nailhan niya si Astion, kay pamilyar kaayo siya sa iyang mga ginikanan, ug busa, pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, miadto siya sa mga ginikanan ni Astion ug miingon kanila:

'Nakita nako ang inyong anak sa siyudad sa Almiris sa mga Scythian uban sa usa ka tigulang nga lalaki, si Epictetus, samtang pareho silang gipahirapan alang kang Kristo.'

Pagkadungog niini, ang iyang mga ginikanan, nga nagahilak, misugod sa pagpakusog sa lalaki nga isulti kanila ang kamatuoran, ug gipamatud-an niya ang iyang gisulti pinaagi sa panumpa. Unya miingon ang amahan ni Astion:

'Kung akoa ikahatag ang grasya nga makita ang akong pinalanggang anak, buhaton ko dayon bisan unsa ang iyang sugo kanako ug bisan unsa ang iyang pagtudlo kanako!'

Miingon usab ang iyang inahan:

'Kung makita pa nako pag-usab ang akong pinalanggang anak niining kinabuhiha, biyaan nako ang tanan ug mosunod kaniya. Kung sugoan niya ko nga mahimong Kristiyano, dili ko mosalikway, ug uban kaniya dili ko kahadlok sa pag-antos o kamatayon alang kang Kristo!'

Pagkahuman niini, ilang gisalig ang ilang balay ug kabtangan sa ilang matinud-anong mga higala, samtang sila mismo, kauban ang pipila ka lalaki ug babayeng ulipon, misakay sa barko paingon sa Scythia. Apan sa dili pa sila makaabot sa siyudad sa Almiris, didto natapos sa mga balaan nga martir Epictetus ug Astion ang ilang pagkamartir.

Paglabay sa traynta ka adlaw, diin gilutos sila sa gutom ug kauhaw sa prisohan, gitawag sila pag-usab sa gobernador aron atubangon ang paglitis ug miingon kanila:

Daghang higayon nga gipangutana ko kamo sa inyong mga ngalan, inyong kaliwatan ug inyong yutang natawhan, apan wala kamo mosulti kanako sa kamatuoran. Nagtuo ko nga kamo dili lain kondili mga demonyo nga nahimong tawo – kay sila usab walay ngalan ug walay kaliwatan. Busa sultihi ako, kamo nga mga demonyong nahimong tawo! – kay mao kana akong itawag kaninyo – maghalad ba kamo sa among mga dios, o dili? Kung dili, putlon ko karon dayon ang inyong mga ulo."

Mitubag ang mga santo:

'Kristohanon kami, dili demonyo, ug sa ngalan ni Kristo among gipahawa ang mga demonyo gikan sa lawas sa mga tawo. Oh, unta gusto usab ninyo nga maluwas gikan sa demonyo nga nagpuyo sa inyong sulod! Among pahawaon siya kaninyo pinaagi sa gahum ni Kristo, among Dios!'

Unya nasuko pag-ayo ang gobernador ug gisugo niya nga batukan sa baba ang mga balaan nga martir; ug pagkahuman, pagkahuman sila niyang palu-paluon sa mga tungkod, gisilotan niya sila nga putlon ang ulo sa espada.

Sa dihang gidala ang mga balaan gawas sa siyudad paingon sa lugar sa pagbitay, nangayo sila sa mga magbubitay og panahon aron pag-ampo; ug, mituyok paingon sa sidlakan, gitangtang nila ang ilang mga kamot paingon sa langit, gitutok nila ang ilang mga mata paingon sa langit, ug nag-ampo sila sa Dios sa taas nga panahon. Human niini, nangayo si Santo Epictetus nga si Astion una nga patyon, apan miingon kaniya ang ulahi:

'Ikaw, Amahan, angay nga ikaw ang unang makadawat niining dungog – nga pagakuroran sa korona sa pagkamartir – kay ikaw usa ka presbiterio sa Ginoo, akong amahan ug magtutudlo, ug mosunod ako kanimo!'

Mitubag si San Epictetus:

'Sulod sa napulo'g pito ka tuig, anak ko, pinaagi sa grasya sa Dios, gipabilin tika nga putli ug walay sala. Unsaon kaha nako karon paglaglag sa paningkamot sa daghang katuigan ug biyaan ka nga mag-inusara, nga walay ako? Wala ba ka kahibalo nga ang paglimbong sa atong mga kaaway labi ka malimbungon ug daw dili mabantayan?' Nahadlok ko nga, sa diha nga makita nimo ang akong kamatayon, mahadlok ka pag-ayo ug mahimong kataw-anan sa kaaway. Dili, anak ko! Pasagdi nga ako mahimong sama ni Abraham nga nagtanyag

kang Isaac isip halad. Una ka nako ug pagdawat sa unang korona sa martir. Nagtuo ako nga si San Miguel, uban sa ubang mga anghel; si Abel, uban sa mga propeta; si Pedro, uban sa mga Apostoles; ug si Daniel, uban sa mga konfesor, mipahimutang aron masugat ka ug nagpaabut sa pagdawat kanimo ug, uban sa solemne nga mga himno, dad-on ka ngadto sa trono ni Kristo, ang atong Manluluwas.

Miingon si Santo Astion:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Ginoo ug ang imoha, balaan nga amahan!'

Pagkahuman niini, naghimo siya og tanda sa krus ug miingon:

'Ikaw, O Ginoo, mao ang akong manalipod! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu!'

Tungod sa mga pag-antos, gibutang niya ang iyang ulo ilawom sa espada ug namatay siya[4881] . Si Santo Epictetus, nga nagkabit sa lawas sa iyang disipulo, nangayo sa mga magbubuno nga patyon siya samtang nagpabilin siya sa maong posisyon. Ug busa, natamaan sa espada, namatay siya alang kang Kristo. Apan ang tanang pagano ug Kristohanon nga naa didto nakakita nga ang ilang mahimayaong mga lawas misidlak sama sa sinag sa adlaw, ug usa ka katingalahang humot mikalat sa tibuok dapit.

Sa ulahing bahin sa maong gabii, ang maong Vigiliancius, kauban ang iyang panimalay ug uban pang mga Kristohanon, tinago nilang gikuha ang mga lawas sa mga martir; pagkahuman nilang gilibotan kini sa limpyo nga mga sudlo ug gipahiran og humot nga lana, ila kini gilubong uban ang dungog sa usa ka napiling dapit.

Niadtong gabii mismo, usa ka dautang demonyo misulod sa lawas sa gobernador nga si Latronianus; ug ang gobernador, sa sayo pa sa buntag mibangon ug, sumala sa iyang batasan, misulod sa lawak diin gihisgutan ang mga buluhaton sa estado, misugod sa pagsulti og tanang matang sa walay pulos nga mga butang sama sa usa ka buang; unya, pagkuha og espada, midagan siya ngadto sa mga naa didto ug misugod sa pag-igo kanila ug sa paghatag kanila og mga samad. Sa pagkakita nila kaniya nga ingon ana ka buang, gidakpan nila siya, gikuha ang espada gikan sa iyang kamot, ug gisugdan siya nilang paghampak; unya gitali nila ang iyang mga kamot ug tiil ug gibilanggo siya sa usa ka gamay nga kwarto, diin, pagkahuman sa duha ka adlaw, nakasinati siya og makalilisang nga kamatayon, tungod kay gipikot siya sa demonyo.

Pagkahuman sa kamatayon sa mga balaan nga martir, ang mga ginikanan ni Astion miduol sa siyudad sa Almiris pinaagi sa dagat. Niadtong panahona, si Balaan Astion nagpakita kang Vigilianus ug miingon:

'Ang akong amahan ug akong inahan karon nagpadulong dinhi aron pangitaon ako. Ipakita ang imong gugma kanako, igsoon – adtoa ang pantalan, dad-a sila sa imong panimalay, pahupaya ug pahupaya ang ilang kasingkasing: napuno sila sa dakong kasubo tungod kanako. Labaw pa, tudloa sila sa makaluwas nga pagtuo ug ipadayag kanila ang kadako sa tinuod nga Dios.'

Miadto dayon si Vigilantius sa pantalan ug nakakita didto og barko nga nakadaug sa baybayon, diin mibaba ang mga ginikanan ni Astion. Nangutana sila sa mga tawo nga ilang naatubang didto kon kinsa may nakakita og batan-ong lalaki nga ginganlan og Astion. Miduol kanila si Vigilantius ug miingon:

'Nakita nako siya ug kaila ko niya pag-ayo. Unya, kuyog kamo nako, pahulay sa akong balay, ug isulti nako kaninyo ang tanan mahitungod kaniya.'

Sa dakong kalipay, misunod ang mga ginikanan ni Astion kang Vigiliancius nga nagdapit kanila, ug gibuhat niya ang tanan aron mapahupay ang ilang hunahuna. Sa dihang nangaliya sila kaniya nga isulti kanila ang bahin sa ilang anak, gisultihan sila ni Vigiliancius nga si Astion bag-ohay lang nga naa sa siyudad ug mibiya lang dinhi pipila ka adlaw ang milabay uban sa usa ka respetadong tigulang paingon sa usa ka lagyong yuta, human siya dungogong giimbitar sa labing bantog nga hari aron moapil sa iyang himayaong paghari. Busa, hinay-hinay, gipadayag kanila ni Vigiliancius ang pagtulon-anon sa lain nga walay katapusang kinabuhi, sa makalangit nga mga puloy-anan, sa Gingharian sa Langit ug sa Imortal nga Hari, si Kristo nga Ginoo, sa mga Anghel ug sa mga panon sa mga balaan nga nagahari uban ni Kristo, diin karon nalakip na ang ilang anak nga si Astion. Sa bahin sa mga ginikanan ni Astion, sa pagpaminaw nila sa mga pulong nga wala pa nila madungog kaniadto, nabighani sila, naantig, ug nakasinati og usa ka espirituhanong kalipay sa ilang mga kasingkasing; ug mas naghandum pa gayud sila nga mahibal-an kung asa naingon ang ilang pinalanggang anak. Dayon gidala sila ni Vigilantius sa selda sa mga balaan nga martir ug gipakita kanila ang balaang krus ug ang Ebanghelyo nga ilang gibyaan; unya misugod siya sa pakigpulong kanila bahin sa mga pagtulon-an sa Ebanghelyo ug gidala sila sa pagtuo kang Kristo.

[4881] Ang kamatayon ni San Astion (ug usab ni Epictetus) nahitabo mga tuig 290.

Pagkahuman niini, gisultihan niya sila sa mga pag-antos sa mga balaang martir nga sila Epictetus ug Astion, kung giunsa nila paghalad sa ilang kinabuhi alang kang Kristo, ug gidala sila sa dapit diin gilubong ang mga lawas sa mga santo. Sa dihang naghilak sila didto sulod sa pila ka panahon, gisugo niya sila nga magsugod sa pag-ampo sa gabii ug mag-ampo tibuok gabii uban kaniya kang Kristo nga Dios. Nilabay na ang tungang gabii, ug nagsugod na ang kaagahon, sa kalit nga usa ka kahayag nga sama sa kidlat ang pagdan-ag mitan-aw sa ilang atubangan ug usa ka katingalahang humot ang mipuno sa hangin – ang mga balaang martir mitungha sa ilang atubangan sa dili masukod nga katahum. Si San Astion, gikuptan ang iyang inahan, gihalokan siya nga puno sa gugma, nga nag-ingon:

'Kaayo kaayo nga maayo nga niabot ka dinhi, disipulo ni Kristo ug akong inahan, Marcellina!' (kay mao kana ang iyang ngalan).

Ingon usab, si San Epicteto, gikuptan ang ulo sa amahan ni Astion, gihalik kini, ug miingon:

'Maglipay ka sa Ginoo, akong pinalanggang igsoon nga si Alexander (kay mao kana ang iyang ngalan) – nabilang ka sa mga matinud-anon ug nakaplagan nga takus sa walay katapusang kalipay.'

Unya silang duha miingon kang Vigilianus:

'Maglipay usab ka, minahal nga igsoon, kay natuman kanimo ang pulong sa Kasulatan: *"Ang makapabalik sa usa ka makasasala gikan sa iyang sayop nga dalan makaluwas sa usa ka kalag gikan sa kamatayon ug makatabon sa daghang mga sala"* (Santiago 5:20).

Nagsulti pa sila ug daghang uban pang mga pulong sa paglig-aw kanila, ug ang tanan niini puno sa espirituhanong katam-is; ug unya, pagkahuman sa pipila ka gutlo, nahimong dili na sila makita. Napuno sa dakong kalipay ang mga ginikanan ni Astion tungod sa panan-awon nga ilang nakita ug sa ilang matam-is nga pakighinabi sa mga balaan; ilang gipadayag ang ilang pagbati sa pag-ampo ug nagpasalamat sa Dios nga giisip silang takus nga makita ang ilang anak sa langitnong himaya, nga dugay na nilang gipangita uban sa kasubo sa ilang kasingkasing.

Niadtong panahona, adunay usa ka Kristohanong obispo nga ginganlan og Evangelus sa yuta sa mga Skita. Sa panahon sa pagpanlupig, siya nagtago, apan sa dihang nahibaloan niya ang kamatayon sa magmamando nga si Latronianus, miadto siya nga walay kahadlok sa siyudad sa Almiris aron bisitahan ang mga Kristohanon ug lig-onon sila sa pagtuo. Gidala ni Vigilantius ang mga ginikanan ni Astion ngadto niining balaan nga tawo ug gisaysay kaniya sa detalyado ang tanan mahitungod kanila ug sa mga balaang martir. Ang obispo, human pagdayeg sa mga balaang martir, malipayon nga gidawat ang mga ginikanan ni Astion, nga nangalagad na kang Kristo, ug gibunyagan sila sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Pagkahuman niini, nagpabilin si Alexander ug si Marcellina sulod sa pila ka panahon sa lubnganan sa mga martir, nagapuasa ug nag-ampo; unya mibalik sila sa ilang panimalay ug, pagkahuman nila ibaligya ang tibuok nilang dako nga panag-iya, ilang gipang-apod-apod ang kuwarta sa mga kabus, ug nagpabilin lamang ug gamay alang sa ilang kaugalingong panginabuhi. Nagkinabuhi sila sa ingon nga matinud-anong pagkinabuhi hangtod sa katapusan sa ilang mga adlaw.

Busa ang balaan nga mga martir-monghe, si Epictetus nga presbiteryo ug ang mongheng si Astion, gikoronahan sa korona sa pagkamartir sa langit. Sa dihang miuban kanila si Alexander ug si Marcellina, nga namatay na, gitagaan usab sila og bahin sa kalipay sa mga balaan pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat og dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan. Amen.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Cyriaca

Gisaulog sa ika-7 sa Hulyo

Sa paghari ni Emperador Diocletian[4882] , usa ka Kristohanon nga ginganlan og Dorotheus ug ang iyang asawa, si Eusebia, nga walay anak, nag-ampo sa Dios nga hatagan sila og anak, nga nagsaad nga ihalad ang ilang anak kaniya kon sila makabaton og usa. Isip tubag sa ilang pag-ampo, usa ka Domingo gipanalanginan sila og usa ka batang babaye, nga ilang ginganlan og Kyriake[4883] ug gibunyagan sa balaang sakramento. Gipadako nila ang ilang anak sa Kristohanong pagtuo ug sa husto nga pagtulon-an, ug gipabilin siyang putli aron, sumala sa ilang

[4882] Si Diocletian nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod sa 305.
[4883] Ang 'Kyriake' nagpasabot og 'sa Ginoo' o 'pagpanag-iya sa Ginoo' sa Griego.

tinguha, mahatag nila siya sa pag-alagad sa Dios. Niadtong panahona, usa ka pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang gipahigayon[4884] , ug ang mga matinud-anong ginikanan, kauban ang ilang anak nga babaye, gipasa kang Emperador Diocletian, nga, pagkahuman sa paghukom kanila, unang gisugo nga latigon sila sa dugay nga panahon, ug dayon gipadala sila Dorotheus ug Eusebius ngadto sa rehiyon sa Mytilene[4885] kang gobernador Justus, samtang si Kyriake gipadala sa Nicomedia[4886] kang Caesar Maximian[4887] . Ang ulahi, pagkahuman sa pag-interogate sa balaan ug pagkakita nga lig-on ug dili matandog ang iyang pagtuo, gisugo nga ipahigda siya sa yuta ug bugbog-on nga walay kalooy sulod sa taas nga panahon. Sa panahon sa maong pagpanakit, nagpamalandong si Kyriake sa pag-ampo, ug kini nakapukaw sa dakong kasuko kang Maximian, apan miingon kaniya ang balaang martir:

'Ayaw paglimbong sa imong kaugalingon, Maximian! Dili gyud nimo ako mapugos sa pagsunod sa imong kabubut-on, kay ang Dios anaa uban kanako.'

Pagkahuman niini, gipadala ni Maximian si Santa Kyriake kang Hilarion, ang gobernador sa Bithynia, nga pagkahuman sa pag-interogate kaniya, gisugo nga dad-on siya sa paganong templo; apan ang santa nag-ampo, ug pinaagi sa iyang pag-ampo nahitabo ang usa ka kusog nga linog, nga hinungdan nga nahulog sa yuta ug nabungkag ngadto sa abog ang tanang diyos-diyosan sa templo; Usa ka alimpulos misulod sa templo ug gipanghuyop ang abog sa hangin; unya usa ka kilat nga nagdilaab mihampak ug gisunog ang nawong sa Gobernador Hilarion, hinungdan nga nahulog siya gikan sa iyang lingkoranan ug namatay dayon. Unya miabot ang lain pang prinsipe sa rehiyon, ang kauban sa unang nagdumala; pagkahibalo niya sa tanan nga nahitabo, gisilotan niya si Cyriacus nga sunogon sa poste. Sa iyang sugo, gipainit ngadto sa pula ang usa ka dakong kawali, ug gilabay ang santa niini. Didto, samtang gitaas niya ang iyang mga kamot sa pag-ampo, dugay siyang nag-ampo; ug sa kana nga takna, batok sa hayag nga kalangitan sa ting-init, usa ka panganod ang mibaba gikan sa langit ug hingpit nga gipalong ang kainit sa kalayo, busa si Kyriake nagpabilin nga hingpit nga wala'y kadaut. Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga dad-on si Santa Kyriake sa lugar sa paglitis ug ipahimutang kaniya ang nagkalain-laing mga buangis nga hayop, apan bisan pa niana wala siya'y kadaut, kay imbis nga atakehon siya, ang mga hayop mitagbo sa iyang mga tiil. Sa pagkakita niini, daghan sa mga pagano nga naa didto ang mituo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, samtang ang santa gipahamtang sa prisohan. Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang gobernador sa lugar sa paglitis ug, paglingkod niya sa lingkoranan sa huwes, gisilotan niya siya og kamatayon. Nangayo si Santa Kyriake og pagtugot aron makapangamuyo; dugay siya nga nangamuyo ug, pagkahuman niyang gihatagan og mga panudlo ang mga Kristohanon nga kuyog niya, miyuko siya sa yuta ug malinawon siyang namatay. Pag-abot sa mga sundalo aron ipatuman ang silot, ilang nakaplagan siya nga patay na ug nangibog kaayo sila. Niadtong taknaa, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga miingon kanila:

'Mga igsoon! Lakò ug ipahayag ang tanang dagkong buhat sa Dios.'

Unya mibalik ang mga sundalo, naghimaya sa Dios.

21 Hulyo

Hulyo 8 (Karaan nga Estilo)

[4884] Nagsugod kini nga pagpanlupig niadtong 303. Gihagit kini sa kauban ni Diocletian sa pagdumala, si Caesar Galerius, nga nakumbinsi kang Diocletian sa pagpagawas og usa ka kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon. Ang edikto nagsugo sa paglaglag sa mga simbahan sa Kristohanong relihiyon, sa pagsunog sa Balaang Kasulatan, ug sa pagwagtang sa tanang sibil nga katungod ug opisina sa mga Kristohanon. Ang pagpanlupig sa panahon ni Diocletian gipakita, una, sa kalupigan sa mga pagpanakit, ug ikaduha, sa kadaghan sa mga martir, nga nagkalain-lain gikan sa 10 hangtod 1,000 o labaw pa nga gipatay sa usa ka adlaw.

[4885] Ang rehiyon sa Mytilene nga gihisgutan dinhi mao ang isla sa Lesbos, nga nahimutang sa Dagat Aegean duol sa kasadpang baybayon sa Mysia sa Asia Minor ug ginganlan human sa iyang kapital, nga sa ulahi nailhan nga Mytilene.

[4886] Nicomedia – ang kapital sa Sidlakang Imperyong Romano, ang puloy-anan ni Emperador Diocletian, usa ka matahum kaayong siyudad sa rehiyon sa Bithynia, sa baybayon sa Propontis (Dayat-dagat sa Marmara) sa amihanan-sidlakang bahin sa Asia Minor.

[4887] Ang uban nagtuo nga ang balaang martir Kyriake namatay niadtong tuig 303, samtang, sumala kang His Eminence Filaret (Lives of the Saints, Hulyo, p. 60), siya namatay niadtong tuig 289; apan hinumdumi nga ang huwes ni Santa Kyriake mao si Maximian Galerius ug nahitabo ang iyang pagkamartir sa Nicomedia, mas lagmit nga siya namatay niadtong 303, sa sinugdanan pa lang sa pagpanlupig nga gipasiugdahan ni Diocletian.

Niining adlawa gisaulog nato ang matarong nga si Procopius sa Ustyug.

Niining adlawa, ang pagpanaw sa matarong nga Prokopius sa Ustyug, usa ka balaang buang alang sa tinguha ni Kristo, niadtong 1303.

Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir Procopius

Gisaulog sa 8 Hulyo

Ang Balaang Dakbayan sa Jerusalem mao ang dapit nga natawhan sa himayaong Dakong Martir Procopius, nga ginganlan sa iyang mga ginikanan og Nean, dili Procopius; ang santo nakadawat sa ngalan nga Procopius sa ulahi, gikan kang Kristo Ginoo mismo, sa iyang pagbunyag, sama sa mahimong klaro sa mosunod. Ingon usab, ang Jerusalem niadtong panahona gitawag sa mga walay Dios nga pagano og , dili Jerusalem, kondili Elia. Pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem ni Titus[4888] , anak ni Vespasian[4889] , pagkahuman sa daghang katuigan, ang Emperador Romano nga si Hadrian[4890] , nga ginganlan og Aelius sa pagkahimugso, sa tinguha nga tukoron pag-usab ang siyudad sa dapit sa guba nga Jerusalem, ginganlan kini sa iyang kaugalingon – Aelia – ug gidili nga tawgon kini nga Jerusalem. Sukod siya kaayo batok sa Kristiyanismo ug nangita dili lang sa pagtangtang sa labing balaan nga ngalan ni Kristo gikan sa nawong sa yuta, apan usab sa pagpasagad hingpit sa lugar diin nag-antos si Kristo. Mao nga gitawag niya ang Jerusalem nga 'Elia'.

Sa maong siyudad nagpuyo ang usa ka mahimayaong lalaki nga gikan sa kaliwatan sa senador nga ginganlan og Christopher. Siya mismo usa ka Kristohanon, apan ang iyang asawa, si Theodosia, nagpabilin nga pagano. Gikan kanila natawo si Neanius; dili madugay pagkahuman sa iyang pagkahimugso, namatay si Christopher ug mibalik sa Ginoo.

Si Teodosia, nga nahimong balo, nagpadako sa batang lalaki sa pagano nga pagtuo ug nagtudlo kaniya sa pagsimba sa mga dios-diosan, kay siya mismo usa ka masigasig nga sulugoon sa mga demonyo. Ang batang lalaki nailhan tungod sa iyang dali nga pagsabot ug, human siya itugyan sa iyang inahan sa mga magtutudlo nga Hellenic, dali ra niyang nahasa ang tanang sekular nga siyensya.

Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on ug hapit na siya mahimong hamtong, gusto sa iyang inahan nga ipresentar siya sa emperador alang sa serbisyo militar. Niadtong panahona, ang walay Diyos nga Romanong Emperador nga si Diocletian[4891] miabot sa Antioquia sa Siria, sa baybayon sa Suba sa Orontes. Pagkahibalo niini, miadto si Teodosio sa Antioquia uban sa iyang anak nga lalaki ug gipresentar siya aron mosilbi sa emperador. Ang emperador, sa dihang nakita niya nga gwapo ug taas ang batan-on, ug pagkahibalo sa edukasyon nga iyang nadawat, nahigugma kaayo kaniya ug gisugo siya nga magpabilin sa iyang imperyal nga mga kwarto tupad kaniya, kauban ang uban pang sama kaniya. Dili madugay pagkahuman, gitudlo siya sa emperador nga usa ka kumander sa militar ug gipadala uban sa usa ka hukbo ngadto sa siyudad sa Alexandria sa Ehipto[4892] aron silotan, pahirason ug bugbogon ang mga Kristohanon didto, ug aron kumpiskahon ang ilang kabtangan alang sa kaban sa imperyo. Apan si Neanias miingon sa emperador:

'Nakadungog ko, Ginoo, nga kining mga tawo nagpasidungog sa usa ka Anak sa Dios nga ginganlan og Kristo, ug nga lig-on kaayo sila sa espiritu, mapanghimagsik ug mapangkontra, andam nga ipadayon ang ilang pagtuo hangtod sa katapusan. Mas gusto pa nila nga mamatay kaysa biyaan ang ilang Kristo, ug sa bisan unsang kahimtang dili sila maghalad og sakripisyo sa atong mga dios. Busa, nagtuo ako nga dili kita magmalampuson sa pagpa-usab kanila sa atong pagtuo.

[4888] Naghari si Emperador Titus gikan sa 79 hangtod 81.

[4889] Gipangulohan ni Vespasian ang Imperyong Romano gikan sa 70 hangtod 79.

[4890] Naghari si Hadrian gikan sa 117 hangtod sa 138.

[4891] Si Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

[4892] Alexandria – usa ka siyudad nga bantog sa karaang panahon, gitukod ni Emperador Alexander the Great (336–323 BC) sa Ehipto, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; Nailhan kini sa mga panahon sa wala pa si Kristo isip usa ka sentro sa pagkat-on ug kalakalan; sukad sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong usa sa labing hinungdanon nga mga sentro sa Kristohanong kinabuhi ug lingkoranan sa patriyarka.

Sa pagdungog niini, nasuko kaayo ang emperador ug misugod sa pagpasipala kang Kristo nga Manluluwas sa ingon niini nga paagi:

'Ang ilang Dios, sumala sa ilang giangkon, wala'y asawa. Unsaon man, busa, nga siya makapanganak og Anak? Ug Siya nga gituohan sa mga Kristohanon natawo gikan sa usa ka babaye ug, ingon usa ka kriminal, gisilotan sa kamatayon sa mga Hudiyo; Siya gipukpok, gikoronahan og tunok, gisaway, gilansang sa krus, gipainom og suka ug apdo, ug namatay sa makalilisang nga kasakit. Kung Siya Diyos, nganong wala Siya nagluwas sa Iyang kaugalingon gikan sa kamot sa mga Hudiyo? Ug kung wala Siya makatabang sa Iyang kaugalingon sa panahon sa Iyang kasakit, makatabang pa kaha Siya sa uban?

Ang ingon nga mga panamastamas, ug bisan pa ug mas grabe, gipahayag sa anak sa pagkaguba! *'Kay ang mensahe sa krus*,' ingon sa pagkasulat ni San Pablo, *'kabuang alang sa mga nagalaglag, apan alang kanato nga maluwas, gahum sa Dios'* (1 Cor. 1:18). Apan si Neanius, napasugot sa mga pulong sa emperador, mibiyahe uban sa duha ka hugpong sa mga sundalo sa agianan nga gisulti kaniya. Apan tungod kay kusog kaayo ang pagsidlak sa adlaw niadtong panahona, ug ang mga sundalo ug ang ilang mga kabayo gikapoy sa kainit, kinahanglan nilang mobiyahe sa gabii ug magpahulay sa adlaw. Sa dihang nilabay sila sa Syriang siyudad sa Apamea[4893] , sa ikatulong oras sa gabii, miigo ang usa ka linog; misidlak ang kilat ug misaba ang kusog nga dalugdog, nga hapit nangamatay sa kahadlok ang tanang sundalo. Apan ang gobernador nakadungog og tingog gikan sa langit nga miingon kaniya:

'Neanius! Moanha ka usab ba batok kanako?'

Mitubag si Neanius:

'Kinsa Ka, Ginoo? Dili Taka mailhan!'

Pagkahuman niya'g sulti niini, usa ka krus nga nagdan-ag sama sa kristal ang mitungha sa hangin, ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa krus:

'Ako si Jesus, ang gipako sa krus, ang Anak sa Dios!'

Nagkurog, miingon si Neanias:

'Ang Emperador miingon kanako nga ang Dios nga gisaad-an sa mga Kristohanon wala'y asawa; busa, giunsa man Nimo pagka Anak sa Dios? Kung tinuod gayud nga Ikaw ang Anak sa Dios, giunsa man sa mga Hudiyo pagka-mapangahas sa pagdaot Kanimo, sa paglansang Kanimo sa krus ug sa pagpatay Kanimo?'

Ug usa ka tingog gikan sa krus mitubag kaniya:

'Gisagop ko kini sa akong kaugalingong kagustuhan alang sa katawhan, aron luwason ang mga makasasala gikan sa gahum sa yawa, pangitaon ang mga nawala ug hatagan kinabuhi ang mga patay. Ug kung dili ko gayud Anak sa Dios, unsaon nako, pagkahuman sa kamatayon, nga mabuhi ug makig-istorya kanimo?'

Pagkahuman niini, misaka ang krus ngadto sa langit, ug diha-diha dayon nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit:

'Pinaagi niining timaan nga imong nakita, daoga ang imong mga kaaway, ug ang akong kalinaw mag-uban kanimo!'

Busa si Neanius, sama sa gibuhat ni Saul kaniadto[4894] , pinaagi sa pagpakita kaniya sa Ginoo sa dalan, nabag-o gikan sa usa ka manlutos ngadto sa usa ka pinili nga sudlanan sa Ginoong Jesu-Cristo; ug gikan niadtong katingalahang panan-awon ug sa matam-is nga pakighinabi sa Ginoo mismo, nabati niya sa iyang kasingkasing ang dili masukod nga kalipay ug espirituhanong kalipay.

Pagkahuman niini, si Neanias, uban sa iyang hukbo, miabot sa Scythopolis[4895] ug, pagtawag sa usa ka alahero, gisugo siya nga maghimo og krus sama sa iyang nakita niadtong gabii. Apan ang alahero misalikway, miingon:

'Dili ko kini mahimo, kay simbolo kini sa mga Galileanhon nga gitawag og mga Kristohanon. Kung mahibalo ang Emperador bahin niini, makasinati ko og makalilisang nga kamatayon.'

[4893] Ang siyudad sa Apamea nahimutang sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Syria, sa pampang sa Suba sa Orontes.

[4894] Ang sugilanon sa pagbag-o ni Saulo (nga sa ulahi nahimong bantugang Apostol Pablo) mabasa sa Buhat 9:1–20. – Ang pista sa Balaang Apostol Pablo gisaulog matag ika-29 sa Hunyo

[4895] Ang siyudad sa Scythopolis nahimutang sa Asia Minor.

Gipugos ni Neanias nga buhaton niya ang krus sa tinago, ug gisaaran siya nga dili niya kini isulti sa emperador o sa bisan kinsa pa. Unya ang alahero, pagkahuman kuhaon gikan sa gobernador ang igo nga bulawan ug pilak alang niini nga katuyoan, tinago nga gihimo ang usa ka krus nga may porma ug gidak-on nga gisugo sa gobernador. Sa diha nga nahuman ang krus, kalit nga mitungha niini ang mga hulagway sa tulo ka tawo, gisulat sa usa ka dili makita nga kamot, uban ang inskripsyon sa Hebreo: sa ibabaw – Emmanuel[4896] , ug sa duha ka kilid – Michael ug Gabriel[4897] . Sa pagkakita niini, nangutana ang alahero kinsa ang misulat niini, kay wala'y lain nga tawo sa kwarto gawas kaniya. Hapit na niya gamiton ang usa ka espesyal nga galamiton aron pahiran ang hulagway, apan wala niya kini mabuhat, kay ang iyang kamot dili molihok ug mura'g natig-a. Sa dihang nakita sa gobernador ang krus, nangutana siya sa magmamugna kung kinsa ang mga nawong niini ug ngano kini gihulagway didto. Ang magmamugna mipanumpa, nagdeklara:

'Pagkahuman nako sa akong trabaho, mitungha ra kining mga nawong sa ilang kaugalingon, ug wala ko kahibalo kinsa kini. Gisuwayan nako pagtangtang niini, apan dili nako mahimo – namateng ang akong kamot.'

Unya nasabtan ni Neanias nga adunay gahum sa langit sulod sa krus; mihapa siya niini, gisunggo kini, ug gilukot kini sa usa ka purpura nga panapton, gidala kini uban kaniya, ug gibantayan kini uban sa dakong pagrespeto. Karon, wala niya giatubang ang mga Kristohanon, kondili ang mga barbaro, ug napildi niya sila pinaagi sa gahum ni Kristo, ug napailawom niya ang ilang mga yuta. Misulod pa gani siya sa pakig-away batok sa labing dili makita nga kaaway—ang yawa—ug napildi niya kini pinaagi sa iyang maisugong pag-antos, nga iyang giagwanta alang kang Kristo.

Ang iyang pag-antos nagsugod sa mosunod nga paagi. Samtang siya naa sa iyang siyudad sa Jerusalem, nga kaniadto gitawag og Elia, nangayo ang mga lungsoranon kaniya nga panimalos batok sa mga Hagariano[4898] tungod sa mga sayop nga ilang nabuhat. Kining mga Agarian nanghilabot sa nasud ug, samtang naglibot-libot sa siyudad, gidakpan nila ang bisan kinsa nga naa sa gawas sa pader sa siyudad; labi na gyud, ilang giopres ang mga babaye, nga ilang gikuha isip mga asawa. Gibuhat usab nila kini sa mga kasikbit nga baryo. Usa ka maisugong mandirigma ni Kristo, nga armado sa gahum sa Balaang Krus, misugod nga walay kahadlok uban sa iyang hukbo ug gisundan ang mga Agariano, nag-ampo sa iyang kasingkasing ingon niini:

'Tabangi ako, akong paglaum, Kristo among Dios!'

Ug usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa langit:

'Pagkugi, Neanius, kay Ako, ang Ginoo nga imong Dios, anaa uban kanimo!'

Pagkadungog niini nga tingog, ang kumander labi pang nakaisog ug gipildi pag-ayo ang kaaway, ug gikuha ang tanan nilang bihag: sa maong gubat, unom ka libo ka Agarian ang napatay, samtang wala bisan usa sa mga mandirigma ni Neanius ang nasamdan o napatay. Ug gipadala ni Neanias ang mga mensahero sa iyang inahan uban ang balita sa kadaugan batok sa mga kaaway, nga dako kaayo ang kalipay sa iyang inahan. Malipayon siyang gidawat sa iyang inahan sa dihang mibalik siya sa siyudad nga mananaog uban sa iyang mga gipanguha, ug sa dihang misulod siya sa balay, miingon siya kaniya:

'O akong pinalanggang anak! Sa dihang nilarga ka paingon sa gubat, nagkuha ako og turibano ug insenso sa akong mga kamot, miadto sa atubangan sa mga dios, ug nag-ampo alang kanimo, nga unta tabangan ka nila. Ug karon, pinaagi sa ilang tabang, nidaug ka! Busa, adto sa ilang atubangan ug pasalamati sila, aron magpadayon sila sa pagtabang kanimo sa umaabot nga mga adlaw.'

Mitubag kaniya si Neanias:

'Maayo imong gibuhat, inahan ko, sa pag-ampo para kanako, apan ang akong Dios ang nitabang kanako.'

Miingon dayon ang iyang inahan:

Ayaw paghisgot, akong anak, sa usa ra ka diyos, aron dili masuko ang uban nga mga diyos ug dili sila molayo kanimo.

Si Neanias, bisan pa, miingon kaniya:

[4896] Si Emmanuel, gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'Ang Dios uban kanato'. Kini nga ngalan gihatag sa balaang propeta Isaias kang Ginoong Jesu-Kristo (Isaias 7:14).

[4897] Si Michael ug si Gabriel mga Arkanghel.

[4898] Ang mga Agariano mga Muslim, mga Arabo, nga ginganlan human kang Hagar, ang concubine ni Abraham ug inahan ni Ismael, diin naggikan ang tribong Arabo.

'Ayaw paglimbong sa imong kaugalingon, inahan, sa idolatrikong pagpanuko-nuko. Unsaon man nila pagtabang kanako, nga sila mismo walay kinabuhi? Kung gitabangan ko man nila, mangayo ta kanila – pasultihi sila kanato, ug unya kumbinsido kita sa ilang gahum.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, misulod siya sa kuwarto sa iyang inahan, diin adunay mga diyos-diyosan nga bulawan ug pilak, ug miingon, nga nagtubag kanila:

'Nagaingon ako kaninyo, bakak nga mga dios, sultihi kami: kinsa ang mitabang kanako sa gubat?'

Apan nagpabilin nga hilom ang mga diyos-diyosan; unsaon man nila pagtubag, kay pipì man sila? Unya miingon si Neanius sa iyang inahan:

'Nakita na nimo, inahan, unsa kining mga diyos. Kung dili gani sila makasulti bisan usa ka pulong, unsaon pa kaha nila pagtabang sa bisan kinsa?'

Mitubag ang iyang inahan:

'Dili motubag kanimo ang mga dios kay ginakatawa nimo sila.'

Apan si Neanius miingon:

'Pangutan-a sila mismo – kinahanglan motubag sila kanimo, kay ikaw man ang ilang matinud-anong alagad.'

Busa, miduol siya kanila uban sa dakong pagrespeto ug mituhop, ug miingon:

'O mga gamhanang diyos! Dakong Zeus[4899] ug ikaw, Reyna Hera[4900] , ug Poseidon, ginoo sa dagat, ug si Apollo nga sama sa adlaw[4901] , ug ikaw, Pallas, tigpanalipod sa siyudad[4902] , ug tanang uban pang mga diyos! Ginasumamo kamo, sultihi kami: gitabangan ba ninyo ang inyong alagad, akong anak, sa pakig-away?'

Apan wala'y tubag gikan kanila.

Unya ang bulahan nga si Neanias, nga nagkupot og krus sa iyang kamot, napuno sa langitnong kadasig; pagkahuman niyang tangtanga ang iyang panapton sa gawas ug gilayo ang iyang inahan gikan sa mga dios-diosan, misugod siya sa pagbungkag niini, gihampak kini sa yuta ug gitamakan sa iyang tiil, ug pagkahuman, pagkabungkag niini ngadto sa mga piraso, iyang gipangbahin ang bulawan ug pilak sa mga kabus. Ang iyang inahan, sa pagkakita niini, nasuko kaayo ug, kalimot sa iyang natural nga gugma sa anak, midali paingon sa Antioquia kang Emperador Diocletian ug, uban sa mga luha, nagreklamo kaniya bahin sa iyang anak, nga dili lang gipukan ang iyang mga diyos kondili wala usab gipakita kaniya ang dungog nga angay unta kaniya pinaagi sa pagdala kaniya palayo sa mga diyos. Ang Emperador, bisan pa niana, naningkamot nga pahupayon siya, ug gipunoan siya og paglaum nga, pinaagi sa pagkamaayo o hulga, mabalik nila ang iyang anak sa kaniadto niyang pagtuo sa mga dios.

'Apan,' miingon ang Emperador, 'kung dili siya mobalik sa pagtuo, makasinati siya og makalilisang nga kamatayon tungod sa iyang mga krimen, ug mahimo ka mopili kinsa man ang imong gusto gikan sa akong mga alagad aron mahimong imong mga anak.'

Ug dayon misulat ang Emperador sa gobernador sa Palestina, Si Iustus, nga lumad sa Italya ug usa ka malupit nga tawo, nagtudlo kaniya, sa atubangan sa mga maharlika gikan sa kasikbit nga mga siyudad, nga pakig-istorya kang gobernador Neanias, anak ni Theodosius, nga nahimong Kristiyano, uban sa mga pag-awhag—usahay mahigalaon, usahay makalilisang—nga mobalik sa pagsimba sa mga dios; ug kon dili siya mosunod, gisugo niya nga siya pasakitan nga walay kalooy. Kini nga sulat naglangkob og mga panamastamas batok kang Kristo.

Ang gobernador Justus, pagdawat niya sa hari nga sugo, nagtigom og mga pinili nga lalaki gikan sa mga lungsod sa Palestina ug siya mismo mibyahe paingon sa Elia aron makita ang gobernador, kinsa, pagkahuman sa pagbinayloay sa pangumusta, iyang gihatagan sa hari nga sulat. Apan sa dihang nabasa na sa gobernador ang sulat ug ang mga panamastamas batok sa atong Ginoo nga anaa niini, wala niya kini mapailub-an; gisi-gisi niya ang sulat ug gipanglupad ang mga piraso sa hangin, nga miingon:

[4899] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga katigulangan sa ubang mga diyos ug sa katawhan.

[4900] Hera – ang panganay nga anak nga babaye ni Cronus ug Rhea – usa sa mga nag-unang personahe sa karaang mitolohiyang Griyego. Gitan-aw siya nga asawa ni Zeus ug reyna sa mga dios.

[4901] Si Apollo, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'managlaglag'. Kasagaran ginalarawan sa mga Griyego kini nga diyos nga nagbitbit og pana, busog sa pana, ug mga pana, isip kaaway ug mananakop sa mga pwersa sa kangitngit.

[4902] Si Pallada, o Athena, giisip sa karaang mga Griyego nga diyosa ug patronesa sa kaminyoon ug kaayohan sa pamilya.

'Kristiyano ako; ikaw, bisan pa, kinahanglan nimong buhaton ang gisugo kanimo.'

Miingon unya ang gobernador:

'Nahadlok ko sa Emperador, apan giisip tika nga usa ka higala ug gikaluy-an tika! Wala ko kahibalo unsa ang akong hunahunaon! Apan paminawa ako ug kining mga dungog nga tawo, ug sa among atubangan, maghalad ka og halad sa mga diyos. Kung dili nimo kini buhaton, wala koy lain kapilian kondili ipatuman ang sugo.'

Unya miingon si Neanius sa gobernador:

'Gihisgutan nimo ang halad sa maong konteksto: dinhi gihalad ko ang akong kaugalingon kang Kristo, akong Dios.'

Sa niining mga pulong, iyang gikuha ang sinturon nga gihatag kaniya tungod sa iyang katungdanan ug gilabay kini sa nawong sa gobernador, gisalikway ang pag-alagad sa hari aron mahimong sundalo sa Hari sa Langit, ug gisaway ang pagkadili-matinuohan sa mga pagano. Ang gobernador ug ang mga tawo nga kauban niya, Sa ilang kasuko, gidakop siya ug gidala sa Caesarea sa Palestina[4903] — nga nailhan usab nga Philippi ug Sebaste Paneada — diin kaniadto gitukod ang usa ka estatwa ni Kristo sa hangyo sa babaye nga adunay pagdagas sa dugo, nga naayo sa paghikap sa bado sa Ginoo[4904] . Didto, ang gobernador, nga naglingkod sa usa ka lugar nga bukas sa tanan, gidala si Neanias aron pangutan-on. Sa pagkakita kaniya, ang mga lungsoranon, nga natabonan ang ilang hunahuna sa pagano nga dautan, misinggit sa gobernador sama sa mga hubog o gipanag-iya:

'Kini nga tawo kaaway ug manlupig sa among mga dios, nga nagtamay sa mga sugo sa emperador!'

Ang gobernador, nga buangon na daan, labi pang nagmalupigon sa mga singgit sa katawhan. Gidumala dayon niya nga hubaron si Neanias ug ipabitay sa dapit sa pagpanakit, unya pahilayon ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Busa, nahugno ang unod ni Neanias sa dagkong piraso, ug nakita na ang iyang mga bukog. Ang uban sa mga nanan-aw, sa pagkakita sa ingon nga pag-antos, nakaluoy sa pagkabatan-on sa martir ug naghilak para kaniya. Apan ang martir, sa pagkakita sa ilang mga luha, miingon kanila:

'Ayaw kamo paghilak para kanako, kondili para sa pagkaguba sa inyong mga kalag; kay ang angayng pagahilakana mao kadtong gikatakda nga mag-antos nga walay katapusan sa impyerno.'

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa langit, nag-ampo siya ingon niini:

'O Dios! Palig-una ako, imong alagad, aron mapahiya ang kaaway ug sa himaya sa Imong labing balaan nga ngalan!'

Sa dihang napul-an na ang mga tigpapatay, gipahawa sa martir, pinaagi sa sugo sa gobernador, gikan sa iyang pagpanakit ug gilabay sa bilanggoan. Ang gaarder, nga si Terentius ang ngalan, sa paghinumdom sa usa ka buhat sa kaayo nga gipakita kaniya ni Neanias, nakaluoy kaniya, naglatag og dayami aron iyang higdaan ug gitabonan siya og tuwalya, samtang ang martir naghigda sa bilanggoan, hapit nang mamatay.

Sa tungang gabii, nianak ang linog sa siyudad – si Dios ang miabot uban sa Iyang mga Anghel aron bisitahan ang Iyang alagad. Usa ka katingalahang kahayag ang misidlak sulod sa bilanggoan; ang mga pultahan sa bilanggoan misidlak nga nabuksan, ug nahulog ang tanang kadena sa mga priso nga naa didto. Unya duha ka Anghel ang nagpakita sa porma sa matahum nga mga batan-on nga lalaki ug miingon sa martir:

'Tan-awa kami.'

Ang martir, nga nagtutok kanila, miingon:

'Kinsa kamo?'

Mitubag sila:

'Kami mga anghel nga gipadala kanimo sa Ginoo.'

Unya miingon kanila ang martir:

'Kung kamo ang mga anghel sa Ginoo, nan pagsimba kamo sa Ginoo sa akong atubangan ug buhata ang tanda sa krus, aron motuo ko kaninyo.'

Gibuhat dayon sa mga anghel ang iyang gipangayo ug miingon:

'Busa, tuohi nga gipadala kita sa Ginoo kaninyo.'

Miingon ang martir:

[4903] Ang Caesarea nahimutang sa tinubdan sa Jordan. Kinahanglan kini ilain gikan sa lain nga Caesarea, nga naa usab sa Palestina, apan nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[4904] Mat. 9:20–22.

'Nasayud ko nga sa dihang gilabay ang tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia, usa ka anghel sa Ginoo[4905] gipadala kanila aron pabugnawon ang kainit sa kalayo. Apan unsa man akong nabuhat? O gilabay ba ko sa kalayo, aron ako mahimong takus sa pagbisita sa usa ka anghel?'

Sa dihang gisulti sa martir kining mga pulong uban sa pagpaubos, kalit nga nagpakita kaniya ang Ginoong Jesu-Cristo sa dili masukod nga himaya; ug sa paghikap Niya sa martir, giayo Niya ang iyang mga samad ug gitindog siya, hingpit nga nabalik ang iyang panglawas. Unya gibunyagan Niya siya sa tubig ug miingon:

'Sugod karon, dili na ikaw tawgon nga Neanias, kondili Procopius[4906] . Lig-ona ang imong kasingkasing ug pagpakaisog, kay makahimo ka og dagkong mga buhat ug mag-una ka sa usa ka dakong panon ngadto sa akong Amahan.'

Si Procopius, nga malipayon ug napuno sa kahadlok, nahulog sa yuta ug mihapa sa atubangan sa Ginoo, nag-ampo nga lig-onon Siya siya sa iyang mga pag-antos, aron dili siya mahadlok sa mabangis nga pag-antos. Miingon ang Ginoo kaniya:

'Ayaw kahadlok – anaa Ako uban kanimo!'

Pagkahuman Niya og sulti niini, misaka Siya sa langit.

Sukad pa sa adlaw nga ang Ginoo nagpakita kaniya, nabati ni San Procopio ang dili masukod nga espirituhanong kalipay sa iyang kasingkasing ug napuno siya sa langitnong kalipay. Ug ang iyang lawas nahimong labi ka himsog nga wala nay bisan gamay nga bakas sa iyang kaniadto nga mga samad. *Gipasalig* niya *ang iyang pagsalig* sa Ginoo, ug *gitabangan* siya *Niya*, *ug naglipay* ang iyang *kasingkasing* (*ug nagmalambuon* ang iyang unod) (Salmo 27:7).

Sa sayo sa sunod buntag, pagkahuman niining pagpakita, gisugo sa gobernador ang usa sa mga sundalo nga moadto sa bilanggoan aron susihon kon buhi pa ba ang martir. Gituohan niya nga namatay na ang tawo tungod sa mabangis nga pagpanakit sa miaging adlaw. Ang bantay sa prisohan, si Terentius, nagsulti sa sundalo nga wala siya matulog tibuok gabii ug nga sa tungang gabii adunay nahitabo nga katingalahang makahadlok sulod sa bilanggoan: nga adunay linog, misidlak ang usa ka katingalahang kahayag, nabuksan ang mga pultahan, ug nahulog ang mga kadena sa mga priso, ug pipila ka mga tawo, nga nagdan-ag sa katingalahang kahayag, nakig-istorya kang Neanius. Ang sundalo, nga nagasandig sa prisohan, misinggit sa martir:

'Buhi ka pa ba, Neanius?'

Mitubag ang santo:

'Buhi ko ug maayo, pinaagi sa grasya sa akong Dios.'

Miingon ang sundalo:

'Dili tika makita.'

Mitubag ang santo:

'Ang bisan kinsa nga molayas sa kahayag sa Dios ug mosilbi sa mga demonyo, bulag ug naglakaw sa kangitngit, nga wala kahibalo asa siya paingon.'

Unya ang sundalo miadto sa gobernador ug gisultihan siya sa iyang nadungog. Ang gobernador dayon mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom ug gipatawag pag-usab ang martir ni Kristo alang sa interogasyon. Tanan mitan-aw kaniya ug nakita ang iyang masidlak nga nawong ug ang iyang himsog, maputi nga lawas, mura'g wala gayud kini nakasinati og samad. Daghan sa mga anaa sa paglitis ang nangahibulong ug misinggit:

'O Dios ni Neania! Tabangi kami!'

Ang gobernador, bisan pa man, mitindog gikan sa iyang lingkoranan sa paghukom ug, sa paghatag og senyas sa katawhan nga hilom, misinggit sa kusog nga tingog:

'Mga igsoon! Ngano kamo katingala nga makita ninyo si Neania nga himsog? Ang mga dios naluoy kaniya ug giayo ang ilang alagad.'

Unya miingon kaniya ang santo:

'Tama ka sa pagsulti nga ako naayo tungod sa kaluoy sa Dios; apan kon nagtuo kamo nga kining milagrosong pagkaayo gihimo pinaagi sa gahum sa inyong mga dios, nan adtoa nato ang ilang templo aron mahibal-an nato kung kinsa gayud nga dios ang nag-ayo kanako.'

[4905] Dan. 3:1–100

[4906] Procopius – gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'malampuson'

Ang gobernador, nga nagtuo nga gusto sa martir nga mosimba sa mga dios, nalipay kaayo ug gisugo nga tabunan og bulak ang dalan gikan sa hukmanan paingon sa templo ug magbitay og matahum nga mga tabing sa tibuok agianan. Samtang nagahulat, usa ka heraldo ang misinggit gikan sa hataas nga dapit:

'Si Neanius, anak sa maharlikang babaye nga si Theodosia, naghinulsol, nibalik sa mga dios, ug mohalad og halad kanila.'

Ang mga pagano, sa pagdungog niini, nalipay; apan ang mga tinago nga nag-angkon kang Kristo nasubo. Usa ka dagkong grupo sa mga tawo, uban sa ilang mga asawa ug mga anak, nagtigom aron motan-aw sa talan-awon.

Ang gobernador naglakaw nga solemne uban ni San Procopio ug sa tanang mga maharlika paingon sa paganong templo. Sa pagsulod, ang santo nag-ampo sa tago kang Kristo nga Dios, naghimo sa tanda sa krus sa hangin atubangan sa mga diyos-diyosan, ug miingon:

'Nagaingon ako kaninyo, mga hugaw nga diyos-diyosan, kahadlok kamo sa ngalan sa akong Dios ug sa gahum sa Balaang Krus: pahawa kamo sa inyong mga puwesto ug mabungkag kamo, magkawalat sama sa tubig!'

Ug ang tanang diyos-diyosan dali dayon natumba, ug ang ilang pagkahugno nakapahinungdan og dakong kasaba. Nabungkag sila sa mga piraso ug, nga labi pa ka katingalahan, ang tanang materyal nga gigikanan nila giusab, pinaagi sa sugo sa Dios, ngadto sa yano nga tubig, ug ang tibuok templo napuno sa tubig, nga misabwag sa kusog pinaagi sa mga pultahan sa templo.

Kining milagro nakapahingangha pag-ayo sa tanan, ug daghan ang misinggit:

'Kristohanong Dios! Tabangi kami!'

Ang gobernador, namangha sa nahitabo, nahadlok kaayo nga wala siyay nahimo; apan pagkahuman mibalik ang iyang kaisog, gisugo niya nga dad-on sa prisohan ang martir, samtang siya mipauli nga puno sa dakong kasubo.

Sa ulahing bahin sa gabii, sa bilanggoan diin nakabilanggo ang santo, miabot ang duha ka hugpong sa mga sundalo uban sa ilang duha ka kumander, sila Nicostratus ug Antiochus, ug nangayo sila sa santo nga ihap sila sa han-ay ni Cristo, ang Hari sa Langit. Apan si Santo Procopius misugod sa pagpangayo sa tagbilanggoan, Si Terentius, aron tugutan siya nga mobiya sa bilanggoan sa mubo nga panahon; gituman sa bantay ang iyang hangyo, kay nahibalo siya nga ang usa ka tawo nga boluntaryong mag-antos alang kang Kristo dili molayas. Pagkahuman siya makagawas, gidala sa santo ang mga sundalo ngadto sa obispo sa maong siyudad, si Leontius, nga nagpanago tungod sa kahadlok sa paglutos. Pagkita kaniya, gihangyo ni Procopius nga bunyagan niya ang mga sundalo, ug siya mismo mibalik sa bilanggoan. Niadtong gabii mismo, gihatag sa obispo ang Katekumenato[4907] ngadto sa mga detachment militar, gibunyag sila, ug gidawat sila sa Banal nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Sa dihang miduol sila pagkahuman sa prisohan, ang balaang martir misugod sa pagtudlo kanila sa mga kamatuoran sa balaang pagtuo ug sa pag-angkon sa ngalan ni Hesukristo, ug gipalig-on sila sa ingon nga paagi nga makasukol sila sa ilang mga pag-antos nga walay kahadlok ug mapangahas.

Sa pagsubang sa adlaw, pag-abot sa gobernador sa lugar diin pagahimoon ang pampublikong paglitis, sumala sa iyang batasan, mitungha ang mga sundalo sa iyang atubangan. Sila misinggit sa kusog nga paghimaya kang Kristo, nagpaila nga mga Kristohanon sila ug nagpahayag sa ilang pagkaandam nga mosunod kang Kristo sa pag-antos ug kamatayon. Ang gobernador, bisan pa, sa dihang nakakita sa daghang sundalo nga mapangahas nga nag-atubang sa ilang kamatayon alang kang Kristo, nabigla ug nahadlok, ug sa dugay nga panahon misulay sa pagdani kanila nga isalikway si Kristo ug mobalik sa mga diyos. Sa dihang nakita niya nga dili sila mausab ang

[4907] Katekesis – berbal nga pagtudlo sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo, nga gitudlo sa unang Simbahan sa tanan nga gustong madawat ang sakramento sa Bawtismo. Bisan pa man gitugotan sila nga mosulod sa simbahan aron maminaw sa Balaang Kasulatan ug mga sermon, ug bisan pa sa pag-apil sa unang ug ikaduhang bahin sa Liturgiya ('ang Proskomedia' ug 'ang Liturgiya sa mga Katekumeno'), ang mga katekumeno gikinahanglan nga mobiya sa simbahan sa dili pa magsugod ang ikatulo, labing importante nga bahin sa Liturhiya ('ang Liturhiya sa mga Pananaligan'), sumala sa pahibalo sa diakono pinaagi sa usa ka pagtawag nga napreserbar hangtod karon sa Simbahang Orthodox atol sa pagsaulog sa Liturhiya. Nagkalainlain ang gidugayon sa katekumenato; daghan ang nagpabilin nga katekumeno sa tibuok nilang kinabuhi. Kung gikinahanglan, ang panahon sa katekumenato gipamubo ngadto sa pipila ka adlaw o bisan pipila ka oras. – Ang eklesiastikal nga ritwal sa katekumenato gihapon gihimo sa Simbahang Orthodox; Naglangkob kini sa pagbasa sa mga iladong pag-ampo ibabaw sa kandidato sa bunyag ug sa paglitok sa usa ka pagpanawag batok sa yawa; sa samang higayon, ang kandidato sa bunyag mosalikway kang Satanas, maghiusa sa iyang kaugalingon kang Kristo ug mosugid sa iyang pagtuo pinaagi sa pagbasa sa Kredong Apostoliko (kung bata pa ang buniagan, ginabuhat kini sa mga ninong).

hunahuna, gisilotan sila niya sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Ug gidala sila gawas sa siyudad paingon sa lugar sa pagbitay, diin daghang mga mamamatay ang nagtigom aron ipatuman ang silot. Si San Procopius gidala usab didto nga nakadena, aron ang pagtan-aw sa pagpatay sa ingon kadaghan nga mga sundalo makapahadlok kaniya. Apan sa dihang gitan-aw niya ang ilang buhat, nalipay ang iyang espiritu, ug nag-ampo siya kang Kristo nga Diyos alang kanila, nga padayunan sila hangtod sa katapusan ug dawaton ang ilang mga kalag sa Iyang Langitnong Gingharian. Unya, ang mga magbubunu, kauban ang ubang mga sundalong walay Diyos, gilibutan ang duha ka hugpong sa mga nagtuo kang Kristo ug gipatay sila gamit ang ilang mga espada; sa maong hitabo, namatay usab ang duha ka kumander sa maong mga hugpong, sila Nicostratus ug Antiochus. Busa, ang bag-ong mga sundalo ni Haring Kristo, human ilang gihalad ang ilang mga kinabuhi alang Kaniya, miapawit nga mananaog gikan sa yuta paingon sa langit. Usa ka mahinatagon nga maimpluwensyang lalaki nga ginganlan og Eulalius ang nangolekta sa mga lawas sa mga martir sa gabii, kauban ang daghang mga magtutuo, ug gihatagan sila og angay nga lubong; samtang si Santo Procopius nagpabilin nga nakadena.

Samtang ang martir ni Kristo naa sa prisohan, miabot kaniya ang napulo'g duha ka maharlikang babaye ug miingon sa balaan pinaagi sa gamay nga bintana:

'Kami ang mga sulugoon ni Cristo!'

Gisumbong kini sa gobernador, ug gisugo dayon niya nga ipriso sila; sa pagsulod nila, malipayon silang misinggit:

'Dawat-a kami, O Ginoo, sa Imong langitnong palasyo!'

Sa pagsulod nila sa bilanggoan, mitungo sila sa atubangan ni San Procopius, kinsa misugod sa pagtudlo kanila sa balaan nga pagtuo, sa langitnong gugma kang Kristo, ug sa mainitong pag-ampo ngadto sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang gobernador, paglingkod niya sa iyang kasagarang lingkoranan sa paglunsad sa hukmanan, gisugo nga ipagawas gikan sa bilanggoan ang mga matinahuron nga babaye ug ipresentar sa iyang atubangan alang sa paghukom. Ang inahan ni Procopius, si Theodosia, mitungha usab sa lugar sa interogasyon, nga nagtinguha nga makita kung giunsa sa mga babaye ang ilang pamatasan atol sa pagpangutana. Sa dihang gidala sila sa atubangan sa hukmanan, miingon ang gobernador kanila:

'Mouyon ba kamo sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, aron kamo among pasidunggan, o, kon magpadayon kamo sa inyong pagkabug-at sa ulo, mopili ba kamo sa pagdala sa inyong kaugalingong makalilisang nga pagkaguba?'

Mitubag ang mga balaan nga babaye:

'Ang dungog nga inyong gisaad kanamo magdala og kalaglagan kaninyo mismo; kami, mga sulugoon kami ni Cristo nga gilansang sa krus, Kinsa nagluwas kanamo gikan sa pagkaguba. Kaniya ang dungog ug himaya!'

Ang nasuko nga gobernador misugo nga ipahigda silang tanan nga nawong paubos sa yuta ug bugbogon sila nga walay kalooy gamit ang mga baston. Unya gbitay sila nga hubo sa lugar sa ilang pagpanamastamas, ug gisunog ang ilang mga tadyaw sa kalayo, samtang nag-ampo sila kang Kristo nga Dios, nga naghangyo kaniya og tabang. Unya gisugo sa gobernador nga putlon ang ilang mga suso, nga miingon:

'Tabangan ka ba sa Gipa-krusipisyon, nga imong gilauman?'

Mitubag ang mga babaye:

'Nakatabang na Siya kanamo, sama sa imong makita, ikaw nga masuklam-suklam sa katawhan nga tortyurador! Ania kami—mga babaye—nagdaog kanimo, ikaw nga gamhanang gobernador, pinaagi sa pagbalewala sa mga pag-antos nga imong gipataw kanamo.'

Mas nasuko pa gayud ang tigpahirap ug gisugo nga pagsunogon ang ilang singit gamit ang mapaso nga puthaw. Miingon siya:

'Mabati ba nimo ang kalayo nga nagdilaab, o dili?'

Mitubag ang mga balaan nga babaye:

'Ikaw ang makabati sa kasakit sa kalayo sa dihang ikaw itambog sa dili mapalong nga kalayo sa impyerno. Alang kanamo, ania ang among Tabang—ang Ginoo, nga dili nimo makita, sama sa dili makita sa mga bulag ang adlaw.'

Samtang nag-antos ang mga balaan nga babaye, si Teodosia, inahan ni Santo Procopio, nagtindog sa taliwala sa katawhan ug sa dihang iyang nakita ang kaisog ug pagkamapailubon sa mga babaye, naghilak siya sa

kasakit. Unya, sa dihang misidlak ang kahayag sa tinuod nga kahibalo sa iyang kalag, napuno siya sa kadasig alang sa Dios ug, miduol sa magmamando, misinggit:

'Ako usab usa ka sulugoon ni Kristo, ang Dios, nga gipako sa krus!'

Kining kausaban nahitabo pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga Dakong Martir Procopius, nga kanunay nag-ampo sa Diyos alang kaniya.

Ang gobernador ug ang tanan nga naa sa iyang palibot, ingon man ang tibuok katawhan, sa dihang nadungog nila si marangal nga Theodosia, inahan ni Neanias, nga mapangahas niyang gipahayag ang iyang pagtuo kang Kristo, nangahibulong kaayo sa kausaban nga nahitabo kaniya—unsaon niya pagbalewala sa iyang hataas nga katungdanan, bahandi ug pagka-marangal, ug walay kahadlok nga atubangon ang pagpanakit. Miingon ang gobernador kaniya:

'Ginang Theodosia! Kinsa may nakapanglimbong kanimo aron biyaan nimo ang inyong mga diyos sa kagahapon ug mosulti ka og ingon ana nga mga pulong?'

Sa dihang gitubag niya:

'Dili gyud nako mabati nga nadani ko sa sayop o nadani. Sa una, tinuod nga nasayop ko, nadani sa mga demonyo, sa dihang imbis sa tinuod nga Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, nagsimba ko sa mga dautang diyos-diyosan—hinimo sa kamot sa tawo.'

Ang gobernador, samtang nagtudlo sa mga babayeng gipaka-antos, miingon kang Theodosia:

'Kining mga manlimbong klaro nga nakalimbor kanimo?'

Sa diin mitubag siya:

'Wala nila ko gilimbong, kundili gitun-an ko nila sa pag-ila sa kamatuoran pinaagi sa ilang pag-antos. Unsaon man kaha nila pagpabiling lig-on sa ingon nga pag-antos kung ang nagpalig-on kanila dili ang tinuod nga Dios? Busa, dili sila ang mga manlimbong, kundili ikaw mismo ang manlimbong, nga nagdala sa mga tawo ngadto sa kangitngit ug sayop ug ginabira sila paingon sa ilang kapahamakan!'

Miingon ang magmamando:

'Matin-aw ka, Theodosia, ug hangyoa ang mga dios sa pasaylo. Ug kami mag-ampo alang kanimo, aron pasayloon ka nila niining imong sala.'

Apan mitubag siya:

'Nangayo ko og pasaylo sa gipako sa krus nga Kristo tungod sa akong kaniadto nga kabuang ug sa dautang mga buhat nga akong nabuhat.'

Ang nasuko nga magmamando misugo nga ipriso siya kauban sa mga babaye nga gipailalom sa pagpanakit.

Sa pagsulod ni Theodosia sa bilanggoan, nakita siya sa iyang anak nga si Santo Procopius ug nalipay kaayo – kay nahibaloan na niya pinaagi sa usa ka panan-awon ang iyang pagbalhin ngadto kang Kristo – ug malipayon siyang miingon kaniya:

'Ginagahum, akong inahan! Ngano man nga niadto ka dinhi, ug ngano man nga gibyaan nimo ang imong mga diyos?'

Mitubag siya kaniya:

'Akong pinalanggang anak! Nasayud na ako karon sa kamatuoran. Gitan-aw nako ang mga balaan nga babaye nga nag-antos ug naghunahuna: giunsa kaha sa ingon ana ka maluya nga mga babaye ang pag-antos sa ingon ana kabug-at nga mga pag-antos gawas kon gipalig-on sila niadtong Kristo nga ila ginasakripisyo? Ug kon dili ang Kristo ang Labaw nga Ginoo, giunsa Niya pagpalig-on ang mga nag-antos alang Niya? Samtang naghunahuna ko niini, ang akong kasingkasing nabati og lawom nga pagbati ug usa ka sinag sa kahayag misidlak sa akong hunahuna. Nasabtan nako ang kawalay bili sa mga diyos ug mituo ko nga ang tinuod nga Dios mao Siya nga inyong gipang-angkon, kamo nga mga balaan nga babaye, ug ang ubang mga martir.

Unya si San Procopio miingon kaniya:

'Bulahan ka, akong ginoo, akong inahan, kay gitagaan ka sa Diyos og ingon nga kahayag, ug tungod niini miabot ka dinhi, niining bilanggoan!'

Ug si Santa Teodosia nagpabilin sa bilanggoan, nag-atiman sa mga balaan nga babaye. Pinaagi sa usa ka limpyo nga panapton iyang gihikap ang ilang mga sugat nga nagdugo ug gibutangan og panakot nga plasta ang ilang mga bati, kay siya man gitudloan sa arte sa medisina. Ug gitudloan ni San Procopio ang iyang inahan sa

balaan nga pagtuo. Niadtong gabii mismo gidala niya siya kang Obispo Leontius, nga nagbunyag kaniya sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo; unya mibalik siya sa bilanggoan, naglipay ug naghimaya sa Dios tungod sa iyang pagkasayud sa pagtuo.

Pagkahuman niini, ang mga balaan nga babaye, kauban si Teodosio, gidala gikan sa bilanggoan ug gidala sa atubangan sa dautang hukmanan. Miingon ang gobernador kang Teodosio:

'Hibal-i kini, dungog nga babaye: Gipasagdan tika ug dili ko gusto nga ipailawom ka sa kahuya ug pag-antos. Busa, magpahimangno ka ug tawga ang maloloy-on nga mga dios, aron makadawat ka sa ilang pasaylo ug mas dako nga dungog gikan kanamo!'

Mitubag ang balaan:

'Ikaw nga buang ug walay pagsabot nga tawo! Dili ka ba mahiya sa pagtawag sa mga inukit nga dios-diosan nga "mga dios"? Kung adunay dakong pagkabuotan sa usa ka tawo nga naningkamot, kutob sa iyang makaya, nga mahimong sama sa Dios pinaagi sa maayong buhat, nan angay usab kamo mahimong sama sa inyong mga dios—mga dios-diosan—nga mao ang pagkabuta, pagkabingot, pagkabuta sa tingog, ug dili makalihok ang inyong mga kamot o mga tiil, sama sa inyong mga dios.

Sa pagdungog niini, nasuko pag-ayo ang iyang gobernador ug gisugo nga hampakon siya sa ngabil; unya, pagkahigda niya sa yuta, gipakanaog siya gamit ang mga tungkod, ug pagkahuman gikiskis ang iyang lawas gamit ang mga kuko nga puthaw. Ang uban pang mga balaan nga babaye, sa ilang pagtan-aw sa iyang pag-antos, nangamuyo sa Diyos alang kaniya, nga lig-onon Siya siya, ug nag-awit sa mosunod nga mga bersikulo gikan sa salmo, sama sa pagtudlo kanila ni Santo Procopius:

– *'Halina, mag-awit kita sa Ginoo; mag-uga kita sa kalipay sa Bato sa atong kaluwasan'* (Salmo 94:1); *'Ang Dios mao ang atong dalangpanan ug kusog, usa ka dali nga tabang sa kalisdanan'* (Salmo 45:2).

Ang gobernador, pagkadungog niini, nagmando nga pildason ang mga aping sa mga balaan nga babaye gamit ang mga tingga nga tungkod, ug unya kining mga martir, kauban ni Santa Teodosia, gapuson sa usa ka kadena nga puthaw, dad-on sa gawas sa siyudad ug patyon pinaagi sa espada.

Ang mga babaye miadto sa ilang kamatayon uban sa kalipay ug pagdayeg, sama sa pag-adto sa usa ka salo-salo sa kasal; ilang gihalad ang ilang kinabuhi alang kang Kristo nga Dios ug giila nga takus sa langitnong palasyo.

Pagkahuman sa ilang kamatayon, gidala pag-usab si San Procopius sa atubangan sa hukmanan, ug miingon ang gobernador sa martir, nga nagngurog sama sa leon:

'Kontento na ba ka, daotan nga tawo, sa pagkaguba sa daghang mga kalag?'

Mitubag ang santo:

'Dili ko sila gipapas, kondili giluwas ko sila gikan sa pagkaguba ug gidala gikan sa kamatayon ngadto sa kinabuhi.'

Ug gisugo sa gobernador nga hampakon siya sa baba gamit ang puthaw nga guwantes ug garasan ang iyang nawong gamit ang puthaw nga mga kuko, nga nagdagsang ang dugo gikan kaniya, nga nagpula sa yuta. Unya gipukpok ang martir sa likod gamit ang tingga nga mga baras, apan bisan pa sa ingon nga mga pag-antos, nagbarug siya nga walay lihok, sama sa usa ka haligi.

Pagkahuman niini, ang gobernador, nga nagmando nga ipriso ang martir, mipauli nga nabalaka: siya nahuya ug nasuko nga wala niya mapildi ang magdala sa pag-antos ni Kristo. Tungod sa kasubo, wala siya mag-ingon bisan usa ka pulong sa bisan kinsa niadtong adlawa; pagkahuman, natakdan siya og hilanat, naghigda sa higdaanan, ug namatay niadtong gabii mismo, nga iyang gisumiter ang iyang kalag sa mga demonyo nga iyang gisilbihan uban sa ingon nga kadasig.

Ang pagwali ni Kristo, bisan pa niana, naglapad pa gayud, ug matag adlaw daghang lalaki ug babaye ang misalmot sa Kristohanong pagtuo, tungod sa mga pagtulon-an ug mga milagro ni San Procopio. Samtang siya naa sa prisohan, daghan ang nagdala sa mga masakiton kaniya, ug gihayag niya sila pinaagi sa grasya ni Kristo ug gipahawa niya ang mga hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo; ug pinaagi niini, ang mga pagano nabag-o sa tinuod nga Kristohanong pagtuo.

Pagkahuman sa kamatayon sa gobernador Justus, miabot sa Palestina ang lain nga gobernador nga ginganlan og Flavian, nga taga-Italia usab apan mas malupigon pa kaysa sa una, sumala sa sugo sa Emperador Diocletian. Pag-abot niya sa Caesarea sa Palestina ug pagkahibalo niya kang martir Procopius, gipatawag dayon niya siya aron atubangon sa iyang atubangan alang sa paglitis ug gipangutana siya bahin sa iyang ngalan,

kaliwatan ug pagtuo. Nagpamulong og mga blasphemya batok kang Kristo, among Dios, miingon kining dautang tawo sa martir:

'Natingala ko nga kamo mga Kristohanon, bisan pa nga inyong giila nga ang inyong Dios natawo gikan sa usa ka babaye ug gipako sa krus sa mga tawo, nagasimba gihapon kamo kaniya. Dili ba kini kabuang?'

Mitubag ang martir ni Kristo:

– Kung andam ka maminaw kanako nga mapailubon, O magmamando, ipakita ko kanimo nga ang imong kaugalingong mga libro nagpamatuod sa atong Dios. Una sa tanan, isulti ko nga usa ra ka tinuod nga Dios, nga dili mausab sa kinaiyahan, walay pagbati, wala pa'y sinugdanan ug walay katapusan; samtang kadtong daghang gitawag nga mga dios, nga sakop sa pag-antos ug kausaban, natawo sa usa ka piho nga panahon ug, sama sa masulti bahin sa uban kanila, natapos na ang ilang malisud nga pag-eksister. Dili ba ka pamilyar sa imong kaugalingong si Hermes[4908] , nga nailhan nga Trismegistus—nga nagpasabot og 'tulo ka beses nga dakô'—ug usab kang Socrates[4909] , nga nagpamatuod nga usa ra ka Dios ang ana, ug dili daghang mga dios? Una, paminawa unsay gisulat ni Hermes kang Asclepiades[4910] : 'Ang Ginoo ug Magbubuhat sa tanang butang – Siya nga atong gitawag nga Dios – mao ang nagbuhat niining makita ug masinati nga kalibutan. Ug tungod kay ang unang ug bugtong kalibutan nga iyang gihimo daw matahum ug puno sa tanang kaayohan sa iyang panan-aw, nalipay Siya niini ug gihigugma kini ingon sa Iyang kaugalingong binuhat.' 'Tan-awa, O magmamando, ang imong si Hermias nag-ila sa paglungtad sa Usa ra ka Dios, ug dili sa daghan! Ug kon daghan ang mga dios, dili unta adunay usa ka bug-os, walay katapusan nga kina-iya sa pagka-Divino, kondili daghang kina-iya nga motungha sa piho nga mga panahon.' Kay nagaingon man kamo nga ang uban nga mga dios naglungtad na daan, ug ang uban natawo pagkahuman; aduna moy usa ka dios sa kalangitan, lain nga dios sa dagat, ug sa tinuod, ang tanang makita nga butang adunay kaugalingong mga dios nga manalipod. Dili ba tungod niini nga hinungdan nga ang inyong si Socrates gisilotan sa mga Atenyano nga imnon ang hilo, tungod kay iyang gisalikway ang paglungtad sa daghang mga dios? Ug kining inyong mga imortal nga dios—labaw na si Zeus, ang amahan sa mga dios, usa ka patricida ug bana sa iyang nga igsoon nga babaye—dili ba siya nagpuyo sa Crete[4911] ? Dili ba hangtod karon gipakita pa gihapon didto ang iyang lubnganan? Ug dili ba ang inyong Poseidon ang pangulo sa mga tulisan, usa ka mananap ug manlaglag? Ug dili ba makita ang iyang lubnganan sa Calabria[4912] ? Unsaon man ninyo pagtawag sa inyong mga dios nga imortal, kon namatay sila sama sa ordinaryong tawo, kon ang ilang mga lubnganan gipakita, ug kon ang mga manunulat nga Romano ug Griyego kahibalo kaayo sa tanang ilang dautang binuhatan? Mao kana ang inyong mga dios, nga dili lang gisalikway ug gisaway sa mga Kristohanon kondili bisan sa ilang kaugalingong mga nananambong! Apan kon inyong giingon mahitungod kang Kristo nga Manluluwas, among Dios, nga Natawo Siya gikan sa babaye ug dayon gipako sa krus, paminawa kining mga misteryosong pahibalo mahitungod Kaniya nga makita sa inyong kaugalingong mga libro. Kay siya ang inyong propetesa, nga nailhan nga si Sibylla[4913] (mao siya mismo nga ang mga libro gipalit sa Romanong hari nga si Tarquinius[4914] sa taas nga bili), nga misulat pag-ayo ka klaro mahitungod sa Inkarnasyon ni Kristo sa iyang ikaduhang libro: 'Sa dihang ang Birhen manganak sa Pulong sa Dios ug, sa hayag nga kahayag sa adlaw, mosidlak ang usa ka bitoon gikan sa sidlakan—usa ka pahibalo sa usa ka dakong milagro para sa mga mortal—unya ang Anak sa dakong Dios moanha kanila, nga nagsul-ob og unod sama sa tawo. Ang mga Magi magdala kaniya og mga gasa—bulawan, mira ug insenso—ug kini makapahimuot kaniya.'

[4908] Si Hermes Trismegistus usa ka semi-mitikal nga personahe gikan sa karaang kasaysayan sa Gresya.

[4909] Socrates – ang labing bantog nga karaang Griyegong pilosopo, nga nabuhi sa ika-5 nga siglo BC.

[4910] Asclepiades – usa ka bantugang karaang Griegong doktor.

[4911] Ang isla sa Crete (o Candia) nahimutang sa tunga-tunga sa Dagat Mediterraneo, sa habagatan sa Dagat Aegean.

[4912] Ang Calabria usa ka buang, kabukiran nga rehiyon sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Italya.

[4913] Sa karaang Gresya, ang termino nga 'Sibyls' nagtumong sa mga babayeng propeta nga naglibot-libot nga nagtanyag sa pagpanagna sa umaabot ug pag-predikta sa kapalaran sa bisan kinsa nga gustong makadungog. Ang kalihokan sa mga Sibyls milambo labi na sa ika-8 ug ika-7 nga siglo BC – usa ka panahon sa dakong kultural nga kalamboan sa Gresya. Gihisgutan sa mga Griyegong historyador ang mga Sibyl sa Erfr, Phrygia, Hellespont ug uban pa. Ang labing daghang impormasyon makita mahitungod sa Cumaean Sibyl, nga, sumala sa karaang tradisyon sa Gresya, nabuhi sulod sa usa ka libong tuig ug kauban sa panahon ni Tarquinius Superbus (nga nabuhi unom ka siglo sa wala pa si Kristo). Kini gayud nga Sibyl ang gipasabot sa hagiograpiya. Sumala sa karaang tradisyon sa Griyego, gitanyag sa Cumaean Sibyl kang Tarquinius ang kahigayunan nga mapalit ang iyang siyam ka libro. Tulo niini ang gipalit sa hari ug gibutang sa Templo sa Capitoline isip balaang mga teksto.

[4914] Tan-awa ang miaging nota.

Sa samang paagi, mahitungod sa Krus ni Kristo, ingon usab ang maong Sibyila: 'O bulahan nga kahoy, diin pagataason si Kristo! Dignong dili sa yuta, kondili sa langit." Unya iyang gihisgutan ang Ikaduhang Pag-abot: "Gikan sa langit moabot ang dakong Hari, Ginoo sa tanang kapanahonan, nga maghuhukom sa tanang tawo ug sa tibuok kalibutan. Ang mga magtutuo ug dili magtutuo pareho nga makakita Kaniya, isip tinuod nga Dios, nga naglingkod sa hataas nga trono ug magahatag og ganti sa matag-usa sumala sa ilang mga binuhatan." – Kung, labaw pa, gusto nimo paminawon ang mga propesiya ni Apollo sa Delphi[4915] , Ammon sa Libya[4916] , Dodona[4917] ug Pergamon[4918] , nan basaha pag-ayo ang ilang mga libro ug mailhan nimo si Kristo, ang Dios sa kahitas-an, nga ilang gipropesiya ug nga moanha alang sa kaluwasan ug pagbag-o sa katawhan. Sa dihang si Jason, lider sa mga Argonauta[4919] , nangutana kang Apollo sa Delphi bahin sa santuwaryo nga giisip nga labing karaan sa Athens: 'Sultihi kami, O propeta, Apollo nga sama sa adlaw, kinsa ang magpanag-iya niining templo sa katapusang mga adlaw?' – Mitubag si Apollo: 'Mahimo ninyo buhaton ang inyong mga ritwal, diin inyong gihatagan og dungog ang mga dios, samtang ako nag-angkon sa Usa ka Dios, nga nagahari sa langit, Kinsa ang Iyang walay katapusang Pulong pagamaburosan sa usa ka putli nga Birhen. Ug sama sa usa ka pana nga gipana gikan sa nagdilaab nga busog, kini molabay sa tibuok uniberso, modakop sa tanan ug dad-on sila ingon usa ka gasa ngadto sa Amahan. Kini nga templo iya sa Iyang Inahan, ug ang Iyang ngalan mao si Maria.' – Ug pag-usab, sa dihang gipangutana ni Wattos[4920] ang maong Apollo bahin sa diyos, siya mitubag: 'Usa ra ang makahatag kanako og kasubo – kana nga Tawo gikan sa langit, Nga, bisan pa Diyos, mag-antos gihapon, bisan pa nga ang Pagkadiyos mismo dili mag-antos. Sa Iyang pagka-Diyos ug sa Iyang pagka-tawo, madawat Niya ang pagkawalay kamatayon, kinabuhi ug gahum gikan sa Amahan, samtang gikan sa Iyang Inahan madawat Niya ang kamatayon, ang krus ug ang lubnganan. Mainit nga mga luha ang modagayday gikan sa Iyang mga mata, ug pagakaonon Niya ang lima ka libo ka tawo sa lima ka tinapay. Ang tanan moingon mahitungod Kaniya: 'Si Kristo mao ang akong Dios, gipako sa krus, namatay, nabanhaw gikan sa lubnganan ug misaka sa langit.'

Sa dihang gisaysay sa santo ang mga testimonya bahin kang Kristo nga Dios gikan sa mga Griyegong libro, ang magmamando mitindog didto sama sa usa ka bingi nga bitin, nga dili gustong maminaw o masabtan ang kamatuoran. Misulti siya nga nagbinuang sa santo:

'Imong gipasabot kanamo ang mga butang sa langit sa katingalahang paagi, murag ikaw adunay yawi ug selyo sa langit! Apan, sa dili pa ko magsugod sa pagpanakit kanimo, akong tambag kanimo nga undang na sa imong walay sulod nga pakigpulong; ug, human nimo isalikway kini nga walay pulos nga Kristiyanismo, palihug motuo uban kanamo sa karaang paagi, sumala sa gisugo sa Emperador. Apan kon dili ka mosugot, ipahamtang kanimo ang mabangis nga pag-antos isip silot sa imong pagkamatarug. Unya, batok sa imong kabubut-on, buhaton nimo ang gisugo kanimo!

Mitubag ang balaan nga martir:

[4915] Ang hagiograpiya nagtumong sa orakulo ni Apollo, nga nahimutang sa Delphi (kini nga siyudad nahimutang sa habagatang-kasadpan sa Phocis, sa tiilan sa Bukid Parnassus). Sumala sa mitolohiyang Griyego, si Apollo mismo ang mipili sa Delphi isip lugar para sa iyang santuwaryo, pagkahuman niyang patyon ang dragon nga si Python nga nagpuyo didto. Ang mga divinasyon gihimo dinhi sa gitawag nga Pythias.

[4916] Ang Libya mao ang labing karaang ngalan sa Aprika. Ang Libya mismo nabahin sa duha ka dagkong bahin: Marmariki ug Cyrenaica; sa una, sa Siwa Oasis, gitukod ang orakulo (lugar sa divinasyon) nga gihisgutan sa hagiograpiya isip pasidungog sa Theban nga diyos Amun.

[4917] Ang Dodona mao ang labing karaan nga santuwaryo ni Zeus, nga adunay orakulo ug balaang kahoy nga oak. Nahimutang kini sa rehiyon sa Thessaly sa Gresya, duol sa lungsod sa Skotousa. Sumala sa mga sinulat sa karaang mga manunulat nga Griyego, dinhi ang mga tigulang nga babaye ang maghubad sa pagkalinggo sa mga dahon sa kahoy nga oak, sa huni sa sapa nga nag-agos gikan sa ilawom sa kahoy, ug sa mga tunog sa mga sudlanan nga bronse nga natandog sa alambre nga nag-uyog sa hangin, ingon nga tingog sa usa ka di-makita nga dios. Naglungtad kini nga orakulo hangtod sa ika-3 nga siglo BC, sa dihang giputol ang balaan nga roble.

[4918] Ang siyudad sa Pergamon nahimutang sa rehiyon sa Mysia sa Asia Minor, sa mga suba nga Selinus ug Keteios (karon Bergama-Çay). Ang hagiograpiya nagtumong sa kolosal nga halaran nga nagtindog dinhi, nga gitukod ni Haring Eumenes II (196–157 BC) ug gihalad kang Zeus isip paghinumdom sa kadaugan nga nakuha sa maong emperador batok sa mga Gaul. Sa ulahing bahin sa 1870s, gipahigayon dinhi ang mga pag-ukay sa yuta sa gobyerno sa Alemanya, nga mao ang hinungdan nga nabalik ang altar. Sumala sa mga pag-ukay, ang altar usa ka halapad nga kwadradong estruktura, nga ang matag kilid niini moabot ug 30 ka fathom ang gitas-on.

[4919] Sumala sa karaang mitolohiyang Griyego, ang mga Argonauta mga marinero nga misakay sa barko Argo sa ilang unang paglayag paingon sa langyaw nga mga yuta.

[4920] Tingali usa ka karaang Griyegong kumander sa militar.

'Kung dili nimo gustong mailhan ang tinuod nga Dios, nga imong makita sa espirituhanong mga mata, nan patya ug laglaga ang mga lawas sa tawo; hiwa-hiwaa ug gisi-gisi kami alang sa inyong mga dios, ug maghalad ako og halad sa pagdayeg sa akong Dios. Gitawag ninyo kami nga buang, kami nga nakaila sa usa ka Dios, ang buhi ug tinuod nga Dios. Dili ba kamo, sa baylo, mao ang buang, kon maghalad kamo og sakripisyo sa mga patay ug mosimba og walay kinabuhi nga mga bato? Kung ang bato nga imong gi-samba ingon nga diyos maayo kini, ngano man nga imong hiwa-hiwaon ug bahin-bahinon, ug unya, pagkahuman nimo kini nabahin sa daghang piraso, gitawag nimo nga diyos ang usa ka bahin—nga adunay pipila ka pagkapareho sa tawo—nga mao ang imong gihalaran og halad? Sa uban pang bahin sa maong bato, gigamit ninyo kini sa ubos nga katuyoan o gipang-ilad-ilad sa lapyahan ug gitamakan sa tiilan. Ingon usab ninyo buhaton sa kahoy. Pagkahuman nimo og putol sa usa ka bahin niini ug pag-ukit og diyos-diyosan gikan niini, imo kini ginasimba, samtang ang nahibilin nga bahin sa kahoy imo gamiton sa ubos nga katuyoan o itambog sa kalayo. Kung ang bato o kahoy usa ka diyos, nan ang matag bato o kahoy angay gayud nga tahuron ingon usa ka diyos. Apan kung dili man gani kahoy o bato ang Diyos, ngano man nga mangayo ka og kahimsog ug kaluwasan gikan sa usa ka nabubulok nga kahoy ug usa ka bato nga walay pagbati? Ug kung tawgon nimo ang puthaw nga diyos, ang puthaw usab napailalom sa gahum sa kalayo ug, kon mapainit, mawala ang iyang natural nga kalig-on ug mahimong malumo, aron kini mapukpok sa martilyo. Mapukan ba ang usa ka dios sa martilyo? Dili ba ninyo tawgon ang kalayo nga dios? Apan gamhanan ra kini kutob sa adunay kini gisunog; ug kon dili kamo magdugang og gatong, mawala ang gahum niini, ug patyon kini sa tubig. Giunsa man nga mahimong mga dios ang ingon ani, kon ang usa kanila makaguba sa usa pa?

Ang gobernador, nga dili na makasabar sa mga pulong sa santo, nagsugo sa usa sa mga anaa, nga si Archelaus, nga hampakon sa liog ang martir gamit ang espada; ug ang santo dayon mitungo sa iyang liog ilawom sa espada, andam nga mamatay alang sa iyang Ginoo. Apan sa dihang gitaas ni Archelaus ang iyang espada gamit ang duha ka kamot aron hampakon pag-ayo ang liog sa santo, kalit nga nawala ang tanang kusog sa iyang mga bukton ug sa tibuok niyang lawas; ug sa pagkahulog niya sa yuta, namatay siya.

Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang gobernador ug gisugo nga dad-on ang martir sa prisohan nga gipusil sa puthaw nga kadena. Sa ika-unom ka adlaw pagkahuman, gidala pag-usab sa gobernador ang martir sa atubangan sa hukmanan ug gisugo nga siya bunalon gamit ang mga lubid nga panit sa baka sa ilang bug-os nga kusog, nga ang iyang lawas punson gamit ang mapaso nga mga pako nga puthaw, nga ang iyang mga samad pasoon, ug pahiran og suka ug asin.

Unya gidala ang usa ka tanso nga altar nga adunay nagdilaab nga uling. Gibutangan nila og insenso ang tuo nga kamot sa santo ug gihawiran kini ibabaw sa nagdilaab nga uling, sa pagtuo nga tungod sa kasakit, iliko niya ang kamot ug mahulog ang insenso sa kalayo. Sa ingon ana, masulti nga naghalad siya og sakripisyo sa mga dios pinaagi sa paglabay sa insenso sa kalayo. Ang kamot sa santo gipabilin sa ingon ana nga posisyon sulod sa duha ka oras; apan siya, nga ang iyang hunahuna lawom kaayo sa Dios, wala magtagad sa iyang nagdilaab nga kamot, ug ang halaran nga adunay kalayo nagbarog lang didto nga walay pulos. Natingala ang mga nanan-aw niini ug gidayeg nila si Kristo, samtang ang magmamando ug ang iyang agalon, ang yawa, napahiya. Ang santo, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon:

'Gikuptan Mo ako sa tuo kong kamot; Gidumala Mo ako sa Imong tambag' (Salmo 72:23–24). Ang Imong tuo nga kamot, O Ginoo, gipadayeg sa Iyang gahum; ang Imong tuo nga kamot, O Ginoo, gipukan ang mga kaaway; ang tuo nga kamot sa Ginoo nagpakita sa Iyang gahum; ang tuo nga kamot sa Ginoo nag-alsa kanako!

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga igapos ang mga kamot sa martir ug ibitay siya, nga adunay duha ka bug-at nga bato nga gitali sa iyang mga tiil. Ug sa ingon nga kahimtang, nagbitay ang santo sulod sa dugay nga panahon: tungod sa gibug-aton sa mga bato, nabulag ang mga lutahan sa iyang lawas . Unya gisugo sa taga-pahirap nga ibaba ang martir gikan sa kasangkapan sa pagpanakit, kuhaan sa mga bato, ug ilabay sa nagdilaab nga hurno, sa tunga-tunga mismo sa kalayo. Sa diha nga misulod siya sa hurno, ang santo naghimo sa tanda sa krus ug nag-ampo sa Diyos. Sa kalit, misidlak ang kalayo gikan sa pugon, gisunog ang tanang dautang tawo nga nagbarug duol, samtang ang santo wala'y kadaut: alang kaniya, ang kalayo nahimong kabugnaw.

Kining katingalahang milagro nakapahingangha gayud sa tanan, ug ang gobernador, natakupan sa kahadlok, midagan paingon sa praetorium. Ang uban sa mga lungsoranon dayon misugod og singgit sa gobernador:

'Patayi kining salamangkero dayon, kay kung dili, ang tibuok siyudad malumos sa iyang salamangka.'

Ug ang gobernador dayon nagpaguwa sa katapusang silot sa kamatayon, nga nagmando nga putlon sa espada ang ulo sa santo. Sa dihang gidala siya sa lugar sa pagbitay, nangayo ang santo og panahon aron mag-ampo; ug, nga nag-atubang sa sidlakan, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug gitutokan ang kalangitan, nag-ampo siya alang sa siyudad, alang sa mga tawo, alang sa mga nag-antos, alang sa mga masakiton, alang sa mga ulila ug alang sa mga balo, aron silang tanan maprotektahan sa Balaang Pag-atiman. Labaw sa tanan, nag-ampo siya nga ang dautang pagka-pagano mapulihan sa labing dali nga panahon sa Kristohanong pagkamatinud-anon, ug nga ang Balaang Simbahan ni Kristo motubo, modaghan, ug mosidlak uban sa tinuod nga pagtuo hangtod sa katapusan sa panahon. Sa dihang nahuman na niya ang iyang pag-ampo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagsaad sa pagtugot sa iyang hangyo ug nagtawag sa mismong martir aron mamana sa Gingharian sa Langit. Unya, ang balaan nga martir Procopius malipayon nga mipanaug sa iyang dungganong ulo ilawom sa espada ug naputol ang iyang ulo, nga nagtugyan sa iyang kinabuhi alang sa Ginoo niadtong ika-8 ka adlaw sa Hulyo sa tuig[4921] . Ang pipila ka mga Kristohanon, sa gabii, gikuha ang iyang balaan nga lawas ug, pagkahuman nila kini gilukot sa usa ka limpyo nga panapton ug gipahiran sa humot nga lana, ilang gilubong siya uban sa dungog sa usa ka napiling dapit, samtang gidayeg ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga angay pagdungog ug paghimaya karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Napuno sa langitnong kadasig alang kang Kristo ug gipanalipdan sa gahum sa Krus, ikaw, Procopius, gipukan ang nagalibog ug hambog nga mga kaaway, ug gipataas ang balaang Simbahan, nga nag-uswag sa pagtuo ug naghatag kanato og kahayag.

Kapistahan sa Labing Balaan nga Birhen Maria sa pagpasidungog sa pagpakita sa Iyang Ikono sa Kazan

Gisaulog sa ika-8 sa Hulyo

Niadtong 1579, sa panahon sa paghari ni Ivan Vasilyevich nga Gahak, nga sa tabang sa Dios nakadaog sa siyudad sa Kazan, ang kapital sa gingharian sa Tatar, ang Inahan sa Dios nagpakita sa damgo sa dalagang si Matrona sa maong siyudad. Miingon siya nga sa mismong dapit diin nagtindog ang ilang balay, natago sa ilawom sa yuta ang Iyang ikon, ug gisugo nga ipahibalo kini sa mga awtoridad sa simbahan ug sa sekular nga mga opisyal sa siyudad. Kining panan-awon nabalik kapin sa usa ka beses. Gisultihan ni Matrona ang iyang inahan bahin niini. Apan wala tagda sa iyang inahan ang mga pulong sa iyang batang anak. Sa katapusan, nakita sa dalaga ang ikon sa Inahan sa Dios nga natabonan sa mga sinag sa kalayo, samtang nadungog ang usa ka makalilisang nga tingog: 'Kung dili nimo ipahibalo ang Akong mga pulong, magpakita Ako sa lain nga lugar; apan ikaw malaglag!' Niining higayona, gitugotan sa inahan ang hangyo sa iyang anak—tungod sa kahadlok sa pinakabag-ong panan-awon—ug miuban siya kaniya ngadto sa arsobispo ug sa mga gobernador sa probinsya. Apan wala sila motuo kanila. Busa, pagbalik sa balay, ang inahan mismo ang misugod og hukay sa yuta sa gipangtudlo nga dapit. Niapil ang uban kaniya, apan wala gyud sila makakaplag og bisan unsa. Sa katapusan, sa dihang ang dalagang si Matrona mismo ang nagsugod og hukay, nakaplagan ang ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug gipahawa gikan sa yuta. Ang ikon gidala uban sa dakong dungog ngadto sa simbahan ug nahimong bantog tungod sa mga milagro niini[4922] .

Tropario, Tono 4:

Masigasig nga Manag-ampo, Inahan sa Labawng Ginoo, ipangaliya ang tanan sa Imong Anak, si Kristo among Dios, ug hatagi og kaluwasan ang tanan nga nagapangitag dalangpanan sa Imong gamhanang panalipod.

[4921] Ang Dakong Martir Procopius namatay niadtong 303.

[4922] Alang sa detalyadong impormasyon bahin niining ikon, tan-awa ang libro nga *Glory to the Mother of God*, Moscow, 1907.

Mangampó ka alang kanamo tanan, O Ginoo, Reyna ug Ginoo, nga sa mga kasakit, kaguol ug sakit, nga nabug-atan sa daghang mga sala, nagatindog sa imong atubangan ug nagamangayo kanimo uban sa usa ka mapungot nga espiritu ug usa ka nabungkag nga kasingkasing, sa atubangan sa Imong labing putli nga hulagway uban sa mga luha, ug nga nagbutang sa ilang paglaum nga walay pagbalik kanimo; hatagi kami og kaluwasan gikan sa tanang kadautan, nga mapuslanon sa tanan, ug luwasa kami tanan, O Birhen Inahan sa Dios: kay Ikaw mao ang banal nga panalipod sa Imong mga sulugoon.

Kontakion, Tono 8:

Magdali kita, O katawhan, ngadto niining malinawong ug maayong dalangpanan, ngadto sa paspas nga manluluwas, ngadto sa andam ug mainit nga kaluwasan, ngadto sa panalipod sa Birhen; magdali kita sa pag-ampo, ug paningkamotan nato ang paghinulsol: kay ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagbubo kanato og dili mahurot nga kaluoy, moabot aron motabang kanato, ug nagluwas sa iyang mga matinahuron ug mahadlokon sa Dios nga mga sulugoon gikan sa dagkong kalisdanan ug kadautan.

22 Hulyo

9 Hulyo (Karaan nga Estilo)

Niining maong adlaw gisaulog nato si San Cirilo nga Hieromartir (tan-awa ang ika-6 sa Septiyembre alang sa dugang mahitungod kaniya

Paghandum kang San Pankratius, ang balaan nga pari-martir ug Obispo sa Tauromenium

Komemorasyon sa 9 Hulyo

Si Santo Pankratius lumad sa Antioquia. Natawo siya sa panahon nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo *'nagpakita sa yuta ug naglakaw taliwala sa mga tawo'* (Baruc 3:38), nga nagbuhat og mga milagro sa Herusalem ug sa tanang palibot nga mga yuta ug siyudad.

Ang amahan ni Pancratius, nga nagpuyo sa Antioquia, nakadungog sa Iyang himayaong mga milagro ug mibyahe paingon sa Herusalem uban sa pipila ka mga higala ug ang iyang anak, ang batan-ong si Pancratius, aron makita ang Ginoo. Sa dihang nakita niya kung giunsa Niya pagtudlo sa mga tawo, pagtambal sa tanang matang sa mga sakit, ug paghimo sa daghang mga ilhanan ug katingalahan, mituo siya Kaniya isip Anak sa Dios ug nakaila sa pipila sa balaan nga mga Apostoles ni Cristo, ug labi na gayud kang balaan nga Punong Apostol Pedro; Sukad niadto, nailhan si Pankratius sa Balaang Pedro.

Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo sa Jerusalem, ug sa kalipay sa pagtan-aw kang Kristo ug pagpaminaw sa Iyang matam-is nga mga pulong, mibalik ang amahan ni Pankratius sa Antioquia uban sa iyang mga higala. Human sa boluntaryong pag-antos ug kamatayon ni Kristo nga Manluluwas, gisundan sa Iyang Pagkabanhaw ug Pag-alsa, usa sa mga Apostoles miabot sa Antioquia – kini sa wala pa miabot didto si Santo Pedro ug nabunyagan ang amahan ni Pankratius ug ang tibuok niyang panimalay. Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang amahan ug inahan ni Pankratius ug mibalik sila sa Ginoo, samtang si Pankratius, pagbiya sa panulundon nga iyang nadawat gikan sa iyang mga ginikanan, mibulag ngadto sa Kabukiran sa Pontic[4923] .

Didto, sa usa sa mga langob, nagpuyo si Pankratius sa hilom, nagapuasa ug nag-ampo, nagpahinungod sa pag-ila sa kaugalingon ug nakig-uban lamang sa Dios. Sa dihang ang Balaang Apostol Pedro, pagkahuman biyaan ang Jerusalem, nagbiyahe sa maong mga rehiyon aron mangwali mahitungod kang Kristo, nakasugat niya si Pancratius sa Pontus ug, sa pag-ila kaniya, gidala siya ngadto sa Antioquia, ug unya misunod paingon sa Silicia

[4923] Pontus – usa ka nasud nga sa karaang panahon nag-okupar sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Asia Minor. Karon, ang dapit sa karaang Pontus gipuy-an sa duha ka vilayet (probinsya) sa Turkey: Trebizond ug Sivas.

uban kaniya, diin nakasugat siya sa Balaang Apostol Pablo. Dinhi gitudlo sa duha ka Apostol, si Pedro ug si Pablo, pinaagi sa panag-uyon, ang mga obispo: si Criscentius sa Galatia, si Marcian sa Syracuse[4924] , ug si Pancratius sa Tauromenium, usa ka siyudad sa Sicily[4925] .

Sa iyang pagpadulong sa iyang ministeryo, misakay ang bulahan nga si Pankratius sa usa ka barko padulong sa Sicily. Niining barko, nagbiyahe uban ni Pankratius ang duha ka kapitan sa barko, sila Lycaonides ug Romylus, kinsa iyang gipahayag ang Pulong sa Dios, nagwali mahitungod sa Gingharian sa Dios ug sa mga misteryo sa atong kaluwasan. Gidala niya sila sa pagtuo kang Kristo ug gipahayag sila pinaagi sa balaan nga pagbunyag.

Pag-abot nila sa siyudad sa Tauromenium, ang mga demonyo nga nagpuyo sa sulod sa lokal nga mga diyos-diyosan nabulabog, ug ang mga diyos-diyosan, natandog sa pag-abot ni Pankratius, misugod sa pagkahulog ug pagkabungkag sa daghang piraso. Didto nagtindog ang mga diyos nga giila sa mga Griyego: Falcon, Lysippus ug Scamandron[4926] , nga gipahinungodan og templo, nga nagtindog sa usa ka hataas nga bungtod tupad sa baybayon.

Sa diha nga miduol si Santo Pankratius sa maong templo, kini dayon nabuak ug, sama sa usa ka kusog kaayong linog, nahulog sa dagat uban sa tanang mga diyos-diyosan. Usa ka dakong kagubot ang misangpot sa mga tawo.

Ang gobernador sa siyudad, si Bonifacio, miabot usab didto; sa dihang nakita niya si San Pancratius ug nadungog ang iyang pagtudlo, mituo siya kang Kristo ug nabunyagan. Pinaagi sa iyang mga paningkamot, nga gihimo alang sa himaya sa ngalan ni Cristo, natukod ang usa ka simbahan sulod sa usa ka bulan, diin ang obispo sa Dios misugod sa pag-alagad, pagtudlo ug pagpasiga sa mga tawo nga nagtigom sa iyang palibot, nga nagdala sa ilang mga masakiton: gipamatud-an sa balaan ang iyang pagtudlo pinaagi sa mga timailhan ug katingalahan, pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug pagpahawa sa mga demonyo.

Sa paglabay sa mga adlaw, samtang nagkadaghan ang mga magtutuo ug hapit na ang tibuok siyudad napuno sa balaang pagtuo—nga ang himaya sa ngalan ni Cristo nagsugod na paglapta sa tibuok nasud—ang yawa nagpukaw sa usa ka dautang magmamartir nga si Aquilinus batok sa mga Kristohanon. Tungod sa pagdumot niya kang Kristo ug sa mga Kristohanon, misulong siya sa Tauromenium uban sa daghang tropa sa sundalo, nga nagtuyo sa paglaglag niini ug pagpatay sa tanang Kristohanong nagpuyo didto.

Sa dihang napuno sa kahadlok ang mga lungsoranon tungod niining balita, ang balaan nga tawo sa Dios misugod sa paglipay kanila, nga nagsiguro nga dili sila masakitan sa ilang mga kaaway. Ug sa dihang nagkadool na ang mga kaaway sa siyudad, si Santo Pankratius, sama sa usa ka espirituhanong mandirigma, migawas aron atubangon sila uban sa iyang mga klero, nagbitbit sa usa ka dili mapildi nga armas – ang Balaang Krus ni Cristo ug duha ka balaang ikon – si Cristo nga Manluluwas ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Kalit lang, gikupot sa dakong kahadlok ang mga kaaway; daw nabalotan sila sa kangitngit; pinaagi sa gahum sa Dios napahilabtan sila sa kalibog, natabonan ang ilang hunahuna, ug nagsugod sila sa pag-atake ug pagpatay sa usag usa, samtang ang uban gani gituslok ang ilang kaugalingon sa ilang mga espada. Unya, sa diha nga mibalik ang ilang pagkahibalo sa kaugalingon, migawas sila gikan sa kangitngit nga mitabon kanila ug nakita nila nga nagapatay-patay sila, nasabtan nila nga kini mao ang silot sa Dios tungod sa ilang malisyosong lihok batok sa Kristohanong siyudad. Kadtong nakaluwas sa maong panaglagso sa igsoon gilabay ang ilang mga armas ug nagpakita sa atubangan sa dili mapildi ug maisugong mandirigma ni Kristo, si San Pancratius. Nihulog sila sa iyang dungganong tiilan, nangayo og pasaylo, ug nagpakusog kaniya nga himuon sila nga mga Kristohanon. Ug ang mga lungsoranon sa siyudad nakasinati og doble nga kalipay: una, naluwas sila gikan sa makalilisang nga pag-atake sa ilang mga kaaway, ug ikaduha, ang ilang mga kaaway nahimong ilang mga higala sa pagtuo. Busa, sukad niadto, ang mga pulong sa santo gidawat uban sa mas dako nga pagtahod, ug gisunod ang tanan niyang mga sugo. Ug dili lang kini nga siyudad, apan usab ang ubang kasikbit nga mga lungsod napailawom sa balaan nga pagtuo.

[4924] Syracuse – usa sa mga unang karaang kolonya sa Griyego sa silangang baybayon sa isla sa Sicily, nga gitukod, sumala sa tradisyon, sa mga taga-Corinto mga 753 BC; sa ulahi nahimong pinakadako ug pinakadato nga siyudad sa isla.

[4925] Ang Sicily usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Mediterraneo ug karon kabahin na sa Gingharian sa Italya.

[4926] Si Falcon, Lysippus (o Lyss) ug Scamandron mga gamay nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya.

Apan pagkahuman sa daghang katuigan nga gigugol ni San Pancratius sa pag-atiman sa bag-ong nahayag nga panon ni Kristo, ang pipila sa mga pagano nga nagpabilin didto—labi na kadtong daotan ug mapugos sa ilang sayop nga pagtuo—misugot sa ilang lider nga si Artagast ug, pagkapili nila og angay nga higayon, tinago nilang giatake ang sulugoon sa Dios ug gibato hangtod siya namatay. Busa si Santo Pancratius, usa ka saksi sa Kristo ug apostolikong kahalili, nagbuhat og mahimayaong buhat, natapos ang iyang kinabuhi isip martir[4927] , ug, kauban sa mga Balaang Apostoles, nagpakita sa atubangan ni Kristo, iyang Ginoo, aron makita Siya nawong sa nawong alang sa walay katapusang kahangturan.

Kontakion, Tono 4:

O masidlak nga bitoon sa Tauromenium, Pankratius, mitungha ka sama sa usa ka bitoon ug gipadayag ka nga balaang martir alang kang Kristo: karon nga nagtindog ka na sa Iyang atubangan, hangyoa Siya alang sa mga nagpasidungog kanimo, O bulahan.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa mga Banal nga Amahan Patermufius ug Koprius, ug uban kanila si Alexander nga Layko

Gisaulog sa ika-9 sa Hulyo

Ang Emperador EJulian[4928] , nga sa sinugdan mituo kang Kristo apan sa ulahi nadani sa yawa pabalik sa pagano ug nahimong anak ni Satanas, mibiyahe aron makig-away batok sa mga Persyano. Sa iyang pagbiyahe paingon sa Persia, daghan ang iyang pagbubo sa dugo sa mga balaan, ug samtang naa sa Antioquia, gidakop niya ang duha ka presbiterio sa Antioquia, sila Eugene ug Macarius, nga pagkahuman sa taas nga pagpanakit, gipahilayo niya ngadto sa Mauritania isip mga bihag. Niadtong panahona, duha ka balaan nga mga tawo, sila Patermufius ug Coprius, nagpuyo sa mga disyerto sa Ehipto; sila hingpit nga nagkahiusa ug nag-alagad sa Dios nga mag-uban. Si Patermufius mas tigulang ug mas eksperyensyado sa monastikong ascesis, ug lig-on sa pagkamaayo; si Coprius, bisan pa man nga mas batan-on kaysa kaniya, wala pa hingpit nga natukod sa kinabuhi sa monasteyo ug giisip si Patermufius nga iyang magtutudlo ug espirituhanong amahan. Sa wala pa sila pasakitan, gisaysay ni Koprij kang Pater Mufiy ang mosunod nga panan-awon nga iyang naagian sa usa ka damgo niadtong gabii.

"Nakita nako," ingon niya, "ang langit nga nagbulag ug usa ka hayag nga hulagway nga nagbitbit og tungkod sa kamot, nga naglakaw paingon kanako. Unya nakita nako ang usa ka ngitngit nga tawo nga nagkadool kaniya gikan sa pikas kilid, nga nagpasiga og kalayo ug nagpakalat og aso sa iyang palibot. Kining ngitngit nga hulagway gipalapad ang kamot ug gikuptan ko; Sa akong pagka-anhi sa aso, naa ko sa labing grabe nga kahimtang, nga gipalibotan sa mga katalagman nga naghulga kanako sa tanang kilid, samtang ang hayag nga tawo nilayo na kaayo kanako. Niining taknaa, usa ka tingog ang mibuto gikan sa langit: 'Ang kaliwatan niining tawoha pagabungkagon, apan sa ulahi magamit na usab sa maayo.' Human niining panan-awon, namata ko nga nalibog.

'Dili maayo kana nga damgo!' matod ni Patermufius. 'Nahadlok ko nga basin mibulag ka sa buhing Dios.' Tan-awa, ang dautang Emperador Julian gisalikway si Kristo ug naglunsad og pagpanlupig batok sa Simbahan sa Dios. Nahadlok ko nga kita usab ipailawom sa pag-antos. Paminaw pag-ayo, anak ko: ayaw pagsalikway kang Kristo tungod sa kahadlok sa pag-antos, samtang ginadani ka sa mga saad sa ganti. Kahadloki ang Dios, hinumdumi ang Iyang mga sugo, ug pagpakaisog.

Paglabay sa mubo nga panahon human niining panan-awon, miabot si Emperador Julian sa Ehipto uban sa dakong hukbo. Pagkadungog niya nga daghang mga eremita ang nagpuyo sa mga disyerto sa Ehipto, nagpadala siya og mga sundalo didto aron dakpon ang tanan nilang makaplagan. Unya ang gihisgutan nga mga amahan, sila

---

[4927] Ang kamatayon ni San Pancratius, ang balaang martir, nahitabo sa katapusan sa unang siglo o sa sinugdanan sa ikaduhang siglo. Ang iyang mga relikya karon nagapahulay sa Roma, sa usa ka simbahan sa daplin sa siyudad nga gitukod aron pasidunggan si San Pancratius (nga ang pista gisaulog sa Kasadpang Simbahan kada ika-12 sa Mayo).

[4928] Si Emperador Julian nga Apostata naghari gikan sa 361 hangtod sa 363.

Patermufius ug Coprius, nadakpan ug gidala sa atubangan sa tigdusa aron pangutan-on. Ug nangutana si Julian kang Balaan nga Patermufius:

'Pila na ka tuig, tigulang?'

Mitubag siya:

'Pito ka pulo'g lima ka tuig na ang milabay sa akong panandaliang kinabuhi dinhi sa yuta.'

Sa pagtan-aw niya kang Koprus, miingon ang emperador:

'Karon ikaw, ang mas bata, sultihi ko, pila na ka tuig ang imong edad?'

Mitubag si Kopriy: 'Usa ko ka kwarentay singko anyos.'

Unya gisugo sa emperador nga dad-on sa prisohan si Patermufius, samtang gidala niya si Kopria uban kaniya ug gisultihan siya ingon niini:

– 'O tawo, maghalad ka og halad sa mga dios, aron makalikay ka sa mga pag-antos nga nagpaabot kanimo. Biyaa ang limbongong pagtuo sa Kristiyano, nga wala gyud magahatag kanimo og bisan unsang kaayohan.' Ako usab kaniadto mituo kang Kristo, apan wala gyud ko makakita og bisan unsang kaayohan niini. Karon, bisan pa, pinaagi sa pagtuo sa mga di-mortal nga dios, gihatagan ko nila og daghang dakong pabor. Ginasugyot ko usab kanimo nga isalikway si Kristo ug maghalad og sakripisyo sa mga dios; unya dad-on tika duol kanako, ug makadawat ka og daghang pabor gikan kanako."

Naminaw si Kopriy sa emperador, nga nagpugong sa iyang gininhawa. Nawala siya sa iyang kaugalingon sa maong higayon ug, nadala sa makadaot nga mga saad, miingon kang Julian:

'Maayo kaayo mo magtudlo kanako, Kahalangon! Maayo nga nakakaplag ko kanimo nga usa ka magtutudlo ug usa ka buotan nga magwawaras.'

Unya misinggit siya sa kusog:

'Sugod karon, ako na ang disipulo ni Julian, dili na usa ka Kristohanon, ug sama sa akong pagkawala kaniadto samtang nagsunod sa limbongong pagtuo sa Kristohanong, karon paningkamotan nako nga itama ang tanan – mosimba ko sa mga diyos ug maghalad og halad.'

Pagkadungog sa emperador niining mga pulong, nalipay kaayo siya ug miingon:

'Mas malipayon kining tawo kaysa sa tanan tungod kay nakaila na siya sa karaang mga dios sa atong mga katigulangan, nga naghatag og kinabuhi nga walay katapusan sa kalibutan!'

Pagkahuman niining mga pulong, miyuko si Koprian ug naghalad og sakripisyo sa diyos-diyosan nga si Apollo; tungod kay mibulag siya sa Dios, gidawat niya ang yawa sa iyang kaugalingon.

Mibulag kaniya ang mga balaang anghel, samtang gilibutan siya sa mga demonyo ug naglipay.

Pagkahibalo nga mibulag si Koprij kang Kristo, ang Banal nga Patermufius nasubo kaayo; naghilak ug nag-aga alang kaniya, ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, nag-ampo ingon niini:

'O Ginoo, Dios sa mga hukbo! Ayaw laglaga kining makasasala nga nakalapas sa Imong sugo! Hinumdumi ang mga paningkamot nga iyang gihimo sa iyang pagkabatan-on tungod sa gugma kanimo; ayaw siya itulga gikan sa Imong atubangan, kay nadani siya sa mga pulong sa usa ka manalapas sa balaod. Kaluy-i ang Imong binuhat ug tan-awa ang buhat sa Imong mga kamot!'

Sa sunod buntag, mipahimutang ang emperador sa iyang trono, samtang si Koprius nagtindog sa iyang tuo. Nagsul-ob siya og purpurang balabal. Sa dihang gidala si Patermufius aron pangutan-on sa sugo sa emperador, si Koprius, sa pagkakita kaniya, miingon:

'Ani-a na ang manlimbong nga nangawat sa akong kalipay.'

Sa pagduol sa tigulang sa korte, misinggit si Coprius kaniya:

'Unsa man, Patermufius? Tan-awa, naglipay ako, samtang ikaw napugos sa paghilak. Dili na ako Kristiyano, kondili usa ka sumusunod kang Julian.'

Mitubag si Patermufius:

'Oo, nakita nako nga naglipay ka, ug mao kana ang hinungdan nganong naghilak ko para nimo.'

Miingon dayon ang Emperador sa tigulang:

'Ayaw paghilak, kondili maghalad ka og halad sa mga diyos ug maglipay ka uban kaniya.'

Mitubag si Patermufius:

'Ang iyang kalipay panandaliang lang. Karon naglipay siya, apan sa umaabot nga kinabuhi maghilak siya, gawas kon siya maghinulsol. Ako, sa laing bahin, nagahilak karon, apan maglipay ako sa umaabot nga kinabuhi.

Dinhi nagapasigarbo siya sa iyang purpura nga bisti, apan didto makita siya nga hubad; karon busog siya, apan sa umaabot nga kinabuhi magutom siya. Ako, sa laing bahin, nagutom karon, apan sa umaabot nga kinabuhi mapuno ako sa pagkaon sa dihang ipadayag ang himaya sa akong Dios. Karon nagtindog siya sa imong atubangan, O hari sa yuta, taliwala sa imong mga sulugoon sa himaya, apan didto, pinaagi sa sugo sa Hari sa Langit, siya itulga ug itambog sa nagdilaab nga Gehenna uban sa mga demonyo.

Pagkahuman niini, mitan-aw ang tigulang sa nawong ni Kopria ug miingon:

'Karon ikaw usa ka pus-pus, diin nagalipay ang mga demonyo. Kay ang mga Anghel mibulag kanimo. Imong gibaliwala ang Dios ug nagsul-ob ka sa diyablo. Nakahatag ka na og kasuko sa tinuod, walay katapusan nga kinabuhi, samtang gihigugma nimo ang panandaliang bakak nga kinabuhi. Apan hinumdumi ang mga binuhatan sa imong pagkabatan-on, paminawa ang imong hunahuna, biyaa ang limbong nga diin, sa kasubo, gidala ka, ug duola kanako, akong anak! Higugmaa pag-usab ang Dios ug maghinulsol sa Iyang atubangan nga diin ka nakasala, ug Siya, sa Iyang kaluoy, modawat kanimo ug pasayloon ang imong mga sala.

Sa dihang nahuman sa tigulang ang iyang gisulti, naantig ang kasingkasing ni Koprij sa kalooy ug, napuno sa pagmahay, misinggit siya sa kusog:

'Lagmit ko, lagmit ko, lagmit ko!'

Unya nagsugod siya og guyod sa usa ka kilid, unya sa pikas. Pagkahuman, sa pagpalig-on sa kasingkasing ug sa pagtan-aw sa langit, miingon siya:

'Karon dili na ako si Julian, kondili usa na usab ka sumusunod kang Kristo! Nakasala ako sa paglapas sa sugo sa Dios; nakahimo ako og dautan sa pagdumili sa akong Ginoo; apan dinhi maila ang Imong grasya, O Ginoo, sa diha nga magmaloloy-on Ka kanako, nga nakahimo og ingon ana ka bug-at nga sala. Kaluy-i ako, O Mahigugma sa Katawhan. Karon sama ako sa usa ka uga nga kahoy, nga walay bunga ug ang mga dahon niini nangalaga. Ang mga pulong sa mga walay balaod nagpaligoy kanako, ug usa ka demonyong bagyo ang misakop kanako. Gina-uyaw ko sa bitin, ug nagalipay ang mga puwersa sa mga demonyo kanako. Ang mga bitoon sa langit nabutang sa kalibog; ang adlaw ug ang bulan nagtago sa ilang kahayag tungod sa akong dakong sala, nga diin ako nakapasubo sa Dios. Apan kamo, mga Anghel sa Dios, ang mga panon sa mga matarong, ug ang mga lumolupyo sa tibuok kalibutan, tiguma ug magminos sa akong pagkahugno ug sa pagngitngit sa akong hunahuna. Kay gipahimulag ako kang Cristo, ang Adlaw sa Pagkamatarong, ug ang kahayag sa pagtuo nangawala sa sulod nako; ang tanang espirituhanong kaanyag gikuha gikan kanako.

Unya, mituyok kang Koprij ngadto sa emperador ug miingon:

'Ngano, O diyablo, imo ko gilimbongan? Ngano, O manlalapas sa balaod, imo usab ko gihila ngadto sa imong pagkaguba?'

Ug, pagkuha sa iyang purpurang bestida, gilabay niya kini sa atubangan niya, nga nag-ingon:

'Kuhaa nimo ang himaya nga imong gihatag kanako, ug kuhaon ko pag-usab ang akong nawala. Maayo ang akong Dios ug himuon ko Niya, bisan pa man, nga usa sa Iyang *"mga sulugoon nga bayaran"* (Lucas 15:19).'

Ang Emperador, sa dihang nakita nga mibalik pag-usab si Koprian kang Kristo, nasuko kaayo ug gisugo dayon nga painiton hangtud mamula ang usa ka dakong puthaw nga kawali. Si Koprian, sa pagdungog niining sugo, miingon:

'Maayo kaayo imong gibuhat, Emperador! Sunuga ko, hiwa-hiwaa ko, aron pinaagi sa daghang pag-antos mapapas nako ang akong pagkahulog. Apan labaw sa tanan, siloti ang akong dila, kay kini ang unang nakasala sa pagsalikway kang Kristo.'

Unya gisugo sa emperador nga painiton hangtod mamula ang usa ka gamay nga puthaw nga kutsara ug ibutang kini sa dila ni Koprius. Si Koprius, sa dihang nakita niya ang kutsara nga mamula sama sa uling, miingon kang San Patermutius:

'Amo ko pag-ampo sa Diyos, Amahan, kay napuno ko sa kahadlok sa paghunahuna sa pag-antos nga nagpaabot kanako.'

Miingon kaniya ang tigulang:

'Bata, pag-antos niini uban sa kalipay, ug ang Ginoo motabang kanimo!'

Ug tan-awa, sa dihang natandog sa kutsara ang dila ni Koprio, mura kini'g tugnaw sama sa yelo, ug wala gyud masunog ang dila ni Koprio. Unya miingon ang Emperador:

'Kini nga mga tawo mga salamangkero; dad-a sila sa nag-aslag nga kawali.'

Samtang gidala na sila palayo, miingon si Koprij sa tigulang:

'Amo ko pag-ampo, akong magtutudlo, kay dako kaayo akong kahadlok sa pag-antos.'

Miingon ang tigulang:

Ayaw kahadlok, akong anak! Pagpakaisog; hinumdumi ang mga asetikong buhat ug paningkamot nga imong gihimo sukad pagkabata sa kamingawan, nga imong gihimo nga maisugon alang sa himaya sa Dios. Nahinumdom ka ba sa dihang wala ka mokaon sulod sa kalimang pulo't tulo ka adlaw? Nahinumdom usab ka ba sa dihang, pagkahimamat nimo kang Kristo sa krus (Gal. 2:19), nagbarog ka nga walay lihok sulod sa napulo'g duha ka adlaw nga nakayap ang imong mga bukton sama sa hulagway sa krus? Nakalimot ka ba nga naghigda ka sa mga hugot nga bato ug sa mga hait nga piraso sa palayok? Kung boluntaryo nimo kini nga tanan gisagubang sa tibuok nimong kinabuhi alang kang Kristo, ngano kaha karon nahadlok ka niining pag-antos nga molungtad lang ug usa ka oras?

Kopriy, napalig-on sa niining mga pulong, nga may masidlak nga dagway ug walay kahadlok, misaka paingon sa kawali uban sa tigulang. Sa ilang pagsaka niini, miingon si Patermufiy:

'Igsuon Koprij, itataas ang imong mga mata ngadto sa kalangitan!'

Si Kopriy, samtang nagtutok sa langit, miingon:

'Nakita nako ang mga Anghel nga nagkadool, natabonan sa hamog ang ilang mga ulo. Palihug, Amahan, sultihi sila nga ayaw ko paglagot tungod kay gisalikway nako si Kristo.'

Ug busa misaka silang duha sa kawali ug naglakaw-lakaw sama sa paglakaw sa parang, ginayaw-ayaw ang ilang manlutos, kay ang kawali dali kaayo nga nangabugnaw pag-ayo. Pagkakita niini, ang manlutos nasuko pag-ayo ug gisugo nga pasiga pag-ayo ang hurno, aron itambog ang mga martir aron masunog. Samtang ginapainit pa ang hurno, usa sa mga sundalo sa hari nga ginganlan og Alexander miduol kang Koprius ug miingon:

'Koprius! Sa una naghalad ka og sakripisyo sa mga dios, apan karon nagdumili ka. Busa, mobalik ka namo aron makalikay ka sa pagkaguba sa kalayo.'

Mitubag kaniya si San Kopriano:

'Oh, unta malimtan sa atubangan sa Dios ang akong unang sala nga akong nabuhat sa wala pa si Kristo! Kung tipuon pa gani ang tanang tubig sa dagat, sa mga suba, sa mga bukal, ug ang matag tulo nga mahulog gikan sa langit, gamay pa gihapon kini aron matangtang ang mantsa sa akong sala. Bisan pa niana, wala ko mawagtangi sa paglaum sa kaluoy sa akong mahigugmaong Ginoo.

Si Aleksander, nga naantig sa kalooy sa mga pulong ni Kopria, miingon:

'Gusto usab unta ko mahimong sundalo sa Hari nga imong giservisyohan!'

Unya gitudloan siya ni Kopria sa tinuod nga pagtuo ug gipabawtismo siya kang Kristo.

Sa dihang napainit na ang hurno sa nagdilaab nga kalayo ug misulod na ang mga balaan nga martir niini, misunod kanila si Alexander, nga miingon:

'Moadto ko uban kaninyo, mga bulahan nga amahan! Dad-a ako, alang kang Kristo, sa hurno!'

Gikuptan nila siya sa mga bukton ug naglakaw sila nga magkuyog, apan kalit nga nakagawas si Alexander sa ilang pagkupot ug nanguna sa iyang kaugalingon. Sa dihang nagkadool sila sa bungbong sa pugon, usa ka dakong dila sa kalayo ang misirit gikan sa pugon paingon kang Alexander, apan wala kini siya gisunog, ug miingon si Alexander, nga nagtubag sa kalayo:

'Kung tungod sa sugo sa Dios kamo miabut aron pagsunogon ako, pagsunoga kining makasasala!'

Sa paglitok niini nga mga pulong, nabahin ang kalayo sa duha ka bahin ug nahimong duha ka bungbong, sama sa gibuhat sa katubigan sa Dagat Pula kaniadto (Exodo, kapitulo 14), nga nagbukas og agianan alang kaniya sa tunga. Ug misulod si Alexander sa hurno, nga wala matandog sa kalayo, ug sa pagkakita niya sa mga Anghel sa Dios didto, miingon siya kanila:

'Nangayo ko kaninyo, akong mga ginoo, luwasa ako, usa ka makasasala!'

Mitubag ang mga anghel:

'Mao kana ang hinungdan nga gipadala kami dinhi sa Dios, aron maluwas ka.'

Ug gidala nila ang iyang kalag ngadto sa Ginoo, samtang ang iyang patay nga lawas nagpabilin sa kalayo, hingpit nga wala'y kadaut. Pagkahuman kaniya, misulod usab ang mga matinahuron nga amahan nga sila Patermufius ug Koprus, nga wala usab'y kadaut gikan sa kalayo, ug nagpabilin sila duol sa lawas ni Alexander, nga nagdayeg sa Dios.

Sa dihang napalong na ang hurno, gipagawas ang mga santo nga buhi ug walay samad, nga wala gyud masamdan sa kalayo, samtang ang lawas ni San Alexander gipagawas usab nga wala masamdan sa kalayo, ug usa ka katingalahang humot ang nibutho gikan niini. Unya miingon ang emperador nga puno sa katingala:

'Dako ang among mga dios, apan si Cristo walay bili!'

Unya gisugdan niya pag-usab pagpugos sa mga balaan nga mosimba sa mga diyos-diyosan. Apan ang Kagalang-galang nga si Patermufius miingon kaniya:

'Tungod kay mosulod ka sa gubat nga dili aron himoon nga himayaon ang ngalan sa Dios, dili ka mobalik, kondili masamdan ka sa kamatayon ug mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon.'

Unya nasuko kaayo ang emperador ug gisugo nga putlon sila sa ulo gamit ang espada.

Ug gidala ang mga santo gikan sa siyudad paingon sa lugar sa pagbitay. Didto, sa wala pa sila mamatay, nag-ampo sila ngadto sa Dios, ug tan-awa, usa ka tingog ang mitunog gikan sa langit, nga nagdayeg kang Patermufius, nagpasaylo kang Koprius, ug nagtawag kanila duha ngadto sa walay katapusang pahulay.

Unya, uban sa kalipay, ilang gipailawom ang ilang mga ulo sa espada ug namatay, nga nagtugyan sa ilang mga kinabuhi alang sa Ginoo.

Sa bahin sa walay Dios nga si Julian, nga mibiyahe aron makig-away batok sa mga Persyano, napildi siya sa mga kasundalohan sa Persia ug, sumala sa gipahayag ni Santo Patermufius, wala na siya mobalik sa iyang kaugalingong yuta.

Ang pagpanaw sa mga balaan nga martir nga sila Patermufius ug Kopria, kauban si San Alexander, nahitabo sa ikasiyam ka adlaw sa bulan sa June[4929] . Niadtong panahona, ang walay balaod nga si Julian naghari sa mga Romano, samtang ang atong Ginoong Jesu-Kristo naghari sa mga Kristohanon; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, mao ang dungog, himaya ug gahum, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Banal nga si Patermufius

Gisaulog niadtong 9 Hulyo

Si Patermufius, sumala sa gisaysay ni Coprius, sa sinugdan usa ka mananamba sa mga dios-diosan. Nangulo siya sa usa ka grupo sa mga tulisan, nangawat ug gani gikuhaan og sinina ang mga patay, nagbuhat sa tanang matang sa dautang buhat ug mga makalilisang nga butang, ug ang mga hungihong mahitungod sa iyang mga dautang binuhatan mikaylap sa tibuok yuta sa Ehipto. Ang iyang pagbag-o ngadto sa Dios nahitabo tungod sa mosunod nga hinungdan.

Usa ka gabii, misaka siya sa atop sa balay diin nagpuyo ang usa ka dalaga nga gipahinungod sa Diyos. Giplano niya nga bungkagon ang atop ug, human mosulod sa balay pinaagi niini, buhaton ang dautang buhat nga iyang gipangandam. Apan, bisan unsa pa iyang paningkamot, wala niya mabungkag ang atop ug, tungod sa kakapoy, natulog siya didto.

Sa iyang damgo, nakakita siya og usa ka hayag nga tawo, nga nagsul-ob og bisti sa usa ka hari, nga miingon kaniya:

'Undang na karon sa unahan ang imong dautang mga buhat; undang ang pagbubo og dugo sa tawo, ang pagpangawat ug ang pagbuhat sa ubang kadautan! Magsugod ka og paghinulsol ug buhata ang mga buhat nga makapahimuot sa Dios; dawata ang pag-alagad sa mga Anghel ug igahin ang nahibilin nimong kinabuhi sa pagkamaayo, ug ako maghimo kanimo nga usa ka pangulo ug prinsipe sa akong mga hukbo.'

Nisaad si Patermufius nga dayon ug masigasig niyang tumanon kining mga sugo. Unya gipakita sa hulagway kaniya ang tibuok milisya sa mga monghe ug gisugo siya nga mangulo kanila.

Samtang nagpadayon pa ang damgo, natapos ang gabii ug nisidlak na ang kaadlawon. Usa ka batan-ong babaye misaka sa atop sa balay ug sa dihang nakakita siya og lalaki nga natulog didto, nahadlok kaayo siya. Si Patermufius, bisan pa niana, kalit nga nabanhaw ug sa dihang nakita niya ang batan-ong babaye nga nagtindog sa iyang atubangan, nabalotan siya sa usa ka matang sa pagkalibog ug kahingawa. Sa dihang gisugdan sa dalaga ang

[4929] Ang balaan ug halangdong mga martir nga sila Patermufius ug Coprius namatay sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo.

pagpangutana kaniya kinsa siya, asa siya gikan, ug unsa ang katuyoan sa iyang pag-anha didto, wala siya motubag sa iyang mga pangutana kondili nangayo lang siya nga ipakita kaniya asa ang simbahan sa Kristohanon. Ang dalaga, sa pag-ila sa buhat sa Dios nga nagpadayag sa iyang atubangan, gidala siya sa simbahan ug gipresentar siya sa mga presbitero.

Pagkita niya sa mga presbiter, nahulog siya sa ilang mga tiil, naghilak nga naghangyo kanila nga himuon siya nga Kristohanon ug giya sa dalan sa paghinulsol. Apan ang mga presbiter, sa pag-ila kaniya, nabigla ug wala motuo sa iyang mga pulong, kay ilang nakita sa iyang mga hangyo ang limbong ug panikas. Apan sa dihang nagsugod siya og paghilak ug nagpadayon sa iyang mga hangyo, miingon sila kaniya:

'Kung mobalik ka gikan sa imong dautang mga buhat sa hingpit, magkinabuhi ka og matarong ug buhata ang mga maayong buhat, dawaton ka namo sa Kristohanong komunidad.'

Nisaad siya nga buhaton bisan unsa ang ilang sugo kaniya, ug dayon gihimo sa mga presbiterio ang ritwal sa katekumena[4930] kaniya ug, pipila ka adlaw pagkahuman, gibunyagan siya. Pagkahuman sa iyang pagbunyag, nangayo si Patermufius sa mga presbiteryo nga hatagan siya og sugo nga ang pagtuman niini magpabilin kaniya sa dalan padulong sa kaluwasan, ug gitun-an nila siya sa paghinumdom sa kasingkasing sa unang tulo ka bersikulo sa Salmo 1. Pagkahuman niyang paghunahuna niining mga bersikulo, miingon siya:

'Igo na kini para sa akong kaluwasan.'

Tulo ka adlaw pagkahuman sa iyang pagbunyag, nilarga siya paingon sa disyerto ug didto nagpuyo og dugay, nga ang iyang mga adlaw ug gabii gigahin sa pag-ampo ug mga luha, ug nagpanginabuhi sa mga gamot sa tanom nga moturok didto. Unya mibalik siya sa simbahan, nga naanad na dili lang sa paghinumdom sa tulo ka bersikulo sa kasingkasing, kondili sa pagbuhat usab niini. Ang mga presbiter, namangha sa kausaban paingon sa kaayohan nga nahitabo kaniya, ingon man sa iyang katingalahang pagpugong sa kaugalingon, Gusto sa mga presbiterio nga ipabilin siya uban kanila aron matudloan siya og mobasa; apan, pagkahuman sa usa ka semana nga nagpuyo uban kanila, mibalik siya sa disyerto ug nagpabilin didto sulod sa pito ka tuig, nga ang iyang pagkaon dili na mga gamot ug tanom, kondili pan nga gipadala kaniya sa Diyos kausa sa usa ka semana. Matag Domingo makit-an niya ang putli nga pan sa iyang atubangan, gidala sa usa ka dili makita nga kamot, ug pagkahuman niya matilawan kini nga pan uban sa pagpasalamat, magpabilin siya nga walay pagkaon hangtod sa mosunod nga Domingo ug wala gyud siya mabati og kahuyang tungod sa gutom. Gihatagan usab siya sa Diyos og gasa sa pagsabot sa mga libro, ug nahibal-an niya sa kasingkasing ang tibuok Balaang Kasulatan.

Paglabay sa pito ka tuig, sa sugo sa Dios, mibalik pag-usab si Banal nga Pader Mufius gikan sa disyerto paingon sa sibilisasyon alang sa kaayohan sa kadaghanan, ug pinaagi sa iyang mapainubsanon nga kinabuhi, daghan ang nadani kaniya. Gisundog sa iyang mga tinun-an ang iyang mga hiyas sa tanang paagi.

Usa ka batan-ong lalaki ang miadto kaniya, nga nagtinguha nga mahimong iyang disipulo. Gidawat siya sa Banal nga Amahan, gisul-oban siya og monastikong bisti—nga naglangkob sa sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, usa ka kapoy ug panit sa kanding, nga kasagarang gitawag sa mga monghe nga 'milot' o 'milotar'—ug gitudloan siya sa kinabuhi sa monghe nga makapahimuot sa Dios.

Kaugalian ni Reverendo Patermufius ang pagbisita sa mga masakiton, ang pag-uban sa ilang pagpanaw, ug ang paglubong sa mga namatay, nga siya mismo ang nag-atiman sa pagpanapton kanila sa ilang mga sinina sa lubong. Sa pagkakita sa batan-on sa ingon nga kadasig sa tigulang sa paglubong sa mga patay, miingon siya kaniya:

'Amahan! Gusto ko nga ikaw ang magsul-ob kanako ug maglubong kanako inig kamatayon nako.'

Mitubag ang Amahan:

'Buhaton ko kana, anak ko, ug bihisan tika hangtod ikaw mismo moingon: "Igong."'

Sa dili madugay, namatay ang batan-ong monghe; ang tigulang, pagkahuman giputos siya sa iyang mga sinina sa lubong sumala sa kostumbre ug gitabonan ang iyang nawong, miingon:

'Igo na ba kini para sa imong lubong, anak ko, o gusto pa ba ka og dugang pa?'

Unya ang namatay, sa tingog nga madungog sa tanan, mitubag:

'Igo na kana, Amahan!'

[4930] Alang sa nota bahin sa proklamasyon, tan-awa ang kinabuhi sa Dakong Martir Procopius, 8 Hulyo

Ang tanan nga naa didto nabigla sa maong milagro ug misugod sa pagdayeg sa tigulang isip usa ka tigbuhat sa milagro. Siya, bisan pa, nga dili makasustiner sa ilang pagdayeg, pagkahuman dayon sa lubong sa namatay, tinago nga nilakaw paingon sa kamingawan.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik pag-usab ang tigulang aron bisitahan ang mga igsoon, nga iyang giya sa kinabuhi sa monghe. Niining panahona, gipadayag sa Diyos kaniya nga usa ka igsoon, nga nagpuyo sa usa ka hilit nga selda sa monghe duol sa usa ka baryo, grabe kaayo ang sakit, ug ang reverendo midali sa pagbisita kaniya. Tungod kay taas kaayo ang biyahe paingon didto, naantala ang reverendo sa dalan. Nagalubog na ang adlaw, ug dili gustong mopaingon sa maong baryo ang santo sa maong oras sa gabii, sumala sa pulong sa Ginoo: *'Maglakaw kamo samtang adlaw pa, aron dili kamo masugat sa kangitngit'* (Juan 12:35), ug usab: *'Ang nagalakaw sa adlaw dili masangit'* (Juan 11:9). Unya, gipalihok sa gahum sa pagtuo, ang santo mituyok ngadto sa adlaw, nga hapit na mopaabut sa katunga sa kalangitan, ug miingon niining mga pulong:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, O adlaw, hunong sa imong dagan ug hulat hangtod makasulod ako sa baryo.'

Ug ang adlaw, nga hapit na unta malubog sa tunga, mitindog ug nagdan-ag sa katunga ra sa iyang kahayag, naghulat hangtud nakasulod ang santo sa baryo. Ang mga lumolupyo sa maong baryo namangha, sa ilang pagkakita nga dugay kaayo wala malubog ang adlaw, ug nagtigom sa tunga-tunga sa baryo, nagtutok sa maong milagro. Paglabay sa pipila ka panahon, ilang nakita si Banal nga Pader Mufius nga misulod sa ilang baryo gikan sa kamingawan; ug sa ilang pagkigkita kaniya, ilang gipangutana siya bahin sa hinungdan sa milagrosong paghunong sa adlaw. Miingon siya kanila:

'Dili ba ninyo hinumduman ang mga pulong sa Ginoo, nga anaa sa Ebanghelyo ug nagtudlo kanato sa pagtuo? *"Kon kamo adunay pagtuo nga sama sa liso sa mustasa,"* makahimo pa gani kamo sa pagbalhin sa mga bukid (Mat. 17:20). Kinsa ang makahimo sa pagbalhin sa mga bukid pinaagi sa pagtuo, makapahunong usab sa adlaw sa iyang dagan pinaagi sa maong pagtuo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nakamatikod ang tanan nga mihunong ang adlaw alang kaniya; nilubog kini sa dihang misulod siya sa baryo. Unya, napuno sa kahingawa, mitungo silang tanan sa atubangan sa tigulang ug misunod kaniya samtang mibyahe siya aron bisitahan ang iyang masakiton nga igsoon. Pag-abot niya sa selda, nakit-an sa reverendo nga namatay na siya sa Ginoo. Nag-ampo siya, miduol kaniya, gihalokan ang iyang lawas, ug miingon:

'Unsa kaha ang mas makalipay kanimo, igsoon—ang magpuyo uban ni Cristo pagkahawa nimo kanamo, o ang magpabilin pa uban kanamo dinhi sa unod sa mubo pang panahon?'

Ang patay nga lalaki dali dayon nabanhaw, gibuksan ang iyang mga mata, mipahimutang sa iyang higdaanan ug miingon:

'Ngano man, Amahan, nga gibanhaw nimo ako? Mas maayo pa nga moadto ko kang Kristo ug mag-uban kaniya; dili na ko gusto nga mabuhi pa sa unod!'

Unya miingon kaniya ang tigulang:

'Hunong sa kalinaw, unya, ug ampoa ko!'

Ug siya mihigda pag-usab ug nagpahulay.

Napuno sa kahingala ang tanan nga naa didto ug miingon:

– Sa tinuod, kini usa ka tawo sa Dios.

Ang reverendo nga amahan, pagkahuman niyang giandam ang lawas sa namatay alang sa lubong, tibuok gabii siyang nag-awit og mga salmo; ug sa buntag, pagkahuman niyang gipahulay siya uban sa dungog, mibiya siya didto.

Sa lain nga higayon, mibisita ang Reverendo sa usa ka igsoon nga grabe usab ang sakit. Sa dihang nakita niya nga nahadlok ang masakiton sa kamatayon tungod sa iyang mga sala, miingon siya kaniya:

'Ngano, anak, nga dili ka pa andam nga molakaw? Murag ang imong konsensya, ang imong maninumbong, gusto mosunod kanimo didto.'

Miingon ang masakiton:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, pag-ampo ka sa Diyos alang kanako, aron Iya kong hatagan og gamay nga panahon alang sa paghinulsol.'

Mitubag ang tigulang:

'Karon nangayo ka og panahon para sa paghinulsol, apan unsa kaha ang nahitabo sa nangagi nga mga panahon? Unsa may imong nabuhat sa imong mga adlaw isip monghe? Dili lang nga wala nimo naayo ang imong mga daang samad, apan nagdugang pa gani ka og daghan pa niini.'

Apan ang masakiton nagpadayon sa paghangyo sa tigulang uban sa mga luha nga ipangamuyo siya sa Ginoo. Ug ang tigulang miingon:

– Kung sugod karon dili ka na magdugang ug usa ka dautan sa lain, mag-ampo kami para kanimo. Ang Ginoo, nga nahigugma sa katawhan, maayo ug mapailubon, ug ihatag Niya kanimo ang pipila ka panahon aron mapahimungtan ka gikan sa imong mga sala.

Pagkahuman niya niini, mitukkod siya aron mag-ampo; ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, mitindog siya ug miingon sa masakiton:

'Gihatagan ka sa Ginoo og tulo pa ka tuig nga mabuhi dinhi sa yuta – ipakita lang ang tinuod nga paghinulsol!'

Ug gikuptan niya sa kamot, gipatindog siya sa reverendo nga amahan, nga karon himsog na, ug gidala siya uban kaniya ngadto sa kamingawan.

Paglabay sa tulo ka tuig, mibalik siya uban kaniya ngadto sa mga igsoon ug gipaila-ila siya kanila ingon usa ka Anghel sa Dios. Daghang mga igsoon ang nagtigom aron paminawon ang matam-is nga mga pulong sa Reverendo nga Amahan, ug didto siya misulti kanila mahitungod sa mga bunga sa paghinulsol. Nagpadayon ang panag-istoryahan hangtod sa Matins, ug atol niini nga panag-istoryahan, ang igsoon, pagkahuman sa iyang tulo ka tuig nga panahon sa paghinulsol, daw natulog ug gihatag niya ang iyang kalag sa kamot sa Dios, nga walay sakit o kahadlok, sama sa nahulog sa usa ka matam-is nga tulog.

Gireport usab nga si Banal nga Pader Mufius nakatawid sa Suba sa Nilo sa ibabaw sa tubig sa daghang higayon. Ug sa usa ka higayon, samtang pipila ka miyembro sa kapatiran nagtigom sa usa ka selda ug, samtang nakasirado ang pultahan, naghisgot sa kaluwasan sa kalag, mitindog ang santo taliwala kanila, sama sa pagbarog ni Kristo nga Ginoo kaniadto taliwala sa mga Apostoles. Mao kana kadako sa Balaan nga si Patermufius sa pagbuhat og mga milagro, kay napuno siya sa grasya sa Dios. Mibiya siya paingon sa Ginoo, human sa daghang katuigan sa pag-alagad sa Dios[4931] .

Komemorasyon sa Banal nga Koprius.

Gisaulog sa ika-9 sa Hulyo

Si Santo Coprius, usa ka saksi sa mata kang Santo Patermufius ug usa ka manunulat sa kasaysayan sa iyang mga milagro, naglingkod isip presbiter ug aduna usab sa grasya sa paghimo og milagro gikan sa Dios. Nipuyo siya sa parehas nga mga rehiyon sa Ehipto, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit sa mga tawo ug nagpagawas sa dautang espiritu. Sa usa ka higayon, samtang siya nagasulti sa mga igsoon nga nagtigom palibot kaniya alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, nagasulti kanila bahin sa kinabuhi sa Balaang Patermufius ug sa ubang mga santo, usa ka igsoon, tungod kay wala motuo sa iyang gisulti, wala magtagad kaniya ug natulog. Apan samtang natulog siya, nakakita siya sa kamot ni Santo Coprius og usa ka basahon nga gisulat sa bulawanong mga letra, diin gikan siya nagasulti og usa ka butang sa mga igsoon. Nagtindog tupad kaniya ang usa ka hayag nga tawo nga may dungganan nga dagway, nga adunay abohon buhok. Kining tawoha, mitutok sa natulog nga igsoon og hugot nga tan-aw, miingon:

'Ngano man nga dili ka motuo sa gisulti, ug ngano man nga, nga wala pa gani maminaw, natulog ka!'

Ang igsoon, nga nabanhaw sa kahadlok tungod sa damgo, gisulti dayon sa uban ang iyang nakita, ug sukad niadto mitagad ug mitingog siya uban ang pagtuo ug pagmatngon sa tanang pamulong ni Santo Koprius.

Usa ka adlaw, pipila ka mga mongheng nagalibot ang nagpuyo uban sa Balaang Amahan, nga miadto kaniya aron maminaw sa iyang mga pamulong bahin sa kaluwasan sa kalag. Niadtong takna, usa ka lumolupyo ang miduol sa pultahan sa selda nga nagbitbit og sudlanan nga puno sa balas ug naghulat nga mahuman sa tigulang ang iyang pamulong. Ang mga igsoon, pagkakita sa lalaki ug sa balas, nangutana sa tigulang:

[4931] Ang kamatayon sa Banal nga Patermufius nahitabo sa ika-4 nga siglo.

'Ngano man nga gidala dinhi kining balas?'

Mitubag ang tigulang:

'Dili unta ako angay mosulti kaninyo niini, basi pa man nga mura kog nagpasigarbo sa mga buhat sa Dios ug mawala ang akong ganti sa akong mga paningkamot. Apan tungod kay nakita nako nga nagbiyahe kamo og taas ug lisod nga panaw aron makaabot kanamo, dili nako kini itago kaninyo; hinuon, alang sa inyong kaayohan, isugilon nako kaninyo ang mga buhat sa Dios nga Iyang gipahimo pinaagi kanamo nga mga makasasala. Ang yuta sa maong baryo, nga duol kanamo, sobra ka uga, ug ang binhi nga gitanum sa uma halos dili makahatag og igong ani aron matabunan ang gipangtanum. Usa ka ulod mikaon sa mga sanga ug gikagat ang mga uho sa mais sa wala pa kini mahinog. Ang mga lumolupyo sa maong baryo kay tanan mananamba, apan pinaagi sa grasya sa Dios, among gipangbalhin silang tanan sa balaan nga pagtuo ug gibunyagan sila. Sa dihang nahimong Kristohanon na sila, miduaw sila kanamo ug nangayo kanamo nga ipangamuyo sila kang Kristo nga among Dios, aron panalanginan Niya ang ilang yuta ug kahabog. Miingon kami kanila:

'Mag-ampo kami, apan kinahanglan nga adunay kamo lig-on nga pagtuo sa Dios.'

Unya nagsaad sila nga magpabilin silang matinud-anon sa pagtuo ug, pagkahuman nila og kuha og balas sa ilang mga dughan gikan sa yuta diin mitapakan ang among makasasala nga mga tiil, nagsugod sila og hangyo kanako nga panalanginan kini nga balas alang kanila sa ngalan sa Ginoo, sama sa usa ka binhi. Miingon ako kanila:

'Mahitabo kini sumala sa inyong pagtuo!'

Pagbalik nila sa ilang panimalay, ilang gisagol ang maong balas sa mga liso sa butil ug gitamnan kini tanan sa mga uma. Ug unya, adunay sobra ka daghang ani sa butil nga wala'y kapariho bisan asa nga bahin sa Ehipto. Sukad niadto, matag tuig moanha kanamo ang mga mag-uuma ug magdala og balas aron kini among panalanginan. Wala gayud mapakyas ang ilang pagtuo, ug kanunay silang makaani.

Ang Kagalang-galang Koprius, sa dihang misalmot siya sa usa ka pampublikong debate bahin sa mga butang sa pagtuo uban sa usa ka Manikiano nga erehe nga si[4932] , ug pagkakita nga dili niya mapildi ang hambog ug mapahitas-on nga tawo pinaagi sa iyang mapainubsanon ug malumo nga mga pulong, gusto niyang ipakita ang kamatuoran sa iyang pagtuo pinaagi sa buhat. Gisugo niya nga pasigaon ang dakong kalayo ug gitawag ang heretiko aron mouban kaniya didto, aron klaro kung kinsang pagtuo ang tinuod: 'Kinsa man ang dili masunog,' miingon ang santo, 'mao ang tinuod nga magtutuo.' Apan ang Manikayo miingon kaniya:

'Ikaw una mosulod!'

Misulod ang santo sa kalayo, apan ang mga dila sa kalayo mibulag sa iyang atubangan sa duha ka kilid, ug sulod sa tunga ka oras mitindog siya sa uling sama sa pagbarog sa hilamon, nga walay bisan unsang kadaut; migawas siya gikan sa kalayo nga wala'y samad – wala gani natandog sa kalayo ang iyang sinina. Sa pagkakita niini, ang mga tawo nangahibulong kaayo ug gidayeg nila si Kristo nga Dios. Ang heretiko, bisan pa man, misalikway sa pagsulod, apan gilabay siya sa mga tawo sa kalayo ug dayon siya nasunog didto. Bisan pa niana, bisan hingpit siyang nasunog, nakalukso gihapon siya gikan sa kalayo ug nilayas. Ang mga tawo, sa pagdakop kaniya, misinggit:

'Pasunoga ang heretiko!'

Gipakalma ni Banal Koprian ang kagubot sa katawhan ug gipagawas ang heretiko, nga nasunog sama sa nagdilaab nga uling.

Duol sa iyang selda, adunay gamay nga tanaman ang tigulang; sa kini nga tanaman nagtanom siya og mga cereal ug prutas, nga nagsilbi nga pagkaon para sa mga biyahero nga miadto kaniya. Apan usa ka mananamba misulod niining tanaman sa gabii ug nangawat og daghang bunga nga iyang makaya; pag-abot niya sa iyang balay, gisugdan niya ang pag-alsa sa pipila niini sa usa ka kaldero ibabaw sa kalayo. Apan milabay ang kapin sa tulo ka

---

[4932] Ang Manikeismo usa ka heretikal nga bakak nga doktrina, nga usa ka sagol sa Kristiyanismo ug mga elemento sa Persyano nga relihiyon ni Zoroaster. Ang nagtukod sa Manikeismo mao si Manes, usa ka Persyano nga magus. Nagtudlo si Manes nga sukad pa sa walay katapusan nga panahon adunay duha ka independyenteng gingharian – sa maayo ug sa dautan – nga kanunay nagpakigbisog sa usag usa. Sumala sa pagtulon-an ni Manes, ang tawo usab naglangkob sa kombinasyon sa duha ka elemento – kahayag ug kangitngit – ug adunay, ingon pa, duha ka kalag – usa ka maayo ug usa ka dautan – nga kanunay nagpakig-away sa usag usa. – Sa ilang adlaw-adlaw nga kinabuhi, ang mga Manikismo sobra ka asketiko: nagtudlo sila sa selibasiya ug kanunay nga pagpuasa. – Ang Manikismo laganap kaayo sa ika-3 ug ika-4 nga siglo.

oras, daghang kahoy ang nasunog, ug dili lang nga wala maluto ang mga bunga, apan bisan ang tubig sa kaldero wala gani init. Kining talagsaong nahitabo nakapahingangha pag-ayo sa kawatan, ug sa pagkahibalo niya sa iyang sala ug sa pag-ila sa gahum ni Kristo nga naglihok sa mga Kristohanon, gidala niya ang tanan niyang gikawat—ug bisan pa ang naa na sa kaldero—ug gibutang kini sa tiilan sa tigulang, nga nag-angkon sa kawatan nga iyang nabuhat. Sa samang higayon, nangayo siya og pasaylo sa tigulang ug nagpakumbaba nga himuon siya nga Kristohanon. Nahitabo nga niadtong panahona daghan ang mga peregrino nga nagpuyo uban sa tigulang; naglipay silang tanan sa milagrosong pagbag-o sa lalaki ngadto kang Kristo, mikaon sila sa mga bunga ug nagpasalamat sa Dios. Gawas pa niini nga mga milagro, ang Kagalang-galang Koprius, pinaagi sa grasya ni Cristo, naghimo pa ug daghan nga uban pang mga milagro ug namatay sa kalinaw[4933] . Gihatagan siya ug dapit kauban ang Kagalang-galang Patermufius sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Cristo, Kang Kinsa ang dungog ug himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore, Obispo sa Edessa

Gisaulog sa 9 sa Hulyo

Sa siyudad sa Edessa[4934] adunay usa ka lalaki nga ginganlan og Simeon, nga adunay asawa nga ginganlan og Maria. Pareho silang deboto, mahadlok sa Dios, ug matinud-anon nga nagtuman sa Iyang mga sugo. Tungod kay manggaranon sila, mapinanggaon sila sa paghatag sa mga kabus. Usa ra ka anak nga babaye ang ilang naa, ug dako kaayo ang ilang tinguha nga makabaton og anak nga lalaki. Busa, mibiyahe sila sa nagkalain-laing simbahan sa Dios, nagpuasa ug nag-ampo, nangayo sa Dios og anak nga lalaki.

Usa ka adlaw sa Balaang Kwaresma, partikular sa Sabado sa unang semana sa Dakong Kwaresma, sa dihang gisaulog ang handumanan sa Balaang Dakong Martir Theodore Tyron, miadto silang duha uban sa ilang halad sa Simbahan sa mga Balaang Apostoles alang sa Matins. Sa tunga-tunga sa seremonya, usa ka matang sa pagkatulogon ang misulod kanila duha sa samang higayon, ug ang matag-usa kanila, sa lain-laing bahin, gihatagan og panan-awon. Nakita nila si San Pablo nga Apostol nga nagtindog sa simbahan uban ni San Teodoro Tyron nga Dakong Martir. Ang Dakong Martir misulti sa Balaang Apostol, samtang nagtudlo sa tudlo kang Simeon ug kang Maria:

'Tan-awa, kining mga tawo, mga disipulo sa Ginoo, nagpakilusot gayud sa Dios aron hatagan sila og anak nga lalaki. Ipakilusot sila sa Dios, aron matubag ang ilang hangyo ug aron ang ilang mga halad sa mga simbahan ug ang ilang mga kalooy mabayran.'

Ug ilang nakita nga gibutang sa Apostol ang usa ka lalaking bata sa ilang mga bukton, nga miingon:

'Tan-awa, naa na kamo'y anak nga lalaki!'

Unya miingon ang Dakong Martir:

'Itawag siya nga Theodore, kay tinuod nga kini nga bata usa ka gasa gikan kGod[4935] .'

Human niining panan-awon, ug sa katapusan sa Matins, gisugilon nila sa usag usa ang ilang mga panan-awon ug natingala sila nga pareho diay silang nakakita sa samang butang. Nagpasalamat sila sa Dios, kay ilang nakita niini ang usa ka timaan sa pagpanamkon sa usa ka anak nga lalaki, ug mibalik sila sa ilang balay nga puno sa kalipay. Sa dihang nabuntis si Maria, nagpabilin siya sa hingpit nga paglikay sa pagkaon, ingon usa ka tawo nga nagbitbit sa sulod niya sa Kadtong mahimong sudlanan sa Espiritu Santo.

Pag-abot sa takna, nanganak sila og usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Theodore, sumala sa kabubut-on sa Dakong Martir, ug ilang gibunyagan. Mitubo ang bata, ug gipadala siya sa iyang mga ginikanan sa

---

[4933] Ang Kagalang-galang Koprius namatay sa ika-4 nga siglo.

[4934] Ang siyudad sa Edessa (karon Urfa) nahimutang sa amihanang bahin sa Mesopotamia, sa Suba sa Eufrates. – Sa ika-4 nga siglo, natukod dinhi ang usa ka teolohikal nga eskwelahan ni San Efren nga taga-Sirya. Niadtong 641 Napildi ang Edessa sa mga Arabo; niadtong 1098 gikuha kini ni Count Baldwin, nga naghimo niini nga kapital sa Prinsipalidad sa Edessa; niadtong 1144 napildi kini sa mga Turko ug sukad niadto napadpad kini sa lain-laing kamot hangtod, niadtong 1637, sa katapusan napailawom kini sa pagdumala sa mga Turko.

[4935] Teodoro, gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'gipanalanginan sa Diyos'.

eskwelahan. Apan ang batang lalaki, nasuta, dili siya angay sa pagkat-on – hinay siya og paghinumdom ug hinay mosabot sa iyang mga leksyon. Niini, bisan pa man, nagbarug ang usa ka espesyal nga paglihok sa Pag-amuma sa Dios, Nga nagtinguha nga ang bata tudloan sa kinaadman dili sa mga tawo, kondili sa grasya sa Ginoo. Ang batang lalaki kanunay nga gisaway sa iyang mga ginikanan ug mga magtutudlo, samtang ginayaw-an siya sa iyang mga kaedad; ug pagkahuman sa pipila ka panahon, nagpasiya siya nga mangayo og giya gikan sa Dios. Nagsugod siya sa kanunay nga pag-adto sa simbahan ug sa mainitong pag-ampo.

Usa ka adlaw, gipukaw sa ispirasyon sa Diyos, sa usa ka Domingo sa wala pa ang Banal nga Misa, miadto siya sa simbahan ug, pag-sulod sa santuwaryo, mitago sa ilawom sa balaang halaran. Wala kini damha sa bisan kinsa; ang obispo misugod sa pagdumala sa Banal nga Misa, samtang ang batang si Teodoro natulog didto ug natulog tibuok serbisyo. Ug nakasinati siya og panan-awon samtang natulog siya. Nakita niya ang usa ka batan-ong lalaki, nga daw pareho og edad kaniya, nga nagdan-ag sama sa adlaw, nga nagpakaon kaniya og katas nga may dugos ug, sa pagbutang sa bato sa magbalantay sa iyang mga kamot, gipanalanginan siya. Human niining panan-awona, mibangon si Teodoro gikan sa iyang tulog ug migawas gikan sa ilawom sa halaran. Ang obispo ug ang uban niya sa santuwaryo, sa pagkakita kaniya, nabigla ug nangutana kon giunsa siya pag-abot didto. Gisultihan niya sila sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug sa panan-awon nga iyang nakita. Napuno sa kahingawa ang obispo ug dayon gidawat ang batan-on sa iyang klero, gitudlo siya sa katungdanan nga manunulti. Sukad niadto, si Teodoro nahimong maalamon ug masigasig nga magtuon, nga nilabaw sa intelihensiya dili lamang sa iyang mga kaedad kondili usab sa mga mas tigulang kaniya.

Nibida siya sa parehas nga balaan ug sekular nga mga siyensya, nga iyang gitun-an ubos sa usa ka magtutudlo sa pilosopiya nga ginganlan og Sophronius, nga ilado kaayo sa Edessa niadtong panahona ug kinsa, sa dili madugay nga panahon, nagtudlo kang Theodore sa tibuok han-ay sa mga disiplina.

Sa dihang napulo'g walo anyos na si Teodoro, namatay ang iyang amahan nga si Simeon, ug pagkahuman sa usa ka tuig, namatay usab ang iyang inahan nga si Maria. Gibahin-bahin dayon ni Teodoro ang dagkong kabtangan nga iyang napanunod gikan sa iyang mga ginikanan ngadto sa mga kabus, ug nagpahimutang lang siya og gamay nga bahin para sa iyang igsoon nga babaye nga minyo na. Kining igsoon niyang babaye adunay anak nga lalaki, si Basil, nga giordinar nga obispo sa siyudad sa Emesa ug mao ang nagsulat sa kinabuhi sa Kagalang-galang Theodore.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, sa edad nga baynte, mibyahe si Teodoro nga bulahan paingon sa Herusalem. Pagkahuman niyang giila ang Balaang Sepulkro ug gibisita ang tanang balaang dapit, miabot siya sa monasteryo sa Banal nga si Savvas, nga niadtong panahona gipangulohan ni Abba Juan, ug, human niya gisagop ang anghelnong paagi sa kinabuhi didto, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga asetikong praktis ug gihimo ang tanang matang sa mga monastikong katungdanan, masigasig nga miapil sa tanang monastikong serbisyo sulod sa napulo'g duha ka tuig. Unya iyang gihangyo ang abá nga tugutan siya nga magpuyo nga nag-inusara sa kahilom, sa usa ka laing selda, ug, pagkahatag kaniya og ingon nga selda, iyang gigahin ang iyang panahon sa kahilom, nag-alagad sa Dios. Ang iyang pagkaon mao ang usa ka gamay nga piraso sa pan – pagkahuman sa pagsalop sa adlaw – ug gamay nga tubig, ug bisan kana dili matag-adlaw. Usahay dili siya mokaon sulod sa duha o tulo ka adlaw; sa daghang higayon mibulag siya sa taas nga panahon ngadto sa kamingawan sa Jordan, diin magpabilin siya og adlaw ug gabii nga walay pan o tubig, nag-ampo kanunay nga daw walay lawas, unya mobalik pag-usab sa iyang selda. Gipahinungod niya ang kwarentay-dos ka tuig sa pagbuhat sa ingon nga mga pagpanagum, ug kini nga kinabuhi sa pagpanagum ang nadungog sa usa sa iyang paryente—usa ka batan-on nga lalaki gikan sa siyudad sa Edessa nga ginganlan og Michael; miadto siya kang Theodore, nga nagtinguha nga sundon ang iyang mga hiyas. Gidawat siya ni Teodoro, gipahimoan og gupit sa ulo, ug gipabilin sa iyang kiliran isip usa ka disipulo, kauban nga asceta, ug kauban. Si Michael, sa iyang bahin, nakat-on sa paghimo og mga basket, mga bandeha ug uban pang mga butang, nga sumala sa sugo sa iyang magtutudlo, iyang dad-on sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem aron ibaligya; dayon iyang dad-on ang kita gikan sa maong pagbaligya ngadto sa iyang espirituhanong amahan, si Theodore, nga magpadala niini sa monasteryo aron dili siya mokaon sa pagkaon sa monasteryo nga wala magbayad niini.

[4936]Niadtong mga adlaw, ang Palestina ug Fenicia dili na ilawom sa pagdumala sa mga Griyegong hari, kondili sa mga Saracen[4937] ; kay, pinaagi sa pagtugot sa Dios tungod sa mga sala sa mga lumolupyo didto, sila nasakop sa mga hari sa Saracen. Ang mga Kristohanon nakaluwas sa ilang kinabuhi ug kagawasan sa pagtuo

pinaagi lamang sa pagbayad og bug-at nga buhis. Apan sa samang panahon, gihatagan sa Ginoo og kahupayan ang mga matinud-anon pinaagi sa paghimo og mga timailhan ug katingalahan sa Balaang Sepulkro, nga nakapahilom sa mga mapanamastamas kang Kristo, ang mga Agariano. Daghang mga tigulang nga Arabo ang miabot gikan pa sa layo ngadto sa Jerusalem aron makita ang lubnganan ni Kristo, ug didto sila nagpasidungog sa Kristohanong patriyarka ug sa ubang mga balaan nga tawo, samtang nagpakita og lain-laing mga buhat sa pagkamaayo sa mga pumoluyo sa Jerusalem. Niadtong panahona, ang hari sa Saracen nga si Adramelech, kauban ang iyang asawa nga si Seida, mibyahe gikan sa Babilonya paingon sa Jerusalem aron makita ang lubnganan ni Kristo ug ang mga milagro nga nahitabo didto. Si Adramelech usa ka mahinatagon nga tawo nga wala magtinguha sa pagpahimulos sa mga Kristohanon – bisan pa man gipahamtang niya kanila ang buwis. Ganahan siya makighisgot sa mga butang sa pagtuo uban sa mga maalamon nga tawo, nga nagsulti subay sa iyang kaugalingong mga tinuohan. Samtang naa pa siya sa Balaang Dakbayan, miabot ang bulahan nga si Michael, usa ka disipulo ug paryente sa Kagalang-galang Theodore, sumala sa sugo kaniya aron ibaligya ang iyang mga hinimo ug nagpuyo sa panimalay nga iya sa Monasteryo sa Kagalang-galang Savvas, nga nahimutang sa dakbayan. Una, miadto siya aron pagdayeg sa Balaang Sepulkro ug Balaang Golgota[4936] , ug unya miadto siya sa merkado uban sa iyang mga hinimo. Didto nakigkita siya sa usa ka eunuko sa Reyna Seida. Sa pagtan-aw sa maanindot nga mga basket ug mga bandeha, natingala ang eunuko sa ingon ka matahum nga pagkahimo ug miingon kaniya:

'Ugma, batan-on – makakuha ka og maayong presyo sa tanan nimong paninda.'

Gisunod ni Michael siya sama sa malumo nga karnero paingon sa pultahan sa bag-ong balay sa babayeng Ehipsiyana[4937] . Gireport sa eunuko sa reyna nga adunay monghe nga namaligya og pipila ka matahum kaayo nga mga butang, ug gisugo dayon sa reyna nga dad-on ang monghe sa iyang atubangan. Sa dihang misulod si bendito nga si Miguel sa iyang atubangan, nabati sa dautang babaye ang usa ka hugaw nga tinguha alang sa batan-ong monghe. Siya, sa tinuod, gwapo sa nawong ug marangal sa paglakaw; usa ka manipis nga balhibo sa baba bag-o pa lang nagsugod sa pagturok sa iyang baba, payat ug putla tungod sa kanunay nga pagpuasa, ug, labaw pa, ang iyang marangal nga dagway nagpakita sa sulod nga katahum sa iyang matinahuron nga kalag. Gitutokan siya sa reyna, napuno sa tinguha, ug gisugdan siya pagpangutana kinsa siya ug asa siya gikan. Mitubag siya:

'Usa ako ka mapainubsanon nga monghe gikan sa Monasteryo ni San Sava.'

Miingon ang reyna kaniya:

'Makita nako, batan-on, nga putla ug payat ka; kalooy-an tika ug gusto tika tabangan. Kung ulipon ka sa usa ka tawo, palayloan tika; kung bihag ka, bayran tika aron makagawas ka; kung masakit ka, tambalan tika; kung walay-wala ka, himoon tika nga dato.'

Ang putli nga si Michael, sa pagdungog sa iyang malimbungong mga pulong, nasabtan ang iyang malimbungong tuyo ug, sa pagbalhin sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios ug sa pag-alsa sa iyang espirituhanong mga mata ngadto Kaniya, nag-ampo siya sa hilom uban niining mga pulong:

'O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, Manluluwas sa mga bihag ug Paglaum sa mga nawad-an og paglaum! Ikaw nga nagluwas sa imong propeta nga si Daniel gikan sa baba sa mga leon (Dan. 14:37–52), luwasa usab ako karon gikan niining dautang leona nga naningkamot nga kan-on ang akong kalag ug ihatak kini buhi ngadto sa impyerno!'

Unya miingon siya sa reyna:

– Kaniadto, ulipon ako sa akong paghigugma sa kalibutan, apan giluwas ko sa akong Ginoong Kristo pinaagi sa Iyang grasya. Ulipon ako sa sala, apan ang akong Ginoo, nga nagpasan sa Iyang kaugalingon sa porma sa usa ka sulugoon, nagpalingkawas kanako. Nakita Niya nga masakiton ako, gikuha Niya ang akong mga kakulian, ug gihimo Niya akong hingpit nga maayo. Duna ko'y kakabus ug kawad-on, apan ang Anak sa Dios, nga adunay dili masukod nga bahandi, nahimong pobre alang sa akong kaayohan ug gipakabuhian ko Niya sa walay sukod, aron karon wala na koy kulang ug wala nay akong gikinahanglan gikan kanimo. Ako mismo adunay

---

[4936] Ang Golgota usa ka bungtod nga nahimutang dili kaayo layo sa Jerusalem (sa amihanan-kasadpan niini). Dinhi sa bungtod gipako sa krus ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Ang Golgota usa ka Hebreohanon nga pulong nga, kung hubaron sa atong pinulongan, nagpasabot og 'bungo' o 'lugar sa bungo'. Gitawag ang bungtod og ingon ani tungod kay kini porma sama sa bungo, o tungod kay kini nagsilbi nga lugar sa pagbitay sa mga Hudiyo. Karon, ang Simbahan sa Balaang Sepulkro nagtindog sa maong dapit.

[4937] Adunay paghisgot sa susamang panghitabo sa kasaysayan sa Bibliya (Genesis 39:1–23).

bahandi, panglawas, kagawasan ug, pinaagi sa kaluoy sa akong Manluluwas, daghan ko'g panalangin sa tanang matang.

– Batang lalaki, kung mahimong higala ka nako, makatagamtam ka og daghang panalangin; daghan ang manghinaut kanimo, ug ikaw magmamando sa daghan.

Mitubag si San Miguel:

– Gihigugma nako ang akong Ginoong Kristo, nga naghigugma kanako ug naghalad sa Iyang kinabuhi alang kanako, ug gusto ko nga higugmaon Siya sa tibuok nakong kalag. Ang akong mga higala mao ang mga han-ay sa langitnong mga anghel ug ang panag-uban sa tanang mga balaan nga nagkinabuhi sa yuta nga susama sa kinabuhi sa mga anghel. Sila nagdan-ag sa dili masukod nga katahum ug himaya, ug dili ko gustong makig-uban kanimo.

Unya si Reyna Seida misugod sa paghulga kaniya:

'Kung dili nimo matuman ang akong gusto, pasakiton ko ang imong lawas ug sugoan nga mapuno kini sa mga samad.'

Mitubag ang monghe:

'Naningkamot ko sa pagtuman sa kabubut-on sa akong Ginoo; dili gyud ko motuman sa imong kabubut-on bisan unsa pa man. Apan kon pasakiton ug pahirason nimo ang akong lawas, pinaagi niini makab-ot ra nimo ang walay katapusang kalipay para sa akong kalag. Hibal-i nga niini nga duha, ni ang mga saad makapugos kanako sa pagtuman sa imong tinguha, ni ang mga pag-antos makapahadlok kanako.'

Miingon ang Reyna:

– Kaauwaw nga tawo! Pila kaha ka panalangin ang imong gipahilayo sa imong kaugalingon! Ngano man nga dili nimo tumanon ang akong tinguha? Dili ba ko matahum? Dili ba ko makapahimuot kanimo, ug dili ba ko makapukaw og kahinam sa sulod nimo?

Mitubag ang Pari:

'Dili lang ikaw gwapa, kondili sobra ka pa nga makalilisang, daotan ug bati. Dili ka angay sa gugma, kondili sa kasuko!'

Unya ang dautang reyna, nga napuno sa grabeng kasuko, nagmando nga ipahigda sa yuta ang matinahuron nga monghe ug bugbogon siya nga walay kalooy gamit ang mga tungkod. Giyak-an siya sulod sa dugay nga panahon, ug dayon gipadala siya nga nakadena ngadto sa hari uban sa mosunod nga sulat:

'Kining dautang monghe nangahas sa pag-insulto kanako sa bastos nga mga panultihon. Kung luwason ninyo ang iyang kinabuhi, makit-an ninyo nga patay na ako.'

Pagkahuman mabasa sa hari ang iyang sulat, nagpasiya siya nga tumanon ang hangyo aron dili siya masuko, apan una niyang gusto makita ang monghe sa iyang kaugalingon ug gisugo nga dad-on siya sa iyang atubangan.

Sa dihang gidala ang respetadong monghe sa atubangan sa hari, wala siya mitungo sa atubangan niya, sama sa nakaugalian sa pagpakita sa hari ug sa mga maharlika, kundili mitindog siya nga matuwid, maisugong gipakita ang iyang sulod nga kaisog ug pagsupak batok sa iyang mga kaaway. Ang hari, nga nagtutok kaniya uban sa kasuko, miingon:

'Mapahitas-on nga monghe! Unsa may imong isulti bahin sa imong ka-isog nga gibuhat? Apan sa akong tan-aw, wala kay masulti!'

Mitubag ang Nag-aawit sa Pag-antos:

'Ang usa ka hari, labaw sa tanan, kinahanglan nga adunay tulo ka hiyas: ang kahadlok sa Dios, ang hustisya, ug ang maloloy-ong pagpailub ngadto sa mga nakasala.'

Pagkadungog sa mga pulong, nanghupay ang hari ug gisugo nga buhian si Michael, dayon nangutana siya kung asa siya gikan. Mitubag siya:

'Taga-siyudad sa Edessa ako sa sinugdanan, ug karon usa ako ka monghe sa Monasteryo ni San Savvas.'

Sa dihang nangutana ang hari bahin sa krimen nga iyang giakusahan, mitubag ang santo:

'Natuman sa akong kaso ang usa ka iladong parabula: usa ka tawo, sa dihang nag-agi-agi, nakasugat og basilisk, usa ka bitin nga makapatay sa tawo sa usa ra ka tan-aw. Sa iyang pag-ikyas niini, nakasugat siya og leon, ug iyang gihunahuna nga mas maayo pa ang magpabilin uban sa leon kaysa sa makahilo nga basilisk, nga makapatay pinaagi lang sa mata niini.'

Nasabtan sa hari ang kahulugan sa parabula ug giila niya ang pagkawalay sala sa santo. Nakahigugma siya sa batan-ong lalaki, tungod sa iyang kaanyag ug kinaadman, ug gusto niya siyang dasigon nga biyaan ang Kristohanong pagtuo ug mosulod sa iyang kaugalingong pagtuo.

Aduna siyay usa ka Hudiyong eskolar sa iyang korte, usa ka tawo nga dako kaayo og nahibal-an ug maalam mosulti, nga iyang gipatawag sa iyang atubangan; ug sa atubangan niya, gisugdan niya ang pag-istorya sa monghe gamit ang mosunod nga mga pulong:

'Nagkaluy-on ko nimo ug gipasagdan ko ang imong pagkabatan-on tungod sa imong kaalam. Paminawa, busa, ang akong tambag—o mas tukma pa, ang akong sugo—likay sa mga pagtulon-an ni Kristo, isalikway ang pagtuo nga Kristiyano ug apil sa akoa. Unya ikaw mahimong sama sa usa ka anak kanako, ug ibutang tika sa ibabaw sa tanang prinsipe ug magmamando ug himoon tika nga tagdumala sa tanan nakong panag-iya.'

Ang Kagalang-galang Michael, mitan-aw sa langit ug gininhawa gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, miingon:

'Dili unta kini mahitabo, O Kristo, akong Hari, nga ako moliko gikan Kanimo, akong Dios, bisan pa man kon ako mag-antos og walay sukod nga mga pag-antos.'

Sa Adramelec, bisan pa, miingon siya:

'O Hari! Usa ako ka alagad sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang usa, dili mabahin nga Pagkadiyos. Mao kini ang akong gipanghimatuud, ug dili ko ikalimod ang akong pag-angkon, kondili kanunay ko kini tumanon!'

Miingon kaniya ang hari:

'Unsa man kaha? Malipay ka ba, unya, nga magpabilin sa imong walay bili nga kahimtang diin ka karon?'

Mitubag ang santo:

'Mas nagpalamuti kanako kining mga sinina sa monghe kaysa sa pagpalamuti sa inyong mga sinina sa hari kaninyo.'

Miingon ang hari:

'Gituon nako pag-ayo ang akong mga libro, ug nabasa usab nako ang inyong Kristohanong kasulatan nga inyong gitawag og Ebanghelyo. Apan niini o didto wala ko makit-an bisan unsang sugo nga magkinahanglan nga balewalaon sa usa ka tawo ang kaminyoon ug karne.'

Mitubag ang santo:

Aduna'y duha ka matang sa Kristohanong kinabuhi – ang kinabuhi sa mga monghe ug sa mga layko. Ang mga layko gipanalanginan sa pagminyo ug pagkaon og karne: walay sala niini alang kanila, basta matinud-anon nilang tumanon ang ubang mga sugo ni Kristo. Apan alang kanato, nga misalikway sa kalibutan ug nanumpa nga magpabiling putli, dili angay magminyo, kay ang magtutudlo sa mga Hentil, si Apostol Pablo, miingon: *'Ang walay asawa nagpamalandong sa mga butang sa Ginoo, unsaon pagpalipay sa Ginoo; apan ang may asawa nagpamalandong sa mga butang sa kalibutan, unsaon pagpalipay sa iyang asawa'* (1 Cor. 7:32–33); ug usab: ang nagminyo *'naghimo og maayo'*, apan ang wala magminyo *'naghimo og mas maayo'* (1 Cor. 7:38). Busa, aron malipay ang atong Usa ka Ginoo nga si Jesu-Cristo, among gipili ang mas maayong paagi sa kinabuhi – ang pagka-celibato. Dili usab kami mokaon og karne, apan dili tungod kay among giisip kini nga hugaw, kondili alang sa pagpugong sa kaugalingon. Si Pablo miingon: *'Ang gingharian sa Dios dili usa ka butang sa pagkaon ug pag-inom, kondili sa pagkamatarong ug kalinaw'* (Roma 14:17) ug uban pang mga maayong buhat, ingon man sa pagpuasa uban sa pagkabalaan.

Miingon ang Hari:

'Gipanglimbong ka ni Pablo!'

Apan mitubag ang santo:

'Wala niya kamo gilimbong, kondili gipagawas kamo gikan sa sayop ug gipakita kaninyo ang dalan ngadto sa mga panalangin, *"nga wala'y mata nakakita, ni dalunggan nakadungog, ni misulod sa kasingkasing sa tawo, unsa ang gitagana sa Dios alang sa mga nagahigugma kaniya"* (1 Cor. 2:9). Apan kon ikaw, Oh Hari, tinuod nga gustong mailhan ang manlimbong ug tig-una sa Antikristo, nan ang ingon nga manlimbong mao si Mohammed, nga nagpalayo sa tibuok tribo sa mga Saraceno ug gani gipangbubo ang hilo sa iyang dautang buhat sa Persia.

Usa ka Hudiyo nga nagbarog duol sa hari miingon kang San Miguel:

'Dili ba usa ka Hudiyo ang imong Pablo?'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa man siya usa ka Hudiyo, pinaagi sa sugo sa Ginoo iyang gipapas ang Daang Tugon ug gipangwali ang tinuod nga grasya nga gipahayag sa mga propeta sa Daang Tugon.'

Miingon ang Hudiyo:

'Giunsa man nimo pagkat-on kang Pablo, nga wala pa gani nimo siya makita? Mas maayo pa nga magkat-on ka kanako; kay makita ug madungog man nimo ako.'

Miingon si Michael:

'Kung magtudlo ka sama kaniya, maminaw ko kanimo. Apan kung magtudlo ka og bisan unsang supak sa iyang pagtudlo, molayas ko gikan kanimo sama sa usa ka bitin, kay miingon si Pablo: *"Ang bisan kinsa nga magwali og ebanghelyo nga lahi sa inyong gidawat, padayona nga gisumpa"* (Gal. 1:9).'

Miingon ang Tsar:

Ngano man nga dili nimo iila si Propeta Muhammad? Wala ba siya nagwali bahin sa Dios sa mga Saraceno, mga Arabo, ug mga Persa? Wala ba niya guba ang mga idolo ug nagtudlo og matarong nga paagi sa kinabuhi?

Mitubag ang santo:

'Kung adunay usa ka tawo nga maggawas sa usa ka tawo gikan sa usa ka prisohan ug ipriso siya sa lain nga ngitngit nga prisohan, usa ba kana ka pabor kaniya? Dili ba niya siya nadani pinaagi sa pagbalhin kaniya gikan sa usa ka kangitngit ngadto sa lain? Mao kini ang gibuhat kaninyo sa inyong Muhammad. Apan kami nasayud nga usa ra ka tinuod ug matinud-anon nga dalan ang modala sa kahayag – ako naghisgot sa tinuod nga pagtuo sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Tulo ka Persona.

Miingon ang Tsar:

'Gihunahuna nimo nga ikaw maalamon ug maalam sa pagsulti, apan duha kami ug ikaw ra mag-usa, ug ang kadaogan, siyempre, amo.'

Mitubag ang santo:

'Dili kamo duha, kondili tulo, ug kamo tanan mapildi sa usa, pinaagi sa gahum ni Kristo.'

Nangutana ang hari:

'Duha kami nga nakig-istorya kanimo – ako ug ang Hudiyo. Unsaon man nimo pagtawag sa duha kanamo nga tulo? Kinsa man ang ikatulo taliwala namo?'

Mitubag ang santo:

'Sa taliwala ninyo, bisan dili makita, nagtindog ang inyong magtutudlo – ang yawa.'

Nasuko kaayo ang hari sa niining mga pulong, apan gipugngan gihapon niya ang iyang kasuko, nga naglaum nga mapildi ang mandirigma ni Kristo pinaagi sa iyang mga pulong, ug miingon kaniya:

'Undang na sa imong walay pulos nga pakig-istorya ug mosugot ka kanako. I-angkon nga si Muhammad usa ka propeta ug sugo sa Dios, ug mahimo kang akong anak ug makatagamtam ka sa tanang matang sa kalipay.'

Mitubag ang santo:

'O Hari, nag-ila ba ka sa Dios ug sa Pulong sa Dios?'

Mitubag ang hari:

'Oo, buhaton ko!'

Miingon ang santo sa Hudio:

'Nag-ila ka ba nga *"pinaagi sa pulong sa Ginoo nahimo ang mga langit, ug ang tanang kasundalohan niini pinaagi sa gininhawa sa Iyang baba"* (Salmo 32:6)?'

Mitubag ang Hudiyo:

'Oo, mao kana!'

Unya, napuno sa Espiritu ni Cristo, ang magtutudlo ni Cristo miingon kanila:

'Dinhi kamo mismo ang nakasaksi sa kamatuoran, bisan pa man nga wala kamo motuo sumala sa angay. Ako, sa bisan unsang kahimtang, dili ko maminaw sa bakak nga mga pagtulon-an, apan nagbarug ko sa akong gisulti: si Muhammad dili propeta ni mensahero sa Dios, kondili usa ka manlimbong, usa ka bakakon ug ang tig-una sa Antikristo. Ikaw, Hudio, hibaloa nga segurado nga si Kristo miabot na sa kalibutan pinaagi sa Iyang walay-sala nga pagkahimugso gikan sa Labing Balaan nga Birhen; busa, wala kay rason nga maghulat sa Iyang

pagkahimugso sa unod. Ang imong gihulat mao ang makalilisang nga Antikristo, nga maglabay sa tibuok uniberso sa kagubot, ug si Muhammad nga manlimbong mao ang tig-una sa niining Antikristo!

Ang mga Persyano ug mga Saraceno nga naa sa maong panaglalis nasuko sa mga pulong sa santo, samtang ang mga Kristohanon nalipay, nga nag-ingon sa usag usa:

'Pinaagi sa grasya ni Kristo, nidaug ang monghe!'

Ang hari, bisan pa, nasuko sa Hudio ug miingon kaniya:

'Wala'y pulos nga gidala tika isip akong katabang – wala gyud ko'y nadawat nga tabang gikan kanimo!'

Gipahawa niya kini, nga miingon:

'Ako ra ang makadaog sa monghe ug madani siya sa akong kiliran.'

Ug si San Miguel, napuno sa kalipay, miingon:

'Tan-awa, usa na ang napildi sa gahum sa akong Kristo ug nilayas sa kaulaw; duha pa ang nabilin, apan sa dili madugay mapildi usab sila, kay ang akong Manalipod dili mapildi ug dili madaug!'

Pagkahuman niini, miingon ang hari sa martir:

'Aduna kay kapilian, monghe: mosumite ka kanako ug modawat sa among pagtuo, o mamatay ka sa makalilisang nga kamatayon sa kasibot sa imong kinabuhi.'

Mitubag ang santo:

'O Hari! Nangayo ko kanimo og usa sa tulo ka butang: pasagdi ko nga moadto sa akong igsoon nga lalaki, o ipadala ko kang Kristo pinaagi sa bisan unsang kamatayon nga imong gusto ipahamtang kanako, o mahimong Kristiyano ka ug makig-uban kanamo!'

Ang hari, nga dili na makasabar sa iyang mapangahas nga mga pulong, nasuko kaayo ug gisugo nga ibutang ang martir nga walay sapin sa tiil ibabaw sa mainit nga uling. Ang martir, bisan pa niana, nagbarog nga walay lihok ibabaw sa mainit nga uling, walay bisan kinsa nga misuporta kaniya, maisugong gisagubang ang kainit sa kalayo tungod sa gugma kang Kristo, ug nag-awit pa gani sa mga Salmo ni David. Nagbarog siya sa ingon niini nga posisyon sulod sa taas nga panahon, ug sa katapusan gisugo sa hari nga kuhaon siya gikan sa uling ug dad-an siya og usa ka tasa nga puno sa hilo. Gikuha sa martir ang baso, gisulti ang Kredong – 'Nagtuo ako sa usa ka Dios' – hangtod sa katapusan, naghimo sa tanda sa krus, ug gisagop ang hilo nga wala'y bisan unsang kadaut. Natingala ang hari ug gisugo nga dad-on gikan sa bilanggoan ang usa sa mga kriminal nga gisilotan og kamatayon ug hatagan siya sa parehas nga hilo. Sa pag-inom sa kriminal sa baso sa hilo, dali siyang namatay uban sa makalilisang nga pag-agakak, ug ang iyang lawas dayon nangabo, samtang si San Miguel nagpabilin nga luwas ug himsog. Unya ang tanang Kristohanon nga naa didto napuno sa dakong kalipay ug nagkahiusa sa paghimaya sa Dios.

Ang mga Saraceno, bisan pa, tungod sa dakong kaulaw ug giisip ang tanan nga nahitabo nga paglapas sa ilang pagtuo, misinggit sa hari nga patyon niya ang monghe o magmando sa paglaglag sa tanang Kristohanon. Ang hari, aron mapasayloon ang mga Saraceno, nagmando nga ipagawas ang martir sa siyudad ug putlon ang ulo gamit ang espada. Ug busa gidala ang martir paingon sa iyang kamatayon, samtang ang kadaghanan sa mga Saracen ug Kristohanon misunod kaniya ngadto sa lugar sa pagbitay. Pag-abot niya sa gitakdang dapit, ang martir mituyok aron atubangon ang sidlakan ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata ug kamot paingon sa langit, nag-ampo siya ingon niini:

– Labawng Ginoo, Pinakataas, Walay Katapusan, Kanunayng Naglungtad, Magbubuhat sa tanang binuhat, Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo! Nagpasalamat ako Kanimo tungod kay giisip Mo akong takus sa pagtuman niining buhat. Ug karon, ako naghangyo sa Imong kaluoy: hinaut nga dili ako hikapon sa kamot sa yawa, ug hinaut nga dili niya ako itambog sa kalawoman sa pagkaguba, kondili pinaagi sa Imong balaan nga mga Anghel, kuhaa ang akong kalag ug idala kini sa puloy-anan sa pahulay. Gihigugma ko Kamo, O Ginoo, ug gina-awit ko ang inyong mga pagdayeg ug ginadayeg ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios ug Gingharian, kay kaninyo ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Pagkahuman sa pag-ampo ug pagpaalam sa mga matinud-anon, iyang gipailawom ang iyang ulo sa espada ug namatay, giputol ang iyang ulo[4938] . Samtang ang mga Kristohanon naghatag og himaya sa Dios, nga nagpalig-on sa Iyang martir.

[4938] Ang kamatayon ni San Miguel nahitabo sa sayong bahin sa ika-8 nga siglo.

Ang mga monghe nga nagpuyo sa guesthouse sa monasteryo ni San Savvas sa Herusalem gusto unta kuhaon ang lawas sa martir ug dad-on kini sa monasteryo, apan ang mga Kristohanon nga nagpuyo sa Herusalem misupak, nga nagaingon: 'Dinhi siya nag-antos; dinhi siya angay ipahulay, aron ang iyang lawas mahimong balaang relikya ug maghatag og panalangin sa mga matinud-anon.' Ang mga monghe, sa laing bahin, mitubag nga siya gidala sa kamingawan, nga siya usa ka disipulo sa Balaang Amahan Savva, ug nga dili siya angay ilubong bisan asa gawas sa monasteryo. Nag-away sila sa ilang kaugalingon sulod sa dugay nga panahon, ug ang balita sa ilang panaglalis nakaabot sa hari mismo, nga naghukom nga ang lawas sa martir dad-on sa mga monghe, nga dayon gidala kini ug gidala sa panimalay sa mga bisita.

Niadtong maong adlaw, ang Reverendo Theodore nakakita og panan-awon mahitungod kang Santo Miguel ug, pag-abot niya sa simbahan, miingon siya sa abad ug sa mga igsoon:

'Karong adlawa, ang atong igsoon nga si Michael nakahimo og buhat sa martir sa siyudad.'

Gipadala dayon sa abá ang mga igsoon aron ibalhin ang lawas sa martir ngadto sa monasteryo uban sa dungog. Miadto sila ug gidala kini gikan didto sa gabii, aron dili makahimo og bisan unsang insulto ang mga Saraceno sa lawas sa martir. Apan ang Ginoo naghimo ug milagro ibabaw sa mga relikya sa Iyang alagad: usa ka haligi sa kalayo ang mibaba gikan sa langit ug nanguna sa mga nagbitbit sa lawas sa martir, nga naghayag kanila. Ang uban sa mga lumolupyo nga nagmata niadtong gabii nakakita usab kung giunsa sa haligi ang paglihok paingon sa monasteryo ug paghayag sa palibot.

Mibiya si Banal Teodoro aron sugaton ang martir, nga nagahulog og daghang luha, nga ang hinungdan kay bahin sa kasubo ug bahin sa kalipay. Naga-hagak siya para kang San Miguel sama sa iyang disipulo ug paryente, ug nalipay nga ang iyang pinalanggang ka-monahe giisip nga takus sa korona sa martir. Ingon usab, ang abad sa Lavra, kauban ang tibuok komunidad, migawas aron masugat siya nga nagdala og kandila ug insenso, samtang nag-awit og mga himno sa pagpasidungog sa mga martir. Busa gidala nila ang lawas ni San Miguel ngadto sa simbahan.

Niadtong panahona, adunay usa ka masakiton nga monghe sa Lavra nga ginganlan og George, nga tulo ka tuig nanghigda sa higdaanan ug kanunay binisita sa Banal nga si Michael. Kining paralisado nga tawo nakadungog sa pagpanaw ni Michael ug misugod sa pagpakisayud sa mga igsoon, nga padulong sa simbahan, nga dalhon usab siya didto, aron makita niya ang martir nga nahigugmaang igsoon kaniya. Apan walay mibati kaniya, ug nilabay lang ang tanan kaniya. Unya, sa pagbaha sa lawom nga kasubo, misinggit sa paghilak ang masakiton ug miingon:

'Igsoon Michael! Kung nakakaplag ka og pabor sa Dios ug nakadawat ka sa kaisog nga moampo sa atubangan ni Cristo, hinumdumi ako, ang imong higala, ug hangyoa ang kusog alang kanako—ako nga naparalisa—aron makaanhi usab ako ug makakita kanimo ug makahalok kanimo sa Ginoo.'

Sa diha-diha dayon nga nahisulti niya kini, kalit siyang nabati nga kusgan, ug siya nga kaniadto dili makalihok samtang naghigda sa iyang higdaanan, mitindog nga himsog. Miadto siya sa simbahan, mihulog sa lawas sa martir, ug gihalokan kini uban sa mga luha, nga nag-ingon:

'Tinuod gayud, akong pinalanggang igsoon, dako ang imong kaisog sa atubangan ni Cristo; tinuod gayud, gipakita nimo ang hingpit nga gugma kanako nga nag-antos: giservisyohan mo ako, bisan dili ko takos, sa dakong paagi sa imong kinabuhi, ug, pag-adto nimo kang Cristo, kalit ra nimo gihatagan ako og wala damhang kahimsog.'

Ang mga igsoon, pagkahuman sa pagkanta sa naandan nga mga himno sa lubong, gilubong ang martir sa lubnganan sa mga balaang amahan nga nauna niyang nag-antos.

Busa sa ika-siyam nga adlaw sa Hulyo natapos ni San Miguel, ang balaang martir, ang iyang kinabuhi. Pagkahuman, kanunay siyang nagpakita kang San Teodoro sa mga panan-awon sa gabii, nga nagsul-ob sa bisti sa pagkamartir ug korona, ug nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag. Miingon siya:

'Ayaw pagmasubo para kanako, Amahan, kay nakadawat ako og kaluoy gikan kang Kristo akong Dios, gikan Kaniya nga giandam usab ang usa ka ganti para kanimo tungod sa pagtudlo nga imong gihatag kanako.'

Dinhi na matapos ang salaysay sa balaan nga martir nga si Michael, ug mobalik kita pag-usab sa kinabuhi sa Mapinadayong Teodoro.

Ang Ginoo, nga nagahikay sa tanang butang alang sa kaayohan, dili na gustong itago sa kamingawan ang ingon nga suga sama sa bulahan nga si Teodoro, nga pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, makatabang sa kadaghanan ug mosidlak ingon kahayag sa kalibutan. Busa, gitudlo Niya siya sa hataas nga katungdanan sa pagka-obispo.

Sa panahon sa balaan ug dakong Pag-ayuno sa Kwaresma, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka sa Antioquia miabot sa Herusalem aron pagdayeg sa lubnganan nga nagahatag kinabuhi ni Kristo ug aron pag-atiman sa mga buluhaton sa Iyang Simbahan. Niadtong panahona, samtang adunay duha ka patriyarka sa Jerusalem, gawas pa kanila, aduna usab daghang mga obispo gikan sa mga diyosesis sa Jerusalem ug Antioquia; labaw pa, ang pipila ka bantugang representante sa klero ug laiko gikan sa siyudad sa Edesa miabot sa Jerusalem aron mangayo og obispo para sa siyudad sa Edesa, tungod kay namatay ang obispo didto. Nagsugod sila sa pagpangita og usa ka tawo nga angay sa maong katungdanan ug tan-awa, ug ang Iyang Kabanalan ang Patriarka sa Herusalem, nga giya sa Espiritu sa Dios, nahinumdom sa Bulahan nga si Teodoro ug miingon:

'Sa akong hunahuna, walay lain nga nagkinabuhi nga ingon ka-angheliko ug, sa samang higayon, kasing-ka-andam sa pagdumala sa mga kalihokan sa Simbahan sama ni Teodoro, ang labing katingalahan sa mga hilom, usa ka monghe sa Monasteryo ni San Savvas.'

Tibuok pag-uyon ang mga Amahan sa Palestina sa pagtuki sa Patriyarka kang Santo Teodoro, kay ang tanan sa Palestina kahibalo sa asetikong kinabuhi ni Teodoro. Nalipay ang tibuok konseho, ug dayon gipatawag sa mga Patriyarka si Teodoro ug gipahinungod siya nga obispo, bisan pa man nga naghilak siya samtang gisalikway niya kini nga katungdanan. Gisugo siya nila nga moagi sa kasagarang ritwal sa simbahan ug maordinahan nga pari. Nalipay usab ang mga sugo gikan sa Edessa sa obispo nga napili para kanila, kay nadungog nila ang iyang debotong kinabuhi ug nahibalo sila nga lumad siya sa ilang siyudad.

Pag-abot sa Dakong Huwebes – ang adlaw sa Katapusang Panaag sa Ginoo – ang duha ka patriyarka nag-uban sa pagsaulog sa Banal nga Misa uban sa daghang mga obispo, ug sa maong okasyon gipahinungod nila si Teodoro nga Dungogong Obispo. Sa panahon sa konsagrasyon, usa ka dakong milagro ang nahitabo sa atubangan sa tanan. Usa ka salampati, nga mas puti pa sa niyebe, misidlak sa ibabaw sa simbahan ug dayon mipahulay sa ulo sa obispo nga gikonsagra. Ang mga patriyarka, mga obispo ug mga pari nga nakasaksi niini namangha ug gidayeg ang Dios, nga nagaingon:

'Tinood gayud, angay gayud kining tawo sa katungdanan sa obispo!'

Sa pagkahuman sa konsagrasyon, ang Kagalang-galang Teodoro misidlak sa grasya sama sa Anghel sa Dios, ug ang iyang tibuok hitsura nagpadayag kaniya nga siya mao ang labing hingpit nga magdala sa Dios. Sa Balaan ug Dako nga Sabado, ingon man usab sa labing himayaong pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, nag-alagad siya kauban ang duha ka patriyarka; ug sa Lunes sa Hayag nga Semana, mibyahe siya paingon sa Lavra aron magpaalam sa mga balaang amahan. Nagkalipay ug naghilak sila: naglipay kay ang ilang igsoon giisip nga takus sa opisina sa obispo, ug naghilak kay wala na sila makasinati sa suod nga pakig-uban sa ingon ka bantugang amahan. Si San Teodoro naghilak pag-ayo sa pagbiya niya sa iyang mga pinalanggang higala, sa iyang selda sa mongta, ug sa kahilom nga iyang gipangandoy; ug, pagkahuman niyang nakigkita sa tanan nga puno sa luha, mibalik siya sa Banal nga Siyudad. Unya, pagkahuman sa Semana ni Tomas, sa hangyo sa mga tawo sa Edesa, mibyahe siya dayon paingon sa Edesa. Kauban niya si Basil, ang nagsulat sa iyang hagiograpiya, nga ig-agaw niya sa tuhod sa iyang igsoon nga babaye. Pag-abot nila sa Suba sa Eufrates ug pag-istar nila sa gabii sa mga tolda nga gitukod sa pampang, ang Balaang Amahan, nga nagahilak tungod kay kinahanglan niyang biyaan ang Balaang Dakbayan ug ang Balaang Monasteryo, mitug-an sa mga pulong sa salmista:

'Sa mga suba sa Babilonia, didto kami naglingkod ug nagahilak sa among paghinumdom sa Siyon' (Salmo 136:1).

Pagkahuman niya og sulti niini, siya mihilak ug nagpangandoy nga molayas, apan ang mga tawo sa Edessa, sa pagkahibalo sa ilang tinguha, nagbutang og mga bantay aron dili nila mawala ang ilang magbalantay. Ug niadtong gabii mismo, ang Reverendo nga Amahan nakakita og panan-awon. Usa ka porma ang mitungha kaniya ug miingon:

'Ayaw pagkapareho sa tapulan nga sulugoon nga nagtago sa talento nga gihatag kaniya sa Ginoo (Mat. 25:18), kondili sama sa sulugoon nga nakadawat og lima ka talento ug nakadugang og napulo, nga tungod niini gihatagan siya og awtoridad sa napulo ka siyudad (Lucas 19:16–17).' Ayaw pagdumili sa pag-ako sa yugo ni Kristo nga gibutang kanimo!

Human niining panan-awon, miingon si Santo Teodoro:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Ginoo!'

Ug mibiyahe siya uban sa mga tawo sa Edessa, nga nakahukom nga dili na biyaan ang iyang bag-ong ministeryo ug dili na masubo sa kapalaran nga nahulog kaniya.

Sa ilang pagduol sa Edessa, migawas ang tibuok siyudad aron sugaton ang bag-ong obispo, ug gidawat siya sa mga Ortodoks nga matinud-anon uban sa kalipay nga dili masukod. Napuno usab og kalipay ang espiritu ni San Teodoro sa dihang nakita niya ang katedral sa Edesa, nga sa kadak-on ug kaanyag ikaduha lang sa Simbahan sa Balaang Sepulkro sa Herusalem. Pagkahuman niyang pagpanalangin sa tanan, mipanaog siya sa atubangan sa bililhon nga reliquaryo sa mga balaan nga martir nga sila Gurias, Samonas, ug Avivus, ug napuno siya og luha. Busa, ang balaan nga obispo ni Cristo midawat sa iyang katungdanan – (niadtong panahona, naghari si Michael[4939] sa Griyegong Imperyo uban sa iyang inahan nga si Theodora) – ug gisugdan ang pag-amuma sa kawan nga gisalig kaniya sa Dios uban sa dakong kadasig, sa pulong ug buhat: sa usa ka bahin, gipalig-on sila sa mga pagtulon-an nga gipadayag sa Dios; sa pikas bahin, gidala sila sa dalan padulong sa kaluwasan pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi. Ug tungod kay daghan kaayong mga erehesya sa maong siyudad – lakip na ang , ang Nestorian nga[4940] , ang Severian nga[4941] , ang Eutychian nga[4942] , ug ang Manichaean nga[4943] – nasubo siya niini ug naghatag og dakong paningkamot sa pakigbatok sa mga erehe, nga giisip niya nga mga mabangis nga hayop. Ug sa mga Ortodokso, ang balaang alagad ni Kristo nagpukaw og kalipay, samtang sa mga heretiko nagpukaw siya og kasuko; ug ang mga Ortodokso nalipay nga aduna sila'y ingon nga maalamon sa Dios nga magbalantoy ug magtutudlo, samtang ang mga heretiko nasubo ug nagplano og dautan batok kaniya. Apan siya lig-on sama sa adamante, ug walay pag-atake nga makawagtang sa iyang kaisog. Masakit sa iyang kasingkasing ang makita ang mga makasasala nga mobiya sa tinuod nga pagtuo, apan sa laing bahin malipay siya sa pagtan-aw sa mga tawo nga may pagkamaayo ug matinud-anon sa pagsimba, ug kanunay siyang malingaw sa pakig-istorya kanila sa pribado ug mahigalaong paagi.

Niadtong panahona, duol sa Edessa, hapit sa monasteryo ni San Jorge nga Dakong Martir—diin ang mga madre usab nagkinabuhi sa pagka-asketiko—nagpuyo ang usa ka nagpuyo sa haligi nga girespeto sa tanan, nga ginganlan og Teodosio, usa ka tawo nga adunay mahimayaong kinaiya, tigulang na (labaw na sa usa ka gatus ka tuig ang edad) ug gihatagan sa Dios og espesyal nga gasa sa pagkahibalo sa unahan. Ang Kagalang-galang nga Obispo Theodore kanunay siyang gibisita ug, sa pakig-istorya kaniya sama sa usa ka tinuod nga higala, nakakaplag siya og kahupayan sa iyang pag-uban. Ang nagpuyo sa haligi moingon kaniya:

[4939] Naghari si Emperatris Theodora sa Imperyo sa Byzantine gikan sa 842 hangtod 855; ang iyang anak nga si Michael (III) naghari gikan sa 855 hangtod 867.

[4940] Ang Nestorianismo gitukod ni Nestorius, Obispo sa Constantinople (nga nag-alagad isip obispo gikan sa 428 hangtod 431), nga nagtudlo nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, kondili usa lamang ka tawo, anak nila Jose ug Maria, nga, tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios ug nga nagaluwas kanato dili pinaagi sa iyang merito sa pagluwas, kondili pinaagi lamang sa iyang mga pagtulon-an ug sa ehemplo sa iyang kinabuhi. Ang Nestorianismo gisaway sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho nga gihimo sa Efeso (niadtong 431). Bisan pa sa pagdisapprova sa konseho, nagpadayon ang heresiya sa Nestorianismo sa pipila ka mga lugar, labi na sa Persia, India ug Tsina, hangtod sa ika-8 nga siglo.

[4941] Si Severus, Patriarka sa Antioquia (gikan sa 512 hangtod 518) – ang nagtukod sa heresiya sa mga Severiano. Ang Severianismo usa ka giusab nga porma sa heresiya sa mga Monophysite (tan-awa ang mosunod nga nota). Bisan pa nga ang mga Severiano, sama sa mga heretikong Monophysite, nag-ila lamang og usa ka kinaiya kang Hesukristo – ang pagka-diyosnon – ilang giila ang kalainan sulod niini tali sa pagka-diyosnon ug pagka-tawo; busa, ilang gipahayag nga ang unod ni Kristo, sa wala pa ang Pagkabanhaw, mortal, sama sa atong unod.

[4942] Ang erehe nga Eutychian, nga gitukod sa Archimandrite Eutyches sa Constantinople, sayup nga nagtudlo nga si Hesukristo adunay usa ra ka diyosnong kinaiya, samtang ang Simbahang Orthodox kanunay nga nag-ila ug nagpadayon sa pag-ila kang Hesukristo og duha ka kinaiya, nga dili masagol ug dili mabahin – ang diyosnon ug ang tawo. Ang mga Eutychian nailhan usab nga mga Monophysite (o 'kadtong nagtuo sa usa ka kinaiya'). Kining heresiya gisaway sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo sa Chalcedon niadtong 451, apan nagpadayon nga naglungtad sa usa ka hinuyang porma sulod sa daghang siglo human sa pagdisapprova sa konseho.

[4943] Ang Manikeismo usa ka heretikal nga bakak nga doktrina, nga usa ka sagol sa Kristiyanismo ug mga elemento sa Persyano nga relihiyon ni Zoroaster. Ang nagtukod sa Manikeismo mao si Manes, usa ka Persyano nga magus. Nagtudlo si Manes nga sukad pa sa walay katapusan nga panahon adunay duha ka independyenteng gingharian – maayo ug dautan – nga kanunay nagpakigbisog sa usag usa. Sumala sa pagtulon-an ni Manes, ang tawo usab naglangkob sa kombinasyon sa duha ka elemento – kahayag ug kangitngit – ug adunay, ingon pa, duha ka kalag – usa ka maayo ug usa ka dautan – nga kanunay nagpakig-away sa usag usa. – Sa ilang adlaw-adlaw nga kinabuhi, ang mga Manichaean sobra ka ascetic: nagwali sila sa celibacy ug kanunay nga pagpuasa. – Ang Manichaeismo laganap kaayo sa ika-3 ug ika-4 nga siglo.

'Ayaw pagkahuyang, alagad sa Ginoo, sa imong mga paningkamot, ug ayaw tugoti nga mabug-at kanimo ang yugo sa Ginoo. Maayo ang katapusan sa tanan para kanimo, ug bisan pa kon daghan sa mga heretiko ang magplano og dautan batok kanimo, dili sila magmalampuson sa ilang mga tuyo. Pugngan sa Ginoo ang ilang mga plano, ug mapildi sila, mapahiya ug mapalayas sa mga sementeryo sa simbahan. Natuman gayud sa takdang panahon ang mga pulong sa nagpuyo sa haligi – hisgutan pa kini pag-usab unya. Dinhi, angay hisgutan ang kanunay nga espirituhanong pakighinabi sa obispo sa nagpuyo sa haligi, diin daghan siyang gipahatag nga mapuslanong tambag sa obispo. Sa usa ka higayon, gisultihan niya siya sa mosunod.

'Aduna,' ingon sa nagpuyo sa haligi, 'dinhi sa siyudad daghang katuigan na ang milabay usa ka tawo nga ginganlan og Ader, maharlika, bantog ug dato kaayo, sama sa matarong nga si Job kaniadto. Mapinanggaon siya sa tanan, mapinanghatagon sa mga kabus, naghatag og donasyon sa mga komunidad sa monghe, ug kanunay siyang moanha kanako aron hisgutan ang mga espirituhanong butang. Naa siyay asawa ug tulo ka anak ug matarong siyang tawo, walay dautang buot, malumo, mapainubsanon, batan-on sa edad ug lig-on ang panglawas. Sa usa ka higayon miadto siya kanako, sama sa iyang naandan, ug nakita nako nga siya masulob-on kaayo. Miingon ko kaniya:

'Ngano ka masubo, akong espirituhanong anak?'

Siya, nga nag-agos ang luha sa iyang nawong, mitubag:

'Hubo ako nga gikan sa sabakan sa akong inahan, ug hubo usab ako nga mobiya paingon sa lubnganan. Wala koy madala uban nako nga bahandi o walay pulos nga himaya ning kalibutan. Si David miingon: *"Nagatigom siya ug wala siya kahibalo kinsa ang magpanag-iya niini"* (Salmo 38:7), *"ang iyang himaya dili mosunod kaniya"* (Salmo 48:18). Ang tawo mobiya sa iyang bahandi ngadto sa mga estranghero, ug dili kini mahimong lahi. Ug ang Apostol nagaingon: *'Ang karon nga porma sa kalibutan nagalabay'* (1 Corinto 7:31). Nadungog nako ang atong Manluluwas nga si Kristo nga miingon: *'Bisan kinsa nga dili mosalikway sa tanan niyang gipanag-iya dili mahimong akong disipulo'* (Lucas 14:33), ug usab: *'Bisan kinsa nga dili mag-alsa sa iyang krus ug mosunod kanako dili angay kanako'* (Mateo 10:38). Busa, Amahan, tungod sa gugma sa Dios, gusto nakong biyaan ang tanan—ang akong asawa, ang akong mga anak, ug ang akong mga kabtangan—ug mabuhi alang sa Usa ka Ginoo nga nagdala kanako gikan sa kawalay-paglungtad ngadto sa pag-eksister. Ikaw usab, ihatag kanako ang imong amahanong panalangin ug usa ka tinapay gikan sa imong selda, ug pag-ampo alang kanako!

Natingala ko sa iyang mga pulong ug miingon kaniya:

'Nakita nako nga maayo ang imong tuyo, apan nagbuhat ka og dakong hagit. Ang magpabilin hangtod sa katapusan maluwas (Mat. 24:13), busa pag-amping, akong anak, aron dili ka magbasol sa katapusan. Mas maayo nga dili na lang magsaad kaysa magsaad ug dili pagtuman. Apan kon matuman nimo kini, segurado nga panalanginan ka, kay gipulihan nimo ang panandaliang butang alang sa walay katapusan.

Miingon usab siya:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Ginoo!'

Pagkahuman niana, nag-ampo ko alang kaniya ug, pagkahuman nako siya hatagan og usa ka tinapay, gipadala nako siya sa iyang dalan. Ug siya, nga nakalingkawas gikan sa mapanghimagsik nga kalibutan sama sa usa ka bilanggoan, miabot sa Herusalem ug, human sa mainitong pag-ampo sa lubnganan ni Kristo ug pagbisita sa tanang balaang dapit, miadto sa Monasteryo ni San Savvas ug mipasa sa mga panata sa pagka-mona, nga giusab ang ngalan gikan kang Ader ngadto kang Athanasius. Nagkinabuhi siya isip usa ka tinuod nga monghe, nalipay ang Dios kaniya, ug mibiyahe aron makig-uban Niya. Sa bahin sa iyang maayong asawa, pagkahuman sa iyang pagbiya, nagminos siya sa iyang pag-inusara sulod sa taas nga panahon ug, samtang nagbuhat niini, kanunay siyang makig-istorya kaniya sama sa makita siya sa iyang atubangan:

'O akong ginoo,' ingon niya, 'naningkamot ka nga maluwas ang imong kaugalingong kalag, samtang gibyaan nimo ako nga mag-inusara sa pag-atiman sa imong mga anak. Hinaut nga makita kini sa Makakita-sa-Tanan nga Dios ug maghukom Siya tali kanimo ug kanako!'

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka gabii, mitungha kaniya sa damgo ang iyang bana, hayag ang nawong, nagsul-ob og masidlak nga puti nga bisti, ug miingon kaniya:

'Undang na sa paghilak ug pagreklamo bahin kanako. Ania ako, gidala nako ang mga anak aron mag-uban kanako; ikaw, sa imong bahin, paningkamoti nga maluwas ang imong kaugalingong kalag.' Ug kining tawo nagpakita kanako sa parehas nga porma ug miingon:

'Sa monasteryo nga duol kanimo, ang pinakamatigulang nga hilum nga madre mopalayo ngadto sa Ginoo sa sulod sa tulo ka adlaw; pag-andam aron ang akong asawa mopuli kaniya didto, aron siya makapuyo sa iyang selda, nagapuasa ug hingpit nga nag-inusara. Pasagdi nga ang bungsong anak magpabilin uban kaniya hangtod siya moabot sa hustong edad. Mosunod siya sa akong mga tiil ug mosaka sa apostolikong trono sa Jerusalem.

Pagkahuman niining pagpakita, sa ikatulong adlaw namatay ang tigulang nga hilum nga madre sa maong monasteryo, ug pagkahuman namatay usab ang duha ka anak ni Ader. Usa ra ang nabilin, ang bungsong anak, nga anaa usab sa higdaanan sa kamatayon. Ang inahan, nga gilumos sa kasubo tungod sa pagkawala sa iyang bana ug kamatayon sa iyang duha ka anak, ug pagkakita nga ang iyang nahibilin nga anak hapit na usab mamatay, naghilak siya sa kasakit sa iyang kasingkasing; unya, gikuptan niya ang bata sa iyang mga bukton, midagan siya paingon kanako, bisan dili ko angay. Sa tunga-tunga sa dalan, namatay ang bata sa mga bukton sa iyang inahan, ug wala na kabalo ang inahan unsa ang buhaton sa ingon ka masubo nga kahimtang. Sa dihang—o mas tukma pa, pinaagi sa Banal nga pag-atiman—nahimamat niya ang usa ka puta, ug ang inahan, dayon gipahimutang ang patay nga bata sa iyang mga bukton, mihulog sa iyang tiilan, nagpakusog sa paghilak nga hangyoon siya sa pag-ampo sa Ginoo alang sa bata. Ang puta, bisan pa man, namangha sa ingon nga hangyo, miingon nga siya usa ka klarong makasasala, salarin sa daghang kriminal ug dautang binuhatan, ug busa wala siya kaisog nga mosangpit sa Ginoo uban sa hangyo, ni dili gani niya ikataas ang iyang mga mata ngadto sa langit o ablihan ang iyang baba sa pag-ampo. Ang inahan, bisan pa man, sama sa nabuang sa kasubo, nagpadayon sa pagpakusog sa iyang hangyo, nagkaptan sa iyang mga tiil. Unya ang salampati, nga nagtuyok sa iyang nawong paingon sa sidlakan, mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing; samtang nagpukpok sa iyang dughan ug nagahilak pag-ayo, misugod siya sa pag-ampo ingon niini:

'Dili ako takus, O Ginoo, tungod sa daghan nakong mga sala, nga motan-aw sa kahitas-an sa langit o mosulti sa imong balaan nga ngalan gamit ang akong hugaw nga mga ngabil; apan, sama sa babaye kaniadto nga naghilak sa imong mga tiil (Lucas 7:36–50), Gipangaliya ko ang Imong gugma alang sa katawhan – ibubo ang Imong kaluoy kanamo karon gikan sa Imong kaayo! Kadtong makasasala nangayo og pasaylo sa iyang mga sala, samtang ako, nga wala gani kaisog mangayo og pasaylo sa akong walay ihap nga mga kalapasan, nag-ampo alang niining inosenteng bata, sumala sa mapinanggaonong paghangyo kanako niining imong mahigpit nga sulugoon nga babaye. Maghahatag sa Kinabuhi, Manluluwas sa tanan! Hatagi og kinabuhi kining bata. Kung ako, usa ka babaye nga adunay mapintas ug walay kalooy nga kasingkasing, nakabati og kalooy alang kaniya, unsa pa kaha Ikaw, nga sa Imong kinaiyahan mapinanggaon ug maloloy-on sa katawhan, magpakita og kalooy sa Imong binuhat!

O, ang dili masukod nga kaayo sa Dios! Sa dihang ang makasasala nangamuyo sa ingon niini nga paagi, nabuhi pag-usab ang bata. Klaro kaayo nga nadungog sa Dios ang makasasala nga babaye nga nangamuyo uban sa mapinul-anong kasingkasing ug mapainubuson nga nag-angkon sa iyang mga sala, ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gibanhaw ang patay nga bata ngadto sa kinabuhi, nga nagtan-aw sa unahan sa iyang umaabot nga pagbag-o ug balaan nga kinabuhi sa pagka- . Ang inahan, sa pagkakita sa iyang anak nga buhi, nalipay kaayo ug midayeg sa Dios, samtang ang makasasala, sa pagkakita sa ingon nga milagro, napuno sa kahadlok ug, dili makasulti bisan usa ka pulong, nahugno sa yuta, nga nagahilak pag-ayo. Ka-himayaon sa Dios sa Iyang mga buhat! Gipa-buhi Niya ang bata gikan sa kamatayon, gipahupay ang nagminos nga inahan, gipalihok ang salawayon sa matinud-anong paghinulsol, ug nag-andam alang sa Iya mismo og usa ka takus nga Sulugoon alang sa ministeryo sa usa ka balaan. – Kining nabanhaw nga bata sa ulahi nahimong Patriarka sa Herusalem.

Samtang nagakahitabo kini tanan sa dalan, nagtan-aw ako gikan sa haligi ug, pinaagi sa diwata nga pagpadayag, nakakita og hayag nga kahayag nga nag-anaa gikan sa langit ug nagdan-ag sa nag-ampo nga makasasala, sa patay nga bata ug sa nagahilak nga inahan. Gitawag ko ang akong disipulo ug gisugo ko siya nga kuhaon ang duha ka babaye; ug sa pag-abot nila, gisulti nila kanako ang tanan sa detalyado isip tubag sa akong mga pangutana, sumala sa gipadayag kanako sa Ginoo. Apan ang asawa ni Ader miingon:

'Huwes, dungog nga Amahan, tali kanako ug sa akong bana, ang inyong espirituhanong anak. Gipangasawahan ko siya samtang birhen pa ko, nahimong inahan sa tulo ka anak, apan siya, nga walay sala nako, nilakaw sa dili mailhi nga mga dapit. Pagkahuman nako og daghang paghilak, usa ka beses siya mitungha kanako sa damgo, nagsul-ob og hayag nga bado, ug miingon:

'Tan-awa, kuhaon nako ang mga bata para sa akong kaugalingon; ug ikaw, kung gusto nimo, luwasa ang imong kalag!'

Human niadtong panan-awon, namatay ang duha sa akong mga anak, ug karon gusto na pud niya kuhaon ang katapusan ug biyaan ko nga mamatay sa kasubo ug pagbasol. Kung ginabuhat niya kini sa imong sugo, nan pasagdi nga ang Dios ang mohukom tali kanimo ug kanako!

Miingon ko kaniya:

'Anak kong babaye, ayaw paghilak; ang imong anak dili mamatay, kondili mabuhi ug hatagan siya og dakong himaya. Alang kanimo, sumala sa tambag sa imong bana, paningkamoti nga maluwas ang imong kalag. Aya, usa ka hilit nga selda nga giandam para kanimo sa monasteryo nga duol kanako. Usa ka matinud-anong sulugoon ni Cristo, nga tigulang na sa pag-ascetismo, namatay na – kuhaa ang iyang puwesto ug sundi ang iyang ehemplo.

Ang babaye dali dayon nga misugot sa akong sugyot, ug unya ang makasasala, uban sa mga luha sa iyang mga mata, misugod sa pagpakiluoy nga dawaton usab siya isip usa ka penitente ug ibilang sa mga balaan nga asetik.

Paglabay sa pipila ka panahon, human nilang ipangbahin ang tanan nilang kabtangan sa mga kabus, misulod ang duha ka babaye sa kombento sa mga balaan nga asetik, nahimong matinud-anon kaayo nga mga madre, ug nakapahimuot sa Dios pinaagi sa ilang mga paningkamot sa pag-asetismo. Sa bahin sa bata nga nabanhaw gikan sa patay, sa pagdako niya, mibyahe siya paingon sa Palestina ug, samtang naa sa Monasteryo ni San Savvas, nahibaloan niya nga ang iyang amahan nagpuyo didto isip monghe. Siya mismo mipasalig sa mga panata sa pagkamonghe didto ug, pagkahuman niyang hangyoon ang selda sa iyang amahan, nakuha niya ang pagtahod sa mga amahan sa Palestina tungod sa iyang dugay nga mga paningkamot sa pagka-asketiko. Sumala sa kabubut-on sa Dios, gipataas siya sa Patriarkal nga Katungdanan sa Herusalem; sulod sa pito ka tuig, maalamon niyang gipangulohan ang Simbahan ni Cristo, ug pagkahuman, pagkahuman niya sa iyang panaw dinhi sa yuta nga walay sala, mibyahe siya paingon sa iyang walay katapusang puy-anan.

Kini nga sugilanon mahitungod sa katingalahang nagpuyo sa haligi naghatag og dakong kahupayan kang Teodoro, ang balaan ni Cristo, ug gipangutana niya ang nagpuyo sa haligi:

'Sultihi ako, amahan nga espirituhanon, pila na ka dugay ka nagpuyo niining haligi? Ug, palihug, sultihi ako sa tanan mahitungod sa imong kinabuhi, walay pagtabon-tabon, alang sa Ginoo.'

Ang tigulang, bisan pa, nga nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug uban sa mga luha sa iyang mga mata, miingon:

'Tungod sa ngalan sa Ginoo ug sa tinuod nga gugma, isulti ko kanimo ang tanan, O maayong magbalantay sa kawan sa pulong ni Cristo; apan itago kini nga tinago hangtod kuhaon ko sa Ginoo gikan niining kinabuhi. Sa mga adlaw sa akong pagkabatan-on, gisalikway nako ang kalibutan uban sa akong maguwang nga si Juan. Sulod sa tulo ka tuig nagpaningkamot kami sa monasteryo, ug unya mitumaw sa among kasingkasing ang tinguha nga mag-inusara sa disyerto. Sa tambag sa among espirituhanong amahan, miadto kami sa disyerto duol sa Babilonya ug, sa dihang nakakaplag kami og duha ka langob nga dili kaayo layo sa usag usa, misugod kami sa pagpuyo didto sa pag-inusara, ang matag-usa sa iyang kaugalingong langob. Ang among pagkaon mao ang mga dahon-dahon ug mga laman-laman nga makita sa kamingawan, ug sa Sabado ug Domingo mag-ampo kami nga magkuyog ug mag-awit og mga salmo; human namo mokaon sa kasagarang pagkaon sa mongtawo, mobalik kami sa tagsa-tagsa namong langob, nag-ampo sa kamingawan ug nagpamalandong sa Dios. Samtang naglakaw kami sa kamingawan, naningkamot usab kami nga malikayan ang pagkitaay, ug ang Anghel sa Ginoo ra ang kanunay nga mibisita ug naghatag kanamo og kahupayan sa among pag-inusara. Sa usa ka higayon, samtang nagbulag kami sa paglakaw sa disyerto aron mangolekta og mga tanom, nakita nako ang akong igsoon sa gilay-on; samtang naglakaw siya, kalit siyang mihunong sa katingala, ug pagkahuman sa usa ka gutlo nga pagbarog, naghimo siya og tanda sa krus ug milukso ibabaw sa dapit sa iyang atubangan sama sa usa ka sapaw, ug dali siyang midagan paingon sa iyang langob. Natingala usab ko sa pamatasan sa akong igsoon ug miadto aron tan-awon unsay hinungdan sa iyang paglayas. Sa pagduol nako sa maong dapit, nakakita ko og daghang nagkawalat nga bulawan; busa, pagkahuman nako og pag-ampo ug pagtangtang sa akong kapa, giputos nako ang mga bulawan niini ug halos dili nako kini madala pabalik sa langob, nga wala ko isulti bisan usa ka pulong bahin niini sa akong igsoon. Unya miadto ko sa lungsod ug mipalit og usa ka maayong lig-on nga balay nga dagko ang mga kwarto ug adunay tinubdan sa limpyo

nga tubig. Didto nagtukod ko og simbahan ug monasteryo, nagtigom og upat ka pulo ka monghe, nagtukod og guesthouse ug ospital aron maghatag kahupayan sa mga biyahero ug masakiton, ug mipalit og daghang yuta para sa monasteryo. Pagkahuman nako sa paghan-ay sa tanan, nakakaplag ko og usa ka maalamon nga tawo nga akong gitudlo nga abá sa maong monasteryo. Human nako nabayri ang tanang gasto sa pagtukod sa monasteryo, aduna pa koy duha ka libo ka zlatnits nga nahabilin; gikan niini, gihatagan nako og usa ka libo ang abá para sa mga panginahanglan sa monasteryo, ug gipang-apod-apod nako ang usa ka libo ngadto sa mga kabus, ug wala gyud ko magtipig bisan usa ka zlatnica para sa akong kaugalingon. Unya, pagkahuman nako og paalam sa abbot ug sa mga igsoon, mibalik ko pag-usab sa disyerto aron pangitaon ang akong igsoon. Sa akong paglakaw paingon sa disyerto, usa ka hambog nga hunahuna ang mitumaw sa akong kasingkasing: 'Wala magamit sa akong igsoon ang bulawan nga iyang nakaplagan alang sa maayong katuyoan, samtang ako nakahimo og usa ka dakong butang nga makapahimuot sa Dios.' Samtang nagpamalandong ko niini, naduol ko sa dapit diin nagpuyo ang akong igsoon, ug ang hambog nga hunahuna nga ako labaw kaniya dili molakaw kanako. Ug unya ang Anghel sa Ginoo, nga mibisita kanako kaniadto, migawas aron masugat ko ug, mitutok kanako og hugot nga tan-aw, miingon nga masuko:

'Ngano man nga nagpasigarbo ka ug nagpasalip pa ka sa imong igsoon? Isulti ko kanimo ang kamatuoran: ang tanan nimong dugay nga paningkamot, ang tanan nimong paningkamot aron pagtukod sa monasteryo, dili ikatandi sa gibuhat sa imong igsoon sa paglukso ibabaw sa tapok sa bulawan nga iyang nakaplagan.' Dili siya milukso sa bulawan, kondili sa dakong bangin nga nabuhat tali sa adunahan ug kang Lazaro (Lucas 16:26–31); nilupad siya niini sa gaan nga mga pako, ug nagpaabut kaniya ang sabakan ni Abraham. Naningkamot siya aron malipay ang Dios; ikaw, aron malipay ang mga tawo. Busa, ang imong igsoon walay duhaduha nga labaw kanimo sa panan-aw sa Dios, ug dili ka gayud makatupong kaniya, bisan pa man imong gihunahuna nga ikaw mas maayo kaysa kaniya. Tungod niining pagkamapahitas-on, dili nimo makita siya o ako sa niining kinabuhi, ug kinahanglan ka maghilak og daghan aron mapalubay ang Dios.

Pagkahuman niana, nawala sa akong panan-aw ang Anghel, ug midali ko paingon sa langob diin nagpuyo ang akong igsoon, apan wala na nako siya makita didto. Nihilak ko sa kusog hangtud hingpit kong kapoy, ug unya, pagkahuman sa pito ka adlaw, nadungog nako ang tingog sa Anghel gikan sa gilay-on, nga miingon kanako:

'Kinahanglan ka moadto sa siyudad sa Edessa ug didto, duol sa Simbahan ni San Jorge, mosaka ka niining haligi ug magpabilin sa paghinulsol hangtod nga maluoy kanimo ang Ginoo.'

Busa, samtang nagahilak, mibiya ko sa disyerto ug, pag-abot nako dinhi, misaka ko niining haligi. Dinhi kami nagpabilin sulod sa kap-atan ug siyam ka tuig, nakigbisog sa nagkalain-laing hunahuna nga naglibot kanamo sama sa usa ka ngitngit nga panganod, samtang ang dili mapapas nga kasubo napuno sa among kasingkasing. Sa akong ikalima ka pulo ka tuig, sa ulahing gabii sa Sabado, nabati nako sa sulod sa akong pagkatawo ang usa ka matam-is nga kahayag, ug uban niini napawala ang ngitngit nga panganod sa mga hunahuna nga nagpabug-at kanako. Gipahungod nako ang tibuok gabii nga wala matulog, naghalad og mga pag-ampo sa Ginoo uban sa tibuok kasingkasing nga debosyon ug gibabad ang akong nawong sa mga luha sa kahupayan. Sa pagsubang sa Domingo ug samtang nag-awit ko sa naandan nga mga salmo sa ikatulong oras, kalit nga mitungha sa akong atubangan ang usa ka balaan nga Anghel ug miingon:

'Ang kalinaw uban kanimo, ug ang kaluwasan!'

Ako, nga napahupay niining pagpakita, nahulog sa yuta ug miingon taliwala sa akong mga luha:

'Ngano man nga imo ko gilabay gikan sa imong atubangan ug gibulag ko sa akong igsoon? Karon gisulayan ko sa daghang mga tukso!'

Ang anghel, gikuptan ko sa kamot, gipataas ko ug miingon kanako:

Tungod sa imong garbo, diin imong gipagamay ang imong igsoon sa imong hunahuna, nagtago ako gikan sa imong panan-aw; apan wala tika biyai pag-ayo, kundili nagpabilin ako nga dili makita uban kanimo, nagpanalipod kanimo, sumala sa sugo sa Dios kanako. Karon, bisan pa, tungod sa imong pagpaubos, nahinumduman ka sa Ginoo ug gipadala ko aron makig-uban kanimo sa hayag, sa kinabuhi karon ug sa umaabot. Karon gihatagan ka sa Ginoo sa bulahan nga gasa sa pag-ila, aron maila nimo ang matarong ug ang makasasala, malipay ka sa matarong, ug mag-ampo ka alang sa makasasala, aron sila mobalik gikan sa ilang makasasalaong kinabuhi ngadto sa paghinulsol. Ug buhi pa ang imong igsoon ug mag-ampo siya alang kanimo sa Ginoo sa tanang panahon, apan makita ra nimo siya sa kinabuhi nga umaabot.

Mao ra kana ang akong masulti kanimo, O Obispo sa Dios, bahin sa akong kinabuhi!

Dayon nangutana si San Teodoro kaniya kung giunsa niya pag-ila sa matarong gikan sa mga makasasala. Mitubag ang estilita:

– 'Kung adunay matarong ug mahadlok sa Dios nga tawo nga moagi niining dapita, makita nako ang grasya sa Dios nga nagdan-ag kaniya; sa matag kilid niya naglakaw ang mga balaan ug masidlak nga anghel, samtang sa gilay-on naglakaw ang mga demonyo nga dili mosuway duol kaniya. Apan kon usa ka makasasala ang moagi kanako, makita nako ang daghang nagalipay nga mga demonyo nga naglibot kaniya, samtang sa gilay-on naglakaw ang usa ka anghel, nga nagahilak ug nagasubo tungod sa kadaut sa makasasala. Ug sa dihang ang mga demonyo mangita sa paglaglag niining tawoha sa hingpit, ang anghel, nga adunay nagdilaab nga armas sa iyang kamot, mopalayas kanila.

Nakakaplag si San Teodoro og dakong kahupayan sa ingon nga makapabuhi sa kalag nga pakighinabi uban sa halangdong haligi sa pagtuo, nagpasalamat sa Dios nga siya gipanalanginan nga makakaplag sa iyang kawan og ingon nga tawo—usa ka alagad sa Ginoo nga giinspirar sa Dios ug usa ka maalamon nga amahan. Sukad niadto, kanunay niya siyang gibisita ug nakig-istorya kaniya bahin sa espirituhanong mga butang.

Busa si Santo Teodoro maalamon nga nag-atiman sa kawan ni Kristo, naningkamot sa paglaglag sa mga erehiya nga misobra. Apan ang mga erehiya napuno sa kasuko ug nagsugod sa hayag nga pagplano batok sa balaan nga magbalantay. Nagpasiya sila, uban sa usa ka dakong grupo sa mga armado, nga lusubin ang simbahan samtang nagpadayon ang serbisyo, aron patyon ang magbalantay ug palapason ang panon; apan wala sila magmalampuson, ug natuman kanila ang pulong sa Kasulatan: *'Naghimo sila ug mga plano, apan wala nila kini matuman'* (Salmo 20:12). Sa matag higayon nga mosuod sila sa simbahan, ang gahum sa Dios mipugong kanila sa pagsulod: usahay manikig ang ilang mga kamot, ug usahay usab usa ka kalayo nga kalayo, nga kalit nga misidlak gikan sa simbahan aron atubangon sila, ang mopahawa kanila. Sulod sa dugay nga panahon, wala sila'y nahimo nga buhaton, apan unya nakahukom sila nga molihok sa lain nga paagi. Gipukaw nila ang mga magmamando sa maong rehiyon batok sa Simbahan sa Dios ug batok sa balaan, ang mga Agariano (ang Edessa naa sa ilawom sa pagdumala sa mga Saraceno), nga naghatag kanila og daghang mga regalo; ug, uban sa ilang pagtugot ug tabang, ilang gikuwit gikan sa Simbahan ang daghang mga propriedad, mga baryo, mga uma, mga tanoman sa prutas ug uban pa, diin ang panimalay sa obispo ug ang uban pang mga klero nakakuha sa ilang panginabuhi. Sila, ug labi na ang mga manggaranon nga Manicheo, nagbuhat usab og daghang mga buhat sa dili pagkamatarong ug kapintas batok sa ubang mga Ortodoksong Kristohanon.

Napugos si Santo Teodoro nga mobiyahe paingon sa Babilonia ngadto sa Saracenong hari nga ginganlan og Mavius, ang manunod ni Adramelech, aron magreklamo kaniya bahin sa mga kadaut nga gihimo batok sa Simbahan ug aron hangyoon ang pagtapos niini, ingon man usab ang patas nga imbestigasyon sa tibuok kaso. Una, miadto si Santo Teodoro aron mangayo og tambag sa halangdon nga nagpuyo sa haligi. Gisuportahan sa nagpuyo sa haligi ang iyang tinguha ug gipahayag ang tanan nga mahitabo kaniya. Miingon siya nga malampuson nga matuman sa santo ang buluhaton nga iyang gipahamtang sa iyang kaugalingon ug dili lang matubag ang tanang panginahanglan sa Simbahan, kondili mabalhin usab niya ang hari mismo sa Kristohanong pagtuo. Gisugyot sa eremita sa haligi nga pangitaon niya ang iyang igsuon nga si Juan, nga makita sa ibabaw sa Babilonia, sa kamingawan, ug nagsulat pa gani siya og sulat para sa iyang igsuon. Ang santo, pagkahuman sa pagpaalam sa nagpuyo sa haligi, mibalik sa obispado; ug pagkahuman sa pipila ka adlaw nag-andam siya sa iyang pagbiyahe ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos alang sa iyang kawan ug alang sa iyang kaugalingon, misugod sa dalan nga iyang gipili.

Pag-abot niya sa Babilonya, miadto si Santo Teodoro sa simbahan sa Kristohanon ug nagpakaila sa lokal nga metropolitan, nga malipayong midawat kaniya ug gihatagan siya og puy-anan. Sa dihang gisugdan sa metropolitan ang pagpangutana kang Theodore bahin sa katuyoan sa iyang pagbiyahe, gisaysay ni Theodore kaniya sa detalyado ang tanang pag-atake sa Simbahan sa mga heretiko, ang pagpangawat sa kabtangan sa simbahan, ug ang pag-antos sa mga matinud-anong ortodoks. Niadtong panahona, duha ka kortesano ang kauban sa metropolitan; ang usa mao ang pangulo sa mga manunulat sa hari, ug ang usa pa mao ang pangulo sa mga doktor. Pareho silang mga Ortodoksong Kristohanon. Pagkadungog nila sa salaysay sa obispo, nakig-amgo sila kaniya gikan sa tibuok kasingkasing. Dayon gihangyo sa metropolitan ang mga kortesano nga ipahibalo sa tsar ang pag-abot sa obispo gikan sa Edessa, apan mitubag sila:

'Dili karon ang takna – grabe kaayo ang sakit sa Tsar; nangluya ang iyang panan-aw tungod sa iyang sakit ug adunay mga samad ang iyang mga mata. Dugang pa, naglagot ang iyang atay, nga sa among pagtan-aw, usa ka dili na maayong sakit. Unsaon man namo pagduol kaniya bisan unsang butang sa ingon ani nga panahon?'

Si San Teodoro, bisan pa man, miingon kanila:

'Kinsa may nakahibalo, akong mga ginoo – tingali, tungod sa akong pagkapaubos, pag-ayoon siya sa Ginoo?'

Mitubag sila kaniya:

'Kung kamo maalamon sa medisina o nakadawat sa gasa sa pagtambal gikan sa Dios, karon gayud ang hustong panahon aron makab-ot ninyo ang paborableng desisyon para sa inyong kaugalingon.'

Sa buntag, ang punoang doktor, pag-abot niya sa atubangan sa hari aron ihatag kaniya ang iyang kanunay nga medikal nga pag-atiman, nagsulti kaniya nga ang obispo nga miabot gikan sa Edessa maayo kaayo sa pagtambal sa mga sakit. Gisugo dayon sa hari nga tawgon siya, ug miadto ang obispo sa hari, nag-ampo ug nag-awit sa iyang kasingkasing sa salmo ni David: *'Ang nagpuyo ilawom sa alay-alay sa Labawng Ginoo'* (Salmo 90:1–16). Sa pagsulod niya sa kuwarto sa hari, miingon ang masakiton nga hari sa hapit dili madungog nga tingog:

'Obispo! Kung mahimo nimo, tabangi ko. Grabe kaayo akong pag-antos ug hapit na ko mamatay.'

Ang Balaan ni Kristo, gitaas niya ang mga mata sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios ug, uban sa lig-on nga pagtuo, nagtawag sa Ginoong Kristo, ang paspas nga Mananambal, alang sa tabang, nagmando nga dad-on ang usa ka limpyo nga sudlanan ug pipila ka limpyo nga tubig. Kay nagdala siya og gamay nga yuta gikan sa lubnganan ni Kristo nga naghatag kinabuhi, iyang gitunaw kini sa tubig, ug gisugo ang hari nga moinom og pipila niini, samtang ang nahabilin iyang gipahid sa ulo, agtang, talukap sa mata, mga mata, kasingkasing, ug abaga. Pagkahuman niini, iyang gihangyo nga tugutan ang hari nga matulog nga malinaw, ug siya mismo mibalik sa karwahe. Ang masakiton nga hari natulog og lawom, ug samtang natulog siya, nawala ang tanan niyang mga sakit; ug pinaagi sa grasya ni Kristo ug sa mga pag-ampo ni San Teodoro nga Obispo, nabawi siya gikan sa ganghaan sa kamatayon. Pagmata niya, nabati sa hari nga hingpit na siyang maayo, ug klaro na ang iyang mga mata. Natingala kaayo siya sa ingon ana kadali ug wala damhang hingpit nga pagkaayo, ug sa iyang kalipay, gisugo dayon niya nga tawgon kaniya kining balaan nga obispo, nga maalamon sa arte sa pagtambal, ug gidugay niya siyang gipasalamatan ug gidayeg. Unya gisugo sa santo ang hari nga mokaon, ug ang hari mikaon ug miminom sama sa usa ka hingpit nga himsog nga tawo.

Sa sunod buntag, gitawag sa hari ang tanan niyang mga tigulang nga maharlika ug, sa diha nga mipahimutang siya sa hataas nga trono, klaro niyang gipakita sa tanan nga siya nakabawi na. Nalipay ang tanan sa pagkaayo sa hari, ug niadtong adlawa nag-organisar ang hari og dakong salo-salo para sa tanang maharlika, mga gobernador sa siyudad, ang hukbo ug ang tibuok katawhan. Nisugod ang malipayong salo-salo, ug gipasidunggan sa hari si San Teodoro nga Obispo sa atubangan sa tibuok katiguman, gihatagan siya og dagkong gasa, ug gitawag siyang kahayag sa iyang mga mata. Sa ikatulong adlaw, gipatawag siya sa hari—ug gihatagan si San Teodoro og espesyal nga dungog—ug miingon:

'Tawo sa Dios, kahayag sa akong mga mata! Sultihi ako, nganong niadto ka dinhi? Unsa man ang imong hangyo kanako, akong tumanon.'

Unya ang balaan nga sulugoon ni Kristo misugod sa pagsaysay sa hari, sa detalyado kaayo nga paagi, sa tanang kawalay-hustisya nga gihimo batok sa Balaang Simbahan ug sa mga Ortodoksong Kristohanon, ang pagpangawat sa kabtangan sa simbahan, ug ang pagpanlupig ug mga pag-atake sa tanang matang. Tungod niini, gisugo sa hari nga dayon gisulat ang usa ka sulat ngadto sa mga gobernador sa Cilicia, Syria ug Mesopotamia[4944] , nga nagmando kanila nga paspasan ang pagbalik sa tanang kabtangan sa Simbahan sa Edessa, ug dalhon sa hustisya ang mga nakasala tungod sa mga kadaut nga gihimo batok sa mga Kristohanon. Dugang pa, gisugo sa hari nga ang mga heretiko mosulod sa Simbahang Katolika; apan kon mosupak sila sa maong sugo, gisugo niya nga putlon ang dila sa mga Manicheo, ug nga ang mga Nestoriano, Severiano, ug Eutychiano ipahawa sa siyudad, samtang ang ilang mga lugar sa tigum pagagub-on. Sa diha nga naitala na kining hari nga sugo, miingon ang hari sa balaan:

[4944] Mesopotamia – usa ka batuhan ug balas nga rehiyon nga nahimutang tali sa mga suba sa Tigris ug Euphrates, nga naglapad gikan sa Armenia sa amihanan paingon sa Gulpo sa Persia sa habagatan.

'Ikaw, Amahan, pabilin dinhi uban kanamo sa pipila ka panahon, ug magpadala ako og gobernador uban sa akong sugo aron kini iyang tumanon sa tukmang paagi. Padal-a uban kaniya ang usa sa imong mga tinun-an, ug ayaw kabalaka sa bisan unsa pa: ang tanan buhaton sumala sa imong gusto!'

Busa, gipadala sa hari ang usa ka gobernador, ug sa obispo ang tulo ka klerigo, ug sa dili madugay miabot ang balita gikan sa Edesa nga ang tanan didto naayay na. Daghang mga heretiko, nahadlok sa hulga sa hari, miapil sa Simbahang Orthodox, samtang ang uban, nga nagpadayon sa ilang kawalay pagtuo, gipahamtang og pisikal nga silot o gipahawa.

Samtang naa sa Babilonya, si San Teodoro nga Obispo kanunay giimbitar sa korte sa hari isip usa ka doktor, ug pinaagi niini hinay-hinay niyang gitamnan ang mga binhi sa pagtulon-an ni Kristo. Kining mga binhi nahulog sa mabungahong yuta sa kasingkasing sa hari, ug ang hari nagsugod na, sa pipila ka bahin, sa pagka-hayag sa kahayag sa tinuod nga kahibalo. Unya nangayo ang santo sa pagtugot sa hari nga moadto sa kamingawan sa mubo nga panahon, aron pangitaon ang mongtawo nga gipaila kaniya sa nagpuyo sa haligi. Sa dihang gihatag ang pagtugot, mibiyahe siya uban sa duha sa iyang mga tinun-an ug, pagkahuman sa pagbiyahe og hapit usa ka gatus ka stadia gikan sa siyudad, nakit-an niya, pinaagi sa grasya sa Dios, ang Kagalang-galang Juan, ang igsuon sa nagpuyo sa haligi, sa disyerto, sa usa ka ngitngit nga langob nga halos dili maabot. Gawas ang Banal nga si Juan aron sugaton ang obispo ug gitawag niya ang ngalan sa santo ug sa iyang mga disipulo. Pagkahuman sa pag-ampo ug sa pag-abi-abi sa usag usa, mipungko sila ug nag-istoryahanay sa espirituhanong mga butang. Si Reberendo Juan halos kapareho kaayo sa iyang igsoon, si Teodosio nga nagpuyo sa haligi. Gipangayo niya sa santo nga magsaulog sa Banal nga Liturhiya sa iyang langob ug hatagan siya sa Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, ug gituman sa obispo ang iyang hangyo – gisaulog niya ang Liturhiya ug gihatagan siya og Komunyon. Pagkahuman madawat ang Banal nga Komunyon, napuno sa espirituhanong kalipay ang eremita ug gihatagan ang iyang mga bisita og pagkaon sa eremita, nga ilang nasinati nga talagsaong lami. Pagkatilaw niini, nagpasalamat sila sa Diyos ug mibalik sa ilang espirituhanong panag-istoryahan. Miingon ang tigulang sa obispo:

'Amahan! Asa na ang sulat nga gisulat kanako sa akong igsoon nga nagpuyo sa haligi?'

Ang obispo, namangha sa kaalam sa tigulang, nangutana kaniya:

'Kinsa may nagsulti nimo, Abba, nga aduna koy sulat para nimo gikan sa imong igsuon?'

Mitubag ang halangdong tigulang:

'Sa mismong higayon nga gisulat ang sulat, gibasa kini kanako, ug dayon gisulat nako ang akong tubag para sa akong igsoon sa likod sa sulat.'

Gikuha sa obispo ang selyadong sulat gikan sa iyang bag ug hapit na niya kini ihatag sa eremita, apan nangayo ang eremita sa obispo nga ablihan ang sulat ug basahon kini. Sa pagsunod sa obispo sa iyang hangyo, nakit-an niya ang mosunod nga mga pulong sa likod sa sulat:

'Si Juan, ang labing gamay sa mga monghe, gikan sa mga langob sa Babilonia, ngadto kang Teodosio nga Stylite sa Siria, akong igsoon, nagpanghinaut kanimo og kalipay sa Ginoo! Gibasa nako ang sulat nimo sa samang takna nga gisulat kini ug gisulat dayon nako ang akong tubag kanimo; kay bisan pa nga layo kita sa pisikal, ang akong kalag nagpuyo uban kanimo nga walay hunong, ug ang gipadayag sa Dios kanimo nahibaloan usab nako. Ang tanan nimong gisulat mahitungod sa balaan nga obispo natuman na, pinaagi sa paglihok sa Balaang Pag-atiman. Ang Balaang Simbahan nagakusgan; ang mga heretiko napahiya ug mapalayas; ang dili motuo nga hari, kauban sa kahayag sa iyang pisikal nga mga mata, nakadawat usab sa kahayag sa iyang espirituhanong mga mata. Pabilin nga maayo sa Ginoo, igsoon, ug ampinga ako sa among Ginoong Kristo, aron sa umaabot nga kinabuhi makita nato ang usag usa ug magpabilin nga dili mabulag.

Sa pagbasa sa ingon ana ka katingalahang tubag uban sa dakong katingala, nahinumdom ang obispo sa propeta Habakuk, nga gidala sa usa ka anghel gikan sa Judea paingon sa Babilonia kang Daniel ug mibalik sa Judea sa maong takna mismo, ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Ang Dios nga Makagahum, nga naghimo og ingon nga milagro sa karaang mga panahon, makahimo usab og susama karon: Katingalahan Siya sa Iyang mga balaan (Salmo 67:36).'

Ang balaan nga obispo nagpabilin uban sa matinahuron nga eremita sulod sa usa ka adlaw ug usa ka gabii, ug sa sunod buntag, pagkahuman sa iyang pag-ampo, mibulag siya kaniya ug mibalik sa Babilonia, ngadto sa hari. Miingon ang hari kaniya:

'Gusto ko, labing mahigugmaong Amahan, nga dili gayud ko mabulag kanimo, ni karon nga kinabuhi ni sa sunod – ingon ka suod ang akong kalag nga nakig-uban kanimo sa panumpay sa gugma!'

Mitubag ang obispo:

'Nakita nako nga bukas ang mga pultahan tali kanimo ug kanako. Dili na nako kinahanglan mogawas, ug dili pud nimo kinahanglan mosulod kanako. Apan kon masirado ang mga pultahan, magbulag kita, ug kini nagapasubo pag-ayo sa akong kalag.'

Miingon unya ang Hari:

'Unsa kining mga pultahan, ug unsa ang kahulugan sa pagsira niini? Palihug, sultihi ako aron masabtan nako!'

Unya ang santo, gikuha ang Balaang Ebanghelyo gikan sa iyang dughan, gipatin-aw kini sa pinulongang masabtan sa hari. Ang hari, nga nagpaminaw pag-ayo, naantig sa iyang kasingkasing ug napuno sa gugma kang Kristo.

Niadtong panahona, tulo ra sa iyang labing matinud-anong mga sulugoon, nga lumad sa Arabia, ang naa; sila usab mipaminaw uban sa lawom nga pagbati sa Balaang Ebanghelyo, nga padayon nga gibasa sa obispo hangtod sa gabii. Sa sunod buntag, pagkahuman sa iyang mga buluhaton, gitawag pag-usab sa hari ang santo, daw aron mangayo sa iyang tambag isip usa ka doktor, apan sa tinuod aron makadawat, pinaagi kaniya, og panambal para sa iyang kalag; ug usab siya mitagad pag-ayo sa tibuok adlaw sa mga sugilanon sa Ebanghelyo ug sa mga pagtulon-an sa Manluluwas, ug pagkahuman misalig siya kang Kristo, siya mismo ug ang iyang tulo ka sulugoon. Gisultihan sila sa santo nga mag-andam aron madawat ang Balaang Bunyag. Nagpahamtang siya og panahon sa pagpuasa alang kanila ug nagtudlo kanila sa pag-ampo sa Dios, gisulat niya para kanila sa ilang kaugalingong pinulongan ang Trisagion, ang Amahan Namon ug uban pang mga pag-ampo, ingon man ang Kredong – 'Naga-tuo ako sa usa ka Dios'. Gibuhat kini tanan sa tinago, aron dili mahibaloan sa mga Saracen, nga iyang gikahadlok. Adlaw-adlaw, mibisita ang obispo sa hari isip usa ka doktor ug sa pribado, gitudloan niya ang hari—ug sa ulahi ang iyang tulo ka sulugoon—sa mga sakramento sa balaan nga pagtuo. Paglabay sa pipila ka panahon, tinago niyang gibunyagan ang hari ug ang iyang tulo ka sulugoon, ug gihatagan ang hari og ngalan nga Juan. Gisaulog niya ang Balaang Liturhiya sa kuwarto sa hari, gihatagan ang bag-ong nabunyagan sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, ug naglipay silang tanan uban sa dakong kalipay. Nalipay usab ang mga balaang anghel sa pagbag-o sa mga makasasala, ug sa sulod nga mga kwarto sa hari gisaulog ang selebrasyon uban sa dili makita nga pag-apil sa langitnong mga puwersa.

Ang bag-ong nahayag nga Haring Juan, tungod sa gugma sa Manuluwas sa katawhan, si Jesu-Kristo, nga nag-antos sa krus, dako kaayo ang tinguha nga makabaton og usa ka piraso sa mahimayaon ug nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, diin gipako ang atong Ginoo. Apan tungod kay ang Krus wala sa Jerusalem niadtong panahona, nga gidala sa mga Griyegong emperador ngadto sa Constantinople[4945] , ang balaan nga alagad ni Kristo, si Theodore, napugos nga moadto sa Constantinople uban sa usa ka sulat gikan sa hari, nga nag-ingon ingani:

– Alang sa Labaw nga Halangdon ug Matuoron nga Hari sa Griyegong Gingharian, si Haring Michael, ug sa iyang matinud-anon ug maalamon sa Dios nga inahan, si Theodora: Si Juan, Hari sa mga Saraceno, naghandum nga malipay sa Ginoo! Nagpasalamat ako sa Labing Balaan nga Dios, nga nagluwas kanako gikan sa sayop ug naghatag kanako og kahibalo sa kamatuoran sa Balaang Ebanghelyo ug sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo, ug ako naghangyo sa Imong Maharlikang Pagkamapaubsanon nga hatagan ako og usa ka piraso sa nagahatag-kinabuhi ug dungganong Kahoy sa Krus, diin gipako ang akong Kristo. Gusto nako nga itago kini uban kanako ingon nga akong manalipod.

Kauban sa sulat ug daghang bililhon nga mga gasa, gipadala sa hari sa mga Saraceno si San Teodoro nga Obispo ngadto sa hari sa mga Griyego; ug sa pag-abot niya sa Constantinople ug sa pagpresentar niya sa sulat ug mga gasa sa hari, gidawat siya uban sa dungog sa hari ug sa Labawng Balaan nga Patriarka.

Nahitabo nga niadtong panahona ang inahan sa hari, si Theodora, nagkasakit sa iyang mga mata, diin nagsugod na ang katarata nga nagpalabo sa iyang panan-aw; busa ang balaan nga obispo ni Cristo, pagkahuman

---

[4945] Ang Tinuod nga Krus gikuha gikan sa Jerusalem sa Persyano nga hari Khosrow II Parvez (nga naghari gikan sa 590 hangtod 628) niadtong 614 atol sa gubat batok sa Griyegong emperador Phocas. Ang Krus gibalik sa mga Griyego niadtong 628 sa manununod ni Khosrow II, si Siroes, pagkahuman sa usa ka kasabotan sa kalinaw uban sa Griyegong Emperador Heraclius.

kuhaan og yuta gikan sa Balaang Sepulkro ug isagol kini sa putli nga tubig, gihiusan niya ang iyang mga mata ug giayo siya. Sa tinuod, kanunay siyang naghatag og pag-ayo dili lamang sa reyna kondili usab sa ubang mga masakiton.

Ang Tsar, sa iyang bahin, nagmando sa paghimo og gamay nga bulawanong kaban, gipahimutang sa bililhon nga mga bato ug perlas, ug gibutangan kini og usa ka piraso sa mahimayaong kahoy sa Makahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo. Sa samang higayon, gisulat niya ang mosunod ngadto sa Saracenong Tsar:

– Michael, usa ka matinud-anong magtutuo kang Kristo nga Dios, Soberano sa tanang mga Griyego, kang Juan, pinalangga sa among pagkamaulawon, Hari sa mga Saraceno, nagpanghinaut kanimo og kalipay sa Ginoo! Nadawat namo ang inyong mga sulat, nga puno sa tanang pagkamatinud-anon, ug kami nalipay kaayo ug nagpasalamat sa Dios, nga nagdala kanimo *'gikan sa kangitngit ngadto sa Iyang katingalahang kahayag'* (1 Ped. 2:9) ug nagtawag kanimo aron panunodon nimo ang kinabuhi nga walay katapusan ug ang gingharian nga walay katapusan. Tan-awa, nahimo ka nga anak ni Abraham, dili ni Ismael, anak ni Sara, dili ni Agar[4946] . Gidayeg namo ang imong kinaadman, kay nakaila ka sa Tinuod nga Hari. Pabilin, busa, hangtod sa katapusan sa pagtuo kang Kristo ug sa mga sugo sa atong Manluluwas. Gikatuman namo ang imong hangyo uban sa kalipay. Hinaut nga ang Dungganong Kahoy sa Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo mahimong imong panalipod batok sa tanang makita ug dili makita nga mga kaaway, ug imong bulahan nga paglaum alang sa kinabuhi nga umaabot!

Gitugyan niya kini nga sulat kang Santo Teodoro, Obispo sa Edesa, aron ihatud sa hari nga Saracen, kauban ang usa ka piraso sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi ug, dugang pa, usa ka imahe sa Manluluwas, ug pagkahuman sa paghatag og mga gasa sa santo, gipadala siya sa hari nga Griyego sa iyang pagbiyahe sa kalinaw. Sa iyang pagpadulong sa Babilonia, mihunong ang santo sa iyang kapital, ang Edesa, ug naghatag og dakong kahupayan sa iyang espirituhanong panon; mibisita usab siya sa monghe nga nagpuyo sa haligi, ang Kagalang-galang Teodosio, nga pinalangga sa iyang kasingkasing. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo sa Edessa, mibyahe siya paingon sa Babilonya, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit bisan asa siya moadto—usahay pinaagi sa pagbutang sa mga pasyente sa Krus nga Naghatag-kinabuhi ug yuta gikan sa Lubnganan sa Ginoo, ug usahay pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo. Sa dihang miabot siya sa atubangan ni Haring Juan, gidawat siya sa hari uban sa labing dakong kalipay, mihapa sa yuta sa atubangan sa Krus ug sa ikon sa Manluluwas, gihalokan kini uban sa mga luha sa kalipay, ug gibutang sila sa iyang kuwarto, nagtukod og usa ka walay katapusang suga sa atubangan niining balaan nga relikya gamit ang iyang kaugalingong mga kamot; ug gibasa niya ang sulat gikan sa Griyegong hari uban sa dakong gugma.

Nagpabilin si Santo Teodoro sa Babilonia, nagbuhat og daghang pag-ayo ug pagpahawa sa mga demonyo gikan sa mga tawo. Ang mga Kristohanon nalooy kaayo niini, samtang ang mga Saraceno ug mga Hudiyo gisunog sa dakong pagpanukmod. Lakip sa mga ulahi mao ang usa ka Hudiyo, ang ulo sa komunidad sa mga Hudiyo ug magtutudlo sa Balaod. Gipangumbinsi niya ang mga maharlika nga Persyano ug Saraceno nga mosugyot sa hari nga magpagawas og usa ka dekreto nga nagmando og usa ka publikong debate bahin sa mga butang sa pagtuo tali sa mga Kristohanon ug mga Hudiyo. Ang hari, nga nakahibalo nga dili mapildi ang mga sulugoon ni Cristo, mitugot sa ilang sugyot. Gitudlo ang usa ka adlaw alang sa debate, ug nagtigom ang daghang mga Persyano, Saraceno, Hudiyo, ug mga Kristohanong ; pagkahuman, ang hari mismo miabot sa asembleya uban sa tibuok niyang konseho. Sa dihang naupo na ang hari sa hataas nga plataporma, usa ka magtutudlo sa Balaang Balaod nga Hudiyo ang miabante isip representante sa tanang mga Hudiyo, nag-inusara batok sa mga magtutudlo ug mga balaan nga Kristohanon, ang Metropolitan sa Babilonya ug ang Obispo sa Edesa: ingon ka maalamon ang maong Hudiyo, ug ingon ka garbo siya sa iyang kahibalo! Apan sa dihang nagsugod siya sa pagsulti dili gikan sa Kasulatan, kondili sa paghimo sa tanang matang sa kabuang ug panamastamas batok kang Kristo, among Ginoo, si San Teodoro, napuno sa langitnong kadasig ug sa paghatag og senyas sa kahilom pinaagi sa iyang kamot, miingon sa Hudiyo:

'Kung nagdala ka unta sa among atensyon og bisan unsa gikan sa Balaod ni Moises o gikan sa ubang balaang propeta, motubag unta kami kanimo. Apan tungod kay gibuksan nimo ang imong mapulong-pulong nga baba sa pagpanamastamas ug bakak, ug nagasulti ka dili sa gipahayag sa mga balaang propeta, kondili sa gipukaw

[4946] Si Sarah mao ang asawa ni Abraham; si Hagar mao ang iyang concubine. Gikan kang Sarah, pinaagi kang Isaac, miabot ang katawhan sa Dios, samtang gikan kang Ismael miabot ang mga Ismaelita, nga nailhan usab nga mga Saraceno ug mga Hagariano.

kanimo sa imong amahan, si *Satanas—'O ikaw nga puno sa tanang limbong ug tanang kadautan, anak sa yawa, kaaway sa tanang pagkamatarong'* (Buhat 13:10), unya batok sa tanan nimong mga blasphemous ug limbong nga mga pulong, usa ra ka pulong ni David akong isulti kanimo: *'Pahilom-a ang bakak nga mga ngabil, nga nagasulti ug dautan batok sa matarong uban sa garbo ug pagdumot'* (Salmo 30:19).

Ug sa diha-diha dayon, nanghilom ang maong mapulonga nga Hudiyo, ug napahilom ang iyang mapangblasphemong dila, nga wala na siyay masulti. Unya napahiya ang mga Hudiyo, samtang naglipay ang mga Kristohanon; nabigla ang mga Persyano ug mga Saraceno, ug nalipay ang hari sa iyang kasingkasing nga ang mga Kristohanon madaug ug ang gahum ni Jesu-Kristo napasidunggan.

Gisugo dayon sa hari nga ang Hudiyong magtutudlo sa Balaod, nga napahilum sa Diyos, bug-os nga latigon gamit ang lubid nga panit sa baka ug unya ipriso. Ang uban pang mga lider nga Hudiyo gipaka-antos usab ug gipahawa sa asembleya nga napahiya. Paglabay sa tulo ka adlaw, ang Hudiyo nga gipriso, tungod kay dili siya makasulti, nagpadala og sinulat nga hangyo kang San Teodoro nga Obispo, nga nagpakiluoy ug nagsaad nga dawaton ang Kristiyanismo. Gipahibalo sa santo ang hari bahin niini, ug gipagawas niya ang Hudiyo gikan sa prisohan. Ang lalaki, nga mihulog sa tiilan sa santo, nagpaila sa iyang hangyo sa pagbunyag, tungod kay nagpabilin nga pipì ang iyang dila. Dayon gihimo sa obispo ang ritwal sa proklamasyon kaniya[4947] ug pagkahuman, sa dihang gidala siya ngadto sa batyagan sa balaan nga pagbunyag ug gitawag ang ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad kaniya, ang iyang dila dayon nakagawas sa pagkabuta ug misugod siya sa paghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo sa kusog nga tingog, nga nag-angkon nga si Jesu-Kristo gayud mao ang Anak sa Buhing Dios, nga gipadayag sa Balaod ug sa mga Propeta.

Busa, ang Hudiyo nahimong Kristohanon, nga nakadawat og bag-ong ngalan—Samon—sa balaan nga pagbunyag aron ilisan ang iyang daang ngalan; ug, sumusunod sa iyang ehemplo, ang uban pang mga Hudiyo midawat usab sa balaan nga pagtuo ug nabunyagan. Sa samang paagi, daghang mga Persyano ug Saraceno ang mituo kang Kristo, apan gitago nila ang ilang pagtuo, tungod sa kahadlok sa paglutos ug pagbitay gikan sa ilang mga awtoridad.

Paglabay sa pipila ka adlaw, mibyahe si San Teodoro aron bisitahan ang eremita, ang Banal nga Juan, ug gisultihan niya ang hari sa iyang tuyo; mitubag ang hari nga gusto usab niya nga makita kana nga tawo sa Dios ug madungog ang iyang mga pagtulon-an. Niini, miingon ang santo:

'Gisuportahan ko ang imong tinguha, kay kung makita nimo siya, makabenepisyo ka pag-ayo niini. Usa siya ka tawo nga adunay mahimayaong espiritu ug adunay gasa sa pagtan-aw sa unahan, aron makahisgot siya sa umaabot nga daw karon.'

Busa nagkasabot sila nga mag-uban-uban paingon sa eremita. Nagpakaaron-ingnon ang hari nga moadto sa pangayam ug gusto magpabilin og pipila ka adlaw sa kalasangan aron mangayam og mga mananap. Busa, mibiyahe siya uban sa daghang sulugoon ug sundalo, kauban ang obispo isip iyang personal nga doktor.

Nagbiyahe sila sa kabukiran ug mga walay sulod nga walog ug nakadakop og daghang hayop. Sa dihang nagkadool na sila sa dapit diin nagpuyo ang monghe sa iyang langob, gipadala sa hari ang iyang mga sulugoon sa unahan ug nagpabilin siya uban sa pipila ka kauban. Unya, samtang nagkadool pa gyud siya sa langob, gibyaan pud niya kining grupo ug siya ra ang miuna, gidala ang t ug tulo ra ka labing matinud-anong sulugoon nga nang-Kristohanon, samtang ang santo gidala ang iyang disipulo nga si Basil, nga mao ang misulat sa iyang hagiograpiya. Si Banal Juan, sa dihang naaninaw niya sa espiritu nga nagkadool kaniya ang hari ug ang obispo, migawas aron masugat sila, nagbitbit og sulo ug insenso sa iyang mga kamot; gisaludoan niya sila pinaagi sa

[4947] Katekesis – usa ka oral nga pagtudlo sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo, nga gitudlo sa unang Simbahan sa tanan nga gustong madawat ang sakramento sa Bawtismo. Bisan pa man gitugotan sila nga mosulod sa simbahan aron maminaw sa Balaang Kasulatan ug sa mga sermon, ug bisan pa sa pag-apil sa unang ug ikaduhang bahin sa Liturgiya ('ang Proskomedia' ug 'ang Liturgiya sa mga Katekumeno'), Kinahanglan mopahawa dayon sa simbahan ang mga katekumeno sa wala pa magsugod ang ikatulo, labing importante nga bahin sa Liturhiya ('Liturhiya sa mga Pananaligan'), usa ka kamatuoran nga gipahibalo sa diakon pinaagi sa usa ka pagsinggit nga napreserbar hangtod karon sa Simbahang Orthodox atol sa pagsaulog sa Liturhiya. Nagkalainlain ang gidugayon sa katekumenato; daghan ang nagpabilin nga katekumeno sa tibuok nilang kinabuhi. Kung gikinahanglan, ang panahon sa katekumenato gipamubo ngadto sa pipila ka adlaw o bisan pipila ka oras. – Ang eklesiastikal nga ritwal sa katekumenato gihapon gihimo sa Simbahang Orthodox; Naglangkob kini sa pagbasa sa gitudlo nga mga pag-ampo ibabaw sa kandidato sa bunyag ug sa paglitok sa pagpanawag batok sa yawa; sa samang higayon, ang kandidato sa bunyag mosalikway kang Satanas, maghiusa sa iyang kaugalingon kang Kristo ug mosugid sa iyang pagtuo pinaagi sa paglitok sa Kredong Apostoliko (kung bata pa ang buniagan, ginabuhat kini sa mga ninong).

pagyuko ug gidala sila sa iyang langob, diin nagsugod silang tanan sa pakighinabi bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag. Ug miingon ang eremita sa hari:

'Bulahan ka, kay gisalikway nimo ang walay pulos ug bakak, gihigugma nimo ang kamatuoran nga magdala kanimo sa kinabuhi. Bulahan ka, kay pagakoran ka sa korona sa pagkamartir ug, imbis sa usa ka panandaliang gingharian dinhi sa yuta, magahari ka hangtod sa walay katapusan sa langit uban ni Cristo.' himaya sa Dios, ang Usa sa Trinidad, kay Gikuha ka Niya gikan sa lungag sa mga kahiligon ug gikan sa kalalum sa kahugawan, gipahimutang ang imong mga tiil sa bato, ug gibutang ang bag-ong kanta sa imong baba!

Pagkahuman niini, ang halangdong tigulang nagtanyag sa mga bisita sa bisan unsang pagkaon nga makita sa disyerto, kauban ang tubig nga imnon, ug sila mikaon ug miminom, nagpasalamat sa Diyos. Miingon ang hari:

'Sa tinuod lang, wala pa gyud ko makatilaw og pagkaon ug ilimnon nga ingon ka-malinipay sama karon sa tibuok adlaw sa akong paghari! Sa tinuod, amahan sa espiritu, ikaw ang hari, ug ako usa ka pulubi ug usa ka kawawa!'

Ug miingon ang tigulang:

'Hinaut nga ihatag kanimo sa Ginoo ang tinuod nga gingharian sa dili madugay, tungod kay mibisita ka kanako, usa ka pulubi.'

Gitagaan sa hari ang tigulang og daghang bulawan, apan wala niya kini dawata, nga miingon:

'Ang nagpuyo sa disyerto wala magkinahanglan og bulawan; ihatag kini sa mga pulubi nga nagpuyo sa siyudad, ug makadawat ka og gatus ka pilo nga ganti sa langit!'

Ug natingala ang hari sa anghelnong kinabuhi sa halangdong tigulang; ug unya, human sa taas nga pakighinabi, mibulag sila sa tigulang, nga gisugat sila sa mga panalangin ug pag-ampo, ug nilakaw sila; ug, pagkahiusa nila sa ilang mga sulugoon ug mga sundalo, mibalik sila sa siyudad. Miingon ang hari kang Santo Teodoro:

'Unsaon ko pagpasalamat kanimo, labing halangdong Amahan, sa paghatag kanako og kahigayunan nga makakita sa usa ka tinuod nga langitnong tawo, nga labaw pa sa tanan sa kalibutan!'

Samtang ang maayong magbalantay naghunahuna sa pagbalik sa iyang panon. Nahadlok siya nga, kung wala siya, ang mga heretiko—kadtong dautang mga lobo—mohatag sa iyang panon ug makadaot sa iyang espirituhanong mga karnero. Busa, nagsugod siya sa pagpangayo sa hari nga tugutan siya nga moadto sa Edessa. Ang hari, nga may luha sa iyang mga mata, miingon:

'Pagkahuman sa imong paglarga, Amahan, mura'g dili na ko magdugay buhi. Dili ko gustong magpabilin nga tinago nga manimba sa Dios o magbitbit sa ngalan nga Kristohanon sa tago. Busa, pauli na sa kalinaw, ug dad-a uban nimo ang usa ka piraso sa mahimayaon ug Kinabuhi-mahatag nga Krus sa Ginoo, aron pagkahuman sa akong kamatayon dili kini matapakan sa mga dili motuo. Apan, kon pagkahuman sa usa ka tuig madungog nimo nga buhi pa ako, balika unta aron bisitaha ako ug dad-a kini nga balaan nga relikya; apan kon madungog nimo nga namatay na ako, pag-ampo alang sa kalinaw sa akong kalag.

Gihatagan sa hari si San Teodoro, ang obispo, og daghang bulawan ug pilak ug tanang matang sa bililhon nga mga butang, alang sa pagdekorar sa mga simbahan sa Dios ug alang sa pag-apod-apod sa mga kabus ug nanginahanglan; ug, pagkahuman nila sa pagpaalam sa usag usa, nagbulag sila nga puno sa luha. Sa iyang pagbiya, ang balaan nga obispo nagbilin og usa sa iyang mga sulugoon sa Babilonya aron bantayan ang mahitabo didto pagkahuman sa iyang pagbiya; ug, pagkahuman niyang biyaan ang Babilonya, siya nakabalik nga luwas sa Edesa ngadto sa iyang espirituhanong panon.

Paglabay sa pipila ka panahon human sa pagbiya ni San Teodoro, ang matinud-anong Haring Juan, nga nagpuyo sa Babilonia, nga dili na gustong itago ang iyang pagtuo kang Kristo ug ang iyang gugma kaniya, apan nagtinguha nga ipahayag sa tanan nga siya usa ka Kristohanon sa buhat, mitawag sa tanang prinsipe, gobernador, ug mga magistrado sa siyudad ngadto kaniya ug miingon kanila:

'Gusto kong ipadayag kaninyo ang usa ka dakong tinago, ug ayaw kamo magduha-duha sa akong mga pulong! Gipadayag kanako sa Dios nga duol na ang akong kamatayon ug sa pipila ka adlaw mubiya na ako niining kinabuhi. Busa, gisugo ko kamo ug ang tanang katawhan nga magkatigum sa uma (gitumong sa hari ang usa ka piho nga uma) ugma sa buntag. Gusto kong ipahibalo kaninyo ang akong katapusang testamento.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipahawa niya sila, ug nilakaw sila nga masubo. Unya gisugo sa hari ang mga mananabwag sa siyudad nga ipahibalo sa tibuok siyudad nga magtapok ang tanan nga katawhan sa maong

uma sa buntag, samtang siya mismo nagpabilin sa tibuok gabii sa pag-ampo. Sa sayo sa buntag, iyang gipatawag ang metropolitan, gisultihan siya sa iyang tinguha, ug gihangyo siya nga magsaulog sa Banal nga Liturhiya sa sulod nga silid-panalangin. Sa katapusan sa Liturhiya, iyang gidawat ang Balaang Komunyon uban sa lalom nga debosyon gikan sa kamot sa santo—ang Banal nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo—ug, pagkahuman niyang gihatagan ang santo og bililhon nga mga handumanan sa E , gipahawa niya kini. Gisul-ob niya ang iyang hayag nga bisti sa hari, misakay sa iyang kabayo ug mibyahe uban sa daghang eskorta paingon sa gitakdang lugar, diin daghang katawhan ang nangtigom na: mga Persyano, mga Ismaelita, mga Hudiyo ug mga Kristohanon, ug tanang mga pangulo ug magmamando. Usa ka hataas nga plataporma ang giandam, ug sa ibabaw niini nagtindog ang usa ka halangdong trono, aron makita sa tanan ang hari. Natingala ang tanan ngano nga gitigum sila sa hari ug nagpangutana sa usag usa unsa kaha ang isulti sa hari. Pag-abot sa hari sa maong lugar, mipahimutang siya sa iyang trono ug pagkahuman sa mubo nga panahon, pagkahuman niya pagpahilom, mitindog siya gikan sa trono ug misugod og sulti sa kusog nga tingog:

'Paminaw kamo tanan—mga Persyano, mga Agariano, mga Hudiyo ug mga bililhon nga Kristohanon! Kristohanon ako; ang akong ngalan mao si Juan. Nagtuo ako sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo—ang tulo ka persona apan usa ka kinaiya sa Pagkadiyosnon—ug walay lain tinuod nga pagtuo ilawom sa langit gawas sa pagtuo sa Kristohanon. Ug tungod kay ang akong Ginoong Jesu-Cristo miingon sa Ebanghelyo: *'Ang bisan kinsa nga moangkon kanako sa atubangan sa mga tawo, ako usab moangkon sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mat. 10:32), ania, giangkon ko Siya sa atubangan sa langit ug yuta, sa atubangan sa mga anghel ug mga tawo!

Sa ingon niini nga mga pulong, iyang gikuha gikan sa iyang dughan ang usa ka bulawanong krus nga gipahimutangan og bililhon nga mga bato ug gitaas kini sa duha ka kamot aron makita sa tanan. Unya, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus ug pagyuko sa yuta paingon sa sidlakan, iyang gihalokan ang balaang krus ug miingon:

'Ginasimba ko ang Imong Balaang Krus, O Kristo, ug giila ko Ka nga akong Dios ug Manluluwas, ug nagahalad ko ug pagdayeg Kanimo, kauban ang Imong Amahan nga walay sinugdan ug ang Imong labing balaan ug maayong Espiritu nga Magahatag-kinabuhi, hangtod sa kahangturan, amen!'

Pagkadungog niini, ang tanan natingala ug mitindog nga daw naparalisa. Unya ang mga prinsipe ug mga kumander, kauban ang uban pang mga pangulo, misinggit sa kasuko:

'Patya kining mambablaspemo batok sa among pagtuo!'

Ug ilang giatake ang hari ug gilubong siya hangtud namatay sa mga espada ug pika; ug kauban niya ilang gipatay ang tulo ka matinud-anong sulugoon nga nag-angkon usab sa ngalan niChrist[4948] .

Busa, sa ikatulong adlaw sa Mayo, ang debotong Haring Juan ug ang iyang tulo ka sulugoon nakasinati og kamatayon isip martir sa Babilonya. Unya, ang tanang Kristohanon nga nakasaksi niini nga hitabo gikupot sa grabeng kahadlok tungod sa kasuko sa mga Agariano; nilayas sila sa lugar ug mitago, samtang ang lawas sa hari gibyaan didto nga wala'y lubong.

Niadtong gabii mismo, ang balaan nga martir nagpakita sa usa ka makalilisang nga porma sa atubangan sa mga tigulang ug mga magmamando ug miingon:

'Dali ug ihatag ang akong lawas sa Kristohanong metropolitano, aron siya makahimo sa husto nga paglubong niini; kon dili ninyo kini buhaton, laglagon ko kamo tanan sa usa ka higayon.'

Pagmata nila, nagkatigum sila sayo sa buntag, nagasugilon sa usag usa sa damgo nga ilang gipangdamgo, ug napuno sila sa kahadlok. Gipadala dayon nila ang usa ka sugo ngadto sa Kristohanong metropolitano, nga sugohon siya nga kuhaon ang lawas sa hari ug ilubong kini. Ang metropolitano miadto dayon, gikuha ang lawas sa balaan nga martir nga si Haring Juan ug ang mga lawas sa iyang tulo ka balaan nga sulugoon, ug gidala sila sa simbahan, diin gihatagan niya sila og dungganong lubong. Daghang mga milagro ang nahitabo sa ilang gipaambit nga lubnganan, ug kanunay nga gihatag ang pag-ayo gikan sa tanang matang sa mga sakit, dili lamang sa mga Kristohanon kondili usab sa mga Agariano, nga tungod niini, nagsugod sa pagkahilig sa pagdawat sa Kristiyanismo.

[4948] Ang kamatayon ni San Teodoro, sama sa ubang mga santo nga gihisgutan sa iyang hagiograpiya, nahitabo sa ika-9 nga siglo.

Sa gabii pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpakita si Santo Juan nga Haring sa damgo kang Santo Teodoro, Obispo sa Edesa. Siya nagsul-ob og puti, labing masidlak nga mga bisti, ug sa iyang ulo adunay katingalahang korona, nga ang katahum dili masukod sa mga pulong. Miingon siya sa obispo:

'Tan-awa, halangdong Amahan, gipahimaya ko ni Kristo nga Ginoo sa dakong himaya ug giila ako sa hanay sa mga martir! Kagahapon gikumpisal nako ang Iyang labing balaan nga ngalan sa atubangan sa tanan, ug tungod niini gipatay ako sa mga Persyano ug mga Saraceno; apan ang akong kalag, pagkahuman nga migawas gikan sa prisohan sa lawas, nakadawat sa mga panalangin nga imong gisulti kanako. Panalangini ka sa Dios tungod kay nahimo kang mananaghawa alang sa akong kaluwasan, ug nag-ampo ako sa atong komon nga Ginoo nga sugoan ka Niya nga moanha kanako sa dili madugay, aron mag-uban kitang malingaw sa bulahan nga kinabuhi pinaagi sa grasya sa Labing Balaan nga Trinidad."

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, miadto si San Teodoro nga Obispo sa Kagalang-galang Teodosio nga Stylite ug gisultihan siya bahin sa panan-aw nga iyang nakita. Gisultihan siya sa Stylite nga kini tinuod gayud nga usa ka panan-aw; kay siya usab nakadawat og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa maong butang. Paglabay sa pipila ka adlaw, miabot ang usa ka sulugoon gikan sa Babilonya—si nga biyaan didto—ug nagtaho sa tibuok detalye kung giunsa pag-antos ni Haring Juan nga matinud-anon ug sa tulo ka batan-on alang kang Kristo. Ug si San Teodoro nalipay sa tibuok niyang kasingkasing, nagpasalamat sa Dios nga ang iyang paningkamot dili walay pulos, kondili nakapamunga og katingalahang bunga sa Gingharian sa Langit.

Paglabay sa pipila ka panahon, nakakita sa usa ka panan-awon ang nagpuyo sa haligi nga ang iyang igsoon, si Banal Juan nga Eremita, mibiya na paingon sa Ginoo; ug unya, pagkahuman sa mubo nga sakit, namatay usab ang nagpuyo sa haligi mismo, si Banal Teodosio. Gilubong siya sa balaan sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, sulod sa monasteryo sa mga balaang babaye nga nagpraktis sa pag-ayuno. Tulo ka tuig human sa pagpatay sa balaang Haring Juan, kini nga nag-antos mipakita pag-usab kang San Teodoro sa parehas nga porma sama sa kaniadto, ug miingon:

'Lakaw, minahal nga Amahan, – gitawag ka ni Kristo! Gibuhat Niya nga kita magpuyo uban kanimo sa Iyang gingharian ug malipay sa Iyang katingalahang kahayag.'

Gikan niining panan-awon, nakahukom si San Teodoro sa Kristo nga nagkadool na ang iyang paglarga paingon sa Dios. Busa, pagkahuman niyang gihimo ang gikinahanglan nga mga pag-andam alang sa mga kalihokan sa Simbahan sa Edesa ug pagkahuman niyang gihatag ang Iyang panalangin ug kalinaw sa Iyang espirituhanong panon, gibyaan niya ang iyang panon ug mibalik sa Herusalem. Pagkahuman niyang pagdayeg sa balaan nga lubnganan ni Kristo nga nagahatag kinabuhi, miadto siya sa Monasteryo ni San Savvas, diin nagsugod ang iyang kinabuhi nga monghe, ug nagpuyo sa iyang kanhing selda sa monasteryo. Nagpuyo siya didto sulod sa tulo ka semana ug unya misulod sa langitnong mga puloy-anan, samtang gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios niadtong ika-9 nga adlaw sa Hulyo. Ang Patriarka sa Herusalem, kauban ang mga obispo, naglubong uban sa dungog sa maong monasteryo sa lawas niining tawo sa Dios, diin iyang nahimo ang daghang mga buhat, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, Kang Niya, bisan pa gani gikan kanato nga mga makasasala, mao ang dungog, himaya, pagsimba ug pagpasalamat, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa katuigan, amen.

23 Hulyo

10 Hulyo (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan nga si Anthony sa mga Kuweba

Kumemorasyon sa 10 Hulyo

Sa mga adlaw sa matarong ug balaan nga Prinsipe Vladimir[4949] , ang Ginoo malipayong naghatag sa Iyang Simbahan og suga ug giya para sa mga monastiko – ang kanunay hinumduman nga tawo, ang among bililhon ug Dios-bitbit nga Amahan Anthony.

Ang Kagalang-galang nga si Anthony natawo sa lungsod sa Lyubech, sa rehiyon sa[4950] . Sukad pagkabata, napuno sa kahadlok sa Dios, nangandoy siya nga mokuha sa mga monastikong panata. Sa dihang ang maloloy-on nga Dios mitimpla sa iyang kasingkasing og tinguha nga moadto sa Gresya ug didto ipa-tonsura, dayon kini gipatuman ni Anthony, nagbiyahe sa paagi sa Ginoo, nga naglibot-libot ug nagpaningkamot alang sa atong kaluwasan. Pag-abot niya sa Constantinople[4951] , ang Kagalang-galang Anthony mibiyahe gikan didto paingon sa Balaang Bukid sa Athos[4952] ; Samtang mibisita siya sa mga monasteryo niini, namangha siya sa kinabuhi sa mga balaang amahan didto, nga bisan pa sa unod, milabaw sa kina-iya sa tawo, nga nagsundog sa mga buhat sa mga dili-mortal nga Anghel. Ug ang gugma kang Kristo misiga nga mas kusog kaysa kaniadto sa kasingkasing ni Anthony. Tungod sa tinguha nga masundon ang kinabuhi niining mga balaang amahan, miadto siya sa usa sa mga monasteryo sa Bukid Athos ug nangayo sa abbot nga ihatag kaniya ang anghel nga porma sa monastikong habol. Sa pagtan-aw sa umaabot niyang kinabuhi sa pagka-asketa, wala supaki sa abbot ang iyang hangyo ug giputol niya ang iyang buhok[4953] , ug gitudloan siya sa mga lagda sa hingpit nga monastisismo. Ang bag-ong gipahiran nga monghe nakapahimuot sa Dios sa tanang butang, naningkamot sa dalan sa pagkamaayo; apan ang Banal nga Antonio nangibabaw labi na sa pagpaubos ug pagsunod, busa ang tanan nalipay sa dihang ilang nakita ang iyang kinabuhi. Nagpabilin si Banal nga Antonio sa Banal nga Bukid, sa dapit sa iyang pagtuli, sulod sa taas nga panahon, nga nagsilbi nga giya sa kaluwasan sa daghan ug nakab-ot usab sa iyang kaugalingon ang dagkong kahimtang sa pagkahingpit, sa dihang nakadawat ang abá og inspirasyon gikan sa Dios nga ibalik ang Banal sa yutang Ruso. Gidapit siya sa abá ngadto sa iyang kiliran, ug miingon:

'Anthony! Balik ka sa yuta sa Rus'—aron ang mga nagpuyo didto, pinaagi kanimo, molambo ug mapalig-on sa Kristohanong pagtuo; ang panalangin sa Balaang Bukid uban kanimo!'

Gidawat ni Banal nga Antonio kini nga panalangin sama sa pag-abot gikan mismo sa baba sa Dios, ug mibyahe paingon sa yuta sa Rus'. Pag-abot niya sa siyudad sa Kyiv[4954] , naghunahuna siya kung asa siya magpuyo, ug misugod sa pagbisita sa mga monasteryo nga gitukod sa mga Griyegong monghe nga miuban kang Metropolitan Michael aron bunyagan ang Rus'; apan, kining mga monasteryo wala magsunod sa mga lagda ug

---

[4949] Syempre, si San Vladimir nga Kapariho sa mga Apostoles, ang magpasidaan ug magbunyag sa Rus'; naghari siya gikan sa 978 hangtod 1015. Ang iyang pista mao ang ika-15 sa Hulyo.

[4950] Ang Lyubech, nga nahimutang sa rehiyon sa Chernihiv, usa sa mga prehistorikong siyudad sa Karaan nga Rus', nga naglungtad pa gani sa wala pa moabot ang mga Varangian. Sa panahon ni Oleg, usa kini sa mga nag-unang siyudad diin nagpuyo ang iyang mga 'dakong prinsipe'; pagkahuman, nawala ang dakong politikal nga kahinungdanon sa Lyubech. Sa kasaysayan, nailhan ang Lyubech tungod sa 1) ang gubat tali nila Yaroslav ug Svyatopolk niadtong 1016 ug 2) ang dakong tigum sa mga prinsipe niadtong 1097 aron 'magtukod og kalinaw' tali nila. Sa kasamtangan, ang Lyubech usa ka probinsyal nga lungsod o gamay nga pamuy-anan sa Chernihiv Governorate sa Moscow o sa wala nga baybayon sa Dnieper, 120 ka verste gikan sa Kyiv.

[4951] Konstantinopla.

[4952] Ang Bukid Athos (Athos), sa Griyego Agion Oros – ang Balaang Bukid – usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat ngadto sa Kapupud-an (dagat Aegean), nga nailhan nga sentro sa kinabuhi sa monastiko para sa Silangang Griyego. Ang monastisismo misugod dinhi sa karaang panahon, bisan pa medyo ulahi kaysa sa Syria ug Palestina. Alang sa Simbahang Ruso, gikan sa hapit sinugdanan sa Kristiyanismo sa Rus' hangtod sa ika-17 nga siglo, dako kaayo ang kahulugan sa Athos: dinhi gipanumpa sa mga panata ang amahan sa monastisismo sa Rusya, si San Antonio; Dinhi, sa dagkong monastikong librarya, nakadawat ang among mga monghe nga mibyahe paingon sa Athos sa labing komprehensibo nga edukasyong relihiyoso nga magamit niadtong panahona (pananglitan, si St. Nil sa Sora, †1508). Aduna dinhi mga espesyalista nga maghubad ug manuskritor nga naghatag sa Ortodoksong Rus' og mga manuskritong hubad sa mga buhat nga may kalabotan sa debosyon. – Ingon nga usa sa labing girespeto nga balaang dapit sa Ortodoksong Sidlakan, ang Bukid Athos gibisita matag tuig sa liboan ka mga lalaking peregrino (dili tugotan ang mga babaye mosulod sa monasteryo) gikan sa Rusya, sa Balkan Peninsula ug sa mga teritoryo sa Asya sa Turkey.

[4953] Gipili ang ngalan nga 'Anthony', tingali aron ipadayag ang tinguha nga si Anthony mahimong alang sa Rus' sama sa nahimo ni Anthony the Great, ang amahan sa monastisismo sa Sidlakan, alang sa Ehipto. Wala mailhi ang sekular nga ngalan sa Banal nga Anthony. Apan, usa ka tradisyon ang nagpadayon—bisan dili hingpit nga kasaligan—nga nag-ingon nga si Banal nga Antonio adunay sekular nga ngalan nga Antipas.

[4954] Nagpuyo si San Antonio sa Kyiv ug wala na mobalik sa iyang yutang natawhan sa Lyubech, tingali tungod kay sa Kyiv—'ang labing abante sa Kristiyanismo ug panimalay na sa mga monghe'—mas lagmit nga makakaplag siya og mga kaatbang sa kinabuhi nga pagka-asceta.

balaod sa hingpit nga komunal nga kinabuhi. Pinaagi sa probidensya sa Dios, wala'y bisan usa sa mga monasteryo nga nakatagbaw sa gusto ni San Antonio isip puy-anan. Busa, misugod siya sa paglibot-libot sa palibot sa Kyiv – sa mga kalasangan ug kabukiran – ug sa ingon nakaabot pa gani siya sa Berestovo. Sa dihang nakakaplag siya og usa ka langob didto, nga kaniadto gipangukay sa mga Varangian[4955] , ang Kagalang-galang nga si Anthony, pagkahuman sa pag-ampo, nagpuyo niini, ug nagpanginabuhi sa dakong pagka-asketiko.

Pagkahuman sa kamatayon sa matarong nga Prinsipe Vladimir, gikuptan ang gahum sa walay Diyos ug gisumpa nga si Svyatopolk[4956] , nga misaka sa halangdong trono sa pagka-prinsipe sa Kyiv. Tungod sa tinguha nga wagtangon ang iyang mga igsoon gikan sa nawong sa yuta[4957] , gipatay niya si Boris ug si Gleb, nga busa nakasinati sila og kamatayon isip martir[4958] . Sa pagtan-aw sa ingon nga pagdugo, mibalik pag-usab si Banal nga Anthony sa balaang bukid.

Apan unya ang matinud-anon nga Prinsipe Yaroslav, pagkahuman niyang mapildi si Svyatopolk, misaka sa trono sa Kyiv[4959] . Gihigugma ni Yaroslav ang Berestovo[4960] uban sa simbahan nga gipahinungod sa Balaang mga Apostoles; didto adunay usa ka presbiterio nga ginganlan og Hilarion, usa ka matinud-anon nga tawo, usa ka dakong magpuasa ug maalamon sa Balaang Kasulatan. (Paglabay sa daghang katuigan, si Yaroslav, nga ganahan magpalibot sa mga klero[4961]), sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa pagtugot sa mga obispo nga iyang gitigum, gipili si Hilarion nga metropolitan, ug siya gikonsagra isip ingon niini sa Simbahan ni Santa Sofia sa Kyiv[4962] . Ang presbiteryo nga si Hilarion usahay mibulag gikan sa Berestovo paingon sa Dnieper, ngadto sa usa ka bungtod nga natabonan sa karaang lasang, diin karon nahimutang ang Layo nga mga Kuweba, o ang mga Kuweba ni Teodosio, sa monasteryo; Niining bungtod, naghukay si Hilarion og usa ka langob nga duha ka sazhens ang giladmon, diin siya nag-ampo sa tinago sa Dios, nag-awit og mga salmo ug nagbuhat og mga pagyuko.

Samtang ang Balaan nga si Antonio naa sa Balaang Bukid, sa monasteryo diin siya nagpanumpa sa iyang mga saad, ug usab ang abad nakadawat og pahibalo gikan sa Dios:

'Padal-a,' miingon ang Ginoo, 'si Anthony pabalik sa yuta sa Rus', kay kinahanglan ko siya didto.'

Gitawag sa abá ang Balaang Amahan ug gipadayag kaniya:

'Anthony! Sumala sa kabubut-on sa Dios, adto pag-usab sa yuta sa Rus', ug hinaut nga ang panalangin sa Balaang Bukid mag-uban kanimo!'

Sa samang higayon, gipahibalo sa abad sa Balaang Amahan nga sa yuta sa Rus' siya mahimong espirituhanong amahan sa daghang monghe; pagkahuman pagpanalangin kang Anthony, gipadala siya sa abad sa iyang pagbiyahe uban niining mga pulong sa pagpaalam:

'Lakaw sa kalinaw!'

[4955] Mahunahuna nga ang mga Dakong Prinsipe nagmintinar og usa ka detachment sa mga Varangian sa ilang baryo sa Berestovo; kini nga mga Varangian ang naghukay sa mga langob aron itago didto ang ilang nakuha sa gubat, isip usa ka luwas nga dapit.

[4956] Ikatulong anak nga lalaki ni San Vladimir.

[4957] Gibutang sa kronikista ang mosunod nga mga pulong sa baba sa dautang prinsipe: 'Patyon ko ang tanan nakong igsoon, ug ako ra ang maggunit sa tanang gahum sa Rus'.

[4958] Ang handumanan sa balaan nga martir nga mga prinsipe ginasaulog sa Ortodoksong Simbahan sa Rusya sa duha ka okasyon: Mayo 2 ug Hulyo 24.

[4959] Dakong Prinsipe sukad 1019.

[4960] Lisod tukion kung asa gyud nahimutang ang baryo sa Berestovo sa karon nga distrito sa Pechersk sa Kyiv; mahimo nga kini nahimutang labing menos usa ka verst sa kasadpan sa Monasteryo sa Pechersk.

[4961] Sumala sa kronika, hilig kaayo si Yaroslav sa mga balaod sa simbahan, gihigugma niya ang mga pari ug labi na gayud ang mga monghe. Nagbasa siya og mga libro adlaw ug gabii; nagtigom siya og daghang mga manunulat nga nagkopya sa mga naglungtad nga hubad sa Slavonic, ug nakakaplag usab siya og mga maghubad nga naghubad sa mga libro gikan sa Griyego ngadto sa Slavonic. Mahitungod sa mga kalihokan ni Yaroslav sa simbahan ug edukasyon, miingon ang kronikista: 'Sama sa usa ka tawo nga nag-araro sa yuta samtang ang lain nag-abono niini, mao usab kini niining tawoha (Yaroslav): kay ang iyang amahan nga si Volodymyr nagbukas ug nagpalumo sa ilang mga kasingkasing pinaagi sa bunyag, samtang siya mismo nag-abono sa mga kasingkasing sa mga matinud-anon sa mga pulong sa Kasulatan.'

[4962] Niadtong 1051, usa ka buhat ni Metropolitan Hilarion ang nakaluwas, nga sa hingpit ug tinuod nga kahulugan sa pulong, usa ka maanindot nga panultihon. Ang maong buhat adunay mosunod nga titulo: 'Mahitungod sa Balaod nga gihatag ni Moises, ug sa grasya ug kamatuoran nga naa kang Jesu-Cristo; ug kung giunsa nga ang Balaod napapas na, samtang ang grasya ug kamatuoran napuno sa tibuok kalibutan, ug ang pagtuo mikaylap sa tanang nasud, bisan pa sa among kaugalingong Rusyano nga pinulongan; ug sa pagdayeg sa among Khan Vladimir, nga mao ang nagpabunyag kanamo; ug usa ka pag-ampo ngadto sa Dios gikan sa among tibuok yuta".

Uban niining panalangin, mibalik si Banal nga Antonio sa Kyiv. Sa pagsaka niya sa bungtod diin gipanghimo ni Hilarion ang gamay nga langob nga nahisgutan kaniadto, nahigugma si Banal nga Antonio niining dapita. Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, miingon siya:

'Ginoo! Hinaut nga ang panalangin sa balaan nga Bukid Athos ug ang mga pag-ampo sa akong amahan, nga mao ang nagputol sa akong buhok, magpabilin dinhi; itukod, O Dios, ang akong puy-anan dinhi!'

Pagkahuman niini, gipili niya ang langob ingon nga iyang puloy-anan. Ug ang Banal nga Amahan nagpuyo dinhi sa walay hunong nga pag-ampo, nagakaon og uga nga pan ug gipawala ang iyang kauhaw sa gamayng tubig, ug bisan pa man kana, kaduha sa usa ka adlaw, o usahay kaduha ka adlaw; ug usahay wala siyay gikaon sulod sa tibuok semana, nga nagpabilin adlaw ug gabii sa pagbantay sa pag-ampo ug masigasig nga naghukay og dako nga langob gamit ang iyang kaugalingong mga kamot.

Pagkahibalo sa uban nga mga deboto kang Kristo sa pagpuyo sa reverendo sa langob, miadto sila kaniya didto, nagdala sa gikinahanglan alang sa iyang pisikal nga pagpadayon ug nangayo sa iyang panalangin; aduna usab mga bisita nga nagpahayag sa tinguha nga magpuyo uban sa reverendo; sa taliwala niini mao ang bulahan nga si Nikon[4963] .

[4964]Niining maong panahona miadto si Banal nga Nikon kang Banal nga Antonio, kauban si Banal nga Teodosio, nga usa ka batan-ong lalaki nga baynte anyos: gisugo ni Banal nga Antonio si Banal nga Nikon – usa ka pari ug batid nga monghe – nga putlon ang buhok ni Teodosio isip tanda sa pagka-monghe.

Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang namatay ang matinud-anong Prinsipe Yaroslav[4965] , ang gahum mibalhin sa iyang panganay nga anak nga si Izyaslav, nga misaka sa halangdong trono sa Kyiv[4966] . Sa niining panahona, si Banal Antoniyo sa mga Kuweba nailhan na sa tibuok yuta sa Rusiya tungod sa iyang kinabuhi nga puno sa daghang mga birtud, sama sa pagkaila kang Antoniyo ang Dako sa Ehipto sa karaang panahon. Sa pagkahibalo sa Prinsipe Izyaslav nga mahigugma kang Kristo sa asetikong kinabuhi sa Banal nga si Anthony, miadto siya kaniya uban sa iyang mga kauban, nangayo og pag-ampo ug panalangin; ug ang dungog sa Banal, nga girespeto sa tanan, labi pang mitubo. Ug ang mga nahigugma kang Kristo misugod sa pagdagsa kaniya, nga nagtinguha nga maputlan sa buhok: gidawat niya sila ug giputlan sa buhok.

Lakip sa mga matinud-anong Kristohanon nga miadto kang Banal nga Antonio mao sila, una, ang Bulahan nga Barlaam, anak sa mahimayaong boyar sa Kyiv nga si John[4967] , ug unya si Ephrem, usa ka eunuko nga prinsipe[4968] . Sumala sa ilang gipadayag nga tinguha, gisugo sa Banal nga si Anthony si Banal nga Nikon nga putlan sila og buhok sa ulo, nga naghatag og dakong kalisud sa Banal nga Amahan ug sa iyang mga igsoon. Dili lang si boyar John nga nasuko, pag-abot niya sa langob uban sa daghang sulugoon ug pagkabuwag sa Dios-pinili nga kawan sa among Balaang Amahan Anthony, gipagawas niya ang iyang anak , ang Balaang Barlaam, gikan sa mga langob ug, pagkahuman gipulihan ang iyang monastikong bisti og maanindot nga bisti sa boyar, gipugos siyang ibalik sa iyang kaugalingong panimalay; apan si Dakong Prinsipe Izyaslav mismo, sa pagkahibalo niya sa pagputol sa buhok sa ulo sa anak sa boyar ug sa iyang pinalanggang eunuco, nasuko usab pag-ayo sa komunidad nga natigum sa ngalan ni Cristo ni Balaan Anthony; gisugo niya ang pagdakop kang Balaan Nikon, nga mao ang nagputol sa buhok sa mga monghe, nga adunay partikular nga kasuko batok kaniya tungod niini; Gisugo niya si Nikon nga pahimangnoan si Varlaam ug si Ephrem nga mabuhi na usab sa kalinaw, ug gihulga siya nga ipriso kauban ang iyang magtutudlo nga si Anthony ug ang tanan nga naa sa langob; bahin sa langob mismo, tuyo sa prinsipe nga ipakulong kini.

[4963] Miabot siya sa San Antonio nga usa na ka presbiteryo ug giputol niya ang buhok sa mga nabilin sa langob uban sa santo aron magpuyo uban kaniya. Pagkahuman, nahimong abá sa Monasteryo sa Langob si Banal nga Nikon, ang ikaduha human ni San Teodosio.

[4964] Sa mga tuig 1055–1056.

[4965] Niadtong 1054

[4966] Dakong Prinsipe gikan sa 1054 hangtod 1068.

[4967] Ang unang abá sa Monasteryo sa mga Kuweba.

[4968] Ang selibateng monghe nga si Ephrem mao ang punoang tagdumala ni Gran Prinsipe Izyaslav; sa ulahi mibiya siya sa Monasteryo sa mga Kuweba paingon sa Constantinople, diin siya nagpuyo sa usa sa mga monasteryo, gikan niini siya gipataas sa Obupupudohan sa Pereyaslav. Wala mailhi kung kanus-a siya namatay; ang katapusang paghisgot kaniya sa mga kronika mao ang tuig 1091. Ingon usa ka obispo, si Efrem nailhan tungod sa iyang mga paningkamot sa pagtukod og simbahan.

Ingon ana ka dako ang kasuko sa prinsipe, nga gipukaw sa mga limbong sa 'prinsipe sa kangitngit', nga napugos si Banal nga Anthony ug ang nahibilin nga mga igsoon sa pagbiya sa langob ug pag-adto sa lain nga yuta. Apan sa pagkahibalo sa prinsesa niini, mapinanggaon siyang nangayo sa prinsipe nga ayaw pagpahawa sa mga sulugoon sa Dios gikan sa iyang gingharian tungod sa iyang kasuko, aron dili siya masinati ang sama nga kasuko sa Dios nga miigo sa iyang yutang natawhan—ang yuta sa mga Lyakh—human sa pagpahawa sa mga monghe. (Ang prinsesa, anak ni Bolesław nga Maisug, Hari sa Poland, taga-Poland siya; iyang gihinumduman sa prinsipe ang mosunod nga hitabo gikan sa kinabuhi sa iyang amahan: pagkahuman sa tonsura ni Balaan nga Moises nga Hunggaro, gipahawa ni Bolesław ang mga monghe gikan sa Poland; Nasuko ang Ginoo sa mga lihok sa hari: kalit lang siya namatay, ug sa misunod nga panagbangi sa sibil, daghang mga obispo ug boyar ang napatay). Sa pagduha-duha niyang pagtuman sa hangyo sa prinsesa, sa katapusan nakabawi sa hunahuna ang prinsipe ug nahadlok sa Ginoo: nagpadala siya og hangyo sa tigulang nga mobalik sa lugar nga iyang gibyaan; ang Banal nga Anthony nakaplagan lang pagkahuman sa tulo ka adlaw nga pagpangita, ug ilang gihangyo siya nga mobalik.

Busa ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Anthony mibalik pag-usab sa iyang langob. Wala'y hunong siyang pag-ampo sa Dios – nga unta hatagan siya sa Ginoo og kusog aron mapailubon niyang madala ang mga pag-antos nga gihimo sa kaaway, ang manigbasol sa pagkamaayo; ug nga dili Niya itugyan ang mga kalag sa mga nag-angkon Niya ngadto sa mga hayop, ni kalimtan ang Iyang mga kabus hangtod sa kahangturan[4969] . Gidungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Banal: dili lang ang nagkawalat nga mga karnero nga mibalik sa kalinaw sa ilang magbalantay, apan daghan pa usab ang miadto kaniya sa iyang langob, nga nangayo kaniya nga luwason sila gikan sa kangitngit sa dalan padulong sa pagkaguba – ug ituyok sila paingon sa kahayag sa dalan sa kaluwasan. Gidawat sa Benerable Anthony ang tanan uban sa gugma: pagkahuman niya sila tudloan unsaon pagsunod kang Kristo, gisugo niya ang Bulahan nga si Nikon nga putlon ang buhok sa mga gustong buhaton kini. Ug usa ka komunidad sa napulo'g duha ka lalaki ang nagtigom sa palibot sa Benerable; pinaagi sa ilang panaghiusa, usa ka dako nga langob ang gipanghukay, ug sa sulod niini gitukod ang usa ka simbahan ug mga selda, nga nagpabilin hangtod karon.

Usa ka adlaw, miingon ang Banal nga si Anthony sa mga igsoon nga nagtigom ilawom sa iyang paggiya:

'Gidala kamo sa Diyos nga magkahiusa, mga igsoon, ug gitonsura ko kamo uban sa panalangin sa Balaang Bukid, diin ako mismo gitonsura sa abá niini; hinaut nga ang panalangin sa Diyos ug sa Labing Balaang Inahan sa Diyos magpabilin una sa tanan kaninyo, ingon man usab ang panalangin sa Balaang Bukid.'

Unya miingon ang Reverendo nga Amahan sa mga igsoon:

'Magpuyo kamo sa inyong kaugalingon,' ingon niya, 'magtudlo ko og abá para kaninyo; ako, gusto nakong magpuyo nga mag-inusara, sama sa akong naandan sa miaging mga katuigan.'

Ug iyang gitudlo si Banal Varlaam nga ilang abá. Alang sa iyang kaugalingon, aron malikayan ang panagbangi ug tsismis, una siyang nagpuyo sa usa ka selda, dinhi mismo sa langob, unya mibalhin sa lain nga bungtod, diin siya misugod sa paghukay og bag-ong langob, nga nahimutang sa ilawom sa karon nga Dakong Langob nga Monasteryo[4970] .

Ang Bulahan nga Abad Varlaam ug ang mga igsoon, pagkahuman madawat ang panalangin sa Kagalang-galang Anthony, nagpabilin sa ilang daang langob aron magpuyo. Apan sa dihang mitubo na kaayo ang gidaghanon sa mga igsoon nga dili na sila masulod tanan sa langob sa panahon sa panag-ampo sa komunidad, naghukom sila nga magtukod og gamay nga kapilya gawas sa langob. Ang abá ug ang mga igsoon miadto kang Banal nga Antonio sa iyang bag-ong langob ug miingon kaniya:

'Amahan! Nagkadaghan ang mga igsoon, ug dili na kami tanan kasulod sa langob sa panahon sa panag-awit: pinaagi sa sugo sa Ginoo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug usab pinaagi sa imong balaan nga mga pag-ampo, palihug hatagi kami og panalangin aron makatukod kami og gamay nga simbahan gawas sa langob.'

[4969] Ikumpara sa Salmo 73:19.

[4970] Ang ikaduhang langob ni San Antonio naglangkob sa karon nga gitawag nga 'duol' nga mga langob, o mga Langob ni Antonio. Ang bungtod diin nahimutang kini nga langob gibulag gikan sa bungtod sa unang langob pinaagi sa usa ka lawom nga bangin; karon, ang gilay-on gikan sa duol nga mga langob paingon sa layo nga mga langob, pinaagi sa usa ka pasilyo nga misapaw sa maong bangin, kay 91 ka sazhens. Miadto si San Antonio sa ikaduhang langob uban sa pipila ka mga disipulo nga gustong magpuyo sa istriktong ascesis, ug pagkahuman gidawat niya ang mga gustong magpraktis og ascesis uban kaniya.

Gihatag sa Benerable ang iyang panalangin. Sila, pagyuko sa yuta sa atubangan niya, mibulag ug gisugdan ang pagtukod sa usa ka gamay nga simbahan sa ibabaw sa langob, nga gihalad sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios.

Pagkahuman sa gamay nga simbahan sa ibabaw sa langob, si Prinsipe Izyaslav—nga ang Kristohanong ngalan sa pagbunyag mao si Demetrius—nagtukod og simbahan nga bato isip pagpasidungog sa santo nga nagbitbit sa iyang Kristohanong ngalan, mao kana, isip pagpasidungog sa Dakong Martir Demetrius; ug nagtukod siya og monasteryo tupad sa simbahan. Gitudlo ni Prinsipe Izyaslav si Banal Varlaam—ang abá sa komunidad nga nagpuyo sa langob—isip abá niining monasteryo: uban sa paglaum nga magamit ang bahandi niini, gusto niyang pataason ang iyang monasteryo labaw sa Monasteryo sa Langob. Apan bisan daghan ang mga monasteryo nga natukod tungod sa bahandi sa mga hari ug mga boyar, dili kini ikatandi sa mga natukod pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan, mga luha, pag-ayuno ug mga pagbantay. Ingon usab, si Banal nga Antonio wala'y bulawan, apan pinaagi sa iyang mga luha nagtukod siya og usa ka monasteryo nga walay ikatandi. Apan, ang Bulahan nga si Barlaam gidala sa Monasteryo ni San Demetrio nga Dakong Martir sa panahon nga bag-o pa lang gitukod ang Monasteryo sa mga Kuweba. Pagkahuman sa pagbiya sa abad ug human sa usa ka kinatibuk-ang konseho, ang mga igsoon nga nagpuyo sa kuweba nagpasiya nga moadto kang Banal nga si Anthony.

'Amahan,' ingon sa mga monghe kaniya, 'magtudlo ka og abá para kanamo.'

'Kinsa ang inyong gusto?' pangutana sa Banal.

'Kinsa man ang gusto sa Dios, sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug kanimo, ginagalang nga Amahan,' tubag sa mga miabot.

'Ang usa kaninyo,' matud sa Banal nga si Anthony, 'nga mailhan tungod sa pagsunod, pagkamapainubsanon ug pagkapaubos, maoy inyong abbot[4971] .'

Unya ang mga igsoon misugod sa pagpangayo kang Reverend Anthony nga panalanginan si Reverend Theodosius alang sa pagka-abad, tungod kay siya usa ka tawo nga pareho og hunahuna kaniya ug maalamon sa tanang maayong buhat; ug gipanalanginan siya ni Reverend Anthony alang sa pagka-abad. Ang tibuok komunidad, nga napulo'g duha ka lalaki, mipahapa sa atubangan sa Banal nga si Anthony, naglipay nga nakadawat sila og ingon nga magtutudlo.

Sa dihang nahimong abá siya, ang Banal nga si Teodosio misugod sa pag-atiman sa monasteryo uban sa doble nga kugi, gisagol kini nga mga katungdanan sa dakong debosyon ug mga pag-ampo nga puno sa luha; ang mga pag-ampo ug panalangin sa iyang labaw, ang atong Banal nga Amahan Anthony nga nagpuyo sa kamingawan, dako kaayo ang natabang kaniya. Ug ang Ginoo misugod sa pagpadaghan sa gidaghanon sa mga monghe, nga sa dili madugay, ubos sa paggiya sa Banal nga si Teodosio, miabot sa usa ka gatos ka mga lalaki. Ang Banal nga si Teodosio, sa pagkakita sa ingon nga pagdako sa kapatiran, nakahukom, human sa pakigkonsulta kanila, sa pagtukod og usa ka monasteryo. Ug usab silang tanan miadto sa Banal nga si Antonio ug miingon kaniya:

'Amahan! Nagkadaghan gayud ang bilang sa mga igsoon – gusto namo magtukod og usa ka monasteryo.'

Nalipay kaayo ang Kagalang-galang Anthony.

'Bulahan ang Dios,' matod niya, 'sa tanang butang! Hinaut nga ang mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga amahan sa Balaang Bukid mag-uban kaninyo ug motabang kaninyo.'

Unya gipadala niya ang usa sa mga igsoon aron sultihan si Prinsipe Izyaslav:

'O Prinsipe nga mahigugma kang Kristo! Gipadaghan sa Dios ang gidaghanon sa mga igsoon, apan ang lugar nga among gipuy-an masipit kaayo: among hangyo kanimo – palihug ihatag kanamo ang bungtod sa ibabaw sa langob.'

Nalipay kaayo si Prinsipe Izyaslav sa pagdungog niini; gipadala niya ang iyang boyar aron ihatag sa mga monghe ang pagpanag-iya sa bukid ibabaw sa langob. Si Banal nga Teodosio ug ang mga igsoon nagpahimutang didto sa pundasyon alang sa usa ka dako nga simbahan nga kahoy nga estilo[4972] , ug pagkahuman sa pagtukod

---

[4971] Ang tukmang pulong sa kronikista nagpasabot og medyo lain nga kahulugan: sa dihang nangayo ang mga igsoon kang San Antonio nga magtudlo og usa ka abá, mitubag siya sa mosunod, nga nagtudlo diretso kang Banal nga Teodosio: 'Kinsa sa inyo ang labaw pa kang Teodosio—masunuronon, malumo ug mapainubsanon? Himoa siya nga inyong abá.'

[4972] Mas dako kini kaysa sa miaging simbahan; sa tinuod, bisan pa man, dili kini kaayo dako.

niini, ilang gipalamuti kini sa mga ikon; nagtukod usab sila og mga selda, gipalibotan ang monasteryo mismo og mga haligi, ug nilalin didto gikan sa langob. Sukad niadto, ang monasteryo, nga ang gigikanan mao ang panalangin sa balaan nga bukid, nailhan nga Pechersky Monasteryo, kay ang mga monghe kaniadto nagpuyo sa usa ka langob[4973] .

Pagkahuman niini, ang Banal nga Abad Teodosio nagpasiya nga itukod usab ang iyang monasteryo uban sa espirituhanong palibot—usa ka lagda nga nagdumala sa kinabuhi sa mga monghe, dili sa pag-inusara kondili sulod sa monasteryo: nagsugod siya sa pagpangita og usa ka monastikong lagda nga angay alang niini nga katuyoan. Ug niining higayona, gitabangan siya sa mga pag-ampo ug panalangin sa atong bililhon nga amahan Anthony: pinaagi gayud sa iyang panalangin ug pag-ampo nga gihan-ay sa Ginoo ang mga panghitabo aron, sa maong takna, adunay usa ka dungog nga monghe gikan sa Studion Monastery nga ginganlan og Michael, nga miabot gikan sa Gresya uban ni Metropolitan George[4974] . Naa siya sa iyang pagpanag-iya sa lagda sa Monasteryo sa Studion[4975] . Pagkahuman niyang nakopya kining mga lagda – siyempre gihubad gikan sa Griyego – ang Banal nga si Teodosio, nga nakahukom nga ipatuman kini sa iyang monasteryo, nagtukod sa tibuok 'han-ay sa simbahan' – unsaon paghimo sa liturhikal nga pag-awit ug pagbasa, ug sa mga pagyuko nga mosunod niini; unsaon pagbarog sa simbahan ug paggahin og panahon sa pagkaon; unsa ang kan-on sa mga pagkaon ug sa piho nga mga adlaw. Gidawat sa tanang ubang monasteryo ang Lagda sa Studite gikan sa Monasteryo sa Kiev Caves; tungod niini, ang Monasteryo sa Kiev Caves nagbarug sa labaw nga kahimtang ug dungog sa tanang ubang monasteryo sa Rusya.

Sa panahon sa pagka-abad ni San Teodosio, nga pinaagi sa bag-ong Lagda ug sa tabang sa mga pag-ampo ug panalangin sa atong Balaang Amahan Antonio, nagiya sa kinabuhi sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev sa dalan sa pagkamaayo, ang atong Balaang Amahan Nestor—ang nagsulat sa mga kinabuhi ni San Teodosio ug sa uban pa—miabot sa monasteryo isip usa ka batan-ong lalaki nga napulo'g pito ka tuig ang panuigon: ang Banal nga si Teodosio, nga midawat uban sa gugma sa tanan nga miadto kaniya, dali usab siyang gidawat, sa tambag ug panalangin sa Banal nga si Antonio. Sa pagpangita sa hinungdan nganong ang monasteryo gitawag nga Monasteryo sa Mga Kuweba, gisaysay ni Nestor sa mubo, alang sa pagtukod sa pagtuo sa mga matinud-anon, sa iyang kronika ang mga buhat sa magtutukod sa monasteryo, ang Kagalang-galang Anthony[4976] .

Apan maghisgot kita og pipila ka butang mahitungod sa mga milagro—bisan dili tanan niini—ug usab mahitungod sa dungog nga pagpanaw ni Santo Antonio; nakuha nako kini nga impormasyon gikan kang Banal nga Obispo Simon ug kang Policarpo, usa ka monghe sa Mga Kuweba nga suod kaniya[4977] , samtang sa pagkakaron

---

[4973] Sumala sa kronikista, ang monasteryo gitukod dili ni San Teodosio, kondili sa iyang nangaging abbot, si Barlaam. Bisan pa man, masulti nga ang monasteryo gitukod dili ulahi sa 1062. Labing usa o labing duha ka tuig pagkahuman sa pagtukod sa monasteryo ibabaw sa langob ni San Teodosio, gisugdan niya ang pagtukod sa usa ka bag-ong, mas dako kaayo nga monasteryo sa usa ka bag-ong lugar tabok sa bangin gikan sa unang monasteryo, duol sa ikaduhang langob ni San Antonio. Niadtong 1073, wala na mabuhi si San Teodosio aron makita ang pagkompleto sa bag-ong monasteryo – kini nahuman sa iyang mga sumunod nga abad: sila Stephen, Nikon ug Juan. Ang Monasteryo sa Pechersk nagpabilin hangtod karon sa maong ikaduhang lugar, mao nga ang Mga Kuweba ni San Antonio (ang ikaduhang hugpong) nahimutang duol sa monasteryo. Ang daan, o guba, nga monasteryo, pagkahuman nga napalalin ang mga monghe ngadto sa bag-ong usa, wala giba: ang kuweba diin kini nagtindog giusab aron mahimong lawak sa lubnganan para sa mga monghe; pipila ka miyembro sa kapatiran nagpabilin sa karaang monasteryo aron ilubong, lakip na ang usa ka presbiteryo ug usa ka diakono aron sa pagsaulog sa adlaw-adlaw nga memorial nga liturhiya 'alang sa mga igsoon nga nagkamatay' sa simbahan sa monasteryo.

[4974] Gihisgutan kini sa kronika sa tuig 1072–1073.

[4975] Kini nga lagda hugot kaayo nga komunal, nga dili tugotan ang usa ka monghe nga magpanag-iya og bisan unsang kaugalingon, bisan pa gani og dagom. Si San Nestor, sa kinabuhi ni San Teodosio, nagtumong sa lain nga tinubdan diin nakuha ni Teodosio ang Lagda sa mga Studita: 'Si Teodosio,' iyang gisulat, 'nagpadala sa usa sa mga igsoon ngadto sa Constantinople sa eunuko nga si Efrem (tan-awa sa ibabaw, nota 21), aron iyang kopyahon ang tibuok Lagda sa Monasteryo sa Studite (nga nahimutang sa Constantinople) ug ipadala kini kaniya; ug gilaksop dayon niya ang sugo sa atong balaang amahan ug, pagkahuman niyang gisulat ang tibuok patakaran sa monastiko, gipadala kini sa atong bulahan nga amahan nga si Teodosio.

[4976] Ang mas bag-ong panukiduki sa mga eskolar nagpamatuod nga walay duhaduha nga ang awtor sa 'Early Chronicle' dili si Venerable Nestor, kondili usa ka lain nga monghe sa Kiev Caves Monastery, lagmit si Sylvester, nga sa ulahi nahimong abbot sa Monasteryo ni San Miguel sa Kiev.

[4977] Si Simon usa ka bag-ong monghe sa Monasteryo sa Pechersk; Gikan didto gitudlo siya ni Dakong Prinsipe Vsevolod Yuryevich isip abbot sa Monasteryo sa Pagkahimugso, nga iyang gitukod sa Vladimir; pagkahuman gitudlo si Simon nga unang obispo sa Diyosesis sa Vladimir, nga gibulag gikan sa Diyosesis sa Rostov niadtong 1214. Namatay si Simon niadtong 1226 human sa napulo'g duha ka tuig nga pagdumala. Si Polycarp, nga usa usab ka monghe sa Monasteryo sa Kiev Caves, duha ka beses nga gitudlo nga abbot ug duha ka beses nga mibalik gikan sa maong katungdanan paingon sa Monasteryo sa Kiev Caves; pagkahuman, siya nahimong abbot sa Monasteryo sa

gibyaan nato ang mga salaysay sa kronikista mahitungod sa tinuod nga mga buhat ug mga kasakit nga gisagubang sa among Gagalang nga Amahan.

Ang atong bililhon nga amahan nga si Anthony, pagkahuman nga mibulag sa laing langob, sa dihang nakita niya ang pagtubo ug kahusay sa iyang napiling kawan, nagpasalamat sa Dios, samtang siya mismo nagpadayon sa pag-uswag sa pagkamaayo gikan sa kusog ngadto sa labi pang kusog. Tungod niini, gipadayeg siya sa Ginoo – ang ngalan sa Banal nga Antonio misidlak sa tibuok yuta sa Rusya pinaagi sa nagkalain-laing mga milagro ug, labi na gayud, pinaagi sa gasa sa pagtambal ug pagpanagna.

Gipakita ni Banal nga Antonio ang gasa sa katingalahang pag-ayo sa mosunod nga paagi. Ang tigulang mismo ang nag-atiman sa mga masakiton ug giayo sila pinaagi sa iyang pag-ampo; apan, gitabonan niya sa pagpaubos kining mga pag-ayo nga nahimo pinaagi sa iyang pag-ampo, ug uban sa iyang panalangin, ihatag niya sa mga masakiton ang pipila sa mga hilaw nga tanom nga iyang gikaon ingon tambal; ug ang mga masakiton, sa pagtilaw niini, naayo ang ilang panglawas, bisan unsang sakit pa ang ilang giantos. Sa ulahi, gisundan ni Banal Agapitus ang mga bakod sa Banal nga si Anthony, nga nag-ayo sa mga sakit sa parehas nga paagi[4978] .

Mahitungod sa gasa sa pagtan-aw sa unahan ni Santo Antonio, ang mosunod nga sugilanon, uban sa ubang mga pananglitan, nagpamatuod niini.

Tulo ka prinsipe sa panimalay ni Yaroslav – si Izyaslav, Prinsipe sa Kyiv; si Sviatoslav sa Chernihiv; ug si Vsevolod sa Pereyaslav – samtang nagpahawa aron makig-away batok sa mga Polovtsian[4979] , miadto sa Banal nga si Anthony aron mangayo sa iyang panalangin. Siya, nga nakamatngon sa kalagot sa Dios nga moabut kanila, miingon kanila:

'Tungod sa inyong mga sala, mapildi kamo sa mga barbaro ug mapalagpot; daghan sa inyong mga mandirigma malumos sa suba, ang uban madakpan, ug ang nahabilin mapukan sa espada.'

Nahitabo kini pagkahuman sa gubat sa Suba sa Alta[4980] , sa dihang ang mga prinsipe, nga hapit na lang nakalingkawas sa ilang kinabuhi, nilayas: sila Izyaslav ug Vsevolod paingon sa Kyiv, samtang si Sviatoslav paingon sa Chernihiv; ang mga Polovtsian, sa laing bahin, nangalat sa habagatang-sidlakan nga daplin sa yutang Rus', nagdakop ug nagpatay sa mga lumolupyo niini.

Kauban niini nga propesiya ngadto sa mga prinsipe, gipahayag usab sa Banal nga si Anthony kang Shimon, anak sa prinsipe nga Varangian nga si Afrikan, nga si Shimon, pinaagi sa grasya sa Dios, dili lang makalikay sa kamatayon sa maong gubat bisan pa nga napalibotan na siya sa mga bangkay, apan, pagkahuman sa daghang katuigan, siya maoy unang ilubong sa simbahan nga bato sa Pechersk, nga gipanghulaan usab sa Banal nga Amahan nga pagtukod niini sa usa ka milagrosong paagi. Si Shimon mismo, pagbalik gikan sa gubat, nagsaysay kang Banal nga Amahan Anthony:

'Nakahigda ko,' iyang gisaysay, 'nasamdan taliwala sa mga patay, ug tan-awa, usa ka banal nga gahum gikuha ko gikan sa ilang taliwala ug giayo ang akong mga samad; nakit-an usab nako nga wala'y kadaut ang tanan nakong hinigugma ug mga mandirigma.' 'Mahitungod sa panan-aw sa simbahan nga tukoron, nga mao ang akong katapusang kapahulayan, nakita ko kini kaduha sa hangin: kausa sa daplin sa Suba sa Alta, samtang anaa ako sa taliwala sa mga napatay, ug sa lain higayon kaniadto sa dagat, sa dihang nagpalagyo ako paingon sa yuta sa Ruso kang Prinsipe Yaroslav gikan sa akong tiyo nga si Yakun, nga nagpahawa kanako gikan sa prinsipalidad sa Varangian.'

Kiev Caves. (Tan-awa ang iyang hagiograpiya sa ika-24 niining buwana). Gikan sa usa ka sulat ni Simon, Obispo sa Vladimir, kang Polycarp, ug gikan sa sulat ni Polycarp kang Akindin, ang arkhimandrita sa mga Kuweba, nga ang sulod naglangkob sa usa ka serye sa mga salaysay mahitungod sa mga manugbuhat og milagro sa mga Kuweba ug sa mga milagro nga nahitabo sulod mismo sa monasteryo atol sa pagtukod sa dakong simbahan niini, nahimo ang bantog nga Caves Paterikon (usa ka 'Paterikon', o 'Libro sa mga Amahan', i.e. usa ka libro sa mga Amahan o bahin sa mga Amahan).

[4978] Ang pista ni Beato Agapitus, ang 'walay bayad nga doktor', nga namatay niadtong 1095, gisaulog kada Hunyo 1.

[4979] Ang mga Polovtsian o Cumans usa ka nomadikong tribong Turkic nga nagpuyo sa ika-10 hangtod ika-13 nga siglo sa habagatan sa Rusya ug gikan didto nagpahigayon og mga pag-atake sa mga utlanan nga lungsod ug panimalay sa yutang Rus'.

[4980] Ang maong gubat nahitabo niadtong 1066 sa Suba sa Alta; ang Alta usa ka sangang suba sa Trubezh, nga mosulod sa Dnieper sa ubos sa Kyiv sa wala, o Moscow, nga baybayon.

Dayon gikumpirma ni Shimon ang iyang mga pulong bahin sa pabor sa Dios, nga gipadayag kaniya mahitungod sa pagtukod sa simbahan nga gitagna sa Banal nga Antonio. Gihatagan ni Shimon siya og usa ka sinturon ug usa ka bulawanong korona, nga miingon:

Gikuha ko kini gikan sa ikon—ang pagkrusipisyon ni Kristo nga Manluluwas—sa dihang mibiya ko sa akong yutang natawhan. 'Nagpanagna ka nga ako pagahiliton dinhi; ug nadungog nako ang tingog sa Dios nga nagmando nga kini nga sinturon gamiton sa pagsukod sa pundasyon sa simbahan diin ako pagahiliton, nga ang hulagway niini gipakita kanako sa hangin; ug ang korona, pinaagi usab sa maong mando sa Dios, ipakabutang ibabaw sa halaran.'

Busa nahimong klaro kaayo nga ang propesiya sa Banal nga Antonio hingpit nga sumala sa kabubut-on sa Dios; kini pagkahuman gipamatud-an sa mga panghitabo mismo: daghang katuigan pagkahuman sa mga panghitabo nga bag-ohay lang gisaysay, si Simon mao ang unang gipahulay sa simbahan nga bato nga gi-ordena sa Dios sa langob.

Karon, sa pagbalik nato sa kronikista, hisgutan nato ang sunod nga dakong pag-antos nga gidala sa Kagalang-galang nga si Anthony. Ang Prinsipe sa Kangitngit – ang yawa, nga dili makasabar sa kahayag sa mga maayong buhat – misulay pag-usab, pinaagi kang Prinsipe Izyaslav, nga kuhaon gikan sa kapital, ang Kyiv, ang dakong suga niini, ang atong Balaang Amahan Anthony, nga misidlak sa ngitngit nga langob, sama sa gitago, pinaagi sa iyang mga milagro ug mga hiyas.

Pagkahuman sa kadaugan nga nakuha sa mga Polovtsian sa maong gubat—sama sa gitagna sa Balaang Anthony—gipugos sa mga tawo sa Kyiv si Prinsipe Izyaslav nga pangulohan sila pag-usab batok sa mga kaaway nga nagkawalat sa mga yuta sa Rus'. Wala mouyon ang prinsipe. Misiklab ang usa k[4981] nga pag-alsa, diin napalaya si Vseslav, Prinsipe sa Polotsk, nga gipriso sa Kyiv[4982] . Giproklara siya sa mga nag-alsa nga Prinsipe sa Kyiv, ug napugos si Izyaslav sa paglayas paingon sa Poland. Paglabay sa pito ka bulan, mibalik siya gikan didto sa Kyiv uban ni Bolesław the Brave. Si Vseslav, nga sa tinuod usab mipahimakas uban sa usa ka hukbo aron atubangon sila, sa ulahi tinago nga nilayas paingon sa Polotsk. Unya misulod si Izyaslav sa Kyiv[4983] . Tungod sa pagpang-awhag sa yawa, nagsugod siya og paglagot batok kang Banal Anthony, kinsa gisumbong sa usa ka tawo sa iyang atubangan – nga si Anthony pabor kang Vseslav, nagtambag kaniya, ug mao pa gani ang punoang nagpasiugda sa tanang kagubot nga nahitabo sa Kyiv[4984] . Sa kana nga panahon, si Banal nga Antonio nag-alagad sa usa ka langob kang Isaac, ang masakiton nga eremita, nga giilad sa yawa pinaagi sa pagpakita sa porma ni Hesukristo, nga hapit na lang namatay pagkahuman siya gidani sa sayaw uban sa mga demonyo[4985] . Kini nga ministeryo sa Banal nga Antonio labi ka makaligutgot sa manlimbong, nga nahadlok nga si Isaac dali rang maayo sa kalag ug lawas gikan sa satanikong pagsulay. Busa, ang yawa nagbuhat sa tanan niyang makaya aron pukawon ang kasuko ni Prinsipe Izyaslav, aron siya mapalayas ang Banal nga Antonio gikan sa utlanan sa Kyiv. Ug sa pipila ka panahon, malampuson siya niini. Si Prinsipe Sviatoslav sa Chernihiv, pagkakahibalo nga nasuko kaayo ang iyang igsoon nga si Izyaslav kang Banal Anthony, gipatawag ang santo sa gabii ug sa tinago[4986] gidala siya sa Chernihiv. Ang Banal nga si Anthony nahigugma sa usa ka dapit duol sa Chernihiv sa Kabukiran sa Boldin: didto siya naghukay og usa ka langob para sa iyang kaugalingon ug nagpuyo niini; sa ulahi, natukod ang usa ka monasteryo niining dapita[4987] . Sa dili madugay, si Prinsipe Izyaslav, pagkahuman sa hingpit ug patas nga pagsusi sa maong butang, nakumbinse sa pagkawalay sala sa balaan ug nakaila sa mga limbong sa manulaw. Nagbasol sa nahitabo, nagpadala siya og mensahe kang Banal nga Anthony sa rehiyon sa Chernihiv, nga naghangyo kaniya nga mobalik pag-usab sa rehiyon sa Kyiv ngadto sa iyang kawan nga gipili sa Diyos. Ang Kagalang-galang Anthony,

---

[4981] Niadtong 1068

[4982] Gikan sa 1067

[4983] Sa sayong bahin sa Mayo 1069

[4984] Gidakop si Vseslav pagkahuman niyang gilapas ang panata sa krus. Tingali gisaway pag-abli ni San Antonio si Izyaslav tungod niini, ug posible nga nakita ni Izyaslav sa maong pagsaway ang hinungdan sa kagubot sa mga taga-Kyiv.

[4985] Fiesta ni San Isaac sa 14 Pebrero

[4986] Aron matago ang nahimutangan ni San Antonio kang Izyaslav, nga posibleng nangayo sa iyang ekstradisyon.

[4987] Ang Monasteryo sa Dormition sa Kabukiran sa Boldin, o Monasteryo sa Boldin, nga karon nailhan nga Monasteryo sa Dormition sa Yelets. Wala direkta nga ginganlan sa kronikero si San Antonio isip nagtukod niini nga monasteryo, ug makatarunganon nga hunahunaon nga gitukod kini sa mga disipulo sa santo duol sa iyang langob.

usa ka malumo ug mapainubuson nga asketiko, mitugot sa mga hangyo: mibalik siya sa komunidad sa mga monghe sa Caves, nga nahimutang sa kagubot ug pagpasagad sama sa mga karnero nga walay magbalantay. Dili buot sa Dios nga ang ingon nga suga, ang masidlak nga adlaw sa yuta sa Rusya, ang atong Balaan nga Amahan Anthony, magtukod sa mga basihanan sa usa ka mahimsog nga monastikong kinabuhi sa bisan unsang siyudad gawas sa Dios-gipanalipdan nga kapital sa Kyiv: apan sama sa kahayag sa Ortodoksong pagtuo nga misidlak sa tibuok yuta sa Rus' pinaagi sa debotong Prinsipe Vladimir, ingon usab ang Ginoo mipahimulos aron pasidlakon ang kahayag sa hingpit nga kinabuhi sa pagka-asketiko pinaagi sa Balaan nga si Anthony.

Ug pagkahuman sa ingon nga mga pag-antos, ang atong Balaan nga Amahan nga si Anthony wala mapukan sa kadasig, apan, sa pagsaka sa mga hagdanan sa labi pa gayud nga dagkong mga buhat sa pag-ascetismo, nagpaningkamot sa langob hangtod nakab-ot niya ang hingpit nga kadaogan batok sa gahum sa yawa, nga huyang sa atubangan niya. Sumala sa Ebanghelyo, iyang gipalayas ang kaliwatan sa mga manlimbong pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno[4988] , ingon man usab pinaagi sa ubang debosyonal nga paningkamot: mga pagbantay, pagtindog sa pag-ampo, ug dili mabilang nga mga pagluhod sa pagpakakusog. Ug hangtod sa iyang kamatayon wala gyud siya mobiya sa iyang ngitngit nga langob, bisan pa nga ang iyang kinabuhi didto usa ka walay hunong nga pakigbisog batok sa mga magmamando sa kangitngit niining kalibutan.

Pagbalik niya sa langob, gisugdan pag-usab ni Banal nga Antonio ang pagpakita sa gasa sa paghimo og mga milagro, ug sa mas dako pa nga sukod. Gikuptan niya sa dakong kugi ang pag-atiman sa simbahan nga bato sa langob; siya mismo ang nakamatikod sa pagtukod niini, ug nakadawat usab siya og kumpirmasyon sa pabor sa Dios alang niini nga buhat gikan kang Simon. Ang Kagalang-galang nga si Antonio nakigsabot sa Kagalang-galang nga Abad nga si Teodosio, samtang sa samang higayon nag-ampo siya nga matinud-anon sa Labaw nga Arkitekto[4989] , aron Siya mismo panalanginan kini sa Iyang labing putli nga mga kamot ug motabang sa pagtukod og usa ka balay para sa Iyang Labing Putli nga Inahan, Ang Atong Ginoo, ang Inahan sa Dios, kay, ingon sa giingon sa Reverendo sa mga pulong ni David*: 'Kung dili ang Ginoo ang magtukod sa balay, magpaningkamot ra sa walay pulos ang mga magtutukod niini'* (Salmo 126:1). Samtang ang Kagalang-galang nga si Antonio nag-ampo sa ingon nga pag-ampo, usa ka katingalahang milagro ang nahitabo: nga wala mobiya sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev, sama sa gibuhat sa kaniadto nga bantog nga manalagna sa milagro nga si San Nicolas sa Myra, siya, kauban ang iyang suod nga higala nga si Kagalang-galang Teodosio, nagpakita sa Constantinople atubangan sa Reyna sa Langit, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios; Pagdawat niya og bulawan gikan Niya, kauban ang Kagalang-galang Teodosio, iyang gihatag kini sa mga pangulo nga magmamason aron, pinaagi sa sugo sa Reyna sa Langit, sila moadto sa yuta sa Rus' aron pagtukod sa Simbahan sa mga Kuweba.

Ang mga magmamason gikan sa Gresya ug gipahayag nila kini nga milagro. Ang atong Balaang Amahan nga si Antonio naghimo usab og ubang katingalahang mga milagro, sama sa mga giingong gihimo sa karaang mga propeta nga sila Gideon ug Elias.

Sa dihang nangutana na ang mga magmamason kang Banal nga Amahan Anthony bahin sa dapit diin gusto niya itukod ang simbahan nga gisugo sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nag-ampo ang Banal nga Amahan sulod sa tulo ka adlaw aron ang Ginoo, nga Trinidad sa mga Persona, Siya mismo ang magpakita pinaagi sa usa ka timaan gikan sa langit sa usa ka dapit nga angay puy-an sa Reyna sa Langit. Sa dihang nagtigom sila aron mopili og maong dapit, miabot si Prinsipe Svyatoslav, nga giinspirar sa Dios, ug nagdonar sa usa ka uma nga iya mismo, nga tupad sa langob, alang sa simbahan. Apan dili lang kana. Ang Hari sa Himaya mismo, ang Ginoong Jesu-Kristo, nagpakita kang Banal nga Antonio samtang siya nag-ampo sa maong pag-ampo sa unang gabii.

'Anthony!' miingon ang Ginoo, 'nakakaplag ka og pabor sa Akong panan-aw.'

Pagkadungog niini, nangayo si Banal nga Antonio sa Ginoo nga niadtong gabii unta adunay hamog sa tibuok yuta, apan uga ang yuta sa lugar nga gituyo alang sa simbahan; sa mosunod nga gabii, nangayo siya sa Ginoo nga uga ang yuta, apan unta mohulog ang hamog sa dapit nga Iyang gipili alang sa church[4990] . Sa ikatulong adlaw, gibendisyunan sa Reverendo nga Amahan ang gitudlo nga dapit ug gisugo nga sukdon kini gamit ang bulawanong sinturon nga gikuha gikan sa ikon sa Manluluwas ug nadawat gikan kang Simon – traynta ka sinturon

---

[4988] Marcos 9:29.

[4989] Kana mao, kang Dios nga Magtutukod.

[4990] Kini nga pag-ampo ni San Antonio susama sa pag-ampo sa Israelitang huwes nga si Gideon (Mga Hukom 6:36–40).

ang gitas-on ug baynte ka sinturon ang gilapdon, sumala sa gisugo sa kahitas-an kang Simon. Unya ang Banal nga si Anthony, pinaagi sa iyang pag-ampo, nagpanaug og kalayo[4991] , nga naglaglag sa mga sagbot sa maong dapit, nga pagkahuman napalibotan sa usa ka kanal, hingpit nang andam; dinhi gitukod ang milagrosong simbahan sa langob, 'sama sa langit' sumala sa giingon sa salaysay bahin niini[4992] .

Busa ang atong bililhon nga amahan nga si Anthony, pinaagi sa ingon ana kadako nga mga milagro, giandam ang dapit alang sa simbahan sa iyang monasteryo ug gipanalanginan ang sinugdanan gayud sa pagtukod niini. Pagkahuman niini, nagsugod siya sa pag-andam sa iyang kaugalingon alang sa iyang pagbiya paingon sa walay katapusang Simbahan, nga dili gihimo sa kamot, sa langitnong mga puloy-anan; mahitungod niining Simbahan, ang Balaang Apostol Juan nagsulat sa Basahon sa Pahayag: *'Apan wala ko makakita og templo niini'*[4993] , 'kay ang Ginoo nga Dios nga Makagagahum mao ang templo niini' (Pahayag 21:10, 22). Ingon usab, ang Reyna sa Langit nagpanghimatuud, atol sa Iyang pagpakita sa Blachernae[4994] , nga nagpadayag sa mga magtutukod sa simbahan:

'Kining si Anthony magpanalangin lang kaninyo sa inyong buhat, kay siya mismo padulong na sa walay katapusang pahulay; mosunod kaniya si Theodosius sa ikaduhang ting-init'[4995] .

Apan unsang preparasyon alang sa usa ka dungganong kamatayon ang gikinahanglan sa Kagalang-galang Anthony, siya nga, nagpuyo sa usa ka buhing matarong sa usa ka langob, makasulti uban sa Apostol: 'Namatay ako adlaw-adlaw' (1 Cor. 15:31)? Siya nga wala mag-usik sa mga pulong sa propeta batok sa iyang kaugalingon sa tibuok niyang mga adlaw: 'Nidali ako ug wala maglangan sa pagtuman sa Imong mga sugo' (Salmo 118:50)? Andam na sa kasingkasing ang Kagalang-galang Anthony (aron mosulod sa kinabuhi nga walay katapusan) ug wala siya nabalaka tungod sa iyang kaugalingon, kondili alang sa iyang kawan nga gipili sa Dios, basi biyaan niya sila nga nalibog. Busa natuman sa Banal nga Amahan ang mga pulong sa Apostol: 'Gipikas-pikas ako tali sa duha ka butang: *ginahandom ko ang pagbiya aron makig-uban kang Cristo, nga labi pang maayo*; *apan ang pagpabilin sa unod mas gikinahanglan alang kaninyo'* (Fil. 1:23–24).

Busa, sa dihang nakita niya nga miabot na ang panahon sa iyang pagpanaw ug sa pagbulag sa iyang lawas, gipahupay sa Kagalang-galang Antonio ang iyang mga anak sa saad nga, bisan pa sa iyang pagpanaw, dili niya biyaan ang balaang dapit diin siya nagpaningkamot, kondili, sa pag-atiman sa monasteryo, kanunay kini niyang bisitahan ug bantayan, nga motabang sa mga nagpuyo didto ug sa mga miadto niini uban sa pagtuo. Apan labi nga bililhon, nga milabaw sa tanang panulundon sa kalibutan, mao ang mosunod nga mahigalaong saad sa Kagalang-galang Anthony mahitungod sa dapit sa iyang mga paningkamot: nasaad siya nga mangamuyo isip manamaliwon aron, sama sa iyang pagbiya niining kinabuhi uban sa paghinulsol ug pagsalig sa pagpasaylo, mahatagan usab ang uban nga ania karon ug naghigugma kaniya sa samang grasya—aron sila usab mamatay sa paghinulsol ug pasayloon.

Pagkahuman sa iyang pagbalhin sa ikaduhang langob, nagpabilin didto ang Kagalang-galang Anthony sulod sa 14–16 ka tuig; Didto niya natapos ang iyang kinabuhi sa yuta, mibalik sa walay katapusan niadtong ika-10 ka adlaw sa Hulyo, sa tuig 6581 sukad sa paglalang sa kalibutan, sa tuig 1073 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo, ug sa ika-siyamnapung tuig sa iyang kinabuhi, sa paghari ni Sviatoslav Yaroslavich[4996] ug sa panahon sa Griyegong Emperador Romanos Diogenes[4997] . Ang bililhon nga mga relikya sa respetadong magtutukod gibutang unya sa lubnganan sa mismong langob diin siya namatay, nga mao ang langob sa ilawom sa dakong monasteryo sa . Apan sama sa maalamat nga amahan mismo, sa iyang kinabuhi, mibulag siya sa panan-aw sa mga tawo, nag-ampo sa tago ngadto sa Dios sa kamingawan, ingon usab nangayo siya sa mao gihapon nga grasya alang sa iyang mga relikya – nga kini matago gikan sa panan-aw sa mga tawo: angay ra nga ang among magbubuhat sa balaod nga Ruso makasinati sa parehas nga kapalaran sa Israelita. Ang mga Israelita dili makatan-aw sa nawong

---

[4991] Sama sa gibuhat sa balaang propeta Elias kaniadto (1 Mga Hari 18:36–39).

[4992] Ang maong salaysay gilakip sa Menaion-Chetia ubos sa ika-14

[4993] Mao kana, balaang Herusalem, ang dakong siyudad nga nanaog gikan sa langit (Pahayag 21:10).

[4994] Ang Vlacherna usa ka distrito sa Constantinople.

[4995] Alang sa dugang detalye mahitungod niining pagpakita sa Inahan sa Dios, tan-awa ang salaysay sa pagtukod sa Simbahan sa mga Kuweba ubos sa ika-14 ka adlaw.

[4996] Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1073 hangtod 1075.

[4997] Mas lagmit nga nahitabo kini sa paghari sa iyang manununod, si Michael VII Doukas, nga naghari gikan sa 1074 hangtod 1078.

ni Moises tungod sa dakong kahayag nga nagagikan kaniya sukad nga gidala niya kanila ang Balaod gikan sa Bukid Sinai[4998] ; ingon usab dili nila makita ang atong bililhon nga Amahan Anthony, nga nagpuyo sa usa ka langob sa kahayag sa iyang mga maayong buhat, pagkahuman niyang gidala ang Balaod sa yutang Ruso gikan sa Bukid Athos. Ang lawas sa Israelitang maghahatag sa balaod, si Moises, gitago gikan sa panan-aw[4999] , ug ang lawas sa Balaan nga si Anthony, ang maghahatag sa balaod sa Rusya, gihuptan gihapon sa Diyos—katingalahan sa Iyang mga balaan—nga dili nato makita sa milagrosong paagi: daghan ang nangahas sa paghukay sa dapit diin gipahulayan ang balaan nga mga labi ni San Antonio napunihan sa kalayo: nakasinati sila og grabeng kasakit sa pagkasunog hangtud nga nangamangno sila sa ilang ka-isog. Apan bisan pa nga natago sa atong panan-aw ang mga relikya sa Banal nga Anthony, kanunay kini nga kauban nato ug duol sa tanan nga matinud-anon nga nag-awhag niining alagad sa Dios: nagbuhat kini og mga milagro nga walay hunong, nga motabang sa tanan nga moanhi uban sa pagtuo sa balaang lubnganan sa Banal.

Sama sa kahayag nga nagdan-ag sa kangitngit sa usa ka ngitngit nga lubnganan, ilang gipalayas ang kangitngit sa mga demonyo gikan sa mga tawo uban sa talagsaong gahum; kining kangitngit dili makalupot niining kahayag, apan kasagaran mawala sa atubangan sa kahayag niini. Ang mga relikya sa atong bililhon nga amahan nga si Anthony usab nagluwas kanato gikan sa nagkalain-laing mga sakit nga misakop dili lamang sa lawas kondili usab sa kalag. Si San Juan nga Mapailubon nasabtan kini pag-ayo: human sa tulo ka tuig nga pakigbisog batok sa hugaw nga mga pagbati, nga naghatag kaniya og dakong pag-antos tungod sa nagdilaab nga kahilambigit sa unod, miadto siya sa lubnganan sa Banal nga si Antonio ug nagpabilin didto sa pag-ampo adlaw ug gabii. Ug unya nadungog niya ang tingog sa Banal nga giingon kaniya:

'Juan! Juan! Kinahanglan nga ikulong nimo ang imong kaugalingon dinhi sa langob aron, uban sa tabang sa Dios, mohunong ang pakig-away, mapildi sa pag-inusara ug kahilom.'

Gibuhat gayud ni Juan kini. Ug pinaagi sa grasya sa Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa atong kinasidbaran nga amahan nga si Anthony, siya naluwas: bisan pa nga ang hugaw nga mga kahinam sa lawas, kauban ang mga hugaw nga espiritu, nakig-away batok kaniya sulod sa hapit tulo ka pulo ka tuig, wala kini, sumala sa atong makita sa iyang kinabuhi, nakadaog batok kaniya[5000] .

Wala usab biyai sa Banal nga Antonio, sama sa iyang gisaaran, ang iyang balaan nga dapit. Nag-atiman gihapon siya niini pagkahuman sa iyang kamatayon—sama sa iyang gibuhat sa iyang kinabuhi—nagpakita siya kauban ang Banal nga Teodosio sa Constantinople ug didto nakigsabot sa mga Griyegong pintor sa mga ikon aron sila maghimo og mga balaan nga ikon para sa Simbahan sa Pechersk; sa pagbuhat niini, iyang gisalig kanila ang dakong kantidad sa bulawan, sama sa iyang gibuhat kaniadto para sa mga magtutukod sa simbahan, kauban usab ang maong Banal nga Teodosio. Gipadala sa Banal nga Anthony ang mga pintor sa icon ngadto sa Kyiv, sa Monasteryo sa Pechersk, kang Banal nga Nikon, nga mao ang abbot niadto; kini gisaysay sa tradisyon mahitungod sa dekorasyon sa Simbahan sa Pechersk[5001] .

Ang atong Balaang Amahan nga si Anthony napamatud-an nga matinud-anon sa iyang mahigalaong saad, nga gihimo sa dihang mibiya na siya, nga motabang sa mga naghigugma kaniya, aron matapos nila ang ilang kinabuhi, nga gigugol sa iyang balaan nga dapit, sa paghinulsol ug hatagan sila og kaluoy gikan sa Ginoo. Kini nga saad natuman sa katingalahang paagi sa kinabuhi mismo sa bulahan nga Erasmus, usa ka monghe sa mga Kuweba. Sa paghinulsol sa pagsayang sa bulawan nga iyang gigasto sa pagdekorar sa Simbahan sa mga Kuweba[5002] , siya naigo sa grabeng sakit; sulod sa pito ka adlaw siya nagpabilin nga walay malay ug, daw hapit na gyud siya sa katapusan, apan dili siya makahawa; kay ang Ginoo wala magbuot nga siya mamatay niining balaan nga dapit nga walay paghinulsol. Ug busa, sa ikawalong adlaw, ang Banal nga si Anthony mitungha kang Banal nga si Erasmus, kauban ang Banal nga si Theodosius, ug miingon:

'Nangamuyo kami sa Dios alang kanimo, ug Iyang gihatagan ka og panahon alang sa paghinulsol.'

[4998] Ex. 34:29–35

[4999] Deut. 34:6.

[5000] Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada ika-18 sa Hulyo

[5001] Tan-awa kini nga salaysay sa Menaion-Chetii ubos sa ika-14

[5002] Nagtuo si Bulahang Erasmus nga mas maayo unta nga ipangbahin kini nga bulawan sa mga kabus. Gihasol sa ingon nga mga pagduha-duha, nahugno siya sa kaguol ug nagsugod sa pagpuyo nga walay kabalaka; samtang nagpuyo siya sa ingon niini nga paagi, gisakpan siya sa usa ka grabeng terminal nga sakit.

Si Erasmus dali dayon nakabawi, naghinulsol sa iyang mga sala ug, pagkahuman mapatawad sa Diyos, namatay sa ikatulong adlaw. Gikonsiderar siyang takus, sumala sa gisaysay sa iyang hagiograpiya, nga iapil sa mga balaan[5003] .

Busa, himayaon nato ang Labing Mapinanghatagon nga Mahigugma sa Katawhan tungod sa paghatag Niya kanato sa ingon ka bantugan nga tigbuhat sa milagro, ang Banal nga si Anthony, ang amahan sa monastisismo sa atong yutang Ruso. Dili gayud kini mahimo sa bisan kinsa nga tawo nga isaysay ang tanan niyang mga buhat, labi na gayud kadtong gihimo niya sa wala pa siya mamatay, kay gipuyo niya ang iyang kinabuhi sa tago, sa kahilom sa pag-inusara sa langob; kini nahibal-an lamang sa Maghibal-o sa mga Kasingkasing mismo, nga nakahibalo sa dili mailhi ug sa natago; Siya nga ang dila mao ang kawayan sa manunulat (Salmo 44:2), Siya mismo ang nagsulat sa tibuok kasaysayan sa kinabuhi sa atong bililhon nga amahan Anthony sa mga basahon sa kinabuhi nga walay katapusan. Sa ato pa, tungod kay pipila ra ang among nakaplagan nga mga libro nga nawala atol sa daghang mga gubat – ug nakatigom lang kami og pipila ka impormasyon – angay kami nga mag-ampo nga may pagtuo niining katingalahang katigulangan, aron kita usab, nga mahimong kabahin sa iyang kasaligan nga saad, matugotan nga mahimong takus, pinaagi sa iyang pag-ampo, nga matapos ang atong kinabuhi sa paghinulsol ug sa kaluoy sa Dios, – aron makita nato nga nakasulat ang atong mga ngalan sa basahon sa kinabuhi nga walay katapusan uban sa ngalan sa Balaan nga si Anthony, sama sa ngalan sa mga anak ug sa ilang amahan, pinaagi sa grasya ug gugma sa katawhan sa Labaw nga Maghuhari sa atong kaluwasan, ang Ginoong Jesu-Kristo, Kang Kinsa, kauban sa Iyang Langitnong Amahan ug sa Espiritu nga Pareho sa Iyang Kaugalingon, magpabilin ang dungog, himaya, dayeg ug gingharian, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa katuigan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Pagbiya sa kagubot sa kalibutan, ug sa pagsalikway sa kalibutan sumala sa Ebanghelyo, misunod ka kang Kristo; ug sa pagpuyo og kinabuhi nga sama sa sa mga anghel, nakaabot ka sa malinawong dalangpanan sa balaan nga Bukid Athos: gikan didto, pinaagi sa panalangin sa mga amahan, miadto ka sa bukid sa Kyiv ug, human sa pagpuyo didto sa masinabtanong pagpaningkamot, gipahayag nimo ang imong yutang natawhan; ug, human ipakita sa kadaghanan sa mga monghe ang dalan padulong sa langitnong gingharian, gidala nimo sila kang Kristo; hangyoa Siya, O Banal nga Antonio, nga luwasa Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Gitutokan nimo ang imong kasingkasing sa Dios, O Dungog nga Santo, nga imong gihigugma labaw sa tanan sukad pa sa imong pagkabatan-on, gisunod nimo Siya sa tibuok nimong kasingkasing: giisip nimo nga walay pulos ang mga butang nga malabay ning kalibutan, naghimo ka og langob sa yuta, ug sa sulod niini misukol ka nga maisugon batok sa mga limbong sa dili makita nga kaaway, misidlak ka sama sa masanag nga adlaw hangtod sa katapusan sa yuta. Sa dakong kalipay, misulod ka sa langitnong mga palasyo, ug karon, nga nagatindog sa atubangan sa labawng trono uban sa mga Anghel, hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong handumanan, aron kami makatawag kanimo: Maglipay ka, Anthony, among amahan.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Apollonius

Gisaulog kada 10 sa Hulyo

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Apollonius, lumad sa siyudad sa Sardis[5004] , nga nahimutang sa Lydia[5005] . Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe siya paingon sa siyudad sa Iconium[5006] , gidakop siya ug gidala

[5003] Ang paghinumdom kang Banal Erasmus mao ang ika-24 sa Pebrero

[5004] Ang siyudad sa Sardis nahimutang sa Lydia sa wala nga pampang sa Suba Hermos. Gihisgutan kini sa Basahon sa Pahayag isip usa sa pito ka siyudad sa Asia Minor nga giatiman pag-ayo ni San Juan nga Teologo samtang nagpuyo siya sa Efeso.

sa atubangan sa gobernador sa maong siyudad, si Perennius. Sa iyang interogasyon, iyang gipahayag nga siya usa ka Kristohanon, ug gisugdan siya pagpugos sa gobernador nga manumpa sa ngalan sa emperador. Niini, mitubag si Santo Apollonius:

'Dili angay mosinggit sa ngalan sa usa ka mortal nga emperador, kondili angay mosinggit lamang sa ngalan sa Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang.'

Nailaw sa mga pulong sa santo, nasuko pag-ayo si Perennius ug gisugo nga siya ipatali sa usa ka kahoy, pagkahuman gipasailalim siya sa dugay nga pagpanakit; sa taliwala niini, uban sa mainitong pag-ampo alang sa mga matinud-anon ug hangyo alang sa kaluwasan sa tanang tawo, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[5007] .

Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Vianor ug Siluan.

Gisaulog sa ika-10 sa Hulyo

Ang balaan nga martir nga si Vianor lumad sa rehiyon sa Pisidia[5008] . Tungod sa iyang pag-angkon sa iyang pagtuo kang Kristo, siya gidakpan sa sugo ni Severian, ang gobernador sa siyudad sa Isauria[5009] , nga naningkamot nga pugson siya sa pagsalikway kang Kristo; apan wala siya mosugot niini nga hangyo, ug tungod niini una siyang brutal nga gilapos sa kutsilyo, dayon gipabitay, ug pagkahuman gipilas ug gisunog gamit ang mapaso nga puthaw nga martilyo, dayon gipahawa ang iyang mga ngipon, ug pagkahuman niini, giputol ang iyang mga dalunggan. Usa ka si Siluan anaa sa dihang gihimo kining mga pag-antos ug, sa dihang nakita niya ang pagkamapailubon sa balaan nga martir, mituo usab siya kang Kristo, busa dayon giputol ang iyang dila, ug pagkahuman giputol ang iyang ulo. Sa bahin ni San Vianor, gitusok nila ang iyang tikod, gikuhà ang iyang tuo nga mata, gilupas ang panit sa iyang ulo ug, sa katapusan, giputol ang iyang ulo. Ang mga balaan nga martir nga sila Vianor ug Siluan namatay nga mag-uban ug gisumite nila ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios[5010] .

Ang pag-antos sa Kapat-pulo'g Lima ka Balaang Martir nga nag-antos sa Nicopolis sa Armenia.

Gisaulog kada 10 sa Hulyo

Ang walay Diyos nga Haring Licinius[5011] , nga gitudlo ni Constantine the Great ug nagdumala sa mga probinsya sa sidlakan, nagpagawas og usa ka dekreto sa tibuok gingharian nga nagmando nga ang mga Kristohanon nga mosalikway sa pagsimba sa mga diyos-diyosan ipailawom sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit ug patyon, ug ang ilang mga kabtangan kuhaon alang sa pagrekonstrak sa mga siyudad. Sa pag-abot niining mando sa Nicopolis sa Armenia, ang mga pagano misugod sa pag-andam sa mga instrumento sa pagpanakit ug lain-laing paagi sa pag-antos para sa mga Kristohanon, ug gisugdan nila ang pagdakop sa daghang matinud-anon ug gidala sila aron pasakiton; Niining panahona, mitigom ang kapin sa kwarenta ka mga alagad ni

---

[5005] Ang Lydia, usa ka probinsya sa Roma sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Dagat Aegean ug gilapdan sa Phrygia sa sidlakan, Mysia sa amihanan, ug Caria sa habagatan.

[5006] Ang siyudad sa Iconium nahimutang sa probinsya nga Romano sa Lycaonia sa Asia Minor.

[5007] Sumala kang Müller, ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Apollonius gituohan nga nahitabo atol sa paghari ni Emperador Valerian, nga nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 253 hangtod 259.

[5008] Ang probinsya sa Pisidia sa Romano nahimutang sa habagatan nga bahin sa Asia Minor ug gilapdan sa Phrygia sa amihanan, Lycaonia sa sidlakan, Pamphylia ug Lycia sa habagatan, ug Caria sa kasadpan. Kilala kini tungod kay nagwali didto si San Pablo nga Apostol atol sa iyang unang misyonaryong pagbiyahe ug nagtukod sa unang mga Kristohanong simbahan sa Asia Minor sa pipila sa mga lungsod niini.

[5009] Ang siyudad sa Isauria nahimutang sa probinsya sa Lycaonia sa Asia Minor, duol sa utlanan niini sa Pisidia, sa tinubdan sa suba sa Calicadna.

[5010] Gituohan (ni Müller ug sa Iyang Kabanalan Sergius) nga ang mga balaang martir nga sila Vianor ug Siluan namatay atol sa pagpanlupig sa mga Kristohanon ubos ni Diocletian, sa pagsugod sa ika-4 nga siglo.

[5011] Ang Emperador Licinius nagdumala sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 307 hangtod 324.

Kristo ug naghukom, nga dili na maghulat nga dakpon sila sa mga daotan, nga sila mismo ang mosugot sa ilang kaugalingon nga motungha sa atubangan sa hukmanan, aron ipanghimatuud ang ngalan ni Kristo ug mosugot sa pagpasakit. Ang nanguna kanila mao sila Leontius, Mauricius, Daniel, Anthony ug Alexander—mga lalaki nga bantog tungod sa ilang kaliwatan ug edukasyon, ug nailhan tungod sa ilang matinahuron nga kinabuhi; sila tanan miadto sa gobernador sa probinsya sa Armenia ug nagpahayag nga sila mga Kristohanon. Natingala ang gobernador sa usa ka tingog nga pag-uyon sa kadaghanan sa mga tawo ug sa kaisog nga ilang gipakita sa pag-atubang sa ilang pagpanakit sa ilang kaugalingong kagustuhan, ug nangutana kanila:

'Asa kamo gikan? Ug kinsa ang nagtudlo kaninyo nga dili mosimba sa among mga dios?'

Mitubag si San Alehandro:

'Kami mga lumolupyo; ang uban namo gikan sa lungsod, ang uban gikan sa mga baryo. Kini nga yuta mao ang among yutang natawhan, ug ang among Amahan mao si Kristo sa langit; Siya nagtudlo kanamo nga dili mosimba sa bakak nga mga dios—buta ug bungol, buhat sa kamot sa tawo.' Miingon ang gobernador:

'Ug asa ang inyong Kristo? Dili ba Siya gipako sa krus ug gipatay?'

Mitubag si San Leontio:

'Nasayud ka ba nga namatay si Kristo? Busa hibaloa usab nga nabanhaw Siya gikan sa mga patay ug misaka sa langit; Namatay Siya alang kanato sa Iyang kaugalingong kagustuhan, apan nabanhaw Siya ingon Anak sa Dios.'

Miingon ang gobernador:

'Buhi pa ba karon si Kristo?'

Mitubag si Leontius:

'Hegemon! Ang inyong mga dios dili mabuhi pagkahuman sa kamatayon, apan ang among Ginoo mabuhi hangtod sa kahangturan, bisan pa nga Siya namatay sa usa ka panahon alang sa among kaluwasan; pinaagi sa Iyang kamatayon giluwasan kita Niya gikan sa walay katapusang kamatayon, gihatagan kita Niya og kinabuhi, ug gitun-an kita Niya sa pag-antos alang Niya, aron kita mabuhi uban Niya hangtod sa kahangturan.'

Ug ang Hegemon misugod sa pagdayeg sa iyang mga diyos: Zeus, Apollo, Asclepius[5012] , ug uban pa. Niini, miingon si Leontius:

'Dakong diyos ba si Zeus?'

'Siya ang nagdumala sa langit,' tubag sa gobernador, 'siya ang amahan sa tanang diyos.'

Misupak si Leontius:

'Angay ra sa usa ka diyos nga matarong, putli ug walay sala; unsa may imong isulti bahin sa imong diyos nga si Zeus?'

'Gitawag ko siya nga matarong, putli ug walay sala,' matod sa hegemon.

Niini, miingon si Santo Leontius:

'Si Zeus matarong – apan wala ba niya gipahawa sa trono ang iyang kaugalingong amahan, si Cronus? Siya putli ug walay sala – apan dili ba siya ang nagkuha sa iyang kaugalingong igsoon nga babaye, si Hera, ingon niyang asawa ug nagdaot sa mga asawa sa daghan pa? Gipapas niya dili lang ang mga babaye, apan pati ang mga lalaki, ug nagbuhat siya sa labing makalilisang nga mga krimen[5013] . Unsaon man kaha nga ang ingon ana ka-makasasala mahimong diyos? Kung ang inyong diyos usa ka makasasala, nan nanginahanglan siya og lain nga diyos—usa nga walay sala—aron matul-id siya.

Ang hegemon nga si Lysius nasuko kaayo ug miingon nga puno sa kasuko:

'Kinsa may naghatag kanimo og katungod sa paghukom sa among mga diyos, ikaw nga daotan! Ako sila ang akong mga diyos; dili ko kamo pasayloon, kondili malupit nga laglagon kamo tanan!'

Miingon si Santo Leontio:

Ayaw kasuko, Hegemon, kung madungog nimo ang kamatuoran; dili ba gihatag sa mga tawo ang mga balaod nga nagdili kanila sa pagkuha sa asawa sa uban, sa pagminyo sa ilang kaugalingong igsoon, sa pagpangdaot

---

[5012] Asclepius – ang diyos sa pagtambal.

[5013] Angay hinumduman nga ang karaang mga Griyego naghatag dili lamang og positibo kondili usab og negatibo nga mga kalidad sa ilang mga diyos. Ang mitolohiyang Griyego sa karaang panahon nag-angkon nga daghang diyos ang adunay hilig sa lain-laing klase sa krimen, labi na gayud ang batok sa moralidad. Mao kini ang gihunahuna ni San Leontius sa dihang siya nagpangatarungan uban sa hegemon.

o pagpatay sa bisan kinsa? Ug kung adunay bisan kinsa nga mosuway sa balaod sa bisan unsang paagi, kana nga tawo gitawag nga kriminal ug pasakaan og kaso ug silotan og kamatayon. Apan ang inyong mga dios mga tawo, ug puno sa tanang matang sa dautan ug paglapas sa balaod: sila mga salbahis, mga manlalapastangan, mga mamamatay-tao, ug, isip mga manlalapas sa balaod, unsa ka grabe nga paghukom ug pila ka beses nga silot sa kamatayon ang ilang angayng madawat! Busa, ang inyong mga dios nga walay balaod kinahanglan mosugot sa balaod sa tawo ug mosunod sa mga tawo nga hugot kaayo sa pagsunod sa balaod; ug kamo mismo ang maghuhukom sa inyong mga dios, nga maglihok isip dios ug parurusaan, hangtod nga inyong mausab sila.

Miingon si Igemon:

'O buang! Dili ba ang inyong Dios ang gipako sa krus ingon usa ka salawayon? Ug kinsa sa among mga dios ang gipako sa krus?'

Mitubag si Santo Leontio:

'Si Kristo nga among Dios gipako sa krus alang kanato, ug among garbo ang Iyang krus; apan ang inyong mga dios nangurog, nahadlok sa among Dios nga gipako sa krus, ug nangikyas layo gikan sa gahum sa krus. Ang among Dios nag-antos sa krus sumala sa Iyang kaugalingong kagustuhan, samtang ang inyong mga dios nangamatay nga dili mosugot tungod sa mapait nga kamatayon. Ang atong Dios mao ang Manluluwas sa katawhan, samtang ang inyong mga dios mao ang mga managlaglag sa katawhan. Ang atong Dios tinuod, samtang ang inyong mga dios bakak—dili gayud mga dios, kondili mga demonyo ug malisyosong manlimbong; sila mismo nangalaglag ug gidala ang mga nagasimba kanila ngadto sa walay katapusang pagkaguba.

Nagalagot sa mga pulong ni San Leontius, gisugo sa gobernador nga batoan sa baba ang tanang nag-angkon kang Kristo.

'Pabugbogon sila,' ingon niya, 'sa mga ngabil nga gigikanan sa mga panamastamas batok sa among mga dios.'

Gipukpok ang mga santo, apan miingon sila:

'Patyon ka sa Dios, alagad ni Satanas! Nadungog na nimo ang kamatuoran apan naghukom ka gihapon sa dili matarong; nabuang ka, ikaw dautang tawo!'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga silang tanan gapuson sa puthaw nga kadena ug ipriso. Sa prisohan, naglipay ang mga balaan sama sa naa sa palasyo, nagdayeg sa Dios, ilang Manluluwas, ug nag-awit sa mga salmo ni David: ang uban kanila maalamon sa Kasulatan sukad pagkabata. Ug gipadasig sila tanan ni San Leontius pinaagi niining mga pulong:

'Mga dungog nga igsoon ug mga sulugoon ni Kristo! Atong pag-antos kining tanan nga may pagkamapailubon! Kabalo kamo gikan sa Balaang Kasulatan kung unsa kadako ang pag-antos sa matarong nga si Job, ug unsa ang pag-antos sa atong Ginoo, ug giunsa sa ubang mga m sa Iyang balaan nga mga sulugoon ang pag-abot sa ilang katapusan. Giutol ang ulo ni Juan nga Mambabanhaw, gipangbato si Esteban hangtod mamatay, gipako sa krus nga nakalukop si Pedro, gilansang sa bangkaw si Tomas, ug ang uban namatay alang sa ilang Ginoo pinaagi sa lain-laing kamatayon sa pagmartir. Pila kaha ka mga balaan ang nag-antos atol sa paghari ni Hadrian[5014], ni Decius, Maximian ug uban pang kanhing dili matinud-anon nga mga emperador—dili lang mga lalaki, apan pati na usab mga babaye, sama sa atong nadungog kang Santa Tecla, Euphemia, Capitolina, Julitta ug uban pang balaang mga martir, nga ang ilang mga ngalan narekord sa mga libro sa kinabuhi sa langit; unsa sila ka mapisan sa pakigbisog ug pagdaog batok sa yawa! Ug kon ang mga babaye ingon ka maisug, kita nga mga lalaki kinahanglan nga mas kusgan ug mas dili matandog, ug itugyan nato ang atong mga kalag alang kang Kristo nga atong Dios, nga nagtugyan sa Iyang kalag alang kanato sa krus.

Pinaagi niining mga pulong, gihagit ni Leontius ang mga balaan nga igsoon, ug andam na ug buot silang tanan nga mag-antos sa bisan unsang matang sa pag-antos alang kang Kristo. Grabe ka init, ug ang mga santo gipanglutos sa grabeng kauhaw; usa ka mahimayaon ug matinud-anon nga babaye nga ginganlan og Vlasiana

[5014] Ang mga emperador nga iyang gihisgutan nagdumala sa mosunod: si Hadrian gikan sa 117 hangtod 138, si Decius gikan sa 249 hangtod 251, ug si Maximian (Galerius) gikan sa 305 hangtod 311. Kining tanan nga mga emperador kay grabe ka malupigon nga mga manlutos sa Kristiyanismo. Gawas kanila, ang mosunod usab naghatag og dunggohan sa ilang mga ngalan sa kasaysayan pinaagi sa labi ka malupit nga pagpanlupig sa Kristiyanismo: Nero (54–68), Trajan (98–117) ug Diocletian (284–305).

miadto aron bisitahan sila sa ilang bilanggoan, nagdala og bugnaw nga tubig nga walay babag gikan sa duol nga tinubdan, ug gihatagan sila og inom.

Gigugol sa mga santo ang mosunod nga gabii sa pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo; si Lysius nga gobernador wala usab matulog niadtong gabii: naghunahuna siya unsang mga pag-antos ang ipahamtang sa mga sulugoon ni Cristo nga nakabilanggo. Sa pagka-abli sa kaadlawon, natulog siya, ug usa ka demonyo ang mitungha kaniya sa damgo ug miingon:

'Pagpabilin nga lig-on, Lysius; ako mao ang diyos nga si Asclepius. Pahiriti nga walay kalooy ang mga Kristohanong nagpasipala batok kanamo; daghan na silang gisulti nga walay pulos bahin kanamo sa bilanggoan; laglaga sila dayon pinaagi sa tanang matang sa pag-antos.'

Namata ang hegemon; sa pagsubang sa adlaw, gisugdan niya ang paglitis ug, sa pagbutang sa mga nabilanggang santo sa iyang atubangan, miingon kanila:

'Samba sa mga dios, ug kamo mahimong higala sa mga emperador ug kanamo; ang matag-usa kaninyo hatagan og duha ka gatus ka piraso nga bulawan, nindot nga bag-ong sinina ug mga sinturon; mga batang lalaki dad-on kaninyo; maghalad kami og sakripisyo, maghimo og salo-salo ug magsaulog kita nga magkauban; apan kon dili kamo mosunod kanako, kamo pagahirasan sa malupit nga paagi.' Naghangyo ko kaninyo, ayaw pagbiya sa inyong kaugalingon niining malipayong kinabuhi; ayaw pagbulag sa inyong mga asawa, mga anak, ug mga higala; maghalad kamo og sakripisyo bisan sa usa sa among mga dios.

Mitubag ang mga santo, daw sa usa ka tingog:

'Malaud ka, ikaw nga manlutos, kauban ang imong mga dios; dili kami maghalad og sakripisyo sa hugaw nga mga demonyo; wala namo gikinahanglan ang imong bulawan, ang imong mga sinina, ang imong salo-salo, o ang imong pagkahigala; si Kristo mao ang among Amahan ug among pinalanggang Higala, ug alang sa Iyang tultol andam kami nga mag-antos sa bisan unsa ug mamatay.'

Unya gisugo sa taga-pang-antos nga ibitay silang tanan nga hubo ug kuskason ang ilang mga lawas gamit ang mga kawit nga puthaw; ug sa dugay nga panahon, hangtod sa udto, gikuskos ang mga balaan nga martir, hangtod nga nagsugod na og kusog ang pagsidlak sa adlaw ug mibiya ang gobernador sa maong talan-awon aron mobalik sa iyang panimalay; apan ang mga santo, nga gikuskos na hangtod sa bukog, gibilanggo pag-usab sa dungeon sumala sa sugo sa taga-pang-antos. Ang maong debotong babaye nga si Vlasiana mibalik pagbisita kanila ug pinaagi sa bintana gihatagan sila og tubig nga imnon, kay gikapoy sila tungod sa ilang mga samad ug sa kainit; ug ang mga santo nabanhaw, gipanalanginan nila kini nga babaye, nag-ampo para kaniya ug sa iyang mga anak, ug nagpasalamat sa Dios nga giisip sila nga takus nga mag-antos alang Kaniya.

Samtang ang mga santo naa sa prisohan, nakita ni San Leontius nga ang pipila sa mga igsoon nag-antos pag-ayo tungod sa ilang mga samad, ug siya nabalaka kaayo alang kanila, basi sa ilang grabeng kakapoy, mohawa sila sa pagtuo; busa, nag-ampo siya sa Dios nga hatagan sila og paspas nga katapusan sa ilang pagkamartir.

Aduna'y usa ka bantugang lungsuranon sa siyudad nga ginganlan og Herod, usa ka pagano nga nakatagamtam sa pabor sa gobernador isip usa ka magtatambag; ug kining lungsurana adunay sekretaryo nga ginganlan og Filin, nga gihatagan og dakong pagrespeto ni Santo Leontius tungod sa iyang maayong kinaiya. Gipatawag siya sa santo, ug sa dihang miduol siya sa bintana sa bilanggoan, miingon siya kaniya:

'Igsoon Philin, sultihi ang imong agalon nga si Herodes nga, kon mahitabo nga kuyog siya sa gobernador sa bisan unsang buluhaton, hinumdumi kami ug tambagi siya nga ipahamtang ang silot sa kamatayon kanamo ugma.'

Mibiya si Filin ug gisulti kini kang Herodes. Niadtong panahona, gitawag si Herodes sa gobernador alang sa panihapon; wala siya dayon miadto, ug nagpaabot ang gobernador kaniya. Gitawag pag-usab siya, apan naulahi siya pag-abot, nga nag-ingon:

Dili ko makakaon; nakita nako ang mga gihukman nga lalaki nga gipalo, nakita nako ang daghang dugo nga nag-agos, ug masukaon ko; dili na makaya sa akong tiyan ang bisan unsang pagkaon; masukaon gyud ko.

Nangutana si Igemon:

'Unsa man imong tambag nga buhaton nako kanila?'

Mitubag si Herodes:

'Patayi sila ugma. Human sa tanan, sila mga kriminal nga misupak sa sugo sa hari ug angay silang patyon, busa nganong dili na lang sila patyon karon dayon?'

Tungod niini, ang gobernador naghatag og seryosong saad nga patyon sila sa sunod adlaw. Dali dayon, si Filin midali sa bilanggoan ug gisultihan si San Leontius sa iyang nadungog. Nadungog kini sa tanang igsoon ug naglipay sila nga mamatay sila alang kang Kristo sa sunod adlaw; gipanalanginan nila si Filin sa iyang paningkamot ug misugod sa pag-ampo, nag-andam sa ilang kaugalingon alang sa kamatayon. Sa ilang pag-ampo miingon sila:

'O Ginoo Dios sa among mga amahan, himayaa ang Imong balaan nga ngalan diha kanamo; uban sa mapungot nga kasingkasing ug mapainubsanon nga espiritu nag-ampo kami kanimo; dawat-a kami samtang among ihalad ang among kaugalingon kanimo ingon nga buhing halad, sama sa halad nga gisunog sa mga karnero ug kordero, ug sama sa kadaghan sa mga tambok nga kordero; busa, ipahimutang karon ang among halad sa imong atubangan, ug hinaut nga kini makapahimuot kanimo: walay kaulaw alang sa mga nagalaum kanimo! Ikaw nahibalo, O Ginoo, nga gihigugma namo Ikaw ug gihatag namo ang among kaugalingon hangtod sa kamatayon alang Kanimo. Busa, lig-ona kami tanan, aron walay bisan kinsa ang mahibilin sa among panon, basi pangatawa sa among kaaway o malipay batok kanamo.

Busa ang mga santo nag-ampo ug nagdasig sa usag usa; sa tungang gabii ilang gisulti ang dakong salmo alang sa ilang kaugalingong lubong, mao kini: 'Bulahan ang walay sala,' ug uban pa. (Salmo 118). Sa paghuman sa salmo, miabot ang Anghel sa Ginoo, gipuno ang bilanggoan sa kahayag, ug miingon kanila:

'Maglipay kamo, mga alagad ni Cristo; duol na ang inyong katapusan; ang inyong mga ngalan nasulat sa langit; kaisug kamo, kay ang Dios anaa uban kaninyo.'

Sa pagkahuman niini nga mga pulong, nilakaw ang Anghel. Sila, nga nagluhod, nagpasalamat sa Dios. Niadtong takna, ang duha ka bantay sa bilanggoan, sila Meneus ug Virilad, nga taga-Ehipto ang gigikanan, nagmata; ilang nakita ang kahayag nga misidlak sa bilanggoan ug nadungog nila ang tingog sa Anghel, apan wala nila makita ang Anghel mismo. Ug si Meneus miingon kang Virilad:

'Nakita ba nimo, igsoon, kinsa ang mga sundalo niini? Nakig-amgo ko sa mga Kristohanon sukad pa sa sinugdan: dili sila molakaw sa dalan sa pagkawalay balaod, kondili sa dalan sa pagkamatarong, ug nagpabilin sila sa pagtuo sa ilang Dios; adlaw ug gabii wala silay gipangdaugdaug, wala silay gipangandoy nga kabtangan sa uban, kondili gani ilang gihatag ang ilang kaugalingon; gihigugma nila ang tanan ug nagabuhat sila og maayo sa tanan; kabalo ka niini; apan unsa kaha ang kinabuhi sa mga nagalibot-libot sa mga disyerto sa Ehipto? Dili ba kini katingalahan ug katingalahan? Naga-himo sila og mga milagro. Naghunahuna ko nga moadto sa ilang prisohan ug hangyoon sila nga dawaton ko; ug ikaw, igsoon, unsa man imong hunahuna?

Mitubag si Virilad:

'Sama ra kanimo. Kay bisan kami, bisan dili takos, gitugotan nga makakita sa kahayag nga gipahayag sa Dios kanila—Alang Kaniya sila mamatay uban sa kalipay. Kung adunay magpugos sa gobernador nga mamatay alang kang Zeus, o kang Apollo, o kang Asclepius, o alang sa bisan kinsa sa ubang mga dios, gusto ba niya nga mamatay? Dili gayud: bililhon kaayo kaniya ang kinabuhi. Apan dili nila maluoy sa ilang kaugalingon; walay kahadlok silang moadto sa ilang kamatayon alang sa ilang Dios ug gihatagan sila Niya og himaya nga wala pa gayud gihatag sa mga dios sa bisan kinsa sa ilang mga sumusunod. Ngano man nga dili kita mosangko niining mga matarong nga tawo ug sa tinuod nga Dios?

Sa pagkahuman nila sa pagkonsulta sa usag usa sa ingon ani, misulod ang duha ka guwardiya sa bilanggoan ug mihapa sa atubangan sa mga balaan, nga miingon:

'Mga ginoo namo, mga alagad ni Cristo, ang tinuod nga Dios, dawata kami sa inyong han-ay: kami usab nagtuo sa Ginoong Jesu-Cristo, nga nahigugma kaninyo, ug among hangyo kaninyo nga pag-ampo kamo kaniya aron ihatag kanamo ang sama nga kapalaran sama kaninyo.'

Nalipay ang mga balaan sa ilang pagbalik sa Dios ug gidawat sila, nga nagaingon:

'Mga igsoon namo kamo, kay gitawag kamo sa among Ginoo aron ipahayag ang Iyang labing balaan nga ngalan ug ihatag kaninyo ang parehas nga ganti sama kanamo, sama sa gibuhat Niya sa mga miabot sa ikalabing-usa ka oras sa Iyang ubasan[5015] .'

Sa sunod buntag, migawas si gobernador Lysius uban sa iyang mga sundalo sa gawas sa siyudad paingon sa dapit diin iyang tuyoang patyon ang mga balaan nga martir, nga dili kaayo layo sa suba nga gitawag og Lycos.

[5015] Tan-awa ang parabula sa mga mag-oobra sa ubasan (Mateo 20:1–16).

Didto nagpahigayon siya og paglitis ug gisugo nga dad-on ug ipahimutang sa iyang atubangan ang mga balaan nga martir. Sa pagkakita nga duha ka bantay sa prisohan ang misalmot sa balaang mga priso, miingon siya sa iyang pangunang magtatambag, si Apianus:

'Busa gusto usab mamatay kining mga buang! Dili ba mas maayo ang kinabuhi kaysa kamatayon?'

Niini mitubag si Apian:

'Ipataw sila sa labing malupit nga mga pag-antos.'

'Dili,' supak sa gobernador, 'mahadlok sila sa mga pag-antos ug mobalik sa mga diyos, ug mabuhi; apan dili ko gusto nga pasayloon ang ilang kinabuhi; pasagdi sila nga mamatay. Hatagan ko sila tanan og silot nga kamatayon.'

Ug sa dihang gidala sa iyaha ang balaan nga mga martir alang sa paghukom, wala niya sila gipangutana bahin sa ilang pagtuo ni nagmando og bisan unsang pagpanakit, kondili gilutos dayon sila sa kamatayon ug gisulat ang mosunod nga paghukom:

'Kining kining kwarenta'y singko ka tawo nga Kristohanon, nga gidala sa akong atubangan alang sa paghukom, nga misupak sa sugo sa hari ug misalaway sa mga dios sa ilang mga katigulangan, ako karon nagpataw kanila og silot nga angay sa ilang mga sala: una, putlon ang ilang mga kamot ug tiil gamit ang wasay; unya itambog sila sa kalayo aron sunogon; ug ang mga bukog nga mabilin pagkahuman masunog, ilabay sa suba.'

Dali dayon, gipugos sa mga sulugoon ang mga martir paingon sa yuta ug gisugdan nila ang pagputol sa ilang mga kamot ug tiil. Nagdan-ag pag-ayo ang adlaw, ug ang mga balaan nga martir nag-antos sa kauhaw—ang uban tungod sa kasakit sa ilang mga samad, ang uban tungod sa grabeng kainit; ang uban namatay sa maong pag-antos, ang uban hapit na dili makaginhawa, samtang ang uban mitugot niini uban sa kaisog. Usa kanila, nga ginganlan og Ianikit, sa dihang nagtan-aw sa iyang giputol nga mga bukton ug mga tiil, ngumisi ug miingon:

'Tan-awa kung giunsa sa ikog sa pag-ani pag-ani ang akong mga bukton ug mga tiil, sama sa mga uho sa mais!'

Ug si San Sisinus, nga naghigda sa iyang kaugalingong dugo, misandig sa usa ka bato nga duol, gibuksan ang iyang baba ug nag-ampo sa Dios ingon niini:

'Ginoo, Maghahatag sa tanang maayong butang, nga kaniadto naghatag og tubig gikan sa bato sa kamingawan ug nakapawala sa kauwaw sa Israel (Ex. 17:1–7), karon ablihi kini nga bato, pasagdi nga modagayday ang tubig, ug hatagi ko og gamay nga imnon: Ikaw nakakita sa among kauwaw, diin kami nagakamatay.'

Sa iyang pag-ampo, kalit nga mibutho ang bato, nabuka, ug misabwag ang tinubdan sa preskong tubig. Nimomnom si San Sisinus sa tubig ug gipanalanginan ang Ginoo, nga miingon:

'Gidayeg ko Kamo, akong Dios, sa pagpalimot sa akong kauwaw, sama sa pagpadede sa inahan sa iyang anak; gidayeg ko Kamo, akong Hari, nga wala Kamo magtamay kanako, inyong alagad! Apan naghangyo ako kanimo, ayaw usab pagdumti ang akong mga pinalanggang igsoon, ang imong mga alagad; pahupaya sila samtang nag-antos sa kauwaw, pinaagi sa dili makita nga pag-ulan kanila sa hamog sa imong grasya, ug hatagi kami tanan og kaisog nga magbulag sa kinabuhi nga mag-uban sa imong paglaum; ug kining bukal, nga nabuhi pag-usab sa Imong gahum, pinaagi niini imong gipadayag pag-usab ang karaang milagro, sugoa kini nga modagayday hangtod sa katapusan sa kalibutan, ug hatagi kining tubig og grasya nga makahimo ug gahum alang sa Imong himaya, O Kristo, ug sa Imong Amahan ug sa Espiritu Santo, sa handumanan kanamo, ang kwarenta'y singko ka martir, Imong mga alagad, nga nag-antos alang Kanimo.

Niadtong takna, gisiga sa mga sulugoon ang dakong siga nga gipreparar ug gisugdan nila pagkuha sa mga lawas sa mga martir ug gilabay kini sa kalayo; ang uban sa mga balaan buhi pa, samtang ang uban patay na; ug ang mga patay gisunog uban sa mga buhi. Samtang ilang gilabay ang mga martir sa kalayo, gibilang sila sa mga sulugoon ug nakit-an nilang usa ang kulang; nabigla sila ug nagsugod sa pagpangita. Ug si San Sisinus, nga naghigda duol sa bato diin misabwag ang tubig, mitawag:

'Ani-a ko! Kuhaa ko, dad-a ko sa kalayo!'

Gidakop nila siya ug gidala sa kalayo. Nasunog ang mga balaan nga martir; nibungkag ang kalayo, ug ang mga sulugoon misugod sa pagpangita sa mga bukog sa martir nga nahabilin sa abo; kutob sa ilang makita, ilang giputos sa mga basahan, gidala ug gibubo sa Suba sa Lycos[5016] . Gidawat sa suba ang mga bukog sa mga santo ingon usa ka bililhon nga bahandi ug gipreserbar kini sa usa ka mabaw nga dapit duol sa pampang, gipundok silang

tanan sa agos sa suba. Sa ulahi, miabot ang mga debotong tawo aron pangitaon kini ug nakaplagan kini nga walay kalisud; ilang gipundok tanan, bisan usa, ug gipahimutang sa usa ka dungganan nga dapit hangtod nga namatay ang dautang Emperador Licinius, kauban sa pagdumala ni Emperador Constantine sa sidlakang bahin sa imperyo, ug naghari na lang si Constantine nga nag-inusara. Sa dihang gihatagan og kagawasan ang Simbahan ni Kristo sa tibuok kalibutan, gipakita sa tanan ang mga bukog niining mga balaan nga martir, ug gitukod ang usa ka simbahan alang sa ilang dungog. Naghatag og mga pag-ayo gikan sa ilang balaan nga mga bukog, ingon man usab gikan sa tinubdan nga gipagawas ni San Sisinus pinaagi sa iyang pag-ampo. Ang kaluhaan ug lima ka balaang martir nag-antos sa ilang pagkamartir niadtong ika-10 sa Hulyo, sa Nicopolis sa Armenia, ubos sa pagdumala ni Lysias, samtang naghari si Licinius sa Sidlakan; apan sa ibabaw nato naghari ang atong Ginoong Jesu-Kristo, kinsa, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, gihatagan og dungog ug himaya, karon ug hangtod sa walay katapusan, amen.

Kontakion, Tono 8:

Tungod kang Kristo, O mga martir, nag-antos kamo sa daghang pag-antos; gipukan ninyo ang tanang idolatriya sa pagsimba sa daghang diyos, ug gilaglag ninyo ang matag porma sa kawalay-Diyos, nga napildi kini pinaagi sa gahum ni Kristo; nagtudlo kamo kanato tanan nga matinud-anon nga mosinggit sa hayag: Alleluia.

Ang Salaysay sa Pagbalhin sa Balaang Bisti sa atong Ginoong Jesu-Kristo gikan sa Persia paingon sa Imperyal nga Siyudad sa Moscow

Gisaulog sa ika-10 sa Hulyo

Sa panahon sa paghari sa debotong Tsar ug Dakong Prinsipe, Awtokrat sa Tibuok Rusya, Mikhail Feodorovich[5016] , ug sa patriyarkato sa Iyang Kasantosohan Filaret[5017] , amahan sa Tsar sa unod ug espiritu, naghari sa Persia si Shah Abbas[5018] . Sa pag-amuma sa gugma ug maayong buot ngadto sa debotong Tsar Mikhail, kanunay nga nagpadala si Abbas og mga sugo nga nagdala og mga gasa[5019] ; ingon usab, ang Tsar sa Rusya nagpadala usab og mga sugo nga nagdala og mga gasa. Sa tuig 7133 sukad sa paglalang sa kalibutan (nga katumbas sa tuig 1625 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo), sa bulan sa Marso, miabot sa Moscow ang usa ka bantugang sugo gikan kang Shah, nga ginganlan og Urusambek, aron makita ang matinud-anong Tsar Michael; kini nga sugo gipadala sa maong Shah Abbas. Nagbitbit si Urusambek og sulat ug daghang bililhon nga mga gasa para sa matinud-anong Tsar Mikhail. Dugang pa, nagbitbit siya og sulat ug usa ka bililhon nga gasa para kang His Holiness Patriarch Filaret, mao kini: ang bado sa atong Ginoong Hesukristo, nga gibutang sa usa ka bulawanong kaban nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato. Niining mensahe, gipahibalo sa Shah sa Persia nga ang bado ni Kristo nakaplagan atol sa pagdaug sa yuta sa Iberia[5020] , sa sakristiya sa metropolitan, diin kini giselyohan sulod

---

[5016] Naghari si Mikhail Feodorovich gikan sa 1613 hangtod sa 1645.

[5017] Nagsilbi siya isip Patriarka gikan sa 1619 hangtod 1633.

[5018] Si Shah Abbas I, nga nailhan nga ang Dako, nagdumala sa Persia gikan sa 1586 hangtod 1628. Si Abbas I usa sa labing katingalahang mga magmamando sa Persia. Nagpaila siya og daghang reporma nga nakapahimulos sa nasud, gi-reorganisar ang militar, nagtukod og mga dalan ug tulay, nagdumala sa pag-ayo ug pagpanindot sa mga siyudad, ug naningkamot sa pagpahiuli sa kalakalan sa India ug Europa. Gitrato niya ang mga Kristohanon uban sa pagkamaayo.

[5019] Gipadayon ni Shah Abbas ang mahigalaong relasyon kang Mikhail Feodorovich alang sa komersyal ug politikal nga katuyoan. Kanunay usab siya nagpadala og mga sugo ngadto sa ubang mga nasud sa Europa: Pransya, Inglatera, Espanya ug ang Olanda.

[5020] Ang Iberia mao ang Georgia karon. Napildi kini (dili sa tibuok, apan kadaghanan) ni Shah Abbas niadtong 1613. Ang Kristiyanismo unang gipaila sa Georgia pinaagi sa pagpangwali ni Santa Nina, Kapariho sa mga Apostoles, sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo. (Ang iyang pista mao ang ika-14 sa Enero (323–340). Gitukod niya ang usa ka arsobispado sa Mtskheta, ang kapital sa Iberia, nga sa sinugdan nasakop sa Patriarka sa Antioquia ug sa ulahi sa Patriarka sa Constantinople. Sa ilawom ni Patriarka Pedro sa Antioquia (493–495), usa ka desisyon sa konseho ang gihimo aron ihatag sa Simbahan sa Iberia ang autocephaly (awtonomiya). Niadtong 1783, sa dihang giila sa Haring Heraclius sa Georgia ang labawng awtoridad sa Rusya ibabaw kaniya, ang mga primada sa Iberia gipahimuslan sa Kagalang-

sa usa sa mga krus; pagkahuman sa pagkuha niini nga bado, gipadala kini sa Shah isip usa ka gasa kang Balaanidad ang Patriarka sa Moscow. Sa maong sulat, gipadayeg sa Shah sa Persia ang halangdon nga ngalan sa Ginoo nga Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo pinaagi niining mga pulong:

– Kinsa man ang dili magpasidungog Kaniya (ang Ginoong Jesu-Kristo) ingon nga Dios, pasunoga siya sa kalayo nga walay kalooy; ug kinsa man ang magpasiga sa kalayo alang sa ingon nga mapangdaot, mahimong angay sa tanang dungog ug paghimaya.

Malipayon nga gidawat ni Balaan Papa Filaret kini nga dakong gasa, nga labaw pa sa bili sa tanang butang sa kalibutan, bisan pa sa labing mahal nga mga gasa; pagkahuman niini, gitawag ni Papa Filaret sa iyang atubangan ang mga batid nga tigulang nga Griyego nga naa sa Moscow niadtong panahona; ang uban niini nga mga tigulang miabot sa Moscow gikan sa Jerusalem, ang uban gikan sa mga yutang Griyego; taliwala nila anaa si Nektarios, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Vologda ug Dakong Perm, ingon man usab si Ioannikios, nga miabot sa Moscow dili pa dugay uban ni His Holiness Theophanes, Patriarka sa Jerusalem. Gipangutana ni Balaan nga Patriarka Filaret kining mga tigulang nga Griyego kon nahibalo ba sila bahin sa Bisti sa Ginoo ug unsay gisulti bahin niini sa mga yutang Griyego. Ang matag usa sa mga tigulang nagasaysay sa iyang nahibaloan bahin sa Bisti sa Ginoo. Lakip sa uban, miingon si Arsobispo Nektarios:

'Sa dihang ako pa usa ka arkidiakono sa Iyang Kasantosang Patriarka sa Constantinople, gipadala ko niya sa yuta sa Iberia tungod sa pipila ka mga butang nga eklesiastikal. Nakaadto ko dinhi sa usa ka simbahan nga gitawag og 'Ileta'; didto, sa loft sa koro sa tuo, tupad sa unang haligi, nakabantay ko og daghang nagdan-ag nga kandila. Gipangutana nako ang mga pari nga naa didto:

'Unsa kini?'

Mitubag sila nga ang bado ni Kristo gitipigan didto; miingon sila nga gidala kini sa usa sa mga sundalo sa ilang nasud nga naa sa Jerusalem sa panahon sa pagkrusipisyon sa Ginoo; ilang gisaysay usab nga daghang mga milagro ang nahimo pinaagi niining bado ni Kristo.

Ang ubang mga Griyego nagsulti kang Iyang Kasantidad ang Patriarka nga bisan asa – sa Palestina ug sa mga yutang Griyego – ang mga matinud-anon nag-uyon nga ang bado sa Ginoo naa sa Iberia; kini nga sundalo nakadawat sa bado sa Ginoo pinaagi sa suerti[5021] , pagkahuman gidala niya kini sa iyang yutang natawhan—Iberia—ug gipresentar kini didto ingon usa ka bililhon nga gasa sa iyang kaugalingong igsoon nga babaye, nga usa ka batan-ong dalaga niadto; pagkahuman, gisultihan sa maong sundalo ang tanan sa nahitabo sa Jerusalem mahitungod sa Ginoong Jesu-Kristo. Pagkadungog sa dalaga sa gisaysay sa mandirigma, gihigugma niya ang bado sa Ginoo ug gipreserbar kini uban sa dakong pagrespeto. Paglabay sa mubo nga panahon, siya namatay. Sa iyang higdaanan sa kamatayon, iyang gisugo nga sa dihang siya ilubong, imbis sa kasagarang sinina sa lubong, ang bado sa Ginoo ang iyang isul-ob. Ug mao kana ang nahitabo. Paglabay sa pipila ka panahon, mitubo sa ibabaw sa lubnganan sa dalaga ang usa ka dako ug matahum kaayo nga kahoy. Sa paghari sa bantugang Constantine, ang Greko-Romanong Emperador[5022] (sa dihang ang Iberia gipailawom sa balaan nga bunyag), usa ka humot ug makahupong nga mira misugod og dagayday gikan niining kahoy; ang tanan nga gilutos sa bisan unsang sakit o balatian gihaplasan niining mira ug napaayo. Ang mga ortodoksong hari sa Iberia, sa pagtan-aw sa ingon ana ka himayaong mga milagro, nagtukod og matahum nga simbahan ibabaw sa maong kahoy ug mitudlo og usa ka obispo aron magdumala niini. Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, unang nakadaog ang mga Persyano sa Iberia, ilang gipahugno ang maong simbahan, diin nagtindog ang kahoy nga nagbubo og mira. Pagkahuman, napalaya ang Iberia gikan sa paghari sa mga Persyano; apan, wala na didto ang kahoy, ug ang milagrosong mira wala na nag-agos gikan sa maong dapit; usa na lang ka haligi ang nagtimaan sa lugar. Mahitungod sa bado sa Ginoo, nagkahiusa ang tanan nga nagpamatuod nga kini naa sa Iberia; daghan ang nagtuo nga kini gidala, pinaagi sa probidensya sa Dios, atol sa pagka-bihag sa mga Persyano, sa mga matinud-anon gikan sa maong lubnganan aron kini mapreserbar gikan sa paglapas sa balaod; bahin sa kung giunsa kini pag-abot sa Simbahang Metropolitano pagkahuman, walay nahabilin nga talaan niini.

---

galang Imperyal nga Hari ug gihatagan og titulo nga Mga Miyembro sa Balaang Sinodo, ug niadtong 1811 natukod ang Exarchate sa Georgia aron dumalahan ang Simbahang Georgian.

[5021] Juan 19:23–24

[5022] Nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 306 hangtod sa 337.

Gipaminaw sa Iyang Kasantosang Patriarka Filaret ang tanang mga report bahin sa bado sa Ginoo; dayon siya nakigsabot sa labing halangdong mga obispo nga Ruso (niadtong panahona mao ang panahon sa Balaang Kuwaresma): sa ilang tambag, gipahibalo ang hugot nga pagpuasa ug pag-ampo. Unya, pagkahuman sa pagsaulog sa Tibuok Gabii nga Pagbantay sa Domingo sa Pagpasidungog sa Krus, gisugo sa Iyang Kasantosan ang Patriarka nga ibutang ang bisti sa Kristo nga atong Manluluwas ug Dios ibabaw sa mga masakiton, sama sa karaang panahon nga gibutang sa matinud-anong Reyna Helena ang Krus ni Kristo ibabaw sa usa ka patay nga tawo aron mapamatud-an sa tanan ang pagka-orihinal niini[5023] . Ug sama sa Krus ni Kristo nga nailhan niadto pinaagi sa gahum nga nagbanhaw sa patay, ingon usab karon, sa samang paagi, napamatud-an sa tanan ang pagka-otentiko sa bado sa Ginoo; kay ang tanan nga masakiton nga gibutangan niini nakadawat og pag-ayo ug dali nga pagkaayo.

Ug ang matinud-anong hari ug ang labing balaan nga patriyarka napuno sa dakong kalipay tungod sa ingon nga panalangin; busa gisugo nila nga sa dakong katedral nga simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa kasadpan nga bahin, sa tuo nga kanto, mag-andam og usa ka dapit nga dungganan, nga espesyal nga gipahimutang, diin ibutang ang hulagway sa lubnganan ni Kristo nga nagahatag kinabuhi. Dinhi gibutang ang mahimayaong bisti sa Ginoo. Ang bisti makita gihapon hangtod karon ug girespeto sa tanan; hangtod karon, kini naghatag og kaayohan sa tanang masakiton nga moduol niini uban sa pagtuo[5024] .

Ang pista nga naghinumdom sa pagbutang sa Balaang Bisti sa Ginoo gitukod niadtong ika-10 ka adlaw sa Hulyo[5025] alang sa himaya ni Kristo, among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[5023] Alang sa dugang detalye, tan-awa ang entry 14

[5024] Karon, duha ka piraso sa bisti sa Ginoo ang gitipigan sa St Petersburg: usa sa Korte nga Katedral, ug ang usa sa Katedral ni Pedro ug Pablo.

[5025] Ang pagbalhin sa Balaang Bisti sa Ginoo nahitabo niadtong Marso, sa panahon sa Dakong Kwaresma; apan tungod sa panahon sa Kwaresma, ang selebrasyon sa pagbalhin sa Balaang Bisti sa Ginoo gibalhin sa 10 Hulyo; kini nga adlaw mao ang gabii sa solemne nga koronasyon ni Tsar Mikhail Feodorovich. Ang serbisyo para sa Pista sa Pagkuha sa Bisti sa Ginoo gisulat ni Cyprian, Metropolitan sa Krutitsy. Niining serbisyo, nga nag-awhag sa mga matinud-anon sa pagdayeg sa balaan ug makahimsog nga kapa sa Manluluwas, gipahayag sa Simbahan nga kini nga kapa usa ka chiton, bililhon alang sa gahum niini sa pag-ayo ug tungod kay kini nagsul-ob sa balaan ug nagahatag-kinabuhi nga unod sa Dios-tawo. Samtang gisul-oban sa Bisti, 'ang Dios, hingpit sa kina-iya, gipadayag isip hingpit nga tawo: sa pag-angkon sa hulagway sa Dios-Tawo, Iyang gihatag kanato ang Iyang balaan nga unod ingon bisti, ingon pader ug tabon. Pinaagi sa among pagduol sa Imong balaan nga Bisti, Imong gipahimakas kami'. Sa pista sa Bado sa Ginoo, dad-on kini sa pari, sama sa Krus, sa iyang ulo paingon sa tunga-tunga sa simbahan alang sa pagsimba. Busa, sa mga himno sa simbahan madungog nato ang pag-ampo: 'Ginasimba namo ang Imong bililhon nga Krus ug ang Imong balaan nga bado, O Labing Mahigugmaon, ug ginahalokan kini uban sa gugma'. Ang pagtukod niining pista gipahibalo pinaagi sa mga dekreto sa hari ug sa patriyarka. Makita kini sa usa ka dekreto gikan sa Arsobispo sa Tver ngadto sa Abad sa Kalyazin, si Euthymius. 'Niining karon tuiga nga 1626,' sumulat sa arsobispo, 'niadtong ika-24 nga adlaw sa Enero, gipadala kanamo ang mga sulat gikan kang Iyang Kamahalang Tsar, Dakong Prinsipe Mikhail Feodorovich sa Tibuok Rusya, ug gikan sa atong Labawng Balaan nga Patriarka Filaret Nikitich sa Moscow ug Tibuok Rusya, atong Dakong Ginoo ug Amahan. Nagaingon kini: sa miaging tuig 1625, sa ika-11 ka adlaw sa Marso, usa ka sugo ang miabot sa korte ni Tsar Mikhail Feodorovich ug sa Iyang Kasantosan Patriarka Filaret Nikitich gikan sa Kyzyl-Bash alang sa gingharian Abbas Shah, usa ka Georgian nga ginganlan og Urusambek, ug pagkahuman sa iyang pag-abi-abi sa Tsar ug sa Iyang Kasantosan ang Patriarka, iyang gipresentar sa Patriarka ang usa ka bulawanong reliquaryo nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato, nga naglangkob sa tunika o chitono ni Hesukristo. Niadtong samang adlaw, sa iyang kaugalingong patyo, ang Dako nga Maghuhari ug among amahan, Ang Balaan nga Patriarka Filaret, kauban ang iyang mga kaubang klero—si Cyprian, Metropolitan sa Sarsk ug Podonsk; si Nektarios, Arsobispo sa Gresya; ang mga arkhimandrita, mga abá, mga arkipriyesto ug ang tibuok balaang sinodo – gisusi ang kaban ug nakita sa sulod niini ang usa ka lino nga bado, hinablon, mapula-pula ang kolor ug karaan kaayo. Niadtong ika-18 sa Marso, ang Iyang Kasantosang Patriarka Filaret misulti sa iyang anak, Tsar ug Dakong Dukesa Mikhail Feodorovich, nga ang balaang relikya, nga nailhan nga 'Srachitsa ni Kristo', gipadala sa dili-Ortodoxong Tsar Abbas Shah, ug nga kini dili madawat kung walay tinuod nga ebidensya: ang pulong sa mga dili-matuod nga magtutuo dili dawaton ingon ebidensya kung walay pagpamatuod. Busa, sa usa ka konseho nga gihimo niadtong Marso 26, nga gilangkoban sa Patriarka, ang Arsobispo, mga arkhimandrita, mga abá ug mga tigulang gikan sa mga monasteryo, gideklarar ang pito ka adlaw nga pagpuasa ug panahon sa pag-ampo, samtang ang mga klero sa ubang simbahan gisugo sa pagsaulog sa Liturgiya ug pag-ampo aron ipadayag sa Ginoong Dios ang Iyang kabubut-on mahitungod niining balaan nga relikya. Pinaagi sa grasya, gugma sa katawhan, ug dili masukod nga kaluoy sa Ginoong Dios ug among Manluluwas nga si Jesu-Kristo, sa katapusan sa semana daghang mga pag-ayo ang nahitabo pinaagi sa bado sa Ginoo; ug usa ka detalyadong talaan gipadala kanamo sa Tver, nga adunay selyo sa Dakong Soberano ug ni Filaret Nikitich, ang Labing Balaang Patriarka sa Moscow ug sa Tibuok Rusya, nga naglatid pag-ayo kung kinsa ang nanaog, sa unsang adlaw, ug gikan sa unsang sakit. Busa, ikaw, ang abad, kauban ang mga hieromonko ug ang mga igsoon, magtigom sa katedral ug sugoa ang punoang diakono nga basahon pag-ayo kining among sulat aron madungog sa tanang katawhan; ug human kini mabasa, maghalad og pag-ampo sa Ginoo uban sa pagtunog sa mga kampana.'

Troparion, Tono 4:

Karon kita, mga matinud-anon, nagdali ngadto sa balaan ug nagahatag-kinabuhi nga bado sa atong Manluluwas ug Dios, nga midugong sa pagsul-ob niini nga unod ug sa pag-ula sa Iyang balaan nga dugo sa krus, aron pinaagi niini mapalit kita gikan sa mga buhat sa kaaway. Busa, samtang nagpasalamat, nagatuaw kami kaniya: luwasa ang among Ortodoksong Emperador, si Nicholas Alexandrovich, ug ang mga balaang hierarkiya, ug ang siyudad, ug ang tanang katawhan; panalipdi sila sa Imong balaang bado, ug luwasa ang among mga kalag, O Mahigugma sa katawhan.

Kontakion, Tono 4:

O Ginoo, ang bisti sa pagkawalay-kadaut ug tinubdan sa kaluwasan alang sa tanang katawhan, Imo gipagawas ang Imong mahimayaong bahandi, ang balaang tunika, nga Imo gipahimutang sa kinabuhi-mahatag ug balaang unod sa Imong Inkarnasyon: Gidawat kini uban sa kalipay, gisaulog namo kini uban sa pagdayeg; ug uban sa kahadlok ug gugma, samtang nag-awit kami sa Maghahatag sa Kaayohan, nagtawag kami kanimo, O Kristo: panalipdi sa kalinaw ang among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich, ang mga balaang hierark, ug ang tanang katawhan, pinaagi sa Imong dakong kaluoy.

24 Hulyo

11 Hulyo (Daang Estilo)

Paghinumdom sa milagro ni Santa Eufimia nga Gidayeg sa Tanan, ang Dakong Martir

Paghinumdom sa Hulyo 11

Ang Balaan nga Dakong Martir nga si Eufimia natawo, nagdako, ug gikoronahan sa pagkamartir sa Calcedonia, usa ka siyudad sa Bithynia nga nahimutang sa Black Sea, atbang sa Constantinople, sa pikas bahin sa Thracian Bosporus strait nga nagbulag kanila: siya nag-antos sa pagkamartir atol sa paghari ni Diocletian[5026] niadtong 16 sa Septyembre, ang petsa diin gisaulog ang iyang pista. Karon, bisan pa, atong hinumduman ang milagro nga nahitabo pinaagi sa iyang balaan nga relikya atol sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan, nga gipahigayon sa Chalcedon, ug diin napadayag ug napamatud-an ang Ortodoksong pag-angkon sa pagtuo; kini nga milagro nagsilbi usab nga timaan sa mga Balaang Amahan nga dili mosulod sa komunyon uban sa mga heretiko, ug nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Si Dioscorus, Patriarka sa Alexandria, ug si Eutyches, Archimandrite sa Constantinople, samtang buhi pa ang ortodoksong Emperador Theodosius[5027] , nagpalapnag og blasphemous nga erehiya batok sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga naghiusa sa Iyang duha ka kinaiyahan—diyosnon ug tawo—ngadto sa usa ka kinaiyahan[5028] ; gipaling nila sa ilang heresiya ang daghang mga klero ug laiko, gidala sa ilang heresiya ang daghang bantugang mga kortesano, ug gigamit pag-ayo ang ilang dagkong suporta.

[5026] Gidumala niya ang silangang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod sa 305.

[5027] Si Teodosio II naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[5028] Kini nagtumong sa erehe nga Monophysite o Eutychian, nga, supak sa Nestorian nga pagbulag tali sa banal ug tawo nga kinaiya sa Pagkatawo ni Hesukristo, nagtudlo nga ang tawo nga kinaiya ni Hesukristo hingpit nga nasuhop sa banal nga kinaiya ug nga, busa, usa ra ka kinaiya – ang banal – ang angay ilhon sa Pagkatawo ni Hesukristo. Gikondena kini nga erehiya, sama sa nahisgutan sa ulahi sa naratibo, sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho.

Sa dihang gitigum ang Lokal nga Konseho sa Efeso[5029] (pipila ka tuig pagkahuman sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho nga gihimo sa maong lugar[5030]) — o, mas tukma, kana nga grupo sa mga tulisan diin gipatay ang Iyang Kasantosohan Flavian, Patriarka sa Constantinople[5031] , usa ka magtutumpay sa pagtuo, sa mga sumusunod ni Dioscorus ug Eutyches — – diin ang maong erehiya labi pang mitibay ug nagsugod na nga gidawat ingon ortodoksiya, samtang ang tinuod nga Ortodoksong pagtuo gisalikway ingon usa ka matang sa pamintuwason. Nanginahanglan nga tawagon ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Balaang mga Amahan aron wagtangon kini nga erehiya ug pagpamatuod sa Ortodoksong pagtuo.

Niadtong panahona, ang matinud-anong Haring Theodosius mibiya sa kinabuhi ngadto sa Ginoo, ug pagkahuman kaniya ang mahimayaon ug mahadlokon sa Dios nga si Marcian[5032] , kauban si Santa Pulcheria, misaka sa trono. Kining mga tigpanalipod sa ortodoksiya ug pagkamatinud-anon, sa ilang pagtan-aw sa pagsamok sa mga heresiya sa Simbahan ug sa panagbangi nga naghari niini, nagmando sa mga balaang amahan gikan sa tibuok kalibutan nga magkatigum sa himayaong siyudad sa Calcedonia, aron didto susihon ug hisgutan ang mga butang sa pagtuo.

Mitungha ang unom ka gatus ug traynta ka balaan nga mga amahan sa[5033] , lakip na nila ang Iyang Kasantosohan Anatolius, Patriyarka sa Constantinople, Iyang Kasantosohan Juvenal, ug mga sugo ni Iyang Kasantosohan Leo, Papa sa Roma; naa usab didto ang mga heretiko, nga gipangulohan ni Dioscorus, Patriyarka sa Alexandria, ug ni Maximus sa Antioch—kaniya nga gipa-seguro ni Dioscorus ang pagka-patrisyo sa lugar sa gipahawa nga si Domnus—uban sa ubang mga obispo nga misugot kanila, ug si Eutyches uban sa iyang mga ka-parisan nga mosunod kaniya, aron usa ka dakong kadaghanan sa mga heretiko ang natigom; Kauban sa mga balaang Amahan, mitigum sila alang sa usa ka konseho sa simbahan ni Santa Eufemia nga Dakong Martir, nga nahimutang sa daplin sa siyudad duol sa Bosphorus. Kini mao ang katedral nga simbahan sa Metropolis sa Chalcedon, usa ka lapad kaayo nga tukuran nga makasulod sa daghang katawhan; sulod niini nagpuyo ang mga relikya niining Dakong Martir, diin gihimo ang katingalahang ug himayaong mga milagro; hisgutan nato ang pipila niini. Sa adlaw sa iyang pista, sa mismong adlaw nga siya nag-antos alang kang Kristo, modagan ang dugo matag tuig gikan sa iyang gipangbuluhatang relikya, mura'g bag-o pa lang kini nibubo gikan sa iyang mga samad; kini gitigom sa mosunod nga paagi. Ang kabaong usa ka dako nga marmol, natabonan sa usa ka marmol nga lapyahan, ug sa sulod niini adunay kahoy nga reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa balaan; Niining marmol nga kabaong, sa wala nga bahin, adunay gamay nga lungag nga makalusot ang kamot; kini hugot nga gisirado apan ablihan sa husto nga panahon; pinaagi niini, sa katapusan sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii ug sa wala pa ang Banal nga Misa, ang obispo mismo ang mokuha niining dugo gamit ang espongha nga nakadugtong sa taas nga puthaw nga hawakan; Iyang isulod ang uga nga espongha sa lungag, kuhaon kini sa diha nga mabusog na sa dugo, ug pig-on ang dugo gikan sa espongha ngadto sa sudlanan nga giandam alang niini nga katuyoan . Sa diha nga masaksihan kini, ang mga tawo maghatag og dakong himaya sa Dios ug sa Iyang balaang martir, ug pahiran ang ilang kaugalingon niining dugo alang sa panalangin ug pag-ayo sa ilang mga sakit. Kini nga dugo sobra ka humot, murag gisagol sa bililhon nga mira, apan walay mira sa kalibutan nga makatupong niini: kining dugo labaw kaayo sa tanang humot ug nakapaayo sa tanang matang sa mga sakit. Ug dili lang sa tinuig nga selebrasyon sa iyang pista nga ang balaan nga Dakong Martir nagpagawas og ingon ana ka humot sa mira ug makahupay nga dugo gikan sa iyang bililhon nga mga relikya, apan usahay usab sa ubang panahon, labi na kon ang obispo sa maong simbahan nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Aduna usab daghang mga pagpakita; ang balaan kanunay nga nagpakita sa mga nag-ampo kaniya uban sa pagtuo, o sa mga nag-antos sa sakit, o sa mga miadto sa simbahan sa iyang lubnganan, o sa mga naa sa nagkalain-laing kalisdanan nga nangayo kaniya og tabang. Ug ang mga tawo nanag-awas ngadto kaniya uban sa dakong pagtuo aron pagsimba kaniya sa Chalcedon gikan sa tanang dapit, gikan sa matag siyudad, ug labi na gikan sa duol nga siyudad

---

[5029] Niadtong 449,

[5030] Ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo sa Efeso niadtong 431, gitawag ni Emperador Theodosius II isip tubag sa bakak nga mga pagtulon-an ni Nestorius, Patriyarka sa Constantinople, nga nagtudlo nga ang Inkarnasyon sa Pulong sa Dios mao lamang ang Iyang pagpuyo sa tawo nga si Kristo, ug dili usa ka panaghiusa sa pagka-Diosnon ug pagkatawo sa usa ka Persona.

[5031] Si Flavian (I) nagsilbi isip Patriarka gikan sa 447 hangtod 449. Gikan siya nga santo. – Ang iyang pista mao ang Pebrero 18

[5032] Si Emperador Marcian nagdumala sa Sidlakan gikan sa 450 hangtod 457.

[5033] Niadtong 451 – Mao kini ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho.

sa Constantinople. Didto, pinaagi sa imperyal nga sugo, anaa unta pagatigumon ang Ekumenikal nga Konseho sa mga Balaang Amahan.

Daghan ang mga diskusyon, debate, ug panaglalis sa maong konseho tali sa mga ortodokso ug mga heretiko, tungod kay ang mga heretiko misalikway sa pag-uyon sa doktrina sa ortodokso sa bisan unsang paagi. Unya ang Iyang Kasantosohan Anatolius, pagkahuman nakigsabot sa ubang balaang mga amahan, miingon sa mga heretiko:

'Isulat ninyo ang inyong pag-angkon sa pagtuo sa usa ka makulid; kami usab mag-isulat sa amo, ug ang duha ka makulid, sa diha nga maselyohan na, ibutang sa kabaong nga naglangkob sa bililhon nga mga relikya sa Balaang Dakong Martir Euphemia; magpuasa kita ug mag-ampo nga magkahiusa ngadto sa Dios, aron pinaagi sa Iyang pinalanggang sulugoon ipadayag Niya kanato kung asa nga pag-angkon ang husto.'

Pagkahuman niining mga pulong gikan kang Balaan nga Anatolius, gidawat sa tanan ang iyang tambag, ug duha ka makitid nga sinulat ang gisulat: usa sa mga ortodokso ug usa sa mga heretiko; giselyohan nila kini sa ilang kaugalingong selyo, gibuksan ang kabaong sa santo, gibutang ang duha ka makitid nga sinulat sa iyang dughan, gisirad-an pag-usab ang kabaong, gibutang ang selyo sa hari, nagbantay ang mga guwardiya, ug nagpuasa ug nag-ampo sulod sa tulo ka adlaw. Sa ika-upat ka adlaw, ang hari ug ang tibuok konseho miadto sa kabaong sa halangdong santo; ug sa dihang ilang gikuha ang hariang selyo ug gibuksan ang kabaong, ilang nakita nga ang balaang Dakong Martir nagkupot sa makasaysayan sa mga ortodoksong magtutuo sa iyang tuo nga kamot, samtang ang makasaysayan sa mga heretiko nagahigda sa iyang tiilan. Ang labing katingalahan sa tanan mao nga, gipahaba niya ang iyang kamot nga daw buhi pa siya, ug gihatag niya ang makasulat sa tinuod nga pag-angkon ngadto sa hari ug sa patriyarka. Unya ang tanan nalipay nga dili masukod, gidayeg ang Dios, nag-awit og mga himno sa pagdayeg ug pagpasalamat ngadto sa balaan nga Dakong Martir, ug gipasidunggan uban sa mainit nga debosyon ang iyang mga milagrosong relikya. Ug dayon gipahayag nila nga ang Ortodoksong pagtuo gipamatud-an sa Diyos ug gipadayag sa milagrosong paagi sa balaang dakong martir, samtang gisaway ang heretikal nga pamahiin. Daghan sa mga heretiko, sa dihang nakasaksi sa ingon nga milagro, mibalik sa Ortodoksiya, samtang kadtong nagpabilin nga dili mausab gikuhaan sa ilang katungdanan ug gipadala sa pagbiyahe. Sukad niadto, ang mga iconographer nagsugod sa paglarawan sa Balaang Dakong Martir Euphemia sa mga icon nga nagkupot og scroll sa iyang tuo nga kamot, isip usa ka dili malimot nga handumanan sa maong himsog nga milagro nga nahitabo atol sa konseho. Niadto ug pagkahuman niini, ang balaang martir wala gyud mohunong sa paghimo og mga milagro ug sa pag-agos og dugo, nga mabango sa myrrh, gikan sa iyang balaang relikya.

Miagi ang daghang katuigan; ang trono gikuptan ni Maurice[5034] , usa ka matinud-anong emperador, apan, tungod sa iyang kakulang sa pagtuo, nangahas siya sa pagduhaduha sa mga milagro sa balaan ug gitan-aw ang dugo nga nag-awas gikan sa iyang mga relikya ingon usa ka palsipikasyon imbis nga tinuod. Tungod kay gusto niyang masulayan ug masuta ang kamatuoran, siya mibuhat sa mosunod. Sa wala pa ang tinuig nga paghinumdom sa Balaang Dakong Martir, giselyohan niya ang kabaong ug ang lungag niini gamit ang iyang maharlikang selyo. Sa pagduol sa adlaw sa iyang pista, siya mismo ang mibyahe gikan sa Constantinople paingon sa Chalcedon ug, pagkahuman niyang tangtanga ang selyo, gibuksan niya ang lungag; dayon usa ka katingalahang humot ang mikaylap ug napuno ang tibuok simbahan; dugo—o, mas tukma, usa ka substansiya nga sama sa dugo—nag-awas gikan sa balaan nga mga relikya sa santa sa mas daghang kadaghan kaysa sa naandan; wala pa'y bisan unsang tuig nga ingon kadaghan ang nag-awas sama niini, aron mapahiya ang kawalay pagtuo sa hari ug lig-on nga mapalig-on ang pagtuo sa gahum sa Dios, pinaagi sa Iyang gahum nga mahimo ang tanang supernatural. Ang Ginoo, nga sa karaang panahon nakahimo sa pagpagawas og bukal sa tubig gikan sa bukog sa usa ka hayop—gikan sa panga sa asno—alang kang Samson[5035] (Mga Hukom 15:18–19), dili kaha Niya mapahimo nga modagayday ang dugo ug mira gikan sa dili madaut nga mga relikya sa Iyang pinalanggang alagad? Unya ang hari, sa pagkahibalo sa iyang sala, nangamubo ug sukad niadto mituo pag-ayo sa santo.

Sunod, sa panahon sa paghari ni Heraclius[5036] , pinaagi sa pagtugot sa Dios, misalakay ang mga Persyano sa rehiyon sa Bithynia ug sa palibot sa Chalcedon, aron ang tibuok silingan guba sumala sa batasan sa mga

[5034] Si Emperador Maurice nagdumala sa Sidlakan gikan sa 582 hangtod 602.

[5035] Samson – usa ka hukom sa Israel nga gihatagan sa Diyos og katingalahang kusog ug nagsilbi nga instrumento sa Diyos batok sa mga Filisteo. Ang salaysay sa iyang kinabuhi ug mga buhat makita sa Hukom 13:16.

barbaro. Misulod usab ang kaaway sa simbahan sa Balaang Dakong Martir ug gidala ang tanan nilang nakit-an; gusto nilang ablihan ang kabaong sa santo, apan sa bisan unsang paagi dili nila kini mabuhat, ug bisan unsa pa ilang paningkamotan, wala sila'y nakab-ot: dili lang nga ang ibabaw nga marmol nga lapida nagpabilin nga dili matandog, apan wala pa gani sila makahimo ug gamay nga lungag sa kabaong. Unya ang mga Persyano nagdala og daghang kahoy-paning ug sanga-sanga, ilang gipundok kini palibot sa kabaong, gipundok ang tibuok bukid nga materyal nga masunog ibabaw niini, ug ilang gisiga kini sa paglaum nga mabuak ang marmol sa grabeng kainit. Apan, bisan pa niini, wala gihapon sila makab-ot og bisan unsa. Ang tanan nga ilang gipundok ibabaw niini nasunog hangtod nahimong abo, samtang ang kabaong sa santo nagpabilin nga hingpit nga wala'y kadaut. Mao kana ang katingalahang panalipod nga gihatag sa Dios sa Iyang hinigugma! Pagkahuman nilakaw ang mga Persyano, ang emperador nakigsabot sa patriyarka bahin sa mga relikya sa Balaang Dakong Martir Euphemia, ug ilang gihukman nga ibalhin kini gikan sa Chalcedon paingon sa Constantinople, tungod sa kahadlok sa ikaduhang barbarianong pagsulong sa Chalcedon. Sa Constantinople, duol sa hipodromo[5037] , gitukod ang usa ka simbahan alang sa dungog sa santo, nga gihulagway sama sa usa sa Chalcedon—dako ug matahum—ug ang balaang relikya, kauban ang bato nga kabaong, gidala didto uban sa dakong dungog; ang Metropolita sa Chalcedon gitudlo aron magdumala niini, aron ang mga relikya hatagan pa gayud og dakong dungog. Ang kabaong gibutang sa santuwaryo sa dapit sa Banal nga Altaryo, ug ang Sakripisyo nga Walay Dugo gisaulog niini; sulod niini nagahigda ang bililhon nga mga relikya sa Dakong Martir; gikan niini, sama sa Chalcedon, ang mga milagro gihimo sa Constantinople, ug ang dugo—humot sa mira ug makapaayo—nag-awas sa kasagarang mga panahon.

Milabay ang daghang katuigan, daghang mga hari ang miabot ug nilabay, ug ang mga Ekumenikal nga Konsilyo sa Balaang mga Amahan—ang Ikalima ug Ika-unom[5038] —nahitabo; pagkahuman niini, usa ka tawo nga halimaw sa ngalan ug kinaiya ang misaka sa trono: si Haring Leo nga Isauriano[5039] . Siya ang unang nagsugod sa pagsamok sa Simbahan sa Dios pinaagi sa ikonoklastikong erehiya, gitawag ang balaang mga ikon nga mga diyus-diyosan ug nagpangatarungan sa iyang mga kauban nga pareho ang hunahuna ingon niini:

'Mao kini sila nga gihisgutan sa propeta: *"Aduna silay baba, apan dili sila mosulti; aduna silay mga mata, apan dili sila makakita; aduna silay mga dalunggan, apan dili sila makadungog"* (Salmo 113:13–14).'

Gisupak siya ni Kabanal-banalan Patriarka German[5040] ; ang tsar walay dungog nga gipahawa siya sa trono ug gipuli sa iyang lugar ang usa ka heretiko, nga suod niyang kaalyado; sa samang paagi, walay dungog usab niyang gipahawa ang ubang ortodoksong obispo nga misupak sa iyang erehiya. Ginsultoan niya sa dautan dili lamang ang mga balaang ikon kondili pati ang mga relikya sa mga santo, sama sa iro, pinaagi sa iyang walay pagpugong nga dila, ug gipakaulaw sila sa tanang posible nga paagi. Sa dihang nakakita ug nakadungog siya sa mga milagro nga gihimo sa bililhon nga mga relikya sa Balaang Dakong Martir Euphemia, gilutos siya sa iyang kalag sa pagka-inggit, apan wala siya misuway sa pagbuhat og dautan batok kanila, tungod kay nahadlok siya sa pag-alsa sa katawhan ug sa pagrebelde. Naghimo siya og usa ka labi ka malimbungon nga plano. Sa usa ka gabii, lihim siyang miadto uban sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna ngadto sa simbahan ni Santa Eufemia ug gibuksan ang iyang kabaong, nga wala mabuksan sa mga Persyano: gitugotan ni Kristo Dios ang mga kamot sa mga Kristohanong walay pagtuo nga makahikap sa balaan nga relikya sa Iyang nobya, nga Iyang gipanalipdan nga dili matandog sa mga pagano nga dili motuo. Ang mga Persyano nakasala tungod sa kawalay kahibalo, samtang ang mga Kristohanon nangahas sa pagbuhat niining kalapasan, nga hingpit nilang nahibaw-an unsay ilang gibuhat; gitugotan sila sa Dios, alang sa ilang mas dako nga pagsilot, sa paglapas sa balaan. Ang dautang hari, pagkahuman niyang nabuksan ang kabaong, gikuha gikan niini, kauban ang kahoy nga reliquaryo, ang milagros ug dili malata nga mga relikya ni Santa Eufemia, ug sa ilang dapit gibutang ang pipila ka nabubulok, bahô nga mga bukog, nga

---

[5036] Si Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[5037] Ang Hippodrome usa ka lugar para sa lumba sa kabayo.

[5038] Ang Ikalimang Ekumenikal nga Konseho gipahigayon sa Constantinople niadtong 553 ug gitigum ni Emperador Justinian I (527–565) aron masulbad ang pangutana sa ortodoksiya sa tulo ka obispo: Teodoro sa Mopsuestia, Teodoret sa Cyrus ug Ivas sa Edessa, nga nagpahayag og Nestorianong panan-aw sa ilang mga sinulat. – Ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho nahitabo niadtong 680 sa Constantinople, sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine IV Pogonatus (668–685); ang pangunang buluhaton niini mao ang pagpanamastamas ug pagsilot sa heresiya sa Monothelite, nga nag-ila lamang og usa ka (diyosnong) kabubut-on kang Kristo.

[5039] Si Leo III ang Isauryano naghari gikan sa 716 hangtod sa 741.

[5040] Si Germanus nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 715 hangtod 730.

iyang tinuyo nga giandam alang niini nga katuyoan, ug, pagkahuman niyang tabonan pag-usab og tabla, mibiya siya, nga gikawat niya ang mga balaan nga relikya ug gibutang kini sa usa sa mga kwarto sa palasyo. Ang iyang mga igsoon nga babaye ug mga anak nga babaye, bisan pa niana, lihim nga moanha sa mga balaan nga relikya, mosunog og insenso, mosiga og kandila, nagpasidungog kanila ug nagsimba kanila uban sa gugma. Apan sa dili madugay nahibalo ang dautang hari niini ug gikuha dayon niya ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya ug sa gabii gilabay kini sa dagat. Sa sunod buntag, pagkahuman niya pagtigom sa daghang mga dili motuo, misugod siya og katawa sa nawong sa mga matinud-anong katawhan, nagbinuang ug nagpasipala sa mga relikya sa balaang Dakong Martir:

'Padayon, mga buang, tan-awa ang limbong nga inyong gipadani, nga nagtawag sa mga relikya sa himayaong Euphemia nga dili malata ug makahimo og milagro; ablihi ang kabaong ug tan-awa kon tinuod ba kini.'

Ug dayon gisugo niya ang iyang mga kawani, kauban ang mga tawo, nga ablihan ang kabaong. Miadto sila, giablihan kini, ug wala silay nakita gawas sa mga nabubulok ug bahô nga bukog. Dayon misugod ang mga heretiko sa pagkatawa ug pagdaot sa mga matinud-anon, nga nagtawag kanila nga mga mananamba sa nabubulok nga bukog; apan ang mga matinud-anon nabigla sa ingon ka dili gilauman nga kalit nga panghitabo, nalibog, naulaw ug napuno sa pagbasol. Unya daghan ang misugod sa paghunahuna nga ang tanang milagro sa santo usa ka limbong; ilang gilud-an ang mga nabubulok nga bukog, gipagawas kini, ug gihulbot usab nila ang marmol nga kabaong gikan sa simbahan, hinungdan nga nahimong kasam-anan sa paglaglag ang balay sa Dios; Gipasakop kini sa dakong paglapas sa balaan, ug ang simbahan nahimong sama sa bakanteng establo, o kulungan sa mga baka, o mas grabe pa, kay nahimong dapit kini sa tanang matang sa hugaw ug kahugawan. Unya, sulod sa simbahan, ang mga panday mitukod sa ilang pugon ug nagsugod sa pagpraktis sa ilang pagka-panday didto; ug diin kaniadto nadungog ang pag-awit sa mga banal nga himno, ang mga tunog sa martilyo nga naghampak sa puthaw sa pandayanan misugod sa pag-uyog, kauban ang walay pulos nga mga pulong sa bastos nga sinultian ug ang magubot nga pakighinabi sa mga tawo. Kining mga artesano nagpuyo sa bakanteng simbahan uban sa ilang mga asawa ug mga anak, ug sa balaang halaran, sama sa usa ka pribadong dapit, nagtukod sila og kasilyas para sa ilang kaugalingon; ug sa dugay nga panahon gipailob sa Dios ang ingon nga mga binuhatan sa tawo, ang ingon nga paglapas sa Iyang balaan nga puloy-anan, hangtud nga gipapas Niya ang mga daotan pinaagi sa kadautan, gibalik Niya ang Ortodoksiya, gilimpyo ug gibalaan Niya ang Iyang lugar, ug gihimo kini pag-usab nga puloy-anan sa Iyang himaya.

Sa dihang gilabay sa kalawom sa dagat ang balaang relikya sa gidayeg nga martir, usa ka barko ang naglayag, pinaagi sa probidensya sa Dios, gikan sa pantalan nga gitawag Sophia; sa barko adunay duha ka tag-iya sa barko, ang magsoon nga sila Sergius ug Sergon. Sa dihang nakakita sila og kabaong nga gidala sa balud duol sa ilang barko, ilang gikuha kini gikan sa tubig ug gidala sa barko, nagtuo nga kini naglangkob og yutang bahandi; ug pagkahuman nila sa pagtaas sa mga layag, nagpadayon sila sa paglayag. Samtang naa sila sa pantalan nga gitawag og Avidova, ilang gibuksan ang kabaong ug nakita nila sa sulod ang dili malata nga mga relikya; Usa ka katingalahang humot ang nagagikan niini, ug nalingaw sila sa maong espirituhanong bahandi, labi na sa dihang, sa usa ka panan-awon, ilang nakaila sa pagkabalaan sa maong mga relikya; sa maong gabii mismo nakakita sila sa usa ka panan-awon, ibabaw sa mga relikya, sa dakong himaya, nagdilaab nga mga lampara ug kandila, ug sa mga hayag nga tawo nga nag-awit ug nagdayeg sa Dios. Pagkahuman nila makadawat niining panan-awon, nagsugod sila sa pag-ampo sa Dios nga ipadayag kanila kung kanus-a nga santo ang mga relikya; nagpadayon sila sa paglayag ug nakaabot sa usa ka isla nga ginganlan og Limnos. Sa kini nga isla usab, naa ang milagrosong mga relikya nga nag-agos og myrrh sa balaang martir nga si Glyceria; samtang nagpuyo sila sa gabii duol sa kini nga isla, nakakita sila sa usa ka panan-awon sa balaang martir nga si Glyceria nga naglakaw paingon sa ilang barko, ug usa ka gwapa nga dalaga nga misaka gikan sa barko aron makigkita kaniya; ang duha nagyakap nga malumo. Ug ang dalaga nga miadto sa dalaga nga migawas sa barko miingon:

'Maayong pag-abot, martir ni Kristo, ang gidayeg-dayeg nga Euphemia!'

Sa dihang gitubag niya:

'Maayong pag-abot, martir ni Kristo, bulahan nga Glyceria!'

Ug, pagkahuman sa ilang panamilit, nagbulag sila: si Santa Glyceria miadto sa iyang puy-anan, samtang si Santa Euphemia mibalik sa barko. Ang duha ka magsoon pareho nga nakakita sa samang panan-aw; nalipay kaayo sila sa pagkahibalo kinsa ang mga relikya niini, ug sa mainitong pag-ampo mitungo sila sa atubangan sa balaan

nga Dakong Martir Euphemia, giyakap ang reliquaryo ug gihalokan kini, samtang nagahulog og mga luha sa kalipay. Gusto nila nga dad-on kining bililhon nga bahandi pabalik sa ilang yutang natawhan, apan kini dili makapahimuot sa Dios o sa Iyang balaan nga sulugoon. Gipataas sa mga marinero ang mga layag ug nilarga sila paingon sa ilang direksyon; sa diha nga layo na sila gikan sa maong isla, kalit nga misaka ang bagyo, kauban ang kusog nga mga balod, ug ang barko gipadagan sa mga balod pabalik sa maong isla. Pag-usab, sa diha nga nanghupay na ang dagat, mipadayon sa paglayag ang mga marinero, apan sa mando sa Dios, kalit nga misaka ang mga balod ug gidala pagbalik sa barko ngadto sa maong isla. Ug nahitabo kini dili lang kaduha, dili kaisa, kondili daghang higayon; ug ang tanan nga anaa sa barko nabalaka kaayo.

Miabot ang gabii, ug usa ka martir ni Kristo nagpakita kanila ug miingon:

'Ngano man inyong paninguha nga dad-on ko dinhi ug didto? Dili ko mobiya niining dapita; dili ko gustong moadto sa inyong gustong dad-on kanako.'

Ug iyang gidugang:

'Dili ba igo nga gidala ako gikan sa Chalcedon paingon sa Byzantium (Constantinople), gilabay sa dagat, ug gidala dinhi? Ngano man gusto pa ninyo nga dad-on ako sa layo nga mga yuta? Labaw pa kini sa inyong kusog; ayaw na ninyo pagpakapoy, apan pagtukod kamo ug gamay nga balay para kanako dinhi sa isla, ug magpahulay na lang ako dinhi.'

Sa ingon niini nga mga pulong, siya nahimong dili makita. Ang mga matarong nga magsoon nga sila Sergius ug Sergon dayon ug malipayong mituman sa sugo sa balaan; nagpabilin sila sa pantalan, mibaba sa barko paingon sa baybayon, ug miadto aron ipahibalo kang Obispo sa maong isla bahin sa mga relikya sa labawng gidayeg nga Euphemia ug sa iyang sugo. Nalipay ang obispo niini, apan gisugo niya sila nga itago ang balaang relikya, kay bisan pa sa maong isla usa ka makalilisang nga sugo ang gipagawas sa dautang hari aron ilabay ug sunogon ang balaang mga ikon ug ang bililhon nga mga relikya sa mga santo. Tungod niining dautang sugo, gitago ang myrrh-streaming nga mga relikya sa balaang martir nga si Glyceria. Sa ulahi, pagkahibalo sa usa ka angay nga dapit, gipanalanginan sa obispo sila Sergius ug Sergon aron magtukod og gamay nga simbahan nga gipahinungod sa martir sa Kristo, si Euphemia, nga dili layo sa baybayon. Sa dili madugay nahuman ang pagtukod; miabot ang obispo, gikonsagra niya ang simbahan ug gibutang ang bililhon nga mga relikya sa balaang halaran, gilubong pag-ayo sa ilawom sa yuta, aron dili kini madiskubre sa mga iconoclasta. Human niini tanan, ang duha ka magsoon nagpasiya nga maghimo sa mosunod nga panata sa balaang martir:

'Dili ka namo biyaan,' ingon nila, 'O gidayeg nga Balaang Dakong Martir Euphemia, ni moliko kami gikan sa imong mga balaang relikya, apan dinhi kami mag-alagad kanimo hangtod sa katapusan sa among kinabuhi.'

Pagkahuman nila sa pagsaad niini, ilang gibaligya ang tanang butang nga ilang gidala sa barko, gisalikway ang kalibutan, ug nagsugod sa pagpuyo duol sa maong simbahan sa pag-ayuno ug pag-ampo; ug sa dili madugay, tungod kay ilang nalipay ang Dios, misulod sila sa kinabuhi nga walay katapusan pinaagi sa pag-ampo sa labing dayegong balaan nga martir nga si Euphemia, nga ilang giservisyohan uban sa kadasig. Sa wala pa sila mamatay, gibutangan nila og lapida nga bato ang lubnganan sa balaang martir, aron ang dapit nga nag-alima niining labing bililhon nga bahandi dili gayud malimtan, ug sa lapida ilang gisulat ang mosunod:

– Kami, Sergius ug Sergon, magsoon sa pagkahimugso, samtang naglayag tabok sa Hellespont (ang Dagat sa Constantinople), gikuha gikan sa dagat ang bililhon nga mga relikya sa labing dayegong balaan nga martir ni Cristo, si Euphemia, nga gidala sa mga balud, ug, sa iyang sugo, gibutang kini dinhi.

Sa ulahi, ang obispo sa maong isla nagtukod og matahum nga simbahan ug gusto ibalhin ang mga relikya ni Santa Euphemia ngadto niini; pag-abot niya sa gamay nga simbahan nga gitukod sa mga magsoon, iyang gihimo ang Banal nga Pagbantay Tibuok Gabii. Natulog siya og hinay, ug ang santa mitungha kaniya, nga miingon:

'Ayaw buhata ang imong giplanong buhaton, reverendo nga amahan! Dili ko motuman sa imong hangyo niining butanga, apan adtoa ang akong igsoon nga babaye, ang balaang martir nga si Glyceria, pag-ampo kaniya, ug ako mag-ampo alang kanimo; ug tugotan niya nga siya ibalhin sa imong simbahan, samtang ako pasagdi nga magpahuway dinhi hangtod mobalik ako sa akong kaugalingong dapit.'

Ang obispo nabanhaw nga nahadlok ug wala na magkausab sa iyang plano. Sa bahin sa balaan nga martir nga si Glyceria, nga ang mga nahabilin niya gitipigan sa lain nga lugar, iyang gibalhin sa iyang simbahan pagkahuman sa pag-ampo didto, ug gibutang siya sa usa ka tinago nga kwarto. Sa ingon niini, naprotektahan ang mga relikya sa mga santo gikan sa dautang mga ikonoklasta nga supak kanila. Bisan pa nga gitago kini, ang mga

matinud-anon magkatigum didto ug magsaulog sa ilang mga pista uban sa dungog, kay pinaagi niining mga babaye, ang mga santo sa Dios, gihatag ang pagtambal sa tanang matang sa mga sakit.

Usa ka adlaw, sa pista sa Balaang Dakong Martir Euphemia, samtang gisaulog ang pista sa iyang simbahan, usa ka kumander sa militar—usa ka suporter ug masigasigong tigpasiugda sa erehe nga iconoclastic—nahitabo nga naglayag siya sa daplin sa maong isla uban sa mga barko nga nagdala sa iyang mga tropa; gipadala siya sa usa ka opisyal nga buluhaton. Pag-abot niya sa pantalan, misaka siya sa baybayon ug nakakita og daghang katawhan nga nagtigum duol sa simbahan nga nahimutang tupad sa pantalan. Pagkahibalo niya sa hinungdan sa selebrasyon – nga ang mga tawo nagselebrar aron pasidunggan ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Euphemia, nga didto gilubong – siya, ang daotan nga tawo, nasuko kaayo ug midagan uban sa iyang mga tropa paingon sa simbahan, gipahawa ang mga tawo samtang nagasinggit:

'Gitugotan ba sa mga hari ang ingon ani? Kamo nga mga idolatra, mga alagad sa patay nga mga bukog!'

Tungod sa ingon nga mga insulto nga gipanglabay batok sa mga Ortodoksong Kristohanon, gilaglag sa maldito nga tawo ang maong simbahan hapit na sa pundasyon; apan ang mga balaang relikya nagpabilin nga buo ilawom sa mga guho. Ug kana nga lugar nagpabilin nga walay sulod sulod sa dugay nga panahon.

Pagkahuman sa kamatayon sa dautang Haring Leo nga taga-Isauria, ang iyang anak nga si Constantine, nga nailhan nga si Copronymus[5041] , misaka sa trono—usa ka kaliwat nga mas dautan pa kaysa sa iyang dautang amahan. Dili lang niya gisalikway ang pagsimba sa mga ikon, apan tinago usab niyang gisalikway si Kristo nga Diyos mismo; ug, ingon nga usa ka maluoy nga tawo, gisumpa pa gani niya ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Diyos gamit ang iyang hugaw nga dila, ug gipakaulaw ang mga balaan sa Diyos. Sukad pagkabatan-on naanad siya sa tanang dautan ug sa kinabuhi sa pagkadautan; nakat-on siya og salamangka ug pangkukulam ug walay kalooy nga nagbubo og dugo sa tawo. Nilabaw pa siya sa iyang amahan sa kalupigan, nagpamatay og daghang inosente ug matarong nga mga tawo, ug gipahawa gyud ang mga monghe sa tibuok Constantinople. Naghari siya sa dugay nga panahon, pinaagi sa pagtugot sa Dios isip silot sa mga sala sa katawhan, ug human siya makahimo og daghang dautang buhat, namatay siya sa mapait nga kamatayon; iyang gibilin ang gingharian sa iyang anak nga si Leo, nga usa usab ka iconoclast, apan wala niya gipakita ang parehas nga kalupigan sama sa iyang amahan ug apohan. Sa pagkamatay ni Leo, ang iyang anak nga si Constantine I misaka sa trono kauban ang iyang inahan nga si Irene[5042] – usa ka ngalan nga nagpasabot og 'kalinaw' (gikan sa Griyego) – ug siya gayud nagdala og kalinaw sa Simbahan ni Kristo. Samtang bata pa ang iyang anak, siya ra ang nagdumala sa Griyegong gingharian, ug nagdumala og maayo ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios; iyang gitul-id ang tanan nga nadaut ug gipanglaglag sa mga iconoclastic nga hari ug gibalik ang mga balaang amahan nga gipahawa tungod sa pagdayeg sa mga bililhon nga imahe. Sa pagkatinuod, siya relihiyosa ug mahigugmaon sa Dios; iyang gitigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho[5043] , nga gipangulohan ni His Holiness Tarasius, Patriarka sa Constantinople[5044] ; busa, nabalik ang kahimayaan sa mga balaang simbahan—ang mga ikon—ug gikondena sa mga balaang amahan ang erehe sa pagdaot sa mga ikon. Niadtong panahona, ang simbahan sa Balaang Dakong Martir Euphemia sa Constantinople, duol sa Hippodrome—nga nahisgutan na sa ibabaw ug gipanglaglag ni Leo nga taga-Isauria—gibalik sa matinud-anong Emperatris Irene; gisuwayan niya nga limpyohan ang simbahan gikan sa hugaw ug ayohon ang tanan nga nadaut; gipahimutang niya kini sa tanang paagi sa mga maanindot nga ikon, ug gihatagan kini og balaang kasul-oban ug bililhon nga mga sudlanan; gikonsagran ang simbahan, ug ang mga Balaang Serbisyo misugod pag-usab sa pagsaulog didto, sama sa kaniadto, ug ang Metropolita sa Calcedonia mibalik aron magpuyo didto. Ang mahigugmaong Kristo nga Reyna Irene naningkamot pag-ayo sa pagpangita sa mga relikya sa gidayeg nga martir nga si Euphemia. Sukad pa sa tinago nga pagpangawat ni Leo nga taga-Isauria sa balaang relikya ug paglabay niini sa dagat, ang mga hungihong bahin niining tinago nga dautang buhat sa hari mikaylap sa mga Ortodokso, ug giingon nga ang balaang relikya nakaplagan na sa pipila ka dapit ug gitago sa mga matinud-anon; ang Emperatris naningkamot sa pagpangita kung asa kini nahimutang. Apan ang Ginoo, nga nagatuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya, gipadayag ang nahimutangan sa mga relikya sa balaan nga

---

[5041] Si Constantine V Copronymus naghari gikan sa 714 hangtod sa 775.

[5042] Si Constantine VI (Porphyrogenitus) naghari gikan sa 780 hangtod 797, ug si Irene gikan sa 797 hangtod 802.

[5043] Niadtong 787

[5044] Si Taras nagsilbi isip Patriarka gikan sa 784 hangtod 806.

martir ngadto sa reyna sa mosunod nga paagi. Sa isla sa Limnos, diin giingong gitago ang mga relikya, nagpuyo ang usa ka bantugang tawo nga ginganlan og Anastasius, nga naggunit sa katungdanan isip usa kkomit[5045] ; Napanunod niya gayud ang maong dapit diin nagtukod og simbahan ang duha ka igsoon nga gihisgutan sa ibabaw, Sergius ug Sergon, isip pagpasidungog sa balaang Dakong Martir Euphemia, ug gitago nila ang iyang balaang relikya sa ilawom sa yuta, nga gibutangan og lapida nga adunay inskripsyon sa lubnganan. Kining si Anastasius, ang komit, sa dihang nakita niya nga hingpit nga naguba ang simbahan sa gidayeg nga martir sa iyang yuta, gitukod pag-usab kini sa orihinal nga pundasyon ug gipahimutang kini sa angay nga kahimayaan. Pagkahuman, nakasinati siya og kasakit tungod sa dili matarong nga panamastamas sa mga masinupak nga tawo, ug dili matarong siyang gikuhaan sa iyang katungdanan. Mibiyahe siya paingon sa Constantinople aron limpyohan ang iyang ngalan gikan sa bakak nga mga akusasyon ug mabalik sa iyang katungdanan. Samtang nangita siya og manalipod ug mananambag sa Emperatris didto, gisultihan siya sa usa ka tawo nga basin matabangan siya sa Metropolitan sa Chalcedon, kay siya, labaw sa tanan, adunay katungod sa pagbarog alang sa mga gipaka-injustisya. Mibyahe si Anastasius aron pangitaon ang Metropolitan ug nakit-an siya sa palasyo; mihapa siya sa tiilan niini, gipatin-aw ang katuyoan sa iyang pagbisita ug nangayo og tabang ug pag-ampo alang kaniya. Apan misalikway ang Metropolitan, miingon:

'Dili ko kini mahimo; kini nga butang labaw pa sa akong gahum.'

Sa ingon niini nga mga pulong, mibiya ang Metropolitan sa palasyo paingon sa iyang balay, samtang gisundan siya ni Anastasius hangtod sa puloy-anan sa obispo; sa dihang nakita niyang bukas ang simbahan, misulod siya aron mag-ampo. Human sa taas nga pag-ampo, diin siya mikiling, mipahiluna siya sa usa ka dapit: wala'y serbisyo nga nagpadayon niadtong panahona. Usa sa mga sulugoon sa simbahan, nga nagbantay niadtong semana, miduol kaniya ug nangutana kinsa siya ug asa siya gikan. Gisultihan ni Anastasius ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug gisugid kaniya ang iyang kasubo, ug unya nangutana siya sa sulugoon sa simbahan:

'Kanus-a nga santo gihalad kining simbahan?'

Mitubag ang lalaki:

'Kini nga simbahan gipahinungod kang Santa Eufemia, ang Dakong Martir, ang Pinadayeg.'

Sa pagkadungog niini ni Anastasius, gikuptan dayon niya ang iyang mga kamot sa iyang dughan ug misinggit uban sa gugma:

'O akong Santa Eufimia!'

"Ngano man imo siyang gitawag nga imoha?" pangutana sa sakristan.

Mitubag si Anastasius:

'Ang iyang balaan nga mga relikya gitipigan sa akong simbahan, sa akong balay; mao nga nagasugakod ko nga tawgon siya nga akoa.'

Miingon ang pari:

'Unsaon man na? Tinood ba imong gisulti? Tan-awa, ayaw pagbakak, kay dautan ka; kay ang reyna naningkamot kaayo sa pagpangita sa balaan nga relikya ni Santa Eufimia ug nagsugo sa metropolitan nga mag-ampo sa Dios aron ipadayag Niya kung asa ang balaan nga relikya sa Iyang martir.'

Miingon si Anastasius:

'Too-a ko, matinud-anon nga tawo, naa nako ang mga relikya sa gidayeg-dayeg nga Euphemia, nga kaniadto naa sa Chalcedon.'

Pagkadungog niini, gihangyo siya sa sulugoon sa simbahan nga maghulat didto sa usa ka gutlo, samtang siya, nga malipayon kaayo, midali sa pagreport sa balita kang Metropolitan, ang Kagalang-galang Andres. Nalipay kaayo ang Metropolitan ug, gipatawag dayon niya si Anastasius, gipangutana niya kini bahin sa mga relikya sa santo; gisaysay niya ang tanan sa detalye, sama sa gisulti sa mga lumolupyo sa maong isla mahitungod sa balaang relikya sa gidayeg nga si Euphemia, ug kung giunsa kini pag-ukit sa usa ka batong plaka sa duha ka magsoon nga nakuha kini gikan sa dagat. Ang kagalang-galang nga Metropolitan midiretso dayon kang Balaan nga Patriarka Tarasius ug gisultihan siya niini; ug kana nga balaan nga Patriarka, kauban ang Metropolitan, miadto

[5045] Ang termino nga 'komites' sa sinugdanan nagtumong sa mga tig-alagad sa opisyal nga labing taas ang ranggo sa usa ka probinsya, ug sa ulahi sa mga tig-alagad sa mga emperador, nga nagporma sa ilang pinakasentro nga grupo. Sukad pa sa panahon ni Constantine the Great (306–337), nahimong titulo kini alang sa tanang opisyal sa korte ug estado, bisan pa kon wala sila sakop sa imperyal nga retinue.

sa Tsar ug sa iyang inahan, gidala si Anastasius uban kanila, ug gisultihan siya bahin sa balaan nga relikya sa martir ni Kristo. Nalipay ang tanan ug nagpasalamat sa Dios, samtang si Anastasius gipanalanginan og daghang ganti ug gibalik sa iyang kaniadto nga ranggo. Gipahimutang dayon ang usa ka barko nga daghan og karga, ug usa ka delegasyon nga gilangkoban sa mga bantugang klero ug mga miyembro sa korte royal, kauban si Anastasius nga kondi, gipadala sa barko paingon sa isla sa Lemnos, aron dalhon ang mga relikya sa santo gikan didto paingon sa Constantinople; human sa usa ka malinawon nga pagbiyahe, nakaabot sila sa maong isla. Sa dihang nahibalo ang mga lumolupyo nga miabot na ang mga tawo gikan sa Constantinople ug gustong kuhaon ang mga relikya sa labawng gidayeg nga Euphemia, mitigum ang daghang katawhan nga puno sa kasuko: gusto nila supakon ang mga sugo sa emperador ug pugngan sila sa pagdala niining bililhon nga espirituhanong bahandi gikan sa ilang isla, ug ilang gisulong pag-ayo si Count Anastasius, nga gitawag siya nga traidor. Ug nagsugod na ang usa ka hungihong sa taliwala sa mga tawo, nga halos dili na sila mapakalma sa Obispo sa Lemnos, nga miingon:

'Mga tawo, ayaw pagsupak sa kabubut-on sa Dios niining butanga, ug ayaw pag-agda sa kasuko sa hari: *"Ang kasuko sa hari sama sa pagngongong sa leon"* (Hulagway 19:12).'

Sa dihang nahunong na ang mga hungihong sa katawhan, gibuksan ang kabaong sa santo ug gikuha gikan sa yuta ang bililhon nga mga relikya sa Nobya ni Cristo, sama sa usa ka matahum nga bulak, ug napuno sa humot ang hangin; ug gidala ang mga relikya ngadto sa barko samtang nag-awit og mga salmo, kauban ang mga kandila ug insenso. Ang mga tawo, bisan pa, gisugat sila uban sa mga luha, nagahilak nga gipahawa sila sa ingon ka bililhon nga bahandi, ug mitindog sa baybayon, nagtan-aw sa barko hangtud nga nawala kini sa ilang panan-aw. Pag-abot sa barko sa Constantinople, migawas ang tibuok siyudad, kauban ang hari ug ang iyang inahan, ug ang Labaw nga Balaang Patriarka, aron sugaton ang dungog nga mga relikya sa martir ni Kristo, ug gidawat kini uban sa kalipay ug selebrasyon; gidala kini uban sa dungog ngadto sa simbahan diin kini kaniadto tinago nga gikawat sa mga erehe, ug gibutang kini sa samang dapit ug sa samang batong sarcophagus diin kini kaniadto gibutang.

Busa ang balaan nga Dakong Martir Euphemia, nga gidayeg sa tanan, nabalik pag-usab sa iyang dungganong dapit sa Constantinople, ug ang Dios gipadayeg tungod sa iyang mga milagro, Siya nga gipadayeg sa Iyang mga balaan, Kang kinsa gipadala ang dungog ug himaya gikan kanato karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Gihigugma nimo ang imong Nobyo, si Kristo, ug gipahimutang nimo ang imong suga nga hayag, ug misidlak ka sa mga hiyas, O Euphemia nga gidayeg sa tanan, misaka ka uban Niya sa kasal, nga midawat gikan Niya sa korona sa pag-antos. Apan luwasa kami gikan sa mga kasakit, kami nga nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo.

Kontakion, Tono 6:

Naghimo ka og mga buhat sa pag-antos ug mga buhat sa pagtuo uban sa kadasig alang kang Kristo, imong Nobyo; apan karon usab, pag-ampo sa Inahan sa Dios aron ang pagduha-duha sa mga erehiya ug mga kaaway mapailalom sa tiilan sa mga hari nga Ortodokso, siya nga, nakadawat ug nagpanalipod sa tradisyon sa unom ka gatus ug traynta ka mga Amahan nga nagbitbit sa Dios, kay siya gidayeg sa tanan.

Ang Pagkatulog sa Bulahan nga Prinsesa Olga, nga nabunyagan nga Helena

Gisaulog sa ika-11 sa Hulyo

Sa katapusan sa ngitngit nga gabii sa pagsimba sa diyos-diyosan nga mitabon sa yutang Ruso, mipakita si Bulahan Olga sama sa kabuntagon sa dili pa moabot ang hayag nga adlaw sa balaang pagtuo kang Kristo – ang 'Adlaw sa Pagkamatarong'.

Ang Bulahan nga si Olga naggikan sa usa ka iladong kaliwatan: siya ang apo sa tuhod ni Gostomysl, kana nga himayaong tawo nga nagdumala sa Veliky Novgorod hangtod, sa iyang kaugalingong tambag, gipatawag ni Rurik ug sa iyang mga igsoon sa mga Varangian aron magdumala sa Rus'[5046] . Ang yutang natawhan ni Olga mao ang tibuok Vybutskaya, nga karon nahimutang duol sa siyudad sa Pskov, nga wala pa naglungtad niadtong panahona[5047] . Ang mga ginikanan ni Banal Olga nakapahimutang sa ilang anak sa mga prinsipyo sa usa ka matinud-anon ug makatarunganong kinabuhi, nga ilang gisunod usab, bisan pa sa ilang pagsimba sa mga dios-diosan. Si Olga nailhan tungod sa iyang pagkabalaan ug hayag nga hunahuna, nga makita ra sa dili madugay.

Sa iyang higdaanan sa kamatayon[5048] , gibyaan ni Rurik ang iyang anak nga si Igor, nga bata pa kaayo; busa, gisalig ni Rurik si Igor ug ang prinsipalidad mismo sa pag-atiman sa iyang paryente nga si Oleg hangtod moabot sa hustong edad ang iyang anak. Si Oleg, pagkahuman nga nakatigom og dakong hukbo ug gidala ang batan-ong manunod sa prinsipalidad, si Igor, uban kaniya, mibyahe paingon sa Kyiv. Pagkahuman niya pagpatay kang Askold ug Dir didto, gisakop ni Oleg ang Kyiv ug nahimong bugtong magmamando sa mga gingharian sa Varangian-Rus', samtang gihuptan niya ang prinsipalidad para sa iyang pag-umangkon nga si Igor; alang sa pagdumala, kinahanglan nga mobiyahe si Oleg tali sa Kyiv ug Veliky Novgorod. Si Prinsipe Igor, sa pagkabatan-on niya, nagpokus sa pagpangayam. Nahitabo nga samtang nagpangayam siya sa palibot sa Novgorod, nasulod siya sa teritoryo sa Pskov; samtang nagasubay sa hayop duol sa maong puloy-anan sa Vybutskaya, nakakita siya og lugar sa pikas daplin sa suba nga hingpit kaayo para sa pagpangayam, apan wala niya kini maabot tungod kay walay bangka. Paglabay sa mubo nga panahon, nakakita si Igor og usa ka batan-ong lalaki nga naggaod og bangka; gitawag niya kini ngadto sa pampang, ug gisugo siya nga dalhon siya sa pikas daplin sa suba. Samtang naglayag sila, si Igor, sa mas suod niyang pagtan-aw sa nawong sa naglayag, nakita nga dili usa ka batan-ong lalaki ang mao kondili usa ka dalaga; mao diay kini si Olga nga bulahan, nga namahimong talagsaon tungod sa iyang katahum. Ang katahum ni Olga misilot sa kasingkasing ni Igor; Misidlak ang kahilambigit sulod kaniya; ug gisugdan niya ang pagpangumbinsi kaniya pinaagi sa iyang mga pulong, aron madani siya sa usa ka dili matinahuron nga unyon sa unod. Apan ang bulahan nga si Olga, nga nakasabut sa mga hunahuna ni Igor nga gisunog sa kahilambigit, giputol ang iyang pakig-istorya, ug mitubag kaniya, sama sa usa ka maalamon nga tigulang, uban niining pahimangno:

'Ngano man ikaw nabalaka, Prinsipe, sa pagplano og usa ka dili mahimo nga buhat? Ang imong mga pulong nagpadayag sa imong walay-hiya nga tinguha nga abusohon ako, nga dili gayud mahitabo! – Dili gani ko gusto makadungog bahin niini. Gina-ampo ko kanimo – paminawa ang akong mga pulong ug pugngi sa imong sulod kining mga walay pulos ug makauwaw nga hunahuna, nga angay nimong ikauwaw: hinumdumi ug hunahunaa nga ikaw usa ka prinsipe, ug ang usa ka prinsipe angay nga mahimong, alang sa katawhan, isip usa ka magmamando ug huwes, usa ka hayag nga ehemplo sa maayong mga buhat; apan karon hapit na ka sa unsang klase sa kawalay-balaod?! Kung ikaw mismo, nga napildi sa hugaw nga kahilambigit, magbuhat og dautang mga buhat, unsaon man nimo pagpugong sa uban nga dili buhaton kini ug paghukom sa imong mga nasasakupan sa patas nga paagi? Ilabay ang ingon nga walay-hiya nga tinguha, nga gikaligtaan sa matinud-anong mga tawo; ug bisan pa ikaw usa ka prinsipe, ang labing ubos mahimong magdumot kanimo tungod niini ug ipailawom ka sa makauwaw nga pagpanamastamas. Ug hibaloa kini: bisan ako ra mag-inusara dinhi ug walay gahum kumpara kanimo, dili gihapon nimo ako mapildi. Apan bisan pa kon mapildi ko nimo, ang kalawom niining suba magsilbi dayon nga akong depensa: mas maayo pa nga mamatay ako nga putli, nga itabon ko ang akong kaugalingon niining tubig, kaysa malapasan ang akong pagkabirhen.

[5046] Base sa: 1) ang ngalan ni Bulahan Olga, nga usa ka Varangian nga ngalan nga gikan sa porma nga lalaki nga 'Oleg', 2) direkta nga ebidensya gikan sa pipila ka hagiograpiya, ug 3) ang kamatuoran nga si Olga mao ang asawa ni Prinsipe Igor, nga alang kaniya, isip usa ka Varangian, natural ra kaayo nga mangasawa gikan sa iyang kaugalingong tribo, kinahanglan nga ikonsiderar nga mas makatuohan nga si Bulahan Olga usa ka babayeng Varangian. – Ang mga Varangian, o mga Norman, nagpuyo sa Scandinavian Peninsula, ug gilain lang sila sa mga Slav sa Novgorod sa mga Finn. Ang kronika nag-ingon nga ang pagtawag sa mga Varangian nahitabo niadtong 862, apan mas husto nga itakda kini sa 852.

[5047] Mao kini ang giingon sa ulahing tradisyon. Ang tibuok Vybutskaya – karon nailhan nga Vybutino o Labutino – nahimutang napulo'g duha ka verste gikan sa Pskov, pa-saka sa suba sa Velikaya. Gikan sa Primary Chronicle (sa ilawom sa tuig 903), klaro nga ang yutang natawhan sa bulahan nga si Olga mao ang Pskov, diin gidala siya ni Oleg kang Igor ug diin siya, lagmit kaayo, anak sa usa sa mga gobernador o boyar.

[5048] Namatay siya niadtong 879.

Ang ingon nga mga pagdasig sa pagkamakusog sa pagbuot, nga gipahayag ni Banal Olga kang Igor, nakapabalik kaniya sa hustong panghuna-huna, ug nakapukaw sa iyang pagbati sa kaulaw. Nipahilom siya, wala makakita og mga pulong aron motubag; busa mitabok sila sa suba, ug dayon nagbulag. Ug ang prinsipe namangha sa katingalahang kinaadman ug pagkamakusog sa pagbuot sa batan-ong dalaga. Sa tinuod, katingalahan gayud ang maong buhat ni Banal Olga: bisan wala pa siya nakaila sa tinuod nga Dios o sa Iyang mga sugo, gipakita niya ang dakong kaisog sa pagpanalipod sa pagkabirhen; pinaagi sa maampingong pagbantay sa pagkahinlo sa iyang pagkabirhen, napukaw niya ang batan-ong prinsipe sa iyang paghunahuna, ug napildi ang iyang kahilayan pinaagi sa mga pulong sa kinaadman nga angay sa hunahuna sa usa ka lalaki.

Pagkahuman sa mga nahitabo nga bag-o lang gihulagway, si Prinsipe Igor, kauban ang iyang ig-agaw nga si Oleg, mibyahe paingon sa Kyiv uban ang tuyo nga pagtukod sa prinsipeng trono didto, nga ilang nahimo: ilang gipangdumala ang paghari sa Kyiv, ug sa Veliky Novgorod, ingon man sa ubang mga siyudad sa yutang Rus' nga misumite kanila, ug ilang gipahimutang ang ilang kaugalingong mga gobernador. Pag-abot sa panahon sa kasal ni Prinsipe Igor, daghang matahum nga dalaga ang gipili sa paglaum nga makakaplag og usa ka angay sa prinsipehan; apan wala'y bisan usa kanila nga nakapahimuot sa prinsipe. Sa paghinumdom kang Olga nga putli ug matahum, gipadala dayon ni Igor ang iyang paryente nga si Oleg aron kuhaon siya. Gidala ni Oleg si Olga sa Kyiv uban sa dakong dungog[5049] , ug gipangasaw-an siya ni Igor. Unya namatay usab si Oleg[5050] , paryente ug magbabantay ni Igor, ug nagsugod si Igor sa paghari nga walay makasupak. Sa sinugdanan sa iyang independyenteng paghari, si Igor nagpahigayon og walay hunong nga mga gubat batok sa mga silingang katawhan. Misulong pa gani siya sa Constantinople: pagkahuman niyang mapildi ang daghang rehiyon sa yutang Griyego, mibalik siya gikan sa maong kampanya nga adunay mga gikuha nga butang ug himaya[5051] . Gihurot niya ang nahibilin nga mga katuigan sa iyang kinabuhi sa kalinaw, nga nagmintinar sa kalinaw sa mga utlanan. Niining panahona, si Igor ug ang bulahan nga si Olga nanganak og anak nga lalaki, si Sviatoslav, nga sa ulahi nahimong amahan ni Santo Vladimir, Prinsipe nga Kapariho sa mga Apostoles. Ug naghari si Igor sa trono sa Dakong Prinsipalidad sa Kyiv sa kalamboan: daghang bahandi ang midagayday kaniya gikan sa daghang dapit, kay bisan pa ang mga layo nga yuta nagpadala kaniya og daghang mga gasa ug buhis.

Namatay si Igor sa mosunod nga paagi. Gipahimuslan ang kalinaw nga miabut human sa daghang mga gubat, misugod si Igor sa paglibot sa mga lungsod ug rehiyon aron kolektahon ang naandan nga buhis. Pag-abot niya sa mga Drevlians[5052] , iyang nahinumduman nga sa sinugdanan sa iyang paghari misukol sila kaniya, ug mipasakop ra pag-usab pagkahuman sa gubat: tungod niini, gidoble ni Igor ang buhis nga gibutang sa mga Drevlians, nga naghatag kanila og bug-at nga karga. Sila, sa baylo, nasubo ug misugod sa pagkonsulta sa ilang prinsipe, si Mal:

'Kung ang usa ka lobo masanay sa pagpangayam sa mga karnero, mapapas niya ang tibuok kawan usa-usa gawas kon patyon siya; mao usab kini kanato – kon dili nato patyon si Igor, laglagon niya kitang tanan.'

Human niining pakigkonsulta, nangita sila og paborableng kahigayunan. Ug busa, sa dihang gipadala ni Igor ang buhis nga nadawat gikan sa mga Drevlians paingon sa Kyiv, samtang siya nagpabilin uban kanila uban sa pipila lang ka kauban, gihunahuna sa mga Drevlians nga kini ang husto nga panahon: naglunsad sila og kalit nga pag-atake kang Igor duol sa ilang lungsod sa Korosten; Gipatay nila ang mga kauban sa prinsipe ug ang prinsipe mismo, ug gilubong sila didto. – Mao kana ang katapusan ni Prinsipe Igor – usa ka maayong magmamando sa yuta sa Rus', nga nagpahadlok sa mga silingang katawhan. Human sa kamatayon sa iyang magbabantay nga si Oleg, nagpuyo si Igor sulod sa kaluhaan ug duha ka tuig[5053] .

[5049] Tan-awa ang nota 2. Ang kamatuoran nga gidala ni Oleg si Olga gikan sa Pskov paingon kang Igor gipamatud-an sa sugilanon sa iyang katahum ug dakong kaalam: Wala'y nakit-an si Oleg sa mga anak nga babaye sa mga boyar sa Kyiv nga makatupong kang Olga niining mga kalidad.

[5050] Niadtong 912

[5051] Nahibal-an nga si Igor nangulo sa duha ka kampanya batok sa mga Griyego, niadtong 941 ug 944; ang una niini wala malampuson. Ang maong talata nagtumong, siyempre, sa ikaduhang kampanya, sa dihang ang emperador Griyego, pagkahuman gipadala kang Igor og dako nga halad, nangayo kaniya nga ayaw pagpakig-away batok sa Gresya; pagdawat sa dako nga halad, mibalik si Igor gikan sa baybayon sa Danube paingon sa Kyiv.

[5052] Sa panahon sa pagpuyo sa mga Silangang Slav, ang mga Drevlians nag-okupar sa lasang nga rehiyon sa tunga-tunga sa Dnieper, ug nagpuyo sa sangang suba niini, ang Pripyat; busa ang ngalan nga 'Drevlians'.

[5053] Gipatay siya niadtong 945.

Sa pag-abot sa balita sa pagpatay kang Igor sa Kyiv, napugos si Olga sa paghilak; nagminar siya sa iyang bana uban sa iyang anak nga si Sviatoslav, ug ang tanang lumolupyo sa Kyiv nanghilak usab. Sa bahin sa mga Drevlians, pagkahuman sa pagpatay kang Igor, naghimo sila og usa ka mapangahas nga plano: gusto nila ihatag si Olga sa kasal sa ilang prinsipe nga si Mal, ug sa tinago patyon ang manununod ni Igor, ang batan-ong si Svyatoslav. Sa ingon niini, naglaum ang mga Drevlians nga mapalig-on ang gahum sa ilang prinsipe. Gidali nila pagpadala sa bangka ang baynte ka pinili nga lalaki kang Olga, aron hangyoon siya nga mahimong asawa sa ilang prinsipe; ug kon mosalikway siya, gisugo sila nga pugson siya pinaagi sa hulga – aron, bisan pa pinaagi sa pwersa kon kinahanglan, siya mahimong asawa sa ilang ginoo. Ang mga sugo miabot sa Kyiv pinaagi sa tubig ug mibaba sa baybayon. Pagkadungog sa pag-abot sa embahada, gipatawag ni Prinsesa Olga ang mga tawo—ang mga Drevlians—kaniya ug gipangutana sila:

'Nianhi ba kamo uban sa maayong tuyo, mga dungog nga bisita?'

'Uban sa maayong tuyo,' tubag nila.

'Ingna ko, unya,' sugyot ni Olga, 'ngano man gyud kamo miabot dinhi kanamo?'

Mitubag ang mga lalaki:

'Ang yuta sa mga Drevlyan nagpadala kanamo kaninyo uban niining mga pulong: "Ayaw kamo kasuko nga among gipatay ang inyong bana, kay siya, sama sa usa ka lobo, nangawat ug nanglupig. Ug ang among mga prinsipe maayong mga magmamando nga nagpalapad sa yuta sa mga Drevlians. Ang among kasamtangang prinsipe, bisan pa, labaw kaayo kaysa kang Igor: batan-on ug gwapo, malumo usab siya, mapinanggaon ug maloloy-on sa tanan. Busa, anhi ug pakigminyo sa among prinsipe – ikaw ang mahimong among ginoo ug magmamando sa yuta sa mga Drevlians.'

Si Prinsesa Olga, nga nagtago sa iyang kasubo ug kasakit sa kasingkasing tungod sa iyang bana, miingon sa embahada uban sa peke nga kalipay:

'Malipay ko sa inyong mga pulong—kay dili nako mabalik sa kinabuhi ang akong bana, ug ang pagpabilin nga balo dili sayon alang kanako: isip usa ka babaye, wala ko sa posisyon nga matarong pagdumala sa ingon nga prinsipalidad; ug ang akong anak lalaki bata pa kaayo. 'Busa, malipayong pakaslan nako ang inyong batan-ong prinsipe; gawas pa niana, dili pa man ko tigulang. Karon,adto kamo ug pahulay sa inyong mga sakayan; sa buntag, tawgon ko kamo sa usa ka handum sa dungog nga akong ipahigayon para kaninyo, aron ang hinungdan sa inyong pag-abot ug ang akong pagtugot sa inyong hangyo mahibal-an sa tanan; ug unya, moadto ko sa inyong prinsipe. Sa imoha, sa dihang moabot ang mga sugo sa buntag aron tawgon ka sa salo-salo, hinumdumi nga sa pagbuhat nimo niini, kinahanglan nimong ipadayon ang dungog sa prinsipe nga nagpadala kanimo ug ang imong kaugalingon: Moabot kamo sa salo-salo sa parehas nga paagi sa inyong pag-abot sa Kyiv, mao kana, sa mga bangka nga pagadalaon sa ulo sa mga tawo sa Kyiv – aron makita sa tanan ang inyong pagkabanaog ug ang akong gugma sa inyong prinsipe, nga tungod niini gipasidunggan ko kamo sa ingon ka dako nga dungog sa atubangan sa akong katawhan.

Malipayon nga mibalik sa ilang mga bangka ang mga Drevlians. Si Prinsesa Olga, bisan pa man, nga nangita og panimalos alang sa pagpatay sa iyang bana, naghunahuna kung unsang klase sa kamatayon ang iyang ipahamtang kanila. Niadtong gabii mismo, gisugo niya nga hukayon ang usa ka lawom nga lubnganan sa patyo sa palasyo sa prinsipe sa probinsya, diin giandam usab ang usa ka maanindot nga bulwagan para sa salo-salo. Sa sunod buntag, nagpadala ang prinsesa og mga dungog nga lalaki aron imbitahon ang mga tagapangasaw-sa-pangasaw-sa-pangasaw-sa-p

'Gipatay na ang among prinsipe, ug ang among prinsesa magminyo sa inyong prinsipe; ug kami karon, sama sa mga ulipon, nagbuhat sa among gisugo.'

Ug pagkahuman nila gipahimutang tagsa-tagsa sa gagmay nga bangka, gidala sila sa mga tawo sa Kyiv, napuno sa walay sulod nga garbo. Sa dihang gidala ang mga Drevlians sa maong prinsipong patyo, si Olga, nga nagtan-aw gikan sa iyang kuwarto, nagsugo nga ilabay sila sa usa ka lawom nga lungag nga giandam alang niini nga katuyoan. Unya, siya mismo ang miduol sa lungag ug mitungo niini, nangutana siya:

'Nalipay ka ba sa ingon nga dungog?'

Apan misinggit sila:

'Lagmot na gayud kita! Gipatay nato si Igor, ug dili lang nga wala kita nakab-ot og maayo niini, apan mas grabe pa gayud ang kamatayon nga natagbo nato.'

Ug gisugo ni Olga nga ilubong silang buhi sa maong lungag.

Pagkahuman niini, gipadala dayon ni Prinsesa Olga ang iyang sugo ngadto sa mga Drevlians uban sa mosunod nga mga pulong:

– 'Kung tinuod gayud nga gusto ninyo nga pakaslan nako ang inyong prinsipe, nan padalha kamo og usa ka embahada aron kuhaon ako, nga mas daghan ug mas taas og ranggo kaysa sa una; pasakay-a ako uban sa dungog paingon sa inyong prinsipe; padalha ang inyong mga tawo – ang mga sugo – sa labing dali nga panahon, sa dili pa ako dakpon sa mga tawo sa Kyiv.'

Ang mga Drevlian, uban sa dakong kalipay ug pagdali, nagpadala og limampu sa ilang labing bantugan nga mga lalaki kang Olga—ang labing nangunang mga tigulang sa yuta sa Drevlian human sa prinsipe mismo. Pag-abot nila sa Kyiv, gisugo ni Olga nga andamon ang paliguan para kanila ug gipadalaan sila og mensahe nga naghangyo: pasud-onga ang mga sugo, human sa ilang lisod nga pagbiyahe, nga maligo sa paliguan, magpahulay, ug unya na lang sila moadto kaniya; malipayon silang miadto sa paliguan. Sa diha nga nagsugod na og paligo ang mga Drevlian, ang mga sulugoon nga tinuyoang gibutang didto hugot kaayo nga gisirado ang mga pultahan gikan sa gawas, nagtigom og dayami ug mga uga nga kahoy palibot sa paliguan, ug gisunog kini; busa ang mga tigulang sa Drevlian, kauban ang mga sulugoon, nangamatay sa kalayo. Pag-usab, nagpadala si Olga og mensahero sa mga Drevlian, nagpahibalo sa iyang hapit na pag-abot aron pakaslan ang ilang prinsipe ug nagmando kanila nga mag-andam og mead ug tanang matang sa ilimnon ug pagkaon sa mismong dapit diin gipatay ang iyang bana, si , aron sa dihang moabot na siya, una niya nga buhaton ang trizna sa paghinumdom sa iyang unang bana sa wala pa siya mosulod sa iyang ikaduhang kaminyoon, nga mao ang usa ka handumanan nga salo-salo sumala sa pagano nga batasan; ug pagkahuman niini unya ipahigayon ang kasal. Nalipay kaayo, ang mga Drevlians nag-andam sa tanan nga daghan kaayo. Apan si Prinsesa Olga, matinud-anon sa iyang gisaad, mibiyahe paingon sa mga Drevlians uban sa usa ka dakong hukbo, murag nag-andam siya alang sa gubat imbis alang sa kasal. Sa dihang miabot si Olga sa Korosten, ang kapital sa mga Drevlyan, migawas sila aron sugaton siya nga nagsul-ob og pamasko nga sinina – ang uban naglakaw, ang uban nagsakay og kabayo – ug gidawat siya uban sa dakong kalipay ug pagdayeg. Si Olga, bisan pa niana, una siyang miadto sa lubnganan sa iyang bana, diin siya naghilak og daku alang kaniya; pagkahuman niyang gihimo ang mga seremonyas sa paghinumdom sumala sa pagano nga kostumbre, iyang gisugo nga pagtukod og dako nga lubnganan nga burol ibabaw sa lubnganan. Ug miingon ang mga Drevlyan kaniya:

'Ginang Prinsesa! Gipatay namo ang imong bana tungod kay siya walay kalooy kanamo, sama sa usa ka mabangis nga lobo. Apan ikaw maloloy-on, sama sa among prinsipe – karon magkinabuhi na kami sa kalinaw!'

Mitubag si Olga:

'Dili na nako ginahilak ang akong unang bana, kay nahimo na ang angay buhaton sa iyang lubnganan; miabot na ang panahon nga mag-andam uban ang kalipay alang sa akong ikaduhang kaminyoon sa inyong prinsipe.'

Ang mga Drevlians, sa ilang bahin, nangutana kang Olga bahin sa ilang unang ug ikaduhang sugo.

'Nag-uban sila namo sa lain nga dalan, gidala nila ang tanan nakong bahandi,' tubag sa prinsesa.

Pagkahuman niini, si Olga, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang sinina sa pagminos, nagsul-ob sa hayag nga sinina sa kasal nga angay sa usa ka prinsesa, samtang nagpabutang usab og malipayong dagway. Gisugo niya ang mga Drevlians nga mokaon, moinom ug malingaw, ug gisugo ang iyang kaugalingong mga tawo nga mag-alagad sa mga Drevlians, mokaon uban kanila, apan dili maghubog. Sa dihang nabusog na sa pag-inom ang

mga Drevlians, gisugo sa prinsesa ang iyang mga tawo nga atakehon sila gamit ang mga armas nga gipreparar daan—mga espada, kutsilyo, ug pika—nga nakapatay ug lima ka libo o labaw pa. Busa, human iyang gisagol ang kalipay sa mga Drevlians sa dugo ug nabalesan ang pagpatay sa iyang bana, mibalik si Olga sa Kyiv.

Sa sunod tuig, si Olga, nga nakatigom og hukbo, misulong batok sa mga Drevlians uban sa iyang anak nga si Sviatoslav Igorevich, nga gidala niya sa kampanya aron panimalos sa kamatayon sa iyang amahan. Gitubang sila sa mga Drevlians uban sa dakong pwersa militar; pagkahuman sa ilang panagbangga[5054] , nag-away og mabangis ang duha ka panig hangtod napildi sa mga taga-Kyiv ang mga Drevlians; ug gisundan sa mga taga-Kyiv ang mga Drevlians hangtod sa kapital nga siyudad sa Korosten, diin ilang gipatay ang tanan. Gibarricade sa mga Drevlians ang ilang kaugalingon sulod sa siyudad, ug gilupig kini ni Olga nga walay hunong sulod sa tibuok tuig. Apan sa dihang nakita niya nga lisod kuhaon ang siyudad pinaagi sa kusog, ang maalamon nga prinsesa naghimo sa mosunod nga limbong. Nagpadala siya og mensahe sa mga Drevlians nga nakabarricade sulod sa siyudad:

'Ngano man, mga buang, nga gusto ninyo magutom hangtod mamatay kaysa mosumite kanako? Sa katapusan, ang tanan ninyong ubang mga lungsod nangako na sa ilang pagkamatinud-anon kanako; ang ilang mga lumolupyo nagabayad og buhis ug nagpuyo nga malinawon sa ilang mga lungsod ug baryo, nag-uma sa ilang mga uma.'

'Kami usab,' tubag sa mga nagbarikada sa sulod, 'ganahan unta kami mo-sumite kanimo, apan nahadlok kami nga basin gusto ka na usab magpanimalos para sa imong prinsipe.'

Nagpadala si Olga og ikaduhang sugo kanila uban sa mosunod nga mga pulong:

'Nabinuhatan na nako og panimalos ang inyong mga tigulang ug uban pang mga tawo sa daghang higayon; ug karon dili na panimalos ang akong gipangita, kondili tributo ug pagsumite ang akong gipangayo kaninyo.'

Miuyon ang mga Drevlians nga bayaran siya sa bisan unsang buhis nga iyang gusto. Nag-awhag kanila si Olga:

'Nasayud ko nga kamo karon nagkagamay tungod sa gubat ug dili makabayad kanako og buhis nga dugos, wax, panit o ubang butang nga angay ipamaligya; ug dili usab ko gusto nga pas-anon kamo sa bug-at nga buhis; 'Hatagi ko og gamay nga halad isip timailhan sa inyong pagsumite—bisan pa tulo ka salampati ug tulo ka langgam-it sa matag panimalay. Igo na kana aron masaligan ko sa inyong pagsumite.'

Alang sa mga Drevlians, kining buhis daw gamay ra kaayo nga ila gani giyagaan ang paghukom ni Olga isip babaye; dali-dali sila nga nangolekta og tulo ka salampati ug tulo ka langgam gikan sa matag panimalay ug gipadala kini kaniya uban sa usa ka pagyuko. Miingon si Olga sa mga lalaki nga miabot kaniya gikan sa lungsod:

'Ani na, misumite na kamo kanako ug sa akong anak – puyo kamo sa kalinaw; ugma mobiya ko sa inyong lungsod ug mobalik sa akong yutang natawhan.'

Sa niining mga pulong, gipahawa niya ang mga lalaki; ang tanang pumoluyo sa lungsod dako kaayo ang ilang kalipay sa pagdungog sa mga pulong sa prinsesa. Si Olga, sa iyang bahin, gipangbahin ang mga langgam sa iyang mga mandirigma, ug gisugo nga sa ulahing bahin sa gabii, usa ka piraso sa panapton nga gibabad sa asupre ang itali sa matag kalapati ug matag langgam-langgam, nga dayon pagasul-oban og kalayo aron ang tanan nga langgam makalupad sa kahanginan sa usa ka higayon. Gipatuman sa mga mandirigma ang maong sugo: mibalik og lipad ang mga langgam paingon sa lungsod diin sila gikuha; ang matag salampati mibalik sa kaugalingong salag ug ang matag langgam-pipi sa kaugalingong dapit, ug sa kalit lang nasunog ang lungsod sa daghang bahin, samtang si Olga, niadtong panahona, nagsugo sa iyang hukbo nga palibutan ang lungsod sa tanang kilid ug sugdan ang pag-atake. Ang mga lumolupyo sa lungsod, nga naglayas gikan sa kalayo, migawas gikan sa luyo sa mga pader ug nahulog sa kamot sa kaaway; busa naagaw ang Korosten. Daghan sa mga Drevlians ang napatay sa espada, ang uban, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, gisunog hangtod mamatay sa kalayo, samtang ang uban nalumos sa suba nga nag-agos sa ilawom sa lungsod; sa samang higayon, namatay usab ang Prinsipe sa mga Drevlians. Sa mga nakaluwas, daghan ang nadakpan, samtang ang uban gibyaan sa prinsesa sa ilang mga panimalay, bisan pa man nagpataw siya ug bug-at nga buhis sa them[5055] . Busa, si Prinsesa Olga nakabawi sa

[5054] Sa dihang nagbangga ang duha ka hukbo, gilabay sa batan-ong Sviatoslav ang usa ka pana padulong sa mga Drevlians; ang pana, nga gilabay sa kamot sa bata, nilupad taliwala sa mga dunggan sa kabayo ug natama kini sa mga tiil; diin miingon ang mga pangulo sa druzhina sa Kyiv: 'Nagsugod na ang prinsipe – pasunodon na lang sa druzhina ang prinsipe,' ug misidlak ang gubat.

[5055] Duha ka ikatulo niini nga buhis miadto sa Kyiv, ug usa ka ikatulo miadto sa Vyshhorod, nga iya ni Olga.

pagpatay sa iyang bana batok sa mga Drevlians, napailalom ang tibuok yuta sa mga Drevlians, ug mibalik sa Kyiv nga puno sa himaya ug kadaugan.

Ug si Prinsesa Olga nagdumala sa mga rehiyon sa yutang Rus' ubos sa iyang awtoridad dili isip usa ka babaye, kondili isip usa ka lig-on ug maalamon nga lalaki, hugot nga nagkupot sa gahum sa iyang mga kamot ug maisugong nagdepensa sa iyang kaugalingon batok sa iyang mga kaaway. Gikahadlukan siya sa mga daotan, apan gihigugma sa iyang kaugalingong katawhan isip usa ka mahigugmaon ug matinud-anon nga magmamando, isip usa ka matarong nga huwes nga wala maglapas sa bisan kinsa, nagpapatuman sa silot uban sa kaluoy – ug naghatag og ganti sa mga maayo; gipahadlok niya ang mga daotan, naghatag og ganti sa matag-usa sumala sa merito sa ilang mga binuhatan; Sa tanang butang sa pagdumala, gipakita niya ang pagka-maamgo ug kinaadman. Labaw pa, si Olga, nga maloloy-on sa kasingkasing, mapinanggaon sa mga walay-puy-anan, mga kabus, ug mga nanginahanglan; ang matarong nga mga hangyo dali niyang nadawat, ug dali usab niya kini gitagbaw. Ang tanan niyang mga buhat, bisan pa nga nagpabilin siyang pagano, nakalipay sa Dios, murag angay sa grasya sa Kristohanong. Kauban niini tanan, nagpuyo si Olga sa kinabuhi nga may pagpugong sa kaugalingon ug pagkabalaan: wala siya magtinguha nga magminyo pag-usab, apan nagpabilin siya sa putli nga pagbalo, gipanalipdan ang prinsipeng awtoridad sa iyang anak hangtod nga siya mitigulang. Sa pag-abot niya sa hustong edad, iyang gihatag kaniya ang tanang buluhaton sa pagdumala, samtang siya mismo, nga mihawa sa publiko ug sa kabug-aton sa katungdanan, nagpuyo nga walay kabalaka sa pagdumala, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga buhat sa kalooy.

Miabot ang usa ka paborableng panahon sa dihang ang Ginoo nangandoy sa paghayag sa mga Slav, nga nabuta sa kawalay pagtuo, sa kahayag sa balaan nga pagtuo, aron madala sila sa kahibalo sa kamatuoran, ug aron giyaon sila sa dalan sa kaluwasan. Ang Ginoo mipili nga ipadayag ang sinugdanan niining kahayag, alang sa kaulaw sa mga tawo nga mapig-ot ang kasingkasing, pinaagi sa usa ka maluya nga babaye, mao ang bulahan nga si Olga. Kay sama sa Iyang paghimo kaniadto sa mga babaye nga nagbitbit sa mira nga mahimong mga magbalita sa Iyang Pagkabanhaw (Mat. 28:9–10), ug gipadayag Niya sa kalibutan ang Iyang himayaong Krus, diin Siya gipako, gikan sa kalawoman sa yuta pinaagi kang Reyna Helena, ingon usab sa ulahi, sa yuta sa Rus', Iyang gipili nga itanom ang balaang pagtuo pinaagi sa usa ka katingalahang babaye, usa ka bag-ong Helena – si Prinsesa Olga. Gipili siya sa Ginoo nga usa ka takus nga sudlanan alang sa Iyang labing balaan nga Ngalan – aron madala kini sa tibuok yuta sa Rus'. Gipasiga Niya sa iyang kasingkasing ang kabuntagon sa Iyang dili makita nga grasya, ug gibuksan ang iyang matin-aw nga mga mata aron maila niya ang tinuod nga Dios, nga wala pa niya mailhi. Nabantayan na niya ang limbong ug kalimbongan sa dautang pagka-pagano, nga nahimong kombinsido, sama sa usa ka tin-aw nga kamatuoran, nga ang mga dios-diosan nga gisimba sa mga buang nga tawo dili mga dios, kondili mga binuhat nga walay kalag sa kamot sa tawo; busa, dili lang niya sila gihatagan og dungog, kondili gikaligtaan pa gayud niya sila. Sama sa usa ka negosyante nga nangita og bililhon nga perlas, ingon man si Olga nangita sa tibuok niyang kasingkasing sa tinuod nga pagsimba sa Dios, ug nakaplagan kini sa mosunod nga paagi. Pinaagi sa probidensya sa Dios, nadungog niya gikan sa pipila ka mga tawo nga adunay usa ra ka tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit, yuta ug sa tanang binuhat, nga gituohan usab sa mga Griyego; ug nga gawas Niya, walay lain Dios[5056] . Tungod sa iyang tinguha nga makab-ot ang tinuod nga kahibalo sa Dios ug sa kinaiyahan nga dili siya tapulan, gusto ni Olga nga siya mismo ang moadto sa mga Griyego, aron makita niya sa iyang kaugalingong mga mata ang Kristohanong pagsimba ug hingpit nga makumbinse sa ilang pagtulon-an mahitungod sa tinuod nga

[5056] Mao kana ang mga Varangian – mga Kristohanon, nga daghan sa mga kauban ni Prinsipe Igor. 'Ingon usa ka babaye nga dako kaayo og intelihensiya,' ingon sa iladong historyador E.E. Golubinsky, 'sigurado nga napansin ni Olga kining mga Varangian sa bag-ong pagtuo; Sa ilang bahin, ang mga Varangian mismo, nga nagsalig sa kaalam ni Olga, natural lang nga naglaum nga siya ilang mahimong tinunob. Ang pagpangwali sa mga Kristohanong Varangian maoy hinungdan sa desisyon ni Olga nga mahimong Kristohana. Nasayud kita nga siya dili lang usa ka babaye nga dako kaayo og intelihensiya, kondili adunay panghunahuna sa usa ka estadista. Kini nga kahimtang tingali nakatabang pag-ayo sa paghupay sa buluhaton sa mga nagpaningkamot sa pagdani kaniya sa kamatuoran sa Kristiyanismo, nga nahimong katunga ra sa kalisod. Ang kamatuoran nga ang Kristiyanismo nahimong pagtuo sa halos tanang katawhan sa Europa, ug sa bisan unsang paagi mao ang pagtuo sa labing maayo sa kanila, – ang kamatuoran nga bisan sa taliwala sa iyang kaugalingong mga paryente (ang mga Varangian) nagsugod na ang kusgan nga lihok padulong niini, nga nagsunod sa ehemplo sa ubang mga katawhan – dili gyud makalangan sa pag-impluwensya sa hunahuna ni Olga, nga nagdala kaniya sa dili malikayan nga konklusyon nga ang labing maayong mga tawo kinahanglan adunay labing maayong pagtuo (History of the Russian Church, vol. 1, 1st half, 2nd ed., p. 75).

Dios. Kauban ang mga dungog nga lalaki, mibiyahe siya paingon sa Constantinople sa dagat uban sa daghang kauban; didto gidawat siya uban sa dakong dungog sa emperador ug sa patriyarka, nga gihatagan ni Olga og daghang mga regalo nga angay sa ingon nga mga dignitaryo. Didto sa Constantinople, gitun-an ni Olga ang Kristohanong pagtuo, mapainubsanon nga maminaw sa Pulong sa Dios matag-adlaw ug nagtan-aw sa kaanyag sa mga ritwal sa simbahan ug uban pang aspeto sa kinabuhi sa mga Kristohanon. Ang iyang kasingkasing napuno sa gugma alang sa Dios, nga iyang gituhuan nga walay pagduha-duha; ug busa gipadayag ni Olga ang iyang tinguha nga madawat ang balaan nga bunyag. Ang Emperador nga Griyego, nga usa ka balo niadtong panahona, gusto nga himuon si Olga nga iyang asawa: nadani siya kaniya tungod sa iyang katahum, pagka-maampingon, kaisog, dungog, ug usab tungod sa kadako sa mga yuta sa Rusya. Miingon ang Emperador kang Olga:

'O Prinsesa Olga! Angay ka nga mahimong usa ka Kristohanong reyna ug magpuyo uban kanamo dinhi sa kapital nga siyudad sa among gingharian.'

Ug ang Emperador misugod sa paghisgot kang Olga bahin sa kaminyoon kaniya. Siya, bisan pa, nagpakita nga dili niya gisalikway ang tanyag sa Tsar, apan nangayo una nga bunyagan, nga miingon:

'Miabot ako dinhi alang sa balaan nga pagbunyag, dili alang sa kaminyoon; kon nabunyagan na ako, unya kita maghisgot sa kaminyoon, kay dili tugotan nga ang usa ka dili deboto ug dili nabunyagan nga asawa maghiusa sa usa ka Kristohanong bana.' Nagsugod ang Tsar sa pagpugos kaniya nga magpabunyag: ang Patriarka, human niya igong natudloan si Olga sa mga kamatuoran sa balaan nga pagtuo, busa giandam niya siya alang sa bunyag. Ug sa dihang andam na ang batyismoan, nangayo si Olga nga ang Tsar mismo ang mahimong iyang ninong: 'Dili ko,' ingon niya, 'mabunyagan gawas kon ang Tsar mismo ang akong ninong: mobiya ko ning dapita nga dili pa nabunyagan – ug ikaw maghatag og pasaylo sa Diyos alang sa akong kalag.' Miuyon ang Tsar sa iyang hangyo, ug nabunyagan si Olga sa Patriarka, samtang ang Tsar nahimong iyang ninong, nga midawat kaniya gikan sa balaang batyanan. Ginganlan si Olga og Helena, sama sa unang Kristohanong reyna, ang inahan ni Constantine the Great, nga ginganlan usab og Helena. Human sa iyang pagbunyag, atol sa Liturgiya, gihatagan sa Patriarka si Olga sa Balaang Misteryo sa Labing Putli nga Lawas ug Dugo ni Kristo ug gipanalanginan siya sa mga pulong:

'Bulahan ka sa taliwala sa mga babaye sa Rus', kay ikaw, nga mibiya sa kangitngit, nangita sa tinuod nga kahayag; nga nagdumot sa idolatrous nga pagsimba sa daghang dios, gihigugma nimo ang usa ka tinuod nga Dios; nakalingkawas ka sa walay katapusang kamatayon pinaagi sa pagpakasal sa imortal nga kinabuhi. Sukad karon, ang mga anak sa yuta sa Rus' magpasidungog kanimo!'

Mao kini ang panalangin sa Patriarka kaniya. Daghan sa mga kauban ni Olga, lalaki ug babaye, ang nabunyagan usab, ug aduna'y dakong kalipay sa Constantinople sa okasyon sa bunyag ni Prinsesa Olga: ang Tsar, sa iyang bahin, nag-organisar og dakong kombite niadtong adlawa, ug ang tanan nalipay, naghimaya kang Kristo nga among Dios. Unya gisgutan pag-usab sa Tsar ang pakigminyo kang Olga, nga ginganlan og Helena sa iyang balaan nga bunyag. Apan mitubag kaniya ang bulahan nga si Helena:

'Unsaon man nimo, akong anak nga inahan, nga ako pa imong ikuyog isip bana? Kay kini giisip nga makalaut ug dili madawat, dili lang ubos sa Kristohanong balaod kondili usab sa paganong balaod, nga ang amahan makig-asawa sa iyang anak nga babaye.'

'Nalimbongan nimo ko, Olga!' miingon ang Tsar.

'Gisulti na tika sauna,' tubag ni Banal Olga, nga wala ko moanha dinhi uban sa tuyo nga maghari uban kanimo—kay ang akong anak nga lalaki ug ako adunay igo nang awtoridad sa yuta sa Rus'—apan aron ipangasaw-ay sa imortal nga Hari, si Kristo nga Dios, Kinsa akong gihigugma sa tibuok nakong kalag, nga naghandum nga mahimong takus sa Iyang walay katapusang gingharian.'

Unya ang Tsar, pagbiya sa iyang dili makab-ot nga tinguha ug sa makalupigong gugma, nahigugma kang Banal Olga sa espirituhanong gugma sama sa iyang kaugalingong anak nga babaye, gihatagan siya og daghang gasa, ug gipahawa siya sa kalinaw. Sa diha nga mibiya siya sa Tsargrad, miadto si Banal Olga sa Patriarka ug, samtang nangayo og panalangin sa iyang pagbiyahe, miingon kaniya:

'Amo kong hangyo, balaang amahan, nga mag-ampo ka sa Dios alang kanako samtang mobalik ko sa akong kaugalingong yutang natawhan, diin nagpabilin ang akong anak nga lalaki sa pagano nga limbong ug ang tanang katawhan maputol sama sa bato sa ilang karaang dautang buhat—nga ang Ginoo, pinaagi sa imong balaang pag-ampo, luwason ako didto gikan sa tanang dautan.'

Mitubag kaniya ang Patriarka:

'Akong matinud-anon ug bulahan nga anak sa Espiritu Santo. Hinaut nga si Kristo, nga imong gisul-ob pinaagi sa balaan nga pagbunyag, Siya mismo ang magpanalipod kanimo gikan sa tanang dautan, sama sa Iyang pagpanalipod kang Noe gikan sa Baha, Lot gikan sa Sodoma, si Moises ug ang Israel gikan kang Paraon, si David gikan kang Saul, si Daniel gikan sa baba sa mga leon, ug ang tulo ka batan-on gikan sa hurno. Busa, unta ang Ginoo, , magluwas kanimo gikan sa kalamidad; bulahan ka taliwala sa imong katawhan, ug ang imong mga apo ug mga apo sa tuhod sa tuhod magpasidungog kanimo hangtod sa kataposang mga adlaw sa imong kinabuhi.

Gidawat ni Banal Olga kini nga panalangin gikan sa Patriarka ingon usa ka bahandi nga labaw pa ka bililhon kaysa sa labing mahal nga mga gasa; kauban niini, nadawat usab niya ang pagtulun-an mahitungod sa pagkabalaan ug pag-ampo, pagpuasa ug paglikay sa dautang buhat, ug sa tanang maayong buhat nga kinaiya sa usa ka Kristohanong kinabuhi nga makapahimuot sa Dios. Pagkahuman niini, nadawat ni Bulahan Olga gikan sa Patriarka ang Balaang Krus, mga balaang ikon, mga libro ug uban pang mga butang nga gikinahanglan alang sa banal nga pagsimba; nadawat usab niya gikan sa Patriarka ang mga presbiter ug mga klerigo. Ug mibyahe si Bulahan Olga gikan sa Constantinople paingon sa iyang yutang natawhan uban sa dakong kalipay[5057] .

Gisulti nga ang Balaang Krus, nga iyang nadawat gikan sa kamot sa Patriarka, adunay mosunod nga inskripsyon: 'Ang yutang Ruso nabag-o alang sa kinabuhi sa Dios pinaagi sa balaang bunyag nga nadawat ni Banal Olga.' Pagkahuman sa kamatayon ni Banal Olga, gipreserbar sa mga matinud-anon kining krus hangtod sa mga adlaw ni Dakong Prinsipe Yaroslav Vladimirovich; ang ulahi, pagkahuman pagtukod sa dakung ug matahum nga Simbahan ni Santa Sofia sa Kyiv, gibutang ang maong krus sa altar niini, sa tuo nga kilid. Karon, wala na kini nga krus: kay sa balik-balik nga paglaglag sa Kyiv, ang mga balaan nga simbahan niini gipaguba. Apan mobalik kita sa sugilanon ni Banal Olga.

Pagbalik niya sa Kyiv, ang bag-ong Helena – si Prinsesa Olga – misugod, sama sa adlaw, sa pagpahawa sa kangitngit sa idolatrang dautan, naghatag kahayag sa mga kasingkasing nga natabonan. Iyang gitukod ang unang simbahan nga gihalad kang Santo Nikola sa Lubnganan ni Askold, ug daghan sa mga tawo sa Kyiv ang iyang napabalhin ngadto kang Kristo nga Manluluwas. Apan sa bisan unsang paagi, wala niya madala ang iyang anak nga si Sviatoslav sa tinuod nga pagsabot – sa kahibalo sa Dios: hingpit nga nakatutok sa mga pakig-away, wala siya magtagad sa mga pulong sa iyang inahan. Usa siya ka maisugon nga tawo nga nahigugma sa gubat, nga sobra pa gani nga gigugol niya ang kadaghanan sa iyang kinabuhi sa taliwala sa mga batalyon ug mga hukbo kaysa sa balay. Sa iyang inahan, nga naningkamot sa pagdani kaniya, si Sviatoslav moingon:

'Kung dawaton nako ang Kristohanong pagtuo ug bawtismohan, ang mga boyar, ang mga voivode ug ang tibuok nakong retinue mobalik ang ilang mga likod kanako, ug wala nako'y uban nga makig-away sa atong mga kaaway ug moprotektar sa atong yutang natawhan.'

[5057] Kasagaran gituohan nga si Bulahan Olga gibunyagan sa Constantinople niadtong 957 sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine Porphyrogenitus. Bisan pa, lisod dawaton kini nga asumsyon. Ang kamatuoran mao nga si Emperador Constantine Porphyrogenitus mibiya og usa ka traktado nga may titulo nga 'Mahitungod sa mga Ritwal o Seremonya sa Byzantine nga Korte'. Niining buhat, iyang gihulagway sa detalye kung giunsa pagdawat kang Biyerneng Olga sa korte atol sa iyang pagbisita sa Constantinople niadtong 957; apan ang emperador wala maghatag bisan gamayng timaan nga si Olga miadto sa Constantinople alang sa bunyag o nga siya sa tinuod gibunyagan. Sa kasukwahi, gipaklaro niya nga si Olga miabot na sa Constantinople nga nabunyagan na: ang iyang pari anaa na sa iyang unang pagdawat sa palasyo. Busa kanus-a siya nabunyagan? 'Lagmit nga pagkahuman sa kamatayon ni Igor, nagpabilin si Olga nga dili pa nabunyagan kutob sa iyang pagserbisyo isip regent para sa menor de edad nga si Sviatoslav ug sa iyang pagpadayon sa opisyal nga posisyon sulod sa estado, ug nabunyagan siya pagkahuman nakakaplag og kahigayunan nga biyaan ang iyang opisyal nga pagka-regent ug mihawa, bisan pormal lang, sa pribadong kinabuhi, pagkahuman niini wala na'y katungod ang mga tawo sa pagpanubag kaniya sa iyang mga lihok' (E.E. Golubinsky. History of the Russian Church, vol. 1, 1st half, 20th ed., p. 78). Ang ikaduha mahitabo lamang pag-abot ni Svyatoslav sa hustong edad sa sibil nga pagkahamtong, nga niadtong panahona nagsugod, sa bisan unsang kaso, dili sayo sa edad nga 10. Si Svyatoslav natawo niadtong 942, ug sa 957 nabunyagan na si Olga. Kung atong ipagana nga 10 anyos ang hustong edad ni Svyatoslav, makahukom kita nga si Bulahan Olga nabunyagan sa taliwala sa 952 (sa dihang napulo anyos na si Svyatoslav) ug 957. Ug adunay klarong ebidensya nga nagbutang sa bunyag ni Bulahan Olga sa usa sa mga tuig sulod niining panahona. Ang monghe nga si Jacob, ang nagtukod ug nanguna sa atong nasudnong historiograpiya, nga misulat sa katapusan sa paghari ni Yaroslav ug sa pagsugod sa prinsipalidad ni Izyaslav – usa ka manunulat nga takus saligan – nagpahayag sa iyang salaysay sa pagbunyag ni Olga ug Vladimir nga si Olga nagpuyo sulod sa 15 ka tuig pagkahuman sa iyang pagbunyag. Busa, sumala ni Jacob, nga sama sa kronikista, gibutang ang kamatayon ni Olga niadtong 969, Gibunyagan si Olga niadtong 954 (969–15954), sa dihang si Constantine Porphyrogenitus (912–957) mao ang emperador sa Gresya ug si Theophylact (933–956) mao ang patriyarka. – Sa panahon sa pagbiyahe ni Santa Olga paingon sa Constantinople niadtong 957, si Santo Polyevktus mao na ang Patriarka.

Mao kana ang tubag ni Prinsipe Sviatoslav; bisan pa niana, wala niya gipugngan kadtong gustong mabunyagan; apan dili daghan ang mga maharlika nga midawat sa balaan nga bunyag; sa kasukwahi, gipakaulaw sa mga maharlika ang ingon nga mga tawo, kay alang sa mga dili motuo, ang Kristiyanismo kabuang (cf. 1 Cor. 1:18); samtang daghan sa mga kasagarang tawo ang nadani sa Balaang Simbahan. Mibisita si Santa Olga sa Veliky Novgorod ug sa ubang mga lungsod, nga nagdala sa mga tawo sa pagtuo kang Kristo bisan asa siya moadto; sa pagbuhat niini, gipukan niya ang mga diyos-diyosan, nagtukod og mga balaang krus sa ilang dapit, diin daghang mga timaan ug katingalahan ang nahimo aron mapakombinser ang mga pagano. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, sa tibuok Vybutsk, gipakatag usab ni bulahang Olga ang mensahe sa Kristohanong pagtuo ngadto sa mga suod kaniya. Sa iyang pagpuyo niining rehiyon, nakaabot siya sa baybayon sa Dakong Suba, nga nag-agos gikan sa habagatan paingon sa amihanan, ug mihunong atbang sa dapit diin ang Suba sa Pskov, nga nag-agos gikan sa sidlakan, misumpay sa Dakong Suba (sa panahon nga gihulagway, usa ka halapad ug siksik nga kalasangan ang nagtabon niining mga dapita, sumala sa nahisulat sa); ug didto, gikan sa pampang sa suba, nakakita si Santa Olga og tulo ka labing hayag nga sinag nga nag-anaog gikan sa langit paingon sa mga lugar nga bag-ohay lang nahisgutan, nga nagpasiga niini: dili lamang si Santa Olga mismo, apan usab ang iyang mga kauban, nakakita sa katingalahang kahayag gikan niining mga sinag; ug ang bulahan dako kaayo ang kalipay ug nagpasalamat sa Diyos sa panan-awon, nga nagtagna sa kahayag sa maong yuta pinaagi sa grasya sa Diyos. Mituyok siya ngadto sa mga kauban niya, ug si bulahan Olga miingon nga propetiko:

'Hibal-i kini: sumala sa kabubut-on sa Dios, dinhi sa dapit nga gipasiag sa tulo ka sinag, pagtukod og simbahan sa ngalan sa Labing Balaan ug Magbuhion nga Trinidad, ug pagtukod og usa ka dakung ug himayaong siyudad, nga punô sa tanang butang.'

Human niining mga pulong ug sa usa ka medyo taas nga pag-ampo, nagtukod si Bulahang Olga og krus: ug hangtod karon nagbarug gihapon ang simbahan sa mismong dapit diin kini gitukod ni Bulahang Olga. Human sa pagbiyahe sa daghang siyudad sa yutang Ruso, kining magwawali ni Kristo mibalik sa Kyiv ug didto nagbuhat og mga maayong buhat para sa Dios: kung sa mga adlaw sa pagano nakahimo siya og maayong mga buhat, unsa pa kaha karon, nga nasangonan na sa balaang pagtuo, gipahumotan ni Beato Olga ang iyang kaugalingon sa tanang matang sa hiyas, naningkamot sa pagpalipay sa Dios nga bag-o pa lang niyang nakaila, ang iyang Magbubuhat ug Managsangon. Sa paghinumdom sa iyang panan-awon sa Suba sa Pskov, nagpadala siya og daghang bulawan ug pilak alang sa pagtukod sa usa ka simbahan nga gihalad sa Balaang Trinidad; sa samang higayon, gisugo niya nga puy-an sa mga tawo ang maong lugar: ug sa dili madugay ang lungsod sa Pskov, nga ginganlan human sa Suba sa Pskov, mitubo ngadto sa usa ka dakong siyudad, ug ang ngalan sa Labing Balaang Trinidad gipadayeg didto.

Niining panahona, si Prinsipe Sviatoslav, nga gibyaan ang iyang inahan ug ang iyang mga anak nga sila Yaropolk, Oleg ug Vladimir sa Kyiv, misulong batok sa mga Bulgarians[5058] : sa panahon sa gubat batok kanila, nakuha niya ang kapin sa walumpung lungsod, ug labi siyang nahigugma sa ilang kapital, ang Peryaslavets[5059] , diin siya nagpuyo. Samtang nagpabilin si Banal Olga sa Kyiv, gitun-an niya ang iyang mga apo—ang mga anak ni Sviatoslav—sa Kristohanong pagtuo, kutob sa ilang pagkabata nga pagsabot; apan wala siya misugot nga bunyagan sila, kay nahadlok siya sa posibleng kasamok gikan sa iyang anak, ug gisalig niya ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Ginoo. Samtang naantala si Sviatoslav sa yuta sa mga Bulgarians, kalit nga misalakay ang mga Pecheneg[5060] sa rehiyon sa Kyiv, gilibutan nila ang Kyiv ug gisikop kini; si Santa Olga, kauban ang iyang mga apo, misulod sa siyudad ug nagpabilin didto, nga wala nila makuha. Ang Ginoo, nga nagpanalipod sa Iyang matinud-anong sulugoon, mipanalipod usab sa siyudad pinaagi sa iyang mga pag-ampo.

[5058] Niadtong 967

[5059] Sa Danube.

[5060] Ang mga Pecheneg usa ka katawhan nga adunay gigikanang Turkic. Kaniadto sila nangalibot sa mga talam-onan sa Sentral Asya, ug wala mailhi eksakto kung kanus-a sila mibalhin gikan didto paingon sa Europa. Sa ika-9 nga siglo, nakapuyo na sila tali sa Volga ug Yaik (Ural); hangtod sa 60an sa ika-10 nga siglo, wala gikasamok sa mga Pecheneg ang Rus'. Ang pag-atake sa Pecheneg sa Kyiv nga gihisgutan sa hagiograpiya mao ang unang paghisgot sa Kronika (sa ilawom sa tuig 968) bahin sa mga pag-atake sa Pecheneg. Sukad niadto, sulod sa kapin sa tunga ka siglo, ang Rus' nakigbisog nga walay hunong batok sa mga Pecheneg. Nangita ang Rus' og paagi aron mapanalipdan ang ilang kaugalingon gikan kanila pinaagi sa mga kuta ug mga lungsod; mao kana ang gigikanan sa Zmiyev Val sa karon nga Kiev Governorate. Si St. Vladimir nagtukod og mga kuta sa daplin sa Suba sa Stugna, samtang si Yaroslav the Wise nagbuhat usab niini sa daplin sa Suba sa Ros (sa habagatan pa). Ang katapusang pag-atake sa Pecheneg batok sa Rus' (ang pag-atake sa Kiev) nahitabo niadtong 1034, sa dihang hingpit silang napildi.

Ang balita sa paglusob sa mga Pecheneg sa Kyiv nakaabot kang Sviatoslav; nagdali siya uban sa iyang hukbo gikan sa yuta sa mga Bulgarians, naglunsad og kalit nga pag-atake batok sa mga Pecheneg ug napalayas sila; sa pagsulod niya sa Kyiv, gidawat niya ang iyang inahan nga nagmasakit na, ug usab gusto niyang biyaan siya aron makapadayon paingon sa yuta sa mga Bulgarians. Apan si Bulahan Olga miingon kaniya uban sa mga luha:

'Ngano man nga biyaan mo ako, anak ko, ug asa ka paingon? Nangita ba ka og estranghero, kinsa man imong gisaligan sa imong kaugalingon? Kay ang imong mga anak gagmay pa, ug ako tigulang na, ug masakiton pa – nagpaabut na ako sa akong hapit na kamatayon – ang akong pag-adto sa akong hinigugma nga Kristo, nga Siya akong gituohan; Karon, wala na koy kabalaka gawas kanimo: Masubo ko nga bisan pa sa akong daghang pagtudlo kanimo ug pagpangumbinsi nga biyaan nimo ang dautang pagsimba sa dios-diosan ug motuo sa tinuod nga Dios nga akong nakaila na, wala nimo kini tagda; ug nasayud ko nga tungod sa imong pagsuway kanako, usa ka malisud nga katapusan ang nagpaabot kanimo dinhi sa yuta, ug pagkahuman sa kamatayon – ang walay katapusang pag-antos nga gireserba para sa mga pagano. Busa karon, tugoti ako sa usa ka hangyo: ayaw paglarga bisan asa hangtod ako mamatay ug mahilot; unya, adto ka bisan asa nga imong gusto. Pagkahuman sa akong kamatayon, ayaw pagbuhat sa bisan unsang pagano nga ritwal nga gikinahanglan sa ingon ani nga mga kahimtang; apan pasagdi ang akong presbiteryo ug ang mga klero sa paglubong sa akong makasasala nga lawas sumala sa Kristohanong batasan; ayaw pagdangog sa pagtukod og lubnganan nga buhos ibabaw kanako o paghimo og salo-salo sa lubong; apan padalha ang bulawan ngadto sa Labing Balaan nga Patriarka sa Constantinople, aron siya makahimo og pag-ampo ug halad ngadto sa Dios alang sa akong kalag ug makahatag og limos sa mga kabus.

Pagkadungog niini, si Sviatoslav nanghilak sa kasubo ug nagsaad nga tumanon ang tanan niyang katapusang hangyo, apan misalikway lang sa pagdawat sa balaan nga pagtuo. Paglabay sa tulo ka adlaw, ang bulahan nga si Olga nahugno sa grabeng kakapoy; gidawat niya ang Balaang Komunyon sa Labing Balaan nga Lawas ug Buhay-hatag nga Dugo ni Kristo nga atong Manluluwas; sa tibuok niining panahona nagpabilin siya sa mainitong pag-ampo ngadto sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga kanunay niyang giisip nga iyang tig-abang human sa Dios; gihangyo usab niya ang tanang mga balaan; Uban sa partikular nga kadasig, nag-ampo si Bulahan Olga alang sa kahayag sa yutang Ruso pagkahuman sa iyang kamatayon; sa pagtan-aw sa umaabot, kanunay siyang nagpanagna sa iyang kinabuhi nga ang Dios magahatag og kahayag sa katawhan sa yutang Ruso ug daghan kanila ang mahimong dagkong mga balaan; ug samtang iyang gihuyop ang katapusang gininhawa, nag-ampo si Bulahan Olga alang sa paspas nga pagtuman niining panagna. Ug usa ka pag-ampo ang nagpabilin pa sa iyang mga ngabil sa dihang ang iyang mahimayaong kalag gipagawas gikan sa iyang lawas ug, isip usa ka matarong nga babaye, gidawat sa mga kamot sa Dios. Busa mibiya siya gikan sa kalibutanong gingharian paingon sa langitnong gingharian ug giisip nga takus mosulod sa palasyo sa walay kamatay nga Hari – si Kristo nga Dios – ug, isip unang balaan gikan sa yuta sa Rus', gilista sa taliwala sa mga balaan. Ang bulahan nga si Olga, nga nabunyagan nga Helena, namatay niadtong ika-11 nga adlaw sa Hulyo sa tuig[5061] . Siya minyo sulod sa kwarenta'y duha ka tuig, ug sa panahon sa iyang kaminyoon siya usa ka dalaga nga hingpit na ang edad ug kusog – mga baynte anyos siya. Sa ika-napulo ka tuig pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, gidawat niya ang balaan nga pagbunyag, ug pagkahuman sa iyang pagbunyag nagkinabuhi siya sa usa ka matinud-anong kinabuhi sulod sa napulo'g lima ka tuig. Busa, ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga tuig sa iyang kinabuhi mga siyamnapu ka tuig. Gihinulsolan si Banal Olga sa iyang anak nga lalaki, si Prinsipe Svyatoslav, sa mga boyars, sa mga dignitaryo ug sa tanang katawhan; gilubong si Banal Olga uban sa dungog sumala sa Kristohanong ritwal.

Pagkahuman sa kamatayon ni Santa Olga, natuman ang iyang propesiya mahitungod sa trahedya nga kamatayon sa iyang anak ug sa hayag nga kaugmaon sa yutang Rus'. Ang iyang anak nga si Svyatoslav (sumala sa gi-report sa kronikero) napatay pipila ka tuig pagkahuman sa usa ka pakig-away sa kamot sa prinsipe sa Pecheneg nga siKury[5062] . Gihaw-as ni Kury ang ulo ni Svyatoslav ug gihimo siyang tasa, gipahiran kini og bulawan ug gisulat ang mosunod:

'Ang nangita sa gipanag-iya sa uban, gubaon ang iya mismo.' Sa usa ka pista uban sa iyang mga maharlika, miminom ang prinsipe nga Pecheneg gikan niining baso. Busa, si Dakong Prinsipe Svyatoslav Igorevich, nga maisugon ug hangtod kaniadto dili mapilde sa gubat, nakasinati og trahedya nga katapusan, sama sa gitagna sa

[5061] Niadtong 969
[5062] Niadtong 972

iyang inahan, tungod kay wala siya maminaw kaniya. Natuman usab ang propesiya sa bulahan nga si Olga mahitungod sa yuta sa Rus'. Kaduha ka pulo ka tuig pagkahuman sa iyang kamatayon, ang iyang apo nga si Vladimir nakadawat sa balaan nga bunyag ug gipahayag ang yuta sa Rus' sa balaan nga pagtuo[5063] . Pagkahuman niya pagtukod og simbahan nga bato nga gihalad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios (nga nailhan nga 'Simbahan sa Ikapulo', tungod kay gihatag ni Vladimir ang ikapulo sa iyang mga panag-iya alang sa pagmentinar niini) ug pagkahuman nakigsabot kang Leontius, Metropolitan sa Kyiv, gikuha ni Santo Vladimir gikan sa yuta ang bililhon nga mga relikya sa iyang lola—nga wala mabuak, dili madunot ug mabango; Gibalhin niya kini uban sa dakong dungog ngadto sa maong Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug gibutang kini dili sa tinago kondili sa hayag, alang sa mga tawo nga nangabot didto uban sa pagtuo ug nakadawat sa pagtuman sa ilang mga pag-ampo: daghang pag-ayo gikan sa nagkalain-laing mga sakit ang gihatag pinaagi sa mga balaan nga relikya[5064] .

Dili usab angay pasagdan ang mosunod: adunay gamay nga bintana sa bungbong sa simbahan ibabaw sa lubnganan ni Beato Olga; ug kon kinsa man ang moanha sa balaang relikyas uban sa lig-on nga pagtuo, ang gamay nga bintana mubukas sa iyang kaugalingon, ug ang mga nagtindog sa gawas makakita pag-ayo pinaagi niini sa balaang, makahimo-sa-milagro nga mga relikyas nga naa sa sulod; labaw pa, kadtong giisip nga labi ka angay makakita usab og katingalahang kahayag nga nagagikan niini; ug bisan kinsa sa mga matinud-anon nga nag-antos sa bisan unsang sakit dayon nga naayo. Alang sa mga miabot nga gamay ang pagtuo, dili mubukas ang gamay nga bintana, ug dili nila makita ang balaang relikya, bisan pa mosulod sila sa simbahan mismo: makita ra nila ang lubnganan ug dili sila naayo. Apan ang mga matinud-anon nakadawat sa tanang kaayohan alang sa lawas ug kalag pinaagi sa pag-ampo ni Santa Olga, nga ginganlan og Helena sa iyang balaan nga pagbunyag, ug pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat sa himaya karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Gipahimaya nimo ang imong hunahuna sa pako sa balaang kinaadman, milupad ka sa ibabaw sa tanang makita nga binuhat: gipangita nimo ang Dios ug ang Magbubuhat sa tanang butang, ug sa dihang nakaplagan Nimo Siya, nadawat nimo ang pagkabanhaw pinaagi sa bunyag. Naglipay sa Kahoy sa Kinabuhi, nagpabilin kang dili malata hangtod sa kahangturan, kanunay himayaong Olga.

Kontakion, Tono 4:

Awita nato karon ang Dios, ang maayong Magbubuhat sa tanan, nga naghimaya kang Olga nga Maalamon sa Dios sa Rusya: unta Siya, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ihatag sa atong mga kalag ang kapasaylo sa mga sala.

Paghandum sa Balaang Martir Kindai

Kumemorasyon sa Hulyo 11

Si Santo Kindai usa ka presbiteryo sa baryo sa Sida sa Pamphylia. Sa panahon sa paghari ni Diocletian, gidakpan siya sa sugo sa gobernador Stratonicus ug gisilotan nga sunogon sa poste. Gidala siya sa dapit sa iyang pagkamartir nga nagsul-ob og puthaw nga sapatos nga gipunoan og mga pako. Ang mga sundalong nag-eskort kaniya nakasugat ug usa ka magtutigol sa dalan ug pwersahan nilang gikuha ang kahoy gikan kaniya, apan gibayran ni Santo Kindai ang magtutigol sa hustong bayad, gikuha ang kahoy sa iyang kaugalingon, ug gidala kini ngadto sa lugar sa iyang pagkamartir. Sa dihang gibutang siya taliwala sa kalayo, ang martir wala'y kadaut ug gitawag niya ang mga tawo nga ilhon ang gahum ni Kristo. Kalit lang mitumaw ang unos sa langit, ug ang kusog nga ulan mibabad sa siga. Pagkahuman sa unos, ang santo nag-ampo sa Ginoo ug mihunong sa pagginhawa.

[5063] Ang iyang pista mao ang ika-15 sa Hulyo.

[5064] Sa panahon sa paglusob sa mga Mongol, gitago ang iyang mga relikya sa simbahan; sa ika-17 nga siglo, gitago kini pag-usab sa usa ka dili mailhi nga lokasyon tungod sa mga rason nga dili hingpit nga klaro.

25 Hulyo

12 Hulyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, ang pagpanaw sa Balaan: Arsenius sa Novgorod (niadtong 1570) ug Simon sa Volom (niadtong 1641).

Niining adlawa gisaulog usab nato ang mga balaang martir nga sila Theodore nga Varangian ug ang iyang anak nga si John, nga gipatay sa Kyiv niadtong 983.

Ang pagkamartir sa mga balaan nga martir Proklus ug Hilarion.

Komemorasyon sa 12 Hulyo

Ang mga balaang martir, Proclus ug Hilarion, lumad sa lungsod sa[5065] Kalipta, duol sa Ancyra[5066] ; nag-antos sila sa kamot sa gobernador Maximus atol sa paghari ni Trajan[5067] . Si Santo Proclus mao ang unang nadakpan ug gidala sa atubangan mismo sa emperador, nga anaa niadto sa maong rehiyon; siya giputlan og kadena ug gipahamtang sa prisohan. Ang emperador, pagkahuman sa pagsusi sa kaso ni Proklus ug pagkakita nga dili siya mosunod sa dautang mga sugo[5068] , gihatag siya kang Hegemon Maximus aron pahirapan. Si Maximus, paglingkod sa lingkoranan sa paghukom, nangayo og tubag gikan sa priso ni Kristo – gipangutana niya siya:

'Unsa ang imong kaliwatan?'

'Ang akong kaliwatan mao ang kaliwatan ni Kristo,' tubag ni Santo Proklus, 'ug ang akong paglaum naa sa akong Dios.'

'Nagapanumpa ko sa mga diyos, dili ko magpakita kanimo og kalooy!'

Miingon ang gobernador, ug nangutana pag-usab:

'Nasayud ka ba sa mga dekreto sa hari, nga gipahayag sa halayo ug sa duol, nga ang tanang Kristohanon kinahanglan maghalad sa mga diyos?'

– Nadungog ko, – tubag sa santo, – ang mahitungod niining mga sugo sa mga walay balaod; gipagawas nila kini aron madani ang daghan sa sayop nga dalan, ug sa ilang kaugalingong kapahamakan.

'Giunsa ka kaha nakasugakod,' miingon ang gobernador, nga nasuko ug nabigla, 'sa pagsaway sa hari ug pagpanamastamas sa iyang mga balaod?! Dili ba nimo makita unsang mga pag-antos ang nagpaabot kanimo tungod niini, ikaw nga walay pulos?'

'Buhaton nimo ang gusto nimo,' tubag sa martir, 'dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios, ug dili ko mahadlok sa mga pag-antos nga makapatay sa lawas apan dili sa kalag; mas maayo nga mahadlok sa Dios kaysa sa mga tawo.'

'Pilia para sa imong kaugalingon,' sugyot sa gobernador, 'kinabuhi o kamatayon: ania, makita nimo, ang kahoy sa pagpanakit nga giandam para kanimo, ug ang mga instrumento sa pagpanakit – nagpaabut kami sa imong tubag: unsa imong pilion?'

Mitubag si Santo Proklus:

'Kung nagkurog ka sa pagsuway sa sugo sa hari, aron dili ka makasinati og panandaliang pag-antos, nan labi pa gayud kami nga mga Kristohanon mahadlok nga supakon ang sugo sa Dios, aron dili kita mahulog sa walay katapusang pag-antos nga gitagana sa Dios alang sa mga milihok gikan Kaniya ug mosimba sa inyong bakak nga mga dios, nga sila mismo, sa umaabot nga paghukom, ipahamtang sa walay katapusang pagkaguba kauban ang mga naghalad kanila.

[5065] O, aron mas tukma, mga baryo.

[5066] Adunay duha ka lungsod nga gitawag og Ancyra: usa sa Galatia, ang usa sa Phrygia. Wala pa masayri eksakto kung asa sa duha nahimutang ang baryo sa Calipta.

[5067] Si Trajan – Emperador Romano gikan sa 98 hangtod 117.

[5068] Mahitungod sa pagsimba sa mga idolo.

'Tinood gayud,' miingon ang gobernador nga natingala, 'mangahas ka pa gani sa pagsaway bisan sa among mga dios? Ginasultihan tika nga, batok sa imong kabubut-on, pugson tika sa pag-ila sa gahum sa among mga dios.'

'Apan ang akong paglaum,' tubag sa martir, 'anaa sa akong Dios, nga sa dili pa nimo ako mapugos sa pag-angkon sa imong mga dios, akong pasegurohon nga, sa atubangan sa tanang sundalo ug sulugoon, supak sa imong kabubut-on, imong i-angkon ang akong Ginoo ug isulat sa imong kaugalingong kamot: "Ang Dios sa makasasala nga si Proclus tinuod, ug wala nay lain gawas Niya."'

Nalagot, gisugo sa gobernador nga bitayon nga hubo ang martir sa usa ka kahoy, nga ibitay ang bug-at nga bato sa iyang mga tiil, ug hikayon ang iyang lawas gamit ang puthaw nga kawit. Ug sa dugay nga panahon gipaka-antos si Santo Proklus sa ingon ani nga paagi; apan giagwanta niya kini tanan nga mapisan, wala mag-ingon bisan unsa, kondili nagtutok lang sa langit; unya gikuha siya ug giputol sa kadena.

Pagkahuman niini, mibiyahe ang gobernador paingon sa siyudad sa Calipt ug gisugo nga sundon siya sa martir; napugos ang martir nga mosunod nga naglakaw uban sa mga paspas nga kabayo. Sa dihang hapit na nila naabtan ang katunga sa biyahe, misugod ang martir sa pag-ampo, misinggit sa kusog ngadto sa Dios:

'Akong Dios, Hesukristo, kinsa Siya akong gisagdan nga nag-antos, gidala sa kaulaw sa mga sundalo! Paminawa karon ang Imong alagad, aron ang Imong ngalan pagadayegon hangtod sa kahangturan: itunol ang Imong gamhanang kamot, pugngi kining walay-balaod nga gobernador, ug ayaw tugoti nga magpadayon siya sa iyang pagbiyahe hangtod siya mosugid sa atubangan sa tanang tawo nga walay lain Dios gawas Kanimo!

Sa dihang nakapangamuyo na ang balaan sa ingon ani, kalit nga mihunong ang gobernador sa iyang pagbiyahe, mura'g napugngan: wala makalihok ang mga kabayo ug siya mismo, gipugngan sa dili makita nga gahum sa Dios. Mitindog usab ang tanang sundalo, namangha sa ingon ana ka katingalahang panan-awon. Sulod sa dugay nga panahon ilang gisulayan og lihok ang karwahe, gipadasig ang mga kabayo, gisumpay pa ang uban aron makatabang, gisulayan pa gani nila nga sila mismo ang maggiya niini, apan wala gyud sila makahimo; dili gani nila mabuhat nga maalsa ang gobernador gikan sa karwahe: ang karwahe mitindog nga dili malihok sama sa bukid, ug ang gobernador nga naa niini – mura'g gipako sa lugar. Unya miingon ang gobernador sa iyang mga kauban:

'Nakita ba ninyo ang katingalahang gahum sa mahika niining maalamon nga Kristohanon—unsa ang iyang gibuhat kanato? Dili kita makalihok gikan niining dapita, ug mura pa gani kitang nagpaatras?!'

Unya gisugo sa gobernador ang usa sa iyang mga sulugoon, nga ginganlan og Jeremias, aron moingon sa martir, nga naa pa sa luyo:

'Unsa may imong gibuhat, nga gipahunong nimo kami sa among paglakaw pinaagi sa imong salamangka? Klaro kaayo, kay nahadlok ka sa mga pag-antos nga nagpaabot kanimo sa siyudad, naggamit ka og ingon ani nga limbong, aron lang dili ka madala didto.'

Apan si San Proklus miingon sa sulugoon sa gobernador:

'Nagapanumpa ako sa Ginoong Dios nga dili ka molihok gikan niining dapita hangtod nga ang gobernador mosugid sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, sama sa akong gisulti kaniya kaniadto.'

'Kung,' pangutana ni Hermias, 'ang gobernador mosugid sa ngalan sa imong Dios samtang nagbarog sa kilid sa dalan, unsaon man nimo pagkadungog o paghibalo niini, kay layo kaayo ka kaniya?'

Miingon ang martir:

'Pasulat niya kining pag-angkon sa usa ka makitid nga pergamino ug ipadala kini kanako, ug kamo dayon molarga paingon sa siyudad sa Calipt.'

Pagbalik niya, gisulti ni Hermias kang gobernador ang mga pulong sa martir, nga bisan pa man dili siya ganahan, napugos siya sa kasakit nga miigo kaniya sa pagkuha sa pergamento ug pagsulat:

'Aduna'y usa ra ka tinuod nga Dios – Kadtong gisimba ni Proclus – ug walay lain Dios gawas Niya.'

Pagkahuman niya kini gisulat, gipadala niya ang dokumento ngadto sa martir, ug dayon mibiyahe ang mga kabayo ug mga sundalo.

Pag-abot niya sa siyudad sa Kalipta, mipahimutang ang gobernador sa lingkoranan sa paghukom ug, pagtawag kang Santo Proklus, miingon kaniya:

'Gipakita nimo kanamo ang tibuok gahum sa imong salamangka sa dalan; karon, ipakita nako kanimo ang gahum sa akong awtoridad. Ingon nga gipugos nimo ko sa pag-ila sa imong Dios, ingon usab pugson tika sa pag-ila sa among mga dios ug sa paghalad kanila.'

Pagkahuman niya niini, gisugo niya nga dad-on ang nagdilaab nga kandila ug gamiton kini aron pagsunogon ang tiyan ug mga tadyaw ni San Proklus: gisunog nila pag-ayo ang martir nga ang tibuok niyang lawas nasunog, apan siya, nga wala magpakita og bisan gamayng pagkasuko, nagpabilin nga hilom, sama sa nagbitbit sa lawas sa lain imbis sa iyang kaugalingon. Ug miingon ang gobernador kaniya:

'Wala ba nimo tagda kining mga pag-antos?'

Mitubag ang santo:

'Wala nako'y pagtagad niini, apan nahadlok ko sa mga walay katapusan.'

Misulti pag-usab ang hegemon:

'Mosumite ka ba sa among mga diyos?'

'Magsumite ko,' iyang nadungog ang tubag, 'sa Kristo, nga buhi hangtod sa kahangturan: Siya ang akong Paglaum!'

Nangutana ang gobernador:

'Gusto ba ka mamatay sa pag-antos?'

'Bisan pa mamatay ako,' tubag ni Santo Proklus, 'mabuhi usab ako pag-usab!'

Unya gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga kuhaon si San Proklus gawas sa siyudad, ipako siya sa krus, ug pabutahan siya og pana. Gidakop sa mga sundalo ang martir ug miingon kaniya:

'Paminaw kanamo ug halad og halad sa mga dios; ang mga maalamon nga doktor dayon motambal sa imong mga samad, ug pasidunggan ka sa usa ka hataas nga katungdanan.'

'Ako,' tubag sa nag-antos alang sa pagtuo, 'aduna koy ranggo sa langit, diin pagahimungtan ko ni Kristo nga akong Ginoo; busa undang na sa pagtuptop kanako ug buhata ang gisugo kaninyo.'

Samtang naglakaw sila ug naghisgot niini, nakasugat sila sa dalan og usa ka batan-on nga bag-o pa lang miagi sa pagkabatan-on, nga ginganlan og Hilarion, pag-umangkon ni San Proklus, anak sa iyang igsoon. Miduol siya, mitungo sa iyang tiyo ug, paghalok kaniya, misinggit:

'Kristiyano usab ako!'

Gidakop sa mga sundalo si Hilarion ug gipriso siya, samtang si San Proklus gidala sa lugar sa pagbitay, gipako sa krus sa kahoy, ug sa pag-igo sa ilang mga pana, gisugdan nila ang pagpana kaniya. Ang martir, nga nabutasan sa tibuok lawas sa mga pana, nag-ampo sa Dios, nga nagaingon:

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisumite ko ang akong espiritu; luwasa ako, O tinuod nga Dios!'

Ug uban niining mga pulong, gipanaog niya ang iyang ulo, ug gipagawas niya ang iyang katapusang gininhawa. Ang balaan nga martir Proclus namatay niadtong ika-12 ka adlaw sa Hulyo. Tinarong gikuha sa mga matinud-anon ang iyang mga relikya ug gilubong kini.

Si Hilarion, sa laing bahin, naglingkod sa iyang bilanggoan ug nag-awit:

– *'Mahigugma ako kanimo, O Ginoo, akong kusog! Ang Ginoo mao ang akong bato ug akong dalangpanan'*, ug uban pang mga bersikulo gikan sa Salmo 17.

Sa dihang natulog siya, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Pagpakaisog ug paglig-on; anaa ako uban kanimo – gipadala ako sa Dios aron lig-onon ka.'

Sa ikatulong adlaw pagkahuman sa kamatayon ni Proclus, gidala si San Hilario aron pahirason. Ug nangutana kaniya ang gobernador:

'Kristiyano ba ka?'

Mitubag ang martir:

'Oo, Kristiyano ako; ang tibuok nakong pamilya Kristiyano usab, ug namatay silang tanan samtang nagpasidungog kang Kristo.'

Unya, sa kasuko, gisugo sa gobernador nga bugbogon pag-ayo ug dugay ang martir, ug gipabitay siya nga hubo sa usa ka kahoy. Pagkahuman, gisilotan siya og kamatayon, ug gisugo nga dad-on siya tulo ka stadia gikan sa siyudad ug didto putlon ang iyang ulo. Giputlan og pisi sa kamot ang martir, gilabay siya sa yuta ug, gikuptan siya sa tiil, gihaboy-haboy siya, samtang ang martir, sa k , niining higayona, nag-awit*: 'Ang iyang pundasyon naa sa mga balaan nga bukid. Gihigugma sa Ginoo ang mga ganghaan sa Siyon labaw pa sa tanang puloy-anan ni Jacob'* (Salmo 86:2)

Ang lawas sa martir, nga gihulbot sa yuta, nabungkag, ug nabahiran sa dugo ang yuta; pagkahuman nila nga nakaadto sa tulo ka stadia gikan sa siyudad, gikuha sa maghuhukom ang iyang espada, samtang ang santo nag-ampo sa Dios:

'Ginoong Hesukristo, dawata ang akong espiritu!'

Ug giputol ang ulo sa martir. Namatay si Santo Hilarion sa ika-15 ka adlaw sa Hulyo, tulo ka adlaw human sa kamatayon ni Santo Proklus. Ang lawas ni San Hilarion gibyaan sa dapit diin siya giputol ang ulo. Miabot ang mga magtutuo sa gabii, gikuha kini, ug kauban sa mga nahabilin ni San Proklus, ilang gilubong, samtang gidayeg si Kristo nga Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sama sa pagdan-ag sa bitoon sa kabuntagon, ingon man usab ang mahimayaong pag-antos sa mga martir nga sila Proclus ug Hilarion, nga nagpasidlak kanato daan sa kahayag sa ilang mga milagro: busa gisaulog nato ang inyong handumanan; mangaliya kamo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas Niya ang atong mga kalag.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Michael Malein

Komonemorasyon sa Hulyo 12

Ang Banal nga si Michael natawo sa rehiyon sa Harsia sa Kapadokya sa usa ka maharlikang pamilya; sa sekular nga kinabuhi gitawag siya nga Manuel. Si Emperador Leo nga Maalamon (namatay niadtong 912), nga paryente niya, gihatagan siya sa ranggo nga kandidato, ug nagserbisyo siya sa Constantinople; Pagkahuman sa kamatayon sa emperador, mibulag si Manuel ngadto sa rehiyon sa Bithynia[5069] ; sa edad nga 18, iyang gibutang ang iyang kaugalingon ilawom sa paggiya sa tigulang nga si Juan nga taga-Elad sa Bukid Kimin, diin siya gitonsura ug ginganlan og Michael. Human sa dagkong mga buhat sa monastikong kinabuhi, nagtukod si Michael og usa ka monasteryo sa Bukid Kimin duol sa Suba sa Galla sa habagatang-kasadpan sa Bithynia. Sa mga tuig 953, si Abraham—nga nagpili sa monastikong ngalan nga Athanasius—napasakop sa iyang pagdumala; sa ulahi nagtukod siya sa bantog nga monasteryo sa Bukid Athos[5070] . Nagpuyo siya didto sulod sa unom ka tuig. Namatay si Banal Michael sa iyang monasteryo niadtong 962, human sa limampung ka tuig sa monastikong debosyon. Bisan pa sa iyang kinabuhi, gipadayeg siya sa Ginoo pinaagi sa daghang mga timaan ug milagro. Nailhan siya nga Malein sumala sa ngalan sa iyang pamilya. Ang iyang igsoon nga babaye mao ang inahan sa duha ka bantugang heneral, sila Nikephoros ug Leo. Si Nikephoros Phokas nahimong emperador pagkahuman sa kamatayon sa Banal (niadtong 963). Pinaagi sa pondo nga gihatag niining tsar, gitukod sa Kagalang-galang Athanasius ang bantog nga Lavra sa Bukid Athos. Ang unang tsar, ang kaliwatan sa nagdumala nga dinastiya sa Rusya, si Michael Feodorovich[5071] , ginganlan human sa Kagalang-galang Michael (Malein).

[5069] Bithynia – usa ka amihanang-kasadpang rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus ug sa Kipot sa Constantinople. Nailhan kini nga nasud sukad pa sa karaang panahon ug nakuha ang ngalan gikan sa mga Bithynians, nga mibalhin didto gikan sa Thrace. Matahum, mabungahong ug dato sa mga hayop ang Bithynia. Niadtong 546 BC, ang mga Bitinyano napailawom sa paghari sa Persia, apan sukad sa 327 BC ang Bitinya nahimong usa ka independyenteng estado pag-usab; niadtong 75 BC, sumala sa testamento ni Haring Nicomedes III, ang Bitinya napasa sa mga Romano isip usa ka independyenteng probinsya nga gipangulohan sa usa ka espesyal nga prokonsul. Ang Kristiyanismo miabot sa Bithynia sa apostolikong mga panahon (1 Pedro 1:1). Sa paghari ni Pliny the Younger, nga nagdumala sa Bithynia, ug sa ilawom ni Emperador Trajan (98–117), daghan kaayo ang mga Kristohanon dinhi, dili lamang sa mga lungsod kondili usab sa mga baryo ug gamayng puloy-anan. Sa panahon ni Diocletian (284–305), adunay grabe nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Bithynia. Sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo, ang Bithynia ilado kaayo sa mga butang nga eklesiastikal: daghang konseho sa simbahan ang gihimo didto aron atubangon ang nagkalain-laing mga erehiya.

[5070] Tan-awa ang iyang hagiograpiya sa ika-5 niining buwana.

[5071] Sa Trinity Cathedral sa Ipatiev Monastery sa Kostroma, adunay usa ka kilid nga kapilya nga gipahinungod kang San Michael Malein, isip pagpasidungog kang Tsar Michael Feodorovich, nga gidala (niadtong 1613) gikan sa Ipatiev Monastery aron mosaka sa trono. Ang ikon ni San Miguel, nga gibutang sa kilid nga kapilya nga gipahinungod kaniya, nahimong bantog tungod sa mga milagro niini sa sayong bahin sa ika-19 nga siglo.

Kontakion, Tono 2:

Gipalimpyo nimo ang mga paningkamot sa unod, ug pinaagi sa kahayag gipalig-on nimo ang kadasig sa kalag, Michael, ug nahimo kang puy-anan sa Trinidad: kay klaro nga makita nga ikaw bulahan; mag-ampo ka walay hunong alang kanato tanan.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Golindukha.

Gisaulog sa ika-12 sa Hulyo

Sa yuta sa Persia[5072] sa panahon sa paghari ni Khosrow ang Karaan[5073] nagpuyo ang usa ka batan-on ug gwapa nga babaye, nga nailhan sa Persyano nga ngalan nga Golindukhi; siya gikan sa usa ka maharlika nga kaliwatan sa dagkong magnate, ug minyo sa usa ka iladong pangulo sa mga mago[5074] . Paglabay sa tulo ka tuig sa kaminyoon, siya gipahimakas sa diwataong pagpadayag ug, sa pagsugod sa pagsabot sa sayop sa pagka-impiyado sa mga Persyano, nangita siya aron mahibal-an kung unsang pagtuo ang tinuod. Pagkadungog niya sa Kristohanong pagtuo, nga putli ug walay mantsa, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon: mao ba kini ang tinuod nga pagtuo, o aduna pa bay lain? Ug si Golindukha nangandoy nga tudloan siya niini ug makab-ot ang kahibalo sa kamatuoran. Nagpabilin siya sa maong kahimtang sa pagpamalandong sulod sa pila ka panahon, ug unya sa usa ka gabii, samtang natulog siya, nakasinati siya og panan-awon: nakakita siya og masidlak nga Anghel sa Dios nga, gikuptan siya sa kamot, gidala siya ngadto sa usa ka ngitngit ug nagdilaab nga dapit, puno sa dakong kahadlok ug kahilakaw, diin daghang mga tawo ang gipaka-antos. Gipangutana ni Golindukha ang Anghel nga nagdala kaniya:

'Unsa kini nga makalilisang nga dapit, ug kinsa kining mga nag-antos dinhi?'

Mitubag ang Anghel:

'Mao kini ang dapit sa silot para sa mga makasasala ug mga dili motuo; ang imong mga katigulangan, nga nagsimba sa mga dios-diosan ug sa bakak nga mga diyos sa Persia, nag-antos usab dinhi.'

Nasubo si Golindukha sa kapalaran sa iyang mga katigulangan ug mihuyop siya og lawom. Unya gidala siya sa Anghel ngadto sa lain nga dapit, diin nahimutang ang paraiso sa Dios ug ang puloy-anan sa mga matarong, ug gipakita kaniya, pinaagi sa usa ka gamay nga pultahan, ang dakong kahayag nga nagsidlak didto ug, sa sulod niini, daghang mga lalaki ug babaye nga nagalipay sa dili masukod nga kalipay; Pagkahuman ipakita kini kaniya, misulod ang Anghel pinaagi niining mga pultahan; gusto usab niya nga mosunod sa Anghel, apan wala siya tugoti sa pagsulod, miingon:

'Dili ka makasulod dinhi gawas kon usa ka Kristohanon ka: walay bisan kinsa nga wala makadawat sa balaan nga bunyag ni Kristo ang makasulod dinhi.'

Kalit lang, nabanhaw si Golindukha nga nahadlok, namangha sa iyang nakita, ug dako kaayo ang iyang tinguha nga mahimong Kristiyano, nasuko sa pagka-bastos sa Persyano ug sa salamangka sa iyang bana. Samtang naghunahuna siya kung giunsa niya pagdawat sa Bawtismo, misugod siya sa pag-ampo uban sa mga luha ngadto sa tinuod nga Kristohanong Dios alang niini, ug sa dili madugay nadawat niya ang iyang gipangayo; Gipangulohan ug gidumala sa Anghel sa Ginoo, tinago siyang nilakaw gikan sa balay ug miadto sa usa ka pari nga

---

[5072] Ang Persia nag-okupar sa kasadpang bahin sa Iranian Plateau. Ang mga modernong utlanan niini mao ang Turkey sa kasadpan, Afghanistan ug Baluchistan sa sidlakan, ang Indian Ocean sa habagatan, ug ang Transcaspian nga rehiyon sa amihanan. Ang nagtukod sa monarkiya sa Persia mao si Cyrus, nga naghari gikan sa 558 hangtod 529 BC ug nailhan tungod sa iyang mga pagsakop (gisakop niya hapit ang tibuok Kasadpang Asya).

[5073] Ang 'Khosrow' (o, sa mas tukma, 'Khosrav') nagpasabot og 'hari' sa Persyano. Kini nga titulo kasagarang idugang sa unang ngalan sa usa ka partikular nga hari. Niining maong kasoha, kini nagtumong kang Khosrow I Anushirvan, nga naghari gikan sa 531 hangtod 579.

[5074] Sa karaang panahon, ang termino nga 'Magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay halapad nga kahibalo sa natagong mga pwersa sa kinaiyahan ug sa mga lawas sa langit. Nag-obserba sila sa mga natural nga panghitabo, naghubad sa mga damgo ug nagtagna sa umaabot; kadaghanan kanila mga pari usab ug gidayeg kaayo sa korte sa hari ug sa katawhan. Ang mga Magi gipaila sa mga Persiano sa mga Asyro-Babilonyo; sa mga Persiano, sa sinugdan nakasinati sila og kusgan nga pagsukol gikan sa mga lumad nga pari. Apan sa ulahi, mitubo ang Magismo sa mga Persiano, nga nagsanib sa lokal nga pagkapari; hinungdan nga bisan ang pulong nga 'magus' o 'magus' nahimong nagpasabot og 'pari' o 'klero' sa mga Persiano. Si Zoroaster, ang nagtukod sa relihiyon sa karaang mga lumolupyo sa Iran, gipakita sa daghang karaang tinubdan isip lider ug tig-usab sa klase sa mga magi o maalamon nga mga lalaki.

naa sa usa ka natagong lugar; busa si Golindukha gidala sa dili-mamateng Anghel ngadto sa Anghel nga naging tawo, nga mao ang nagtudlo kaniya sa pagtuo ug nagbunyag kaniya; sa iyang pagbunyag gihatagan siya og ngalan nga Maria.

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, mibalik siya sa balay, apan wala na siya mituman sa natural nga panag-uyon sa magtiayon, kay dili niya gusto malapasan sa iyang dili matinud-anong bana, tungod kay siya gipangakohan kang Kristo; sa tambag sa espirituhanong amahan nga nagbunyag kaniya, si Golindukha nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo, nga nagpabilin tibuok gabii sa pagbuhat niini; Gipahinungod niya ang iyang mga adlaw sa hilom, nagdumili sa pakig-istorya sa mga dili motuo, ug bisan sa paghikap sa iyang bana. Ang iyang bana nabigla sa kalit nga kausaban kaniya ug sa iyang talagsaong pamatasan; nalibog siya unsa ang nahitabo kaniya ug nabalaka siya para kaniya. Apan labi na niyang gilain ang pagkawala sa pisikal nga pagkahiusa kaniya, kay wala gyud siyay tinguha nga makig-uban kaniya; ug sa dugay nga panahon gisulayan niya nga bungkagon ang iyang determinasyon, usahay pinaagi sa pagkamalumo ug paghangyo, usahay pinaagi sa kapintas ug pagpanghampak, apan wala niya makab-ot ang iyang tumong, kay ang nobya ni Kristo gipalig-on sa dili makita nga gahum sa Dios, ug ang iyang bana wala makadaog kaniya. Sa dihang nahibaloan na niya nga nahimong Kristohanon ang iyang asawa, nanghilak ang bana para kaniya nga daw nawala siya, ug uban sa mga luha gipangaliyong niya siya sa tanang paagi nga isalikway si Kristo ug magpabilin uban kaniya sama sa una sa panag-uyon sa kaminyoon; apan wala niya siya mapalihok, kay mitindog siya nga lig-on, sama sa haligi nga dili matandog, sa iyang pagtuo ug gugma kang Kristo. Gani, gisulayan pa gani niya siya sa iyang salamangka, nga nagtawag sa gahum sa mga demonyo alang sa tabang, apan napakyas usab siya pag-ayo, kay wala gani kaisog ang mga demonyo nga moduol kaniya bisan pa sa gilay-on, sa dihang ilang nakita nga nagdan-ag siya sa grasya ni Cristo. Unya miadto siya kang Haring Khosrow ug, uban sa dakong kasubo, gisultihan siya nga ang iyang asawa nahimong Kristohanon ug gikaligtaan ang panag-uban kaniya. Ang hari nagpadala sa usa sa iyang mga kawani sa korte aron siya madani, apan ang maharlika mibalik usab nga walay dala. Ug nahitabo kini dili lang kausa, kondili daghang higayon: ang hari nagpadala una sa mga bantugang lalaki, unya sa mga maharlikang babaye ngadto kaniya uban sa pagkamaabiabihon ug pagpangdayeg, aron siya mobalik sa iyang daang pagtuo ug mobalik sa relasyon sa pagminyo sa iyang bana, apan ang tanan nilang paningkamot walay pulos. Sa usa ka higayon, gipadala sa hari ang balita kang Golindukha nga kon biyaan niya ang Kristohanong pagtuo ug mobalik sa pagtuo sa Persia, siya ang iyang kuhaon nga asawa ug mahimong reyna; apan ang balaan miingon sa mga miadto kaniya:

'Usa ka butang akong pangutan-on kaninyo; sultihi ako: pananglitan kuhaon ko sa hari nga iyang asawa; apan dili ba siya mamatay – mabuhi ba siya hangtod sa walay katapusan? Kung siya dili mamatay, nan mosunod ko kaniya.'

'Dili posible nga ang tawo dili mamatay,' tubag sa mga miabot: 'Ang hari usa ka tawo ug walay duhaduha nga mamatay siya.'

Unya miingon ang santo:

'Dili ko gustong maghiusa sa usa ka mortal ug malabay nga hari, kay ako naghiusa sa imortal nga Hari, nga buhi hangtod sa kahangturan, si Kristo akong Dios, alang Kaniya andam ako nga mag-antos ug mamatay.'

Ang mga sugo, pagbalik nila, gisulti sa hari ang iyang mga pulong; nasuko kaayo siya, gisugo niya nga siya putlon sa puthaw nga gapus gikan sa ulo hangtod sa tiil ug ilabay sa bilanggoan, aron ang tanan makalimot kaniya nga daw patay na siya. Ug ang martir nagpabilin sa bilanggoan sulod sa 18 ka tuig. Samtang nagpadayon, namatay si Khosrow, ang hari sa Persia; ang iyang anak nga si Ormisdas ang misunod isip hari, samtang sa Gresya adunay mga pagbag-o sa mga magmamando: si Justin the Younger[5075] , si Tiberius II[5076] , ug pagkahuman kanila si Santo Maurice[5077] . Niadtong panahona, miabot sa Persia ang usa ka embahador gikan sa mga Griyego nga ginganlan og Aristobulus, usa ka matinud-anon, mahigugmaon ug mahadlokon sa Dios nga tawo; pagkadungog niya nga si Maria – Golindukha – gipriso, gusto niya siyang makita ug madawat ang iyang panalangin. Espesipiko niyang gihangyo ang hari sa Persia nga tugotan siya nga makasulod sa prisohan nga walay babag; pagkahuman makadawat sa pagtugot, miadto siya sa santa, gihalukan ang mga kadena nga nagbugkos kaniya alang sa gugma ni

[5075] Justin II – Emperador 565–578.
[5076] Emperador gikan sa 578 hangtod 582.
[5077] Emperador 582–602.

Kristo, ug gikuha pa gani niya ang usa ka gamay nga piraso niini para sa iyang kaugalingon isip panalangin. Samtang nagpuyo sa Persia, kanunay kining tawoha mibisita sa balaan ug gitun-an siya sa mga Salmo ni David, aron ang Nobya ni Cristo, nga naglingkod sa iyang prisohan sama sa usa ka palasyo, makanta niini ug magpasalamat sa Dios.

Pagkahuman sa pagbiya ni Aristobulo, gihatag ni Ormisdas si Santa Golindukha sa mga magi aron siya ilang pasakitan sa ilang hangyo; matag-adlaw, ilang dad-on siya gikan sa iyang bilanggoan, daghan nilang samdan siya ug pasakitan siya nga walay kalooy, apan sa buntag makita nila siya nga wala'y kadaut ug himsog. Sa usa ka higayon, hingpit nga nahimulag ang iyang mga suso tungod sa iyang mga samad, kay grabe siya nga gipakusog sa tiyan ug sa dughan; apan sa dihang gidala siya pag-usab sa buntag aron usab silotan, nakita nga wala'y kadaut ang iyang mga suso ug ang tibuok niyang lawas; sa pagkakita niini, nangahibulong ang mga Persyano ug gidayeg ang gahum ni Kristo, ug daghan kanila ang mibali sa Kristohanong pagtuo. Ang mga mago, bisan pa niana, naglagot sama sa mga hayop batok sa karnero ni Cristo ug naghimo og bag-ong mga pag-antos: gisunog nila ang iyang ulo sa kalayo; unya gibutang nila si Golindukha sa usa ka panit sa bino, gitali ug giselyohan kini, ug gilabay siya sa usa ka lawom nga kanal aron mamatay didto. Apan pinaagi sa gamhanang kamot sa Dios, nga nagpanalipod sa iyang kinabuhi, nagpabilin siyang buhi, bisan pa nga nagpuyo siya og daghang adlaw nga walay pagkaon o ilimnon; o tingali gipakaon ug giinom siya sa dili makita nga pagkaon ug ilimnon. Ang Dios manalupig sa natural nga kahimtang bisan asa Niya gusto. Sa dihang, pinaagi sa gahum nga labaw sa kinaiyahan, nagpabilin nga buhi ang martir sulod sa daghang adlaw, gisugo ang mga walay hiya nga lalaki nga hugaw-on siya. Alang niini, gidala siya sa usa ka espesyal nga kwarto; apan sa dihang misulod sila aron tan-awon siya, wala nila siya makita, kay gihimong dili makita sa Dios: ang ilang dautang mga mata wala makakita sa putli nga nobya ni Cristo; ug sa dihang nilakaw na sila, nahimong makita pag-usab siya sa mga sulugoon sa mananakit, ug gibalik nila ang iyang pag-antos – sa nagkalain-laing pag-antos. Gibato siya aron kan-on sa usa ka dako ug makalilisang nga bitin, nga gipakaon ug gipang-atiman sa usa ka lawom nga bangin. Apan Siya nga kaniadto gipugngan ang mga baba sa mga leon aron dili nila kan-on si Daniel, nga gilabay sa lungib[5078] , nagpadala sa Iyang Anghel, ug gipugngan niini ang baba sa bitin aron dili kini makadaot o makahikap sa mapailubon nga lawas sa balaang martir; Napugngan ang pagkamapintas sa bitin, ug nahimo kini nga malumo sa iyang atubangan sama sa karnero; naghigda ug nagpahulay kini sa iyang tiilan, ug ang balaan nagpabilin sa lungag uban sa bitin sulod sa upat ka bulan: adlaw-adlaw gilabay ug pagkaon sa bitin, samtang ang martir, nga walay pagkaon o ilimnon, nagpabilin nga buhi, sama sa una, tungod sa gahum sa Dios, nga milagrosong nagpanalipod sa iyang kinabuhi. Unya, paglabay sa daghang adlaw, nabati niya ang kagutom, ug usa ka Anghel sa Dios ang nagpakita kaniya; samtang nagbuhat sa ilhanan sa krus, gihikap niya ang iyang mga ngabil, nga nag-ingon:

'Sugod karon, dili ka na mabati og gutom o kauhaw; ug kung, samtang anaa pa ka sa unod, gusto ka mosuway og bisan unsa, buhaton kini sumala sa imong gusto.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gidala niya siya gawas sa maong langob. Sa dihang nakita siya sa mga dautang lalaki, gidakop nila siya pag-usab, nga natingala kaayo nga wala siya gilunok sa bitin ug nakagawas pa gikan sa langob; ug miingon sila nga gi-salamangka niya ang bitin gamit ang Kristohanong salamangka aron dili siya kan-on, ug pinaagi usab sa maong salamangka nakalingkawas siya gikan sa lungag. Ug usab miingon sila:

'Unsa ka gamhanan ang Kristohanong salamangka—labaw pa gani kini sa salamangka sa Persia!'

Ang hari, sa dihang nahibaloan niya nga buhi pa siya, nagmando nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada; apan samtang gidala siya sa pagpatay, usa ka Anghel sa Ginoo ang mipunit kaniya gikan sa kamot sa mga sundalong nag-eskort kaniya ug gipabilin siyang buhi. Ang biniyang babaye, nga nagpabilin nga wala mailhi sa iyang mga tigpahirap, nagpuyo taliwala sa mga Kristohanon, nga pipila ra kaayo sa Persia niadtong panahona: nagpuyo sila sa mga dapit nga dili kaayo mapansin, mura'g nagpanago, bisan pa man nga nahibalo ang mga dili magtotoo bahin kanila. Sa sugo sa Anghel, ang balaan wala magbati og gutom o kauhaw, gawas lang tingali sa talagsaong mga higayon nga, aron ipakita nga dili siya kalag kondili adunay lawas, mokuha siya og gamay nga piraso sa pan, ilubong kini sa tubig, ug kan-on; dili niya kini kanunay buhaton, kondili talagsa ra – usahay kausa matag napulo ka adlaw, o mas katingad-an pa. Paglabay sa mubo nga panahon human maluwas sa kamatayon ang martir, ang dautang hari sa Persia nga si Ormisdas nakasinati og mabangis nga katapusan, gipatay sa iyang

[5078] Dan. 2:1–49.

kaugalingong mga katiwala; ang iyang anak nga si Khosrow[5079] , apo sa tigulang nga si Khosrow, nahimong hari, apan misukol usab kaniya ang mga maharlika, ug siya milayas gikan sa Persia. Nagpamalandong siya kung asa siya paingon: sa Arabia, diin naa na ang mga Saracens, o sa mga yutang Griyego sa taliwala sa mga Kristohanon; kay wala siya kahibalo asa paingon, sa katapusan nagdesisyon siya nga buhian ang tali sa iyang kabayo ug sundon bisan asa nga direksyon ang pilion sa kabayo. Pag-abot niya sa dapit diin ang usa ka dalan padulong sa Arabia ug ang usa pa padulong sa yutang Griyego, mipili ang kabayo sa dalan paingon sa Gresya, ug si Khosrow, uban sa tanan niyang kauban, mibyahe paingon sa gingharian sa Gresya, diin siya gidawat uban sa dungog ug pagkamabuotan sa Griyegong hari, si Maurice. Gihatagan ni Mauricius si Khosrow og dagkong pwersa sa iyang hukbo; kauban kini nga pwersa, misulong si Khosrow sa Persia, napildi ang iyang mga kaaway ug nabawi ang iyang trono. Usa ka panahon sa kalipay ug kagawasan ang miabot alang sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa Persia, kay giisip ni Khosrow si Mauricius nga iyang amahan ug busa, hangtod sa kamatayon ni Mauricius, wala gyud niya gilutos ang mga Kristohanon. Si Santo Dometian, Obispo sa Melitian, nga gipadala ni Maurice, miadto sa Persia uban ni Khosrow. Siya, sama ni Aristobulus kaniadto, nakita sa iyang kaugalingong mga mata ang balaang martir nga si Maria, nga nailhan sa mga Persyano nga si Golindukha, apan wala na sa mga kadena, nga gawasnon na, nagwali kang Kristo sa mga Persyano; nakig-istorya siya kaniya, nadungog ang iyang mga pag-antos gikan mismo sa iyang baba o gikan sa uban, ug pagbalik niya sa Gresya, gisultihan niya ang daghang mga tawo bahin kaniya. Pinaagi sa pagwali ni Maria sa Persia, ang iyang mga paryente, uban pang mga dungog nga tawo ug kadaghanan sa katawhan midawat sa balaan nga pagtuo, kay daghan ang nakasaksi sa mga milagro nga iyang gihimo, lakip na ang daghang mga propesiya mahitungod sa umaabot ug ang pagtuman niini, tungod kay siya adunay gasa sa clairvoyance, nga nakamatikod sa natago ug sekreto; Tungod niini tanan, ang himaya ni Kristo mitubo sa maong mga yuta. Pagkahuman niini, ang balaan mibyahe paingon sa mga rehiyon sa Griyegong gingharian, sa Kirkisia ug Daria; mibisita siya sa Herusalem ug didto gipasidunggan ang Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Balaang Krus, ang Lubnganan sa Ginoo ug uban pang balaang relikya. Lakip sa ubang mga lugar, miabot siya sa usa ka monasteryo diin naglaganap ang erehya sa dautang Severus; iyang gipanghimatuud nga ang Pagkadiyos nagaantos ug busa iyang gidugang ang mosunod nga mga pulong sa Trisagion: 'Gipako para kanato, kalooy-i kami, Amahan ug Espiritu Santo, nga nagaantos uban sa Anak sa Krus sa .' Ang balaan nangamuyo sa Dios nga ipadayag Niya kaniya bahin niining mga Severiano kon angay ba niya dawaton ang ilang komunyon o dili, ug nakakita siya og usa ka Anghel nga nagkupot og duha ka kalis[5080] , – ang usa puno sa kangitngit, ang usa puno sa kahayag – ug gipadayag kaniya nga ang kalaharan sa kangitngit nagrepresentar sa heretikal nga komunyon, samtang ang puno sa kahayag nagrepresentar sa komunyon sa Balaan, Katoliko ug Apostoliko nga Simbahan sa[5081] . Busa, ang santa misalikway sa pagkomunyon uban sa mga heretiko ug dali nga mibiya sa maong lugar. Gipangulohan sa Anghel sa Dios, nagbiyahe siya sa ubang mga nasud ug siyudad, mibisita sa Hierapolis sa Syria ug didto gibisita niya si Obispo Stephen, nga sa ulahi misulat sa iyang hagiograpiya. Samtang nagkadool na ang iyang bulahan nga pagpanaw, siya nagkasakit gamay sa simbahan sa balaan nga martir nga si Sergius, nga nahimutang taliwala sa Nizivia ug sa lungsod nga gitawag og Dara; siya nag-ampo alang sa kaluwasan sa tibuok kalibutan, nagpasalamat sa Dios sa Iyang dakong kaluoy, nga gihatag kaniya, ug malipayon niyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Ginoo, nga iyang gihigugma pag-ayo ug kinsa iyang gisagdan og daghang pag-antos; giihap siya sa mga balaang martir sa Gingharian sa Langit. Busa si Santa Maria nga Martir, nga nailhan usab nga Golindukha, natapos ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta kang Kristo Hesus nga atong Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen[5082] .

[5079] Si Khosrow II Parvez naghari gikan sa 590 hangtod 628; iyang gikuha ang Kahoy sa Kinabuhi sa Krus sa Ginoo sa Jerusalem niadtong 614, atol sa gubat batok sa Griegong Emperador nga si Phocas. Ang Tinuod nga Krus gibalik niadtong 628 sa manununod ni Khosrow II, si Siroes, pagkahuman sa pakigkombok sa kalinaw uban sa Griyegong Emperador Heraclius.

[5080] Kaliz – usa ka tasa.

[5081] Kana mao ang Ekumenikal nga Simbahan.

[5082] Si Sta. Golindukha, ang martir, namatay niadtong 591. Sumala sa Constantinopolitan Typikon sa ika-9 hangtod ika-10 nga siglo, ang iyang hagiograpiya gisulat ni Eustratius, usa ka presbiter sa Dakong Simbahan sa Constantinople – kauban ni Sta. Patriarka Eutychius.

26 Hulyo

13 Hulyo (Daang Estilo)

Fiesta ni San Gabriel Arkanghel

Kumemorasyon sa 13 Hulyo

Gidayeg nato ang Manunugyo sa atong kaluwasan, ang dakong sulugoon sa Dios ug malipayong mensahero ngadto sa Labing Balaan nga Birhen Maria (Lucas 1:26), ang Arkanghel Gabriel, sa atong mga himno samtang gisaulog nato ang iyang pista sa ikaduhang higayon. Ang iyang unang pista gisaulog sa adlaw pagkahuman sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Theotokos, Marso 26; karon, usab, gisaulog kini nga pista sa balaang simbahan, ug usab gisaulog ug gipadayeg ang iyang katingalahang mga pagpakita nga gihimo sumala sa sugo sa Dios. Gitudloan niya si Moises, nga nakalingkawas gikan sa kamot ni Paraon, sa mga Kasulatan sa kamingawan; gisultihan niya siya mahitungod sa sinugdanan sa kalibutan, sa paglalang sa unang tawo, si Adan, sa iyang kinabuhi ug sa kinabuhi sa mga patriyarka nga misunod kaniya, ug sa mga panahong misunod—ang Delubyo ug ang kalibog sa mga pinulongan; Gipasabot niya kaniya ang han-ay sa mga langitnong planeta ug sa mga elemento, ug gitudloan siya og aritmetika, geometriya ug tanang matang sa kinaadman. Gipasabot niya sa propeta Daniel ang katingalahang mga panan-awon mahitungod sa mga hari ug gingharian nga moabot sa umaabot ug nga gipakita kaniya sa porma sa nagkalain-laing mga mananap; gipahibalo niya siya sa panahon sa pagluwas sa katawhan sa Dios gikan sa pagkaulipon sa Babilonia, ingon man usab sa panahon sa unang pag-abot ni Cristo sa kalibutan pinaagi sa Inkarnasyon gikan sa Labing Balaan nga Birhen (Dan. 8:1–27, 9:1–27). Nagpakita siya kang balaan ug matarong nga si Ana, nga sa iyang tanaman nagasubo tungod sa iyang pagka-walay anak ug nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, ug miingon kaniya:

'Anna, Anna! Nadungog na ang imong pag-ampo; ang imong mga paghuyop nakalabang sa mga panganod, ug ang imong mga luha nakaabot sa Dios: ikaw manamkon ug manganak og usa ka bulahan nga Anak nga Babaye, Pinaagi Kaniya ang tanang kaliwatan sa yuta pagapanalanginan, Pinaagi Kaniya ang kalibutan pagahatagan og kaluwasan, ug Kinsa pagatawgon nga Maria.'

Sa samang paagi, ang balaan nga Arkanghel Gabriel nagpakita kang matarong nga Joaquin, nga nag-ayuno sa kamingawan, ug gipahibalo kaniya ang parehas nga mensahe sama kang Santa Ana: nga sila adunay anak nga babaye, nga gipili sukad pa sa una aron mahimong Inahan sa Mesiyas, nga moanha alang sa kaluwasan sa katawhan. Kining dakong Arkanghel gitudlo sa Dios nga magbalantay ni Birhen Maria, nga natawo gikan sa mga ginikanan nga walay anak, ug sa dihang gidala siya sa templo, siya ang nag-atiman kaniya, nagdala kaniya og pagkaon matag-adlaw. Nagpakita usab siya sa balaan nga pari nga si Zacarias, nga nagtindog sa tuo nga daplin sa halaran sa insenso, ug gipahibalo kaniya nga ang iyang tigulang nga asawa nga si Elizabet mapat-aw sa iyang pagkawalay anak ug nga si San Juan nga Manggagahom sa Ginoo paganganak; ug sa dihang wala motuo si Zacarias kaniya, gipanghigot niya ang dila ni Zacarias sa pagkawalay-ingon hangtod sa adlaw nga natuman ang iyang mga pulong (Lucas 1:25). Kining maong manalangin sa Dios, nga gipadala sa Dios ngadto sa Nazaret, nagpakita sa Labawng Balaan nga Birhen, nga nakatagana alang sa matarong nga si Jose, ug gipahibalo kaniya ang pagpanamkon sa Anak sa Dios pinaagi sa pagtabon ug paglihok sa Espiritu Santo sulod kaniya. Nagpakita usab siya kang Jose sa usa ka damgo, ug gipasabut kaniya nga nagpabilin nga putli ang dalaga, kay ang nabuo kaniya gikan sa Espiritu Santo (Mat. 1:18–21). Ug sa pagkahimugso sa atong Ginoo sa Betlehem, kining Anghel sa Ginoo, si Gabriel, nagpakita sa mga magbalantay nga nagbantay sa ilang mga panon sa karnero sa gabii, ug miingon:

'Nagdalá ako kaninyo og maayong balita sa dakong kalipay nga alang sa tanang katawhan; kay karong adlawa sa lungsod ni David natawo kaninyo ang usa ka Manluluwas, nga mao si Cristo nga Ginoo.'

Ug sa kalit lang, usa ka daghang langitnong panon ang miapil sa pagkanta: *'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong buot sa mga tawo'* (Lucas 2:10–14).

Gituohan nga kini nga Anghel mitungha gikan sa langit kang Kristo nga Manluluwas sa wala pa ang Iyang Pag-antos, samtang nag-ampo Siya sa tanaman, kay ang ngalan nga Gabriel nagpasabot og 'kusog sa Dios'. Si

Gabriel, sa dihang nagpakita, nagpalig-on kaniya, kay usa sa iyang ubang ministeryo mao ang pagpalig-on sa mga buhat sa kaisog—ug ang atong Ginoo niadto nag-ampo nga mainit kaayo (Lucas 22:43; Heb. 5:7). Kining maong Anghel nagpakita usab sa mga magdadala og mira, nga naglingkod sa usa ka bato tupad sa lubnganan, nagpahibalo kanila sa Pagkabanhaw sa Ginoo (Mat. 28:1–20; Mar. 16:1–20; Luc. 24:1–53; Juan 20:1–31): busa, nga siya mao ang tigpahibalo sa pagpanamkon ug pagkahimugso sa Ginoo, siya usab nagpakita isip tigpahibalo sa Iyang Pagkabanhaw. Nagpakita usab siya sa Labawng Balaan nga Birhen Maria, nga nag-ampo nga may kusog nga pagtuo sa Bukid sa mga Olibo, ug gipahibalo kaniya ang pagduol sa iyang himayaong Pagkatulog ug ang iyang pagbalhin gikan sa yuta paingon sa langit, ug gihatagan siya og masidlak nga sanga gikan sa Paraiso. Ang Balaang Simbahan, sa paghinumdom sa iyang daghang pagpakita sa Daan ug Bag-ong Tugon ug sa pagkahibalo sa iyang kanunay nga pag-ampo sa atubangan sa Dios alang sa Kristohanong kaliwatan, karon nagselebrar kaniya pinaagi sa usa ka konsiliar nga pista, aron ang katawhan sa Dios kanunay ug mainiton nga mangayo sa pag-ampo ug tabang niining tig-ampo ug manulungin sa katawhan, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo makadawat kita sa pagpasaylo sa mga sala gikan kang Kristo nga atong Ginoo ug Manluluwas[5083] .

Troparion, Tono 4:

Arkistratego sa langitnong mga hukbo, kami nga dili takus kanunay kang hangyoon: pinaagi sa imong mga pag-ampo, panalipdi kami sa payong sa imong dili-materyal nga himaya, ug panalipdi kami samtang mapainubsanon kami nga nag-uyog sa among mga tuhod ug nagasinggit: luwasa kami gikan sa mga kasakit, ingon nga kumander sa langitnong mga hukbo.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagtan-aw sa himaya sa Dios sa langit, ug sa paghatag og grasya sa yuta gikan sa kahitas-an, O maalamon nga Gabriel, pangulo sa mga anghel, ministro sa himaya sa Dios, ug banal nga kampyon sa kalinaw, luwasa ug panalipdi ang mga nagatuaw kanimo: ikaw ang among tigtabang, ug ayaw tugoti nga adunay mosupak kanamo.

Laing Kontakion, Tono 2:

O Arkanghel sa Dios, ministro sa himaya sa langit, prinsipe sa mga anghel ug giya sa katawhan, pag-ampo alang kanamo ug kuhaa ang dakong kaluoy, ingon nga pangulo sa mga dili-mortal nga puwersa.

Paghinumdom sa Banal nga Esteban nga Savait

Kumemorasyon sa ika-13 sa Hulyo

Ang atong bililhon nga amahan nga si Esteban natawo niadtong tuig 725. Sa dihang napulo anyos siya, misulod siya sa Lavra ni Santo Sava, ug hangtod sa iyang kamatayon niadtong 794, gigugol ni Santo Esteban ang iyang kinabuhi sa maong monasteryo o sa duol nga kamingawan, maong gitawag siya nga Sabaita. Naghimo si San Esteban og daghang mga timailhan ug katingalahan, lakip na ang pag-una niyang nakita ang iyang kaugalingong kamatayon. Dili siya angay ilibog kang Esteban nga taga-Savva, nga ang handumanan gisaulog niadtong ika-28 sa Oktubre.

[5083] Kining pista unang nigawas dili ulahi sa ika-9 nga siglo; ang okasyon sa pagtukod niini tingali mao ang konsagrasyon sa usa ka simbahan sa Constantinople nga gipahinungod kang Arkanghel Gabriel.

Adlaw sa Kapistahan ni Santo Serapion

Gisaulog sa ika-13 sa Hulyo

Nabuhi si Santo Serapion sa panahon sa paghari ni Haring Severus[5084] ug usa siya ka matinud-anon ug mahimayaong tawo. Sa dihang nadakpan siya ni Prinsipe Aquila ug gipangutana bahin sa iyang pagtuo, giangkon ni Serapion nga usa siya ka Kristohanon ug mapangahas niyang gipadayeg ang tinuod nga Dios; tungod niini, gipailawom siya sa nagkalain-laing pagpanakit ug dayon gilabay sa kalayo, nga mao ang hinungdan sa iyang kamatayon[5085] .

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Julian

Gisaulog sa ika-13 sa Hulyo

Si Santo Hulyano (gikilala sa uban nga si Simon ang ketong, nga gihisgutan sa Ebanghelyo (Mat. 26:6), nga nag-ilis sa iyang ngalan gikan kang Simon ngadto kang Hulyano sa iyang pagbunyag) giordinar nga obispo sa pangunang Apostol nga si Pedro ug gipadala niya sa Gaul aron ipangwali ang Pulong sa Dios. Pag-abot niya sa siyudad sa Keomania[5086] , nahimong unang Apostol niini, sama sa gibuhat ni Santo Dionisio Areopagita alang sa mga Parisians[5087] ; kay sa samang tuig, pareho silang nagtukod sa pundasyon sa balaan nga pagtuo sa maong mga yuta ug nagtukod sa Simbahan ni Kristo, nag-alagad isip mga apostol sa pagpangwali ug pag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Sa sinugdan, alang sa mga Kenomanian nga dili motuo, ang bag-ong pagtulon-an nga gipangwali ni Santo Julian nahimong tinubdan sa tukso para sa uban, ug sa pagpanag-iya ug pagdaot para sa uban pa; apan sa dihang nakasaksi ang mga Kenomanian sa mga milagro nga gihimo sa ngalan sa gamhanang Kristo, hinay-hinay silang misugod sa pagtuo sa pagtulon-an. Kay daghang mga milagro ang gihimo pinaagi sa kamot sa magtutudlo sa tinuod nga Dios: Gipahawa ang mga demonyo, gipahimungtan ang mga ketong, nabuksan ang mga mata sa mga bulag, ug naay tanang matang sa mga sakit nga napaayo – Gipamatud-an ni San Julian ang iyang pagtulon-an mahitungod sa Dios pinaagi sa mga milagro, nga nagtawag sa ngalan ni Cristo ibabaw sa mga masakiton ug naghimo sa tanda sa krus ibabaw kanila. Samtang giayo niya ang ilang mga lawas sa ingon ani nga paagi, giayo usab niya ang ilang mga kalag, nagwali mahitungod kang Kristo Hesus ug naghatag kanila og kahayag pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Sa sinugdan, ang santo nagpuyo sa usa ka gamay nga balay sa daplin sa siyudad, ug daghan ang misugod pag-anhi kaniya: ang mga bag-ong tinubag nga nangayo og pagtulon-an, ug ang mga dili motuo nga nangayo og tambal sa ilang mga sakit; ug dinhi nakadawat ang mga ulahi og doble nga pag-ayo, nahimong mga motuo. Ang lugar nga gipuy-an sa santo walay tubig, busa kadtong miadto kaniya ug nagpuyo uban kaniya nakasinati og dakong kakulang sa tubig, nga kinahanglan pa dalhon gikan sa layo; busa, ang tawo sa Dios, kauban ang mga tawo nga uban kaniya, nanggawas usa ka adlaw ngadto sa duol nga kakahuyan, gituslok niya ang iyang tungkod sa yuta didto, ug nag-ampo sa Dios sa tingog nga kusog aron madungog sa tanan:

'O Ginoo among Dios, nga kaniadto nagpagawas og tubig gikan sa lig-on nga bato alang sa Imong mga gipang-gutom ug gihaw-ason nga katawhan sa kamingawan (Num. 20:1–29), tan-awa kami, imong mga alagad, ablihi para kanamo ang bahandi sa imong kaayo, ug pabulaag gikan niining uga nga yuta ang usa ka bukal sa buhing tubig, aron ang tanan nga anaa mahibalo nga Ikaw mao ang tinuod nga Dios, nga, sa katapusan sa mga kapanahonan, gipadala ang Imong Anak ngadto sa kalibutan aron pangulohan ang mga nagtuo Kanimo ngadto sa tinuod nga Gisaad nga Yuta.

[5084] Emperador gikan sa 193 hangtod sa 211.

[5085] Ang Menologion ni Basil nag-ingon nga si San Serapion, pagkahuman niyang gipahayag ang ngalan ni Kristo, grabe siyang gilupig, gilupig sa tibuok niyang lawas ug dayon gipagutom sa prisohan; giayo siya ni Kristo samtang naa sa prisohan ug pagkahuman gipagawas nga hingpit ang iyang panglawas, nakapahingangha siya sa tanan niini. Ang iyang kamatayon girekord niadtong 205, bisan pa wala mailhi ang lugar.

[5086] Kenomania – karon Le Mans sa Pransya.

[5087] Si San Dionisio Areopagita, usa ka miyembro sa Areopago sa Atenas, nabag-o sa pagtuo kang Kristo pinaagi sa pagwali sa Apostol Si Pablo, nga mao ang nag-ordinar kaniya nga Obispo sa Atenas; pagkahuman gipadala siya sa Gaul aron magwali niadtong tuig 90, kauban ang presbiterio nga si Rusticus ug ang diakon nga si Eleutherius, ug nakasinati siya og pagkamartir uban kanila niadtong tuig 96 sa paghari ni Emperador Domitian. Ang pista ni San Dionisio Areopagita mao ang Oktubre 3.

Sa diha nga nahuman sa balaan ang iyang pag-ampo ug nakasulti na ang mga magtutuo og 'Amen', diha-diha dayon misabwag gikan sa yuta ang usa ka bukal sa tubig diin gisaksak ang tungkod, nga nagpaila sa katawhan sa tanang gahum sa gahum sa Dios ug sa dakong pagtuo ug kaisog sa balaan nga tawo ngadto sa Dios. Unya napalig-on ang pagtuo sa mga magtutuo, samtang ang mga dili magtuo nahulog sa tiilan sa tawo sa Dios ug nangayo nga bunyagan. Gibunyagan sila sa balaan nga tawo sa Dios gamit ang tubig gikan sa kini nga bukal; busa, adlaw-adlaw, mitubo ug midaghan ang Simbahan ni Cristo. Sa dihang si San Julian nga Obispo nailhan tungod sa iyang mga milagro, ang prinsipe sa maong siyudad, nga ginganlan og Defender, gusto siyang makita ug gipatawag siya aron moanha kaniya uban sa dungog. Mibyahe ang santo paingon sa puloy-anan sa prinsipe; sa iyang pagduol sa ganghaan, nakabantay siya og usa ka bulag nga nangayo og limos; nagbati siya og kaluoy kaniya, gitawag niya ang ngalan ni Hesukristo ug, sa paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa mga mata sa lalaki, gibalik niya ang iyang panan-aw. Dako kaayo ang kalipay sa lalaki nga nabawi ang iyang panan-aw, ug dako usab ang kahibulong sa mga nanan-aw sa milagro, nga dayon gisumbong sa prinsipe. Nagdali ang prinsipe sa paggawas aron sugaton ang santo, nga nagtinguha nga makita ang tawo nga nabawi ang panan-aw; sa dihang nakita niya ang parehong bulag nga lalaki ug ang santo, mitungo siya sa atubangan sa magtutudlo sa Dios, gidala siya sa sulod sa iyang balay ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, mapainubsanon siyang nangayo kaniya nga tudloan siya unsaon pag-angkon sa kinabuhi nga walay katapusan. Ang Balaan sa Dios igo nga nagtudlo sa prinsipe ug sa iyang panimalay sa balaan nga pagtuo—mao ang kahibalo sa tinuod nga Dios—pinaagi sa iyang apostolikong pagpangwali, ug, human magtudlo og panahon sa pagpuasa, gipreparar sila alang sa bunyag; ug pagkahuman sa pipila ka adlaw, nabunyagan ang prinsipe, kauban ang tibuok niyang panimalay, ug gihatag niya sa santo ang iyang balay sa sentro sa siyudad aron himuong simbahan, ug gihatagan ang simbahan mismo og donasyon sa gikinahanglan nga pondo. Pagsunod sa ehemplo sa prinsipe, daghang inila nga lungsuranon ang midawat sa balaan nga pagtuo ug nabunyagan, ug naghimo usab og dagkong donasyon sa santo sa Dios. Siya mismo ang nagtukod og usa ka matahum nga simbahan, gipahimutang kini og daghang palamuti, ug ang mga tawo misugod sa pagtigom didto, nga gitudloan sa pagtuo kaniya, gipahayag sa balaan nga pagbunyag ug gipalig-on sa mga milagro; kay si San Julian adunay ingon ana ka milagrosong gahum gikan sa Dios nga nabanhaw pa gani niya ang mga patay.

Aduna'y usa ka maharlika sa siyudad nga ginganlan og Anastasius, nga wala pa midawat sa balaan nga pagtuo ug nagkupot gihapon sa pagsimba sa diyos-diyosan: siya adunay usa ka pinalanggang anak nga lalaki nga grabe kaayo ang sakit ug namatay. Ang amahan, nga napuno sa dakong kasubo ug kasakit sa pagkawala sa iyang anak, miadto sa santo ug, samtang nagahilak, misinggit kaniya:

'Alagad sa Dios nga si Hulyano, nga nagtudlo kang Kristo isip tinuod nga Dios, ako naghangyo kanimo pinaagi kang Kristo nga Dios nga imong gipangwali: ibalik kanako ang akong anak!'

Miingon ang santo:

Anastasius, kon motuo ka sa Usa nga akong gipangwali, makadawat ka og Anak nga buhi, ug ikaw mismo magpanunod sa kinabuhi nga walay katapusan.

Si Anastasius naghimo og seryosong panata, miingon:

– 'Kon hatagan ko og buhing anak nga lalaki, motuo ko kang Kristo, ang tinuod nga Dios, ug hingpit nga isalikway ang mga diyus-diyosan.'

Pagkahuman niini, ang santo, kauban ang iyang mga klero, miadto uban ni Anastasius sa iyang balay, diin naghigda ang patay nga lawas sa batan-on; ug sa dihang nakita niya ang daghang mga tawo nga nagahilak ug nagasubo, gisugo niya sila nga hilom; tanan nagtutok kaniya, nagahunahuna sa ilang kaugalingon unsa ang iyang tuyo buhaton sa patay nga lawas. Ang tigbuhat sa milagro, bisan pa niana, miduol sa paglubonganan, gikuptan ang kamot sa patay nga batang lalaki, ug sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, nag-ampo uban sa mga luha, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo, nga nagbanhaw sa anak sa balo nga gipagawas sa lungsod sa Nain aron ilubong (Lucas 7:11–16), ug sa upat ka adlaw nga batang lalaki, nga nagsugod na og baho, Lázaro, nga patay na sulod sa upat ka adlaw ug nagsugod na og nabulok, pinaagi sa pulong sa Imong gahum (Juan 11:43–44), sugoa nga kini nga batan-on usab mabanhaw gikan sa mga patay; kay kon siya mabanhaw sa unod, daghan ang mabanhaw sa espiritu, nga nagtuo Kanimo. Hinaut nga masayud ang mga ania nga Ikaw mao ang Kristo, ang Anak sa Buhing Dios, nga nakab-ot ang kaluwasan sa kalibutan pinaagi sa sugo sa Amahan, Kang kinsa, pinaagi Kanimo, takus kami nga magpasalamat sa walay katapusan!

Miingon ang mga klero, 'Amen', ug sa dayon dayon ang batang lalaki, sama sa pagmata gikan sa tulog, mibangon nga buhi ug himsog. Ang tanan nga nakakita niini napuno sa katingala ug kahibulongan nga walay sukod; adunay dili masukod nga kalipay sa balay ni Anastasius, ug ang Usa ka Tinuoray nga Dios, si Jesu-Cristo, gipadayeg sa tanan. Ug si Anastasius, nga mituo Kaniya, nabunyagan uban sa tibuok niyang panimalay, ingon man usab ang tanan nga nakakita ug nakadungog niini; pagkahuman sa pipila ka panahon, si Kristo nga Ginoo naghimo pa ug lain nga susamang milagro pinaagi sa Iyang sulugoon nga si Julian, alang sa himaya sa Iyang labing balaan nga ngalan: Usa ka adlaw, samtang migawas siya sa siyudad uban sa mga klero aron maglibot sa rehiyon sa Kenomania ug magdala sa mga nagakawala nga kalag sa katawhan ngadto sa kaluwasan, nakakita siya og usa ka batan-ong lalaki nga namatay nga gidala aron ilubong sa usa ka pagano nga sementeryo; siya mao ang bugtong anak nga lalaki sa usa ka maharlika nga ginganlan og Iovinianus, ug usa ka dakong grupo ang nagsunod sa namatay. Pagduol kanila, gisugo sa balaan nga obispo ang mga nagbitbit sa lawas nga mohunong ug, sa paghimo og senyas sa katawhan nga hilom, misulti sa kusog ngadto sa amahan sa namatay:

Si Iovinianо, si Kristo, nga akong gipangwali—nga nahimong tawo alang sa ikalig-on sa katawhan—nagbanhaw sa mga patay, nagpahawa sa mga demonyo pinaagi sa usa ka pulong, ug gibuhat ang bisan unsang Iyang gusto samtang nagpuyo taliwala sa mga tawo, aron ipakita ang gahum sa Iyang Pagkadiyosnon. Kung motuo ka niining Diosa sa tibuok nimong kasingkasing, biyaan ang imong mga diyos-diyosan, ug saad nga malimpyohan ka pinaagi sa balaan nga pagbunyag, nan malipay ka sa imong kaugalingong kaluwasan ug sa pagkabanhaw sa imong anak!

Unya si Iovinian ug ang tanang katawhan, nga mihulog sa tiilan sa balaan, misugod sa pagpakisayaw og kaluoy—nga buhion pag-usab ang patay. Uban sa luha sa iyang mga mata, miingon si Iovinian sa Balaan:

'O dakong alagad sa Dios, Julian, kon imong buhion pag-usab ang akong bugtong anak—nga mao ang kahupayan ug kalipay sa akong kinabuhi—dili lang ako motuo kang Cristo, ang Tinuoray nga Dios, kondili kining tibuok katawhan, nga mibiya sa ilang mga dios, mainiton nga modawat sa pagtuo nga imong gipangwali!'

Napuno sa milagrosong grasya, ang balaan nga tawo sa Dios mituhop, gitutok ang iyang mga mata sa langit, gialsa ang iyang mga kamot, ug nag-ampo sa Dios sa usa ka pag-ampo nga madungog sa tanan:

– Ginoo nga Labaw sa Tanan, nga mipakita sa pagkamabuotan nga mahimong tawo alang sa among kaluwasan, nga nagpuyo taliwala sa mga tawo ug, pinaagi sa timaan sa Imong krus, gipalayas ang kamatayon gikan sa kaliwatan sa tawo, sugoa nga kini nga batan-on mobanhaw pag-usab, aron, pinaagi sa pagpadayag sa Imong dakong gahum, ang pagtuo sa mga nagtuo kanimo mapalig-on, ug ang mga kasingkasing sa mga dili motuo mapailalom kanimo, ang Bugtong Anak sa Buhing Dios, nga among gi-angkon, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, nga nagahari hangtod sa kahangturan!

Misigaw ang mga nanan-aw og 'Amen', ug sa kalit mitindog ang patay gikan sa pagbata diin siya gipanaug, ug ang tanan nabigla ug napuno sa kahadlok sa bag-ong milagro. Ang batan-on nga nabanhaw misugod og kusog nga pagsigaw:

'Tinuod gayud nga dako ang Kristohanong Dios, nga gipahayag sa Iyang alagad nga si Julian!'

Ug miingon siya sa iyang amahan:

'Sa tinuod, nasayop kami hangtod karon, nga wala mailhi ang tinuod nga Dios, kay ang mga dios nga among gisimba mga demonyo: nakita ko sila sa impyerno ug nasaksihan nako nga wala silay kapahulayan ug kanunay silang gipaka-antos sa grabeng kasakit.'

Unya, sa usa ka tingog, nagsugod silang tanan sa paghimaya kang Kristo, ang tinuod nga Dios; mituo sila Niya ug, sa pagtudlo sa balaan nga obispo, nabunyagan sila kauban ni Jovinian ug ang iyang anak. Busa, nakaplagan sa maayong magbalantay ang nawala nga karnero ug mibiyahe siya sa iyang gitakdang pagbiyahe, kauban sa daghang katawhan nga gustong makapaminaw sa iyang mga pulong nga gipangandoy sa Diyos ug masaksihan ang iyang mga milagro.

Sa dihang miduol si San Julian sa usa ka baryo nga ginganlan og Proilaik, hapit na mahuman ang adlaw, ug sa ulahing bahin sa gabii misulod sila sa baryo, nga nagtinguha nga makapahulay didto. Niadtong takna, namatay ang batang anak sa pangulo sa baryo; sa pagdungog sa paghilak sa maong balay, misulod ang santo, nga naghinumdom sa mga pulong ni Eclesiastes: *'Mas maayo pa ang moadto sa balay sa pagminuslo kay sa balay sa kombira'* (Ecl. 7:2). Gihatagan siya og usa ka pribadong kwarto aron matulog, apan gisugo niya nga dad-on kaniya ang patay nga batang lalaki ug, gisirad-an ang iyang kaugalingon uban kaniya, nagpabilin sa pag-ampo hangtod sa

pagsubang sa adlaw. Pinaagi sa iyang pag-ampo, nabanhaw ang batang lalaki gikan sa kamatayon, nibalik nga buhi ug himsog sa iyang mga ginikanan, ug ang ilang paghilak nahimong kalipay. Sa pagsubang sa adlaw, ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok baryo, ug ang tanan nagtigom didto aron makita ang tigbuhat sa milagro ug ang nabanhaw gikan sa kamatayon. Sa pagtan-aw nila sa tigbuhat sa milagro, daghan ang nagdala sa ilang masakiton kaniya, ug siya, nag-ampo alang kanila tanan ug nagpanalangin kanila, gipang-ayo sila. Ang tibuok baryo, kauban ang ilang ginoo, midawat sa balaan nga pagtuo kang Kristo ug nasidlak pinaagi sa bunyag. Ang mga ginikanan, sa ilang bahin, misaad sa Diyos nga ihalad ang nabanhaw nga batan-on ug ihatag ang tibuok baryo, nga mao ang iyang panulondon, ngadto sa Simbahan, aron ang batan-on, sa pagdako niya, mahimong usa ka klero, ug ang baryo mahimong kabahin sa kabtangan sa Simbahan. Samtang ang santo naglakaw gikan didto ug nagduol sa lain nga puloy-anan nga ginganlan og Ruiliak, nga nahimutang sa baybayon sa suba Lida, Gisugat siya sa mga sugo nga gipadala sa ginoo sa maong baryo, nga naghangyo kaniya nga moanha dayon, kay ang bugtong anak nga babaye sa ginoo, nga gipanag-iya sa demonyo, nag-antos pag-ayo sa kamot sa hugaw nga espiritu, nga naghatag og dakong kasubo sa iyang mga ginikanan ug mga paryente. Ang Balaan ni Kristo miadto didto sa paspas nga paglakaw ug, pagkahuman niyang gipahawa ang demonyo gikan sa dalaga, gidala niya ang mga ginikanan niini sa Kristohanong pagtuo; gipukan niya ang mga idolo nga nakaplagan didto ug nagtukod og simbahan, ug nagpabilin didto hangtod ang tibuok baryo ug ang palibot niini nadala na sa Diyos pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Mibiya siya gikan didto paingon sa usa ka baryo nga ginganlan og Artin, diin adunay usa ka dako nga paganong templo nga nagpuy-an sa bantog nga diyos-diyosan sa dautang paganong diyos nga ginganlan og Jupiter: usa ka demonyo ang nagpuyo sulod sa diyos-diyosan ug naglimbong sa mga tawo nga nalimbong pinaagi sa nagkalain-laing mga limbong. Ang mga lumolupyo sa maong baryo ug sa palibot niini, nga mga masigasig nga alagad sa mga demonyo, pagkadungog nila nga adunay usa ka Kristohanong obispo nga padulong kanila, nagtigom sila sa daghang gidaghanon ug wala siya tugoti nga mosulod, kay nahadlok sila nga buhaton niya sa ilang dios-diosan ang iyang gibuhat sa ubang mga baryo, nga iyang gipapas ngadto sa abog. Sa pag-abot kanila sa balaan nga tawo sa Dios, nagsugod sila og kusog nga pag-eyak: ang uban miingon nga patyon siya isip managlaglag sa karaang mga batasan sa mga katigulangan, samtang ang uban misinggit nga sunogon siya isip salamangkero, manlimbong ug kaaway sa ilang mga dios; Bisan pa nga napuno sila og dakong dautang buot batok kaniya, wala nila siya madaut, kay gipanalipdan siya sa tuo nga kamot sa Labaw nga Labing Halangdon.

Gisul-oban sa panagang ug mga armas sa dili makita nga gahum sa langit, siya, sama sa usa ka maisugong mandirigma, misulod nga walay kahadlok sa nagkaguliyang nga katawhan, misulod sa templo sa pagsimba sa dios-diosan ug, sa pagtawag sa gamhanang ngalan ni Cristo, gisugo ang dios-diosan nga mahulog ug ang demonyo nga mogawas niini; ug sa kalit lang ang diyos-diyosan, nahulog sa yuta, nabungkag ngadto sa abog, ug ang demonyo klarong migawas gikan niini sa porma sa usa ka dako ug makalilisang nga bitin, nga nagbuga og kalayo gikan sa iyang baba, ug misulong kini sa mga nagasimba niini, kay daghang dili motuo ang misulod sa templo; ang bitin misugod sa paglamoy ug paglaglag sa mga tawo uban sa kalit-an. Ang mga tawo, nga dili makalingkawas sa kasuko ug hilo sa bitin, misinggit kang San Julian alang sa tabang, nga naghangyo kaniya nga luwason sila gikan sa ingon nga kalamidad. Giyab-at sa sulugoon sa Dios ang iyang kamot paingon sa bitin ug, samtang nagbuhat sa tanda sa krus nga daw gamit ang puthaw nga tungkod, gisugdan niya kini og hampak ug pagpahawa; gisugo niya ang makita nga demonyo nga undang sa pagdaot sa mga tawo ug molakaw ngadto sa kalawoman sa pagkaguba; ang bitin, pagkahuman nga nakalingkawas gikan sa templo, nahimong dili makita. Human niini, ang mga tawo, sa pagkahibalo sa ilang sayop, misinggit ngadto sa santo:

'Alagad sa tinuod nga Dios, luwasa kami nga nawala!'

Ang Santo, pagkahuman sa igo nga pagtudlo kanila, nadani niya silang tanan kang Kristo, kay kining mga tawo gipaluyohan gayud ang pagtuo, nabunyagan, gibungkag ang templo ug, sa sugo sa santo, nagtukod og simbahan sa iyang dapit alang sa himaya ni Kristo nga Dios; ug sa ubang mga lugar diin nagbarug ang mga diyos-diyosan, ilang gilaglag kini, ug dakong kalipay ang miabut sa maong yuta tungod sa ilang kaluwasan gikan sa limbong sa pagsimba sa diyos-diyosan. Busa, ang masigasig nga magbalantay nilibot ang utlanan sa iyang panon ug gidala ang iyang espirituhanong mga karnero ngadto sa espirituhanong pastulan, gikuha sila gikan sa baba sa lobo; gawas lang nga dinhi ug didto adunay pipila ka gamay nga nahibilin nga mga nawala, nga wala mosalikway sa ilang kanhing limbong. Ang giingon nga Prinsipe Defensor, pagkadungog niya kung giunsa sa balaan nga tawo sa Dios paghayag sa yuta sa Kenomania, nga nagbuhat og daghang mga milagro pinaagi sa grasya ni Cristo,

nalipay kaayo ug gidayeg ang Dios. Unya siya mismo ang miduol sa balaan nga tawo ug, human sa mainitong pag-abi-abi, misugod siya og hangyo kaniya nga moanha sa iyang puloy-anan; ang prinsipe adunay usa ka maanindot nga balay ug dako nga panimalay; gusto niya nga ang santo magsaulog og espirituhanong pista didto aron timan-an ang kadaogan batok sa napapas nga idolatriya, ug aron motambong sa malipayong ponsia – aron ang tanan malipay sa himaya sa Dios, nga nagpasalamat sa mahigugmaong grasya sa Ginoo. Ang santo, nga kanunay nangita sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, wala mosalikway sa hangyo sa prinsipe ug miadto sa iyang baryo. Sa dalan, nakit-an nila ang usa ka batang lalaki nga naghigda sa yuta; usa ka dakong bitin ang naglibot sa iyang lawas, gipugngan ang iyang mga tiil sama sa pisi ug gilibotan ang tibuok niyang lawas; sa pagkakita niini, nahadlok ang tanan. Apan si Julian, ang tawo sa Dios, sa iyang pagduol, nag-ampo sa Dios, nga nagaingon:

'Ginoong Hesukristo, Ikaw nga nagluwas sa kaliwatan sa tawo—nga gipahawa sa Paraiso tungod sa limbong sa bitin—pinaagi sa Imong Krus, luwasa usab kining Imong binuhat gikan sa halimaw nga nagpugong kaniya, aron masayud ang mga anaa dinhi nga Ikaw mao ang Manluluwas sa tanan nga nagalaum Kanimo!' Ug sa kalit, nabahin kini sa duha ug namatay, samtang ang batan-on napalaya gikan niini nga walay samad, ug ang tanan naghimaya sa Dios. Sa dihang nagkadool na sila sa baryo nga ilang padulngan, usa ka dagkong grupo ang migawas aron masugat sila; apil sa mga misugat kanila ang duha ka tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, nga misinggit sa balaan aron hangyoon og tabang; nga nagtawag sa ngalan ni Cristo, dayon gipagawas sa santo ang hugaw nga espiritu. Kadtong napaayo, ug ang tanan nga naa didto, mituo kang Cristo, samtang ang santo sa Dios gidawat uban sa dakong dungog ug gugma sa baryo, sa balay sa prinsipe, ug adunay dakong selebrasyon, dili lamang para sa lawas kondili usab para sa espiritu: kay ang tanang pakigpulong sa mga nanan-aw nakatutok sa himaya ug gahum ni Cristo ug sa pagkapukan sa mga demonyo, nga napildi ug napahiya sa atubangan sa mga diyos-diyosan. Sa pagtapos sa pista nga gihimo alang sa himaya sa Dios, gipakita sa prinsipe sa obispo ang tanan niyang bahandi, ug gihangyo siya nga kuhaon ang bisan unsa nga iyang gusto; apan ang santo wala gustong mokuha og bisan unsa, kay dili bulawan o pilak, kondili ang kaluwasan sa mga kalag sa tawo ang iyang labing bililhon nga bahandi. Pagkahuman sa igong panahon sa pagtudlo sa prinsipe, sa tibuok niyang panimalay ug sa tibuok baryo pinaagi sa iyang mga pulong nga gipadayag sa Diyos, pagkahuman sa pagbunyag sa mga wala pa nabunyagi ug pagpalig-on kanila sa pagtuo, mibalik ang balaan nga tawo sa iyang kaugalingong siyudad. Samtang mosulod na siya sa siyudad, ang mga priso nga nakabilanggo sa usa ka kal-ang duol sa ganghaan sa siyudad, pagkakita nila sa santo pinaagi sa gamay nga bintana, misinggit sila kaniya sa kusog nga tingog, nga naghangyo nga buhian sila gikan sa ilang mga kadena. Ingon usa ka maloloy-on ug mapinanggaon nga amahan, naluoy siya kanila ug, sa dili pa siya mobalik sa iyang puloy-anan, miduaw siya sa mga magistrado nga gitahasan sa pagdumala sa siyudad ug nangayo kanila nga buhian ang mga priso isip pasidungog sa iyang pagbalik; apan, tungod sa ilang kabangis sa kasingkasing, wala nila tagda ang hangyo sa obispo, ug mibulag siya kanila nga puno sa kasubo. Una sa tanan, miadto ang santo sa simbahan ug naghalad og pag-ampo sa pagpasalamat sa Dios, nga nitabang kaniya sa pagdala sa daghang mga kalag ngadto sa kaluwasan; unya misulod siya sa balay diin gipreparar ang pagkaon para kaniya, apan wala siya gustong mokaon bisan unsa, tungod kay nasubo siya sa kahimtang sa mga priso. Apan ang Ginoo, nga motuman sa kabubut-on sa mga nagahadlok kaniya, nagpadala sa iyang Anghel, nga nagbukas sa mga pultahan sa bilanggoan, nagbungkag sa tanang kadena ug nagpalingkawas sa mga priso. Pagkahuman nilang paggawas gikan sa bilanggoan, miadto sila sa tibuok siyudad paingon sa balay sa obispo, ug walay bisan kinsa ang nakababag kanila o nakasulti bisan usa ka pulong kanila, kay nakita sa tanan nga dili kini pinaagi sa kamot sa tawo kondili pinaagi sa gahum sa Dios nga sila gipagawas gikan sa ilang mga kadena ug gipagawas gikan sa bilanggoan. Ang Balaang Obispo, sa dihang nakita niya sila nga nagkadool kaniya, napuno sa kalipay; giimbitar niya sila sa pag-uban sa iyang panihapon ug, pagkahuman nga napakusgan sila sa pisikal ug espirituhanong pagkaon, gipadala niya sila sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay.

Si San Julian, ang Obispo, samtang nagdumala sa bag-ong nahayag nga Simbahan ug nagpakaon sa bag-ong natigom nga kawan sa espirituhanong mga karnero sa pulong sa Dios, Nagpabilin siya sa iyang katungdanan sa dugay nga panahon ug, samtang nag-apostoliko sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo, nga nahimong usa ka respetadong tigulang, nagkadool na sa iyang dungganong pagpanaw, human hingpit niyang napapas ang idolotriya ug pagsimba sa demonyo sa yuta sa Kenomania. Pipila ka adlaw sa wala pa siya mamatay, mibiya ang balaan sa siyudad paingon sa usa ka baryo nga sakop sa Simbahan, ug didto siya nagkasakit. Ang balita sa iyang pagkasakit nakaabot sa siyudad, ug ang mga klero, mga debotong lungsoranon ug tanan nga nahigugma pag-ayo

kaniya mitigum sa palibot sa balaan; ang santo, human sila pagtudlo sulod sa pipila ka panahon, nagmando nga sa diha nga siya mamatay, ang presbiterio Turivii—nga nagkugi uban kaniya alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo—piliun nga iyang manunod; pagkahuman niini, human magbinayloay og katapusang halok ug maghatag sa iyang panalangin sa kalinaw, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Wala ang prinsipe sa dihang namatay ang santo – niadtong panahona wala siya sa siyudad, kundili nagpabilin pa sa iyang hilit nga baryo; apan, nahibaloan niya kini sa mosunod nga paagi: sa mismong adlaw nga namatay ang santo, ang prinsipe nagpangaon sa iyang balay uban sa iyang mga higala, sa dihang kalit nga nabuksan ang iyang espirituhanong mga mata ug nakita niya si San Julian, nga nagsul-ob sa iyang liturhikal nga kasuotan, kauban ang tulo ka diakon nga nagbitbit ug lampara, misulod sa iyang atubangan ug naghatag ug panalangin, ug gibutang sa mga diakono ang mga lampara sa lamisa, diin kalit silang tanan nga nawala. Sa pagkakita niini, mituyok ang prinsipe ngadto sa mga nakaupo uban kaniya:

'Nakita ba ninyo ang himaya nga akong nakita?'

Apan miingon sila nga wala silay nakita; busa gipasabot sa prinsipe:

'Wala ba ninyo makita ang atong amahan nga si Julian, nga daghan kaayong maayong gibuhat kanato ug naghimo ug daghang milagro? Karon lang misulod siya dinhi uban ang tulo ka diakono ug tulo ka lampara; uban sa masidlak ug malipayong nawong gipanalanginan niya kami, gibyaan kami sa mga lampara, ug nilakaw siya; sa akong huna-huna namatay na siya, kay nadungog namo nga siya masakiton.'

Pagkahuman niya og sulti niini, ang prinsipe dali dayon mibangon ug midali paingon sa lungsod ug sa baryo diin namatay ang santo; sa dihang nakit-an niya kining patay sa Ginoo, siya naghilak pag-ayo, ug ang tanang katawhan usab naghilak alang sa ilang amahan ug magbalantay; pagkahuman nila ibutang ang iyang balaan nga relikya sa usa ka karwahe, gidala nila siya paingon sa lungsod. Pag-abot nila sa suba nga gitawag Sarta, nga duol sa lungsod ug lawom kaayo, ug nga kinahanglan tawiran pinaagi sa bangka, ang mga kabayo gidala ang karwahe nga adunay lawas sa santo, imbis nga mosakay sa bangka, midiretso sila sa suba ug, gipangulohan sa usa ka dili makita nga kamot, mitabok sa lawom nga suba sama sa naglakaw sa tulay, nga wala gani mabasa ang ilang mga kuko hangtod sa tuhod. Sa ingon niini nakatawid sila sa pikas pampas, ug ang tanan nangahibulong ug nabighani sa maong himsog nga milagro: ang katingalahang maghihimo og milagro nga si San Julian naghimo og mga milagro dili lamang sa iyang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa iyang kamatayon. Samtang ang lawas niya gipapasakay sa solemne nga prusisyon paingon sa siyudad ug ang tanan nagdali-dali paggawas aron masugat kini, usa ka babaye nagpaligo sa iyang sanggol sa usa ka tanso nga lababo, diin sa ilawom gibutangan niya og gamay nga kalayo aron painitan ang tubig; Pagkita niya sa lawas sa santo ug sa daghang katawoan nga nagbitbit og kandila ug insensaryo, ug pagkadungog niya sa mga himno, nakalimot siya sa iyang sanggol ug, biyaan kini, migawas aron tan-awon ang solemne nga prosisyon sa bililhon nga lawas sa santo sa Ginoo; mitindog siya ug nagtan-aw hangtod nakalabay ang prosisyon sa iyang balay. Unya, sa paghinumdom niya sa iyang anak, midali siya pagbalik ug nakita nga kusog kaayo ang kalayo, ug ang tubig sa lababo nagbukal; misinggit siya sa kahadlok, dali niyang gikuha ang lababo gikan sa kalayo ug gibubo ang init nga tubig, apan nakita niya nga buhi ang bata, maayo ra ug wala gyud masamdan bisan gamay sa nagbukal nga tubig. Daghang mga nanan-aw ang nakasaksi niining milagro ug nakamatikod nga ang bata naprotektahan pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga tawo. Si San Julian ni Kristo gilubong sa simbahan nga iyang gitukod sa dapit diin kaniadto nahimutang ang balay sa prinsipe—nga gihatag sa balaan—ug daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan: Gihatag ang mga pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pag-ampo niining balaan, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hatagan og dungog ug himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Pagkamartir ni San Marcian

Gisaulog kada 13 sa Hulyo

Ang balaan nga martir Marcian, samtang batan-on pa, gidakop ug gipasailaw sa siyudad sa Iconium, ug dayon gidala (paingon sa Cappadocia) sa atubangan sa gobernador Perennius. Mapasigarbuhon niyang gisaway ang gobernador tungod sa iyang pagano nga kawalay pagtuo, ug gikumpisal si Kristo nga Diyos ug Ginoo. Tungod niini, gilata siya sa iyang mga bukog ug aping; unya ang tigpahirap, nga nasuko sa mga pulong sa pagbatikos sa

martir, wala malipay niining mga pagpanakit, apan gisugo nga ibutang siya sa usa ka mapaso nga kawali, ug pagkahuman putlon ang iyang dila. Pagkahuman niini tanan, ug samtang nagbarug nga lig-on sa iyang pagtuo ang balaan nga martir ug nagpadayon sa pag-angkon kang Kristo, gisilotan siya sa gobernador nga putlon ang ulo gamit ang espada. Busa gidala sa mga sundalo si San Marcian, ug samtang nag-ampo ug nagpasalamat siya sa Diyos, giputol nila ang iyang ulo[5088] .

27 Hulyo

14 Hulyo (daang estilo)

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga martir nga si Onesimo nga Managbanhaw, nga nag-antos sa ilawom ni Diocletian ug namatay sa Asia Minor, sa Magnesia.

Niadtong maong adlaw, ang pagpanaw sa Balaan nga si Stephen sa Makhrishch (1406), nga nagtukod og usa ka monasteryo sa Makhrishch, 12 ka verste gikan sa lungsod sa Alexandrov sa Gobernasyon sa Vladimir.

Paghandum kang San Akwila nga Apostol

Gisaulog sa ika-14 sa Hulyo

Si San Aquila nga Apostol, usa sa Pito ka Pulo, usa ka disipulo ni San Pablo nga Apostol ug giordinar siya niini nga obispo. Siya sa sinugdan usa ka Hudiyo gikan sa rehiyon sa Pontus[5089] ; sa wala pa siya nakabalhin sa Kristiyanismo, nagpuyo siya uban sa iyang asawa nga si Priscilla sa Italya; apan sa dihang gisugo ni Emperador Claudius[5090] ang mga Hudiyo nga mobiya sa Roma[5091] , miadto sila ni Aquila ug ang iyang asawa sa Korinto[5092] . Ang hinungdan sa pagpahawa sa mga Hudiyo gikan sa Roma mao kini: sa dihang nagsugod ang pagwali ni Kristo sa Roma ug miabot didto ang balaang pangunang Apostol nga si Pedro, daghan sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa Roma ang midawat sa balaang pagtuo kang Kristo, apan daghan ang nagpabilin nga dili motuo; busa usa ka dakong panaglalis ang nahitabo tali sa mga Hudiyo: ang uban midawat kang Kristo isip tinuod nga Mesiyas, samtang ang uban misalikway kaniya ug misalaway batok kaniya. Ang mga Hudiyo nga dili motuo, sa Herusalem ug sa ubang mga yuta, ingon man sa Roma, mitindog uban sa dautang tuyo batok sa mga magtutuo: dili gani nila ikapailub ang ngalan ni Hesukristo, ilang gipukaw ang mga Hellenista nga mituo kaniya batok sa mga magtutuo ug nagpukaw og paglutos batok kanila bisan asa. Ang mga Griyego nga mibaling kang Kristo mipanalipod sa mga magtutuo nga Hudiyo batok sa mga dili magtuo, ug mitumaw ang dagkong panaglalis ug kasuk-an tali nila, usa ka butang nga nadungog ni Emperador Claudio. Tungod kay gitawag sa mga magtutuo ang Ginoong Kristo nga Anak sa Dios ug Hari sa Israel, nahadlok ang Cesar nga basin mosangpot sa kagubot sa katawhan ug nga motungha ang bag-ong hari nga gustong kuhaon ang gahum gikan kaniya. Busa, gipagawas ang usa ka mando nga ipahawa ang tanang mga Hudiyo—mga magtutuo kang Kristo ug mga dili magtutuo—gikan sa Roma ug sa tibuok Italya. Aduna pa'y lain nga hinungdan sa kini nga pagpahawa, mao kini: ang mga dili magtutuo nga Hudiyo nagpahilawom kang Reyna Agrippina, asawa ni Claudius, ngadto sa Hudaismo. Kauban sa mga gipahawa nga mga Hudiyo, gipahawa usab si Aquila isip usa ka Hudiyo; nagpuyo siya sa Korinto ug nagpanginabuhi didto pinaagi sa buhat sa iyang mga kamot, nga maalamon siya sa paghimo og tolda. Niadtong panahona, ang balaan nga Apostol Pablo, samtang nagwali sa Kristo sa mga Hentil, miabot gikan sa Atenas paingon sa Korinto, ang kapital sa Achaia, ug sa dihang nakit-an niya didto si Aquila ug Priscilla, nagpuyo siya uban kanila; tungod kay pareho sila og panginabuhi, nagtrabaho sila niini nga mag-uban; Pagkatudlo niya kang Aquila ug Priscila sa pagtuo kang

---

[5088] Ang balaan nga martir Marcian namatay sa Kapadokya mga tuig 258.

[5089] Ang rehiyon sa Pontus – ang amihanang-sidlakan nga rehiyon sa Asia Minor sa Baybayon Itom.

[5090] Emperador gikan sa 41 hangtod 54 AD.

[5091] Ang kapital sa Italya, nahimutang sa duha ka pampang sa Suba Tiber, diin kini mosulod sa dagat.

[5092] Ang labing karaan, labing bantog ug komersyal nga siyudad sa Achaea, usa ka rehiyon sa Gresya; ang mga pundasyon sa Kristiyanismo didto gitukod ni San Pablo nga Apostol atol sa iyang ikaduhang misyonaryong pagbiyahe (Buhat 18:1–28). Aduna'y duha ka sulat nga gisulat ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga taga-Corinto.

Kristo, gibunyagan sila ni Pablo (Buhat 18:1–3). Pagkahuman sa usa ka tuig ug unom ka ka bulan nga pagpuyo sa Korinto, pagtudlo sa pulong sa Dios ug, uban sa tabang ni Cristo, nakombinse ang mga Hudiyo ug mga Hentil, misakay si Pablo sa barko paingon sa Siria; misunod kaniya si Aquila ug Priscilla, giisip siya nilang magtutudlo ug tinubdan sa ilang kaluwasan, tungod kay nahigugma gyud sila kaniya sa espirituhanong gugma. Kauban sila ug ang iyang ubang mga sumusunod, nagpuyo si Pablo sa Efeso[5093] ; unya, tungod kay gusto siyang makaadto sa Herusalem alang sa umaabot nga pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, iyang gibyaan si Aquila ug Priscilla sa Efeso aron tudloan ang mga taga-Efeso sa balaan nga pagtuo kang Cristo, samtang siya mismo mibyahe paingon sa Herusalem[5094] , nga nagsaad nga mobalik siya sa Efeso. Pagkahuman sa pagbiya ni Pablo, miabot sa Efeso ang usa ka Hudiyo nga ginganlan og Apolos, lumad sa Alexandria; siya usa ka maalamon nga tawo ug maalamon sa Kasulatan. Gitun-an siya sa dalan sa Ginoo ug nagwali ug nagtudlo nga may kaisog mahitungod sa Ginoo, apan wala pa siya nabunyagi sa Balaang Trinidad, kay nahibalo lang siya sa bunyag ni Juan. Gidapit siya nila Aquila ug Priscilla sa ilang balay human madungog ang iyang mapangahas nga pagpangwali sa tigum, ug gipasabot pa gayud kaniya ang dalan sa Ginoo (Buhat 18:24–28). Pagkahuman niini, mibalik si San Pablo gikan sa Jerusalem paingon sa Efeso ug gikan didto gisulat niya ang iyang unang sulat ngadto sa mga taga-Corinto nga nagtuo kang Kristo, nga gipahuman kini sa mosunod nga mga pulong:

'Si Aquila ug Priscila, uban sa simbahan sa ilang balay, nagpadala kaninyo sa ilang mainit nga pangumusta' (1 Cor. 16:19) – mao nga, uban sa ilang mga sulugoon.

Pagkahuman niini, namatay si Emperador Claudio, ug gihatagan pag-usab ang mga Hudiyo og kagawasan nga puyo sa Roma; ang matag-usa kanila mibalik sa Italya sa ilang kanhing mga panimalay ug mga kabtangan, ug niadtong panahona mibalik usab si Aquila ug Priscilla sa Roma. Sa dihang mibalik si San Pablo sa Korinto ug misulat didto sa Epistola ngadto sa mga taga-Roma, wala niya kalimti ang pagpadala og pangumusta sa iyang pinalanggang mga disipulo, nga nag-ingon sa katapusang kapitulo:

'Pangumusta si Priscila ug Aquila, akong kauban sa pag-alagad kang Cristo Jesus, nga nagbutang sa ilang kinabuhi sa panganib alang kanako; kinsa dili lang ako ang nagpasalamat, kondili usab ang tanang simbahan sa mga Hentil' (Roma 16:3–4).

Si Santo Aquila wala magpabilin dugay sa Roma; siya ug ang iyang asawa mibalik sa Asia[5095] , human sila gitudlo nga obispo ug gipadala didto sa iyang magtutudlo, si Apostol Pablo, aron ipangwali ang Pulong sa Dios. Pag-abot niya sa Efeso, gitabangan niya si San Timoteo, usa ka disipulo ni Apostol Pablo[5096] , sa iyang mga buluhaton; gitudlo siya ni Timoteo nga obispo para sa mga taga-Efeso ug gibyaan siya didto, sama sa iyang giingon sa iyang unang sulat ngadto kaniya, nga gisulat gikan sa Laodicea:

'Sa akong paglarga paingon sa Macedonia, gisugo tika nga magpabilin sa Efeso' (1 Tim. 1:3).

Sa ulahi, sa dihang ang balaan nga Apostol Pablo, nga gipanglutos sa mga Hudiyo sa Herusalem, gidala nga nakadena paingon sa Roma ug gisulat niya ang iyang ikaduhang sulat kang Timoteo gikan didto sa Efeso, iyang nahinumduman pag-usab kining iyang mga pinalanggang disipulo, nga nagaingon:

'Pahibaloa si Priscila ug si Aquila' (2 Tim. 4:19).

Si San Aquila, samtang nagwali kang Kristo sa Asia, Achaea ug Heraclea, nagdala sa daghang mga kalag ngadto sa kaluwasan, nagpahawa sa mga pagano gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan ug nagbunyag kanila. Nibyahe usab siya sa ubang mga yuta, nagwali sa Gingharian sa Dios bisan asa, nagpasiga sa mga tawo sa balaang pagtuo, nagbungkag sa mga dios-diosan, nagtukod og mga simbahan ug nag-ordinar og mga pari. Pagkahuman sa

---

[5093] Usa ka sentro sa kalakalan sa baybayon ug kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Ionia. Ang Efeso nahimong sentro sa ministeryo ni San Juan nga Teologo; ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon dinhi niadtong 431; karon, ang Efeso mao ang kabos nga Turko nga baryo nga Ayasuluk. (Buhat 18:18–21).

[5094] Ang kapital sa Palestina, nahimutang sa kilid sa Walog sa Kidron sa mga bakilid sa tulo ka sanga sa kabukiran sa Judea: Acra, Sion ug Moriah. Minahal ang Jerusalem sa matag Kristohanon isip sentro sa dagkong mga hitabo sa kasaysayan sa Daan ug Bag-ong Tugon – isip inahan sa mga Kristohanong simbahan, diin gikan ang pulong sa Ebanghelyo nga mikaylap sa tibuok uniberso.

[5095] Kana mao ang kasadpang bahin sa Asia Minor.

[5096] Si San Timoteo anak siya sa usa ka babayeng Hudiyo (nga nakabalhin sa Kristiyanismo) ug sa usa ka pagano, ug siya mismo usa ka matinud-anong Kristohanon, nga giuyonan sa mga igsoon; uban sa iyang pagtugot, si San Pablo nga Apostol Giputol siya ni Pablo 'tungod sa mga Hudiyo', kay dili gyud sila mouyon nga maminaw sa pulong sa Dios gikan sa usa ka dili giputol nga lalaki nga ang amahan usa pa ka pagano (Buhat 16:1–2).

pag-antos sa daghang mga pag-antos, siya gipatay sa mga dili motuo[5097] ug nakapahulay sa langit uban sa ubang balaang mga Apostoles, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sama sa dakong adlaw, nga nakab-ot nimo ang Simbahan, O himayaong Aquila, ginasidlak nimo ang mga matinud-anon nga nagpasidungog kanimo sa kahayag sa imong pagtulon-an, O Apostol sa Ginoo.

Paghinumdom sa Banal Elias

Kumemorasyon sa ika-14 sa Hulyo

Ang Banal Elias nahimong bantog sa mga monghe sa mga disyerto sa Ehipto tungod sa iyang mga asetikong buhat ug nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi. Gikan pa sa pagkabata, gisalig siya sa usa ka monasteryo aron mag-alagad sa Ginoo; gidaku siya sa pagpugong sa kaugalingon ug pagkamapainubsanon, gitudloan sa pagkamapainubsanon ug pagkamaambong, ug gipanalanginan sa Dios, nga nadawat niya ang gasa sa paghimo og mga milagro sukad pa sa iyang pagkabatan-on. Busa, sa dihang gisugo siya, samtang batan-on pa, sa pagpangkuha og kalayo, mokuha siya og nagdilaab nga uling sa iyang bisti ug dad-on kini sa tigulang nga dili masunog ang tela. Ang mga igsoon, sa pagkakita niini, nangahibulong sa milagro ug nangandoy nga sundon ang katingalahang kinabuhi sa batan-on, nga milabaw pa gani sa iyang mga tigulang sa pagkabalaan. Sa usa ka higayon, samtang naglakaw nga nag-inusara sa kamingawan, ang bulahan nga si Hellius nangandoy nga mokaon og dugos ug nakakita og pugong sa dugos nga puno sa dugos nga nakapatong sa usa ka bato; sa pagkahibalo nga kini usa ka limbong sa yawa, gisugdan niya ang pagpanghimaraot sa iyang kaugalingon, nga nag-ingon:

'Layo kanako, O makadani nga tinguha, kay nasulat: *"Maglakaw kamo sa Espiritu, ug dili ninyo matuman ang mga tinguha sa unod"* (Gal. 5:16).'

Gahapon pa lang mibiya siya sa maong dapit ug, sa dihang misulod siya sa usa ka hilit nga kamingawan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno, gikapoy ang iyang lawas ug, daw pagsilot niini tungod sa kawalay pagpugong sa kaugalingon pinaagi sa pagpugong sa pagkaon. Sa ikatulong semana sa iyang pag-ayuno, nakakita siya og matahum nga mansanas ug uban pang mga bunga sa tanaman sa yuta sa kamingawan ug, sa pagkahibalo pag-usab nga kini usa ka tukso gikan sa kaaway, miingon siya:

'Dili ko matilawan, ni hikapon gani, bisan unsa niini, aron dili nako matintal ang akong igsoon—mao ang akong kaugalingong kalag—kay nasulat: *"Dili puy-on ang tawo sa tinapay lamang, kondili sa matag pulong nga mogikan sa baba sa Dios"* (Deut. 8:3; Mat. 4:4).'

Pagkahuman sa iyang pagpuasa sa ika-upat ka semana, nakahimbing siya og katulogon sa mubo nga panahon ug nakita niya sa usa ka panan-awon ang Anghel sa Dios nga nagpakita kaniya, nga miingon:

'Tindog, ug bisan unsa ang imong makita nga gibutang sa imong atubangan, tilawi kini nga walay pagduha-duha ug pahulaya ang imong kaugalingon!'

Pagmata niya, nakakita siya og bukal sa preskong tubig ug, sa palibot, pipila ka mga tanom nga maburugon nga humot kaayo ug lami kaayo kan-on; mikaon siya sa maong tanom, miminom gikan sa bukal, ug gipabugnaw ang iyang lawas. Sa ulahi, gisultihan niya ang mga igsoon nga wala pa gyud siya naka-tilaw og pagkaon nga ingon ana ka-tam-is sa tibuok niyang kinabuhi. Pagkahuman sa paglakaw og mubo nga distansya gikan niadtong dapita, nakakaplag siya og langob ug nagpuyo didto sulod sa pipila ka panahon. Sa matag higayon nga magkinahanglan siya og pagkaon, mag-ampo siya sa Diyos sa ibabaw sa mga bato, ug dayon, pinaagi sa usa ka dili makita nga kamot, gidala dayon kaniya ang putli ug preskong pan, mga olibo, ug lain-laing mga utan.

[5097] Sumala sa tradisyon, kauban ang iyang asawa, nga nag-ambit kaniya sa mga buluhaton sa apostolikong ministeryo sa pagpangwali sa Pulong sa Dios. Ang kadaghanan sa mga relikya nila San Aquila ug Santa Priscilla gitipigan sa Roma sa Simbahan ni Santa Prisca nga Martir. Ang pista ni Santa Priscilla mao ang Pebrero 13.

Sa usa ka higayon, ang reverendo mibyahe aron bisitahan ang usa ka komunidad sa mga monghe sa disyerto nga nanginahanglan sa mga panginahanglan sa kinabuhi, ug gidala niya kanila ang pagkaon nga gipadala kaniya sa Diyos. Samtang nagbiyahe, nabati niya ang kakapoy tungod sa kabug-aton sa iyang karga, nakakita siya og pipila ka mga asno nga naglakaw ug nagpang-ot sa disyerto, ug gitawag niya sila, nga nag-ingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, paduol dinhi ang usa ug dad-a ang akong karga!'

Kalit lang, usa ka asno, ang labing kusgan sa kawan, malumong miduol kaniya; gibutang sa santo ang iyang karga niini, misakay siya mismo, ug sa dili madugay nakaabot siya sa puloy-anan sa mga igsoon sa disyerto, gipahimuot sila sa pagkaon nga iyang gidala, ug dayon gipagawas niya ang asno sa disyerto. Sa lain nga higayon, miabot usab siya sa usa ka monasteryo sa disyerto sayo sa usa ka Domingo ug, sa dihang nahibaloan niya nga walay serbisyo nga gihimo sa simbahan didto, nangutana siya ngano nga ang Adlaw sa Ginoo naglabay nga walay pagsimba. Mitubag ang mga igsoon nga ang pari, nga nagpuyo sa pikas pampang sa suba, wala pa miabot tungod sa kahadlok sa usa ka buaya nga mitungha sa suba ug nakakaon na og daghang mga tawo. Miingon kanila ang santo:

'Kung gusto ninyo, ako na ang moadto ug kuha sa pari.'

Apan mitubag ang mga monghe:

'Dili! Ug kinsa may magdala kanimo paingon sa pikas daplin? Nahadlok ang tanan sa buaya ug walay kaisog nga moduol sa tabanan!'

Apan si San Elias, nga nagsalig sa Ginoo, mibiyahe ug sa pag-abot niya sa pampang sa suba, gitawag niya ang ngalan sa Ginoo, ug diha-diha dayon mitungha ang buaya. Ang binuhat, nga naandan sa paglamoy sa mga tawo, pinaagi sa sugo sa Dios nahimong manlulayag para sa matarong nga tawo: uban sa pagpaubos ug kahadlok, gidala niini ang santo sa iyang likod, gibyaan siya sa pikas nga pampang sa suba ug gipahimutang sa pikas nga daplin. Ang Reverendo, pag-abot niya sa puloy-anan sa pari, misugod sa paghangyo kaniya nga moanha sa mga igsoon, apan ang presbiteryo, nga wala siya mailhi, nangutana:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan?'

Mitubag siya nga bag-o pa lang siya miabot sa monasteryo. Bisan pa nakita sa presbiter ang gisi-gisi ug giplastar nga bisti sa balaan, nailhan niya sa iyang mga pulong ug pamatasan nga usa siya ka tawo sa Dios, ug miingon:

'Igsoon, basin gisi-gisi ang imong sinina sa gawas, apan maayo kaayo ang imong sinina sa sulod!'

Unya mibangon siya ug mibiyahe paingon sa monasteryo. Pag-abot nila sa suba ug wala silay makita nga paagi sa pagtabok, miingon ang halangdon sa presbiter:

'Ayaw kabalaka, Amahan! Ang Ginoo maghatag kanato ug sakayan!'

Ug sa kusog nga tingog gitawag niya ang usa ka buaya ngadto kaniya; ang buaya, sa pagdungog sa tingog sa balaan, dayon miadto kanila ug mapainubsanon nga gitanyag ang iyang likod aron sila mosaka niini. Una misaka ang reverendong amahan sa likod sa buaya, unya giimbitar niya ang presbiter, nga miingon:

'Saka na, Amahan, ayaw kahadlok!'

Apan ang presbiter, sa pagkakita sa buaya, nahadlok kaayo ug midagan pabalik. Ang mga igsoon, sa laing bahin, nagtindog sa pikas pampas ug nagtan-aw sa milagro sa tawo sa Dios nga nagtabok sa suba sa likod sa buaya, ug natingala sila sa kahadlok. Pagkahuman makatawid sa suba, miabot sa baybay ang Reverendo nga Amahan ug, gikuha niya ang buaya aron mosunod kaniya, miingon niini:

'Mas maayo pa nga ikaw mismo ang mamatay kaysa sa paglaglag ug paglamoy sa mga tawo!'

Ug sa diha-diha dayon, nahugno ug namatay ang buaya.

Ang balaan nga Griyego nagpabilin sa monasteryo sulod sa tulo ka adlaw, nagtudlo sa mga igsoon gamit ang mga pulong nga giinspirar sa Dios; isip usa ka tawo nga may pag-ila, nahibalo siya sa hunahuna sa matag-usa ug sa konsensya sa matag igsoon, ug nakig-istorya siya sa matag usa kanila sa tagsa-tagsa bahin sa ilang gipangtintal. Sa usa siya miingon nga gisunog siya sa usa ka hugaw nga espiritu; sa lain, nga gisunog siya sa kasuko; sa lain, nga nadani siya sa pagka-gluton; ug sa usa pa, nga napildi siya sa lain nga pagbati. Gipadayag usab niya, alang sa kaayohan sa tanan, ang mga hiyas sa ubang monghe, gitawag ang usa nga malumo, ang lain nga matarong, ang lain nga mapasensyaon, ang lain nga masunuron, ug ang lain nga adunay lain nga hiyas; ang kinabuhi sa tanan ug ang tanan nilang tinago nga binuhatan, maayo man o dautan, gipadayag sa Dios kaniya. Ang matag usa nga napildi sa mga pagka-ugali miuyon nga tinuod ang gipahayag ni Hellius, ug silang tanan nabati ang

paghinulsol, ug gitul-id nila ang ilang kinabuhi. Sa usa ka higayon, atol sa usa ka espirituhanong panaghisgot, miingon ang balaan nga amahan:

'Andama ang pagkaon, kay hapit na moabot dinhi ang mga magwawahi nga igsoon!'

Ug sa tinuod, sa dihang andam na ang pagkaon, sama sa gisulti sa santo, miabot sa monasteryo gikan sa layo ang mga nagbiyahe nga mga igsoon; pagkahuman sila gidayeg, mibiya si San Hellius paingon sa disyerto. Usa sa mga batan-ong igsoon misugod sa paghangyo kaniya nga tugutan siya nga mosunod kaniya sa disyerto, ug miingon ang santo kaniya:

'Lisod kini nga buluhaton, igsoon, ug nagkinahanglan kini og dakong paningkamot, kay kinahanglan nga magbarug nga lig-on batok sa mga tukso sa yawa ug mag-antos sa daghan.'

Apan ang igsoon nangako nga makasukol sa tanan, ug ang santo, pagdawat kaniya, gisugo siya nga puyo sa lain nga langob. Niadtong gabii mismo, gisikop siya sa mga demonyo—sa sinugdan dili makita, gipahugawan ang iyang hunahuna sa dautang mga hunahuna, ug unya makita, samtang ang makalilisang nga mga panan-awon misulong kaniya ug mibug-at kaniya, nga nagtinguha sa pagpatay kaniya. Nidagan siya gikan sa langob, midali ngadto sa santo ug gisultihan siya sa iyang kasakit. Ang tigulang, pagkahuman niyang gipahupay ang iyang igsoon pinaagi sa pipila ka pulong ug gipalig-on siya sa pagkamapailubon ug pagtuo, gidala niya pagbalik sa maong langob, gitultol niya sa iyang tudlo ang dapit diin siya magpuyo, ug pagkahuman kini niyang gimarkahan sa tanda sa krus, gisugo niya nga mag-andam sa ngalan sa Ginoo ug dili mahadlok. Ug ang igsoon nagpuyo sa kana nga kamingawan, wala na gubot sa mga pag-atake sa demonyo, ug gihatagan siya og pagkaon nga gidala sa usa ka dili makita nga kamot, sama sa iyang bililhon nga magtutudlo nga gipakaon mismo sa Dios. Nakaabot si San Elias sa tigulang nga edad, naghimo og daghang mga milagro, ug mibiyahe paingon sa Dios, nga iyang nalipay, ug nabilang siya sa han-ay sa mga halangdon nga nagtindog sa langit atubangan sa trono sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan. Amen[5098] .

Kumemorasyon ni San Justus nga Martir

Gisaulog sa ika-14 sa Hulyo

Si San Justus, usa ka Romano sa pagkatawo, usa ka sundalo. Nakasinati siya og milagrosong panan-awon: usa ka krus nga sama sa kristal ang nitungha sa hangin. Nituo si Justus kang Kristo ug gipangbahin-bahin niya ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus. Sumala sa sugo sa gobernador Magnentius, siya gidakpan, nakasinati og daghang pag-antos, pagkahuman gilabay siya sa kalayo ug namatay nga wala gani usa ka buhok sa iyang ulo ang nasunog.

28 Hulyo

15 Hulyo (Daang Estilo)

Niadtong samang adlaw, ang pagpanaw ni Santo Vladimir, Dakong Prinsipe sa Kiev, Kapariho sa mga Apostoles (1015), nga nabunyagan nga Basil.

Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom kang San Avudim nga Martir, nga nag-antos sa panahon ni Diocletian.

Ang Pagkamartir ni San Cirio ug Santa Julita

Gisaulog kada 15 sa Hulyo

[5098] Si San Hellius namatay sa ika-upat nga siglo.

Sa dakbayan sa Iconium sa rehiyon sa Lycaonia nagpuyo ang usa ka batan-ong babaye nga halangdon ang kaliwatan, kaliwatan sa kanhing mga emperador sa Roma, nga ginganlan og Julitta, usa ka Kristohanon sa pagtuo; pagkahuman sa mubo nga panahon sa balaodnong kaminyoon[5099] , siya nahimong balo pagkahuman siya manganak og usa ka batang lalaki. Gibunyagan niya ang bata ug ginganlan siya og Cyriacus. Niadtong panahona, ang walay Diyos nga si Diocletian[5100] , nga naggunit sa sceptre sa Imperyong Romano, nagpahamtang og mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa tanang yuta ilawom sa iyang pagdumala; ang kondi nga si Dometian gitudlo ni Diocletian isip gobernador sa probinsya sa Lycaonia; siya usa ka malupigon ug dili makatawo nga tawo, sama sa hayop ang kinaiya, nga nalipay sa pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon. Pag-abot niya sa Iconium, gisugdan ni Dometian ang pagpanakit sa mga magtutuo kang Kristo uban sa kasuko ug gipaningkamotan pag-ayo ang pagpangita sa mga tinago nga nagpraktis sa Kristiyanismo. Si Iulitta, usa ka matinud-anong sulugoon ni Kristo, sa dihang nakakita niini ug nasayud nga tungod sa iyang pagkamatinud-anon imposible na nga makalikay siya sa iyang mga mananakit, nagpasiya nga molayas, kay nahadlok siya nga dili niya makaya ang malupit nga pagpanakit ug basin ikalimod niya si Kristo. Busa, tungod sa gugma ni Cristo, gibyaan niya ang tanan niyang kabtangan—nga daghan kaayo—ang iyang panimalay, ang iyang mga paryente, ang iyang mga sulugoon, ug ang matag kalipay ning kalibutan, ang himaya ug kalipay niini; ug, gidala niya ang iyang anak nga si Cyriacus, nga tulo ka tuig ang edad, ug duha ka matinud-anong sulogoon nga babaye, mibiya siya sa siyudad sa Iconium sa gabii ug mibiyahe, nga naghinumdom sa mga pulong sa Kasulatan: *'Kay wala kita dinhi og permanente nga siyudad, kondili gipangita nato ang siyudad nga umaabot'* (Hebreohanon 13:14).

Niadto siya sa Seleucia[5101] isip usa ka manlakaw-lakaw ug pulubi, nga nagtago sa iyang maharlikang ranggo; apan bisan didto nasugat niya ang parehas nga pagpanlupig sa mga Kristohanon, kay usa ka si Alexander, nga gitudlo sa hari sa usa ka posisyon sa awtoridad, miabot sa Seleucia ug walay kalooy nga gipatay ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Jesu-Kristo. Si Bulahan Julitta, nga naghunahuna usab sa mga pulong: 'Likayi ang kasuko', nga nagpasabot og paglayas gikan sa kasuko[5102] , ug usab: *'Kung gipanglutos kamo sa usa ka lungsod, milayas kamo ngadto sa lain'* (Mat. 10:23), mibiya sa Seleucia ug mibyahe paingon sa Tarsus, usa ka siyudad sa Cilicia, diin siya nagpuyo uban sa mga kabus. Paglabay sa pipila ka panahon, ang maong gobernador, si Alexander, miabot sa Tarsus[5103] aron silotan ang mga Kristohanon; nakaila kaniya ang uban ug gisumbong siya sa gobernador. Gidali-dali niya nga gisugo nga dad-on siya sa iyang atubangan, samtang siya mismo mipahimutang

---

[5099] Ang Iconium usa ka siyudad nga nahimutang sa usa ka hataas ug mabungahong kapatagan sa kasingkasing sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus, dili layo sa Lystra ug Derbe; sa karaang panahon, ang Iconium mao ang pangunang siyudad sa rehiyon sa Lycaonia. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Iconium tungod sa mga pagbisita ni San Pablo nga Apostol didto atol sa iyang mga misyonaryong pagbiyahe (Buhat 13:51, 14:1–3; 2 Tim. 3:11). Sunod, natukod dinhi ang usa ka obispado, ug sukad pa niadtong 451, ang mga obispo sa Iconium nailhan nga mga metropolitan sa probinsya sa Lycaonia.

[5100] Sa paghari ni Diocletian (284–305), upat ka edikto ang gipagawas batok sa mga Kristohanon. Ang una gipagawas niadtong Pebrero 303. Kini nga edikto nagsugo sa paglaglag sa mga simbahan ug pagsunog sa mga balaang libro; sa samang higayon, gipahawa ang mga Kristohanon sa ilang mga katungod sibil, proteksyon sa balaod, ug opisina; ang mga ulipong Kristohanon nawad-an sa ilang katungod sa kagawasan kon, human makab-ot kini sa bisan unsang paagi, nagpabilin silang Kristohanon. Dali ra pagkahuman, gipagawas ang ikaduhang edikto nga nagmando nga ipriso ang tanang mga lider sa simbahan ug uban pang mga klero; busa, ang edikto para lamang sa mga klero; giakusahan sila sa atubangan sa emperador nga nag-awhag sa pag-alsa sa Syria ug Armenia, nga, sa kasubo sa mga Kristohanon, nagsugod pagkahuman sa pagpagawas sa unang edikto. Niadtong samang tuig, 303, gisundan kini sa ikatulong edikto: ang tanan nga nakabilanggo ubos sa bag-ong edikto pugson sa paghalad og sakripisyo ubos sa hulga sa pagpanakit kon mosukol. Sa katapusan, niadtong 304, gipagawas ang katapusang ika-upat nga edikto, nga nagdeklara og halapad nga pagpanlutos sa mga Kristohanon. Kini nga edikto maoy hinungdan sa pinakadaghan nga pagkawala sa kinabuhi sa mga Kristohanon: nagpabilin kini nga epektibo sulod sa walo ka tuig, hangtod sa 311, sa dihang si Emperador Galerius nagpagawas og espesyal nga edikto nga nagdeklara sa Kristiyanismo nga usa ka gitugotan nga relihiyon. Ang pagpanlupig ni Diocletian mao ang katapusan; niini, human sa pakigbisog nga milungtad hapit tulo ka siglo, mibuntog ang Kristiyanismo batok sa pagano.

[5101] Seleucia – usa ka siyudad sa Syria, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; lagmit nga gitukod kini sa Syrianong hari nga si Seleucus Nicator mga 300 BC; dinhi mihunong si Apostol Pablo aron magwali atol sa iyang unang panaw, ug gikan dinhi siya misakay sa barko paingon sa Cyprus (Buhat 13:4); Niadtong ika-6 nga siglo AD, ang siyudad gipukan.

[5102] Sa tinuod, kining bersikulo gikan sa Epistola sa mga Taga-Roma (Roma 12:19) adunay lain nga kahulugan: 'Ayaw pagpanimalos kamo sa inyong kaugalingon, mga hinigugma,' ingon sa Apostol, 'apan biyaa ang luna para sa kasuko sa Dios'.

[5103] Ang Tarsus, usa ka siyudad sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor, nailhan nga natawhan ni San Pablo nga Apostol (Buhat 22:3); dinhi siya nag-andam sa pagpahayag sa Ebanghelyo ni Cristo, ug gikan dinhi siya gitawag ni Apostol Bernabe aron mangwali sa Ebanghelyo (Buhat 9:11, 30, 11:25). Busa, sayo nang miturok ang Kristiyanismo sa Tarsus (Buhat 15:23, 41).

sa lingkoranan sa paghukom, nga bukas sa publiko. Sa dihang gidala siya sa mga sundalo uban sa iyang anak nga lalaki, ang iyang duha ka sulugoon nga babaye nilayas; nagsugod sila sa pagtan-aw kaniya gikan sa gilay-on, aron masaksihan ang iyang pag-antos ug kamatayon. Ug gidala ang martir sa atubangan sa kumander, nga nagkupot sa tulo ka tuig nga batang lalaki nga si San Ciryaco sa iyang mga bukton. Sa dihang gipangutana siya sa kumander bahin sa iyang ngalan, kaliwatan ug yutang natawhan, mapangahas niyang gipanghimatuud ang ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug gipahayag nga siya usa ka Kristohanon:

'Ang akong ngalan,' miingon siya, 'ang akong kaliwatan ug ang akong yutang natawhan mao ang Langitnong Gingharian sa akong Kristo!'

Ang kumander, nga nasuko kaayo, nagmando nga kuhaon ang bata gikan kaniya, hubaron og hubad, ug bug-atan nga walay kalooy gamit ang mga hugot nga lubid. Samtang gibug-atan ang martir, ang bata, nga nagtan-aw niini, naghilak ug naningkamot nga makagawas gikan sa mga kamot nga nagkupot kaniya, aron siya makaadto sa iyang inahan. Ang kumander, sa dihang nakita niya ang katahum sa bata, gisugo nga dad-on siya kaniya; unya, pagkuha niya niini, gipahimutang niya sa iyang lap ug gisugdan niya ang paglipay-lipay kaniya aron dili na siya maghilak, hinap-hinap sa ulo niini, halokan kini ug sultihan sa tanang matang sa malumo nga mga pulong; apan misukol ang bata, nakalingkawas sa iyang pagkupot, giliko ang ulo palayo sa kumander, ug misalikway nga pasagdan nga mahap-hinap o mahalokan sa kana nga hugaw nga mga ngabil; padayon nga nagtutok ang bata sa iyang inahan nga ginabugbog, nagahilak ug nagasinggit:

'Kristiyano ko! Pasagdi ko moadto sa akong inahan!'

Gikuha niya ang iyang mga kamot gikan sa kumander, gikamot niya ang nawong niini gamit ang iyang mga kuko. Unya nasuko pag-ayo ang kumander, gilabay niya ang bata sa salog ug gisipa siya sa kilid, hinungdan nga natumba siya gikan sa hataas nga lingkoranan; Samtang natumba ang bata sa mga hagdanan nga bato, nga nabunggo ang iyang ulo sa mga hait nga sulok, napuno niya og dugo ang tibuok lugar ug gihatag niya ang iyang balaan ug putli nga kalag sa kamot sa Dios. Mao kana ang pagkamartriar sa balaan nga batan-on nga si Cirilo.

Sa bahin sa iyang bulahan nga inahan, si Julitta, nga malupit ug walay hunong nga gipang-antos, nag-antos sama sa naa sa lain nga lawas ug wala'y gibati, sama sa patay nga haligi, wala siyay gisulti gawas niining mga pulong:

'Kristiyano ako ug dili ko maghalad og sakripisyo sa mga demonyo!'

Sa dihang mihunong sila sa pagbunal kaniya ug gibangon siya gikan sa yuta, nakita niya ang iyang pinalanggang anak sa atubangan sa hukmanan, natabonan sa dugo ug patay na; napuno sa kalipay, miingon si Julitta:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoo, nga gihatagan Nimo ang akong anak og ingon nga grasya nga siya namatay isip martir sa akong atubangan alang sa Imong balaan nga ngalan ug nakadawat sa dili malata nga korona sa Imong himaya.'

Pagkahuman niini, gisugo sa kumander nga bitayon siya ug kiskisan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga ngipon; unya, gikuha niya ang nagbukal nga pitch sa kaldero, ug gisugo nga ibubo kini sa iyang mga samad. Samtang ginahirapan si Santa Julitta sa ingon niini nga paagi, misinggit ang heraldo:

'Luwasa ang imong kaugalingon, Julitta, luwasa ang imong pagkabatan-on ug simba ang mga dios, aron maluwas ka gikan sa imong mga pag-antos ug dili mapukan sa malupit nga kamatayon sama sa imong anak.'

Mitubag ang martir:

'Dili ko mosimba sa mga demonyo o sa ilang mga busay ug bungol nga diyos-diyosan – nagsimba ko sa akong Ginoong Jesu-Kristo, ang Bugtong Anak sa Dios, nga pinaagi kaniya gimugna sa langitnong Amahan ang tanang butang (Col. 1:12–16), ug naningkamot ko nga makig-uban sa akong anak, aron kami magkahiusa nga mahimong takus sa Gingharian sa Langit." Sa pagkakita sa dili matandog nga pagkamapailubon ug dakong kaisog sa martir, gisilotan siya sa magistrado nga putlon ang ulo gamit ang espada. Gidala siya sa iyang mga sulugoon ug gidala paingon sa gawas sa siyudad ngadto sa maong lugar sa pagpatay sa mga gisilotan. Naglakaw ang balaan sama sa paingon sa iyang korona sa kasal; pag-abot niya sa maong lugar, nangayo siya og gamay nga panahon aron mag-ampo, ug unya, mitukod siya sa iyang mga tuhod ug nag-ampo:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo akong Dios, Hesukristo, nga imong gitawag ang akong anak sa wala pa ako, nga giisip Siya nga takus nga mag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan, ug kaniya, nga mibiya niining walay pulos nga kinabuhi aron makig-uban sa mga balaan; dawat-a usab ako, ang Imong dili takos nga sulugoon,

ug hatagi ako sa grasya sa Imong atubangan nga maihap ako sa mga maalamon nga birhen (cf. Mat. 25:1–13), nga nakasulod sa Imong dili malaglag nga palasyo, aron ang akong espiritu makapanalangin Kanimo, ang akong Magbubuhat, ang Imong walay katapusang Amahan ug ang Espiritu sa parehas nga kinaiya, hangtod sa kahangturan, amen.

Pagkahuman ni Santa Julitta sa paghalad niining pag-ampo, ang maghuhukom, pagkahuman niyang gilansang ang iyang espada, gipukpok ang iyang liog ug giputol ang iyang mahimayaong ulo, gibyaan ang iyang lawas didto nga walay lubong aron kan-on sa mga iro ug mga mabangis nga hayop; ingon usab, gihulbot niya ang lawas ni San Ciryaco gikan sa siyudad, gilabay kini tupad sa lawas sa iyang inahan, ug nilakaw. Sa pag-abot sa gabii, ang duha ka sulugoon nga babaye nga gihisgutan sa ibabaw miadto niining dapita, gikuha nila ang mga lawas sa ilang agalon nga babaye ug sa iyang anak nga lalaki, gidala kini sa layo, ug gilubong sa yuta. Usa sa niining mga sulugoon nga babaye nabuhi hangtod sa panahon ni Constantine ang Dako[5104] , ang unang Kristohanong emperador, nga sa iyang paghari misidlak ang kamatuoran ug ang Simbahan sa Dios, pinaagi sa grasya ni Cristo, nahimong dominante nga pagtuo; Niadtong panahona gipakita sa ulipong babaye sa matinud-anong mga Kristohanon ang dapit diin gilubong ang dungganong mga relikya sa balaang mga martir nga sila Cyriacus ug Julitta, ug gisaysay ang ilang mga pag-antos. Ang ilang balaang relikya gikuha gikan sa kalawoman sa yuta, dili malata, napuno sa humot nga baho ug naghatag og tambal sa mga masakiton. Ang ilang mga pag-antos narekord isip handumanan ug dungog sa mga balaang martir, alang sa kaayohan sa mga matinud-anon ug alang sa himaya ni Kristo nga among Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo[5105] . Amen.

Kontakion, Tono 4:

Gikuptan si Kirika sa iyang mga bukton, ang Kristohanong martir nga si Julitta, nga malig-on naglipay sa iyang pakigbisog, misinggit: 'Si Kristo mao ang pagdayeg sa mga martir.'

29 Hulyo

16 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Atenogenes nga Hieromartir ug sa iyang napulo ka mga disipulo

Paghinumdom sa 16 Hulyo

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Diocletian[5106] , adunay mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; ang tanan nga nagkinabuhi subay sa kabubut-on sa Diyos anaa sa kaguol; adunay kagubot bisan asa; daghan ang nagkatraydor sa usag usa hangtod sa kamatayon—amahan batok sa anak, igsoon batok sa igsoon, paryente batok sa paryente—tungod sa kahadlok sa emperador. Miabot ang usa ka gobernador nga ginganlan og Philomarch sa siyudad sa Sebaste sa Armenia; pagkahuman niya pagtigom sa daghang mga pari sa paganismo, gisugo niya sila, nga may mga korona sa ilang ulo, nga maghalad og sakripisyo sa ilang dautang mga dios uban sa kalipay ug selebrasyon, sa tuno sa mga trumpeta ug simbal, kauban ang pagtukar sa lira ug plawta. Siya mismo, pagkahuman nga mipahimutang sa iyang lingkoranan sa korte sa atubangan sa tanan, gisugo ang magtutudlo nga isinggit pag-ayo ang mosunod:

[5104] Emperador gikan sa 324 hangtod 337

[5105] Ang pagkamartir ni San Cyriacus ug Julitta nahitabo mga tuig 305 AD – adunay usa ka monasteryo nga gipahinungod kang Cyriacus sa Constantinople ug usa ka simbahan nga dili layo sa Jericho sa Judea, sumala sa gipamatuod ni John Moschus. Sumala sa mga salaysay sa mga peregrinong Ruso gikan sa ika-12 hangtod ika-15 nga siglo, ang mga relikya ni Cyriacus gitipigan sa Hagia Sophia sa Constantinople. Si Amator, Obispo sa Auxerre (388–418), nagdala og usa ka bahin niini ngadto sa Auxerre, duol sa Antioch.

[5106] Gidumala niya ang sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 284 hangtod 305.

'Paminaw, mga lungsuranon ug tanang dungogang mga lalaki, sa sugo sa hari: adto kamo ug maghalad sa mga dios!'

Ug bisan unsa kadako sa katawoan, silang tanan misinggit:

'Kristohanon kami ug dili kami mosimba sa mga dios-diosan!'

Unya gisugo sa torturador ang mga sundalo nga bugbog-on ang mga tawo, ug daghan ang namatay alang kang Kristo ug nakadawat sa ilang langitnong korona. Pagkahuman niini, ang kumander sa detachment sa mga sundalo, si Nicholas, miduol sa torturador ug miingon:

'Ginoong Hegemon! Aduna'y usa ka tawo dinhi nga ginganlan og Athenogenes, usa ka Kristohanong obispo, nga nagapaligoy sa tanan ngadto sa iyang pagtuo; nagpuyo siya sa baryo sa Pidachphone.'

Ang gobernador dayon nagpadala og mga sundalo aron dakpon siya. Duol sa maong baryo, sa usa ka hilom nga dapit, si Santo Athinogenes adunay gamay nga monasteryo diin siya nagpuyo uban sa iyang napulo ka mga tinun-an, nga nagpuyo sa pag-ayuno ug pag-ampo. Miabot ang mga sundalo sa iyang monasteryo apan wala nila makita ang balaan nga obispo: nilakaw siya sa lain nga dapit; busa ilang gitali ang iyang mga disipulo ug gidala sila sa Sebaste. Nakita sila sa gobernador ug gisugo niya nga dad-on sila sa prisohan, gapuson ug bantayan pag-ayo; ug miingon siya sa mga sundalo:

'Pangitaa kanako ang ilang magtutudlo.'

Ang mga sundalo nangadto bisan asa aron pangitaon si Athinogenes. Si Athinogenes, ang tawo sa Dios, pag-abot niya sa monasteryo ug wala niya makita ang iyang mga igsoon, misulod siya sa kapilya ug, samtang nagtutok uban sa mga luha sa Balaang Krus nga nagtindog didto, miingon:

'Asa na ang akong mga igsoon nga akong gisalig kanimo? Kinsa na kaha ang moapil kanako sa among naandan nga pag-ampo sa Dios? Asa na ang matahum nga mga sanga sa oliba? Unsa na kaha ang nahitabo kanila? Wala ko kahibalo!'

Ug ang santo nangasubo pag-ayo. Pagbiya niya sa monasteryo, nilibot niya kini, nga natingala ug naghunahuna kung asa na ang iyang mga igsoon; ug tan-awa, usa ka usa nga anak midagan paingon kaniya—usa nga bag-o pa lang niyang gipadako sa iyang kaugalingong mga kamot—ug misugod sa pagdikit-dikit kaniya ug pagdila sa iyang mga kamot. Unya nakasugat siya og usa ka kaila, nga nangutana kaniya:

'Ain mo diay, balaan nga ginoo, sa dihang gidala ang imong mga disipulo? Kay ang gobernador nagsugo og mga sundalo aron sundon sila, gisugo sila nga gapuson ug dad-on sa siyudad aron silotan.'

Pagkadungog niini, nalipay ang santo ug, samtang nagtutok sa langit, miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, nga imong gitawag ang imong mga takus nga sulugoon ngadto sa Gingharian sa Langit!'

Pagkahuman niyang gipadala ang usa sa disyerto, siya mismo midali paingon sa siyudad sa Sebaste aron makig-uban sa iyang mga disipulo. Pag-abot niya sa korte sa magistrado sa siyudad, misinggit siya sa kusog:

'Ngano man nga gipangawat nimo ako, ikaw nga manlutos, pinaagi sa pagpanakod sa akong simbahan? Hinaut nga makita sa Dios ang dautang buhat nga imong gihimo, ug hinaut nga ipahulog Niya ang Iyang kasuko kanimo!'

Gidali dayon sa mga sundalo ang balaan ug gidala siya sa atubangan sa gobernador, nga nag-ingon:

'Ani-a si Athinogenes, ang tawo nga inyong gisugo nga pangitaon; iyang ginasipala pag-ayo ang inyong dungog!'

Gisugo dayon sa gobernador nga itambog siya sa bilanggoan diin nakabilanggo ang iyang mga igsoon alang kang Kristo. Pagkakita niya sa iyang mga igsoon, nalipay kaayo ang balaan ug miingon kanila:

'Makapahiangay kaninyo! Hinaut nga ang grasya ni Cristo mag-uban kaninyo, akong mga anak: napamatud-an ninyo nga kamo makapahimuot sa Dios, ug mao kana nga Gihamugaway kamo Niya sa langitnong salo-salo! Pagpabilin nga lig-on; ayaw kahadlok sa mga tukso sa manlutos; ang Dios motabang kaninyo ugma aron makab-ot ninyo ang inyong buhat, ug kauban sa mga Anghel ug sa kadaghanan sa mga balaan mosulod kamo sa kalipay sa paraiso ug, sa kalipay, pagdayeg sa langitnong Ginoo hangtod sa kahangturan!

Sa sunod adlaw, ang torturer mipahimutang sa iyang lingkoranan sa hukmanan ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan si Athenogenes ug ang iyang napulo ka mga disipulo. Miingon siya kanila:

'Maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios, sumala sa sugo sa hari; apan kon mosupak kamo, isailalim ko kamo sa grabeng pagpanamastamas ug kuhaon ko ang inyong kinabuhi, sama sa akong paglaglag sa mga misupak sa wala pa ninyo: ang mga daotan nangamatay tungod sa ilang kaugalingong pagkadaotan.'

Apan si Santo Athenogenes mitubag kaniya:

'Kadtong imong gitawag, O torturador, nga nangalaglag, wala gayud nangalaglag, kondili nagalipay sila sa langit uban sa mga Anghel.'

Miingon si Igemon:

'Ayaw ko paglangan, Athinogenes, kondili tuman sa akong sugo karon dayon ug, kauban ang imong mga kauban, maghalad og sakripisyo sa mga dios, aron dili ka makasinati og makalilisang nga kamatayon.'

Niini mitubag ang santo sa gobernador:

'Walay balaod nga torturador, daotan ug walay hiya nga iro! Dili mo kami mahadlok sa imong mga hulga; buhata ang gusto nimo: andam kami nga mag-antos bisan unsa alang sa among Dios.'

Unya nasuko pag-ayo ang taga-pahirap ug gisugo nga hubaron og hubad ang napulo ka disipulo ni Athinogenes, bitayon sa usa ka kahoy nga oak, bug-bugaon nga walay kalooy, ug kiskisan ang ilang mga lawas gamit ang puthaw nga suklay. Samtang nag-antos sila, misinggit sila:

'Andam kami nga pag-antos niining mga samad alang kang Kristo nga Walay Kamatayon; dili ka namo ikalimod, among Ginoo nga Dios!'

Ang tortsurador, sa dihang nakita niya ang ilang kaisog ug pagkamapailubon nga wala'y bisan unsang pag-antos ang makadaog, nagmando nga putlon sila sa ulo gamit ang espada. Ug ang mga balaan namatay sa usa ka mahimayaong pag-angkon sa pagtuo ug misulod sa langitnong puloy-anan sa himaya. Pagkahuman gipatay ang napulo ka balaang martir, ang gobernador mituyok kang San Athenogenes, ang obispo, ug miingon:

'Ain-o, diin kaha ang inyong Kristo, nga inyong gitawag nga Dios? Ngano wala Siya moanha dinhi ug luwason ang inyong mga tinun-an gikan sa akong kamot?'

Sa pagbati niini, gisugo sa gobernador nga siya usab ipabitay nga hubo sa kahoy ug latigon. Samtang siya gilating, miingon ang santo:

'Kahimaya kanimo, O Dios, sa paghimong takus kanako sa pag-antos alang sa Imong ngalan!'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Ngano man, unya, nga dili ka luwason sa imong Dios gikan sa akong kamot?'

Mitubag ang martir:

'Giluwas Niya ako ug iluwas pa Niya gikan sa imong dautang limbong, ikaw nga walay balaod!'

Unya gisugo sa gobernador nga ibutang siya gikan sa kahoy ug bug-atan pag-usab sa iyang mga tadyaw sa malupit nga paagi, samtang ang santo misinggit, nga nagtuyok sa Diyos:

'Kanimo, O Ginoo, akong gisaligan; luwasa ako sa imong kalooy!'

Ug usa ka langitnong tingog ang miabot kaniya gikan sa kahitas-an:

'Pagkugi, akong pinili! Anaa ako uban kanimo—ang imong Dios, nga nagapanalipod kanimo!'

Kining tingog nadungog dili lang sa santo, kondili usab sa mga sulugoon nga nagpahirap kaniya; napuno sila sa kahadlok ug dili na nila mapahirapan ang tawo sa Dios, kay namatig-ang ang ilang mga kamot. Usa sa mga higala sa gobernador, nga ginganlan og Felipe, nga naglingkod uban kaniya, miingon kaniya:

'Dili ba nako ikaw gisultihan kaniadto nga ang mga Kristohanon mga salamangkero? Tapusa dayon kini aron dili malimbong ang mga makakita kaniya.'

Gidali-dali sa gobernador ang sugo nga patyon ang martir pinaagi sa espada, apan miingon ang balaan sa nagpahirap kaniya:

'Palihug, Hegemon, sugoa nga dad-on ko sa akong monasteryo ug patyon didto.'

Ug gitugotan sa gobernador ang iyang hangyo.

Samtang gidala ang santo paingon sa iyang monasteryo, nag-awit siya og pipila ka bersikulo gikan sa mga Salmo ni David ug nalipay nga sa dili madugay mabulag na siya sa iyang lawas ug moadto sa Ginoo. Pagkadool niya sa monasteryo, ang maong usa nga lalaki migawas gikan sa kamingawan aron makigkita sa santo ug mihapa sa iyang mga tiil. Ug miingon ang santo kaniya:

'Nawala na nimo ang imong mga igsoon; karon mawala pa gani nimo ang usa nga nagpadako kanimo! Hinaut nga ang Walay Katapusan nga Dios dili ka o ang imong mga kaliwatan itugyan sa kamot sa mga

mangangayam, apan hinaut nga ang imong mga kaliwatan moanha dinhi aron hinumduman kami, aron ihaw ug kan-on alang sa himaya sa Dios sa mga moanha aron sa pagsaulog sa among handumanan.'

Ang usa, samtang nagahilak, mihulog sa tiilan sa santo, ug ang santo, samtang nagbuhat og tanda sa krus ibabaw kaniya, miingon:

'Lakaw sa kalinaw paingon sa kamingawan!'

Sa pagsulod niya sa iyang monasteryo, si Santo Athinogenes nag-ampo sa Dios ingon niini:

'O Ginoo nga akong Dios! Dawata ang akong espiritu sa kalinaw ug tugoti nga makig-uban ako sa akong mga igsoon, aron kita magkahiusa sa paghimaya sa Imong labing balaan nga ngalan hangtod sa kahangturan! Ihatag, O Ginoo, ang Imong walay katapusang panalangin sa tanan nga nagtahud sa akong handumanan uban sa gugma, sa tanan nga nag-ampo Kanimo sa paghinumdom sa akong ngalan; ipakita Kanila ang Imong grasya ug hatagi sila og dali nga tabang sa tanan nilang panginahanglan.

Samtang nag-ampo siya, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit:

'Karong adlawa ka mag-uban kanako ug sa akong mga disipulo sa paraiso, ug ang tanan nimong hangyo matuman!'

Ang martir, sa pagdungog niining tingog, nalipay kaayo ug malipayon niyang gitanyag ang iyang liog sa espada; naputol ang iyang ulo; busa siya mibiyahe paingon sa Ginoo. Ang iyang balaan nga lawas gilubong sa mga matinud-anon sa maong dapit gayud, ug nagtigom sila matag tuig sa adlaw sa iyang kamatayon aron sa solemne nga pagsaulog sa iyang handumanan[5107] . Ug nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: ang usa ka usa nga gipakaon sa santo ug, uban sa iyang panalangin, gipadala sa disyerto, moanha, sumala sa iyang gisugo, sa adlaw sa pista ug dad-on ang iyang mga anak nga usa. Pagbilin kanila, mobalik siya sa disyerto, ug walay bisan kinsa ang nakababag kaniya. Ang usa ka usa nagbuhat niini matag tuig: moanha kini sa adlaw sa pista ug dad-on ang iyang usa ka anak, nga gipatay ug gikaon sa handumanan ug dungog sa balaan nga martir nga si Athenogenes nga Obispo ug sa iyang napulo ka mga disipulo, alang sa himaya ni Kristo nga among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

O Balaang Martir Athenogenes, nga misunod sa sugo sa Ginoo, sama sa usa ka matinud-anong magbalantay gibutang nimo ang imong kalag alang sa mga karnero ni Cristo: tungod niini gidayeg ka namo, ug uban kanimo ang napulo sa imong mga disipulo nga nag-antos, nga giya sa kahadlok sa Dios ug sa imong pagtulon-an. Gikoronahan sa Ginoo ang mga nakapahimuot kaniya pinaagi sa Iyang makahatag-kinabuhi nga tuo nga kamot; pag-ampo ka kaniya alang kanato tanan.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Julia

Gisaulog niadtong 16 sa Hulyo

Sa dihang gisakop sa mga Persyano ang siyudad sa Carthage, nga bantog sa tibuok Aprika[5108] , ug gidakpan ang daghang mga pumoluyo niini, niadtong panahona, apil sa uban pang mga bihag gikan sa maong siyudad ang gidakpan usab ang gamay nga batang babaye nga atong hisgutan, ang bulahan nga si Julia, anak sa usa ka iladong tawo nga ginganlan og Analson; Gidala siya sa Siria-Palestina ug gibaligya isip ulipon sa usa ka negosyante, usa ka pagano nga walay Diyos. Bisan pa nga ang batang babaye naa sa pag-atiman sa usa ka dili motuo nga agalon, nagpabilin gihapon siya nga hugot sa balaan nga pagtuo kang Kristo nga iyang natawoan, ug sa maayong Kristohanong mga batasan nga iyang nahibal-an sukad pagkabata – kanunay siyang nag-ampo ug nagpuasa. Samtang siya mitubo ug nahimong dalaga, nag-amping gayud siya sa pagpreserbar sa iyang pagkabalaan, nagpuyo sa usa ka putli nga kinabuhi nga gipakita sa hugot nga pagpugong sa kaugalingon, ug matinud-anon nga misilbi sa iyang agalon, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Uban sa pagkamatinud-anon sa*

[5107] Ang martir nga si Atenogenes namatay mga tuig 311.
[5108] Sa palibot sa 625

kasingkasing, dili ingon nga nag-alagad aron malipay ang mga tawo' (Efe. 6:5–6), kondili ingon nga anaa sa atubangan sa Dios, ginabuhat uban ang pag-amping ang tanang buluhaton nga gisalig kaniya nga dili supak sa Dios o sa iyang mahigpit nga kinabuhi; ug kon unsay supak, walay makapugos kaniya sa pagbuhat niini. Gipaningkamotan pag-ayo sa iyang agalon nga pugson siya sa pagsalikway kang Kristo ug gihangyo siya nga mabuhi sa dautan sumala sa ilang pagano nga mga kostumbre; apan walay hulga nga makapahimo kaniya niini, kay mas andam siya nga mamatay kaysa molayo kang Kristo o mawala ang iyang pagkamakabubut-on. Ang iyang agalon hapit na gayud siya patyon, apan sa dihang nakita niya nga matinud-anon siya sa pag-alagad ug masinabtanon sa trabaho, gipasaylo siya niini ug natingala sa iyang maayong kinaiya, pagkamapainubsanon, pagka-mapainubsanon, ug hugot nga pag-obserba sa pagpuasa; Nakita niya nga nagpuasa siya matag adlaw gawas lang sa Sabado ug Domingo, ug ang iyang bakanteng oras gikan sa trabaho dili niya gigugol sa paglingaw-lingaw o pagpahulay, kondili sa mainitong pag-ampo sa Diyos o sa pagbasa og mga libro, usa ka batasan nga iyang nahibal-an pa sa pagkabata; halos dili siya matulog sa gabii. Sa hitsura, pirmi siyang putla, payat ug huyang tungod sa iyang mga trabaho ug pag-agil. Dako kaayo ang katingala sa iyang agalon, ug sa dihang nakita niya nga nagpadayon siya sa ingon niini nga paagi, nagsugod siya'g kalooy kaniya, paghigugma kaniya, ug pagrespeto kaniya: ang Diyos, nga amahanong nagpanalipod sa Iyang pinalanggang si Santa Julia, maoy nagpalumo sa malupit nga kasingkasing sa dili motuo batok kaniya. Kapin na siya sa baynte anyos sa dihang ang iyang agalon – usa ka negosyante – nakahukom nga molarga paingon sa Gaul uban sa dagkong kargamento sa mga butang. Gidala niya ang iyang matinud-anong ulipon, si Julia, uban kaniya, kay nakita niya nga nagkadako ang iyang bahandi ilawom sa pag-atiman niini: Gipanalanginan sa Dios ang panimalay sa negosyante pinaagi kaniya (sama sa nahitabo kaniadto sa Ehipto, diin ang panimalay ni Potiphar gipanalanginan pinaagi kang Jose (Gen. 39:5)). Busa, kauban sa iyang bililhon nga kargamento, gidala niya ang iyang ulipon—o mas tukma, ulipon ni Cristo—nga mas bililhon pa kaysa bisan unsang paninda, ug mibiyahe siya sa dagat. Nidangat siya sa isla sa Corsica[5109] , nga iyang gilabay-labayan sa barko. Bisan pa adunay mga Kristohanong lungsod sa maong isla, daghan usab ang mga pagano, ug sa pag-abot niining negosyante sa isla, nakakita siya, duol sa pantalan, og tigum sa iyang mga ka-pagano nga nagselebrar og pista ug naghalad og sakripisyo sa mga demonyo. Miadto siya kanila uban sa tanan niyang mga sulugoon, mipalit og usa ka tambok nga baka, ug, kauban sa mga pagano, naghalad og usa ka makalilisang nga halad; ug nagsugod silang tanan sa pagkaon, pag-inom ug paglingaw-lingaw. Si Santa Julia, bisan pa, nagpabilin sa barko, nagahingas ug nagahilak sa kahiladman sa iyang kasingkasing, nagasubo sa sayop ug pagkaguba niining mga tawo.

Usa sa mga miyembro sa maong tigum misaka sa barko, nakakita kang Julia, ang dalagang nagahilak ug nagahingas, nasayud nga siya usa ka Kristohana, miadto ug gisultihan sa tinago ang pangulo sa maong tigum, nga mao ang nagdumala sa mga halad:

'Aduna'y usa ka dalaga sa barko nga mipaduol nga nagpasipala batok sa among mga dios ug nagasaway kanamo sa among paghalad kanila.'

Sa diha-diha dayon, ang pangulo sa maong walay-Diyos nga tigum nangutana sa Palestinhong negosyante:

'Ngano nga wala pa gani tanan ninyong mga tawo gikan sa barko miabot sa baybayon para sa atong pista ug halad?'

Sa dihang mitubag ang negosyante nga nakaabot na silang tanan, misupak ang lider:

'Nakadungog ko nga adunay usa ka babaye sa inyong barko nga nagpasipala ug nagpanamastamas sa among mga dios.'

Mitubag ang negosyante:

'Ang imong gipasabot ba mao ang akong alipan nga babaye? Dili gyud nako siya mapugngan sa iyang Kristohanong pagkalibog ug mapabalhin sa among pagtuo, bisan pa sa kaayo o hulga; ug kung dili lang siya matinud-anon kanako ug masigasig sa iyang trabaho, dugay na unta nako siya gipatay pinaagi sa lain-laing pagpanakit.'

Miingon ang opisyal kaniya:

[5109] Ang isla sa Corsica nahimutang sa Dagat Mediterraneo.

'Karun, pabuwata siya sa pagsimba sa mga dios uban kanato ug apil siya sa halad; o hatagan tika ug upat sa akong kaugalingong alipan nga babaye imbes niya, o kuhaa nimo ang kantidad niya sa kuwarta—ihatag lang siya kanako, ug pugson ko siya sa pagsimba sa among mga dios.'

Mitubag ang negosyante:

'Gisultihan na tika nga imposible siyang pugson sa pagbuhat niini, kay mas mopili siya nga mamatay kaysa biyaan ang iyang pagtuo. Dili usab nako siya mabaligya kanimo: bisan pa og ihatag nimo kanako ang tanan nimong kabtangan alang kaniya, dili kini ikatandi sa iyang serbisyo; sa tinuod, siya ang labing matinud-anon, ug ang akong kabtangan nag-uswag ilawom sa iyang pagdumala; mao nga gisaligan nako siya sa tanan.'

Ang pangulo sa mga tawo, pagkahuman sa iyang tinago nga pakigkonsulta sa iyang mga tawo, nag-andam og mas dagkong kombiyerto para sa mga bisita ug gipainom pag-ayo og bino ang negosyante, ang agalon ni Julia. Pagkahuman niya og inom sa daghang bino, natulog siya og lawom; ang tanan nga kauban niya natulog usab tungod sa bino. Unya ang daotan nga mga pagano gikan sa maong isla midali sa barko, gidala si Santa Julia sa baybayon, ug gidala siya sa ilang pangulo. Ug miingon ang pangulo kaniya:

'Bata nga babaye, halad og halad sa mga diyos; bayaran nako ang imong agalon bisan unsa kadako ang hulam nga iyang pangayoon para nimo, ug buhian tika.'

Mitubag ang santa:

'Ang akong kagawasan mao ang pag-alagad kang Kristo, Kinsa akong gina-alagad matag-adlaw uban sa limpyo nga konsensya; apan gikaligut-an ko ang inyong bakak!'

Unya gisugo sa komander nga patukmokon siya sa mga aping. Ug miingon ang martir:

'Kung ang akong Ginoong Jesu-Kristo mitugot sa hampak sa aping ug luha sa nawong alang kanako, dili kaha nako kini pag-antos alang kaniya! Hampak-a nila ang akong aping alang kaniya; ug imbis sa luha, paagasa ang mga luha sa akong nawong!'

Gisugo sa taga-pahirap nga guyuron siya sa iyang buhok, hubaron nga hubo ug bug-os nga bug-at nga patyon sa tibuok lawas. Ug samtang siya gipahamtang, misinggit pag-ayo ang martir:

'Gikumpisal ko Siya nga ilang gibunalan alang kanako! Ang akong Ginoo mitugot sa korona sa mga tunok ug paglansang sa krus. Pasagdi usab ako, nga Iyang alagad, nga makig-ambit ug maka-alig sa Iyang mga pag-antos, aron ako usab pagadayegon uban Niya sa Iyang Gingharian!'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga putlon ang iyang mga suso; apan gidala niya ang tanang mabangis nga pag-antos uban ang kaisog tungod sa iyang gugma kang Kristo. Tungod kay gusto siya patyon sa labing dali, sa dili pa mamata ang iyang agalon, gisugo sa taga-antos nga dali-dali paghimo og krus ug ipako ang martir niini, sama sa pagpakrus sa mga Hudiyo kang Kristo kaniadto. Ug sa iyang pag-antos alang kang Kristo, si Santa Julia nahimong sama kang Kristo mismo, ang gipako sa krus nga Ginoo, nga giisip nga takus nga ipako alang Niya sa krus.

Samtang nagbitay siya sa krus ug hapit na mamatay, nabanhaw ang iyang agalon; ug sa diha nga nakita niya siyang gipako sa krus, napuno sa dakong kalooy ang iyang kasingkasing! Apan wala siyay mabuhat aron makatabang: ang Nobya ni Kristo hapit na mohuyop sa iyang katapusang gininhawa. Sa dihang napalaya ang iyang balaan nga kalag gikan sa gapus sa lawas, nakakita ang tanan og salampati, nga mas puti pa sa niyebe, nga nilupad gikan sa iyang baba ug misaka paingon sa langit; Labaw pa, kadtong mga nagpahirap kaniya nakakita og mga anghel; ug usa ka dakong kahadlok ang misakop kanila tanan; sila tanan nilayas gikan didto, ug ang walay kinabuhi nga lawas ni Santa nagpabilin nga nakabitin sa krus[5110] . Apan si Kristo nga Ginoo wala kini biyai: Gisuwayan Niya ang Iyang mga anghel nga bantayan kini hangtod nga Iya nang giandam ang usa ka dungganong lubong para kaniya, ingon niini.

Dili layo sa isla sa Corsica, adunay gamay nga isla nga kaniadto gitawag og Margarita, apan karon Gorgona; didto adunay monasteryo para sa mga lalaki; Didto ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa mga monghe, gisultihan sila sa tanan nga nahitabo kang balaan nga martir Julia, ug gisugo sila nga dayon mosakay sa barko paingon niining isla, kuhaon ang mapailubon nga lawas sa balaan nga martir gikan sa krus, ug dad-on kini sa ilang monasteryo alang sa paglubong. Misakay ang mga monghe sa barko, gitaas nila ang mga layag ug nilarga; pag-abot nila sa pantalan, ilang nakaplagan ang tanan sumala gayud sa gisulti kanila sa Anghel sa Ginoo. Pagkuha nila sa balaan nga lawas gikan sa krus, ilang gilukot kini sa usa ka limpyo nga sudlo. Nakit-an usab nila ang iyang

[5110] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Julia nahitabo mga tuig 640.

giputol nga mga suso, nga gilabay sa duol ug natagak tupad sa usa ka bato; ilang gikuha kini ug gibalik sa husto nga dapit sa lawas; unya ilang gidala ang lawas sa barko ug nakabalik sila nga luwas sa ilang monasteryo; Didto nila gilubong ang lawas uban sa dungog sa simbahan, samtang gidayeg nila si Kristo nga Dios, nga nagpalig-on sa Iyang alagad alang sa ingon nga buhat sa pagkamartir. Nagsugod ang mga milagro sa iyang lubnganan, ug gihatag ang pag-ayo alang sa tanang matang sa mga sakit; nahitabo usab ang mga milagro sa mismong dapit diin siya nag-antos. Ang mga Kristohanon—ang mga lumolupyo sa maong isla—nakahibalo usab sa pag-antos sa santa ug nagtukod og gamay nga simbahan isip dungog kaniya sa mismong dapit diin siya gipako sa krus, tungod kay gamay ra ang luna didto: ang lugar usa ka patagong bungtod. Ug sa dapit diin gilabay ang iyang giputol nga mga suso, misabwag gikan sa ilawom sa usa ka bato ang usa ka bukal sa tubig nga makapa-ayo: ang tanan nga masakiton nga miminom niini o maligo niini napaabli ang panglawas. Usa pa ka milagro ang nahitabo: ang bato nga natandog sa mga suso sa santa (ug diin misibog ang tuburan) mopagawas, daw singot, matag tuig sa adlaw sa iyang paghinumdom, mga tulo nga puti sama sa gatas ug pula sama sa dugo, nga nagpasabot sa pagkabirhen ug pagkamartir ni Santa Julia, nga, sama sa gatas, naputi sa iyang pagkabirhen ug nabutangan og pula sa dugo nga gibubo alang kang Kristo. Ug ang ingon nga mga tulo nahulog sa tibuok adlaw, gikan sa buntag hangtod sa gabii; ang mga tawo nagpahid niini sa ilang kaugalingon ug napaayo.

Apan paglabay sa daghang katuigan, ang simbahan nga gipahinungod sa balaan nga martir, nga gitukod sa dapit sa iyang pag-antos, naabdan na ug ang pipila ka bahin niini nahugno na. Busa gusto nila nga magtukod og bag-ong, mas dako nga simbahan alang sa iyang dungog sa lain nga dapit—nga mas lapad, kay ang daan nga simbahan gamay kaayo—apan dili layo. Sa dihang ilang giandam na ang bato, mga ladrilyo, apog ug tanang uban pang gikinahanglan para sa pagtukod, ug hapit na nila ibutang ang pundasyon sa sunod adlaw, ilang nasuta pagkabuntag nga ang tanang materyal—ang mga bato, ladrilyo ug uban pa—nibalik na sa ilang orihinal nga nahimutangan, diin nahimutang kaniadto ang daang simbahan; nabulabog ang mga magtutukod. Apan, pagkahuman sa mubo nga panahon, gibalik nila ang tanan sa bag-ong lugar, nga nagplano sa pagtukod sa bag-ong simbahan didto; apan sa gabii, gibalik pag-usab ang tanan sa orihinal nga lugar. Niadtong gabii, nakakita ang mga bantay og usa ka masidlak nga dalaga nga nagkarga sa tanang materyales sa pagtukod sa usa ka kariton nga gihila sa duha ka puti nga baka ug gidala kini pabalik sa orihinal nga lugar; nasabtan nila nga gusto sa santa nga tukoron pag-usab ang simbahan sa orihinal nga lugar, ug ilang gibuhat sumala sa iyang gusto. Daghan pa kaayong mga milagro ang nahitabo sa duha ka isla, Corsica ug Gorgona, hangtod nga ang bililhon nga relikya sa santa gikuha gikan didto ug gilalin ngadto sa Brescia[5111] . Ug sukad sa pagbalhin sa mga relikya, ang mga lumolupyo sa Corsica nagpadayon sa pag-abot uban sa pagtuo sa simbahan sa santa; nagpadayon sila sa pagdawat sa iyang tabang ug gipanalipdan gikan sa mga pag-atake sa ilang mga kaaway pinaagi sa iyang balaan ug dili matandog nga mga pag-ampo ug pinaagi sa kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ginahatagan og dungog ug himaya, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Antiochus nga Martir

Gisaulog sa ika-16 sa Hulyo

Si Santo Antiochus, usa ka martir ni Kristo, lumad sa siyudad sa Sebaste[5112] . Doktor siya sa propesyon, nagbiyahe sa tanang siyudad sa iyang nasud, ug gigamit ang iyang kahanas aron tambalan ang mga nag-antos sa lain-laing mga sakit. Sumala sa sugo sa gobernador sa probinsya nga si Hadrian, gidakpan siya ug, pagkahuman sa pag-antos sa lain-laing klase sa pagpanakit, gilabay siya sa usa ka kaldero, apan migawas nga walay samad. Gisilot siya nga makig-away sa mga mabangis nga hayop, apan sa pagtan-aw sa mga hayop kaniya, napuno sila sa kalipay, naghigda sa iyang mga tiil ug gilinis kini, samtang usa ka hayop misulti sa tingog sa tawo, gisaway ang iyang tigpanglutos. Pagkahuman niini, ang balaan nga martir nangamuyo sa Dios, ug pinaagi sa iyang pag-ampo ang tanang diyos-diyosan nangaguba sama sa balas. Unya giputol ang iyang ulo, ug dugo nga sagol sa gatas ang

[5111] Sa palibot sa 763

[5112] Ang siyudad sa Sebaste, karon Sivas, nahimutang sa probinsya sa Pontus sa Imperyo Romano sa Asia Minor, sa tiilan sa usa sa kasadpang sanga sa kabukiran sa Anti-Taurus sa tuo nga pampang sa Suba Galis, karon Kizil Irmak, duol sa tinubdan niini.

nitulo gikan sa samad. Ang sundalong nagputol sa ulo ni Santo Antiochus, nga ginganlan og Cyriacus, pagkahuman sa pagpatay sa santo, mapangahas niyang gipahayag nga siya usa ka Kristohanon ug nagpanghimaraot sa mga diyos-diyosan. Tungod niini, sumala sa sugo ni Hadrian, giputol usab ang iyang ulo, ug gilubong siya tupad sa balaan nga martir nga si Antiochus[5113] .

Ang Pagkamartir ni San Pablo nga Martir ug uban kaniya ang mga Balaang Martir Alevtina ug Chionia

Gisaulog sa ika-16 sa Hulyo

Kining mga balaang martir lumad sa Ehipto. Sa dihang nadakpan sila, gidala sila sa siyudad sa Caesarea ug sa dihang gidala sila sa atubangan sa gobernador alang sa interogasyon, ilang gipanghimatuud si Kristo nga tinuod nga Dios. Tungod niini, gisunog daan ang ilang wala nga tiil; dayon gipilas gamit ang kutsilyo ang ilang tuo nga mata; ug sa katapusan, kauban ang ubang mga lalaki ug babaye nga nagtuo usab kang Kristo, gisunog sila sa kalayo, diin sila namatay. Sa wala pa niini, si Santa Chionia gisabit sa kahoy ug gipanit ang iyang lawas; ang iyang igsoon nga si Alevtina, samtang naghulga sa huwes, gisipa ang halaran, busa gipasailalim siya sa walay kalooy nga pagpanakit; samtang ang balaan nga martir nga si Pablo nagtindog sa pag-ampo ug nag-ampo una para sa mga Kristohanon, ug pagkahuman para sa tanang pagano, aron sila makaabot sa kahibalo sa tinuod nga Dios ug undangon ang pagpanglutos sa mga nagtuo kang Kristo. Kining pag-ampo nakapahimo sa mga nanan-aw nga nanghilak, ug pagkahuman giputol ang iyang ulo.

30 Hulyo

17 Hulyo (Daang Estilo)

Sa samang adlaw, ang pagbalhin sa balaang relikya sa Banal nga Lazarus, nga nag-ayuno sa Bukid Galisiya (ang iyang pista gisaulog kada 7 Nobyembre

Niadtong samang adlaw, ang pagpanaw sa Balaang Irinarkh, abbot sa Solovetsky.

Ang pagkamartir sa Balaang Dakong Martir Marina

Gisaulog sa 17 Hulyo

Si Santa Marina natawo sa Pisidian Antioch[5114] ngadto sa mga ginikanan nga mahimayaon, bisan dili sila mga tinuohan sa Kristohanong pagtuo, kondili natandog sa pagka-pagano. Ang iyang amahan, si Edesius, usa ka pari sa paganismo; iyang gihatag ang iyang anak nga si Marina, nga nawad-an sa inahan samtang bag-o pa lang giputos sa lampin, ngadto sa usa ka tagapag-amuma nga nagpuyo sa usa ka baryo nga napulo'g lima ka verste ang gilay-on gikan sa siyudad. Sa pagdako sa batang babaye nga gipadako niining tagapamabasa, nahimong klaro nga siya matahum sa lawas ug labi pang matahum sa kalag: siya nailhan tungod sa iyang pagka-maampingon ug maayong kinaiya. Tungod kay napalala ang pagpanlupig sa mga Kristohanon niadtong mga adlaw, ang mga pari ug mga klerigo, mga magtutudlo sa Pulong sa Dios, nagpanago—ang uban sa mga disyerto ug langob sa kabukiran, naglikay sa ilang mga manlupig, ang uban sa mga baryo taliwala sa mga ordinaryong tawo—nagsul-ob og bisti nga daw mga pulubi; apan bisan asa nila mahimo, ilang gitudlo ang balaan nga pagtuo, bisan pa sa tago, ug gidala ang daghan gikan sa pagsayop sa pagka-pagano ngadto kang Cristo.

Nahitabo nga si Marina, usa ka batang babaye nga napulo'g duha ka tuig ang edad, nakadungog gikan sa usa ka tawo sa Pulong sa Dios mahitungod kang Cristo Jesus, ang tinuod nga Dios, kung giunsa Siya pagpakatawo

---

[5113] Ang balaang martir nga si Antiochus namatay atol sa paghari ni Diocletian. Wala mailhi ang tuig sa iyang kamatayon. Ang iyang pista gisaulog kaniadtong ika-16 sa Hulyo sukad pa sa ika-6 nga siglo, sumala sa makita sa kinabuhi sa Banal nga Theodore sa Sikeos, nga gisaulog sa Simbahan kaniadtong ika-22 sa Abril – ang iyang kinabuhi apil usab niining petsaha.

[5114] Ang Pisidia usa ka rehiyon sa Asia Minor.

sa Espiritu Santo sa sabakan sa Labing Putli nga Birhen ug natawo gikan Kaniya, nga napabilin ang Iyang pagkabirhen nga buo, kung giunsa Niya paghimo og daghang mga milagro, unsaon Niya ka-andam nga nag-antos s e alang sa kaluwasan sa katawhan, namatay, nabanhaw pag-usab, misaka sa langit, ug nag-andam sa walay katapusang kinabuhi, himaya, ug sa walay katapusang Gingharian alang sa mga nagtuo ug naghigugma Niya. Sa pagkadungog niini, ang maalamon nga dalagang si Marina mituo kang Kristo, ug ang iyang kasingkasing napuno sa gahumong gugma, nga wala na siyay lain gihisgutan o gihunahuna gawas kang Kristo Hesus; o matag higayon nga makadungog siya og mga pulong mahitungod sa tinuod nga Dios, ang iyang tibuok pagtagad nakatutok niini. Ug tungod kay mituo siya kaniya sa iyang kasingkasing, wala siya mailauma nga ikumpisal siya sa iyang mga ngabil, bisan pa wala pa siya nabunyagi tungod kay walay Kristohanong pari nga makabunyag kaniya. Ug si Marina nangandoy nga ibubo ang iyang kaugalingong dugo alang kang Kristo ug mabunyagan niini, sama sa usa ka batisano, kay nakadungog siya sa daghang balaang martir nga lalaki ug babaye nga nabunyagan sa ilang kaugalingong dugo—kadtong naghalad sa ilang kinabuhi alang sa Ginoo: gusto niya nga sundon ang ilang ehemplo.

Sa dihang nahibalo si Edesius nga ang iyang anak nga si Marina mituo na kang Kristo, gikaligut-an niya siya ug wala na niya siya giisip nga anak, hinungdan nga giatiman niya siya sama sa usa ka estranghero; apan ang dalaga nagbutang sa tanan niyang paglaum sa iyang Langitnong Amahan. Sa pag-abot niya sa hustong edad, sa dihang siya napulo'g lima ka tuig ang panuigon, mibyahe siya sa uma usa ka adlaw aron atimanon ang mga karnero sa iyang amahan nga nagpang-uma didto. Sa kana nga higayon, naatubang niya ang tigpanglutos sa mga Kristohanon nga nagbiyahe paingon sa Pisidian Antioch; sa pagkakita niya sa gwapa kaayong dalaga, nabihag dayon ang gobernador sa iyang talagsaong kaanyag, ug nagpasiya nga siya iyang kuhaon nga asawa. Mihunong siya ug gisugdan ang pagpangutana sa dalaga:

'Unsa man ang imong kaliwatan, dalaga? Anak ka sa kinsa, ug unsa imong ngalan? Sultihi ko ang tinuod mahitungod sa imong kaugalingon. Makita nako nga gwapa kaayo ka: kon gawasnon ang imong mga ginikanan, makigminyo ko kanimo subay sa balaod; apan kon ulipon ka sa usa ka tawo, paliton tika aron gawasnon ka ug kuhaon tika nga akong asawa.'

Ang dalaga, bisan pa, nga mas mailhan tungod sa iyang pagkabirhen kaysa sa iyang katahum, mapainubsanon nga mitubag, gisulti kaniya kinsa ang iyang amahan ug unsa ang iyang ngalan; wala usab niya gitago ang kamatuoran nga siya usa ka sulugoon ni Kristo, nga nagtuo siya sa Usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, nga siya hiusa kaniya sa tibuok kasingkasing nga gugma, ug nga wala siyay lain gustong ikadesponsor. Pagkadungog nga usa siya ka Kristohana, ang gobernador—nga gitugotan sa paglutos sa mga Kristohanon—misugo sa iyang mga sundalo nga dad-on siya sa siyudad uban kanila, apan uban sa pagtahod: ang iyang maalamon ug hinay-hinay nga mga pulong hinungdan nga mas nahigugma pa siya kaniya, ug naglaum siya nga ang mga hulga sa pagpanakit makapahawa kaniya sa pagtuo kang Kristo ug makapahimo kaniya nga maminyo kaniya. Samtang gidala siya palayo sa mga sundalo, ang dalaga misangpit sa Dios sa kusog nga tingog, nga nagaingon:

'Ginoong Hesukristo, akong Dios! Ayaw ko pagbyae, ug ayaw itugyan ang akong kalag sa pagkaguba! Ayaw paugot sa akong mga kaaway; ayaw pasamdan ang akong dalunggan sa ilang malimbongong mga pulong; ayaw tugoti ang akong hunahuna sa ilang dautang mga tukso; ayaw pasindak ang akong kasingkasing sa ilang makalilisang nga mga hulga! Ayaw tugoti nga ang akong pagtuo itambog sa lapok ug pitek, aron ang yawa, nga nagdumot sa maayo, dili maglipay batok kanako; apan padal-a ako og tabang gikan sa kahitas-an sa Imong trono, hatagi ako og kinaadman, ug ablihi ang akong mga ngabil, aron, nga gipalig-on sa Imong gahum ug gipahayag sa Imong grasya, makatubag ako sa mga pangutana sa mananakit nga walay kahadlok! O akong Ginoo, tan-awa ako uban sa kaluoy karong takna; ania ako karon sama sa karnero taliwala sa mga lobo, sama sa langgam taliwala sa mga mananap, ug sama sa isda sa lambong; busa, anhi ug luwasa ako gikan sa mga limbong sa kaaway!

Mao kini ang pag-ampo sa balaan samtang nagbiyahe siya, hangtod nga nakaabot sila sa siyudad sa Pisidian Antioch.

Pag-abot niya sa siyudad, ang gobernador, subay sa iyang dautang batasan, una niyang naghalad sa iyang bati nga mga dios, nagpasidungog sa iyang mga hari, gidakop ang bisan kinsa niyang makitang Kristohanon ug gipriso aron itortyur; ug iyang gisalig ang dalagang si Marina sa pag-atiman sa pipila ka mga iladong babaye. Sa sunod adlaw, pagkahuman niyang gitigum ang solemne nga hukmanan, gisugo niya nga unang dad-on si Santa

Marina aron pangutan-on: ang iyang hunahuna hingpit nga nakatutok kaniya. Gidala ang dalaga sa iyang atubangan, ug gitanao niya uban sa kahakog ang katingalahang katahum niini, nga ang iyang lamanong tinguha kaniya nagkakusog gayud. Unya, uban sa limbong, gisugdan niya ang pakig-istorya kaniya:

'Nasayud ang tanang diyos, gwapa nga dalaga, sa akong dakong kaluoy sa imong pagkabatan-on ug sa pagpasaylo sa imong batan-ong lawas nga nag-uswag sa katahum. 'Busa, ako nangayo kanimo, paminawa ang akong mga pulong: maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, ug maayo ang tanan para kanimo. Dali ra nimo madawat ang dakong bahandi, manggaranon ka, mas malipayon ka kaysa sa tanan nimong kaedad, ug mas hatagan ka og dungog kaysa sa bisan kinsa nga babaye niining siyudad.'

Mitubag si Santa Marina:

'Nakat-on ko sa pag-angkon sa pagtuo sa Langitnong Amahan ug sa Iyang bugtong Anak ug sa Labing Balaan nga Espiritu, ang Usa ka Tinuod ug Buhing Dios sa Trinidad, ug naandan ko ang pagsimba Niya ug kanunay nga paghalad kaniya og halad sa pagdayeg; ug dili ko mosimba sa mga dios nga wala nako mailhi, ni maghalad ko kanila og halad: walay kalag sila, walay pagbati ug wala sila mailhi ang ilang kaugalingon: wala sila kahibalo kung gihatagan ba sila og dungog o gipakunhod. Dili ko ihatag kanila ang dungog nga angay sa akong Magbubuhat!

Miingon ang Eparko:

'Gipangayo ko pag-usab kanimo, Marina, nga maminaw kanako, ang halos dili mapildi nga mga dios; kabalo kaayo sila nga kung maminaw ka sa akong tambag, dayon ka dayon hatagan og dakong dungog sa atubangan sa tanang lungsuranon: Ako ikaw akong kuhaon nga asawa; tanan magrespeto kanimo isip akong pinalanggang asawa; ug ako maghatag kanimo og dungog ug himaya, samtang ikaw magahatag kanako og kalipay ug magapamamyô sa akong kinabuhi! Apan kon dili ka maminaw kanako ug balibaran ang akong gugma kanimo, hibaloa kini: daghan kaayong dautan ang imong masinati; pugson ko ikaw, bisan pa dili ko gusto, sa pag-antos kanimo ug sa paglaglag sa imong kaanyag, imong panglawas, ug imong matam-is nga kinabuhi; ipailawom ka sa malupit, dili masabar nga mga pag-antos ug mamatay ka sa kalayo ug puthaw!

Mitubag ang santo:

'Ayaw paglaum, Obispo, nga imo'ng mausab ang akong pagtuo kang Kristo ngadto sa imong kawalay pagtuo – dili pinaagi sa pagpangdayeg ni pinaagi sa hulga: Usa ako ka matinud-anong sulugoon sa akong Ginoo, nga nag-antos nga malipayon alang kanako. Kung Siya mitugot sa pagkapako sa krus ug kamatayon alang kanako, nga wala gipanalipdan ang Iyang labing balaan nga lawas, nga nadawat gikan sa Labing Putli nga Birhen Maria, nan kinahanglan usab ko nga mag-antos ug mamatay alang Niya sa tanang paagi, nga dili usab nako pasipalahon ang akong makasasala nga lawas o ang akong panglawas bisan gamay. Ayaw paghunahuna nga mahadlok ko sa imong mga hulga: Andam ako sa bisan unsang pag-antos ug kamatayon. Siya nga akong gisaligan ang magpalig-on kanako! Bahin sa imong giingon kanako mahitungod sa kaminyoon, dungog, himaya ug bahandi, tanan kini makalilisang ug makasukot kanako. Tinood ba nga biyaan nako ang akong Imortal nga Nobyo, si Kristo, ang Hari sa Langit, ug magminyo sa usa ka baho nga iro, patay sa espiritu? Dili gayud!

Pagkadungog sa eparco sa ingon ana ka maisugong mga pulong gikan kang Santa Marina, nasuko siya, nabati niyang na-insulto, ug nasuko kaayo; dayon, ang iyang gugma nahimong pagdumot, ug gisugo niya nga tangtangon ang mga bisti sa Nobya ni Kristo, gisugo nga ipahigda siya sa yuta, ug bugbogon siya sa mga tungkod nga walay kalooy. Gibugbog nila ang santa nga walay kalooy sulod sa dugay nga panahon; ang iyang lawas nga dalaga gisi-gisi sa mga samad, ug ang dugo misabwag gikan niini sama sa suba, nga nagpula sa yuta. Sa pagtan-aw niini, napuno sa kaluoy ang mga tawo kaniya, sa pagtan-aw sa ingon ka gwapa nga dalaga nga ginahasol sa ingon ka malupit nga paagi, ug daghan ang nanghilak. Samtang nagpadayon kini, misinggit ang heraldo:

'Marina, halad og halad sa mga diyos; ayaw sayang ang imong katahum sa walay pulos, ug ayaw pagbiya sa sayo pa sa imong matam-is nga kinabuhi!'

Apan ang martir, nga nagtutok sa iyang espirituhanong mga mata ngadto sa Dios, nag-ampo, nangayo og tabang gikan sa kahitas-an ug kusog sa iyang pagkamartir; wala siyay nabati nga kasakit sa iyang pagpanamastamas, gisuportahan sa grasya ni Cristo: mura'g ang mga samad dili kaniya gihatag, kondili sa lawas sa lain. Ang uban sa mga tawo miingon kaniya:

'Bata nga babaye, ngano man nga imo guba ang imong kaugalingong katahum? Ngano man nga dili ka mosugot? Tan-awa unsa ka malupigon ang huwes; laglagon ka niya, ug ang imong handumanan mawagtang sa yuta; kalooy-an ka namo!'

Ug mitubag kanila ang balaan sa kusog nga tingog, sa tono sa pagsaway:

'Mga malimbongon nga magtatambag, mga dautang tig-tabang, naningkamot kamo sa pagtuksok kanako! Sama sa karaang bitin nga naghatag kang Eba og malimbongon nga tambag sa Paraiso, karon nagtambag kamo kanako nga moliko gikan sa akong Dios; palayo kamo kanako, kamo nga walay balaod: dili ninyo ako matuksok, kay ako gipahinungod kang Kristo sa tibuok nakong kalag!'

Unya, sa dihang mihunong na sa pagpigo kaniya ang mga tigpapatuman, miingon ang tigpahirap sa nag-antos:

'Kini pa lang ang sinugdanan sa imong mga pag-antos, Marina, ug kon magpadayon ka sa imong pagsupak, makasinati ka pa ug mas grabe nga mga pag-antos.'

Mitubag ang santa:

'Buhata ninyo ang bisan unsa nga gusto ninyo ug sa inyong amahan, ang yawa; wala ko'y pagtagad niining mga pag-antos, kay gitabangan ko ni Kristo, ug Siya sa dili madugay mapahiya ang tanan ninyong limbong.'

Mas nasuko pa gayud ang eparco ug gisugo nga ipako siya sa usa ka tabla ug ang iyang lawas hikason gamit ang puthaw nga tridente. Siya, bisan pa niana, mitan-aw sa langit ug miingon:

'Gilibotan ko sa akong mga kaaway, nagahimo sila og dautan batok kanako, apan Ikaw, akong Ginoo, tan-awa ako ug kaluy-i ako; padalhan ko sa tabang sa Iyang Espiritu nga nagahatag kinabuhi. Ihatag Niya kanako ang kinaadman sa pag-angkon sa Iyang labing balaan nga ngalan hangtod sa akong katapusang gininhawa; ihatag Niya kanako ang kusog sa pagbarog nga lig-on batok sa yawa ug sa iyang mga sulugoon, aron mapildi ko sila ug mapahiya; Ihatag nga mahimo kong ehemplo sa mga nagahigugma Kanimo ug nagapanalipod sa ilang pagkabirhen alang Kanimo, aron makabarog ko uban kanila sa Iyang tuo sa panahon sa Iyang matarong nga paghukom!

Mao kini ang pag-ampo sa balaan, samtang ang malupit nga mga sulugoon sa malupit nga taga-antos, sama sa mga kanibal, gisi-gisi ang iyang lawas nga mas kusog pa gamit ang ilang mga tridente, ug ang iyang unod nahulog sa yuta nga nagdugo-dugo nga piraso-piraso, nga makita na ang iyang hubad nga mga t . Dili na makaya sa eparco nga motan-aw sa ingon nga pag-antos; gitabonan niya ang iyang nawong ug miliko, samtang ang tanan nga naa didto namangha sa paglahutay sa balaan. Unya misulti pag-usab kaniya ang tortyurador:

'Hangtud kanus-a ka magpadayon, Marina? Nabungkag na ang imong lawas; bisan karon mouyon ka sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka hingpit nga mapukan.'

Mitubag ang martir:

'Ikaw dautang iro! Ikaw baboy! Gakaon ka sa unod sa tawo, apan nagpakaaron-ingnon ka nga maloloy-on, mura'g nagmalasakit ka kanako!' Walay kalooy ako sa akong kaugalingon alang kang Kristo, nga wala magkalooy sa Iyang kaugalingon, apan gihatag Iyang kaugalingon alang kanako sa dakong pag-antos. Kung motuman ako sa imong buang nga tambag ug maluoy sa akong lawas, giunsa kaha pagkoronar sa akong kalag sa Gingharian sa Langit?

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga kuhaon gikan sa mga pako ang martir ug ikandado sa usa ka espesyal nga bilanggoan—lalom ug ngitngit, puno sa tanang matang sa makalilisang nga demonyo—diin kasagarang gibilanggo ang mga gisilotan sa kamatayon.

Naglingkod nga nag-inusara sa kini nga bilanggoan (wala'y lain nga priso didto niadtong panahona), ang balaan nga martir nag-ampo sa Dios sa tibuok niyang kasingkasing, nagtuaw gikan sa kalawom sa iyang kalag:

'O Labawng Dios, ang tanang langitnong puwersa nagatindog sa imong atubangan uban sa kahadlok, ug ang tanang prinsipalidad ug gahum nagakurog sa imong nawong, ug ang matag binuhat gipakaon, giusab, ug gibag-o sa imong gamhanang gahum! O Ginoo, tan-awa ako gikan sa kahitas-an sa langit, gikan sa trono sa Imong himaya, ako, ang Imong mapainubsanon, dili takus ug dili angay nga alagad: Gibutang ko ang akong paglaum kanimo, nangitag ako kanimo, ug nag-antos ako alang sa Imong ngalan. Tan-awa ako, O Maloloy-on, ug tambala ang akong lawas, nga samdan sama sa gisi-gisi nga bisti; bag-o ang akong kalag ug panalipdi kini alang sa Imong gingharian. Ihatag nga mapildi nako ug matapakan ang akong kaaway, sama sa balas nga gitapakan sa tiil, aron

mapapas nako ang iyang kusog pinaagi sa Imong dili mapildi nga tabang, ug aron ang Imong labing balaan nga ngalan pagadayegon kanako hangtod sa kahangturan.

Miabot ang gabii, apan wala mohunong ang santo sa pag-ampo sa Dios; unya misulay ang yawa sa pagkahadlok sa martir pinaagi sa usa ka bangungot nga panan-awon; busa gitugotan kini sa Dios alang sa mas dako nga paghimaya sa Iyang pinalanggang alagad. Kalit lang, nangurog ang bilanggoan, ug usa ka ngitngit nga kahayag ang mitungha, murag gikan sa kalayo sa aso; unya ang yawa nagpakita sa porma sa usa ka dagom-dagom, dako kaayo, ug makalilisang nga bitin, ug ang iyang lawas, kutob sa makita, napalibotan sa daghang gagmay nga bitin ug mga bitin nga mananabong. Ang bitin misibog sa makalilisang nga paagi ug, samtang nagbuka ang iyang dako kaayo ug gutomong baba, nagpagawas og dili mapugngan nga baho; naglibot kini sa martir, nagpuno kaniya og kahadlok ug kahilak; unya gibuksan niini ang makalilisang nga baba, nilukop sa santo ug gikuptan ang iyang ulo, naningkamot nga lunokon siya tibuok. Murag nalunok na ang martir sa bitin, sama sa paglunok sa balyena kang propeta Jonas kaniadto (Jonas 2:1). Apan, wala siya malumos sa kaguol ni magduha-duha, kondili gitutok niya ang tibuok niyang hunahuna sa Dios, gihimo niya ang tanda sa krus ug sa pagkahuman nakita dayon niya nga nabuka ang tiyan sa bitin, ug siya mismo nakagawas niini ug luwas ug himsog; ug sa maong takna, nangamatay ang makalilisang nga demonyong hulagway: nabuka ang yuta, nilunok ang halas ug ang tanang halas uban niini, ug gilabay sila sa impyerno; samtang ang balaan nga martir nababad sa langitnong kahayag. Sa dihang mitan-aw siya pataas, nakita niya nga nabuksan ang atop sa bilanggoan ug daw mga sinag sa adlaw ang nagasidlak paingon kaniya gikan sa ibabaw; nakita usab niya ang usa ka dakong krus nga nagdan-ag sa dili masukod nga kahayag, ug sa ibabaw sa krus usa ka salampati nga puti sama sa niebe, nga misulti kaniya sa tingog sa tawo:

'Maglipay ka, Marina, maalamon nga salampati ni Cristo, nga nakadaog sa dautang kaaway! Maglipay ug magsaulog ka, anak sa langitnong Siyon, kay miabot na ang adlaw sa imong kalipay, inig mosulod ka, uban sa mga maalamon nga birhen, sa dili malaglag nga palasyo sa imortal nga Nobyo, ang Hari sa Langit!'

Sa pagdungog ni Marina sa mga pulong sa salampati, napuno siya sa dili masukod nga kalipay ug katam-is; ang iyang nabungkag nga lawas misugod sa pag-ayo, ug nabati niya nga nagkiyumos ang iyang mga samad, natabonan sa panit ang iyang mga ulser, nawala ang kasakit ug kahuyang, ug nahimo siya, sama sa kaniadto, nga himsog ug gwapa sa tibuok niyang lawas. Malipayon siyang nagpasalamat sa Dios:

'Gina-panalangin ko Kamo, O Ginoo, ug ginadayeg ko Kamo, O Ginoo nga akong Dios; Gidayeg ko ang Imong ngalan, kay Ikaw nagpakita kanako og kaluoy, mibisita kanako, nag-ayo sa akong lawas, nagpalig-on sa akong kalag, ug wala ko Imo itugyan sa kamot sa akong mga kaaway, apan sa pagpakita kanako sa ilang makalilisang nga dagway, imo silang gilabay sa kinahiladman nga bangag ug gipahawa ang ilang kahadlok gikan kanako; Karon, naglipay ug nagdayeg Kanimo, akong Manluluwas nga Dios, ako naghangyo Kanimo, O Maayong Mahigugma sa Katawhan, nga hatagan ako sa pagligo sa balaan nga binyag, aron ako, nga nahugasan sa dugo ug tubig, mahimong takus nga mosulod sa Imong langitnong palasyo uban sa mga balaan nga birhen, Imong mga nobya, kay Ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan!

Sa ingon nga mga panan-awon ug mga pagpadayag, ug sa ingon nga selebrasyon ug kalipay, gipahinungod ni Santa Marina ang tibuok gabii, hangtod sa pagsubang sa adlaw ug pag-abot sa takna sa iyang katapusang buhat sa kaisog.

Sa pagsubang sa kaadlawon, ang Epark sa Olymbria mibalik paglingkod sa iyang dili matarong ug dili diosnon nga hukmanan; ang tibuok katawhan nagtigom aron motan-aw sa pasundayag. Gihatag ang sugo nga dad-on ang martir gikan sa bilanggoan aron pangutan-on. Sa dihang nakita siya nga masidlak ang nawong sama sa usa k , hingpit nga himsog ug walay samad, bisan pa sa bakas sa samad gahapon, ang gobernador natingala kaayo ug naghilom sa katingala, naghunahuna kon giunsa sa maong martir, nga nasamdan gahapon, nga nakabawi hingpit sulod lang sa usa ka gabii. Ang mga tawo usab namangha sa katingalahang pag-ayo: ang uban nagdayeg sa gahum ni Kristo, samtang ang uban nagtuhop niini sa salamangka. Unya ang gobernador, nga nagpaningkamot nga makapahayag, misugod sa pakig-istorya sa balaan:

'Nakita nimo, Marina, kung giunsa ka pag-atiman sa among mga dios! Naluoy sila sa imong pagkabatan-on ug katahum ug giayo ka nila gikan sa imong mga samad. Kinahanglan usab nimo nga maghalad og mga sakripisyo kanila isip pagpasalamat sa panalangin nga imong nadawat gikan kanila; ug, labaw pa, kinahanglan nimo nga sundon ang mga bakod sa imong amahan ug ipadayon ang iyang panulondon: siya nag-alagad sa mga

diyos isip pari, ug kinahanglan nga ikaw mahimong babayeng pari ug mag-alagad kanila hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi."

Mitubag ang santo:

'Dili angay nga biyaan nako ang akong Tinuoray ug Buhing Dios ug mosilbi sa inyong bakak ug patay nga mga dios; sa baylo, kamo kinahanglan makaila sa Usa ka Langitnong Dios ug motuo kaniya, sa pagkakita sa ingon ana ka dako nga gahum Niya sa ako: gahapon gipikas-pikas ninyo ako, apan karon dayon Niya ako gihimo nga hingpit ug walay samad! Siya mao ang Makagagahum nga Mananambal sa mga kalag ug lawas sa tawo!

Ang nasuko nga gobernador nagmando nga tortyuron pag-usab ang santo. Gibitay pag-usab siya sa kahoy, gidala ang nagdilaab nga kandila ug gisugdan ang pagpaso sa iyang dughan ug kilid; apan siya, nga nagtutok sa sulod, nag-ampo sa Dios gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug nag-antos niini sa hilom; nasunog siya sama sa uling ug gipikas-pikas sama sa karne nga lutoon. Ug sa dihang gikuha siya nila gikan sa kahoy, hapit nang patay, misinggit siya:

'Ginoo! Gihimo Mo akong takus nga makalabay sa kalayo alang sa Imong ngalan; himoa usab ako nga takus nga makalabay sa tubig sa balaan nga bunyag, ug, pagkahuman mapahapsay sa akong mga sala, dad-a ako sa Imong kapahulayan.'

Apan ang mananakit, sa pagdungog nga nahisgutan sa martir ang tubig, miingon:

'Gusto pa man siya og inom, ang salbahis; hatagan nato siya!'

Ug gisugo niya nga dad-on ang usa ka dakong bariles sa tubig ug itambog ang napusilan nga martir niini, aron siya malubong ug malumos. Sa dihang gikuptan siya sa mga sulugoon aron itambog sa tubig, siya misinggit:

'Ginoong Hesukristo, nga nagaluwas gikan sa mga gapus, nga nagahapsay sa mga kadena sa kamatayon ug impyerno, ug nga nagabangon gikan sa lubnganan pinaagi sa gahum sa Imong pagka-Diyosnon! Tan-awa ang Imong alagad ug putla ang akong mga gapus! Ug unta kining tubig mahimong gipangandoy nga balaan nga bunyag ngadto sa walay katapusang kinabuhi, aron, sa pagbiya sa daang pagkatawo, masul-oban ko sa bag-ong pagkatawo ug makita sa Imong atubangan nga nagsul-ob sa sinina sa kasal sa Imong palasyo!

Samtang nag-ampo ang martir ingon niini, gilabay siya sa mga sulugoon sa usa ka bariles nga puno sa tubig ug gisulod siya sa ilawom aron malumos. Apan kalit lang nangurog ang yuta, ug nabungkag ang mga pisi nga nagbugkos sa martir; ang mga sulugoon, natabonan sa kahadlok, nilayas gikan sa bariles; Misidlak ang mga sinag sa dili masukod nga kahayag gikan sa ibabaw sa ulo sa martir, ug usab mitungha pag-usab ang puti nga salampati nga iyang nakita kaniadto, nga mibaba gikan sa kahitas-an, sama sa adlaw nga adunay bulawanong korona sa iyang tuka; kini mituyaw sa ibabaw sa ulo sa martir, gihikap ang iyang mga tiil, ug nibangon pag-usab paingon sa kahitas-an. Kini nga panan-aw dili lang ang santo ang nakakita, kondili usab pipila sa mga anaa nga giisip nga takus makakita sa ingon nga talan-awon: daghan sa mga tawo ang tinago nga Kristohanon ug gihatagan og pribilehiyo nga masaksihan kini. Ang santo, sa samang higayon, nagtindog sa tubig nga wala malubong, nag-awit, naghimaya ug nagpanalangin sa halangdon nga ngalan sa Labawng Balaang Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Unya usa ka haligi sa kalayo ang mitungha ibabaw sa santa, nga misaka paingon sa langit, ug sa haligi adunay krus, sama sa kristal, nga nagpagawas ug sinag sa kahayag; usa ka salampati ang nilupad ug mipahulay sa tumoy sa krus. Ug usa ka tingog ang nadungog gikan sa kahitas-an, ug nadungog kini sa tanan:

'Sumaka kanimo ang kalinaw, Nobya ni Kristo, Marina! Karon dawaton na nimo ang dili malata nga korona sa pagkamaayo gikan sa kamot sa Ginoo ug magpahulay ka sa Gingharian sa Langit uban sa mga balaan.'

Pagkadungog nila niining tingog ug pagkakita nga ang martir migawas gikan sa tubig nga walay kadaut, nga walay bisan gamayng bakas sa pagkasunog, nga ang iyang lawas wala'y pilas ug nagdan-ag, daghang mga lalaki ug babaye dayon mituo kang Kristo, hayag nilang gipahayag nga sila mga Kristohanon, ug daw andam na silang mamatay alang kang Kristo. Nahadlok ang gobernador sa pagtan-aw sa kadaghan sa mga tawo nga misalig kang Kristo, ug wala siyay nahimo unsay buhaton; unya, sa kasuko, gidala niya batok sa katawhan ang usa ka hukbo nga armado og espada nga sakop sa iyang gahum, ug gisugo sila nga patyon ang tanan nga bisan kinsa pa gani mopadayeg sa ngalan ni Kristo. Niadtong panahona, ang tanang dili motuo ug mga duwag sa katawhan nilayas, samtang ang mga tinuoray nga nagtuo misugot nga madawat ang espada. Ug ang gidaghanon sa mga napatay, lalaki ug babaye, miabot sa napulo'g lima ka libo, nga pagkahuman nabunyagan sa ilang kaugalingong dugo ug nahugasan gikan sa tanang sala, misulod sa kalipay sa ilang Ginoo, nga gikoronahan sa korona sa martir. Unya gisugo sa gobernador nga putlon usab sa espada ang martir. Sa dihang gidala ang balaan ngadto sa lugar sa

pagbitay, nangayo siya sa mga nagdala kaniya nga maghulat og pila ka gutlo; ug sa pag-atubang niya sa mga tawo nga nagsunod kaniya, iyang gihangyo ang tanan nga mailhan ang Usa ka Tinuoray nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, ug molikay sa limbong sa yawa ug sa kadaut sa idolatriya. Unya misugod siya sa pag-ampo, ug dugay siyang nag-ampo alang sa tanan; kalit lang nangurog ang yuta, nahadlok ang tanan, ug daghan ang nahugno sa yuta sa kahadlok; nahugno usab ang maghuhukom. Ang atong Ginoong Jesu-Cristo mao ang nagpakita gikan sa langit uban sa Iyang balaang mga anghel ngadto sa Iyang nobya, nagtawag kaniya sa Iyang pahulay ug gipalapad ang Iyang mga kamot aron dawaton ang iyang kalag. Siya, bisan pa, nga malipayon kaayo nga dili masukod, gihagit ang maghuhukom nga buhaton dayon ang iyang gisugo. Iyang gitanyag ang iyang mahimayaong ulo sa espada ug giputol ang iyang ulo[5115] ; ug ang iyang kalag gikuha sa mga kamot sa Ginoo ug gidala ngadto sa langitnong mga puloy-anan. Busa, ang balaan nga Dakong Martir Marina nakumpleto ang iyang pagkamartir niadtong 17 sa Hulyo. Ang iyang pag-antos gihulagway sa usa ka saksi, ang sulugoon sa Dios nga si Theotimus, nga nakasaksi sa tibuok pag-antos ug gihatagan sa pribilehiyo nga makakita sa mga panan-awon nga gipadayag sa balaan; gitala niya kini alang sa pagtukod sa mga matinud-anon, sa dungog ug handumanan sa pinalanggang nobya ni Kristo, si Marina, ug alang sa himaya ni Kristo nga Mahigugma sa Katawhan, ang atong Manluluwas, Kang kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ug gikan kanamo, magpabilin ang dungog ug himaya, karon ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Tropario, Tono 3:

O dalaga, gipahimutang sa mga hiyas sa pagkabirhen, gikoronahan ka sa dili malaglag nga mga korona, O Marina: natul-anan sa dugo sa pagkamartir, ug misidlak ka sa mga milagro sa pagtambal, ikaw, O matinud-anong martir, nakadawat sa dungog sa kadaugan tungod sa imong pag-antos.

31 Hulyo

18 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Emiliano nga Martir

Gisaulog kaniadtong 18 Hulyo

Sa paghari sa daotan nga si Julian nga Apostata[5116] , usa ka mabangis nga pag-uyog ang gipahigayon batok sa mga Kristohanon, nga sama sa alimpulos o bagyo, nagpahugno sa tibuok kalibutan. Sa tibuok Imperyo Romano, sa tanang probinsya ug siyudad, gipagawas ang mando nga ang mga Kristohanon, bisan unsang tribo o nasud pa sila, lalaki man o babaye, ug sa tanang edad, ipailawom nga walay kalooy sa nagkalain-laing pag-antos ug malupit nga kamatayon. Pinaagi niining dili matarong nga mando, kini nga emperador nga nagdumot sa Dios nilapas sa matarong nga mga balaod ug gilibokan ang tibuok Sidlakan ug Kasadpan sa walay kalooy nga pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon, nga nagdilaab sa kasuko ug pagdumot batok kang Kristo ug sa Iyang mga sulugoon. Sa taliwala sa ubang malupit nga mga gobernador nga iyang gipadala sa nagkalain-laing probinsya ug siyudad aron pag-antoson ang mga Kristohanon, iyang gitudlo sa siyudad sa Dorostol, sa probinsya sa Mysia, usa ka walay kalooy nga tigpahirap nga ginganlan og Capitolinus, usa ka manlaglag sa mga tawo ug usa ka sulugoon sa mga dios-diosan; Pag-abot niya sa maong siyudad, una siyang miadto sa paganong templo, naghalad og sakripisyo sa mga demonyo ug nagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag. Unya, sa sunod adlaw, miadto siya sa

[5115] Ang kamatayon ni Santa Marina nga Martir nahitabo sa katapusan sa ika-3 nga siglo o sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo. Ang iyang balaan nga relikya gitipigan sa Constantinople sa Monasteryo sa Pantepontas (Kristo nga Makakita sa Tanan) hangtod sa pagsakop sa Constantinople sa mga Crusader niadtong 1204. Sumala sa ubang mga kasaysay, ang iyang mga relikya gibalhin gikan sa Antioquia paingon sa Kasadpan niadtong 908 ug gilubong sa Monte Fiasco sa Tuscany; karon, ang usa ka bahin sa iyang mga relikya (ang iyang kamot) gitipigan sa Monasteryo sa Vatopedi sa Bukid Athos.

[5116] Naghari si Julian ang Apostata gikan sa 361 hangtod sa 363.

hukmanan sa plasa, mipahimutang sa usa ka hataas nga trono, nga nagpakita og garbo ug hulga aron ikapahadlok ang mga Kristohanon, ug pagkahuman ipahayag ang sugo sa hari, gisugdan niya ang masinabtanong pagpangutana kanila kon aduna bay mga kaaway sa mga dios sa siyudad, ug kon aduna bay bisan kinsa nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Kristohanon. Ang mga lungsoranon nanumpa nga walay bisan usa ka ingon nga tawo sa ilang siyudad, apan ang tanan nagsimba sa mga dios ug naghalad og sakripisyo kanila matag-adlaw. Pagkadungog niini, ang Hegemon sa Capitoline nalipay kaayo ug giimbitar ang tanang dungganong lungsoranon sa pagkaon uban kaniya, nga miingon:

'Tungod kay nakita nako nga ginahimaya ninyo ang mga dios sa inyong mga katigulangan uban sa ingon ka dako nga kadasig, angay kitang magkaon, mag-inom, ug maglipay-lipay karon.'

Aduna'y usa ka tinago nga Kristohanon sa maong siyudad nga ginganlan og Emilian, usa ka ulipon nga iya sa usa ka respetadong paganong opisyal. Sa panahon sa salo-salo sa hegemon uban sa mga opisyal, sa dihang nakakita siya og paborableng higayon, misulod siya nga nag-inusara sa templo sa mga diyos-diyosan (wala'y nakakita kaniya), nagdala og puthaw nga martilyo, ug misugod sa paghampak sa mga diyos-diyosan; Gipikas-pikas niya kini, gibaliktad ang ilang mga halaran, gipanglapas ang mga halad, gipunggot ug gipikas ang dagkong lampara nga naa sa atubangan sa mga dios-diosan, ug pagkahuman niyang gubaon ang tanan, sama sa usa ka maisugong mandirigma, mibiya siya nga naglipay ug puno sa kadaugan sa iyang kasingkasing. Pagkahuman niya, usa sa mga pagano misulod sa templo; pagkakita nga guba ang tanan, nahadlok siya ug dali nga mibalik aron ireport kini sa hegemon ug sa mga lungsoranon nga nagpangaon uban kaniya. Sa diha-diha dayon nabalaka ang tanan; nasuko pag-ayo ang hegemon ug nagmando og imbestigasyon kinsa ang nagbuhat niini; ang mga gipadala midali ug sa dili madugay nakakita sila og usa ka lumolupyo nga naglakaw paingon sa templo gikan sa uma; Gidakop nila siya ug gihatod sa atubangan sa hegemon, gihampak siya sama sa usa ka salawayon; ug usa ka dakong grupo, lakip na ang mga pari, misunod kanila, nga nagasulti tanan bahin sa paglapas sa ilang mga dios ug nasuko kaayo. Apan ang bulahan nga Emilian, sa pagkakita niini, naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Kung itago nako ang akong nabuhat, unsa may maayo nga mabuhat niini kanako? Mas bug-at pa gayud ang akong konsensya, o usa ka inosenteng tawo ang mamatay tungod kanako, ug mahimong usa ka mamamatay-tao ako sa atubangan sa Dios.'

Pagkahuman niya'g hunahuna niini, mituyok siya ngadto sa mga nagdala ug nagpangigo sa lumolupyo, ug misulay siya pagpahunong kanila, nga nagsinggit sa kusog:

'Pahawaa kining inosenteng tawo; ako na lang inyong dad-a: ako ang nagbungkag ug nagatamakan sa inyong walay kalag nga mga diyos!'

Gibyaan nila ang lumolupyo, gikuptan nila si San Emiliano sa kasuko, ug gidala siya sa hegemon samtang ginabugbog ug ginapasipala. Ang hegemon, pagkahuman niya paglingkod sa iyang kasagarang lingkoranan sa hukmanan sa atubangan sa tanang katawhan ug pagkakita niya kang Emiliano nga gidala sa iyang atubangan, nangutana sa mga lungsuranon:

'Kinsa kini?'

Mitubag ang mga lungsuranon:

'Mao kini ang salawayon nga nagbungkag sa mga diyos ug nagatamakan sa mga halad.'

Ang igemon, napuno sa kasuko, gisaway ang mga lungsuranon:

'Apan kaniadto inyong giangkon nga walay bisan usa ka kaaway sa mga dios sa inyong siyudad; karon, tungod sa inyong kapabayaan, nakaplagan na ang ingon nga tawo; tungod niining kalapasan, magbayad kamo og usa ka litro nga bulawan sa hari nga kaban[5117] .'

Pagkahuman niya og sulti niini sa mga lungsoranon, mituyok siya kang Emilian ug gisugdan siya og pangutana nga puno sa kasuko:

'Sultihi kami, ikaw nga dautan, unsa imong ngalan!'

Mitubag ang maisugong mandirigma ni Kristo:

'Kristiyano ako.'

Ang gobernador, nga mas naglagot pa, miingon:

[5117] Ang litra usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotnik; sa pilak kini nagkantidad og mga 40 ka rublo, ug sa bulawan hangtod sa 500 ka rublo.

'Ipahibalo namo ang imong ngalan, ikaw daotan nga tawo!'

Mitubag ang martir:

'Ginganlan ko sa akong mga ginikanan og Emilian, apan si Kristo, ang tinuod nga Dios, naghukom nga ako angay mahimong ug matawag nga Kristohanon.'

Nangutana si Hegemon:

'Sultihi kami, ikaw nga walay Diyos, kinsa ang nagtudlo kanimo sa paglitok og ingon ana ka-insulto batok sa mga di-mortal nga diyos?'

Apan mitubag ang sulugoon ni Cristo:

'Gisugo ko sa Dios ug sa akong kalag nga bungkagon ang mga diyos-diyosan nga walay kalag nga inyong gitawag nga mga dios, aron makita sa tanan nga sila walay kalag, bingi ug pipì, nga sila walay rason, kondili bato ug kahoy lang nga wala'y gibati; hibaloa, busa, nga wala nako gipasipala ang tinuod nga Dios, nga nagmugna sa tanang butang, kondili gipasipala nako ang inyong bakak nga mga dios, nga wala magmugna bisan unsa, kondili kamo mismo ang naghimo kanila, ug gilabay ko sila sa yuta aron malaglag sila hangtod sa kahangturan!

Niini, mitubag si Hegemon:

'Ikaw ba lang ang nagbungkag sa mga diyos, o kinsa pa ang uban nimo?'

Mitubag ang santo:

Ako ra, pinaagi sa tabang sa akong Kristo, gipahimong abog ang inyong mga diyos-diyosan ug gitatakan sa tiil ang ilang mga halad ug suga; ug wala'y bisan usa nga nakabawi kanako tungod niining insulto, ni nakalikay pa gani sa akong kamot, kay sila walay gahum ug walay sentido. Busa, mao usab kini ang mahitabo kaninyo nga naghimo kanila, ug sa tanan nga nagbutang sa ilang paglaum kanila.'

Sa kasuko, gisugo sa gobernador nga hubaron ang sulugoon ni Kristo aron siya mapukpok. Pagkahuman nga gikuhaan siya sa bisti, miingon ang gobernador kaniya:

'Sultihi kami, kawawa, kinsa ang nagtudlo kanimo sa paglaglag sa mga dios?'

Mitubag ang santo:

'Gisulti ko na kaninyo kaniadto, ug isulti ko kini pag-usab: si Dios ug ang akong kaugalingong kalag ra ang nagsugo kanako sa pagbuhat niini.'

Unya gisugo sa gobernador ang iyang mga sulugoon:

'Huboa siya pag-ayo ug bugbog-a pag-ayo, aron masayran niya nga ang iyang pagka-mapangahas dili makatabang kaniya, ug nga walay bisan kinsa nga makaluwas kaniya gikan sa akong kamot!'

Ug gisugdan nila siya og hampak nga walay kalooy.

Sa dihang grabe kaayo nilang gibugbog ang martir hangtud nga natapakan sa iyang dugo ang yuta, nangutana ang gobernador sa santo:

'Sultihi ko, kawawa, kinsa ang nagtudlo kanimo sa pagbuhat niining dautang buhat?'

Apan ang martir, taliwala sa pagpanakit, mitubag:

'Gisultihan na tika nga ang Dios ug ang akong kalag ang nagsugo kanako sa pagbuhat niini, apan dili gihapon mo motuo kanako; sa tinuod, wala ko buhata ang dautan kondili ang maayo, kay napahiya nako ang yawa ug gipadayeg nako ang Dios.'

Miingon si Igemon sa iyang mga sulugoon:

'Ibaliktar siya ug hampaka siya sa tiyan ug dughan: mapahitas-on siya, kining supak sa balaod sa hari!'

Ug ilang gibugbog ang martir nga walay kalooy sulod sa dugay nga panahon; unya gisugo sa gobernador nga undangon nila ang pagbugbog sa santo ug nangutana kaniya:

– Ulipon ka ba o gawasnon nga tawo?

– Ulipon ko sa gobernador sa siyudad, – tubag sa santo.

Unya nasuko ang gobernador sa magistrado sa siyudad, ang agalon ni Emiliano, tungod kay gipuy-an niya ang ingon nga ulipon—usa ka kaaway sa mga dios ug dili masunuron sa sugo sa hari—ug gisilotan siya nga mobayad og usa ka litra nga pilak ngadto sa pananalapi sa hari, samtang gisilotan ang martir nga sunogon sa poste. Dali dayon, gikuptan sa mga sulugoon ug sa daghang katawhan ang santo ug gidala siya gawas sa siyudad; unya, sa pampang sa Suba sa Danube, pagkahuman nila pagtukod og dakong siga, ilang gilabay ang martir niini. Gilibotan sa nagdilaab nga kalayo ang santo, apan wala siya naigo; unya mikalat kini sa halayo ug lapad, gisunog ang tanang dili motuo nga naa sa ilang abot, grabe ang pagkasunog sa uban, samtang ang uban hapit na lang

nakalingkawas. Ang mga tinago nga Kristohanon nga naa sa taliwala sa katawhan wala'y nadaut sa kalayo, bisan pa nga nakaabot kanila ang mga siga. Mitindog ang santo sa kalayo, nag-atubang sa sidlakan, nagbuhat sa tanda sa krus ug nagpanalangin sa Dios. Pagkahuman sa iyang pag-ampo sumala sa iyang gusto, miingon siya:

'Ginoong Hesukristo, dawata ang akong spirit[5118] !'

Sa niining mga pulong, mihigda siya ug natulog sa Ginoo, sa dihang hapit na mapalong ang kalayo. Wala gyud masamari ang iyang lawas sa kalayo; bisan usa ka buhok wala gani masunog. Ug ang mga lungsoranon nga tinago nga Kristohanon miadto sa asawa sa gobernador, nga tinago usab nga nagtuo sa Kristohanong pagtuo, gisultihan siya sa tanan mahitungod sa santo, ug gipangumbinsi siya nga hangyoon ang iyang bana alang sa pagtugot nga ilubong ang lawas sa martir, nga milagrosong wala matandog sa kalayo. Nangaliya siya sa iyang bana, ug gitugotan niya nga kuhaon ang lawas sa santo nga walay babag; ug gidala kini sa mga matinud-anon, gilukot kini sa sudlo nga adunay humot nga lana, ug gilubong kini uban ang dungog sa usa ka lugar nga gitawag Gizidina, nga nahimutang tulo ka stadia gikan sa siyudad[5119] . Ang balaang martir Emilian nag-antos alang kang Kristo niadtong Hulyo 18, niadtong Biyernes, sa kamot sa gobernador sa Capitoline Hill, sa paghari ni Julian the Apostate sa mga Romano ug Griyego, ug sa atong Ginoong Jesu-Kristo kanato; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Gisunog sa langitnong kadasig, wala ka nahadlok sa kalayo nga imong gigamit sa pag-alagad; misaka ka nga walay kahadlok pinaagi sa imong kaugalingong kabubut-on, gisunog ka sa nagdilaab nga kalayo, ug gihalad nimo ang imong kaugalingon ingon halad sa Ginoo, O martir, himayaong Emilian. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron Ihatag Niya kanato ang Iyang dakong kaluoy.

Ang Kinabuhi sa atong Banal nga Amahan Pamva

Gisaulog niadtong Hulyo 18

Ang Banal nga si Pamva nagpuyo isip usa ka mongheng nag-ayuno hangtod sa iyang katigulangon sa disyerto duol sa Bukid Nitria, sa Ehipto[5120] . Daghang dagkong Amahan ang nagsulti sa iyang mahimayaong, makapahimuot sa Dios, ug balaan nga kinabuhi, sama sa makita sa mosunod nga salaysay, nga gipundok gikan sa lain-laing tinubdan. Una sa tanan, ang Kagalang-galang Anthony nga Dako[5121] miingon mahitungod kaniya nga pinaagi sa kahadlok sa Dios (nga napuno kang Pamva) gipahimutang niya sa iyang kaugalingon ang Espiritu sa Dios. Ang Kagalang-galang Pimen miingon:

'Nakita namo sa Amahan Pamva ang tulo ka buhat: pagpuasa matag-adlaw, kahilom, ug manwal nga trabaho.'

Ang Banal nga si Theodore ang Studite[5122] naghatag sa mosunod nga pagpamatuod mahitungod sa maong bulahan nga amahan: 'Pagpasidunggan si Pamva sa husto, sa buhat ug sa pulong, ingon usa ka tawo nga may hataas nga dungog'[5123] . Si Socrates the Scholastic[5124] , sa laing bahin, nagsulat mahitungod kaniya nga sa sinugdanan sa

---

[5118] Ang balaan nga martir nga si Emilian namatay niadtong 363.

[5119] Sunod, gitukod sa Constantinople ang usa ka simbahan alang sa pagpasidungog sa Balaang Martir Emilian, diin gibalhin ang balaang relikya sa martir. Ang lugar sa Constantinople diin gitukod kining simbahan gitawag Ravda (gikan sa Griegong pulong nga nagpasabot og 'baston' – mao ang baston ni Moises, nga gidala sa Constantinople sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine the Great ug gibutang sa Simbahan sa Inahan sa Dios, diin duol ang simbahan ni Emilian).

[5120] Ang Ehipto usa ka kasagarang puy-anan sa daghang mga asketiko. Ang mga monastikong panimalay makita sa Tunga-tunga ug Ubos nga Ehipto. Ang Disyerto sa Nitria, nga nahimutang sa Ubos nga Ehipto ug lawom sa yuta sa luyo sa Suba sa Nilo, labi ka ilado sa Ehipto.

[5121] Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan sa ika-17 sa Enero

[5122] Ang iyang paghinumdom mao ang Nobyembre 11 ug Enero 26.

[5123] Kanon para sa Sabado sa Keso, Oda 5 (kini nga kanon gisulat ni San Teodoreto sa Studion).

[5124] Socrates Scholasticus – usa ka Griyegong historiyador sa simbahan nga nabuhi sa ika-5 nga siglo. Gisulat niya ang 'Ecclesiastical History', nga naglangkob sa yugto hangtod sa paghari ni Emperador Theodosius II. – Ang sipi gikan kang Socrates Scholasticus nga gisaysay sa ubos makita sa Libro 4 sa iyang *Kasaysayan sa Simbahan* (Kapitulo 18).

iyang monastikong kinabuhi, tungod kay dili siya makabasa, miadto siya sa usa sa mga igsoon aron makat-on gikan kaniya sa mga Salmo ni David. Pagkadungog niya, sa sinugdanan pa lang, sa unang bersikulo sa ikatulo ug kawalo ka salmo, nga nag-ingon: *'Magbantay ako sa akong mga agi, aron dili ako makasala sa akong dila'*, wala na niya gustong paminawon ang uban pang mga bersikulo, kundili nilakaw na lang siya, nga miingon:

'Igong usa ka bersikulo kini para nako, kon makat-on ko sa pagbuhat niini.'

Ug pagkahuman niana, wala na siya mibalik sa iyang magtutudlo.

Paglabay sa unom ka bulan, nakita siya sa magtutudlo sa usa ka dapit ug gipangutana siya:

'Ngano nga wala ka pa mibalik aron makita ko hangtod karon?'

Mitubag si Pamva:

'Wala pa ko makat-on sa pagpraktis niadtong bersikulo.'

Unya, pagkahuman sa daghang katuigan, usa sa mga amahan nga iyang nailhan nangutana kaniya:

'Nakat-on na ba ka anang bersikulo, igsoon?'

Mitubag si Pamva:

Sulod sa napulo'g siyam ka tuig nagtuon ko nga walay hunong, ug bag-o pa lang ko nasanay sa pagbuhat sa gitudlo niini.

Bisan pa man nga si Santo Pamva sa sinugdan dili marunong mobasa, siya pagkahuman gipahimakas sa Diyos ug nahibalo pag-ayo sa Balaang Kasulatan; sa tinuod, siya usa ka maalamon nga magtutudlo bisan sa uban (sama sa gisulat ni Palladius bahin kaniya[5125] ; ang mosunod nga upat ka magsoon, nga bantugan sa Ehipto, mao ang iyang mga tinun-an: Dioscorus, Ammonius, Eusebius ug Euthymius, nga gitawag nga 'ang mga bantugan' ug gihisgutan sa kinabuhi ni San Juan Crisostomo[5126] . Ang una niini, si Dioscorus, nahimong Obispo sa Hermopolis; dili kini mao ang Dioscorus nga usa ka heretiko ug gikondena sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Balaang mga Amahan[5127] , kondili lain nga pareho og ngalan nga nabuhi kaniadto. Labaw pa, ang mahimayaong Dracontius , nga gihisgutan sa kinabuhi sa Banal nga Hilarion ang Dako—usa ka obispo ug magtutumpay kang Kristo nga na-exile sa kamot sa mga Ariano—usa usab ka disipulo sa Bulahan nga Pamva sa iyang pagkabatan-on. Si Pamva mao ang magtutudlo niining maong mga disipulo.

Sa taliwala sa iyang daghang ubang dakong mga birtud, kini nga bililhon nga tawo nailhan tungod sa hingpit niyang pagdumot sa bulawan ug pilak. Sa dihang si Santa Melania nga taga-Roma, pagkahuman niyang gipangbahin ang tanan niyang dagkong bahandi sa mga kabos alang kang Kristo, miabot sa Alexandria, ug pagkadungog niya kang Santo Pamva, miduaw siya kaniya kauban si Presbiter Isidore sa Alexandria, nga usa ka tig-abiabi sa mga biyahero; Nagdalá siya og tulo ka gatus ka litrong pilak ug nangayo kang Pamvus nga kuhaon niya kutob sa iyang gusto gikan sa pilak nga gidala niya. Apan wala gani siya mitan-aw niini ug wala mihunong sa iyang ginabuhat – naghabi siya og banig – kundili mitubag lang siya kaniya:

'Hinaut nga ganti-on ka sa Ginoo tungod sa debosyon nga imong gipakita kaniya.'

Sa dihang gipugos gihapon niya siya nga modawat bisan gamay lang, miingon ang reverendo sa igsoon nga nag-alagad kaniya:

'Dawata pag-ayo ang gihatag, ug dad-a kini paubos aron ipang-apod-apod sa mga igsoon sa Libya[5128] ug sa mga isla: nagkinahanglan kaayo sila, kay ilang yuta walay abot; apan ayaw hatagi og bisan unsa ang mga igsoon sa mga monasteryo sa Ehipto, kay ilang yuta mabungahon, ug makabuhi sila sa kasaganaan gikan sa ilang kaugalingong paningkamot.'

Unya gihatag sa bulahan nga si Melania ang tanang pilak nga gidala ngadto kanang igsoon aron ipang-apod-apod sa mga kabus, ug miingon siya kang Venerable Pamve:

'Amahan, timan-i pila ka pilak ang akong gihatag: tulo ka gatus ka litra.'

[5125] Gisaulog sa Balaang Simbahan ang iyang handumanan sa Sabado sa Keso.

[5126] Ang iyang pista mao ang Nobyembre 13

[5127] Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 451 sa Chalcedon ug gitigum ni Emperador Theodosius II aron kondihon ang erehe nga Eutychian. Ang nagtukod niining heresiya mao si Eutyches, usa ka archimandrite sa Constantinople, nga miangkon nga sa pagkahiusa sa hipostase, ang pagkatawo ni Hesukristo hingpit nga nasuhop sa pagka-Diyosnon. Gikondena sa Konseho ang bakak nga magtutudlo. Sa maong konseho, gikondena usab si Dioscorus, Patriarka sa Alexandria, nga misuporta sa bakak nga pagtulon-an ni Eutyches.

[5128] Ang Libya nahimutang sa Amihanan nga Aprika.

Mitubag siya kaniya:

'Ang Dios, nga imong gidala niining pilak, anak kong babaye, wala magpangutana kanimo pila ang imong nadala: sigurado gayud nga *"Kinsa ba ang nagsukod sa katubigan sa dakop sa iyang kamot, ug nagtakda sa kalangitan sa usa ka sukod, ug nagtigom sa abog sa yuta sa usa ka sukod, ug nagtimbang sa mga bukid sa timbangan"* (Isaias 40:12) wala ba siya kahibalo sa kadaghan sa imong pilak? Kung ikaw unta ang maghatag ug pilak kanako, siyempre isulti nimo pila ang imong gihatag; apan ginahatag nimo kini sa Dios, Kinsa wala gani pagtamay sa duha ka sentimo sa balo nga babaye, apan gidawat kini uban sa mas dako nga pagka-andam kaysa daghang bahandi (Marcos 12:42); busa hilom; ayaw kini ipakita sa atubangan sa uban! (Mateo 6:2)

Niadto si Padre Pior sa Banal nga si Pamva, nagdala og gamay nga piraso sa tigulang nga pan. Sa dihang nangutana si Pamva:

'Ngano man, Amahan, nagdala ka og pan?'

Mitubag si Pior:

'Aron dili ka malisang.' (Pasabot, aron dili ka masakitan sa paghalad ug pan, kondili kan-on na lang nako ang akoa.)

Paglabay sa pipila ka adlaw, miadto si Pamva nga Dungog kang Padre Pior, nagdala og usa ka piraso sa iyang kaugalingong tigulang nga pan nga iyang gilubong sa tubig. Pagkita niini, nangutana si Pior:

– Ngano man, Amahan, nagdala ka ug basa nga pan?

Mitubag siya:

– Aron dili ka mapahimutang sa lisod nga kahimtang, dili lang sa pan, apan pati na sa tubig usab.

Sa usa ka higayon, gihangyo ni Santo Atanasio sa Alexandria si Padre Pamva nga moanha kaniya sa Alexandria. Sa dalan, ang tigulang, kauban ang pipila ka mga igsoon, nakakita og pipila ka mga layko nga naglingkod nga wala magtagad sa mga monghe nga naglabay; miingon si Pamva sa mga layko:

Tindog ug tagda ang mga monghe uban sa pagtahod, aron madawat nimo ang ilang panalangin: kanunay silang nakig-istorya sa Diyos, ug balaan ang ilang mga ngabil.

Unya, pag-abot niya sa lungsod, nakakita siya og usa ka babaye nga daotan ang dungog, nga nagsul-ob aron matintal ang mga tawo; ug ang tigulang nanghilak. Unya nangutana kaniya ang mga igsoon:

– Ngano man ka nagahilak, Amahan?

Mitubag siya:

'Naga-hilak ako sa duha ka rason: tungod sa pagkaguba sa kalag niining babaye, ug tungod kay wala ko'y parehas nga kadasig para sa akong kaugalingong kalag sama sa iyang pag-atiman sa iyang lawas. Nagpahimutang siya aron malipay ang mga tawo, samtang ako wala magtagad sa pag-amuma sa akong kalag aron kini makalipay sa Dios.'

Kanunay nga puno sa pagkamabuotan, si Kagalang-galang Pamva wala gayud magkatawa; bisan pa usa ka pahiyom wala gayud mosidlak sa iyang nawong. Sa usa ka higayon, gusto siya pakatawaon sa mga demonyo; ilang gitali ang usa ka pisi sa usa ka balhibo ug gihulbot kini sa atubangan sa iyang mga mata sama sa usa ka bug-at nga karga, samtang nag-ingon ug nagasinggit sa usag usa:

'Tabangi! Tabangi!'

Sa pagkakita niini, ni-tawa si Padre Pamva. Unya ang mga demonyo, nga lipay kaayo, misinggit:

'Sa katapusan, ni-tawa na si Pamva!'

Apan mitubag siya:

'Dili ko nagkatawa; gina-uyaw ko ang inyong kahuyang: dili gani ninyo mabuhat ang pag-alsa sa usa ka buhok!'

Nilayas ang mga demonyo nga napahiya.

Gisaysay usab sa iyang mga disipulo nga maampingon kaayo siya sa pakig-istorya ug matin-aw sa iyang mga tubag. Kung pangutan-on siya bahin sa bisan unsa gikan sa Balaang Kasulatan o sa bisan unsang butang, dili siya motubag dayon, kondili maghilom una siya og dugay, maghunahuna sa iyang kaugalingon, ug unya kanunay siyang moingon:

'Wala ko kahibalo unsaon pagtubag niini nga pangutana.'

Ug pagkahuman lang sa tulo ka adlaw o tulo ka semana, ug usahay bisan pagkahuman sa tulo ka bulan, siya motubag sa pangutana. Ang iyang mga tubag kanunay nga matarong ug mapuslanon kaayo, kay kini

gipanginspirar sa grasya sa Dios. Busa, ang tanan midawat sa mga pulong gikan sa iyang baba uban ang pag-ila sa pagkabalaan, sama sa pagdawat gikan sa baba sa Dios mismo: ang Dios misulti pinaagi sa iyang baba.

Sa mga adlaw niining reverendo nga amahan, adunay duha ka magsoon sa maong yuta sa Ehipto, sila Paisius ug Isaiah, mga anak sa adunahan nga ginikanan; ang ilang amahan usa ka iladong negosyante nga nibyahe paingon sa Espanya uban sa iyang bililhon nga mga butang. Pagkahuman nilang pagbahin sa ilang dakong bahandi nga nadawat nila pagkahuman sa kamatayon sa ilang ginikanan, miingon sila sa usag usa:

'Unsa nga klase sa kinabuhi ang atong pilion para sa atong kaugalingon? Kung mosulod kita sa panalitan, sama sa gibuhat sa atong amahan, kinsa may makahibalo kinsa ang makadawat sa bunga sa atong paningkamot pagkahuman natong mamatay? Labaw pa, kinahanglan pa nato nga mabuhi sa kanunay nga kahadlok nga mahulog sa kalisdanan: pagpangawat, pagkalunod sa barko.' Mas maayo nga pilion nato ang kinabuhi sa monghe ug i-invest nato ang kabtangan sa atong amahan sa langitnong bahandi; pinaagi niini, maluwas usab nato ang atong mga kalag."

Human sila magkonsulta sa usag usa sa ingon ani nga paagi, gisalikway nila ang kalibutan. Ang usa kanila dayon gipangbahin ang iyang bahin sa panulondon ngadto sa mga kabus, simbahan, ug monasteryo, ug wala magpabilin bisan gamay para sa iyang kaugalingon; misulod siya sa kamingawan ug didto nakat-on og yano nga kahanas, nga maoy iyang gigamit aron masuportahan ang iyang kaugalingon pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot; ug nagpuyo siya nga nag-inusara sa paagi nga makapahimuot sa Dios, nga nagpuasa nga matinud-anon ug nagtrabaho nga kusog. Ang usa pa, nagpatukod og gamay nga monasteryo nga dili kaayo layo sa mga panimalay sa mga layko, ug pagkahuman midawat og pipila ka mga igsoon, naghatag og puloy-anan sa mga biyahero ug nagpakaon sa mga kabus. Pagkahuman pagtukod og usa ka panimalay sa bisita ug usa ka ospital, iyang gihatagan og puloy-anan ang tanan nga miabot ug giservisyohan ang mga masakiton uban sa dakong kadasig; ug sa Sabado ug Domingo, nag-andam siya og duha, tulo, o upat ka putahe para sa mga kabus. Pagkahuman sa daghang katuigan nga nagpuyo sa ingon niini, namatay ang duha ka magsoon ug misugod sa pag-adto sa Ginoo. Pagkahuman sa ilang kamatayon, daghang magsoon ang misugod sa paghisgot bahin kanila: ang uban mas gidayeg ang usa nga dayon dayon gihatag ang iyang kabtangan ug misulod sa hilom nga kinabuhi sa kamingawan, samtang ang uban pabor sa usa pa, nga dugay nga gigamit ang iyang bahandi aron pag-alagad sa mga biyahero, mga kabus, ug mga masakiton. Sa dihang dugay na silang nagpabilin sa walay klarong kasabotan sa maong panaglalis, miadto ang mga igsoon aron mangutana kang Banal nga Amahan Pamva bahin niini, nga nagtinguha nga mahibal-an kung kinsang kinabuhi sa magsoon ang labing makapahimuot sa Ginoo ug kinsa kanila ang makadawat sa labing dako nga ganti. Gitubag ni Banal nga Amahan Pamva ang ilang pangutana ingon niini:

'Ang duha hingpit sa atubangan sa Dios; ang magtugot sama sa matarong nga si Abraham, ug ang monghe sama sa balaan nga propeta Elias, ug pareho silang nakapahimuot sa Dios.'

Apan ang mga igsoon wala magkasinabot ug nag-away-away; ang uban, nga mas nagdayeg sa mongtawo, miingon:

'Gituman niya ang sugo sa Ebanghelyo: "Ibaligya ang imong mga kabtangan ug ihatag sa mga kabus"; ug, sa pagkuha sa iyang krus, misunod siya kang Kristo, nga nag-antos sa kauhaw ug kagutom matag-adlaw; samtang ang tagahatag og puy-anan, bisan pa nga nag-alagad siya sa mga kabus, nag-enjoy gihapon siya sa iyang kaugalingong kabtangan; siya mokaon ug moinom uban sa mga biyahero ug mokaon uban sa mga masakiton.'

Apan ang iyang mga kontra mitubag nga ang maabiabihong tawo nakatuman usab sa mga pulong ni Kristo nga nahisulti sa Ebanghelyo: *'Dili siya miabot aron pag-alagad, kondili aron mag-alagad'* sa uban (Mat. 20:28). Kay nagsilbi siya sa kadaghanan, nga mogawas matag-adlaw sa masiksik nga dalan, pagpangita sa mga biyahero, mga pulubi, mga masakiton ug mga kabus, ug pagdala kanila sa iyang balay, diin iyang gihatagan silang tanan og pahulay; ug kon gisaad ang ganti gikan sa Dios alang sa usa ka baso nga bugnaw nga tubig nga gihatag sa usa ka nangagay, unsa kaha ang ganti nga madawat sa igsoon nga midawat sa mga biyahero, nakapahupay sa daghang nangagay ug nagutom nga mga tawo, ug miserbisyo sa matag masakiton nga daw si Kristo mismo?

Sa pagkakita sa ingon nga panagbangi tali sa mga igsoon, miingon kanila ang Kagalang-galang Pamva:

'Pagpaabot lang kamo og pila ka gutlo, mga igsoon, hangtud makadawat ko og giya gikan sa Dios; unya isulti ko kaninyo.'

Paglabay sa pipila ka adlaw, mibalik ang mga igsoon kaniya aron mangayo og tubag sa ilang pangutana; unya miingon ang tigulang kanila:

'Ginasulti ko kaninyo sa atubangan sa Dios nga nakita nako silang duha ka magsoon (Paissius ug Elijah) nga nagbarog mag-uban sa paraiso.'

Pagkadungog niini, napahupay ang tanang mga igsoon ug gipadayeg nila ang Dios.

Human niining pagpadayag nga nadawat sa Banal nga Tawo mahitungod sa duha ka magsoon, nahimong klaro sa tanan kung unsa kadako ang grasya nga iyang gipanag-iya sa atubangan sa Dios, kay gihimo siyang takus, bisan pa sa wala pa siya mamatay, nga makakita sa kalipay sa Paraiso; ug siya mismo sama sa mga lumolupyo sa Paraiso, tungod kay nakita niya sila ug, labi na gayud, tungod sa daghang grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod niya. Bisan pa samtang nagpuyo pa siya taliwala sa mga tawo sa iyang mortal nga lawas, nagbitbit na siya sa iyang nawong sa selyo sa langitnong pagkawalay-kadaut; nagdan-ag siya dili lamang sa kalag kondili usab sa lawas, ug ang iyang nawong misidlak sa himaya, sama sa nawong sa balaan nga propeta nga si Moises kaniadto. Kini gisaysay sa kinabuhi sa mga balaang amahan ingon niini. Sulod sa tulo ka tuig ang respetadong amahan nag-ampo sa Dios:

'Ginoo, ako naghangyo Kanimo, ayaw ko paghimaya dinhi sa yuta!'

Apan ang Dios, nga naghimaya sa Iyang mga balaan, gipahimaya Siya kaniya sa ingon ka dako nga ang mga igsoon wala gani kaisog motan-aw sa Iyang nawong tungod sa himaya nga Iyang gipanag-iya: busa ang balaan gipahimaya sa yuta sa Iyang lawas sa wala pa ang Iyang paghimaya sa langit. Sa pag-abot sa panahon sa Iyang bulahan nga pagpanaw, pagkahuman sa kapito-an ka tuig nga kinabuhi, miingon Siya sa mga igsoon nga nagbarug sa Iyang kiliran:

'Sukad nga mipuyo ko niining kamingawan, nagtukod sa akong selda ug nagpuyo niini, wala gayud usa ka adlaw nga milabay nga wala ko magbuhat sa akong kaugalingong mga kamot hangtod nga kapoy na gayud ko; ni hinumduman ko nga nakakaon ko og tinapay nga gihatag kanako sa bisan kinsa, kondili kanunay kana nga akong nakuha pinaagi sa paningkamot sa akong kaugalingong mga kamot; ug walay bisan usa ka pulong nga nakagawas sa akong mga ngabil nga karon akong ikauwaw ug ikapanghinulsol; apan mibiya ko ngadto sa Ginoo sama sa wala pa gyud ko magsugod sa pagpuyo og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug sa monastikong paagi.

Sa niining mga pulong, iyang gisumite ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa kamot sa Dios[5129] , nga wala mag-antos og bisan unsang sakit sa lawas. Mao kana ang kinabuhi ug pagpanaw niining sulugoon sa Dios; unta ang iyang balaan nga mga pag-ampo makatabang usab kanato aron makat-on sa pagpuyo og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug aron makab-ot ang usa ka maayong pagpanaw pinaagi sa kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ginahatagan og dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Juan nga Mapailubon

Gisaulog sa ika-18 sa Hulyo

'Kinahanglan kita mosulod sa Gingharian sa Dios pinaagi sa daghang kasakit' (Buhat 14:22), miingon ang Apostol Pablo.

Uyon kaniya, miingon si Juan nga Birhen, ang pinalanggang disipulo ni Hesus:

'Ako, si Juan, imong igsoon ug kauban sa pag-antos' (Pahayag 1:9).

Ang pinalanggang disipulo sa Labawng Balaang Inahan sa Dios gikan sa Monasteryo sa Kiev Caves, ang atong Ruso nga birhen nga si Juan, nga gitawag nga Ang Puno sa Pag-antos, mouyon kanila; sa tinuod, nakasinati siya og daghang mga pag-antos alang sa panata sa pagkabirhen nga iyang gihimo sa iyang langitnong Nobyo. Mao kini ang paagi nga iyang gisaysay ang iyang kinabuhi, sa dili pa dugay sa iyang kamatayon, sa mosunod nga okasyon. Kining kinasihlan, nga nagpuyo sa usa ka gamay ug masipit nga luna—ang langob sa Kinasihlanong Anthony—ug didto gipahinungod ang tibuok niyang kinabuhi, kanunay siyang gibisita sa usa sa mga igsoon, nga gipanglutos sa yawa pinaagi sa carnal nga kahilakaw; nangayo siya sa balaan nga mag-ampo sa Ginoo aron mapaluya ang iyang pagpanamastamas. Apan miingon kaniya ang Kinasihlanong Juan:

[5129] Ang Kagalang-galang Pamva namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo.

'Igsoon, pagpakaisog; lig-ona ang imong kasingkasing; paglahutay sa ngalan sa Ginoo ug sumusunod sa Iyang mga dalan, ug dili ka Niya biyaan sa kamot sa atong mga kaaway ni pasagdan sila nga madani ka.'

Ang igsoon, nga napildi sa iyang pagbati, mitubag:

'Tuohi ako, Amahan, kon dili ka mohatag kanako og kahupayan, dili ko makakaplag og kalinaw, kondili maglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain.'

Apan si Banal Juan miingon kaniya:

Ngano man nga gusto ka nga itugyan ang imong kaugalingon sa kaaway aron piras-pirason ka? Mahimo kang sama sa tawo nga nagtindog sa tumoy sa bangin; moanha kaniya ang kaaway ug kalit siyang itulod paubos, ug ingon ana ka grabe ang pagkahulog nga pagkahuman niini dili na gyud siya makabangon pag-usab; apan kon magpabilin ka dinhi, niining balaan nga monasteryo, sama ka sa usa ka tawo nga nagbarog layo sa bangin, nga bisan unsa pa ang paningkamot sa kaaway nga ibira paubos, dili niya matulod; busa ang Ginoo, tungod sa imong pagkamapailubon, magluwas kanimo gikan sa kalawoman sa mga tinguha ug gikan sa malipong nga kahugawan; paminawa, igsoon, isugilon ko kanimo ang nahitabo kanako sa akong pagkabatan-on.

Ug gisugdan niya ang pagsaysay sa tibuok niyang kinabuhi sa detalyado.

"Sa dihang miabot ako," ingon niya, "niining balaang monasteryo sa Mga Kuweba ug nagsugod sa pagpanarbaho subay sa lagda sa Balaang Anghelikong orden monastiko—ako, nga grabe kaayo ang pagka-gisi sa kahilambigit—nag-antos og daghan alang sa akong kaluwasan!" Sulod sa duha, usahay tulo ka adlaw, wala ko mokaon; kasagaran usa ka tibuok semana nga wala gyud ko mokaon, gipaka-antos nako ang akong kaugalingon sa kauwaw; nagpabilin kong mata tibuok gabii; nag-antos ko sa ingon ani nga kasakit sulod sa hapit tulo ka tuig, apan bisan pa niana wala gihapon ko makakaplag og kalinaw. Unya miadto ko sa langob diin gipahulayan ang atong bililhon nga amahan Anthony ug nagpabilin ko sulod sa usa ka adlaw ug usa ka gabii sa pag-ampo sa daplin sa iyang lubnganan; ug didto nadungog nako ang tingog sa bililhon nga amahan nga misulti kanako:

'Juan, Juan, kinahanglan nga ikulong nimo ang imong kaugalingon dinhi niining langob, aron, nga walay makita ug nagpabilin sa kahilom, mapildi nimo ang imong pagbati. Ang Ginoo motabang kanimo pinaagi sa pag-ampo sa Iyang mga balaan.'

Busa (padayon niya), sukad niadto gipahiluna nako ang akong kaugalingon dinhi niining masiksik ug walay sulod nga dapit, diin karon napuyo na ko sulod sa napulo'g tulo ka tuig; ug dili dayon ko nakab-ot ang kalinaw. Sulod sa daghang katuigan, nakigbisog ko batok sa akong mga kahuyang ug mga panghunahuna sa unod, nga nagkinabuhi og hugot; sulod sa daghang katuigan gipakaantos nako ang akong lawas, sa sinugdan pinaagi lang sa pagpuasa ug pagpanalipod; unya, sa dihang wala ko kahibalo unsaon pagbuhat ug dili nako mapildi ang akong mga kahuyang sa unod, nagpasiya ko nga magpuyo nga hubo; Nagbitay ko og bug-at nga kadena sa akong lawas, ug sukad niadto hangtod karon, gikapoy ko sa katugnaw ug sa kabug-aton sa puthaw. Apan sa dihang napakyas usab kini tanan, naghunahuna ko og lain nga pamaagi: Nanghukay ko og lawom nga lungag, hangtod sa akong abaga. Pag-abot sa mga adlaw sa Balaang Kuwaresma, misulod ko sa lubnganan ug gitabonan nako ang tibuok lawas sa yuta, aron ang akong mga kamot ug ulo ra ang nakabukas, ug mao kana akong pagpabilin ilawom sa kabug-aton sa yuta sa tibuok Kuwaresma, nga dili makalihok bisan usa ka lutahan; apan bisan pa niini, wala gihapon napalong ang akong nagdilaab nga carnal nga tinguha. Labaw pa, ang kaaway, ang yawa, nangita og paagi aron kahadlukan ko, nga gusto ko pahawaon gikan didto, ug nabati nako ang iyang limbong: sa ilawom sa lubnganan nasunog ang akong mga tiil, mikunhod ang mga litid niini, nangurog ang akong mga bukog, nakaabot na sa akong tiyan ang kalayo, ug nagsugod na og sunog ang akong mga bukton ug mga tiil. Apan wala ko magtagad sa grabeng kasakit, kondili naglipay ko sa akong kalag, nga malipayon nga ang akong kalag nagpabilin nga putli gikan sa kahugawan: Mas gipili nakong masunog sa maong kalayo alang sa Ginoo kaysa mogawas gikan sa lungag nga nadisturbo sa yawa; ug niadtong mismong takna nakakita ko og usa ka makalilisang ug mabangis nga bitin, nga nagaginhawa og kalayo, gisunog ko sa mga siga ug naningkamot nga kan-on ko. Ingon niini nagpadayon sulod sa pipila ka adlaw, nga naningkamot nga palagson ko. Sa pagsubang sa Hayag nga Gabii sa Pagkabanhaw ni Kristo, kalit nga giatake ko sa kana nga mabangis nga bitin, gikuptan ang akong ulo ug mga kamot sa iyang panga; ang buhok sa akong ulo ug sa akong bungot nasunog ug natangtang, sama sa inyong makita karon, ug ako, nga naa na sa panga sa bitin, misinggit gikan sa kalawom sa akong kasingkasing:

'O Ginoong Dios, akong Manluluwas, nganong gibyaan Mo ako? Maloloy-on ka kanako, O Ginoo, kay Ikaw ra ang Mahigugma sa katawhan! Luwasa ako, usa ka makasasala, kay Ikaw ra ang walay sala! Luwasa ako

gikan sa akong dautang pagkadautan, aron dili ako mapukan sa mga bitag sa mga dautan hangtod sa kahangturan; luwasa ako gikan niining kaaway: tan-awa, nagngurog siya sama sa leon, nga nangita sa paglunaw kanako. Ipakita ang Imong gahum ug umabot aron luwason ako! Pahawaa siya pinaagi sa Imong dalugdog, aron siya mawala sa Imong atubangan!

Pagkahuman nako sa akong pag-ampo, diha-diha dayon misidlak ang Banal nga kahayag sama sa kilat, ug nawala ang mabangis nga bitin; ug sukad niadto wala na nako siya nakita, pinaagi sa grasya sa Dios. Unya nadungog nako ang tingog sa Ginoo nga misulti kanako:

'Juan, Juan! Aniya ang imong tabang; karon tan-awa ug siguroha nga dili na ka mag-antos pag-usab sa umaabot nga kapanahonan.'

Ako (miingon siya), nga mihapa, mitubag:

'Ginoo, nganong gibyaan nimo ako sa ingon ana ka malupit nga pag-antos?'

Mitubag ang tingog kanako:

'Gipadala kini kanimo subay sa imong makaya nga pag-antos, aron, masulay sa kalayo, mahimo kang putli sama sa bulawan; ang Dios dili motugot nga masulay ang usa ka tawo nga molabaw sa iyang kusog, basi mapakyas siya ug madungisan sa malimbungon nga bitin nga si .' Apan sama sa usa ka maalamon nga agalon nga mosalig sa dagkong ug bug-at nga mga buluhaton sa mga kusgan ug lig-on nga sulugoon, ug sa gagmay ug gaan nga mga buluhaton sa mga huyang ug maluya, ingon usab kinahanglan nimo sabton ang pakigbisog batok sa unodnong kahilakaw, nga imong gipangamuyo alang sa imong kaugalingon. Apan pag-ampo kamo ngadto sa patay nga tawo nga nagahigda tupad kaninyo, aron siya makahupay kaninyo gikan sa inyong makalilisang nga kahiligon: siya nakahimo pa gayud og labaw pa kaysa kang Jose[5130] ug makatabang sa mga nag-antos niini nga kahiligon.

Ug ako (padayon niya), nga wala mailhi ang ngalan niining namatay nga kalag, misugod sa paghilak:

'Ginoo, kalooy-i ako pinaagi sa mga pag-ampo niining halangdon!'

Sa ulahi nahibal-an nako nga siya si Moises, lumad sa Hungary. Unya gisidlak ko sa usa ka dili masukod nga kahayag, nga hangtod karon ako nagpuyo niini, nga wala nay gikinahanglan nga kahayag sa gabii o sa adlaw; ug ang tanang takus nga mga kalag nga moanha kanako kontento na niining kahayag ug makita sa ilang kaugalingong mga mata ang kahupayan nga misidlak kanako niadtong gabii sa Pagkabanhaw, nga naghatag og paglaum alang sa umaabot nga kahayag.

Pagkahuman niya sa pagsaysay sa iyang taas nga kinabuhi nga puno sa pag-antos, ang among respetadong amahan Juan mituyok ngadto sa tawo nga gipuno sa unodnong kahiligon ug miingon:

'Kita mismo, igsoon, nagpuyo sa atong hunahuna sa mga butang sa unod; busa gitugotan sa Dios nga moabot kanato ang pag-antos pinaagi sa Iyang matarong nga paghukom, tungod kay wala kita magbunga og takus nga bunga sa paghinulsol. Apan, igsoon, isulti ko kanimo kini: mag-ampo kita niining bililhon nga Moises, ug siya motabang kanimo.'

Pagkahuman niini, nag-ampo siya uban sa tawo nga gipuno sa kahakog sa unod; unya gikuha niya ang usa ka bukog gikan sa mga relikya sa Balaan nga si Moises ug gihatag kini kaniya, nga miingon:

'Ibutang kini sa imong lawas.'

Pagbuhat niya niini, dali dayon nabati sa igsoon nga mihunong ang kainit sa iyang lawas; ang malibog nga kahiligon mihunong sa pagsamok kaniya ug nawala sa sulod niya; sukad niadto, wala na siya'y nabati nga lain pang pag-antos tungod niini. Unya ang santo ug ang igsoon, nga nasunog sa kahiligon, nag-uban sa pagdayeg sa Dios tungod kay Giya-himaya Niya ang mga naghimaya Niya pinaagi sa pagkabalaan sa ilang kinabuhi, bisan pa sa kamatayon, pinaagi sa mga milagro nga naglimpyo sa mga tawo gikan sa sala.

Pagkahuman sa paghisgot sa iyang dagkong pag-antos, ang mapailubon nga eremita, ang atong bililhon nga Amahan Juan, niadtong Hulyo 18 gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo[5131] , aron siya maghari uban sa Kinsa siya nag-antos. Ang iyang balaang relikya, nga nagahatag ug dili mahurot nga tambal ug nagtindog isip haligi sa pagpanalipod batok sa kaaway, nagpabilin nga dili matandog hangtod karon sa maong dapit diin una

---

[5130] Si Jose usa sa napulo'g duha ka anak sa patriyarka nga si Jacob. Nailhan siya tungod sa iyang pagkawalay sala ug pagkamapainubsanon sa kasingkasing. Human siya ibaligya sa iyang mga igsoon ngadto sa Ehipto, wala siya mosugot sa mga tukso sa asawa ni Potiphar, diin siya nagpuyo (Gen. 39:1–23). – Busa ang salaysay sa kinabuhi ni Juan nga Pailobon naghisgot sa espesyal nga pag-ampo ni Jose alang sa mga napildi sa makalilipong nga mga tinguha, nga nangayo kaniya og tabang.

[5131] Ang kamatayon ni San Juan nahitabo sa tunga-tunga sa ika-12 nga siglo.

niyang gilubong ang iyang kaugalingon hangtod sa abaga samtang nag-antos siya sa pag-asketisismo, ug sa ulahi, sa dihang nahibalo siya sa panahon sa iyang pagpanaw. Pinaagi sa mga pag-ampo niining dugay nang nag-antos nga monghe, ang atong kagalang-galang nga Amahan Juan (nga ang iyang dungganong lawas, pagkahuman mapildi ang unodnong kahuyang pinaagi sa daghang pag-antos, nahimong haligi sa balay sa Dios), unta kita usab pagamantalaon, sama sa haligi sa kahayag nga nagpakita sa atubangan ni Moises, – ngadto sa kana nga gisaad nga langitnong yuta, nga nag-agos sa gatas ug dugos, nga gihatag sa mga sanggol nga gisuso, ug usab niining birhen nga si Juan, sama kang Juan nga Pinalangga sa Kristo, pinaagi sa grasya ug himaya sa Dios nga Talo sa Usa, Kang Kinsa gipadayag ang himaya karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Hyacinth nga Martir

Gisaulog sa ika-18 sa Hulyo

Kini nga balaang martir mao ang anak sa mga matinud-anong ginikanan nga sila Theoclitus ug Theophila. Natawo siya sa panahon nga si Obispo Heraclius ang nagdumala sa simbahan sa siyudad sa Amastris[5132] , ug gihatagan siya og ngalan sa usa ka Anghel nga nagpakita kaniya. Sa dihang tulo na siya ka tuig ang panuigon, gitawag niya ang ngalan ni Kristo ug gibanhaw ang usa ka patay nga batang lalaki; ang batang lalaki sa ulahi nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketiko uban kaniya ug mitubo sa pagkamaayo. Pag-abot niya sa katigulangan ug paghimo og daghang mga milagro, nakakita siya sa usa ka higayon sa mga buang nga mananamba sa diyos-diyosan nga nagpasidungog sa usa ka lungag nga kahoy nga elm. Miadto siya ug giputol kana nga kahoy. Tungod niini, siya gidakpan ug gidala sa lungsod sa Amastris aron atubangon si Kavstrisius, ang gobernador sa rehiyon, diin sa sugo niini siya unang grabeng gipakanaog—nahulog ang iyang mga ngipon—unya, gitali siya sa mga pisi, gihaboy sa yuta, ug sa katapusan gipriso, diin iyang gihatag ang iyang espiritu sa Diyos[5133] .

Agosto

1 Agosto

19 Hulyo (daang estilo)

Niadtong samang adlaw, ang pagpanaw ni Santo Roman Olegovich, Prinsipe sa Ryazan, nga namartir sa Horde niadtong 1270.

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Inahan Macrina

Gisaulog sa 19 Hulyo

Si Santa Macrina natawo sa Kapadokya sa panahon sa paghari ni Constantine the Great[5134] . Ang iyang mga ginikanan mao sila Basil ug Emilia; siya ang ilang unang anak ug ang maguwang nga babaye ni Basil the Great, Gregory of Nyssa ug uban pang mga igsoon nga lalaki ug babaye. Kining mga matinahuron nga ginikanan adunay napulo ka anak tanan: upat ka lalaki ug unom ka babaye. Kining unang anak nga babaye gihatagan og ngalan nga Thekla sa wala pa siya matawo, pinaagi sa usa ka diwang pagpadayag sa iyang inahan sa usa ka damgo: sa dihang hapit na ang iyang pagkahimugso, natulog ang iyang inahan ug nakita niya sa damgo nga gihuptan niya

---

[5132] Ang siyudad sa Amastris, karon Amastra, nahimutang sa amihanan nga bahin sa probinsya sa Paphlagonia sa Romano sa Asia Minor, sa baybayon mismo sa Dagat Euxine, nga karon nailhan nga Itom nga Dagat.

[5133] Ang petsa sa pagkamartir ni San Hyacinth wala mailhi.

[5134] Naghari siya gikan sa 306 hangtod sa 337.

sa iyang mga bukton ang iyang wala pa matawo nga anak. Ug daw usa ka hayag ug dungog nga lalaki ang miduol, mitan-aw nga malumo sa bata ug gitawag siya og Thekla tulo ka beses, nga nagpasabot nga kini nga bata mosunod sa putli nga kinabuhi sa balaang protomartir nga si Thekla ug mahimong usa ka boluntaryong martir nga walay pag-ula.

Pagmata gikan niining panan-awon, nanganak si Emilia niining bata ug ginganlan siya og Thecla; apan mas ganahan ang iyang panimalay ug mga paryente nga tawgon siya og Macrina, sumala sa ngalan sa iyang lola sa amahan, si Santa Macrina, nga sa panahon sa paghari ni Maximian Galerius[5135] , nag-antos og paglutos alang kang Kristo kauban ang iyang bana ug naglibot-libot sulod sa pito ka tuig sa mga disyerto, nga nag-antos sa grabeng kalisud, hangtod nga mihunong ang paglutos. Busa, ang bag-ong natawo adunay doble nga ngalan: Thekla pinaagi sa langitnong pagpadayag, Macrina sa kasagarang paggamit; ug dili kini walay rason: napanunod niya ang usa ka diosnon nga kinabuhi gikan sa duha ka mga balaan, nga nagdilaab sa iyang kasingkasing sa usa ka nagdilaab nga gugma alang sa Dios, sama kanila. Ang batasan sa pagtawag kaniya og Macrina nahimong lig-on kaayo sa mga tawo nga ang uban wala gani kahibalo sa iyang unang ngalan, ug ang tanan nagtawag kaniya sa ikaduhang ngalan: nagtuo kami nga ubos sa duha ka ngalan, kini nga nobya ni Cristo narekord sa langit, sa Basahon sa Kinabuhi.

Gidako ang batang babaye, ug sa pag-abot niya sa angay nga edad, gisugdan siya sa iyang inahan sa pag-edukar ug pagtudlo sa pagbasa ug pagsulat, nga wala magsugod sa mga pagano nga sugilanon (sama sa kasagaran ginabuhat sa ubang mga inahan) ni sa mga buhat sa mga magbabalak, nga daghan ang dili angay paminawon sa usa ka batan-ong babaye; nagpili siya og angay nga mga bersikulo gikan sa Basahon sa Kaalam ni Solomon[5136] ug gikan sa mga Salmo ni David o gikan sa ubang basahon sa Balaang Kasulatan, labi na kadtong naglangkob og mga pag-ampo ug pagdayeg sa Dios o husto nga moral nga pagtulon-an. Maayo kaayo ang pagkat-on sa batang babaye; hiyas siya; ug ang mga pulong sa Kasulatan ug debosyonal nga pagkanta kanunay nga naa sa iyang mga ngabil sa tanang oras sa adlaw: bisan pa man mubangon siya gikan sa higdaanan, mosugod sa usa ka buluhaton, molingkod aron mokaon o mubangon gikan sa lamisa; dili niya pasagdan nga molabay ang udto o gabii nga wala siya magkanta, nga mga salmo, ug, sa diha nga matulog na siya, iyang gihimo ang gitudlo nga pag-ampo. Gitudloan siya sa iyang inahan sa pagpanahi nga angay sa usa ka batan-ong babaye, ug dili siya tugutan nga mag-usik sa iyang oras sa kawalay buhat o sa mga duwa sa bata, kondili kanunay siyang nabisi sa pagbasa og libro o sa pagpanahi.

Sa dihang napulo'g duha na siya ka tuig, napamatud-an nga siya kaanyag kaayo nga walay lain nga babaye nga sama kaniya sa tibuok nasud; bisan pa ang mga pintor dili makakuha sa kaanyag sa iyang nawong; busa, daghang mga adunahan ug maharlikang lalaki ang nagsumbong sa iyang amahan sa hangyo, nga ang matag-usa gustong ipangasawa ang iyang anak kaniya.

Ang amahan ni Macrina, bisan pa, isip usa ka maampingong tawo, mipili gikan kanila tanan og usa ka batan-ong lalaki nga nangibabaw dili lamang tungod sa iyang maharlikang pagkatawo kondili usab tungod sa iyang kaalam ug maayong kinaiya, ug gipangasaw-an niya ang iyang gwapa nga anak nga si Macrina kaniya; apan iyang gipahunong ang kasal hangtod nga ang dalaga mitubo ug nakaabot sa edad nga pwede na magminyo. Ang batan-ong lalaki naghulat nga mapailubon ug malampuson nga nagpokus sa iyang pagtuon; apan ang Dios, nga nag-andam sa tanang butang uban sa kinaadman, sa Iyang kaugalingong maayong kabubut-on giputol ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta ug gidala siya ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Unya ang bulahan nga dalaga, nga bisan pa sa iyang pagkabatan-on adunay kinaadman sama sa usa ka tigulang nga babaye, hugot nga nagpili nga dili magminyo sa bisan kinsa, kondili ipabilin ang iyang pagkabirhen nga putli hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Daghang mga batan-ong lalaki ang nangayo kang Macrina nga magminyo, ug bisan pa ang iyang kaugalingong ginikanan ug mga paryente nangumbinsi kaniya nga magminyo; apan siya, nga adunay kinaadman nga labaw pa sa iyang edad—sama sa usa ka tigulang nga babaye imbis nga batan-on—mitubag uban sa pag-amping ug pagsabot:

[5135] Si Maximus Galerius nagdumala sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 305 hangtod 311.

[5136] Ang Basahon sa Kaalam ni Solomon usa ka basahon sa Bibliya sa Daan nga Tugon; kini gi-klasipikar nga dili-kanonikal. Ang sulod niini naglangkob sa pagdayeg sa Kaalam sa Dios.

'Dili husto alang sa usa ka dalaga, nga gipangakohan sa usa ka manliligaw, nga magminyo sa lain, nga busa ilegal nga makalapas sa usa ka saad sa pagminyo nga nahimo na; kay, sumala sa natural nga balaod, ang kaminyoon kinahanglan usa ka buhing panaghiusa, sama sa usa ra ka pagkahimugso ug usa ra ka kamatayon; ug ang lalaki nga akong gipangasaw-an, nga ilang giingon nga patay, dili patay—nagtuo ako sa paglaum sa Pagkabanhaw—apan buhi siya ug nilakaw lang sa layo ngadto sa lain nga yuta hangtod sa panahon sa kinatibuk-ang Pagkabanhaw; Dili kini gamay nga sala ug kaulaw alang sa usa ka asawa kon, samtang ang iyang bana wala, dili siya magpabiling matinud-anon kaniya kondili makig-uban sa lain.

Mao kini ang tubag sa maalamon nga dalaga nga si Macrina sa tanan nga misulti kaniya bahin sa kaminyoon ug nag-awhag kaniya sa pagminyo, ug iyang gipreserbar ang iyang kaugalingon sa putli nga pagkabirhen; Nagpabilin siya kanunay sa kiliran sa iyang inahan, sama sa usa ka mapagmatngon nga tigbantay sa kinabuhi niini, ug nag-alagad kaniya nga masinabtanon ug mapainubsanon, nga wala maglikay bisan sa mga buluhaton nga gihimo sa mga sulugoon nga babaye, kondili nagtrabaho uban kanila nga daw usa siya kanila. Labina pagkahuman nga namatay ang iyang amahan paingon sa Ginoo, nahimo siyang kanunay nga sulugoon ug tigpahupay sa iyang inahan nga balo sa tanang kasubo ug paglupig; Maayo kaayo siyang nag-atiman sa tibuok panimalay, samtang sa tanan niyang ubang igsoon nga lalaki ug babaye, isip panganay, siya usa ka magtutudlo ug magtatambag, sama sa ikaduhang inahan, labi na sa iyang manghud nga si Peter, nga natawo sa panahon sa kamatayon sa ilang amahan: sa dihang siya natawo gikan sa sabakan sa iyang inahan, ang ilang amahan namatay na; Si Santa Macrina mismo ang nagtudlo sa kamot ug pagbasa niining bungsong igsuon, nagpadako kaniya aron mahimong maampingon ug maayong kinaiyahan, ug nagtudlo kaniya sa usa ka putli nga kinabuhi; ug sa ulahi nahimong santo siya, nga dili labot sa mga santo sa Dios.

Sa dihang mibalik sa balay ang iyang igsoon nga si Basil, nga natawo pagkahuman kaniya, human sa daghang katuigan sa pagtuon sa lain-laing nasud ug, sa iyang pagkabatan-on, nagsugod sa pagpasigarbo sa iyang kahibalo, si Santa Macrina, pinaagi sa iyang malumo ug gipangandoy sa Diyos nga mga pulong, dali ra niyang gidala siya sa ingon nga pagpaubos nga dali ra niyang gisalikway ang tanang butang sa kalibutan ug gipili ang kinabuhi sa monghe para sa iyang kaugalingon. Kining tinuod nga sulugoon ni Cristo gidala usab ang iyang lain nga igsoon nga lalaki, nga ginganlan og Nevkratios, samtang batan-on pa siya, ngadto sa gugma sa Dios ug sa usa ka putli nga kinabuhi pinaagi sa iyang makapadasig nga mga pakighinabi: pagkahuman biyaan ang tanan, si Nevkratios misulod sa kamingawan, diin, samtang nag-alagad sa mga tigulang nga eremita, natapos niya ang iyang kinabuhi samtang batan-on pa siya.

Sa pag-awhag sa maong maampingong dalaga, ang iyang inahan, ang bulahan nga si Emilia, pagkahuman niyang gipangminyo ang iyang nahibilin nga mga anak nga babaye ug gipagawas sa kagawasan ang iyang mga ulipon nga lalaki ug babaye, iyang gisalikway ang mga kabalaka ug problema ning walay pulos nga kalibutan ug misulod sa kumbento, aron silang duha – inahan ug anak – nahimong mga nobya ni Cristo, human mipili sa monastikong kinabuhi. Ang uban sa mga babayeng ulipon nangandoy usab nga biyaan ang kalibutan uban kanila ug mosulod sa kumbento, ug ilang gipaambit ang tanan: usa ka selda, usa ka lamisa, usa ka sinina; ang tanan nga gikinahanglan sa kinabuhi gipaambit nga patas tali nila; nagsilbi sila sa Ginoo uban sa usa ka kasingkasing, sa pagpaubos, pagkamapainubsanon ug gugma, ug wala'y kasuko, wala'y pagpanukotuko, wala'y pagdumot, wala'y pagdumot sa usag usa—wala'y bisan unsa nga makapasuko sa Dios: hingpit silang walay sala sa walay pulos nga mga tinguha ug garbo. Ang ilang himaya mao nga walay nakaila kanila; ang ilang bahandi mao ang pagka-imol, ang ilang pagkaon mao ang pagpugong sa kaugalingon; pagkahuman nilang giliso ang tanang butang sa kalibutan gikan sa ilang mga lawas sama sa abog, nag-awit sila og mga salmo ug nagbasa sa mga Kasulatan adlaw ug gabii. Ang ilang trabaho ug pahulay gikan sa paningkamot usa ra ka butang—pamalandong sa Dios ug pag-ampo—samtang giisip nila nga walay pulos nga mga buluhaton ang pag-atiman ug paningkamot para sa panginahanglan sa lawas, imbis nga kini mao ang tinuod nga buhat.

Unsa nga pinulongan ang makadeskribe sa ilang kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, nga gipuy-an uban sa mga pagbuhat sa pag-awop sa kaugalingon, diin nahimong sama sila sa mga Anghel? Sila, daw usa ka tulay tali sa mga anghel ug sa katawhan, milabaw sa mga mortal nga tawo ug nakatupong sa mga anghel sa pagkabalaan ug pagpugong sa kaugalingon; nagkalahi sila sa mga anghel lamang tungod kay ang mga anghel walay lawas, samtang sila adunay lawas. Kung itandi sila sa mga anghel, dili sila masayop; sa tinuod, bisan pa man nga nagsul-ob sila og unod, gisubay nila ang mga walay unod, nagbarog uban kanila sa langit sa atubangan sa Dios uban sa usa

ka kasingkasing nga mahigugmaon sa Dios. Nagpuyo sila sa ingon nga kinabuhi dili lang sa mubo nga panahon, kondili hangtod sa katigulangon ug kamatayon.

Sa dihang si Banal Emilia, nga naa na sa iyang katigulangan, nagkadool na sa iyang bulahan nga pagpanaw ug nanghuyang na ang iyang lawas, miadto kaniya ang iyang bunsong anak nga si Pedro, nga nagkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, ug kauban ni Santa Makrina, nag-atiman sa iyang inahan atol sa iyang pagkasakit. Sa mismong higayon sa iyang pagpanaw, ang iyang mga anak, sila Macrina ug Peter, naglingkod sa matag kilid sa iyang higdaanan sa kamatayon ug gitawag nila ang mga ngalan sa iyang ubang mga igsoon nga lalaki ug babaye, samtang gihatag niya ang iyang panalangin sa pagka-inahan kanila tanan sama sa usa ka bililhon nga bahandi. Unya, gibutang niya ang usa ka kamot kang Macrina ug ang usa pa kang Peter, ug miingon siya, nga nagtuyok sa Ginoo:

'Kanimo, O Ginoo, akong ihalad ang unang bunga ug ang ikapulo sa mga bunga sa akong sabakan: ang unang bunga—kini nga panganay nga anak nga babaye—ug ang ikapulo—kini nga bungsong anak nga lalaki! Sa Daan nga Tugon imong gisugo nga ang unang bunga[5137] ug ang ikapulo sa mga bunga[5138] dad-on kanimo: hinaut nga kini mahimong usa ka makapahimuot nga halad kanimo, ug hinaut nga ang imong pagkabalaan mopakanaug kanila!'

Sa niining mga pulong, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Ug ang iyang mga anak naglubong sa ilang inahan uban ang dungog, gibutang ang iyang lawas sa kabaong sa ilang amahan, tupad sa mga relikya sa iyang bana: mao kini ang han-ay nga iyang gihimo sa wala pa siya mamatay. Paglabay sa pipila ka panahon, si San Basilio ang Dako gitudlo nga Arsobispo sa Caesarea sa Cappadocia ug giordinahan ang iyang igsoon nga si Gregorio (nga nailhan nga taga-Nyssa) nga presbiter; giimbitar usab niya ang iyang lain nga igsoon, si Pedro, nga mouban kaniya ug giapil siya sa klero; sa pagkahibalo niini, si Santa Macrina nalipay sa iyang kasingkasing. Siyam ka tuig pagkahuman, nadungog niya pag-usab nga namatay na si San Basilio ug mibalik sa Ginoo, ug siya gikapungot kaayo, nga nagminos dili tungod sa kamatayon sa iyang igsoon kondili tungod sa kamatuoran nga napalong ang usa ka bantugang suga sa Simbahan ug nahugno ang usa ka haligi sa pagkamatinud-anon. Unya miabot na ang panahon nga si Santa Macrina mismo mibyahe paingon sa Dios; si San Gregorio, Obispo sa Nyssa, nga iyang igsuon, misulat sa mosunod bahin sa iyang dungganong pagpanaw.

[5139]Siyam ka bulan pagkahuman sa kamatayon ni Basilio, gipatawag ang usa ka konseho sa mga obispo sa Antioquia, diin ako usab anaa (ingon ni Gregorio); pagkahuman sa konseho, mibiyahe ako aron bisitahan ug makita ang among igsoon nga si Macrina; dugay na namo nga wala magkita – napugngan kami sa daghang mga kasakit ug kalisod nga akong naagian, tungod kay gipanglutos ko sa mga Ariano bisan asa. Busa, mibiyahe ko aron makita siya: sa dihang nakalayo na ko ug hapit na ko moabot sa akong padulngan, sa gabii sa wala pa ko moabot sa akong igsoon nga babaye, nakasinati ko sa mosunod nga panan-awon sa usa ka damgo. Murag nagbitbit ko sa mga relikya sa usa ka martir sa akong mga bukton, diin misidlak ang hayag nga mga sinag, sama sa usa ka hayag nga salamin nga gipahimutang sa adlaw, nga ang akong mga mata dili makasustiner sa pagtan-aw niining makasilaw nga kahimayaan. Kining panan-awon nabalik-balik tulo ka beses sa usa ka gabii, ug wala ko kini masabti; ug nabati nako ang usa ka kasubo sa akong kasingkasing, busa mipadayon ko sa akong pagbiyahe, naghunahuna kon giunsa pagkatinuod ning damha. Sa dihang hapit na ko sa dapit diin nagkinabuhi nga anghel ug langitnon si benditang Macrina, ug sa dihang daghang mga tawo ang migawas aron sugaton ko sa dalan ug mitahud nga nag-abi-abi kanako, nangutana ko sa usa sa akong kaila bahin sa akong igsoon nga si Macrina: Gisultihan ko nga grabe kaayo siya'g masakit. Nagpadayon ko sa paglakaw, bug-at ang akong kasingkasing sa kasubo; pag-abot nako sa

---

[5137] Ang 'unang bunga' nagtumong sa unang ani sa ting-ani, ang unang tinapay nga giluto gikan sa bag-ong trigo, ang lana gikan sa unang karnero, ug uban pa; sa Daang Tugon, kining tanan gidala sa Tabernakulo aron mag-alagad sa mga ministro niini – ang mga pari ug mga Levita (Ex. 23:19; Num. 15:19–21). Wala gispecified ang kantidad sa unang bunga sa Balaod ni Moises, apan gituohan nga kini, sa labing gamay, usa ka-kan-lasing sa tanang ani sa yuta.

[5138] Ikaduhang-sampu, o usa ka bahin sa napulo. Sa Daang Tugon (Gen. 14:20), kini nga termino nagtumong sa halad ngadto sa Dios nga usa ka bahin sa napulo sa ani sa yuta, mga panon sa mga hayop, ug uban pa. Ang ikaduhang-sampu gituyo para sa mga Levita, nga wala'y gitagana nga yuta ug busa nanginahanglan og paagi sa ilang panginabuhi. Sa baylo, ang mga Levita naghatag og usa ka ikapulo sa ilang ikapulo alang sa pagmentinar sa punong pari (Num. 18:21–32).

[5139] Ang konseho nahitabo niadtong 341 ug gitigum alang sa okasyon sa pagkonsagrasyon sa simbahan, nga ang pundasyon gibutang ni Emperador Constantine (306–337), apan nahuman atol sa paghari sa iyang anak, si Constantius. Sa konseho, 25 ka lagda ang gihimo mahitungod sa mga butang sa pagdumala sa simbahan.

kumbento, una ko misulod sa simbahan, diin nagpaabot ang tanang madre. Human sa pag-ampo ug panalangin, nakita nako nga ang ilang abadesa, ang akong igsoon nga si Macrina, wala sa taliwala sa mga madre, ug nabug-atan pag-usab ang akong kasingkasing. Miadto ko sa iyang selda ug nakit-an nako siya nga grabe kaayo ang sakit, naghigda dili sa higdaanan kondili sa salog, sa usa ka tabla nga gitabonan og baslak; ang kahoy nga ulohan sa higdaanan gitabonan usab og baslak. Pagkita niya nga nisulod ko sa ganghaan, mitungo siya ug nahulog sa akong mga bukton: dili na siya makabarog, apan kutob sa iyang makaya mitungo siya kanako gikan sa iyang higdaanan; ako, sa akong bahin, dali ko siyang gipataas, gibalik sa samang lugar, ug gihalokan siya samtang nag-agong luha ang akong mga mata. Ug iyang gipahaba ang iyang mga kamot paingon sa Dios ug miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, sa paghatag niini nga pabor kanako, sa pagtuman sa akong hangyo, ug sa pagpadala sa Imong sulugoon aron bisitahan ang Imong sulugoon nga babaye.'

Unya misugod siya'g pakig-istorya kanako, nga gitago ang iyang sakit: dili niya gusto nga masubo ang akong kasingkasing, busa usahay siya mopagawas og hinay nga hungihong, naningkamot kutob sa iyang makaya nga pugngan ang kanunay niyang mga paghuyop, ug mitan-aw kanamo nga malinaw ang dagway. Samtang nagpahayag siya nga matinud-anon, iyang gihandum si Basilio nga Dako; kini nakapabug-at sa akong kasingkasing, ug wala nako mapugngan ang akong mga luha. Sa dihang nakita niya ang akong mapait nga mga luha, dali siyang mihunong sa paghisgot kang Basilio ug nibaling sa lain nga hilisgutan; Nagsugod siya og sulti mahitungod sa katingalahang Pagdumala sa Dios ug sa Iyang pag-atiman, sa umaabot nga kapanahonan, sa ngano nga gimugna ang tawo ug giunsa siya nahimong mortal, giunsa pinaagi sa panandaliang kamatayon siya pag-agi ngadto sa walay katapusang kinabuhi – ug naghatag siya og ubang mga panultihon nga giinspirar sa Dios, nga naghatag kanamo og dakong kaayohan ug kalipay sa iyang kaugalingong kalag: napuno siya sa Espiritu Santo: daw ang grasya nag-awas gikan sa iyang mga ngabil sama sa tubig gikan sa bukal, ug ang iyang tibuok hunahuna napuno sa makalangitnong mga butang. Pagkahuman sa iyang pakigpulong, miingon siya kanako:

'Panahon na, Amahan, nga magpahulay ka gamay gikan sa imong taas nga pagbiyahe ug lig-onon ang imong lawas pinaagi sa pagkaon.'

Bisan pa nga dili ko gustong biyaan siya o tapuson ang among malipayong pakighinabi, diin tinuod nga nakakaplag ko og kalinaw sa akong kalag, wala ko misugot sa pagsuway kaniya, kay mao man kana ang iyang gusto; busa mihawa ko aron mouli. Gihanda na ang usa ka dapit para namo nga pahulayan sa duol nga tanaman, nga matahum kaayo, ilawom sa payong sa mga kahoy; apan walay bisan unsa nga nakahatag kanako og kalipay; nasakitan ang akong kasingkasing; nakita nako nga hapit na mamatay ang akong igsoon nga babaye, ug nagpaabot ko sa pagtuman sa akong damgo, nga—sama sa akong nahibal-an na—nagsugod na sa pagtuman, ug nga akong gihubad alang sa akong kaugalingon ingon niini: ang mga relikya sa martir mao si Igsoon nga babaye Macrina, nga, sa tinuod, gikapoy na gayud sa daghang katuigan tungod sa mga ascetic nga buhat tungod sa gugma sa Dios, gipamatay niya ang iyang lawas sama sa usa ka martir ug hingpit nga namatay sa sala; ang hayag nga mga sinag nga nagagikan sa mga relikya nagpasabot sa grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo sulod kaniya.

Sa taliwala sa akong masubo nga mga hunahuna, ang bulahan, nga nakamatikod niini pinaagi sa Espiritu, nagpadala ug balita kanako nga nagkaminos na ang iyang sakit ug mas maayo na ang iyang gibati. Gibuhat niya kini aron dili ko masubo, ug dili mawala ang paglaum sa iyang pag-ayo; apan sa pagbuhat niini, gipahupay ko niya, nga mitumong dili sa iyang pisikal nga kahimsog kondili sa iyang espirituhanong kaayohan: unya, sa kalipay sa maayong balita, nagkuha ko og pagkaon ug natulog ko gamay. Sa ulahi, mibalik ko aron bisitaha siya, ug misugod na usab siya og makapahinganghang pakig-istorya, nga naghinumdom sa tanang kaayo nga gipakita kaniya ug sa among tibuok pamilya; ug nagpasalamat siya pag-ayo sa Diyos niini. Ako, maminaw ug malingaw sa iyang mga pulong, naghunahuna sa akong kaugalingon: kon unta mas tinuod pa ning adlawa, aron mas malingaw pa ko sa iyang mga pulong! Nagkadool na ang adlaw sa pagkahuman, ug panahon na para moadto kami sa gabii nga serbisyo sa simbahan. Ang masakiton nga babaye mipahawa sa among paalam ug misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo.

Sa sunod adlaw, sa dihang miadto ko aron makita siya (ingon ni San Gregorio), nakita na nako nga hapit na siya mamatay: nakita nako nga nawala na ang tanan niyang pisikal nga kusog, ug nasubo kaayo ko. Nabati niya ang akong kasubo ug gisugdan niya ko paglipay pinaagi sa lain-laing mga pulong nga giinspirar sa Diyos ug mga makapadasig nga sugilanon, samtang siya mismo napuno sa espirituhanong kalipay: wala siyay kahadlok sa kamatayon ni gani gamayng kabalaka, kondili paglaum lamang sa Diyos. Sa udto, mas nanghuyang pa siya;

mihunong siya sa pakig-istorya kanamo ug misugod sa pakig-istorya sa Diyos pinaagi sa pag-ampo, nga nagtuyaw sa Iyang kamot. Nag-ampo siya sa hinay kaayo nga tingog nga halos dili namo siya madungog. Ang iyang pag-ampo naglangkob sa mosunod nga mga pulong:

'Ikaw, O Ginoo, gikuha Nimo kanamo ang kahadlok sa kamatayon; imong gipahimutang nga ang katapusan niining panandaliang kinabuhi mahimong sinugdanan alang kanamo sa usa ka walay katapusan ug mas maayong kinabuhi. Imong gipahupay ang among mga lawas sa katulogon sa kamatayon sa mubo nga panahon ug imong pagabanhawon kini pag-usab sa tunog sa katapusang trumpeta. Imong gisalig ang among mga mortal nga lawas, nga gimugna sa Imong mga kamot, sa yuta ingon usa ka bahandi; ug unsa ang Iyang gihatag niini, kini usab Siya kuhaon pagbalik gikan niini, nga nagbag-o sa mortal ug dili angay ngadto sa imortal ug himayaon. Giluwas Mo kami gikan sa sumpa ug sa sala; Gipisil Mo ang ulo sa bitin[5140] ug gikuha ang gilunaw nga tawo gikan sa iyang mga panganga. Gibungkag Nimo ang mga ganghaan sa impyerno ug, pagkahuman Nimo mapildi ang gahum niadtong naghari sa kamatayon, gibuksan Nimo ang dalan padulong sa pagkabanhaw para kanamo; Gihatagan Nimo ang mga nagahadlok Kanimo og usa ka timaan, ang Imong balaan nga Krus, aron lig-onon ug panalipdan ang among kinabuhi. Ebanghi nga Dios, nga imong gisaligan sukad pa sa sabakan sa akong inahan, nga akong gihigugma sa tibuok kusog sa akong kalag, ug nga gihatagan nako sa akong kalag ug lawas sukad pa sa akong pagkabatan-on! Padala kanako og usa ka maningnag nga Anghel, aron siya magdala kanako ngadto sa usa ka dapit sa kahayag ug kabugnaw, diin anaa ang tubig sa pahulay[5141] ug ang dughan[5142] sa mga balaang amahan! Ikaw nga nagtangtang sa nagdilaab nga armas nga nagbabag sa ganghaan sa paraiso alang sa kawatan nga gipako uban Nimo ug nagsalig sa Imong kaluoy, hinumdumi usab ako, imong alagad, sa Imong Gingharian: kay ako usab gipapako ang akong kaugalingon uban Kanimo, gipatay ang akong lawas pinaagi sa kahadlok Kanimo ug kanunay nga nagtuman sa Imong mga sugo. Ayaw paibulag kanako gikan sa imong mga pinili ang makalilisang nga bangag, ug ayaw tugoti nga ang mga masinupak makababag kanako sa akong dalan; ayaw tugoti nga ang akong mga sala—nga tungod sa atong natural nga kahuyang akong nabuhat atubangan kanimo, bisan sa pulong, buhat, o hunahuna—motindog sa atubangan sa imong panan-aw! Pasayloa ako, kay Ikaw adunay gahum sa pagpasaylo sa mga sala! Andama kini aron ang akong kalag, nga nakagawas na gikan sa lawas, makahimo sa pagpakita sa Iyang atubangan nga walay mantsa, walay sala o hugaw; hinaut nga kini mahimong sama sa insenso sa Iyang atubangan.

[5143]Pinaagi niining mga pulong, ang bulahan nga babaye naghimo og tanda sa krus ibabaw sa iyang mga mata, iyang baba, ug iyang kasingkasing, ug uban sa pag-ampo iyang gisumite ang iyang kalag sa kamot sa Dios. Murag natulog lang siya sa usa ka ordinaryong tulog: sirado ang iyang mga mata, sirado ang iyang baba, ang iyang mga kamot nakapatong og tarong sa iyang dughan, ug ang tibuok niyang lawas maayo kaayo ang pagkasul-ob nga wala nay gikinahanglan nga tabon gikan sa kamot sa tawo. Sa akong bahin, gitanao ko siya ug naghilak ko sa kapait; ingon usab ang mga madre, nga hangtod niadto gipugngan nila ang ilang mga luha tungod sa kahadlok nga masamokan ang ilang espirituhanong inahan sa ilang paghilak, ug gitago nila ang kasakit sa kasingkasing sa sulod, sa dihang nakita nila nga wala na siyay gininhawa, dayon sila misinggit sa paghilak ug naghilak sa kapait. Lisod kaayo sila mapugos nga undangon ang paghilak ug mobalik sa ilang naandan nga pag-awit ug pag-ampo.

Pagkahuman niana, gisugo nako sila nga mobiya sa kwarto sa mubo nga panahon ug nagpabilin ko uban sa namatay, kauban ang pipila ka mga tawo nga labing suod kaniya sa iyang kinabuhi ug nag-alagad kaniya; lakip niini usa ka babaye nga ginganlan og Vestiana. Gikan siya sa usa ka pamilya sa senador; nakigminyo siya, apan wala siya dugay nagpuyo uban sa iyang bana, kay namatay ra kini sa dili madugay, ug siya, nga nabalo na, wala na gustong magminyo pag-usab; apan, pagbiya niya sa himaya, bahandi, katahum ug kalipay ning kalibutan, miadto siya kang bulahan nga si Macrina, nakakaplag kaniya og malumo nga magbabantay sa iyang pagkabalo, ug nagpabilin uban kaniya sulod sa daghang katuigan, malampusong nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monastiko. Miingon ako kang Vestiana:

'Kinahanglan na nato karon nga tabunan ang lawas niining patay nga dalaga og limpyo nga mga bisti.'

[5140] Mao kana, ang yawa (tan-awa Gen. 3:15).

[5141] Metaphorikal nga pagpadayag. Sama sa tubig nga usa ka bililhon nga ilimnon nga mobalik sa kusog sa biyahero nga naglakaw sa nagdilaab, balas nga disyerto, ingon usab ana, dili masukod nga mga panalangin ang giandam sa langitnong puloy-anan alang sa biyahero nga paingon sa Gingharian sa Langit.

[5142] 'Tiyan' – dughan. Usa ka piguratibong pagpadayag (tan-awa Lucas 16:23).

[5143] Ang kamatayon ni Santa Macrina nahitabo mga tuig 380.

Apan si Vestiana mituyok ngadto sa lain nga madre, si Lampadia, ug nangutana:

'Unsa ang mga sugo nga gihatag sa atong espirituhanong inahan bahin sa iyang lubong?'

Si Lampadia, nga naghilak, miingon kanako:

Ang pagpanaw sa atong kining bililhon nga inahan gipanalanginan sa usa ka putli nga kinabuhi; ug sama sa iyang wala gayud pagpangita og kalibutanong palamuti sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta, wala usab siya mag-andam og bisan unsa alang sa iyang lubong. Ani-a ang usa ka magaspang nga sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, anini usa ka yano nga tunika, anini usa ka gisi-gisi nga kapa ug tabon sa ulo, anini pipila ka gisi-gisi nga sandalyas – mao kana ang tanan niyang bahandi, ug walay natago bisan asa, dili sa usa ka baul ni sa usa ka sakristiya: usa ra ka sakristiya ug usa ra ka bahandi ang iyang nahimo – ang puy-anan sa langit; didto niya gibutang ang tanan nga iya, ug wala siyay gibyaan dinhi sa yuta.

Unya ako (ingon ni San Gregorio) miingon sa mga madre:

'Naa koy bag-ong bado nga akong gipreparar para sa akong lubong; malipay kaha siya kung among isul-ob kaniya kini nga bado nako?'

Mitubag kanako ang mga madre:

'Bisan pa kon buhi pa siya, dili unta niya balibaran ang inyong gasa, kay gipasidunggan ug gihigugma niya kamo: gipasidunggan niya kamo sama sa usa ka santo, gihigugma sama sa paryente, ug sa tinuod, ang igsoon dili man langyaw sa igsoon.'

Busa gipatawag nako ang sudlo sa lubong ug gisugo nako sila Vestiana ug Lampadia nga bisti-on ang namatay niini.

Samtang ginasul-oban ni Vestiana ang dungganong lawas ni Santa Macrina, iyang gikuha sa iyang liog ang usa ka puthaw nga krus ug usa ka singsing, nga hinimo usab sa puthaw ug adunay nakalukot nga krus, ug miingon kanako:

'Tan-awa ang palamuti nga gisul-ob sa liog sa Nobya ni Cristo!'

Gikuha nako ang singsing para sa akong kaugalingon ug gihatag nako ang krus kang Vestiana. Sa dihang gibuhat niya kini, miingon siya kanako:

'Nipili ka sa mas maayong bahin para sa imong kaugalingon, Amahan; niining singsing adunay tipik sa kahoy nga nagahatag kinabuhi sa Balaang Krus sa Ginoo.'

Unya miingon siya kanako pag-usab:

'Tan-awa dinhi, Amahan, kining katingalahang butang!'

Ug, sa pagpadayag gamay sa dughan sa namatay, gipakita niya kanako ang usa ka marka sa iyang lawas gikan sa samad nga kaniadto niyang naangkon ug gisultihan ko niya sa iyang personal nga nadungog gikan kaniya:

– Samtang ang bulahan nagpuyo pa uban sa iyang inahan, nakadebelop siya og masakit ug dili na maayag abseso dinhi mismo; kinahanglan kini tuslokon, nga nagkinahanglan sa tabang sa mga batid nga doktor: kung dili, mikalat kini sa tibuok niyang lawas, nakaapekto sa iyang kasingkasing ug miresulta sa iyang kamatayon. Gihagit siya sa iyang inahan nga ipakita ang ulser sa mga doktor ug mangayo sa ilang tambal, nga miingon nga ang arte sa medisina gihatag sa Diyos alang sa pag-ayo sa mga tawo. Apan lisod kaayo para kaniya nga tugotan ang usa ka lalaki nga motan-aw sa iyang hubad nga dughan ug hikapon kini, ug nakahukom siya nga mas maayo pa nga pag-antuson ang grabeng kasakit ug mamatay pa kaysa motan-aw sa mga doktor.

Usa ka gabii, pagkahuman sa naandan nga pag-atiman niya sa iyang inahan gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, misulod siya sa kwarto sa pag-ampo ug, pagserado sa pultahan, nagpabilin didto tibuok gabii sa pag-ampo, nagluhod sa yuta ug nagbubo sa yuta sa iyang mga luha, nangayo og tambal gikan mismo sa Dios, ang tinuod nga Mananambal sa kalag ug lawas. Unya, gikuha niya ang usa ka dakop nga yuta nga nabasa sa iyang mga luha, ug gibutang kini sa samdan nga bahin. Sa sunod adlaw, ang iyang inahan, nga masubo alang kaniya, mibakak pag-usab kaniya nga tugutan ang mga doktor nga tambalan ang iyang samad. Apan mitubag siya:

'Igong na kana para nako, Inahan, kung ipahimutang nimo ang imong kamot sa akong samad ug buhaton nimo ang tanda sa krus gamit kini.'

Ug sa dihang gisulod sa iyang inahan ang kamot ilawom sa iyang bestida ug gihimo ang tanda sa krus, nabati niya nga wala na'y samad: pinaagi sa gahum sa Dios, naayo na siya, ug nawala na ang samad ug kasakit; usa ka gamay nga marka na lang ang nabilin diin kaniadto ang samad, isip pahinumdom sa milagro sa Dios.

Mao kini ang gisaysay ni Vestiana, ug kini gisulat ni San Gregorio. Gihulagway usab niya sa detalye ang iyang paglubong; apan aron mapakunhod ang gitas-on, atong isulti lang ang mosunod. Ang nawong ni Santa Macrina sa kamatayon matahum kaayo nga misidlak sa katingalahang kahayag. Daghang katawhan ang miadto sa iyang lubong, wala'y nagdapit kanila apan gitigum sila sa Diyos. Ang tanan nga nagtigom nanghilak sa kusog; ang daghang tawo nagsiksikan, naningkamot nga mahikap ang kabaong nga nagbitbit sa mga relikya sa santa, ug tungod sa kasiksikan, halos dili na nila kini madala paingon sa lubnganan. Gipahulay siya sa kabaong sa iyang mga ginikanan, tupad sa mga relikya sa iyang inahan: kay gisugo niya nga ang mga lawas sa mga nag-uban sa ilang kinabuhi magpahulay usab nga mag-uban. Mahitungod sa iyang ubang mga milagro, si Santo Gregorio, ang iyang igsuon nga lalaki ug ang awtor sa iyang hagyograpiya, naghisgot lamang sa usa: kung giunsa sa bililhon nga babaye, sa iyang buhi pa, ang pag-ayo sa usa ka batan-ong babaye nga buta sa usa ka mata (naa siya'y katarata) pinaagi sa paghalok sa babaye sa apektadong mata; pinaagi sa mga halok sa iyang balaan nga ngabil, nawala ang katarata, ug nabawi sa mata ang panan-aw. Mahitungod sa iyang ubang mga milagro, si Santo Gregorio mismo miingon sa mosunod:

'Aduna pay daghang uban nga mga butang nga akong nadungog gikan sa mga madre nga nagpuyo uban kaniya ug nakahibalo pag-ayo sa iyang mga buhat, nga wala nako isulat niining salaysay, tungod kay kon masultihan ang mga tawo bahin sa ingon nga mga butang, motuo ra sila sa mga buhat nga ilang makaya nga buhaton, samtang dili sila motuo sa mga butang nga labaw pa sa ilang gahum ug giisip kini nga bakak. Busa, dili nako isaysay kung giunsa, atol sa kagutom, nga ang trigo nga iyang gipang-apod-apod sa mga kabus sa iyang kaugalingong mga kamot wala gayud nahurot, ni ang pan nga iyang gihatag sa mga gutom – ni ang iyang ubang katingalahang mga milagro: ang dali nga pag-ayo sa mga sakit, ang pagpahawa sa mga demonyo, ang propetikanhong panglantaw, ug ang mga panagna sa umaabot. Bisan pa man tinuod gayud ug tinuod tanan kini, akong balewalaon kini sa hilom, aron dili ko masang-at og kaso sa sala sa kawalay pagtuo sa mga maluya, nga ulipon sa ilang unod, ug wala masayud kon giunsa sa Dios pag-apod-apod sa Iyang mga gasa sumala sa pagtuo: sa mga gamay ang pagtuo, gamay usab ang Iyang gasa, ug sa mga dako ang pagtuo, dako usab ang Iyang gasa.

Kita, bisan pa, nga nagtuo sa Makagagahum nga Gahum sa Dios, naghimaya sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, karon ug kanunay ug hangtod sa kalangyan sa mga kalangyan, amen.

Kontakion, Tono 4:

O Banal nga Macrina, sa tibuok nimong kasingkasing gihigugma nimo ang maayong Dios; ug sa pagkuha nimo niining dungganong krus sa imong abaga, masigasig ka nga misunod kaniya: busa nakadawat ka sa kapasaylo sa imong mga sala.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Dia

Gisaulog sa ika-19 sa Hulyo

Si Reverend Diya natawo sa Antioquia sa Syria; Natawo siya sa Kristohanong ginikanan, gipadako sa pagkamatinud-anon, ug sukad pagkabatan-on nagsugod sa pagpraktis sa ascesis; gitudloan sa mga tawo nga giinspirar sa Dios sa mahimayaong kinabuhi sa monastiko, nakigbisog siya pag-ayo batok sa dili makita nga kaaway – ang yawa – ug batok sa mas duol nga kaaway, ang iyang kaugalingong unod, nga nagdala sa iyang kalag ngadto sa tukso. Napildi niya ang yawa pinaagi sa kanunay nga pag-ampo, ug napailalom niya ang iyang unod pinaagi sa pag-ayuno ug pagbantay; pinaagi sa daghang uban pang mga paningkamot gipamatay niya ang iyang lawasnong unod sa tanang paagi, nga gisupil ang unod sa espiritu. Gamay ra kaayo ang iyang gikaon, ug dili matag-adlaw, kondili matag ikaduhang adlaw o duha ka adlaw; ug kanunay siyang mogugol og tibuok semana nga walay pagkaon o tulog. Sa pagdaug niya sa iyang kaugalingon pinaagi sa ingon nga pagpugong sa kaugalingon ug sa pagdaog batok sa espirituhanong kaaway, nakaangkon siya og hataas nga lebel sa usa ka kinabuhi nga walay pagbati ug nahimong usa ka putli nga puloy-anan sa Espiritu Santo: ang grasya sa Dios nagpuyo sa sulod niya, ug nahimo siyang usa ka tawo nga lig-on sa buhat ug sa pulong – naghimo siya og mga milagro, gidala ang daghan ngadto sa kaluwasan, ug pinaagi kaniya ang Langitnong Amahan napasidunggan. Nagpuyo siya sa Antioquia

sulod sa pila ka panahon; unya gisugo siya sa Dios sa usa ka panan-aw nga moadto sa Constantinople, aron siya makahimo pa og mas dako nga pag-alagad sa mga tawo. Sa sinugdan, wala siya motuo sa panan-awon ug nahadlok nga tingali kini usa ka limbong sa yawa, kay nahibalo siya nga ang yawa makahimo usab sa pagpakaaron-ingnon nga *usa ka 'anghel sa kahayag'* (2 Cor. 11:14). Apan sa dihang nadawat niya pag-usab ang maong balaang pahibalo ug sugo sa ikaduhang higayon, ug gipakita pa gayud kaniya ang siyudad nga wala pa niya naadtoan—mao ang tibuok Constantinople sa usa ka panan-awon—unya mituman siya sa kabubut-on sa Dios, nga nagalihok sa tanang butang alang sa kaayohan, ug mibiya sa Antioquia ug miabot sa Constantinople. Sa pagsulod niya sa siyudad ug pagkakita sa balaan nga mga simbahan sa Dios, sa mga palasyo ug sa mga matahum nga bilding sa lungsod, namangha siya: nakita na niya kining tanan sa pahayag nga gipakita kaniya sa Dios, ug didto napamatud-an niya nga tinuod ang panan-awon nga iyang nakuha samtang naa pa siya sa Antioquia. Naglibot dili lang sa siyudad kondili pati sa palibot nga kabukiran, nakakaplag siya og usa ka walay sulod nga dapit gawas sa siyudad diin adunay karaang pagano nga mga lubnganan ug puy-anan sa daghang demonyo; ang mga naglabay-labay nahadlok kaayo sa maong dapit tungod sa mga panag-an ug kahadlok nga gipakita sa mga demonyo; apan siya nahigugma sa maong dapit, ug, nag-andam sa iyang kaugalingon sa gahum sa Krus ug pag-ampo, sama sa mga armas batok sa mga demonyo, nagpuyo siya didto, ug nagtukod og gamay nga payag. Dili masukod ang tanang kasamok nga gipahinabo sa mga demonyo kaniya, adlaw ug gabii. Walay hunong sila sa pag-atake kaniya pinaagi sa nagkalain-laing katingalahang mga panan-awon, nga nagtinguha sa pagkahadlok kaniya ug pagpahawa kaniya gikan sa maong lugar; apan siya, sama sa usa ka maisugong mandirigma sa Hari sa Langit, sa pagtawag sa ngalan ni Cristo—nga makalilisang sa mga demonyo—maisugong misukol kanila, nga walay pagbati og kahadlok, ug napildi sila. Tungod kay gusto niyang masayran kon gipanalanginan ba siya sa Ginoo nga magpuyo sa maong dapit, nag-ampo siya bahin niini tulo ka beses ngadto sa Usa ka Dios sa Trinidad ug, gikuha niya ang iyang uga nga tungkod, gisaksak niya kini sa yuta, nga miingon:

'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo! Kung motubo kining tungkod dinhi ug moturok, magpabilin usab ako dinhi.'

Apan ang Dios, nga motuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya ug modawat sa ilang mga pag-ampo, nadungog ang pag-ampo sa Iyang balaan ug gituman ang iyang hangyo: Gipa-buhi pag-usab niya ang uga nga tungkod pinaagi sa kahumot; ug ang tungkod miturok, mitubo ang mga sanga, ug hinay-hinay nga mitubo, hangtod, sa paglabay sa daghang katuigan, nahimo kini nga usa ka dakong roble, nga pagkahuman sa kamatayon sa reverendo, mitindog dili lang sulod sa usa ka gatus ka tuig, kondili sulod sa daghan pa, samtang nag-uswag ang ortodoksiya sa Kristiyanismo. Si Reverendo Dii, sa dihang nakita niya nga ang uga nga tungkod nakagamot na, nasabtan niya gikan niini nga kabubut-on sa Ginoo nga magpuyo siya sa maong dapit. Gipalig-on pa gyud niya ang iyang kaugalingon batok sa mga demonyo, ug gilimpyohan niya ang maong dapit gikan sa ilang dautang mga hulagway ug kahadlok. Gikombat siya sa mga demonyo sulod sa dugay nga panahon, apan wala nila siya mapildi o mapalayas gikan sa maong dapit; hinuon, sila mismo ang nilayas gikan didto, napildi ug napalayas. Human niyang limpyohan ang dapit gikan sa mga demonyo pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ang santo nagpuyo didto sa usa ka anghelnong paagi, naghimaya sa Dios adlaw ug gabii, ug nakadawat sa iyang pagkaon pinaagi sa probidensya sa Dios. Unya, nagsugod na ang mga tawo og dungog kaniya. Ang mga lumolupyo, pagkakita nga ang tigulang nagpuyo sa ingon ka makalilisang nga dapit—nga delikado pa gani agian—natingala sila sa sinugdan, apan unya nagsugod na sila og duol kaniya. Sa pagkakita nga wala siyay bisan unsa sa iyang selda, nagsugod sila sa pagdala kaniya sa mga gikinahanglan sa kinabuhi; ug gitudloan niya ang mga miadto kaniya sa dalan sa kaluwasan ug gipabakod sila sa mga pulong nga gipangandoy sa Dios; ug sa mga butang nga gidala kaniya, gitagad niya ang iyang mga bisita, ingon man gipakaon ang mga kabus ug ang mga biyahero nga naglabay lang. Milapta ang iyang dungog sa halayo ug halapad, labi na sa dihang, pinaagi sa grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya, nagsugod siya sa pagtambal sa mga sakit sa mga tawo; daghang mga masakiton ang misugod sa pagdagsa kaniya, ug sa dili madugay gibalik niya kanila dili lang ang pisikal kondili usab ang espirituhanong kahimsog : sa pisikal nga mga sakit iyang gigamit ang pag-ampo ingon usa ka panakot sa pag-ayo, samtang iyang gibalotan ang espirituhanong mga samad pinaagi sa maayong pagtulon-an, nga nagpalihok sa mga tawo sa pagpakita og kaluoy ug nagdani kanila sa paghinulsol.

Niadtong panahona, naghari ang deboto ug mahigugmaon kang Kristo nga Tsar Teodosio ang Bata[5144] , apo ni Teodosio ang Dako. Pagkadungog niya kang Banal Dii, personal siyang miadto aron bisitahon siya;

namangha siya sa iyang estilo sa kinabuhi ug sa iyang pagbiya sa mga materyal nga butang, ug naantig siya sa grasya sa mga pagtulon-an nga makaluwas sa kalag nga nagagikan sa iyang mga ngabil. Natingala usab siya sa uga nga tungkod nga miturok ug nahimong kahoy: gisugo niya, sa iyang kaugalingong gasto isip hari, nga pagtukod didto og simbahan ug monasteryo, aron ang balaan nga amahan makapangulo sa daghan didto ug magiya kanila sa dalan sa kaluwasan, samtang ang Iyang Kasantosohan Patriarka Atticus naghangyo sa balaan nga amahan nga dawaton ang ordinasyon isip pari. Busa, ang Diosnong Dii nahimong abad sa pagkaigsuonan nga nagtigom sa iyang palibot, usa ka himayaong magtutudlo sa tanan nga miadto kaniya, usa ka milagrosong mananambal sa mga kalag ug lawas, ug usa ka panalangin sa tibuok kapital. Ug ang iyang monasteryo nahimong malinawon nga dalangpanan alang sa mga walay lain pa nga puwede matulogan. Ang monasteryo kulang sa tubig, kay uga ang dapit, ug kinahanglan pa dad-on ang tubig gikan sa layo. Busa, nangayo ang mga igsoon sa Reverendo nga Amahan nga tugutan sila sa paghukay og balon sulod sa monasteryo, dili lang para sa kaugalingong panginahanglan sa monasteryo, kondili para usab sa kaayohan sa mga moanha didto. Miuyon ang santo sa ilang hangyo; dugay na nilang gikutkot ang balon ug lawom na kaayo, apan wala gihapon silay nakitang tubig: bungtod ug bato-bato ang yuta. Nawad-an og paglaum ang mga monghe, ug gusto na mohunong sa trabaho ang mga trabahante, kay nawala na ang ilang paglaum nga makakita og tubig; unya miabot ang Reverendo sa lugar ug, pagkuha og pala, gisugo nga ibabà siya sa balon; sa dihang nahabà na siya sa tunga, gisugo niya nga hunongon ang basket nga nagdala kaniya, ug gitumbok niya ang pader nga yuta tulo ka beses gamit ang iyang pala, samtang giingon ang ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad; ug sa kalit lang, misabwag gikan didto ang usa ka daghang bukal sa tubig; Halos dili na nila makuha ang mga trabahante nga nagtrabaho sa ilawom sa balon sa dihang misulod ang tubig nga kusog kaayo hangtod napuno ang balon; ang tanan namangha sa maong milagro ug gidayeg ang Dios. Usa sa mga trabahante, nga nagbarog sa ibabaw ug nakakita nga naga-agos ang tubig gikan sa bungbong nga yuta, wala motuo ug mihisgot sa lain nga ang tigulang migamit og matang sa mahika aron mag-agos ang tubig: kay miingon siya sa iyang kaugalingon, 'Unsaon man nga wala'y tubig sa ilawom kaayo, apan kalit lang kini misugod og daghang pag-agos gikan sa mga bungbong sa ibabaw?' Sa pagdungog niini, kalit nga mibagsak kaniya ang paghukom sa Dios: natisod siya, nahulog sa tubig ug nalumos. Pagkadungog niini, midagan ang iyang asawa, nagahilak sa kusog, ug misugod og singgit sa reverendo ug gisaway siya sa mosunod nga mga bastos nga pulong:

'Dili na unta ka moanha dinhi, tigulang ka, salamangkero ka, mananawag ka, manlaglag ka! Gidestruir nimo ang bana nako; karon ako na mismo ang magpakamatay, aron ang mga sala namo duha mahulog sa imong kalag!'

Nagpadayon siya sa pagpanamastamas samtang nagahilak ug nagsinggit. Apan ang reverendo misugod sa paglipay kaniya sa malumo nga tingog, nga miingon:

'Hulat lang gamay, babaye; magtuo ka, ug madala nimo ang imong bana gikan dinhi!'

Mas nasuko pa gyud ang babaye ug misinggit:

'Bakakon nga monghe! Asa man nimo kuhaon akong bana? Buhion ba nimo ang mga patay?'

Ug, miduol siya sa reverendo, gikuptan niya ang iyang bisti, tuyo niyang bungkagon kini. Unya misulod ang mga igsoon, gikuptan siya ug gipahawa sa gawas sa ganghaan sa monasteryo. Ug miingon ang balaan sa mga igsoon:

'Pabayan ninyo siya; dili siya ang nagpasipala kanato, kondili ang demonyo nga nag-aghat kaniya, ug kinsa sa dili madugay mapahiya sa grasya sa Dios, nga nagatabang kanato.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gisugo niya sila nga pangitaon sa tubig ang lalaki nga nalunod; nakaplagan nila siya ug gihila gikan sa tubig. Naga-patay siya didto; ang tigbuhat sa milagro, ang tawo sa Dios, si Diy, miduol kaniya, nag-ampo nga matinud-anon sa Dios, gikuptan ang kamot sa patay nga lalaki ug gibanhaw siya gikan sa yuta, buhi; gitawag niya ang iyang asawa, ug gibalik kaniya ang iyang bana. Nahadlok kaayo ang asawa sa pagkakita nga buhi ang iyang bana, ug ang tanan napuno sa kahadlok sa maong milagro. Unya mipauli ang asawa uban sa iyang bana. Sa dalan, sa dili pa sila makaabot sa ilang balay, ang bana—nga bag-o lang gibanhaw gikan sa kamatayon—kalit nga nipilo ang mga tuhod, nahulog sa yuta ug namatay pag-usab. Sa pagkakita niini, nangurog sa kahadlok ang asawa: nahadlok siya nga silotan usab siya sa Dios sa Iyang kasuko, nga basin matumba ug mamatay usab siya. Mibalik siya sa monasteryo nga naghilak ug nag-aga, mihulog sa tiilan sa Balaang Amahan ug nangayo og pasaylo:

'Reverendo nga Amahan! Ang akong bana,' ingon niya, 'nga gibanhaw sa Dios gikan sa mga patay pinaagi sa inyong mga pag-ampo, gipatay na usab tungod sa akong mga sala!'

Ug ang tanan napuno sa labi pang dakong kahadlok sa katingalahang ug dili masabtan nga mga paagi sa Dios. Gipangumbinsi sa Reverendo nga Padre ang babaye nga igahin ang nahibilin niyang kinabuhi sa paghinulsol, nga nagminosol sa iyang mga sala, ug gisugo niya ang mga igsoon nga hatagan ang iyang bana og lubong sumala sa naandan.

Ang Reverendo nga Amahan naghimo pa og daghang ubang mga milagro pinaagi sa gahum ug tabang sa Labawng Ginoo (apan kini wala nato masayri, tungod sa paglabay sa panahon ug sa nagkalain-laing kanunay nga pag-antos sa Simbahan ug sa pagkaguba sa Constantinople, daghang mga libro ang nawala, ug gamay ra gayud ang atong nahisgutan dinhi bahin kang Reverendo nga Amahan Dii ang nakaabot kanato). Ang tigbuhat sa milagro nagkinabuhi og dugay; sa iyang tigulang na kaayo nga edad, siya nagkasakit ug hapit na mamatay; pagtawag niya sa mga igsoon, gihatagan sila og sugo ug, pagdawat niya sa Balaang Komunyon, nahimong daw patay, walay lihok ug wala nay gininhawa. Ang tanan, sa pagtuo nga siya namatay na, misugod sa pagminosalida kaniya ug sa pag-andam sa iyang lubong. Miabot ang Kabanalan Atticus, Patriyarka sa Constantinople, ingon man si Alexander, Patriyarka sa Antioch, nga nahitabo nga naa sa siyudad niadtong panahona; daghan pang uban nga bantugang mga personalidad, pareho nga simbahan ug sekular, ang nagtigom, nga gustong ilubong ang santo uban sa dungog. Siya, bisan pa, sama sa nagmata ug mitindog gikan sa iyang higdaanan, miingon:

'Gihatagan ko sa Diyos og dugang napulo'g lima ka tuig nga kinabuhi.'

Ug mibangon siya nga himsog, ug ang tanan nalipay sa iyang pagbalik gikan sa ganghaan sa kamatayon, kay siya usa ka panalangin sa tanan: Niadto siya sa espirituhanon ug mahigalaong pakigpulong uban sa mga balaang amahan; siya usa ka mananaghawa ug manalipod sa atubangan sa Dios alang sa mga hari; siya usa ka ehemplo sa matarong nga kinabuhi alang sa mga nangita og kaluwasan; gidala niya ang mga makasasala sa paghinulsol; gipang-ayo niya ang mga masakiton; gihatagan niya og dalungan ang mga biyahero; gipakaon niya ang mga kabus; ug gitabangan niya ang tanan sa bisan unsang panginahanglan; Ang Kagalang-galang Diy mao ang tanan para sa tanan, nga nagtabang sa matag usa sa pulong ug buhat; para sa tanan siya, daw usa ka amahan.

Pagkahuman sa napulo'g lima ka tuig nga gihatag kaniya sa Dios sa iyang kanunay nga pagpanagsa, nga nakapahimulos sa daghang kalag ug nahimong kahayag sa kalibutan, nagkadool na siya sa katapusan sa iyang kinabuhi sa yuta. Usa ka adlaw, misulod siya sa simbahan aron mag-ampo sa balaang halaran ug nakakita siya og usa ka hayag nga tawo nga mitungha sa iyang atubangan, nga nagsul-ob og bisti sa pari, nga miingon kaniya:

'Natuman na ang panahon sa imong kinabuhi, ug miabot na ang takna nga mosulod ka sa kinabuhi nga walay katapusan; andama ang imong kaugalingon nga mobulag sa imong lawas ug adto sa Ginoo.'

Niyuko ang Reverendo sa tawo nga nagpakita kaniya ug mapasigarboong nagpasalamat sa Diyos sa maong pahibalo sa iyang takna sa kamatayon; unya gitawag niya ang mga igsoon, gisultihan sila sa katapusang pulong sa pagtudlo, ug, mahitungod sa iyang lubong, gibilin niya nga, kon adunay gustong buhaton kini, dili nila tugotan nga dad-on ang iyang lawas sa sulod sa siyudad, kondili ipanglubong siya sa iyang kaugalingong monasteryo. Unya, pagkahuman niyang gihimo ang tanang gikinahanglan nga preparasyon alang sa iyang malinawon nga Kristohanong pagpanaw, pagkahuman sa dugay nga pag-ampo alang sa tanan ug alang sa iyang kaugalingon, ug pagkahuman sa pagpaalam sa tanan sa katapusan, iyang nakita ang Anghel sa Dios sa iyang atubangan ug malipayon niyang gisumiter ang iyang matarong nga kalag kaniya[5144] . Ingon niini namatay ang atong bililhon nga amahan Diy ngadto sa Ginoo. Gusto sa Tsar ug sa Patriarka nga ibalhin ang iyang balaang lawas ngadto sa siyudad alang sa proteksyon niini, apan gipahibalo sa mga monghe ang ilang testamento: nga ang iyang lawas dili ibutang bisan asa gawas sa kripta sa monasteryo. Tungod kay wala sila magdagan sa paglapas sa panata sa tigulang, ilang gipatuman ang iyang kabubut-on ug gihatagan siya og dungganong lubong sa iyang monasteryo, samtang gidayeg nila ang Dios, nga katingalahan taliwala sa mga balaan, ang Usa sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; Kaniya usab, hatagi og dungog ug himaya gikan kanato, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

[5144] Ang Kagalang-galang Diya namatay mga tuig 430.

Troparion, Tono 1:

O pumoluyo sa disyerto, anghel sa unod, ug tigbuhat sa mga milagro, ikaw ang nagpakita, among Diosnong Amahan Die; pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nakadawat ka og langitnong mga gasa, nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga tawo nga moduol kanimo uban sa pagtuo. Gloria sa Iya nga naghatag kanimo og kusog, gloria sa Iya nga nagkorona kanimo, gloria sa Iya nga nagbuhat sa tanang pag-ayo pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 2:

Gisangkapan sa pagkabalaan sa imong kalag, O Balaan, ug nagkupot sa walay hunong nga pag-ampo ingon usa ka gamhanang bangkaw, imong gipanglaglag ang mga puersa sa mga demonyo, O among Amahan ug Milagrero, O Dios. Padayon nga pag-ampo alang kanamo tanan.

2 Agosto

20 Hulyo (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa, ang pagkadiskubre sa bililhon nga mga relikya sa balaan nga martir nga si Atanasio sa Brest.

Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa Balaang Propeta Elias

Kumemorasyon sa 20 Hulyo

Samtang atong sugdan ang paghisgot sa kinabuhi ni San Elias, ang manan-aw sa Dios ug himayaong masigasig nga magtatanggol sa Dios, ang manumpa sa mga hari nga walay balaod, ang manig-silot sa mga nangilayo sa Dios, ang manigpamatay sa mga bakak nga propeta, ang katingalahang manugbuhat og katingalahan nga gisunod sa mga elemento ug gipatig-ayon sa langit, ang dakong tawo sa Dios, nga hangtod karon nagpabilin sa unod ug mobalik sa yuta sa wala pa ang Ikaduhang Pag-abot ni Kristo – aron maghatag og mas klaro ug mas kusgan nga ebidensya sa iyang kadasig, diin siya masigasig alang sa Ginoong Dios, among ipakita sa mubo nga paghulagway ang mga hitabo nga nahitabo sa wala pa siya.

Sukad pa sa karaang panahon, ang pinili nga katawhan sa Dios, nga, gikan sa napulo'g duha ka anak ni Israel, mitubo ngadto sa napulo'g duha ka tribo, nga nailhan nga 'mga tuhod', nagporma og usa ka gingharian, nga gipangulohan nga dili mabahin-bahin ug autokratiko sa usa ka lider, nagsugod kang Moises ug Josue ug sa ubang mga hukom sa Israel, hangtod sa mga hari nga sila David ug Solomon[5145] . Apan, sa dihang namatay si Solomon, misaka sa trono ang iyang anak nga si Rehoboam, ug samtang nagdumala sa gingharian—sa iyang pagkabatan-on, wala niya tagda ang tambag sa mga tigulang nga adunay kasinatian, apan paminaw siya sa mga batan-on nga pareho niya og edad, nahimong bug-at nga karga sa iyang mga sakop, kay gipugos sila sa sobra ka daghang buhis ug trabaho, gipaka-antos sila sa malupit nga paagi, ug kanunay pa gani sila gipalayas; busa ang napulo ka tribo mibulag kaniya ug mipili og lain nga tawo nga ginganlan og Jeroboam aron mahimong ilang hari. Kaniadto si

[5145] Gipili ug gipahimulag sa Ginoo si Abraham ug ang iyang mga kaliwatan gikan sa ubang mga nasud aron mapreserbar ug mapalapdan ang tinuod nga pagtuo sa Dios sa taliwala sa katawhan. Ang Palestina, nga gihatag sa Dios kang Abraham ug sa iyang mga kaliwatan, hingpit kaayo nga angay sa katuyoan sa katawhan sa Dios. Napalibotan kini sa amihanan sa Kabukiran sa Lebanon, sa sidlakan sa Disyerto sa Siria-Arabia, sa habagatan sa batuhan nga Disyerto sa Arabia, ug sa kasadpan sa Dagat Mediteranyo. Pinaagi sa ingon ana ka lig-on nga babag, ang katawhan sa Dios nabulag ug naprotektahan gikan sa impluwensya sa mga pagano ug nakaserbisyo sa Dios, nga natuman ang ilang tawag nga walay babag ug gawasnon. Ang Palestina angayan usab kaayo sa katuyoan sa katawhan sa Dios tungod sa nahimutangan niini sa sangang-dalan sa Asia, Africa ug Europa, sa taliwala sa mga karaang nasud (Ezek. 5:5). Ang katawhan sa Dios nakig-uban sa tanang gamhanan ug sibilisadong nasud sa karaang panahon ug gipahibalo kanila ang mga pahibalo sa Dios. Sa pag-abot sa panahon aron pasidlakon ang mga nasud sa kahayag sa langitnong pagtulon-an, ang mga dalan paingon sa tanang katawhan sa kalibutan nabukas ug duol ra kaayo para sa mga magwawali gikan sa Palestina.

Jeroboam usa ka sulugoon ni Solomon. Sa usa ka higayon, gusto siya patyon ni Solomon tungod sa pipila ka kalapasan, apan si Jeroboam nilayas paingon sa Ehipto, diin siya nagpuyo hangtod sa kamatayon ni Solomon[5146] . Pagkahuman sa kamatayon ni Solomon, mibalik siya sa yuta sa Israel ug napili nga hari sa mga tribo sa Israel nga mibulag gikan kang Rehoboam. Si Rehoboam, anak ni Solomon, naghari sa Jerusalem sa duha ra ka tribo – Juda ug Benjamin; Si Jeroboam, ang sulugoon ni Solomon, naghari sa napulo ka tribo sa Israel, nagpuyo sa siyudad sa Sikem[5147] , nga gibalik ug gitukod pag-usab para kanila, tungod kay kaniadto kini naguba. Ang duha ka tribo nga nagpabilin nga matinud-anon sa anak ni Solomon gitawag nga Gingharian sa Juda; samtang ang napulo ka tribo nga misuporta sa sulugoon ni Solomon nagporma sa Gingharian sa Israel.

Apan bisan pa nga ang mga tribo sa Israel nabahin sa duha ka gingharian, sila tanan nag-uban sa pagsimba sa usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, kay wala silay lain nga templo gawas sa usa nga naa sa Jerusalem nga gitukod ni Solomon, ni lain nga mga pari gawas sa mga gitudlo sa Dios; busa, sa tanang panahon, daghang mga tawo gikan sa Gingharian sa Israel ang mosaka paingon sa Jerusalem aron mosimba ug maghalad og mga halad sa Ginoo nga ilang Dios. Sa pagkakita niini, si Jeroboam, Hari sa Israel, nabalaka, ug miingon:

'Kung magpadayon kining mga tawo sa pag-adto sa Herusalem aron mosimba sa Dios ingon ani, mobalik sila sa ilang unang hari, ang anak ni Solomon, ug patyon ko nila.'

Sa paghunahuna niini, nangita siya og paagi aron malikayan sa mga Israelita ang pag-adto sa Jerusalem, aron dili na sila mopaingon didto. Ug iyang gipangandoy, una sa tanan, nga palayo sila sa Dios.

'Dili mahimo,' ingon niya, 'nga pasagdan nato sila sa Jerusalem gawas kon biyaan nila una ang Dios.'

Apan nahibalo siya nga ang mga Israelinhon dali ra malikay sa pagsimba sa diyos-diyosan ug sa tanang matang sa hugaw nga paglapas sa balaod, busa si Jeroboam naghimo og usa ka malimbungon nga plano aron madani sila palayo sa Dios. Nagpabuhat siya og duha ka batan-ong baka nga bulawan, sama sa gibuhat sa karaang mga Israelita sa ilang pagpanaw gikan sa Ehipto, nga naghimo og bulawanong baka sa ilang kaugalingon sa kamingawan, nga ilang gisimba imbis sa tinuod nga Dios (Exodo, kapitulo 32). Gitawag ni Jeroboam ang tibuok katawhan sa Israel ngadto kaniya ug gitudlo ang duha ka baka nga bulawan sa katiguman, ug miingon siya:

'Israel! Mao kini ang inyong mga dios, nga nagpagawas kaninyo gikan sa yuta sa Ehipto. Ayaw na kamo moadto sa Jerusalem, kondili simba kamo niining mga dios.'

Ug gitukod niya kining mga baka sa lain-laing mga lugar: usa sa Bethel ug ang usa sa Dan[5148] , nagtukod og matahum nga mga templo para kanila, nagtukod og mga pista ug daghang halad sa ilang dungog, ug nagtudlo og mga pari para kanila; ug siya mismo ang nagbuhat sa mga buluhaton sa usa ka pari. Aron labi pang matintal ang mga tawo nga mahigugmaon sa sala, gisugo ni Jeroboam nga buhaton ang tanang matang sa pagkawalay balaod sa atubangan sa mga idolong porma sa bulawanong baka sa mga adlaw nga gitagana para sa ilang mga pista.

Busa, ang daotan nga hari, alang sa pansamantalang paghari, mibulag gikan sa Dios mismo, ug gidala ang tanang napulo ka tribo sa Israel palayo Niya. Human niining hari, ang ubang mga hari sa Israel, kauban ang tanan nilang nasasakupan, nagpadayon sa parehas nga daotan nga idolatriya, sama sa ilang nahibal-an ug naandan ilawom ni Jeroboam.

Apan ang Labing Maloloy-on nga Ginoo, nga dili mobiya bisan kanila nga mibiya kaniya, kondili sa Iyang pagkamaayo mangita sa ilang pagbag-o, nagpadala sa Iyang mga balaan nga propeta ngadto sa mga Israelita, aron silotan ang ilang mga sayop ug dasigon sila nga makalingkawas sa mga bitag sa yawa ug mobalik pag-usab sa matarong nga pagsimba sa tinuod nga Dios. Usa sa mga propeta nga gipadala sa Dios ngadto sa Israel sa lain-laing panahon mao ang dakong propeta, si San Elias, nga ang iyang kinabuhi atong hisgutan.

Sumala sa kasaligan nga mga kasaysayan, ang yutang natawhan sa balaan nga propeta sa Dios, si Elias, mao ang yuta sa Gilead, sa pikas daplin sa Jordan[5149] , nga nagutlanan sa Arabia; ang lungsod diin siya natawo

---

[5146] Si Jeroboam gikan sa tribo ni Efraim; siya usa sa mga magbabantay sa mga trabahante atol sa pagtukod sa Templo sa Jerusalem ug pinalangga kaayo ni Salomon. Sa dihang daghang mga tawo nga dili kontento ang mitindog sa yuta sa Israel ug mibangon batok kang Solomon tungod sa pagtaas sa ilang buhis, si Jeroboam nahimong ilang lider. Pagkahibalo ni Solomon niini, gisugo niya nga patyon si Jeroboam, apan nilayas siya paingon sa Ehipto.

[5147] Ang Shechem nahimutang sa tunga-tunga sa kasadpang bahin sa Palestina, nga sa ulahi nahimong Samaria.

[5148] Ang lungsod sa Bethel nahimutang sa habagatan sa Samaria, amihanan sa Jerusalem, samtang ang lungsod sa Dan nahimutang sa amihanan sa Galilea.

[5149] Sa yuta sa pikas kilid sa Jordan, sa sidlakan nga katunga sa Palestina.

gitawag nga Tishbe, maong si Elias gitawag usab nga Tishbita[5150] . Si Elias gikan sa kaliwatan ni Aaron, pinaagi sa iyang amahan nga si Zabad. Ang pagkahimugso ni Elias gimarkahan sa usa ka panan-aw nga nakita sa iyang amahan. Sa mismong higayon nga ang inahan ni Elias nag-anak kaniya, nakakita si Savah og mga tawo nga puti ang hitsura nga nakig-istorya sa bag-ong panganak, giputos siya sa kalayo ug gipakaon pinaagi sa pagbutang og nagdilaab nga siga sa iyang baba. Nahadlok sa maong panan-awon, miadto si Savah sa Jerusalem ug gisultihan ang mga pari bahin niini. Unya usa kanila, usa ka tawo nga dako kaayo og pagsabot, miingon kang Savah:

'Ayaw kahadlok sa panan-awon mahitungod sa imong anak, kondili hibaloa nga kini nga bata mahimong sudlanan sa grasya sa Dios: ang iyang pulong sama sa kalayo, gamhanan ug epektibo; ang iyang kadasig alang sa Ginoo dako kaayo; ang iyang kinabuhi makapahimuot sa Dios; ug siya maghukom sa Israel pinaagi sa espada ug kalayo.'

Mao kana ang timaan ug propesiya mahitungod kang Elias sa iyang pagkahimugso, nga nagpakita kung unsa siya sa dihang siya moabot sa hustong edad.

Si Elias, nga gikan sa kaliwatan sa mga pari, gidako ug gitun-an uban sa mga pari; tungod kay iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa Dios sukad pagkabata, iyang gihigugma ang pagkabirhen nga pagkabalaan, diin siya nagpuyo sama sa usa ka anghel sa Dios, walay sala sa atubangan sa Dios, putli sa kalag ug sa lawas. Gihigugma ang pagmeditasyon sa Dios, kanunay siyang molayo sa mga walay tawo nga dapit aron mangita og kahilom, diin siya makig-istorya og dugay sa Dios sa pribado pinaagi sa mainit nga pag-ampo, nagdilaab sa kalayo sa gugma alang Kaniya, sama sa mga Serapim[5151] . Ug si Elias mismo gihigugma sa Dios, kay gihigugma sa Dios ang mga nagahigugma Kaniya. Gihatagan si Elias og grasiyosong pakig-uban sa Dios ug, ingon nga resulta sa iyang nga kinabuhi sama sa anghel, nakab-ot niya ang dakong kaisog sa atubangan Niya: bisan unsa ang gipangayo ni Elias sa Dios, nadawat niya kini, tungod kay nakakaplag siya og pabor sa Iyang panan-aw. Apan, samtang sa usa ka bahin nakadungog ug nakakita siya sa mga dautang buhat nga gihimo sa malimbungon nga Israel: mga hari nga nagpuyo sa dautang pagkawalay-Diyos, mga hukom ug mga tigulang nga wala magbuhat sa matarong, ug usa ka katawhan nga nagsilbi sa mga idolatritikal nga kasuklam-suklam ug naglubog sa tanang matang sa espirituhanon ug pisikal nga kahugawan nga walay kahadlok o pagtahod sa Diyos, bisan pa sa paghalad sa ilang mga anak nga lalaki ug babaye isip halad sa mga demonyo; ug sa pikas bahin, ang masigasig nga mga mananamba sa tinuod nga Dios, nga nag-antos sa tanang matang sa pagpanlupig ug paglutos, hangtod sa kamatayon—ang propeta sa Dios gikapungot pag-ayo sa iyang kasingkasing tungod niini tanan: usahay siya nagahilak tungod sa pagkaguba sa dili mabilang nga kadaghan sa mga kalag sa tawo, sa ubang panahon siya nagahilak tungod sa malupit nga paglutos sa mga matarong; apan labaw sa tanan, siya nasubo ug nag-antos sa iyang kalag tungod sa pagdaot nga gihimo sa daotan nga mga tawo batok sa tinuod nga Dios, ug siya napuno sa labi pang dakong kadasig alang sa himaya sa Dios. Labaw sa tanan, si Elias nangamuyo sa Dios nga Iya unta pabalikon ang mga makasasala sa paghinulsol. Apan tungod kay ang Dios nagkinahanglan og boluntaryong pagtalikod gikan sa sala sa bahin sa makasasala nga mga tawo, ug ang mga Israelinhong mapig-ot ang kasingkasing wala magpakita og ingon nga tinguha paingon sa pagkamaayo, ang propeta Elias, nga nagdilaab sa kadasig alang sa himaya sa Dios ug sa kaluwasan sa katawhan, nangayo sa Dios nga silotan pansamantala ang mga Israelinhon, aron, bisan pa pinaagi niini, sila matabangan nga makatalikod gikan sa ilang pagkadautan. Apan, sa samang higayon nga nahibalo siya nga ang Ginoo, sa Iyang gugma sa katawhan ug sa Iyang pagkamapailubon, dili dali magsilot, si Elias, tungod sa iyang dakong kadasig alang Kaniya, nangahas sa pagpangayo sa Dios nga sugoon siya, si Elias, sa pagsilot sa mga manalaw, sa paglaum nga sila maghinulsol kon silotan sila sa usa ka tawo. Ug si Elias padayon nga nangaliya sa Dios alang niini hangtud nga nadawat niya ang iyang gipangayo gikan sa Labaw nga Mapinanggaon nga Ginoo: ang Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo, sama sa usa ka mahigugmaong amahan, wala magbuot nga masubo ang Iyang pinalanggang alagad, nga misilbi kaniya sama sa usa ka anak ug wala gayud makalapas bisan sa labing gamay sa Iyang mga sugo; apan tungod kay si Elias matinumanon kaniya sa tanang

---

[5150] Ang lungsod sa Tesvith o Tesva nahimutang sa sidlakan nga bahin sa yuta sa Gilead, nga misakop gikan sa Bukid Hermon hangtod sa Suba Arnon – sa sidlakan sa Jordan, duol sa mga bukid sa Gilead.

[5151] Seraphim (gikan sa Hebreo: 'nagaalab, mapaso nga mga binuhat') – ang mga binuhat nga labing duol sa Dios, ang labing hataas nga espirituhanong mga binuhat, nga naglibot sa trono sa Ginoo sa himaya, nagasinggit nga walay hunong: 'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga hukbo (i.e. ang Ginoo sa mga kasundalohan); ang tibuok yuta napuno sa iyang himaya' (Isaias 6:1–13).

butang ug wala gayud nakapasuko kaniya sa bisan unsang paagi, gitagad Niya ang mga hangyo ug pag-ampo sa Iyang matinud-anong sulugoon, ug wala Niya siya pasakitan pinaagi sa kapakyas sa pagtubag niini.

Niadtong panahona, ang walay balaod nga Haring Ahab naghari sa Israel, nga ang Samaria mao ang iyang kapital (kini nga siyudad mao na ang ikatulong kapital sa Gingharian sa Israel: ang unang kapital mao ang Shechem, sa tribo ni Efraim; ang ikaduha mao ang Perse, sa tribo ni Manase; ang ikatulo mao ang Samaria, usab sa tribo ni Efraim). Gipangasawahan ni Ahab si Jezebel, ang anak nga babaye ni Ethbaal, Hari sa Sidon. Si Jezebel, isip usa ka pagano, nagdala uban kaniya sa iyang bag-ong yutang natawhan ang idolo sa Sidoniano nga diyos nga si Baal[5152] . Si Ahab, sa iyang bahin, nagtukod og templo para kaniya sa Samaria ug nagtukod og halaran didto; siya mismo nagsimba kang Baal isip diyos ug gipugos ang tanang Israelinhon sa pagyuko sa atubangan niining idolo. Pinaagi niini, dali ra niyang gidala ang idolatriya sa iyang gingharian ngadto sa labing grabe nga lebel, busa gipukaw niya ang Ginoo nga Labaw sa Tanan labaw pa kaysa bisan kinsa sa mga hari nga naghari sa Israel sa wala pa niya. Ug kini gayud nga hari ang giduaw ni Elias, ang propeta sa Dios, nga puno sa kadasig alang sa Dios, ug gisaway siya tungod sa iyang sayop—nga tungod kay gibyaan niya ang Dios sa Israel, siya mismo nagluhod sa mga demonyo ug, kauban ang tibuok niyang katawhan, gidala sila ngadto sa pagkaguba. Apan sa dihang nakita niya nga wala maminaw ang hari sa iyang mga pahimangno, gipamatud-an sa balaan nga propeta ang iyang mga pulong pinaagi sa lihok, ug gidala ang silot sa hari—nga kaaway sa Dios—ug sa iyang mga nasasakupan. Miingon siya:

'Ingon nga buhi ang Ginoo nga Dios nga Labaw sa Tanan, ang Dios sa Israel, sa atubangan kinsa ako nagatindog[5153] —kon adunay hamog o ulan sa yuta karong mga tuiga, kini mahitabo lamang sumala sa akong pulong.'

Pagkahuman niini, mibulag si Elias kang Ahab, ug, sumala sa giingon sa propeta, gisirado ang langit ug misugod ang uga: wala'y bisan usa ka tulo sa ulan o hamog nga nahulog sa yuta. Tungod sa uga, hingpit nga napakyas ang ani sa mga butil, ug misunod ang kagutom. Kay kon ang usa ka hari makasala, ang kasuko sa Dios moabut sa tanan niyang mga sakop (sama sa kaniadto, ang tibuok gingharian nakasinati og kasakit tungod lamang sa sala ni David[5154]). Ang propeta sa Dios, si Elias, nagdahom nga si Ahab, Hari sa Israel, human mapahamtang og silot, makamatngon sa iyang sayop, mobalik sa Dios uban sa paghinulsol, ug, kauban niya, pangulohan ang katawhan—nga iyang naliso—pabalik sa tinuod nga dalan. Apan sa dihang nakita ni San Elias nga si Ahab, sama ni Paraon, nagpabilin nga mapalig-on, dili lang nga wala'y tinguha nga biyaan ang iyang dautang buhat, kundili sa sukwahi, mas milalom pa gayud sa kalawoman sa dautan, naglutos ug gani nagpamatay sa mga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa ilang nga estilo sa kinabuhi, gidugangan niya ang silot hangtod sa ikaduhang ug ikatulong tuig. Niadtong panahona, natuman ang pulong sa unang manan-aw sa Dios, ang balaan nga propeta Moises, nga gisulti kang Israel:

'Ang langit sa ibabaw ninyo mahimong sama sa bronse, ug ang yuta sa ilawom ninyo sama sa puthaw' (Deut. 28:23); kay samtang sirado ang langit, ang yuta wala'y kahumok[5155] ug wala gyud kini magbunga bisan unsa.

Tungod kay ang hangin kanunay nga nagdilaab, ug adlaw-adlaw adunay grabeng kainit gikan sa nag-aso nga adlaw, ang tanang kahoy, bulak ug sagbot nangalata – nangamatay ang mga bunga, ug ang mga tanoman, uma ug kapatagan nahimong hingpit nga walay sulod, nga walay mag-aararo o magtatanum nga makita didto. Ang tubig sa mga bukal nangawala, ang gagmay nga suba ug sapa hingpit nga namala, ug ang lebel sa tubig sa dagkong suba mikunhod; ang tibuok yuta nahimong uga ug walay kinabuhi, ug ang mga tawo, mga hayop ug mga langgam nangamatay sa gutom. Kini nga silot dili lang miigo sa Gingharian sa Israel, apan usab sa mga silingang nasud.

[5152] Si Baal giisip sa mga Kananeo nga punoang diyos. Sa ngalan ni Baal, ilang gihimong diyos ang adlaw isip tinubdan sa mabungahong gahum sa kinaiyahan.

[5153] Ang mga pulong: 'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo nga imong Dios, ingon usab sa pagkinabuhi sa imong kalag' – katumbas sa atong panumpa: 'Nagasumpa ako sa Dios'. Ang karaang mga Hudiyo, aron masiguro sa uban ang kamatuoran sa ilang mga pulong, kasagaran gigamit kining tukmang mga pulong isip panumpa.

[5154] Giduso sa garbo, gusto ni David nga magkuwenta sa iyang katawhan. Tungod niini nga sala, ang Ginoo nagpadala og salot sa iyang gingharian, diin 70,000 ka tawo ang namatay sulod sa tulo ka adlaw.

[5155] Sa Palestina, sama sa ubang init nga mga nasud, ang ulan motagak lamang sa tingdagdag ug tingpamulak; apan, ang hamog nagbasa sa yuta sa sobra ka daghan. Bug-at kaayo kini, labi na sa ting-init, nga ang yuta mabasa niini sama sa pagkahuman sa kusog nga pag-ulan.

Kay kon usa ka balay ang masunog sa usa ka lungsod, ang kalayo mosangko sa kasikbit nga mga balay. Ingon usab niini sa tibuok kalibutan: ang nasud nga Israel nagdala sa kasuko sa Dios batok sa ilang kaugalingon, apan ang tibuok kalibutan ang nag-antos. Apan ang tanan niini nahitabo dili tungod sa kasuko sa Dios kondili tungod sa kaisog sa propeta Elias alang sa himaya sa Dios. Kay ang labing maloloy-on ug buotan nga Ginoo, sa Iyang walay kinutuban nga kaayo, sa pagtan-aw sa kaguol sa katawhan ug sa pagkaguba sa tanang binuhat, andam na unta sa pagpaulan sa yuta; apan Iyang gipugngan kini, aron matuman ang sugo ni Elias ug aron dili mapamatud-an nga bakak ang mga pulong sa propeta:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, sukad karon dili na mag-ulan ni mag-ambon sa yuta, gawas kon pinaagi sa akong pulong.'

Ang miingon niining mga pulong napuno sa kadasig alang sa Dios nga wala gani niya gipakaluoy ang iyang kaugalingon, kay nahibalo siya nga kon mahurot na ang pagkaon sa yuta, siya, sama sa tanang tawo, mag-antos sa gutom. Apan wala niya kini tagda, kay mas gipili niya nga mamatay sa gutom kaysa magpakita og kaluoy sa mga makasasala nga wala maghinulsol ug nagakontra sa Dios.

Unsa kaha ang gibuhat sa labing maloloy-on nga Dios? Gipadala niya ang propeta Elias sa usa ka hilit nga dapit, layo sa puloy-anan sa mga tawo, nga nag-ingon:

[5156]'Lakaw pa-sidlakan ug pagtago sa sapa Cherith nga naa sa atbang sa Jordan. Mag-inom ka sa maong sapa, ug gisugo nako ang mga uwak nga magpakaon kanimo didto' (1 Mga Hari 17:3–4).

Gibuhat kini sa Ginoo aron maluwas si Elias gikan sa pagpatay ni Jezebel, aron dili siya mamatay sa gutom, ug, pinaagi sa mga uwak ug sa sapa nga Kerith, aron pukawon sa kasingkasing ni Elias ang kalooy alang sa mga tawo nga nag-antos ug nagakamatay sa gutom ug kauwaw. Kung itandi sa ubang mga langgam, ang mga uwak adunay talagsaong kinaiya (Salmo 146:9): sila sobra ka gutom ug walay kalooy, bisan pa sa ilang kaugalingong mga sisiw; kay sa diha nga mapadako na sa usa ka uwak ang iyang mga sisiw, biyaan niya sila sa salag, molupad ngadto sa lain nga dapit ug ipahamtang sa mga sisiw ang kamatayon tungod sa gutom. Ang Pag-atiman sa Diyos lamang, nga nag-amuma sa matag binuhat, maoy nagluwas kanila gikan sa kamatayon: ang mga langaw mosulod sa ilang baba sa ilang kaugalingong kabubut-on, ug gilunok kini sa mga sisiw. Ug sa matag higayon nga ang mga uwak, sumala sa sugo sa Dios, molupad ngadto sa propeta matag-adlaw aron magdala kaniya og pagkaon—tinapay sa buntag ug karne sa gabii—ang konsensya ni Elias—ang sulod nga tingog sa Dios sulod sa usa ka tawo—misinggit sa iyang kasingkasing:

'Tan-awa, ang mga uwak, bisan pa man nga sa kinaiyahan sila buang, gahaman, mapanganon, ug walay gugma sa ilang kaugalingong mga sisiw, giunsa nila pag-atiman sa imong pagkaon: bisan pa sila gani gutom, nagadala sila kanimo og pagkaon. Apan ikaw, usa ka tawo, walay kalooy sa mga tawo, ug dili lang sa mga tawo, kondili gusto pa gani nimo nga patyon sa gutom ang mga hayop ug mga langgam.'

Sa samang paagi, pagkahuman sa pipila ka panahon, sa dihang nakita sa propeta nga namala na ang sapa, miingon ang Dios kaniya:

'Panahon na aron maluoy ka sa kini nga nag-antos nga binuhat ug padalhan kini og ulan, aron dili ka mamatay sa kauhaw.'

Apan ang masigasig nga sulugoon sa Dios nagpabilin nga matinindog – sa sukwahi, nag-ampo siya sa Dios nga dili mag-ulan hangtod mapamatay kadtong wala pa silotan, ug hangtod mausab ang tanang kaaway sa Dios sa yuta. Unya usab ang Ginoo, nga maalamon nga nagpaling sa Iyang alagad padulong sa kaluoy, gipadala siya sa Zarephath sa Sidon[5157] , nga wala ilalom sa pagdumala sa Hari sa Israel, ngadto sa usa ka pobre nga balo, aron siya makapamalandong sa iyang sulod unsa nga kalamidad ang iyang gidala dili lamang sa mga dato ug sa mga minyo, kondili usab sa mga kabus nga balo, nga kanunay kulang sa ilang adlaw-adlaw nga pagkaon dili lamang sa mga panahon sa gutom, kondili usab sa mga tuig sa daghang ani ug sa tanang matang sa kalibutanong kasaganaan. Ang propeta, pag-abot niya sa ganghaan sa maong siyudad, nakakita og usa ka balo nga nagbitbit og kahoy-paning — duha ra ka troso; kay sa iyang garapon usa ra ka dakop nga harina ug gamay nga lana sa botelya. Tungod kay gikapoy si Elias sa kagutom, nangayo siya sa balo og usa ka piraso nga pan. Apan ang balo, pagkahibalo niya sa iyang grabeng kakabus sa miaging mga panahon, miingon nga gusto niya magluto og katapusang pagkaon para

[5156] Sa Siria, duol sa Damascus.

[5157] Ang siyudad sa Sarepta nahimutang sa kasadpan sa Fenicia, sa baybayon sa Dagat Mediteranyo, duol sa Sidon.

kaniya ug sa iyang anak gikan sa nahabilin niyang harina, human niini mamatay sila sa gutom. Ang tawo sa Dios tingali naantig niini ug nakaluoy sa tanang kabus nga mga balo nga nag-antos sa gutom; apan ang iyang dakong kadasig alang sa Dios milabaw sa tanan, ug wala siya magpakita og kaluoy sa nagkamatay nga binuhat, nga nagtinguha sa paghimaya sa Magbubuhat ug sa pagpakita sa Iyang gahum nga labaw sa tanan sa tibuok uniberso. Tungod kay nadawat niya gikan sa Dios, pinaagi sa iyang pagtuo, ang gasa sa paghimo og mga milagro, gisiguro ni Elias nga ang harina ug lana sa balay sa balo dili mahurot; ug gipakaon siya sa balo hangtod sa katapusan sa gutom. Gipatindog usab sa propeta ang patay nga anak sa balo pinaagi sa pag-ampo, kauban ang paghuyop tulo ka beses sa patay, sumala sa nahisulat sa Pulong sa Dios. Aduna'y usa ka tradisyon mahitungod niining nabanhaw nga anak sa balo nga babaye, nga ang iyang ngalan mao si Jonas, ug siya mao ang gipadala sa Nineve aron magwali sa paghinulsol; ug, pagkahuman nga gilunok sa usa ka balyena ug gipagawas pagkahuman sa tulo ka adlaw, iyang gipahibalo daan ang tulo ka adlaw nga pagkabanhaw ni Kristo, sama sa gisaysay sa detalyado sa propetikanhong basahon ug sa iyang istorya sa kinabuhi[5158] .

Pagkahuman sa tulo ka tuig nga uga ug gutom, ang Mapinabayaan nga Dios, sa pagtan-aw Niya nga hingpit nga nagaguba ang Iyang binuhat sa yuta tungod sa gutom, mipakita og kaluoy ug miingon sa Iyang sulugoon nga si Elias:

'Adto, ipakita ang imong kaugalingon kang Ahab; gusto Nako nga maluoy sa Akong binuhat ug, sa imong pulong, magpadala og ulan sa uga nga yuta, aron kini maatabunan ug mahimong mabungaon. Si Ahab nagpihig na padulong sa paghinulsol; gipangita ka niya ug andam siya nga mosunod kanimo sa tanan nimong sugo kaniya.'

Ang propeta dayon mibiyahe gikan sa Zarephath sa Sidon paingon sa Samaria, ang kapital sa Gingharian sa Israel. Niadtong panahona, si Haring Ahab adunay usa ka magdumala nga ginganlan og Obadias, usa ka matinud-anong sulugoon niya ug usa ka tawo nga mahadlok sa Dios. Gipahilom niya ang usa ka gatus ka mga propeta sa Ginoo gikan sa makamatay nga kamot ni Jezabel, gibutang sila sa duha ka langob—lima ka pulo sa matag-usa—ug gipakaon sila og pan ug tubig. Gipatawag ni Haring Ahab kining tagapangulo ngadto kaniya (bisan pa sa wala pa miabot si Elias kaniya) ug gisugo siya sa pagpangita og hilamon sa daplin sa mga uga nga sapa, aron adunay mapakaon sa pipila ka kabayo ug uban pang mga hayop nga nabilin nga buhi. Pagkahuman pa lang mibiya ni Obadias sa siyudad, nakasugat niya ang balaan nga propeta nga si Elias; mihapa siya sa yuta sa atubangan niya ug miingon kaniya nga gipangita siya ni Ahab sa tibuok niyang gingharian. Mitubag ang balaan nga propeta Elias kang Obadias:

'Adto, sultihi ang imong agalon: "Ani-a ako, Elias; padulong na ako kaniya."'

Wala mouyon si Obadiya, miingon:

'Nahadlok ko nga, sa diha nga mobiya ko kanimo, ang Espiritu sa Ginoo magdala kanimo sa lain nga dapit, ug unya makaplagan ko nga bakakon sa atubangan sa akong agalon, ug siya, sa iyang kasuko, patyon ko.' Mitubag si Elias:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo nga Dios sa mga hukbo, sa atubangan kinsa ako nagatindog! Mopakita ako kang Ahab karong adlawa!'

Mibalik si Obadias ug gisultihan ang hari. Midali si Ahab sa pag-atubang sa tawo sa Dios. Apan sa diha nga nakita niya si Elias, ang dautang tuyo nga iyang gipangtago batok sa propeta nagpahinabo nga siya mosulti og mapait, ug miingon siya kang Elias:

'Ikaw ba ang nagpalayo sa Israel?'

Apan ang tawo sa Dios mitubag kang Ahab nga walay kahadlok:

'Dili ako ang nagpalayo sa Israel, kondili ikaw ug ang panimalay sa imong amahan, nga mibiya sa Ginoo nga inyong Dios ug nagsimba sa makalilisang nga si Baal.'

Pagkahuman niini, ang propeta sa Dios, nga gipakusgan sa gahum gikan sa langit, misugod sa pagmando sa hari uban sa awtoridad, nga miingon:

'Adto karon dayon ug tipuna kanako sa Bukid Carmel[5159] ang tanang napulo ka tribo sa Israel; dad-a ang upat ka gatus ug lima ka daotan nga propeta nga nag-alagad sa ubang mga dios-diosan sa hataas nga mga bungtod

---

[5158] 22 Septiyembre

[5159] Ang Bukid Carmel nahimutang sa amihanan-kasadpan sa Samaria, duol sa Dagat Mediteranyo. Gipili ni Elias kining bukid alang sa iyang tigum tungod kay kini mao ang pangunang sentro sa pagsimba kang Baal sa Gingharian sa Israel.

ug sa mga kakahoyan[5160] , , ug nga nagakaon sa lamisa ni Jezebel; pabuhata sila nga makiglalis kanako bahin sa Dios, ug makita nato kinsa ang tinuod nga Dios.

Sa diha-diha dayon, ang hari nagpadala og mga sugo sa tibuok yuta sa Israel, nagtigom og daghang katawhan, ug gitawag ang tanang dautang propeta ug pari ngadto sa Bukid Carmel, ug siya mismo miadto didto.

Unya si Elias, ang masigasig nga sulugoon sa Dios, mitindog sa atubangan sa katiguman, ug miingon sa hari ug sa tanang katawhan sa Israel sa ingon ani nga mga pulong:

'Hangtud kanus-a kamo magduha-duha? Kung ang Ginoo mao ang Dios, nga nagpaguwa kaninyo gikan sa Ehipto pinaagi sa gamhanan niyang kamot, nganong dili kamo mosunod kaniya? Apan kung si Baal mao ang inyong dios, mosunod kamo kaniya.'

Nihilom ang mga tawo, wala'y masulti, kay nabati sa matag Israelita sa iyang konsensya ang iyang sayop. Unya nagpadayon si Elias:

– Mao kini ang buhaton nimo: kung gusto nimo mailhan karon ang tinuod nga Dios, buhata ang akong gisugo kanimo. Makita nimo nga ako ra ang nabilin nga propeta sa Ginoo sa tibuok Israel; gipatay nimo ang tanang uban pang mga propeta; makita usab nimo pila ka mga propeta ni Baal ang ania dinhi. Karon, hatagi kami og duha ka batan-ong baka alang sa halad, usa para kanako ug ang usa para sa mga pari ni Baal; apan dili namo kinahanglan ang kalayo. Ang halad nga kalayo gikan sa langit mopanaug ug mokaon niini, kana nga dios mao ang tinuod nga Dios, ug ang tanan kinahanglan mosimba kaniya; apan kadtong dili mosugot kaniya ipapatay.

Pagkadungog sa katawhan niining mga pulong, mipabor sila sa paghukom sa tawo sa Dios ug miingon:

'Buhata kini; maayo ang imong pulong.'

Sa pagdala sa mga baka sa tunga-tunga sa katiguman, miingon ang balaan nga si Elias sa daotan nga mga propeta ni Baal:

'Pilia kamo og usa sa mga baka para sa inyong kaugalingon, ug kamo ang unang mag-andam sa halad, kay daghan man kamo, samtang ako usa ra; ug pagkahuman ako na ang mag-andam sa akoa. Ibutang ang baka sa kahoy, apan ayaw ninyo pagdilaab; imbis niini, pag-ampo kamo sa inyong diyos nga si Baal nga ipadala niya ang kalayo gikan sa langit aron pagsunogon ang inyong halad.'

Gibuhat gayud sa mga walay hiya nga propeta ang gisugo. Pagkahuman sa pagpili pinaagi sa suwerte, gikuha nila ang toro, gipikas-pikas kini, gibutang sa halaran ibabaw sa kahoy, ug misugod sila sa pag-ampo sa ilang Baal nga ipadala ang kalayo sa ilang halad. Gitawag nila ang iyang ngalan sukad sa buntag hangtod sa udto, nga nagasinggit:

'Paminawa kami, Baal, paminawa kami!'

Apan wala'y tingog ni tubag. Nagsugod sila og lukso-lukso sa palibot sa halaran, apan wala'y kapuslanan. Sa udto, giyagom sila sa tawo sa Dios:

'Pag-eyag og kusog,' miingon siya, 'aron madungog kamo sa inyong diyos; tingali busy siya karon: nagbuhat tingali og usa ka butang, o nakig-istorya sa usa ka tawo, o nagapanihapon, o natulog[5161] ; pag-eyag og kusog kutob sa inyong makaya aron mata siya.'

Ang mga bakak nga propeta misinggit kang Baal sa kusog nga tingog ug, sumala sa ilang batasan, giputol nila ang ilang kaugalingon gamit ang mga kutsilyo, samtang ang uban gibugbog ang ilang kaugalingon hangtod nga nagdugo. Sa dili pa moabot ang gabii, si San Elias nga Tisbita miingon kanila:

[5160] Gisimba usab si Astarte o Asherah kauban ni Baal. Siya ang diyosa sa langit (Jer. 7:18), sa bulan, ug diyosa sa kalipay, gugma, pagka-mabunga, gubat ug pagpangayam. Gihulagway siya nga adunay ulo sa babaye, gipalamutian sa porma sa bulan nga bag-ong sinangag o duha ka sungay. Ang pagsimba kang Baal gihimo sa hataas nga mga lugar, samtang ang kang Astarte gipraktis sa mga walog, sa mga luntiang kakahoyan sa roble (groves). Ang mga santuwaryo ni Baal, nga gitukod sa mga bungtod ug bukid, kanunay gilibotan sa mga kakahoyan sa roble nga gipahinungod kang Astarte, ug sa sulod niini, sa tiilan sa mga bungtod, gitukod ang mga halaran kang Astarte. Ang mga pari ni Astarte nailhan nga 'mga pari sa kakahoyan'. Gawas sa iyang papel isip diyos sa adlaw, si Baal nailhan usab nga si Baal-Zebub, ang diyos sa mga langaw, tungod kay ang mga Filisteo, nga nagpuyo sa mababaw nga baybayon ug nag-antos sa daghang langaw ug uban pang mga insekto, nag-ampo kaniya aron maluwas sila gikan sa mga langaw. Gikonsiderar usab siya nga usa ka tig-ayo sa mga sakit ug usa ka tagasulti sa umaabot. Si Baal-Verif mao ang diyos sa mga panumpa, mga kasabotan, ug mga alyansa. Si Baal-Peor mao ang diyos sa gubat. Ang mga Israelita dali ra madani sa pagsimba sa mga dios-diosan, kay ang pagsimba sa tinuod nga Dios nagkinahanglan og pagkamaayo, pag-ampo, paghinulsol sa mga sala ug pag-ayuno, samtang ang pagsimba sa mga dios-diosan kauban ang sayaw, salo-salo, pagkalasing ug uban pang makalipay nga kalipayan.

[5161] Kaugalian sa mga Hudiyo ang pagkatulog sa pinakainit nga bahin sa adlaw, gikan alas 10 o alas 11 sa buntag hangtod alas 3 sa hapon.

'Hilom ug hunong; panahon na alang sa akong halad.'

Mihunong ang mga nagsimba kang Baal. Unya si Elias, nga mituyok ngadto sa katawhan, miingon:

'Duol kamo kanako!'

Miadto silang tanan kaniya. Gikuha sa propeta ang napulo'g duha ka bato, katugbang sa gidaghanon sa mga tribo sa Israel, ug nagtukod siya og halaran para sa Ginoo gamit kini; unya, pagkahuman niyang gibutang ang kahoy sa halaran, gipikas-pikas niya ang baka, gibutang kini sa kahoy, mihukay siya og kanal palibot sa halaran, ug gisugo niya ang mga tawo nga kuhaon ang upat ka balde ug ibubo ang tubig ibabaw sa halad ug sa kahoy; ug mao gyud ilang gibuhat. Gisugo sila ni Elias nga buhaton kini pag-usab; ug gibuhat nila kini. Gisugo sila pag-usab sa ikatulong higayon nga buhaton ang sama nga butang , ug gibuhat nila kini. Nibah-ag ang tubig palibot sa halaran, ug napuno og tubig ang kanal. Unya misinggit si Elias sa Dios, nga nagtutok sa langit, ug miingon:

'O Ginoo, Dios ni Abraham, ni Isaac ug ni Jacob! Paminawa ako karon, Ginoo nga akong Ginoo, ug padalani ang kalayo gikan sa langit ibabaw sa halad, aron kining tanan nga katawhan makahibalo karon nga Ikaw ra gayud ang Dios sa Israel, ug nga ako ang imong sulugoon, ug nga ako naghalad niini nga halad kanimo! Paminawa ako, Ginoo, ug tubaga ako uban sa kalayo, aron ang kasingkasing niining katawhana mobalik kanimo.

Ug mibagsak ang kalayo gikan sa Ginoo gikan sa langit[5162] ug gilamon ang tanan nga angay sunogon—ang kahoy, ang mga bato, ang abo, ug bisan pa ang tubig nga naa sa kanal—gipapas kini tanan sa kalayo. Sa pagkakita niini, ang tanan nga katawhan mihapa sa yuta[5163] , nga nagasinggit:

'Tinood gayud, ang Ginoo mao ang bugtong tinuod nga Dios; walay lain Dios gawas kaniya!'

Miingon si Elias sa katawhan:

'Dakpa ninyo ang mga propeta ni Baal, aron walay bisan usa kanila makalingkawas.'

Misunod ang mga tawo sa iyang sugo, ug gidala sila ni Elias paingon sa sapa sa Kison, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo[5164] . Didto gipatay niya sila sa iyang kaugalingong mga kamot[5165] ug gilabay ang ilang daotan nga mga bangkay sa tubig, aron ang yuta dili madunggohan kanila ug ang hangin dili mapuno sa ilang baho. Pagkahuman niini, gisugo ni San Elias si Haring Ahab nga mokaon ug moinom dayon ug ipasakay ang mga kabayo sa iyang karwahe aron makapadayon siya sa iyang biyahe, kay sa dili madugay moabot ang kusog nga ulan nga mobasa sa tanan. Sa dihang mipahimutang si Ahab aron mokaon ug moinom, misaka si Elias sa Bukid Carmel. Nihapa siya sa yuta, gibutang niya ang iyang nawong taliwala sa iyang mga tuhod ug nag-ampo sa Dios nga magpadala ug ulan sa yuta. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, daw sa usa ka yawe, nabuksan ang langit ug usa ka dakong ulan ang nahulog, nga nagbasa sa tanan ug daghan kaayong nagpainum sa uga nga yuta. Unya si Ahab, sa pagkahibalo sa iyang sayop, naghilak tungod sa iyang mga sala sa dalan paingon sa Samaria. Samtang si Elias, ang balaan, pagkahuman niyang giputos pag-ayo ang iyang hawak, naglakaw siya sa tiil sa atubangan ni Ahab, nga nagalipay sa himaya sa Ginoo nga iyang Dios.

Ang dautang reyna, si Jezebel nga asawa ni Ahab, pagkahibalo niya sa tanan nga nahitabo, nasuko kaayo kang Elias tungod sa paglaglag sa iyang mga propetang walay hiya; ug, samtang nanumpa sa iyang mga dios, nagpadala siya ug sulat kaniya nga sa sunod adlaw, sa samang takna nga gipatay ni Elias ang mga propeta ni Baal, patyon pud niya siya. Nahadlok si San Elias sa kamatayon, kay siya usa ka tawo nga adunay tanang kahuyang sa katawhan, ingon sa giingon bahin kaniya: 'Si Elias usa ka tawo sama kanato' (Santiago 5:17). Tungod sa hulga ni Jezebel, siya milayas paingon sa Beersheba[5166] , sa gingharian sa Juda, ug misulod sa kamingawan nga nag-inusara. Pagkahuman sa pagbiyahe sa disyerto sulod sa usa ka adlaw, mipahulay siya ilawom sa usa ka juniper nga palungpong. Gihasol sa kasubo, misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga patyon siya, nga nag-ingon:

'O Ginoo! Igo na kanako nga mabuhi pa dinhi sa yuta hangtod karon; kuhaa na ang akong kalag karon; mas maayo pa ba ko kaysa sa akong mga amahan?!'

[5162] Ang pag-anhi sa kalayo gikan sa langit nagpasabot nga malugod nga gidawat sa Dios ang halad nga gihalad kaniya.

[5163] Sa pag-ampo, ang mga Hudiyo mopahiga sa yuta nga nakatubang sa ubos. Pinaagi niini ilang gipadayag ang ilang kahibalo sa ilang nahulog nga kahimtang sa atubangan sa Dios ug ang ilang pagkagamay sa atubangan sa Iyang kadakila, ingon man usab ang ilang pagmugos tungod sa ilang mga sala.

[5164] Ang sapa sa Kishon nag-agos duol sa Bukid Carmel, sa amihanan niini; kini misulod sa Dagat Mediterraneo, nga gitawag nga 'Dagat nga Dako'.

[5165] Sumala sa Balaod ni Moises, ang hayag nga mga idolatra pagapatyon, labi na kadtong nagdala sa uban sa pag-idolo (Deut. 13:1–18).

[5166] Ang lungsod sa Beersheba nahimutang sa habagatan sa Juda.

Ang propeta misulti niini dili tungod sa kasubo sa paglutos nga iyang naagian, kondili isip usa ka masigasig nga alagad sa Dios, nga dili makasabar sa dautang buot sa tawo, sa pagpasipala sa Dios, ug sa pagpanamastamas sa labing balaan nga ngalan sa Ginoo: alang kaniya, mas sayon pa ang mamatay kaysa maminaw ug makakita sa mga walay balaod nga nagpasipala ug nagdumili sa ilang Dios. Uban niining pag-ampo sa iyang mga ngabil, si Elias natulog sa ilawom sa usa ka kahoy. Ug ania karon, ang Anghel sa Ginoo mihikap kaniya, nga nagaingon:

'Bangon ka, kaon ug imnon.'

Pagkabanhaw ni Elias, nakakita siya og init nga tinapay nga walay palsa ug usa ka banga sa tubig sa iyang ulo; mibangon siya, mikaon, miminom sa tubig, ug natulog pag-usab. Gihikap siya sa Anghel sa Ginoo sa ikaduhang higayon, nga miingon:

'Bangon, kaon ug inom, kay taas pa kaayo ang imong pagbiyahe.'

Mibangon si Elias, mikaon pa siya og dugang, miminom og tubig, ug tungod kay napakusgan siya sa pagkaon, mitakbo siya sulod sa kwarenta ka adlaw ug kwarenta ka gabii paingon sa bukid sa Dios, Horeb[5167] , diin siya nagpuyo sa usa ka langob. Dinhi ang iyang kauban mao ang Ginoong Dios mismo, nga nagpakita kaniya sa usa ka malumo nga huyop sa hangin, nga hinay-hinay nga mihuyop sa limpyo nga kahanginan. Samtang nagkadool ang Ginoo kaniya, gisundan ang Iyang pagpakita sa makahinganghang mga timaan: una, usa ka kusgan nga unos nga nagbungkag sa mga bukid ug nagbungkag sa mga bato; unya usa ka kalayo, apan ang Ginoo wala sa kalayo; pagkahuman sa kalayo, usa ka malumo nga huyop sa hangin; ug didto anaa ang Ginoo[5168] . Sa dihang nadungog ni Elias nga naglabay ang Ginoo, gitabonan niya ang iyang nawong sa iyang kapa ug, migawas gikan sa langob, mitindog sa ganghaan. Nadungog niya ang Ginoo nga miingon kaniya:

'Unsa man imong gibuhat dinhi, Elias?'

Mitubag si Elias:

'Nagpaningkamot ako alang Kanimo, O Ginoo nga Makagagahum, kay gibyaan sa katawhan sa Israel ang Imong pakigsaad, gipukan ang Imong mga halaran ug gipatay sa espada ang Imong mga propeta; ako ra ang nabilin, ug ilang gipangita ang akong kinabuhi aron kuhaon kini.'

Apan, gihupay sa Ginoo si Elias sa iyang kasubo ug gipadayag kaniya nga dili tanan nga katawhan sa Israel ang niliko gikan Kaniya, kondili aduna Siya'y pito ka libo sa Iyang tinago nga mga sulugoon nga wala mouko sa ilang tuhod kang Baal. Sa samang panahon, gipahibalo sa Ginoo kang Elias ang hapit na nga pagkaguba ni Ahab ug ni Jezebel ug sa tibuok nilang panimalay, ug gisugo si Elias nga magtudlo og takus nga tawo nga ginganlan og Jehu aron maghari sa gingharian sa Israel, nga mao ang maglaglag sa tibuok panimalay ni Ahab, ug pahiran og lana si Eliseo isip usa ka propeta[5169] . Busa, pagkahuman sa paglipay sa Iyang alagad, mibulag ang Ginoo kaniya. Ang tawo sa Dios, nga naglihok sumala sa sugo sa Ginoo, mibiyahe gikan sa Horeb; sa dalan nakasugat siya kang Eliseo, anak ni Safat, nga nag-arado sa yuta uban sa dose ka pares nga baka; gipahulog niya ang iyang kapa kaniya, gipadayag ni balaan nga Elias ang kabubut-on sa Ginoo kaniya, gitudlo siya nga propeta ug gisugo siya nga mosunod kaniya. Unya miingon si Eliseo kang Elias:

'Palihug, tugoti ko nga moadto sa mubo nga panahon aron makigpaalam sa akong amahan ug inahan, unya mosunod ko kanimo.'

Wala pugngi ni Santo Elias ang iyang pagpanaw. Pagbalik ni Eliseo sa balay, gipatay niya ang pares nga baka nga iyang gigamit sa pag-arado, ug giandam ang karnero para sa iyang mga silingan ug paryente. Unya, pagkahuman niyang nakigkita sa iyang mga ginikanan, miadto siya kang Elias ug misunod kaniya bisan asa, nga nag-alagad isip iyang sulugoon ug disipulo.

[5167] Ang Bukid Horeb nahimutang sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Peninsulang Arabya, sa amihanan sa Dagat Pula, duol sa Bukid Sinai, gamayng pa-amihanan-kasadpan niini.

[5168] Giisip ni Elias nga kinahanglan nga mausab ang tanang daotan. Apan ang Ginoo wala magpakita kang Elias sa unos, ni sa linog, ni sa kalayo, kondili nagpakita Siya sa usa ka malumo nga huyop sa hangin, aron ipakita nga bisan pa nga mahimo Niya laglagon ang daotan pinaagi sa makahadlok nga mga natural nga panghitabo, mas gipili Niya nga pagdumalahan ang mga tawo uban sa pagkamaumol ug pagkamaandam sa pag-antos.

[5169] Gikan niini, klaro nga pinaagi sa pag-ungyaw sa mga hari ug propeta, ang Balaang Espiritu gihatag kanila, Kinsa nagpasaka kanila nga walay sama ibabaw sa ubang mga tawo ug naghimo kanila nga mga representante ug instrumento sa awtoridad sa Dios ibabaw sa katawhan.

Niadtong panahona, si Haring Ahab, ubos sa impluwensya sa iyang dautang asawa nga si Jezebel, nagdugang sa mosunod nga bag-ong kalapasan sa iyang mga naunang kalapasan.

Usa ka Israelita nga ginganlan og Naboth adunay ubasan duol sa palasyo ni Haring Ahab sa Samaria. Si Ahab miingon kang Naboth:

'Ibaligya kanako ang imong ubasan, aron mahimong tanaman para kanako, kay duol kini sa akong palasyo. Hatagan tika ug lain nga mas maayo pa kaysa niini; ug kung dili ka malipay ana, bayaran tika sa kantidad sa imong ubasan sa kuwarta.'

Mitubag si Naboth:

'Hinaut nga panalipdan ko sa Ginoo nga dili ko ihatag kanimo ang panulondon sa akong forefathers[5170] .'

Nibalik si Ahab sa iyang balay, masubo ug nasuko tungod sa tubag ni Naboth, ug tungod sa kasuko dili siya mokaon sa iyang pan. Si Jezebel, bisan pa, pagkahibalo sa hinungdan sa iyang kasubo, nagpaka-ulaw kaniya, nga miingon:

Mao ba gyud kini ang katapusan sa imong gahum, O Hari sa Israel, nga dili nimo mapugos bisan usa ka tawo sa pagbuhat sa imong kabubut-on? Apan ayaw na pagmasubo, kaon og pan ug paghulat lang sa mubo nga panahon: ako mismo ang maghatag sa ubasan ni Naboth sa imong kamot.

Pagkahuman niya niini, misulat siya og usa ka dekreto sa ngalan sa hari para sa mga tigulang sa Israel ug gibutangan kini sa selyo sa hari. Gisulat nga sila maghimo og bakak nga pasangil batok kang Naboth— —nga daw siya misalaway sa Diyos ug sa hari, ug, human sila makapresentar og bakak nga mga saksi, batohon siya sa gawas sa siyudad. Ug kana nga dili matarong nga pagpatay gihimo pinaagi sa dili balaod nga sugo. Human sa pagpatay kang Naboth, nga hingpit nga inosente, miingon si Jezebel kang Ahab:

'Karon kuhaa ang ubasan nga walay bayad, kay patay na si Naboth.'

Si Ahab, pagkahibalo sa pagpatay kang Naboth, nasubo sa mubo nga panahon, unya miadto sa ubasan aron panag-iya kini[5171] . Sa dalan, sumala sa sugo sa Dios, nakasugat kaniya ang balaan nga propeta Elias ug miingon kaniya:

'Tungod kay imong gipatay sa dili matarong ang inosenteng si Naboth ug gikuha nimo sa dili matarong ang iyang ubasan, busa ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo: sa samang dapit diin gilinis sa mga iro ang dugo ni Naboth, didto usab gilinis sa mga iro ang imong dugo; ingon usab, ang imong asawa nga si Jezebel kan-on sa mga iro, ug ang tibuok nimong panimalay laglagon.'

Sa pagdungog ni Ahab niining mga pulong, naghilak siya; gikuha niya ang iyang maharlikang bisti, nagsul-ob og sako, ug nagpuasa[5172] . Ug ang gamay nga paghinulsol ni Ahab sa atubangan sa Ginoo adunay ingon ana ka kusog nga ang pagpatuman sa silot nga gisugo batok sa tibuok niyang panimalay gipahunong hangtod pagkahuman sa kamatayon ni Ahab. Kay miingon ang Ginoo sa Iyang propeta nga si Elias:

'Tungod kay nagpaubos si Ahab, dili ko magdala og kalamidad sa iyang panimalay sa iyang kinabuhi, kondili sa panimalay sa iyang anak.'

Pagkahuman niini, nagpuyo pa si Ahab sulod sa tulo ka tuig ug napatay sa gubat[5173] . Gikan sa battlefield gidala siya sa usa ka karwahe paingon sa Samaria, ug ang iyang dugo nga nag-awas gikan sa karwahe gilamoy sa mga iro, sama sa gipahayag sa propeta sa Dios. Sa samang paagi, ang tanan nga gipahayag mahitungod kang Jezebel ug sa tibuok panimalay ni Ahab natuman sa takdang panahon, pagkahuman nga gidala sa langit ang balaan nga si Elias (2 Mga Hari 9:1–37).

[5170] Ang Balaod ni Moises nagdili sa pagbaligya sa mga kabilin nga yuta (Bil. 36:7).

[5171] Ang kabtangan sa mga gipatay tungod sa krimen batok sa hari mibalik sa hari.

[5172] Sa karaang panahon, aron ipadayag ang kasubo, ang mga tawo magbungkag sa ilang sinina—gihulagway, pagbungkag niini sa atubangan sa dughan—magsabwag og abo o yuta sa ilang ulo, magsul-ob og sako—gihulagway, usa ka hugot, nipis, walay manggas nga sinina nga hinimo sa felt, nga sama sa sako—magpuasa, ug dili maghugas sa ilang lawas. Dili sila maglimpyo o mausab sa ilang sinina, tangtangon ang tanang alahas, bisan pa ang ilang sapatos ug sandalyas (gagmay nga kahoy nga plato nga gipahugot sa solong sa tiil), ug molakaw nga hubas; putlon nila ang ilang buhok ug bungot. Sa lawom nga kasubo, moupo o modapa sila sa yuta sa abog ug uling; tabunan nila ang ilang baba—mao ang bahin sa nawong ilawom sa ilong—isip timailhan nga dili sila gustong mosulti, ug tabunan pa gani nila ang tibuok nawong ug ulo.

[5173] Sa panahon sa gubat batok sa hari sa Siria nga si Ben-Hadad.

Pagkahuman sa kamatayon ni Ahab, ang iyang anak nga si Ahaziah ang misunod kaniya isip hari; nahimong manunod siya dili lang sa trono kondili usab sa pagkadautan sa iyang amahan, kay, sa pagpaminaw sa iyang dautang inahan nga si Jezebel, nagsimba siya kang Baal ug naghalad kaniya og mga sakripisyo, nga dako kaayo ang paglagot sa Dios sa Israel. Usa ka adlaw, tungod sa kawalay pag-amping, nahulog si Ahaziah gikan sa bintana sa iyang balay ug nangmasakit pag-ayo. Nipadala siya og mga mensahero ngadto sa bakak nga diyos nga si Baal—sa tinuod, ngadto sa demonyo nga nagpuyo sulod sa idolo ni Baal ug naghatag og bakak nga mga tubag sa mga nangutana kaniya. Kadtong demonyo maoy iyang gipadalan aron pangutan-on ang iyang kahimsog, aron mahibal-an kung makabawi pa ba siya sa iyang sakit. Samtang ang mga sugo ni Ahaziya paingon na sa Baal, ang propeta Elias mitungha sa ilang atubangan pinaagi sa sugo sa Dios ug miingon:

'Walay Diyos ba sa Israel nga kamo mangonsulta pa kang Baal? Balik kamo ug sultihi ang hari nga nagpadala kaninyo: "Ingon niini ang pulong sa Ginoo: Dili ka mubangon gikan sa higdaanan nga imong gina-higdaan, kondili mamatay ka niini."'

Pagbalik nila, gisulti sa mga sugo ang maong mga pulong sa nagmasakiton nga hari. Nangutana ang hari kanila:

'Unsa man ang dagway sa tawo nga misulti kaninyo niining mga pulonga?'

Mitubag sila:

'Ang tawo natabonan sa buhok ug nagsul-ob ug sinturon nga panit sa hawak.'

Miingon ang hari:

'Mao kana si Elias nga Tishbita.'

Ug gipadala niya ang pinakamaedad nga kapitan sa lima ka pulo, uban sa lima ka pulo ka tawo, aron kuhaon si Elias ug dad-on siya kaniya. Miadto sila ug nakita nila si Elias sa Bukid sa Carmel, kay naandan niyang magpuyo didto sa maong bukid. Sa dihang nakita sa kapitan sa lima ka pulo si Elias nga naglingkod sa tumoy sa bukid, miingon siya kaniya:

'Tawo sa Dios! Pag-anaa dinhi sa ubos; gisugo ka sa hari nga moanha kaniya.'

Mitubag si Santo Elias sa kapitan sa lima ka pulo:

'Kung ako gayud usa ka tawo sa Dios, paagya ang kalayo gikan sa langit ug pagasunogon ka uban sa imong limang pulok ka tawo.'

Ug sa pagkahuman, nahulog ang kalayo gikan sa langit ug gilamon sila. Nagpadala ang hari og lain pang kapitan sa lima ka pulo uban sa parehas nga gidaghanon sa mga tawo, apan nahitabo usab kanila ang sama: gilamon usab sila sa kalayo nga nahulog gikan sa langit. Nagpadala ang hari og ikatulong kapitan sa , nga adunay kalim-an ka tawo. Kining kapitan sa kalim-an, pagkahibalo niya sa nahitabo sa mga gipadala sa una, miduol kang San Elias nga puno sa kahadlok ug pagpaubos, ug sa pagyuko sa iyang mga tuhod sa atubangan niya, nangayo og kaluoy, nga nag-ingon:

'Tawo sa Dios! Ania kami, ug kining imong mga sulugoon nga kauban nako, nagatindog sa imong atubangan; kaluy-i kami: wala kami moanhi sa among kaugalingong kabubut-on, kondili gipadala kami kanimo; ayaw kami paglaglag sa kalayo, sama sa imong paglaglag sa mga gipadala sa una kanamo.'

Ug gipasagdan sa propeta ang mga miabot uban sa pagpaubos; apan wala niya gipasagdan ang mga miabot una, tungod kay miabot sila uban sa garbo ug awtoridad, nga nagtinguha nga dakpon siya ug dad-on sa kahuya. Gisugo sa Ginoo si San Elias nga moadto uban niining ikatulong grupo nga walay kahadlok ug isulti sa hari ang samang butang nga iyang gisulti kaniadto. Busa, ang tawo sa Dios, pag-ikana gikan sa bukid, miadto uban sa kapitan sa lima ka pulo ug sa iyang mga tawo. Pag-abot niya sa hari, miingon si Elias kaniya:

'Ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo: tungod kay nagpadala ka sa pagpangutana kang Baal mahitungod sa imong kinabuhi, ingon nga walay Dios sa Israel nga imong mapangutana, tungod niini dili ka makabangon gikan sa higdaanan nga imong gina-higdaan, kondili mamatay ka.'

Ug namatay si Ahaziah, sumala sa pulong sa Ginoo nga gipamulong pinaagi sa propeta. Pagkahuman ni Ahaziah, ang iyang igsoon nga si Jehoram ang misunod kaniya isip hari, kay wala'y mga anak nga lalaki si Ahaziah. Sa panahon ni Jehoram, natapos ang kaliwatan sa Balay ni Ahab, nga naputol tungod sa kasuko sa Dios sa mga adlaw sa balaan nga propeta Elias, sumala sa nahisulat sa iyang biograpiya.

Sa dihang nagkadool na ang panahon nga kuhaon sa Ginoo si Elias paingon sa Iyang kaugalingon samtang buhi pa siya sa unod, nagbiyahe si Elias ug si Eliseo gikan sa lungsod sa Gilgal paingon sa lungsod sa Bethel. Sa

pagkahibalo pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios nga hapit na ang iyang pagkuha paingon sa langit, gusto ni Elias nga biyaan si Eliseo sa Gilgal, mapainubsanon niyang gitago kaniya ang himaya nga nagpaabot kaniya gikan sa Dios. Miingon siya kang Eliseo, 'Pabilin ka dinhi, kay gisugo ko sa Ginoo nga moadto sa Bethel.' Apan ang balaan nga si Eliseo, nga nakahibalo usab pinaagi sa langitnong pahibalo sa umalabot nga mahitabo, mitubag:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, ug sa pagkinabuhi sa imong kalag, dili tika biyaan,' ug miadto sila sa Bethel. Ang mga anak sa mga propeta[5174] , nga nagpuyo sa Bethel, miduol kang Eliseo sa pribado ug miingon kaniya:

'Nahibalo ka ba nga kuhaon sa Ginoo ang imong agalon gikan kanimo?'

Mitubag si Elisha:

'Nasayud usab ko niini, apan itago lang ninyo kini para sa inyong kaugalingon.'

Pagkahuman niini, miingon si Elias kang Eliseo:

'Pabilin ka dinhi; gipadala ko sa Ginoo ngadto sa Jerico.'

Mitubag kaniya si Elisey:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, ug sama sa pagkinabuhi sa imong kalag, dili tika biyaan,' ug sila duha miadto sa Jerico. Ang mga anak sa mga propeta nga naa sa Jerico miduol kang Eliseo ug miingon kaniya:

'Nahibalo ka ba nga karong adlawa kuhaon sa Ginoo ang imong agalon gikan kanimo?'

Mitubag si Elisey:

'Nasayud na ko; hilom ka.'

Ang balaan nga si Elias miingon pag-usab kang Eliseo:

'Pabilin ka dinhi, kay gisugo ko sa Ginoo nga moadto sa Jordan.'

Apan si Elisey miingon:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, ug sa pagkinabuhi sa imong kalag, dili tika biyaan,' ug nag-uban silang mibiyahe. Sa ilang pagkahuman, sa gilay-on, nagsunod ang lima ka pulo ka lalaki gikan sa mga anak sa mga propeta; sa dihang nakaabot ang duha ka balaan nga propeta sa Jordan, gikuha ni Elias ang iyang kapa, gilukot kini ug gihampak ang tubig; mibahin ang tubig sa duha ka kilid, ug nakatawid sila sa Jordan sa uga nga yuta. Pagkahuman nila makatawid sa Jordan, miingon si Elias kang Eliseo:

'Pangayo kanako unsa akong mabuhat para nimo sa dili pa ko kuhaon gikan kanimo.'

Mitubag si Eliseo:

'Nangayo ko nga ang espiritu nga naa kanimo mahimong doble nga kusgan sa ako kaysa sa naa kanimo[5175] .'

Miingon si Elias:

'Nangayo ka og lisod nga butang; apan kon makita nimo nga gikuha ako gikan kanimo, matuman ang imong hangyo; kon dili, dili nimo kini madawat.'

Samtang naglakaw ug nag-istorya sila sa ingon ani, kalit lang mitungha ang usa ka karwahe ug mga kabayo nga kalayo[5176] ug gibulag sila sa usag usa, ug si Elias gidala sa langit sa usa ka alimpulos. Apan si Eliseo nagtan-aw ug misinggit:

[5174] Sa taliwala sa mga Israelita, ang 'mga anak sa mga propeta' mao ang mga disipulo sa mga propeta. Nagtukod sila og mga eskwelahan o komunidad, nga gipadako ubos sa direkta nga impluwensya sa mga propeta. Ang mga propetiko nga disipulo nag-apil sa pag-ampo, makapahimulos nga pakighinabi, debosyonal nga mga himno ug musika, ug usahay gipataas ngadto sa banal nga inspirasyon. Ang 'pagpanagna', sumala sa Balaang Kasulatan, dili kanunay nagpasabot og 'pagpahibalo sa umaabot' pinaagi sa banal nga pagpadayag; apan usahay ang pulong nagpasabot og 'paghatag og mga pulong nga giinspirar sa ilawom sa impluwensya sa Espiritu sa Dios, pagwali og makapadasig, hinapsan nga mga sermon, pagpatin-aw sa Pulong sa Dios (1 Cor. 14:3–6), paghimo og mga pag-ampo ug himno ngadto sa Dios, ug pagbasa ug pagkanta niini uban sa musika'. Tanan niini mao ang tumong ug katuyoan sa mga eskwelahan sa pagpanagna. Anaa ang ingon nga mga eskwelahan sa Ramah, Bethel, Jerico, Gilgal ug uban pang mga lugar.

[5175] Nakita sa propeta Elias nga bisan pa siya, nga adunay dakong moral nga espiritu ug gasa sa pagpanagna, wala makapabalik sa mga daotan nga mapig-ot ang kasingkasing sa mga Israelinhon ngadto sa tinuod nga Dios; busa, mapisan alang sa himaya sa Dios ug nakahibalo sa iyang kaugalingong kahuyang, nangayo siya og doble nga bahin sa propetiko ug milagrosong espiritu nga gipanag-iya ni Elias.

[5176] Ang gahum sa Dios, nga nagdala kang Elias paingon sa langit, nagpakita sa porma sa usa ka karwahe sa kalayo ug mga kabayo sa kalayo, aron magpamatuod sa nagdilaab nga espiritu ug pulong ni Elias, aron himoon siyang himayaon isip usa ka madaugon ug

– Amahan, Amahan! Ang mga karwahe sa Israel ug ang mga mananakay niini! (Pinaagi niining mga pulong daw siya nag-ingon: 'Ikaw, Amahan, mao gayud ang kusog sa Israel: pinaagi sa imong pag-ampo ug kadasig, imong natabangan ang Gingharian sa Israel labaw pa kaysa daghang karwahe sa gubat ug armadong mananakay.') Wala na makita ni Elisha si Elias[5177] . Unya gikuptan niya ang iyang kaugalingong bisti ug gisi kini sa kasubo. Dali ra, ang kapa ni Elias, nga gilabay gikan sa kahitas-an, nahulog sa iyang mga tiil. Gikuha kini ni Eliseo, mihunong siya sa baybayon sa Jordan ug, sa pagbulag sa tubig sa duha ka kilid sama sa gibuhat ni Elias, mitabok siya sa uga nga yuta ug nahimong manunod sa grasya nga naglihok pinaagi sa iyang magtutudlo. Sa balaang propeta sa Dios, si Elias, nga gidala sa langit sa usa ka karwahe sa kalayo kauban ang iyang lawas, buhi pa siya hangtod karon, gipreserba sa Dios sa mga puloy-anan sa paraiso. Nakita siya sa tulo ka balaan nga Apostoles sa Pagbag-o sa Ginoo sa Bukid Tabor (Lucas 9:30), ug makita pag-usab siya sa mga ordinaryong tawo sa dili pa ang ikaduhang pag-abot sa Ginoo sa yuta. Human makalikay sa kamatayon pinaagi sa espada ni Jezebel, siya unya mag-antos sa espada sa Antikristo (Pahayag 11:3–12), ug dili lamang isip usa ka propeta kondili usab isip usa ka martir, siya hatagan, taliwala sa mga balaan, og mas dako nga dungog ug himaya kaysa sa iyang karon nga gipanag-iya gikan sa Dios, ang matarong nga Mangganti, sa Tulo ka Persona sa Usa, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, Kanila ang dungog ug himaya, karon ug sa kanunay, ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen[5178] .

Troparion, Tono 4:

Anghel sa unod, haligi sa mga propeta, ikaduhang mananambag sa pag-abot ni Cristo, ang himayaong Elias, gipadala gikan sa kahitas-an kang Eliseo aron palayoon ang mga sakit ug limpyohan ang mga ketuwan. Busa, nagahatag siya og mga pag-ayo sa mga nagatahud kaniya.

Kontakion, Tono 2:

Propeta ug manan-aw sa dagkong mga buhat sa atong Dios, Elias nga bantog kaayo, nga pinaagi sa imong pulong gisugo ang mga panganod nga magdala og ulan, ipangamuyo kami sa Dios nga nahigugma sa katawhan.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Abraham sa Chukhlom, ang Himagsaon sa Galich

Kumemorasyon sa ika-20 sa Hulyo

[5179]Kining among kinasampatan nga amahan, nga napasiga sa gugma sa Dios sukad pagkabatan-on pa, miadto sa bantugang Sergio nga Milagrero ug gikan kaniya midawat sa monastikong paggupit sa buhok. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, gihatagan siya og dungog sa pagka-pari, ug pagkahuman niini iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong pag-asketisismo uban sa labi pang dakong kadasig. Tungod sa iyang labaw nga pagkamaulawon, mibiya siya sa monasteryo ni Banal nga Sergius ug, sa pag-adto sa kamingawan sa rehiyon sa Galich , nagtukod siya didto og daghang mga monasteryo[5180] . Miabot siya sa usa ka

---

masigasig nga magtatanggol sa himaya sa Dios ug magbabantay sa mga Israelita, ug aron ipakita nga gidala siya ngadto sa dapit diin nagpuyo ang mga espiritu, nagdilaab sa gugma sa Dios sama sa nagdilaab nga kalayo.

[5177] Sa kapitulo 21 sa 2 Cronica, mahitungod kang Haring Joram, nga nagdumala sa Juda pagkahuman sa pagdakop kang Elias, gisaysay nga 'miabot kaniya ang usa ka sulat gikan sa propeta Elias', diin gisaway sa propeta ang iyang mga dautang buhat ug gipahibalo ang iyang mabangis nga kamatayon.

[5178] Ang salaysay sa kinabuhi ni San Elias nga Propeta makita sa 3 Hari 17:1–24, 18:1–46, 19:1–21, 21:1–29 ug sa 4 Hari 1:1–18, 2:1–25, 3:1–27.

[5179] Kini, siyempre, nagtumong sa dapit palibot sa mga lungsod sa Galich ug Chukhloma, nga gipuy-an sa mga tribo sa Chud, nga nahimutang sa karon nga Kostroma Governorate. Gikan sa ulahi nga gihisgutan nakuha ni Banal Abraham ang ngalan nga 'sa Chukhloma'.

dapit duol sa bukid ug, samtang nagahulog og daghang luha, mitugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ampo. Niadtong takna, nakadungog siya og tingog gikan sa bukid nga miingon kaniya:

'Avraam! Saka sa bukid. Dinhi nagtindog ang usa ka ikon sa Akong Inahan.'

Misaka ang Balaang Amahan sa bukid ug nakakita siya og ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios uban sa Walay Katapusan nga Bata, nga nagtindog sa usa sa mga kahoy nga mitubo didto. Nihapa siya sa iyang mga tuhod, nagsugod sa pag-ampo uban sa mga luha, ug usab nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya:

'Tindog, Avraam!'

Nibangon siya, ug ang ikon mismo, nga walay nagsuporta, mibaba sa iyang mga bukton. Niining dapita, unang nagtukod siya og usa ka selda para sa iyang kaugalingon ug nagpabilin didto sa pag-inusara sulod sa dugay nga panahon; pagkahuman sa daghang katuigan, nagtukod siya og usa ka monasteryo niining bakanteng dapita, nagtigom og daghang mga disipulo, ug mitugyan ang iyang kaugalingon uban sa walay duha-duha nga kadasig sa pagpuasa ug pag-agil. Sa pagkahibalo niya sa panahon sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, gitawag sa Balaan ang mga igsoon sa iyang monasteryo, gihatagan sila og mga pagtulon-an alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, gidawat ang Lawas ug Dugo ni Kristo, ug niadtong ika-20 nga adlaw sa Hulyo sa tuig 1375, mipanaw siya paingon sa walay katapusang puloy-anan[5181] . Himaya sa atong Dios, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

3 Agosto

21 Hulyo (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog nato si Banal Onuphrius nga Hilom sa mga Kuweba, nga nabuhi sa ika-12 nga siglo.

Ang Kinabuhi sa Balaang Propeta Ezequiel

Gisaulog sa 21 Hulyo

[5182][5183]Ang Balaang Propeta Ezequiel naggikan sa usa ka Hudiyong lungsod nga gitawag Sarira. Siya ang anak ni Buziah, gikan sa tribo ni Levi, ug usa ka pari sa Labawng Dios. Sa ikaduhang pagka-alipin sa Jerusalem, gidala siya ni Nebuccodonosor ngadto sa Babilonia kauban ni Jehoiakim, Hari sa mga Hudiyo, nga nailhan usab nga Jehoiachin II (2 Mga Hari 24:1). Ang Jerusalem gisakop tulo ka beses ni Nebuchednezzar, Hari sa Babilonia: sa unang higayon atol sa paghari ni Jehoiakim, Hari sa Juda (nga gitawag usab nga Eliakim sa Kasulatan (2 Mga Hari 23:34)), anak ni Josiah, igsoon ni Jehoahaz ug Zedekiah, ug amahan sa laing Jehoiachin; siya ang unang

---

[5180] Ang Kagalang-galang Abraham nagtukod sa mosunod nga mga monasteryo: ang Monasteryo sa Dormisyon duol sa Galich sa baybayon sa Danaw Chukhloma (o Danaw Chud), ang Dakong Disyerto ni Abraham, 30 ka bersta gikan sa Monasteryo sa Dormisyon sa baybayon sa usa ka gamay nga danaw, ang Monasteryo sa Voch sa pampang sa Suba sa Voch, ug ang Monasteryo sa Interesyon, 13 ka bersta gikan niini. Kining mga monasteryo nakahatag og labing mapuslanong impluwensya sa mga lumolupyo, nga bisan pa man Kristohanon sa pagbunyag, gamay ra ang ilang kahibalo sa batakang kamatuoran sa pagtuo sa Kristohanong ug, tungod sa ilang hilabihan ka hilaw nga pamatasan ug mga kostumbre, nagpabilin sa daghang karaang Chudsk nga mga pamintasan.

[5181] Ang Banal nga Abraham namatay sa Monasteryo sa Pokrovsky, nga iyang gitukod. Ang iyang mga relikya nagahulog sa ilawom sa salog sa kilid nga kapilya sa simbahan nga gihalad sa iyang ngalan.

[5182] Si Nebucadnetsar mao ang ngalan sa daghang mga hari sa Babilonya. Niining maong kasoha, siyempre, nagtumong kini kang Nebuchednezer II, anak ni Nabopolassar – ang dakong mananakop sa Sidlakan nga nagpailawom sa Siria, Persia ug Ehipto ug nagdakop sa mga Hudiyo; naghari siya gikan sa 605 hangtod 562 BC.

[5183] Ang Babilonya – kapital sa Kaldea – usa sa labing karaan ug manggaranon nga mga siyudad sa kalibutan; gitukod kini ni Nimrod, anak ni Hush o Kush, usa ka kaliwat ni Ham. Nahimutang sa duha ka pampang sa Suba sa Eufrates, ang Babilonya sama sa usa ka kuadrilong natukod sa usa ka halapad nga kapatagan. Ang gilapdon sa siyudad kay 400 ka versts; ang mga pader kay 30 ka arshins ang gibaga, nga makahimo sa unom ka karwahe nga magbiyahe nga magkuyog sa ibabaw niini. Sa mga pader adunay 250 ka tore, ug usa ka gatus ka ganghaan nga hinimo sa bronse. Sa tunga-tunga sa siyudad, nga nagtabon sa suba, naa'y usa ka halapad nga taytayan, diin sa sidlakan nga bahin niini nagtindog ang palasyo sa hari ug ang pagano nga templo ni Bel. Sunod, napildi ang Babilonya sa mga Persyano nga hari nga sila Cyrus, Darius, Xerxes ug Alexander the Great, ug hingpit nga gipanglaglag.

nadakpan ni Nebuchednezzar paingon sa Babilonya; sa samang higayon, ang balaan nga propeta Daniel gidala usab sa pagka-alipin, kauban ang tulo ka batan-on, sila Ananias, Azarias ug Misael. Apan sa dili madugay, gibuhi pag-usab ni Nebuchednezzar si Jehoiakim aron maghari pag-usab sa Jerusalem, ug gihimong sakop niya. Pagkahuman sa tulo ka tuig nga paghari ni Jehoiakim sa Jerusalem ilawom sa pagdumala ni , mibangon siya batok kang Nebuchednezzar sa katapusan sa maong tulo ka tuig, ug misalikway sa pagbayad kaniya og buhis. Busa, ang hukbong Babilonyo misulong pag-usab sa Jerusalem; ang balaang siyudad nadakpan, Gipatay si Haring Jehoiakim ug gipahawa sa siyudad aron kan-on sa mga iro, samtang, sumala sa sugo ni Nebuchednezzar, ang iyang anak—nga ginganlan usab og Jehoiakim—gitudlo nga hari sa iyang dapit; gihatagan siya sa lain nga ngalan sa iyang amahan, si Jehoiachin, ug nahimong ikaduhang Jehoiachin, usa ka sakop sa hari sa Babilonia sama sa iyang amahan kaniadto. Apan tungod kay kining lain nga si Jehoiachin nakahimo usab ug dautan sa panan-aw sa Ginoo nga Dios, busa, sa pagtugot sa Dios, sa dili madugay mibalik si Nebuchednezzar sa Jerusalem ug gidakpan si Jehoiachin kauban ang tibuok niyang panimalay; gidala niya ang daghang mga kagalang-galang, mga gamhanang lalaki, ug ang tanan nga makig-away, mga magwawali nga lain-lain, ug gikuha usab ang bulawanong balaan nga mga sudlanan: kini mao ang ikaduhang Pagka-alipin sa Jerusalem. Lakip sa mga nadakpan ug gidala sa pagka-alipin mao sila: ang balaan nga propeta Ezequiel, si Mardoqueo, ug si Josedech, ang amahan ni Jesus, nga sa ulahi, kauban ni Zerubabel, nagtukod pag-usab sa guba nga Templo sa Jerusalem. Ang ikatulo ug katapusang pagkaguba ug pagkamad-an sa Jerusalem ni Nebuchednezzar nahitabo sa mga adlaw ni Haring Sedecias[5184] , nga gipahimutang ni Nebuchednezzar isip hari puli kang Jehoiachin, ug gipahamtang kaniya ang buwis. Apan sa dihang gisalikway usab ni Zedekias ang yugo ni Nabucodonosor, si Nabucodonosor mismo, nga miabot uban sa tibuok hukbong Caldeo, hingpit niyang gipanglaglag ang Jerusalem, gipapas kini sa kalayo ug espada, ug gidala ang nahabilin nga katawhan sa pagkaulipon. Sukad niadto, ang Gingharian sa Juda ug ang tibuok Gingharian sa Israel wala na maglungtad. Kining ikatulong paglaglag sa Jerusalem ni Nebucodonosor gihulagway sa detalyado sa kinabuhi sa balaan nga propeta Jeremias.

Samtang naa sa pagka-alipin sa Babilonya, ang pari sa Dios, si Ezequiel, nagpuyo duol sa usa ka suba nga ginganlan og Hovar; ug usa ka katingalahang panan-awon ang napakita kaniya sa ikatulo ka pulo ka tuig sa iyang kinabuhi, sa ikalima ka tuig human sa pagka-alipin ni Jehoiachin, sa ika-upat kmonth[5185] , sa ikalima ka adlaw niining maong buwana: nakita niya nga nabuksan ang langit; Usa ka kusgan nga hangin ang mibuyho gikan sa amihanan, ug gikan niini miabot ang usa ka dako ug masidlak nga panganod; sa tunga niini adunay kalayo, ug sa palibot niini adunay hayag nga kahayag; gikan niining panganod mitungha ang dagway sa upat ka buhing binuhat, nga susama sa putli nga tanso nga gipino sa kalayo. Ang matag binuhat adunay upat ka nawong: nawong sa tawo, leon, toro, ug agila. Dugang pa, ang matag-usa adunay upat ka pako, ug sa ilawom sa ilang mga pako adunay mga kamot sa tawo; duha ka pako gipalapad alang sa paglupad, samtang sa uban nga duha ilang gitabonan ang ilang mga lawas; ang kalayo naglibot-libot taliwala sa mga binuhat, ug ang kilat misidlak gikan sa kalayo. Makita usab ang upat ka dagkong ligid, usa ka ligid sa kilid sa matag buhing binuhat; kining mga ligid daw hinimo sa bato nga pharsis nga asul sama sa dagat, nga may bulawanong hayag nga gipagawas sa sinag sa adlaw. Sulod niining mga ligid, daw ingon ana, makita pa ang ubang mga ligid; kining tanan nga mga ligid, daw buhi, adunay gahum sa kinabuhi ug puno sa mga mata sa tanang kilid, samtang ang upat ka buhing binuhat daw gisul-oban niini nga mga ligid, sama sa usa ka karwahe; ug sa dihang ang mga buhing binuhat molihok, ang mga ligid molihok uban kanila; sa dihang ang mga buhing binuhat mohunong, ang mga ligid usab mohunong. Samtang sila nagalihok, usa ka tingog ug kasaba ang migikan sa ilang mga pako, sama sa tunog sa daghang tubig, sama sa kasaba sa dakong katawhan. Apan sa dihang sila mitindog, hilom ang ilang mga pako. Busa mitindog sila ug naghilom samtang ang tingog sa Dios miabot gikan sa kahitas-an. Kay sa ibabaw niining upat ka buhing binuhat ug sa mga ligid, mitungha ang usa ka langitnong kalibutan sama sa kristal, ug sa ibabaw sa kalibutan usa ka trono, nga daw hinimo sa asul nga bato; ug sa ibabaw sa trono usa ka hayag nga hulagway sa usa ka tawo, ug sa palibot niya usa ka kahayag sama sa bahaghari, nga nagdan-ag sa mga panganod sa adlaw nga mag-ulan.

Mao kana ang panan-awon sa himaya sa Ginoo nga nakita sa balaan nga propeta Ezequiel. Sumala sa interpretasyon sa mga tawo nga maalam sa Dios ug giinspirar sa Dios, ang masidlak nga porma sa tawo sa trono

[5184] Si Zedekiah naghari gikan sa 599 hangtod 588 BC.
[5185] Pasabot, sa Hunyo, gikan sa Marso.

nga sama sa safiro nagtagna sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios sa sabakan sa Labing Putli nga Birhen, Kinsa mao ang buhing trono para sa Dios, nga nahimong tawo pinaagi kaniya, ug gitagna niining trono nga sama sa safiro; kay ang bililhon nga bato nga safiro, nga susama sa langit sa hayag nga kolor niini ug naglangkob, sama sa langit, og mga bitoon ug mga partikulo nga bulawanon, nagsilbi nga simbolo sa Labaw nga Balaang Birhen Maria, diin, sama sa langitnong kinaiyahan, walay bisan usa ka kapintasan; nga ang sabakan mas lapad pa kaysa langit, tungod kay gisulod niini ang Dili Masabtan, ug kinsa, sama sa mga bitoon, gipahimutang sa nagkalain-laing mga gasa sa grasya sa Dios; ang upat ka mga hayop nga adunay upat ka nawong nagpasabot sa upat ka balaan nga Ebanghelista, nga ang matag-usa, sa paghulagway sa kinabuhi ni Kristo taliwala sa mga tawo sa yuta, gipakita ang Iyang pagka-tawo, nga gisimbulo niining mga hayop pinaagi sa nawong sa tawo; Ang Pagkadiyosnon ni Kristo, gipadayag sa nawong sa usa ka leon; ang pag-antos ni Kristo, gisimbulo sa nawong sa usa ka bisiro; Ang Pagkabanhaw ug Pag-alsa ni Kristo, gipakita sa nawong sa usa ka agila[5186] . Ang upat ka ligid nga daghan og mata, diin makita pa ang ubang ligid sa sulod niini, usa ka simbolo sa upat ka bahin sa uniberso, nga naglangkob sa nagkalain-laing nasud; Sa pagsulod didto, ang pagwali sa mga Apostoles nagbukas sa espirituhanong mga mata sa daghang mga katawhan ngadto sa kahibalo ug pagpanumdom sa Dios; samtang ang kalayo nga naglihok taliwala sa makita nga pagpadayag, ug ang dakong kahayag nga naglibot niini, nagpadayag sa kadungganan sa dili masukod nga himaya sa Dios. Sa samang paagi, ang ubang espirituhanong mga misteryo gipakita sa unahan niining katingalahang ug makapahadlok nga panan-awon; samtang nagtutok niini, ang balaan nga Ezequiel nahugno sa yuta sa kahadlok ug nakadungog og tingog gikan sa ibabaw, gikan sa Usa nga naglingkod sa trono nga may dagway sa tawo, nga miingon kaniya:

'Anak sa tawo, tumindog ka sa imong mga tiil, ug ako mosulti kanimo.'

Ug usa ka dili makita nga gahum misulod kaniya, nga mibangon kaniya gikan sa yuta ug nagtindog kaniya.

Sa dihang mitindog ang propeta nga nagkurog sa atubangan sa himaya sa Ginoo nga nagpakita kaniya, miingon ang Ginoo kaniya:

– Anak sa Tawo! Gisu-on tika ngadto sa balay sa Israel, ngadto sa usa ka katawhan nga nagapasubo Kanako ug misupak Kanako; sila ug ang ilang mga amahan mitalikod kanako hangtod karon; sila usa ka katawhan nga mapintas ang kasingkasing ug hugot ang hunahuna: kanila ko ikaw gipadala, ug imong isulti kanila ang akong mga pulong; ayaw kahadlok kanila, bisan pa man kon sila maglagot ug maglibot kanimo sama sa mga alacdan (Ezek. 2:3–4).

Sa dihang gisulti sa Ginoo kining mga pulong, nakakita si Ezekiel og kamot nga gipahaba ngadto kaniya, nga nagkupot og usa ka rolyo; gilukad sa kamot ang rolyo sa atubangan niya, ug kini gisulat sa duha ka kilid: 'Pagahilak, pagamulmul ug kasubo'.

Ug miingon ang Ginoo kaniya:

'Anak sa tawo! Kaon niini nga gulit ug adto ug sultihi ang katawhan sa Israel ang akong gisugo kanimo' (Ezek. 3:1).

Gibukas ni Ezekiel ang iyang baba ug gikaon ang gulit, ug kini tam-is sama sa dugos sa iyang baba. Sukad niadto, napuno si Ezekiel sa espiritu sa pagpanagna ug grasya, ug bisan unsa ang gisulti sa Dios kaniya pagkahuman, iyang gisulod sa kasingkasing. Ug samtang kini nga katingalahang panan-awon nagsugod na og pagkawala sa iyang panan-aw, nakadungog siya og tingog, sama sa tingog sa usa ka dakong kadaghanan, nga nagaingon:

'Bulahan ang himaya sa Ginoo gikan sa Iyang puloy-anan!'

Sa samang higayon, ang tunog sa mga pako sa mga naglupad nga binuhat ug sa nagalihok nga mga ligid sama sa tunog sa usa ka dakong linog. Busa kining makahadlok nga karwahe sa himaya sa Dios misaka gikan sa iyang panan-aw, ug ang panan-aw natapos. Human niining panan-aw, ang propeta nagpabilin nga hilom sulod sa pito ka adlaw, nagpamalandong sa iyang nakita ug nadungog. Ug pag-usab miabot kaniya ang pulong sa Ginoo, nga nagaingon:

'Anak sa tawo! Gitudlo tika nga magbalantay sa balay sa Israel; madungog nimo ang pulong gikan sa akong baba ug pahimangnoan sila sa akong ngalan. Sa diha nga moingon Ako sa dautan, 'Mamatay gyud ka!', ug

[5186] Sumala niini, sa arte, simbolikong gipakita ang mga Balaang Ebanghelista: si Mateo isip usa ka tawo, si Marcos isip usa ka leon, si Lucas isip usa ka toro, ug si Juan isip usa ka agila.

kon dili nimo siya pahimangnoan ug magpamulong aron mapahilayo siya sa iyang dautan nga mga agi aron siya mabuhi, nan ang maong dautan nga tawo mamatay sa iyang pagka-dautan, ug Ako magpahamtang kanimo sa responsibilidad sa iyang dugo. Apan kon imo siyang pahimangnoan, ug siya wala magbalik gikan sa iyang pagkadautan o sa iyang dautang mga agi, siya mamatay sa iyang pagkadautan, apan ikaw makaluwas sa imong kaugalingong kinabuhi.

Pagkahuman niini, gidala sa Espiritu si Ezekiel ngadto sa usa ka patag nga kapatagan, ug nakita pag-usab niya ang himaya sa Ginoo, sama sa kaniadto, ug gisugo siya nga mosirado sa iyang balay ug magpabilin nga hilom hangtod gisugo siya sa Ginoo nga ablihan ang iyang baba aron mosulti ug ipahayag ang mga pulong sa Dios. Niining panahona sa kahilom, gipadayag kaniya ang katapusang pag-atake ug pagkaguba sa Jerusalem sa mga Caldeo, nga mahitabo sa pipila ka tuig pa, ug ang pagkaguba sa katawhan, aron dili lang niya kini ipahayag sa mga tawo sa pulong, kondili ipakita usab sa buhat: gisugo siya sa Ginoo nga mag-ahit sa iyang ulo ug bungot ug buwagon ang iyang buhok, timbangon kini sa tulo ka bahin; ang usa ka bahin pagasunogon sa kalayo sa atubangan sa mga mata sa mga kauban niya sa pagka-ulipon; ang lain nga bahin pagatagkason sa espada; ug ang ikatulo pagapanglupad sa hangin, nga nagpasabot (pinaagi niini) nga ang paglagot sa Dios, nga nagtinguha sa pagsilot sa katawhan sa Israel sa Jerusalem ug sa tibuok Palestina—nga wala mosugot sa tinuod nga paghinulsol ug wala mobiya sa mga makalilisang nga pagbuhat sa idolotriya—nagbahin kanila pinaagi sa Iyang matarong nga paghukom ngadto sa tulo ka bahin, aron ang matag bahin makasinati sa kaugalingong silot: busa, ang uban mamatay sa gutom ug salot atol sa pag-atake sa Jerusalem, ang uban mapukan sa espada sa mga Caldeo, ug ang ikatulo ikalat sa tibuok kalibutan. Tanan niini nahitabo pagkahuman, kay ang katawhang Hudiyo dako kaayo ang ilang pagpukaw sa kasuko sa Dios – kay, bisan pa nga niadtong mga adlaw ang mga Hudiyo nagsilbi gayud sa Dios sa langit, nga nagpagawas sa ilang mga katigulangan gikan sa Ehipto pinaagi sa gamhanang kamot ug gipahaba nga bukton, sukad pa sa panahon ni Solomon nasanay na sila sa pagyuko sa mga dios-diosan, wala nila kini biyai, tungod kay nadani sila sa ilang mga pagsaulog nga walay Dios, diin walay nagdili kanila sa paghimo og malain nga mga kombiyerto ug sa pagbuhat og mga buhat nga makauwaw ug supak sa balaod, kay ang mga hari mismo, ang mga prinsipe, ang mga hukom ug ang mga tigulang mao ang nanguna niining dautang buhat. Busa, ang mga Hudiyo nagsimba sa Dios sa langit samtang nagkupot gihapon sa dautang idolatriya; nagtukod sila og mga dios-diosan sa templo sa Dios, ug sa mismong dapit diin kaniadto gihalad ang mga halad sa Usa ra ka Labawng Dios, Didto, pagkahuman, gihalad usab sa samang higayon ang makalilisang nga mga halad ngadto sa mga demonyo, nga labing makapasuko sa Ginoo, kay gihulagway Niya kining katawhana sama sa usa ka maluib nga babaye nga wala magpabilin nga matinud-anon sa iyang tinuod nga bana, apan nakighilawas usab sa uban. Maong sa Ebanghelyo, gitawag sa Ginoo kining katawhan nga *'daotan ug mananapaw nga kaliwatan'* (Mat. 12:39); ug kaniadto pa, sa propesiya ni Jeremias (Jer. 3:1), gipahisama sa Dios kining kaliwatan sa usa ka mananapaw nga asawa ug sa dugay nga panahon, pinaagi sa mga balaan nga propeta, gihangyo sila sa paghinulsol. Apan sa dihang wala sila maghinulsol, gihatag sila sa mga Caldeano alang sa hingpit nga paglaglag ug gibyaan ang ilang yuta nga walay sulod sulod sa pitongpulo ka tuig. Bisan pa, human mabawi ang Jerusalem ug ang Templo ni Zerubabel pagkahuman sa pitongpulo ka tuig, wala na nila nabawi ang ilang kaniadto nga kaanyag, bahandi ug himaya; ug bisan pa nga ang mga Hudiyo, nga napalaya gikan sa pagkaulipon sa Babilonia, mibalik sa ilang kaugalingong yuta, dili na sila gipangulohan sa ilang kaugalingong mga hari kondili nasulod sila ilawom sa usa ka langyaw ug bug-at nga yugo, nag-alagad sa langyaw nga mga hari—una sa mga Babilonyo, unya sa mga Ehipsiyo, ug sa ulahi sa mga Romano—nga sa ilang kamot sila sa katapusan gipapas. Ang Ginoo mismo nagtagna niining katapusang pagkaguba sa Jerusalem, nga miingon: *'Walay bisan usa ka bato nga mabilin ibabaw sa usa ka bato; tanan pagagub-on'* (Mat. 24:2). Ug ang balaan nga propeta Ezequiel (uban sa ubang balaang mga propeta) nagtagna sa naunang pagkaguba nga gihimo sa mga Caldeo.

Sa panahon sa balaan nga propeta Ezequiel, nga napriso sa Babilonia, sa yuta sa mga Caldeo, ang balaan nga Jeremias nagpuyo sa Jerusalem. Bisan pa nga kining duha ka propeta layo kaayo ang gilay-on, nagkasinabot gihapon sila sa pagpanagna sa pagkahugno sa Jerusalem ug daghan pa nga uban nga gipadayag sa ilang mga basahon: kay ang Espiritu sa Dios naglihok sa duha ka propeta; ug ang mga pulong sa propesiya ni Jeremias gipadala sa pipila ka taga-Jerusalem ngadto sa ilang mga igsoon nga bihag sa Babilonia, samtang ang mga pulong ni Ezekiel gipadala gikan sa Babilonia paingon sa Jerusalem; ug si Ezekiel mipamatuod sa Babilonia sa atubangan sa iyang kaugalingong katawhan nga tinuod ang propesiya ni Jeremias, samtang sa Jerusalem mipamatuod si

Jeremias sa kamatuoran sa propesiya ni Ezekiel, apan wala'y bisan kinsa kanila ang gisaligan sa mga daotan ug walay pagtuo nga mga Hudiyo, nga, tungod kay nalipat-an sa idolatriya, gibutang ang ilang hingpit nga pagsalig sa mga bakak nga propeta, samtang giisip nga bakakon ang mga balaan nga propeta nga tinuod gayud nga nagprofesiya pinaagi sa Espiritu sa Dios. Busa, gipanglutos si Jeremias sa mga tawo sa Jerusalem, samtang si Ezekiel gipanghigot sa masakiton nga kadena sa mga anaa sa pagkaulipon sa Babilonia, sama sa gipahibalo sa Ginoo kaniya, nga miingon*: 'Tan-awa, ilang ibutang kanimo ang mga gapus ug ilang higoton ka niini'* (Ezek. 3:25). Si San Ezekiel klaro kaayo ang panan-aw nga nakita niya ang mga panghitabo nga layo kaniya sama sa nahitabo sa atubangan mismo sa iyang mga mata: samtang naa siya sa Babilonia, nakita niya ang nahitabo sa Jerusalem (Ezek. 8:11, 16), ug gisultihan niya kini sa mga tawo nga kauban niya sa pagka-ulipon. Sa usa ka higayon, gidala siya sa usa ka anghel gikan sa Babilonia paingon sa Jerusalem ug gibutang sa Templo ni Solomon; didto nakakita siya og mga dios-diosan nga nagtindog sa gawas ug sulod, ingon usa ka kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaang lugar, ug ang makalilisang nga mga buhat sa pagsimba nga gihimo alang kanila: nakita niya ang mga anciano sa Israel nga naghalad og insenso sa atubangan sa mga dios-diosan, ang mga pari nga naglikay sa ilang mga nawong gikan sa trono sa Dios ug nagsimba sa adlaw, samtang ang mga babaye naglingkod nga nagahilak para kang Phammus, ang Adonis nga giimbento sa mga Griyego[5187] , nga nakighilawas kang malaut nga Venus[5188] , gipatay sa usa ka ligaw nga baboy, giisip sa mga pagano nga usa sa mga diyos, ug gidawat isip diyos sa mga dautang Hudiyo. Nakita usab niya ang himaya sa Dios, susama sa iyang kaniadto nga nakita sa Suba sa Hovare: kini, sa kasuko niini, hapit na mobiya sa templo, nga magbilin niini nga walay sulod. Ug nadungog niya ang Ginoo nga miingon kaniya:

'Anak sa Tawo! Dili ba dako na kaayo ang dautang buhat nga imong makita nga ginabuhat niining mga tawo?' Napuno nila ang yuta sa dautan ug gipukaw nila Ako sa kinatumyan (sama sa nagkasabot aron pukawon ug samokon Ako); busa manimalos Ako kanila sa akong kasuko; dili sila pasayloon sa akong mata, ni magmaloloy Ako kanila; ug bisan pa maninggit sila sa kusog ngadto sa akong dalunggan, dili ko sila paminawon.

Unya nadungog ang usa ka tingog sa Dios nga labi pang kusog, nga nagtawag nga makalilisang ug makahadlok, ug misulti niini sa propeta:

'Ang panimalos ug pagkaguba anaa sa dakbayan; ipahupot sa matag tawo ang iyang mga armas sa pagkaguba sa iyang kamot.'

Sa dihang nahuman sa Ginoo ang paglitok niining mga pulonga, unom ka makalilisang nga armado nga mga tawo ang mitungha nga nagbitbit og gipagawas nga mga espada; taliwala kanila adunay usa ka tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti sa pagka-sacerdote, nagbitbit og tintero ug pananda sa manunulat, ug miingon ang Ginoo kaniya:

'Lakaw sa siyudad sa Jerusalem ug timan-i sa agtang sa akong mga alagad nga nagasubo sa ilang kasingkasing, nga nagahingaw ug nagahilak tungod sa mga dautang buhat nga gihimo dinhi sa siyudad: Pasagdan ko kining akong mga pinili gikan sa silot.'

Ug kining dungog nga tawo nga nagsul-ob sa halangdong bisti sa pari miadto ug nagbutang og marka sa agtang sa mga tawo nga matinud-anon nga nag-alagad sa tinuod nga Dios. Kining marka usa ka Griyegong letra nga gitawag og Tau, nga sama sa usa ka patindog nga krus, sama sa kapital nga letra 'T' sa atong alpabeto. Samtang kining tawo, sa iyang mahimayaong bisti sa pagka-sacerdote, nagalakaw sa siyudad ug nagmarka sa mga sulugoon sa Dios sa timaan, gipadala sa iyang luyo kining unom ka makahadlok nga mga tawo, nga nagrepresentar sa unom ka kumander sa mga hukbo sa Caldean nga moanhi uban ni Nabucodonosor aron laglagon ang Jerusalem; sa kining unom ka lalaki ang masuko nga Ginoo miingon:

'Lakaw kamo, pagpatay kamo; ayaw kamo magpasaylo bisan kinsa, ayaw kamo magpakita og kalooy sa tigulang o sa batan-on, sa mga babaye o sa mga dalaga, o sa mga bata, kondili patya ninyo silang tanan, sugdi sa mga balaan nga pari ug sa mga anciano; apan ayaw ninyo hikapa kadtong nagbitbit sa Akong marka.'

Ug ang balaan nga propeta nakakita niining panan-awon nga ang tanang klase ug edad sa katawhan sa Jerusalem, lalaki ug babaye, gipatay, sama sa nahitabo pagkahuman. Ug ang propeta mihapa sa atubangan sa Ginoo, nagasinggit:

[5187] Si Adonis giisip sa karaang mga Griyego nga diyos sa mga tanom ug sa kinaiyahan sa kinatibuk-an.

[5188] Si Venus mao ang diyosa sa gugma ug katahum.

'Lagmit, lagmit! Kaayo kini kasakit kanako, Adonai, O Ginoo, kay imo man gilaglag ang nahabilin sa Israel, ug gibubo ang imong kasuko ibabaw sa Jerusalem!'

Pagkahuman niini, nakita niya pag-usab kana nga gwapong lalaki nga nagsul-ob ug bisti sa pari, nga mituyok pagbalik sa Ginoo ug miingon:

'Gibuhat ko na ang imong gisugo kanako, O Ginoo.'

Ug usab gisugo siya sa Ginoo nga kuhaon ang dakop-dakop nga nagdilaab nga uling gikan sa taliwala sa mga ligid sa mga kerubin ug ipanglapas kini sa tibuok Jerusalem, ingon usa ka timaan nga kini laglagon sa mga Caldeo dili lamang pinaagi sa espada kondili usab pinaagi sa kalayo. Human niining pagdakop ug panan-awon, ang propeta nakabalik sa Kaldea sa iyang kaugalingong dapit, ug ang iyang nakita dali ra nga natuman.

Ang balaan nga Ezequiel nagpanghimatuud usab mahitungod sa mga silingang pagano nga nagpanawa sa Jerusalem samtang kini ginasilotan sa Dios—ang mga Ammonita, ang mga Moabita, ang mga Edomita, ang mga Filistihon, Edom, Tiro ug Ehipto, nga nagtagna alang kanila sa parehas nga banal nga silot nga moabot kanila pinaagi sa mga Caldeanhon, tungod kay naglipay sila sa pagkaguba ug pagkamalaglag sa Jerusalem. Pagkahuman niining tanan nahitabo, nagpanghimatuud siya mahitungod sa paghunong sa kasuko sa Dios batok sa mga Hudiyo, ang ilang pagbalik gikan sa Babilonia paingon sa ilang yutang natawhan, ug ang pagpanumbalik ug pagbag-o sa siyudad ug sa templo; kay gidala siya pag-usab sa kamot sa Ginoo ngadto sa yuta sa Juda (Ezek. 40:5) human ang Jerusalem gipaguba ug gipahimutang sa kamingawan, ug sa panahon sa pagpadayag nga iyang nadawat didto, nakita niya nga ang dapit diin nagtindog ang Jerusalem gisukod sumala sa sugo sa Dios, ang siyudad ug ang templo sa Ginoo gitukod, ug ang himaya sa Dios napuno sa Iyang templo, sama sa gihulagway sa detalye sa iyang propetikanhong basahon.

Kining tibuok panan-awon usa ka misteryosong pahibalo sa atong kaluwasan gikan sa buhat sa kaaway ug sa pagtukod sa Simbahan ni Cristo: kini matuman pinaagi sa pagkatawo sa Dios, nga natawo gikan sa Labing Putli nga Birhen, nga gitawag niining propeta nga 'ang mga ganghaan nga sirado' ug dili malabyan sa bisan kinsa gawas sa Dios mismo (Ezek. 44:2). Gihatagan usab siya og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa pagkabanhaw sa mga patay (Ezek. 37:1). Nakita niya nga daw sa kamot sa Dios siya gipataas ug gibutang sa tunga-tunga sa usa ka uma, nga napuno sa daghang mga bukog sa tawo nga hingpit nga uga; ug kining tanan, sa pulong sa Dios, nabalotan og unod, ug sa pagsulod sa espiritu kanila, nabuhi sila ug mitindog sa ilang mga tiil, ug daghan kaayo sila. Ug miingon ang Ginoo:

'Ablihan ko ang inyong mga lubnganan ug dad-on ko kamo gikan sa inyong mga lubnganan.'

Gawas pa niana, mahitungod sa daghang uban pang mga misteryo sa Dios, nga unta matuman uban ang hingpit nga kahayag sa katapusang mga adlaw, gihatag ang mga pagpadayag sa propeta sa Dios; gitagna niya kini tanan ug gisulat sa iyang basahon: basaha kini sa bisan kinsa nga gustong mabasahan. Alang kanato, sa pagpakunhod sa atong salaysay, atong hisgutan lang—sumala sa testimonya sa kasaligan nga mga tigpamatuod bahin kaniya—nga siya usab usa ka dakong tigbuhat sa mga milagro; sama ni Moises, gibahin niya ang tubig. Sa tinuud, sa usa ka higayon, sa dihang ang daghang mga Hudiyo mitigum kaniya sa daplin sa suba sa Hovare, giatake sila sa mga Caldeo nga sama sa mga tulisan; apan pinaagi sa iyang pag-ampo napikas ang tubig sa suba, nga nagbukas og uga nga agianan para sa mga tawo nga ginapresyur, aron sila makatawid paingon sa pikas daplin. Ug ang mga Hudiyo mitabok sa uga nga yuta, samtang ang mga Caldeo, nga nangahas mosunod kanila sa samang agianan, nalunod sa tubig ug nangamatay. Samtang naa siya sa Babilonia, nag-alagad isip hukom sa mga tribo ni Dan ug Gad, ug pagkakita nga wala nila gihatagan og dungog ang Ginoo ug gipanglutos nila ang mga nagasunod sa balaod sa Ginoo, nagpadala siya og mga bitin ug mga reptilya sa ilang mga puloy-anan, nga naglamoy sa ilang mga sanggol ug mga kahayopan. Unya, sa pagkahaboy niya kanila, iyang gikuha ang mga bitin ug mga reptilya pinaagi sa pag-ampo. Sa panahon sa gutom, pinaagi sa iyang pag-ampo sa Dios, iyang gipadaghan ang pagkaon alang sa katawhan ug gipabuhi pag-usab kadtong grabe ka kapoy tungod sa gutom ug hapit na mamatay; siya mismo sa ulahi namatay isip usa ka martir[5189] . Sa dihang nakita niya nga ang iyang mga kaigsuonang Hudiyo, nga

[5189] Mahitungod sa ubang detalye sa kinabuhi sa propeta Ezequiel, nahibal-an nga nagpuyo siya sa iyang kaugalingong balay sa Tel-Abib (Ezequiel 3:24, 8:1), nga siya minyo ug pinalangga kaayo ang iyang asawa, ug nga namatay kini kalit (Ezequiel 24:16–18); ang iyang ministeryo sa pagpanagna milungtad og 22 ka tuig. Ang iyang lubnganan, nga nahimutang duol sa karaang Babilonia, nagpadayon sa pagdani sa mga peregrino hangtod karon. Ang pagtukod sa lubnganan giatributo kang Haring Jehoiachin. – Ang propetikanhong basahon ni Ezekiel naglangkob og 48 ka kapitulo; Ang sulod niini dato kaayo sa lain-laing materyal: naglangkob kini og mga panan-awon, mga

kauban niya sa pagka-ulipon, nakig-uban sa mga Caldeo sa pagsimba sa mga dios-diosan ug nasanay sa tanang dautang buhat niini, iyang gisaway sila, gihangyo nga biyaan kining mga dautang buhat, ug gipahimangnoan sila sa kasuko sa Dios. Busa, usa ka tigulang nga Hudiyo nga napailawom sa dautang buhat sa mga Caldeo, sa kasuko gipatay siya pinaagi sa pagpangabala kaniya sa mga kabayo. Gitigom sa mga tawo ang iyang nabungkag nga lawas ug gilubong siya sa uma sa Maur, sa lubnganan ni Shem ug Arphaxad, mga katigulangan ni Abraham. Ug usa ka daghang katawhang Hudiyo ang nagtigom sa iyang lubnganan, ug didto sila naghalad sa ilang mga pag-ampo sa Dios sa mga Sabaoth, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Nipakita ka nga usa ka propeta sa Dios, O katingalahang Ezekiel; gipahayag nimo sa tanan ang Pagkatawo sa Ginoo, nga nagpadayag niining Karnero ug sa Magbubuhat, ang Anak sa Dios, hangtod sa kahangturan.

Ang mga kinabuhi sa atong mga halangdong amahan nga si Simeon, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Cristo, ug si Juan, iyang kauban sa pagkamartir

Gisaulog sa ika-21 sa Hulyo

Sa mga adlaw sa matinud-anong Emperador Justiniano[5190] , sa dihang ang mga tawo nga mahigugma sa Kristo nagdagsang paingon sa Balaang Siyudad sa Herusalem[5191] alang sa pista sa Pagtaas sa Bililhon ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo[5192] , pinaagi sa probidensya sa Dios duha ka batan-ong lalaki ang miabot gikan sa Siria[5193] paingon sa Herusalem aron mosimba sa Bililhon nga Kahoy sa Krus. Ang usa gitawag nga Juan, ug ang usa Simion; pareho silang gikan sa maharlika ug dato.

Si Juan mga 24 anyos niadtong panahona; aduna siyay batan-ong asawa ug nagpuyo uban sa iyang tigulang nga amahan, samtang ang iyang inahan namatay na; si Simeon, bisan pa, wala pa siya magminyo[5194] ug nag-uban ra siya sa iyang tigulang nga biyudang inahan nga 80 anyos. Kining duha ka batan-on nga lalaki, nga gikan sa parehas nga nasud ug nahimong suod nga mag-amigo tungod sa ilang gugma kang Kristo, nagpuyo og dugay nga panahon sa Jerusalem, nagbisita ug nagsimba sa mga balaang dapit. – Sa dihang sa ilang pagbalik nga biyahe, mibaba sila sa Walog sa Jerico ug, naglakaw sa tiilan sa bukid, nilabay sila sa siyudad, nakita nila ang mga monasteryo sa baybayon sa balaang Suba Jordan[5195] . Unya si Juan, nga mituyok kang Simeon, nangutana:

'Nasayud ka ba kinsa ang nagpuyo sa mga monasteryo?'

'Ug kinsa ang nagpuyo niini?' pangutana ni Simeon.

'Ang mga anghel sa Dios nagpuyo didto,' tubag ni Juan.

Si Simeon, nga namangha ug nagahingas, nangutana:

'Makita ba nato sila?'

---

pabula, mga alegoriya, mga propesiya ug simbolikong mga buhat. Tungod sa simboliko ug mistikal nga kinaiya sa pipila ka mga bahin sa Basahon ni Ezekiel, gitan-aw kini sa mga Hudiyo nga usa ka tinago nga teksto ug wala nila tugoti bisan kinsa nga ubos sa 30 anyos nga mobasa niini.

[5190] San Justiniano I – Emperador gikan sa 527 hangtod 565.

[5191] Jerusalen – ang labing karaan ug bantog nga siyudad sa Yutang Saad – nahimutang hapit sa tunga-tunga sa yuta, sa kasadpang baybayon sa Jordan, 12 ka oras nga biyahe gikan sa Dagat Mediteranyo ug 8 ka oras gikan sa Jordan, sa tiilan sa tulo ka kabukiran sa mga Hudiyo: Akra, Siyon ug Moriya.

[5192] 14 sa Septiyembre.

[5193] Ang Syria (Upper), nga gitawag sa Hebreohanon nga teksto nga 'Arat' – usa ka termino nga naglangkob sa Syria ug Mesopotamia – naglangkob sa tibuok rehiyon gikan sa Suba sa Euphrates paingon sa Dagat Mediteranyo ug gikan sa Kabukiran sa Taurus paingon sa Arabia.

[5194] Sa panahon sa pagbiyahe ni Simeon ug Juan paingon sa mga balaang dapit, 31 anyos na si Simeon.

[5195] Ang Jordan mao ra ang suba sa Palestina nga kanunay daghan ug tubig ug dili gayud mamala.

'Kung gusto nato nga mabuhi sama nila,' tubag ni Juan, 'nan, walay duhaduha, malingaw kita sa pagtan-aw kanila ug pakig-istorya kanila.'

Nagkabayo silang duha; karon mibaba sila, gihatag nila ang ilang mga kabayo sa ilang mga sulugoon, ug gisugo sila:

'Lakaw kamo sa unahan, sa inyong kaugalingong tulin.'

Busa gidala sa mga sulugoon ang mga kabayo sa unahan, samtang sila, nga nagsunod sa gilay-on, naghisgot kon giunsa nila pagluwas sa ilang mga kalag. Nagpadayon sila sa hinay-hinay, ug nakaabot sila sa usa ka sangang-dalan: ang usa ka dalan, nga daghan og mga biyahero, padulong sa Siria, diin sila paingon, samtang ang usa paingon sa Jordan, diin makita ang mga monasteryo. Gipunting ni Juan ang iyang tudlo sa dalan padulong sa Jordan, ug miingon siya kang Simeon:

'Mao kini ang dalan nga padulong sa kinabuhi.'

Unya, mitudlo siya sa dalan padulong sa Siria, ug miingon pa:

'Kini nga agianan, bisan pa, padulong sa pagkaguba. Busa, igsoon, magbarog kita dinhi sa sangang-dalan ug mag-ampo sa Dios nga Ipakita Niya kanato kung asa kita paingon.'

Ug, mituhop sila, nagsugod sila og mainitong pag-ampo:

'O Dios! O Dios! O Dios! Ikaw nga nagtinguha sa kaluwasan sa tibuok kalibutan! Ipadayag ang Imong kabubut-on sa Imong mga sulugoon ug ipakita kanamo ang dalan nga among angayng lakton!'

Pagkahuman sa igong pag-ampo, mihawa og suwerte si Juan ug si Simeon, ug ang suwerte nahulog sa dalan padulong sa Jordan. Unya napuno sila sa dakong espirituhanong kalipay ug, uban sa pagpaubos, nagpasalamat sila sa Dios. Ug sa kalit lang ilang kalimtan ang ilang mga pamilya—ang usa ang iyang amahan ug asawa, ang usa ang iyang inahan—gibaliwala nila ang ilang bahandi ug giisip ang tanan nga makapahimuot ug makalipay ning kalibutan sama sa usa ka damgo. Ug nagyakap sila sa usag usa, naghalok sa balaan nga halok, ug mibiyahe sa dalan paingon sa Jordan, diin sila tinuod nga nakab-ot ang walay katapusang kinabuhi. Ug midali sila uban sa kalipay, sama sa pagdali nila Pedro ug Juan paingon sa lubnganan nga naghatag kinabuhi kang Kristo (Juan 20:1–10), nagdasig ug nagpalig-on sa usag usa: Nahadlok si Juan nga basin ang pagbasol alang sa iyang tigulang nga inahan makapaling sa tuyo ni Simeon, samtang si Simeon usab nahadlok alang kang Juan, basi ang gugma sa iyang batan-ong asawa, sama sa magnet nga nagdani sa puthaw, makapaling kaniya gikan sa dalan nga iyang gisugdan. – Busa, nag-istorya sila sa usag usa uban sa mga pulong sa espirituhanong giya ug kahupayan. Si Juan miingon kang Simeon:

'Ayaw kawala'g kadasig o kahuyang, hinigugma nga igsoon! Kay gibutang nako ang akong paglaum sa Ginoo, nga nagbag-o kanato karong adlawa. Ug unsa man ang kapuslanan alang kanato sa kahaw-as sa kalibutan? O unsa man ang tabang nga atong makaplagan sa bahandi sa Adlaw sa Paghukom? Dili ba kini makadaot kanato? Ingon usab, ang atong pagkabatan-on ug pisikal nga kaanyag – magpabilin ba kini kanato hangtod sa kahangturan? Dili ba kini mausab sa pagkatigulang ug madaut tungod sa kamatayon? Sa tinuod, wala kita kabalo kon mabuhi pa ba kita aron makakita sa pagkatigulang, kay bisan ang mga batan-on, nga wala magdahom sa kamatayon, mamatay usab.

Sa iyang bahin, gisulayan ni Simeon nga kumbinsihon si Juan:

'Igsoon, wala koy amahan, igsoon nga lalaki, o igsoon nga babaye; ang akong inahan ra ang naa nako, nga tigulang na kaayo karon, ug dili ko siya kaayo gisubo kaysa nahadlok ko sa akong kasingkasing para kanimo, basi ang hunahuna sa imong gwapa ug maanyag nga asawa, nga bag-o pa lang nimo gipangasaw-an, magdala kanimo sa sayop nga dalan gikan niining bulahan nga agianan.'

Busa, samtang nag-istorya-istorya sila, nagpadayon sila sa ilang paglakaw. Ug nag-ampo sila sa Dios nga ipadayag Niya kanila ang Iyang kabubut-on kon asa nga monasteryo sila magpanumpa sa ilang mga saad. Ug gipili nila kini nga timaan para sa ilang kaugalingon: sa bisan unsang monasteryo nga ilang makita nga bukas ang ganghaan, mao kana ang usa nga gisugo sa Dios nga ilang sudlan. Nahitabo nga nakaabot sila sa monasteryo sa Banal nga Gerasimus, diin ang abbot usa ka tawo nga giinspirar sa Dios, nga ginganlan og Nikon; gipahibalo siya sa Dios sa pag-abot niining duha ka batan-ong lalaki, nga ang ilang mga kasingkasing nagdilaab sa balaan nga gugma. Kay niadtong adlawa nakita ni Nikon ang Ginoo sa usa ka damgo, nga nag-ingon kaniya:

'Tumindog, ablihi ang mga ganghaan sa bakuran, aron makasulod dinhi ang Akong mga karnero.'

Mibangon ang abad, miadto ug gibuksan ang mga ganghaan sa monasteryo, ug mipahimutang tupad niini, nagpaabot sa pag-abot sa mga karnero ni Cristo. Sa bahin nila Juan ug Simeon, sa dihang nagkadool sila sa monasteryo ug nakita nila ang abli nga mga ganghaan ug ang tigbantay nga naglingkod tupad niini, napuno sila sa dakong kalipay. Ug si Juan mituyok kang Simeon:

'Maayo kini nga timaan, igsoon – abli ang monasteryo ug naglingkod ang bantay-pultahan didto, mura'g tinuyo, nagpaabot sa atong pag-abot.'

Sa dihang duol na sila sa ganghaan, mitindog ang abá ug miingon:

'Maayo kaayo nga miabot kamo, O mga kordero ni Cristo.'

Ug, gidayeg sila sa mainit nga pag-abi-abi, gidala sila sa monasteryo ug gihatagan og pisikal ug espirituhanong pagkaon; niadtong gabii, gihatagan niya og kahupayan si Simeon ug si Juan sama sa mga biyahero. Sa sunod buntag, gisultihan sila sa abá sa mosunod nga mga pulong:

Ang inyong gugma kaniya, nga inyong gipaambit sa usa ka kasingkasing, matahum ug makapahimuot sa Dios, O mga anak! Apan kinahanglan mag-amping kamo pag-ayo aron dili kini patyon sa kaaway sa atong kaluwasan sa inyong sulod. Maayo ang inyong agianan, apan ayaw kamo pagkahuyang hangtod kamo makoronaan. Ang inyong tuyo angay pasidunggan, apan ayaw kamo pagpasagad, basi ang espirituhanong kainit sa inyong mga kasingkasing mahimong tugnaw. Maayo nga inyong gibutang ang walay katapusan sa ibabaw sa panandaliang butang. Sa pagkatinuod, maayong buhat ang pag-alagad sa inyong mga ginikanan sa yuta, apan walay ikatandi ang kadako sa pag-alagad sa Amahan sa Langit. Minahal ang mga igsoon sa unod, apan mas makaluwas ang mga espirituhanon. Mapuslanon ang mga higala nga naa kanimo sa kalibutan, apan mas maayo nga makig-amigo ka sa mga balaang santo sa Dios. Gamhanan ang imong mga mananaghawa ug manalipod sa atubangan sa mga prinsipe, apan dili sila sama sa mga Anghel nga mananaghawa alang kanato sa atubangan sa Dios. Maayo ug grasya ang paghatag og limos sa mga kabus alang sa Dios; apan walay halad nga ingon ka makapahimuot sa Dios sama sa hingpit nga paghalad sa imong kalag ug kabubut-on kaniya. Malipayong pag-ayo ang mga kalipay ning kinabuhi, apan kini walay pulos kon itandi sa kalipay sa Paraiso. Katingalahan ang bahandi ug pinalangga sa tanan, apan kini dili matandi sa mga bahandi *'nga wala pa makita sa mata, madungog sa dalunggan, ni misulod sa kasingkasing sa tawo'* (1 Cor. 2:9).

Ang katahum sa pagkabatan-on makalipay, apan kini walay pulos kung itandi sa mga hiyas sa Labing Matahum sa tanang anak sa tawo[5196] . Katingalahan ang mahimong mandirigma sa yutang hari, apan kini nga serbisyo malabay ug delikado. Apan ang pagka-mandirigma sa Langitnong Haring nagpasabot sa pagdaog batok sa tanang pwersa sa kaaway.

Uban niini ug susamang mga pagdasig, gisultihan sila sa maalamon nga abbot; ug, sa dihang nakita niya ang daghang luha nga nag-awas gikan sa ilang mga mata, miingon siya kang Simeon:

'Ayaw pagmasubo, ayaw paghilak tungod sa uban sa imong inahan, kay ang Dios maghatag kaniya og mas dako nga paglipay tungod sa imong mga paningkamot kaysa sa imong mahimo samtang kuyog pa ka niya. Bisan pa man kon nagpabilin ka kanunay sa iyang kiliran, dili gihapon ka masayud kon kinsa ang una nga mailot, ikaw ba o siya. Ug kamo unta mamatay nga wala mapalipay ang Dios, nga walay bisan unsa nga makaluwas kaninyo gikan sa umaabot nga kadaut pagkahuman sa kamatayon: kay ni ang luha sa inahan, ni ang gugma sa amahan, ni ang bahandi ug himaya, ni ang panag-asawa, ni ang gugma sa inyong mga anak dili makapahupay sa makahadlok nga Huwis, kondili ang usa ka buhing may hiyas, mga buhat ug paningkamot nga gihimo alang sa Dios!

Unya, mituyok siya kang Juan ug miingon:

'Ug kanimo, O akong anak! Ayaw tugoti ang kaaway nga mosulod kanimo og ingon nga hunahuna nga magsugod ka og pangatarungan sa imong hunahuna: "Kinsa, gawas kanako, ang mosuporta ug mag-atiman sa akong tigulang nga amahan?" Kinsa may makapahupay sa akong nagahilak nga asawa? Sa pagkatinuod, kon imo silang gibilin sa Diyos lamang, samtang kamo mismo nangtrabaho para sa lain, matarong unta nga masubo kamo alang kanila. Apan tungod kay Usa ra ka Diyos, nga kaninyo gisaligan ang inyong mga ginikanan, ug tungod sa gugma kaniya gibilin ninyo sila, kinahanglan inyong mahibal-an nga Siya mismo ang mag-atiman kanila. Hunahunaa usab nga sa dihang naa ka pa sa kalibutan ug nagpaningkamot alang sa usa ka pansamantalang kinabuhi, ang kaayo sa Ginoo nag-atiman kanimo ug buotan nga napuno ang imong panimalay; labi pa gayud nga

[5196] Kana mao ang Anak sa Dios nga nahimong tawo, si Kristo nga Manluluwas. Tan-awa usab Salmo 44:1–18.

mag-atiman ang Ginoo sa inyong mga panimalay karon nga miadto kamo sa pag-alagad Niya sa tibuok ninyong kasingkasing, nga nagtinguha sa pagpalipay Niya sa hingpit. Hinumdumi, O mga anak! Ang tubag sa Ginoo sa tawo nga gustong mosunod Kaniya ug miingon: *'Ginoo! Pasagdi ko nga una pa ko moadto ug ilubong ang akong amahan*.' Miingon ang Ginoo: *'Sumunod ka kanako, ug pasagdi ang mga patay sa paglubong sa ilang kaugalingong patay'* (Mat. 8:21–22). Busa kamo usab, uban sa k , sa dili matuyaw nga kabubut-on ug matinindog nga kasingkasing, sumusunod kamo sa mga bakod ni Cristo. Kay kon tawgon ka sa usa ka yutanon ug mortal nga hari ngadto sa iyang korte, nga gustong himuon ka niyang mga chamberlain o mga magtatambag, dili ba nimo pasagdan ang imong kaugalingong panimalay ug magdali-dali ka paingon sa hari aron pag-alagad kaniya sa himaya ug dungog, ug malingaw sa pagtan-aw kaniya ug sa iyang pabor? Ug buhaton ninyo kini sulod sa mubo nga panahon, samtang gusto niya nga pasidunggan kamo sa atubangan sa iyang mga halangdon.

Apan mitubag sila Juan ug Simeon:

'Tinood gayud, Amahan!'

Ug nagpadayon ang abá:

Mas labi pa gayud, akong mga anak! Kinahanglan magdali kita uban sa kadasig sa pagtubag sa tawag sa Hari sa Langit, nga nagtawag kanato ngadto sa usa ka himaya nga walay bisan unsang dungog sa yuta, bisan pa kaunsa kataas, ang makahisama o makatupong. Kinahanglan natong mosunod sa Dios, nga nagtawag kanato ngadto kaniya, hinumduman ang iyang gugma alang kanato, nga tungod niini wala niya gipakaluoy ang iyang bugtong Anak, kondili gihatag siya alang kanato ngadto sa usa ka mapintas nga kamatayon, aron kita mahimong iyang mga anak; ug bisan pa og ibubo nato ang tanang atong dugo alang niini, dili gihapon nato mabayri Siya bisan gamay nga sukod nga angay sa kaayo ug gugma nga Iyang gipakita kanato: kay ang dugo sa usa ka hari dili ikatandi sa dugo sa mga ulipon.

Pagkahuman niya pagsulti niini kanila, ug sa pagkahibalo nga sila Simeon ug Juan, nga sinina'g maayong bisti, mitubo nga wala mailhi ang kakabus, ang propetang abá—bisan pa nakita niya ang ilang mainitong kadasig alang sa Dios—nagpasugyot gihapon kanila nga ayaw dayon pagpanumpa sa monastikong panata, kondili maghulat pa og pila ka panahon: pabuhata sila sa pagsulay sa ilang kaugalingon – aron masuta kon makasukol ba sila sa kalisod sa kinabuhi nga pagka-asceta. Apan sila, nga mihulog sa iyang mga tiil, nangayo kaniya uban sa mga luha nga ipa-tonsura sila dayon ug pasul-oba sila sa balaan nga habito.

Pagkahuman niini, ang tigulang, nga gustong sulayan sila, gidala si Juan sa kilid ug miingon kaniya:

'Akong napangumbinsi na ang imong amigo nga magpabilin pa sa kalibutan sulod sa usa ka tuig.'

'Kung siya malipay,' tubag ni Juan, 'pabilin siya; apan ako dili na makahulat pa og dugay alang sa akong paggupit sa buhok. Ginoo, Papa, palihug buhata dayon kanako ang gipangandoy sa akong kalag.'

Si Simeon, sa pagkakita kanila nga nag-istorya sa pribado, miingon sa tigulang:

'Ayaw paglangan, Amahan, sa pagtuman sa hangyo ni Juan; nagkurog ang akong kasingkasing alang kaniya, basi masubo siya tungod sa iyang asawa, nga iyang gipangasawahan karong tuiga—usa ka babaye nga dato ug gwapa—ug basi, tungod kaniya, maliso siya gikan sa gugma sa Dios.'

Mi-atubang usab kang Simeon si Juan nga nagahilak (kay dali ra kaayo siyang ma-hilak):

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, nga ipa-tonsura kami dayon, basi madestruar nako ang akong minahal nga igsoon.' Aduna siyay inahan nga gihigugma kaayo siya nga dili siya mabuhi kung dili siya makita, ug nahadlok ko para kaniya, basi sa paghinumdom sa gugma sa iyang inahan kaniya, moliko siya gikan sa gugma sa Dios; busa, dili ko mohunong sa pag-antos hangtod makita nako nga naputlan na siya og buhok."

Ang tigulang, sa pagkakita sa ilang pag-amgo sa usag usa, ug sa kahibalo gikan sa kasinatian nga ang Dios dili magpahiya o magsalikway sa mga nagalihok ngadto Kaniya uban sa tibuok kasingkasing ug lig-on nga pagtuo, walay paglangan gidala sila sa simbahan ug giputol ang ilang buhok isip pagsulod sa inisyal nga monastikong han-ay. Samtang gihimo ang ilang tonsura, naghilak pag-ayo si Juan, samtang si Simeon tinago siyang gipikpik, nga nagpasabot nga maghilom siya – nagtuo siya nga naghilak si Juan tungod sa iyang amahan ug asawa. Apan si Juan nagahulog og luha tungod sa mainit ug tinuoray nga gugma alang sa Dios.

Pagkahuman sa tonsura ug sa pagsaulog sa Banal nga Liturhiya, gisultihan na usab sila sa abá sa usa ka taas ug makat-onong sermon, kay nasayud siya sa iyang maalamon nga espiritu nga dili sila magpabilin og dugay sa iyang monasteryo, tungod kay tawgon sila sa Diyos ngadto sa usa ka labi pa nga hingpit nga paagi sa kinabuhi.

Niabot ang maong adlaw sa Sabado, ug gusto sa abbot nga ipahigayon kanila ang tibuok ritwal sa Orden Angheliko sa sunod buntag, sa Domingo.

Ug ang uban sa mga igsoon misugod sa pagsulti kang Juan ug Simeon:

'Bulahan ka, kay ugma pag-usab kang matawo ug mahimong putli sama sa bag-ong panganak; malimpyo ka sa imong mga sala, murag bag-o pa lang ka nabunyagan karon.'

Apan sila, nga wala masabti ang gisulti kanila, nabigla ug nahadlok; ug pag-adto nila sa balaan nga abá sa gabii sa Sabado, nangaliya sila kaniya uban niining mga pulong:

'Ayaw kami pagbunyagi, Amahan, kay kami mga Kristiyano ug mga anak sa Kristohanong ginikanan, nga nabanhaw pag-usab pinaagi sa tubig sa Balaang Bunyag.'

Apan ang abá, nga wala masabti ang ilang gisulti, nangutana:

'Kinsa man ang gustong magbunyag kaninyo, O mga anak?'

Mitubag sila:

'Nadungog namo gikan sa mga igsoon nga pagabunyagan kami ugma sa buntag.'

Unya ang abá, sa pagkahibalo nga ang mga igsoon nakigsulti kanila mahitungod sa Balaang Anghelikong Hulagway, miingon:

'Maayo kaayo kini nga gipasabot kaninyo sa mga amahan: kay ugma gusto namo nga bihisan kamo sa hingpit nga ranggo sa Orden sa mga Anghel, nga mopahawa kaninyo sa tanang sala nga inyong nabuhat sa kalibutan, sama sa ikaduhang binyag.'

Apan, wala mahibalo si Juan ug si Simeon unsa ang tibuok ranggo sa Orden Angheliko. Busa gisugo sa abá nga tawgon ang usa ka igsoon nga iyang giordinahan niining tibuok ranggo sa miaging semana; tungod kay wala pa gani molabay ang pito ka adlaw, nagsul-ob gihapon ang igsoon, subay sa lagda sa monasteryo, sa tanang bisti niining balaan nga ranggo sa tanang panahon. Pag-abot niining igsoon, si Juan ug si Simeon, sa pagkakita kaniya, mihulog sa tiilan sa abá ug nangayo nga ihatag dayon kanila kining ranggo, niadtong gabii mismo.

'Kami mga tawo ra,' ingon nila, 'ug wala kami kahibalo kon mabuhi pa ba kami hangtod sa kabuntagon o makakita pa ba kami niini; ug unsa kaha kon kalit kami nga mobiya ning kinabuhi nga wala makadawat sa ingon nga korona, ingon nga kalipay ug himaya nga among nakita niining igsoon?'

Nasabtan sa abá nga usa ka panan-awon ang ilang gitan-aw, ug gipabalik niya ang igsoon nga gitawag ngadto sa iyang selda. Pagkahuman niini, mibalik si Juan ug si Simeon sa ilang mapinanggaong paghangyo sa abá:

'Amahan, sa ngalan sa Dios, bihisan kami dayon sa mga bisti nga among nakita sa igsoon: tinuod gayud, sa inyong monasteryo wala pa namo makita bisan kinsa nga anaa sa ingon ana ka himaya sama niadtong igsoon.'

'Unsa man inyong nakita, akong mga anak, sa maong igsoon?' pangutana sa abá.

Mitubag sila:

'Nakita namo ang usa ka labing masidlak nga korona sa iyang ulo ug kahayag sa iyang palibot, ug pipila ka hayag nga mga hulagway, nga nagkupot og kandila sa ilang mga kamot, naglibot kaniya uban sa katingalahang pag-awit.'

Ug namangha ang abá sa pagkabut-an sa ilang kasingkasing ug miingon kanila:

'Ugma, pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo, kamo usab madawat sa samang korona ug himaya, kauban sa balaang anghel nga panon.'

Pag-abot sa Domingo, gihimo sa abá ang balaan nga ritwal kanila, ug nakita sa duha ang mga korona nga nagdan-ag sa ulo sa usag usa; sa gabii, nakita nila ang nawong sa usag usa nga klaro sama sa adlaw; ug napuno ang ilang mga kalag sa ingon ka dakong kalipay nga wala na sila'y tinguha sa pagkaon o pag-inom.

Duha ka adlaw pagkahuman nila pagdawat sa labing hataas nga orden, nakasugat sila sa igsoon nga nahisgutan kaniadto, kinsa ilang nakita sa himaya, apan karon nagsul-ob og sako nga panapton ug nagbuhat sa iyang mga katungdanan isip monghe – wala nila makita ang kanhing himaya o ang korona sa iyang ulo, ug nabigla sila. Unya miingon si Simeon kang Juan:

'Tuohi ko, igsoon, nga sa pito ka adlaw dili na nato magkita nga nagsul-ob kita og nagdan-ag nga korona ug nagdan-ag sa himaya sama karon.'

Nangutana si Juan:

'Busa, unsa pa ang imong gipangandoy para sa imong kaugalingon, igsoon?'

'Paminawa ko,' tubag ni Simeon, 'Gusto nako nga, sama sa among pagbiya sa kalibutan, mobiya usab kami gikan dinhi paingon sa usa ka mas hilom ug mas hilit nga kinabuhi sa kamingawan; kay sukad pa nga gisul-oban kita sa maong respetadong abbot niining balaan nga hulagway, ang akong kasingkasing nasunog sa usa ka katingalahang pangandoy, ug ang akong kalag dili na gustong makakita, makasulti, o makadungog sa tingog sa bisan kinsa, kondili nagtinguha nga magpabilin sa hingpit nga pagbulag sa tanan ug sa lawom nga kahilom.

'Unsa man among kan-on samtang nagpuyo sa disyerto?' misupak si Juan.

Mitubag si Simeon:

'Unsa man ang gikaon sa uban pang mga nagpuyo sa disyerto, nga atong nadungog gikan sa baba sa abbot nga nagtudlo kanato? Siya nga nagpakaon kanila, magpakaon usab kanato, ug nagtuo ko nga daghan kaayo ang gisulti sa abbot kanato bahin sa mga nagpuyo sa disyerto tungod sa tinguha nga mapili usab nato ang kinabuhi sa disyerto.'

Misupak pag-usab si Juan:

'Apan wala pa ba kita nakakat-on sa pag-awit sa mga salmo sumala sa lagda sa monasteryo?'

'Siya nga nagluwas kang David, nga nakapahimuot kaniya kaniadto,' gipahupay siya ni Simeon, 'maluwas usab kita; ug sama sa pagkat-on Niya kang David, nga nagbantay og karnero sa kamingawan, sa paghimo og mga salmo, ingon usab Niya kita pagatudloan. Ayaw ko pagsuway, igsoon, apan sama sa atong paghalad sa kaugalingon sa Dios nga mag-uban, magpaninguha usab kita para Niya nga mag-uban.'

Miuyon si Juan, nga miingon:

'Buhaton namo ang imong gusto; apan unsaon man namo pagbiya sa monasteryo, nga ang pultahan niini gisirado sa gabii?'

Mitubag si Juan:

'Siya nga nag-abli niini para nato sa adlaw, mag-abli usab niini sa gabii.'

Sa dihang nagkasinabot na sila ug nakahukom na, ug sa pag-abot sa gabii, nakakita ang abá sa usa ka damgo sa usa ka halangdong tawo, nga mura'g santo, nga nag-abli sa ganghaan sa monasteryo ug miingon:

'Lakaw kamo, O karnero ni Kristo, paingon sa inyong pastulan.'

Sa diha-diha dayon, mibangon siya, midali paingon sa ganghaan ug nakit-an nga abli kini; ug, sa pagtuo nga nakagawas na si Juan ug si Simeon, nanglingkod siya nga masulob-on, mihuyop, ug naghunahuna:

'Dili ko takos nga madawat ang mga pag-ampo sa akong mga amahan, kay dili ako, kondili sila ang mga amahan ug magtutudlo. Oh, unsa ka bililhon nga mga bato (sama sa giingon sa Kasulatan) ang nagahigda nga wala mailhi sa yuta, makita sa kadaghanan apan gipalabwan sa pipila ra!'

Samtang ang abá naghunahuna sa iyang kaugalingon ug nagasubo, tan-awa, ang mga sulugoon ni Kristo migawas gikan sa ilang selda paingon sa ganghaan aron mobiya sa monasteryo. Ug nakita sa abá, nga naglakaw sa ilang unahan, pipila ka matahum nga batan-on nga lalaki nga nagbitbit og hayag kaayong nagdilaab nga kandila. Apan si Juan ug si Simeon wala makakita niining mga batan-on; apan sa ilang pagtan-aw sa abli nga mga ganghaan, sila nalooy kaayo nga dili kaluoy ang ilang paglaum. Sa ilang pagtan-aw sa tigulang sa ganghaan, nahadlok sila ug gusto na mobalik, kay wala nila mailhi nga mao diay kini ang abad. Apan ang abad misinggit kanila, nga nagaingon:

'Ayaw kahadlok, akong mga anak; sugod kamo sa ngalan sa Ginoo!'

Sa dihang nahibal-an nila nga mao diay kini ang abá, mas napuno pa sila sa kalipay ug nasabtan nila nga ang Dios, nga kaniadto nagpahibalo kaniya sa ilang pag-abot, nagpahibalo usab sa ilang pagpanaw; ug mitungo sila sa atubangan sa tigulang, nga miingon:

Nagpasalamat kami kanimo, Amahan, apan wala kami kahibalo unsaon paghatag og takus nga pasalamat sa Dios ug sa imong dungog nga pangulo. Ug kinsa ba sa among taliwala ang nagdahom nga mahimong takus sa ingon nga mga gasa? Unsa nga hari ang mohatag kanamo og ingon nga ranggo? Unsa nga bahandi ang makapabakod kanamo sa ingon ka dali? Ang tubig sa unsang paliguan ang makahugasi sa among mga kalag sa ingon ka hingpit? Unsaon pa kaha sa bisan kinsang ginikanan paghigugma ug pagluwas kanamo sama sa gibuhat nimo, among ginagalang nga Amahan?! Sa pagkahiusa kang Kristo, ikaw kanamo amahan ug inahan, ginoo, magbalantay, magtutudlo ug giya! Pinaagi kanimo among nadawat ang usa ka dili malaglag nga bahandi ug among nakaplagan ang bililhon nga perlas sa kaluwasan; among tinuod nga nasayran ang gahum sa ikaduhang pagbunyag, sumala sa gisulti kanamo sa mga Amahan. Busa, among gihangyo kanimo, Amahan, nga ipangamuyo

kami ug hatagan kami, ang imong mga sulugoon, og pagtugot sa pag-adto bisan asa kami igadala sa Dios: kay sa tibuok among kasingkasing nangandoy kami sa pag-alagad Niya; ug hinumdumi, Amahan, ang imong mga karnero, nga imong gihalad isip halad sa Dios.

Gisulti nila kini tanan uban sa daghang luha. Ang abá usab mihilak, tungod sa kalipay sa iyang kasingkasing, sa dihang nakita niya ang ilang dakong tinguha sa pag-alagad sa Dios. Sa katapusan, gipahimutang niya si Simeon sa iyang tuo ug si Juan sa iyang wala, ug sa pag-alsa niya sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo siya:

'O matarong ug himayaong Dios! O dakong ug gamhanang Dios! O Walay katapusan ug Manalanginong Dios! Paminawa ako, usa ka makasasala, karong takna! Paminawa ako, O Ginoo, nga nagsaad nga maminaw sa tanan nga tinuoray nga nag-alagad Kanimo! Giyaa ang mga lakang sa Ibbang mga alagad ug ipahimutang ang ilang mga tiil sa dalan sa kalinaw. Ikaw ang Manluluwas niining mga inosenteng batan-on ug panalipdi sila, sama sa mga salampati; sugoa ang tanang hugaw nga espiritu nga dili mosuod kanila, kondili molayas layo sa ilang presensya. Kuhaa ang taming ug panon ug motindog aron motabang kanila; kuhaa ang imong espada ug baroga ang dalan sa mga nagasundan kanila; ingna ang ilang mga kalag: 'Ako ang imong kaluwasan!' (cf. Salmo 34:3). Ihatag nga ang tanang kahadlok ug kawad-on sa kaisog mapalayas gikan sa ilang hunahuna, ug nga ang tanang garbo, pagpasigarbo sa kaugalingon ug dautang tuyo mapukan; hinauta ang matag paglihok sa unod, nga naggikan sa kinaiyahan o sa demonyong tukso, nga mapahilom; ang ilang lawas ug kalag pagasantuhon, ug ang ilang espiritu pasidlakon sa kahayag sa Imong grasya, aron, samtang motubo sila sa espirituhanong paagi, maabot nila ang edad sa hingpit nga pagkahamtong ug mahimong takus nga makig-uban sa Imong mga balaan, nga magdayeg Kanimo uban sa mga balaang Anghel ug kanunay magsimba Kanimo—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad hangtod sa walay katapusan, amen!

Unya, mituyok siya ngadto sa mga sulugoon ni Cristo, ug miingon uban sa mga luha:

'O Dios, nga inyong gipili, O mga maayong anak! Ug Kaniya nga inyong gipangduolan, ipadala Niya kaninyo ang usa ka Anghel sa inyong atubangan, nga mag-andam kaninyo og luwas nga dalan ug mouna kaninyo, magluwas kaninyo gikan sa mga pwersa sa kaaway, sama sa pagluwas Niya kang Jacob gikan kang Laban ug kang Esau (Gen. 31:1–55, 32:1–32, 33:1–20), ug – si Daniel gikan sa lungag sa mga leon! (Dan. 6:1–28)

Ug, gikuptan niya silang duha, mibalik siya pag-usab sa pag-ampo ngadto sa Dios:

'Luwas-a, O Dios, luwas-a kadtong mga naghigugma Kanimo sa tibuok nilang kasingkasing: kay matarong Ka, O Ginoo. Ayaw pagbaya sa mga mibiya sa tanang kawang alang Kanimo!'

Unya mituyok siya pag-usab kanila:

– Pag-amping, akong mga anak! Kay mosulod kamo sa usa ka makalilisang nga pakig-away, apan ayaw kamo kahadlok! Gamhanan ang Dios ug dili Niya kamo pasagdan sa mga pagsulay nga labaw pa sa inyong kusog. Paninguha, akong mga anak, ug dili unta kamo mapildi sa kaaway; baroga nga lig-on, nagsul-ob sa balaan nga armadura sa monastikong han-ay sumala sa hulagway sa mga Anghel. Apan hinumdumi ang Nagaingon: *'Walay bisan kinsa nga nagbutang sa iyang kamot sa arado ug nagtan-aw paatras ang angay sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 9:62). Ayaw kamo pagkapoy o pagkawalay paglaum samtang naglakat kamo sa dalan sa Ginoo, basi matuman kaninyo ang panultihon sa tawo nga misugod sa pagtukod og tore: *'Kining tawoha misugod sa pagtukod apan wala makahuman'* (Lucas 14:30). Lig-ona ang inyong kasingkasing, akong mga anak, sa pagkahibalo nga gamay ra kaayo ang pakigbisog ug dako kaayo ang korona, mubo ra kaayo ang paningkamot ug walay katapusan ang pahulay.

Samtang nagpadayon sila sa maong pakighinabi, miabot na ang takna sa pag-awit sa kampana sa Matins, ug kinahanglan na nilang mobiya pinaagi sa ganghaan sa monasteryo; gidala ni Simeon ang abá sa kilid, ug miingon kaniya:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, alang sa Ginoo, pag-ampo ka pag-ayo alang sa akong igsoon nga si Juan, aron mapapas ang hinumduman sa iyang asawa gikan sa iyang hunahuna, basi pa tungod sa tukso sa kaaway mobiya siya kanako, ug ako maluya sa kasubo tungod sa atong pagbulag; Ampo usab alang sa iyang amahan, aron siya dalit-an sa Ginoo, aron dili siya masubo tungod sa anak nga mibiya kaniya.

Si Juan usab, gidala ang tigulang sa kilid, nangaliya kaniya:

'Tungod sa Ginoo, Amahan, ayaw kalimti ang akong igsoon nga si Simeon sa imong balaan nga pag-ampo, basi pa mopalayo siya kanako paingon sa iyang inahan, nga madala sa iyang gugma kaniya; kay kon dili, ang pantalan mahimong among lubonganan.'

Natingala ang tigulang sa ingon ana ka dako nga gugma tali nila, ug pagkahuman sa pagsaad nga siya mag-ampo para kanila, gipanalanginan niya sila sa tanda sa krus ug gipahawa sila sa kalinaw.

Pagkahuman sa ilang pagpaalam sa halangdong abá, ang mga sulugoon ni Kristo, sila Simeon ug Juan, nag-ampo:

'O Dios! Pinaagi sa mga pag-ampo sa Imong sulugoon, among amahan nga si Nikon, Ika mismo ang maggiya kanamo asa man Imong gusto; kay kami mga biyahero ug wala kami kahibalo sa lugar o yuta nga among padulngan, apan gihandom ka namo, bisan pa man tingali nagpaabot kanamo ang kamatayon sa kalawoman sa disyerto.'

Unya mituyok si Juan kang Simeon:

'Unsa man nato buhaton karon, igsoon? Asa ta paingon?'

Mitubag si Simeon:

'Munta kita sa tuo, kay ang bisan unsa nga naa sa tuo maayo.'

Ug mibiyahe sila pa tuo; ug kini pinaagi sa probidensya sa Dios: ang Ginoo dili mobiya sa Iyang mga sulugoon. Pagkahuman sa paglakaw og maayong gilay-on, nakaabot sila sa Dagat nga Patay[5197] ug nakakaplag, duol sa dagat ug sa Suba sa Jordan nga mosulod niining dagata, og usa ka angay nga dapit ug usa ka selda diin nagpuyo ang usa ka eremita, nga namatay ug mibalik sa Ginoo pipila ka adlaw ang milabay; Aduna usab didto gagmay nga sakayan, ug usa ka utanan nga gitanoman og mga utan, nga mao ang ikabuhi sa namatay nga anciano. Sa pagkakita niini, naglipay ang mga sulugoon ni Cristo sama sa usa ka nakakaplag og dakong bahandi, ug nagpasalamat sila sa Dios; ug pagkahuman nila pagpuyo didto, nagsugod na sila sa pagpuyo. Paglabay sa mubo nga panahon, ang kaaway sa atong mga kalag, ang yawa, nga wala makasabar sa matarong nga kinabuhi sa mga sulugoon ni Cristo, nakig-away batok kanila, gipukaw niini kang Juan ang mga handumanan sa iyang asawa ug amahan, ug kang Simeon, ang gugma sa iyang inahan. Sa matag higayon nga makita nila nga masubo ang usag usa, dali sila mag-ingon sa usag usa:

'Abi-abi, igsoon, mag-ampo kita sa atong Ginoong Jesu-Cristo aron maprotektahan kita Niya gikan sa mga limbong sa kaaway pinaagi sa pag-ampo sa atong balaan nga tigulang nga si Nikon.'

Ug sa matag higayon nga sila mag-ampo, dali ra moabot ang tabang sa Dios kanila, nga nagpugong sa panamastamas sa kaaway. Usahay, ang manulaw magpukaw kanila og tinguha nga matilawan ang karne ug mainom ang bino; usahay ipakita niya kanila sa damgo ang ilang ginikanan ug mga paryente: nagasubo para kanila, o nagapanihapon; usahay itulod sila sa kawad-on sa paglaum ug katamaran, usahay usab paningkamotan niyang kahadlukan sila pinaagi sa mga hulagway, ug usab ipasulod kanila ang hunahuna nga mobalik sa monasteryo, ingon nga ang kinabuhi sa usa ka eremita sobra ka ka estrikto para kanila. Ug pinaagi sa lain-laing paagi, ang maalamon nga bitin naningkamot sa pagbungkag sa matarong nga kinabuhi sa mga angay pasidunggan nga asketiko. Sila, bisan pa niana, sa paghinumdom sa ilang mga saad ug sa masidlak nga mga korona nga una nilang nakita ibabaw sa usag usa, ug sa paghinumdom usab sa mga pahimangno ug mga luha sa ilang tigulang, nagpadayon sa pag-alagad sa Ginoo ug nakakaplag og kahupayan, kasagaran nga makasinati og usa ka espirituhanong katam-is sa ilang mga kasingkasing. Human sa maisugong pagsukol sa mga tukso sa kaaway, nagpakita kanila sa damgo ang Kagalang-galang nga si Nikon; usahay siya nagasaway kanila, usahay nag-ampo sa Diyos alang kanila, ug usahay nagtudlo kanila og mga salmo ug mga pag-ampo. Ug pagmata nila, nahinumduman nila sa tinuod ang ilang nahibal-an gikan kaniya sa damgo ug nakabaton sila og dakong kalipay niini. Sa parehas nga paagi, gipamenos sa Ginoo ang kasubo nga ilang nabati tungod sa paghinumdom sa ilang

[5197] Ang Dagat nga Patay usa ka sulodnong maalat nga lanaw sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Palestina; kini 76 ka kilometro ang gitas-on gikan sa amihanan paingon sa habagatan ug mga 3.5–16 ka kilometro ang gilapdon; ang Peninsulang Lisan nagbahin niini sa duha ka basinhon; ang amihanan nga basinhon mas lawom kaysa sa habagatan. Ang tubig sa Dagat nga Patay sobra ka puno sa asin (mga 25 porsyento) nga dili makabuhi ang isda niini. Ang espesipikong grabidad sa tubig taas kaayo nga ang organikong materyal nga mahulog niini dili malubong. Sa halapad nga dapit palibot sa dagat, natabonan sa asin ang yuta. Ang dapit sa Patay nga Dagat kaniadto usa ka mabusog nga walog sa Siddim, puloy-anan sa mga siyudad sa Sodom ug Gomorrah.

mga pamilya duha ka tuig pagkahuman pinaagi sa ingon nga mga pahibalo. Sa usa ka panan-awon sa gabii, nakita ni Simeon nga mibisita siya sa iyang inahan sa ilang panimalay ug nakig-istorya kaniya sa dialekto nga Siryako:

'Ladochrelihem'—nga nagpasabot, 'Ayaw kabalaka, inahan'; kay maayo ra kami: ako ug si Maestro Juan himsog kaayo ug nagpuyo na kami sa kwarto sa hari, ug dinhi among gisul-ob ang mga korona nga gihatag kanamo sa hari, nga gipahimutang kami sa hayag nga mga bisti; sultihi usab ang amahan ni Juan nga ayaw pagmasubo sa iyang anak, ug, sa kinatibuk-an, ayaw kabalaka kanamo.

Kining panan-awon gibalik-balik kang Simeon sa daghang higayon, ug gikan niini nasabtan niya nga ang iyang inahan wala na magmasubo alang kaniya, tungod kay gipahupay siya sa Dios. Sa samang paagi, usa ka labing hayag nga porma ang nagpakita kang Juan sa usa ka damgo, nga misulti niining mga pulong:

'Tan-awa, gipakalma nako ang kasingkasing sa imong amahan, gipunoan siya nako og kalinaw ug kalipay, ug karong mga adlaw dad-on nako ang imong asawa sa akong gingharian.'

Samtang gisugilon nila kini nga mga panan-awon sa usag usa, naglipay si Juan ug si Simeon sa ilang kasingkasing ug nalipay sila sa Dios nga ilang Manluluwas. Ug sukad niadto, wala nay pagmasubo si Juan alang sa iyang amahan ug asawa, ni si Simeon alang sa iyang inahan; apan usa ra ang ilang kabalaka—ang paghimaya sa Dios adlaw ug gabii. Alang kanila, kini usa ka buhat nga dili makapoy ug usa ka kabalaka nga walay kasubo—ang paghalad sa walay hunong nga mga pag-ampo; ug sa dili madugay nahimong angay nga sudlanan sa Espiritu Santo sila ug gitagaan sa panan-aw sa mga langitnong pagpadayag. Usahay nagbulag sila, apan dili kaayo layo—dili molapas sa gilay-on sa paghulog sa usa ka bato. Ug kung usa kanila makadawat ug dautang hunahuna, dali dayon siya, sa iyang kaguol, modagan ngadto sa usa pa; kay gipaambit nila ang ilang mga hunahuna ug, sa pag-ampo nga mag-uban, ilang gipalayas ang panamastamas sa kaaway.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang bulahan nga si Simeon, samtang naglingkod sa usa ka hilom nga dapit, napuno sa dakong kalipay ug nakita niya ang iyang kaugalingon sa iyang yutang natawhan, sa siyudad sa Edessa[5198] , nga nagbisita sa iyang nagmasakiton nga inahan, nga nag-ingon:

'Unsa na, Inahan?'

Ug mitubag siya:

'Maayo ra ko, anak!'

Unya miingon siya kaniya pag-usab:

'Adtoa, walay kahadlok, ang Hari, kay ako nangamawalay alang kanimo ug nag-andam ug maayong dapit para kanimo, ug sa dihang gusto Niya, moanha usab ako kanimo.'

Pagkahuman niining panan-awon, nasabtan ni Simeon nga namatay ang iyang inahan niadtong takna, ug midali siya kang Juan, nangayo og pag-ampo alang sa kalag sa iyang inahan, samtang siya mismo, nga mituhop, nag-ampo uban sa mga luha:

'O Dios, nga malumo nga midawat sa halad ni Abraham (Gen. 22:1–24) ug wala usab Nimo balibari ang halad ni Iftah (Judg. 11:1–40) ni pagdumot sa halad ni Abel (Gen. 4:1–26), ug kinsa, alang sa imong alagad nga si Samuel, gihimo Nimo nga propetesa ang iyang inahan nga si Hannah (1 Sam. 1:1–28, 2:1–36)—Ikaw, akong Ginoo, akong Dios! Tungod kanako, imong alagad, dawata ang kalag sa akong maayong inahan; hinumdumi ang iyang mga sakit ug ang mga kalisdanan nga iyang gisagubang alang kanako; hinumdumi ang iyang kasubo ug ang mga luha nga iyang gipaluha sa dihang nilayas ako gikan kaniya paingon Kanimo. Hinumdumi ang iyang dughan nga nagpadede kanako, nga naglaum makakaplag og tabang ug kahupayan gikan kanako, apan wala niya makuha ang iyang gilauman. Ayaw kalimti, Ginoo, ang tibuok kasingkasing nga paghilak nga akong hinungdan kaniya sa dihang gibyaan ko siya alang kanimo. Balik-balika sa hunahuna kung pila ka gabii nga wala siy gkatulog, tungod sa kanunay niyang paghunahuna sa iyang pagka-ulila ug sa akong pagkabatan-on. Oh, nabungkag gayud ang iyang kasingkasing sa dihang nagtutok siya sa akong mga sinina, nga wala na magsul-ob sa iyang bililhon nga bahandi!

[5198] Ang Edessa – karon Urfa – usa ka siyudad sa amihanang Mesopotamia sa Suba sa Euphrates; sukad pa sa 137 BC, kini nahimong kapital sa bag-ong natukod nga estado sa Ozroene o Edessa; niadtong 217 AD, gihimo sa mga Romano ang Edessa nga usa ka silangang kolonya; Sayong miabot ang Kristiyanismo sa Edessa; sa ika-4 nga siglo, nagtukod si San Efren nga taga-Siria og usa ka teolohikal nga eskwelahan didto, nga sa ika-5 nga siglo mihilig sa Nestorianismo, usa ka hinungdan nga aktibo nga gitrabaho sa magtutudlo sa eskwelahan sa Edessa, si Presbyter Iva. Niadtong 641, napildi ang Edessa sa mga Arabong calipha; niadtong 1098, gikuha kini ni Count Baldwin, nga naghimo niini nga kapital sa Prinsipalidad sa Edessa; niadtong 1144, napildi ang Edessa sa mga Turko ug sukad niadto napadpad kini sa lain-laing kamot, hangtod sa 1637 nga sa katapusan napailawom kini sa pagdumala sa mga Turko.

Hinumdumi pila ka kalipay ug kalinaw ang akong gikuha kaniya pinaagi sa akong pagbiya kaniya, aron makaserbisyo ako Kanimo, akong Ginoo ug Ginoo usab niya, ug Dios! Hatagi siya og gamhanang Anghel nga Manalipod gikan Kanimo, nga mopanalipod sa iyang kalag gikan sa malimbungon ug walay kalooy nga mga espiritu sa hangin, nga naningkamot sa paglaglag sa tanan[5199] . Igun-osi, O akong Dios, nga ang iyang kalag mapabulag gikan sa iyang lawas nga walay sakit o kahadlok, ug, isip Maayo, pasayloa siya sa tanang sala nga iyang nabuhat niining kinabuhi. O matarong nga Dios! Ayaw Siya pagdala gikan sa kasubo ngadto sa kasubo, gikan sa kalisod ngadto sa kalisod, ug gikan sa kasubo ngadto sa kasubo; apan imbis sa kasubo nga iyang gibati tungod kanako, ang iyang bugtong anak, hatagi siya og kalipay, ug imbis sa kasubo, ang kalipay nga imong giandam, O akong Dios, alang sa imong mga balaan.

Nag-ampo usab si Juan uban kaniya alang sa kalag sa namatay. Ug, pagkahuman sa pag-ampo, gipahupay ni Juan si Simeon:

'Tan-awa, igsoon, nadungog sa Dios ang imong mga pag-ampo ug gidala Niya ang imong inahan ngadto Kaniya; busa pabilin pa ka uban kanako og pila pa ka gutlo, ug mag-ampo kita duha ngadto sa Ginoo aron ipakita usab Niya ang Iyang kalooy sa akong kanhing asawa, ug ipahimutang siya sa kinabuhi sa pagka-monaste o kuhaon siya Niya gikan niining kalibutan ngadto Kaniya.'

Ug nag-ampo silang duha alang niini.

Dili madugay pagkahuman, si Juan, nga napuno sa kalipay, nakakita sa iyang asawa nga naglingkod sa ilang balay: Ang inahan ni Simeon miadto kaniya, gikuptan siya sa mga kamot ug miingon:

'Tindog, igsoon ko, ug uban kanako, kay ang Hari naghatag kanako og usa ka maanindot nga balay; Siya nga naghimo sa akong anak ug sa imong bana nga Iyang mga mandirigma; ilisan ang imong sinina ug magsul-ob ka og limpyo.'

Ug sa diha-diha dayon siya mibangon, mibag-o sa iyang sinina ug misunod kaniya. Gikan niining panan-awon, nasabtan ni Juan nga namatay na ang iyang asawa ug, kauban ang inahan ni Simeon, nagpuyo na sa puloy-

---

[5199] Sa ato pa, iyang giyaon ang kalag sa iyang inahan nga walay kadaut sa mga pagsulay. Kini nga mga pagsulay sama sa mga checkpoint o buhatan sa aduana nga masugat sa mga kalag sa mga patay sa ilang pag-asdang paingon sa trono sa langitnong Huwes. Nagtindog didto ang mga espiritu sa dautang buot nga nagpangayo sa matag kalag nga nakasala sa usa ka partikular nga sala og usa ka matang sa bayad o pantubos, nga naglangkob sa paghatag kanila og usa ka maayong buhat nga supak niining sala. Ang mga termino nga 'toll-houses' ug 'toll-collectors' gikuha gikan sa kasaysayan sa mga Hudiyo. Sa mga Hudiyo, ang 'mytairs' mao ang ngalan nga gihatag sa mga indibidwal nga gitudlo sa mga Romano aron mangolekta og buhis. Kasagaran sila mokuha og lisensya aron makolekta kining mga buhis ug mogamit sa tanang posible nga paagi, bisan pa sa pagpanakit, aron makuha ang pinakadako nga ganansya para sa ilang kaugalingon. Ang mga tigkolekta sa buhis mitindog sa espesyal nga mga post sa aduana o checkpoint, nagpataw og buhis sa mga butang nga gidala. Kining mga checkpoint gitawag og 'customs houses' o 'tax stations'. Gipalapdan sa mga Kristohanong manunulat kini nga ngalan ngadto sa mga dapit sa espirituhanong pag-antos, diin ang mga kalag nga mosaka paingon sa trono sa langitnong Huwes gipugngan sa dautang espiritu nga naningkamot sa pagsaway kanila sa tanang matang sa mga sala ug busa ihulog sila sa impyerno. Ang kinauyokan sa doktrina sa 'mytarstva' gipakita sa mga pulong ni San Cirilo sa Alexandria (namatay niadtong 444) bahin sa pagbiya sa kalag, nga kasagarang giapil sa Salmo sa Simbahan. – 'Sa dihang ang kalag mapabulag sa lawas,' ingon dinhi, 'makita nato, sa usa ka bahin, ang langitnong mga puwersa ug gahum, ug sa pikas bahin, ang mga gahum sa kangitngit, ang mga maniningil sa buhis sa kahanginan, ang mga maninumbong sa atong mga binuhatan. Sa pagtan-aw kanila, ang kalag mangurog ug makalig-aw, ug sa kalibog ug kahadlok mangayo kini og panalipod gikan sa mga Anghel sa Dios; apan bisan pa pagdawat kaniya sa mga Anghel ug pag-agi sa hangin ilawom sa ilang proteksyon samtang mosaka paingon sa kahitas-an, makasugat kini og lain-laing mga pagsulay nga mopugong sa dalan niini paingon sa Gingharian sa Langit, nga mopahunong ug mopugong sa paningkamot niini paingon niini. Sa matag usa niini nga mga pagsulay, pangayoon ang pag-ila sa piho nga mga sala… Ang matag pagbati, ang matag sala adunay kaugalingong mga maniningil sa buhis ug mga manlupig. Labaw pa, anaa ang mga gahum sa langit ug usa ka panon sa hugaw nga mga espiritu; ug sama sa paagi nga ang una motudlo sa mga hiyas sa kalag, ingon usab ang ikaduha mosaway sa iyang mga sala… Ug kon, tungod sa iyang deboto ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi, mapamatud-an siyang takus (sa usa ka ganti), dawaton siya sa mga Anghel, ug unya siya molusot nga walay kahadlok paingon sa Gingharian. Sa laing bahin, kon mapamatud-an nga nagkinabuhi siya sa kapabayaan ug kawalay pagpugong sa kaugalingon, madungog niya kana nga makalilisang nga tingog: 'Kuhaa ang daotan, aron dili nila makita ang himaya sa Ginoo' (Isaias 26:10); unya biyaan siya sa mga Anghel sa Dios ug kuhaon siya sa makalilisang nga mga demonyo, ug ang kalag, nga napusil sa dili maputol nga mga kadena, itaktak sa mga selda sa impyerno'. Busa, ang mga toll-house wala'y lain kondili usa ka pribadong paghukom nga gihimo mismo sa Ginoo batok sa mga kalag sa tawo pinaagi sa pag-umol sa mga Anghel, nga nagpasulod niining proseso ang *'mga nagpasipala sa atong mga igsoon'* (Pahayag 12:10), ang dautang mga espiritu – usa ka paghukom diin gipahinumdom ug patas nga gisusi ang mga binuhatan sa kalag, ug pagkahuman niini, gipahamtang ang iyang kapalaran. Kini nga paghukom gitawag nga 'partikular' aron mapalahi kini sa 'kinatibuk-ang' paghukom, nga ipatuman sa tanang tawo sa katapusan sa kalibutan, sa dihang ang Anak sa Dios mobalik sa yuta, apan niining higayona, sa Iyang himaya.

anan sa mga matarong, ug siya nalipay kaayo. Sukad niadto, nagpuyo sila nga walay kabalaka ug nagpabilin sa disyerto, nag-uban ug nag-antos sa tanang matang sa mga pag-antos sulod sa 29 ka tuig, maisugong nakig-away batok sa mga dili makita nga kaaway ug, pinaagi sa grasya sa Dios, napildi ug napalayas sila. Si Simeon, labi na, nakaangkon og dakong pagbulag sa kalibutan nga ang iyang lawas nahimong daw usa ka kahoy nga walay pagbati, nga wala'y mabaskog nga tinguha, kay ang tanan niyang mga miyembro sa lawas gipatay na.

Sa usa ka higayon, miingon si Simeon kang Juan:

'Dili na nato kinahanglan, igsoon, nga magpabilin sa disyerto; apan paminawa ako: adto ta ug magbuhat alang sa kaluwasan sa uban. Dinhi atong gitabangan lang ang atong kaugalingon, samtang wala kitay madawat nga ganti sa pagtabang sa uban. Dili ba miingon ang Apostol: *"Ayaw sa bisan kinsa pagpangita sa iyang kaugalingong kaayohan, kondili sa kaayohan sa uban"*, ug usab: *'Gipalipay nako ang tanan sa tanang butang, dili ko gipangita ang akong kaugalingong kaayohan, kondili ang kaayohan sa kadaghanan, aron sila maluwas'* (1 Cor. 10:24, 33). Ug usab: *'Sa tanan nahimo kong tanan, aron sa tanang paagi makaluwas ko sa pipila'* (1 Cor. 9:22).

Niini, miingon kaniya si Juan:

'Nagtuo ko, igsoon, nga si Satanas, nga nagdumot sa atong pagkabulag, nagbutang og ingon nga hunahuna sa imong huna-huna, apan batoki siya ug pabilin dinhi, aron atong mahuman dinhi sa kamingawan ang buhat nga atong gisugdan dinhi ug diin kita gitawag sa Dios.'

Mitubag kaniya si Simeon:

'Tumana ko, igsoon, dili na ko magpabilin dinhi pa, kondili pinaagi sa gahum ni Cristo mopadayon ko ug pangatawa sa kalibutan.'

Miingon unya kaniya si Juan:

'Wala pa ko makab-ot sa ingon nga pagkahingpit aron matamay ang kalibutan; nahadlok ko nga basin mapatia-aw ko niini ug kuhaan ko sa grasya sa Dios. Gipangayo ko kanimo, akong maayong igsoon, tungod sa Ginoo nga naghiusa kanato, ayaw ko biyai, usa ka mapainubsanon nga tawo; ayaw pagbalik gikan sa imong igsoon; nahibalo ka nga human sa Dios, wala koy lain gawas kanimo ra, akong igsoon; gisalikway nako ang tanan ug nagpabilin ako kanimo ra. Ug karon gusto ka nga biyaan ko nga nag-inusara niining kamingawan, sama sa dagat. Hinumdumi ang adlaw nga kita nagpili og suerti ug nag-uban sa pag-alagad sa Ginoo, nga nagsaad nga dili gayud kita magbulag. Hinumdumi ang takna nga ang atong balaan nga amahan nga si Nikon gisul-oban kita sa balaan ug himayaong hulagway sa anghel, ug kita duha nahimong usa ka kalag, samtang ang tanan namangha sa atong gugma. Ayaw kalimti ang mga pulong sa dakong tigulang, nga iyang gigamit aron pahupayon ug dasigon kita niadtong gabii sa dihang mibiya ta sa monasteryo; ayaw ko biyai, igsoon, akoa kong hangyo, basi mamatay ko nga nag-inusara kung wala ka, ug panubagon ka sa Dios sa akong kalag.

Gipahimangnoan siya ni Simeon:

'Tan-awa ako nga daw patay na; sa tinuod, kung mamatay pa gani ako, dili ba ikaw mag-inusara? Tuohi ako, kung mouban ka kanako, maayo ang mahitabo; kung dili ka mouban, imong kapilian; apan dili gihapon ko magpabilin dinhi, kay moadto ko sa lugar diin ako gisugo sa Dios.'

Nasabtan ni Juan nga kini usa ka inspirasyon gikan sa Dios para sa iyang igsoon, nga nag-awhag kaniya nga biyaan ang kamingawan alang sa kalibutan, ug mihunong siya sa pagpakiglalis kaniya. Sa kasubo sa iyang pagbulag sa igsoon, miingon siya kaniya:

'Pag-amping, akong pinalanggang Simeon, basi ang imong natigom sa kamingawan ikalat sa kalibutan, ug ayaw tugoti nga ang imong nakab-ot pinaagi sa hilom masamdan sa tsismis sa kalibutan; hinaut nga ang pagkatulog dili makaguba sa imong pagbantay sa tibuok gabii, ug hinaut nga ang kalibutanong kalipay dili makapawala sa imong monastikong pagpamalandong.' Pag-amping nga ang pagtan-aw sa mga babaye, nga gipanalipdan ka sa Dios hangtod karon, dili makaguba sa imong pagkamakabubut-on, ug nga ang kahakog sa pagpangolekta og bahandi dili makawagtang sa imong pagka-monastiko nga walay labot sa mga butang sa kalibutan—aron ang imong pagpuasa dili mabungkag sa pagtilaw sa lain-laing pagkaon, ug aron ang imong paghilak dili laglagon sa katawa, ni ang imong pag-ampo tungod sa katamaran. Bisan pa kon ikaw, hinigugma, nakadawat gikan sa Dios og ingon nga kusog nga makapabilin ka sa kalibutan, taliwala sa mga tawo, nga walay kadaut sa imong kaluwasan, bisan pa man bantayi pag-ayo ang imong kasingkasing gikan sa imong gibuhat sa atubangan sa uban pinaagi sa imong lawas; ayaw tugoti nga moapil ang imong kabubut-on niini; ayaw tugoti nga matandog sa imong kalag ang butang nga gitandog sa imong kamot; ayaw tugoti nga malingaw ang imong

kasingkasing sa gilami sa imong mga ngabil; ug ayaw tugoti nga masamok ang imong sulodnong kalinaw sa lihok sa imong mga tiil; ayaw tugoti nga ang tanan nga nahitabo sa gawas mabati sa sulod; ug pasagdi nga magpabilin nga walay samok ang imong hunahuna. Nagakalipay ako sa imong kaluwasan; pag-ampo lang sa Diyos alang kanako, aron dili Niya kita pagbulagon sa umaabot nga kapanahonan.

'Ayaw kahadlok, akong pinalanggang igsoon nga si Juan,' tubag ni Simeon kaniya, 'kay ang akong buhaton dili gikan sa akong kaugalingong kabubut-on, kondili sumala sa kabubut-on sa Dios; ug mahibal-an nimo nga ang akong buhat makapahimuot sa Dios tungod kay moanha ako kanimo sa wala pa ko mamatay, mag-abi-abi kanimo, ug tawgon ka nga mouban kanako, ug sa pipila ka adlaw mosunod ka kanako.'

Sa ingon niini, sila duha mitukkod sa tuhod aron mag-ampo ug nag-ampo sulod sa taas nga panahon, nagahulog og daghang luha. Unya, pagkahuman sa pipila ka higayon nga nagyakap ug naghalokay sa mga ngabil ug sa dughan, gipahawa ni Juan si Simeon, gisubay siya sa layo: dili niya gusto nga mabulag kaniya. Ug matag higayon nga moingon si Simeon kaniya:

'Balika karon, Igsoon nga si Juan,' kining mga pulong sama sa hait nga espada nga nagbulag sa kalag gikan sa lawas. Sa katapusan, pagkahuman sa paghalokay nila, nagbulag sila: si Simeon misulod sa kalibutan, samtang si Juan mibalik sa disyerto, nga nag-awas ang mga luha sa iyang mga mata.

Gibyaan ang disyerto, ang bulahang Simeon mibyahe paingon sa balaang siyudad sa Jerusalem: kay dako kaayo ang iyang pangandoy nga makita ang mga balaang dapit nga wala niya makita sulod sa daghang katuigan; ug pag-abot niya sa balaang Golgota[5200] , nagpabilin siya didto sulod sa tulo ka adlaw aron mosimba sa bililhon ug kinabuhi-mahatag nga Krus ug sa Balaang Sepulkro sa Ginoo. Nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios nga itago sa Ginoo ang iyang mga buhat gikan sa mga tawo hangtod siya mobiya niining kalibutan, aron malikayan niya ang walay pulos nga himaya ug garbo, nga nakaguba ug nakapahulog bisan sa mga anghel gikan sa langit; apan pasagdi nga tan-awon siya sa tanan nga usa ka buang ug buang, ug dawata niya ang iyang gipangayo. Ang Ginoo maminaw sa mga pag-ampo sa Iyang tinuod nga mga sulugoon ug mamatngon sa ilang mga hangyo.

Ug unsa kadaghan nga mga milagro ang gihimo niining tawo sa Dios pagkahuman niini: iyang gipahawa ang mga demonyo, gitagna ang umaabot, giayo ang tanang matang sa mga sakit, giluwas ang mga tawo gikan sa kalit nga kamatayon, gidala ang mga dili motuo ngadto sa pagtuo, ug napasugot ang mga makasasala sa paghinulsol; bisan pa niana, wala mailhi sa mga tawo ang tibuok gilapdon sa iyang pagkabalaan, kay gitago kini sa Dios gikan kanila; sa tinuod, hangtod sa iyang kamatayon, giisip siya nga usa ka balaan nga buang ug usa ka tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu. Siya mismo nakahibalo unsaon pagpanago sa iyang mga milagro—nga gihimo pinaagi sa grasya sa Dios—sa luyo sa usa ka gawasnong pagpakita sa pagkabuang, sama sa ipakita sa mosunod nga sugilanon. Ayaw pasagdi nga malimbong kinsa man sa pagbasa sa pipila ka katingalahan ug kataw-anan nga mga lihok nga gihimo ni San Simeon samtang nagpakaaron-ingnon nga buang, nga nagbinuang sa walay sulod ug hambog nga kalibutan, kondili pagnininduman sa tanan ang mga pulong sa mga Apostoles: *'Kung kinsa kaninyo ang nagtuo nga maalamon sa karong panahona, kinahanglan kamo mahimong mga buang'* (1 Cor. 3:18–19). Ug usab: *'Kami mga buang alang kang Cristo, kay ang kabuang sa Dios mas maalamon pa kay sa mga tawo'* (1 Cor. 4:10, 1:25). Gikan sa Herusalem, si Kagalang-galang Simeon mibyahe paingon sa siyudad sa Emesa ug didto gisugdan niya ang iyang balaan nga kabuang alang kang Cristo: sa iyang pagduol sa siyudad, nakakita siya og patay nga iro sa tapok-tapokan sa basura; gikuha niya ang iyang sinturon, gitali niya ang iro sa tiil ug gihila kini paingon sa siyudad, dali nga milabay sa mga ganghaan ug gihila kini sa mga kadalanan. Nagkatigom ang mga bata ug misunod kaniya, nga nagasinggit:

[5200] Gólgota – ang lugar sa bungo o bungtod diin gipako sa krus ang Ginoong Jesu-Kristo. Ang Hebreohanon nga berbo nga 'let' – diin gikan ang atong 'Gólgota' – nagpasabot og 'noo' o 'bungo'; ang bungtod tingali ginganlan ingon niini tungod sa porma niini nga sama sa bungo; Usa ka karaang tradisyon nga lawom kaayo ang kahulugan nagpatin-aw niini nga ngalan pinaagi sa pag-ingon nga didto gilubong si Adan, aron ang krus ni Kristo gitukod ibabaw sa ulo sa nagapahulay nga katigulangan sa katawhan. Sa panahon sa kamatayon sa Ginoong Jesus, ang bungtod naa pa gihapon sa gawas sa Jerusalem (Mat. 27:33, 28:11; Hebreohanon 13 ug mosunod). Human sa pagaguba niini ug sa pagpatukod pag-usab, ang Jerusalem mitubo kadaghanan paingon sa amihanan ug amihanan-kasadpan, busa ang Golgotha nahimutang hapit sa tunga-tunga sa kasadpang bahin sa bag-ong Jerusalem. Ug bisan karon, gipakita gihapon ang usa ka bungkag sa bato sa gitawag nga Bukid sa Golgota, nga hinungdan sa usa ka linog sa takna sa kamatayon ni Kristo nga Manluluwas (Mat. 27:51). Si San Cirilo sa Jerusalem miingon (c. 350): 'Kining balaan nga Golgota, nga daw nagbarog pa hangtod karon, nagpamatuod hangtod karon nga sa higayon nga namatay ang Ginoo, nabahin ang bato.'

'Monghe nga buang para kang Kristo, monghe nga buang para kang Kristo!'

Ug gibato siya nila ug gibugbog sa mga tungkod. Ug sa buntag sa Domingo, misulod siya sa simbahan sa pagsugod sa Misa, nga adunay mga mani nga gitago sa iyang dughan. Una sa tanan, gisugdan ni Simeon paghuyop sa mga kandila, ug sa dihang gisulayan nila siya pagpahawa, misaka siya sa pulpito ug naglabay og mga mani sa mga babaye; pinaagi sa dakong kalisod lang nila siya napahawa sa simbahan. Samtang siya naglayas, natumba niya ang mga tinapay nga gibaligya ug grabe kaayo siya gibunalan sa mga panadero nga hapit na siya namatay. Pagkahuman niini, usa ka tagdumala sa karwahe—usa ka tigbaligya og pagkaon ug sochi, usa ka daotan nga tawo nga nagsunod sa erehiya ni Severus[5201] —nakakita sa bulahan nga tigulang ug, tungod kay wala siya kahibalo sa balaan niyang kabuang, gisultihan siya, nga nagaingon:

'Ngano man nga naglibot-libot ka, tigulang? Duol ka kanako ug ibaligya nako ang sochivo, mga beans, groats ug uban pang mga suplay.'

Mituo dayon siya ug, paglingkod sa gamay nga kwarto sa lalaki, gisugdan niya ang paghatag sa mga pagkaon nga walay bayad sa mga pulubi nga miabot, ug mikaon usab siya, kay wala pa siya mokaon bisan gamay nga pagkaon sulod sa tibuok semana. Ug pagkahuman niyang gihatag ang tanan ug wala siyay nadawat nga kuwarta, gisugdan siya sa lalaki og bug-at nga pagpanakit, gipunit ang iyang bungot ug gipahawa sila sa iyang balay; apan ang tigulang, nga dili mouyon sa pagbiya, mipungko sa ganghaan. Paglabay sa usa ka oras, pagkakadungog nga nangayo ang asawa sa tag-iya sa inn og init nga uling aron pasigaon ang insenso, midagan siya paingon sa kalan ug, sa dihang wala'y pala nga makita, gikuha niya sa kamot ang daghang init nga uling ug gidala kini ngadto sa babaye aron siya makapahimutang sa frankincense para sa pagsunog. Pagkakita niini, nahadlok kaayo siya ug misinggit, nagasaba batok kaniya:

'Unsa man imong gibuhat? Ngano man gisunog nimo ang imong mga kamot?'

Apan iyang gibalhin ang mga uling sa iyang sinina ug miingon:

'Kung dili nimo gusto nga mag-insenso ko gamit ang akong mga kamot, mag-insenso ko gamit ang akong sinina.'

Ug pagkahuman niyang ibutang ang insenso, gipadayon niya kini pagsunog hangtod nga namatay na ang mga uling. Sa pagkakita sa bana ug asawa nga wala'y kadaut sa kalayo ang iyang mga kamot ug sinina, dako kaayo ang ilang katingala ug misulod sila sa Simbahang Katolika. Samtang ang tigulang gipasidunggan nga usa ka santo; apan nilayas siya gikan sa maong balay ug wala na mibalik hangtod nga nakalimtan na ang maong milagro.

Samtang nagpuyo siya isip balaan nga buang sa lungsod, usa ka tag-iya sa panimalay ang midawat kaniya ug gihuptan isip ulipon. Malupigon ug walay kalooy siya nga tawo ug halos dili gyud niya hatagan og pagkaon ang tigulang, bisan pa nga dako kaayo ang kita niya tungod kaniya, kay ang mga lungsoranon mosulti nga nagbinuang:

'Adto ta mag-inom sa taverna diin naa ang balaan nga buang.'

Ang tigulang nagpahiyom sa mga tagainom pinaagi sa iyang balaan nga kabuang. Usa ka adlaw, misulod ang usa ka bitin, miinom og bino gikan sa sudlanan, ug pagkahuman gisulod ang iyang hilo niini, milayas kini. Wala'y bisan kinsa sa sulod sa kwarto niadtong panahona, ug ang balaan nga buang naa sa gawas sa balay, nagalukso-lukso sa taliwala sa mga tawo ug nagsayaw sa ritmo sa tamburin. Paglabay sa pipila ka panahon, misulod siya sa balay ug nakakita, sa ibabaw sa sudlanan, og usa ka pulong nga dili makita sa uban: 'Kamatayon'.

Pagkahibalo sa nahitabo, ang tigulang gikuha ang usa ka tungkod ug gipikas ang sudlanan nga puno sa bino, ug nabubo ang bino. Niadtong mismong takna, miabot ang tag-iya sa inn ug, pagkakita nga gipikas sa tigulang ang sudlanan, gikuha niya ang maong tungkod ug gibunalan siya nga walay kalooy hangtud nga siya mismo napul-an, ug gipahawa siya sa balay. Sa sunod buntag, mibalik ang tigulang sa tavern ug murag nagtago siya sa iyang agalon. Pag-usab, mihaboy ang bitin ug misugod pag-inom og bino gikan sa lain nga sudlanan; pagkakita niini, gikuha sa tag-iya sa inn ang usa ka tungkod ug, aron patyon ang bitin, gihampak ang sudlanan; Nilakaw ang bitin, ug nabungkag ang sudlanan, natagak ang bino; dili lang kana nga sudlanan, apan apil na usab ang mga baso nga naa duol nabungkag. Ang tigulang nga lalaki, nga nagtindog sa iyang likod, misinggit:

[5201] Si Severus – Patriarka sa Antioquia (512–518), usa ka bantugan ug masigasig nga sumusunod sa erehiya nga Monophysite, nga nagtuo nga ang Ginoong Jesu-Cristo, bisan pa nga natawo sa duha ka kinaiyahan, wala nagpuyo sa duha, tungod kay sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, ang tawo nga kinaiyahan, nga gidala sa Pulong sa Dios, nahimong usa lang ka kinaiya sa Iyang Pagka-Diyosnon, nawala ang kaugalingong paglungtad niini ug mahimong bulagon lamang kini sa hunahuna.

'Nakita nimo, dili lang ako, usa ka buang, ang nagbungkag sa mga sudlanan, kondili ikaw usab nagbuhat sa sama.'

Unya ang tag-iya sa karwahe, sa pagkahibalo nganong gipikas ni Simeon ang pitser sa bino sa miaging adlaw, naghinulsol sa iyang pagpanakit kang Simeon sa ingon ka malupit nga paagi nga walay hinungdan, ug misugod sa pagdayeg kaniya ingon usa ka balaan. Ang tigulang, bisan pa, nga wala maghandum og dungog para sa iyang kaugalingon kondili sa kahuy-an ug pagdumot, ug sa maalamon nga pagpanago sa iyang anghelnong kinabuhi sa unod ilawom sa pagkunwaring kabuang, gibuhat ang mosunod: Usa ka adlaw, samtang ang asawa sa tag-iya sa inn nagpahulay nga nag-inusara sa iyang kwarto ug ang iyang bana nagabaligya og bino, miadto kaniya ang tigulang ug misugod sa pagtangtang sa iyang sinina, nagpakaaron-ingnon nga gusto siyang makig-higda kaniya. Pagkita niini, misinggit siya, ug midagan ang tag-iya sa inn; ngadto kaniya miingon ang iyang asawa:

'Pahawaon nimo ning maldito nga balaan nga buang, kay gusto ko niyang gahason.'

Gihampak sa bana ang tigulang ug gipagawas siya sa tugnaw: grabe ka tugnaw ug nag-ulan, ug ang tigulang naglingkod sa gawas sa balay, nag-antos sa tugnaw nga nagsul-ob lang ug usa ka gisi-gisi ug nipis nga sinina. Sukad niadto, dili lang ang tag-iya sa inn ang wala na nagtan-aw kaniya nga usa ka balaan, apan matag higayon nga adunay mosugyot nga si Simeon nagkunwari lang nga buang alang kang Kristo, iyang ipanghimatuud uban sa panumpa:

'Sa tinuod, siya gipanag-iya sa demonyo ug buang, ug labaw pa, usa ka salawayon: gisulayan niya og gahasa ang akong asawa, ug mokaon siya og karne ug nagbuhat og ubang dili angay nga mga buhat, sama sa usa ka tawo nga wala mailhi ang Dios.'

Kay ang reverendo, sa daghang higayon, human sa pito ka adlaw nga pagpuasa, mokaon ug karne sa atubangan sa tanan, tinuyo aron tan-awon siya sa tanan dili lang nga usa ka balaan nga buang kondili usab usa ka makasasala. Aron labi pang ipakita ang iyang ginapakunwaring kabuang, gisalikway niya ang pagka-andam sa tawo, kanunay siyang molakaw nga hubad sa merkado, mura'g dili siya makita, usa ka tinuod nga taga-sundog sa mga dili makita. Usa ka diakono nga nag-alagad sa simbahan sa maong lungsod, nga ginganlan og Juan, usa ka matinahuron ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo, nga nasayud kaayo sa pagkunwari nga kabuang ni Simeon alang kang Cristo, kausa nakakita sa tigulang—bisan tungod sa pagpuasa o sa kalisod nga dala sa iyang pagkunwari—nga labi ka huyang ang lawas; ug, sa tinguha nga maligo siya, mura'g nagbinuang, nangutana:

'Munta ba ta sa paliguan aron maghugas, ikaw balaan nga buang?'

Ug ang tigulang, nga nagkatawa, mitubag:

'Moadto ko, moadto ko.'

Ug dayon gikuha niya ang iyang mga panapton, gilukot kini, ug gibutang sa iyang ulo. Ug miingon kaniya ang diakono:

'Magsul-ob ka, igsoon, kay kung molakaw ka nga hubo, dili ko mouban nimo.'

Mitubag ang tigulang:

'Nakahuman na ko sa trabaho sa wala pa ang trabaho mismo, ug kung dili ka gustong mosunod kanako, pasidaan tika.'

Sa ingon niini, midagan siya pauna. Aduna'y duha ka paliguan: usa para sa mga lalaki, usa para sa mga babaye; gibyaan niya ang paliguan sa mga lalaki ug midiretso sa paliguan sa mga babaye. Ang diakono, sa pag-abut niya kaniya, misinggit:

'Hulat, balaan nga buang, ayaw pag-adto didto; kay kana mao ang paliguan sa kababayen-an.'

Mituyok siya kaniya ug miingon si Simeon:

'Aduna'y init ug bugnaw nga tubig didto sama dinhi; walay lain nga espesyal sa bisan asa nga lugar.'

Sa ingon niini, midagan siya paingon sa paliguan, misulod nga hubad, ug mipungko taliwala sa mga babaye. Didto dayon, gisikop siya sa tanan, gibunalan, ug gipahawa. Pagkahuman, sa pribado, gipangutana sa diakono ang santo:

'Amahan, unsa man ang gibati sa imong lawas sa dihang misulod ka nga hubo taliwala sa mga hubad nga babaye?'

Mitubag ang tigulang:

'Tuohi ko, igsoon, sama ra ko sa usa ka kahoy taliwala sa mga kahoy; naa ko sa ilang taliwala, wala koy gibati nga lawas, wala ko naghunahuna nga naa ko taliwala sa mga tawo nga unodnon, kondili ang tibuok nakong hunahuna nakatutok sa buhat sa Dios.'

Gipadayag sa bulahan ang pagkawalay pagbati sa iyang gipamatay nga lawas ngadto sa diyakono, nga wala niya gitagoan bisan unsa sa tibuok niyang kinabuhi, kay nakita niya kini nga tinuod nga alagad sa Dios. Ug mitubo ang paghigugmaay sama sa magsoon alang kang Kristo tali nila duha, ug nasayud sila sa usag usa sa ilang mga buhat nga matarong sa Dios.

Nagkinabuhi isip usa ka balaan nga buang, ang Kagalang-galang Simeon wala lang nagluwas sa iyang kaugalingon kondili usab sa uban: gidala niya ang daghang mga makasasala ngadto sa paghinulsol, pagtudlo kanila pinaagi sa pulong ug buhat. Usa ka batan-ong lalaki nahulog sa sala sa pakighilawas ug, dayon, pinaagi sa silot sa Dios, gihatag siya kang Satanas aron pag-antos sa unod (1 Cor. 5:5) ug gilutos siya sa usa ka hugaw nga espiritu. Sa pagkakita niini, gipukpok siya sa aping sa tigulang ug gisulog sa iyang dalunggan:

'Ayaw pagpanapaw.'

Ug sa diha-diha dayon mibiya kaniya ang demonyo, ug nabawi sa panglawas ang batan-on. Sa mga nangutana kon giunsa siya pag-ayo, iyang gisaysay:

Nakita nako ang usa ka tigulang nga lalaki nga nagkupot og kahoy nga krus sa iyang kamot, nga gipalayas ang usa ka makalilisang nga itom nga iro gikan kanako pinaagi sa paghampak niini gamit ang krus, ug ako naayo.

Dili niya ipadayag nga si Simeon nga Buang alang kang Kristo ang nag-ayo kaniya, kay gipugngan sa Diyos ang iyang dila hangtod sa kamatayon ni Simeon. Aduna'y usa ka komedyante nga ginganlan og Psifas nga nagpasundayag og mga komikong skit sa mga plasa sa lungsod. Samtang iyang gihimo ang iyang kasagarang rutina sa atubangan sa katawhan, miabot si Simeon ug, sa dihang nakita niya ang komedyante, nakamatikod siya og pagkamaayo sa kinabuhi niini, ug, aron mapahunong siya sa klarong dili maayong buhat nga iyang gihimo, mikuha siya og gamay kaayong bato ug, samtang nagbuhat og tanda sa krus, gilabay kini kaniya; natama kini sa iyang tuo nga kamot, ug dayon nangalot kini – ug walay makahibalo kinsa ang mihaboy sa bato. Ug ang komedyante nilakaw, masakiton ug masubo. Sa usa ka damgo, mitungha kaniya ang reverendo ug miingon:

'Ako ang mihaboy sa bato kanimo, ug kung dili ka maghinulsol ug mopanaumpa kanako nga dili na nimo buhaton pag-usab kana nga kataw-anan nga arte, dili ka maayo.'

Nisaar siya kaniya sa Labawng Balaang Birhen Maria nga dili na niya buhaton pag-usab ang maong mga dula, ug pagmata niya, nabati niyang maayo na usab siya ug naayo ang iyang kamot; apan wala niya maila kinsa ang nag-ayo kaniya, kundili gipugos lang niya nga usa ka monghe nga adunay korona sa sanga sa palma sa datiles sa iyang ulo ang nag-ayo kaniya. Ang respetado usab nakabantay sa umaabot ug tinago kini niyang gipadayag sa uban. Pipila ka adlaw sa wala pa ang dakong linog sa paghari ni Mauritius[5202] — nga hinungdan sa pagkahugno sa Antioch[5203] ug paglaglag sa daghang bato nga mga bilding sa Emesa — ang tigulang, nga nagkunwari nga buang, gikuha ang hinablon nga latigo nga panit gikan sa eskwelahan ug, samtang nagdagan sa siyudad, gihampak ang mga haligi nga bato; nga nagsuporta sa mga bilding, ug sa atubangan sa pipila sa mga haligi iyang giingon:

'Gisugo ka sa Ginoo nga magbarog nga lig-on.'

Ug sa atubangan sa usa:

'Ayaw pagtindog, ayaw pagkahulog.' Ug sa dihang mihampak ang linog, ang tanang haligi nga gisugo sa balaan nga motindog pinaagi sa paghampak kanila nagpabilin nga buo ug wala'y kadaut; ang uban nahulog, kauban ang mga balay nga gisuportahan niini, ug nabungkag ngadto sa abog. Apan ang haligi nga gisultihan sa santo og, 'Ayaw pagtindog, ayaw pagkahulog,' nabahin sa duha gikan sa tumoy paingon sa ubos, ug nagtindog didto, , nga medyo nagasandig. Sa dihang ang santo, samtang gipukpok ang mga haligi, nagsugo kanila nga

---

[5202] San Mauritius – Emperador gikan sa 582 hangtod 602.

[5203] Ang siyudad sa Antioquia adunay talagsaong kahulugan alang sa Kristohanong Simbahan isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem ug isip unang Kristohanong simbahan nga gitukod sa mga Hentil. Ang Antioquia gitukod 300 ka tuig sa wala pa ang pagkahimugso ni Kristo sa Siryanong hari nga si Seleucus Nicator, nga nagtukod usab og kapin sa napulo ka ubang siyudad nga ginganlan og Antioquia, aron ipa-imortal ang ngalan sa iyang amahan, si Antiochus. Kini nga kapital nga siyudad sa Antioch, aron mailhan kini gikan sa uban, gitawag nga Antioch Epidafna, nga nagpasabot nga duol sa templo ug lasang sa Daphne; nailhan usab kini nga Antioch sa Orontes, nga ginganlan human sa suba diin nagbarug kini sa baybayon, mga 10 ka verste gikan sa bunganga niini diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo.

motindog, daghan ang nagtuo nga nagbuhat siya sa usa ka pagkabuang; apan sa dihang ilang nakita nga nagpabilin kini nga nagtindog, luwas ug himsog, pagkahuman sa linog, daghan ang nakasabot niadto nga kini usa ka propetikanhong timaan gikan sa balaang buang mahitungod sa linog. Sa samang paagi, sa dihang hapit na moigo ang usa ka salot, moanha ang santo sa mga eskwelahan, halukan ang mga bata, murag nagkatawa, ug moingon sa matag-usa:

'Lakaw, O akong maayo! Lakaw, O akong gwapo!'

Wala niya gihalokan ang tanang mga bata, kondili kadtong diin nahulog ang grasya sa Diyos. Ug sa magtutudlo miingon siya:

'Karon, igsoon, sa ngalan sa Ginoo, ayaw ninyo pag-igo ang mga batang akong gikahagkò, kay kinahanglan pa sila molarga sa usa ka taas nga panaw.'

Ang magtutudlo, bisan pa, nagbinuang kaniya; usahay siya mismo ang mopalo kaniya, sa uban nga panahon, iyang sugoan ang mga bata nga paloyan siya, ug ila siyang gitali sa usa ka poste ug gipaloyan. Ug sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa Ginoo, miabot ang usa ka salot sa lungsod, wala'y bisan usa sa mga bata nga gihalokan sa balaan ang nakaluwas; namatay silang tanan, ug niadto pa lang nila nasabtan ang iyang propesiya.

Ang tigulang naandan mosulod sa mga balay sa mga adunahan ug molihok sama sa usa ka balaan nga buang, ug sa daghang higayon gikahagkag niya ang ilang mga sulugoon sa atubangan sa tanan. Nahitabo nga ang usa ka sulugoon nga babaye sa usa ka iladong lungsuranon nakighilawas sa usa ka batan-ong lalaki ug nabuntis; sa dihang nahibal-an nga siya buntis, ug gipangutana siya sa iyang agalon nga babaye kinsa ang iyang ka-kriminal sa pagpanaghoy, wala mosulti ang sulugoon sa ngalan sa lalaki nga nakighilawas kaniya, apan miingon nga usa ka balaan nga buang ang nagpanglugos kaniya. Sa dihang miabot ang tigulang sa maong balay, sumala sa iyang batasan, miingon ang agalon-babae kaniya:

'Husto ba imong gibuhat, Simeon, sa pagpanglugos sa akong ulipon nga babaye, nga buntis pa gani kanimo?'

Apan ang tigulang nangatawa kaniya:

'Ayaw kabalaka karon, ayaw kabalaka, hangtod siya manganak, ug naa kay gamay nga Simeon.'

Sukad niadto, gitawag na sa tigulang ang sulugoon nga babaye nga iyang asawa ug kanunay siyang gibisita, nagdala kaniya og preskong tinapay, karne ug isda, nga nag-ingon:

'Kaon, akong asawa, kaon.'

Pag-abot sa panahon sa iyang pagpanganak, nagsugod na siya og kontraksiyon apan dili siya makapanganak sulod sa tulo ka adlaw ug hapit na siya mamatay. Ang iyang agalon miduol sa santo ug nangayo kaniya:

'Amo'g ampo sa Ginoo, tigulang, kay dili makapanganak ang imong asawa.'

Apan siya, samtang nagpalakpak ug nag-awit, midugang:

'Nagpanumpa ko kang Hesus, nagpanumpa ko kang Hesus, dili siya manganak hangtud nga iyang ikumpisal kinsa ang amahan.'

Pagkadungog niini, gipadayag sa babaye nga nag-anak ang kamatuoran: nga iyang bakakon nga giakusahan ang usa ka inosenteng monghe ug ginganlan ang iyang mananikas, nga iyang nakasalaan. Pagkahuman niana, nanganak siya sa bata, ug ang mga tawo nagsugod sa pagtan-aw sa tigulang nga usa ka santo; samtang ang uban miingon nga nagpraktis siya og salamangka pinaagi sa mga buhat ni Satanas, kay siya usa ka balaan nga buang ug gipanag-iya sa demonyo.

Ang santo makahibalo usab sa tinago nga hunahuna sa kasingkasing sa tawo, sama sa klaro gikan sa mosunod: duol sa lungsod adunay usa ka monasteryo diin duha ka monghe ang naghisgot kang Origen, naghunahuna ngano nga ang ingon ka maalamon nga tawo naligaw ngadto sa erehiya[5204] . Usa miingon nga ang

[5204] Si Origen – ang iladong magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria, usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan sa pagka-intelihente ug sa kalawom sa iyang kahibalo. Daghang labing bantugan nga mga Amahan sa Simbahan ang naghatag sa labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen; apan pagkahuman, samtang buhi pa siya, gikondena siya isip heretiko sa duha ka lokal nga konseho sa Alexandria ug, pagkahuman sa iyang kamatayon, sa Konseho sa Constantinople niadtong 543. Bisan wala niya gipresentar ang iyang mga dili-ortodoksong panan-aw ingon dili mausab nga kamatuoran, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw bahin sa daghang kamatuoran sa doktrina sa Kristohanong Simbahan, mao nga giisip sa uban nga duha-duha ang iyang pagkamapisan bahin sa labing batakang mga dogma sa Kristohanong doktrina. Sa pagpalambo sa dili-ortodoksong doktrina sa pagka-anaa daan sa mga kalag,

kinaadman ni Origen wala gikan sa Diyos, kondili sa pagtuon ug pagbasa sa daghang mga libro , samtang ang usa pa miingon nga imposible alang sa usa ka tawo, nga walay grasya sa Diyos, nga makasulti ug makasulat sa ingon nga paagi nga ang iyang mga pagtulon-an giila gihapon sa mga Ortodokso hangtod karon. Busa, human sa taas nga mga debate ug panaglalis, nagkasinabot sila:

Gisulti nga ang Disyerto sa Jordan mao ang puloy-anan sa dagkong balaang amahan nga gipahayag sa Dios; busa, adto kita didto aron tan-awon kon makakaplag kita og usa ka tawo nga makaresolba sa atong pagduha-duha.'

Pagkahuman sa ilang pagkasabot, una silang miadto sa balaang siyudad sa Jerusalem ug, pagkahuman sa ilang pagpasidungog sa mga balaang dapit, mibiyahe paingon sa Disyerto sa Dagat nga Patay; ug, pinaagi sa pagdumala sa Dios, nga wala magtamay sa ilang paningkamot, ilang nakaplagan si Banal Juan, nga usa ka higala ug kauban nga asketiko ni Simeon.

Niadtong panahona, nakab-ot na ni Juan ang labing hataas nga lebel sa pagkabalaan ug tag-iya sa gasa sa pagpanagna. Sa diha nga nakita niya ang mga amahan nga nagkadool kaniya, miingon siya kanila:

'Maayo ang inyong pagbiya sa dagat aron manguha og tubig gikan sa uga nga lanaw.'

Human sa taas nga espirituhanong pakighinabi tali nila, diin nahisgutan usab ang panaglalis mahitungod kang Origen, miingon ang Banal nga si Juan sa mga miabot:

'Mga Amahan, wala ko gitagaan sa Diyos og gasa sa paghisgot sa mga butang nga labaw pa sa akong pagsabot; adto kamo sa balaan nga buang nga si Simeon sa inyong lungsod; siya ang motubag kaninyo sa bisan unsang inyong pangutan-on.'

Sila, pagbalik nila sa ilang kaugalingong yuta, miadto sa siyudad sa Emesa ug nangutana:

'Ain sa balaang buang nga si Simeon?'

Ang uban, nga nagkatawa, miingon kanila:

'Unsa may gusto ninyong madungog gikan sa usa ka buang nga nagalimbong sa tanan, nagahimo'g katawanan sa tanang butang, ug, labaw sa tanan, nagapasakit sa mga monghe?'

Apan wala nila tagda ang ingon nga mga sulti ug gipangita nila ang tigulang; ug sa balay sa usa ka mag-uuma sa gulay nakit-an nila siya nga naghigda taliwala sa mga beans ug nagakaon niini, sama sa oso. Ug diha-diha dayon, ang usa kanila, nga nabihag sa nakita, naghunahuna sa iyang kaugalingon uban sa katawa:

'Tinuod gayud, miabot kami aron makakita sa usa ka dakong pantas! Daghan kami makat-unan gikan kaniya!'

Miadto sila kaniya ug miingon:

'Bendisyona kami, Amahan!'

Apan siya, sa pagtan-aw kanila, miingon nga masuko:

'Walay pulos ang inyong pag-anhi, ug buang ang nagpadala kaninyo kanako.'

Unya, mitindog siya ug kusog niyang gisumbag sa aping sa nabinuangan nga lalaki, samtang nagasinggit:

---

nasayop siya sa iyang pagsabot kang Kristo, nga nagpahinumdom nga ang Dios nagmugna og usa ka piho nga gidaghanon sa mga espirituhanong binuhat nga pantay ang dungog, nga makahibalo sa Pagkadiyosnon ug mahimong susama Niya; usa niini nga gimugna nga espiritu, uban sa ingon ka dako nga gugma, mitutok sa Pagkadiyosnon nga kini nahimong dili mapabulag nga naghiusa sa Diyosnong Pulong o nahimong Iyang gimugna nga sudlanan; kini, sa panan-aw ni Origen, mao ang tawo nga kalag pinaagi kanino ang Dios nga Pulong nakahimo sa pagpakatawo dinhi sa yuta, tungod kay ang direkta nga pagpakatawo sa Dios nga Pulong ug ang paglalang sa kalibutan ug sa tawo, Nasabtan usab ni Origen ang kamatayon ni Kristo sa usa ka dili-Ortodoxong paagi, nga gihunahuna kini nga usa ka espirituhanong pagbalik-balik sa espirituhanong kalibutan ug busa nakaapekto sa kagawasan sa mga anghel, ug gihatagan og dako kaayo nga bahin sa buhat sa kaluwasan ang ordinaryong gahum nga gihatag sa atong kinaiyahan. Nalisang usab si Origen sa pipila ka aspeto sa iyang pagtudlo bahin sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi sa umaabot: pananglitan, sa iyang pagtuo nga maluwas pa ang yawa, ug sa iyang paghubad sa Balaang Kasulatan, diin iyang gihatagan og labaw ka dakong bili ang mistikal nga kahulugan kaysa sa historikal nga kahulugan sa Kasulatan. Bisan pa niana, sa bisan unsang kaso, ang mga serbisyo ni Origen sa Simbahan mas hinungdanon ug mas bug-at kaysa sa iyang mga sayop. Sa iyang mga eskwelahan, iyang gitudloan ang daghang bantugang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang uban kanila utang ang ilang pagbag-o gikan sa pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo kaniya; usa ka pagtuo nga iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang kahibalo ug pilosopiya. Labing angay timan-an mao ang iyang mga buhat sa pagtuon sa Balaang Kasulatan – ang paghubad niini ug, labaw sa tanan, ang pagpanumbalik ug paghinlo sa tinuod nga teksto; pareho usab ka katingalahan ang mga sinulat ni Origen nga nagtumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga kaaway niini ug sa mga erehe. Sa panahon sa pagpanlupig ubos ni Decius, nakab-ot ni Origen ang dungog isip usa ka maisugong magtug-an kang Kristo; siya namatay sa edad nga kap-atan ug pito sa Tyre niadtong tuig 254.

'Ngano man ninyo gisaway ang beans? Nababad na kini sulod sa kap-atan ka adlaw; wala mokaon si Origen og ingon ana; apan misulod siya sa dagat, wala makagawas, ug nalumos sa kalawom. Pa-adto kamo diri, pa-adto, kay kung dili, mabugbog kamo!'

Mibiya sila, nga natingala sa kinaadman sa tigulang, kay wala man siya nangutana kanila apan gisultihan na sila bahin kang Origen, gihinumduman ang nagpadala kanila, ug gipadayag ang hunahuna sa ilang kasingkasing; apan dili nila siya masulti bisan kinsa. Mahitungod sa iyang gisulti bahin sa bukal nga nababad sulod sa kwarenta ka adlaw, nagpasabot kini nga wala siya mokaon sulod sa ingon kadugay nga mga adlaw, sama sa iyang gisulti sa ulahi sa iyang higala, ang diakono Juan.

Sa usa ka higayon, pagkuha niya og plawta gikan sa tindahan sa gulay, miadto siya sa kadalanan sa duol diin, sa usa ka bakanteng balay, nagpuyo ang usa ka hugaw nga espiritu, nga nakapahadlok sa daghan nga nilabay sa ulahing gabii ug nakadaot pa gayud sa uban. Samtang naglingkod didto, gitugtog sa santo ang iyang plawta aron ipangamuyo ang balaan nga pag-ampo sa iyang ginikanan nga si Nikon, nga iyang nahibal-an gikan kaniya, ug pinaagi niini napalayas niya ang demonyo gikan sa maong dapit. Ang demonyo, bisan pa niana, nga nagporma nga gamay ug makalilisang nga Etiyopiyano, nidagan sa tindahan sa prutas ug gulay, gipahadlok ang tanan didto ug gibuak ang tanang pinggan. Sa pagbalik ni Simeon, nakita niya ang asawa sa tindero nga nahadlok ug nalumos sa kasubo; miingon siya kaniya:

'Usa ka matang sa makalilisang ug masuko nga itom nga lalaki, mubo ang tangkad, nisulod, gipahadlok kami tanan ug gipikas ang tanang pinggan.'

Ug miingon ang santo kaniya:

'Ako ang nagpadala kaniya kaninyo, kay wala kamo sakop sa Balaang Simbahan' (tungod kay nagsunod sila sa erehiya ni Severus).

Hapit na siya dakpon sa balaan nga buang ug hampakon siya, apan miyuko siya, mikuha ug dakong dakop sa yuta, gilabay kini sa iyang nawong ug gitabonan ang iyang mga mata niini, samtang nagsinggit kaniya:

'Sa tinuod, dili nimo ako madakpan hangtod mosulod ka sa akong Simbahan; ug kon dili ka mosulod, mobalik kanimo ang Moro.'

Sa niining mga pulong, nilayas siya gikan sa maong balay. Sa sunod adlaw, sa samang oras, ang demonyo—sama sa miaging adlaw, nga nagpakaaron-ingnon nga Etiyopiyano—misulod sa samang bodega sa gulay ug gibuhat gayud ang sama sa iyang gibuhat sa unang higayon. Unya, ang tanan nga nagpuyo sa maong balay, walay paglangan, misulod sa Simbahang Ortodokso. Sa samang paagi, usa ka Hudiyo nga nagpasipala sa ngalan ni Hesukristo nabag-o ngadto kang Kristo pinaagi kang Banal nga Simeon. Kadtong Hudiyo (tungod kay gipakita sa Dios kaniya ang dalan sa kaluwasan) nakakita kausa sa tigulang nga nagahugas sa iyang kaugalingon, uban sa duha ka anghel nga nakig-istorya kaniya; ug sa pagkahibalo nga siya usa ka tawo nga malipayong pagtan-aw sa Dios, gusto niyang ipahibalo sa mga tawo ang iyang nakita. Apan ang balaan, nga nagpakita kaniya sa usa ka damgo, nagdili kaniya nga isulti sa bisan kinsa ang iyang nakita. Sa sunod buntag, sa dihang migawas ang Hudiyo sa plasa, wala na niya mapugngan ang pagpadayag sa tinago; apan sa dihang hapit na niya isulti sa mga tawo ang istorya ni Simeon, kalit nga mitungha kaniya ang santo, gihikap ang iyang ngabil, gihulagway ang tanda sa krus niini, ug gihimong hilom siya, samtang ang santo mibiya kaniya, mituyaw ug nagdula taliwala sa mga tawo, samtang ang Hudiyo nagpabilin nga hilom. Unya miduol siya sa santo, mitungo ug mitango sa iyang ulo aron ipakita nga gusto na siya mabunyagan. Sa ulahi, sa usa ka damgo, mitungha kaniya ang tigulang, nga miingon:

'Pagpa-bunyag, o magpabilin kang hilom.'

Busa nabunyagan ang Hudiyo, ug sa diha-diha nga siya migawas gikan sa balaang batya, nabawi dayon niya ang iyang pagkasulti ug misugod sa paghimaya sa Dios. Dayon gidala niya ang tibuok niyang panimalay ngadto sa santo aron bunyagan.

Ang santo nakaangkon og ingon ana ka dako nga pagkabalaan ug pagkawalay-pagnanasa nga, bisan pa sa dihang nagdula siya uban sa mga babaye, nagpabilin siya nga sama sa putli nga bulawan sa taliwala sa kalayo; ug daghang higayon, ang mga walay-hiya nga babaye mosukot kaniya sa malalas nga paagi, pagsulod sa ilang mga kamot sa iyang hawak, apan nagpabilin siya nga daw patay, sama sa kahoy nga walay kinabuhi, nga gipagawas, pinaagi sa grasya sa Dios, gikan sa tanang natural nga tinguha. Gisugilon niya kini sa diakonong si Juan nga nahisgutan:

'Sa dihang naa ko sa disyerto ug sa sinugdan nakasinati ko og dakong kasakit tungod sa mga karniyal nga tinguha, ug nag-ampo ko sa Dios nga luwason ko gikan niining pakigbisog, mipakita kanako si Santo Nikon ug nangutana:

'Unsaon ka, igsoon?'

Ug mitubag ako:

'Naga-antos ko kaayo, Amahan, ug kung dili ninyo ko tabangan, wala na koy mahimo, kay kusog kaayo ang pagrebelde sa unod batok kanako.'

Ang tigulang, nga nagngisi, mikuha og tubig gikan sa Balaang Jordan ug, samtang nagbuhat og tanda sa krus, gibubo kini sa akong tiyan, ug miingon:

'Ani na, maayo na ka pag-usab.'

Ug sukad niadto, wala na ko makasinati og carnal nga tinguha, sa akong mga damgo ug sa tinuod.

Mao kini ang gisulti sa balaan bahin sa iyang kaugalingon ngadto sa maong diakono. Tungod kay walay pagbati sa kalibutanong tinguha, miduol siya sa mga babaye nga walay kahadlok, ug sama sa karaang panahon nga ang palungpong sa Bukid Sinai wala masunog sa taliwala sa kalayo (Exodo, kapitulo 3), mao usab siya nga wala'y kadaut nga nadawat gikan sa paghikap sa babaye; Si Santo Simeon mosuroy taliwala nila, nga naghandum sa ilang kaluwasan. Usahay mosulti siya sa usa ka puta:

'Kung gusto nimo, dad-on tika nga kauban nako: Hatagan tika og 100 ka piraso nga bulawan, basta dili ka makasala bisan kinsa.'

Pinaagi niining mga pulong, ipakita niya sa dalaga ang bulawan nga gihatag kaniya sa Diyos nga dili makita, kutob sa iyang gusto. Apan ang mga dalaga, nga nagbinuang kaniya, misaad nga dili sila makasala bisan kinsa. Apan nangayo siya kanila og panumpa. Ug kon kinsa kanila ang mipanumpa nga magpabilin nga putli hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, hatagan niya siya og bulawan; apan kon, paglapas sa iyang panumpa, siya makasala, dali ra kaayo mahibaloan sa santo, ipadayag siya, ug ipadangat kaniya ang usa ka makalilisang nga sakit o usa ka demonyo aron pag-antos kaniya hangtod siya makahatag og tinuod nga ebidensya nga siya tinuod nga naghinulsol. Apan sa diha nga gisugdan na siya sa mga tawo nga giisip nga santo, dali dayon siya mubuhat og butang nga klaro nga pruweba dili sa pagkabalaan, kondili sa kabuang; usahay molakaw siya nga pilit, ug usahay molukso-lukso; usahay mosulod siya sa yuta, nga mosagol sa mga bitiis sa mga naglabay-labay; ug usahay motanaw siya sa yuta, nga iuyog-uyog ang iyang mga bitiis. Sa bag-ong bulan, magkunwari siya nga gihuptan sa dautang espiritu ug mahulog sa yuta nga daw gikuptan sa demonyo. Ug nagbuhat pa siya og daghang uban pang mga butang nga dili makalipay sa mata sa tawo ug walay pulos, nagpakita sa tanan nga buang siya, aron walay bisan kinsa ang motan-aw kaniya nga usa ka balaan. Sa usa ka higayon, atol sa Balaang Kuwaresma, wala siya mokaon, apan sa Maundy Thursday, sayo sa buntag, samtang naglingkod sa plasa sa merkado, mikaon siya; pagkakita niini, miingon ang mga naglabay-labay:

'Tan-awa kana nga buang; wala gani siya magpasidungog sa Maundy Thursday, apan nagakaon pa sa sayo sa buntag.'

Pagkakita kaniya, nangutana si Diakono Juan:

'Pila imong gibayad sa imong gikaon?'

Mitubag siya:

'Para sa 40 ka sinsilyo.'

Nagpasabot kini nga wala siya mokaon sulod sa 40 ka adlaw. Pagkadungog sa estilo sa kinabuhi ni Simeon, usa ka maharlika nga nagpuyo duol sa Emesa miingon sa iyang kaugalingon:

'Moadto ko ug tan-awon siya aron masuta kung nagkunwari ba siya nga buang alang kang Kristo, o tinuod ba gyud siyang buang.'

Pag-abot niya sa lungsod ug pagduol sa bordel, nakita niya nga usa ka puta nagbitbit sa tigulang sa iyang abaga, samtang ang usa pa nagaigo kaniya gamit ang sinturon, ug natintal siya sa hunahuna:

'Kinsa may motuo nga kining limbong nga monghe wala magpakighilawas uban niining hugaw nga mga babaye?'

Samtang naghunahuna pa siya niini sa iyang kaugalingon, naa pa siya sa gilay-on nga usa ka bato gikan sa balaan nga buang; ang tigulang, nga biyaan ang mga babaye, midagan paingon sa maharlika ug, gipukpok siya sa

nawong, gibuksan ang iyang mga bado ug, walay ulaw, gipadayag ang iyang gipamatay nga unod; misalto sa iyang atubangan, nangutana siya:

'Nagtuo ka, ikaw nga salawayon, nga motungha dinhi ang kahilakaw?'

Natingala ang maharlika nga nabantayan sa tigulang ang iyang hunahuna gikan pa sa gilay-on ug napuno siya sa pagtuo nga usa siya ka sulugoon sa Dios nga nagkunwari nga buang sa iyang kaugalingong kagustuhan alang kang Kristo; apan wala siya makasulti niini bisan pa gusto unta niya: kay tungod sa usa ka gahum (sama sa uban) napugngan ang iyang dila hangtod sa pagpanaw sa balaan.

Ang demonyo mipuyo pag-usab sa samang dalan sa lungsod, sa lain nga bakanteng balay; sa dihang naduol ni Simeon ang maong balay, nakita niya ang demonyo nga nag-andam sa pag-igo, nagpaabot og molabay; busa ang tigulang nangolekta og pipila ka gagmay nga bato sa iyang dughan, mitindog sa pikas kilid, ug mihagis og bato sa tanan nga gustong molabay didto, nga nagpugong sa bisan kinsa nga makalusot: usa ra ka iro ang nakalusot, ug sa diha-diha dayon, pagahampak sa demonyo, nagsabaw ang iyang baba.

Unya miingon ang balaan sa mga tawo:

'Padayon na kamo sa inyong dalan: kay usa ka iro ang napukan imbis nga usa ka tawo.'

Pagkahuman niini, kinahanglan nga moagi ang tigulang sa usa ka dapit diin naglingaw-lingaw ang usa ka grupo sa mga batan-ong babaye. Pagkakita kaniya, misugod ang mga batan-ong babaye sa pagdaot kaniya, nagasinggit:

'Monghe! Monghe!'

Ug gihagit siya nila sa ilang tigum. Apan siya, nga gustong silotan ang ilang maluoy nga pamatasan ug himuon silang mas mahinahon, nag-ampo sa tago sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios ug gipakiling ang tanan nilang mga mata, aron ang matag-usa nahimong pilit-mata, ug ang tigulang mipadayon sa iyang paglakaw. Sa pagkahibalo sa mga batan-ong babaye nga nangakiling ang ilang mga mata, nasabtan nila nga ang balaan nga buang maoy nagbuhat niini ug midagan sila sa pagsunod kaniya, samtang nagasinggit:

'Ayusa sila, balaan nga buang, ayusa ang among mga mata!'

Gihunahuna nila nga pinaagi sa mahika kini gibuhat. Pag-abot nila sa tigulang, gidakpan nila siya ug gipugos, nga nag-ingon:

'Tangtanga,' ingon sila, 'ang imong gitali.'

Apan mitubag siya sa pagbinuang:

'Kung kinsa kaninyo ang gustong maayo, tugoti siya nga pahalayon ko siyang halokan ang iyang nagkiling-kiling nga mga mata, ug siya maayo.'

Ang uban kanila, nga gusto sa Diyos nga maayohon, mitugot nga halukan sa tigulang ang ilang mga mata, ug gikan niadtong halok naayo dayon sila – ang ilang mga mata nahimong sama sa kaniadto. Apan kadtong gisalikway sa tigulang ug wala mosugot nga halukan siya nagpabilin nga wala gihapon maayo ug naghilak. Sa dihang wala pa kaayo nakalayo ang tigulang gikan kanila, misunod sila kaniya, nagasinggit:

'Hulat, balaan nga buang, hulat, alang sa Ginoo, hulat! Halungan kami!'

Apan wala sila tagda sa tigulang. Busa nagpadayon sa pagdagan ang tigulang, ug gisundan siya sa mga dalaga. Ang uban sa mga nakasaksi niini miingon:

'Nagbinuang lang ang mga batan-ong babaye kaniya.'

Ang uban, bisan pa, nagtuo nga nabali sila'g buot; ang santo miingon sa pipila sa mga nanan-aw:

'Kung wala gipahilom sa Diyos ang ilang mga mata, nalabwan pa unta nila ang tanang babaye sa Siria sa pakighilawas; apan karon dili na sila ingon ana.'

Sa usa ka higayon, pipila ka lumolupyo sa Emesa ang miadto sa Herusalem alang sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw. Sa dihang mibalik na sila pauli pagkahuman sa pista, usa kanila ang mibulag ug nilakaw paingon sa kamingawan aron bisitahan si E , ang mga balaang amahan, aron siya mahimong takus sa ilang mga pag-ampo ug panalangin. Nianhi siya gikan sa usa ka selda sa mga amahan ngadto sa lain nga nagdala og mga halad, naghatag og limos gikan sa iyang kaugalingong kabtangan. Pinaagi sa probidensya sa Dios, nahitabo nga nakigkita siya kang Banal Juan, nga nagpuyo duol sa Dagat nga Patay ug sa Jordan ug kauban ni Santo Simeon sa pagka-asketa; ang lungsuranon mitungo sa atubangan niya, nangayo sa iyang panalangin ug pag-ampo. Ug si Banal Juan miingon kaniya:

'Tungod kay naa man sa inyong siyudad ang sulugoon sa Dios, si Simeon, nga nailhan nga balaan nga buang, ngano man nga moanha ka pa kanako, usa ka pobre, aron mangayo og pag-ampo? Dili ako ra, kondili ang tibuok kalibutan ang nanginahanglan sa iyang mga pag-ampo.'

Ug, gikuptan niya sa kamot ang lalaki, gidala niya kini sa iyang selda – ug didto, sa iyang selda, adunay pagkaon, gibutang didto sa usa ka dili makita nga kamot ug gipadala sa Diyos, nga dili kasagaran sa disyerto: adunay presko, init nga pan, maayong isda, bino ug usa ka tasa. Ug, nanglingkod sila, mikaon sila; ug sa ilang pagkabusog, nagpasalamat sila sa Diyos. Pagkahuman sa pagkaon, si Banal Juan, nga nagkuha og tulo ka tinapay nga prosphora, nga gipadala usab sa Diyos, gihatag kini sa maong tawo, nga miingon:

'Dalha kini sa akong igsoon, si Simeon nga Buang alang kang Kristo, ug sultihi siya: "Ampi alang sa imong igsoon nga si Juan."'

Pagbalik sa lalaki ug pagsulod niya sa Emes, gisugat siya ni Simeon nga Dungog sa ganghaan ug miingon:

'Maayo ba ang akong igsoon nga si Juan? Wala ba nimo kan-a ang tulo ka tinapay nga prosphora nga iyang gipadala kanako isip panalangin?'

Ug ang lalaki nga mibalik namangha sa ingon nga pagsabot. Ang tigulang, pagdala kaniya sa iyang yano nga puloy-anan, nagtanyag kaniya sa samang pagkaon nga gipadala sa Diyos nga gihatag kaniya ni Banal Juan sa disyerto; samtang gisulti ni Simeon kaniya ang tanan nilang gihisgutan uban ni Juan sa disyerto, ug unsay ilang gikaon ug giminom. Pagbiya niya sa tigulang, ang lalaki, nga dako kaayo ang katingala ug puno sa kahadlok sa kinaadman sa tigulang, wala magdagan nga mosulti niini bisan kinsa—tungod kay gidili kini sa Dios, ug tungod usab sa kahuya sa atubangan sa mga tawo, kay nahibalo siya nga dili sila motuo kaniya: kay giisip sa tanan nga buang si Simeon—siya nga labaw pa sa tanang tawo sa kinaadman.

Usa ka higayon, nahitabo ang usa ka dili maayong panghitabo sa maong diakonong si Juan, pinaagi sa pagtugot sa Dios: pipila ka dautang tawo ang nagbuhat og pagpatay sa lungsod sa gabii ug, pagkahuman kuhaon ang lawas sa biktima, ilang gilabay kini sa bakuran sa diakono. Sa pagsubang sa adlaw ug pagkakaplag sa patay nga lalaki sa balay sa diakono, daghan ang istorya: ang huwes, pagkadakop sa diakono, gisulay siya ingon usa ka mamamatay-tao, ug wala'y mga saksi sa iyang pagka-inosente, busa wala siya makapanglimpyo sa iyang ngalan. Gisilotan og kamatayon ang inosenteng diakono – ipabitay sa kahoy. Samtang gidala siya ngadto sa lugar sa pagbitay, wala siyay lain gisulti gawas sa:

'O Dios sa balaan nga buang, tabangi ako! O Dios ni Simeon, tabangi ako karon nga takna!'

Samtang nagpadayon si Simeon sa iyang balaan nga kabuang sa lain nga dapit. Gusto sa Ginoo nga luwason ang inosenteng diakono gikan sa ingon ana ka walay pulos ug makauwaw nga kamatayon – busa usa ka tawo ang miadto sa tigulang ug miingon:

'Balaang Buang! Ang imong higala ug manulongan, si Diakono Juan, gisilotan sa kamatayon, ug kon siya mamatay, ikaw mamatay sa gutom: kay walay lain na nga mag-atiman kanimo.'

Ug uban niining mga pulong, iyang gipasabot nganong gisilotan og kamatayon ang diakono. Ang balaan dayon miadto sa usa ka tinago nga dapit diin siya kanunay mag-ampo nga nag-inusara, usa ka dapit nga walay nakahibalo gawas sa maong diakono; didto, mituhop siya sa iyang mga tuhod, ug nagsugod sa mainitong paghangyo sa Dios nga luwasa ang diakono gikan sa kamatayon. Sa diha-diha dayon, nadakpan ang mga mamamatay mismo, ug dali-dali nga gipadala sa huwes ang mga sakay sa kabayo aron sundon kadtong nagdala sa diakono paingon sa kamatayon, aron luwason ang inosenteng tawo. Ug ilang nakaplagan sila nga naa na sa mismong dapit diin ipabitay ang diakono. Ang napalaya nga diakono wala mopauli, kundili midiretso sa dapit diin nag-ampo si San Simeon ug nakit-an niya nga wala pa siya mahuman sa pag-ampo, nagtindog nga nakataas ang iyang mga kamot paingon sa taas; ang diakono mihunong sa kahadlok sa pipila ka gilay-on sa luyo ni San Simeon: kay nakakita siya (sama sa iyang gipamatud-an sa ilawom sa panumpa) og kalayo nga sama sa mga espada nga migawas gikan sa baba sa santo ug usa ka nagdan-ag nga kalayo nga naglibot kaniya; ug wala maglakas ang diakono nga moduol kaniya hangtud nga nahuman niya ang iyang pag-ampo ug ang nagdan-ag nga kalayo misaka paingon sa langit. Paglingi, miingon ang santo sa diakono:

'Unsa kini, Igsoon Juan? Dili ba hapit ka na unta nimomom sa baso sa kamatayon? Adto, pag-ampo, ug pasalamati ang Dios nga Manluluwas: kini nga pagsulay nahitabo kanimo tungod kay duha ka pulubi ang miadto kanimo, ug bisan pa man aduna kay ikahatag, wala nimo kini gihatag, apan giliko sila ug gipahawa nga walay dala. Ang imong gihatag ba gikan sa imoha? O dili ba ka motuo sa Nagaingon nga bisan kinsa ang mohatag sa usa ka

pulubi alang sa Dios makadawat og gatus ka pilo dinhi sa kinabuhi, ug sa umaabot nga kinabuhi makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan? Kung motuo ka, hatagi; kung dili ka mohatag, klaro nga wala ka motuo sa Ginoo.

Mao kana ang mga pulong sa balaan nga buang—o mas tukma pa, sa balaan ug dungog nga tawo: kay sa dihang siya ra uban sa diyakono, wala siyay gibuhat nga buang, kondili mitultol siya uban sa pagpaubos ug tinuoray nga paghinulsol sa kasingkasing bahin sa mga butang nga makapahimulos; ug sa daghang higayon, samtang nagpaminaw ang diyakono sa mga pulong sa balaan nga makaluwas sa kalag, nabati niya ang usa ka dakong humot nga nagagikan sa iyang mga ngabil.

Usa ka buntag sa Domingo, pagkahuman sa pito ka adlaw nga pagpuasa, si Santo Simeon, nga nagpakaaron-ingnon nga balaan nga buang, nagkuha sa iyang tuo nga kamot og uga nga karne, nga gitawag og 'ellada' sa Griyego ug 'lucanica' sa Latin—sa laing pagkasulti, longganisa—ug gibutang kini sa iyang abaga sama sa baston sa diyakono, samtang nagkupot og mustasa sa iyang wala nga kamot; gilubong niya ang ellada sa mustasa, ug gikaon kini; sa mga miadto kaniya aron malingaw, iyang pahiran og mustasa ang ilang mga ngabil. Ug usa ka mag-uuma nga batiran ang miduol kaniya, nga adunay masakiton nga mga mata ug katarata sa usa niini. Kalit lang gipahiran ni San Simeon og mustasa ang iyang mga mata. Nisinggit ang lalaki sa grabeng kasakit sa iyang mga mata, tungod sa kusgan nga mustasa. Ug ang balaan nga buang miingon kaniya:

'Lakaw, ikaw nga buang, hugasi ang imong mga mata sa suka ug ahos, ug pag-ayo ka dayon.'

Apan ang lalaki, nga wala mamati sa santo, miadto sa mga doktor, labi pang nabuta ug labi pang grabe ang iyang sakit. Sa ulahi, pagkahuman siya makapangayo og pasaylo, nagsaad siya sa iyang kaugalingon: bisan pa og mogawas ang iyang mga mata, buhaton niya bisan unsa ang sugo sa tigulang. Ug sa dihang gihugas niya ang iyang mga mata gamit ang suka ug ahos, niining maong takna nabalik hingpit ang kahimsog sa iyang mga mata. Sa ulahi, nakit-an siya sa santo sa dalan ug miingon:

'Karon nga maayo na ka, ayaw pagpangawat sa mga kanding sa imong silingan.'

Mao kana ang pagsilot sa santo sa kawatan, kay nahibalo siya sa tinago nga binuhatan sa mga tawo. Limang gatus ka bulawan nga sinsilyo ang natakaw gikan sa usa ka lungsuranon, ug ang maong tawo nasubo sa nawala niyang bulawan ug nangita kini pag-ayo; maldito siya sa iyang mga sulugoon ug gibunalan sila nga walay kalooy. Usa ka adlaw, usa ka balaan nga buang ang nakasugat kaniya sa kadalanan ug miingon:

'Gusto ba nimo nga makaplagan ang imong mga sinsilyo nga bulawan?'

'Oh, oo! Gusto kaayo,' tubag sa lalaki.

'Unsa man imong bayad kanako,' pangutana sa balaan nga buang, 'kung makaplagan nimo dayon ang bulawan?'

Nisaad ang lalaki og napulo ka bulawan.

'Dili ko gusto og bulawan, apan saad-a nga dili nimo bug-atan ang kawatan,' hangyo sa santo, 'o bisan kinsa pa man.'

Ug ang lungsuranon misumpa kaniya. Unya gipadayag sa balaan kaniya:

'Ang imong panadero nangawat sa mga bulawan, apan pag-amping nga dili nimo siya o bisan kinsa pa man bug-atan.'

Ug mibalik ang lalaki sa iyang balay, nakit-an niya ang tanan sumala sa gisulti sa santo kaniya, ug nabawi niya pag-ayo ang bulawan gikan sa sulugoon sa iyang panadero nga wala niya kini gihampak. Sa ulahi, sa dihang gusto niya hampakon ang usa sa iyang mga sulugoon tungod sa usa ka sala, masakiton nga namatay ang iyang kamot ug wala niya kini mahampak. Nahinumdom sa iyang panata, miadto siya sa balaan nga buang ug nangutana:

'Buhian ko sa akong panata, balaan nga buang; pasagdi nga gawasnon ang akong kamot.'

Apan ang balaan nga tawo, daw wala siya kasabot, nagpakaaron-ingnon nga buang. Ug ang tawo mibalik kaniya sa daghang higayon, nagpugos kaniya nga buhian siya gikan sa panumpa. Unya ang santo mitungha kaniya sa damgo, nga nag-ingon:

'Buhaton ko nga walay bisa ang imong panata, apan kuhaon usab nako ang imong bulawan ug laglagon ang tanan nimong kabtangan. Ngano man nga gusto ka mosumbag sa imong mga sulugoon, nga sa umaabot nga panahon mouna pa kanimo?'

Human sa maong panan-awon, ang lalaki, nga nahadlok na sa Dios, mahigalaon sa tanan.

Aron dili mahibalo ang mga tawo sa ingon nga mga milagro nga gihimo sa santo, nagpakaaron-ingnon siya nga binalud ug, murag tungod sa buhat sa mga demonyo, nakahibalo sa tinago sa kasingkasing sa mga tawo; alang

niini, naglakaw siya taliwala sa mga binalud ingon usa kanila ug, sa pagpakabana kanila, nagpagawas siya og mga demonyo sa daghan pinaagi sa iyang mga pag-ampo; samtang ang ubang mga demonyado—o, mas lagmit, ang mga demonyo nga nagpuyo sa ilang sulod—nagreklamo batok kaniya:

'O balaan nga buang! Ikaw nga nagtamay sa tibuok kalibutan, ngano man nga miabot ka aron pag-antos kanamo? Pa-ihiha gikan dinhi; dili ka usa kanamo; ngano man nga ginapahasol ug ginapahasol kami tibuok gabii?'

Apan si Santo, nga nagpakaaron-ingnon nga buang (kay nahibalo siya sa tanang butang pinaagi sa Espiritu Santo), gipadayag ang daghang mga tawo tungod sa ilang tinago nga mga sala: ang uban tungod sa kahugaw, ang uban tungod sa pagpangawat, ug ang uban pa tungod sa paglapas sa panumpa—ang matag-usa alang sa matag sala nga ilang nabuhat. Gipadayag niya ang uban sa tago, ang uban sa atubangan sa uban; sa uban gipakita niya ang ilang dautang binuhatan pinaagi sa mga panultihon, aron susihon nila ang ilang kaugalingong konsensya, samtang ang uban gisaway niya sa hayag tungod sa ilang paglapas sa balaod. Busa napugngan niya ang tibuok siyudad sa makamatay nga mga sala, ug gidala ang mga tawo sa pagkahibalo sa kaugalingon ug paghinulsol. Daghan, bisan pa, ang nagtuo nga nahibalo siya sa ilang mga tinago dili pinaagi sa Diyos kondili pinaagi sa demonyo, hangtud nga giisip siya nga gipanag-iya. Tungod niini, ang uban nga mga makasasala nga wala maghinulsol nahadlok nga moanha kaniya o makigkita kaniya, apan nilayas sila aron dili masumbong.

Niadtong panahona, adunay usa ka salamangkera nga nagpuyo sa lungsod, nga hinungdan sa daghang kasamok sa mga tawo. Aron mapapas ang iyang salamangka, ang Reverendo misugod sa kanunay nga pagbisita kaniya, daw nagpakig-amigo kaniya, ug gidalaan siya og pagkaon nga gihatag kaniya, ingon man mga sinsilyo nga tanso ug mga sinina. Sa usa ka higayon miingon siya kaniya:

'Gusto ba nimo nga buhaton ko para nimo ang usa ka butang nga, kon isuot nimo kini, walay makasaway kanimo ug walay dautan nga moduol kanimo?'

Siya, nga nagtuo nga ang balaan nga buang nakahibalo sa ingon ana pinaagi sa impluwensya sa demonyo, 'Oo,' matud niya, 'buhaton nimo kini.'

Gikuha niya ang usa ka gamay nga kahoy nga tabla ug gisulat niini ang mosunod sa Siryako:

– Dili unta ka magpahawa pa sa mga tawo gikan sa Dios.

Pagkahuman niya kini gisulat, gihatag niya ang tabla sa babaye aron isabit sa iyang liog; ug sa diha-diha nga gibuhat niya kini, ang mahikang gahum nga naa kaniya guba dayon, ug ang mangkukulam mihunong sa pagdaot o pagtabang sa bisan kinsa.

Ang tigulang, nga naglakaw uban sa iyang mga kabus nga igsoon, miduol sa pugon diin ginahimo ang salamin. Adunay usa ka Hudiyo nga nagtrabaho didto. Nilingkod tupad sa pugon ang santo ug nagpainit sa iyang kaugalingon samtang ang Hudiyo naghimo og mga botelya nga salamin. Miingon ang santo sa iyang mga pulubi nga higala:

'Gusto ba ninyo nga patawaon ko kamo?'

Gitutokan siya nila, sabik nga makita unsa iyang buhaton. Ug sa dihang nakahimo na og usa ka baso ang Hudiyo, gihimo sa santo ang tanda sa krus ibabaw niini gamit ang iyang tuo nga kamot gikan sa gilay-on, ug dayon mibungkag dayon kana nga baso. Sa paghimo sa Hudiyo og lain nga baso, nabungkag usab kini sa krus nga timaan ni Santo Simeon; ug mao gihapon ang nahitabo sa ikatulo, ikaupat hangtod sa ikapito – ug misaba sa katawa ang mga pulubi ug gisultihan ang Hudiyo unsay nahitabo. Ang Hudiyo, bisan pa niana, nasuko, gikuha ang nagdilaab nga uling ug gipalayas ang balaan nga buang, gihampak siya ug gisunogan. Ang balaan nga buang, samtang nagpahawa, misinggit kaniya:

'O hugaw! Ang tanan nimong botelya nga salamin mabungkag hangtod ikaw maghimo sa tanda sa krus sa imong agtang.'

Sa dihang nagsugod pag-usab ang Hudiyo sa paghimo sa mga botelya, napukan pa ang napulo'g tulo, sunod-sunod. Sa dihang nakita niya nga walay pulos ang iyang paningkamot, bisan pa man nga dili niya gusto, gihimo niya ang tanda sa krus sa iyang agtang, ug mihunong na sa pagbungkag ang mga botelya. Sa pagkahibalo niya sa gahum sa Balaang Krus, ang Hudiyo miadto sa balaang simbahan ug nahimong Kristohanon, nga midawat sa Balaang Bunyag.

Niadtong panahona, usa sa mga nangunang lungsuranon ang nagkasakit; ang balaang buang aduna'y batasan nga mubisita sa iyang balay aron magdula. Sa dihang grabe na kaayo ang sakit sa lungsuranon, nakasinati siya og panan-awon: daw naglabay siya og dice uban sa usa ka makalilisang nga demonyo, ug nagpusta sila: kon

ang masakiton dili makakuha og unom sa tulo ka sunod-sunod nga labay, ang kadaugan iya sa demonyo. Ug napuno sa dakong pagduha-duha ug kahadlok ang masakiton. Unya, mipakita si Simeon nga Balaang Buang sa masakiton, nga miingon:

'Sa tinuod, karong panahona mapildi ka sa itom, apan ihatag nako ang imong saad nga sugod karon dili nimo hugawan ang higdaanan sa imong asawa pinaagi sa pakighilawas, ug ako na ang mobalor sa dice para nimo, ug dili ka niya mapildi.'

Ug sa usa ka panan-awon, ang masakiton misumpa sa santo nga dili siya makighilawas. Gikuha sa santo ang dado, gilansad kini, ug tulo ka beses nga mitungha ang numero unom, ug ang Moro misalikway sa masakiton: pagmata niini, nabati niya ang kahupayan gikan sa iyang sakit. Ang balaan nga buang, sumala sa iyang batasan, miadto sa iyang balay ug gipahimangnoan siya:

'Swerte ka nga nakapalot ka og dice tulo ka beses, pero tuohi ko, kung imo mabali ang imong panumpa, kana nga itom ang panit nga lalaki mamaspas sa imong liog.' Sa niining mga pulong, ug pagkahuman niya silang tanan gisaway sa paagi sa usa ka buang, dali siyang nilakaw gikan sa lugar.

Ang reverendo adunay gamay nga kwarto para sa kalinaw ug kahilom, labi na para sa iyang gabii nga pag-ampo, ug wala'y lain sulod niini gawas sa usa ka bukton nga sanga-sanga sa kahoy. Didto, matag gabii, magpabilin siya sa pag-ampo hangtod sa Matins, pagbabad sa yuta sa iyang mga luha; ug sa pagsubang sa adlaw, maghabi siya og korona sa mga sanga sa oliba o mga tanum, ibutang kini sa iyang ulo, ug, samtang nagkupot og usa ka sanga sa kamot, molakaw sa siyudad, nagasinggit:

'Gloria sa Madaugong Hari ug sa iyang siyudad!'

Ang 'syudad' nga gitumong sa santo mao ang kalag, ug ang 'hari' mao ang hunahuna nga nagahari sa mga pagbati, ingon sa iyang gipatin-aw sa iyang higala, ang diakono Juan, nga kanunay niyang gibisita sa tinago, gipatin-aw pag-ayo ang iyang mga pulong ug buhat ug seryoso nga gipangayo nga dili siya mosulti bisan kinsa hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon. Duha ka adlaw sa wala pa siya mamatay, miduaw siya kang Juan uban sa mosunod nga mga pulong:

'Karong adlawa miadto ko sa akong hinigugma nga igsoon nga si Juan nga monghe, kinsa akong kauban sa pagsalikway sa kalibutan ug sa pagkuha sa mga monastikong panata sukad pa sa sinugdanan, ug nakita nako nga dako kaayo ang iyang kalamboan sa pagkamaayo ug hingpit niyang nalipay ang Dios, ug nalipay ko alang kaniya: kay nakita nako siya nga nagsul-ob og korona sa iyang ulo nga may nakasulat nga mga pulong: 'ang korona sa paglahutay sa usa ka eremita'.

Pagkahuman niini, gidugang sa Banal nga Simeon:

'Nakita nako ang usa ka mahimayaong porma nga miingon kanako: "Lakaw, balaan nga buang, duol kanako, ug modawat ka dili usa, kondili daghang korona alang sa kaluwasan sa daghang kalag sa tawo."'

Pagkahuman niini, ang santo mihuyop ug gininhawa ug misulti pag-usab:

'Wala koy nahibaloan sa akong kaugalingon nga angay sa langitnong ganti; kay isip usa ka balaan nga buang ug walay rason, unsang ganti ang akong madawat, gawas lang nga ang akong Ginoo, sa Iyang kaugalingong grasya, magmaloloy-on kanako ingon usa ka gasa?' Apan akoa kamoang hangyo, igsoon, ayaw pagdumot o pagsaway sa bisan kinsa sa mga kabus, labi na sa mga monghe; pasagdi nga maila sa inyong gugma nga daghan kanila ang napahapsay sa pag-antos ug, sama sa adlaw, nagdan-ag sa atubangan sa Dios. Ingon usab, sa taliwala sa mga yano nga tawo nga nagpuyo sa mga baryo ug nag-uma, nga nagkinabuhi sa kalumo ug pagkamatarong sa kasingkasing—nga wala magpanamastamas sa bisan kinsa, wala magdaot sa bisan kinsa, apan pinaagi sa pagpanarbaho sa ilang mga kamot, sa singot sa ilang agtang, nagakaon sa ilang pan—daghan ang dagkong mga balaan sa ilang taliwala: kay nakita ko sila nga mosulod sa siyudad ug moapil sa Pagkaon sa Lawas ug Dugo ni Kristo, nga nagdan-ag sama sa putli nga bulawan. Ayaw paghunahuna, akong ginoo, nga ginasulti nako kini tungod sa bisan unsang garbo, apan ang inyong gugma nagpugos kanako nga dili nako itago kaninyo ang kapabayaan sa akong makaluluoy nga kinabuhi. Busa, hibaloa nga ang Ginoo dad-on usab ka gikan dinhi sa dili madugay; busa, pag-amping pag-ayo sa imong kalag, aron makalusot ka sa gingharian sa mga espiritu sa hangin nga walay paglangan ug makalingkawas ka sa mabangis nga kamot sa prinsipal sa kangitngit. Nasayud ang akong Ginoo nga Dios nga ako usab nagasubo pag-ayo ug napuno sa dakong kahadlok hangtod makalabang ako niining makalilisang nga mga dapit, diin ang tanang binuhatan ug pulong sa tawo gisusi pag-ayo. Maong nagapakilooy ko kanimo, akong anak ug igsoon nga si Juan, nga paninguhaon nimo sa tanang paagi ang pagkamabuotan: kay

niadtong makalilisang nga takna, ang pagkamabuotan makatabang kanato labaw pa sa bisan unsang ubang hiyas, ingon sa gisulat: *'Bulahan ang nagahunahuna sa mga kabus! Sa adlaw sa kalisdanan luwason siya sa Ginoo'* (Salmo 40:2). Timan-i usab kini: ayaw pagduol sa Banal nga Misa samtang nagbati ka ug kasuko batok sa bisan kinsa, aron ang imong mga sala dili makasamok sa pag-abot sa Espiritu Santo.

Human niya makig-istorya bahin niini ug daghan pang ubang butang uban sa maonong diakono, gihangyo siya ni Banal Simeon nga bisitahon ang iyang kapunongan pagkahuman sa duha ka adlaw. Ug, pagkahuman siya makapaalam, wala na siya usab nakita sa siyudad, kondili nagpabilin siya sa pag-inusara hangtod sa katapusang gutlo sa iyang pagpanaw. Walay nakahibalo kon giunsa siya pagkamatay, gawas sa Dios ug sa Iyang mga anghel: kay kasagaran silang anaa sa kamatayon sa mga kabus, kadtong hingpit nga gikalimtan sa mga tawo, sama sa ilang pag-anhi sa tapok-tapokan sa hugaw sa dihang namatay si Lazaro, ingon sa gisulat sa Ebanghelyo: *'Ang kabus namatay ug gidala siya sa mga anghel ngadto sa sabakan ni Abraham'* (Lucas 16:22)Busa, walay duhaduha nga kining maong balaang mga Anghel mitungha sa takna sa iyang bulahan nga pagpanaw ngadto ni Simeon, nga pobre sa espiritu ug tinuod nga matinahuron, ug, human hinay-hinay nilang gipagawas ang iyang matarong nga kalag gikan sa iyang putli nga lawas, gidala kini uban sa mga awit sa kalipay ngadto sa langitnong mga puloy-anan.

Paglabay sa duha ka adlaw, ang pipila sa mga pulubi nga higala ni Santo Simeon, tungod kay wala siya nila makita sa maong panahon, nangutana: 'Masakit ba ang balaang buang?' Miadto sila sa iyang pul-ogan ug nakit-an siyang patay nga naghigda ilawom sa mga sanga sa kahoy, ug miingon:

'Tan-awa, nagkunwari siyang buang sa kinabuhi, ug sa kamatayon nagpabilin gihapon siya ingon ana: kay wala siya natulog sa ibabaw sa mga kahoy, kondili namatay siya sa ilawom niini.'

Ug gidala sa duha ka lalaki ang iyang lawas nga wala pa gihugas, walay naandan nga pagkanta, walay kandila o insenso, ug gidala nila siya aron ilubong sa dapit diin gilubong ang mga estranghero. Samtang gipadala ang balaan ngadto sa iyang lubong, ang prusisyon milabay sa balay sa bag-ong nabunyagan nga Kristohanon—nga kaniadto usa ka Hudiyo nga naghimo og botelya nga salamin—ug siya, sa pagdungog sa kadaghanan nga nag-awit og dili masukod nga mga kanta sa labing matahum nga mga tingog, misandig sa gamay nga bintana ug wala makakita og bisan kinsa gawas sa duha ka lalaki nga nagbitbit sa lawas sa balaang buang ngadto sa lubong niini, apan nagpadayon gihapon ang mga tingog sa pagkanta, nga wala makita. Mga Anghel sa Dios ang nagakanta, ug nabati niadtong Kristohanon ang usa ka katingalahang humot nga napuno sa hangin:

'Bulahan ka, balaan nga buang,' ingon niya, 'kay bisan pa walay tawo nga moawit sa imong awit sa lubong, naa kay langitnong mga puwersa nga nagpasidungog kanimo pinaagi sa ilang mga kanta ug gipabalsam ka sa humot sa paraiso.' Ug dayon misunod siya sa duha ka lalaki ug gidala ang bililhon nga lawas, gilubong kini sa iyang kaugalingong mga kamot taliwala sa mga lubnganan sa mga biyahero ug mga pulubi, ug gisultihan niya ang tanan kung giunsa niya nadungog ang pagkanta sa mga anghel ibabaw sa namatay, kauban ang usa ka dili masukod nga humot. Si Diakono Juan, bisan pa, pag-abot niya sa maong kwarto ug wala niya makita ang santo, nangita siya kaniya nga masigasig bisan asa ug naghilak siya sa kasakit sa dihang nahibaloan niya nga namatay na ug nabutang si Santo Simeon. Miadto siya sa kabaong, nga nagtinguha nga kuhaon ang iyang lawas gikan didto ug ilubong kini uban sa dungog sa usa ka dungog nga dapit; apan sa pag-abli nila sa kabaong, wala sila makakaplag bisan unsang bakas sa lawas sa santo: kay ang Ginoo, kauban ang Iyang mga balaang anghel, mibalhin niini ngadto sa usa ka dapit nga wala mailhi sa mga tawo. Unya ang tanang lumolupyo sa siyudad sa Emesia, sama sa pagmata gikan sa damgo, misugod sa paghinumdom ug pag-istorya sa usag usa sa mga milagro nga binuhatan sa sulugoon sa Dios, sa iyang mga propesiya, ug sa iyang kinabuhi nga puno sa dakong pag-antos. Didto nila nasabtan nga ang balaan nga buang dili buang, kondili mas maalamon pa kaysa sa tanang maalamon sa atong panahon; ug bisan pa giisip s nga usa ka makasasala, siya matarong ug dungog-dungog, nga gigamit ang iyang ginapakunwaring pagkabuang ug daw makasasala nga kinaiya aron itago sa mga tawo ang iyang kinabuhi nga maalamon sa Dios ug makapahimuot sa Dios. Mao kana ang kinabuhi ug mga buhat niining katingalahang Simeon, nga nagpakaaron-ingnon nga buang alang sa tinguha ni Cristo; nga sama kang Lot kaniadto, nga nagpuyo taliwala sa mga tawo sa Sodom, wala madungganan sa ilang mga sala (Gen. 19:1–38); ingon usab kining bag-ong Lot, nga nagpuyo sa kalibutan, wala matandog sa mga kahiligon sa kalibutan. Ang Kagalang-galang Simeon namatay sa ika-21 ka adlaw sa Hulyo, ug pagkahuman kaniya ang Kagalang-galang Juan, iyang kauban sa disyerto sa Jordan, namatay usab sa bulahan nga pahulay[5205] . Ug sama sa ilang pagsugod sa pag-alagad sa Ginoo nga mag-uban, ingon usab

sila nagpakita nga mag-uban sa atubangan sa trono sa Dios sa langit. Ang sugilanon sa kinabuhi sa duha gisaysay sa matarong nga mga ngabil ni Simeon kang Juan, diyakono sa Simbahan sa Emesa; ug pinaagi niining diyakono kini matinud-anon ug tinuod nga gipasa kang San Leontius, ang bantugan sa mga Amahan, Obispo sa Neapolis sa Cyprus; ug gisulat niya kini nga sulat alang sa kaayohan sa mga mambasa ug makadungog niini, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

4 Agosto

22 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni Santa Maria Magdalena, ang Nagdala og Mirra ug Kapariho sa mga Apostoles

Gisaulog niadtong 22 Hulyo

Ang Dako nga Katumbas sa mga Apostoles[5205] Balaan nga si[5206] nga Mibutang og Mirra[5207] Maria Magdalena[5208] , nga ilado kaayo sa Kristohanong Simbahan tungod sa iyang mainit, dili matuyok, ug mapainubuson nga gugma alang sa Ginoong Jesu-Kristo, taga-natawo sa kaniadto nga mauswagon nga siyudad sa Magdala[5209] , nga nahimutang sa Galilea[5210] sa rehiyon sa Palestina, sa baybayon sa Danaw sa Gennesaret, o

[5205] Sa Simbahang Kristohanong Ortodokso, ang termino nga 'kapariho sa mga Apostoles' gigamit sa mga kauban nga lalaki ug babaye sa mga Apostoles ni Kristo, ingon man usab sa mga matarong nga Kristohanon nga, sama sa mga Apostoles, nagwali ug nagbarug sa pagtuo nga Kristohanon uban sa dakong kadasig. Tungod sa ingon nga espesyal nga mga merito, gihatagan sila og dungog nga kapariho sa mga Apostoles. Ang pulong nga 'apostol' nagpasabot og 'sugo', usa ka tawo nga gisaligan sa usa ka piho nga misyon. Pagkahuman Niya pagpili og dose gikan sa Iyang mga disipulo, gitawag sila ni Hesukristo nga 'mga apostoles' (Lucas 6:13) aron ipadala sila sa pagpangwali (Marcos 3:14) ug sa pagtambal sa matag sakit ug matag kapansanan (Mateo 10:1–42).

[5206] Sa sayong Kristohanong Simbahan, ang termino nga 'mga santo' unang gigamit sa tanang Kristohanon, sa tanan nga nagtuo kang Kristo, sama sa makita sa mga sulat ni Apostol Pablo. Bisan pa, sa dihang naghisgot sila sa usa ka matarong nga tawo pinaagi sa ngalan, ang mga unang Kristohanon naglikay sa paggamit sa titulo nga 'santo', tungod kay kini nga pulong kanunay gigamit sa mga pagano nga inskripsyon, usa ka buhat nga dili gustong sundon sa mga Kristohanon. Sugod pa lang sa ikatulong siglo nga ang pulong nga 'santo' nagsugod sa paggamit sa karaang mga kalendaryo kauban ang ngalan sa usa ka matarong nga tawo nga giila sa Simbahan. Sa mga Ebanghelyo, ang pagkabalaan gipakita nga kinaiya sa usa ka Kristohanon sa tanang porma niini: 'Balaan ang Imong Ngalan…', 'Balaan nga Amahan…', 'Himua silang balaan pinaagi sa Imong kamatuoran…'

[5207] Gitawag si Maria Magdalena nga Tagadala sa Mirra tungod kay gipangalanan siya sa mga Ebanghelista nga unang debotong babaye nga miadto sa lubnganan ni Cristo aron pahiran ang Iyang lawas og mabangong pahid, sumala sa matinud-anong batasan sa mga Hudiyo niadtong panahona. Kining mga pahid gihimo gikan sa mga resinous nga substansya sama sa nard, o spikenard, frankincense, aloes ug uban pang mabahong tanom, nga gisagol sa putli nga lana sa oliba. Pinaagi sa paghaplas o pagwisik sa lawas sa namatay og ingon nga mabahong pahid, gipadayag sa mga tawo ang ilang gugma ug dungog alang sa namatay.

[5208] Ang ngalan nga Maria, gikan sa Hebreohanon nga Mariam, nagpasabot og: 'halangdon, labaw, matinud-anon, labing maayo, labaw'; ug kining si Maria gitawag nga Magdalena tungod kay siya naggikan sa lungsod sa Magdala, sama sa matinud-anong miyembro sa Sanhedrin, si Jose, nga gitawag nga taga-Arimathea, tungod kay siya naggikan sa Palestino nga lungsod sa Arimathea. Ang epiteto nga 'Magdala' gidugang sa ngalan niining si Maria aron maila siya nga lahi sa ubang matinud-anong mga babaye nga, sama kaniya, miserbisyo kang Jesu-Cristo (Lucas 8:3) ug nagbitbit usab sa ngalan nga Maria, sama ni Maria, ang igsoon ni Lazaro, ug ni Maria, ang asawa ni Cleofas.

[5209] Ang Magdala, gikan sa Hebreohanon nga pulong nga 'magdela', nga nagpasabot og 'torre', usa ka lungsod sa kasadpang baybayon sa Dagat sa Genezaret, dili kaayo layo sa mga lungsod sa Capernaum ug Tiberias. Ang Magdala nailhan tungod sa industriya sa pagkulor ug sa maayong mga panapton nga lana; dugang pa, adunay usab usa ka mauswagon nga kalakalan sa mga salampati ug kalapati alang sa mga halad sa paghinlo; sumala sa tradisyon, adunay tulo ka gatus ka tindahan sa salampati sa Magdala ug, sa duol, usa ka tibuok 'walog sa mga salampati'. Ang bahandi sa Magdala niadtong panahona dako kaayo nga ang buhis nga gipataw sa lungsod giingong dako kaayo nga gidala kini paingon sa Herusalem sa tibuok kariton. Ang moral nga pagkadautan sa mga pumoluyo niini pareho usab kadako. Sa daghang mga lungsod ug baryo nga kaniadto nagkatibulaag sa baybayon sa Dagat sa Gennesaret, tanan nawala gawas lang sa Magdala, nga karon gitawag nga Medjel ug naglangkob sa hugpong sa hugaw nga mga payag nga gitukod gikan sa mga bato nga nakaplagan sa baybayon, samtang ang patag nga atop sa mga balay adunay taas nga andana nga gitukod nga payag gikan sa kawayan ug sanga sa kahoy. Apan

nagbarug gihapon ang mga nahibilin sa karaang tore-bantay, ug ang lugar nagpabilin nga katingalahan sama sa kaniadto: ang natural nga katahum pareho ka mahimayaon ug nagpukaw og balaan nga pagbati sa katingala sa mga milagro ug pagtulon-an ni Kristo sa katingalahang Dagat sa Genezaret, o Dagat sa Galilea.

[5210] Ang rehiyon sa Galilea sa amihanan sa Palestina, o Galilea (gikan sa Hebreohanon nga pulong 'galil', nga nagpasabot og 'rehiyon', 'distrito'), naglangkob sa ikatulong rehiyon sa Palestina sa panahon sa kinabuhi ni Maria Magdalena, ug ang Galilea mismo gibahin sa amihanang, ibabaw, 'pagano' nga bahin, ug sa habagatang, ubos nga bahin. Ang Galilea nag-okupar og usa ka bantugang dapit sa kasaysayan sa kalibutan isip dapit nga natawhan ug dapit sa pagpangwali ni Kristo nga Manluluwas. Ang Galilea misakop og mga 120 ka verste gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan ug 40 ka verste gikan sa amihanan paingon sa habagatan. Sa amihanan kini nakatupad sa Siria ug sa Kabukiran sa Lebanon, sa kasadpan sa Fenicia, sa habagatan sa Samaria, ug sa sidlakan ang utlanan mao ang Suba sa Jordan. Aduna'y kapin sa 200 ka mga lungsod ug dagkong panimahan sa Galilea, nga adunay populasyon nga moabot sa upat ka milyon, nga naglangkob dili lamang sa mga Hudiyo kondili usab sa sagol sa mga Israelinhon uban sa mga Siryano, Fenicio, Arabo ug uban pang langyaw, diin daghan kanila ang midawat sa pagtuo sa mga Hudiyo. Tungod sa maayo kaayo nga klima, pagkamabungahon, ug kadato niini, ang Galilea mao ang labing maayong rehiyon sa Palestina. Humok ug makapabuhi nga klima, labing lainlain ug katingalahang natural nga katahum, ug dili mahurot nga kadagahan sa mabungahong yuta – naa gyud tanan sa Galilea. Ang heograpikal nga posisyon niini ug ang kadagahan sa mga ruta sa transportasyon nakapabor usab sa Galilea: daghang mga ruta sa kalakohan sa Romano ang mitabok niini gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan, padulong sa Damascus, sa baybayon sa Phoenicia, sa Dagat Mediterraneo, sa Ehipto ug sa Asiria; ang uban pang mga ruta mitabok niini gikan sa habagatan paingon sa amihanan. Masigla kaayo ang industriya ug kinabuhi sa Galilea… Daghang mga pahina sa Ebanghelyo ang naglarawan sa kinaiyahan ug kinabuhi sa Galilea. Ingon nga yutang natawhan ni Kristo nga Manluluwas—ang lungsod sa Nazaret, ang Iyang pagkabata, pagkabatan-on ug, labi na gayud, ang Iyang pagwali didto—ang Galilea mao ang duyan sa Kristohanong pagtuo. Ug ang mga parabula, milagro ug mga hitabo sa adlaw-adlaw nga kinabuhi sa yuta ni Hesukristo—kini tanan mga hulagway nga nagpakita sa bahandi ug katahum sa kinaiyahan ug sa paagi sa kinabuhi sa Galilea. Ang langit, ang yuta, ang dagat, ang mga uma sa trigo, ang mga tanaman, ang mga bulak, ang mga ubasan, ang sagbot sa mga parang, ang mga isda ug ang mga langgam – tanan nagsilbing basihanan ug hulagway para sa katingalahang pagtulon-an sa Manluluwas sa Iyang balaan nga pagwali… Apan sa atong panahon, ang Galilea nagpakita lang sa mga ruinas sa mga lungsod ug baryo ug hingpit nga pagkamapukan…

Dagat sa Galilea[5211] , tali sa mga lungsod sa Capernaum[5212] ug Tiberias[5213] . Tungod kay siya taga-lungsod sa Magdala , si Santa Maria, Kapariho sa mga Apostoles, gitawag usab nga Magdalena, aron mailhan siya gikan sa ubang matinud-anong babaye nga gihisgutan sa Ebanghelyo nga ginganlan og Maria.

Si Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles, usa ka tinuod nga taga-Galilea. Ug ang kamatuoran nga ang usa ka tawo—balaan man o babaye—taga-Galilea nagdala og dakong kahulugan sa pagpangwali ug pagtukod sa Kristiyanismo. Si Kristo nga Manluluwas mismo gitawag nga taga-Galilea (Mateo 26:69), tungod kay Siya nagdako ug nagpuyo sa Galilea sukad pagkabata ug sa ulahi nagwali didto sa halapad nga paagi; ug bisan pa sa ika-upat nga siglo, ang Greko-Romanong Emperador nga si Julian the Apostate namatay (niadtong 363) uban sa mga pulong nga gihatag kang Kristo:

[5211] Ang Dagat sa Galilea, Lawa sa Gennesaret ug Dagat sa Tiberias tanan ngalan sa usa ka dako kaayong linaw sa Palestinaling Galilea. Sa Basahon sa Mga Bilang (Num. 34:11) ug sa Basahon ni Josue (Josh. 12:3), gitawag kini nga Kinneret tungod sa oval nga porma niini. Gitawag kini nga Dagat sa Tiberias human sa lungsod sa Tiberias nga nahimutang sa baybayon niini; ug Dagat sa Gennesaret human sa lungsod sa baybayon nga Gennesareth, o Gennesaret, nga ginganlan tungod sa katahum sa palibot nga kanayunan. Kini nga lanaw milapad og 30 ka verste sa gitas-on ug 8 ka verste sa gilapdon. Ang Suba sa Jordan misulod niini sa amihanang tumoy ug mogawas niini sa habagatang tumoy. Ang dato nga sentro sa industriya sa Palestina nakatutok sa palibot niining danaw; ang mga lungsod ug baryo nga daghan kaayo og populasyon nagkatibulaag sa baybayon niini sa hapit walay hunong nga linya. Ang tubig sa danaw limpyo, humot sa lami ug bugnaw; ginadaladalan kini sa kapin sa upat ka libo ka mga sakayan nga nagkalainlain ang klase: mga barkong pandigma sa Romano, ang magaspang nga bangka sa mga mangingisda sa Bethsaida, ug ang ginintuang mga barge ni Herodes. Kasagaran kalma ug malinawon, usahay ang Dagat sa Gennesaret mahimong bagyo ug delikado tungod sa hangin nga gikan sa kabukiran. Nailhan kini sa katingalahang kadaghan sa tanang matang sa isda, nga gitugotan ang tanan sa pagpangdakop niini, ug paborito kaayo ang isda nga putahe didto nga sa usa ka panihapon para sa usa ka bantugang rabino, tulo ka gatus ka lain-laing klase sa isda ang gisilbi. Ang isda gikaon nga presko, ginasinan o gipauga; gihimo gikan niini ang mga lamian nga putahe; bisan ang mga rabino, nga nagtambag nga ang isda angay hugasan sa serbesa o bino, nagtanyag og giya kung giunsa kini pag-andam ug kanus-a kini pagkaon. Daghang mga tawo ang nagpangisda ug nagbaligya og isda; ang usa sa mga ganghaan sa Jerusalem gitawag nga 'Ganghaan sa Isda' tungod kay daghang isda ang gidala didto gikan sa Galilea, ug bisan ang mga miyembro sa Sanhedrin nalambigit sa kalakalan sa isda, nagkarga og tibuok barko nga puno sa isda. Ang pagpangisda dili lang usa ka mapuslanon kaayo nga han-ay sa trabaho, kondili usa usab ka dungganon… Sa kasadpang baybayon sa lanaw nahimutang ang 'yutang Gennesaret' (Mat. 14:34; Mar. 6:53), nga mao ang unang ug pangunang dapit diin nagwali si Kristo nga Manluluwas. Ang mismong pulong nga 'Gennesaret' nagpasabot og 'mga tanaman sa kadagahan', ug walay lain lugar nga adunay ingon ana ka matahum nga kinaiyahan ug kadagahan sa tanang matang sa tanom ug bunga gikan sa lain-laing klima sama sa 'yutang Gennesaret'. Ang mga kahoy nagbunga sulod sa napulo ka bulan nga sunod-sunod. Si Josephus, ang Hudiyong historyador niadtong panahona, sa iyang mainitong paghulagway sa katahum sa Danaw sa Gennesaret, sa katingalahang klima niini, sa mga kahoy nga palma, ubasan, igos, kahel, almendras ug granada, miingon nga ang mga panahon sa tuig didto daw nagkumpitensya aron sa pagdumala niining paraisong dapita… Ug nagtudlo ang Hudiyong Talmud nga ang dugay nang gihulat nga Mesiyas mosidlak sa usa ka adlaw gikan niining Danaw Tiberias, o Danaw Gennesaret…

[5212] Ang Capernaum, gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'baryo ni Naum' – usa ka lungsod nga nahimutang sa kasadpang baybayon sa Danaw sa Gennesaret. Dili kini gihisgutan sa Daang Tugon tungod kay bag-o pa kini nga gigikanan ug mitubo gikan sa usa ka baryo sa pangisda ngadto sa usa ka lungsod tungod sa pagsaka sa komersyal ug industriyal nga kalihokan. Nahimutang kini sa usa ka matahum kaayo nga dapit. Ang mga Herodes adunay palasyo didto; ang mga Romano adunay militar nga guarnisyon ug usa ka buhatan sa aduana. Ang mga Ebanghelyo nagtumong sa Capernaum ingon nga punoang puy-anan ni Kristo nga Manluluwas pagkahuman Niya mobiya sa Nazaret, busa ang Capernaum nailhan nga 'Iyang lungsod' (Mateo 9:7). Sa Capernaum ug sa palibot niini, naghimo si Kristo og daghang mga milagro ug naghatag og daghang mga parabula ug pagtulon-an; apan, bisan pa sa tanan Niyang mga pagdasig, nagpabilin nga bingi ang mga pumoluyo sa bag-ong ebanghelyo, nga wala mohaom sa ilang komersyal ug industriyal nga kagubot; wala sila motuo, ug nagpahayag si Kristo og usa ka makalilisang nga paghukom batok sa Capernaum: 'Ug ikaw, Capernaum, nga gipataas hangtod sa langit, pagabuhian ka paingon sa impyerno' (Mateo 11:23). Ug karon, wala nay bisan unsang bakas nga nabilin sa Capernaum…

[5213] Ang Tiberiada usa ka lungsod sa kasadpang baybayon sa Dagat sa Galilea, gamay sa habagatan sa Capernaum; gitukod kini niadtong 17 AD ni Herodes Antipas, magmamando sa Galilea, ug ginganlan human sa Romanong Emperador niadtong panahona, si Tiberio. Gihimo ni Herodes Antipas ang Tiberias nga iyang kapital, nagtukod og usa ka matahum nga palasyo, usa ka templo, usa ka sinagoga ug usa ka ampiteatro, ug gipalibotan ang siyudad og pader. Duol sa siyudad adunay usa ka mainit nga sapa sa bukid nga nag-ayo. Tungod kay ang karaang mga lubnganan guba sa pagtukod sa Tiberias, giisip sa mga Hudiyo nga hugaw ang siyudad ug nahadlok silang mopuyo didto; busa, sa sinugdan adunay kini klarong pagano nga kinaiya. Sa palibot sa Tiberias, nagwali si Kristo nga Manluluwas ug nagpakaon sa lima ka libo ka tawo gamit ang lima ka tinapay (Juan 6:1–71). Human sa pagkaguba sa Jerusalem sa mga Romano niadtong tuig 70, nagtukod ang mga Hudiyo og 13 ka sinagoga ug usa ka taas nga eskwelahan sa Tiberias, ug ang Sanhedrin sa Tiberias nahimong labing hataas nga awtoridad sa relihiyon. Ang Emperatris nga Griego nga si Helena nagtukod og simbahan nga adunay dose ka altar sa Tiberias; ug gikan sa tunga-tunga sa ika-5 hangtod sa tunga-tunga sa ika-6 nga siglo, adunay usa ka obispado dinhi, nga sa ulahi gibalik sa panahon sa Unang Krusada. Ang lungsod sa Tabariye gitukod sa mga ruinas sa Tiberias, apan niadtong 1837 gipukan kini sa usa ka linog, ug karon gamay ra nga payag ang nabilin; bisan pa niana, gihatagan sa mga Hudiyo kini nga dapit og parehas ka lawom nga pagtahod sama sa Jerusalem.

'Imong napildi ako, Galileanhon!'

Ang unang gitawag nga mga Apostoles ni Kristo, nga nagpabilin hangtod sa kahangturan nga labing duol sa Manluluwas, tanan Galileanhon, gawas lang kang Hudas Iskariote—ang traidor—nga dili Galileanhon. Sa pagpakita, pagkahuman sa Pagkabanhaw, Si Kristo nga Manluluwas nagpakita sa usa ka bukid sa Galilea sa usa ka dakong tigum (labaw sa 500) sa mga magtutuo, kadaghanan kanila mga Galileanhon nga misunod sa Ginoo atol sa Iyang ministeryo sa Galilea, naminaw sa Iyang mga pagtulon-an, nakasaksi sa Iyang mga milagro ug nakasinati sa ilang kaugalingon sa kaayo sa maloloy-on nga Mananambal, si Jesus[5214] . Ug tungod kay ang mga taga-Galisiya sa kasagaran midawat ug nagpakaylap sa mga pagtulon-an ni Kristo uban sa mas dako nga kadasig kaysa sa mga Hudiyo sa ubang rehiyon sa Palestina, ang tanan nga mga sumusunod kang Kristo ang Manluluwas sa sinugdan gitawag nga 'mga taga-Galisiya' (Buhat 1:11). Ang mga taga-Galisiya, labaw pa, lahi kaayo ug klaro gikan sa mga Hudiyo sa ubang rehiyon sa Palestina, sama sa klarong kalainan sa kinaiyahan sa Galilea ug sa habagatan sa Palestina. Sa Galilea, buhi kaayo ang kinaiyahan ug buhi ug yano ang mga tawo; sa habagatan sa Palestina, adunay uga nga disyerto ug mga tawo nga dili mosugot nga ilhon ang bisan unsa gawas sa letra ug porma sa mga lagda. Ang mga tawo sa Galilea dali nga midawat sa espiritu sa balaod; apan sa taliwala sa mga Hudiyo sa Herusalem, naghari lang ang rutin nga pagtuman. Ang Galilea nahimong dapit sa pagkahimugso ug duyan sa Kristiyanismo; ang Judea natamakan sa makitid nga pagka-Fariseo ug sa kulang sa panan-aw nga pagka-Sadusiyo. Ang mga taga-Galilea mainit, madanihon, padalus-dalos, mapasalamaton, matinud-anon ug maisug; sila matinud-anon kaayo sa relihiyon ug ganahan maminaw sa mga pagtulon-an bahin sa pagtuo ug sa Dios; sila prangka, mapisan, mapang-awit ug ganahan sa maalamon nga edukasyong Griyego[5215] : Ug si Maria Magdalena, nga gihayag ni Kristo nga Manluluwas, nagpakita sa iyang kinabuhi sa daghang katingalahang talagsaong mga kinaiya sa iyang mga ka-Galilea, ang unang ug labing masigasig nga mga Kristohanon.

Mahitungod sa sayong kinabuhi ni Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles, ang tanan nga nahibal-an mao nga siya nag-antos sa usa ka grabeng, dili na matambalan nga sakit; siya gihuptan, sumala sa Ebanghelyo, *sa 'pito ka demonyo'*[5216] (Lucas 8:2). Ang hinungdan ug mga kahimtang niining kasakit wala mailhi.

[5214] Ang mga Pagpakita sa Ginoong Jesu-Kristo human sa Iyang Pagkabanhaw. Mga Kinabuhi sa mga Santo, Libro Walo (Abril), p. 514.

[5215] Bisan ang Talmud sa Jerusalem nagpamatuod nga ang mga taga-Galisiya mas nabalaka sa himaya, samtang ang mga pumoluyo sa Hudiya nabalaka sa kuwarta. Sa taliwala sa mga taga-Galisiya, ang usa ka balo magpabilin sa balay sa iyang namatay nga bana, samtang sa mga Hudiyo, tangtangon siya sa mga manunod. Ang kalooy sa mga taga-Galilea alang sa panginahanglan sa uban miabot sa ingon ana ka layo nga, pananglitan, ang usa ka ka-baryo mapinanggaon nga maghatag adlaw-adlaw sa usa ka kabus nga tigulang sa pagkaon nga iyang naandan nga kan-on sa iyang mga adlaw sa kasaganaan. Apan, ang mga Galileano wala magtukod og mga eskwelahan sa pagkat-on, ug tungod niini gitawag sila sa mga hambog nga eskriba ug Pariseo sa mga Hudiyo nga ignorante ug buang; Tungod sa dili klaro ug dili husto nga paglitok sa pipila ka guttural nga letra sa Hebreohanon sa mga Galileanhon, dili sila tugutan sa mga rabino sa mga Hudiyo nga mobasa sa mga pag-ampo sa atubangan sa katilingban ug giulawan pa sila…

[5216] Ang pulong nga 'demon' usa ka hubad sa Griegong pulong nga 'daimon', nga nagpasabot og 'yawa'. Sa Bag-ong Tugon, ang 'demon' kasagaran nagtumong sa dautang espiritu o sa yawa. Bisan pa man motuo ug mangurog ang mga demonyo, ug ila gayud nga giila si Jesu-Kristo nga Anak sa Dios, mga alagad gihapon sila ni Satanas. Sa taliwala sa mga milagro ni Kristo nga Manluluwas, labi ka katingalahan ang pag-ayo sa mga gihuptan sa demonyo. Ang mga tawo nga nahulog sa gahum sa mga demonyo gitawag nga mga gihuptan sa demonyo, ang mga gipang-antos sa hugaw nga espiritu (Mat. 4:24; Lucas 6:18). Ang pag-ayo sa mga gihuptan, sa relasyon sa mga demonyo, gitawag nga 'pagpahawa' (Mateo 8:16), samtang sa relasyon sa mga nag-antos mismo gitawag kini nga 'pag-ayo'. Ang impluwensya sa mga demonyo sa mga tawo nga ilang gihuptan kanunay nga makita pinaagi sa ilang epekto sa lawas; sa proseso, mawala ang kontrol sa kalag sa tawo sa lawas, ug mosulod ang usa ka langyaw nga pwersa taliwala sa lawas ug kalag, nga makadaot sa mga organo sa lawas sa kalag. Una, makaapekto ang demonyo sa sistema sa nerbiyos sa lawas ug naglihok pinaagi niini, nga nagmugna sa parehas nga mga sintomas sama sa hinungdan sa ubang mga impluwensya nga makasamok sa husto nga paglihok sa lawas. Ang gahum sa demonyo dili molihok pinaagi sa espirituhanon ug moral nga kinaiya, kondili pinaagi sa pisikal ug mental nga kinaiya. Misulod ang yawa kang Hudas Iscariote, ang traidor, nga nagpasabot nga gihagit siya sa pagtraydor, apan si Hudas wala gipanag-iya sa demonyo. Ang pagpanag-iya sa demonyo nagpakita sa clairvoyance, sa dihang ang mga gihuptan sa demonyo nakaila kang Kristo nga Anak sa Dios (Lucas 4:34), ingon man usab sa kabuang, epilepsy, pagkabuta sa tingog, depekto sa lawas, ug pagkabuta (Marcos 5:3; Lucas 8:27; Mateo 9, ug uban pa). Tungod niini, nakabaton og rason ang mga rasyonalista aron ipangangkon nga ang pagpanag-iya sa demonyo usa ra ka pisikal nga sakit. Apan ang kamatuoran nga kauban sa pagpanag-iya sa demonyo ang pisikal nga mga sakit wala magtugot sa pagpatin-aw sa makalilisang, dili natural, ug dili-pisikal nga mga kinaiya sa maong kahimtang, diin ang usa ka pisikal nga huyang nga tawo, pananglitan, makabuak og mga kadena nga puthaw o makapanghula (Marcos 5:4). Ang pagkapareho sa pipila ka mga sintomas sa pagpanag-iya sa natural nga mga sakit sa lawas kay panagway ra, nga gitino lamang sa kinatibuk-ang mga balaod sa kinabuhi, nga ang paglapas niini mahimong kanunay nga mopakita sa parehas nga paagi, bisan pa man sa kalainan sa mga hinungdan. Ug kining pagtulon-an sa Ebanghelyo mahitungod sa pagpanag-iya dili gayud supak sa mga nadiskobrehan sa pisyolohiya ug sikolohiya. Tungod kay ang

Apan ang Balaang Ebanghelyo ug ang mga Amahan sa Simbahan ni Kristo nagtudlo nga ang Pagsang-at sa Diyos nagtugot sa ingon nga talagsaon ug grabeng pag-antos aron 'ang mga buhat sa Diyos ipadayag', sa ato pa, aron mapadayag ang espesyal nga mga buhat sa Dios ngadto sa katawhan, ug ang mga espesyal nga buhat nga gihimo sa Dios pinaagi sa Mesiyas nga si Kristo—sama niini nga pananglitan, ang pagluwas gikan sa mga demonyo—alang sa himaya sa Dios ug ni Kristo, ug alang sa espirituhanong kahayag ug sa kaluwasan ni Maria Magdalena. Sumala sa pagtulon-an ni Kristo nga Manluluwas mahitungod sa ingon nga mga kahimtang, kinahanglan masabtan nga si Maria Magdalena gipanag-iya sa mga demonyo dili tungod sa iyang kaugalingong mga sala, o sa mga sala sa iyang mga ginikanan, kundi tungod kay gitugotan kini sa Balaang Pag-atiman aron ipadayag sa Ginoong Jesu-Kristo ang buhat sa himaya sa Dios, buhaton ang dakong milagro sa pagka-ayo ni Maria Magdalena, pasigaon ang iyang hunahuna, ug madani siya ngadto sa pagtuo kang Kristo nga Manluluwas ug sa walay katapusang kaluwasan. Ang hinungdan sa grabeng pag-antos ni Maria Magdalena sa kamot sa mga demonyo, sama sa mga hinungdan sa ubang lihok ug pagtugot sa Dios ngadto sa mga tawo nga wala mailhi ug dili masabtan sa tawo, naa sa kosmikong mga misteryo sa kinaadman sa Dios, nga dili masukod sa mga tawo. Kung wala siya nakasinati og ingon ana ka grabeng pag-antos ug dili na matambal, tingali si Maria Magdalena magpabilin nga hingpit nga layo sa buhat ni Kristo nga Manluluwas, o tingali gitan-aw lang niya ang mga milagro ni Kristo nga Dios-Tawo uban sa kuryosidad ug katingala, apan nga walay buhi ug makaluwas nga pagtuo, ug dili unta siya misaka sa labing hataas, dili matuyok nga gugma alang sa Ginoo, nga mao ang hinungdan nga siya gipahupayon sa pagpakita sa nabanhaw nga Kristo nga Manluluwas bisan pa sa wala pa sa tanan Niyang labing suod nga mga Apostoles (Marcos 16:9; Juan 20:16). Apan, sa iyang walay-kugi nga pag-antos, si Maria Magdalena sa Galilea wala magpabilin nga walay pagtagad sa balita mahitungod sa Maghihimo sa mga Milagro, 'nga nag-ayo sa matag sakit ug matag kapansanan sa taliwala sa mga tawo' (Mat. 9:35). Busa, nagdali siya sa pagpangita niining Maghihimo sa mga Milagro, nahimong saksi mismo kung giunsa Niya 'pag-ayo sa daghang mga sakit ug mga kapansanan nila, ug sa mga dautang espiritu, ug pagbanhaw sa mga bingi, mga bulag, mga pilay, mga ketong, ug sa mga patay' (Lucas 7:21–22; Mat. 11 ug uban pa) – ug si Maria matinud-anon nga nagtuo sa Iyang gahum sa tanan, misalig sa Iyang gahum sa pagka-Diyos, nangayo sa iyang kaugalingong pag-ayo ug, pinaagi sa pagtuo, nadawat niya ang iyang gipangayo: ang gahum nga nagpahirap sa dautang espiritu mibiya kaniya; siya napalaya gikan sa pagkaulipon sa mga demonyo[5217] ug ang

---

kalag sa tawo mahimong masakop sa impluwensya bisan sa materyal nga mga pwersa pinaagi sa lawas, mas dali pa gayud kini mahulog sa impluwensya sa espirituhanong mga pwersa kon ang kalag dili na makasukol niining maong mga impluwensya; kini klarong gipamatud-an sa daghang mga kamatuoran nga may kalabotan sa hipnotismo. Ug sama sa hipnosis diin ang usa ka tawo nga mas kusgan ang pagbuot, pinaagi sa sugyestiyon, makaimpluwensya sa lain hangtod sa hingpit nga pagkontrol kanila ug pagkuha sa ilang kapasidad sa pagbuot sa kaugalingon, busa, pinaagi sa maong balaod sa sikolohiya, ang usa ka dautang espiritu, usa ka demonyo, makakuha og hingpit nga pagpanag-iya sa kalag sa usa ka huyang nga tawo nga, tungod sa iyang kaugalingong pagka-makasasala o sa ubang rason, nahimong biktima sa usa ka makalilisang nga impluwensya sa demonyo. Ug katingalahan nga aduna'y partikular nga daghang mga tawo nga gipanag-iya sa demonyo sa wala pa ang pag-abot ni Kristo nga Manluluwas. Kini usa ka talagsaong kinaiya sa maong kapanahonan, ug kini bahín nga gipasabot sa kamatuoran nga, niadtong panahona, ang kaguol sa hunahuna ug kahuyang—nga resulta sa espirituhanong kakulang sa katagbawan ug sa dili mapailubon, nabalaka nga pagpaabot sa kausaban gikan niining dili na mapugngan nga makalilisang nga kahimtang—miabot na sa kinatumyan. Kini nga kahimtang sa pangisip nagkupot sa mga Hudiyo ug pagano nga populasyon sa Sidlakan niadtong panahona. Ug ang ngitngit nga mga pwersa sa dautang espiritu nagdali sa paglabay sa ilang mga lambak sa malisyoso ug makaguba nga paghari, nga nakamatikod ug nabati ang ilang hapit na nga kapildihan sa kamot ni Kristo nga Manluluwas.

[5217] Ang pipila ka mga maghuhubad sa Balaang Kasulatan, mga awtor sa mga hagiograpiya, ug bisan pa ang mga Amahan sa Simbahang Kasadpan, nga nag-ila kang Maria Magdalena isip ang iladong makasasala nga naghinulsol ug nakadawat sa kapasaylo sa iyang mga sala sa balay ni Simon nga Pariseo, – nagtuo nga ang mga Ebanghelista Lucas ug Marcos wala maglarawan sa husto sa kahimtang ni Maria Magdalena sa dihang ilang giingon nga gipahawa ni Cristo ang mga demonyo gikan kaniya; ang ingon nga mga manunulat nagbarug nga si Santa Maria Magdalena wala gipanag-iya sa mga demonyo, kondili usa lang ka makasasala, ug nga ang pulong sa mga Ebanghelista nga 'pito ka demonyo' nagpasabot sa daghang mga sala ug dautang huna-huna (mao kini ang panan-aw nga gisagop, pananglitan, ni San Jeronimo, San Agustin, San Gregorio ang Dako ug uban pa). Apan ang ingon nga pag-usab sa pagsabot sa klaro nga mga pulong sa duha ka Ebanghelista mahimong ibase lamang sa Hudaiong demonolohiya, diin ang mga rabino nag-angkon nga ang tanang kasagarang pagbati sa tawo ug tanang sakit gikan sa dautang espiritu. Ug ang Hudiyong Talmud nag-angkon kaniya og daghang walay-hiya nga dautang batasan, nga naghisgot sa katingalahang katahum ni Maria Magdalena ug sa paghabi sa iyang buhok, ingon man sa iyang bahandi… Apan ang Simbahang Ortodokso sa Sidlakan dili maglibog sa makasasala nga wala mailhi nga ngalan, nga gipasaylo sa balay ni Simon nga Pariseo, kang Maria Magdalena, ni usab kini maghubad pag-usab sa klarong mga pulong sa duha ka Ebanghelista bahin sa pagpahawa sa demonyo nga partikular kang Maria Magdalena. Ug si San Demetrio, Metropolitan sa Rostov, misulat nga makapahimakas: 'Kung si Magdalena mao kana nga malapastangan, mosunod unta siya kang Kristo ug sa Iyang mga disipulo isip usa ka

iyang kinabuhi gipanalanginan sa banal nga kahayag sa iyang Manulak, Kaniya nga iyang gipahinungod ang tibuok niyang kaugalingon, ingon usa ka masigasig ug mapasalamatong babayeng taga-Galilea.

Sukad niadto, napuno ang kalag ni Maria Magdalena sa labing mapasalamaton ug matinud-anong gugma alang sa iyang Manluluwas, si Kristo, ug nag-uban siya sa iyang Manunubos hangtod sa kahangturan, nga nagsunod kaniya bisan asa aron madawat ang Iyang makaluwas nga mga pagtulon-an ug aron mapahimuslan ang matag kahigayunan sa pag-alagad sa iyang Banal nga Mananambal. Ug tungod sa kalibutanong kahimtang niadtong panahona, diin gibutang sa Kristo ang Iyang kaugalingon isip Anak sa Tawo, nanginahanglan Siya og suporta—alang sa Iyang kaugalingon ug alang sa Iyang buhat. Kay si Kristo natawo sa kakabus sa usa ka langob sa Betlehem diin gipahimutang ang mga hayop, ug ang Iyang salanan didto usa ka yano nga pa-akanan (Lucas 2:7, 12, 16). Ang Iyang inahan, tungod sa kakabus sa pamilya, nakahimo lamang sa paghalad og duha ka batan-ong salampati isip halad nga gikinahanglan alang sa usa ka bag-ong natawo sa Templo sa Dios (Lucas 2:24). Sa gamay nga lungsod sa Galilea nga Nazaret[5218] , nagpuyo si Cristo sa kakabus hangtod sa edad nga 29, isip usa ka inampon nga miyembro sa usa ka mapainubsanon nga pamilya sa karpentero. Ug samtang nagwali sa Ebanghelyo sa Gingharian sa Dios, aron dili daghan ang mga babag sa pagtuman sa dakong misyon sa Dios-tawo, gibyaan gayud ni Cristo ang tanang relasyon sa pamilya sa iyang amahan nga nag-ampon, si Jose (Mat. 12:46–50; Marcos 3:31–35; Lucas 8:19–21), diin Siya gipadako, ug gibyaan ang tanang kabalaka alang sa Iyang materyal nga kaayohan ug personal nga mga butang. Busa, si Kristo wala gyud'y gipanag-iya nga bisan unsang kabtangan, gawas sa bisti sa pagbiyahe sa usa ka magtutudlo sa pagtuo nga taga-Galilea; aron pagkahuman sa tulo ka tuig sa Iyang publikong ministeryo, si Kristo gitagna sa kantidad nga traynta ka piraso nga pilak—mao kini, mga 30 ka rublo—nga sa Palestina niadtong panahona mao ang presyo sa labing pobre ug walay-wala nga mga ulipon (Mat. 26:15). Sa yuta nga Iyang gisagdan aron luwason, si Kristo wala magpanag-iya bisan usa ka luna sa yuta, ni usa ka balay.

'Ang mga soro adunay lungag, ug ang mga langgam adunay salag, apan ang Anak sa Tawo walay bisan diin ipahulay sa Iyang ulo' (Mateo 8:20), mao kini ang giingon mismo ni Kristo.

Walay balay o kabtangan, ang ordinaryong pagkaon sa Manluluwas naglangkob, sama sa labing kabos nga Galileano, sa tinapay nga cebada[5219] ug isda nga nadakpan sa Dagat sa Galilea ug giluto sa init nga tubig didto mismo sa baybayon, ug usahay usa ka piraso sa hilaw nga dugos, nga gipangolekta sa mga lumolupyo nga walay bayad. Ang pasipala nga gipahamtang sa malimbungon nga mga Pariseo nga ang Anak sa Tawo 'ganahan mokaon ug mainom og bino' (Matt. 11:19), nagtumong sa kamatuoran nga si Kristo wala magdumili sa pag-uban sa panyapon uban sa mga nagdapit kaniya isip usa ka publikong magtutudlo, tungod kay ang mga magtutudlo naandan nga modawat og pag-abiabi didto (Lucas 5:1–39, 7:1–50, 10:1–42). Ug bisan pa nga ang mga Apostoles ug pipila sa mga sumusunod kang Kristo adunay gamay nga kabtangan—ang Apostol Pedro adunay balay sa Capernaum, si Juan adunay usa sa Jerusalem, ug ang uban pang mga sumusunod kang Kristo nagtrabaho sa lain-laing mga pangnegosyo ug adunay komon nga pondo (Juan 12:6, 13:29) aron matabunan ang gasto sa adlaw-adlaw nga mga panginahanglan, aron motabang sa ubang kabus ug aron mohatag og limos sa mga walay-wala, bisan ang gagmay nga kantidad para sa labing gikinahanglan wala kanunay nila madala sa kuwarta. Busa sa dihang ang mga Hudiyong tigkolekta sa nominal nga buhis sa templo miadto kang Apostol Pedro ug miingon:

---

hayag nga makasasala sulod sa dugay nga panahon, aron ang mga Hudiyo, nga nagdumot kang Kristo, makakaplag unta og sayop Kaniya, pasipalahan Siya ug hukman Siya. Kung ang mga disipulo ni Kristo, sa pagkakita nila sa Ginoo nga nakig-istorya sa babayeng Samaria, nabigla nga Nagsulti Siya sa usa ka babaye, unsa pa kaha kadaghan ang ilang isulti kung ilang nakita ang usa ka hayag nga makasasala nga nagsunod ug nag-alagad Niya adlaw-adlaw..."

[5218] Ang Nazaret (ang pulong nagpasabot og 'lulang'; sumala sa uban, 'bantay' o 'manalipod') usa ka gamay nga lungsod sa Galilea, nahimutang sa habagatan-kasadpan sa Capernaum ug Bukid Tabor. Nahimutang kini sa usa ka bukid nga misaka og 600 ka tiil ibabaw sa lebel sa dagat. Ang talan-awon gikan sa tumoy sa bukid, uban sa iyang katahum ug lain-laing dagway, katingalahan, nga naglangkob sa mga walog, mga bukid, ug ang Dagat Mediteranyo. Ang populasyon kabus, gamay ang ihap, ug gitamay sa mga Hudiyo (Juan 1:46). Nakab-ot sa Nazaret ang kalibutanong dungog isip dapit diin gisultihan ang Bulahan nga Birhen mahitungod sa pagkahimugso sa Anak sa Dios, ang Manluluwas sa kalibutan. Gigugol ni Hesukristo ang Iyang pagkabata, pagkabatan-on, ug kinabuhi sa Nazaret hangtod sa pagsugod Niya sa Iyang publikong ministeryo sa pagluwas sa katawhan (Lucas 2:39–51). Tungod niini, gitawag Siya nga Nazareo (Juan 19:19), ug sa dugay nga panahon ang mga Kristohanon sa Sidlakan gitawag usab nga mga Nazareo.

[5219] Ang tinapay nga gawa sa cebada mao ang tinapay sa mga kabus, ug gihatag lamang kini sa mga sundalong Romano isip silot, pananglitan, sa pagkawala sa ilang mga bandila. Gitan-aw sa mga Hudiyo ang cebada ingon pagkaon para sa mga kabayo ug asno.

'Dili ba mobayad ang inyong Magtutudlo sa duha ka drakma (mga 40 kopecks ra)?' – wala'y ingon ana ka gamay nga kantidad ang Kristo nga Magtutudlo o ang Iyang mga disipulo!… (Mateo 17:24–27)

Samtang naglapta ang mga hungihong bahin kang Kristo ug sa Iyang mga milagro sa tibuok Siria[5220] ; ug gidala nila kaniya ang tanan nga masakiton, ang mga nag-antos sa lain-laing mga sakit ug mga atake, ang mga demonyo nga gipuy-an, ang mga buang, ang mga paralitiko, ug Gipanambal niya sila. Ug daghang mga tawo ang misunod kaniya gikan sa Galilea, sa Dekapolis, sa Jerusalem, sa Judea, ug gikan sa tabok sa Jordan' (Matt. 4:25; Lucas 6:17; Marcos 3:7–8). Ug sa taliwala niining kadaghanan sa mga tawo gikan sa nagkalain-laing halayo nga mga dapit, daghan ang mga kabus nga nanginahanglan dili lang og pagkaon kondili pati na usab og sinina…

Tungod niining tanan nga mga rason, daghang debotong babaye, nga gihayag ni Kristo gikan sa grabeng mga sakit ug adunahan sa ilang kaugalingong kapanguhaan, ang misunod sa ilang Manulondon sa Iyang mga pagbiyahe samtang Iya gipangwali ang Ebanghelyo, 'nga nag-alagad Niya pinaagi sa ilang mga kapanguhaan' (Lucas 8:3), sa ato pa, sa panahon sa panginahanglan, pinaagi sa pagbayad sa gasto sa batakang panginahanglan sa mga kabus nga misunod sa ilang Manluluwas ug, sumala sa Iyang sugo, sa paghatag sa gikinahanglan nga tabang sa mga nanginahanglan og materyal nga suporta. Niining mga mapasalamatong babaye, unang ginganlan sa Ebanghelista Lucas si Maria Magdalena (Lucas 8:2), tungod kay siya ang unang naghatag og ehemplo sa uban sa ingon nga mapasalamatong pag-alagad sa katuyoan sa Dios-tawo, o tungod kay siya milabaw sa tanan sa iyang kadasig alang niining balaan nga katuyoan. Ug ang ilang walay pag-ila ug masigasig nga pag-alagad kang Kristo nga Manluluwas sa panahon nga 'Wala Siya'y lain nga dapit nga ikapahulayan sa Iyang ulo', ug sa dihang nakasinati Siya og kabugnaw, katingala o pagdumot gikan sa kadaghanan sa mga tawo, usa ka tinubdan sa kalipay alang sa Ginoong Jesus ug naghatag kaniya og dakong kahupayan taliwala sa Iyang kanunay nga mga paningkamot ug kanunay nga mga pagpanamastamas.

Labing katingalahan niining bahin mao ang katingalahang pagkamapailubon ug talagsaong kaisog nga gipakita ni Santa Maria Magdalena sa pag-atiman sa iyang Manluluwas. Ug, bisan pa sa tanang matang sa mga babag ug makalilisang nga katalagman, bisan pa gani sa masakit nga mga adlaw ug oras sa malupit nga pag-antos ni Kristo, napamatud-an ni Santa Maria Magdalena nga siya mas maisug ug mas matinud-anon kaysa sa mga Apostoles, hangtod nga, sa dihang halos tanan kanila—lakip na ang mga Apostoles, bisan pa sa ilang mga saad nga mamatay uban sa Ginoo—nalupig sa kahadlok sa mga kaaway sa Ginoo ug 'nilikay' (Mat. 26:56) ug mitago – Napildi ni Maria Magdalena ang kahadlok pinaagi sa gugma ug, pinaagi sa iyang walay paglubad nga debosyon sa Nag-antos, naningkamot siya nga pahupayon ang daghan nga dalan nga iyang gilakaw alang sa kaluwasan sa kalibutan. Ang malupit nga pag-antos sa Manluluwas, nga gipako sa krus[5221] , gipagrabe pa sa mapangahas ug walay hiya nga pagpangatawa sa mga punong pari sa mga Hudiyo, ang mga eskriba ug ang mga anciano, nga, dili

---

[5220] Ang pulong nga 'Syria' (ang hataas) gihubad sa Hebreohanon nga teksto nga 'Aram', usa ka termino nga nagtumong sa Syria ug Mesopotamia nga magkahiusa. Ang tibuok rehiyon nga naglangkob gikan sa Suba sa Eufrates paingon sa Dagat Mediteranyo ug gikan sa Kabukiran sa Taurus paingon sa Arabia mao ang Syria. Ang mga walog sa Syria anaa kaayo sa maayong yuta, punô sa trigo, ubas, tabako, olibo, kahel, datiles ug uban pa. Ang klima himsog kaayo ug malipay-on. Walay nasud nga ingon ka bantog sa karaang panahon sama sa Syria, bisan pa sa iyang sibilisasyon.

[5221] Ang pagkrusipisyon, mao ang pagpatay pinaagi sa krus, sukad pa sa karaang panahon ug sa mga Romano giisip nga usa ka pagpatay para sa mga ulipon, labing kaulawon ug labing malupit nga porma sa pagpatay, diin gipatay lamang ang mga traidor, mamamatay-tao, ug ang labing daotan nga mga tawo. Sa mga Hudiyo, kini nga porma sa pagbitay giisip nga 'ginamaldito' (Deut. 21:22–23; 1 Cor. 1:23). Sumala sa kostumbre sa mga Romano, ang krimen sa gibitay nga tawo gisulat sa mubo nga paagi sa usa ka gamay nga tabla nga gilakip sa tumoy sa krus. Ang kamatayon sa krus naglangkob sa tanang labing makalilisang ug labing masakiton nga aspeto sa pagpanakit ug kamatayon nga dili mawala ang kahibalo o pagbati: ang dili natural nga posisyon sa lawas nga nakabitay sa mga pako naghimo bisan sa labing gamay nga lihok nga grabe ka masakit; ang naghubag ug kanunay nga nagkagrabe nga mga samad duol sa mga pako gilaglag sa gangrena; ang mga arterya, labi na sa ulo ug tiyan, mibaga ug napuno sa dugo, hinungdan sa makalilisang nga hilanat ug dili mapugngan nga kauhaw. Ang pag-antos sa mga gipako sa krus dako kaayo ug makalilisang—usahay molungtad og pipila ka adlaw—busa kasagaran gipadali sa mga Romano ang kamatayon pinaagi sa paghampak kanila o pagtusok kanila og sibat. Apan alang sa mga Hudiyo, subay sa Balaod ni Moises (Deut. 21:1–23), gitugotan nga tapuson ang pag-antos sa mga gipako sa krus sa dili pa mosulob ang adlaw, ug kasagaran nga ihatag sa gipako sa krus ang bino nga gisagol sa mira (Marcos 15:23; o sa apdo (Mateo 27:34)), nga makalibog sa hunahuna aron mapagaan ang pag-antos sa pipila ka bahin; apan si Hesukristo wala modawat o muminom sa ingon nga ilimnon nga gituyo aron mapagaan ang kasakit. Ang mga dato nga babaye sa Jerusalem naghatag sa ingon nga makahubog nga ilimnon sa ilang kaugalingong gasto, nga wala magtagad sa pagkatawo sa mga gipako sa krus. Si Emperador Constantine the Great ra ang nagwagtang sa makalilisang nga silot sa krusipisyon sa Imperyong Romano, samtang sa Republika Romano gipako sa krus bisan ang mga bata…

pa kuntento sa pagpatuman sa ilang daotan nga panimalos, nagtindog duol sa krus sa Kristo nga gipako ug sa pagpanamastamas naglabay og walay hiya ug bastos nga mga pang-insulto batok sa Inosenteng Nag-antos, nga nagaingon:

'Giluwasan Niya ang uban (gikan sa kamatayon), apan dili Niya maluwas ang Iyang kaugalingon. Luwasa Niya ang Iyang kaugalingon, kon Siya mao ang Cristo, ang Hari sa Israel; paubsa Siya karon gikan sa krus, aron makakita kami ug motuo kaniya' (Matt. 27:41–43; Mark 15:31–32; Luke 23:35)…

Sa samang paagi, giyagaran siya sa mga sundalong Romano ug, sa pagduol kaniya, miingon:

'Kung ikaw ang Hari sa mga Hudiyo, luwasa ang imong kaugalingon' (Lucas 23:36–37)…

Ug ang mga kriminal nga gipako-krosipi kauban Niya nagpasipala usab Kaniya, ug samtang nagpasipala batok Kaniya, usa kanila miingon:

'Kung ikaw ang Cristo, luwasa ang imong kaugalingon ug kami' (Mat. 27:44; Luc. 23:39)…

Ug ang mga naglabay-labay sa kadaghanan nanginsulto kaniya, nag-uyog sa ilang ulo ug miingon:

'Ikaw nga nagaguba sa templo ug nagtukod pag-usab niini sa tulo ka adlaw, kon Anak ka sa Dios, kalugsong gikan sa krus' (Mat. 27:39–40; Mar. 15:29–30)…

Ug busa, samtang ang kabuang ug kalupigan sa katawhan, kauban ang daotan nga malisiya sa mga tigulang nga Hudiyo, naglibot sa Kristo nga gipako sa krus, ang Iyang mata sa pagkamartir, nga napuno sa kahupayan, mitutok sa mga luha sa mga matinud-anong babaye, diin si Maria Magdalena usa sa mga 'una' (Mat. 27:55–56; Mar. 15:40; Lucas 23:27). Niining mga maloloy-on nga luha, usa ka sinag sa kahayag ang daw misidlak alang sa Anak sa Tawo taliwala sa ngitngit nga gingharian sa sala, ug kining sinag gikan sa mga babayeng mapasalamaton naghatag og kahupayan sa Walay Sala nga Nag-antos pinaagi sa pagpamatuod sa kinaiyahan sa tawo, nga wala pa hingpit nga nadaut.

Ang adlaw nga diin ang Dios-tawo naghimo sa dakong pagtubos sa nahulog nga katawhan hayag kaayo. Hapít na udto, ug sumala sa Hudiyo nga pagbahin sa adlaw, kini mao ang ika-unom ka oras (Lucas 23:44; Mat. 27:45; Mark 15:43). Apan niining hayag nga udto, 'ang adlaw nangitngit, ug adunay kangitngit sa tibuok yuta[5222] ' hangtod sa ikasiyam ka oras, nga sumala sa modernong pagbahin sa mga oras sa adlaw, hangtod sa ikatulo ka oras sa hapon (Mat. 27:45; Marcos 15:33; Lucas 23:44). Usa ka makalilisang, mahimayaon, ug makapahadlok nga langitnong timaan—ang pagngitngit sa adlaw, ang kangitngit nga mitabon sa tibuok kalibutan taliwala sa hayag nga udto—mibug-at pag-ayo sa mga mambablasphem sa Inosenteng Kristo, nagpahinabo kanila og kahadlok ug nagpahilum kanila. Samtang ang pamilyar nga mga taga-hanga sa Gipa-krusipikar, nga sa sinugdan nagtindog pa sa gilay-on ug nagtan-aw (Lucas 23:49; Mateo 27:55; Marcos 15:40), miduol sa Nag-antos, gilibutan ang Iyang krus, ug taliwala kanila, gipangalanan pag-usab sa Ebanghelista si Maria Magdalena sa una (Mateo 27:56; Marcos 15:40). Busa, si Maria Magdalena nagtindog sa tiilan ni Kristo nga Manluluwas—dili lang ang man-gaway sa mga katingalahan, nga gipadayeg ug gipasidunggan sa mga bata, kondili usab sa tiilan ni Jesus nga taga-Nazaret, nga gipakaubos, gipasipala, ginbitiay sa makauwaw nga paagi, ug gipasagdan bisan sa Iyang kaugalingong mga Apostoles!…

Ug bisan pagkahuman sa kamatayon sa Iyang Manulog, wala biyai ni Maria Magdalena si Kristo: misunod siya kang Jose[5223] nga taga-Arimathea ug kang Nicodemo[5224] samtang gidala nila ang Iyang lawas gikan sa krus

---

[5222] Kini nga kangitngit dili usa ka ordinaryong eklipse sa adlaw, nga gipailawom sa nailhan nga natural nga mga balaod sa lihok sa adlaw ug bulan. Kini usa ka supernatural nga panghitabo nga, kauban sa mosunod nga talagsaong mga timaan sa kinaiyahan, nagpamatuod sa talagsaon ug labawng kahulugan sa hitabo sa Pagkabayad-sala. Ang talagsaong kinaiya ug pagka-tinuod niining kangitngit gipamatud-an sa tulo ka paganong manunulat sa panahona: ang Romanong historyador ug astronomo nga si Phlegon, si Julius Africanus, ang historyador nga si Phallus, ug usa ka ika-upat nga paganong historyador, nga wala'y ngalan nga gihisgutan sa historyador nga si Eusebius. Sa ilang mga salaysay, ang oras niining kangitngit hingpit nga nagtugma sa mga salaysay sa mga Apostoles, nga nag-ingon nga makita ang mga bitoon sa langit. Si San Juan Crisostomo, Teofilacto ug Euthymius nagpamatuod nga kini nga kangitngit hinungdan sa dakong pagtigum sa mga panganod tali sa yuta ug adlaw, nga gidala sa usa ka supernatural nga gahum, ingon usa ka timaan sa kasuko sa Dios batok sa pagkadautan sa katawhan. Ang adlaw gikomputo gikan alas sais sa gabii hangtod alas sais sa gabii sa mosunod nga adlaw. Ang mga oras sa kahayag sa adlaw gibilang gikan sa alas sais sa buntag. Gikan alas sais sa buntag hangtod alas nuebe sa buntag mao ang unang bahin sa adlaw, nga nailhan nga ikatulong oras sa adlaw; gikan alas nuebe sa buntag hangtod alas dose sa udto mao ang ikaduhang bahin sa adlaw, nga nailhan nga ika-unom nga oras; gikan sa udto hangtod alas tres sa hapon mao ang ikatulong bahin sa adlaw, nga nailhan nga ikasiyam nga oras; gikan alas 3 sa hapon hangtod alas 6 sa hapon mao ang ika-upat nga bahin, nga nailhan nga ika-labinduhang oras sa adlaw. Ang gabii gibahin usab sa upat ka bantay, nga ang matag usa molungtad og tulo ka oras.

paingon sa lubnganan[5225] ; naa siya sa Iyang paglubong, nagtan-aw kung asa gibutang si Kristo (Mat. 27:61; Marcos 15:47) ug sa dihang, aron pasidunggan ang nagkadool nga dakong pista sa Paskwa sumala sa balaod sa Dios, mibiya siya sa Iyang gilubong nga lawas, ang mainit ug mapasalamaton nga gugma ni Maria Magdalena, taliwala sa iyang lawom nga kasubo, nagpadayag kaniya og tinubdan sa kahupayan. Kini nga gugma nagdasig kaniya sa tinguha nga, sa iyang bahin, ihatag ang katapusang dungog nga iyang mahimo sa iyang Manluluwas, nga gipakaubos sa mga Hudiyo. Nipalit siya og mira ug mga pahid (Lucas 23:56) aron, pinaagi sa paglangkob sa lawas sa gilubong nga Kristo, iyang mahatag kaniya ang labing dakong dungog nga posible, sumala sa kostumbre sa mga Hudiyo.

Kini nga buhat, nga nakahatag usab kang Maria Magdalena sa titulo nga 'ang babaye nga nagdala sa mira', iya ra gayud, kay duha sa mga Ebanghelista gibutang siya sa una taliwala sa daghang uban pang mga babaye nga misunod kaniya niini, samtang ang ikatulo naghisgot lang kaniya (Mat. 28:1; Marcos 16:1; Juan 20:1) ug ginganlan siya sa maong mahimayaong buhat.

Busa, samtang nangitngit pa (Juan 20:1) sa unang adlaw sa semana, pagkahuman sa masubo nga Sabado, taliwala sa katalagman nga dala sa mga nasuko nga Hudiyo nga misulay na sa pagdakop sa mga disipulo ni Cristo, ug sa panahon nga ang mga Apostoles sa Gipako sa Krus, nga nabungkag ang espiritu, nagtago sa ilang puloy-anan, – Si Maria Magdalena, kauban ang pipila ka matinud-anong mga babaye, wala magtagad sa nagbitin nga katalagman, walay kahadlok nga mibyahe paingon sa lubnganan sa Manluluwas, nagbitbit og mga panakot ug pahid[5226] (Lucas 23:56; Marcos 16:1), nga giandam alang sa paghaplas sa lawas ni Cristo, aron ihatag sa Nabanhaw ang katapusang pasidungog sa gugma ug pagtahod. Wala mahibalo si Maria Magdalena sa bantay nga gibutang sa mga Hudiyo sa lubnganan ni Kristo, ni sa pag-seal sa bungbong niini sa mga punong pari, kay nahitabo man kini pagkahuman gikuha sa tanan nga sumusunod kang Jesus gikan sa tanaman (Mateo 27:62–66) ni Jose nga taga-Arimathea. Apan karon, samtang padulong sila gikan sa Jerusalem paingon sa langob sa lubnganan ni Kristo, nahinumduman ni Maria Magdalena nga ang bungbong sa maong langob giselyohan ni Jose ug Nicodemo gamit

---

[5223] Si Jose nga taga-Arimathea, o Ramaphaim, usa ka adunahan nga tawo nga lig-on ang kinaiya ug walay ikasaway ang pamatasan, usa ka dungog nga miyembro sa Sanhedrin sa Jerusalem; tungod sa iyang mahiyagon nga kinaiya, wala pa niya kaniadto gisugakod nga ipahayag ang iyang kaugalingon nga sumusunod kang Kristo, apan wala siya miapil sa paghukom batok kang Jesus. Tungod sa kasuko sa Iyang pagkrusipisyon, gusto niyang ipakita ang iyang debosyon kang Kristo—isip usa ka martir ug biktima sa dautang buot—pinaagi sa paghatag kaniya og usa ka dungganong lubong.

[5224] Si Nicodemo usa ka iladong Pariseo ug miyembro sa Sanhedrin. Giduaw niya si Kristo nga Manluluwas sa Jerusalem sa gabii aron makakat-on pa og dugang mahitungod sa mga pagtulon-an ni Kristo sa mas detalyado ug mas gawasnon nga paagi, ug gipadayag sa Ginoo kaniya ang nag-unang mga prinsipyo sa Ebanghelyo (Juan 3:1–36). Siya usa ka dato kaayo nga tawo ug gipasidunggan niya si Kristo sa Iyang paglubong pinaagi sa paghatag og 100 ka libra nga sagol sa mira ug aloes alang sa pag-pahiran sa Lawas ni Kristo. Siya pagkahuman nabunyagan sa mga Apostoles.

[5225] Niadtong panahona, ang pulong nga 'kabaong' nagtumong sa mga lubnganan sa mga Hudiyo, o mga langob nga gikutkot gikan sa mga bungtod nga bato, diin usa ka higdaanan ang giandam alang sa namatay. Duol sa lubnganan nga iyang giandam para sa iyang kaugalingon. Girespeto sa mga Hudiyo ang ilang mga lubnganan, apan si Jose, nga walay paglangan, gihatag kini sa Inosenteng Nag-antos, ug nagdali sa pagtapos sa paglubong, kay nagkadool na ang Sabado sa Paskwa sa Pasa.

[5226] Ang mira usa ka mabangong dagta gikan sa kahoy sa mira, nga motubo sa Arabia, Ehipto ug Abyssinia. Ang bahin niini nga dagom misulod sa kahoy sa natural nga paagi, ug ang uban gikuha pinaagi sa pagputol sa panit sa kahoy. Lanaon kini; samtang nagatibulaag, kini mahimong puti-dalag ang kolor; sa diha nga magkatig-a, kini mahimong pula; ang lami niini mapait kaayo, ug ang baho niini labi ka humot nga makapahimo sa paglibog sa ulo ug pagkawala sa kahibalo. Ang mira, o kini nga dagta, tungod sa iyang abilidad nga makasukol sa tanang matang sa pagkadaut, gigamit sa mga Hudiyo ug mga Ehipsiyo alang sa pag-pahid ug pag-embalsamo sa mga lawas sa mga patay (Juan 19:39). Sa Daan nga Tugon, ang lana sa balaan nga pag-pahid gilangkoban sa mira ug lana (Exodo 30:23–25)Pinaagi sa sugo sa Dios, gigamit kini nga mira aron pahiran ang Tabernakulo sa Tugon, unya si Aaron ug ang iyang mga anak alang sa ilang balaan nga pag-alagad sa Dios, ug pagkahuman gipahiran usab kini sa mga hari ug mga propeta. Ang pagpahiran og mira usa ka gawasnong, makita nga timaan sa pagbalaan sa usa ka butang ug sa paghatag sa tawo nga gipahiran sa mga gasa ug gahum sa Espiritu Santo. Ug sa Simbahang Kristohanong Orthodox, sukad pa sa panahon sa mga Apostoles, naglungtad ang sakramento sa Krismasyon, diin ang magtutuo, sa diha nga pahiran sa balaan nga krisma ang iyang ulo, agtang, mga mata, mga dalunggan, mga ngabil, mga kamot, ug mga tiil sa ngalan sa Espiritu Santo, modawat sa mga gasa sa Espiritu Santo, nga nagbag-o ug nagpalig-on kaniya sa espirituhanong kinabuhi. Ang mga Kristohanong simbahan ug mga hari gihaplasan sa balaan nga krisma sa ilang koronasyon alang sa ilang dakong hariang ministeryo… – Gawas sa mira, ang mga Hudiyo naggamit usab og humot nga pulbos sa paglubong sa mga patay, nga ilang gisabwag sa mga sudlo ug sa mismong lubong diin gibutang ang lawas. Ang ingon nga humot nga pulbos, gawas sa mira, giandam para sa lubnganan ni Kristo sa mga magdadala og mira.

ang usa ka dako ug bug-at kaayo nga bato nga siya ug ang iyang mga kauban dili makahawa niini gikan sa bungbong. Busa, nalibog tungod niining babag, ang mga nagbitbit og mira miingon sa usag usa:

'Kinsa kaha ang mag-ikot sa bato gikan sa pultahan sa lubnganan para kanato?..' (Marcos 16:3)

Samtang naghunahuna niini, si Maria Magdalena, nga nanguna sa ubang mga nagdala og mira ug nagkadool sa lubnganan, mitan-aw pataas ug kalit niyang nakita nga ang bato nga nakapabalaka kaniya gilisan na gikan sa bungbong sa langob… (Juan 20:1; Marcos 16:4).

Sa mga Hudiyo niadtong panahona, ang bato nga nagsira sa agianan paingon sa lubnganan sa namatay giisip nga dili malapas, mura'g balaan. Ug ang kamatuoran nga ang bato gipahawa gikan sa atubangan sa lubnganan ni Cristo nagpakita nga adunay talagsaong nahitabo sa lawas sa Ginoo nga gilubong didto. Unsa gayud? – Ang labing yano ug pinaka-dayon nga hunahuna mao nga ang lawas ni Jesus gikuha sa uban gikan niining langob nga iya ni Jose sa Arimatea ug tingali gibutang sa lain nga dapit. Ug kining hunahuna—nga dili na siya makahatag sa Iyang katapusang pagpasidungog—nakapahugno pag-ayo kang Maria Magdalena nga, wala pa gani siya mosulod sa langob, dali dayon siyang nibalik sa Jerusalem aron ipahibalo kang mga Apostol Pedro ug Juan ang nahitabo sa lubnganan ni Kristo. Sigurado siya nga, sa diha nga maipahibalo na niya kanila, ang mga Apostoles mopartisipar pag-ayo sa pagpangita sa lawas ni Jesus:

'Gikuha nila ang Ginoo gikan sa lubnganan, ug wala kami kahibalo asa nila Siya gibutang,' ingon niya sa mga Apostoles (Juan 20:2).

Ug sa tinuod, ang labing masigasig sa mga Apostoles, sila Pedro ug Juan, dayon mibiyahe paingon sa lubnganan[5227] . Nagdagan sila duha; apan si Juan mas paspas kay kang Pedro ug siya ang unang nakaabot sa lubnganan; mitungo siya, ug nakita niya ang nga mga lino nga nagahigda didto, apan wala mosulod sa lubnganan. Misunod kaniya si Simon Pedro, misulod sa lubnganan ug nakita ang mga lino nga panapton nga nagahigda didto ug ang panapton nga gibutang sa ulo ni Jesus, nga wala mag-uban sa mga lino nga panapton kondili gipilo sa lain nga dapit – ug hapsay kaayo ang tanan nga paghan-ay. Unya misulod usab si Juan, nakakita niini, ug sa dili pa siya makasulti og bisan unsa, mituo nga nabanhaw ang Cristo; kay kung adunay mibalhin sa lawas ni Jesus ngadto sa lain nga dapit, buhaton nila kini nga wala kini ablihi; ingon usab, kung adunay nangawat niini, dili na nila pag-usikan ang panahon sa pagtangtang sa panapton sa ulo, pag-igo niini, ug pagbutang niini sa lain nga dapit, kondili dad-on lang nila ang lawas ingon sa pagkahigda niini; ug sa tinuod, ang mira ug aloes nga gigamit ni Nicodemo sa paglubong kang Kristo nagpilit pag-ayo sa mga panapton sa lawas, – nagpasabot si San Juan Crisostomo (Juan 20:3–9): – Apan ang mga Apostoles wala magbiya sa bakanteng lubnganan sa ilang Magbubuhat nga pareho ang gibati: si Pedro, imbis nga motuo, mibalik lang 'nga naglibog kaayo ug namangha sa nahitabo' (Lucas 24:12)…

[5227] Sa salaysay sa pag-atake sa Jerusalem niadtong tuig 70 ni Titus Flavius Vespasianus, nga gipahayag nga Emperador Romano niadtong panahona, gihisgutan ang lubnganan ni Jose sa Arimatea, nga gitukod sa estilo sa kasagarang lubnganan sa langob sa mga Hudiyo nga usa ra ka kuwarto. Kini nagsilbi nga dugang kumpirmasyon nga ang lubnganan diin gilubong si Kristo gipanghimo gikan sa natural nga bato, sulod sa usa ka gamay nga bungtod, sa porma sa duha ka kwarto o seksyon: usa ka kwarto sa pagsulod ug ang aktuwal nga kwarto sa paglubong. Ang agianan sa langob nakatutok sa sidlakan, sumala sa nakaugalian, ug gisabakan sa usa ka dakong bato. Ang dapit sa paglubong sa ikaduhang bahin sa langob gikutkot sa porma sa usa ka higdaanan, o bangko nga nakasandig sa dingding, o usa ka plataporma nga luspad, sa tuo sa agianan. Ang gitas-on sa lubnganan gamay ra nga mas taas kaysa gitas-on sa usa ka tawo, samtang ang gitas-on sa entrada mga usa ka ikatulo sa gitas-on sa usa ka tawo. Ang gilay-on gikan sa lubnganan ni Jose paingon sa Golgota mga 17 ka fathom (o 120 ka tiil)… Sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo, ang Emperador Romano nga si Hadrian, nga nagpasiugda sa pag-Hellenize sa mga Hudiyo, nagmando nga patag-on ang tanang dili pantay nga yuta ug mga bungtod sa Jerusalem; pagkahuman, gitukod ang mga paganong templo nga gipahinungod kang Jupiter ug Venus sa mga dapit sa mga balaang lugar sa Kristohanon. Apan sa tuig 333, pinaagi sa sugo ni Emperador Constantine the Great, gipaguba kining mga templo, gikuha ang mga bungbong, ug napadayag ang langob nga naglangkob sa Balaang Sepulkro, nga wala na usab balaka. Usa ka maanindot ug maluho nga simbahan ang gitukod palibot niining Kristohanong santuwaryo, apan nabag-o ang hitsura sa Langob sa Balaang Sepulkro: aron mas sayon kini ipahiuyon sa simbahan, ang lubnganan mismo gilain gikan sa bato pinaagi sa entrada (vestibule), busa ang kwarto sa paglubong sa langob ra ang napreserbar… Unya, sugod sa ikapitong siglo, ang mga Persyano, Hudiyo, Arabo ug Turko, human nilang mapildi ang mga Griyego, gigamit ang tanang paagi aron pahawaon sa nawong sa yuta ang lubnganan sa Dios-Tawo; ug bisan pa man kadaghanan sa mga bungbong ug ang ibabaw nga bahin sa langob gipaguba, ang lubnganan mismo ug ang ubos nga bahin sa mga bungbong sa langob nagbarug nga lig-on hangtod karon, ingon nga tinuod ug dili ikusgan nga mga monyumento, nga gi balaan sa presensya ni Kristo nga Manluluwas sulod niini. Ug hangtod sa katapusan sa mga adlaw niining makasasala nga yuta, kini nga balaan nga batong higdaanan magdani sa mga magtutuo ngadto kaniya, magahatag kanila og kahupayan ug paglipay, ug magapapahawa sa mga nagasumbalaw sa atubangan niini nga adunay napasig-uli nga kalag…

Samtang ang mga Apostoles naa pa sa naglibog ug nagduha-duha nga kahimtang sa hunahuna sa ilang pagbiya sa bakanteng lubnganan ni Kristo, mibalik pag-usab si Maria Magdalena niini. Pag-abot niya sa langob sa lubnganan, misugod siya og hilak ug, sa walay hunong nga kasubo, mitungo (Juan 20:11) sa ubos nga agianan sa langob aron usab tan-awon ang dapit diin gipahulay ang iyang Manluluwas. Ug didto iyang nakita ang duha ka anghel[5228] nga nagsul-ob og puti, naglingkod—ang usa sa ulohan ug ang usa sa tiilan—sa dapit diin nahigda ang lawas ni Jesus. Ug miingon sila kaniya:

'Babaye, ngano man ikaw nagahilak?'

Mitubag si Maria kanila:

'Gikuha nila ang akong Ginoo, ug wala ko kahibalo asa nila Siya gibutang!'

Dako kaayo ang kasubo ni Maria nga wala niya damha nga dili mga tawo ang nakig-istorya kaniya, kondili mga anghel nga nagpakita sa porma sa tawo aron pahupayon ang iyang kasubo pinaagi sa ilang hayag, seryoso, ug malipayong pagpakita sa dapit sa masubo nga paglubong ni Cristo; ug gitubag niya sila sa samang mga pulong nga iyang gisulti sa mga Apostoles mahitungod sa pagkawala sa lawas ni Cristo gikan sa lubnganan. Ug ang mga Anghel, pinaagi sa ilang solemne ug masidlak nga hitsura, nag-andam kang Maria Magdalena alang sa pagpahibalo sa katingalahang Pagkabanhaw ni Kristo; wala, bisan pa, gisultihan siya—sama sa ilang pagbuhat sa ubang mga magdadala og mira—nga Siya nga iyang gipangita nga dako kaayo ang tinguha mibangon sa himaya, kay nakalipay sa Ginoo nga ihap si Maria Magdalena mismo sa mga direktang magbalita sa Pagkabanhaw ni Kristo.

Busa, samtang gipasabot ni Maria Magdalena sa mga Anghel ang hinungdan sa iyang paghilak, kalit nga mitungha si Kristo nga Manluluwas sa iyang likod, diin ang mga Anghel mitindog sa usa ka baruganan sa dakong pagrespeto kaniya; Si Maria Magdalena, sa pagkahibalo sa kausaban sa ilang pamatasan, mituyok ug nakakita kang 'Jesus nga nagtindog didto, apan wala niya mailhi nga si Jesus kini' (Juan 20:14). – Ang kabug-aton sa iyang masubo nga mga hunahuna ug sa iyang daghang luha nakapugong kaniya sa klarong pagtan-aw sa Nagaatubang kaniya; sa tinuod, klaro nga dili kini ang kabubut-on sa Kristo nga Manluluwas mismo nga mailhan dayon siya Niya, sama sa wala Niya kalit nga pagpadayag sa Iya mismo sa mga biyahero sa dalan paingon sa Emmaus (Lucas 24:13–32), busa karon nasayop si Maria Magdalena ug giisip siya nga mag-uuma (Juan 20:15) sa tanaman ni Jose nga taga-Arimatea, diin nahimutang ang langob sa Balaang Sepulkro.

Wala pa siya mailhi ni Maria Magdalena, miingon si Kristo kaniya:

'Babay, nganong nagahilak ka? Kinsa ang imong gipangita?'

Sa pagdungog ni Maria nga kini nga mga pulong usa ka maloloy-on nga tubag sa iyang kasubo, mitubag siya uban sa usa ka matinahuron nga hangyo:

'Ginoo, kon ikaw ang nakakuha kaniya, sultihi ko kung asa nimo siya gibutang, ug kuhaon nako siya' (Juan 20:15).

Unsa kadako nga gugmang walay paglaum ug lawom nga debosyon ang gipakita ni Maria Magdalena niining mubo ug yano nga mga pulong! Wala niya gitawag ang giingong mag-uuma nga 'Jesus Christ' sa ngalan,

---

[5228] Ang pulong nga 'anghel' nagpasabot og 'mambabalaod' o 'magsusugo' ug gigamit sa Balaang Kasulatan sa daghang lain-laing kahulugan. Apan sa labing hugot nga kahulugan, ang pulong nga 'anghel' sa Bibliya nagtumong sa personal, espirituhanong mga binuhat, nga mas hingpit kay sa tawo ug gimugna sa Dios, nga nagpahayag sa kabubut-on sa Dios ngadto sa mga tawo ug nagatuman sa Iyang mga sugo dinhi sa yuta. Ang mga anghel gimugna sa Dios sa wala pa ang paglalang sa makita nga kalibutan; sila espirituhanon ug, bisan dili hingpit nga walay lawas, adunay labi ka gaan, eteryal nga lawas. Ang mga limitasyon sa luna sa tawo dili magamit sa mga anghel, apan dili sila omnipresente. Ang ilang pagkahingpit limitado ug, bisan pa sa kadali ug kalawom sa ilang pagsabot, dili sila omniscient; bisan pa sa ilang pagkabalaan ug pagkahimaya, ang mga anghel mahimong masulay, kay sila gimugna nga gawasnon; busa makapili sila sa ilang kagawasan nga magpabilin nga matinud-anon sa pagkamakamaayo, sama sa mga maayong anghel, o mahulog, sama sa mga anghel nga nahimong dautang espiritu. Ang mga anghel nagtindog sa atubangan sa nawong sa Dios, walay hunong nga naghimaya kaniya, nagatuman sa iyang kabubut-on ug nag-ilawom sa kalipay. Aduna'y dili mabilang nga kadaghanon sa mga anghel, ug taliwala nila aduna'y lain-laing ranggo ug lebel sa pagkahingpit… Ang tibuok kasaysayan sa katawhan ug sa katawhan sa Dios nagpadayag pinaagi sa ministeryo sa mga anghel, ug sila nagpakita sa mga hinungdanong higayon sa kasaysayan sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon, nga nag-alagad kang Jesu-Cristo ug sa Iyang Simbahan; alang niini nga katuyoan, ang mga anghel nagporma og makita nga dagway nga masabtan sa mga tawo. Busa, ang mga Ebanghelista nga sila Marcos ug Lucas, sa paghisgot sa pagpakita sa mga Anghel sa mga magdadala og mira, nagtawag kanila nga 'mga tawo' (Lucas 24:4) ug 'usa ka batan-ong lalaki' (Marcos 16:5) sumala sa porma ug paagi sa ilang pagpakita, nga nakita sa mga magdadala og mira. Sa Simbahan Orthodox, ginahimaya ang mga anghel isip mga sulugoon nga duol sa Dios ug mga tumanon sa Iyang kabubut-on.

kondili yano lang siyang gitawag nga 'Siya'… Gipasidunggan kaayo niya ang iyang Magtutudlo, mao nga nagtuo siya nga kaila usab ang uban kaniya ug interesado kaniya. Naga-awhag siya sa gihunahuna niyang mag-uuma nga ipadayag kaniya kung asa gidala ang lawas ni Jesus, kay ang mag-uuma ning tanaman sigurado nga nakahibalo sa tinago sa pagkawala sa lawas gikan sa lubnganan ni Jose. Dili mahimo nga nahitabo ang pagkuha sa lawas nga wala siya kabalo, kay gisaligan siya sa pag-atiman niining tanaman. Ug kung si Jose mismo, ang tag-iya sa tanaman, ang nagbalhin sa lawas ngadto sa lain nga lugar, dili usab kana mahitabo nga wala kabalo ang mag-uuma. Ug si Maria Magdalena nangayo sa mag-uuma nga isulti kaniya asa ang lawas ni Kristo, aron madala niya kini:

'Ako na ang mokuha Niya,' ingon niya.

Sa iyang walay kinutuban nga gugma alang sa Ginoo, hingpit nga nakalimot si Maria sa iyang kaugalingong kahuyang ug naglaum nga siya mismo ang makakuha ug makadala sa lawas sa iyang Manluluwas. Ang iyang kadasig ug gugma dako kaayo ug mainit nga gihunahuna niya nga siya kusgan kaayo. Ug tungod kay wala dayon siya makadawat og tubag sa iyang mapugos nga pangutana, si Maria Magdalena, sama sa kasagaran mahitabo sa usa ka tawo nga grabe ang kabalaka, mibaling pag-usab ngadto sa mga Anghel, tingali naglaum nga makadungog og usa ka butang gikan kanila bahin kang Jesus, o aron mahibal-an ang hinungdan nga nagpahinungdan kanila sa pagbarug sa ingon ana ka matinahuron nga baruganan. Apan ang Ginoo, nga naantig sa kalawom ug kusog sa iyang gugma, gitawag siya sa iyang ngalan sa grasiyosong tingog nga pamilyar na kang Maria:

– Maria! (Juan 20:16)

Karon nadungog ni Maria Magdalena ang tingog sa iyang Manluluwas, nga iyang hinumduman hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi—ang tingog nga pinaagi sa gahum niini gipahawa Niya ang daghang demonyo gikan kaniya—ang langitnong tingog nga misulod ug naghatag kinabuhi sa matag kalag—ang katingalahang tingog nga naglipay sa mga kalag sa mga nakadungog niini sa langitnong kalipay. Ug nabati karon ni Maria Magdalena ang duol nga presensya sa Banal nga Magtutudlo, diin nahimutang ang tanan niyang mga panalangin, ang tanan niyang kalipay, ug usa ka dili masukod nga kalipay ang napuno sa tibuok kalag ni Maria. Napuno sa kalipay, wala siya makahimo og pakigpulong; ug, sa pag-atubang pag-usab sa Ginoo, nakaila Siya pinaagi sa usa ka hayag nga pagtan-aw ug, sa pag-ingon uban sa dakong kalipay og usa ra ka pulong: 'Maestro!' (Juan 20:16) – gilukso niya ang iyang kaugalingon sa tiilan ni Kristo nga Manluluwas…

Sa iyang malipayong pagkalipay, wala pa mahuna-huna o hingpit nga masabtan ni Maria Magdalena ang tibuok kadako sa Pagkabanhaw ni Kristo. Busa ang Ginoo, aron pasigaon ang iyang hunahuna ug tudloan siya mahitungod sa kausaban nga gidala sa pagkabanhaw—bisan sa Iyang unod—hinay-hinay nga miingon kaniya:

– 'Ayaw ko pagkupot' ([5229]) (Juan 20:17), kay wala pa ko misaka ngadto sa akong Amahan.

Si Maria Magdalena mipadayag sa dakong kadasig sa iyang debosyon sa katawhan, sa iyang Manluluwas ug Magtutudlo, samtang si Kristo, pinaagi sa pagdili kaniya sa paghikap kaniya, nagpasaka ug nagbalaan sa iyang mga hunahuna, nagtudlo kaniya og mas matinahuron nga pamatasan, ug nagpahibalo kang Maria Magdalena nga ang panahon alang sa labing suod nga espirituhanong pakig-uban kaniya moabot sa dihang hingpit na siyang natago gikan sa pisikal nga panan-aw sa iyang mga disipulo ug misaka na sa langit ngadto sa Dios Amahan. Ug

[5229] Niadtong maong adlaw, sa dili madugay pagkahuman sa unang pagpakita kang Maria Magdalena, wala pugngi ni Kristo nga Manluluwas siya, si Maria Magdalena, kauban ang uban pang mga nagdala og mira, sa pagdikit sa Iyang mga tiil, ang mga tiil ni Kristo nga Manluluwas (Mat. 28:9; Lucas 24:10); ingon usab, sa gabii niadtong maong adlaw, giimbitar ni Cristo ang Iyang mga disipulo nga hikapon Siya ug gipakita Niya kanila ang mga samad sa Iyang mga kamot ug tiil (Lucas 24:39). Gikan niining mga kahimtang, kinahanglan nga makahukom – sama sa gipahayag sa mga Amahan sa Simbahan ug mga exegete – nga ang rason nganong gidili siya sa paghikap Kaniya sa Iyang unang pagpakita kang Maria mao ang yano nga paghunahuna niya niadtong panahona, nga mao ang hinungdan nga midagan siya padulong sa Ginoo. Sama sa ubang mga disipulo, wala niya damha o nasabti ang Pagkabanhaw sa Kristo nga Manluluwas, ug kalit lang niya Siyang nakita nga nagtindog sa iyang atubangan, buhi. Unsa kaha ka daghan nga kasamok sa hunahuna ug emosyon ang mitumaw sa sulod niya sa dihang nakita niya nga buhi ang patay nga tawo – ug midagan siya paingon kang Kristo aron pinaagi sa paghikap kumpirmahon ang iyang nakita sa mata, aron dakpon Siya, nga iyang gipangita nga dako kaayo ang tinguha… Si Kristo, bisan pa, nga nakahibalo sa nahitabo sa mga hunahuna ug kalag ni Maria Magdalena, malumo niyang gikuha ang iyang labing matinud-anon apan sayop nga mga hunahuna, samtang gitubag ang iyang matarong nga tinguha nga masiguro – kon Siya ba gayud ang nagbarog sa iyang atubangan – pinaagi sa pag-uyon niini sa Iyang pulong ug pagsalig kaniya sa buluhaton nga ipahibalo ang Iyang Pagkabanhaw sa mga Apostoles…

tungod kay ang ubang mga disipulo ni Kristo, sa pagkadungog sa balita sa Iyang Pagkabanhaw, tingali nagtuo nga Siya magpabilin na uban kanila dinhi sa yuta hangtod sa kahangturan ug matuman tingali ang mga damgo sa katawhan sa usa ka dakong Hudiyong gingharian dinhi sa yuta, si Kristo nga Manluluwas nagpadala kang Maria Magdalena aron pahimangnoan sila batok sa ingon nga mga hunahuna ug a ingon nga mga damgo. Human nakumpirma niya sa mga Apostoles ang Pagkabanhaw ni Kristo pinaagi sa iyang klarong panan-aw sa Nabanhaw ug sa Iyang mga pulong, gipadala siya sa Ginoo aron ipahibalo kanila nga si Kristo dili magpabilin sa yuta sa dugay, nga Siya, sa Iyang labing gipahimaya nga lawas, sa dili madugay mosaka ngadto sa Dios Amahan. Apan, aron dili makapahinabo kanila og kalibog ug kasubo ang balita sa Iyang pagbiya, gisugo sa Ginoo si Maria Magdalena nga sultihi ang Iyang mga disipulo nga ang Iyang Amahan, diin Siya mosaka, mao usab ang ilang Amahan, ug malumo Siyang nagtawag kanila nga Iyang mga igsoon sa maong proseso:

'Adtoa ang akong mga igsoon ug sultihi sila: Mosaka ako ngadto sa akong Amahan ug inyong Amahan, ug ngadto sa akong Dios ug inyong Dios…[5230] ' (Juan 20:17)

Pagkahuman Niya'g sulti niini, nahimong dili makita si Kristo. Ug si Maria Magdalena, nga puno sa dakong kalipay ug kalipay, miadto ug gisultihan ang mga Apostoles sa tanan nga nahitabo kaniya (Juan 20:18), ug uban sa dakong kalipay gipahupay sila sa ilang kasubo pinaagi sa katingalahang mga pulong:

– Mibanhaw ang Kristo!

Mao kana gayud ang hinungdan nga, isip unang magbalita sa Pagkabanhaw ni Kristo nga gipadala mismo sa Ginoo, si Maria Magdalena giila sa Kristohanong Simbahan nga 'Kapariho sa mga Apostoles'.

Dinhi makita ang labing hayag nga aspeto sa tibuok katingalahang ministeryo ni Maria Magdalena alang sa Simbahan ni Kristo. Sa buntag sa Pagkabanhaw ni Kristo, gihatagan siya og dungog nga mahimong una sa tanan Niyang mga disipulo—lalaki man o babaye—nga nakakita sa nabanhaw nga Ginoo[5231] (Marcos 16:9; Juan 20:14–17), ug siya ang una, pinaagi sa direkta nga sugo sa Ginoo, nga gihimong mananambag ug magtutudlo sa Iyang Pagkabanhaw kanila. Ang mga Apostoles nagwali sa Pagkabanhaw ni Kristo sa tibuok kalibutan: si Maria Magdalena nagwali sa Pagkabanhaw ni Kristo mismo sa mga Apostoles – siya usa ka Apostol sa mga Apostoles!… Ang mga Balaang Amahan sa Simbahan nakamatikod niining panghitabo og usa ka talagsaong misteryo ug sa kinaadman sa probidensya sa Dios.

'Babaye,' nagtudlo si San Gregorio nga Teologo, 'usa ka babaye ang nakadawat sa unang bakak gikan sa baba sa bitin, ug usa ka babaye usab ang unang nakadungog sa malipayong kamatuoran gikan sa baba sa Mibanhaw nga Ginoo mismo; kay ang maong kamot nga mipawala sa makamatay nga ilimnon mao usab kana nga naghalad sa kopa sa kinabuhi…'

Gipanalanginan pinaagi sa iyang pagpanumdum sa Nabanhaw, nga madaugon batok sa kamatayon, nga madaugong Kristo, ang masigasig nga si Santa Maria Magdalena, bisan pa walay pulong, usa ka hingpit ug matinud-anong saksi sa Pagkabanhaw ni Kristo. Apan ang mga Apostoles ug ang tanan nga uban kanila sa balay ni Juan nga Teologo[5232] wala motuo sa iyang bulahan nga balita sa Pagkabanhaw ni Hesus nga Magtutudlo. Nagmasubo sila ug naghilak; ug sa dihang nadungog nila nga buhi si Kristo ug nakakita siya kaniya, wala sila motuo' (Marcos 16:10–11; Juan 20:18). – Ngano man?..

Si Maria Magdalena nakatagamtam sa hingpit ug walay duhaduha nga pagsalig sa mga Apostoles. Labaw pa, sa taliwala sa ubang mga babaye nga nagdala sa mga pahid—nga sila usab nagpahibalo sa mga disipulo ni Cristo sa pagkabanhaw sa ilang Magtutudlo gikan sa mga patay, sumala sa gipahibalo kanila sa mga anghel sa

---

[5230] Gikan niining mga pulong sa Nabanhaw, ang mga disipulo kinahanglan masabtan nga ang Gingharian ni Hesukristo dili gikan niining kalibutan, nga kini kinahanglan kalahi-on gikan sa mga gingharian sa yuta, ug nga sa nabanhaw nga Kristo, dili sila makakita og usa ka yutang Hari, kondili usa ka langitnong Hari; apan bisan pa niining pagpasabot ug sa pahimangno sa Ginoo, wala gihapon biyai sa mga Apostoles ang ilang popular apan dili realistiko nga mga paglaum ug nangutana Sila bisan pa sa wala pa ang Iyang Pag-alsa: 'Ginoo, karun na ba nimo ipabalik ang gingharian sa Israel?' (Buhat 1:6).

[5231] Walay paghisgot ang mga Balaang Ebanghelista nga ang Mibanhaw nagpakita sa Inahan sa Dios, apan ang Simbahan naggunit sa iyang tradisyon sa pagtuo nga ang Inahan sa Dios gipahibalo sa pagkabanhaw ni Kristo pinaagi sa usa ka anghel sa wala pa ang mga babayeng nagbitbit og mira, ug nga si Kristo, nga nabanhaw gikan sa lubnganan, nagpakita kaniya sa wala pa sa tanang uban nga mga tawo. Kini nga pagtuo sa Simbahan gipadayag sa mga Paschal nga himno sa liturhiya.

[5232] Sa Herusalem, ang Apostol Juan nga Teologo adunay kaugalingong balay sa Bukid Zion. Didto usab ang tanang uban pang mga Apostoles. Ug pagkahuman sa Pag-alsa sa Manluluwas, ang maong dapit nahimong sentro sa bag-ong kinabuhi nga Kristohanon. Ang tanang mga Kristohanon mitagad niining bag-ong Zion alang sa mga tubag sa ilang mga pangutana…

Lubnganan sa Ginoo (Lucas 24:9–11, 4–8; Mateo 28:5–7; Marcos 16:1–20), apil ang inahan sa Apostol Juan nga Teologo, ang inahan sa Apostol Santiago, ug si Marta ug si Maria, mga igsoon ni Lazaro, kauban ang ubang matinud-anong mga babaye, nga tanan nakatagamtam usab sa hingpit nga pagsalig sa mga Apostoles; apan wala sila motuo kanila, kondili gihunahuna nila nga ang ilang sugilanon usa ka pantasya (Lucas 24:9–11; Marcos 16:11; Mat. 28:17). Ingon ana ka lawom ang kaguol nga nabati sa gamay nga komunidad sa mga disipulo ni Cristo: pagkahuman gidakop ug gilansang sa krus sa ilang Magtutudlo nga si Jesus sa mga punong pari sa mga Hudiyo, ug pagkahuman nangalat ug mitago ang mga Apostoles, kalit silang nawad-an sa tanan—ang tanan nilang personal ug nasudnong paglaum; ang ilang pagtuo kang Jesus nga Mesiyas, sa Iyang gahum ug himaya, natabonan; sa pagkawala sa pagtuo, nawala usab ang ilang kaisog sa espiritu; gibug-atan usab sila sa pagkahibalo nga napakyas sila sa ilang katungdanan kang Kristo nga Magtutudlo, Kinsa ilang walay kaisog nga gibyaan nga nag-inusara sa kamot sa Iyang mga kaaway ug nilayas (Matt. 28:56; Marcos 14:50), ug, tungod kay wala silay suporta sa ilang kaugalingon o gikan sa gawas, ang ilang labing kabalaka karon mao ang pagpanalipod sa ilang kaugalingong k , 'tungod sa kahadlok sa mga Hudiyo' (Juan 20:19) Hangtud sa kamatayon ni Kristo, sila tanan naglaum nga Siya—ang ilang Magtutudlo—mao ang Mesiyas nga mopagawas sa Israel (Lucas 24:21) ug magtukod sa himayaong yutang gingharian sa Israel; apan ang Iyang makauwaw nga kamatayon sa krus hingpit nga nagbungkag niining ilang mga paglaum ug damgo. Sa panan-aw sa tanang tawo niadtong panahona, ang pagkrusipisyon mao ang labing makalilisang ug makauwaw nga porma sa kamatayon; kini usa ka timaan sa usa ka makalilisang nga 'sumpa' sumala sa Balaod ni Moises (Deut. 21:23; 1 Cor. 1:23), ug sa kasingkasing sa mga disipulo ni Jesus, pagkahuman sa Iyang pagkrusipisyon, ang pagtuo kaniya nagpabilin lamang isip usa ka Propeta, 'nga gamhanan sa buhat ug pulong sa atubangan sa Dios ug sa tanang katawhan…' (Lucas 24:19) – Sa lawom nga kasubo sa hunahuna sa mga disipulo ni Cristo, ang ideya nga ang tinuod nga Mesiyas, si Cristo, ang Anak sa Dios, mamatay isip usa ka tawo—ug sa paagi nga tinuod nga namatay si Jesus sa krus—dili masukod. Ug bisan pa nga nasaksihan nila ang milagrosong pagbanhaw ni Jesus sa anak nga babaye ni Jairus (Marcos 5:41), sa anak nga lalaki sa balo sa Nain (Lucas 7:11–17) ug ni Lazaro (Juan 11:44), – apan tungod kay si Jesus mismo namatay, sama sa ubang mga propeta, Siya mapasubli lang gikan sa kamatayon uban sa tanang katawhan sa Katapusang Adlaw; ug wala pay nahitabo nga ehemplo sa mga propeta nga nagbuhat og milagro nga mipasubli sa ilang kaugalingon gikan sa kamatayon sa wala pa kana nga panahon… – Sa bahin ni Pedro ug Juan, nga nakakita sa lubnganan ni Kristo, wala silay gi-report gawas sa kamatuoran nga kini walay sulod. Ang mga babaye ra ang misulti nga nakakita sila sa mga anghel ug sa Mibanhaw… Usa ka makalumos, lawom kaayong makalumos nga kahimtang… Ug busa ang mas mainitong Apostol Pedro mibalik pag-usab sa Balaang Sepulkro, nga wala masayri nganong mibalik siya, kay wala siya kahibalo sa hinungdan sa iyang pag-adto, bisan pa nga nakita na niya mismo ang bakanteng lubnganan diin gilubong si Kristo. Apan sa dili madugay mibalik siya ug nagpahibalo sa mga disipulo uban sa dakong kalipay:

'Sa pagkatinuod, nabanhaw na si Cristo!… Ako mismo ang nakakita Niya: nagpakita Siya kanako sa dalan' (Lucas 24:33–34; 1 Corinto 15:5).

Karon, daw igo na ang mga nakakita mismo sa Nabanhaw aron kumpirmahon ang kamatuoran sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug daghan sa mga disipulo ang malipayong mituo, apan dili gihapon tanan[5233] . Apan si Maria Magdalena ug ang uban pang mga babaye nga miadto aron pahiran og lana ang lubnganan, nga nagdan-ag sa kalipay ug wala magtagad sa bisan unsang katalagman gikan sa mga naglagot nga kaaway ni Hesukristo, dili sila makapabilin nga hilom sa usa ka lugar; naglibot sila gikan sa balay ngadto sa balay, gikan sa usa ka disipulo

[5233] Bisan pagkahuman sa pagpakita sa Nabanhaw nga Kristo sa Emmaus, nga gisaksihan sa duha pa ka disipulo, daghan ang 'wala motuo' bisan kanila, hangtod niadtong gabii mismo, sa mismong balay sa Apostol Juan diin nagtigom ang mga disipulo, ug bisan pa nga nakasirado ang mga pultahan, mipakita si Kristo ug gisaway sila tungod sa ilang kawalay pagtuo ug katig-a sa kasingkasing, kay wala sila motuo sa mga nakakita nga nabanhaw Siya (Marcos 16:13–14). Kini nga kahimtang labing importante sa mga salaysay sa Pagkabanhaw sa Ginoo, isip dili matanggihan nga ebidensya sa kamatuoran sa Iyang Pagkabanhaw. Klaro nga ang mga Apostoles wala masayop sa niini nga kamatuoran, dili sila mahimong nadani, ug kini dili usa ka damgo nila, ni produkto sa kadasig o sa usa ka samok nga hunahuna. Wala motuo ang mga Apostoles, ug gikinahanglan pa ang pagsaway sa Mibanhaw nga Ginoo mismo, ug ang Iyang pagtugot nga hikapon Sila ug makig-ambit sa pagkaon uban Niya, aron mapildi kini nga kawalay pagtuo; ug kon ang mga Apostoles pagkahuman mituo ug nagwali sa tinuod nga Pagkabanhaw sa ilang Magtutudlo ug Ginoo, nan kini nga Pagkabanhaw usa ka dili ikalimod nga kamatuoran, ug walay bisan kinsa ang makapasangil pa sa mga disipulo sa pagkasaligon…

ni Kristo ngadto sa lain, uban sa pagkamalinis, pagkasimple, Sa kalawom ug kusog sa ilang gugma alang sa ilang Manuluho ug Magtutudlo, ilang masigasig nga gisulti pag-usab ang malipayong maayong balita sa walay sukod ka beses:

– Mibanhaw ang Kristo! Mibanhaw gayud Siya!..

Ug, pinaagi sa grasya sa Dios, ang labing gamay sa tanang liso dali nga mitubo ngadto sa gamhanang kahoy sa Simbahan ni Cristo[5234] . Usa ka gamay nga hugpong sa mga disipulo, mga lalaki ug mga babaye, matinud-anon nga nagdedikar sa Cristo nga Manluluwas—nga diin ang labing masigasig mao ang balaan nga Maria Magdalena, ang magdadala sa mira ug kapariho sa mga apostoles— nadaug ang hambog nga kabuang sa pagano, nagdumala sa tibuok mga gingharian uban sa ilang mga hari, ug gidala ang banal nga pagtulon-an ni Kristo gikan sa usa ka tumoy sa yuta ngadto sa pikas – sa tibuok kalibutan (Buhat 1:8), nga nagbalik-balik sa solemne nga mga pulong sa unang pagpanagna ni Santa Maria Magdalena:

'Mibanhaw ang Kristo! Mibanhaw gayud Siya!'...

Tan-awa, mga Kristohanon, ang labing hinungdanong bahin sa kinabuhi ni Santa Maria Magdalena, ang Miburot og Mirra ug Kapariho sa mga Apostoles, nga walay duhaduha, kay kini gipamatud-an sa Pulong sa Dios mismo sa Balaang Ebanghelyo. – Ngano man, busa, kini gipreserbar ug gipresentar sa Simbahan, ug ngano man kini gibasa? – Dili ba kini alang sa paghimaya kang Santa Maria Magdalena? – Dili! Ang mga balaan, nga nagpuyo sa langitnong himaya, sa gipahitas-on ug walay katapusang himaya sa Dios, wala nay gikinahanglan sa kalibutanong himaya, sa gamay'ng himaya nga gihatag sa mga tawo. Apan pinaagi niining paghinumdom sa ilang kinabuhi dinhi sa yuta, sa ilang mga buhat ug mga hiyas, kita mismo gihatagan og pagtulon-an ug pagdasig aron magkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios ug sa pagbuhat og mga buhat nga makaluwas sa kalag. Pinaagi kang San Pablo, Apostol ni Cristo, gisugo kita sa Ginoo:

'Hinumdumi ang inyong mga magtutudlo, nga misulti kaninyo sa pulong sa Dios; ug, sa paghunahuna sa kinalabasan sa ilang kinabuhi, sundi ang ilang pagtuo' (Hebreohanon 13:7).

Busa ang Balaang Simbahan ni Kristo nagpanalipod ug nagpahibalo kanato sa mga sugilanon sa kinabuhi sa mga balaan alang sa atong pagpamalandong sa kaugalingon, pagpaayo sa kaugalingon, ug kaluwasan pinaagi sa pag-alig sa pagtuo ug espiritu niining mga balaan sa Dios, aron dili kita mahimong tapulan, kondili aligon nato kadtong mga tawo nga, pinaagi sa pagtuo ug paglahutay, manaog sa mga saad sa Dios… (Heb. 6:12) – Si Santa Maria Magdalena, ang Nagbitbit og Mirra ug Katumbas sa mga Apostoles, matinud-anon nga natuman ang unang ug labing importante nga sugo sa Kristo nga Manluluwas: 'higugmaon ang Ginoo sa tibuok niyang kasingkasing, sa tibuok niyang kalag, sa tibuok niyang hunahuna, ug sa tibuok niyang kusog' (Marcos 12:30–33; Mat. 22:37–40). Ang pagpakita ni Santa Maria Magdalena, sa tanang kahimtang, sa ingon ana ka tinuod ug hingpit nga gugma alang sa Ginoo nagsilbi nga buhing pananglitan sa gugma nga angay adunay matag Kristohanon alang sa Dios nga atong Manluluwas. Ug pinaagi sa pagsunod sa ehemplo ni Santa Maria Magdalena, kita tanan nga mga Kristohanon kinahanglan nga adunay ug ipakita ang gugmang mapainubuson alang sa Dios; sa tibuok natong kasingkasing, sa tanang tinguha, pangandoy ug kusog sa atong kalag, ug sa tibuok natong hunahuna ug sa tanang abilidad sa panghunahuna, kinahanglan kita magpabilin nga hingpit nga nakadikit sa Ginoo nga atong

---

[5234] Si Kristo nga Manluluwas miingon: 'Ang Gingharian sa Langit (sa Dios) sama sa liso sa mustasa, nga gitamnan; bisan pa kini ang labing gamay sa tanang liso, apan kon motubo, mahimong usa ka kahoy, nga ang mga langgam moanha ug magpanalipod sa landong sa mga sanga niini…' (Mat. 13:31–32; Mar. 4:31; Lucas 13:19). Dinhi, si Kristo wala maghisgot sa kasagarang liso sa mustasa, ni sa tanom nga hilamon, ni sa atong tinuig nga mustasa (Sinapis), kondili sa usa ka espesyal nga permanente nga klase sa Sidlakan, nga daghan kaayo motubo sa Palestina ug nailhan sa botanika nga 'Phytolacca dodecandra', nga ang liso niini mao ang labing gamay, apan ang kemikal nga komposisyon pareho sa ordinaryong mustasa ug gigamit sa parehas nga katuyoan sama sa kasagarang tanom nga mustasa; sa Hilagang Amerika, ang kahoy nga perenyal nga mustasa nga Phytolacca gitawag nga 'forest mustard'… Sa dihang gusto sa mga Hudiyo nga ilarawan ang usa ka butang nga gamay kaayo, ilang isulti nga kini kasayz sa liso sa mustasa. Pinaagi sa mubo nga parabula nga gihisgutan sa ibabaw, gipakita sa Ginoo ang paglapad sa mensahe sa Ebanghelyo. Bisan pa nga ang Iyang mga disipulo mao ang labing huyang ug labing mapainubsanon sa tanan, tungod kay dako kaayo ang gahum nga natago sa ilang sulod, ang ilang mensahe milapad sa tibuok uniberso. Ug ang Simbahan ni Cristo, gamay sa sinugdan ug wala tagda sa kalibutan, mikaylap sa tibuok kalibutan sa ingon nga kadako nga daghang nasud, sama sa mga langgam sa mga sanga sa kahoy sa mustasa, nangitag silong sa ilawom sa iyang payong. Mao usab kini ang tinuod sa Gingharian sa Dios sulod sa kalag sa tawo: ang gininhawa sa grasya sa Dios, nga hapit dili mabati sa sinugdanan, pinaagi sa pagkamalig-on sa usa ka tawo, nagalukop pag-ayo sa ilang kalag, nga unya mahimong templo sa Dios, usa ka tipiganan sa daghang mga hiyas…

Manluluwas. Ang kusog sa atong gugma alang sa Dios kinahanglan ingon ana nga walay bisan kinsa o bisan unsa nga makabulag kanato gikan niini nga gugma: *'ni kinabuhi ni kamatayon, ni kahitas-an ni kalawom, ni bisan unsang binuhat, ni mga anghel, ni mga prinsipalidad, ni mga gahum, ni mga butang karon, ni mga butang sa umaabot'* (Roma 8:38–39).

Sukad sa mga pagpakita sa Nabanhaw nga Kristo nga Manluluwas nga gihulagway sa Balaang mga Ebanghelista, ug sa masigasig nga pagpangwali ni Santa Maria Magdalena mahitungod sa Pagkabanhaw nga gipukaw niining mga pagpakita, ang nagpabilin nga mga libro sa Bag-ong Tugon wala nay dugang detalye bahin sa mga kalihokan ni Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles; ang impormasyon mahitungod sa iyang sunod nga kinabuhi karon usa na ka tradisyon[5235] . Ang mga tradisyon mahitungod sa iyang sunod nga kinabuhi, nga gisaysay sa daghang lokal nga Kristohanong simbahan, nagkalainlain kaayo depende sa rehiyon diin kini naggikan; bisan pa man, sa kinatibuk-an, kining mga tradisyon sa tanang dapit nagpamatuod sa masigasig nga ministeryo ni Santa Maria Magdalena nga 'kapariho sa mga apostoles'. Ug ang kalainan tali niining mga tradisyon nagdepende kung kinsa sa mga balaang babaye sa Ebanghelyo ang gitumong sa mga simbahan sa ngalan ni Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles? Ang pipila ka Kristohanong simbahan sa Kasadpan, ingon man ang mga Amahan sa Simbahan ug mga maalamon nga teologo, nag-ila sa tulo ka babaye sa mga Ebanghelyo ingon usa o duha ka lain-laing mga tawo: ang makasasala nga naghinulsol sa balay ni Simon nga Pariseo, gihugas ang mga tiil ni Kristo nga Manluluwas sa iyang mga luha, gituyo kini sa iyang buhok, ug gihaplasan kini sa bililhon nga pahid (Lucas 7:37–38; Marcos 14:1–72; Mateo 26:1–75), – ug usab si Maria nga taga-Betania, igsoon ni Lazaro (Lucas 10:39; Juan 11:28), – ug si Maria Magdalena, nga gipagawas ni Kristo ang Manluluwas gikan sa pito ka demonyo nga [5236] (Juan 11:1–57, 12:1–50, 19:1–42, 20:1–31; Marcos 16:3; Mat. 27:7). Bisan pa, ang

---

[5235] Ang pulong nga 'tradisyon' nagpasabot og usa ka sugilanon, usa ka naratibo, o ang hinumduman sa usa ka hitabo nga gipasa-pasa sa baba gikan sa mga katigulangan ngadto sa mga kaliwat; nagpasabot usab kini sa mga pagtulon-an, mga instruksiyon ug mga lagda sa pagpuyo nga gipasa gikan sa usa ka henerasyon ngadto sa sunod – ang tingog sa karaang panahon, ang mga tradisyon sa karaan. – Ang mga eskriba ug mga Pariseo miingon kang Jesus: *'Ngano man nga ang inyong mga tinun-an mibiya sa tradisyon sa mga tigulang?'* (Mat. 15:2). – *'Busa, mga igsoon, baroga kamo nga lig-on ug pigos kamo sa mga tradisyon nga inyong natun-an, bisan pa pinaagi sa pulong sa baba o pinaagi sa among sulat*,*'* – nagmando si Apostol Pablo (2 Tes. 2:15). Ug ang tradisyon, sumala sa pagtudlo ni Santo Filaret sa Moscow, magamit lamang ka-pareho sa Balaang Kasulatan kon, sama sa mga tinud-anay nga disipulo sa mga Apostoles, naa sa atong atubangan ang direkta, tinuod nga apostolikong tradisyon… Apan ang mga Kristohanong tradisyon nakalabay na sa daghang nasud, katawhan, pinulongan ug daghang siglo. Ang orihinal nga apostolikong tradisyon gisagol sa mga tradisyon sa mga Ama sa Simbahan nga nagkalainlain ang kadugayon, nga nagmugna og kalainlain nga hapit na mosupak sa usag usa. Busa, aron magamit ang tradisyon isip tinubdan, kinahanglan susihon ang pagka-orihinal ug ang bili niining mga tradisyon, aron tangtangon gikan niini ang sayop nga mga pagbag-o ug ang mga langyaw nga sagol… Ug ang Simbahang Ortodokso nag-ila sa tradisyon dili ingon usa ka independyenteng tinubdan, kondili ingon usa ka dugang nga tinubdan sa Kristohanong doktrina.

[5236] Ang pipila ka mga Amahan sa Simbahan ug mga eskolar nagtuo ug nagtudlo nga, sa tanang ilang mga salaysay mahitungod sa tulo ka babaye nga gihisgutan sa ibabaw, ang mga Balaang Ebanghelista nagtumong sa usa ka tawo nga, sa iyang pagkabatan-on, lagmit nga nahilig sa maluoy nga kinabuhi ug, tungod sa iyang maluoy nga estilo sa kinabuhi, gipanag-iya sa pito ka demonyo. Pagkadungog niya sa mga milagro ni Kristo, miduaw siya kaniya sa balay ni Simon nga Pariseo: tungod sa pagkamatinud-anon sa iyang paghinulsol sa iyang mga sala, angay siya ug nakadawat og pasaylo gikan sa Manluluwas, ug ingon niini napalaya siya gikan sa pito ka dautang espiritu nga nagpahirap kaniya; Nakahawa siya dayon sa Galilea, kauban ang iyang mga paryente, sila Lazaro ug Marta, ug gihimong puy-anan ang Betania, diin kanunay gihatagan ni Jesus og dungog ang ilang balay pinaagi sa Iyang mga pagbisita. Mao kini ang panan-aw nga gisugyot, pananglitan, ni Clemente sa Alexandria, San Agustin, San Gregorio ang Dako ug uban pa. Kini mao ang panan-aw sa Kasadpang Simbahang Romano Katolika hangtod karon. Bisan pa, kadaghanan sa mga modernong eskolar sa Kasadpan karon nagbulag kang Maria Magdalena gikan kang Maria, ang igsoon ni Lazaro. Miingon sila nga si Maria Magdalena wala gayud mobiya sa Manluluwas sa katapusang mga tuig sa Iyang kinabuhi ug misunod kaniya gikan sa Galilea paingon sa Jerusalem sa dihang miadto Siya didto alang sa katapusang Pista sa Paskwa sa mga Hudiyo, samtang ang igsoon ni Lazaro, Si Maria, nagpabilin niadtong panahona uban sa iyang igsoon nga lalaki ug kang Marta sa Betania, kay walay usa sa mga Ebanghelista ang naghisgot sa iyang ngalan sa dihang gilista nila ang mga babaye nga misunod kang Jesus niadtong panahona ug miabot uban Niya sa Jerusalem. Sa tinuod, kining duha ka matinud-anong babaye gipakita sa Balaang Kasulatan nga adunay hingpit nga lain-laing kinaiya: ang usa kanunayng gitawag nga si Maria Magdalena ug gibilang sa mga babaye nga misunod kang Kristo gikan sa Galilea; ang usa pa, sa pikas bahin, nailhan nga igsoon ni Lazaro sa Betania. Ang ingon nga padayon nga kalainan sa ilang tagsa-tagsa ka titulo dili mahimong walay kahulugan alang sa mga Balaang Ebanghelista ug nagmugna sa konklusyon nga dili sila angay ipagubot. Si San Irenaeus, ang bantugang Origen, San Juan Crisostomo ug daghan pang ubang mga Amahan sa Simbahan ug mga eskolar nagpalahi kang Santa Maria Magdalena gikan kang Santa Maria, ang igsoon ni Lazaro, apan ila giila nga ang naghinulsol nga makasasala nga gihisgutan ni San Lucas sa katapusan sa kapitulong pito mao ang usa ka tawo nga pareho kang Santa Magdalena. Apan kining panan-aw, usab, wala'y positibo nga ebidensya nga nagpamatuod niini… Si

Simbahan sa Sidlakang Griyego-Ruso nga Ortodokso karon, sama sa nangagi, nag-ila sa tanang tulo ka mga personahe—nga gihisgutan sa mga Ebanghelyo uban sa lain-laing mga kinaiya—ingon nga lahi ug bulag nga mga indibidwal, ug nagdumili sa pagbase sa mga historikal nga talaan sa arbitraryo ug posible ra nga mga interpretasyon. Busa, ang tradisyon sa Simbahang Silangang Griyego-Ruso Ortodokso nagpahayag nga, sumala sa mga salaysay sa Ebanghelyo sa mga pagpakita sa Nabanhaw nga Kristo, sa wala pa ug pagkahuman sa Iyang Pag-alsa, Si Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles, nagpabilin uban sa Labing Balaan nga Theotokos ug sa mga Apostoles ug usa ka aktibong kauban sa sayong kalampusan sa pagpakaylap sa Kristohanong pagtuo, una sa Jerusalem. Apan, napuno sa kadasig, mainitong pagtuo ug dakong gugma alang sa Ebanghelyo sa Dios, siya misangpit usab sa ubang mga nasud, nagpahayag bisan asa sa langitnong grasya, kalipay ug kaluwasan ngadto sa tanan nga mituo kang Kristo nga Mibanhaw nga Manluluwas sa kalibutan.

Pagkahuman sa pagbisita sa ubang mga lugar, lakip na ang Italya[5237] , si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, nangita og higayon nga makigkita sa naghaharing Emperador Tiberius I[5238] ug, sumala sa kasagarang tradisyon sa Sidlakan, gihatagan siya og pula nga itlog, nga nag-ingon:

'Mibanhaw ang Kristo!'

Wala malisang ang Emperador sa pagkamaulay sa gipanghatag ni Santa Maria Magdalena, kay kini ang unang higayon nga siya mitungha sa atubangan niya, tungod kay nasayud siya sa karaang batasan, nga sa Sidlakan sa kinatibuk-an, ug usab sa mga Hudiyo, kon unang motungha sa atubangan sa mga nakahigawas, o sa usa ka solemne nga okasyon sa atubangan sa mga kaila o mga patron, kostumbre nga maghatag og regalo isip timailhan sa pagtahud, nga adunay nailhan o espesyal nga simbolikong kahulugan. Ang mga pananglitan niini makita sa kasaysayan sa Hudiyo sa Daang Tugon[5239] (Gen. 43:11; 1 Mga Hari 10:2), ug usab sa mga gasa nga gihatag sa mga manggaranon nga Magi[5240] ngadto sa bag-ong natawo nga si Hesukristo sa Betlehem sa Judea[5241] . Alang sa mga kabus, sa ingon nga kahimtang maghalad sila og lain-laing lokal nga prutas o itlog sa langgam isip mga gasa. Busa, sa bahin nga nagsunod niining karaang batasan ug aron pukawon ang kuryosidad sa nagduha-duha nga Emperador Tiberius pinaagi sa pula nga kolor sa gipresentar nga itlog ug sa wala pa madungog nga mga pulong nga 'Mibanhaw ang Kristo!', — aron pukawon ang kuryosidad sa mapangduhaduhaong Emperador Tiberio, si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, gisugdan ang iyang mainitong sermon bahin sa Pagkabanhaw ug sa mga pagtulon-an ni Kristo nga Manluluwas pinaagi sa pagpasabot sa kahulugan sa iyang halad. Uban sa dakong inspirasyon ug pagtuo, gisultihan niya ang emperador mahitungod sa kinabuhi, mga milagro, pagkrusipisyon ug pagkabanhaw ni Hesukristo, ug pinaagi sa usa ka prangka, direkta ug prangkang paghulagway sa sobra ka dili patas ug mapihigong paglitis kang Hesukristo sa mga mapait nga miyembro sa Sanhedrin sa Herusalem[5242] ug sa

---

San Gregorio ang Dako ug pipila pa ka uban nga mga maghuhubad sa Balaang Kasulatan, nga nag-ila kang Santa Maria Magdalena isip ang makasasala nga naghinulsol sa balay ni Simon nga Pariseo (sa Nain), gi-interpret nila ang 'pito ka demonyo' nga gipahawa ni Kristo kang Santa Maria Magdalena ingon nga nagkalain-laing mga sala nga natigum niya sa iyang dautang kinabuhi ug nga, pagkahuman sa iyang paghinulsol sa atubangan sa Manluluwas, gituohan nga gipahawa gikan kaniya. Apan ang ingon nga interpretasyon sa mga pulong sa Balaang Ebanghelyo hingpit nga arbitraryo ug supak sa kinatibuk-ang kahulugan nga gigamit kining mga pagpadayag sa Ebanghelyo, diin kini kanunay nga masabtan diretso ug walay duha-duha nga nagtumong sa pagpanag-iya sa usa ka tawo sa hugaw nga espiritu, nga, pinaagi sa pagtugot sa Dios, misulod sa mga lawas sa mga walay swerte—dili lang usa sa usa ka panahon, kondili bisan tibuok legyon. Daghang ulahing mga Kasadpang maghuhubad sa Balaang Kasulatan, uyon sa Simbahang Silangang Ortodokso, literal nga gihuptan ang mga pulong sa mga Ebanghelista Lucas ug Marcos bahin sa pagpahawa sa pito ka demonyo.

[5237] Italia (Buhat 18:1–28, 27:28; Hebreohanon 13:1–25) – usa ka iladong nasud sa Europa nga ang Roma mao ang kapital niini.

[5238] Tiberius Caesar – Emperador Romano gikan sa AD 14 hangtod 37.

[5239] Sa karaang ug bisan sa modernong Sidlakan, giisip nga dili maayo ug bisan walay pagrespeto alang sa mga sakop sa usa ka magmamando—o, sa mas kinatibuk-an, alang sa mga ubos sa ranggo ngadto sa mga labaw—ang pagbisita nga walay dala nga gasa. Busa, pananglitan, giingon nga sa dihang napili si Saul, ang "walay pulos nga mga tawo nagdumot kaniya ug wala magdala og mga gasa kaniya…" (1 Sam. 10:27).

[5240] Ang 'Magi' usa ka pulong nga naggikan sa Persia, ug ang mga Magi mao ang mga maalamon nga tawo nga adunay lawom, halapad, ug bisan tinago nga kahibalo, labi na sa mga natad sa astronomiya ug medisina. Gidangat sila sa dakong pagrespeto ug kadaghanan kanila mga ministro sa relihiyon o pari.

[5241] Ang Betlehem sa Judea usa ka gamay nga lungsod nga nahimutang sa habagatan, mga 10 ka verste gikan sa Jerusalem. Ang pulong nga Betlehem nagpasabot og 'Balay sa Pan', usa ka ngalan nga gihatag niini tungod sa katingalahang pagkamabungahon sa yuta sa palibot. Sa karaang panahon, nailhan kini nga Bethlehem Ephrathah, ug aron mailhan kini gikan sa Bethlehem sa Galilea, gitawag kini nga 'Hudio'; dugang pa, tungod kay kini ang natawhan ni Haring David ang Propeta, gitawag usab kini nga 'siyudad ni David' (Lucas 2:4).

pakigkunsinti sa mahadlokong gobernador Romano sa Judea, si Poncio Pilato[5243] , nga misangpot sa paghukom kang Hesukristo sa krusipisyon, nakadani kini sa kasuko sa emperador. Gidala sila ni Tiberius sa paglitis, nga hinungdan nga gikuhaan si Pilato sa iyang gahum ug gipahilayo sa Gaul, sa siyudad sa Vienne[5244] , diin, sumala sa usa ka sugilanon, tungod sa dakong pagbasol ug kawad-on sa paglaum, gipatay niya ang iyang kaugalingon. Sumala sa lain nga tradisyon, pagkahukom kaniya sa kamatayon sa korte, naghinulsol si Pilato, mihangyo sa pag-ampo ngadto kang Kristo, ug gipasaylo siya sa Manluluwas; isip timaan niini, pagkahuman giputol ang iyang ulo, gidawat kini sa usa ka anghel[5245] .

Sumala sa tradisyon, ang mga igsoon ni Lazaro, sila Marta ug Maria, mibyahe paingon sa Italya kauban si Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles[5246] ; ug si Pilato, sa dihang nahibalo niini ug nahadlok nga ipadayag sa mga Kristohanon ang iyang dili matarong nga mga buhat, siya mismo ang nagpadala og report kang Emperador Tiberio mahitungod kang Jesu-Kristo[5247] , diin iyang gipamatuod ang matarong nga kinabuhi ni Kristo, ang Iyang pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug kapansanan, bisan pa ang pagbanhaw sa mga patay, ug ang Iyang ubang dagkong mga milagro. Gipahayag ni Pilato nga, human niyang susihon ang mga akusasyon sa mga Hudiyo, wala siyay nakitang sala kang Jesu-Cristo; gibuhat niya ang tanan aron luwason Siya gikan sa kamot sa mga mapanukmol nga Hudiyo, apan wala niya makab-ot ang Iyang kaluwasan ug gihatag niya si Jesus sa ilang kabubut-on, tungod sa kasaba sa katawhan ug sa akusasyon sa mga Hudiyo nga si Pilato mismo usa ka rebelde… Ug pagkahuman gilansang sa krus sa mga Hudiyo si Jesus, adunay makalilisang nga mga timaan nga nahitabo sa kinaiyahan, ug daghan sa mga patay ang nabanhaw sa dihang nabanhaw si Jesus sa ikatulong adlaw; ug si Pilato, isip usa ka saksi nga gikupot sa dakong kahadlok, gisumbong sa labawng Cesar ang tanan nga nahimo kang Jesus Cristo, Kinsa nahimong tinuohan isip Dios[5248] :

[5242] Ang Sanhedrin sa Jerusalem mao ang labing hataas nga hukmanan sa mga Hudiyo; kini naglangkob sa 72 ka miyembro, kadaghanan mga Pariseo ug mga Sadusiyo, nga gipili pinaagi sa pagtaas sa kamot ug, sa pipila ka bahin, pinaagi sa suwerte. Ang Sanhedrin mitigum sa Templo sa Jerusalem, apan sa espesyal nga mga okasyon mitigum usab sa balay sa punong pari, ang ilang presidente (Mat. 26:3; Juan 18:24). Ang tanan obligado nga mosunod sa mga desisyon sa Sanhedrin nga walay kondisyon. Pagkahuman sa pagsakop sa Judea sa mga Romano, gipakunhod ang awtoridad sa Sanhedrin, ug gikinahanglan ang pagtugot sa gobernador nga Romano alang sa pagpatuman sa mga sentensya sa kamatayon nga ilang gipahayag. Human sa pagkaguba sa Jerusalem, ang Sanhedrin mihunong sa pagka-korte sa balaod ug nahimong usa ka eskwelahan sa balaod sa mga Hudiyo.

[5243] Gitawag si Pilato nga Pontio human sa lat-ang nga probinsya sa Italya nga Pontus, diin siya kaniadto gobernador. Sukad sa tuig 27 AD, si Pilato mao ang gobernador sa Judea, apan gikaligtaan niya ang kagawasan, mga kostumbre, ug relihiyon sa mga Hudiyo; wala siya magduha-duha sa pagbaliko sa hustisya ug gipasakop ang mga inosenteng tawo sa tortyur ug kamatayon nga walay paglitis, mao nga ang iyang napulo ka tuig nga pagdumala dili gyud popular sa mga Hudiyo ug nakapukaw og mga pag-alsa sa katawhan; Sa usa ka higayon, wala siya magduha-duha sa pagpatay sa tibuok grupo sa mga taga-Galisiya sa sulod mismo sa Templo sa Herusalem, bisan pa samtang naghalad pa og mga sakripisyo, aron ang ilang dugo misagol sa ilang mga sakripisyo (Lucas 13:1).

[5244] Ang Gaul mao ang yuta sa mga Gaul o Frank, nga gisakop sa mga Romano; kini mao ang modernong Pransya. Ang lungsod sa Vienne sa Suba Rhône, sa dalan paingon sa Marseille, mao ang prefectural nga lungsod sa departamento sa Isère sa kasamtangang Pransya. Sumala sa tradisyon, si Lazaro ug ang iyang mga igsoon nga sila Marta ug Maria gibutang sa mga Hudiyo sa usa ka sakayan ug gipalutaw sa dagat, nga gisalig sa mga balod ug hangin. Kining sakayan nadala sa baybayon sa habagatan sa Gaul, ug kadtong miabot niini nagpabalhin sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo sa mga lumolupyo sa mga siyudad sa Marseille, Aix ug uban pa.

[5245] Narekord kini sa usa ka bersyon sa 'Epistola ni Pilato kang Tiberius Caesar', nga kabahin sa apokrifal, nga gitawag nga Ebanghelyo ni Nicodemus, nga gidugang nga pagkahuman giputol ni Pilato ang ulo sa mga nakakondena kang Jesu-Kristo, si punong pari Annas gisiksik sa panit sa baka ug gibitay, samtang si Caiaphas gipatay sa usa ka pana sa kasingkasing…

[5246] Si Marta ug si Maria duha ka magsoon nga babaye nga nagpuyo uban sa ilang dili minyo nga igsoon nga lalaki, si Lazaro, sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo sa Betania. Kini usa ka debotong pamilya nga suod kaayo kang Kristo nga Manluluwas, kanunay Siyang mihunong aron magpahulay sa ilang balay kon mobisita Siya sa Jerusalem (Lucas 10:1–42; Juan 11:1–57, 12:1–50; Mateo 26:1–75; Marcos 14:1–72). Sa dihang namatay si Lazaro, gihangyo siya ni Kristo nga Manluluwas gikan sa kamatayon sa ika-upat ka adlaw, nga nagpakita sa Iyang hingpit nga gahum batok sa kamatayon, pagkahuman niini ang mga miyembro sa Sanhedrin nagpasiya nga patyon usab si Lazaro. Apan sumala sa tradisyon, siya nabuhi pa sulod sa lain pang 30 ka tuig ug nagsilbi isip obispo sa isla sa Cyprus, diin siya usab namatay. Ang iyang handumanan gisaulog sa Simbahan kada 17 sa Oktubre.

[5247] Uban sa titulo nga 'Ang Pag-alsa, o ang Sulat ni Pilato kang Tiberius Caesar', kini nga salaysay makita sa mga Slavonic nga bersyon sa gitawag nga 'Ebanghelyo ni Nicodemus' dayon pagkahuman sa unang bahin sa maong Ebanghelyo ug naglangkob sa konklusyon niini; apan, labaw pa, makita kini nga mas kanunay sa mga manuskrito ingon usa ka lahi ug mas detalyadong traktado kaysa sa Ebanghelyo ni Nicodemus mismo; kini nga salaysay gilakip usab sa tibuok sa libro nga nailhan nga 'Ang Pag-antos ni Kristo' o 'Ang Pag-antos sa Ginoo', nga laganap sa daghang kopya ug naglangkob og mga ilustradong hulagway…

[5248] Ang sulat ni Pilato kang Emperador Tiberio mahitungod sa mga milagro, kamatayon ug pagkabanhaw ni Kristo nga Manluluwas dili matanggihan ug gipamatud-an sa labing karaang mga manunulat, sama ni Justin nga Pilosopo, usa ka dugayng pagano sa sayong

Sumala sa ingon ana nga mga pagpamatuod gikan sa Romanong gobernador sa Judea ug sa mga sumusunod kang Kristo nga Manluluwas, si Emperador Tiberius, sumala sa tradisyon, sa dihang siya mismo mituo kang Kristo nga Manluluwas, miproponer nga ihap si Hesukristo sa mga diyos sa Roma; ug bisan pa sa dihang gisalikway sa Senado Romano[5249] ang iyang sugyot, Si Tiberius, pinaagi sa imperyal nga dekreto, naghulga nga silotan ang bisan kinsa nga mosukot sa mga nagtuo kang Jesu-Kristo.

Busa, pinaagi sa iyang masigasig ug walay kahadlok nga pagpangwali kang Kristo nga Manluluwas, si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, kauban ang ubang matinud-anong mga Kristohanon, nakapukaw bisan sa pagano nga magmamando sa Judea aron mosulat og saksi sa unibersal nga hitabo sa Pagkabanhaw ni Kristo sa atubangan sa pagano nga kalibutan ug sa pagano nga emperador mismo, sa unibersal niadto ang Imperyong Romano, nga ilhon ang kadako ug gahum sa langitnong gahum ni Kristo nga Manluluwas, ug sa ingon mapadali ang paglapad sa Kristiyanismo.

Ang mga Kristohanon niadtong panahona, sa pagkahibalo sa kahulugan ug gahum sa impresyon nga gihimo sa paghatag ni Santa Maria Magdalena og pula nga itlog kang Emperador Tiberio, kauban ang mga pulong nga: 'Mibanhaw ang Kristo!' – misugod sa paggaya kaniya niini ug, sa paghinumdom sa Pagkabanhaw ni Kristo, nagsugod sa paghatag og pula nga mga itlog ug pagsulti:

– Mibanhaw ang Kristo! … Mibanhaw gayud Siya! …

Busa, hinay-hinay, kini nga kostumbre mikaylap sa halayo ug halapad, nahimong unibersal sa mga Kristohanon sa tibuok kalibutan[5250] . Ug ang itlog nagsilbi nga simbolo, o usa ka makita nga timaan, sa Pagkabanhaw ni Kristo, sa pagkabanhaw sa mga patay, ug sa atong pagkabanhaw pag-usab ngadto sa kinabuhi nga umaabot, nga atong gisaad pinaagi sa Pagkabanhaw ni Kristo. Sama sa sisiw nga natawo gikan sa itlog ug nagsugod sa pagkinabuhi og hingpit, nga nakagawas na gikan sa panit niini, ug ang lapad kaayong sirkulo sa kinabuhi nag-abli sa atubangan niini, – ingon usab, sa ikaduhang pag-abot ni Kristo sa yuta, pagkahuman natong biyaan ang tanan nga mortal dinhi sa yuta kauban ang atong lawas sa yuta, kita mausbong pag-usab pinaagi sa gahum sa Pagkabanhaw ni Kristo ug matawo pag-usab ngadto sa lain, mas hataas, walay katapusan ug imortal nga kinabuhi. Ang pula nga kolor sa itlog sa Pasko sa Pagkabanhaw nagpahinumdom kanato nga ang pagtubos sa katawhan ug ang atong umaabot nga bag-ong kinabuhi giseguro pinaagi sa pag-ula sa krus sa labing putli nga dugo ni Kristo nga Manluluwas. Busa, ang pula nga itlog nagsilbi nga pahimangno kanato sa usa sa labing hinungdanon nga mga doktrina sa atong Balaang pagtuo.

Si Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles, nagpadayon sa pagpangwali sa Ebanghelyo sa Nabanhaw nga Kristo sa Italya ug sa siyudad sa Roma[5251] , sa panahon sa unang pagbisita ni Apostol Pablo sa Roma ug pagkahuman sa iyang pagbiya niini duha ka tuig pagkahuman. Gawas sa tradisyon, makita ang ebidensya niini sa kinaiyahanong pangumusta nga gihatag ni Apostol Pablo kang Santa Maria, nga pareho sa mga

---

ikaduhang siglo; Tertullian, usa ka Romanong legal nga magtatambag sa ikaduhang siglo; ug ang historyador nga si Eusebio sa Pamphylia; nga adunay access sa mga arkibo sa mga kalihokan sa estado.

[5249] Gikilala nga gitukod sa Senado sa Roma ni Romulus, ang mismong nagtukod sa estado sa Roma. Gitan-aw ang Senado ingon nga hulagway sa kinaadman sa katawhan ug tigbantay sa mga tradisyon sa estado; kini nagsalig sa hari, kay ang mga senador gitudlo sa hari. Ang matag desisyon sa katawhan sa panahon sa republika ug monarkiya sa kasaysayan sa Roma nanginahanglan og awtoritatibong kumpirmasyon gikan sa Senado, nga nagpamatuod sa pagsunod sa desisyon sa batakang relihiyoso ug politikal nga mga prinsipyo sa estado.

[5250] Kining kostumbre gikan sa halad nga gihimo kang Tiberius ni Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, gipamatud-an dili lamang sa pagkahiusa sa tradisyon sa tanang Kristohanong simbahan, kondili usab sa kamatuoran pananglitan, nga sa usa ka karaang sinulat-kamot nga Griyegong lagda sa pergamento, nga natipigan sa librarya sa Monasteryo ni Santa Anastasia duol sa Thessaloniki, ang mosunod ang nakasulat pagkahuman sa mga pag-ampo para sa Domingo sa Pagkabanhaw: 'Usa ka pag-ampo usab ang gibasa alang sa panalangin sa itlog ug keso, ug ang abad, samtang naghalok sa mga igsoon, nag-apod-apod kanila og itlog ug nagaingon: 'Mibanhaw ang Kristo'… Busa, nadawat nato kini gikan sa mga balaang Amahan, nga nagpabilin niini nga kostumbre sukad pa sa panahon sa mga Apostoles, alang kang balaang Maria Magdalena, nga katumbas sa mga Apostoles, mao ang unang nagpahimutang og ehemplo niini nga malipayong halad ngadto sa mga matinud-anon…"

[5251] Roma – ang kapital sa dakong Imperyo Romano niadto; usa ka siyudad nga nahimutang sa baybayon sa Suba Tiber. Sumala sa tradisyon, gitukod kini ni Romulus niadtong 750 BC. Sa sinugdan, usa ra ka bungtod ang gipuy-an niini, unya pito, ug sa ulahi napulo'g lima ka bungtod. Ang populasyon niini miabot sa usa ka milyon ug tunga, nga katunga niini mga ulipon. Adunay 420 ka paganong templo; ang mga lumolupyo sobra ka superstisyoso ug labing masigasig nga mananamba sa mga dios-diosan, samtang sa arte ug sa gubat sila ang naghari sa tibuok kalibutan. Ang Imperyong Romano adunay populasyon nga miabot sa usa ka gatos ka milyon.

Apostoles, sa iyang epistola gikan sa Griyegong siyudad sa panalitan nga Korinto ngadto sa mga Kristohanon nga nagpuyo niadto sa Roma (Roma 16:6). Nagtudlo si San Juan Crisostomo bahin niini nga butang nga, samtang gihatagan ang matag magtutuo sa angay nga pagdayeg kanila, gidayeg ni Apostol Pablo si Santa Maria, nga Katumbas sa mga Apostoles, ingon usa nga nagpaningkamot na pag-ayo ug naghalad sa iyang kaugalingon sa mga buhat apostoliko. Ang iyang mga buhat, nga gihisgutan dinhi sa Apostol, mao ang mga buhat sa mga Apostol ug mga Ebanghelista – ug busa pantay sa mga buhat sa mga Apostol; nagsilbi siya, dugang pa ni San Krisostomo, pinaagi sa iyang bahandi ug sa walay kahadlok nga pag-atubang sa mga katalagman ug pag-agbat sa lisod nga mga biyahe, nga nakig-ambit sa mga Apostoles sa tanang matang sa pagpanarbaho sa pagpangwali.

Sumala sa tradisyon sa Simbahan, si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, mibyahe gikan sa Roma paingon sa siyudad sa Efeso[5252] , nga ilado kaayo sa Asia Minor niadtong panahona. Sa Efeso, sumala sa tradisyon ug sa testimonya sa daghang mga Balaang Amahan ug mga manunulat sa simbahan, si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, mitabang kang San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo, sa iyang mga buhat sa pag-ebanghelismo, nagpabilin didto hangtod sa iyang malinawon nga pagpanaw, ug didto siya gilubong.

Ang dili mabulok ug ginagalang nga mga relikya ni Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, solemne nga gibalhin gikan sa Efeso paingon sa Constantinople[5253] sa ika-siyam nga siglo atol sa paghari ni Emperador Leo VI ang Pilosopo , ug gibutang sa simbahan sa Monasteryo ni San Lazaro[5254] . Mao kini ang tradisyon sa Simbahang Kristohanong Silangang Ortodokso.

Bisan pa, dili masulti nga segurado nga ang mga relikya ni Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, nagpabilin gayud sa Constantinople hangtod sa kahangturan. Posible nga gibalhin kini sa lain nga lugar sa mga magtutuo mismo tungod sa kahadlok sa madaugong pag-atake sa mga Turko; Mahimo ra kini nga dali nga nadala pa-kasadpan ngadto sa Roma gikan sa Constantinople sa dihang ang mga Italyano, kauban ang mga krusado sa Ika-upat nga Krusada, nakontrol ang siyudad sa sayong bahin sa ika-13 nga siglo[5255] , kay niadtong panahona ang mga relikya sa mga santo gikan sa daghang rehiyon sa habagatang-sidlakan ginadala ug gipang-apod-apod sa lain-laing siyudad sa Kasadpang Europa.

Ang Simbahang Romano Katolika nagpamatuod nga ang mga relikya ni Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles, gawas sa iyang ulo[5256] , nagpuyo sa Roma, duol sa Palasyo sa Lateran sa mga Romano nga Papa sa nag-unang simbahan sa St. John Lateran[5257] , ilawom sa halaran diin gipahimutang ni Papa[5258] Honorius III[5259] , nga siya mismo ang naglubong sa iyang mga relikya didto, nga gikonsagra aron pasidunggan si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles. Dugang pa, sukad pa niadtong 1280, ang Simbahang

---

[5252] Ang Efeso mao ang labing bantog nga siyudad sa Asia Minor, nahimutang sa Suba sa Canstra (karon Kuchuk Menderes); kini nagsilbi nga sentro sa kalakalan ug labi nga nailhan tungod sa bantog nga templo ni Artemis-Diana, ang paganong diyosa, nga ang pagsimba gipangulohan sa mga eunuco uban sa talagsaong kahimayaan ug kadungganan.

[5253] Si Leo VI – usa ka Griyegong emperador (gikan sa 886 hangtod 912), nailhan nga 'ang Pilosopo' o 'ang Maalamon' tungod sa iyang gugma sa siyensya ug sa iyang kahibalo sa astrolohiya; siya usa ka estudyante ni Patriyarka Photius.

[5254] Ang Constantinople, karaang Byzantium—nga nailhan sa Ruso ug Slavic nga pinulongan isip Tsargrad—gitukod ubos sa ngalan nga Byzantium niadtong 658 BC sa baybayon sa Europa sa maong pasikot-sikot sa mga Griyego gikan sa siyudad sa pangnegosyo nga Megara sa Sentral Gresya. Niadtong 330 AD, gibalhin ni Constantine the Great ang kapital ngadto sa Byzantium, kauban ang mga simbahan, palasyo, ug mga buhat sa arte; nakadani siya og daghang populasyon ngadto sa bag-ong kapital ug, sa kinatibuk-an, gihimo kini nga usa ka gamhanang sentro sa sibil ug eklesiastikal nga kinabuhi sa Greko-Romanhong kalibutan.

[5255] Ang mga Krusada mao ang mga militar nga ekspedisyon nga gihimo sa mga Kristohanong katawhan sa Kasadpang Europa gikan sa katapusan sa ika-11 hangtod sa katapusan sa ika-13 nga siglo aron bawi-on ang Balaang Sepulkro ug ang Palestina gikan sa mga Muslim.

[5256] Sa Balaang Simbahan, ang termino nga 'relikya' nasabtan, sa lapad nga kahulugan, nga nagtumong sa lawas sa matag namatay nga Kristohanon. Busa, sa ritwal sa paglubong sa namatay, gipahayag: 'Human kuhaon ang mga relikya sa namatay, magpadayon (uban niini) paingon sa simbahan'. Apan sa estrikto nga pagkasulti, ang termino nga 'balaang relikya' nagtumong sa 'mga bililhon nga nahibilin sa mga balaang santo sa Dios'. Bisan pa, bisan dinhi ang pulong nga 'relikya' adunay lain-laing kahulugan. Una sa tanan, ang termino nga 'relikya' nagtumong sa 'mga bukog' sa mga balaang santo.

[5257] Ang karaang simbahan sa St. John Lateran ('San Giovanni in Laterani'), duol sa Palasyo Papal sa Lateran sa Roma, naglungtad sukad pa sa panahon ni Emperador Constantine the Great ug gitawag nga 'inahan ug ulo sa tanang simbahan'—sa ato pa, ang mga simbahan sa Roma.

[5258] Papa (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'amahan') – usa ka titulo nga hangtod sa katapusan sa ika-5 nga siglo gigamit isip usa ka honoraryong titulo alang sa mga obispo, ug pagkahuman gigamit kini panguna sa Arsobispo sa Roma.

[5259] Papa Honorius III sa ika-13 nga siglo.

Romano Katolika nagpasidungog sa gipadayag nga mga relikya niining balaan—nga gibahin-bahin—sa Pransya sa Provence, duol sa siyudad sa Marseille[5260] , diin, sa usa ka hilom nga walog sa tiilan sa mga bakilid nga bukid, gitukod ang usa ka halangdong simbahan nga gipahinungod kang Santa Maria Magdalena[5261] ibabaw niining mga relikya.

Ang Orthodox Greek-Russian Eastern Christian Church ug ang Western Roman Catholic Church, ingon man ang Anglican Church, nagselebrar sa pista ni Santa Maria Magdalena, nga Katumbas sa mga Apostoles, sa ika-22 sa Hulyo; sa pipila ka lokal nga simbahan, kini ang labing balaan nga pista.

Mao kini ang tanan nga nahibal-an hangtod karon mahitungod kang Santa Maria Magdalena, ang Pariho sa mga Apostoles nga Tagadala sa Mirra: ang dili matanggihan nga tinuod, sumala sa gipasa kanato sa Balaang mga Ebanghelyo, ug ang lagmit sumala sa mga tradisyon sa lokal nga mga simbahan Kristiyano, diin—sama sa tanan—si Santa Maria Magdalena, ang Pariho sa mga Apostoles, pinaagi sa direkta nga sugo ni Kristo nga Manluluwas, ang unang tawo sa tanan nga nagpahayag sa makaluwas nga Pagkabanhaw ni Kristo.

'Ang Pagkabanhaw ni Kristo alang kanato tanan,' nagtudlo ang dakong Santo sa Simbahan,[5262] , 'usa ka tinubdan sa pagpamalandong, pagkontemplar, katingala, kalipay, pagpasalamat ug paglaum—kanunay nga puno, kanunay nga bag-o, bisan unsa pa kadugay o kasubli nato kini kuhaan; kini usa ka walay katapusang balita!..' Ug dili ba kini gikinahanglan aron itukod ang pagtuo, aron pukawon ang paglaum, aron pasigaon ang gugma, aron pasigaon ang kinaadman, aron hatagan ug pako ang pag-ampo, aron ipanaug ang grasya, aron laglagon ang kalamidad, kamatayon ug dautan, aron hatagan ug kinabuhi ang kinabuhi, aron masiguro nga ang kalipay dili usa ka damgo kondili usa ka kamatuoran, ug ang himaya dili usa ka hulagway, kondili ang walay katapusang silaw sa walay katapusang kahayag, nga naghayag sa tanan ug wala'y gisamdan?.. – Alang niining tanan, aduna'y igong gahum sa usa ka pulong nga milagro: 'Mibanhaw ang Kristo!'

Tugoti usab kita, isip mga Kristohanon, nga motubag uban sa kadasig niining milagrosong pahibalo gikan sa dakong mensahero sa atong Manluluwas mismo, si Santa Maria Magdalena, Kapariho sa mga Apostoles: tinuod gayud, tinuod gayud, Mibangon ang Kristo!

Troparion, Tono 1:

O dungogang Maria Magdalena, gisunod nimo si Kristo, nga natawo gikan sa Birhen alang sa atong ikatulod, pinaagi sa pagtuman sa Iyang mga sugo ug sa mga balaod sa pagkamatarong: busa, samtang gisaulog nato karon ang imong labing balaan nga handumanan, nadawat nato ang kapasaylo sa mga sala pinaagi sa imong mga pag-ampo.

Kontakion, Tono 3:

Nagtindog uban sa daghan pang uban sa atubangan sa himayaong Krus sa Manluluwas, nagpakig-amgo sa Inahan sa Dios ug nagahilak, iyang gipadayag kining pagdayeg, nga nagaingon: 'Kini usa ka katingalahang milagro; Gibuot Nimong mag-antos ang tanang binuhat: himaya sa Imong gahum.'

[5260] Ang Marseille usa ka siyudad sa baybayon sa karaang, halapad nga rehiyon sa Provence sa habagatan-kasadpan sa Pransya. Nahimutang kini sa baybayon sa sidlakan sa Gulpo sa Lyon. Sa karaang panahon, gitawag ang Marseille nga Massilia ug usa kini ka kolonya sa republikang Griyego nga nakuha sa mga Romano. Gikan dinhi, mikaylap ang Kristiyanismo sa tibuok habagatan sa Gaul, karon nga Pransya.

[5261] Nagtuo usab ang mga Kristohanong Kasadpan nga ang balaang relikya ni Maria Magdalena nagpuyo sa Burgundy, sa Abadya sa Vézelay, ug gisimba nila kini didto hangtod nga gibalhin nila ang ilang panan-aw ngadto sa mga relikya nga nadiskubre sa habagatang Pransya, sa Provence, ang mga relikya sa usa ka partikular nga santo—nga gipresentar sa tradisyon sa Provence ug sa pipila ka mga eklesiastikal nga manunulat, nga naghiusa kang Maria sa Betania, igsoon ni Lazaro, ug ang makasasala sa Nain sa balay sa Pariseo uban ni Santa Maria Magdalena—isip balaang relikya ni Santa Maria Magdalena. Apan, kining mga sugilanon ug uban pang susama gikan sa Kasadpang Simbahang Romano Katolika mahitungod sa kinabuhi ug pahulay sa mga relikya ni Santa Maria Magdalena, ug tanan nga tinuod ug awtentiko niining mga tradisyon sa Kasadpang Simbahan, lagmit nga nagtumong diay sa tinuod sa usa sa ubang mga santo nga ginganlan og Maria nga gihisgutan sa Balaang Ebanghelyo, mahitungod sa iyang mga kalihokan pagkahuman sa Pag-alsa ni Kristo, ang Simbahang Sidlakan wala'y kasiguro nga impormasyon.

[5262] Mga Pulong ug Mga Panultihon ni Filaret, Metropolitan sa Moscow, 1848, Bahin 1, mga panid 35, 36 ug 44.

- Sa maong adlaw, ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Phocas gilalin gikan sa Pontus paingon sa Constantinople niadtong tuig 404. (Ang iyang pista gisaulog kada 22 sa Septyembre

5 Agosto

23 Hulyo (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Apolinario, Pari-Martir.

Gisaulog sa 23 Hulyo

Sa panahon sa paghari ni Emperador Claudius[5263] , si San Pedro, Apostol ni Hesukristo[5264] , kauban ang daghang mga Kristohanon nga nag-uban kaniya, miabot gikan sa Antioquia paingon sa Roma[5265] ; dinhi, sa sinugdan, sa pagsulod niya sa sinagoga sa mga Hudiyo, iyang giangkon nga siya usa ka Hudiyo. Ug gisugdan niya ang pagpangwali sa pagtulon-an mahitungod kang Jesu-Cristo, nga nagpamatuod pinaagi sa mga testamento sa mga propetiko nga basahon nga si Cristo gayud mao ang Anak sa Dios, nga miabot alang sa kaluwasan sa katawhan; gisaysay usab niya ang tanang mga milagro sa Ginoong Jesu-Cristo nga Iyang gihimo taliwala sa katawhan sa Israel. Sa dihang ang balaan nga Apostol Pedro nagwali sa ingon niini adlaw-adlaw sa sinagoga sa mga Hudiyo, daghan sa mga Hudiyo ang mituo kang Kristo; ug dili lang mga Hudiyo, kondili daghan usab nga mga Romano, sa pagpaminaw sa pagwali sa Apostol, malipayon nilang gidawat ang iyang pulong, nga nagaingon:

'Ang Dios nagpakita og kaluoy sa katawhan pinaagi sa pagpadala sa Iyang Anak aron bag-ohon ang kalibutan.'

Ug, pagtuo nila kang Kristo, nabunyagan sila. Paglabay sa pipila ka panahon, gisultihan ni San Pedro nga Apostol ang iyang disipulo nga si Apollinaris, nga kauban niya gikan pa sa Antioquia, sa mosunod nga mga pulong:

'Maayo ka nga natudloan sa kahibalo kang Kristo, ang Anak sa Dios, ug hingpit nimo nga nasabtan ang tanan Niyang balaan nga mga buhat. Busa, dawata ang pagkabalaan sa Espiritu Santo ug adtoa ang daghang lungsod sa Ravenna[5266] ug, nga walay kahadlok, ipangwali didto ang ngalan ni Jesu-Kristo!'

Pagkahuman niini, nag-ampo si Apostol Pedro ug, sa pagbutang sa iyang mga kamot sa ulo ni Apollinaris, giordinar siya nga obispo sa siyudad sa Ravenna.

'Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo magpadala sa Iyang Anghel aron mapanalipdan ka sa imong pagbiyahe ug itugot kanimo ang imong gipangayo.'

Sa niining mga pulong sa pagpaalam, gipaalam sa Apostol si Apollinaris, gisagol siya sa pisngi. Sa diha nga miduol siya sa maong siyudad, misulod si Apollinaris sa balay sa usa ka sundalo nga ginganlan og Irenaeus, nga ingon usa ka biyahero, gusto siyang magpahulay. Sa ilang pakighinabi, gipadayag sa balaan nga obispo kang

---

[5263] Claudius – Emperador gikan sa 41 hangtod 54 AD.

[5264] Fiesta ni San Pedro Apostol, 29 Hunyo

[5265] Ang kapital sa Imperyong Romano, nahimutang sa sentral nga Italya sa duha ka pampang sa Suba Tiber, diin kini mosulod sa dagat.

[5266] Ravenna – usa ka siyudad sa Italya nga pareho ang ngalan sa probinsya. Gitukod ang Ravenna sa mga Tesaliano; ang mga balay gitukod sa mga stilts, ug ang mga kanal sa pipila ka bahin nagsilbi nga kadalanan. Niadtong 254 BC, wala pa kini sakop sa mga Romano; gihatagan sa mga Romano ang Ravenna og kaugalingong kagamhanan ug lain-laing pribilehiyo ug konsesyon. Sa panahon sa Imperyong Romano, ang Ravenna usa sa mga yawe nga basehan sa flota Romano: usa ka pantalan ang gitukod dinhi ni Augustus. Sukad sa 44 AD, ang Ravenna nahimong lingkuranan sa usa ka obispo, ug sukad sa 432 AD, nahimong lingkuranan sa usa ka arsobispo; si Emperador Honorius, nga nagpalagyo kang Alaric, gipili ang Ravenna nga iyang kapital niadtong 402 AD. Pagkahuman sa pagkahugno sa Kasadpang Imperyong Romano, ang Ravenna gisakop ni Odoacer, Hari sa mga Reguli; niadtong 493, pagkahuman sa dugay nga pag-atake, gikuptan ni Teodorico ang Dakong ang Ravenna. Sukad 555, nagsugod ang paghari sa Byzantine sa Ravenna, nga nagdugay sulod sa hapit duha ka siglo. Niadtong 752, napailawom kini sa kontrol sa mga Lombard; niadtong 754, gihatag kini ni Pepin ang Gamay isip usa ka gasa sa Papa. Sukad pa niadtong 1275, nahimong kabtangan sa maharlikang pamilya Polenta ang Ravenna, nga kaniadto mga vasalo sa Papa. Niadtong 1441, gikontrol sa mga Veneciano ang Ravenna; niadtong 1509, mibalik kini sa kamot sa Papa. Niadtong 1860, ang Ravenna gi-apil sa Gingharian sa Italya. – Kauban sa Roma, Constantinople ug Thessaloniki, ang Ravenna nailhan tungod sa mga monumento sa sayong Kristohanong arte gikan sa panahon sa pagbalhin niini ngadto sa Byzantine nga arte.

Irenaeus ang iyang pagkatawo: kinsa siya, asa siya gikan, ug ngano siya nagbiyahe paingon sa ilang siyudad; ug gisulti niya si Cristo Jesus ug ang Iyang gahum nga diosnon. Miingon si Irenaeus kaniya:

'Amahan – biyahero! Aduna koy anak nga bulag, ug kung ang imong pagwali adunay gahum, tambali siya aron makakita; unya, sa diha nga motuo na ko sa imong Dios, mosunod ko Kaniya.'

Ug gisugo sa balaan nga dalhon kaniya ang bulag; ug sa pagdalhon kaniya, nagtigom ang tibuok panimalay, nga nangandoy nga makita unsa ang buhaton sa estranghero alang sa bulag. Ug siya, samtang nagbuhat og tanda sa krus ibabaw sa mga mata sa bulag, miingon:

'O Dios, nga anaa bisan asa! Ihatag nga ang kahibalo sa Imong Anak moabot niining siyudad, aron dili lang ang pisikal kondili usab ang espirituhanong mga mata niining mga tawo ablihan, aron mailhan Ka nila, Ikaw nga usa ka tinuod nga Dios, ug ang among Ginoong Jesu-Cristo, nga imong gipadala alang sa kaluwasan sa kalibutan (cf. Juan 17:3).'

Sa diha-diha dayon nga nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, nabuksan dayon ang mga mata sa bulag; nabawi niya ang iyang panan-aw ug, kauban ang iyang mga ginikanan, mihulog siya sa mga tiil sa tawo sa Dios. Busa, ang tibuok pamilya mituo kang Kristo ug nabunyagan sa suba nga wala kaayo layo sa Ravenna, ug ang balaan nagpuyo sa maong balay ni Irenaeus.

Sa dakbayan adunay usa ka masakiton nga babaye, ang asawa sa tribuno nga si[5267] nga ginganlan og Thekla, nga dugay nang nakahigda sa higdaanan; ug bisan pa gihimoan siya sa lain-laing maalamon nga mga doktor, wala siya naayo. Nahitabo nga ang bag-ong nabunyagan nga sundalong si Irenaeus miadto sa tribuno ug, sa pagkakita nga kining ulahi gikapoy kaayo sa dili na matambal nga sakit sa iyang asawa, gisultihan siya niining mga pulong:

'Aduna'y usa ka estranghero nga nagpuyo uban kanako nga nag-ayo sa akong bulag nga anak nga lalaki nga walay tambal; kon sugoan nimo siya nga moanha kanimo, dali ra usab niyang ayohon ang imong asawa.'

Nangutana ang tribuno:

'Asa gikan kining tawoha?'

'Gikan sa Roma,' tubag ni Irenaeus.

'Roman ba siya, unya?' pangutana sa tribuno.

'Wala ko kahibalo; bisan pa, mura'g dili siya Romanon sa pagkatawo, kondili Griyego.'

'Dad-a siya sa tago sa akong balay!' ingon sa tribuno, nga nagtapos sa panag-istorya.

Sa dihang misulod si San Apolinario sa siyudad sa Ravenna uban ni Irenaeus, naghimo siya sa tanda sa krus ug nag-ampo:

'O Dios, nga mitabang sa akong magtutudlo nga si Pedro, tabangi usab ako, aron ang Imong balaan nga ngalan pagadayegon niining siyudad ug matuman ang Imong kabubut-on dinhi!'

Sa dihang misulod ang santo sa balay sa tribuno, gisugat siya sa tribuno:

'Maayo nga miabot ka, O Mananambal! Unsa kaha'y mas makapabugnaw pa kaysa bugnaw nga tubig alang sa usa ka uhaw?'

'Magpahulay siya sa kalinaw,' miingon ni San Apolinario, 'ug hinaut nga ang panalangin sa atong Ginoong Jesu-Kristo magpabilin kanimo.'

'Kinsa kining imong ginganlan?' pangutana sa tribuno.

'Siya mao ang Anak sa Buhing Dios (cf. Juan 6:69), nga nagbag-o sa tibuok kalibutan nga nagakaguba,' tubag ni Apollinaris.

'Nakita nako nga ikaw usa kGalilean[5268] ,' miingon ang tribuno.

'Tinuod gayud kana,' miuyon ang santo.

'Makahimo ka ba og pag-ayo?' pangutana sa tribuno.

'Dili,' tubag sa santo, 'wala koy nahibaloan gawas sa ngalan ni Jesus.'

'Unsa man ang gahum nga naa sa ngalan ni Jesus?' miingon ang tribuno.

[5267] Komandante militar.

[5268] Galilea – usa ka rehiyon sa amihanan sa Palestina; dinhi gigugol sa Ginoong Jesu-Kristo ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on; ang Galilea usab, sa kadaghanan, mao ang lugar diin Siya nagwali; mao nga ang Ginoong Jesus gitawag nga taga-Galilea (Mat. 26:69). Sa ika-4 nga siglo, namatay ang Greko-Romanhong Emperador nga si Julian the Apostate (niadtong 363) uban kining mga pulong nga gihatag kang Kristo: 'Imong napildi ako, Galileanhon!' – busa ang mga sumusunod sa Ginoong Hesus nailhan nga mga Galileanhon.

'Maayo,' tubag sa santo, 'tawag dinhi ang mga sundalo nga sakop sa imong mando, ug sa atubangan sa tanan makita nimo ang gahum sa akong Ginoong Jesu-Kristo!'

Gipadala dayon sa tribuno ang usa ka mensahero aron tawgon ang tanan niyang mga sundalo, ug unya mituyok siya sa santo:

'Ang akong asawa dugay nang nakahigda sa higdaanan, ug ang tambal dili lang makatabang kaniya, apan nakadaot pa gayud kaniya. Busa, kung aduna kay gahum sa pagpang-ayo, ipakita kini sa masakiton nga babaye!'

'Ablihan sa Dios,' nag-ampo ang santo, 'ang mga mata sa inyong kasingkasing, aron sa pagtan-aw sa Iyang mga milagro, motuo kamo Niya!'

Ug, miduol sa higdaanan, gikuptan niya sa kamot ang masakiton nga babaye ug miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, bumangon ka ug tuohi Siya, ug ayaw paghunahuna nga adunay bisan kinsa nga sama Niya.'

Ug sa kalit lang nabati sa babaye nga nabalik na ang iyang kahimsog; mitindog siya gikan sa iyang higdaanan ug misinggit sa kusog:

'Walay lain Dios gawas kang Jesu-Cristo, nga inyong gipangwali.'

Pagkakita niini, ang tribuno ug ang tanan niyang mga sundalo, napuno sa katingala, misinggit:

'Tinuod gayud, kining Dios ra gayud ang makabuhat og ingon ani nga mga buhat! Makatabang usab Siya kanato sa gubat, kon higugmaon nato Siya!'

Ug ang tribuno, kauban ang iyang asawa, ang iyang mga anak ug ang tibuok niyang panimalay, mituo kang Kristo; ug daghan sa mga pagano nga naa didto mituo usab ug nabunyagan. Sukad niadto, nagpuyo si Santo Apolinario sa dakbayan, sa balay sa tribuno, ug adlaw-adlaw daghang mga tawo ang miadto kaniya; tinago niya silang gitudloan sa pagtuo kang Kristo ug gibunyagan sila; Samtang ang mga bag-ong pagtuo nagasalig sa santo sa pag-edukar sa ilang mga anak. Ug ang balaan nga tawo sa Dios gihimo nga simbahan ang usa ka kwarto sa balay sa tribuno, diin iyang gisaulog ang Liturhiya ug gihatag sa mga matinud-anon ang Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Sa iyang napulo'g duha ka tuig didto, iyang giordinar ang duha ka presbiter, sila Aderet ug Kalokir, samtang gitudlo niya si Marcian, usa ka tawo nga halangdong natawo, ug ang pilosopong si Leucadius isip mga diakon, ug unom ka lalaki isip mga klerigo; ug siya nag-ampo adlaw ug gabii uban kanila, nga naghatag og himaya sa Dios. Apan sa dihang mitubo na ang gidaghanon sa mga Kristohanon, ug ang balita mahitungod sa ngalan ug gahum ni Jesu-Kristo ug sa Iyang magwawali mikaylap sa katawhan, kining tawo sa Dios dili na mapabilin nga tinago, ug siya gisumbong sa gobernador sa siyudad, si Saturninus.

Sa dihang gipatawag siya pinaagi sa mga sugo ug gidala sa atubangan sa gobernador, gipresentar siya sa gobernador sa mga punoang pari sa Kapitoline Hill sa Ravenna ug sa ilang atubangan gipangutana siya:

'Kinsa ka?'

'Kristohanon ako,' miangkon ang santo sa kusog nga tingog.

'Ug kinsa si Kristo?' pangutana sa prinsipe.

'Si Kristo mao ang Anak sa Buhing Dios, Pinaagi Kaniya ang tanan nga butang sa langit, sa yuta ug sa dagat ginalihok,' tubag sa santo.

'Mao ba Siya ang nagpadala kanimo,' pagpugos sa huwes, 'kanamo aron pabubagon ang pagsimba sa among mga dios? Wala ba nimo mailhi ang dakong dios nga si Zeus, nga nagpuyo sa Capitol sa siyudad, nga angay usab nimo simbahon?'

'Wala ko kahibalo kinsa siya, ni pamilyar ko sa iyang templo,' tubag sa santo.

Unya ang mga pari sa mga diyos-diyosan misugyot sa santo:

'Adto karon ug tan-awa ang iyang dakong templo nga katingalahang gipahimutang; didto nimo makita ang larawan sa dili mapildi nga Zeus ug simbaa siya.'

Ug gidala nila si Santo Apolinario ngadto sa maong templo; sa pagsulod niya ug pagkakita sa maluho nga mga palamuti, misige siya og katawa ug miingon sa mga pari niining mga pulong:

Tan-awa kining tanan nga bulawan ug pilak nga natigom dinhi nga walay pulos: dili ba mas maayo nga ipang-apod-apod kini sa mga kabus kaysa isabit lang nga walay pulos sa atubangan sa mga demonyo?

Unya napuno sa kasuko ug kalagot ang mga dautang tawo; ilang grabe nga gibunalan ang santo, ug pagkahuman, gitali nila og pisi ang iyang mga tiil, gihulbot siya gikan sa siyudad ug gilabay sa baybayon nga daw

patay na siya; Si San Apolinario, nga hapit na lang mamatay, gidala sa iyang mga disipulo ug gitago sa balay sa usa ka balo nga nagtuo kang Kristo, diin siya nila giatiman.

Paglabay sa unom ka bulan, usa ka tawo nga halangdon ang kaliwatan nga ginganlan og Boniface kalit nga nahilum; daghang doktor ang gitawag kaniya, apan wala sila'y mabuhat aron matabangan siya. Niadtong panahona, miabot sa iyang panimalay ang balita nga ang alagad sa Dios, si Apollinaris, buhi pa ug gitago sa usa ka balo. Ang asawa sa bue nga lalaki midali ngadto sa tawo sa Dios ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo kaniya nga moanha sa ilang balay ug tambalan ang iyang bana. Mibangon ang Santo ni Kristo ug miadto didto; ug sa pagsulod niya sa balay ni Boniface, usa sa mga sulugoon nga babaye, usa ka batan-ong babaye nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, gikuptan sa espiritu, misinggit:

'Palayo dinhi, alagad sa Buhing Dios! Kung dili ka molakaw, akong pasegurohon nga madani ka pag-usab gikan sa siyudad, nga nakagapos ang imong mga tiil!'

Gisaway sa santo ang hugaw nga espiritu ug gipahawa kini sa ulipong babaye; sa pagsulod niya sa kwarto diin naghigda si Boniface nga masakiton ug pipì, nag-ampo siya sa Dios alang kaniya ingon niini:

'Ginoong Jesu-Cristo, nga nagtabon sa baba niining tawo aron dili siya mangayo og tabang sa mga demonyo, ablihi karon ang iyang baba, aron siya makatawag sa Imong labing bulahan nga ngalan ug motuo nga Ikaw mao ang Dios nga buhi hangtod sa kahangturan.'

Sa dihang nahuman sa balaan ang pag-ampo, ug nakasulti na og 'Amen' ang mga Kristohanong anaa, sa maong takna napalaya ang dila sa buehian ug nabuksan ang iyang mga ngabil aron maghimaya sa Usa ka Dios, ug misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Walay lain Dios gawas sa Dios nga gipangwali ni Apollinaris!'

Niadtong adlawa, kapin sa 500 ka lalaki ang mituo kang Kristo ug nakadawat sa balaan nga binyag. Paglabay sa pipila ka adlaw, ang mga daotan, gipukaw sa kasuko sa mga demonyo, gidakop pag-usab si Santo Apolinario ug grabe siyang gibugbog gamit ang mga tungkod, gipugngan siya – nga dili siya mosulay og pangwali bahin kang Jesus, ni bisan pag-ingon sa Iyang ngalan. Apan ang santo, nga nagahigda sa yuta, misinggit:

'Tinuod gayud, ang Dios mao si Jesu-Cristo, nga nag-antos alang sa katawhan sa Iyang kaugalingong kabubut-on.'

Ang mga pagano, nga dili na makasabar sa iyang pagpamatuod mahitungod kang Kristo, gibutang nila ang iyang hubad nga mga tiil sa mainit nga uling ug, samtang gipahirapan siya, gisunog nila siya ibabaw sa kalayo. Bisan pa niana, nagpadayon gihapon siya sa pag-awhag kang Kristo sa kusog nga tingog uban sa mas dako pang kadasig. Unya, pagkahuman nila og gapos kang Santo Apolinario sa iyang mga tiil, gihulbot siya sa gawas sa siyudad sa iyang mga mananakit, nga nagasinggit:

'Bisan pa man nga nagbuhat ka og mga pag-ayo, kung gusto ka mabuhi, ayaw pagsuway pagsulod sa siyudad.'

Ug ang santo natulog duol sa siyudad, walay hunong sa pagtudlo mahitungod sa ngalan ni Hesukristo. Daghang mga tawo nga mahadlok sa Dios ang miadto kaniya ug nag-alagad kaniya. Ang mga magtutuo, nga nagkadaghan tungod sa pagpangwali sa santo, nagtukod og gamay nga simbahan dili layo sa siyudad sa baybayon, ug didto gisaulog sa obispo sa Dios ang Balaang Misa ug gibunyagan sa dagat ang mga mibalik sa Dios nga si Kristo.

Paglabay sa pipila ka tuig, gipahawa ang santo sa mga dili motuo ug mibyahe paingon sa probinsya sa Emilia sa Italya, diin, pinaagi sa iyang pagwali, gidala niya sa balaang pagtuo ang kadaghanan sa mga tawo nga iyang makaya. Niadtong panahona, sa iyang sugo, si presbiter Kalokir ang nagdumala sa simbahan; siya usab naghimo og dagkong milagro pinaagi sa gahum sa ngalan ni Hesukristo. Pagkahuman sa igong panahon sa Emilia ug sa pagbag-o sa daghang tawo ngadto kang Kristo, mibalik pag-usab si San Apolinario sa Ravenna, diin gidawat siya sa mga matinud-anon uban sa kalipay. Niadtong panahona, laing magmamando na ang Ravenna, si Rufinus ang ngalan, nga usa ra ka anak nga babaye ang iyang adunay; grabe kaayo ang iyang sakit nga gipaabot na gayud ang iyang kamatayon. Pagkadungog sa gobernador bahin kang San Apolinario, gisugo niya nga dad-on siya nga may dungog sa iyang balay aron matabangan niya ang iyang anak nga babaye. Sa dihang mosulod pa lang ang balaan nga obispo ug ang iyang mga klero sa balay sa prinsipe, namatay ang masakiton nga dalaga. Ug ang iyang mga ginikanan ug ang tibuok panimalay misugod sa paghilak ug pag-aga nga kusog. Pagkakita sa santo, miingon si Rufino kaniya:

'Mas maayo pa unta nga wala ka miadto sa akong balay, kay tungod kanimo ang dagkong mga dios nagpunting sa ilang kasuko kanako ug wala nila tugoti nga maluwas sa kamatayon ang akong anak nga babaye.'

'Saub-a kanako sa panglawas sa imong Cesar,' tubag sa santo, 'nga dili nimo pugngan ang imong anak nga babaye sa pagsunod sa iyang Manluluwas, ug makita nimo ang gahum sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga akong gipangwali.'

'Nasayud ko,' tubag ni Rufinus, 'nga namatay ang akong anak nga babaye, apan kon makita nako siyang nabanhaw ug nakigstorya, dayegon ko ang gahum sa imong Dios, ug dili ko siya pugngan sa pagsunod sa iyang Manluluwas.'

Unya ang santo, nga miduol sa namatay, nag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, akong Dios, nga nagatubag sa tanang hangyo sa Imong Apostol nga si Pedro, akong magtutudlo, tugoti usab ang akong hangyo – banhaw-a kining dalaga gikan sa kamatayon, kay binuhat Nimo siya. Ug unta makita sa mga ania ang Imong gahum ug masayud sila nga walay lain Dios gawas Kanimo!'

Unya, sa paghikap niya sa patay nga dalaga, misinggit siya:

'Bangon ug i-angkon ang imong Magbubuhat!'

Ug sa kalit lang mibanhaw ang dalaga, mitindog, ug sa kusog nga tingog misinggit:

'Dako ang Dios nga gipahayag ni Apollinaris, ug wala nay lain nga Dios gawas Niya!'

Nagmalipayon ang mga ginikanan sa dalaga, ingon man usab ang tanang mga Kristohanon, nga ang ngalan sa Ginoong Jesus napasidunggan pag-ayo. Ang dalaga nabunyagan, kauban ang iyang inahan ug ang tanang myembro sa iyang panimalay; ug ang kinatibuk-ang ihap sa mga kalag nga lalaki ug babaye nga nabunyagan kay tulo ka gatus ug kwarentay-apat, samtang daghan pa nga mga pagano ang misalig kang Kristo ug nabunyagan. Sa bahin sa gobernador Rufinus, bisan pa man nga mituo na siya kang Kristo, tungod sa kahadlok kang Cesar wala siya mopabunyag; apan sa tago gihigugma niya ang balaan sa Dios ug gisilbihan siya. Ang iyang anak nga babaye, bisan pa man, gipahinungod ang iyang kaugalingon kang Jesu-Cristo, gisaad ang iyang kaugalingon kaniya ingon usa ka nobya, ug nagpabilin siyang birhen sa tibuok niyang kinabuhi.

Gi-report sa mga pagano kang Cesar nga usa ka tawo nga gikan sa Antioquia, pinaagi sa iyang salamangka ug mahika, gidala ang ngalan ni Jesus nga Hudiyo sa siyudad sa Ravenna, ug daghan sa mga tawo ang nagpaminaw kaniya; sa tinuod, nadani pa gani niya ang pamilya ug panimalay ni Rufinus sa iyang pagtuo. Busa, gipadala dayon sa Cesar ang iyang gobernador nga si Messalina ngadto sa Ravenna aron kuhaan si Rufinus sa iyang gahum, ug gisugo nga si Apollinaris pugson sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa pagano o ipahilayo ngadto sa pinakalayo nga mga yuta. Si Messalina, sa pagpatuman sa sugo ni Cesar, gitawag si Apollinaris sa praetorium ug, sa atubangan sa mga pari sa Capitoline, gipangutana siya kinsa siya, asa siya gikan, ug unsa ang iyang gibuhat. Ang santo, bisan pa niana, nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon, lumad sa Antioquia ug usa ka disipulo sa mga Apostoles; ang iyang bugtong buhat, matod niya, mao ang pagpangwali kang Jesu-Cristo, ang Anak sa Buhing Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, sa dagat ug sa tanan nga naa sa ibabaw ug sulod niini.

'Dili ba ikaw nagwali bahin kang Kristo nga, pipila ka tuig ang milabay, nagtawag sa iyang kaugalingon nga Anak sa Dios ug gipatay sa mga Hudiyo?' pangutana ni Messalinus. 'Kung Siya unta Diyos, dili unta Siya mamatay o makasinati og kaulaw; apan tungod kay hambog Siya, gihatag Siya aron pag-antoson ug namatay sa silot sa kamatayon—wala ko kahibalo nganong giisip nimo Siya nga usa sa mga diyos.'

'Kining si Hesukristo,' miingon kaniya ni San Apolinario, 'nga imong gihisgutan, mao ang Dios kaniadto, karon, ug sa walay katapusan.' Tungod sa tinguha nga luwason ang katawhan gikan sa pagkaulipon sa kaaway, Iyang gipakumbaba ang Iyang kaugalingon ug giinkarnar sa Espiritu Santo sa sabakan sa Birhen, nga wala pa mailhi sa bisan kinsa nga lalaki, ug natawo gikan kaniya sa paagi nga dili masukod sa pulong.

'Nadungog namo kini tanan,' mibalik si Messalinus, 'apan lisod kining tuohan.'

'Paminawa ko, O hukom! Ug tagad-a,' miingon ang santo. 'Ang Dios nagpuyo sa putli nga unod ug naghimo og katingalahang mga milagro ug mga timaan; ug sa dihang Siya gidakpan sa mga Hudiyo ug gilansang sa krus, ang Iyang unod—nga Iyang gikuha gikan sa Labing Balaan nga Birhen—nag-antos, samtang ang Iyang Pagkadios dili matandog sa pag-antos ug imortal; Pinaagi niining pagka-Diyos siya nabanhaw gikan sa kamatayon sa ikatulong adlaw, ug siya, pagkahuman nga nagpakita sa daghan, misaka sa langit, diin siya gikan. Gihatagan Niya og ingon ana kadako nga gahum ug awtoridad ang mga nagtuo Niya nga sa Iyang ngalan, makahimo sila sa

pagpahawa sa mga demonyo, pagtambal sa tanang matang sa dili na matambalan nga mga sakit ug pagbanhaw sa mga patay (Marcos 16:17–18).

'Dili nimo ko mapugos,' mitubag si Messalin, 'nga mahimong sumusunod sa usa ka Dios nga wala mailhi, nga wala giila ni Cesar ni sa mga senador; apan adtoa ang Kapitolyo sa siyudad ug halada sa imong kaugalingong mga kamot ang insenso sa dakong ug makabung-aw nga diyos nga si Zeus; kon dili ka mosugot, ipailawom tika sa nagkalain-laing pag-antos ug ipa-exile tika.

'Bisan pa mosulod ko sa Kapitolyo, dili gihapon ko mohalad ug insenso sa mga demonyo, kondili mohalad ko ug halad sa pagdayeg sa akong Ginoong Jesu-Kristo,' tubag sa santo.

Misigaw ang mga pari sa pagano:

'Pahugot sa pag-antos si Apollinaris!'

Ug gisugo ni Messalinus nga hubaron ang martir ug bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang mga tungkod, nga nag-ingon:

'Maghalad og halad sa mga diyos!'

Ug ang santo, atol niining pagpanakit, misinggit:

'Kristiyano ako!'

'Ipahaba siya sa dapit sa pagpanakit,' miingon ang usa sa mga pari nga puno sa kasuko, 'ug pasakiton pa gyud siya sa mas malupit pa nga paagi hangtud nga magdayeg siya sa mga di-mortal nga dios.'

Apan bisan pa sa taliwala niining mas mabangis nga mga pag-antos, misinggit si Santo Apolinario:

'Gikumpisal ko si Ginoong Jesu-Cristo nga buhing Dios, ug walay lain pa!'

Usa ka oras pagkahuman, si Messalinus, nga nagsugo nga pahupayon ang mga pag-antos, mitubang sa martir:

'Sultihi ako, salbahis, unsang ganti ang imong gilauman alang sa mga pag-antos nga imong naagian?'

'Sa among mga basahon,' tubag sa martir, 'nasulat: "Ang magpadayon hangtod sa katapusan maluwas" (Mat. 24:13), ug bisan kinsa nga mamatay alang kang Kristo mabuhi: mao kana ang ganti alang sa usa ka Kristohanon.'

Usa ka dakong grupo, mga magtutuo ug mga pagano, ang nanan-aw sa pag-antos sa santo, ug ang mga magtutuo, sa pagkakita sa iyang kaisog ug pagkamapailubon, naghimaya sa Dios sa Langit. Gisugo dayon ni Messalinus pag-usab ang iyang mga sulugoon nga pahiulayon ang sulugoon sa Kristo ug ibubo ang nagbukal nga tubig sa iyang mga samad. Samtang nagpaandam siya og barko, tuyo niyang ipadala ang martir, nga giputong sa puthaw, ngadto sa pag-exile sa Illyricum[5269] . Usa sa mga sulugoon nga nagpahirap sa santo—ang labing mabangis batok sa martir—kalit nga gisakpan sa usa ka mabangis nga demonyo; nahugno siya sa yuta ug namatay, kay gipunit sa demonyo ang iyang gisumpa nga kalag gikan kaniya. Ug si Santo Apollinaris, pagkahuman siya gikuha gikan sa dapit sa pagpanakit, mituyok kang Messalinus:

'Daotan nga tawo, nganong dili ka motuo sa Anak sa Dios? Unya makalikay pa unta ka sa walay katapusang pag-antos sa Gehenna[5270] ?'

Ang tortyurador nasuko kaayo ug gisugo nga hampakon sa bato ang baba sa santo. Ang mga Kristohanon, sa pagkakita sa ingon ana ka malupit nga binuhatan sa tortyurador, dili na nila kini mapugngan (daghan kaayo sila); apan, tungod sa kasuko, ilang gipukaw ang usa ka pag-alsa sa katawhan; nilusob nila ang mga pagano ug nakapatay og pipila ka lalaki; naningkamot usab sila nga patyon si Messalina, apan sa dihang nakabantay siya sa kagubot ug sa pag-alsa sa katawhan nga nagsugod na, nahadlok siya ug, mitindog dayon, nilayas ug mitago sa usa

---

[5269] Ang Illyricum o Illyria usa ka probinsya sa Roma nga gihisgutan ni San Pablo nga Apostol sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Roma ingon nga utlanan sa iyang apostolikong kalihokan (15:19). Gigamit sa mga Griyego ang termino nga 'Illyria' aron itumong ang tibuok rehiyon nga nahimutang sa kasadpan sa Macedonia, tali sa Danube ug Dagat Adriatico. Gibulag sa mga Romano ang 'Illyria Barbara' – ang amihanang kabukiran nga rehiyon – ug ang 'Illyria Graeca' – ang baybayon nga rehiyon nga gipuy-an sa mga kolonistang Griyego. Ang pipila sa Kap-atan ka Apostoles nangwali sa Illyria.

[5270] Gehenna – usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos (Mat. 10:28). Kining ngalan naggikan sa mga pulong sa Hebreo nga nagtumong sa Walog sa Hinnom duol sa Jerusalem, diin gisunog ang mga bata isip halad kang Moloch (3 Hari 11:7; 4 Hari 16:3–4). Gipahunong ni Haring Josias ang makalilisang ug blasfemong kostumbre sa ingon nga halad; pagkahuman niini, ang mga bangkay sa mga gipatay nga daotan, mga patay nga hayop ug tanang matang sa hugaw gisal-ut sa Walog sa Hinnom; aron mawala ang baho ug kontaksyon, gisunog kini tanan. Busa, gigamit ang mga paglitok nga 'Gehenna sa kalayo' (Mat. 5:22, 29; 10:28; 23:33; Mar. 9:47) ug 'Gehenna sa kalayo nga dili mapalong' (Mar. 9:43, 45).

ka pinasikad nga bilding. Gisugo niya ang mga sundalo nga dakpon si Apollinaris, ikandado siya sa bilanggoan, ipasulod sa bitag ang iyang mga tiil, ug dili hatagan og pagkaon o ilimnon, aron siya mamatay tungod sa kakapoy sa gutom ug kauhaw. Apan ang Dios, nga nagpanalipod sa tanan, wala biyai ang Iyang alagad, kondili nagpadala Siya og usa ka Anghel aron lig-onon ang santo sa dihang nangagutom na siya; ug ang Anghel sa Dios mitungha nga makita sa sulod sa bilanggoan, aron makita siya sa mga bantay, ug nagdala sa priso ni Cristo og pagkaon ug ilimnon, nga gidawat niya ug sa pagtilaw niini, napakusgan siya ug nagpasalamat sa Dios. Paglabay sa upat ka adlaw, si Messalinus, pagkadungog nga buhi pa si Apollinaris nga magtutudlo nga Kristohanon sa prisohan, gisugo siya nga gapuson sa bug-at nga puthaw nga gapos, ilihim nga ipasakay sa barko, ug ipadala sa pag-exile. Tulo ka klerigo ang miuban kaniya, nga dili gustong mobulag sa ilang amahan ug magtutudlo, ug mibiyahe sila.

Paglabay sa pipila ka adlaw, kalit nga misaka ang kusog kaayong bagyo, ug ang dagat nangurog sa kasuko; nabungkag ang barko sa kusog sa mga balod ug nalumos ang tanan; nakaluwas lamang si Santo Apolinario, ang tulo ka klerigo, ug ang duha ka sundalong kauban nila; Gipanalipdan sa Diyos, nakaabot sila sa baybayon nga wala'y samad; ang mga kadena sa puthaw nga gibutang sa santo nahulog gikan kaniya, nabungkag sa usa ka dili makita nga kamot sa dihang nagsugod na og paglubog ang nasamdan nga barko. Ang mga nakaluwas gikan sa kadaut misaka sa baybayon. Ug ang duha ka sundalong gihisgutan nangutana sa santo:

'Ginoo! Amahan! Asa kami paingon? Unsa among buhaton?'

'Tumoo kamo,' tubag sa santo, 'sa atong Ginoong Jesu-Cristo; dawata ang balaan nga bunyag ug mabuhi kamo.'

Gisumpa dayon nila ang mga diyos-diyosan ug nabunyagan sila sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Ug ang santo mibiyahe uban sa tulo ka klero ug sa duha ka bag-ong nahayag nga mga mandirigma gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain; miabot pa gani sila sa Mysia[5271] , diin walay madawat kanila. Ang santo, bisan pa, sa dihang nakakita siya og usa ka tawo nga halangdong natawo nga adunay ketong sa iyang agtang, nangutana:

'Gusto ba ka nga maayo?'

'Oo,' matud niya.

'Tumoo kang Ginoo nato nga si Jesu-Cristo,' miingon ang santo.

'Kinsa man ang makapahimsog kanako,' tubag sa masakiton, 'mao ang akong Dios.'

Si Santo Apolinario, samtang nagtawag sa ngalan sa Ginoong Hesus, gihikap niya ang ketong sa lalaki, ug kini dayon naayo; iyang gisalikway ang mga diyos-diyosan, mituo kang Kristo, ug nabunyagan. Nagpabilin ang santo uban kaniya sulod sa daghang adlaw, nagtudlo sa mga dili motuo mahitungod sa tinuod nga Dios ug naghatag kanila og kahayag pinaagi sa balaan nga bunyag. Sa samang paagi, gidala niya ang daghang mga dili motuo ngadto kang Kristo pinaagi sa pagpangwali sa Pulong samtang naglakaw siya gikan didto sa baybayon sa Suba Danube. Pagkahuman niini, miadto siya sa Thrace ug nagpuyo didto duol sa usa ka paganong templo, diin nagtindog ang idolo sa hugaw nga paganong diyos nga si Serapis, nga nakig-istorya sa iyang mga mananamba: kay ang demonyo nga nagpuyo sulod sa idolo mitubag sa mga naghalad og sakripisyo ug nangutana bahin sa tanang matang sa mga butang. Pag-abot sa santo didto, nanghilom ang diyos-diyosan. Ug ang dautang mga pari ug ang tanang pagano sa maong yuta nabalaka kaayo nga napahilom ang ilang diyos. Human sila dugay nga naningkamot sa pagpahupay kaniya pinaagi sa mga halad aron siya mosulti pag-usab kanila, halos dili na niya masulti:

'Wala ba mo kahibalo nga miabot dinhi gikan sa Roma ang usa ka disipulo ni Apostol Pedro ug gibilanggo ko sa ngalan ni Jesus, nga iyang gipangwali? Hangtud nga siya dili pa mapahawa dinhi, dili ko matubag ang inyong mga pangutana!'

Sa diha-diha dayon, nangita og maayo ang mga pagano sa magtutudlo ni Cristo; ug sa dihang ilang nakaplagan siya, ilang gipukpok siya nga walay kalooy. Unya, pagdala nila kaniya sa dagat, nakakaplag sila didto og usa ka barko nga paingon sa Italya; ug, paghangyo nila sa magmamando sa ilang nasud—nga mao ang nagpadala sa maong barko—gipasakay nila ang balaan sa Dios niini, nga nag-ingon:

'Pawala ka diin ka gikan!'

Ug sa paborableng hangin, nakaabot sila sa Italya. Pag-abot niya sa baybayon uban sa iyang mga disipulo, ang tawo sa Dios miadto sa siyudad sa Ravenna ngadto sa iyang kawan ug, pagpakita niya sa Ravenna human sa

[5271] Mysia – usa ka nasud sa amihanan sa Macedonia, nga nag-utlanan sa Thrace.

tulo ka tuig nga pag-exile, gidawat siya sa mga matinud-anon uban sa dakong kalipay. Ang mga pagano, bisan pa, nasuko kaayo sa dihang nahibaloan nila nga ang Kristohanong obispo mibalik gikan sa pagka-exile, ug nagplano sila og dautan, nangita og paborableng higayon aron ipatuman ang ilang plano.

Paglabay sa pipila ka panahon, samtang ang balaan nga obispo nagselebrar sa Banal nga Misa sa usa ka simbahan nga nahimutang sa baryo sa usa ka iladong tawo nga ginganlan og Cirene, daghan kaayong mga pagano ang misulong sa simbahan; pagkahuman nilang mapalayas ang panon ni Kristo, Gidakop nila ang magbalantay mismo, si Santo Apolinario, ug pagkahuman siya nilang gibugbog, gidala siya nga nakagapos paingon sa siyudad ug gihatag siya sa mga pangunang pari sa Capitoline sa Templo ni Zeus. Pagkakita nila kaniya, misinggit sila sa kasuko:

'Dili siya angay motindog sa atubangan sa dakong diyos nga si Zeus, nga iyang gipasipala sa daghang higayon; dad-a siya kang Apollo!'

Sa dihang gidala ang santo sa templo ni Apollo, nag-ampo siya sa iyang Ginoo, ug ang diyus-diyosan dayon nahulog sa yuta ug nabungkag ngadto sa abog; pagkahuman sa mubo nga panahon, ang maong walay-diyos nga templo gipukan. Sa pagkakita niini, gidayeg sa mga Kristohanon ang ilang Makagagahum nga Dios, samtang gidakpan sa mga pagano si San Apollinaris, gidala siya sa atubangan sa prinsipe nga ginganlan og Taurus, ug gihatag siya ngadto kaniya aron silotan sa kamatayon. Ang magmamando, pagtawag niya sa tanan niyang sibil nga mga magtatambag sa praetorium, nangutana sa priso ni Kristo sa ilang atubangan, 'Pinaagi sa gahum kinsa siya makahimo og ingon ana nga mga milagro, sa pag-ayo sa mga masakiton?'

Mitubag ang santo nga gibuhat niya ang tanan pinaagi sa gahum ni Cristo, kay si Cristo ra gayud ang tinuod ug gamhanang Dios.

'Ako,' matod sa huwes, 'adunay anak nga bulag sukad pagkahimugso; kon pinaagi sa gahum sa imong Kristo, imong makita siya, nan kami usab motuo nga ang Kristo mao ang tinuod nga Dios; apan kon dili nimo kini buhaton, among itambog ka sa kalayo, aron malaglag ka sumala sa imong angay.'

Gisugo sa Santo ni Kristo nga dalhon sa atubangan ang natawo nga bulag; ug sa dihang gidala siya sa atubangan niya, gihimo sa tawo sa Dios ang tanda sa krus ibabaw sa iyang bulag nga mga mata ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo, nga gipako sa krus, ablihi ang imong mga mata ug tan-awa.'

Ug sa diha-diha dayon, ang tawo nga buta sukad pagkahimugso mibukas sa iyang mga mata ug nakakita. Ug ang tanan nangahibulong, nga nagasigaw:

'Tinuod gayud, ang nagbuhat sa ingon ani nga mga milagro mao ang tinuod nga Dios.'

Ug daghan ang misalig kang Kristo. Ang gobernador, pagkahuman niyang gipagawas ang santo gikan sa kamot sa mga dili motuo, gipadala siya sa gabii ngadto sa iyang propriedad, unom ka milliaria[5272] gikan sa siyudad, uban ang pasangil nga didto siya ipapugong sa kadena. Apan ang santo nagpabilin sa maong baryo sulod sa upat ka tuig, dili sa kadena kondili gawasnon, ug ang tanang mga magtutuo mitigum sa iyang palibot, ug daghang mga pagano usab ang miadto kaniya; iyang gipabalik sila sa balaan nga pagtuo pinaagi sa iyang pagpangwali sa Ebanghelyo ug gibunyagan sila; iyang giayo ang tanang masakiton nga gidala kaniya.

Niadtong mga adlaw, gipili si Vespasian nga[5273] sa Roma, ug ang mga pangunang pari sa Ravenna misulat og sulat ngadto sa Cesar nga nag-ingon:

'Kung dili nimo laglagon si Apollinaris nga salamangkero, nga makadaot sa imong gingharian, mawala ang pagsimba sa mga dios ug maminusan ang himaya sa Roma; kay pinaagi sa iyang adlaw-adlaw nga pagpanglimbong sa kadaghanan pinaagi sa salamangka, iyang gipasipala ang mga dios nga dili mamatay ug gilaglag ang ilang mga templo; apan kung siya ra, sa tanang buhing tawo, ang mapapas, ang himaya sa Roma mapreserbar hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman niini, gisulat ni Caesar Vespasian ang mosunod ngadto sa Ravenna:

'Kung kinsa ang magdala og dunggoan ug insulto sa mga dios, kinahanglan siyang magbayad pinaagi sa paghalad kanila og mga gasa, o kaha palagson sa siyudad; kay dili angay nga manimalos sa bisan kinsa alang sa mga dios, tungod kay sila mismo makapanimalos sa ilang mga kaaway kon masuko sila.'

[5272] Ang miliarium, o (Roman) milya, katumbas sa walo ka stadia; ang usa ka stadium, sa baylo, mga 88 ka fathom nato.

[5273] Vespasian – emperador gikan sa 70 hangtod 79 AD.

Sa pag-abot sa tubag sa Cesar sa Ravenna, gidakop sa patrician nga si Demosthenes ([5274]), nga niadto nangulo na sa siyudad, ang balaan nga tawo sa Dios, si Apollinaris, nga tigulang na kaayo ug gikapoy na sa lawas tungod sa daghang pag-antos. Usa ka grupo sa mga pagano nangayo kang Demosthenes nga ipailawom si Apollinaris sa pagpanakit o ipadala siya sa layo nga mga lugar nga delikado sa iyang panglawas, diin siya mamatay nga walay bakas. Si Demosthenes, bisan pa, gihatag ang santo sa usa ka senturyon aron siya ang magbantay kaniya, hangtod makahunahuna kini kung unsang mga pagpanakit ang ipahamtang kaniya ug sa unsang mga kaaway nga lugar siya ipahilayo. Apan kana nga senturyon, nga tinago nga Kristiyano, gidala ang tawo sa Dios ug gidala siya dili sa bilanggohan kondili sa iyang kaugalingong balay, diin gihatagan siya og pahulay. Paglabay sa pipila ka adlaw, gisultihan niya si Santo Apollinaris sa mosunod nga mga pulong:

'O ginoo ug amahan, ayaw pagdali-dali sa pagkatigulang, kay ang imong kinabuhi gikinahanglan kaayo namo alang sa among kaayohan; apan paggawas ka sa gabii ngadto sa puloy-anan diin anaa ang mga masakiton, ug pabilin ka didto hangtud nga mihunong na ang kagubot sa katawhan.'

Pinaagi niining mga pulong, tinago nga gitugotan sa senturyon ang santo nga mobiya sa siyudad sa tungang gabii. Sa pagkahuman nga nakagawas ang santo, pipila sa mga mananamba, pagkahibalo nila niini, midali sa pagsunod kaniya ug sa pag-abut nila kaniya sa dalan, gibunalan siya ug gisaksak sa ilang mga espada hangtod sa ilang pagtuo nga patay na siya; unya, gibyaan siya nila ug mibalik sila.

Sa pagsubang sa adlaw, miabot ang iyang mga disipulo ug nakit-an nila ang santo nga hapit na mamatay ang gininhawa; gidala nila siya sa puloy-anan diin anaa ang mga masakiton, ug didto siya nagpabilin sulod sa pito ka adlaw. Sa wala pa siya mamatay, ang tibuok niyang panon mitigom sa iyang palibot, ug sa dugay nga panahon gitun-an niya sila nga dili molayo sa balaan nga pagtuo ni Cristo, nga dumtan ang pagano nga kahilawotan, ug propetikanhong gipahibalo ang daghang pag-antos nga moabot batok sa Simbahan ni Cristo; Gipahayag usab niya nga pagkahuman niining tanang grabeng kalamidad, adunay unibersal nga pagkaguba sa mga diyos-diyosan ug ang kahayag sa pagkamatinud-anon mosidlak sa tibuok uniberso; motungha ang mga Kristohanong hari, ug ang mga Kristohanon maghalad sa buhing Dios nga walay babag. Gidugang niya ang mosunod sa iyang gisulti:

'Kung kinsa ang magpabilin nga matinindog sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, dili siya mamatay, kondili mabuhi hangtod sa kahangturan.'

Human niya masulti kining mga pulong ug daghan pa, natulog sa Ginoo ang balaan nga martir ni Cristo. Nagminuslan siya sa tanang matinud-anon, ug ilang gibutang ang iyang dungganong lawas sa usa ka lubnganan nga bato ug gilubong siya og lawom sa yuta tungod sa kahadlok sa mga daotan, aron dili nila malapasan ang iyang lawas pinaagi sa paghukay niini gikan sa yuta. Ang balaan nga tawo sa Dios, si Apollinaris, nag-alagad sa Simbahan ni Cristo sulod sa baynte-otso ka tuig, usa ka bulan ug upat ka adlaw. Ang santo nag-antos sa ika-napulo ka adlaw sa wala pa ang Kalends sa Agosto (mao kana, Hulyo 23) sa paghari ni Vespasian sa mga Romano, ug sa atong Ginoong Jesu-Kristo uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen[5275] .

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Trophimus ug Theophilus

Gisaulog sa ika-23 sa Hulyo

Ang mga Balaang Martir Trophimus ug Theophilus nag-antos sa panahon sa paghari ni Diocletian[5276] . Kauban nila nag-antos usab ang uban pang matinud-anong mga sulugoon ug tinuod nga mga ulipon ni Kristo – napulo'g tulo tanan. Pagkahuman silang mibali sa sugo sa dautang tortyurero – wala sila maghalad og makalilisang nga sakripisyo sa mga diyos-diyosan nga walay kalag – ug mibali sa pagsalikway kang Kristo, gisabit sila sa kahoy sa pagpanakit; unya ang mga pagano misugod sa pagbungkag sa ilang mga lawas gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento ug gibato usab nila ang mga magdala sa pag-antos; sa katapusan, pagkahuman nabali ang ilang mga bukog sa bitiis, gilabay sila sa pugon sa pagsunog. Apan pinaagi sa gamhanang gahum sa Dios, napreserbar nga buo ug wala'y kadaut ang mga balaan taliwala sa kalayo ug migawas sila nga walay pilas. Unya ang taga-

[5274] Usa ka tawo nga adunay maharlikang pagkatawo tungod sa iyang kaliwatan.

[5275] Si San Apolinario namatay mga tuig 75 AD; ang iyang lawas nagapahulay sa Ravenna, sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan, samtang ang iyang gipasidunggan nga kamot naa sa Roma, sa simbahan nga gipahinungod kaniya.

[5276] Naghari gikan sa 284 hangtod 305.

antos, nga nagdilaab sa mabangis nga kasuko sama sa kalayo sa Gehenna, nagsugo nga silang tanan patyon sa espada. Ug ang mahimayaong mga ulo sa mga balaan giputol isip dungog ug himaya sa Ulo sa tibuok Simbahan – ang atong Ginoong Jesu-Kristo[5277] .

6 Agosto

24 Hulyo (Luma nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir nga si Christina.

Paghinumdom sa 24 sa Hulyo

Sa dakbayan sa Tiro[5278] , usa ka tawo nga halangdon ang kaliwatan nga ginganlan og Urvan, nga naggunit sa katungdanan nga hegemon, adunay anak nga babaye, usa ka batan-ong dalaga, nga nakaila sa Dios, ang iyang Magbubuhat, sukad pa sa sayong mga katuigan sa iyang pagkabatan-on; human sa maisugong pag-antos sa daghang mabangis nga pag-antos, iyang gihalad ang iyang kalag alang Kaniya.

Sa dihang siya natawo, ginganlan siya sa iyang amahan ug inahan og Christina, dili sumala sa ilang pagano nga kinaadman, kondili pinaagi sa gipauna nga kahibalo sa Dios: kining maong ngalan, sama sa usa ka propesiya, nagtagna nga ang dalaga, sa pag-abot sa hustong edad, mahimong usa ka Kristohanon, usa ka sulugoon ug nobya ni Cristo, ug usa ka martir. Sa dihang siya napulo'g usa ka tuig ang panuigon, mitungha ang iyang katingalahang katahum, ug wala'y lain nga dalaga nga makatupong kaniya sa katahum. Ang iyang amahan, nga gustong panalipdan siya gikan sa panan-aw sa uban, nagpahimutang kaniya sa usa ka kwarto nga labi ka taas, gitudlo ang labing maayong mga sulugoon nga babaye aron atimanon siya, ug, pagkahuman ibutang didto ang mga larawan sa iyang mga dios nga hinimo sa bulawan ug pilak, gisugo siya nga maghalad og insenso kanila ug mosimba kanila adlaw-adlaw. Daghang mga maharlika ug adunahan, sa pagkadungog nila sa katahum sa dalaga, ang matag-usa nangandoy nga siya mahimong nobya sa ilang anak nga lalaki. Sa dihang nangayo sila niini kang amahan ni Christina, mitubag si Urvan:

'Dili nako ihatag ang akong anak sa bisan kinsa, apan ihalad ko siya sa akong mga dios: ang maloloy-on nga mga dios nahigugma pag-ayo kaniya, ug pasagdi siya nga magpabiling birhen para kanila, nga mag-alagad kanunay kanila!'

Samtang nagdako ug nagkahamtong ang pagsabot si dalagang Kristina—kay gipadayag ug gitudloan siya sa Dios pinaagi sa Iyang grasya—nagsugod siya sa pag-ila sa kamatuoran. Busa, samtang nagtutok sa langit ug sa mga langitnong butang pinaagi sa gamay nga bintana, nailhan niya ang Magbubuhat pinaagi sa Iyang binuhat; ug, sa dihang nakumbinse siya sa kawalay pagbati ug kawalay sulod sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, misalikway siya sa paghalad kanila og insenso o pagsimba kanila. Sa baylo, nagtutok paingon sa sidlakan, sa langit ug sa kahitas-an, siya mihuyop ug mihilak, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon:

'Hangtud kanus-a nga magpabilin nga nangitngit ang kasingkasing sa mga tawo? Hangtud kanus-a nga magpabilin nga natabonan ang ilang walay kinaadman nga hunahuna, nga misalikway sa Ginoong Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug gipahimutang kini sa ingon ka matahum nga kaanyag, nga klaro kaayo sa panan-aw?'

[5277] Ang tukmang nahimutangan sa mga kaisug ug pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Trophimus ug Theophilus, ingon man sa uban pa nilang napulo ug tulo ka kauban, wala mailhi. Ang uban nagbutang niini sa probinsya sa Lycia sa Asia Minor; apan mas lagmit nga ang yutang natawhan sa mga balaang martir mao ang isla sa Crete, tungod kay ang kanon sa ilang dungog gisulat ni San Andres sa Crete (gisaulog sa ika-4 sa Hulyo; tan-awa usab ang iyang kinabuhi ubos niining petsaha). – Ang panahon sa pagkamartir sa mga santo nahulog sa panahon sa mga pagpanlutos ni Diocletian (sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo).

[5278] Tyre sa isla sa Volseny (sa karon nga Duchy of Tuscany), nga, sumala sa tradisyon, nalunod sa tubig pagkahuman; ang uban nag-ila niini isip ang iladong siyudad sa Tyre sa Sidlakan, ug angay hinumduman nga ang handumanan ni Santa Cristina labi nga giila sa Sidlakan sukad pa sa karaang panahon.

Sa paghunahuna niya niini sa iyang kasingkasing, misugod siya sa pagsimba sa Usa nga nagpuyo sa langit, ang tinuod nga Dios, ug nag-ampo Siya uban sa mga luha, aron ipadayag Niya ang Iyang kaugalingon kaniya, aron masayud siya sa walay duhaduha kinsa ang gipahimulasan sa kalayo sa gugma sa iyang kasingkasing. Pagkahuman niya sa igo nga gidaghanon sa mga adlaw sa pag-ampo ug pag-ayuno, gihatagan siya og grasya pinaagi sa pagbisita sa kalooy sa Dios: kay ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya, gibuhat ang tanda sa krus ibabaw kaniya, ginganlan siya nga nobya ni Cristo, gitudloan siya pag-ayo sa kahibalo sa Dios, ug gisultihan siya mahitungod sa mga pagsulay sa pag-antos—nga mao, nga tungod sa usa ka Dios sa Trinidad siya pagahirason sa tulo ka magahirason; Pagkahuman niyang gipalig-on siya alang niining pagsuway, gihatagan niya siya, tungod kay gutom na kaayo siya sa pag-ayuno, og usa ka subo sa putli nga pan aron kan-on. Human niining pagpakita sa anghel, ang dalaga napahupay sa espiritu ug nalipay sa Dios nga iyang Manluluwas, nagpasalamat Kaniya nga gibisita Niya ang Iyang alagad pinaagi sa mensahe sa balaang Anghel; sukad niadto, nagsugod siya sa pag-ampo sa Ginoo uban sa mas dako pang kaisog ug sa pagpangita og kahupayan sa iyang gugma alang Kaniya. Napuno sa kadasig alang sa Dios, gisugdan niya, usa-usa, ang pagkuha ug pagbungkag sa mga diyos-diyosan nga bulawan ug pilak; pagkahuman niya kini nabungkag sa gagmay nga piraso, sa ulahing gabii gilabay niya kini sa bintana paingon sa kadalanan; sa buntag, ang mga naglabay-labay nagpangolekta sa nabungkag nga bulawan ug pilak.

Usa ka adlaw, ang gobernador Urvan, nga gustong bisitahan ang iyang anak nga babaye ug mosimba sa iyang mga diyos, misulod sa maong hataas nga kwarto ug, sa dihang wala niya makita ang mga diyos-diyosan, nangutana kang Kristina:

Asa na ang mga dios?

Nagpabilin siyang hilom. Busa, gitawag niya ang iyang mga sulugoon nga babaye, ug gipangutana usab sila bahin sa mga diyos, ug gisultihan siya nila unsa ang gibuhat sa iyang anak nga babaye sa mga diyos-diyosan. Sa kasuko, gisugdan niya og sampal ang iyang anak nga babaye sa mga aping, samtang nagdugang:

'Asa na ningadto ang mga dios?'

Apan wala siya motubag kaniya. Unya, pagkahuman sa pipila ka pagduha-duha, gibuksan niya ang iyang matinud-anong baba ug gikumpisal ang Usa ka Tinuod nga Dios nga nagpuyo sa langit, ang Magbubuhat sa tanang butang. Gitawag niya ang ginatawag nga mga dios, nga hinimo sa bulawan ug pilak, nga mga demonyo – mga dios-diosan – ug gisaysay niya kung giunsa niya kini pagbungkag sa iyang kaugalingong mga kamot. Unya, napuno sa dakong kasuko, giputol-putol ni Urvan ang tanang sulugoon gamit ang iyang espada, samtang gipailalom ang iyang anak nga babaye sa nagkalain-laing pag-antos: una, walay kalooy siyang gilata gamit ang mga tungkod ug latigo, ug unya, giputong ug gilabay sa bilanggoan. Pagkahibalo niini, ang iyang inahan, nga nagahilak ug nagasubo, midali-dali ngadto kaniya ug gihangyo siya nga mobalik sa pagsimba sa mga dios sa iyang amahan ug biyaan si Kristo. Apan ang martir ni Kristo dili lang mitugot sa pagpaminaw sa mga pulong sa iyang inahan, kondili pinaagi niining maong mga pulong iyang gisalikway ang iyang inahan mismo:

'Ayaw ko pagtawag nga imong anak. Wala ba ka kahibalo nga nagbitbit ko sa ngalan ni Cristo, usa ka ngalan nga walay bisan kinsa sa among pamilya ang giisip nga takus nga magbitbit niini? Sa ngalan ug sa buhat, dili na ko kabahin sa imong pamilya, kondili kabahin na ko ni Cristo; nahimo na kong paryente ni Cristo – ang Hari sa Langit; ako Siya nga sulugoon ug anak; Siya ang akong amahan, akong inahan ug akong Ginoo!'

Sulod sa dugay nga panahon, naghilak ang iyang inahan sa ingon niini ug, tungod kay wala'y nakab-ot, nilakaw siya nga puno sa kasubo. Paglabay sa gabii ug pagsubang sa adlaw, si Urvan, gipukaw sa dautang demonyo nga nagdala kaniya sa kasuko, nakalimot sa iyang natural nga gugma alang sa iyang anak nga babaye, mipahimutang sa iyang lingkoranan sa silid-hukmanan, nga nagtinguha sa pagpasakit kang Santa Cristina dili isip iyang kaugalingong anak nga unod ug dugo, kondili isip usa ka estranghero ug usa ka dakong salarin. Samtang gidala ang santa gikan sa bilanggoan paingon sa lugar sa paghukom, daghang mga babaye, pagkakita kaniya, miingon:

'O Dios sa imong alagad nga si Christina! Tabangi siya, kay siya nangitagpangayo og tabang kanimo!'

Nagtindog didto ang Kordero ni Cristo atubangan ni Urvan, dili ingon sa atubangan sa amahan, kondili ingon sa atubangan sa usa ka manlupig ug usa ka mananap nga maninila, ug ang iyang amahan misugod sa pagpangumbinsar kaniya sa malimbungon nga paagi:

'Nagmalasakit ko nimo, anak, ug ako naghangyo kanimo nga duola ang among dagkong diyos ug maghalad uban kanako, aron sila magmalasakit kanimo ug pasayloon ka sa sala nga imong nabuhat atubangan nila. Apan kung dili nimo kini buhaton, dili ka akong anak, ug dili tika pasayloon.'

'Maghatag ka kanako og dakong kalipay,' tubag sa balaan, 'kung dili nimo ako tawgon nga imong anak: kay ikaw usa ka sulugoon ni Satanas, samtang ako usa ka sulugoon ni Kristo ug sigurado nga dili ako imong anak, kay ang akong Amahan mao ang akong Magbubuhat.'

Nagdilaab sa dakong kasuko, gisugo ni Urvan nga bitayon nga hubo ang dalaga sa torture rack, ug ang iyang putli nga pagkabakira nga lawas hikason ug putlon-putlon gamit ang hait nga puthaw. Ug gihikason ang iyang lawas hangtud nga napadayag ang iyang mga bukog. Sa dihang gikuhaan siya sa gapos sa bitayan ug nakita niya ang mga bahin sa iyang lawas nga nahulog sa yuta atol sa pagpanakit, iyang kini gipangtigom ug gipanglabay sa nawong sa iyang amahan, samtang miingon:

'Kaon ang unod sa imong anak nga babaye.'

Mas nasuko pa gayud siya, gipahigda niya si Santa Cristina sa puthaw nga ligid sa silid sa pagpanakit, gisugo niya nga pasigaon ang kalayo sa ilawom niya, ug gisugo nga ibuboan og init nga lana ang iyang lawas. Ang lawas ni Santa Cristina, samtang gipadani sa ligid ibabaw sa kalayo, giluto sama sa isda o karne para pagkaon. Dili posible alang sa usa ka tawo, labi na sa usa ka babaye, nga mabuhi sa ingon nga pag-antos, apan gipreserbar sa Dios ang kinabuhi sa Iyang alagad ug gipalig-on Siya alang sa paghimaya sa Iyang balaan nga ngalan ug sa pagkaulaw sa mga pagano. Si Santa Cristina, nga gipakaantos sa ingon niini, naghimaya sa Dios ug nag-ampo Niya. Ang mga balaang anghel, sa samang higayon, nagtindog sa iyang kiliran nga dili makita, nga nagpamenos sa iyang pag-antos. Sa samang panahon, pinaagi sa sugo sa Dios, kalit nga mibulag ang usa ka dakong kalayo gikan sa kalayo ug midagan paingon sa mga dautang tawo nga naglibot, nga gisunog ang hangtod usa ka libo kanila. Si Urvan, nga wala nay nahunahuna nga buhaton sa martir, nagsugo nga ilabay siya sa usa ka bilanggoan; Didto, samtang nag-ampo siya, mipakita kaniya ang Anghel sa Ginoo ug giayo ang iyang mga samad, nga mibalik kaniya sa hingpit nga panglawas; gihatagan usab siya niini og pagkaon nga gidala niini; nabawi sa martir ang iyang kusog ug gidayeg ang Dios. Pagkahuman niana, gisugo sa iyang amahan nga ilabay siya sa dagat; Ang mga sulugoon, pagkahuman nila dakpon ang sulugoon ni Kristo, gibutang siya nila sa usa ka bangka, gidala siya layo sa baybayon ug, pagkahuman nila gilakip ang usa ka dakong bato sa iyang liog, gilabay siya nila sa kalawoman. Gidawat siya sa Anghel sa Dios ug gitangtang ang bato sa iyang liog; ang bato nalubong, samtang ang balaan, gisuportahan sa mga kamot sa dili-mamatay nga binuhat, naglakaw sa ibabaw sa tubig sama sa uga nga yuta; ug busa ang dagat nahimong pundo sa balaan nga bunyag alang kaniya, nga iyang gipangandoy kaayo. Usa ka hayag nga panganod ang mitabon kaniya, ug usa ka tingog gikan sa kahitas-an ang nagpahayag sa ngalan sa Balaang Trinidad ibabaw kaniya, sumala sa gikinahanglan sa ritwal sa balaan nga bunyag; ug si Santa Cristina nakakita sa Ginoo, nga nagpakita kaniya ug misulti kaniya og mga pulong nga nagpuno kaniya sa kalipay . Pag-abot niya sa baybayon, mitungha siya sa atubangan sa iyang amahan ug napuno kini og kahadlok. Sa pagkatinuod, ang dautang lalaki nabigla ug nahadlok sa pagtan-aw sa balaan nga dalaga nga buhi nga migawas gikan sa dagat. Apan bisan pa sa ingon nga milagro wala gihapon niya mailhi ang gahum sa Dios, kondili giisip kini nga buhat sa salamangka. Gisuwayan niya nga ibalik sa prisohan ang martir, nga nagtuyo sa pagpatay kaniya pinaagi sa espada sa sunod buntag. Apan niadtong gabii mismo, siya mismo, nga kalit nga gipukan sa ikog sa kamatayon, nangamatay hangtod sa kahangturan, samtang ang balaan nagpabilin nga buhi, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios.

Pagkahuman sa dili gilauman nga kamatayon ni Urvan, gipadala sa hari ang laing gobernador (igemon) nga ginganlan og Dion aron mopuli kaniya, ug gisultihan siya bahin sa pagkabilanggo ni Christina. Gikuha niya siya gikan sa bilanggoan ug gidala sa iyang hukmanan; sa sinugdan gisulayan niya og limbong ang martir aron mobalik sa pagka-pagano pinaagi sa pagpangdayeg; apan sa dihang nakita niya nga dili gyud siya matandog sa iyang balaan nga pagtuo, gipahirapan siya sa dugay nga panahon, gipailawom siya sa latigo, gikiskis gamit ang puthaw nga mga kuko ug gisunog sa kalayo. Gisugo niya nga painiton sa taas kaayong temperatura ang usa ka puthaw nga kawali, ibutang ang hubad nga balaan niini ug paikuton, samtang gibubo ang nagbukal nga lana ug pitch ibabaw kaniya, gipugos siya sa pagsimba sa diyos-diyosan nga si Apollo nga naa sa duol. Apan ang martir, sama sa diyamante[5279] , nagpabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon sa labing balaan nga ngalan ni Hesukristo.

[5279] Kana mao ang diyamante.

Gidestroy niya ang diyos-diyosan ni Apollo pinaagi sa iyang pag-ampo, ug sa dihang nahulog ang diyos-diyosan ug nahimong abog, nahulog usab sa yuta ug namatay ang gobernador Dion. Ang demonyo nga nagpuyo sa sulod sa diyos-diyosan, sa dihang gipukan ang iyang puloy-anan, gidala ang kalag sa iyang masigasig nga sulugoon ug gidala kini ngadto sa impyerno, samtang ang balaan nga martir gibutangan pag-usab og kadena ug gipahamtang sa bilanggoan. Ug ang pag-antos niining dalagang alagad ni Kristo wala'y pulangi, kay daghan sa mga tawo, sa pagkakita sa ingon nga mga milagro, naghimaya sa Usa ka Dios, si Jesu-Kristo, ug kutob sa tulo ka libo ka kalag ang mituo Kaniya; ug kadtong nangadto sa balaan, nga dugay na nga gipriso, ug gitudloan niya sila hangtud nga miabot sa siyudad sa Tiro ang lain nga gobernador nga ginganlan og Julian.

Gipatawag niya ang balaan aron atubangon ang paglitis ug gipailalom siya sa nagkalain-laing pag-antos: Una, ilang gisiga ang usa ka dakong pugon ug gipainit kini sulod sa tulo ka adlaw; unya ilang gilabay ang martir niini ug gisirad-an kini, ug sulod sa lima ka adlaw ang balaan nga dalaga nga si Christina nagpabilin didto sa pugon, wala matandog sa kalayo, sama sa mga batan-ong Babilonyo kaniadto (Dan. 3:1–100); Sama sa naglingkod sa usa ka palasyo, siya nag-awit, naghimaya sa Dios. Kay ang mga Anghel sa Ginoo anaa uban kaniya, nagwisik og tubig ug nagpabugnaw sa pugon, ug gisagol ang ilang mga tingog sa iyang awit, aron ang mga sundalong nagbantay sa pugon nakadungog sa mga tingog sa mga nag-awit. Paglabay sa lima ka adlaw, sa pag-abli sa hurno, nakit-an nga buo ug walay samad ang balaan, wala gyud masakiti sa kalayo, ug napasidunggan ang Kristohanong Dios, samtang napahiya ang dautang pagano. Apan ang gobernador, nga nabuta sa dautang buot sa yawa, wala mailhi ang gahum sa Dios niini, kondili gitawag kining katingalahang milagro nga salamangka. Determinado nga bisan unsa pa ang gasto aron mapildi ang dili mapildi, iyang gitawag ang mga salamangkero ug mago nga maalam sa pag-engganyo sa tanang matang sa mga reptilya, ug gisugo sila nga gamiton ang ilang mga orasyon aron tipuon ang daghang mga bitin, mga bitin nga makamandag, ug mga alacdan, ug ipahimutang silang tanan sa ibabaw sa martir aron sa ilang mga samad nga makamandag makapatay kaniya. Apan sa dihang gipahimutang ang mga reptilya batok sa santa, wala'y bisan usa kanila ang nakadaot kaniya, bisan pa man nga naglibot-libot sila kaniya ug naglikot pa gani sa iyang lawas. Nagtindog sa duol ang pangunang salamangkero, nga pinaagi sa iyang mga hungihong ug limbong, gihagit ang mga binuhat nga atakehon ang dalaga sa ilang mga kagat. Apan sila, sumala sa sugo sa Dios, misulong uban sa dakong kusog batok sa ilang salamangkero ug dayon dayon siya nilang gipatay pinaagi sa ilang mga kagat. Ug ang balaan miingon sa mga binuhat:

'Sa ngalan ni Hesukristo, gisugo ko kamo, mga nagahulag nga bitin, mga bitin nga mapait ug mga alikabok: lakaw, balik kamo sa inyong tagsa-tagsa ka puy-anan, ug ayaw pagdaot sa bisan kinsa!'

Ug ang mga bitin dali dayon nga nagkawalat sa tanang direksyon. Paglabay sa pipila ka panahon, tungod sa kalooy niya sa lalaki nga namatay tungod sa kagat sa mga bitin, gibanhaw niya kini human siya maminarita sa Ginoo, ug nahimong Kristohanon siya. Ug dili lang siya, kondili daghan pa, sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang mga milagro, mituo sa Ginoo. Ang prinsipe, bisan pa, sa iyang kasuko, nagmando nga putlon ang iyang mga suso nga birhen, ug gatas ang nibubo gikan sa mga samad imbis nga dugo. Unya giputol nila ang iyang dila, nga naghimaya kang Kristo nga Dios. Bisan pagkahuman nga naputol ang iyang dila, klaro gihapon ang paglitok sa martir; gikuha niya ang iyang naputol nga dila, ug gilabay kini sa nawong sa prinsipe, nga natamaan ang mata:

'Kaon,' ingon niya, 'ikaw daotan nga tawo, ang akong mga bukog!'

Ug nabuta ang prinsipe sa pagdikit sa iyang dila sa iyang mga mata, samtang ang balaan nagpanalangin sa Dios uban sa mas dako pang kadasig ug nagpasipala sa mga diyos-diyosan ug sa ilang mga nananambayayong. Ang gobernador, bisan pa, nga dili na makasabar sa mga insulto ni Santa Cristina ug nasuko tungod sa iyang kaugalingong pagkabulag, gisugo nga patyon siya. Unya, gilubong sa mga sundalo ang balaan sa ilang puthaw nga mga pika, ug ang putli nga dalaga ug dakong martir ni Kristo, si Santa Cristina, gisumite ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo. Dako kaayo nga gahum ang gipakita sa Ginoo pinaagi kaniya nga ang tulo ka , nga mabangis nga mga manlupig, wala makadaog batok sa usa ka dalaga. Usa ka paryente ni Santa Cristina, nga nagtuo kang Kristo, ang nagkuha sa iyang lawas nga puno sa pag-antos ug gilubong kini uban sa dungog. Tanan kini nahitabo sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Severus sa mga Romano ug Griyego, ug sa dakong paghari sa Ginoong Jesu-Kristo sa mga Kristohanon, Kang kinsa ang dungog ug himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kadayonan sa mga kapanahonan, amen[5280] .

Kontakion, Tono 4:

Ikaw nailhan nga usa ka masidlak nga salampati nga adunay bulawanong pako, ug misaka ka sa kahitas-an sa langit, O dungog nga Christina: busa gisaulog namo ang imong himayaong pista, nagasimba uban sa pagtuo ang reliquaryo sa imong balaang mga relikya, diin nag-awas ang diyosnong panambal alang sa tanan, sa kalag ug sa lawas.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Polycarp, Arkimandrita sa mga Kuweba

Gisaulog sa 24 Hulyo

Ang bulahan ug angay pasidunggan nga si Polikarpo – nga ang iyang ngalan, '[5280] ', nagpasabot og 'mabungahon' – tinuod nga mabungahon sa iyang mga maayong buhat; nagbunga siya sa daghang bunga nga gihisgutan sa Langitnong Magbubuhat: *'Kon ang usa ka bukol sa trigo matumba sa yuta ug mamatay, magpabilin kini nga usa ra; apan kon mamatay kini, magbunga kini og daghang bunga'* (Juan 12:24), ug usab: *'Ang bisan kinsa nga magpabilin kanako, ug ako kaniya, magbunga og daghang bunga'* (Juan 15:5). Gibutang niining bulahan ang malabay nga himaya ug hulagway sa kalibutan sa abog ug, sa dihang gidawat niya ang balaan nga anghelikong monastikong kinabuhi sa monasteryo nga bantog sa mga langob, sama sa usa ka liso sa trigo sa gipang-arado nga yuta, gipamatay niya ang unod sa tanang paagi pinaagi sa mga asetikong paningkamot, samtang ang iyang espiritu nagpuyo kanunay sa Dios. Sa ingon niini, nagbunga siya og daghang bunga nga angay sa paghinulsol ug gipakita sa iyang kaugalingon ang tanang bunga sa Espiritu: matinud-anong *gugma* alang sa Dios ug sa iyang mga igsoon, *ang kalipay* sa limpyo nga konsensya, *ang kalinaw* nga gikan sa kadaugan batok sa tanang pagbati, *paglahutay* sa mga kalisdanan ug kasubo, *pagkamaayo* sa pagsunod sa tanan, kaluoy sa iyang tibuok kasingkasing nga pag-amuma sa mga kabus, dili matuyok nga *pagtuo* sa pagtuman sa mga sugo, pagkamatinud-anon sa pagtuman sa iyang mga saad, *pagkamapainubsanon* sa dili pag-ila og kasuko, *pagpugong* sa pagkaon ug ilimnon—bisan pa man daghan ug lami—ug sa tinuod gikan sa tanang kahuyang sa unod (cf. Gal. 5:22–23). Gipahinog sa Dios ang tanang bunga sa balaan nga si Policarpo, samtang si San Simon, Obispo sa Vladimir ug Suzdal, nagtanum niini[5281] . Igsoon siya sa dugo ni Policarpo ug wala usab niya gusto nga mabulag siya kaniya sa espiritu; apan, sama sa usa ka maayong gamot, naningkamot usab siya sa pag-amuma sa usa ka maayong sanga. Busa, sa dihang si Simon mismo gitudlo gikan sa Balaang Monasteryo sa mga Kuweba ngadto sa katungdanan sa Diyosesis sa Vladimir ug Suzdal, gidala niya si Bulahang Polycarp uban kaniya; didto iyang gihangyo si Polycarp nga magkinabuhi sa matarong ug, alang niini, nakig-istorya siya kaniya sa mga makapadasig nga pakigpulong bahin sa iyang nabasa o nadungog sa mga salaysay sa mga saksi sa mata mahitungod sa kanhing balaang monghe sa Mga Kuweba, bahin sa lisod nga mga buhat nga ilang gisagubang, ug kung giunsa nila pagpalipay sa Dios nga bisan dinhi misidlak sila pinaagi sa milagrosong pagkawalay kadaut sa ilang mga relikya, ingon usa ka timaan nga nadawat nila ang dili malaglag nga korona sa langit. Ug si Bulahan nga Policarpo, pagkahuman niyang gahawan ang yuta sa iyang kasingkasing pinaagi sa pagsunod ug pagtanum didto sa mga binhi sa pagtulon-an sa iyang amahan, nakapamunga og gatus ka pilo. Dili lang siya mabungahong sa pagkamatinud-anon, apan naningkamot usab siya nga itanom ang susamang bunga sa tanang Ortodoksong matinud-anon. Busa, pagkahibalo niya gikan sa

---

[5280] Si Polikarpo, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'mabungahong'.

[5281] Si Simon usa ka monghe sa Kiev Caves Monastery; gikan didto siya gitudlo ni Grand Prince Vsevolod Yuryevich isip abbot sa Nativity Monastery, nga gitukod sa prinsipe sa Vladimir; pagkahuman, gitudlo si Simon nga unang obispo sa Diyosesis sa Vladimir, nga gibulag gikan sa Diyosesis sa Rostov niadtong 1214. Namatay si Simon niadtong 1226 human sa napulo'g duha ka tuig nga pagdumala. Si Polycarp, nga usa usab ka monghe sa Kiev Caves Monastery, duha ka beses nga gitudlo nga abbot ug duha ka beses nga mibalik gikan niining katungdanan paingon sa Kiev Caves Monastery; pagkahuman, nahimong abbot siya sa Kiev Caves Monastery. Gikan sa usa ka sulat ni Simon, Obispo sa Vladimir, kang Polycarp, ug gikan sa sulat ni Polycarp kang Akindin, ang arkhimandrita sa mga Kuweba, nga ang sulod naglangkob sa usa ka serye sa mga salaysay bahin sa mga tigbuhat og milagro sa mga Kuweba ug sa mga milagro nga nahitabo sulod mismo sa monasteryo atol sa pagtukod sa dakong simbahan niini, nahimo ang bantog nga Caves Paterikon (usa ka libro sa mga Amahan, i.e. usa ka libro nga gisulat sa mga Amahan o mahitungod sa mga Amahan).

bulahan nga Obispo Simon sa mga buhat sa pagkadiosnon sa mga halangdong Amahan sa mga Kuweba, gisulatan niya kini tanan alang sa kaayohan sa uban nga nangita sa kaluwasan; Busa, samtang nagpuyo siya ilawom niadtong bulahan nga obispo, gisulat niya ang katingalahang kinabuhi sa daghang mga santo sa iyang epistola ngadto sa bulahan nga Akindin, ang arkhimandrita sa mga Kuweba; kining mga kinabuhi makita sa ikaduhang bahin sa Kiev-Caves Paterikon. Sunod, bisan pa nga si Bulahan nga Polycarp pisikal nga nabulag sa iyang amahan ug magtutudlo nga si Simon—nga mibalik gikan sa iyang pagka-obispo sa Monasteryo sa Mga Kuweba—wala siya, sa iyang pagkabuotan, nagpalayo sa maong balaan nga tawo: iyang hugot nga gipahimutang sa iyang kasingkasing ang mga daang pagtulon-an ug naningkamot sa pagpreserbar niini ug pagbuhat niini. Sa bahin ni Santo Simon, wala siya mohunong sa pagtudlo kaniya bisan pa sa gilay-on pinaagi sa iyang gisulat nga sulat, nga puno sa mga pahimangno nga giinspirar sa Diyos ug mga paghulagway sa mga buhat sa pagkabalaan sa mga santo sa mga Kuweba. Sa kanunay nga pagbitbit niining sulata sa iyang panan-aw, gisulat ni Beato Polycarpo ang tanang pulong sa iyang amahan sa mga tabla sa iyang kasingkasing, gipamalandong kini sa iyang hunahuna ug gipampraktis kini. Pinaagi sa ingon nga hugot nga pag-ascetismo, nakaangkon siya og hataas nga lebel sa pagkamaayo.

Sa dihang si Beato Akinind, ang Arkhimandrita sa mga Kuweba, nga nag-atiman sa kawan ni Kristo uban sa pag-amping ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios, nakaabot sa tigulang nga edad ug, human sa daghang katuigan sa pag-alagad, mibyahe paingon sa Ginoo alang sa walay katapusang pahulay, wala'y bisan kinsa sa Dios-gipiling panagtigom sa balaang mga igsoon nga mas tigulang o mas eksperyensyado sa monastikong asketismo kay kang Polikarpo. Busa, ang tibuok panon sa mga maayong mandirigma ni Cristo sa usa ka tingog ug usa ka hunahuna mipili niining bulahan ingon ilang pangulo ug giya, ingon usa ka angay ug takus sa pagdumala sa timon sa balaan ug dakong Lavra sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa atong mga ginatahud nga amahan nga sila Antonio ug Teodosio sa mga Kuweba; nahitabo kini atol sa pagdumala ni Dakong Prinsipe Rostislav Mstislavich sa Kyiv[5282] , ubos ni Metropolitan Juan, ang ika-upat nga metropolitan nga nagdala niining ngalan[5283] ug ang ikatulo pagkahuman ni Metropolitan Climent, nga gikonsagra ni Santo Clemente[5284] . Sa dihang gidumala niya ang Balaang Dakong Lavra sa mga Kuweba[5285] , si Bulahan nga Polycarp naningkamot pag-ayo sa pagpreserbar sa tanang monastikong balaod nga gitukod sa Kagalang-galang nga Theodosius[5286] , ug wala magdugang og bisan unsang dili kinahanglan. Napamatud-an siya nga usa ka maalamon nga lider sa buhat sa kaluwasan; kini gayud ang gikinahanglan sa milagrosong Lavra, ug kini nakaila tungod kaniya. Ang balita sa pagkamatinud-anon niini ubos sa pagpangulo ni Banal nga Polycarp mikaylap sa halayo ug halapad. Daghang maharlika ug gamhanang mga prinsipe ang nakapahimulos sa iyang giya ug naningkamot alang sa usa ka matinud-anong kinabuhi, hangtud nga ilang gibyaan ang ilang himayaong trono tungod sa tinguha nga magpuyo uban kaniya; usa ka hayag nga pananglitan niini mao ang kanunay hinumduman nga Prinsipe Rostislav Mstislavich sa Kyiv. Kining mahigugma kang Kristo, nga kanunay nagkuha sa kinabuhi ni Banal Polycarp isip ehemplo, nagtukod og usa ka labing angay pasidunggan nga batasan: Sa panahon sa Dakong Kwaresma, matag Sabado ug Domingo, iyang giimbitar ang napulo'g duha ka monghe gikan sa mga Kuweba ug, isip ikalabing-tulo, ang Bulahan nga Arkhimandrita Polycarp, aron mokaon uban kaniya; ug pagkahuman niya sila mapakaon, dili niya sila pasagdan nga molakaw nga walay dala. Alang sa iyang kaugalingon, matag Domingo mopahigayon siya sa Balaang Misteryo, nag-ampo uban sa mga luha, tinuoray nga paghuyop ug pag-agik-agik, aron walay bisan kinsa

---

[5282] Rostislav Mstislavich – Dakong Prinsipe niadtong 1154 (sulod sa usa ka semana); Dakong Prinsipe sa ikaduhang higayon gikan sa 1158 hangtod 1167.

[5283] Juan IV, Metropolitan sa Kyiv, 1164–1166.

[5284] Kasagaran, sa panahon sa wala pa ang mga Mongol, ang Metropolita sa Kyiv gipili ug gikonsagra sa Constantinople, ug duha ra ka nailhang hitabo nga ang mga metropolita dili Griyego kondili lumad nga mga Rus', nga gipili ug gikonsagra sa Rus' mismo. Niadtong 1051, si Metropolita Hilarion gitudlo sa ingon niini nga paagi; ug niadtong 1147, si Metropolitan Klim o Clement. Sa konseho (1147) sa mga obispo nga nagtigum aron mopili ug magkonsagra sa metropolitan—nga naglakip, lakip sa uban, sa Obispo sa Chernihiv—ang ulahi, sa pagdepensa sa pagtudlo sa usa ka Rus' nga metropolitan nga walay pag-apil sa Patriarka sa Constantinople, miingon: 'Nasayud ako nga ang mga obispo, kon magkatigum isip konseho, adunay katungod sa pagtudlo og metropolitano – labaw pa, naa kita'y ulo (mga relikya) ni San Clemente; sama sa pag-appoint sa mga Griyego (sa ilang mga patriyarka) pinaagi sa kamot ni San Juan, (mao usab ang atong pag-appoint sa metropolitano).'

[5285] Gipili ug gikonsagra si Bulahan nga Polikarpo isip arkhimandrita sa Monasteryo sa Kiev-Pechersk niadtong 1164.

[5286] Tan-awa ang Kinabuhi ni Antonio sa mga Kuweba

nga makakita kaniya sa ingon ka lawom nga debosyon ang makapugong sa ilang mga luha. Sa paghuman sa Balaang Dakong Pag-ayuno, sa Sabado ni Lazaro, ang prinsipe nga mahigugma kang Kristo motawag sa tanang bulahan nga mga tigulang sa mga Kuweba, nga nangdan-ag tungod sa ilang mga asetikong paningkamot, mopahimulos kanila nga tanan sa mainit nga pag-abi-abi, mohatag kanila og limos, ug mopahawa kanila uban ang dungog. Sa samang paagi, iyang gipatawag ug gipang-abi-abi ang komunidad sa mga monghe gikan sa ubang mga monasteryo, apan labi na gayud ang komunidad sa mga monghe sa mga Kuweba, tungod kay dako kaayo ang iyang pagdayeg sa matinud-anong kinabuhi sa tanan kanila ug, labaw sa tanan, sa kinabuhi sa ilang bulahan nga magtutudlo, si Polycarp, nga sa tanang paagi nagsunod sa mga orihinal nga magtutudlo sa mga Kuweba, sila Anthony ug Theodosius. Busa kanunay gidasig sa prinsipe ang bulahan nga dawaton siya sa han-ay sa mga monghe sa Monasteryo sa mga Kuweba. Apan mitubag kaniya ang bulahan nga si Polycarp:

'Matinahuron nga Prinsipe! Gisuwayan ka sa Dios nga magkinabuhi sa lain nga paagi – sa pagdumala, sa paghatag og matarong nga paghukom, ug sa hugot nga pagsunod sa tanda sa krus.'

Ug ang Prinsipe Rostislav mitubag kaniya:

'Balaang Amahan! Ang pagdumala niining kalibutan dili mahimong walay sala, ug gikapoy na ako niini; gikapoy na ako sa adlaw-adlaw nga kabalaka niini. Busa, gusto ko, bisan sa akong katigulangon, nga mag-alagad gamay sa Dios ug mosunod sa ehemplo sa mga prinsipe ug hari nga misunod sa masipit ug lisod nga dalan ug nakaabot sa Gingharian sa Langit.'

Sa niining mga pulong, mitubag ang bulahan nga si Polikarpo:

'O prinsipe nga mahigugma kang Kristo! Kung tinuod gayud kini nga imong tinguha sa tibuok nimo nga kasingkasing, unya mahitabo ang kabubut-on sa Dios.'

Bisan pa man nga wala matuman sa prinsipe kining tinguha, klaro gihapon gikan sa mosunod nga mga panghitabo nga kini tinuod nga mainitong tinguha sa iyang kasingkasing, nga namugna gikan sa maayong ehemplo ni San Polikarpo.

Sa dihang grabe kaayo ang sakit sa prinsipe sa Smolensk ug gisugo niya nga dad-on siya sa Kyiv, ang iyang igsoon nga babaye nga si Rogneda, sa dihang nakita niya nga huyang kaayo ang iyang igsoon, nangayo kaniya:

'Pabilin ka dinhi sa Smolensk, ug ibutang ka namo sa atong simbahan aron ikaw mapahulay.'

Mitubag siya kaniya:

'Palihug ayaw pagbuhat ana; bisan pa man nga huyang kaayo ko, dad-a gihapon ko nila paingon sa Kyiv; kung kuhaon ko sa Diyos sa pagbiyahe, ipahulay unta ang akong lawas sa Monasteryo ni Santo Teodoro, nga gitukod sa akong amahan; apan kon luwason ko sa Diyos gikan niining sakit, nan nagsaad ko nga mopasa sa mga panata sa pagka-monasto sa Balaang Monasteryo sa Mga Kueba ubos sa paggiya sa Bulahan nga si Polikarpo.

Sa ulahi, sa dihang milala ang iyang sakit ug hapit na siya mamatay, miingon siya sa iyang espirituhanong amahan, ang pari Simeon:

'Ikaw ang motubag sa Dios sa dili nimo pagtugot nga ako'y guntingan sa buhok niadtong balaang tawo sa Monasteryo sa Mga Kueba: Gitinguha ko kini pag-ayo, ug hinaut nga pasayloon ko sa Ginoo sa sala sa dili nako pagtuman sa akong saad!'

Busa nakab-ot niya ang usa ka bulahan nga katapusan. Ang sinugdanan ug hinungdan sa ingon nga birtud nga kinabuhi nga gipangulohan sa kanunay nga hinumduman nga prinsipe mao ang ehemplo sa asetikong kinabuhi ug ang tambag nga gipangulohan sa Diyos sa atong ginagalang nga amahan nga si Polycarp, nga sa iyang pagdumala nagsilbi isip usa ka takus nga abbot sa balaan ug milagrosong Monasteryo sa mga Kuweba; Nagdasig dili lamang sa komunidad sa mga monghe kondili usab sa mga debotong layko pinaagi sa iyang buhatong ehemplo sa pagkamaayo, gidala niya sila sa dalan sa paghinulsol ug kaluwasan. Busa, gipang-amuma niya uban sa dakong pag-amping ang kawan nga gisalig kaniya sa Dios. Nabuhi siya og dugay ug, sa iyang tigulang na kaayo nga edad, mibyahe paingon sa Ginoo sa tuig 6690 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug sa tuig 1182 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo, niadtong Hulyo 24, sa pista sa mga Balaang Naga-antos, ang mga prinsipe nga Ruso nga sila Boris ug Gleb. Ang iyang lawas gipahigot sa bisti ug gilubong uban sa dungog tupad sa mga balaang amahan.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, mitumaw ang dakong dilema sa monasteryo: ang mga igsoon wala makapili og bag-ong abá. Bisan pa daghan sa mga bulahan nga tigulang ang angay sa maong katungdanan, wala'y bisan usa nga gustong modawat niini, tungod sa ilang pagpaubos ug sa ilang panata sa hilom: Gihunahuna nila nga mas maayo nga magpabilin sa pagsunod ug pagkabulag, aron ang bahandi sa pagkamaayo nga ilang natigom

pinaagi sa masinabtanong pagpaningkamot dili masayang sa mga kabalaka ug kasubo nga kasagarang dili mapabulag sa pagpangulo. Ang mga igsoon nangasubo ug nagminuslog pag-ayo: ang ingon kadako nga panon dili mahimong walay magbalantay bisan sa usa ka oras. Niadtong Martes, gipaningog ang kampana; ang tibuok komunidad mitigom sa simbahan ug misugod sa pag-ampo alang sa ilang panginahanglan ngadto sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga matinahuron nga Amahan Antonio ug Teodosio, nga naghangyo sa asetik – ang bag-ohay lang namatay nga Bulahan nga si Policarpo – alang sa tabang ug nangayo kaniya nga hangyoon ang Dios sa pagtudlo og usa ka abad nga mopuli kaniya, ug pinaagi niini ipadayag kon nakapahimuot ba siya sa Ginoo o dili. Nahitabo ang usa ka milagro: sama sa usa ka tingog, daghan ang misulti sa samang higayon:

'Adtoa nato ang matinud-anong pari nga si Basilio sa Shchekovitsa[5287] ; siya na ang among abá ug siya ang magdumala sa mga monghe sa Monasteryo sa Kuweba.'

Miadto silang tanan kang Padre Basil nga nagluhod ug miingon:

'Kami, mga igsoon sa Monasteryo sa Kuweba, nagluhod kami sa imong atubangan ug gusto ka namo nga among amahan ug abá!'

Natingala kaayo si Amahan Basil; mitumba siya kanila tagsa-tagsa sa lawom nga pagyuko ug miingon:

'Mga Balaang Amahan! Ang akong hunahuna mao ra ang kinabuhi sa monghe; giunsa kaha nako, nga dili man angay, mahimong abá?'

Ug siya misalikway sulod sa dugay nga panahon, hangtod sa katapusan mitugot siya sa ilang padayon nga hangyo. Unya gidala siya sa mga igsoon ngadto sa monasteryo.

Sa Biyernes, alang sa tonsura ni Basil nga pinili sa Diyos, miabot si His Eminence Nikifor, Metropolitan sa Kyiv[5288] , ug ang mga obispo nga mahigugmaon sa Diyos—si Lawrentiy sa Turov ug si Nikolay sa Polotsk—uban sa tanang labing dungog nga mga abbot; gi-tonsura siya ni His Eminence Nikifor sa iyang kaugalingong mga kamot. Busa nahimo siyang abá ug maayong magbalantay sa mga monghe sa Monasteryo sa Balaang Kuweba; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nahimo siyang ehemplo sa pagkamaayo sa tanan, alang sa himaya ug dungog sa langitnong Giya ug Punong Magbalantay, ang Ginoong Dios ug among Manluluwas nga si Jesu-Kristo, Kaniya, kauban sa walay katapusang Amahan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, paingon ang walay hunong nga pagdayeg ug pagsimba gikan sa tanang binuhat, karon ug sa kanunay, hangtod sa kadugayan sa mga kadugayan. Amen.

- Niining adlawa gisaulog nato ang mga balaang nag-antos, ang mga prinsipe nga Ruso nga sila Boris (Roman) ug Gleb (David). (Tan-awa ang Mayo 2

7 Agosto

25 Hulyo (Karaan nga Estilo)

Niining adlawa, ang pagpanaw sa Balaan nga si Macarius sa Zheltovodsk niadtong 1444.

Ang Kinabuhi sa Balaan nga Birhen Eupraxia

Gisaulog sa 25 Hulyo

Sa mga adlaw sa debotong Emperador Teodosio ang Dako[5289] , adunay sa Constantinople[5290] usa ka bantugang dignitaryo nga ginganlan og Antigonus, paryente sa Emperador, usa ka tawo nga matarong ang

[5287] Usa ka dapit sa Kyiv.

[5288] Si Nikifor II, nga gihisgutan sa Krònika gikan sa 1182 hangtod sa 1197.

[5289] Teodosio ang Dako – emperador gikan sa 379 hangtod 395.

[5290] Byzantium – usa ka kolonya sa Megara nga gitukod niadtong 658 BC sa European nga bahin sa Bosporus; ang Golden Horn, usa ka golpo nga bantog tungod sa iyang natural nga bentaha, ug ang dominante nga posisyon niini sa masipit nga pasilyo nga nagkonektar sa Itom nga Dagat ug Dagat sa Marmara, nagpamatuod sa kahinungdanon niini isip sentro sa kalakalan ug industriya. Si Emperador Constantine the Great, sa pag-ila sa mga bentaha sa lokasyon sa Byzantium, gibalhin ang kapital sa Imperyong Romano ngadto didto

paghukom sa pulong ug buhat, ug maalamon sa iyang tambag; Kanunay siyang nagahatag og maayong ug mapuslanong tambag sa mga buluhaton sa estado; labaw pa, buotan siya, maloloy-on sa mga tawo, maloloy-on sa mga kabus, ug andam motabang sa bisan kinsa nga mangayo kaniya. Gihigugma siya sa Emperador dili lang isip paryente, kondili usab isip usa ka matinud-anong maghigugma ni Kristo ug usa ka maayong magtatambag. Si Antigonus usab dato kaayo, nga gawas sa hari, walay mas dato pa kaniya. Gipangasawa niya ang usa ka gwapa nga dalaga, nga taga-harihan usab ang kaliwatan, nga ginganlan og Eupraxia; siya matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo, ganahan siya moadto sa mga balaang simbahan, nag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha, ug buotan kaayo sa paghatag og donasyon sa mga simbahan sa Ginoo alang sa pagpanamkon sa balaang mga lugar sa Ginoo. Si Antigonus ug si Eupraxia, kining mahimayaon ug mahadlokon sa Diyos nga magtiayon, nga nagkahiusa sa lawas ug kalag, pinalangga sa hari ug reyna, adunay usa ka anak nga babaye, nga ilang ginganlan og Eupraxia sumala sa ngalan sa iyang inahan. Usa ka adlaw, pagkahuman sa iyang pagkahimugso, miingon si Antigonus sa iyang asawa nga si Eupraxia:

'Nasayud ka, akong asawa, nga kining kinabuhi mubo ra ug nga ang bahandi ning walay pulos nga kalibutan wala'y bili: ang kinabuhi sa tawo hapit dili molungtad hangtod sa kawalo ka pulo ka tuig, samtang ang bahandi nga giandam sa langit alang sa mga nagahadlok sa Dios magpadayon hangtod sa walay katapusang mga kapanahonan. Ug kita, nga napugos sa mga kabalaka sa kalibutan ug nalimbong sa panandaliang bahandi, nag-agi sa atong mga adlaw sa kawalay pulos, nga walay makuha nga kaayohan alang sa atong mga kalag.

Pagkadungog niini, nangutana si Eupraxia kang Antigonus:

'Unsa man ang angay natong buhaton, akong ginoo?'

Mitubag si Antigonus:

'Natawo nato ang usa ka anak nga babaye gikan sa Diyos, ug igo na kana para nato; tapuson na nato ang atong unayong panag-uban sa unod – magpadayon kita nga walay kini.'

Unya gitangtang ni Eupraxia ang iyang mga kamot paingon sa kahitas-an, gitutokan ang langit ug, uban sa usa ka paghuyop, miingon sa iyang bana:

'Bulahan ang Ginoong Dios, nga nagpahadlok kanimo kaniya ug nagiya kanimo ngadto sa tinuod nga kinaadman. Dili ko itago ang kamatuoran, ginoo, nga daghang higayon ko nga nag-ampo sa Dios nga pasigaon Niya ang imong kasingkasing ug itanom ang maayong hunahuna sa imong huna-huna, apan wala ko gayud kaisog nga ipadayag ang akong tinguha kanimo; karon nga ikaw mismo ang misulti niini, tugoti ko nga makasulti og pipila ka pulong.

'Sulti, akong ginoo, bisan unsa ang imong gusto,' miuyon si Antigonus.

'Nasayud ka, ginoo,' padayon ni Eupraxia, 'sa giingon sa Apostol: *"Mubo na ang panahon; busa ang mga adunay asawa magpuyo nga daw walay asawa; ug ang mga nagahilak, daw wala magahilak; ug ang mga nagalipay, daw wala nagalipay; ug ang mga nagapalit, daw wala makabaton; ug ang mga naggamit sa kalibutan, daw wala naggamit niini; kay ang karon nga dagway sa kalibutan nagalabay'* (1 Cor. 7:29–31). Busa, atong buhion kining malabay nga kinabuhi sumala sa imong gusto, nga walay unodnong pakig-uban, aron kita mag-uban nga makab-ot ang walay katapusan, dili malaglag nga kinabuhi. Ug kining tanan natong bahandi karon, ug kining tanan natong panag-iya—unsa man ang pulos niini kanato? Makadala ba kita ug bisan usa niini paingon sa lubnganan? Busa, pinaagi sa imong maayong tuyo, ihatag kini nga mga butang sa mga kabus, aron ang desisyon nga atong gihimo dili mahimong walay pulos.

Pagkadungog ni Antigonus niini nga mga pulong gikan sa iyang asawa, gidayeg niya ang Dios ug gisugdan ang pag-apod-apod sa iyang bahandi nga dako kaayo ngadto sa mga kabus; sa iyang asawa, nagpuyo siya uban kaniya sama sa igsoon nga lalaki sa igsoon nga babaye, nga walay unyon sa unod, sa panag-uyon nga espirituhanong gugma, nga nagapahimuot sa Dios sa usa ka kasingkasing ug usa ka hunahuna. Sa pagpatuman niya sa ingon ana ka matinud-anong mga lagda alang sa iyang kinabuhi, namatay si Antigonus paingon sa Ginoo, nga nagpuyo sulod sa usa ka tuig nga walay unyon sa kaminyoon uban sa iyang asawa; ug ang hari ug reyna nagminuslog kaniya ingon usa ka paryente ug ingon usa ka matarong ug debotong tawo. Nagpadayag usab sila sa ilang pakig-ambit sa kasubo kang Eupraxia nga biyuda pa, nga batan-on pa kaayo: duha ka tuig ug tulo ka bulan

(niadtong 330), nga naghatag sa Byzantium og lugar sa kasaysayan sa kalibutan; giputol niini ang mga relasyon sa nangagi ug nahimong nailhan nga Constantinople, ang Bag-ong Roma.

ra siya nag-uban sa iyang bana, ug usa ka tuig nga wala na sila mag-uban. Pagkahuman sa lubong ni Antigonus, ang hari ug reyna nagpakabana sa paglipay kang Eupraxia. Siya, sa baylo, gidala ang iyang anak nga babaye, gihatag kini sa ilang mga bukton, ug sa pagkahulog sa ilang mga tiil, miingon taliwala sa paghilak ug pag-agol:

'Gisalig ko kining ulila sa kamot sa Dios ug sa inyong kamot; dawata siya isip handumanan sa inyong paryente nga si Antigonus ug pag-alagad kaniya sama sa amahan ug inahan.'

Daghang mga nanan-aw ang naantig ug nangahilak, ug ang hari ug reyna mismo nangahilak. Upat ka tuig pagkahuman, sa dihang lima na ka tuig ang edad sa anak nga babaye ni Eupraxia, ang hari, pagkahuman nakigsabot sa iyang inahan, gipangakong ipangasawa ang bata sa usa sa mga anak nga lalaki sa mga senador, usa ka batan-ong iladong tawo nga misaad nga maghulat hangtod sa pag-abot sa edad sa bata; Pagkahuman niini, gisugo sa hari si Eupraxia nga kuhaon gikan kaniya ang usa ka saad ug sinulat nga panumpa. Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka senador ang gustong pakaslan si Eupraxia, ang balo ni Antigonus, ug nangayo sa reyna, pinaagi sa pipila ka mga iladong babaye ug sa tinago gikan sa hari, nga pahimangnoan si Eupraxia aron mouyon sa pagpakasal kaniya. Ang reyna nagpadala og mga babayeng alagad sa iyang ngalan ngadto kang balo nga si Eupraxia, nga nag-awhag kaniya sa pagminyo sa maong senador. Pagkadungog niini, si Eupraxia mihilak ug miingon sa mga babayeng miadto kaniya:

'Lagmot kamo sa umaabot nga kinabuhi tungod sa inyong tambag kanako, kay nanumpa ako sa Dios nga mabuhi sa pagkabalo sa pagka-balo; palayo kamo kanako: supak ang inyong tambag sa akong tinguha!'

Pagkabaton og ingon ana nga pagsaway, mibiya sila nga napahiya ug gisumbong ang maong hitabo sa reyna. Sa pagkahibalo sa hari niini, nasuko kaayo siya sa reyna ug gisaway siya:

'Nakahimo ka,' ingon niya, 'ug usa ka buhat nga hingpit nga dili angay para nimo! Angay ba kini sa usa ka Kristohanong reyna? Mao ba kini ang imong gisaad sa Dios nga maghari nga matinud-anon? Mao ba kini ang imong paghinumdom kang Antigonus, atong suod nga paryente ug kasaligan nga magtatambag?' Ang iyang asawa, nga nagpuyo uban kaniya sulod sa mubo nga panahon ug, samtang buhi pa siya, sumala sa iyang gusto, mipili og kinabuhi nga putli alang sa Dios—ginapangumbinsi nimo siya nga mobalik pag-usab sa kinabuhi sa kalibutan! Wala kay kahadlok sa Dios! Katawaon ka sa tanan, ikaw nga buang nga babaye!"

Sa pagdungog niini, ang reyna nabati kaayo sa kahuya nga nagpabilin siyang hilom sama sa bato sulod sa duha ka oras. Ug adunay dakong panaglalis tali sa hari ug sa reyna bahin kang Eupraxia. Pagkadungog niini, si Eupraxia nabalaka kaayo ug nasubo pag-ayo; nangayayat ang iyang nawong. Naghukom siya nga lihim nga molayas gikan sa Constantinople ug, uban sa mapait nga mga luha, miingon sa iyang anak nga si Eupraxia:

'Anak ko, aduna kitay dagkong kabtangan sa Ehipto; adtoa nato didto, ug makita nimo ang kabtangan sa imong amahan ug akoa: kay imo na kini tanan.'

Kauban ang iyang anak nga babaye ug pipila ka sulugoon nga lalaki ug babaye, tinago siyang nilakaw gikan sa siyudad nga wala'y nahibalo sa hari, ug pag-abot niya sa Ehipto, gisugdan niya ang pagdumala sa iyang mga panag-iya. Usahay siya mubiyahe paingon sa sulod sa Thebaid uban sa iyang mga sulugoon ug mga tagdumala, ug sa pagbisita sa mga simbahan ug monasteryo alang sa mga lalaki ug babaye, daghan siya og gihatag nga donasyon, nga buotan kaayo sa pag-apod-apod og bulawan ug pilak.

Duol sa siyudad adunay kumbento sa Tavenna nga adunay usa ka gatus ug traynta ka madre, nga ang ilang mga debosyonal nga buhat daghan ang nakahibalo sa katawhan: wala'y bisan usa kanila ang miminom og bino, o motilaw og lana, ubas o bisan unsang prutas. Ang uban kanila, nga misulod sa kombento pagkabata pa, wala gani makakita og prutas. Ang ilang pagkaon mao ang pan ug tubig, musta sa ubas ug mga dahon-dahon, ug bisan kana walay lana. Mokaon sila kaisahan sa usa ka adlaw, sa gabii; ang uban mokaon matag ikaduhang adlaw, samtang ang uban mokaon gamay ra matag duha ka adlaw. Wala gyud sila magpahulay o maghugas sa ilang kaugalingon. Sa pagligo, wala gyud kini'y hisguti: dili gani nila ikaya madungog ang pagbukas sa lawas, ug ang pulong nga 'ligo' gigamit sa ilang taliwala ingon usa ka pasipala, tinubdan sa kaulaw ug pagpanawa. Ang ilang higdaanan mao ang usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop nga gibutang sa yuta, tulo ka kubit ang gitas-on ug usa ka kubit ang gilapdon: dinhi sila matulog, ug bisan pa niana, gamay ra kaayo ang ilang tulog. Ang ilang sinina binubuo sa mga sinina nga buhok, nga moabot sa yuta ug nagtabon sa ilang mga bitiis. Ug ang matag-usa nagpaningkamot sa iyang makakaya. Kung ang bisan kinsa kanila masakit, dili siya mag-inom og tambal, apan iyang gisagubang ang iyang sakit uban ang pagpasalamat, sama sa pagdawat og dakong panalangin gikan sa Dios, ug Siya ra ang iyang gipaninguha alang sa tabang. Walay bisan usa kanila ang mibiya sa bungbong sa monasteryo o nakigstorya sa mga

bisita; ang tanang pakig-istorya giagian sa usa ra ka tagbantay sa ganghaan: ang ilang tibuok kadasig gitutok sa pakig-istorya sa Dios pinaagi sa pag-ampo ug sa pagpalipay kaniya. Tungod niini, gidawat sa Dios ang ilang mga pag-ampo ug naghimo Siya og daghang mga milagro alang kanila, naghatag og kaayohan sa tanang masakiton nga nangabot didto. Ang bulahan nga balo nga si Eupraxia nabighani kaayo sa kini nga kumbento ug sa katingalahang paagi sa kinabuhi sa mga madre; kanunay niya kini gibisita uban sa iyang anak nga babaye ug nagdala og mga kandila ug insenso sa simbahan. Usa ka adlaw miingon siya sa abbess ug sa ubang mga tigulang nga madre:

'Gusto ko maghalad sa inyong kumbento og gamay nga halad nga baynte o traynta ka litro nga bulawan[5291] , aron kamo mag-ampo sa Diyos para kanako, para sa akong anak nga babaye, ug para sa iyang namatay nga amahan, si Antigonus.'

Ang Abadesa—nga kaniadto usa ka diakonesa[5292] ug ginganlan og Theodula—mitubag kaniya ingon niini:

'Ginoo, kining imong mga sulugoon nga babaye wala gyud magkinahanglan og bulawan o mga kabtangan: ilang gisalikway ang tanan dinhi sa kalibutan aron mahimong takus sa walay katapusang mga panalangin; busa, dili namo gustong magpanag-iya og bisan unsa dinhi sa yuta, aron dili kami mapugngan sa bahandi sa langit. Apan, aron dili ka masubo, dad-a lang ug gamay nga lana para sa lampara sa simbahan, pipila ka kandila ug insenso, ug makadawat ka ug ganti gikan sa Ginoo tungod niini."

Gibuhat gayud ni Eupraxia kini, ug gihangyo niya ang madre superior ug ang tanang mga madre nga ipangamuyo ang iyang bana nga si Antigonus ug ang iyang anak nga babaye.

Usa ka adlaw, sa dihang miabot si Eupraxia, sama sa kanunay, sa kini nga kumbento, ang abadesa, sama sa giinspirar sa Espiritu sa Dios, miingon sa gamay nga batang babaye ni Eupraxia:

'Ginikanan Eupraxia, gihigugma ba nimo kini nga kombento ug kining mga igsoon nga babaye?'

'Oo, Ma'am,' matubag niya, 'gihigugma ko kamo.'

'Kung gihigugma nimo kami,' padayon sa Inahan Superior, 'pabilin ka uban namo isip usa ka madre.'

Mitubag ang batang babaye:

'Sa tinuod, basta dili masubo ang akong inahan, dili ko mobiya dinhi.'

Unya gipangutana siya sa Inahan Superior:

'Isulti ang tinuod: kinsa imong mas gihigugma – kami o ang imong kasintahan?'

"Wala ko kaila kaniya," tubag sa babaye, "apan kaila ko ug gihigugma ko kamo. Busa sultihi ko, kinsa imong mas gihigugma: ako ba o Kadtong imong gitawag nga Pikasal?"

Mitubag ang Inahan Superior:

'Gihigugma ka namo ug ang among Kristo.'

Niini, mitug-an ang dalaga:

'Ug gihigugma ko kamo ug ang inyong Kristo.'

Ug ang iyang inahan, si Eupraxia, naglingkod nga nagpaminaw sa maalamon nga mga pulong sa iyang anak, ug daghang luha ang nitulo gikan sa iyang mga mata. Ang madre superiora usab mitagad uban sa pagkamabuotan sa mga pulong sa gamay nga batang babaye ug namangha kung giunsa niya, nga bata pa kaayo – wala pa siya makasulod sa pito ka tuig – makatubag sa ingon ka maalamon. Sa katapusan, ang iyang inahan, nga naluoy sa iyang anak, miingon kaniya:

[5291] Ang litro usa ka yunit sa gibug-aton nga katumbas sa hapit usa ka libra.

[5292] Ang mga diakonisa naglungtad sukad pa sa panahon sa mga Apostoles. Ang Apostol Pablo, sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano (Rom. 16:1), naghisgot kang Phoebe, nga usa ka 'alagad sa simbahan sa Cenchrea'; sa post-apostolikong panahon, ang mga diakonisa kanunay nga gihisgutan sa mga ekumenikal nga konseho (Unang Ekumenikal nga Konseho, Kanon 19; Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 15; Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 14), ingon man sa mga Amahan sa Simbahan ug mga magtutudlo, ug sa mga emperador sa ilang mga balaod (Justiniano, Novelas 3, 6 ug 123). Sa sinugdan, ang mga diakonisa gipili kasagaran gikan sa mga birhen, ug gikan sa mga balo, ang mga 'matinuoron ug deboto, nga kaisa ra nakigminyo' (Apostolikong Konstitusyon, Libro VI, 18); apan sa panahon ni Emperador Justinian gitugotan nga mopili gikan sa duha ka grupo, ug bisan pa sa wala pa moabot ang edad nga 40, bisan tuod ang aktuwal nga ministeryo gisalig kanila pag-abot nila niining maong edad. (Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Canon 15; Novels 123 ni Justinian); ang mga babaye nga nailhan tungod sa ilang debotong kinabuhi dayon gitudlo nga diakonisa nga walay bisan unsang probasyonaryong panahon. Ang mga katungdanan sa mga diakonisa mao ang mosunod: 1) ilang giandam ang mga kababayen-an alang sa bunyag; 2) ilang gitabangan ang mga ministro sa Simbahan atol sa aktuwal nga bunyag sa mga kababayen-an; 3) ilang gihimo ang nagkalain-laing buluhaton nga gihatag sa obispo nga may kalabotan sa mga kababayen-an – pagbisita sa mga masakiton ug sa mga nag-antos; 4) ilang gisiguro ang kahusay ug ang angay nga pamatasan sa simbahan taliwala sa mga kababayen-an ug mga bata.

'Halina, anak ko, pauli na ta; gabii na.'

Apan mitubag ang batang babaye:

'Magpabilin ko dinhi uban sa Inahan Superior.'

Niini, miingon ang Inahan Superior kaniya:

'Adto na ka sa balay uban sa imong inahan; dili ka angay magpabilin dinhi: ang usa ka batan-ong babaye nga nagdedikar sa iyang kaugalingon kang Kristo ra ang makapuyo dinhi.'

– 'Apan asa si Kristo?' pangutana sa dalaga. Nalipay ang Inahan Superior ug gitudlo niya ang ikon ni Kristo. Midagan ang dalaga, gihalokan ang ikon sa Manluluwas ug, pag-atubang sa Inahan Superior, miingon:

'Tinuod, ako usab magsaad sa akong kaugalingon kang Kristo ug dili ko molakaw dinhi uban sa akong inahan, kundili magpabilin ko uban kanimo.'

'Bata ko,' supak sa Madre Superiora, 'wala kay ikatulog; dili ka pwede magpabilin dinhi.'

'Bisan unsa imong higdaanan,' tubag sa batang babaye, 'mao sab kana akong higdaanan.'

Nagkagabii na, ug ang iyang inahan ug ang madre superiora nagpadayon sa tanang paagi aron kumbinsihon ang batang babaye nga mobiya sa kombento ug mobalik sa ilang balay, apan wala silay nahimo, kay wala gyud siyay tinguha nga mobiya. Sa katapusan, miingon ang madre superiora kaniya:

'Anak, kung gusto ka magpuyo dinhi, kinahanglan makat-on ka mobasa ug mosulat, magtuon sa Salmo, ug magpuasa hangtod sa gabii, sama sa ubang mga madre.'

'Magpuasa ko,' miuyon ang dalaga, 'ug makat-on ko sa tanan, pabayaan lang ko nga magpabilin dinhi.'

Unya miingon ang Inahan Superior sa iyang inahan:

'Ginikanan, biyaa siya dinhi: Makita nako nga ang grasya sa Dios misidlak kaniya; nga ang matarong nga mga buhat sa iyang amahan ug ang imong putli nga kinabuhi, kauban ang inyong duha ka pag-ampo ug panalangin isip ginikanan, nagadala kaniya ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Unya gidala sa mahimayaong Eupraxia ang iyang anak ngadto sa ikon sa Manluluwas, gitangtang ang iyang mga kamot paitaas ug miingon uban sa mga luha:

'Ginoong Hesukristo, ampinga kining bata: Gitinguha ka niya, gihatag niya ang iyang kaugalingon kanimo!'

Unya mituyok siya ngadto sa dalaga:

'Eupraxia, akong anak! Hinaut nga ang Dios, nga nagpabarog sa mga bukid, magpabarog usab kanimo sa Iyang kahadlok.'

Sa niining mga pulong, iyang gisumite ang dalaga sa Ina Superior, samtang siya mismo naghilak ug nagpangigo sa iyang dughan, ug ang tanang madre naghilak uban kaniya. Ug busa mibiya siya sa kumbento, nga iyang gisumite ang iyang anak sa Diyos.

Sa sayo sa sunod buntag, mibalik siya sa kumbento. Gidala sa abadesa si Eupraxia sa simbahan ug, pagkahuman sa pag-ampo, gisul-otan siya sa anghelikong monastikong bisti sa atubangan sa iyang inahan. Ang inahan, sa pagkakita kaniya nga nagsul-ob sa anghelikong bisti, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo sa Diyos alang kaniya ingon niini:

'Manghuhari nga Walay Katapusan, Ikaw nga nagsugod niining maayong buhat kaniya, tuman-a kini—hatagi siya nga matuman ang Imong balaan nga kabubut-on; hinaut kining ulila, nga naghalad sa iyang kaugalingon kanimo sukad pagkabata, makakaplag og kalooy kanimo, ang Magbubuhat.'

Unya gipangutana niya ang iyang anak:

'Bata ko, ganahan ka ba niining monastikong habito?'

'Oo, gihigugma ko kini,' tubag sa dalaga, 'kay nadungog nako gikan sa Madre Superiora ug sa ubang madre nga si Kristo nagahatag niining mga bisti ingon usa ka panata sa pakasal ngadto sa mga nagahigugma Niya.'

Mitubag ang iyang inahan:

'Hinaut nga si Kristo, nga imong kapikas sa pakasal, anak ko, maghatag kanimo og puwesto sa Iyang langitnong palasyo.'

Sa ingon niini nga mga pulong, gihalokan niya ang iyang anak; unya, pagkahuman niyang nakigkita sa Abadesa ug sa tanang mga madre, mibiya siya sa kombento. Sumala sa iyang batasan, misugod siya sa pagbisita sa ubang mga kombento sa Ehipto—ang mga naa sa kamingawan ug ang mga naa sa mga siyudad—ingon man usab sa mga puloy-anan sa mga kabus, gigamit niya ang iyang bahandi aron matabangan ang tanang kabus ug

nanginahanglan. Ang balita mahitungod sa bulahan nga balo nga si Eupraxia, sa iyang mga maayong buhat ug daghang mga buhat sa kalooy, mikaylap sa halayo ug halapad; ang mga hungihong niini nakaabot bisan sa Emperador Theodosius ang Dako mismo ug sa iyang mga maharlika; ang tanan namangha sa iyang paagi sa kinabuhi ug naghimaya sa Dios, Kinsa nagpalig-on kaniya. Gisulti nga siya dili mokaon og isda, dili moinom og bino, magpuasa matag adlaw hangtod sa gabii, ug sa ulahing gabii mokaon lang siya og gamay kaayo nga pagkaon sa pagpuasa, sama sa kutya o mga utan; ang tanan namangha sa iyang pagpugong sa kaugalingon tungod sa iyang dakong bahandi. Paglabay sa pipila ka tuig, ang madre superiora sa maong kombento mipangimbitar sa birtuosa nga balo nga si Eupraxia sa iyang kuwarto ug gisultihan siya sa tinago:

'Ginikanan, gusto ko kanimo isulti ang usa ka importante nga butang, apan ayaw kahadlok.'

'Sulti, akong ginoo, bisan unsa ang imong gusto,' tubag niya. Miingon ang madre superiora sa mosunod:

'Kung gusto nimong maghimo og mga paghan-ay mahitungod sa imong anak nga babaye, buhata kini nga walay paglangan. Nakita nako ang imong bana nga si Antigonus sa usa ka damgo, nga nagtindog sa dakong himaya sa atubangan sa atong Ginoong Kristo ug nagpakilooy Niya nga sugoan ka nga mobiya sa imong lawas ug puy-an uban kaniya, nga malingaw sa parehas nga himaya nga iyang nab-ot pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi.'

Pagkadungog niini, ang debotong babaye dili lang nga wala'y kabalaka, kundili nalipay pa gayud siya: nangandoy siya nga biyaan ang iyang lawas ug moadto kang Kristo. Gidali-dali niya gitawag ang iyang anak nga babaye, nga mga napulo'g duha ka tuig na ang panuigon, ug miingon kaniya:

'Anak ko, Eupraxia! Gitan-aw na ko ni Cristo, sama sa gisulti kanako sa Inahan Superior, ug duol na ang adlaw sa akong pagpanaw; busa, gitugyan ko kanimo ang tanan namong kabtangan sa imong amahan ug ako; pagdumala kini sa matinud-anon, aron imo nga mapanunod ang Gingharian sa Langit.'

Ang dalaga nga si Eupraxia mihilak ug miingon:

'Lagmit ko! Nabyaan ko nga nag-inusara, usa ka ulila!'

'Anak,' ingon sa iyang inahan kaniya, 'anaa kanimo si Kristo nga imong Amahan, nga imong gipangakohan; dili ka magpabiling nag-inusarang ulila: sa dapit sa imong inahan, naa kanimo ang Inahan Superior; paningkamoti lang nga matuman ang imong gisaaran kang Kristo. Hadloki ang Dios, tahudi ang imong mga igsoon nga babaye, ug tumana sila uban sa pagpaubos; ayaw gayud hunahunaa sa imong kasingkasing nga ikaw gikan sa maharlikang dugo, ug ayaw ingna: 'Kinahanglan sila magtrabaho para kanako, dili ako para kanila,' kondili pagpaubos ka, ug higugmaon ka sa Ginoo; pagpakabusogon ka dinhi sa yuta, ug manggaranon ka sa langit. Tan-awa, naa na sa imong kamot ang tanan: kung ang kumbento nanginahanglan og kuwarta, hatagi og kutob sa gikinahanglan, ug ampinga kami sa imong amahan, aron madawat namo ang kaluoy sa Dios ug maluwas kami gikan sa walay katapusang pag-antos.

Mao kana ang testamento nga gihatag ni Beato Eupraxia sa iyang anak nga babaye; tulo ka adlaw pagkahuman, mibalik siya sa Ginoo ug gilubong sa maong kombento.

Sa dihang nadungog sa hari nga namatay si Eupraxia, asawa ni Antigonus, iyang gitawag ang senador nga ang anak nga lalaki gipangasaw-an kang Eupraxia, ug gisultihan siya nga iyang gisalikway ang kalibutan ug misulod sa usa ka kumbento. Ang senador, sa baylo, mapinanggaong nangayo sa hari nga ipatawag siya dayon, aron siya moanha dayon sa Constantinople ngadto sa iyang hinigugma ug matuman ang ilang kasal. Ang hari dali nga mituman. Apan si Eupraxia, ang nobya ni Kristo, pagdawat ug pagbasa sa sulat sa hari, nagkatawa, mipahimutang ug personal nga gisulat kaniya ang mosunod:

O Hari! Mando ba gyud ka kanako, imong sulugoon, nga biyaan si Kristo ug maghiusa sa usa ka mortal ug malaglag nga tawo, nga buhi karon apan kan-on sa mga ulod ugma? Ayaw ko pugsa sa pagbuhat niini. Ug ayaw pasamoka ang imong Kamahal tungod kanako: kay ako na ang Nobya ni Kristo, ug dili ko siya angay limbongan. Apan akoa'y hangyo, Ginoo, sa handumanan sa akong mga ginikanan, nga inyong kuhaon ang tanan nilang kabtangan ug ipang-apod-apod kini sa mga balaang simbahan ug monasteryo, sa mga kabus, mga balo ug mga ulila; unya, buhian ang mga ulipon nga lalaki ug babaye ug sugoa ang mga tagdumala sa mga kabtangan sa akong ginikanan nga pasayloon ang tanang utang nga utang kanila: buhata kini tanan sa angay nga paagi, akong ginoo, aron maserbisyoan nako ang akong Kristo, nga kaniya nako gisaligan ang akong tibuok kalag, nga walay kabalaka o babag. O Hari ug Reyna, ampoa usab ako sa Ginoo, inyong alagad, aron akoon Niya nga takus sa pag-alagad Niya.

Pagkahuman niya kini nga tubag gisulat sa iyang kaugalingong kamot, giselyohan kini ni Eupraxia ug gihatag sa mensahero; mibalik siya sa Constantinople. Pagdawat sa sulat ni Eupraxia, gibasa kini sa hari sa pribado uban sa reyna, ug nagahulog sila og daghang luha tungod sa emosyon ug nag-ampo sila sa Diyos alang kang Eupraxia. Sa sunod adlaw, gitawag sa emperador ang tanang mga maharlika, lakip na ang amahan sa batan-ong lalaki nga gipangasawahan kang Eupraxia, ug gisugo nga basahon sa ilang atubangan ang sulat ni Eupraxia; ang tanan nga nakadungog niini misulti pinaagi sa ilang mga luha:

'O Hari, tinuod gayud nga kini nga dalaga gikan sa inyong kaliwatan, usa ka matahum nga anak sa matahum nga mga ginikanan nga sila Antigonus ug Eupraxia, usa ka balaan nga kaliwat gikan sa balaan nga lahi!'

Ug ang tanan, sama sa usa ka tawo, naghimaya sa Dios alang kaniya. Ang amahan sa nobyo usab, wala magdagan sa pagsulti og bisan unsa sa hari bahin kang Eupraxia. Ang hari, sa iyang bahin, gipang-apod-apod ang tanan niyang kabtangan—nga gibilin kaniya sa iyang mga ginikanan—sumala sa angay, gipanghatag kini sa mga simbahan ug sa mga kabus, ug busa natuman ang iyang tinguha; pagkahuman sa pipila ka panahon, ang hari namatay ug miadto sa Ginoo. Si Eupraxia, nagsugod sa mas mapisan nga pagpaninguha aron malipay ang Dios, nag-ayuno nga labaw pa sa iyang kusog; napulo'g duha siya ka tuig sa dihang gipili niya para sa iyang kaugalingon ang labing hugot nga pamaagi sa kinabuhi. Sa sinugdan, mokaon siya kausa ra sa usa ka adlaw, sa gabii, apan unya nagsugod siya sa pag-ayuno hangtod sa sunod adlaw, ug sa katapusan hangtod sa ikatulong adlaw. Nagpaningkamot siya, nag-alagad sa mga igsoon nga babaye uban sa labing dakong kadasig ug mapainubsanon nga nagbuhat sa labing hugaw nga mga buluhaton: iyang gihawan ang refektoryo ug ang ubang mga selda, giandam ang higdaanan sa mga igsoon, nagdala og tubig ug kahoy sa kusina, nagluto sa pagkaon, naghugas sa mga pinggan, ug sa tanang katungdanan sa monastiko, walay mas masigasig pa kaysa kaniya. Aduna'y usa ka batasan sa maong kumbento: kon kinsa nga madre ang matintal sa yawa samtang natulog, kinahanglan dayon niya kini ipahibalo sa madre superiora; kinsa dayon mag-ampo sa Ginoo uban sa luha sa mata aron palagson ang yawa gikan sa maong madre, ug tudloan siya sa pagkuha og mga bato, pagtabon niini ilawm sa iyang higdaanan nga hinimo sa buhok ug pagkatulog niini, ug pagtabon og abo sa higdaanan ug pagkatulog ingon ana sulod sa napulo ka adlaw. Usa ka adlaw, si Eupraxia usab nasulay sa mga tukso sa yawa samtang natulog; busa nangolekta siya og mga bato ilawom sa iyang banig nga buhok ug nagwisik og abo ibabaw niini. Sa pagkakita niini, ang madre superior nagngisi ug miingon sa usa sa mga tigulang nga madre:

'Tan-awa, kining babaye nagsugod na usab sa pag-antos sa kamot sa yawa!'

Ug misugod siya sa pag-ampo para kaniya:

'O Dios, nga nagmugna kaniya sa Imong hulagway,' ingon niya, 'ug nagsugo kaniya sa pagpili niining monastikong kinabuhi, lig-ona siya sa Imong kahadlok ug panalipdi siya gikan sa mga tukso sa yawa!'

Unya gitawag niya si Eupraxia ug nangutana:

'Ngano wala nimo gisulti kanako nga gitintal ka sa yawa, apan gitago ra nimo kini kanako?'

Ug nahulog siya sa tiilan sa abadesa, nga nag-ingon:

'Pasayloa ko, akong ginoo, kay nahuya kaayo ko nga mosulti kanimo.'

'Anak,' gidasig siya sa madre superiora, 'mao kini ang sinugdanan sa imong pakigbisog batok sa kaaway; lig-ona ang imong kasingkasing, aron mapildi nimo siya ug madawat nimo ang imong korona!'

Paglabay sa pipila ka panahon, gitintal pag-usab si Eupraxia sa yawa ug nagpahayag sa iyang tinago kang igsoon nga babaye nga ginganlan og Julia, nga nahigugma pag-ayo kaniya ug nagiya kaniya sa iyang espirituhanong paningkamot. Ug miingon si Julia kaniya:

'Ginang Eupraxia, ayaw kini pagpanago sa Inahan Superior, apan sultihi siya sumala sa angay, aron siya makapangamuyo para kanimo; ingon nila nga sa iyang pagkabatan-on, siya mismo nakasinati og daghang mga tukso gikan sa yawa.' Gisulti nga sa usa ka gabii, human sa grabeng pagsulay, mibiya siya sa iyang selda, mitindog sa gawas, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug nagpabilin didto sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii nga walay pagkaon, walay ilimnon, walay tulog, nagtindog ug nag-ampo sa Dios, hangtod nga napildi niya ang yawa. Kita tanan gitintal sa kaaway, apan naglaum kita nga, uban sa tabang ni Kristo, mapildi nato ang atong tinter. Busa, igsoon, ayaw pagkahibulong niini, ayaw pagkabalaka, kondili sultihi dayon ang madre superiora sa nahitabo kanimo; ayaw pagkahuya!

Pagkadungog niini, nagpasalamat si Eupraxia kang Julia:

'Tabangi ka sa Ginoo, igsoon, sa pagtudlo kanako ug sa pagpalig-on sa akong kalag: Mopaingon ko ug isulti sa kagalang-galang nga Inahan ang nahitabo kanako.'

'Ug ayaw lang siya pagsulti,' dugang ni Julia, 'apan hangyua usab siya nga mag-ampo para kanimo ug lig-onon ang imong determinasyon.'

Miadto si Eupraxia ug gisultihan ang madre superiora bahin sa tukso sa yawa. Miingon ang madre superiora kaniya:

'Ayaw pagkahibulong niini, akong anak; ang yawa nag-atake kanato sa tanang armas, apan ayaw kahadlok; baroga nga lig-on ug dili matuyok, aron dili ka niya mapildi. Daghan pa kaayong mga tukso gikan kaniya ang imong atubangon; apan paningkamoti nga mapildi siya ug madawat nimo ang mga korona sa kadaogan gikan kang Kristo, imong Nobyo. Palig-oni pag-ayo ang imong pagpuasa kutob sa imong makaya: gihatagan og dungog ang ingon nga paningkamot. Sultihi ako, anak, unsaon man nimo pagpuasa?

'Mokaon ko kausa matag duha ka adlaw,' tubag ni Eupraxia.

'Idugang pa nimo og usa ka adlaw sa imong pagpuasa,' miingon ang abesa, 'ug kaon sa ika-upat ka adlaw pagkahuman sa pagsalop sa adlaw.'

Gidawat ni Eupraxia kining pagtulun-an uban sa kalipay

Nakaabot na si Eupraxia sa edad nga baynte; hamtong na siya ug gwapa, – nga nagpadayag sa pagkabanaog sa iyang kaliwatan. Sa dihang gitintal pag-usab, gisultihan niya ang madre superiora bahin niini, ug miingon ang madre superiora kaniya:

'Adto, anak ko, ug dad-a kining mga bato dinhi ug tipuna sila tupad sa kalan.'

Gidali-dali ni Eupraxia ang pagdala niining mga bato. Lakip niini ang dagkong bato nga bisan duha ka kusgan nga madre maglisod pa sa pag-alsa. Apan iyang gibangon kini nga mag-usa, gibitay sa iyang abaga ug gidala: siya , lig-on sa lawas, apan mas lig-on pa sa pagsunod, ug wala siya nangayo og tabang sa bisan kinsa—dili tungod kay bug-at ang mga bato, ni tungod kay gutom o gikapoy siya—apan gisunod niya ang sugo uban sa kadasig. Pagkahuman niya madala ang tanang bato, miingon pag-usab kaniya ang madre superiora pagkahuman sa pipila ka adlaw:

'Dili, dili husto nga magpabilin kining mga bato tupad sa kalan; ibalik sila sa ilang orihinal nga lugar.'

Wala gyud siya makasupak bisan gamay, apan mibalik siya sa trabaho ug maampingong gisunod ang gisugo kaniya. Natingala ang mga madre sa iyang pagkasunuran, pagkamapailubon, ug pagka-masinabtanon; ang uban nga batan-on nangatawa, samtang ang uban miingon:

– 'Pagkugi, Igsoon Eupraxia, pagbarog nga lig-on!'

Apan nagpabilin siyang malipayon ug nag-awit samtang nagtrabaho. Nagpadayon ang iyang trabaho sulod sa traynta ka adlaw, hangtud gisugo siya sa madre superiora nga biyaan na kana nga buluhaton ug gipadala siya aron mag-alagad sa panaderya. Gibuhat niya ang matag sugo uban sa dakong kalipay; usahay mosala siya og harina sa panaderya, manul-ob sa masa ug maghurno og pan; usahay magluto siya og pagkaon sa kusina ug magputol og kahoy; usahay mosilbi siya sa mga igsoon sa refektoryo: ug sa walay bisan usa ka buluhaton siya nahimong tapulan, misupak, pasagad, o nagreklamo, apan sa matag serbisyo buotan siya, masunuron, hapsay ug mapailubon. Bisan pa niini, wala gyud niya kalimti ang iyang kanunay nga pag-ampo sa tungang gabii, ang pag-awit sa buntag, ug ang unang, ikatulong, ika-unom, ug ika-siyam ka oras; ug pagkahuman sa pag-awit sa gabii, iyang giserbisyohan og pagkaon ang mga madre nga nagpuasa.

Gisulayan pag-usab sa Yawa nga samokon siya pinaagi sa usa ka gabii nga tukso. Usa ka gabii, mitungha siya kaniya sa damgo nga nagpakaaron-ingnon nga mao ang batan-ong lalaki nga kaniadto niyang kapikas sa kasal: daw gisundan sa daghang mga mandirigma, miabot siya aron kuhaon siya pwersado ug gipugsat siya gikan sa kombento. Nakatulog siya sa iyang higdaanan ug, sa iyang pagkatulog, misinggit ug mitawag sa iyang mga igsoon nga tabangi siya aron makalingkawas gikan sa mga kamot sa nangdakop kaniya. Ang iyang mga pag-agak-agak nakapukaw sa mga madre; midagan sila ngadto kaniya, gipukaw siya, ug nangutana ngano siya nag-agak-agak. Gisultihan niya sila sa tukso sa yawa nga iyang nakita sa iyang damgo, ug nanamastig silang tanan alang kaniya. Samtang ang manuksuhon nagbalik na usab sa pagsamok kaniya, miingon ang madre superiora kaniya:

'Pag-amping, akong anak nga si Eupraxia, basig impluwensyahan ka sa yawa, basig walay pulos ang imong mga paningkamot; pag-antus pa og gamay, pakigbisog kaniya nga maisugon, ug molayas siya gikan kanimo.'

Ug si Julia usab miingon kang Eupraxia:

'Igsoon, kung karon dili nato buhaton, samtang batan-on pa ug kusgan, nga makig-away sa atong kaaway ug mapildi siya, unsaon pa nato siya pagdaog sa atong katigulangon?'

Mitubag si Eupraxia kaniya:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, akong igsoon nga si Julia, kon sugoon ko sa madre superiora, dili ko mokaon sulod sa tibuok semana hangtod nga, pinaagi sa tabang sa Ginoo, mapildi nako ang kaaway nga nagtintal kanako.'

'Tinuod gayud, igsoon,' tubag ni Julia, 'dili ko makapamisti og ingon ana kadugay, apan kung makaya nimo, maayo kaayo; walay bisan kinsa sa tibuok kumbento nga makagakay og pagkaon sulod sa usa ka tibuok semana gawas sa atong Inahan Abadesa.'

Busa miadto si Eupraxia sa Inahan Superior ug nangayo og pagtugot aron magsugod og usa ka pagpuasa nga dili siya mokaon sulod sa tibuok semana. Mitubag ang Inahan Superior:

'Buhaton nimo ang tanan nga imong makaya, anak; unta ang imong Magbubuhat, ang Dios, magpalig-on kanimo ug hatagan ka og kusog aron mapildi nimo si Satanas!'

Ug misugod si Eupraxia sa pagpuasa sulod sa usa ka tibuok semana, mokaon lamang sa mga Domingo, samtang wala sab niya pasagdi ang iyang mga katungdanan isip mongha ug ang pag-alagad sa mga igsoon, nga ang tanan nangahibulong sa iyang katingalahang mga buhat. 'Sulod na ug usa ka tuig namo siyang gitan-aw, Eupraxia,' ingon sa pipila ka mga igsoon, 'karon, nakita na ba namo siyang naglingkod, bisan pa man sa dihang siya mokaon? Dili, wala pa namo siya nakita nga nagbuhat ana – gawas lang tingali sa dihang siya matulog sa higdaanan sa gabii – ug bisan pa ana, motindog siya mokaon.

Ug gihigugma siya sa tanang mga igsoon tungod kay nagtrabaho siya og kusog ug mapainubsanon kaayo, bisan pa man nga siya usa ka prinsesa, ug nag-ampo sila sa Diyos alang kaniya, nga Ihatag Niya kaniya ang kusog ug kaluwasan.

Sa taliwala sa mga madre, adunay usa ka ginganlan Hermana, nga giingon nga gikan sa usa ka yano ug pobre nga ulipong babaye; siya ra ang wala maghigugma sa gihigugma sa tanan nga si Eupraxia: ang yawa ang nagpukaw sa iyang pagpanukotuko. Usa ka adlaw, nakit-an ni Hermana si Eupraxia nga nag-inusara sa kusina, nagpaningkamot sa trabaho, ug misugod siya og panaglalis:

'Si Eupraxia nagpuasa tibuok semana, apan kita dili makabuhat; unsaon man nato kung sugoon kita sa madre superiora nga magpuasa ingon ana?'

Mitubag si Eupraxia:

Pasayloa ko, igsoon, apan gisugo kita sa atong dakong ginoo nga buhaton nato ang atong makaya, ug wala niya kini gipugos kanako.

Si Hermana, nga naglagot na, miingon:

'Ikaw nga manlimbong, puno ka sa tanang matang sa limbong! Kinsa bay wala kahibalo nga ginabuhat nimo kini nga tinuyo tungod sa tinguha sa walay pulos nga himaya, aron makita ug dayegon ka sa tanan: gusto nimo nga ang iyang ranggo mobalhin kanimo pagkahuman sa kamatayon sa abbess; apan sigurado ko, sa ngalan sa Ginoo, nga dili gyud ka maghari kanamo!'

Mapainubuson nga mihulog si Eupraxia sa iyang mga tiil.

'Pasayloa ko, akong ginoo,' ingon niya, 'nakasala ko sa atubangan sa Dios ug sa imoha!'

Pagkahibalo sa madre superiora niini, iyang gipatawag si Hermana ug gisaway siya sa atubangan sa tanang mga madre:

'Ikaw daotan ug walay Diyos nga sulugoon! Unsa may dautan nga gibuhat kanimo ni Eupraxia nga imong babagan siya sa iyang balaan nga buhat? Ikaw papagbulagon sa mga serbisyo sa simbahan ug sa pagkaon uban sa mga igsoon, kay dili ka angay!'

Nagpakisayud si Eupraxia sa Madre Superiora sa dugay nga panahon nga pasayloon si Germana, apan sulod sa traynta ka adlaw wala siya malampuson; sa ika-traynta ka adlaw, gidala ni Eupraxia si Julia uban kaniya ug nangayo sa mga tigulang nga madre nga mangampo sa Madre Superiora alang sa pasaylo kang Germana. Gitawag sa Madre Superiora si Germana ug miingon kaniya:

'Wala ba nimo nasabti, ikaw nga malimpa nga babaye, unsa ka dako nga dautan ang pagpugong sa bisan kinsa sa pagbuhat og maayong buhat? Wala ba nimo gihunahuna nga siya anak sa usa ka senador, gikan sa maharlika, apan mapainubuson kaayo, matinud-anon kaayo sa Dios, ug dili angay nga mag-alagad kanimo?'

Unya ang tanang madre misugod sa pagpakisayud kang Madre Superior alang kang Germana; sa katapusan napugos nila siya, ug napasaylo si Germana. Busa, ang makita nga kaaway pansamantalang gibutang sa kilid ang iyang dautang tuyo, samtang ang dili makita nga kaaway, ang yawa, wala mohunong sa pakig-away kang Eupraxia, nga nasuko kaniya tungod kay napildi siya sa iyang pagka-mapainubsanon. Busa, sa usa ka gabii gipuno niya ang hunahuna ni Germana sa dautang mga damgo sa kalibutan, nga nakabalisa pag-ayo kaniya. Sa pagbati niya sa mabangis nga pag-atake sa kaaway nga misukol kaniya, milukso siya gikan sa iyang higdaanan, naghimo sa tanda sa krus, ug mibiya sa iyang selda; Sa patyo, mitindog siya sa usa ka espesyal nga dapit, gipahaba ang iyang mga bukton paingon sa langit, gitutok ang iyang mga mata ug hunahuna sa kahitas-an, ug nagpabilin didto nga nag-ampo adlaw ug gabii, nga wala gyud molihok bisan gamay gikan sa maong dapit, sama sa nakagamot sa yuta, sulod sa kwarenta ka adlaw; sa niining panahona wala siya miminom o mokaon, wala makig-istorya bisan kinsa, wala matulog, ni nagpaubos sa iyang mga bukton. Sa pagsugod sa iyang pagbantay, ang madre superiora, pagkahibalo niini, miadto kaniya ug miingon:

'Padayona ka sa Ginoo, anak ko, ug hatagan ka niya og pagkamapailubon!'

Kaduha ka pulo'g lima anyos si Eupraxia niadtong panahona. Pagkahuman sa duha ka semana sa iyang pagbarog, ang madre superiora ug ang mga igsoon nga madre nagtan-aw uban ang pahiyom sa iyang pagkamapailubon ug naglipay alang kaniya. Milabay ang traynta ka adlaw, ug ang mga igsoon nga madre nagsugod sa paghanga ug miingon sa madre superiora:

'Inahan, daw gusto ni Eupraxia nga tumanon ang imong kap-atan ka adlaw nga pagpuasa, sama sa imong gibuhat kaniadto.'

'Hinaut nga hatagan siya sa Ginoo og kusog,' tubag sa Inahan Superior, 'mangaon kita tanan alang kaniya!'

Paglabay sa kap-atan ka adlaw, mitindog siya sulod sa lima pa ka adlaw, unya, tungod sa kakapoy, nahugno siya sa yuta ug natulog didto nga murag patay. Nagtapok ang mga madre, gidala siya sa usa ka kwarto ug wala nila mapilo ang iyang mga bukton: katig-a siya sama sa tabla ug wala makasulti bisan usa ka pulong. Nagdala ang Madre Superior ug pagkaon para kaniya, gipahimutang kini sa iyang ngabil ug miingon:

'Bata ko, Eupraxia! Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, kaon!'

Ug sa diha-diha dayon gikuha niya ang pagkaon, gikaon kini ug nagsugod siya og sulti; nabawi niya ang pipila ka kusog ug mitindog siya; gidala siya nila sa simbahan, nagpasalamat kang Kristo nga Diyos, nga nagpalig-on sa Iyang alagad alang sa ingon nga buhat. Pagkahuman niana, si Eupraxia hinay-hinay nga nagsugod og kaon ug nakabawi.

Sukad niadto, wala na makasamok si Eupraxia sa dautang hunahuna o sa pagpukaw sa mga makalaut nga pagbati: nakadaog na ang nobya ni Kristo og hingpit nga kadaogan batok sa iyang mga tukso; busa misugod siya og paghimo og lain pang mga panukala batok kaniya, ingon sa mamamatay sukad pa sa sinugdan (Juan 8:44): gipaningkamotan niya nga kuhaon ang tibuok niyang kinabuhi sa mosunod nga paagi. Usa ka adlaw, ang bulahan nga si Eupraxia miuban sa usa ka tig-awit sa tubig paingon sa balon aron manghugot og tubig; ug ang yawa, pinaagi sa pagtugot sa Dios, gikuptan siya ug gilabay siya sa balon; siya, sumala sa iyang kaugalingong pagsaysay sa ulahi, nataptan sa iyang ulo ang ilawom sa bubon, apan sa dihang misaka na siya sa ibabaw, gikuptan niya ang lubid nga nakasabit gikan sa banga sa bubon ug misinggit:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako!'

Ningdungog ang mga paghilak nga nahulog si Eupraxia sa balon; nagtigom ang mga igsoon uban sa abadesa ug gikuha siya. Unya naghimo siya og krus sa iyang dughan ug miingon nga nagngisi:

'Buhi ang akong Kristo! Dili nimo ako mapildi, diyablo; dili ako mosurender kanimo: hangtod karon nagdala ako og tubig sa usa ka sudlanan; sugod karon magdala na ako og duha.'

Ug mao gyud kini ang iyang gibuhat. Pagkahuman niana, gipangayuan siya og pagputol og kahoy para sa kusina; sa dihang giuyog niya ang lagari aron hampakon ang troso, gipadulas siya sa yawa sa kamot; nahampak niya sa lagari ang iyang kaugalingong bitiis ug nabuka ang iyang bukong-bukong; lawom kaayo ang samad, ug daghan kaayo ang dugo. Kapoy na kaayo siya, nahugno sa yuta ug natulog nga murag patay. Nakita kini ni Julia; nahadlok kaayo siya, misinggit, ug midagan ngadto sa iyang mga igsoon nga babaye, gisultihan sila nga si

Eupraxia nasamdan ang iyang bitiis sa lagari ug namatay na. Nagtapok ang mga igsoon ug gilibutan siya, nagahilak: miabot ang madre superiora, mibubo ug bugnaw nga tubig sa iyang nawong ug, samtang nagbuhat ug ilhanan sa krus ibabaw kaniya, miingon:

'Bata ko, Eupraxia! Ngano ka nangamatay? Tan-awa kami ug sulti ka sa imong mga igsoon: nagmasubo sila para nimo.'

Gibuka niya ang iyang mga mata ug miingon sa Ina Superior:

'Ayaw paghilak, akong pinalanggang Inahan Superior; buhi pa ang akong espiritu sa sulod nako.'

Unya ang Inahan Superior mituyok ngadto sa Ginoo sa pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo! Tambala ang imong alagad; alang sa imong ngalan nag-antos siya pag-ayo.'

Unya, pagkahuman niyang giligid ang iyang bitiis gamit ang panyo sa buhok, gipataas siya sa Ina Superior ug hapit na siya dad-on sa iyang selda. Apan siya, sa paglingi-lingi ug pagkakita sa mga kahoy nga nagkatibulaag didto, miingon:

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoo! Dili ko molakaw dinhi hangtud makatigom ko sa kahoy ug madala kini sa kusina.'

'Ako na ang mangolekta,' ingon ni Julia, 'ug ikaw, pahulay na.'

Apan wala tugoti ni Eupraxia si Julia sa pagkuha sa kahoy; siya mismo ang nangolekta og daghang kahoy ug gidala kini. Aron makaabot sa kusina, kinahanglan mosaka sa hagdanan; sa pag-abot ni Eupraxia sa tumoy nga hagdanan, gipabitik siya sa yawa ug gipugngan siya: naipit ang iyang tiil sa tupi sa iyang bisti ug nahulog siya nga nawong una sa mga troso nga iyang gidalit; usa ka tusok sa kahoy ang misulod sa iyang nawong duol sa iyang mata; Misigaw si Julia, midagan paingon kaniya ug miingon:

'Wala ba ko nagaingon nimo nga dili ka makadala og kahoy? Giingnan tika nga pahulay na lang, apan wala ka maminaw nako.'

'Ayaw paghilak, igsoon,' tubag ni Eupraxia, 'hinay-hinay nimo kuhaa ang tusok sa akong nawong; wala'y kadaut ang akong mata, pinaagi sa grasya sa Dios.'

Gikuha ang tusok; daghang dugo ang nibubo gikan sa samad; ang madre superiora nagkuha og lana ug asin ug, pagkahuman sa pag-ampo, gihaplasan ang samad, samtang si Julia misugod sa pag-awhag kang Eupraxia:

'Adto na, akong ginoo, higda sa imong higdaanan ug pahulay, samtang ako motagad sa ubang mga igsoon.'

Apan mitubag si Eupraxia:

'Samtang buhi ang akong Ginoo, dili ko molihok hangtod makompleto nako ang akong katungdanan sa mga igsoon.'

Ang tanang mga madre naghangyo kaniya nga magpahulay tungod kay masakit ang iyang samad, apan wala siya mouyon; mitindog siya ug nagluto sa pagkaon samtang nagdagan ang dugo gikan sa duha ka samad; wala siya naghigda hangtud nahuman na niya ang pag-alagad sa mga madre ug ang pagkaon; pagkahuman gyud sa tanan niyang katungdanan, niadto siya sa iyang higdaanan sa ulahing gabii. Ang Dios, sa pagtan-aw sa iyang dakong pagkamapailubon, dali Niyang giayo ang iyang mga samad, ug siya nakabawi. Apan ang yawa napuno sa pagkasina ug misulay pag-usab sa paglaglag kaniya. Usa ka adlaw, sa walay klarong hinungdan, misaka siya sa usa ka taas nga tukuran uban sa mga igsoon; gilabay siya sa yawa gikan sa tumoy paingon sa ubos. Ang mga igsoon nga kauban niya midali pag-anaog sa hagdanan: nagtuo sila nga napisak si Eupraxia hangtod namatay tungod sa pagkahulog gikan sa ingon ka kataas. Apan mitindog siya gikan sa yuta nga walay samad ug miadto kanila; sa dihang gipangutana siya kon napisak ba siya, mitubag siya:

'Wala ko kahibalo unsaon nako pagkahulog o pagkabangon.'

Ug ang tanan nagdayeg sa Dios, nga nagpanalipod sa Iyang sulugoon gikan sa kamatayon.

Sa lain nga higayon, samtang nagbukal siya og gulay para sa mga igsoon sa usa ka kaldero ug hapit na niyang kuhaon gikan sa kalayo ang nagbukal nga kaldero, gipalid-ang siya sa yuta sa yawa; nahulog siya paatras, ug ang kaldero nga adunay nagbukal nga pagkaon nabubo sa iyang nawong. Ang iyang katabang, si Julia, misinggit nga nasunog si Eupraxia, ug ang tanang madre nga naa sa duol midagan padulong kaniya; apan si Eupraxia dali nga mibangon gikan sa yuta ug miingon kang Julia uban sa pahiyom:

'Unsa may imong gibuhat, igsoon? Gikahadlok nimo ang mga igsoon ug ang madre superiora nga walay hinungdan!'

Ug makita sa tanan nga wala'y kadaut ang iyang nawong, bisan gamayng paso. Mitutok ang Inahan Superior sa kaldero ug nakita nga ang nahibilin nga nagbukal nga tubig sa ilawom nagbukal pa; unya gipangutana niya si Eupraxia:

'Wala ba'y nagbukal nga tubig nga natalsik sa imong nawong?'

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo,' mitubag siya, 'murag bugnaw nga tubig, dili nagbukal nga tubig, ang nitandog sa akong nawong.'

Natingala ang Ina Superior ug miingon:

'Hinaut nga panalipdan ka sa Ginoo hangtod sa katapusan, anak ko!'

Unya, sa pribadong pakig-istorya sa mga tigulang nga igsoon, miingon siya:

– Tan-awa, gipanalanginan ka ni Eupraxia sa Diyos: nahulog siya gikan sa atop apan wala siya masamdan; gibubo niya ang nagbukal nga tubig sa iyang nawong apan wala siya'y kadaut.

'Makita namo,' tubag sa mga igsoon, 'nga si Eupraxia usa ka tinuod nga sulugoon sa Dios ug ginapanalipdan siya sa Ginoo: Giluwas siya Niya gikan sa daghang mga pagsulay.'

Ang mga babaye—mga layka—moanha sa kini nga monasteryo gikan sa duol nga lungsod ug sa mga kasikbit nga baryo, nagdala sa ilang masakiton nga mga anak ingon man usab sa mga gihuptan sa demonyo: ang Ginoo, sama sa nahisgutan sa ibabaw, mag-ayo sa masakiton ug magpahawa sa mga demonyo pinaagi sa mga pag-ampo sa matinud-anong madre superiora ug sa mga madre nga nagpuyo subay sa kabubut-on sa Dios. Magkatigum sila sa simbahan ug mag-ampo nga magkahiusa alang sa nagkalain-laing masakiton, ug kana nga mga tawo pag-ayo ug mobalik sa ilang panimalay nga himsog. Aduna'y usa ka babaye nga gihuptan sa dautang espiritu sa maong kumbento nga sukad pagkabata gipanglutos sa usa ka mabangis nga demonyo nga nagpuyo sulod kaniya—ang prinsipe sa ubang hugaw nga mga espiritu. Kining babaye giputlan og kadena sa iyang mga kamot ug tiil; nagngitngit siya sa iyang mga ngipon, nag-whistle, nagbula ang baba ug nagsinggit og kusog, nga ang tanan nahadlok sa iyang mga singgit. Daghang higayon nga ang madre superior ug ang mga tigulang nga madre nangamuyo sa Diyos sa simbahan nga palagson Niya ang demonyo gikan niining nag-antos nga babaye, apan wala madungog ang ilang mga pag-ampo: sumala sa kabubut-on sa Diyos, kini magsilbi nga usa ka dakong milagro ug usa ka pagpamatuod sa pagkabalaan ni Eupraxia, ang nobya ni Kristo, sama sa isaysay pa sa ubos. Aduna'y usa ka mabangis kaayo nga demonyo sulod niining babaye nga walay bisan kinsa ang makaduol kaniya; Gipangadena siya sa usa ka haligi sa usa ka silong nga kwarto, ug ang iyang pagkaon ug ilimnon gidala kaniya gikan sa gilay-on: ila kining gipangtali sa usa ka taas nga tungkod, gipahimutangan og pan, beans ug pipila ka gulay, ug gipahilabtan kaniya; apan kasagaran kuhaon niya dayon ang mangkok gikan sa tungkod ug ihaboy kini sa nawong sa mga nagdala niini kaniya. Gipabilin siya sa ingon nga kahimtang sulod sa taas nga panahon sa kombento. Usa ka adlaw, miadto ang tigbantay sa ganghaan sa abbess aron mosulti nga adunay usa ka babaye nga miabot sa kombento nga nagahilak, kauban ang usa ka walo ka tuig nga bata nga paralisado ug bingi-bingi, ug nangayo siya og mga pag-ampo alang sa pagkaayo sa iyang anak. Ang madre superiora, nga nakahibalo pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios nga si Eupraxia nakadawat na sa grasya sa pagtambal ug awtoridad batok sa mga hugaw nga espiritu, mitawag kaniya ug miingon:

'Adto, kuhaa ang bata gikan sa inahan nga nagbarog sa ganghaan, ug dad-a siya dinhi.'

Miadto siya ug sa dihang nakita niya ang bata nga hingpit nga paralisado, bingi, ug pipì, naluoy siya kaniya, mihuyop, ug pagkahuman sa paghimo og tanda sa krus ibabaw kaniya, miingon:

'Hinaut nga ang Dios, nga nagmugna kanimo, mag-ayo usab kanimo, anak!'

Sa niining mga pulong, gidawat niya kini sa iyang mga bukton ug gidala kini ngadto sa madre superiora. Samtang gidaladala niya kini, ang bata kalit nga naayo, misugod og sulti ug mitawag sa iyang inahan. Si Eupraxia, sa pagdungog nga ang bata nagsugod na og sulti, nahadlok kaayo ug gibutang kini sa yuta; apan ang bata mitindog ug midagan paingon sa ganghaan, nagtawag sa iyang inahan. Ang bantay sa ganghaan miadto ug gisultihan ang abadesa sa nahitabo. Dayon gitawag sa abadesa ang inahan sa bata ug miingon kaniya:

'Unsa ni, igsoon? Nianhi ka ba aron tuksuhon kami sa usa ka himsog nga bata?'

'Si Kristo nga atong Ginoo ang akong saksi, ma'am,' tubag sa inahan, 'nga hangtod karon wala pa gyud nakasulti ang akong anak, wala pa nakadungog, dili makalihok ang iyang mga kamot o tiil, ug dili makalakang; apan sa dihang gihuptan siya sa mga bukton niining birtwosang dalaga, dali dayon siyang nakasulti, naayo siya, ug nakalakaw na.'

Unya miingon ang madre superiora sa babaye:

'Pinaagi sa grasya ni Kristo, naayo na ang imong anak; adtoa sa kalinaw ug pasalamata ang Dios.'

Pagkahuman nilakaw ang babaye uban sa iyang naayo nga anak, miingon ang madre superiora kang Eupraxia:

'Anak ko, gusto ko nga ikaw mismo ang magkaon sa igsoon nga babaye sa atong kumbento nga gipanag-iya sa demonyo, kung dili ka mahadlok kaniya.'

'Dili ko mahadlok, ginikanan,' tubag ni Eupraxia, 'ug kon sugoon ninyo, buhaton ko kini.'

Pagkahuman niana, si Eupraxia nagkuha og pan ug lutong pagkaon sa usa ka pinggan ug gidala kini sa babayeng gihuptan sa demonyo; kining ulahi dayon mipis-pis sa iyang ngipon, misulong kaniya ug, pagkuha sa pinggan, gisulayan niya nga bungkagon kini. Apan si Eupraxia, pagkuha sa iyang kamot, miingon kaniya:

'Sa kinabuhi sa Ginoo, itaktak tika sa yuta, kuhaon nako ang tungkod sa among Inahan Superior, ug bugbogon tika pag-ayo aron dili na ka makaguba pa!'

Nakita sa babayeng gipanag-iya nga mas kusgan si Eupraxia kaysa kaniya – kay gipalig-on sa Ginoo ang Iyang sulugoon – ug nahadlok siya, busa nanghilom. Ug ang balaan misugod sa malumo nga pagpasidaan kaniya:

'Lingkod, igsoon,' ingon niya, 'kaon, inom ug ayaw pagkahiya.'

Busa mipungko siya, mikaon ug miminom, unya natulog. Sukad niadto, wala na nila siya gihatagan ug pagkaon gikan sa gilay-on gamit ang baston; siya na mismo ang mokuha niini gikan sa kamot ni Eupraxia, ug nangahibulong ang tanang mga madre. Sa matag higayon nga ang babayeng gihuptan sa dautang espiritu masuko, magkaguliyang ug magsinggit, moingon ang mga madre kaniya:

'Hilom! Ani na si Eupraxia uban sa iyang tungkod, ug bugbogon ka niya!'

Ug dayon malinaw ang babayeng gipanag-iya ug manghilom. Ang maong Hermana nabati pag-usab sa selos; miingon siya sa ubang mga madre:

'Walay lain ba sa mga madre gawas ni Eupraxia nga nagdala ug pagkaon sa babayeng gihupayan? Hatagi ko ug pan, ug ako moserbisyo sa babayeng gihupayan sama sa gibuhat ni Eupraxia.'

Gikuha niya ang pan ug kutya, miduol sa babayeng gihuptan sa dautang espiritu ug miingon:

'Ato kini, igsoon, ug kaon!'

Apan gikuptan siya pag-ayo sa babayeng gipanag-iya, gisi-gisi ang iyang sinina hangtud nga hubad siya, gipangagpas siya sa iyang ngipon, gilabay siya sa yuta, gipungkoan siya ug, samtang gibug-atan siya, gisugdan siya og kagat ug paglamoy sa unod sa iyang abaga ug liog. Misangag ang usa ka makalilisang nga pagsinggit, apan walay bisan kinsa ang nangahas nga moduol kaniya; unya si Julia midali sa kusina ug miingon kang Eupraxia:

'Gikaon gyud ni Hermana sa babayeng gipanag-iya!'

Midagan si Eupraxia, gikuptan ang babayeng gihuptan sa dautang espiritu sa mga bukton ug liog, ug sa ingon naluwas si Germana, nga puno sa samad ug natabonan sa dugo.

'Husto ba kana nga gibuhat?' pangutana ni Eupraxia sa babayeng gipanag-iya, 'nga samson nimo ang imong igsoon ingon ana?'

Apan nagbarog lang siya didto, nagngurog sa iyang mga ngipon ug nagbula ang baba.

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo,' dugang ni Eupraxia, 'sugod karon, kung imong samaran bisan kinsa nga igsoon, dili ko ikaw pasayloon; kuhaon nako ang tungkod sa madre superiora ug bugbog-on tika nga walay kalooy.'

Unya ang babaye mihigda ug nahilom.

Sa sayo sa sunod buntag, miadto si Eupraxia aron bisitahan ang masakiton nga babaye. Nahibaloan nga gisi-gisi niya ang tanan niyang sinina ug, naglingkod nga hubo sa yuta, gitigom niya ang iyang kaugalingong nana ug gikaon kini. Naluoy kaniya si Bulahan Eupraxia ug naghilak; dayon gisul-oban niya siya og lain nga sinina, gidalaan siya og tinapay ug tubig, ug gipakaon ug gipainom. Pagbalik niya sa iyang selda, naghilak siya sa tago gikan sa mga madre sa tibuok adlaw ug nag-ampo nga pag-ayoon sa Ginoo ang nag-antos nga babaye; ug nagpabilin siya sa pag-ampo sa tibuok gabii, samtang gipadayag sa Dios ang iyang pag-ampo sa madre superiora; sa sunod buntag, gitawag siya sa madre superiora ug nangutana:

'Anak kong Eupraxia, ngano gitago nimo kanako ang imong pag-ampo alang sa nag-antos nga babaye? Kung gisulti ra unta nimo kanako, ako unta mibuhat usab sa paningkamot uban nimo.'

'Pasayloa ko, ginikanan,' tubag ni Eupraxia, 'nakita nako siya sa ingon ana ka-grabe nga kahimtang ug naluoy ko kaniya.'

'Anak,' ingon sa abadesa, 'naa koy isulti kanimo; apan pag-amping nga dili ka magpasigarbo. Tan-awa, gihatagan ka ni Kristo og gahum sa pagpahawa niadtong demonyo, ug gihatagan ka og awtoridad batok sa tanang uban pang mga demonyo.'

Pagkadungog niini, si Eupraxia nahulog sa yuta, nagwisik og yuta sa iyang ulo, ug misinggit, nga nagaingon:

'Unsaon man nako, nga usa ka maluya ug daotan sama nako, pagpagawas sa usa ka demonyo, samtang ikaw nangamuyo sulod sa daghang katuigan ug hangtod karon wala pa nimo kini nabuhat?'

Miingon ang Abadesa:

'Bata ko, gipaabot na kining buluhaton para kanimo, aron mahibal-an nimo kung unsa kadako nga ganti ang gitagana para kanimo sa langit; ayaw pagsuway, kondili buhata ang gisugo kanimo.'

Una, miadto si Eupraxia sa simbahan, mihapa sa yuta sa atubangan sa ikon ni Ginoong Hesukristo, ug gibasa ang yuta sa iyang mga luha, nangayo og tabang gikan sa langit. Unya, sa paghinumdom sa sugo sa Ina Superior, mibyahe siya paingon sa babayeng gihuptan sa demonyo; misunod ang tanang mga madre aron makita unsay mahitabo. Sa pagduol niya sa babayeng masakiton, miingon si Eupraxia:

'Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagmugna kanimo, mag-ayo kanimo.'

Ug gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya. Nisinggit ang demonyo sa makalilisang nga tingog: 'Unsa ka limbongon ug dautan nga madre! Pila na ka tuig nga nagpuyo ako niining babaye, ug walay nakapahawa kanako, apan kining hugaw nga babaye gusto pa ko ipahawa!'

'Dili ako ang nagpahawa kanimo,' matod ni Eupraxia, 'kundi si Kristo, akong Ginoo, akong Nobyo!'

Ug misinggit ang demonyo:

'Dili ko molakaw, ikaw hugaw; wala kay gahum nga makapahawa kanako!'

'Ako'y hugaw,' tubag sa balaan, 'daghan kaayong hugaw sa sulod nako, sama sa imong giingon, apan paggawas ka kanako—ginasugo ka sa akong Ginoong Kristo! Ug kung dili ka mouyon sa paggawas, kuhaon nako ang tungkod sa among Inahan Superior ug patyon tika niini.'

Nagreklamo pagdugay ang demonyo ug nagdumili gihapon sa pagbiya. Unya gikuha ni Eupraxia ang tungkod gikan sa among Inahan Superior ug gihulga siya, nga nag-ingon:

'Gawas, o bugbogon tika.'

'Giunsa ko pagbiya kaniya,' miprotesta ang demonyo, 'kay nakahimo ko og pakigsaad kaniya ug dili ko kini mapikas?'

Gipukpok siya sa balaan tulo ka beses gamit ang tungkod, nga nag-ingon:

'Gumawas ka sa binuhat sa Dios, hugaw nga espiritu – si Kristo nga Ginoo ang nagmando kanimo.'

Nihilak ang demonyo:

'Asa man ko paingon?' ingon niya.

'Sulod ka sa hingpit nga kangitngit,' tubag sa santa, 'ug sa kalayo nga walay katapusan, ngadto sa walay katapusang pag-antos nga gitagana para kanimo ug sa imong amahan nga si Satanas, ug para sa tanan nga motuman sa imong kabubut-on.'

Ang tanang mga madre nagtindog sa gilay-on, nagatan-aw, wala'y kaisog nga mosuod. Tungod kay ang demonyo dili mouli ug padayon nga nangatarungan, gitaas ni Santa Eupraxia ang iyang mga mata ngadto sa langit ug misinggit:

'Ginoong Jesu-Cristo! Ayaw ko pasipalahi karong takna, aron dili maglipay ang hugaw nga demonyo tungod kanako!'

Ug sa diha-diha dayon misinggit ang demonyo sa kusog nga tingog ug nilayas, ug sukad niadto hingpit nang nabalik sa maayong panglawas ang babaye. Gidala siya ni Eupraxia, gihugas, gisul-oban og limpyo nga sinina ug gidala sa simbahan; didto, sila tanan naghimaya ug nagpasalamat kang Kristo among Dios. Sukad niadtong adlawa, si Eupraxia nailhan tungod sa labi pang pagpaubos ug misilbi sa tanang mga madre isip usa ka sulugoon. Sa dihang ang mga inahan magdala sa ilang masakiton nga mga anak sa kumbento, ang madre superiora magpadala kanila kang Santa Eupraxia; ug bisan pa man wala siya'y tinguha, sa pagsunod sa sugo sa iyang nakahataas, giayo niya sila pinaagi sa grasya ni Kristo.

Samtang nagkadool na ang panahong sa bulahan nga pagpanaw ni Santa Eupraxia, nakadawat ang madre superiora og pahibalo gikan sa Dios sa usa ka damgo nga ang Nobya ni Cristo gitawag na paingon sa langitnong palasyo; ang madre superiora nabalaka kaayo sa maong panan-awon – masubo siya nga biyaan ang iyang pinalanggang Eupraxia; misugod siya og hilak ug wala gustong makig-istorya bisan kinsa bahin sa iyang panan-awon. Ang mga tigulang nga madre, sa ilang pagtan-aw nga siya nagasubo ug nagahilak matag-adlaw, sa sinugdan wala magkausab sa pagpangutana kaniya nganong siya ingon ka-gubot; apan unya sila mismo nabalaka kaayo sa iyang kasubo nga miduol sila kaniya uban ang pangutana:

'Isulti-a kami, among ginoo, Inahan, ngano man nga masulob-on ka kaayo? Nagkagisi ang among kasingkasing samtang among tan-awon ang imong kasubo ug mga luha.'

'Ayaw ninyo ko pugson nga ipadayag kini kaninyo hangtod ugma,' tubag sa Ina Superior.

'Sa ngalan sa Ginoo,' miingon ang mga tigulang nga madre, 'kung dili nimo kami sultihan, Inahan, makahatag ka namo og dakong kasubo.'

Unya miingon ang Ina Superior:

'Dili ko gusto isulti kaninyo hangtod sa buntag, apan tungod kay nagpakisusi kamo pag-ayo, paminawa: Mibiya na kanato si Eupraxia – ugma siya mobiya niining kinabuhi. Apan ayaw kamo paghisgot niini kaniya karong adlawa, aron dili siya masubo – ayaw siya pasabta niining tinago hangtod moabot ang iyang takna.'

Pagkadungog sa mga pulong sa Inahan Superior, nanghilak pag-ayo ang mga madre: gihigugma ug girespeto gyud nila si Eupraxia, kay nahibalo sila nga siya usa ka dakong balaan sa Dios ug tinuod nga sulugoon ug nobya ni Cristo; ang pagkawala kaniya usa ka dakong kawad-on para kanila. Nakadungog ang usa sa mga igsoon nga nagahilak ang mga tigulang nga madre, nangutana siya sa hinungdan, ug midagan diretso sa panaderya, diin nakit-an niya si Eupraxia ug si Julia nga nagahimo og pan.

'Nasayud ka, maam,' ingon niya, 'nga ang Inahan Superior ug ang mga tigulang nga madre nagahilak para kanimo.'

Natingala si Eupraxia ug si Julia sa maong mga pulong ug nagpabilin silang hilom. Unya miingon si Julia kang Eupraxia:

'Sigurado ko nga ang imong kanhing nobyo wala nakumbinsi sa tsar nga kuhaon ka gikan sa kumbento pinaagi sa pwersa—dili ba kana ang hinungdan sa kasubo sa Mother Superior ug sa mga tigulang nga madre?'

'Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoong Jesu-Cristo,' tubag sa balaan, 'bisan pa itipon ang tanang gingharian sa kalibutan, dili ko nila mapugos nga biyaan ang akong Cristo; bisan pa niana, akong ginang Julia, adto ug pangitaa gayud kon ngano sila nagahilak; ang akong kasingkasing nabalaka kaayo.'

Miadto si Julia ug mitindog sa pultahan, nagpaminaw sa gisulti, samtang ang madre superiora niadtong panahona nagasaysay sa iyang panan-awon sa mga tigulang nga madre.

'Nakakita ko,' ingon niya, 'duha ka dungogang lalaki nga nagsul-ob og hayag nga bisti; misulod sila sa kombento ug miingon kanako: "Pahawaa si Eupraxia; gusto siya sa Hari." Unya miabot ang duha pa, nga mas hayag pa gayud, ug miingon: "Kuhaa si Eupraxia ug dad-a siya sa Hari." Gikuha ko siya dayon ug gidala; pag-abot namo sa pipila ka katingalahang ganghaan – dili gani nako mailhan ang ilang kaanyag – mibukas kini sa ilang kaugalingon, ug misulod kami; didto nakita namo ang usa ka lawak nga dili hinimo sa kamot sa tawo, puno sa dili masukod nga kahimayaan, ug usa ka hataas nga trono; niini naglingkod ang masidlak nga Hari. Dili ko makasulod, apan gidala si Eupraxia sa atubangan sa Hari; miyuko siya sa Iyang mga tiil ug gihalokan ang Iyang labing putli nga mga tiil. Didto nakakita ko og walay kinutuban nga kadaghanan sa mga anghel ug mga santo, ug nagtindog silang tanan ug nagtutok kang Eupraxia. Unya nakita nako ang Inahan sa Dios, ang Labing Balaan nga Birhen Maria, ang atong Ginoo; Gikuha Niya si Eupraxia ug gipakita kaniya ang matahum nga palasyo ug ang korona nga giandam, nga nagdan-ag sa himaya ug dungog. Ug nakadungog ko og tingog nga miingon kaniya:

'Eupraxia! Anei ang imong ganti ug imong pahulay; apan karon, lakaw, ug baliki sa napulo ka adlaw, ug malingaw ka niini tanan hangtod sa walay katapusan.'

Busa gisaysay sa madre superiora ang iyang panan-awon sa mga tigulang nga madre, nga nagahilak samtang nagsulti, ug sa katapusan miingon:

'Karong adlawa mao na ang ika-napulo ka adlaw sukad nakadawat ko anang panan-awon, ug ugma mamatay na si Eupraxia.'

Pagkadungog niini, si Julia misugod og hampak sa iyang dughan ug miadto sa panaderya, nagahilak ug nagasubo. Nakita siya ni Eupraxia nga nagahilak ug miingon:

'Gina-imploro ko ikaw sa Ngalan sa Anak sa Dios, sultihi ko unsa imong nadungog nga nakapahimo kanimo sa paghilak?'

'Naga-hagak ko,' matud niya, 'kay karong adlawa magbulag na ta: Nadungog nako gikan sa atong maayong Ginang nga mamatay ka ugma.'

Pagkadungog niini ni Eupraxia, dali ra kaayo siyang nawad-an sa kusog ug nahugno sa yuta, mura'g patay. Nilingkod si Julia ibabaw kaniya ug naghilak.

Unya miingon si Eupraxia kang Julia:

'Hatagi ko sa imong kamot, igsoon, tabangi ko'g barog ug dad-a ko sa kubo sa kahoy; tapaki ko didto.'

Gibuhat gayud kini ni Julia. Nihigda si Eupraxia sa yuta, nagahilak ug nag-ingon sa Ginoo:

'Ngano, Ginoo, nga imong gilakwan ako, usa ka estranghero ug ulila? Ngano man nga imo akong gipasipala? Karon pa unta ang panahon nga ako magpaningkamot ug makigbisog batok sa yawa, apan kuhaon na man nimo ang akong kalag gikan kanako!' Kaluy-i ako, Ginoo, nga imong alagad, ug biyaan ako bisan sulod niining usa ka tuiga, aron makapanamastamas ako sa akong mga sala, kay wala pa ako makapanamastamas; wala koy maayong buhat ug wala koy paglaum sa kaluwasan. Ang mga patay walay paghinulsol, ni luha; dili ang mga patay ang nagadayeg Kanimo, O Ginoo, ni ang mga wala pa makasulod sa impyerno, kondili ang mga buhi nga nagpanalangin sa Imong balaan nga ngalan; hatagi ako og usa ka tuig, sama sa usa ka walay bunga nga igos.

Samtang naghilak siya ingon niini, nadungog siya sa usa sa mga madre, miadto ug gisultihan ang madre superiora ug ang mga tigulang nga madre:

'Kinsa may nagsulti kaniya,' pangutana sa abbess, 'mahitungod sa atong pakighinabi ug nakabalaka sa iyang kalag? Wala ba ko ninyo gisugo nga dili ninyo ipadayag kini nga tinago kaniya hangtod moabot ang iyang takna? Unsa man inyong gibuhat! Gibalaka ninyo siya sa dili pa ang iyang panahon! Lakaw, dad-a siya dinhi!'

Sa pagdala sa santa, mihulog siya sa tiilan sa madre superiora, nga nag-ingon:

'Ngano wala ninyo gisulti kanako, Inahan, nga hapit na ang akong kamatayon? Naga-hilak unta ko tungod sa akong mga sala! Ug karon mobiya ko nga walay paglaum sa kaluwasan: wala koy maayong buhat nga akong mahatag.' Kaluy-i ako, Ginoo; pag-ampo ka sa Diyos alang kanako, aron Iya kong hatagan pa ug usa ka tuig nga kinabuhi, aron makapanamastamas ako sa akong mga sala. Mibiya ako nga walay pagpanamastamas, ug wala ko kahibalo unsang kangitngit ang modaug kanako o unsang pag-antos ang nagpaabot kanako.

Mitubag kaniya ang Abadesa:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, anak nakong si Eupraxia, ang imong dili malaglag nga Nobyo, si Kristo, gikonsiderar ka nga takus sa Gingharian sa Langit ug nag-andam Siya alang kanimo og usa ka maanindot nga palasyo ug usa ka korona sa walay katapusang himaya.'

Ug ang Abadesa misugod sa pagsaysay kaniya sa tibuok niyang panan-awon mahitungod kaniya, busa gipahupay niya siya ug gipuno sa paglaum ang iyang kalag; labaw pa, gihangyo niya si Eupraxia nga mag-ampo siya kang Dios alang kaniya, aron Ihatag usab kaniya ang susamang kapalaran. Si Eupraxia, nga naghigda sa tiilan sa Abadesa, nangmasakit: una siya gikurog sa katugnaw, ug unya gisundan sa hilanat.

'Dal-a siya,' miingon dayon ang abadesa sa mga madre, 'ug dad-a siya sa kapilya; miabot na ang iyang oras.'

Gidala nila siya, gipa-higda sa kapilya, ug naglingkod sa iyang kiliran, nagasubo ug nagahilak hangtod sa gabii; sa gabii, gisugo sa Abadesa ang mga madre nga mokaon sa ilang panihapon, samtang si Julia ra ang magpabilin kang Eupraxia, kay wala gyud siya mobiya sa iyang kiliran. Gisirad-an ni Julia ang pultahan sa sulod uban kaniya ug nagpabilin didto hangtod sa Matins. Naga-ampo siya kang Eupraxia:

'Igsoon, ayaw ko kalimti sa atubangan sa Ginoo! Hinumdumi nga wala gyud ko mibulag kanimo; hinumdumi nga ako ang nagtudlo kanimo sa pagbasa ug pagsulat; hinumdumi nga ako ang nagdasig kanimo sa pagpraktis sa pagka-asketiko; hangyoa si Kristo nga kuhaon usab ako uban kanimo!'

Sa pagsubang sa adlaw, nakita sa madre superiora nga hapit na mohawa ang espiritu ni Eupraxia, ug gipadala niya si Julia sa mga madre aron moingon:

'Adto ug pahalua si Eupraxia sa katapusan: mamatay na siya.'

Nagtigom ang mga madre ug gisugdan ang pagpaalam kaniya, naghilak ug nag-ingon:

'Hinumdumi kami, igsoon, sa Gingharian ni Kristo!'

Apan wala siya makasulti ug nagpabilin siyang hilom. Pagkahuman nilakaw ang tanan, miabot ang babaye nga giluwas ni Eupraxia gikan sa demonyo nga nagpahirap kaniya; gihalokan niya ang mga kamot ni Eupraxia samtang nagahilak ug miingon:

'Kining balaan nga mga kamot daghan kaayo ang nabuhat para kanako, bisan pa dili ko takos, sa ngalan sa Dios; pinaagi niini napalayas ang yawa nga nagpahirap kanako.'

Apan wala'y gisulti si Eupraxia nga tubag, ug miingon ang madre superiora:

'Dili ka ba masubo para niining igsoon, Eupraxia? Nagahilak man siya, apan wala kay gisulti kaniya?'

Gitan-aw ni Eupraxia kining igsoon ug miingon:

'Ngano man nimo ako gikabug-an, igsoon? Pasagdi ako sa kalinaw; hapit na gayud ko mamatay; apan kahadlok sa Dios, ug Iya ka nga panalipdan!'

Unya, sa pagtan-aw niya kang Inahan Superior, miingon siya:

'Amo ko pag-ampo, Inahan, kay ang akong kalag anaa sa dakong kasakit karon.'

Ug ang tanang mga igsoon, kauban ang madre superiora, misugod sa pag-ampo para kaniya; ug pagkahuman nila sa ilang pag-ampo ug pag-ingon og 'Amen', ang balaan ug matinahuron nga nobya ni Cristo, si Eupraxia, gisumite ang iyang matarong ug balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Nanginabuhi siya sulod sa traynta ka tuig[5293] . Ang mga igsoon nga babaye nanghilak og kusog tungod kaniya; ilang gilubong siya tupad sa iyang inahan ug gipadayeg ang Dios tungod kay gihatagan sila sa ingon ana ka usa ka igsoon nga makapahimuot sa Dios sa ilang taliwala ug tungod kay gitugotan sila nga kauban siya paingon sa Dios. Sa bahin ni Julia, wala siya mobiya sa kabaong sulod sa tulo ka adlaw, nga naghilak ug nag-aga; apan sa ika-upat ka adlaw miadto siya sa abbess, malipayon ug maligaya, ug miingon:

'Amo ko inyong ampoan, Inahan; nagtawag na kanako si Kristo, ug si Gng. Eupraxia nakigsumada na Niya alang kanako aron makig-uban ko kaniya.'

Pagkahuman niya niini, nagpaalam siya sa tanang mga igsoon ug namatay sa ikalima ka adlaw. Gipahiluna siya sa lubnganan tupad sa kabaong ni Santa Eupraxia. Paglabay sa traynta ka adlaw, gitawag sa respetadong abadesa, ang diakonisa Theodula, ang mga igsoon ug miingon kanila:

– Pilia alang sa inyong kaugalingon ang usa ka inahan nga mopuli kanako, usa nga maggiya kaninyo: ang Ginoo nagtawag kanako; ang Ginang Eupraxia nag-ampo kaniya nga matinud-anon alang kanako, nga ihatag Niya kanako ang usa ka dapit uban kaniya ug kang Julia: si Julia, kauban ni Eupraxia, gihatagan usab og dapit sa langitnong palasyo; ako usab karon moapil kanila.

Nalipay ang tanang mga igsoon alang kang Eupraxia ug Julia, nga nakasulod sila sa kalipay sa ilang Ginoo, ug nag-ampo nga ihatag usab kanila ang susamang kapalaran. Sa ilang inahan nga mobiya kanila, nanghilak sila ug mipili sa usa sa mga igsoon nga ginganlan og Theognia aron mahimong ilang superyor. Gitawag siya sa abadesa sa iyang kiliran sa wala pa siya mamatay ug miingon kaniya:

'Nasayud ka pag-ayo sa tibuok han-ay ug lagda sa monastikong kinabuhi; Gina-implorar ko kamo pinaagi sa Labing Balaan nga Parehong-Kaubang Trinidad: ayaw kamo magkuha og bisan unsang panag-iya o bahandi para sa kombento, aron ang hunahuna sa mga igsoon dili mapuno sa mga kabalaka sa kalibutan, aron sila dili mapugngan sa langitnong mga panalangin tungod sa mga butang sa kalibutan; kondili, pinaagi sa pagbalewala sa tanan nga panandaliang butang, makab-ot nila ang walay katapusan.

Ug sa mga igsoon siya miingon:

'Nasayud ka sa kinabuhi ni Santa Eupraxia. Sundi ang iyang ehemplo, aron kamo, uban kaniya, mahimong takus sa langitnong palasyo.'

Unya, pagkahuman niyang nakigpaalam sa tanan sa katapusan, iyang gisugo nga dad-on siya sa kwarto sa pag-ampo, nga isirad-an ang mga pultahan, ug nga walay bisan kinsa ang mosulod hangtod sa sunod adlaw. Sa sayo sa sunod buntag, misulod ang mga igsoon ug nakit-an siya nga natulog sa Ginoo; naghilak sila, gilubong siya

---

[5293] Si Santa Eupraxia namatay mga tuig 413: sa dihang si Eupraxia, human mosulat og sulat ngadto sa hari nga nagbiya sa iyang kaminyoon, mipili og kinabuhi nga labi pang pagka-asketiko kaysa kaniadto, siya 12 anyos pa; ang hari namatay niadtong 395; Si Eupraxia, bisan pa, namatay sa edad nga 30, human sa dugang 18 ka tuig nga pagpraktis sa ascesis; busa, 18 minus 395 naghatag sa tuig 413.

tupad ni Santa Eupraxia. Sukad niadto, walay lain nga gilubong sa maong dapit; ug daghang milagro ang nahitabo gikan sa balaang relikya niining mga sulugoon sa Dios: ang tanang matang sa mga sakit naayo, ug ang mga demonyo napalayas, nga misinggit sa kusog:

'O Eupraxia! Bisan pa sa kamatayon imo kami napildi ug gipahawa!'

Mao kana ang kinabuhi ug mga buhat sa Banal nga Eupraxia, nga gihimong takus sa langitnong himaya. Paninguhaon usab nato nga sundon siya: palambuon nato ang pagkapaubos, pagkamasunuron, pagkamaambong, kasingkasing sa trabaho, pagkamapailubon, pagkabalaan ug pagkahinlo sa kinabuhi, aron pinaagi sa iyang mga pag-ampo kita usab mahimong takus sa walay katapusang mga panalangin, kalipay ug pakig-uban sa mga panon sa mga anghel – aron kita hatagan sa kalipay sa himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa Iyang langitnong Gingharian uban sa tanang mga balaan hangtod sa kahangturan, amen.

Ang Kinabuhi ni Santa Olympias nga Diakonisa.

Gisaulog sa ika-25 sa Hulyo

Si Santa Olympias, nga ginganlan human sa iyang inahan, natawo sa Constantinople, diin nagpuyo ang iyang bantugan ug mahimayaong mga ginikanan. Ang iyang amahan, si Anisius Secundus, usa sa labing dungog nga mga senador, samtang ang iyang inahan mao ang anak nga babaye sa bantog nga eparco nga si Eulavius, nga gihisgutan sa salaysay sa mga milagro ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro ug kinsa, sa paghari ni Constantine nga Dako, ikaduha lang sa mando pagkahuman sa emperador. Si Olympia, anak ni Eulavius, unang gipangasaw-an kang Constus, ang bungsong anak ni Constantine, nga misunod sa iyang amahan isip maghuhari sa karaang Roma; apan napatay siya sa wala pa ang kasal, ug siya gipangasaw-an kang Arsaces, Haring Armenyo, nga iyang gipuy-an sulod lang sa mubo nga panahon sa wala pa siya balo, busa si Olympias nagminyo sa giingon nga senador nga si Anisius Secundus ug nanganak kang Santa Olympias; sa wala pa siya makaabot sa hustong edad, gipangakabana na siya sa iyang mga ginikanan sa usa ka batan-ong iladong lalaki, ang anak sa eparco nga si Nevridius; apan ang kasal mismo gipahunong. Apan paglabay sa baynte ka bulan, namatay ang iyang betrothed, ug si Olympias nagpabilin nga dalaga ug balo; bisan pa nga siya adunay hustong edad na, wala na siya'y tinguha nga magminyo pag-usab, apan gipili niya nga magpabilin nga birhen ug magkinabuhi sa pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw.

Pagkamatay sa iyang mga ginikanan, napanunod ni Olympias ang dakong bahandi ug daghang mga panag-iya; iyang gipahinungod kini tanan sa Dios ug gisugdan ang mapinanghatagon nga pag-apod-apod niini sa mga nanginahanglan: sa mga simbahan, monasteryo, eremita, ospital, kapakanan para sa mga kabus ug mga biyahero, mga ulila ug mga balo, ug sa mga nahulog sa kakabus; Nagpadala usab siya og daghang limos ngadto sa mga priso ug sa mga gipahilayo sa ilang yutang natawhan; busa ang iyang pagkamaabiabihon mikaylap sa halayo ug sa lapad. Alang sa iyang kaugalingon, kanunay siyang nag-ampo ug nag-ayuno, gipakaantos ang iyang unod sa tanang paagi ug gipasakop kini sa espiritu.

Niadtong panahona, naghari si Teodosio ang Dako[5294] , amahan nila Arcadio ug Honorio; siya adunay paryente nga ginganlan og Elpidio, nga iyang gustong ipangasawa kang bulahan nga si Olympias, nga batan-on ug gwapa, apan misalikway siya. Ang hari nangaliya kaniya, naningkamot sa tanang paagi aron mapugos siya sa pagminyo sa iyang paryente nga si Elpidius, apan wala gyud siya mouyon bisan unsang kahimtang, bisan pa sa hulga, ug nahibalo siya nga nasuko ang hari. Gipadala niya kini nga tubag sa hari:

'Imong Kahalayan! Kung gusto sa Dios nga magminyo ako, dili Niya unta gikuha ang akong unang bana gikan kanako; apan, tungod kay nahibalo Siya nga dili kini alang sa akong kaayohan nga magminyo niining kinabuhi, Gihimulag Niya ang akong bana gikan sa pagpuyo uban kanako, ug giluwas ko gikan sa bug-at nga yugo sa awtoridad sa bana, ug gibutang ang Iyang malumo nga yugo (cf. Mat. 11:30) sa akong hunahuna.

Nakasuko pag-ayo ang hari ug gisugo niya ang gobernador sa siyudad nga kuhaon ang tanan niyang kabtangan ug itago kini hangtod moabot si Olympias sa edad nga traynta. Ang gobernador, nga naglihok dili tungod sa sugo sa hari kondili tungod sa pagpukaw ni Elpidius, gipaka-antos ug gipanglutos siya sa ingon ka grabe

[5294] Emperador 379–395.

nga wala na siya'y kontrol dili lang sa iyang kabtangan kondili bisan sa iyang kaugalingon : dili niya tugotan nga makig-istorya siya sa mga banal nga tawo o mosimba sa simbahan, aron pugson siya sa pagminyo tungod sa kawad-on sa paglaum; apan si Olympias naglipay ug nagpasalamat sa Dios. Paglabay sa pipila ka panahon, gisulat niya ang mosunod ngadto sa hari:

'Gipakita Nimo kanako, Imong Gracya, ang maharlikang kaluoy ug naglihok ka sa tinuod nga episkopal nga paagi[5295] , pinaagi sa pag-utos sa lain nga mag-atiman ug magbantay sa akong karga, nga ako mismo ang nag-atiman; mas dako pa nga pabor inyong ipagawas kanako kon inyong sugoan ang inyong opisyal nga ipangbahin ang tanan nakong kabtangan sa mga simbahan, sa mga kabus ug nanginahanglan, aron malikayan nako ang walay pulos nga himaya pinaagi sa dili nako kini pag-apod-apod sa akong kaugalingon; ug unya dili nako pasagdan ang akong tinuod nga bahandi[5296] , kay walay kabalaka sa yutanong ug malaglag nga mga bahandi.

Gibasa sa Tsar ang iyang sulat ug, pagkahuman sa iyang pagpamalandong sa maong butang, gitugotan niya siya nga mapabilin ang pagpanag-iya sa iyang panimalay: nakadungog siya og daghan mahitungod sa iyang birtuoso ug maka-Diyos nga kinabuhi, sa iyang dakong pagpugong sa kaugalingon ug sa iyang hugot nga pagpamatay sa unod. Sa tinuod, wala gyud siya mokaon og karne, ug wala pud siya moadto sa paliguan; apan kon mapugos siya tungod sa sakit sa pagligo, moupo siya sa paliguan nga init ang tubig nga nagsul-ob lang og tunika ug moligo nga dili maghubo, kay nahuya siya dili lang sa iyang mga sulugoon nga babaye kondili pati sa iyang kaugalingon, ug wala siya gustong makita ang iyang hubad nga lawas.

Tungod sa ingon nga putli ug birtuoso nga kinabuhi—nga ang mga birtud gidayeg gani sa mga balaang amahan—gitawag si Santa Olympias sa pag-alagad sa Simbahan; gitudlo siya nga diakonisa ni Kabanalan Patriarka Nectarius[5297] [5298] . Ug siya misilbi sa Ginoo nga matinud-anon ug matarong kauban ang ubang diakonisa, sama sa balo sa Ebanghelyo nga si Santa Ana, *'nga wala gayud mobiya sa templo kondili nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii uban sa pagpuasa ug pag-ampo'* (Lucas 2:37). Ang kinabuhi sa Bulahang Olympias ingon ka walay sala nga bisan ang iyang mga kaaway wala gyud makakita og bisan unsang angay silotan. Kadtong nakigbisog kang San Juan de la Cruz, nga misunod kang Nectarius isip Patriarka, supak usab sa walay-sala nga sulugoon ni Kristo, ug ang nanguna kanila mao si Teófilo, Patriarka sa Alexandria: nasuko siya kaniya tungod kay gidawat niya ang mga matarong nga monghe nga iyang gipahawa gikan sa disyerto sa Ehipto (sama sa gisaysay sa kinabuhi ni Chrysostom) sa dihang miabot sila sa Constantinople, ug gipakaon niya sila alang kang Kristo. Kasagaran siya maghatag og mainit kaayo nga pagdawat ug dapit sa pahulayan sa mga biyahero, monghe, ug mga obispo nga moanha sa siyudad, ug ginatagana sila gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan; ug si Teofilo mismo kaniadto kanunay nakapahimulos sa iyang pagkamahigalaon ug pagkamaabiabihon. Sa ulahi, nahimong kaaway siya kaniya—tungod sa maong mga monghe ug tungod usab kang San Juan Crisostomo—ug nangita siya og paagi aron dauton siya pinaagi sa dili matarong nga mga pasangil; apan walay motuo sa iyang malisyosong bakak ug panamastamas, kay nailhan sa tanan ang iyang putli ug balaan nga kinabuhi. Ang dungog sa niining tinuod nga sulugoon ni Kristo mikaylap sa tanang simbahan; naglihok siya sama sa Maayong Samaritano nga gihisgutan sa

---

[5295] Ang Emperador sa Byzantine, sa laing bahin, nagbitbit sa titulo nga 'Obispo sa Panlabang Butang sa Simbahan'; ang pulong nga 'obispo', nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og tigbantay, tig-obserba o superbisor.

[5296] Nagpasabot kini nga may kalabotan sa kaluwasan sa kalag.

[5297] Patriarka sa Constantinople 381–397.

[5298] Ang mga diakonisa naglungtad sukad pa sa panahon sa mga Apostoles. Ang Apostol Pablo, sa iyang Sulat ngadto sa mga taga-Roma (Roma 16:1), naghisgot kang Febe, nga usa ka 'alagad sa simbahan sa Cencrea'; sa post-apostolikong panahon, ang mga diakonisa kanunay nga gihisgutan sa mga ekumenikal nga konseho (Unang Ekumenikal nga Konseho, Kanon 19; Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 15; Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 14), ingon man usab sa mga Amahan sa Simbahan ug mga magtutudlo ug sa mga emperador sa ilang mga balaod (Justiniano, Novelas 3, 6 ug 123). Sa sinugdan, ang mga diakonisa gipili kasagaran gikan sa mga birhen, ug gikan sa mga balo, ang mga 'matinuoron ug deboto, nga kaisa ra kaminyoon' (Apostolikong Konstitusyon, Libro VI, 18); apan sa panahon ni Emperador Justiniano gitugotan nga mopili gikan sa duha ka grupo, ug bisan pa sa wala pa moabot ang edad nga 40, bisan tuod ang aktuwal nga ministeryo gisalig kanila lamang pag-abot nila niining maong edad. (Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 15; Novels 123 ni Justiniano); ang mga babaye nga nailhan tungod sa ilang matinud-anong kinabuhi dayon gitudlo nga diakonisa nga walay bisan unsang probasyonal nga panahon. Ang mga katungdanan sa mga diakonisa mao ang mosunod: 1) ilang giandam ang mga kababayen-an alang sa binyag; 2) ilang gitabangan ang mga ministro sa Simbahan atol sa aktuwal nga binyag sa mga kababayen-an; 3) ilang gihimo ang nagkalain-laing buluhaton nga gihatag sa obispo nga may kalabotan sa mga kababayen-an – pagbisita sa mga masakiton ug sa mga nag-antos; 4) ilang gisiguro ang kahusay ug ang angay nga pamatasan sa simbahan taliwala sa mga kababayen-an ug mga bata.

Ebanghelyo, nga nagpataas sa usa ka tawo—nga nasamdan sa mga tulisan ug gipasagdan sa tanan nga nilabay—sa iyang asno, gidala siya sa usa ka karwahe, ug gitagad hangtod nga siya nakabawi (Lucas 10:30–37); sa tinuod, gihatagan niya og puloy-anan ang tanan nga walay matulgan; masigasig niyang gitagad ang mga kabus ug masakiton, ang mga dunay samad, ang mga gibyaan sa kadalanan ug gisalikway sa tanan, ug sa tanang paagi, tibuok kasingkasing ug matinud-anon siyang nag-alagad sa hinungdan sa kalooy. Unsa kadako ang iyang gigasto sa mga maayong buhat—sa bulawan ug pilak, sinina, ug sa adlaw-adlaw nga pag-apod-apod sa pagkaon sa mga kabus, ug sa mga miabot sa Constantinople alang sa ilang kaugalingong mga buluhaton—ug giunsa niya pagtubag ang ilang mga panginahanglan sa tanang paagi. Busa, mitabang siya sa iyang kaugalingong katawhan pinaagi sa iyang bahandi, nagdonar og daghang bulawan, pilak ug mga palamuti sa simbahan kang San Amphilochius, Obispo sa Iconium, ug kang Onesimus sa Pontus (ug kaniadto kang Gregory the Theologian, nga nagsilbi nga pari sa Constantinople sa wala pa si Nectarius), ug kang Pedro sa Sebaste, igsoon ni Basil the Great, ug kang Epiphanius sa Cyprus. Gipiyong niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang mga mata ni Optimus – nga namatay sa Constantinople. Nakahimo siya og maayo dili lamang sa mga santo ug mga matinud-anong tawo, apan usab sa mga rebelde ug mga kaaway, sama nila Antiochus, Obispo sa Ptolemais; Acacius sa Verria; Severian sa Gaval; ug uban pa nga susama kanila. Wala siyay malisya ug gipahinungod niya ang iyang kaugalingon hingpit sa Diyos; tungod niini, wala niya giisip ang iyang mga kabtangan nga iya, kondili kabtangan sa Diyos. Si San Juan Crisostomo dako kaayo ang pagdayeg kaniya isip usa ka dakong sulugoon sa Diyos ug gihigugma siya uban sa espirituhanong gugma, sama sa paghigugma ni San Pablo nga Apostol kaniadto kang Persis, nga iyang gisulat: *'Pangumusta si Persis, akong hinigugma, nga nagpaningkamot pag-ayo alang sa Ginoo'* (Roma 16:12). Ug si Santa Olympias wala magpamenos kaysa kang Persis, nagpaningkamot pag-ayo alang sa Ginoo ug nag-alagad sa mga balaan uban sa dakong ug mainit nga gugma.

Sa dihang si San Juan Crisostomo, bisan walay sala sa tanang aspeto, dili matarong nga gipahawa sa iyang katungdanan, ang bulahan nga si Olympias naghilak sa kasakit uban sa ubang diakonisa. Sa dihang mibiya siya sa simbahan sa katapusang higayon, misulod si Juan Crisostomo sa baptisteryo, gitawag niya si Beato Olympias uban sa mga diakonisa nga sila Pentadia, Proclia ug Salvina, usa ka birtwosa nga balo, ug miingon kanila:

'Moanhi kamo, akong mga anak, ug paminawa ko. Nakita nako nga hapit na mahuman ang paglutos batok kanako. Gibuhat nako ang akong katungdanan, ug nagtuo ko nga dili na ninyo ko makita pag-usab. Busa, akoa kamo paghangyo, ayaw kamo biyai sa Simbahan tungod sa obispo nga itudlo sa akong dapit, bisan pa sa pagpugos o sa panag-uyon sa tanan, kondili tuman kamo kaniya sama sa inyong pagtuman kanako: ang Simbahan dili mabuhi nga walay obispo. Aron ang kaluoy sa Dios mag-uban kaninyo; hinumdumi ako sa inyong mga pag-ampo!

Sila, bisan pa, nga nagahilak pag-ayo, mihapa sa atubangan niya; ug ang santo mibiyahe paingon sa dapit sa iyang pagkabilanggo.

Pagkahuman sa iyang pag-exile, nasunog ang katedral; ug dakong bahin sa siyudad ang nasunog; busa, ang tanan nga mga sumusunod kang San Juan, bisan pa inosente, gipangutana sa gobernador sa siyudad bahin niini nga sunog: gihunahuna nga sila ang nagpasiga sa simbahan; si Santa Olympias usab nakasinati og pag-antos tungod niini, mura'g siya usab ang may sala sa pagsunog; Gidala siya sa hukmanan ug hugot kaayo siyang giimbestigahan (malupigon ug walay kalooy ang maghuhukom). Bisan pa nga walay nakitang sala kaniya, gihukman gihapon siya sa maghuhukom sa dili matarong nga pagbayad og dako kaayong kantidad sa bulawan alang sa pagsunog, nga wala man siya'y sala.

Pagkahuman niini, mibiya ang santa sa Constantinople ug mibyahe paingon sa Cyzicus[5299] ; apan, wala gihapon siya pasagdi sa kalinaw sa iyang mga kaaway didto; gisilotan siya sa pagpahilayo ug gipriso sa Nicomedia[5300] ; sa pagkahibalo niini, misulat si San Juan Crisostomo kaniya og sulat gikan sa iyang kaugalingong prisohan, naghatag kaniya og paglipay sa iyang kasubo[5301] . Human sa dugay nga panahon sa pagka-priso ug pag-antos sa daghang kasakit, ang bulahan namatay[5302] ngadto sa Ginoo. Pagkahuman sa iyang kamatayon, samtang

[5299] Ang Kyzikos nahimutang sa peninsula sa Propontis (Dayat sa Marmara) sa Arktonissos.

[5300] Ang Nicomedia usa ka siyudad sa probinsya sa Bithynia sa baybayon sa Dagat Marmara, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Si Santa Olympias gipriso sa Nicomedia niadtong 405.

[5301] Napulo'g pito ka sulat gikan kang San Juan Crisostomo ngadto kang Olympias ang nakaluwas.

[5302] Sa palibot sa 409, 25 Hulyo.

ang iyang bililhon nga lawas wala pa mailubong, ang santo nagpakita sa damgo sa Obispo sa Nicomedia ug miingon:

'Ibutang ang akong lawas sa kahoy nga kabaong ug itambog kini sa dagat; bisan asa kini madala sa balud sa baybayon, didto kini paglubonga.'

Gibuhat gayud sa obispo ang gisugo. Gidala sa balud ang kabaong ngadto sa baybayon sa usa ka dapit duol sa Constantinople nga gitawag og Vrohti, diin adunay simbahan nga gipahinungod kang San Tomas Apostol. Nakadawat og pahibalo gikan sa Dios ang mga lumolupyo bahin sa lawas ni Santa Olimpias; mibanaog sila sa baybayon, nakit-an ang kabaong ug gibutang kini sa simbahan sa Apostol. Ug misugod ang mga pag-ayo gikan sa tanang matang sa mga sakit. Paglabay sa daghang katuigan, giatake sa mga barbaro kining dapita, gisunog ang simbahan, ug gilabay ang mga balaang relikya—nga wala'y kadaut bisan pa sa kalayo, bisan pa gani nga nasunog ang kaban—sa dagat; ug ang tubig nahimong dugo sa dapit diin gilabay ang mga relikya: busa gipahibalo sa Dios ang pag-antos sa Iyang sulugoon. Apan ang mga milagrosong relikya nabawi pag-usab gikan sa dagat sa mga matinud-anon. Pagkahibalo niini, si Sergius, Patriarka sa Constantinople[5303] , nagpadala sa presbiterio nga si Juan, nga nagsugo kaniya nga dad-on kini uban sa dungog ngadto sa Constantinople. Sa pag-abot sa presbiterio sa maong lugar ug sa pag-alsa niya sa balaang relikyas, daghang dugo ang nibubo gikan niini: ug ang tanan natingala kaayo sa paagi nga, pagkahuman sa duha ka gatus ka tuig, nibubo ang dugo gikan sa uga nga mga bukog sama sa usa ka buhing lawas. Busa kining mga balaan ug milagrosong relikyas gidala ngadto sa imperyal nga siyudad ug gipahulay sa kombento nga gitukod ni Santa Olympias; ug sa k , daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa iyang balaan nga mga relikya: ang tanang matang sa mga sakit naayo, ug ang mga demonyo napalayas pinaagi sa mga pag-ampo ni Santa Olympias ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat ang dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

- Niining adlawa, ang Pagkatulog sa Balaan nga si Ana, inahan sa Labawng Balaan nga Theotokos. (Alang sa iyang Kinabuhi, kauban ang sa Balaan nga si Joaquin, tan-awa ang ika-9 sa Septyembre

8 Agosto

26 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Moises nga Hunggaro

Kumemorasyon sa 26 sa Hulyo

Ang dautang kaaway labing naandan sa pagpakig-away batok sa mga tawo pinaagi sa hugaw, maluoy nga mga tinguha; kay ang usa ka tawo, nga natabonan niining hugaw nga kahugaw, mihunong sa pagtan-aw kang Dios sa tanan niyang buhat, tungod kay *'ang mga putli sa kasingkasing* makakita *sa Dios'* (Mat. 5:8). Ang atong bulahan nga Amahan nga si Moises, nga nakahimo og mas dagkong buhat sa kini nga pakig-away kaysa sa uban, nag-antos pag-ayo, sama sa usa ka tinuod nga sundalo ni Cristo, hangtod sa katapusan niyang mapildi ang gahum sa hugaw nga kaaway ug biyaan kita og ehemplo nga sundon. Ang mosunod ang gisaysay mahitungod kaniya.

Nahibal-an nga ang bulahan nga si Moises lumad sa Ugrin[5304] , pinalangga sa matinud-anon ug balaan nga prinsipe ug Ruso nga nag-antos alang sa pagtuo, si Boris. Nag-alagad siya sa prinsipe kauban ang iyang igsoon nga si George, nga samtang nagpanalipod sa iyang ginoo gamit ang iyang kaugalingong lawas ug nahulog ibabaw

[5303] Si Sergius – ang unang patriyarka nga may ingon nga ngalan sa Constantinople, nagsilbi gikan sa 610 hangtod sa 638.

[5304] Kana mao, gikan sa Hungary. Ang ngalan nga 'Ugrians-Hungarians' posibleng mitungha sa pinulongang Ruso sa palibot sa sinugdanan sa ika-9 nga siglo, sa dihang unang nakasugat sa mga Rusong Slav ang mga Magyar; klaro nga naglungtad pa ang tunog sa ilong sa pinulongang Ruso niadtong panahona ug ang pulong gipronunsyar nga 'ngr'; kini usab nagpatin-aw sa karon nga porma nga 'Hungarians'.

kaniya, napatay sa suba sa Alta[5305] kauban si Santo Boris[5306] sa mga sundalo sa walay Diyos nga si Svyatopolk; giputol usab nila ang iyang ulo tungod sa bulawanong hryvnia[5307] nga gibutang kaniya ni Santo Boris.

Si Banal nga Moises ra ang nakaluwas sa kamatayon ug miadto kang Predislava, igsoon ni Yaroslav nga babaye, sa Kyiv, diin siya nagpabilin, nagtago gikan kang Svyatopolk, ug nag-ampo nga matinud-anon sa Diyos hangtod miabot ang matinud-anon nga Prinsipe Yaroslav, nga napuno sa kalooy alang sa iyang mga igsoon nga napatay, ug napildi ang walay Diyos nga si Svyatopolk[5308] . Sa dihang si Svyatopolk, nga nakalingkawas paingon sa mga Poles[5309] , mibalik uban ni Bolesław ug gipahawa si Yaroslav, ug siya mismo ang nagdumala sa Kyiv[5310] , unya si Bolesław, sa iyang pagbalik sa iyang kaugalingong prinsipalidad, gidakop ang duha ka igsoon nga babaye ni Yaroslav ug daghan sa iyang mga boyar, lakip na ang bulahan nga si Moses, nga gipanghigot sa kamot ug tiil sa bug-at nga puthaw nga gapos ug hugot nga gibantayan, kay siya talagsaon tungod sa iyang lig-on nga panglawas ug gwapong nawong.

Sa yuta sa mga Lyash, nakita siya sa usa ka babaye—iladong mahimayaon, gwapa ug batan-on—nga adunay dakong bahandi ug gahum; ang iyang bana, nga miuban kang Bolesław, wala na mobalik, kay napatay siya sa gubat. Kining babaye, sa dihang nakabantay sa kaanindot sa monghe, napuno sa carnal nga tinguha kaniya ug misugod sa pagpangumbinsi kaniya, gamit kining mga pulong:

'O tawo! Ngano man nga imo kining ginasagubang nga pag-antos samtang adunay pa'y agianan aron makagawas ka sa imong mga kadena ug kasakit?!'

'Gusto kini sa Dios,' tubag ni Moises.

'Kung mosugot ka kanako,' padayon sa babaye, 'pagaw-on tika ug pagahimoon tika nga bantog sa tibuok yuta sa mga Poles, ug ikaw ang magpanag-iya kanako ug sa tanan nakong kabtangan.'

Apan ang bulahan, sa pagkahibalo sa iyang hugaw nga tinguha, mitubag kaniya:

'Kinsa bay lalaki nga nakapaminaw sa iyang asawa ang nakauswag gayud sa iyang kahimtang? Si Adan nga una, tungod kay gipaminaw niya ang iyang asawa, gipahawa sa Paraiso. Si Samson, nga labaw pa sa tanan sa kusog ug nakadaog sa tibuok hukbo, gibaligya sa langyaw sa usa ka babaye. Si Solomon, nga nakaangkon sa kahiladman sa kinaadman, mitungo sa mga dios-diosan samtang nagsunod sa usa ka babaye. Si Herodes, nga nakadaug og daghang mga kadaugan, giputol ang ulo ni Juan nga Maminaral samtang naningkamot sa pagpalipay sa iyang asawa. Busa, giunsa ko pagka-malaya pinaagi sa pagkaulipon sa usa ka babaye nga wala nako mailhi sukad pa sa adlaw nga ako natawo?[5311]

'Buhian tika,' ingon niya, 'himuon tika nga bantog, himuon tika nga agalon sa tibuok akong panimalay, ug gusto tika nga bana—basta buhaton nimo ang akong gusto; kay dili ko makaya nga makita nga mawala ra ang imong katahum nga walay pulos.'

"Masaligon ka," miingon kaniya sa bulahan nga si Moises, "nga dili ko buhaton ang imong gisugo, ni dili ko man gitinguha ang paghari kanimo o ang bahandi; labaw pa sa tanan niini, alang kanako, mao ang pagkabalaan sa kalag ug sa lawas." Basig masayang ang lima ka tuig nga pag-antos—mao kana, ang makalilisang nga mga gapos nga gisugo sa Ginoo nga akong pag-antoson bisan dili ko angay—nga akong gilauman nga makagawas ko gikan sa walay katapusang pagsilot.

Unya ang babaye, sa dihang nakita niyang mahimo siyang mawala sa ingon nga katahum, misalig sa lain nga dautang pakana, nga naghunahuna nga kon bayran niya siya aron makagawas, mosugot siya kaniya sa tanang paagi, bisan pa pinaagi sa pwersa kon kinahanglan. Busa nagpadala siya og sulat sa tag-iya nga nagdakop sa santo, nga naghangyo nga kuhaon niya bisan unsang kantidad nga iyang gusto gikan kaniya, basta ibaligya lang niya si Moises kaniya. Ug siya, sa pagkakita og paborableng kahigayunan aron makatigom og bahandi, gikuha niya gikan

---

[5305] Ang Alta usa ka sanga sa Trubezh, nga mosulod sa Dnieper sa ubos sa dagan sa Kyiv sa wala, o Moscow, nga baybayon.

[5306] Niadtong 1015.

[5307] Ang hryvnia (gikan sa Sanskrit nga 'griva' – liog) sa sinugdan usa ka kuwintas o kadena, kasagaran hinimo sa bulawan, nga gisul-ob sa liog isip palamuti. Sa ulahi, ang ngalan nga 'hryvnia' gigamit sa usa ka bulawan nga ingot nga adunay piho nga gibug-aton (mga 72 hangtod 96 ka zolotniks), nga nag-ikot isip sinsilyo.

[5308] Niadtong 1017.

[5309] Mao kana, sa Poland.

[5310] Sukad pa sa 1018.

[5311] Kana mao, sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso, iyang gipabilin nga dili matandog ang iyang pagkabirhen.

kaniya hapit 1,000 ka piraso nga bulawan ug gihatag niya si Moises kaniya. Ang babaye, nga nakab-ot na ang gahum kaniya, walay-hiya nga gidani siya sa dili angay nga pamatasan. Pagkahuman siya gipagawas gikan sa iyang mga kadena, gisul-oban siya og mamahongon nga bisti, gipakaon og lamian kaayong mga putahe, ug, samtang giyakap siya uban sa kahilakaw, gipugos siya sa pakighilawas. Apan ang bulahan nga si Moises, sa dihang nakita niya ang buang nga pamatasan sa babaye, labi pa gyud niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pag-ayuno, gipili ang uga nga tinapay ug tubig—apan uban sa pagkabalaan—kay sa mahal nga mga handum ug bino—apan uban sa kahugaw—aron makapahimuot sa Dios. Ug sa diha-diha dayon, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang maanindot nga bisti, siya, sama ni Jose, nakalikay sa sala (Gen. 39:1–23), nga giisip ang mga kalipay ning kalibutan nga walay bili. Ang napakaulaw nga babaye nasuko kaayo nga nagpasiya siya nga gutumon hangtod mamatay ang bulahan pinaagi sa paglabay kaniya sa bilanggoan. Apan ang Dios, nga nag-andam og pagkaon para sa matag binuhat, nga kaniadto nagpabuhi kang Elias sa kamingawan (2 Sam. 17:1–29), ingon man si Pablo sa Thebes ug daghan pang uban Niyang mga sulugoon nga misalig Kaniya, wala usab Sila biyai kining bulahan nga tawo: sa tinuod, usa sa kaugalingong sulugoon sa babaye, nga gipalihok sa Dios aron magpakita og kaluoy, tinago nga nagdala og pagkaon kang Moises. Ug ang uban misulay sa pagdani kaniya:

'Igsoon nga si Moises, unsa may makapugong kanimo sa pagminyo? Batan-on pa ka, ug kining balo babaye gipangasawahan lang sulod sa usa ka tuig; mas gwapa siya kaysa sa ubang mga babaye, ug ang iyang bahandi walay sukod.' Dako kaayo ang iyang dungog dinhi sa yuta sa mga Poles, nga kon gusto niya, bisan ang prinsipe dili siya balewalaon; apan ikaw, nga usa ka bihag ug ulipon, dili gusto nga mahimong iyang agalon?! Kon moingon ka nga dili nimo gusto supakon ang sugo ni Cristo, dili ba miingon si Cristo sa Ebanghelyo: *'Tungod niini, biyaan sa lalaki ang iyang amahan ug inahan, ug manigkamot siya sa iyang asawa, ug ang duha mahimong usa ka unod'* (Mat. 19:5). Ingon usab, miingon ang Apostol: *'Mas maayo nga magminyo kaysa masunog sa kahidlaw'* (1 Cor. 7:9). Nagaingon usab siya mahitungod sa mga balo: *'Ipahimo kong magminyo ang mga batan-ong balo*' (1 Tim. 5:14). Ikaw, bisan pa, wala maghimo og monastikong panata, apan gawas ka niini. Ngano man, busa, imo'ng gisilotan ang imong kaugalingon sa ingon ana ka malupit ug makapasakit nga pag-antos ug nag-antos ka sa ingon ani? Kung mamatay ka samtang naa ka sa ingon ana ka mapait nga kahimtang, unsang pagdayeg ang imong madawat? Sa tinuod, kinsa sa mga unang matarong—sama nila Abraham, Isaac ug Jacob—ang nagdumot sa mga asawa? Walay bisan kinsa, gawas lang sa mga monghe karon. Si Jose nga sulugoon nilayas gikan sa iyang asawa, apan sa ulahi siya usab mikuha og asawa para sa iyang kaugalingon (Gen. 41:45). Ug ikaw usab, kon makalingkawas ka nga buhi gikan niining asawa, makakapangasawa usab ka (sumala sa among pagtuo). Ug kinsa bay dili motawa sa imong kabuang? Mas maayo pa nga mosugot ka na lang niining asawa aron ikaw mahimong gawasnon ug magmamando sa tibuok panimalay niya.

Apan ang bulahan nga si Moises mitubag kanila:

– Sa tinuod, akong mga igsoon ug pinalanggang mga higala, nagahatag kamo kanako og maayong tambag. Nasabtan ko nga inyong gihatag kanako mao gayud ang mga pulong nga gisulog sa bitin kang Eba sa Paraiso: Gipugos ninyo ko nga mosugot niining asawa, apan sa bisan unsang kahimtang dili ko dawaton ang inyong tambag; bisan pa kon mamatay ako sa niining mga kadena ug grabeng pag-antos, nagpaabut ako og daghang kaluoy gikan sa Dios tungod niini, ug samtang daghang matarong nga mga tawo ang naluwas uban sa ilang mga asawa, ako ra, usa ka makasasala, dili maluwas uban sa usa ka asawa. Sa tinuod, kon gisunod ni Jose sa sinugdan ang asawa ni Pentephres, dili unta siya naghari sa Ehipto pagkahuman, sa dihang nagkuha siya og kaugalingong asawa. Apan tungod sa iyang kaniadto nga pagkamapailubon, gihatagan siya sa Dios sa gingharian sa Ehipto; busa gipasidunggan siya gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon ingon nga putli, bisan pa man nga siya nanganak. Sa akoa, dili nako gitinguha ang gingharian sa Ehipto, ni gusto kong maghari o magkupot og hataas nga posisyon sa yuta sa mga Poles, ni malingaw sa dungog sa tibuok yuta sa Rusya; apan gisalikway nako kining tanan alang sa Gingharian sa Langit. Busa, kon makagawas ako nga buhi gikan sa kamot niining babaye, dili na ako mangita og lain nga asawa, apan (kon buot sa Dios) mahimong monghe ako. Ingon sa gisulti ni Kristo sa Ebanghelyo: *'Ang bisan kinsa nga mibiya sa mga balay, o mga igsoon nga lalaki, o mga igsoon nga babaye, o amahan, o inahan, o asawa, o mga anak, o mga yuta, tungod kanako, modawat og gatus ka pilo ug magpanunod sa kinabuhi nga walay katapusan'* (Mat. 19:29). Paminawon ba nako si Kristo o kamo? Nagaingon usab ang Apostol: *'Ang walay asawa nagahunahuna sa mga butang sa Ginoo—unsaon pagpalipay sa Ginoo; apan ang may asawa nagahunahuna sa mga butang sa kalibutan—unsaon pagpalipay sa iyang asawa'* (1 Cor. 7:32–33). Busa mangutana ko kanimo:

kinsa ang angay nga pag-alagaran pag-una—ang Ginoo o ang kaugalingong asawa? Nasayud usab ako nga ang Apostol misulat sa mosunod: *'Mga ulipon, tuman kamo sa inyong mga agalon'* (Efe. 6:5), apan alang sa maayo, dili alang sa dautan. Busa, ipahibalo kaninyo nga nagkupot kanako nga dili gayud ko malimbong sa katahum sa usa ka babaye, ug labi na gayud, dili kini makapahawa kanako sa akong gugma kang Kristo.

Pagkadungog niini, ang babaye nakahunahuna og lain pang malimbungon nga plano sa iyang kasingkasing. Iyang gisugo nga ipasakay ang bulahan nga lalaki sa kabayo, kauban ang daghang mga sulugoon, ug dad-on sa iyang mga lungsod ug baryo, samtang nagdugang:

'Amo na kamo niining tanan, kon gusto ninyo; buhata ninyo ang inyong gusto.'

Siya mismo miingon usab sa mga tawo:

'Mao ni ang imong ginoo, ug akong bana; pasagdi nga ang tanan nga makakita kaniya mouko kaniya.'

Nangatawa siya sa kabuang sa babaye ug miingon kaniya:

'Nagpaningkamot ka sa walay pulos! Kay dili nimo ako madani sa mga butang nga madunot ning kalibutan, ni mawagtang nimo ang akong dili madunot nga bahandi; sabta kini ug ayaw pagpaninguha sa walay pulos.'

Unya mitubag kaniya ang babaye nga nasuko:

'Wala ba ka kahibalo nga nabaligya ka kanako, ug walay makaluwas kanimo gikan sa akong kamot? Dili tika buhian buhi; apan human sa daghang pag-antos, patyon tika.'

Apan ang bulahan mitubag kaniya nga walay pagduha-duha:

'Dili ko mahadlok sa bisan unsang pag-antos, kay ang Ginoo anaa uban kanako; sugod karon (sumala sa Iyang kabubut-on) gusto ko nga mosilbi Niya sa kinabuhi nga monghe.'

Ug niadtong panahona, nga giya sa Ginoo, usa ka monghe gikan sa Balaang Bukid—usa ka pari pinaagi sa ordinasyon—miadto sa bulahan nga si Moises ug giputol ang iyang buhok isip pagsulod sa balaang orden monghe nga Anghel. Gitudloan niya siya (si Moises) og daghan mahitungod sa espirituhanong pagkabalaan, aron dili niya itugyan ang iyang mga abaga sa kaaway ni dili mahadlok kanang hugaw nga babaye, ug human niini mibyahe siya. Gipangita nila siya bisan asa apan wala gyud nila siya makita. Unya ang babaye, nga nawad-an na og paglaum sa iyang mga tinguha, gipailawom ang bililhon nga monghe nga si Moises sa grabeng pagpamukpok: gisugo niya nga ipahigda siya ug pukpukon sa mga baston, hangtud nga nababad sa dugo ang yuta. Ang mga nagpamukpok kang Moises nanghagit kaniya:

'Tumana ang imong agalon, buhata ang iyang gisugo; kon mosupak ka, among putlon-putlon ang imong lawas; ayaw paghunahuna nga makalikay ka niining mga pag-antos, apan, human sa daghang pag-antos, sa mas grabe pa nga kasakit ka mamatay; kalooy-i ang imong kaugalingon; biyaa kining mga panapton sa monghe ug isuot ang mahal nga bisti sa boyar, ug malikayan nimo ang mga pag-antos nga naghulga kanimo.

Mitubag ang maisug nga si Moises:

'Mga igsoon! Buhaton ninyo ang gisugo kaninyo, walay paglangan: kay dili ko sa bisan unsang kahimtang biyaan ang pagka-monastiko ug ang akong gugma sa Dios, ug walay pag-antos—bisan pa sa kalayo, sa espada, o sa samad—ang makapugos kanako sa pagtalikod gikan sa Dios ug sa dakong Anghelikong Hulagway. Mahitungod niining babaye, nga nawala na gayud ang tanang pagbati sa kaulaw ug natabonan ang hunahuna—nga hingpit nga wala magtagad dili lang sa kahadlok sa Dios kondili usab sa kaulaw sa atubangan sa mga tawo, ug nga walay pagduha-duha nagpugos kanako sa pagkahugaw sa akong lawas ug sa pagpanapaw—dili gayud ko mosugot kaniya ni motuman sa iyang gisumpaang sugo.

Kini nga babaye nag-antos kaayo sa pagpangita og paagi aron mabalesan ang iyang kaulaw; sa katapusan, gisulat niya ang mosunod nga mensahe kang Boleslav:

'Nasayud ka pag-ayo nga ang akong bana napatay sa gubat nga imong gipasiugdahan, ug gitugotan nimo ako nga kuhaon isip bana bisan kinsa ang akong gusto. Nahigugma ko sa usa sa imong mga bihag, usa ka gwapong batan-on, ug pagkahuman nako siya gipalit— —gidala nako siya sa akong balay, human nako siya nabayran og daghang bulawan, ug gihatagan nako siya sa tanang bulawan ug pilak sa akong balay ug sa tanang akong gahum, basta mouyon lang siya nga mahimong bana nako. Apan giisip niya nga walay bili ang tanan niini. Daghang higayon nga gipaka-antos ko siya sa gutom ug pagpanghampak, apan wala gyud ko makab-ot bisan unsa. Murag dili pa igo nga nakasulod siya og lima ka tuig nga nakagapos ilawom sa iyang kanhing agalon, karon anaa na siya uban kanako sulod sa ika-unom ka tuig ug grabe kaayo nako siya gipaka-antos tungod sa iyang pagsuway: gidala

niya kining tanan sa iyang kaugalingon tungod sa iyang kaugalingong kabug-at sa kasingkasing; ug karon giputol pa gani ang iyang buhok sa usa ka monghe: busa, unsa man imong gisugo nga buhaton nako kaniya?

Gisugo ni Bolesław ang babaye nga moanha kaniya ug dad-a si Moses. Gihimo kini subay sa iyang sugo. Pagkakita niya sa reverendo, dugay niya siyang gipugos nga ipangasawa siya kaniya, apan wala siya mapugos. Sa katapusan, miingon siya kaniya:

'Aduna pa bay lain nga lalaki nga ingon ka-malisog sama nimo? Gikuhaan nimo ang imong kaugalingon sa daghang panalangin ug dungog, ug isailalim nimo ang imong kaugalingon sa grabeng pag-antos!' Sugod karon, hibaloa nga ang imong kinabuhi ug kamatayon naa sa imong kaugalingong kamot: o, pinaagi sa pagtuman sa kabubut-on sa imong ginagwapa, pagahimayaon ka namo ug magbaton ka og dakong gahum; o, kon mosupak ka, mag-antos ka og malupit nga kamatayon human sa daghang pag-antos.

Gisultihan usab sa prinsipe ang iyang asawa sa mosunod nga mga pulong:

'Ayaw pagbuhi sa bihag nga imong gipalit bisan unsang kahimtang, apan isip agalon, pagdumala sa imong ulipon sumala sa imong gusto; aron dili masuway sa uban ang ilang mga agalon.'

Mitubag kaniya ang atong respetadong amahan nga si Moises:

'"*Unsa may kapuslanan sa tawo*," ingon sa Ginoo, "*kon makuha pa niya ang tibuok kalibutan apan mawala ang iyang kalag? O unsa kaha ang ibayad sa tawo aron matubos ang iyang kalag?*"' (Mateo 16:26) Ug ikaw—unsaon man nimo pagsaad kanako og dungog ug himaya nga ikaw mismo mawagtang sa dili madugay, ug ang lubnganan modawat kanimo nga walay nahabilin? Sa samang paagi, kining hugaw nga babaye patyon sa malupit nga paagi.

Tanan kini nahitabo sumala sa gipahayag sa Reverendo. Apan sa wala pa kana, kining babaye, nga nakab-ot na ang hingpit nga gahum kaniya, gipangumbita siya sa pagpakasala sa mas walay hiya pa nga paagi: busa, gisugo niya nga pugson si Moises nga ibutang sa iyang higdaanan, diin gikuyog ug giyakap niya siya; apan bisan pa niini, wala gihapon siya mapugos sa pagtuman sa iyang tinguha. Kay miingon kaniya ang Reverendo:

'Walay pulos ang imong paningkamot, babaye: ayaw paghunahuna nga dili ko buhaton kini nga sala tungod kay buang ako, o tungod kay dili nako kaya; ginadumtan ra gyud tika, O hugaw, tungod sa kahadlok sa Dios.'

Pagkadungog niini, gisugo sa babaye nga siya pahugasan og usa ka gatus ka latigo matag adlaw; sa katapusan, gisugo niya nga siya kastrahon. Ang Banal nga si Moises naghigda sama sa patay, hapit dili na makapakita og huyang nga timailhan sa kinabuhi tungod sa daghang dugo nga nawala. Si Bolesław, nga wala magpaningkamot nga pugngan kini, misugod usab og dakong pagpanlutos batok sa mga monghe ug gipahawa silang tanan sa iyang gingharian, aron mapasaya ang hinigugma ni Moises nga usa ka iladong babaye nga iyang gihigugma. Apan sa dili madugay, ang Dios nagpadala og panimalos batok sa Iyang mga sulugoon. Sa usa ka gabii kalit nga namatay si Bolesław[5312] ug usa ka dakong pag-alsa ang nibuto sa tibuok yuta sa Lyash. Kay sa ilang pag-alsa, gibunalan sa katawhan ang ilang mga obispo ug mga boyar, diin napatay usab kana nga babaye nga nawalaan og dungog.

Paglabay sa daghang katuigan, nahinumduman sa Dakong Prinsipe sa Kyiv, si Izyaslav, kining kalagot sa Dios—nga miabot kanila pagkahuman sa pagpahawa sa mga monghe tungod sa pagtonsura kang Banal nga Moses—pinaagi sa iyang prinsesa, usa ka babaye nga taga-Poland ug anak ni Bolesław, nga nag-awhag kaniya nga ayaw pagpahawa sa Banal nga Anthony ug sa iyang mga igsoon gikan sa iyang gingharian tungod kay gitonsura nila si Beato Barlaam ug ang eunuco nga si Ephraim[5313] . Apan atong balikon ang kasamtangan. Ang atong bililhon nga amahan nga si Moises, pagkahuman nakadawat og gamay nga pahulay, miadto sa langob sa Bililhon nga si Antonio, nagbitbit sa mga samad sa pagkamartir sama sa usa ka maisugong mandirigma ni Kristo: ug nagpuyo siya og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, nagtutok sa pag-ampo, pagpuasa, pagbantay ug sa tanang monastikong hiyas, pinaagi niini napildi niya ang tanang limbong sa hugaw nga kaaway hangtod sa katapusan.

Tungod sa iyang daghang kadaugan batok sa hugaw ug maluoy nga mga pagbati nga misukol niining halangdon, gihatagan siya sa Ginoo og kusog aron mapildi usab ang susamang mga pagbati nga motumaw usab sa

---

[5312] 3 Abril 1025.

[5313] Tan-awa ang Kinabuhi ni San Antonio sa mga Kuweba sa ilawom sa 10 Hulyo

uban. Busa, usa sa mga igsoon, nga napildi sa maluoy nga pagbati, miadto ug nangayo niining halangdon og tabang:

'Ug ako,' matod niya, 'bisan unsa ang imong sugo kanako, gisaad ko nga tumanon kini hangtod sa akong kamatayon.'

Gisugo siya sa reverendo:

'Dili gyud ka mag-istorya bisan usa ka pulong sa bisan kinsa nga babaye sa tibuok nimong kinabuhi.'

Gisaad sa lalaki kini sa tibuok niyang kasingkasing. Unya ang santo, nga nagsundog kang Moises nga una, nga nagbuhat og mga milagro gamit ang iyang tungkod, gitandog ang hawak sa igsoon gamit ang iyang kaugalingong tungkod, kay kung wala kini, tungod sa kasakit sa iyang mga samad sa miaging panahon, dili siya makalakaw nga dili tabangan; ug sa dayon nawala ang gahum sa tanang dautang tinguha sa maong igsoon, ug sukad niadto wala na siya gitintal.

Busa kining maisugong mandirigma ni Kristo nag-agi og napulo'g unom ka tuig nga kinabuhi nga puno sa pag-antos ug debosyon sa pagkamatinud-anon: sulod sa lima ka tuig siya gipaka-antos sa dili matarong pinaagi sa kadena sa iyang nangdakop kaniya, nagpakita, sama kang Job, og pagkamapailubon nga puno sa pagpasalamat sa Diyos; sa ika-unom ka tuig iyang gisagubang ang pag-antos nga mas maisugon kaysa kang Jose, alang sa pagkamakabubut-on; unya, sa sulod sa napulo ka tuig sa anghelikong kahilom sa usa ka langob, nga gipasa gikan sa balaang Bukid Athos, misidlak siya sa atubangan sa uban, sama sa gibuhat sa unang Moises uban sa 'Napulo ka Sugo', sumala sa anghelikong han-ay, nga gipasa kaniya gikan sa balaang Bukid Sinai. Unya ang atong kagalang-galang nga Moises tinuod nga giisip nga takus nga makakita sa Dios: napamatud-an niya nga siya takus sa kalipay sa mga putli sa kasingkasing, ug aron makita ang Dios atubangan-atubangan, mibyahe siya niadtong ika-26 ka adlaw sa Hulyo[5314] , samtang buhi pa si Banal nga Antonio, diin sa iyang langob nagapahulay hangtod karon ang dili malata ug katingalahang relikya niining balaan nga tawo, nga wala gayud makompromiso sa iyang pagkaputli.

Pinaagi sa iyang mga relikya, napildi ni Santo Moises ang hugaw nga mga tinguha bisan pa sa kamatayon, sama sa nadiskubre sa mapailubon nga San Juan. Kay, pag-ikyas niya sa usa ka langob ug pagdikit sa iyang kaugalingon hangtod sa abaga batok sa mga relikya ni Banal Moises, nag-antos siya sa dugay nga panahon, napildi ang iyang mga tinguha sa unod, ug sa katapusan nadungog niya ang tingog sa Ginoo:

'Pasagdi siya nga mag-ampo sa patay nga tawo nga naghigda sa iyang atubangan, kining Balaan nga si Moises sa Ugrin!'

Sa dihang gibuhat kini sa mapailubon nga santo, siya dayon nakagawas gikan sa hugaw nga espiritu. Sa samang paagi, giluwas usab sa sama nga San Juan ang laing igsoon nga nag-antos sa maong kalautan, sa dihang gihatagan niya og usa ka bukog gikan sa mga relikya ni Banal nga Moses ang tawo nga gipanag-iya niining kahiligon, aron kini iyang ipahid sa iyang lawas, sumala sa gisaysay sa kinabuhi ni Banal Juan nga Mapailubon. Ug unta ang Mapaambong nga si Moises mahimong giya kanato, nga nakaluwas gikan sa tanang kahugawan, nga maggiya kanato sa dalan sa kaluwasan pinaagi sa iyang mga pag-ampo; magsimba kita uban kaniya sa Dios nga gisimba sa Trinidad, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kadugayan sa mga kadugayan. Amen.

Paghandum sa Balaang Martir Hermolaus

Gisaulog niadtong Hulyo 26

Ang dungog nga presbiterio Hermolaus ug ang iyang mga kauban sa pag-antos – ang mga balaang martir Hermippus ug Hermocrates – mga pari sa Balaang Simbahan sa Nicomedia; sila usa sa nahabilin sa 20,000 ka martir nga gisunog ni Maximian sa simbahan, nga ang paghinumdom gisaulog sa ika-28 sa Disyembre. Kining tulo ka alagad sa Ginoo mitago sa nagkalain-laing mga lugar tungod sa kahadlok sa mga pagano; apan, sa matag higayon nga adunay angay nga kahigayunan, ilang gitudloan ang mga pagano sa balaan nga pagtuo ug gipabalik sila kang Kristo. Busa, si Santo Hermolaus, sa dihang nakita niya si Panteleimon nga usa ka doktor, gipabalik niya kini sa Kristiyanismo human sa usa ka pakighinabi nga giinspirar sa Diyos. Sa dihang gidala si Panteleimon aron

[5314] Niadtong 1043.

pahirason sa dautang Haring Maximian ug gipangutana kung kinsa ang iyang nahibal-an sa Kristohanong pagtuo, ang santo, nga dili makakak, gipadayag kanila ang balaan nga Kristohanong presbiterong si Hermolaus. Dali dayon, si San Hermolaus ug ang iyang kauban nga mga sulugoon ni Kristo, Hermippus ug Hermocrates, gidakpan ug gidala sa atubangan sa dautang tribunal. Sa ilang interogasyon, mapangahas nilang giangkon si Kristo nga tinuod nga Dios ug gipaka-ulaw ang mga malaut nga diyos-diyosan ug ang ilang mga nananambong; tungod niini, pagkahukom kanila sa kamatayon sa ilang mga taga-antos, namatay sila pinaagi sa espada. Ang dugang nga mga detalye sa ilang pag-antos gisaysay sa kinabuhi sa Balaang Dakong Martir Panteleimon ubos sa ika-27 ka adlaw

Kontakion, Tono 4:

Kay nagkinabuhi ka nga matarong, O Balaan, ug nakadawat ka sa korona sa pagkamartir: gitapos nimo ang mga sakripisyo sa pagsimba sa mga dios-diosan, ikaw usa ka maayong magbalantay sa kawan ni Cristo, O labing maalamon, ug usa ka tinuod nga magtutudlo kang Panteleimon. Tungod niini gipasidunggan ka namo, nag-awit kami sa pag-ingon: luwasa kami gikan sa among mga kalisdanan pinaagi sa imong kanunay nga pag-ampo, among Amahan Hermolaos.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Paraskeva

Gisaulog sa ika-26 sa Hulyo

Ang balaan ug halangdong martir nga si Paraskeva nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Antoninus[5315] , sa palibot sa karaang siyudad sa Roma. Siya ang bugtong anak nga babaye sa iyang mga ginikanan ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa Balaang Kasulatan. Sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan, iyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus, naghimo sa mga panata sa pagka-monasto, ug, sumala sa ehemplo sa Balaang mga Apostoles, mibyahe aron mangwali mahitungod kang Kristo, ug nakapabalhin sa daghang mga pagano ngadto sa tinuod nga pagtuo. Tungod niini, gisumbong siya sa mga Hudiyo sa emperador, nga nagsugo nga dad-on siya sa iyang atubangan; ug sa dihang siya, bisan pa sa paghangyo ug hulga, misalikway sa pagbiya kang Kristo, nagsugo siya nga ibutang sa iyang ulo ang usa ka nag-aso nga helmet ug nga itambog siya sa usa ka tanso nga kaldero nga puno sa nagbukal nga lana ug dagta; apan ang santa milagrosong nakagawas nga wala'y samad gikan niini tanan ug, pagkahuman sa pagbuhat og milagro[5316] , gipakabwelo niya sa pagtuo kang Kristo si Emperador Antoninus ug kadtong naa sa iyang atubangan. Pagkahuman nga gipagawas siya gikan sa Roma, mibyahe si Santa Paraskeva paingon sa ubang mga siyudad ug nagwali mahitungod kang Kristo bisan asa siya moadto. Pag-abot niya sa usa ka siyudad diin nagdumala ang usa ka lalaki nga ginganlan og Asclepius, gidala siya sa iyang atubangan. Nalukop nga dili mausab ang iyang hunahuna, gisugo sa hari nga dad-on siya sa gawas sa siyudad ngadto sa usa ka bitin nga nagpuyo sa usa ka langob ug nakapahadlok sa tanan, aron kini makagisi kaniya sa piraso-piraso; apan gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw sa bitin, ug kini nabahin sa duha. Pagkahuman niini, si Asclepius ug ang iyang mga kauban mituo kang Kristo. Gipalaya pag-usab, ang santa misugod sa pagbiyahe sa tanang lungsod ug yuta, nagwali sa pagtuo kang Kristo. Pag-abot niya sa usa ka siyudad nga gipangulohan sa lain nga hari nga ginganlan og Tarasius, gidala siya sa atubangan niya aron atubangon ang paglitis ug misugod siya sa pagpangwali mahitungod kang Kristo. Dayon gipailawom siya sa daghang malupit nga pagpanakit; apan tungod kay wala niya mapugos siya sa pagsalikway kang Kristo pinaagi niini, gisugo niya nga putlon ang iyang mahimayaong ulo gamit ang espada[5317] .

[5315] Ang Emperador Romano nga si Antoninus Pius naghari gikan sa 138 hangtod sa 161.

[5316] Sa Synaxarion ni Nicodemus, diin gipatin-aw sa detalyado ang kasaysayan sa balaan nga martir nga si Paraskeva, gihulagway kining milagro sa mosunod nga paagi. Human siya gilabay sa kaldero nga nagbukal og lana ug pitch apan wala'y kadaut, gisabwag sa balaan ang nagbukal nga likido sa mga mata sa mausisaong Emperador Antoninus, nga nakapahimomgog kaniya; ug unya, sa iyang hangyo, gibalik niya ang nawala niyang panan-aw.

[5317] Ang tuig sa kamatayon sa balaan nga martir nga si Paraskeva wala mailhi. Niadtong 1200, nakita sa peregrino nga si Anthony ang iyang mga relikya sa Constantinople, ug ang iyang simbahan nagbarug pa didto hangtod karon. Nahimutang kini sa wala nga pampang sa Golden Horn sa distrito sa Has-Koy.

9 Agosto

27 Hulyo (daang estilo)

Niadtong samang adlaw, ang pagpanaw sa balaan nga si Nikola, ang balaang buang alang sa tinguha ni Kristo, gikan sa Kochanovo, sa Veliky Novgorod niadtong 1392.

Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir Panteleimon.

Kumemorasyon sa 27 Hulyo

Sa panahon sa paghari sa dautang Maximian[5318] , usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon, ug sa dihang hapit ang tibuok kalibutan natabonan sa kangitngit sa idolatrikong kadautan, usa ka dakong paglutos ang gipahigayon bisan asa batok sa mga nagtuo kang Kristo, ug daghang mga magtutumpaw sa labing balaan nga ngalan ni Jesus Kristo ang nakasinati og kamatayon isip martir; niadtong panahona ang Balaang Dakong Martir Panteleimon nag-antos alang kang Kristo sa yuta sa Bitinia[5319] , sa siyudad sa Nicomedia[5320] .

Kining himayaong magdala sa pag-antos alang kang Kristo, ilado sa mga martir, natawo sa maong siyudad sa Nicomedia sa usa ka halangdon ug dato nga amahan nga ginganlan og Eustorgius ug sa usa ka inahan nga ginganlan og Eubula. Ang iyang amahan, tungod sa iyang pagtuo, usa ka pagano nga mainit kaayo sa pagsimba sa mga dios-diosan; ang iyang inahan usa ka Kristohanon, nga nagtun-an sa balaan nga pagtuo gikan sa iyang mga katigulangan ug nag-alagad kang Kristo uban sa kadasig. Busa, bisan pa nga nagkahiusa sila sa unod, nabahin sila sa espiritu: ang iyang amahan naghalad og halad sa bakak nga mga dios, samtang ang iyang inahan naghalad og 'halad sa pagdayeg' sa tinuod nga Dios. Ang batang lalaki nga ilang gipanganak, nga mao ang atong gihisgutan, ginganlan og Pantoleon, nga nagpasabot og 'leon sa tanang butang', kay gituohan nga ang iyang kaisog sama sa usa ka leon. Sa ulahi, giusab ang ngalan sa batang lalaki ngadto sa Panteleimon, nga nagpasabot og 'maloloy-on sa tanan', tungod kay nagpakita siya og kaluoy sa tanan, nag-ayo sa mga masakiton nga walay bayad o naghatag og limos sa mga kabus, ug buotan nga nag-apod-apod sa bahandi sa iyang amahan ngadto sa mga nanginahanglan.

Sukad pagkabata, gipadako siya sa iyang inahan sa Kristohanong pagkamatinud-anon, gitudloan siya mahitungod sa usa ka tinuod nga Dios nga nagpuyo sa langit, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, aron siya motuo kaniya ug makapahimuot kaniya pinaagi sa maayong mga buhat, ug molikay sa pagano nga pagsimba sa daghang dios. Gipatuman sa batang lalaki ang mga pagtulon-an sa iyang inahan ug gisunod kini kutob sa iyang makaya, tungod sa iyang pagkabata pa. Apan unsa ka dakong kawad-on ug kasubo! Ang iyang buotan nga inahan ug giya sa iyang sayong katuigan namatay ug mibalik sa Ginoo, nga mibiya sa batang lalaki sa wala pa siya makaabot sa hingpit nga panghuna-huna ug pagkahamtong. Pagkahuman sa iyang kamatayon, dali ra kaayo nga misunod ang batang lalaki sa sayop nga agi sa iyang amahan; kanunay siya gidala sa iyang amahan aron mosimba sa mga dios-diosan, nga nagpabakod sa iyang pagka-pagano ug kawalay pagsimba sa tinuod nga Dios.

Gipadala dayon ang batang lalaki sa usa ka eskwelahan sa gramatika, ug sa dihang malampuson niyang nahuman ang tibuok kurso sa sekular nga pagano nga pagkat-on, gisalig siya sa iyang amahan sa usa ka iladong

---

[5318] 305–311

[5319] Ang Bitinia – usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosphorus ug sa Kipot sa Constantinople. Nailhan kining rehiyon sukad pa sa karaang panahon ug nakuha ang ngalan gikan sa mga Bitinyano, nga mibalhin didto gikan sa Tracia. Ang Bitinia matahum, mabungahon ug dato sa mga kahayopan. Niadtong 546 BC, ang mga Bithynian napailawom sa pagdumala sa Persia, apan sukad 327 BC ang Bithynia nahimong usa ka independyenteng estado pag-usab; niadtong 75 BC, sumala sa testamento ni Haring Nicomedes III, ang Bithynia napasa sa mga Romano isip usa ka independyenteng probinsya nga gipangulohan sa usa ka espesyal nga proconsul. Ang Kristiyanismo miabot sa Bithynia sa apostolikong mga panahon (1 Pedro 1:1). Sa pagdumala ni Plinyo nga Bata, nga nagdumala sa Bithynia, ug sa ilawom ni Emperador Trajan (98–117), daghan kaayo ang mga Kristohanon dinhi, dili lamang sa mga lungsod kondili usab sa mga baryo ug gamayng puloy-anan. Sa panahon ni Diocletian (284–305), adunay usa ka grabe nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Bithynia. Sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo, ang Bithynia ilado kaayo sa eklesiastikal nga aspeto: daghang mga konseho sa simbahan ang gihimo didto aron atubangon ang nagkalain-laing mga erehiya.

[5320] Nicomedia – usa ka matahum kaayong siyudad sa karaang panahon sa baybayon sa Propontis o Dagat Marmara.

doktor, si Euphrosynus, sa eskwelahan sa medisina, aron makab-ot niya ang kahanas sa arte sa medisina. Ang batang lalaki, nga maalamon, dali niyang nasakpan ang iyang gitun-an ug, sa dili madugay nalabaw siya sa iyang mga kaedad, hapit na siya kapariho sa iyang magtutudlo; labaw pa, napasigarbo niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa iyang pamatasan, kahusayan sa pagsulti ug kaanyag, ug nakahatag siya og maayong impresyon sa tanan; nailhan pa gani siya sa Emperador Maximian mismo. Kay si Maximian nagpuyo sa Nicomedia niadtong panahona; gipailalom niya ang mga Kristohanon sa pagpanakit, gisunog niya ang 20,000 kanila sa usa ka simbahan, gipatay niya si Obispo Anphimus sa Adlaw sa Pasko, ug, human sa lain-laing mga pagpanakit, gipailalom niya ang daghan sa lain-laing matang sa pagbitay. Ang doktor nga si Euphrosynus kanunay nga moanha uban sa mga tambal sa palasyo sa manlulutos—bisan sa emperador mismo o sa iyang mga kortesano—kay kini nga doktor naghatag og tambal alang sa mga sakit sa tibuok korte. Sa matag pag-abot ni Euphrosynus sa palasyo sa hari, kauban niya ang batan-ong si Pantoleon, nga misunod sa mga lakang sa iyang magtutudlo, ug ang tanan namangha sa kaanyag ug maayong paghukom sa batang lalaki. Ug ang hari, sa pagtan-aw kaniya, nangutana:

'Asa siya gikan, ug anak kinsa siya?'

Pagkabaton og tubag, gisugo sa hari ang magtutudlo nga tudloan dayon ug hingpit ang batan-on sa tibuok arte sa medisina, ug gipadayag ang iyang tinguha nga kanunay siyang kauban, ingon usa ka angay motindog sa atubangan sa hari ug mosilbi kaniya. Niadtong panahona, ang batan-on nakaabot na sa hustong edad.

Niadtong mga adlaw, adunay usa ka tigulang nga presbiterio sa Nicomedia nga ginganlan og Hermolaus, nga tungod sa kahadlok sa mga walay Dios, nagatago uban sa pipila ka mga Kristohanon sa usa ka gamay ug yano nga balay. Ang agianan ni Panteleimon, samtang naglakaw siya gikan sa iyang balay paingon sa balay sa iyang magtutudlo ug pabalik, mipasar sa puy-anan diin nagatago si Hermolaus. Sa kanunay nga makita sa batan-on nga lalaki nga moagi sa gamay nga bintana, nakaila si Hermolaus sa iyang maayong kinaiya pinaagi sa iyang nawong ug tan-aw; sa pagbati sa iyang espiritu nga ang batan-on mahimong pinili nga sudlanan sa Dios, mihawa si Hermolaus aron sugaton siya ug nangayo nga mosulod siya sa iyang balay bisan sa mubo lang nga panahon. Ang mahumok ug masunuron nga batan-on misulod sa balay sa tigulang. Gipahimutang siya sa kilid sa tigulang, ug gipangutana siya bahin sa iyang gigikanan ug mga ginikanan, bahin sa iyang pagtuo ug sa tibuok dagan sa iyang kinabuhi. Gisaysay sa batan-on ang tanan sa detalyado ug gipatin-aw nga ang iyang inahan usa ka Kristohanon nga namatay na, samtang ang iyang amahan buhi pa ug, subay sa paganong balaod, nagsimba sa daghang demonyo. Ug si San Hermolaus nangutana kaniya ingon niini:

'Maayo, akong maayong anak! Sa unsang bahin ug pagtuo ka gusto nga mosulod—sa pagtuo sa imong amahan o sa pagtuo sa imong inahan?'

Mitubag ang batan-on:

Samtang buhi pa siya, gitudloan ko sa akong inahan sa iyang pagtuo, ug nahigugma ko niini. Apan ang akong amahan, nga mas kusgan sa duha, nagpugos kanako sa pagsunod sa mga paganong balaod; gusto niya nga ipahimutang ako sa korte sa hari, nga usa sa labing suod ug labing bantugan nga mga mandirigma ug mga sulugoon sa hari.

Nangutana pag-usab si Santo Hermolaus:

'Ug unsang mga pagtulon-an ang gihatag kanimo sa imong magtutudlo?'

Mitubag ang batan-ong lalaki:

'Ang mga pagtulon-an ni Asclepiades, Hippocrates ug Galen[5321] ; tinuod, mao kini gayud ang gusto sa akong amahan, ug miingon ang akong magtutudlo nga kung ako makahibalo pag-ayo niini nga mga pagtulon-an, dali ra nako nga ma-ayo ang tanang matang sa sakit sa mga tawo.'

Niining katapusang mga pulong, nakakita si San Hermolaus og kahigayunan alang sa usa ka mapuslanong pakighinabi ug gisugdan niya pagtamnan ang maayong binhi sa pulong sa Dios sa kasingkasing sa batan-on, sama sa usa ka mabungahong yuta:

'Tumana ko,' miingon siya, 'O maayong batan-on! Usa ka kamatuoran akong gisulti kanimo: ang mga pagtulon-an ug arte ni Asclepiades, Hippocrates ug Galen walay pulos ug gamay ra kaayo ang ikatabang nila sa mga nangadto kanila. Ug ang mga dios nga gisimba ni Emperador Maximian, imong amahan, ug sa ubang mga

[5321] Mga bantugang doktor sa karaang panahon.

pagano, walay pulos ug puro lang mga sugilanon ug limbong para sa mga huyang ang hunahuna. Apan ang tinuod ug labawng gamhanang Dios usa ra—si Jesu-Cristo—ug kon motuo ka Niya, pag-ayoon nimo ang tanang matang sa sakit pinaagi lang sa pagtawag sa Iyang Labing Balaan nga Ngalan. Kay Iyang gihatagan og panan-aw ang mga bulag, gihawan ang mga ketong, ug gibanhaw ang mga patay; Gipahawa Niya ang mga demonyo nga giilaom sa mga pagano gikan sa mga tawo sa usa ka pulong lang; dili lang Siya mismo, apan bisan ang Iyang mga sinina naghatag ug pagtambal: kay ang babaye nga nag-antos sa pagdugo sulod sa napulo'g duha ka tuig naayo dayon sa diha-diha nga nahikap niya ang tunga sa Iyang sinina. Apan kinsa may makasaysay sa tanang detalye sa Iyang mga katingalahang binuhatan? Sama sa pagka imposible nga ihap ang mga buhangin sa dagat, ang mga bitoon sa kalangitan, o ang mga tulo sa tubig, ingon usab imposible nga ihap ang Iyang mga milagro o masukod ang kadako sa Dios. Ug karon, Siya usa ka gamhanang Tabang sa Iyang mga sulugoon, naglipay sa mga masubo, nag-ayo sa mga masakiton, nagluwas gikan sa mga kalamidad ug nagpahilwas gikan sa tanang dautan sa kaaway, nga dili maghulat nga hangyoon Siya sa bisan kinsa, kondili gipaabut na ang ilang mga pag-ampo ug bisan ang mga pagbati sa ilang kasingkasing. Gihatagan Niya og gahum ang mga nagahigugma kaniya aron makab-ot kini tanan ug gihatagan sila sa gasa sa mas dagkong mga milagro; sa katapusan, gihatag Niya ang kinabuhi nga walay katapusan sa langitnong himaya sa Gingharian sa Langit.

Gituohan ni Pantaleon nga tinuod kining mga pagtulon-an ni San Hermolaus, ug gidawat kini sa iyang kasingkasing; gisuhid niya kini uban sa kalipay ug miingon sa balaan nga tigulang:

'Nakadungog ko niini daghang higayon gikan sa akong inahan ug kanunay nakong nakita siya nga nag-ampo ug nagtawag sa Dios nga imong gisulti kanako.'

Sukad niadtong adlawa, mibisita si Pantoleon sa tigulang matag adlaw ug nalipay sa iyang mga pakighinabi nga gipangandoy sa Diyos, nga nagpalig-on sa iyang kahibalo sa tinuod nga Diyos. Ug sa dihang mobalik siya gikan sa iyang magtutudlo nga si Euphrosynus, dili siya mopauli hangtud nga nakabisita siya sa tigulang ug nakadawat sa iyang mga pagtulon-an nga makapabuhi sa kalag.

Sa usa ka higayon, samtang nagpauli gikan sa balay sa iyang magtutudlo, mihawa siya gamay sa iyang agianan ug nakit-an niya ang usa ka patay nga bata nga gikagat sa usa ka dako kaayong echidna, ug ang maong echidna mismo, naghigda didto tupad sa biktima. Pagkita niini, nahadlok si Pantoleon sa sinugdan ug misurong siya og pipila ka lakang, apan unya miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Karon na ang panahon aron masulayan ko kini ug makita sa akong kaugalingon kung tinuod ba gayud ang tanan nga gisulti sa tigulang nga si Hermolaus.'

Samtang nagtan-aw sa langit, miingon siya:

'Ginoong Hesukristo, bisan pa dili ko takos nga tawgon Ka, apan kon buot Ka nga mahimong sulugoon Nimo, ipakita ang Imong gahum ug hatagi nga, sa Imong ngalan, kini nga batang lalaki mabuhi pag-usab ug ang bitin mamatay.'

Ug sa kalit lang, ang batang lalaki, mura'g nagmata gikan sa tulog, mibangon nga buhi, samtang ang bitin nabahin sa duha. Unya si Pantoleon, nga nakabaton na og hingpit nga pagtuo kang Kristo, gitutok niya ang iyang pisikal ug espirituhanong mga mata paingon sa langit ug gipanalanginan niya ang Dios uban sa kalipay ug mga luha tungod kay gidala Siya gikan sa kangitngit ngadto sa kahayag sa Iyang kahibalo. Nidali siya kang San Hermolaus nga presbiter, mihulog sa iyang balaan nga mga tiil, ug nangayo nga bunyagan. Gisaysay niya kaniya ang nahitabo—ang —unsaon pagbalik sa kinabuhi sa patay nga batang lalaki pinaagi sa gahum sa ngalan ni Jesu-Kristo, ug giunsa pagkaguba sa bitin nga hinungdan sa iyang kamatayon. Si San Hermolaus, mibiya sa iyang panimalay, misunod kaniya aron tan-awon ang patay nga bitin ug, sa dihang nakita kini, nagpasalamat siya sa Dios sa milagro nga Iyang gihimo, pinaagi niini gidala Niya si Pantoleon ngadto sa Iyang kahibalo. Sa pagbalik niya sa balay, gibunyagan niya ang batan-on sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ug pagkahuman sa pagsaulog sa Liturhiya sa iyang sulod nga kwarto, gihatagan niya siya sa Banal nga mga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo.

Human sa iyang pagbunyag, nagpabilin si Pantoleon uban sa tigulang nga si Hermolaus sulod sa pito ka adlaw, nagkat-on gikan sa mga balaan nga pulong nga gihatag kaniya pinaagi sa baba sa tigulang ug sa grasya ni Cristo: sama sa usa ka tinubdan sa buhing tubig, gipakaon niya ang iyang kalag aron mamunga og daghang bunga sa espiritu. Sa ikawalong adlaw, mibalik siya sa balay, ug gipangutana siya sa iyang amahan:

'Anak ko, asa ka nawala karong mga adlaw? Nabalaka kaayo ko nimo.'

Mitubag ang santo:

'Kauban ko ang akong magtutudlo sa palasyo sa hari – gitambalan namo ang usa ka masakiton nga lalaki nga pinalangga kaayo sa hari, ug wala kami molakaw sa iyang kiliran sulod sa pito ka adlaw hangtod nabalik namo ang iyang panglawas.'

Mao kana ang gisulti sa santo, ug wala siyay bakak nga gisulti, kondili pinaagi sa usa ka parabula iyang gipadayag ang kamatuoran sa misteryoso ug alegorikal nga paagi: sa iyang hunahuna, gitawag niya si San Hermolaus nga presbiterio isip iyang magtutudlo; sa 'silid sa hari' iyang gipasabot ang sulod nga kalinaw diin gisaulog ang Banal nga Misteryo; ug sa 'masakiton nga tawo' iyang gipasabot ang iyang kaugalingong kalag, nga gihigugma sa langitnong Hari ug nga naayo sulod sa pito ka adlaw pinaagi sa espirituhanong tambal.

Sa pag-abot niya sa iyang magtutudlo nga si Euphrosynus sa sunod buntag, gipangutana siya niini:

'Asa ka naadto karong tanang adlaw?'

'Ang akong amahan, pagkahuman niyang mapalit ug usa ka panulondon, gipadala ko aron kuhaon kini, ug nagpabilin ko didto, maampingong gisusi ang tanan, kay kini napalit sa taas nga presyo.'

Ug kini iyang gisulti sa alegorikal nga paagi mahitungod sa balaan nga bunyag nga iyang nadawat, ug sa ubang mga sakramento sa Kristohanong pagtuo, nga iyang nakaila ug nga ang tanan walay sukod ang bili, milabaw pa sa tanang bahandi, kay kini nakuha pinaagi sa dugo ni Cristo. Pagkadungog niini, mihunong si Euphrosynus sa pagpangutana. Sa bahin sa bulahan nga si Pantoleon, napuno siya sa grasya sa Dios, nga nagbitbit sa sulod niya sa bahandi sa balaang pagtuo. Dako kaayo ang iyang kabalaka alang sa iyang amahan, nga gusto niyang ipagawas siya gikan sa kangitngit sa idolatriya paingon sa kahayag sa kahibalo kang Cristo; ug matag adlaw, sa maalamon nga pakig-istorya kaniya pinaagi sa mga parabula ug mga pangutana, moingon siya kaniya:

'Amahan! Ngano man nga ang mga diyos nga gihimo aron motindog nagpabilin nga nagtindog sama sa ilang unang pagbutang hangtod karon, ug dili gyud molingkod; samtang kadtong gihimo aron molingkod nagpabilin nga naglingkod hangtod karon ug dili gyud motindog?'

'Dili kaayo ko kasabot sa imong pangutana,' tubag sa iyang amahan, 'ug ako mismo wala ko kahibalo unsaon pagtubag niini.'

Ang santo, bisan pa niana, pinaagi sa kanunay nga pagpangutana og susamang mga pangutana sa iyang amahan, nakapahimo kaniya nga magduha-duha sa iyang mga diyos ug hinay-hinay nga nakamatikod sa bakak ug limbong sa pagsimba sa mga idolo; ang iyang amahan mihunong na sa pagdayeg sa mga dios-diosan sama sa kaniadto, nga naghalad kanila og daghang halad ug nagsimba kanila adlaw-adlaw, ug nagsugod na sa pagdumot kanila ug pagdumili sa pagsamba kanila. Sa pagkakita niini, nalipay si Pantoleon nga, bisan pa nga nakapukaw siya og pagduha-duha sa hunahuna sa iyang amahan bahin sa mga dios-diosan, wala pa siya malampuson sa hingpit nga pagpahilayo kaniya niini. Daghang higayon nga gusto na ni Pantoleon nga bungkagon ang mga diyos-diyosan sa iyang amahan, nga daghan kaayo sa ilang balay, apan gipugngan niya ang iyang kaugalingon, sa usa ka bahin aron dili masuko ang iyang amahan—nga, sumala sa mga sugo sa Dios, angay pasidunggan—ug sa laing bahin tungod kay naglaum siya nga, sa diha nga mailhan na sa iyang amahan ang tinuod nga Dios alang sa iyang kaugalingon, gusto na niya nga bungkagon kini sa iyang kaugalingong kamot.

Niadtong panahona, gidala sa atubangan ni Pantoleon ang usa ka bulag nga lalaki, nga nagpakulo alang sa pag-ayo sa ingon niini nga paagi:

'Gina-ampo ko, kalooy-i ako, nga nabuta ug gipahimulag sa bililhon nga kahayag; Gitambalan na ko sa tanang doktor dinhi sa siyudad, apan wala ko'y nakuha nga kapuslanan gikan kanila; sa tinuod, nawala pa gani ang katapusang silak sa kahayag nga akong makita, kauban ang tanan nakong kabtangan; kay daghan kaayo akong gigasto sa pagbayad kanila, ug imbis nga tambalan ko, kadaut ug sayang lang sa oras ang akong nadawat gikan kanila."

Mitubag kaniya ang santo:

'Kung gihatag na nimo ang tanan nimong kabtangan sa mga doktor nga wala ka'y nadawat nga pulos, unsaon man nimo pagpasalamat kanako kung maayo ka ug mobalik ang imong panan-aw?'

'Malipayon ko nga ihatag kanimo ang gamay nga nabilin kanako,' matod sa bulag.

Miingon ang santo:

Ang gasa sa panan-aw, nga naghatag kanimo og kahayag, ihatag kanimo sa Amahan sa mga kahayag, ang tinuod nga Dios, pinaagi kanako, ang Iyang dili takos nga alagad; ug ayaw ihatag ang imong gisaad kanako, kondili ipangbahin-bahin kini sa mga kabus.'

Pagkadungog niini, si Eustorgius, ang amahan ni Pantoleon, miingon kaniya:

'Anak ko! Ayaw pagdahum sa pagsulay sa ingon ana nga butang nga dili nimo makaya, basi ikaw pagatawanan: kay unsa man diay ang imong mahimo nga labaw pa kaysa sa labing maayong mga doktor, nga mitambal kaniya apan wala siya nakahimsog?'

'Walay usa,' tubag sa santo, 'sa mga doktor ang nakahibalo unsang tambal ang gamiton niining kasoha sama sa akong nahibaloan, kay dako kaayo ang kalainan nila ug sa akong magtutudlo, nga mao ang nagpadayag niining tambala kanako.'

Ang iyang amahan, nga nagtuo nga ang tinutukoy niya mao ang magtutudlo ni Euphrosyne, miingon:

'Nadungog nako nga gitambalan usab siya sa imong magtutudlo kining bulag nga tawo ug wala siya'y nahimo para kaniya.'

'Hulat usa ka gutlo, amahan!' tubag ni Pantoleon, 'ug makita nimo ang gahum sa akong pag-ayo.'

Sa niining mga pulong, gitandog niya ang mga mata sa bulag gamit ang iyang mga tudlo, nga nag-ingon:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagahatag ug panan-aw sa mga bulag, dawata ang imong panan-aw.'

Kalit lang nabuksan ang mga mata sa bulag – ug nakakita na siya. Ug niadtong mismong takna, ang amahan ni Pantoleon, si Eustorgius, kauban ang lalaki nga nabawi ang panan-aw, mituo kang Kristo ug nabunyagan sila sa balaan nga presbiterong si Hermolaus, ug napuno sila sa dakong espirituhanong kalipay tungod sa grasya ug gahum ni Kristo.

Unya gisugdan ni Eustorgius ang pagbungkag sa tanang diyus-diyosan sa iyang balay, diin gitabangan siya sa iyang anak nga si San Pantoleon; pagkahuman nila kini nabungkag sa daghang piraso, ilang gilabay ang mga tipik sa usa ka lawom nga kanal ug gitabonan kini og yuta. Pagkahuman sa mubo nga panahon, namatay si Eustorgius ug miadto sa Ginoo. Si Pantoleon, nga nahimong manunod sa dagkong bahandi sa iyang amahan, dayon gipagawas sa kagawasan ang mga ulipon nga lalaki ug babaye, ug ganti-an sila og dako nga kalooy; unya gisugdan niya ang pag-apod-apod sa iyang bahandi ngadto sa mga nanginahanglan: ang mga kabus, ang mga walay puy-anan, mga balo ug mga ulila. Mubisita siya sa mga prisohan ug, sa pag-atiman sa tanan nga nag-antos sa kadena, gihatagan sila og kahupayan pinaagi sa pag-atiman sa ilang mga samad ug paghatag sa bisan unsang ilang gikinahanglan; sa ingon niini, siya usa ka mananambal dili lang sa mga samad kondili usab sa kakabus sa tawo; kay ang tanan nakadawat gikan kaniya og dili mahurot nga kalooy; ang mga kabus napalambo sa iyang pagkamaabiabihon; ug sa iyang pag-ayo, gitabangan siya sa grasya sa Dios. Kay gihatagan siya gikan sa kahitas-an sa gasa sa pag-ayo, ug giayo niya ang tanang matang sa mga sakit nga walay bayad, dili pinaagi sa medisina kondili pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Jesu-Cristo. Niadtong panahona gayud napamatud-an ni Pantoleon nga siya mao si Panteleimon, nga nagpasabot og Labaw nga Maloloy-on, sa ngalan ug sa buhat, nga nagpakita og kaluoy sa tanan ug wala gayud magbalibad sa bisan kinsa nga walay limos o kaluoy; kay mitabang siya sa mga nanginahanglan ug gitambal ang mga masakiton nga walay bayad. Ang tibuok siyudad miduol kaniya uban sa ilang mga masakiton, gibyaan ang tanang uban pang doktor, kay walay lain makahimo og ingon ana kadali ug hingpit nga pag-ayo sama kang Panteleimon, nga malampuson sa pagtambal kanila ug wala modawat og bayad gikan sa bisan kinsa. Ug ang ngalan sa maloloy-on ug walay bayad nga doktor nahibal-an sa tibuok yuta, samtang ang ubang mga doktor gisaway ug gipakaulaw. Busa, ang mga doktor nagbati og dakong pagkasina ug pagdumot batok sa santo; nagsugod na kini sukad pa sa pagkabawi sa panan-aw sa maong buta. Ang nahitabo mao kini.

Usa ka adlaw, samtang ang maong bulag, nga nabawi ang panan-aw tungod kang Santo Panteleimon, naglakaw sa lungsod, nakita siya sa mga doktor ug nag-ingon sila sa usag usa:

'Dili ba kini ang tawo nga buta nga nangayo og tambal kanato, apan wala nato siya matambala? Giunsa kaha niya pagkakita karon? Kinsa ang nagtambal kaniya, ug pinaagi sa unsang paagi, ug nagbukas sa iyang mga mata?'

Ug gipangutana nila siya diretso kung giunsa niya nabawi ang iyang panan-aw. Ug wala gitago sa lalaki nga ang iyang tig-ayo mao si Panteleimon. Sa ilang nahibaloan nga siya usa ka disipulo ni Euphrosynus, miingon sila:

'Usa ka dakong disipulo sa usa ka dakong magtutudlo.'

Wala nila damha nga ang gahum ni Kristo ang naglihok pinaagi kang Panteleimon, ug, nga wala nila tuyoa, ilang giangkon ang kamatuoran nga si Panteleimon usa ka dakong disipulo sa dakong magtutudlo – si Jesu-Kristo. Apan bisan pa nga mapanghimaraot nilang gidayeg ang santo sa ilang mga ngabil, sa ilang mga kasingkasing, tungod sa pagpanukotuko, nagplano sila og dautan ug bantay-bantayan siya, nga nangita og kaso batok kaniya aron siya mapapas. Ug sa ilang pagkahibalo nga mosulod siya sa mga selda ug didto gihimoan og tambal ang mga samad sa mga disipulo nga nag-antos alang kang Kristo, ilang gipahibalo kang Maximinus nga tigdusa:

'O Hari! Ang batan-ong lalaki nga imong gisugo nga tudlohan sa arte sa medisina, nga gusto nimong kanunayng kauban sa imong kwarto, gisalikway ang imong klarong pabor kaniya ug naglibot-libot sa mga selda, nag-ayo sa mga priso nga nagpasipala sa among mga dios, nakig-istorya kanila sa susamang paagi bahin sa among mga dios ug nagdani sa uban sa maong dautang panghunahuna. Kung dili nimo siya mapahunong sa dili madugay, makahatag ka sa imong kaugalingon og dakong kalisud, kay makita nimo kung pila ka daghan, tungod sa iyang makadani nga mga pagtulon-an, ang moliko gikan sa mga dios. Sa tinuod, ang arte sa medisina nga gigamit ni Pantoleon sa pag-ayo, iyang giangkon nga dili gikan kang Aesculapius[5322] o bisan kinsa pa sa mga dios, kondili gikan sa usa ka Kristo, ug ang tanan niyang gi-ayo nagtuo kaniya.

Mao kini ang gisulti sa mga manlalapas, nga naghangyo sa hari nga sugoan nga dad-on ang bulag nga gihayag ni Pantoleon isip ebidensya ug klarong pagpamatuod sa kamatuoran sa ilang mga pulong. Ug ang hari dayon misugo nga pangitaon ang bulag nga nabawi ang panan-aw, ug sa dihang gidala siya sa atubangan niya, gipangutana siya:

'Sultihi ko, tawo, giunsa man pag-ayo ni Pantoleon sa imong mga mata?'

Mitubag siya:

'Gihawag niya ang ngalan ni Cristo, gihikap niya ang akong mga mata, ug dayon nako nabawi ang akong panan-aw.'

'Ug unsa imong hunahuna,' pangutana sa hari kaniya, 'si Kristo ba ang nag-ayo kanimo, o ang mga dios?'

'O Hari!' matubag niya, 'kining mga doktor nga imong nakita sa imong palibot naningkamot kaayo ug dugay nga panahon sa pagsulay sa pag-ayo kanako; ilang gikuha ang tanan nakong kabtangan ug dili lang nga wala kini'y dala nga bisan gamay nga kaayohan, apan gikuha pa gani nila ang gamayng panan-aw nga naa pa kanako ug gipabulag ko nila hingpit. Apan si Panteleimon, pinaagi sa usa ka pagtawag lang sa ngalan ni Cristo, gibalik ang akong panan-aw. Karon, hukmi sa imong kaugalingon, O Hari, ug paghukmi kinsa ang mas maayo ug tinuod nga mananambal: si Aesculapius ug ang ubang mga dios, nga dugay nga gitawag apan wala gyud makatabang, o si Cristo, nga gitawag lang ni Panteleimon kaisa ug dayon gitagaan ko og tambal.

Wala kabalo unsaon pagtubag, ang hari, sumala sa batasan sa tanang manlupig, misugod sa pagpugos kaniya sa pagpakawalay pagtuo:

'Ayaw pagkabuang, tawo, ug ayaw paghisgot kang Kristo, kay klaro nga ang mga dios maoy naghatag kanimo sa abilidad nga makakita sa kahayag.'

Ang nanawo nga tawo, bisan pa niana, wala magtagad sa awtoridad sa hari ug wala mahadlok sa mga hulga sa taga-antos, mitubag kang Maximian nga mas maisugon pa kaysa bulag nga tawo sa Ebanghelyo (Juan 9:27), nga kaniadto gidala sa atubangan sa mga Pariseo aron pangutan-on:

'Ikaw mismo ang buang, O Hari! Gitawag nimo ang imong mga bulag nga dios nga mga magahatag og panan-aw, ug ikaw mismo sama kanila, nga dili gustong makakita sa kamatuoran.'

Napuno sa kasuko, gisugo sa hari nga dayon siyang patyon sa espada, ug naputol ang ulo sa maayong nag-angkon sa ngalan ni Hesukristo; ug mibiya siya aron makita, atubangan sa atubangan sa dili malisang langitnong kahayag, Siya nga iyang giangkon sa yuta, human siya nakadawat og panan-aw sa lawas. Gipalit ni San Panteleimon ang iyang lawas gikan sa mga mamamatay ug gilubong kini tupad sa lubong sa iyang amahan.

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga dad-on si Panteleimon sa iyang atubangan. Samtang gidala sa mga sundalo ang santo paingon sa hari, nag-awit siya sa mga pulong sa salmo ni David: *'O Dios sa akong pagdayeg! Ayaw paghilom, kay ang mga ngabil sa daotan ug sa limbong mibukas batok kanako'* (Salmo 108:1–2) ug

[5322] Ang diyos sa medisina.

nagpadayon pa gikan niadtong salmo. Busa mitindog siya sa atubangan sa yutang hari sa lawas, ug sa atubangan sa Langitnong Hari sa espiritu.

Si Haring Maximian, nga nagtan-aw kaniya nga walay bisan gamayng kasuko, hinay-hinay siyang gisabihan sa ingon niini:

'Nakadungog ko og pipila ka dili maayong butang bahin kanimo, Pantoleon; gisultihan ko nga imo ginasaway ug ginapangdaot si Aesculapius ug ang ubang mga dios sa tanang paagi, samtang imo gidayeg si Cristo, nga nakasinati og malupit nga kamatayon, ug gibutang nimo ang imong paglaum kaniya, nga siya ra ang gitawag nimong Dios. Dili na tingali tinago kanimo kung unsa ka dako akong pagtagad kanimo ug unsa ka daghan akong gipakita nga kalooy kanimo, nga gidawat ka sa akong palasyo, ug gisugo nako ang imong magtutudlo, si Euphrosynus, nga tudloan ka dayon sa arte sa medisina, aron kanunay ka magpabilin sa akong kiliran; apan ikaw, nga nagtamay niini tanan, mihimo ka nga kaalyado sa akong mga kaaway. Bisan pa, dili ko gustong motuo sa gisulti bahin kanimo; kay naandan sa mga tawo ang pagsulti og daghang bakak. Mao nga gipatawag tika, aron ikaw mismo ang mosulti sa kamatuoran bahin sa imong kaugalingon ug supakon ang bakak nga mga pasipala nga gipanghimakak batok kanimo sa imong mga masinokong manlalapas, sa atubangan sa tanan, human ka una makahalad sa halad ngadto sa dagkong mga dios, sumala sa angay.

Mitubag ang santo:

'Ang mga buhat, O Hari, mas masaligan kay sa mga pulong! Kay ang kamatuoran mas mailhan pinaagi sa buhat kaysa sa pulong. Busa, tuohi ang mga pasaysay bahin kanako: nga gisalikway ko si Aesculapius ug ang inyong ubang mga dios, ug gihimaya ko si Kristo, kay pinaagi sa Iyang mga buhat nahibal-an nako nga Siya mao ang Usa ka Tinuoray nga Dios.' Paminawa karon, bisan sa mubo lang, ang mga buhat ni Kristo: Gihimo Niya ang kalangitan, gitukod ang yuta, gibanhaw ang mga patay, gibalik ang panan-aw sa mga buta, gipanlimpyo ang mga ketong; sa mubo nga pagkasulti, gibanhaw Niya ang mga paralisado gikan sa ilang mga higdaanan. Wala ko kahibalo kung ang mga dios nga inyong gipasidunggan— —nakabuhat ba og ingon niini, o kung kaya ba nila kini buhaton. Apan kon karon gusto ninyo masayran ang makagagahong gahum ni Cristo, makita ninyo kini nga naglihok dayon ug sa tinuod. Ipatawag dinhi ang usa ka tawo nga nag-antos sa kamatayon, nga giundang na sa mga doktor; pasud-a ang inyong mga pari ug tawga ang ilang mga dios, ug ako motawag sa akong Dios – ug bisan kinsa sa mga dios ang makahimo sa pag-ayo sa masakiton, siya ang mailhan nga Usa ka Tinuod nga Dios, samtang ang uban balibaran.

Nalipay ang hari sa tambag sa santo, ug gisugo niya nga pangitaon dayon ang maong pasyente.

Ug busa gidala ang usa ka tawo sa usa ka higdaanan, nga paralisado sulod sa daghang katuigan, nga dili makalihok bisan usa ka bukton o tiil ug mura'g patay nga kahoy. Miabot usab ang mga pari—kadtong nag-alagad sa mga dios-diosan ug maalamon sa arte sa medisina—ug gisugyot nila sa santo nga una niyang tawagon ang iyang Kristo.

Mitubag kanila ang santo:

'Kung tawgon ko ang akong Dios ug ang akong Dios maoy mag-ayo niining paralisadong tawo, kinsa man kaha ang ayohon sa inyong mga dios? Apan kamo una ang motawag sa inyong mga dios; ug kung sila ang mag-ayo sa masakiton, dili na kinahanglan tawgon pa ang akong Dios.'

Busa ang mga pari misugod sa pagtawag sa ilang mga dios: ang usa mitawag kang Aesculapius, ang lain kang Zeus, ang usa pa kang Diana, ug ang uban pa sa lain-laing demonyo; apan walay tingog o bisan unsang tubag nga nadungog. Ug sa dugay nga panahon nagpadayon sila sa ilang walay-Diyos nga pag-ampo nga walay bisan unsang kalampusan. Ang santo, sa dihang nakita niya ang ilang walay pulos nga paningkamot, nangatawa. Sa dihang nakita sa hari nga siya nangatawa, mituyok ang hari kang Pantoleon:

'Ikaw, Pantoleon, kung mahimo nimo, pabaskoga kining tawoha pinaagi sa pagtawag sa imong Dios.'

'Pahawaa ang mga pari,' miingon ang santo, ug mihawa sila.'

Unya ang santo, miadto sa higdaanan, gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit ug gipahayag ang mosunod nga pag-ampo:

'*O Ginoo! Paminawa ang akong pag-ampo, ug pasud-a ang akong pagtuaw sa imong atubangan. Ayaw itago ang Imong nawong kanako; sa adlaw sa akong kaguol, ipaling ang Imong dalunggan kanako; sa adlaw [nga ako magtawag Kanimo], madali pagdungog kanako'* (Salmo 101:2–3); ug ipadayag ang Imong gamhanang gahum sa atubangan sa mga wala mailhi Ka, kay ang tanan posible alang Kanimo, O Hari sa mga gahum!

Pagkahuman niya sa pag-ampo, gikuptan sa santo ang kamot sa paralisado nga lalaki, nga miingon:

'Sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo, bumangon ka ug pag-ayo!'

Ug sa pagkasunod dayon mitindog ang paralitiko, nabati niya ang kusog sa tibuok niyang lawas, ug nalipay samtang naglakaw; ug gikuha niya ang iyang higdaanan, gidala kini niya paingon sa iyang balay.

Sa pagkakita sa ingon nga milagro, daghan sa mga anaa didto ang mituo kang Kristo; apan ang mga pari nga nag-alagad sa mga dios-diosan nagngurog sa ilang mga ngipon batok sa alagad ni Kristo ug mituyok sa hari uban niining mga pulong:

'Kung mabuhi pa siya, mawagtang ang mga halad sa mga diyos, ug pagahunghongan kita sa mga Kristohanon; patya siya, Oh Ari! Sa labing dali.'

Unya miingon ang hari kang Pantoleon:

'Pantoleon, halad og halad sa mga diyos, aron dili ka malaglag sa walay pulos; nasayud ka man, sa katapusan, pila na ka daghang tawo ang nalaglag tungod kay ilang gisalikway ang among mga diyos ug wala maminaw sa among mga sugo. Wala ba ka kahibalo kung unsa ka malupit ang pagpanakit kang Anphim nga tigulang?'

– Ang tanan nga namatay alang kang Kristo,' tubag sa santo, 'wala malaglag, kondili nakakaplag sa kinabuhi nga walay katapusan. Ug kon si Anphimus, nga tigulang ug huyang ang lawas, nakasukol sa malupit nga pag-antos alang sa atong Ginoo, unsa pa kaha ako, nga batan-on ug lig-on ang lawas, angay mosukol nga walay kahadlok sa tanang pag-antos nga inyong ipahamtang kanako; kay akong itan-aw nga walay pulos ang kinabuhi kon dili ko mamatay alang kang Cristo, ug kon mamatay ako, akong ituring kini nga usa ka ganansya.

Gisugo sa hari nga bitayon ang hubad nga martir sa kahoy sa pagpanakit ug hikason ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, samtang gisunog ang iyang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga mga kandila. Samtang nag-antos siya niining mga pag-antos, nagtan-aw siya paingon sa langit ug miingon:

'Ginoong Hesukristo! Alang sa karon, pabilin ka uban kanako; hatagi ko og paglahutay, aron makalahutay ko niining mga pag-antos hangtod sa katapusan.'

Ug ang Ginoo nagpakita kaniya sa porma sa presbiterong si Hermolaus, nga miingon:

'Ayaw kahadlok; anaa ako uban kanimo.'

Ug sa kalit lang, nangluya ang mga kamot sa mga tigpahirap ug mura'g na-numb, mao nga nahulog gikan kanila ang mga galamiton sa pagpanakit ug napalong ang mga kandila. Sa pagkakita niini, gisugo sa hari nga kuhaon ang martir gikan sa dapit sa pagpanakit ug miingon kaniya:

'Diin man nagagikan ang gahum sa imong salamangka, nga bisan ang mga sulugoon napul-an na ug ang mga kandila namatay na?'

Mitubag ang martir ingon niini:

'Ang akong mahika mao si Kristo, nga ang gamhanang gahum makahimo sa tanang butang.'

Mitubag ang hari:

'Unsa man imong buhaton kung ipahamtang pa nako kanimo ang mas grabe pang pag-antos?!'

– 'Sa dakong pag-antos,' tubag sa martir, 'ipakita sa akong Kristo ang mas dako nga gahum, nga magahatag kanako og mas dako nga pagkamapailubon aron mapahiya ko ikaw. Ug ako, nga nakasugakod og mas grabeng pag-antos alang sa Iyang tultol, makadawat og mas dako nga ganti gikan kaniya.'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga tunawon ang lata sa usa ka dakong kaldero ug itambog ang martir niini. Sa dihang nagbukal na ang lata, gidala ang martir ngadto sa kaldero; gitutok niya ang iyang mga mata sa langit ug nag-ampo siya ingon niini:

'Paminawa, O Dios, ang akong tingog sa akong pag-ampo; luwasa ang akong kinabuhi gikan sa kahadlok sa kaaway; panalipdi ako gikan sa mga tiktik sa mga malimbongon, gikan sa pagbangi sa mga dautan' (Salmo 63:2–3).

Samtang nag-ampo siya ingon niini, ang Ginoo mipakita pag-usab kaniya sa dagway ni Hermolaus; gikuptan Niya siya sa kamot, misulod Siya uban kaniya sa kaldero, ug sa kalit lang napalong ang kalayo ug nangabugnaw ang natunaw nga tingga, samtang ang martir nag-awit sa mga pulong sa salmo: *'Apan ako manawag sa Dios, ug ang Ginoo magluwas kanako. Sa gabii ug sa buntag ug sa udto ako mag-ampo ug magtuaw, ug Paminawon Niya ang akong tingog'* (Salmo 54:17–18). Natingala ang mga nanan-aw sa milagro, ug misinggit ang hari:

'Unsa kaha ang buhaton karon nga nawala na ang kalayo ug nangabugnaw na ang natunaw nga tingga? Unsa kaha nga pag-antos ang akong ipahamtang niining salamangkero?'

Ang mga anaa mitambag:

'Ibato siya sa kalawom sa dagat, kay sigurado dili niya mahimo nga mahi ang tibuok dagat – ug mamatay dayon siya.'

Gisugo sa taga-pahirap nga buhaton kini.

Gidakop sa mga sulugoon ang martir, gidala siya sa dagat, gibutang sa usa ka bangka, ug gitali ang usa ka dakong bato sa iyang liog; pagkahuman molayong layo gikan sa baybayon, ilang gilabay siya sa dagat, samtang sila mibalik sa baybayon. Sa dihang gilabay ang santo sa dagat, mipakita pag-usab kaniya si Kristo, sama sa unang higayon, sa porma ni Hermolaus, ug ang bato nga nakatali sa liog sa martir nahimong gaan sama sa dahon, busa si Panteleimon naglutaw sa ibabaw sa dagat nga wala malunod, apan, sama sa paglakaw sa uga nga yuta, naglakaw siya sa ibabaw sa tubig, nga giya sa tuo nga kamot ni Kristo, sama sa nahitabo kang Apostol Pedro kaniadto; nakaabot siya sa baybayon, nag-awit ug naghimaya sa Dios, ug nagpakita sa atubangan sa hari. Ang hari napuno sa katingala nga wala nay masulti sa ingon nga milagro, ug misinggit:

'Unsa kaha karon ang gahum sa imong mahika, Pantoleon, nga napailalom pa gani nimo ang dagat niini?'

'Bisan ang dagat,' miingon ang santo, 'mosunod sa Ginoo niini ug tumanon ang Iyang kabubut-on.'

'Busa ikaw man ang nagdumala usab sa dagat?' pangutana sa hari.

'Dili ako,' tubag sa martir, 'kundi ang akong Kristo, ang Magbubuhat ug Ginoo sa tanang makita ug dili makita nga mga binuhat. Siya ang nagahari sa langit ug yuta, ug ingon usab sa dagat: *"Ang imong agianan anaa sa dagat, ug ang imong dalan anaa sa dagkong tubig"* (Salmo 76:20).

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga andamon ang usa ka arena sa pakig-away sa mga mananap gawas sa siyudad, aron ang martir itaktak ngadto sa mga mananap aron kan-on. Ang tibuok siyudad nagtigom alang niining pasundayag, sabik nga makita kung giunsa pagkapikas-pikas sa mga hayop ang gwapa ug inosenteng nag-antos nga batan-on. Miapil usab ang hari; pagkahuman madala sa martir sa iyang atubangan, gitudlo niya ang mga hayop ug miingon:

'Gihanda na kini para kanimo; busa paminawa ko, luwasa ang imong pagkabatan-on, luwasa ang katahum sa imong lawas, halad og halad sa mga dios, kay kung dili, mamatay ka sa malupit nga kamatayon, mapikas-pikas sa mga ngipon sa mga hayop.'

Ang santo, bisan pa niana, nagpahayag nga mas gusto pa niyang putlon-putlon sa mga hayop kaysa mosunod sa ingon ana ka limbong nga tambag ug sugo. Ug busa gilabay siya sa mga hayop. Apan ang Ginoo, nga nagpakita sa santo sa porma sa presbiterong si Hermolaus, gisirad-an ang mga baba sa mga hayop ug gihimo silang malumo sama sa mga karnero, nga sa dihang mipahiluna sila sa santo, gilinis nila ang iyang mga tiil. Gihapuhap sila niya sa iyang kamot, ug ang matag usa sa mga hayop naningkamot nga matandog sa kamot sa santo, nga nagapaspasay sa usag usa. Ang mga tawo, pagkakita niini, natingala ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Dako ang Kristohanong Dios! Pagawason kining inosente ug matarong nga batan-on!'

Unya ang hari, nga napuno sa kasuko, nagpadala og mga sundalo nga nagbitbit og gisabwag nga espada batok sa mga naghimaya kang Kristo nga Dios, ug daghan sa mga tawo nga misalig kang Kristo ang napatay; gisugo usab sa hari nga patyon ang tanang mga hayop. Sa pagkakita niini, ang martir misinggit ingon niini:

– Himaya kanimo, Kristo Dios, nga dili lamang ang mga tawo kondili bisan pa ang mga hayop mamatay alang kanimo!

Ug ang hari mibulag gikan sa lugar sa talan-awon, nga masubo ug nasuko, ug gipapriso ang martir. Ang mga napatay gidala sa ilang kaugalingong paryente ug gilubong sa matarong, samtang ang mga hayop gibyaan aron kan-on sa mga iro ug mga langgam nga maninila. Apan bisan pa niana, nahitabo ang usa ka dakong milagro: kining mga hayop nagpabilin didto sulod sa daghang adlaw nga wala'y misuway, dili lang sa mga iro kondili pati sa mga langgam; ug dili lang kana, kondili ang ilang mga bangkay wala magbaho. Pagkahibalo niini sa hari, gisugo niya nga ilabay kini sa usa ka lawom nga kanal ug tabunan og yuta. Alang sa martir, gisugo niya nga buhaton ang usa ka makalilisang nga ligid nga gipunoan og hait nga mga tinik. Sa dihang gitali ang balaan niini ug gisugdan nila pagpaikuton ang ligid, kini dayon nabungkag tungod sa usa ka pwersa nga dili makita, nga nakasamad og grabe sa daghang mga tawo nga nagbarug duol, samtang ang martir nakahawa sa ligid nga buo ug

luwas. Ug ang kahadlok misakop sa tanan sa pagkakita sa ingon nga mga milagro, diin napasidunggan ang Dios pinaagi sa Iyang balaan. Ang hari natingala kaayo ug nangutana sa martir:

'Kinsa ang nagtudlo kanimo sa pagbuhat og ingon ana kadako nga mga buhat sa salamangka?'

'Dili sa salamangka, kondili sa tinuod nga Kristohanong pagkamatinud-anon ako gitudloan,' matod sa martir, 'sa balaan nga presbiter Hermolaus.'

'Ug asa na kining imong magtutudlo, si Hermolaus?' pangutana sa hari. 'Gusto namo siyang makita.'

Ang martir, bisan pa, sa pagbati sa iyang espiritu nga nagkadool na ang panahon alang kang Hermolaus nga madawat ang korona sa martir, mitubag sa hari:

'Kung imong sugoon, tawagon ko siya para kanimo.'

Ug ang santo gipadala, kauban ang tulo ka sundalong nagbantay kaniya, aron tawagon si presbiter Hermolaus.

Pag-abot sa martir sa balay diin nagpuyo ang presbiter, ang tigulang, sa diha nga nakakita kaniya, nangutana:

'Ngano ka niabot, akong anak?'

'Ginoo ug amahan, ginatawag ka sa hari.'

'Niabot ka sa hustong panahon aron tawgon ko,' matod sa tigulang, 'kay miabot na ang takna sa akong pag-antos ug kamatayon; kay niining gabii mismo mipakita kanako ang Ginoo ug miingon: "Hermolaus! Kinahanglan ka mag-antos pag-ayo alang kanako, sama sa gibuhat sa akong alagad nga si Panteleimon."'

Sa niining mga pulong, malipayon nga misunod ang tigulang sa martir ug nagpakita sa iyang kaugalingon sa atubangan sa hari. Ang hari, sa pagkakita sa presbiter, nangutana kaniya sa iyang ngalan. Apan ang balaan, samtang naghatag sa iyang ngalan, wala niya gitago ang iyang pagtuo, nagpahayag sa iyang kaugalingon nga usa ka Kristohanon sa kusog nga tingog. Ang hari nangutana pag-usab kaniya:

'Aduna pa bay uban nimo nga pareho og pagtuo kanimo?'

Mitubag ang tigulang:

– Aduna koy duha ka kauban nga sulugoon, tinuod nga sulugoon ni Cristo, sila Hermippus ug Hermocrates.

Unya gisugo sa hari nga dad-on sila sa iyang atubangan ug miingon sa tulo ka alagad ni Cristo:

'Kamo ba ang nakapahawa kang Pantoleon gikan sa among mga diyos?'

– Si Kristo mismo,' ilang tubag, 'ang among Dios, nagtawag sa Iyang kaugalingon sa mga giisip Niya nga takus, paggiyahan sila gikan sa kangitngit sa idolatriya ngadto sa kahayag sa Iyang kahibalo.

'Undang na kamo,' sugyot sa hari, 'sa inyong limbong nga mga pulong ug balika si Pantoleon sa mga diyos; unya pasayloon ang inyong unang sala, ug makadawat kamo og ingon ana ka daghang dungog gikan kanako nga mahimo kamo nga akong labing suod nga mga higala sa akong palasyo.'

'Giunsa namo pagbuhat ana,' nangutana ang mga balaan nga determinado, 'samtang kami mismo nag-andam nga mamatay uban kaniya alang kang Kristo among Dios?! Dili kami o siya mosalikway kang Kristo, ug labi na gayud, dili kami maghalad og sakripisyo sa mga bingi ug walay kalag nga mga diyos-diyosan.'

Pagkahuman niini, ilang gitutok ang ilang hunahuna sa Diyos ug misugod sa pag-ampo, gitaas nila ang ilang mga mata paingon sa langit. Ug gikan sa ibabaw, ang Manluluwas nagpakita kanila, ug dayon adunay linog, ug ang yuta nangurog.

'Tan-awa kung giunsa kasuko sa mga diyos kaninyo,' miingon ang hari, 'gina-uyog nila ang yuta!'

'Tinuod ang inyong gisulti,' miuyon ang mga balaan, 'kay tungod sa inyong mga dios nangurog ang yuta, kay nahulog sila gikan sa ilang mga puwesto ngadto sa yuta ug nabungkag, gipukan sa gahum sa among Dios, nga nasuko kaninyo!'

Samtang nag-istorya pa sila, usa ka sugo ang midagan gikan sa templo paingon sa hari nga nagdala sa balita nga ang tanan nilang diyos-diyosan nahulog sa yuta ug nabungkag ngadto sa abog. Apan ang buang nga magmamando, nga sa tanan niini wala makita ang gahum sa Dios kondili ang salamangka sa mga Kristohanon, misinggit:

'Sa tinuod, kon dili nato dayon laglagon kining mga salamangkero, malaglag ang tibuok siyudad tungod kanila.'

Gisugo niya nga dad-on si Panteleimon sa prisohan, samtang ang tigulang nga si Hermolaus ug ang iyang duha ka kauban, pagkahuman masulayan sa daghang pag-antos, gisilotan nga putlon ang ilang ulo gamit ang espada. Ug busa ang tulo ka balaang martir—ang presbiter Hermolaus ug ang iyang kauban nga mga ministro, Hermippus ug Hermocrates—pagkahuman sa ilang pagkamartir, nagpakita silang mag-uban sa atubangan sa Balaang Trinidad sa langitnong himaya.

Pagkahuman sa pagpatay sa tulo ka balaang martir, gisugo sa hari nga dad-on si San Panteleimon sa iyang atubangan, ug gisultihan siya niining mga pulong:

'Daghang tawo akong napalingaw gikan kang Kristo paingon sa among mga dios, apan ikaw ra ang dili maminaw kanako. Bisan ang imong magtutudlo, si Hermolaus, kauban ang iyang duha ka amigo, misimba sa mga dios ug naghalad kanila og mga sakripisyo, ug gipasidunggan ko sila sa usa ka dungganan nga puwesto sa akong palasyo. Buhata usab kini, aron makadawat ka usab sa sama nga dungog sama nila.'

Ang martir, apan sa iyang espiritu nahibalo nga ang mga balaan nangamatay na, nangutana sa hari:

'Sugo-a sila nga moanha dinhi, aron makita ko sila sa dili pa nimo.'

'Wala sila karon dinhi,' bakak sa hari, 'kay gipadala ko sila sa lain nga siyudad, diin sila makadawat og dagkong bahandi.'

'Didto—bisan supak sa imong kabubut-on, misulti ka sa kamatuoran,' miingon ang santo kaniya, 'gipahawa nimo sila gikan dinhi, gikondenar nimo sila sa kamatayon, ug miadto na gyud sila sa langitnong siyudad ni Cristo aron dawaton ang bahandi nga dili makita sa mata.'

Ang hari, sa dihang nakita niyang dili gyud mapailawom sa dautan ang martir, gisugo siya nga bug-at nga latigon ug, pagkahuman siya'g samdan sa malupit nga paagi, gikondena siya sa kamatayon: nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada, ug itugyan ang iyang lawas sa kalayo. Ug gidala siya sa mga sundalo, ug gidala siya sa gawas sa siyudad aron putlon ang iyang ulo.

Samtang naglakaw ang santo paingon sa iyang kamatayon, nag-awit siya og salmo ni David: *'Daghang mga tawo ang naglibot kanako sukad pagkabatan-on, apan wala sila makadaog batok kanako. Ang mga mag-uuma nag-arado sa akong likod'* (Salmo 128:2–3). Ug nagpadayon siya hangtod sa katapusan gayud sa maong salmo.

Sa dihang gidala sa mga sundalo ang martir gawas sa siyudad ngadto sa gilay-on nga labaw pa sa usa ka istadyum, miabot sila sa dapit diin angay mamatay ang sulugoon sa Ginoo; Gitali nila si Panteleimon sa usa ka kahoy nga oliba, ug sa pagduol, gisumbag sa maghuhukom ang liog sa santo gamit ang iyang espada, apan ang hawak mibali sama sa waks, ug ang lawas sa santo wala makasugakod sa hampak; kay wala pa niya nahuman ang iyang pag-ampo.

Misigaw sa kahadlok ang mga sundalo:

'Dako ang Kristohanong Dios!'

Ug, nahulog sa tiilan sa santo, nangayo sila og hangyo:

'Gi-ampo namo kanimo, alagad sa Dios! Ampóa kami, aron pasayloon ang among mga sala, tungod sa among gibuhat kanimo sumala sa sugo sa hari.'

Samtang nag-ampo ang santo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga kaniya gipunting ug nagpamatuod sa iyang pagngalan pag-usab; kay ang Ginoo, imbis nga Pantoleon, gitawag siya og Panteleimon, nga klarong naghatag kaniya sa grasya aron magpakita og kaluoy sa tanan nga modangop kaniya sa matag matang sa kalisdanan ug kasubo – ug gitawag siya sa Ginoo paingon sa langit. Ang santo, napuno sa kalipay, gisugo ang mga sundalo nga patyon siya sa ilang mga espada; apan misalikway sila, kay nahadlok sila ug gikurog. – Unya gisultihan sila sa santo sa mosunod nga mga pulong:

'Kung dili ninyo buhaton ang buluhaton nga gisalig kaninyo, dili kamo makadawat og kaluoy gikan sa akong Kristo.'

Miduol ang mga sundalo ug una nilang gihalokan ang tibuok niyang lawas; unya gipili nila ang usa kanila – ug giputol niya ang ulo sa martir, ug gatas ang nibubo imbis nga dugo. Sukad niadtong takna, napuno sa bunga ang oliba gikan sa gamot hangtod sa tumoy. Sa pagkakita niini, daghan sa mga tawo nga anaa sa pagputol sa ulo ang mituo kang Kristo.

Nasayran sa hari ang mga milagro nga nahitabo didto, ug gisugo niya nga dayon putlon sa piraso ug sunogon ang oliba uban sa lawas sa martir.

Sa dihang nangaminus na ang kalayo, gikuha sa mga magtutuo ang lawas sa santo gikan sa abo—nga wala'y kadaut tungod sa kalayo—ug ilang gilubong kini uban sa dungog sa duol nga yuta nga gipanag-iya sa eskolar nga si Adamantias.

Si Laurentius, Vassoi ug Provian, nga nag-alagad sa panimalay sa martir, nga misunod kaniya gikan pa sa layo, nakasaksi sa tanan niyang pag-antos ug nakadungog sa tingog gikan sa langit nga misulti kaniya, misulat og usa ka salaysay sa iyang kinabuhi ug mga pag-antos ug gihatag kini sa mga balaang simbahan isip handumanan sa martir, alang sa kaayohan sa mga mambasa ug makadungog niini, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga katuigan. Amen[5323] .

Troparion, Tono 3:

O balaan nga nag-antos ug mananambal Panteleimon, pag-ampo ka sa maloloy-on nga Dios aron Iya nga ikalooy ang among mga kalag sa kapasaylo sa mga sala.

Kontakion, tono 5:

Ikaw nga misunod sa Maloloy-on ug nakadawat gikan Niya sa grasya sa pagtambal, magdala sa pag-antos ug martir sa Kristo nga among Dios, pinaagi sa imong mga pag-ampo tambali ang mga sakit sa among kalag, palagsaa ang mga tukso sa kanunay nga naningkamot nga kaaway gikan sa mga nagatuaw sa pagtuo: Ligtas kami, O Ginoo.

Paghinumdom sa Banal nga Abadesa Anfisa

Kumemorasyon sa Hulyo 27

Si Santa Anfisa (o, sa mas husto, Anfusa) nabuhi sa ika-8 nga siglo sa rehiyon sa Mantinean sa Asya. Pagkahuman niyang biyaan ang balay sa iyang mga ginikanan, unang nagpuyo siya sa pag-inusara sa mga langob. Human niya makigkita sa tigulang nga si Sisinia, gipadayon niya ang iyang asetikong kinabuhi sumala sa iyang mga pagtudlo ug misaka siya kaayo sa iyang espirituhanong kinabuhi nga 90 ka batan-ong babaye ang nagsalig sa iyang paggiya. Ang Banal nga si Anfisa nag-antos tungod sa iyang pagdayeg sa mga balaang ikon. Nagpanagna siya sa pagkahimugso sa usa ka lalaki ug usa ka babaye alang sa asawa sa manlutos nga si Constantine Copronymus. Ang ikaduha, nga nailhan nga si Anfusa, nahimong bantog usab tungod sa iyang pagkabalaan ug gisaulog sa Simbahan niadtong Abril 12.

10 Agosto

28 Hulyo (Daang Estilo)

[5323] Si San Panteleimon giputol ang ulo niadtong 27 Hulyo 305. Ang Menologion ni Basil nag-ingon nga ang dugo ug gatas nga nibubo gikan sa santo sa dihang giputol ang iyang ulo napreserbar hangtod sa ika-10 nga siglo ug naghatag ug tambal sa mga matinud-anon; kini usab gihisgutan sa usa ka 12-ka-siglong Griegong bersong prologo. Ang handumanan ni San Panteleimon labi nang gihalad sa Sidlakan sukad pa sa karaang panahon; ang mga simbahan nga gitukod sa iyang ngalan sa Sebaste sa Armenia ug sa Constantinople nagsugod pa sa ika-4 nga siglo. Ang iyang mga relikya gilipat ngadto sa Tsargrad; gikan didto, ang kadaghanan niini gidala sa Saint-Denis sa Paris, samtang ang iyang ulo giingong gidala sa Lyon niadtong 802; bisan pa, nakita sa Rusyano nga peregrino nga si Anthony ang iyang ulo sa Hagia Sophia sa Constantinople niadtong 1200, ug sumala sa testimonya ni Stephen sa Novgorod (1350), sa ika-14 nga siglo ang mga relikya ni San Panteleimon nagpuyo sa Simbahan sa Blachernae sa Constantinople. Ang usa ka bahin sa mga relikya karon anaa sa Monasteryo ni San Panteleimon sa Bukid Athos.

Ang Balaang mga Apostol (sa Kap-atan) Prochorus, Nicanor, Timon ug Parmen

Gihinumduman sa 28 Hulyo

Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo ug sa pag-anhi sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, misaka pag-ayo ang gidaghanon sa mga magtutuo sa Jerusalem; busa, sa tambag sa mga Apostoles nga naa sa Jerusalem niadtong panahona, napili ang pito ka lalaki, nga puno sa Espiritu Santo ug kinaadman (Buhat 6:5), alang sa ministeryo sa mga diakono. Ang mga ngalan niining mga tawo mao kini: Esteban, Felipe, Prohoro, Nikanor, Timon, Parmenas ug Nicolas nga taga-Antioquia. Ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles nagasaysay sa ilang pagkapili ingon niini:

'Niadtong mga adlaw, samtang nagkadaghan ang gidaghanon sa mga disipulo, misaka ang usa ka reklamo gikan sa mga Hellenista batok sa mga Hudiyo, tungod kay ang ilang mga balo ginapasagdan sa adlaw-adlaw nga pagbahinbahin sa pagkaon. Unya ang Labing Napulo ug Duha [nga mga Apostoles], pagkatigum nila sa tibuok katilingban sa mga disipulo, miingon: "Dili matarong nga biyaan namo ang pulong sa Dios aron mag-alagad sa mga lamisa. Busa, mga igsoon, pagpili kamo gikan sa inyong kaugalingon ug pito ka lalaki nga may maayong dungog, puno sa Espiritu Santo ug kinaadman; kanila namo ipasalig kining buluhaton, samtang among itutok ang among kaugalingon sa pag-ampo ug sa ministeryo sa pulong. Nakadani kining sugyot sa tibuok katiguman; ug ilang gipili si Esteban, usa ka tawo nga puno sa pagtuo ug sa Espiritu Santo, ug si Felipe, and si Prokoro, ug si Nicanor, ug si Timon, ug si Parmenas, ug si Nicolas nga taga-Antioquia, usa ka tinun-an nga gikan sa mga Hentil; Gipresentar sila sa mga Apostoles, ug [ang mga Apostoles], pagkahuman sa pag-ampo, gibutang nila ang ilang mga kamot ibabaw kanila. Ug ang pulong sa Dios mikaylap, ug ang gidaghanon sa mga tinun-an midaghan kaayo sa Jerusalem' (Buhat 6:1–7).

Sa tanan niining napili, ang handumanan ni San Esteban, ang Unang Martir, gisaulog sa ika-kaduha ka pulo ug pito ka adlaw sa Disyembre; ang handumanan ni San Felipe gisaulog sa ika-kaduha ka pulo ug usa ka adlaw sa Oktubre; samtang ang handumanan sa uban pang mga diyakono, gawas kang San Nicolas—nga wala nalakip sa mga balaan[5324] —gihatagan og dungog sa Balaang Simbahan niining maong adlawa, bisan pa nga sila namatay sa lain-laing panahon ug sa lain-laing mga lugar, nagwali sa ngalan ni Cristo ug giselyohan ang ilang pagwali pinaagi sa kamatayon sa pagkamartir.

Si Santo Prokoro sa sinugdan misunod kang Balaang Punong Apostol Pedro (bisan pa sa wala pa ang Pagkatulog sa Inahan sa Dios) uban sa ubang mga disipulo; Pinaagi niining maong Apostol Pedro giordinar si Santo Prokoro nga obispo sa Nicomedia sa Bithynia, sumala sa gisaysay ni Beato Simeon Metaphrastes[5325] sa iyang salaysay sa kinabuhi ug mga buhat sa Balaang Apostol Pedro (sa ilawom sa Hunyo 29). Pagkahuman sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, si Prochorus nahimong kauban ug kauban sa pag-alagad sa Balaang Apostol Juan nga Teologo; uban kaniya, nagbiyahe si Prochorus sa daghang mga yuta, nga nag-antos sa paglutos gikan sa mga

---

[5324] Ang pipila ka mga manunulat sa simbahan (San Irenaeus sa Lyon, Epiphanius sa Cyprus, Beato Jerome, ug uban pa) nagtan-aw kang Diakono Nicholas isip nagtukod ug lider sa mga Nicolaitan, nga gisaway ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo, sa Basahon sa Pahayag (2:6, 15). Gisugyot nga nasayop pagsabot si Diakono Nikola sa pagtulon-an ni Kristo bahin sa gugma ug Kristohanong kagawasan ug usa siya ka magtutudlo sa walay pagpugong nga karniyal nga gugma. Bisan pa, nagpamatuod si Clemente sa Alexandria nga si Diakono Nikola nagpuyo og hugot ug matinud-anon nga kinabuhi, adunay asawa ug mga anak, ug ang iyang mga anak nga babaye nagkatigulang nga mga birhen. Ang iyang mga pulong: 'Kinahanglan gamiton ang unod alang sa dautan', nga mao ang pagbalewala sa unod, dili kini pahalagahan – pagpugong niini – nasayop pagsabot sa mga sektaryano; si Nicholas mismo, isip usa ka istriktong asketiko, layo kaayo sa ingon nga mga ilad'.

[5325] Si Simeon Metaphrastes – ang labing iladong eklesiastikal nga manunulat sa ika-10 nga siglo; natawo sa Constantinople; nagsilbi nga sekretaryo kang Emperador Leo the Philosopher ug Constantine VII; nagbuhat og mga hinungdanong diplomatikong misyon; gipaluwas niya ang siyudad sa Thessaloniki gikan sa pagkaguba, nga gipanghulga sa mga Arabo nga ipahamtang niini niadtong 904, pinaagi sa pagdani sa ilang lider nga dawaton ang bayad-pangluwas nga kuwarta isip baylo sa pagpasaylo sa siyudad; sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, gihuptan niya ang mga titulo nga patrician ug magister. Tungod sa iyang debotong kinabuhi, gikanonisa siya sa Balaang Simbahan (ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan kada Nobyembre 27). Si Simeon Metaphrastes nahimong bantog kaayo tungod sa iyang mga buhat sa kasaysayan sa simbahan; gitigom niya (o, sa mas tukma, gipangolekta) ang *Kinabuhi sa mga Santo*; apan si San Simeon wala magpugong sa iyang kaugalingon sa pagtipon lang sa karaang mga salaysay sa kinabuhi, mga buhat ug pag-antos sa mga santo, kondili gisaysay pag-usab o giangay kini; busa ang iyang palayaw nga 'Metaphrastes' (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'pag-usab pagsaysay' o 'pag-angay').

pagano bisan asa tungod sa pagpangwali sa ngalan ni Cristo; uban kang Juan nga Teologo, gipahilayo si Prochorus ngadto sa isla sa Patmos; didto iyang gisulat ang tanan niyang nadungog gikan kang San Juan nga Teologo, nga misulti pinaagi sa diwibong pagpadayag[5326] ; pagkahuman niini, si San Prokoro mibalik sa pag-alagad sa Nicomedia, diin siya ang unang obispo; didto iyang gipabawtismo ang mga pagano ngadto kang Kristo, hinungdan nga mitubo ang bag-ong natukod nga simbahan. Si San Prokoro namatay isip martir, gipatay sa mga pagano tungod sa pagwali sa ngalan ni Kristo sa siyudad sa Antioquia[5327] .

Si San Nicanor nag-antos sa samang adlaw nga si San Esteban, ang unang martir, gipusil og bato hangtod mamatay; niadtong panahona, usa ka mabangis nga pagpanlupig ang gipahigayon batok sa Simbahan sa Jerusalem; si San Nicanor, sama sa unang martir nga si Esteban, gipatay kauban ang duha ka libo ka tawo nga mituo kang Kristo. Ang kanon naghisgot sa paagi sa iyang pagkamartir, nga naglarawan kaniya ingon usa ka karnero nga gihalad isip halad ngadto sa Dios[5328] .

Si Santo Timon gitudlo sa mga Balaang Apostoles nga obispo sa siyudad sa Bostra, nga nahimutang sa Arabia; tungod sa pagpangwali sa ngalan ni Cristo, nakasinati siya og dakong pag-antos sa kamot sa mga Hudiyo ug mga pagano; sa katapusan, gilabay siya sa usa ka kusog kaayong nagdilaab nga hurno, apan wala gyud siya'y masamdan sa kalayo ug migawas nga walay samad. Ang tradisyon sa Simbahang Romano nagdugang nga si San Timon, human nga wala'y kadaut nga migawas gikan sa hurno, gipatay pinaagi sa pagkrusipiho[5329] .

Si Santo Parmen gipahigayon ang ministeryo nga gisalig kaniya sa Balaang mga Apostoles uban sa kadasig; siya namatay sa ilang atubangan ug gilubong sa ilang kaugalingong mga kamot ug gipangahulogan nila. Bisan pa, ang uban nagtuo nga siya nag-antos sa wala pa siya mamatay ug gikoronahan sa korona sa martir[5330] .

Kontakion, Tono 1:

Matinahuron nga mga diakono ug mga saksi sa Pulong, ug pinili nga mga sudlanan sa pagtuo, Nicanor, Prochorus, Parmen ug Timon, O kamo nga himayaon: busa karon gisaulog nato ang inyong balaang paghinumdom, gidayeg kamo uban sa kalipay sa among mga kasingkasing.

Paghinumdom kang San Eustatyo nga Martir

Paghandum sa Hulyo 28

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Eustathius, misilbi sa kasundalohan. Tungod kay Kristohanon siya, gidakpan siya ug gidala sa atubangan ni Cornelius, ang gobernador sa siyudad sa Ancyra[5331] . Sa iyang interogasyon, mapangahas niyang giangkon si Kristo, ug tungod niini una siyang gipanghampak nga walay kalooy, dayon gituslob ang iyang mga tikod gamit ang lagari; pagkahuman, pagkahuman siya gitali og pisi, gihulbot nila siya gikan sa siyudad sa Ankara paingon sa Suba sa Sagki[5332] , samtang ang gobernador nagsunod sa

---

[5326] Sumala sa tradisyon, gisulat ni San Prochorus ang Ebanghelyo sumala sa gipamando ni San Juan nga Teologo.

[5327] Sumala sa pipila ka mga eskolar, kinahanglan nga buhaton ang kalainan tali sa duha ka indibidwal nga ginganlan og Prochorus: 1) Prochorus nga diakono – kauban ni San Pedro nga Apostol ug ulahi nahimong Obispo sa Nicomedia. Mao kini nga Prochorus ang nag-antos tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo sa Antioquia niadtong 9 sa Agosto. 2) Prochorus, nga nabuhi sa ulahi, usa ka disipulo ug kauban ni San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista. Kining Prochorus giisip nga mao ang awtor sa salaysay sa kinabuhi ug mga milagro ni San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista, gikan sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios hangtod sa iyang kaugalingong kamatayon. Gituohan nga kini nga Prochorus mao ang gipakita sa karaang mga ikon ingon usa ka manunulat (usa ka kopyador sa Ebanghelyo). Bisan pa, dili nato masulti nga segurado nga kinahanglan buhaton ang kalainan tali sa duha ka indibidwal nga ginganlan og Prochorus; posible nga si Prochorus nga diyakono ug si Prochorus, ang kauban ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, usa ra ka tawo, sama sa giingon ni San Demetrio sa Rostov.

[5328] Oda 4, 6 ug 7.

[5329] Ang paghinumdom kang San Timon nga Apostol gisaulog usab sa Balaang Simbahan sa ika-30 sa Disyembre ug ika-4 sa Enero

[5330] Sumala sa pipila ka mga eskolar, si San Parmen, ang Apostol, nagwali sa Ebanghelyo sa Macedonia. Ang pagkamartir ni San Parmen, ang Apostol, nahitabo sa paghari ni Emperador Trajan (98–117 AD), labi na sa katapusang mga tuig sa iyang paghari.

[5331] Ang siyudad sa Ancyra nahimutang sa probinsya sa Galatia sa Asia Minor.

[5332] Ang ngalan nga 'Sakgi' dinhi nagtumong, siyempre, sa Suba sa Sangarius. Nagsugod kini sa probinsya sa Phrygia, nga nag-utlanan sa Galatia, nag-agos paingon sa Galatia ug Bithynia, ug nagbubo sa Dagat Euxine, nga karon nailhan nga Itom nga Dagat.

luyo kaniya, nagtan-aw; ug sa katapusan, gibutang siya sa usa ka kahon ug gilabay sa suba. Apan sa kana nga higayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita ug gidala ang kahon gikan sa suba paingon sa uga nga yuta. Nakita nga buhi pa ang santo ug, samtang naa pa sa kahon, nag-awit siya: *'Ang nagpuyo ilawom sa alay-alay sa Labawng Ginoo'* (Salmo 90:1) ug uban pa. Sa pagkakita niini, napahiya ang gobernador ug, gikuha niya ang iyang espada, gipatay niya ang iyang kaugalingon. Samtang nag-ampo ang balaan nga martir ngadto sa Dios, nadawat niya ang Balaang Komunyon gikan sa kamot sa Anghel nga nagpakita—ang Balaang Misteryo gidala kaniya gikan sa langit pinaagi sa usa ka salampati—ug pagkahuman niini iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo[5333] . Ang iyang bililhon nga mga relikya gilubong sa siyudad sa Ancyra.

Paghinumdom sa Balaang Martir Akakios

Gisaulog sa ika-28 sa Hulyo

Si Santo Akakios, usa ka martir ni Kristo, nag-antos atol sa paghari ni Licinius[5334] , kinsa siya gisumite alang sa paglitis. Tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, gisugo ni Licinius nga siya bitayon ug pahampakon ang iyang lawas, ug dayon gipadala siya sa gobernador[5335] Terentius. Gisugo siya sa gobernador nga ilabay sa usa ka kaldero nga puno sa pitch ug tambok, apan migawas siya nga hingpit nga wala'y kadaut. Sa dihang kinahanglan na nga molarga ang eparco paingon sa Apamea ug Apollonia[5336] , gisugo niya si Santo Akakios nga mouban kaniya. Sa usa sa niining mga siyudad, gidala siya sa usa ka paganong templo, ug pinaagi sa gahum sa pag-ampo napukan niya ang tanang idolo nga naa sa maong templo. Human niini, gihatag siya sa gobernador sa tribuno aron husayon[5337] , nga sa iyang sugo unang grabe siyang gibugbog, dayon gipahimutang nga makig-away sa mga mabangis nga hayop, ug sa katapusan gilabay sa pugon, apan wala siya masamdan. Ang tribuno, nga nagtuo nga tugnaw na ang pugon, miduol aron susihon kini, apan nasunog siya hangtod namatay ug ang iyang lawas nahimong abo. Pagkahuman sa kamatayon sa tribuno, ang santo gihatag kang Posidonius alang sa paghukom, nga nagsugo nga ibutang kaniya ang bug-at nga mga kadena ug dad-on siya sa Miletus[5338] , diin iyang gibungkag pag-usab ang mga diyos-diyosan. Tungod niini, giputol ang iyang ulo[5339] , ug dugo ug gatas ang nitulo gikan sa samad. Usa ka presbiterio nga ginganlan og Leontius ang naglubong sa iyang lawas sa lungsod sa Synnada[5340] .

Ang Pagkamartir ni San Julian

Gisaulog kada 28 sa Hulyo

Sa paghari ni Emperador Antoninus[5341] , gipugos sa mga pagano ang mga Kristohanon sa paghalad sa mga diyos; kon mosupak sila, gihulga sila sa mga pagano sa makalilisang nga pagpanamastamas ug kamatayon mismo. Sa probinsya sa Campania[5342] , ang gobernador niadtong panahona mao si Flavian, usa ka malupit kaayo nga tawo; kini nga gobernador nagdumot sa ngalan ni Kristo.

[5333] Ang balaan nga martir nga si Eustathius namatay sa mga tuig 316.

[5334] Si Licinius, nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano sukad pa niadtong 311, mao ang manunod ni Maximian Galerius, usa ka walay kalooy nga manlutos sa mga Kristohanon. Niadtong 311, siya ug si Constantine the Great nagpahibalo og balaod pabor sa mga Kristohanon; apan sa ulahi, sa dihang misaka ang tensiyon tali kaniya ug kang Constantine—nga nakasentro sa pangutana kung ang imperyo pagadumalahan ba sa duha o usa ka soberano—siya, nga nagduda nga ang mga Kristohanon nagsimpatya kang Constantine, unang gisupil ug dayon gipanglutos sila. Nagpadayon kini hangtod sa 323; napatay si Licinius sa gubat batok kang Constantine.

[5335] Sa kalibutan sa Griyego-Romano, ang termino nga 'eparchs' nagtumong sa mga gobernador sa probinsya.

[5336] Ang mga siyudad sa Apamea ug Apollonia nahimutang sa probinsya sa Phrygia sa Imperyo Romano sa Asia Minor, duol sa habagatang-sidlakan nga utlanan niini sa Pisidia.

[5337] Sa Imperyo Romano, gigamit ang termino nga 'tribuno' aron itumong sa lain-laing opisyal, ug labi na sa mga kumander militar nga nagdumala sa usa ka libo ka sundalo.

[5338] Ang Miletus usa ka siyudad sa baybayon sa probinsya sa Caria sa Imperyo Romano sa Asia Minor.

[5339] Ang balaan nga martir nga si Akakios namatay mga tuig 321.

[5340] Ang siyudad sa Synnada nahimutang sa Asia Minor, sa probinsya sa Phrygia sa Imperyo Romano.

[5341] Si Antoninus Pius nagdumala sa Imperyong Romano gikan sa 138 hangtod sa 161.

Gipadala ni Hegemon Flavian ang iyang dautang mga sulugoon sa tibuok probinsya sa Campania, nga sugoan silang dakpon ang tanang Kristohanon nga ilang masugat ug dad-on sila sa siyudad sa Athens, diin siya nagpuyo niadtong panahona.

Niadtong panahona, usa ka lalaki ang miabot sa Campania gikan sa Dalmatia[5343] : batan-on sa edad, apan hamtong sa pamatasan ug Kristohanong kinaadman; gwapo sa dagway, apan labi pang matahum sa grasya ug pagkabalaan; gikan sa maharlikang kaliwatan, apan labi pang maharlika sa pagtuo. Ang ngalan niining tawo mao si Julian. Samtang naglabay si Julian duol sa lungsod sa Anagni, kalit niyang naatubang ang mga sundalo sa gobernador. Gidayeg sila ni Julian sa Kristohanong pangumusta, nga nag-ingon:

'Makapahiuli kaninyo, mga igsoon!'

Ang mga sundalo, sa pagkahibalo gikan niining mga pulong ug sa mahumok nga pamatasan sa santo nga usa siya ka Kristohanon, misugod sa pagpangutana kaniya kinsa siya ug asa siya gikan; unsa ang iyang ngalan ug unsang pagtuo ang iyang gipang-angkon.

Apan si Julian, ang sulugoon sa Dios, nga nagtinguha nga mag-antos ug mamatay alang sa ngalan ni Cristo, mitubag nga walay kahadlok:

Kristohanon ako; Julian ang akong ngalan; gikan ako sa Dalmatia; ug nagbiyahe ako sa niining mga yuta, nag-awhag sa mga tawo bisan asa nga balibaran ang pagsimba sa mga dios-diosan ug motoo sa usa ka tinuod nga Dios ug sa Iyang Anak, ang Ginoong Jesu-Kristo; Gina-awhag nako ang mga tawo nga pasidunggan Siya nga akong gipangwali ug alang kaniya andam kong isakripisyo ang akong kinabuhi.

Natingala kaayo ang mga sundalo sa maisugong tubag sa santo; bisan pa niana, gidakop nila siya, giputot pag-ayo ug gidala palayo, gihampak siya gamit ang mga tungkod ug armas samtang nag-ingon:

'Makita nato kung tinuod ang imong mga pulong sa dihang miingon ka nga gusto ka mamatay alang sa Gipa-krusipikar!'

Samtang nag-antos sa mga pagpanakit, ang santo nag-ampo sa Dios, nangayo Niya og kusog aron mapailubon niya ang iyang mga pag-antos hangtod sa katapusan alang sa Iyang balaan nga ngalan. Ug nadungog sa Dios ang pag-ampo ni San Julian, kay usa ka tingog ang mipanaug, nagpalig-on sa santo ug miingon:

– 'Ayaw kahadlok, Julian! Ako kanunay uban kanimo ug hatagan tika og kusog ug kaisog.'

Unya ang balaan nga batan-on mipasalamat sa maloloy-on nga Dios, pagkahuman gidala siya sa atubangan sa gobernador ug, sumala sa iyang sugo, gibilanggo sa usa ka makalilisang nga bilanggoan nga gitawag og 'Cold Ditch'. Niining bilanggoan, ang santo gipabilin sulod sa pito ka adlaw nga walay pagkaon o ilimnon, sa paglaum nga mapapas siya pinaagi sa gutom ug kauhaw.

Apan wala biyai sa Diyos ang Iyang alagad, kay nagpadala Siya og balaan nga Anghel kaniya. Nalipay kaayo ang priso ni Kristo sa pagtan-aw ug pakig-istorya niini nga Anghel, samtang nagdawat siya og pagkaon gikan sa langit sa iyang mga kamot.

Paglabay sa pito ka adlaw, migawas ang gobernador ngadto sa publikong hukmanan (diin sa ulahi gitukod ang usa ka simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios) ug mipahimutang sa lingkoranan sa huwes sa atubangan sa daghang katawhan nga nagtigum; dayon gisugo niya nga dad-on sa atubangan niya ang martir aron pangutan-on. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan sa gobernador, gipangutana siya niini:

Walay ba kay ulaw, usa ka batan-ong lalaki nga gwapo ug dungganon, sa pagsimba sa usa ka dili kaayo mailhi nga Nazareo nga gipako sa krus? Dili ba mas maayo kung isalikway nimo kini nga dautang pagtuo? Samba sa among mga diyos, ug unya ang hari magpakita kanimo og kaluoy.

Mitubag ang martir:

[5342] Ang Campania usa ka probinsya sa karaang Italya, nga gipalibotan sa Latium sa kasadpan, Samnium sa amihanan, Lucania sa sidlakan, ug sa Dagat Tyrrhenian sa habagatan ug habagatang-kasadpan. Gidayeg sa karaang mga manunulat ang paborableng klima niini ug ang pagkamabungahon sa yuta niini, nga nagtugot sa pagtanum ug pag-ani sa mga tanom tulo ka beses sa usa ka tuig. Daghan dinhi ang mga ubasan, tanoman sa oliba, ug kakahoyan. Ang mga lumolupyo sa Campania (mga pagano) nailhan sa ilang pagka-babae-babae ug paghigugma sa karangyaan.

[5343] Dalmatia – usa ka probinsya sa Roma sa karaang panahon. Ang Dalmatia nahimutang isip usa ka nipis nga piraso sa baybayon sa Dagat Mediteranyo; kini nagutlanan sa Croatia sa amihanan, Bosnia ug Herzegovina sa sidlakan, ug Montenegro sa habagatan. Ang Dalmatia napailawom sa pagdumala sa Roma niadtong tuig 6 AD; sukad niadto, kini, kauban ang Illyricum, nahimong usa ka imperyal nga probinsya. Ang mga lumolupyo sa Dalmatia miyembro sa tribong Illyrian ug nagpangayam, nag-uma, ug nag-uma og mga hayop.

'Ang akong himaya ug pagdayeg naa sa Kristo nga gipako sa krus, akong Dios; ug ako mismo dili na gustong maghambog pa sa bisan unsa gawas sa Krus sa akong Ginoo; ug alang sa balaan nga pagtuo, nga inyong gitawag nga dautan, andam ko nga mamatay. Apan ang inyong mga dios tinuod nga makalilisang; kay mga demonyo man sila; pahiyaon unta ang tanan nga mosimba kanila.'

Human sa mga pulong sa santo, nasuko pag-ayo ang gobernador ug gisugo nga hampakon sa baba ang santo ug pasakiton usab siya pinaagi sa pagpalapad kaniya sa kahoy sa pagpasakit.

Ang santo, bisan pa man samtang nag-antos sa mga pagpanakit, nag-ampo sa Dios, nga nagaingon niini:

'Kanimo, O Ginoo, akong gisaligan; pinaagi sa Imong gahum luwasa ako. Ikaw ang akong Dios, ang akong mananabang, ang akong dalangpanan ug ang akong manluluwas; pahiyaon ang tanan nga nagsimba sa mga dios-diosan ug nagahimo og dautang tinguha batok kanako. Kanimo, O Ginoo, ako nagatuaw: ayaw ko itugyan sa kamot sa akong mga kaaway.'

Ug usab usa ka tingog gikan sa langit ang gipadala ngadto sa santo, nga nagpalig-on kaniya ug miingon:

'Ayaw kahadlok! Pagpakaisog ka!'

Unya ang martir ni Kristo, nga mituyok ngadto sa katawhan, miingon:

'Paminaw, kamo nga mga maluoy! Ayaw pagsalig sa mga dios nga inyong gihimo sa inyong kaugalingong mga kamot; kundi ilhi ang Usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta gikan sa walay bisan unsa.'

Pinaagi sa pagdasig sa katawhan pinaagi niining mga pulong, nakapabawtismo si San Julian sa kapin sa traynta ka lalaki ngadto kang Kristo; unya gibalik siya sa prisohan.

Sa sunod buntag, gidala pag-usab ang santo sa atubangan sa hukmanan. Ang gobernador mitagad kaniya sa mosunod nga mga pulong:

'Gusto unta tika pasayloon, kay wala man gani nimo pasayloi ang imong kaugalingon ug dili ka mosimba sa mga diyos nga dili mapildi.'

Sa niining mga pulong mitubag ang balaan nga martir:

'Walay pulos imong gisulti kanako; dili nimo mausab ang akong hunahuna. Nagasimba ko sa Usa ka Dios nga angay simbahon sa tanan. Kining Dios mao ang nagmugna sa langit ug yuta.'

Nasuko kaayo si Hegemon Flavian sa mga pulong sa santo ug gisugo niya nga bitayon si Julian sa kahoy sa pagpanakit ug pasakiton siya pinaagi sa pagbugbog ug paggasgas gamit ang puthaw. Apan pinaagi sa gahum sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan, nangluya ug nagsakit ang mga kamot sa mga mananakit, busa dili lang nila mahikap ang balaan, apan dili na gani nila mapugngan ang mga galamiton sa pagpanakit sa ilang mga kamot, ug hingpit silang wala'y mahimo.

Samtang ang gobernador dako kaayo ang kahibulong niini, miabot ang usa ka sugo nga nagpahibalo nga ang templo sa ilang diyos nga ginganlan og Serapis[5344] , nangabagsak ug ang dios-diosan niining diyos, kauban ang uban pang mga dios-diosan, nahimong abog.

Ang gobernador ug ang iyang mga dautang sulugoon nabigla kaayo sa maong balita ug napuno sa kaulaw; apan ang mga Kristohanon, nga naa sa taliwala sa katawhan ug tinago nga nagpanghimatuud sa balaang pagtuo, naglipay sa ilang kasingkasing ug naghimaya kang Kristo nga Dios.

Unya ang mga pagano nga nagbarog duol sa maong dapit misinggit aron madungog sa tanan:

'Pataya kining salamangkero sa labing dali!'

Ang gobernador, napuno sa kasuko ug dautang buot, dayon midawat sa hangyo sa katawhan ug gisilotan og kamatayon ang martir, gipahayag ang iyang desisyon sa mosunod nga mga pulong:

'Gisugo namo nga si Julian, nga gitudloan sa mga Kristohanon og mahika, usa ka mapang-insulto sa mga dios ug dili mosunod sa sugo sa hari, putlon ang ulo gamit ang espada; ug gisugo namo nga putlon siya sa mismong dapit diin gipukan ang templo, aron panimalos sa kahuya nga gihatag sa among mga dios.'

Ug gidala ang santo ngadto sa maong dapit.

Pag-abot niya didto, mituhop ang santo ug nag-ampo sa Dios gamit kining mga pulong:

[5344] Si Serapis, sa tinuod, usa ka diyos nga Ehipsiyo. Gitan-aw sa mga Ehipsiyo si Serapis ingon nga ilang labing labaw nga diyos, sama sa pagtan-aw sa mga Griyego ug Romano kang Zeus ingon nga pangunang diyos. Ang pagsimba kang Serapis dili lang limitado sa Ehipto; sa ika-2 nga siglo BC, ang kulto ni Serapis mikaylap sa Gresya ug Roma. Ang kulto ni Serapis paborito kaayo ni Emperador Nero ug Antoninus Pius, nga gihisgutan sa hagiograpiya. Sa Roma, adunay daghang mga templo nga gihalad kang Serapis, ug aduna usab daghang mga inskripsyon ug monumento nga nagbitbit sa ngalan niining diyos.

'O walay kinutuban nga kaayo sa Dios! Nagpasalamat ako Kanimo, O Dios, kay giisip Nimo ako, bisan dili ako takus, takus sa ingon ana ka dungganong kamatayon sama sa pag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan. Busa, naghangyo ako Kanimo, nga hugas-a ako sa pagdula sa akong dugo, aron limpyohan ako gikan sa akong mga sala, ug dad-a ako sa Imong bulahan nga Gingharian. Dawata ang akong espiritu sa kalinaw. Ayaw, sa Imong kaluoy, kalimti ang tanan nga, alang sa himaya sa Imong labing balaan nga ngalan, gustong pasidunggan ang handumanan sa akong pag-antos.

Pagkahuman sa pag-ampo sa santo niining mga pulong, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagpamatuod nga nadungog ang iyang pag-ampo ug nagtawag sa santo ngadto sa langitnong gingharian. Ug ang balaan nga martir nga si Julian[5345] giputol ang ulo. Ang iyang balaan nga kalag, nga napalaya gikan sa unod, misaka sa langit ngadto kang Kristo nga atong Dios, nga nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, nga kaniya ang himaya, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

11 Agosto

29 Hulyo (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaang Martir, ang Birhen Seraphima

Kumemorasyon sa 29 sa Hulyo

Sa mga adlaw sa makalilisang nga pagpanlupig nga gipasiugdahan sa mga walay Diyos nga Emperador nga Romano, daghang mga magtutuo ang nag-antos alang kang Kristo pinaagi sa nagkalain-laing pag-antos. Niadtong panahona, sa baryo sa Vinden, sa balay sa usa ka babaye nga ginganlan og Savina, nga gikan sa usa ka maharlikang pamilya, nagpuyo ang dalagang si Seraphima, usa ka lungsoranon sa Antioquia. Pinaagi sa iyang mga pagtulon-an, gidala usab niya si Savina sa Kristohanong pagtuo.

Gipadala sa gobernador nga si Beryllus ang iyang mga sulugoon sa balay ni Savina, nga sugoan sila nga dad-on ang balaan nga dalaga nga si Seraphima aron atubangon siya sa paghukom. Misupak niini ang bulahan nga si Savina ug gibuhat niya ang tanan niyang makaya aron mapugngan ang mga sugo sa pagkuha sa dalaga. Apan miingon kaniya si Santa Seraphima:

'Ginoo ug Inahan ko! Pasagdi ko nga moadto uban kanila. Kinahanglan lang ka nga mag-ampo nga matinud-anon sa Diyos alang kanako. Gituohan ko ang akong Ginoong Jesu-Kristo ug nagtuo ko nga Moanhi Siya kanako ug hatagan ko og kusog aron maserbisyohan Siya nga matinud-anon, bisan pa nga dili ko angay niini tungod sa akong mga sala.'

Apan si Banal Savina, dili niya mapugngan ang iyang kaugalingon nga pasagdan ang balaan nga dalaga nga mouban sa dautang mga sulugoon sa igemon, busa siya mismo ang miuban kaniya ngadto sa igemon. Tungod kay siya gikan sa maharlikang kaliwatan, miyembro sa usa ka iladong pamilya sa senador, ang gobernador, sa diha nga nakita niya siya sa iyang atubangan, nabigla ug dali dayon siyang gipapauli uban ni Santa Seraphima.

Milabay ang tulo ka adlaw. Nagmando ang gobernador nga ipahigayon ang paglitis sa kasagarang lugar sa paglitis ug gisugo ang mga magistrado sa siyudad nga dad-on si Seraphima sa iyang atubangan. Gidakop sa mga walay Diyos nga magmamando ang balaan nga dalaga ug gidala siya sa paglitis. Misunod pag-usab kaniya si Bulahan Savina. Sa dihang nakita niya nga walay paagi nga makagawas si Seraphima gikan sa kamot sa iyang mga kaaway, misinggit siya sa hegemon:

'Ikaw nga mabangis nga iro nga Asyano! Ayaw pag-angkon nga samaran nimo ang balaan nga dalaga sa Dios. Ikaw mismo ang mapukan, kay si Cristo nga atong Dios anaa uban kanato, ug Siya silotan kamo ug ang inyong daotan nga mga hari sa walay katapusang pag-antos tungod sa dili mabilang nga mga pag-antos nga inyong gihimo para sa mga sulugoon sa buhing Dios.'

[5345] Ang tukmang tuig sa kamatayon ni Julian wala mailhi. Gituohan nga nahitabo ang kamatayon sa santo sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo.

Pagkahuman niini, mibalik si Savina sa iyang panimalay, nga nagahilak.

Unya ang gobernador mituyok kang Seraphima uban niining mga pulong:

'Maghalad og halad sa mga di-mortal nga diyos nga gisaad-an usab sa among mga hari.'

Mitubag si Seraphima:

'Gigalang ug gisilbihan nako ang Labawng Ginoong Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa tanang butang nga anaa niini. Kadtong gisugo nimo kanako nga pag-alongan dili mga dios, kondili mga demonyo; dili angay nga galangan ko sila, kay usa akong Kristohanon.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Unya duola ug halad sa imong Kristo ang maong halad nga giandam para sa among mga diyos.'

Mitubag si Serafima:

'Naghalad ko ug halad Niya matag-adlaw; nagasimba ko Niya ug nag-ampo ko Niya adlaw ug gabii.'

Unya nangutana ang gobernador:

'Asa ang templo sa imong Kristo? Unsa nga halad ang imong gihalad kaniya?'

Mitubag si Serafima:

Ang halad nga makapahimuot kang Kristo mao ang pagbantay nako sa akong pagkabirhen sa pagkabalaan, ug, uban sa Iyang gahum nga makagahimo sa tanan, pagdala usab sa uban niini nga buhat.

Miingon ang gobernador:

'Mao ba kini ang inyong simbahan ug ang inyong halad?'

Mitubag si Serafima:

Walay mas labaw pa kay sa pag-ila sa tinuod nga Dios ug pag-alagad kaniya lamang pinaagi sa usa ka diosnon nga kinabuhi.'

Miingon ang gobernador:

'Ikaw ba mismo, sama sa imong giingon, ang simbahan para sa imong Dios?'

Mitubag si Serafima:

Tungod kay ginapahapsay nako ang akong kaugalingon pinaagi sa bug-os nga tabang sa akong Dios, ako gayud ang Iyang Simbahan. Ang atong Balaang Kasulatan nagaingon: *"Ikaw ang templo sa buhing Dios"* (2 Cor. 6:16).

Nangutana ang gobernador:

– Apan kon ikaw gahasi ug ang imong pagkabirhen malapasan, magpabilin pa ba ikaw nga simbahan sa imong Dios?

Mitubag si Seraphima uban sa mga pulong sa Balaang Kasulatan:

'Kon kinsa ang makaguba sa templo sa Dios, siya pagagub-on sa Dios' (1 Cor. 3:16–17).

Apan wala masabti sa igemon kining mga pulong ug gisugo niya nga ihatag si Seraphima sa duha ka walay hiya nga batan-ong lalaki, nga lumad sa Ehipto, aron ila siyang kauban sa tibuok gabii. Gidakop siya niining daotan nga mga batan-ong lalaki ug gidala sa usa ka ngitngit nga kwarto. Ang balaan nga birhen nag-ampo sa Ginoo uban sa lawom nga debosyon:

'Ginoong Hesukristo, tinuod nga magbabantay ug magpanalipod sa akong pagkabirhen, nag-awhag ako Kanimo alang sa tabang! Kanimo ako nagasinggit, O kahayag ug walay katapusang kalipay! Ikaw nga mibisita ug nagpalig-on sa Imong Apostol nga si Pablo samtang siya nakabilanggo, tan-awa usab ako ug kaluy-i ang Imong mapainubsanon nga sulugoon. Luwasa ako gikan sa dautang tinguha niining mga batan-on. Naga-ampo ako kanimo, pabulaga ang ilang mga mata, ug ayaw tugoti nga ilang hikapon ang imong alagad nga babaye, nga nagasalig kanimo! Ayaw tugoti nga ilang hugawan ang akong lawas, nga giselyohan sa imong pagkabalaan. Ipahiya ang ilang kawalay hiya ug ayaw tugoti ang akong pagkadaut; sugoa nga madala ko dayon Kanimo. Tan-awa usab ang Imong sulugoon nga si Savina, O maayong Hesus, ug lig-ona siya sa Imong gahum, aron ang mabangis nga kaaway, ang yawa, dili magdaug; kay siya usab nakasinati og daghang pag-antos alang kanako. Paminawa ako, Ginoong Jesu-Cristo, panalanginan ug himayaon, ug gipahitas-on uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Ug tan-awa, sa unang oras sa gabii, sa dihang hapit na buhaton sa daotan nga mga batan-on ang ilang makauwaw nga buhat, kalit nga misinggit ang dakong kasaba ug misugod ang makalilisang nga linog, nga nadungog sa tanang silingan. Ang mga batan-on nahulog sa yuta nga daw walay kinabuhi, ug nangluya ang tanang

bahin sa ilang lawas. Sa pagkakita sa ingon ka paspas nga tabang gikan sa Dios, ang putli nga dalaga, samtang nagtuyok sa iyang mga kamot paingon sa langit, nagpasalamat sa Ginoo uban sa mga luha ug gigugol ang tibuok gabii sa pag- . Sa sayo sa buntag, miabot ang mga sugo nga gipadala sa gobernador aron pangutan-on ang mga batan-on kon ilang gihimo ba ang ilang tuyo. Sa pagsulod nila sa kapilya, ilang nakita nga ang balaan nga dalaga nag-ampo, samtang ang mga batan-on nagahigda sama sa patay, nga walay kusog nga mobangon o mosulti; ug ang ilang abli nga mga mata ra ang nagpamatuod nga buhi pa sila. Daghang katawo ang nagtigom aron masaksihan kini nga milagro. Pagkadungog sa nahitabo, gisugo pag-usab sa gobernador nga dad-on sa iyang atubangan ang sulugoon sa Dios, si Seraphima, alang sa paghukom ug miingon kaniya:

'Nasiyahan na ba ang imong carnal nga tinguha, Seraphima, o gisunog pa ba gihapon ka sa kahilakaw?'

Mitubag si Santa Seraphima:

'Nakita nako nga dautan ang imong kasingkasing, ug nagpuyo ang yawa sa sulod nimo; mao nga nagblasphememma ka sa ingon ani. Apan wala nako mailhi kining mga batan-on nga imong gihisgutan, ni nabati pa gani nako kon naa ba sila uban kanako.'

Miingon ang gobernador:

'Busa imong giangkon nga wala sila magpabilin tibuok gabii uban nimo?'

Mitubag si Seraphima:

'Kauban nako Siya nga akong giservisyohan ingon ulipon ug nga gipalit ko sa Iyang dugo.'

Nangutana si Igemon:

'Kinsa man diay siya?'

Mitubag si Serafima:

'Ang akong Manalipod ug Magbabantay, ang Ginoong Jesu-Kristo.'

Miingon ang gobernador:

Ngano man ka nagsulti ug daghang walay pulos? Sultihi ko na lang, pinaagi sa unsang salamangka nga nakapahimo nimo nga maparalisa ang mga batan-ong lalaki?

Mitubag si Santa Seraphima:

'Dili angay alang kanato nga mga Kristohanon ang pagpraktis og salamangka; apan kadtong imong gipatay pinaagi sa imong dautang salamangka ginabuhi pag-usab sa atong Ginoo ug Magtutudlo nga si Jesu-Kristo kon pangayoon ang Iyang tabang.'

Miingon ang gobernador:

'Kung ang imong Kristo makalupig sa tanang salamangka, nan tawga Siya aron ibalik sa kaniadto nga kusog sa lawas kining mga batan-on. Unya kita mismo makakat-on gikan kanila unsa ang ilang gibuhat uban kanimo tibuok gabii.' Ako mismo hapit na kong masiguro nga gipahilaw nimo sila pinaagi sa imong dautang salamangka, aron dili nila ipadayag ang imong kahugawan.

Mitubag si Seraphima:

'Ang Dios nga akong giserbisyohan mao ang labaw sa tanan, ug walay imposible alang Niya.'

Miingon ang gobernador:

'Busa, pabalika sa hustong paghuna-huna ang mga batan-on, aron mabalik ang ilang panglawas ug makasulti sila.'

Mitubag si Serafima:

'Gihunahuna gihapon nimo nga usa ko ka salamangkera. Apan wala ko'y nahibaloan bahin sa salamangka. Nag-ampo ko sa akong Dios, ug pinaagi niini, Iya gihatag ang gipangayo dili lang kanako, kondili sa tanan nga nagtawag Niya sa tibuok kasingkasing.'

Miingon ang gobernador:

'Buhaton nimo ang gusto nimo, apan pasagdi nga mobalik ang ilang pagkasulti, ug atong tan-awon kon napreserbar ba nimo ang imong pagkabirhen.'

Mitubag si Serafima:

'Gisulti na tika nga wala ko kahibalo og salamangka: makapangamuyo ra ko sa Diyos nga ipakita Niya ang Iyang kaluoy.'

Miingon ang gobernador:

'Adtoa unya ang dapit diin naa ang mga batan-ong lalaki, ug pag-ampo sa imong Dios alang kanila.'

Mitubag si Serafima:

Dili angay nga moadto ko didto; kay kung moadto ko, mawadan og higayon ang uban nga makasaksi niining milagro, ug tungod sa ilang kawalay pagtuo, hunahunaon usab nila ako sama sa imong paghunahuna—nga usa ko ka salamangkero. Mas maayo nga sugoon nimo nga dad-on dinhi ang mga batan-ong walay kinabuhi.'

Gisugo ni Igemon nga dad-on ang mga batan-on sa lugar sa paghukom. Sa pagdala kanila, nangatingala ang tanan sa ilang hitsura. Naa sila sa grabe ka paralisis nga daw walay dila, kamot, o tiil.

Miingon ang Hegemon:

'Seraphima! Pag-ampo karon sa imong Dios aron mobalik sa maayong panglawas ang mga batan-on.'

Unya si Santa Seraphima, nga nagtuyok sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo uban sa lawom nga debosyon:

'Labawng Ginoong Dios! Gihimo Nimo ang langit, ang yuta ug ang dagat, ug ang tanan nga naa niini. Pinaagi sa Imong mga disipulo ug mga Apostoles, gibanhaw Nimo ang mga patay, gi-ayo Nimo ang mga leproso, ug gihatagan Nimo og pulong ang mga pipì ug pandungog ang mga bingi. Paminawa ako karon, Imong sulugoon, nga nagbutang sa akong paglaum kanimo. Ayaw pagdumot sa akong pag-ampo, ug ayaw ko pagbalibari tungod sa kawalay pagtuo niining malain nga magmamando, kondili hatagi og tambal kining mga batan-on, sa atubangan sa tanan nga nagpaabot niining milagro. Mapahiya na ang buang, nga tungod sa kasuko sa iyang hunahuna, nagpahamtang og paglutos batok sa mga nagtuo Kanimo. Dali, O Ginoo, sa pagpadayag sa Imong gahum, aron mahibal-an nila nga Ikaw ra ang Dios nga nagbuhat og mga milagro, ug nga walay lain gawas Kanimo.

Pagkahuman sa pag-ampo, miduol si Santa Serapima sa mga batan-on ug sa paghikap kanila, misinggit siya:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo ko kamo: tumindog kamo!'

Ang mga batan-on dali dayon mibangon ug misugod og sulti. Pagkakita niini, napuno sa kahadlok ug katingala ang tanan.

Apan miingon ang hegemon:

'Wala ba ninyo namatikdi nga wala niya mabuhat ang iyang mahiwagang limbong hangtud nga nahikap niya kamo sa iyang mga kamot?'

Unya mituyok siya ngadto sa mga batan-on ug nangutana:

'Giunsa kaha sa babaye nga nakawat ang inyong pagka-maalamon ug pisikal nga kusog?'

Mitubag ang mga batan-ong lalaki:

'Ginoong Hegemon! Sa dihang misulod kami sa iyang presensya sumala sa imong sugo, kalit lang mitungha ang usa ka batan-ong lalaki, matahum ug masidlak sama sa adlaw. Mitindog siya taliwala namo ug sa dalaga. Ang iyang katingalahang kahayag nagpuno kanamo sa kahadlok, pag-uyog, kangitngit, ug hingpit nga paralisis. Gikan niadtong higayona hangtod karon, nagpabilin kami sa ingon ani nga kahimtang. Hukmi karon sa imong kaugalingon: usa ba siyang salamangkera, o tinuod ba nga gamhanan gayud ang iyang Dios?

Mituyok si Hegemon kang Seraphima ug miingon:

'Ipasabot kanako, Seraphima, pinaagi sa unsang limbong nimo kini gibuhat, ug buhian tika dayon.'

Mitubag si Serafima:

'Nakasukot na ko sa dautang pagtulon-an; sa tinuod, ang tanang Kristohanon makalikay sa tanang salamangka ug kulto ug dili masamdan gikan niini, basta motawag sila sa ngalan sa ilang Ginoo.'

Miingon ang gobernador kaniya:

– Makita nako kung unsa ka dako ang imong mahimo pinaagi sa imong salamangka; apan paminawa kini: kung dili ka maghalad og sakripisyo sa akong mga diyos, ipa-putol nako ang imong ulo.

Mitubag si Seraphima:

'Buhaton ninyo ang inyong gusto, apan dili ko maghalad og sakripisyo sa inyong mga demonyo, ni motuman sa kabubut-on ni Satanas, inyong amahan, kay Kristohanon ako.'

Unya gisugo sa gobernador nga pagsunogon ang iyang lawas gamit ang duha ka kandila. Apan kalit nga napalong ang mga kandila, ug ang mga nagasunog kaniya nahugno sa yuta. Si Santa Seraphima, samtang nagtan-aw sa langit, miingon:

'Ginoong Hesukristo, pasipalahan ug pahiyoma ang tanan nakong kaaway.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Maghalad ka sa mga dios, aron dili ka mamatay sa kasakit.'

Mitubag si Seraphima:

'Mao gyud kini aron dili ko mag-antos sa walay katapusang kamatayon nga nagdumili ko sa paghalad og sakripisyo sa inyong mga demonyo.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Ikaw nga buang ug buangon nga babaye! Tuman sa mga sugo sa hari, simba ang mga dili mamatay nga diyos, ug maluwas ka gikan sa pag-antos ug pagkaguba.'

Mitubag si Serafima:

'Kamo mismo gipanag-iya sa mga demonyo ug buang, kay gisalikway ninyo ang buhi ug tinuod nga Dios ug nagsimba kamo sa mga demonyo, nga uban kaninyo malaglag. Ako, sa akong bahin, gihalad nako ang akong kaugalingon ingon usa ka halad sa walay kamatayon nga Dios, kon dawaton lang unta ko Niya, bisan pa man usa ka makasasala, apan usa ka tinuod nga Kristohanon.'

Unya gisugo sa gobernador nga siya patongan og mga baston. Sa pagpatuman niini, kalit nga mikurog ang dakong yuta. Usa ka pilas sa baston nga gigamit sa pagpangigo sa balaan milupad ug natama ang gobernador sa iyang tuo nga mata, ug pagkahuman sa tulo ka adlaw, siya nabuta.

Unya nasuko pag-ayo ang gobernador ug nagpagawas sa mosunod nga sugo:

'Gisugo namo nga si Seraphima, nga dili lang nagtamay sa mga mando sa hari kondili nakasala usab sa grabeng mga krimen, patyon sa espada.'

Ug ang balaan nga birhen nga si Seraphima giputol ang ulo.

Ang mahimayaong Savina, pagkahuman niyang gikuha ang iyang balaan nga lawas uban sa dakong pagrespeto, gilubong kini uban sa dungog nga angay sa usa ka dalaga ug martir ni Kristo, ug, ingon usa ka dakong bahandi ug labing bililhon nga perlas, gibutang kini sa iyang bag-ong kabaong, samtang naghalad og pagdayeg kang Kristo, ang tinuod nga Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Callinicus nga Martir

Gisaulog niadtong 29 sa Hulyo

Ang Balaang Martir nga si Callinicus natawo sa Cilicia ug gipadako sa Kristohanong pagkamatinud-anon. Sa pagdako niya, nakita ni Callinicus kung giunsa sa daghang mga tawo ang pagkapilit sa pagka-daotan sa pagano; gipabulag sa limbong sa demonyo, layo sila sa Ginoong Kristo, nagtuo sa walay kinabuhi nga mga bato ug naghalad og mga sakripisyo sa mga dios-diosan. Nagahilak og mapait si Callinicus tungod sa pagkaguba sa kining mga tawo ug nagpasiya nga sugdan ang pagtudlo kanila sa hayag nga kahibalo sa kamatuoran, aron sila makalikay sa ilang sayop ug motuo kang Kristo nga Dios. Samtang nagwali sa Pulong sa Dios, sama sa mga Apostoles, mibyahe si Callinicus sa daghang mga lungsod ug baryo, ug sa katapusan nakaabot sa siyudad sa Ancyra sa Galacia. Nagpabilin siya sa maong siyudad sulod sa pila ka dugay nga panahon. Tungod sa kabalaka alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo ug sa iyang pagpaningkamot sa pagwali sa Ebanghelyo ni Cristo, daghan ang iyang nadala kang Cristo. Tungod niini, gidakop siya sa mga dili motuo ug gidala sa atubangan ni Prinsipe Sakerdon alang sa paglitis. Si Sakerdon usa ka masigasig nga mananamba sa mga dios-diosan, kaaway ni Kristo ug mabangis nga manlutos sa mga Kristohanon. Sa pagdala nila kang Callinicus sa iyang atubangan, misinggit ang daotan:

'Aniya si Callinicus nga langyaw, nga nagtudlo sa mga tawo nga dili maghalad ug sakripisyo sa mga dios o mosimba kanila, ug daghan na ang iyang napalingas.'

Samtang naglagot kaayo siya sa santo, gisugdan siya sa prinsipe og hulga-hulga nga pagpangutana:

'Giunsa ka kaha nakasugakod, ikaw nga buang, nga usa ka langyaw dinhi, sa paglagot sa mga tawo pinaagi sa pagtudlo kanila nga biyaan ang mga dios nga nagmugna sa kalibutan ug ginasimba sa hari, sa tanang awtoridad, ug sa tibuok uniberso? Wala ba ka kahibalo sa ilang gahum?'

Mitubag ang santo nga malumo:

'Usa ako ka alagad ni Kristo. Sa pagtan-aw nako sa pagpadulong sa mga tawo sa pagkaguba, masakit ang akong kasingkasing alang kanila, ug kutob sa akong makaya, naningkamot ko nga ibalhin sila gikan sa kangitngit paingon sa kahayag, ug gikan sa pagkaguba paingon sa kaluwasan, pinaagi sa maayong pagtulon-an. Kay nasulat sa among mga basahon: *"Ang makapabalik sa usa ka makasasala gikan sa iyang sayop nga dalan, makaluwas sa iyang kalag gikan sa kamatayon ug matabonan ang daghang mga sala"* (Santiago 5:20). Gusto usab tika nga dalhon ngadto sa kahayag, palayo sa kangitngit sa demonyo nga nagbitbit kanimo, ug itudlo ka sa tinuod nga dalan.

Ang prinsipe, napuno sa kasuko, miingon:

'Nagtuo ba gyud ka nga balibaran nako ang mga dios ug, paminawon ang imong buang nga mga pulong, pilion ang mapait nga kamatayon kaysa usa ka bulahan nga kinabuhi? Dili, dili gayud! Sa baylo, pugson tika, bisan supak sa imong kabubut-on, sa pagsimba sa among mga dios. Kay pasakopon tika sa grabeng pag-antos, ug unya tan-awon ko kon moanhi ba ang imong Dios aron luwason ka gikan sa akong gahum. Dili ko magpakita og kalooy sa imong lawas hangtod maila nimo ang gahum ug awtoridad sa mga dios ug maghalad ka og mga halad kanila."

Matapang nga mitubag ang santo kang Sacerdon:

'Ang bisan unsang pag-antos nga akong masinati alang sa akong Ginoo daw pagkaon sa usa ka nagagutom. Busa, ayaw paglangan, ayaw usab pagsayang sa panahon sa mga hulga, kondili sugdi na dayon ang imong pagpanakit. Ayo ning akong lawas—andam na kini sa pag-antos. Apan sa akong kalag anaa ang Dios mismo, Kinsa mag-andam ug kaluwasan para kanako ug pagkaguba para kanimo.'

Mas nasuko pa gayud ang prinsipe, miingon siya:

'Makalalain nga tawo! Unsaon nimo pagdani kanako sa ingon ana nga mga pulong? Nagapanumpa ako sa mga dios nga dili ko ikaw pasayloon, kondili buwagon ko ang imong unod gikan sa imong mga bukog ug maghimo ko ug tanang matang sa pag-antos para kanimo, hangtod nga matagbo nimo ang usa ka makalilisang kaayong kamatayon.'

Mitubag ang santo:

'Ikaw ang labing dautan sa tanang walay pagtuo! Hangtud kanus-a ka pa magsayang sa imong panahon sa imong kasuko, imbis nga sugdan na ang buhat? Ipasakit ko, ug masaksihan nimo ang kaisog ug pagkamaabiabihon sa usa ka sumusunod kang Kristo, nga nagpaabut sa korona sa kadaugan gikan sa iyang Manluluwas.'

Unya gisugo sa torturero nga hubaron ang martir ug bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang mga lubid nga panit sa baka. Gibugbog nila ang santo sulod sa dugay nga panahon, samtang ang heraldo misinggit:

'Callinicus, ilhon ang mga dios ug tawga sila, ug luwason ka nila gikan sa imong mga pag-antos!'

Apan ang balaan nga martir nangatawa sa tortyurista ug sa iyang mga pag-antos, ug misulti sa kusog nga tingog:

'Gi-uyog nimo kanako sa dagkong pag-antos, apan ang imong gihatag mao lamang ang labing gaan nga silot. Hatagi ko og grabeng samad; ipahamtang kanako ang labing mabangis nga pag-antos: kay wala ko mahadlok sa kalayo ni mahadlok sa espada; nagatawa ko sa nawong sa kamatayon, kay nagpaabut ko sa kinabuhi nga walay katapusan gikan sa akong Dios.'

Unya gisugo sa prinsipe nga bitayon ang martir sa kahoy ug tuslagon ang iyang lawas og mga pako nga puthaw. Busa napikas ang unod hangtod sa bukog.

Apan nagpadayon gihapon ang balaan sa pagkatawa sa maong pag-antos, mura'g dili kini iyang kaugalingong lawas kondili lawas sa lain ang gipaka-antos, ug miingon siya sa prinsipe:

'Ipamando nga tusloka pa gyud ko pag-ayo, kay sa mas daghan pa ninyong pagtuslok sa akong lawas, mas mapakabusog ninyo ang akong kalag: si Kristo nagtabang kanako; napalig-on sa Iyang grasya, wala koy gibati nga kasakit gikan niining mga pag-antos.'

Pagkahuman niana, gisugo sa taga-pahirap nga kuhaon gikan sa kahoy ang martir ni Kristo, isul-oban siya og puti nga puthaw nga adunay hait nga mga pako, dad-on sa siyudad sa Gangra—walong puluhag ka stadia gikan sa Ancyra—ug didto siya pasunogon. Gibuhat niya kini tungod kay sa maong siyudad daghan kaayong tawo ang napasulod ni Callinicus sa pagtuo kang Kristo. Nagtuo siya nga, sa dihang makakita sila sa pagkamartir ni Callinicus, mahadlok kining mga bag-ong tinubag ug mobalik sa ilang daang pagtuo. Busa, gihatag sa malupit nga prinsipe ang mandirigma ni Cristo sa iyang mabangis nga mga sundalo ug gisugo sila nga mosakay sa ilang paspas nga kabayo, samtang ginaduso ang martir sa ilang atubangan, ug gipugos siyang molakaw og paspas pinaagi sa

mga hampak. Gisul-oban og puthaw nga bota nga gipunoan og pako, naglakaw ang martir nga daw wala'y gibati nga kasakit gikan sa mga pako, ug nag-awit og salmo ni David: *'Gitugyan ko ang akong pagsalig sa Ginoo, ug Siya mituyok kanako ug nadungog ang akong pagtuaw; Gikuha ko Niya gikan sa lungag sa pagkaguba, gikan sa lapok nga pit, ug gibutang ang akong mga tiil sa bato ug gipatukod ang akong mga lakang'* (Salmo 39:2–3).

Busa mibiyahe siya sa iyang gitudlo nga pagbiyahe ug milakaw nga paspas, sa iyang kaugalingong kabubut-on, sa unahan sa mga nagkabayo.

Pagkahuman nila makabiyahe og unom ka pulo ka stadiya ug nakaabot sa usa ka dapit nga ginganlan og Matrika, ang mga sundalo nagsugod na og pag-antos sa kauhaw tungod sa grabeng kainit sa adlaw – kay bulan pa man sa Hulyo. Walay makitang tubig sa dalan, ug ang mga sundalo nangaluya tungod sa kapoy, samtang ang ilang mga kabayo halos dili na makaginhawa. Unya mituaw sila sa santo uban sa mga luha:

'Alagad sa tinuod nga Dios, kalooy-i kami, nga nagkawalay paglaum sa among kinabuhi. Palihug hangyoa ang imong Dios nga hatagan kami og tubig, aron dili kami mamatay. Nadungog namo nga ang imong Dios makagahum sa tanan. Kalimti na, busa, ang pag-antos nga among gipahinabo kanimo: gipahirapan ka namo dili tungod sa among kaugalingong kabubut-on, kondili tungod sa sugo sa prinsipi.'

Sa dihang nakita niya nga nangamatay sila sa kauhaw, naluoy kanila si San Callinicus ug, sa tinguha nga makabuhat og maayo sa iyang mga kaaway, mitindog siya tupad sa usa ka bato sa dalan diin nahitabo ang insidente; gipa-angat niya ang iyang mga mata paingon sa langit, ug misugod siya og ampo:

'Ginoo sa langit ug yuta, sa dagat, ug sa tanang binuhat! Sa karaang panahon, Ikawoo naghatag og tubig gikan sa bato kang Moises ug sa mga tawo nga kuyog niya samtang nagbiyahe sila sa disyerto. Ipakita pag-usab ang Imong mga milagro: pasagdi nga modagayday ang tubig gikan niining bato pinaagi sa Imong sugo, ug pahupaya ang kauhaw niining mga tawo, aron bisan kadtong wala makaila Kanimo makakita sa Imong himayaong mga buhat ug ang Imong balaan nga ngalan pagahimayaon.

Sa diha-diha nga nahuman niya ang iyang pag-ampo, misabwag gikan sa bato ang usa ka bukal sa buhing tubig. Tanan miminom, napalong ang ilang kauhaw, ug misinggit sila sa kusog:

'Dako ang Kristohanong Dios, ug labaw sa tanan nga himayaon!'

Sukad niadto, wala gyud kini mihunong sa pagdagayday, isip usa ka dili malimtan nga pahinumdom sa milagro sa Dios, nga nahimo pinaagi sa pag-ampo sa martir.

Pagkahuman nga nakapabugnaw na pag-ayo, ang mga mandirigma ug ang ilang mga kabayo nakahuman sa nahibilin nilang biyahe nga walay kalisud ug nakaabot sa Gangra. Nagduha-duha sila sa paghukom sa kamatayon kang Callinicus, ang ilang manalangin—nga nakaluwas kanila gikan sa sigurado nga kamatayon sa ilang biyahe ( ). Apan, tungod kay nahadlok sila nga basin sa iyang kasuko ipapatay sila sa prinsipe mismo, ilang gipatuman ang sugo sa prinsipe. Sa pagpasiga sa pugon, gibutang nila ang martir duol kaayo sa kalayo. Siya, naglipay ug nagpasigarbo, naghimo sa tanda sa krus ug misugod sa pag-ampo:

'Langitnong Amahan! Nagpasalamat ako Kanimo nga giisip Mo ako nga takus nga mamatay alang sa Imong balaan nga ngalan. Dawata ang akong espiritu sa kalinaw ug pahiyaon ang Imong mga kaaway, Makagagahum nga Dios!'

Sa ingon niini nga mga pulong, misulod siya sa tunga-tunga sa nagdilaab nga hurno, ug, naghigda, iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Dios. Sa dihang napalong na ang hurno, ang iyang dungganong lawas nakit-an nga wala'y kadaut. Gidala siya sa mga matinud-anon ug gilubong uban sa angay nga dungog, samtang gidayeg nila ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad. Dungog ug himaya ang kaniya gikan kanato usab, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Karun, angay ka nga nakaangkon sa langitnong gingharian: kay, gipukaw sa dakong gugma ni Kristo, misugat ka nga mapisan sa kalayo ni Callinicus. Karon nga nagatindog ka sa Iyang atubangan, ayaw hunong sa pag-ampo alang kanato tanan.

12 Agosto

30 Hulyo (Daang Estilo)

Ang mga Balaang Apostol Silas, Siluan, Crispus ug uban pa uban kanila

Gisaulog sa 30 Hulyo

Si San Silas nga Apostol, nga gipili sa mga pangunang Apostol aron mag-alagad sa pagwali sa Pulong sa Dios, nagpaningkamot pag-ayo sa pagpahayag sa mga pagtulon-an ni Cristo, una kauban ang balaan nga pangunang Apostol nga si Pablo, ug sa ulahi sa iyang kaugalingon, nga wala siya. Sa dihang ang Konseho sa Jerusalem naghimo og sulat ngadto sa Simbahan sa Antioquia nga nagmando nga ang mga Hentil nga midawat sa balaan nga pagtuo ni Cristo dili dapat ipakutlo, gipadala si Santo Silas didto uban sa ubang bantugang mga tawo, ingon sa gisulat ni Santo Lucas sa Mga Buhat sa mga Apostoles:

– *'Unya ang mga Apostoles ug ang mga tigulang, kauban ang tibook Iglesia, naghukom sa pagpili og mga lalaki gikan sa ilang kaugalingon aron ipadala sa Antioquia uban ni Pablo ug Bernabe, mao sila si Judas nga gitawag og Barsabas, ug si Silas, mga lalaki nga may dungog sa taliwala sa mga igsoon'* (Buhat 15:22).

Pag-abot nila sa Antioquia, gitigum nila ang katawhan ug gihatag ang sulat. Pagkahuman mabasa kini, nalipay kaayo ang tanan sa pagtulon-anon nga ilang nadawat. Si Judas ug si Silas, nga adunay gasa sa pagpanagna, masigasig nga nagtudlo sa mga magtutuo, naglipay ug nagpalig-on kanila sa pagtuo. Nagpili si Silas nga magpabilin sa Antioquia, samtang si Judas mibalik sa Jerusalem. Pagkahuman niini, nagpasiya si Apostol Pablo nga moadto sa ubang mga nasud aron magwali, ug gipili niya si Santo Silas nga iyang kauban. Gitahasan sa mga igsoon sa grasya sa Dios, mibiyahe sila ug nilibot sa Siria ug Silicia, nga nagpalig-on sa mga simbahan didto. Sa ilang paglabay sa Derbe ug Lystra, nakigkita sila kang Timoteo didto ug, kauban siya, miadto sila sa Macedonia. Samtang naa sila sa Filipos, ilang gipahawa ang usa ka espirituhanon sa usa ka ulipong babaye nga pinaagi sa iyang mga panagna nakahatag og dakong ganansya sa iyang mga agalon. Sa dihang nasayud ang mga agalon nga nawala na ang ilang paglaum sa ganansya, ilang gidakop si Pablo ug si Silas ug gidala sila sa merkado sa atubangan sa mga maghuhukom, nga nagpasangil kanila nga nagpamukaw og kagubot sa mga tawo sa siyudad. Nagtigom ang daghang katawoan, ug ang mga magistrado, pagkahuman nila huboa si Pablo ug si Silas sa ilang mga sinina, nagsugo nga sila latigon. Human sa daghang mga hampak, ilang gibilanggo ang mga balaan nga Apostoles sa usa ka bangkag, ug giputol ang ilang mga tiil sa paspas. Sa tungang gabii, samtang si Pablo ug si Silas nag-awit og mga salmo ug nag-ampo sa Dios, kalit nga miabot ang usa ka kusog kaayong linog nga ang bangkag nangurog, ug ang mga pultahan kusang nabuksan, ug ang mga kadena nangaluag. Nibanhaw ang carcelero, ug sa dihang iyang nakita nga abli na ang mga pultahan sa prisohan, gikuha niya ang iyang kutsilyo ug hapit na niya patyon ang iyang kaugalingon, kay nagtuo siya nga nakatakas ang mga priso; apan si Apostol Pablo, misinggit kaniya, ug mapugngan siya sa pagpakamatay. Nagkurog sa kahadlok, mihapa ang carcelero kang Pablo ug Silas; dayon gidala niya sila gikan sa prisohan ug gidala sa iyang balay, diin gihugas niya ang ilang mga samad, ug siya mismo ug ang tibuok niyang panimalay nabunyagan. Gikan didto, ang balaan nga mga Apostol nga sila Pablo ug Silas miadto sa , Amphipolis, Apollonia ug Thessalonica. Daghang mga Griyego ug pipila ka mga iladong babaye ang misalmot kanila. Apan ang mga Hudiyo, tungod sa ilang pagka-inggit ug pagsupak, nagkuha og tabang gikan sa pipila ka dautang tawo, gipukaw ang katawhan batok sa mga Apostoles ug naningkamot nga laglagon sila. Sa gabii, gipadala sa mga igsoon si Pablo ug si Silas paingon sa Berea, apan bisan didto ang mga Hudiyo nga gikan sa Tesalonica nagpukaw sa katawhan batok sa mga magtutudlo sa Pulong sa Dios. Busa, si Pablo miadto sa mga baybayon, samtang si Silas ug si Timoteo nagpabilin didto. Pagkahuman sa pipila ka adlaw, ilang nakaplagan si San Pablo sa Korinto (Buhat 16:1–40, 17:1–34, 18:1–28). Dinhi, si San Silas nahimong obispo. Human sa dugay nga pagpaningkamot sa pagpangwali sa Pulong sa Dios ug paghimo og pipila ka mga timailhan ug katingalahan sa iyang kinabuhi, mibiya siya paingon sa Ginoo.

Si San Silas nga Apostol nagpaningkamot sa pagpangwali sa Pulong sa Dios kauban ang mga pangunang Apostol nga sila Pedro ug Pablo; pareho silang naghisgot kaniya sa ilang mga sinulat. Si San Pedro misulat ingon niini sa iyang Unang Epistola:

'Gisulat ko kaninyo kining mubo nga sulat pinaagi kang Silouan, nga akong giisip nga matinud-anong igsoon' (1 Pedro 5:12).

Ang Balaang Apostol Pablo usab nagaingon sa iyang Ikaduhang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto:

– *'Si Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga among gipahayag kaninyo—ako ug si Silas'* (2 Cor. 1:19).

Gikan niini klaro nga si San Silouan nagkugi uban sa matag-usa sa mga punoang Apostoles sa pagpangwali sa pagtulon-an ni Cristo, nga nakig-ambit sa ilang mga paningkamot ug pag-antos. Sa Tesalonica, siya usa ka obispo ug, human makasinati og daghang mga kasakit alang sa pagtuo, mibyahe paingon kang Cristo, nga nagkorona sa tanang buhat.

Gihisgutan ni San Pablo nga Apostol si San Crispus nga Apostol sa iyang Ikaduhang Sulat kang Timoteo, nga nag-ingon: *'Si Crispus anaa sa Galacia'* (2 Tim. 4:10), nga nagpasabot nga gipadala siya didto aron magwali. Sa Galatia siya nag-alagad isip usa ka obispo; dayon siya mipangwali mahitungod kang Kristo sa Gaul ug, sa siyudad sa Vienne, giordinahan niya ang iyang disipulo nga si Zacarias isip obispo, mibalik pag-usab sa Galatia, ug didto siya namartir sa panahon sa paghari ni Trajan[5346] .

Gihisgutan usab ni Apostol Pablo si Balaang Apostol Epaneto sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Roma: *'Tumawaga sa akong hinigugma nga si Epaneto, nga mao ang unang nakabig sa Achaia alang kang Cristo'* (Roma 16:5). Si Epaneto usa ka obispo sa Kartago.

Sa maong Epistola ngadto sa mga Taga-Roma, gihisgutan usab ni Apostol Pablo si Apostol Andronicus: *'Pangumusta si Andronicus ug si Junia, akong paryente ug kauban sa bilanggo, nga bantugan kaayo taliwala sa mga apostoles ug nga anaa na sa Kristo sa wala pa ko'* (Roma 16:7)[5347] .

Kontakion, Tono 4:

Nagpakita kamo ingon mga sanga sa ubasan ni Kristo, nagbunga og mga hugpong sa kinaadman sa pagkamaayo, nagbubo alang kanato sa bino sa kaluwasan: samtang nag-apil kita niini, napuno kita sa kalipay, nagselebrar sa inyong labing dungganong handumanan; niini, pag-ampo kamo alang sa kapasaylo sa among mga sala, O mga Apostoles sa Ginoo.

Ang Pag-antos ni San Valentin, ang Balaang Martir.

Gisaulog sa 30 Hulyo

Sa Ombria, usa ka rehiyon sa Italya, sa usa ka lungsod nga gitawag Interamna, adunay usa ka obispo nga ginganlan og San Valentin, nga nakadawat gikan sa Dios sa gasa sa pagtambal. Gipang-ayo niya ang tanang matang sa mga sakit ug mga kapansanan sa mga tawo pinaagi sa pag-ampo ug sa pagtawag sa labing balaan nga ngalan ni Hesukristo, ug giusab niya ang mga dili motuo gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan ngadto sa pagsimba sa Dios (niadtong panahona, naghari pa sa kalibutan ang pagano nga pagsimba sa daghang dios, ug ang mga daotan nga hari nga nagdumala sa Kasadpan ug Sidlakan, , naglutos sa mga Kristohanon). Niadtong mga

---

[5346] Emperador 98–117 AD.

[5347] Si Banal nga Teodoret, sa iyang komentaryo sa mga Sulat ni San Pablo nga Apostol (2 Cor. 1:19; 2 Thess. 1:1), nagpamatuod nga ang Apostol nga si Siluan nga gihisgutan dinhi mao ang usa ka tawo nga pareho sa Apostol nga si Silas. Gisuportahan kini sa kamatuoran nga wala gyud mabanggit si Silas sa mga epistola, bisan pa nga siya usa sa labing masigasig nga kauban sa mga Balaang Apostoles, samtang si Siluanus nabanggit sa mga Apostoles sa mga konteksto nga angay kang Silas. Ang mga komentador sa Kasadpan (Wieseler, Meyer ug uban pa) nagtan-aw kang Siluan, nga gihisgutan ni Apostol Pedro sa iyang unang sulat (1 Ped. 5:12), ingon nga siya mao si Silas. Si Criscent, nga sumala sa ika-unom nga ode sa kanon sa Griyegong Menologion, nagwali sa Gaul ug mao ang pangunang pastor sa Carchidon, sumala sa usa ka nota sa Griyegong Menologies, mao ang obispo sa Bag-ong Carchidon sa Espanya, nga silingan sa Gaul. Sa Slavonic Menologion, ang 'Carthage' gipulihan sa 'Chalcedon', ug ang mga pulong nga 'in Gaul' gipulihan sa 'through the anointing of joy'.

adlaw, tulo ka eskolar[5348] nga lumad sa Athens[5349] nga pagano ang pagtuo, nga ginganlan og Proculus, Ephiv ug Apollonius, miadto sa Roma aron magtuon, nga nagtinguha nga mas mailhan pa nila ang pinulongan ug ang Romanong eskolarismo. Nakakita sila og usa ka maalamon nga magtutudlo, maalam sa Latin ug Griyego, nga ginganlan og Craton; nahimong mga estudyante sila kaniya ug nagpuyo sa iyang balay. Nahitabo nga ang usa sa mga anak ni Craton, nga ginganlan og Herimon, grabe kaayo ang sakit; ang iyang kahimtang mao nga ang iyang gulugod nakakurba, ang iyang ulo naa sa taliwala sa iyang mga tuhod, ug dili gyud siya makatindog. Gipatawag ang daghang mga doktor, apan wala sila makahatag og kahupayan sa pasyente. Nag-antos siya sa ingon niini sulod sa tulo ka tuig ug nawala na ang tanan niyang paglaum nga maayo pa siya. Usa ka adlaw, usa ktribune[5350] nga ginganlan og Fronton, miabot sa balay ni Craton; sa dihang nakita niya ang pasyente, miingon siya:

'Ang akong kaugalingong igsoon nakasinati niining maong sakit, ug siya napaayo sa usa ka Kristohanong obispo nga ginganlan og Valentine, nga nagpuyo sa lungsod sa Interamna.'

Pagkahibalo niini, gisugyot sa tribuno kang Craton nga ipadala ang iyang masakiton nga anak ngadto niining obispo; giingon usab niya nga ang iyang igsoon, pagkahuman nga naayo, wala gustong mobiya sa kiliran sa obispo ug, tungod sa pagkamaayo sa obispo, nahigugma gayud kaniya. Pagkadungog niini tanan, gipadala ni Craton ang pipila ka dungog nga matinud-anon ug matinud-anon nga mga tawo ngadto sa obispo uban sa hangyo nga siya moanha kaniya, kay dili posible nga ipadala ang masakiton nga batang lalaki sa ingon ana ka layo nga biyahe. Alang sa himaya sa Ginoo, ang tawo sa Dios wala maglangan sa pagbiyahe gikan sa iyang kaugalingong siyudad paingon sa Roma aron makigkita sa tawo nga nagdapit kaniya, ug gidawat siya niini uban sa dakong dungog. Pagkahuman ipakita ni Craton kang santo si Herimon nga masakiton, misugod siya sa paghangyo kaniya nga tambalan ang iyang anak, sama sa iyang pagtabang sa igsoon sa tribuno. Miingon si Santo Valentino:

'Kung gusto nimo, pag-ayo ang imong anak.'

'Dili ko magduha-duha sa paghatag kanimo sa katunga sa akong kabtangan, basta imong maayo ang akong anak,' tubag ni Kraton.

'Natingala ko,' mitubag ang santo, 'nga ikaw, nga usa ka maalamon nga magtutudlo, wala masabti ang akong gisulti. Isulti ko pag-usab kanimo, kon gusto nimo, ang masakiton nga lalaki mamaayo; kay kon motuo ka sa akong Kristo, posible ang tanan alang sa magtutuo.' Ang usa ka magtutuo labaw pa gayud nga makapahimuot sa Dios kaysa sa usa ka dili magtuo, nga nagbutang sa iyang paglaum sa mga butang sa kalibutan nga walay pulos ug nagasimba isip mga dios ang mga larawan sa daotan nga mga tawo nga kaniadto nabuhi, nga hinimo sa kahoy, bato o bisan unsang materyal. Unsaon man pagdawat sa bisan kinsa isip mga dios ang mga tawo nga nalumos sa dautang buhat ug nagpahamtang og malupit nga pagpanakit, nga walay bisan usa ka oras nga gawas sa makalilisang nga kalapasan? Kung dawaton nimo ang pagtuo nga akong gitanyag kanimo, biyaan ang pagka-pagano ug dautan, ug ibutang ang imong paglaum sa Usa ka Dios, nga dili makita ug gamhanan sa tanan, unya ang imong anak hatagan og kahimsog, sumala sa imong gipangandoy. Sa bahin sa katunga sa imong bahandi nga imong gitanyag kanako, ipangbahin kini sa mga kabus, aron sila mag-ampo sa Dios alang kanimo ug sa imong anak. Sa bahin nako, dili gyud nimo ko mapugos sa pagdawat og bisan unsa gikan kanimo isip baylo sa pagka-ayo sa imong anak; pagtuo ra ang akong gipangayo. Busa, tuohi si Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga Siya mao ang tinuod nga Dios, isalikway ang tanan nimong mga dios-diosan, ug makita nimo nga mobalik ang panglawas sa imong anak.

Mitubag si Kraton:

'Bisan pa man nga wala ko kahibalo unsa gyud ang sulod sa imong pagtuo, nadungog nako nga ang tanan maluwas pinaagi sa ilang kaugalingong pagtuo; ang pagtuo sa usa ka tawo dili makatabang sa lain, ug sa samang paagi, ang kawalay pagtuo sa usa ka tawo dili makadaot sa lain.'

Mitubag ang balaan nga obispo:

Aduna'y mga butang sa kinabuhi sa tawo nga dili makatabang o makadaot sa uban; ug ang kawalay pagtuo sa amahan dili makadaot sa pagtuo sa iyang anak, apan sa panahon sa panginahanglan ug sa pagtambal sa masakiton, ang pagtuo sa usa ka tawo makatabang sa pagtuo sa lain; pananglitan, pinaagi sa pagtuo ang amahan

[5348] Disipulo.
[5349] Sa Gresya.
[5350] Ranggo militar.

makatabang sa iyang anak, ang igsoon nga babaye sa iyang igsoon nga lalaki, ug ang agalon sa iyang sulugoon. Sa Kasulatan nabasa nato nga ang senturyon, pinaagi sa iyang pagtuo, nakita nga nabalik sa maayong panglawas ang iyang ulipon nga hapit na mamatay (Mat. 8:5–13); ang punoan sa sinagoga nakita ang iyang anak nga babaye nga hapit na mamatay nga nabuhi pag-usab (Mat. 9:23–25), ug ang mga igsoon nga babaye, nga nagahilak tungod sa ilang patay ug naburyong igsoon nga si Lazaro, nakita siya nga nabanhaw pag-usab sa ika-upat ka adlaw pinaagi sa pulong sa Ginoo, ug sila nagalipay (Juan 11:1–44). Aduna pa'y daghang uban pang mga pananglitan sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon nga klaro nga nagpakita nga ang pagtuo sa usa ka tawo makatabang sa lain. Mahitabo usab nga ang kawalay pagtuo sa usa ka tawo makadaot sa uban; pananglitan, ang kawalay pagtuo sa usa ka tawo, si Paraon, nagdala og nagkalain-laing salot sa tibuok Ehipto ug gani gipapas siya uban sa tibuok niyang hukbo.

Pagkadungog ni Craton nga magtutudlo sa mga pulong nga sama niini gikan sa obispo, nahulog siya sa iyang mga tiil ug miingon:

'Nagtuo ako sa Usa nga imong gipangwali, nga Siya mao ang Tinuod nga Dios ug wala nay lain gawas Niya nga nagmando sa sakit ug kamatayon nga molayas, ug molayas kini; nga nagmando sa kinabuhi – ug mobalik kini.'

Niini, mitubag si San Valent, ang obispo:

'Ang Kristohanong pagtuo kinahanglan ipakita dili lamang sa mga pulong, kondili usab sa mga buhat.'

'Unsa man, busa,' pangutana sa magtutudlo, 'ang mga buhat diin mapakita ang pagtuo?'

'Biyaa,' miingon ang obispo, 'ang mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo, ug dawata ang balaan nga bunyag, aron ikaw mapasulod sa ihap sa mga anak sa Dios.'

'Giunsa man,' pangutana ni Kraton, 'nga ang tubig, nga naghugas lamang sa hugaw sa lawas, makahugas sa usa ka tawo sa mga sala?'

'Ang tubig,' mitubag ang santo aron masulbad ang iyang kalibog, 'kung tawagon ibabaw niini ang ngalan sa Labing Balaang Trinidad, misteryosong madawat ang Espiritu Santo, Nga naglimpyo sa tanang sala sa tawo nga gibunyagan niini.'

'Nagpadayon na kaayo ang atong pakighinabi,' matod ni Kraton, 'ug hapit na mahuman ang kinabuhi sa akong anak nga si Cherimon.'

Mitubag si San Valentin:

'Kung dili ka motuo sa butang nga wala pa nimo madungog o makita, dili maluwas ang imong anak.'

'Unsa man kini, busa,' nangutana si Kraton, 'nga wala nako makita o madungog?'

'Nakadungog na ba ka,' miingon ang santo, 'og usa ka Birhen nga naburos ug nanganak sa walay sala nga paagi, ug nagpabilin nga Birhen pagkahuman sa pagpanganak? Nakakita na ba ka og bisan kinsa nga naglakaw sa dagat sama sa paglakaw sa uga nga yuta?' Nakadungog ka ba ug bisan kinsa nga, sa usa ka pulong lang, nakapakalma sa bagyo sa dagat, nga sa katapusan gilansang sa krus, namatay, gilubong, nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw, misaka sa langit sa atubangan sa daghang mga tawo, samtang ang mga anghel, nga klarong nagpakita sa mga tawo, nagpamatuod nga Siya mobalik pag-usab gikan sa langit aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay? Kung nagtuo ka nga nahitabo gayud kini tanan, nan duol ug pagpa-bunyag, aron ang imong anak maayo ug ikaw mismo makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan.

'Buhaton ko ang tanan nimong isulti,' miuyon ang magtutudlo, 'basta maayo lang ang akong anak.'

Niini mitubag ang balaan nga obispo:

'Tungod kay ang tanang kinaadman sa kalibutan, nga ikaw giisip nga magtutudlo niini, walay pulos sa atubangan sa Dios, ug dili ka motoo sa hingpit sama sa gipangayo sa pagtuo, saad-a kanako nga ikaw ug ang tibuok nimong panimalay mobalik sa Kristo ug bapisohan pagkahuman nga ang imong anak maayo pinaagi sa akong pagtuo!'

Unya ang magtutudlo nga si Craton, pagtawag niya sa iyang asawa ug sa tibuok niyang panimalay, mihulog sa tiilan sa balaan, ug sila tanan misaad nga mahimong mga Kristohanon kon maayo si Cherimon. Ang gihisgutan nga mga batan-on—si Proculus, Ephiv ug Apollonius—anaa usab; sila usab, nga nangandoy sa pagkaayo sa anak sa ilang magtutudlo, misaad nga mahimong mga Kristohanon. Pagkahuman niini, ang balaang obispo nagsugo nga andamon ang usa ka laing kwarto ug magpabilin sila sa hilom sulod sa tibuok adlaw ug sa mosunod nga gabii; siya mismo, pagkuha niya sa masakiton ngadto sa maong kwarto, gisirad-an niya ang pultahan uban kaniya. Ang lawas sa masakiton nga batang lalaki nagkurog-kurog sama sa usa ka hugot nga bola: ang iyang

ulo naa sa taliwala sa iyang mga tuhod, ang iyang mga bitiis nakasandig sa iyang mga abaga ug likod. Wala'y bisan usa ka bahin sa iyang lawas nga gawas; dili gani siya makasulti, ug nag-agak-agak lang; wala'y bisan usa sa mga doktor nga nakasabot o nakahimo sa pagtambal niini nga sakit. Si San Obispo Valent, gikuha ang buhok nga sinina nga iyang kanunay gigamit sa pag-ampo, gipahimutang kini sa yuta ug gibutang ang halos patay nga batan-on niini, samtang siya mismo nag-ampo ug naghimaya sa Dios tibuok gabii. Sa tungang gabii, misidlak ang usa ka langitnong kahayag sa maong kwarto, nga sa mga tawo sa gawas mura'g nasiga ang kalayo sa sulod; ug pagkahuman sa tungang gabii, mibangon ang batan-on nga lalaki, nabawi na ang iyang panglawas, ug misugod sa pagdayeg sa Dios sa kusog nga tingog. Ang iyang mga ginikanan ug ang tanan sa sulod sa balay, sa pagdungog nila sa tingog ni Cherimon ug sa mga pulong nga iyang gisulti, nalipay kaayo, kay sulod sa tulo ka tuig wala sila makadungog gawas sa iyang mga hungihong. Miadto sila sa pultahan, nagsugod sila og tuktok ug nangayo sa santo nga ablihan kini aron makita nila si Herimon. Apan mitubag ang santo nga dili niya ablihan ang pultahan hangtud nga maampo niya ang iyang naandan nga mga pag-ampo; ug naghulat sila hangtud sa kaadlawon, naglipay sa nahitabo. Sa pagsubang sa adlaw, gibuksan sa balaan nga obispo ang pultahan ug gipagawas ang batang lalaki nga hingpit nang naayo, mura'g wala gyud siya masakit, ug gihatag siya sa iyang mga ginikanan. Unya ang magtutudlo nga si Craton, kauban ang tibuok niyang panimalay, mituo kang Kristo ug nabunyagan; naglipay silang tanan sa ilang kasingkasing sa Dios, ilang Manluluwas.

Ang naayo nga batang lalaki, si Herimon, pagkahuman nakadawat sa bunyag, wala gustong biyaan ang iyang mananambal, si Santo Valentino; sama sa tulo ka batan-ong lalaki nga gihisgutan sa ibabaw, nga pagkahuman sa ilang pagbunyag gisalikway ang kinaiyanhong kinaadman, ilang gipahinungod ang ilang tibuok kasingkasing sa espirituhanong magtutudlo, ang obispo sa Dios, ug nahimong mga tinun-an niya, nga gisundon ang iyang balaan nga kinabuhi ug gipangita ang ilang kaugalingong kaluwasan. Ang ubang mga eskolar—mga batan-on nga pareho nila og edad—nga napadasig sa ilang mga pagdasig ug sa ehemplo sa ilang matinud-anon ug putli nga kinabuhi, mibaling sa Kristohanong pagtuo ug balaan nga bunyag, busa daghang mga eskolar ang misugod sa pagdagsang ngadto kanila; human maminaw sa ilang pagtulon-an nga gipangandoy sa Diyos, sila gitudloan sa langitnong kinaadman ug misugod sa paglakaw sa tinuod nga dalan. Apan sa dihang ang anak sa gobernador sa siyudad, nga ginganlan og Avundius, misalig kang Kristo ug nabunyagan, napuno siya sa langitnong kadasig ug hayag niyang gipahayag sa tanan nga siya usa ka sulugoon ni Kristo, nasuko kaayo ang iyang amahan ug ang uban pang mga gobernador; ilang gidakop si San Valentinus, ang nangunang magtutudlo sa Kristohanong pagtuo, ug ilang gipakusog siya nga walay kalooy; gisulayan nila siya pagpangumbinsi sa pagsimba sa mga dios-diosan, apan misalikway siya sa ilang gipangayo; busa, gipaka-antos pa gyud nila siya sa mas mabangis nga paagi ug dayon gipriso siya nga nakadena. Ang santo, bisan pa niana, naglipay nga giisip siya nga takus nga mag-antos alang kang Kristo, iyang Ginoo, ug, gidayandayan sama sa mga apostoles sa mga samad nga nadawat niya ingon bililhon nga alahas, naghambog siya niini ug miingon:

'Gidala ko sa akong lawas ang mga samad ni Ginoong Jesus' (Gal. 6:17) ug 'Akong gipuno sa akong unod ang kulang sa mga pag-antos ni Cristo' (Col. 1:24).

Sa samang higayon, gipalig-on niya ang iyang mga disipulo, nga miadto kaniya sa prisohan, sa balaan nga pagtuo. Pagkahibalo niini, nasuko kaayo ang gobernador ug, pagpa-tawag kaniya sa gabii, gipagawas siya gikan sa prisohan ug gipaputol ang iyang ulo. Ingon niini natapos ni San Valentin, ang obispo, ang iyang pagkamartir. Ang mga disipulo ni San Prokulus, nga sila Efiv ug Apolunio, gikuha ang iyang bililhon nga lawas ug gidala kini sa siyudad sa Interamna; didto mipalit sila og gamay nga luna sa yuta sa gawas sa siyudad ug gilubong siya uban sa dungog, nagpabilin sa lubnganan sulod sa pipila ka adlaw ug gabii sa pagpuasa, pag-ampo, ug paghimaya sa Ginoo. Ang mga magtutuo nga nagpuyo sa siyudad, ingon man ang kadaghanan sa mga dili magtutuo, mitigum palibot kanila; ang mga ulahi, pagkahuman maminaw sa ilang mga pulong nga makaluwas sa kalag ug sa pagwali ni Cristo, napasidlak sa pagtuo. Paglabay sa pipila ka panahon, nahibaloan kini sa gobernador sa siyudad, si Leontius, ug gidakop niya kining tulo ka batan-on ug gibilanggo sila. Sa dihang nakita niya nga nagkaguliyang ang mga tawo ug nakaluoy siya kanila—kay gihigugma sila sa tanan—gisuwayan niya nga patyon sila sa gabii: nahadlok siya nga kon silotan niya sila og kamatayon sa hayag nga adlaw, basin luwason sila sa naglagot nga katawhan. Busa, giutol sa espada ang ulo sa mga balaan nga martir niadtong gabii ug nilarga sila paingon sa dili malata nga kahayag sa Gingharian sa Langit. Ang gihisgutan nga San Avundius, anak sa usa ka opisyal nga Romano, sa dihang miabot siya sa iyang mga pinalanggang higala ug nakahibalo sa ilang pagpatay, nasubo kaayo;

Gikuha niya ang ilang dungganong mga lawas, gilubong niya kini uban sa dungog tupad sa lubnganan sa iyang magtutudlo, si Santo Valentino, samtang naghimaya sa Ginoong Jesu-Kristo, nga buhi ug nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos ni San Polychronius nga Martir

Gisaulog kada 30 sa Hulyo

Ang walay Diyos nga Romanong emperador nga si Decius[5351] , human sa pagpanakit sa daghang mga Kristohanon, mibiyahe uban sa tibuok niyang hukbo paingon sa Persia; human niyang mapildi ang pwersa sa Persia ug mapasakop ang nasud, nakontrol niya ang mga rehiyon sa Babilonia, Bactria, Ircanian ug Asirya; Sa dihang nakakaplag siya og daghang mga Kristohanon sa niining mga yuta, gisugdan sa emperador ang pagpanlutos kanila ug pagpasakit kanila sa tanang posible nga paagi. Niadtong panahona adunay usa ka obispo sa Babilonia nga ginganlan og Polychronius, kauban ang tulo ka presbiter: Parmenius, Elima ug Chrysothelus, ug duha ka diakono: Lucas ug Muko; pagkadakop kanila, gisugo ni Decius nga dad-on dayon sila aron maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan si Santo Polychronius mapangahas nga miingon:

'Gihatag namo ang among kaugalingon ingon halad sa among Ginoong Jesu-Cristo; apan dili gayud namo pagasimbaon ang mga demonyo o ang walay pulos nga mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo.'

Gisugo ni Decius nga ipriso ang obispo, kauban ang mga presbiterio ug mga diakono, samtang siya mismo misugod sa pagtukod og templo sa siyudad sa Babilonia alang sa iyang makalilisang nga diyos nga si Saturn, alang kaniya usab siya naghimo og bulawanong idolo. Nagsulat siya kang gobernador Valerian sa Roma bahin sa iyang dakong kadaugan batok sa mga Persyano, nga sa iyang panan-aw gihatag kaniya sa mga diyos, ug nagmando og usa ka dakong pista sa Roma aron pasidunggan ang mga diyos, samtang ang mga Kristohanon pagahirason ug patyon.

Si Valerian naglihok sa Roma subay sa maong sugo sa emperador. Sa dihang nahuman na ang makalilisang nga templo ni Saturn sa Babilonia, gitawag ni Decius nga walay Diyos si Obispo Polychronius, kauban ang mga presbiterio ug diakon, sa iyang korte ug miingon:

'Ikaw ba kana nga mapangahas nga wala magpasidungog sa mga dios ug wala mosunod sa mga sugo sa hari?'

Ang balaan nga obispo mitindog nga hilom, wala magbuga bisan usa ka pulong. Unya ang hari mituyok ngadto sa mga presbiterio ug diakon:

'Wala na'y tingog ang inyong pangulo!'

Apan ang presbiter Parmenio miingon:

'Ang atong amahan wala mawala'g tingog, apan dili niya gusto hugawan ang iyang putli ug balaan nga mga ngabil, pinaagi sa pagtuman sa sugo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga miingon: *"Ayaw ihatag ang balaan sa mga iro, ug ayaw itambog ang inyong mga perlas sa atubangan sa mga baboy, basi ilang tapakan kini sa ilang mga tiil ug, mobalik, ilang kamot-moton kamo"* (Mat. 7:6). Husto ba nga hugawan ang putli nga mga ngabil sa hugaw?

Miingon si Decius nga nasuko:

'Busa pusa man ta?'

Ug dayon gisugo niya ang presbiteryo nga putlon ang dila niini. Sa dihang naputol ang dila ni San Parmenio, nakasulti gihapon siya og klaro, samtang nag-atubang kang San Polychronius:

'Balaang Amahan, ampinga ako sa imong pag-ampo, kay nakita nako kanimo ang Hari – ang Balaang Espiritu, Nga nagatapad sa imong mga ngabil, samtang nagabutang ug pug-os sa akong mga ngabil.'

Busa katingalahan ang Dios sa Iyang mga balaan: Ginasugo Niya ang usa nga adunay dila nga maghilom, samtang sa usa nga giputol ang dila gihatagan Niya og gasa sa pagsulti, aron ipakita ang Iyang gahum nga labaw sa tanan. Ug miingon si Decius sa obispo:

'Polychronius, halad og halad sa mga dios ug mahimong suod ka nako, ug itugyan ko kanimo ang bag-ong templo ni Saturn.'

[5351] Decius – emperador gikan sa 249 hangtod 251.

Wala'y gihatag nga tubag ang obispo kaniya. Si Decius, nga nasuko kaayo, nagsugo nga patongan siya og bato sa ngabil; apan ang santo, samtang gipatongan, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, gipaalsa ang iyang mga mata, mihuyop sa iyang katapusang gininhawa. Gibyaan ni Dekius ang lawas sa martir nga naghigda sa atubangan sa templo ni Saturn. Niadtong gabii mismo, duha ka maharlika, mga prinsipe nga Persyano nga ginganlan og Avdon ug Sennis, nga tinago nga mga Kristohanon, tinago nga gikuha ang lawas sa balaan nga Obispo Polychronius ug gilubong kini duol sa pader sa siyudad. Si Decius, sa samang higayon, mibyahe paingon sa siyudad sa Corduba, nga nahimutang sa yuta sa Persia, ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga priso—ang mga presbiterio ug diakon—nga nakadena.

Samtang gidala palayo ang mga santo, nahulog gikan sa ilang mga liog ug kamot ang puthaw nga gapos. Pag-abot nila sa siyudad sa Corduba, gisugo ni Decius nga dad-on ang mga priso sa atubangan sa hukmanan ug miingon kanila:

'O mga buang, gusto ba ninyo nga mausab? Ani-a, gitanyag ko kaninyo ang kahigayunan nga maghalad sa mga dios nga dili mamatay!'

Apan ang presbiterio nga si Parmenio, nga giputol ang dila, mitubag sa kusog:

'O ikaw nga malain nga tawo, nga nag-awhag kanamo sa pagsimba sa mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo! Mas maayo pa unta nga simbahon nimo ang among Ginoong Jesu-Cristo: kung dili nimo Siya simbahon, malaglag ka uban sa imong mga dios.'

Gisugo ni Decius nga silotan sila sa pagbitay isip usa ka porma sa pagpanakit. Apan bisan pa sa ingon nga kahimtang, ang mga balaan nagpasalamat sa Dios, nga miingon kang presbiter Parmenius:

'Amo kaming ampinga sa imong pag-ampo, Amahan!'

Mitubag siya:

'Hinaut nga ang Dios, ang Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, ihatag kanamo ang kahupayan sa Espiritu Santo, nga nagahari hangtod sa kahangturan.'

Ug mitubag silang tanan:

'Amen!'

Apan si Decius, sa kasuko, misinggit:

'Bala-balat ni! Usa ka tawo nga walay dila ang nagasulti: dili ba kini klarong ebidensya sa bala-balat?'

Niini, mitubag ang presbiterio nga si Parmenio:

'Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga kaniadto naghatag ug dila sa pipì, ug kanako, usa ka makasasala, bisan pa nga giputol ang akong dila, naghatag sa abilidad sa pagsulti; apan ikaw, bisan pa adunay dila ug makasulti, pipì ka, kay wala nimo gihimaya ang tinuod nga Dios!'

Gisugo ni Decius nga sila pasunogon sa kalayo, ipadikit ang mapaso nga puthaw nga mga plato sa ilang kilid, ug putlon ang ilang mga lawas gamit ang puthaw nga mga kawit. Samtang ang mga santo gipahirasan sa ingon ani nga paagi, usa ka tingog ang nadungog gikan sa langit, nga miingon:

'Umari kamo kanako, kamong tanan nga mapainubsanon sa kasingkasing!'

Si Decius, sa pagdungog niining tingog, giisip kini nga salamangka, ug gisugo nga ibaba ang mga martir ug putlon ang ilang mga ulo, ilabay ang ilang mga lawas sa gawas sa siyudad paingon sa dalan, ug magbutang og mga guwardiya aron walay makakuha kanila ug makahot kanila sa hustong paglubong. Busa ang tulo ka presbiter, ang balaan nga mga mag-aantos sa pag-antos, natapos ang ilang pag-antos alang kang Kristo: Si Parmenius, si Elima ug si Chrysothelus, ug ang duha ka diakono: si Lucas ug si Muko. Ang ilang mga lawas, nga gipahaboy, gikawat sa gabii sa duha ka prinsipe nga gihisgutan sa ibabaw—nga miuban sa hari dinhi—ug gilubong sa ilang baryo duol sa Corduba. Sa samang higayon, si Haring Decius nagpadala og pagpangita sa tibuok Persia aron pangitaon ang mga Kristohanon ug pasakiton sila; ang uban sa iyang mga sulugoon miingon kaniya:

'O Hari, ang mga bihag nga imong gipasagdan ug gihatagan nimo og kinabuhi ug kagawasan mga Kristohanon; ilang ginatigom ang mga lawas sa mga Kristohanon, ilang ginahiluna kini sa ilang kaugalingong baryo, ug dili sila mosimba sa mga dios; dili gani sila mosunod sa imong mga sugo.'

'Kinsa kining mga dautang tawo?' nangutana ang hari nga nasuko. Ginganlan siya sa mga sulugoon og Avdon ug Sennis. Gidumala dayon sa hari nga dad-on sila sa iyang atubangan, ug sa dihang mitungha sila, miingon siya:

'Buwang ba kamo nga wala ninyo masabti nga napildi kamo ug napailalom sa paghari sa Roma tungod lang sa inyong kawalay pagrespeto sa mga diyos?'

Niingon sila niini:

'Tungod gayud kay gipasipala namo ang inyong mga dios, gihimo kami ni Kristo nga mananaog batok sa yawa.'

Si Decius miingon kanila nga nasuko:

'Wala ba mo kahibalo nga ang inyong kinabuhi naa sa akong kamot?'

'Ang among kinabuhi,' tubag sa mga santo, 'anaa sa kamot sa among Dios, ug nagluhod kami sa Iyang atubangan nga nanaog gikan sa langit ngadto sa yuta alang sa among kaluwasan.'

Gisugo ni Decius nga gapuson sila sa puthaw nga kadena ug ikulong sa masipit nga bilanggoan. Sa dihang gipusil na sila sa kadena, miingon ang mga santo:

'Mao kini ang among himaya, nga among kanunayng gilauman nga madawat gikan sa among Ginoo!'

Niadtong samang adlawa, duha pa ka ubang maharlika, sila Olympius ug Maximus, giakusahan sa atubangan sa hari nga mga Kristohanon, ug ang hari, gidakop dayon sila, nagmando nga patyon sila sa mga tungkod nga walay paglitis, nga nag-ingon:

'Dili sila angay paminawon, kay wala sila magpasidungog sa mga dios, ug angay sila patyon, kay giisip nila ang usa ka patay nga tawo ingon ilang Dios.'

Mitubag si Santo Maximus:

'Maayo imong paghisgot sa "patay nga tawo", apan nganong wala pud nimo giingon ang "mibanhaw"?'

'Isulti kanamo ang inyong mga bahandi,' miingon si Decius.

Mitubag si Santo Olympius:

– Ang among bahandi, among bulawan, among pilak ug tanang among kadato mao ang among Ginoong Jesu-Cristo, nga alang kaniya dili namo ikatagana ang among panglawas ug ginatamay namo ang tanang kayutaanong bahandi!

Ug samtang ginabugbog sa malupit nga paagi ang mga santo, misinggit sila:

– Himaya kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga imong gipili nga ibilang kami sa imong mga sulugoon!

Mas naglagot pa si Decius ug gisugo nga bugbog-on ang mga martir gamit ang mga tungkod nga tingga; dayon iyang gihatag sila sa iyang gobernador, si Anisius, nga nagpadayon sa pagpanakit kanila ug, sa katapusan, giputol ang ilang mga ulo gamit ang palakol, ug gilabay ang ilang mga lawas sa mga iro aron kan-on. Sulod sa lima ka adlaw, nagpabilin nga walay lubong ang mga lawas, ug wala'y bisan unsa nga nakahikap kanila; sa ika-unom ka adlaw, gidala sa mga Kristohanon sa gabii ang balaang mga nahabilin, ug ilang gilubong kini uban sa dungog.

Pagkahuman niini, ang walay Diyos nga si Decius miadto sa Roma, ug uban kaniya gidala, nga nakagapos sa kadena, ang mga balaang martir gikan sa Persia, sila Avdon ug Sennis, nga gidala ni Decius uban kaniya alang sa iyang kaugalingong himaya, aron ipakita sa mga Romano. Niadtong panahona, gidakpan sa gobernador nga si Valerian sa Roma ang balaan nga Papa Sixtus, ang iyang mga klero ug daghang mga Kristohanon, ug gibilanggo sila. Nagpabilin ang Papa sa prisohan sulod sa daghang adlaw; mga tinagong Kristohanon miduaw kaniya didto, nagdala sa ilang mga anak, ingon man usab mga paryente ug kaila nga nagbalhin gikan sa dautang pagsimba sa diyos-diyosan paingon kang Kristo; Gibunyagan sila sa Papa samtang naa sa prisohan. Niadtong mga adlaw, misulod si Decius sa Roma uban sa dakong dungog ug karangyaan, nga nagdala sa duha ka prinsipe nga taga-Persia, sila Avdon ug Sennis, isip mga bihag. Pagkahuman niini, gitawag ni Decius ang tibuok Senado Romano, kauban si Komandante Valerian, ug gipakita kanila a , ang mga prinsipe nga gikan sa Persia, nga nakadena apan nagsul-ob og bisti sa prinsipe; bisan pa nga napul-an sila sa nagkalain-laing pag-antos atol sa biyahe, alang sa himaya ni Decius gipahimutang sila sa bulawan, pilak ug mamahongon nga sinina nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato. Sa pagtudlo kanila sa iyang tudlo, miingon si Decius:

'Tan-awa ang mga kaaway nga gihatag sa mga dios ug diyosa sa atong mga kamot. Mao kini ang mga kaaway sa Imperyong Romano!'

Sa pagtan-aw kanila, ang tibuok Senado Romano namangha sa ilang mahimayaong dagway ug, napuno sa kaluoy alang kanila, nabati ang kalooy. Ingon ana ka dako ang grasya nga gihatag sa Ginoo sa Iyang mga sulugoon nga ang mga nakakita kanila nabati ang kalooy imbis nga kasuko. Gisugo ni Decius nga tawgon ang punoang pari

sa Capitoline nga ginganlan Claudius; miabot siya, nagdala og diyos-diyosan ug usa ka tripod, ug miingon si Decius sa mga balaan:

'Maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios, ug kamo mahimong gawasnong Romanong maharlika; mapabilin kaninyo ang tanan ninyong kabtangan, mas manggaranon pa kamo, ug makadawat kamo og dagkong dungog gikan kanamo!'

Apan mitubag ang mga balaan:

'Kami naghalad lamang sa among kaugalingon isip halad sa among Ginoong Jesu-Kristo; ikaw mismo ang maghalad og halad sa imong mga dios!'

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga andamon ang usa ka pasundayag sa buntag, diin ang mga prinsipe nga Persiano nga sila Avdon ug Sennis ipahaboy sa mga hayop. Sa pag-abot sa buntag ug andam na ang tanan para sa pasundayag, wala nagpakita si Haring Decius, apan gipadala niya ang iyang kumander nga si Valerian imbis kaniya. Pag-abot niini ug pagkuha sa mga martir, una sa tanan gisugdan niya pagpugos kanila sa pagsimba sa mga dios-diosan, nga nag-ingon:

'Luwasa ang imong pagkabanaug ug halad og insenso sa halaran sa mga dios; kon dili nimo kini buhaton, mamatay ka sa ngipon sa mga mananap.'

'Nakasulti na kami,' tubag sa mga santo, 'nga sa among Ginoong Jesu-Cristo lamang kami maghalad og halad sa pagdayeg ug insenso sa pag-ampo, ug Siya ra among pagyukod; dili gayud kami mosimba sa mga dios-diosan nga hinimo sa tawo.'

Didto nagtindog ang idolo sa Adlaw, ug gisugo ni Valerian ang mga sundalo nga dad-on ang mga martir ngadto niini nga idolo ug pugson sila sa pagsimba niini; apan sa pagduol sa mga santo sa idolo, gilud-an nila kini. Unya nasuko kaayo si Valerian ug gisugo niya nga paluon sa mga baras nga lata ang mga balaan nga martir, ug dayon gidala silang hubad ngadto sa usa ka lugar nga espesyal nga giandam, diin sila unta kan-on sa mga mabangis nga hayop sa atubangan sa mga tawo nga nagtan-aw gikan sa taas nga mga lingkoranan. Ug ang mga balaan nagtindog didto, hubad sa lawas apan nagsul-ob sa Espiritu ni Cristo, ug naghimo sa tanda sa krus. Una, duha ka leon ang gipahimutang batok kanila, unya upat ka oso, apan wala sila'y kadaut nga gihimo sa mga hayop ug naghigda sa ilang mga tiil sama sa nagbantay kanila. Unya miingon si Valerian:

'Klaro kaayo kini nga Kristohanong salamangka!'

Ug gisugo niya nga dad-on palayo ang mga hayop, ug ang iyang mga armour-bearer mosulod ug patyon ang mga martir. Gipamatay ang mga santo gamit ang espada; ang ilang mga lawas, gisabit sa mga tiil, gilugsong ug gilabay sa atubangan sa idolo sa Adlaw aron makapahadlok sa mga Kristohanon, sumala sa gisugo sa torturer; didto sila nagpabilin sulod sa tulo ka adlaw. Usa ka tinago nga Kristohanon nga ginganlan og Cyrin, usa ka subdiakono ang ranggo, nga nagpuyo duol sa maong lugar, gikawat sa gabii ang mga lawas sa mga martir ug gilubong kini sa iyang kaugalingong balay sa usa ka kabaong nga lata. Mao kini ang katapusan sa kinabuhi sa mga balaan nga martir nga sila Avdon ug Sennis, mga prinsipe sa Persia. Si Santo Papa Sixto, kauban ang mga klero, gipatay usab isip martir pagkahuman kanila; ang iyang pag-antos, kauban ang pag-antos sa arkidiakono Lorenzo, gisaulog matag ika-napulo ka adlaw sa Agosto. Ang bililhon nga mga relikya sa duha ka balaan nga martir, sila Avdon ug Sennis, nagpabilin nga gilubong hangtod sa pag-asdang ni Constantine ang Dako; apan sa panahon sa iyang paghari, pinaagi sa langitnong pagpadayag, nadiskubre kini sa mga matinud-anon ug gibalhin ngadto sa lubnganan sa Pontian, alang sa dungog ug himaya ni Kristo nga among Dios, nga gihimaya hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen[5352] .

Kumemorasyon ni San Juan nga Manlaban

Gisaulog kada 30 sa Hulyo

[5352] Sa Romanong martirolohiya, ang mga komemorasyon sa mga balaang martir gilista sa lain-laing mga adlaw; gihiusa ni San Demetrio sa Rostov silang tanan sa usa ka grupo, isip mga nag-antos sa kamot sa samang Decius ug gikan sa samang mga rehiyon. Ang mga relikya ni Avdon ug Sennis gitipigan sa Simbahan ni San Marcos sa Roma sukad pa sa ika-9 nga siglo; naa na kini didto (sa Roma) sukad pa sa mismong higayon sa kamatayon sa mga santo.

Kining Santo Juan misilbi sa kasundalohan[5353] sa panahon sa paghari ni Emperador Julian ang Apostata[5354] ug, kauban ang ubang mga sundalo, gisugo sa pagpatay sa mga Kristohanon. Sa mga nakakita kaniya nga nagbuhat niini nga buluhaton, nagpakita siya nga usa ka manlutos sa mga Kristohanon, apan sa tinago gihatagan niya sila og dakong tabang. Busa, pahimangnoan niya ang uban sa dili pa sila madakpan aron makalingkawas sila, samtang ang uban iyang gipagawas human sila madakpan. Nagpakita siya og kaluoy dili lamang sa mga Kristohanong gipanglutos, kondili usab sa mga nangayo sa iyang tabang, ug gihatagan sila sa tanan nilang gikinahanglan. Pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, gipauswag ni San Juan ang iyang kinabuhi pinaagi sa pagbisita sa mga masakiton ug paglipay sa mga nag-antos, ug sa ingon giperpekto niya ang iyang kaugalingon sa pagkamatinud-anon. Human niyang mabuhi sa ingon ani nga matinud-anon nga paagi, mibulag siya paingon sa Ginoo ug gilubong sa dapit diin ginapahulayan ang mga biyahero[5355] . Paglabay sa pipila ka panahon, sa usa ka pagpadayag, gisultihan niya ang usa ka babaye sa tanang mga buhat nga iyang gihimo sa iyang kinabuhi, ug gipadayag usab niya kaniya ang ngalan nga iyang nailhan. Gisulti nga, gawas pa niini, naghimo pa si San Juan og ubang mga milagro. Ilado siya labi na sa pagpugong sa mga ulipon nga dili makatakas, sa pagpadayag sa pagpangawat, ug sa pagbawi sa mga natakaw nga butang. Gihatagan sa Dios si San Juan og ingon nga mga makahikay nga gahum isip ganti sa iyang matinahuron nga kinabuhi.

13 Agosto

31 Hulyo (Daang Estilo)

Agosto

Santo Eudokimus ang Matarong

Gisaulog niadtong Hulyo 31

Si San Eudokimus nga Matarong lumad sa Kapadokya[5356] , anak sa mga matinud-anong ginikanan nga sila Basilio ug Eudokia. Sa paghari ni Teofilo[5357] , misilbi siya sa kasundalohan ug nailhan tungod sa iyang matarong nga kinabuhi, masigasig sa pagtuman sa tanang sugo sa Dios ug sa pagbuhat sa pagpuasa ug pag-agil, ingon man sa pag-ampo ug paghinulsol sa iyang mga sala. Nagpaningkamot siya sa pagbasa ug pagtuon sa Balaang Kasulatan, naghatag siya og daghang limos sa mga kabus, mga walay-puy-anan, mga ulila ug mga balo; gisuportahan niya ang mga simbahan ug mga monasteryo; ug, sa pagpakita og daghang kaluoy sa tanan, gipreserbar niya ang iyang pagkabirhen nga walay mantsa. Husto kaayo siya sa pagkinabuhi nga wala gyud niya tugoti ang iyang kaugalingon nga makig-istorya sa mga babaye o motan-aw kanila; wala gani niya tugoti ang mga babaye nga moduol kaniya, gawas lang sa iyang inahan, nga iyang gipasidunggan sama sa usa ka anak nga lalaki ug kaniya siya nakig-istorya. Sa tanan niyang pakighinabi, naglikay siya sa walay pulos nga istorya ug bakak nga pakig-istorya, gipili niya ang kahilom kaysa daghang pulong; nagpahilayo siya sa mga mahilig mosulti og walay pulos ug buang-buang; bahin sa bakak, panamastamas ug tanang matang sa pagpanamastamas, dili lang niya kini gilikayan isulti kondili dili gani niya gusto paminawon kini, gipahimutang ang iyang kalag sa tanang matang sa

---

[5353] Ang prologo sa Aklatan Ambrosiano ug ang buhat ni Nicodemus nag-ingon nga si San Juan usa ka sundalo sa usa ka rehimento nga gilangkoban sa mga sundalo gikan sa tribong Scythian sa mga Taifals. Ang Iyang Kabanalan Sergius, sa *Complete Monthly Calendar of the East* (vol. II, p. 220), nagsugyot nga siya gikan sa Slavic nga gigikanan.

[5354] Si Julian, ang pag-umangkon mismo sa emperador, naghari gikan sa 361 hangtod 363. Gitawag siya nga apostata tungod kay, bisan pa man Kristohanon sukad pagkabata, sa pag-abot niya sa trono iyang gisalikway ang pagtuo sa Kristohanong ug nahimong masigasig nga pagano. Tungod kay gusto niyang pahuyangon ang Kristiyanismo ug ibalik ang nagkahanaw nga paganismo sa Imperyong Romano, sa sinugdan gigamit niya ang malimbungon nga mga pamaagi batok sa mga Kristohanon, apan sa ulahi misalig na siya sa bayolenteng pamaagi; bisan pa, wala niya gipasiugdahan ang kinatibuk-ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon – aduna ra'y pipila ka tagsa-tagsa nga mga insidente sa ilang pagpanlupig.

[5355] Ang tuig sa kamatayon ni San Juan wala mailhi. Nahibal-an lang nga siya namatay ug gilubong sa Constantinople.

[5356] Ang Kapadokya usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[5357] Teofilo – Emperador sa Byzantine gikan sa 829 hangtod 842.

hiyas. Sa taliwala sa kasaba, kagubot, ug kahaw-ang sa kalibutan, mahimo siyang tan-awon nga sama sa liryo taliwala sa mga tinik o bulawan sa kalayo, hingpit nga wala matandog sa mga tukso sa kalibutan ug sa mga mainit nga tinguha. Tungod sa iyang mga pagka-maayo, gihigugma ug girespeto siya sa tanan, ug nailhan pa gani siya sa hari, nga nagtudlo kaniya nga kumander sa rehimen sa Cappadocian ug gipadala siya sa yuta sa Charsia[5358] aron mamahala sa mga tawo. Sa paggamit sa iyang awtoridad, nagdumala siya uban sa pagkamaayo ug hingpit nga hustisya, aron sa iyang kinabuhi matarong siya sa atubangan sa Dios ug sa mga tawo. Mahitungod sa iyang tinago nga mga buhat sa pagkamaayo, walay makahibalo o makahisgot niini gawas sa Dios nga nakahibalo sa tanan, nga nagsusi sa atong kasingkasing ug hunahuna, kang kinsa kining bulahan ug matarong nga tawo nag-alagad uban sa tibuok niyang kasingkasing ug kalag ug, human hingpit nga nakapahimuot kaniya, namatay siya sa kalinaw sa sayo pa niyang edad: 33 anyos pa lang siya. Natuman kaniya ang Kasulatan: *'Sa mubo nga panahon nakab-ot niya ang pagkahingpit, ug nagpuyo siya og taas nga kinabuhi; kay ang iyang kalag makapahimuot sa Ginoo'* (Kabalaan 4:13–14). Bisan wala siya mabuhi aron makita ang uban sa katigulangon, nalabwan niya ang daghang mga tigulang sa pagkahingpit sa iyang buhing may hiyas; kay ang matalindog nga katigulangon dili masukod sa gidaghanon sa mga tuig: ang kinaadman mao ang uban sa pagkamatalindog, ug ang putli nga kinabuhi sa usa ka buhing may hiyas mao ang katigulangon; kung kinsa man ang makaabot sa ingon nga edad, dili na kinahanglan nga magpabilin pa sila og daghang katuigan niining walay pulos ug walay bili nga kalibutan, ug ilang gihandom *nga 'mohawa ug makig-uban kang Cristo'* (Fil. 1:23). Pag-abot niya sa ingon nga edad, namatay si San Eudokimus, bisan pa man nga batan-on pa siya sa edad. Nakapalipay siya sa Dios, ug gihigugma siya sa Dios; busa, gidala siya gikan sa taliwala sa mga makasasala ug gikuha, aron ang dautang buot dili makadaut sa iyang hunahuna ug ang pagpangdayeg dili makadani sa iyang kalag (cf. Kaalam 4:1–20). Ang mga anaa sa dihang siya namatay nagsaysay kung giunsa kini nahitabo. Sa dihang naghigda na siya sa iyang higdaanan sa masakiton ug nagkadool na ang iyang katapusang oras, gitawag niya ang iyang panimalay ug gisugo sila, ubos sa panumpa, nga pagkahuman mibulag ang iyang espiritu, dili nila susihon o hugasan ang iyang lawas, kondili ilubong siya sa samang sinina ug bota nga iyang gisul-ob, ug ingon niini ibutang siya sa kabaong. Unya, pagkahuman niyang gisugo ang tanan nga mobiya ug isira ang mga pultahan, siya mipangamuyo, nga nadungog sa uban pinaagi sa pultahan. Sa iyang pag-ampo, iyang gipangayo nga ang iyang pagpanaw dili masaksihan sa bisan kinsa, sama sa iyang kinabuhi—nga gimarkahan sa tinago nga mga buhat sa debosyon—nga nagpabilin nga wala mailhi sa tanan. Pagkahuman niya og pasalamat sa Diyos sa tanang butang, sa katapusan miingon siya: *'Sa Imong mga kamot, O Ginoo, gisumite ko ang akong espiritu'*, ug mibulag siya sa iyang lawas aron makig-uban sa Ginoo. Ang iyang panimalay naglubong kaniya sumala sa iyang gisugo kanila.

Ang Ginoo, nga nagtinguha sa paghimaya sa Iyang alagad ug sa pagpadayag, pagkahuman sa iyang pagpanaw, sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, naghatag sa iyang gihimaya nga mga relikya og milagrosong grasya, diin napag-ayo ang nagkalain-laing matang sa mga sakit. Una sa tanan, usa ka lalaki nga ginganlan og Elias, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu ug nag-antos pag-ayo tungod niini, miadto sa kabaong sa matarong nga tawo pagkahuman sa pagkamatay ug paglubong ni Santo Eudokimus, gipugos ug gipanglutos sa demonyo. Sa diha nga nakaigo ang iyang mga tiil sa kabaong, ang hugaw nga espiritu, daw gisunog sa kalayo, misinggit sa kusog ug, gilabay ang lalaki sa kabaong, migawas kaniya ug nilayas, napalayas pinaagi sa pag-ampo sa matarong nga tawo. Ang mga tawo, pagkakita niini, misugod sa pagdala sa ilang mga masakiton ug pagpa-higda kanila sa maong kabaong; ug ang tanan nakadawat og dali nga pag-ayo; tungod niini, gipasidunggan si Santo Eudokimus pinaagi sa pagtukod og payag ibabaw sa kabaong ug sa pagpasiga og lampara. Ang dungog sa iyang mga milagro mikaylap sa halayo ug halapad, ug daghan ang misugod sa pagdagsa kaniya; kadtong nag-antos sa lain-laing mga sakit naayo pinaagi sa pagliso sa lana gikan sa lampara o sa pagbutang sa yuta nga gikuha gikan sa kabaong sa mga apektadong bahin. Usa ka babaye nagdala sa iyang anak nga naparalisa ang mga bukton, walay lihok sama sa patay; sa diha nga gihiusan niya og lana gikan sa lampara sa santo ang mga bukton sa iyang anak, dali dayon nga naayo ang bata ug nakalihok na pag-ayo ang iyang mga bukton. Sa susama, gidala usab ang usa ka batang lalaki nga paralisado ang mga bitiis, nga dili makalakaw o makabarog; sa diha nga gihaplasan sa maong lana gikan sa lampara ang iyang paralisadong mga bitiis, ang bata dayon naayo ug misugod sa paglakaw ug paglukso-lukso, samtang nagdayeg sa Dios. Usa ka babaye nga adunay masakiton nga samad sa iyang lawas miabot, ug pagkuha

[5358] Ang rehiyon sa Charsian sa Asia Minor, sa kasadpang bahin sa Cappadocia.

og yuta gikan sa lubnganan sa santo, gisagol kini sa tubig—o mas tukma, sa iyang mga luha—ug gibutang kini sa samad isip panakot; niadtong adlawa mismo hingpit na siyang naayo. Ang balita sa mga milagro ni San Eudokimus miabot sa Constantinople, diin nagpuyo pa ang iyang mga ginikanan nga nilalin gikan sa Cappadocia. Ang iyang inahan gikan sa Byzantium miadto sa yuta sa Charsian ug, sa dihang nakita niya ang kabaong sa iyang anak ug ang daghang katawhan nga nagtigom palibot niini—nga nanag-ayam aron mangayo og tambal—nidapa siya sa atubangan sa kabaong ug, samtang giakop kini, miingon sa taliwala sa iyang mga luha:

'O akong pinalanggang anak! Kahayag sa akong mga mata! Gikan ba sa diin kining dakong milagrosong gahum? Gikan ba sa diin kining ingon ana kaayo nga grasya sa pagtambal? Tinuod gayud, kini gihatag kanimo sa Dios tungod sa imong tinago nga matinahuron nga mga buhat, nga pinaagi niini nakapahimuot ka sa imong Ginoo! Bulahan ako sa taliwala sa mga inahan, nga giisip nga takus nga mahimong inahan sa ingon nga anak; ug dili na ako maghilak alang kanimo sama sa usa ka patay nga anak, kondili naghalad ako og espirituhanong mga awit kanimo ingon sa usa ka higala sa Dios, nga buhi uban sa Dios."

Pagkahuman niya sa pagsulti niini ug sa uban pang mga pulong uban sa mga luha sa kalipay, gisugo sa inahan nga tangtangon ang bato, hukayon ang yuta, ug ablihan ang sarkofago; sa pagbuhat niini, ilang nakita ang lawas sa santo nga wala gyud nabubulok, ang iyang nawong masidlak sama sa buhi, ug ang iyang mga ngabil nagpabilin ang ilang natural nga katahum; bisan pa nga ang santo naa na sa lubnganan sulod sa 18 ka bulan, wala gyud siya mausab bisan gamay; daw buhi pa siya, natulog lang; usa ka katingalahang humot ang nagagikan kaniya, ug ang reliquaryo nga naglangkob sa iyang mga relikya gikuha gikan sa yuta. Sa dihang gusto sa inahan nga bistihan ang iyang anak og bag-ong sinina, usa ka monghe nga mibisita nga ginganlan og Jose ang naa diha—usa ka matinahuron nga tawo, nga may ranggo nga presbiter; iyang gipataas ang lawas sa santo gikan sa reliquaryo nga daw buhi pa—ang iyang mga bukton ug mga bitiis nakaliko-liko nga gawasnon; Gikuha sa monghe ang daan niyang sinina ug ang iyang bota gikan sa iyang tiil nga walay kalisud, kay ang iyang mga kamot dali ra tangtangon ang sinina ug ang iyang mga tiil dali ra tanggalan ug bota; pagkahuman gisul-oban ang lawas og bag-ong sinina, gibalik nila siya nga may pagrespeto sa reliquaryo.

Gusto sa inahan nga dad-on ang milagrosong lawas sa iyang pinalanggang anak ngadto sa Byzantium.

'Kining hayag nga bitoon,' ingon niya, 'nagdan-ag gikan sa akong sabakan; busa, pabalika kini kanako, sa akong panimalay!'

Apan ang mga tawo sa maong yuta mitigom ug wala mosugot nga ihatag kaniya ang lawas, nga nagaingon:

'Bisan pa man nga kini nga bitoon misidlak gikan sa imong sabakan, mitungha kini taliwala kanamo, ug dinhi mas midan-ag pa kini pinaagi sa mga milagro niini. Bisan pa man nga kini nga maayong baging mitubo gikan kanimo, nagbunga kini og matam-is nga mga bunga sa grasya sa pagtambal taliwala kanamo. Kung gusto unta sa Diyos nga ang milagrosong relikya sa santo dad-on sa lain nga lugar, dili kaha siya mobalik nga buhi sa lugar diin siya gikan kanato?! O buotan nga inahan! Ayaw pagbatok sa kabubut-on sa Diyos, ug ayaw pag-inggit sa among gasa; igo na kanimo ang himaya nga ikaw ang nanganak sa ingon nga santo!

Sa pagdungog niini nga mga pulong, nanghilom ang inahan ug, pagkahuman sa pipila ka adlaw nga nagpabilin tupad sa kabaong sa iyang anak, mihawa siya sa tanan ug mibalik sa balay. Ang gihisgutan nga Hieromonk Joseph nahimong tigbantay sa balaang relikya sa santo ug nagpabilin uban niini sulod sa pipila ka panahon, apan unya, sa pag-abot sa angay nga higayon, iyang tinago nga gidala sa gabii ang mga relikya sa matarong nga tawo ug nilarga uban niini paingon sa Constantinople. Ug adunay mga milagro nga nahitabo sa dalan: sama sa gipangawat nga mira, bisan pa itago, dili gyud matago tungod sa kusog nga humot niini, ingon usab ang mga relikya ni Santo Eudokimus, bisan pa gikuha sa tinago, dili matago tungod sa grasya sa pagtambal nga nagagikan niini: bisan asa makasugat ug masakiton sa biyahe, sila nangaayo. Usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo miduol sa girespetong reliquaryo, ug ang demonyo sa sulod niya misinggit, gisaway ang matarong nga lalaki nga gidala ug nagpangblasphemiya batok kaniya; apan, sa diha-diha dayon natandog sa usa ka dili makita nga pwersa, gilabay niini ang babaye ug nilayas gikan kaniya. Ang madre superiora sa Monasteryo sa Mantineia nag-antos sa usa ka sakit ug grabeng ulser sa usa ka pribadong bahin sa iyang lawas; wala kini naayo bisan unsang paagi ug siya anaa sa dakong kasakit. Pagkita niya sa mga relikya sa santo, gihikap niya ang balaan nga reliquaryo, gipislit niya ang iyang kaugalingon sa lawas sa santo ug gisultihan siya sa hilom, sama sa buhi pa siya, bahin sa iyang sakit, ug siya dayon naayo. Gidala ni Jose ang balaang relikya ni San Eudokimus sa Byzantium ug gipresentar kini sa iyang mga ginikanan; napuno sila sa kalipay nga dili masukod sa pulong, ug dili lang sila, apan

ang tibuok siyudad misagol sa dakong kalipay sa pag-abot sa mga milagrosong relikya[5359] . Dali ra gipahiran sa pilak sa iyang mga ginikanan ang balaan nga relikaryo sa ilang balaan nga anak ug gibutang kini sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga ila mismo gitukod, nga naghimaya ug nagpasalamat sa Dios Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, nga gihimaya sa Trinidad; kanila maoy himaya gikan kanato karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Gitawag ka gikan sa yuta ngadto sa langitnong puloy-anan, ang imong lawas nagpabilin nga walay kadaut bisan pa human sa kamatayon, O Balaan nga Eudokimos: kay nagpuyo ka sa kalipay pinaagi sa pagkamakusog ug putli nga kinabuhi, nga wala mabinuangan ang imong unod. Busa, pag-ampo ka nga maisugon kang Kristo nga among Dios aron maluwas kami.

Kontakion, Tono 2:

Gitinguha ang mga butang sa itaas ug naghiusa sa langitnong mga butang, imong giperpekto ang imong kalag sama sa usa ka nagdilaab nga karwahe pinaagi sa diyosnong pagsaka sa mga hiyas, labing bulahan nga Eudokimos: nga nagpuyo sa yuta sama sa walay unod, imong nalipay ang Magbubuhat sa tanan.

Paghandum sa Balaang Martir nga si Julitta

Gisaulog sa ika-31 sa Hulyo

Si Santa Julitta, pagkahuman siya gipugos sa pagbiya sa iyang kabtangan, nangayo og hustisya sa huwes ug gisultihan siya nga mabalik ra ang iyang kabtangan kon ikaila niya si Kristo; Kining walay kahadlok nga magtug-an sa ngalan ni Kristo mipili sa kamatayon kaysa paglimbong sa pagtuo; pagkahuman niyang gisalikway ang iyang kabtangan ug kinabuhi, si Santa Julitta walay kahadlok nga midawat sa pagkamartir; ang iyang pag-antos nahitabo niadtong tuig 304 o 305 sa paghari ni Emperador Diocletian.

14 Agosto

1 Agosto (Daang Estilo)

Ang Pagpangita sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo

Kumemorasyon sa 1 Agosto

Ang pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus gitukod niadtong 1 Agosto sa Gresya ni Luke, Patriarka sa Constantinople[5360] , sa panahon sa paghari ni Emperador Manuel[5361] , ug sa Rusya ni Constantine, Metropolitan

---

[5359] Base sa mga salaysay sa Griyegong prologo, gituohan nga ang kamatayon sa Banal nga Eudokimus nahitabo niadtong 31 Hulyo, ug ang pagbalhin sa iyang mga relikya niadtong 6 Hulyo. Ang atong Rusyano nga peregrino nga si Anthony, nga naa sa Constantinople niadtong 1200, miingon: 'Sa kilid sa haligi sa Monasteryo sa Inahan sa Dios nagahigda ang bag-ong Eudokimus sa usa ka pilak nga kabaong, mura'g buhi.' Ang Kinabuhi ni San Eudokimus, gikan sa orihinal nga Griyego, gipatik ni Loparev niadtong 1893.

[5360] Luke Chrysovergos – Patriarka sa Constantinople 1156–1169.

[5361] Manuel Komnenos – Emperador nga Griyego gikan sa 1143 hangtod 1180.

sa Kyiv[5362] , ug ni Nestor, Obispo sa Rostov[5363] , sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Andrei Yuryevich[5364] . Ang hinungdan sa pagtukod niini mao ang mosunod. Si Tsar Manuel ug si Prinsipe Andrei, nga nagkina-amgo ug napailalom sa paghigugmaay sa magsoon, nahitabo nga misugdan ang gubat sa samang adlaw: ang una gikan sa Constantinople batok sa mga Saracens[5365] , ug ang ikaduha gikan sa Rostov batok sa mga Bulgarians. (Ang Dakong Prinsipe nagpuyo sa Rostov niadtong panahona; ang mga Bulgarians mao ang ngalan nga gihatag sa mga pagano nga nagpuyo sa ubos nga dagat sa Volga, diin nila nakuha ang ilang ngalan). Gihatagan sila sa Ginoong Dios og hingpit nga kadaogan batok sa ilang mga kaaway: ang Griyegong tsar napildi ang mga Saracen[5366] , samtang si Prinsipe Andrei Bogolyubsky napildi ang mga Bulgaryano ug gipailawom sila, gihimong mga vasalo niya. – Sa matag higayon nga moadto si Andrei sa gubat, naandan niyang dad-on ang usa ka ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios nga naggunit sa Iyang mga bukton sa Walay Katapusan nga Bata, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ug usa ka hulagway sa Balaang Krus ni Kristo, nga gidala taliwala sa mga tropa sa duha ka pari. Sa dili pa siya molarga, maghalad siya og mainit ug mapanghilakong pag-ampo kang Kristo ug sa Inahan sa Dios, ug mokaon sa Balaang Misteryo ni Kristo. Gisul-ob niya kini nga dili mapildi nga armas labaw pa sa mga espada ug sibat, ug gisaligan niya ang tabang sa Labaw Pa kaysa sa kaisog ug kadaghan sa iyang hukbo, nga hingpit niyang nahibaw-an ang mga pulong ni David: *'Dili Siya motan-aw sa kusog sa kabayo, ni malipay Siya sa [kagaspang] sa feet sa tawo—ang Ginoo malipay sa mga nagahadlok kaniya, sa mga nagalaum sa iyang kaluoy'* (Salmo 146:10–11). Gihagit usab sa prinsipe ang iyang mga sundalo sa pag-ampo, pinaagi sa ehemplo sa iyang kaugalingong matinud-anong pag-ampo ug pinaagi sa direkta nga sugo; ug ang tanan, nga mihapa sa ilang mga tuhod, nag-ampo uban sa mga luha atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Balaang Krus ni Cristo. Ang Dakong Prinsipe, samtang nagtutok sa ikon, misulti niini sa iyang pag-ampo:

'O Soberanong Ginoo nga Babaye, nga nanganak kang Kristo nga among Dios! Kinsa man ang magbutang sa iyang paglaum kanimo dili malaglag, ug ako, imong alagad, pinaagi sa grasya sa Dios, adunay kanimo usa ka pader ug usa ka taming, ug—ang Krus sa imong Anak—ingon usa ka espada nga duha ka hait batok sa among mga kaaway. Mangaliya Ka sa Manluluwas sa kalibutan, nga imong gihuptan sa imong mga bukton, aron ang gahum sa Krus mahimong sama sa kalayo nga mopapas sa mga kaaway nga nangita og pakig-away kanamo, ug aron ang imong gamhanang pag-ampo motabang kanamo sa pagdaog kanila.

Human sa mainitong pag-ampo, tanan mihalik sa balaang ikon ug sa halangdong Krus ug misulong nga walay kahadlok batok sa mga kaaway: gitabangan sila sa Ginoo pinaagi sa gahum sa Krus, ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios miabut aron motabang kanila, nga nag-ampo alang kanila sa atubangan sa Dios. Tungod kay kanunay nilang gisunod kini nga batasan sa wala pa matag-gubat, ang Dakong Prinsipe wala kini biyai bisan pa sa

---

[5362] Si Constantine II, Metropolitan sa Kyiv, miabot sa Kyiv gikan sa Gresya niadtong 1167; gihisgutan siya pag-usab sa kronika sa tuig 1169.

[5363] Si Nestor – ang ika-unom nga obispo sa Diyosesis sa Rostov – gipanghisgutan sa kronika ubos sa tuig 1149; niadtong 1156, si Nestor, nga gisumbong sa atubangan sa metropolitano sa iyang kaugalingong panimalay, gipalayas sa simbahan; niadtong 1157, napamatud-an niya ang iyang pagka-inoso sa atubangan sa metropolitano, apan sa maong tuig, tungod sa panaglalis bahin sa pagpuasa matag Miyerkules ug Biyernes, gipahawa siya sa iyang katungdanan ni Andrei Bogolyubsky.

[5364] Si San Andres Bogolyubsky, ang Matarong – anak sa Dakong Prinsipe Yuri Vladimirovich ug apo sa bantog nga si Vladimir Monomakh – lagmit nga natawo niadtong 1111. Gipamatay siya niadtong 30 Hunyo 1175.

[5365] Ang mga Saraceno mga Muslim.

[5366] Walay klarong pagtumong sa usa ka pista sa dungog sa Labaw nga Maloloy-on nga Manluluwas ug sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios aron timan-an ang kadaugan ni Emperador Manuel batok sa mga Saraceno, ni sa mga historikal nga talaan sa Griyego ni sa mga liturhikal nga teksto sa Griyego. Apan, sa kasaysayan ni Emperador Manuel, nga nakig-away sa daghang mga gubat batok sa lain-laing mga katawhan, adunay mga hitabo nga tingali nag-awhag kaniya sa paghalad og espesyal nga pagpasalamat sa Diyos alang sa malampusong pagtapos sa gubat ug sa pagluwas gikan sa katalagman. Gitutokan dinhi ang mabangis nga gubat ni Emperador Manuel batok sa Turko nga sultan o sa mga Saracens. Ang emperador mismo ang nangulo sa hukbo, nga kanunay niyang gibutang ang iyang kaugalingon sa grabeng katalagman. Tinuod nga ang kadaugan napabor sa kaaway, apan ang paglahutay mismo sa hari usa ka tinuod nga milagro sa kaluoy sa Dios. Nahitabo kini niadtong Septiyembre, samtang ang kampanya, siyempre, nagsugod pa kaniadto niadtong Agosto. Pagkahuman niining gubat, nakig-away ang mga Griyego sa duha ka malampusong pakig-away batok sa mga Saracen, diin ang usa niini gipangulohan mismo sa hari. Kini nga mga panghitabo, kauban ang balita gikan sa Rusya mahitungod sa tabang sa Diyos sa gubat batok sa mga Bulgarians, tingali nakapadasig kang Haring Manuel sa pagtukod sa Pista sa Manluluwas isip usa ka komon nga Kristohanong pista, nga ang pundasyon niini gitukod na sa Constantinople pinaagi sa pagbulos sa tubig niadtong 1 Agosto. Bisan pa, wala pa'y nasapwan nga mga serbisyo nga gipahinungod sa Manluluwas sa mga Griyegong hagiograpikal nga tinubdan.

wala pa ang gubat batok sa mga Bulgarians: mibiyahe siya, nagbitbit sa Krus sa Ginoo sa unahan sa iyang hukbo, sama sa gibuhat ni Emperador Constantine kaniadto. Pag-adto nila sa kapatagan pagkahuman sa pakig-away sa mga Bulgaryano, gipahugno sa hukbong Ruso ang mga kaaway ug, sa pagsunod kanila, nakuha nila ang lima ka lungsod; usa niini mao ang lungsod sa Bryakhimov sa Suba sa Kama. Pagbalik nila sa ilang kampo human sa pakig-away sa mga dili magtotoo, ilang nakita nga hayag nga mga sinag, sama sa kalayo, nga nagagikan sa ikon sa Inahan sa Dios uban sa Bata nga Kristo, nagpasiga sa tibuok hukbo; kini nahitabo sa unang adlaw sa Agosto. Kining katingalahang panan-aw labi pang nagpadasig sa espiritu sa kaisog ug paglaum sa Dakong Prinsipe, ug iyang gibalik pag-usab ang iyang mga rehimen aron sundon ang mga Bulgaryano; gisunog niya ang kadaghanan sa ilang mga lungsod, nagpataw og buhis sa mga nahabilin, ug gilaglag ang tibuok yuta; human niining kadaugan, ang Dakong Prinsipe mibalik sa iyang nasud nga mananaog. – Ang Griyegong Haring Manuel, nga mibiyahe uban sa iyang hukbo batok sa mga Saracen, nakasaksi og susamang milagro niadtong maong adlaw – mga sinag nga migikan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios uban sa Manluluwas, nga gibutang taliwala sa mga tropa kauban ang Balaang Krus, nga nag-ulan sa tibuok rehimento; ug niadtong adlawa napildi niya ang mga Saracen.

Ang hari ug ang prinsipe, samtang naghatag og himaya sa Dios, nagbinayloay og espesyal nga mga mensahe bahin sa mga kadaugan nga nakuha pinaagi sa tabang sa Dios ug bahin sa milagrosong kahayag nga nagagikan sa ikon sa Manluluwas. Human sa pakigkonsulta sa mga nakatataas nga obispo, isip timailhan sa pagpasalamat kang Kristo nga Manluluwas ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, nagtukod sila og pista sa unang adlaw sa Agosto. Ingon nga paghinumdom sa gahum sa Krus, pinaagi niini napanalongan nila ang ilang mga kaaway, gisugo nila nga ang pari magdala sa Balaang Krus gikan sa santuwaryo ug ibutang kini sa tunga-tunga sa simbahan aron pagdayegon ug halukan sa mga Kristohanon, ug aron paghimaya sa Ginoong Jesu-Kristo, nga gipako sa Krus. Dugang pa, gisugo sa mga obispo nga buhaton ang pagpanalangin sa tubig niining adlawa, mao nga nakadawat ang pista sa ngalan nga – Pagtaas sa Balaang Krus – tungod kay ang Balaang Krus solemnementeng gidala, kauban ang ubang balaang mga ikon, ngadto sa mga suba, balon, ug tinubdan sa tubig. – Magsaulog kita, mga igsoon, sa pagdayeg ug pagpasalamat sa Labawng Ginoo ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ang Labing Balaan nga Theotokos, samtang matinahuron natong gihatagan og dungog ang Balaang Krus ni Kristo; apan magsaulog kita uban sa pagkamahinatagon, sa paglipay sa Dios, sa pagpuyo sa kalinaw ug gugma taliwala kanato, sa pagbuhat sa mga buhat sa kalooy, ug, sa paghinumdom sa kahadlok sa Dios, sa paglikay sa sala: aron, human natong malipay ang atong Magbubuhat ug Ginoo, kita unta mahimong takus sa walay katapusang pagsaulog uban sa tanang mga balaan human niadtong adlawa nga ang timaan sa Anak sa Tawo makita sa langit (Mat. 24:30)—ang mahimayaong Krus ni Kristo, nga mouna sa pag-abot sa Hukom sa mga buhi ug sa mga patay, nga moanha uban sa dakong gahum ug himaya, ug mosidlak sa tanang matarong pinaagi sa hayag ug malipayong sinag. Ug sa diha nga mahuman na ang paghukom, Siya ang mouna sa tanang mga balaan, nga magdala kanila sa Gingharian sa Langit, ug ang tanang mga balaan pagapanalanginan, maglipay hangtod sa kahangturan; unta ang atong labaw nga maloloy-on nga Manluluwas nga si Kristo, pinaagi sa mga pag-ampo sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, ihap kita nga mga makasasala uban kanila isip mga well[5367] . Amen.

[5367] Nagasalig sa hugot nga natino nga historikal nga basihanan, angay hinumduman nga sa ika-1 sa Agosto ang Simbahang Orthodox nagselebrar og duha ka pista nga nagkalahi ang gigikanan: 1) ang Pagkaplag sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, ug 2) ang Pista sa Labawng Maloloy-on nga Manluluwas ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa Griyegong Basahon sa Oras, nga gipatik niadtong 1897, gipasabot ang gigikanan sa unang pista ingon niini: 'Tungod sa mga sakit nga kasagaran kaayo sa Agosto, usa ka batasan ang natukod sa Constantinople sukad pa sa karaang panahon sa pagdala sa Balaang Kahoy sa Krus ngadto sa mga dalan ug kadalanan aron pagbalaan sa mga lugar ug pagpugong sa mga sakit. Sa gabii sa pista (31 Hulyo), gidala kini gikan sa imperyal nga bahandi ug gibutang sa balaang lamisa sa dakong simbahan (i.e. Hagia Sophia). Sukad niadtong adlawa hangtod sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, gihimo ang mga prosisyon sa tibuok siyudad, pagkahuman niini gipakita kini sa katawhan alang sa pagsimba. Mao kini ang gigikanan (*prodos)* sa Balaang Krus'. Niadtong 14 Agosto, gibalik ang Krus sa imperyal nga mga lawak. 'Kini nga kostumbre, kauban ang lain nga kostumbre sa Constantinople—ang pagpanalangin sa tubig sa unang adlaw sa matag bulan (gawas sa Enero, nga ang pagpanalangin ginahimo sa ika-6, ug sa Septiyembre, nga gihimo sa ika-14)—nagsilbi nga basihanan sa pista sa pagpasidungog sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi ug sa solemne nga pagpanalangin sa tubig sa mga tinubdan, nga ginahimo sa 1 Agusto.' Sa sayong bahin pa sa ika-9 nga siglo, naglungtad na kining kostumbre sa pagdala sa Balaang Krus gikan sa imperyal nga palasyo paingon sa Simbahan ni Santa Sofia sa wala pa ang 1 Agusto; samtang ang kanon para sa bisperas sa Pista sa Krus niadtong 31 Hulyo, nga gisulat espesyal alang niining okasyon (ang kanon nagsugod sa mga pulong: 'Ang Banal nga Krus nagkadool na'), gi-atribusyon kang George, Obispo sa Amastris, nga

Troparion, Tono 1:

Luwas-a, Ginoo, ang Imong katawhan, ug panalangini ang Imong panulondon, hatagi og kadaogan ang among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich batok sa iyang mga kaaway, ug panalipdi ang Imong puloy-anan pinaagi sa Imong Krus.

Kontakion, Tono 4:

Gitangtang sa Krus sa Imong kaugalingong kagustuhan, ihatag ang Imong gasa sa Imong bag-ong puy-anan nga nagbitbit sa Imong ngalan, O Kristo Dios; lipaya ang among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich sa Imong kusog, hatagi siya og kadaogan batok sa iyang mga kaaway, ug, uban sa Imong armas sa kalinaw isip iyang tabang, usa ka dili mapildi nga kadaogan.

Troparion, Tono 8:

Tan-awa kami gikan sa kahitas-an, dawata ang mga kabos, ug bisitaha kami nga napait sa sala, O Labing Maloloy-on nga Ginoo. Pinaagi sa mga pag-ampo sa Inahan sa Dios, hatagi kami og dakong kaluoy alang sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Ako mao ang hinungdan sa matag matang sa kahugawan, O Labaw nga Maloloy-on nga Manluluwas, ug nahulog ako sa bangag sa pagkawalay paglaum; apan ako nagahilak gikan sa kahiladman sa akong kasingkasing ug nagatuaw kanimo, O Pulong: padali, O Daplin, ug padali sa pagtabang kanamo, kay ikaw maloloy-on.

Ang Pag-antos sa mga Martir sa Daang Tugon: Eleazar nga pari, ang pito ka magsoon nga Maccabeo, ang ilang inahan nga si Solomonia, ug uban pa nga kauban nila

Gisaulog sa 1 Agosto

Sa wala pa sugdan ang paghisgot sa mga pag-antos sa mga balaan nga martir, nga ang ilang mga ngalan dinhi sa yuta narekord sa 'Mga Basahon sa mga Maccabees', ug sa langit – sa mga libro sa kinabuhi nga walay katapusan – angay, isip usa ka mubo nga pasiuna, nga una isaysay ang mga kagubot nga nahitabo sa Jerusalem niadtong mga tuig[5368] ug ang pagpanlupig sa mga matinud-anong Hudiyo nga nagsunod sa balaod sa Dios; nga ang duha gisugdan sa sinugdanan sa mga limbong nga magtutudlo sa Balaod ug sa mga punong pari sa Herusalem nga gahakog gahum; apan sa dihang, pinaagi sa pagtugot sa masuko nga Ginoo, ang mga Hudiyo nahulog ilawom sa pagdumala sa mga pagano nga nasud, kining mga kagubot ug pagpanlupig misamot ka grabe nga ang balaang siyudad napuno sa dugo ug ang santuwaryo sa Dios napuno sa mga makalilisang nga pagdumot.

---

nabuhi sa ika-8 nga siglo ug mibisita sa Constantinople sa duha ka higayon. Ang Libro sa Liturhiya ni Emperador Constantine Porphyrogenitus (912–959) naglangkob og detalyadong mga lagda bahin sa kon kanus-a dad-on ang Krus gawas sa palasyo; sa wala pa ang 1 Agosto, wala pay serbisyo nga gihalad sa Krus, nga mitumaw sa ika-14–15 nga mga siglo uban sa pagpasulod sa Jerusalem Statute. Ang pista sa Labawng Maloloy-on nga Manluluwas ug sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios gitukod sa Gresya ug Rusya mga tuig 1168 isip paghinumdom sa mga milagro nga gihimo sa mga balaan nga larawan sa Manluluwas ug sa Inahan sa Dios atol sa mga pakig-away sa Griyegong Emperador Manuel (1143–1180) batok sa mga Saracen ug ni Prinsipe Andrei Bogolyubsky sa Rusya batok sa mga Bulgarians niadtong 1164.

[5368] Jerusalen – ang kapital sa karaang Palestina.

Ang unang dakong ug makalilisang nga pagkaguba sa Jerusalem, nga gihimo ni Nebucadnezar, Hari sa Babilonia, nahitabo sa mga adlaw ni Sedeqias, Hari sa mga Hudiyo, sama sa gisaysay sa kinabuhi sa balaan nga propeta Jeremias ug sa kinabuhi sa balaan nga propeta Ezequiel. Kapit-pulo ka tuig pagkahuman niining kadaut, ang mga Hudiyo, pinaagi sa kaluoy sa Dios, gipagawas gikan sa pagka-ulipon ug mibalik sa Jerusalem; Nitindog pag-usab ang mga maanindot nga bilding sa balaan nga siyudad, ug ang bag-ong natukod nga Templo sa Dios, sama sa una, maanindot kaayo ang pagkahulma; kining kasaysayan sa pagbalik gikan sa pagkaulipon ug sa pagpanumbalik sa Jerusalem ug sa Templo gilatid sa detalye sa mga Basahon ni Ezra ug Nehemias. Ang gidaghanon sa katawhan sa Dios mitubo og paspas: sa dili madugay nakapuyo sila sa tibuok Palestina sa parehas nga han-ay ug hapit sa parehas nga gidaghanon sama sa kaniadto; ang balaang siyudad, matinud-anon sa balaod sa Dios, milambo sulod sa taas nga panahon sa pagkamatinud-anon, nag-enjoy og kalinaw ilawom sa pagdumala sa mga prinsipe nga pari-pari. Nag-angkon kini og dungog ug respeto gikan sa tanan, bisan pa sa ilawom sa pagdumala sa mga pagano nga hari. Daghang pagano nga mga hari ug prinsipe, bisan pa man nga mga mananamba sa dios-diosan, gihapon gihatagan og dungog ang Dios sa Israel ug nagpadala og mga halad sa Templo sa Ginoo sa Jerusalem (2 Maccabees 3:2); Gitagad usab nila sa talagsaong pagtahod ang mga punong pari; pananglitan, si Aleksander, Hari sa Masedonya, sa dihang nakita niya nga miadto aron masugat siya ang punong pari nga si Adda, mitungo sa yuta sa atubangan niya; ug sa pagsulod niya sa Jerusalem ug sa Templo sa Dios, naghalad siya og mga gasa ug halad ngadto sa Ginoo sa mga Hukbo. Ang ubang mga pagano nga hari naglihok usab sa susamang paagi. Si Ptolemy Philadelphus, Hari sa Ehipto, nagpadala og daghang mga gasa sa Templo sa Ginoo sa Jerusalem ug misulat kang Punong Pari Eleazar, nga nangayo kaniya nga magpadala og mga libro sa Balaang Kasulatan ug mga maalamon nga tawo nga makahubad niini gikan sa Hebreo ngadto sa Griyego; Si Ptolemy Philopator, ang manunod kang Ptolemy Philadelphus, pagkahuman niyang mapildi ang hari sa Siria nga si Antiochus the Great, miadto sa Judea ug, sa Jerusalem, sa Templo sa Ginoo, naghalad og halad sa pagpasalamat sa usa ka tinuod nga Dios. Sa samang paagi, si Antiochus the Great, pagkahuman niyang mapildi ang mga Ehipsiyo, miadto sa Jerusalem aron mosimba sa tinuod nga Dios; sa balaan nga Templo naghalad siya og daghang halad uban sa mga pag-ampo sa pagpasalamat ug buotan nga naghatag og mga gasa sa punong pari ug sa ubang mga lider nga Hudiyo. Mao kana ang pagdayeg nga gihatag sa mga pagano sa Jerusalem ug sa Templo sa Dios; gihisgutan usab kini sa Balaang Kasulatan sa dihang giingon niini nga ang mga hari mismo nagpasidungog sa maong dapit ug naghimaya sa Templo pinaagi sa dagkong mga halad (tan-awa 2 Maccabees 3:2). Kini nga batasan sa mga Hentil batok sa Jerusalem nagpadayon hangtud nga ang mga lider niini, nga nagpuyo sa kahadlok sa Dios, nagtuman sa balaod sa Ginoo ug nagkinabuhi nga matarong; apan sa dihang nakalimot sila sa balaod sa Dios, daghang kalamidad ang miabot kanila, sama sa kaniadto. Ang mosunod nga panghitabo nagtimaan sa pagsugod niining mga kalamidad.

Sa mga adlaw sa matarong nga punong pari nga si Simon, nga gidayeg sa basahon ni Jesus nga anak ni Sirach (Sir. 50:1), sa dihang naghari si Seleucus, anak ni Antiochus the Great, sa Asya ug Syria, adunay usa ka tawo sa Jerusalem nga ginganlan og Simon, kaliwat sa tribo ni Benjamin; Gitugyan kaniya ang pagdumala sa kaban sa templo, ang pagdumala sa mga sulugoon sa templo, ug ang pagkumando sa mga sundalong nagbantay sa templo. Tungod sa garbo ug kasina, kanunay niyang gisupak ang punong pari ug nagpukaw og kagubot sa katawhan; dili na niya ikapugong ang mga hulga ug pahimangno nga kanunay buhaton batok kaniya sa punong pari, busa nagpasiya si Simon nga dili lang ang punong pari ang iyang dautahan kondili pati na ang tibuok Simbahan. Alang niini, miadto siya kang Apollonius, ang kumander sa Siria ug Fenicia, ug gisultihan siya bahin sa mga bahandi sa Simbahan: Miingon si Simon nga adunay dili masukod nga bahandi sa mga tipiganan nga nakadugtong sa templo, diin, kauban sa mga bahandi sa Simbahan, gitipigan usab ang dili masukod nga bahandi nga iya sa tibuok katawhan; iyang gidugang nga mahimo kining tanan nga bahandi mahulog sa kamot sa hari (2 Maccabees 3:5–6). Gidala ni Apollonius ang mensahe ni Simon ngadto sa hari, nga ilado sa iyang kahakog. Ang hari dayon nagpadala kang Heliodorus, ang tigbantay sa panimalay nga bahandi sa hari, ngadto sa Jerusalem uban sa usa ka hukbo aron kuhaon ang maong mga bahandi ug dad-on kini sa panimalay nga bahandi sa hari. Sa pag-abot ni Heliodorus sa Jerusalem, gisugdan niya ang pagdakop sa bahandi sa simbahan ug pagpanakaw sa kuwarta nga gitigom ug gitipigan aron matabangan ang mga kabus, mga biyahero, mga balo, ug mga ulila. Siya, sama sa detalyadong gisaysay sa Kapitulo 3 sa Ikaduhang Basahon sa mga Maccabeo, gipahamtangan sa silot sa Dios: gihatagan siya sa grabeng pagpasa sa mga anghel nga hapit na siya mamatay, ug busa napugos siyang mobalik sa hari nga wala niya natuman ang iyang mga sugo. Paglabay sa pipila ka panahon, gipatay si Haring Seleucus sa

iyang kaugalingong mga kortesano; gisundan siya sa iyang igsoon nga si Antiochus, nga nailhan nga Epiphanes, nga nagpasabot og 'ang Masidlak'; Gihulagway siya nga mas daotan pa kaysa sa iyang miuna. Kasagaran siya gitawag og Antiochus 'Epimin', nga nagpasabot og 'ang buang': naglagot siya sa tinuod nga Dios ug sa Iyang templo, nagpakita sa iyang kaugalingon ingon usa ka hulagway sa umaabot nga Antikristo[5369] . Dako kaayong kagubot ang mitumaw sa Jerusalem. , ang igsoon sa punong pari Onias nga ginganlan og Jason, nga nagtinguha nga makab-ot ang pagka-punong pari, miadto sa hari ug mipalit sa katungdanan sa punong pari gikan kaniya sa dakong kantidad sa kuwarta. Tungod kay gusto makuha ang pabor sa hari, gipadayag niining dili angay ug gahum-gusto nga tawo sa atubangan niya ang iyang gugma sa Hellenistikong[5370] nga sibil nga mga balaod, moralidad, ug mga batasan, ug nagsaad nga ipaila kini sa mga Hudiyo: Pagkab-ot niya sa katungdanan sa punong pari isip baylo sa iyang kuwarta ug mga saad, gikuha ni Jason kini gikan sa iyang igsoon, si Santo Onias, ug gisugdan niya ang pag-ilis sa maayong sibil nga mga balaod nga naa sa mga Hudiyo pinaagi sa pagpanamastamas sa mga pagano. Sa tiilan sa Bukid sa Siyon, nagtukod siya og mga lugar para sa pampublikong pasundayag ug mga eskwelahan diin gitudlo ang mga pagtulon-an sa pilosopiyang Griyego; nagtukod usab siya og mga gymnasium para sa mga dula sa mga batan-ong lalaki; Gipatukod pa gani ni Jason, bisan pa sa klarong pagdili sa balaod, ang mga bordel sa balaang siyudad, diin ginabuhat ang pakighilawas nga walay silot; kining mga malimbu nga establisemento kasagaran giduaw sa mga batan-ong lalaki nga nagtuon sa mga Hellenic nga arte. Pinaagi sa pagpasulod sa pagka-walay pagtuo sa Hellenic sa Jerusalem, gipahilayo ni Jason ang daghang tawo gikan sa tinuod nga pagsimba sa Dios, nga bisan ang mga pari mibiya sa templo sa Dios alang sa mga pasundayag, lumba, pakigbugno ug uban pang pagano nga mga dula ug kalibog; Ang mga batan-on ug kadtong dili lig-on sa Balaod mas nadani pa gayud kanila: ilang gidayeg ang mga balaod ug kostumbre sa mga Griyego ug, sa pagkalimot sa Balaod sa Dios, dali ra silang nadala sa pagkadautan. Alang sa mga matinud-anon sa Balaod ug matinud-anon gayud, sa ilang pagkakita sa kawalay-kaulaw nga nahitabo sa Jerusalem, dili nila mapugngan ang paghilak tungod sa paglaglag sa pakigsaad

---

[5369] Si Antiochus IV Epiphanes, Hari sa Syria gikan sa 176 hangtod 164 BC, nga nakuha ang trono pagkahuman sa kamatayon sa iyang igsoon, nailhan sa walay kinutuban nga garbo (2 Maccabees 5:21, 9:8); gitawag niya ang iyang kaugalingon nga diyos ug gidawat ang titulo nga Olympian Zeus; gisugo niya nga ang tanan niyang sakop mosimba lamang sa usa ka diyos – ang Olympian Zeus, nga iyang giila nga siya mismo; sa ato pa, gisugo ni Antiochus nga sambahon siya ingon usa ka diyos (2 Maccabees 6:7). Sa taliwala sa mga Hudiyo, adunay mga tawo nga hilig sa pagano sa porma niini nga Griyego; naghimo sila og usa ka lahi nga paksyon sa Jerusalem nga nakadawat og suporta gikan kang Antiochus (1 Maccabees 1:11–15). Niadtong 175 BC, ang matinud-anong punong pari nga si Onias gipahawa sa katungdanan sa iyang igsuon nga si Jesus, nga giusab ang iyang ngalan ngadto sa Griyegong ngalan nga Jason, gipalit ang katungdanan sa punong pari kang Antiochus, ug nakakuha og pagtugot sa pagpaila sa mga Griyegong dula, nga labi pang nagpadaghan sa kadaghanan sa mga mibulag sa tinuod nga relihiyon. Tulo ka tuig pagkahuman, napulihan si Jason ni Menelaus, nga nagtanyag og dakong kantidad alang sa katungdanan nga punong pari, nga iyang napabilin pinaagi sa labing daotan nga mga paagi: busa gipatay ni Menelaus si Onias (2 Maccabees 4:23–50). – Nilusad si Antiochus og kampanya batok sa Ehipto ug naglaum na nga hingpit kini niyang madaug, apan napahunong siya sa mga hungihong sa pag-atake sa mga Romano (niadtong 168 BC). Sa taliwala sa iyang unang ug ikaduhang kampanya batok sa Ehipto, gipanguha ni Antiochus ang Templo sa Jerusalem (1 Maccabees 1:21), ug sa iyang katapusang pagbalik gikan sa Ehipto, gisugo niya ang pagwagtang sa pagsimba kang Jehova, ang pagtuli, ang pagbantay sa Sabado, ug ang pagbulag tali sa mahinlo ug sa hugaw; Gisugo niya nga sunogon ang mga balaang basahon; gisugo niya nga magtukod og mga halaran, diin, ubos sa silot nga kamatayon, napugos ang tanan sa paghalad og sakripisyo kang Olympian Zeus (1 Maccabees 1:41; 2 Maccabees 5:24); Niadtong ika-15 sa Kislev sa tuig 168, gitukod ang usa ka halaran kang Olympian Zeus sa templo (2 Maccabees 6:2; 1 Maccabees 1:54), ug niadtong ika-25 sa Kislev gihalad ang unang halad; sa Bukid Gerizim, natukod ang pagsimba kang Zeus Xenius (2 Maccabees 6:2). Apan daghan ang nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pagtuo, bisan pa sa makalilisang nga pagpanakit (1 Maccabees 52:64; 2 Maccabees 6:7). Ang pari nga si Mattathias nahimong lider sa mga matinud-anon. Sa Modin, duol sa Joppa, gipatay niya ang usa ka komander nga Siryano sa atubangan sa usa ka pagano nga halaran, ug nagsugod ang armado nga pag-alsa sa mga Hudiyo. Nagpasiya si Antiochus nga pugngan kini pinaagi sa pwersa militar; tungod sa kakulang sa pondo napugos siya sa pagbahin sa iyang hukbo sa duha ka bahin; uban sa katunga misugod siya paingon sa mga probinsya sa sidlakan aron mangolekta og buhis (2 Maccabees 8:10; 1 Maccabees 3:34), samtang gibutang niya ang pikas katunga ilawom sa mando ni Lysanias, nga hingpit nga napildi ni Judas Maccabeus, ug nakontrol sa mga Hudiyo ang Templo. Sa ika-25 sa Kislev sa tuig 165, tulo ka tuig human sa unang paghalad sa pagano, gilimpyo ug gipahinungod ang Templo uban sa dakong kaseryosohan; gisugo nga maghimo og pista matag tuig aron sa paghinumdom niining himayaong adlaw (1 Maccabees 4:59), nga nailhan nga 'Pista sa Pagpahinungod' (Juan 10:22). Samtang nagpadayon, gamay ra kaayo ang kalampusan ni Antiochus sa Sidlakan; misulay siya sa pagpanakod sa dato nga templo ni Nanea sa Elimaida, apan gipahawa siya sa mga lumolupyo ug namatay siya niadtong 164 BC sa Taba human makadawat og dautang balita gikan sa Judea (1 Maccabees 6:4). Sa Daang Tugon, gipakita si Antiochus nga kaaway sa Ginoo, sa Iyang katawhan ug sa Pakigsaad (1 Maccabees 1:10); sa Bag-ong Tugon, gipakita siya nga usa ka pahibalo sa Antikristo (Pahayag 13:5).

[5370] Hellenic – Griyego.

sa Ginoo ug sa paglapas sa balaang siyudad; Nagahilak sila alang sa ilang mga kaigsuonan sa nasud, nga nagsunod sa mga bakod sa ilang bulag nga lider—si Jason—nga, tungod sa iyang kaugalingong pagbuot, gibyaan ang Dios ug ang Iyang balaod, gilapas ang pagtuo sa iyang mga katigulangan, ug nagpasulod og daghang hinungdan sa tukso ug pagkahugno sa taliwala sa katawhan sa Dios.

Gipahimuslan ni Jason ang iyang gahum nga nakuha sa dili matarong sulod sa tulo ka tuig, pagkahuman gipahawa siya sa laing tawo nga parehas niya og kahakog sa gahum ug deboto sa pagka-walay pagtuo sa Griyego—si Menelaus; busa, si Jason mismo ang nakasinati sa iyang gibuhat kaniadto sa iyang matarong nga igsoon nga si Onias. Si Menelaus naghatag sa hari og mas dako nga kantidad sa kuwarta ug ingon baylo nakadawat sa katungdanan nga punong pari; pagkahalin niya kang Jason, gipahimo niya sa hari ang bayolenteng kamatayon sa matarong nga si Onias, ang kanhing punong pari, sa kamot sa usa ka dautang maharlika. Apan, wala magdugay si Menelaus isip labawng pari: gikuhaan siya sa iyang katungdanan sa pagka-labawng pari sa iyang igsoon nga si Lysimachus, nga nakahatag pa ug mas daghang kuwarta sa hari; si Menelaus, sama ni Jason, gipahawa usab sa nasud. Gipatay si Lysimachus sa mga tawo tungod sa pagpangawat sa mga balaang sudlanan ug kuwarta gikan sa templo. Si Menelaus, nga gustong panimalos sa kamatayon sa iyang igsoon, mipalit gikan sa hari sa katungod nga patyon ang mga tawo sa Jerusalem ug gipatay ang daghan kanila, nga hingpit nga inosente; sa samang higayon, nadawat niya pag-usab ang katungod nga punong pari gikan sa hari (2 Maccabees 4:23–50). Ang ingon nga kagubot ug kagubot sa Jerusalem, ang adlaw-adlaw nga pagdaghan sa dautang pagano ug ang hayag nga pagbuhat sa mga dautang buhat nakapukaw sa kasuko sa Ginoo, ug ang Iyang matarong nga paghukom, nga nagahatag ganti sumala sa buhat sa matag usa, miduol. Usa ka katingalahang timaan ang nagpakita, nga nagtagna sa kasuko sa Dios nga moabot sa siyudad: sa kahanginan, nakita ang han-ay sa mga sundalo; nagsul-ob og bulawanong baluti ug helmet, ang mga sundalo, nga nakasakay sa kabayo, nag-away sa usag usa, nagkupot og gikuha nga espada ug pika sa ilang mga kamot; ang uban nag-ataki sa usag usa gamit ang ilang mga espada, ang uban nagtaas sa ilang mga pika ug mga taming, samtang ang uban nagpusilay og mga pana sa usag usa – sa mubo, gibuhat nila ang tanan nga kasagarang buhaton sa gubat; usa ka nagdan-ag nga kalayo ang misidlak gikan sa armadura ug mga armas sa mga sundalo (2 Maccabees 5:2–3). Kining makalilisang ug makahadlok nga panan-awon nagpadayon sulod sa kap-atan ka adlaw. Ang mga pumoluyo sa Jerusalem gipuno sa dakong kahadlok ug kalibog; ang matag-usa kanila dili makalikay sa pagpangutana sa ilang kaugalingon: unsa kaha kaha ang kahulugan niini? Niadtong panahona, miabot sa Jerusalem ang bakak nga balita nga namatay kuno ang hari sa pakig-away batok sa mga Ehipsiyo: sa tinuod, niadto siya sa pakig-away sa Ehipto niadtong panahona. Ang labing matinud-anon sa mga taga-Jerusalem naglipay, nagselebrar ug nalipay kaayo, nga nagtuo nga ang dautan ug dili matinud-anon nga hari namatay gayud. Apan sa dihang nahibal-an nga buhi pa siya ug nagbalik gikan sa Ehipto paingon sa Siria, nagpasiya sila nga dili na siya sundon o bayran og buwis; busa, nag-andam sila sa pakig-away batok kaniya. Sa pagkahibalo niini, nasuko kaayo ang hari ug mipadulong uban sa iyang hukbo paingon sa Jerusalem; Gisirad-an sa mga tawo sa Jerusalem ang mga ganghaan batok kaniya, apan wala nila siya mapugngan pag-ayo, kay misugod ang panagbangi tali sa mga napalibotan sa siyudad: kadtong misunod sa Hellenistikong pagkawalay pagtuo—labi na ang bakak nga punong pari nga si Menelaus—nagpabor sa hari. Pagkahuman niyang nakuha ang siyudad uban sa tabang sa iyang hukbo, gisugo sa hari nga dili lang ang tanan nga masugat sa kadalanan bug-os nga paluon, kondili mosulod usab ang iyang mga tawo sa mga balay aron patyon ang mga bana, asawa, ang mga tigulang, ang mga batan-on ug ang mga bata; sulod sa tulo ka adlaw, ang gidaghanon sa mga napatay miabot sa walong puluhang libo; upat ka libo ang gipanghigot ug gilabay sa mga dungeon; hapit parehas kadaghan ang gipang-apod-apod sa mga sundalo isip mga bihag. Sa iyang garbo, ang hari, nga gipangulohan ni Menelaus—usa ka traidor sa iyang nasud ug sa balaod—misulod sa templo sa Dios; Didto iyang gikuha ang bulawanong halaran, ang bulawanong kandelabro, ang bulawanong insinsero ug ang tanang bililhon nga sudlanan nga gihatag sa mga hari aron pagdayandayan sa templo; iyang gikuha usab ang tabing, ang mga korona ug uban pang bulawanong palamuti, ingon man ang bulawan ug pilak nga iyang nakaplagan nga natago didto. Human sa pagpanakod ug paglapas sa balaan nga templo sa Dios, paglaglag sa siyudad ug pagpuno niini sa dugo ug paghilak, mibalik ang hari sa Antioquia; samtang sa Jerusalem ug sa tibuok Judea, nagbilin si Antiochus og mga tortyurista nga labi pa kaniya ka malupigon aron pag-antos sa mga Israelita (2 Maccabees 5:5–22).

Paglabay sa pipila ka panahon, nagpagawas si Antiochus og usa ka mando sa tibuok gingharian nga ang tanan niyang mga sakop, bisan unsa pa ang ilang tribo, mosimba sa parehas nga mga diyos sa Griyego sama kaniya

ug mosunod sa parehas nga mga balaod sa Griyego. Dili lang ang tanang pagano ang misugot sa pagtuman niini nga mando, apan daghan usab sa mga Hudiyo ang mituman niini: naghalad sila og sakripisyo sa mga dios-diosan ug gilapas ang Sabado. Pipila ka adlaw pagkahuman gipagawas ang mando, ang hari nagpadala sa usa sa iyang mga magtatambag—usa ka tigulang nga lalaki nga lumad sa Athens—gikan sa Antioquia paingon sa Jerusalem, uban ang sugo nga pugson ang tanang mga Hudiyo sa pagbiya sa mga balaod sa ilang mga katigulangan, sa pagsimba sa mga dios-diosan ug sa pagkaon sa unod nga gihalad sa mga dios-diosan; nagpagawas siya og espesipikong mando aron pugson ang mga Hudiyo sa pagkaon og baboy, nga gidili sa balaod. Sa samang higayon, gisugo ni Antiochus nga himuon ang Templo sa Ginoo nga pagano nga santuwaryo: ibutang ang idolo ni Jupiter sa sulod niini ug tawgon kini nga Templo sa Olympian Jupiter. Usa ka tigulang nga lalaki nga gipadala sa hari, kauban ang usa ka grupo sa militar, miabot sa Jerusalem ug gisugdan ang pagpatuman sa sugo sa hari: iyang gilapasan ang Templo sa Ginoo pinaagi sa pagtukod og mga dios-diosan sa sulod niini, diin iyang gihalad ang makalilisang nga mga halad, ug gipugos ang katawhan sa Dios nga buhaton usab kini. Daghang mga Hudiyo, nga kulang sa pagkamapailubon sa kasingkasing, dali-dali nga naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan; apan kadtong nailhan tungod sa ilang pagkamapailubon sa pagtuo milayas sa kabukiran ug kamingawan, diin, sa pagpangita og dalangpan gikan sa pag-antos ug pagpanalipod sa ilang kaugalingon gikan sa kahugawan sa pagsimba sa pagano, mitago sila sa mga langob ug bangin. Ang mga nagpabilin sa siyudad gidakop ug, uban sa kasubo sa ilang kasingkasing, napugos, ubos sa pagpugos, sa pag-apil sa selebrasyon sa adlawng natawhan sa hari ug sa ubang pagano nga mga pista aron maghalad sa mga diyos-diyosan; ang mga misalikway niini gipailawom sa pagpanakit (2 Maccabees 6:1–9). Ang tanan nga pumoluyo sa Jerusalem gikupot sa dakong kahadlok, mao nga walay bisan kinsa ang nangahas nga hayag nga tawgon ang ilang kaugalingon nga Hudiyo, sa pagbantay sa Sabado, sa pagpatuli sa ilang mga anak, o sa kinatibuk-an sa pagtuman sa mga sugo sa Balaod ni Moises: ang hulga sa umaabot nga pag-antos ug kamatayon nagbitay sa atubangan sa mata sa tanan. Niadtong panahona, napatigbabaw sa taga-usisa nga gipadala sa hari nga duha ka babayeng Hudiyo ang nagpangilin sa ilang bag-ong panganak nga mga anak sumala sa ilang balaod. Busa gisugo sa taga-usisa nga dakpon kining mga babaye ug iparada sa siyudad aron sila mapahiya sa publiko, samtang ang mga bata gisabit sa ilang mga liog gikan sa suso sa ilang mga inahan; dayon gilabay sila nga nakatunga ang ulo gikan sa pader sa siyudad; Busa ang mga inahan ug ang ilang mga anak nga gagmay nakasinati og kamatayon isip mga martir. Pagkahibalo usab niya nga ang uban pang mga Hudiyo nagtigom sa mga langob duol sa siyudad aron sa pagsaulog sa Sabado, gisugo sa taga-antos nga sila tanan pasunogon nga buhi (2 Maccabees 6:10–11).

Pagkahuman niini, gidakop ang usa sa mga nangunang eskriba, usa ka pari nga ginganlan og Eleazar; siya usa ka tigulang nga lalaki, ubanan na sa puti nga buhok, nga adunay labing mahimayaong dagway, ilado tungod sa iyang kinaadman ug pagkamatinud-anon; nailhan siya sa tanan ingon usa sa mga nangunang magtutudlo sa Balaod sa Jerusalem: siya usa sa pito ka pulo ug duha ka maghubad nga naghubad sa Balaang Kasulatan gikan sa Hebreo ngadto sa Griyego para kang Ptolemy Philadelphus, Hari sa Ehipto. Ang Balaang Kasulatan nagasaysay sa mosunod nga salaysay sa mga pag-antos niining dungog nga amahan. Sa dihang gidala si Eleazar sa atubangan sa tigpahirap ug, samtang gipugos siya sa pagkaon, gisugdan nila pagpugos og karne sa baboy sa iyang baba, nagpasiya siya nga mas maayo pa nga mamatay sa usa ka himayaong kamatayon isip martir alang sa balaod sa Dios kaysa ipadayon, pinaagi sa paglapas niini, ang usa ka kinabuhi nga walay dungog ug makapasuko sa Dios. Busa, malipayong misumite si Eleazar sa iyang mga pag-antos; sa dalan giludlod niya kini, kay napugos siya nga pasagdan nga makahikap ang iyang mga ngabil sa hugaw nga karne; naghatag siya og ehemplo sa ubang mga Hudiyong mahadlok sa Dios, nga gihulga usab sa kamatayon tungod sa pagsunod sa balaod sa Dios, nga nagtudlo kanila pinaagi sa iyang mga lihok nga dili angay makasala ang usa ka tawo aron mapreserbar ang kinabuhi sa kalibutan, ni usab, tungod sa pagkapilit niini, pukawon ang kasuko sa Dios pinaagi sa paglapas sa balaod. Ang pipila sa mga pagano, nga dugay na nakaila kang Eleazar, naluoy kaniya ug tinago nga gidala kaniya, imbis karne sa baboy, lain nga karne nga dili gidili sa Balaod, ug gisulog sa iyang dalunggan:

'Ato kini ug kaon sa atubangan sa tanan imbis nga baboy; kung makita sa tanan nga nagakaon ka ug karne, magtuo sila nga mao kana ang baboy nga gisugo sa hari nga imong kan-on, ug sa ingon malikayan nimo ang pagpanakit ug kamatayon.'

Apan ang maampingon ug matinud-anon nga tigulang, nga walay pagduha-duha, mitubag kanila:

'Mas gusto pa nako nga mosugot nga moadto sa impyerno kaysa sa paglagot sa akong Ginoo pinaagi sa paglapas sa Iyang balaang balaod, ug dili husto para kanako, nga nakaabot na sa ingon ani ka tigulang, nga magpaka-hipokrito ug magdala sa daghang batan-on sa sayop nga dalan: inig makita nila nga gibuhat nako ang inyong gisugo kanako, moingon sila: 'Tan-awa, si Eleazar, karon sa iyang lawom nga pagkatigulang, mibiya sa karaang balaod sa atong mga amahan alang sa balaod sa mga pagano' – ug tungod sa akong hipokritang binuhatan, sila moliko gikan sa tinuod nga Dios ug malaglag, nga nagsunod sa akong ehemplo; Tungod sa gugma niining malabay nga kinabuhi, mosugod sila sa pagdumot sa balaod sa Dios ug molihok sa pagka-walay pagsimba sa Griyego, samtang ako magdala ug kaulaw sa akong katigulangon pinaagi sa pagka hinungdan sa pagkaguba sa daghang mga kalag. Kung makalikay ko sa mga pag-antos nga gihatag sa mga tawo, dili ko makalikay sa nagahukom nga tuo nga kamot sa Dios, ni sa akong kinabuhi dinhi sa yuta ni human sa kamatayon sa lubnganan; mas maayo pa nga mamatay ko karon, ug pinaagi sa matinud-anong pag-antos, nga dili mapukan ang kasingkasing samtang nag-antos alang sa balaang balaod, pagahumotan nako ang akong uban sa kaisog ug biyaan ang mga batan-on og maayong ehemplo nga sundon.

Pagkadungog nila ni San Eleazar niining mga pulong, gidala siya aron pahirason; ug kadtong mga tawo nga sa sinugdan nagpakita og simpatiya kaniya karon, human sa iyang pakigpulong, napuno na sa kasuko ug kalagot batok kaniya. Sa iyang makalilisang nga pag-antos, sa dihang hapit na mamatay ang pari sa Dios tungod sa iyang grabeng mga samad, misinggit siya sa Ginoo taliwala sa iyang mga pag-agik-ik:

'O Ginoo, nga makahibalo sa tanan ug maloloy-on sa tanan, Kabalo ka nga, bisan pa unta nako malikayan ang kamatayon, gihandom gihapon nako nga dawaton kining malupit nga mga samad uban sa kalipay ug gugma, nga isugot ang akong lawas sa grabeng pag-antos: kay nag-antos ako alang sa himaya sa Imong balaan nga ngalan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, namatay siya, nga nagbilin og ehemplo sa kaisog sa iyang kamatayon dili lamang sa mga batan-on kondili sa tanang mga Hudiyo (2 Maccabees 6:18–31). Ang salaysay sa balaang mga basahon mahitungod sa pag-antos ni San Eleazar gisumpay pa sa mosunod nga tradisyon: Human sa grabeng pagpanakit, gibubo nila ang kusog nga suka, nga baho kaayo, sa iyang mga lungag sa ilong, ug dayon gilabay siya sa kalayo; apan siya, human siya maminaronga sa Dios nga dawata sa Ginoo ang iyang pag-antos ug kamatayon ingon usa ka halad alang sa tibuok katawhang Hudiyo, mibulag sa iyang espiritu.

Pagkahuman sa pagkamartir ni San Eleazar, nadakpan ang iyang pito ka igsoon kauban ang ilang inahan; tungod kay sila gikan sa usa ka maharlikang pamilya, gipadala sila sa hari mismo sa Antioquia aron sulayon. Didto, supak sa klarong pagdili sa Balaod, gipugos sila sa hari nga mokaon og karne sa baboy, nga giisip nga klarong timailhan sa pagpanapaw gikan sa Ginoo sa mga Hukbo, nga gituohan sa mga Hudiyo, ug ingon usa ka pag-abi-abi sa idolatriya sa mga Griyego, nga mao ang gisunod sa mga Hudiyo nga nahadlok sa pagpanakit. Ang pito ka magsoon nga gihisgutan, mga tinun-an sa martir nga pari ug magtutudlo nga si Eleazar sa Herusalem, hinumduman pag-ayo ang iyang mga pagtulon-an ug nagpabilin nga lig-on sa ilang pagkamatinud-anon: wala sila mosunod sa hari, ug misalikway sa bisan unsang kahimtang ang paglapas sa balaod. Tungod niini, gipasailaw sila sa dugay nga pagpanakit, pagpangusog gamit ang latigo ug panit sa baka. Ang Balaang Kasulatan, sa Ikaduhang Basahon sa mga Maccabeo, naghisgot sa ilang pag-antos ug sa ilang walay kahadlok nga pagsukol sa atubangan sa ilang mananakit ingon niini. Usa sa mga igsoon, ang panganay, nga mipili nga siya ang mosulti, miingon sa hari:

'Unsa man imong gusto ipangutana, o unsa man imong gusto mahibal-an gikan kanamo? Mas andam kami nga mamatay kaysa sa molapas sa mga balaod sa among mga amahan.'

Unya ang hari, sa iyang kasuko, nagmando nga painiton ang mga kawali ug kaldero. Sa pagbuhat niini, dayon gisugo sa hari nga putlon ang dila sa batan-ong lalaki nga mao ang mitubag, hubasan ang panit, ug putlon-putlon ang mga bukog, sa atubangan sa iyang ubang igsoon ug sa iyang inahan. Gisugo sa hari nga ang martir—nga wala na'y tanang mga bukton apan nagaginhawa pa—dalaon sa dapog ug ihaw sa kawali; ug sa dihang misaka ang kusog nga aso gikan sa kawali, ang mga igsoon, kauban ang ilang inahan, nagdasig sa usag usa nga atubangon ang kamatayon nga mapisan, nga nag-ingon:

'Ang Ginoong Dios nakakita kanato ug tinuod gayud nga maluoy Siya kanato, ingon sa gipahayag ni Moises sa iyang kanta sa atubangan sa katawhan: "ug maluoy Siya sa Iyang mga sulugoon."'

Pagkamatay sa una, gidala nila ang ikaduha aron pangatawaon, ug pagkahuman nila og hubad sa panit sa iyang ulo kauban ang iyang buhok, gipangutana siya kon mokaon ba siya (karne sa baboy) sa wala pa nila siya

sugdan pag-antos pinaagi sa pagputol-putol sa iyang lawas. Apan siya, mitubag sa iyang inahanong pinulongan, miingon: 'Dili.' Busa, siya usab mitugot sa pag-antos sa parehas nga paagi sama sa una, ug sa iyang katapusang gininhawa miingon siya:

'Ikaw, among manlupig, gikuhaan kami nimo niining kinabuhi, apan ang Hari sa Kalibutan mobanhaw kanamo, nga namatay alang sa Iyang mga balaod, ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Pagkahuman niini, gisulayan sa pag-abuso ang ikatulong igsoon, ug sa dihang gipangayo nga ihatag ang iyang dila, gipagawas dayon niya kini, walay kahadlok nga gipahaba usab niya ang iyang mga kamot, ug misulti nga mapangahas:

'Gidawat ko kini gikan sa langit, ug alang sa Iyang mga balaod dili ko kini ipahimulos; ug naglaum ko nga madawat ko kini pag-usab gikan Niya.'

Ang Haring mismo ug ang mga kauban niya nabigla sa kaisog sa batan-on, kay wala niya giisip nga bisan unsa ang iyang mga pag-antos. Pagkahuman namatay usab siya, ilang gipahirapan ug gipangtortyur ang ika-upat sa parehas nga paagi. Sa dihang hapit na siya mamatay, miingon siya ingon niini:

'Gusto sa usa ka tawo nga nag-antos sa kamot sa mga tawo nga ibutang ang iyang paglaum sa Dios, aron siya mabalik sa kinabuhi; apan alang kaninyo, walay pagkabanhaw sa kinabuhi.'

Unya gidala nila ang ikalima ug gisugdan siya nila pag-antos. Sa pagtan-aw niya sa hari, miingon siya:

'Tungod kay naa moy gahum sa mga tawo, kamo nga sakop sa pagkadaut, buhata ninyo ang inyong gusto; apan ayaw ninyo hunahunaa nga ang among katawhan gibyaan sa Dios. Hulat lang kamo, ug makita ninyo ang Iyang dakong gahum samtang Iya kamo silotan, kamo ug ang inyong mga kaliwatan.'

Pagkahuman niini, gidala nila ang ika-unom, nga nag-andam sa kamatayon, miingon:

'Ayaw paglimbong sa imong kaugalingon nga walay pulos, kay gin-antos namo kini tungod sa among kaugalingong mga sala batok sa among Dios; busa nahitabo kining katingalahang panghitabo[5371] . Apan ayaw paghunahuna nga makagawas ka nga walay silot, ikaw nga nangahas sa pagsukol sa Dios.'

Apan ang labing angay ikatingala ug himayaong hinumduman mao ang inahan nga, sa dihang nakita niya nga gipatay ang iyang pito ka anak nga lalaki sa sulod sa usa ka adlaw, gidala kini niya uban sa kalinaw sa hunahuna, nga gibutang ang iyang paglaum sa Ginoo. Napuno sa mahimayaong pagbati ug gipalig-on ang iyang paghukom isip babaye sa espiritu sa usa ka lalaki, gidasig niya ang matag usa sa iyang mga anak sa ilang kaugalingong pinulongan ug miingon kanila:

'Wala ko kahibalo kung giunsa ninyo pag-abot sa akong sabakan: dili ako ang nagahatag kaninyo og gininhawa ug kinabuhi; ni ako ang naghulma sa dagway sa matag-usa kaninyo. Ug ang Magbubuhat sa kalibutan, Kinsa naghulma sa kinaiyahan sa tawo ug nagtino sa gigikanan sa tanan, Iya usab kaninyong ihatagan pag-usab og gininhawa ug kinabuhi sa Iyang kalooy, kay wala gani kamo magduha-duha sa paghalad sa inyong kaugalingon alang sa Iyang mga balaod.'

Apan si Antyokus, sa paghunahuna nga gitamay siya ug giisip kining mga pulong nga insulto kaniya, gipugos ang bungsong anak—nga nagpabilin pa—dili lang sa mga pulong kondili usab sa mga seryosong panumpa nga himuon siyang dato ug malipayon kon iyang talikdan ang mga balaod sa iyang amahan, nga itawag niya siyang higala ug itugyan kaniya ang mga puwesto sa dungog. Apan sa dihang wala gyud magtagad ang batan-on, gitawag sa hari ang iyang inahan ug gihangyo siya nga tambagan ang iyang anak aron luwason ang iyang kinabuhi. Human sa daghang pagpangumbinsi gikan kaniya, misugot siya nga paningkamotan nga mabalhin ang hunahuna sa iyang anak. Nagyuko siya paingon kaniya ug gipakaulaw ang malupit nga manlutos, ug misulti siya sa ingon niini sa iyang inahanong pinulongan:

'Anak ko! Kaluy-i ako, nga nagdala kanimo sa akong sabakan sulod sa siyam ka bulan, gisustentohan sa gatas sulod sa tulo ka tuig, gipadako, gipang-atiman ug gitudloan. Gihangyo tika, anak, tan-awa ang langit ug ang yuta ug, sa diha nga makita nimo ang tanan nga naa niini, hibaloi nga ang Dios nagmugna sa tanan gikan sa walay bisan unsa, ug nga ang katawhan natawo sa samang paagi. Ayaw kahadlok niining mamamatay, kondili angay ka sa imong mga igsoon ug dawata ang kamatayon, aron ako, pinaagi sa kaluoy sa Dios, makig-uban pag-usab kanimo ug sa imong mga igsoon.

Samtang nagasulti pa siya, miingon ang batan-on:

[5371] Kana mao ang pagpanlupig ug pag-antos sa mga Hudiyo.

– Unsa may imong gilauman? Dili ko maminaw sa sugo sa hari, kondili mosunod ko sa balaod nga gihatag sa atong mga katigulangan pinaagi kang Moises. Sa imoha, ikaw nga nag-awhag sa tanang dautan batok sa mga Hudiyo, dili ka makalikay sa kamot sa Dios: nag-antos kami tungod sa among kaugalingong mga sala. Kung, alang sa among pagtulun-an ug silot, ang buhing Ginoo nasuko kanamo sa mubo nga panahon, Iya usab ipakita ang kaluoy sa Iyang mga sulugoon; apan ikaw, ang labing dautan ug kriminal sa tanang tawo, ayaw pagpasigarbo sa walay pulos, napuno sa bakak nga paglaum nga makapataas ka sa imong kamot batok sa Iyang mga alagad; kay wala pa ka makalikay sa paghukom sa Labawng Gahum ug Makakita sa Tanan nga Dios. Ang atong mga igsoon, human makasinati og mubo nga pag-antos, nakadawat na sa kinabuhi nga walay katapusan, samtang kamo, sumala sa paghukom sa Dios, mag-antos sa angay nga silot tungod sa inyong garbo. Ako, sama sa akong mga igsoon, ihatag ko ang akong kalag ug lawas alang sa balaod sa atong mga amahan, ug manawag ako sa Dios nga magpakita Siya sa dili madugay og kaluoy sa katawhan, ug aron pinaagi sa mga pag-antos ug silot inyong ikumpisal nga Siya ra gayud ang Dios, ug aron ang kasuko sa Labaw nga Makagagahum—nga matarong nga mibagsak sa tibuok among kaliwatan—matapos na kini kanako ug sa akong mga igsoon.

Unya ang naglagot nga hari nagtratar kaniya nga labi pang malupigon kaysa sa uban, tungod sa kasuko sa pagpangatawa. Busa siya usab namatay nga putli, nga nagbutang sa iyang hingpit nga pagsalig sa Ginoo (2 Maccabees 7:2–40). Sa pagkakita niini, ang bulahan nga inahan—nga ang ngalan mao si Solomonia—napuno sa dili masukod nga kalipay nga iyang gipadala ang iyang mga anak ngadto sa Ginoo nga putli; nagbarog ibabaw sa ilang mga lawas, iyang gitangtang ang iyang mga kamot sa kahitas-an ug, pagkahuman sa iyang pag-ampo uban sa mainit ug malipayong mga luha, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Busa namatay ang inahan uban sa iyang mga anak, nga ilang gihalad ang ilang mga kalag alang sa balaod sa Ginoo nga Labaw sa Tanan[5372] .

Sa pagtan-aw sa pagdugo sa Iyang mga sulugoon, naluoy ang Ginoo sa katawhang Hudiyo: Iyang gipatindog taliwala kanila si Judas, nga gikan sa kaliwatan sa mga pari ug nailhan nga Maccabee. Pinaagi sa iyang gahum militar, mipakita si Judas og maisugong pagsukol batok sa dautang si Antiochus ug, pagkahuman sa iyang kadaugan, napugos niya ang mga kumander niini sa pag-atras. Dayon gipatay niya ang tanan nga nibalhin sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Hellenistiko ug gilimpyohan ang Templo gikan sa mga diyos-diyosan, sama sa gisaysay sa daghang bahin sa mga Basahon sa Maccabees.

Sa bahin ni Haring Antiochus, ang matarong nga paghukom sa Dios miabut kaniya samtang buhi pa siya. Gidapuan siya sa usa ka makalilisang nga sakit: ang sulod sa iyang tiyan nagsugod og pagkabulok ug napuno sa mga ulod, ug usa ka dili matag-an nga baho ang nagagikan kaniya. Unya, sumala sa propesiya sa pinakabata sa mga martir (2 Maccabees 7:34–35), napugos si dautang Antiochus sa pag-ila sa gahum sa tinuod nga Dios nga iyang gisal-otan kaniadto, ug pagkahuman sa iyang mga pagpanlupig, mihangyo siya kaniya pinaagi sa pag-ampo. Apan ang Ginoo wala magpakita og kaluoy sa usa nga wala magpakita og kaluoy sa uban: Si Antiochus, tungod kay wala magpakita og tinuoray nga paghinulsol, nakasinati og makalilisang nga katapusan, nga nagpukaw sa tanan sa pagpamalandong sa matarong nga paghukom sa Dios. Ang tanan naghimaya sa gamhanang Dios, ingon usab karon gihimaya Siya sa tanang kaliwatan ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Pinaagi sa mga pag-antos sa mga balaan nga nag-antos alang Kanimo, malumo, O Ginoo, ug tambala ang tanan namong mga sakit, O Mahigugma sa katawhan, among hangyo.

Kontakion, Tono 2:

O pito ka haligi sa kinaadman sa Dios, ug pito ka sangang suga sa langitnong kahayag, O labing maalamon nga mga Macabeo, O dakong martir taliwala sa mga martir, mangaliya kamo uban kanila ngadto sa Dios alang sa kaluwasan sa mga nagpasidungog kaninyo.

[5372] Ang kamatayon sa mga balaang martir gipetsahan sa 166 BC.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Leontinus, Attus, Alexander, Kindius, Minsifeus, Cyriacus, Mineus (Mineon), Catunus ug Eucleius

Gisaulog sa 1 Agosto

Kining mga balaan nga martir nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian sa siyudad sa Perga sa Pamphylia, sa dihang ang Pamphylia gipangulohan sa hegemon Flavian, ug silang tanan naggikan sa mga Kristohanong katigulangan. Si Mineon usa ka karpentero, samtang ang uban mag-uuma. Pareho ang ilang determinasyon, busa pareho usab ang ilang halangdong desisyon ug gipahinungod nila ang ilang kaugalingon sa hinungdan sa pagkamartir. Tungod niini, pagkahuman nilang biyaan ang ilang adlaw-adlaw nga mga buluhaton, miadto sila sa gabii sa templo ni Artemis[5373] ug gilaglag ang tanang butang nga gisimba sulod niini. Tungod niini, gidakop sila ug giimbestigahan, pagkahuman gipakanaog sila nga walay kalooy samtang gisunog sa kalayo ang ilang mga samad; unya, gamit ang puthaw nga mga kuko, gipunit ang ilang unod hapit na moabot sa bukog, gisunog ang ilang mga abaga sa nagdilaab nga kandila, ug gipunit ang ilang mga mata gamit ang mga pako. Human sa tanang pag-antos, gilabay sila sa usa ka prisohan diin, sumala sa sugo sa tigpahirap, wala silay gihatagan og pagkaon o tubig. Dayon gilabay sila sa mga hayop aron putlon-putlon, apan ang mga balaan nga martir gipahupay ang mga hayop, busa ang tanan nga naa didto napuno sa kahadlok ug misinggit sa kusog:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Kalit lang mibuto ang bagyo nga adunay dalugdog ug kilat, ug nibuhos ang ulan sa yuta kauban ang kalayo ug uhol. Sa samang higayon, nadungog ang usa ka tingog nga nagtawag sa mga santo, ug sa pagkadungog nila niining matam-is nga tingog, napuno sila sa dakong kalipay. Unya, sa sugo sa gobernador, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada[5374] . Sa ingon niini natapos ang ilang pagkamartir.

15 Agosto

2 Agosto (daang estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog si Santo Esteban, ang Balaang Hieromartir ug Papa sa Roma, nga namartir niadtong ika-2 sa Agosto sa tuig 257 sa paghari ni Valeriano.

Sa maong adlaw, gisaulog nato si Beato Basil, nga nagpuyo isip monghe sa Monasteryo sa Spasokamennoye sa Isla sa Kubensky sa Distrito sa Vologda.

Ang pagbalhin sa mga relikya ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono

Gisaulog sa ika-2 sa Agosto

Pagkahuman gipamatay sa mga Hudiyo si San Esteban, ang Arkidiakono, pinaagi sa pagbato (Buhat 7:55–60), ang iyang dungganong lawas nagpabilin nga walay lubong sulod sa usa ka adlaw ug usa ka gabii: gibyaan kini nga hayag aron kan-on sa mga iro, mga mabangis nga hayop ug mga langgam; apan wala'y bisan unsa nga mihikap sa lawas, kay ginabantayan kini sa Ginoo. Sa ikaduhang gabii, ang iladong magtutudlo sa Balaod sa Herusalem, si Gamaliel[5375] , nga gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 5:34, 22:3), nga nagsugod

---

[5373] Si Artemis o Diana, anak ni Zeus ug Leto, giila sa mga Griyego isip birhen nga diyosa, patronesa sa mga dalaga ug babaye, ug usab diyosa sa bulan. Kini nga diyosa labi nga giila sa siyudad sa Efeso, diin gitukod ang usa ka maanindot nga templo alang sa iyang dungog ug diin daghang mga tawo gikan sa tanang bahin sa Imperyo Romano ang nanag-awas aron pagsimba kaniya. Ang pagsimba sa diyosa nakasentro sa nagkalain-laing pagano nga pamahiin, ug daghang imoral nga seremonya ug ritwal ang gihimo alang sa iyang dungog.

[5374] Ang tuig sa kamatayon niining mga balaang martir wala mailhi.

[5375] Gamaliel – usa ka iladong magtutudlo sa Balaod sa mga Hudiyo, nga adunay hataas nga puwesto sa Sanhedrin sa Jerusalem ug girespeto sa tibuok nasud, hangtud nga gitawag siya nga 'himaya sa Balaod'. Sumala sa tradisyon, siya, kauban ang iyang anak nga si Aviv, gibunyagan ni Apostol Pedro ug Apostol Juan.

na og hilig sa pagtuo kang Kristo ug nahimong tinago nga higala sa mga balaan nga Apostoles, nagpadala og mga matinud-anong tawo aron tinago nga kuhaon ang lawas sa unang martir; gidala niya kini sa iyang panimalay, nga gitawag og Kfar Gamala sumala sa ngalan sa tag-iya, mao ang panimalay ni Gamaliel; nahimutang kini og baynte ka stadia[5376] gikan sa Jerusalem. Didto, gihatagan ni Gamaliel og dungganong lubong ang lawas ni San Esteban, gilubong kini sa usa ka langob sa iyang bag-ong lubnganan. Unya si Nicodemus, 'ang pangulo sa mga Hudiyo', nga miadto kang Jesu-Kristo sa gabii (Juan 3:1–2), namatay samtang nagahilak sa lubnganan ni San Esteban; ug siya gilubong sa maong Gamaliel, duol sa lubnganan sa unang martir. Pagkahuman niini, si Gamaliel, , human siya madawat sa balaan nga bunyag kauban ang iyang anak nga si Aviv ug pagkahuman sa pagkinabuhi nga matarong sa pagkabalaan sa Kristohanong pagtuo sulod sa pipila ka panahon, namatay; pareho silang gilubong sa samang langob, tupad sa mga lubnganan nila ni Esteban ug Nicodemo.

Paglabay sa daghang katuigan, sa dihang nangalaglag na ang mga manlulutos—nga dugay nang nilutos ang Simbahan sa Dios—ug miabot na ang mga adlaw sa mga Kristohanong hari pagkahuman sa pagbag-o ni Constantine ang Dako—mga adlaw sa kalinaw ug pagkamatinud-anon sa simbahan nga misidlak sa tanang dapit— – unya, pinaagi sa diwibong pagpadayag, nadiskubre ang halangdong mga relikya sa balaan nga protomartir nga si Esteban ug sa mga tawo nga matarong nga gilubong uban kaniya—sila Nicodemus, Gamaliel ug Aviv—.

Nadiskubre kini ni Lucian, ang presbiter sa maong lungsod, pinaagi sa usa ka panan-awon. Sa ikatulong oras sa gabii tali sa Huwebes ug Biyernes, usa ka tigulang nga nagpakita nga balaan ang hitsura mipakita kang Lucian sa usa ka damgo: taas ang pangtawo, uban sa daghang puti sa panit tungod sa katigulangon, taas ang bungot, nagsul-ob og puti nga sinina nga gidayandayan sa bulawanong hulagway sa krus; sa iyang kamot gikuptan sa tigulang ang usa ka bulawanong tungkod. Gituslok niya kini sa kilid sa presbiteryo, ug gitawag siya sa ngalan tulo ka beses:

'Lucian! Lucian, Lucian!'

Unya misugod siya og sulti:

'Adto sa Herusalem ug sultihi si San Juan nga Arsobispo: "Hangtud kanus-a pa kami magpabilin nga sirado? Ngano man nga dili ninyo kami ablihan? Kay sa mga adlaw sa imong balaan nga ministeryo angay nga ipadayag kami; ablihi dayon ang among lubnganan, diin ang among mga relikya gipabaya, karon gibasa sa ulan, karon gitamakan sa mga dili matuohan. Dili ko kaayo nabalaka para sa akong kaugalingon kondili para sa mga santo nga nagkatulog uban kanako, nga angay unta hatagan og dakong dungog; ablihi ang mga relikya nga gipakita kanimo—aron ang Dios magabli sa mga pultahan sa Iyang kalooy alang sa kalibutan nga gilibotan sa daghang kalamidad.

Ang presbiteryo Lucian, napuno sa kahadlok, nangutana sa tawo nga nagpakita kaniya:

'Kinsa ka, Ginoo? Ug kinsa ang imong pasabot sa "uban kanimo"?'

'Ako,' tubag sa hulagway, 'mao si Gamaliel, ang magtutudlo ug maghuhubad ni Apostol Pablo; ug uban kanako nagpuyo si Esteban nga Arkidiakono, nga gipamatay sa bato sa mga Hudiyo ug sa mga labawng pari sa Jerusalem tungod sa iyang pagtuo kang Kristo: ang iyang lawas, nga gipahawa aron kan-on sa mga iro, mga mananap sa kalasangan ug mga langgam, gikuha nako sa gabii, gidala nga buo niini nga dapit ug gibutang sa akong langob sa usa ka lubnganan nga akong gipreparar para sa akong kaugalingon, nga nagtinguha nga makig-ambit kaniya sa parehas nga kapalaran sa pagkabanhaw ug sa grasya sa Ginoo. Sa lain nga lubnganan, sa maong langob, natulog si Ginoong Nicodemus, nga gitudloan sa balaang pagtuo mismo ni Kristo nga Ginoo ug (human sa pag-alsa sa Ginoo) midawat sa balaang bunyag gikan sa mga Apostoles; Sa dihang nahibaloan sa mga Hudiyo ang iyang pagtuo kang Kristo ug ang iyang pagbunyag, napuno sila sa kasuko ug gusto siya nilang patyon, sama sa ilang gibuhat kang Esteban; apan, nagpugong sila sa pagbuhat niini tungod sa pagtahod kanako, kay paryente ko si Nicodemo; Gikuhaan siya sa mga Hudiyo sa iyang katungdanan ug giilaum sa simbahan ang iyang mga kabtangan; unya, pagkahuman siya nila pagpanagna, gipahawa siya nila sa siyudad nga napuno sa kaulaw ug daghang pagpangdaot: Gikuptan nako siya sa akong pag-atiman ug gitagaan nako siya hangtod sa iyang kamatayon; ug sa dihang namatay siya, gilubong nako siya duol sa mga relikya sa unang martir, si Esteban. Didto, sa ikatulong lubnganan nga gikutkot sa bungbong sa langob, gilubong nako ang akong pinalanggang anak nga si

[5376] Usa ka yunit sa gilay-on nga katumbas sa hapit 690 ka fathom nato.

Aviv, nga namatay sa edad nga baynte, pagkahuman siya nakadawat sa balaan nga pagbunyag uban kanako gikan sa mga Apostoles ni Cristo; gisugo nako nga ang akong lawas usab ipahulay uban kanila sa diha nga mamatay ako.

'Ain sa, diin namo ka pangitaon?' pangutana sa presbiter.

'Pangitaa kami,' tubag ni Gamaliel, 'sa atubangan sa tibuok katiguman sa dapit nga nag-atubang sa habagatan, sa uma sa Delagavri (mao ang uma sa mga tawo sa Dios).'

Nahigmata nga nabigla gikan sa iyang tulog, ang presbiter misalamat sa Dios ug nag-ampo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo! Kung kini nga panan-awon gikan Kanimo ug dili usa ka limbong, ingna kini nga ipaulit tulo ka beses.'

Ug si Lucian misugod sa pag-ayuno, nagakaon lang og uga nga pan, hangtod sa mosunod nga Biyernes, gigahin niya ang iyang panahon sa pag-ampo ug wala niya gipadayag ang panan-awon bisan kinsa.

Sa ikatulong oras sa gabii sa mosunod nga Biyernes, mipakita pag-usab si Gamaliel kang presbiter Lucian, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon.

"Ngano," pangutana niya, "nga wala nimo tagda ang akong sugo nga moadto ug ipahibalo kang Arsobispo Juan ang tanan nga gisulti kanimo?"

'Pasayloa ko, akong ginoo,' tubag sa presbiter, 'nahadlok ko nga moadto ug ipahibalo kini dayon pagkahuman sa unang panan-awon, kay nahadlok ko nga mahimong bakakon; busa nag-ampo ko sa Ginoo nga ipadala ka Niya kanako sa ikaduhang ug ikatulong higayon, aron masiguro ko ang kamatuoran.'

Gamaliel, gipahaba ang iyang kamot, miingon:

'Sumala kanimo ang kalinaw, presbiter; pahulay sa kalinaw!'

Ug daw nagkawala siya sa panan-aw sa pari.

Unya, sa dihang mibalik siya kaniya, miingon siya:

'Lucian! Naghunahuna ka kung giunsa pag-angkon ug pag-ila sa mga relikya sa matag-usa kanato; busa tan-awa ug sabta kung unsa ang gipakita kanimo.'

Pagkahuman niini, gidala niya ang upat ka basket ngadto sa presbiter; tulo niini daw bulawan, samtang ang ikaupat pilak. Ang usa sa mga bulawanong basket napuno sa pula nga mga bulak, ang ikaduha sa mabangong saffron. Gibutang ni Gamaliel ang unang bulawanong basket, nga puno sa pula nga mga bulak, sa tuo sa presbiter, nga nakatubang sa sidlakan; ang ikaduhang bulawanong basket, nga puno sa puti nga mga bulak, gibutang niya sa amihanan; ug ang ikatulo ug ikaupat nga mga basket gibutang niya nga magkuyog sa kasadpan, atbang sa una nga nahimutang sa sidlakan.

'Unsa kini buot ipasabot, Ginoo?' pangutana sa presbiter kang Gamaliel, nga nagpakita kaniya sa mga basket.

Mitubag siya:

'Mao kini ang atong mga lubnganan, diin kita magapahulay: busa, ang unang bulawanong basket nga adunay pula nga mga bulak, nga gibutang sa sidlakan, mao ang lubnganan ni San Esteban, nga natinta sa dugo sa pagkamartir alang kang Kristo; ang lain nga bulawanong basket nga adunay puti nga mga bulak, nga nagtindog sa amihanan, mao ang lubnganan ni Nicodemo; ang ikatulo, nga adunay puti usab nga mga bulak, usa ka bulawanong basket nga nag-atubang sa kasadpan – mao kana ang akong lubnganan; samtang ang ika-upat nga basket, nga hinimo sa pilak, puno sa humot nga saffron ug nagtindog tupad sa akoa, mao ang lubnganan sa akong anak nga si Aviv, nga putli gikan sa sala sa lawas ug kalag sukad pa sa sabakan sa iyang inahan ug namatay nga hingpit nga birhen.

Pagkahuman niining mga pulong, nawala si Gamaliel, ug nawala usab ang mga basket.

Human niining panan-awon, ang presbiter misalamat sa Dios ug gipakusog pa gyud ang iyang pagpuasa ug pag-ampo hangtod sa ikatulong Biyernes, nga naglaum nga hatagan siya og ikatulong pagpakita. Ug usab, sa gabii sa ikatulong Biyernes, ang maong dungog ug balaan nga si Gamaliel mipakita sa atubangan sa presbiter ug miingon nga puno sa hulga:

'Ngano wala pa nimo gikuptan sa imong kaugalingon ang pag-adto sa arsobispo ug ipadayag kaniya ang gipakita ug gisulti kanimo? Dili ba nimo makita ang uga ug kasubo nga naghari sa ilawom sa langit? Dili ka molihok sa maalamon nga paagi. Wala bay mga balaan nga tawo sa mga disyerto, nga labaw pa kanimo sa ilang paagi sa kinabuhi, nga angay niini nga pagpadayag? Apan kami, nga dili moagi kanila, gusto ipadayag pinaagi

kanimo. Busa, bangon, adto ug sultihi ang arsobispo nga ipadayag ang dapit diin kami nagapahulay ug pagtukod ug simbahan dinhi, aron pinaagi sa among pag-ampo ang Ginoo magpakita ug kalooy sa Iyang katawhan."

Ang presbiter, mibangon ug nagpasalamat sa Dios, dali-dali siyang nilarga paingon sa Herusalem, diin iyang gisultihan si Arsobispo Juan mahitungod sa panan-aw nga iyang nakita makatulo ug sa sugo nga iyang nadawat. Ang arsobispo mihilak sa kalipay ug miingon:

'Bulahan ang Ginoong Dios, ang Mahigugma sa katawhan, nga buot ipadayag ang Iyang kalooy kanato pinaagi sa pagpadayag sa Iyang mga balaan: ug kon kita mahimong takus nga makakaplag sa ilang mga relikya, kinahanglan kong dalhon dinhi sa siyudad ang mga relikya sa unang martir nga si Esteban, diin siya nakigbisog batok sa mga Hudiyo, diin niya nakita ang langit nga nabuksan ug si Kristo nga Dios nga nagtindog sa Iyang himaya (Buhat 7:1–60). 'Para kanimo, anak ko,' ingon niya sa presbiter, 'adtoa kana nga uma ug pangitaa ang dapit diin natagò ang mga balaan; sa diha nga imong makaplagan ang ilang lubnganan, pahibaloa ako.'

Ang presbiter, pagbalik gikan sa siyudad paingon sa iyang panimalay, mitawag og pipila ka matinud-anong mga tawo ug miadto uban kanila sa uma sa Delagavri. Sa tunga-tunga sa maong uma, adunay usa ka bungtod; nagtuo siya nga didto nagahulay ang mga relikya sa mga balaan, busa buot niyang hukayon, apan una niya kini gibuhat, iyang gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo sa maong bungtod. Niadtong gabii mismo, mipakita si San Gamaliel sa usa ka monghe nga ginganlan og Nugetius, nga nagpuyo duol niadtong mga dapit, ug miingon:

'Adto ug sultihi si presbiter Lucian nga ayaw na siya magsamok sa paghukay niadtong bungtod, kay wala kami didto; apan pangitaa kami niya sa tapok sa kahoy, sa bahin nga nakatubang sa habagatan, kay didto kami gilubong; "Sa maong bungtod, gipahimutang kami didto samtang gidala paingon sa lubnganan, ug dinhi, sumala sa karaang batasan, naghilak sila namo; ang lubak gitukod isip pamatuod sa paghilak nga nahitabo namo."

Pagmata, ang monghe mibiyahe sumala sa gisugo ug nakit-an niya si presbiter Lucian sa maong bungtod, kauban ang daghang mga tawo; nagsugod na sila sa paghukay; unya gisultihan sa monghe si Lucian sa iyang nakita ug nadungog. Gidayeg sa presbiter ang Dios, nga nagpadayag pa ug laing saksi sa maong pagpadayag. Ug mibiyahe sila paingon sa kamingawan, where , nakakaplag sila og bato nga adunay Hebreohanon nga inskripsyon nga 'Heliil', nga nagpasabot og 'mga sulugoon sa Dios'; pagkahuman nilang paghukay sa palibot sa bato ug pagbalhin niini, nakit-an nila ang usa ka masipit nga agianan paingon sa usa ka langob. Sa pagsulod nila sa langob uban sa kandila, nakita nila ang mga kabaong nga gilukot sa mga bungbong, nga naglangkob sa mga relikya sa mga balaan. Ang bungbong sa langob nakatubang sa habagatan; busa, sa tuo nga bahin sa sidlakan nahimutang ang lubnganan ni San Esteban, sa atbang niini sa amihanan ang lubnganan ni San Nicodemo; samtang sa kasadpan nga bahin, atbang kang San Esteban, nagpahulay si San Gamaliel uban sa iyang anak, sama sa gipadayag kaniadto sa presbiter sa usa ka panan-awon sa mga basket. Ang presbiter dayon mipahibalo sa nadiskobrehan nga mga balaan nga relikya[5377] kang Juan, ang Arsobispo sa Herusalem.

Ang Arsobispo, gidala ang duha ka obispo nga naa didto—si Eleutherius sa Sebaste ug si Eleutherius sa Jericho—midali sa lugar diin nakaplagan ang mga relikya; pagkahuman nilang gilapdan ang bungbong sa langub, misulod sila. Sa pag-abli nila sa kabaong sa balaang protomartir, ang yuta dayon nangurog, ug kadtong mga nagkinabuhi sa pagkamaayo nakadungog sa mga tingog sa mga anghel nga nag-awit gikan sa kahitas-an: 'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw!' Mahitungod sa humot nga nagagikan sa mga relikya sa santo, kini usa ka humot nga wala pa masinati sa bisan kinsa nga tawo; kining dili masukod nga humot mikalat sa hangin sulod sa napulo ka stadia, ug ang tanan nga naa didto nabati nga daw naa sila sa paraiso. Daghang katawhan ang miuban sa arsobispo gikan sa Jerusalem ug sa mga kasikbit nga baryo; sa mga miabot, daghan ang mga masakiton nga nag-antos sa lain-laing mga sakit – ang mga bulag, ang mga pilay, ang mga gipanglutos sa sulod nga mga sakit ug mga demonyo, ug ang mga natabonan sa mga samad ug ulser; tanan sila napaayo. Ang gidaghanon sa mga napaayo miabot sa pito ka pulo ug tulo. Busa, pagkahuman nila pagkuha sa mga relikya sa upat ka balaan sa Dios, ilang gidala kini paingon sa bungtod samtang nag-awit og mga salmo ug uban pang balaang awit; ang mga tawo, sa samang higayon, mihikap niini, ug gisunguban kini uban sa pagrespeto. Dili madugay pagkahuman, nagtukod ang arsobispo og simbahan sa maong bungtod isip pasidungog sa bag-ong nadiskobre nga mga santo ug gibutang niini ang mga relikya nila Nicodemus, Gamaliel, ug Aviv; samtang ang mga relikya ni San Esteban nga Arkidiakono,

[5377] Ang pagdiskubre niining mga relikya nahitabo niadtong tuig 415.

iyang solemne nga gidala ngadto sa Herusalem ug gibutang sa usa ka simbahan nga nahimutang sa balaan nga Bukid Zion.

Sa hapit sa samang panahon, usa ka maharlika, si Senador Alexander, kauban ang iyang asawa nga si Juliania, miabot sa Jerusalem gikan sa Constantinople aron mosimba sa mga balaang dapit: human masaksihan ang mga milagro nga nahitabo sa lubnganan sa balaang protomartir nga si Esteban, Nagpapatukod si Alexander og simbahan nga bato sa siyudad isip pagpasidungog kaniya ug mapahiangayong nangayo sa obispo nga ibalhin ngadto niini ang mga relikya ni San Esteban; ang obispo, nga napasugot sa iyang mainitong paghangyo, mitugot sa iyang hangyo. Paglabay sa pipila ka panahon, si Alexander grabe kaayo ang sakit sa Jerusalem ug naghimo siya og solemne nga saad sa iyang asawa sa iyang testamento: nga ipabuhat niya ang usa ka reliquaryo, susama sa reliquaryo sa Unang Martir, ug ibutang siya niini tupad sa mga relikya ni San Esteban. Pagkahuman niya sa maong testamento, siya namatay. Gituman sa iyang asawa ang katapusang hangyo sa bana: nagpabuhat siya og reliquaryo nga susama sa reliquaryo ni San Esteban, ug gihatagan ang bana og solemne nga lubong tupad sa reliquaryo sa unang martir. Ug siya nagpuyo sa Herusalem duol sa maong simbahan, nga dili gustong bulagon ang iyang namatay nga bana; nagtuo siya nga nagpuyo kini alang sa Dios.

Tungod kay batan-on pa, gwapa, ug labaw pa, dato ang asawa ni Alexander, daghang mga maharlika ang naningkamot nga mahikayat siya sa pagminyo pag-usab. Apan siya, isip usa ka putli nga babaye, wala gyud'y tinguha nga magminyo pag-usab: determinado kaayo siya nga magpabiling matinud-anon sa iyang unang bana, nga naglaum nga makig-ambit uban kaniya sa Adlaw sa Pagkabanhaw sa parehas nga kapalaran nga giandam alang sa mga matarong (Mat. 25:34). Sa dihang usa sa mga halangdong opisyal nagsugod sa walay puas nga pagsamok kaniya, nga nagtinguha nga pakaslan siya, si Juliana, aron makalingkawas kaniya, naghimo og usa ka plano: kuhaon ang lawas sa iyang bana ug mobalik sa iyang yutang natawhan sa Constantinople, bisan pa nga walo na ka tuig ang nilabay sukad sa kamatayon sa iyang bana. Gipangayo niya sa arsobispo nga ayaw siya pugngan sa pagkuha sa lawas sa iyang bana; misalikway ang arsobispo; busa si Juliana dayon misulat sa iyang amahan nga nagpuyo sa Constantinople, nga mangayo og tabang sa emperador alang sa usa ka sugo aron siya makakuha sa lawas sa iyang bana nga walay babag ug makadangat sa Constantinople. Dili madugay, miabot ang gipangandoy nga pagtugot gikan sa hari, nga ilang gipresentar sa arsobispo. Sa pagtan-aw sa sulat sa hari, wala na'y nakapugong ang arsobispo ug gihatagan niya og panalangin ang hangyo ni Juliana. Sa iyang bahin, pagkahuman niyang ablihan ang yuta uban sa panalangin sa dapit diin nagtindog ang duha ka reliquaryo—ang usa para sa balaang protomartir nga si Esteban ug ang usa para sa iyang bana nga si Alexander—gikuha niya ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa santo imbis sa reliquaryo sa iyang bana; busa si Juliana naglihok nga daw sayop, bisan pa sa tinuod kini sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa hangyo sa protomartir. Pagkahuman ibutang ni Juliana ang reliquaryo sa usa ka kariton nga gihila sa mga mulo, mibiyahe siya. Hapon na sa dihang mibiya siya sa Jerusalem; ug niadtong gabii mismo, ibabaw sa mga relikya nga gidala, nadungog sa hangin ang tingog sa mga anghel nga nagdayeg sa Dios, samtang usa ka katingalahang humot ang migikan sa reliquaryo, sama sa daghang mira nga gibubo. Nadungog usab ang mga pagsinggit sa mga demonyo, samtang nagsinggit sila gikan sa gilay-on:

'Laglag na kami! Kay si Esteban moanha aron patyon kami.'

Ang mga sulugoon ni Juliana, sa pagkadungog niini tanan, nahadlok kaayo ug miingon sa ilang agalon:

'Unsa kaha kini, ginoo, nga nakadungog kami og lain-laing tingog nga nagtawag sa ngalan ni Esteban? Dili ba ba-kasyon namo ang kaban sa Unang Martir nga si Esteban imbis nga ang kaban sa among ginoong si Alexander?'

Mitubag siya, uban sa mga luha sa kalipay:

'Ayaw kamo kabalaka, akong mga anak; nahimo na ang tanan sumala sa kabubut-on sa Dios ug sa Iyang balaan nga sulugoon.'

Pag-abot nila sa baybayon sa Ascalon, nakakita sila og barko padulong sa Constantinople; pagkahuman nila mabayri ang kapitan sa gikinahanglan nga plete, misakay sila sa barko uban sa mga relikya sa santo ug nilarga. Sa dihang ang barko naa na sa dagat, misidlak ang usa ka makalilisang nga bagyo, hinungdan nga ang barko misala; nahadlok ang tanan sa pagtan-aw sa nagtindog nga mga balod; apan unya ang Balaang Unang Martir nga si Esteban mitungha sa mga marinero ug miingon:

'Ania ako uban kaninyo – ayaw kahadlok!'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili na siya makita, ug sa dayon nahilom ang dagat, ug malinawong nagpadayon ang nahibilin nga biyahe; samtang sa gabii misidlak ang kahayag ibabaw sa mga relikya sa santo, usa ka kusgan nga humot ang migikan sa reliquaryo, ug madungog sa hangin ang pag-awit sa mga anghel. Pag-abot nila sa Chalcedon, nagpasiya sila nga magpabilin didto sulod sa lima ka adlaw. Nakadungog ang mga lumolupyo sa lungsod bahin sa mga relikya ni San Esteban; midali sila paingon sa barko, gidala ang mga masakiton; ug ang tanang masakiton sa lungsod napaayo, salamat sa pag-abot sa Unang Martir; napalayas usab ang mga demonyo gikan sa mga tawo, ug samtang gipalayas sila, misinggit sila:

'Si Esteban, nga gipamatay sa mga Hudiyo pinaagi sa bato, miabot na ug malupit nga nagpahirap kanamo ug nagpahawa kanamo bisan asa—sa yuta ug sa dagat.'

Paglayag gikan sa Chalcedon, nakalab-ot sa Constantinople ang barko nga luwas. Ang debotong si Juliana miduol sa iyang amahan ug gisaysay kaniya sa detalyado ang tanan mahitungod sa mga relikya ni San Esteban nga Arkidiakono. Unya, kauban ang iyang amahan, miduol sila sa emperador ug sa patriyarka ug gisaysay usab nila kini kanila; ug napuno sa dakong kalipay ang tanan. Ang Patriarka, kauban ang mga klero ug ang tanang katawhan, miadto sa pantalan aron sugaton ang mga relikya sa Unang Martir. Pagkahuman nila pagkuha sa reliquaryo gikan sa barko, gibutang nila kini sa karwahe sa hari ug, uban sa pag-awit sa mga salmo, gidala nila kini sa palasyo sa hari; mao kana ang sugo sa hari. Dili masukod pila ka milagro ang nahitabo niadtong panahona sa atubangan sa balaang relikya; sa mubo, ang tanan, bisan unsang mga sakit o balatian ang ilang giantos, naayo. Sa pag-abot sa solemne nga prusisyon sa 'Baths of Constantine'[5378] , ang mga mulo nga nagbitbit sa karwahe sa hari uban ang mga relikya mihunong; ug bisan unsa pa kaayo pagpanukmod sa mga sulugoon pinaagi sa pagpalo aron molihok, wala gyud sila makalihok gikan sa maong dapit. Unya ang usa sa mga mulo, nga gihatagan sa gasa sa pagsulti pinaagi sa sugo sa Dios, miingon:

'Ngano man nga ginabugbog ninyo kami nga walay hinungdan? Dinhi gayud sa maong dapit gusto ni San Esteban nga Unang Martir nga ipahimutang ang iyang lubnganan.'

Pagkadungog niini, ang tanan nga naa didto napuno sa dakong katingala ug kahadlok, ug ilang gidayeg ang Dios. Ang hari dayon mi-utos nga tukoron og simbahan nga bato sa maong dapit; ug sa dili madugay natukod ang usa ka matahum nga simbahan sa ngalan ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiakono; ug ang iyang balaan nga mga relikya gipahimutang didto, alang sa himaya ug pagdayeg sa atong Ginoo ug Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo[5379] ; nga ang dungog ug himaya, pagsimba ug pagpasalamat ipahatag kaniya gikan kanato nga mga makasasala, karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Gikoronahan ka og maharlikang korona tungod sa mga pag-antos nga imong gisagubang kang Kristo nga among Dios, O Esteban, ang unang nag-antos sa mga martir: kay imong gisaway ang kabuang sa mga Hudiyo, ug imong nakita ang imong Manluluwas sa tuo sa Amahan. Busa, ipangamuyo Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 6:

Ikaw ang unang gitamnan sa yuta sa langitnong Managtamnan, O Stephen nga gidayeg sa tanan. Ikaw ang unang nag-ula sa imong dugo alang kang Kristo dinhi sa yuta, O bulahan; ikaw ang unang gikoronahan sa langit sa diadema sa kadaugan gikan Kaniya, ang manuna sa mga martir, ang unang nag-antos nga magdala sa korona sa mga martir.

[5378] Kining mga paliguan gitukod ni Constantine the Great, gipadayon sa iyang anak nga si Constantius, ug nahuman niadtong 427 ni Theodosius the Younger. Karon gitawag na kini nga Teukur-Hammam ug nahimutang sa Ika-upat nga Bukid.

[5379] Sa tuig 1200, ang among Rusyano nga peregrino nga si Anthony mibisita niining simbahan; didto iyang nakita ang agtang sa unang martir, nga gipangbato ug gitahi pag-usab.

Ang Pagkatulog ni San Basilio nga Bulahan, ang Matarong ug Milagrero sa Moscow

Gisaulog sa ika-2 sa Agosto

Kining bulahan nga si Basilio nabuhi atol sa paghari sa debotong Tsar ug Dakong Prinsipe Juan Vasilyevich[5380] ug ilawom sa pagpangulo ni Balaanidad Macarius, Metropolitan sa Moscow ug Tibuok Rusya. Ang ngalan sa iyang amahan mao si Jacob, ug ang ngalan sa iyang inahan mao si Anna. Pinaagi sa ilang pag-ampo, gihatag siya sa Diyos kanila, ug pinaagi sa ilang pagtuo, gihatag siya kanila. Sukad pagkabata, napuno siya sa gugma sa Diyos ug misugod sa pagkinabuhi sumala sa Iyang mga sugo. Gibyaan niya ang balay sa iyang amahan ug ang iyang mga paryente, si Banal Basilio, sa paglaum sa umaabot nga mga panalangin, gipuli ang iyang mga butang sa kalibutan sa espirituhanong mga butang; kay imbis sa amahan, iyang nakuha ang pagwagtang sa karga sa mga sala, imbis sa inahan – pagkabalaan, imbis sa mga igsoon – ang tinguha sa pagpaningkamot alang sa langitnong Herusalem, ug imbis sa mga anak – mga paghungihong gikan sa kasingkasing. Ug aron makab-ot kini tanan, gikapoy niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa nagkalain-laing hugot nga pagpanag-iya. Ang Bulahan ingon ka pobre nga wala gani siyay gamay nga langob para sa iyang kaugalingon, ni nagsul-ob siya og sinina sa iyang lawas; kanunay siyang walay puy-anan ug naglakaw nga hubad sa ting-init ug tingtugnaw, nagkatugnaw sa katugnaw sa tingtugnaw ug nag-antos sa kainit sa ting-init. Bisan pa nga kanunay siyang napalibotan sa kasaba ug ingay, apan tungod kay ang iyang kalag gawas sa mga pagbati, kanunay niyang gipanginabuhi ang kinabuhi sa usa ka balaan nga buang alang sa gahum ni Cristo. Wala siyay gisulti nga bisan usa ka pulong ug daw siya walay gasa sa pagsulti, nga gusto niyang itago ang iyang mga kaayo gikan sa mga tawo ug mailhan lang siya sa Dios. Apan *'ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago'* (Matt. 5:14). Tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug sa iyang dili matandog nga pagkamapailubon, ang balita bahin kaniya nakaabot sa dalunggan sa matinud-anong Tsar ug Dakong Prinsipe John Vasilyevich, Awtokrat sa Tibuok Rusya, kang kinsa gisaysay ni His Eminence Metropolitan Macarius ang iyang kinabuhi. Natingala kaayo sila sa iyang pagkamapailubon ug gipadayeg nila ang Dios sa paghatag kanila og ingon ana ka balaan nga tawo sa ilang panahon.

Busa, samtang gipuyo ang iyang kinabuhi sa kanunay nga pagpaningkamot ug paglahutay, nag-antos sa gutom ug kauwaw ug adlaw-adlaw nga nagbutang sa iyang kaugalingon sa katalagman sa kamatayon, nagpadayon sa iyang kinabuhi ang bulahan nga si Basil. Sa katapusan, sa dihang natakdan siya og sakit, naghigda na siya sa iyang katre. Ang debotong Tsar ug Dakong Prinsipe John Vasilyevich, autokrata sa tibuok Rusya, sa dihang nakadungog sa hapit nang pagpanaw sa balaan paingon sa Dios, miadto kaniya uban sa iyang debotong Tsarina ug Dakong Prinsesa Anastasia ug sa iyang mga maharlikang prinsipe, Si Juan ug si Teodoro, aron bisitahan siya ug madawat ang iyang panalangin. Ang Balaan, nga hapit na mamatay ug naa na sa iyang higdaanan sa kamatayon, propetiko nga miingon kang Prinsipe Teodoro:

'Ang tanan nga iya sa imong mga katigulangan mahimong imo, ug ikaw ang ilang manununod.'

Human niining mga pulong, gisumiter sa Balaan ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Usa ka humot nga baho ang mipuno sa tibuok siyudad gikan sa iyang lawas, ug daghang mga lumolupyo sa siyudad ang miadto sa iyang lubong. Usa ka makapahinganghang talan-awon ang nahitabo. Ang Tsar ug ang mga prinsipe mismo nagbitbit sa lawas sa Banal sa ilang mga abaga paingon sa balaan nga simbahan; ang mga obispo ug mga pari, kauban ang tibuok klero, nag-awit og mga salmo ug mga himno sa simbahan alang sa iyang dungog, samtang ang mga tawo misinggit uban sa mga luha, nga nagaingon:

'Pinakabalaan Basil! Pag-ampo ka sa Diyos nga si Kristo alang sa among siyudad sa Moscow ug sa tanang siyudad ug baryo sa Rusya, alang sa among Tsar nga mahigugma kang Kristo, sa iyang matinud-anong Tsarina ug sa ilang mahimayaong mga anak, ug pagka-tabang sa iyang hukbo sa kadaugan ug sa pagdaug sa mga kaaway.'

Samtang nitambong sa lubong sa Balaan, ang Tsar ug Tsarina nagahilak og luha sa kalipay ug kasubo – luha sa kalipay tungod kay ilang nakita sa pagpanaw sa santo ang pagpamatuod sa iyang pagkahingpit ug sa iyang

---

[5380] Si Banal Basilio natawo sa sayong mga tuig sa paghari ni Dakong Prinsipe Juan III sa Moscow (1462–1505) sa baryo sa Elakhov, nga nahimutang kaniadto duol sa Moscow, diin karon nahimutang ang mga kalsadang Elakhovskaya ug Basmannaya. Sa edad nga 16, gisugdan niya ang asetikong praktis sa balaan nga kabuang ug gitagana niya ang 72 ka tuig niini. Nakaila siya sa panahon sa paghari ni Ivan IV Vasilyevich nga Gakadani, kinsa gipaila kaniya ni Metropolitan Makarii (1543–1564), nga naghatag kaniya og labing taas nga pagdayeg.

kanonisasyon taliwala sa mga santo, ug luha sa kasubo tungod kay nawala kanila ang usa ka maisugon kaayo nga asketiko. Bisan niadto, daghan ang nanaog pinaagi sa paghikap sa balaan nga relikya sa beato. Ang Iyang Kahalayan, si Metropolitan Makarii, kauban ang Balaang Sinodo, pagkahuman sa pag-awit og mga salmo ug mga himno sa lubong ibabaw sa lawas sa santo, gilubong siya uban sa dungog sa ikaduhang adlaw sa Agosto 1552[5381] . Nabuhi siya sulod sa 88 ka tuig, diin 72 niini iyang gigahin isip usa ka balaan nga buang. Gihimaya sa Ginoo ang bulahan pinaagi sa mga milagro bisan pa human sa iyang kamatayon, niadtong 1588. Himaya sa atong Dios, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

Troparion, Tono 8:

Ang imong kinabuhi, Basilio, walay sala, ug ang imong pagkabalaan walay mantsa; Tungod kang Kristo gikapoy nimo ang imong lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay, pinaagi sa katugnaw ug kainit sa adlaw, pinaagi sa ulan ug mga panganod nga nagbitbit og ulan, ug ang imong nawong misidlak sama sa adlaw: ug karon ang mga katawhan sa Rusya moanha kanimo, mga hari ug mga prinsipe, ug ang tanang katawhan, naghimaya sa imong balaan nga pagpanaw. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios, aron luwason kita gikan sa pagkaulipon sa mga barbaro ug sa panagbangi sa mga lungsoranon, ug hatagi ang kalibutan og kalinaw, ug ang atong mga kalag og dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 4:

Gipangulohan sa Espiritu sa Dios, labing bulahan nga Basilio, imong gilabay ang kalibutanong kagubot ug gikaligtaan nimo ang mga kasakit niining kinabuhi; ug gitangtang ang mga bisti sa pagkamortal, ug nagsul-ob ka sa bisti sa kawalay-pagkamapangahas; nilayas ka gikan sa mga bitag sa limbongong magbubuot niining kalibutan, ug nahimong langyaw sa imong kaugalingong yuta; ug sa pagpili sa langitnong bahandi kay sa yutanong bahandi, gikoronahan ka sa mga korona sa pagkamapailubon. Ug karon, labing bulahan nga Basilio, pag-ampo kang Kristo nga among Dios alang sa mga nagpasidungog sa imong balaan nga handumanan, aron kami makapanawag kanimo: Maglipay ka, labing bulahan nga Basilio.

16 Agosto

3 Agosto (Daang Estilo)

Niining adlawa, ang pagkamatay sa Balaan nga si Anthony nga taga-Roma sa Novgorod niadtong 1147.

Ang atong mga Balaan nga Amahan nga sila Isaac, Dalmat ug Faustus

Gihinumduman sa 3 Agosto

Ang Kagalang-galang Dalmat nabuhi sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Dako[5382] , misilbi sa hukbo[5383] ug gihatagan og dakong pagrespeto sa emperador. Pagkahuman, sa pagbiya sa tanang butang sa

[5381] Ang lawas sa Banal nga Basil gilubong duol sa Simbahan sa Balaang Trinidad sa Moat, diin niadtong 1554, gisugo ni Ivan the Terrible ang pagtukod sa Katedral sa Intercession isip paghinumdom sa pagdaug sa Kazan, nga mas nailhan nga Simbahan ni San Basil nga Banal. Niadtong 1586, ang mga relikya ni Banal Basil misugod sa paghimo og daghang mga pag-ayo, ug sa maong tuig, pinaagi sa sugo ni Tsar Theodore Ivanovich, gitukod ang usa ka simbahan nga gipahinungod kaniya ibabaw sa iyang lubnganan (ang karon nga kilid-kapilya ni San Basil sa Katedral sa Pag-ampo), Gihimo ang usa ka reliquaryo nga hinimo sa pilak, gipahiran og bulawan ug gipalamuti sa mga perlas ug bililhon nga bato, ug gisugo nga ang iyang handumanan pagahinumduman sa ika-2 sa Agosto. Ang mga relikya sa Bulahan nagpabilin gihapon sa maong kapilya ilawom sa halaran hangtod karon.

[5382] Si Teodosio ang Dako – Emperador gikan sa 379 hangtod 395.

[5383] Sa Ikaduhang Rehimento sa Guardia, nga kaniadto nailhan nga scholari.

kalibutan alang sa Dios, gibyaan niya ang iyang asawa ug mga anak[5384] ; gidala lang niya ang iyang anak nga si Faustus, ug miadto siya kang Banal nga Isaac, nga adunay monasteryo duol sa Constantinople; didto giputol sa Banal nga Isaac ang ilang buhok isip mga monghe ug nagpuyo sila sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios , kanunay nga nag-obserba sa hugot nga pagpuasa. Sa dihang ang Banal nga Isaac[5385] , nga nakaabot na sa taas kaayo nga edad, nabati nga nagkadool na ang kamatayon, gitawag niya ang komunidad sa mga monghe; pagkahuman niya ipaambit ang iyang katapusang mga pagtulun-an kanila, gitudlo niya ang Banal nga Dalmat isip abbot sa iyang dapit, ug gikan sa iyang ngalan ang monasteryo nahimong nailhan nga Dalmat Monastery[5386] . Ang Kagalang-galang Dalmat gi-ordinar nga pari ni Atticus, Patriarka sa Constantinople[5387] . Nagkinabuhi siya sa hingpit nga pag-abstinensya ug sa usa ka higayon, atol sa Dakong Kwaresma, wala siya mokaon sulod sa kap-atan ka adlaw[5388] ; pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo, napildi sa Kagalang-galang Dalmat ang gahum sa yawa. Nitungha usab siya batok sa makita nga mga sulugoon sa yawa – ang mga Nestorianong erehe, nga nagpasipala sa Labawng Balaang Inahan sa Dios[5389] : Ang Banal nga si Dalmat usa ka aktibong katabang sa mga Balaang Amahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon ubos ni Emperador Teodosio ang Bata sa Efeso[5390] ; pinaagi niini, nakuha ni Banal nga Dalmat ang gugma sa emperador ug sa mga Balaang Amahan, nga nagtudlo kaniya nga mahimong arkhimandrita sa Monasteryo sa Dalmat. Sa ingon nga iyang gipahinungod ang halos tibuok niyang kinabuhi sa pag-alagad sa Dios, ang Banal nga Dalmat mibalik na sa kahangturan sa taas kaayo nga edad[5391] . – Ang Banal nga Faustus, sama sa iyang amahan, usa ka dakong asketa; hugot niyang gisunod ang mga monastikong lagda, labi na ang pag-ayuno[5392] . Pagkahuman sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta, misulod siya sa walay katapusang puy-anan ug, sa walay kamatayon nga kinabuhi, giila siya sa han-ay sa mga banal nga amahan.

[5384] Mga Anak nga Babaye.

[5385] Mahitungod sa debotong kinabuhi ug dakong kadasig sa pagtuo ni San Isaac, nga nagdala kaniya sa walay kahadlok nga pagsaway sa dautang Haring Valens—nga iyang gipanghimatuud ang pagkahugno—ug mahitungod sa iyang bulahan nga pagpanaw, igo nang gihisgutan sa ika-30 sa Mayo; kinsa may gustong mabasahan mahimong mobasa niini didto.

[5386] Si San Isaac namatay niadtong 383.

[5387] Sumala sa ubang, mas kasaligan nga tinubdan, gitudlo siya nga abbot sa monasteryo ni Patriarka Nectarius (381–397), ug dili ni Atticus (408–425).

[5388] Ug unya, pagkahuman sa iyang pagkaon, 43 ka adlaw sa wala pa ang Pista sa Pag-alsa sa Kristo, nagpabilin siya sa ekstasi ug sa niining panahona gihatagan siya og mga banal nga panan-aw; iyang gihulagway ang tukmang mga lugar diin nagtindog ang tulo sa mga igsoon gikan sa ilang monasteryo, nga nagtambong sa pista sa Simbahan sa mga Maccabees, ug pinaagi niini nakab-ot niya ang unibersal nga dungog. – Si San Proklus, Patriyarka (434–446), samtang buhi pa si San Dalmatus, gidayeg siya pag-ayo sa usa ka sulat kang Juan sa Antioquia.

[5389] Ang mga erehe nga Nestoriano miingon nga ang Labaw nga Balaan nga Birhen Maria dili angay tawgon nga Inahan sa Dios, tungod kay siya wala man manganak og Dios, kondili usa lamang ka tawo, nga uban Niya—gawas kaniya—ang Pulong sa Dios, nga walay katapusan nga gipanganak gikan sa Amahan, naghiusa; Si Jesus, ang tawo nga natawo kang Maria, mao lamang ang puy-anan sa Pagkadiyosnon ug ang instrumento sa atong kaluwasan; kining tawo, pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu Santo, nahimong Kristo, nga mao ang Pinahiran, ug ang Pulong sa Dios nagpuyo uban kaniya sa usa ka espesyal nga moral o relatibong panaghiusa. Ang Nestorianong erehiya gisalikway sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho.

[5390] Pagkahibalo niya nga ang Ortodoksiya naa sa hulga sa kapintas sa Konseho sa Efeso, si San Dalmat, nga nagpahimutang sa iyang kaugalingon isip pangulo sa mga abbot, monghe, ug mga Kristohanon nga matinud-anon sa Ortodoksiya, miadto sa palasyo sa hari ug misulti nga mapangahas sa atubangan sa emperador aron ipanagang ang kamatuoran; apan hangtod niadtong panahona wala pa siya mobiya sa monasteryo sulod sa 48 ka tuig, bisan pa nga gihangyo siya sa emperador nga buhaton kini, nga naghandum nga kini nga bantugang asketiko makig-apil sa komunal nga pag-ampo alang sa kaluwasan gikan sa linog.

[5391] Ang eksaktong petsa sa iyang kamatayon wala mailhi; masulti lang nga buhi pa siya sa panahon ni San Proklus, Patriyarka sa Constantinople. Si San Demetrio sa Rostov nagpahayag nga, sumala sa wala pa mailathala nga mga kinabuhi ni Isaac, Dalmatus ug Faustus, namatay si San Dalmatus niadtong 2 Agosto sa edad nga dili moubos sa 90, ug gilubong niadtong 3 Agosto atol sa pagka-patriarka ni Proclus, pipila ka panahon human sa 434 ug lagmit mga 440.

[5392] Walay detalye sa iyang kinabuhi ang nakaluwas.

Kontakion, Tono 2:

Nagdan-ag sama sa mga bitoon pinaagi sa ilang pagka-asketa, ug nagpahawa sa erehiya pinaagi sa pagtuo, dayegon nato sila uban sa mga himno ni Isaac, ug kauban nila ni Dalmatus ug Faustus, isip mga alagad ni Kristo, nga nagpakakusog kaniya alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Cosmas, ang eunuko nga eremita

Gisaulog sa ika-3 sa Agosto

Ang libro nga *Limonar*[5393] nagasaysay sa mosunod nga sugilanon mahitungod kang Banal nga Cosmas gikan kang Abba Basil, usa ka presbiteryo sa Monasteryo sa Vikania.

[5394]'Sa akong pagpuyo sa Antioquia,' miingon ang presbiter, 'si Abba Cosmas, usa ka eunuko gikan sa Lavra ni San Cosmas sa Farana, miabot gikan sa Herusalem ngadto kang Balaan nga Patriarka Gregorio; siya usa ka istrikto nga asketa, usa ka masigasig nga magpanalipod sa pagtuo, usa ka matinud-anong magbabantay sa mga doktrina sa Simbahan, ug hingpit nga nakasabot sa Balaang Kasulatan. Pipila ka adlaw human sa iyang pag-abot sa Antioquia, namatay ang tigulang; gisugo sa Patriarka nga ang iyang bililhon nga lawas ipahulay sa iyang kaugalingong monasteryo, diin gilubong ang usa ka obispo. Sa usa ka higayon, miadto ko sa lubnganan sa balaan nga tigulang aron pasidunggan ang iyang mga nahabilin, ug didto nakakita ko og usa ka pulubi nga nangayo og limos sa mga mosulod sa simbahan. Pagkakita kanako, mitungo siya tulo ka beses sa atubangan sa lubnganan ug, pagkahuman niyang gipangamuyo ang pag-ampo sa pari alang sa kalinaw sa mga namatay na, miingon siya kanako:

'Dako kaayo, Amahan Abba[5395] , ang tigulang nga imong gilubong dinhi duha ka bulan ang milabay.'

'Giunsa nimo nahibalo?' pangutana nako.

Mitubag siya:

'Naparalisa ko sulod sa napulo'g duha ka tuig – nagsulti ko sa kamatuoran, dili ko magbakak – ug pinaagi niining tigulang gihatag sa Ginoo kanako ang pagka-ayo. Sa dihang masubo ko, moanha siya ug mohupay kanako, naghatag kanako og kahupayan. Dili ko itago kanimo ang lain pa nga milagro mahitungod kaniya: sukad sa imong paglubong kaniya, nadungog ko siya nga miingon sa obispo matag gabii: 'Ayaw ko paghikap, ug ayaw pagduol kanako, heretiko; kaaway ka sa Balaang Katolikong Simbahan.'

Pagkadungog nako niini, miadto ko sa Patriarka ug gisaysay nako ang akong pakighinabi sa pulubi; sa samang higayon, gipangayo nako sa Patriarka nga kuhaon ang lawas sa tigulang ug ilubong kini sa lain nga dapit. Apan ang Iyang Kasantosang Patriarka mitubag:

'Tuohi ako, anak ko, nga ang heretiko dili makadaot kang Santo Cosmas: ang tanan nimong gisaysay nahitabo aron ang kaisog sa tigulang alang sa pagtuo ug ang iyang pagkamaayo dili matago kanato – ug aron ang pagkadautan sa obispo mapadayag, ug siya dili pasidunggan isip usa ka Ortodoksong Kristohanon.'

Kining maong Presbyter Basil nagsaysay usab og lain pang sugilanon mahitungod sa Banal nga Cosmas:

[5393] Ang *Limonar* (gikan sa Griyegong **limon** – parang, pastulan) usa ka laganap kaayo nga hagiograpikong buhat ni John Moschus, usa ka Griyegong monghe (namatay niadtong 622). Samtang nagbiyahe sa mga monasteryo sa Palestina, Siria, Ehipto, Siprus, Constantinople ug Roma, si Moschus nakatigom og daghang mga sugilanon bahin sa kinabuhi sa mga Kristohanong asetik, ingon man daghan sa ilang mga panultihon ug moral nga pagtulon-an; gipresentar niya kining tanan nga impormasyon sa iyang *Limonar*. – Nailhan ang mosunod nga mga hubad sa Ruso sa *Limonar*: 1) ni Filaret, Arsobispo sa Chernihiv, *Ang Espirituhanong Pastulan* (Moscow, gipatik niadtong 1848, 1850 ug 1853) ug 2) sa usa ka walay ngalan nga tigpapatik: *Ang Pastulan, o Hardin sa mga Bulak* (Moscow, 1859).

[5394] 'Lavra' – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og bahin sa usa ka siyudad; 'alley' – partikular, usa ka han-ay sa mga selda nga gipahimutang palibot sa puloy-anan sa abbot sa porma sa mga pasilyo ug gilibotan sa bakod o pader. Ang mga monghe sa lavra nagpuyo nga hermitiko ug nagpahinungod sa ilang kaugalingon sa mga asetikong praktis, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom alang sa mga banal nga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagbantay og hugot nga kahilom sa nahibilin nga mga adlaw; Mas lisod ang kinabuhi sa mga lavra kaysa sa ubang komunalidad sa mga monghe. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang termino nga 'lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Niuna kini nga mitumaw sa Ehipto ug pagkahuman sa Palestina. Sa pagkakaron, ang ngalan nga 'lavra' gigamit sa Rusya eksklusibo isip usa ka titulo sa dungog.

[5395] I.e. 'amahan'.

'Miadto ko aron siya makita sa monasteryo, ug gisultihan ko sa tigulang bahin sa iyang kaugalingon, nga kaniadto misulod kaniya ang usa ka hunahuna—unsa ang gipasabot sa mga pulong sa Ginoo ngadto sa Iyang mga disipulo: *"Apan karon, kinsa may adunay bag, kuhaa kini, ug ingon usab usa ka pitaka; ug kinsa may walay, ipamaligya ang iyang kapa ug mopalit og espada"* (Lucas 22:36), ug ang Iyang tubag: *'Igo na kana'*, sa dihang miingon sila*, 'Aniay duha ka espada'* (Lucas 22:38). Ang tigulang naghunahuna paglawom niining mga pulong sa Ginoo ug, tungod kay wala siya makab-ot og konklusyon, mibiyahe siya sa udto paingon sa Pirga Lavra aron makita si Abba Theophilus ug mangayo og pasabot. Sa dalan paingon sa disyerto, samtang nagkadool siya sa Kalamon, nakakita siya og usa ka dakong bitin nga nag-agay gikan sa Bukid Kalamon; dako kaayo ang bitin nga ang gibug-aton niini nakahimo og lawom nga bakas sa yuta, ug ang mga liko sa iyang lawas naghimo og dagkong arko; bag-o pa lang kini nakatawid sa agianan sa tigulang. Sa pagkahibalo nga kini usa ka limbong sa yawa, nga gustong pugson ang respetadong amahan sa pagbiya sa iyang tuyo, ang tigulang nag-andam sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo ug walay kahadlok nga nagpadayon sa iyang pagbiyahe: protektado sa gahum sa Dios, nakalusot siya sa mga liko sa lawas sa bitin nga walay kadaut, sama sa pag-agi sa usa ka ganghaan. Pag-abot niya kang Abba Theodore, gipangutana niya siya ug nakadawat niini nga tubag:

Ang duha ka kutsilyo nagpasabot sa duha ka matang sa pagkinabuhi nga matarong sa Diyos: kalihokan o paningkamot, ug paghunahuna o paglubong sa hunahuna sa pag-ampo ug paghunahuna sa Diyos; bisan kinsa nga adunay kining duha ka hiyas usa ka hingpit nga tawo.

Sa iyang mga salaysay bahin kang Banal Cosmas, gidugang ni Presbiter Basilio ang mosunod:

'Sa akong napulo ka tuig nga pagpuyo sa Monasteryo sa Faran uban sa Banal nga si Cosmas, diin ko miadto sa sinugdanan pa sa akong monastikong kinabuhi, kanunay niya kong gitudloan pinaagi sa iyang mga diskurso nga giinspirar sa Diyos nga gitawag og " "; sa usa ka higayon, samtang naghisgot kami sa kaluwasan sa kalag, gikuha niya ang usa ka hugpong sa mga pulong gikan kang Santo Atanasio ang Dako ug miingon:

'Sa matag higayon nga makadungog ka o makakita sa usa ka libro sa bisan unsang panultihon ni Santo Atanasio, kung wala kay papel, isulat kini sa imong sinina.'

Mao kana ang pagrespeto nga gibati sa Kagalang-galang Cosmas alang sa mga bantugang Amahan ug magtutudlo sa Simbahan: kauban nila, pagkahuman sa iyang debotong kinabuhi dinhi sa yuta, nakadawat siya og bahin sa kinabuhi nga walay katapusan pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat sa himaya karon ug hangtod sa kahangturan.

17 Agosto

4 Agosto (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang balaang martir nga si Eudokia, nga nag-antos sa Persia ilawom ni Shapur, mga tuig 362–364.

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang balaang martir nga si Eleutherius, nga nagsilbi isip chamberlain (cuvicularis) sa korte ni Maximian ug, sumala sa iyang sugo, giputol ang iyang ulo alang kang Kristo.

Ang Pito ka Balaang Kabatan-onan sa Efeso

Gisaulog sa 4 Agosto

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Romanong emperador nga si Decius[5396] , gipanglutos ang Simbahan ni Kristo, ug daghan sa mga sulugoon ni Kristo—mga pari, mga ministro sa simbahan, ug uban pang matinud-anon—nga nahadlok sa walay kalooy nga manlulutos, napugos sa pagtago bisan asa nila mahimo. Sa dihang si Decius, nga nagdilaab sa kasuko batok sa mga Kristohanon, miabot gikan sa Carthage[5397] paingon sa

[5396] Decius – emperador gikan sa 249 hangtod 251.

[5397] Carthage – usa ka siyudad sa amihanan nga baybayon sa Aprika, nga naghatag sa ngalan sa dakong Kasadpang Fenisiya nga estado nga iyang gitukod, nga dugay nga kaatbang sa Roma hangtod kini nahimong probinsya sa Roma niadtong 146 BC.

Efeso[5398] , una sa tanan iyang gisugo ang mga lumolupyo sa palibot nga magkatigum aron maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Gibuta sa iyang garbo, ang hari nagtukod og mga dios-diosan sa tunga-tunga sa siyudad ug nag-andam og mga halaran sa atubangan niini; sa iyang sugo, ang mga awtoridad sa siyudad maoy unang mosakripisyo niini, kauban ang hari mismo. Sa niining pampublikong pista nga sakripisyo, nababad sa dugo ang yuta ug napuno sa baho ug aso ang hangin: daghan kaayong mga hayop ang gipatay ug gisunog. Paglabay sa duha ka adlaw, nagmando ang hari nga tipuon ang tanang Kristohanon ug pugson sila sa paghalad sa mga dios-diosan. Nagsugod sila sa pagpangita sa mga Kristohanon bisan asa: gipagawas sila gikan sa ilang mga balay ug langob, gipundok sa usa ka grupo, ug gidala nga walay dungog ngadto sa plasa diin nagtigom ang mga tawo nga naghalad. Ang uban sa mga sumusunod kang Kristo, tungod kay kulang sa espirituhanong kaisog ug nahadlok sa mga pag-antos nga nagpaabut kanila, mibulag sa pagtuo ug misimba sa mga dios-diosan sa atubangan sa tanan. Ang ubang mga Kristohanon, nga nakasaksi o nakadungog sa ingon nga mga buhat sa ilang mga kaigsuonan sa pagtuo, nangasubo sa ilang mga kasingkasing, nagahilak tungod sa ilang pagbiya kang Kristo ug pagkahulog sa idolatriya; samtang ang mga matinud-anon sa pagtuo ug lig-on sa espiritu walay kahadlok nga mitubang sa ilang mga pag-antos ug, samtang nag-antos sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit, maisugon nilang gihalad ang ilang mga kinabuhi alang sa ilang Ginoo. Daghan kaayo ang mga martir nga ang ilang dugo, nga nag-awas gikan sa ilang mga samad ug sa pagkagisi sa ilang mga bukog, nibubo sa yuta sama sa tubig; ang mga lawas sa mga martir gibalewala sama sa basura sa kilid sa dalan o gisabit sa palibot sa pader sa siyudad, samtang ang ilang mga ulo gibutang sa espesyal nga mga poste sa atubangan sa ganghaan sa siyudad; Ang mga uwak, lawin, ug uban pang mga langgam nga maninila mitigum sa mga pader ug gilamoy ang mga lawas sa mga namatay tungod sa ilang pagtuo. Alang sa mga tinago ug nagpalagyo nga mga Kristohanon, usa kini ka dakong kasubo nga wala nila makolekta ug makapanglubong sa mga lawas sa ilang mga igsoon, nga ginakaon sa mga langgam; gitaas nila ang ilang mga kamot paingon sa langit, ug nag-ampo sila sa Ginoo uban sa mga hikak, nga luwasa Niya ang Iyang Simbahan gikan sa ingon nga pag-antos.

Niadtong panahona, adunay pito ka batan-on sa Efeso; sila ang mga anak sa girespeto nga opisyal sa siyudad ug nag-alagad sa kasundalohan. Ang ilang mga ngalan mao kini: Maximilian, Iamblichus, Martinian, Juan, EDionysius, , Exacustodian ug Antoninus. Bisan wala silay dugo nga nagkahiusa, nagkahiusa sila sa espirituhanong pagkapamilya—pinaagi sa pagtuo ug gugma ni Kristo; nag-ampo ug nag-ayuno sila nga mag-uban, nag-ambit sa pagkrusipisyon ni Kristo pinaagi sa pagpahinabo sa unod ug hugot nga pagbantay sa pagkamahigalaon. Sa pagtan-aw nila sa kanunay nga pagpanlupig ug malupit nga pagpatay sa mga Kristohanon, gikapungot kaayo sila sa ilang kasingkasing ug wala nila mapugngan ang ilang mga luha ug mga paghuyop. – Sa dihang ang mga pagano, kauban ang hari, miapil sa paghalad sa sakripisyo, ang balaang mga batan-on miliko gikan kanila; sa pagsulod nila sa simbahan sa Kristiyano, nagluhod sila sa yuta sa atubangan sa Ginoo ug, pagkahuman nila pagwisik og abog sa ilang mga ulo, naghalad sila og mga pag-ampo nga puno sa luha kaniya. Ang ingon nga pamatasan nila napansin sa pipila ka mga tawo (niadtong panahona, ang tanan nagbantay sa ilang silingan aron makita kung unsang diyos ang ilang gipangamuan, ug ang igsoon mibulgar sa igsoon, ang amahan sa anak, ug ang anak sa amahan; walay nagtago sa ilang silingan kon makabantay sila nga nag-ampo kini kang Kristo). Midiretso sila dayon sa hari ug miingon:

'O Hari, magkinabuhi ka hangtod sa walay katapusan! Nagpatawag ka og mga Kristohanon gikan sa layo, nag-awhag kanila sa paghalad og sakripisyo, apan ang mga duol kanimo wala magtagad sa imong maharlikang awtoridad ug, sa dili pagsunod sa imong mga sugo, ginasupak nila kini pinaagi sa pagsunod sa Kristohanong pagtuo.'

Ang nasuko nga hari nangutana kinsa gayud ang misupak sa iyang mga sugo. Mitubag ang mga tigsumbong:

'Si Maximilian, anak sa gobernador sa siyudad, ug unom ka uban pang mga batan-on, mga anak sa mga dungogang lungsoranon sa Efeso; ang tanan kanila adunay na daan taas nga ranggo sa militar.'

[5398] Efeso – ang pangunang siyudad sa Ikonia sa Asia Minor, duol sa bunganga sa Suba sa Caistrus – ang sentro sa tanang kalakalan sa Duol Sidlakan sa karaang panahon. Ilado kini tungod sa Templo ni Artemis – Diana.

Gisugo dayon sa hari nga dakpon sila, gapuson ug dad-on sa iyang atubangan. Dali ra nga gidala ang balaan nga mga batan-on sa atubangan sa hari, basang-basa pa ang ilang mga mata sa luha ug natabonan sa abog ang ilang mga ulo. Sa pagtan-aw kanila, miingon ang manunulilintad:

'Ngano wala kamo miapil namo sa pista sa pagpasidungog sa mga dios nga ginasimba sa tibuok uniberso? Lakaw karon ug sama sa uban, halad-a sa mga dios ang halad nga angay kanila.'

Mitubag si San Maximiliano:

'Nagtuo kami sa Usa ka Dios ug Hari sa Langit, nga napuno ang langit ug yuta sa Iyang himaya, ug Niya among gihalad ang espirituhanong halad sa pagtuo ug pag-ampo sa matag oras; apan sa inyong mga diyos-diyosan, aron dili namo hugawan ang among kalag, dili kami maghalad og halad nga pagsunog sa mga hayop, nga kauban ang baho ug aso.'

Human sa maong tubag, gisugo sa hari nga kuhaon kanila ang ilang mga sinturon sa militar—timaan sa ilang hataas nga ranggo:

'Dili kamo angay,' ingon niya, 'nga mosilbi sa hukbo sa hari, kay wala kamo mosunod kaniya ni sa mga dios.'

Apan, sa dihang nakita niya ang ilang kaanyag ug pagkabatan-on, naluoy ang hari kanila ug miingon:

'Walay kasingkasing nga pasakitan kining mga batan-on karon; busa, mga maayong batan-on, hatagan tika og panahon sa pagpamalandong, aron sa dihang makabalik na mo sa inyong paghuna-huna, makahalad mo og halad sa mga dios ug maluwas ang inyong kinabuhi.'

Gisugo niya dayon nga tangtangon ang ilang mga kadena ug buhian sila hangtod sa gitudlo nga panahon, samtang siya mismo mibiyahe ngadto sa lain nga siyudad, nga nagplano nga mobalik sa Efeso.

Ang mga balaan nga batan-on, bisan pa, sumusunod sa mga pagtulon-an ni Kristo, gigamit nila ang panahon nga gihatag kanila sa hari alang sa maayong buhat: gikuha nila ang bulawan ug pilak gikan sa balay sa ilang mga ginikanan, ug ilang gipang-apod-apod kini sa tinago ug hayag ngadto sa mga kabus. Sa samang higayon, nagkonsulta sila sa usag usa, nga nag-ingon:

'Biyaon nato ang siyudad sa pipila ka panahon, hangtod mobalik ang hari; adtoa nato kana nga dako nga langob nga nahimutang sa bukid sa sidlakan sa siyudad, ug didto, samtang nagpabilin sa hilom, mag-ampo kita nga matinud-anon sa Ginoo aron hatagan kita og kusog alang sa umaabot nga pag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan, aron kita, nga walay kahadlok nga motungha sa atubangan sa magpapasakit, makasustiner sa atong mga pag-antos nga mapisan ug makadawat gikan sa atong Ginoong Kristo sa dili malata nga korona sa himaya nga giandam alang sa Iyang matinud-anong mga sulugoon.

Sa ilang pagkasinabot niini, mibyahe sila paingon sa bukid sa sidlakan nga gitawag og Okhlon, nagdala og igo nga pilak aron makapalit og pagkaon sulod sa pipila ka adlaw. Pag-abot nila sa usa ka langob sa bukid, nagpabilin sila didto sulod sa pila ka panahon, walay hunong sa paghimaya sa Dios ug pag-ampo alang sa kaluwasan sa ilang mga kalag. Ang buluhaton sa pagsulod sa siyudad aron mopalit sa ilang gikinahanglan gisalig kang Santo Iamblichus, tungod kay siya ang batan-on. Si Santo Iamblichus, usa ka maalamon nga batan-on, nagsul-ob og bas-a sa dili pa siya molarga paingon sa siyudad aron dili siya mailhan; gikan sa kuwarta nga ilang gidala, gitagana niya ang usa ka bahin aron ihatag sa mga kabus, ug gigamit ang nahabilin aron mopalit og pagkaon. Sa usa ka ingon nga pagbisita sa siyudad, si Santo Iamblichus, , samtang gitago ang iyang tinuod nga ngalan, nangutana kung kanus-a gyud mobalik ang hari ug unsa kadali kini mahitabo. Paglabay sa igo nga panahon, mibalik sa siyudad si Santo Iamblichus nga nagpakaaron-ingnon nga pulubi, ug personal niyang nasaksihan ang pag-abot sa hari gikan sa iyang panaw; nadungog usab niya ang proklamasyon sa mando sa hari sa tibuok siyudad, nga nagsugo sa tanang gobernador sa siyudad ug mga kumander sa militar nga mag-andam sa paghalad og sakripisyo sa mga dios pagkasunod buntag – ingon ana ka masigasig nga pagano ang hari. Dugang pa, nadungog ni Iamblichus nga gisugo sa hari nga pangitaon sila, nga pansamantalang gipagawas, aron, kauban sa ubang mga lungsoranon, maghalad sila og sakripisyo sa mga dios-diosan sa iyang atubangan. Nahadlok kaayo si Iamblichus, gikuha ang gamay nga pan, ug midali paingon sa iyang mga igsoon sa langob; Didto iyang gisultihan sila sa tanan niyang nakita ug nadungog, ug gipaabot usab kanila nga gipangita na sila aron maghalad. Kining balita napuno kanila og kahadlok: nangahulog sila sa yuta nga nagahilak ug nagasubo, nag-ampo sila sa Dios, gisumiter ang ilang kaugalingon sa Iyang panalipod ug kaluoy. Pagbangon gikan sa ilang pag-ampo, si Santo Iamblichus nag-andam og pagkaon nga gikan sa gamay nga tinapay nga ilang gidala; gabii na, ug nagalubog na

ang adlaw; nanglingkod, gipalig-on sa mga balaan nga batan-on ang ilang kaugalingon pinaagi sa pagkaon, samtang nagpaabot sa mga pag-antos nga nagpaabut kanila. Pagkahuman sa ilang yano nga pagkaon, nag-istorya sila sa usag usa, nagdasig ug nagpalig-on sa usag usa aron batason ang ilang pag-antos alang kang Kristo uban sa kaisog. Sa taliwala niining pakighinabi nga makaluwas sa kalag, nagsugod sila'g pagbati og katulogon: nangabug-at ang ilang mga mata tungod sa kasubo sa ilang kasingkasing. Apan ang maloloy-on ug mahigugmaong Ginoo, nga kanunay nag-amuma sa Iyang Simbahan ug sa Iyang matinud-anong mga sulugoon, nagmando sa pito ka balaan nga batan-on nga mahulog sa usa ka katingalahang ug talagsaong pagkatulog, nga nagtinguha sa umaabot nga ipadayag ang usa ka katingalahang milagro ug aron kumbinsihon kadtong nagduha-duha sa pagkabanhaw sa mga patay. Ang mga santo natulog sa usa ka lawom kaayong tulog, samtang ang ilang mga kalag gipanalipdan sa kamot sa Dios, ug ang ilang mga lawas wala maguba ug wala mausab, murag nagkatulog lang sila.

Sa buntag, gisugo sa hari nga pangitaon ang pito ka marangal nga batan-on, ug pagkahuman sa walay bunga nga pagpangita, miingon siya sa iyang mga maharlika:

'Nagmalasakit ko niining mga batan-on, kay sila man gikan sa halangdong kaliwatan ug bantog tungod sa ilang kaanyag; nagtuo ko nga, tungod sa kahadlok sa among kasuko, nilayas sila sa lain nga dapit ug nagtago, bisan pa man, sa among kaluoy, andam kami nga pasayloon kadtong mga naghinulsol ug mibalik pag-usab sa mga dios.'

Mitubag ang mga maharlika:

'Ayaw pagmasubo, Oh Ari, tungod niining mga batan-on nga misupak kanimo ug sa mga dios: among nadungog nga dili lang sila naghinulsol, apan mas grabe pa gayud sila nga nanamastamas sa mga dios; pagkahuman nila pag-apod-apod og daghang bulawan ug pilak sa mga pulubi sa siyudad, sila nawala nga walay bisan gamay nga bakas.' Kung tugotan ka, atawgon nato ang ilang ginikanan ug pinaagi sa pagpanakit pugson sila sa pagpadayag kung asa ang ilang mga anak.

Walay paglangan, gisugo sa hari nga tawgon ang mga ginikanan sa balaan nga mga batan-on ug miingon kanila:

'Sultihi ako, walay pagpanaggo, asa na ang inyong mga anak nga naghatag ug kaulaw sa akong gingharian? Sa ilang lugar, akong sugoan nga patyon kamo: kay kamo ang naghatag kanila ug bulawan ug pilak ug gipadala sila sa lain nga dapit aron dili sila magpakita kanamo.'

Mitubag ang mga ginikanan:

'Naghangyo kami sa imong kaluoy, Ari! Paminawa kami nga walay kasuko: wala kami magtago og paglimbong batok sa imong gingharian, wala kami gayud mosupak sa imong mga sugo, ug kanunay kami maghalad og halad sa mga dios – ngano man nga ginabanta pa nimo kami og kamatayon? Kung ang among mga anak nalimot sa dalan, dili kami ang nagtudlo kanila niini; wala namo sila gihatagan og bulawan o pilak; ila kini gikuha sa tinago ug, pagkahuman nila kini gipangbahin sa mga kabus, nilayas sila ug, sumala sa mga hungihong nga nakaabot kanamo, nagtago sila sa dakong langob sa Bukid Okhlon. Daghang adlaw na ang nilabay, apan wala gihapon sila mobalik: wala kami kahibalo kung buhi pa ba sila didto o dili.

Pagkadungog niini, gipahawa sa hari ang mga ginikanan, ug dayon gisugo nga barugan og mga bato ang bungbong sa langob, nga nag-ingon:

'Tungod kay wala sila maghinulsol, wala sila mibalik sa mga dios, ug wala sila mitungha sa akong atubangan, dili na unta sila makakita pag-usab sa nawong sa tawo, ug pahawa sila sa gutom ug kauhaw sa langob nga natabonan sa mga bato.'

Ang hari ug ang mga tawo sa Efeso nagtuo nga buhi pa ang mga batan-on, wala nila masayri nga nangamatay na sila ngadto sa Ginoo. Sa mismong higayon nga gisirad-an ang bungbong sa langob, duha sa mga kamarlukens sa hari, sila Theodore ug Rufinus—nga tinago nga mga Kristohanon—nagtala sa duha ka plaka nga lata sa mga pag-antos sa pito ka balaan nga batan-on, ug gisulat usab ang ilang mga ngalan; dayon gibutang nila kini nga mga plaka sa usa ka gamay nga kahon nga tanso ug gibutang kini taliwala sa mga bato nga gibutang sa agianan sa langob: kay, ilang gihunahuna, kon bisitahan sa Ginoo ang Iyang mga sulugoon sa wala pa ang Iyang himayaong pag-abot, ug kon ablihan pag-usab ang langob, ug makaplagan ang mga lawas sa mga balaan, nan, pinaagi sa among sinulat, mahibal-an nila ang ilang mga ngalan ug mga buhat ug masabtan nga kini nga mga lawas mao ang mga martir nga namatay sa gisirad-an nga langob tungod sa ilang pag-angkon kang Cristo. Busa gisumpay ang bungbong sa lungib, ug gipahimutang ang usa ka selyo niini.

Sa dili madugay pagkahuman niini, namatay ang dautang Emperador Decius. Gisundan siya sa daghang ubang dautang mga hari nga pareho usab naglutos sa Simbahan sa Dios, hangtod nagsugod ang panahon sa mga Kristohanong hari uban ni Constantine ang Dako. Sa panahon sa matinud-anong Haring Teodosio ang Gamay[5399] , sa dihang daghang katuigan na ang nilabay sukad sa kamatayon ni Constantine ang Dako, mitungha ang mga heretiko nga nagdumili sa pagkabanhaw sa mga patay, bisan pa nga ang Ginoong Jesu-Cristo naghatag sa Iyang Simbahan og klarong pagtulon-an bahin niini, nga nagpahawa sa tanang pagduha-duha. Apan daghan ang nagsugod og pagduha-duha; dili lang ang mga ordinaryo, apan bisan ang pipila ka mga obispo nahimong sumusunod sa heresiya. Gikan sa mga maharlika ug mga obispo nga nalipat sa heresiya – sa taliwala niini, labi na nga mitindog si Obispo Theodore sa Aegina – misugod ang mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Ortodokso. Ang uban sa mga heretiko miingon nga ang mga tawo dili makadahom og bisan unsang ganti pagkahuman sa kamatayon, kay sa pagkamatay dili lang ang lawas kondili pati na ang kalag mapukan; ang uban, bisan pa, nagbarug nga ang mga kalag makadawat sa ilang ganti, samtang ang mga lawas magalot ug mahanaw.

'Unsaon,' pangutana nila, 'pagkabanhaw pag-usab niining mga lawas pagkahuman sa daghang milenyo, nga wala gani'y nahabilin nga abo niini?'

Mao kini ang pangatarungan sa mga heretiko, nga sa ilang kawalay pagtuo nakalimot sa mga pulong ni Kristo sa Ebanghelyo: *'Ang mga patay makadungog sa tingog sa Anak sa Dios, ug sa diha nga madungog nila kini, mabuhi sila'* (Juan 5:25); nakalimot usab sila sa gisulat sa propeta Daniel: *'Daghang mga tawo nga natulog sa abog sa yuta ang mobangon, ang uban alang sa kinabuhi nga walay katapusan, ug ang uban alang sa kahuya ug pagdumot nga walay katapusan'* (Dan. 12:2), – ug ang mga pulong sa propeta Ezequiel, nga nagsulti sa ngalan sa Dios: *'Tan-awa, akong ablihan ang inyong mga lubnganan ug dad-on kamo paggawas, O katawhan ko, gikan sa inyong mga lubnganan'* (Ezek. 37:12). Sa pagkalimot niini nga pagtulon-an sa Balaang Kasulatan, ang mga heretiko nagdala og dakong kagubot sa Simbahan sa Dios. Naghatag sila og dakong kasubo kang Haring Teodosio: siya nag-ampo nga matinud-anon sa Dios, uban sa pagpuasa ug mga luha, nga Siya, ang Magbubuhat sa tanang butang, luwasa ang Iyang Simbahan gikan niining makadaot nga heresiya. Ang maloloy-on nga Ginoo, nga dili gustong adunay bisan kinsa nga malaglag samtang nagalayo sa mga kamatuoran sa pagtuo, midungog sa pag-ampo sa hari ug sa mapait nga paghilak sa daghang mga matinud-anon, ug klaro nga gipadayag ang misteryo sa gipaabot nga pagkabanhaw sa mga patay ug sa walay katapusang kinabuhi. Pinaagi sa paglihok sa Balaang Pag-atiman, nahitabo ang mosunod. Usa ka tawo nga ginganlan og Adolius, ginoo sa Bukid Ochlon—diin nagpuyo ang mga batan-ong natulog sa usa ka selyadong langob—nga adunay bakanteng luna sa bukid, gusto magtukod didto og kulungan sa karnero. Samtang gitukod nila kini, gikuha sa mga trabahante ang mga bato nga natipon sa atubangan sa langob; wala silay nahibaloan nga adunay langob sa sulod sa bukid, ug nagtuo sila nga kabahin sa natural nga porma sa bukid ang mga bato. Samtang ilang giukit ang mga bato ug gidala kini ngadto sa lugar sa pagtukod, nakahimo sila og usa ka agianan sa bungag sa langob nga dali ra makalusot ang usa ka tawo. Niadtong panahona, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Ginoo sa kinabuhi ug kamatayon, nga kaniadto gibanhaw si Lazaro pagkahuman sa upat ka adlaw (Juan 11:39, 43–44), gipatindog Niya kadtong natulog sulod sa daghang katuigan (mga duha ka gatos) ug ang pito ka balaang batan-on: pinaagi sa Iyang balaang sugo, nabanhaw ang mga balaang martir, sama sa pagmata gikan sa tulog. Sa pagmata nila, una nila gipadayag ang ilang pagdayeg sa Ginoo sa buntag, ug pagkahuman, sumala sa ilang batasan, nag-abi-abiay sila. Murag namata lang sila gikan sa ordinaryong tulog sa gabii, kay walay bisan unsang nagpakita nga gibanhaw sila gikan sa kamatayon: ang ilang mga sinina hingpit nga wala'y kadaut, ang ilang dagway wala gyud mausab bisan gamay – nagdan-ag gihapon sila sa kahimsog ug katahum; ang tanan awtomatikong nagpahimo sa mga balaan nga batan-on nga motuo nga natulog lang sila kagahapon ug karon sa buntag namata na. Samtang nag-istorya-istorya sila, ilang nahinumduman uban sa kasubo ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ug ang kamatuoran nga gikinahanglan silang moadto sa siyudad pinaagi sa sugo sa hari, nga nagsugo kanila sa paghalad og halad sa mga dios-diosan; Sigurado sila nga gipangita sila ni Decius aron pasakitan sila. Nilingi sila kang Santo Amvlichus ug nangayo kaniya nga isaysay pag-usab ang iyang nadungog sa siyudad. Mitubag si Santo Amvlichus:

'Ang akong gisulti kaninyo gahapon, mao gihapon akong isulti kaninyo karon: ang hari nagsugo nga ang tanang lungsoranon andam na para sa halad karong adlawa; nagsugo usab siya nga pangitaon kami, aron kami

[5399] Teodosio II – emperador gikan sa 408 hangtod 450.

mosimba sa mga dios-diosan uban sa tanan sa iyang atubangan; ug kon dili namo kini buhaton, pasakitan niya kami.'

Unya si Santo Maximiliano miingon, nga nagtubang sa tanan:

'Mga igsoon, magpadayon kita ug magpakita nga walay kahadlok sa atubangan ni Decius: hangtod kanus-a pa ba kita magpabilin dinhi sama sa mga duwag? Magtungha kita ug, nga walay kahadlok, mosugid atubangan sa yutang hari sa Hari sa Langit, ang Tinuoray nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo; ug alang sa himaya sa Iyang balaan nga Ngalan, itagak nato ang atong dugo ug ihalad ang atong mga kalag; dili kita mahadlok sa mananakit o sa kamatayon nga kasakit: dili nila kita mapugngan sa kinabuhi nga walay katapusan, nga atong gihulat pinaagi sa atong pagtuo kang Cristo Jesus. Ikaw, igsoon Iamblichus, siguroha nga andam ang pagkaon para kanato sa naandan nga oras; kuhaa ang pilak nga sinsilyo ug adto sa siyudad; didto, palita ug daghang pan kaysa imong gipalit gahapon—gipakunhod kaayo nimo gahapon , ug nagutom na kami karon; Hibaloi unsay gisugo ni Decius bahin kanato ug baliki dayon, aron, human kita makapahuway sa pagkaon, makahawa kita ning dapita sa atong kaugalingong kabubut-on ug isumite ang atong kaugalingon sa pagpanakit.

Gikuha ni San Iamblichus ang pilak nga sinsilyo ug mibyahe paingon sa siyudad; sayo pa kaayo, ug bag-o pa lang nagsidlak ang kaagahon.

Sa dihang migawas siya sa langob, nabigla si San Iamblichus sa pagkakita og mga bato; unsa kaha kini buot ipasabot, iyang gihunahuna, nganong gibutang man kini dinhi? Wala pa kini dinhi gahapon. Pagkahuman niya pag-anaog gikan sa bukid, naglakaw siya nga puno sa kahadlok, nahadlok mosulod sa siyudad, diin siya mailhan ug dad-on sa atubangan sa hari. Sa iyang pagduol sa ganghaan sa siyudad, nabantayan ni San Iamblichus, sa iyang dakong katingala, ang Balaang Krus nga nakadikit niini, usa ka buhat sa talagsaong kahanas. Ug bisan asa niya gitutok ang iyang panan-aw, iyang nakita, uban sa parehas nga katingala, ang ubang mga bilding, mga puloy-anan ug mga pader. Miadto si Santo Iamblichus sa lain nga ganghaan sa siyudad ug didto, sa iyang dakong katingala, nakakita siya og hulagway sa Balaang Krus nga gibutang sa bungbong; nilibot niya ang tanang ganghaan sa siyudad ug nakakita siya og mga Balaang Krus bisan asa. Tungod sa dakong katingala, hapit na mabaliw si Santo Iamblichus. Pagbalik pag-usab niya sa unang ganghaan, nangutana siya sa iyang kaugalingon: unsa kaha kini nga kahulugan? Kagahapon, wala'y bisan usa ka hulagway sa Banal nga Krus bisan asa gawas lang sa mga tinago nga gihuptan sa mga matinud-anon, ug karon hayag na kini nga gipakita sa mga ganghaan ug pader sa siyudad; tinuod ba gyud nga ako kini nakita, o huna-huna ra ba kini? Nagdamgo ba ko? Pagkahuman niya sa pagpahunahuna, misulod siya sa siyudad. Paglakaw pa lang og mubo nga distansya, nadungog ni San Iamblichus ang daghang tawo nga nanumpa sa Ngalan ni Kristo. Nahadlok siya, naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Kagahapon, walay bisan kinsa ang nangahas sa paglitok sa Ngalan ni Kristo sa hayag, apan karon nadungog nako kini sa daghang ngabil; daw dili kini ang Efeso, kondili lain nga siyudad, kay lahi ang mga bilding ug lahi kaayo ang sinina sa mga tawo.' Sa pagpadayon sa iyang paglakaw, nangutana siya sa usa ka lalaki:

'Unsa ang ngalan niining siyudad?'

'Efeso,' tubag sa lalaki.

Wala motuo kaniya si Santo Iamblichus ug naghunahuna gihapon siya: 'Walay duhaduha nga naabot ko sa lain nga siyudad; kinahanglan ko mopalit dayon og pan ug magdali paggawas sa siyudad, basin mawala gyud ko.' Pagduol niya sa tigbaligya og pan, gikuha niya ang usa ka pilak nga sinsilyo ug gihatag kini kaniya aron bayad sa pan, unya mihunong siya, nagpaabot sa iyang gipalit ug sukli. Dako kaayo ang pilak nga sinsilyo ug adunay nakasulat ug hulagway sa labing karaang mga hari. Gidawat sa tigbaligya ang pilak nga sinsilyo ug gipakita kini sa lain nga lalaki, nga gihatag kini sa ikatulo, ug gikan sa ikatulo ngadto sa ikaupat; ang uban nga naa didto mipaduol usab; samtang nagtutok sa pilak nga sinsilyo, nangahibulong silang tanan sa pagka-antigo niini ug, samtang nagtan-aw kang Santo Iamblichus, naghinay-hinay silang nag-ingon sa usag usa:

'Tinood gayud nga nakakaplag kining batan-on og bahandi nga natago sukad pa sa karaang panahon.'

Si Santo Iamblichus, pagkakita sa ilang pag-uyamot, nahadlok, nagtuo nga nailhan na siya nila ug nagplano nga dakpon siya aron dad-on sa atubangan ni Haring Decius.

'Palihug,' ingon niya, 'kuhaa ninyo kini nga pilak nga sinsilyo: dili ko gusto og baylo.'

Apan gikuptan siya sa mga tawo sa iyang palibot ug, samtang hugot nilang gipugngan siya, miingon:

'Ingna kami asa ka gikan ug giunsa nimo pagpangita sa bahandi sa karaang mga hari; hatagi kami og bahin, ug dili ka namo ipahibalo; apan kon dili ka mubahin kanamo, ipasa ka namo sa huwes.'

Pagkadungog niini, nabigla si Santo Iamblichus ug, tungod kay wala siyay masulti, naghilom siya. Nagpadayon sila:

'Dili na nimo mapugngan ang pagpanago niining bahandi – sultihi kami asa kini, mas maayo nga boluntaryo ka, sa dili pa ka pugson sa pag-antos.'

Wala masayud si Santo Iamblichus unsa ang iyang isulti kanila ug nagpabilin siyang hilom nga daw pipì. Unya gikuha sa mga lalaki ang iyang sinturon, gibutang nila kini sa iyang liog, ug gihuptan siya sa tunga-tunga sa plasa; misibog ang hungihong sa mga tawo nga usa ka batan-ong lalaki nga nakakaplag og bahandi ang nadakpan. Daghang tawo ang nagtigom palibot kang Santo Iamblichus; tanan nagtutok sa iyang nawong, nag-ingon: 'Dili siya taga-dinhi; wala pa namo siya nakita sauna.' Si Santo Iamblichus, bisan pa gusto niyang isulti nga wala siyay nakaplagan nga bahandi, wala gyud siya makasulti bisan usa ka pulong tungod sa iyang dakong kahibulong; Gitan-aw niya ang mga tawo, naningkamot nga makakita og kaila o kinsa man gikan sa iyang panimalay – ang iyang amahan, inahan, o usa ka sulugoon. Wala siya makakita o makaila bisan kinsa, busa mas natingala pa gyud siya: gahapon nailhan siya sa tanan nga anak sa usa ka maharlika, apan karon dili lang nga walay nakaila kaniya, apan siya mismo wala makakita og kaila. Ang tsismis nga mikaylap sa tibuok siyudad bahin sa pagdakop kang San Iamblichus nakaabot sa gobernador sa siyudad ug sa Obispo nga si Stephen[5400] : pinaagi sa probidensya sa Diyos, nag-uban sila niadtong panahona ug nag-istorya; nagmando silang duha nga dad-on sa ilang atubangan ang batan-on nga nadakpan uban sa panday-pilak.

Sa dalan, nagtuo si Santo Iamblichus nga gidala siya kang Haring Decius, ug mitutok pa gyud siya pag-ayo sa katawhan, naglaum nga makakita siya og kaila, apan napakyas ang tanan niyang paglaum. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa gobernador sa siyudad ug sa obispo, gikuha nila ang pilak nga sinsilyo ug sa pag-usisa niini, natingala sila, kay kini gikan pa sa panahon sa karaang mga hari. Unya nangutana ang gobernador sa siyudad kang Santo Iamblichus:

'Asa ang bahandi nga imong nakaplagan? Sigurado nga gikuha nimo kini nga pilak nga sinsilyo gikan didto.'

'Wala ko kahibalo og bahandi,' tubag ni San Iamblichus, 'Ang nahibaloan lang nako mao nga nadawat nako kini gikan sa akong mga ginikanan ug wala kini kalainan sa kasagarang pilak nga sinsilyo nga gigamit dinhi sa siyudad. Natingala ug nalibog ko sa nahitabo kanako.'

'Diin ka gikan?' pangutana sa gobernador.

Mitubag ang santo:

'Sa akong hunahuna, taga-niining siyudad ko.'

Mitubag ang gobernador:

' Anak ka sa kinsa? Naa bay kaila nimo dinhi? Kung mao, paingana sila aron magpamatuod sa kamatuoran sa imong gisulti, ug buhian ka namo.'

Gipangalanan ni Santo Iamblichus ang iyang amahan, inahan, lolo, mga igsoon nga lalaki ug uban pang mga paryente; wala'y nakaila kanila.

'Nagbakak ka,' supak sa gobernador, 'nagngalan ka og katingalahan ug dili kasagaran nga mga ngalan nga wala pa namo madungog.'

Ang balaan nga batan-on nagpabilin nga hilom sa kalibog, nakayuko ang ulo, samtang ang uban sa mga anaa miingon:

'Balaan nga buang siya.'

– 'Dili, nagpakaaron-ingnon ra siya nga balaan aron malikayan ang problema,' tubag sa uban.

Ang gobernador misugod sa pagpanghulga kang Santo Iamblichus uban sa kasuko:

– Unsaon namo pagtuo nimo nga imong gikuha kini nga pilak nga sinsilyo gikan sa gigamit sa imong mga ginikanan? Kay kini nagbitbit sa hulagway ug inskripsyon sa karaang Haring Decius, nga namatay daghang katuigan na ang milabay, ug kini nga pilak nga sinsilyo walay bisan gamayng kalainan sa mga sinsilyo nga nagasirkula karon. Tinuod ba nga karaan na kaayo ang imong ginikanan nga nahinumdom pa sila kang Haring Decius ug nagkupot gihapon sa iyang mga pilak nga sinsilyo? Batan-on pa ka, wala pa gani ka moabot og traynta

[5400] Sumala sa ubang, mas kasaligan nga mga talaan, ang gihulagway nga panghitabo nahitabo atol sa paghari sa miuna kang Esteban, si San Memnon, nga ang pista nahulog sa ika-16 sa Disyembre.

anyos, apan naningkamot ka nga limbongan ang mga tigulang ug maalamon sa Efeso pinaagi sa imong kalimbong. Ipahamtang tika sa prisohan, silotan tika, ug dili tika buhian hangtod mosulti ka sa kamatuoran ug ipadayag nimo kung asa gitago ang bahandi nga imong nakaplagan.

Samtang ang gobernador nagasulti, si San Iamblichus, sa usa ka bahin, nahadlok sa iyang mga hulga, ug sa pikas bahin, nabigla sa paghisgot nga si Decius nabuhi sa karaang panahon; mituhop siya sa iyang mga tuhod, ug miingon:

'Gipangayo ko kaninyo, akong mga ginoo, tubaga ang pangutana nga akong ipangutana, ug ako mismo ang mosulti kaninyo sa tanan sa akong kaugalingong kagustuhan: anaa ba sa siyudad si Haring Decius, ug buhi pa ba siya o dili?'

Mitubag ang obispo:

'Sa pagkakaron, anak ko, walay hari nga ginganlan og Decius dinhi sa yutang kini; sa nangagi nga mga katuigan, sa karaang panahon, tinuod nga adunay ingon ana nga hari; karon si Theodosius nga matinud-anon ang nagahari.'

Unya miingon si Santo Iamblichus:

'Palihug, uban kamo kanako ug ipakita nako kaninyo ang akong mga higala sa langob sa Bukid Ochlon, ug makita ninyo sa inyong kaugalingon nga tinuod ang akong gisulti.' Tinuod nga nilayas kami kang Decius pipila ka adlaw ang milabay, mibiya sa kini nga lugar ug nangitag dalangpanan sa maong langob; nakita nako si Decius gahapon sa dihang misulod siya sa Efeso, apan karon wala ko kahibalo kung kini ba ang Efeso o lain nga siyudad.

Ang obispo, nalunod sa hunahuna, miingon sa iyang kaugalingon:

'Gusto sa Diyos nga ipadayag ang usa ka misteryo pinaagi niining batan-ong lalaki.'

'Munta kita uban kaniya,' ingon niya sa gobernador, 'ug makita nato: usa ka katingalahan ang hapit na mahitabo.'

Mibangon sila, ang obispo ug ang gobernador sa siyudad misugod sa paglakaw uban sa batan-on, gisundan sa tanang awtoridad sa siyudad ug sa daghang katawhan. Pag-abot sa prosisyon sa bukid, si San Iamblichus ang unang misulod sa langob, samtang ang obispo, nga nagsunod kaniya uban sa uban, nakakaplag sa atubangan sa langob, taliwala sa duha ka bato, og usa ka gamay nga kahon nga tanso nga adunay duha ka selyo nga pilak; Sa pag-abli sa kahon sa atubangan sa tanan, nakit-an sa obispo ug sa gobernador sa siyudad sa sulod niini ang duha ka plaka nga tanso, diin nakasulat nga ang pito ka balaan nga batan-on – Maximillian, anak sa gobernador sa siyudad, Iamblichus, Martinianus, Juan, Dionysius, Si Exacustodian ug si Antoninus – nilayas gikan kang Haring Decius ug nangitag dalangpanan niining langob; sa sugo ni Decius, gisumpay ang bungbong sa langob gamit ang mga bato, ug ang mga balaan nga batan-on namatay isip martir alang kang Kristo sulod niini. Human niini nga pagbasa, napuno sa katingala ang tanan ug kusog nilang gidayeg ang Dios.

Sa pagsulod nila sa langob, ilang nakit-an ang balaang mga batan-on nga nagdan-ag sa katahum; ang ilang mga nawong nagpadayag og kalipay ug nagdan-ag sa kahayag sa grasya sa Dios; ang obispo, ang gobernador ug ang mga tawo mitultol sa tiilan sa balaang mga batan-on, nagdayeg sa Dios, nga nagtugot kanila sa pribilehiyo sa pagsaksi sa ingon ka himayaong milagro. Gisultihan sila sa mga balaan nga batan-on sa tanan nilang mahitungod sa ilang kaugalingon ug kang Decius – unsa ang paglutos sa mga Kristohanon ilawom sa iyang pagdumala. Dali dayon, ang obispo ug ang gobernador nagpadala og sulat sa matinud-anong Haring Theodosius, nga naghangyo kaniya sa pagpadala og mga dungog nga tawo aron masaksihan ang milagro nga gipadayag sa Ginoo atol sa iyang paghari:

'Kay,' ilang gisulat, 'sa atong mga panahon gipakita sa Ginoo, pinaagi sa pagkabanhaw sa mga lawas sa balaan nga mga batan-on, usa ka pahibalo sa umaabot nga kinatibuk-ang pagkabanhaw—dili lamang sa kalag, kondili usab sa lawas.'

Pagdawat niya niining balita, napuno si Emperador Theodosius sa dakong kalipay ug, kauban ang mga maharlika ug daghang katawhan, midali gikan sa Constantinople paingon sa Ephesus, diin siya gidawat uban sa dakong seremonya, nga angay sa iyang hataas nga katungdanan. Gidala sa obispo, sa gobernador ug sa ubang opisyal sa siyudad ang emperador ngadto sa langob. Sa pagsulod ni Teodosio sa langob ug pagkakita niya sa mga balaan nga batan-on, nga sama sa mga anghel, nahulog siya sa ilang mga tiil; sila, sa baylo, gipahaba ang ilang mga kamot ug gitindog siya gikan sa yuta. Sa iyang pagtindog, giyakap sa hari uban sa gugma ang mga balaan nga

batan-on ug, sa paghalok kanila, wala niya mapugngan ang iyang mga luha; unya, sa paglingkod sa yuta atbang kanila, gitutokan sila niya uban sa lawom nga pagbati ug gidayeg ang Dios:

'Mga ginoo,' miingon siya, 'sa inyong mga nawong nakita nako ang Ginoo mismo ug ang akong Ginoong Kristo, nga kaniadto nagbanhaw kang Lazaro gikan sa lubnganan: karon Gipatindog Niya kamo pinaagi sa Iyang gamhanang pulong, aron klarong ipahibalo kanato ang umaabot nga pagkabanhaw sa mga patay, sa dihang ang mga natulog sa ilang mga lubnganan, sa pagkadungog sa tingog sa Anak sa Dios, mabuhi ug mogawas gikan niini nga dili madunot.

Miingon si San Maximiliano sa hari:

'Sugod karon, ang imong gingharian, pinaagi sa pagkamapisan sa imong pagtuo, dili matandog, ug si Jesu-Cristo, ang Anak sa Buhing Dios (cf. Mat. 16:16), magpanalipod niini sa Iyang Balaang Ngalan gikan sa tanang dautan; tuohi nga, alang kanimo, gipatindog kita sa Ginoo sa wala pa ang adlaw sa kinatibuk-ang pagkabanhaw.'

Sa usa ka medyo taas nga pakighinabi, ang mga balaan nga batan-on misulti sa hari sa daghang uban pang mga kamatuoran mahitungod sa kaluwasan sa kalag, samtang ang hari, kauban ang obispo, ang mga maharlika ug ang katawhan, maminaw kanila uban sa espirituhanong kalipay (ang Griyegong kronikista sa mga panghitabo sa simbahan, si Nikephoros Kallistos, nagdugang nga sulod sa tibuok semana ang hari nakig-ambit og pagkaon kanila matag adlaw ug nag-alagad kanila). Human niining mga pakighinabi, ang mga balaan nga batan-on, sa atubangan sa tanan nga malipay sa pagtan-aw kanila, mipakakò pag-usab sa ilang mga ulo ngadto sa yuta ug, pinaagi sa sugo sa Dios, natulog sila sa usa ka lawom nga tulog nga sama sa kamatayon. Ang hari nanghilak sa mapait nga pagsubo alang kanila, ug ang tanan nga anaa didto dili mapugngan ang ilang mga luha.

Gisugo sa hari nga himoon ang pito ka lubnganan nga hinimo sa pilak ug bulawan aron paglubong sa mga lawas sa balaan nga mga batan-on. Niadtong gabii mismo, nagpakita sila sa hari sa usa ka damgo, nga nagsugo kaniya nga ayaw sila balaka, kondili pasagdi sila nga magpahulay sa yuta, sama sa ilang pagpahulay kaniadto. Sa dapit diin natulog ang mga balaan nga batan-on, nagtigom ang daghang mga santo; nagsaulog sila og usa ka himayaong pista ug gipasidunggan ang mga balaang martir uban sa angay nga pagdayeg. Ang hari, sa iyang bahin, nag-apod-apod og daghang limos sa mga kabus ug nanginahanglan sa maong yuta, gipagawas ang mga nakabilanggo, ug dayon malipayon nga mibalik sa Constantinople, nga naghimaya kang Kristo nga among Dios; Kaniya, gikan kanamo nga mga makasasala, ang dungog ug himaya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen[5401] .

Troparion, Tono 4:

O dakong milagro sa pagtuo, sa usa ka langob sama sa usa ka maharlikang palasyo, nagpuyo ang pito ka balaan nga batan-on, ug namatay nga walay pagkadaut; ug pagkahuman sa daghang katuigan mibangon sila sama sa pagmata gikan sa katulogon, ingon usa ka pagpamatuod sa pagkabanhaw sa tanang katawhan. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, kalooy-a kami.

Kontakion, Tono 4:

Gipasipala nila ang mga butang nga malabay ning kalibutan ug nadawat ang dili malaglag nga mga gasa, namatay sila apan nagpabilin nga walay pagkadaut; busa, pagkahuman sa daghang katuigan, mibanhaw sila, nga

[5401] Kini nga milagrosong sugilanon gisuportahan sa lig-on kaayo ug dili matanggihan nga ebidensya sa iyang pagka-otentiko: usa ka samtang saksi sa maong panghitabo, si San Juan Kolov (ika-5 nga siglo), gihisgutan kini sa kinabuhi ni Paissius ang Dako; ang Siryako nga manunulat ug Ortodoksong Obispo sa Sarug (sa Mesopotamia), si Santiago, mibiya og usa ka salaysay bahin niining panghitaboha; nahibal-an kini sa hubad ni Gregory of Tours (namatay niadtong 594). Ang mga Syriac Maronite, nga mibulag gikan sa Simbahang Orthodox sa ika-7 nga siglo, nagpasidungog sa Balaang Kabatan-onan sa ilang liturhiya; apil sila sa kalendaryong Etiyopiyano ug sa karaang Romanong martirolohiyo; Ang ilang sugilanon nahibal-an ni Muhammad ug sa daghang Arabong manunulat. Ang langob sa mga batan-on gipakita gihapon duol sa Ephesus, sa mga bakilid sa Bukid Prion. Ang katapusang rekord sa ilang mga relikya gikan pa sa ika-12 nga siglo, sa dihang kini nakita sa atong peregrino sa balaang mga lugar, si Hegumen Daniel. Ang sunod nga kapalaran sa mga bililhon nga relikya wala mailhi.

napahilom ang tanang mabangis nga kawalay pagtuo: ug samtang gidayeg nato sila karon, mag-awit kita kang Kristo.

18 Agosto

5 Agosto (Daang Estilo)

Niining adlawa ginahinumduman nato ang mga balaan nga martir: sila Cantidius ug Cantidiana, nga gipusil og bato hangtud namatay sa Ehipto, ug si Sivel, nga napatay sa mga pana sa Ehipto.

Niining adlawa gisaulog nato ang balaan ug matarong nga si Nonna, inahan ni Santo Gregorio nga Teologo.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santo Pontio

Gisaulog sa ika-5 sa Agosto

Kinsa may makatuo gawas kon ang Ginoo dili sila mangdani ngadto kaniya? Kinsa may makabuhat og mga buhat sa kaisog gawas kon ang Ginoo dili sila tabangan? Kinsa may ikonsiderar nga takus sa korona sa martir gawas kon si Kristo dili kini ihatag? 'Ug ako, bisan dili takos,' ingon ni Valerius, ang awtor niining kinabuhi, nga gipadako ug gitudlo kauban sa balaan nga martir Pontius, 'wala ko makadawat og ingon nga grasya aron mamatay alang kang Kristo uban kaniya, apan tungod sa iyang mga buhat ug pagkamartir nagalaum ako og kaluoy gikan sa Ginoo. Tanan nga akong gisulti mahitungod kaniya – ginatawag ko si Kristo ug ang Iyang mga Anghel nga magpamatuod – akong nakita sa akong kaugalingong mga mata, nadungog sa akong kaugalingong mga dalunggan, ug gipaambit pa gani nako ang pipila ka bahin uban kaniya. Tungod niini, kamo usab kinahanglan motuo niining tinuod ug matinud-anong salaysay, ug tungod sa inyong pagtuo, madawat ninyo, kauban sa balaan nga martir, ang ganti gikan sa Ginoo sa adlaw sa pagkabanhaw sa mga patay.

Sa Roma, sa panahon sa[5402] , nagpuyo ang dungog nga senador nga si Marcus; wala siyay anak, nga naghatag og dakong kasubo kaniya ug sa iyang asawa nga si Julia. Sa ika-22 ka tuig sa ilang kaminyoon, sa dakong kalipay nila, nabantayan ni Julia nga siya nagdadalangtao; sa ikalima ka bulan sa iyang pagbuntis, samtang nagbisita sa mga paganong templo uban sa iyang bana – kay pareho silang pagano – miabot siya sa templo ni Dia, nga gitawag nga 'ang Dako'. Didto, gitan-aw ni Julia ang pari, nga nagsul-ob og korona sa iyang ulo, naghalad sa atubangan sa diyus-diyosan; kalit lang gikupot sa pari ang labing kusog nga kagubot ug, gikuha ang korona sa iyang ulo, gisugdan kini og bungkag-bungkag, samtang naghilak ug nag-ingon:

'Kini nga babaye nagdala sa iyang sabakan sa usa ka tawo nga magaguba niining dakong templo hangtod mahugno sa yuta ug laglagon ang mga diyos niini!'

Ang nabalaka nga pari nagbalik-balik og sulti niining mga pulonga sa kusog nga tingog, nga nakapahadlok sa tanan nga naa didto, labi na gayud kang Mark ug Julia; nagkurog sila, nilayas gikan sa templo paingon sa ilang balay nga nahimutang duol sa templo. Nagkuha og bato si Julia, gihampak ang iyang tiyan ug kilid, samtang nagasinggit:

'Oh, unta wala ko maburos sa usa ka tawo nga maglaglag sa templo ug maglaglag sa mga dios; mas maayo pa nga mamatay ko uban kaniya kaysa nga ipanganak pa nako siya!'

Pag-abot sa takdang panahon, nanganak siya og usa ka hingpit nga himsog nga bata, bisan pa man nga gilauman sa tanan nga patay na kini pagkahimugso, tungod sa paghinumdom sa mabangis nga paghampak sa bato nga gibuhat sa iyang inahan sa kaugalingon. Gusto ni Julia patyon ang bag-ong natawo, apan misupak ang amahan, nga miingon:

'Kung gusto kini ni Diius, siya mismo ang mobalos sa iyang kaaway; kita, sa atong bahin, dili nato patyon ang atong kaugalingong anak.'

[5402] Tan-awa sa ubos ang kinabuhi ni San Favius

Busa gitugotan nga mabuhi ang batang lalaki ug ginganlan siya og Pontius. Sa pagdako sa ilang anak, gipadala siya sa iyang mga ginikanan sa eskwelahan ug wala na siya gidala sa templo. Ang batang lalaki, bisan pa man, mitubo dili lang sa edad kondili usab sa kinaadman: bisan pa sa iyang sayong pagkabatan-on, matarong siyang matawag nga pilosopo; sa samang higayon, maalamon usab siya sa ubang siyensya, kay aduna siyay maayong panumduman ug daghan siya nabasahan; sa iyang pagpangita sa tinuod nga kahibalo, nalabaw si Pontius sa tanan niyang kaedad.

Sa usa ka sayong buntag, samtang nagpadulong siya sa iyang magtutudlo, nakalabay siya sa usa ka Kristohanong balay diin ang mga matinud-anon nga nagkatigum uban ni Papa Pontiano[5403] nag-awit sa mga salmo sa buntag. Sa pagdungog pag-ayo sa pagkanta, nasabtan ni Pontian ang mga pulong: *'Ang among Dios anaa sa langit; ginabuhat Niya ang bisan unsa nga Iyang gusto. Apan ang ilang mga dios-diosan mao ang pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo. Aduna silay mga baba, apan dili sila mosulti; aduna silay mga mata, apan dili sila makakita; aduna silay mga dalunggan, apan dili sila makadungog; naa silay ilong, apan dili sila makabaho; naa silay kamot, apan dili sila makabati; naa silay tiil, apan dili sila makalakaw; ug wala silay bisan gamayng tingog nga mogawas sa ilang tutunlan. Hinaut nga mahimo silang sama kanila, ug ang tanan nga nagasalig kanila'* (Salmo 113:11–16).

Nihunong siya, gininhawa og lawom ug naghunahuna sa kahulugan niining mga pulong; unya, gipalihok sa grasya sa Espiritu Santo, si Pontio nanghilak ug, gitaas ang iyang mga kamot, misinggit:

'O Dios, nga karon akong nadungog nga gidayeg, ipagawas nga mailhan ko Ka!'

Unya miduol siya sa pultahan sa balay ug misugod sa mapisan nga pagkatok. Ang mga nitanao gikan sa bintana sa ibabaw miingon sa pari:

'Naay batan-ong lalaki nga nagatuktok sa pultahan.'

Ang amahan, nga nakahibalo na sa tanan pinaagi sa pagpadayag sa Espiritu Santo, miingon:

'Adto ug ablihi ang pultahan para kaniya, aron siya makasulod kanato, *"kay ingon ani ang gingharian sa Dios"* (Lucas 18:16).'

Misulod sa balay ang matinud-anong binatilyo kauban lang ang iyang kaedad ug kauban nga estudyante nga si Valerius, nga sa ulahi nagsulat sa kinabuhi ni Santo Pontio; gibyaan niya ang iyang mga sulugoon sa kadalanan. Pag-abot niya sa sulod sa kwarto ug pagkakita nga adunay banal nga serbisyo nga nagpadayon, ang batang lalaki misulod sa usa ka kanto, diin siya nagpabilin hangtod sa katapusan sa serbisyo, nagpaminaw pag-ayo ug ang iyang kasingkasing napuno sa emosyon. Unya miduol siya sa balaang papa ug, sa pagkahulog uban sa mga luha sa iyang mga tiil, miingon:

'Gipangayo ko kanimo, amahan ko, ipatin-aw kanako ang kahulugan sa mga pulong nga bag-o lang ninyo gisulti – ang mga diyos-diyosan sa mga pagano buta ug bingi; wala silay pangamoy ug dili nila mabati sa ilang mga kamot; labi nakong nabati ang maong panultihon: *"Hinaut nga ang mga naghimo kanila ug ang tanan nga nagbutang sa ilang paglaum kanila mahimong sama kanila*."'

Gidani sa Papa si Pontius nga puno sa gugma ug miingon:

'Nakita nako, anak ko, nga gipahayag sa Dios ang imong kasingkasing, hinungdan nga nangandoy ka Niya. Hunahunaa kini ug hunahunaa: dili ba ang tanang diyos-diyosan gihimo gikan sa bulawan, pilak, tanso, o sa tinuod bisan unsang materyal? Kinsa may wala makahibalo nga ang mga diyos-diyosan nga bato ginagisi gikan sa kabukiran ug, gisaka sa mga poste, gidala gikan didto aron ibaligya sa merkado? Mahimo bang mga dios kining mga diyos-diyosan nga gihimo gikan sa yuta, nga sa umaabot gikatakda nga madaut ug mobalik sa yuta? Apan ang atong Dios, nga atong gituohan, anaa sa langit, ug Siya makita lamang sa mga mata sa kasingkasing, dili sa mga mata sa unod, ug maila lamang pinaagi sa pagtuo.

Niini, mitubag ang bulahan nga si Pontius:

'Amahan ug ginoo, husto kaayo ang imong gisulti: kinsa man gayud ang dili makakita nga ang mga dios-diosan walay kalag ug walay lihok, ug nga kini nagpunô dili lang sa merkado, sa Kapitolyo ug sa mga templo, apan usab sa tanang kadalanan: daghan kaayo kini nga dili mabilang; Nagkalainlain ang ilang porma ug gihimo uban sa labing hataas nga arte nga mahimo sa hunahuna sa tawo. Kinsa pa man, sa laing bahin, ang dili makakita nga gipakanaog sila sa ilang mga puwesto gamit ang puthaw o lata, aron dili sila matumba sa hangin, apan nagpabilin

[5403] San Pontiano – Papa sa Roma, 230–235

gihapon nga dili mabungkag? Ilado usab nga ang mga kawatan ug tulisan kanunay mangawat og mga diyos-diyosan nga bulawan ug pilak; ug giunsa man nila pagpanalipod sa mga tawo gikan sa dautan kung sila mismo nanginahanglan pa og proteksyon gikan sa pipila ka tawo aron mapugngan ang uban sa pagpangawat kanila?

Natingala si San Pontiano sa kinaadman sa batang lalaki ug, gikuptan siya sa kamot, gusto unta niya siya pahimutang sa iyang kiliran, apan miingon ang bulahan nga si Pontio:

'Kung dili gani kita makasugakod uban sa atong mga magtutudlo nga nagtudlo kanato sa mga butang nga walay pulos, unsaon pa kaha nako pagsugakod uban sa usa ka amahan nga, imbis sa dalan sa sayop, gipakita kanako ang dalan sa kamatuoran, ug imbis sa kangitngit, ang kahayag?'

Mitubag ang Papa:

Ang atong Ginoo ug Magtutudlo, si Jesu-Kristo, naghatag kanato niini nga sugo, nga kita tanan mahimong usa kaniya (cf. Juan 15:4–5) ug magtudlo sa usag usa sa maayong butang.'

Unya gipangutana sa akong amahan ang bulahan nga batan-on:

'Aduna ka bay ginikanan?'

'Usa na ka tuig karon,' tubag ni Pontius, 'ang milabay sukad namatay ang akong inahan; ang akong amahan ra ang buhi, karon usa na ka tigulang kaayo, nga ako ra ang bugtong tinubdan sa iyang kahupayan.'

'Kristiyano ba siya o pagano?' pangutana sa Papa.

'Ang akong amahan, sama sa kadaghanan sa mga tawo, usa ka masigasig nga pagano,' tubag ni Pontius.

'Ang Dios, nga naghatag kanimo og kahayag bisan walay pagtudlo gikan sa tawo,' ingon sa Papa, 'mao usab ang magahatag og kahayag sa imong amahan, aron siya nga nagdala kanimo niining mortal nga kinabuhi, pinaagi kanimo, mailhan ang kinabuhi nga walay katapusan. Ug ikaw, akong anak, paminawa ang akong mga pulong: tuohi si Cristo ug dawata ang Balaang Bunyag, nga makaluwas sa tawo gikan sa walay katapusang pag-antos.'

Sa ingon ana nga mga pulong gitudloan ni Papa Pontius sulod sa tulo ka oras, gipatin-aw kaniya ang doktrina sa Gingharian sa Dios; pagkahuman niyang nabunyagan siya ug ang batan-ong lalaki nga si Valerius nga kauban niya, ug busa napreparar na sila aron dawaton ang Balaang Bunyag, gipahawa niya silang duha sa kalinaw. Mibiya sila ug, sama sa mga kordero nga mobiya sa malambuon nga pastulan, naglipay nga nakakaplag sila og kaluwasan para sa ilang mga kalag. Sukad niadto, miadto sila matag-adlaw sa balaan nga tawo sa Dios aron tudluan sila niya.

Usa ka adlaw, nangutana si Senador Marcus kang Pontius:

'Unsa nga bag-ong mga butang ang imong nahibal-an, anak ko, gikan sa imong mga magtutudlo niining miaging mga adlaw?'

'Sa tibuok panahon nga ako nagtuon,' tubag ni Pontius, 'wala koy nadungog nga mas maayo gikan kanila kay sa akong nahibal-an karon.'

Nalipay ang iyang amahan, nagtuo nga nakakat-on ang batang lalaki og bag-ong kahibalo gikan sa mga gitudlo sa mga paganong eskwelahan. Apan si Bulahan Pontius, nga nangita og angay nga kahigayunan aron madala ang iyang amahan sa pagtuo kang Kristo uban kaniya, miingon sa usa ka adlaw:

'Nadungog ko gikan sa daghan, amahan, nga ang mga dios nga atong gisaaran walay pulos ug walay bisan unsang banal nga butang sa ilang sulod, usa ka panan-aw nga ako mismo medyo nagpaboran: naa ra sila'y dagway sama sa mga bukton sa tawo ug hingpit nga dili molihok; bisan kinsa nga gustong adunay diyos sa ilang balay, magkuha og panday ug pinaagi kaniya, magpabuhat og diyos gikan sa bisan unsang materyal nga ilang makaya: bulawan, pilak o lain pa. Palihug, amahan, sultihi ko: nakadungog ba ka o nakakita nga ang mga diyos nga nagbarog sa atong balay nagpakita og gahum sa bisan unsang lihok sa tibuok panahon nga naa sila dinhi?

'Wala gyud'y ingon ana nga nahitabo,' tubag ni Marcus.

'Nganong pasidunggan pa man sila—nganong maghalad pa man og sakripisyo, magsunog og insenso ug mouko kanila?' pangutana ni Pontius.

Sa pagdungog niini, misuko kaayo si Marcus ug hapit na niyang hubasan og espada ang iyang anak, samtang miingon:

'Nagpasipala ka batok sa akong mga dios!'

Unya, pagkahuman niyang nakapahilum, miingon siya:

'Sigurado ba, anak ko, nga kita ra ang dili mosugot sa mga diyos ug dili maghalad kanila?'

Mitubag ang bulahan nga si Pontius:

'Daghan kaayong mga tawo dinhi sa siyudad ang naghalad og tinuod nga halad sa tinuod nga Dios.'

'Asa nako sila makit-an?' pangutana ni Marcus.

'Kung gusto nimo, moadto ko ug dad-on kanimo ang usa ka tawo nga klaro kaayo nga ipatin-aw kanimo ang tanan,' tanyag ni Pontius.

Miuyon ang iyang amahan. Mituyok si Pontius kang Valerius ug miingon:

'Tan-awa, usa ka kausaban nga gihimo sa tuo nga kamot sa Labawng Kataas-taasan,' ug dayon siya mibiyahe paingon sa balaan nga Papa Pontian ug gidala siya sa iyang amahan.

Ang Papa nakig-istorya og dugay kang Marcos, nagtudlo kaniya sa kahibalo sa tinuod nga Dios ug nagpadayag kaniya sa mga misteryo sa balaan nga pagtuo. Nituo si Marcos sa tibuok niyang kasingkasing sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug, kauban ang Papa ug ang iyang anak, gisugdan ang pagbungkag sa mga dios-diosan nga nagtindog sa balay; pagkahuman niini, siya, kauban ang iyang anak ug ang tibuok panimalay, midawat sa balaan nga bunyag. Pagkahuman sa iyang pagbunyag, si Marcos wala magdugay nga mabuhi ug namatay siya aron sa Ginoo, nga nahimong usa ka labing halangdong tigulang. Niadtong panahona, si Balaan Pontio baynte anyos pa. Unom ka bulan human sa kamatayon sa iyang amahan, gidala siya sa korte ni Haring Alexander ug gitudlo nga senador sa dapit sa iyang amahan. Nahitabo kini pinaagi sa tinuyo nga pagdumala sa Dios, aron unya, sa takdang panahon, dili lang ang mga tawo kondili pati ang mga hari maila ang Kristo pinaagi kang Pontius. Puno sa tinuod nga pagkamatinud-anon, si Santo Pontius nakadawat sa kusang paghigugma ug pagtahod sa tanang kawani sa korte. Niadtong panahona, si Santo Pontiano, ang Papa, namatay og maisugong kamatayon, gipatay tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo sa sugo ni Maximiano, ang manununod ni Alexander; ang iyang puwesto gipuli ni Santo Anfir, apan siya usab, nga hapit usa ka bulan lang ang paglingkod isip Patriyarka sa Roma, namatay isip martir alang kang Kristo sa kamot usab sa maong Maximiano. Pagkahuman ni San Anfir, napili si San Favius nga Papa; gihigugma niya si San Pontius sama sa paghigugma sa amahan sa iyang kaugalingong anak. Gihatag ni Santo Pontio ang tibuok niyang kabtangan kang Santo Amphir aron ipangbahin sa mga kabus, labi na sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo. Apan karon panahon na aron atong balikan ang salaysay kon giunsa ni Santo Pontio, usa ka tinuod nga sulugoon ni Kristo, ang pagbag-o sa mga hari ngadto kang Kristo ug kon giunsa niya, sa iyang pakigbisog batok sa yawa, ang pagdaug ug pag-angkon sa korona sa martir.

Pagkahuman sa kamatayon sa manlulutos nga si Maximian, nahimong hari si Gordian, nga gisundan ni Philip, nga gihimo niyang kauban sa paghari ang iyang anak—nga ginganlan usab og Philip; pareho silang naghatag og dakong dungog kang Santo Pontius isip usa ka maalamon ug debotong tawo nga ang tambag dako kaayo'g ikatabang sa mga butang sa pagdumala. Sa ikatulong tuig sa ilang paghari, nga mao usab ang libong tuig sukad sa pagtukod sa Roma, mibyahe sila paingon sa templo aron maghalad og halad sa pagpasalamat sa mga dios, ug giimbitar nila ang ilang pinalanggang senador nga si Pontius nga mouban kanila:

'Adto ta ug magpasalamat sa mga dagkong diyos sa paghatag kanato og kahigayunan sa pagsaulog sa milenyo sa Roma dinhi mismo sa siyudad.'

Gibuhat ni San Pontio ang tanan niyang makakaya aron balibaran ang ilang imbitasyon, aron dili mosulod sa usa ka paganong templo, apan ang mga hari padayon nga nangumbinsi kaniya, isip usa ka higala, nga mouban kanila. Unya si San Pontio, sa pagkahibalo nga husto na ang panahon aron ipadayag sa mga hari ang usa ka tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, miingon:

'O mga maayong hari, nga gitukod sa Dios ibabaw sa katawhan, nganong dili ninyo siya pag-alagad, siya nga naghatag kaninyo og maharlikang dungog ug gahum? Nganong dili kamo maghalad kaniya lang og halad sa pagdayeg?'

Mitubag si Haring Philip nga Karaan:

'Tinuod gayud nga gusto ko maghalad og sakripisyo kang dakong Zeus, tungod gayud kay gihatagan niya ako og gahum sa paghari.'

Mitubag si Santo Pontio nga nagngisi:

'Ayaw paglimbong, O Hari, sa pagsimba kang Dios: usa ra ka Dios sa langit, nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang pulong ug naghatag kinabuhi sa tanang butang pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo.'

'Wala kami kahibalo nganong imong giingon kini tanan,' tubag sa duha ka hari.

'Naglungtad na ba si Diya sukad pa sa wala'y katapusan nga panahon?' pangutana ni San Pontio.

'Dili,' matod sa mga hari, 'sa wala pa si Diy, naa si Cronus, ang iyang amahan; siya ang naghari sa Italya, ug sa ilawom sa iyang paghari ang mga katawhan sa Italya nakasinati og kalamboan.'

'Ug sa panahon nga naghari si Cronus sa Crete, ug sa wala pa siya mapalayas sa iyang anak nga si Dii ug moabot sa Italya, wala ba'y kaugalingong mga katawhan ug mga magmamando ang Italya?' pangutana pag-usab ni San Pontio.

'Dili,' padayon niya, 'ayaw kamo pasipala sa bakak nga mga sugilanon sa inyong mga magbabalak. Aduna'y usa ka Dios sa ibabaw sa tanan sa langit – ang Dios Amahan, Nga, kauban ang Iyang Anak ug ang Espiritu Santo, nagdumala sa tanan Niyang gimugna ug nagpadayon sa tanan nga naglungtad pinaagi sa Iyang gahum; Gihimo Niya ang langit, ang yuta ug ang dagat, uban sa tanan nga naa niini; ug sa katapusan, gihulma Niya ang imortal nga tawo sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho, ug gisubject Niya sa iyang paghari ang tanan nga naa sa yuta, sa dagat ug sa hangin. Sa pagkakita sa dakong dungog nga gihatag sa Dios sa tawo, ang yawa, nga gipahawa gikan sa langit, napuno sa pagpanagot ug gipangitanan sa tawo ang usa ka malimbongon nga hunahuna aron supakon ang sugo sa Dios, aron pinaagi niini siya mahimong walay pagpasalamat ug masupakon sa iyang Magbubuhat ug Maninabangay. Gisunod sa tawo ang malimbongon nga tambag sa manlilingo ug pinaagi niini iyang gipahilayo sa iyang kaugalingon ang pagkawalay kamatayon; ang iyang pagsuway nagdala og kamatayon dili lamang kaniya kondili sa tibuok katawhan. Apan ang yawa wala magtagbaw sa paglimbong sa tawo ug naghimo og mga dios-diosan, nga inyong gitawag og mga dios, aron labi pang ilayo ang katawhan gikan sa Magbubuhat. Apan ang maloloy-on nga Ginoo, nga dili Niya gusto ang hingpit nga pagkaguba sa tawo nga gimugna sa Iyang hulagway, mipahimulos sa pagpadala gikan sa Langitnong Trono ngadto sa yuta sa Iyang Bugtong Anak nga Pulong[5404] : Pinaagi sa gahum sa Espiritu Santo, ang Pulong sa Dios nagpuyo sa sabakan sa Labing Putli nga Birhen, sa dili masabtan nga paagi gikuha ang unod gikan kaniya ug natawo gikan kaniya sa dili masukod nga paagi, ug ang Pulong nahimong tawo, aron Iyang bag-ohon ang nahulog nga katawhan ug laglagon ang gahum sa yawa. Ang Dios-tawo naghimo og daghang mga milagro taliwala sa mga tawo: Gipang-ayo Niya sa usa ka pulong ang mga natawo nga bulag, ang mga paralitiko ug ang mga nag-antos sa ilang higdaanan sa sakit sulod sa daghang katuigan; gipanglimpyo Niya ang mga ketong; gipatindog Niya ang mga patay – gitawag Niya si Lazaro, nga upat ka adlaw na sa lubnganan, gikan sa lubnganan ug gihatagan siya og kinabuhi; isip Dios nga Labaw sa Tanan, naghimo Siya og dili mabilang nga daghang ubang mga milagro. Apan ang mga Hudiyo, tungod kay wala sila motuo kaniya ug naselos, gisumite siya kang Poncio Pilato, ang gobernador, ug gipako sa krus ang Usa nga miabot aron luwason sila. Siya, bisan pa man, ingon nga Dios, nabanhaw sa ikatulo ka adlaw ug, pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw, nagpakita sa Iyang mga disipulo sulod sa daghang adlaw; Gipapas Niya ang kamatayon nga gipahamtang sa katawhan sa yawa; pinaagi sa Iyang kamatayon ug Pagkabanhaw gihatagan Niya kita og kinabuhi nga walay katapusan; ug sama sa Iyang pagkabanhaw gikan sa mga patay nga dili na usab mamatay, kita usab, sa katapusan niining maluya apan puno sa kasubo nga kinabuhi, human motindog gikan sa atong mga lubnganan, magkinabuhi nga walay katapusan uban Niya. Pagkahuman Niya ipakita ang dalan paingon sa kaluwasan, misaka Siya sa langit; ug bisan kinsa nga balewalaon kini nga kaluwasan, kauban ang yawa, ipailawom sa walay katapusang silot; apan ang magtutuo nga molakaw sa dalan sa kaluwasan mag-uban kang Kristo hangtod sa kahangturan sa Gingharian sa Langit.

Si Santo Pontio nagpabilin og dugay nga panahon sa pagtudlo sa mga hari: gisultihan niya sila sa tanang detalye mahitungod kang Kristo, sa mga misteryo sa pagtuo ug sa kinabuhi nga umaabot, ug ang iyang pakigpulong, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo, nagbukas sa hunahuna sa mga hari: sa pagkahibalo nila sa

---

[5404] Kini ang ngalan nga gihatag sa Ikaduhang Persona sa Labing Balaan nga Trinidad, ang Anak sa Dios, si Kristo nga Manluluwas. Kini nga titulo gikuha gikan sa Ebanghelyo ni Juan (1:1–14). – Ngano man, busa, gitawag ang Anak sa Dios nga Ang Pulong? a) Pinaagi sa pagtandi sa Iyang pagkahimugso sa gigikanan sa atong pulong nga tawo: sama sa atong pulong nga natawo nga walay pagbati, dili makita ug espirituhanon gikan sa atong hunahuna, ingon usab ang Anak sa Dios natawo nga walay pagbati ug espirituhanon gikan sa Amahan. b) Sama sa pagpadayag o pagpadungag sa atong mga hunahuna pinaagi sa atong mga pulong, ingon usab ang Anak sa Dios, sa Iyang kinaiya ug pagkahingpit, mao ang labing tukmang hulagway sa Dios Amahan ug busa gitawag siyang 'kasidlak sa Iyang himaya' ug ang 'tukmang hulagway (imahe)' sa Iyang hipostasi' (Heb. 1:3). c) Sama sa atong pagpaambit sa atong mga hunahuna sa uban pinaagi sa pakigpulong, ingon usab si Dios, nga nakigsulti sa katawhan sa daghang higayon pinaagi sa mga propeta, sa katapusan misulti pinaagi sa Anak (Heb. 1:2), Kinsa nahimong unod alang niini nga katuyoan ug gipadayag pag-ayo ang kabubut-on sa Iyang Amahan nga bisan kinsa nga nakakita sa Anak nakakita usab sa Amahan (Juan 14:9).

tibuok kamatuoran sa iyang mga pulong, naantig ang ilang mga kasingkasing ug mituo sila sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ang mga hari nangayo kang San Pontio nga ipatin-aw pa gayud kanila ang misteryo sa kaluwasan sa sunod adlaw, aron makalikay sila sa kalayo nga dili mapalong ug, sa umaabot nga walay katapusan nga kinabuhi, makigbahin sa kapalaran sa mga balaan. Niadtong adlawa, ingon man sa mga mosunod nga adlaw, wala moadto ang mga hari sa Kapitolis aron maghalad sa mga diyos-diyosan; gipahibalo lang nila nga ang adlaw nga nagtimaan sa milenyo sa Roma pagasaulogon uban sa mga pampublikong pasundayag. Si San Pontio, sa iyang bahin, wala mag-usik-usik sa panahon sa pag-adto kang Kabanalan Papa Fabius, diin iyang gisaysay ang tanan; ang Papa, napuno sa labing dakong kalipay, mihapa sa iyang mga tuhod, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo, nagpasalamat ako Kanimo nga pinaagi sa imong alagad Pontius, gidala Nimo ang mga emperador sa Roma ngadto sa kahibalo sa imong labing balaan nga ngalan!'

Sa sunod adlaw, ang Papa ug si Pontius miadto sa mga emperador ug nakig-istorya sila kanila sa taas nga panahon bahin sa usa ka tinuod nga Dios ug sa tibuok dalan paingon sa kaluwasan; Sa pagkakita sa pagtuo sa mga hari, gipahayag sa Papa nga andam na sila para sa balaan nga bunyag, ug dayon, pagkahuman sa mubo nga panahon, gibunyagan sila; gibunyagan usab ang uban uban kanila, kay, sumala sa ehemplo sa mga hari, daghan kaayo ang mituo kang Kristo. Ug kinsa may makadeskribi sa kalipay sa mga Kristohanon niadtong panahona? Niadtong panahona natuman ang propesiya mahitungod kang Santo Pontius—nga gipahayag sa yawa pinaagi sa usa ka pari nga gipanag-iya sa demonyo subay sa sugo sa Dios samtang anaa pa siya sa sabakan sa iyang inahan—: pagkahuman makuha ang pagtugot sa mga hari, si Santo Pontius, kauban si Santo Papa Favius, miadto sa templo ni Diana, diin gipahayag ang maong propesiya; didto una nilang gipukan ang mga diyos-diyosan, ug dayon gipabungkag ang templo mismo hangtod sa yuta; daghan pang ubang paganong templo ang gipukan usab, ug ang ilang mga lugar gipulihan sa balaan nga mga simbahan sa Dios; niadtong mga adlaw, daghan kaayong mga tawo ang nibalik sa Kristo ug nabunyagan. Apan wala sila maglangkob sa tibuok populasyon sa Roma: bahin ra kini niini, ug dili tanan nga mga santuwaryo nga puno sa mga dios-diosan ang gipukan sa maong pipila ka tuig nga giisip nga paborable sa Simbahan ni Kristo, kondili pipila ra, sumala sa kabubut-on sa Dios. Nakasinati ang Simbahan niining kagawasan sulod lamang sa upat ka tuig: ang Ginoong Jesu-Kristo, nga gustong sulayan ang Iyang Simbahan sama sa bulawan nga gisulayan sa kalahoran, nagtugot nga magsugod ang usa ka bag-ong pagpanlupig – si , ang dautang si Decius[5405] , samtang sa pangulo sa mga pagano, nagpasiugda og pag-alsa ug gipatay ang mga matinud-anong hari tungod sa ilang pagtuo kang Kristo. Ug daghan sa mga bag-ong nabunyagan, nga kulang sa kaisog sa espiritu ug nahadlok sa paglutos, mibalik pag-usab sa pagano; ang uban milayas, nagtago bisan asa nila mahimo, samtang ang mga maisugon mitubang sa ilang mga pag-antos uban ang kaisog, ug gihalad ang ilang mga kinabuhi alang kang Kristo. Sa panahon niining mabangis nga pagpanlupig, nga misidlak sama sa usa ka unos, si Santo Pontio nangitag dalangpanan sa usa ka dapit sa Roma mismo, apan gipangita siya sa mga pari nga pagano uban sa dakong kadasig; pinaagi sa paglaglag sa ilang mga dios-diosan ug mga templo, nakapukaw siya kanila sa labing kusgan nga kasuko batok kaniya – nagdali-dali sila nga ipailawom siya sa pagpanakit. Kini nga kahimtang nagpugos kang San Pontius nga molayas sa Roma sa usa ka gabii, nga nagsunod sa mga pulong sa Ginoo mismo, nga gisulti sa Ebanghelyo: *'Kung pagasamokan kamo sa usa ka lungsod, milayas kamo sa lain'* (Mat. 10:23); miabot siya sa lungsod sa Cime[5406] , nga nahimutang sa utlanan sa Gaul, duol sa Alps; dinhi siya nagpuyo isip usa ka biyahero ug estranghero. Wala madugayi namatay si Haring Decius, ug pagkahuman sa mubo nga paghari nila Gallus ug Volusianus, misaka sa trono sa Empiryo Romano si Haring Valerian[5407] uban sa iyang anak nga si Gallienus. Gitinguha sa mga emperador nga wagtangon ang ngalan mismo sa mga Kristohanon dili lang sa Roma kondili sa tanang probinsya niini; alang niini, nagpadala sila og espesyal nga mga opisyal sa tanang dapit aron silotan ang mga Kristohanon; duha niini nga mga manlutos, sila Claudius ug Anavius, uban sa uban pa, gipadala sa probinsya sa Gaul. Una silang miabot sa lungsod sa Cime; Pagkahuman sa ilang paghalad sa mga diyos ug pagtukod og hukmanan sa sentro sa lungsod, nagpagawas sila og mga dekreto nga nagmando nga dakpon ang mga Kristohanon ug dad-on sa ilang atubangan alang sa pagpanakit. Si Santo Pontius, isip usa ka iladong tawo ug

[5405] Emperador gikan sa 240 hangtod 251.
[5406] Duol sa karon nga Nice.
[5407] Valeryano – Emperador 252–259.

may taas nga dungog, gidakop ug gidala sa dili lehitimong hukmanan sa atubangan sa tanan. Sa pagtan-aw kaniya, ang gobernador Claudius misulti nga nasuko:

'Ikaw ba kana nga Pontius nga, pinaagi sa pipila ka salamangka nga wala ko masayri, nakapahimo og kagubot sa Roma ug nakapahawa sa mga hari gikan sa mga diyos?'

'Wala ko magdala og bisan kinsa sa sayop nga dalan ni magmugna og kagubot,' tubag ni Santo Pontio, 'apan gidala nako sa tinuod nga Dios ang kadaghanan nga akong mahimo gikan sa pagka-pagano.'

Miingon ang gobernador:

'Ang among mga hari, nga nakahibalo nga ikaw gikan sa maharlikang kaliwatan, nagsugo kanimo nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos: kung dili, ikaw pagahukman sa nagkalain-laing pag-antos kauban ang mga ubos ug mga kabus.'

Mitubag si Santo Pontio:

'Ang akong Hari ug Maghupay mao si Kristo, ug kung tungod Niya kuhaan ko sa akong yutang panimalay, mahimong manununod ko sa walay katapusan; ug kung kuhaan ko sa mga panalangin nga malabay, makigbahin ko sa langitnong himaya uban sa mga balaang Anghel.'

'Ngano man nga nangayo ka og kaluwasan pinaagi sa paglitok og ingon ana ka dili masabtan nga mga pulong?' pangutana ni Claudius. 'Usa ra ka butang ang imong buhaton: halad og sakripisyo sa mga dios. Kung dili nimo kini buhaton, ang imong lawas putlon-putlon sa ilawom sa pagpanakit.'

'Apan gisultihan na tika nga usa ako ka Kristohanon ug dili gayud maghalad og halad sa mga dios,' tubag ni Santo Pontio.

Gisugo sa gobernador si Santo Pontio, nga gipusil una sa kadena, nga ibutang sa prisohan samtang nagreport siya bahin kaniya sa mga emperador; unya gipadala ni Claudius kanila ang mosunod nga sulat:

'Alang sa mga magmamando sa uniberso, ang gamhanang mga mananakop, ang mga Emperador nga Romano nga sila Valerian ug Gallienus, kamo nga mga sulugoon ninyo nga sila Claudius ug Anavius: pag-abot namo sa utlanan sa Gaul, among nakaplagan si Pontius, nga kaniadto nagpahugno sa Roma, gipukan ang mga dios ug gilaglag ang ilang mga templo, ug kinsa karon nagtago gikan sa inyong awtoridad ug dili mosunod sa inyong mga sugo; ug tungod kay siya usa sa labing bantugan nga mga senador, wala namo giatubang siya sa pagpanakit, kondili giputotan lang namo siya sa kadena ug gibutang sa prisohan hangtod nga inyong masusi kini nga butang ug sugoan kami unsaon namo pag-atubang kaniya.

Ang mga hari nagpadala sa mosunod nga tubag:

'Ang among paghari nagmando kanimo ingon niini: kon si Pontius dili mosugot sa paghalad sa mga dios, aduna kay bug-os nga gahum kaniya ug mahimo nimo siyang patyon sa bisan unsang paagi nga imong makita nga angay.'

Pagdawat nila sa sugo sa mga hari, ang mga gobernador nga sila Claudius ug Anavius miadto sa korte ug gisugo nga dad-on sa ilang atubangan ang bihag ni Cristo. Miingon si Claudius kang Santo Pontio:

'Tumana ang matarong nga sugo sa inyong mga magmamando, diin gisugo kamo sa paghalad og sakripisyo sa mga dios; kon dili ninyo kini buhaton, pagasakiton kamo kauban sa mga gikondenar.'

Mitubag si Santo Pontio:

'Wala koy lain nga ginoo gawas sa akong usa ka Ginoo, si Jesu-Kristo, Nga kanunay makaluwas kanako gikan sa mga pag-antos nga inyong gipanghulga kanako.'

"Natingala ko," miingon si Claudius, "kung giunsa ka, usa ka tawo nga gipili sa imong kaugalingon nga adunay maharlikang kaliwatan, nahimong ingon ani ka pobre ug napahiya—nagsilbi ka sa usa ka Ginoo nga kamo mismo miingon nga Siya usa ka pobre ug mapainubsanon nga tawo, ug nga Siya gipatay ni Pilato, nga sama nato usa ka gobernador." Dili ba mas maayo para kanimo nga mosunod sa mga ginoo nga nagdumala sa tibuok Imperyo Romano uban sa kalumo?

'Ako usab nabigla,' mitubag si Santo Poncio, 'nga ikaw, nga usa ka tawo nga makatarunganon, nahulog sa ingon ana ka dakong kabuang nga dili na nimo maila ang Magbubuhat sa langit ug yuta, nga nahimong kabus alang sa ikaluwasan ninyo, ug—mangatagak pa kamo sa pagtawag Niya nga walay himaya, kinsa gihatagan og dungog sa mga anghel sa langit ug kinsa, dili tungod sa pagpugos kondili sa Iyang kaugalingong boluntaryong kabubut-on, mipahimulos sa pag-antos sa krusipisyon sa kamot sa mga Hudiyo ug ni Pilato alang sa atong pagtubos. Oh, unta mouko ka sa atubangan sa Dios, nga dako kaayo sa Iyang pagpaubos: sa usa ka higayon masidlak ang imong

hunahuna, ug masabtan nimo nga sa imong paglimbong nagahigda ka sama sa usa ka ngitngit nga kal-ang kauban ang imong mga dios—o mas tukma pa, mga demonyo; Sa bahin sa inyong mga ginoo, nga inyong gitawag nga mga Romanong magmamando, pinaagi sa pagsimba sa kahoy ug bato, dili lang sila ang padulong sa pagkaguba, apan ginadani usab nila paubos ang mga tawo nga sakop sa ilang pagdumala; hibaloa kini: kon magpabilin kamo sa inyong kawalay pagtuo, mamatay kamo sa makalilisang nga kamatayon ug, sa Adlaw sa Paghukom, pagahukman kamo sa walay katapusang pag-antos kauban ang inyong mga dios.

Kining mga pulong nakapasuko sa gobernador; sa iyang kasuko misinggit siya sa iyang mga sulugoon:

'Andama ang mga karit, ang mga puthaw nga tusok, ang kalayo ug ang tanan nga gikinahanglan para sa pagpanakit; ipadayag sa atubangan sa tanan ang iyang kabuang!'

'Andam na ang tanan,' tubag sa mga sulugoon.

'Ipahigot siya sa rack,' sugo sa gobernador, 'aron mabati niya ang kasakit sa tibuok niyang lawas, ug tan-awa nato kon luwason ba siya sa Diyos gikan sa among kamot.'

Si Santo Pontio, samtang ginapahaba siya, miingon sa gobernador:

'Bisan pa man nga sa inyong kawalay pagtuo gitawag ninyo nga walay gahum ang akong Dios, nagtuo ako nga lig-on nga ang mga pag-antos nga inyong gustong ipahamtang kanako, pinaagi sa gahum sa akong Ginoong Jesu-Cristo, dili makahikap sa akong lawas, ug kini makalikay sa pag-antos.'

Sa kalit lang, ang instrumento sa pagpanakit nahugno uban sa kusog nga tingog ug nahimong abog; ang mga sulugoon, natandog sa kahadlok, nahugno usab sa yuta nga daw patay, samtang si Santo Pontio, napuno sa kalipay, miingon sa gobernador:

'Masaligon na karon, ikaw nga gamay ang pagtuo, nga ang akong Ginoo adunay gahum *"sa pagluwas sa mga matarong gikan sa pagsulay ug sa pagbantay sa mga dautan ilawom sa silot hangtod sa adlaw sa paghukom"* (2 Pedro 2:9).

Si Gobernador Claudius, sa iyang kasuko, wala na kabalo unsay buhaton; ang iyang kauban nga si Anavius miingon kaniya:

'Maalamon nga tawo, sa among pag-abot dinhi, duha ka dagkong oso, nga nadakpan sa kabukiran sa Dalmatia, gidala dinhi sa samang higayon kanamo; sugoa nga maghimo og usa ka pasundayag ug ihatag si Pontius aron kan-on niining mga hayop.'

Dali dayon, sumala sa sugo sa gobernador, giandam ang usa ka pasundayag, ug gibutang sa tunga-tunga ang balaan nga martir; duha ka guwardiya ang nagpagawas sa mga oso aron putlon-putlonon nila ang santo. Apan kalit nga misaka ang mga oso sa mga guwardiya ug gilamoy sila, samtang nahadlok pa gani sila nga moduol kang Santo Pontius. Ang mga tawo nga naa didto misinggit nga walay pagdahom:

'Usa ra ka Dios – ang Kristohanong Dios, nga gituohan ni Pontius!'

Nasamdan ang iyang garbo ug napukaw pa gayud ang iyang kasuko, misinggit ang gobernador sa iyang mga sulugoon nga dal-a dayon ang mga kahoy ug sanga: tuyo niya nga sunogon ang balaan nga martir. Miingon kaniya si Santo Pontio:

'Unsa may akong sala nga inyong giakusahan kanako nga inyong gihunahuna nga mahimo ninyong itugyan ako sa kalayo? Ikaw mismo malaglag sa kalayo nga dili mapalong; apan ako, ang akong Ginoo kanunay, kon Iyang buot, magpanalipod kanako nga dili masamdan taliwala sa kalayo, sama sa Iyang pagpanalipod sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia kaniadto (Dan. 3).'

Sa dihang natigom na ang mga kahoy ug uban pang dali masunog nga materyales, gibutang si Santo Pontio, nga nakagapos, sa tunga-tunga sa arena diin gihimo ang pasundayag; unya gibutangan nila siya og mga kahoy ug sanga sa palibot ug gisindihan kini; nagtuo ang tanan nga abo na lang ang mabilin sa martir. Apan sa dihang nahurot na ang tanan nga nasunog, ilang nakita nga buhi pa si Santo Pontio ug hingpit nga wala'y kadaut: wala gani natandog sa kalayo ang iyang sinina. Ug usab misinggit ang mga tawo:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Sa pagkakita sa iyang kapildihan, nabati sa gobernador ang dakong kaulaw ug miingon sa balaan nga martir:

'Ngano man ka mapahitas-on, murag nabuntog na nimo ang tanang pag-antos? Wala ba ka magtuo nga atubangon pa nimo ang mas daghan pa? Apan didto, duol ra, ang balaan nga templo ni Apollo: adto ug maghalad ka didto.'

Mitubag si San Pontio:

'Gihatag ko ang akong lawas isip halad sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga akong gipahapsay gikan sa mga pagano nga kahugawan hangtod karon; apan ikaw ug ang imong mga hari sa dili madugay atubangon ang matarong nga paghukom sa Dios tungod sa dili matarong nga pagpanlupig sa mga inosenteng sulugoon ni Cristo.'

Ang gobernador, bisan pa man, misugod sa pagpangumbinsi kaniya nga hipokrito:

'Sa tinuod, ikaw unta ang maghukom kanamo, dili kami kanimo: kay ikaw usa sa mga nangunang senador, ug wala kami masayud unsang walay pulos nga paglaum ang nagdala kanimo sa pagbiya sa imong dungog ug bahandi.'

'Ang dungog sa kalibutan ug ang kayamanan niini,' tubag ni Santo Pontio, 'sama sa hamog sa buntag, nga nagtago sa yuta, sa kabukiran ug sa dagat gikan sa panan-aw sa tawo; apan sa diha nga mohuyop ang hangin, kini dali nga mawala, daw wala gayud kini; apan ang dungog, kayamanan ug himaya nga akong gipangandoy magpabilin hangtod sa kahangturan.'

Samtang nagasulti pa ang santo, ang mga Hudiyo nga daghan kaayo sa katawhan misugod og singgit, nga nag-atubang sa gobernador:

'Patya siya, patya kining salamangkero karon dayon!'

Ug si Santo Pontio, nga nagtanghag sa iyang mga kamot paingon sa langit, miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, akong Dios, nga bisan pa ang mga Hudiyo nagasinggit batok kanako, sumusunod sa ehemplo sa ilang mga amahan nga misinggit kang Pilato mahitungod kang Cristo: "Ipanglansang Siya, ipanglansang Siya!" (cf. Juan 19:6, 15).'

Pagkahuman niini, gipahayag sa gobernador ang silot sa kamatayon kang San Pontio:

'Dad-a siya gawas sa siyudad ug ilabay siya sa lat-ang.'

Gipatuman ang tanan sumala sa gisugo sa torturer. Ug si San Pontio nga Martir, pagkahuman giputol ang iyang ulo, gidala sa katapusan ang iyang pag-antos alang kang Kristo pinaagi niining katapusang pag-antos. Mahitungod sa halangdong lawas sa santo, si Valerius, ang kronikista sa iyang mga pag-antos ug kauban sa panahon, gilubong kini sa mismong dapit diin kini nahulog pagkahuman maputol ang iyang ulo[5408] .

Pagkahuman sa kamatayon ni Santo Pontio, natuman ang iyang mga propesiya. Ang walay Dios nga Romanong emperador nga si Valerian, atol sa gubat batok sa Persyano nga hari nga si Shapur, nadakpan, diin siya kanunay nga gipailawom sa tanang matang sa pag-abusar: matag mosakay si Shapur sa iyang kabayo, iyang gitapakan ang liog ni Valerian sama sa usa ka panapakan; samtang ang laing Romanong emperador, si Gallienus, gipatay sa iyang kaugalingong mga sundalo sa dalan paingon sa Mediolanum. Sa bahin sa gobernador Claudius ug sa iyang amigo nga si Anavius, gikupot sila sa mga demonyo sa mismong higayon nga giputol ang ulo sa balaan nga martir: gikagat ni Claudius ang iyang kaugalingong dila gamit ang iyang mga ngipon ug giluwang kini gikan sa iyang baba, samtang ang mga mata ni Anavius migawas gikan sa ilang mga lungag ug nagbitay sa iyang mga aping; ug pagkahuman sa usa ka mubo apan mabangis nga pag-antos sa kamot sa mga demonyo, namatay sila duha. Ang mga pagano ug mga Hudiyo, sa ilang pagkakita sa pagtuman sa mga pulong ni Santo Pontio, napuno sa kahadlok, ug daghan ang misugod sa pagdayeg sa lubnganan sa balaang martir. Si Valerio, pagkahuman niyang narekord ang kinabuhi ug mga pag-antos sa santo, ug sa pagkakita nga wala'y timaan nga mohunong ang pagpanlupig, misakay sa barko ug, sa kahadlok sa iyang mga mananakit, nilarga paingon sa Libya. Ug ang matarong nga kalag sa balaan nga martir nga si Pontius misulod sa kalipay sa iyang Ginoo ug among Magbubuhat nga si Jesu-Kristo; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Eusignius

Gisaulog sa ika-5 sa Agosto

[5408] Sa ikalima nga siglo, si Valerian, Obispo sa Kimela (c. 460), sa iyang mga sermon gidasig ang iyang mga tigpaminaw nga sundon ang martir nga si Pontius ug misulti sa iyang mga relikya, nga gipasidunggan sa debosyon sa mga Kristohanon. Sunod niini, walay duhaduha nga pagkahuman gisakop ug gipanglaglag sa mga Lombard ang Kimela ug ang mga lumolupyo niini mibalhin sa Nice, ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Pontius gilalin didto.

Si Santo Eusignius lumad sa Antioquia; sa tibuok paghari ni Diocletian, Maximian, Constantius Chlorus, Constantine the Great ug sa iyang mga anak, nag-alagad siya sa kasundalohan; nailhan siya, lakip sa uban, nga kauban sa balaan nga martir nga si Basiliscus ug ingon nga kronikista sa mga pag-antos nga iyang nabati ilawom ni Maximian. Pagkahuman giputol ang ulo ni San Basiliscus, si San Eusignius, kauban niya, nakakita sa Krus nga naporma sa mga bitoon sa kalangitan, ug, armado sa gahum sa Krus, mapisan siyang nakig-away batok sa iyang mga kaaway. Human sa pag-alagad sa kasundalohan sulod sa sisenta ka tuig, mibiya siya niini ubos sa mando ni Constantius, anak ni Constantine the Great, tungod kay tigulang na kaayo siya. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan sa Antioquia, iyang gipahinungod ang iyang kinabuhi sa Dios, gigahin ang tanan niyang oras sa pag-ampo ug pag-ayuno, ug kanunay nga motambong sa mga simbahan sa Dios; busa nakita niya ang panahon ni Julian nga Apostata, ang manlutos sa mga Kristohanon[5409] . Sa pag-abot niining dautang emperador sa Antioquia, si San Eusignio gipailawom sa tortyur tungod sa mosunod nga panghitabo. Usa ka adlaw, samtang paingon siya sa simbahan, nakasugat siya og duha ka pagano nga naipit sa panaglalis nga misamot na kaayo. Sa dihang nakaabot si Santo Eusignius kanila, gipahunong siya nila, nga miingon:

'Nasayud kami, maisugong tawo, nga dugay ka nang sundalo ug busa kabalo ka sa mga balaod – among hangyo kanimo nga husayon ang among panaglalis ug ipatuman ang imong matarong nga paghukom.'

Gituman ni San Eusignio ang ilang hangyo ug gisulbad ang ilang kaso sumala sa gikinahanglan sa hustisya; usa kanila ang napamatud-an nga husto, ug ang usa dili. Nasuko ang nahukman nga sayop, miadto sa hari ug gisultihan siya nga si Eusignio usa ka Kristohanon. Gisugo sa hari nga dakpon ang santo ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa taga-usisa, walay kahadlok siyang gisaway ni Santo Eusignius tungod kay wala siya mosunod sa ehemplo ni Constantine the Great, apan sa baylo gisalikway niya si Kristo ug, sa pagbalik sa pagka-pagano, gipulihan ang pagsimba sa tinuod nga Dios sa pagdayeg sa mga dios-diosan. Gidayeg ni San Eusignio ang pagtuo ug pagkamatinud-anon ni Constantine the Great, gisaysay niya sa detalye kung giunsa niya pagkakita sa Krus sa kalangitan ug napildi niya ang iyang mga kaaway pinaagi sa gahum niini, ug kung giunsa niya pagbiya sa paganismo, nagdikit siya sa tibuok niyang kasingkasing sa Ginoong Jesu-Kristo, nagpasidaan dili lang sa iyang kaugalingon kondili sa tibuok kalibutan pinaagi sa pagtuo ug balaan nga bunyag. Samtang gidayeg niya si Constantine ang Dako, gisaway usab ni San Eusignius ang apostata ug gisaway siya tungod sa iyang kawalay pagka-matood. Tungod kay dili gustong maminaw niining mga pagsaway, gisugo ni Julian nga putlon sa ulo ang sundalo ni Kristo. Busa, namatay si San Eusignius isip martir alang kang Kristo sa ika-110 ka tuig sa iyang kinabuhi ug misulod sa kinabuhi nga walay katapusan, diin walay panahon.

Paghinumdom sa Balaang Martir Favius, Papa sa Roma

Gisaulog sa ika-5 sa Agosto

Si Santo Favius lumad sa Roma[5410] ug nagsilbi isip presbiter sa panahon sa paghari sa mga walay Diyos nga Emperador Romano, nga labi ka deboto sa paganismo ug busa gipanglutos ang Simbahan sa Dios. Sa sinugdan, nagpuyo si Santo Favius sa usa ka baryo duol sa Roma, apan sa ulahi mibalhin siya sa siyudad mismo, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa paglubong sa mga lawas sa mga martir: niadtong panahona, daghang mga Kristohanon ang gipahirapan ug gipatay tungod sa ilang pagtuo, ug ang ilang mga lawas gilabay sa gawas sa ganghaan sa siyudad aron kan-on sa mga iro, mga mananap nga buang, ug mga langgam; Si Santo Favius tinago nga kuhaon ang mga lawas sa mga martir sa gabii ug hatagan kini og marangal nga lubong. Pagkahuman sa pagpatay kang labing balaan nga Papa Anfir[5411] tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, sa paghari ni Maximian[5412] , ang mga magtutuo—nga nagpanago gikan sa pagpanlupig ug gitago ang ilang pagtuo—nagtigum uban sa mga obispo ug mga presbiterio sa usa ka simbahan, nga wala mailhi sa mga manlulupig, aron mopili og bag-ong papa: Usa ka yano nga balay ang nagsilbing ilang simbahan atol niining lisod nga panahon para sa mga Kristohanon. Niadto usab si San Favius sa maong tigum. Sa pagsugod sa deliberasyon kon kinsa ang angay pilion

[5409] Si Santo Eusignius giputol ang ulo gamit ang espada niadtong 362.
[5410] Roma – ang kapital sa Imperyong Romano.
[5411] Niadtong 236,
[5412] Si Maximiano I, Emperador gikan sa 235 hangtod sa 238.

alang sa ingon ka taas nga katungdanan isip Obispo sa Roma, daghan ang naghinumdom sa mga dungog ug bantugang lalaki nga, sumala sa Balaod ni Kristo, mag-atiman sa Iyang panon; apan wala gani giisip si San Favius: siya, nga bag-o lang miabot gikan sa kabukiran, usa sa mga presbiterio nga ubos ang kahimtang. Misulbong ang panagbangi atol sa pagpili, ug kalit lang usa ka salampati, puti sama sa niebe, ang mitungha sa kahitas-an sa ilang mga ulo; mibaba kini, mipahulay sa ulo sa presbiterio nga si Favius, unya misaka pag-usab ug nawala sa panan-aw. Unya nasabtan sa tanan nga ang Ginoo mismo, pinaagi sa Iyang Balaang Espiritu, mipili kang Favius isip ulo ug magbalantay sa Iyang Simbahan, ug uban sa dakong kalipay gipahimutang nila siya sa patriyarkal nga trono. Busa si Santo Favius nahimong Papa sa Roma; ug mibalik ang kalinaw sa Simbahan ni Kristo. Gipatay sa iyang kaugalingong mga sundalo ang manlutos nga si Maximinus; pagkahuman niini, misaka sa trono si Gordian[5413] , diin sa iyang paghari mihunong ang paglutos: bisan pagano pa kini nga emperador, nailhan siya sa malumo ug buotan nga kinaiya, ug gidili niya ang paglutos sa mga Kristohanon. Tungod sa kalinaw sa iyang paghari, nagtukod ang mga Kristohanon og mga simbahan sa tanang dapit. Si San Favius nagtukod og daghang lapad nga simbahan ibabaw sa mga lubnganan sa mga martir sa mga langob sa paglubong, diin ang mga matinud-anon magkatigum aron pag-ampo; ug ibabaw mismo sa mga langob, nga nagsilbing dalangpanan atol sa mga pag-uyog, nagtukod siya og mga kapilya. Mitubo ang Simbahan, tungod sa adlaw-adlaw nga pagbag-o sa mga pagano gikan sa pagsimba sa dios-diosan ngadto sa Kristiyanismo; niabot kini sa usa ka talagsaong kahimayaan pagkahuman sa kamatayon ni Gordian, sa dihang gisundan siya ni Philip[5414] , nga nag-ambit sa paghari uban sa iyang anak nga lalaki, nga ginganlan usab og Philip; pareho silang midawat sa Kristiyanismo pagkahuman nga gitudloan sila sa usa ka deboto ug bantugang tawo nga ginganlan og Pontius; gi-bunyagan sila ni Santo Papa Favius. Niining panahona, misaka pag-ayo ang gidaghanon sa mga matinud-anon: sumala sa ehemplo sa hari ug sa iyang anak, daghan ang nabunyagan, ug ang pagtuo kang Kristo mahimong ipahayag nga gawasnon ug walay kahadlok. Si Santo Papa Favius, uban sa tabang ni Senador Pontius, usa ka tinuod nga alagad ni Kristo, nagtukod og mga simbahan samtang gub-on usab ang mga paganong templo uban sa ilang mga dios-diosan. Apan ang Simbahan wala magmalungtaron sa ingon nga kalinaw ug kagawasan – mga upat ka tuig ra: ang Iyang Ulo, si Kristo, nga nagtinguha nga ang Iyang nobya, nga Iyang gipangbuboan sa Iyang Dugo, anaa dinhi sa yuta sama sa bulawan nga gisulay sa kalahoran ug sama sa bulak taliwala sa mga tinik, pag-usab gitugotan Siya nga masulod sa mga kasakit ug pag-antos, ug nagsugod ang pagpanlupig, nga gipukaw sa laganap nga dragon nga, sumala sa gipadayag sa Ginoo kang Juan nga Teologo sa usa ka panan-awon, gisundan ang Babaye nga nagdan-ag sa langitnong himaya, nga nagbuga og tibuok suba sa tubig gikan sa iyang baba aron malumos siya[5415] . Kining karaang kaaway sa pagkamaayo, nga dili makasabar sa nagkadako nga himaya ni Kristo, mibangon batok sa mga matinud-anong hari nga midawat sa Kristiyanismo. Ang mga pagano, nga nagdumot kang Kristo ug sa mga Kristohanon, mitigum ilawom sa pagpangulo sa dautang si Decius[5416] ug gipatay nila si Haring Philip ug ang iyang anak tungod kay mituo sila kang Kristo ug gitugotan ang gawasnong pagpraktis sa pagtuo nga Kristohanon. Human sa pagpatay sa mga hari, ilang giatake ang mga Kristohanon; niadtong panahona, ang dugo sa mga Kristohanon misabwag sama sa suba. Si Santo Papa Favius mao ang unang nadakpan: isip representante ug magtutudlo sa mga Kristohanon, siya labi ka gikaligut-an sa mga pagano. Gipangita usab nila ang debotong senador nga si Pontius, apan wala nila siya makaplagan: siya, sama sa daghang mga matinud-anon, mitago ug dayon nilayas gikan sa Roma. Sa bahin ni San Papa Fabius, giputol ang iyang ulo[5417] ug, kauban ang daghang mga karnero sa iyang kawan nga napatay usab sa samang panahon, mibiyahe gikan sa Militanteng Simbahan paingon sa Triumfanteng Simbahan. Ug si Santo Pontius pagkahuman nadakpan usab ug nakasinati usab og kamatayon isip martir alang sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat og himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[5413] Gordian – emperador sukad 238.
[5414] Si Philip ang Arabo – emperador gikan sa 244 hangtod 249.
[5415] Pahayag 12:15–16
[5416] Decius – Emperador 249–251
[5417] Sa 250 AD

19 Agosto

6 Agosto (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Job sa Ushchelie, nga nagtukod og usa ka monasteryo sa baryo sa Ushchelie sa Arkhangelsk Governorate ug gipatay sa mga tulisan niadtong 5 Agosto 1628 ug gilubong niadtong ika-6.

Synaxarion[5418] sa Pagbag-o sa Ginoo

Paghandum sa ika-6 sa Agosto

Samtang nagkadool Siya sa mga pag-antos nga Iyang buot nga pag-antoson alang sa atong kaluwasan, ang atong Ginoong Jesu-Kristo misugod sa pagsulti sa Iyang mga disipulo nga *'Kinahanglan Siya moadto sa Jerusalem ug mag-antos sa daghang mga butang gikan sa mga kamalansangan, mga punoang pari, ug mga eskriba, ug patyon'* (Mat. 16:21); Gisulti Niya kini sa Caesarea Philippi[5419] human gipanghimatuod siya ni Apostol Pedro nga siya mao ang Kristo, ang Anak sa buhing Dios – *'Ikaw mao ang Kristo, ang Anak sa buhing Dios'* (Matt. 16:16). Kini na ang katapusang tuig sa tulo ka tuig nga ministeryo ni Hesukristo ug ang katulo ug ikatulo nga tuig sukad sa Iyang pagkahimugso gikan sa Labing Balaan nga Birhen. Ang mga pulong ni Kristo nakapasubo pag-ayo sa mga disipulo, labi na kang Apostol Pedro, nga misugod sa pagsaway sa Ginoo, nga miingon: *'Kaluy-i ang Imong kaugalingon, Ginoo! Ayaw pa kining mahitabo kanimo!'* (Mateo 16:22). Sa pagtan-aw sa kasubo sa mga disipulo ug sa tinguha nga pahupayon kini, misaad si Hesukristo nga ipadayag sa pipila kanila ang himaya nga iyang isul-ob pagkahuman sa iyang pagpanaw: *'Aduna'y uban kaninyo nga nagatindog dinhi*,' miingon Siya, *'nga dili matilawan ang kamatayon hangtud makita nila ang Anak sa Tawo nga moabot sa Iyang Gingharian'* (Mat. 16:28). Unom ka adlaw pagkahuman niining mga hitabo, ang Ginoo, kauban ang Iyang mga disipulo ug daghang katawhan, mibiyahe gikan sa rehiyon sa Caesarea Philippi paingon sa Galilea[5420] ; hapit na mahuman ang adlaw sa dihang nakaabot Siya sa Bukid Tabor sa Galilea[5421] . Sumala sa Iyang batasan, si Jesu-Cristo mubulag gikan sa Iyang mga disipulo sa gabii aron mag-ampo nga nag-inusara ngadto sa Dios Amahan; niining higayona usab, pagkahuman Niya biyaan ang katawoan sa tiilan sa bukid ug gidala lang Niya si Pedro, Si Santiago ug si Juan misaka uban kanila sa bukid aron mag-ampo; ug didto, pagkahuman Niya nga milayo gamay gikan kanila ngadto sa usa ka hataas nga bungtod, Niya gipahinungod ang Iyang kaugalingon sa pag-ampo. Ang tulo ka mga Apostoles, bisan pa, gikapoy sa pag-akyat sa bukid ug sa ilang dugay nga pag-ampo, natulog, ingon sa gisaysay sa

---

[5418] Synaxarion, usa ka Griyegong pulong, gikan sa synaxis – usa ka tigum (sa mga magtutuo sa simbahan alang sa usa ka selebrasyon) – ug nagpasabot og: usa ka libro sa mga pista; sa ulahi, usa ka koleksyon sa historikal nga impormasyon mahitungod sa usa ka pista o usa ka santo.

[5419] Usa ka siyudad sa amihanan sa Palestina, nahimutang sa tiilan sa Bukid Hermon. Gitukod kini ni Felipe, ang tetrarka ug anak ni Herodes nga Dako; iyang gipahapsay ang siyudad ug ginganlan kini og Caesarea isip pasidungog kang Tiberius nga Sesar sa Roma; aron mailhan kini gikan sa Caesarea sa Palestina o Caesarea ni Strato, nailhan ang siyudad nga Caesarea Philippi.

[5420] Ang rehiyon sa Galilea sa amihanan sa Palestina, o Galilea (gikan sa Hebreohanon nga pulong 'galil' – rehiyon, distrito), naglangkob sa ikatulong rehiyon sa Palestina sa mga adlaw ni Kristo nga Manluluwas, ug gibahin sa amihanang, taas nga rehiyon – nga pagano – ug sa habagatang, ubos nga rehiyon. Ang Galilea adunay talagsaong kahimtang sa kasaysayan sa kalibutan isip dapit nga natawhan ug ministeryo sa Ginoong Jesus. Ang Galilea misakop og mga 120 ka verste gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan ug 40 ka verste gikan sa amihanan paingon sa habagatan. Sa amihanan kini nakatupad sa Siria ug sa Kabukiran sa Lebanon; sa kasadpan, sa Fenicia; sa habagatan, sa Samaria; ug sa sidlakan, ang utlanan mao ang Suba sa Jordan… Ingon nga yutang natawhan ni Kristo nga Manluluwas—ang lungsod sa Nazaret, diin Niya gigugol ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on ug diin Siya kadaghanan mitudlo—ang Galilea mao ang duyan sa Kristohanong pagtuo. Ug ang mga parabula ni Hesukristo tanan mga hulagway nga nagpakita sa kadato ug katahum sa kinaiyahan ug sa paagi sa kinabuhi sa Galilea. Ang langit, ang yuta, ang dagat, ang mga uma sa trigo, ang mga tanoman sa prutas, ang mga bulak, ang mga ubasan, ang mga sagbot sa parang, ang mga isda ug ang mga langgam – tanan nagsilbi nga basihanan ug hulagway para sa katingalahang pagtulon-an sa Manluluwas sa Iyang balaan nga pagwali.

[5421] Ang Bukid Tabor usa ka hilit nga bukid nga pito ka verst gikan sa Nazaret, nga nagbarug og mga 500 ka sazhens ang gitas-on. Dinhi nagtigom si Barak sa iyang hukbo batok kang Sisera (Mga Hukom 4:6) ug napildi niya ang iyang mga kaaway sa tiilan sa bukid (Mga Hukom 6:33). Dinhi usab napasidlak ang atong Ginoong Jesu-Kristo (Mat. 17:1; Mar. 9:2; Lucas 9:28). Gitan-aw daan ni David kini nga himayaong kapalaran sa Bukid Tabor (Salmo 88:13): 'Maglipay ang Tabor ug Hermon sa imong ngalan.' Pinaagi niini, nagtumong ang salmista sa tibuok yuta sa saad, kay kini mao ang mga bukid sa Yutang Saad.

Balaang Ebanghelista Lucas: *'Apan si Pedro ug ang uban kaniya natulog'* (Lucas 9:32). Samtang natulog sila, sa pagsubang sa kaagahon, ang Ginoong Jesu-Kristo napasidlak, nagdan-ag sa himaya sa Iyang Pagkadiyosnon; sa Iyang sugo, duha ka propeta ang mitungha sa Iyang atubangan – si Moises gikan sa mga patay ug si Elias gikan sa paraiso; nagsulti sila mahitungod sa mga pag-antos ug kamatayon nga nagpaabut kaniya sa Jerusalem. Kining panag-istorya ug ang talagsaong pagpadayag sa gahum sa pagka-Diyos nagpukaw sa mga Apostoles; sa pagtan-aw nila sa dili masukod nga himaya sa Ginoong Jesus—ang Iyang nawong nga nagdan-ag sama sa adlaw, ang Iyang mga bisti nga masanag nga puti sama sa niebe, ug ang duha ka lalaki nga nagtindog sa maong himaya ug nakig-istorya Kaniya—napuno sa kahadlok ang mga Apostoles. Pinaagi sa pagpadayag sa Espiritu Santo, ila dayon nakaila kang Moises ug Elias sa mga tawo ug nasabtan nila nga ang panag-istorya mahitungod sa boluntaryong pag-antos ni Cristo; sa pagpaminaw niini, ang mga Apostoles napuno sa kahingawa, samtang naglipay usab sila sa pagtan-aw sa himaya sa pagkadiyosnon, kutob sa makaya sa ilang pisikal nga mga mata nga masabtan kini. Ug ang Ginoo mismo nagpadayag sa Iyang himaya kanila kutob sa makaya nga makita sa usa ka tawo sa yuta nga dili mawala ang iyang panan-aw; kay alang sa usa ka mortal nga tawo, imposible nga makita sa nawong-sa-nawong ang dili makita, imortal nga Pagkadiyosnon. Sa usa ka higayon, nangamuyo si Moises sa Ginoo nga ipadayag Niya kaniya sa nawong-sa-nawong ang Iyang diyosnong himaya; nga gitubag sa Ginoo: *'Walay makakita kanako ug mabuhi'* (Ex. 33:20). Sa dihang hapit na matapos ang pakighinabi ni Cristo kang Moises ug Elias ug ang mga Apostoles, nga gipukaw sa Espiritu Santo, nakamatikod nga hapit na ang ilang pagbiya, Napuno sa kasubo ang Apostol nga si Pedro nga gusto sa mga propeta nga itago ang ilang kaugalingon gikan sa ilang panan-aw: nangandoy siya nga malingaw nga walay hunong sa katingalahang panan-aw sa himaya ni Cristo ug sa mga matarong nga propeta; nagpakaisog siya, ug miingon: *'Ginoo! Maayo unta nga magpabilin kami dinhi; maghimo kami og tulo ka payag: usa para kanimo, usa para kang Moises, ug usa para kang Elias'* (Lucas 9:33). Samtang gisulti ni Apostol Pedro kining mga pulong, usa ka hayag nga panganod—nga nagpakita sa duha ka propeta kang Kristo—mitabon sa mga Apostoles, naglibot sa tumoy sa bukid, aron, sa usa ka mando sa langit, dad-on pag-usab ang mga propeta ug ibalik ang matag-usa sa ilang lugar; labi pang nahadlok ang mga Apostoles sa dihang, sa pagduol nila kang Kristo, misulod sila sa maong panganod ug nakadungog og tingog nga misulti gikan sa sulod niini: *'Mao kini ang akong pinalanggang Anak; paminawa siya'* (Lucas 9:35). Sa pagdungog niini nga mga pulong gikan sa kahitas-an, ang mga Apostoles, napildi sa dakong kahadlok, hingpit nga nawala ang ilang pagkontrol sa kaugalingon ug, sa lawom nga kahadlok, nangahulog nga nag-uyog sa yuta. Sa dihang nahulog sila, nag-uyog sa yuta, ang himaya sa Ginoo—ug uban niini ang mga propeta—nagkawala sa ilang panan-aw. Miduol ang Ginoo sa Iyang mga disipulo nga nag-uyog sa yuta, ug miingon, 'Tumindog kamo; ayaw kamo kahadlok!' Sa pag-alsa sa ilang mga mata, wala na'y nakita ang mga Apostoles gawas sa Ginoong Jesus. Nagabuntag na, ug nagsugod sila sa pag-anaog gikan sa bukid; sa dalan, gisugo sila sa Ginoo nga dili mosulti bisan kinsa bahin sa panan-awon hangtod Siya, human sa Iyang pag-antos ug kamatayon, mibanhaw gikan sa lubnganan sa ikatulo ka adlaw, ug nagpabilin silang hilom ug wala maghisgot bisan kinsa sa bisan unsa nga ilang pribilehiyong nakita niadtong panahona.

Sermon para sa Kapistahan sa Pagbag-o sa Ginoo

Gisaulog niadtong 6 sa Agosto

Dili lamang sa mga Ebanghelyo nato makita ang salaysay sa Pagbag-o sa Ginoo: ang mga magtutudlo sa Simbahan naghatag usab niini kanato sa daghang mga pamulong nga gihalad alang niining pista; dinhi ilang gipatin-aw ang kahulugan niini, busa nagtanyag og usa ka mabungahong espirituhanong pista alang sa mga Kristohanon nga ganahan magpahimulos sa matinud-anong pagpamalandong. Ug para kanato, nga adunay kining mga pagtulon-an ug ang mga pulong sa mga Amahan sa Simbahan, nga hingpit nga nagpatin-aw sa kahulugan sa Pagbag-o ni Kristo, wala kitay lain kapilian kondili paminawon kini nga andam na nga pagtulon-an, ug malingaw sa hingpit nga espirituhanong handum sa halangdong mga hunahuna; ug dili kini mapaso kon, pinaagi sa pagkuha sa mga pulong sa mga Amahan sa Simbahan, atong tipuon ang mga interpretasyon nga makita niini—tipuon kini sama sa gagmay nga piraso sa usa ka handum—ug gamiton kini sa pagpatin-aw niining maong pista alang sa mga nangandoy niini.

'Paglabay sa unom ka adlaw, gidala ni Jesus si Pedro, si Santiago ug si Juan nga igsoon niini, ug gidala sila sa usa ka hataas nga bukid nga sila ra, ug napasidlak Siya sa ilang atubangan' (Mat. 17:1–2).

Ngano man nga si Kristo nga Manluluwas, nga buot ipadayag ang Iyang himaya sa Iyang mga disipulo—sumala sa kutob nga mahimo para kanila—sa wala pa ang Iyang boluntaryong pag-antos ug kamatayon, wala magdala sa tanang disipulo sa Bukid Tabor? Tungod kay anaa kanila si Hudas, nga dili takus alang niining banal nga panan-awon. Si Santo Teofilacto, Arsobispo sa Bulgaria, nagpamalandong niini sa mosunod nga paagi: 'Ang atong Ginoong Kristo wala magdala sa napulo ug duha ka disipulo sa bukid, kay si Hudas dili angay, uban sa iyang malimbongon nga mga mata, nga makakita sa himaya sa Pagbag-o ni Kristo'. Si Santo Damasceno usab mipadayag niini sa matahum nga paagi: 'Ang mga dili matarong dili makakita sa Imong himaya, O Kristo nga Dios.'

Apan dili ba mahimo nga biyaan si Hudas nga nag-inusara sa tiilan sa bukid isip dili angay, samtang ang uban pang mga Apostoles gidala sa bukid? Siyempre, posible kaayo kini alang sa Ginoo; apan ang atong mapailubon nga Ginoo, nga nagtabon sa mga sala sa tanang tawo, wala magbuot nga ipadayag ang pagkawalay-angay ni Hudas, ni maghatag kaniya og hinungdan alang sa mas dako nga pagkahulog, ingon sa giingon sa Kasulatan: *'Ayaw pagsaway sa usa ka mapintas sa pagpanamastamas, basi makadumot siya kanimo*' (Hulagway 9:8). Kay kung ang Ginoo, pagkahuman Niya pagdala sa tanang mga Apostoles, mibiya lang kang Hudas sa luyo, napuno unta siya sa kasuko ug pagdumot dili lang batok kang Jesu-Kristo, kondili usab batok sa tanang mga Apostoles; makabaton unta siya og usa ka matang sa pasangil alang sa iyang traydor nga dautang buot batok kang Kristo, ug tingali miingon: 'Gitraidor nako si Jesus tungod kay gipasipala Niya ako.' Mao kini ang panan-aw ni Beato Teofilacto: 'Kung gibyaan unta ni Cristo si Hudas nga nag-inusara sa tiilan sa bukid, samtang gidala Niya ang uban, tingali unta adunay uban nga mga tawo nga miingon nga kini gayud nga kahimtang ang nakasakit sa kasingkasing ni Hudas ug nakapahinungdan kaniya sa paghunahuna sa pagtraydor sa iyang Ginoo.'

Apan dili ba nainggit si Hudas sa tulo ka Apostoles nga gidala sa bukid? Wala siya nainggit: nahibalo siya nga mo-ampo sila, usa ka pag-ampo nga molungtad tibuok gabii, ingon sa gisulat sa Balaang Ebanghelista Lucas: *'Gidala Niya si Pedro, si Juan, ug si Santiago uban Niya, ug misaka Siya sa bukid aron mag-ampo'* (Lucas 9:28); si Hudas, bisan pa, tapulan ug gusto matulog tibuok gabii sa tiilan sa bukid; ang mga tapulan ug mga mahilig matulog dili magtagad sa mga buhat sa pagkamatinud-anon.

Ngano man, busa, nga tulo ra ka Apostoles ang gidala sa Ginoo sa bukid? Gibuhat Niya kini aron matuman ang Kasulatan nga nag-ingon sa Deuteronomio: *'Ang bisan unsang butang pagatukmaon pinaagi sa pagpamatuod sa duha ka saksi o sa pagpamatuod sa tulo ka saksi'* (Deut. 19:15). Gidala Niya ang tulo ka Apostoles uban Niya, gusto usab sa Ginoong Jesu-Cristo nga mudala og duha ka propeta, aron adunay mga saksi alang sa buhi ug sa mga patay nga Siya mao ang Anak sa Dios, gipadala sa Dios Amahan alang sa kaluwasan sa kalibutan ug gipamatud-an sa usa ka tingog gikan sa kahitas-an. Apan ngano man, , tulo ka Apostoles ang anaa, kung igo na ang duha ka tawo alang sa pagpamatuod? Gitawag si Moises gikan sa mga patay aron magpamatuod sa pag-abot ni Kristo sa kalibutan ngadto sa mga patay nga nakabilanggo sa Hades; si Elias—aron makig-istorya kang Enoc sa paraiso; samtang ang tulo ka Apostoles gitawag aron sila unya magwali sa himaya ni Kristo nga nakita sa Pagbag-o sa Porma, nga nag-ingon: *'ug nagpuyo Siya uban kanato, puno sa grasya ug kamatuoran; ug among nakita ang Iyang himaya, ang himaya sama sa bugtong Anak nga gikan sa Amahan'* (Juan 1:14). Ug usab: *'Dili mosunod sa mga maalamon nga binuhat nga sugilanon, kondili kami nahimong mga mata-matan-aw sa Iyang himaya. Kay nakadawat Siya og dungog ug himaya gikan sa Dios Amahan, sa dihang miabot kaniya ang usa ka tingog gikan sa himaya nga kahimayaan, nga nagaingon: 'Mao kini ang akong pinalanggang Anak, nga ako nalipay gayud kaniya.' Ug kami mismo nakadungog niining tingog nga miabot gikan sa langit samtang kami kuyog kaniya sa balaan nga bukid"* (2 Pedro 1:16–18).

Kay ang Ginoo, nga sa Iyang Pagbag-o sa Hulagway nagpakita isip usa ka butang sa matinahuron nga katingala sa mga anghel ug sa mga tawo, igo na nga tulo ra sa mga nagpuyo sa yuta ang makakita sa Iyang himaya ug magpamatuod niini: ang tulo ka Apostoles, sa Iyang panan-aw, mas takus pa kaysa sa tanang nasud ug tribo. Ang usa ka matarong nga tawo walay ikatandi ang bili sa atubangan sa Dios kaysa sa kadaghanan sa mga makasasala – kini gipakita sa Ginoo mismo sa Daang Tugon: aron ipahadlok ang Paraon sa Ehipto pinaagi sa gahum sa Iyang pagka-makagahum, gisugo Niya si Moises nga motungha sa atubangan niya ug ipahayag nga ang Dios nga nagpadala kaniya mao ang Dios sa tulo ka tawo: ang Dios ni Abraham, ang Dios ni Isaac ug ang Dios ni

Jacob. Apan makahadlok kaha kang Paraon, hari sa daghang mga siyudad ug sa katawhan nga kadako sa mga Ehipsyo, ang usa ka Dios nga nagtawag sa Iyahang kaugalingon nga Ginoo sa tulo ra ka tawo? Dili ba kini kaulaw nga ipahayag sa atubangan sa hari sa ingon ka dako nga yuta nga ang Usa nga nagpadala kang Moises nagdumala lamang sa tulo ka tawo? Dili ba unta mas angay, aron malumo ang mapalig-on nga kasingkasing ni Paraon, nga gisulti ni Moises nga ang Usa nga nagpadala kaniya mao ang Dios nga nagahari sa tanang yuta ilawom sa langit, nagdumala sa tanang gingharian sa uniberso? Apan, ang Ginoo wala magtan-aw nga angay buhaton kini, kondili gipili Niya nga paghimayaon Siya sa atubangan ni Paraon isip Ginoo lamang sa Iyang tulo ka sulugoon. Ngano? Walay duhaduha nga tungod kay kining tulo, pinaagi sa pagpalipay sa Dios ug pag-atiman lamang sa langitnong mga panalangin, mas takus sila sa mata sa Dios kaysa sa tanang gingharian ug katawhan. *'Busa*,' ingon sa Apostol, *'dili mahiya ang Dios nga tawgon nga ilang Dios'* (Heb. 11:16), sama sa pag-ingon: ngano, Paraon, ikaw ba nagapasigarbo sa kadako sa imong gingharian ug sa kadaghan sa mga siyudad ug mga katawhan nga sakop kanimo? Aduna koy tulo ka ingon nga mga sulugoon, nga wala'y bisan kinsa sa imong gingharian nga makatupong kanila – Ako ang Dios ni Abraham, ni Isaac, ug ni Jacob, ug wala ko'y ikauwaw niini. Si San Krisostomo miingon sa sama, nga nagreason: 'Ang Dios sa uniberso dili mahiya nga matawag nga Dios sa tulo (ka tawo), ug husto gayud kini: kay ang mga balaan milabaw sa tanan sa ilang bili – ang usa nga nagbuhat sa kabubut-on sa Dios mas maayo pa kaysa napulo ka libo ka mga tawo nga walay balaod.' Ang tulo ka Apostoles gidala sa Bukid Tabor aron makita ang himaya sa Dios, ug wala nay lain nga gikinahanglan: kay ang kalibutan dili takus kanila (cf. Heb. 11:38).

Ngano man nga gidala sa Ginoo dili lang bisan kinsa nga mga Apostoles, kondili partikular nga sila Pedro, Santiago ug Juan? Si San Krisostomo ug uban pang mga Amahan sa Simbahan nagtanyag og igo nga tubag sa maong pangutana. Sa atong bahin, sa paghinumdom sa tulo ka kinaiya nga gikinahanglan alang sa kaluwasan ug gipasiugda sa klarong paagi sa Balaang Kasulatan—pagtuo, paglaum, ug gugma—masulti nato: gidala sa Ginoo kining tulo ka mga Apostoles uban Niya tungod kay kining tulo ka kinaiya klaro nang makita kanila sukad pa sa sinugdanan, ug pagkahuman gipadayag kini sa labi ka klaro nga paagi. Sa kang Pedro – pagtuo: siya ang unang nag-angkon kang Kristo nga Anak sa buhing Dios (Mat. 16:16), ug pagkahuman miingon ang Ginoo mismo kaniya: *'Nangamuyo ako alang kanimo aron dili mapukan ang imong pagtuo'* (Lucas 22:32); kang Santiago – paglaum: siya ang una sa napulo ug duha ka mga Apostoles nga naghalad sa iyang kinabuhi sa ilawom sa espada alang sa paglaum sa Israel; kang Juan – gugma: siya ang labing pinalanggang disipulo sa Ginoo, nga gitawag nga anak sa Labing Balaan nga Birhen Maria (Juan 19:26–27). Tungod niini, ang mga balaan nga Apostol nga sila Pedro, Santiago ug Juan gitawag pagkahuman ni Apostol Pablo nga mga 'haligi' (Gal. 2:9). Gipasabot ni San Krisostomo kini nga titulo isip pagdayeg sa mga Apostoles ingon niini: 'Dako ug katingalahan (nga haligi), nga ginadayeg sa tanan: sila ang unang nagtukod sa unang Simbahan pinaagi sa pagtuo, paglaum ug gugma, ingon nga mga haligi.'

Niining tulo ka mga Apostoles, labi pa, makita nato ang usa ka pahibalo sa unahan sa tulo ka han-ay sa mga balaan nga pinili sa Dios, nga labing takus sa tanan sa pagtan-aw kang Cristo sa Iyang langitnong himaya: ang han-ay sa mga mahigugmaon sa Dios, ang han-ay sa mga martir, ug ang han-ay sa mga birhen. Sa balaan nga Apostol nga si Pedro makita nato ang hulagway sa mga naghigugma sa Dios: siya, sumala sa pagpamatuod ni San Krisostomo, gihigugma ang Ginoong Jesu-Kristo uban sa talagsaong kadasig; ug pinaagi sa kusog sa gugma sa usa ka tawo kang Kristo dinhi, sa kining panaw sa yuta, ang matag-usa higugmaon Niya didto, sa kinabuhi nga walay katapusan, ug malingaw sa pagtan-aw Niya, sama sa Iyang gisulti mismo: *'Ang mga nagahigugma kanako, gihigugma* usab *nako*' (Hulagway 8:17). Ug usab: *'Ang bisan kinsa nga nagahigugma kanako, higugmaon sa akong Amahan; ug ako usab higugmaon siya, ug ipadayag ko ang akong kaugalingon kaniya'* (Juan 14:21). Sa balaan nga Apostol Santiago makita nato ang hulagway sa mga martir—dili lamang kadtong nag-ula sa ilang dugo alang kang Kristo, kondili usab kadtong, nga wala mag-ula sa ilang kaugalingong dugo, namatay adlaw-adlaw sa sala alang kang Kristo, gipapako ang unod uban sa iyang mga kahiligon ug tinguha (Gal. 5:24). Ang James nagpasabot og 'ang nakadaog', 'manlaban', 'mananaog': kining mga kinaiya dili makab-ot kung walay pag-antos. Bisan kinsa nga nakigbisog batok sa mga tukso nga naggikan sa dili makita nga kaaway, nga nakadaog ug nakapukan sa iyang mga pagbati pinaagi sa adlaw-adlaw nga pagpahinabo sa kaugalingon, usa siya ka martir ug gamhanang manlaban sama ni James, bisan pa nga wala siya magdala sa iyang kaugalingong dugo; sumala sa grado sa pag-antos nga gidala atol sa pakigbisog ug sa paningkamot nga gigamit aron mapugngan ug mapildi ang

mga tukso, siya pagahimayaon uban ni Kristo nga Mananaog. Sa Balaang Juan nga Birhen, gihatag ang usa ka pahibalo sa han-ay sa mga nagpanalipod sa pagkabalaan sa lawas ug espiritu; alang kanila gihatag ang usa ka espesyal nga saad nga makakita sa Dios sa himaya: *'Mapalad*,' miingon ang Ginoo, *'ang mga putli sa kasingkasing, kay makakita sila sa Dios'* (Mat. 5:8). Ang Ginoo, sa pagdala kang Pedro, Santiago ug Juan uban Niya sa Bukid Tabor aron ipadayag kanila ang himaya sa Pagbag-o sa Porma, nagtudlo nga bisan kinsa ang gustong magpuyo uban Niya sa Gingharian sa Langit ug malingaw sa panan-aw sa Iyang nawong kinahanglan, sa gugma, sundon si Pedro; sa pagkamartir, si Santiago; ug sa pagkabalaan, si Juan; Sa kinatibuk-an, sa labing maayo sa ilang makaya, ang usa ka Kristohanon kinahanglan sundon ang mga santo sa Dios, nga nagdilaab sa mainit nga gugma alang sa Dios, nagpamatuod sa ilang kaugalingon—nga wala mag-ula sa ilang dugo—nga sila adlaw-adlaw nga mga martir pinaagi sa walay hunong nga pagpamatay sa ilang unod, ug kinahanglan magbantay batok sa bisan unsang kahugawan sa unod ug espiritu, nga nagapahimakas sa ilang kaugalingon pinaagi sa tinuod nga paghinulsol.

Unsa man ang tuyo sa Ginoo sa pagdala sa Iyang mga disipulo sa usa ka hataas nga bukid aron mag-ampo, imbis nga dad-on sila sa usa ka patag nga dapit? Aron, pinaagi sa pag-alsa kanila gikan sa ubos nga kalawoman sa yuta paingon sa langitnong kahitas-an, matudloan Niya sila tanan, sa usa ka misteryosong paagi, sa leksyon nga kinsa man ang gustong giisip nga takus sa mga pagpadayag gikan sa Dios ug makakita sa Iyang himaya, kinahanglan itaktak ang mga daotang, ubos nga pagbati sa kalibutan, ug kinahanglan pangandoyon ug pangitaon ang langitnong mga panalangin. 'Gidala Niya sila,' ingon ni Beato Teofilacto, 'sa usa ka hataas nga bukid, nga nagpakita nga kon dili mosaka ang usa ka tawo ibabaw sa mga kahilambigit sa kalibutan, dili siya angay makakita sa ingon nga mga pagpadayag. Ang Balaang Apostol Pablo nagtudlo kanato sa matahum nga paagi sa dihang miingon siya: *'Pangitaa ang mga butang nga naa sa ibabaw, diin si Cristo naglingkod sa tuo sa Dios; itudlo ang inyong hunahuna sa mga butang nga naa sa ibabaw, dili sa mga butang nga yutanon. Kay namatay na kamo, ug ang inyong kinabuhi natago uban ni Cristo sa Dios'* (Col. 3:1–3). Ang naglakaw sa ubos dili makakita og layo, apan ang nakasaka sa hataas nga bukid dali ra makatan-aw sa halayo nga kalapad; ug ang nagpamalandong lamang sa karon nga kinabuhi, unsaon man niya pagsabot sa kaanindot sa umaabot nga langitnong mga panalangin? Apan sa pagsaka niya sa bukid sa maka-Diyos nga pamalandong, maila ug makita niya sa iyang hunahuna, ingon man sa iyang mga mata, bisan pa gani ang naa sa ibabaw sa mga langit. Sama sa mga reptilya nga nagagapang sa yuta ug sa mga hayop nga nagpuyo niini nga dili makatan-aw sa sinag sa adlaw, ingon usab ang hunahuna sa usa ka tawo nga nalumos sa yutang kahaw-ang dili gayud makakita sa himaya ni Cristo o masidlak sa kahayag sa Iyang grasya. Busa, O Kristohanon, itas ang imong hunahuna gikan sa yuta paingon sa langit, gikan sa karon paingon sa umaabot, gikan sa pagkapilit sa mga butang sa yuta paingon sa paghandum sa langitnon; unya mahibal-an nimo kung unsa ka maayo ang Dios sa Israel, unsa ka tam-is ang labing tam-is nga Hesus, unsa ka malipay ang Iyang gugma, ug malingaw ka sa Iyang mga langitnong pagpadayag.

Ang Ginoo nagdala sa Iyang mga disipulo dili sa usa ka ubos nga bukid, kondili sa usa ka hataas. Ngano? Aron tudloan sila sa pagkontemplar sa Dios ug, sa samang higayon, sa pagkamapisan: kung walay paningkamot, imposible nga mosaka sa kataas. Ang kahitas-an sa bukid usa ka simbolo sa pagkontemplar sa Dios; ang pagsaka sa bukid nagtumong sa paningkamot. Maayo nga itugpa sa Dios ang hunahuna, apan dili usab angay pasagdan ang paningkamot: ang mga maayong buhat makab-ot pinaagi sa paningkamot. Ang hunahuna makakita sa Dios, samtang ang paningkamot magdala sa panan-aw kaniya; ang hunahuna mosumite kang Kristo pinaagi sa pagtamod sa Iyang mga sugo, samtang ang paningkamot magbitbit sa yugo ni Kristo pinaagi sa pagsunod sa Iyang mga bakas. Ang pagkontemplar malipay sa sulod nga panan-aw kang Kristo, samtang ang pagkamaigmatnong nagdani sa Iyang pagtan-aw niini: *'Tan-awa*,' miingon ang salmista, *'ang akong kasakit ug akong kakapoy'* (Salmo 24:18). Ang pagtan-aw kang Kristo dili moubos sa panalangin kaysa sa pagtan-aw Niya. Ang duha ka hiyas—pagpamalandong ug pagkamasigasig—kinahanglan kaayo sa usa ka tawo nga nagtinguha sa pag-angkon sa langitnong mga panalangin ug kalipay sama sa pako sa usa ka langgam: ang langgam nga usa ra ang pako dili makalupad sa hangin, ug ang usa ka tawo nga usa ra ang iyang gipanag-iya nga hiyas dili makalupad paingon sa kahitas-an sa hingpit nga kaluwasan; Ang pagmumuni-muni nga walay kinabuhi sa pagkamapisan dili tinuod, ug ang pagkamapisan nga walay pagmumuni-muni walay kapuslanan. Sa duha ka pako, ang matag langgam molupad nga gawasnon; sa duha ka hiyas—pagkamatinuoron ug pagkamasinabtanon—ang matag usa mosaka sa espirituhanong Bukid Tabor aron makita ang himaya sa Dios hangtod sa kahangturan—magsugod ang pagsaka

pinaagi sa pagkamasinabtanon, kay kini ang tig-una sa pagkamatinuoron ug sa kahibalo sa Dios. Ang mga Balaang Apostoles mipaningkamot sa pagsaka sa hataas nga bukid aron masaksihan ang himaya sa Pagbag-o sa Ginoo; ug kinsa kaha ang makalaum nga makab-ot ang kalipay sa pagtan-aw sa Dios nga walay paningkamot?

Ngano man nga gidala lang sa Ginoo si Pedro, Santiago, ug Juan sa bukid, ug gibyaan ang kadaghanan nga nagsunod kanila ug ang uban pang mga Apostoles? Aron pinaagi niini itudlo sa mga gustong magpraktis sa pagkontemplasyon ug makatagamtam sa espirituhanong panan-aw nga mangita sa pag-inusara ug kahilom.

Kining tulo ra ka Apostoles ang gidala sa usa ka dapit sa kahilom – ang kahitas-an sa bukid sama sa disyerto, nga walay nagpuyo nga mga tawo – aron, sa pag-inusara ug kahilom, mas klaro nga ipadayag kanila ang himaya sa Ginoo. Sa taliwala sa mga samok ug kagubot sa kinabuhi, ang Ginoo dili magpadayag sa Iyang kaugalingon sa parehas nga paagi sama sa Iyang pagpadayag sa hilom nga pag-inusara: ang propeta Elias nakakita sa Dios sa iyang hunahuna sa dihang, nagtindog sa atubangan ni Ahab, Hari sa Israel, siya misulti, naghuna-huna uban kaniya: *'Ingon nga buhi ang Ginoo, ang Dios sa Israel, sa atubangan kinsa ako nagtindog!'* (3 Mga Hari 17:1), nga nagpasabot, 'Nagtindog ako sa imong atubangan sa unod, apan sa atubangan sa akong Dios sa akong hunahuna; makita tika sa akong pisikal nga mga mata, apan ang Dios sa akong hunahuna.' Apan ang propeta Elias nakakita sa iyang Ginoo uban sa dili matupngan nga kalinaw ug kahilom sa kamingawan sa bukid sa Carmelo (3 Mga Hari 19): dinhi gitugotan siya sa usa ka matam-is nga pakighinabi sa Dios ug sa Iyang mga pahibalo, dili lamang sa sulod kondili usab sa makita nga mga porma. Tinuod nga usahay mahimo sa usa ka tawo nga itas ang iyang hunahuna ngadto sa Dios bisan pa sa kasaba sa adlaw-adlaw nga kinabuhi; apan dili kini ingon kadali sama sa hilom nga pag-inusara: daghan kaayong mga babag didto, samtang dinhi adunay hilom ug kalinaw! Dili ba ang Ginoo mismo ang nag-ingon nga dili walay pulos: *'Pagpahilum* (nga nagpasabot, pagwagtang sa kasaba sa adlaw-adlaw nga kinabuhi) *ug hibaloa nga Ako ang Dios'* (Salmo 45:11); Kaila kamo kanako, ingon Siya, pinaagi sa pagdedikar sa inyong kaugalingon sa matinud-anong pagpamalandong, kung unsa ako ka grasya ug maloloy-on, kung giunsa nako paghigugma ang mga nagahigugma kanako ug pagduol kanako sa tanan nga nangita kanako; kaila kamo kanako ug dali ra ninyo ako makaplagan, basta inyong ilabay ang kahaw-ang ug molayo sa sobra nga kabalaka sa kalibutan. Sa pagkahibalo niini, daghan ang nilayas gikan sa magubot nga kalibutan paingon sa hilom nga mga kamingawan, naglibot-libot sa kabukiran ug mga bangin sa yuta (Hebreohanon 11:38), aron sa ilang pag-inusara, hingpit nilang ikatutok ang ilang kaugalingon kang Dios, ug malingaw sa mga panalangin sa pakig-uban Niya: 'Sa kamingawan,' nag-awit si San Damasceno, 'anaa ang walay hunong nga balaan nga pangandoy, layo sa kahimog sa kalibutan.'

Pangitaa nato dinhi usab ang misteryo – ngano nga gidala sa Ginoo ang mga Apostoles sa bukid dili sa adlaw, kondili sa pagkahulog sa gabii? Kay ang gabii mas angay sa konsentradong pag-ampo kaysa adlaw: sa gabii hilom ang tibuok uniberso ug wala'y makita gawas sa langit, nga gidayandayan sa mga bitoon, nga ang kahayag niini walay pagpugong nga nagadani sa mata ug hunahuna ngadto kaniya. Gidala sa Ginoo ang Iyang mga disipulo paingon sa Bukid Tabor sa gabii aron usab itudlo kanato nga dili maghunahuna sa bisan unsang butang nga kalibutanon samtang nag-ampo kita, kondili ituyok ang atong mga kasingkasing paingon sa langit. Sa usa ka panahon, si Haring David mitawag sa propetiko nga paagi, nga nagtumong kon giunsa pagpadayag sa pagsabot sa mga misteryo sa langit ngadto sa tawo. Tumana nato siya samtang atong gipangita kining magtutudlo: *'Ang gabii*,' ingon niya, *'ang gabii nagpadayag sa kahibalo'* (Salmo 18:3); ang gabii gayud mao ang ingon nga magtutudlo, nga nagtudlo sa mga tawo sa hunahuna sa Dios, nga naglingkod sa tibuok niining malabay nga kinabuhi sama sa kangitngit sa gabii ug sa landong sa kamatayon: 'Kung motan-aw ka sa langit (sa gabii),' ingon ni San Cirilo, 'nga nagdan-ag sama sa mga kandila uban sa kadagatan sa dili mabilang nga mga bitoon, ug hunahunaon nimo nga ang mga tawo nga nagdali-dali sa tibuok adlaw karon, sa gabii (samtang ila nang itugyan ang ilang kaugalingon sa pagkatulog), walay kalainan sa mga patay, nan masuklam ka sa mga sala sa tawo.' Busa, mao kini ang pagtulon-an nga gitudlo sa gabii: nagtudlo kini kanato sa pag-ila sa kawalay pulos sa mga kabalaka sa kalibutan ug sa mga buhat nga makapahungaw sa kasuko sa Dios, ug nagdani kanato sa paglikay sa duha. Ang tanan nga nagpuyo sa yuta sama sa mga patay sa gabii; ang tanan nga makita sa adlaw natabonan sa kangitngit sa gabii, sama sa gibutang sa ilawom niini. Ang mga katingalahang palasyo ug maanindot nga mga bilding mura'g kabaong; ang mga katingalahang kahoy, tanaman ug lasang mura'g mga tawo nga gipanghadlok; ang bulawan, pilak ug bililhon nga mga bato dili mailhan sa kangitngit sa gabii gikan sa tanso, puthaw ug ordinaryong mga bato; ang ilang katahum ug bili dili mabantayan; walay bisan unsa sa kalibutan ang makapalipay sa usa ka tawo sa iyang katahum sa gabii;

ang tanan natabonan sa kangitngit, ug ang langit ra ang makita, nga gidayandayan sa mga bitoon sama sa mga perlas ug nagahatag kalipay sa mga nagtutok niini. Dinhi nato makita ang Balaang katuyoan: ang gabii misteryoso nga nagtudlo kanato sa pagsimba sa Dios. Kung ikaw mihawa sa kahilom alang sa pag-ampo, kauban ang masinabtanong pagpaningkamot, ug magsugod sa pagsaka sa imong hunahuna sa bukid sa pagkontemplar sa Dios, pasagdi nga ang tanang butang sa kalibutan makita sa imong mga mata sama sa ilang hitsura sa gabii; pahimanginuw-a ang tanang materyal nga butang, nga magahatag lamang ug pansamantalang kalipay; talikdi kini ingon nga dili angay alang sa usa ka Kristohanon, kay kini walay tinuod ug natabonan sa landong sa kamatayon. Palandunga sa imong hunahuna ang langitnong mga panalangin lamang; unya ang kahayag sa grasya sa Dios ipadayag kanimo, ug mapuno ka sa espirituhanong kalipay gikan sa katam-is sa pagpalandong sa mga pagpadayag sa Dios.

Ngano nga gidala sa Ginoo ang mga Apostoles paingon sa Bukid Tabor, ug dili sa lain nga bukid, aron ipadayag kanila ang himaya sa Iyang Pagbag-o? Ang Tabor, nga gihubad gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'ang palasyo sa pagkabalaan ug kahayag'; mao nga gidala sila sa Ginoo sa Bukid Tabor ug dili sa bisan unsang lain nga dapit, aron makat-on ang mga Apostoles gikan sa mismong ngalan sa bukid nga bisan kinsa nga gustong masaksihan ang pagpadayag sa Himaya sa Dios kinahanglan una sa tanan nga adunay konsensya sama sa palasyo sa pagkabalaan, nga takus modawat sa sulod niini sa kahayag sa grasya sa Dios. Hinumdumi usab nato dinhi ang usa ka karaang hitabo nga nahitabo sa Bukid Tabor. Sa dihang si Sisera, ang kumander sa mga hukbo sa mga Cananeo, miabot aron laglagon ang mga Israelita, misaka si Barak, ang ilang pangulo, sa Bukid Tabor ug nagtigom didto sa hukbo sa mga Israelita ; gikan didto midagan siya batok sa kaaway ug hingpit niyang napildi ang tibuok hukbo sa mga Cananeo, nga si Sisera mismo namatay (Mga Hukom, kapitulo 4). Misteryoso nga gibalik sa Ginoo kining karaang panghitabo sa Iyang Pagbag-o sa Porma: aron masiguro ang katapusang kadaogan batok sa impyernal nga Sisera, una Siyang misaka sa Bukid Tabor aron, pagkahuman Siya nag-andam sa Iyang kaugalingon didto sa pagpadayag sa Gahum sa Dios ingon panagang, Siya mosulong sa yawa ug mapildi siya; kini gayud ang hilisgutan sa panag-istorya sa Bukid Tabor: *'nga nagahisgot sila sa Iyang pagbiya'* (Lucas 9:31). Dinhi makita ang usa ka pagtulun-an alang sa Kristohanon nga gustong mapildi ang dili makita nga kaaway ug ang makasasala nga gahum nga iyang gipahimutang: – una sa tanan, pasaka siya sa Bukid Tabor sa pagkahinlo sa kasingkasing; limpyoha niya ang iyang konsensya pinaagi sa tinuod nga paghinulsol ug usbon ang iyang kinabuhi gikan sa dautan ngadto sa pagkamaayo; isuot niya ang panagang sa pagkamatarong ug kuhaon *ang 'tibuok panagang sa Dios'* (Efe. 6:13); unya, nga walay dakong kalisud, makadaog siya batok sa gahum sa kaaway.

Ang Ginoo, pag-akyat Niya sa bukid uban sa Iyang mga disipulo, *'nagbag-o ang Iyang dagway sa atubangan nila'* (Mat. 17:1–2). Ang hugpong nga *'sa ilang atubangan'* gisulat sa mga Ebanghelista alang sa usa ka piho nga katuyoan: aron ipakita nga si Kristo wala magpabag-o alang sa Iyang kaugalingon, nga nagpahimo sa Iyang nawong nga misidlak sama sa adlaw; kay ang kahayag, *nga mao ang sinag sa Iyang himaya* (Hebreohanon 1:3), nga walay kangitngit sa sulod Niya, wala nay gikinahanglan nga pagpasiga. Gitranspigurar Siya alang kanato, aron wagtangon ang atong kangitngit ug usbon kita gikan sa mga ulipon sa sala ngadto sa Iyang tinuod nga mga sulugoon, ug gikan sa mga anak sa kasuko ngadto sa mga pinalanggang anak sa Dios; ang tinuod nga tuyo sa pag-abot ni Cristo, nga Iyang natuman, mao ang paghimo kanato nga mga anak sa Dios. Tungod niini Siya nahimong tawo gikan sa Labawng Balaan nga Birhen ug sa Espiritu Santo; tungod niini *Siya 'napakita sa dagway sa tawo'* (Filipos 2:7); tungod niini Siya midawat sa dagway sa ulipon, ug unsa kaha kapoy ang iyang gisagubang aron ipasig-uli kanato, isip mga anak, ang nawala nga hulagway sa Amahan! Miingon si Moises kaniadto sa Ginoo: *'Ang balaan nga puloy-anan, nga imong mga kamot naghimo, O Ginoo'* (cf. Exod. 15:17). Atong timan-i kini – 'imong mga kamot naghimo': wala siya miingon nga 'ang kamot sa tawo naghimo niini sa imong sugo', kondili 'Ikaw mismo ang nagpaningkamot sa imong kaugalingong mga kamot'. Gisulti kini ni Moises, nga nagtumong sa walay kinutuban nga pag-atiman sa Ginoo alang sa katawhan: aduna pa bay butang nga wala buhata o dili buhaton sa Ginoo alang sa ikamaayo sa tawo? Tungod kaniya, gimugna Niya ang kalangitan ug ang yuta, ang mga dagat, ang mga suba – ang tanan nga anaa niini ug ibabaw niini; tungod kaniya, gipahayag Niya ang kalangitan sa adlaw ug gabii pinaagi sa mga langitnong lawas; tungod kaniya, nagpadala Siya og ulan, hamog ug niebe; alang sa tawo, Siya, sama sa mag-uuma ug mag-atiman sa tanaman, mananam ug mag-ani, aron ang tawo dili magkulang sa bisan unsa. Sa paghunahuna niini, si San Cirilo sa Jerusalem miingon: 'Sa matag tawo, ang atong Manluluwas nagpakita subay sa kahimtang sa ilang kalag: alang sa mga kinahanglan maghalad sa ilang mga pag-

ampo (sa Dios), Siya usa ka manalipod ug labawng pari. O: 'Alang sa mga adunay sala, Siya nahimong Kordero, nga pagahalad alang kanato, ug Siya mao ang tanan nga butang alang sa tanan, samtang nagpabilin nga walay kausaban sa kina-iya sa Iyang pagka-Diyos.' Busa, sa nagkalain-laing paagi, ang atong Ginoo nag-alagad kanato, nga nag-ingon: *'Ang Anak sa Tawo wala moanha aron pag-alagaran, kondili aron mag-alagad'* (Mat. 20:28). Ug gibuhat Niya ang tanan, dili aron sa pagpangita sa Iyang kaugalingong kaayohan kondili sa atong kaayohan, aron kita, sa pagkaila sa Iyang walay puas nga pagkamaayo, mapuno sa pagpasalamat ug mausab gikan sa mga makasasala ngadto sa mga matarong, gikan sa mga mahigugma sa kalibutan ngadto sa mga mahigugma sa Dios. Ug sa Bukid Tabor Siya napadayag sa Iyang himaya alang kanato, aron mailhan nato ang langitnong himaya nga gitagana para kanato; Siya *'magbag-o sa atong hinapsay nga lawas'* (Fil. 3:21), aron sa kinatibuk-ang pagkabanhaw kini mahimong susama sa Iyang himayaong lawas sa Iyang walay katapusang gingharian, nga gitagana *'gikan pa sa pagtukod sa kalibutan'* (Mat. 25:34) alang sa mga nagahigugma kaniya. Hinaut nga ang atong Dios ug Ginoo, si Cristo nga Mahigugmaon sa Katawhan, pinaagi sa Iyang kalooy, ihatag usab kanato, kauban nila, ang grasya nga makakita sa Iyang nawong; kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ang dungog ug himaya, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 7:

Ikaw napadayag sa bukid, O Kristo among Dios, gipadayag ang Imong himaya sa Imong mga disipulo kutob sa ilang makaya: hinaut nga ang Imong kanunay nga kahayag mosidlak usab kanamo nga mga makasasala, pinaagi sa pag-ampo sa Inahan sa Dios, O Maghahatag sa Kahayag; himaya kanimo.

Kontakion, Tono 7:

Ikaw napadayag sa bukid, ug ang Imong mga disipulo nakakita sa Imong himaya, O Kristo nga Dios, kutob sa ilang makaya: hinaut nga sa dihang makita nila Kang krusipiyado, masabtan nila nga ang Imong pag-antos boluntaryo, ug ipahibalo nila sa kalibutan nga Ikaw gayud ang kahayag sa Amahan.

20 Agosto

7 Agosto (Luma nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Pimen nga Daghan og Pagsulay

Paghinumdom sa ika-7 sa Agosto

Samtang atong sugdan ang sugilanon sa bulahan nga si Pimen, atong itutok ang atong pagtagad sa iyang dakong kaisog sa pag-antos ug, gikan niini, makat-on kita nga ang sakit kinahanglan dalhon uban ang pagkamapailubon ug nga ang gahum sa Dios hingpit sa kahuyang. – Si Bulahan Pimen natawo nga masakiton; ang iyang sakit wala gayud mibiya kaniya sa tibuok niyang kinabuhi, apan kining pisikal nga sakit wala nagtugot nga moturok ang espirituhanong sakit sa sulod niya: siya walay sala ug gipreserbar ang iyang pagkabirhen sukad pa sa sabakan sa iyang inahan. Sa daghang higayon, gihangyo niya ang iyang mga ginikanan nga tugutan siya nga mosulod sa usa ka monasteryo aron siya ipahimo nga monghe, apan tungod sa ilang lawom nga gugma kaniya, ilang gisalikway kining mga hangyo, nga nagtinguha nga siya ang mahimong ilang manununod pagkahuman sa ilang kamatayon. Usa ka adlaw, pinaagi sa probidensya sa Dios, nga naghan-ay sa tanang butang alang sa labing maayo, ang Bulahan nga si Pimen grabe kaayo ang sakit, nga wala na gani siya naglaum nga mamaayo pa; tungod sa panginahanglan, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa Monasteryo sa Pechersk[5422] ug nangayo sa mga reverendong amahan nga nagpuyo didto nga mag-ampo alang sa kaluwasan sa ilang anak gikan sa iyang sakit.

Apan ang mainitong pag-ampo sa mga monghe wala makahatag ug kaayohan sa masakiton nga batang lalaki; ang pag-ampo sa Balaan mas gamhanan pa kaysa sa tanan nilang pag-ampo – nangayo siya sa Ginoo og mas grabe pa nga sakit, kay nahadlok siya nga kon siya makabawi, kuhaon siya pag-usab sa iyang mga ginikanan gikan sa monasteryo ug busa mapugngan siya sa kahigayunan nga matonsura. Busa, samtang naglingkod sa iyang kiliran ang iyang amahan ug inahan, nga nagpugong sa iyang tonsura[5422] , ang Bulahan nga Pimen nangasubo pag-ayo ug nag-ampo sa Dios nga matuman ang iyang tinguha, bisan unsang paagi nga Iyang angay. Busa, sa usa ka gabii, samtang natulog pag-ayo ang iyang ginikanan ug mga sulugoon, misulod sa iyang kwarto ang mga maningnag nga anghel; ang uban sa porma sa mga gwapong batan-on, ang uban isip abá ug komunidad monghe; nagbitbit sila sa ilang mga kamot sa Balaang Ebanghelyo, kandila, sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, kapa, kapa sa ulo, ug tanang uban pang gikinahanglan para sa tonsura:

'Gusto ba nimo nga kami ang magtonsura kanimo?' pangutana nila sa Ginoong Amahan.

Miapil siya sa malipayong tubag:

'Oo, gusto ko; gipadala kamo sa Ginoo, akong mga ginoo; tuman-a ang tinguha sa akong kasingkasing.'

Dali dayon silang nangutana, nga gisunod pag-ayo ang tanan nga gisugo sa lagda sa monastiko alang sa tonsura; busa gitonsura siya nila sa dakong anghelikong paagi, gisul-oban siya og manto ug kapa, ug ginganlan siya og Pimen. Pagkahuman siya hatagan, sumala sa batasan, og nagdilaab nga kandila, miingon sila:

'Sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii, dili mapalong kining kandila.'

Sa samang higayon, nagpanagna sila nga mag-antos siya sa usa ka kronikong sakit, ug nga ang iyang pagkaayo niini mahimong timailhan kaniya nga nagkadool na ang kamatayon. Human nilang gahungan si bulahan Pimen, mibalik sila sa simbahan, diin gibutang nila ang iyang buhok, nga giputos sa usa ka panapton, ibabaw sa kabaong sa Banal nga si Teodosio.

Ang mga monghe sa silingang selda, sa pagdungog sa pag-awit, gipukaw ang uban, nagtuo nga tingali ang abbot ug pipila sa mga kaigsuonan nag-tonsura sa masakiton nga monghe, o namatay na siya; nangadto silang tanan sa selda diin natulog ang bililhon. Didto ilang nakaplagan nga natulog silang tanan – ang iyang amahan, ang iyang inahan, ug ang mga sulugoon; gipukaw sila sa mga monghe ug ilang nabantayan nga napuno ang selda sa usa ka humot nga baho, samtang ang masakiton puno sa kalipay ug kalipay ug nagsul-ob og bisti sa monghe.

"Kinsa ang nagtondur kanimo, ug unsa kana nga kanta nga among nadungog dinhi, nga wala madungog sa imong ginikanan?" pangutana nila, nga nagtumong sa respetadong amahan.

'Abi nako,' matud niya, 'nga giputol ang akong buhok ug ginganlan ko og Pimen sa abbot nga miabot dinhi uban sa mga kaigsuonan; sila ang nag-awit, sama sa inyong nadungog; ila usab kong gihatagan niining kandila nga inyong makita, nga miingon nga kini mosiga nga walay hunong sulod sa kap-atan ka adlaw ug gabii; unya, pagkahuman nilang ibutang ang akong buhok sa usa ka panapton, misulod sila uban niini sa simbahan. Pagkadungog niini, ang mga monghe dali dayon mibira paingon sa simbahan, apan ilang nasuta nga nakasusi kini; pagkahuman nilang gipukaw ang mga sakristan, ilang gipangutana kon kinsa may misulod sa simbahan human sa pag-ampo sa gabii. Mitubag sila nga walay misulod, kay ang yawi mismo naa sa pagpanag-iya sa ecclesiarch[5423] . Gipukaw ang ecclesiarch (wala niya ihatag ang yawi sa bisan kinsa, ni misulod man siya sa simbahan uban sa bisan kinsa); pagkuha sa yawi, misulod ang mga monghe sa simbahan ug didto, sa lubnganan sa Balaan nga si Theodosius, ilang nakaplagan gayud ang buhok nga nakapatong sa panapton. Pagkahuman niini, gisultihan nila ang abá sa tanan. Ang abá nabigla kaayo ug naningkamot nga mahibal-an kinsa kaha ang nag-tonsura kang Banal Pimen, apan wala'y madaug ang iyang mga pangutana. Unya nahimong klaro sa tanan nga ang tonsura gihimo, sumala sa sugo sa Dios, sa balaang mga Anghel. Ang abad ug ang mga igsoon nagpamugos sa paghisgot kon angay ba nilang iturin kining milagrosong paggupit sa buhok nga sama sa ordinaryo nga paggupit, nga gihimo

---

[5422] Sukad pa sa karaang panahon, ang Balaang Simbahang Ortodokso nagbuhat sa ritwal sa monastikong pagtuli sa ulo sumala sa usa ka espesyal nga han-ay para sa mga nagpili sa agianan sa asetikong kinabuhi ug hingpit nga paghalad sa ilang kaugalingon kang Dios sa pag-ampo ug paghinulsol. Ang mga nakahukom nga mosulod niining dalan gipangutana kon ilang gipili kini sa ilang kaugalingong kagustuhan; dayon gikinahanglan sila nga mohimo og tulo ka panata: sa pagkabirhen, pagkamakabirhen ug pagkabos, pagkahuman niini, sa ngalan sa Balaang Trinidad, giputol ang ilang buhok sa porma sa krus ug gisul-oban sila og mga monastikong bisti. Ang bag-ong giputol og buhok nga monghe gihatagan og krusipiho ug usa ka nagdilaab nga kandila nga iyang hawiran.

[5423] Ang tesorero sa simbahan, nga gisaligan sa pagbantay sa kabtangan sa simbahan ug responsable sa pagsiguro nga masunod ang mga lagda sa pagsimba.

subay sa lagda, ug nakahukom sila nga dili na usbon ang paggupit kang Balaan Pimen, tungod kay klaro kaayo ang ebidensya sa pagka-tinuod sa ritwal nga gihimo kaniya: Nakita gyud sa mga monghe, sama sa giingon sa bulahang Pimen, ang iyang buhok sa kabaong sa Kagalang-galang Theodosius, ug ang kandila, nga sa kasagaran molungtad ug usa ka adlaw aron masunog, nagdilaab sulod sa kap-atan ka adlaw ug gabii nga wala mapalong[5424] , usa ka kamatuoran nga gihisgutan usab sa Kagalang-galang pagkahuman sa iyang paggupit sa buhok. Tungod niini, ingon lang sila:

'Kay ikaw, Igsoon Pimen, igo na ang hulagway ug ngalan nga gihatag kanimo sa Dios.'

'Apan bisan pa niana, sultihi kami,' miingon ang abad, nga nagdala sa basahon sa pagtuli sa ulo, 'kinsa gayud ba ang nagtuli sa imong ulo, ug aduna bay bisan unsa nga gisulat niini nga basahon nga ilang wala gisunod?'

Miingon si Banal Pimen sa abbot:

'Ngano man ninyo ako gisulay, Amahan?' Ikaw mismo, nga niabot dinhi uban sa tibuok komunidad, gibuhat kanako ang tanan nga gisugo niining basahona; labaw pa, imong giingon nga mag-antos ako sa sakit sa tibuok nakong kinabuhi ug nga sa takna sa akong kamatayon lamang ako maluwas niini, aron makaya nakong dalhon ang akong kaugalingong higdaanan sa kamatayon; ampoa ako, balaan nga Amahan, nga ang Ginoo magahatag kanako og pagkamapailubon."

Pagkadungog niini, mibiya silang tanan kaniya.

Sama sa gipangbanabana sa mga nagpabulag kaniya, ang Bulahang Pimen nag-antos sulod sa daghang katuigan tungod sa usa ka grabeng ug makalilisang nga sakit: ang tanan nga nag-atiman kaniya gikalikayan kini ug kanunay nga molabay ang tulo ka adlaw nga wala siya hatagi og bisan unsang pagkaon o ilimnon, apan gidala niya kini tanan uban sa kalipay, samtang nagpasalamat sa Dios.

Nahitabo nga usa ka pasyente nga nag-antos sa parehas nga sakit sama sa Kagalang-galang Pimen gidala sa Monasteryo sa Kiev Caves ug gitonsura. Ang mga monghe, nga responsable sa pag-atiman sa mga masakiton, gidala siya kang Banal Pimen aron matagad nila silang duha sa patas ug padayon nga paagi; apan tungod sa ilang kapabayaan sa katungdanan, kanunay nila siyang malimtan, busa usahay ang mga masakiton malumos sa kauhaw. Unya miingon ang Banal Pimen sa masakiton nga naghigda tupad kaniya:

'Tungod kay ginalikayan kita sa mga nag-atiman kanato tungod sa baho nga nagagikan kanato, andam ka ba, igsoon ko, nga mopuli sa ilang katungdanan, kon pag-ayoon ka sa Ginoo?'

Nisaad ang masakiton sa balaan nga amahan nga siya mag-alagad kaniya nga may kugi hangtod sa iyang kamatayon. Mitubag si Balaan Pimen:

'Tan-awa, gikuha sa Ginoo ang imong sakit, ug sa diha nga mobalik na ang imong kusog, tuman-a ang imong saad – alagari ako ug ang sama nako; apan sa mga tapulan sa ilang katungdanan, maghatag ang Ginoo ug grabeng sakit, aron sa diha nga masinati nila ang silot, makab-ot nila ang kaluwasan.'

Ang masakiton mibangon dayon ug misugod sa pag-alagad sa Balaang Amahan; samtang ang mga tapulan nga sulugoon, sama sa iyang gisulti, naigo sa sakit.

Pagkaayo sa iyang sakit, wala magdugay ang igsoon sa pag-alagad kang Banal Pimen: tungod kay dili na niya ikaya ang baho, mibulag siya ug gibyaan siya nga nag-antos sa gutom ug kauwaw; pagkahuman, mipuyo siya sa lain nga selda. Ug kalit lang gisakpan siya sa kusog kaayong hilanat nga daw kalayo; dili na siya makabangon, nag-antos siya sa kauhaw sulod sa tulo ka adlaw ug sa katapusan misinggit siya:

'Tungod sa Ginoo, kalooy-i ako, kay mamatay na ako sa kauhaw!'

Pagkadungog kaniya, ang mga monghe sa silid nga duol miadto kaniya; pagkakita sa iyang sakit, ilang gisumbong kini kang Banal Pimen:

'Ang igsoon nga miserbisyo kanimo nagkamatay na.'

[5424] Ang numero kwarenta adunay dakong simbolikong kahulugan. Nagpasabot kini og pagbalhin gikan sa usa ka kahimtang ngadto sa lain, pagbag-o ug kausaban. Kwarenta ka adlaw human sa pagkahimugso, ang bata dad-on sa simbahan aron ihalad sa Diyos. Sa ika-kapat pulgong adlaw pagkahuman sa kamatayon, sumala sa pagtuo sa Balaang Simbahang Orthodox, ang kalag sa namatay nga Kristohanon mosaka aron mosimba sa Dios. Sa susama, sa pagpanumpa sa mga monastikong panata, ang bag-ong gipahiran og ulo nga monghe kinahanglan magpahinungod sa iyang kaugalingon labi na sa pag-ampo sulod sa kwarenta ka adlaw, kay siya, ingon pa, natawo sa usa ka bag-ong kinabuhi, samtang siya, ingon pa, namatay na sa kalibutanon ug malabay nga kinabuhi. Mao usab kini ang kahulugan sa gisindihang kandila nga gihatag sa mga Anghel kang Banal Pimen, nga nagsiga sulod sa kwarenta ka adlaw ug gabii.

'Unsa ang itanom sa tawo, mao usab ang iyang anihon (cf. Gal. 6:7): gibyaan ko niyang gutom ug uhaw, ug karon nakasinati siya sa parehas nga pag-antos, tungod kay nakakunwari siya sa Dios ug gipanghimaraot ang akong pagkawalay-kaya.' Apan gitudloan kita nga dili mubaylo sa dautan sa dautan; busa, adto ug sultihi siya: 'Gitawag ka ni Pimen – bangon ug adtoa siya.'

Pagkadungog niini sa masakiton, dali siyang nakaayo ug, mitindog siya sa iyang mga tiil, miduol sa Banal nga Amahan nga walay tabang. Gipasidaan siya sa Balaan nga Pimen sa taas nga panahon, nga nagaingon:

'Ikaw nga gamay ang pagtuo, ania na ka, maayo na usab; pag-amping nga dili na ka makasala pag-usab! Wala ba ka kahibalo nga pareho nga ganti ang madawat sa masakiton ug sa nag-alagad kaniya? Dili mawala sa walay pulos ang pagkamapailubon sa mapainubuson: kadtong mag-antos sa mubo nga kasubo ug kalisod dinhi makasinati og kalipay ug pagdayeg didto, diin walay sakit, kasubo, o paghuyop, kondili kinabuhi nga walay katapusan. Tungod niini, ginabata nako ang tanan; ang Dios, nga pinaagi kanako nakaluwas kaninyo gikan sa inyong kaluya, makabanhaw usab kanako gikan niining higdaanan sa sakit ug makahimo sa akong kahuyang nga maayo, apan dili nako *kini* gusto: *'Ang magpadayon hangtod sa katapusan, maluwas'* (Mat. 10:22), miingon ang Ginoo. Mas maayo pa nga mamatay ako karon aron sa umaabot nga kinabuhi dili madunot ang akong lawas; mas maayo nga mag-antos ko sa baho dinhi aron didto makatagamtam ko sa usa ka dili masukod nga humot. Unsa ka mahimayaon, akong igsoon, ang ministeryo sa Simbahan sa usa ka hayag, putli, ug balaan nga dapit, diin kini makapahimuot sa Dios ug kalipay ang paghalad og mga pag-ampo Kaniya uban sa dili makita nga mga panon sa anghel; maong ang Simbahan gitawag nga 'langit sa yuta', ug kadtong nagbarog niini giisip nga nagbarog sa langit. Dili ba kining ngitngit ug bahô kaayo nga selda usa ka paunang tilaw sa Katapusang Paghukom? Dili ba kini usa ka paunang tilaw sa walay katapusang pag-antos? Apan ang makasugakod niini tanan uban sa pagpasalamat makasulti *gayud*: *'Nagasalig ako sa Ginoo, ug mitutok Siya kanako ug nadungog ang akong pagtuaw'* (Sal. 39:2); sa paglipay sa ingon nga mga nag-antos, miingon ang Apostol: *'Kung nag-antos kamo sa pagdisiplina, ginatratar kamo sa Dios ingon mga anak… Apan kon kamo biyaan nga walay disiplina—nga komon sa tanan—nan mga anak sa pakighilawas kamo, dili mga anak sa saad'* (Heb. 12:7–8), ug ang Ginoo mismo nag-awhag kanato, akong igsoon, nga nag-ingon: *'Pinaagi sa inyong paglahutay luwasa ang inyong mga kalag'* (Lucas 21:19).

Napuno sa maong pagtulon-anon gikan sa reverendo nga amahan, ang igsoon wala gayud mobiya sa iyang kiliran, nag-alagad kaniya; samtang ang maisugong nag-antos ug tinuod nga tighuhinga ni Job nga matarong, si San Pimen, naghigda sa iyang higdaanan sa sakit sulod sa baynte ka tuig, walay puas nga nagpasalamat sa Dios. Sa pag-abot sa panahon nga siya mobiya na sa kinabuhi, usa ka timaan ang nagpakita sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev: tulo ka haligi sa kalayo ang nagpakita ibabaw sa refectory sa gabii, nga unya mibalhin sa ibabaw nga bahin sa simbahan. Ang Ginoo ra ang nakahibalo sa tinuod nga kahulugan niining timaan, apan dili katingad-an nga hunahunaon nga kini nagpasabot nga ang Balaang Trinidad, Nga *'naghimo sa mga espiritu nga Iyang mga anghel, ug ang Iyang mga ministro nga nagdilaab nga kalayo'* (Salmo 103:4), nagpadala na Siya sa Iyang mga anghel aron kuhaon ang kalag sa daghan kaayong gipaka-antos nga si Pimen, sama sa pagkuha Niya sa kalag ni Lazaro: niadtong adlawa kalit siyang nangaayo ug nakamatikod nga nagkadool na ang iyang kamatayon, hinumdomi ang propesiya sa mga nag-tonsura kaniya. Mibangon siya, mibalik-balik sa tanang selda, mitungo sa matag-usa ug nangayo og pasaylo. Sa mga masakiton nga monghe miingon siya:

'Mga igsoon ug mga higala, barog kamo ug ihatod ko sa gawas!'

Sa diha-diha dayon, sa iyang pulong, mibiya kanila ang ilang sakit, ug, pagka-ayo na nila, misunod sila kaniya. Ang Balaan Pimen, sa pagsulod niya sa simbahan, midawat sa Balaang Misteryo; pagkahuman niini, gidala niya ang iyang higdaanan sa kamatayon—nga walay bisan kinsa nga nag-una kaniya—paingon sa usa ka langob nga wala pa niya masudli ug wala pa niya makita sukad pa sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Sa pagsulod niya sa langob, miyuko siya sa atubangan sa kabaong sa Banal nga Anthony[5425] ug gitumod ang dapit diin gusto niyang ilubong. Sa wala pa siya mamatay, nagpadayag siya og katingalahang tinago, nga nagtudlo sa mga kabaong sa pipila ka mga igsoon nga naghigda duol:

'Dinhi,' ingon niya, 'nakapahulay kamo karong tuiga og duha ka magsoon, usa nga walay schema ug usa pa nga adunay schema[5426] ; ang una, nga gipahulay nga walay schema, makita ninyo nga naa na sa schema; kanunay

[5425] Ang mga relikya sa Banal nga si Anthony (namatay niadtong 1073) nagahulog sa lubnganan sa langob diin siya nagpuyo isip monghe (sa gitawag nga Near Caves).

niyang gustong madawat kini apan sige siya'g paglangan; bisan pa, tungod kay nagpakita siya og mga buhat nga angay niini nga kahimtang, gihatagan siya sa Ginoo og schema pagkahuman sa iyang kamatayon. Sa laing igsoon, nga gilubong samtang nagsul-ob sa eskema, makita nimo siya nga wala niini: wala siya gustong magsul-ob sa eskema samtang buhi pa, ni wala siya nagpakita og mga buhat nga angay niini; imbis, miingon siya, 'Sa diha nga makita ninyo nga mobiya na ko ning kalibutan, didto ninyo ako ipahimo og tonsura aron mapasul-ob sa eskema'; Wala niya hinumdumi ang mga pulong sa usa kinsa miingon: *'Dili ang mga patay, ni ang mga nanaug sa lubnganan, ang magdayeg sa Ginoo; apan kami ang magpanalangin sa Ginoo'* (Salmo 113:25–26). Busa, ang dungog sa eskema gikuha gikan kaniya ug gihatag sa usa nga nagpakita og mga buhat nga angay niini: *'Kay sa bisan kinsa nga adunay'* (maayong buhat) *'dugang pa ang ihatag, ug siya adunay kadaghanan; apan gikan sa wala'y'* (maayong buhat) *'bisan ang iyang naa pa gani kuhaon'* (Mat. 25:29). 'Ang ikatulong igsoon,' padayon niya, 'gi-lubong dinhi daghang katuigan na ang milabay ug hingpit nang nabulok, apan ang iyang monghe nga bisti nagpabilin nga dili mabulok: kini gipreserbar alang sa iyang paghukom ug pagpadayag, kay nagbuhat siya og mga buhat nga dili angay niining han-ay – gigugol niya ang tibuok niyang kinabuhi sa katamaran ug sala, nakalimot sa mga pulong sa Ginoo: *"Sa kinsa daghan ang gihatag, daghan usab ang pagapangayoon"* (Lucas 12:48); ang pagdawat sa schema wala'y kapuslanan alang sa mga dili magbuhat og maayong buhat nga makaluwas sa tawo gikan sa walay katapusang pag-antos.

Pagkahuman ipadayag sa tinago, miingon ang Kagalang-galang Pimen sa mga igsoon:

'Tan-awa, ang mga nagpagupit kanako miabot na aron dawaton ang akong espiritu.'

Pagkahuman niining mga pulong, siya mihigda ug natulog sa Ginoo[5427] . Gipahulay siya sa mga monghe uban sa dakong dungog sa lugar nga iyang gipakita. – Sa paghukay nila sa mga lubnganan nga gihisgutan sa Reverendo nga Amahan, ilang nakaplagan, sama sa iyang giingon, tulo ka monghe: sa duha nga bag-o lang namatay, ang usa, nga gilubong uban sa iyang eskema, gikuhaan niini – kini gibutang sa ibabaw sa usa pa, nga wala magsul-ob niini; Sa ikatulo nga igsuon, nga dugay nang namatay, ilang nakaplagan siya nga hingpit nang nabulok; ang iyang schema ra ang wala madaut. Ug sa dugay nga panahon, ang tanan nangahibulong sa dili masukod nga paghukom sa Dios, nga nagahatag ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan. Alang sa Dios ang himaya, dungog ug gahum, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang Pagkatulog sa Banal nga Ora nga Monghe

Gisaulog sa ika-7 sa Agosto

Sa Fivaid sa Ehipto[5428] , usa ka rehiyon nga duol sa utlanan sa Ethiopia[5429] , nagpuyo taliwala sa mga monghe ang usa ka katingalahang tawo nga ginganlan og Or, nga nagtukod og daghang mga monasteryo, diin ang mga monghe—nga miabot sa usa ka libo—anaa sa ilawom sa iyang awtoridad; siya usa ka nobenta anyos nga tigulang nga puti ang buhok ug skhimnik, nga adunay labaw ka mahimayaong dagway: ang iyang nawong nagpadayag og ingon ka lawom nga espirituhanong kahiladman nga naghatag og impresyon nga usa siya ka nilalang nga walay lawas. Ang Kagalang-galang Or gisugdan ang iyang asetikong kinabuhi sa usa ka hilit nga disyerto, diin siya nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa hingpit nga pag-inusara, nga nagbuhat sa labing hugot nga pag-ayuno. Unya, pinaagi sa sugo sa Dios, mibiya siya didto ug nagtukod og usa ka monasteryo duol sa usa ka lungsod; aron dili na maglakaw og layo ang mga igsoon alang sa kahoy-panggatong, nagtanum siya og usa ka

---

[5426] Ang schema mao ang labing taas nga ranggo sa mga monastikong bisti, nga nailhan nga Dakong Anghelikong Orden. Sa pagdawat sa schema, ang monghe gisul-oban usab og pipila ka espesyal nga bisti, mao ang: ang kukol ug ang analav. Ang kukol usa ka bisti nga naglibot sa ulo ug abaga sa tanang kilid: kini adunay medyo matulis nga tumoy ug gidayandayan sa lima ka krus nga gibordahan sa pula nga pisi; kining mga krus nahimutang sa agtang, sa dughan, sa duha ka abaga ug sa likod. Ang analav usa ka kwadradong piraso sa panapton nga adunay pisi nga gitahi sa mga kanto. Nagbitay gikan sa liog pinaagi sa mga lubid ug nagbulag sa kilid, kini naglibot sa kaunoran ilawom sa mga kilid sa bukobuko ug, sa pagtabok sa dughan ug abaga, gigamit ang parehas nga mga lubid aron ibalot ug higpitan ang bisti. Pareho nga adunay espirituhanong kahulugan ang kukol ug analav.

[5427] 11 Pebrero 1110.

[5428] Ang Thebaid mao ang rehiyon nga naglibot sa siyudad sa Thebes, bantog sa karaang panahon; gigamit usab ang ngalan, base sa pangunang siyudad niini, aron itumong ang tibuok Upper (Habagatang) Ehipto. Punô ang rehiyon sa mga disyertong monastiko.

[5429] Etiyopya – ang nasud sa habagatan sa Ehipto – nga naglangkob sa Nubia ug Abyssinia.

tanoman palibot niini gamit ang iyang kaugalingong mga kamot; Sa wala pa siya moabot, wala pay bisan usa ka kahoy didto. Busa, ang Kagalang-galang Or wala lang mag-atiman sa espirituhanong kaluwasan sa mga igsoon, kondili apil usab ang ilang pisikal nga panginahanglan, nga ginasiguro nga wala'y kulang sa mga monghe. Sa dihang siya mismo nagpuyo sa hilit nga disyerto, nagpuyo siya didto pinaagi lamang sa mga dahon ug gamot, nga iyang nakaplagan nga lami kaayo nga pagkaon; niminom siya og tubig kon makit-an lang niya kini; kay kadaghanan sa adlaw ug gabii, ang Banal nga si Or nagpahinungod sa mainitong pag- . Gidala niya kini nga paagi sa kinabuhi hangtod sa iyang tigulang na kaayo nga edad, ug usa ka adlaw ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka damgo, nga miingon:

Ikaw mahimong amahan sa daghan, kay daghang mga tawo ang itugyan kanimo, ug imong madala ang daghang libo ngadto sa dalan sa kaluwasan; sa umaabot nga kinabuhi, madawat nimo ang ganti nga katumbas sa gidaghanon sa mga kalag nga imong nakuha alang sa kaluwasan; ayaw kabalaka sa hunahuna kung pila ang gikinahanglan aron matubag ang pisikal nga panginahanglan sa ingon kadaghan nga mga tawo: dili ka kulangon sa bisan unsa – makabaton ka sa tanan nimong hangyoon sa Dios."

Pagkahuman niining panan-awon, ang tigulang mibyahe paingon sa mga baryo; una, nagtukod siya og gamay nga selda ug nagtanum og pipila ka gulay; ug dinhi, sama sa iyang gibuhat kaniadto sa hilit nga disyerto, ang Kagalang-galang Or nagpuyo lang sa mga gulay, ug bisan pa niana, gamay ra gayud ang iyang gikaon: kasagaran, mokaon ra siya kausa sa usa ka semana. Sa wala pa, dili siya makabasa, apan pagkahuman sa iyang pagbalhin gikan sa hilit nga disyerto, gihatagan siya sa Ginoo og gasa sa pagsabot sa mga Kasulatan: sa dihang gidala sa usa sa mga igsoon ang usa ka libro kaniya, gibuksan niya kini ug misugod sa pagbasa sama sa usa ka tawo nga dugay nang nakakat-on sa arte sa pagbasa. Sa samang panahon, gihatagan usab si Banal Or sa Ginoo og gahum batok sa mga demonyo: ang mga gihuptan sa demonyo gidala kaniya pinaagi sa pwersa, ug ilang gisulti pag-abli ang mga matinud-anong buhat nga iyang gihimo sa tago; ang Banal usab naghimo pa ug daghang uban pang mga pag-ayo pinaagi sa grasya ni Kristo nga gihatag kaniya gikan sa kahitas-an. Daghang mga tawo ang misugod sa pagdagsa kang Banal Or, nga nagtinguha sa pagpraktis sa pagka-asketa ubos sa iyang giya, ug sa dili madugay natukod ang usa ka dagkong komunidad sa mga monghe, diin ang Banal mao ang magtutudlo ug lider. Nagasugod siya sa pagkaon una sa espirituhanong pagkaon, unya sa lawasnong pagkaon: pagkahuman niya madawat ang Banal nga Misteryo, unya siya moadto sa panyapon, nga nagtudlo sa mga igsoon og mga pagtulon-an nga giinspirar sa Diyos o nagasaysay og mga sugilanon nga mapuslanon sa kalag. Sa usa ka higayon, alang sa pagtukod sa mga igsoon, gisaysay niya ang mosunod:

'Nakakita ko og usa ka tawo sa kamingawan nga wala mokaon og pagkaon sa yuta sulod sa tulo ka tuig: matag duha ka adlaw, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagdala kaniya og pagkaon gikan sa langit, nga mao usab ang iyang tubig.'

'Nasayud ako,' miingon ang Banal nga si Or sa lain nga higayon, 'sa usa ka monghe nga gipakita sa mga demonyo ang ilang kaugalingon nga nahimong porma sa langitnong mga puwersa ug han-ay sa mga anghel; ilang gipakita kaniya ang usa ka nagdilaab nga karwahe, diin murag naglingkod ang usa ka hari, napalibotan sa himaya. Kining hari miingon sa monghe:

'Naa na kanimo ang tanang hiyas; karon, ang nahabilin na lang mao nga mouko ka sa akong atubangan, ug dad-on tika, sama ni Elias (2 Mga Hari 2:1–25), sa nagdilaab nga karwahe ug dad-on tika palayo gikan dinhi.'

Sa pagdungog niini, ang monghe nanghunahuna pag-ayo:

'Unsa kaha kini nga pasabot?' iyang gihunahuna. 'Kanunay kong gi-samba ang akong Manluluwas, nga mao ang akong Hari, ug kung kini nga porma nga akong nakita mao Siya, dili Niya ipangayo ang akong pagsimba, kay nahibalo Siya nga kanunay ko Siyang ginasimba.'

Pagkahuman sa iyang paghunahuna niini, miingon ang monghe:

'Aduna koy kaugalingong Hari, nga akong gina-samba nga walay hunong; ikaw, bisan pa, dili akong hari.'

Kalit lang nga nawala ang mga demonyo, kauban ang ilang hari ug ang ilang karwahe.

Gisaysay sa Kagalang-galang Or ang tanan niini sa mga igsoon sama sa nahitabo kini sa lain nga tawo, apan daghan kanila ang nakahibalo pag-ayo nga ang tanan niyang gihulagway nahitabo gayud kaniya. Mapainubuson kaayo ug buotan si Or sa tanan: sa matag higayon nga adunay igsoon nga moanha kaniya ug mopadayag sa tinguha nga magpuyo uban kaniya, magtukod siya og selda para kaniya sa usa ka adlaw; sa diha nga mosugod na siya sa trabaho, tawgon ni Or ang tibuok komunidad, ug ang tanan motabang kaniya uban sa kadasig:

ang uban nagdala og bato, ang uban balas, ang uban tubig, ug ang uban kahoy, ug sa gabii andam na ang selda; sa paghatag niini sa igsoon nga miabot, gihatagan siya ni Banal Or og igong tanan nga gikinahanglan sa kinabuhi. Gipakanaog sa Dios sa Iyang sulugoon ang tanan niyang gipangayo Kaniya. Anaa usab ang mosunod nga sugilanon mahitungod sa Reverendo nga Amahan, nga naghisgot sa panahong sa iyang kinabuhi nga usa ra ka disipulo ang iyang kauban: sa usa ka higayon, samtang nagkadool na ang himayaong pista sa Pagkabanhaw ni Cristo, miingon kini nga disipulo sa iyang magtutudlo:

'Nasayud ba ka, Amahan, nga Pasko na sa Pagkabanhaw karon, ug angay nato kini saulogon sama sa gibuhat sa tanan?'

'Oh, akong anak,' tubag sa tigulang, 'nakalimot ko nga Pasko na sa Pagkabanhaw karon.'

Ug, pagawas niya sa iyang selda, ang Kagalang-galang Or mitindog ilawom sa abli nga langit, gipahaba ang iyang mga bukton paingon sa taas: nagpabilin sa maong baruganan, mitindog siya sulod sa tulo ka adlaw, nalunod sa pagpanumdum sa Dios. Pagkahuman sa tulo ka adlaw, mibalik siya sa iyang selda, nga miingon:

'Mao na, anak ko; sa akong makakaya, gisaulog na nako ang Pasko sa Pagkabanhaw.'

'Unsa man imong gibuhat, Amahan?' pangutana sa disipulo.

'Alang sa usa ka monghe,' tubag sa tigulang, 'ang pista ug ang Pasko sa Pagkabanhaw naglangkob sa paglabay sa iyang hunahuna, sama sa paglabay sa Israel sa dagat sa uga nga yuta (Exodo, kapitulo 14), sa kasaba sa kinabuhi sa kalibutan, ug sa pagduol sa Diyos.' 'Ang usa ka monghe,' padayon niya, 'pinaagi sa pagpalayo sa makita nga kalibutan, nagaduol sa dili makita nga Dios; apan pinaagi sa pagkapilit sa mga butang sa yuta, iyang gilayuan ang iyang kaugalingon gikan sa walay lawas nga Dios.'

Ingon amahan sa daghang mga igsoon, nahibalo ang Ginoong Amahan sa kinabuhi ug mga buhat sa matag-usa, bisan pa sa mga tinago.

Busa, sa usa ka higayon, usa ka monghe nga naglibot-libot ug hilig sa pagbakak ang nagtago sa iyang mga sinina samtang paingon siya aron makigkita sa Reverendo nga Amahan. Sa dihang mitindog siya sa atubangan niya nga hapit hubad, nangayo siya og sinina: dayon gipadayag siya sa Reverendo nga Amahan Or isip bakakon sa atubangan sa tanan, pinaagi sa pagpakita sa gitago nga mga sinina. Napuno sa kahadlok ang tibuok komunidad, sa dihang ilang nakita nga ang maalamon nga amahan nakahibalo sa mga tinago ug mga butang nga natago sa uban, ug walay bisan kinsa ang nangahas sa pagtago kaniya og bisan unsa o sa pagbuhat og dili matarong bisan asa nga dili niya makita, kay gipadayag sa Dios kaniya ang tanan. Human niyang paggiyahan ang daghan paingon sa dalan sa kaluwasan, dili lang gikan sa mga monghe kondili usab sa mga layko, ang Kagalang-galang Or mibyahe paingon sa Ginoo[5430] ngadto sa langitnong puloy-anan ug giihap sa mga bantugang Kagalang-galang nga mga Amahan nga nagtindog sa atubangan sa trono sa Amahan ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Kagalang-galang nga Martir Dometius

Gisaulog sa ika-7 sa Agosto

Nabuhi si San Dometio sa panahon sa paghari ni Constantine ang Dako. Natawo siya sa Persia, diin siya nabalhin gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo pinaagi sa usa ka si Uar. Gibyaan niya ang iyang mga paryente ug ang iyang yutang natawhan, nga nalunod sa pagano nga dautan, ug mibulag si Santo Dometio ngadto sa utlanan sa Gingharian sa Gresya, sa siyudad sa Nisibis[5431] . Pag-abot niya sa usa ka monasteryo didto, gidawat niya ang balaan nga bunyag ug dayon gisumpa ang mga panata sa pagka-monasto, nga nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga walay sala ug pagka-asketa. Apan, tungod sa panamastamas sa usa ka masilakon ug malimbungon nga demonyo, siya gikaligut-an sa mga monghe nga nagpuyo sa maong monasteryo, mao nga napugos si San Dometius sa pag-ikyas gikan didto paingon sa monasteryo sa mga Balaang Martir Sergius ug Bacchus, sa siyudad sa Theodosiopolis[5432] . Didto gisunod niya ang kinabuhi ni Arkhimandrita Nurvel, nga giingon nga sulod sa unom

[5430] 90 ka tuig human sa iyang pagkahimugso, sa palibot sa tuig 390.
[5431] Sa Mesopotamia.
[5432] Sa sidlakan nga pampang sa Eufrates.

ka pulo ka tuig wala magkaon og bisan unsang niluto, gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, ug bisan pa niana, dili siya naghigda o naglingkod, kondili nagtindog – nga nagsandig sa iyang tungkod. Gipahimong diakono sa Arkhimandrita Nurvel ang Banal nga si Dometius, apan sa dihang nahibalo ang santo nga gusto siya pugson sa arkhimandrita nga mahimong pari, mibiya usab siya didto[5433] . Sa pag-atras niya sa usa ka hilom nga bukid[5434] , nagpuyo si Santo Dometius og usa ka matinud-anong kinabuhi sa Diyos didto, nag-antos sa kainit, katugnaw, ug sa tanang kausaban sa panahon. Sa ulahi, pag-estar niya sa usa ka langob, nagpuyo siya didto, nagbuhat og daghang milagro sa ngalan ni Kristo: gipang-ayo niya ang daghang mga masakiton nga miadto kaniya, gidala sila gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ngadto sa pagtuo kang Kristo. Sa pag-abot ni Julian nga Apostata[5435] sa maong rehiyon, pagkahibalo niya sa tanan mahitungod kang San Dometius, gisugo niya nga batohon siya hangtod mamatay. Ang mga gipadala aron buhaton kini nga dautang buhat mibiyahe ug sa ikatulong oras sa adlaw nakit-an nila ang balaang amahan uban sa duha ka disipulo nga nag-awit sa angay nga awit ( ). Nilukso sila kanila, gipagbato sila hangtod namatay, ug busa ang Kagalang-galang Dometius, kauban ang iyang duha ka disipulo,[5436] natapos ang iyang banal nga kinabuhi.

Troparion, Tono 4:

Pagkahuman nimong itugyan ang imong kaugalingon sa pagka-asketa sa bukid, O Pinakabendisyonado, gipukan nimo ang mga hukbo sa kaaway pinaagi sa hingpit nga panon sa Krus. Pag-usab, mapangahas nimong gikuptan ang yugo sa pag-antos: ug tungod sa duha, gikoronahan ka sa Diyos, O Banal nga Martir Dometius, nga kanunay hinumduman.

Kontakion, Tono 6:

Gisalikway nimo, O kagalang-galang nga martir Dometius, ang walay pulos ug kalibutanong kinaadman nga nagapabug-at sa tawo; napamatud-an nimo nga ikaw usa ka dakong magtutudlo sa mga monghe, nga wala mahadlok sa kasuko sa hari, nga misalikway sa pagpasidungog kang Kristo, ang tinuod nga Dios. Tungod niini, mibiya ka sa kini nga kinabuhi, samtang nag-awit sa himno: 'Ang Dios ana-a sa ako, ug walay bisan kinsa ang supak kanato.'

Ang Pag-antos sa mga Balaan nga Martir Marina ug Asterius

Gisaulog sa ika-7 sa Agosto

Sa mga adlaw sa mga paganong emperador nga sila Valerian ug ang iyang anak nga si Gallienus[5437] , nagpuyo sa Roma ang usa ka dungog ug matinahuron nga maharlika nga ginganlan og Asterius, nga nagpanghimatuud sa pagtuo kang Kristo; siya usa ka tawo nga taas ang ranggo ug daghan kaayong bahandi, nga nakadawat sa pabor sa mga emperador. Sa panahon sa mga pag-uyog nga miabot sa Simbahan ni Kristo niadtong

---

[5433] Kauban ang duha ka disipulo.

[5434] Sa rehiyon sa Cyrrhus sa Syria.

[5435] Si Julian ang Apostata, pag-umangkon ni Constantine ang Dako ug anak sa iyang igsoon nga si Julius Constantius, natawo niadtong 331. Niadtong 345, kauban ang iyang igsoon nga si Gallus, gipahilayo siya ni Constantius ngadto sa Cappadocia, diin nagpuyo siya sulod sa unom ka tuig ubos sa hugot nga pagbantay. Niadtong 351, mibiya siya sa iyang lugar sa pag-exile ug nagpuyo og pipila ka tuig sa Nicomedia, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa pilosopiya; niadtong 355, gitudlo siya ni Constantius nga kumander sa mga tropa sa Gaul, diin nakuha niya ang paghigugma sa kasundalohan, nga nagproklara kaniya nga emperador niadtong 361. Ang iyang pagtuon sa pilosopiya ubos sa usa ka paganong magtutudlo, ang panagbangi sa mga Kristohanon nga misangpot gikan sa mga kagubot sa Arianismo, ug ang iyang kasuko kang Constantius nagpukaw sa kasingkasing ni Julian og pagdumot batok sa relihiyon sa iyang manlupig – ang Kristiyanismo. Gihimo niyang tumong ang pagbanhaw pag-usab sa paganismo ug ang paglaglag sa Kristiyanismo. Apan ang tanan niyang paningkamot napakyas gayud. Namatay si Julian niadtong 363 samtang nagkampanya batok sa mga Persiano; ang iyang katapusang mga pulong gitumong kang Kristo: 'Nakapilde ka kanako, Galileano!'

[5436] Niadtong Marso 23, 363.

[5437] Valerian – emperador gikan sa 253 hangtod 259; Gallienus – gikan sa 260 hangtod 268.

panahona, si Asterius hugot kaayo sa iyang pagkamatinud-anon, ug wala gyud niya gitago ang iyang pagtuo sa Ginoong Jesus.

Sa usa ka higayon, samtang naa sa Palestina, miabot si Santo Asterius sa siyudad sa Caesarea Philippi[5438] , nga nailhan sa mga Fenicio nga Paneada; sa maong siyudad, nga gipuy-an sa daghang mga idolatra, adunay usa ka kostumbre sa pagsaulog sa usa ka paganong pista duol sa usa ka bukal nga nagagikan sa Bukid Paneas; gituohan nga dinhi nagsugod ang Suba sa Jordan. Sa panahon sa maong pista, ang halad nga gihalad sa demonyo gihimong dili makita: ang demonyo nga nagpuyo didto mokuha sa halad, itago kini aron dili makita, ug ang mga pagano, nga nabulag sa kamingaw, ilang gihimaya kining limbong sa demonyo ingon usa ka dakong milagro. Si Asterius, usa ka alagad ni Cristo, samtang naa sa maong pagano nga pista sa yawa, dili mapugngan ang kasubo sa iyang kasingkasing tungod sa limbong ug espirituhanong pagkabuta sa mga nabinuangan; gipaalsa niya ang iyang mga mata ngadto sa langit ug gitaas ang iyang mga kamot, ug nag-ampo siya uban sa pagtuo kang Cristo nga Dios aron palagson Niya ang yawa nga naglimbong sa mga tawo. Ug sa kalit, napalayas ang demonyo pinaagi sa gahum sa Dios, ug mihunong ang demonyong milagro – nakita sa tanan ang halad sa ilang kaugalingong mga mata; dili na kini natago sama sa kaniadto, ni nahimong dili makita. Sa paghunong sa milagro, mihunong usab ang mga selebrasyon, kay ang mga pagano mihunong sa pagtigom sa bukal. Busa, ang pag-ampo ni San Asterius, nga gihiusa sa pagtuo, naglimpyo sa lugar gikan sa kahugawan sa yawa.

Ang iyang pag-antos alang kang Kristo nahitabo, pinaagi sa probidensya sa Dios, sa mosunod nga paagi. Sa Caesarea sa Palestina[5439] , nagpuyo ang usa ka mahimayaon ug dato nga sundalo nga ginganlan og Marin, apan mas matarong pa gayud siya sa iyang pagtuo kang Kristo ug nagpunong-punong sa mga maayong buhat. Ang iyang mga kauban sa rehimento nangumbinsi kaniya nga dawata ang puwesto sa senturyon, nga nahimong bakante pagkahuman sa kamatayon sa sundalong kaniadto nagkupot niini. Samtang nag-andam si Marin sa pagdawat sa maong puwesto, usa ka laing sundalo, tungod sa pagka-inabuso ug tinguha nga siya mismo ang mahimong senturyon, miadto sa huwes nga si Acheos: Gipadayag niya kaniya nga si Marin, isip usa ka Kristohanon, misalikway sa paghalad sa mga diyos ug sa mga larawan sa mga hari; ug busa, dugang pa sa nagpasidaan, ang ingon nga tawo, subay sa balaod Romano nga " ," dili mahimong senturiyon. Gitawag dayon sa huwes si Marin ug gipangutana siya bahin sa iyang pagtuo; pagkadungog gikan kang Marin mismo nga usa siya ka Kristohanon, gihatagan siya sa huwes og tulo ka oras aron maghunahuna – aron mopili tali sa kinabuhi ug kamatayon. Si San Marin adunay duha ra ka kapilian: maghalad og pagano nga halad ug magpabilin nga buhi, o mamatay tungod sa pag-angkon sa pagtuo kang Kristo.

Niadtong higayona, si Feteik, ang Obispo sa Caesarea sa Palestina, miadto sa nag-angkon sa iyang pagtuo kang Kristo, gikuptan siya sa kamot ug gidala sa simbahan, samtang nagahatag og makapadasig nga tambag. Unya, pagkasulod niya uban kaniya sa balaan nga santuwaryo, ang obispo, samtang nagtudlo sa Balaang Ebanghelyo ug sa espada sa mandirigma nga gisul-ob ni Marin, miingon:

'Pilia ang usa sa kining duha ka butang, dungog nga tawo: o kaha bitbita kini nga espada, alagari ang aring-aring nga hari sa yuta sa pipila ka panahon, ug sa imong kamatayon atubangon ang walay katapusang pagkaguba; o kaha mahimong mandirigma sa langitnong Hari, itugyan ang imong kalag alang sa Iyang labing balaan nga ngalan, nga gisulat niining basahon, ug maghari uban Niya hangtod sa kahangturan.'

Si San Marin, gipadulong ang iyang tuo nga kamot sa Balaang Ebanghelyo, gisunguban kini nga may kaisog, nga nagpakita nga andam na siya nga atubangon ang kamatayon alang kang Kristo. Unya miingon kaniya ang obispo:

'Pilit ka sa Dios sa tibuok nimong kalag ug, pinaagi sa Iyang gahum, dawata ang imong gipili.'

[5438] Ang siyudad gitukod ni Felipe, anak ni Herodes, nga ginganlan kini og Caesarea isip pasidungog kang Cesar Tiberio. Nahimutang kini sa tinubdan sa Suba sa Jordan.

[5439] Caesarea sa Palestina – sa karaang panahon nailhan kini nga siyudad o tore ni Straton. Kining siyudad gibuhat pag-usab ni Herodes nga Dako, nga ginganlan kini og Caesarea isip pasidungog kang Emperador Augusto. Nahimutang kini sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Gibisita kini ni San Pablo nga Apostol sa daghang higayon atol sa iyang mga misyonaryong pagbiyahe (Buhat 9:29–30, 18:28, 21:8) ug nagpuyo didto sulod sa duha ka tuig isip usa ka priso (Buhat 23:23, 24:27, 25:4–6). Ang senturyon nga si Cornelio nagpuyo niining siyudad; gipabalik siya ni San Pedro kang Kristo ug gibunyagan siya (Buhat 10:1–48); nagpuyo usab dinhi si San Felipe (Buhat 21:8); Dinhi usab namatay si Agripa, gipatay sa usa ka anghel ug gikaon sa mga ulod (Buhat 12:20–23). Ang Cesarea sa Palestina wala'y gihisgutan sa Ebanghelyo.

Pagkahuman niini, gipahawa sa obispo si San Marin uban sa mga pulong:
'Adtoa sa kalinaw.'

Samtang nagahawa si Santo Marin sa simbahan, ang heraldo nagatindog na sa pultahan sa korte, kusog nga nagatawag sa ngalan ni Marin, kay tulo ka oras na ang nilabay. Pag-sulod niya sa silid-hukmanan, gipahayag ni Santo Marin nga usa siya ka Kristohanon uban sa mas dako pang kaisog kaysa kaniadto, gipadayeg ang ngalan ni Kristo sa atubangan sa tanan ug gisaway ang dautang pagano. Gipahayag sa huwes ang silot sa kamatayon batok kaniya, ug ang balaang martir nga si Marin gidala gawas sa siyudad ug giputol ang iyang ulo didto. Nianhi si Santo Asterius sa iyang pagkamartir, nga miabot sa siyudad niadtong panahona pinaagi sa probidensya sa Dios. Pagkahuman sa pagkamartir ni San Marin, iyang gikuha ang iyang bililhon nga panapton sa gawas, gipahimutang kini sa yuta, unya gilibotan niini ang balaan nga lawas sa martir, kauban ang iyang ulo; gidala kini ngadto sa lubnganan sa iyang kaugalingong abaga, ug gihatagan kini og dungganong paglubong. Tungod niini, siya mismo gihatagan sa korona sa martir: gidakop siya sa mga pagano nga walay Diyos ug giputol ang iyang ulo[5440] , ug busa si San Asterius, kauban ni San Marinus, mitungha sa atubangan sa langitnong Hari—si Kristo—uban sa mga balaang martir.

Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Gallienus, nga misunod sa trono pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, si Valerian. Tungod sa pag-ula sa dugo sa daghang mga Kristohanon, siya gipaka-antos sa kasuko sa Dios: sa usa ka pakig-away, napildi sa mga Persyano ang mga Romano, ug si Valerian nadakpan nga buhi isip priso ni Sapor, ang hari sa Persia; Gidala siya sa Persia, diin siya gihimong tungkan ni Sapor sa dihang mosakay kini sa iyang kabayo. Dugang pa, wala na mapalit si Valerian gikan niining makauwaw nga pagka-priso: wala madawat ni Sapor ang bisan unsang bahandi isip baylo kaniya, kay iyang gipangga ang himaya nga matamakan ang emperador nga Romano. Human sa dugay nga pag-antos ni Valerian, gisugo sa hari sa Persia nga hubasan siya sa panit sa atubangan sa tanang katawhan ug pagasabwag og asin kaniya; mao nga ang dautang tawo nakasinati sa iyang katapusan, nga nasugdan na ang iyang walay katapusang pag-antos samtang buhi pa siya. Ang kapalaran sa iyang amahan napuno kang Gallienus og kahadlok: iyang giila kini nga silot sa Dios tungod sa walay kalooy nga pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon; busa, nagpagawas si Gallienus og usa ka mando ngadto sa tanang probinsya sa Imperyong Romano, nga nagmando sa pagtapos sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ug nagtugot sa mga obispo nga gawasnon nga magdumala sa ilang mga simbahan. Apan sa wala pa nakaabot ang dekreto sa Caesarea sa Palestina, nag-antos og kamatayon isip martir alang kang Kristo sila San Marinus ug San Asterius ug misulod sa kalipay sa ilang Ginoo ug among Magtutudlo nga si Jesu-Kristo, nga nagahari uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo.

21 Agosto

8 Agosto (daang estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato ang Balaan nga Gregorio, usa ka pintor sa mga icon sa mga Kuweba sa ika-12 nga siglo, nga nagapahulay sa Kuweba ni San Antonio.

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang mga balaan nga martir Eleutherius ug Leonidas, nga gilabay sa kalayo tungod sa ilang pag-angkon kang Jesu-Kristo.

Niining maong adlaw, gisaulog nato si Banal Gregorio nga taga-Sinaite, nga nabuhi sa panahon sa paghari nila Michael IX Palaeologus ug Andronicus, mga hari sa mga Griyego, nga nagsulat og daghang mga makapadasig nga libro ug namatay sa unang tunga sa ika-14 nga siglo.

[5440] Sa tuig 250

Fiesta sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa pagpasidungog sa pagpakita sa Iyang labing dungganan ug milagrosong imahe, nga nailhan nga Tolgskaya

Kumemorasyon sa 8 Agosto

Sa tuig 6822 gikan sa paglalang sa kalibutan[5441] sa panahon ni Pedro, Metropolitan sa Kyiv ug Tibuok Rus, ubos sa debotong Prinsipe David Feodorovich sa Yaroslavl, si Prokhor, Obispo sa Rostov ug Yaroslavl – sumala sa ubang mga kasaysayan, si Trifon – samtang naglibot sa iyang diyosesis, miabot sa Monasteryo sa Kirillo-Belozersky; Gikan didto gipadayon niya ang iyang pagbiyahe sa tubig pinaagi sa mga bangka – una sa Sheksna, usa ka sanga sa Volga, ug unya sa Volga mismo hangtod sa Yaroslavl. Sa dihang unom ka poprishchi[5442] na ang mga biyahero gikan sa Yaroslavl, hapit na mahuman ang adlaw; mihunong sila para sa gabii sa daplin sa usa ka bungtod nga nahimutang sa kilid sa Volga atbang sa siyudad; Pagkahuman nila'g pagsaka sa bungtod, gitukod nila ang ilang tolda. Ang ilang kampo nahimutang direkta atbang sa dapit diin ang Tolga, usa ka sanga sa Volga, misulod sa suba; ang tibuok pampang natabonan sa siksik nga kalasangan. Sa tunga-tunga sa gabii, namata ang obispo ug nakabantay og kahayag; dali siyang mibangon ug mitan-aw sa gawas sa tolda, ug iyang nakita nga natulog ang tanan niyang kauban – mga pari, klerigo, sulugoon, ug bisan ang mga guwardiya; samtang ang usa ka dakong kahayag nagpasiga sa tibuok dapit. Sa pag-atubang niya sa suba, nakabantay ang obispo sa pikas pampang og usa ka haligi nga katingalahang hayag ug dili kasagaran ang kahayag; sa samang higayon, nakita niya ang usa ka taytayan nga nagdala ngadto niini tabok sa Volga; kining misteryosong panghitabo nagpukaw sa obispo og pagbati sa katingala nga sagol sa kahadlok. Apan, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, gikuha niya ang iyang baston sa obispo, mibiya sa tolda ug, nga wala'y gipukaw, mibiyahe paingon sa suba ug misaka sa taytayan nga iyang nakita: sa tinuod, ang obispo naglakaw sa ibabaw sa tubig sama sa naglakaw sa kahoy – wala gyud taytayan sa maong dapit, apan, pinaagi sa sugo sa Diyos, ang tubig nangyelo, nahimong usa ka matang sa tulay sa ilawom sa iyang mga tiil. Pag-abot niya sa pikas pampang, nakita sa obispo ang usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nagkupot sa Bata, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa iyang mga bukton; ang ikon wala magpahulay sa kahoy, kondili milagrosong nakasabit sa hangin sa gitas-on nga lima ka kubitos, aron kini dili maabot sa kamot gikan sa yuta. Ang obispo, nga miyuko sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios, naghalad og mainit nga mga pag-ampo, nga gisagol sa mga luha, ngadto sa Reyna sa Kalibutan; human sa medyo taas nga pag-ampo, mibalik siya, nga gibyaan ang iyang tungkod didto. Misulod sa sapa pinaagi sa maong taytayan, mibalik ang obispo sa iyang tolda, ug tungod kay natulog ang tanan, walay nakahibalo sa iyang pagbiyahe; natulog nga malinawon ang obispo hangtod sa kaadlawon. Sa pagsubang sa adlaw, mibangon ang tanan, ug gisaulog ang Matins sama sa naandan. Panahon na aron moadto sa mga bangka, ug ang mga sulugoon misugod sa pagpangita sa baston sa santo, apan wala'y pulos ang ilang tanang paningkamot. Unya gisultihan nila ang obispo nga nawala ang baston nga walay bisan unsang bakas, bisan pa nga gibutang kini sa tolda gabii pa. Nahinumdom ang obispo nga gibyaan niya ang iyang tungkod sa pikas daplin sa suba, ug nasabtan niya nga gusto sa Ginoo nga ipahibalo kini nga milagrosong hitabo; Dili makasulti og bisan usa ka pulong tungod sa iyang mga luha, misugod siya og pagtudlo paingon sa pikas daplin sa Volga; unya, nga halos dili makasulti tungod sa iyang kabalaka, gisaysay sa santo sa detalye kung giunsa niya pag-abot sa pikas daplin sa Volga ug unsay iyang nakita didto; dayon gisugo niya sila nga mosakay paingon sa direksyon nga iyang gitudlo tabok sa Volga ug kuhaon ang baston gikan didto. Mibyahe ang mga sulugoon ug, samtang nangita sa baston, nakakaplag sila sa lasang og usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, apan dili na kini nakasabit sa hangin, kundili nagtindog na kini sa yuta taliwala sa mga kahoy; ang baston naa ra tupad niini. Pagyuko nila sa atubangan sa balaan nga ikon ug pagkuha sa baston, mibalik sila sa santo ug gisultihan siya nga ilang nakita ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Unya ang obispo, nga gipahunong una ang iyang pagbiyahe paingon sa Yaroslavl, mitabok sa Volga uban sa tanan niyang mga tawo; sa pagkakita niya sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, dali niya kining nakaila nga mao gihapon kana nga imahe nga naglutaw sa hangin niadtong gabii, nga napalibotan sa hayag nga kahayag nga porma sa usa ka haligi. Napuno sa kalipay ug espirituhanong kalipay, mihapa ang santo, naghalad og mainitong pag-ampo sa Labawng Balaang

[5441] 1314 ka tuig human sa Pagkahimugso ni Kristo

[5442] Sa gilay-on nga mga unom ka verst.

Inahan sa Dios ug matinahuron nga gihalokan ang Iyang balaan nga ikon. Ang tanan nga naa didto, wala usab makapugong sa ilang mga luha sa kalipay ug, sa pagyuko sa atubangan sa bililhon nga hulagway, nag-ampo sila nga matinud-anon sa Inahan sa Dios.

Kini nga milagrosong pagpakita sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nahitabo niadtong ika-8 sa Agosto, ang pista ni San Emilian, Obispo sa Kizich.

Si Santo Prochorus, nga walay paglangan, dayon gisugdan ang paglimpyo sa lugar diin nagpakita ang balaang ikon gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, nagputol og mga kahoy ug nag-andam og mga tabla para sa pagtukod og simbahan; ang mga kauban niya masigasig nga misunod sa iyang ehemplo; sa maong adlaw mismo, ilang gitukod ang pundasyon para sa usa ka gamay nga simbahan ug sa udto nahuman na nila ang pagtukod niini. Ang balita sa milagrosong pagpakita ug sa mga panghitabo nga naglibot niini nakaabot sa Yaroslavl, ug usa ka dakong kadaghanan ang midali sa lugar diin nagpabilin ang obispo; sa mga miabot, apil ang mga klero ug mga layko, tigulang ug batan-on, dato ug pobre, himsog ug masakiton. Sa pagkakita sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, napuno sila sa dili masukod nga kalipay ug nag-ampo nga matinud-anon; naningkamot ang tanan sa pagtabang sa pagtukod sa simbahan – ang uban nagtigol og kahoy, samtang ang uban nagtrabaho uban sa mga nagsugod sa pagtukod sa simbahan. Sa pagkahuman niini, gipahinungod kini sa obispo niadtong gabii dayon ug gidala ang milagrosong ikon; unya, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya sa bag-ong natukod nga simbahan, gipahinungod kini sa halangdong Presentasyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug gitukod ang pista sa pagpakita sa Iyang ikon sa ikawalong adlaw sa Agosto. Ang tanan nga anaa didto nga masakiton naayo, pinaagi sa grasya sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Niadtong mismong takna, gisugo sa obispo nga magtukod og usa ka monasteryo tupad sa simbahan ug, sa samang adlaw, mitudlo og usa ka abbot alang niini. Sukad niadto, natukod ang usa ka monasteryo sa dapit sa pagpakita sa milagrosong ikon; sa sinugdan gamay ra kini, apan sa ulahi, samtang mitubo ang dungog niini, mitubo usab ang gidak-on niini. Kini nga monasteryo, nga gipreserbar sa Diyos, naglungtad pa hangtod karon ug nailhan nga Tolgskaya Monastery, nga ginganlan human sa Tolgha, usa ka sangang suba sa Volga nga mosulod sa suba niining dapita.

Sukad sa adlaw sa pagpakita sa milagrosong ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, daghang mga milagro ang nagsugod sa paghitabo; niini, pipila ra sa labing katingalahan ang among hisgutan dinhi. Niadtong 16 sa Septiyembre sa tuig 6900[5443] , sa panahon sa pagka-abá sa Hegumen Germanus, sa dihang ang pari nagpahayag sa Matins pagkahuman sa ika-siyam nga ode: 'Dayegon nato sa mga himno ang Inahan sa Dios ug Inahan sa Kahayag!' kalit nga misabwag ang myro gikan sa tuo nga kamot sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug napuno ang simbahan sa katingalahang humot; ang tanan nga naa sa simbahan, sa pagkakita niining milagro, napuno sa katingala ug kahadlok, samtang naghimaya sa Dios ug sa Iyang Labing Putli nga Inahan. Pagkahuman sa Matins, gisaulog ang usa ka pag-ampo nga serbisyo alang sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug sa pagtapos niini, samtang gi-awit ang himno nga 'O Ginoong Ginikanan, dawata ang mga pag-ampo sa Imong mga sulugoon', misabwag ang mira gikan sa wala nga tiil sa Labing Putli nga Bata, nga gihuptan sa mga bukton sa Inahan sa Dios; Busa, ang mga magtutuo nga naa sa simbahan niadtong panahona nakakita og duha ka tinubdan – gikan sa tuo nga kamot sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug sa wala nga tiil ni Kristo – nga milagrosong nag-awas og mira gikan sa usa ra ka ikon. Kining katingalahang milagro nakapukaw gayud sa espirituhanong kalipay sa abá ug sa mga igsoon: uban sa luha sa ilang mga mata, sila mitungo sa atubangan sa Labing Putli nga Inahan sa Dios ug gihaplasan ang ilang mga noo sa mira, nga adunay dakong gahum sa pagtambal: bisan kinsa sa mga masakiton—bisan unsa pa ang ilang giantos nga sakit—nga gihaplasan sa milagrosong mira, dayon nabalik ang ilang panglawas. Paglabay sa pipila ka panahon human niining milagrosong hitabo, usa ka boyar nga ginganlan og Nikita gipadala sa Dakong Prinsipe gikan sa Moscow paingon sa rehiyon sa Belozersk: sa pag-abot niya sa Yaroslavl uban sa iyang asawa ug mga sulugoon, misakay siya sa mga bangka aron ipadayon ang iyang pagbiyahe sa tubig, misaka batok sa agos sa suba. Kining boyar adunay usa ka bugtong anak nga lalaki, nga gamay pa kaayo – dili molapas sa upat ka tuig ang edad – ug sa biyahe siya nagkasakit ug namatay; ang iyang lawas dayon gidala sa Tolga Monastery sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron didto siya ilubong. Ang amahan ug inahan sa namatay nga batang lalaki naghilak sa kasubo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, kay wala na silay lain anak. Pagkahuman nilang andama ang lawas, ilang gisugdan ang paghimo sa kabaong ug pag-andam sa uban

[5443] 1392 AD

pang gikinahanglan para sa lubong; sa tunga-tunga niining masubo nga mga preparasyon, milabay ang oras gikan alas-una sa hapon hangtod alas-diyes sa gabii. Busa, pagkahuman sa naandan nga pag-ampo, sa pagsugod sa mga awit sa lubong, kalit nga mibanhaw ang batang lalaki ug misinggit; nahadlok ug nalipay ang tanan; labi na gayud ang iyang mga ginikanan nga sobra ka lipay. Wala sila kahibalo unsaon pagpasalamat sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, kay nakita nila nga buhi ug himsog pag-usab ang ilang anak. – Sa usa ka higayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, misiga ang dakong kalayo sa monasteryo; ang simbahan nasiga dayon kaayo nga wala nay panahon ang mga igsoon sa pag-abli sa pultahan sa simbahan o pagkuha og bisan unsa gikan sa santuwaryo; ang tibuok simbahan, uban sa tanan nga sulod niini, nasunog hangtod sa yuta. Naguol nga nagtuo ang tanan nga ang milagrosong ikon nakasinati sa parehas nga kapalaran. Apan pagkahuman sa kalayo, kalit nga nakit-an ang balaang ikon sa usa ka kakahoyan duol sa monasteryo, hingpit nga wala'y kadaut ug napalibotan sa kahayag: sigurado, kamot sa mga anghel, ug dili kamot sa tawo, ang nakaluwas sa balaang ikon gikan sa nagdilaab nga kalayo. Malipayon nga gidawat sa komunidad sa mga monghe ang balaang ikon ug, walay paglangan, nagsugod sa pagtukod ug bag-ong simbahan nga mas lapad ug mas matahum ang mga dekorasyon. Hangtod karon, makita gihapon ang matahum nga mga simbahan ug mga estruktura sa monasteryo. Ang grasya sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria nagpadayon hangtod karon sa paghimo og mga milagro, sama sa usa ka tinubdan, gikan sa Iyang balaan nga ikon, nga naghatag og tambal sa mga masakiton ug nagpahawa sa dautang espiritu gikan sa mga tawo.

Kini nga mga milagro gihulagway sa detalyado sulod mismo sa monasteryo; kita, nga mubo ra ug sa mubo nga paghisgot – kay dili na unta igo ang panahon alang sa mas detalyadong salaysay – maghimaya sa Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ang Birhen Maria; maghatag kita og angay nga pagdayeg sa Iyang dungganong ikon, nga ang tanang henerasyon sa mga Kristohanon angay kanunay nga pagdayegon, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa atong balaang amahan Miron nga Managhimag, Obispo sa Crete.

Gisaulog sa ika-8 sa Agosto

Si Santo Miron natawo sa isla sa Crete[5444] , diin siya usab nagdako; siya nagminyo sa sayo pa niyang edad; ang iyang pangunang pagpanarbaho mao ang pagpanguma, ug 'pinaagi sa singot sa iyang agtang' si Santo Miron dili lang nakakwarta sa iyang kaugalingong pan, apan nakapakaon usab sa uban, nga nagahatag sa iyang ani sa mga kabus. Gipanalanginan sa Ginoo ang mga paningkamot ni San Miron tungod niini: ang kadako sa iyang ani mitugma sa kadako sa iyang paghatag sa mga kalooy. Mas maloloy-on si Santo Miron kaysa sa bisan kinsa nga tawo nga nagpuyo niadtong yuta: sa usa ka higayon, nadakpan niya ang mga kawatan sa iyang galingan sa trigo samtang napuno na nila ang ilang mga sako sa rye nga dili na nila kini mabuhat; imbis nga silotan sila sa pisikal o bisan unsang silot, miduol kanila si Santo Miron ug sa iyang kaugalingong mga kamot, gitabangan sila sa pag-alsa sa mga sako ngadto sa ilang mga abaga; Sa samang higayon, iyang hugot nga gisugo ang mga kawatan nga dili isulti sa bisan kinsa ang iyang gibuhat. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, si San Miron giordinar nga presbiter; sa kini nga katungdanan, iyang masigasig nga gitudloan ang iyang kawan sa balaan nga Kristohanong kinabuhi, ug atol sa pagpanlutos sa dautang Haring Decius[5445] iyang mainitong gihangyo sila nga batukan ang ilang mga pag-antos uban sa kaisog. Sa dihang natapos ang pagpanlupig sa kamatayon ni Decius[5446] , gipataas si Santo Miron sa katungdanan nga obispo: isip obispo, iyang gitukod ang paghinumdom sa mga balaang martir nga nag-antos atol sa pagpanlupig alang kang Kristo, ug pinaagi sa gahum sa Dios naghimo siya og daghang mga milagro ug uban pang katingalahang mga buhat. Pananglitan, sa usa ka higayon gipahunong ni San Miron ang agos sa usa ka suba: atol sa pagbaha, usa ka maharlika nga ginganlan og Triton nanginahanglan moagi sa suba[5447] ;

[5444] Crete – ang pinakadako sa mga Griyegong isla, sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo.
[5445] Decius – emperador gikan sa 249 hangtod 251 AD.
[5446] Sa tuig 251

gipahunong sa balaang obispo ang agos niini hangtod nakatawid na ug nakabalik ang maong tawo; unya gipadala ni San Miron ang iyang pastorlo uban ang sugo nga mobalik ang suba sa naandan nga agos. Sa dihang nakaabot ang mga sugo ni San Miron sa suba ug, sa pag-uyog sa tubig gamit ang baston sa santo, ilang giusab ang iyang sugo, ang suba nibos sa talagsaong kusog ug gahum sa iyang higdaanan paingon sa kaniadto niyang direksyon. Ang balaan nga tawo sa Dios naghimo og daghang mga milagro, nga pareho sa kadako sa bag-ohay lang gihulagway. Si San Miron mibiya ngadto sa Ginoo sa edad nga usa ka gatus ka tuig, human iyang gipahinungod ang tibuok niyang kinabuhi sa Dios pinaagi sa pagtuman sa Iyang balaan nga mga sugo[5448] .

Paghinumdom sa atong balaan nga amahan Emilian ang Kumpesor, Obispo sa Kizich

Gisaulog sa ika-8 sa Agosto

Si Emilian, Obispo sa Cyzicus[5449] , nag-antos sa pag-antos tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo sa panahon sa paghari ni Leo ang Armenyo, ang iconoclast[5450] . Si Santo Emilian gipugos balik-balik nga isalikway ang pagdayeg sa mga bililhon ug balaang ikon, apan, sa matinud-anong pagsunod sa mga pagtulon-an sa mga Balaang Amahan, iyang gisalikway ang pagtuman. Tungod sa iyang pagkamatinud-anon sa Ortodoksong pagtuo, napugos siya sa pag-antos sa daghang kalisdanan sa kamot sa mga heretiko, lakip na ang pagkabilanggo[5451] , apan gidala ni San Emilian ang tanan uban sa kalipay, nga naglaum nga makadawat sa walay katapusang kalipay isip baylo sa iyang panandaliang pag-antos. Uban sa ingon ka putli nga Kristohanong espiritu, nga naglakaw sa agianan sa iyang kinabuhi taliwala sa kasubo ug pag-antos, namatay si Santo Emiliano sa pagka-priso, nagasalig sa Ginoo ug gikoronahan sa korona sa usa ka katekista.

Kontakion, Tono 3:

Gipadayag nga usa ka maisugong kampyon sa Balaang Trinidad, gidayeg ka sa Simbahan, O Emilian, alang kanimo nga nag-antos: busa gisaulog namo ang imong handumanan; luwasa ang imong mga alagad gikan sa pagsalakay sa mga pagano.

22 Agosto

9 Agosto (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Psos, usa ka disipulo ni Pachomius ang Dako, nga nag-alagad sa Ehipto sa ika-4 nga siglo.

[5447] Lain nga bersyon ang gihatag sa hagiograpiya ug Synaxarion ni Nicodemus: didto gisaysay nga ang suba nga ginganlan og Triton gipahunong ni San Miron atol sa pagbaha, ug pagkahuman niya kini nalabang sa uga nga yuta, gisugo niya ang usa ka tungkod nga mag-agos pag-usab. Nailhan na ang suba nga Triton kang Diodorus sa Sicily sa Crete.

[5448] Si San Miron namatay mga tuig 350.

[5449] Ang Kyzikos nahimutang sa peninsula sa Arktonissos sa Propontis (Dagat Marmara); kini nga siyudad gitukod sa mga Milesian lima ka siglo sa wala pa si Kristo.

[5450] Si Leo V ang Armenyo – emperador gikan sa 813 hangtod 820.

[5451] Busa, niadtong 815, gipriso siya kauban ang ubang mga obispo. Sa usa ka tigum sa mga obispo nga gipangulohan sa patriyarka sa atubangan sa ikonoklastikong emperador, si San Emilian mao ang unang obispo nga misulti nga mapangahas kang Leo ang Armenyo, nga hugot nga nagdepensa sa mga katungod sa Simbahan. Ingon tubag sa mga paningkamot sa emperador nga makumbinsi kaniya sa pagsuporta sa ikonoklasmo, miingon siya: 'Kung kini nga butang, O Emperador, usa ka butang alang sa Simbahan, sama sa imong giingon mismo, nan pasagdi nga susihon kini sulod sa Simbahan sumala sa kostumbre. Sukad pa sa karaang panahon, sukad pa sa sinugdanan, ang mga butang sa Simbahan gisusi sa mga simbahan, dili sa palasyo sa emperador.' Tan-awa ang Kinabuhi ni San Nikita, sa ilawom sa Abril 3

Ang Pagkamartir ni San Mateo Apostol

Gisaulog sa 9 Agosto

Si San Mateo nga Apostol, kaliwatan sa tribo ni Juda, natawo sa Betlehem; sukad pagkabata misugod siya sa pagtuon sa balaang kasulatan ug sa Balaod sa Dios sa Herusalem ubos sa giya ni San Simeon nga Gitawir sa Dios. Gikan kaniya, natudloan si San Mateo sa matarong nga kinabuhi: nagkinabuhi siya sa paagi nga makapahimuot sa Dios, hugot nga nagsunod sa dalan nga gilatid sa mga sugo sa Dios. Miabot ang panahon nga ang Ginoo, traynta ka tuig human sa Iyang pagkahimugso gikan sa Labawng Balaan nga Birhen Maria ug human sa Iyang pagbatismo kang Juan, nagpaila sa Iyang kaugalingon sa kalibutan; gitigom Niya ang Iyang mga disipulo, gipangwali Niya ang pag-abot sa Gingharian sa Dios, samtang nagbuhat usab Siya og dili mabilang nga mga milagro ug mga tanda. Si San Mateo, sa pagpaminaw sa pagtulon-an ni Kristo ug sa pag-saksi sa Iyang mga milagro, napuno sa gugma alang kaniya: gilabay niya ang mga kabalaka sa kalibutan, siya, kauban ang ubang mga disipulo ug ang mga tawo, misunod sa Ginoo, naglipay sa panan-aw sa Dios nga nahimong unod ug sa dili masukod nga kalipay sa Iyang pagtulon-an. Ang Ginoo, nga nahibalo sa labing tinago nga lihok sa kasingkasing sa tawo, sa pagtan-aw sa kadasig ug pagkabalaan sa kasingkasing ni San Mateo, gipili Siya dili lamang aron mahimong usa sa Iyang mga disipulo, kondili usab alang sa ministeryo apostoliko. Sa sinugdan, si San Mateo giila taliwala sa pitpulo ka ubos nga mga Apostoles, nga ang Ebanghelyo nag-ingon: *'Ang Ginoo usab mitudlo pa ug pito ka pulo (mga disipulo) ug gipadala sila duha-duha sa atubangan Niya'* (Lucas 10:1); apan pagkahuman sa boluntaryong pag-antos, pagkabanhaw ug pag-alsa sa atong Ginoong Jesu-Kristo ngadto sa langit, si San Mateo giihap sa Napulo'g Duha ka Apostoles. Pagkahuman sa pagbiya ni Hudas sa gidaghanon sa Napulo'g Duha ka Apostoles, ang maong grupo—tungod kay walay gipili nga mopuli kang Hudas—nawala ang pagka-kompleto niini, ug uban niini ang katungod nga tawgon nga Napulo'g Duha; busa, ang pangulo sa mga Apostoles, Si San Pedro, nga nagtindog sa taliwala sa katiguman sa unang mga Kristohanon, mitubag sa mga magtutuo, nga aron mapulihan si Judas, nga nahulog ug nalaglag , kinahanglan silang mopili og usa ka tawo gikan sa mga kauban sa mga Apostoles sukad pa sa panahon nga ang Ginoong Jesus uban kanila, aron ang grupo sa napulo ug duha ka labing suod nga Apostoles nga gipili Niya magpabilin nga buo ug walay kausaban. *'Busa gipili nila ang duha ka lalaki: si Jose, nga gitawag og Barsabas… ug si Mateo; ug nag-ampo sila ug miingon: "Ginoo, Ikaw nga nakahibalo sa kasingkasing sa tanan, ipakita kanamo kinsa sa kining duha ang imong gipili aron modumala sa bahin niining ministeryo ug pagka-apostol, nga gibyaan ni Judas… Ug nagpalagpot sila ug suga para kanila, ug ang suga nahulog kang Matías, ug siya gibilang sa napulo ug usa ka Apostol'* (Buhat 1:23–26), isip ikalabinduhang. Kining eleksyon dali ra nakumpirma sa Ginoo pinaagi sa pag-anhi sa Espiritu Santo sa porma sa mga dila sa kalayo: kay ang Espiritu Santo mipahulay sa ibabaw sa uban pang balaan nga mga Apostoles ug sa ibabaw ni San Mateo, nga naghatag kaniya sa parehas nga grasya sama sa gihatag sa mga disipulo sa Ginoo. Pagkahuman sa pag-anhi sa Espiritu Santo, ang mga Apostoles mitaktak og suga aron mahibal-an kung kinsa kanila ang moadto sa unsang nasud aron ipangwali ang Ebanghelyo; Pinaagi sa suga, si San Mateo gitahasan sa Judea, diin siya nagpaningkamot, nagbiyahe gikan sa lungsod ngadto sa lungsod ug baryo ngadto sa baryo, nagpahibalo sa maayong balita sa kaluwasan sa kalibutan pinaagi kang Kristo Jesus; sa tinuod, gipangwali niya ang ngalan ni Kristo dili lamang sa mga Hudiyo kondili usab sa mga Hentil. Sumala sa tradisyon, gidala usab ni San Mateo ang Ebanghelyo ni Kristo ngadto sa mga tawo sa Ethiopia[5452] ug nakasinati didto og daghang lain-laing pag-antos: gihulbot siya sa yuta, gibunalan, gitali sa haligi, gikiskis ang iyang kilid gamit ang puthaw ug gisunogan; apan, napalig-on ni Kristo, giatubang ni San Mateo kining mga pag-antos nga mapisan ug malipayon. Sumala sa pipila ka mga sugilanon, nagwali usab si San Mateo sa Ebanghelyo sa Macedonia[5453] , diin ang mga dili matinuoron nga Griyego, nga gustong sulayan ang gahum sa pagtulon-an nga gipahayag sa Balaang Apostol, gidakpan siya ug gipugos nga imnon ang usa ka hilo nga makapawala sa panan-aw sa usa ka tawo: bisan kinsa ang moinom niini mahimong bulag. Apan si San Mateo, pagkahuman nimomnom sa hilo sa ngalan ni Kristo, wala'y nadaut; sa tinuod, gipang-ayo pa gani niya ang mga nabuta niini—kapin sa duha ka gatus ug lima ka tawo—

[5452] Ang 'Etiopia' nagtumong sa Pontic Ethiopia o Colchis, karon nga Mingrelia ug Imereti.

[5453] Ang Macedonia usa ka nasud sa Balkan Peninsula, nga nag-agi sa amihanan-kasadpan nga kanto sa Dagat Aegean (ang Gulpo sa Thessaloniki).

pinaagi sa pagbutang sa iyang mga kamot kanila ug pagtawag sa ngalan ni Kristo. Ang Yawa, nga dili makasalo sa ingon nga pagdaot, nagpakita sa mga pagano sa porma sa usa ka batan-on, nga nagsugo kanila nga patyon si Mateo, tungod kay gilaglag niya ang pagsimba sa mga demonyo; apan sa dihang gisulayan nila nga dakpon ang balaan nga Apostol, napugos sila sa pagpangita kaniya nga walay pulos sulod sa tulo ka adlaw: si Santo Mateo, bisan pa nga naglakaw siya taliwala nila, dili nila makita. Unya ang balaang Apostol mitungha sa mga pagano nga nangita kaniya ug malipayong mitugyan sa iyang kaugalingon sa ilang mga kamot; ilang gitali siya ug gibilanggo, diin mitungha kaniya ang mga demonyo, nga nagngurog sa ilang mga ngipon kaniya sa kasuko, apan sa sunod nga gabii ang Ginoo mitungha kaniya sa usa ka dakong kahayag; Gipalig-on Niya si San Mateo ug gipagawas siya gikan sa iyang mga kadena, gibuksan Niya ang mga pultahan sa bilanggoan ug gipagawas siya. Sa pagsubang sa adlaw, ang Apostol mitindog pag-usab taliwala sa mga tawo, nagwali sa ngalan ni Cristo uban sa labi pang dakong kaisog; apan sa dihang ang uban, nga natig-a ang kasingkasing, misalikway sa pagtuo sa iyang pagwali ug, sa ilang kasuko, nangita sa pagpatay kaniya sa ilang kaugalingong mga kamot, kalit nga nabuka ang yuta ug nilunok sila; samtang ang uban napuno sa kahadlok, mibalik sa Kristo ug nabunyagan.

Pagkahuman niini, mibalik pag-usab ang Apostol ni Cristo sa iyang gitagna nga yutang dapit—ang Judea—ug nakapabalik siya sa pagtuo sa Ginoong Jesu-Cristo sa daghang mga anak sa Israel, samtang nagwali kanila sa Pulong sa Dios ug nagpamatuod niini pinaagi sa mga timaan ug katingalahan: sa ngalan ni Cristo, gibalik ni San Mateo ang panan-aw sa mga bulag, ang pandungog sa mga bingi, ug ang kinabuhi sa mga hapit na mamatay; giayo niya ang mga pilay, gilimpyo ang mga ketong ug gipahawa ang mga demonyo. Gitawag niya si Moises nga usa ka santo ug gihangyo ang mga tawo nga motuman sa Balaod, nga gihatag kaniya sa Dios sa mga tabla, si San Mateo sa samang higayon nagtudlo sa mga tawo sa pagtuo kang Kristo, sa mga tanda ug simbolo nga gipahayag ni Moises mismo, gipropesiya sa mga propeta, gipadala sa Dios Amahan alang sa kaluwasan sa kalibutan, ug nagpakatawo gikan sa Labing Balaan ug Walay Sala nga Birhen. Sa pagbuhat niini, gihubad ni San Mateo ang tanang mga propesiya mahitungod kang Kristo nga natuman na sa Mesiyas nga miabot.

Niadtong panahona, ang punong pari sa mga Hudiyo mao si Anan, nga nagdumot kang Kristo ug nagpasipala sa Iyang ngalan – usa ka manlutos sa mga Kristohanon nga nagsugo nga si San Santiago, ang Apostol ug igsoon sa Dios, ipahulog gikan sa atop sa usa ka simbahan, nga mao ang hinungdan sa iyang kamatayon. Busa, sa dihang si San Mateo, nga nagbiyahe sa Galilea, nagwali kang Kristo, ang Anak sa Dios, sa mga sinagoga sa maong dapit, gikupot sa mga Hudiyo—nga nabuta sa kawalay pagtuo ug dautang buot ug napuno sa mabangis nga kasuko—ang balaang Apostol ug gidala siya sa Herusalem atubangan sa maong punong pari nga si Ananus. Ang punong pari, pagkahuman niya pagtipon sa Sanhedrin ug pagtawag sa balaang Apostol aron atubangon ang paglitis, mituboy sa walay konsensyang katawhan pinaagi niining mga pulong:

'Ang tibuok kalibutan ug kining maong tigum nakahibalo unsang kaulaw ang gidala sa atong katawhan sa ilang kaugalingon; ug kini dili tungod sa atong kaugalingong sala, kondili tungod sa pagkadautan sa pipila ka indibidwal nga mitumaw gikan sa atong taliwala, ug tungod sa dili mapugngan nga kahakog—o mas tukma pa, ang tiraniya—sa mga magmamando nga Romano; dili gani angay hisgutan kining mga nagpasugod sa bag-ong mga erehiya, nga nagpaligoy sa daghang libo sa atong katawhan: kamo mismo nakahibalo pila kanila ang napatay sa mga sundalong Romano; busa nangamatay ang mga manlimbong ug ang nalimbong, nga naghatag ug kaulaw sa atong katawhan; mao kini ang mga ginikanan sa mga erehiya: si Hudas nga taga-Galilea ug si Theudas nga salamangkero; sa ilang pagkahugno, napapas gani ang ilang hinumduman. Apan taliwala sa tanang ingon niini nga mga erehe mitungha ang pangulo sa erehiya nga si Jesus nga taga-Nazaret: Gitawag Niya ang Iyahang Kaugalingon nga Anak sa Dios ug Dios, ug gipahingangha Niya ang kadaghanan pinaagi sa Iyang mga mahikal nga timaan ug katingalahan, nga nagdani sa mga kasingkasing ngadto Kaniya ug nagwali sa pagwagtang sa Balaod; tungod niini gidala Siya sa paglitis ubos sa maong Balaod nga Iyang gisal-ut. Ug unsa may masulti pa? Dili ba nato nahibaloan nga ang Balaod gihatag kang Moises sa Dios mismo, nga kini gisunod sa mga patriyarka ug mga propeta, nga gihatagan sa Dios og gahum sa paghimo sa ingon nga mga milagro nga wala mahimo ni Jesus: kinsa wala makahibalo kang Moises, nga nakig-istorya sa Dios sama sa usa ka tawo? Kinsa wala makahibalo kang Elias, nga gidala sa langit sa usa ka karwahe sa kalayo? Kinsa bay wala makadungog nga ang patay nga tawo, nga nahulog sa mga bukog ni Eliseo, nabuhi pag-usab? Ug pila kaha ka milagro ang gihimo sa ubang mga balaan sa Dios; apan wala'y bisan usa kanila ang nangahas sa pagbuhat sa sama sa gibuhat ni Jesus – sa pag-angkon para sa iyang kaugalingon sa dungog nga angay sa Dios ug sa pagtukod og bag-ong balaod; ang mga propeta, nga

giinspirar sa Espiritu Santo, mitultol uban sa pagpaubos, samtang Siya mitultol sa Iyang kaugalingong mga imbentong butang uban sa garbo ug miadto pa sa pagpasipala sa mga labawng pari ug mga prinsipe, ug sa pagtawag sa mga eskriba ug mga Pariseo nga mga hipokrito; aduna bay bisan usa sa mga propeta nga nagbuhat og ingon ani? Ug tungod sa Iyang garbo, nakasinati Siya og angay nga katapusan, nga nadawat Niya ang hustong silot alang sa Iyang mga binuhatan. Oh, unta nga ang Iyang handumanan nawala na lang uban Niya, ug walay bisan kinsa nga mibuhi pag-usab sa mga pagtulon-an sa Iyang namatay! Labing masubo nga ang Templo sa Dios, ang balaan nga siyudad ug ang mga balaod sa atong mga katigulangan ginabihag sa mga Romano, ug walay bisan kinsa nga magpakita og kaluoy, nga makig-ambit sa atong kasubo, o nga moolipang kanato; ginadala kita sa hukmanan nga walay hinungdan, apan ginabata ra nato kini; ginatintal kita, apan nagahatag gihapon kita sa atong hilom nga pagtugot; Gipanakawan kami, apan wala kami'y bisan usa ka tingog; ug – labing masubo sa tanan – ang mga Galileanhon nagatugyan kanamo sa kamot sa mga Romano, walay pagmahay nga nagasumbong kanamo ug sa among katawhan sa pagpatay kang Jesus, ingon nga siya inosente. Mas maayo pa nga mausab kining pipila ka Galileanhon kaysa nga kini nga balaan nga dapit ug ang tibuok natong katawhan mapasakop sa paglaglag sa mga Romano; sa duha ka dautan – kon imposible nga malikayan ang duha – kinahanglan pilion ang mas gamay, ang mas madalio nga dawaton. Ug kining disipulo ni Jesus, nga karon nagtindog sa atubangan nato, angay siya patyon; apan tugoti siya nga maghunahuna una sa iyang kaugalingon – dili namo siya pugngan sa paghunahuna, kay dili namo gusto ang iyang pagkaguba kondili ang iyang pagbag-o – ug pilia niya ang usa sa duha: mosunod ba siya sa balaod nga gihatag sa Dios pinaagi kang Moises, aron maluwas ang iyang kinabuhi, o tawgon ang iyang kaugalingon nga Kristohanon ug mamatay.

Ingon tubag niini, si San Mateo, nga nagtas sa iyang mga kamot, miingon:

'Mga tawo ug mga igsoon! Dili ko gustong mudugay sa paghisgot sa pasangil nga inyong gibutang batok kanako – alang kanako, ang ngalan nga "Kristiyano" dili usa ka krimen, kondili usa ka dungog. Kay ang Ginoo mismo miingon pinaagi sa propeta nga sa katapusang mga adlaw *"tawgon Niya ang Iyang mga sulugoon sa bag-ong ngalan"* (Isaias 65:15).

Misupak si Anan, ang punong pari:

'Dili ba krimen ang pagbalewala sa balaod nga balaan, ang dili pagpasidungog sa Dios, ug ang pagpaminaw sa walay sulod nga mga sugilanon sa salamangka?'

'Kon maminaw kamo kanako,' tubag ni San Mateo, 'ipatin-aw ko kaninyo nga ang pagtulon-an nga among gipangwali dili mga sugilanon o salamangka, kondili ang tinuod gayud, nga dugay nang gipamatud-an sa Balaod.'

Sa dihang mitugot ang punong pari, mibuka si San Mateo sa iyang baba ug misugod sa pagpatin-aw sa mga tipo ug propesiya sa Daan nga Tugon mahitungod kang Jesu-Cristo, kung giunsa sa Dios paghimo og saad sa mga patriyarka nga sila Abraham, Isaias ug Santiago, nga gikan sa ilang binhi Iyang itukod ang usa ka ingon nga Tawo pinaagi Kaniya ang tanang kaliwatan sa yuta pagapanalanginan—sama sa gisulti usab ni David sa mga pulong sa salmo*: 'Sa Iya [ang mga kaliwatan] pagapanalanginan; ang tanang nasud pagatawgon Siya nga panalanginan'* (Salmo 71:17) – sama sa nagdilaab nga tanom nga nagpahibalo sa Inkarnasyon ni Kristo gikan sa Labing Balaan nga Birhen (Ex. 3:2), nga gipamulong ni Isaias: *'Tan-awa, ang usa ka birhen magdalit ug mag-anak og usa ka Anak nga lalaki, ug pagatawgon nila ang Iyang ngalan nga Emmanuhel'* (Isa. 7:14), nga nagpasabot og, 'Diyos uban kanato'. Si Moises usab klaro nga nagtagna niini mahitungod kang Kristo, nga miingon: *'Usa ka Propeta gikan sa taliwala ninyo, gikan sa inyong mga igsoon, sama kanako, pagataudon sa Ginoo nga inyong Dios alang kaninyo—paminawa siya'* (Deut. 18:15). Gipahibalo usab niya daan ang boluntaryong pag-antos sa Manluluwas pinaagi sa pagtaas sa bitin sa usa ka haligi, sama sa gisulti usab ni Isaias: *'sama sa karnero nga gidala sa katabanan'* (Isa. 53:7) ug: *'gibilang siya uban sa mga malapas'* (Isa. 53:12); ang propeta Jonas, nga wala'y samad nga migawas gikan sa tiyan sa balyena, usa ka pahibalo sa pagkabanhaw sa Ginoo sa ikatulong adlaw.

Kining taas nga mga pagpasabot sa mga basahon sa Daang Tugon nga naghisgot kang Kristo Hesus nakapukaw sa kasuko ni Anan, nga wala na niya mapugngan ang iyang kaugalingon ug miingon kang San Mateo:

'Naga-dani ka ba sa pag-atake sa Balaod sa ingon ani nga paagi? Wala ba ka pamilyar sa mga pulong sa Kasulatan: 'Kon usa ka propeta o usa ka managdamgo motungha taliwala kaninyo ug maghatag kaninyo og timaan o katingalahan, ug ang timaan o katingalahan nga iyang gisulti kaninyo matuman, ug siya moingon, *"Munta kita sa lain nga mga dios, nga wala ninyo mailhi, ug mag-alagad kita kanila"... 'Kinahanglan patyon ba ang maong propeta o tagpanag-iya?'* (Deut. 13:1, 2, 5).

Mitubag si San Mateo:

Ang akong gipasabot dili lang usa ka Propeta, kondili ang Ginoo sa mga propeta; Siya mao ang Dios, ang Anak sa Dios, sama sa gipamatuod sa Iyang tinuod nga mga milagro; mao nga nagtuo ko kaniya ug naglaum nga magpabilin kong lig-on sa pag-angkon sa Iyang labing balaan nga ngalan.

'Kung hatagan ka og panahon sa pagpamalandong, maghinulsol ka ba?' pangutana sa punong pari.

'Layo kanako nga mobalik gikan sa kamatuoran nga akong nadiskubre na,' tubag sa balaan nga Apostol. 'Tibuok akong kasingkasing nagtuo ug hayag nakong giangkon nga si Jesus nga taga-Nazareth, nga inyong gibalibaran ug gisilotan sa kamatayon, mao ang Anak sa Dios, pareho sa kina-iya ug pareho sa pagkabayag sa Amahan, ug ako mao ang Iyang alagad.'

Unya ang punong pari, nagtabon sa iyang mga dalunggan ug nagngurog sa iyang mga ngipon, misinggit:

'Blasphemiya! Blasphemiya! Dad-a siya sa atubangan sa Balaod!'

Gidali dayon pag-abli sa basahon sa Balaod, ug gibasa ang talata diin nakasulat: 'Ang bisan kinsa nga magpasipala batok sa iyang Dios magdala sa iyang sala, ug ang magpasipala sa ngalan sa Ginoo kinahanglan patyon; ang tibuok katilingban magbato kaniya; ayaw pag-uyon sa imong mata kaniya, aron inyong wagtangon ang dautan gikan sa taliwala sa katawhan sa Israel' (tan-awa Lev. 24:15–16).

Pagkahuman mabasa kining talata, miingon ang punong pari sa Apostol sa Kristo:

'Ang imong kaugalingong mga pulong mopamatuod batok kanimo; ang imong dugo anaa sa imong kaugalingong ulo.'

Human niini, gisilotan sa labawng pari si San Mateo nga batohon; ug gidala ang Apostol aron ipatuman ang iyang silot. Sa pag-abot nila sa dapit nga gitawag og Bethlaskila, nga nagpasabot og 'balay sa mga gibato hangtod mamatay,' miingon si San Mateo sa mga Hudiyo nga nagdala kaniya:

'Mga hipokrito, husto ang gisulti sa propeta David bahin sa sama ninyo: "*Nagdali-dali sila sa kadaghanan batok sa kalag sa matarong ug naghukom sa walay sala nga dugo"* (Salmo 93:21); ang propeta Ezequiel usab nagsulti bahin sa ingon nga mga tawo, nga nag-ingon nga ilang gipatay ang mga kalag nga dili unta angay patyon (Ezequiel 13:19).

Human niining mga pulong sa Apostol ni Kristo, duha ka saksi – sumala sa gikinahanglan sa balaod – gibutang ang ilang mga kamot sa iyang ulo ug nagpamatuod nga siya misalaway batok sa Dios, sa balaod ug kang Moises; sila ang unang naglabay og bato kang San Mateo, samtang siya nangayo nga kini nga unang duha ka bato ipanglubong uban kaniya isip mga saksi sa iyang pag-antos alang kang Kristo. Unya ang uban misugod sa paghulog og bato, gipangbato ang balaan nga Apostol, ug siya, nga nagtangay sa iyang mga kamot, gipahawa ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo. Ang mga Hudiyong walay balaod, bisan pa niana, nagdugang pa og pang-insulto sa iyang pag-antos: pagkahuman sa kamatayon sa martir, aron mapasaligon ang mga Romano, giputol nila ang iyang ulo gamit ang espada sumala sa kostumbre sa Romano – murag ang Apostol sa Kristo usa ka kaaway ni Cesar. Busa, pagkahuman sa pagbuhat sa usa ka mahimayaong buhat, natapos ni San Mateo, ang balaan nga Apostol, ang iyang dagan. Ang mga matinud-anon, pagkahuman sa pagkuha sa lawas sa Apostol, ilang gilubong kini uban sa dungog, samtang naghalad og pagdayeg sa atong Ginoong Jesu-Kristo; Kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, mag-anaa ang dungog ug himaya, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen[5454] .

Kontakion, Tono 4:

Misidlak sama sa adlaw, nagdan-ag sa tibuok kalibutan, ang imong pagwali naghatag kahayag sa pagano nga simbahan uban sa grasya, O milagrosong Apostol Mateo.

[5454] Sumala sa mga menolohiya sa Griyego, giingon nga namatay si San Mateo sa krus. Ang ulo ni San Mateo naa sa Constantinople sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles niadtong 1200, sumala sa gipamatuod sa among Rusyano nga peregrino nga si Anthony. Karon ang ulo ug ang pipila ka bahin sa mga relikya gipakita sa Roma, samtang ang laing bahin naa sa Trier ug Pavia.

Ang Pag-antos ni San Antonio nga Martir

Gisaulog sa ika-9 sa Agosto

Si San Antonio nga Martir lumad sa siyudad sa Alexandria[5455] ; mituo siya kang Kristo ug nagkinabuhi nga may pagkahadlok sa Dios. Gidakop siya ug gidala sa atubangan sa gobernador sa siyudad. Sa iyang interogasyon, gipahayag niya nga usa siya ka Kristohanon ug mapangahas nga misugod sa pagwali mahitungod kang Kristo isip tinuod nga Dios. Tungod niini, gisabit siya sa kahoy, ug ang iyang lawas gilukit gamit ang puthaw nga mga instrumento; apan wala niya biyai si Kristo ug misukol siya sa iyang mga mananakit, nga mapailubon niyang giagwanta ang iyang pag-antos, diin pagkahuman gisilotan siya nga sunogon sa poste. Sa pagtindog niya sa pyre, mitubag siya sa mga nagtigom ingon niini:

'Mga hinigugma kong igsoon! Ayaw pag-alagad pag-ayo sa lawas, kondili sa espiritu. Hinumdumi nga gihatag kini kaninyo sa Dios ug susama kini sa makatarunganong gahum sa pagka-diyosnon[5456] , ug pag-amping nga ipresentar kini sa Ginoo nga putli.'

Pagkahuman sa kamatayon sa balaan nga martir[5457] , ang iyang lawas nakit-an nga hingpit nga wala'y kadaut.

Kumemorasyon sa mga balaang martir nga sila Julian, Marcian ug sa uban pa nga nag-antos uban kanila tungod sa mga ikon.

Paghinumdom sa 9 Agosto

Sa dihang si Leo nga taga-Isauria[5458] , nga gitawag usab og Conon, nga pareho og ngalan sa hayop, misaka sa trono sa Griyegong gingharian, iyang gipagawas ang paglutos batok sa Simbahan sa Dios, ug nagpukaw og bag-ong ikonoklastikong erehe diin giisip ang mga balaang ikon nga mga diyus-diyosan, ug kadtong matinud-anon nga nagpasidungog niini giisip nga mga idolatra. Gisugo ni Leo nga Isauriano nga itambog ang mga balaang ikon sa mga simbahan, mga balay ug sa tanang puy-anan, ug nga kini laglagon pinaagi sa paglabay niini sa kalayo o sa tubig; alang sa mga wala mouyon sa iyang heretikal nga paglimbong, iya silang gipahilayo ngadto sa pinakalayong dapit sa gingharian o gipailawom sa nagkalain-laing pagpanakit ug gipatay pa gani. Sa pagsugod sa iyang pagpanlupig, iyang gipahawa sa katungdanan ang Labing Balaan nga Patriarka sa Constantinople, Germanus[5459] , uban sa kahuya ug mga pagpanakit, tungod kay misupak siya sa iyang mga sugo; sa dapit sa gipahawa nga patriarka, gipahimutang ang heretiko nga si Anastasius[5460] , nga uyon sa mga panan-aw sa hari. Niadtong panahona, daghang debotong Kristohanon ang misukol batok sa erehiya, diin nakadawat sila sa korona sa martir, sama sa mga atong hisgutan karon. Nagsugod ang ilang pag-antos tungod sa mosunod nga hinungdan. Sa Constantinople, sukad pa sa panahon ni Constantine ang Dako, adunay ganghaan nga nailhan nga 'Tin-aw nga Ganghaan'; ug sa dugayng panahon, usa ka hulagway sa Manluluwas, nga hinimo usab sa bronse, nagtindog sa ibabaw niining mga ganghaan. Ang walay Dios nga emperador ug ang patriyarka nagsugo nga tangtangon kini nga hulagway; gibutang ang usa ka hagdanan, ug usa sa mga sundalo, usa ka spatharios, misugod sa pagsaka niini; kini nakapukaw sa matinud-anong kasuko sa daghang katawhan nga nagtigum sa mga ganghaan; Ang uban kanila mibira sa hagdanan ug gilabay kini, kauban ang sundalong nagtindog niini, ngadto sa yuta, nga nakapatay sa maong sundalo. Pagkahibalo sa hari sa gibuhat sa mga tawo, nagpadala siya og mga sundalo nga nagbitay ang mga espada batok sa mga Ortodokso, nga nakapatay og daghang mga lalaki ug babaye, tigulang ug batan-on; ang ilang gidaghanon ang Ginoo ra ang nakahibalo. Ang labing bantugan sa katawhan, ang mga mananamba sa mga ikon, gidakop nga buhi; ang ilang mga ngalan mao kini: Julian, Marcian, Juan, Santiago, Alexius, Demetrius, Phocas, Pedro, ug Leontius. Human sa mabangis nga pagpalo, gilabay sila sa usa ka bilanggoan, diin nagpabilin sila nga

---

[5455] Ang siyudad sa Alexandria nahimutang sa Ehipto sa baybayon sa Dagat Mediteranyo.
[5456] Ang 'diyosnong gahum' dinhi angay natong sabton nga mao ang mga Anghel.
[5457] Ang petsa sa kamatayon sa balaan nga martir nga si Anthony wala mailhi.
[5458] Leo III ang Isauryano – Emperador 716–741.
[5459] San Herman – Patriyarka sa Constantinople gikan sa 715 hangtod 730.
[5460] Patriarka gikan sa 730 hangtod 754.

nakadena sulod sa walong puluh ka adlaw, nga nag-antos sa walay kalooy nga pagpalo: ang matag-usa kanila gipalo og lima ka gatus ka palo matag adlaw. Apan napalig-on sa gahum ni Kristo, giatubang sa mga balaan nga martir ang tanan niini nga may kaisog, nga wala mawala ang ilang pisikal nga kusog; Pagkakita niini, gisugo sa taga-pahirap nga una nilang gub-on ang ilang mga nawong gamit ang mapaso nga puthaw, ug dayon dad-on sila sa plasa ug patyon sa espada. Ingon niini natapos sa mga balaan ang ilang mga pag-antos. Kauban nila, usa ka maharlika nga ginganlan og Maria Patricia giputol ang ulo tungod sa iyang matinud-anong pagsimba sa mga ikon. Ang mga lawas sa mga balaan nga martir gilabay sa kalawmon sa dagat. Sa dihang nadakpan ang mga balaan nga martir, gidala usab uban kanila ang Kagalang-galang Theodosia, usa ka madre, nga giakusahan sa parehas nga krimen – miapil siya, kauban ang uban, sa pagbaliktad sa hagdanan. Ang Kagalang-galang Teodosia nakadawat sa korona sa martir sa atubangan sa maong mga balaan; ang iyang handumanan gisaulog sa ika-29 nga adlaw sa Mayo; ang iyang kinabuhi narekord usab ubos niining petsaha.

Ang tanang balaang martir nga nag-antos alang sa dungganong ikon sa Manluluwas nagkahiusa nga nagpakita sa atubangan ni Kristo nga Ginoo, among Dios; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[5461] .

23 Agosto

10 Agosto (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang pagpahulay sa bulahan nga si Lawrence sa Kaluga, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo, niadtong 1515.

Ang pag-antos sa mga balaan nga martir nga sila Lawrence nga Arkidiakono, Papa Sixtus ug uban pa uban kanila

Kumemorasyon sa 10 Agosto

Si Santo Sixto, Papa sa Roma[5462] , gidakpan kauban ang iyang mga klero ug gipriso sa publikong bilanggoan sa Romanong gobernador nga si Valerian sa panahon nga ang Emperador Decius[5463] nagbalik nga mananaog paingon sa Roma[5464] human sa iyang kadaugan batok sa mga Persyano. Si Santo Sixto natawo sa Griyegong siyudad sa Athens; siya una usa ka pilosopo ug unya nahimong disipulo ni Kristo. Sa dihang miabot siya sa Roma, napamatud-an niya, isip usa ka maalamon ug debotong tawo, nga siya usa ka mapuslanong kaayo nga miyembro sa Simbahan ni Kristo; dinhi, sa paglabay sa panahon, misaka siya sa nagkalain-laing ranggo sa hierarkiya. Pagkahuman sa pagpatay kang San Esteban, ang Papa[5465] tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, gipahimutang si San Sixto sa iyang katungdanan, sama sa pag-atubang sa sigurado nga kamatayon: niadtong panahona, wala pay Papa nga nakalikay sa tasa sa pag-antos. Samtang si Santo Papa Sixto naa sa prisohan uban sa mga klero ug uban pang mga Kristohanon, duha ka prinsipe nga Persyano, sila Avdon ug Seniss, ang gipahirapan sa Roma alang kang Kristo: gidala sila ni Decius uban kaniya nga nakadena isip mga bihag. Pagkahuman sa ilang pagkamartir[5466] , gisugo ni Haring Decius ug Valerian nga dad-on si Santo Papa Sixtus kanila sa gabii sa templo

---

[5461] Gikan sa mga salaysay niining mga martir nga apil sa Mga Buhat sa mga Balaan, klaro nga: 1) si Maria Patricia, nga gikan sa maharlikang kaliwatan, nagdula sa pangunang papel sa pagpatay sa sundalo nga, sumala sa sugo sa hari, misulay sa pagbungkag sa ikon sa Manluluwas gikan sa Tanso nga Pultahan; 2) nga ang punoang katabang ni Maria sa pagpatay sa sundalo mao si protospatharios San Gregorio, nga namartir tungod sa iyang gibuhat; 3) nga nahitabo kini nga panghitabo niadtong 19 Enero; 4) nga ang martir nga si Fokas gitawag nga Photios sa kadaghanan sa mga tinubdan. – Sa ilang kamatayon niadtong 9 Agosto 730, ang mga martir gilubong sa distrito sa 'Pelagius' sa Constantinople, duol sa simbahan ni San Teodoro nga Martir. Ang ilang balaang relikya nakit-an nga dili madaut, human kini nagpabilin sa yuta sulod sa 139 ka tuig. Ang pagdiskubre sa ilang mga relikya nahitabo atol sa patriyarkado ni Ignatius, pagkahuman sa usa ka pahibalo nga miabot kaniya tulo ka beses samtang natulog siya.

[5462] Ang ngalan nga Sixtus, o Xistus sumala sa uban, gikan sa **xystos** – 'hinapsay', 'hinapsay pag-ayo' – o **xyston** – 'pika'; ang uban naggikan kini sa Latin nga *sisto* – 'barug nga lig-on', 'lig-on nga natukod'.

[5463] Decius – emperador gikan sa 249 hangtod 251.

[5464] Roma – kapital sa Imperyong Romano, nahimutang sa sentral nga Italya.

[5465] Ang iyang pista mao ang ika-2 sa Agosto.

nga gitawag og Telluda. Sa dihang miabot ang mga sugo aron kuhaon ang Papa gikan sa iyang bilanggoan, miingon siya sa mga Kristohanon nga kauban niya sa kadena:

Mga igsoon, ayaw kahadlok sa panandaliang pag-antos, hinumdumi ang dagkong pag-antos nga gisagubang sa mga balaan kaniadto aron madawat ang korona sa kinabuhi nga walay katapusan; Si Kristo mismo nag-antos alang sa atong kaluwasan, nga nagbilin kanato og ehemplo nga sundon (cf. 1 Ped. 2:21) – ayaw kahadlok sa pag-antos alang kang Kristo, aron kamo maghari uban Niya. Kauban sa Papa, gidala usab ang duha ka diakono, sila Felicissimus ug Agapitus; gidala sila sa atubangan ni Decius ug Valerian.

'Nasayud ka ba,' pangutana ni Decius sa Papa, 'ngano nga gidala ka sa atubangan namo?'

'Nasayud kaayo ko niini,' tubag sa Papa.

'Kung kabalo ka,' miingon ang emperador, 'unsa may buhaton sa uban nga pareho nimo og kahimtang: pinaagi niini maluwas nimo ang imong kinabuhi ug madugangan ang gidaghanon sa imong mga klero.'

'Tinuod,' mipamatuod ang Papa, 'kanunay kong kabalak-an ang pagpadaghan sa mga klero.'

'Busa, halad og halad sa mga diyos, ug hatagan ka og awtoridad sa tanang pari,' sugyot sa hari.

Misupak si Santo Sixto niini:

'Kanunay kong gihalad ang usa ka putli ug walay sala nga halad ngadto sa Labawng Ginoong Dios Amahan, ngadto sa Iyang Anak, ang among Ginoong Jesu-Cristo, ug ngadto sa Espiritu Santo.'

'Gipasagdan ka namo tungod sa imong katigulangon,' padayon sa hari sa pagpangumbinsi sa Papa, 'busa kalooyi ang imong kaugalingon ug ang imong mga klero, aron maluwas sila gikan sa kamatayon.'

'Hangtod karon,' tubag ni Santo Sixto, 'nag-atiman ko, ug nagpadayon sa pag-atiman, alang sa akong kaugalingon ug sa akong mga klero, aron maluwas ko silang tanan kauban sa akong kaugalingon ug mailuwas sila gikan sa walay katapusang kamatayon.'

'Dad-a siya,' sugo ni Decius sa mga sundalo, 'sa Templo ni Mars, pasakripisyaha siya didto; kung dili niya buhaton, ipriso siya sa usa ka espesyal nga bilanggoan, ang Mamertine.'

Ang Balaang Papa, kauban ang mga diakono, gidala sa Templo ni Mars, diin gisugdan nila siya pagpugos sa paghalad og sakripisyo; apan miingon siya sa mga sundalo:

'O katawhan, nga nabuta sa yawa ug angay kaluoy-an: ngano man kamo mosimba sa mga diyos-diyosan nga bungol ug pipì, nga dili makahatag og tabang bisan sa ilang kaugalingon o sa uban? Paminawa ako, akong mga anak, maghinulsol kamo, ug busa luwasa ang inyong mga kalag gikan sa walay katapusang pag-antos.'

Apan sila, nga nagsunod sa sugo sa hari, gidala ang Papa ug ang mga diakono ngadto sa bilanggoan ni Mamertinus.

Ang balaan nga arkidiakono[5467] Lawrence, sa dihang nakita niya nga gidala sa prisohan ang papa, misinggit, nga nag-atubang kaniya:

'Asa ka paingon, amahan ko, nga wala ang imong anak? Asa, balaan nga obispo, ka nagdali nga wala ang imong arkidiakono? Wala pa gyud ka makaselebrar sa Walay-Dugo nga Halad nga wala ang akong tabang: busa, giunsa nako karon paglapas sa imong kaluoy? Dili na ba ko takus nga uban kanimo? Dili ba nimo ako mailhan nga ako ang sulugoon nga kanunay nagsumpo kanimo? Ug kon nakig-ambit ako kanimo sa pagsaulog sa Balaang Misteryo, ngano dili ko unta makig-ambit kanimo sa pag-ula sa akong dugo alang kang Kristo? Daw-a, amahan, ang imong anak uban kanimo; ayaw biyai, magtutudlo, ang imong disipulo; halad-a ako ingon halad sa Dios, sama sa paghalad ni Abraham sa iyang anak nga si Isaac (Genesis, kapitulo 22) ug sama sa gibuhat sa pangunang Apostol nga si Pedro uban sa unang arkidiakono nga si Esteban (Buhat sa mga Apostoles, kapitulo 6–7); ug unya, sa diha nga makita na nimo nga nadawat nako ang korona sa martir, buhata usab kini sa imong kaugalingon.

Mitubag kaniya si Santo Sixto:

Dili tika biyaan, akong anak, kondili ginatipigan tika alang sa mas dagkong pag-antos: dagkong buhat sa pagtuo kang Kristo ang nagpaabot kanimo. Tigulang na ako ug busa moadto na ako sa mas sayon nga pakigbisog; apan ikaw kinahanglan makab-ot ang mas himayaong kadaugan ug modaog batok sa imong magpahirap. Ayaw paghilak: hibaloa nga, tulo ka adlaw human sa akong kamatayon, ikaw, usa ka Levita, mosunod sa imong pari; dili

---

[5466] Ang ilang pista gihimo kada 30 sa Hulyo.

[5467] Niadtong panahona, ang mga katungdanan sa usa ka arkidiakono naglangkob dili lamang sa ministeryo sa simbahan, kondili usab sa pagdumala sa kabtangan sa simbahan, paghatag og tabang sa mga kabus, ug pag-atiman sa mga walay puy-anan.

na nimo kinahanglan ang akong presensya aron suportahan ka. Gibyaan ni Elias si Eliseo, apan wala niya kini gikuhaan sa iyang milagrosong gahum (2 Mga Hari 2). Adto, gamita pag-ayo kining panahona: ipangbahin ang mga bahandi sa simbahan sa mga kabus ug nanginahanglan sumala sa imong pagtan-aw. Misunod si San Lorenzo: gidala ang tanang bahandi sa simbahan, lakip na ang mga balaan nga sudlanan, mibalik-balik siya sa siyudad, nangita sa mga klero nga nagtago ug sa mga Kristohanong nag-antos sa kakabus, ug gitabangan sila sumala sa ilang mga panginahanglan. Sa ingon niini, nakaabot siya sa Bukid Helion, diin nakit-an niya ang balay sa usa ka balo nga ang bana namatay na 32 ka tuig ang milabay; kining balo, nga ginganlan og Kyriakia, nagpanalipod sa daghang mga Kristohanon, kauban ang ilang mga presbiter ug klero. Gidala ni San Lorenzo ang pilak, mga sinina ug uban pang mga gikinahanglan sa gabii didto ug gisugdan niya paghugas sa tiil sa mga klero ug sa ubang mga Kristohanon. Ang balo nga si Kyriakia, nga mihapa sa iyang tiil, miingon:

'Gipangayo ko kanimo, alagad ni Cristo, ipahimutang ang imong mga kamot sa akong ulo, kay grabe kaayo kini kasakit.'

Gihatagan siya ni San Lorenzo sa tuwalya nga iyang gigamit sa pagpunas sa iyang mga tiil, gibutang niya ang iyang mga kamot sa ulo ni Kyriakia samtang nagbuhat sa tanda sa krus, ug miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, maayo na ka!'

Ug sa kalit lang, naayo ang balo sa iyang sakit. Niadtong gabii mismo, miadto si San Lorenzo sa usa ka distrito sa siyudad nga nailhan nga Canary, ug didto, sa balay sa usa ka Kristohanon nga ginganlan og Narkis, nakigkita siya sa daghang mga Kristohanon; gihugas usab niya ang ilang mga tiil, ug nagbahin-bahin siya sa pipila sa mga bahandi sa simbahan aron matubag ang ilang mga panginahanglan. Aduna didto usa ka Kristohanong bulag: samtang nagahilak, mituyok siya sa santo ug miingon:

'Ibutang ang imong kamot sa akong mga mata, aron makita ko ang imong nawong.'

Miingon si San Lorenzo:

'Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nagbukas sa mga mata sa mga bulag, maghatag kanimo og kahayag!'

Pinaagi niining mga pulong, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw sa mga mata sa bulag; dayon nakakita pag-usab ang lalaki ug nalipay sa pagkakita sa nawong ni San Lorenzo. Sa pagbiya niya sa maong lugar, nahibaloan sa santo nga daghang mga Kristohanon ang nagpanago sa Mga Kuweba sa Nepotian; miduaw siya didto uban ang pipila ka pilak alang sa ilang mga panginahanglan. Didto iyang nakaplagan ang kap-atan ug tulo ka mga Kristohanon, lakip na ang mga lalaki ug mga babaye; anaa usab si San Justin ang Presbitero; pagkahuman niyang nahugas ang mga tiil sa mga Kristohanon ug nabahin ang iyang katapusang kuwarta, mibulag si San Lawrence. Pagkadungog niya nga si Papa Sixto, kauban ang duha ka diakono, gidala aron atubangon ang paghusga sa templo ni Telluda, midali si San Lorenzo paingon didto, nga nagtinguha nga makita unsay mahitabo.

Sa dihang miabot ang Papa sa hukmanan sa atubangan ni Decius ug Valerian, miingon ang emperador kaniya:

'Tungod sa kaluoy namo sa imong katigulangon, gusto namo ang imong kaayohan – paminawa kami ug halad og halad sa mga dios.'

'Ikaw na unta ang magkaluoy sa inyong kaugalingon,' tubag ni San Sixto, 'ug ayaw pagpasipala sa Langitnong Dios; maghinulsol kamo sa pagdugo sa mga balaan, aron dili kamo hingpit nga mapukan.'

Sa pagdungog niini, nasuko kaayo si Decius ug miingon kang Valerian:

'Kung dili siya patyon, walay mosunod sa mga awtoridad o motagad sa ilang mga sugo.'

'Patya siya!' tubag ni Valerian.

Unya misinggit ang mga diakono, nga nag-atubang sa mga mananakit:

'Oh, unta kamo, mga dili takus, maminaw sa mga pagdasig sa among amahan; pinaagi niini, makalikay kamo sa walay katapusang pag-antos nga nagpaabut kaninyo!'

'Hangtud kanus-a,' miingon si Valerian, 'mabuhi pa sila ug maghulga kanato sa mga paghiganti?! Dad-a sila sa Templo ni Mars – pasakripisyoha sila; ug kon mosupak sila, putla ang ilang mga ulo.'

Ang Templo ni Mars nahimutang sa gawas sa pader sa siyudad, atubangan sa Puerta sa Appian. Sa dihang gidala didto ang mga santo, si San Sixtus, samtang nagtutok sa templo, miingon:

'Hinaut nga si Kristo, ang Anak sa Buhing Dios, magpugong kaninyo!'

Sa diha-diha nga miingon ang mga Kristohanon nga naa didto og 'Amen!', misangpot dayon ang usa ka linog; nahugno ang usa ka bahin sa templo ug nabungkag ang diyos-diyosan nga naa niini. Unya misinggit si San Lorenzo sa Balaang Amahan:

'Ayaw ko biyai, amahan ko; gipangbahin-bahin na nako ang bahandi nga gisalig kanako!'

Pagkadungog sa mga sundalo bahin sa bahandi, ilang gidakop si San Lorenzo ug wala siya buhian, samtang ang Balaang Papa ug ang mga diakono gipatay sa bungtod sa atubangan sa templo, ug ang ilang mga lawas gibyaan nga walay lubong. Pag-abot sa gabii, miabot ang mga presbiterio uban sa mga diakono ug uban pang mga Kristohanon ug gidala ang mga balaan nga lawas: ang Papa gilubong sa usa ka lubnganan sulod sa kripta ni Calixto, ug ang mga diakono sa kripta ni Pretextatus. Si San Sixto, ang Papa, ug ang iyang mga diakono, sila Felicissimus ug Agapitus, nag-antos og kamatayon isip martir alang kang Kristo niadtong ika-unom ka adlaw sa Agosto[5468] . Human sa pagpatay kang San Sixto, gidala sa mga sundalo si San Lorenzo sa atubangan sa emperador ug miingon kaniya:

'Nadakpan namo ang arkidiakono nga si Sixto: nakadawat siya og bahandi gikan sa obispo ug gitago kini sa usa ka dapit.'

Pagkadungog sa bahandi, nalipay kaayo ang hari ug gitawag niya si San Lorenzo ngadto kaniya, miingon:

'Ain sa mga bahandi sa simbahan nga imong gitago?'

Wala motubag si San Lorenzo.

Unya gihatag siya ni Decius kang Gobernador Valerian, nga miingon:

'Pangayoa kaniya ang mahitungod sa bahandi sa simbahan ug pugosa siya sa pagsimba sa mga dios: apan kon dili niya ipadayag ang mga bahandi o mosimba sa mga dios, pasagdi siya nga mamatay sa pag-antos!'

Si Valerian, pagdakop niya kang San Lorenzo, gisumite siya kang Hippolytus, ang kumander militar—nga siya usab ang bantay sa prisohan niadtong panahona—aron ipriso. Gibilanggo ni Hippolytus si San Lorenzo sa usa ka kalapaan diin gibilanggo na ang uban pang mga priso; usa kanila mao ang Griyego nga ginganlan og Lucilius: dugay na siyang nakabilanggo ug nabuta tungod sa kanunayng paghilak.

'Tuohi,' miingon si San Lorenzo kaniya, 'sa Anak sa Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ug pagpa-bunyaga: Ibalik Niya ang imong panan-aw.'

'Dugay na nakong gipangandoy nga mabunyagan sa ngalan ni Cristo,' tubag sa bulag nga lalaki.

"Nagtuo ka ba sa tibuok nimong kasingkasing?" pangutana ni San Lorenzo.

Mitubag ang bulag nga lalaki, nagahilak:

'Nagtuo ako sa Ginoong Jesu-Cristo; gisalikway nako ang walay pulos nga mga diyos-diyosan ug gisalikway ko kini.'

Si Hippolytus mapailubon nga nagpaminaw sa pakighinabi ni San Lorenzo sa bulag nga lalaki, nga nagtinguha nga makita sa iyang kaugalingon kon tinuod ba nga mabuksan ang mga mata sa bulag nga lalaki ug unsaon paghitabo ning milagrosong panghitabo. Si San Lorenzo, pagkahuman niyang tudlo kang Lucilius ug pagpakombira sa tubig, gibunyagan siya; ug sa kalit lang nabuksan ang mga mata sa bulag, ug misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Bulahan ang Ginoong Jesu-Cristo, ang walay katapusan nga Dios, nga naghatag kanako og panan-aw!'

Nakadungog usab ang ubang mga bulag bahin niining milagro ug misugod sila sa pag-anhi sa selda ni San Lorenzo. Ug siya, sa pagbutang sa iyang kamot sa ilang mga mata samtang nagbuhat sa tanda sa krus ug nagtawag sa ngalan ni Kristo, gibalik ang ilang panan-aw. Tanan kini nakapukaw sa dili mapugngan nga katingala kang Hippolytus. Paglabay sa pipila ka panahon, miingon siya sa santo:

'Ipakita kanako ang mga bahandi sa simbahan.'

'Kung motuo ka,' tubag ni San Lorenzo, 'sa Dios Amahan nga Makagagahum sa tanan ug sa Iyang Anak, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ipadayag kanimo ang bahandi ug hatagan ka sa kinabuhi nga walay katapusan.'

[5468] Niadtong tuig 258. Ang pinakalumang ebidensya sa pagkamartir ni San Sixtus ug sa pagdayeg kaniya isip usa ka martir makita sa usa ka sulat ni San Cipriano kang Successus (nga gipetsahan sa 80s o 82); si San Cipriano namartir lima ka semana ug tunga pagkahuman ni Sixtus (14 sa Septyembre). Si San Sixto nahimong Obispo sa Roma sulod sa kapin 11 ka bulan, o kulang sa usa ka tuig. Ang mga relikya ni San Sixto II, Papa, gitipigan sa simbahan nga ginganlan human kaniya sa Roma; ang mga relikya sa mga martir nga sila Felicissimus ug Agapitus naa usab sa Roma, sa Simbahan sa Mahal nga Ginoo sa Kaluoy.

'Kung matinuod gayud ang imong giingon, buhaton nako ang bisan unsa nga imong sugo,' matod ni Hippolytus.

'Paminawa ko,' padayon ni San Lorenzo, 'ug buhata ang akong tambag nga walay paglangan: talikdi ang mga bingi ug pipì nga diyos-diyosan ug magpabunyag ka.'

Miuyon si Hippolytus ug gidala si San Lorenzo gikan sa prisohan paingon sa iyang kaugalingong balay. Pagkahuman niyang tudloan si Hippolytus sa balaan nga pagtuo ug katekisahan siya, gihimo ni San Lorenzo ang sakramento sa binyag kaniya.

'Nakita nako,' miingon si Hippolytus pagkahuman sa binyag, 'ang mga kalag nga walay sala nga naglipay pag-ayo.' (Kini gayud ang mga bahandi nga gipadayag ni San Lorenzo nga ipadayag kaniya: atol sa binyag, gipakita sa Ginoo kaniya ang langitnong mga panalangin sa usa ka katingalahang panan-awon.)

'Gina-ampo ko kanimo,' miingon dayon si Hippolytus kang San Lorenzo, 'sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo, bunyaga ang tibuok nakong panimalay.'

Ug gibunyagan ni San Lorenzo ang napulo'g siyam ka tawo, lalaki ug babaye, sa balay ni Hippolytus. Niadtong panahona, nakadawat si Hippolytus og sugo nga dad-on si San Lorenzo kang Valerian. Gipahibalo kini ni Hippolytus kang San Lorenzo, ug miingon siya:

'Munta kita; nagpaabut ang korona sa pagkamartir para kanimo ug kanako.'

Sa dihang pareho silang mitungha sa atubangan ni Valerian, miingon kini kang San Lorenzo:

'Biyaa ang imong pagkasukot ug ipakita kanamo ang mga bahandi nga giingon nilang naa kanimo.'

'Hatagi ko og duha o tulo ka adlaw, ug ipadayag ko kanimo ang mga bahandi,' tanyag ni San Lorenzo.

'Ihatag ko siya kanimo sulod sa tulo ka adlaw,' ingon ni Valerian kang Hippolytus, ug gipagawas niya si San Lorenzo. Sa tulo ka adlaw, gipundok ni San Lorenzo ang daghang mga pulubi, mga balo ug mga ulila, ang mga bulag, ang mga pilay ug ang mga masakiton sa balay ni Hippolytus. Pagkahuman sa tulo ka adlaw, gidala niya silang tanan sa atubangan ni Decius ug Valerian, nga naa sa Silid Salustian:

'Tan-awa,' miingon si San Lorenzo kang Decius ug Valerian, 'ang mga tawo nga inyong nakita karon sama sa mga sudlanan nga naglangkob sa mga bahandi nga walay katapusan; ug bisan kinsa nga magpuhunan sa iyang bahandi niini nga mga sudlanan madawat kini pagbalik nga daghan sa Gingharian sa Langit.'

Nail-aw sa gibuhat ni San Lorenzo, nasuko kaayo sila Decius ug Valerian, apan wala na nila siya gipangutana bahin sa mga bahandi; imbis, gipugos nila siya sa pagsimba sa mga dios-diosan.

'Ngano man nga nagplano kamo og ingon ani nga mga binuang?' matod ni Valerian. 'Maghalad kamo og halad sa mga dios ug biyaan kining inyong mga anting-anting nga inyong gisaligan.'

'Ngano man ninyo tugotan ang yawa nga magtudlo kaninyo sa pagpugos sa mga Kristohanon sa pagsimba sa mga demonyo?' pangutana ni San Lorenzo. 'Hukmi ninyo sa inyong kaugalingon kung husto ba nga mosimba sa usa ka dios-diosan nga hinimo sa tawo nga adunay demonyo nga nagpuyo niini, samtang kalimtan ang Langitnong Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang nga makita ug dili makita.'

Sa kalagot, gisugo sa hari nga hubaron og hubad ang santo, ipahigda sa yuta ug bugbogon gamit ang mga alacdan (ang 'alacdan' usa ka instrumento sa pagpanakit – usa ka nipis nga puthaw nga baras nga adunay matulis nga mga sanga). Ang balaan nga martir gibugbog sa grabe ka malupit nga paagi nga ang yuta natapakan og pula tungod sa iyang dugo; samtang si Decius mismo miingon niadtong takna:

'Ayaw pagpanamastamas batok sa mga dios, ayaw pagpanamastamas!'

Si San Lorenzo, samtang nag-antos sa mga hampak, mitubag:

'Nagpasalamat ako sa akong Dios nga giisip Niya ako nga takus nga makig-ambit sa mga pag-antos nga gisagubang sa Iyang mga sulugoon, ang mga balaang martir; apan ikaw, salbahis, nabuta sa imong kaugalingong kabuang ug kasuko.'

Unya gisugo ni Decius nga undangon ang pagpanakit ug kuhaon si San Lorenzo gikan sa yuta; gisugo usab niya nga dad-on ug ibutang sa iyang atubangan ang usa ka puthaw nga higdaanan, mga tabla, mga tin nga pako, ug uban pang mga instrumento sa pagpanakit; samtang nagtudlo niini tanan, miingon siya:

'Gamitan ka niining tanan og pag-antos kon dili ka maghalad og sakripisyo sa mga dios.'

'Dugay na nakong gihandom ang ingon ani nga mga pag-antos ingon usa ka handumanan,' tubag ni San Lorenzo, 'pag-antos kini para kaninyo, apan himaya para kanamo.'

'Kung kini nga mga pag-antos,' pang-uyaw ni Decius, 'usa ka kombiyerto ug himaya para kaninyo, ingna kami asa nagatago ang uban pang mga Kristohanon sama ninyo: dad-on namo sila dinhi—pabuhian namo sila nga makigkombiyerto kaninyo.'

'Mga walay Diyos kamo,' tubag ni San Lorenzo, 'dili kamo angay makakita sa mga ngalan nga gisulat sa langit.'

Human niini, gisugo sa hari nga dad-on ang napusil nga martir sa palasyo ni Tiberius, diin siya mismo padulong. Pag-abot didto, mipahimutang siya sa templo ni Dia ug gisugo nga dad-on si San Lorenzo sa iyang atubangan:

'Sultihi kami,' miingon siya, 'kung asa nagtago ang mga dautang Kristohanon, aron among tangtangon sila sa siyudad; bahin kanimo, simba ang mga dios ug ayaw pagbutang sa imong paglaum sa mga bahandi nga imong gitago.'

'Dili ko ipadayag kanimo ang mga sulugoon ni Cristo,' tubag sa santo, 'ug dili usab nako ipahimutang ang akong paglaum sa mga bahandi nga walay pulos: Kaila kaayo ko kanila.'

'Dili ba nimo hunahunaon nga makalingkawas ka sa imong mga pag-antos pinaagi sa bulawan o pilak?' pangutana sa hari.

"Usa ko ka sulugoon ni Kristo," tubag sa martir, "ug gibutang nako ang tanan nakong paglaum kaniya; nasayud usab ko sa mga langitnong bahandi nga gipreparar ni Kristo, akong Ginoo, alang kanako ug alang sa tanan Niyang mga sulugoon."

Sa kasuko, gisugo sa hari nga bugbogon ang santo gamit ang mga tungkod, samtang gisunog ang iyang kilid gamit ang mga puthaw nga init kaayo; atol niining mga pag-antos, nag-ampo si San Lorenzo sa Dios:

'Ginoong Hesukristo, Dios gikan sa Dios, kaluy-i ako, imong alagad: gisilotan ko nila, apan wala ko ikaw gisalikway; gipangutana ko nila, ug gikumpisal nako ang imong labing balaan nga ngalan.'

Unya gisugo ni Decius nga bugbog-on ang martir gamit ang mga tungkod nga tingga, ug misinggit si San Lorenzo:

'Ginoong Hesukristo, dawata ang akong espiritu!'

Unya usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa langit:

'Daghan pa kaayong pag-antos ang imong pag-agwanta!'

Nakadungog niini nga tingog ang tanan. Apan si Decius, nga nasuko kaayo, misinggit sa kusog:

'Mga tawo sa Roma ug katiguman sa katawhan! Nadungog ninyo ang tingog sa mga demonyo nga nagahupay niining salamangkero ug mapangbastos, nga wala magpasidungog sa among mga dios, wala magtagad kanako, ang hari, ug wala mahadlok sa pagsilot!'

Ug unya gisugo niya nga ipauna pag-usab si San Lorenzo ug bugbogon pag-usab gamit ang mga alacdan. Apan ang balaan nga martir nangatawa sa atubangan sa iyang mga pag-antos, nga nakapahiya kang Decius, ug nag-ampo, nga nagaingon:

'Bulahan Ka, Ginoong Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo! Nagpasalamat Ako Kanimo sa paghatag sa Imong kaluoy kanamo, bisan pa kami dili takos; apan hatagi usab ako sa Imong grasya, aron ang mga ania karon ug nagtan-aw kanako makahibalo nga Ikaw mao ang Maghupay sa Imong mga sulugoon.'

Samtang nag-ampo siya, usa sa mga sundalong anaa sa pagpanakit, nga ginganlan og Roman, mituo kang Kristo ug misinggit sa kusog nga tingog:

'San Lorenzo, nakakita ko ug usa ka labing masidlak nga batan-on nga lalaki nga nagtindog tupad kanimo, nagpahiran sa imong mga samad ug nag-atiman sa tibuok nimong lawas; naghangyo ako kanimo pinaagi sa Ginoong Kristo, nga nagpadala sa Iyang Anghel kanimo, ayaw ko pagbaya!'

Miingon si Decius kang Valerian:

'Napildi kita niining salamangkero!' Ug, gisugo niya nga buhian ang martir gikan sa rack, gihatag niya siya kang Hippolytus aron ipriso. Ug gidala sa sundalong si Roman ang usa ka puno nga banga sa tubig kang San Lorenzo, mihulog siya sa iyang mga tiil, ug uban sa mga luha nangayo nga bunyagan siya. Pagkahuman siya nabunyagan, kalit nga miabot ang ubang mga sundalo, gidakop siya ug gidala sa hari; apan sa wala pa nila siya masugdan pangutanaon, misinggit siya:

'Kristohanon na ako!'

Gisugo dayon sa emperador nga putlon ang iyang ulo: gidala si Roman gawas sa siyudad pinaagi sa Salarian Gate ug giputol ang iyang ulo; nahitabo kini sa ikasiyam ka adlaw sa Agosto. Ang iyang lawas gikuha sa giingon nga presbiter nga si Justin sa gabii ug gihatagan og dungganong lubong.

Niadtong gabii mismo, si Decius ug si Valerian, samtang naa sa Olympic Baths, nga dili kaayo layo sa Palasyo ni Sallustius, nagsugo sa pag-andam og hukmanan para sa katapusang paglitis ni San Lorenzo; sa samang higayon, gisugo usab nila nga andamon ang tanang galamiton sa pagpanakit. Pagkahibalo ni Hippolytus niini, misugod siya og paghilak. Apan gipahupay siya ni San Lorenzo, nga miingon:

'Ayaw paghilak para kanako; imbis, lipaya, kay modawat ko sa himayaong korona sa pagkamartir.'

"Ngano dili ko makasigaw og 'Kristiyano ko!' sa imong atubangan, aron mamatay ko uban kanimo?" pangutana ni Hippolytus.

'Itago lang nimo ang imong pag-ako sa imong kasingkasing karon,' miingon ni San Lorenzo, 'sa dili madugay, tawgon tika – madungog nimo ako ug moanha ka kanako.'

Sa dihang ang emperador, kauban si Valerian, mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom, gidala sa atubangan niya si San Lorenzo nga Martir.

'Biyaa ang imong salamangka,' miingon si Decius kaniya, 'ug sultihi kami unsang klase nga tawo ka.'

'Natawo ko,' tubag sa santo, 'sa Espanya, gipadako sa Roma, ug usa ka Kristohanon sukad pagkabata; sukad pa sa akong sayo nga mga katuigan gitudloan ko sa balaod sa Dios.'

'Mao ba kini,' pangutana sa hari, 'ang imong gitawag nga balaod sa Dios—aron dili ka mosimba sa mga dios o mahadlok sa pagsilot?'

'Ang balaod nga gitudlo kanako,' tubag sa santo, 'nagpadayag kanako ug nagpugos kanako sa pagpasidungog sa akong Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo; pinaagi sa pagpalig-on sa Iyang ngalan, tinuod nga wala ko mahadlok sa mga pag-antos nga imong gipanghulga kanako.'

'Maghalad ka og halad sa mga diyos,' miingon ang hari, 'ug kon dili ka mubuhat niini, pagahirason ka tibuok gabii.'

Niini mitubag si San Lorenzo:

'Ang akong gabii dili ngitngit, kondili hingpit nga napuno sa kahayag.'

Gisugo sa tigpahirap nga hampakon sa bato ang baba ni San Lorenzo; apan ang balaan nga martir napalig-on pag-ayo sa espiritu, napahiya ang hari, ug nagpasalamat sa Dios.

'Dad-a ang puthaw nga higdaanan,' miingon si Decius, 'pahigdaa ang hambog nga Lawrence niini karong gabii.'

Ug gidala nila ang usa ka higdaanan, nga sa tinuod usa ka puthaw nga rehas; gibutang nila kini sa atubangan ni Decius ug Valerian, ug gipatong nila ang hubad nga balaan nga martir niini, human nila ibutang ang mainit nga uling sa ilawom sa higdaanan; samtang ang mga sulugoon nagpugos kang San Lorenzo gikan sa ibabaw gamit ang mga puthaw nga pike, giluto siya nga daw usa ka karne nga makaon.

'Maghalad og halad sa mga dios,' miingon ang emperador.

'Gi-halad na nako ang akong kaugalingon,' tubag sa martir, 'uban sa mapinul-an nga espiritu, ingon usa ka humot nga insenso ngadto sa akong Dios.'

Niadtong panahona, gipakusog pa sa mga sulugoon ang kalayo, nga nagpainit pa gayud sa higdaanan.

'Hibal-i kini, salbahis,' ' ingon sa martir sa hari, 'nga kining mainit nga uling magahatag kanako og kabugnaw, apan kanimo og walay katapusang pag-antos: nasayud ang akong Ginoo nga ako, nga gisumbong tungod sa pag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan, wala Siya ikalimod, apan sa dihang gipangutana, gipahayag nako nga usa ako ka Kristohanon, ug karon, samtang naa sa kalayo, gihalad nako kaniya ang akong pagpasalamat.'

'Ain sa kana nga kalayo nga imong gipanghulga kanamo?' pangutana ni Valerian.

'O mga buang ug mga bulag!' tubag sa santo, 'hibaloa nga kining mga uling diin ninyo ako gisunog nagahatag ug kabugnaw sa akong kalag, samtang alang sa inyong mga kalag nag-andam kini ug kalayo nga dili mapalong.'

Natingala ang tanan nga naa didto sa kalupigan sa hari, nga nagsugo sa pag-ihaw sa usa ka buhing tawo. Apan si San Lorenzo mitubag uban sa masidlak nga nawong:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, sa pagpalig-on Kanako!' Ug, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata kang Decius ug Valerian, miingon siya:

'Tan-awa, kamo nga mga salbahis, napangluto na ninyo ang usa ka bahin sa akong lawas; baliko kini ngadto sa pikas bahin ug kan-a ang napangluto.'

Unya, samtang nagpasalamat sa Diyos, miingon siya:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, sa pagtugot Kanako nga makasulod sa Imong mga ganghaan!'

Sa niining mga pulong, iyang gihatag ang iyang huling gininhawa. Si Decius ug Valerian, sa ilang pagkakita nga namatay na ang martir, nilakaw sila nga napahiya, gibyaan ang lawas sa higdaanan. Apan si Hipolito gikuha ang dungog nga lawas sa balaang martir nga puno sa pag-antos sa wala pa mosidlak ang adlaw; giputos kini sa panyo nga gipabalsam sa humot nga lana, ug nagpadala siya og balita sa balaang presbiter nga si Justin. Niabot dayon si Justin kang Hipolito, ug magkuyog nilang gidala ang lawas ngadto sa giingon nga balo ni Cirio; diin kini nagpabilin hangtod sa gabii, ug sa tibuok adlaw nagpuasa sila samtang nagahilak. Sa ulahing bahin sa gabii, taliwala sa daghang tigum sa mga Kristohanon, gidala nila ang lawas, nga nagahilak, ngadto sa usa ka langob nga nahimutang sa yuta nga iya sa balo; pagkahuman sa tibuok gabii nga pagbantay didto, ilang gilubong ang martir uban sa dungog. Ang balaan nga presbiterio nga si Justin nagdumala sa Banal nga Misa, ug ang tanan nakatagamtam sa Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Ang balaan nga martir nga si Lawrence natapos ang iyang kinabuhi nga puno sa pag-antos niadtong ika-napulo ka adlaw sa Agosto. Si Santo Hipolito, sa iyang bahin, nag-antos uban sa uban pagkahuman sa ikatulong adlaw ni Santo Lorenzo, usa ka butang nga hisgutan pa sa mas detalyado sa husto nga panahon. Himaya sa atong Dios sa tanan niini, nga gihimaya sa Balaang Trinidad, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen[5469] .

Kontakion, Tono 2:

Gisiga nimo ang imong kasingkasing sa balaan nga kalayo, hingpit nimo gilaglag ang kalayo sa mga pagkamaluya, O suporta sa mga nag-antos, martir nga nagbitbit sa Dios, Lawrence, ug sa imong mga pag-antos matinud-anon kang misinggit: 'Walay bisan unsa nga makabulag kanako gikan sa gugma ni Cristo.'

24 Agosto

11 Agosto (Daang Estilo)

Ang mga kinabuhi sa atong bililhon nga mga amahan Teodoro ug Basilio, mga monghe sa Kiev-Pechersk Lavra.

Kumemorasyon sa 11 Agosto

'Ang pagkahigugma sa salapi mao ang gamot sa tanang kadautan' (1 Tim. 6:10), ingon sa Balaang Apostol Pablo. Nakita nato ang pagtuman niining panultihon sa kasamtangang kinabuhi sa mga Banal nga sila Teodoro ug Basilio: ang kaaway ug mananugyot sa dautan nagpukaw sa makasasala nga mga hunahuna ug tinguha sa kalag ni Santo Teodoro pinaagi lamang sa gugma sa kuwarta; pinaagi niining gugma sa kuwarta, ang yawa nagdala og pisikal nga pag-antos ug kamatayon dili lamang sa maalamon, kondili usab sa iyang magtatambag, ang bulahan nga Basilio. Ang mosunod gisaysay mahitungod niining mga balaang amahan.

Sa iyang kinabuhi sa kalibutan, ang Banal nga Teodoro adunay dakong bahandi. Sa dihang nadungog niya ang mga pulong sa Ginoo sa Ebanghelyo – *'Walay bisan kinsa kaninyo ang mahimong akong tinun-an gawas kon*

[5469] Si San Lorenzo namatay isip martir niadtong 258. Gilibingan siya sa sidlakan nga dulong sa Roma, usa ka verst gikan sa siyudad, sa Dalan Tiburtino. Sumala kang Anastasius ang Bibliotekaryo, usa ka matahum nga simbahan gitukod para sa santo niining dapita ni Emperador Constantine the Great. Ang mga relikya, o mas tukma, ang bahin sa mga relikya ni San Lorenzo gibutang sa simbahan nga gipahinungod kaniya sa Constantinople atol sa paghari ni Theodosius the Younger niadtong 27 sa Septyembre. Sa pagkakaron, ang mga relikya ni San Lorenzo naa sa Roma, sa usa ka simbahan sa daplin sa siyudad nga gipahinungod kaniya sa Via Tiburtina, samtang ang iyang bungo gitipigan sa pribadong kapilya nga gipahinungod kaniya sa sakristan sa Palasyo sa Quirinal.

biyaan niya ang tanan niyang gipanag-iya' (Lucas 14:33), gituman niya kini: pagbiya niya sa kalibutan ug pag-apod-apod sa iyang bahandi sa mga kabus, nahimong monghe si Banal nga Teodoro sa Monasteryo sa Mga Kuweba sa Kiev, nga nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga puno sa mga asetikong buhat. Sumala sa sugo sa abbot, mipuyo siya sa usa ka langob nga nailhan nga Varangian Cave, diin siya nagpuyo sulod sa daghang katuigan, nga nagbantay sa hugot nga pag-agil. Samtang nagpuyo ang Benerable Teodoro niining langob, gipuno sa yawa ang iyang hunahuna og kasubo ug pagbasol tungod sa bahandi nga iyang gihatag sa mga kabus, gipahinumduman siya sa iyang nagakatigulang na nga edad, sa iyang huyang nga panglawas, ug sa kagamay sa pagkaon sa mga monghe. Wala damha sa Balaan nga Teodoro nga kini nga mga hunahuna usa ka tentasyon sa yawa. Kalimot sa mga pulong sa Ginoo: *'Ayaw kamo kabalaka sa inyong kinabuhi unsa ang kan-on o imnon, o sa inyong lawas unsa ang isuot. Dili ba ang kinabuhi labaw pa sa pagkaon, ug ang lawas labaw pa sa bisti? Tan-awa ang mga langgam sa kahanginan: wala sila magtanum, wala mag-ani, wala magtipig sa kamalig; apan ginapakaon sila sa inyong Langitnong Amahan'* (Mateo 6:25–26), ug sa pagkakita sa iyang kaugalingong kakabus, misugod siya'g nahulog gikan sa kasubo paingon sa pagkawalay paglaum, nga mas lawom pa ang pagkahulog matag adlaw sa ilad sa tentasyon. Usa ka adlaw, iyang gisugid sa iyang mga higala ang iyang kasubo, nga wala gyud magtago.

Sa taliwala sa mga monghe sa Monasteryo sa Kweba sa Kiev, adunay usa ka Basil, usa sa labing mahimayaon sa iyang pamaagi sa kinabuhi. Tungod kay gusto niya nga kuhaon si Kagalang-galang Theodore gikan sa kalawoman sa pagkawalay paglaum ug pahupayon siya, miingon siya kaniya:

'Gi-ampo ko ikaw, Igsoon Theodore, ayaw itugyan ang imong ganti; apan kon nagmahay ka sa bahandi nga imong gihatag sa mga kabus, akong paningkamotan nga ibalik kini kanimo sa parehas nga kantidad: kinahanglan lang nimo hangyoon ang Ginoo nga ang imong kalooy itala sa akong ngalan, ug ikaw dayon makagawas sa imong kasubo ug mabalik kanimo ang imong bahandi pinaagi kanako.' Apan, tan-awa kon tugotan ba kini sa Ginoo: sa Constantinople usab, usa ka tawo ang nagsubo sa bulawan nga iyang gihatag sa mga kabus, ug giangkon niya sa atubangan sa Dios ang limos sa lain, nga gikuha gikan kaniya ang kuwarta nga katumbas sa iyang gihatag; sa dihang miingon siya: 'Dili ako, O Ginoo, ang nagbuhat niini nga buhat sa kalooy, kondili buhat kini sa maong tawo,' dali siyang nahulog sa tunga-tunga sa simbahan ug namatay, busa nawala kaniya ang iyang bulawan ug ang iyang kinabuhi.

Pagkadungog niini, nabalik ang buot sa bulahan nga si Teodoro ug misugod siya sa paghinulsol sa iyang kaugalingong pagkahulog, samtang gidayeg ang igsoon nga nakapang-ayo kaniya gikan sa ingon ana ka delikadong espirituhanong sakit. Mahitungod sa ingon ana nga mga tawo, miingon ang Ginoo: *'Kon imong kuhaon ang bililhon gikan sa walay bili, ikaw mahimong sama sa akong baba'* (Jer. 15:19). Sukad niadto, ang gugma nila Theodore ug Basil mitubo pa gayud. Sukad niadto, ang Balaan Theodore nagpadayon nga walay kapoy sa mga sugo sa Dios, naningkamot sa pagbuhat sa tanan nga gikinahanglan alang sa usa ka matarong, makapahimuot sa Dios, balaan, ug walay ikasaway nga kinabuhi. Ang Yawa, bisan pa niana, nakasinati og dakong kaulaw kay wala niya hingpit nga napalimbong ang Banal nga si Theodore pinaagi sa gugma sa kuwarta. Gibalik niya ang iyang pagtagad sa Banal nga Tawo, ug naghimo og bag-ong mga pakana aron pukawon sa iyang sulod ang kahakog. Sa usa ka higayon, gipadala sa abá ang Kagalang-galang Basilio gawas sa monasteryo alang sa usa ka buluhaton nga nagkinahanglan ug tulo ka bulan aron makompleto: sa pagtan-aw nga kini nga panahon angay alang sa iyang mga tinguha, ang yawa, nga nagporma nga si Basilio, miadto sa langob sa Kagalang-galang Teodoro sama sa usa ka pakighinabi alang sa kaluwasan sa kalag.

'Unsaon,' miingon siya, 'ang imong kahimtang sa imong matinahuron nga kinabuhi? Nahuman na ba ang imong pakigbisog batok sa mga tukso sa yawa, o nagpadayon pa kini, nga nagpukaw sa kahakog sa sulod nimo pinaagi sa paghinumdom sa mga butang nga imong gihatag sa mga kabus?'

Ang Banal nga Teodoro, nga wala mailhi ang demonyo ug nagtuo nga si Igsoon Basil ang iyang kauban sa pakig-istorya, mitubag:

'Pinaagi sa imong mga pag-ampo, Amahan, malampuson kong ginasukol ang pakigbisog batok sa yawa ug wala ko tagda ang mga hunahuna nga iyang gipukaw; ug karon, bisan unsa pa imong sugo kanako, malipayong akong tumanon, nga mosunod kanimo: sa imong mga pagtulun-an nakakaplag ko og dakong kaayohan alang sa akong kalag.'

Ang gituohan nga igsoon, bisan pa, tungod kay wala siyay nadungog nga paghisgot sa ngalan sa Dios gikan sa baba sa Kagalang-galang Theodore, mas nangahas pa gayud:

'Hatagan tika,' ingon niya, 'ug usa ka bag-ong tambag: kon sundon nimo kini, makakaplag ka og kalinaw ug sa dili madugay makadawat ka gikan sa Dios og ganti nga katumbas sa bahandi nga imong gihatag: hangyoa ang Ginoong Dios nga magpadala kanimo og daghang bulawan ug pilak, ug ayaw tugoti nga mosulod ang bisan kinsa sa imong langob, ug ayaw usab paggawas niini.'

Nisaad si Banal Teodoro nga buhaton ang tanan niini. Unya ang yawa, nga puno sa dautang limbong, mibiya kaniya; hinay-hinay niyang gipang-instilar sa Banal ang hunahuna sa pag-angkon og bahandi, ug gihagit siya sa pag-ampo alang niini. Nag-ampo si Banal Teodoro sa Ginoo nga ipadala kaniya ang usa ka bahandi, nga iyang gisaad nga ihatag tanan sa mga kabus. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, natulog siya ug sa usa ka damgo nakita niya ang usa ka demonyo nga nagporma nga masidlak nga anghel, nga nagtudlo kaniya sa usa ka bahandi sa usa ka langob. Kini nga panan-aw dili lang usa ka beses, kondili daghang higayon. Paglabay sa pipila ka panahon, miadto ang Kagalang-galang Teodoro sa lugar nga gipakita kaniya sa iyang damgo; sa dihang nagsugod siya og hukay, nakakaplag gyud siya didto og bahandi nga naglangkob sa bulawan, pilak, ug bililhon nga mga sudlanan. Pagkahuman niini, ang demonyo, nga nagpakaaron-ingnon nga si Basil, mibalik pag-adto kaniya ug miingon:

'Asa ang bahandi nga gihatag kanimo? Ang Anghel nga nagpakita kanimo nagpadayag usab kanako nga pinaagi sa imong mga pag-ampo nakadawat ka og daghang bulawan ug pilak.'

Wala ipakita ni Banal Theodore kaniya ang bahandi. Ug dayon ang malimbungon nga demonyo misugod sa hayag nga paghatag og tambag kaniya, nagpanginlabut og tinago nga mga hunahuna sa iyang huna-huna, aron kuhaon ang bahandi ug modagan uban niini ngadto sa lain nga nasud. Una, miingon siya sa reverendo:

'Wala ba ko nagaingon kanimo, Igsoon Theodore, nga sa dili madugay makadawat ka og ganti gikan sa Dios alang sa bahandi nga imong gihatag, kay Siya mismo miingon: *'Ang bisan kinsa nga mobiya sa mga balay, o mga igsoon nga lalaki, o mga igsoon nga babaye, o amahan, o inahan, o asawa, o mga anak, o mga yuta, tungod kanako, makadawat og gatus ka pilo ug panulondon ang kinabuhi nga walay katapusan'* (Mateo 19:29), ug karon anaa na kini nga bahandi sa imong kamot; buhata kini sumala sa imong gusto!*'*

'Busa nangayo ko niini sa Dios,' tubag sa reverendo, 'aron matagamtam nako ang tanan nga gihatag kanako ug maambit kini sa mga kabus, ug nagtuo ko nga mao kini gayud ang hinungdan nganong gipadala kini kanako.'

'Tan-awa dinhi, Igsoon Theodore,' misupak ang kaaway, 'dili kaha pasakitan pag-usab ka sa yawa pinaagi niining pag-apod-apod, sama sa una? Kining bahandi gihatag kanimo ingon nga kapuli sa imong gihatag, ug akong tambag kanimo: kuhaa kini ug adto sa lain nga lugar, ug didto mangitag yuta para sa imong kaugalingon; ug sa maong lugar maluwas ka ug makalikay sa mga limbong sa yawa. Pag-abot sa panahon sa kamatayon, walay makababag kanimo sa pagbahin-bahin sa imong bahandi sa bisan kinsa nga imong gusto, ug tungod niini magpabilin ang imong mapasalamatong handumanan.

Mitubag ang Kagalang-galang Theodore:

'Nakahuya ko nga, human ko biyaan ang kalibutan uban sa tanan niini nga mga panalangin ug nanumpa nga tapuson ang akong kinabuhi dinhi sa langob, mahimong usa ko ka takas ug usa ka tawo sa kalibutan.'

'Dili nimo mahimo,' pag-awhag sa yawa kaniya, 'nga itago ang imong bahandi dinhi: mahibalo ang mga tawo bahin niini ug kuhaon kini gikan kanimo. Mas maayo nga maminaw ka nako ug buhaton dayon ang akong tambag: kung dili kabubut-on sa Diyos nga magpanag-iya ka og bahandi, dili Niya unta ikaw gipadalaan niining mga bahandi ni dili usab Niya ako gisugo aron magiya kanimo.

Unya ang bulahan nga si Teodoro, mituo sa yawa sama sa usa ka igsoon, nagsugod sa tago sa pagpangandam og mga kariton ug sudlanan diin niya ibutang ang mga bahandi, aron makahawa siya sa langob uban niini ug molarga bisan asa siya dad-on sa yawa; kay ang yawa, pinaagi sa iyang limbong, nangita nga wagtangon ang balaan gikan sa dapit sa Balaan nga mga Antonio ug Teodosio, gikan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug, labaw sa tanan, gikan sa Dios. Apan ang maloloy-on nga Ginoo, *'nga nagahandom nga ang tanan maluwas'* (1 Tim. 2:4), nagluwas sa iyang sulugoon nga si Teodoro pinaagi sa pag-ampo sa iyang mga balaan.

Niadtong panahona, mibalik si Banal Basilio gikan sa iyang pagbiyahe; siya mao ang kaniadto nga nakaluwas kang bulahan Teodoro gikan sa dautang hunahuna. Tungod kay gusto niya siyang makita, miadto siya kaniya sa langob, nga miingon:

'Unsaon na nimo pagkinabuhi subay sa kabubut-on sa Dios karon, Igsoon Theodore? Dugay na ko nga wala makakita kanimo.'

Natingala ang Banal nga Teodoro sa maong pag-abi-abi ug miingon:

'Unsa man imong pasabot nga dugay na kaayo ka nga wala ko makita? Kagahapon, sa miaging adlaw, ug sa wala pa kana, kanunay ka man nga miadto kanako aron magtudlo kanako, ug karon ania ko, nagbiya na sumala sa imong gisulti kanako.'

Sa baylo, labi pang nabigla si Reberendo Basil sa maong tubag:

'Sultihi ko,' pangutana niya, 'unsa man ang pasabot nimo sa pagsulti nga pirmi ko kang gibisita gahapon, kagahapon, ug sa wala pa kana, nagatudlo kanimo? Ug asa ka paingon? Bag-o pa lang ko nibalik gikan sa akong biyahe karon ug wala ko kahibalo ani: tingali gitintal ka sa yawa? Palihug, alang sa Ginoo, ayaw kini pagtabuni kanako.'

Miingon kaniya si Reverend Theodore nga nasuko:

– Ngano man nga ginatintal ko nimo? Ngano man nga ginabug-atan nimo ang akong kalag, nga lain imong gisulti kaniadto ug lain karon? Unsa may akong tuohan?

Pagkahuman niyang gipadayag ang iyang kasuko kaniya, gipahawa niya kini.

Pagkadungog niini, ang Banal nga si Basilio misulod sa monasteryo. Ug ang yawa mibalik pag-usab kang Banal nga Teodoro nga nagpakaaron-ingnon nga si Basilio:

'Nawala na ang akong huna-huna, kawalay-kawala nga tawo nga ako,' ingon niya, 'nga nagsulti kanimo sa dili unta angay isulti; busa dili nako hinumduman ang mga pagsaway nga imong gipamungot kanako, ug usab nako isulti kanimo pag-usab: karong gabii gayud, biyaan kining dapita dayon, ug dad-a ang imong bahandi uban kanimo.'

Sa pagkahuman sa iyang mga pulong, mibiya na siya.

Ang Kagalang-galang Basilio, nga gidala ang pipila ka mga tigulang, mibalik pag-usab kang Teodoro:

'Ang Dios ang akong saksi,' ingon niya kaniya, 'nga tulo na ka bulan sukad sa kataposan nakong nakakita kanimo: gipadala ko sa abbot sa usa ka buluhaton sa monasteryo; karon mao na ang ikatulong adlaw sukad sa akong pagbalik, ug bisan pa, sa diha-diha nga misulod ko sa imong atubangan gisultihan nimo ko nga sa tibuok akong pagkawala kanunay ko diay nga miadto aron makakita kanimo. Nagtuo ko nga usa ka demonyo ang miadto kanimo nga nagpakaaron-ingnon nga ako; kung gusto ka masiguro, buhata kini: ayaw tugoti bisan kinsa nga moanha kanimo nga magsugod og pakig-istorya kanimo hangtud nga ilang mabasa ang Pag-ampo kang Jesus; kung ang bisita mosalikway, didto nimo masayran nga siya usa ka demonyo.

Pagkahuman niini, si Banal nga Basil mitawag og pag-ampo sa pagpahawa, nangayo og tabang sa mga santo, ug pagkahuman niyang tudloan si Theodore, mibalik siya sa iyang selda sa monasteryo. Wala na misuway pagpakita pag-usab kang Banal nga Theodore ang demonyo, ug nahimong klaro kaniya ang limbong sa manulaw. Sukad niadto, iyang gihimong lagda nga ang bisan kinsa nga moanha kaniya kinahanglan una mosulti sa Pag-ampo ni Jesus, ug unya pa lang siya makig-istorya kanila. Sa ingon niini, napildi ni Banal Teodoro ang kaaway ug, pinaagi sa tabang sa Dios, naluwas siya gikan sa baba sa leon nga nangita og biktima (cf. 1 Ped. 5:8). Gihatag sa Ginoo ug padayon Niyang gihatag ang ingon nga kaluwasan sa daghang mga pinili Niya, nga nagalibot-libot sa mga disyerto ug bangin, nagahilom sa ilang mga selda sa kamingawan: nagkinahanglan sila og dakong moral nga kusog ug tabang sa Dios, aron dili sila mapildi ug kan-on sa hayop nga makaguba sa kalag sa ilang pakigbisog.

Human siya maluwas gikan sa bangag sa pagkaguba, ang Mapinadayegong Teodoro mipaningkamot aron masiguro nga ang kaaway sa katawhan mismo mahulog sa bangag: una sa tanan, iyang gilubong pag-ayo sa ilawom sa yuta ang bahandi nga iyang nakaplagan, nga hapit na siya madala sa pagtalikod sa Dios; Sa samang higayon, si Banal Teodoro walay puas nga nag-ampo sa Ginoo aron hatagan siya sa kalimot sa dapit diin gilubong ang bahandi ug kuhaon kaniya ang kahakog sa gugma sa salapi. Gidungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Iyang alagad: hingpit nga nakalimot si Kagalang-galang Teodoro kung asa niya gitago ang bahandi, ug wala na gyud siya maghunahuna sa pagpanag-iya og bahandi; ang bulawan ug pilak nahimong dili na mas bililhon pa kaniya kaysa sa yuta.

Unya, aron dili magpabilin sa kawalay buhat—nga nagmugna og katamaran, ug kauban niini ang kawalay pag-amping, nga mahimo usab gamiton sa yawa alang sa iyang mga tukso—ang Kagalang-galang Theodore mipahigayon og usa ka dakong paningkamot: nagtukod siya og gilingan sa iyang langob ug misugod sa pagtrabaho para sa kapatiran, dili lang siya ang nag-giling sa mga liso apan siya usab ang nagkuha niini gikan sa monasteryo; Gigugol niya ang gabii nga hapit walay tulog, kadaghanan niini iyang gigahin sa pag-ampo ug

trabaho sa mga gilingan nga ginagana sa kamot, samtang sa adlaw iyang dad-on ang harina ug mobalik pag-usab sa pagdala sa bukwahi. Pinaagi sa iyang mga paningkamot, dako kaayo ang pagpasayon sa Reverendo nga Amahan sa karga sa mga trabahante sa monasteryo sulod sa daghang katuigan, kay wala siya mahiya sa pag-ambit sa ilang kakapoy.

Sa usa ka higayon, ang tagdumala sa monasteryo, sa dihang nakita niya kung unsa kabug-at ug makapoy nga buluhaton ang gikuha ni Banal Theodore sa iyang kaugalingon, nabati gyud niya ang dakong pagbati: sa dihang gidala ang rye gikan sa mga baryo sa monasteryo, nagpadala siya og lima ka kariton niini kang Banal Theodore aron siya makalikay sa dugang trabaho – ug dili na niya kini kinahanglan ibalik pa sa monasteryo. Ang Balaan nga si Teodoro, pagkahuman niyang ibubo ang mga butil, misugod sa pagtrabaho samtang nag-awit og mga salmo. Sa dihang gikapoy na siya ug gusto na magpahulay gamay, kalit lang nga adunay tingog sama sa dalugdog, ug ang mga gilingan nagsugod og giling sa ilang kaugalingon. Pagkahibalo sa limbong sa yawa, mibangon ang Balaan nga si Teodoro ug misugod og mainitong pag-ampo, pagkahuman niini miingon siya sa kusog nga tingog:

'Gidili ka sa Ginoo, dautang demonyo!'

Apan wala mohunong ang demonyo sa paggaling gamit ang gilingan. Unya miingon pag-usab ang Reverendo:

'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, nga naglabay kanimo gikan sa langit ug gihatag ka sa gahum sa Iyang mga balaan, ako, usa ka makasasala, nagmando kanimo nga ayaw hunong sa imong pag-ugot hangtud nga imong ma-ugot ang tanang bukal: pag-ugot, busa, alang sa balaan nga mga igsoon.'

Pagkahuman niya niini, iyang gipadayon ang iyang pag-ampo; ang demonyo, bisan pa, wala magdagan sa pagsuway ug gihilis ang tanang liso sa usa ka gabii. Sa buntag, gisugo sa Kagalang-galang Teodoro ang tagdumala sa bodega nga ipakuha ang harina. Natingala ang tagdumala sa bodega sa ingon ka katingalahang panghitabo—unsaon man nga lima ka kariton ang na-giling sa usa lang ka gabii—ug siya mismo ang miadto sa langob aron kuhaon ang harina; ug didto nahitabo ang lain nga milagro: gikan sa maong liso, lima pa ka kariton nga harina ang naporma. Busa, dinhi sa panghitabo gikan sa kinabuhi sa Kagalang-galang Theodore nga bag-o lang gisaysay, ang mga pulong sa mga Apostoles, nga kaniadto miingon kang Jesu-Cristo: *'Ginoo, bisan ang mga demonyo mosugot kanamo sa Iyong ngalan'* (Lucas 10:17), ug usab ang saad sa Pulong sa Dios mismo: *'Tan-awa, gihatagan ko kamo og gahum nga makatindog sa ibabaw sa mga bitin ug alacdan, ug sa tanang gahum sa kaaway'* (Lucas 10:19). Ang malimbungong mga demonyo nangita nga kahadlukan si Kagalang-galang Teodoro ug pugson siya sa pagsunod kanila sama sa kaniadto, sa panahon sa iyang paglimbong; apan sa baylo, sila mismo ang nagbitbit sa ilang kaugalingon sa mga gapos sa pagkaulipon, aron mapugos sila sa pagsinggit:

'Dili na kami mopakita dinhi pag-usab.'

Ang Banal nga si Teodoro ug si Basilio nagtukod tali nila og usa ka matinud-anong batasan nga dili gayud itago ang ilang mga hunahuna, kondili hisgutan kini nga mag-uban aron masuta kung kini makapahimuot sa Dios. Pinaagi sa ilang panagkasabot, si Basilio misulod sa usa ka langob aron magpuyo sa hilom, samtang ang Kagalang-galang Teodoro, sa pagkatigulang na niya, mibiya niini aron magpuyo sa usa ka karaang monasteryo.

Niadtong panahona, nasunog na ang monasteryo. Ang mga troso para sa simbahan ug sa mga selda, nga gilulan sa mga balsa paubos sa suba Dnieper, nagbarug sa pampang sa suba, ug gikuha ang mga trabahante aron ihatak kini paingon sa bungtod; apan ang Banal nga Teodoro, nga gustong pagtukod sa iyang kaugalingong selda, misugod sa pagdala sa mga troso gikan sa pampang paingon sa bungtod, ug wala nagtugot nga adunay lain nga motabang kaniya. Ang malimbungon nga mga demonyo, nga nakalimot sa ilang kaugalingong saad—nga gihimo ubos sa pagpugos samtang nagbuhat sa trabaho—nga dili na mulapad sa Banal nga Teodoro, misugod pag-usab sa ilang mga tuso: ang tanang troso nga gidala sa bukid ni Banal nga Teodoro uban sa dakong paningkamot sa adlaw, gilabay sa demonyo sa gabii, nga naglaum nga mapugos siya sa pagbiya. Pagkahibalo sa mga laraw sa mga demonyo, miingon ang Reverendo kanila:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagsugo kaninyo sa pagsulod sa mga baboy (Mat. 8:32), Ako, ang Iyang makasasala nga sulugoon, nagmando kaninyo nga dal-on ninyo ang tanang troso gikan sa pampang paingon sa bukid, aron ang mga igsoon, nga nagpanarbaho alang sa Dios, dili malipat sa ilang buhat ug aron, nga walay samok gikan sa inyong mga laraw, makatukod sila og simbahan alang sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug mga selda para sa ilang kaugalingon; unya makahibalo kamo nga anaa ang Ginoo niining dapita.

Niadtong gabii mismo, gidala sa mga demonyo ang tanang troso nga gituyo alang sa pagtukod sa monasteryo gikan sa baybayon paingon sa bukid. Sa pag-abot sa mga trabahante nga gi-hire para sa pagdala sa kahangaan sa baybayon sa buntag, wala na silay nakitang bisan usa ka troso; sa ilang pagtan-aw sa palibot, ilang nakita nga ang mga troso naa na sa bukid, dili nagkatipon-tipon kondili naka-han-ay na: ang uban para sa atop, ang uban para sa salog, ug ang uban taas kaayo ug bug-at kaayo nga mga biga. Tanan niini, nga usa ka buhat nga labaw pa sa kusog sa tawo, nakapukaw og dakong katingala. Busa gipadayeg ang Ginoo pinaagi sa Iyang mga balaan, si Teodoro ug ang iyang magtatambag nga si Basilio; tungod sa ilang mga buhat, gihimo sa Ginoo kini nga milagro. Apan kining mga sulugoon sa Dios, nga magsoon sa espiritu, wala magpasigarbo sa pagtan-aw nga ang mga demonyo misumpo kanila, kondili gisunod nila ang sugo ni Cristo: *'Ayaw kamo paglipay nga ang mga espiritu misumpo kaninyo, kondili lipaya kamo nga ang inyong mga ngalan nasulat sa langit'* (Lucas 10:20). Ang mga demonyo, bisan pa, nga klaro kaayo nga napadayag ang ilang mga tinguha pinaagi kang mga Balaan nga sila Teodoro ug Basilio, wala makasabar niining pagka-mapahiubsanon – sila nga kaniadto, sama sa mga dios, nakatagamtam sa pagdayeg ug pagsimba sa mga pagano, karon kinahanglan na nilang pag-antus ang pagdumot, pagpaubos ug kawad-on sa dungog sa kamot sa matinud-anong mga sulugoon sa Dios; kinahanglan nilang magtrabaho para kanila sama sa gipalit nga mga ulipon, usahay nagagiling og trigo, usahay nagabakal og mga troso; ug labaw pa, sa pagsunod sa sugo sa maong mga balaan, kinahanglan nilang magpabilin nga layo sa mga tawo. Busa, samtang nagabakal sa mga troso, misinggit sila, ingon sa nadungog sa uban:

'O among dautan ug mabangis nga mga kaaway, Theodore ug Basil! Dili kami mohunong sa pakig-away kaninyo hangtod mapatay namo kamo!'

Sukad niadto, ang malimbungong mga demonyo – nga wala masayud nga pinaagi kanila pa unta mas modako ang himaya sa mga balaan – naningkamot sa tanang paagi aron pasukon ang dautang mga tawo batok kang San Teodoro ug San Basilio. Pagkahuman sa milagrosong pagdala sa mga troso, ang mga trabahante nga gi-hire alang sa maong buluhaton misugod og kagubot:

'Ihatag namo,' ingon nila sa bulahan nga Theodore, 'ang among suhol: dili namo gusto mahibal-an pinaagi sa unsang limbong ninyo ug ni Basil gipadala ang mga troso, samtang andam kami unta nga magbitbit niini sa among kaugalingon.'

Labaw pa, ang walay konsensyang huwes, nga gipang-suholan og bulawan, naghimo og hukom: kalimot sa pahimangno sa Ginoo nga ang maghuhukom nga dili matarong siya mismo ang hukman, wala siya magduha-duha sa pagsulti sa Balaan nga si Teodoro:

– 'Pasagdi nga ang mga demonyo nga mitabang kanimo sa pagdala niini maoy motabang kanimo sa pagbayad niini.'

Kini nga bag-ong tukso gikan sa yawa naghatag og dakong kasubo kang Teodoro nga walay kaugalingong butang ug sa iyang magtatambag nga si Basilio. Sa napakyas sa pagpatay sa mga balaan, ang yawa, sa paghinumdom sa iyang unang kadaugan batok kang bulahan nga si Teodoro, mibangon pag-usab og usa ka makamatay nga bagyo. Sa pagkuha sa dagway sa Banal nga Basil, nga niadto nagpuyo sa hilom sa langob sa Varangian, miadto siya sa usa sa mga boyar nga labing duol sa prinsipe; kini usa ka malupigon ug daotan nga tawo nga personal nga nakaila sa Banal nga Basil.

'Si Teodoro, nga nagpuyo sa langob sa wala pa ko,' ingon sa manulaw kaniya, 'nakakaplag og dakong bahandi nga naglangkob sa bulawan, pilak ug bililhon nga mga sudlanan, ug hapit na untang modagan uban niini, apan gipugngan ko siya; karon nagpakaaron-ingnon siya nga usa ka balaan nga buang ug nakig-uban sa mga demonyo, nga iyang gisugo sa pag-uyog sa humay o pagdala sa mga troso paingon sa bungtod gikan sa pampang sa suba; samtang ginabuhat kini tanan, maampingon niyang gitago ang bahandi nga iyang nakaplagan, aron makalingkawas siya uban niini sa usa ka tinago nga lugar gikan kanako kon moabot ang mas paborableng panahon; sa maong kahimtang, siyempre, wala'y madawat ang prinsipe."

Pagkadungog niini, gidala sa boyar ang giingong si Vasily kang Prinsipe Mstislav Svyatopolkovich. Gisulti sa demonyo kaniya ang parehas nga sugilanon, ug gidugang ang mosunod nga tambag:

'Dakpa siya sa pinakadali, sa dili pa siya makalingkawas, ug unya madawat nimo ang bahandi; kung dili siya mosugot nga boluntaryo kini nga ihatag, bug-atan siya; apan kung, bisan pagkahuman niana, dili gihapon siya mosugot nga ihatag kini, pasakiton siya nga walay kalooy ug tawga ako: Ako siya ipadayag sa atubangan sa tanan ug itudlo ang tukmang dapit diin gitago ang bahandi.'

Sa ingon nga napildi ang prinsipe, nawala ang yawa.

Sa sunod buntag, ang prinsipe, sama sa mogikan sa pagpangayam o pakig-away sa kaaway, misakay paingon sa monasteryo kauban ang daghang mga mandirigma; pagkahuman niya pagdakop kang Banal Theodore, gidala niya kini sa iyang kaugalingong balay ug sa sinugdan gisugdan niya kini og pangutana nga malumo:

'Sultihi ako, Amahan, tinuod ba, sama sa akong nadungog, nga imong nakaplagan ang bahandi?'

'Oo,' tubag sa Reverendo, 'nakaplagan gyud nako kini, ug karon gitago na kini sa usa ka langob.'

'Nasayud ka ba,' nangutana pag-usab ang prinsipe, 'kinsa gayud ang nagtago niini, ug pila ka bulawan, pilak, ug mga sudlanan ang anaa niini?'

'Bisan pa sa panahon nga buhi pa ang atong amahan nga si Anthony,' miingon ang bulahan nga si Theodore, 'naay istorya bahin sa usa ka bahandi nga gitago sa usa ka Varangian dinhi sa kini nga langob, mao nga hangtod karon gitawag gihapon kini nga Langob sa Varangian; nakita nako kini; daghan kaayong bulawan, pilak ug mga sudlanan, nga tanan gikan pa sa mga Latin.'

'Ngano man, Amahan, nga dili ninyo kini ihatag kanako?' pangutana sa prinsipe. 'Akong ipaambit kini kanimo; kuhaa ang bisan unsa nga imong gikinahanglan, ug ingon baylo, ikaw na ang mopuli sa akong amahan, para kanako ug sa akong amahan' (ang ulahi naa sa Turov niadtong panahona).

Mitubag ang Banal nga Teodoro:

'Dili ko mangayo og bisan unsa para sa akong kaugalingon gikan sa mga butang nga walay pulos kanako; ihatag ko kini tanan kanimo: nag-aagwanta ka og bug-at nga mga karga nga hingpit kong walay labot, apan gikuha sa Ginoo gikan kanako ang tanang hinumduman sa dapit diin nako gilubong ang bahandi.'

Unya ang prinsipe, sa iyang kasuko, nagsugo sa iyang mga sulugoon:

'Gapus-a ang kamot ug tiil niining monghe, ug ayaw siya hatagi bisan tinapay ug tubig sulod sa tulo ka adlaw: wala siya maghatag bili sa akong kaayo.'

Pagkahuman nga naputotan ang mga kamot ug tiil sa Kagalang-galang Theodore, gipangutana siya pag-usab kung asa niya gitago ang bahandi.

Mitubag ang Kagalang-galang Teodoro sama sa iyang gisulti kaniadto:

'Nasulti na nako nga wala ko kahibalo asa kini.'

Human niini nga tubag, gisugo siya sa prinsipe nga latigon, aron ang habol nga gisul-ob sa Reverendo mababad sa dugo; unya, sumala sa sugo sa prinsipe, gisabit siya sa bug-at nga aso ug, human siya gitali sa likod, gisindihan ang kalayo sa ilawom niya. Daghang namangha sa pagkamapailubon ni Reverendo Theodore: mitindog siya taliwala sa kalayo sama sa pagbarog sa tunga sa hamog; wala gani natandog sa kalayo ang iyang sinina nga hinimo sa buhok. Usa sa mga nakasaksi niini misulti sa prinsipe; ang prinsipe, nga napuno sa kahadlok, misugod pag-usab sa pagpakiluoy sa tigulang:

'Ngano man nga imo gani gipahimakak ang imong kaugalingon pinaagi sa pagdumili nga ipadayag ang bahandi nga dapat unta para nato?'

'Nagaingon ko kanimo sa kamatuoran: pinaagi sa pag-ampo sa akong igsoon nga si Basil, nakaluwas ako gikan sa gugma sa kuwarta sa dihang nakaplagan nako ang bahandi, ug karon—usab nakong balik-balikon—gikuha sa Ginoo kanako ang hinumduman kung asa kini gilubong,' tubag ni Banal nga Theodore.

Pagkadungog niini nga tubag, gipatawag dayon sa prinsipe ang bulahan nga si Basil, nga gipugos sa pagdala, tungod kay misalikway siya sa paggawas sa langob.

'Ang tanan nga imong gisugo kanako nga buhaton uban niining dautang tigulang,' miingon ang prinsipe kang Banal Basil, 'gihimo na nako, ug wala koy nakab-ot; ug gitawag tika nga saksi, kay gusto tika nga sama sa usa ka amahan.'

'Unsa man diay akong gisugo kanimo nga buhaton?' pangutana sa Banal nga Basil nga nalibog.

'Bisan pa sa iyang mga pag-antos, dili gihapon niya ipadayag kung asa niya gitago ang bahandi nga, sumala sa imong gisulti kanako, iyang nakaplagan,' tubag sa prinsipe.

'Nakaila ko sa mga limbong sa dautang demonyo,' matod ni Reverend Basil, 'nga naglimbong kanimo, nagpanamastamas kanako ug niining maayong tawo: napulo'g lima na ka tuig sukad sa akong katapusang pagbiya niining langob.'

'Nisulti ka sa prinsipe sa atubangan namo tanan,' mibalik ang mga nanan-aw sa pakig-istorya sa demonyo ug sa prinsipe.

'Nalimbong kamo tanan sa yawa,' tubag sa Reverendo, 'wala ko makakita kaninyo ni sa prinsipe.'

Ang nasuko nga prinsipe misugo nga siya, sama kang Banal Theodore, ipailawom sa malupit nga pagpanakit. Wala na niya ikapugos ang pasangil ug gisakpan sa labing mabangis nga kasuko—nga tungod sa kalasingan nahimong usa ka pagkabuang—nangkuha siya og pana ug gisamdan si Banal Basil. Pagkahuman niyang gikuha ang pana sa iyang kaugalingong lawas, gitambog kini sa Banal ngadto sa prinsipe, nga miingon:

'Ikaw mismo madali na usab masamdan niining pana' – nga nahitabo gayud, sumala sa gipanghimatuud sa balaan. Human niini, gisugo sa prinsipe nga ang mga reverendo, nga hapit na patay tungod sa ilang pag-antos, ipriso sa lain nga bilanggoan, aron sa buntag sila ipailawom sa bag-ong, labi pang malupit nga mga pag-antos. Niadtong gabii mismo, ang duha ka reverendo mibiya na ngadto sa Ginoo (niadtong 1098). Gikuha sa Ginoo ang ilang mga kalag gikan sa bilanggoan aron paghimaya sa Iyang labing balaan nga ngalan sa walay katapusang kahayag. Pagkahibalo sa ilang kamatayon, miabot ang mga igsoon ug, pagkuha sa mga lawas sa balaang mga martir, ilang gilubong kini uban sa dungog sa Kuweba sa Varangian, diin nila gigugol ang ilang kinabuhi nga puno sa mga buhat nga matarong sa Ginoo. Pagkahuman, gibalhin sila sa langob sa Banal nga Anthony, diin hangtod karon nagahigda sila nga dili malata, nagsul-ob og mga sinina nga natala sa dugo ug mga sinina nga panit sa buhok, nga wala usab malata.

Pagkahuman sa ilang bulahan nga pagpanaw, natuman ang propesiya sa Banal nga Basil: si Prinsipe Mstislav Svyatopolkovich nasamdan sa usa ka pana atol sa pakig-away kang Prinsipe David Igorevich sa siyudad sa Vladimir; sa pag-ila niya sa maong pana nga gigamit niya sa pagsamad sa Banal nga Basil, miingon siya:

'Ania ko karon nagkamatay, gipaka-antos tungod sa mga Banal Theodore ug Basil.'

Busa ang dautang mamamatay gipaka-antos tungod sa iyang krimen; samtang ang mga halangdong martir, isip mga mananaog batok sa yawa nga nagdaog pinaagi sa gugma sa kuwarta, gikoronahan dili sa malaglag nga pilak ug bulawan, kondili sa walay katapusang himaya ug dungog: nadawat nila ang ilang korona gikan sa bililhon nga Bato – si Kristo, nga kaniya ang dungog ug himaya uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Susanna nga Birhen ug sa uban pang mga martir uban kaniya

Gisaulog kada 11 sa Agosto

Sa panahon sa paghari ni Diocletian[5470] ug Maximian[5471] , nga nailhan usab nga Hercules, nagpuyo sa Roma ang usa ka presbiterio nga ginganlan og Gavius, igsoon ni Papa Gaius[5472] ; tungod kay aduna siyay lawom nga kahibalo sa mga paganong pilosopo ug hingpit nga nakat-on sa Balaang Kasulatan, si Gavius, sa tambag ug pagpugos sa iyang igsoon, misulat og daghang mga libro nga nagpamatud-an sa sayop nga mga pagtulun-an sa mga pagano. Ang duha ka lalaki naggikan sa usa ka maharlikang pamilya, busa paryente sila ni Emperador Diocletian; apan si Diocletian dili gustong ilhon ang ilang pagkapariho; gitamay niya sila tungod kay nagpanghimatuud sila sa Kristohanong pagtuo: Gikaligut-an ni Diocletian kini ug busa gisalikway niya ang iyang mga paryenteng Kristohanon.

Ang presbiter Gavius adunay anak nga babaye nga ginganlan og Susanna; gidala niya kini sa tinuod nga Kristohanong espiritu, gipahimutang kaniya ang kahadlok sa Dios sukad pagkabata, samtang gihatagan usab siya og maayong sekular nga edukasyon. Si Susanna nailhan tungod sa iyang kaalam ug pisikal nga katahum, nga nalabwan lamang sa katahum sa iyang kalag: gihigugma niya ang Ginoong Jesu-Kristo sa tibuok niyang kasingkasing ug siya usa ka matinud-anon ug putli nga sulugoon Niya. Pagkadungog ni Diocletian sa kaalam ug katahum ni Susanna, gusto niya siyang himuong asawa sa iyang anak nga si Maximian. (Ang uban nagtawag kaniya nga Maximian; sa tinuod, dili siya anak ni Diocletian, kondili gi-ampon siya niini isip kaliwat sa iyang labing duol nga paryente; sa sinugdan, gihatag ni Diocletian ang iyang anak nga si Valeria kaniya; apan

[5470] Diocletian – Emperador 284–305.
[5471] Maximian – emperador ug kauban sa pagdumala ni Diocletian gikan sa 285 hangtod 305.
[5472] Si Gaius mao ang Papa gikan sa 283 hangtod sa 22 Abril 296.

pagkahuman sa kamatayon ni Valeria, gusto niya nga ipangasawa si Maximian sa iyang paryente nga si Sosanna. Kining Maximian adunay laing ngalan sa E , si Galerius, ug kinahanglan mailhan nga lain siya sa nahisgotan nga Maximian, nga nailhan nga si Hercules). Nagpadala si Diocletian og usa ka tawo nga adunay dungganan nga kahimtang, ang iyang ig-agaw nga si Claudius, ngadto kang Gavinius aron makigsabot kaniya nga ihatag niya ang iyang anak nga babaye nga si Susanna sa kasal sa iyang anak nga lalaki nga si Maximian. Pag-abot ni Claudius sa puloy-anan ni Gavinius uban niining misyon, miingon siya:

'Ang atong labing bantugan nga Emperador Diocletian nagpadala kanako kanimo uban sa dakong pagkabuotan ug kalipay: gusto niya nga ipasig-uli ang atong pagkapariho kanimo pinaagi sa kasal sa imong anak nga babaye, ug unsa pa kaha ang mas dako nga pabor para kanimo kaysa niining bag-ong dungog nga gihatag sa imong pamilya pinaagi sa dugo nga koneksyon sa imperyal nga panimalay!'

'Dili kami makabana ug mapainubuson,' matod ni Gavius, 'ug tungod sa among kakulang sa angayng dungog, giunsa man namo pagtawag sa among kaugalingon nga paryente sa Emperador?'

Mitubag si Claudius:

'Dili ba ikaw ug ang imong igsoon, si Obispo Gaius, mga anak ni Senador Maximian, nga paryente sa among tiyo, ang igsoon sa among ginoo nga si Emperador Diocletian?'

'Tinuod kana,' miuyon si Gavius, 'apan ang bag-ong mga kahimtang nagpugos kanamo sa pag-angkon nga dili kami angay sa titulo nga paryente sa Emperador.'

'Ayaw ninyo ikalimod ang inyong pagkapariho,' supak ni Claudius, 'kay ania ang atong ginoo ug emperador, nga nagmando nga ang iyang anak nga babaye—nga giingong dako kaayo ang kaalam sa siyensya—ihatag kaninyo aron ipangasawa sa iyang anak nga si Maximian; ug husto nga ang mga sanga nga naggikan sa samang gamot dili pagbulagon; mao kini ang among gipangandoy usab, kamo nga among paryente; Sa akong hunahuna, kini makahatag usab kanimo og kalipay.

Miingon si Gavinius:

'Palihug hatagi ko og panahon aron masayran nako unsay hunahuna sa akong anak mismo bahin sa imong sugyot.'

Human niini, nagbulag sila.

Pagkahuman nilakaw ni Claudius, gihangyo ni Gavius ang amahan sa iyang igsoon nga lalaki, si Gaius, nga nagpuyo duol lang, nga moanha sa iyang balay. Pag-abot ni Gaius, gisultihan siya ni Gavius sa misyon nga gidala ni Claudius kaniya alang sa hari. Unya gitawag nila si Sosanna ug giingnan siya, uban sa luha sa ilang mga mata:

'Gipadala kanato sa Emperador Diocletian ang atong paryente nga si Claudius, aron ipahibalo kaninyo ang iyang tinguha nga kamo mahimong asawa sa iyang anak nga si Maximian.'

Mitubag si Bulahan Susanna sa iyang amahan ug tiyo ingon niini:

'Asa na kaha nawala ang imong kinaadman karon? Sa tinuod, wala ko kini makita sa imo; kung dili ko nahimong Kristiyano tungod sa inyong pagtudlo, tingali mahimo unta nga hisgutan kanako ang butang nga inyong gihisgutan karon; ngano kaha nga karon ginahugawan ninyo ang inyong mga dalunggan ug mga ngabil pinaagi sa pagpaminaw sa mga pulong nga dili matarong ug pagbalik-balik niini kanako, aron pugson ko nga magminyo sa usa ka malisyosong manlutos nga dili matinud-anon? Kay kamo mismo walay kahadlok nga gisalikway ang tanang kinship kaniya tungod sa iyang pagkawalay pagtuo, nga dili mohaom sa balaan nga Kristohanong pagtuo nga inyong gipang-angkon. Apan himaya sa Dios nga Labaw sa Tanan, nga naghatag kanako og espiritu nga susama sa Iyang mga balaan: pinaagi sa pagdumili, tungod sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, niining dautang kaminyoon sa usa ka dautang tawo, ako pagahimongon nga takus sa korona sa martir!

'Paminaw, anak,' tubag ni Gavinius, 'pabilin kang lig-on sa pagtuo nga naa nimo karon, aron mapreserbar nimo ang imong dungog sa atubangan sa Ginoo, ug malipay kami sa pagtan-aw sa bunga sa imong pagtuo nga gihalad kang Kristo nga Ginoo.'

'Mga ginoo,' tubag ni Susanna sa iyang amahan ug tiyo, 'kanunay ninyo akong gihangyo nga panalipdan ang akong pagkabirhen alang kang Ginoong Jesu-Cristo, ug karon, sa akong gugma ug kahadlok kaniya, lig-on kaayo ako nga dili gani nako mahunahuna ang usa ka unayong kaminyoon; amahan, Siya ra ang akong higugmaon, Siya ra ang akong pagamhan, ug sa Siya ra akong ipahimutang ang akong paglaum, kang kinsa nimo ako gisalig hangtod sa kahangturan; Siya, ang Ginoo, nakahibalo sa pagkamatinud-anon sa akong kasingkasing!

'Tungod kay gisalig ka kang Kristo nga Diyos, ang imong langitnong Nobyo, pabilin kanunay sa Iyang gugma, pagtuman sa Iyang mga sugo,' miingon ni Santo Papa Gaio.

Busa ang duha ka balaan nga sulugoon sa Ginoo, pagkahibalo nila sa maayong tuyo ni Susanna, dugay nilang gidasig siya sa iyang debotong tinguha, samtang napuno usab sila sa dakong kalipay, nga nakapaguol og dili tuyo nga mga luha sa ilang mga mata.

Paglabay sa tulo ka adlaw, si Claudius, kauban ang daghang mga sulugoon, mibalik pag-usab sa Gavinius; gibyaan niya ang mga sulugoon sa gawas sa balay, siya mismo misulod, diin niya nakit-an si Papa Gaius. Human sa kasagarang pangumusta, miingon si Claudius:

'Mga Ginagalang nga Amahan, walay duhaduha nga nasayud kamo sa malipayong okasyon nga nagdala kanako dinhi.'

'Bisan pa,' tubag ni Obispo Gaius, 'kung wala pa gani ning hinungdan, malipayon gihapon kami sa inyong pag-abot, kay magparis man kita; malipayon kami nga makakaplag og kahupayan niining panagtigom sa pamilya ug sa pakighinabi sa usag usa.'

"Nasayud kamo, akong pinalanggang mga igsoon," padayon ni Claudius, "nga ang atong ginoo, si Emperador Diocletian, nagpahayag og dakong tinguha nga makab-ot ang mas suod nga pagkapariho kaninyo, ug ako nagatambag ug nagamakaamgo kaninyo: tuman-a ang kabubut-on sa magbubuhat sa uniberso ug pinaagi niini hatagi siya og kahupayan."

'Ipahibalo kini nga tinguha sa Emperador sa akong ginoo ug igsoon, si Obispo Gaius,' tubag ni Gavius.

'Ang atong maalamon nga Emperador,' miingon si Claudius kang Gaius, 'naghandum nga ihatag ang imong anak nga babaye—ug akong apo nga babaye—sa iyang anak nga lalaki; nahibalo siya sa iyang katahum, kaalam, ug mga talento; kami, isip mga paryente, nagtuo nga walay mas dako nga dungog kaysa ang among pamilya dili lang magpabilin nga konektado sa linya sa dugo sa hari, kondili labi pang mapalapdan ang among panag-uban niini: pinaagi niini, kini labi pang mapataas ug mapadayeg.

Samtang naghilom ang obispo, mitubag si Gavius sa pakigpulong ni Claudius:

'Tawga nato ang dalaga ug pangutan-on nato siya mismo.'

Gitawag dayon nila si Santa Susanna. Wala'y lain nga tawo sa kwarto; sila lang tulo ang naa didto. Sa pagtan-aw niya kang Susanna, napuno si Claudius og luha tungod sa gugma ug kalipay, ug sa pagyakap kaniya, gusto niya siyang halogon. Apan misukol siya niini, ug sa paglikay gikan kaniya, miingon siya:

'Nasayud ang akong Ginoong Hesukristo nga ang mga ngabil sa Iyang sulugoon wala pa gayud matandog sa ngabil sa lalaki: ayaw kini hugawi.'

'Gusto ra unta tika halukan isip paryente: kay apo ka man nako,' tubag ni Claudius.

Mitubag si Santa Susanna:

'Dili tungod sa bisan unsang lain nga rason nga akong gikaligtaan ang imong halok, kondili tungod kay hugaw ang imong mga ngabil sa mga sakripisyo sa pag-idolo.'

Sa pagdungog ni Claudius sa mga pulong ni Santa Susana, nabati niya nga daw natandog sa tudlo sa Dios ang iyang kasingkasing; nabati niya ang kalooy ug miingon siya:

'Unsa may buhaton nako aron malimpyo ang akong mga ngabil gikan niining kahugawan?'

'Maghinulsol ka ug pagbatismo sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo,' tubag ni Santa Susana.

Unya mituyok si Claudius ngadto sa obispo ug miingon:

'Limpyoha ako, kay ang usa ka tawo nga putli pinaagi sa pagtuo kang Kristo mas maayo pa kaysa sa usa ka tawo nga nag-alagad sa mga dios: Naghalad ako kanila og daghang halad, apan wala koy nadawat gikan kanila, bisan pa nga ang mga hari mosimba kanila.'

Sa pagkakita sa milagrosong ug kalit nga pagbag-o nga nahimo kang Claudius pinaagi sa grasya sa Dios nga midangat pinaagi sa mga pulong sa dalagang walay sala, malipayon nga miingon si Obispo Gaius:

'Paminawa ko, akong igsoon! Tumong ko nga hatagan ka og maayong tambag: miadto ka namo aron mangita og nobya para sa anak sa imong agalon, apan ang Dios nangita kanimo ug buot, pinaagi sa pag-ampo niining dalaga, nga luwason ka, aron adunay mga tawo gikan sa among kaliwatan nga angay sa Gingharian sa Dios. Busa, tuohi ang Dios, maghinulsol ka tungod sa pag-uga sa dugo sa mga balaang martir, ug ayaw paglangan sa pagdawat sa balaang binyag.

'Kon ako,' pangutana ni Claudius, 'makadawat sa Balaang Bunyag, malimpyo ba ang tanang makasasala nga hugaw sa akong kasingkasing?'

'Walay duhaduha; kinahanglan lang nga motuo ka sa tibuok nimong kasingkasing,' tubag sa Balaang Amahan.

Pagkadungog niini, si Santa Susana nahulog sa tiilan sa iyang tiyo, si Santo Gaius, nga miingon:

'Gipangayo ko kanimo, ginoo, alang sa gugma ni Kristo, ayaw paglangan sa bunyag ni Claudius; luwasa ang iyang kalag.'

'Una, atong masuta kon tinuod ba gyud siyang nagtuo kang Kristo nga Dios,' miingon ang balaan nga obispo.

'Tinuod gayud akong pagtuo,' miingon si Claudius, 'unsa pa kaha nga pasayloon ang akong mga sala, sama sa imong gisaad kanako.'

'Sa ngalan sa labawng gahum nga Ginoong Jesu-Cristo, gipasaylo na ang tanan nimong mga sala,' tubag ni Gaius.

Nihulog si Claudius sa yuta sa tiilan sa santo ug misinggit, samtang nagwisik og abog sa iyang ulo:

'Ginoong Dios, walay katapusan nga kahayag, pasayloa ang akong mga sala nga nabuhat sa kawalay-hibalo ug kawalay-tuo; pun-a ako sa Imong grasya, aron ang akong asawa ug mga anak makahibalo nga Ikaw ra ang nagluwas sa mga nagbutang sa ilang paglaum kanimo!'

Unya si San Gaius, pagkahuman niyang pagtudlo ug pagpasidaan kang Claudius, gipadala siya pauli. Sa ulahi niadtong gabii, miadto si Claudius kang San Gaius kauban ang iyang asawa ug duha ka anak nga lalaki, aron mangayo sa balaan nga bunyag. Walay paglangan, gibunyagan sila ni Obispo ; si Presbiter Gavius mao ang ilang ninong. Sa dihang migawas si Claudius gikan sa balaan nga batyanan, miingon siya:

'Nakakita ko og kahayag nga mas hayag pa sa adlaw, nga misidlak kanako atol sa akong pagbunyag.'

Human sa Balaang Bunyag ug Krismasyon, gisaulog sa obispo ang Balaang Liturhiya ug gihatag sa mga bag-ong bininyagan ang Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, ug naglipay ang tanan sa Dios nga ilang Manluluwas. Ang asawa ni Claudius ginganlan og Prepedigna, ug ang iyang mga anak nga lalaki ginganlan og Alexander ug Kufius. Human sa iyang pagbunyag, gisugdan ni Claudius ang pagbaligya sa iyang kabtangan ug pag-apod-apod sa kita ngadto sa mga kabus; alang niini, gipangita niya ang mga Kristohanon nga nagtago sa nagkalain-laing tinagoang mga lugar ug misuroy usab siya sa sekreto sa gabii ngadto sa mga selda; Sa tanan niyang makita, huhugasan ni Claudius ang ilang mga tiil, halukan sila ug matubag ang ilang mga panginahanglan pinaagi sa daghang mga gasa, nga naghatag kanila adlaw-adlaw og sinina ug pagkaon; sa samang higayon, kanunay siyang naghinulsol sa mga sala nga iyang nabuhat sa iyang miaging kinabuhi.

Paglabay sa pipila ka panahon, gisugdan ni Diocletian ang pagpangutana bahin kang Claudius, nga naghunahuna ngano wala siyay nadala nga balita, bisan pa nga gisugo siya nga moadto kang Gavinius aron masuta kon mouyon ba si Susanna sa pagminyo sa iyang anak; gisultihan ang emperador nga masakiton si Claudius. Gipatawag niya dayon ang iyang manghud nga si Maximus, nga adunay dungganan nga posisyon sa korte, aron bisitahan ang masakiton ug pangutan-on si Susanna. Nakita ni Maximus ang iyang igsoon nga nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug nag-ampo sa Dios. Nahadlok siya ug miingon:

'Gihigugma nakong igsuon, nga nag-atiman kanako sukad pagkabata, unsa may hinungdan nga nabag-o ka pag-ayo – nangitngit ka ug nipis kaayo?!'

'Kung andam ka maminaw kanako, isulti ko kanimo ang mga hinungdan sa akong kausaban,' tubag ni Claudius.

'Sultihi ko, akong ginoo, bahin sa imong sakit!' miingon si Maxim.

'Nag-ako ko,' sugod ni Claudius, 'nga sa pagsunod nako sa mga emperador ug pagtuman sa ilang mga sugo, gipatay nako ang mga Kristohanon, busa nakahulog ko og dugo sa mga inosente; bisan pa nga gibuhat ko kini tungod sa kawalay-hibalo, nga nagsunod lang ko sa sugo sa emperador, karon masubo kaayo ko ug naghinulsol gayud niini.'

'Unsa may imong gipasabot, igsoon?' supak ni Maxim. 'Ang atong ginoo, si Emperador Diocletian, nagpadala kanimo kang atong igsoon Gavius aron pag-andam sa kasal tali sa iyang anak nga babaye ug sa iyang anak nga lalaki; ako gipadala kanimo aron masayran kini, apan lain kaayo ang imong gisulti.'

'Mao gyud kana ang hinungdan nganong miadto ko,' matod ni Claudius, 'sa atong pinalanggang apo nga babaye, ug nakita ko siya: gwapa siya sa lawas ug sa espiritu; balaan ug maalamon siya, ug siya na daan ang nobya ni Kristo, ang Hari sa Langit; tungod kaniya, nakaluwas usab ako gikan sa akong mga sala. Apan aron kamo usab makaila sa kaluoy sa Dios, nga buot magluwas sa tanan, moadto kita karong gabii sa atong igsoon, ang presbiter Gavius, ug makita ninyo ang walay katapusang kahayag.

'Buhaton ko bisan unsa ang imong sugo,' tubag ni Maximus.

Niadtong gabii mismo miadto sila sa ganghaan sa siyudad nga nailhan nga Salarian Gates, nga nahimutang duol sa mga Palasyo ni Sallust. Sa dihang gisultihan si Gavius nga ang iyang mga igsoon, sila Claudius ug Maximus, nagbarog duol sa balay ug gustong mosulod, dali siyang migawas aron masugat sila ug malipayon niyang gidala sila sa sulod. Sa wala pa niya sugod ang pakig-istorya kanila, mitindog si Gavinius aron mag-ampo: mituhop siya ug miyuko ang iyang ulo; gisundan siya nila Claudius ug Maxim.

'Ginoong Dios,' miingon si Gavinius samtang nag-ampo, 'Ikaw nga nagtigom sa mga nagkabulag ug nagtutok sa mga natigom, tan-awa ang mga buhat sa Imong mga kamot, hatagi og kahayag ang tanan nga nagtuo kanimo: Ikaw ang tinuod nga kahayag hangtod sa kahangturan.'

Mitubag ang tanan:

'Amen!'

Sa pagbangon nila, nagyakap ug naghalokay sila, samtang si Claudius mihulog sa tiilan sa presbiteryo ug gihalokan kini. Sa pagkakita niini, nabigla si Maximus ug nangayo og pagtugot nga makig-istorya kang Susanna. Gisugo ni Gavius nga tawgon siya. Sa pagsulod niya, una siyang mihapa sa atubangan sa Dios, unya, sa pagduol niya sa iyang amahan, miingon siya:

'Bendisiuna ako, Amahan.'

Unya ang presbiter mipangamuyo pag-usab alang sa pag-abot ni Susanna:

'Hinaut nga hatagan kita og kalinaw sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga buhi ug nagahari uban sa gamhanang Dios Amahan hangtod sa kahangturan,' matod niya.

'Amen!' miingon ang tanan.

Pagkita ni Maximus kang Santa Susanna, nga puno sa pagpaubos ug pagkamalinis, gusto unta niya halukan ang iyang kamot; apan wala siya tugoti. Ug samtang dili na nila mapugngan ang ilang mga luha, gipukaw sa paghigugma sa pagkaigsuonan, si San Gaius, nga nagpuyo dili layo sa simbahan nga iyang gitukod, gisultihan nga ang iyang mga igsuon k , nagtigom. Abi niya nga dad-on sila aron mag-antos sa martiryo ug, nga nagtinguha nga siya ang unang makasinati sa kapalaran sa usa ka martir, midali siya paingon sa balay ni Gavinius. Pagkita nila kaniya, nahadlok sila sa kalit nga pagpakita ug mihapa sa yuta sa atubangan niya.

'Ang kalinaw kaninyo!' ingon ni Santo Gaius kanila, 'Pagpakaisog kamo sa ngalan sa Ginoo; mag-ampo kita!'

Ug siya misugod sa pag-ampo, nga nagaingon:

'Ginoong Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga nagpadala Kaniya alang sa kaluwasan sa tanan, nga nagtinguha sa pagluwas kanamo gikan sa kangitngit niining kalibutan ug sa pagdala kanamo ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan, lig-ona kami, imong mga alagad, sa imong pagtuo, kay ikaw ang nagahari hangtod sa kahangturan.'

'Amen,' miingon ang mga naa didto.

Paglingkod niya, ang obispo misugod og usa ka diskurso nga giinspirar sa Diyos; tanan mitagad pag-ayo sa mga pulong sa Diyos nga iyang gisulti; si Santa Susanna, bisan pa, mitingog samtang nagtindog, kay wala siya gustong molingkod uban kanila; sa samang higayon, siya nag-ampo sa tago. Sa katapusan sa diskurso, miingon ang obispo kang Maximus:

'Nagpasalamat kami kanimo, igsoon, sa pagbisita kanamo.'

'Ako, bisan dili takos, miadto kaninyo aron halukan ang inyong balaan nga mga tiil, ug kamo mismo nasayud pag-ayo unsay hinungdan nga miadto ko kaninyo,' tubag ni Maximus.

'Mas maayo ikaw na lang ang mosulti niini,' sugyot ni San Gaius.

'Si Emperador Diocletian,' matod ni Maxim, 'nangayo nga ihatag si Susanna sa kasal sa iyang anak nga si Maximian.'

'Ang dalaga adunay na si Kristo, ang iyang langitnong Nobyo, nga gihatag kaniya sa Dios Amahan, ug ipahibalo ko kanimo nga dili na siya makaminyo,' tubag sa obispo sa maong sugyot.

'Ang tanan nga gihatag sa Dios mao ang walay katapusan,' matod ni Maximus.

'Ikaw mismo ang modawat sa kinabuhi nga walay katapusan,' sugyot sa Papa kaniya.

'Unsa man ang walay katapusan nga kinabuhi?' pangutana niya.

'Mao kana ang walay katapusan nga kinabuhi nga akong nakaila,' misingit si Claudius.

'Kinsa man ang imong nakaila, gusto usab nako nga mailhan,' tubag ni Maxim kaniya, 'apan, dili nato angay putlon ang atong relasyon sa hari.'

'Gi-awhag ka namo,' misupak si San Gaius, 'nga motuo kang among Ginoong Jesu-Cristo, ang walay katapusan nga Anak sa Dios; kay ang makita nga himaya ug dungog sa yutang hari panandali ra, ug ang pagkapariho kaniya wala'y kapuslanan; kining tanan, kauban ang atong maluya nga kinabuhi, molabay ug mahanaw. Apan ang gisaad kanato sa langitnong Hari, si Kristo nga atong Dios, mao ang walay katapusan ug hinungdanon, ug angayng paninguhaon.

Pagkadungog niini, naantig si Maximus ug malipayong midawat sa pagyakap sa balaan nga pagtuo.

'Nasayud ka, igsoon,' miingon ang obispo, 'nga gibilin namo ang tanan namong kabtangan ug karon wala na kami maggukod gawas sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga diin kita mabuhi ug diin kita maghimaya.'

'Ayaw paglangan, akong mga ginoo,' pagtuaw ni Maxim, 'apan padali-a ang pagbuhat sa bisan unsa nga inyong gihunahuna nga gikinahanglan alang sa akong kaluwasan.'

Gisugo siya sa obispo nga magpuasa, unya gipadala siya pauli. Pagkahuman niya nilakaw, sa sinugdan gitago ni Maximus ang iyang pagtuo kang Kristo, bisan pa man nagdilaab siya sa gugma kang Gavius, Gaius, ug labi na gayud kang Ginoong Jesu-Kristo; unya, samtang nagkagamhan ang iyang gugma sa Dios, misugod siya sa hayag nga pag-angkon sa ngalan ni Kristo, nga wala nay pagduha-duha sa kamatayon. Apan ang obispo ug ang presbiter misugyot kaniya nga itago ang iyang pagtuo sulod sa lima pa ka adlaw, hangtod nga naibaligya na niya ang iyang kabtangan ug naapod-apod na ang kita ngadto sa mga kabus. Misunod si Maximus kanila. Paglabay sa lima ka adlaw, miadto siya kang Santo Gaius ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, miingon:

'Gipangayo ko kanimo, akong ginoo, sa ngalan ni Cristo, nga pasidlakon ako pinaagi sa balaang binyag, sama sa pagpasidlak nimo sa akong igsoon nga si Claudius; sukad nga imo akong gitudloan sa mga pagtulon-an sa atong Ginoong Jesu-Cristo, ang akong kasingkasing nabati kaayo nga wala koy makaplagan nga kalinaw hangtod nga ako makadawat sa balaang binyag.'

Gibunyagan siya sa obispo ug, pagkahuman sa pagsaulog sa Balaang Liturhiya, gihatagan siya sa Balaang Misteryo. Nagpabilin si Maximus uban sa iyang mga paryente nga Kristohanon, nag-awit para sa Dios uban kanila ug naghimaya Niya; Niining panahona, iyang gibaligya sa katapusan ang panulondon—nga wala niya nabaligya ug nabahin sulod sa lima ka adlaw—ug iyang gipangbahin ang kita ngadto sa mga kabus pinaagi sa iyang matinud-anong higala nga si Farson, nga usa ka tinago nga Kristohanon ug sa ulahi gisaysay ang mga pag-antos niining mga balaang martir, kay nahitabo man kini sa atubangan mismo sa iyang mga mata.

Napulo'g lima ka adlaw human sa pagbisita ni Maxim kang Claudius, nahibaloan ni Diocletian nga silang duha—ug si Claudius, kauban ang tibuok niyang pamilya—nahimong mga Kristohanon: kini nakapasubo kaniya pag-ayo. Apan gitago niya ang iyang kasubo ug gisultihan lang ang iyang asawa, si Reyna Irene, nga gipatawag niya si Gavius aron ipahigayon ang kasal tali sa iyang anak nga si Maximian ug sa anak nga babaye ni Gavius, si Susanna. Pagkadungog niini, gidayeg ni Irene ang Dios: usa siya ka tinago nga Kristohanon, ug miingon siya sa emperador:

– Buhata ang giinspirar kanimo sa Diyos.

Wala niya isugilon sa reyna ang iyang kasubo; gitawag ni Diocletian ang iyang kumander militar nga si Julius, usa ka pagano ug malupit nga tawo, ug gisultihan siya uban sa kasubo nga ang iyang pinalanggang mga paryente, nga gipadala aron ipahigayon ang pakigtugot sa pagminyo sa usa ka nobya para sa iyang anak nga si Maximian, mibali sa Kristiyanismo bisan pa sa iyang pagdili.

'Ang tanan nga mosupak sa mando sa hari,' matod ni Julius, 'bisan pa kon ang pinakabag-o dili matarong, kinahanglan patyon; apan matarong ang imong mando, ug kon ilang gilapas kini, mas angay pa gyud silang patyon.'

Gisugo dayon sa hari si Julius nga magpadala og mga sundalo aron dakpon ang tanan gawas kang Obispo Gaius, ug kini gipatuman. Gisugo niya nga ipabilin sa kustodiya si presbiter Gavius ug ang iyang anak nga babaye; samtang si Maximus ug si Claudius, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, gipadala niya sa exilio; pagkahuman, gisugo niya nga sila pasunogon sa siyudad sa Ostia[5473] , ug ang ilang abo gilabay sa dagat; busa nakab-ot sa mga santo ang ilang katapusan, nga gihatagan sila sa himayaong korona sa pagkamartir.

Paglabay sa lima ka pulo'g lima ka adlaw, gisugo ni Diocletian ang iyang asawa nga dawaton si Susanna sa iyang pag-atiman, aron mapugos siya sa pagminyo sa iyang anak nga lalaki. Sa dihang nakita ni Santa Susanna, nga gipabantayan, ang mga tawo nga miabot aron dakpon siya, miingon siya, uban sa lawom nga paghuyop gikan sa iyang kasingkasing ug uban sa mga luha, samtang nagtutok sa Diyos:

'Ginoo, ayaw biyai ang imong alagad!'

Sa dihang gidala si Susanna sa atubangan sa reyna, miyuko ang reyna kaniya una pa siya makaduol: gipasidunggan sa reyna ang grasya ni Kristo ug ang iyang pagkamalinis. Si Santa Susanna nahulog sa yuta sa atubangan sa reyna, apan hinay-hinay siyang gipataas sa reyna, nga miingon:

'Ang atong Manluluwas nga si Kristo nagalipay kanimo.'

Pagkadungog sa ngalan ni Kristo gikan sa baba sa reyna, naglipay si Santa Susanna ug miingon:

'Nagpasalamat ako kang Kristo nga akong Dios, nga nagahari sa tanang dapit!'

Ug silang duha, si Reyna Irene ug si Santa Susanna, naglipay sa Ginoong Dios, nga nag-istorya nga puno sa gugma bahin Kaniya. Naghalad sila og mainitong pag-ampo ngadto Kaniya, labi na gayud si Santa Susanna: sumala sa sugo sa iyang amahan, nag-awit siya nga walay hunong, adlaw ug gabii, nga nagdayeg sa Dios. Samtang nagpaabot si Diocletian, naglaum nga mouyon si Susanna sa kaminyoon. Pagkahuman sa taas nga paghulat, gipatawag niya ang reyna ug gipangutana siya:

'Napangumbinsi ba niya si Susanna nga magminyo sa iyang anak? Pabor ba siya sa gugma ni Maximian?'

'Walay pulos nga paningkamot,' tubag sa reyna, 'ang pagsulay sa usa ka imposible nga tumong, ug dili angay maglaum kung walay pagtugot: Wala ko makita bisan gamayng bakas kang Susanna sa ingon nga hunahuna o tinguha nga magtugot nga motuo nga adunay bisan kinsa nga makapugos kaniya niini.'

Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Diocletian ug gitugotan ang iyang anak nga si Maximian nga dauton si Susanna pinaagi sa usa ka bati nga pagpanamastamas batok kaniya, apan dili sa palasyo – dad-a siya sa balay sa iyang amahan ug didto siya hugaw-on, nga mosugot sa iyang makauwaw nga kahilayan. Napugos si Santa Susanna nga mobiya sa palasyo ug mobalik sa iyang kaugalingong balay. Sa dihang nagpaalam siya kang Santa Susanna, miingon ang reyna kaniya, samtang nagahilak:

'Siya nga kaniadto nagluwas sa Iyang sulugoon nga si Susanna (Dan. 13) magluwas usab kanimo, motabang kanimo, ug maghatag kanimo og usa ka himayaong pahulay.'

Pagkahuman sa ilang pamamaalam, nagbulag sila nga nagahilak. Sa dihang gidala si Santa Susana ngadto sa iyang balay sa duha ka babaye, nahulog siya sa yuta sa sulod sa iyang kwarto ug didto, samtang nagahilak ug nagahilak-hilak, nag-ampo siya sa iyang Manluluwas, si Kristo, nga Dali Siya sa pagtabang kaniya. Niadtong gabii mismo, miabot ang anak ni Haring Maximian, nga gisunog sa dautang kahilayan; hinay-hinay siyang misulod sa kwarto diin nag-ampo si Santa Susana, ug nakita niya ang Anghel sa Dios nga naa ibabaw kaniya, nga gikan kaniya misidlak ang dakong kahayag. Gikupot si Maximian sa dakong kahadlok: wala siya kaisog nga moduol kang Santa Susana, busa dali siya mibalik sa palasyo, diin iyang gisaysay sa iyang amahan ang tanan.

'Kini wala nay lain kondili Kristohanong salamangka,' matod ni Diocletian.

Ug gipadala niya ang usa sa iyang mga kortesano, si Curtius, aron masuta unsay nahitabo sa balay ni Susanna. Apan si Curtius usab, sa diha nga misulod siya sa balay, gikupot dayon sa dakong kahadlok ug, sa kahadlok, midagan pabalik sa emperador. Niadtong panahona, si Diocletian nakiglalis sa reyna bahin sa pag-abot ni Kristo ug sa pagsimba sa mga dios. Pagkapildi niya sa reyna, nahinumduman niya si Susanna ug miingon:

'Ngano wala nimo siya napangumbinsi, nga nakita nimo ang iyang katahum ug kaalam, nga mouyon sa pagminyo sa akong anak?'

'Gipili niya ang mas maayong dalan para sa iyang kaugalingon,' tubag sa reyna, 'kay ang imong anak mismo miingon nga nakakita siya og usa ka kahayag nga dili masuod ibabaw niya.'

[5473] Kini ang ngalan sa usa ka pantalan duol sa Roma.

Ang hari nasuko kaayo ug gisugo si Macedon, usa ka masigasig nga pagano nga nailhan sa iyang kalupigan, nga adto kang Susanna ug pugson siya, dili lang pinaagi sa hulga kondili pinaagi usab sa pagpanakit, aron mosimba sa mga dios-diosan; Sa samang higayon, gisugo ni Diocletian nga buhaton kini sa tinago, aron dili masawayan ang hari tungod sa iyang kalupigan, kay ingon pa sa mga tawo nga wala gani siya magkaluoy sa iyang kaugalingong paryente. Miadto si Macedonius kang Santa Susanna, dala ang usa ka gamay nga bulawanong diyos-diyosan nga nagrepresentar sa diyos nga si Dia; pagpakita niini sa santa, gisugo niya siya nga mosimba niini. Gihuyop ni Santa Sosanna ang diyos-diyosan, nga miingon:

'Ginoo ko, Kristo Hesus, ayaw pasagdi nga makita sa akong mga mata kini nga instrumento sa yawa.'

Ug sa kalit lang, ang diyos-diyosan nga naa sa kamot ni Macedonius nahimong dili makita, mura'g gikuha kini sa usa ka tawo. Natingala si Macedonius ug nagtuo nga si Santa Sosanna mismo ang nakawat ug nagtago sa diyos-diyosan:

'Nakita nako,' ingon niya, 'nga gihigugma nimo ang bulawan, kay gipangawat nimo ang diyus-diyosan gikan sa akong kamot, ug dili ko mapugngan ang pagdayeg kanimo tungod niini: nagtuo ko nga dili unta nimo kuhaon ang diyus-diyosan kung dili nimo kini gihigugma.'

'Ang akong Ginoong Dios,' tubag ni Santa Sosanna, 'nagpadala sa Iyang Anghel, nga gikuha ang diyus-diyosan gikan sa akong panan-aw pinaagi sa paglabay niini sa gawas sa balay.'

Sa diha nga gisulti niya kini nga mga pulong, misulod ang iyang sulugoon nga si Macedonius, nga nagreport nga ang diyus-diyosan gipagawas sa balay ngadto sa dalan. Sa pagkasuko, gisi ni Macedonius sa iyang kaugalingong mga kamot ang bisti ni Santa Susana ug gisugdan siyang hampakon nga walay kalooy gamit ang mga kahoy. Apan si Santa Susana misinggit niadtong takna:

'Kaluoy kanimo, Ginoo!'

'Maghalad og halad sa mga diyos,' miingon si Macedonius.

'Gihatag ko ang akong kaugalingon isip halad sa akong Ginoo,' tubag sa santa.

Gi-report ni Macedonius sa hari nga si Susanna nagpabilin nga matinud-anon ug lig-on sa iyang pagtuo ug gilapasan ang diyos-diyosan. Gisugo sa hari nga patyon siya didto dayon sa balay gamit ang espada. Ug ang ulo sa Nobya ni Kristo, ang balaang martir nga si Susanna, giputol; ug siya mibiya, naglipay ug nagdayeg, paingon sa masidlak nga palasyo sa iyang langitnong Nobyo. Pagkahibalo sa pagpatay kang Santa Sosanna, gikuha sa reyna sa gabii ang balaan nga lawas sa balaan nga martir ug gipangolekta ang iyang dugo, nga natulo sa yuta, gamit ang belo sa iyang kaugalingong ulo: Giputos kini sa usa ka panapton nga gipahiran og humot nga lana, ug gibutang sa reyna ang iyang lawas sa lubnganan ni San Alexander, diin gilubong ang daghang mga martir, ug gibutang ang iyang dugo, nga nakolekta sa panapton sa ulo, sa usa ka pilak nga reliquaryo, nga iyang gitago sa iyang kuwarto, diin siya kanunay nga nag-ampo sa tinago, adlaw ug gabii. Gikonsagra ni San Gaius, ang Papa, ang santuwaryo diin natulod ang dugo sa balaan nga martir nga si Susanna isip usa ka simbahan ug gisaulog didto ang Banal nga Misa[5474] . – Paglabay sa mubo nga panahon, ang balaan nga presbiterio nga si Gavius nasinati usab ang pagkamartir, ug pagkahuman kaniya, si San Gaius nasinati usab ang iyang pagkamartir; sila tanan, isip mga martir, nagpakita sa atubangan sa trono sa Dios, naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios sa Trinidad. Kaniya usab, mao ang dungog ug himaya gikan kanato, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan[5475] . Amen.

Kumemorasyon ni San Eupla, Diakono, Martir

Gisaulog kada 11 sa Agosto

Sa panahon sa paghari ni Diocletian ug Maximian, ang pagpanlupig sa mga Kristohanon misabwag sa tibuok kalibutan. Niadtong panahona, ang maong mga imperador nga walay pagtuo nagpadala og usa ka prinsipe

[5474] Ang biograpiya ni Papa Sergius naghisgot sa usa ka simbahan nga nahimutang sa mismong balay ni Susanna, nga naglungtad niadtong tuig 682.

[5475] Ang mga balaang martir nga gihandom uban ni Susanna namatay sa 295–296. Ang mga relikya sa martir nga si Susanna, kauban ang sa iyang amahan nga si Gavius, naa sa Roma, sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan; ang mga relikya usab ni Papa Gaius naa sa Roma, sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan.

nga ginganlan og Pentagurus, nga ilado sa iyang kalupigan, paingon sa Sicily aron pangitaon ug pag-antoson ang mga Kristohanon. Pag-abot niya sa siyudad sa Catania, ang tortyurer, gisugo ang maghuhukom sa siyudad, si Calvisianus, nga tipuon ang tanang katawhan—dili lamang kadtong nagpuyo sa siyudad kondili pati na usab kadtong naa sa palibot nga mga lugar—sa plasa. Gihimo ang usa ka lugar alang sa pasundayag sa Plasa ni Achilles, ug sa tuno sa mga trumpeta ug tamburin, nagtigom ang daghang katawhan nga lalaki ug babaye ug sa tanang edad. Niabot didto si Prinsipe Pentagur uban ni Calvisianus; sa pagkakita niya sa daghang katawhan, nangutana siya kaniya:

'Nagpasidungog ba ug nagasimba kamo tanan, ug naghalad ba kamo og sakripisyo sa among mga diyos?'

Mitubag si Calvisian:

'Sa tinuod, O maalamat nga prinsipe, ang tanan nga imong makita nag-alagad sa dagkong mga dios uban sa kadasig, naghalad og daghang mga sakripisyo; walay bisan usa ka tawo nga walay pagtuo taliwala kanila.'

Kining tubag napuno kang Pentagurus og dakong kalipay, ug iyang gipadayag ang iyang pag-uyon sa katawhan ug sa maghuhukom sa siyudad; unya, pagkahuman ipahayag ang sugo sa hari, iyang gihatagan si Calvisian og awtoridad sa atubangan sa tanan nga anaa – kon adunay bisan kinsa nga makaplagan nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga Kristohanon, mahimo siyang pasakitan ug patyon. Pagkahuman niini, mibiya si Pentagurus paingon sa ubang mga siyudad; si Calvisian, bisan pa, mitawag sa mga alagad nga praetorian ug gisugo sila nga susihon pag-ayo kon adunay bisan kinsa sa siyudad o sa palibot niini nga, bisan pa sa tago, nagpahayag sa pagtuo nga Kristiyano – ang ingon nga tawo ilang dad-on aron pahiritsan. Unya usa sa mga alagad ang miduol ug miingon:

'Aduna'y usa ka tawo dinhi sa siyudad nga ginganlan og Euphlus: nagbitbit siya og usa ka libro ug, samtang naglibot gikan sa balay ngadto sa balay ug sa mga kadalanan, nagtudlo sa mga tawo, nagtawag sa Kristohanong Dios nga dako.'

(Si Santo Euphlus usa ka diakono ug nagdala sa Ebanghelyo uban kaniya: samtang nagbasa niini sa mga tawo bahin sa mga milagro ni Kristo, gitudloan niya sila sa pagtuo sa Manluluwas).

Pagkadungog niini, gisugo dayon ni Calvisian nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan nga nakadena. Mibiyahe ang mga sundalo, gipangita ang tibuok siyudad alang kang San Eufluso; sa katapusan, nakit-an nila siya sa usa ka payag sa mga kabus, diin nagabasa siya sa Balaang Ebanghelyo, nagtudlo sa mga nagapaminaw; Gidakop siya sa mga sundalo, gitali ang iyang mga kamot sa likod ug gidala sa atubangan sa gobernador sa siyudad alang sa paglitis, ug gidala usab nila ang Ebanghelyo. Pagkakita ni Calvisian kang San Eufulo, miingon siya:

'Ikaw ba ang nagpasipala sa mga diyos ug ang nakalapas sa mga sugo sa hari?'

Mitubag si Santo Euphulus:

'Kinsa man inyong mga dios nga angay nakong pasidunggan?'

'Ang among mga diyos mao sila Jupiter, Asclepius ug Diana,' matod ni Calvisian.

'Ikaw,' tubag sa santo, 'buta ka, nga wala nakaila sa usa ka tinuod nga Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, naghulma sa tawo gikan sa yuta, ug nagbisti kanamo nga mga Kristohanon sa walay-presyo ug labing hayag nga bisti sa pagkawalay-katapusan, nga mao ang balaan nga bunyag.'

'Nagpasigarbo kaayo ka kay wala pa nimo masinati kining mga pag-antos,' matod ni Calvisian.

'Para kanako, kining mga pag-antos usa ka masidlak nga korona, apan para kaninyo kini kangitngit ug pagkaguba,' tubag ni San Eufluso.

Unya si Kalvisian, nga nasuko kaayo, nagmando nga bitayon ug latigon si San Eufulo gamit ang mga suklay nga puthaw. Sa taliwala sa mga pag-antos, gitangtang ni San Eufulo ang iyang mga mata paingon sa langit ug, samtang nag-ampo, miingon:

'Ginoong Hesukristo, bistiha ako—gikan kanimo kinsa karon ginatangtang ang unod sama sa usa ka bisti—sa pagkawalay kamatayon sa umaabot nga kinabuhi; hatagi ako og kusog niining takna, aron dili ako mapildi sa mga pag-antos.' Ug usa ka tingog ang miabot gikan sa langit:

'Pagkugi ug pagpakusog, Euphlus! Andam na ang tinuod nga bisti para kanimo.'

Gahigot nila og dugay ang balaan nga martir, samtang si Calvisian miingon kaniya:

'Dili ba nimo isalikway ang imong sayop? Ngano man nga dili ka mosulod sa templo sa mga dios ug maghalad kanila og sakripisyo, aron makadawat ka gikan kanila sa pasaylo sa imong mga sala, dungog ug bahandi

gikan sa mga hari, ug tanyag sa pagkahigala gikan kanamo? Sa tinuod, pinaagi niini makabaton ka og daghang bulawan ug pilak.'

'O anak sa pagkaguba, sulugoon ug kauban sa yawa!' tubag ni San Eufluso, 'wala ba ka kahibalo kung unsa ka grabe ang silot nga imong madawat sa Adlaw sa Makalilisang nga Paghukom sa Dios alang sa tanan nga imong ginadani karon ngadto sa idolatriya pinaagi sa bulawan ug pilak?'

Mas nasuko pa gayud ang tortyurador, busa gisugo niya nga hampakon sa puthaw nga martilyo ang baba sa santo ug durugon ang iyang mga hita ug bukong-bukong. Samtang nagpadayon ang pagpanakit, gisaway ni San Eufuluso ang tortyurador, nga miingon:

'Ikaw nga buang, gibuta sa dautang buot! Ngano man nga imo kong ipahamtang kining mga pag-antos, nga ako, nga gipalig-on sa akong Dios, giisip nga sama ra sa sapot sa gagamba? Kung makaya nimo, maghimo pa ka og mas mabangis pa; para kanako, kini sama ra sa usa ka dula.'

Pagkahuman niini, gisugo ni Calvisian nga buhian si San Eufluso ug, human gisul-oban siya og Ebanghelyo sa iyang liog, dad-on siya sa bilanggoan; sa samang higayon, gisugo niya nga ipasirado pag-ayo ang mga pultahan sa bilanggoan ug selyohan sa iyang singsing, ug nga magbutang og bantay aron walay bisan kinsa ang makaduol kang San Eufluso ug makahatag kaniya og pan ug tubig: Gusto ni Kalvisian nga mamatay siya, gipaka-antos sa kauhaw ug kagutom. Nabilin si San Eufuluso sa bilanggoan sulod sa pito ka adlaw ug gabii ug nabati niya ang labing grabeng kauhaw; unya nag-ampo siya sa Ginoo:

'Ginoong Hesukristo, among tinuod nga Dios, nga nagahatag ug pagkaon sa tanang buhing binuhat, Ikaw nga kaniadto gipalong ang kauhaw sa Imong katawhan, nga gipangulohan ni Moises sa kamingawan, pinaagi sa pagpagawas sa buhing tubig gikan sa bato (Ex. 17:6), Ikaw nga nagpagawas og tubig para kang Samson gikan sa uga nga panga sa asno (Mga Hukom 15:19) ug nagahugas kanato sa tubig sa balaan nga pagbunyag, Ginoo, ako usab, palihug hatagi ako og kabug-on, kay nangluya ako sa kauhaw: sugoa nga mogawas ang usa ka bukal sa tubig dinhi sa bilanggoan aron mapalong ang akong kauhaw, aron ang tanan makahibalo nga Ikaw ra ang Dios ug wala nay lain nga sama Nimo.

Pagkahuman ni San Eufluso sa pag-ampo, kalit nga mitungha ang usa ka bukal sa tubig sa sulod sa bilanggoan; miinom siya niini ug napunaw dili lang ang iyang kauwaw kondili pati na ang iyang kagutom, sama sa pagkaon; nag-awit si San Eufluso, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios. Paglabay sa pito ka adlaw, gisugo ni Calvisian nga ipagawas ang martir gikan sa bilanggoan, kon buhi pa siya: nagtuo siya nga namatay na si San Eufuluso, tungod sa iyang mga samad ug sa gutom ug kauwaw. Pag-abot sa mga sundalo ug pag-abli sa pultahan sa bilanggoan, nahadlok sila sa ilang nakita nga napuno sa tubig ang tibuok bilanggoan. Apan gipahaba ni San Euphl ang iyang mga kamot ibabaw sa tubig, sama sa pagmando niini, ug ang tubig dayon nawala sa panan-aw. Nagaingon ang mga sundalo sa usag usa:

'Dako gayud ang Dios nga ginaserbisyoan niining tawoha!'

Ug gidala nila ang balaan nga martir ngadto sa balay sa gobernador sa siyudad. Ang gobernador, sa dihang nakita nga si San Eufuluso wala gyud mausab ang hitsura ug malipayon pa gani, murag bag-o lang gikan sa usa ka kombiyerto, natingala kaayo ug miingon:

'Karon, bisan pa man, mouko ka sa mga diyos, sa dili pa nimo maputol ang imong ulo.'

Mitubag si San Eufuluso:

'Ikaw nga traydor ug nalimbong nga amigo sa yawa! Kinsa bay mopili nga biyaan ang kahayag aron maglakaw sa kangitngit?'

Ang naglagot nga gobernador misugo nga putlon ang iyang mga dalunggan gamit ang mga kawit nga puthaw ug siya dad-on nga nakagapos ngadto sa praetorium alang sa paglitis; Ang tortyurador mismo ang miabot didto ug, paglingkod niya, dugay niyang gipugos ang santo nga maghalad og dili diosnong halad; apan, sa dihang nakita niya nga si Santo Euphulus nagpabilin nga lig-on, gisilotan siya ni Calvisian nga putlon ang ulo gamit ang espada. Pagkadungog niya sa iyang sentensya sa kamatayon, nangayo si San Euphlus sa gobernador og panahon aron makapangamuyo sa wala pa siya putlon sa ulo; mitugot si Calvisian sa iyang hangyo. Sa pagdala sa mga sundalo sa balaan nga martir ngadto sa iyang pagbitay, gisundan sila sa daghang katawhan, diin daghan niini mga Kristohanon nga tinago nga nagpabilin sa ilang pagtuo. Pag-abot niya sa lugar sa pagpatay, mihunong si San Eufuluso; unya, mituyok siya ngadto sa mga tawo, gikuha niya ang Ebanghelyo nga kanunay niyang gidala, ug sa pag-abli niini, misugod siya og basa sa mga milagro ni Kristo, nagtudlo kanila mahitungod sa tinuod nga Dios, ug

daghan sa mga pagano ang nasidlak sa kahayag sa kamatuoran ni Kristo. Unya si San Eufuluso misugod sa pag-ampo sa Dios, ug usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa kahitas-an:

'Bulahan ka, Euphulus, akong maayo ug matinud-anong sulugoon; umadto ug mosulod sa kalipay sa imong Ginoo, ug magpahulay uban sa tanan nga nakapahimuot kanako sukad pa sa una!'

Pagkahuman madungog kining tingog, gipanaog ni San Eufuluso ang iyang ulo ug, pagkahuman kini naputol, mibyahe siya paingon sa iyang Ginoo: natapos ang iyang mga pag-antos sa ikalabing-usa ka adlaw sa bulan sa August[5476] . Gikuha sa mga matinud-anong Kristohanon ang iyang dungganong lawas ug ulo ug gilubong kini sa usa ka espesyal nga gipreparar nga dapit; ug pinaagi sa pag-ampo sa balaang martir, daghang pag-ayo ang nahitabo sa iyang lubnganan, diin ang grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo ang naglihok; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 1:

Gipadayon nimo ang mga balaod ni Kristo, mitindog ka nga lig-on batok sa kaaway sa pakig-away, samtang nagpahayag: 'Gipili ko nga mag-antos sa labing matinud-anon.' Busa, sa malipayong pagyuko sa imong liog, gidawat nimo ang hampak sa espada, ug sa ingon natapos ang imong kinabuhi.

25 Agosto

12 Agosto (daang estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Pamphilus ug Capiton.

Ang mga Balaang Martir nga sila Photius ug Anicetus

Gisaulog sa 12 Agosto

Sa Nicomedia, usa ka siyudad sa probinsya sa Bithynia[5477] , gisugdan sa walay Diyos nga Emperador Diocletian (284–305) ang hayag nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; sa iyang sugo, gipakita sa tibuok siyudad ang mga instrumento sa pagpanakit: mga espada, karit, tusok, puthaw nga pako, kawali, ligid, kaldero ug uban pang dili makatawo nga paagi; gipreparar usab ang mga mabangis nga hayop; pinaagi niini tanan, gitinguha ni Diocletian nga hadlukan ang mga nagtawag sa ngalan ni Cristo. Nagpadala siya og makahadlok nga mga edikto sa tanang kanto sa Imperyo Romano, nga nagmando nga ang mga Kristohanon pagahingusgan bisan asa – nga sila pagahirason ug patyon, samtang daghang mga panamastamas ang gipahayag batok sa Bugtong Anak sa Dios.

Niadtong panahona, nagpuyo sa Nicomedia ang usa ka mahimayaon ug bantog nga kondi nga ginganlan og Anikita. Napuno sa kadasig alang sa Dios, mitungha siya sa atubangan sa emperador ug walay kahadlok nga gipanghimatuud ang Ginoong Jesu-Cristo, ang tinuod nga Anak sa Dios – si San Anikita maalamon nga gipatin-aw sa emperador ang walay katapusang pagkahimugso sa Anak sa Dios ug ang Iyang Inkarnasyon, sa dihang natuman na ang panahon, alang sa atong kaluwasan; sa samang higayon, iyang gisaway ang limbong sa mga mananamba sa diyos-diyosan, nga gitawag ang mga paganong diyos nga bingi ug walay pagbati; ug, sa katapusan, iyang gisultihan ang hari niining mga pulong:

'Ang imong mga pag-antos, O Hari, nga imong giandam para sa mga Kristohanon ug gipahayag kanila, dili kami mahadlok bisan gamay: alang kanamo, ang pag-antos walay bili, ug dili gayud namo pagsimbaon ang mga diyos-diyosan nga walay kalag.'

[5476] Sumala sa ubang mas kasaligan nga mga talaan, si San Eupulus giputol ang ulo niadtong 12 Agosto sa tuig 304. Ang iyang mga relikya nahimutang sulod sa utlanan sa Naples sa Trivico (karon Vico della Baronia); wala mailhi kung kanus-a kini gibalhin dinhi gikan sa Catania; niadtong 1656, ang usa ka bahin sa mga relikya gibalhin gikan didto pabalik sa Catania.

[5477] Sa Asia Minor.

Ang hari, nga napuno sa kasuko ug kalagot, wala makapugong sa pagpaminaw sa sermon ni San Aniceto nga giinspirar sa Diyos ug gisugo nga putlon dayon ang iyang dila; apan bisan pagkahuman, klaro gihapon siya nakasulti, naghimaya kang Kristo nga Diyos; unya gilata siya gamit ang panit sa baka nga grabe ka malupit ug dugay kaayo hangtod nga nabutyag ang iyang mga bukog. Apan si San Anikita – murag dili siya kondili laing tawo ang gipaka-antos – mapisan niyang gidala ang iyang mga pag-antos ug kusgan nga gipahayag sa mga nanan-aw nga si Kristo mao ang usa ka tinuod nga Dios. Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga itugyan si San Anikita sa mga hayop: gipagawas ang usa ka dakong leon, nga sa pagduol sa martir uban sa makalilisang nga pagngurog, kalit nga nahimong malumo sama sa karnero: gihapuhap sa leon ang santo ug, gamit ang paa niini, gihikap ang singot nga nibutho sa iyang agtang ug pisngi tungod sa iyang pag-antos, sama sa paggamit sa ngabil. Ug si San Aniceto misinggit sa kusog:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga imo akong giluwas gikan sa ngipon niining mananap! Ginoo, ako magpakiluoy Kanimo, sa paghusay nga nagpaabut kanako, ipahaba ang imong tuo nga kamot aron tabangan ang imong alagad, aron mapildi nako ang kasuko sa akong magpahirap ug mahimong takus sa korona sa martir nga gikan Kanimo.'

Pagkahuman sa pag-ampo sa santo, misugod ang usa ka linog, hinungdan nga nangaguba ang templo ni Hercules, kauban ang iyang idolo ug ang usa ka bahin sa pader sa siyudad, ug daghan sa mga pagano ang nangamatay ilawom sa mga bato. Unya gisugo ni Diocletian nga putlon ang ulo sa balaan nga martir gamit ang espada, apan sa pag-alsa sa sundalo sa iyang espada aron tumanon ang sugo sa emperador, kalit nga nangluya ang iyang mga bukton, ug siya mismo nahulog sa yuta, natagak nga walay lihok sama sa nawagtang ang malay. Sa pagkakita niini, gisugo ni Diocletian nga si San Aniceto pagapuslan sa usa ka ligid nga gibutangan og hait nga mga tinik nga puthaw, nga pasakaan og kalayo sa ilawom niini, ug paandaron ang ligid: gusto niya nga mamatay ang balaan nga martir, mapikas-pikas sa puthaw ug masunog sa kalayo. Apan si San Aniceto, nga napusil sa ligid, nag-ampo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, alang sa ikapahimulos sa mga nagatindog sa imong atubangan, luwasa ako gikan niining mga pag-antos, aron kadtong makakita kanako, sa pagtan-aw sa imong paspas nga tabang, makabarog nga maisugon batok sa magpahirap ug makadawat sa korona sa martir gikan kanimo.'

Ug sa kalit lang nabuksan ang mga gapus ni San Aniceto; mihunong ang ligid, ug nangapatay ang kalayo. Unya gisugo sa taga-antos nga pun-on og lata ang kaldero, nga tunaw-on kini, ug igabubo ang balaan nga martir niini. Nakita sa tanan ang Anghel sa Ginoo nga misulod sa kaldero uban ni San Aniceto, ug sa diha-diha nga nahikap sa martir ang kaldero, nangabugnaw ang tingga ug nahimong lig-on sama sa yelo.

Usa ka paryente ni San Aniceto nga ginganlan og Photios, sa dihang nakita niya ang iyang mga kaisog ug ang gahum ni Cristo nga nagpanalipod sa Iyang alagad, gilabay ang tanang kahadlok; mibulag gikan sa katawhan paingon sa mismong lugar sa pagpatay, miduol siya sa balaan nga martir ug gipaluyohan siya nga puno sa gugma ug gisal-utan, gitawag siya nga iyang amahan ug manamahawon alang sa iyang kaluwasan; pinaagi niini nga buhat, klaro nga gipakita ni Photios nga andam siya moantos sa bisan unsang pag-antos alang kang Kristo; unya, mituyok siya ngadto sa hari, miingon si Photios:

'Kaulaw kaayo nimo, idolatra! Wala'y pulos ang inyong mga dios.'

Unya misinggit si Diocletian sa kasuko ngadto sa mga sundalo:

'Patya siya sa espada!'

Apan sa dihang gitaas sa usa sa mga sundalo ang iyang gipahak sa espada aron patyon ang martir, pinaagi sa gahum sa Dios ang iyang kamot nibaling batok kaniya mismo, nga sa paghampak sa iyang kaugalingong tuhod, nahulog siya sa yuta ug namatay. Human niini, si San Aniceto ug si Fotios giputlan sa mga kadena nga puthaw, ug silang duha gipriso nga mag-uban. Paglabay sa tulo ka adlaw, gitawag sila ni Diocletian sa iyang atubangan ug miingon:

'Kung mosunod kamo kanako ug maghalad sa mga diyos, pasidunggan ko kamo ug pagahimoon ko kamo nga manggaranon.'

'Ang imong dungog ug ang imong bahandi,' tubag sa mga santo, 'maga-pabilin na lang kini kanimo hangtod sa imong pagkaguba.'

Sa iyang kasuko, gisugo sa torturer nga una silang bitayon sa rack ug kiskisan ang ilang mga lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, pagsunogon ang ilang mga samad sa kalayo, ug unya batohon sila. Apan gisagubang

sa mga santo ang tanang kagul-anan nga may kalipay ug nagpasalamat sa Dios, kay wala sila nabati og kasakit: ang Ginoo, alang sa himaya sa Iyang Balaang Ngalan, nagpabilin kanila nga walay samad. Gitali dayon sila sa ilang mga tiil sa mga buang nga kabayo, nga nagdani kanila. Apan bisan pa niini nga pagpanamastamas, wala gyud nakab-ot ni Diocletian: gipanalipdan na usab sila sa Ginoo nga walay kadaut – ang mga balaan nga martir, samtang ginadani sila sama sa usa ka karwahe, gipadayeg ang dili mapildi nga gahum sa Ginoo ug nagpalig-on sa usag usa; samtang kalit nga mihunong ang mga buang nga kabayo; napalaya ang mga bitiis sa mga santo gikan sa ilang mga gapos, ug mitindog sila nga hingpit nga wala'y kadaut. Gisugo pag-usab sa taga-antos nga bug-atan sila og mabangis nga paghampak, ug gibuboan og suka nga gisagol og asin ang ilang mga samad; pagkahuman, gibalik sila sa prisohan, diin nagpuyo sila sulod sa tulo ka tuig. Gidala dayon ang mga santo aron atubangon ang dugang pang mga pag-antos. Sumala sa sugo ni Diocletian, gipainit sulod sa tulo ka adlaw ang usa ka pampublikong paliguan nga bato, diin gisira ang mga balaan nga martir. Apan si San Anicetus ug San Photius nangamuyo sa Dios, ug nahugno ang paliguan; uga usab ang bukal sa tubig nga nagahatag kanila og bugnaw nga tubig. Sa dihang gibuksan sa mga guwardiya ang paliguan sa bato sa ikatulong adlaw, ilang nakita nga ang mga santo nagalakaw-lakaw sulod niini nga walay kadaut, nag-awit og mga pagdayeg sa Dios; kini gisumbong sa emperador. Ang emperador, murag dili motuo sa balita, miadto mismo aron susihon kon tinuod kini. Ang mga santo, sa dihang nakita nila ang emperador, miingon kaniya:

'Ani kami, among manlupig; mibuntog kami sa tanang among pag-antos, samtang ikaw napildi ug napahiya.'

Nibalik ang hari sa iyang palasyo nga napasipala; gisugo niya nga dad-on ug gapuson ang mga martir hangtud makahuna-huna siya og paagi aron sila mapapas. Sa iyang sugo, gitukod ang usa ka dako kaayong pugon nga gisuportahan sa upat ka haligi nga puthaw; igo kini kadako aron makasulod og daghang mga tawo. Sama sa gibuhat ni Nabucodonosor kaniadto (Dan. 3), gisugo niya nga painiton ang hurno hangtod kini mahimong mapula-pula sa kainit, nga nagtuyo nga sunogon niini dili lang ang duha ka balaang martir, kondili ang matag Kristohanon nga iyang makita. Ang mga Kristohanon, bisan pa niana, wala maghulat nga itambog sila sa mga pagano sa hurno; miadto sila niini sa ilang kaugalingong kabubut-on, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, samtang nagasinggit:

'Kami mga Kristohanon ug nagasimba kami sa usa ka tinuod nga Dios!'

Una, misulod sa pugon ang balaang mga martir nga sila Aniceto ug Fotio, ug gisundan sila sa tibuok kadaghanan sa mga Kristohanon nga nagtigum, uban sa pag-ampo ug mga kamot nga gitangtang paingon sa langit, misulod sa kalayo. Gikan sa sulod sa kalayo, misinggit ang mga Kristohanon:

'Nagpasalamat kami Kanimo, Amahan ug Labawng Ginoo, nga pinaagi sa pagtuo sa Imong Bugtong Anak ug among Ginoong Jesu-Cristo, gipundok Mo kami alang sa korona sa pagkamartir; nag-ampo kami Kanimo, O Maloloy-on, itunol ang Imong kamot gikan sa kahitas-an ug dawata ang among mga kalag sa walay katapusang pahulay nga imong gipreparar alang sa Imong mga magtug-an.'

Samtang nag-ampo sila, natulog sila sa Ginoo. Apan, si San Aniceto ug si San Photius nagpabilin nga buhi sulod sa tulo ka oras sa hurno, ug pagkahuman sa ilang pag-ampo, gisumite nila ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios. Sa dihang gikuha sa mga sulugoon ni ang mga lawas nila San Aniceto ug San Fotio gamit ang mga puthaw nga galamiton, ilang nakita nga wala gyud sila'y kadaut nga nadawat gikan sa kalayo; bisan pa ang ilang buhok wala'y guba. Ug daghan sa mga pagano ang mituo kang Kristo nga atong Dios, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo maghari sa kahangturan. Amen[5478] .

Kumemorasyon ni San Alexander, ang Balaang Martir ug Obispo sa Comana

Kumemorasyon sa 12 Agosto

Sa siyudad sa Comana[5479] , duol sa Neocaesarea—nga diin si Santo Gregorio ang Magbubuhat sa Katingalahan mao ang obispo niadtong panahona—nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Alexander nga

[5478] Ang mga martir nga gisaulog dinhi nag-antos niadtong 305 o 306.

mipili sa boluntaryong pagkabos; ang iyang banal nga kinabuhi natago sa mata sa tawo ug nailhan lamang sa Dios. Si Santo Alexander, nga usa ka tawo nga adunay maayong edukasyon, mahimo untang nakatigom og daghang bahandi ug nakatagamtam sa kinatibuk-ang pagrespeto, apan gipili niya ang boluntaryong pagka-imol alang sa Dios. Tungod kay gisalikway niya ang kalibutan, wala niya gihatagan bili ang iyang kahibalo ug nagpakita siya nga usa ka dili makabasa ug ignorante nga tawo, nga nagtuman sa mga pulong sa Apostol: *'Kung kinsa kaninyo ang nagtuo nga maalamon sa panahon karon, kinahanglan kamo mahimong buang aron kamo mahimong maalamon'* (1 Cor. 3:18). Tungod kay gusto niyang panginabuhi pinaagi sa trabaho sa iyang kaugalingong mga kamot, si Beato Alexander, sa labing dakong pagpaubos, mipili alang niini sa tingali labing mapainubsanon nga han-ay: nagsugod siya sa paghimo og uling ug pagbaligya niini, aron makakwarta sa iyang adlaw-adlaw nga pan. Tungod niini, si Santo Alexander nahimong kataw-anan ug kalingawan sa mga bata: ang iyang nawong ug sinina natabonan sa abog sa uling gikan sa iyang trabaho, ug sa dihang mosulod siya sa merkado nga ingon ana ang hitsura, mura siya'g Etiyopyan; sa tibuok siyudad, nailhan si Santo Alexander nga 'coalman'. Apan ang Ginoo, nga nagpuyo sa kahitas-an, nga nagtan-aw sa mga mapainubuson ug nagpasidungog kanila, nalipay bisan pa sa iyang yutang kinabuhi dinhi nga pasidunggan ang Iyang mapainubuson nga sulugoon nga si Alexander ug ihatag sa Iyang Simbahan ang usa ka haligi ug palamuti kaniya; alang niini, gipasidunggan Niya siya sa katungdanan sa pagka-obispo. Sa dihang namatay ang Obispo sa Comana, ang mga lumolupyo sa lungsod nagpadala og usa ka embahada ngadto sa Neocaesarea kang Santo Gregorio nga Tagakatingalahan, nga naghangyo kaniya nga moanha kanila ug magtudlo og usa ka obispo. Miabot si Santo Gregorio pagkahuman sa dili madugay. Sa dihang ang konseho nagsugod sa pagpili og usa ka tawo nga angay mosapi sa katungdanan sa obispo, mitungha ang mga panagbangi: ang uban pabor sa mga tawo nga halangdon ang kaliwatan, ang uban sa mga dato, ang ikatulong grupo sa mga maalam mosulti, ug ang ikaupat sa mga bantog tungod sa ilang hitsura ug edad; ug kining tanan nga mga kandidato gipresentar kang San Gregorio ang Makahimo sa mga Katingalahan isip mga tawo nga angay dayegon ug angay sa pagka-obispo. Si San Gregorio nga Tagakatingala, bisan pa, wala magdali sa pagpili ug pagkonsagra sa usa ka obispo, naghulat nga ang Ginoo mismo magpadayag sa usa ka angay nga kandidato. Gisultihan niya ang konseho ug gihinumduman sila kung giunsa sa Dios pagpili kang David aron maghari sa Israel: sa dihang gidala ni Jesse ang iyang panganay nga anak, si Eliab, kang Santo Samuel, nangutana ang propeta sa Ginoo kung dili ba kini ang tawo nga gitakda nga mahimong Iyang pinahiran? Apan miingon ang Ginoo kang Samuel: 'Ayaw tan-awa ang iyang dagway o ang kahitas-on sa iyang panglawas' (1 Sam. 16:6–7).

'Kinahanglan kita,' miingon ni San Gregorio, 'mopili og magbalantay alang niining siyudad, dili magbase sa panagway sa gawas, kondili pangitaon ang gipili sa Dios: kay ang tawo motan-aw sa nawong, apan ang Dios motan-aw sa kasingkasing, ug dili ang panagway sa gawas kondili ang sulod nga kinaiya sa kasingkasing—nga nailhan lamang sa Ginoo—ang nagsilbi nga sukdanan sa pagka-angay.'

Ang mga pulong ni San Gregorio nakapasuko sa uban, ug nagmurmur sila sa usag usa uban sa pagpanuyaw: 'Kung dili nato tan-awon ang panagway sa gawas ug ang maharlikang kaliwatan, bisan pa si Alexander nga karbonero mahimong mapili ug itudlo nga obispo.' Ang paghisgot sa negosyante sa uling nakapatawa sa uban nga anaa sa konseho; apan si San Gregorio, pagkahuman sa pipila ka paghunahuna, miingon:

'Dili kini walay paglihok sa Providensya sa Dios nga nahisgutan kining tawoha, nga karon nahimong tinamay.'

Ug misugod siya sa pagpangutana:

'Kinsa kaha ning Alexander nga inyong gihisgutan? Gusto ko siyang makita.'

Niadtong panahona, si Santo Alexander nagbarug sa kilid sa bilding diin gihimo ang konseho, nag-atiman sa mga mulas nga iya sa mga miabot alang sa eleksyon; ang uban migawas ug gidala si Santo Alexander sa konseho. Sa dihang mitindog siya sa taliwala sa tigum , tanan mitutok kaniya ug nagkatawa, tungod kay siya mismo ug ang iyang pobre nga panapton natabonan sa uling. Sa taliwala sa kasagaran nga katawa, mitindog siya nga matinahuron sa atubangan sa santo, nalunod sa hunahuna ug wala magtagad sa mga nagkatawa. Apan si San Gregorio nga Tiglower, nga adunay gasa sa pag-ila, nakaila sa grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod sa bulahan nga si Alexander, nga naghimo kaniya nga takus sa pagpili alang sa katungdanan sa obispo. Mibangon siya gikan sa iyang lingkoranan, mibulag uban ni San Alexander ug misugod sa pagpangutana kaniya, nga naghangyo kaniya sa

[5479] Sa Polemoniacum, sa Pontus, sa Suba sa Iris.

ngalan sa Dios nga mosulti sa kamatuoran: kinsa siya? Si Santo Alexander, bisan pa gusto niyang itago ang iyang pagkatawo, wala makasulti ug bakak sa atubangan sa ingon ka girespetong santo ug, labaw pa, sa kahadlok sa panumpa, gisaysay niya ang tanan mahitungod sa iyang kinabuhi: kung giunsa niya, usa ka tawo nga daghan og nahibal-an, ang iyang pagpahiubos alang sa Dios ug ang iyang pagsul-ob sa boluntaryong kakabus. Gikan sa ilang pakighinabi, napuno si San Gregorio sa pagtuo nga siya hingpit nga nakahibalo dili lang sa mga siyensya kondili usab sa Balaang Kasulatan. Pagkahuman niini, gisugo sa santo ang iyang mga sulugoon nga dad-on si San Alexander kaniya, aron hugasan siya didto, isuotan og husto, ug ibalik sa konseho. Samtang mibalik sa iyang lingkoranan, nagpadayon siya sa paghatag og usa ka talumpati nga giinspirar sa Diyos. Paglabay sa mubo nga panahon, gidala si Santo Alexander sa konseho, gihugas, gisul-oban og hayag nga sinina ug nagpakita og labaw ka dako nga dignidad; ang tanan nga nakakita sa balaan nga tawo kaniadto, sa pag-ila kaniya, dili makalikay sa pagkahibulong. Ug si San Gregorio misugod sa pakig-istorya kaniya, nagpangutana kaniya gikan sa Balaang Kasulatan. Mitubag si San Alexander sa ingon ka maalamon nga paagi nga ang mga nanan-aw napugos sa pag-ila kaniya nga usa ka maalamon ug intelihenteng tawo; sa tinuod, mas natingala pa gayud sila: ngano man nga gitago sa usa ka tawo nga ingon ka maalamon ang iyang kinaadman, nga nagpuyo taliwala kanila ingon sa labing ignorante sa tanan? Sa samang higayon, ilang gisaway ang ilang kaugalingon tungod kay ilang gipakaulaw ang usa ka maalamon kaayo nga tawo, nga nagpaubos alang sa Dios, ug giisip siya nga buang. Unya, ang tanan nga naa sa konseho malipayon ug nagkahiusa nga mipili kang Santo Alexander nga obispo, aron matuman ang pulong sa Ginoo nga gisulti sa Kasulatan: 'Ang tawo nagtan-aw sa panagway, apan ang Ginoo nagtan-aw sa kasingkasing' (1 Sam. 16:7). Si San Gregorio, sa pag-alsa kang San Alexander pinaagi sa mga ranggo sa hirarkiya, unang giordinahan siya nga pari ug unya obispo. Human sa iyang ordinasyon isip obispo, gisugo niya si San Alexander nga maghatag og sermon nga makapadasig sa pagtuo. Samtang nagwali ang santo, ang grasya sa Espiritu Santo misabwag gikan sa iyang mga ngabil sama sa suba, nga nakapahikap sa kasingkasing sa mga mamiminaw; ug ang tibuok siyudad nalipay ug naghimaya sa Dios tungod kay aduna sila'y ingon ana ka maalamon nga magbalantay. Nibulag si Santo Gregorio paingon sa Neocaesarea, samtang gipanag-at ni Santo Alexander ang kawan ni Kristo sa Comana, nga naghatag og ehemplo sa mga matinud-anon pinaagi sa pulong ug buhat. Niadtong panahona, usa ka batan-ong pilosopo gikan sa Attica ang nahimutang sa Comana; Apan sa usa ka adlaw, ang maong pilosopo nga taga-Attica nakasinati og usa ka panan-awon: usa ka panon sa mga puti kaayong salampati ang nagpakita sa iyang atubangan, nga nagdan-ag og hayag nga kahayag, sama sa giingon sa salmista: 'Ang ilang mga pako natabonan sa pilak, ug ang ilang mga balhibo sa bulawan,' Apan sa usa ka adlaw, ang maong Attic nga pilosopo nakakita og panan-awon: usa ka kawan sa matahum kaayong puti nga mga salampati ang nagpakita sa iyang atubangan, nagdan-ag og hayag nga kahayag, sama sa giingon sa salmista: 'Ang ilang mga pako natabonan sa pilak, ug ang ilang mga balhibo sa putli nga bulawan' (Salmo 67:14), ug uban niini usa ka tingog ang miabot:

'Mao kini ang mga pulong ni Obispo Alexander, nga inyong gipangatawa.'

Pagmata gikan sa panan-awon, napahiya ang pilosopo sa iyang pamatasan ug, pag-adto sa obispo, nangayo siya og pasaylo.

Sa dili madugay pagkahuman niini, sa paghari ni Diocletian[5480] , misugod ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug si San Alexander, Obispo sa Comana, gidakop sa mga pagano nga walay Dios; Gipugos nga mosimba sa mga diyos-diyosan, wala niya ikalimod si Kristo, busa pagkahuman siya pagpanakiton, gilabay siya sa kalayo, diin namatay ang balaan nga obispo alang kang Kristo nga atong Dios.

26 Agosto

13 Agosto (Daang Estilo)

Sa samang adlaw, ang pagbalhin sa balaan nga mga relikya sa atong bililhon nga amahan Maximus ang Kumpesor, nga gisaulog kaniadtong 21 Enero

Niadtong samang adlaw, ang pagdiskubre sa mga relikya ni Banal Maximus sa Moscow, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo.

[5480] Emperador 284–305.

Niadtong maong adlaw, ang pagpanaw (niadtong 1783) ug ang pagdiskubre (niadtong 1861) sa mga relikya sa atong balaan nga amahan Tikhon, Obispo sa Voronezh ug Zadonsk, ang Himalaon.

Balaan nga Martir nga si Hipolito

Gisaulog kaniadtong 13 Agosto

Pagkahuman sa pagkamartir ni San Lorenzo nga Arkidiakono, si Beato Hippolytus, usa ka kumander militar ug bantay sa bilanggoan, matinahuron nga gilubong ang nag-antos nga mga labi sa martir, nga kaniadto iyang priso ug unya nahimong iyang magtutudlo; wala mobalik si Beato Hippolytus sa iyang panimalay hangtod sa ikatulong adlaw pagkahuman sa lubong. Tanan nga miyembro sa iyang panimalay – napulo'g siyam ka tawo tanan, lalaki ug babaye – mga Kristohanon; sila gitudloan sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug pagkahuman gibunyagan ni San Lorenzo. Kauban ang tanan niyang panimalay, human sa usa ka panalangin sa panimalay, mipahigayon si Beato Hippolytus sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo; ug unya, pagkahuman nila madawat kining espirituhanong pagkaon, giserbihan sila og pagkaon aron mapalig-on ang lawas; apan sa dili pa sila makasugod, miabot ang mga sundalo, gidakop si Beato Hippolytus, ug gidala siya sa atubangan ni Haring Decius[5481] . Pagkakita kaniya, nagkatawa ang hari ug miingon:

'Nahimong magus na usab ba ka, tungod kay gikawat nimo ang lawas ni Lawrence?'

'Dili ako magus, kondili usa ka Kristohanon,' tubag sa bulahan nga si Hippolytus.

Unya ang nasuko nga hari misugo nga siya patukmokon sa bato sa baba, ug unya tangtangon ang iyang sinina—ang kasagarang sinina sa mga Kristohanon—gikan kaniya.

'Wala ninyo ako gihubo, kondili gisul-otan pa ninyo ako og mas bililhon nga bisti,' tubag ni Banal Hippolytus.

'Dili na ba nimo gihatagan og dungog ang mga dios, kay buang kaayo man ka sa imong gibuhat ug wala kay kahuya sa imong kahubas?' pangutana sa hari.

'Maalamon ako ug dili ako hubad,' tubag ni Banal Hippolytus, 'kay nagsul-ob ako kang Kristo; buang ako kaniadto sa dihang, sama ninyo, nagsilbi ako sa mga demonyo, ug hubad ako kaniadto sa dihang wala pa nako ang grasya ni Kristo, apan karon usa na akong Kristohanon.'

'Maghalad ka sa mga dios,' sugyot sa hari, 'aron ikaw, sama ni Lawrence, dili mapukan sa pag-antos.'

'Oh, unta mahimong takus ako sa kapalaran ni San Lorenzo, nga ang ngalan, ikaw nga salbahis, dili gani nimo angay isulti gamit ang imong hugaw nga ngabil!' matod ni Bulahan nga Hippolytus.

Gisugo sa hari nga ipahigda siya sa yuta ug bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang mga tungkod; samtang ang balaan nga martir misinggit sa kusog:

'Kristiyano ako!'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga hunongon ang pagpanakit, nga kuhaon si Banal Hippolytus gikan sa yuta ug pasul-obon siya sa iyang kasagarang uniporme militar; sa samang higayon, miingon siya, nga nagtutok sa balaang martir:

'Hinumdumi ang imong ranggo militar ug magpabilin nga among higala sama sa kaniadto, padayon sa paghalad og mga sakripisyo uban kanamo.'

'Ako usa ka sundalo ni Kristo, akong Manluluwas, ug gusto ko nga mamatay alang Niya,' tubag sa bulahan.

Miingon unya si Decius kang eparco Valerian:

'Kuhaa ang tanan niyang kabtangan, ug pahungit siya hangtod mamatay.'

Niadtong adlawa mismo, gipanguha sa mga tawo ni Valerian ang kabtangan sa bulahang Hippolytus; sa pagkahibalo nga adunay mga magtutuo kang Kristo nga nakaplagan sa balay ni Hippolytus, gisugo ni Valerian nga dad-on sila sa iyang atubangan. Lakip sa gidala sa iyang atubangan mao ang tagapag-amuma ni Hippolytus, nga ginganlan og Concordia. Sa pagtan-aw kanila, miingon si Valerian:

'Luwasa ang inyong kinabuhi, aron dili kamo mapukan kauban sa inyong agalon nga si Hippolytus.'

[5481] Emperador gikan sa 249 hangtod 251.

'Nangandoy kami og mas maayo,' tubag ni Concordia, 'ang mamatay nga may dungog alang sa pagtuo kang Kristo uban sa among agalon, kaysa, human mawala ang maong pagtuo, mabuhi taliwala kaninyo nga mga walay Diyos.'

'Ang kaliwatan sa mga ulipon mapausab lamang pinaagi sa mga samad,' miingon si Valerian, ug gisugo nga bugbogon si Concordia gamit ang mga tungkod nga lata; samtang ginabugbog siya, ang balaan nga martir gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo. Dinhi usab, ang bulahan nga si Hippolytus gihuptan ubos sa bantay sa mga sundalo: sa dihang nakita niya ang kamatayon sa iyang tagapag-atiman sa pagkahimugso tungod sa pagkamartir, siya misinggit uban sa kalipay:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo, sa pagpadala sa usa nga nagpakaon kanako paingon sa Imong gingharian, ngadto sa Imong mga balaan!'

Miingon ang gobernador:

'Nagbutang pa ba kamo sa inyong paglaum sa mahiwagang limbong – wala ba kamo magpasidungog sa mga dios ug mosunod sa sugo sa hari?'

Ug sa iyang kasuko, gisugo ni Valerian nga sila tanan, kauban si Hippolytus, dad-on sa gawas sa siyudad pinaagi sa Tivurtin Gate ug patyon didto. Gidasig sila ni Santo Hippolytus sa dalan:

'Ayaw kahadlok – kita duha, ako ug ikaw, adunay usa ka Ginoo nga labaw kanato.'

Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, giputol sa mga sundalo ang ulo sa tanan sa atubangan sa bulahan nga si Hippolytus. Napulo'g walo ka tawo sa kinatibuk-an—lalaki ug babaye, tanang edad—ang nakasinati niining kamatayon sa martir, gawas kang Santa Concordia nga gipatay sa siyudad. Si Santo Hipolito mismo, sumala sa sugo sa eparco, gitali sa mga buang nga kabayo ug gihaboy-haboy sa batong yuta hangtod siya mibalik sa Ginoo. Ang balaan nga martir nga si Hippolytus, kauban ang iyang panimalay, nag-antos alang kang Kristo niadtong ika-13 ka adlaw sa Agosto, tulo ka adlaw human sa pagkamartir ni San Lorenzo.

Sa pag-abot sa gabii, miabot si San Justin nga presbiterio sa lugar sa pagbitay kauban ang mga matinud-anon, ug pagkahuman niyang tipuon ang mga lawas sa mga balaang martir, gilubong niya kini didto. Apan, bisan pa sa labing hugot nga pagpangita sa tibuok siyudad, wala makita ang lawas ni Santa Concordia; kini nakapasubo kaayo kang San Justin nga naghilak siya. Ang bililhon nga lawas ni Santa Concordia, bisan pa man, gilabay sa hugaw nga dapit sumala sa sugo sa tigpahirap. Usa ka Kristohanon nga ginganlan og Irenaeus nakahibalo niini gikan sa usa ka sundalo, tulo ka semana human sa kamatayon sa bulahan nga si Hippolytus; gidala niya ang laing Kristohanon, si Avundius, uban kaniya, ug gikuha niya ang lawas sa balaan nga martir sa gabii—nga hingpit nga wala'y kadaut gikan sa hugaw—ug gidala kini ngadto sa presbiterong si Justin. Ang presbiter napuno sa kalipay ug gilubong ang bililhon nga mga nahabilin tupad sa lawas ni San Hipolito ug sa ubang mga martir. Sa sunod buntag, nahibaloan kini ni Valeriano; iyang gisugo nga dakpon sila Irenaeus ug Avundius ug, pagkahuman gisulod sila sa samang dapit diin ilang gikuha ang lawas ni Santa Concordia, papahulogon silang buhi sa hugaw. Ug ang duha ka santo namatay didto sa ika-duha ka pulo ug unom ka adlaw sa Agosto. Gikuha ni Santo Julian ang ilang mga lawas sa gabii ug gilubong sila tupad sa mga relikya ni Santo Lorenzo, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan[5482] . Amen.

27 Agosto

14 Agosto (Karaan nga Estilo)

Niadtong maong adlaw, gisaulog nato si Banal Arcadius, disipulo ni Efrem sa Novotorzhsk.

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang Balaang Martir nga si Marcellus, Obispo sa Apamea, nga gisunog sa poste mga tuig 389 sa mga idolatra tungod kay gipaguba niya ang usa ka paganong templo.

[5482] Si San Hipolito nga Martir ug si Santa Concordia nga Martir nag-antos niadtong 13 Agosto 258.

Sa pagtukod sa Simbahan sa Mahimayaong Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Kiev-Pechersk Lavra

Gisaulog sa 14 Agosto

Walay bisan kinsa ang angay magduha-duha nga sa dakung ug unang Lavra sa Rusya[5483] sa Banal Antonyo ug Teodosio sa mga Kuweba, gitukod, gipahimutang ug gikonsagran ang matahum nga simbahan nga bato sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios , nga ang kahimayaan sama sa langit, pinaagi sa kabubut-on ug pagdumala sa Ginoo ug pinaagi sa mapangamihong pag-ampo sa Iyang Labing Putli nga Inahan. Kauban sa bulahan nga Obispo Simon[5484] , atong hisgutan una sa tanan ang sinugdanan sa pagtukod niini, nga gisubay sa mga milagro.

Sa yuta sa mga Varangian adunay usa ka prinsipe nga ginganlan og African, igsoon sa buta nga si Yakun – siya mao kana nga, samtang nakig-away uban sa iyang rehimento para kang Yaroslav batok sa iyang mabangis nga igsoon nga si Mstislav, misalikway sa pagsul-ob og bisti nga hinablon sa bulawan. Si African adunay duha ka anak nga lalaki, sila si Friand ug Shimon; Pagkahuman sa kamatayon ni Afrikan, gipahawa ni Yakun ang duha niyang anak gikan sa ilang kaugalingong mga gingharian. Miadto si Shimon sa Rusya kang matinud-anong Prinsipe Yaroslav, kinsa midawat ug nagtahud kaniya; gihimo siya nga pangunang boyar sa iyang anak nga si Vsevolod, ug sa tinuod nakatagamtam si Shimon og dakong awtoridad ubos ni Vsevolod.

Tungod sa mosunod nga panghitabo, si Shimon nagbaton og lawom kaayong debosyon sa Balaang Monasteryo sa mga Kuweba. Sa panahon sa paghari ni Izyaslav Yaroslavich sa Kyiv, ang mga nomadikong Polovtsian[5485] misugod og pag-atake sa mga yutang Ruso; tulo ka prinsipe—ang mga anak ni Yaroslav: Izyaslav, Svyatoslav ug Vsevolod—nagpahigayon og pagpanakop batok kanila, ug si Shimon anaa sa retinue ni Vsevolod. Miadto silang tanan kang Banal nga Antonio, nangayo sa iyang pag-ampo ug panalangin alang sa gubat. Ang tigulang, nga nagsulti sa kamatuoran, klaro niyang gitagna ang ilang kapahamakan. Si Shimon nahulog sa tiilan sa tigulang ug nangayo nga luwason siya sa Ginoo gikan sa ingon nga kalamidad. Mitubag kaniya ang Banal:

'Anak ko, daghan kaninyo ang mahulog sa espada; ang uban, samtang naglayas gikan sa kaaway, matapakan sa tiil, masamdan ug malumos sa tubig; apan ikaw, nga maluwas, igapahulay dinhi, sa simbahan nga tukoron.' Sa dihang nagtagbo ang mga hukbo sa duha ka panig sa Suba sa Alte[5486] , napildi ang mga Kristohanon nga walay tabang sa Diyos – ang mga prinsipe nilayas, samtang daghang mga kumander ug ilang mga sundalo ang napatay; apil niini ang samdanong si Shimon. Sa pagtan-aw niya sa langit, nakita niya ang usa ka dakong simbahan, sama sa iyang nakita kaniadto sa dagat, ug nahinumdom siya sa mga pulong sa Manluluwas nga kaniadto gisulti kaniya[5487] ; unya misinggit si Simon:

'Pinaagi sa pag-ampo sa Imong Labing Balaan nga Inahan ug sa Balaan nga si Antonio ug si Teodosio, luwasa ako, O Ginoo, gikan niining mapait nga kamatayon.'

[5483] Lavra – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'bahin sa siyudad' o 'sipit' – nagtumong sa han-ay sa mga selda nga naglibot sa puloy-anan sa abá, sama sa mga sipit sa sulod sa siyudad, ug gilibotan sa bakod o pader. Ang mga monghe sa lavra nagpuyo sa hermitikong estilo sa kinabuhi ug nagdedikar sa ilang kaugalingon sa ascesis, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom alang sa mga banal nga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagpabilin nga hilom sa nahibilin nga mga adlaw; mas lisod kaayo ang kinabuhi sa lavra kaysa sa ubang monastikong komunidad. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang ngalan nga 'Lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Una kini nga nigawas sa Ehipto ug pagkahuman sa Palestina. Sa pagkakaron, ang ngalan nga 'Lavra' gigamit sa atong nasud eksklusibo isip usa ka titulo sa dungog.

[5484] Si Simon usa ka monghe sa Monasteryo sa Pechersk. Gikan didto, gitudlo siya ni Dakong Prinsipe Vsevolod Yuryevich isip abad sa Monasteryo sa Nativity, nga gitukod sa prinsipe sa Vladimir; pagkahuman, gitudlo si Simon nga unang obispo sa Diyosesis sa Vladimir, nga gibulag gikan sa Diyosesis sa Rostov niadtong 1214. Namatay si Simon niadtong 1226 human sa napulo'g duha ka tuig nga pagdumala. Gikan sa mga sulat ni Simon, Obispo sa Vladimir, kang Polycarp—nga usa usab ka monghe ug sa ulahi nahimong abbot sa Kiev Caves Monastery—ug gikan sa sulat ni Polycarp kang Akindin, ang Arkhimandrita sa mga Kuweba—nga ang sulod naglangkob sa usa ka serye sa mga salaysay mahitungod sa mga tawo nga nagbuhat og milagro sa mga Kuweba ug sa mga milagro nga nahitabo sulod mismo sa monasteryo atol sa pagtukod sa dakong simbahan niini—ang bantog nga 'Paterikon sa mga Kuweba' gikompila.

[5485] Ang mga Polovtsian o Cumans usa ka nomadikong tribong Turkic nga nagpuyo sa ika-10 hangtod ika-13 nga siglo sa habagatan sa Rusya ug gikan didto nagpahigayon og mga pag-atake sa mga utlanan nga lungsod ug baryo sa yutang Ruso.

[5486] Niadtong 1066. Ang Alta usa ka sanga sa Trubezh, nga mosulod sa Dnieper gikan sa ubos paingon sa Kyiv sa wala, o Moscow, nga baybayon.

[5487] Tan-awa sa ubos alang sa pagpasabot niining mga termino.

Ug kalit lang usa ka gahum ang mihakop kaniya gikan sa taliwala sa mga patay, ug siya dayon nangaayo sa iyang mga samad, ug hingpit na usab siyang naluwas. Pagbalik ni Simon kang Banal nga San Antonio, gisultihan niya siya sa tanan, ug gidugang ang mosunod:

'Ang akong amahan, si Africanus, naghimo og usa ka dakong krus, mga napulo ka kubito ang gitas-on, nga nagbitbit og hulagway ni Kristo; sa pagpasidungog sa hulagway sa Ginoo, gibutangan niya kini og bulawanong sinturon nga nagbug-at og mga 50 ka hryvnias[5488] sa hawak, ug korona sa ulo; apan sa dihang gipahawa ko sa akong domain sa akong tiyo nga si Yakun, gikuha nako ang sinturon ug ang korona ug nakadungog ko og tingog gikan sa hulagway sa Manluluwas, nga mituyok padulong kanako:

'Ayaw gayud, O tawo, pagbutang niining korona sa imong kaugalingong ulo, kondili dalha kini ngadto sa lugar nga gitagana alang niini, diin magtukod ang Reverendo og simbahan alang sa Akong Inahan; ug ihatag kini kaniya, aron iyang isabit kini sa ibabaw sa Akong halaran.'

'Ako,' miingon si Shimon, 'nahugno sa kahadlok ug natulog didto nga walay lihok sama sa patay; unya mibangon ko ug misakay sa barko. Sa pagbiyahe, misidlak ang kusog kaayong bagyo – hangtud nga nawad-an kami paglaum nga mabuhi. Unya nahinumdom ko sa sinturon, nga hingpit nakong nakalimtan, ug misugod ko og ampo sa kusog nga tingog:

'Ginoo, pasayloa ako, kay karon ako mamatay tungod niining sinturon nga akong gikuha gikan sa Imong balaan nga ikon,' – ug kalit lang nakakita ko ug simbahan sa ibabaw ug naghunahuna: unsang simbahan kini? Ug usa ka tingog ang miabot gikan sa ibabaw:

– (Kini gayud ang simbahan) nga tukoron sa Reverendo sa ngalan sa Inahan sa Dios; kini mahimong ingon ka-maanyag ug kataas sama sa imong nakita karon; ang Reverendo ang magtino sa sukod niini pinaagi niadtong bulawanong nga sinturon – baynte ka sinturon ang gilapdon, traynte ang gitas-on ug sininta ang kahitas-on; ikaw pagahiliton niining simbahanha.

Pagkahuman niana, nanghupas ang dagat. Nagpasalamat kami tanan sa Diyos ug naglipay kami pag-ayo, sa pagkahibalo nga nakaluwas kami sa usa ka mapait nga kamatayon.

Pagkahuman niyang gisaysay kini tanan, mituyok si Simon kang Reverend Anthony:

'Amahan, wala ko kahibalo asa tukoron ang simbahan nga gipakita kanako hangtod nadungog nako gikan kanimo nga ako pagahigdaon dinhi sa simbahan nga tukoron.'

Ug gikuha niya ang bulawanong sinturon, gihatag niya kini kang Banal nga Antonio, nga miingon:

'Aniay ang sukod para sa pundasyon sa maong simbahan,' ug sa paghatag niya sa korona, miingon siya:

'Kini nga korona ibitay ibabaw sa balaang halaran.'

Ang tigulang, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, mitubag:

'Anak ko, sugod karon dili na Shimon ang imong ngalan, kondili Simon.'

Si San Antonio, mitawag kang bulahan Teodosio, miingon:

'Siya mao, Simon, ang magtukod sa simbahan.'

Ug pagkahuman niini, gihatagan niya ang halangdon og usa ka sinturon ug korona. Sukad niadto, napuno si Simon og lawom nga gugma alang sa balaang magtutukod nga si Teodosio: gihatagan niya siya og daghang bahin sa iyang kaugalingong kabtangan alang sa pagtukod sa simbahan nga gipadayag sa Dios, ug kanunay siyang gibisita. Sa usa ka higayon, sa dihang miadto si Simon sa bulahan nga si Teodosio, miingon siya kaniya pagkahuman sa ilang naandan nga pakighinabi:

'Amahan, usa ra ka butang akong hangyo kanimo.'

"Bisan unsa pa man," tubag sa Banal nga Teodosio, "hangyoa ang among pagkagamay, anak ko, usa ka tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan?"

'Nangayo ko kanimo og usa ka dako kaayong gasa nga labaw pa sa akong makaya,' tubag ni Simon.

"Nasayud ka, anak," tubag pag-usab sa Banal nga Teodosio, "sa among kakabus—kanunay nga wala gani mi igong pan para sa among adlaw-adlaw nga pagkaon; unsaon pa kaha nako paghatag og ingon ana, wala ko kabalo."

Miingon si Simon:

[5488] Ang hryvnia usa ka karaang sinsilyo nga adunay piho nga gibug-aton (72–96 zolotniks), kasagaran sa porma sa bulawan o pilak nga ingot.

'Kung buot nimo, mahimo nimo kini itugot kanako, pinaagi sa grasya nga gihatag kanimo sa Ginoo, Kinsa nagtawag kanimo nga "Venerable": kay sa dihang gikuha nako ang korona gikan sa ulo ni Kristo, miingon ang Ginoo kanako:

'Dad-a ang korona ngadto sa lugar nga gitagana para niini, ug ibutang kini sa kamot sa Reverendo nga magtukod ug simbahan para sa Akong Inahan.'

'Busa mao kini ang akong hangyo kanimo: saad-i ko nga panalanginan ko nimo sa akong kinabuhi ug human sa akong kamatayon ug sa imoha.'

Mitubag si Santo Teodosio:

'O Simon, ang imong hangyo labaw pa sa akong gahum! Apan kon masaksihan nimo ang akong pagpanaw ug, human sa akong pagpanaw, ang simbahan nga gitukod dinhi, diin ang mga lagda nga gisalig niini ginasunod nga dili malapas, nan hibaloa nga aduna akoy kaisog sa atubangan sa Dios; apan karon wala ko kahibalo kon ang akong pag-ampo madawat.'

'Ang imong pagkamatarong,' tubag ni Simon, 'gipamatud-an sa Ginoo mismo: nadungog ko ang bahin kanimo gikan sa labing putli nga mga ngabil sa Iyang balaan nga hulagway; busa nangayo ko kanimo: sama sa imong pag-ampo alang sa imong kaugalingong mga monghe, ingon usab akoa pag-ampo alang kanako, usa ka makasasala, alang sa akong anak nga si George, ug alang sa tanan nakong paryente.'

Si San Teodosio, sama sa paghimo og saad, miingon:

'Nag-ampo ako dili lamang alang kanila, kondili usab alang sa tanan nga nagahigugma niining balaan nga dapit.'

Unya si Simon, nga mihulog sa yuta, nangayo:

'Amahan, dili ko mobiya niining dapita hangtod nga imong kumpirmahon ang imong mga pulong pinaagi sa sinulat.'

Tungod sa paghigugma kang Simon, gisulat sa Banal nga si Teodosio ang mosunod:

'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, pinaagi sa mga pag-ampo sa atong labing balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria, ug sa balaan nga dili-mortal nga mga gahum…' – ug uban pang mga pulong sa pag-ampo sa pagpasaylo, nga nagtapos sa:

– Hinaut nga pasayloon ka niining kinabuhi ug sa umaabot nga kinabuhi, sa dihang moabot ang Matarong nga Huwes aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay.

Sukad niadto, kini nga pag-ampo gisugdan nga ibutang sa kamot sa mga namatay, sumala sa gibilin sa unang Simon alang sa iyang kaugalingon. Kauban niini nga pag-ampo, ang Mapaambitong Teodosio misulat usab sa mosunod kang Simon:

– Hinumdumi ako, O Ginoo, sa dihang moabot Ka sa Imong gingharian aron mubayad sa matag-usa sumala sa iyang mga buhat; unya, O Ginoo, ipagawas nga ang Imong mga sulugoon, si Simon ug si George, makabarog sa Imong tuo sa Imong himaya ug madungog ang Imong malipayong tingog: *'Umari kamo, mga gipanalanginan sa akong Amahan; panag-iya kamo sa gingharian nga gitagana para kaninyo sukad pa sa pagtukod sa kalibutan'* (Mat. 25:34).

Unya nangutana pag-usab si Simon:

'Amo, Amahan, nga pasayloa ang mga sala sa akong ginikanan ug mga paryente.'

Ang Kagalang-galang Teodosio, sa pag-alsa sa iyang mga kamot, miingon:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo gikan sa Siyon, ug hinaut nga imong makita ang kaayohan sa Jerusalem sa tanang adlaw sa imong kinabuhi, hangtod sa katapusan sa imong mga adlaw' (cf. Salmo 127:6).

Gidawat ni Simon ang pag-ampo ug panalangin sa santo ingon usa ka labing bililhon nga perlas, nga wala niya gustong biyaan bisan pa sa dihang miadto na siya sa lubnganan, sama sa tinuod nga nahitabo pagkahuman. Sa wala pa kana nga panahon, siya usa ka Varangian—usa ka Latinong Kristohanon; apan sukad niadto, pagkahuman siya natudloan sa Banal nga si Theodosius, iyang gibyaan, pinaagi sa grasya sa Dios, ang mga sayop sa Simbahang Latina ug tibuok kasingkasing nga mibalik sa Ortodoksong pagtuo; ang tibuok niyang panimalay, nga nag-ihap og hangtod tulo ka libo ka tawo—nga apil usab ang mga pari—mibalik usab uban kaniya. Tanan kini nahitabo pinaagi sa mga milagro sa Banal nga Anthony ug Theodosius sa mga Kuweba. – Paglabay sa taas nga panahon, sa dihang natukod na ang simbahan sa mga Kuweba, si Simon ang unang gilubong didto, pinaagi sa banal nga pagpadayag ug sumala sa propesiya sa Banal nga Anthony.

Ang salaysay mahitungod sa mapinadayegong Simon ug sa mga langitnong pagpadayag nga iyang nadawat klarong nagpakita nga ang hulagway sa balaan nga simbahan sa langob, sa wala pa kini pagtukod sa yuta, gipadayag daan sa langit, aron matuman dinhi ang mga pulong sa salmista: 'Ang Labaw ka Labaw mismo ang nagtukod niini' (cf. Sal. 86:5). Sunod niini, pinaagi sa pag-ampo sa Reyna sa Langit, mas nahimong klaro kini, sama sa makita sa mosunod.

Pipila ka tuig na ang nilabay sukad gihatagan ni Simon si Banal nga Antonio og usa ka sinturon ug korona, ug sa usa ka adlaw miabot ang upat ka magtutukod sa simbahan gikan sa Constantinople – mga magtutukod sa bato nga simbahan ug mga tawo nga dato kaayo – ngadto kang Banal nga Antonio ug kang Teodosio:

'Asa ninyo gusto sugdan pagtukod sa simbahan?' pangutana nila kanila.

'Bisan asa nga giya sa Ginoo,' tubag sa mga reverendo.

'Katingalahan kaayo,' ingon sa mga magtutukod, 'kabalo kamo sa oras sa inyong kamatayon, apan dili ninyo matino ang lugar para sa simbahan, bisan pa nga gihatagan ninyo kami og dako kaayong kantidad sa bulawan sa dihang gi-hire ninyo kami.'

Pagtawag sa tibuok komunidad, ang mga reverendo nga amahan misugod sa pagpangutana sa mga Griyego:

'Isulti kanamo ang tanan, walay pagtabon-tabon, bahin sa inyong gihisgutan.'

Miingon ang mga magtutukod:

Usa ka adlaw, samtang natulog pa kami sa among mga balay sa sayong buntag – sa dihang misidlak pa lang ang adlaw – miabot sa matag-usa kanamo ang mga gwapong batan-ong lalaki ug miingon:

'Ginatawag kamo sa Reyna sa[5489] ngadto sa Vlacherna.'

Gidala namo ang among mga higala ug paryente ug miabot kami tanan sa Vlacherna sa samang oras; sa among pakighinabi sa usag usa, nasayud kami nga kami tanan gitawag sa Reyna sa parehas nga mga mensahero ug sa parehas nga mga pulong. Didto namo nakita ang Reyna, napalibotan sa daghang mga mandirigma; mitungo kami sa Iyang atubangan, ug Miingon Siya kanamo:

'Gusto ko nga magtukod ug simbahan para sa Akong kaugalingon sa Rusya, sa Kyiv; busa gisugo ko kamo: kuhaa ang bulawan sulod sa tulo ka tuig ug sugdi ang pagtukod sa simbahan.'

Pagkahuman namo og yuko, mitubag kami:

'O Labawng Reyna, ginapadala Mo kami sa usa ka langyaw nga yuta – kinsa man among adtoan didto?'

'Kining mga ania,' miingon Siya, 'nga nagatindog sa atubangan nato—ako usab magpadala kang Antony ug kang Theodosius.'

'Ngano man kaha, Ginoo,' among pangutana, 'nga nagahatag ka namo og bulawan sulod sa tulo ka tuig? Ingna lang sila aron makadawat kami og pagkaon ug tanan nga gikinahanglan; bahin sa pagbayad kanamo, ikaw ra ang labing kahibalo.'

'Si Anthony,' tubag sa Reyna, 'paingon na sa walay katapusang pahulay[5490] ; Si Theodosius mosunod kaniya didto sa ikaduhang ting-init; busa kuhaa ang kutob sa inyong makaya nga bulawan, ug kadiha kamo; ug walay makahatag kaninyo og ganti sama kanako: Ako kaninyo ihatag ang *wala pa'y mata nakakita… wala pa'y dalunggan nakadungog, ni misulod sa kasingkasing sa tawo"* (1 Cor. 2:9). Ug Ako mismo moanha aron makita ang simbahan diin gusto Nako nga puy-an; pagkahuman niini, gihatagan niya kami sa mga relikya sa mga balaang martir: Artemius, Polyevktus, Leontius, Akakios, Arephas, James ug Theodosius, nga miingon: 'Ibutang sila sa pundasyon sa simbahan.' Gikuha namo ang balaan nga mga relikya ug sobra pa nga bulawan kaysa gikinahanglan, ug gipangutana namo ang Reyna bahin sa sukod sa simbahan:

'Aron masukod kini,' tubag Niya, 'gipadala Nako ang sinturon sa Akong Anak, sumala sa Iyang sugo; bisan pa niana, paggawas kamo sa gawas ug tan-awa ninyo ang sukod niini para sa inyong kaugalingon.'

Mituaw kami ug nakita namo ang simbahan sa gawas. Pagbalik namo, mihapa kami pag-usab sa atubangan sa Reyna, ug nangutana: 'Unsa, O Ginoong Ginikanan, ang ngalan sa simbahan?'

'Gusto Nako nga ihatag kini sa Akong ngalan,' matud Niya.

Wala kami kaisog mangutana kaniya bahin sa Iyang ngalan, apan ang Reyna mismo miingon:

[5489] Vlacherna – usa ka distrito sa Constantinople.

[5490] San Antonio

'Ang simbahan idedikar sa Inahan sa Dios,' ug gihatag Niya kanamo kini nga balaang ikon gikan sa Iyang kaugalingong mga kamot.

Pagkadungog niini, ang tanan naghimaya sa Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan; ug si San Antonio miingon sa mga magtutukod:

'Mga anak ko, wala kami gayud mobiya niining dapita aron moanha kaninyo.'

Apan ang mga Griyego mipanghimatuud sa ilawom sa panumpa:

'Sa atubangan sa daghang mga saksi, among gikuha ang bulawan sa Reyna gikan mismo sa inyong mga kamot; among kuyog kamo paingon sa barko, ug usa ka bulan human sa inyong pagbiya, misugod kami sa among kaugalingong pagbiyahe; karon napulo na ka adlaw sukad mibiya kami sa Constantinople.'

Mitubag kanila si Santo Antonio:

'Gihatagan kamo ni Kristo og dakong grasya, kay kamo ang mga tumanon sa Iyang kabubut-on; kining mga batan-on nga gwapo ang nawong nga mitawag kaninyo mao ang labing hayag nga mga Anghel, ug ang Reyna sa Blachernae mao ang atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria; ug ang mga mandirigma nga nagbarug sa Iyang palibot mao ang mga dili-mortal nga host sa mga anghel; ug ang inyong pagdawat og bulawan gikan sa among kaugalingong mga kamot usa ka milagro sa Dios, nga ang Ginoo malipayong gihimo alang sa Iyang mga sulugoon, sa mga paagi nga Siya ra ang nakahibalo. Bulahan ang inyong parokya, ug aduna kamo'y maayong Kauban – kining balaan nga ikon sa Inahan sa Dios, nga makahatag kaninyo, sumala sa Iyang saad, *'sa wala pa makita sa mata, madungog sa dalunggan, o masukod sa hunahuna sa tawo'*; nga walay lain makahatag gawas sa Inahan sa Dios ug sa Iyang Anak, ang Ginoong Dios ug among Manluluwas nga si Jesu-Cristo. Ang iyang sinturon ug korona gidala dinhi gikan sa yuta sa mga Varangian; ang gilapdon, gitas-on, ug kataas sa maong labing dungog nga simbahan gipahibalo sa usa ka tingog nga mibaba gikan sa langit sa maanindot nga himaya, nga gipahibalo kang Simon nga Varangian, nga nagdala kanato sa sinturon ug korona.

Ang mga Griyego mitungo sa atubangan sa mga santo uban sa kahadlok ug pagtahud, nangutana sama sa una:

'Asa ang lugar para pagtukod sa simbahan? Ipakita kanamo.'

Mitubag ang Banal nga Antonio:

'Mag-ampo kita sulod sa tulo ka adlaw, ug ipakita kini kanato sa Ginoo.'

Ug busa, pinaagi sa inspirasyon sa Dios, nagtigom ang daghang katawhan aron mangita og lugar diin tukoran ang simbahan, bisan wala sila gitawag sa bisan kinsa; ang uban nagtudlo sa usa ka dapit, ang uban sa lain, apan wala sila makakita og angay nga lugar. Duol niini nahimutang ang uma sa prinsipe, ug pinaagi sa probidensya sa Dios, nahitabo nga sa maong takna mismo naglabay si Prinsipe Svyatoslav; Pagkakita niya sa daghang tawo, nangutana siya unsay nahitabo. Ug pagkahibalo niya, giliko niya ang iyang kabayo ug miduol sa daghang tawo; ug daw gipalihok sa Diyos, gitudlo sa prinsipe ang usa ka dapit sa iyang uma diin iyang gisugo nga pagtukoran sa simbahan.

Nag-ampo ang mga balaan sulod sa tulo ka adlaw. Ug sa unang gabii sa pag-ampo, mipakita ang Ginoo kang Balaan Anthony, nga nag-ingon:

'Anthony! Nakakaplag ka og pabor sa Akong panan-aw.'

Mitubag si Reberendo Antonio:

'Kon, Ginoo, nakakaplag ko og pabor sa Iyang panan-aw, pasagdi nga adunay hamog sa tibuok yuta, apan pasagdi nga uga ang yuta sa dapit nga Iyang buot nga balaanon.'

Ug sa buntag, samtang adunay hamog sa tibuok kalibutan, nakit-an ang uga nga yuta sa dapit diin karon nagtindog ang simbahan. Pagkahuman sa pag-ampo pag-usab sa sunod gabii, miingon ang Banal nga si Anthony:

– 'Ginoo, pasagdi nga uga ang tibuok yuta, apan pasagdi nga naay hamog sa balaan nga dapit.'

Ug sa buntag, nakita ang hamog sa balaang dapit, samtang uga ang tibuok yuta (cf. Mga Hukom 6:37–40). Sa ikatulong adlaw, nag-ampo sila niining dapita; gipanalanginan kini sa Kagalang-galang Anthony; ang gilapdon ug gitas-on sa lugar gisukod gamit ang bulawanong sinturon ni Kristo, nga gidala ni Simon gikan sa yuta sa mga Varangian, ug giya sila sa sukod nga gipakita kang Simon sa usa ka tingog gikan sa langit samtang naa siya sa dagat. Unya si San Antonio, nga nagtas sa iyang mga kamot, nag-ampo sa kusog nga tingog, sama sa propeta Elias kaniadto:

'Paminawa ako, Ginoo, paminawa ako (karong adlawa) pinaagi sa kalayo, ug pasabta sa tanang katawhan nga Ikaw ang nagbuot niini' (cf. 3 Mga Hari 18:37).

Ug diha-diha dayon nahulog ang kalayo gikan sa langit: gisunog niini ang mga sanga sa kahoy ug mga tunok, gipauga ang hamog, ug nakahimo og lungag, sama sa usa ka kanal, sa gitudlo nga dapit. Ang mga naglibot sa Banal nga Antonio niadtong panahona nahulog sama sa patay tungod sa kahadlok. – Busa, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa mainitong pag-ampo sa mga matinud-anon, nga gipangulohan sa Kagalang-galang Antonio, nahibal-an ang dapit nga gipili sa Dios: ug sa wala pa niana, ang grasya sa Dios, pinaagi sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang Teodosio, sumala sa gisaysay sa iyang hagiograpiya, nagtagna na niini nga dapit – usahay pinaagi sa usa ka panan-awon sa kalayo nga naglukso paingon niini gikan sa karaang simbahan, ug usahay pinaagi sa panan-awon sa mga anghel nga nagbitbit og balaang ikon.

Human niining milagrosong timailhan sa lugar, gipahimutang sa Kagalang-galang Anthony ug Theodosius ang pundasyon sa usa ka simbahan nga bato nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; niadtong tuig 6581 sukad sa paglalang sa kalibutan ug tuig 1073 AD, ubos sa Diyosnon nga Obispo Michael – ang Metropolitan George naa sa Gresya niadtong panahona – atol sa paghari sa debotong Prinsipe Sviatoslav Yaroslavich[5491] . Gisugdan niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang paghukay sa kanal para sa pundasyon sa simbahan ug naghatag siya og 100 ka bulawan nga hryvnia kang Banal nga Teodosio aron mas malampuson ang pagpadayon sa konstruksyon.

Ang mga relikya sa mga balaang martir, nga gihatag sa mga magtutukod sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa Blachernae, gibutang sa pundasyon sa mga bungbong. Sama sa iyang gipanghimatuud, ang Balaan nga si Anthony wala magdugay pagkahuman matukod ang simbahan – namatay siya niadtong maong tuiga. Ang Banal nga si Teodosio nag-amping pag-ayo sa pagtukod sa simbahan, apan siya usab sa dili madugay, sa ikaduhang tuig pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga si Antonio, sa dihang nahuman na ang mga pundasyon, mibyahe paingon sa iyang walay katapusang puloy-anan. Ang pagtukod sa simbahan nahuman sa ikatulong tuig ubos kang Banal nga si Esteban, ang manununod ni Banal nga si Teodosio. Nakita ni Banal Esteban ang himayaong mga milagro nga bag-ohay lang gihulagway: nakita niya ang mga artesano nga miabot gikan sa Constantinople dala ang ikon sa Inahan sa Dios, ug nadungog niya ang ilang pagsaysay kung giunsa sila gisugo sa Emperatris sa Blachernae. Isip handumanan niining mga milagro, pagkahuman niyang biyaan ang Kiev-Pechersk Lavra, nagtukod siya og simbahan sa Klov[5492] nga gihalad kang Inahan sa Dios sa Blachernae. Ug ang debotong Prinsipe Vladimir Vsevolodovich Monomakh – nga sa panahona usa pa ka batan-ong batang lalaki – nakakita og kalayo nga nahulog gikan sa langit ug gisunog ang usa ka lungag, diin ang mga pundasyon sa simbahan gimarkahan sa usa ka bulawanong sinturon.

Ang balita bahin niining mga katingalahang milagro mikaylap sa tibuok yuta sa Rus'. Nadasig niini si Prinsipe Vsevolod ug ang iyang anak nga si Vladimir nga mobiyahe gikan sa Pereyaslavl paingon sa Kyiv. Sa kana nga panahon, masakiton si Vladimir; gisul-oban siya sa maong bulawanong sinturon, ug pinaagi sa pag-ampo sa atong mga balaan nga amahan nga sila Anthony ug Theodosius, dali siyang nabawi ang iyang panglawas. Busa, ang Dios-higugmaong Prinsipe Vladimir gisukod ang sukod sa Simbahan sa Pechersk nga gipadayag mismo sa Dios ug, sa iyang prinsipalidad sa siyudad sa Rostov, nagtukod og simbahan nga eksaktong pareho ang gitas-on, gilapdon, ug gilapdon sa gitas-on; sa samang higayon, gisulat niya sa usa ka espesyal nga charter ang tanang adlaw sa pista nga gitukod sa Simbahan sa Pechersk, aron magsilbing giya para sa iyang kaugalingong simbahan. Ang anak ni Vladimir, si Prinsipe George, pagkahibalo niya gikan sa iyang amahan sa mga milagrosong hitabo nga naglibot sa pagtukod sa Simbahan sa Mga Kuweba, nagtukod usab og simbahan nga pareho ang sukod sa iyang prinsipalidad, sa siyudad sa Suzdal. Apan karon panahon na aron atubangon ang sugilanon sa pagdekorar sa Simbahan sa Mga Kuweba sa mga balaang ikono.

Napulo ka tuig human sa pag-abot sa mga pangulo nga magtutukod gikan sa Constantinople, miabot usab gikan didto ang mga batid nga pintor sa icon ngadto sa abad sa mga Kuweba niadtong panahona, ang Bulahan nga si Nikon:

[5491] Sviatoslav Yaroslavich – Dakong Prinsipe sa Kyiv gikan sa 1073 hangtod 1075.

[5492] Klov – usa ka luna sa yuta duol sa Kyiv.

'Ipakita kanamo,' ingon nila kaniya, 'ang mga nagkuha kanamo aron magpintal sa mga ikon; gusto namo makig-istorya kanila: sa atubangan sa daghang saksi, nakigsabot kami kanila nga pagdekorasyonan ang usa ka gamay nga simbahan sa mga ikon; apan kining simbahan dako kaayo; kung dili, kuhaa na lang ninyo ang inyong bulawan, ug mobalik kami sa Constantinople.'

Nalibog ang abá sa niining mga pulong, ug miingon siya sa mga pintor sa ikon:

'Unsa man ang hitsura sa mga tawo nga nakigsabot kaninyo?'

Gihulagway sa mga pintor sa ikon ang ilang dagway kaniya ug gihatag nila ang ilang mga ngalan – ang usa gitawag og Anthony, ang usa pa Theodosius. Unya misinggit ang abá:

'O akong mga anak! Dili namo sila madala kaninyo; napulo na ka tuig sukad sila mibiyahe paingon sa Ginoo, diin sila nag-ampo nga walay hunong alang kanato, nagbantay niining simbahan ug nag-atiman sa ilang monasteryo ug sa mga nagpuyo niini.'

Pagkadungog niini nga tubag, nahadlok kaayo ang mga pintor sa mga ikono. Nagdala sila og daghang mga negosyante, nga gikan usab sa Constantinople, ngadto sa abá, nga miingon:

'Dinhi, sa ilang mismong atubangan, nakig-negosasyon kami kanila ug nakakuha kami og bulawan gikan sa ilang mga kamot; apan karon dili ninyo kami pasudlon sa pagtan-aw kanila. Kung namatay na sila, ipakita kanamo ang ilang hulagway, aron makita sa among kaugalingon kung tinuod ba nga sila gayud kini.'

Unya gipagawas sa abá, sa atubangan sa tanan, ang ikon ni Banal Anthony ug ni Theodosius. Pagkakita sa hulagway, miyuko ang mga Griyego, nga nag-ingon:

'Tinuod gayud, mao kini sila, ug nagtuo kami nga buhi pa gihapon sila bisan pa human sa kamatayon ug makahatag og kaluoy ug makaluwas sa mga nangadto kanila.'

Ug gipakita sa mga negosyante ang mosaiko nga ilang gidala, daw para ibaligya: kini ulahi gigamit aron pagdayanday sa balaang halaran. Unya ang mga pintor sa ikon nagsugod sa paghinulsol sa ilang sala ug gisaysay ang mosunod:

Sa among pag-abot sa Kyiv pinaagi sa barko, nakita namo kini nga dakong simbahan sa bungtod ug nangutana kami: "Unsa kining simbahan?" "Ang Pechersk Lavra, nga kamo gitawag aron pagdekorar," ilang tubag.

Sa pagkakita namo sa kadako sa simbahan, nasuko kami ug gusto na unta namo nga mobalik. Apan sa gabii, misugod ang usa ka makalilisang nga bagyo, ug sa among pagmata sa buntag, namatikdan namo nga naa na kami duol sa Tripoli, ug ang bangka naglutaw paingon sa taas sa suba sa iyang kaugalingon – mura'g gihila sa usa ka pwersa. Gipugngan namo kini sa among tanang kusog ug nagbarog didto tibuok adlaw, naghunahuna unsay sunod nga mahitabo. Giunsa namo, sa usa ka gabii lang ug walay tabang sa sagwan, natabok ang gilay-on nga gipaningkamotan sa uban sulod sa tulo ka adlaw? Sa sunod nga gabii nakadawat kami og panan-awon: nakita namo kini nga simbahan ug ang milagrosong ikon sa Inahan sa Dios nga gipahimutang didto, Kinsa misulti kanamo:

'Ngano man kamo magpaningkamot sa walay pulos, nga dili mosugot sa kabubut-on sa Akong Anak ug Ako? Kung dili kamo mosunod Kanako ug mobalik, ibutang ko kamo tanan ug ang inyong sakayan duol sa Akong simbahan: ug hibaloa nga dili kamo makagawas ana nga dapit, apan, human kamo makapanumpa sa monastikong panata sa Akong monasteryo, didto ninyo tapuson ang inyong kinabuhi.' Ako, sa akong bahin, mamilit alang kaninyo sa umaabot nga kapanahonan, tungod sa mga pag-ampo sa mga nagtukod – sila Antonio ug Teodosio.

Pagmata namo sa buntag, gusto namo usab nga mobalik pagdagan; apan bisan pa nga among gisagol ang bangka gamit ang among tanang kusog batok sa agos, ang bangka misaka gihapon sa sapa; busa, among gibyaan ang among plano, misumite sa kabubut-on sa Dios, ug ang bangka sa dili madugay mihunong sa kaugalingon duol sa monasteryo.

Human niining salaysay, ang tanan—ang mga monghe ug ang mga Griyego, ang mga magtutukod ug ang mga pintor sa mga ikon—naggalaw sa Dios, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, sa Iyang ikon nga nagbuhat og milagro, ug sa Banal nga mga Antonio ug Teodosio.

Unya, ang mga pintor sa ikon nagsugod sa pagdekorar sa simbahan, diin gitabangan sila sa Ginoo pinaagi sa Iyang mga tanda. Samtang ginadekorar sa mga pintor sa ikon ang halaran gamit ang mga mosaiko, usa ka hulagway sa Labawng Balaang Inahan sa Dios kalit nga mitungha sa sulod sa halaran; niadtong panahona, anaa didto ang tanang pintor sa ikon, lakip na ang Kagalang-galang Alipius, nga nagkat-on ug nagtabang kanila; Gusto

sa Dios nga sila mahimong mga saksi sa ingon ana ka katingalahan ug makapahadlok nga milagro. Samtang nagtutok sila sa imahe, kalit kini nga misidlak nga mas hayag pa sa adlaw, nga ang mga pintor sa ikon dili na makatutok niini ug sa kahadlok, mihapa sila. Mibangon sila gamay aron tan-awon pag-usab ang milagrosong ikon: ug kalit lang misidlak gikan sa ngabil sa Inahan sa Dios ang usa ka puti nga salampati. Ang mga naa sa simbahan nagtan-aw aron makita kon mipadayon ba kini gawas sa simbahan. Ug didto, sa atubangan sa mata sa tanan, nilupad pag-usab ang salampati gikan sa baba sa Manluluwas ug nilupad-lupad sa tibuok simbahan: milupad kini paingon sa mga ikon sa mga balaan, mipahulay sa kamot sa usa ug sa ulo sa lain; unya, milupad kini paubos, mipahulay sa luyo sa lokal nga milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; Gusto sa mga naa sa simbahan nga dakpon ang salampati: nagtindog sila og hagdanan, apan wala gyud nila makita ang salampati bisan sa luyo sa ikon o sa luyo sa kurtina; nangita sila bisan asa apan wala nila makita kung asa nagpanago ang salampati. Ug nagtindog silang tanan nga nagtutok sa ikon nga nagpakita sa santuwaryo: ug tan-awa, pag-usab, sa ilang atubangan gayud, usa ka salampati ang nilupad gikan sa baba sa Inahan sa Dios ug misaka paingon sa hulagway sa Manluluwas. Ang mga nagtindog sa ubos misinggit sa mga nagtrabaho sa taas:

'dakpa kini!'

Giyab-at nila ang ilang mga kamot aron dakpon kini, apan mibalik ang salampati sa baba sa Manluluwas. Pag-usab, usa ka kahayag nga mas hayag pa sa adlaw ang misidlak kanila tanan, nga napugos kanila sa pagsirado sa ilang mga mata; ug sila, nga nagluhod sa yuta, misimba sa Ginoo, nga nagpasalamat Kaniya sa paghatag kanila sa grasya nga masaksihan ang mga buhat sa Labing Balaan nga Espiritu nga nagpuyo sa simbahan sa langob. Gipalig-on sa mga milagro, ang mga pintor sa ikon, samtang nagdekorar sa simbahan sa langob—nga sama sa langit—nagdekorar usab sa ilang kaugalingon sa nagkalain-laing mga hiyas. Human sa ilang pagkinabuhi nga usa ka monastikong kinabuhi nga makapahimuot sa Dios, didto usab nila natapos ang ilang mga adlaw sa maong Monasteryo sa Kuweba; ingon usab sa mga pangulo nga magtutukod; ang tanan kanila gipahulay sa narthex sa kuweba sa Banal nga Anthony, diin ang ilang mga lawas nga dili mabulok nagpabilin hangtod karon. Sa ingon niini natuman ang propesiya nga nadungog sa mga bulahan nga pintor sa ikonoha gikan sa labing dungog nga ikonoha sa Inahan sa Dios, sa dihang nagpakita kanila ang Simbahan sa Pechersk samtang naningkamot sila nga mobalik sa Constantinople; Miingon Siya kanila: 'Dili ninyo biyaan kana nga dapit, apan, human kamo makapanumpa sa mga panata sa monastiko, didto kamo mamatay.'

Angay nga hinumduman dinhi ang laing katingalahang milagro, nga gipadayag sa Dios sa samang panahon pinaagi sa labing dungog ug makahimo-sa-milagro nga ikon sa Inahan sa Dios, nga anaa sa simbahan nga bato sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios sa mga Kuweba.

Sa Kyiv nagpuyo ang duha ka maharlika—nga mag-amigo—si Juan ug si Sergio: sa usa ka adlaw, pag-abot nila sa simbahan sa Pechersk, ilang nakita nga usa ka kahayag nga mas hayag pa sa adlaw ang nagagikan sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, ug sa atubangan niini ilang gipamatud-an ang ilang espirituhanong pagka-igsoon pinaagi sa usa ka panumpa. Paglabay sa daghang katuigan, si Juan nangmasakit pag-ayo, nga nagbilin og usa ka lima ka tuig nga anak nga lalaki, si Zacarias: pagtawag niya sa abad sa Mga Kuweba, ang Balaan nga si Nikon, sa atubangan niya, iyang gipangbahin ang iyang kabtangan sa mga kabus, ug iyang gisalig kang Sergius ang bahin sa iyang anak—usa ka libo ka hryvnia nga pilak ug usa ka gatos ka hryvnia nga bulawan; Gi-komisyon usab niya siya sa pag-atiman sa iyang anak, ingon sa usa ka higala ug matinud-anong igsoon, ug gisugo nga ihatag ni Sergius ang pilak ug bulawan sa iyang anak sa dihang siya moabot na sa hustong edad. Pagkahuman niini nga paghan-ay, dali ra siya namatay.

Sa dihang napulo'g lima na ka tuig si Zacarias, gusto niyang kuhaon ang iyang pilak ug bulawan gikan kang Sergio; apan si Sergio, nga gitintal sa yawa, nangita og paagi aron laglagon ang iyang kaugalingong kinabuhi aron makab-ot ang bahandi. Mitubag siya sa batan-on:

'Ang imong amahan gihatag ang tanan niyang bahandi sa Dios – hangyoa Siya og bulawan ug pilak; Siya ang imong maniningil, ug tingali maluoy Siya kanimo; ako, wala koy utang bisan kanimo o sa imong amahan; ang imong amahan, sa iyang kabuang, gihatag ang tanan niyang bahandi sa mga kabus ug gibyaan ka nga walay bisan unsang kapanguhaan.'

Pagkadungog niini, ang batan-on misugod sa paghilak tungod sa iyang kakabus. Unya nagpadala siya og hangyo kang Sergius, nga nag-ingon:

'Hatagi ko bisan sa katunga sa akong panulondon, ug imo na lang kuhaa ang pikas nga katunga nga katumbas niini para sa imong kaugalingon.'

Apan gisaway ni Sergius sa mapait nga mga pulong ang iyang amahan nga si Zacarias ug siya mismo. Nangayo unya si Zacarias og ikatulo, o bisan ikasampu; apan sa dihang wala gyud siya makab-ot, miingon siya kang Sergius:

'Kung wala kay gikuha, nan anhi ug panumpa sa akong atubangan sa atubangan sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Simbahan sa Mga Kuweba, diin ka misulod sa usa ka panata sa pagka-igsoon uban sa akong amahan.'

Si Sergius, nga walay pagduha-duha, misulod sa simbahan ug, mitindog sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nanumpa nga wala siya mokuha og usa ka libo ka hryvnia nga pilak ni usa ka gatus ka hryvnia nga bulawan. Apan sa dihang gisulayan niyang halukan ang ikon, wala siya makaduol niini. Ug busa, samtang nagahawa siya sa simbahan, misugod siya og singgit:

'Mga Balaang Amahan, Anthony ug Theodosius, panalipdi ako batok niining walay kalooy nga anghel nga naningkamot sa paglaglag kanako; amuma kamo sa Labing Balaang Inahan sa Dios aron siya makapahawa kanako sa daghang demonyo nga akong giulipon – pasagdi sila nga kuhaon ang pilak ug bulawan, nga giselyohan ug gitago sa akong selda.'

Usa ka dakong kahadlok ang misakop kanila tanan, ug sukad niadto, walay bisan kinsa ang gitugotan nga manumpa sa atubangan sa balaan nga ikon sa Inahan sa Dios. Nagpadala sila og mga tawo sa pagpangita ug sa tinuod nakakaplag sila og usa ka selyadong sudlanan, nga naglangkob og duha ka libo ka hryvnia nga pilak ug duha ka gatus ka hryvnia nga bulawan. Mao kini ang gibuhat sa Ginoo—ang Magahatag sa grasya—gipadaghan ang panulondon. Gihatag ni Zacarias ang tanang kuwarta kang Abad Juan, aron gamiton niya kini sumala sa iyang pagbuot; siya mismo misulod sa mga panata sa monghe sa Monasteryo sa Pechersk ug didto na niya gipahinungod ang nahibilin niyang mga adlaw. Gamit niining pilak ug bulawan, gitukod sa ibabaw sa Simbahan sa Pechersk ang usa ka simbahan nga gihalad kang San Juan nga Manunulti aron sa paghinumdom kang boyar Juan ug sa iyang anak nga si Zacarias, nga mao ang tag-iya sa maong pilak ug bulawan.

Human natong hisgutan ang mga milagro nga kauban sa pagdekorar sa simbahan sa Pechersk gamit ang mga iconograpiya, karon atong isaysay kung giunsa sa Labawng Labaw pagbalaan ang puloy-anan sa Iyang Inahan.

Sa unang tuig sa pagka-abad sa bulahan nga si Juan, nga kapangalan sa simbahan, ilawom sa Metropolita nga pareho usab og ngalan, ang milagrosong natukod ug nadekorasyunan nga simbahan sa Pechersk gikonsagran; ang pagkonsagra niini, pinaagi sa grasya sa Dios, gisubay sa ingon nga mga milagro. – Sa dihang nagpadayon ang preparasyon para sa konsagrasyon sa simbahan, nadiskubre nga wala'y batong slab para sa balaang halaran; bisan pa sa tanang paningkamot, wala'y artesano nga makit-an nga makahimo niini; busa napugos sila nga ilisan ang batong slab og kahoy. Apan dili gusto ni Metropolitan Juan nga kahoy nga tapakan, imbis nga bato, ang ibutang sa balaan nga halaran sa ingon ka dako nga simbahan; kini nakahatag og dakong kasubo sa abad ug sa mga igsoon, kay napugos nga ipalangan ang konsagrasyon sa simbahan sulod sa pipila ka panahon. Niadtong Agosto 13, ang mga monghe, sumala sa ilang batasan, miadto sa simbahan aron sa pagsaulog sa Vespers ug kalit nga nakita ni , sa tabing sa halaran, ang usa ka batong slab ug mga haligi alang sa pagtukod sa balaang halaran; gisultihan dayon nila ang Metropolitan bahin niini; siya misalamat sa Diyos ug gisugo nga ipagasaulog ang Vespers alang sa konsagrasyon. Nagpaningkamot sila og dugay aron mahibal-an kung asa gikan ang slab ug kinsa ang nagdala niini—pinaagi ba sa tubig o sa yuta—ug giunsa kini pagdala sa sulod sa simbahan nga wala gani mabuksan; apan napakyas ang tanan nilang paningkamot. Nipadala sila dayon ug tulo ka hryvnia nga pilak ngadto sa lugar diin ginahimo ang ingon nga mga butang, aron bayran ang artesano alang sa batong slab nga iyang gihimo; apan walay ingon nga artesano nga nakaplagan, bisan pa sa ilang pagpangita bisan asa; kay ang batong slab para sa lamisa sa balay sa Iyang Inahan gihatag mismo sa Manlalang ug Maninagana sa tanang maayong butang; ug kini mao gayud ang tapad nga bato diin Iyang gipangandoy nga isakripisyo alang sa tibuok kalibutan sa tanang adlaw. Apan dili pa kini ang katapusan sa mga milagro. Sa sunod buntag, human sa milagrosong pagdiskubre sa nahisgotang slab, si Metropolitan Juan gikapungot kaayo nga miabot na ang panahon sa pagkonsagrasyon sa Simbahan sa Pechersk, apan wala'y bisan usa ka obispo nga anaa, kay ang ilang mga diyosesis layo kaayo sa Kyiv; apan kalit lang, gikan sa wala damha, mitungha ang mga obispong mahigugmaon sa Diyos: Si Juan sa Chernigov, Isaias sa Rostov,

Antonio sa Yuryev, ug Lucas sa Belgorod, bisan pa wala'y bisan kinsa nga nagpatawag kanila; busa natuman ang tinguha sa Metropolitan nga pagkonsagran ang simbahan uban sa mga obispo. Ang Metropolitan nabigla kaayo, kay wala man siya magpadala og bisan kinsa aron kuhaon ang mga obispo, ug nangutana kanila:

'Ngano man nga miabot mo dinhi bisan wala mo'y imbitasyon?'

Mitubag ang mga obispo:

'Naga-padala ka kanamo og mga batan-on, Imong Grasya, nga nagsulti kanamo nga ang Simbahan sa Pechersk pagabukladon sa ika-14 sa Agosto ug nga kinahanglan kami andam sa pagsaulog sa Liturgiya uban kanimo; busa, sa imong pulong, ania kami.' Giingon pa ni Anthony sa Yuryev:

'Namasakit ko, ug niadtong gabii miabot kanako ang usa ka monghe, nga miingon: "Ugma pagakonsagrasyonon ang simbahan sa mga Kuweba – kinahanglan naa ka didto." Sa diha nga nadungog nako kini, naayo ang akong panglawas, ug ania ako karon, sumala sa imong sugo.'

Ang Metropolita nagtinguha nga pangitaon ang mga tawo nga nagpatawag kanila, apan kalit nga misinggit ang usa ka tingog:

– *'Ang mga nagsulay kanako nawala na'* (Salmo 63:7).

Unya iyang gipahaba ang iyang mga kamot paingon sa langit, nga nag-ingon

– O Labing Balaan nga Inahan sa Dios! Ingon nga sa imong pagpanaw gipundok Nimo ang mga Apostoles gikan sa katapusan sa uniberso alang sa mas dako nga himaya sa imong lubong, ingon usab karon, alang sa pagkonsagrasyon sa imong simbahan, gipundok Nimo ang among mga kauban nga ministro ug mga bikari; panalangini kami sa kini nga paningkamot ug, alang sa himaya sa imong Anak ug sa imoha, tabangi kami.

Natingala ang tanan sa ingon nga mga milagro, nga wala pa man mahuman.

Sa dihang, atol sa konsagrasyon, pagkahuman nilang nilibot ang simbahan tulo ka beses, miduol sila sa pultahan niini ug misugod og kanta, 'Itas ninyo ang inyong mga ulo, O mga ganghaan, ug itas usab kamo, O mga karaang pultahan, aron makasulod ang Hari sa himaya', walay bisan kinsa sa sulod sa simbahan ang mitubag og kanta, 'Kinsa kining Hari sa himaya?' – kay walay bisan kinsa nga nabilin sa sulod sa simbahan. Apan pagkahuman sa taas nga kahilom, kalit lang nga misinggit gikan sa sulod sa simbahan ang usa ka kanta sama sa kanta sa mga anghel: 'Kinsa kining Hari sa himaya?' Nagsugod sila sa pagpangita aron mahibal-an kinsa kining mga mag-aawit, asa sila gikan, ug giunsa nila pagsulod sa simbahan samtang sirado ang mga pultahan niini; apan wala sila makakita bisan usa ka tawo sa sulod sa simbahan. Ug nahimong klaro sa tanan nga kining tanan buhat sa Pag-atiman sa Dios; ug ang tanan, sa paghinumdom sa mga milagro nga misunod sa pagtukod sa Simbahan sa Pechersk, misinggit uban sa Apostol:

– *'Oh, ang kalawom sa bahandi ug kinaadman ug kahibalo sa Dios! Unsa ka dili masusi ang Iyang mga paghukom ug ang Iyang mga dalan nga dili masukod! Kay kinsa bay nakaila sa hunahuna sa Ginoo? O kinsa bay nahimong Iyang magtatambag?'* (Roma 11:33–34). – Busa, ang pagkonsagrar sa Simbahan sa mga Kuweba natuman sa tuig 6597 sukad sa paglalang sa kalibutan, sa tuig 1089 AD, sa mga adlaw sa matinud-anong Prinsipe sa Kyiv, si Vsevolod Yaroslavich, pinaagi sa milagrosong pag-ampo sa Ginoo mismo, ingon tubag sa mga pag-ampo sa Iyang Labing Balaan nga Inahan ug sa atong mga respetadong amahan, sila Anthony ug Theodosius.

Tinuod gayud, mga igsoon, ang kasaysayan sa Simbahan sa Pechersk puno sa mga milagro: gipadayag kini sa Ginoo sa usa ka panan-awon sa wala pa kini natukod ug nagpadala gikan sa yuta sa mga Varangian og korona ug sinturon nga nagbitbit sa Iyang dungganong hulagway; samtang sa yuta sa Gresya, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo nagpadayag sa hulagway sa simbahan pinaagi sa pagpadala sa Iyang ikon ug sa mga relikya sa mga balaang martir. Sa kasaysayan sa pagtukod niini, nga gibahin sa tulo ka bahin—ang kasaysayan sa pagtukod sa simbahan, ang pagdekorar niini, ug ang pagkonsagrasyon niini—napakita ang buhat sa Balaang Trinidad. Ang Dios Amahan mismo, ang Labaw sa mga Adlaw, gimarkahan ang lugar diin tukoron ang simbahan sa uga nga yuta, nga usa ka timaan sa pagka-antiquity o pagkatigulang; ang Anak, *'nga mibaba sama sa hamog sa balhibo sa karnero'*, nagpadalôg sa hamog; ug ang Espiritu Santo, nga mibaba sa porma sa mga dila sa kalayo, nagpadalôg sa kalayo gikan sa langit. Ingon usab, atol sa pagdekorar sa simbahan, ang Amahan, nga nagmugna sa tawo sa Iyang kaugalingong hulagway, gipakita—nga walay kamot sa usa ka tawo nga iconographer—ang hulagway sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa halaran pinaagi sa usa ka mosayiko: ' ' Ang Anak—ang Adlaw sa Pagkamatarong—unya gipuno ang simbahan sa kahayag, samtang ang Espiritu Santo, nga nagpakita sa porma sa usa ka salampati, nagpadayag sa usa ka panan-awon sa usa ka salampati nga nilupad gikan sa baba sa icon. Sa katapusan, atol sa

konsagrasyon, ang Amahan, nga kaniadto naghatag sa Balaod sa mga lapida nga bato, naghatag usab og bato para sa balaan nga halaran; ang Anak, ang Punong Pari nga naglingkod sa ibabaw sa mga langit, milagrosong nagtigom sa mga punong pari; ang Balaang Espiritu—ang tingog nga misulti sa tibuok kalibutan—mitubag gikan sa sulod sa simbahan, bisan pa walay bisan kinsa didto. Kung, busa, ang Dios, nga gisaulog sa Trinidad, nalipay, pinaagi sa ingon ana ka katingalahang mga timaan, sa pagtukod alang sa Iyang kaugalingon sa labing dungganong Simbahan sa mga Kuweba sa ngalan sa Iyang hinigugma nga Langitnong Reyna, nan, siyempre, Naga puyo Siya dinhi uban sa gugma; ug uban Niya nagpuyo ang Reyna nga nagtindog sa Iyang tuo, ang Managhulagway ug dalangpan sa tanang Kristohanon, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sama sa Iyang gisaad sa Blachernae, nga miingon sa mga magtutukod:

'Ako mismo moanhi aron makita ang simbahan ug buot ko nga puy-an kini.'

Ingon usab, ang mga santo sa Dios, nga ang ilang mga relikya nagahigda sulod sa mga bungbong sa simbahan ingon usa ka dili matuyok nga pundasyon, nagpuyo nga walay hunong sa Simbahan sa Pechersk. Unsa man nato kini isulti? Tinood gayud, kini balaan ug katingalahan, ug sama sa langit mismo. Busa, angay nato pasalamatan ug dayegon ang mga namatay nga matinud-anong prinsipe, ang mga boyar nga mahigugmaon kang Kristo, ang mga dungogong monghe, ug ang tanang Ortodokso nga nagpakita og kadasig alang sa Balaang Simbahan sa Kuweba. Pinaagi sa pag-ampo sa atong mga bililhon nga amahan, sila Antonio ug Teodosio, hinaut nga si Cristo, ang Ulo sa Simbahan, magahatag sa Iyang kaayo ug kaluoy kanila ug kanato usab, mga anak sa Simbahang Orthodox; kang Cristo nga Dios, mag-anaa ang dungog ug himaya, uban sa Iyang Amahan nga walay sinugdan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang Pagbalhin sa mga Relikya sa atong Gihimaya nga Amahan Theodosius, Abad sa mga Kuweba

Gisaulog sa ika-14 sa Agosto

Sa ika-napulo'g walo ka tuig sukad nga ang atong Balaang Amahan Teodosio gidala sa espiritu gikan sa yuta paingon sa langit[5493] , ang Ginoo nagtinguha nga ang iyang lawas usab ibalhin gikan sa langob paingon sa balaan ug langitnong Simbahan sa mga Langob. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Ang tibuok komunidad sa balaan, dako ug milagrosong Monasteryo sa Mga Kuweba, nga nagtigom uban sa ilang abá, Hegumen Juan, nagkahiusa sa desisyon, human sa pakigpulong, nga ibalhin gikan sa kuweba ngadto sa dakong simbahan nga bato ang bililhon nga mga relikya sa bulahan ug Dios-bitbit nga Teodosio, usa ka tawo nga matinud-anon ug mahimayaong kinabuhi, katingalahan sa iyang mga hiyas ug bantog tungod sa iyang mga milagro. Ang mga igsoon miingon sa usag usa:

'Dili ba nato walay hinungdan nga ginabiyaan ang atong amahan ug magtutudlo? Dili angay nga kita mawad-an sa atong magbalantay, ni angay usab nga biyaan sa magbalantay ang panon nga gisalig kaniya sa Dios, aron dili gub-on sa mabangis nga hayop ang panon ni Cristo.' Kita, mga igsoon, angay kanunay nga itultol sa atubangan sa atong mga mata ang mahimayaong relikya sa atong amahan, nga maghatag kaniya og angay nga pagdayeg sa tanang panahon. Dili angay nga magpabilin siya sa gawas sa monasteryo ug sa iyang simbahan, kay siya ang nagtukod niini ug naghiusa sa mga monghe.

Unya, sa usa ka tingog, silang tanan miingon:

'Ato kining kuhaon ang balaang relikya sa atong hinigugma nga amahan ug dalhon gikan sa langob ngadto niining dapita: *"Sa diha nga magpasiga kamo ug suga*," ingon sa Ginoo, "*dili ninyo kini ibutang sa ilawom sa sukob, kondili ibutang kamo sa patid sa suga, ug kini magahatag ug kahayag sa tanan sa sulod sa balay"* (Mat. 5:15).'

Pagkahuman niining desisyon, ang mga igsoon dayon nag-andam og lugar para sa mga balaang relikya ug nagtukod og reliquaryo nga bato. Nagkadool na ang pista sa Pagkatulog sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Tulo ka adlaw sa wala pa ang pista, gisugo sila sa abad nga mosulod sa langob ug hukayon ang dapit diin gipahulay ang

[5493] Si San Teodosio sa mga Kuweba namatay niadtong 1074.

balaang relikya sa atong ginagalang nga amahan nga si Teodosio. Ang unang nakatuman niini nga buluhaton ug unang nakakita sa balaang relikya sa iyang kaugalingong mga mata mao ang bulahan nga si Nestor, nga mao ang nagsulat niining salaysay. Siya mismo ang nagpamatuod niini:

'Isulti ko kanimo ang kamatuoran ug walay lain,' kay wala ko kini madungog gikan sa uban[5494] , kondili ako mismo ang unang miapil. Ang abá, nga miduol kanako, miingon: 'Adto kita, anak ko, sa atong Banal nga Amahan Theodosius.' Ug misulod kami sa langob nga walay nakabantay kanamo. Pagkahuman namo og tan-aw sa palibot, among gimarkahan ang dapit nga kinahanglan hukayon ug mibulag kami. Unya miingon ang abbot kanako: 'Pilia bisan kinsa sa mga igsoon nga gusto nimong motabang kanimo, ug ayaw isulti bisan kinsa gawas niining napili – ayaw pasabta bisan kinsa sa mga igsoon hangtud madala nato ang balaang relikya sa dapit sa atubangan sa langob.'

Niadtong adlawa mismo, gipreparar nako ang mga galamiton sa paghukay. Martes kana; sa ulahing gabii gidala nako ang duha ka magsoon, mga tawo nga labing matinud-anon sa kinabuhi – ug walay lain nakahibalo niini. Pag-abot namo sa langob, pagkahuman namo og matinahuron nga pag-ampo, misugod dayon kami sa trabaho, samtang nag-awit og mga salmo. Nagsugod ko og hukay; pagkahuman sa taas nga panahon sa pagpaningkamot, gihatag nako ang pala sa lain nga igsoon. Naghukay kami sa ingon ani hangtod sa tungang gabii ug wala namo makaplagan ang mga relikya sa santo. Unya nagsugod kami og kasubo ug paghilak: sa sinugdan nagtuo kami nga wala magbuot ang santo nga ipadayag ang iyang kaugalingon kanamo; napulihan kini sa lain nga hunahuna – basin sayop ba ang lugar nga among gihukayan? Busa, gikuha nako pag-usab ang pala ug nagsugod ko og kiskis nga mas masigasig pa. Usa sa mga igsoon nga kuyog nako ug nagbarog sa gawas sa langob, pagkadungog niya sa pag-igo sa kampana sa simbahan[5495] nga nagtawag sa mga matinud-anon para sa Matins, nagsulti kanako nga naigo na diay ang kampana. Sa kana nga panahon, nahukay na nako ang yuta ibabaw sa balaang relikya ug mitubag ko sa akong igsoon: 'Nahukay na nako ang yuta, igsoon.' Pagkahuman nako niini, gikupot ko sa dakong kahadlok ug misinggit ko:

'Tungod kang Banal Theodosius, kalooy-i ako, O Ginoo!'

Unya nagpadala ko og sulat sa abad:

'Abi, Amahan, atong kuhaon ang bililhon nga mga relikya sa Reverendo.'

Miabot ang abá kauban ang duha ka magsoon; ako, sa akong bahin, nagpadayon sa paghukay pa. Ug sa among pagyuko, among nakita ang mga relikya nga nagahigda sa balaan nga paagi: buo pa ang tanang mga bukog, ug wala kini natandog sa pagkadaut; ang nawong hayag, ang mga mata sirado, ang mga ngabil nagdikit, ug ang buhok uga na sa ulo. Pagkahuman namo pagbutang sa balaan nga mga relikya sa usa ka andog, among gidala kini gawas sa langob.

Mao kini ang gisulti ni San Nestor bahin sa iyang bahin sa pagdiskubre sa balaang relikya; nagpamatuod usab siya sa katingalahang mga buhat sa Dios nga nahitabo niadtong higayona.

Niadtong gabii, duha ka magsoon nga mga bantay ang nagbantay sa Monasteryo sa Kuweba samtang ang abbot, kauban ang usa ka magsoon nga wala nila mailhi, tinago nga gidala ang mga bililhon nga relikya sa respetadong tawo; ug nagbantay sila pag-ayo sa direksyon sa langob; sa dihang mitunog ang kampana sa simbahan para sa Matins, ilang nabantayan nga tulo ka haligi, nga sama sa hayag nga mga arko, nga nagtindog sa ibabaw sa langob sa Banal nga si Teodosio, nibalhin ngadto sa tumoy sa dakong simbahan, diin pagadalaon ang Banal. Gisaksihan usab kini sa ubang monghe nga padulong sa Matins sa simbahan; ug daghan sa mga debotong lungsuranon sa siyudad mismo ang nakakita usab niini.

Ang kagalang-galang nga si Esteban, nga misunod kang Banal nga Teodosio isip abad sa mga Kuweba, ug kinsa sa ulahi nagtukod og usa ka monasteryo sa Klov ug, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, nahimong Obispo sa Vladimir, anaa niadtong panahona sa iyang monasteryo sa Klov; ug niadtong gabhiona nakakita siya, sa pikas daplin sa uma, og usa ka dakong aurora ibabaw sa kuweba. Sa paghunahuna nga ang mga balaan nga relikya ni Balaan Theodosius ginabalhin (nahibaloan niya ang maong panghitabo gahapon pa), dako kaayo ang iyang pagbasol nga nahitabo kini nga wala siya. Dali dayon siyang misakay sa iyang kabayo ug, kauban si Clement nga

---

[5494] Sa pagkadiskubre sa mga relikya ni San Teodosio.

[5495] Usa ka tabla nga kahoy o metal nga, sa wala pa naimpluwensyahan sa mga kampana, gipukpok gamit ang baston o martilyo aron tawagon ang mga matinud-anon sa mga serbisyo sa simbahan.

iyang gitudlo nga abbot sa Klov isip iyang kapuli, midali paingon sa langob. Sa dalan, nakakita sila og dakong kahayag gikan sa gilay-on, ug sa ilang pagduol, nakabantay sila og daghang kandila ibabaw sa langob. Apan sa ilang pag-abot sa langob, wala sila nakakita og bisan unsa. Namatikdan nila nga ang banal nga kahayag nga ilang nakita nanggawas gikan sa balaan nga relikya sa Balaan nga si Teodosio. Sa pagduol nila sa bungbong sa langub, nakita ni Esteban ug ni Clemente si Santo Nestor uban sa mga igsoon, nga naglibot sa balaan nga relikya.

Sa sunod adlaw, pagkahuman sa pagdiskubre sa balaang relikya sa maalamon pinaagi sa grasya sa Dios, usa ka tigum sa mga obispo nga mahigugmaon sa Dios ang nahitabo: Ephrem sa Pereyaslav, Stephen sa Vladimir, Juan sa Chernihiv, Marin sa Yuriev, Antonyo sa Porozhsk – ug ang mga abad sa tanang monasteryo (sa Kyiv) uban sa kadaghanan sa mga monghe; daghang debotong mga tawo usab ang nanag-awas gikan sa siyudad, nga nagdala og kandila ug insenso. Ug pagkahuman nila pagkuha sa balaang relikya ni San Teodosio, gidala nila kini ngadto sa simbahan nga gitukod sa Dios, nga labing dunggan. Ug ang labing dungog nga simbahan nalipay, nga nadawat ang iyang lampara, nga ang kahayag sa adlaw natabonan sa kahayag sa mga kandila. Unya ang mga balaan nga obispo mihikap sa mga relikya, ang mga pari mipanaug sa ilang kaugalingon, ug ang mga monghe ug ang katawhan miduol uban sa gugma, naghalok sa mga relikya sa santo, nag-awit og espirituhanong mga himno ngadto sa Dios ug naghalad og pagpasalamat ug pagdayeg sa Balaan. Busa, ang mga balaan nga relikya gibutang sa Simbahan sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gitukod ni Balaan Theodosius, sa tuo nga kilid – gibutang sila sa ika-katorse nga adlaw sa Agosto, sa usa ka Huwebes, sa unang oras sa adlaw; ug kining adlawa gisaulog uban sa dakong kaulohan. Dili nato pasagdan nga malimtan ang kamatuoran nga, niadtong , sa ikatulong adlaw pagkahuman sa pagbalhin sa mga relikya sa atong bililhon nga amahan nga si Teodosio, natuman ang mosunod niyang propesiya.

Sa iyang panahon isip abá, ang bugtong kabalaka sa Kagalang-galang Teodosio mao kung giunsa niya pag-amuma sa kawan nga gisalig kaniya; sa pagbuhat niini, wala lang niya giatiman ang mga monghe kondili pati na usab ang kaluwasan sa mga layko, labi na sa iyang mga espirituhanong anak; iyang gihupay ug gitudloan ang mga miadto kaniya; ug usahay mobisita sa ilang mga panimalay aron ihatag ang iyang panalangin. Sa taliwala sa mga maharlika, adunay usa ka espirituhanong anak ni Santo Teodosio nga ginganlan og Juan; siya ug ang iyang asawa, si Maria, mga matinud-anon nga tawo nga nagkinabuhi sa putli ug matinahuron nga paagi. Ang bulahang amahan, sa dihang miabot sa ilang panimalay (gihigugma niya sila, kay nagkinabuhi sila subay sa mga sugo sa Ginoo ug sa gugma sa usag usa), misugod sa pagtudlo sa magtiayon mahitungod sa paghatag og limos sa mga kabus, mahitungod sa Gingharian sa Langit nga giandam alang sa mga matarong, ug mahitungod sa mga pagsilot nga nagpaabot sa mga makasasala, ug nagpamulong kanila og dugay gikan sa Balaang Kasulatan, hangtod ang panag-istorya miabot sa hilisgutan sa paglubong sa lawas. Sa pagsabot sa gisulti sa respetadong amahan, ang matinud-anong asawa ni Juan miingon kaniya:

'Ginagalang nga Amahan! Kinsa may nakahibalo kung asa ipahulay ang akong lawas?'

Ang espirituhanong giinspirar nga si Teodosio, nga napuno sa gasa sa pagpanagna, mitubag kaniya:

'Ginasultihan ko kamo sa kamatuoran: diin ibutang ang akong lawas aron pahulayan, didto usab kamo, pagkahuman sa pipila ka tuig, makapahulay.'

Ug mao kini ang nahitabo sa ika-18 ka tuig pagkahuman sa kamatayon sa santo, sa dihang gibalhin ang iyang mga balaan nga relikya; niadtong panahona, namatay usab ang asawa ni Juan, si Maria. Ang mga relikya sa Banal nga si Teodosio gibalhin niadtong ika-14 ka adlaw sa Agosto, ug siya gipahulay niadtong ika-16 ka adlaw sa maong bulan ug tuig sa samang simbahan sa langob, atbang sa kabaong sa Banal nga si Teodosio, sa wala nga bahin. Unya, sa ikalabing-lima ka tuig human sa pagbalhin sa mga relikya sa Banal nga si Teodosio, namatay usab ang bana ni Maria, ang bantugang boyar nga si Juan; siya usa na ka balaan nga tigulang nga siyamnapung anyos, anak sa maisugong voivode Vyshata, apo sa voivode Ostromir, ug siya mismo usa ka voivode sulod sa taas kaayo nga panahon; Si Juan usa ka matarong nga tawo, dili moubos kaysa sa iyang mga katigulangan, usa ka maayo, malumo, ug mapainubuson nga tawo nga naglikay sa dautan. Gipahulay siya sa ulo sa iyang asawa, atbang sa kabaong sa maong Banal nga si Teodosio, aron ang propesiya sa bulahan nga amahan mahitungod sa iyang pahulayan—sa mismong dapit diin nahimutang ang iyang kaugalingong lawas—matuman usab alang kaniya.

Angay usab nga hinumduman dinhi ang mosunod. Ang Ginoo, nga nagpasidunggan sa mga nagpasidunggan kaniya ug nga nalipay nga ang mga relikya sa Kagalang-galang Teodosio gilalin gikan sa ngitngit nga langob ngadto sa balaan nga simbahan sa langob sa ika-napulo ug walo ka tuig human sa iyang pagpanaw, sa

tinguha nga labi pang pasidunggan ang Iyang alagad, nalipay nga ang iyang ngalan ug pagdayeg ibalhin gikan sa kangitngit ngadto sa tanang Simbahang Orthodox, usab sa ika-napulo'g walo ka tuig human sa pagbalhin gikan sa langob—aron kini nga suga mosidlak sa tibuok kalibutan.

Ang Nakahibalo sa mga Kasingkasing nagdasig sa Bulahan nga si Theoktist, abad sa mga Kuweba, aron masiguro nga ang ngalan sa Kagalang-galang nga si Teodosio isulod sa synodikon o eklesiastikal nga rehistro, ug nga siya ihap sa han-ay sa karaang Kagalang-galang nga mga Amahan ug sa tanang mga balaan nga ang mga pista gisaulog sa tibuok Simbahang Orthodox. Nagsugod si Balaan Theoktist sa pagpahinumdom ni matinud-anong Dakong Prinsipe Michael-Svyatopolk Izyaslavich[5496] niini: gihangyo niya siya nga sugoan ang Iyang Kahalangdon Metropolitan Nikifor[5497] nga magtigum og Balaang Siyodo sa mga obispo, mga abbot ug sa tibuok klero, ug ipahibalo kanila ang hinungdan sa tigum, ug unya pasagdi nga buhaton ang tanan sumala sa kabubut-on sa Dios. Malipayon nga gituman sa Metropolitan ang mga pulong sa prinsipe, gitigom ang mga obispo, mga abá ug ang tibuok klero, ug gisultihan sila mahitungod sa giplanong pagdayeg kang Banal Theodosius. Ang Dakong Prinsipe, sa iyang bahin, gisaysay ang kinabuhi sa Banal nga Tawo sa tanang amahan sa konseho. Busa, sila tanan sa usa ka tingog ug walay duhaduha naghukom sa pagpagawas og usa ka dekreto nga ang Banal nga si Teodosio pagadayegon sa Simbahang Ortodokso (Ruso) ingon nga kapariho sa tanang mga santo nga gidayeg na sa tanang dapit. Gisugo sa Iyang Kahalangdon ang mga obispo nga ipasulod sa matag-usa kanila ang ngalan sa Banal nga si Teodosio sa katalogo sa mga balaan sa tanang simbahan sa ilang mga diyosesis. Malipayon nga misugot ang mga obispo: ilang gisulod ang ngalan sa Banal nga si Teodosio ug gisugdan ang paghinumdom kaniya sa tanang simbahan, nag-ampo kaniya ug matag-tuig nga nagselebrar sa iyang pista uban sa pagdayeg, alang sa himaya sa Dios, ang Tagahatag sa tanang butang, ug sa Iyang alagad, ang Banal nga si Teodosio.

Sa bahin ni Blessed Theoktist, nga masigasig nga naningkamot sa pag-alagad sa iyang amahan, ang Banal nga si Teodosio, pinaagi sa pagpahiluna sa ngalan niini sa katalogo sa mga balaan, gitagad sa Ginoo ang iyang paningkamot: Paglabay sa mubo nga panahon, napili siya nga Obispo sa siyudad sa Chernihiv nga gipanalipdan sa Diyos ug gikonsagra sa mao gihapon nga Labawng Kagalang-galang nga Metropolitanong Nikifor. Sa dihang misaka siya sa iyang trono, gidawat siya sa Kristohanong Prinsipe David, sa Prinsesa, sa mga boyar ug sa tanang katawhan uban sa dili masukod nga kalipay, ingon usa ka tawo nga nagdala og dili masukod nga kalipay sa Simbahan pinaagi sa pagsulat sa ngalan sa Banal nga si Teodosio sa rehistro sa katedral. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, kita usab, kauban ang bulahan nga Theoktist, nagpaabut sa pagpaminaw sa malipayong tawag: *'Maglipay kamo nga gisulat ang inyong mga ngalan sa langit'* (Lucas 10:20).

Isulat usab nato dinhi ang salaysay sa Bulahan nga Obispo Simon[5498] mahitungod sa milagrosong pagdekorar sa bulawan ug pilak sa balaan nga reliquaryo sa atong ginatahud nga amahan nga si Teodosio, nga pinaagi sa iyang mga balaan nga relikya nga gibalhin, midekorar sa balaan nga Simbahan sa Pechersk, daw, sa dili malaglag nga bulawan ug pilak, samtang iyang gipahimutang ang ubang mga Simbahang Orthodox pinaagi sa pagdayeg sa iyang dungog nga ngalan. Mao kini ang nahitabo. Paglabay sa pipila ka panahon human sa pagbalhin sa mga relikya sa Balaang Theodosius, anak ni Simon ug apo ni Africanus, mga prinsipe nga Varangian, ang kumander sa libong ka tawo nga si George, nga nagdumala sa usa ka probinsya sa yuta sa Suzdal alang kang Prinsipe George Vladimirovich Monomakhovich, gustong pagahumotan ang balaang reliquaryo ni Balaang Theodosius isip timailhan sa iyang dakong gugma kaniya. Gipadala niya ang usa sa iyang mga boyar nga ginganlan og Vasily, gikan sa Suzdal paingon sa Kyiv, sa Monasteryo sa Pechersk, ug gisaligan siya og lima ka gatus ka hryvnia[5499] nga pilak ug lima ka pulo ka hryvnia nga bulawan aron ipapahirang sa bulawan ang reliquaryo

---

[5496] Dakong Prinsipe sa Kyiv, 1093–1114.

[5497] Nikifor – ang unang metropolitan nga nagbitbit niini nga ngalan, 1103–1121.

[5498] Simon – usa ka monghe sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev. Gikan didto, gitudlo siya ni Dakong Prinsipe Vsevolod Yuryevich isip abbot sa Monasteryo sa Pagkahimugso, nga gitukod sa prinsipe sa Vladimir; pagkahuman, gitudlo si Simon nga unang obispo sa Diyosesis sa Vladimir, nga gibulag gikan sa Diyosesis sa Rostov niadtong 1214. Namatay si Simon niadtong 1226 human sa napulo'g duha ka tuig nga pagdumala. Gikan sa mga sulat ni Simon, Obispo sa Vladimir, kang Polycarp—nga usa usab ka monghe ug sa ulahi nahimong abbot sa Kiev Caves Monastery—ug gikan sa sulat ni Polycarp kang Akindin, usa ka arkhimandrita sa mga Kuweba, ang sulod niini naglangkob sa usa ka serye sa mga salaysay mahitungod sa mga tigbuhat og milagro sa mga Kuweba ug sa mga milagro nga nahitabo sulod mismo sa monasteryo atol sa pagtukod sa dakong simbahan niini, ang bantog nga 'Paterikon sa mga Kuweba' gikumpila.

[5499] Ang hryvnia usa ka karaang sinsilyo nga adunay piho nga gibug-aton (72–96 zolotniks), kasagaran sa porma sa bulawan o pilak nga ingot.

sa Balaan. Pagdawat niya sa pilak ug bulawan, mibiyahe si Vasily nga dili malipay, nga nagpanumpa sa pagpanamastamas sa iyang kinabuhi ug sa adlaw nga siya natawo:

"Unsa man kini," ingon niya, "nga ang atong agalon nakahukom sa paglaglag sa ingon kadako nga bahandi? Ug unsang ganti ang iyang madawat sa pagpatong og buhis sa kabaong sa patay? Murag iyang nakuha kini nga walay paningkamot—walay pulos—ug karon iyang ginausik. Apan kawsa sa akong kaguol, ako nga wala gani makasukol sa akong agalon – ngano man nga mibiya ko sa akong panimalay, ug alang kinsa man ko nagbiyahe niining mapait nga dalan? Makadawat ba ko og bisan unsang dungog gikan sa bisan kinsa? – kay wala man ko gipadala ngadto sa usa ka prinsipe ni sa bisan unsang maharlika. Unsa man akong isulti sa kana nga dakop sa mga bato? Ug kinsa may motubag kanako? Kinsa bay dili motawa sa akong buang nga pag-abot? Ug busa si Vasily misulti og daghang ingon nga mga pulong sa mga kauban niya. Apan si Santo Teodósio mitungha kaniya sa damgo, nga malumo ang paglitok:

'O anak ko! Gusto unta tika pasalamatan sa imong paningkamot; apan kung dili ka maghinulsol, makasinati ka og daghang kasakit.'

Apan, wala mohunong si Basil sa iyang pagreklamo, ug gidala sa Ginoo kaniya ang dakong kalisdanan tungod sa iyang mga sala: nangamatay ang tanan niyang kabayo, ug ang iyang mga kabtangan, gawas sa bahandi nga gipadala, gikawat sa mga kawatan. Unya gikuha ni Vasily ang ikalima nga bahin sa bahandi, nga naglangkob sa bulawan ug pilak, nga gipadala aron ibutang sa mga relikya sa santo; gigasto niya kini sa pagkaon para sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga kabayo, nga wala siya kahibalo niadtong panahona sa silot nga miabot kaniya tungod sa iyang blasfemiya. Samtang naa siya sa Chernihiv, nahulog siya gikan sa iyang kabayo ug grabe kaayo ang iyang samad nga dili gani niya makalihok ang iyang kamot. Ang mga kauban ni Basil gibutang siya sa usa ka karwahe ug gidala siya sa daplin sa Kyiv niadtong gabii. Ug niadtong gabii, mitungha si Santo Teodosio kang Basil, nga miingon:

'Vasilii! Wala ba nimo nadungog ang mga pulong sa Ginoo: *"Maghimo kamo og mga higala pinaagi sa dili matarong nga bahandi, aron sa diha nga kini mahurot, dawaton kamo nila sa mga puloy-anan nga walay katapusan"* (Lucas 16:9); ug: *"Ang bisan kinsa nga modawat sa usa ka matarong sa ngalan sa usa ka matarong makadawat sa ganti sa matarong"* (Mateo 10:41). Ang akong anak nga si George nakahunahuna og usa ka maayong buhat; ikaw usab unta pagakoronar uban kaniya tungod sa imong paningkamot, ug dili tanan makadawat og ingon nga himaya nga unta imo unta madawat isip kauban ni George. Karon, bisan pa niana, nawala na kanimo ang tanan; apan ayaw pag-awhag sa paglaum sa imong kinabuhi, bisan pa nga dili ka na maayohon sa bisan unsang paagi gawas sa paghinulsol sa imong mga sala. Ipamando nga dad-on ka sa Monasteryo sa Pechersk, sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug ipahigda ka nila sa akong reliquaryo, ug ikaw pag-ayo; bahin sa bulawan ug pilak nga imong gisayang, imong makita kini nga buo.

Mao kini ang gisulti sa Kagalang-galang nga si Teodosio kang Basilio, nga personal nga nagpakita kaniya, dili sa damgo. Sa sunod nga buntag, miadto si Prinsipe George Vladimirovich kang Basilio uban sa tanang boyar; sa dihang nakita niya nga grabe ang sakit ni Basilio, mibulag siya nga puno sa kasubo. Apan si Basilio, nga misalig na sa panan-aw sa santo, nagmando nga dad-on siya sa Monasteryo sa Pechersk. Pag-abot nila sa baybayon, usa ka estranghero misulod sa selda sa abad sa mga Kuweba ug miingon:

'Adto dayon sa baybayon, dad-a si Vasily ug ibutang siya sa kabaong sa Banal nga si Teodosio; sa diha nga iyang ihatag kanimo ang bahandi, ipadayag siya sa tanan tungod kay gikuha niya ang ikalima niini; ug kon siya maghinulsol, pasayloa siya.' Sa ingon niini nga mga pulong, nawala ang mitultol. Nagsugod si Abad Timoteo sa pagpangutana bahin sa lalaki nga miadto kaniya; apan walay nakakita kaniya nga misulod o migawas. Miadto ang abad sa Dnieper, gidala si Basil ug gibutang siya sa kabaong ni Santo Teodosio; ug mibangon si Basil nga buo ug himsog. Nagsugod siya sa paghatag sa abad sa bahandi nga gisalig kaniya, nga nag-ingon:

'Dinhi, makakaplag ka og upat ka gatus ka hryvnia nga pilak ug upat ka napulo nga bulawan.'

Miingon dayon ang abá kaniya:

'Anak ko! Asa na kaha ang nahibilin nga usa ka gatos ka pilak nga hryvnia ug napulo ka bulawan?'

Nagsugod si Vasily sa paghinulsol ug nag-ikumpisal:

'Gikuha nako kini ug naggasto; pasayloa ko, Amahan, ug ibalik nako kanimo ang tanan; nagtuo ko nga matago nako kini sa Makakita-sa-Tanan nga Dios.'

Unya ilang gibubo ang bulawan ug pilak gikan sa sudlanan diin kini gitago nga selyado; ilang gibilang kini sa atubangan sa tanan ug ilang nasuta nga kompleto kini – lima ka gatus ka pilak nga hryvnia ug lima ka pulo ka bulawan; ug ang tanan naghimaya sa Dios ug kang Santo Teodosio. Unya si Basil misugod sa pagsaysay, sunod-sunod, sa mga pagpakita kaniya sa santo ug sa mga buhat nga gihimo sa santo alang kaniya. Sa buntag, ang prinsipe, nga gidala ang mga doktor, miadto sa lugar diin niya nakita si Basil nga masakiton, aron siya tambalan, apan wala na siya didto. Pagkahibalo nga gidala si Basil sa Monasteryo sa Pechersk ug nagtuo nga namatay na siya, ang prinsipe midali paingon sa monasteryo ug didto nakit-an niya si Basil – nga daw wala gyud siya masakiton. Pagkadungog niya gikan kaniya sa mga katingalahang milagro, ang prinsipe nabighani ug napuno sa espirituhanong kalipay; miadto siya aron pagdayeg sa milagrosong kabaong sa atong bililhon nga amahan nga si Teodosio ug dayon mibiya. Pagkadungog niini, si George Simonovich, ang kumander sa usa ka libong tawo, napuno pa gayud sa gugma alang sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug alang kang Santo Teodosio; sa iyang dakong gasa iyang gidugang ang usa pa ka hryvnia[5500] , nga siya mismo ang nagsul-ob ug naglangkob sa usa ka gatos ka hryvnia nga bulawan; sa samang higayon, gisulat niya ang mosunod:

'Ako, si George, anak ni Simon, usa ka sulugoon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug ni San Teodosio, nga gipanalanginan sa iyang balaan nga kamot, kaniadto nag-antos sa sakit sa mata sulod sa tulo ka tuig ug wala makakita sa sinag sa adlaw, apan naayo pinaagi sa pulong sa Ginoong Amahan – kay nadungog nako gikan sa iyang mga ngabil: "Ablihi ang imong mga mata!" ug nabawi nako ang akong panan-aw. Tungod niini, gisulat ko kini nga epistola (i.e. sulat) ngadto sa akong kaugalingong katawhan, aron walay bisan kinsa nga mabulag sa monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga Balaang Amahan, sina Antonio ug Teodosio sa mga Kuweba; ang ilang pag-ampo nagdala og pag-ampo bisan pa sa mga baryo nga naglibot sa monasteryo: sa dihang kami, kauban ang mga Polovtsian[5501] , nakasugat kang Izyaslav Mstislavich, nakakita kami gikan sa layo og usa ka hataas nga siyudad, ug dayon kami miliko gikan niini. Apan walay nakahibalo unsang klase nga siyudad kini; ug sa taliwala sa mga Polovtsian nga duol niini, daghan ang nasamdan, ug kami nilayas gikan sa maong siyudad. Sa ulahi, nahibal-an namo nga kini usa ka baryo nga sakop sa Monasteryo sa Pechersk; wala gayud didto'y lungsod; sa tinuod, bisan ang mga tawo nga nagpuyo sa maong baryo wala makahibalo unsay nahitabo; sa dihang migawas sila sa buntag, ilang nakita nga adunay pagdala og dugo ug nangibog kaayo sila. Busa nagsulat ko kanimo aron ipahibalo kanimo nga apil kamo tanan sa pag-ampo ni Santo Teodosio: Nisaad siya sa akong amahan nga si Simon nga mag-ampo para kanamo, sama sa iyang pag-ampo para sa iyang kaugalingong mga monghe; ug nagsulat siya og usa ka pag-ampo nga gisugo sa akong amahan, sa dihang ibutang siya sa kabaong, nga ibutang kini sa iyang kamot, isip pagpaabot sa pagtuman niining saad, bahin niini, pagkahuman siya nagpakita sa usa sa mga matinud-anong amahan, miingon siya ingon niini:

'Sultihi ang akong anak nga si George nga nakadawat ako og mga panalangin pinaagi sa pag-ampo sa santo – ug ikaw, akong anak, sundi ang akong mga lakang pinaagi sa maayong mga buhat.'

'Bisan kinsa nga dili maghandum sa panalangin ug pag-ampo ni San Teodosio ug moliko gikan kaniya, mahigugma sa sumpa – ug unta kini mahulog kaniya.'

Dinhi na matapos ang epistola sa giingon nga si George, ang mahigugma sa Kristo; ug kita, nga nagatapos niini nga salaysay, kinahanglan makat-on gikan kaniya—ayaw kita moliko gikan sa panalangin ug sa labing epektibo nga mga pag- sa atong bililhon nga amahan nga si Teodosio, kondili paduol ta kaniya pinaagi sa mga maayong buhat, ug siya usab muduol kanato. Ug busa, nga dili mahadlok sa panumpa, madawat nato ang panalangin isip mga manununod sa gingharian nga gitagana sukad pa sa pagtukod sa kalibutan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, pinaagi Kaniya ug uban Kaniya, sa Amahan, kauban ang Espiritu Santo, mao ang himaya, gahum, dungog ug pagsimba, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

[5500] Kini mao ang usa ka kadena nga gisul-ob sa liog isip usa ka alahas.

[5501] Ang mga Polovtsian o Cumans usa ka nomadikong tribong Turkic nga nagpuyo sa ika-10 hangtod ika-13 nga siglo sa habagatan sa Rusya ug gikan didto misalakay sa mga utlanan nga lungsod ug baryo sa yutang Rus'.

Paghandum sa Balaang Propeta Micha.

Gisaulog sa ika-14 sa Agosto

Si San Mika, ang unang propeta nga may ingon nga ngalan, gikan sa tribo ni Efraim ug anak ni Imblai. Nanginabuhi siya sa mga adlaw sa balaan nga propeta Elias, sa dihang naghari si Ahab ug si Jezebel sa mga Israelita sa Samaria, ug si Josafat sa mga Hudiyo sa Herusalem. Niadtong panahona, ang mga kaliwatan sa napulo ug duha ka anak ni Jacob nabahin sa duha ka gingharian: ang usa gitawag nga Gingharian sa Juda – nga naglangkob sa mga tribo sa Juda ug Benjamin, nga ang Jerusalem mao ang kapital; ang usa pa gitawag nga Gingharian sa Israel ug naglakip sa nahibilin nga napulo ka tribo sa katawhang Hudiyo; nga ang Samaria mao ang kapital niini. Apil usab sa Gingharian sa Israel ang tribo ni Efraim, diin natawo ang balaang propeta Mikas. Kanunay niyang gisaway ang hari sa Israel nga si Ahab tungod sa parehas nga mga sala sama sa balaan nga propeta Elias, mao ang iyang pagtalikod gikan sa Dios ngadto sa idolatriya, o tungod sa mga kawalay-hustisya nga iyang gihimo. Gikaligut-an sa hari ang propeta nga misaway kaniya, apan wala siya kaisog nga patyon siya: napugngan ang hari sa kahadlok sa silot sa Dios, sa kaulaw sa pagkawalay sala sa matarong, ug sa kahadlok nga matinuod ang mga panagna sa propeta. Apan, ang propeta, nga misugot sa dili matarong nga kasuko sa hari, mibulag gikan sa kapital ug kasagaran nagpuyo sa kabukiran: nahadlok siya, ingon sa pagkasulti, nga pinaagi sa kanunay nga pagpakita sa atubangan sa hari aron pagsaway kaniya, basin makapukaw niya sa hari ang kasuko nga walay hunong.

Niadtong mga adlaw, usa ka alyansa sa pamilya ang naporma tali sa panimalay ni Ahab, Hari sa Israel, ug sa panimalay ni Jehoshaphat, Hari sa Juda: gikuha ni Jehoshaphat ang anak nga babaye ni Ahab nga si Athaliah ingon asawa para sa iyang panganay nga anak nga lalaki, si Jehoram. Tungod sa paghigugma sa pamilya, mibyahe si Jehoshaphat gikan sa Jerusalem paingon sa Samaria aron makita si Ahab. Sa panahon sa mga selebrasyon isip pagpasidungog sa iyang bisita, gihangyo ni Ahab si Jehoshaphat nga motabang kaniya sa gubat batok sa hari sa Asirya, aron mabalik niya ang Ramoth-Gilead gikan kaniya; kining siyudad dugay nang pagpanag-iya sa Israel, apan gikuha kini sa pwersa sa hari sa Asirya. Si Jehoshaphat, nga nagsaad nga siya mismo moadto sa gubat uban ni Ahab, miingon:

'Sama ka sa ako; sama sa imong katawhan, sama usab sa akoa: Moadto ko sa gubat uban kanimo. Apan una, mangutana kita sa Ginoo nga Dios: Malampuson ba kining gubat alang kanato?'

Ug sa dayon, gipundok ni Ahab ang iyang dautan ug bakak nga mga propeta, nga nag-ihap og 400; ang pangulo niining mga bakak nga propeta mao si Zedekiah, anak ni Canaan. Gipadasig silang tanan si Ahab uban sa paglaum sa kalampusan, nga nag-ingon:

'Lakaw,' ingon nila, 'ihatag sa Ginoo sa imong kamot dili lang ang siyudad sa Ramoth, kondili pati ang hari sa Asirya mismo.'

Apan si Josafat, hari sa Juda, nga usa ka matarong ug matinud-anon nga tawo, nakamatikod nga wala'y bisan usa niining mga propeta ang tinuod, kondili silang tanan mga mapaluyong ug mapangdayeg; busa miingon si Josafat kang Ahab:

'Wala ba dinhi bisan usa ka tinuod nga propeta sa Ginoo nga atong mapangutana, ug mosulti kanato sa kamatuoran?'

Mitubag si Ahab:

'Aduna'y usa ka tawo nga makapangutana sa Ginoo ug makapadayag kanato sa kamatuoran—si Micaiah, anak ni Imla; apan gikaligut-an ko siya, kay kanunay siyang nagpanagna ug dautan batok kanako.'

'Ayaw pag-ingon ana,' mibato si Jehoshaphat kang Ahab, 'apan tawga siya, paminawa siya, ug ayaw kasuko sa iyang pagsaway.'

Ug dayon gipatawag ni Ahab ang propeta Micaiah, nga niadto gikan pa sa kamingawan sa kabukiran paingon sa Israel. Ang duha ka hari naglingkod sa ilang tibuok himaya sa ilang mga trono sa ganghaan sa Samaria, samtang ang mga bakak nga propeta nagprofesiya sa ilang atubangan. Labaw pa, ang ilang pangulo, si Zedekiah, naghimo og mga sungay nga puthaw ug, sa pagpahuyop niini, miingon kang Ahab:

'Ingon niini ang pag-ingon sa Ginoo: gamita kining mga sungay aron imong durugon ug laglagon ang Siria.'

Sa samang paagi, miingon usab ang uban pang bakak nga mga propeta:

'Saka ka sa Ramoth-Gilead, ug mapildi nimo ang hari sa Asirya; itugyan siya sa Ginoo sa imong kamot.'

Samtang ang mensahero nga gipadala kang propeta Micaiah miingon kaniya:

'Tanan nga mga propeta nagpanagna og maayong mga butang para sa hari; palihug, ingna usab sama nila, aron ang imong mga pulong dili mosupak sa ilang gisulti.'

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo,' tubag sa propeta Micaiah, 'bisan unsa ang isulti kanako sa Ginoo akong Dios, mao gyud kana akong isulti sa hari.'

Ug sa dihang nakaabot siya, mitindog si balaan nga Micah sa atubangan ni Ahab, hari sa Israel, nga nangutana kaniya:

"Paminaw, Micaiah," miingon siya, "moadto ba ko sa Ramoth-Gilead aron makig-away, o magpabilin na lang ko?"

Ang propeta, nga wala dayon motubag sa pangutana sa hari ug gusto nga madani siya sa mas seryosong pangutana, miingon:

'Lakaw,' matod niya, 'magmalampuson ka, ug mahulog sila sa imong kamot.'

Si Ahab, sa dihang nakita nga ang propeta wala mag-istorya nga matin-aw, mituyok kaniya ug miingon:

'Gisugo tika sa tibuok kasingkasing: sultihi ko sa tinuod sumala sa atubangan sa Ginoo.'

Unya ang balaan nga Micaiah mitubag nga matinagdanon:

'Nakita nako ang tanang mga anak sa Israel nga nagkawalat sa kabukiran sama sa mga karnero nga walay magbalantay.'

Pinaagi niining mga pulong, gitagna sa propeta nga ang hukbo sa Israel mawala ang ilang magbalantay—mao ang ilang hari—sa pakig-away: siya patyon, ug ang tanang katawhan, sama sa mga karnero atubangan sa mga lobo, pagakatibulaag sa mga pwersa sa Asirya sa mga bukid ug disyerto. Ug si Ahab miingon kang Haring Jehoshaphat:

'Wala ba ko nagaingon kanimo nga dili siya magpanagna ug bisan unsang maayo bahin kanako, kondili dautan ra?'

Nagpadayon ang balaan nga si Miqueas:

'Paminawa, busa, ang pulong sa Ginoo: Nakita nako ang Ginoo nga naglingkod sa Iyang trono, ug ang tanang puersa sa langit nga nagtindog sa Iyang tuo ug sa Iyang wala. Ug miingon ang Ginoo, 'Kinsa may makapangumbinsi kang Ahab, hari sa Israel, aron siya moadto ug mapukan sa Ramot-Gilead?' Ug usa (sa mga nagtindog didto) mitubag sa usa ka paagi, ang lain mitubag sa lain. Unya usa ka espiritu miabante ug mitindog sa atubangan sa Ginoo, ug miingon, 'Ako ang makapangumbinsi kaniya.' Ug miingon ang Ginoo kaniya, 'Unsaon man?' Mitubag siya, 'Mogawas ako ug mahimong espiritu sa bakak sa baba sa tanan niyang mga propeta.' Ug miingon Siya (ang Ginoo), 'Imong madani siya ug magmalampuson ka; adto ug buhata kini.' 'Hibal-i, Oh hari,' miingon ang propeta, 'nga adunay espiritu sa bakak sa baba sa imong mga propeta, ug ang Ginoo misulti ug dautan batok kanimo.'

Samtang nagasulti pa ang propeta niining mga pulonga, miduol si Zedekiah nga bakak nga propeta ug gihampak ang balaan nga si Micah sa aping, nga nagaingon:

'Pinaagi sa unsang Espiritu sa Ginoo nga imong gisulti kining tanan?'

'Makita nimo sa imong kaugalingon,' tubag ni Santo Micah, 'sa adlaw nga, tungod sa kahadlok sa mga Asiriyano, modagan ka gikan sa usa ka kwarto ngadto sa lain, naningkamot nga matago bisan pa sa sulod sa imong kaugalingong balay.'

Napuno sa kasuko, Gisugo ni Ahab nga dakpon si propeta Micaiah ug ibutang sa prisohan, ug hatagan siya didto og 'tinapay sa kasubo' ug 'tubig sa kasubo'—mao nga hatagan siya og tinapay ug tubig sa gamay kaayo nga kantidad aron dili siya mamatay sa gutom ug kauhaw, apan magpabilin nga buhi hangtod sa pagbalik sa hari, nga gustong pasakitan siya. Miingon ang hari ingon niini:

'Pabilin siya didto hangtod mobalik ko nga malinaw.'

Mitubag si Santo Miguel sa hari:

'Kung mobalik ka nga malinaw, nan dili ang Ginoo ang misulti pinaagi kanako.'

Unya si Santo Miguel mituyok sa mga tawo ug misulti sa kusog nga tingog:

'Paminawa kini, kamo tanan nga mga tawo!'

Ang balaan nga propeta gipriso sa usa ka kal-ang sa Samaria, ang kapital sa Gingharian sa Israel. Apan si Haring Ahab miadto sa gubat, diin siya napatay sumala sa propesiya ni San Micaiah; kini gisaysay sa detalyado sa kapitulo 22 sa Ikatulong Basahon sa Mga Haring ug sa kapitulo 18 sa Ikaduhang Basahon sa Cronica. Pagkahuman sa kamatayon ni Ahab, ang iyang anak nga si Ahaziah misaka sa trono.

Walay gisulti ang Balaang Kasulatan bahin sa kamatayon sa balaan nga propeta nga si Micah; sa prologo ra gisulti nga siya tingali gipatay ni Jehoram, anak ni Ahab; apan nahibal-an na nga si Jehoram bana sa anak ni Ahab, dili anak ni Ahab. Bisan pa, dako kaayo ang posibilidad nga ang balaan nga propeta Mika namatay isip usa ka martir sa kamot sa usa sa iyang mga manlutos: kay si Jezebel, asawa ni Ahab, nga nahimong balo pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, ug ang iyang anak nga si Ahaziah, nga misunod sa iyang amahan sa trono, ug ang iyang manugang, si Joram, Hari sa Jerusalem – wala'y bisan kinsa kanila nga adunay maayong tinguha alang sa tawo nga nagtagna sa pagkahugno ni Ahab. Ang paghinumdom sa propeta Micah sa Dakong Menaion ug sa bulanan nga kalendaryo sa Kiev nahulog sa ikalima ka adlaw sa Enero. Ug ang Dakong Menaion nagpahayag nga, tungod sa pagpanaway sa dautan, siya gipatay ug gilabay sa usa ka bangin: ang mga kauban ni Santo Micah gikuha ang iyang dungganong nga lawas gikan didto ug gilubong kini sa ilang kaugalingong yuta, duol sa lubnganan sa usa ka piho nga propeta nga naglibot-libot. Mga 150 ka tuig, o basin sobra pa, human sa unang propeta nga si Micah, usa ka laing balaang propeta nga pareho usab ang ngalan ang mitungha (sa ika-8 nga siglo BC), nga karon ginahinumduman.

Gikan siya sa tribo ni Juda; ang iyang natawhan mao ang baryo sa Morasphite, duol sa siyudad sa Eleutheropolis; gikan niini nakuha sa balaan nga propeta ang iyang palayaw, 'ang Morasphite'. Nagpropeta siya sa Jerusalem atol sa paghari sa mga Hudaiong hari nga sila Jotham, Ahaz, ug Hezekiah; ang balaan nga propeta nga si Isaias nabuhi usab niining panahona. Gisaway ni San Micah ang iyang mga kababaylan tungod kay nalipat sila sa pagsimba sa diyos-diyosan, nakalimot sa tinuod nga Dios, ug midawat sa dautang mga batasan sa mga pagano. Uban sa masakit nga kasingkasing, misulti ang propeta kanila, nga nag-atubang kanila sa ngalan sa Dios:

'Akong katawhan, unsa man akong gibuhat kaninyo? Giunsa ko kamo pagdaugdaug? Giunsa ko kamo pagpasubo? Tubaga ko. Tungod ba kay gikuha ko kamo gikan sa yuta sa Ehipto ug giluwas ko kamo gikan sa pagkaulipon nga gibyaan ninyo Ako ug gidawat ninyo ang mga diyos-diyosan sa pagano ingon inyong mga dios?'

Gisaway usab niya ang pagpanglupig, kawalay-katarungan, pagpanguha sa kabtangan ug mga dautang binuhatan nga gihimo sa mga prinsipe, huwes ug mga tigulang batok sa mga kabus ug nanginahanglan, miingon ang balaan nga si Micah:

'Paminaw, kamo nga mga pangulo sa balay ni Jacob, nga nagdumot sa maayo ug nangita sa dautan: dili ba unta kamo magbuhat sa inyong makakaya aron ipatuman ang matarong nga paghukom? Apan inyong giopresyon sa dili matarong ang hingpit nga inosenteng kabus ug walay gahum, nga inyong gipangtangtang ang ilang panit, gipisil ang ilang mga bukog ug gipikas-pikas ang ilang mga lawas – murag gusto ninyo silang ihaboy sa kaldero aron pagluto og pagkaon. Busa paminawa kini, kamo nga mga pangulo sa panimalay ni Jacob, nga nagatamay sa hustisya ug nagabaliko sa tanan nga matarong, nga nagtukod sa Sion sa dugo ug sa Jerusalem sa kadautan!

Busa gisaway sa propeta ang mga makasasala ug, sa dihang nakita niya nga wala sila maghinulsol, naghinanakit siya sa ilang kapahamakan, naghiyaw uban sa mga pag-agik-agik:

'Kahilala-on ako! Kay ang akong kahimtang karon sama sa ani sa ting-init, sama sa pag-ani sa ubas: walay bisan usa ka ubas nga makaon (busa walay bisan kinsa nga makapahimuot sa Dios!). Alas, akong kalag! Wala nay maloloy-on nga tawo sa yuta, wala nay matarong sa katawhan; tanan nagahimo og mga laraw aron magdala og dugo; ang matag-usa nagatukod og bitag alang sa iyang igsoon. Ang ilang mga kamot nakahimo sa dautan; ang magmamando nangayo og suhol, ug ang hukom mohatag og hukom alang sa suhol.

Samtang nagahilak tungod sa kawalay paghinulsol sa mga daotan ug sa iyang pagpanaway kanila, gipahayag sa propeta ang kasuko sa Dios nga moabot kanila: kini unang moabot sa Samaria, ang kapital sa Gingharian sa Israel, kay didto nagsugod ang idolatriya, ang paglapas sa balaod sa Dios, ug ang pagka-daotan sa mga pagano; unya ang Jerusalem makasinati sa parehas nga silot – ang hustisya sa Dios nagmando nga ang Samaria laglagon sa mga Asiryo, ug ang Jerusalem sa mga Caldeo. Ug pag-usab ang propeta nanghilak, nga nagaingon:

'Ala, ala para kanako! Duol na ang adlaw sa Ginoo!'

Apan taliwala sa ingon ana ka masubo nga mga propesiya, gipahayag usab sa propeta sa Dios ang maayong balita nga ang Magbalantay ug Manluluwas sa atong mga kalag, ang Ginoong Jesu-Cristo, paganganak sa Betlehem: 'Ug ikaw, Betlehem Ephrata, gamay ra ba ka sa mga kaliwatan sa Juda? Gikan kanimo mogawas alang kanako ang Usa nga mahimong Maghuhari sa Israel.' (kap. 5, bers. 2).

Ang nahibilin nga mga propesiya niining balaan nga propeta sa Dios makita sa basahon sa propesiya nga nagbitbit sa iyang ngalan.

Walay klarong impormasyon kung giunsa pagtapos ni San Miqueas ang iyang kinabuhi pagkahuman sa iyang ministeryo sa pagpanagna, apan lagmit nga wala siya namatay isip usa ka martir. Sa basahon sa balaan nga propeta Jeremias, narekord nga sa dihang ang mga pari, kauban ang mga bakak nga propeta ug daghang katawhan, nangita sa pagpatay sa balaan nga si Jeremias, pipila ka mga anciano ang mipanalipod kaniya, nga miingon sa katiguman:

'Si Micahias sa Morasheth nagpanghimatuud sa mga adlaw ni Hezekias, hari sa Juda, ug miingon sa tanang katawoan sa Juda: "Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga panon: Ang Siyon pagahawanon sama sa uma, ug ang Jerusalem mahimong tapok sa mga ruina, ug ang bukid niining balay mahimong lasang nga bungtod." Gipatay ba siya ni Hezekiah, Hari sa Juda, ug sa tibuok Juda tungod niini? Wala ba siya nahadlok sa Ginoo ug nangaliya sa Ginoo? Ug gibawi sa Ginoo ang kalamidad nga Iyang gipahayag batok kanila, apan kita karon hapit na magdala ug dakong kadautan sa atong kaugalingong kalag.

Gikan niining mga pulong makita nato nga ang balaan nga propeta Micah wala patya, kondili, pagkahuman sa iyang matarong nga kinabuhi, namatay siya sa kalinaw. Namatay siya ug gilubong sa iyang yutang natawhan, Morasheth. Paglabay sa daghang katuigan, nadiskubre ang iyang mga balaan nga relikya, kauban ang mga relikya sa propeta Habakkuk, sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Dako, human sa usa ka pahibalo gikan sa Dios kang Zebinus, Obispo sa Eleutheropolis. Tungod niini tanan, himayaon kanunay ang atong Dios, karon ug sa walay katapusan. Amen.

28 Agosto

15 Agosto (Luma nga Estilo)

Ang Pagkatulog sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria

Gisaulog sa 15 sa Agosto

Pagkahuman sa Ginoo nga nahuman ang kaluwasan sa katawhan ug misaka sa langit, ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria, Inahan sa Dios ug Managhulagway alang sa atong kaluwasan, nagpuyo uban sa mga unang Kristohanon sulod sa taas kaayo nga panahon; Napuno siya sa dakong espirituhanong kalipay samtang iyang nakita ang pagpalapad sa Simbahan ni Kristo sa tibuok uniberso ug ang pagpakaylap sa himaya sa iyang Anak ug sa iyang Dios hangtod sa katapusan sa yuta; Niadtong unang mga adlaw sa Kristohanong Simbahan, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nakita sa Iyang kaugalingong mga mata ang pagtuman sa Iyang mga pulong nga 'ang tanang henerasyon magtawag kanako nga bulahan' (Lucas 1:48) – kay ang mga Kristohanon, nga sa bisan hain naghimaya kang Cristo nga Dios, naghimaya usab sa Iyang Labing Putli nga Inahan, nga niadto nagpuyo pa sa yuta.

Ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagkadool na sa Iyang labing dungganan ug himayaong Pagkatulog, human Niya nabuhi ang Iyang mga adlaw[5502] ; Siya mismo nangandoy nga mobiya sa Iyang lawas ug

[5502] Ang apolohista nga si Meliton, Obispo sa Sardis, sa ika-2 nga siglo, nagtakda sa Dormisyon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios sa ika-69 ka tuig sa Iyang kinabuhi, ang ika-55 ka tuig human sa Pagkahimugso ni Cristo ug ang ika-22 ka tuig human sa Pag-alsa sa Ginoo; Si Hippolytus, Obispo sa Roma (ika-3 nga siglo), naghatag sa tuig sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios nga mao ang ika-43 ka tuig human sa Pagkahimugso ni Cristo ug ika-57 ka tuig human sa Iyang pagkahimugso; Si Eusebius Pamphilus, Obispo sa Caesarea sa Palestina (namatay niadtong 340), nga nailhan nga 'Amahan sa Kasaysayan sa Simbahan', nagsulat nga ang tuig sa Pagkatulog sa

mosulod sa atubangan sa Dios. Ang Iyang kalag kanunay napuno sa usa ka bugtong, walay hunong nga tinguha nga makita ang matam-is nga nawong sa Iyang Anak, nga Nalingkod sa tuo sa Amahan sa langit (Heb. 1:3); nga naghandum Kaniya uban sa gugma nga labaw pa kaayo kaysa sa mga Serapim[5503] . Ang Inahan sa Dios, nga nagbubo og daghang luha gikan sa Iyang balaan nga mga mata, nag-ampo nga mainit kaayo sa Ginoo nga kuhaon Niya Siya gikan niining walog sa mga luha paingon sa langitnong[5504] nga bulahan nga mga puloy-anan. Nagpuyo sa balay ni San Juan nga Teologo sa Bukid sa Siyon[5505] , Kanunay Siyang mibulag gikan didto paingon sa Bukid sa mga Olibo[5506] – ang dapit sa Pag-alsa sa Iyang Anak ug sa Ginoo paingon sa langit; dinhi, sa pag-inusara, Iyang gipanghalad ang Iyang mainitong mga pag-ampo Kaniya. Ug busa, usa ka adlaw atol sa ingon nga nag-inusarang pag-ampo sa Inahan sa Dios sa Bukid sa mga Olibo, diin iyang gihangyo ang Ginoo nga paspasan ang iyang pagpanaw ug dad-on siya ngadto Kaniya sa langit, mitungha kaniya ang Arkanghel Gabriel[5507] ; siya nag-alagad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sukad pa sa sayong mga adlaw sa iyang pagkabata: Giatiman niya siya sa Pinakabalaan sa mga Balaan, gidala kaniya ang maayong balita sa pagkahimugso sa Anak sa Dios gikan kaniya (Lucas 1:27–38), ug gipanalipdan siya nga walay hunong sa tibuok niyang kinabuhi dinhi sa yuta. Uban sa masidlak nga nawong, gipahibalo sa langitnong mensahero sa Pinakabalaan nga Inahan sa Dios ang malipayong pulong sa Ginoo, nga sa dili madugay – pagkahuman sa tulo ka adlaw – siya molarga aron makig-uban kang Kristo nga Dios. Sa pagpahibalo sa takna sa Iyang kamatayon sa Labing Balaan nga Birhen, gisultihan Siya sa Arkanghel nga ayaw kabalaka , kondili dawata uban sa kalipay ang Iyang mga pulong, kay gitawag Siya nila ngadto sa walay katapusan nga kinabuhi uban sa walay katapusang Hari sa Himaya:

'Ang Imong Anak ug among Dios,' miingon ang Arkanghel, 'uban sa mga Arkanghel ug mga Anghel, ang mga Kerubin ug mga Serapin, ug sa tanang langitnong espiritu ug mga kalag sa mga matarong, modawat Kanimo, Iyang Inahan, sa Gingharian sa Langit, aron Ikaw mabuhi ug maghari Uban Niya sa walay katapusan.'

Ingon usa ka timaan sa kadaugan sa Inahan sa Dios batok sa kamatayon—nga mao, nga ang lawasnong kamatayon walay gahum kaniya, sama sa espirituhanong kamatayon nga wala makapugong kaniya—ug nga Siya, nga natulog sa kamatayon sa mubo nga panahon sama sa pagkatulog, sa dili madugay, sa pagmata, mobanhaw pag-usab ug, pagkahuman itabok ang kamatayon gikan sa Iyang kaugalingon sama sa pagkuha sa katul-an gikan sa mata, tan-awon niya, sa kahayag sa nawong sa Ginoo, ang imortal nga himaya ug kinabuhi, diin siya mibyahe taliwala sa malipayong mga pag-awit ug espirituhanong kalipay—isip usa ka timaan niini tanan, gipresentar sa Arkanghel sa Labing Balaan nga Birhen ang usa ka sanga gikan sa Paraiso: kini usa ka sanga sa palma sa datiles, nga nagdan-ag sa kahayag sa langitnong grasya; nga, sumala sa giingon sa Arkanghel, dad-on sa atubangan sa lubonganan sa Inahan sa Dios sa dihang ang Iyang labing dungganan ug labing putli nga lawas gidala alang sa paglubong. Ang Labawng Bulahan nga Inahan sa Dios napuno sa dili masukod nga kalipay ug espirituhanong pagdayeg, kay unsa pa kaha ang mas makalipay ug makapahimuot alang Kaniya kaysa pagpuyo sa langit uban sa

---

Kanunay nga Birhen mao ang ika-63 nga tuig sa iyang kinabuhi, ang ika-48 nga tuig human sa Pagkahimugso ni Kristo ug ang ika-15 nga tuig human sa Pag-alsa sa Manluluwas; Si Epiphanius sa Cyprus (namatay niadtong 403) nag-ihap sa kinatibuk-ang 72 ka tuig sa kinabuhi sa Balaang Inahan sa Dios, ug, sumala sa iyang panan-aw, kini nga tuig mao ang ika-57 ka tuig human sa Pagkahimugso ni Kristo. Gipahayag usab kini ni George Kedrin, usa ka manunulat nga Byzantine sa ulahing ika-11 o sayong ika-12 nga siglo. Ang eklesiastikal nga historyador (ika-14 nga siglo) nga si Nikephoros Kallistos naghisgot sa mga pulong ni Santo Evod, usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles, nga nagtan-aw sa tuig sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios ingon nga ika-59 nga tuig sa iyang kinabuhi ug ika-44 nga tuig human sa Pagkahimugso ni Kristo. Si San Andres sa Crete (namatay niadtong 712) ug si San Simeon Metaphrastes (ika-10 nga siglo) wala maghisgot sa eksaktong gidaghanon sa mga tuig sa kinabuhi sa Inahan sa Dios ug nag-ingon lang nga siya namatay 'sa usa ka tigulang nga edad'.

[5503] Seraphim – gikan sa Hebreo, nga nagpasabot og mga binuhat nga 'mga kalayo' o 'sama sa kalayo'. Gihulagway sila ni Propeta Isaias sa Isaias 6:1–3. Kini nga panan-awon sa propeta nagpakita nga ang mga Serapim mao ang labing hataas nga espirituhanong mga binuhat, pinakadool sa Dios. Sa *Celestial Hierarchy* ni San Dionysius Areopagita, sila ang nag-okupar sa unang puwesto taliwala sa mga orden sa anghel.

[5504] Ang 'Gornij' nagpasabot og 'pinakataas', 'langitnon' (Ezek. 41:7; Col. 3:3).

[5505] Ang Siyon, kon hubaron gikan sa Hebreo, nagpasabot, sumala sa uban, og usa ka hayag nga dapit nga nabutyag sa adlaw, ug sumala sa uban, usa ka hataas, bantog nga dapit o kuta. Ang Siyon mao ang bukid sa habagatan-kasadpan sa Jerusalem, diin nagtindog ang kuta sa Jerusalem.

[5506] Ang Bukid sa mga Olibo nakakuha sa ngalan tungod sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga motubo didto; nahimutang kini sa sidlakan sa Jerusalem ug kanunay nga gihisgutan sa Balaang Kasulatan, labi na sa Bag-ong Tugon.

[5507] Ang arkanghel mao ang pangulo sa mga anghel (1 Tes. 4:16; Hud. 1:9).

Iyang Anak ug Dios, ug ang kalipay sa pagtan-aw sa Iyang matam-is nga nawong? Nihapa Siya sa Iyang mga tuhod, ug misugod Siya sa mainitong pagpasalamat sa Iyang Manlalang:

'Dili ko takos,' nag-ampo ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, 'nga madawat Ka, O Ginoo, sa akong sabakan, kon Wala Ka mismo nagpakita og kaluoy kanako, imong sulugoon; Gipanalipdan nako ang bahandi nga gisalig kanako, ug busa aduna koy kaisog nga mangayo Kanimo, O Hari sa himaya, nga panalipdi ako gikan sa gingharian sa Gehenna[5508] : kung ang langit ug ang mga anghel maninghot pa sa imong atubangan, labi pa gayud ang tawo nga gihimo gikan sa abog, nga walay kaugalingong kaangayan gawas sa mga gipagawas sa imong kaayo; Ikaw, Ginoo ug Dios, gipanalanginan hangtod sa walay katapusan.

Ang Labing Putli nga Ginoo, sa dihang mibulag Siya sa kini nga kinabuhi, nangandoy nga makita ang mga balaan nga Apostoles, nga nangadto na sa tibuok kalibutan aron ipangwali ang Ebanghelyo; Nag-ampo usab siya sa Ginoo nga sa takna sa iyang kamatayon, dili niya makita ang prinsipe sa kangitngit ug ang iyang makalilisang nga mga sulugoon, kondili ang iyang kaugalingong Anak ug Dios, nga motuman sa Iyang saad, moanha ug modawat sa iyang kalag sa Iyang balaan nga mga kamot. Sa dihang ang atong Ginoo, nga nagluhod sa Bukid sa mga Olibo, naghalad sa Iyang mga pag-ampo ug pagpasalamat sa Iyang Manlalang, ang Iyang pag-ampo gisubay sa usa ka katingalahang panan-awon: ang mga kahoy nga oliba nga nagtindog sa Bukid sa mga Oliba, sama sa nabuhi, miyuko uban sa Inahan sa Dios: sa dihang miyuko ang Inahan sa Dios, miyuko usab ang mga kahoy; sa dihang mitindog Siya, mitindog usab sila; ang mga kahoy, sama sa mga sulugoon, misilbi sa Inahan sa Dios, nga nagpasidungog Kaniya.

Sa pagtapos sa pag-ampo, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mibalik sa balay, ug sa kalit lang nangurog ang tanan sa presensya sa dili makita nga gahum sa Dios nga naglibot sa Inahan sa Dios, ug sa himaya sa Ginoo nga nagdan-ag Kaniya. Ang Iyang nawong, nga kanunay nagdan-ag sa grasya sa Dios labaw pa sa nawong ni Moises, nga kaniadto nakigsulti sa Dios sa Bukid Sinai (Ex. 34:30), labi pang midan-ag tungod sa usa ka dili masukod nga himaya. – Ang Labaw nga Bulahan nga Ginoo misugod sa pag-andam alang sa Iyang pagpanaw. Una sa tanan, gisultihan Niya ang Iyang pinalanggang disipulo nga si Juan, nga giangkon ni Cristo nga kaugalingon Niya, bahin niini, ug gipakita Niya kaniya ang usa ka masidlak nga sanga gikan sa Paraiso, nga gibilin Niya kaniya ang buluhaton nga dad-on kini sa atubangan sa Iyang lubong; unya gisultihan sa Labawng Balaan nga Birhen ang uban pang mga miyembro sa Iyang panimalay nga nag-alagad Kaniya sa mao gihapon nga butang. Gisugo Niya dayon nga pun-on ang Iyang kuwarto sa humot nga insenso, nga ihanda ug isiga ang kutob sa mahimo nga daghang lampara sulod niini, ug nga pagahumotan ang kuwarto mismo ug ang lubong nga nakabarog niini – sa mubo, nga buhaton ang tanang gikinahanglan nga pag-andam para sa lubong. Si San Juan nga Teologo dali dayon nagpadala og balita kang San Santiago, igsoon sa Ginoo ug unang Obispo sa Herusalem, ingon man sa tanan niyang paryente ug silingan, aron ipahibalo kanila ang hapit na—ug pagtino sa tukmang adlaw—pagbiya sa Inahan sa Dios. Walay paglangan si San Santiago sa pagpahibalo sa tanang Kristohanon nga nagpuyo dili lamang sa Herusalem kondili usab sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo, aron, kauban ang Obispo sa Herusalem, ang tanan niyang paryente ug daghang kadaghanan sa mga magtutuo nga lalaki ug babaye magkatigum sa atubangan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ang Labing Balaan nga Ginoo nagpahibalo sa nagtigom nga katawhan sa mga pulong nga gisulti kaniya sa Arkanghel mahitungod k g iyang pag-alsa sa langit, ug isip pagpamatood gipakita niya ang langitnong sanga nga iyang nadawat gikan sa iyang sugo, nga sama sa sinag sa adlaw, misidlak sa kahayag sa langitnong himaya. Pagkadungog gikan mismo sa baba sa Inahan sa Dios ang balita sa Iyang hapit nang pagpanaw, ang mga matinud-anon nga naglibot Kaniya dili na mapugngan ang ilang mga luha: ang tibuok balay napuno sa paghilak ug pag-aga; ang tanan nangayo sa maloloy-on nga Ginoo, isip Inahan sa tanan, nga dili sila biyaan nga mga ulila. Apan ang Inahan sa Dios nangayo kanila nga ayaw sila paghilak, kondili maglipay sa Iyang pag-adto, kay sa pagduol Niya sa trono sa Dios, sa pagtan-aw Niya sa Iyang Anak ug Dios nga atubangan-atubangan ug pakig-istorya Niya kaniya nga nawong-sa-nawong, human sa kamatayon, makahimo Siya sa

[5508] Ang Gehenna usa ka hubad sa Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot sa Walog sa Hinnom o 'mga anak sa Hinnom'; kini nga walog nagtumong sa usa ka lawom ug makitid nga bangin diin kaniadto ang mga Hudiyo, sa panahon sa mga hari, naghalad sa ilang mga anak kang Moloch (2 Mga Haring 23:10; Jer. 7:31). Sa ulahi nga mga panahon, kini nahimong tapunan sa tanang matang sa hugaw, ug kanunayng gipadayon ang kalayo aron sunogon kini; busa, ang Walog sa Hinnom nahimong simbolo sa usa ka dapit sa walay katapusang pag-antos. Sa maong kahulugan gayud—nga mao ang impyerno—nga gigamit ang pulong nga 'Gehenna' sa Bag-ong Tugon (Mat. 5:29–30, 10:28, 18:9, 23:15; Mar. 9:43, 45; Luc. 12:5; Sant. 3:6).

paghangyo kaniya uban sa mas dako nga kaisog alang sa kaluoy ug kaayo; Sa samang higayon, ang Labaw nga Bulahan nga Inahan sa Dios misaad nga dili Niya sila biyaan nga mga ulila pagkahuman sa Iyang pagpanaw, ug dili lang sila, kondili ang tibuok kalibutan: Mibisita Siya sa tibuok kalibutan, motagad sa mga panginahanglan niini ug motabang sa mga nag-antos. Ang makapahupay nga mga pulong sa Inahan sa Dios nagtangtang sa mga luha sa mga nagahilak ug gipahupay ang ilang kasubo. Ang Labing Putli nga Ginoo dayon nagbilin og testamento mahitungod sa Iyang duha ka bisti, nga kini ihatag sa duha ka pobre nga balo nga, human makadawat og pagkaon gikan kaniya, nag-alagad kaniya uban sa debosyon. Mahitungod sa Iyang labing putli nga lawas, gibilin sa Inahan sa Dios nga kini ilubong sa Hardin sa EGethsemane[5509] , nga nahimutang duol sa Bukid sa mga Olibo, dili layo sa Herusalem, diin nahimutang ang mga lubnganan sa Iyang matarong nga mga ginikanan, sila Hucif ug Ana, ug sa Iyang kapikas sa kasal, si San Jose; kini nga mga lubnganan nagdikit sa Walog sa Josaphat, nga nag-unat tali sa Jerusalem ug sa Bukid sa mga Olibo ug nagsilbi nga komon nga lubnganan para sa mga kabus nga lumolupyo sa Jerusalem.

Samtang ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagbuhat niining katapusang mga pag-andam, kalit nga nadungog ang usa ka kasaba, sama sa dagundong sa dalugdog, ug gilibotan sa mga panganod ang balay ni San Juan nga Teologo – kay, pinaagi sa sugo sa Dios, Gidala sa mga Anghel ang mga Apostoles—nga nangadto aron ipangwali ang Ebanghelyo hangtod sa katapusan sa uniberso—ug gidala sila sa mga panganod paingon sa Herusalem, ug gibutang sila sa Bukid sa Siyon atubangan sa pultahan sa balay diin nagpuyo ang Inahan sa Dios. Ang mga Balaang Apostoles, sa pagtan-aw sa usag usa, nalipay ug sa samang higayon nangahibulongan, nga nagaingon:

'Tungod sa unsang hinungdan gipundok kita sa Ginoo?'

Miadto si San Juan nga Teologo aron masugat sila ug, uban sa mga luha sa kalipay, gipangumusta sila, samtang nagpahibalo sa hapit na nga pagpanaw sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Unya nasabtan sa mga Balaang Apostoles nga gitigum sila sa Ginoo gikan sa halayo nga mga kanto sa uniberso aron motambong sa bulahan nga pagpanaw sa Iyang Labing Putli nga Inahan, aron mahimong matinahuron nilang mailot ang Iyang labing putli nga lawas. Ang balita sa hapit na nga pagpanaw sa Inahan sa Dios napuno sa lawom nga kasubo ang mga kasingkasing sa mga Balaang Apostoles. Pag-abot nila sa sulod sa balay, ilang nakita ang Inahan sa Dios nga naglingkod sa Iyang higdaanan nga may malipayong dagway; gisalubong Siya sa mga balaang Apostoles uban sa mga pulong:

'Bulahan ka sa Ginoo, nga nagmugna sa langit ug yuta!'

'Kahupayan kaninyo, mga igsoon, nga gipili sa Ginoo mismo!' tubag sa Labing Balaan nga Ginoo.

Ug unya nangutana siya:

'Giunsa ka pag-abot dinhi?'

Gipasabot sa mga Balaang Apostoles kaniya nga ang matag-usa kanila gikuha sa gahum sa Espiritu sa Dios gikan sa dapit diin sila nagwali ug gidala sa Siyon sa ibabaw sa panganod. Gidayeg sa Inahan sa Dios ang Dios, nga maminaw sa Iyang pag-ampo ug natuman ang tinguha sa Iyang kasingkasing – nga makita ang mga Balaang Apostoles sa takna sa Iyang pagpanaw.

'Ginoo,' miingon Siya, nga nagtubag kanila, 'Gidala Ninyo kamo dinhi aron pahupayon ang akong kalag, nga, sumala sa gikinahanglan sa mortal nga kinaiyahan, hapit nang bulagon sa lawas: ang panahon nga gitudlo alang kanako sa akong Magbubuhat hapit na.'

Sa tubag, miingon sila kaniya nga puno sa kasubo:

'Sa imong pagpuyo dinhi sa yuta, O Ginoo, nakakaplag kami og kahupayan sa pagtan-aw kanimo ingon nga among Ginoo ug Magtutudlo mismo; apan karon, nga wala na kami sa imong presensya, unsaon man namo pag-agwanta ang bug-at nga kasubo nga misakop sa among mga kalag?' Apan Ikaw mibiya na paingon sa langitnong puloy-anan sumala sa kabubut-on ni Kristo nga Dios, nga Iyang gipanganak, ug dili namo mapugngan

[5509] Gethsemane, gikan sa Hebreo nga nagpasabot og 'piga sa oliba' – usa ka dapit sa tiilan sa Bukid sa mga Oliba, ilado nga mao ang lugar sa agoniya sa Manluluwas ug diin Iyang gipangamuyo ang Iyang hataas nga pag-ampo sa pagka-pari (Marcos 14:26, 32; Lucas 22:39; Juan 18:1); sumala sa usa ka tradisyon nga nagsugod pa sa ika-4 nga siglo, ang Gethsemane nahimutang 50 ka fathom sa sidlakan sa tulay ibabaw sa Kidron.

ang paglipay sa sugo sa Dios bahin Kanimo, bisan pa man sa samang higayon dili namo mapugngan ang paghinanakit sa among pagka-ulila, kay dili na namo Ikaw makita, among Inahan ug Kaaliwan.

Sa pagdungog niini nga mga pulong, napuno sa luha ang mga balaang Apostoles.

'Ayaw kamo'g hilak,' nagpahupay kanila ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, 'ug ayaw ninyo itabon sa inyong kasubo ang akong kalipay, mga higala ug mga disipulo ni Cristo; kundi, lipaya kamo uban kanako, kay ako paingon na sa akong Anak ug Dios. 'Ang akong lawas, nga ako mismo ang nag-andam alang sa lubong, itugyan ninyo sa yuta sa Gethsemane; ug unya mobalik kamo sa pagwali sa Ebanghelyo nga gisalig kaninyo; sa bahin nako, kung buot ang Ginoo, makita ninyo ako pag-usab human sa akong paglarga.'

Samtang ang Inahan sa Dios nag-istorya uban sa mga balaang Apostoles, miabot ang sudlanan nga gipili sa Dios—ang balaang Apostol Pablo: mihulog siya sa mga tiil sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, ug gibuksan niya ang iyang baba, nagdayeg ug naghimaya Kaniya:

'Maglipay ka,' miingon ang Balaang Apostol, 'Inahan sa Kinabuhi ug sa akong pagpangwali; bisan pa nga wala ko makahimo, sa wala pa ang Pag-alsa sa Ginoong Jesu-Kristo, sa paglipay sa pagtan-aw Niya dinhi sa yuta, karon, sa pagtan-aw kanimo, mura'g Siya akong nakita.'

Kauban ni Apostol Pablo ang iyang suod nga mga disipulo nga sila Dionysius nga Areopagita[5510] , Hierotheus[5511] , ug Timoteo[5512] ; Ang uban pang mga Apostoles gikan sa kap-atan (70) anaa usab – tanan gitigum sa Balaang Espiritu aron madawat ang panalangin sa Labing Putli nga Birhen Maria ug, pinaagi sa ilang presensya, aron hatagan og mas dako nga kaseryosohan ang Iyang lubong. Gitawag sa Labing Balaan nga Ginoo ang matag balaang Apostol pinaagi sa ilang ngalan, gidayeg ang ilang pagtuo ug mga buhat sa pagpangwali kang Kristo Hesus; sa matag-usa Iya gipangandoy ang walay katapusang kalipay ug nag-ampo alang sa kalinaw sa tibuok kalibutan.

Miabot ang ikalabinglima ka adlaw sa Agosto, ug nagkadool na ang bulahan nga oras nga gipaabot sa tanan – mao kini ang ikatulong oras sa adlaw – ang pagpanaw sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Daghang lampara ang gisindihan sa kwarto sa taas; ang mga balaang Apostoles naghalad og pagdayeg sa Dios; samtang ang Imaculadang Birhen nagahigda sa usa ka gidekorasyong lubonganan, nag-andam sa iyang bulahan nga pagpanaw ug nagpaabot sa pag-abot kaniya sa iyang pinalanggang Anak ug Ginoo. Kalit lang, usa ka dili masukod nga kahayag sa langitnong himaya ang misidlak sa sulod sa kwarto, nga mitabon sa mga suga. Ang mga nakakita niining panan-awon napuno sa kahadlok ug pagdayeg. Nakita nila nga nabuksan ang atop sa kwarto ug ang himaya sa Ginoo naganaog gikan sa langit, – Si Kristo mismo, ang Hari sa Himaya, uban sa kadaghanan sa mga Anghel ug Arkanghel, uban sa tanang langitnong gahum, uban sa mga balaang patriyarka ug propeta nga kaniadto nagtagna sa pag-abot sa Labing Balaan nga Birhen, ug uban sa tanang matarong nga kalag, nagaduol sa Iyang Labing Putli nga Inahan. Sa pagkakita sa Iyang Anak nga nagkadool, ang Inahan sa Dios, nga napuno sa dakong kalipay, misinggit sa mga pulong sa Iyang awit:

– *'Gidayeg sa akong kalag ang Ginoo, ug nagalipay ang akong espiritu sa Dios nga akong Manluluwas, kay gitutokan Niya ang pagka-mapainubsanon sa Iyang sulugoon'* (Lucas 1:46–47).

Ug mibangon siya gikan sa iyang higdaanan, sama sa gustong paggawas aron masugat ang iyang Anak, miyuko siya sa atubangan sa Ginoo. Siya, sa baylo, miduol ug mitan-aw kaniya uban sa gugma, miingon:

'Ani, Gihigugma Ko, ani, Akong Salampati, ani, Akong bililhon nga bahandi, ug sulod sa puloy-anan sa walay katapusang kinabuhi.'

[5510] Si San Dionisio Areopagita, usa ka miyembro sa Areopago sa Atenas, sumala sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 17:34), nabag-o ni San Pablo nga Apostol. Sumala sa historyador sa simbahan nga si Eusebius, siya ang unang Obispo sa Atenas ug, sumala sa Apology ni Aristides, gipamatud-an niya ang iyang ministeryo pinaagi sa kamatayon isip martir ubos kang Domitian niadtong tuig 96.

[5511] Si San Hierotheus usab usa ka miyembro sa Areopagus sa Atenas ug pareho usab nga nabalhin sa Kristiyanismo ni San Pablo nga Apostol; si San Pablo ang nag-ordinar kaniya isip Obispo sa Atenas; namatay si San Hierotheus sa unang siglo.

[5512] Si San Timoteo, lumad sa Asia Minor, gikan sa Derbe o Lystra (Buhat 16:1, 20:4; 2 Tim. 3:4); ang iyang pagbag-o ngadto kang Kristo tungod sa pagwali ni San Pablo nga Apostol, busa gitawag siya niini nga iyang anak (1 Cor. 4:17; 1 Tim. 1:2); siya usa ka kanunay nga kauban ni San Pablo Apostol sa iyang mga pagbiyahe aron ipangwali ang Ebanghelyo (Rom. 16:21; 1 Cor. 16:10; 1 Thess. 3:2). Gipahinungod pagkahuman, sumala sa tradisyon sa Apostol mismo, isip obispo sa Simbahan sa Efeso, gipahuman ni Timoteo ang iyang 15-ka-tuig nga ministeryo isip obispo sa kamatayon isip martir; ang pipila ka tinubdan nagbutang niini sa panahon sa paghari ni Domitian (81–96 AD), samtang ang uban sa panahon ni Nerva (96–98 AD): Si San Timoteo gipagbato hangtod mamatay atol sa usa ka pagano nga pista sa usa ka grupo sa mga pagano, nga nasuko tungod sa iyang sermon nga nagasaway.

Ang Inahan sa Dios, sa pagyuko, mitubag:

'Bulahan ang Imong ngalan, O Ginoo sa himaya ug akong Dios, nga mipili sa imong mapainubsanon nga sulugoon aron mag-alagad sa Imong misteryo; hinumdumi ako, O Hari sa himaya, sa Imong walay katapusang gingharian; Nasayud Ka nga gihigugma tika sa tibuok nakong kasingkasing ug gipanalipdan nako ang bahandi nga gisalig kanako; karon, sa kalinaw, dawata ang akong espiritu ug panalipdi ako gikan sa tanang limbong sa kangitngit, satanikong gahum.

Gipahupay siya sa Ginoo sa mga pulong nga puno sa gugma, gisaad nga dili siya mahadlok sa gahum sa yawa, nga napildi na kaniya; Gihagit Niya siya nga walay kahadlok nga moagi gikan sa yuta paingon sa langit.

"*Andam na ang akong kasingkasing, O Dios, andam na ang akong kasingkasing"* (Salmo 107:2), tubag sa Labing Balaan nga Birhen.

Ug unya, gisubli niya ang mga pulong nga kaniadto niyang gisulti – *'Mahitabo unta kanako sumala sa imong pulong'* (Lucas 1:38) – mihigda na usab siya sa iyang higdaanan. Sa pagbati sa dili masukod nga kalipay sa pagkita sa labing hayag nga nawong sa Iyang Anak ug Ginoo, ang Inahan sa Dios, nga napuno sa espirituhanong kalipay tungod sa gugma kaniya, gihatag ang Iyang labing putli nga kalag sa kamot sa Ginoo; sa pagbuhat niini, wala Siya makasinati og kasakit, kondili daw natulog Siya sa usa ka matam-is nga pagkatulog: Siya nga iyang gikonsepwar nga wala mawala ang iyang pagkabirhen ug gipanganak nga walay pag-antos, midawat sa iyang kalag gikan sa iyang labing putli nga lawas. Ug sa kalit, misugod ang usa ka katingalahang awit sa mga anghel nga puno sa kalipay, diin madungog ang mga pulong sa pag-abiabi ni Gabriel sa Labing Balaan nga Birhen, nga kanunay gibalik-balik sa mga anghel:

– *'Malaquhin ka, punô sa grasya! Ang Ginoo uban kanimo; bulahan ka sa taliwala sa mga babaye'* (Lucas 1:28).

Uban sa ingon nga matinud-anong mga awit, giuban sa langitnong mga puwersa ang Labing Balaan nga Kalag sa Inahan sa Dios, nga gidala sa mga bukton sa Ginoo paingon sa langitnong mga puloy-anan. Ang mga Balaang Apostoles, nga gihatagan niining panan-awon, nagtan-aw sa pag-adto sa Inahan sa Dios uban sa luhaan nga mga mata, sama sa ilang pagtan-aw kaniadto sa Ginoo nga misaka gikan sa Bukid sa mga Olibo (Buhat 1:9–12); nagbarog sila didto sa dugay nga panahon, napuno sa kahadlok ug daw na-trance. Pagkahibalo nila, ang mga disipulo ni Kristo mihapa sa atubangan sa Ginoo, nga himayaong nagdala sa kalag sa Iyang Inahan paingon sa langit, ug, nga nagahilak, gilibutan ang lubonganan sa Inahan sa Dios. Ang nawong sa labing bulahan nga Birhen Maria misidlak sama sa adlaw, ug usa ka katingalahang humot ang migikan sa Iyang labing putli nga lawas, nga walay sama dinhi sa yuta. Ang tanang matinud-anon, nga matinahuron nga nagpasidungog sa labing putli nga lawas, gikahagkò kini uban sa kahingawa; usa ka gahum nga makabalaan ang misibog gikan sa balaang relikya sa Inahan sa Dios, nga nagpuno sa kalipay sa kasingkasing sa tanan nga nakahikap niini. Ang mga masakiton usab nangaayo: ang mga bulag nakakita pag-usab, ang mga bingi nakadungog pag-usab, ang mga pilay nitindog, ang mga demonyo napalayas – ang matag sakit nawala gayud sa paghikap lang sa lubong sa Inahan sa Dios.

Sa taliwala niining mga hitabo nga misunod sa kamatayon sa Inahan sa Dios, nagsugod ang usa ka solemne nga prusisyon uban sa Iyang labing dungog nga lawas alang sa Iyang paglubong: Si San Pedro Apostol, kauban nila San Pablo ug San Santiago, igsuon sa Ginoo, ang nangulo ug, kauban ang uban pang balaang Apostoles sa Napulo'g Duha, gipataas ang lubonganan sa Labing Balaang Inahan sa Dios; samtang si San Juan nga Teologo nagbitbit sa atubangan nila og usa ka langitnong sanga nga nagdan-ag og hayag nga kahayag. Ang uban pang mga matinud-anon, nga nagbitbit og kandila ug insenso, naglakaw sa duol, naglibot sa anditeryo. Nag-awit silang tanan sa mga sinugdanang pag-ampo: Nagsugod si San Pedro nga Apostol, ug ang uban misunod sa tingub sa pag-awit sa salmo ni David: 'Sa pagpanaw sa Israel gikan sa Ehipto' (Salmo 113), nga nagdugang og 'Alleluia' sa matag bersikulo; Gipukaw sa Espiritu Santo, nag-awit usab sila og ubang solemne ug mga pag-ampo sa pagpasalamat ug mga salmo. Ang solemne nga prosisyon nga nagbitbit sa Labing Balaan nga Lawas sa Inahan sa Dios mibyahe gikan sa Siyon, mitabok sa Jerusalem paingon sa Getsemani. Sa ibabaw sa anditer ug sa prosisyon, usa ka bilog nga panganod ang mitungha, nga sama sa korona ug gisidlak sa usa ka katingalahang hayag. Ug gikan sa sulod sa mga panganod, nadungog sa tanan ug nagpuno sa hangin, miabut ang katingalahang pag-awit sa mga anghel. Kini nga korona sa panganod naglutaw sa hangin ibabaw sa anditeran sa Inahan sa Dios hangtod sa mismong dapit sa lubnganan; sa tibuok niining panahona, wala hunong ang pag-awit sa mga anghel. Apan ang malipayong prusisyon – nga dili hingpit nga mailarawan sa maluya nga sinultian sa tawo – kalit nga naputol. Daghang mga

Hudiyo nga wala motuo kang Kristo, sa pagkadungog sa talagsaong pag-awit ug sa pagkakita sa solemne nga prosisyon, mibiya sa ilang mga panimalay ug miapil niini: sila usab migawas sa siyudad, nga natingala sa himaya ug dungog nga gihatag sa labing balaan nga lawas sa Inahan ni Hesukristo. Pagkahibalo niini, ang mga punong pari ug mga eskriba nasuko kaayo ug nagpadala og mga sulugoon ug sundalo – nga ilang gipukaw usab ang daghang katawhan – aron makasugat sa prusisyon ug pahawaon ang mga miapil niini; sa samang higayon, ilang gisugo nga patyon ang mga disipulo ni Kristo ug sunogon ang lawas sa Inahan sa Dios. Apan sa dihang ang katawhan, nga nagsunod sa mga nag-awhag kanila ug armado sama sa usa ka pakiggubat, midagan nga puno sa kasuko pagkahuman sa mga nag-uban sa lawas sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug hapit na nila kini makuha, kalit nga usa ka bilog sa panganod, nga naglutaw sa kahanginan, mibaba sa yuta ug, sama sa usa ka pader, gilibotan ang balaang mga Apostoles ug ang uban pang mga Kristohanon; Ang mga nagasundan nakadungog lang og pag-awit, wala silay nakita sa luyo sa panganod. Ang mga Balaang Anghel, nga naglutaw nga dili makita ibabaw sa lawas sa Inahan sa Dios ug sa mga Kristohanon, gipaka-ilad ang mga malisyosong naggukod: ang uban kanila nabangga ang ilang mga ulo sa pader sa siyudad; ang uban nangapanday sa pader ug, tungod kay wala sila kahibalo asa paingon, nangita og maggiya. Niadtong panahona, usa ka Hudiyong pari nga ginganlan og Afonios nahitabo nga naa sa dalan: sa dihang nakita niya ang mga Balaang Apostoles – ang panganod, sumala sa sugo sa Dios, misaka pag-usab alang sa mas dako nga himaya sa Inahan sa Dios – ug ang kadaghanan sa mga Kristohanon nga nagdala og kandila ug nag-awit, nga naglibot sa lawas sa Kanunay nga Birhen Maria, napuno si Afonios sa pagka-inggit; nibuto pag-usab ang iyang daang pagkadautan batok sa atong Ginoo, ug miingon siya:

'Tan-awa ang dungog nga naglibot sa lawas sa Iya nga nanganak sa manlimbong nga naglaglag sa balaod sa atong mga amahan!'

Ingon nga usa ka tawo nga kusgan kaayo, misulong siya uban sa mabangis nga kasuko taliwala sa mga Kristohanon paingon sa lubnganan, nga nagtinguha sa paglabay sa lawas sa atong Labing Putli nga Ginoo sa yuta: apan sa diha nga ang hambog nga mga kamot sa pari nakahikap sa anditer, usa ka dili makita nga Anghel gipikas kini sa duha gamit ang dili materyal nga espada sa pagpanimalos sa Dios, ug nagbitay sila didto, nga nagkabit gihapon sa anditer, samtang si Athonius mismo nahulog sa yuta, nga nagasinggit:

'Lagmit na ako!'

Pagkahibalo niya sa iyang sala, misugod siya sa paghinulsol ug miingon sa mga balaan nga Apostoles:

'Kaluy-i ako, mga sulugoon ni Kristo!'

Gisugo sa Balaang Apostol Pedro ang mga nagbitbit sa lawas sa Inahan sa Dios nga mohunong ug miingon kang Athonius:

'Ani-a, nadawat ninyo ang inyong gipangandoy; hibaloa nga ang Dios, ang Ginoo sa panimalos, nagpaila Siya (Salmo 93:1), ug dili namo kamo matambalan sa inyong mga samad; ang atong Ginoo ra gayud ang makabuhat niini, nga inyong gisupak sa dili matarong ug, pagkahuman ninyo Siyang dakpon, inyong gipatay; apan bisan Siya dili mo tagaan og tambal hangtud nga motuo kamo Niya sa tibuok ninyong kasingkasing ug mosugid sa inyong mga ngabil nga si Jesus mao ang tinuod nga Mesiyas, ang Anak sa Dios.

Misulti si Afoniy:

'Nagtuo ako nga Siya mao ang Manluluwas sa kalibutan nga gipadayag sa mga propeta – si Kristo; sukad pa sa sinugdan nakita namo nga Siya mao ang Anak sa Dios, apan, tungod kay nabuta kami sa dautang pagpanukotuko, wala namo gusto nga hayagong ilhon ang kadako sa Dios ug dili matarong nga gisilotan Siya sa kamatayon; apan pinaagi sa gahum sa Iyang Pagka-Diyosnong mibanhaw Siya pag-usab sa ikatulo ka adlaw, nga nagpahiya kanamo tanan—ang Iyang mga manigbasol: gisulayan namo nga itago ang Iyang pagkabanhaw pinaagi sa pagpanghupot sa mga guwardiya, apan wala kami makabuhat og bisan unsa, kay ang balita niini mikaylap na sa halayo ug halapad.

Sa dihang gisulti ni Athonius kining mga pulong, nga naghinulsol sa iyang sala, ang mga balaan nga Apostoles ug ang tanang mga magtutuo naglipay uban sa kalipay sa mga Anghel sa pagkakita sa naghinulsol nga makasasala: ang balaan nga Apostol Pedro gisugo si Athonius nga ipahimutang ang mga samad sa iyang giputol-putol nga mga kamot ibabaw sa krus uban sa pagtuo, nga nagtawag sa ngalan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Gibuhat ni Afonij ang gisugo kaniya, ug sa dayon mibalik sa ilang lugar ang naputol niyang mga kamot; hingpit na silang naayo; usa ra ka marka sa pagputol ang nabilin – sama sa pula nga sinulid nga naglibot sa siko. Nihapa si Afoniy sa atubangan sa lubonganan, nagluhod kang Kristo—ang Dios, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga

Inahan sa Dios—ug gidayeg ang Iyang Labing Putli nga Inahan sa daghang pagdayeg: Gikutlo niya ang mga propesiya gikan sa Balaang Kasulatan nga nagpamatuod kang Siya ug kang Kristo, ug ang tanan labi pang nangahibulong, sa pagkakita sa milagrosong pag-ayo sa naputol nga mga kamot ni Afoniy ug sa pagpaminaw gikan kaniya sa maalamon nga mga pulong diin iyang gihimaya ang Ginoong Jesus ug gidayeg ang Inahan sa Dios. Unya miapil si Athonius sa balaan nga mga Apostoles, misunod uban sa ubang mga Kristohanon paingon sa Gethsemane ngadto sa balaan nga lubonganan. Sa samang paagi, ang mga gipang-antos sa pagkabulag nga nakahibalo sa ilang sala miduol sa balaan nga kabaong uban sa ilang mga maggiya sa paghinulsol ug gihikap kini uban sa pagtuo; nanaog sila – nakadawat sila og panan-aw dili lang sa ilang pisikal nga mga mata kondili usab sa ilang espirituhanong mga mata. Ang Maloloy-on nga Inahan sa tanan, among Labing Balaan nga Ginoo, sama sa pagdala niya og kalipay sa tibuok uniberso pinaagi sa iyang pagkahimugso, ingon usab sa iyang Pagkatulog wala siya gusto nga maghatag og kasubo sa bisan kinsa: isip maayong Inahan sa maayong Hari, malumo niyang gihatagan og kahupayan bisan pa ang iyang kanhing mga kaaway pinaagi sa iyang mga gasa nga puno sa grasya.

Apan karon ang mga balaang Apostoles, kauban ang daghang mga Kristohanon, nakaabot sa Hardin sa Gethsemane; sa dihang ilang gitukod ang lubnganan nga nagbitbit sa labing dungganong lawas, misangpot pag-usab ang paghilak sa mga Kristohanon: ang tanan, nga nawad-an sa ingon nga bahandi, naghilak tungod sa ilang pagka-ulila; sa dihang gihatag nila ang katapusang halok, mihulog ang mga Kristohanon sa lawas sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug gihalokan kini, nga nagahilak pag-ayo, nga hangtod sa gabii pa nila nabutang ang labing dungog nga lawas sa kabaong; apan bisan pa niadto, sa dihang usa ka dako kaayong bato ang gipahimutang na sa atubangan sa kabaong, wala molakaw ang mga Kristohanon gikan niini, nga gipugngan sa ilang gugma alang sa Inahan sa Dios. – Ang mga Balaang Apostoles nagpabilin sa lubnganan sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga wala mobiya sa Hardin sa Gethsemane, sulod sa tulo ka adlaw, nga nag-awit og mga salmo sa adlaw ug sa gabii. Ug sa tibuok niining panahona, usa ka katingalahang awit ang nadungog sa hangin gikan sa langitnong mga puwersa, nga nagdayeg sa Dios ug naghimaya sa Iyang Labawng Putli nga Inahan.

Pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Dios, usa sa mga Apostoles, si San Tomas, wala mag-uban sa himayaong paglubong sa lawas sa Labing Balaang Inahan sa Dios; wala siya makita sa Getsemani hangtod sa ikatulong adlaw. Si San Tomas Apostol nangalulumo pag-ayo ug nabungkag ang kasingkasing kay wala siya giisip nga takus, sama sa ubang balaang Apostoles, sa katapusang pamamaalam ug panalangin sa Labing Balaang Inahan sa Dios; nagahilak usab siya og mapait kay siya ra ang wala makasaksi sa langitnong himaya, sa katingalahang mga misteryo ug sa mga buhat sa Dios nga gipadayag atol sa Pagkatulog ug sa solemne nga paglubong sa Inahan sa Dios. Ang mga Balaang Apostoles, nga naluoy kaniya, nagpasiya sa pag-abli sa lubnganan aron si San Tomas makakita, bisan pa man lang sa patay nga lawas sa Labawng Bulahan nga Inahan sa Dios, aron kini iyang mapasidunggan ug mahalukan, ug pinaagi niini makab-ot ang pipila ka kahupayan sa iyang kasubo ug makaplagan ang kahupayan sa iyang kasakit. Apan sa dihang gilisan sa mga Balaang Apostoles ang bato ug gibuksan ang lubnganan, napuno sila sa kahadlok: ang lawas sa Inahan sa Dios wala na sa lubnganan – ang mga sudlanan sa lubong ra ang nabilin, nga nagpagawas og katingalahang humot; ang mga Balaang Apostoles natindog sa katingala, naghunahuna kon unsa ang kahulugan niini! Gihagkò nila uban sa mga luha ug pagrespeto ang pambalot sa lubong nga nabilin sa lubnganan, ug nag-ampo sila sa Ginoo nga ipadayag Niya kanila kung asa nawala ang lawas sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Pag-abot sa gabii, mipahiluna sila aron magpahulay. Ang mga balaang Apostoles adunay usa ka batasan sa ilang panihapon: mobiya sila og usa ka lingkoranan nga bakante sa taliwala nila, ug ibutang nila sa ibabaw niini ang usa ka piraso sa pan ingon pagpasidungog kang Kristo – ingon nga kabahin Niya. Sa katapusan sa panihapon, samtang nagpasalamat, kuhaon nila ang maong pan nga gitawag nga bahin sa Ginoo, ug itas nila kini, naghimaya sa halangdong ngalan sa Labawng Balaang Trinidad; unya, pagkahuman nila og ingon, 'Ginoong Jesu-Kristo, tabangi kami!', kan-on nila kini isip panalangin sa Dios. Mao kini ang gibuhat sa mga balaang Apostoles, dili lang sa dihang magkuyog sila, apan usab sa dihang nagbulag sila. Karon, bisan pa, sa Gethsemane, atol sa panihapon, wala sila maghunahuna o maghisgot og lain pa gawas sa pangutana ngano wala makaplagan ang labing putli nga lawas sa Inahan sa Dios sa lubnganan. Busa, pagkahuman nila sa pagkaon, nagsugod ang mga Balaang Apostoles sa pag-alsa sa piraso sa pan nga gitagana alang sa pagpasidungog sa Ginoo, samtang naghimaya sa Labing Balaang Trinidad, kalit silang nakadungog og pagkanta sa mga anghel: sa pag-alsa nila sa ilang mga mata, ilang nakita ang Labing Putli nga Inahan sa Dios nga nagbarog

sa hangin, gilibutan sa daghang mga anghel. Siya nagdan-ag sa usa ka dili masukod nga kahayag ug miingon kanila:

'Maglipay kamo! Kay anaa ako kaninyo kanunay.'

Ang mga Balaang Apostoles, napuno sa kalipay, imbis sa ilang kasagarang pag-ingon nga 'Ginoong Jesu-Cristo, tabangi kami', misinggit:

'Labing Balaan nga Inahan sa Dios, tabangi kami!'

Sukad niadto, dili lang sila mismo ang nagtuo niini kondili nagtudlo usab sa Balaang Simbahan sa pagtuo nga ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa ikatulong adlaw human sa Iyang paglubong, gibanhaw sa mga patay sa Iyang Anak ug gidala sa langit, lawas ug kalag. Pagbalik sa lubnganan, gikuha sa mga balaan nga Apostoles ang sudlo nga nabilin didto aron pahupayon ang mga nagasubo ug ingon dili matanggihan nga ebidensya sa pagkabanhaw sa Inahan sa Dios gikan sa lubnganan.

Dili angay nga ang tabernakulo sa kinabuhi mapasakop sa kamatayon, ni ang Iyang nag-anak sa Magbubuhat sa tanang binuhat makigbahin sa kapalaran sa pagkadaut uban sa mga binuhat sa yuta. Ang Maghatag sa Balaod mismo mituman sa balaod nga Iyang gihatag—nga ang mga anak magpasidungog sa ilang mga ginikanan: Gipasidunggan Niya ang Iyang walay-salang Inahan sama sa pagpasidungog Niya sa Iyang Kaugalingon—sama sa Iyang pagkabanhaw sa ikatulo ka adlaw uban sa himaya ug pag-alsa Niya sa langit uban sa Iyang labing putli nga lawas, ingon usab gibanhaw Niya ang Iyang Inahan sa ikatulo ka adlaw uban sa himaya ug gidala Siya Niya ngadto sa Iyang kaugalingon sa makalangitnong mga puloy-anan. Si Santo David usab nagpanghula niini, nga nagaingon: *'Bangon, O Ginoo, ngadto sa Imong dapit nga pahulayan—Ikaw ug ang kaban sa Imong gahum'* (Salmo 131:8); Natuman ang Iyang mga pulong nga propetiko sa Pagkabanhaw sa Ginoo ug sa Pagkabanhaw sa Iyang Inahan pinaagi Niya. – Ang bakanteng lubnganan sa Inahan sa Dios, nga gikutkot gikan sa bato sama sa lubnganan sa Iyang Anak, napreserbar hangtod karon ug usa kini ka butang sa matinahuron nga pagsimba alang sa mga matinud-anon.

Pinaagi sa Iyang espesyal nga probidensya, gipahinay sa Ginoo ang pag-abot ni San Tomas hangtod sa adlaw sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Theotokos, aron ang lubnganan ipadayag kaniya, ug aron ang Simbahan masiguro ang Pagkatulog sa Inahan sa Dios, sama sa kaniadto nga nasiguro ang Pagkabanhaw ni Kristo pinaagi sa kawalay pagtuo sa maong Apostol (Juan 20:24–31). – Mao kini ang nahitabo sa Pagkatulog sa atong Labing Putli ug Labing Bulahan nga Inahan sa Dios, ug ang paglubong sa Iyang walay-salikway nga lawas, ang Iyang mahimayaong Pagkabanhaw, ug ang solemne nga kumpirmasyon sa Iyang pagdala sa langit uban sa Iyang lawas.

Pagkahuman sa tanang katingalahang mga milagro ug mga misteryo sa Dios, ang mga balaang Apostoles, nga gibuhat pag-usab sa panganod, mibalik ang matag-usa sa yutang ilang gikan sa dihang gikuha sila alang sa ilang pagpangwali sa Ebanghelyo.

Si San Ambrosio, sa iyang paghisgot sa kinabuhi sa Atong Ginoo dinhi sa yuta, gihulagway ang katingalahang espirituhanong mga hiyas sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ingon niini:

– Siya usa ka Birhen dili lamang sa unod, kondili sa espiritu usab: mapainubuson sa kasingkasing ug hinay-hinay sa paglitok; ang Iyang mga pulong puno sa langitnong kinaadman; halos kanunay Siyang nagabasa sa Balaang Kasulatan ug walay pagkapoy sa Iyang mga buhat; matinahuron sa pakig-istorya, nagasulti sa mga tawo nga daw atubangan sa Dios; wala gyud Siya makasakit sa bisan kinsa, nagahandom sa maayo para sa tanan; Wala Siya magdumot sa bisan kinsa, bisan pa og kabos sila, ni nagkatawa Siya sa bisan kinsa, kondili gitabonan Niya ang tanan Niyang makita sa Iyang gugma; walay pulong nga mipagawas sa Iyang mga ngabil nga wala magdala og grasya; sa tanan Niyang mga buhat gipakita Niya ang hulagway sa labing hataas nga pagkabirhen. Ang iyang panagway sa gawas usa ka hulagway sa iyang hingpit nga sulod – sa pagkamaayo ug pagkawalay dautang tuyo.

Mao kini ang giingon ni San Ambrosio. Makaplagan usab nato ang mga paghulagway sa espirituhanong pagkabalaan ug sa panagway sa Inahan sa Dios sa mga sinulat ni Epifanio ug Nikephoro:

– Sa tanang kahimtang, gipadayon Niya ang matinahuron nga pamatasan ug pagkamapailubon; Gamay ra kaayo ang Iyang gisulti, ang gikinahanglan ug maayo ra – Matam-is sa dalunggan ang Iyang mga pulong; Gitagad Niya ang tanan uban sa angay nga pagtahod; Sa matag tawo, nakig-istorya Siya sa angay nga paagi, nga walay katawa, walay kasuko, ug labi na gayud nga walay paglagot. Tunga-tunga Siya sa gitas-on; ang kolor sa Iyang panit sama sa trigo; ang Iyang buhok kay hayag kahel ug medyo bulawanon; ang Iyang pagtan-aw kay paspas ug

makasulod; ang kolor sa Iyang mga mata sama sa olibo; Ang iyang kilay medyo paubos ug itom; ang iyang ilong katamtaman ang gidak-on; ang iyang mga ngabil sama sa kolor sa rosas ug malumo ang paglitok; ang iyang nawong dili kaayo lingin; ang iyang mga kamot ug tudlo taas; Wala siyay garbo, puro lang pagkasimple sa tanang butang, walay bisan gamayng pagpakaaron-ingnon; Layo siya kaayo sa bisan unsang matang sa pagka-mapahitas-on, samtang sa samang higayon nagpakita sa labing hataas nga pagka-mapainubsanon. Ang Iyang mga sinina yano, walay bisan unsang artipisyal nga palamuti, sama sa makita sa belo nga nagpadayon hangtod karon – sa mubo, sa tanang butang ang Banal nga grasya nga misulod Kaniya nagpakita.

Mao kini ang gisaysay ni Nikiforos ug Epiphanius mahitungod sa espirituhanon ug pisikal nga dagway sa Labawng Balaan nga Theotokos atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta.

Karon, bisan pa, ang mga langitnong espiritu ug ang mga kalag sa mga matarong—nga nagtindog sa atubangan sa Inahan sa Dios ug malipay sa pagtan-aw sa Dios ug sa Labing Balaan nga Birhen—mao ra ang makahisgot sa Inahan sa Dios, nga nag-okupar sa Iyang puwesto sa langitnong mga puloy-anan ug nagtindog sa tuo nga kamot sa trono sa Dios; sila ra ang makasulti kanato bahin Niya, sumala sa gikinahanglan sa Iyang pagkabalaan. Apan kita, samtang ginadayeg nato ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ang usa ka Dios sa Trinidad—ginadayeg usab nato, sumala sa Dios, ang Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug ginasimba nato Siya nga matinud-anon, Siya nga gidayeg ug gipanalanginan hangtod sa kahangturan gikan sa tanang henerasyon.

Ang partikular nga mga panghitabo gikan sa kinabuhi sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, sukad pa sa adlaw sa Iyang pagkahimugso, gisaysay sa Iyang espesyal nga mga pista: ang Paglili, ang Pagkahimugso, ang Paghalad sa Templo, ang Pagpahibalo, ingon man usab sa Pagkahimugso ni Kristo ug sa Paghalad sa Ginoo. Dinhi, pagkahuman sa salaysay sa Iyang di-mortal nga Pagkatulog, aron makompleto ang sugilanon sa Iyang kinabuhi, among isaysay kung asa ug giunsa pagpuyo sa atong Ginoo pagkahuman sa Pag-alsa ni Kristo.

Ang Balaang Ebanghelista Lucas misulat sa Mga Buhat sa mga Apostoles nga, pagkahuman sa pag-alsa sa Ginoo ngadto sa langit, ang Iyang mga disipulo mibalik gikan sa Bukid sa mga Olibo paingon sa Jerusalem; ug, pagkasulod nila sa kwarto sa taas (diin nahitabo ang Katapusang Panyapon ni Kristo), *'nagtigom silang tanan kanunay sa pag-ampo, uban sa pipila ka mga babaye ug kang Maria, ang inahan ni Jesus'* (Buhat 1:13–14). Pagkahuman sa Pag-alsa ni Hesukristo, ang Inahan sa Dios mao ang bugtong kahupayan sa mga disipulo, ilang kalipay sa kasubo, ug usa ka matinindog nga magtutudlo sa pagtuo. Tungod sa tanang mga pulong ug katingalahang mga hitabo nga gitipigan sa Inahan sa Dios sa Iyang kasingkasing (Lucas 2:19)—nga nagsugod sa malipayong pahibalo ni Gabriel sa pagpanamkon sa birhen ug sa dili madunot nga pagkahimugso ni Cristo gikan sa sabakan sa usa ka birhen, ug nagtapos sa mga katuigan sa pagkabata sa Ginoo ug sa yugto sa Iyang kinabuhi hangtod sa Iyang pagbunyag ni Juan— – tanan niini iyang gipadayag sa mga disipulo sa iyang Anak; human siya makadawat og daghang mga pagpadayag gikan sa Espiritu Santo ug siya mismo nahimong saksi sa tanang katingalahang mga buhat nga nahitabo sa kinabuhi ni Cristo hangtod sa adlaw nga ang Ginoo nagpakita sa kalibutan, gipalig-on sa Inahan sa Dios ang pagtuo sa mga balaang Apostoles pinaagi sa usa ka detalyadong salaysay sa kinabuhi sa Manluluwas hangtod sa Iyang pagbunyag. Ang tanang mga magtutuo, samtang naa sa maong kwarto sa taas, nag-ampo nga walay hunong, nga nag-andam sa pagdawat sa mga gasa sa Espiritu Santo nga gisaad sa Ginoo gikan sa Amahan. Ug sa panahon sa Pag-anhi – sa ika-11 ka adlaw human sa Pag-alsa sa Ginoo, – ang Espiritu Santo mibaba sa mga Apostoles sa porma sa mga dila sa kalayo (Buhat 2:1–4); ang Mapanalipdan, nga gipadala sa Amahan (Juan 14:16), unang mipahulay sa Labing Putli nga Birhen, nga hangtod karon usa ka takus nga templo alang Niya, diin Siya nagpuyo nga walay hunong. Ang mga gasa sa Espiritu Santo gibubo sa Labawng Bulahan nga Birhen sa mas daghang kadaghanon kaysa sa mga balaan nga Apostoles, sama sa usa ka mas dako nga sudlanan nga makahupot og mas daghang tubig, ug ang Labing Putli nga Birhen, ang sudlanan nga labing dato sa mga gasa sa Espiritu Santo, kay Siya gipahitas-on labaw pa sa mga Apostoles, mga propeta ug sa tanang mga balaan, ingon nga ang Simbahan misinggit kaniya: 'Tinood gayud, O putli nga Birhen, gipahitas-on ka labaw sa tanan'; busa Siya usab midawat sa mga gasa sa Espiritu Santo nga mas hingpit kaysa sa bisan kinsa pa.

Ang Inahan sa Dios nagpuyo sa balay ni San Juan nga Teologo, nga nahimutang sa kinataasan nga tumoy sa Herusalem – sa Bukid sa Siyon: sukad pa sa higayon nga ang Ginoo miingon sa Iyang Inahan gikan sa krus, samtang nagtudlo sa Iyang pinalanggang disipulo: *'Babaye! Tan-awa, ang imong anak*', ug sa disipulo: *'Tan-awa, ang imong inahan*' (Juan 19:26–27), gidala ni Juan ang Labawng Balaan nga Birhen sa iyang panimalay ug tinuod

gayud siyang giservisyohan ingon sa iyang kaugalingong inahan. – Human sa pag-anhi sa Espiritu Santo, ang mga balaang Apostoles wala dayon mibyahe sa tibuok kalibutan aron ipangwali ang Ebanghelyo, kondili nagpabilin sila sa Jerusalem sulod sa taas nga panahon, sama sa makita sa Mga Buhat sa mga Apostoles. Gisaysay didto nga, pagkahuman sa pagpatay k sa balaang protomartir nga si Esteban (Buhat 7:59–60), misunod *ang 'dakong pagpanlupig batok sa simbahan sa Jerusalem; ug ang tanan, gawas sa mga Apostoles, nangalat sa nagkalain-laing bahin sa Judea ug Samaria'* (Buhat 8:1); Ang mga disipulo ni Kristo, nga gipanalipdan sa gahum sa Dios, nagpabilin sa Herusalem sulod sa hapit napulo ka tuig, gikan sa panahon sa Pag-alsa sa Ginoo hangtod sa adlaw nga *'gidukdok ni Haring Herodes ang pipila ka mga miyembro sa simbahan aron sila dautahan'* (Buhat 12:1). Tinuod nga sa panahon nga gihulagway, ang mga balaan nga Apostoles usahay mobiyahe sa ubang mga nasud, sama nila Pedro ug Juan nga mag-uban paingon sa Samaria (Buhat 8:14–15), o si Pedro nga nag-inusara paingon sa Lydda, diin iyang giayo si Aneas, nga naparalisa sulod sa walo ka tuig (Buhat 9:32–34), ug sa Joppa, diin gibanhaw niya si Tabita gikan sa mga patay (Buhat 9:36–43), Caesarea, diin iyang gibunyagan si Cornelius nga senturyon (kap. 10), ug Antioquia, diin iyang gitukod ang unang katungdanan sa iyang pagka-obispo; o, sama ni Santiago, ang igsoon ni Juan, nga mibyahe paingon sa Espanya, bisan pa man nga sila mibalik pagkahuman sa Herusalem. Sa sinugdanan sa ilang ministeryo, ang Balaang mga Apostoles nangita, labaw sa tanan, sa pagdala sa kaluwasan sa katawhan sa Israel, samtang sa samang higayon nagtukod sa unang Simbahan sa Jerusalem, nga mao ang inahan sa tanang simbahan, ingon sa pagkanta ni San Juan sa Damascus: 'Maglipay ka, O balaan nga Siyon, inahan sa mga simbahan, puloy-anan sa Dios: kay ikaw ang unang nakadawat sa pagpasaylo sa mga sala'; sa samang higayon, gusto nila nga makita ang Inahan sa Dios kutob sa mahimo ug makat-on gikan Niya. Gipasidunggan Siya, ingon sa pagka-pinili nga representante ni Kristo, gitan-aw sa mga balaan nga Apostoles ang labing dunggan ug himayaong dagway sa Inahan sa Dios sama sa dagway mismo ni Kristo; ug sa pagpaminaw sa mga pulong sa Kanunay nga Birhen, nga puno sa kaayo, napuno sila sa dili masukod nga espirituhanong kalipay, nga nakalimot sa kapait sa ilang mga pagsulay ug kasakit tungod sa katam-is sa Iyang mga pulong. Busa, daghan sa mga nanagtuo kang Kristo gikan sa halayo nga mga yuta ang miadto sa Herusalem aron makita ang Inahan sa Dios ug madungog ang Iyang pakigpulong nga puno sa balaang kinaadman; kay ang dungog ni Kristo ug sa Iyang Labing Putli nga Inahan, nga mikaylap sa pinakalayong mga dapit sa uniberso, nagdani sa daghan paingon sa Herusalem ngadto sa Labing Balaan nga Birhen, sama sa klarong makita gikan sa epistola ni San Ignacio nga Nagbitbit sa Dios ngadto kang San Juan nga Teologo sa Antioquia:

'Dinhi,' siya misulat, 'daghan ang mga babaye nga naghandum nga makakita sa Inahan ni Hesus; kanunay silang nangita og higayon aron moanha kanimo ug bisitaha Siya, aron ipislit ang ilang kaugalingon sa dughan nga nagpadede kang Ginoong Hesus, ug aron makat-on og pipila ka mga misteryo gikan kaniya. Dinhi Siya giila isip Inahan sa Dios ug Birhen, puno sa grasya ug pagkamaayo; Giingon nga Siya malipay sa mga kasakit ug paglutos, dili masubo sa kakabus ug kakulang, ug dili lang Siya masuko sa mga nakasala batok Niya, apan nagabuhat pa Siya og maayo kanila; sa mga panahon sa kalipay, Siya malumo ug maloloy-on sa mga kabus, nga motabang kanila kutob sa Iyang makaya; apan Siya mitindog nga lig-on batok sa mga kaaway sa atong pagtuo: Siya mao ang Magtutudlo sa atong bag-ong pagkamapainubsanon ug ang Giya sa tanang matinud-anon sa matag maayong buhat; Siya labi na nga nagahigugma sa mga mapainubsanon, ug Siya mismo mapainubsanon sa tanan; tanan nga nakakita Niya nagadayeg Niya. Ug unsa Siya ka mapainubsanon sa dihang giyagaan Siya sa mga eskriba ug Pariseo nga Hudiyo! Gisultihan kami sa mga tawo nga takus sa hingpit nga pagsalig nga sa Maria, ang Inahan ni Jesus, ang tawo nga kinaiya, tungod sa Iyang pagkabalaan, daw nagkahiusa sa kinaiya sa mga anghel. Ang tanan niini nagpukaw sa among kasingkasing, kami nga nakadungog niini, og usa ka dili masukod nga tinguha nga masaksihan ang langitnong—aron lang isulti—katingalahang ug labing balaan nga milagro.

Sa lain nga sulat, si San Ignacio nga Gitawag nga Tagbitbit sa Diyos misulat pag-usab kang San Juan nga Teologo:

– Kung adunay kahigayunan, tuyo nakong moanha kanimo aron makita ang mga matinud-anon nga natigum sa Herusalem, ug labi na gayud ang Inahan ni Jesus: giingon nga siya mahimayaon, malumo ug makapahingangha sa tanan, ug ang tanan nangandoy nga makakita kaniya; sa pagkatinuod, kinsa bay dili gustong makakita sa Birhen ug makig-istorya sa Nagaanak sa tinuod nga Dios?

Gikan niining mga sulat ni San Ignacio kang Juan nga Teologo, dali ra masabtan ang dakong pangandoy nga gipangita sa mga santo aron makita ang buhing santuwaryo sa Dios, ang Labing Putli nga Birhen Maria, ug

kadtong gitagaan og pribilehiyo nga makakita kaniya giisip ang ilang kaugalingon nga labing bulahan. Tinood nga bulahan ang mga mata nga nakakita Kaniya pinaagi kang Kristo nga Manluluwas, ug bulahan usab ang mga dalunggan nga gitugotan nga makadungog gikan sa Iyang labing dunggan nga mga ngabil sa mga pulong nga nagpabalik sa espirituhanong kinabuhi!

Unsa kaha ka dako nga kalipay ug grasya ang ilang nadawat!

Tungod niini gibyaan sa Ginoo ang Iyang Labing Balaan nga Inahan dinhi sa yuta, aron pinaagi sa Iyang presensya, giya, mga pagtulon-an, ug mainitong pag-ampo ngadto sa Iyang Anak nga Dios, ang Simbahan, bisan pa sa mga panagbangi, mapadaghan, mapalig-on, ug motubo hangtod sa pagkamapangahas nga itugyan ang iyang kinabuhi alang sa Ginoo. Gipalig-on sa Inahan sa Dios ang tanan, gihupay ang tanan sa kalipay sa Espiritu Santo, ug nag-ampo alang sa tanan. Sa dihang gipriso ang mga balaang Apostoles, ang Inahan sa Dios nag-ampo para kanila uban sa kasingkasing nga puno sa kalooy – ug ang Ginoo nagpadala ug usa ka Anghel kanila, nga nagbukas sa mga pultahan sa prisohan sa gabii ug nagpagawas kanila (Buhat 5:18–19). Sa dihang ang balaang protomartir nga si Esteban gidala aron patyon , ang Inahan sa Dios misunod kaniya gikan sa gilay-on, ug sa dihang gisugdan nila og bato si Santo Esteban (Buhat 7:57–60) sa Walog sa Jehoshaphat, tupad sa sapa Kidron, nagtindog siya uban ni Juan nga Teologo sa usa ka bungtod sa gilay-on, nagtan-aw sa iyang kamatayon gikan didto ug nag-ampo nga mainit kaayo sa Dios nga padayona sa Ginoo ang martir ug dawata ang iyang kalag sa Iyang mga kamot. Sa dihang *'si Saulo naglaglag sa Simbahan'* (Buhat 8:3), naglutos sa mga magtutuo, ang Inahan sa Dios nangamuyo sa Ginoo alang kaniya uban sa tibuok kasingkasing nga mga luha nga nakapausab kaniya gikan sa usa ka mabangis nga lobo ngadto sa usa ka malumo nga karnero, gikan sa kaaway ngadto sa usa ka Apostol, gikan sa usa ka maglutos ngadto sa usa ka disipulo ug magtutudlo sa uniberso. Ug unsang mga panalangin ang wala madawat sa unang Simbahan gikan sa Labing Balaan nga Theotokos, sama sa usa ka bata nga gisusuon nga nakadawat gikan sa iyang inahan? Unsa kaha nga grasya ang wala nila nakuha gikan niining dili mahurot nga tinubdan? Dili kini tungod sa Iyang pag-atiman ug grasiyosong impluwensya nga ang Simbahan napalambo ug nadala sa pagkahamtong – napalig-on sa ingon ka dako nga ang mga ganghaan sa impyerno dili makadaog batok niini (Mat. 16:18); mao nga ang Inahan sa Dios mismo naglipay, sumala sa mga pulong ni David, sama sa usa ka inahan nga naglipay sa iyang mga anak (Salmo 112:9). Nakita Niya nga ang mga anak sa Simbahan padayon nga nagkadaghan: busa, sukad pa sa sinugdanan, pinaagi sa pagwali sa Balaang Apostol Pedro, 3,000 ang nakabalhin (Buhat 2:41), unya 5,000 (Buhat 4:4), ug unya daghan pa gayud. Ang mga Balaang Apostoles, sa pagbalik nila sa Herusalem gikan sa pagpangwali sa Ebanghelyo, nagsulti usab sa Labing Balaang Inahan sa Dios mahitungod sa paglapad sa Simbahan ni Cristo sa tibuok uniberso. Ang kalampusan sa Kristohanong pagpangwali napuno kaniya og espirituhanong kalipay ug nag-awhag kaniya sa pagdayeg sa iyang Anak ug sa Dios.

Apan dayon ang Simbahan nakasinati og paglutos sa kamot ni Herodes: gipatay niya si Santiago, igsuon ni Juan, nga mibalik gikan sa Espanya, sa espada, ug dayon gidakpan si Pedro ug gibutang sa prisohan aron patyon usab sa parehas nga paagi (Buhat 12:1–4), Unya, pagkahuman sa milagrosong pagluwas ni San Pedro gikan sa prisohan pinaagi sa usa ka anghel, gikinahanglan nga mobiya ang mga Apostoles mismo sa Jerusalem aron makalikay sa mabangis nga pagpanlupig sa mga Hudiyo; nangalat sila sa tibuok kalibutan, nagpalit sila og suerti aron mahibal-an kung kinsa kanila ang itudlo sa tagsa ka nasud alang sa pagpangwali. Apan sa wala pa sila magbulag, ang mga balaan nga Apostoles naghimo og kredo, aron sila magwali ug magtukod sa balaan nga pagtuo kang Kristo nga pareho sa tanang dapit. Ang matag-usa miadto sa lugar nga gihatag kaniya pinaagi sa suerti; usa ra ka igsoon sa Dios ang nagpabilin sa Herusalem, si San Santiago, nga ang Ginoo mismo ang nagtudlo nga Obispo sa Herusalem. Tungod sa paglikay sa pagpanlupig, mibiya usab si San Juan nga Teologo, kauban ang Inahan sa Dios, nga nag-ampon kaniya isip anak: mibiya sila sa Jerusalem, nga misugot sa mabangis nga pagpanlupig ug pag-antos, hangtod nga moubos ang kasuko sa mga Hudiyo; apan, aron dili masayang ang panahon, ang Inahan sa Dios ug si San Juan nga Ebanghelista miadto sa Efeso, diin nahulog ang kapalaran sa Teologo. Kining pagpuyo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios uban ni San Juan sa Efeso klarong gipamatud-an sa mosunod: adunay sulat ngadto sa mga klero sa Constantinople gikan sa mga Amahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, nga mitigum sa Efeso batok kang Nestorio; sa kini nga sulat anaa ang mosunod nga talata: 'Si Nestorius, ang nagtukod sa dautang heresiya, nga gitawag (aron atubangon ang paglitis) sa balaang mga Amahan ug mga obispo sa Konsilyo sa Efeso—diin kaniadto nagpuyo si San Juan nga Teologo ug ang Balaang Birhen, ang Inahan sa Dios nga si Maria—wala magdagan sa pagpakita sa ilang atubangan, tungod kay napamatud-an siya sa

iyang kaugalingong dautang konsensya ug siya mismo ang nag-exkommunikar sa iyang kaugalingon; busa, pagkahuman siya gitawag og tulo ka beses, siya gikondena sa matarong nga paghukom sa balaang konseho ug gipahawa sa pagka-pari." Gikan niining mga pulong mahitungod sa pagpuyo sa Inahan sa Dios uban ni San Juan nga Ebanghelista sa Efeso, klaro nga ang Labawng Balaan nga Birhen, kauban sa pinalanggang disipulo ni Kristo, tinuod nga mibiya sa Herusalem ug nagpuyo sulod sa pipila ka panahon sa Efeso. Ug ang Inahan sa Dios mibisita dili lamang sa Efeso, kondili usab sa ubang mga siyudad ug nasud nga gipailawom sa kahayag sa pagtulon-an ni Cristo: sumala sa tradisyon, naa siya sa Antioquia uban ni San Ignacio nga gitawag og Dios-bitbit, nga iyang gipahibaloan sa iyang pagbiyahe sa wala pa ang iyang pagbisita: 'Moanha ako uban ni Juan aron makita ka ug ang imong panon.' Giingon usab nga ang Labing Balaan nga Theotokos naa sa isla sa Cyprus[5513] uban ni Lazaro nga Nabanhaw Pagkahuman sa Upat ka Adlaw, nga nag-alagad didto isip obispo, ug sa Bukid Athos. Si Esteban, usa ka monghe sa Bukid Athos, nagsulat niini.

Pagkahuman sa Pag-alsa sa atong Ginoong Jesu-Kristo ngadto sa langit, ang mga Balaang Apostoles, kauban ang Inahan sa Dios, nagpabilin nga dili mapabulag sa Bukid sa Siyon; didto nila gihulat ang Mapanalipdan, sumala sa gisugo kanila sa Ginoo, nga dili sila mobiya sa Jerusalem hangtod nga nadawat nila ang gisaad nga Espiritu Santo (Lucas 24:49). Ang mga disipulo ni Kristo mihawa og suga aron matino kung kinsa kanila ug unsang tukmang yuta ang itudlo kanila alang sa pagpangwali sa Ebanghelyo sa Dios; ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios miingon:

'Ug ako usab gusto makigbahin sa pagpangwali sa Ebanghelyo, ug gusto ko nga makig-sorti kaninyo, aron madawat nako ang yuta nga itudlo sa Dios.'

Sa mga pulong sa Inahan sa Dios, ang mga balaang Apostoles nagpahigot uban sa pagrespeto ug kahadlok, ug ang yuta sa Iberia[5514] nahulog kaniya pinaagi sa pahigot. Malipayon nga gidawat sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ang Iyang bahin ug dayon – sa pag-anhi sa Balaang Espiritu sa porma sa mga dila sa kalayo – gustong molarga paingon sa yuta sa Iberia, apan ang Anghel sa Dios miingon Kaniya:

'Ayaw pa biyai ang Jerusalem karon, kondili pabilin ka dinhi sa pagkakaron; ang yuta nga gihatag kanimo pasidlakon sa katapusang mga adlaw, ug ang imong gingharian matukod didto; pagkahuman sa pipila ka panahon, magsugod ka sa buhat sa pagpangwali sa Ebanghelyo sa yuta nga diin ikaw pagadumalahan sa Dios.'

Ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagpabilin sa Herusalem sulod sa taas nga panahon.

Si Lazaro nga upat ka adlaw nangamatay nagpuyo sa isla sa Cyprus; didto siya giordinahan nga obispo sa Balaang Apostol nga si Bernabé. Dako kaayo ang iyang paghandum nga makita ang Labawng Balaang Inahan sa atong Ginoo, nga dugay na niyang wala makita, apan wala siya kaisog moanha sa Jerusalem tungod sa kahadlok sa mga Hudiyo. Pagkahibalo niini, ang Inahan sa Dios misulat og sulat kang Lazaro: diin, Gihalad Niya siya og kahupayan ug gisugo siya nga magpadala og barko aron kuhaon Siya, aron Siya makabisita kaniya sa Cyprus; ang Pinakabalaan nga Birhen mismo wala magmando kaniya nga moanhi sa Jerusalem alang sa Iyang tinarungan. Pagkabasa niya sa sulat, nalipay kaayo si Lazaro, ug sa samang higayon namangha siya sa pagpaubos sa Inahan sa Dios; walay paglangan, nagpadala siya og barko para kaniya, uban ang usa ka tubag. Misakay sa barko ang Labawng Bulahan nga Inahan sa Dios kauban si Juan, ang pinalanggang disipulo ni Cristo, ug ang uban nga matinahuron nga misunod kanila, ug mibiyahe silang tanan paingon sa Cyprus. Apan usa ka kalit nga hangin nga supak ang nagdala sa barko ngadto sa usa ka pantalan duol sa Bukid Athos; Kini mao ang mubo nga buhat sa pag-ebanghelismo nga gisulti sa Anghel sa Inahan sa Dios. Ang tibuok Bukid Athos[5515] napuno sa mga idolo: adunay dakong templo ug santuwaryo ni Apollo, diin gihimo ang divinasyon, salamangka ug uban pang demonyong ritwal. Gipasidunggan kaayo sa tanang pagano kining dapita, giisip nila kini nga gipili sa mga dios; nagdagsang dinhi ang mga tawo gikan sa tanang kanto sa uniberso aron magsimba, ug dinhi sila nakadawat og tubag sa ilang mga pangutana gikan sa mga manghuhula. Busa, sa dihang misulod sa pantalan ang barko nga nagdala sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, dayon misinggit ang tanang diyos-diyosan:

[5513] Usa ka isla sa amihanan-sidlakan nga tumoy sa Dagat Mediteranyo.

[5514] Georgia karon.

[5515] Bukid Athos (Athos) – usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat ngadto sa Kapupud-an (Dagat Aegean), nailhan nga sentro sa kinabuhi sa mga monghe sa Griyegong Sidlakan. Ang kinabuhi sa mga monghe misugod dinhi sa karaang panahon, bisan pa medyo ulahi kaysa sa Siria ug Palestina.

'Kamo nga tanan nga nabihag ni Apollo, pag-anaog gikan sa bukid paingon sa pantalan ni Clemente aron masugat si Maria, ang Inahan sa dakong Dios nga si Jesus' (busa ang mga demonyo, nga napugos sa sulod sa mga dios-diosan batok sa ilang kabubut-on ug napugos sa gahum sa Dios, nagpahayag sa kamatuoran, sama sa mga kaniadto nga misinggit ngadto sa Ginoo sa yuta sa mga Gerasenos: *'Unsa man among kalabotan Kanimo, Jesus, Anak sa Dios? Miabot Ka ba dinhi sa dili pa ang takdang panahon aron pag-antos kanamo?*' (Mat. 8:29).

Pagkadungog niini sa tanan, nangahibulong ang mga tawo ug midali-dali paingon sa baybayon padulong sa maong pantalan; sa pagkakita nila sa barko ug sa Inahan sa Dios, gidawat nila Siya uban ang dungog ug nangutana sila sa ilang tigum:

– Unsa nga matang sa Dios ang imong gipanganak? Ug unsa ang Iyang ngalan?

Ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, sa pag-abli sa Iyang banal nga mga ngabil, gisultihan ang mga tawo sa tanan nga detalye mahitungod kang Kristo Hesus. Nihulog ang tanan sa yuta, nagsimba sa Dios nga natawo gikan kaniya, ug nagpakita og dakong pagrespeto sa Inahan nga nanganak kaniya; pagkahuman nila pagkatuo, gibunyagan sila, kay ang Inahan sa Dios nakahimo og daghang mga milagro didto. Human sa bunyag, nagtudlo Siya og usa sa mga kauban Niya sa barko isip pangulo ug magtutudlo sa mga bag-ong nahayag, ug, sa kalipay sa espiritu, miingon:

'Himua kining dapita nga akong panulondon, nga gihatag kanako sa akong Anak ug akong Dios.'

Human niining mga pulong, gipanalanginan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ang mga tawo, nga miingon pag-usab:

'Hinaut nga ang grasya sa Dios magpuyo niining dapita ug sa mga nagpuyo dinhi, nga, uban sa pagtuo ug pagrespeto, nagatuman sa mga sugo sa akong Anak ug sa akong Dios – sila makabaton sa tanan nga gikinahanglan sa kinabuhi nga daghan ug walay bug-at nga paningkamot; sila hatagan sa langitnong kinabuhi, ug hangtod sa katapusan sa panahon ang kaluoy sa akong Anak dili molakaw gikan niining dapita; Ako mao ang Manalipod niining dapita ug ang mainit nga Manag-ampo niini sa atubangan sa Dios.

Pagkahuman niini, gipanalanginan pag-usab sa Inahan sa Dios ang katawhan ug, pagsakay sa barko uban ni Juan ug sa mga kauban niya, mibiyahe paingon sa Cyprus. Nakita niya si Lazaro nga lawom kaayo ang kasubo, kay ang pagbiyahe sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios taas kaayo, ug nahadlok siya nga basin ang paglangan tungod sa bagyo: wala siya kahibalo sa mga nahitabo sa Bukid Athos pinaagi sa probidensya sa Dios. Sa iyang pag-abot k , giusab sa Inahan sa Dios ang iyang kasubo ngadto sa kalipay; ingon usa ka gasa para kaniya, gidala niya ang usa ka omophorion ug usa ka poruchi, nga siya mismo ang naghimo para kaniya; gisultihan niya siya sa tanan nga nahitabo sa Jerusalem ug sa Bukid Athos. Ug nagpasalamat sila sa Dios sa tanan. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo sa Cyprus, diin iyang gihatagan og kahupayan ug gipanalanginan ang mga Kristohanon sa Simbahan sa Cyprus, misakay ang Inahan sa Dios sa usa ka barko ug mibalik paingon sa Jerusalem. (Hangtod karon, si Stephen, usa ka monghe sa Bukid Athos).

Pagkahuman sa pagbisita sa mga nasangpit nga nasud, ang Labaw nga Balaan nga Birhen Maria mibalik ug nagpuyo pag-usab sa Herusalem, sa balay ni San Juan nga Ebanghelista; ang gamhanang tuo nga kamot sa Dios nagpanalipod Kaniya gikan sa masinaot nga mga pakana sa sinagoga nga mamamatay sa Dios, nga wala gyud mohunong sa pagpakig-away batok sa Anak sa Dios ug sa mga nagtuo Kaniya. Siyempre, ang mapait nga mga Hudiyo dili unta makaluoy sa Inahan ni Hesus ug buhion Siya bisan unsang paagi; apan ang espesyal nga probidensya sa Dios nagpanalipod sa buhing Arka sa Dios, aron ang kamot sa mga dili motuo dili makahikap kaniya. Sa usa ka higayon, ang Iyang Anak, si Kristo among Dios, pagkahuman sa Iyang pagwali sa sinagoga sa Nazaret, sa dihang gidala Siya sa mga Hudiyo nga napuno sa kasuko ngadto sa tumoy sa bukid aron ipahulog Siya gikan didto, Nilabay Siya nga wala'y kadaut taliwala kanila: bisan pa nga nakita Siya sa mga Hudiyo, wala nila Siya mahikap o masagop, kay ang gahum sa Dios mibalik kanila ug mipugong kanila sa maong posisyon, tungod kay wala pa moabot ang panahon sa pag-antos sa Anak sa Dios (Lucas 4:29–30); Gipakita sa Ginoo ang maong gahum usab sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, nga gipugngan ang mga tiktik nga gihimo sa mga Hudiyo ug gilaglag ang ilang tambag batok Kaniya: kanunay kaayo misulay ang mga Hudiyo sa pagdakop sa Inahan sa Dios ug, pagkahuman Siyang pasakitan, patyon Siya, apan wala gyud sila makabuhat ug bisan unsa. Sa taliwala sa ingon ka kusog nga kasina ug pagdumot, ang Labing Buluhaton nga Birhen nagpuyo sa Herusalem sama sa karnero taliwala sa mga lobo ug sama sa liryo taliwala sa mga tinik, kanunay niyang giuli-uli ang mga pulong sa iyang katigulangan nga si David, nga tinuod gayud nga natuman alang kaniya: *'Ang Ginoo mao ang akong suga ug*

akong kaluwasan; kinsa may akong ikahadlok? Ang Ginoo mao ang kuta sa akong kinabuhi: kinsa may akong ikahadlok? Bisan pa man kon ang mga daan, akong mga kaatbang ug mga kaaway, mosulong aron kan-on ang akong unod, sila mismo ang matumba ug mahulog. Bisan pa man kon ang usa ka hukbo magkampo batok kanako, ang akong kasingkasing dili mahadlok; bisan pa man kon ang gubat mosugod batok kanako, bisan pa niana maglaum ako' (Salmo 26:1–3), kay Ikaw, akong Anak ug akong Dios, anaa uban kanako. – San Dionysius Areopagita, nga nabag-o sa pagtuo kang Kristo pinaagi kang San Pablo Apostol sa Atenas ug matinud-anon nga misunod kaniya sulod sa tulo ka tuig, mibisita sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron pagsimba Kaniya. Gusto kaayo niyang makita ang Inahan sa Dios ug, busa, tulo ka tuig pagkahuman sa iyang pagbag-o, uban sa panalangin sa iyang magtutudlo, si San Pablo nga Apostol, miadto siya sa Herusalem: sa dihang nakita niya ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, napuno siya sa dakong espirituhanong kalipay. Sa iyang epistula kang San Pablo Apostol, gihulagway ni San Dionysius Areopagita ang iyang pagbisita sa Inahan sa Dios ingon niini.

'Alang kanako, among dakong pangulo, walay duhaduha, – Naga-istorya ako sa atubangan sa Dios – nga gawas sa Labaw nga Dios, walay bisan unsa nga mapuno sa gahum sa Dios ug katingalahang grasya; ug bisan pa, imposible alang sa hunahuna sa tawo nga masabtan nga akong nakita ang Labing Balaan nga Inahan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga mas matahum ang dagway ug milabaw sa tanang langitnong anghel sa pagkabalaan; kini gihatag kanako pinaagi sa grasya sa Dios ug sa dungog sa apostolikong katungdanan, ingon man usab pinaagi sa dili masukod nga kaayo ug kaluoy sa Labing Mapinanggaon nga Birhen mismo. Nag-angkon ko pag-usab sa atubangan sa gahum sa Dios, sa grasya sa Manluluwas, ug sa dakong himaya sa Birhen, Ang Iyang Inahan, nga sa dihang ako, kauban ni Juan—ang una sa mga ebanghelista ug propeta, nga samtang nagpuyo sa unod, misidlak sama sa adlaw sa kalangitan—gidala sa atubangan sa matahum ug Labawng Balaan nga Birhen, napalibotan ako gikan sa gawas sa usa ka dakong langitnong kahayag nga nagpasiga sa akong kalag; sa samang higayon, nakasinati ko og ingon ana ka katingalahang humot nga halos dili na makaya sa akong espiritu ug lawas ang pagpadayag sa himaya ug paunang pagtilaw sa walay katapusang kalipay; ang akong kasingkasing ug espiritu nabug-atan sa Iyang himaya ug Iyang balaan nga grasya. Nagpamatuod ako sa ngalan sa Dios, nga nagpuyo sa labing dungganong pagkabirhen sa pagkahimugso, nga mailhan unta Nako Siya ingon sa tinuod nga Dios ug pasidunggan Siya sa pagsimba nga angay lamang sa Dios, kon wala magpabilin sa akong bag-ong nahayag nga kalag ang Imong mga balaan nga pagtulon-an ug mga balaod: Walay dungog o himaya nga gihatag sa mga tawo, bisan pa gipanalanginan sa Diyos, ang makatupong sa kalipay nga ako, bisan dili takos, nadawat niadtong panahona; kana nga panahon alang kanako usa ka panahon sa labing dakong kalipay. Nagpasalamat ako sa akong labing hataas ug labing bulahan nga Dios, sa Banal nga Birhen, kang Juan nga Dako sa taliwala sa mga Apostoles, ug usab kanimo, nga mao ang pagdayandayan sa Simbahan ug ang pangulo sa dili mapildi, nga maluloy-on nga gihatag kanako ang ingon nga dakong panalangin.

Gikan sa epistola ni San Dionisio Areopagita, klaro nato makita kung giunsa paghayag sa nawong sa atong Labing Balaan nga Ginoo pinaagi sa grasya sa Diyos atol sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta, ug kung giunsa paghayag ang mga kalag sa mga nakakita Niya sa unod ug napuno ang ilang mga kasingkasing sa espirituhanong kalipay. Ang mga bag-ong nahayag nga mga tawo sa duha ka sekso nagdagsang ngadto kaniya sa daghang gidaghanon gikan sa tanang direksyon; Ingon usa ka tinuod nga Inahan, gidawat Niya silang tanan nga patas , nga walay pagpabor, gipagawas Niya ang mga panalangin sa Iyang grasya sa tanan—naghatag og pag-ayo sa masakiton, kahimsog sa huyang, kahupayan sa masubo, ug sa tanan nga walay eksepsyon, kusog sa pagtuo, pagkamalahutayon sa paglaum ug langitnong kalipay sa gugma, samtang nagtanyag og paghinulsol sa mga makasasala.

Samtang nagpuyo sa balay ni San Juan, ang Labawng Balaan nga Birhen kanunay nga mibisita sa mga dapit nga gi-sanctify sa Iyang pinalanggang Anak ug Dios pinaagi sa mga lakang sa Iyang tiil ug sa pag-ula sa Iyang dugo. Busa mibisita Siya sa Betlehem, diin, sa dihang napreserbar Niya ang Iyang pagkabirhen sa usa ka dili masukod nga paagi, ang Kristo nga Diyos natawo gikan kaniya; apan ang Inahan sa Diyos labi na gayud nga kanunay nga miadto sa mga dapit diin ang atong Ginoo nag-antos sumala sa Iyang kaugalingong kabubut-on. Ang pagkamainahanong gugma mipalihok kaniya sa pag-agay og daghang luha didto, samtang miingon Siya:

'Dinhi gilutos sa latigo ang akong pinalanggang Anak; dinhi Siya gisul-oban og korona sa mga tunok; dinhi Siya naglakaw, nagbitbit sa krus; dinhi Siya gipako sa krus.'

Sa lubnganan, bisan pa, ang Inahan sa Dios napuno sa dili masukod nga kalipay ug misinggit uban sa mga luha sa kalipay:

'Dinhi Siya gilubong, ug sa ikatulo ka adlaw mibanhaw Siya sa himaya.'

Gawas pa niini, gisaysay ang mosunod. Ang pipila ka mga kaaway nga Hudiyo nagpahibalo sa mga punong pari ug mga eskriba nga si Maria, ang Inahan ni Jesus, moadto matag-adlaw sa Golgota ug, sa lubnganan diin gibutang ang Iyang Anak nga si Jesus, mituhop, naghilak ug nagsunog og insenso; busa nagbutang sila og bantay aron pugngan ang bisan kinsa nga Kristohanon sa paglabay niadtong dapita. Gikan niini makita nato nga bisan pa niadto nagsugod na ang matinud-anong batasan sa pagbisita sa mga matinud-anon nga Kristohanon sa mga balaang dapit ug pagsimba didto kang Kristo nga Dios, nga nag-antos alang kanato sa Iyang kaugalingong kabubut-on: ang unang pananglitan niini gipakita sa Inahan sa Dios mismo, nga gisundan sa ubang mga balaang babaye ug lalaki. Busa, ang mga punoang pari ug mga eskriba, nga puno sa dautang buot ug tuyo sa pagpatay, nagbutang og mga guwardiya, nga gisugo nga dili tugotan bisan kinsa nga moduol sa lubnganan ni Jesus, ug patyon ang Iyang Inahan. Apan gipabulag sa Dios ang mga guwardiya, aron dili nila makita ang Iyang Inahan nga nagaduol sa lubnganan ni Cristo Jesus. Ug sa dihang ang Labawng Bulahan nga Birhen, sumala sa iyang batasan, miadto sa lubnganan, wala makita sa mga guwardiya siya ni ang mga kauban niya. Paglabay sa taas nga panahon, mibiya sila sa lubnganan ug, sa ilawom sa panumpa, gipasiguro nila sa mga punong pari ug mga eskriba nga wala silay nakita nga bisan kinsa nga miadto sa lubnganan ni Jesus. Ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios kanunay usab nga miadto sa Bukid sa mga Olibo, diin misaka ang atong Ginoo paingon sa langit: mituhop siya, ug gihalokan ang mga bakas sa tiil ni Cristo nga nahabilin sa bato. Uban sa daghang luha, ang Inahan sa Dios nag-ampo niadtong panahona nga dawaton usab siya sa Ginoo: sigurado, siya adunay, walay ikatandi kaysa balaang Apostol Pablo, *usa ka 'pangandoy nga mohawa ug makig-uban kang Cristo'* (Fil. 1:23), ug kanunay niyang giuli-ulit ang mga pulong ni David: *'Kanus-a pa kaha ko moanha ug magpakita sa atubangan sa nawong sa Dios! Ang akong mga luha mao ang akong pan adlaw ug gabii'* (Salmo 41:3–4), kanus-a nako makita ang akong pinalanggang Anak? Kanus-a ko moadto kaniya? Kaniya nga naglingkod sa tuo sa Dios Amahan? (Marcos 16:19) Kanus-a ko motindog sa atubangan sa trono sa Iyang himaya? Kanus-a ko mapuno sa pagtan-aw sa Iyang nawong? O labing tam-is nga Anak ug akong Dios! Miabot na ang panahon sa pagpakita og kaluoy sa Sion (cf. Salmo 50:20)—ang panahon sa pagpakita og kaluoy kanako, ang imong Inahan, nga hangtod karon nagmasubo, nga wala makakita sa imong nawong, sa masubo nga walog niining kalibutan; luwasa ang akong kalag gikan niining lawasa, sama sa usa ka bilanggoan; ingon nga ang usa ka usa naghandum sa usa ka tinubdan sa tubig, ingon man ang akong kalag naghandum Kanimo, O Dios, aron ako makalipay sa dihang ang Imong himaya ipadayag kanako (Salmo 41:2). Ang Labing Balaan nga Birhen usahay magpabilin sa Bukid sa mga Olibo sulod sa taas nga panahon: sa tiilan sa bukid nahimutang ang Hardin sa Gethsemane ug usa ka gamay nga panag-iya nga iya ni Zebedee, nga napanunod ni San Juan nga Teologo. Sa Hardin sa Gethsemane, ang atong Ginoo, sa tunga sa Iyang boluntaryong pag-antos, nag-ampo hangtod nga nabasa Siya sa singot, nagluhod ug nagpanaug sa Iyang kaugalingon sa atubangan sa Iyang Langitnong Amahan (Mat. 26:36–44). Dinhi, sa mismong dapit, ang Iyang Labing Balaan nga Inahan usab naghalad sa Iyang mainit nga mga pag-ampo, nagluhod usab ug nag-uyog sa Iyang nawong sa yuta ug gibabad ang yuta sa Iyang mga luha; dinhi Siya gipahupay sa Ginoo pinaagi sa Iyang Anghel, nga nagpahibalo kaniya sa Iyang hapit nang pagdala sa langit. Sumala sa testimonya ni George Kedrin, usa ka Griyegong historyador, ang Anghel nagpakita sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios kaduha sa wala pa ang Iyang pagpanaw: sa unang higayon napulo'g lima ka adlaw sa wala pa ang Iyang Pagkatulog, ug sa ikaduhang higayon tulo ka adlaw sa wala pa; Gikan sa Anghel, nakadawat ang Inahan sa Dios og langitnong sanga sa palma, nga gidala sa atubangan sa iyang lubong ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo. Ang uban, sama ni Meliton, Obispo sa Sardis, nagreport nga ang pinalanggang disipulo ni Kristo mibulag paingon sa Efeso sa wala pa ang Pagkatulog sa Inahan sa Dios ug gikan didto, sama sa ubang mga Apostoles apan siya ang miuna kanila, gidala sa usa ka panganod ug gidala sa lubong sa Inahan sa Dios. Apan, ang uban, sama nila Metaphrastus ug Sophronius, nagpamatuod nga walay pagduha-duha nga si San Juan nga Teologo wala gayud biyai ang Inahan sa Dios, nga mao ang nag-ampon kaniya isip anak, kondili, ingon usa ka matinud-anong anak, nag-alagad kaniya, naghatag og puloy-anan sa iyang kaugalingong balay hangtod sa iyang pagpanaw. Usahay lang, sa mubo kaayo nga panahon, mibisita siya sa mga kasikbit nga lugar (sama sa atong nakita sa ibabaw gikan sa Mga Buhat sa mga Apostoles : busa si San Juan nga Teologo naa sa Samaria uban ni Apostol Pedro), apan gibuhat niya kini uban sa pagtugot ug

panalangin sa Inahan sa Dios mismo ug dayon mibalik siya kaniya sa Jerusalem; ug hangtod sa iyang pagbalik, si San Santiago, ang Igsoon sa Dios, nga wala gayud mobiya sa iyang dapit – ang Herusalem – nag-alagad sa Labing Balaan nga Theotokos. Bisan pa kon mouyon kita sa mga nagaingon nga si Juan ang Teologo, sama sa ubang balaang mga Apostoles, gidala sa panganod, walay duhaduha nga gikan kini sa dapit nga labing duol sa Herusalem.

Ang solemne nga pagsaulog sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios niadtong ika-15 sa Agosto gitukod atol sa paghari sa matinud-anong Griyegong Emperador nga si Maurice[5516] . – Samtang malipayon natong gisaulog ang labing himayaong pag-anhi sa Inahan sa Dios gikan sa yuta paingon sa langit, hatagan nato og

---

[5516] Aduna'y usa ka kasaligan nga salaysay nga si Juvenal, nga nagsalig sa tradisyon, nagpamatuod atubangan ni Emperador Marcian (450–457) sa pagka-tinuod sa mga sugilanon nga nagkalat niadtong panahona mahitungod sa milagrosong pagdala sa Inahan sa Dios, sa unod, ngadto sa langit. Gipadala pa gani niya sa Constantinople ang mga sudlo sa Inahan sa Dios, nga gibutang ni Emperatris Pulcheria sa Simbahan sa Inahan sa Dios sa Blachernae, nga iyang gitukod sa pagsugod sa paghari ni Marcian. Kini nga salaysay ni Juvenal narekord niadtong Hulyo 2 sa ika-10 nga siglo nga kalendaryo matag-bulan ni Basil; ang awtor niini—kung dili man gani ang emperador mismo, usa ka lumolupyo sa Constantinople—walay duhaduha nga nakahibalo, base sa kasaligan nga mga tinubdan, mahitungod sa mga sudlo sa lubong sa Simbahan sa Blachernae. Ang historyador nga si Nikephoros Kallistos (ika-14 nga siglo) naghisgot niini sa detalyado. Klaro gikan niini nga sa Constantinople, sa panahon sa paghari ni Marcian ug Pulcheria, gisaulog ang Pista sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, nga hayag nga gisimbulo sa Iyang mga sudlanan sa lubong. Gikan sa mga bersong prologo, klaro nga gisaulog ang Pista sa Pagkatulog sa Simbahan sa Blachernae. Lisod hunahunaon nga sa Constantinople—nga gisalig ni Constantine the Great sa pagpanalipod sa Inahan sa Dios, ug diin dili lang usa ka simbahan ang gitukod para Niya ni Constantine mismo ug tulo pa ni Pulcheria—wala'y pagsaulog sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Birhen sa ika-4 o, sa labing menos, sa ika-5 nga siglo, sa dihang gisaulog na ang mga pista sa daghang mga santo. Busa, dili patas nga panan-aw ang pagtuo, base sa testimonya sa historyador nga si Nikephoros, nga ang pista sa Pagkatulog unang gipaila ni Emperador Mauricius (592–602). Miingon si Nikephoros: 'Gidiktar sa Emperador (Justiniano) nga ang Presentasyon pasidungganon isip pista sa tibuok kalibutan; gihimo usab ni Justin ang susama bahin sa Pagkahimugso ni Kristo; ug dili madugay pagkahuman, gisugo ni Maurice nga ang Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios pagasaulogon sa ika-15 sa Agosto'. Ang mga pulong ni Nikiforos angay sabton nga nagpasabot nga gihimo ni Mauricio nga mas solemne kining pista ug, labi na gayud, nagtukod og piho nga petsa alang sa pagsaulog niini – ika-15 sa Agosto. Sa wala pa niining panahona, ang uban nagselebrar sa Dormition sa Enero: sa karaang Roman Martyrology ni Jerome, ang Dormition sa Inahan sa Dios nakalista nga sa 18 Enero, samtang ang 15 Agosto nakalista isip Assumption. Si Gregory sa Tours (namatay niadtong 594) nagpahayag nga ang himayaong Pag-alsa sa Inahan sa Dios ngadto sa langit gisaulog sa Pransya sa ika-11 ka bulan, mao ang Enero (gikompyut gikan sa Marso). Sa mga tinubdan sa Coptic ug Abyssinian, ang Enero 16 nagtimaan sa Pagkatulog ug ang Agosto 16 sa Pag-alsa sa Inahan sa Dios ngadto sa langit. Ang pista sa Pagkatulog makita unya sa sacramentary ni Papa Gelasius I (492–496), usa ka tibuok siglo sa wala pa ang paghari ni Emperador Maurice. Nagpakita kini sa ika-4 ug dili ulahi sa ika-5 nga siglo sa usa ka Romanong kalendaryo niadtong 16 Agosto, ug nahibal-an nga ang ubang dagkong pista, gawas sa Pagkahimugso ni Kristo, miabot sa Kasadpan gikan sa Sidlakan, sama sa makita sa ilang mga ngalan sa karaang mga kalendaryo; ingon usab kini angay ipagpasalig bahin sa Pista sa Pagkatulog. Sa Sidlakan, sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo, si Modestus, Patriarka sa Herusalem (namatay niadtong 634), naghatag og homiliya bahin niining pista; sa maong siglo o sa sinugdanan sa ika-8 nga siglo, si San Andres sa Crete (namatay niadtong 712) misulti sa tulo ka homiliya mahitungod sa Pagkatulog bahin sa solemne nga pagsaulog niining adlawa. Ang Fiesta sa Dormition makita sa pinakakaraan nga nabilin nga Pista nga Ebanghelyo sa tuig 715 ug sa tanang ubang liturhikal nga kalendaryo sa ika-8 nga siglo ug sa mga misunod nga siglo. 'Walay duhaduha,' pangatarungan sa iladong hagiograpo Sergius, Obispo sa Vladimir, sumala sa mga hunahuna nga gipakita sa ibabaw, 'tinuod ang Kristohanong pagtuo sa Pag-alsa sa Inahan sa Dios ngadto sa langit sa Iyang gipahimaya nga lawas. Kung si Enoch gikan sa kalibutan sa wala pa ang Baha ug ang propeta Elias gikan sa panahon sa wala pa ang Balaod gidala sa langit sa unod, posible kaha nga ang labing putli nga lawas sa Labing Gihimaya sa mga Kerubin ug Labing Mahanagon sa mga Serapim tinood nga gibyaan aron madaut? Ang kadaghanan sa mga martir ug asketiko gipadayeg tungod sa pagkawalay-kadaut sa ilang mabangong relikya, nga nagapadayag ug suba sa pagtambal; Ang mga lawas sa kadaghanan kanila, nga kaniadto wala mailhi, pagkahuman sa taas nga panahon sa yuta, napadayag sa mga matinud-anon pinaagi sa mga panan-awon ug mga milagro; apan ang labing putli nga lawas sa Inahan sa Dios, bisan dili malata, natago ba sa kahilom sa yuta? Walay bisan usa ka kanto sa Kristohanong kalibutan diin makit-an ang usa ka piraso sa mga relikya sa Inahan sa Dios; kini tungod kay ang pagtuo sa Iyang Pag-alsa ngadto sa langit uban sa Iyang labing putli nga lawas karaan kaayo, nagsugod pa sa panahon sa mga Apostoles ug mga Martir. Ang sinturon sa Inahan sa Dios ug ang iyang balaan nga mga bisti bukas sa pagsimba sa Kristohanong kalibutan; gipreserbar uban sa pagrespeto ug gipangbahin-bahin sa tibuok kalibutan, kini nakahimo ug nagpadayon sa paghimo og mga milagro. Ang iyang daghang mga ikon sa bisan asa nagahatag og daghang mga pag-ayo ug mga timaan; apan ang iyang balaan nga lawas nagahigda sa usa ka dili mailhi nga dapit sa yuta. Dili, imposible kini! Ang mga balaang relikya sa mga gloripikadong martir, sa paglabay sa panahon, usahay masinati—tungod sa mga sala sa mga nagpuyo sa yuta—ang kasagarang kapalaran sa kalibutanong gingharian: ang kadaut sa kalayo, baha, linog, ug paglapas sa balaan nga mga butang sa mga barbaro. Dili kini gitugotan sa kaso sa Labing Balaan nga Lawas sa Inahan sa Dios; wala kini biyai sa mga kapritso sa kining malangayong kalibutan, ni napakumbaba kini sa atubangan sa mga lawas sa mga balaan pinaagi sa pagkatago sa ilawom sa yuta; hinuon, kini labaw pang gipahitas-on kaysa kanila pinaagi sa himayaong Pag-alsa niini ngadto sa langit'. (Ang Kompleto nga Kalendaryo sa Bulan sa Sidlakan, Vol. II. Ang Balaang Sidlakan, ni Arsobispo Sergius. Vladimir, 1901. 15 Agosto, pp. 323–326).

himaya Siya nga natawo gikan kaniya ug nga gidawat siya sa langit uban sa himaya – kang Cristo nga atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 1:

Sa pagpanganak imong gipreserbar ang imong pagkabirhen; sa imong Pagkatulog wala ka mibya sa kalibutan, O Inahan sa Dios: mibya ka paingon sa Kinabuhi, O Inahan sa Kinabuhi, ug pinaagi sa imong mga pag-ampo imong giluwas ang among mga kalag gikan sa kamatayon.

Kontakion, Tono 2:

Ang kanunay nga magmatngon nga Inahan sa Dios sa pag-ampo, ug among dili matuyaw nga paglaum sa Iyang pag-ampo, wala mapugngan sa lubnganan o kamatayon: kay ang Inahan sa Kinabuhi misulod sa sabakan sa Kinabuhi, ang Kanunay nga Birhen diin nagpuyo ang Magahatag sa Kinabuhi.

29 Agosto

16 Agosto (Daang Estilo)

Ang Pagbalhin gikan sa Edessa paingon sa Constantinople sa Dili-Madaut nga Litrato sa atong Ginoong Jesu-Kristo

Kumemorasyon sa 16 Agosto

[5517]Sa mga adlaw nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo nagpakita sa yuta, samtang Siya nagpuyo taliwala sa mga tawo ug nagbiyahe sa mga lungsod ug baryo sa Judea ug sa kasikbit nga mga yuta, nagwali sa Gingharian sa Dios, *"nag-ayo sa tanang sakit ug tanang kasakit sa katawhan'*, sa Edessa, usa ka siyudad sa Siria sa pikas daplin sa Suba sa Eufrates, nagpuyo ang usa ka prinsipe nga ginganlan og Abgar. Nag-antos siya sa usa ka dili na matambalan nga sakit – ketus: natabonan ang iyang lawas sa asul-asul nga mga samad; sa sulod, nabati niya nga nagsakit ang iyang mga bukog ug nanghuyang ang tibuok niyang lawas. Niadto kang Avgar ang balita bahin kang Ginoong Jesu-Cristo ug sa dagkong mga milagro nga Iyang gihimo – kung giunsa Niya, pinaagi sa Iyang pulong, ang pag-ayo sa ketus, paralisis ug sa tanang matang sa sakit; ug dako kaayo ang tinguha ni Avgar nga makita sa iyang kaugalingong mga mata ang Magbubuhat sa ingon nga mga milagro, nga naglaum nga makadawat siya og pag-ayo gikan kaniya mismo. Apan, tungod kay dili makabiyahe ang prinsipe paingon sa Judea, nagpadala siya og hangyo kang Ginoong Hesus, nga naghangyo Kaniya nga moanha kaniya sa Edessa. Tungod kay wala siya kasiguro nga matuman ang iyang hangyo, gipadala ni Abgar ang maalamon nga pintor nga si Ananias sa Palestina, nga gisugo nga ipinta ang nawong sa Ginoo sa usa ka ikon; gusto sa prinsipe nga makabaton bisan pa man niining usa ka kahupayan sa iyang sakit, mao ang makita ang hulagway sa nawong ni Kristo Hesus; ingon ka dako ang iyang gugma kang Kristo, nga gipukaw sa pagtuo base sa iyang nadungog. Ang mensahe ni Avgar kang Ginoong

---

[5517] Ang unang salaysay sa pakig-uban ni Kristo kang Avgar makita sa buhat sa historyador sa Simbahan nga si Eusebius sa Pamphylia (namatay niadtong 340); sa iyang kaugalingong mga pulong, giapil niya kini nga salaysay sa iyang kasaysayan, nga gibase dili lamang sa tradisyon kondili usab sa mga sinulat nga dokumento nga iyang nadiskubre sa mga arkibo sa Edessa. Gisundan si Eusebius ni Ephrem nga taga-Sirya sa ika-4 nga siglo, ang Armenyano nga historyador nga si Moses sa Khoren sa ika-5 nga siglo, ug si Procopius sa ika-6 nga siglo. Ang ika-5 nga siglo nga Armenyano nga historyador nga si Moses sa Khoren naglarawan sa insidente diin nadungog ni Abgar si Hesukristo, mao kini: Nakadungog si Abgar bahin kang Kristo gikan sa iyang mga sugo, nga iyang gipadala sa tribuno nga Romano nga nagdumala sa Fenicia, Palestina, Siria ug Mesopotamia; sa ilang pagbalik, ang mga sugo mipasar sa Jerusalem ug nakasaksi sa mga milagro sa Manluluwas didto. Ang manunulat sa ika-10 nga siglo nga si Constantine Porphyrogenitus (namatay niadtong 959), nga naghatag sa labing detalyadong salaysay sa gigikanan sa Imahen nga Dili Gihimo sa Kamot, nag-ingon nga si Avgar nahibaloan bahin kang Kristo pinaagi sa iyang sulugoon nga si Ananias, nga mibalik gikan sa biyahe paingon sa Ehipto.

Hesus mao ang mosunod: 'Si Avgar, Prinsipe sa Edessa, kang Hesus, ang maayong Manluluwas nga nagpakita sa yuta sa Herusalem, nagalipay sa unod.

Nakaabot kanako ang balita bahin Kanimo ug sa Imong himayaong mga milagro, kung giunsa Nimo pag-ayo sa mga sakit nga walay tabang sa mga doktor o tambal—Gihatagan Nimo og panan-aw ang mga bulag, ang mga pilay makalakaw, pagpahawa sa hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo, paghinlo sa mga ketong ug paralisado nga naghigda sa ilang mga higdaanan sulod sa daghang katuigan, pag-ayo sa usa ka pulong, ug pagbanhaw sa mga patay: sa pagkadungog nako bahin Kanimo, nga nagbuhat Ka og ingon ana ka katingalahang mga milagro, nakaabot ko sa duha ka konklusyon bahin Kanimo: Ikaw ba usa ka Dios nga nanaog gikan sa langit, o Anak sa Dios. Busa ako motuyok kanimo uban niining mapainubuson nga hangyo: palihug buhata ang grasya sa pag-anhi kanako ug pag-ayo sa akong dili na maayong sakit, nga akong gisagubang sulod sa daghang katuigan; nadungog usab nako nga ang mga Hudiyo nagdumot kanimo ug gusto ka nila . Ako, aduna koy siyudad—bisan gamay, apan matahum ug punô sa tanang maayong butang; busa, anhi kanako ug puy-i uban kanako sa akong siyudad, diin makaplagan nato ang tanan natong gikinahanglan.'

Sa maong mensahe gikan kang Abgar, nakaabot sa Jerusalem si Ananias, ang pintor. Nakita niya ang Ginoong Jesus nga nagtudlo sa kapatagan taliwala sa daghang katawhan, apan wala siya makaduol kaniya tungod sa kadaghan sa mga tawo. Samtang naghulat nga mahawa ang daghang tawo, misaka si Ananias sa usa ka bato nga gamay ra ang kataas gikan sa yuta; gikan diin iyang gitan-aw pag-ayo ang nawong sa Manluluwas, aron kini iguhit; apan wala kini mahimo ni Ananias, kay ang Makakita sa Tanan, nga wala mouyon sa tuyo sa pintor, giusab Niya ang Iyang nawong uban sa langitnong, dili masabtan nga himaya ug grasya, nga dili maabot sa kamot sa tawo. Nagpaningkamot si Ananias sulod sa dugay nga panahon, apan wala gyud siyay nahimo. Apan ang Ginoo nagsugo kang Apostol Tomas nga moadto ug dad-on ang tawo nga nagbarog sa ibabaw sa bato ug nagpintal sa Iyang nawong. Sa dihang gidala siya sa atubangan Niya ug wala pa siya magsugod sa pagsulti, gitawag siya sa Ginoo sa iyang ngalan ug, samtang nagtudlo sa iyang pagpanarbaho, gitawag siya nga si Ananias nga pintor ug gipadayag ang hinungdan sa iyang pag-abot, nga nag-ingon:

'Ain diay ang sulat gikan sa imong prinsipeng si Avgar, nga gidala nimo kanako gikan sa Edessa?'

Si Ananias, nga nabigla ug nahadlok sa pagkahibalo sa Ginoo, dali dayon niyang gikuha ang sulat sa prinsipe ug, samtang nagkurog, gibutang kini sa kamot sa Manluluwas. Ang Ginoo, pagkahuman sa pagbasa sa sulat, misulat sa mosunod kang Avgar:

'Bulahan ka, Avgar, nga wala pa ko makita apan mituo kanako; kay nasulat mahitungod kanako nga kadtong makakita kanako walay pagtuo, samtang kadtong wala makakita kanako motuo kanako ug magpanunod sa kinabuhi nga walay katapusan. Nagsulat ka kanako nga hangyoon nga moanha Ako kanimo, apan angay nga tumanon Ko ang katuyoan nga gipadala Ako, ug pagkahuman niini, mobalik Ako sa Amahan nga nagpadala kanako. Ug sa diha nga akoa na siya pagadalaon, magpadala ako kaninyo og usa sa akong mga disipulo, nga siya, pagkahuman kaninyo hingpit nga pag-ayo sa inyong sakit, magahatag kaninyo ug sa inyong kauban sa kinabuhi nga walay katapusan (pinaagi sa bunyag).'

Pagkahuman Niya pagsulat niining mensahe kang Abgar, giselyohan kini sa Ginoong Jesu-Kristo gamit ang usa ka selyo nga adunay mosunod nga inskripsyon sa Hebreohanon nga sinulat: 'Usa ka panan-aw gikan sa Dios, usa ka balaan nga milagro.' Unya ang Ginoo, sa pagtuman sa hangyo ni Abgar ug sa artista, nagsugo nga dad-on ang tubig ug, pagkahuman Niya og hugas sa Iyang labing balaan nga nawong, gituyo kini gamit ang usa ka habol nga upat ka kanto nga gihatag kaniya. Ug, O katingalahan! Ang yano nga tubig nahimong pintal, ug ang labing balaan nga hulagway sa Balaang Panagway gipreserba sa panapton. Sa paghatag niini nga hulagway kang Ananias uban sa usa ka sulat, miingon ang Ginoo:

'Kuhaa kini ug ihatag sa nagpadala kanimo.' (Kini ang katapusang mga adlaw sa kinabuhi sa Ginoo dinhi sa yuta sa wala pa ang Iyang Pag-antos[5518] .

[5518] Aduna'y uban nga mosupak sa pagka-otentiko sa mga sulat gikan kang Abgar ngadto kang Hesukristo ug gikan kang Hesukristo ngadto kang Abgar. Ingon sila: 1) Wala gihisgutan sa Ebanghelyo kini nga panghitabo. Apan ang Ebanghelyo nag-ingon: *'Gibuhat pa ni Jesus daghan pang mga timailhan sa atubangan sa iyang mga disipulo, nga wala narekord niining basahon'* (Juan 20:30). Sumala sa Ebanghelyo, ang balita mahitungod kang Jesus Kristo misangko hangtod sa Siria, ug ang mga masakiton gidala kaniya gikan didto (Mateo 4:24). 2) Ang mga manunulat sa unang tulo ka siglo sa wala pa si Eusebius hilom bahin sa maong butang. Apan kini usab usa ka negatibong ebidensya, sama sa una. Ang traktado ni Cicero nga *De Republica* wala madiskubre hangtod sa 1822; dili na katingad-an,

Ug mibalik si Ananias[5519] sa Edessa ngadto sa iyang prinsipe ug gihatag kaniya ang hulagway sa nawong ni Cristo sa panapton—usa ka hulagway nga dili hinimo sa kamot sa tawo—uban sa sulat. Gidawat kini ni Abgar, napuno siya sa kalipay ug gihalokan kini uban sa gugma; sa dihang miyuko siya sa atubangan sa hulagway ni Kristo, dali siyang nakasinati og kahupayan sa iyang sakit, nga gamay na lang ang nahabilin nga lepra sa iyang nawong hangtod sa pag-abot sa disipulo nga gipadala sa Ginoo kaniya.

Pagkahuman sa boluntaryong pag-antos sa Ginoo, sa pagkabanhaw ug pag-alsa Niya sa langit, si San Tadeo, usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles, miabot sa Edesa pinaagi sa grasya sa Diyos: Pagkahuman sa igong pagtudlo kang Avgar sa balaan nga pagtuo kang Kristo, gibunyagan ni San Tadeo ang prinsipe; ug sa dihang misulod si Avgar sa balaan nga batyanan ug nabunyagan, ang nahibilin nga mga bakas sa ketus dali dayon nga nawala, ug migawas siya gikan sa batyanan hingpit nga limpyo, himsog sa lawas ug sa espiritu. Kauban ni Avgar, nabunyagan ang tibuok niyang panimalay ug ang tibuok siyudad, ug ang ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang usa ka tinuod nga Dios, gipadayeg sa Edessa. Sa atubangan sa mga ganghaan sa Edessa, adunay idolo sa usa ka pagano nga diyos, nga naa na didto sukad pa sa karaang panahon, ug ang tanan nga mosulod sa siyudad obligado nga mosimba niini. Gibalibang ni Avgar kini nga idolo gikan sa iyang puwesto ug gilaglag kini; unya, nagpabuhat siya og usa ka lingin nga lungag sa bato nga pader sa ibabaw sa mga ganghaan, diin dili makasulod ang ulan; Gibutang ni Avgar sa usa ka tabla nga dili malata ang usa ka panapton nga adunay hulagway ni Kristo, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, ug gilibotan kini ug gidayandayan sa bulawan ug bililhon nga mga bato, ug gibutang kini sa bungbong ibabaw sa ganghaan; dugang pa, gisulat niya ang mosunod nga mga pulong sa bulawanong letra:

– Kristo, among Dios! Kinsa man ang magbutang sa iyang paglaum kanimo, dili mapasipala.

Ug gisugo ni Avgar ang tanan nga mosulod sa siyudad ug ang tanan nga mogawas niini nga mosimba sa balaan nga hulagway ni Kristo; nagpagawas siya og balaod nga nagmando nga ang ingon nga dungog ihatag sa hulagway sa Ginoo nga walay kapakyasan; kining matinud-anong mando ni Avgar, nga gipahimutang sa balaod, gisunod sulod sa daghang katuigan: sa panahon sa iyang kinabuhi ug sa kinabuhi sa iyang anak nga naghari sa Edessa pagkahuman kaniya, ug usab sa panahon sa paghari sa iyang apo. Unya, sa ilawom sa usa sa mga apo sa apo ni Avgar nga misangko sa pagdumala sa Edessa, nabanhaw pag-usab sa siyudad ang karaang pagka-pagano ug pagkawalay pagtuo: kining prinsipe, tungod kay nadunot na, mibulag sa Kristo ug nibalik sa pagsimba sa mga dios-diosan. Sa dihang nakita niya ang hulagway sa Manluluwas sa ganghaan sa siyudad—usa ka hulagway nga gipasidunggan sa tanan nga mosulod ug mogawas—ang prinsipe, isip kaaway ni Cristo, nasuko kaayo; gusto niyang bungkagon ang balaan nga hulagway gikan sa bungbong ug ilisan kini og diyol. Pagkahibalo niini pinaagi

---

busa, nga ang mga manunulat sa Sidlakang Griyego—nga daghan sa ilang kaugalingong mga buhat wala na mabuhi—wala makahibalo niining sulat. Bisan pa, si George Syncellus, sa ilawom sa tuig 215 AD, nagpahayag nga si Julius sa Aprika misulti mahitungod kang Abgar, ang balaan nga hari sa Edessa; kini gihisgutan usab ni Moses sa Khoren (ika-5 nga siglo, Libro 2, Kapitulo 9). 3) Si Banal nga si Jeronimo wala maghisgot bahin niini. Apan si Eusebio ang mipuli kang Jeronimo. Siya mismo nakakita niining mga buhat ug gipatik kini sa Griyego sa iyang Kasaysayan sa Simbahan. 4) Si Banal nga si Agustin miingon nga si Hesukristo wala magsinulat bisan unsa. Gisulti niya kini sa usa ka panaglalis batok sa mga Manicheo, nga nagsalig sa mga sinulat nga giingong gisulat mismo ni Kristo bahin sa Iyang kaugalingon; ug sa kinatibuk-an, ang buot niyang ipasabot mao nga si Jesu-Kristo wala magtala sa sinulat, ug wala usab Siya nagtuyo nga magtala sa sinulat, sa mga pagtulon-an mahitungod sa Iyang kaugalingon—ug kini dili magamit sa mubo nga sulat gikan kang Jesu-Kristo ngadto kang Abgar. Niyuko si Hesukristo sa yuta sa atubangan sa mga Pariseo nga nagdala kaniya og usa ka babaye nga nadakpan sa pakighilawas. 5) Sa sulat ni Hesukristo adunay paghisgot kang Juan (XX, 29). Dili kang Juan, kondili sa propesiya ni Isaias (6:9, 50, 15:65, 2). 6) Sumala kang Eusebius, ang tuig sa kamatayon ni Hesukristo, 340 sa Seleucid nga kapanahonan, katumbas sa ika-30 nga tuig sa Iyang kinabuhi (ang ika-15 nga tuig sa paghari ni Tiberio). Si Eusebius wala maggamit sa iyang kaugalingong kronolohiya, kondili sa Edessa; sa karaang panahon, daghan ang nagtuo nga si Hesukristo nag-antos sa unang tuig sa Iyang ministeryo, mao ang ika-30 nga tuig sa Iyang kinabuhi. Bisan pa, nailhan nga kasagaran ang mga sayop sa petsa sa karaang mga manuskrito. 7) Si Papa Gelasius, pinaagi sa iyang dekreto, giila kining buhat nga apokrifa; apan nagpasabot lang kini nga wala kini apil sa kanonikal nga mga sinulat; bisan pa, dili tanan sinulat nga giila nga apokrifa dili kasaligan. – Ang Slavonic Menologion nag-ingon nga ang Apostol nga si Tadeo gilubong sa Virite, usa ka siyudad sa Fenicia. Sa buhat bahin sa mga Apostoles nga giangkon kang Hippolytus, o gisulat sa iyang ngalan, ang pagkamartir sa Virite giangkon kang Thaddeus, usa sa Napulo'g Duha ka Apostoles, o kang Hudas (19 Hunyo).

[5519] Usa ka tradisyon nga narekord ni Constantine Porphyrogenitus nagasulti nga sa dihang si Ananias, nga mibalik sa iyang yutang natawhan, nakaabot sa siyudad sa Hierapolis, mihunong siya sa gawas sa siyudad ug gitago ang hulagway sa nawong ni Kristo sa usa ka tapok sa bag-ong hinimo nga mga ladrilyo. Sa hapit tunga-tunga sa gabii, nakakita ang mga lumolupyo sa siyudad og kalayo nga naglibot sa maong dapit ug nadiskubrehan nila ang natagong relikya didto; sa samang higayon, nasuta nga ang hulagway sa Manluluwas naimprinta sa usa sa mga tisa. Gipreserbar sa mga lumolupyo sa Hierapolis kini nga tisa, samtang gipagawas si Ananias. Gihisgutan ni Constantine nga kini nga tisa gipreserbar pa gihapon sa Hierapolis sa iyang panahon.

sa usa ka espesyal nga pagpadayag gikan sa Ginoo, ang Obispo sa Edessa miadto sa ganghaan sa siyudad sa gabii uban sa iyang mga klero; misaka sa hagdanan, gibutang niya ang usa ka nagdan-ag nga lampara nga puno sa lana sa oliba sa atubangan sa balaan nga hulagway ni Cristo; unya gitabonan sa obispo ang balaan nga hulagway og lapyahan nga luwad, gisundan sa mga tisa, ug gitabonan ang dapit nga natabonan og tisa, gihapsay kini sa pader – sumala sa gisugo kaniya sa usa ka langitnong pagpakita. Sa dihang ang hulagway ni Kristo, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, nahimong dili makita, gibyaan sa dautang prinsipe ang iyang plano. Ug, pagkahuman sa taas nga panahon, ang handumanan sa balaang hulagway nangawala sa hunahuna sa mga tawo, ug ang lugar diin kini gitago nakalimtan na; walay nakahibalo niini hangtod sa adlaw sa milagrosong pagpakita niini pagkahuman sa daghang katuigan, nga nahitabo sa mosunod nga paagi.

Sa mga adlaw sa matinud-anong Emperador Justiniano, ang Persyano nga hari Khosrow miduol sa Edessa uban sa dakong hukbo, gilibotan kini, ug gisugdan ang mabangis ug dugay nga pag-atake. Sa dihang ang mga lungsoranon, gikapoy sa kalibog ug dakong kahadlok, nangamuyo sa Diyos uban sa mga luha, usa ka gabii usa ka labing masidlak nga nobya, nga nagdan-ag sa dakong himaya, nagpakita kang Eulavio, ang Obispo sa Edesa; samtang nagtudlo sa ganghaan sa siyudad ug sa usa ka dapit sa pader, miingon siya:

'Sa ibabaw niining mga ganghaan natago ang banal, dili binuhat nga hulagway ni Kristo nga Manluluwas; maayo nga inyong kuhaon kini gikan sa luyo sa babag.'

Ang obispo midali ngadto sa ganghaan ug, misaka sa dapit nga gipakita sa bungbong, nakit-an niya ang tanan nga sama sa gisulti kaniya sa pagpadayag; Pag-ila niya sa dapit, gikutkot niya kini ug gikuha ang tabla; ug nakit-an niya ang labing putli ug labing balaan nga hulagway ni Kristo nga buo ug wala'y kadaut, ug ang lampara, bisan pa sa kadugayon sa mga katuigan nga nilabay, nagdilaab gihapon ug puno sa lana; ug sa mismong tabla nga gigamit sa pagtabon sa ikon, usa ka laing hulagway sa nawong ni Kristo, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, mitungha. Gikuha sa Obispo ang panapton nga nagbitbit sa hulagway sa Manluluwas ug gipakita kini sa mga lungsoranon; ug adunay dakong kalipay alang sa tanan, ug napuno sa kaisog ang tanan, nga nagsalig sa Ginoo. Ang obispo, samtang naghalad og mainitong pag-ampo , gidala ang hulagway sa palibot sa pader sa siyudad, gipakita ang Panagway sa Manluluwas sa mga Persyano nga nagpalibot sa siyudad; ug dayon ang tibuok hukbong Persyano, gipahawa sa gahum sa langit, midagan dayon. Busa, ang Edessa naluwas gikan sa mga kaaway pinaagi sa kaluoy ni Kristo nga atong Dios ug sa pagpakita sa Iyang labing balaan nga hulagway, nga dili hinimo sa kamot sa tawo.

Unya, pagkahuman sa daghang katuigan, sa dihang si Romanus nga Natawo sa Purpura—nga nailhan usab nga Likapenes—naghari isip emperador sa Gresya, nga nag-ambit sa gahum kang Constantine, anak ni Leo nga Maalamon ug bana sa iyang anak nga babaye, ang balaang panapton nga nagbitbit sa dili-hinimo sa kamot nga hulagway sa Banal nga Panagway ni Kristo gibalhin gikan sa Edessa, nga nasakop sa mga Saracens, paingon sa Constantinople: niadtong mga adlaw, ang tibuok Siria, diin nahimutang ang Edessa, naa na ubos sa pagdumala sa mga Saracens. Ang pagbalhin nahitabo sa mosunod nga paagi: ang Emperador nga Griyego nga si Romanus, nga nagtinguha nga makuha kining bililhon nga bahandi (ang milagrosong hulagway sa Manluluwas) sa Constantinople, nagpadala og balik-balik nga hangyo sa emir sa mga Saracens nga ihatag ang milagrosong hulagway ni Kristo. Ang emir, bisan pa, sa dihang gihangyo sa mga Kristohanon sa Edessa, misalikway sa paghatag sa ikono, ug nisugod ang gubat: Gipadala ni Haring Roman ang iyang hukbo sa Edessa ug gibutang kini sa siehe, gipanglaglag ang palibot nga kabaryohan. Ang mga tawo sa Edessa dayon nagpadala og hangyo sa Griyegong hari aron tapuson ang gubat; ang hari, sa baylo, nangayo kanila sa ikono ni Kristo. Ang emir nga Saraceno, nga siya ang nagdumala sa Edessa, misalikway sa paghatag niini nga walay bayad; ang Kristohanong hari, tungod sa dakong tinguha nga makab-ot ang imahe ni Kristo nga dili hinimo sa kamot sa tawo, gihatagan ang emir og napulo ug duha ka libong piraso nga pilak ug gipagawas ang duha ka gatus ka maharlikang Saracen gikan sa pagka-alipin sa mga Griyego; niini iyang gidugang ang usa ka hariang sulat nga giselyohan sa bulawan, nga nagasaad nga dili na siya makig-away batok sa Edessa o sa mga silingan niini nga mga siyudad. Sa pagkabaton niya sa iyang gipangandoy, gidawat sa hari ang hulagway ni Kristo nga dili buhat sa tawo, kauban ang sulat nga, sama sa nahisgutan sa ibabaw, gisulat sa atong Ginoong Jesu-Kristo kang Avgar, Prinsipe sa Edessa; ang balaan nga hulagway gidala paingon sa Constantinople sa mga kamot sa mga obispo ug uban pang dungog nga mga tawo sa klero. Sa dalan paingon ug sa Constantinople mismo, daghang mga milagro ang gihimo sa balaan nga imahe:

naay tanang matang sa mga sakit nga naayo – ang mga buta nakakita, ang mga bingi nakadungog, ang mga pilay nakalakaw, ug ang mga demonyo napalayas. Apan usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo misinggit:

'Dawat-a, Constantinople, ang imong himaya ug kalipay, ug ikaw, Porphyrogenitus, ang dungog sa imong gingharian.'

Sa dihang misinggit siya ingon niini, naayo ang maong tawo gikan sa pagpanag-iya sa demonyo.

Ang pista nga naghinumdom sa pagbalhin sa dili-gama nga imahe ni Kristo gisaulog sa ika-16 ka adlaw sa Agosto, sa dihang, aron tukma, gidawat kini sa imperyal nga siyudad uban sa dakong dungog ug kaseryosohan ug gibutang sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Pharos[5520] alang sa proteksyon sa siyudad ug alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya karon ug kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo. Amen[5521] .

Troparion, Tono 2:

Ginasimba namo ang imong labing putli nga hulagway, O Maayo, nagpakakusog kami og pasaylo sa among mga sala, O Kristo among Dios: kay pinaagi sa imong kaugalingong kabubut-on mipahimutang ka nga ipako sa krus sa unod, aron imong luwason kadtong imong gihimo gikan sa buhat sa kaaway. Busa, uban sa pagpasalamat nagtawag kami kanimo: Gipunoan mo ang tanan og kalipay, O among Manluluwas, nga miabot aron luwason ang kalibutan.

Kontakion, Tono 2:

Ginasaludo namo sa halok ang nagdala sa kadaugan sa Imong tinuod nga Pagkatawo: ang Imong dili masukod ug banal nga pagtan-aw sa katawhan, ang dili masukod nga Pulong sa Amahan, ug ang dili sinulat apan banal nga gihulagway nga imahe.

Usa ka sipi gikan kang Banal Juan sa Damasco[5522] mahitungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon

Gisaulog niadtong 16 Agosto

Tungod kay ang uban nagasaway kanato sa pagdayeg ug pagpasidungog sa hulagway sa atong Manluluwas ug sa hulagway sa Inahan sa Dios, ingon man usab sa mga hulagway (ikon) sa ubang balaang alagad ni Cristo[5523] , ipahibalo sa ingon nga mga tawo nga ang Dios sa sinugdan gimugna ang tawo sa Iyang

---

[5520] Kini nga simbahan gitukod ni Emperador Michael (856–867).

[5521] Gihulagway ni Constantine Porphyrogenitus ang pagbalhin sa Ikona nga Dili Gihimo sa Kamot gikan sa Edessa, kauban ang sulat ni Kristo kang Avgar, paingon sa Constantinople niadtong 944. Ang Ikona nga Dili Gihimo sa Kamot gitipigan sa Constantinople hangtod sa 1204. Mahitungod sa tisa nga nagbitbit sa Larawan nga Dili Gihimo sa Kamot, sumala kang Zonaras (namatay niadtong 1118), kini gilipat ni Emperador Nikephoros Phokas (963–969) niadtong 968. Gitawag kini ni Zonaras *nga hieron ke phion ektipora* (ang balaan ug langitnong larawan). – Sumala sa usa ka sugilanon, mga tuig 1362 gihatag ni John Palaiologos ang Imahe sa Manluluwas sa heneral nga taga-Genoa nga si Leonardo de Montalto isip baylo sa pagluwas sa Griyegong Imperyo gikan sa pagsulong sa mga Saracen, ug gihatag kini ni Montalto sa Monasteryo ni San Bartolomeo sa Genoa, diin nagpabilin kini hangtod karon. Sumala sa lain, mas makatuohan nga sugilanon, atol sa paghari sa mga Krusado sa Constantinople gikan sa 1204 hangtod 1261, kini gikawat sa Venetian Doge Dandolo, apan ang barko nga nagdala niini, kauban ang ubang balaang butang, nalunod sa Propontis.

[5522] Si San Juan sa Damasco – usa ka iladong teologo ug himnograpo, usa ka monghe sa Monasteryo ni San Savvas, ug usa ka matinud-anong magdepensa sa Ortodoksiya sa pakigbisog batok sa mga ikonoklasta, nga nabuhi sa ika-8 nga siglo. Tungod sa iyang labing artistiko ug makapahinganghang mga himno, gihatagan siya sa epiteto nga 'ang Bulawanong Tingog'. – Ang iyang handumanan gisaulog sa Balaang Simbahan matag ika-4 sa Disyembre.

[5523] Sa dihang naghisgot siya sa mga tawo nga nagakondena sa mga Kristohanon, si San Juan sa Damasco nagtumong sa mga iconoclasta. Ang erehe nga iconoclasta mitumaw sa ika-8 nga siglo; busa, si San Juan sa Damasco usa ka kaubanan niini. Ang mga iconoclasta binuang nga gihugpong ang pagdayeg sa mga ikon sa pagsimba sa diyos-diyosan. Niining sermon bahin sa pagdayeg sa mga balaang ikon, gisaway ni San Juan sa Damasco ang walay Diyos nga ilad sa mga iconoclasta. – Si Constantine, Obispo sa Nicaea (sa Phrygia –

kaugalingong hulagway. Ngano pa man nga magsimba kita sa usag usa (mag-abi-abi sa usag usa), kon dili tungod kay kita tanan gimugna sa hulagway sa Dios? Ang Diosnon ug balaan nga dakong Amahan sa Simbahan, si Basilio ang Dako[5524] , nagaingon nga ang dungog nga gihatag sa hulagway mobalik sa orihinal. Ang orihinal, busa, mao ang gipakita sa hulagway ug gikan niini gikuha ang hulagway sa ikon. Ug sa unsang rason misimba ang katawhan ni Moises sa Tabernakulo sa makalangitnong mga butang, nga nagatindog sa palibot niini, samtang ang Tabernakulo mismo nagbitbit sa hulagway sa daghang mga imahe? Kay miingon ang Dios kang Moises: *'Tan-awa nga buhaton ninyo kini sumala sa hulagway nga gipakita kaninyo sa bukid'* (Ex. 25:40). Ingon usab, dili ba ang mga kerubin nga nagtabon sa halaran buhat sa kamot sa tawo; ug dili ba ang himayaong Simbahan sa Jerusalem gitukod pinaagi sa kahanas sa kamot sa tawo? Gikondena sa Balaang Kasulatan ang mga nagasimba sa mga dios-diosan ug ang mga nagahalad sa halad ngadto sa mga demonyo. Pareho nga nagahalad og halad ang mga Griyego ug ang mga Hudiyo: apan ang mga Griyego nagahalad ngadto sa mga demonyo, samtang ang mga Hudiyo nagahalad ngadto sa Dios. Ang mga halad sa mga Griyego gisalikway ug gisumpa, samtang ang mga halad sa mga Hudiyo makapahimuot sa Ginoo. Tan-awa, si Noe naghalad og halad[5525] , ug *'nangamatikod ang Ginoo sa humot nga baho'* (Gen. 8:21), kay kini nga halad gihalad gikan sa putli ug buotan nga kasingkasing; apan ang mga dios-diosan sa Griyego, nga makalilisang ug walay dios, gidili ug gisumpa, tungod kay kini mga dios-diosan sa mga demonyo.

Labaw pa, kinsa makalarawan sa nawong sa Dios, nga dili makita, walay lawas, dili masukod, ug labaw pa sa bisan unsang hulagway? Kabuang sa kawalay-Dios ang paghandum nga hulagwayan ang Pagkadiosnon sa Iyang kaugalingong pagkaanaa. Tungod niini, wala gigamit ang mga ikon sa Daan nga Tugon. Apan sa ulahi, sa dihang ang maloloy-on nga Dios, sa Iyang kalooy, sa paghan-ay sa atong kaluwasan, nagpakita sa porma sa usa ka tinuod nga tawo—dili lang sa dagway sa nawong sa tawo, sama sa Iyang pagpakita kaniadto kang Abraham ug sa mga propeta—apan nagpadayag Siya sa Iyang kaugalingon ingon usa ka tinuod nga tawo, nga naglakaw sa yuta, nagpuyo taliwala sa mga tawo, nagbuhat og mga milagro, nag-antos, gipako sa krus, gilubong, unya nabanhaw pag-usab ug misaka sa langit – unya ang tanan nga tinuod nga nahitabo, ang tanan nga nakita sa mga tawo, apan nga kita, nga wala mabuhi niadtong panahona, wala makita – ang tanan niini gisulat unya alang sa atong pagtukod ug paghinumdom, aron bisan wala nato kini makita, daw nadungog nato kini. ug, sa pagtuo, makadawat sa (walay katapusang) kalipay. Ug tungod kay dili tanan gihatagan og kahibalo sa Kasulatan, ni gihatagan usab ang tanan sa gasa sa pagbasa sa mga libro, ang mga balaang amahan nagkasinabot sa paglarawan niini tanan sa mga ikono aron sa pinakapaspas nga paghinumdom, ingon nga mga himayaon ug madaugong timaan. Kay kanunay, tungod sa atong kaugalingong kapabayaan, malimtan nato ang pag-antos sa Ginoo; apan sa diha nga atong tan-awon ang hulagway sa pagkrusipisyon ni Kristo, dali dayon natong mahinumduman ang Iyang makaluwas nga pag-antos ug, samtang nagapaubos kita, dili nato giya-oy ang butang mismo, kondili Siya nga hulagway ang atong makita sa atubangan; kay dili namo giya-oy ang materyal nga gigikanan sa Ebanghelyo, kondili ang Pulong sa Dios nga gisulat niini; sa samang paagi, dili namo giya-oy ang materyal nga gigikanan sa krus, kondili ang Pagkrusipisyon ni Kristo nga gipakita niini. Ang krus dili magkalahi sa materyal nga gigikanan niini, kon dili tungod sa kamatuoran nga kini nagrepresentar sa Pagkrusipisyon ni Kristo. Ingon usab niini ang ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, kay ang dungog nga among gihatag sa Inahan sa Dios gitumong ngadto Kaniya nga ninkarnar gikan kaniya. Sa samang paagi, ang mga maisugong buhat sa mga balaan nga asetik sa Dios, nga gipakita sa mga ikon, nagdasig kanato sa kaisog, kadasig, ug sa pagpanunod sa ilang mga hiyas, ug sa paghimaya sa Dios; ug, sama sa among giingon, ang dungog nga among gihatag sa mga angay dayegong asetik nga gipakita sa mga ikon usa ka pagpamatuod sa atong debosyon sa atubangan sa Ginoo, nga komon kanato tanan; labaw pa, kana nga dungog mosaka ngadto sa tinuod nga Orihinal.

---

usa ka rehiyon sa Asia Minor), giisip nga nagtukod sa heresiya sa iconoclasm. Ang labing masigasig nga mga tigpasiugda sa ikonoklasmo mao sila Emperador Leo III ang Isoyuriyano (717–741) ug Constantine V Copronymus (741–775). Kining heresiya gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo niadtong 787 sa siyudad sa Nicaea.

[5524] Si San Basilio nga Dako – ang labing iladong Amahan sa Simbahan sa ika-4 nga siglo – gisaulog sa Balaang Simbahan sa ika-1 ug ika-30 sa Enero.

[5525] Si Noe – anak ni Lamek, ang katapusang patriyarka sa wala pa ang Baha. Naghalad si Noe og halad sa Dios pagkahuman sa paggawas niya sa arka (Genesis 8:15–20), nga nagtagna sa halad ni Kristo.

Ang among gisulti wala narekord sa Balaang Kasulatan, sama sa walay rekord didto sa pagyuko paingon sa sidlakan, pagdayeg sa Krus, ug daghang uban pang susamang mga butang. Apan, nasulat sa kasaysayan kung giunsa ni Abgar, Hari sa Edessa, pagpadala sa iyang pintor aron pagpintal og hulagway sa Ginoo, apan ang pintor wala makahimo sa buluhaton nga gihatag kaniya tungod sa katingalahang kahayag nga nagagikan sa nawong ni Cristo. Unya ang Ginoo mismo mitabon og panapton sa Iyang balaan ug nagahatag-kinabuhi nga nawong ug gipreserba ang Iyang dagway niini, nga Iyang gipadala kang Avgar aron matuman ang iyang tinguha. Ug nga ang balaang mga Apostoles nagpasa kanato og daghang butang gawas sa Kasulatan gipamatud-an ni San Pablo, ang Apostol sa mga Hentil: *'Busa, mga igsoon, magbarog kamo nga lig-on ug pagkapot pag-ayo sa mga tradisyon nga inyong natun-an, bisan pinaagi sa pulong sa baba o pinaagi sa among sulat'* (2 Tes. 2:15). Ug sa lain nga bersikulo: *'Gidayeg ko kamo, mga igsoon, nga hinumduman ninyo ang tanan nga akong gitudlo kaninyo ug pagkapot pag-ayo sa mga tradisyon'* (1 Cor. 11:2).

Kumemorasyon ni San Diomedes nga Martir

Gisaulog kada 16 sa Agosto

Si Santo Diomedes lumad sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[5526] ; sa propesyon, siya usa ka doktor, ug sa pagtuo usa ka Kristohanon, ug gitambalan niya dili lamang ang mga lawas kondili usab ang mga kalag sa mga tawo; kay gihangyo niya ang mga Griyego nga motuo sa Dios ug gitudloan sila, nga nag-andam kanila alang sa balaan nga bunyag.

Sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian[5527] , mibiya si Santo Diomedes sa Tarsus ug miadto sa siyudad sa Nicaea, nga nahimutang sa Bithynia[5528] ; ug didto, sumala sa iyang batasan, naghimo si San Diomedes og mga pag-ayo, dili lamang pinaagi sa medisinal nga tambal kondili labi na pinaagi sa pagtawag sa gamhanan ug nag-ayo nga ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug pinaagi sa tanda sa Balaang Krus; Nakabig niya ang daghang mga idolatra ngadto sa pagtuo kang Kristo pinaagi sa iyang kahanas sa pagtambal, ingon man usab pinaagi sa iyang mga pagtulon-an.

Sa dihang nadungog kini ni Emperador Diocletian, nga anaa sa mga probinsya sa sidlakan niadtong panahona, nagpadala siya og mga sundalo aron dakpon ang santo. Pag-abot sa mga sundalo sa maong lugar, ilang nasuta nga namatay na si Santo Diomedes sa Ginoo; bisan pa niana, giputol nila ang iyang ulo aron dad-on kini sa emperador. Apan sa diha-diha nga naputol ang ulo, nawala ang panan-aw sa mga sundalo ug nabuta sila, busa gipangulohan sila sa uban paingon sa emperador, samtang ilang gidala ang naputol nga ulo sa balaan nga martir nga si Diomedes.

Sa dihang nakita sa emperador ang ulo, ug nakita usab niya ang mga bulag nga sundalo, gisugo niya sila nga kuhaon dayon ang ulo ug ibalik kini sa lawas diin kini angay; sa diha-diha nga nabuhat kini sa mga sundalo, nabawi dayon nila ang ilang panan-aw ug mituo sila sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang tinuod nga Dios, nga siya ang ginadayeg hangtod sa kahangturan. Amen[5529] .

Niadtong adlaw usab, ang paghinumdom sa Banal nga si Cherimon

Kumemorasyon sa 16 Agosto

Ang Kagalang-galang nga si Cherimon gipanghisgutan sa buhat ni Palladius nga *Lavsaik* ug sa Alphabetical Paterikon. Ang iyang langob nahimutang napulo ug duha ka poprishch ang gilay-on gikan sa tubig; pagkahuman sa iyang pagpanaw, siya nakit-an nga naglingkod sa iyang naandan nga dapit, nagkupot sa iyang binuhat sa iyang mga kamot, kay siya namatay samtang nagtrabaho. Kining Balaan nga si Cherimon gihisgutan

---

[5526] Cilicia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.
[5527] Naghari siya gikan sa 284 hangtod 305.
[5528] Bithynia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.
[5529] Si Santo Diomedes namatay sa katapusan sa ika-3 nga siglo o sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

usab ni Balaan Theodore the Studite[5530] sa Lenten Triodion, sa Sabado sa Keso sa kanon sa Matins, sa ika-unom nga ode[5531] .

30 Agosto

17 Agosto (daang estilo)

Sa maong adlaw, gisaulog ang mga balaang martir: si Pablo ug ang iyang igsoon nga babaye nga si Juliana; ang ilang pagsaulog gisaulog sa ika-upat ka adlaw sa Marso (ang ilang mga pag-antos gihulagway sa detalyado ubos niining petsaha).

Niining maong adlawa, ginahinumduman nato ang mga balaang martir: sila Firs, Leucius ug ang ilang mga kauban, nga nag-antos ubos sa Emperador Decius (249–251) sa Caesarea sa Bithynia; ginasaulog usab ang ilang paghinumdom sa ika-upat ka adlaw sa Disyembre (ang salaysay sa ilang pagkamartir mabasa ubos niining petsaha).

Ang Pagkamartir ni San Patroklus

Gisaulog sa 17 Agosto

Sa panahon sa paghari ni Aurelian[5532] , usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ang gipahigayon sa Gaul, ingon man sa ubang mga rehiyon. Niadtong panahona, usa ka dungog nga lalaki nga ginganlan og Patroclus ang nagpuyo sa lungsod sa Tricassine; nagpuyo siya sa daplin sa lungsod sa usa ka balay nga iyang napanunod pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan; siya adunahan ug daghan siya og mga kabtangan. Kining tawo nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii, kay gihigugma niya ang Iyang balaang balaod ug nagkinabuhi nga hugot kaayo sa Kristohanong pagtuo ug debosyon; tungod kay maalamon siya, kanunay niyang gibasa ang Balaang Kasulatan uban sa kadasig ug nagluhod sa pag-ampo sa matag takna. Mokaon siya kaisahan sa usa ka adlaw, sa ika-dose ka oras, pagkahuman una siyang mosangyaw og pagdayeg ug pag-ampo sa Ginoo sa dili pa mokaon; ug iyang gipang-apod-apod ang bahandi nga iyang gipanag-iya sa mga kabus, sa mga balo ug mga ulila, ug labi na sa mga Kristohanong nanginahanglan nga nag-alagad sa Ginoo sa tibuok nilang kasingkasing. Dako kaayo ang iyang kalooy nga giisip siya sa mga kabus nga tig-apod-apod sa langitnong bahandi, kay wala siya magtipig og bahandi para sa iyang kaugalingon dinhi sa yuta, kondili sa langit, ug gilikayan niya ang tanang kalibutanong kalipay, nga ang iyang hunahuna nakatutok lamang sa pag-angkon sa Gingharian sa Langit. Kining balaan nga tawo, nga nagpuyo sa iyang kinabuhi sa kahadlok sa Dios, sa pag-ayuno ug pag-ampo ug sa matag buhat sa debosyon ngadto sa Dios, nakadawat gikan sa Ginoo sa gahum sa pagmando sa mga demonyo; gihatagan usab siya sa grasya sa pagtambal, aron iyang mapalayas ang hugaw nga espiritu pinaagi sa gahum ni Cristo ug matambalan ang nagkalain-laing mga sakit nga nag-antos sa mga tawo. Niadtong panahona, ang dautang Haring Aurelian, usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon, miabot sa siyudad sa Trikassin gikan sa siyudad sa Senonisk; pagkadungog niya kang Santo Patroklus, gisugo ni Aurelian nga dakpon siya ug dad-on sa iyang atubangan. Sa pagtan-aw niya kang Patroklus, miingon siya kaniya:

'Nadunggan ko ang imong kabuang; gidawat nimo ang walay pulos nga pagtuo ug gisimba nimo Siya nga gipakaulaw sa mga tawo.'

Apan wala motubag ang santo sa niining buang nga mga pulong.

Unya gipangutana siya ni Aurelian:

'Unsa imong ngalan?'

Mitubag ang santo:

'Patroclus ang akong ngalan.'

[5530] Ang iyang pista mao ang ika-11 sa Nobyembre

[5531] Si Santo Herimon namatay sa katapusan sa ika-upat nga siglo o sa sayong mga tuig sa ika-lima nga siglo.

[5532] Ang Emperador Aurelian naghari gikan sa 270 hangtod 275.

Nangutana pag-usab si Aurelian:

'Unsa nga pagtuo ang imong gituohan, ug unsang diyos ang imong gisimba?'

Mitubag si Santo Patroklus:

'Nagasimba ko sa buhi ug tinuod nga Dios, nga nagpuyo sa langit ug may pabor sa mapainubsanon; nagasimba ko sa Dios nga nakahibalo sa tanang butang sa wala pa kini mahitabo.'

Miingon si Aurelian:

'Biyaa ang imong kabuang ug simba ang among mga diyos; among hatagan ka og dungog ug bahandi, ug ang imong ngalan pagadayegon.'

Mitubag ang santo:

'Wala koy lain nga nailhan nga Dios gawas sa Tinuod, Nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat, ug sa tanan nga makita ug dili makita.'

Mitubag si Aurelian:

'Ipamatood kanamo kung tinuod ang imong gisulti.'

Mitubag si Patroklus:

'Sa tinuod, matarong ang tanan nakong gisulti; apan tungod kay kamo tanan nagalaglag sa bakak, dili kamo gustong motuo sa kamatuoran, kay ang bakak kanunay magdumot sa kamatuoran.'

Miingon si Aurelian:

'Ihatod tika sa kalayo kung dili ka maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

Apan mitubag ang santo:

'Tan-awa, naghalad ako og halad sa pagdayeg, ug gihalad ko ang akong kaugalingon isip halad sa akong Dios, Kinsa mipili sa pagtawag kanako sa hinungdan sa pagkamartir alang sa Iyang balaan nga ngalan.'

Unya napuno sa kasuko si Haring Aurelian ug gisugo nga ibutang sa tiil sa martir ang puthaw nga gapus, nga gipainit sa kalayo; Gisugo usab niya nga ang mga kamot sa santo igapos sa iyang likod gamit ang mga kadena nga puthaw nga gipainit sa kalayo; unya gisugo niya nga itambog ang santo sa bilanggoan ug didto siya ipabilin hangtud makahuna-huna siya og paagi aron siya mapapas.

Samtang nakadena, ang santo nag-ampo sa Dios, nga nagaingon:

– *'Hinaut nga ang Imong kaluoy mahimong akong kahupayan, sumala sa Imong pulong sa Imong alagad'* (Salmo 118:76).

Ug usab:

– *'Maglipay ug malingaw ako sa Imong kaluoy, kay gitan-aw Nimo ang akong kaguol'* (Salmo 30:8).

Paglabay sa tulo ka adlaw, mipahimutang si Emperador Aurelian sa iyang lingkoranan sa publikong hukmanan ug gisugo nga ipagawas ang martir gikan sa prisohan ug ipresentar sa iyang atubangan alang sa paghukom. Sa pagdala sa santo, miingon ang emperador kaniya:

– 'Mambablaspheme, lakaw, luwasa ang imong kaugalingon gikan sa kamatayon karon dayon ug maghalad og sakripisyo sa mga dios.'

Mitubag ang martir:

'Giluwas sa among Ginoo ang mga kalag sa Iyang mga sulugoon gikan sa walay katapusang kamatayon; Dili Niya biyaan ang tanan nga nagsalig kaniya; apan kon gusto ka makadawat og bisan unsa gikan sa akong bahandi, malipayong ihatag ko kini kanimo, kay nakita nako nga ikaw walay-wala.'

Mitubag si Aurelian:

'Giunsa nimo, Emperador, pagtawag kanako nga kabus samtang nagpanag-iya ko og dili mabilang nga bahandi?'

Mitubag ang santo:

'Naa kay mga bahandi sa kalibutan, nga malabay; apan ikaw walay gikinahanglan, kay wala nimo gipanag-iya ang imong kaugalingon, tungod kay wala ka makab-ot sa imong kasingkasing og balaan nga pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo; busa ikaw pagahukman sa Matarong nga Hukom—ang Dios—nga pagasakiton ka uban sa imong amahan, ang yawa.'

Miingon si Aurelian:

'Ginasultohan nimo ko sa malupit nga paagi, busa dili ko makapakita kanimo og kaluoy.'

Miingon ang martir:

'Ang akong Ginoo, nga akong gisilbihan sukad pagkabatan-on, maloloy-on kanako. Apan kawsa nimo kon madala ka sa dapit diin nagpuyo sa pag-antos ang yawa, nga karon imong gisilbihan; didto makita nimo ang walay katapusang pag-antos nga gitagana para kanimo.'

Mitubag ang Emperador:

'Dili ko kasabot sa imong giingon; nasabtan ra nako nga naa ka sa akong gahum ug walay makaluwas kanimo gikan sa akong kamot.'

Miingon ang santo:

Ang akong lawas ra ang naa sa imong gahum; apan dili nimo mahimamat ang akong kalag, kay walay bisan kinsa nga adunay awtoridad niini gawas sa Usa ka Dios nga nagmugna niini, Nga miingon kanato, Iyang mga sulugoon: *'Ayaw kamo kahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kundili, kahadloki kamo Siya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mat. 10:28).

Mitubag si Emperador Aurelian:

'Apan dili ba pareho usab ang gahum sa atong mga dios? Sa katapusan, matinud-anon sila kanato, kay kanunay silang motubag sa tanan natong gipangayo kanila; sila pa gani ang nagtugot kanimo—ilang kaaway ug mapintaslaba—sa pagpadayon sa kinabuhi.'

Mitubag ang santo:

'Unsa nga mga dios ang naa ninyo?'

Mitubag si Aurelian:

'Apil sa among mga diyos ang bantugang Apollo[5533] , ang gamhanang Zeus[5534] , ug si Diana, ang inahan sa mga diyos[5535] , kay sila nagpahayag sa umaabot sa mga tawo nga walay limbong[5536] .'

Miingon ang balaan nga Patroklus:

'Mahitungod kang Apollo, nga inyong gitawag nga diyos, nadungog namo gikan sa among mga amahan nga siya usa ka magbalantay ni Admetus, Hari sa Tesalia[5537] ; mahitungod kang Zeus, nga inyong gi-samba isip diyos, nasayud kami nga siya usa ka daotan ug malaut nga tawo, usa ka salbahis, usa ka manlalapastangan sa kaminyoon, usa ka kawatan ug usa ka nagtamnan sa tanang matang sa dautang buhat; nailhan nga nagtanum siya og panagbangi ug kawalay balaod taliwala sa mga tawo, nagbuhat og pagpatay ug pagpangawat, ug sa tinuod nakasinati siya og labing kaulaw-ulaw nga kamatayon, nga ang yuta wala modawat sa iyang bangkay. Sa bahin ni Diana, nga inyong gitawag nga inahan sa inyong mga dios, wala ba ninyo nahibaloan nga siya usa ka frenzy[5538] sa udto? O kaguol nga kabuang sa mga tawo, nga nabuta sa kawalay pagtuo, nga nagasimba sa walay pulos ug bakak!

Miingon ang Hari:

'Dako ang akong pasensya, kay gipaminaw ko ang inyong mga panamastamas hangtod karon. Apan karon, sa katapusang higayon, ginasultihan ko kamo: kon dili kamo mosimba ug maghalad kang Apollo, Zeus ug Diana, patyon ko kamo dayon.'

Mitubag ang martir:

'Daotan nga tortyurador! Sama ka sa usa ka tulisan nga mopatay sa usa ka inosenteng tawo, apan dili niya kan-on ang iyang lawas. Ingon usab, bisan pa ikaw nagpasigarbo nga patyon nimo ang akong lawas, dili nimo kini kan-on; ug bisan pa kon kan-on nimo ang akong lawas, dili ka mosuway sa pagdaot sa akong kalag.'

[5533] Gitahud sa karaang mga Griyego si Apollo isip diyos sa kahayag; gihatagan usab siya og gasa sa pagtagna sa umaabot.

[5534] Zeus – ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga ginikanan sa ubang mga diyos.

[5535] Si Artemis giila sa karaang mga Griyego isip diyosa sa kahayag ug kinabuhi; giila usab siya isip nagahatag sa presko ug nagabukad nga kinabuhi sa kinaiyahan.

[5536] Si Emperador Aurelian, isip usa ka pagano, nagtuo nga ang mga diyos nga iyang gituohan makahibalo sa umaabot; dili kini katingad-an nga iyang gihisgutan ang ngalan ni Apollo, nga giisip sa karaang mga Griyego nga propeta sa umaabot. Daghang mga templo nga gitukod sa karaang mga Griyego aron pasidunggan si Apollo giila usab nga bantugang orakulo; ang labing ilado mao ang Orakulo sa Delphi, ang orakulo sa Oropos sa isla sa Euboea, ug uban pa; Ang mga karaang Griyego nangayo og giya sa orakulo sa tanang seryoso ug importante nga mga butang, sa ilang personal ug pampublikong kinabuhi: dili na kinahanglan isulti nga ang mga manalagna nga ilang giduol alang sa tambag dili makamatngon sa umaabot, kay kanunay silang nagahatag og nalibog ug malabo nga mga tubag.

[5537] Niining maong higayona, nagtumong si Santo Patroklus sa mga walay pulos nga sugilanon sa karaang mitolohiyang Griyego.

[5538] Ang 'demonyo sa udto', literal nga 'usa ka salot nga nagaguba sa udto'; tingali usa ka piho nga sakit, sama sa rabies, nga hinungdan sa mapaso nga sinag sa habagatang adlaw (cf. Salmo 90:6).

Pagkahuman sa paglitok sa balaan niining mga pulong, nasuko kaayo si Aurelian ug gisugo niya nga putlon sa espada ang ulo sa balaan. Sa samang higayon, gisugo usab ni Aurelian ang iyang mga sundalo nga ayaw putla sa uga nga yuta ang ulo sa balaan, kondili sa usa ka lat-ang nga dapit, aron dili siya matabonan sumala sa batakang paglubong sa mga tawo, kondili kan-on siya sa mga reptilya, langgam, ug mga hayop.

Gidakop sa mga sundalo ang balaan nga martir ug gidala siya sa pampang sa suba nga gitawag og Seine, aron siya didto putlon sa ulo, sa lat-ang, sa pampang sa suba. Misugat ang santo sa kamatayon uban ang kalipay, nga nag-agay sa pag-ampo:

– Ginoong Hesukristo, ayaw tugoti nga malaglag ang akong lawas sa kana nga lat-ang nga dapit, kondili himoa nga himayaon ang Imong labing balaan nga Ngalan, aron kini himayaon sa atubangan sa Imong mga kaaway, ug aron dili masulti sa mga pagano: 'Ain man karon ang , ang ilang Dios?' – Paminawa, O Balaang Ginoo, ang akong pag-ampo, sama sa imong pagpaminaw kang Moises ug Aaron, nga nangamuyo alang sa imong katawhan, ug, pagkahuman nimo sa pagbulag sa dagat alang kanila, imong gidala ang mga Israelita sa uga nga yuta (Ex. 14:21–32); busa idala usab ako sa pagtabok niining suba paingon sa pikas daplin, sa usa ka lugar nga dili lat-ang, aron ang akong dugo matulod sa uga nga yuta ug ang akong lawas makakaplag og pahulay, dili sa lat-ang: *'Kuhaa ako gikan sa lapok, aron dili ako malubong'* (Salmo 68:15): luwasa ako gikan sa akong mga mananakit!

Sa diha pa lang nga nahuman sa balaan ang pag-ampo niining mga pulong, nangitngit ang panan-aw sa mga sundalong nagdala kaniya didto, busa wala na nila makita ang martir.

Apan si San Patroklo misulod sa suba ug mitabok sa tubig, nga naglangoy-langoy hangtod sa tuhod; bisan pa man, lapad kaayo ug lawom ang maong suba, ug, labaw pa, napuno kini sa tubig-ulan; apan ang balaan nga martir milabang niini nga wala gani nakaabot ang tubig sa iyang tuhod; unya, pagkahuman milabang ngadto sa pikas pampas, misaka ang martir sa bukid nga nahimutang didto ug miingon:

'Ang Ginoo nagpanalipod sa mga kalag sa Iyang mga balaan nga matinahuron ug nagluwas kanila gikan sa kamot sa mga makasasala.'

Sa bahin sa mga sundalo, sa dihang wala nila makita ang martir nga ilang gidala, gikupot sila sa dakong kahadlok ug kahingawa, kay nahadlok sila nga hunahunaon sa hari nga ilang gipagawas ang gikondena sa ilang kaugalingong kabubut-on ug patyon sila; miingon ang mga sundalo sa ilang kaugalingon:

'Dako kaayo ang Dios niining tawoha, kay giluwas Siya kaniya gikan sa among mga kamot nga wala namo masayri!'

Ang uban sa mga sundalo miingon:

'Dili kana tawo, kondili usa ka klase sa hulagway, kay nawala siya sa atong panan-aw nga walay bakas.'

Samtang nagkalisud-lisud ang mga sundalo sa ilang panaghisgot bahin niini sulod sa dugay nga panahon, ug wala silay kaisog nga mobalik sa hari, usa ka pagano nga babaye nga nagtabok sa suba sakay sa bangka nakadungog sa ilang panaglalis ug, sa dihang nakita niya ang ilang kasubo, miingon kanila:

'Nakita nako sa pikas daplin sa suba, sa bukid, ang usa ka Kristohanong lalaki nga inyong gipangita; nagluhod siya ug nag-ampo sa iyang Dios.'

Apan sila, dali kaayo sa pag-ula sa walay sala nga dugo, dayon mitabok sa suba sa bangka ug, misaka sa bukid, nakit-an nila ang santo sa eksaktong posisyon nga gihulagway sa babaye. Unya ang tigulang nga mandirigma miingon sa santo uban sa kasuko:

'Sa tinuod, angay ka patyon, kay nakalingkawas ka namo; apan karon naa na usab ka sa among kamot; ug karon dili na ka makalingkawas namo: ipapatay ka namo; apan kung gusto ka mabuhi, halad ka og halad sa among mga diyos.'

Mitubag kanila ang santo:

'Dili ko mosimba sa dautang demonyo; mosimba ra ko sa usa ka tinuod nga Dios.'

Miingon ang mga sundalo kaniya:

'Unsa nga klase nga Dios ang imo – natawo ba siya o gimugna ba siya?'

Miingon ang santo:

'O walay pulos nga limbong! O buang nga kawalay pagtuo! O walay sentido nga mga pulong! Kinsa sa mga tawo ang makasulti bisan unsa mahitungod sa Dios nga walay sinugdanan! Kinsa may makasaysay sa Iyang gigikanan? Nagsulti Siya, ug nahimo ang tanang butang; Nagmando Siya, ug gimugna ang tanang butang – ang makita ug ang dili makita. Gipadala Niya ang Manluluwas sa katawhan, ang Iyang Bugtong Anak, ang among

Ginoong Jesu-Cristo, nga nagbubo sa Iyang balaan nga dugo alang kanato, aron Siya makaluwas kanato gikan sa pagkaguba ug sa walay katapusang kamatayon; apan ang Ginoo nabanhaw sa ikatulo ka adlaw, misaka sa langit sa atubangan sa Iyang mga disipulo, ug gipadala kanila, sumala sa Iyang saad, ang Espiritu Santo. Ug kinahanglan kita motuo sumala sa gitudlo sa Espiritu Santo pinaagi sa baba sa mga Apostoles; kay matarong ug tinuod kini nga pagtulon-an; apan ang bisan kinsa nga dili motuo niini nga pagtulon-an dili makakita sa kinabuhi nga walay katapusan, kondili ang kasuko sa Dios magpabilin kaniya hangtod sa kahangturan. Kami nga mga Kristohanon hugot nga nagtuo ug naglaum nga makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan gikan kang Kristo, among Dios; busa nag-antos kami alang kaniya uban sa gugma ug mamatay kami nga malipayon, kay nahibalo kami nga bisan mabuhi kami o mamatay, kami iya sa Ginoo. Apan ang tanan nga nagasimba sa mga demonyo, sama kaninyo, itambog sa kalayo sa Gehenna kauban ang mga demonyo.

Samtang ang santo nagasulti niining mga pulong, nasuko kaayo ang mga sundalo ug, gitawag nila ang santo nga manlalapàs sa ilang mga dios, gikuha nila ang ilang mga espada aron putlon ang iyang ulo. Apan ang martir, nga mituyok sa Dios, miingon:

'Sa Imong mga kamot, Ginoo, gisumite ko ang akong espiritu; kay nasayud Ka nga ako mamatay alang sa Imong labing balaan nga ngalan.'

Pagkahuman niini, giputol sa ulo ang balaan nga martir nga si Patroklus[5539] .

Gikuha sa mga sundalo ang ulo sa martir ug gilabay kini sa layo gikan sa iyang lawas; unya mibiya sila.

Niadtong panahona, sa bukid nga dili kaayo layo sa maong dapit, adunay duha ka tigpangayo nga tigulang na, nga kaniadto nakadawat og limos gikan sa kamot sa santo ug nagpanghimatuud sa Kristohanong pagtuo. Sila ang nakasaksi sa kamatayon sa martir ug nakadungog sa iyang katapusang mga pulong. Pagkahuman nilakaw ang mga sundalo, ilang gikuha ang lawas sa martir ug ang iyang ulo uban sa dakong kahadlok, aron dili sila makita sa mga dili matinuoron; ilang gitago ang balaan nga lawas ug ulo sa martir hangtod sa gabii, ug dayon tinago nilang gisultihan ang protopresbiter sa maong siyudad, nga ginganlan og Eusebius, sa tanan.

Pag-abot sa gabii, miadto ang protopresbiter sa maong lugar (diin gitago ang lawas sa martir) kauban ang diakon nga si Liberius; pagkahuman nilang balotan ang balaan nga lawas sa limpyo nga sudlo, ilang gilubong siya niadtong gabii dayon, nga hilom ug sa kahayag sa pipila ka kandila, human nilang pagkanta sa angay nga mga salmo, tungod sa kahadlok sa mga pagano.

Ang balaang martir nga si Patroklus namatay atol sa paghari ni Aurelian sa Roma, samtang alang sa mga Kristohanon kini atol sa paghari sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang dungog ug himaya gipahinungod, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa atong Benerableng Amahan Alipius sa mga Kuweba

Gisaulog sa ika-17 sa Agosto

Ang atong Balaang Amahan Alipius sa mga Kuweba nagpamatuod nga siya usa ka sumusunod kang San Lucas nga Ebanghelista, kay nag-alagad siya sa Ginoo, nga nagmugna kanato sa Iyang kaugalingong hulagway ug susama (Gen. 1:26), sama sa gibuhat ni Lucas, nga mao kini: dili lang niya gihulagway sa milagrosong paagi ang mga nawong sa mga santo sa mga ikono, apan gipuy-an usab niya ang ilang mga hiyas sa iyang kaugalingong kalag; labaw pa, usa siya ka katingalahang mananambal; ang iyang debotong kinabuhi gipresentar kanato ingon niini:

Sa panahon sa pagdumala sa debotong Prinsipe sa Kyiv, si Vsevolod Yaroslavich[5540] , ubos sa abá, ang Banal nga Nikon, pinaagi sa probidensya sa Dios ug sa tambag sa mga Banal nga Amahan Anthony ug Theodosius, nga milagrosong nagpakita sa Constantinople sa ika-napulo ka tuig human sa ilang kamatayon, miabot ang mga Griyegong pintor sa icon aron pagdekorar sa Simbahan sa Balaang Kuweba; Kini nga mga pintor

[5539] Ang kamatayon ni San Patroklo nga Martir nahitabo mga tuig 275.

[5540] Si Vsevolod Yaroslavich naghari sa unang higayon gikan sa 1075 hangtod 1076 (unom ka bulan) ug sa ikaduhang higayon gikan sa 1078 hangtod 1093.

sa ikon ang gisaligan sa bulahan nga si Alipius sa iyang mga ginikanan aron tudloan siya sa arte sa pagpintal. Si Santo Alipius usa ka saksi sa katingalahang milagro nga gisaysay sa sugilanon sa Simbahan sa Mga Kuweba, nga mao kini: samtang ang mga pintor sa ikon nagdekorar sa halaran sa ilang mga pintal, usa ka ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios kalit nga mitungha niini sa iyang kaugalingon: Niadtong panahona, ningdan-ag ug mas hayag pa sa adlaw kining ikon; unya usa ka salampati ang nilupad gikan sa baba sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga pagkahuman sa dugay nga paglupad (sa palibot sa simbahan), misulod sa baba sa Manluluwas, nga gipakita sa ikon nga naa sa ibabaw nga bahin sa simbahan. – Niadtong panahona, ang bulahan nga si Alipio nagtuon, nga nagtabang sa iyang mga magtutudlo; ug siya, labaw pa, nagpintal sa matahum sa iyang kalag, kay ang grasya sa Espiritu Santo nagpuyo sa maong simbahan nga langob.

Sa dihang nahuman na sa maong mga pintor sa ikon ang ilang buhat ug napalamutian ang balaang simbahan sa mga ikon, si Alipius mismo gipalamutian sa Kagalang-galang Abad Nikon sa usa ka katingalahang paagi sa balaang monastikong han-ay sa mga Anghel. Ug si San Alipio misugod sa pagkat-on sa arte sa paglarawan sa mga hiyas sa mga santo sa iyang kalag; human siya matudloan sa maong arte, iyang gilarawan ang ilang dagway sa pisikal nga paagi (sa mga ikon).

Si Santo Alipio maayo kaayo sa iyang pagka-artesano nga, pinaagi sa grasya sa Dios, iyang gihulagway pag-usab, ingon sa pagkasulti, ang mismong espirituhanong hulagway sa mga hiyas pinaagi sa makita nga paghulagway sa ikon; kay iyang nahibal-an ang arte sa pagpintal og ikon dili aron makatigom og bahandi, kondili aron makab-ot ang mga hiyas; Nagpaningkamot siya nga walay hunong, pagpintal og mga icon para sa abá, para sa mga igsoon, ug para sa tanan nga nanginahanglan, ug wala gyud siya modawat og bayad sa iyang paningkamot.

Gipangayo ni Banal Alipius sa tanan nga makakita og mga daan ug guba nga mga icon sa bisan unsang simbahan nga ipahibalo siya niini; unya, nga walay pagdawat og bayad, iyang pagahumotan kining mga simbahan pinaagi sa iyang arte. Sa matag higayon nga walay buhat ang santo, iyang gipraktis ang arte sa pagpintal og icon alang sa iyang kaugalingon ug mopintal og mga icon nga iyang ihatag sa mga tawo nga iyang gipanghulman sa bulawan ug pilak nga gikinahanglan aron pagpanamkon ang mga icon. Ang santo naglihok sa ingon aron dili niya usikan ang iyang oras sa kawalay buhat; gisunod niya ang ehemplo sa karaang balaang mga amahan , nga kanunay nga nagbuhat sa manwal nga trabaho, ug sa labawng Apostol nga si Pablo mismo, nga miingon mahitungod sa iyang kaugalingon: 'Kining akong mga kamot maoy nagtagana sa akong kaugalingong mga panginahanglan ug sa mga panginahanglan sa akong mga kauban' (Buhat 20:34).

Sa matag higayon nga makakwarta si San Alipio pinaagi sa iyang mga gawa sa kamot, iyang kini buwagon sa tulo ka bahin: ang unang bahin iyang gigasto sa pag-ayo sa mga ikon, ang ikaduha alang sa limos sa mga kabus, ug ang ikatulo iyang gihatag alang sa mga panginahanglan sa monasteryo. Ingon niini ang gibuhat sa santo matag tuig, nga wala gyud magpahulay sa adlaw o sa gabii; kay sa gabii magbantay siya sa pag-ampo ug magluhod-luhod, samtang sa adlaw, uban sa dakong pagpaubos, pagkawalay pagka-apil, pagkabalaan, pagkamapailubon, pagpuasa, gugma ug pagkontemplar sa Dios, nagbuhat siya sa iyang mga gawa; walay nakakita kaniya nga naglingkod-lingkod lang; apan, bisan pa niini tanan, wala gyud siya makalingkawas sa mga tigum sa pag-ampo, bisan pa tungod sa iyang trabaho.

Sa dihang nakita sa abá ang ingon ka dagkong mga hiyas ug kahanas sa pagpintal og mga ikon sa maong halangdon—nga siya angay nga magdala sa anghelikong hulagway sa monastikong han-ay, aron ipakita ang iyang kaugalingon nga tighisama sa Anak sa Dios, si Jesu-Kristo—usa ka pari sumala sa han-ay ni Melchizedek[5541] , gipataas siya ngadto sa ranggo sa pagkapari. Unya ang Banal nga Amahan gipahimutang ingon sa suga nga gibutang sa bangko (Mat. 5:15), o mas tukma pa, ingon usa ka modelo nga angay sundon sa usa ka dungganan nga dapit, nga nagdan-ag sa labaw nga kaanyag sa mga birtud sa monastiko ug sa pagkasaserdote; ug dili siya usa ka

[5541] Si Melchizedek, Hari sa Salem ug pari sa Labing Halangdong Dios, gihisgutan sa Genesis 14:18. Ang Basahon sa Genesis, nga naghisgot kang Melchizedek, wala kini maghisgot sa gigikanan ni Melchizedek o sa katapusan sa iyang kinabuhi; kini, kauban ang iyang panalangin kang Abraham, naghimo kang Melchizedek, sumala sa pagpatin-aw ni San Pablo nga Apostol (Hebreohanon 6:20), nga usa ka pahibalo sa umaabot kang Jesu-Kristo – ang walay katapusang Labawng Pari ug Hari. Ang hari ug propeta nga si David nagtumong usab sa tipolohikal nga kahulugan sa pagka-pari ni Melchizedek sa dihang iyang gihisgutan ang Anak sa Dios: *'Ikaw usa ka pari hangtod sa kahangturan sumala sa han-ay ni Melchizedek'* (Salmo 109:4). Apan ang tipolohikal nga kahulugan ni Melchizedek gipadayag nga labi ka klaro ug detalyado ni San Pablo nga Apostol sa Epistola ngadto sa mga Hebreohanon 7:1–28.

ordinaryo nga balaan nga modelo, kay naghimo siya og mga milagro; gikan sa iyang daghang mga milagro, pipila lang ang atong hinumduman dinhi.

Usa ka adunahan nga lungsuranon sa siyudad sa Kyiv ang nag-antos sa ketus; nangayo siya og tabang sa daghang doktor, salamangkero, ug pagano, apan dili lang nga wala siya makasinati og kahupayan sa iyang sakit, nahulog pa gayud siya sa mas grabe nga kahimtang. Unya usa sa mga higala sa masakiton ang nagtambag kaniya nga moadto sa Monasteryo sa Kuweba aron mangayo sa mga balaang amahan sa ilang pag-ampo; mitugot siya, bisan pa man nga nagduha-duha.

Sa dihang gidala ang masakiton sa Monasteryo sa Pechersk, gisugo sa abadi nga hatagan siya og tubig gikan sa balon sa balaan nga amahan aron imnon, ug gisugo usab nga hugasan ang iyang nawong sa maong tubig. Sa diha-diha dayon, miturok ang daghang nana sa lawas sa masakiton—isip silot sa iyang kawalay pagtuo—nga gilikayan siya sa tanan, kay dili na nila ikaya ang baho nga nagagikan sa iyang lawas. Unya, samtang nagahilak ug nasuko, mibalik kining ketong sa iyang kaugalingong balay, ug wala mogawas sulod sa daghang adlaw tungod sa baho nga nagagikan kaniya, miingon sa iyang mga higala: *'Gitabonan nila ang akong nawong sa kaulaw. Nahimong estranghero ako sa akong mga igsoon ug dayuhan sa mga anak sa akong inahan* (Salmo 68:8–9), tungod kay wala ko nagpakita og pagtuo kang mga Balaan nga mga Amahan Anthony ug Theodosius; ug matag-adlaw nagpaabot ako sa akong kamatayon.

Apan, sa pagkahibalo sa iyang hunahuna, ang maong tawo nagpasiya nga ikumpisal ang tanan niyang mga sala; busa, mibalik siya pag-usab sa Monasteryo sa Kuweba kang Banal Alipius ug gikumpisal niya kaniya ang iyang mga kalapasan. Unya miingon kaniya ang Banal:

'Maayo ang imong gibuhat, anak ko, nga miadto ka ug nag-ikumpisal sa imong mga sala sa Dios pinaagi kanako nga dili takus; ingon usab ang propeta nagpamatuod mahitungod sa iyang kaugalingon, nga misinggit sa Ginoo: *'Miingon ako, 'Ikumpisal ko sa Ginoo ang akong mga kalapasan,' ug imo gikuha ang sala sa akong paglapas'* (Salmo 31:5).

Unya gitudloan siya sa dugay ni Reverendo Alipius sa mga pulong sa kaluwasan; pagkahuman, gikuha niya ang mga pigmento sa pagpintal og ikon, gipahiran niya ang iyang nawong, gipahid sa nagbaga nga mga samad; Pagkahuman niini, gidala ni Santo Alipius ang masakiton ngadto sa simbahan, gihatagan siya sa Balaang Misteryo, ug gisugo siya nga maligo sa tubig nga kasagarang gigamit sa mga pari sa pagligo human nila madawat ang Balaang Misteryo; sa dili madugay, nahulog ang mga nana nga panit sa masakiton ug nabalik siya sa iyang kaniadto nga pagkahimsog.

Niining milagro, ang atong bililhon nga amahan Alipius nagpamatuod nga siya usa ka tighuhingi sa atong Ginoong Jesu-Cristo mismo; kay sama sa pagka-ayo sa Cristo sa ketong, gisugo niya kini nga magpakita sa pari ug maghalad og halad alang sa iyang paghinlo (Mat. 8:4), ingon usab kining balaan nga amahan gisugo ang tawo nga gilupigan sa ketong nga magpakita kaniya, sama sa usa ka pari, atol sa Balaang Liturhiya, ug maghalad isip halad sa maong butang nga gihisgutan sa propeta: *'Unsa man akong igabalos sa Ginoo tungod sa tanan Niyang kaayo kanako? Kuhaon ko ang kopa sa kaluwasan'* (Salmo 115:3–4). Hisgutan usab nato dinhi ang halad, kay ang apo sa tuhod sa kini nga ketuso, ingon pagpasalamat sa iyang pagkahapsay, nagpanit sa arka nga naa sa ibabaw sa balaang halaran sa Simbahan sa Mga Kuweba.

Labaw pa, napamatud-an ni Banal Alipio nga siya usa ka tig-alig kang Kristo, nga nag-ayo sa natawo nga bulag; kay, sama sa gibuhat ni Kristo sa pag-ayo sa natawo nga bulag, una Niya gihaplasan ang iyang mga mata og lapok, unya gisugo Siya nga maghugas sa Langob sa Siloe (nga nagpasabot og 'gipadala') (Juan 9:6–7), mao usab ang gibuhat niining reverendo nga amahan: una niyang gihaplasan ang mga samad sa ketong sa pintal sa mga icon, unya gisugo siya nga maghugas sa tubig nga kasagarang gigamit sa mga pari—mga mensahero sa Dios—sa paghugas; Sa ingon niini, gi-ayo sa balaan ang masakiton sa iyang pisikal nga ketus ug sa iyang espirituhanong pagkabuta, mao nga ang tanan nga miuban sa masakiton gikan sa siyudad nangahibulong kaayo sa ingon ana kadali nga pag-ayo. Apan ang Balaan nga si Alipio miingon kanila:

'Mga igsoon! Timan-i ang giingon: *"Walay mag-alagad sa duha ka agalon"* (Mat. 6:24); kay kining tawo sa sinugdan giulipon sa usa ka demonyo tungod sa iyang mga sala; busa, sa dihang siya miadto sa Dios apan, sumala sa tambag sa kaaway, nawagtang ang paglaum sa iyang kaluwasan ug wala motuo sa Ginoo, Nga nag-inusara makaluwas kaniya, ang ketus midagayday sa iyang lawas uban sa mas dakong kusog, ingon usa ka silot sa iyang kawalay pagtuo; kay ang Ginoo miingon: *'Mangayo'*, ug dili lang 'mangayo', kondili uban sa pagtuo, *'ug kini*

ihatag kaninyo' (Mateo 7:7). Apan sa dihang mitagad siya pag-usab sa Dios sa ikaduhang higayon uban sa paghinulsol, sa akong atubangan, *'ang Dios, nga dato sa kaluoy'* (Efeso 2:4), nag-ayo kaniya.

Pagkadungog niini, ang mga tawo mitungo sa atubangan sa santo ug mibiyahe pauli uban sa napaayo nga lalaki, naghimaya sa Dios ug sa mga halangdong Amahan nga sila Antonio ug Teodosio, ingon man usab sa ilang disipulo, ang atong halangdong Amahan nga si Alipio; ug ilang gisulti kining mahimayaong Alipius, nga siya nagpakita kanila sama sa usa ka bag-ong Eliseo, kay giayo niya kana nga masakiton nga lalaki nga leproso sama sa pag-ayo ni Eliseo kang Naaman nga Siryano gikan sa lepra (2 Hari 5:14).

Aduna usab usa ka piyusong tawo gikan sa maong siyudad sa Kyiv. Nagtukod siya og simbahan ug gusto nga adunay pito ka dagkong ikon aron pagdekorar niini; gihatag niining tawo ang pilak, kauban ang mga tabla nga gilaraw para pagpintal sa mga ikon, ngadto sa duha ka monghe gikan sa Monasteryo sa Kuweba nga iyang nailhan, nga mangayo og tambag kang Santo Alipius bahin sa pagpintal sa mga ikon. Apan wala mag-ingon ang mga monghe kang Alipius; imbis, ilang gipanginabuhi ang pilak para sa ilang kaugalingon. Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala sa lalaki ang usa ka tawo aron pangutan-on ang mga monghe kon nahuman na ba ang pagpintal sa iyang mga ikon o wala pa. Mitubag sila nga nangayo pa og dugang pilak si Alipius. Unya, pag-usab, pagdawat nila sa pilak nga gipadala sa lalaki, ilang gipanginabuhi kini para sa ilang kaugalingon. Unya, sa pag-abot nila sa tumoy sa kawalay hiya, kining duha ka monghe mibalik pagpadala og balita ngadto sa maong tawo (nga nagpasipala sa santo) nga si Alipius nangayo pa og kwarta nga pareho sa iyang nadawat na. Ang maong mahigugmaon sa Diyos nga tawo mihatag sa kwarta sa ikatulong higayon, nga miingon:

'Gusto kaayo ko nga makadawat og pag-ampo ug panalangin gikan sa buhat sa iyang mga kamot.'

Si Santo Alipio, bisan pa man, wala gyud kahibalo sa gibuhat sa mga monghe.

Sa katapusan, ang lalaki nagpadala pag-usab og mensahe aron pangutan-on kon nahuman na ba ang mga ikon. Ang mga monghe, nga wala kabalo unsaon pagtubag, miingon nga gidala ni Alipius ang tanang pilak nga gipadala kaniya sa tulo ka higayon, apan wala siya'y tinguha nga pintalan ang mga ikon.

Unya miabot ang maong tawo nga mahigugmaon sa Diyos sa Monasteryo sa Kuweba uban sa iyang mga kauban, miduol kang Abad Nikon ug gisultihan siya sa hinungdan sa kasubo nga (matud pa) gipahinabo kaniya ni Alipius. Ang abad, pagtawag kang Alipius, miingon kaniya:

'Ngano, igsoon, nga imong gipasipala kining anak nato, nga mapisan nga nangayo kanimo sa pagpintal og mga ikon ug gihatagan ka og pilak nga imong gipangayo? Apan ikaw, nga midawat og ingon kadaghan nga pilak ug misaad sa pagpintal sa mga ikon, wala man nimo kini gipintali, bisan pa sa ubang higayon nga nagpintal ka og mga ikon nga walay bayad gayud.'

Niini, mitubag ang bulahan nga si Alipius:

– Ginoong Amahan! Kabalo kaayo ka nga wala gyud ko magtapulan niini nga butang; apan karon, wala gyud ko kasabot unsa imong gipasabot.

Unya miingon pag-usab kaniya ang abá:

'Nangayo ka og tulo ka beses nga bayad para sa pagpintal sa pito ka mga ikono; apan hangtod karon wala pa nimo kini mapintali.'

Ug dayon, aron ipadayag ang pagkadautan sa santo, gisugo niya nga dad-on ang mga tabla nga para ipintalan sa mga ikon (kita na kaniadto ang mga tabla sa miaging adlaw nga nagtindog sa usa sa mga bilding sa monasteryo, ug walay bisan unsa nga gipintalan niini): Gisugo usab sa abá nga tawgon ang mga monghe nga iyang gigamit sa paghatud sa pilak ngadto sa santo, aron sila makapadayag kang Alipius.

Ang mga gipadala aron kuhaon ang mga panel nakit-an nga maayo kaayo ang pagkahimo sa pagpintal niini ug gidala kini ngadto sa abá; Pagkakita niini, ang tanan nga naa didto nangahibulong kaayo ug nahadlok; unya, samtang nagkurog, mihapa sila sa yuta ug mihukom sa pagsimba sa mga imahe, nga dili binuhat sa kamot sa tawo – mao ang imahe sa Ginoo, ang imahe sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, ug ang ubang mga imahe sa mga balaan sa Dios.

Unya miabot ang duha ka monghe nga nagpasipala kang Alipius; wala sila kahibalo sa maong milagro, busa nakiglalis sila sa balaan, nga nagaingon:

'Nidawat mo og tulo ka beses nga bayad, apan wala man mo magpintal og bisan usa ka ikon!'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gipakita sa tanan nga naa didto sa mga monghe ang mga ikon, nga nag-ingon:

'Kining mga ikon, nga gipintalan mismo sa Dios, nagpamatuod sa pagka-inosente ni Alipius!'

Ang mga monghe, sa dihang nakakita sa mga ikon, napuno sa kahadlok sa ingon ka dako nga milagro. Giduso dayon sila sa abá sa pagpangawat ug limbong, gipahawa gikan sa monasteryo ug gikuhaan sa tanang kabtangan.

Apan wala mohunong sa ilang dautang buot ang mga monghe: nagsugod sila og paglapas batok kang Banal Alipius sa tibuok lungsod, nga sila mismo ang nagpintal sa mga ikon; 'Ang among superyor,' ingon nila, 'dili gustong ganti-on kami sa among paningkamot—ug aron tangtangon kami sa among trabaho—nagbakak bahin sa mga ikon, nga nag-angkon nga kini gipintalan mismo sa Dios, nga gustong panalipdan si Alipius.'

Pagkadungog sa ingon nga mga sulti, daghang mga lungsoranon ang miadto gikan sa siyudad paingon sa monasteryo aron makita ug pagsimba ang maong mga ikon. Bisan pa man, bisan tuod daghan sa mga lungsoranon ang mituo sa mga monghe nga nagpasipala kang Reverendo Alipius – ang Dios, nga naghimaya sa Iyang mga balaan, ingon sa Iyang kaugalingong gisulti sa Balaang Ebanghelyo: *'Ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago'* (Mat. 5:14); ug usab: *'Sa diha nga gisiga ang suga, dili kini ibutang sa ilawom sa sudlanan, kondili ibabaw sa lampara, ug nagahatag kini og kahayag sa tanan sa sulod sa balay'* (Mateo 5:15)—Dili gitago sa Dios ang mga buhat nga matarong niining matarong nga tawo; kay ang balita sa maong milagro, nga gihimo sa Ginoo alang kang Santo Alipius, nakaabot pa gani kang Prinsipe Vladimir Monomakh[5542] ; kini nga milagro gipamatud-an pa sa mosunod nga paagi:

Sumala sa kabubut-on sa Diyos, usa ka kalayo ang misiga sa Kyiv, nga gisunog ang hapit tibuok distrito sa Podil[5543] sa Kyiv; kining bahin sa siyudad mao usab ang puloy-anan sa simbahan nga nagkupot sa maong mga ikon, nga gisunog usab; apan pagkahuman sa kalayo, ang tanang pito ka ikon nakit-an nga hingpit nga wala'y kadaut.

Pagkadungog niini sa prinsipe, siya mismo ang miadto sa lugar sa sunog, nga nagtinguha nga makita ang milagro nga nahitabo didto. Sa dihang nakita niya ang mga ikon nga wala'y kadaut tungod sa kalayo, una sa tanan nahibal-an niya nga kini gipintalan sa usa ka gabii lamang pinaagi sa probidensya sa Dios, nga gustong panalipdan si Alipius gikan sa mga bakak nga pasangil batok kaniya. Unya si Prinsipe Vladimir Monomakh mainitong gipadayeg si Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, nga naghimo og ingon ana kadako nga mga milagro alang sa mga hiyas sa Banal nga Alipius. Pagkahuman niana, gikuha niya ang usa sa mga ikon—mao ang ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios—ug gisugo niya nga ipadala kini sa siyudad sa Rostov, sa simbahan nga bato nga nahimutang didto, nga siya mismo ang nagtukod. Sa usa ka panahon, guba ang maong simbahan sa Rostov; apan ang ikon hingpit nga wala'y kadaut. Sa ulahi, gibutang ang ikon sa usa ka kahoy nga simbahan; apan kini nga simbahan guba usab sa kalayo pagkahuman sa pipila ka panahon; apan ang ikon napabilin nga wala'y kadaut pag-usab, nga wala gani'y gamay nga gasgas nga makita niini pagkahuman sa kalayo.

Tanan niini walay duhaduha nga nagpamatuod sa matinahuron nga kinabuhi sa atong ginagalang nga amahan Alipius, nga tungod kaniya ang maong ikon gihulagway sa kaugalingon niini.

Karon atong tan-awon ang milagro nga nahitabo sa pagpanaw sa santo, aron makita nato kung giunsa sa katingalahang paagi pagbalhin niining tawoha, usa ka maalamon nga pintor sa mga ikon, gikan sa kining panahong kinabuhi ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan.

Usa ka matinud-anong tawo nangayo kang among ginagalang nga Amahan Alipius nga magpintal og ikona sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; nangayo usab siya sa santo nga mahuman kini nga ikona sa takdang panahon alang sa pista sa Pagkatulog. Apan sa dili madugay, nagkasakit ang among respetadong amahan Alipius ug hapit na siya mamatay; samtang wala pa gihapon napintalan ang ikon, ang lalaki nasubo kaayo ug nabalaka pag-ayo ang santo. Apan miingon kaniya ang Bulahan Alipius:

'Bata ko! Ayaw ko pagsamok, kondili ihatag ang tanan nimong kasubo sa Ginoo, ug buhaton Niya ang Iyang gusto: ang ikon anaa na sa Iyang lugar sa adlaw sa Iyang pista.'

Ang lalaki, nga mituo sa mga pulong sa santo, mipauli nga naglipay.

[5542] Naghari si Vladimir Monomakh gikan sa 1114 hangtod sa 1125.

[5543] Bahín sa siyudad.

Sa ulahi, mibalik siya kang Alipius sa gabii sa wala pa ang Pagduma sa Pinakabalaan nga Inahan sa Dios. Sa dihang nakita niya nga wala pa gihapon napintalan ang ikon, ug nasayran usab niya nga mas nagkasakit pa gayud ang Balaan nga si Alipius, ang lalaki misugod sa pagsaway sa balaan, nga miingon:

'Ngano wala nimo ko gisultihan bahin sa imong grabeng sakit? Kung nahibalo ko, ihatag unta nako ang ikon sa lain nga ikonograpo nga magpintal niini para nako, aron mahimong dungganon ug solemne ang pista; apan karon, naghatag ka kanako og dakong kaulaw.'

Mitubag kaniya ang Reverendo nga mapainubsanon:

'O anak ko! Gibuhat ba nako kini tungod sa katamaran? Apan ang Dios makapintal og ikon sa Iyang Inahan pinaagi sa usa ka pulong lamang Niya; tan-awa, ako mismo mibulag na gikan niining kalibutan, sumala sa gipadayag sa Ginoo kanako, apan dili ko gusto nga biyaan ka nga masubo.'

Mibiya ang lalaki nga puno sa lawom nga kasubo. Pagkahuman niyang nilakaw, misulod dayon sa selda ni Reberendo Alipius ang usa ka masidlak nga batan-ong lalaki ug misugod sa pagpintal og ikon para sa maong tawo. Abi ni Alipius nga tungod kay nasuko kaniya ang tawo, nagpadala siya og bag-ong pintor sa ikon, ug sa sinugdan iyang giisip nga usa ka tawo ang batan-ong lalaki; apan ang kadasig ug kaanyag sa iyang buhat nagpakita nga usa siya ka Anghel; kay sulod sa tulo ka oras nakahimo na siya og labing matahum nga ikon, usahay nagbutang siya og bulawan sa ikon, usahay nagagiling og lain-laing kolor sa bato ug nagpintal gamit niini; unya miingon siya sa Reverendo:

'Amahan! Tingali aduna pay kulang dinhi, o nasayop ba ko sa bisan unsang paagi?'

Diin mitubag ang Balaang Amahan:

'Naghimo ka sa tanan nga matahum; ang Dios mismo ang mitabang kanimo sa pagpintal sa ikono nga may ingon nga kahimayaan; Siya mismo ang nagbuhat niini pinaagi kanimo.'

Pag-abot sa gabii, ang pintor sa ikon, kauban ang ikon, nawala sa panan-aw.

Samtang ang tag-iya sa ikon dili makatulog sa tibuok gabii tungod sa kasubo, kay nagtuo siya nga dili mahuman ang ikon para sa pista; busa, gihunahuna niya nga dili siya takus sa ingon nga grasya sa Diyos ug gitawag ang iyang kaugalingon nga usa ka dakong makasasala. Tungod niini, pagkabuntag sa sunod adlaw, miadto siya sa simbahan aron ikumpisal ang iyang mga sala sa Ginoo didto. Apan sa diha pa lang niyang ablihan ang pultahan sa simbahan, nakita na niya ang ikon nga nagtindog sa iyang lugar. Dali dayon siya nahulog sa yuta sa kahadlok, nagtuo nga kalag kini; unya, sa dihang mitindog siya gamay gikan sa yuta ug mitan-aw pag-ayo sa ikon, nasabtan niya nga kini mao ang iyang kaugalingong ikon. Busa, gikupot siya sa dakong kahadlok ug kahingawa ug nahinumdom siya sa mga pulong ni Banal Alipius, nga miingon kaniya nga andam na ang ikon alang sa adlaw sa pista niini; unya miadto siya ug gipukaw ang tibuok niyang panimalay. Ang iyang panimalay nagdali-dali nga malipayon paingon sa simbahan uban sa mga kandila ug insenso; sa pagkakita nila sa ikon didto, nga nagdan-ag sama sa adlaw, silang tanan mihulog sa yuta, mitungo sa atubangan sa ikon ug gikahoy kini uban sa malipayon nga mga kasingkasing.

Pagkahuman niini, ang matinud-anong lalaki miadto sa abad ug gisultihan siya sa milagro nga nahitabo sa ikon; unya sila nangadto sa Banal nga Alipius ug nakit-an siya nga nagahawa na sa kalibutan. Bisan pa niini, nangutana ang abad kaniya:

'Amahan! Kinsa ug giunsa pagpintal sa ikon para niining tawoha?'

Gisaysay ni Alipius kanila ang tanan niyang nakita ug miingon:

'Ang maong ikon gihulagway sa usa ka anghel, ug siya mismo nagtindog dinhi, nga nagtuyo sa pagkuha sa akong kalag.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gihatag sa bulahan ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo niadtong ikalabing-pito ka adlaw sa Agosto[5544] . Ang mga igsoon, pagkahuman nilang gilot-an ang iyang lawas sa mga sudlanan, gidala siya sa simbahan; unya, pagkahuman nila sa naandan nga serbisyo sa lubong, ilang gipahulay ang lawas sa santo sa langob sa Kagalang-galang nga Antonio.

Busa kining balaan ug milagrosong iconographer nagpalamuti sa langit ug yuta; human siya mabuhi sa yuta sa unod, misaka siya sa langit uban sa usa ka matarong nga kalag, alang sa himaya sa Punong Iconographer, ang Dios Amahan, Nga miingon: *'Buhaton nato ang tawo sa atong hulagway [ug] sa atong pagkawangis'* (Gen.

[5544] Ang Banal nga Alipius namatay niadtong 1114.

1:26), ug usab *'sa hulagway sa Iyang Hipostasi'* (Heb. 1:3), ang Dios nga Anak, Kinsa *'napakita sa dagway sa tawo'* (Fil. 2:7); kauban ang Espiritu Santo, nga nanaug gikan sa langit sa dagway sa usa ka salampati (Mat. 3:16) ug sa dagway sa mga dila sa kalayo (Buh. 2:3). Dayegon nato silang tanan—ang Dios Amahan, ang Dios Anak ug ang Dios Espiritu Santo, nga nagpuyo sa usa ka kina-iya—uban sa atong bililhon nga amahan Alipius, ug himoon nato silang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Straton, Philip, Eutychian ug Cyprian

Gisaulog kaniadtong 17 Agosto

Kining mga balaang martir, nga mga tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan, maglibot-libot sa Nicomedia[5545] ug, samtang motambong sa mga pampublikong pasundayag, magtudlo sa mga tawo nga nagtigum didto, nga nagdani kanila sa pagbiya sa pagsimba sa mga dios-diosan ug sa pagbalhin sa pagtuo kang Kristo. Usa ka adlaw, napansin sa gobernador sa siyudad nga halos walay tawo sa amphitheater, ug sa dihang nahibalo siya sa hinungdan niini—nga ang mga tawo mihunong na sa pagtigum alang sa mga pasundayag tungod kay gitudloan sila sa mga balaang martir, ug busa ilang gipasagdan ang ilang mga karaang batasan ug nagsunod sa usa ka bag-ong paagi sa kinabuhi—dali dayon niyang gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga santo. Sa dihang mitungha sila sa atubangan sa gobernador sa siyudad, ilang gipahayag kaniya nga hugot nilang gipugngan ang ilang pagtuo kang Kristo ug gitudloan nila kini ang uban. Dayon gidala sila sa arena ug gilabay sa mga mabangis nga hayop, apan wala sila'y kadaut nga nadawat gikan sa mga hayop. Pagkahuman niini, gipailawom sila sa daghang lain-laing pagpanakit ug, sa katapusan, gilabay sa kalayo. Busa, ang mga balaan nga martir midagan sa lumba[5546] sa pag-antos alang kang Kristo ug, sa ilang pagdaug, nadawat nila ang ilang mga korona[5547] .

Kumemorasyon sa Balaang Martir Miron

Gisaulog sa ika-17 sa Agosto

Si San Miron usa ka presbiteryo sa Achaea[5548] sa panahon sa paghari sa dautang Haring Decius[5549] ; ang gobernador sa maong probinsya mao si Antipater. Ang santo naggikan sa usa ka maharlika ug dato nga pamilya; siya malumo kaayo sa disposisyon; sa iyang kasingkasing kanunay siyang nagpuyo og mainit nga gugma alang sa Dios ug sa mga tawo ug nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios.

Usa ka adlaw, sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo, misulod si Gobernador Antipater sa usa ka Kristohanong simbahan aron dakpon ang mga Kristohanon nga nagtigum sa pag-ampo ug pasailon sila sa pagpanakit; sa pagkakita niini, napuno si San Myron sa kaisog sa pagtuo ug kusganong gisaway ang gobernador. Tungod niini, gidakpan siya sa sugo sa gobernador ug gipailawom sa malupit nga mga pag-antos: gisabit siya sa kahoy ug gikiskis gamit ang puthaw nga suklay; pagkahuman gisunog siya sa kalayo; sa katapusan, gilabay siya sa usa ka kusog kaayong nagdilaab nga pugon nga nagpagawas og makalilisang nga kalayo; apan sa kana nga higayon, misabwag ang kalayo gikan sa pugon ug gilamon ang usa ka gatos ug lima ka dili matinud-anon nga sulugoon sa gobernador nga nagbarog sa duol; apan ang santo, pinaagi sa grasya ni Kristo, nagpabilin nga buhi, wala gyud masamari, ug, nagbarog sa tunga-tunga sa hurno, gipanalangin ang Dios. Sa samang higayon, makita ang mga balaang anghel sa hurno, nagbarog sa taliwala sa kalayo nga naglibot sa santo ug nagpabugnaw sa hurno.

[5545] Nicomedia – ang kapital sa sidlakan nga bahin sa karaang Imperyong Romano, ang puwesto ni Emperador Diocletian, usa ka bantugang siyudad sa probinsya sa Romano nga Bithynia sa Asia Minor, nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

[5546] Sa mga Griyego, ang 'stadium' usa ka luna nga adunay piho nga gitas-on ug gilapdon, gilibotan sa bakod, ug gigamit alang sa pagdagan. Ang mananakbo nga nakahuman sa kurso ug nakaabot sa linya sa katapusan una sa uban gideklarar nga mananaog ug gihatagan og korona isip ganti.

[5547] Ang petsa sa kamatayon niining mga balaang martir wala mailhi.

[5548] Ang Achaea usa ka karaang rehiyon sa Gresya nga nahimutang sa peninsula sa Peloponneso.

[5549] Naghari si Emperador Decius gikan sa 249 hangtod sa 251.

Pagkawala sa kalayo sa hurno ug paggawas sa santo gikan niini nga wala'y kadaut, gisugo sa gobernador nga siya mosimba sa mga diyos-diyosan; apan sa dihang wala mosugot ang santo sa dautang sugo, gisugo sa gobernador nga hubasan siya sa panit ug putlon kini sa mga piraso gikan sa abaga hangtod sa tiil. Apan ang balaan nga martir gikuha ang usa sa mga pisi gikan sa iyang kaugalingong lawas ug gilabay kini sa nawong sa gobernador; diin pagkahuman gipailawom siya pag-usab sa pagkapiskos gamit ang puthaw nga mga kuko sa iyang hubad nga lawas ug dayon gilabay sa mga mabangis nga hayop aron kan-on; apan wala siya'y kadaut nga nadawat gikan kanila.

Niadtong panahona, ang hegemon Antipater, sa dihang nakita nga siya hingpit nga napahiya ni Myron, ang magdala sa pag-antos ni Kristo, napuno sa kasuko ug kalagot ug gipatay ang iyang kaugalingon sa iyang kaugalingong mga kamot; busa ang dautang tawo nangamatay uban sa dakong kasaba, nga iyang gihatag ang iyang malaut nga kalag sa mga demonyo sa impyerno alang sa walay katapusang pag-antos. Ang balaang martir, bisan pa, gidala sa siyudad sa Cyzicus[5550] ug didto siya namatay human giputol ang iyang ulo, gisumite niya ang iyang balaang kalag sa kamot sa Dios[5551] . Busa, pagdawat niya sa korona sa martir, misulod siya sa kalipay sa iyang Ginoo.

Kontakion, Tono 4:

Gihigugma nimo si Kristo sukad pagkabatan-on, O labing himayaon, ug gipadayon nimo ang Iyang mga balaan nga sugo, miduol ka Kaniya uban sa hingpit nga pagkamatinud-anon, O labing dungog nga Myron, ug nag-ampo ka nga matinud-anon uban sa mga Anghel. Pag-ampo ka alang sa kapasaylo sa mga sala sa tanan nga nagpasidungog sa imong handumanan.

31 Agosto

18 Agosto (Luma nga Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa mga Balaang Patriarka sa Constantinople, si Juan ug si Jorge. Si Juan nag-alagad isip Patriarka gikan sa 669 hangtod 674, ug si Jorge gikan sa 678 hangtod 683 – pareho sa paghari ni Emperador Constantine Pogonatus (668–685).

Ang pagkamartir sa balaan nga pari-martir Emilian ug sa uban pa uban kaniya

Gisaulog sa 18 Agosto

Si Santo Emilianon natawo sa probinsya sa Armenia sa Asya. Ang iyang mga ginikanan – mga Kristohanon – mga tawo nga halangdon ang pagkatawo ug daghan kaayong bahandi. Gihigayon nila siya sa usa ka buotan nga tawo, usa ka mongheng pari nga ginganlan og Hilarion, alang sa iyang pagtuon sa klasikal nga mga sinulat. Pagkahuman niyang hingpit nga natun-an ang pagtuon sa Kasulatan ug pag-abot sa pagkahamtong, si Emilian nagpuyo og usa ka putli, diosnon ug matinud-anon nga kinabuhi, masigasig niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpuasa, pag-ampo ug pagbasa sa Kasulatan, samtang gipreserbar ang iyang pagkabirhen sa hingpit nga integridad. Sa pag-abot sa balita sa Armenia nga ang mga imperador nga Romanong walay Diyos nga sila Diocletian ug Maximian nagpahigayon og malupit nga pag-uyog sa mga Kristohanon sa Europa, napuno si Emilian sa balaan nga kadasig alang sa tinuod nga pagtuo ug, nagdilaab sa gugma kang Kristo hangtud nga andam na siya dawaton ang kamatayon alang Kaniya, Nagpasiya siya nga mobiyahe paingon niadtong mga yuta aron ipangwali ang ngalan ni Cristo sa mga pagano didto ug aron isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa iyang Ginoo. Si Emilian adunay duha ka igsoon, sila Dionysius ug Hermippus. Pinaagi sa mga pagdasig nga giinspirar

[5550] Ang siyudad sa Cyzicus nahimutang sa peninsula sa Arktonissos.
[5551] Ang kamatayon ni San Miron nga Martir nahitabo mga tuig 250.

sa Diyos, iyang gipukaw kanila ang susamang determinasyon. Busa, pagkahuman sa kamatayon sa ilang mga ginikanan, ang mga igsoon, pinaagi sa panag-uyon ug tungod sa gugma kang Kristo, mibiya sa ilang panimalay, ilang yutang natawhan, ilang panulondon ug sa tanang butang sa kalibutan, ug mibiyahe gikan sa Asia paingon sa Europa. Gidala nila uban ang ilang magtutudlo, ang balaang monghe nga si Hilarion, ug nakaabot sila sa Italya sa lungsod sa Spoliton[5552] . Niining lungsod, taliwala sa mga pagano, nakakaplag sila og daghang mga Kristohanon nga nagkinabuhi sa putli ug matarong nga paagi, ug sa ilang hangyo, nagpuyo sila uban kanila. Si Beato Emilian usa ka ehemplo sa pagkabalaan alang sa tanan, kay sa adlaw ug sa gabii iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagpangwali sa Pulong sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang obispo sa silingang lungsod nga gitawag og Trebia[5553] . Unya ang mga lumolupyo sa maong lungsod—nga mga Kristohanon nga nagpuyo taliwala sa mga idolatra, sama sa trigo taliwala sa sagbot ug sama sa liryo taliwala sa mga tinik—pagkahibalo nila sa kinabuhi ug kinaadman ni San Emilian, gipili siya nilang obispo, usa ka tawo nga, bisan pa batan-on sa edad, milabaw sa mga tigulang sa kinaadman ug pagkamaayo. Alang sa iyang konsagrasyon, gipadala siya nila sa Roma kang Santo Papa Marcellinus. Pagkahuman madawat niya ang konsagrasyon isip obispo gikan sa Papa, si San Emilian, kauban ang iyang magtutudlo ug mga igsoon, mibalhin gikan sa Spoliton paingon sa Trebia, ang katedral nga siyudad sa iyang diyosesis. Pag-atiman niya sa iyang panon, mapisan niyang kini gipangulohan, nagtudlo sa panon ni Kristo pinaagi sa buhat ug sa pulong; labaw pa, pinaagi sa milagrosong pagtambal sa mga sakit ug pag-uli sa mga lawas ug kalag sa tawo pinaagi sa grasya ni Kristo, daghan ang iyang napasulod sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo.

Niadtong panahona, ang magmamando sa maong yuta usa ka tawo nga malupigon ang batasan nga ginganlan og Maximian, nga gihatagan sa mga imperador nga walay Diyos og awtoridad sa Etruria ug Umbria. Pagkadungog ni Maximian nga ang Kristohanong obispo Emilian nagahawa sa daghan gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan paingon kang Kristo ug nagapapas sa mga paganong templo, dali siyang miadto sa Trebia ug, pagkahuman niyang sugo nga dakpon ang balaan nga tawo sa Dios ug dalhon sa iyang atubangan alang sa paghukom, miingon kaniya:

'Emilian, unsa kini akong nadungog bahin kanimo? Ngano, sa imong kabuang, buot pa nimo nga mangita sa imong kaugalingong kamatayon? Kung dili ka mosimba sa among mga dios, ipailawom tika sa malupit nga pag-antos ug sugoan nga ipamatay ka sa makalilisang nga paagi.'

'Dili ko mosimba sa mga demonyo,' tubag sa balaan nga obispo nga puno sa pagkamatarong, 'kay ang tanang diyos-diyosan sa pagano mga demonyo, sumala sa gisulat sa balaang mga basahon, ug bisan kinsa ang mosimba kanila magpanunod sa walay katapusang pag-antos sa impyerno.'

Sa pagdungog niini, nasuko pag-ayo ang gobernador ug gisugo niya nga bugbogon nga walay kalooy ang santo; ug pagkahuman sa pagbugbog, gisugdan niya siya og pang-insulto sa iyang mga pulong. Gidaot niya si Kristo nga Dios ug miingon nga ang Kristohanong Dios walay gahum gayud, samtang ang mga dios nga iyang gisimba mao ang tanang makagahum. Unya miingon kaniya ang balaan nga obispo:

'Sulayi kini, kon gusto nimo, ug hibaloa kinsa ang mas gamhanan—si Cristo ba o ang imong mga dios? Sugyoti nga dad-a dinhi ang usa ka paralisado o bisan kinsa nga nag-antos sa lain nga sakit, ug sugoa ang imong mga pari nga mag-ampo sa mga dios alang sa pag-ayo sa masakiton; Ako usab mag-ampo sa akong Dios, ug kinsa man ang Dios nga mag-ayo sa masakiton pinaagi sa Iyang gahum, ipaila nga Siya ang tinuod nga Dios sa tanan, ug pasimbaha Siya sa tanan."

Ang maong sugyot ni San Emiliano nakapahimuot kang Maximiano, ug dayon siyang nagsugo sa pagpangita sa masakiton. Dili madugay, gidala ang usa ka paralisadong lalaki, nga dugay na kaayo nga naghigda sa kama ug walay kontrol sa iyang mga bukton ug tiil. Nagkatigum ang daghang katawhan sa maong talan-awon, nga nagpaabut sa pagtan-aw sa milagro nga mahitabo. Busa, sa sugo sa magmamando, ang mga pari misugod sa pag-ampo sa ilang mga dios, nga nag-awhag kang Apollo, Zeus, Mercury ug sa ilang ubang walay pulos ug bakak nga mga dios, aron sila mag-ayo sa paralisadong lalaki. Nag-ampo sila sulod sa taas kaayo nga panahon, apan

---

[5552] Karon nailhan nga Spoleto, nahimutang kini sa usa sa mga sangang suba sa Suba Tiber sa Umbria. Sa karaang panahon, kining sangang suba gitawag nga Clitumnae.

[5553] Ang Trebia, usa ka medyo hinungdanon nga siyudad sa karaang panahon, nahimutang, sama sa Spolito, sa pangunang dalan nga nagkonektar sa kapital sa uniberso, ang Roma, ngadto sa usa sa mga pantalan sa Dagat Adriatico; wala na kini karon. Nahimutang kini sa Umbria, medyo amihanan sa Spolito ug sa mubo nga gilay-on gikan niini.

wala'y kapuslanan, samtang ang santo, nga nagtindog sa kilid, nagtan-aw ug nagbinuang kanila ug sa ilang mga dios. Sa katapusan, gisugo ni Maximian ang iyang mga pari nga undangon ang ilang pag-ampo ug, sa pag-atubang sa Kristohanong obispo, si Emilian, miingon kaniya:

'Karon, ampinga ang imong Diyos, kon nagpaabut ka nga makadawat ug bisan unsa gikan Kaniya.'

Unya ang obispo mituhop aron mag-ampo; gitaas niya ang iyang mga kamot, gitutok niya ang iyang mga mata sa langit ug misugod siya sa pag-ampo, nga nag-ingon:

'O *Ginoo! Paminawa ang akong pag-ampo, ug pasud-a ang akong pagtu-aw sa imong atubangan. Ayaw itago ang Imong nawong kanako… sa adlaw [nga] motawag [ako] Kanimo, paminawa ako dayon*' (Salmo 101:2–3). Ipakita, O Ginoo, sa tanan nga ania dinhi nga Ikaw mao ang Usa ka Tinuod nga Dios, ug luwasa ang mga nagtuo Kanimo.

Pagkahuman sa pag-ampo, miduol ang santo sa paralitiko ug, gikuptan niya ang kamot niini, miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, bumangon ka ug pag-ayo.'

Ang paralitiko dali dayon mibangon, nabalik ang panglawas sa tibuok niyang lawas, ug sa atubangan sa tanan misugod siya sa paglakaw, samtang naglipay ug naghimaya sa Dios. Gipakita niya sa tanan ang iyang kaugalingon ingon nga ebidensya nga hingpit na siyang naayo, ug mipauli siya nga naglipay.

Kining milagro nakapahingangha sa tanan nga nakasaksi niini, ug daghan ang misalig kang Kristo. Si Maximian mismo nagsugod pagdani sa iyang kasingkasing ngadto sa pagtuo, apan ang dautang mga pari naningkamot sa pagdani kaniya nga dili motuo, nga nag-ingon nga kini nga milagro dili tungod sa gahum sa Dios kondili sa salamangka ni Emilian, ug misinggit sila sa magmamando:

'Patya kining salamangkero, aron dili hingpit nga mapukan ang pagsimba sa mga dios.'

Sa pagpaminaw sa dautang mga pari ug paghatag og mas dako nga pagtuo sa ilang mga bakak kaysa sa makita nga gahum sa Dios, misulay pag-usab si Maximian sa pagdani kang Santo Emilian sa pagsimba sa mga dios-diosan, nga miingon:

'Maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, kay nahibalo ka nga daghan ang wala maminaw sa akong tambag ang nangamatay na sa makalilisang nga pag-antos.'

'Kadtong wala maghalad sa sakripisyo sa inyong dautang mga dios,' tubag sa santo, 'apan mipili nga mamatay alang kang Kristo, karon nag-enjoy sa walay katapusang kalipay uban Niya.'

'Ayaw na paghisgot kanako sa ngalan ni Cristo,' tubag ni Maximian, 'apan luwasa ang imong pagkabatan-on, kay makalilisang nga pag-antos ang nagpaabot kanimo.'

'Ako,' tubag ni San Emiliano, 'usa ka alagad ni Kristo, ug dili ko mohunong sa hayag nga pagwali ug paghimaya sa ngalan ni Hesukristo; alang kaniya andam ko nga mag-antos sa tanang matang sa pag-antos ug bisan sa kamatayon mismo.'

Unya gisugo ni Maximian nga hubaron ang santo, bitayon sa dapit sa pagpanakit, ug pagasunogon ang iyang lawas gamit ang nagdilaab nga kandila.

Nag-antos sa maong pagpanakit nga walay pagreklamo, ang balaan nga martir nangamuyo sa Ginoo nga lig-ona siya sa iyang pag-antos. Ug unya mipakita kaniya si Kristo ug miingon:

'Ayaw kahadlok, Emilian, Ako mismo anaa uban kanimo!'

Ug sa maong takna, napalong ang mga kandila ug naparalisa ang mga kamot sa mga tigpapatuman. Sa pagkakita niini, gisugo sa gobernador nga ibaba ang martir gikan sa dapit sa pagpanakit ug miingon kaniya:

'Pinaagi sa unsang gahum ka naglihok, nga napalong nimo ang mga kandila ug naparalisa nimo ang mga kamot sa akong mga sulugoon? Apan naa pa koy mas grabe nga mga pag-antos nga gitagana para kanimo, nga dili nimo makaya.'

'Ang akong gahum,' tubag sa martir, 'mao ang akong Kristo, ug kon ipailawom ninyo ako sa mas grabe pang mga pag-antos, Iya kong ihatag kanako ang mas dako pang pagkamapailubon ug ipakita pa gayud Niya ang Iyang gahum pinaagi kanako.'

Unya gisugo ni Maximian nga tunawon ang usa ka kaldero nga lata ug itambog ang martir niini. Apan mipakita pag-usab si Kristo sa Iyang alagad ug, paghikap sa iyang kamot, misulod Siya uban kaniya sa kaldero; sa kalit, napalong ang kalayo, nabungkag ang kaldero ug nabubo ang tingga, samtang ang balaan nga tawo wala'y kadaut. Kining milagro nakapahingangha sa magmamando ug sa tanan nga anaa, apan wala nila mailhi niini ang gahum sa Dios.

Pagkahuman niini, gisugo ni Maximian nga usa ka dakong bato ang ibitay sa liog sa balaan nga martir ug siya itambog sa suba nga nag-agos duol sa siyudad, nga nailhan nga Clitumna. Apan dinhi usab mitungha si Kristo kang San Emiliano ug, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Apostol Pedro, gikuptan Niya siya sa kamot ug gidala gikan sa kahiladmon sa tubig paingon sa pampang. Gibalik sa mga sundalo ang santo sa maghuhari ug gisultihan siya sa milagro nga nahitabo.

Gisugo dayon ni Maximian nga itugyan si Emilian sa mga mabangis nga hayop, apan bisan pa ang mga hayop wala gayud makadaot sa balaan sa Dios sa bisan unsang paagi, kay ang Ginoo mismo, nga usab mipakita sa Iyang matinud-anong sulugoon, anaa didto. Miingon kaniya si Kristo:

'Pagkugi sa kasingkasing, Emilian, akong maayo ug matinud-anon nga alagad!'

Ug nanghupay ang mga hayop: ang mga leon ug mga leopardo nahimong malumo sama sa mga kordero, ang uban naghalik sa tiil sa santo, ang uban sa iyang mga kamot. Sa pagkakita sa ingon nga mga milagro, misinggit ang mga tawo:

'Dako ang Kristohanong Dios! Buhi-a ang Iyang alagad.'

Ug niadtong adlawa, usa ka libo ka tawo ang mituo kang Kristo. Sa iyang makalilisang nga kasuko batok sa katawhan, si Maximian nagpadala og mga armadong sundalo batok kanila ug gisugo sila nga patyon ang mga naghimaya kang Kristo. Busa, usa ka libo ka mga magtutuo nga lalaki ug babaye gikan sa tanang edad ang gipatay. Dugang pa, sumala sa sugo sa nasuko nga magmamando, gipatay usab ang mga hayop nga wala magbuhat og dautan sa martir. Sa pagkakita sa mga hayop nga gipatay, misinggit si Emilian, nga miingon:

'Kahimaya kanimo, Kristo among Dios, kay dili lang ang mga tawo kondili pati ang mga hayop ang nag-antos alang sa imong ngalan.'

Sa dihang wala na siyay nahunahuna nga dugang pag-antos nga ipahamtang kang San Emiliano, gisugo siya ni Maximiano nga ipriso. Niining panahona, sa tambag sa iyang mga tigpamatay, gisugo niya nga maghimo og usa ka espesyal nga gulong sa pag-antos ug pasanginan kini og daghang hait nga puthaw nga ngipon. Apan sa dihang, sumala sa iyang sugo, gidala ang balaan nga martir gikan sa bilanggoan, gitali sa maong ligid ug gipadulong sa ubos sa bukid, sa maong takna mismo ang Ginoo nagpakita sa santo, giluwagan siya ug gibangon gikan sa ligid, samtang ang nagaligid nga ligid nagpaka-amput ug nakapatay sa daghang mga pagano nga naa sa tiilan sa bukid. Pagkahuman niini, ang balaang martir gipriso pag-usab. Samtang si Maximian, pagkakahibalo sa duha ka igsuon ni San Emiliano, sila Dionysius ug Hermippus, ug sa ilang magtutudlo nga si Hilarion, nagpadala og mga sundalo aron pangitaon sila, kay nagtago sila tungod sa kahadlok. Sa dihang nakit-an sila ug gidala sa atubangan sa gobernador, gisugo niya nga ipriso sila sa samang bilanggoan diin nakabilanggo si San Emiliano. Pagkakita sa iyang magtutudlo ug sa iyang mga igsoon, ang balaan nga tawo sa Dios nalipay kaayo; ug naglipay silang tanan nga giisip silang takus nga mag-antos alang sa ngalan ni Cristo. Niadtong gabii mismo, nakadawat ang bulahan nga si Hilarion og pahibalo gikan sa Dios nga sila tanan sa dili madugay madawat ang korona sa pagkamartir. Pagkahuman niini, gidala si Dionysius ug si Hermippus, kauban ang tigulang nga si Hilarion, sa atubangan sa gobernador alang sa paglitis. Apan sa dihang gipugos sila sa gobernador sa pagsimba sa mga dios-diosan ug gisugdan na sila og hulga sa pagpanakit, mipakita kanila ang Ginoong Kristo aron lig-onon ang ilang pagtuo; sa samang higayon, misangko ang usa ka linog, ug ang mga dios-diosan nahulog gikan sa ilang mga pedestal ug nabungkag hangtod nahimong abog. Busa, ang mga balaan, sumala sa sugo sa gobernador , grabe kaayo nga gibugbog ug, sa katapusan, giputol ang ilang mga ulo. Busa, nadawat nila ang mga korona sa pagkamartir nga gisaad kanila sa Ginoo.

Sa sunod buntag, gisugo ni Maximian nga dad-on si San Emiliano, ang sulugoon sa Dios, sa atubangan sa hukmanan ug miingon kaniya:

'Ang imong mga igsoon ug ang imong magtutudlo mibulag sa Kristo, ug akong gipadala sila sa lain nga siyudad aron madawat ang dungog.'

Apan si San Emiliano, nga nakahibalo pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios mahitungod sa pagkamartir sa mga santo, mitubag sa magmamando:

'Magtortyur, bakak ang imong gisulti: wala nila gisalikway si Kristo, kundili gihatag nila ang ilang kinabuhi alang Niya. Apan, sakto ka sa imong pag-ingon nga gipadala nimo sila sa lain nga siyudad, kay pinaagi sa pagpatay kanila, sa tinuod gipadala gyud nimo sila sa langitnong siyudad aron modawat og dungog gikan sa Hari sa Himaya, si Kristo, nga mao ang hinungdan sa ilang pag-antos.'

Sa pagdungog niini, nasuko kaayo si Maximian ug gisilotan si Santo Emiliano nga putlon ang ulo gamit ang espada. Human niini, gidala ang santo, kauban ang daghang katawhan, gikan sa siyudad paingon sa usa ka dapit nga gitawag Karpianovo, nga usa ka distansya nga usa ka stadium[5554] , aron ipatuman ang silot. Samtang nagpadulong siya sa lugar sa pagpatay, ang martir nag-awit, naghimaya sa Dios ug nag-ampo alang sa mga tawo. Sa dihang gisuntok sa tigpatay ang santo sa liog gamit ang iyang espada, mibaliko ang hawak sama sa waks ug wala makahatag og samad. Unya ang mga sundalong anaa sa pagbitay nahulog sa tiilan sa santo, nangayo og pasaylo, miila nga si Kristo mao ang usa ka tinuod nga Dios, ug nangayo sa balaang martir nga ipangamuyo sila kang Kristo nga Dios. Ug sa dihang ang martir, nga nagluhod, misugod sa pag-ampo dili lang alang kanila kondili alang sa tanang mga tawo, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga nagsulti kaniya nga gidawat ang iyang pag-ampo, ug nagtawag kaniya ngadto sa langitnong puloy-anan. Sa pagkadungog niini nga tingog, napuno ang balaan nga martir sa dili masukod nga kalipay. Gusto niya nga makagawas sa iyang lawas sa labing dali nga panahon ug magpuyo uban ni Cristo; apan, gusto niya nga makab-ot kini dili pinaagi sa natural nga kamatayon, kondili pinaagi sa kamatayon sa martir, busa nag-ampo siya sa Ginoo nga itugot Siya nga mamatay siya pinaagi sa espada. Ug busa miabot ang lain nga tigpamatay ug giputol ang iyang mahimayaong ulo. Busa, si San Emiliano, ang obispo, gikoronahan sa korona sa martir. Gawas og gatas imbis nga dugo ang nibutho gikan sa iyang samad, ug daghan sa mga pagano, sa pagkakita sa ingon nga mga milagro, mituo kang Kristo. Gibilotan nila ang lawas sa balaan nga martir sa limpyo nga mga sudlo nga gipahiran og humot nga lana ug gilubong dayon siya didto.

Sa ulahi, sa dihang mihunong na ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, solemne nga gibalhin sa mga matinud-anon ang mga relikya sa santo ngadto sa siyudad ug gibutang kini sa usa ka balaang dapit, nga naghimaya kang Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya gikan kanamo usab, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan, sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Flora ug Laurus

Gisaulog sa ika-18 sa Agosto

Ang mga Balaang Martir nga magsoon nga sila Florus ug Laurus dili lang magsoon sa unod kondili usab sa espiritu, kay pareho silang mituo pag-ayo kang Kristo ug nakapahimuot kaniya pinaagi sa ilang mga maayong buhat. Sa ilang propesyon, sila mga magmamason. Ang ilang mga magtutudlo mao ang mga debotong lalaki nga sila Proclus ug Maximus, kinsa, kauban sa ilang kaalam sa trabaho, nagtudlo kanila sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa Diyos subay sa mga pagtulon-an sa Kristohanong pagtuo. Tungod sa ilang pagtuo kang Kristo, una nga gipatay ang ilang mga magtutudlo; ug unya, pagkahuman sa pipila ka panahon, nga nagsunod sa mga tiil sa ilang mga magtutudlo, nakadawat usab sila sa korona sa martir, nga nag-antos og masakitong kamatayon sa kamot sa maghuhari sa EIllyria[5555] nga si Lycion. Ang hinungdan sa ilang pag-antos mao kini.

Usa ka magmamando sa silingang nasud miduol sa magmamando sa Illyria uban sa hangyo nga ipadala kaniya ang mga batid nga magmamason aron magtukod og usa ka maanindot nga templong bato alang sa mga paganong diyos. Tungod kay sila San Florus ug San Laurus mao ang labing batid nga eksperto niining maong kahanas sa nasud, gipadala sila ni Lycion ngadto niining magmamando. Samtang nagtukod sa templo subay sa gusto sa maghuhari, gipangbahin sa balaan nga magsoon ang ilang sweldo nga nadawat nila alang sa ilang trabaho ngadto sa mga kabus, ug sa samang higayon gitudloan nila ang mga kabus sa balaan nga pagtuo kang Kristo. Sila mismo kanunay gigahin ang ilang panahon sa pag-ayuno, pag-ampo, ug trabaho: nag-ampo sila sa gabii ug nagbuhat sa ilang trabaho sa adlaw; Gamay ra kaayo ang ilang gikaon, apan gipakaon nila sa daghan ang mga gutom ug kabus. Pinaagi sa ingon ani nilang pagbuhat, ilang gipabalhin sa Kristohanong pagtuo dili lang ang mga kabus nga ilang giatiman, kondili pati usab ang usa ka paganong pari ug ang iyang anak. Mao kini ang nahitabo.

Usa ka adlaw, samtang ang mga balaan nga magsoon naghakog bato, ang anak sa pari, usa ka batan-ong lalaki, miduol kanila ug mitindog sa duol samtang nagtan-aw sa ilang pagtrabaho. Kalit lang, usa ka pilas sa bato

---

[5554] Ang 'poplishche' usa ka yunit sa gilay-on nga katumbas sa hapit usa ka verst (690 ka sazhens).

[5555] Illyria – usa ka halapad nga rehiyon sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Peninsulang Balkan, nahimutang sa baybayon sa Dagat Adriatico. Karon, ang teritoryo sa karaang Illyria gipuy-an sa Bosnia ug Herzegovina, Serbia ug uban pa.

ang nipanaw, natama ang bata sa mata ug nakuha kini. Sa kasakit, misinggit ang batang lalaki; sa iyang pagsinggit, midagan ang iyang amahan, ang paganong pari. Pagkakita nga natabunan og dugo ang nawong sa iyang anak ug nabunalan ang mata niini, gisi-gisi niya ang iyang sinina sa kasubo, gisugdan niya og bastos ang mga balaan nga magbubuhat ug hapit na siya mosulong kanila aron patyon sila, apan gipugngan siya sa ubang mga magbubuhat nga naa didto. Gipamatud-an nila ang pagkawalay sala sa mga balaan nga magsoon, ug gipasabot nila nga ang batan-on mismo ang angay basulon sa iyang malas, tungod kay miabot siya og duol kaayo kanila samtang nagahilut sila og bato ug nagtan-aw sa ilang trabaho nga walay pag-amping. Ang balaan nga mga sulugoon sa Dios, sila Florus ug Laurus, sa ilang paningkamot nga pahupayon ang pari, misaad nga tambalan dayon ang mata sa iyang anak ug ibalik kini sa kaniadto nga panan-aw.

Pagkahuman niini, gidala nila ang batan-on sa ilang balay sa gabii ug gisugdan siya nilang tudloan sa kahibalo sa usa ka tinuod nga Dios, si Jesu-Cristo, nga nag-ingon kaniya:

'Kon motuo ka sa tibuok nimong kasingkasing sa Dios nga among gisultihan kanimo, ang mata nimo madali ra nga maayo.'

'Kung mobalik ang akong mata sa dati,' tubag sa batan-on, 'motuo ko sa inyong Dios ug pasidunggan Siya. Walay duhaduha, mas angay motuo sa Dios nga nag-ayo sa masakiton ug naghatag pagtan-aw sa mga bulag kaysa sa mga dios nga dili lang makahimo sa pag-ayo sa masakiton apan makapahimo usab sa himsog nga masakiton.'

Dayon gisugilon sa batan-on ang mga santo bahin sa usa ka hitabo.

'Aduna,' ingon niya, 'sa among mga pari, usa ka pari nga ginganlan og Herm. Sa pipila ka tuig ang milabay, sa dihang gusto nila siya itudlo sa pagkapari, gidala siya sa atubangan sa idolo ni Zeus aron ang kamot sa idolo ipahimutang sa iyang ulo. Mao kana ang ritwal namo para sa ordinasyon sa pagka-pari. Naglangkob kini sa paggamit sa mga pari og pilak nga kadena aron itas ang kamot sa diyos-diyosan—nga nakakabit sa iyang abaga ug makalihok sa lutahan—paingon sa taas, ug unya ipanaug kini sa ulo sa kandidato. Sa dihang gipaubos na ang kamot sa ulo ni Erma, aksidenteng natisod ang pilak nga kadena gikan sa kamot sa mga nagkupot niini, ug ang kamot sa diyosa, nga nahulog sa nawong ni Erma, gikiskis siya sa mga kuko hangtod sa bukog, nga hangtod karon makita pa ang iyang mga ngipon bisan pa sa gilay-on. Ug wala'y bisan usa ka diyos nga miabot aron motabang kaniya; sa baylo, nagkagrabe pa gayud ang iyang kahimtang.

Sa dihang gisaysay sa batan-on ang maong hitabo, si San Florus ug San Laurus, nga nag-agay sa ilang mga luha, misugod sa pag-ampo sa Ginoo aron ayoon ang batan-on ug pasigaon dili lamang ang iyang pisikal nga mata kondili usab ang mga mata sa iyang kalag. Human sa mainit nga pag-ampo, gibuhat nila ang tanda sa krus ibabaw sa masakit nga mata sa batan-on, ug ang mata naayo dayon, nahimong hingpit nga himsog ug nakakita pag-usab sama sa kaniadto. Tungod niining milagro, dili lang ang batan-ong naayo ang nagtuo kang Kristo, apan pati na usab ang iyang amahan, usa ka paring pagano. Ang ngalan niining paring mao si Memertin, ug sukad niadto, siya, kauban ang iyang anak, nabag-o gikan sa pagkaulipon sa mga demonyo ngadto sa pagkaulipon sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Pagkahuman niini, ang mga balaan nga magtutukod nga sila Florus ug Laurus, nga nakadawat og tabang sa ilang buhat gikan sa Anghel sa Dios, nahuman nila sa mubo nga panahon ang pagtukod sa simbahan nga ilang gitukod; apan wala nila kini biyai nga puy-anan sa mga diyos-diyosan, kondili gihalad nila kini alang sa paghimaya sa labing balaan nga ngalan ni Jesu-Cristo. Gibutang nila ang Balaang Krus sa sidlakan nga bahin sa simbahan ug, pagkahuman nila pagtigom sa mga tulo ka gatus ka kabus, ilang mga igsoon sa pagtuo, nagbantay sila tibuok gabii, naghimaya kang Kristo nga Dios. Sa panahon sa pag-ampo, usa ka dili masukod nga kahayag sa langitnong himaya ang mibaba gikan sa kahitas-an ug napuno ang simbahan sa katingalahang kasidlak. Sa katapusan sa pagbantay sa tibuok gabii, ang tanan nga naa sa simbahan miadto sa usa ka bilding nga duol, diin gitipigan ang mga dios-diosan nga giandam para sa bag-ong simbahan; ug, pagkahuman nila paghigot sa ilang mga sinturon sa mga liog sa maong mga dios-diosan, gisugdan nila ang paghulbot niini sa yuta, pagpanumbag ug pagbungkag niini, nga nagbungkag kanila ngadto sa gagmay nga piraso.

Pagkahibalo sa tanan niini, gisugo sa gobernador sa probinsya nga dakpon si Florus ug Laurus ug ang tanan nga kauban nila, lakip na si Mamertinus ug ang iyang anak. Gihukman niya nga pasakaan sa poste ang tanan nga kauban sa mga santo, samtang ang mga santo mismo, pagkahuman sa mabangis nga pagpanakit, gitali ug gipadala kang Lycion, ang gobernador sa Illyria. Si Lycion , gipangutana sila pag-ayo bahin sa tanan ug, sa

pagkahibalo nga mga Kristohanon sila ug nagpabilin nga lig-on sa ilang pagtuo, gisugo nga ilabay sila sa usa ka lawom nga balon ug ilubong nga buhi.

Paglabay sa daghang katuigan, nadiskubre ang ilang balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga relikya ug dungogong gilalin ngadto sa Constantinople alang sa himaya ni Kristo, among Dios.

Tropario, Tono 4:

Tugoti kita, ingon nga angay, nga dayegon ang labing bulahan ug Diosnong-maalamon nga magtiayon, sila Flora nga labing bulahan ug Lavra nga labing ginagalang, nga masigasig ug klaro nga nagwali sa dili-gama nga Trinidad sa tanan. Pagkahuman nila nga nag-antos hangtod sa dugo ug gipahimutang sa masidlak nga mga korona, mangaliya sila kang Kristo nga atong Dios aron maluwas Niya ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga mga martir sa pagkamatinud-anon ug mga nag-antos alang kang Kristo nga maalam sa Dios, ang tibuok kalibutan karon malipayong nagpasidungog kang Flora ug Lavra: aron kita makadawat ug grasya ug kaluoy pinaagi sa ilang mga pag-ampo, ug maluwas gikan sa mga kapakyasan ug kalamidad, ug gikan sa kasuko ug kasubo sa Adlaw sa Paghukom.

Paghandum sa mga Balaang Martir Hermas, Serapion ug Polyenus

Gisaulog sa ika-18 sa Agosto

Gipasakaan sa mga pagano og kaso kining mga balaang martir, nga nag-ingon nga ilang gihalad ang dungog kang Kristo samtang ilang gibaliwala ug gitamay ang mga diyos-diyosan. Busa, sila gidakop ug, sa dihang gidala sa atubangan sa Romano nga governor[5556] , mapangahas nilang gipanghimatuud ang ilang pagtuo kang Kristo. Tungod niini, una silang gipriso sa usa ka baho nga kal-ang, ug dayon gipagawas, apan misalikway sila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Busa, gidalit sila sa masipit ug dili matabok nga mga dapit, ug samtang nabangga sa mga bato, ilang gisumite ang ilang matarong nga kalag sa Dios, ug nadawat ang walay katapusang kalipay sa dapit diin makapuy-an ang tanan nga nagalipay[5557] .

Setyembre

1 Setyembre

19 Agosto (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Andres nga Stratilates

Gisaulog sa 19 Agosto

Ang daotan nga si Maximian[5558] , nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano, nagpahamtang og halapad nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Niadtong panahona, adunay usa ka militar

[5556] Sa Imperyong Greko-Romano, ang 'eparchs' mao ang mga ngalan nga gihatag sa mga gobernador sa probinsya.
[5557] Ang tuig sa kamatayon niining mga balaang martir wala mailhi.

nga kumander sa Siria nga ginganlan og Antiochus, usa ka tawo nga malupigon ang kinaiya ug masigasig nga mananamba sa mga dios-diosan, nga nagpahamtang og hulga ug pagpatay batok sa mga magtutuo sa Ginoo nga si Hesukristo. Gihatagan siya sa Emperador og awtoridad sa tibuok Siria ug gisugo siya nga ipailawom ang mga Kristohanon sa pagpanakit ug pagpatay; alang niini, daghang mga kumander sa usa ka libo, uban sa ilang mga sakop nga tropang Romano, ang gibutang sa iyang pagdumala. Sa taliwala sa ubang mga kumander, sama sa usa ka mabango nga liryo taliwala sa mga tinik, adunay usa ka sumusunod kang Kristo nga ginganlan og Andres nga sakop sa gahum ni Antiochus, nga sa sinugdan gitago ang iyang balaan nga pagtuo kang Kristo, apan sa dihang miabot ang panahon, gipadayag kini sa tibuok kalibutan, nga hayag niyang gipanghimatuud ang ngalan ni Kristo sa atubangan sa tanan. Bisan wala pa siya nabunyagi, nagpuyo sa iyang kasingkasing ang lig-on nga pagtuo ug mainit nga gugma kang Kristo, gilikayan ang tanang buhat nga dili makapahimuot sa Dios ug masigasig nga nagbuhat sumala sa kabubut-on sa Dios. Tungod sa ingon nga pagkamatinud-anon, gihatagan siya sa Dios og katingalahang kaisog ug pagkamakaisog sa gubat, nga sa pagkamakaisog ug kaisog walay makatupong kaniya sa tibuok hukbong Romano. Sa daghang higayon nakadaog siya og maanindot nga kadaogan batok sa iyang mga kaaway ug nakatagamtam og mas dako nga himaya ug dungog taliwala sa mga sundalo kaysa sa ubang mga kumander.

Sa usa ka higayon, usa ka dakong pwersa sa kasundalohan sa Persia, nga nagdeklara og gubat batok kang Antiochus, mihimo og kalit nga pag-atake sa Syria. Tungod sa kalit nga pag-atake sa mga Persiano, si Antiochus nabalaka kaayo. Apan, sa paghinumdom niya sa maisugong kumander sa usa ka libong tawo, si Andres, dali-dali niya siyang gitawag, gisaligan siya sa labawng pagkumando sa hukbo sa iyang dapit, ug, sa pagtudlo kaniya nga 'Stratilates'—mao ang pangulo sa mga kumander sa militar—gisuwayan siya nga mogawas uban sa mga tropa batok sa mga kaaway nga misalakay sa nasud ug pugngan ang ilang pag-uswag, nga miingon kaniya:

'Ang imong kaisog ug kabayanihan sa gubat nailhan dili lang kanako, apan nailhan usab sa Emperador mismo; mao nga gipasidunggan tika sa ingon ka taas nga ranggo. Busa, gisalig ko kanimo kini nga dili gilauman nga gubat. Kuhaa ang hukbo, pamunuan kini sa akong dapit, ug paningkamoti nga mapadako pa gayud ang himaya nga imong gipanag-iya na.'

Pagdawat niya niining mando, si San Andres, ang mandirigma ni Kristo, nangandoy nga makig-away batok sa mga kaaway uban sa angay nga kaisog, dili alang sa iyang kaugalingong himaya, kondili alang sa himaya sa ngalan ni Hesukristo; apan, sumusunod sa ehemplo sa karaang Gideon (Mga Hukom 7:1), gikan sa dagkong kasundalohan sa Romano, mipili siya alang sa iyang kaugalingon og pipila ra ka mga mandirigma para sa gubat, nga hingpit niyang nahibaloan ang mga pulong sa balaan nga Haring David, nga *ang* Ginoo *'dili motan-aw sa kusog sa kabayo, ni malipay sa kadali sa mga tiil sa tawo—ang Ginoo malipay sa mga nagahadlok kaniya, sa mga nagsalig sa iyang kalooy'* (Salmo 146:10–11). Ang pagpili ni San Andres nahulog sa mga tawo nga gipakita kaniya sa grasya sa Dios pinaagi sa misteryosong paglihok sa inspirasyon sa iyang kasingkasing, ug miadto siya uban kanila batok sa mga kaaway. Sa dihang nakita niya ang daghang pwersa sa kaaway, nga sama sa mga tipaklong misalakay sa rehiyon sa Siria, si San Andres misugod sa pagpalig-on sa iyang mga mandirigma alang sa usa ka maisugong pakigbisog, aron bisan pa sa ilang gamay nga ihap, dili sila mahadlok sa daghang kasundalohan sa Persia, ug tungod kay ang tanan niyang mga mandirigma nagasimba sa mga dios-diosan ug wala pay usa kanila ang Kristohanon, iyang gisugyot nga mailhan nila ang usa, ang labawng Ginoo, nga makahadlok sa gubat ug nagahatag og labawng tabang sa mga nagtuo kaniya. Miingon siya kanila:

'Mga igsoon ug higala! Karon makita na ninyo sa inyong kaugalingon nga ang mga diyos sa pagano mga demonyo. Kay sila mismo walay gahum, dili sila makatabang bisan kinsa; apan adunay usa ka tinuod nga Dios, nga akong giserbisyohan, nga nagmugna sa langit ug yuta. Siya mao ang Makagagahum, ug sa tanan nga motawag kaniya, nagpadala Siya og paspas nga tabang: gihimo Niya silang kusgan sa pakig-away ug gipahimakas ang ilang mga kaaway sa ilang atubangan. Sama sa inyong nakita, daghang mga rehimento sa kaaway ang nag-atake batok kanato; tungod sa kadaghan nila, mas kusgan sila kaysa kanato. Apan kon biyaan ninyo ang inyong walay pulos

[5558] Kini, siyempre, dili nagtumong kang Maximian Herculus, kauban ni Diocletian sa pagdumala, kondili kang Maximian Galerius, manugang ni Diocletian ug kauban niya sa pagdumala sa sidlakan nga bahin sa Imperyong Romano. Siya ang nakumbinsi kang Diocletian sa pagpagawas og usa ka kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon, nga misangpot sa ilang halapad nga pagpanlupig.

nga mga dios ug, uban kanako, tawagon ninyo ang usa ka tinuod nga Dios, makita ninyo dayon nga ang mga kaaway mawala sa inyong atubangan, sama sa pagwala sa aso o abog.

Sa dihang nahuman na sa santo ang pag-ingon niini, mituo ang tanan niyang mga mandirigma sa iyang mga pulong ug, samtang nagtawag kang Kristo nga Diyos alang sa tabang, misulong sila nga walay kahadlok batok sa kaaway. Misugod ang mabangis nga pakig-away, ug ang mga mandirigma ni San Andres nakadaog og usa ka dako kaayong kadaogan, kay pinaagi sa pagtuo ug pag-ampo sa santo, usa ka dili makita nga gahum ang miabut aron motabang kanila gikan sa kahitas-an, nga nagpahinabo og kahadlok sa mga tropang Persyano ug naglibog kanila; ug sila, human mibakwit, midagan, samtang ang hukbong Romano, nga gipangulohan ni San Andres, misunod kanila ug giputol ang mga ulo sa mga Persyano gamit ang ilang mga espada, sama sa pag-ani sa mga uhay gamit ang ikog. Busa, pinaagi sa gahum ni Kristo, nakab-ot sa mga Romano ang usa ka himayaong kadaugan batok sa mga Persyano. Pagpahawa sa mga kaaway, ang tanang sundalong kauban ni San Andres, sa dihang nakasaksi sa ingon ana ka dili gilauman nga kadaogan nga nakuha pinaagi sa tabang ni Kristo, mituo kaniya; ug si San Andres naningkamot, kutob sa iyang makaya, nga lig-onon sila sa pagtuo, ug ipatin-aw kanila ang matarong nga mga dalan padulong sa kaluwasan. Sa malampusong pagbalik gikan sa gubat, misulod sa siyudad sa Antioquia si San Andres ug ang iyang mga mandirigma, nga gikoronahan sa himaya.

Samtang ang pipila sa mga mainggit nga kumander militar, nga nainggit sa kaisog ug himaya ni San Andres, nagreport kaniya kang Antiochus, nga nagsulti nga ang strategо nga si Andres nagasimba sa Dios nga gipako sa krus. Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Antiochus ug nagpadala siya og pipila ka mga senior nga opisyal militar kaniya aron masuta kon tinuod ba ang gisulti bahin kaniya. Pagkahibalo niya nga tinuod gayud kini tanan, nagpadala pag-usab si Antiochus og mga sugo kang Andres, uban sa mga pagdasig ug hulga, nga nagpahinumdom kaniya sa iyang kawalay pagdawat sa mga Kristohanon; ug sa katapusan, gisugo niya ang mga sugo nga isulti kaniya:

'Kabalo kaayo ka sa grabe ka masakitong kamatayon nga akong gihatag kang Euthymius, anak ni Polyeuctus, ug uban pa kaniya, daghan pang mga sumusunod sa Kristohanong pagtuo. Wala ko magpasaylo bisan kinsa kanila. Unsa man kaha inyong gilauman ug gipaabot, pinaagi sa paghatag og dungog sa Dios sa Tawo nga gisakitan sa krus?'

Sa dihang miabot ang mga sugo nga gipadala ni Antiochus sa santo uban niining mensahe ug gipahibalo kaniya kining mga pulong, mitubag siya:

Ang mga pulong ni Antiochus nagdasig kanako labaw pa kay sa ilang pagkahadlok kanako: kay kung kadtong iyang gipahinumdom kanako, pagkahuman masulob-an nga gipaka-antos, nahimong mananaog kaniya ug nagpakita sa atubangan ni Kristo nga Dios nga nagsul-ob sa mga korona sa mga martir, ngano kaha nga dili ko mahimong matinud-anong sulugoon sa akong Ginoong Jesu-Kristo, aron, kauban nila nga nag-antos alang Niya sa wala pa ako, ako unta mahimong takus sa panulondon sa Iyang gingharian?

Pagkahuman nga gisaysay sa mga sugo kang Antiochus ang tubag ni San Andres, napuno siya sa kasuko ug nagpadala og mga sundalo sa santo uban ang sugo nga gapuson siya ug dad-on sa iyang atubangan. Paglingkod niya sa lingkoranan sa huwes, gisugo niya si San Andres nga ipahayag sa hayag sa tanan nga anaa didto kung gusto ba niyang mosunod sa sugo sa hari o buot ba niyang mosilbi sa iyang Dios. Unya ang santo, nga nagtindog sa maong walay-Dios nga hukmanan, sa atubangan sa mga anghel ug mga tawo, mapangahas nga nag-angkon sa kusog nga tingog nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios, ug siya mismo mao ang Iyang alagad. Pagkahuman niini, gisugo dayon sa taga-pahirap nga dad-on ug painiton ang usa ka higdaanan nga tanso hangtud kini masidlak sa kainit, aron mapaso ang mandirigma ni Kristo niini. Sa dihang napainit na kaayo ang higdaanan nga misidlak ang mga kalayo-kalayo gikan niini, miingon si Antiochus sa martir:

'Andreas, nagpaningkamot ka pag-ayo sa serbisyo militar; busa, human sa ingon kadako nga paningkamot, angay ka nga magpahulay niining higdaanan.'

Ang balaan nga martir, nga wala maghulat nga kuhaon siya sa mga tortyurador, dali dayon niyang gihubo ang iyang mga sinina, paspas nga misaka sa higdaanan ug, sa paghigda, nagpahaba sa iyang lawas ibabaw niini sama sa usa ka humok nga higdaanan, nga maisugong nag-antos sa pagsunog sa iyang lawas. Sa sinugdan, samtang nabati niya ang kasakit, misugod siya sa pag-ampo kang Kristo nga Dios aron ipadala Niya kaniya ang dali nga tabang; ug sa tinuod, pinaagi sa sugo sa Dios, dayon nawala ang gahum sa kalayo ug wala na kini makadaot sa lawas sa martir. Sa samang higayon, gisugo ni Antiochus nga dakpon pa ang uban pang mga lalaki

gikan sa mga sundalo ni Andres; ug, pagkahuman gisugo nga ipako ang ilang mga kamot sa porma sa krus sa mga kahoy nga adunay upat ka bahin, nangutana siya kanila sa pagpanamastamas kon malipay ba sila niini. Tungod kay giisip nila nga labing malipayong pag-antos alang kang Kristo ang ingon nga pag-antos, mitubag sila:

'Oh, unta unta nga mahimong takus kami nga mosunod kang Kristo, among Ginoo, nga gipako sa krus!'

Pagkahuman niini, gisultihan pag-usab sa torturador si San Andres ug gipangutana siya kon igo na ba ang iyang pag-antos sa pagsunog ug kon dili ba niya isalikway si Kristo ug mosimba sa mga diyos. Niini mitubag ang martir nga gusto niyang magpadayon hangtod sa katapusan, kay ang katapusan maoy nagkorona sa matag buhat; kay dili ang nakasugod sa maayo ang makadawat sa ganti gikan kang Kristo nga Dios, kondili ang nakahuman niini sa maayo. Busa, gisugo sa taga-antos nga si Antiochus nga kuhaon si San Andres gikan sa tanso nga higdaanan, ug ang iyang mga kauban buhian gikan sa mga poste ug ipriso, kun unsa pa man aron hatagan sila og panahon sa pagpamalandong hangtud mouyon sila sa pagbalik sa mga diyos, apan sa tinuod aron siya makapamulong bahin kanila sa Emperador, kay wala siya magdagan, nga walay kahibalo ug pagtugot sa Emperador, sa pagpatay sa ingon ka maisugon ug bantugan nga tawo sama nila Andres ug ang iyang mga kauban. Si Emperador Maximian, pagdawat ug pagbasa sa report ni Antiochus, nagtuo nga dili maalamon nga ipatay sa publiko ang ingon ka iladong mandirigma ug, uban kaniya, ang ubang mga sundalo nga nagpakita og ingon ana ka katingalahang kaisog: kini makapahinungdan unta og kagubot ug pag-alsa sulod sa kasundalohan ug mahimo untang hinungdan sa usa ka bag-ong gubat. Isip tubag, misulat siya og sulat kang Antiochus, diin iyang gisugo nga buhian si Andres ug ang iyang mga kauban, nga luwason sila gikan sa pagkabilanggo ug pagbitay; apan sa samang higayon gihatagan niya si Antiochus og tinago nga sugo nga, pagkahuman nga nabuhi si Andres ug ang iyang mga kauban, human sa mubo nga paglangan, maalamon nga mangita og lain pang sala batok kanila ug patyon sila, kon magpadayon sila sa pagka-Kristohanon—sama sa dili tungod sa ilang pagtuo—ug, labaw pa, nga sila dad-on aron patyon tagsa-tagsa. Sa pagdawat niya sa ingon nga sugo gikan sa emperador, gipagawas dayon ni Antiochus si San Andres ug ang iyang mga kauban gikan sa ilang mga kadena ug bilanggoan ug gipahimulos sila, samtang gisugo sila nga magpabilin sa parehas nga posisyon nga ilang gihuptan kaniadto.

Samtang ang sundalo ni Kristo, si San Andres, pagkakat-on pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios mahitungod niining malimbungong tinguha sa mga daotan, nga tinago, nga wala'y kahibalo ni Antiochus, kauban ang tanang sundalong nakatuo kang Kristo (ug adunay 2,593 kanila), mibyahe paingon sa siyudad sa Tarsus sa Cilicia[5559] ngadto sa obispo sa maong siyudad, si Pedro, aron madawat ang balaan nga bunyag gikan kaniya, kay wala pa siya ni bisan kinsa sa iyang mga sundalo nabunyagan. Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang nahibalo si Antiochus sa pagbiya ni San Andres ug sa iyang mga kauban paingon sa rehiyon sa Cilicia, napuno siya sa makalilisang nga kasuko ug kalagot; ug, pagkahuman sa pakigkonsulta sa iyang mga suod, nagpadala siya og sulat kang Seleucus, ang gobernador sa Cilicia, diin iyang gisulat:

'Nasayud ko nga nadungog na ninyo si Andres, nga usa ka kumander sa usa ka libo sa imperyal nga hukbo. Karon, dili lang siya ang nahulog sa kabuang, nga misupak sa mga sugo sa emperador, apan gidala usab niya ang daghang mga sundalo sa parehas nga kabuang ug, sumala sa among nadungog, nilayas siya uban sa iyang mga kauban nga pareho ang pagtuo paingon sa rehiyon sa Silicia. Busa, subay sa sugo sa Emperador, sugoa nga dakpon si Andrei ug ang tanan nga kuyog niya, gapuson, ug ipadala kanamo. Kung mosukol o molayas sila, sugoa ang mga armado nga patyon sila.

Pagdawat niya niining sulat gikan kang Antiochus, si Seleucus dayon nagpadala og mga sugo sa tibuok rehiyon sa Cilicia aron mangutana bahin kang Andres ug sa mga sundalong kauban niya; ug sa dihang nahibaloan niya nga naa siya sa Tarsus, siya mismo ang mibyahe paingon didto uban sa iyang hukbo. Niadtong panahona, si San Andres, nga sa iyang espiritu nakabantay nga ang mga lobo nagkadool na sa panon sa Cristo, nangayo sa Obispo sa Tarsus, ang bulahan nga si Pedro ug usa pa ka obispo gikan sa siyudad sa Berea, nga ginganlan og Nona, nga naa niadtong panahona sa Tarsus, aron hatagan dayon siya ug ang iyang mga sundalo sa balaan nga bunyag; ug dayon gibunyagan sa mga obispo si San Andres ug ang tibuok niyang pangkat.

[5559] Ang Silicia usa ka probinsya sa Roma; nahimutang kini sa habagatang-sidlakan nga bahin sa peninsula sa Asia Minor, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa amihanan-sidlakan sa Syria, ug nag-utlanan niini sa sidlakan. Ang siyudad sa Tarsus mao ang natawhan ni San Pablo nga Apostol.

Pagkahuman madawat ang balaang binyag, mibiya si San Andres ug ang iyang mga kauban sa Tarsus paingon sa usa ka lugar nga gitawag og Taxaniti, dili tungod kay nahadlok siya sa kamatayon—nga sa kasukwahi, iyang gitinguha kaayo alang kang Kristo—apan aron mosunod sa sugo sa iyang Ginoo, nga gipadayag sa mga pulong: *'Kung gipanglutos kamo sa usa ka lungsod, tumasik kamo sa lain'* (Mateo 10:23). Paglabay sa mubo nga panahon, miabot si Seleucus sa Tarsus uban sa mga sundalong armado para sa gubat. Sa dihang wala niya makita didto si Andres ug ang iyang mga kauban, nahadlok siya ug nabag-o pa gani ang iyang nawong sa kasuko; unya, napuno sa makalilisang nga kasuko, mipadayon siya sa pagdakop sa kawan ni Cristo. Samtang nagpadayon ang mga santo gikan sa maong dapit paingon sa utlanan sa Armenia, misulod sila sa kabukiran nga gitawag nga Tavros[5560] , samtang gisundan sila ni Seleucus bisan asa, naningkamot nga makasabay kanila aron paluwan sila. Samtang nagbiyahe sa nagkalain-laing bahin niining mga bukid, miabot ang mga santo sa usa ka masipit nga agianan, nga napalibotan sa tanang kilid sa mga bangin nga halos patag, nga masudlan lamang pinaagi sa usa ka agianan, sama sa ganghaan paingon sa usa ka siyudad. Dinhi mihunong si San Andres uban sa iyang mga kauban ug nagpaabot sa iyang mga mamamatay, kay kini nga dapit mismo gipadayag kaniya sa Dios isip lugar sa pagkamartir niya ug sa iyang mga kauban. Unya gisultihan ni San Andres ang iyang mga kauban sa mosunod nga mga pulong:

'Mga higala, mga igsoon ug akong mga anak, *"karon ang madawat nga panahon, karon ang adlaw sa kaluwasan"* (2 Cor. 6:2; Isa. 49:8); busa, magbarug kita nga naghiusa ug lig-on sa gugma sa Dios, sumala sa gisugo sa atong Ginoo, ug ayaw nato itas ang atong mga kamot batok sa mga naglutos kanato, kondili itas nato kini ngadto sa Dios sa pag-ampo sa pagpasalamat nga gitugotan kita Niya nga mabuhi hangtod karon, aron madawat nato ang atong panulondon uban sa tanang mga balaan nga nag-antos alang Niya. Busa mag-ampo kita kaniya, sama sa pag-ampo ni San Esteban, ang unang martir, sa dihang gipangbato siya sa mga Hudiyo, nga miingon: *'Ginoong* Jesu-Cristo, *dawata* (Buhat 7:59) ang mga kalag sa Imong mga sulugoon, nga among gisumite sa Imong mga kamot.'

Pagkahuman niya og sulti niini sa iyang mga kauban, mitindog si San Andres sa ilang taliwala, gituyok ang iyang mga kamot, gitutok ang iyang panan-aw sa langit, ug misugod sa pag-ampo, nga nag-ingon:

– O Ginoo, O Ginoo, dako ug gamhanan! Paminawa ang pag-ampo sa imong makasasala ug dili takos nga alagad ug sa tanan nga kuyog nako, nga nagpabilin sa balaan nga pagtuo kanimo nga walay mantsa; dawata ang among mga kalag sa kalinaw, tabuni kini sa imong kaluoy, ug hatagi sila sa puy-anan sa paraiso. O Ginoo! Nag-ampo usab kami Kanimo alang sa mga magpasidungog sa among handumanan. Tugoti ang tanan nilang hangyo nga magdala sa kaluwasan, ug pinaagi sa among pag-ampo, mahimong Ikaw ang ilang tabang sa tanan nilang panginahanglan. Ug dinhi sa dapit nga pagahuhon ang among mapainubsanon nga dugo alang Kanimo, paabliha ang usa ka bukal nga maghatag og tambal ug magpahawa sa mga dautang espiritu. Panalipdi ang tanan nga moanha dinhi gikan sa matag katalagman ug hatagi sila og kahimsog sa kalag ug lawas, aron dinhi mapadayeg ang Imong labing balaan nga Ngalan, ug ang Ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Samtang si San Andres ug ang uban niya nag-ampo sa ingon niini ngadto sa Dios, gisugat sila ni Seleucus uban sa iyang mga sundalo. Gikuha nila ang ilang mga espada ug nagagras ang ilang mga ngipon, nilukso sila sama sa mga mananap batok sa panon ni Cristo. Apan ang balaan nga mga sundalo ni Kristo, bisan pa nga maisug, batid sa pakig-away, ug makahimo sa pagpanalipod sa ilang kaugalingon sa masipit nga dapit nga usa ra ka agianan batok sa mga kamot sa mga mamamatay, gisunod nila ang ehemplo sa ilang Ginoo ug, sama sa malumo nga mga kordero, misumiter sila sa ilang mga mamamatay aron patyon. Gituyok nila ang ilang mga tuhod, giunat nila ang ilang mga liog sa mga espada, ug ang mga sundalo ni Seleucus, nga walay kalooy nga nagpamatay kanila, gipatay silang tanan sa mubo nga panahon. Ug ang dugo sa mga balaan midagan sama sa tubig, nga misabwag gikan niadtong dapita, samtang ang ilang mga kalag misulod nga mananaog sa kalipay sa ilang Ginoo.

Ang mga santo nag-antos niadtong ika-19 nga adlaw sa Agosto, sa usa ka Domingo sa ikaduhang oras sa adlaw; ug sa mismong dapit diin gibubo ang ilang dugo sa pagkamartir, usa ka bukal sa putli ug makahupong nga tubig ang dayon misabwag.

[5560] Karon, ang Taurus usa ka han-ay sa kabukiran nga nag-unat sa habagatan nga baybayon sa Scandian Peninsula, unya mosaka paingon sa amihanan ug molapad paingon sa sidlakan. Sa sidlakan nga bahin niini, gitawag kini nga Anti-Taurus. Ang bantog nga Suba sa Tigris gikan sa mga glacier sa Anti-Taurus.

Ang pagpanakit sa mga santo gisaksihan sa giingon nga mga obispo, si Pedro sa Tarsus sa Cilicia ug si Non sa siyudad sa Berea, nga nagtago sa ibabaw sa usa ka bato, kay gisundan nila sila gikan sa gilay-on uban sa ilang mga klero, nga nagtinguha nga masaksihan ang ilang kamatayon. Sa dihang si Seleucus, pagkahuman sa pagpanakit sa mga balaan nga martir, mibyahe uban sa iyang mga sundalo aron mobalik sa ilang yutang natawhan, kining mga obispo, kauban ang ilang mga klero, miduol sa mga lawas sa mga martir ug naghilak alang kanila; unya, pagkahuman nila kini giandam alang sa lubong, ilang gilubong kini uban ang dungog sa maong dapit gayud. Nakita usab nila ang bukal nga misabwag tungod sa mga pag-ampo sa mga balaang martir; ug sa pag-inom nila sa tubig niini, nadiskubre nila ang mga kaepektibo niini sa pagtambal, kay usa sa mga klero nga kuyog sa mga obispo dugay na nga nag-antos tungod sa usa ka hugaw nga espiritu, apan sa pag-inom niya gikan niining bukal, dali dayon mibiya kaniya ang hugaw nga espiritu. Pagkahuman sa paglubong sa mga balaan, wala na mobalik si Obispo Pedro sa Tarsus, kay gisugdan na siya pagpangita ni Seleucus aron patyon siya; imbis, miadto siya sa Isauria uban sa tanan nga kuyog niya.

Samtang ang mga lumolupyo, pagkakahibalo sa tinubdan nga tambal, misugod sa pag-anhi niini ug pagdala sa ilang mga masakiton. Miinom sila sa tubig, naghugas niini, ug napaabli sila gikan sa tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga nag-antos nga si Andres ug sa mga balaang martir nga nag-antos uban kaniya, ug pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, mao ang dungog ug himaya karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 5:

Gibyaan ang himaya sa yutang ranggo ug napanunod ang Gingharian sa Langit, pinaagi sa mga tulo sa imong dugo—sama sa usa ka katingalahang hiyas—gipahimutang nimo ang imong dili malaglag nga mga korona, ug gidala ang tigum sa mga nag-antos alang kang Kristo; uban sa mga han-ay sa mga anghel, nakaplagan nimo ang imong kaugalingon sa dili malisang kahayag sa adlaw ni Kristo nga dili gayud malubog, O Balaan nga Andres nga Martir: pag-ampo ka kaniya, uban sa mga nakig-antos uban kanimo, nga walay hunong, aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Nagatindog sa atubangan sa Ginoo sa pag-ampo, sama sa usa ka bitoon nga mouna sa adlaw, ug human makakita sa gipangandoy nga bahandi sa Gingharian, napuno sa dili masukod nga kalipay, mag-awit ka sa imortal nga Hari hangtod sa kahangturan, nga kanunay ginadayeg sa mga anghel, Andreas nga Stratelates: pag-ampo nga walay hunong uban kanila alang kanato tanan.

Fiesta sa dungog sa Ikono nga '[5561] ' sa Inahan sa Dios sa Don

Gisaulog sa ika-19 sa Agosto

Niining adlawa, sa monasteryo nga nailhan nga Donskaya, nga nahimutang duol sa imperyal nga siyudad sa Moscow, gisaulog ang pista sa Labing Balaang Birhen Maria isip pagpasidungog sa iyang ginatahud ug milagroso nga ikon.

Ang mosunod ang gisaysay bahin niining ikon.

Sa dihang ang debotong Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich nakig-away batok sa walay Diyos nga Tatar Khan Mamai tali sa mga suba Don ug Nepryadva, kining labing dungog ug makahimo og milagro nga ikon anaa sa taliwala sa mga tropang Ruso. Gidala kini sa Dakong Prinsipe isip usa ka gasa gikan sa hukbong Don, aron motabang kaniya batok sa iyang mga kaaway. Pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Iyang gahum nga puno sa grasya nga nagagikan sa ikon nga nagbuhat og milagro, napildi ang mga Tatar. Pagkahuman sa solemne nga pagsaulog sa kadaugan uban sa iyang hukbo, mibalik ang Dakong Prinsipe sa iyang

[5561] Tan-awa ang icon sa golden-ship.boom.ru

kapital, ang Moscow, ug gidala niya uban ang bililhon nga ikon, nga ginganlan og 'Don Icon' isip paghinumdom sa kadaugan batok sa mga Tatar nga nahitabo sa pikas daplin sa Don.

Adunay usa ka sugilanon mahitungod sa monasteryo nga nailhan nga Donskaya Monasteryo, nga ginganlan human sa Donskaya nga Ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Sa panahon sa paghari sa matinud-anong Tsar ug Dakong Prinsipe Theodore Ioannovich, ang Krimean Horde misugod og kalit nga paglusob sa mga teritoryo sa Muscovite State, ug ang Tatar Khan nga si Murat Giray misulong hangtod sa kaulohan nga siyudad sa Moscow mismo. Niadtong panahona, ang debotong Tsar mipahigayon og pagpanaw uban sa iyang hukbo batok sa mga Tatar ug nagtukod og kampo sa mismong dapit diin karon nagtindog ang monasteryo. Gidala usab niya sa iyang kampo militar ang ikon sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, nga gikan pa sa Don. Pinaagi sa tabang sa Labaw nga Putli nga Inahan sa Dios, nakadaog siya batok sa mga pwersa sa Tatar ug napalayas sila. Sa pagpasalamat sa Inahan sa Dios sa kadaogan, iyang gisugo nga tukoron og simbahan nga bato sa maong dapit ug ibutang sa sulod niini ang maong ikon. Sukad niadto, ang monasteryo nailhan nga Donskaya.

Niining adlawa, ang tibuok klero, nga nagbitbit og balaang krus ug mga ikon, moanha gikan sa dakong katedral sa Moscow paingon sa monasteryo ug magsaulog og solemne nga pista sa dungog sa Inahan sa Dios.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Timoteo, Agapio ug Teakla

Gisaulog kada 19 sa Agosto

Ang himayaong martir nga si Timoteo lumad sa siyudad sa Gaza sa Palestina[5562] . Tungod kay nakapukaw siya og pagdayeg pinaagi sa iyang estilo sa kinabuhi ug sa iyang gasa sa pagsulti, gitudlo siya nga magtutudlo sa Kristohanong pagtuo. Gidakpan siya sa Gaza ug, sa dihang gidala sa atubangan sa gobernador sa siyudad, si Urban, gipahayag niya sa interogasyon nga usa siya ka Kristohanon, nagwali sa gugma ni Kristo alang sa katawhan, sa Iyang pag-abot sa yuta ug sa Iyang Inkarnasyon. Tungod niini, gisailaw siya sa nagkalain-laing pagpanakit, apan nagpabilin siyang lig-on sa iyang pagtuo. Gisulod siya sa kalayo diin siya namatay. Sa samang panahon, sa samang siyudad, si San Agapius ug si Santa Thecla gipailawom sa malupit nga pag-antos; ug tungod kay nagpadayon sila sa pagbarug sa ilang pagtuo kang Kristo bisan pagkahuman niini, gilabay sila sa mga hayop aron gisi-gisi, diin sila namatay, ug nadawat nila ang ilang langitnong korona[5563] .

2 Septiyembre

20 Agosto (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ni Santo Samuel nga Propeta

Gisaulog niadtong 20 Agosto

Sa wala pa ang paghari sa mga hari sa Israel, sa panahon nga ang katawhan sa Dios ginadumala pa sa mga hukom, nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Elkanah. Siya gikan sa tribo ni Levi ug nagpuyo sa teritoryo sa Efraim, sa usa ka lungsod nga ginganlan og Rama, nga nahimutang sa usa ka bukid nga nailhan nga Spera. Sa

---

[5562] Ang Gaza nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo. Sa karaang panahon, kini usa sa lima ka labing iladong siyudad sa mga Filisteo ug nagtimaan sa habagatang utlanan sa mga Cananeo sa Palestina. Sa Bag-ong Tugon, ang Gaza gihisgutan lamang sa sugilanon sa pagbag-o sa pagtuo sa Etiopyanang reyna nga si Candace (Buhat 8:26). Sukad pa sa ika-4 nga siglo, ang Gaza usa na ka Kristohanong siyudad, ug sa ika-7 nga siglo kini nakuha sa mga Muslim.

[5563] Sumala sa kalendaryo ni Vershinsky, namatay si San Timoteo ug si Santa Tekla niadtong 304 AD sa siyudad sa Gaza, samtang si San Agapio namatay niadtong 306 AD sa Caesarea sa Palestina. Ang una gisunog sa poste, si Santa Tekla gipangagat sa mga mabangis nga hayop hangtod namatay, ug si San Agapio gilabay sa dagat.

ulahi, gitawag kini nga lungsod og Armaphim ug Arimathea, diin natawo si Jose nga naglubong sa labing putli nga lawas sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Si Elkana adunay duha ka asawa. Ang usa gitawag og Ana, ug ang usa pa Penina. Nanganak si Pennana, samtang si Hannah walay anak. Bisan pa niana, gihigugma ni Elkanah si Hannah labaw pa kang Pennana, busa nagdumot si Pennana kang Hannah ug kanunay siyang ginapasipala. Gihasol sa iyang pagdumot, nasubo si Hannah tungod kay walay anak siya ug naghilak sa iyang kasubo. Matag tuig, sa mga dakong pista, moadto si Elkanah uban sa iyang duha ka asawa sa Shilo (mao ang ngalan sa bukid ug lungsod) aron maghalad ug halad ug mag-ampo sa Ginoo nga Dios sa mga Sabaoth; kay hangtod natukod ang templo sa Jerusalem, didto nahimutang ang templo ug ang Kaban sa Dios, ug ang tanang tribo sa Israel moanha didto aron mosimba sa Dios. Niadtong panahona, usa ka tawo nga ginganlan og Eli ang nagsilbi nga pari ug huwes sa Israel; siya adunay duha ka anak nga lalaki, sila Hophni ug Phinehas.

Usa ka adlaw, si Elkana, pag-abot niya sa Silo uban sa iyang mga asawa ug paghalad og halad sa Dios, nagahatag og bahin sa halad kang Penina ug espesyal nga bahin sa matag-usa sa iyang mga anak, apan kang Hanna usa ra ka bahin ang iyang gihatag, kay wala siyay anak. Unya gisugdan siya og pang-uyaw ug pagpasipala ni Penina. Grabe kaayo ang kasubo ni Hannah tungod sa pagpang-insulto ni Peninnah ug sa iyang kaugalingong pagkawalay anak. Naga-hilak siya, wala mokaon, ug tungod sa lawom nga kasubo nga gisira sa Ginoo ang iyang sabakan, wala siya tagaan og anak, ug tungod niini nahimong target siya sa pang-insulto ni Peninnah, nanguyup siya. Unya miingon kaniya ang iyang bana nga si Elkanah:

'Hannah, unsa may imong problema? Ngano man ka nagahilak? Ngano man ka dili mokaon, ug ngano man nagaantos ka sa ingon ana ka lawom nga kasubo? Dili ba ko mas maayo kanimo kay sa napulo ka anak?'

Apan wala gyud makakaplag og kahupayan si Hannah. Pagkahuman sa panihapon, mitindog siya ug miadto sa Shiloh, sa templo sa Ginoo. Niadtong panahona, ang pari nga si Eli naglingkod sa iyang lingkoranan sa pagkapari tupad sa ganghaan sa templo sa Ginoo. Nagbarog sa atubangan sa templo, miyuko si Hannah sa Ginoo ug misugod sa paghilak tungod sa kasakit sa iyang kasingkasing. Nagsugod siya sa pag-ampo, nga nag-ingon sa hilom:

'O Adonai, Ginoo sa mga Hukbo! Kung imo lang tan-awon uban sa pabor ang pagpaubos sa imong sulugoon ug, sa paghinumdom kanako, hatagan ang imong sulugoon og usa ka anak nga lalaki, nan itugyan ko siya kanimo, aron siya mag-alagad kanimo sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi. Dili siya mag-inom og bino o bisan unsang ilimnon nga makapahubog, ug walay labaha ang motandog sa iyang ulo (sama sa batasan sa mga Nazareo).

Samtang nag-ampo si Hannah sa atubangan sa Ginoo ug nagpadayon sa iyang taas nga pag-ampo, ang pari nga si Eli nagtutok sa iyang mga ngabil. Tungod kay nag-ampo siya sa iyang kasingkasing ug nagalihok ang iyang mga ngabil apan wala madungog ang iyang tingog, gihunahuna ni Eli nga hubog siya ug miingon kaniya:

'Hangtud kanus-a ka magpabilin dinhi sa imong hubog nga kahimtang? Lakaw gikan sa atubangan sa Ginoo ug magpahibalo ka.'

'Dili, sir,' tubag ni Hannah, 'dili ko hubog, apan usa ko ka babaye nga gibug-atan sa lawom nga kasubo. Wala ko mag-inom og bino o bisan unsang ilimnon nga makapahubog; gibubo nako ang akong kalag sa atubangan sa Ginoo. Ayaw pagpasipala sa imong sulugoon sa mga anak nga babaye sa Israel, kay tungod sa akong dakong kasubo ug kasakit mao nga nagsulti ko hangtod karon.'

Unya mitubag kaniya si Eli sa iyang mga pulong:

'Lakaw sa kalinaw. Hinaut nga ang Dios sa Israel motugot kanimo sa tanang hangyo nga imong gihangyo kaniya.'

'Ako, imong sulugoon,' miingon si Hannah, 'nakakaplag og pabor sa imong panan-aw.'

Pagkahuman niini, mibalik si Hannah sa iyang bana; siya mikaon ug miminom uban kaniya, ug ang iyang nawong dili na masulob-on sama sa kaniadto. Sa sunod adlaw, sa sayo pa sila mibangon ug naghalad sa Ginoo, unya mibalik sila sa ilang panimalay. Ug gitan-aw sa Ginoo ang pagpaubos ni Hanna, gipaminaw ang iyang pag-ampo ug gihimoan siya sa iyang pagkawalay anak. Nagabusol si Hanna, ug sa pag-abot sa panahon, nanganak siya og usa ka anak nga lalaki ug ginganlan siya og Samuel, nga ang buot ipasabot 'gihangyo gikan sa Dios'.

Sa dili madugay, nagkadool na ang pista, diin, sumala sa iyang batasan, moadto ang bana ni Hannah uban sa tibuok niyang panimalay ngadto sa Ginoo sa Shiloh aron maghalad og mga halad ug pag-ampo sa Dios ug magahatag og ikapulo sa ani sa iyang yuta. Miingon si Hannah sa iyang bana:

'Dili ko moadto uban kaninyo sa Shiloh karong panahona, kundili magpabilin ko sa balay hangtud nga akong mapainom sa gatas ang bata; ug sa diha nga siya mapainom na, dad-on ko siya aron motungha sa atubangan sa Ginoo ug tumanon ang panata nga akong gihimo sa Ginoo: nga ang akong anak magpabilin hangtod sa kahangturan sa Iyang pag-alagad.'

Mitubag ang iyang bana:

'Buhaton nimo ang imong gusto, ug unta tumanon sa Ginoo ang pulong nga gipagawas sa imong baba.' Nagpabilin si Hanna sa balay ug wala moadto sa Shiloh ngadto sa Ginoo sulod sa tulo ka tuig, hangtod nga nahunong na sa pagpasuso si Samuel, kay kini ang batasan sa mga inahan nga Hudiyo nga pasusuhon ang ilang mga anak sulod sa tulo ka tuig.

Pagkahuman nga gihabon si Samuel, miadto si Hannah sa Shiloh uban kaniya ug sa iyang bana. Nagdala sila ug tulo ka batan-ong toro alang sa halad, kauban ang tulo ka sukod nga harina sa trigo ug usa ka panit nga bino, ug misulod sila sa balay sa Ginoo sa Shiloh, uban ang bata. Gihatag ni Hannah ang bata isip halad sa Ginoo, sumala sa iyang saad, ug sa paghatag kaniya kang pari Eli, miingon siya:

'Ako gayud ang babaye nga imong nakita dinhi tulo ka tuig ang milabay, nga nag-ampo sa Ginoo aron wagtangon ang akong pagka-walay anak. Gipatubag sa Ginoo ang akong hangyo ug gihatagan ko Niya niining bata nga akong gipangayo kaniya. Karon ihatag ko siya sa Ginoo, aron siya mag-alagad kaniya sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi.'

Sa niining mga pulong, gibutang ni Hanna ang iyang anak sa kamot sa pari ug mihapa sa atubangan sa Ginoo, samtang ang iyang bana nga si Elkana naghalad sa mga halad nga iyang gidala alang sa halad-sunog (1 Sam. 1:1–28). Unya napuno si Hanna sa Espiritu sa pagpanagna ug misayaw samtang nag-awit, nga nag-ingon:

'Naglikaylikay ang akong kasingkasing sa Ginoo, ug ang akong kusog napataas sa akong Dios'—ug uban pang mga pulong nga karon kanunay na gina-awit sa simbahan (1 Sam. 2:1–10).

Pagkahuman sa ilang halad sa pagpasalamat ug pag-ampo, mibalik si Elkanah ug si Hannah sa ilang balay, gibyaan ang tulo ka tuig nga batang si Samuel kang pari Eli aron mag-alagad sa Ginoo, kay dili na nila gusto nga ibalik sa ilang panimalay ang usa nga ilang gisalig kaniadto sa Dios. Sukad niadto, ang batang lalaki gipadako sa templo sa Dios, nagkat-on sa pagbasa ug pagsulat ug nag-alagad sa balaan nga puloy-anan sa Dios ubos sa pagdumala ni Eli. Ang iyang inahan, nga kanunay moanha sa Shiloh uban ang halad para sa Dios, magdala ug sinina para sa iyang anak ug malipay kaayo kaniya, sa pagtan-aw sa iyang pagtubo ug, nga nagsul-ob sa panapton sa pagka-sacerdote, nagbuhat sa iyang pag-alagad sa templo sa Ginoo. Gihigugma siya sa pari nga si Eli, tungod sa iyang kadasig sa pag-alagad ug sa pag-ila nga usa kini ka gasa nga gihatag sa Dios. Ug gipanalanginan ni Eli ang mga ginikanan ni Samuel ug miingon kang Elkanah:

'Hinaut nga hatagan kamo sa Ginoo og mga anak nga ilisan ni Samuel, nga inyong gipahinungod sa Ginoo.'

Pagkahuman niini, mipakita pag-usab og kaluoy ang Ginoo kang Hannah, ug nagsugod siya og pag-anak og mga lalaki ug mga babaye; samtang si Samuel, niining panahona, mitubo dili lang sa panglawas kondili usab sa kinaadman, ug nakakaplag og pabor sa Ginoo ug sa mga tawo.

Ang pari nga si Eli tigulang na, ug ang iyang mga anak nga lalaki, sila Hophni ug Phinehas, daotan nga mga tawo. Sama sa mga anak sa mga walay balaod, wala sila mailhi ang Dios ug wala nila tumanon ang ilang katungdanan isip mga pari. Gidaugdaug nila ang mga nagdala og halad, gikuha nila ang labing maayong bahin para sa ilang kaugalingon ug gitugotan nga malapasan ang mga babaye nga miadto aron mag-ampo sa templo sa Ginoo. Sila ang hinungdan sa tukso ug kasayop sa tibuok Israel, kay nagbuhat pa sila og daghang uban pang dili matarong. Nadungog kini sa ilang amahan nga si Eli, apan wala niya sila silotan sa pagpalo o pagpahawa sa simbahan; gisulayan lang niya sila kumbinsihon sa pulong nga undangon ang ilang dautang binuhatan, apan wala sila maminaw kaniya. Ug nasuko ang Ginoo dili lamang sa daotan nga mga anak, kondili usab sa ilang amahan, tungod kay wala niya sila silotan sumala sa angay alang sa ilang mga sala, bisan pa nga siya mismo walay sala. Ug ang Ginoo nagpasiya nga laglagon si Eli ug ang iyang mga anak, kauban ang tibuok nilang panimalay, ug unang nagpadala og usa ka dili mailhi nga propeta kang Eli aron isulti kaniya:

'Gipili ko ang panimalay sa imong amahan gikan sa tanang panimalay sa Israel aron mag-alagad kanako sa akong templo, apan wala nimo tagda ang dungog nga akong gihatag kanimo ug gipaboran nimo ang imong mga anak kaysa kanako, kay gitugotan nimo sila nga magbuhat og dautan sa akong atubangan. Busa, kuhaon ko kining dungog gikan sa imong panimalay, kay akong dunggan lamang ang mga nagadungog kanako, samtang ang mga

wala magpasidungog kanako mapahiya. Tan-awa, moabot ang mga adlaw nga putlon ko ang imong kaliwatan ug ang kaliwatan sa panimalay sa imong amahan. Ug isip timaan kanimo sa silot nga moabot sa imong panimalay, mamatay sa espada sa samang adlaw ang imong duha ka anak nga lalaki. Ug sa ilang dapit, ako magtukod ug usa ka pari nga matinud-anon kanako, nga buhaton ang tanan sumala sa akong kasingkasing (1 Sam. 2:10–36).

Elijah nakadawat niining propesiya sa panahon nga si Samuel bata pa; apan bisan pagkahuman niini, wala gyud siya naningkamot sa pagpugong sa pamatasan sa iyang mga anak pinaagi sa angay nga silot, kondili nagpadayon lang siya sa pagpasidaan kanila pinaagi sa pulong, ug ang iyang mga anak nga way disiplina wala magkahadlok sa ilang amahan. Ug ang Dios, nga nagpadayon sa paglagot, gipaduol ang silot ug gipahayag kini pag-usab kang Eli pinaagi kang Samuel ingon niini.

Sa dihang napulo'g duha ka tuig na si Samuel ug nag-alagad siya sa Ginoo ilawom sa pagdumala sa pari nga si Eli, nahitabo nga sa usa ka gabii si Eli nagpahulay sa iyang naandan nga dapit sa portiko sa templo sa Ginoo, ug ang iyang mga mata nagsugod na og kabug-aton tungod sa katulogon, samtang si Samuel natulog sa templo sa Ginoo, diin gitipigan ang Kaban sa Dios ug nagdilaab pa ang lampara. Ug ang Ginoo mitawag gikan sa luyo sa sulod nga tabing, nga nagaingon:

'Samuel, Samuel!'

Si Samuel, nga dali dayon namata, mitubag:

'Ania ako!'

Ug midagan siya kang Eli ug miingon:

'Ania ako! Gitawag nimo ako.'

Apan si Eli miingon:

'Dili ko ikaw gitawag, anak ko! Balik ug katulog.'

Miadto si Samuel ug naghigda. Apan gitawag siya sa Ginoo sa ikaduhang higayon:

'Samuel, Samuel!'

Mibangon si Samuel, midagan kang Eli ug miingon pag-usab:

'Ania ako! Gitawag nimo ako.'

Apan miingon ang pari:

'Dili ko ikaw gitawag, anak ko! Balik ug higda.'

Wala pa mailhi ni Samuel ang tingog sa Ginoo, kay wala pa siya makadawat og bisan unsang pahibalo gikan sa Dios.

Ug gitawag sa Ginoo si Samuel sa ikatulong higayon. Nindaghang siya dayon, miadto kang Eli sa ikatulong higayon ug miingon:

– Ania ako! Gitawag nimo ako.

Unya nasabtan ni Eli nga ang Ginoo nagtawag sa bata, ug miingon siya:

'Balik ka, anak, ug higda; ug sa dihang ang Nagatawag motawag pag-usab kanimo, ingon ka:

'Sulti, Ginoo, kay nagpaminaw ang imong sulugoon.'

Miadto si Samuel ug natulog sa iyang lugar. Ug miabot ang Ginoo ug mitindog didto, nagtawag sama sa iyang pagbuhat sa unang, ikaduhang ug ikatulong higayon, nga nagaingon:

'Samuel, Samuel!'

Nibanhaw si Samuel dayon ug dali nga mitindog, ug miingon:

'Sulti, Ginoo, kay nagpaminaw ang imong sulugoon.'

Miingon ang Ginoo kang Samuel:

'Tan-awa, magbuhat ako og usa ka butang sa Israel nga dako kaayo, nga bisan kinsa ang makadungog niini, mangurog ang ilang mga dalunggan. Niadtong adlawa, akong tumanon batok kang Eli ang tanan nakong gisulti mahitungod sa iyang panimalay. Ako ang magsugod ug ako usab ang motapos niini.' Gipahibalo ko kaniya nga silotan nako ang iyang panimalay hangtod sa kahangturan tungod sa sala nga, bisan pa nahibalo siya sa pagkadautan sa pamatasan sa iyang mga anak, wala niya sila pugngi.

Gipatalinghug ni Samuel kining mga pulong sa Ginoo uban sa pag-uyog, ug sa dihang nahuman na ang pagpakita sa Ginoo, natulog na usab siya hangtod sa buntag. Sa pagkabuntag niya, gibuksan niya ang mga pultahan sa templo sa Ginoo, apan nahadlok siya nga ipahibalo kini nga panan-awon kang Eli, ang pari. Apan gitawag ni Eli si Samuel ug miingon:

'Anak kong Samuel! Unsa may gisulti kanimo sa Ginoo? Palihug, ayaw kini itago kanako.'

Ug pinaagi sa panumpa, gipangayo ni Eli kang Samuel nga dili niya itago bisan usa ka pulong sa Dios. Unya gisulti ni Samuel kaniya ang tanan niyang nadungog. Mapainubuson nga miingon ang pari Eli:

'Sumala sa gusto sa akong Ginoo, mao unta.'

Apan si Eli wala na'y kusog sa pagdisiplina ug pagtu-tol sa iyang mga anak, kay tigulang na kaayo siya, ug ang iyang mga anak wala gyud magkatingala kaniya. Si Samuel, sa matag adlaw, nagkadako sa panglawas ug sa espiritu, ug ang grasya sa Dios dako kaayo kaniya. Ang Ginoo uban kaniya, ug siya misulti ug mga pulong sa pagpanagna; wala'y bisan usa sa iyang mga pulong nga wala matuman. Ug ang tanang katawhan sa Israel nakahibalo nga si Samuel usa ka propeta sa Ginoo (1 Sam. 3:1–21).

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang silot sa Dios sa panimalay ni Eli, ug uban niini sa tibuok katawhan sa Israel, kay dili lang ang mga anak ni Eli ang nakapasuko sa Dios, kondili pati usab ang mga Israelinhon. Bisan tuod dili tanan kanila, daghan kanila, pagkat-on sa pagsimba sa diyos-diyosan gikan sa mga pagano, wala kini biyai; ug samtang nag-alagad sa tinuod nga Dios, naghalad usab sila og mga halad sa diyos-diyosan, nga mao ang nakapahingawa sa ilang Dios. Apan ang mapailubon nga Dios mitugot sa mga sala sa katawhan hangtod nga ang mga anak ni Elias—nga mga pari ug mga magmamando sa katawhan sa Israel—nakapasuko kaniya. Ug sa dihang sila, pinaagi sa ilang pagka-bala-wala sa balaod, nakapukaw sa Dios sa kasuko ug silot, unya ang matarong nga Hukom ug Tagahatag-ganti, nga naghinumdom usab sa mga sala sa katawhan, gisilotan silang tanan, kay silotan sa Dios ang mga sakop uban sa ilang mga magmamando. Ug ang mga sala sa katawhan dili ingon kadali makapukaw sa kasuko sa Dios alang sa silot sama sa mga sala sa mga tawo nga Iyang gitudlo nga mga pangulo ug magmamando sa katawhan.

Ang mga Filisteo miadto sa gubat batok sa mga Israelita, ug napildi ang mga Israelita sa mga Filisteo; upat ka libo ka lalaki sa hukbong Israelita ang napatay. Ug ang mga tigulang sa Israel nagtagay sa usag usa:

'Ngano kaha nga gipildi kita sa Ginoo karon sa atubangan sa mga langyaw? Dad-on nato ang Kaban sa Ginoo nga atong Dios gikan sa Shilo ug dad-on kini sa atong kampo. Pabilin kini uban kanato samtang nakig-away kita sa mga Filisteo, ug unta luwason kita niini gikan sa kamot sa atong mga kaaway.'

Pagkahuman nila sa pagdesisyon, nagpadala sila sa Shilo ug gidala gikan didto ang Kaban sa Dios, nga naglingkod sa ibabaw sa mga kerubin; ug kauban sa Kaban sa Dios ang duha ka anak ni Eli, sila Hophni ug Phinehas. Pag-abot sa Kaban sa Ginoo sa kampo, ang tanang Israel mitingog og kusog kaayo nga pagsinggit sa kalipay nga ang yuta nangurog. Nadungog sa mga Filisteo ang maong pag-awit ug miingon:

'Unsa may hinungdan sa ingon ana ka kusog nga mga singgit sa kampo sa mga Hudiyo?'

Ug nasayud ang mga Filisteo nga ang Kaban sa Ginoo misulod sa kampo sa Israel. Nahadlok sila kaayo ug miingon:

'Misulod na ang Dios sa ilang kampo aron makig-away batok kanato. Lagot na gayud kita! Kinsa may makaluwas kanato gikan sa Iyang kamot? Kay gipahampak Niya ang mga Ehipsiyo sa tanang matang sa salot. Apan kaisog kita, mga tawo sa Filistia, ug makig-away nga maisugon batok sa mga Hudiyo, aron dili kita mahimong ilang ulipon, sama sa atong pagkaulipon kanila.'

Nagdasig sa usag usa pinaagi niining mga pulong, mitindog ang mga Filisteo batok sa mga Hudiyo. Misugod ang gubat ug usa ka dakong pakig-away ang nahitabo sa duha ka panig; ug ang mga Filisteo, imbis mapildi, madaug batok sa mga Hudiyo. Tungod kay nasuko ang Dios, ang Kaban sa Tugon wala maghatag og proteksyon; kay bisan asa mahulog ang silot sa Dios, dili gani kini malikayan bisan ang Kaban mismo. Napildi sa mga Filisteo ang mga Israelinhon, napatay nila ang traynta ka libo sa ilang mga mandirigma, nadakpan nila ang Kaban sa Dios, ug napatay nila ang duha ka anak ni Eli nga kauban niini. Busa, sumala sa pulong sa Dios, pareho silang nahulog sa espada.

Busa, silotan sa Dios ang mga sakop tungod sa mga sala sa ilang mga magmamando ug, tungod sa dautang binuhatan sa mga nag-alagad sa halaran, gitugotan ang mga dautan nga manakot sa balaan nga mga halaran ug laglagon ang Iyang mga templo. Ang mga anak ni Eli, nga mipuli sa ilang tigulang nga amahan isip mga pari, hukom, ug magmamando sa tibuok Israel, nakapukaw sa kasuko sa Dios labi na tungod sa ilang kaugalingong pagsalikway sa balaod; apan ang tibuok Israel nakasinati sa silot sa Dios tungod kanila, ug ang Kaban sa Dios nahulog sa dautang kamot sa mga langyaw.

Sa dihang napildi ang hukbong Israelita, usa ka tawo gikan sa tribo sa Benjamin nga ginganlan og Jemini, nga nakalingkawas gikan sa gubat, miadto sa Shiloh nga nagbisti og gisi-gisi nga sinina ug adunay abog sa iyang ulo, ug gipahibalo sa siyudad ang kapildihan sa hukbong Israelita; ug ang tibuok siyudad nangahilak sa kusog nga paghilak. Niadtong panahona, si Eli naglingkod sa iyang lingkoranan sa ganghaan sa templo sa Ginoo, ug nangurog ang iyang kasingkasing tungod sa Kaban sa Dios. Pagkadungog niya sa mga paghilak sa katawhan, nangutana siya sa mga kauban niya:

'Unsa may hinungdan sa tanang kagubot?'

Unya ang tawo nga midagan gikan sa kampo miduol kang Eli ug miingon:

'Nidagan ko gikan sa patagan sa gubat.'

Nangutana kaniya si Elias:

'Unsa may nahitabo didto, anak ko?'

'Ang mga Israelinhon,' matubag niya, 'napildi sa mga Filisteo ug nilagpot gikan kanila; dako kaayo ang kapildihan sa katawhan, napatay ang imong duha ka anak, ug nadakpan ang Kaban.'

Sa dihang nadungog ni Eli nga nadakpan ang Kaban sa Dios, nahulog siya dayon paatras gikan sa iyang lingkoranan, nabali ang iyang liog ug namatay, kay tigulang na siya ug bug-at, siyam ka pulo ug walo ka tuig ang panuigon (1 Sam. 4:1–22).

Samtang napildi nila ang hukbong Israelita, gikuha sa mga Filisteo ang Kaban sa Dios ug, naglipay ug nagpasigarbo nga nakuha nila ang balaan nga puloy-anan sa Israel, gidala nila kini sa ilang kapital nga Ashdod; gidala nila kini sa templo sa ilang hugaw nga diyos nga si Dagon ug gibutang nila kini tupad sa ilang diyos-diyosan. Apan sa sunod buntag, sa pagsulod nila sa templo ni Dagon, ilang nakaplagan ang ilang diyos nga nag-uyog sa nawong paingon sa yuta sa atubangan sa Kaban sa Dios. Gikuha nila siya gikan sa yuta ug gibalik sa iyang lugar. Apan sa sunod buntag, sa dihang misulod sila pag-usab sa templo, ilang nakaplagan si Dagon nga dili lang natumba sa atubangan sa Kaban sa Dios, kondili nabungkag pa: ang iyang ulo ug ang duha ka tiil naputol, tagsa-tagsa sa ilang kaugalingon, sa ganghaan, ug ang duha niyang palad naa sa kilid sa pultahan; nagpabilin na lang a , ang lawas ni Dagon. Ang gahum sa Dios, nga kauban sa Kaban, nag silot dili lang niining usa ka diyos sa mga Filisteo, kondili sa tanang Filisteo ug sa ilang yuta. Gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, gipakaban usab sila sa usa ka katingalahang sakit, nga nagmugna og nagbulok nga mga samad sa ilang pribadong bahin; daghan ang namatay, ug kadtong nakaluwas nag-antos sa grabeng mga samad ug misinggit sa kusog kaayo tungod sa dili na mapugngan nga kasakit nga ang ilang mga pagsinggit nakaabot sa langit (1 Sam. 5). Labaw pa, napuno ang yuta sa mga ilaga nga gikaon ang tanan, ug nabaho ang yuta tungod sa kadaghan sa mga ilaga. Namatikod unya sa mga Filisteo nga ang Dios sa Israel nagasilot kanila tungod kay ilang gidakop ang Iyang Kaban, ug bisan supak sa ilang kabubut-on, gibalik nila kini sa mga Israelita uban sa mga gasa nga bulawan, sama sa detalyadong paghulagway sa Unang Basahon sa Mga Haring (1 Sam. 6:1–21). Mobalik kita karon sa salaysay sa balaan nga propeta nga si Samuel.

Pagkahuman sa giyera nga gihulagway sa ibabaw ug pagkahuman sa kamatayon sa Israelitang pari ug huwes nga si Eli, ang mga Israelita nag-antos sulod sa 20 ka tuig ilawom sa gapos sa pagkaulipon sa mga Filisteo, nagpuyo ilawom sa pagdumala sa ilang mga kaaway ug nagabayad kanila og buhis. Apan pagkahuman sa baynte ka tuig, gitan-aw sa Dios ang pag-antos sa Iyang katawhan nga gipugos sa mga Filisteo, ug sa dihang nakabati Siya og kalooy kanila, gusto Niya nga luwason ang Israel gikan sa gahum sa ilang mga kaaway, una Niya nga gitukod taliwala kanila ang usa ka magwawali sa paghinulsol, ang Iyang matinud-anong sulugoon ug pari, ang propeta Samuel. Kay dili magpakita og kaluoy ang Dios sa Iyang katawhan hangtud nga sila maghinulsol. Ug ang balaan nga si Samuel misugod sa pagwali sa tanang tribo sa Israel, nga nagaingon:

'Kon mobalik kamo sa Ginoo sa inyong tibuok kasingkasing, tangtanga sa inyong taliwala ang mga langyaw nga dios ug ang mga poste sa Asherah[5564] , ug itudlo ang inyong kasingkasing sa Ginoo ug pag-alagad kaniya ra, ug luwason kamo niya gikan sa kamot sa mga Filisteo.'

Gipatigbabaw sa katawhan ang mga pulong ni Samuel ug mituo kaniya, kay nailhan siya nila sukad pagkabata, ug nahibalo sila nga ang iyang mga pulong nga propetiko kanunay matuman. Ug gilabay sa mga anak

[5564] Si Astarte usa ka diyosa nga giila sa mga Fenicio ug uban pang karaang katawhan sa Sidlakan. Ang iyang mga mananamba wala magtukod og mga templo para kaniya, kundili nagpili sila og mga kakahoyan sa oak o lasang.

sa Israel ang mga langyaw nga diyos, si Baal[5565] ug ang mga poste sa Asherah, ug nagsugod sa pag-alagad lamang sa Ginoo, samtang ang balaan nga si Samuel, isip propeta ug pari sa Dios, mao ang ilang hukom ug maghuhukom. Ug si Santo Samuel nagmando sa tibuok Israel nga magkatigum kaniya sa siyudad sa Mizpah, sa usa ka hataas nga bukid, aron maghalad didto og nasudnong pag-ampo sa paghinulsol ngadto sa Dios. Sa dihang ang katawhan sa Israel mitigum sa atubangan ni Samuel, ang propeta sa Dios, ug nag-ampo, nagpuasa ug nag-angkon sa ilang mga sala, nga nagaingon, 'Nakasala kami batok sa Ginoo', ug si Santo Samuel, isip usa ka pari sa Dios, naghalad og halad ngadto sa Dios alang sa pagpasaylo sa mga sala sa katawhan, Ang mga Filisteo, pagkadungog sa tigum sa katawhan sa Israel ug sa pagtuo nga nag-andam sila sa paggawas aron makig-away batok kanila, nag-andam sa daghang armas ug kalit nga gisulong ang mga Israelita, nga nagtinguha nga hingpit silang laglagon. Ang mga Israelinhon, pagkadungog nila nga nagkadool ang ilang mga kaaway nga tuyo ang pag-atake kanila, nahadlok kaayo ug miingon kang Samuel, ang propeta sa Dios:

'Ayaw hunong sa pagtuaw ngadto sa Ginoo among Dios alang kanamo, aron Iya kami luwason gikan sa kamot sa mga Filisteo.'

Apan gihagit sila sa balaan nga tawo nga dili mahadlok, kondili mag-ampo lang sa Dios ug salig kaniya; ug siya mismo, samtang naghalad sa halad, nag-ampo nga matinud-anon alang kanila. Ug nadungog sa Ginoo ang pag-ampo ni Samuel. Wala pa niya nahuman ang paghalad sa halad sa dihang miduol na ang mga Filisteo aron makig-away sa mga Israelita; apan ang Ginoo mitunog sa kusog ibabaw sa mga Filisteo niadtong adlawa ug nagpadagsa kanila og makalilisang nga mga dalugdog ug kilat: napuno sila sa kahadlok ug natumba sa atubangan sa Israel. Unya mibiya ang mga Israelinhon sa lungsod sa Masifah ug gisundan ang ilang mga kaaway; samtang gisundan nila sila, ilang gipukan hangtod sa dapit duol sa Bet-horon[5566] ug, pinaagi sa pag-ampo ni Samuel, ang balaan nga tawo sa Dios, ug ingon sa bunga sa ilang kaugalingong paghinulsol, uban sa tabang sa Dios, hingpit nilang napukan ang ilang mga kaaway.

Busa gipailawom sa Ginoo ang mga Filisteo sa atubangan sa Iyang katawhan, ug wala na sila misalakay sa utlanan sa Israel sa tanang adlaw ni Samuel; labaw pa, gibalik nila sa mga Israelita ang mga siyudad nga ilang gikuha gikan kanila. Ug adunay kalinaw sa taliwala sa katawhan sa Dios sa tibuok panahon nga si balaan nga Samuel mao ang ilang hukom ug magbubuot, nga nagdumala sa tibuok Israel uban sa pagkamatinud-anon. Naglilibot siya gikan sa lungsod ngadto sa lungsod, nagtul-id sa bisan unsang angay itul-id, ug naghatag og hustisya nga patas ug walay pagpabor, kay wala siya modawat og bisan unsang gasa gikan sa bisan kinsa, ug si , naghukom nga walay pagpabor sa bisan kinsa nga partido. Unya mobalik siya sa Armah (Rama), kay didto man ang iyang puloy-anan; didto siya naghukom sa katawhan ug didto siya nagtukod og halaran alang sa Ginoo (1 Sam. 7:1–17).

Human sa daghang katuigan nga pag-alagad isip hukom sa Israel, tigulang na si balaan nga Samuel ug gitahasan niya ang iyang duha ka anak nga lalaki, sila Joel ug Abijah, isip mga hukom sa katawhan sa iyang dapit. Apan ang iyang mga anak wala mosunod sa iyang mga agi: ilang gisunod ang kahakog ug nagsugod sa pagdawat og suhol gikan sa mga miadto kanila alang sa paghukom; ilang gihukman sumala sa kadako sa suhol ug naghimo og dili matarong nga mga paghukom. Busa, ang mga tigulang sa Israel nagtigom ug miadto kang San Samuel, nga miingon kaniya:

'Tigulang na ka karon, ug ang imong mga anak dili mosunod sa imong mga agi. Busa, magtudlo ka og hari para namo, aron siya ang mohukom ug magdumala kanamo, sama sa buhat sa ubang mga nasud.'

Nasuko si Samuel sa mga pulong sa mga tigulang, kay wala nila siya hangyoa nga silotan ang iyang mga anak o kuhaan sila sa ilang awtoridad isip mga huwes—nga buot unta niyang buhaton dayon—apan hangyoon siya nga magtudlo og hari para kanila; ug mipugos ang katawhan, nga miingon:

'Hatagi kami og hari nga maghuhukom kanamo.'

Unya si Samuel nag-ampo sa Ginoo, ug ang Ginoo miingon kaniya:

[5565] Si Baal, ang diyos sa adlaw, labi nga girespeto sa karaang mga Fenicio.

[5566] Beer-sheba – usa ka bungtod nga adunay lungsod nga pareho ang ngalan. Nahimutang kini sa tribo ni Benjamin, duol sa amihanan-sidlakan nga utlanan sa teritoryo sa mga Filisteo.

'Paminawa ang tingog niining katawhana ug buhata ang ilang gipangayo, kay dili kamo ilang gisalikway, kondili Ako, aron dili Ako maghari ibabaw nila. Bisan pa niana, isulti kanila ang katungod sa hari nga maghari ibabaw nila.'

Ug miingon si Samuel sa katawhan:

'O mga Israelita! Hibal-i ninyo kung giunsa paghari kaninyo sa hari nga inyong gipangayo. Kuhaon niya ang inyong mga anak nga lalaki ug himuon niyang mga sulugoon: hatagan niya sila og armas, pasakayon sa kabayo, sugoan nga mudagan sa atubangan sa iyang mga karwahe, ug itudlo sila nga mga kumander sa libo ug kumander sa gatus. Labaw pa, iyang himuon silang ulipon: iyang pabuhaton sila sa pag-arado sa iyang mga uma, pag-ani sa iyang mga tanom, pag-ani sa ubas sa iyang mga tanoman, ug pagbuhat sa tanang buluhaton nga iyang gikinahanglan. Ug kuhaon usab niya ang inyong mga anak nga babaye aron mahimong mga maninahum, magluluto, ug mag-andam og pan. Kuhaon niya ang inyong mga uma, ang inyong mga ubasan ug mga tanoman sa oliba, ug ang tanang labing maayo nga inyong anaa, ug ihatag kini sa iyang mga sulugoon; ug bisan unsang tanom, ubasan ug uma nga mabilin kaninyo, ipataw niya ang ikapulo niini, aron sa nahabilin kaninyo, ihatag ninyo kaniya ang ikapulo. Ingon usab, kuhaon niya gikan kaninyo ang inyong mga sulugoon nga lalaki ug babaye ug ang inyong labing maayong mga hayop para sa iyang kaugalingon, ug kamo mahimong mga ulipon niya. Niadtong mga adlaw, kamo mag-agak-agak ilawom sa yugo sa inyong hari, apan ang Ginoo dili motubag kaninyo, kay kamo mismo ang mipili ug hari.

Sa dihang gisulti ni Samuel nga balaan kining mga pulong, wala maminaw kaniya ang katawhan, kondili misinggit sila kaniya, nga nagaingon:

'Gusto namo og hari, aron sama kami sa tanang nasud. Hukmi kami sa among hari ug siya ang mouna kanamo sa pakig-away batok sa among mga kaaway.'

Human niini, gisugo ni San Samuel ang mga tawo nga mobalik sa ilang mga panimalay hangtud nga magtudlo ang Dios og usa ka tawo nga angay mahimong ilang hari (1 Sam. 8).

Sa tribo ni Benjamin, sa usa ka lungsod nga ginganlan og Gibeah (Giva), adunay usa ka tawo nga ginganlan og Kish. Aduna siyay anak nga lalaki nga ginganlan og Saul, nga taas ug gwapo; walay bisan kinsa sa mga Israelita nga mas bantugan pa kaysa kaniya. Nawala ang mga asno ni Kish, busa gisugo niya ang iyang anak nga si Saul uban sa usa ka sulugoon aron pangitaon kini. Sa pagpangita nila sa mga asno, ilang gilibot ang tanang dapit apan wala silay nakaplagan. Ug mao nga miabot sila sa usa ka bukid nga ginganlan og Ziph, diin nahimutang ang lungsod sa Armah (Rama), ang dapit nga natawhan ug puy-anan sa balaan nga si Samuel. Ug miingon si Saul sa iyang sulugoon:

'Mobalik na ta sa balay sa akong amahan, kay sa akong hunahuna, dili siya kaayo nabalaka sa mga asno kaysa sa ato.'

Apan miingon ang iyang sulugoon kaniya:

'Aduna'y usa ka tawo sa Dios niining lungsora, usa ka manan-aw. Gitudlo niya ang umaabot sa mga moanha kaniya. Munta kita kaniya; tingali itug-an niya kanato kung asa nato makaplagan ang mga asno.'

Busa miadto sila sa tawo sa Dios, ug sa wala pa kana gipadayag na sa Ginoo kang Santo Samuel ang tanan mahitungod kang Saul ug gisugo siya nga pahiran siya og lana isip hari. Sa dihang nakita ni Santo Samuel si Saul, anak ni Kish, gidayeg siya pag-ayo ug gisultihan nga ayaw kabalaka bahin sa mga asno, kay nakaplagan na kini, ug gidawat siya sa iyang panimalay niadtong adlawa ug gabii. Sa sunod buntag, samtang gipapahawa na niya si Saul, gikuha ni Samuel ang sudlanan sa lana, gibubo ang lana sa iyang ulo, gihalokan siya ug miingon:

'Tan-awa, gipahiran ka sa Ginoo og lana nga hari sa Iyang katawhan. Karon maghari ka sa katawhan sa Ginoo ug luwasa sila gikan sa kamot sa ilang mga kaaway nga naglibot kanila.'

Kini nga pag-ungos gihimo sa tinago, ingon usa ka propesiya mahitungod sa umaabot nga paghari ni Saul. Ug gisultihan ni balaan nga Samuel si Saul nga giung-osan sa tanan nga mahitabo sa iyang panaw, nga nag-ingon:

'Aniay usa ka timaan para kanimo nga ang Ginoo nagpahiro kanimo nga hari. Pagkahuman nimo sa pagbiya kanako karon, makasugat ka og duha ka tawo duol sa lubnganan ni Rahel sulod sa teritoryo sa Benjamin sa Zeluah, nga naglakaw og paspas; mosulti sila kanimo: 'Ang mga asno nga imong gipangita nakita na, apan ang imong amahan nakalimot na sa mga asno ug nabalaka kaayo siya kanimo.' Pagkahuman nimo makigbulag sa duha ka tawo, sa diha nga moabot ka sa kahoy nga oak sa Tabor, makasugat ka didto ug tulo ka lalaki nga padulong sa Dios sa Bethel uban ang halad alang sa halad-sunog – ang usa nagdala ug tulo ka batan-ong kanding, ang lain

nagbitbit ug tulo ka tinapay, ug ang ikatulo nagbitbit ug panit nga puno sa bino. Mungumusta sila kanimo ug hatagan ka nila ug duha ka tinapay. Unya mosaka ka sa bungtod sa Dios ug makasugat ka didto og usa ka panon sa mga propeta. Ang Espiritu sa Ginoo moanha kanimo, ug magpanagna ka uban kanila. Sa diha nga makita nimo nga matuman kining mga timaan, sama sa akong gisulti kanimo, nan hibal-i nga ang Dios uban kanimo.

Sa dihang mibulag si Saul kang balaan nga Samuel, nahitabo gayud sa dalan ang tanan sumala sa gisulti sa propeta kaniya.

Pagkahuman niini, gisugo sa balaan nga si Samuel ang tanan nga katawhan nga magkatigum sa atubangan sa Ginoo sa lungsod sa Mizpah; siya mismo miadto didto ug miingon sa mga Israelinhon:

'Mao kini ang giingon sa Ginoo, ang Dios sa Israel: Gikuha ko ang inyong mga amahan gikan sa yuta sa Ehipto ug giluwas ko kamo gikan sa kamot ni Paraon ug gikan sa kamot sa tanang hari nga nagpugos kaninyo; apan karon inyong gibaliwala ang inyong Dios nga nagluwas kaninyo gikan sa matag kalamidad, ug nangayo kamo og hari nga maghari kaninyo. Busa, buhaton kini sumala sa inyong gipangayo.'

Pagkahuman niini, gibutang ni Samuel ang tanang tribo sa Israel sa atubangan sa Ginoo, gipahimutang sumala sa ilang mga panimalay, ug misugod siya sa paglabay og suga aron mahibal-an kung asa nga tribo ipili ang hari; ang suga nahulog sa tribo ni Benjamin. Unya mibutang sila og suwerte pag-usab taliwala sa mga bantugang lalaki sa maong tribo, ug nahulog ang suwerte kang Saul, anak ni Kish. Nagsugod sila sa pagpangita kang Saul sa ilang taliwala apan wala nila siya makaplagan, kay nagtago siya sa usa ka balay, nagtuo nga dili siya angay sa ingon ka taas nga dungog ug naglikay niini; apan gipadayag siya sa Ginoo. Unya ang pipila ka mga tawo, kauban ni Samuel, miadto ug gidala siya gikan didto ug gipahimutang siya sa tunga-tunga sa katiguman. Mas taas siya kaysa bisan kinsa sa mga tawo. Ug miingon si Samuel sa tanang katawhan:

'Tan-awa kinsa ang gipili sa Ginoo. Walay lain sama kaniya sa inyong taliwala.'

Nagmalipayon ang tanang katawhan ug misinggit:

'Mabuhi ang hari!'

Ug gipahibalo ni Samuel sa katawhan ang mga balaod mahitungod sa hari; gisulat niya kini sa usa ka basahon ug gibutang sa atubangan sa Ginoo. Apan, ang gingharian ni Saul wala pa hingpit nga natukod, kay aduna pay mga dili kontento ug supak. Gipahawa ni Samuel ang katawhan, ug ang matag-usa mibalik sa ilang panimalay. Miadto usab si Saul sa iyang panimalay sa lungsod sa Gibeah, ug uban kaniya ang mga gamhanang tawo nga ang kasingkasing gipaling sa Ginoo ngadto kaniya, samtang ang iyang mga kaatbang miingon:

'Makahulagway ba gayud kini nga tawo kanato gikan sa kamot sa atong mga kaaway?'

Ug ilang gitamay siya ug wala magdala og bisan unsang gasa, apan nagpakaaron-ingnon si Saul nga wala madungog ang ilang mapanghamak nga mga pulong (1 Sam. 9–10).

Paglabay sa hapit usa ka bulan, si Naas, hari sa mga Ammonita, miabot uban sa dakong hukbo sa usa ka lungsod sa teritoryo sa Manases nga ginganlan Jabesh-Gilead, ug gilibotan kini sa tanang kilid. Ang mga lumolupyo sa lungsod nga gilibotan, sa pagkakita sa dakong hukbo ni Naas, miingon kaniya:

'Maghimo ka og kasabotan kanamo, ug mag-alagad kami kanimo.'

Apan mitubag kanila si Naas:

'Makahimo ko og kasabotan kaninyo, apan sa kondisyon nga kuhaon nako ang tuo nga mata sa matag-usa kaninyo, aron madala ang kaulaw sa tibuok Israel.'

Unya ang mga pumoluyo sa siyudad nagpadala og mga sugo kang Saul, nga nangayo og tabang aron luwason sila gikan sa pag-aligotgot. Dali dayon si Saul nagpadala og mga sugo sa tanang mga dapit sa Israel, dali nga nagtigom og dakong hukbo ug, gidala ang balaan nga propeta Samuel uban kaniya, kalit nga misulong kang Naas. Sa sayo kaayo sa buntag gisulong niya siya, gipahawa ug gipakatag ang iyang hukbo, ug gipatay siya. Unya miingon ang mga Israelinhon kang propeta Samuel:

'Kinsa may miingon, "Dili maghari kanato si Saul"? Ihatag kanamo kining mga tawo, ug among patyon sila.'

Apan si Saul miingon:

'Ayaw tugoti nga bisan kinsa mamatay karon tungod kanako, kay karon ang Ginoo naghatag og kaluwasan sa Israel.'

Ug miingon ang balaan nga si Samuel:

'Munta kita sa Gilgal ug bag-ohon nato ang gingharian didto.'

Ug ang tanang katawhan miadto, ug gipahiran ni Samuel og lana si Saul nga hari sa atubangan sa Ginoo sa Gilgal sa atubangan sa tanang katawhan. Ug naghalad sila didto og halad-sa-kalinaw sa atubangan sa Ginoo, ug si Saul ug ang tanang Israelinhon nalipay kaayo didto (1 Sam. 11:1–15).

Niadtong panahona, samtang ang mga Israelinhon naglipay sa ilang bag-ong gitudlo nga hari, kinsa ilang kauban nakadaog og usa ka himayaong kadaogan batok sa mga Ammonita, miingon kanila si Santo Samuel:

'Gipatuman ko ang inyong tingog sa tanan nga inyong gisulti kanako, ug gitudlo ko kaninyo ang usa ka hari; ug tan-awa, ang hari nagalakaw sa inyong atubangan sukad sa akong pagkabatan-on hangtod karon. Busa karon, ipahayag sa atubangan sa Dios ug sa atubangan sa Iyang pinahiran sa lana, ang inyong hari: kinsa ba sa inyong tanan akong gikuhaan ug baka o asno o bisan unsa pa? Gidaugdaug ba nako kinsa man, o gipugos nako kinsa man, o midawat ba ko ug suhol o bisan unsang gasa gikan sa kamot sa bisan kinsa? Pamatud-i ako batok kanako, ug akong bayaran kaninyo.

Mitubag kaniya ang mga tawo:

'Wala kami ninyo dauta ug wala ninyo kami gipugos; wala kamo nagkuha og bisan unsa pinaagi sa pwersa, ni nangayo kamo og bayad o gasa gikan kanamo.'

Pagkahuman niini, miingon si Samuel:

'Niining adlawa, ang Ginoo ug ang Iyang pinili, ang inyong hari, mao ang mga saksi nga wala kay hinungdan nga reklamo batok kanako nga tungod niini kamo nangayo og hari, kay ang Ginoo mismo mao ang inyong Hari ug nagdumala kaninyo pinaagi sa nagkalain-laing mga huwes, nga nagluwas kaninyo gikan sa kamot sa inyong mga kaaway. Busa, hibaloa nga nakahimo kamo og dakong sala sa atubangan sa Ginoo, kay nangayo kamo og hari. Karon makakita kamo og timaan (1 Sam. 12:1–25).

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, misugod si Samuel sa pag-ampo sa Ginoo. Panahon sa pag-ani, ug hayag ug uga ang adlaw. Kalit lang, dunay kusog nga dalugdog, makalilisang nga kilat, mitumaw ang mga panganod, ug misugod ang kusog nga ulan. Ang tanang katawhan nahadlok kaayo sa Ginoo ug kang Samuel, ug miingon sila sa propeta:

'Amo kining pag-ampo sa Ginoo inyong Dios alang sa inyong mga sulugoon, aron dili kami mamatay; kay nakita namo nga sa tanang among mga sala, nagdugang pa kami ug laing sala pinaagi sa pagpangayo ug hari.'

Ug mitubag si balaan nga Samuel sa katawhan:

Ayaw kamo kahadlok; dili biyaan sa Ginoo ang Iyang katawhan. Pabilin kamo uban sa inyong hari, apan pag-alagad kamo sa Ginoo sa tibuok ninyong kasingkasing ug tuman kamo sa Iyang kabubut-on, kamo ug ang inyong hari; ug dili ko mohunong sa pag-ampo alang kaninyo ngadto sa Ginoo; kahadlok kamo lamang kaniya ug pag-alagad kaniya nga matinud-anon, hinumdumi ang tanang katingalahan ug panalangin nga Iyang gihatag kaninyo. Apan kon magbuhat kamo og dautan, mangamatay kamo uban sa inyong hari.' Pagkahuman niyang isulti kini sa katawhan, gibyaan ni San Samuel ang iyang katungdanan isip hukom ug gipahinungod ang iyang kaugalingon lamang sa ministeryo sa pagka-pari.

Samtang naghari sa Israel, hinay-hinay nga nahimong daotan si Saul, nga nakapukaw sa kasuko sa Dios, ug nangahas sa pag-angkon sa katungod sa pagka-pari – paghalad og sakripisyo sa Dios nga walay pari sa Ginoo, si Samuel. Dugang pa, napamatud-an siyang dili masunuron sa sugo sa Dios. Kay pinaagi sa baba sa Iyang propeta nga si Samuel, gisugo siya sa Ginoo nga moadto ug laglagon ang mga Amalekita tungod sa ilang dugay nang pagkadautan – mao kini, nga sa dihang ang katawhan sa Israel nagbiyahe sa kamingawan gikan sa Ehipto paingon sa Yutang Saad, ang mga Amalekita naghatag ug dakong babag sa ilang agianan. Gisugo sa Ginoo, nga miingon:

'Ayaw pagpakita og kaluoy bisan kinsa kanila, kondili patya ninyo silang tanan—ang mga lalaki ug mga babaye, mga batang lalaki ug mga bata, mga baka ug mga karnero, mga kamelyo ug mga asno.'

Si Haring Saul, nga nakatigom og dakong hukbo gikan sa mga Israelita, misulong sa yuta sa mga Amalekita, gipildi ang ilang pwersa ug, pagkahuman nakuha ang ilang yuta, nadakpan buhi ang ilang hari. Gipatay niya sa espada ang tibuok katawhang Amalekita—matuang ug batan-on, lalaki ug babaye—apan gipasagdan niya ang ilang hari. Labaw pa, gikuha nila ug sa iyang mga sundalo ang tanang labing maayo sa mga panon sa mga Amalekita, ug gipasagdan lang ang labing dautan ug labing walay bili. Gipanako usab nila para sa ilang kaugalingon ang tanang labing maayo sa mga kabtangan sa mga Amalekita, kay wala sila mituman sa sugo sa Ginoo nga ayaw pagpasaylo ug ayaw pagkuha para sa ilang kaugalingon, kondili itugyan ang tanan sa paglaglag.

Ug ang pulong sa Ginoo miabut kang propeta Samuel:

'Nagbasol ko nga gihimo ko si Saul nga hari, kay mibulag siya kanako ug wala niya gipatuman ang akong pulong.'

Ug nasubo si Samuel tungod kang Saul, ug nagtu-aw siya sa Ginoo tibuok gabii, nag-ampo alang kaniya. Sa sayo sa buntag, mibangon si Samuel ug migawas aron masugat ang mga Israelinhon nga nagbalik gikan sa gubat, ug nakigkita siya kang Saul sa Gilgal. Sa dihang nakita ni Saul ang balaan nga si Samuel, miingon siya kaniya:

'Bulahan ka sa Ginoo, kay gibuhat nako ang tanan nga gisugo kanako sa Ginoo pinaagi kanimo.'

Apan miingon si Samuel:

'Unsa kini nga pag-agak-agak sa mga karnero sa akong dalunggan, ug ang pag-ungol sa mga baka nga akong nadungog?'

Mitubag si Saul:

'Gidala ko sila gikan sa mga Amalekita. Gipalig-on sa katawhan ang labing maayo kanila ug gitigom kini, apan ang labing dautan ilang gipapas.'

Ug ang balaan nga si Samuel miingon kaniya:

Ngano wala ka mosunod sa tingog sa Ginoo sa tanan nga gisugo Niya kanimo, kondili midali ka sa pagpanguha sa plunder ug sa pagbuhat sa dautan sa panan-aw sa Ginoo?'

Unya mitubag si Saul kang Samuel:

'Gipatuman ko ang tingog sa Ginoo ug gibuhat ko ang gisugo Niya kanako. Gipapas ko ang mga Amalekita, gidakop ang ilang hari ug gidala siyang buhi, samtang ang katawhan nagkuha sa mga hayop gikan sa kawan – ang labing maayo sa mga karnero ug baka – alang sa halad nga gisunog ug halad ngadto sa Ginoo nga Dios.'

Mitubag si Santo Samuel kang Saul:

'Ang imong mga halad nga gisunog ug mga halad ba gayud makapahimuot sa Ginoo? Dili ba unta mas maayo nga tumanon nimo ang sugo sa Ginoo? Kay ang pagsunod mas makapahimuot sa Dios kaysa sa tanang halad ug sa tambok sa mga karnero. Ang pagsuway sa sugo sa Dios sama sa dakong sala sa salamangka, ug ang paglapas sa sugo sa Ginoo sama sa idolatria. Ug tungod kay imong gibaliwala ang pulong sa Ginoo, busa balibaran usab ka niya, ug ang imong panimalay dili na maghari sa Israel.

Miingon si Saul:

'Nakasala ako, kay nakalapas ako sa sugo sa Ginoo ug sa imong mga pulong; apan nahadlok ako sa katawhan ug mituman sa ilang tingog. Apan akoa kining hangyo, pasagdi ang akong sala ug uban ka kanako sa halad, aron ako makasimba sa Ginoong Dios sa imong atubangan.'

Apan mibaling si Samuel nga balaan aron molakaw kaniya, ug gikuptan ni Saul ang pambungot sa iyang bado ug gipilas kini, hinungdan nga nadani ang tawo sa Dios paingon kaniya. Unya miingon kaniya ang balaan:

'Karon gipikas sa Ginoo ang gingharian sa Israel gikan kanimo ug gihatag kini sa imong silingan, nga mas maayo kaysa kanimo.'

Miingon si Saul kang Samuel:

'Nakasala ako batok sa Ginoo; apan ayaw ko pagpaubos karon sa atubangan sa mga tigulang sa Israel ug sa akong katawhan; balik uban kanako, aron ako makasimba sa Ginoo nga imong Dios.'

Mibalik si Samuel uban ni Saul, ug misimba sila sa Ginoo. Ug miingon ang balaan nga tawo nga si Samuel:

'Dad-a si Agag, hari sa mga Amalekita, dinhi kanako.'

Nagkurog si Agag sa dihang miadto siya kaniya ug miingon:

– Oh, unsa ka pait ang kamatayon!

Miingon kaniya si Santo Samuel:

– Sama sa pagkuha sa imong espada sa mga anak sa mga babaye, mao usab, kuhaa sa imong inahan ang usa ka anak nga lalaki taliwala sa mga babaye.

Ug giputol-putol ni Samuel si Agag sa atubangan sa Ginoo sa Gilgal, dili tungod sa kalupigan, kondili aron tumanon ang sugo sa Ginoo. Pagkahuman niini, miadto si Samuel sa Armem (Rama), samtang si Saul miadto sa iyang panimalay sa Gibeah (Giva). Ug wala na usab makita ni balaan nga Samuel si Haring Saul hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon, apan nagminos siya alang kaniya, nga nagahilak tungod sa iyang pagkahugno (1 Sam. 15:1–35).

Paglabay sa pipila ka panahon, miingon ang Ginoo kang Samuel:

'Hangtud kanus-a ka magmasubo alang kang Saul, nga akong gisalikway aron dili na siya mahimong hari sa Israel? Pun-a ang imong sungay og lana ug adto sa Betlehem kang Jesse, kay sa iyang mga anak ako nakakaplag og usa ka takus nga mahimong hari.'

Mitubag si Samuel sa Ginoo:

'Unsaon nako pag-adto? Madungog ni Saul ug patyon ko niya.'

Unya miingon ang Ginoo:

'Kuhaa ang usa ka batan-ong baka gikan sa kawan, ug pagdala nimo niini sa Bethlehem, ingna nga miabot ka aron maghalad og halad sa Ginoo. Ug imbitaha si Jesse ug ang iyang mga anak sa halad. Ako ipakita kanimo unsa ang buhaton, ug pahiran nimo og lana ang usa nga akong isulti kanimo.'

Ug gibuhat ni Samuel ang gisugo kaniya sa Ginoo, ug miadto siya sa Betlehem. Pag-abot niya, ang mga tigulang sa lungsod napuno sa kahadlok; miduol sila aron masugat siya ug miingon:

'O manan-aw! Malinawon ba ang imong pagbisita?'

Mitubag si Samuel:

'Malinawon kini. Nianhi ako aron maghalad sa Ginoo. Pahimungtan ninyo ang inyong kaugalingon pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo, ug duola kamo kanako, ug ako maghalad sa halad.'

Pagkahuman sa halad, miadto si Santo Samuel sa balay ni Jesse ug gisugo siya nga dad-on ang iyang mga anak nga lalaki kaniya usa-usa. Gidala ni Jesse ang iyang panganay nga anak, si Eliab, ngadto sa propeta. Ug nangutana ang propeta sa Ginoo, nag-ampo sa Iyang kasingkasing, kon kini ba ang gitudlo Niya nga mahimong hari. Miingon ang Ginoo kang Samuel:

'Ayaw tan-awa ang iyang dagway o ang iyang gitas-on, kay gisalikway ko siya. Kay dili ko maghukom sumala sa panagway; ang tawo nagtan-aw sa panagway, apan ang Dios nagtan-aw sa kasingkasing.'

Unya gitawag ni Jesse si Aminadab ug gidala siya kang Samuel. Miingon ang propeta:

'Wala usab gipili sa Ginoo kining usa.'

Unya gidala ni Jesse si Shammah, ug miingon si Samuel, 'Dili usab kini ang gipili sa Ginoo.'

Sa ingon niini gidala ni Jesse ang pito niyang anak sa atubangan ni Samuel. Ug miingon si Samuel kang Jesse:

'Mao ba kini silang tanan nimong mga anak?'

Mitubag si Jesse:

– Aduna pa'y usa, ang kamanghayan. Nagbantay siya sa mga karnero sa uma.

Miingon si Samuel:

'Padal-a siya dinhi, kay dili kami mokaon hangtod moabot siya.'

Gipatawag siya ni Jesse, ug gidala nila si David. Puti siya og buhok, matahum ang mga mata ug maanyag ang nawong. Ug miingon ang Ginoo kang Samuel:

'Tindog ug pahiran siya sa lana, kay siya gayud kini.'

Gikuha dayon ni Samuel ang sungay sa lana ug gihiusan niya si David sa taliwala sa iyang mga igsoon. Ug ang Espiritu sa Ginoo miabot kang David sukad niadtong adlawa. Pagkahuman niini, mibangon si Samuel ug miadto sa Rama, sa iyang kaugalingong balay (1 Sam. 16:1–13).

Pagkahuman sa iyang kinabuhi, si Samuel, karon sa iyang katigulangon, natulog sa kamatayon. Ug ang tanang mga Israelinhon mitigom ug nagahilak alang kaniya, ug gilubong siya sa iyang balay sa Armah (Rama) (1 Sam. 25:1).

Gidayeg ni Jesus, anak ni Sirach, kining balaan nga propeta nga si Samuel, nga nag-ingon sa pagdayeg:

'Si Samuel, ang propeta sa Ginoo, pinalangga sa iyang Ginoo, nagtukod sa gingharian ug nagpahiran og lana sa mga hari (Si Saul ug Si David) sa ibabaw sa iyang katawhan. Gihukman niya ang katawhan sumala sa balaod sa Ginoo, ug (pinaagi sa iyang mga pag-ampo) ang Ginoo mitan-aw uban sa pabor kang Jacob. Pinaagi sa iyang pagtuo nailhan siya nga usa ka tinuod nga propeta. Nagaingaw siya sa gamhanang Ginoo sa dihang gilibotan siya sa iyang mga kaaway sa tanang kilid, ug ang Ginoo mitunog gikan sa langit; sa usa ka kusgan, madungog nga pagngurog Iyang gipadungog ang Iyang tingog ug gipapas ang mga pangulo sa Tiro ug ang tanang prinsipe sa mga Filisteo. Bisan pa sa wala pa siya mamatay, (si Samuel) nagpamatuod sa atubangan sa Ginoo ug sa Iyang pinahiran nga wala siyay gikuha bisan kinsa—bisan pa gani usa ka pares nga sandalyas—ug walay bisan kinsa nga

nakakaplag og sala kaniya. Nagpanagna siya bisan pa human sa iyang kamatayon ug gipahayag ang kamatayon sa hari (si Saul); ug sa iyang panagna gipataas niya ang iyang tingog gikan sa yuta, nagdeklara nga ang mga walay balaod laglagon (Sir. 46:16–23).

Mao kini ang giingon ni Sirach mahitungod kang Samuel. Kita, nga mga makasasala, naglaum pinaagi sa pag-ampo niining balaan nga tawo sa Dios nga makadawat sa pagpasaylo sa mga sala ug kaluwasan, maghimaya sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Kay ikaw usa ka labing dungog nga halad[5567] , nga gihalad sa Dios sa wala pa ka mabuo sa sabakan, ug sukad pagkabatan-on nimong gisilbihan Siya sama sa usa ka anghel, O labing bulahan, ug giisip nga takus sa pagpanagna sa mga butang nga umaabot. Busa nagatuaw kami kanimo: Lipay, Samuel, propeta sa Dios ug dakong punong pari.

Ang mga Balaang Martir Severus ug Memnon nga Centurion, ug uban kanila trenta'y pito ka martir.

Gisaulog sa ika-20 sa Agosto

Niining maong adlaw, gisaulog nato ang mga balaan nga martir: si Severus, nga taga-Trace, ug si Memnon ang senturyon, kauban ang katorso ka martir nga nag-antos alang kang Kristo sa Philippopolis sa kamot sa gobernador nga si Apelian. Gipasagol si Severus sa puthaw; dayon gibutangan siya og pula-pula nga mga singsing sa iyang mga tudlo; pagkahuman gisul-otan siya og puthaw nga sinturon nga gipainit sa kalayo; ug sa katapusan, giputol ang iyang ulo. Ang senturyon nga si Memnon gipahimutang taliwala sa duha ka haligi ug gipasakitan, diin ang iyang mga tigpahirap naghiwa ug tulo ka piraso sa panit gikan sa iyang lawas, gikan sa ulo hangtod sa tiil; unya giputol nila ang mga bukton ug mga tiil ni Memnon ug sa ubang katorse ka martir, gisiga ang dakong pugon ug gilabay ang tanan nga nag-antos alang kang Kristo sa kalayo. Sa ingon niini, gidala sa mga balaan nga mag-aantos ang ilang mga pag-antos ngadto sa usa kend[5568] .

3 Septiyembre

21 Agosto (daang estilo)

Sa maong adlaw, ginahinumduman nato ang Balaang Avramius nga Masinabtanon sa mga Kuweba, nga nagpuyo isip eremita sa Kuweba ni San Antonio mga sa ika-12 nga siglo.

Sa maong adlaw, gisaulog usab ang Venerable Avramius, ang Milagrero sa Smolensk (nga namatay sa unang katunga sa ika-13 nga siglo).

Ang Kinabuhi ni San Tadeo, Apostol (usa sa Pito ka Pulo)

Gisaulog sa ika-21 sa Agosto

Si San Tadeo nga Apostol gikan sa siyudad sa Edesa[5569] ; siya anak sa mga Hudiyo ug adunay hingpit nga kahibalo sa Balaang Kasulatan sa Daang Tugon. Sa mga adlaw ni San Juan nga Manunubag, miadto si San Tadeo

---

[5567] Sa ato pa, usa ka gasa nga angay sa espesyal nga pagdayeg.

[5568] Kining mga balaang martir nag-antos niadtong tuig 304, sa panahon sa paghari sa mga emperador nga sila Diocletian ug Maximian.

[5569] Ang Edessa, nga karon nailhan nga Urfa, usa ka siyudad sa amihanang Mesopotamia, sa suba sa Euphrates; sukad pa sa 137 BC, kini nahimong kapital sa bag-ong natukod nga estado sa Ozroene o Edessa; niadtong 217 AD, gihimo kini sa mga Romano nga usa ka silangang kolonya. – Sa ika-4 nga siglo, nagtukod si San Efren nga taga-Siria og usa ka teolohikal nga eskwelahan sa Edessa; sa ika-5 nga

sa Herusalem; pagkahibalo niya sa pagwali sa Manunubag sa Ginoo ug nakasaksi sa iyang kinabuhi nga sama sa anghel, Natingala kaayo si Tadeo ug nabunyagan siya ni Juan nga Mambabunyag. Pagkahuman niini, nakita ni Santo Tadeo ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga nahimong tawo ug nagpuyo taliwala sa mga tawo; nadungog usab niya ang Iyang pagtulon-an ug nasaksihan ang katingalahang mga milagro nga gihimo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug misunod Siya. Gidawat si San Tadeo sa Ginoo ug giila taliwala sa kap-atan ka Apostoles (ang mga gamay), nga giingon sa Ebanghelyo: *'Nagpili usab ang Ginoo og kap-atan pa ka uban nga mga disipulo ug gipadala sila duha-duha sa atubangan Niya sa matag lungsod ug lugar diin Siya mismo paingon'* (Lucas 10:1).

Apil sa pito ka pulo ka mga Apostoles si Santo Tadeo, nga karon atong gisaulog. Sa dihang gipadala Niya kining mga Apostoles aron mangwali sa Ebanghelyo, miingon ang Ginoo kanila:

'Daghan ang anihon, apan gamay ang mga mag-aani; busa, mangamuyo kamo sa Ginoo sa ani nga magpadala pa siya og mga mag-aani sa Iyang ani. Lakaw kamo; ginapadala ko kamo sama sa mga kordero taliwala sa mga lobo. Ayaw kamo magdala og bag, o supot, o sandalyas, ug ayaw kamo mag-abi-abi sa bisan kinsa sa dalan. Sa bisan unsang balay nga inyong sudlan, una kamo moingon, 'Kina-ayohan unta kaninyo ning balay.' Ug kung dili, biyaan kini. Pabilin kamo sa maong balay, ug kaon ug inom sa bisan unsa nga ilang naay; kay ang mag-oobra angay sa iyang suhol. Ayaw kamo pagbalhin-balhin og balay. Ug kung moabot kamo sa bisan unsang lungsod ug dawaton kamo nila, kan-a ang pagkaon nga ilang ipanghatag kaninyo. Ug tambala ang mga masakiton nga naa didto, ug ingna sila, 'Ang Gingharian sa Dios haduol na kaninyo.' Apan kon mosulod kamo sa bisan unsang lungsod ug dili kamo dawaton, paggawas kamo sa kadalanan niini ug ingna, 'Bisan pa ang abog sa inyong lungsod nga nakadikit sa among mga tiil, among gipanguyog batok kaninyo; apan hibaloa kini: ang Gingharian sa Dios haduol na kaninyo…' Ang bisan kinsa nga maminaw kaninyo maminaw kanako, ug ang bisan kinsa nga mosalikway kaninyo mosalikway kanako; apan ang bisan kinsa nga mosalikway kanako mosalikway sa Naga-padala kanako (Lucas 10:2–16).

Ang kap-atan ka disipulo mibyahe aron ipangwali ang Ebanghelyo uban sa dakong kalipay ug gipahayag nila ang pulong sa Ginoo. Unya mibalik sila sa Ginoo ug gisaysay nila kaniya nga bisan ang mga demonyo misugot kanila sa ngalan niya.

Pagkahuman sa boluntaryong pag-antos, kamatayon, tulo ka adlaw nga pagkabanhaw ug pag-alsa sa langit sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang mga balaan nga Apostoles mipadayon sa pagpangwali sa Ebanghelyo sa tibuok uniberso; ang balaan nga Apostol Tadeo gipadala sa Ginoo aron mangwali sa Ebanghelyo sa siyudad sa Edesa; kay ang atong Ginoong Jesu-Cristo misaad pa gani sa wala pa ang Iyang boluntaryong pag-antos nga magpadala Siya dinhi og usa sa Iyang mga balaang Apostoles. Ang magmamando niining siyudad mao si Prinsipe Avgar, ug mao kini gayud nga si Avgar nga gisaaran sa Ginoo nga ipadala ang Iyang Apostoles.

Kining si Abgar nag-antos sa usa ka dili na matambalan nga sakit – ketus. Sa pagkadungog niya sa mga katingalahang milagro nga gihimo sa Ginoong Jesu-Cristo, dako kaayo ang tinguha ni Abgar nga makakita Niya, madungog ang Iyang pagtulon-an, ug pag-ayo sa Iyang gahum gikan sa iyang grabeng sakit. Apan tungod kay wala siya kaisog nga maglaum nga personal nga moanha kaniya si Ginoong Jesu-Kristo, nagpadala si Avgar og usa ka batid nga pintor sa Ginoo ug gisugo siya nga magpintal og hulagway sa nawong sa Ginoo. Sa samang higayon, nagpadala si Avgar og mensahe ngadto sa Ginoo, diin iyang gisulat ang iyang nadungog mahitungod sa Ginoo ug sa Iyang katingalahang mga milagro: giunsa Niya pag-ayo sa mga sakit nga walay medisina o tanom nga tambal, gibalik ang panan-aw sa mga bulag, gibalik ang abilidad sa paglakaw sa mga pilay, giayo ang mga ketong, gipahawa ang mga hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo, giayo ang mga paralisado—nga dugay nang naghigda sa ilang mga higdaanan sa sakit—sa usa ka pulong lang, ug gibanhaw ang mga patay.

'Pagkadungog nako niining tanan mahitungod Kanimo,' misulat si Avgar, 'duha ra ka posibilidad akong makahunahuna: O Sika mismo ang Dios nga nanaug gikan sa langit, o Sika ang Anak sa Dios, tungod kay nagbuhat Ka og labing katingalahan ug himayaong mga milagro.' Busa, gisulat ko kini nga mapainubsanon nga

---

siglo, ang maong eskwelahan mihilig sa Nestorianismo, usa ka hinungdan nga ang magtutudlo sa eskwelahan sa Edessa, si Presbyter Iva, usa ka labi ka aktibo nga tig-awhag niini. Niadtong 614, Naakop ang Edessa sa mga Arabong caliphs; niadtong 1098, gikuha kini ni Count Baldwin, nga naghimo niini nga kapital sa Prinsipalidad sa Edessa; niadtong 1144, naakop kini sa mga Turko ug sukad niadto napadpad kini sa lain-laing kamot hangtod, niadtong 1637, sa katapusan napailawom kini sa pagdumala sa mga Turko.

mensahe kanimo, aron ikaw buot pa moanhi kanako ug tambalan ako sa akong dili na matambalan nga sakit, nga akong gisagubang sulod sa daghang katuigan[5570] :

Ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa pagtan-aw sa pagtuo ug paglaum ni Prinsipe Avgar, nagpadala kaniya og usa ka hulagway sa Iyang Labing Balaan nga Panagway nga dili hinimo sa tawo, ug nagsulat usab og usa ka mensahe diin Iyang giingon ingon niini:

'Bulahan ka, Avgar, nga wala pa ko makita apan mituo kanako; kay nasulat mahitungod kanako nga ang mga makakita kanako dili motuo, samtang ang mga wala makakita motuo kanako ug magpanunod sa kinabuhi nga walay katapusan. Nisulat ka Nako nga hangyoon nga moanha Ako kanimo, apan angay ra nga tumanon Ko ang katuyoan nga gipadala Ako, ug, pagkahuman Ko makatuman niini, mobalik Ako sa Amahan nga nagpadala Kanako. Ug sa diha nga Ako pagadalaon Niya, magpadala Ako kanimo ug usa sa Akong mga disipulo, nga sa hingpit nga pag-ayo kanimo sa imong sakit, magahatag kanimo ug sa uban nga uban kanimo sa kinabuhi nga walay katapusan.

Si Prinsipe Avgar, pagdawat niya niining mensahe ug pagkakita sa milagrosong hulagway sa atong Ginoong Jesu-Kristo, napuno sa dakong kalipay. Pagkahuman niyang paghalok sa mensahe uban sa gugma ug pagyuko sa atubangan sa hulagway ni Kristo, dali ra kaayo nabati ni Avgar ang dakong kahupayan gikan sa iyang sakit, kay gamay na lang kaayo nga bakas sa ketus ang nabilin sa iyang nawong.

Aron hingpit nga mobalik ang panglawas ni Avgar, gipadala sa Ginoo, sumala sa Iyang saad, ang Balaang Apostol Tadeo, nga nakapaayo kang Avgar hingpit, dili lang sa lawas kondili usab sa kalag, sama sa isaysay pa sa ubos.

Sa pag-abot sa Balaang Apostol Tadeo sa siyudad sa Edesa, wala siya dayon nagpaila kang Prinsipe Avgar, kondili misulod una sa balay sa usa ka Hudiyong kaila niya nga ginganlan og Tobia. Samtang nagpuyo uban niining Hudiyoha, si San Tadeo sa milagrosong paagi naghimo og daghang lain-laing pag-ayo pinaagi sa gahum ni Cristo, nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pagpatong sa kamot ug sa pagtawag sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Ang balita bahin kang San Tadeo dali nga mikaylap sa tibuok siyudad, ug ang mga lumolupyo misugod sa pagdala og daghang masakiton ngadto sa balaan nga Apostol; sa ilang pagkakita sa dali nga pagka-ayo, ang tanan nangahibulong pag-ayo.

Paglabay sa pipila ka panahon, gisultihan si Prinsipe Avgar nga adunay usa ka dili mailhi nga lalaki, nga gikan sa Herusalem, nga nagbuhat og daghang mga milagro sa ngalan ni Cristo.

Dali dayon, nahinumduman ni Avgar ang saad ni Kristo nga magpadala Siya ug usa sa Iyang mga disipulo kaniya ug naghunahuna sa iyang kaugalingon, 'Basin kini na ang gisaad sa Ginoo nga ipadala?' Gidumala niya nga tawgon si Tobia ug miingon kaniya:

'Nadungog nako nga adunay usa ka tawo gikan sa Herusalem nga nagpuyo sa imong balay; ingon nila nga kini nga tawo nag-ayo sa mga masakiton sa ngalan ni Hesukristo.'

Mitubag si Tobia:

'Oo, mao gyud kana; sakto kaayo ka, Ginoo, sa imong giingon nga ang tawo nga nagpuyo uban kanako nagbuhat og daghang mga milagro sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo.'

Unya miingon ang prinsipe:

'Dad-a siya kanako.'

Miadto si Tobia kang San Tadeo ug miingon kaniya:

'Gipatawag ko sa prinsipe ning siyudad ug gisugo ko nga dad-on ka kaniya, aron imo siyang tambalan sa sakit nga iyang giagian.'

Mitubag si San Tadeo:

'Tinuod, gipadala ko kaniya.'

Sa sayo sa sunod buntag, nilarga sila paingon sa palasyo sa prinsipe; niadto, nagtigom na didto ang tanang maharlika ug mga magtatambag.

[5570] Makita pa ang dugang detalye niini sa ibabaw, ilawom sa ika-16

Sa pagsulod ni San Tadeo nga Apostol sa ganghaan sa palasyo sa prinsipe, mitan-aw kaniya ang prinsipe ug nakabantay nga ang nawong sa Apostol nagdan-ag sa usa ka katingalahang kahayag. Napuno si Avgar sa kahadlok ug pagtahud, mibangon gikan sa iyang lingkoranan ug mihapa sa yuta atubangan sa Apostol ni Kristo.

Samtang ang tanan nga naa didto nabigla kaayo sa gibuhat sa prinsipe, naghunahuna ngano nga mihapa siya sa usa ka ordinaryong tawo, kay wala nila makita ang katingalahang kahayag nga nagagikan sa nawong sa Apostol ni Cristo.

Unya nangutana ang prinsipe kang San Tadeo:

'Ikaw ba usa ka disipulo sa Ginoong Jesu-Cristo, ang Anak sa Dios, nga nagsaad nga magpadala kanako og usa sa Iyang mga disipulo aron hingpit nga ayohon ako sa akong sakit ug hatagan ako, ingon man ang tanan nakong hinigugma, og kinabuhi nga walay katapusan?'

Mitubag ang Apostol ni Kristo:

'Tungod kay nagpakita ka og dakong pagtuo sa akong Ginoong Jesu-Cristo, gipadala ko Niya kanimo; ug kon molig-on pa gayud ang imong pagtuo, matuman ang tanan nimong gusto pinaagi sa imong pagtuo.'

Mitubag si Avgar:

'Nituo ko Niya (ang Ginoong Jesus) nga sobra ka dako ang akong tinguha nga magtigom ug hukbo ug makig-away batok sa mga Hudiyo nga naglansang sa Ginoo, aron panimalos sa ilang kalupigan ug dautang buhat ug aron laglagon sila sa hingpit; apan napugngan ko sa pagbuhat niini sa mga awtoridad nga Romano, nga sakop ang among nasud.'

Miingon si San Tadeo:

Ang atong Ginoo ug Dios, si Jesu-Cristo, wala gyud magkinahanglan og tabang sa tawo atol sa Iyang pag-antos sa kamot sa mga masinaot ug mapintas nga mga Hudiyo; kay Siya mismo makahimo unta, kon Iyang gusto, sa pagtawag og daghang legyon sa mga anghel; apan, sa pagtuman sa kabubut-on sa Amahan, ang atong Ginoo nag-antos alang sa kaluwasan sa kalibutan; ug pagkahuman natuman ang kabubut-on sa Iyang Amahan, misaka Siya ngadto kaniya sa langit uban ang himaya ug mipahimutang sa Iyang tuo; ang atong Ginoo wala magkinahanglan nga adunay bisan kinsa nga mobalos kaniya batok sa Iyang mga kaaway, kay Siya mismo adunay gahum sa tanan; Siya mismo sa usa ka adlaw maghukom sa buhi ug sa patay ug maghatag og ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga buhat.

Ang Balaang Apostol Tadeo mitultol og dugay kang Prinsipe Abgar ug sa tanan nga kauban niya mahitungod sa atong Ginoong Jesu-Kristo; unya, pagkahuman nga nadala siya sa hingpit nga pagtuo sa Ginoo, gibunyagan siya.

Pagkahuman dayon sa iyang pagbunyag, naayo si Avgar sa ketus. Angay hinumduman nga pagkahuman sa iyang unang pag-ayo[5571] , ang nawong ni Avgar gihapon naigo sa ketus, samtang sa sinugdan ang tibuok niyang lawas ang naigo sa maong sakit. Sa dihang gidala kaniya ang sulat (epistula) ni Kristo ug ang hulagway sa Labing Balaan nga Panagway ni Kristo, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, naayo si Avgar sa unang higayon – napalimpyo ang iyang lawas gikan sa ketus, ug gamay ra nga bahin sa iyang lawas, pinaagi sa probidensya sa Dios, mao ang iyang nawong, ang wala naayo hangtod sa pag-abot sa Apostol.

Sa samang higayon, nahitabo ang laing pag-ayo—dili lang sa lawas, kondili usab sa kalag—pinaagi sa balaan nga pagbunyag pagkahuman sa pag-abot sa Apostol; kay si Prinsipe Avgar migawas gikan sa balaan nga batyanan hingpit nga naayo.

Ug dili lang si Prinsipe Avgar ang nabunyagan pagkahuman sa sermon sa Apostol; nabunyagan usab ang tanan nga nagpuyo sa iyang balay, ingon man ang tanan nga nakasaksi sa mga milagro nga gihimo sa Apostol, ug usab kadtong gi-ayo sa Apostol gikan sa ilang mga sakit.

Pagkahuman niini, gisugo sa balaan nga Apostol Tadeo ang prinsipe nga tipuon ang tanang lumolupyo sa lungsod, aron sila usab makadungog sa pulong sa Dios.

Sa sunod buntag, nagtigom ang tanang katawhan. Ang Apostol ni Cristo, nga nagtindog sa usa ka hataas nga dapit, misugod sa pagwali sa tanang katawhan mahitungod sa usa ka Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, ug sa tanang butang nga makita ug dili makita, pinaagi sa Iyang gahum nga labaw sa tanan; Gisaysay usab sa Balaang Apostol Tadeo sa mga tawo kung giunsa pag-anhi sa atong Ginoong Jesu-Cristo gikan sa langit ngadto sa yuta, nga

[5571] Tan-awa ibid.

nahimong tawo sa dili masukod nga paagi alang sa kaluwasan sa katawhan, kung giunsa Niya pag-antos sumala sa kabubut-on sa Dios, mibanhaw pag-usab, misaka sa langit, ug nag-andam og usa ka walay katapusang ganti sa langit alang sa mga matarong, ug walay katapusang pag-antos sa impyerno alang sa mga dautan. Ang Balaang Apostol usab mitultol sa daghang mga misteryo sa plano sa Dios alang sa kalibutan.

Ang tanang katawhan nga nakapaminaw sa Apostol nagpamatuod sa ilang pagtuo sa iyang mga pulong, kay ilang nasaksihan ang mga milagro nga gihimo sa Apostol: ang tanan nakakita sa ilang prinsipal nga nangaayo, ingon man usab daghan pa nga kaniadto gilutos sa nagkalain-laing mga sakit; ang tanan misugod sa paghimaya sa Ginoo ug nangayo sa Apostol nga bunyagan sila.

Busa ang siyudad sa Edesa napailawom sa balaan nga pagtuo sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa balaan nga bunyag; pagkahuman niini, nagsugod na pagtukod og mga simbahan didto, ug ang mga presbitero gitudlo pinaagi sa apostolikong ordinasyon.

Si Prinsipe Abgar dako kaayo ang tinguha nga mapasalamatan ang Apostol ni Cristo sa bisan unsang paagi tungod sa iyang milagrosong pag-ayo, busa iyang gitanyag kaniya ang daghang bulawan, apan wala'y gidawat ang balaan, nga miingon:

'Kung gibyaan pa namo ang among kaugalingong kabtangan, giunsa pa namo paghandum nga modawat o makakuha og bisan unsa gikan sa uban?'

Pagkahuman sa Balaang Apostol Tadeo nga natukod ang balaang pagtuo ug pagkamatinud-anon sa Edesa ug napahimutang ang tanan alang sa kaayohan sa tanan, mibiyahe siya paingon sa Mesopotamia[5572] ; didto gipahayag niya ang daghan, gipabalhin sila ngadto kang Kristo, ug nagtukod siya og mga simbahan; ang Balaang Apostol mibiyahe sa daghang mga siyudad sa Siria, naningkamot sa pagpangwali sa ngalan ni Kristo. Unya miabot siya sa Fenisya nga siyudad sa Beirut[5573] ; pagkahuman niyang ipangwali ang ngalan ni Cristo didto ug pagbunyag sa daghan, ang Balaang Apostol Tadeo nagpahulay sa kalinaw uban sa Ginoo[5574] .

Angay hinumduman nga ang Balaang Apostol Tadeo nga gisaulog karong adlawa lain nga tawo sa Balaang Apostol Hudas Tadeo, nga gitawag usab og Lebbeo, usa sa Napulo'g Duha ka Apostoles, nga ang handumanan gisaulog sa ika-napulo'g siyam ka adlaw sa Hunyo (ang iyang sugilanon sa kinabuhi mabasa usab ubos niining petsaha). Sa Prologo, ilawom sa petsa karon sa ibabaw sa Synaxarion, adunay mosunod nga inskripsyon mahitungod sa Balaang Apostol Tadeo, nga gisaulog karon: 'Memoriya sa Balaang Apostol Tadeo, nga nailhan usab nga Lebbaeus'. Apan, angay hinumduman nga ang epiteto nga 'Leewee' dili angay ihatag niining Santo Tadeo, kondili sa lain, usa sa Napulo ug Duha ka Apostoles, sama sa gihisgutan sa Ebanghelyo ni Mateo (Mat. 10:3).

Si Nicetas Callistos[5575] , usa ka karaang Griyegong historiyador sa simbahan, naghisgot niini sa mas detalyado sa Kapitulo 40 sa ikaduhang libro sa iyang Kasaysayan. Si Nicetas Callistus maoy miingon sa mosunod: 'Si San Hudas, dili ang Iskariote, kondili lain, nga nailhan sa duha ka ngalan: Tadeo ug Lebbeo, anak ni Jose, igsoon ni Santiago, nga gipahulog gikan sa atop sa templo, unang mipangwali sa Ebanghelyo sa Judea ug Galilea, sa Samaria ug Idumea, ingon man sa mga siyudad sa Arabia, sa mga yuta sa Siria ug Mesopotamia; unya miabot siya sa Edessa, ang siyudad ni Abgar, diin kaniadto nangwali na ang laing Tadeo, usa ka Apostol sa Kap-atan, sa ngalan ni Cristo, ug didto iyang nahuman ang tanan nga wala pa mahuman niadtong Tadeo'[5576] .

[5572] Mesopotamia – usa ka batuhan ug balas nga rehiyon nga nahimutang tali sa mga suba sa Tigris ug Euphrates ug misakop gikan sa Armenia sa amihanan paingon sa Gulpo sa Persia sa habagatan.

[5573] Ang Beirut mao ang kapital sa Lebanon. Sa karaang panahon, ang Beirut usa ka pantalan sa mga Fenicio ug nailhan nga Berytus. Gikupkop sa Ehipsiyong hari nga si Thutmose II ang siyudad, samtang gikuha kini ni Antiochus III gikan sa mga Ptolemy. Niadtong 140 BC, gipukanan ang Beirut sa Siryano nga si Diothus Tryphon, apan sa ilawom ni Emperador Augustus, gitukod pag-usab kini ni Agrippa ug gihimong kolonya para sa mga beteranong Romano. Sa ilawom sa mga ulahing emperador, bantog ang Beirut tungod sa iyang eskwelahan sa retorika, balak, ug labi na gayud sa balaod.

[5574] Ang kamatayon ni San Tadeo nga Apostol nahitabo mga tuig 44. – Adunay usa ka report bahin sa usa ka embahada nga gipadala ni Narses, Hari sa Asirya, kang Avgar, Prinsipe sa Edesa, nga nangayo nga ipadala kaniya si Balaang Apostol Tadeo, o ipadala kaniya (Narses) ang usa ka sulat nga naghulagway sa mga milagro nga gihimo niining Apostol. Ingon tubag sa hangyo ni Narses, gisultihan siya ni Avgar mahitungod sa mga milagro sa Apostol Tadeo.

[5575] Nikephoros Kallistos – ang labing iladong eklesiastikal nga historyador sa ika-14 nga siglo, usa ka monghe sa Monasteryo sa Hagia Sophia sa Constantinople. Ang iyang *Ecclesiastical History* (sa 18 ka libro) naglangkob sa yugto hangtod sa kamatayon sa Bizantinong Emperador Phokas (mga 611).

Mao kini ang gisulti ni Nicephorus Callistus bahin niining duha ka Tadeo: gitawag niya ang usa (sa Napulo ug Duha ka Apostoles) nga Lebbaeus, samtang ang usa pa (nga atong gisaulog karon) – usa sa Kap-atan ka Apostoles – gitawag lang niya nga Tadeo, ug dili Lebbaeus.

Ang Balaang Apostol ug Ebanghelista Mateo gitawag usab nga Lebbaeus sa pipila ka mga Ebanghelista[5577] .

Kontakion, Tono 4:

Samtang ang Simbahan nakadawat ug labing hayag nga bitoon kanimo, Apostol Tadeo, nga kanunay gipahayag sa imong mga milagro: luwasa kadtong nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo.

Paghinumdom sa Balaang Martir Vassa ug sa iyang mga anak: Theognis, Agapias ug Pista

Kumemorasyon sa 21 Agosto

Ang Balaang Martir nga si Vassa nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Maximian[5578] sa siyudad sa Edessa[5579] ; pagkahuman siya nakigminyo sa usa ka pagano nga pari nga ginganlan og Valerius, nanganak siya og tulo ka anak nga lalaki: sila Theognis, Agapius ug Pista, ug gipadako sila sa Kristohanong pagkamatinud-anon, kay siya mismo usa ka Kristohanon (nakadawat siya og pagtudlo sa balaan nga Kristohanong pagtuo gikan sa iyang mga ginikanan). Tungod sa pagpasipala kaniya sa iyang bana, napugos siya nga motungha sa atubangan sa usa ka pagano nga huwes, diin iyang gipahayag nga usa siya ka Kristohana; tungod niini, gibilanggo siya kauban ang iyang mga anak. Pagkahuman, gidala si Santa Vassa ngadto sa lugar sa pagbitay; ug sa atubangan mismo sa iyang mga mata gipasailalim ang iyang mga anak sa lain-laing pagpanakit: una, gisabit ug gipanguyop si Theognis; unya ang iyang lain nga anak, si Agapius, gibugbog; gipanguyop siya sa mga mananakit gikan sa ulo paingon sa dughan, apan nagpabilin siyang hilom ug wala magbuga bisan usa ka pulong; unya ang iyang ikatulong anak nga lalaki gisailalim usab sa lain-laing pagpanakit. Ang inahan, sa dihang nakita niya ang pag-antos sa iyang mga anak, gipalig-on sila ug, pinaagi sa pag-ampo, gihangyo sila nga atubangon ang ilang pagsubok uban sa kaisog. Ug ang tulo ka batan-on, human kaisogong nakasugakod sa tanang pagpanakit nga gihimo kanila, sabay silang giputol ang ulo gamit ang espada.

Si Vassa, ang ilang inahan, nalipay, kay nauna na niyang gipadala ang iyang mga pinalanggang anak sa atubangan ni Kristo; pagkahuman, gibilanggo siya pag-usab; samtang didto, gipugngan siya sa pagkaon, apan nakadawat siya og pagkaon gikan sa usa ka anghel, nga nagpalig-on kaniya alang sa mas dagkong pag-antos. Sa ulahi, sumala sa sugo sa tigpahirap, gidala siya sa Macedonia ug gipugos nga maghalad og makalilisang nga sakripisyo; apan, wala siya mosugot sa iyang mga tigpahirap, busa unang gilabay siya sa tubig, unya sa kalayo; pagkahuman niini, gilabihan siya og bato, apan wala siya'y kadaut bisan pa sa tanang iyang pag-antos. Sa dihang gidala siya sa paganong templo, gikuptan niya ang idolo sa diyos nga si Zeus[5580] , gilabay kini sa yuta ug gipikas-pikas. Unya gilabay si Santa Vassa sa mga hayop aron kan-on, apan wala siya masamdan taliwala kanila. Busa

---

[5576] Gireport nga ang Balaang Apostol Hudas nangwali usab sa Kristiyanismo sa Persia, ug gikan didto siya misulat sa iyang epistola ngadto sa mga simbahan. Ang hinungdan sa pagsulat niining epistola mao nga ang mga tawo nga dili deboto nakasulod sa komunidad sa mga magtutuo; ilang gihimo ang grasya sa Dios nga usa ka kahigayunan alang sa paglapas sa balaod ug, sa tabon sa Kristohanong kagawasan, nagmalingaw sa tanang matang sa makasasala nga mga buhat. Kini nga epistola naglangkob, sa bahin, og dogmatiko nga pagtulon-an: mahitungod sa misteryo sa Balaang Trinidad, sa Inkarnasyon ni Hesukristo, sa kalainan tali sa mga maayong anghel ug dautang anghel, ug mahitungod sa umaabot nga Katapusang Paghukom; Naglangkob usab kini og moral nga pagtulon-an: usa ka pag-awhag sa paglikay sa makasasalaon ug carnal nga kahugawan, blasfemiya, garbo, pagsuway ug uban pang mga dautang huna-huna; Ang Apostol nag-awhag sa tanan nga magpabilin nga matinud-anon sa ilang mga katungdanan ug responsibilidad – sa pagtuo, pag-ampo ug gugma – ug nag-awhag kanila sa pag-atiman sa pagbag-o sa mga naligaw ug sa pagpanalipod sa ilang kaugalingon batok sa mga heretiko.

[5577] Mas daghang detalye bahin niini makita sa salaysay sa kinabuhi ni San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista, ubos sa ika-16

[5578] Si Emperador Maximian nagdumala sa sidlakan nga katunga sa Imperyong Romano gikan sa 305 hangtod 311.

[5579] Ang siyudad sa Edessa nahimutang sa Macedonia.

[5580] Si Zeus mao ang labing labaw nga diyos sa karaang relihiyon sa Gresya, giisip nga ginikanan sa ubang mga diyos.

gilabay siya sa dagat sa iyang mga tigpahirak, traynta ka stadia gikan sa baybayon. Ug ang tanan nga nagbantay sa santa gikan sa layo nakakita sa tulo ka hayag nga mga lalaki, nga mas masanag pa kaysa adlaw, nga nagdala sa santa paingon sa usa ka barko ug gipahimutang siya sa usa ka trono. Walo ka adlaw pagkahuman, nagpakita si Santa Vassa sa pipila ka mga sundalo sa usa ka isla nga gitawag nga Hellespont; sa dihang nahibaloan kini sa Macedonianong gobernador nga si Philip, misulat siya sa gobernador sa rehiyon sa Cyzicus (ang diyosesis sa Hellespontine), nga nagmando kaniya nga dakpon ang martir; Ang ikaduha, pagkahuman nadakpan ang santa, gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan, sa dihang nakita nga nagpabilin nga lig-on ang santa, gisugo niya nga gapuson ang iyang mga kamot sa likod ug bug-atan siya nga walay kalooy sa tibuok lawas; sa katapusan, gisugo niya nga putlon ang iyang dungganong ulo. Busa, gihatag sa balaan nga martir nga si Vassa ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot ni Kristo nga Diyos, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan. Amen[5581] .

4 Septiyembre

22 Agosto (Luma nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Eulalia.

Gisaulog sa 22 Agosto

Sa panahon sa paghari sa mga paganong emperador, sa dihang ang tibuok kalibutan natabonan sa Hellenic nga kawalay pagtuo, nagpuyo sa lungsod sa Barkinon sa Espanya[5582] ang usa ka batan-ong dalaga nga ginganlan og Eulalia, anak sa mga Kristohanong ginikanan. Sukad pagkabata, gihigugma niya ang atong Ginoong Jesu-Kristo sa tibuok niyang kasingkasing; nagpuyo siya uban sa iyang mga ginikanan sa usa ka baryo nga nahimutang layo sa lungsod. Gihigugma kaayo siya sa iyang mga ginikanan tungod sa iyang pagkamabuotan, pagka-mapainubsanon, ug kinaadman nga labaw pa sa iyang edad; Gitudloan si Eulalia sa klasikal nga mga sinulat, ug aduna siyay usa ka lig-on nga tinguha – nga pag-alagad sa Ginoo pinaagi sa iyang walay dapol nga pagkabirhen. Ang santa nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagbasa sa mga libro ug sa pagdayeg sa Dios adlaw ug gabii, nagpuyo sa usa ka espesyal nga selda uban sa iyang mga kaubanan.

Sa dihang napulo'g upat anyos na si Eulalia, gisugdan ni Emperador Diocletian[5583] ang malupit nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Miabot sa siyudad sa Barkinon si Hegemon Dacian; naghalad siya didto og makalilisang nga mga sakripisyo sa iyang mga dautang diyos, unya gisugdan niya ang pagpangita sa mga Kristohanon aron pugson sila sa pagsunog og insenso sa mga dios-diosan. Busa, adunay dakong kagubot sa lungsod, kay ang mga Kristohanon gipugos nga gikuha gikan sa ilang mga panimalay ug napugos, ubos sa pagpanakit, sa pagsimba sa mga dios-diosan; ang balita bahin niini dali nga mikaylap sa tanang kasikbit nga baryo.

Sa pagkadungog sa dalaga nga si Eulalia niini tanan, napuno siya sa dakong kalipay sa espiritu ug, uban sa malipayong dagway, miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Hesukristo! Himaya sa Imong labing balaan nga ngalan, kay nadawat nako ang akong gipangita. Nagtuo Ako Kanimo, akong Ginoo, nga pinaagi sa Imong tabang matuman ang tinguha sa akong kasingkasing.'

Sa dihang nadungog sa mga ginikanan ni Eulalia, ingon man sa mga batan-ong babaye nga kuyog niya, kining mga pulong sa santa, wala sila kasabot sa iyang gipasabot; nangutana sila kaniya unsa ang hinungdan sa iyang kalipay, unsa ang iyang nadawat, ug unsa ang iyang gipangandoy. Apan wala siya'y gisulti kanila, gitago lang niya sa iyang kasingkasing ang iyang mga tuyo. Ug nangahibulong ang tanan, kay ang santa adunay batasan nga dili magtago sa bisan unsang butang nga iyang nasabtan mahitungod sa balaang pagtuo; apan bisan unsa ang

---

[5581] Ang pagkamartir ni Santa Vassa ug sa iyang mga anak nahitabo sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo. Sa Chalcedon, mga tuig 450, gitukod ang usa ka simbahan aron pasidunggan si Santa Vassa nga Martir.

[5582] Karon Barcelona.

[5583] Ang Emperador Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod sa 305.

iyang nasabtan gikan sa mga libro, nga gipahibalo sa grasya sa Dios, iyang isaysay sa tanan alang sa ilang kaayohan—mao nga gihigugma siya sa tanan sama sa ilang kaugalingong kalag. Apan si Eulalia wala maghisgot sa iyang mga hunahuna niadtong panahona, aron dili siya makasugat og bisan unsang pagsupak sa iyang mga plano gikan sa iyang amahan ug inahan, nga nahigugma pag-ayo kaniya.

Sa pag-abot sa gabii ug natulog na ang tanan (ug nadungog na ang unang pag-ungol sa manok), hilom nga nilayas ang balaang dalaga gikan sa iyang panimalay—nga walay nakabantay sa iyang paglarga—ug mibyahe paingon sa siyudad, nga hingpit nga gipuno sa gugma alang sa iyang langitnong Nobyo, si Kristo nga Ginoo, nga hugot ang pagbuot nga isakripisyo ang iyang kinabuhi alang Kaniya. Ug kining pagbiyahe sa gabii wala magpakita og kahadlok kaniya, sama sa kasagaran mahitabo sa tanang batan-ong dalaga nga mahadlok mobiya sa ilang panimalay sa gabii; tungod kay gibutang niya ang tanan niyang paglaum sa Dios ug hugot ang iyang determinasyon nga mamatay alang Kaniya, wala magtagad ang balaan sa kangitngit sa gabii, wala siya nabalaka sa mga multo sa gabii, ni sa mga mananap nga mabangis nga nakatagbo niya sa dalan; apan sama sa usa ka usa nga naningkamot sa pagpangita og tubig, siya usab midali sa bato-batong dalan nga walay sapin sa tiil nga dili naandan sa ingon ana ka lisod nga agianan.

Niabot si Santa Eulalia sa siyudad sa udto. Sa iyang paglabay sa ganghaan sa siyudad, nadungog niya ang mga mananabwag sa siyudad nga nagtawag sa mga tawo paingon sa lugar sa pagbitay. Midali siya paingon sa lugar sa pagbitay, nga nahimutang sa tunga-tunga sa siyudad: didto nakita sa santa si Gobernador Dacian, nga naglingkod sa hataas nga lingkoranan sa huwes. Naglisod-lisod sa paglusot sa kadaghanan, miatubang ang santa sa gobernador ug miingon sa kusog nga tingog:

'Dili matarong nga hukom, nga naglingkod sa hataas nga trono ug wala magkahadlok sa Dios, nga labaw sa tanan. Mao ba kini ang hinungdan nganong naglingkod ka dinhi—aron laglagon ang mga inosente, nga gimugna sa Dios sumala sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho aron sila mag-alagad Niya? Gidala nimo sila sa pag-alagad kang Satanas ug gikondena nimo sa kamatayon kadtong dili mosunod kanimo.'

Si Igemon, nabigla sa ingon ka dako nga kaisog sa batan-ong dalaga, miingon:

'Kinsa ka, nga nangahas sa pagpakita sa atubangan sa atong hukmanan nga wala ka gipatawag, nagasulti og mga pulong sa pagsaway sa atong nawong ug supak sa mando sa hari?'

Apan mitubag ang balaan nga babaye uban sa dakong kaisog:

Ako si Eulalia, usa ka sulugoon sa Ginoong Jesu-Cristo, nga mao ang Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo; sa pagsalig kaniya, wala ko mahadlok sa pag-abante sa akong kaugalingong pagbuot aron isumbong kamo. Ngano man nga nagbuhat kamo sa ingon ka buang, nga nagatamay sa Dios, nga naglalang sa tanang butang: sa langit, yuta, dagat, ug sa tanan nga naa sa ibabaw niini ug sa sulod niini; ngano man nga nagasimba kamo sa yawa, ug, labaw pa, pugson ninyo ang mga nag-alagad sa tinuod nga Dios, pinaagi sa nagkalain-laing pag-antos, sa pagsimba sa mga dios-diosan, nga dili mga dios kondili mga demonyo; kauban nila, kamo tanan nga nagasimba kanila itambog sa walay katapusang kalayo.

Ang gobernador, napuno sa kasuko, dayon gisugo nga walay kalooy nga paluon sa likod sa hubad nga dalaga ang mga sanga sa oak. Ug samtang gipalu si Eulalia, miingon ang gobernador:

"Makaluluoy nga dalaga! Asa na kaha ang imong Dios? Ngano man nga wala Siya magluwas kanimo gikan niining mga paghampak; ug ngano man nga nahimong buang ka aron mangahas sa paghisgot sa usa ka butang nga wala maghisgot kanimo? I-angkon na, nga tungod sa imong kawalay-hibalo ka nagbuhat niini, nga wala ka makahibalo sa kadako sa gahum sa huwes; unya pasayloon ka; kay bisan ako nagaluoy kanimo, nga usa ka batan-on, gwapa, ug mahimayaong dalaga, nga gipasakitan sa ingon ana ka malupit nga paghampak.

Niini mitubag ang santo:

Mokatawa ko nimo, kay ginatambagan ko nimong magbakak, mura'g ako, tungod sa kawalay-hibalo, nangahas nga moagi sa pag-antos para sa akong Dios, ug mura'g wala ko kahibalo kung unsa kadako ang imong gahum. Kinsa bay wala kahibalo nga ang gahum sa matag despotiko panandaliang; sama sa usa ka tawo nga buhi karon ug mamatay ugma, mao usab ang iyang gahum nga malabay. Apan ang gahum sa akong Ginoong Jesu-Kristo walay katapusan, kay Siya mismo walay katapusan. Dili ko gusto magbakak, kay nahadlok ko sa akong Ginoo, Nga magbilin sa tanang bakakon ug mga tawo nga walay balaod sa nagdilaab nga Gehenna aron masunog; ang akong pagka-dalaga pagapa-adornohan pa gayud ug ang akong pagka-dignidad pagapalig-onon pa gayud kon mag-antus ako alang sa akong Ginoo. Hibal-i kini, tortyurero: Wala koy gibati nga kasakit gikan sa mga pag-antos

nga gibutang kanako, salamat sa pagpanalipod ni Kristo, akong Ginoo, Nga magsilot kanimo sa walay katapusang pag-antos sa Adlaw sa Paghukom sumala sa imong mga binuhatan.

Sa pagdungog sa gobernador sa mga pulong sa martir, mas nasuko pa gayud siya ug gisugo nga isabit ang balaan sa usa ka kahoy nga porma-krus alang sa pagpanakit, ug ang iyang putli nga pagkabakira igaraspas gamit ang puthaw nga suklay hangtud nga matangtang ang tanang panit niya. Ang balaan, taliwala sa mga pag-antos, misinggit ngadto sa Dios, nga nag-ingon:

'Ginoong Jesu-Cristo! Paminawa ako, imong dili takos nga alagad, ug pasayloa ang akong mga sala! Palig-una ako taliwala sa mga pag-antos nga akong ginasagubang alang sa imong balaan nga ngalan, aron mapahiya ang yawa ug ang iyang mga sulugoon.'

Unya miingon kaniya ang gobernador:

'Ain-o ang ginasangpit nimo? Mas maayo pa nga maminaw ka kanako, ikaw nga buang ug malisud nga dalaga, ug maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos: unya maluwas ka; kay nagkadool na ang imong kamatayon, ug walay makaluwas kanimo.'

Apan mitubag kaniya si Santa Eulalia:

'Dili unta ka makadawat ug bisan unsang maayo, ikaw nga mapangblaspheme, ikaw nga gipanag-iya sa demonyo, ikaw nga tawo nga puno sa pagkaguba! Ug ako, labi pa gayud, dili ko moliko gikan sa akong Dios, kay Anga kinsa akong gina-agay ania diri; apan wala nimo Siya makita, tungod sa imong kahugaw, kay dili ka takus nga makakita Niya; Gipalig-on ko Niya, busa giisip nako nga walay bili ang mga pag-antos nga imong gipangahas nga ipahamtang kanako.

Unya gisugo sa gobernador nga pasunogon ang santa gamit ang nagdilaab nga kandila, ug gisugo nga siya pasunogon hangtod mamatay.

Samtang gisunog, napuno sa kalipay ang martir ug kusog niyang gipahayag ang mga pulong sa salmo: *'Tan-awa, ang Dios mao ang akong manluluwas; ang Ginoo nagpalig-on sa akong kalag. Ipanimalos Niya sa akong mga kaaway ang ilang dautan; laglaga sila pinaagi sa Iyang kamatuoran. Maghalad ako ug halad kanimo sa tibuok nakong kasingkasing; pagadayegon ko ang imong ngalan, O Ginoo, kay maayo ka, kay giluwasan mo ako gikan sa tanan nakong mga kasakit'* (Salmo 53:6–9).

Samtang nag-ampo ang balaan niining mga pulong, ang siga sa mga kandila nibalhin paingon sa mga sulugoon ug grabeng gisunog ang ilang mga nawong, nga nahulog sila sa yuta. Pagkita sa balaan niini, iyang gitutok ang iyang mga mata sa langit ug misinggit pa gayud siya sa mas kusog nga tingog:

– Ginoong Hesukristo! Paminawa ang akong pag-ampo, ug ipakita kanako ang Imong kaluoy; ihap-a ako uban sa Imong mga pinili alang sa pahulay sa walay katapusang kinabuhi: *'Ipakita kanako ang timailhan sa Imong pabor, aron makita kini sa mga nagdumot kanako ug mahiya sila'* (Salmo 85:17); ug hinaut nga ang mga nagtuo kanimo maghimaya sa Imong gahum.

Human niya pag-ampo niining mga pulong, gihatag sa santa ang iyang espiritu sa Dios[5584] ; ug nakakita ang tanan og usa ka salampati, puti sama sa niebe, nga nilupad gikan sa iyang baba ug misaka paingon sa langit; ang tanan nga nakasaksi niini nangahibulong pag-ayo; samtang ang mga Kristohanon (nga daghan sa katawhan) naglipay nga giisip silang takus nga adunay usa ka manalipod sa atubangan sa Ginoo sa langit nga taga-ila rang siyudad.

Sa dihang nakita sa gobernador nga namatay na ang martir, siya nabihag sa kaulaw tungod kay napildi siya sa usa ka batan-ong dalaga, ug sa pagbangon niya nga puno sa kasuko gikan sa lingkoranan sa huwes, mipauli siya. Gisugo sa gobernador nga pasagdan ang lawas sa martir nga nagbitay sa kahoy sa pag-antos ug nagbutang og mga guwardiya aron walay makahawa sa iyang lawas gikan didto; miingon ang gobernador, 'Pabayaan siya nga magbitay sa kahoy hangtud kan-on siya sa mga langgam ug ikalat ang iyang mga bukog.'

Sa pagbiya sa gobernador, ug samtang nagbitay pa ang lawas sa balaan sa kahoy, kalit nga nahulog ang niebe gikan sa panganod ug natabunan ang bililhon nga lawas sa balaan nga martir sama sa usa ka puti nga bisti; ang mga guwardiya nahadlok; mibakwit sila gikan sa maong dapit, ug nagtan-aw sila gikan sa layo, nahadlok sa tanan nga nahitabo.

[5584] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Eulalia nahitabo mga tuig 303.

Samtang nagpadayon, nahibaloan sa mga ginikanan sa santo ang tanan: kay sa pagmata nila sa buntag ug wala nila makita ang ilang pinalanggang anak nga babaye sa balay, sila nabalaka kaayo ug gisugdan ang pagpangita kaniya bisan asa. Pag-abot sa udto, nahibaloan nila nga namatay ang ilang anak tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo ug nagbitay pa gihapon sa kahoy sa pagpanamastamas; busa, midali sila paingon sa lungsod, nga nagahilak sa kasubo. Sa pagkakita sa mga ginikanan sa santa nga patay, nakatandog sa porma sa krus sa kahoy, natabonan sa niebe, sila nanghilak pag-ayo, nabug-atan sa kasubo, ug nanghilak og mapait nga luha; apan sa samang higayon nalipay sila nga ang ilang pinalanggang anak nakadawat sa korona sa martir ug misulod sa palasyo sa langitnong Nobyo. Gitinguha nila nga madala ang lawas sa martir ni Kristo pauli uban kanila, apan wala tugoti sa mga guwardiya nga moduol niini; samtang nagtutok sa balaan gikan sa gilay-on, naghilak sila, apan sa samang higayon naglipay sa espiritu.

Sa ikatulong adlaw, pipila ka matinud-anong mga lalaki ang nagkuha sa balaan nga lawas sa martir sa gabii (wala kini damha sa mga guwardiya) ug giputos kini sa usa ka putli nga sudlo nga gipabango sa humot nga lana sa atubangan sa iyang mga ginikanan, nga gihugas ang lawas sa ilang pinalanggang anak nga babaye sa ilang mga luha. Si San Felix (nga sa ulahi nag-antos tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo)[5585] , sa pagtan-aw sa nawong sa namartir nga patay, miingon uban sa mga luha sa kalipay:

'Ginang Eulalia! Gikonsiderar kang takus nga madawat ang korona sa martir sa atubangan namo!'

Sa dihang gisulti ni Felix kining mga pulong, ang nawong sa dalaga—nga patay sulod sa tulo ka adlaw—nangisi nga daw buhi, samtang nagtutok kaniya; pagkahuman niini, ang tanan nga naa didto misugod sa pagkanta sa mga pulong sa salmo: *'Ang mga matarong mosinggit, ug ang Ginoo mamati kanila; Galuwason sila sa Ginoo gikan sa tanan nilang mga kalisdanan'* (Salmo 33:18).

Ug ilang gilubong ang lawas sa balaan nga martir nga si Eulalia uban sa dungog, nga naghimaya sa Dios Amahan, ug sa Iyang Bugtong Anak, ang Ginoong Jesu-Kristo, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga ang Gingharian walay katapusan ug magpabilin hangtod sa kahangturan. Amen.

Fiesta sa dungog sa Georgian nga Ikono sa Inahan sa Dios

Gisaulog sa ika-22 sa Agosto

Sa amihanan sa Rusya nag-agos ang Suba sa Pinega, nga moabut sa Dvina; daghang mga puloy-anan ang nahimutang sa baybayon sa Pinega; tupad niini nga suba adunay usa ka dako ug hataas nga bukid nga gitawag og Chernaya; kini nga bukid misabwag hangtod sa Dagat (sa Dagat Arctic) ug mga lima ka gatus ka poprish ang gitas-on; kaniadto kini walay sulod ug walay nagpuyo.

Pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios, gitukod sa maong bukid ang usa ka monasteryo nga gipahinungod sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios niadtong tuig 7111 sukad sa paglalang sa kalibutan (sa tuig 1603 AD); kini nga monasteryo gitukod sa usa ka pari sa maong nasud nga ginganlan og Miron, nga sa ulahi nahimong abá sa maong monasteryo.

Angay nga hinumduman nga sa panahon sa paghari sa debotong Tsar ug Dakong Prinsipe Mikhail Feodorovich[5586] , gisakop sa Persyano nga Shah Abbas[5587] ang Iberia[5588] sa iyang pagdumala; pagkakit niya didto sa milagrosong bisti sa Ginoo nga Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, gikuha niya kini; niadtong panahona, gikuha sa mga Persyano ang daghang uban pang balaang relikyas ug bililhon nga mga ikon sa Iberia ug gidala ang tanan ngadto sa Persia, dili aron pagdayeg (kay mga pagano man sila), kondili aron ibaligya sa mga negosyanteng Ruso; kay daghan kaayong mga negosyanteng Ruso sa Persia niadtong panahona, ug nahibalo ang mga Persyano nga ilang gihalad ug gisimba ang mga balaang ikon. Lakip niining mga negosyante mao ang usa ka tawo nga ginganlan og Esteban gikan sa siyudad sa Yaroslavl sa Rusya; kining si Esteban mao ang tagdumala sa panag-iya sa usa ka lungsoranon sa Yaroslavl nga ginganlan og George. Kining maong Esteban mao ang gidalaan sa usa ka Persyano og usa ka ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga gipahumotan sa pilak ug bulawan, ug

---

[5585] Ang pista ni San Felix gisaulog sa Balaang Simbahan kada 22 sa Agosto.
[5586] Mikhail Feodorovich naghari gikan sa 1613 hangtod sa 1645.
[5587] Niadtong 1622
[5588] Karon nga Georgia.

gitanyag kaniya nga ibaligya. Kining matinud-anong tawo gipalit kining balaan nga ikon gikan sa Persyano uban sa dakong kalipay.

Sa mismong higayon nga gipalit niya kini nga ikon sa Persia, ang iyang agalon nga si George, nga nahisgutan sa ibabaw, nga nagpuyo sa siyudad sa Yaroslavl, nakakita og panan-awon samtang natulog, diin iyang nadungog kining mga pulong:

'Ang tagdumala sa imong kabtangan, nga nagpuyo sa Persia, nakapalit og bililhon nga mga butil para kanimo; ug sa diha nga dad-on niya kini kanimo, ipadala sila sa rehiyon sa Dvina, sa Itom nga Bukid.'

Sa pagkatinuod, pagkahuman sa pipila ka panahon, ang maong si Stephen, ang tagdumala sa panimalay ni George, miabot gikan sa Persia ug gidala kang George ang balaang ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga iyang napalit sa Persia. Malipayon nga gidawat ni George ang balaang relikya ug, sa paghinumdom sa iyang panan-awon, miingon:

'Kini gayud ang bililhon nga perlas nga gisulti kanako sa akong damgo.'

Sa dili madugay pagkahuman, sumala sa sugo sa Dios, mibiyahe si George paingon sa rehiyon sa Dvina ug miabot sa maong Chernogorsk Monasteryo[5589] uban sa maong halangdong ikon (gitawag kini nga 'Georgian' nga ikon tungod kay gidala kini gikan sa yuta sa Iberia, o Georgia). Gihatagan ni George ang monasteryo og daghang bulawan, pilak, mga sudlanan sa simbahan, ug mga liturhikal nga libro[5590] .

Sa panahon nga gidala ang balaan nga ikon sa Inahan sa Dios ngadto niining monasteryo, ang abá ug ang mga igsoon nagselebrar sa Tibuok-Gabii nga Pagbantay sa simbahan; Usa ka monghe sa maong monasteryo nga ginganlan og Pitirim, nga buta ug bingi sulod sa daghang katuigan ug nagpabilin sa infirmaryo sa monasteryo sa panahon sa serbisyo, migawas sa portiko sa atubangan sa iyang selda aron mag-ampo sa Dios. Samtang nag-ampo siya, kalit nga misidlak kaniya ang dakong kahayag, nga nakapahadlok pag-ayo kaniya, kay dugay na siyang wala makakita og kahayag tungod sa iyang pagkabuta; Gituohan ni Pitirim nga kini usa ka limbong sa demonyo; unya gihimo niya ang tanda sa Balaang Krus ug gitutok niya ang iyang mga mata ngadto sa dakong bukid, diin nakakita siya og kahayag niini, sama sa sinag sa adlaw; unya, pagkahuman sa iyang pag-ampo, sa kalit lang nakakita siya gamit ang iyang mga mata ug nakadungog gamit ang iyang mga dalunggan. Pagkahuman sa doxolohiya sa buntag, miadto si Pitirim sa abad ug gisultihan niya kini, ingon man ang mga igsoon, mahitungod sa iyang pag-ayo gikan sa pagkabulag ug pagkabungog; ug ang tanan nga anaa naghimaya sa Dios.

Sa dihang ang debotong lalaki, si George (nga naa didto niadtong panahona), nakadungog niining labing himayaong milagro, nagtukod siya og matahum nga simbahan sa maong monasteryo aron pasidunggan ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ug unya, daghang matang sa mga milagro ang nahitabo pinaagi niining balaan nga ikon; daghang mga masakiton ang napaayo; pananglitan, ang grasya sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagpaayo sa usa ka babaye nga ginganlan og Neonila, nga paralisado; usa pa ka babaye, nga ginganlan og Theodosia, nga nag-antos sa sakit sa mata, napaayo usab. Ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagpakita sa Iyang tabang kang usa ka lalaki nga ginganlan og Codratus, nga gipanag-iya sa mga demonyo ug gipadagan nila sa disyerto sulod sa napulo ka semana, nga wala mokaon o maminom bisan unsa; Ang Inahan sa Dios, sa pagpakita Niya kaniya, gipalig-on Siya, gipakita Niya kaniya ang dalan paingon sa balay sa iyang mga ginikanan ug gisugo Siya nga moanha sa Iyang monasteryo sa milagrosong ikon, nga nagsaad nga ihatag kaniya ang hingpit nga kaayohan gikan sa iyang sakit, nga tinuod gayud nga gihatag Niya kaniya. Pinaagi sa pag-ampo sa Inahan sa Dios, usa ka lalaki nga ginganlan og Juan, nga usa ka mangingisda ug nalumos sa usa ka lanaw, naluwas gikan sa pagkalumos; dugang pa, ang Inahan sa Dios nagpakita sa lain nga lalaki nga ginganlan og Pablo, nga nagpuyo sa usa ka dapit sa baybayon ug naangol sa sakit sa tiyan sulod sa tibuok tuig; Sa dihang nagpakita Siya kang niining si Pablo, gitudloan siya sa Inahan sa Dios sa Balaang Kasulatan ug giayo Siya sa iyang sakit. Sa samang paagi, giayo sa Inahan sa Dios ang mga tawo sa daghang uban pang dili na matambalan nga mga sakit ug balatian, sama sa mga sakit sa tiyan, bukol, ug lain-laing mga sakit sa mata ug ngipon; gipang-ayo usab niya ang mga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu ug hangtod karon gipakita niya ang iyang milagrosong gahum pinaagi sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit[5591] . Ug dili lang didto, apan sa Moscow usab, daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa kopya niining ginatahud nga ikon, nga nahimutang sa Simbahan sa Balaang Trinidad.

[5589] O Krasnogorsk.

[5590] Usa ka Georgian nga ikon sa Inahan sa Dios gidala sa Monasteryo sa Chernogorsk (o Krasnogorsk) niadtong 1629.

Ang kopya sa ikon gihimo tungod sa mosunod nga rason.

Niadtong 1654, ang milagrosong Georgian nga ikon sa Inahan sa Dios gidala gikan sa Monasteryo sa Chernogorsk o Krasnogorsk paingon sa Moscow alang sa pag-ayo ug gibutang, gituohan, sa Simbahan sa Balaang Trinidad sa Nikitniki o sa balay sa usa sa mga parokyano niadtong simbahan. Sa unang semana sa Dakong Kwaresma niadtong maong tuiga, si Hieromonk Makarii, sa hangyo sa usa ka artesano nga si Gavriil Evdokimov, nga grabe kaayo ang sakit sa iyang anak nga lalaki, gidala kining ikon sa iyang balay alang sa usa ka pag-ampo nga serbisyo, ug naayo ang masakiton nga batang lalaki. Isip pagpasalamat sa pagka-ayo, gisugo ni Gavriil Evdokimov ang paghimo og kopya sa milagrosong Georgian nga ikon, nga iyang gibutang sa Simbahan sa Balaang Trinidad, duol sa Varvarsky Gates.

Padayon nga nagakahitabo ang mga milagro pinaagi niining ikonoha hangtod karon, ug kini ang sentro sa mainitong debosyonal nga pagsimba sa mga lumolupyo sa Moscow[5592] .

Kining mga milagro gihatag sa tanan nga miabot uban sa pagtuo ug gihimo alang sa himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir: Agathonica, Zoticus, Theoprepia, Akininda, Severianus ug uban pa uban kanila

Paghinumdom sa ika-22 sa Agosto

Ang martir ni Kristo, si Agathon, nagpuyo sa Nicomedia[5593] atol sa paghari ni Emperador Maximian[5594] ; iyang gipahawa ang mga Griyego sa pagsimba sa mga dios-diosan ug gidala sila kang Kristo; gidala siya aron pasakitan sa kondi[5595] si Eutolmius. Sa pag-abot niining gobernador, nga gipadala sa emperador sa rehiyon sa Pontus aron silotan ang mga Kristohanon, sa barko sa usa ka dapit nga gitawag Carpin, nakit-an niya didto si Santo Zoticus uban sa iyang mga disipulo, nga nagpahayag sa ilang pagtuo kang Kristo; gisilotan sa kamatayon pinaagi sa krusipisyon sa gobernador Eutolmius ang iyang mga disipulo, samtang gidala niya si Santo Zoticus uban kaniya. Sa iyang pagbalik sa Nicomedia, gidakop niya si Principus, nga gitudloan sa balaang Kristohanong pagtuo ni San Agathonicus; Pagkahuman niya silang giputlan sa mga kamot ug tiil, kauban nila Agathonicus, Zoticus ug ang uban pang mga Kristohanon—nga naglakip nila Theoprepius, Akinindus ug Severian—gidala niya silang tanan sa Thrace, diin miabot usab ang Emperador mismo, aron silang tanan ipailalom sa pagpanakit didto. Samtang ang mga santo naa sa rehiyon nga gitawag og Potama, gipatay sa kondi si Santo Zoticus, si Theoprepios ug si Akinindos, kay dili na sila makalakaw tungod sa mga samad ug paltos nga ilang nadawat kaniadto; ug pag-abot sa daplin sa Chalcedon[5596] , gipatay sa kondi si Santo Severian, nga mapangahas nga nag-angkon kang Kristo; Sa bahin sa uban pang mga martir, kauban ni San Agathon, gidala sila niya sa Byzantium ug gitortyur didto sulod sa pipila ka panahon; unya miabot siya uban kanila sa Slimbria, sa usa ka lugar nga gitawag og Ammus – kay si

---

[5591] Sa panahon sa paghari ni Alexei Mikhailovich (1645–1676), ang milagrosong Georgian nga ikon sa Inahan sa Dios gidala sa Siberia, sa Suba sa Lena, ug sa mga sulodnong siyudad sa Rusya: Ustyug, Vologda, Pereyaslavl-Zalessky ug Moscow. – Ang mga milagrosong timaan sa kaluoy sa Reyna sa Langit nagpadayon nga gipakita pinaagi sa Georgian nga ikon hangtod karon. Pananglitan, niadtong 17 Hunyo 1897, ang asawa sa usa ka pari gikan sa baryo sa Shuyskoye, sa Totemsky District, Vologda Governorate, naayo gikan sa usa ka grabe kaayo ug makamatay nga sakit atubangan niining ikon.

[5592] Ang dugang nga mga detalye mahitungod sa mga milagrosong timaan nga gipakita niining ikonoha makita sa gihisgutan nga libro: Himaya sa Inahan sa Dios (pp. 590–591).

[5593] Ang Nicomedia usa ka siyudad sa amihanan-sidlakan nga suok sa golpo nga gihulma sa Dagat Marmara. Gitukod kini niadtong 264 BC ug gikuha ang ngalan ni Nicomedes I, Hari sa Bithynia. Ang siyudad sa Izmit karon nagtindog sa dapit sa karaang Nicomedia.

[5594] Si Maximian Hercules, nga nagbitbit sa titulo nga Augustus, kauban nga maghuhari ni Diocletian ug nagdumala sa kasadpang katunga sa Imperyong Romano gikan sa 285 hangtod 305.

[5595] Ang 'komit' usa ka maharlikang bantay, tigkolekta sa buhis para sa maharlikang kaban, o gobernador sa siyudad; sa niini nga konteksto, ang termino nga 'komit' nagtumong sa mga gobernador sa siyudad.

[5596] Ang Chalcedon, o mas tukma nga Chalcedon – orihinal nga usa ka kolonya sa Megara sa baybayon sa Dagat Marmara. Sa ilawom sa mga Kristohanong emperador, ang Chalcedon mao ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia. Sa kasaysayan sa Kristohanong Simbahan, bantog ang Chalcedon isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gitigum ni Emperador Marcian niadtong 451.

Maximian nagpuyo didto; Didto ang balaan nga martir Agathonicus, ingon man ang tanang Kristohanon nga gidala niya gikan sa Nicomedia, gipahirapan ug gilutos pag-usab sa katapusan, pagkahuman gisilotan sila sa kamatayon ug giputol ang ilang mga ulo, human sila nakasinati og pag-antos alang sa ngalan ni Kristo, among Dios[5597] .

Kontakion, Tono 1:

Sa pag-angkon nimo og bulahan nga dungog pinaagi sa kinaadman sa Dios, O Agathon, mibulag ka sa pagtuo sa mga daotan, nga wala ka mahadlok sa pag-antos. Busa nahimo kang takus nga manunod niining panalangin, ug nadawat nimo, kauban sa mga nag-antos uban kanimo, ang takus nga mga korona.

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Anfusa, sa Balaang Hieromartir nga Obispo Athanasius, ug sa duha ka sulugoon ni Santa Anfusa: sila Charisimus ug Neophytus

Gisaulog sa ika-22 sa Agosto

Si Santa Anfusa, anak sa mga adunahan nga lumolupyo sa siyudad sa Seleucia, pagkahuman nabunyagan, nagpuyo isip usa ka mongtawo sa kamingawan sulod sa 23 ka tuig. Si Atanasio, Obispo sa Tarsus sa Cilicia, nga mao ang nagbunyag kang Santa Anfusa, giputol ang ulo sa espada atol sa paghari ni Aurelian (270–275); Si Charissimus ug Neophytus, nga nabunyagan uban sa ilang agalon, nakasinati usab sa parehas nga kapalaran. Si Santa Anfusa namatay nga malinawon, dugay na pagkahuman sa ilang pagkamartir (labaw pa sa 20 ka tuig ang milabay).

5 Septiyembre

23 Agosto (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Irenaeus, Obispo sa Lyon

Komonemorasyon sa 23 Agosto

Si San Irenaeus, Obispo sa Lyon, usa sa labing bantugan nga mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan. Nanginabuhi ug nag-alagad siya sa ika-2 nga siglo, ug iyang gihalad ang tibuok niyang kinabuhi sa pakigbisog batok sa Gnostisismo[5598] . Ang iyang kahinungdanon alang sa Kristohanong Simbahan sa ika-2 nga siglo ikatandi sa kahinungdanon ni San Atanasius ang Dako alang sa Kristohanong Simbahan sa ika-4 nga siglo. Ang duha ka tawo, sa patas nga sukod ug labaw sa tanan, sa ilang kinabuhi ug mga buhat, mga tigdepensa sa putli ug walay

---

[5597] Ang mga balaan nga martir namatay sa ulahing bahin sa ika-3 nga siglo o sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

[5598] Ang Gnostisismo mao ang kinatibuk-ang termino para sa daghang heretikal nga bakak nga mga pagtulon-an nga mitumaw sa unang duha ka siglo sa Kristohanong kapanahonan. Ang Gnostisismo laganap ug daghan ang misunod niini sa nagkalain-laing mga nasud. Gihimulag ang Gnostisismo sa Ehipsiyo, Siryano-Kaldeo, ug sa Asia Minor. Ang mga representante sa Ehipsiyong Gnostisismo naglakip nila Cerinthus (usa ka kapanahonan ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista), Valentinus ug Basilides; ang Siryako-Kaldayo nga Gnostisismo gisapoban sa mga sumusunod ni Simon nga Mago ug Menander; samtang ang Gnostisismo sa Asia Minor gisuportahan sa mga erehe nga sila Kedron ug Marcion. Ang mga Gnostiko naghimo og hugot nga kalainan tali sa Banal – ang espirituhanon – ug sa kalibutanon – ang carnal – nga mga gingharian; labaw pa, ang tanang Gnostic nga sistema gisalikway ang posibilidad sa pakig-ambit tali sa hingpit (tibuok-hingpit) nga pag-anaa ug sa relatibong pag-anaa (i.e. ang pag-anaa sa kalibutan). Ang dili malikayan nga sangputanan niining hingpit nga pagbulag tali sa Banal ug sa kalibutanon, sa espirituhanon ug sa lamanon, sa praktikal nga paagi mao ang pagbulag sa espiritu ug unod. Gidumili sa mga Gnostiko ang banal nga pagpadayag ug gipasabot ang tanang kamatuoran sa Kristohanong doktrina pinaagi lamang sa paningkamot sa rason.

hugaw nga doktrina sa Simbahan batok sa bakak nga heretikal nga mga pagtulon-an sa ilang panahon – si San Irenaeus batok sa Gnostisismo; si San Atanasius batok sa Arianismo[5599] .

Si San Irenaeus gikan sa Asia Minor; ang iyang natawhan mao ang siyudad sa Smyrna; sukad pagkabata, gituon pag-ayo ni Irenaeus ang tanang kaalam sa Hellenic; pamilyar kaayo siya sa Griyegong balak, pilosopiya ug uban pang siyensya sa Hellenic.

Apan, si San Irenaeus wala madala sa bakak nga kahibalo sa kalibutan. Pagkadungog niya sa espirituhanong kinaadman – Kristohanong kinaadman – gipangandoy ni Irenaeus nga yakpon kini sa tibuok niyang kasingkasing; sukad niadto, gusto na lang niya nga tun-an kini nga tinuod, makaluwas-sa-kalag nga kinaadman, samtang giisip ang kalibutanong Hellenic nga kinaadman nga walay pulos.

Si San Irenaeus unang gitudloan sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ni San Policarpo, Obispo sa Smyrna. Kining San Policarpo usa ka disipulo ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo, ug siya mismo gikonsagra niini sa obispal nga katungdanan sa Smyrna. Si San Policarpo nagpaningkamot pag-ayo alang sa kaayohan sa Simbahan ni Kristo, kay wala lang siya mag-atiman sa iyang kawan sa Smyrna, apan nagsulat usab siya og mga sulat ngadto sa mga silingang simbahan. Sumala sa pagpamatuod ni Beato Jerome[5600] , si Policarpo mao 'ang pangulo sa tibuok Asia sa Kristiyanismo'.

Si San Irenaeus usa ka disipulo niining himayaong Polycarp; human madungog ang makaluwas-sa-kalag nga pagtulon-an sa Kristohanong gikan sa baba mismo ni San Polycarp, nahigugma si Irenaeus niini labaw pa sa bisan unsang sekular nga kahibalo; Pinaagi sa pagka-disipulo ni Policarpo, si San Ireneo nahimong, sa pagkahulog, usa ka disipulo ni Kristo mismo, kay gidawat niya sa tibuok niyang kasingkasing ang mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug gipahinungod niya ang iyang kaugalingon hingpit sa pag-alagad sa Dios. Tungod kay si Policarpo usa ka disipulo ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo, iyang gipasa kang San Ireneo ang tanan niyang nadungog gikan sa mga balaang Apostoles, nga mga saksi sa ilang kaugalingong mga mata ug mga sulugoon ni Kristo.

Gitipigan ni Irenaeus sa iyang hunahuna ang tanan niini, ug gisulat kini sa iyang kasingkasing sama sa usa ka matang sa pergamento.

Si San Irenaeus giordinar nga presbiter ni San Policarpo ug gipadala niya sa Gaul aron magwali sa Pulong sa Dios didto.

Ang Obispo sa Lyon niadtong panahona mao si Santo Pothinus, nga sa ulahi gipamatud-an ang iyang pagwali pinaagi sa pagkamartir alang sa ngalan ni Kristo. Pag-abot ni Santo Irenaeus sa Gallic nga siyudad sa Lyon, misugod siya sa trabaho nga masinabtanon, nga nagtabang kang Santo Pothinus sa iyang mga katungdanan isip arkipastor.

Niadtong panahona, usa ka mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa mga pagano ang nagpadayon sa Lyon, ug napamatud-an ni San Irenaeus ang iyang kaugalingon nga usa ka maisugon nga magtatanggol sa mga Kristohanon ug usa ka lig-on nga haligi sa Simbahan. Gikan didto, gipadala ni Obispo Pothinus si San Irenaeus sa Roma aron ihatud ang usa ka mensahe gikan sa mga nag-ako sa ilang pagtuo ngadto kang Obispo Eleutherius[5601] .

[5599] Ang nagtukod sa erehe nga Arianismo mao si Arius, usa ka presbiteryo sa Alexandria. Gidumili niya nga ang Anak sa Dios parehas og substansya sa Dios Amahan, giisip si Hesukristo nga usa ka binuhat, ug uban pa. Ang erehe nga Arianismo hingpit nga gikondena sa Unang (325 AD) ug Ikaduhang (381 AD) Ekumenikal nga mga Konsilyo, diin ang mga Ama mitigum aron buhaton ang Kredo. Sa ika-5 nga siglo, ang Arianismo hapit wala nay mga sumusunod sa Imperyong Romano, apan nabanhaw kini sa Alemanya taliwala sa mga Goto, Burgundio, Vando ug Lombardo, diin nagpadayon kini hangtod sa ika-7 nga siglo.

[5600] Si Beato Jeronimo – usa sa labing bantugan nga magtutudlo sa Simbahang Kasadpan (330–419); nga taga-Slavic (gikan sa lungsod sa Stridon sa Dalmatia), nakadawat si Jeronimo og edukasyon sa Roma nga talagsaon sa iyang panahon; niadtong 373 mibyahe siya paingon sa Sidlakan, human una siya nabunyagan; tungod sa iyang debotong kinabuhi, giordinar si Jeronimo nga presbiter. – Nagsulat si Beato Jeronimo og daghang mga buhat mahitungod sa nagkalain-laing hilisgutan sa teolohikal nga kahibalo. Ang mga buhat ni Beato Jeronimo gibahin sa upat ka nag-unang grupo: 1) ekshegetikal, 2) dogmatiko, 3) moral, ug 4) historikal. Ang labing hinungdanon nga buhat ni Beato Jeronimo mao ang iyang hubad sa Balaang Kasulatan, nga nailhan nga Vulgate. Dugang pa, ang mosunod nga mga buhat ni Jerome angay hatagan og espesyal nga pagtagad: ang *Chronicle*, ang *Lives of the Fathers*, *On Illustrious Men*, ang *Martyrology*, ug uban pa. Ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga buhat ni Beato Jerome, gawas sa gagmay nga mga sulat, miabot sa 180.

[5601] Niining epistula, gidayeg si San Irenaeus isip labing masigasig nga tigpanalipod sa Kristohanong pagtuo.

Sa iyang pagbalik gikan sa Roma, pagkahuman sa pagkamartir ni San Pothinus[5602] , gisagop ni San Irenaeus ang katungdanan sa obispo.

Si San Irenaeus usa ka maayong magbalantay sa mga lungsoranon sa Lyon sa ilang labing lisod nga mga panahon, kay niadtong panahona ang Simbahan ni Kristo gilibotan sa daghang mga kalamidad: ang dautang mga idolatra naglunsad og mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug, labaw pa, ang mga walay Dios nga mga heretiko nagsugod sa pagpanamkon og panagbangi ug pagkabahin-bahin sulod sa Simbahan sa Dios.

Tungod sa ngalan ni Kristo, mapailubon nga gidala ni San Irenaeus ang tanang pagpanlupig ug kalisod nga gipahamtang kaniya sa mga idolatra, samtang batok sa mga heretiko iyang gipanglaban ang usa ka kusganong pakigbisog pinaagi sa iyang mga pulong ug sinulat. Ang pastoral nga ministeryo ni San Irenaeus dili lang natapos sa Lyon, diin napasulod niya sa Kristiyanismo ang tibuok populasyon, kondili misakop pa sa tibuok Gaul. Gipadayon ni San Irenaeus ang labing aktibo nga relasyon sa Simbahan sa Roma, ingon man usab sa mga simbahan sa Asia Minor, nga gipamatud-an sa iyang mga sulat ngadto sa mga presbiteryo sa Roma nga sila Florinus ug Blastus, ug usab sa iyang mga sulat ngadto sa mga obispo sa Roma ug Asia Minor atol sa mga panaglalis bahin sa pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw, nga misugod sa panahon ni Papa Victor I[5603] . Kanunay nga naningkamot si San Irenaeus sa pag-uli sa panag-uyon sa mga nagkasumpaki ug nagkasinupak. Pananglitan, sa dihang ang gihisgutan nga Papa Victor I, pinaagi sa iyang dili maalamon nga pagpugos, naghulga nga hinungdan sa pagkabahin sa mga Kristohanon sa Sidlakan ug Kasadpan tungod sa kalainan sa opinyon bahin sa petsa sa Pasko sa Pagkabanhaw, si San Irenaeus, pinaagi sa iyang impluwensya, nakapugong sa pagkabahin ug nakapahiuswag sa mga nagkasumpaki.

Nagpakita usab si San Irenaeus og dakong kadasig sa pagsupak sa mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an sa iyang panahon. Nagsulat siya og daghang mga buhat diin iyang mapangahas nga gisaway ang mga sayop sa mga heretiko ug gipadayag ang mga kamatuoran sa Kristohanong doktrina. Sa tanan niyang mga buhat, ang labing bantog mao ang traktado nga giulohan og 'Batok sa mga Heresiya'[5604] . Nagsugod si San Irenaeus sa pagsulat niining traktado sa hangyo sa usa sa iyang mga higala, nga adunay tuyo nga supakon ang heresiya sa mga Valentiniano[5605] , nga niadtong panahona naglapnag sa ilang bakak nga mga pagtulon-an dili lang sa Roma kondili usab sa Gaul. Sunod, aron ipakita ang pagkawalay-tinuod ug kinaiya sa heresiya sa mga Valentiniano—nga nagbalik-balik lang sa sayong mga sayop sa mga heretiko—gideskribi ni San Irenaeus ang labing karaang mga heresiya nga misulpot kaniadto ug nakiglalis sa Kristiyanismo; ug uban sa tinuod nga Kristohanong kinaadman, gisupak ni Irenaeus ang tanang sayop sa mga heretiko ug gipadayag ang nag-inusarang makaluwas nga doktrina – ang Kristohanong doktrina.

Ang nag-unang basihanan diin nagbarug ang tibuok Kristohanong doktrina, ang 'haligi ug saligan sa Simbahan'[5606] – sumala sa mga pulong ni San Irenaeus – mao ang upat ka Ebanghelyo sa Bag-ong Tugon, nga gisulat sa mga disipulo ug mga saksi sa Ginoo. Kini nga mga Ebanghelyo, matud ni Irenaeus, mao ang mosunod: ang Ebanghelyo ni Mateo, nga gisulat sa Hebreo; ang Ebanghelyo ni Marcos, usa ka disipulo ni Apostol Pedro; ang Ebanghelyo ni Lucas, kauban ni Balaang Apostol Pablo; ug ang Ebanghelyo ni Juan, ang pinalanggang disipulo sa Ginoo, nga gisulat niya samtang naa siya sa Asia Minor, sa Efeso. Busa, upat ra ka tinuod nga apostolikong Ebanghelyo sa Simbahan, nga kasaligan ug dili masayop; ug 'dili mahimo,' matud ni San Irenaeus, 'nga adunay labaw pa o kulang pa nga mga Ebanghelyo kaysa sa naa sa Simbahan'[5607] . 'Ang mga sumusunod kang (ang erehe) Valentinus,' iyang gipadayon, 'walay pagduha-duha nga gipaila ang ilang kaugalingong mga sinulat ug nagapasigarbo nga aduna silay mas daghang Ebanghelyo kaysa sa tinuod nga anaa.' Miabot pa gani sila sa pag-ulohan sa ilang bag-ong buhat nga 'Ang Ebanghelyo sa Kamatuoran', bisan pa man nga kini wala magkasinabot sa bisan unsang aspeto sa mga Ebanghelyo sa mga Apostoles. Kay kung tinuod man ang Ebanghelyo nga ilang

---

[5602] Ang pagkamartir ni San Pothinus nahitabo mga tuig 177.

[5603] Si Victor I naglingkod sa trono sa papa gikan sa 187 hangtod sa 200.

[5604] Ang tukmang titulo sa kini nga buhat mao ang 'Ang Pagpadayag ug Pagpamatud-an sa Bakak nga Kahibalo'. Kini nga buhat gisulat sa Griyego, apan mga piraso ra sa orihinal nga teksto ang nakaluwas sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan sa Sidlakan. Ang buhat gibahin sa lima ka libro ug usa kini sa labing katingalahang mga polemikal nga traktado.

[5605] Kining mga heretiko gikuha ang ilang ngalan gikan sa ilang pangunang magtukod, si Valentinus.

[5606] 'Batok sa mga Heresiya', Libro III, Kapitulo 11.

[5607] Ibid., Libro III, Kapitulo 11.

gipresentar, apan wala kini'y bisan unsang pagkapareho sa mga gipasa kanato sa mga Apostoles, nan bisan kinsa nga gustong makakita, sama sa gipakita sa mga Kasulatan mismo, nga kini dili mao ang Ebanghelyo sa Kamatuoran nga gipasa sa mga Apostoles[5608] . – Ug gipamatud-an ni San Ireneo nga tinuod ug kasaligan kana nga mga Ebanghelyo sa mosunod nga paagi. Kinahanglan nga adunay upat ka Ebanghelyo, bisan pa tungod kay upat ra ka kanto sa kalibutan; dugang pa, sumala sa pangatarungan ni San Ireneo, ang gidaghanon nga upat sa mga Ebanghelyo kinahanglan motumaw sa upat ka pakigsaad nga gihatag sa Dios sa katawhan – ang pakigsaad nga gihatag sa ilawom ni Adan sa wala pa ang Baha, ang pakigsaad nga gihatag pagkahuman sa Baha sa ilawom ni Noe, ang Balaod nga gihatag sa ilawom ni Moises ug, sa katapusan, ang ika-upat ug katapusang pakigsaad – ang Kristohanong pakigsaad, nga naglangkob sa tanang uban pang mga pakigsaad[5609] . Sa katapusan, nakita ni San Irenaeus ang labing hinungdanon nga ebidensya sa espesipikong gidaghanon nga upat ka Ebanghelyo—ug dili labaw o kulang—sa pagkatugma sa mga Ebanghelyo sa upat ka apokaliptikong binuhat—ang mga Kerubin, diin ang 'Pulong nga nagmando sa tanang butang ug nagpadayon sa tanang butang' nagpuyo sukad pa sa kahangturan[5610] . Ang kusog sa kini nga ebidensya nagagikan sa kamatuoran nga ang mga Ebanghelyo gituyo nga magsilbi isip usa ka pagpadayag sa upat ka matang o paagi sa kalihokan sa Anak sa Dios, nga gihisgutan sa Basahon sa Pahayag[5611] ubos sa simbolo sa upat ka buhing binuhat – ang mga Kerubin. Ang unang buhing binuhat, sumala sa paghulagway sa Basahon sa Pahayag, sama sa usa ka leon ug nagtumong sa wala'y katapusan nga paghari ug maharlikang awtoridad sa Dios sa Pulong; kini gayud ang gipadayag sa Ebanghelyo ni Juan, nga naghulagway sa walay katapusan ug himayaong pagkahimugso sa Anak gikan sa Amahan, ingon Dios gikan sa Dios: *'Sa sinugdan anaa ang Pulong, ug ang Pulong uban sa Dios, ug ang Pulong Dios. Siya uban sa Dios sa sinugdan. Pinaagi kaniya gihimo ang tanang butang; ug gawas kaniya walay bisan usa nga butang nga gihimo'* (Juan 1:1–2). Ang ikaduhang hayop sama sa bisiro ug nagpasabot sa hataas nga pagka-pari nga ministeryo sa atong Ginoong Jesu-Kristo; Sumala kang San Irenaeus, ang Ebanghelyo ni Lucas nagtumong usab niining maong ministeryo; kini nagsugod sa salaysay sa pari nga si Zacarias nga naghalad og halad sa Dios; kini nagpasabot nga ang Kordero, nga gipili sukad pa sa kahangturan aron patyon alang sa mga sala sa kalibutan, miabot sa kalibutan aron maghalad sa Dios og halad alang sa mga sala sa katawhan. Ang ikatulong hayop, diin naglingkod ang Pulong, adunay nawong sa tawo ug nagtumong sa pagpadayag sa Anak sa Dios sa porma ug dagway sa tawo; ug ang Ebanghelyo ni Mateo usab nagpahayag sa pangunahin nga pagkatawo ni Hesukristo, nga nagpresentar Kaniya isip Anak ni Jose ug Maria. – Sa katapusan, ang ika-upat nga binuhat susama sa usa ka naglupad nga agila ug nagtumong sa presensya sa Simbahan sa Espiritu Santo, nga gipadala sa Dios Amahan tungod sa pagbayad-sala nga mga merito sa Anak sa Dios; ug, sumala kang San Ireneo, ang presensya sa Espiritu Santo gipadayag usab sa Ebanghelyo sumala kang Marcos, nga gisulat sa porma sa usa ka mubo ug, ingon pagkasulti, gipamubo nga sugilanon, kay mao kini gayud ang kinaiya sa espiritu sa pagpanagna. 'Busa,' konklud ni San Ireneo, 'sama sa buhat sa Anak sa Dios, mao usab ang porma sa mga buhing binuhat; ug sama sa porma sa mga buhing binuhat, mao usab ang kinaiya sa Ebanghelyo. Ang mga hayop adunay upat ka porma; ang Ebanghelyo adunay upat ka porma; ug ang buhat sa Ginoo adunay upat ka porma'[5612] . Ang hingpit nga katugbang sa mga Ebanghelyo sa upat ka porma sa buhat o ministeryo sa atong Ginoong Jesu-Kristo busa naglangkob sa dili ikalimod nga ebidensya sa ilang tinuod nga apostolikong gigikanan, ang ilang kamatuoran ug pagka-orihinal; ang tanang ubang Ebanghelyo nga gipresentar nga tinuod dili awtentiko ug dili kasaligan, kay upat ra ka awtentikong Ebanghelyo ang mahimo, dili labaw ug dili kulang.

Gikondena ni San Irenaeus labi na ang mga erehe nga nagdumili sa pagkahiusa sa pagka-Diyos. Ang erehe nga si Marcion sayup nga nag-angkon og duha ka supak nga lihok sulod sa Diyos, nga gipadayag sa duha ka pakigsaad—ang Daang Tugon ug ang Bag-ong Tugon; iyang giangkon nga adunay duha ka diyos—ang usa nga nag silot, ug ang usa nga maloloy-on ra.

Sa pagsupak niini nga bakak nga pagtulon-an, gipahayag ni San Irenaeus nga ang ingon nga pagsabot dili mohaom sa tinuod nga konsepto sa Dios. Ang tinuod nga Dios, matod ni San Ireneo, dili mahimong eksklusibo

---

[5608] Ibid.
[5609] Ibid.
[5610] Ibid.
[5611] Pahayag 4:1–11
[5612] 'Batok sa mga Heresiya', Libro III, Kabanata 11.

nga nag silot ug nagpanimalos, nga walay gugma ug pagkamaayo, ni eksklusibo nga maayo ug maloloy-on, nga walay hustisya ug paghukom; kay ang gugma ug hustisya pareho nga kinaiya sa Dios nga esensyal ug gikinahanglan. Usa sa labing hinungdanong kinaiya sa Dios, matod ni San Irenaeus, mao ang kinaadman. Kung ang Dios maalamon, nan aduna Siya'y abilidad sa paghukom ug pagdesisyon, ug ingon niini, sa paghukom; ug kung Siya maghukom, nan ganti-an Niya ang matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan, nga mao, silotan o ganti-an[5613] .

Usa sa mga pangunang argumento nga gigamit ni Marcion sa iyang teyorya sa panagbangi tali sa mga dispensasyon sa Daan ug Bag-ong Tugon—tali sa Daan ug Bag-ong Tugon—mao nga ang mga lihok sa Dios sa Daan nga Tugon, ingon pa, supak sa mga lihok sa Dios sa Bag-ong Tugon; 'Ang Dios sa Daang Tugon daw usa ra ka Dios sa paghukom ug hustisya,' ingon ni Marcion, 'samtang ang Dios sa Bag-ong Tugon daw usa ra ka Dios sa gugma ug kaayo.'

Sa iyang mga sinulat, gisupak ni San Irenaeus kining dili-madiot nga sayop ni Marcion ug gipadayag ang ideya nga ang Daang Tugon ug ang Bag-ong Tugon naghimo og usa ka bug-os, dili mabahin. Ang pag-angkon nga sa Dios sa Daang Tugon hustisya ra ang anaa Niya, ug sa Bag-ong Tugon gugma nga naglangkob sa tanan, nagpasabot, sumala sa pangatarungan ni San Irenaeus, nga wala ka nakaila o nakasabot sa espiritu ug kahulugan sa bisan usa sa duha ka tugon. Ang Dios nag silot og grabeng pag-ayo sa Daang Tugon, apan Siya mag silot pa gyud og mas grabi—ug nag silot gayud—sa Bag-ong Tugon. Ang Kristiyanismo mas hingpit kay sa Hudaismo; ang Bag-ong Tugon mas lapad ug mas kompleto kay sa Daang Tugon; base niini, ang mga gipangayo sa Kristiyanismo kinahanglan nga mas istrikto kay sa mga gipangayo sa Hudaismo. Sa Hudaismo, gamay ra ang mga paagi nga gihatag alang sa pagtuman sa Balaang Balaod; sa Kristiyanismo, daghan kaayo ang gihatag – sa Kristiyanismo, gihatag na ang tanang gasa ug gahum sa grasya nga gikinahanglan alang sa pagtuman sa Balaang Balaod; busa, bisan unsang paglapas o kapakyasan sa pagtuman niini nga Balaod sa Kristiyanismo kinahanglan silotan nga mas grabe kaysa sa Hudaismo. – 'Sa Bag-ong Tugon, – sama sa giingon ni San Irenaeus – sa kadak-on nga mitubo ang atong pagtuo sa Dios (nga mao, nahimong mas lapad), mitubo usab ang mga gikinahanglan sa atong paagi sa kinabuhi – gisugo kita nga maglikay dili lamang sa dautang buhat, kondili bisan sa dautang hunahuna, sa walay pulos nga pakig-istorya, sa walay bili nga mga pulong ug sa walay sulod nga pakig-istorya; sa samang sukod, ang silot alang sa mga dili motuo sa Pulong ug nagtamay sa Iyang pag-abot misaka usab'[5614] . Sa Hudaismo, tungod kay dili kini mas hingpit kay sa Kristiyanismo, ang mga silot sa Dios, sumala sa pangatarungan ni San Irenaeus, 'moderate' ug, ingon pa, panandaliang silot; samtang sa Kristiyanismo, tungod kay kini mas taas ug mas hingpit kay sa Hudaismo, kining mga silot mas grabe kaayo ug dili na lamang panandaliang silot, kondili walay katapusan[5615] .

Busa, sa Daan ug Bag-ong Tugon, pareho nga gipadayag sa Dios ang Iyang kaugalingon ingon usa ka Buhing nagasilot ug nagahigugma; ug sa duha, Iya usab gihatagan og ganti ug silot, nagpakita og kaluoy ug nagpataw og silot. Ug kini mao ang usa ra ka tinuod, gamhanan sa tanan ug hingpit kaayo nga Dios.

Sa pagpadayag kang Marcion ug sa uban pang mga heretiko sama kaniya, gipatin-aw ni San Irenaeus sa detalye sa iyang mga sinulat ang kahulugan ug kahinungdanon sa Daang Tugon.

Sumala kang San Irenaeus, ang balaod sa Daang Tugon naglangkob og duha ka aspeto: usa ka panlabay, ritwal nga aspeto, ug usa ka sulodnong, moral ug espirituhanong aspeto. Ang panlabay nga aspeto sa balaod adunay relatibo ug pansamantalang kahulugan: kadtong mga ritwal nga sugo ug regulasyon nga naglibot sa tibuok kinabuhi sa tawo sa Daan nga Tugon, ug nga nagpabilin kaniya ilawom sa yugo sa pagkaulipon, adunay, sa panan-aw ni San Irenaeus, kahulugan nga limitado ug pansamantala lamang sa mga Hudiyo, ug sa kamot sa Balaang Pag-amuma, usa lamang ka gikinahanglan nga paagi alang sa moral ug relihiyosong pagpadako sa katawhang Hudiyo; Kinahanglan nga mapabilin ang mga Hudiyo ilalom sa yugo sa pagkaulipon – 'tungod sa kalig-on ug pagkasukol sa ilang mga kasingkasing', ingon ni San Irenaeus, ug 'tungod sa ilang kanunay nga hilig nga mobalik sa mga dios-diosan ug maghimo og bulawanong baka para sa ilang kaugalingon'[5616] . Apan sa pag-abot sa Bag-ong Tugon, ang

---

[5613] 'Batok sa mga Heresiya', Libro III, Kapitulo 25.

[5614] 'Batok sa mga Heresiya', Libro I, Kapitulo 27; cf. Libro III, Kapitulo 25; Libro IV, Kapitulo 28 ug 40.

[5615] 'Batok sa mga Heresiya', Libro IV, Kapitulo 28.

[5616] *Batok sa mga Heresiya*, Libro IV, Mga Kapitulo 14 ug 15.

mga ritwal nga sugo sa Balaod ni Moises napamatud-an nga hingpit nga dili na kinahanglan ug sobra, tungod kay ang tawo karon misulod sa lain nga relasyon uban sa Dios—usa ka suod, sama sa anak nga relasyon—ug nahimong makahimo sa pagtuman sa mga sugo sa Dios nga gawasnon ug kusang-kusa, nga walay espesipiko, detalyadong panlabay nga mga sugo. Ang espiritu sa pagkaulipon sa relasyon sa tawo sa Dios sa Daang Tugon, ug ang espiritu sa pagkaanak sa Bag-ong Tugon, sumala sa pangatarungan ni San Irenaeus, dili gayud magkasupak bisan gamay. Ang pagbalhin gikan sa espiritu sa pagkaulipon ngadto sa espiritu sa kagawasan ug pagkaanak nagpakita lang sa hugot nga hinay-hinay nga pag-uswag ug konsistensya, ug sa labawng maalamon nga katuyoan sa kasaysayan sa banal nga ekonomiya sa Dios ug sa moral ug relihiyosong pagpadako sa katawhan. Ang maong Dios nag-edukar sa karaang katawhan sa usa ka piho nga paagi, ug karon nag-edukar sa bag-ong katawhan sa hingpit nga lain nga paagi. – 'Ang Dios nagbuhat sa tanan sumala sa sukod ug han-ay,' matod ni San Ireneo, 'ug walay walay sukod kaniya, kay walay walay han-ay'[5617] .

Samtang ang panlabas nga aspeto sa Balaod ni Moises napamatud-an nga dili na kinahanglan ug sobra na isip usa ka gikinahanglan nga paagi sa edukasyon sa kamot sa Balaang Tugon—ug busa gipapas—kini usab, sumala sa pangatarungan ni San Ireneo, usa ka propesiya mahitungod sa umaabot nga mga panahon sa Mesiyas ug adunay prefiguratibo nga kahulugan. Gikan niining panan-aw, usab, ang pagwagtang sa seremonyal nga balaod ni Moises usa na usab ka natural ug gikinahanglan, ug sa walay paagi nagpamatuod og bisan unsang panagbangi tali sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon. Apan ang labing mosupak sa teyorya ni Marcion mao ang batasan sa Manluluwas bahin sa sulod, moral nga aspeto sa balaod sa Daan nga Tugon; ang Manluluwas, matod ni San Irenaeus, wala kini wagtanga, kondili gisunod ug gipalapdan lang kini[5618] . Ang pangunang moral nga sugo sa Balaod ni Moises mao ang gugma sa Dios ug sa isigkatawo; ang Manluluwas wala kini gipapas, kundili sa kabaliktaran, gipamatud-an ug gipahapsay kini isip sukaranan nga sugo sa balaod sa Bag-ong Tugon. Ang moral nga pagtulon-an sa Ebanghelyo ug, sa tinuod, sa Bag-ong Tugon sa kinatibuk-an mas hataas ug mas hingpit kaysa moral nga pagtulon-an sa Daang Tugon – apan ang batakang basihanan sa duha usa ra gayud; busa, ang Awtor sa duha ka moral nga pagtulon-an usa ra gayud.

Busa, sumala sa pangatarungan ni San Irenaeus, walay bisan gamay nga panagbangi tali sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon, ug pareho silang buhat sa usa ug parehas nga tinuod ug labawng Dios, nga naghan-ay sa buhat sa kaluwasan sa tawo sa hugot nga pagkasunod-sunod, sumala sa usa ka maalamon nga plano nga gihimo sukad pa sa kahangturan; busa dili na kinahanglan isulti nga ang mga sinulat sa Daang Tugon, diin gipadayag ang kabubut-on ug plano sa Dios alang sa kaluwasan sa katawhan, pareho nga giinspirar sa Dios ug makaluwas sama sa mga sinulat sa Bag-ong Tugon, diin gipakita gayud ang pagtuman ug pagdawat sa kaluwasan. 'Ang maong Espiritu sa Dios, – ingon sa pag-angkon ni San Irenaeus – 'Kinsa, pinaagi sa mga propeta, nagtagna unsa ang pagkahitabo sa pag-abot sa Ginoo, ug pinaagi sa mga tigulang[5619] klaro nga gipatin-aw ang gisulti sa mga propeta; Nangwali usab Siya pinaagi sa mga Apostoles nga ang katapusan sa panahon alang sa pag-angkon isip mga anak miabut na ug ang Gingharian sa Langit duol na'[5620] .

Sumala sa pagtudlo ni San Irenaeus, ang Dios mao ang Ginoo sa tanan sa pinakalapad nga kahulugan sa pulong. Siya ra ang Maghuhari ug Ginoo sa tanan, ug walay lain Maghuhari o Ginoo nga kapariho o katumbas Niya, ni dili gayud mahimong adunay, 'kay,' ingon ni San Irenaeus, 'ang bisan kinsa nga adunay mas labaw kaniya o kapariho kaniya dili na matawag nga Dios o dakong Hari'[5621] . Ang Dios ra, isip Ginoo sa tanan, adunay labawng awtoridad ug gahum sa tanang butang nga walay pagbahin; ang tanan nga uban nga naglungtad gimugna Niya ug gipadayon sa Iyang gahum.

Sa pagsupak sa mga erehe, gihisgutan usab ni San Irenaeus ang mga tinubdan sa balaan nga Kristohanong pagtuo. Sa mubo, mao kini ang iyang mga argumento.

Ang Balaang Kasulatan, nga naglangkob sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon, walay duhaduha nga gikan sa langitnong gigikanan, kay kini gisulat ubos sa espesyal nga espirituhanong inspirasyon sa Espiritu Santo sa mga awtor sa balaang mga libro. Kining Espiritu Santo naglihok pinaagi sa mga propeta ug pinaagi sa mga Apostoles.

[5617] Ibid., Libro IV, Kapitulo 4.
[5618] Ibid., Libro IV, Mga Kapitulo 12 ug 13.
[5619] Kini nagtumong, siyempre, sa pitopulo ka maghubad.
[5620] *Batok sa mga Heresiya*, Libro III, Kapitulo 21.
[5621] Ibid., Book II, Kapitulo 30.

Ang Balaang Kasulatan mao ang unang ug labing importante nga tinubdan sa pagtuo ug kahibalo sa relihiyon – tinuod, dili masayop ug maypugos sa tanan. Ang husto ug dili masayop nga pagsabot sa Kasulatan mahimo lamang ubos sa giya sa balaang unibersal nga Simbahan, ug kini kaniya ra makaplagan ang kamatuoran. Ang Balaang Tradisyon adunay parehas nga diwata nga gigikanan sama sa Kasulatan, – nga busa naglangkob sa laing tinubdan sa pagtuo ug kahibalo sa relihiyon, nga tinuod, dili masayop, ug maypugos sa tanan sama sa Balaang Kasulatan; ang unibersal nga Simbahan, pinaagi sa mga primas niini, mao ra ang bugtong magbalantay sa tinuod nga apostolikong Tradisyon. – 'Ang bisan kinsa nga gustong makahibalo sa kamatuoran,' matod ni San Irenaeus, 'kinahanglan nga mobalik sa Simbahan, kay ang mga Apostoles nagpasa sa diyosnong kamatuoran kaniya ra, ug, sama sa usa ka adunahan nga tawo sa iyang baul, gibutang sulod kaniya ang tanan nga may kalabotan sa kamatuoran. 'Ang Simbahan ra ang pultahan sa kinabuhi'[5622] . Ug, labi na, sumala sa pagtudlo ni San Ireneo, ang mga pastor sa Simbahan nga matarong nga giordinar ra ang tinuod nga magtutudlo ug magbabantay sa kamatuoran nga gipanalipdan sa Simbahan.

Si San Irenaeus gibasehan kining kahulugan sa Simbahan—ingon nga nag-inusarang dili masayop nga tigbantay ug magdala sa tinuod nga apostolikong tradisyon—sa kanunay nga presensya sa sulod niini sa Espiritu Santo, ug sa kanunay nga paglihok sa sulod niini sa mga banal nga gasa ug gahum. Ang Espiritu sa Dios, sumala sa pagtulon-an ni San Irenaeus, naglungtad na sa Simbahan sukad sa pagtukod niini. Siya, ingon ba, mao ang kinabuhi ug kalag sa Simbahan; Siya nagalihok ug nagdumala niini sa eksaktong parehas nga paagi nga ang kalag nagalihok ug nagdumala sa mga miyembro sa atong lawas. Ang Dios nagtukod sulod sa Simbahan sa tanang gikinahanglan nga ministeryo – ang pagka-apostol, ang pagpanagna ug pagtudlo – pinaagi niini nahitabo ang atong kaluwasan.

Tungod sa kanunay ug direkta nga presensya sa Espiritu Santo sa Simbahan, ang Simbahan dili gayud makasala o masayop. Busa, ang balaang kamatuoran nga gisalig kaniya sa mga Apostoles, bisan sa pulong o sa sinulat, magpabilin kanunay nga usa ug pareho, ingon ka putli ug ka balaan nga kamatuoran sama sa panahon sa mga Apostoles – kay ang usa ug pareho nga Espiritu Santo nga naglihok sa mga Apostoles karon naglihok sa Simbahan, sa persona sa ilang mga kahalili. Ang pagpadayon sa apostolikong katungdanan, ingon ni San Irenaeus, napreserbar sa Simbahan bisan asa ug walay hunong, ug uban niini napreserbar usab ang apostolikong tradisyon sa iyang putli ug walay hugaw nga porma. – 'Sa kinatibuk-an,' matod ni San Irenaeus, 'ang Simbahan, bisan pa man nga nagkalat sa tibuok kalibutan, bisan pa niana, pinaagi sa presensya sa sulod niini sa usa ug parehas nga Espiritu sa Dios ug pinaagi sa padayon sa sulod niini sa usa ug parehas nga apostolikong katungdanan, nagpabilin sa parehas nga pagtulon-an bisan asa. Nagtuo siya sa parehas nga paagi, ingon ba, nga adunay usa ka kalag ug usa ka kasingkasing; nagwali, nagtudlo ug nagpadayon sa parehas nga paagi, ingon ba, nga adunay usa ka baba. Nagtuo sila sa parehas nga paagi ug nag-ambit sa parehas nga tradisyon sa Simbahan sa Alemanya, Espanya, Gaul, ug sa Sidlakan, sa Ehipto ug Libya. Sama sa adlaw nga pareho sa tibuok kalibutan, ingon usab ang pagpangwali sa kamatuoran misidlak ug naghatag kahayag sa tanan sa parehas nga paagi sa tibuok Simbahan[5623] .

Pinaagi sa pagtudlo ug paggiya sa tanan sa ingon niini nga paagi, nakaluwas si San Ireneo sa daghan gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan sa mga pagano ug sa heretikal nga sayop; gidala niya ang daghang mga Kristohanon sa dalan sa kaluwasan, samtang gipalig-on usab niya ang uban alang sa pakigbisog sa pagkamartir. Sa katapusan, siya mismo nag-antos alang sa ngalan ni Cristo atol sa paghari ni Emperador Severus[5624] . Tungod sa iyang pag-angkon sa Ebanghelyo, si San Irenaeus giputol ang ulo ug busa nadawat niya ang himayaong korona sa pagkamartir sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Cristo[5625] .

[5622] Ibid., Libro III, Kapitulo 4.

[5623] Ibid., Libro I, Kapitulo 10.

[5624] Ang Emperador Severus naghari gikan sa 193 hangtod sa 211 – ang balaang martir Irenaeus namatay niadtong 202.

[5625] Gawas sa buhat nga *Batok sa mga Heresiya* (*Pagpadayag ug Pagpamatud-an sa Bakak nga Kahibalo*), si San Irenaeus mao usab ang awtor sa daghang ubang mga buhat, bisan pa nga kini nakaabot lamang kanato sa gagmay nga mga piraso. Lakip niini ang: 'Epistola kang Victor, Obispo sa Roma' (mahitungod sa petsa sa pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw), 'Mahitungod sa Bugtong Prinsipyo, o Nga ang Dios Dili Manugbuhat sa Dautan', 'Mahitungod sa Walo ka Eon' (i.e. ang mga eon; kini nagtumong sa pagsupak sa Gnostikong doktrina nga ang mga eon mao ang tinubdan sa kinabuhi). Aduna pa'y kapin sa 50 ka mubo nga mga talata nga gi-atribusyon kang San Irenaeus nga natigom, apan wala pa mapamatud-an ang ilang pagka-otentiko.

Paghinumdom kang San Callinicus, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-23 sa Agosto

Si Santo Callinicus sa sinugdan usa ka pari ug tigbantay sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae[5626] . Sa dihang namatay si Patriarka Pablo ug miadto sa Ginoo, gipataas si Santo Callinicus sa trono sa pagka-patriarka. Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Justinian II[5627] – usa ka daotan ug dili deboto nga hari nga naglutos sa daghang mga Kristohanon, wala magpakita og respeto sa mga klero ug wala magpasidungog sa mga simbahan sa Dios.

Ang maong emperador nagtukod og usa ka dako ug matahum nga palasyo para sa iyang kaugalingon, nga gusto niyang tawgon sa iyang kaugalingong ngalan. Duol sa maong palasyo adunay usa ka simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; kini nga simbahan nailhan nga Simbahan Metropolitano. Tungod kay ang usa sa mga bungbong sa palasyo, nga gitukod subay sa sugo sa Emperador Justinian, kinahanglan nga moagi sa kilid sa maong simbahan, ang emperador nagpasiya nga bungkagon kini, aron ang simbahan dili makababag sa pagtukod sa palasyo, labi na kay sa maong dapit mismo tukoron ang hagdanan ug portiko sa atubangan sa entrada sa palasyo. Gisugo sa Emperador ang Patriarka nga maghalad og pag-ampo sa panalangin alang sa pagbungkag sa maong simbahan. Apan misupak ang Patriarka sa Emperador, nga miingon:

'Wala koy pag-ampo alang sa pagkaguba sa simbahan; sa sukwahi, aduna koy mga pag-ampo alang sa pagtukod ug pagpatukod sa simbahan, kay ang Dios nagmugna sa kalibutan aron kini maglungtad, dili aron kini laglagon.'

Unya ang mga sugo sa hari misugod sa pagpugos sa patriyarka ug gani gipugos siya sa pagtuman sa sugo sa emperador. Apan siya, nga may luha sa iyang mga mata, misinggit:

'Kahimaya kanimo, Kristo, nga nag-antos sa tanang butang!'

Ug sa diha-diha dayon, nangaguba ang simbahan.

Paglabay sa mubo nga panahon, pinaagi sa matarong nga paghukom sa Dios, ang pagkaguba miabot sa hari mismo: kay siya gipahawa sa iyang gingharian sa dili dungog nga paagi, ug ang palasyo nga iyang gitukod nahimong puloy-anan sa uban. Tanan kini nahitabo sa ingon niini nga paagi.

Sa dihang nahibaloan sa emperador nga ang mga lumolupyo sa Constantinople nagreklamo batok kaniya—kay dili sila ganahan kaniya tungod sa kanunay niyang pagpanglupig ug sa iyang walay balaod nga pagkinabuhi—ug nadungog niya nga ang tanan sa siyudad nagasulti og dautan batok kaniya, napuno siya sa kasuko ug kalagot batok sa tibuok siyudad; Gisugo niya ang patrician nga si[5628] , ug ang gobernador Stephen—usa ka malupit nga tawo nga taga-Persiya nga walay kalooy sa pagbubo og dugo sa tawo—nga tinago magtipon og armadong pwersa nga walay masayud, ug sa maong gabii pagahimoon ang usa ka sorpresa nga pag-atake batok sa labing mahimayaong mga lungsoranon, ug patyon silang tanan nga walay kalooy.

Niadtong panahona, ang voivode nga si Leontius, nga nakaserbisyo sa Sidlakan, nagpuyo sa Constantinople. Kining voivode sa daghang higayon nagpakita og dakong kaisog sa gubat ug napildi ang daghang yunit sa kaaway; apan, imbis nga hatagan siya og dungog ug pagdayeg, gipriso siya sa emperador sulod sa tulo ka tuig. Niadtong panahona, bag-o pa lang siya gipagawas gikan sa iyang pagkabilanggo.

Pagkahibalo niya sa malupigon ug dili matarong nga plano ug sugo sa emperador, tinago ni Leontius ang tanan ngadto sa pipila sa iyang matinud-anong mga higala. Gipasa nila ang maong impormasyon sa parehas nga paagi ngadto sa ilang ubang mga higala, ug busa sa ulahing gabii daghan na kanila ang nagtigom. Aron

---

[5626] Ang Vlacherna usa ka distrito sa Constantinople, nahimutang sa kasadpang kanto sa siyudad; kini nailhan tungod sa mga balaan nga dapit niini. Dinhi natukod ang simbahan nga gihisgutan sa hagiograpiya, nga gitukod isip pasidungog kang Labing Balaang Inahan sa Dios ni Emperador Leo ang Dako (457–474), ug sa iyang paghari gipahimutang sa maong simbahan ang balaang bisti sa Labing Putli nga Birhen Maria, nga gikan pa sa Palestina; ang handumanan niining hitabo gisaulog sa Balaang Simbahan kada 2 sa Hulyo (sa maong petsa usab mabasa ang salaysay sa maong hitabo). – Pagkahuman, kini nga simbahan gilaglag sa kalayo; karon gagmay na lang kaayong nahibilin niini ang makita.

[5627] Naghari si Emperador Justinian II gikan sa 685 hangtod 695; unya usab gikan sa 705 hangtod 711.

[5628] Sa karaang panahon, ang termino nga 'patrisyano' nagtumong sa mga tawo nga adunay maharlikang kaliwatan; kasagaran sila gisaligan sa labing hinungdanong mga opisina sa estado.

mapugngan ang dili matarong nga pagpatay sa mga lungsuranon nga magsugod unta niadtong gabii, nagkuha silang tanan og armas ug nilarga paingon sa palasyo sa hari. Sa dihang nakita nilang natulog ang hari, gidakop siya sa mga sundalo ug giputlan og pisi. Dali dayon, gibuksan ni Leontius ang tanang bilanggoan, gipagawas ang tanang priso, giarmas sila, ug gipakatag sa tibuok siyudad. Nilibot sila sa siyudad, nagasinggit:

'Mga Kristohanon! Magkatigom kamo sa Simbahan ni Santa Sofia, kay napildi ug napusilan si Emperador Justiniano.'

Pagkadungog niini, ang tanan miduaw sa simbahan uban sa dakong kalipay, nga nag-ingon:

– *'Kini mao ang adlaw nga gihimo sa Ginoo; maglipay kita ug magsaulog niini!'* (Salmo 117:24)

Pag-abot sa adlaw, gidala ni Leontius ang nakagapos nga emperador ngadto sa lugar diin kasagaran ginahimo ang karera sa kabayo[5629] ; sa atubangan sa tanang katawhan nga nagtigum didto, giputol niya ang ilong sa emperador ug gipadala siya sa Chersonesos[5630] aron binihag; sukad niadto, si Justinian nailhan nga 'ang Walay Ilong'[5631] . Ang mga lumolupyo sa Constantinople dayon nagproklara kang Leontius nga emperador; siya gikoronaan ni His Holiness Patriarch Callinicus.

Naghari si Leontius sulod sa tulo ka tuig; dayon gipahawa siya sa trono sa heneral nga si Apsimar, nga gipili sa mga sundalo isip emperador ug ginganlan og Tiberius III[5632] . Pagkahuman nadakpan ni Apsimar si Leontius, gipadala siya sa exilio sa usa ka monasteryo sa Dalmatia; naghari si Apsimar sulod sa pito ka tuig.

Niining panahona, nakalingkawas si Justinian Corconos gikan sa pagka-priso sa Chersonesos ug una siyang miadto sa mga Khazar, unya sa mga Bulgaryano; pagkahuman makatigom og dakong pwersa militar gikan sa mga Bulgaryano, mibiyahe si Justinian paingon sa Constantinople ug mihunong sa Golden Gate[5633] . Dako kaayo ang kadaghanon sa iyang hukbo nga misabwag paingon sa Blachernae. Nagpabilin si Justinian didto sulod sa tulo ka adlaw ug gihangyo niya ang mga lumolupyo sa Constantinople nga dawaton siya pag-usab isip ilang emperador; apan mitubag ang mga lumolupyo sa Constantinople uban sa pagsaway ug pagpanamastamas.

Samtang si Apsimar, nahadlok sa pag-abot ni Justinian uban sa dakong hukbo, nilayas paingon sa Apollonia[5634] . Dayon nagpadala si Justinian og mga sugo kang Balaan nga Patriarka Callinicus ug sa tibuok Synclite[5635] , nga naghangyo kanila nga dawaton siya ug matinud-anon nga nagsaad nga dili siya maghimo og kadaut sa bisan kinsa.

Human sa deliberasyon, ang Patriarka ug ang Synclite misugyot nga halukan ni Justinian ang Balaang Krus sa Ginoo, ang Balaang Ebanghelyo, ug ang Labing Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, aron pinaagi niining buhata sa paghalok mapamatud-an niya ang iyang panata – nga dili siya magpanimalos bisan kinsa tungod sa iyang miaging pagbiya sa yutang natawhan. Sa ingon niini gipamatud-an ni Justinian ang iyang panata.

Unya gibuksan sa mga lumolupyo sa Constantinople ang ganghaan sa siyudad alang kaniya ug gidawat siya uban sa dungog. Apan ang emperador, pagkasulod niya sa siyudad uban sa iyang mga sundalo ug pag-angkon sa gingharian, dayon niyang gilapas ang iyang panata, ang salbahis, ug gisugdan ang pagpatay sa daghang miyembro sa Synclite, ingon man sa ubang bantugang lungsoranon. Gisugo niya dayon nga si Leontius, nga nagpahawa kaniya, dad-on gikan sa monasteryo sa Dalmatia; ingon usab, gidakop sa iyang mga sundalo si Apsimar sa Apollonia ug gidala siya sa iyang atubangan; gisugo niya nga ang duha ka lalaki, nga nakagapos, iparada sa siyudad aron mapahiya. Gisugo niya dayon nga dad-on sila sa iyang atubangan sa arena sa karera sa kabayo; sa dihang gidala na sila ug gilabay sa iyang mga tiil, gitapakan niya ang ilang mga liog ug gitamakan ang ilang mga ulo, samtang ang iyang mga sundalo misinggit sa kusog:

'*Ikaw molakang sa bitin ug sa basilisk; ikaw managtak sa leon ug sa dragon'* (Salmo 90:13).

Pagkahuman sa pagdaot ug pagpanamastamas kanila, gisugo ni Justinian nga putlon sila sa ulo.

[5629] Karera sa kabayo.

[5630] Chersonesos o Cherson (Karaan nga Ruso: Korsun) – ang karaang ngalan sa karon nga Krimean Peninsula.

[5631] Gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot kini og 'uban sa giputol nga ilong'.

[5632] Si Emperador Tiberius III Apsimar naghari gikan sa 698 hangtod sa 705.

[5633] Usa ka distrito sa Constantinople.

[5634] Daghang karaang Griyegong siyudad ang nailhan sa ngalan nga Apollonia. Niining maong kaso, lagmit kini nagtumong sa Apollonia, nga nahimutang sa Illyria.

[5635] Ang Synclite usa ka konseho nga gilangkoban sa labing tigulang ug labing dungog nga mga lungsoranon (ug mga representante sa labing hataas nga awtoridad sa simbahan).

Apan dili lang kana: Gipuno ni Justinian ang tibuok siyudad sa dugo, ug wala gani niya gipasagdan ang mga tawo. Unya, pagdakop niya kang Labing Balaan nga Patriarka Callinicus, gikuhaan niya og mata, giputol ang iyang ilong ug dila, ug gipadala siya sa exilio sa Roma, nga gisugo nga ibutang siya sa sulod sa bungbong nga bato didto.

Gipatuman ang sugo sa emperador, ug gipaduko si Santo Callinicus sa bungbong. Apan pagkahuman sa kap-atan ka adlaw, nahugno ang bungbong, ug nakaplagan nga buhi pa si Santo Callinicus, bisan pa hapit na siyang dili makaginhawa. Paglabay sa upat ka adlaw, mibyahe ang santo paingon sa Ginoo[5636] .

Niadtong panahona, ang Balaang Punong mga Apostoles nga sila San Pedro ug San Pablo nagpakita kang Papa Juan VI sa Roma[5637] sa usa ka damgo ug gisugo siya nga ilubong uban sa dungog ang lawas ni San Patriarka Callinicus sa ilang apostolikong simbahan. Gipatuman sa Papa ang sugo sa Balaang mga Apostoles.

Alang sa mapanglapas sa panumpa ug manlupig, si Emperador Justinian Korkonos, wala siya makalikay sa matarong nga paghukom sa Dios. Tungod kay dili na nila ikasustento ang iyang dili makatawo nga pagpanglupig, ang mga lungsoranon ug mga kumander militar nagplano batok kaniya ug, sa pag-angkon og paborableng higayon, gisulong siya ug giputol ang iyang ulo.

Busa ang dautang tawo nakasinati og malupit nga kamatayon; samtang si Santo Callinicus, usa ka santo ni Kristo, gihatagan sa korona sa martir sa Gingharian sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Luppus

Gisaulog kada 23 sa Agosto

Ang balaan nga martir nga si Luppus nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Aurelian[5638] ug ulipon siya sa usa ka tag-iya, apan gawasnon sa Kristo nga Ginoo (cf. 1 Cor. 7:22), nga mao ang iyang gisaligan; Napuno sa debosyonal nga kadasig, gipikas ni San Lupp ang mga Greko nga diyos-diyosan nga walay kalag ug gilabay ang uban sa kalawoman sa dagat. Sa pagkakita niini, ang dautang mga idolatra, nga napuno sa kasuko, midagayday sa santo nga nagbitbit og mga espada, nga nagtinguha sa paghiwa-hiwa kaniya, apan sila gikupot sa kabuang ug nagsugod sa pagpatay sa usag usa; samtang ang santo, nga wala'y kadaut bisan pa taliwala sa mga pagano, nagwali sa Pulong sa Dios kanila, nga napuno sa pagtuo, kinaadman ug grasya sa Dios. Bisan pa sa tanan nilang paningkamot, wala nila makuha ang santo, kay napugngan sila niini sa gahum ni Cristo, nga wala gani nagtugot kanila nga moduol sa martir ni Cristo; busa, ang mga daotan, nga nagbarog sa gilay-on, gikuha ang ilang mga busog ug misugod sa pagpana sa balaan, apan imbis nga matamaan ang martir, nagtamaay sila sa ilang mga pana; si San Lupp, nga nagbarog nga tumong (ang gipuntingan) sa taliwala nila tanan, dili lang wala napatay sa pana, apan wala gani masamdan. Ug tungod kay ang martir ni Kristo wala pa nabunyagi ug dako kaayo ang iyang tinguha sa balaan nga bunyag, aron dili siya mamatay sa kamot sa iyang mga manlulupig nga dili Kristohanon, nag-ampo siya sa Ginoo alang niini; ug sa kalit lang, tubig ang nibubo ibabaw kaniya gikan sa langit. Busa ang balaan nga martir ni Kristo nakadawat sa langitnong bunyag gikan sa kahitas-an, sa atubangan sa tanang Griyego, nga nagtan-aw kaniya ug natingala kaayo sa tanang nahitabo.

Pagkahuman niini, si Santo Luppus malipayong mitugyan sa iyang kaugalingon, sama sa usa ka walay dunggoan nga karnero, aron isakripisyo sa kamot sa mga daotan; ug pagkahuman nila dakpon ang santo, gidala siya sa atubangan sa gobernador. Una, gisulayan sa gobernador nga kumbinsihon ang sulugoon ni Kristo pinaagi sa pagpangdayeg aron isalikway ang iyang Ginoo ug mosimba sa mga dios-diosan; apan wala niya matintal ang santo; busa gisugo sa gobernador nga bug-os nga hampakon ang balaan gamit ang mga tungkod; pagkahuman niini, gisulayan pa sa gobernador ang balaan og lain pang mga pag-antos, apan tungod kay wala niya mapildi ang dili mapildi nga alagad ni Kristo, gisilot niya siya nga putlon ang ulo gamit ang espada.

Busa ang balaan nga martir nga si Lupp, samtang gipanaug ang iyang ulo sa espada, iyang gihalad ang iyang kalag alang kang Kristo, iyang Ginoo[5639] , ug gilubong siya sa mga matinud-anon uban sa angay nga

---

[5636] Si Santo Callinicus namatay niadtong 705.

[5637] Si Juan VI naglingkod sa trono sa papa gikan sa 701 hangtod sa 705.

[5638] Ang Emperador Aurelian naghari gikan sa 270 hangtod sa 275.

[5639] Ang martir nga si San Luppus namatay mga tuig 275.

dungog; ug gikan sa iyang kabaong miabut ang pagkaayo sa tanang samad ug sakit, pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

Kumemorasyon sa mga Benerable Eutychius ug Florentius

Kumemorasyon sa 23 Agosto

Sa sulod sa utlanan sa rehiyon sa Nursia nag-uban nga nagpuyo, sa balaan nga monastikong paagi sa kinabuhi, duha ka lalaki nga nagpuyo isip mga eremita sa kamingawan; ang usa gitawag nga Eutychius, ug ang usa pa nga Florentius. Si Eutychius, nga gipukaw sa kusog sa espirituhanong kadasig, wala mag-atiman lamang sa iyang kaugalingong kaluwasan kondili usab sa kaluwasan sa uban, ug naningkamot sa tanang paagi aron madala ang tanan ngadto sa Ginoo pinaagi sa iyang mga pagtulon-an ug instruksiyon nga makaluwas sa kalag; si Florentius, bisan pa, sa iyang pagkamapainubsanon, naghunahuna lamang sa iyang kaugalingon, ug gigahin ang tibuok niyang kinabuhi sa pag-ampo.

Dili layo sa dapit diin nagpuyo kining mga santo, Eutychius ug Florentius, adunay usa ka monasteryo; nahitabo nga namatay didto si Abba[5640] ; ang mga monghe, nga nagtigom, miadto kang Eutychius ug nagsugod sa pagpangayo kaniya nga siya mahimong abbot sa ilang monasteryo. Gipatuman ni Eutychius ang ilang hangyo; miadto siya kanila ug gidumala ang monasteryo, samtang gibyaan niya ang iyang higala nga si Florentius nga nag-inusara aron magpraktis sa pagka-asketiko sa maong hermitage, aron ang simbahan nga gamay ra didto dili mapabayaan nga walay sulod.

Sa dihang nag-inusara na siya, si Florentius misugod sa mainitong pag-ampo sa Dios, nga hangyoon Siya nga tabangan siya, nga mag-inusara, sa pagpraktis sa iyang asetikong kinabuhi nga walay samok niining hilit nga dapit.

Paglabay sa pipila ka gutlo, pagkahuman niya sa iyang naandan nga pag-ampo ug pagbiya sa simbahan, Nakita ni Florentius ang usa ka oso nga nagtindog sa pultahan sa simbahan, ang ulo niini nakayuko sa yuta, nga walay pagpakita sa kinaiya niini isip mananap; sa baylo, pinaagi sa pagkamabuotan niini, gipakita nga kini gipadala kang Santo Florentius sa Diyos alang sa pag-alagad ug trabaho. Pagkahibalo niini, ang balaan nga sulugoon sa Dios, si Florentius, nagpasalamat sa Dios sa pagpadala kaniya og ingon nga kauban. Si Florentius adunay lima ka karnero sa kilid sa iyang selda; kay wala siya kahibalo kinsa ang mag-atiman ug magbantay niini, gisugo ni Florentius ang oso, nga nag-ingon:

'Adto, pangulahi kining mga karnero sa pastulan, ug bantayi sila; ug baliki sila sa ika-unom ka oras.'

Ug kanunay kini gibuhat sa hayop, gikuptan ang pag-atiman sa mga karnero nga gisalig kaniya; busa, siya nga naandan nga kanunay mokaon sa iyang biktima pinaagi sa pag-uyat-uyat niini, karon nag-atiman sa mga karnero, nagpugong sa kagutom ug napildi ang iyang natural nga pagbati.

Sa dihang gusto sa tawo sa Dios nga magpuasa hangtod sa ikasiyam ka oras, iyang sugoan ang oso nga mobalik uban sa mga karnero sa ikasiyam ka oras; ug buhaton gayud kini sa hayop. Apan kon wala siya magplano nga magpuasa hangtod sa ikasiyam ka oras, kondili gusto na niya mokaon sa ika-unom ka oras, mobalik ang oso niadtong takna; Sa mubo nga pagkasulti, misunod ang hayop sa matag sugo sa tawo sa Dios ug wala gayud masayop – wala kini miabot sa ika-siyam ka oras inig sugo nga moabot kini sa ika-unom, ug sa pikas bahin, wala usab kini miabot sa ika-unom ka oras inig sugo nga moabot sa ika-siyam. Kay ang Dios mismo ang nagpasiga sa maong hayop, nga Iyang gibutang ilawom sa awtoridad sa Iyang balaan, ug nagtudlo niini sa pagsabot sa sugo sa tigulang ug sa pagtuman sa iyang kabubut-on.

Pagkahuman nga dugay na nga nagsilbi ang hayop sa tigulang, misugod ang mga hungihong sa tibuok yuta bahin sa tawo sa Dios sa Florence, kay ang tanan nangahibulong sa katingalahang buhat, sa ilang pagkakita nga ang hayop nag-atiman sa mga karnero ug nagsilbi sa tigulang.

Samtang nagpadayon, ang karaang kaaway, ang yawa, nagpukaw og kasina sa uban; kay kon makakita ang yawa sa mga tawo nga matinud-anon nga nagdan-ag sa ilang himaya, iyang kuptan kadtong ang kinaiya ug pamaagi sa kinabuhi nadaut sa kasina, ug dad-on sila sa pagkaguba. Busa, tungod sa pagpukaw sa yawa, upat ka

[5640] Abba – ulo, abot sa usa ka monasteryo.

monghe—mga disipulo ni Santo Eutychius—napasipyat pag-ayo kang Florentius, kay ang ilang magtutudlo wala magbuhat og mga milagro; samtang, sumala sa pangatarungan sa mga masipyat, si Florentius ra, nga gibyaan sa ilang magtutudlo sa usa ka bungkag nga selda, nahimong bantog kaayo. Nagpuyo og ingon ana nga mga hunahuna, ang upat ka disipulo miadto kang Florentius ug, nagpaabot sa dapit diin kanunay gipagawas sa oso ang mga karnero aron magpang-uma, gipatay nila ang oso. Tungod kay wala mobalik ang oso sa tigulang sa takdang oras nga gisultihan siya nga mobalik, nalibog ang tigulang; pagkahuman sa paghulat hangtod sa gabii, apan wala niya makita ang hayop o ang mga karnero, nagsugod ang tigulang sa pagmasubo nga ang oso, nga sa iyang pagkamapainubsanon kanunay niyang gitawag nga igsoon, wala mobalik kaniya.

Sa sunod buntag, nilarga si Florentine paingon sa uma aron pangitaon ang oso ug ang mga karnero; sa dihang nakita sa tigulang ang oso nga patay na, dako kaayo ang iyang kasubo. Pagkahuman niyang masusi pag-ayo ang nahitabo ug nasayud kinsa ang nakapatay sa oso, misugod sa paghilak ang tigulang; apan wala siya naghilak tungod sa kamatayon sa oso, kondili tungod sa malisyosong binuang sa upat ka magsoon, ug naghilak siya sa kapait.

Sa dihang nahibalo si Abba Eutychius sa kasubo ug kasakit ni Florentius, gitawag niya siya ug gisugdan ang paglipay kaniya. Ang tawo sa Dios, sa atubangan sa Abba, nga may lawom kaayong kasubo sa nawong, miingon:

'Ang akong paglaum naa sa Dios nga Labaw sa Tanan nga ang mga nakapatay sa oso, nga wala man gani makadaot sa bisan kinsa, makadawat og silot gikan sa Ginoo dinhi sa ilang kinabuhi pa, sa atubangan sa tanan.'

Sa diha pa lang nga nahurot sa Diosnon ang maong mga pulong, nahitabo dayon ang iyang gisulti; kay kalit lang nga ang upat ka monghe gipakaigo sa Ginoo sa usa ka makalilisang nga ketus, nga ang ilang tanang mga bukton ug tiil nangalot, ug namatay sila sa maong sakit.

Pagkahuman niining tanan, ang tawo sa Dios nga si Florentius gikupot sa dakong kahadlok nga nakapanumpa siya sa mga igsoon, ug sa nahibilin niyang kinabuhi wala gyud siya mohunong sa paghilak alang kanila, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga ilang malupit nga mamamatay.

Tanan niini gihimo sa Labawng Ginoo aron kining yano ug matinud-anong tawo, human siya masakitan, dili na unya mosumpa pag-usab sa bisan kinsa gamit ang iyang mga ngabil.

Kining tawo nga deboto sa Diyos naghimo usab og laing katingalahang buhat. Sa dihang mikaylap ang mga hungihong bahin kaniya sa halayo ug halapad nga dapit, usa ka diyakono gikan sa layo ang miadto kaniya aron mangayo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Sa dihang nakakita siya og daghang mga bitin ug tanang matang sa mga reptilya sa palibot sa iyang selda, ang diyakono nahadlok kaayo ug misinggit, nga nag-ingon:

'Alagad sa Dios! Amo ko pag-ampo!'

Niadtong panahona, hayag kaayo ug klaro ang hangin, kay gisidlak kini sa mga sinag sa adlaw. Si Florentius, nga migawas gikan sa iyang selda ug nagtindog sa yuta, gitutok niya ang iyang mga mata sa langit ug gitagaas ang iyang mga kamot, nag-ampo nga paandaron sa Ginoo ang mga reptilya pinaagi sa bisan unsang paagi nga Iyang angay. Ug sa pagkahuman, misaba ang dalugdog, mitan-aw ang kilat, ug kana nga dalugdog, kauban ang kilat, mipapas sa tanang bitin nga nagpuyo sa maong dapit. Sa pagkakita niini tanan, si Florentius, ang tawo sa Dios, mibangon pag-usab ang iyang mga mata ngadto sa langit ug miingon:

'Tan-awa, Ginoo, imo nang gipatay kining mga bitin: apan kinsa kaha ang magkuha kanila gikan dinhi?'

Ug sa diha-diha dayon pagkahuman sa iyang mga pulong, misulod ang daghang mga langgam, kadaghan sama sa gidaghanon sa mga gipatay nga bitin; ug ang matag langgam mikuha og usa ka bitin, gidala kini sa layo ug gilabay didto; busa ang dapit diin nagpuyo ang balaan napahapsay gikan sa mga bitin.

Human sa iyang tibuok kinabuhi nga gipuy-an sa dakong debosyon sa Diyos, namatay si San Florentius aron mosulod sa kinabuhi nga walay katapusan[5641] .

Sa samang paagi, ang Banal nga Eutychius nag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya sulod sa daghang katuigan; human niyang giyaon ang daghan ngadto sa dalan paingon sa Gingharian sa Langit ug madala ang daghan ngadto sa kaluwasan, ang santo mibyahe ngadto sa Ginoo[5642] . Ug siya nga wala maghimo og mga milagro sa iyang kinabuhi napamatud-an nga usa ka tigbuhat sa mga milagro pagkahuman sa iyang kamatayon; kay ang

[5641] Si Santo Florentius namatay niadtong 547.
[5642] Si Santo Eutychius namatay mga tuig 540.

mga sinina nga nabilin human sa kamatayon sa santo naghatag og pag-ayo sa mga masakiton nga nag-antos sa lain-laing mga sakit. Busa gipahimaya sa Ginoo ang Iyang sulugoon.

Sa matag higayon nga adunay uga ug ang yuta nag-antos sa pagka-uga, ang mga lumolupyo sa maong rehiyon magkatigum, kuhaon ang mga bisti sa Banal nga si Eutychius, dad-on kini sa simbahan ug, human mag-ampo sa Ginoo, magprosesyon uban niini sa mga baryo, uma ug tanoman; ug dayon dayon ipadala sa Ginoo ang ulan, nga nagbasa ug nagpahumok sa yuta[5643] . Kini klarong nagpakita sa tanan kung unsa ka dako, sa iyang kinabuhi, ang sulod nga kusog sa espirituhanong hiyas sa tawo nga ang iyang sinina sa gawas lang, sa dihang gidala sa atubangan sa Ginoo, igo na aron mapugngan ang kasuko sa Ginoo.

Busa gipadayeg ang Dios sa Iyang mga balaan niadtong panahona, ug karon, alang kanila, gipadayeg Siya kanato, Iyang mga alagad – ug pagadayegon hangtod sa kahangturan. Amen.

6 Septiyembre

24 Agosto (Daang Estilo)

Niining maong adlawa, ginahinumduman nato si Santo Jorge sa Limneota, ang magtutug-an, nga nag-alagad atol sa paghari sa ikonoklastang Emperador Leo III ang Isauryano (717–741).

Niining maong adlaw, ang paghinumdom sa Banal nga Arsenius sa Komel, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Vologda, nga namatay niadtong 1550.

Niining maong adlaw, ang pagbalhin sa mga relikya ni San Pedro nga Metropolita, Tagahimo sa mga Milagro sa Tibuok Rusya (niadtong 1479).

Ang pagkamartir ni Santa Syra

Gisaulog kaniadtong 24 Agosto

Sa panahon sa paghari sa Persyano nga hari Khosrow ang Karaan[5644] , sa ika-kadalawampung tuig sa iyang paghari, ang balaang dalaga nga si Sira mitungha sa Persia, sama sa labing putli nga perlas sa dagat, nga nagdan-ag sa katahum sa Kristohanong pagtuo ug nahimong bantog tungod sa iyang dagkong pag-antos alang sa ngalan ni Kristo.

Si Santa Sira natawo sa usa ka lungsod nga ginganlan og Kerch-Seleucia ug gikan sa usa ka pamilya nga walay pagtuo sa Diyos. Ang iyang amahan usa ka pari sa mga dios-diosan, usa ka magus nga gihatagan og dakong dungog (sa mga pagano); sa dugay nga panahon siya misilbi isip hukom ug ulo sa asembleya sa mga magus ug pari sa Persia; Maayo siya nakahibalo sa mga pagtulon-an sa karaang labaw nga magus nga si Zoroaster[5645] , ang nanguna nga eksperto sa astrolohiya (ang siyensya sa mga bitoon) sa Persia. Kining magus, ang amahan sa balaan nga dalaga nga si Sira, grabe kaayo ang pagdumot sa mga Kristohanon ug dako kaayo ang iyang kahadlok nga basin makakat-on ang iyang anak nga babaye mahitungod sa Kristohanong pagtuo ug makaila sa mga Kristohanong dalaga. Kay niadtong panahona daghan kaayo ang mga Kristohanon sa Persia (sama sa kadaghanan sa tibuok Asya ilawom sa pagdumala sa mga Agariano), bisan pa sa kamatuoran nga sila grabe kaayo gipanglutos ug gipamatud-an. Tungod niini (aron maprotektahan si Sira gikan sa impluwensya sa Kristohanon), pagkahuman mamatay ang iyang inahan, gipadala siya sa iyang amahan sa lain nga siyudad nga ginganlan og Fars (diin laganap kaayo ang salamangka) aron magpuyo uban sa usa ka paryente nga babaye nga usa ka salamangkero, aron siya madala sa dili matinud-anong mga kostumbre sa mga pagano.

[5643] Ang gihulagway nga panghitabo nahitabo niadtong 1492.

[5644] Ang 'Khosrow' (o, mas tukma, 'Khosrov') nagpasabot og 'hari' sa Persyano. Kasagaran kini nga titulo idugang sa unang ngalan sa usa ka partikular nga hari sa Persya. Si Khosrow ang Karaan, o Khosrow I Anushirvan, naghari gikan sa 531 hangtod sa 579.

[5645] Si Zoroaster usa ka Persyano nga pantas (magus); siya nabuhi 1,000 ka tuig sa wala pa si Kristo; nagtukod siya og usa ka labi ka komplikado nga relihiyosong doktrina nga gibase sa prinsipyo sa dualismo (mao ang prinsipyo sa hugot nga pagbulag tali sa maayo ug dautan isip duha ka dili magkasinabot apan independyenteng prinsipyo).

Sa dihang nagsugod na siya sa pagdako, gitun-an siya sa salamangka ug gisulod sa makalilisang nga pagsimba sa diyos-diyosan; partikular, gisugo siya sa pagbuhat og pipila ka tinago nga halad ngadto sa mga demonyo, nga gitawag sa mga pagano nga 'Iasf' ug giisip nga putli nga halad.

Ang tanan niini gisaysay mahitungod sa balaan nga dalaga nga si Sira aron maila sa unsang kahimtang sa demonyohanong kalibog ug limbong siya nahimutang, ug gikan sa unsang dakong kangitngit siya miagi ngadto sa kahayag sa kahibalo sa tinuod nga pagtuo, human siya nakalingkawas sa mga bitag sa yawa.

Sa dihang miabot na si Sira sa pagkahamtong ug hingpit nang nakahibalo sa arte sa salamangka – kay nagsilbi na siya isip pari sa makalilisang nga mga diyos sa Persia – mibukas ang dalan sa iyang kaluwasan ingon niini.

Pinaagi sa probidensya ug kabubut-on sa Dios, nakaila siya og pipila ka kabus nga mga babayeng Kristohanon ug gikan kanila unang nadungog ang mahitungod kang Kristo nga Ginoo, ang tinuod nga Dios; dayon misugod siya sa pagpangutana kanila sa mas detalyado nga paagi mahitungod sa Kristohanong pagtuo, sa mga doktrina niini ug sa tibuok pagtulon-an sa Kristohanong simbahan, ingon man sa kinabuhi sa mga Kristohanon; ug iyang gibug-aton sa iyang hunahuna ang tanan niyang nadungog gikan kanila, gikumpara ang Kristohanong pagtuo sa pagtuo sa mga Persyano ug nakakaplag og dakong kalainan tali sa duha. Kay gisugdan na niya nga tan-awon nga bakak ug makalilisang ang tanan nga may kalabotan sa pagtuo sa Persyano, samtang ang tanan nga may kalabotan sa pagtuo sa Kristiyano iyang giisip nga matarong ug putli; busa naghimo siya og lig-on nga determinasyon nga biyaan ang pagka-walay pagtuo sa Persyano ug moapil sa mga Kristiyano. Tungod kay gusto pa gyud niyang mas mailhan pag-ayo ang Kristohanong pagsimba, nagsugod siya sa pag-adto sa mga simbahan sa Kristohanon sa tago, diin iyang gipaminaw ang mga pagbasa ug mga awit ug ang mga pagtulon-an gikan sa Pulong sa Dios, ug maampingong gi-obserbahan ang hapsay ug matinahuron nga paglihok sa mga serbisyo sa simbahan. Hinay-hinay, nahigugma siya pag-ayo sa Kristohanong pagtuo, ug nadani siya sa Kristohanong paagi sa kinabuhi. Nagsugod siya dayon og maampingong pag-alig sa mga Kristohanon sa ilang pagdumili sa kaugalingon ug pagpamatay sa unod. Napulo'g walo na siya ka tuig ang panuigon, ug ang iyang labing dakong kahadlok mao nga siya ipangminyo ug mabug-atan ang iyang hunahuna sa mga kabalaka ning kinabuhi. Tungod niini, wala siya magpakita sa publiko (sa taliwala sa mga pagano), ni wala siya nakig-uban sa mga maharlika ug dato nga dalagang Persyano ug mga babaye; imbis, gilikayan niya sila, ug gilikayan ang pakig-istorya ug pakig-amigo kanila; apan kanunay siyang mibisita sa mga Kristohanong dalaga ug babaye ug nakig-istorya kanila bahin sa pagkahimugso ni Kristo gikan sa Labing Balaan nga Birhen, bahin sa tanan Niyang mga milagro, bahin sa Iyang boluntaryong pag-antos ug kamatayon, bahin sa Iyang pagkabanhaw ug pag-alsa sa langit sa unod, bahin sa umaabot nga Katapusang Paghukom, bahin sa ganti sa mga matarong ug sa pag-antos sa mga makasasala. Nagtuo siya nga walay duhaduha sa tanan niyang nadungog gikan sa mga Kristohanong dalaga, giukit niya sa iyang kasingkasing ang tanan nilang gisulti, ang iyang kalag napuno sa pagkamabuotan ug ang iyang gugma alang sa Ginoo nagdilaab pa gayud. Magtago siya sa iyang kwarto, mobasa og mga Kristohanong libro, masanay sa pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo, ug mag-ampo sa usa ka tinuod nga Kristohanong Dios, samtang nagwisik og abo sa iyang ulo. Busa nagpadayon siya sa ingon sulod sa dugay nga panahon, nga gitago ang Kristohanong pagtuo. Kay nahadlok siya sa iyang amahan ug sa ubang mga salamangkero, ug labi pa, nagtuo siya nga alang sa kaluwasan igo na ang tinago nga pagtuo kang Kristo: wala pa niya masabti ang mga pulong sa Apostol: *'Sa kasingkasing nagtuo ang tawo aron matarung, ug sa baba nag-angkon aron maluwas'* (Roma 10:10).

Paglabay sa pila ka panahon, nagkasakit si Sira; apan wala siya nangita og tambal pinaagi sa salamangka, sama sa buhat sa mga walay Dios, kondili gitugyan niya ang iyang kasingkasing sa Ginoo. Tungod sa pisikal nga pag-antos, miadto siya sa usa ka Kristohanong simbahan ug misugod sa pagpakisayud sa presbiteryo nga hatagan siya bisan gamay nga abog sa simbahan, nga naglaum nga maayohon siya niini. Apan gisalikway siya sa presbiteryo isip usa ka dili motuo, nga miingon:

'Unsa may pakig-uban nga mahimo tali kanimo, nga dili motuo, ug sa mga matinud-anon? Unsa may kalabutan kanimo, nga mag-idolo, sa Kristohanong simbahan?'

Wala siya masuko niini, kay nasayud siya sa iyang kaugalingong kakulang sa pagkamatinud-anon, apan nagpabilin siyang hilom ug gihikap niya ang bisti sa pari uban sa pagtuo, sama sa babaye nga nagdugo nga kaniadto nakahikap sa bisti ni Cristo (Mat. 9:20–22) – ug dayon siya naayo sa iyang sakit; unya mibalik sa iyang balay nga himsog, busa ang tanan nangahibulong sa iyang dali nga pagkaayo.

Pagkahuman niini, naghunahuna ang balaan nga dalaga nga si Sira sa iyang kaugalingon: kung mao pa gani ang gahum sa mga ministro ni Cristo, unsa pa kaha ang gahum sa Ginoong Cristo mismo – ug tinguha kaayo niya nga mas masabtan pag-ayo ang Kristohanong pagtuo, nga naghunahuna kon giunsa siya pagakabaton nga takus sa balaang pagbunyag.

Ang Yawa, nga masinaot sa tanang maayo, sa pagkahibalo sa unang paglihok sa balaan nga pagtuo sa bulahang dalaga Sira, nagpahinungod sa pagpugong kaniya; busa, mipakita siya kaniya sa gabii sa usa ka masuko nga dagway ug misugod sa pagsaway kaniya tungod kay, pagbiya sa iyang kaugalingong mga batasan, mituong siya sa mga Kristohanon alang sa tabang sa iyang sakit ug nakahikap sa bisti sa usa ka Kristohanong pari.

Ang bulahan nga dalaga, sa pagkahibalo nga kini usa ka limbong sa demonyo, naghimo sa tanda sa krus, sumala sa pagtudlo kaniya sa mga Kristohanon, ug sa pagluhod, misugod sa pag-awit sa siyamnapu't siyam ka salmo ni David: *'Ang nagpuyo sa dalangpanan sa Labawng Kataas-taasan magpuyo sa landong sa Makagagahum'* (Salmo 90:1), hangtod sa katapusan.

Nawala ang Yawa sa mubo nga panahon, apan pagkahuman niyang mabasa ang salmo, mibalik kini ug gisulti pag-usab ang parehas nga butang sa dalaga uban sa kasuko.

Pag-usab, ang dalaga mituklow sa atubangan sa Dios ug misugod sa pagbasa sa maong salmo.

Pag-usab, nawala ang yawa sa mubo nga panahon, apan nibalik kini ug nangahas nga miingon sa dalaga:

'Ako ang diyos nga nagpuyo sa kahitas-an, diin nagpuyo ang tanan ilawom sa akong panalipod; ug ikaw,' padayon niya, 'mobalik kanako, dili sa mga Kristohanon nga naglimbong kanimo.'

Ang balaan nga dalaga, nga miyuko tulo ka beses sa pag-ampo, misugod sa paghangyo kang Kristo nga Diyos sa tibuok niyang kasingkasing nga ipadayag kaniya ang kamatuoran ug palagson gikan kaniya ang tanang limbong.

Ug sa kalit, pinaagi sa gahum sa Dios, napalayas ang manulaw gikan sa balaan; apan sa iyang hunahuna, ingon usa ka bakas sa limbong sa yawa, nagpabilin ang pagduha-duha. Sa pagkahibalo nga kini nga pagduha-duha naggikan sa limbong sa yawa, si Sira mituyok sa Dios uban sa mainit nga kasingkasing, naghinulsol uban sa mga luha ug nag-angkon sa Iyang atubangan sa iyang kahuyang.

Sa sunod nga gabii, gihatagan og kahupayan sa Ginoo ang balaan sa usa ka damgo, nga nagtagna sa iyang pagkamartir.

Murag nagbarog siya sa usa ka hataas nga lugar, ibabaw sa mga pari, nga nagkupot sa iyang mga kamot og balaang kalis nga puno sa dugo ni Kristo; gipakita niya kini nga kalis sa mga tawo, samtang duha ka diakono ang nagasunog og insenso, nga nagbarog sa matag kilid niya. Kini nga panan-aw nagpasabot nga ang santa mag-inom sa tasa sa pag-antos alang sa ngalan ni Kristo sa atubangan sa mga tawo, nga mga saksi sa maong talan-awon; samtang ang hataas nga dapit diin siya nagtindog nagpasabot sa hataas nga dungog sa pagkamartir, nga milabaw sa tanang ranggo sa mga balaan; ug ang insenso usa ka timaan nga ang iyang pag-antos makapahimuot sa Dios, sama sa halad ug mabangong halad, ug nga pinaagi niining pag-antos ang tibuok Simbahan ni Cristo mabalsan.

Human niining panan-awon, ang santa misugod sa pagkinabuhi nga hugot kaayo nga asketiko ug gipahinungod sa Diyos. Apan sa dili madugay, nahibaloan sa iyang mga igsoon ug paryente nga siya nagsimpatya sa Kristohanong pagtuo: kay ilang nakita nga ang iyang lawas mismo nabag-o, ug ang iyang nawong maputi tungod sa pagpugong sa kaugalingon ug pag-ayuno; hapit wala siyay gisultihan, apan misulod siya sa iyang kwarto ug nagpabilin nga hilom; mihunong na siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios ug gibyaan ang mga ritwal nga kasagarang ginabuhat sa mga pagano. Pagkita nila niini, nasubo sila ug nangayo sila sa iyang madrasta nga pahimangnoan ang dalaga nga biyaan ang ingon nga kinabuhi ug dili molayo sa pagsimba sa ilang mga diyos sa kagikan, aron dili nila madala ang kaulaw sa ilang pamilya ug dili makadani sa kasuko sa hari sa tibuok nilang panimalay. Ang iyang madrasta, nga gitudloan sa nakadani kang Eba sa paraiso kaniadto pinaagi sa pagpakita isip bitin[5646] , miduol sa maong bulahan nga dalaga sa pribado, nga malipayon ug masigla ang dagway, ug gisugdan ang pagsulti kaniya nga siya usab nagtuo sa parehas nga Kristohanong pagtuo, apan gitago kini ug nagsilbi kang Kristo. Gipasidan-an siya sa iyang madrasta nga ayaw pagtalikod sa Kristo sa tago, kondili buhata pag-abli sa atubangan sa tanan ang kasagarang ritwal sa pagka-pari sa mga diyos-diyosan, aron sa diha nga makita sa tanan nga nag-alagad siya sa mga diyos, mohunong sila sa pagduda nga Kristiyana siya.

[5646] Mao kana, ang yawa.

'Pinaagi niini,' ingon sa maninggit, 'dili ka makasala kang Kristo (kay kontento Siya bisan pa sa mga nag-alagad Niya sa tago) ni makapasuko sa imong amahan ug mga igsoon, ug malikayan nimo ang makalilisang nga mga pag-antos nga dili gyud malikayan nga moabot kanimo kon dili nimo paminawon ang akong tambag. Hunahuna-a kung giunsa nimo, nga usa ka batan-ong dalaga nga huyang ang lawas, pag-antos sa mga latigo, samad, pag-antos sa unod, pagsunog sa poste, ug uban pang mga pag-antos; dili ka ba mahadlok nga, tungod kay dili na nimo kaya ang kasakit, ikalimod nimo si Kristo batok sa imong kabubut-on? Unya makahimo ka og usa ka grabeng sala nga dili pasayloon. Mas maayo pa nga mag-alagad ka kang Kristo sa tago, samtang sa gawas nagpakaaron-ingnon nga nag-alagad ka sa mga dios. Dili kini ihapong sala batok kanimo.

Kini ug daghan pa nga susama mao ang gisulti adlaw-adlaw sa madrasta kang Sira, ug napalihok niya ang kasingkasing ni Sira ngadto sa iyang tambag: *'Ang dautang pakig-uban makadaut sa maayong kinaiya'* (1 Cor. 15:33), ingon sa Kasulatan.

Apan, wala tugoti sa Ginoo ang Iyang sulugoon nga malunod sa maong limbong sama sa usa ka kal-ang, kondili gipalig-on Siya pag-usab pinaagi sa bag-ong mga pahibalo.

Paglabay sa upat ka bulan, nagsugod ang Dakong Kwaresma—ang balaan nga Kwarenta—ug ang balaan nga dalaga gustong itugyan ang iyang kaugalingon sa tago sa pagpuasa ug pag-ampo. Sa dihang misugod ang santa sa pagpuasa, nakita niya (sa usa ka panan-awon sama sa damgo) ang iyang mga igsoon nga lalaki nga nalubong sa nana ug lapok; nakita usab niya ang iyang amahan nga naghigda sa hugaw nga higdaanan; apan sa dihang mitan-aw siya sa pikas bahin, nakita niya ang usa ka palasyo ug usa ka hataas ug matahum nga higdaanan, nga nagdan-ag sa katingalahang kahayag; nakita usab niya ang daghang masidlak nga nawong nga nagtawag kaniya paingon sa maong palasyo.

Pagkahuman niining panan-awon, namata siya gikan sa iyang tulog ug sayo pa sa buntag milarga paingon sa Kristohanong simbahan; pag-abot niya kang Obispo Juan, gisultihan niya siya sa tanan nga detalye mahitungod sa iyang kaugalingon—unsaon siya pag-ayo sa iyang sakit pinaagi sa paghikap sa bado sa pari, unsang mga panan-awon ang iyang nadawat gikan sa Ginoo—ug misugod siya pagpangayo sa obispo nga hatagan siya sa balaan nga bunyag.

Ang obispo, pagkahuman madungog ang tanan nga gisulti sa dalaga kaniya, nalipay sa iyang kasingkasing para kaniya, sa pagkahibalo nga gitawag siya sa Diyos alang sa kaluwasan. Apan, tungod sa pagtagad sa lisod nga panahon niadtong panahona, wala niya gihatagan og bunyag, kay nahibalo siya nga gikan siya sa usa ka halangdong pamilya ug adunay amahan nga dako kaayo og respeto (sa mga pagano); nahibalo usab siya sa dili mapalubay nga pagdumot nga gibati sa tanang mago batok sa mga matinud-anon; nahadlok siya nga makapukaw sa mga pagano, basi masuko sila sa pagbunyag sa dalaga, makumbinsi ang hari sa pagsugod og paglutos batok sa Simbahan ni Kristo, ug ikalat ang espirituhanong panon ni Kristo pinaagi sa ilang kasuko, nga sama sila ka malupigon sa mga lobo. Labaw pa, nabalaka usab ang obispo alang sa dalaga, nga nahadlok nga tungod sa kasuko sa iyang mga ginikanan ug sa kahadlok sa pagpanakit, basin isalikway niya si Kristo, ug pinaagi niini madungisan ang grasya sa balaan nga binyag. Busa, gisugo sa obispo ang bulahan nga dalaga nga una niyang ikumpisal si Kristo sa atubangan sa iyang amahan, sa iyang mga igsoon nga lalaki, sa iyang mga paryente ug sa tibuok niyang panimalay. Kung makaya niya nga antoson ang pag-antos nga ipahamtang kaniya sa iyang balaan nga paryente, nan mahimo siyang magpabilin nga lig-on hangtod sa katapusan sa iyang pag-angkon sa ngalan ni Cristo; ug unya siya giisip nga takus sa balaan nga binyag. Pagkahuman ihatag niini ang tambag sa dalaga, gipahawa siya sa obispo sa kalinaw.

Ang dalaga nilakaw gikan sa obispo nga lawom kaayo ang kasubo, kay wala matuman ang iyang tinguha; nagkalibog ang iyang hunahuna, kay nabahin siya tali sa gugma ug kahadlok – nagdilaab siya sa gugma kang Kristo, apan sa samang higayon nahadlok siya sa mga pag-antos; busa, nagpabilin siyang hilom tungod sa kahadlok.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang balaan nga dalaga nakakita pag-usab og panan-aw samtang natulog; nakita niya ang usa ka Anghel sa Dios nga nagkupot og puthaw nga tunggo sa iyang mga kamot ug gipukpok siya niini; sa kana nga higayon, nangutana ang Anghel kaniya:

'Ain diha ang imong saad? Kay misaad ka nga matinud-anon nga mosilbi sa tinuod nga Dios ug magbarug nga lig-on alang sa Iyang balaan nga ngalan batok sa dautan.'

Pagmata niya gikan niini nga tulog ug panan-awon, gikupot siya sa dakong kahadlok.

Sa pag-abot sa buntag, gitawag siya sa iyang madrasta. Gisuwayan siya sa iyang madrasta nga buhaton ang buntag nga ritwal sa halad ngadto sa mga diyos, sumala sa kostumbre. Nagdilaab na sa kadasig alang kang Kristo nga Ginoo, tuyo ni Sira nga hayag nga ipahayag ang ngalan ni Kristo ug isalikway ang salamangka ug idolatriya sa atubangan sa tanan; apan sa kana nga higayon nagpakaaron-ingnon siya nga mosunod sa iyang inahan ug, gikuha ang mga gamit sa pag-alagad sa pari sumala sa ritwal sa yawa, subay sa tradisyon ni Zoroaster, miduol sa halaran; apan sa maong higayon nabati niya nga daw nahugasan siya sa usa ka balaan nga kahayag. Pagpalig-on sa iyang kasingkasing ug pagtangtang sa kahadlok gikan sa iyang kalag, gipikas sa santa ang maong mga gamit sa pagkasaserdote sa atubangan sa tanan, gilud-an ang kalayo (nga giila sa mga Persyano nga diyos), gipalong kini, gipukan ang halaran, ug misinggit sa kusog:

'Kristiyano ako! Gidumili nako ang pagsimba sa mga dios-diosan, gisalikway nako ang tanang dautan ug yawa nga salamangka, gitamakan nako ang mga bakak nga dios ug ang mga dili diosnon nga halaran; nagtuo ako sa Usa ka Tinuod nga Kristohanong Dios, ug moadto ako sa simbahan nga Kristiyano.'

Gidakop siya sa iyang mga igsuon nga lalaki ug sa iyang madrasta, ingon man sa tanan sa balay nga nakadungog sa gisulti sa dalaga, gipugngan siya ug gipriso sa usa ka kwarto aron dili siya makagawas; unya nagbutang sila og mga guwardiya aron bantayan siya (wala ang iyang amahan sa balay niadtong panahona). Ang bulahan nga dalaga, bisan pa niana, misugod sa pagpangayo kanila nga tawagon ang iyang amahan, aron siya makumpisal sa ngalan ni Cristo sa atubangan niya, bisan pa kon kini magpasabot nga ipahamtang siya nila sa pagpanakit; kay dili na niya gusto itago ang iyang pagtuo kang Cristo, kondili gusto niya kini ipakita sa tanan, nga wala'y kahadlok sa bisan unsang pag-antos.

Samtang niini, sa maong takna, miabot ang iyang mga paryente ug kaila sa dalaga ug uban sa paghilak, ilang gisugo siya nga undangon ang ingon nga buhat ug dili pasakitan ang pagbati sa iyang amahan ug mga igsoon, dili maghatag ug dunggo sa iyang pamilya, ug dili mosugot nga siya mismo ang mosangpot sa iyang kaugalingon sa malupit nga pag-antos; apan ang balaan dili gani maminaw niining mga limbong nga hangyo.

Pag-abot sa iyang amahan ug pagkakita nga napalong ang iyang mahikang kalayo, nga iyang giisip nga diyos, ang halaran nabaliktad, ug ang mga gamit sa pagka-pari nabungkag, ug sa dihang nadungog usab niya nga ang iyang anak nga si Sira, kusganong gidayeg ang ngalan ni Cristo, napuno siya sa dakong kasuko; gikuptan niya kini, ug gisugdan ang walay kalooy nga pagpanghampak kaniya sa iyang kaugalingong mga kamot, ug gihampak niya hangtud nga siya mismo napul-an. Unya, uban sa luha sa iyang mga mata, gisugdan niya ang pagdasig ug paglipay kaniya, nga nagpakig-istorya kaniya nga buotan ug malumo; apan wala siya malampuson. Bisan pa nga gipailawom siya sa iyang amahan sa daghang pag-antos, giputong siya sa kadena, gipriso sa ngitngit nga lugar, gipagutom ug gipagahoy, ug gipalo pag-usab; Usahay, siya mismo o pinaagi sa iyang mga paryente, malumo siyang mangaliyong mobalik sa mga dios sa iyang amahan ug sa pagka-pari – apan kining matinud-anong sulugoon ni Cristo nagpabilin nga lig-on sama sa bato ug dili matandog sama sa haligi sa iyang pag-angkon sa labing balaan nga ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo.

Sa dihang napamatud-an sa iyang amahan ang walay paglubad nga debosyon ni Syra sa Kristohanong pagtuo, ug nga imposible nga mapahawa ang dalaga gikan sa Kristiyanismo bisan unsang paagi, miadto siya ug gisultihan si Maviptis sa tanan; si Maviptis giisip sa mga Persyano nga punoan sa mga mago. Si Maviptis, pagkahuman niyang tipuon ang tanang pari ug mago gikan sa kasikbit nga mga siyudad, mipahimutang uban kanila sa templo sa ilang diyos—ang Kalayo—ug gisugo nga dad-on sa iyang hukmanan ang dalagang alagad ni Cristo. Daghang katawhan ang nagtigum didto; sa taliwala sa mga tawo, daghan ang mga Kristohanon nga miabot aron masaksihan ang kaisog sa dalagang si Sira; kay ang tanan nakahibalo na sa iyang pagbag-o sa pagtuo ug sa mga pag-antos nga gipahamtang kaniya sa iyang amahan.

Nagsugod si Maviptis sa pagpangutana sa dalaga kon ngano nga iyang gibaliwala ang mga dios ug tradisyon sa iyang amahan ug gidawat ang lain nga pagtuo. Mitubag ang dalaga ingon niini:

Walay tawo nga hamtong ang panghuna-huna ang mosundog sa mga buang nga hayop, nga mosunod sa bakilid sa ilang ginikanan – bisan asa pa padulong – kondili mosunod sa dalan nga ilang giisip nga labing maayo; walay maalamon nga tawo ang mosunod sa ilang mga amahan ug mga katigulangan, nga, sa ilang pagkalibog, magdala kanila sa kapahamakan. Sa samang paagi, sa dihang nakita nako nga ang Kristohanong pagtuo walay kapariho nga mas labaw pa kaysa sa kawalay-pagkabalaan sa akong amahan, gipili nako ang mas maayo ug gisalikway ang mas dautan.

Miingon si Maviptis nga nasuko:

'Daghang pag-antos ang nagpaabot kanimo, dalaga, kung dili ka mosunod kanamo.'

Si Sira, nga gibutang ang kamot sa iyang liog, miingon nga puno sa kaisog:

'Putla kini; naa kini sa imong gahum,' ingon ko kanimo karon ug sa walay katapusan.

Pagkahuman niini, gipangutana siya ni Maviptis sa daghang higayon, apan wala siya motubag; imbis, gisulti niya sa iyang kaugalingon ang mga Salmo ni David, nga wala masabti sa mga pagano.

Sa katapusan, nangutana si Maviptis sa mga naa sa iyang palibot:

'Unsa man iyang giingon?'

Apan walay nakahibalo unsay iyang gisulti. Ug usa ra sa mga anaa (usa ka pagano) ang miingon:

'Nag-ampo siya og Kristohanong mga pag-ampo.'

Gidali-dali ni Maviptis ang pagtawag sa usa ka Kristohanong obispo aron masuta kon Kristohanong mga pulong ba ang gisulti sa dalaga.

Miabot ang obispo nga puno sa kahadlok, nagkurog sa gahum sa mga mago. Mitutok kaniya ang martir. Sa pagkahibalo nga nahadlok siya, miingon ang dalaga kaniya sa kusog nga tingog:

'Ayaw kahadlok, Amahan, hinumdumi ang mga pulong sa Kasulatan: *"Isulti ko ang Iyang mga pahibalo sa atubangan sa mga hari ug dili ko maba-an*" (Salmo 118:46). Ug usab: *"Ug ayaw kahadlok sa mga magapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag"* (Mateo 10:28).'

Sa dihang gipangutana ang obispo bahin sa mga pulong nga gisulti sa dalaga, iyang gikumpirma nga kini tinuod nga mga pulong sa mga Kristohanon.

Si Maviptis, nga nasuko sa dalaga, nagsugo nga siya patukmokon sa ngabil. Pagkahuman niana, nag-ilis-ilis siya sa pagdayeg kaniya ug paghulga kaniya sa pagpanakit, apan wala siya makab-ot og bisan unsa, ug napahiya siya sa atubangan sa mga Kristohanon nga naa didto ug nagtan-aw sa tanan nga nahitabo.

Gisugo dayon ni Maviptis nga ipabilin ang dalaga sa pipila ka panahon sa balay sa iyang amahan, kay dili pa niya gusto ireport ang iyang kaso sa hari sa maong higayon, aron dili niya madunggoan ang dungog sa iyang mahimayaong pamilya; sa samang higayon, gisugyot ni Maviptis sa amahan sa dalaga nga palihokon siya sa pagbiya sa Kristiyanismo pinaagi sa pagkamabuotan imbis nga pinaagi sa hulga. Ug ang martir mibalik sa iyang panimalay, naglipay ug naghimaya sa Dios tungod kay giisip siya nga takus nga mag-antos alang sa ngalan ni Cristo sa atubangan sa prinsipe, sa mga huwes ug sa tanang katawhan.

Samtang ang dalaga naa sa balay sa iyang amahan, gipahupay ug gipalig-on sa Ginoo ang Iyang alagad pinaagi sa bag-ong mga pahibalo; kay kanunay siyang nakakita og mga anghel nga nagtudlo kaniya unsaon pagtubag sa mga hukom nga dili matinud-anon. Usahay, mipakita kaniya sila Moises, Elias, ang Apostol nga si Pedro ug uban pang mga santo, sama sa gisaysay sa mas detalyadong salaysay sa pagkamartir sa balaan nga dalaga nga si Sira.[5647]

Samtang nagpadayon kini, ang amahan sa dalaga misulay sa tanang paagi aron siya malikayan si Kristo, apan wala niya mapildi ang iyang pagkamapisan; busa iyang gisumbong pag-usab ang pagkamapisan sa dalaga kang Maviptis ug sa tibuok katiguman sa mga mago.

Niadtong panahona, usa ka maharlika nga ginganlan og Dar, nga usa ka miyembro sa labing hataas nga konseho sa hari, nahitabo nga miabot sa maong siyudad; ang duha ka maharlika, sila Dar ug Maviptis, nag-uban sa dihang gipaminaw nila ang amahan sa dalaga, nga nagreklamo bahin sa iyang anak nga babaye ug nagpasipala usab sa mga Kristohanon, nga nag-angkon nga mitindog kuno sila batok kaniya ug naningkamot nga batoan siya.

Ang maharlika nga si Dar nagpadala og pipila ka bantugang lalaki ngadto sa dalaga, nga nagsugo kanila nga pangutan-on ang balaan ngano gibyaan niya ang maalamon nga kahibalo sa mahika ug ang pag-alagad sa pagka-pari ug mibaling sa Kristohanong pagtuo. Sa samang higayon, gisugo ni Dar ang mga sugo nga kumbinsihon ang dalaga gamit ang mahigalaong mga pulong, nga nagsaad kaniya og mga regalong hari; ug kon dili siya maminaw kanila, gisugo niya sila nga sultihan ang dalaga nga nagpaabot kaniya ang makalilisang nga pag-antos.

Sa dihang miabot ang mga sugo sa dalaga ug gisugdan siya og pangutana bahin sa tanan, nga mitultol kaniya nga malumo ug mahigugmaon, mitubag ang dalaga:

[5647] Kining mas detalyadong salaysay wala na mapreserbar hangtod karon.

'Ako mismo ang gustong moadto sa nagpadala kaninyo, aron isulti kaniya ang akong pagtuo kang Kristo; apan karon nga kamo ang miadto kanako, paminawa: Gidawat nako ang Kristohanong pagtuo tungod kay nasabtan nako ang kamatuoran ug pagkamatarong niini, kay kini nga pagtuo nag-ila isip Magbubuhat sa tanang butang ang usa ka Dios, nga makagahum sa tanan ug walay katapusan; apan nasuklam ko na ang inyong salamangka ug ang inyong pagsimba sa mga dios-diosan, kay nag-ila man kamo og daghang mga dios, apan kining mga dios walay kalag ug walay bili; Sultihi ang nagpadala kanimo: 'Ayaw kalimti ang imong saad, apan ipahamtang gayud kanako ang pag-antos sama sa imong gisaad, kay andam ako nga mag-antos ug mamatay pa gani alang kang Kristo, akong Dios.'

Pagkadungog sa batan-ong babaye sa tubag, napuno sa kasuko ang maharlika nga si Dar ug gisugo nga kuhaon siya gikan sa balay sa iyang amahan ug dad-on sa bilanggoan; unya, pagkahuman nga giputot ang iyang mga kamot ug tiil sa bug-at nga kadena nga puthaw, gibilanggo siya sa usa ka masipit ug ngitngit nga selda ug wala siya hatagi og pan o tubig.

Ug ang santa nagpabilin sa bilanggoan sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, nga dili makalihok, tungod sa bug-at nga kadena nga puthaw nga nagapos kaniya ug tungod usab sa kasipit sa selda.

Paglabay sa tulo ka adlaw, gipagawas ang dalaga gikan sa iyang pagkabilanggo. Unya gipangutana siya sa mga pagano kung igo na ba kaniya ang maong silot ug kung gusto ba niyang mobalik sa pagsimba sa mga diyos sa iyang mga katigulangan ug mosugot sa ilang mga balaod sa kagikan.

Nagpabilin nga lig-on ang dalaga sa iyang pagtuo kang Kristo.

Gidala pag-usab siya sa paglitis sa mga pagano ug gisugo nga ilabay siya sa usa ka lawom, ngitngit, bahô ug makalilisang nga lungag, ug gitali ang santa gamit ang bug-at kaayong puthaw nga gapus. Samtang gibutang nila ang gapus sa dalaga, ilang gisulayan nga ikandado ang kadena gamit ang mga pako, apan ang mga pako dili mosulod sa lungag nga giandam para niini; daghang panday ang gitawag, apan wala'y bisan usa nga malampuson sa ilang buluhaton. Gihimo sa martir ang tanda sa krus sa mga pako ug kadena, ug sa kalit lang, misulod sa husto nga mga lungag ang mga pako sa ilang kaugalingon. Apan, ang mga kaaway ni Kristo, nga nabuta sa ilang dautang buot, wala mailhi ang milagrosong gahum sa Balaang Krus ug, nga walay kalooy, gibilanggo nila ang santa, gipilo ang iyang ulo paingon sa iyang mga tiil; unya gilabay nila siya sa lungag.

Si Kristo nga Ginoo, nga dili gayud mobiya sa mga nagahigugma kaniya, dayon nagpadala og kahupayan sa iyang alagad nga naa sa kana nga kanal; kay didto siya gisidlak sa langitnong kahayag, ang puthaw nga gapus nangluag sa ilang kaugalingon ug nahulog gikan sa balaan, ug ang baho nabag-o ngadto sa usa ka tam-is nga humot; Ang martir nagpabilin sa kanal sama sa usa ka palasyo, naglipay ug naghimaya sa Dios.

Samtang ang mga Kristohanon sa maong siyudad, nga nagtigom uban sa ilang obispo sa simbahan, misugod sa pag-ampo sa Diyos uban sa mga luha alang sa martir nga si Sira, nga tabangan Niya siya nga maisugon nga makumpleto ang iyang buhat.

Ug ang martir nagpabilin sa maong lungag sulod sa kinse ka adlaw, nga mao nga wala nay nagtuo nga mabuhi pa siya tungod sa makalilisang nga baho ug gutom, ingon man sa kabug-aton sa mga kadena nga gibutang kaniya.

Samtang nagpadayon ang uga tungod sa dugay nga pagkawalay-ulan, miingon ang mga tawo nga kini mao ang paglagot sa Dios, nga nag silot sa tanan sa uga ug gutom tungod sa walay sala nga pag-antos sa dalagang si Sira.

Paglabay sa kinse ka adlaw, nahibaloan sa dautang mga huwes nga buhi pa si dalagang Sira sa lungag ug nakagawas siya sa iyang mga kadena. Natingala kaayo ang tanan. Ang balaan gibalhin gikan sa lungag pabalik sa publikong prisohan.

Sa diha nga gipagawas ang martir gikan sa hukay, misulod dayon ang kusog nga ulan gikan sa langit, nagbasa sa yuta sa kadaghan; ug miingon ang mga tawo nga gipadala sa Dios kini nga ulan alang kang dalagang Sira, nga gipagawas gikan sa hukay.

Gihatagan usab sa Ginoo ang Iyang alagad sa gasa sa paghimo og mga milagro, aron siya makahimo sa pagpang-ayo sa mga masakiton ug pagpahawa sa mga demonyo; daghang mga tawo ang miadto sa balaan samtang siya naa sa prisohan, nga nangandoy nga makadawat og kausaban gikan kaniya; ug ang tanan nga nakahikap sa iyang bisti, o bisan sa iyang mga kadena, naayo sa ilang mga sakit; samtang ang mga demonyo dili mosugot nga adunay moduol kaniya.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang usa ka pista nga gitukod aron pasidunggan ang mga balaan nga martir nga kaniadto nag-antos sa Persia; kining pista gisaulog kausa sa usa ka tuig sa usa ka simbahan nga nahimutang sa gawas sa siyudad; Gusto sa martir nga motambong sa maong pampublikong selebrasyon ug sa pagbantay sa tibuok gabii; kay usa ka Kristohanong mahadlok sa Dios ang naghatag sa mga guwardiya og bulawan ug personal nga nagsiguro para sa martir, aron buhian siya gikan sa prisohan, nga nagsaad nga ibalik siya sa iyang selda pagkasunod buntag.

Gipagawas ang santa gikan sa prisohan; pagkahuman niini, gipausab niya ang iyang sinina aron dili siya mailhan sa mga pagano; pag-abot niya sa simbahan, mitindog siya sa usa ka kanto sa narthex ug namati sa mga pag-awit sa simbahan.

Sa dihang nahitabo nga adunay usa ka babaye nga gipuy-an sa demonyo nga naa usab sa maong malipayong tigum; sa dihang miduol ang babaye sa balaan nga dalaga nga si Sira, ang demonyo sa sulod kaniya dali dayon misinggit sa kusog, nga miingon nga miabot na sa simbahan si martir Sira ug makagawas kaniya. Ug sa dihang ang tanan nga naa didto nagsugod sa pagpangita sa balaan nga martir sa simbahan, dali siyang nilakaw ug mibalik sa iyang selda.

Nahadlok kaayo ang mga demonyo kaniya nga dili gani sila makaduol kaniya.

Sa usa sa mga gabii pagkahuman niini, napalaya pag-usab si Sira, ang balaan nga dalaga, pinaagi sa piyansa gikan sa bilanggoan, isip baylo sa suhol sa mga guwardiya; dayon miadto siya sa obispo ug gidawat niya ang balaang binyag gikan kaniya sa simbahan nga nahimutang sa siyudad.

Human niini tanan, si Maviptis, kauban ang uban pang mga huwes ug mga salamangkero nga kuyog niya, nagpasiya nga ipadala ang martir ngadto sa hari, kay dili gyud nila siya mapugngan sa pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Sa dihang gipadala nila ang dalaga ngadto sa hari, gibutangan siya sa mga huwes og selyo sa liog, sumala sa ilang batasan, aron walay lain nga babaye ang ipuli kang dalaga Sira ( ); ug kining selyo dili matangtang sa liog sa balaan nga martir bisan unsang paagi, gawas lang sa pagputol sa iyang ulo.

Pagkahuman nila dakpon ang santa, gidala siya sa mga sundalo ngadto sa usa ka siyudad nga ginganlan Aliak, kay didto ang hari niadtong panahona; gihatud sa mga sundalo ang martir ngadto sa gobernador sa siyudad, kauban ang usa ka sinulat nga pahayag nga nagdetalye sa iyang sala, sa iyang kaliwatan, ug sa mga pag-antos nga iyang naagian.

Ang gobernador sa siyudad (eparch) unang misulay sa pagdani sa balaan gamit ang mahigugmaong mga pulong, unya gisugdan niya ang paghulga kaniya sa pagpanakit, nga nag-awhag sa dalaga nga mobalik sa iyang kanhing pagtuo ug estilo sa kinabuhi (mao ang pagtuo ug estilo sa kinabuhi sa pagano); apan sa dihang wala siya maminaw kaniya, gisugo niya nga hubaron siya sa iyang sinina, gipahimutang siya sa pipila ka dautang panapton, ug gihatag siya sa pag-atiman sa mga Hudiyo, kay nahibalo siya nga kaaway sa mga Kristohanon ang mga Hudiyo.

Ang mga Hudiyo, pagdakop nila sa santa nga nakagapos sa puthaw nga kadena, gibilanggo siya sa usa ka masipit nga kwarto; alang sa pagkaon, gihatagan lang siya nila og gamay kaayo nga piraso sa tinapay nga cebada, aron dili siya mamatay sa gutom; samtang matag-adlaw, ginapanginsulto siya nila sa dautang mga pulong ug ginapasipala usab nila si Kristo, nga nag-ingon:

'Ain-a kaha karon ang inyong gisulti nga sugilanon—nga ang mga kadena mismo mohawa sa imong liog, kamot, ug tiil? Tan-awa nato karon kon paunsa kaha mohawa ang mga kadena!'

Sa usa ka higayon, samtang ginayaw-ay siya sa mga Hudiyo sa ingon nga mga pulong, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, mihuyop, ug nag-ampo sa Ginoo gikan sa kalalum sa iyang kasingkasing; ug sa kalit lang, sa atubangan mismo sa mga mata sa mga Hudiyo, nahulog ang iyang mga gapos gikan sa iyang liog, sa iyang mga kamot ug sa iyang mga tiil, nga ang mga Hudiyo nangahibulong pag-ayo.

Nagpabilin ang santa uban sa mga Hudiyo sulod sa onse ka adlaw, pagkahuman gisugo pag-usab sa gobernador nga dad-on siya sa atubangan sa pangulo sa mga mago, nga nag-alagad sa hari, ug gisaysay niya kaniya ang tanan niyang nahibaw-an mahitungod sa dalaga.

Ang pangulo sa mga mago, pagkahuman nga gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang dalaga, nangutana kaniya:

'Ngano man nga imong gisalikway ang among pagtuo? Kay ang among pagtuo gipasidunggan sa mga hari ug mga prinsipe; kini mikaylap sa halayo ug halapad, nagdumala sa tanan, ug nagapadato sa mga nagasunod niini;

ug ngano man nga misalmot ka sa mga Kristohanon—mga tawo nga walay dungog, kabus, ug gipasipala ug gikaligsa sa tanan?'

Mitubag ang dalaga nga mapangahas:

– Asa na karon ang mga korona sa inyong mga patay nga hari? Asa na ang himaya sa mga prinsipe? Nalaglag na kini tanan; ang mga hari ug prinsipe, sama sa sagbot, miturok sa mubo nga panahon, apan unya nangalot ug napanunod ang walay katapusang kamatayon, kay wala nila mailhi ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, ni gipasidunggan nila ang Ginoo sa kinabuhi ug kamatayon, kondili nagsimba sila sa binuhat ingon nga dios, gipasidunggan ang kalayo, tubig, adlaw, bulan ug mga bitoon. Ang mga Kristohanon, bisan pa man, tungod sa mga pag-antos nga ilang ginasagubang sa inyong kamot dinhi sa kinabuhi, makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan; ug tungod sa ilang pansamantalang kaulaw, ila nga panulondon ang himaya sa langit.

Ang pangulo sa mga mago nasuko pag-ayo sa gisulti sa dalaga; unya gisugdan niya siya og pangutana sa detalyado bahin sa diin siya kaniadto. Pagkahibalo niya sa dagkong pag-antos nga iyang naagian, ingon man sa iyang hugot nga pagkabilanggo sa dungeon, ug pagkadungog usab nga ang santa anaa sa ilawom sa maampingong pagbantay sa mga Hudiyo, gisugo niya nga ibalik siya sa mga Hudiyo, ug gisugo sila nga bantayan pag-ayo aron walay Kristohanon nga makaduol sa dalaga.

Gidala ang santa sa ilang pagbantay, gisugdan siya sa mga Hudiyo og pagpanakit nga walay kalooy, gipasailalim siya sa nagkalain-laing pag-antos sulod sa tulo ka adlaw.

Sa dihang usa ka opisyal sa hari, nga gisugo sa pagdumala sa tanang bilanggoan ug mga priso, nakadungog mahitungod sa martir, gikuha niya siya gikan sa mga Hudiyo ug gibutang sa iyang kaugalingong bilanggoan. Gibuhat kini sa maong tawo alang sa pinansyal nga ganansya, kay kostumbre sa mga Kristohanon nga mopalit, gamit ang bulawan ug pilak, sa katungod gikan sa mga bantay sa prisohan aron mosulod sa selda ug bisitahan ang mga priso nga nag-antos alang sa ngalan ni Cristo.

Samtang ang martir naa sa prisohan, ang pipila ka mga Kristohanon, nga nakabayad sa katungod sa pagsulod sa prisohan, miadto sa balaang dalaga nga si Sira aron bisitahan siya. Sa dihang ilang nakita nga siya hugot kaayo nga gipusil sa puthaw nga gapus ug naghigda sa hubas nga yuta, gidala nila kaniya ang usa ka higdaanan ug giandam kini aron mapagaan ang iyang dakong pag-antos, bisan gamay lang. Apan usa sa mga bantay sa prisohan, sa pagduol niya sa martir, gipahawa siya sa higdaanan ug nakahatag kaniya og dakong kasakit tungod sa kabug-aton sa mga kadena nga gibutang kaniya. Ug sa kalit lang, ang mga puthaw nga kadena kusang napaluyag ug nahulog gikan sa martir, nga ang tanan nga naa didto natingala kaayo sa nahitabo.

Niadtong mga adlaw, ang hari gustong mobiyahe gikan sa maong siyudad paingon sa lain nga siyudad nga ginganlan og Resankusadon; ang tanang Persyano nga maharlika, ingon man ang pangulo sa mga mago, misunod kaniya. Misunod kanila ang balaan nga martir nga si Sira (nga nakagapos), ingon man ang tanang uban pang mga priso; Sa tibuok biyahe, ang balaan nga martir nga si Sira (nga nakagapos) nag-ampo sa Ginoo, nag-awit sa mga Salmo ni David. Ang mga sundalong nag-eskort sa balaan kanunay siyang gipahimangnoan nga mohilom; tungod niini, gibutangan pa siya nila og mas bug-at nga gapus; apan wala siya mohunong sa pag-awit ug pagpasalamat sa Dios.

Pag-abot nila sa usa ka dapit nga ginganlan og Kars, ang pangulo sa mga magi, kauban ang uban pang mga huwes, gisugo nga dalhon sa unahan ang santa aron pangutan-on ug gipangutana siya:

'Nakaangkon ka og igong panahon sa pagpamalandong; ingna kami, busa, unsa ang imong gipili: mouyon ka ba nga mobalik sa imong kaniadto nga pagsimba sa mga dios ug magpabilin nga buhi, o gusto ba nimo nga mamatay isip usa ka Kristohanon?'

Mitubag ang santa:

'Unsa pa man akong mapili gawas sa akong napili na kaniadto alang sa tanang panahon? Kay daghan na kaayong higayon akong gisulti nga ako usa ka Kristohanon, usa ka alagad sa akong Ginoong Jesu-Kristo: Gihigugma ko Siya, ginaserbisyohan ko Siya, ug alang sa Iyang ngalan, gusto ko mamatay.'

Miingon ang pangulo sa mga mago:

'Ipahibalo kanamo ang mga pulong sa mahiwagang kinaadman nga unang gitudlo kanimo.'

Unya ang santo misugod sa pag-awit sa hataas nga mga pulong sa pag-ampo ngadto sa Dios gikan sa mga Salmo ni David.

Ang pangulo sa mga mago nasuko kaayo ug gisugo nga tanggalon ang iyang sinina ug dad-on siya sa atubangan niya nga hubo aron pangutan-on; unya nangutana siya:

'Wala gyud ba kay bisan gamayng kaulaw karon?'

Mitubag ang santa:

'Ngano man ko maulaw? Dili ko kawatan, dili ko malandi; wala koy gibuhat nga dautan sa bisan kinsa; bisan pa gikuha ninyo ang akong sinina sa gawas, aduna koy labing hayag, dili malaglag, walay katapusan nga sinina sa langit, nga giandam sa akong Ginoo para kanako, nga tungod niini karon ako gipahubas.'

Sa dihang gisulti na sa balaan ang maong mga pulong, ang prinsipe sa yuta sa Khuzain, nga naglingkod tupad sa magus, miingon:

'Naga-baliw siya.'

Apan mitubag ang santo:

'Dili ako ang gipanag-iya, kondili ikaw; kay nag-alagad ka sa mga demonyo. Kung gusto nimo, buhaton ko ang tanda sa krus sa imong agtang; unya molayas ang demonyo gikan kanimo, ug masidlak ang mga mata sa imong kalag, aron mailhan nimo ang kamatuoran.'

Unya ang tanan nga anaa didto misinggit sa kusog nga tingog:

'Angay siya patyon, kay ginapasipala niya ang among mga dios, ginapasipala ang hari ug walay pagrespeto siyang mosulti sa mga prinsipe.'

Unya gisilotan siya sa kamatayon sa mga huwes ug giselyohan pag-usab ang iyang baba, aron, pinaagi sa bisan unsang limbong, dili mapamatay ang lain nga babaye imbis kaniya. Giplano na nila nga dad-on siya aron patyon niadtong adlawa dayon. Apan ang pipila sa mga huwes miingon nga ipalangan una ang iyang pagpatay sa mubo nga panahon, nga dili siya angay patyon didto mismo, kay daghan kaayong Kristohanon didto ug basin mosangpot sa kagubot ug kasaba tungod sa iyang kamatayon. Tungod niini, napalangan ang pagpatay sa martir ni Kristo, ug gibalik sa mga huwes ang balaan ngadto sa punoang gaarder; pagdawat niya sa martir, gisugo sa gaarder nga siya ibilanggo ug ikandado sa samang selda uban sa ubang mga priso.

Pagkahuman niini, mibiyahe ang hari gikan didto paingon sa lungsod nga gitawag og Vepharmais, diin siya nagpuyo sulod sa pipila ka panahon. Ang balaang martir gidala usab didto ug gipriso. Sa bilanggoan, ang martir grabe kaayo ang sakit, hangtod nga nagpaabot na siya sa kamatayon; unya ang martir ni Kristo misugod sa pag-ampo sa Ginoo uban sa mga luha, nga dili Siya tugotan nga mamatay didto, kondili hatagan Siya sa korona sa martir ug kamatayon taliwala sa iyang mga pag-antos. Nadungog sa Dios ang pag-ampo sa Iyang alagad ug gibalik Siya sa maayong panglawas.

Unya ang usa sa mga bantay sa prisohan, gipukaw sa yawa aron makahimo og makasasala nga buhat sa unod, misugod sa pagpakisayud sa iyang amo nga tugutan siya sa pagbuhat og malaw-ay nga pagdaot batok sa bihag (ang balaan nga dalaga nga si Syra).

Pagkabaton og pagtugot gikan sa pangulo sa mga bantay, miduol ang pagano sa nobya ni Kristo, nga nagdilaab sa hugaw nga kahilambigit. Apan ang Ginoo, nga nagpanalipod sa Iyang alagad, sa dili makita nga paagi gipigo ang mga mata, dalunggan, ug dila sa bantay, aron siya mahimong bulag, bingi, ug pipì; ug sa pagkahugno sa iyang nawong sa yuta, misugod siya og kusog nga paghilak sa kasuko.

Ang kapitan sa mga guwardiya, sa dihang nakita niya kini tanan, imbis nga napuno sa kahadlok, sa pag-ila sa gahum sa Dios ug sa pagsilot sa guwardiya tungod sa iyang pagka-walay hiya, siya mismo ang nakahunahuna og plano nga buhaton ang usa ka buhat nga walay balaod, tungod sa pagkahumaling niya sa balaan nga dalaga.

Miingon kaniya ang santo:

'Nikasal na ako sa Hari sa Langit, ug dili Niya tugotan nga malapasan ang Iyang birhen ug nobya.'

Apan wala tagda sa kapitan sa mga guwardiya ang iyang gisulti. Bisan pa, sa dihang hapit na siyang moduol sa dalaga nga walay pag-ulaw, usa ka Anghel sa Dios ang mibunal kaniya, ug nahugno siya sa yuta nga daw patay. Miabot ang mga sulugoon ug gidala siya palayo; wala siya mabanhaw sulod sa pila ka panahon, apan bisan pa sa ingon nga silot gikan sa Dios, kining sulugoon ni Satanas nagpabilin nga dili matul-id. Napuno sa kasuko, dali siyang nakahukom nga patyon ang martir, kay gisugo siya nga ipailawom siya sa bisan unsang porma sa kamatayon. Kining dautang tawo wala gustong patyon ang santa gamit ang espada, apan nakahukom nga pugson siya gamit ang pisi. Gitawag niya ang panday ug gisugo siya nga tangtangon ang puthaw nga gapus sa martir.

Apan ang balaan nga dalaga miingon sa kapitan sa mga guwardiya:

'Dili na kinahanglan ang panday dinhi.'

Pagkahuman niya sa pagsulti niini, iyang gikuha ang mga gapus sa iyang liog, kamot, ug tiil. Ug ang tanan nga nakasaksi niini nangahibulong, apan wala nila mailhi ang gahum sa Dios.

Unya gisugo sa kapitan sa mga bantay sa prisohan nga ibilanggo pag-usab ang mga kamot sa martir ni Kristo, aron dili siya makasukol atol sa iyang pagpatay. Apan miingon pag-usab ang martir kaniya:

– 'Biyaa ang imong walay pulos nga tambag, kay ako mismo, sa akong kaugalingong kagustuhan, ihatag ang akong kaugalingon sa kamatayon alang sa akong Dios, aron dili gani ko makalihok sa akong kamot.'

Unya gitali sa dautang mga lalaki ang lubid sa liog sa martir ug gisugdan nila ang paghugot sa lubid. Sa dihang hapit na mamatay ang santa, ilang giluwagan gamay ang lubid ug miingon sila kaniya:

'Kung isalikway nimo ang Kristohanong pagtuo, luwason namo ang imong kinabuhi.'

Apan mitubag ang martir:

'Buhaton ninyo ang gisugo kaninyo.'

Gisugdan nila pag-usab ang paghulbot kaniya, apan giluwagan pag-usab ang lubid ug nangutana:

'Dili ba ka gustong isalikway si Kristo, aron mabuhi ka?'

Apan ang balaan nga martir, nga nagtinguha nga mamatay alang kang Kristo, misugo pag-usab kanila nga buhaton ang gisugo kanila. Unya gikuha sa mga tigpahirap ang lubid sa ilang tibuok kusog gikan sa duha ka kilid hangtod napatay nila ang balaan nga martir.

Mao kini ang kamatayon sa balaan nga martir, ang dalagang si Sira, nga nag-antos alang kang Kristo, iyang Ginoo[5648] .

Ang iyang mga tigpahirap nagpasiya nga dili hatagan og dungganong lubong ang iyang lawas, kondili ilabay kini sa mga iro aron kan-on. Busa, ilang gikuha ang lawas sa martir gikan sa bilanggoan, gidala kini sa usa ka balay, nagtigom didto og daghang mga iro, ug pagkahuman nila og kandado sa mga ganghaan, ilang gilabay ang lawas sa martir ngadto sa mga iro aron kan-on. Apan wala kini gilantaw sa mga iro, ug niadtong gabii gilabay sa mga pagano ang lawas sa martir gawas sa balay. Ang mga Kristohanon sa maong siyudad, pagkakabalo sa makalilisang kamatayon sa martir ni Kristo, nagbantay pag-ayo aron makita unsay buhaton sa mga mananakit kaniya. Sa dihang gipagawas ang lawas sa martir ni Kristo, gikuha kini sa mga Kristohanon ug gilubong uban sa dungog, naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang dungog ug himaya gipahinungod usab namo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir Eutychius

Gisaulog sa ika-24 sa Agosto

Si Santo Eutychius lumad sa siyudad sa Sevastopol[5649] . Pagkadungog niya sa Ebanghelyo ni Cristo, gibyaan niya ang iyang mga ginikanan ug mga higala ug miadto sa pinalanggang disipulo ug Apostol nga si Juan nga Teologo; Gisundan siya bisan asa ug gihulad ang iyang pamaagi sa kinabuhi, nakat-on si San Eutychius sa balaan nga kinaadman gikan kaniya ug gikuha niya gikan kaniya, sama sa usa ka tinubdan, ang grasya sa Dios. Puno sa apostolikong kadasig, , mapisan nga gipanglaglag ni San Eutychius ang limbong sa demonyo. Sa pagkigkita niya kang Balaang Apostol Pablo, nahimong kauban ni Eutychius siya ug nagkugi kaayo uban kaniya, nagwali sa Ebanghelyo ug maisugong nag-antos sa tanang matang sa kalisdanan; tungod niini, si Santo Eutychius giila nga disipulo sa pareho nga si Ebanghelista Juan nga Teologo ug sa Balaang Apostol Pablo.

[5648] Ang kamatayon sa balaan nga martir nga si Sira nahitabo niadtong 558. Pagkahuman sa kamatayon sa balaang martir nga si Sira, ang iyang paryente, si Santa Maria (nga nailhan sa Persyano nga Golindukha, sa ilawom sa parehas nga Haring Khosrow I, apan nagpadayon ang iyang mga pag-antos ilawom sa lain nga hari nga ginganlan og Khosrow—ang apo sa una—mao si Khosrow II Parvez (590–628). – Ang pista ni Santa Maria Golindukha mao ang ika-12 sa Hulyo

[5649] Daghang mga siyudad ang nailhan sa karaang panahon sa ngalan nga Sevastopol (o Sebaste); wala mailhi kung hain nga Sevastopol ang gipasabot dinhi.

Kini nga si Eutychius giisip usab nga usa sa mga ubos nga Apostoles ug gitawag siyang Apostol, bisan tuod wala siya apil sa pitopulo ka Apostoles; gihatagan siya og dungog nga Apostol tungod kay nagkugi siya kauban sa mga pangunang Apostol, nagwali sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug usab tungod kay giordinar siya nga obispo niining mga pangunang Apostol alang sa ministeryo sa Pulong (pagwali) ug sa paghalad sa halad, ug, sa katapusan, tungod kay nagbiyahe siya sa daghang mga yuta nga nagwali sa ngalan ni Cristo, dili lamang uban sa ubang mga Apostoles, kondili usab sa iyang kaugalingon. Bisan pa, wala siya nagwali sa Ebanghelyo nga nag-inusara, kay kanunay siyang kauban sa usa ka Anghel sa Dios, nga nagpalig-on kaniya ug nagpahibalo kaniya sa tanan nga mahitabo kaniya. Kining Apostol ni Cristo mitugot sa pagpailob, bisan asa siya moadto, sa pagkabilanggo ug mga pagpanakit, nga nag-antos nga maisugon alang sa iyang Ginoo.

Sa usa ka higayon, sa dihang nakabilanggo si San Eutico ug dugay na siyang nagutom, gipadalaan siya sa Diyos og pan gikan sa langit; kini nga pan gidala sa usa ka dili makita nga kamot; pagkahuman matilawan kini nga pan, napalig-on kaayo ang Apostol ni Kristo nga giisip niya nga walay bili ang tanang pag-antos nga iyang giagian.

Sa lain nga higayon, sa dihang gibitay siya nga hubo sa kahoy sa pagpanakit ug gipaka-antos gamit ang mga puthaw nga galamiton, midagayday gikan sa iyang putli nga lawas ang humot nga mira kauban ang dugo ug napuno ang hangin sa humot niini.

Sa ulahi, sa dihang gilabay ang balaan nga Apostol sa nagdilaab nga kalayo, kalit nga nadungog ang dagundong gikan sa langit, gisundan sa kusog nga pag-ulan nga sagol niyebe (habagat), nga nakapalong sa mga siga; ang santo nagpabilin nga buhi ug walay samad ug gidayeg ang Ginoo.

Gibato usab ang santo ngadto sa mga mabangis nga hayop, apan nahimong malumo sama sa karnero sa dihang nakita nila siya; apan ang labing katingalahan sa tanan: ang leon, nga gipagawas batok kaniya, misulti sa tingog sa tawo, nagpahayag sa tanan sa kadako sa Ginoo ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, ug dako kaayo ang katingala ug kahadlok sa tanan nga nakasaksi sa maong talan-awon.

Apan unsa may katingalahan niini? Siya nga sa karaang panahon nakapabukas sa baba sa asno ni Balaam (Num. 22:28–31), aron kini makasulti sa sinultian sa tawo, dili kaha Niya mapabukas ang baba sa leon, aron kini makasulti sa sinultian sa tawo, aron ipadayag ug ipakaulaw ang daotan ug aron pasidunggan ang Iyang gamhanang gahum? Siya mao ang usa ug parehas nga Ginoo nga anaa ug naghimo og mga milagro dinhi ug didto.

Mahitungod sa paagi sa kamatayon sa balaan nga Apostol Eutychius, nahibal-an nga gidala siya nga nakagapos gikan sa Efeso paingon sa iyang yutang natawhan nga Sevastopol, diin siya namatay. Ang serbisyo nga gitudlo alang kaniya sa Menaion naghisgot sa paagi sa iyang kamatayon, nga mao: giputol siya sa ulo gamit ang espada, ug gipahimutang sa Dios sa iyang balaan nga ulo ang usa ka himayaong korona sa kadaugan[5650] .

Kontakion, Tono 3:

Eutychius, kauban sa mga ministro sa mga Apostoles ug kaanyag sa mga Balaang Hierark, gipahimaya ka pinaagi sa pagkamartir; misidlak ka sama sa adlaw, naghatag kahayag sa tanan, ug gipahawa nimo ang lawom nga kangitngit sa kawalay-Dios. Tungod niini gipasidunggan ka namo ingon usa ka tinuod nga banal nga ministro ni Cristo.

Paghandum sa Balaang Martir Tatian

Gisaulog sa 24 Agosto

Kining balaang martir lumad sa Mantinea, nga nahimutang sulod sa Metropolis sa Claudiopolis ug sa Diyosesis sa Honoriadis[5651] . Nadakpan sa mga pagano tungod sa iyang pagtuo kang Kristo, gidala siya sa siyudad sa Claudiopolis[5652] atubangan sa gobernador sa siyudad, si Urban, ug sa panahon sa pagpangutana gipahayag niya

[5650] Ang kamatayon sa Balaang Apostol Eutychius nahitabo sa katapusan sa unang siglo o sa sinugdanan sa ikaduhang siglo.

[5651] Ang Mantinea ug Claudiopolis nahimutang sa rehiyon sa Honoriad sa amihanan-kasadpang probinsya sa Romano nga Bithynia sa Asia Minor. Sa mga Griyego, ang mga nag-unang siyudad sa mga probinsya gitawag nga 'metropolises', samtang ang mga siyudad sa mga distrito sa probinsya gitawag nga 'dioceses'. Sa administratibo, ang Mantineum naa sa ilawom sa awtoridad sa hegemon sa Claudiopolis ug sa eparco sa Honoriadis.

nga usa siya ka Kristohanon, nga mao ang hinungdan nga gibilanggo siya. Gisailaw siya sa ikaduhang interogasyon; ug sa iyang pagbarug sa iyang pagtuo kang Kristo, unang gipalo siya sa mga baston, unya gikiskis ang iyang lawas sa mga puthaw nga instrumento, pagkahuman gipalo pag-usab ug gihulbot sa siyudad. Pag-abot niya sa ganghaan sa siyudad, ang balaang martir naghimo sa tanda sa krus, ug sa maong higayon nakadungog siya og tingog gikan sa ibabaw nga nagpahibalo sa malipayong kaugmaon alang kaniya, pagkahuman niini iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo[5653] .

7 Septiyembre

25 Agosto (Daang Estilo)

San Tito nga Apostol

Paghinumdom sa 25 sa Agosto

Ang Balaang Apostol Tito lumad sa Crete ug natawo sa mga ginikanan nga, bisan pa man nga halangdon ang ilang kaliwatan (kay ilang gisubay kini paingon kang Miro, Hari sa Crete), wala magtuo sa tinuod nga pagtuo – mga pagano sila nga nagpraktis sa dautang pag-idolo. Si Tito mismo sa sinugdan misilbi usab niining maong dautang buhat ug, sa iyang pagkabatan-on, nagpakita og dakong kadasig sa pagtuon sa mga Helenikong siyensya: masigasig niyang gitun-an ang mga buhat sa karaang mga pilosopo ug makata, sama ni Homer ug uban pa. Bisan pa niini, nagpuyo si Tito nga walay dautang buot ug puno sa pagkamatinahuron; bisan wala niya mailhi ang tinuod nga Dios, gihuptan gihapon niya ang pagkabirhen sa iyang lawas nga walay sala, sama sa gipamatuod ni San Ignacio nga Diosbitbit sa ulahi sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Filadelfia, diin gitawag niya si Tito nga birhen; Kana nga Dios nga wala mailhi ni Tito pinaagi sa pagtuo, gihatagan niya og dungog pinaagi sa iyang mga maayong buhat, ug nakapahimuot kaniya.

Sa pag-abot ni Tito sa edad nga baynte, nakadungog siya og tingog nga gikan sa langit nga miingon kaniya:

'Tito! Kinahanglan nimong biyaan kining dapita ug luwasa ang imong kalag, kay ang mga pagtulon-an sa mga Griyego dili magdala sa kaluwasan.'

Pagkahuman madungog ni Tito kining tingog, nangandoy siya nga madungog kini pag-usab; kay nahibalo siya nga usahay ang mga tingog ug mga pahimangno naggikan sa mga dios-diosan. Sa karon, dili na gustong motuo si Tito sa mga dios-diosan, kay nasugdan na niyang maila ang limbong sa mga demonyo (nga mao ang bitag sa tanan nga mosimba sa mga dios-diosan); ug nagpuyo siya didto sulod sa usa pa ka tuig.

Unya, sa usa ka damgo, nakadawat siya og sugo gikan sa Dios nga basahon ang mga kasulatan sa mga Hudiyo; ug pagkahuman niadtong panan-awon sa damgo, misugod si Tito sa pagpangita sa mga kasulatan sa mga Hudiyo. Pagkaplag niya sa basahon sa balaan nga propeta Isaias, gibuksan kini ni Tito ug nakaabot siya sa kapitulo kwarenta y uno, nga nagsugod ingon niini: *'Hilom kamo sa akong atubangan, O mga isla, ug pabak-a sa mga nasud ang ilang kusog'* (Isa. 41:1). Samtang nagbasa siya niining kapitula, nakit-an ni Titus ang pipila ka mga pulong nga, sa iyang pagtuo, ang Dios mismo ang nagsulti sa iyang kasingkasing, mao kini: *'Ikaw ang akong alagad; gipili tika ug dili tika bayaan: ayaw kahadlok, kay ako anaa uban kanimo'*; ayaw paglimbong, *'kay ako ang imong Dios'* (Isa. 41:9–10). Ug usab: *'Ako ang Ginoo, ang imong Dios; ako ang nagkupot sa imong tuo nga kamot'* (Isa. 41:13). Sa pagkahuman sa kapitulo, nabasa niya ang mahitungod sa limbong sa idolatriya, nga mao kini: *'Walay bisan kinsa, ug sa taliwala nila walay magtatambag nga akong puwede duolon, ug sila motubag. Tan-awa, sila tanan walay pulos, walay bili ang ilang mga buhat; ang ilang mga dios-diosan hangin ug kawad-on ra'* (Isaias 41:28–29).

[5652] Ang siyudad sa Claudiopolis, kaniadto nailhan nga Bithynia, nahimutang sa probinsya sa Bithynia sa Asia Minor, duol sa tinubdan sa Suba sa Billea.

[5653] Tungod kay si Urban, ang prefecto, mao ang nagpanglutos kang San Tatian, ang iyang pagkamartir gipetsahan sa panahon ni Diocletian, partikular sa tuig 305. Si Emperador Basil, sa iyang kalendaryo sa mga santo, nagtawag kaniya nga Tatian.

Kini ug uban pang mga pulong gikan sa propetikanhong basahon nagsilbi, ingon man, nga yawi para kang Tito, nga nagbukas sa mga pultahan sa iyang hunahuna ngadto sa kahibalo sa usa ka tinuod nga Dios ug, sa samang higayon, ngadto sa pagsabot sa mga limbong sa idolatriya ug sa mga sayop sa pagano; ug sukad niadto, ang kasingkasing ni Tito nasiga alang sa Dios nga gisimba sa mga Hudiyo.

Niadtong panahona, sa isla sa Crete (diin nagpuyo si Tito), misibog ang usa ka hungihong mahitungod kang Kristo – ang Dios nga nagpakita sa unod, nga nagpuyo taliwala sa mga tawo sa Jerusalem ug naghimo og katingalahang ug dili masukod nga mga milagro; kay ang Iyang dungog misibog hangtod sa katapusan sa yuta. Si Amphipatus[5654] o sa Crete, nga ig-agaw ni Tito sa inahan, pagkahuman nakigsabot sa mga bantugang tawo, gipadala ang iyang pag-umangkon—kini nga maampingon ug mausisaon nga si Tito—paingon sa Jerusalem aron siya maminaw pag-ayo ug masabtan ang gisulti gikan sa mga ngabil ni Cristo, ug makig-istorya Kaniya; sa ingon niini, Aron si Tito makapahibalo sa labing detalyado ngadto sa iyang mga kaigsuonan sa tanan niyang nahibal-an mahitungod kang Kristo.

Mibyahe si Tito paingon sa Jerusalem; sa dihang nakita niya ang Ginoong Kristo, mihapa siya sa Iyang atubangan ug misunod kaniya ug sa Iyang mga disipulo, nag-uban sa kadaghanon sa mga tawo nga misunod sa Ginoo; sa ingon niini, nasaksihan ni Tito ang daghang mga milagro nga gihimo ni Kristo, ug nakita niya ang makaluwas nga pag-antos sa Ginoo, ug napuno usab siya sa pagtuo sa Iyang pagkabanhaw. Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, sa dihang ang Espiritu Santo mibaba sa mga Apostoles sa porma sa mga dila sa kalayo, aron ang mga Apostoles misugod sa pagsulti sa lain-laing mga pinulongan, nadungog ni Tito ang mga Apostoles nga nag-istoryahanay, nagsulti usab sa pinulongang Cretan, ug siya dako kaayo ang katingala, ingon sa gisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Ang mga taga-Creta nga miabot* didto (uban kanila si Tito) *ug ang mga Arabo'*, nga natingala, miingon sa usag usa, *'Nadungog namo sila nga nagasulti sa among kaugalingong mga pinulongan mahitungod sa mga katingalahang binuhatan sa Dios'* (Buhat 2:10–11). Pagkahuman, gisaysay ni Tito kining tanan sa iyang yutang natawhan nga Crete.

Ang bulahan nga si Tito miapil usab sa ministeryo sa mga apostoles; sa dihang nabuksan ang pultahan sa pagtuo alang sa mga Hentil (Buhat 14:27) ug nabunyagan ang senturyon nga si Cornelio, ug pagkahuman ang uban pang mga Griyego, unya si Tito, nga gikan sa Hentil ug dili sirkumsa, gibunyagan sa Balaang Apostol Pablo, kaniadto nailhan nga si Saulo. Bisan pa man nga mituo na si Tito kang Kristo, wala siya gidawat sa mga Apostoles sa unang Simbahan hangtod nabunyagan siya, kay dili gyud nila dawaton ang mga dili gina-tuli; Si Tito, bisan pa niana, wala gustong moagi sa ritwal sa daang Tugon sa pagtuli; apan ang mga Hudiyo nga namatuod kang Kristo sa sinugdan nangayo nga ang tanang Hentil moagi niini nga ritwal, nga nag-ingon nga kung walay pagtuli, walay bisan kinsa ang makab-ot sa kaluwasan, sama sa gisulat sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles: 'Aduna'y pipila ka mga tawo nga nanaog gikan sa Judea ug nagtudlo sa mga igsoon, *"Kun dili kamo magpatuli sumala sa kustombre ni Moises, dili kamo maluwas'"* (Buhat 15:1). Ang ingon nga mga tawo misangpit usab batok sa balaan nga Punong Apostol Pedro tungod kay gibunyagan niya si senturyon Cornelio ug nakigsangka kaniya, nga misulti kaniya nga misulod siya sa balay sa mga dili giputol ug nakig-kaon uban kanila. Apan sa dihang gisgutan sa mga balaan nga Apostol kini nga butang sa Konseho, ilang gihukman nga dili pugson ang mga Hentil sa pagpamutol; Niadtong panahona nabunyagan ang bulahan nga si Tito, kay walay nagpugos kaniya nga magpamutol, sama sa giingon usab sa Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Galacia, nga nag-ingon*: 'Apan wala gani nila pugson si Tito nga kuyog nako, bisan pa man Griyego siya, nga magpamutol'* (Gal. 2:3).

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, gitugotan si Tito sa ubang mga pangunang Apostoles sa pagbuhat sa ministeryo apostoliko ug giihap siya sa pito ka napulo ka gagmay nga mga Apostoles; Gipadala si Tito kauban ni Apostol Pablo aron ipangwali ang Pulong sa Dios sa mga Hentil; ug si Tito kanunay nga misunod kang San Pablo, dili lang sama sa usa ka disipulo nga misunod sa iyang magtutudlo, kondili sama usab sa usa ka anak nga misunod sa iyang pinalanggang amahan. Kay gitawag siya ni Pablo nga iyang anak, sama sa makita sa iyang epistola kang Tito: *' kang Tito, akong tinuod nga anak sa atong komon nga pagtuo: grasya ug kaluoy'* (Tito 1:4). Si Santo Tito usahay mibiyahe uban kang Apostol Pablo, samtang sa ubang panahon gipadala siya niini aron magwali nga mag-inusara; pananglitan, gipadala siya ni Pablo sa Dalmatia, sama sa giingon ni Pablo sa iyang epistola kang Timoteo, nga nag-ingon: *'Si Tito sa Dalmatia'* (2 Tim. 4:10), nga nagpasabot nga gipadala ko siya aron ipangwali ang

[5654] Sa ato pa, usa ka magmamando.

Ebanghelyo sa mga siyudad sa Dalmatia. Usahay, ang Balaang Apostol Pablo magpadala kang Tito uban sa iyang mga apostolikong sulat, pananglitan ngadto sa mga taga-Corinto, diin miingon siya: *'Gipangumbinsi nako si Tito ug nagpadala ko ug usa sa mga igsoon uban kaniya'* (2 Cor. 12:18). Nagaingon usab siya: *'Gihangyo namo si Tito nga tumanon ang iyang gisugdan'* (2 Cor. 8:6). Ug usab: *'Pasalamat kita sa Dios, nga nagbutang ug ingon nga kadasig alang kaninyo sa kasingkasing ni Tito'* (2 Cor. 8:16). Walay duhaduha, nagpuyo si Pablo og dakong espirituhanong gugma kang Tito sa Kristo, kay gitawag niya siya usahay nga iyang anak, usahay nga iyang igsoon; ug sa dihang naulahi si Tito sa pagbiya kang Pablo, nasubo ang ulahi alang kaniya, nga nag-ingon mahitungod sa iyang kaugalingon: *'Sa dihang miabot ako sa Troas aron ipangwali ang ebanghelyo ni Cristo, bisan pa nga gisiradoan ko sa Ginoo, wala koy kalinaw sa hunahuna, kay wala nako makita ang akong igsoon nga si Tito didto'* (2 Cor. 2:12–13). Ug sama sa pagkasubo sa dakong Apostol sa pagkawala ni Tito, busa siya napahupay sa presensya niini, kay miingon siya: *'Ang Dios, nga nagahupay sa mga mapainubuson, nagahupay kanamo pinaagi sa pag-abot ni Tito'* (2 Cor. 7:6). Ug miingon usab siya: *'Napuno kami ug kalipay sa kalipay ni Tito'* (2 Cor. 7:13).

Nagbiyahe sa daghang yuta uban sa maayong balita sa ngalan ni Cristo, miabot ang mga balaang Apostoles sa Crete, ang yutang natawhan ni Tito. Niadtong panahona, si Rusticus, bana sa igsoon ni Tito, nagpuyo sa Amphipolis sa Crete; pagkadungog niya sa pagwali sa mga Apostoles mahitungod kang Kristo nga Dios, gipakaulaw niya kini sa sinugdan; apan sa dihang nabanhaw ang iyang patay nga anak nga lalaki pinaagi kang Apostol Pablo, mituo si Rusticus kang Kristo ug nakadawat sa balaan nga bunyag uban sa tibuok niyang panimalay; Sa samang panahon, daghan sa ubang pagano nga nagpuyo sa maong isla ang midawat usab sa balaan nga pagtuo ug nabunyagan. Unya gitudlo ni San Pablo ang bulahan nga si Tito nga obispo sa isla sa Crete ug sa ubang kasikbit nga mga isla; pagkahuman niya ipasalig kaniya ang mga bag-ong nahayag nga mga Kristohanon, gibyaan niya siya didto; samtang siya mismo mibyahe paingon sa ubang mga yuta aron ipangwali ang ngalan ni Cristo sa mga pagano. Pag-abot niya sa Nicopolis, nagsulat si San Pablo og sulat kang Tito, diin gihatagan niya siya og pagtulun-an sa husto nga pagdumala sa kawan: *'Tungod niini, gibyaan tika sa Crete, aron imong ayohon ang mga nahibilin nga buhaton ug pagtudlo ug mga anciano sa matag lungsod, sumala sa akong gisugo kanimo'* (Tito 1:5). Sa pagpatin-aw niining mga pulong sa Apostol, si San Crisostomo miingon: 'Si Tito mao ang labing maalamon sa tanan nga kauban ni Pablo; kay kung dili siya maalamon, dili unta siya gisaligan ni Pablo sa tibuok isla, dili unta siya gisugo sa pagtuman sa mga nahibilin nga buhaton, ni dili unta niya gibutang ang mga obispo ilawom sa iyang awtoridad, kung wala siya nagsalig niining tawoha (Tito).'

Sa dihang napalangan si Pablo sa Nicopolis, gitawag niya pag-usab si Tito ngadto kaniya, nga nag-ingon sa iyang sulat kaniya: *'Sa dihang akong ipadala kanimo si Artemas o si Tychicus, paningkamoti nga moanha ka kanako sa Nicopolis, kay ako nakahukom nga magpabilin didto sa tingtugnaw'* (Tito 3:12). Ug miabot si San Tito kaniya sa Nicopolis; pagkahuman sa mubo nga pagpuyo uban kaniya, gipadala pag-usab siya ni Pablo paingon sa Crete.

Pagkahuman niini, nadakpan si San Pablo sa Jerusalem, gipangapos sa kadena ug gipadala sa Roma. Si Tito, pagkadungog niya niini tanan, miadto sa Roma aron masaksihan ang pagkamartir sa iyang magtutudlo. Nagpabilin si Tito sa Roma hangtod sa kamatayon sa Balaang Apostol Pablo; pagkahuman nga giputol ang bililhon nga ulo sa Apostol (nga gisugo ni Nero[5655]), gilubong ni Tito ang bililhon nga lawas sa Apostol ug mibalik pag-usab sa iyang kawan sa Crete; Gipahigayon ni Tito ang iyang obispal nga lingkoranan sa usa sa labing maayong siyudad sa Crete, nga gitawag og Gortyna; nagpaningkamot siya nga walay hunong, gipabalik ang mga Griyego kang Kristo gikan sa ilang sayop nga pagtuo, nagtudlo kanila ug nagpalig-on sa ilang pagtuo pinaagi sa mga milagro.

Angay hinumduman nga sa maong isla adunay idolo sa diyosa nga si Diana, nga gipasidunggan sa mga pagano[5656] ; daghang mga Griyego ang miadto aron mosimba niini nga idolo, naghalad usab og mga sakripisyo. Usa ka adlaw, miadto si San Tito sa dapit diin nagtigom ang mga dili deboto ug misugod sa pagwali sa pulong sa Dios kanila, nga nag-awhag kanila nga mobalik sa tinuod nga Dios, human nila maila ang limbong sa idololohiya. Apan tungod kay wala maminaw ang mga tawo sa iyang mga pulong, nag-ampo si San Tito sa Dios, ug sa kalit lang nahugno ang diyos-diyosan ug nabungkag ngadto sa abog. Unya napuno sa kahadlok ang tanan nga naa didto,

[5655] Naghari si Emperador Nero gikan sa 54 hangtod sa 68.

[5656] Sa karaang mga Griyego, si Diana giila nga diyosa sa pangayam ug, sa mas kinatibuk-an, patronesa sa kinaiyahan.

ug lima ka gatus ka tawo ang mituo kang Kristo niadtong adlawa. Sa samang paagi, sa dihang, pinaagi sa sugo sa Emperador nga Romano, usa ka dakong paganong templo ang gitukod sa isla sa Crete isip pasidungog sa makalilisang nga diyos nga si Zeus[5657] – ug hapit na mahuman ang pagtukod niini – ang Apostol ni Kristo, si Tito, sa iyang paglabay sa maong dapit, nag-ampo sa tinuod nga Dios, ug kalit lang nga nahugno ang maong templo ug nabungkag hingpit. Sa pagkakita niini nga milagro, daghang mga Griyego ang misalig kang Kristo ug nagtukod og matahum nga simbahan sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo, ang tinuod nga Dios.

Human niyang pasigaon ang isla sa Crete ug ang mga kasikbit nga yuta sa kahayag sa balaang pagtuo, ang Apostol nga si Tito nakaabot sa tigulang nga edad; mibiya siya paingon sa Ginoo, nga nag-umol og siyagitapulo'g upat ka tuig. Sa iyang pagpanaw, ang mga anghel mibanaog gikan sa langit aron dawaton ang iyang espiritu; ug ang iyang nawong misidlak sama sa adlaw. Kay siya nga ang kinabuhi usa ka kahayag sa kalibutan, ang iyang kamatayon usab gipasidunggan sa kahayag nga misidlak gikan sa atong Ginoong Hesukristo Christ[5658] .

Kontakion, Tono 2:

Si Pablo mitungha isip imong kauban, O Apostol; pinaagi kaniya imong gipahayag kanamo ang pulong sa balaan nga grasya, O kanunay nga hinumduman nga Tito, magdala sa misteryo. Busa nag-awhag kami kanimo: ayaw hunong sa pag-ampo alang kanamo tanan.

Ang Pagbalhin sa Balaang Relikya ni San Bartolomeo nga Apostol

Gisaulog sa ika-25 sa Agosto

Pagkahuman sa pagkamartir ni San Bartolomeo nga Apostol[5659] , nga iyang gisagubang alang kang Kristo sa kamot sa mga daotan sa siyudad sa Albana sa Armenia[5660] , gidawat sa mga matinud-anon ang balaang lawas sa Apostol ug gibutang kini sa usa ka reliquaryo nga lata sa maong siyudad; ug nagsugod ang mga milagro nga gihimo pinaagi sa mga relikya sa Apostol, kay ang mga masakiton napaayo pinaagi niini; tungod niini, daghan sa mga dili motuo ang nibalik sa Kristo. Apan ang mga sulugoon sa yawa—ang daotan ug malupit nga mga pari—pagkadungog nila niining mga milagro ug bisan pa sa ilang kaugalingong mga mata nakakita niini, dili lang nila maila ang gahum sa Dios, kondili nangalig-on pa gayud ang ilang mga kasingkasing ug nahigugma sa pagdumot sa balaan nga mga relikya sa Apostol. Sa pag-abot nila sa tumoy sa pagkabigon ug kasuko, kining mga sulugoon sa yawa gikuha ang nahisgotan nga reliharyo nga lata nga naglangkob sa mga relikya ug gilabay kini sa dagat, nga nagtinguha nga malunod kini sa kalawom sa dagat. Dugang pa, gilabay sa dagat sa mga dautang tawo ang upat pa ka reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa ubang balaang martir, nga mao sila, sumala sa pagtuo: Papian, Lucian, Gregory ug Akakios. Apan imbis nga malunod sa kalawom sa dagat, ang mga reliquaryo mitayak sama sa mga sakayan sa ibabaw sa dagat, nagdala sa sulod niini og mga bahandi nga walay sukod. Ang reliquaryo ni Apostol Bartolomeo, bisan pa gihimo sa lata, wala malunod sa tubig; Sa baylo, napamatud-an kini nga katingalahang gaan, labaw pa sa mga balaod sa kinaiyahan, ug milusot sa dagat taliwala sa uban pang mga kabaong sa mga martir, sama sa usa ka barko nga ginamandoan sa Labawng Ginoo; kay duha ka kabaong ang naa sa tuo niini ug duha sa wala, ingon pasidungog sa Apostol.

Sa milagrosong paglayag tabok sa dagat, ang maong mga reliquaryo nakaabot sa Thracian Bosporus sa Propontis, unya milabay sa Hellespont, mitabok sa Dagat Aegean ug Ionian, ug nakaabot sa Sicily; Gibyaan nila ang Syracuse sa ilang wala, mipadulong sila pa-kasadpan ug nakaabot sa isla sa Lipari. Dinhi mibakod sa baybayon ang arka sa Apostol; samtang ang mga arka sa uban pang balaang martir, nga kauban ang Apostol hangtod sa Lipari, gibyaan siya didto ug nagbulag-bulag, ang matag-usa mipadulong, pinaagi sa Balaang

---

[5657] Gitan-aw sa mga Griyego si Zeus ingon nga pangunang diyos – ang ginikanan sa tanang ubang tawo ug diyos.

[5658] Ang balaan nga mga relikya ni San Tito nga Apostol gipahimutang sa katedral sa Gortyna. Pagkahuman nga gipanglaglag sa mga Saracen ang isla niadtong 823, ang iyang ulo ra ang nahabilin sa mga relikya, ug kini gidala sa Venice, sa Basilica ni San Marcos. Bisan pa, sumala sa ubang mga sugilanon, ang ulo sa Apostol gitipigan mismo sa isla sa Crete, sa simbahan nga gihalad kaniya.

[5659] Ang pista ni San Bartolomeo nga Apostol gisaulog matag Hunyo 11.

[5660] Karon Baku.

providensya, sa kaugalingong direksyon. Ang barko ni Papias nilarga paingon sa Sicily, ang ni Lucian paingon sa Messinia, ang ni Gregory paingon sa Calabria, ug ang ni Akakios paingon sa siyudad sa Ascalus; tanan niini gipadayag sa Dios kang Agathon, ang obispo sa isla sa Lipari.

Miadto kining obispo sa baybayon uban sa mga klero ug mga tawo, ug sa dihang nakit-an niya ang arka nga naglangkob sa mga relikya sa Apostol, napuno siya sa kalipay kauban ang uban ug miingon:

'Gikan asa miabot kaninyo kining bililhon nga bahandi, O Lipari? Sa pagkatinuod, karon gipahitas-on ug gipahimaya na kamo; maglipay ug magsaulog, nga gidawat sa inyong kaugalingong mga kamot kining dakong manalipod ug mananambag kaninyo sa atubangan sa Dios nga mibisita kaninyo, ug pagtuaw kaniya: "Maayong pag-abot, O Apostol sa Ginoo!"'

Natingala ang tanan sa pagtan-aw nga ang kaha nga lata nga naglangkob sa balaang relikya sa Apostol dili lang nga wala nalunod sa tubig, apan mas gaan pa kaysa sa sakayan ug nakatabok sa ingon ana ka taas nga pagbiyahe sa dagat, nga gipangulohan, klaro kaayo, dili sa kusog sa tawo kondili sa gahum sa Dios. Ug ang tanan naghimaya sa kadako sa Dios.

Pagkahuman niini, pagkuha nila sa balaan nga kaban nga naglangkob sa mga relikya sa Apostol, ilang gidalit kini nga solemne ngadto sa simbahan samtang nag-awit og mga salmo; ug nag-awas ang mira gikan sa balaan nga mga relikya sa Apostol; kining mira gigamit aron tambalan ang mga dili na matambalan nga mga sakit[5661] .

Kining mga bililhon nga relikya sa Apostol ni Kristo nagpabilin sa maong isla sulod sa taas nga panahon, hangtod sa paghari ni Teofilo nga Iconoclasta[5662] . Sa paghari ni Teofilo, pinaagi sa pagtugot sa Dios isip silot sa mga sala sa katawhan, gisakop sa mga Agariano ang isla sa Lipari. Ang magmamando sa siyudad sa Benevento, si Prinsipe Sicard, nga dugay nang nakadungog sa mga milagro sa Apostol sa Kristo, napuno sa mainit nga pagtuo sa santo; busa, pagkahuman niya pagtawag sa mga marinero gikan sa sa siyudad sa Amalfi ug sa pagsaad nga hatagan sila og dakong ganti, napangumbinse niya sila nga molarga paingon sa isla sa Lipari ug dad-on pagbalik kaniya ang mga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol, ingon usa ka bililhon nga bahandi. Mibiyahe sa dagat kining mga tawo, nakaabot sa isla sa Lipari, gikuha nila ang gitinguhang espirituhanong bahandi gikan didto, ug mibalik sa ilang kaugalingong katawhan. Ug sa diha-diha nga nadungog ni Prinsipe Sicard nga nagkadool na kaniya ang mga relikya sa santo, mibiyahe siya uban sa obispo ug daghang mga tawo sa mga barko aron sugaton sila sa dagat; ang balaang relikya sa Apostol ni Kristo gidawat uban sa kalipay; dayon kini gidala uban sa dungog ngadto sa siyudad sa Benevento ug gibutang sa Dakong Simbahan, ug kini nga hitabo gisaulog nga solemne. Sukad niadto, gitukod ang usa ka pista aron pasidunggan ang pagbalhin sa balaan nga relikya ni San Bartolomeo nga Apostol, sa ika-duha ka pulo ug lima ka adlaw sa Agosto. Pinaagi niining balaan nga relikya, gihatag ang pag-ayo sa mga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit, pinaagi sa pag-ampo ni San Bartolomeo nga Apostol ug sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo[5663] .

Kontakion, Tono 4:

Nitaw ka ingon sa dakong adlaw sa uniberso, nagdan-ag sa mga pagtulon-an ug makahinganghang nga mga milagro, nga nagiya sa mga nagpasidungog kanimo, Bartolomeo, Apostol sa Ginoo.

Paghinumdom sa mga balaang katekista ni Kristo, nga nag-antos sa kamot sa mga Ariano sa Edesa

Kumemorasyon sa 25 Agosto

Human sa daghang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan sa mga walay Diyos, idolatra nga mga hari ug mga mananakit, ang Simbahan ni Kristo nakab-ot ang kagawasan sa mga adlaw sa

---

[5661] Ang maong panghitabo nahitabo sa katapusan sa ika-6 nga siglo.

[5662] Naghari si Emperador Theophilus gikan sa 829 hangtod 842.

[5663] Ang balaan nga mga relikya ni San Bartolomeo Apostol gibalhin gikan sa Lipari paingon sa siyudad sa Benevento mga tuig 839.

bantugang Emperador Constantine ug misugod sa pag-uswag sa kalinaw ug kahilom; apan, usa ka bag-ong pagpanlupig ang gipahigayon batok niini pinaagi sa binuhatan sa yawa, bisan kining higayona dili gikan sa mga mananamba sa dios-diosan, kondili gikan sa mga dili matinud-anong Kristohanon nga naligaw sa erehiya. Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Constantine, ang mapanghimaraot nga erehiya sa Arianismo[5664] mikusog pag-ayo, una sa paghari ni Constantius[5665] , anak ni Constantine, ug unya sa paghari ni Valens[5666] ; kay pareho silang misunod sa erehiya sa Arianismo ug ang matag-usa kanila, sa iyang paghari, grabe kaayo ang paglutos sa Simbahan ni Cristo.

Sa paghari ni Valens, sa dihang gipahawa ang mga ortodoksong obispo gikan sa ilang mga katungdanan ug gipuli ang mga heretiko, si Varsis mao ang obispo sa Edessa – usa ka tawo nga ortodokso ang pagtuo ug usa ka balaan, nga adunay gasa sa pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit sa mga tawo; kini nga si Varsis masigasig nga misupak sa Arian nga erehiya. Ang dautang Emperador Valentin, nga dili makasabar niining balaan nga tawo, gipahawa siya sa iyang katungdanan ug gipadala sa exilio, sa sinugdan sa isla sa Arad; apan sa pagkadungog nga daghan sa mga tawo ang nagdagsang ngadto sa balaan nga Obispo Varsis didto ug nagpaminaw sa iyang ortodoksong pagtulon-an, gipadala siya pag-usab ni Valent gikan didto paingon sa Oxyrhynchus, usa ka siyudad sa Ehipto. Apan sa dihang ang santo nahimong ilado usab didto tungod sa iyang mga milagro ug pagtudlo, gilalin siya pag-usab ni Valentinus ngadto sa usa ka siyudad nga labi pang hilit nga ginganlan og Phenon, nga nahimutang duol sa puloy-anan sa mga barbaro; didto namatay ang balaan nga obispo ug magtutpaga ni Kristo sa usa ka bulahan nga pahulay; samtang ang higdaanan nga iyang gibyaan sa isla sa Rade naghatag ug tambal sa mga masakiton; ang tanan nga nag-antos sa bisan unsang klase sa sakit, sa paghigda niini, nabalik ang ilang panglawas ug naluwas gikan sa mga hugaw nga espiritu.

Pagpahawa sa maong balaang obispo gikan sa katungdanan sa Simbahan sa Edesa, ang walay Dios nga hari nagpahimutang sa iyang dapit og usa ka lobo—sa ngalan ug kinaiya; kay ang maong walay pulos nga obispo ginganlan og Lupus, nga nagpasabot og 'lobo'[5667] . Busa, imbis sa tinuod nga magbalantay, usa ka mabangis nga lobo, nga nagsul-ob sa bisti sa karnero sa pagka-episkopo, misulod sa panon ni Cristo.

Apan ang mga ortodoksong katawhan sa Edessa misalikway sa pakig-ambit sa komunyon uban niadtong bakak nga magbalantay, nga usa ka heretiko—ang kasuklam-suklam sa paglaglag (Mat. 24:15)—nga nagpuyo sa balaan nga dapit, mao ang simbahan; busa, ang mga ortodoksong lungsoranon sa maong siyudad mobiya sa siyudad ug mogawas sa mga uma, magtapok sa usa ka hayag nga lugar ug magsimba sa Dios didto sama sa pagbuhat nila sa simbahan; kay wala'y bisan usa ka simbahan nga gihatag sa mga ortodokso, kondili ang tanang simbahan sirado kanila, ug ang mga Ariano nakakuha sa tanang labing himayaong mga simbahan, subay sa mando sa hari.

Nahitabo nga ang hari mismo, samtang nagbiyahe gikan sa Antioquia, miabot sa Edessa; sa pagkahibalo nga ang mga matinud-anon (mga Kristohanon) nagdumot sa ereheya sa mga Ariano ug misalikway sa pakig-uban sa maong obispo, apan nagpalagyo gikan kaniya ug nagtigum sa gawas sa siyudad aron mag-ampo, – nasuko kaayo ang hari sa eparko sa Edessa, nga ginganlan og Modestus, tungod kay gitugotan niya ang mga tawo nga molihok sa ingon niini, ug gihampak niya ang eparko sa aping; dayon gisugo niya siya nga magtipon og mga armado nga sundalo; Gisugo niya dayon ang eparko, pagkahuman gidala kining mga sundalo ngadto sa lugar diin nagtigum ang mga tawo sa pag-ampo, nga latigon ug patyon ang mga Kristohanon ug pa-dispersahon sila.

Bisan pa man nga ang eparco nakadawat sa iyang sugo gikan sa hari, tungod sa kaluoy alang sa mga inosenteng tawo, iyang tinago nga giwaran ang mga matinud-anon nga dili mobiya sa siyudad sa sunod adlaw o magkatigum alang sa ilang naandan nga pag-ampo ug pagsimba, kay ang hari, sa iyang kasuko, nagsugo nga ipadala ang mga armadong sundalo batok sa mga Kristohanon aron patyon sila. Ang mga matinud-anon, sa pagkadungog niini, imbis nga mahadlok, napuno pa gayud sa mas dako nga kadasig; ug sa sayo pa sa buntag,

---

[5664] Ang nagtukod sa erehiya sa Arianismo mao si Arius, usa ka presbiter sa Alexandria. Gidumili niya nga ang Anak sa Dios parehas sa substansya sa Dios Amahan, giisip si Hesukristo nga usa ka binuhat, ug wala gihatagan Siya sa mga hingpit nga kinaiya sa pagka-Dios – omnipotensya, omnisciencia, ug uban pa. Ang ereheya sa Arianismo hugot nga gisaway sa Unang (325) ug Ikaduhang (381) Ekumenikal nga Konseho.

[5665] Naghari siya gikan sa 337 hangtod sa 361.

[5666] Gikan sa 364 hangtod sa 378

[5667] Latin: lupus – lobo.

mibiya sila sa siyudad uban sa ilang mga asawa ug mga anak; ang mga Kristohanon mibiyahe paingon sa ilang naandan nga tigumanan, nga nagtuyo nga itugyan ang ilang mga kinabuhi didto alang kang Kristo. Ang gobernador, sa pagpatuman sa sugo sa hari, mibyahe pagkasunod buntag uban sa mga armadong sundalo paingon niadtong dapita, sama sa pag-adto sa gubat. Ug sa dihang naa na siya sa ganghaan sa siyudad, nakakita siya og usa ka babaye nga migawas sa iyang balay nga wala gisira ang pultahan, nagsul-ob sa dali-dali (nga wala magpahapsay sa iyang kaugalingon), nagbitbit og usa ka batang lalaki; ang babaye nagahilak ug naningkamot nga makalabang sa iyang mga sundalo samtang nagagawas siya sa siyudad. Gisugo sa gobernador nga dakpon siya ug dalhon sa iyang atubangan. Mitindog sa kilid sa dalan ang gobernador ug gisugdan siya og pangutana, nga miingon:

'Makaluluoy nga babaye! Asa ka padulong sa sayo pa kaayo nga oras, ug ngano man ka nagdali-dali?'

Mitubag ang babaye:

'Nagdali ko paingon sa uma diin nagtigom ang mga Kristohanon.'

Mitubag ang gobernador:

'Wala ba ka nakadungog nga ang gobernador nagplano nga moadto didto uban sa mga sundalo ug patyon ang tanan nga iyang makita didto?'

Mitubag ang babaye:

'Oo, nadungog ko kini; mao nga nagdali ko, aron mamatay ko uban kanila (ang mga Kristohanon) alang sa ngalan ni Kristo.'

Nangutana pag-usab ang gobernador:

'Ngano man nga gidala nimo kining batang lalaki uban nimo?'

Mitubag ang babaye:

'Gusto usab nako nga kini nga batang lalaki makadawat sa korona sa martir uban kanako.'

Pagkadungog niini, natingala ang gobernador sa ingon nga kadasig sa mga Kristohanon ug sa ilang pagkaandam nga mamatay alang sa ilang pagtuo, ug gisugo niya ang mga sundalo nga mobalik; unya miadto siya sa hari ug miingon kaniya:

'Kung sugoon nimo ko nga mamatay, andam ko; apan dili nako matuman ang sugo nga imong gihatag kanako.'

Dayon gisultihan sa eparco ang hari bahin sa babaye nga may anak, nga gihulagway ang kadasig nga mihawa siya sa siyudad paingon sa uma aron madawat ang kamatayon sa pagkamartir, nga iyang gipangandoy alang sa iyang kaugalingon ug sa iyang anak; unya gisultihan usab sa gobernador ang hari mahitungod sa pagka-andam sa tibuok katawhan sa pagdawat sa kamatayon, kay ang tanang Kristohanon, kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, andam na mamatay alang sa pag-angkon sa ilang pagtuo kang Kristo.

'Ug imposible,' dugang pa sa eparco, 'pugoson ang mga tawo sa Edessa nga motoo sa pagtuo sa obispo, bisan pa og patyon ang matag lungsoranon; apan unsa may maayo nga mabuhat niini? Kay sila pagadayegon sa tanang Kristohanon tungod sa ilang maisugon ug martir-hong buhat, samtang kita mabilin sa kaulaw ug walay katapusang pagpanawa.'

Pagkahuman niini, gipahunong sa eparco ang hari sa pagpahamtang og palu sa mga tawo: gisugo sa hari nga dili sila pag-uyogon, ug gisugo nga ang mga pari, diakon, ug uban pang klero nga misalikway sa pakigkomunyon sa Arianong obispo lamang ang pasakaan og tortyur.

Pagkahuman niini, gitawag sa eparco ngadto kaniya ang tibuok klero sa Edessa nga naggunit sa tinuod nga pagtuo, ug hinay-hinay niyang gihangyo silang tanan nga mosunod sa sugo sa hari ug makig-komunyon sa obispo nga nailhan nga si Lupus. Miingon ang eparco niadtong panahona:

'Ang kinatumyan sa kabuang mao nga kamo, nga pipila ra ka tawo, wala magtagad sa sugo sa hari ug supakon siya, samtang siya nagdumala sa daghang mga yuta.'

Samtang nagasulti ang eparko, naghilom ang tanan. Unya ang eparko, nga mituyok ngadto sa labing tigulang nga presbiterio nga ginganlan og Eulogio, nga tigulang na kaayo, nangutana kaniya:

'Ngano man nga wala ka motubag kanako?'

Mitubag si Eulogius:

'Dili ko motubag kanimo kay naghisgot ka sa tanan sa kinatibuk-an; busa, dili ko gusto nga mauna ang akong tubag kaysa sa tubag sa uban. Apan kon ako ra imong pangutan-on bahin sa bisan unsa, motubag ako kanimo.'

Nangutana ang Epark:

'Ngano man nga dili ka mokaon sa Banal nga Komunyon uban sa hari?'

Apan si Bulahan Eulogius, sa pagpanag-iya sa pangutana sa heretiko, mitubag:

'Tingali gi-ordinahan ba ang hari nga presbiter aron makadawat ko sa Banal nga Komunyon uban kaniya?'

Si Eparch, nga napuno sa kasuko, gisaway ang balaan nga tigulang ug miingon:

'O buang! Ngano man nga imong likayan ang pagtuo sa hari ug dili ka mosalmot sa komunyon uban sa mga mosalmot sa komunyon sa hari?'

Unya silang tanan, kauban ang balaang tigulang nga si Eulogius, nagpahayag sa ilang Ortodoksong pagtuo kang Kristo, ang tinuod nga Dios, nga pareho sa kina-iya ug pareho sa pagkabugtong sa Amahan, ug nagpahayag sa ilang pagkaandam nga isakripisyo ang ilang kinabuhi alang niini nga pag-angkon.

Pagkahuman niini, sa sugo sa hari, gikuha sa eparko ang walumpung ka mga tawo sa klero, gipangposil sila, ug gipadala sila sa pag-exile sa Tracia.

Ug samtang gidala paingon sa pag-exilio kining mga nag-angkon kang Kristo, migawas ang mga tawo gikan sa tanang lungsod ug baryo aron sugaton sila, gipasidunggan sila ug gihatagan sa tanan nilang gikinahanglan. Pagkahibalo niini, dali dayon nga nagpadala og balita ang mga heretiko ngadto sa hari, nga nag-ingon nga imbis nga kaulaw, gihatagan og dakong dungog ang mga gipahilayo.

Gisugo dayon sa hari nga ang maong mga Kristohanon pagbahin-bahinon sa pares-pares ug ipadala sa lain-laing yuta: ang uban sa Trasea, ang uban sa Arabia, ang uban sa Ehipto, ug sa ubang mga yuta usab. Ang bulahang tigulang nga si Eulogius, kauban ang usa pa ka dungogong presbiterio nga ginganlan og Protogenes, gidala sa siyudad sa Antinoe sa Thebaid, diin pipila ra ka mga Kristohanon, samtang daghan kaayong mga Griyego ang nagsimba sa mga dios-diosan. Dinhi nagpabilin ang mga santo sulod sa taas nga panahon, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit sa mga tawo pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Jesu-Kristo, ug nagpabawtismo sa daghang mga pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo.

Sa dihang namatay ang dautang Haring Valens, ug ang matinud-anong si Theodosius mibalik sa paghari sa Sidlakang gingharian, napahiya ug napahunong ang erehe nga Arianismo, ug naubos ang kusog ug gahum sa mga erehe nga naglutos sa Simbahan ni Cristo; Ang mga katekista ni Kristo nga naa sa exilio (mao kadtong wala pa namatay ug nagpuyo pa) gipagawas ug mibalik ang matag-usa sa ilang yutang natawhan: ang mga obispo nga Ortodokso mibalik sa ilang mga lingkoranan. Niadtong panahona mibalik gikan sa pagka-bihag sa Edessa ang duha ka gihisgutan nga balaan nga presbiter, sila Eulogio ug Protogenes; ug nabawi sa mga ortodoksong Kristohanon ang ilang mga simbahan gikan sa mga Ariano; tungod kay si Santo Varsis nangamatay na ug miadto sa Ginoo samtang nag-exile, gitudlo si Eulogio nga obispo sa siyudad sa Edessa; samtang si Protogenes gitudlo nga obispo sa siyudad sa Caria sa Mesopotamia. Kining mga balaan nga tawo, sila Eulogius ug Protogenes, pareho nilang gipahimutang ang Simbahan ni Cristo pinaagi sa ilang mga pulong ug kinabuhi hangtod sa adlaw sa ilang kamatayon[5668] . Kita usab naghatag og himaya kang Cristo nga atong Dios ug Manluluwas, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang Santa Mina, Patriarka sa Constantinople.

Kumemorasyon sa ika-25 sa Agosto

Sa paghari ni Justinian[5669] , si Santo Mina usa ka presbiteryo ug tig-atiman sa mga biyahero sa Hostel ni Santo Sampson. Pagkahuman gipahawa si Patriarka Anphimus[5670] sa iyang katungdanan tungod sa mga heretikal nga pagtulon-an, si Santo Mina, isip usa ka tawo nga lig-on ang pagtuo, nga nagkinabuhi sa balaan nga paagi ug

[5668] Ang mga balaan nga katekista ni Kristo, sila Eulogius ug Protogenes, namatay sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo.
[5669] Natural lang, si Emperador Justiniano I, nga naghari gikan sa 527 hangtod sa 565.
[5670] Naghari si Anphimus I gikan sa 535 hangtod sa 536.

busa takus sa hataas nga katungdanan, gipataas sa pagka-patriarka ni Santo Agapitus[5671] , Papa sa Roma, nga niabot niadtong panahona sa Constantinople.

Sa panahon sa pagka-patriarka ni San Mina, nahitabo ang mosunod nga milagro sa siyudad sa Constantinople:

Usa ka batang Hudiyo misulod sa simbahan uban sa pipila ka mga Kristohanong bata samtang gihatag ang Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo; kining batang lalaki, sa pagduol niya sa Misteryo uban sa ubang mga bata, nakadawat sa Balaang Komunyon. Pag-abot sa bata sa balay, gipangutana siya sa iyang amahan kung asa siya niadto ug ngano nga naulahi siya. Siya, nga bata pa, gisulti ang tibuok kamatuoran – nga naa siya sa usa ka Kristohanong simbahan ug nakadawat sa Komunyon sa mga Kristohanon. Pagkadungog niini, nasuko kaayo ang amahan nga Hudiyo, ug gikuptan ang bata, gilabay siya sa usa ka nagdilaab nga pugon nga gigamit sa paghimo og salamin (kay siya usa ka maghuyop og salamin); apan wala siya mag-ingon bisan unsa sa iyang asawa.

Samtang nagapangita ang inahan sa iyang anak bisan asa, nagahilak ug nagatawag sa iyang ngalan; sa ikatulong adlaw sa iyang pagpangita, naabtan niya ang nagdilaab nga pugon, ug mitubag ang bata sa iyang pagtawag; unya, sa dakong kalisod, gikuha niya kini ug nangutana:

'Giunsa man nga nakasulod ka sa ingon ana ka-kusog nga kalayo apan wala ka masunog ug buhi pa ka?'

Dayon gisultihan siya sa batang lalaki sa mosunod:

'Usa ka hayag nga Babaye ang kanunay nga moanha kanako, pabugnawon ang kalayo ug hatagan ko og tubig; magdala usab siya og pagkaon kanako kon gutom ko.'

Sa dili madugay, ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok siyudad; nadungog kini ni Emperador Justinian ug ni San Mina nga Patriarka. Pagkahuman niini, nabunyagan ang maong batang lalaki uban sa iyang inahan, samtang ang iyang amahan, nga nasuko kaayo ug misalikway sa bunyag, gipanglitis sa emperador isip usa ka mamamatay-bata ug gisilotan sa kamatayon

Si Santo Mina nagdumala sa Simbahan ni Kristo sulod sa napulo'g unom ka tuig ug unya mibiyahe paingon sa Ginoo[5672] .

8 Septiyembre

26 Agosto (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Adrian ug Natalia

Gisaulog niadtong 26 Agosto

Ang dakong manlutos sa Simbahan ni Kristo, ang dautang Haring Maximian[5673] , pagkahuman sa paglutos ug pagpatay sa daghang mga Kristohanon bisan asa, miabot sa siyudad sa Nicomedia[5674] . Misulod siya sa usa ka paganong templo, nagasimba sa iyang daotan nga mga dios, mipahimutang sa yuta sa atubangan sa mga idolo, ug, uban sa pag-apil sa tanang pumoluyo sa siyudad, naghalad og makalilisang nga mga halad. Gisugo niya nga pangitaon ang mga Kristohanon ug pasakaan sila og tortyur. Gibantayan sa hari ang bisan kinsa nga motabang sa pagpanago sa mga Kristohanon og grabeng silot. Sa pikas bahin, nagsaad ang hari og ganti ug dungog sa mga tawo nga, human mahibal-an kung asa nagtago ang usa ka Kristohanon, mosumbong kaniya, o, kon makakaplag og usa, dad-on siya sa atubangan sa hukmanan. Busa, misugod ang mga tawo sa pagtraydor sa usag usa hangtod sa kamatayon: silingan batok sa silingan, higala batok sa higala; ang uban tungod sa kahadlok sa makalilisang nga sugo sa hari, ang uban alang sa mga ganti.

[5671] Si Agapitus I naglingkod sa papal nga trono gikan sa 535 hangtod sa 536.

[5672] Si Santa Mina nagsilbi isip Patriarka gikan sa 536 hangtod sa 552.

[5673] Si Maximian Galerius (305–311) mao ang manugang ni Emperador Diocletian ug pagkahuman nahimong iyang manunod.

[5674] Nicomedia – ang sidlakang kapital sa Imperyong Romano, usa ka matahum nga siyudad sa rehiyon sa Bithynia, sa baybayon sa Dagat Marmara, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

Ang pipila sa mga walay Diyos mitaho sa ilang kumander nga ang mga Kristohanon nagtago sa usa ka langob, nag-awit didto tibuok gabii ug nag-ampo sa ilang Diyos. Gipadala dayon ang mga sundalo; misulod sila sa langob ug gidakop ang tanang Kristohanon nga naa didto, nga adunay baynte-tres ka tawo. Pagkahuman nila silang gilakatan og kadena nga puthaw, gidala sila sa siyudad aron ipresentar sa hari.

Niadtong panahona, ang hari nagbiyahe sa karwahe paingon sa paganong templo aron maghalad og sakripisyo. Sa ilang pagkita kaniya sa dalan, ang mga sundalong nagdala sa mga Kristohanong gipangtali misinggit kaniya:

'O Ari! Mao kini sila ang misupak sa imong sugo ug nagpasipala sa among dagkong diyos.'

Gisugo niya nga mohunong ang karwahe ug gitawag niya ang mga priso nga moduol kaniya, ug gipangutana sila sa hari kung asa sila gikan.

'Natawo kami dinhi sa nasud, ug kami mga Kristohanon pinaagi sa pagtuo,' ilang tubag.

'Wala ba mo madungog,' padayon sa hari, 'unsa ang mga pag-antos nga nagpaabot sa mga nagtawag sa ilang kaugalingon nga Kristohanon?'

'Nakadungog kami,' tubag sa mga santo, 'ug nagkatawa kami sa inyong kabuang ug kang Satanas mismo, nga naglihok pinaagi sa mga anak nga wala motuo sa Dios, nga kamo maoy maghuhari kanila!'

Misuko kaayo ang hari ug miingon:

'Kamong mga maluya! Unsaon ninyo pagtawag kanako nga buang ug pagkatawa kanako? Nagapanumpa ako sa dagkong mga dios nga pagaguk-on ko ang inyong mga lawas sa labing makalilisang nga mga pag-antos!'

'Ipahaba sila ug bugbog-a gamit ang mga tungkod nga walay kalooy,' ingon niya sa mga sundalo, 'ug unya makita nato kon motabang ba ang ilang Dios kanila ug luwason sila gikan sa akong kamot.'

Ug ang mga martir malupit nga gibugbog sa mga sundalo. Samtang gibugbog sila, miingon sila sa hari:

'Kaaway sa Dios! Idugang pa gani ang tulo pa ka manlutos kanamo; bisan pila pa ang imong tawgon ug unsang paglutos ang imong buhaton, hibaloa nga pinaagi niini madugangan ra ang among mga korona.'

'O kamo nga labing maluoy sa mga tawo!' miingon ang hari. 'Putlon ko ang inyong mga ulo, ug nagdahom pa kamo nga makasul-ob og korona niini? … Biyaa ang inyong walay pulos nga pagtuo ug ayaw paglaglag sa inyong kaugalingon tungod sa inyong kabuang!'

Mitubag ang mga martir:

'Laglagon ka sa Dios tungod sa dili matarong nga pagpanakit Nimo sa Iyang mga sulugoon, nga wala man gani'y nabuhat nga dautan!'

Unya gisugo sa hari ang iyang mga sundalo:

'Hampak-a sila sa baba gamit ang mga bato!'

Nagdali-dali sila sa pagkuha og mga bato ug gisugdan nila pagpanghampak sa mga martir sa ilang baba, apan mas daghan pa ang kadaut nga ilang nabuhat sa ilang kaugalingon kaysa sa mga martir, kay grabe na kaayo ang ilang pagkabungog nga ginagisi na nila ang tagsa-tagsa nilang aping panga gamit gayud kana nga mga bato.

Ug miingon ang mga balaan sa ilang tigpahirap, si Maximiano:

'Ikaw nga walay balaod ug mananapaway sa Dios! Gibunalan mo kami nga walay kalooy, bisan pa nga inosente kami sa imong atubangan; apan ang Anghel sa Dios mopatay usab kanimo ug laglagon ang tibuok nimong dautang panimalay.' Dili ka pa gani gikapoy sa mga pag-antos nga imong gihatag kanamo sulod sa daghang oras ug sa ingon ana ka malupit, apan mas dako pa kaayo nga pag-antos ang nagpaabot kanimo mismo; klaro nga wala nimo hunahunaa nga pareho ra kita og lawas sama nimo, nga ang kalainan lang mao nga imoha hugaw ug hugaw, samtang ang atoa napahimakas ug nabalaan sa balaan nga pagbunyag.

Mas nasuko pa gayud siya sa niining mga pulong, ug misinggit ang tortyurador nga si Maximian:

'Nagpanumpa ko sa dagkong mga dios nga ipaputol nako ang inyong mga dila, aron ang uban, sa pagtan-aw kaninyo, makat-on nga dili supakon ang ilang mga agalon!'

Mitubag ang mga martir ni Cristo:

'Paminawa, ikaw nga walay Diyos nga tortyurador! Kung gikaligut-an ug gitortyur nimo ang mga ulipon nga misupak sa ilang mga tag-iya dinhi sa yuta, ngano man nga pugson pa nimo kami sa pagsupak sa Ginoo among Diyos? O gusto ba nimo nga ang parehas nga mga pag-antos nga gitagana para kanimo mahulog usab kanamo?'

'Sultihi ko,' pangutana sa tigpahirap, 'unsa nga mga pag-antos ang nagpaabot para kanako?'

'Ang gitagana sa Dios para sa yawa ug sa iyang mga anghel,' tubag sa mga balaan, 'gitagana usab Niya para kaninyo, mga sudlanan sa yawa; mao kini: kalayo nga dili mapalong, ulod nga dili matulog, walay hunong nga pag-antos, walay katapusang silot, kalaglagan sa impyerno, hingpit nga kangitngit, diin adunay paghilak ug pag-ungol sa ngipon, ug daghan pang dili mabilang nga mga pag-antos.

'Mangako ko, putlon nako ang inyong mga dila!' miingon ang tortyurista.

'Buang ka!' – mitubag ang mga santo, – kon putlon ninyo kana nga mga bahin sa lawas nga among gigamit sa paghimaya sa Dios, ang among mga paghuyop modangat Niya sa mas sayon pa ug ang among mga kasingkasing modangoy Niya sa mas mainit pa; ug ang among dugo, nga gipangbubo sa inyong kamot, sama sa trumpeta, mopataas sa iyang tingog ngadto sa Ginoo, nga magpamatuod nga kami nag-antos sa dili matarong.

Pagkadungog sa maong tubag gikan sa mga santo, gisugo sila sa dautang hari nga gapuson sa puthaw nga kadena ug ipriso, ug nga isulat ang ilang mga ngalan ug mga pulong sa talaan sa korte.

Sa dihang gidala ang mga santo sa hukmanan aron isulat ang ilang mga ngalan, usa sa mga opisyal didto, usa ka tawo nga halangdong natawo nga ginganlan og Adrian, nga nagsunod sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa Gresya[5675] , sa dihang nakasaksi sa mapailubon ug maisugong pag-antos niining mga martir, miduol kanila ug nangutana:

'Gina-ampo ko kamo sa inyong Dios, alang kanino kamo nag-antos og ingon ani – sultihi ako sa inyong matinud-anong kasingkasing, unsang ganti ang inyong gilauman gikan sa inyong Dios alang sa ingon ani nga pag-antos? Nagtuo ko nga naglaum kamo nga makadawat og usa ka dakong katingalahan gikan Kaniya.'

Mitubag kaniya ang mga balaan nga martir:

'Dili namo kini masulti kanimo sa among mga ngabil, ni masabtan sa imong mga dalunggan o masakpan sa imong hunahuna ang mga kalipay ug himaya nga among gilauman nga madawat gikan sa among Ginoo, ang Matarong nga Magsusoldido.'

'Ug wala ba kamo kahibalo bahin niini gikan sa Balaod, sa mga Propeta ug sa ubang mga libro?' pangutana ni Hadrian.

'Bisan ang mga propeta mismo,' tubag sa mga santo, 'wala gayud makasabot pag-ayo sa ilang hunahuna niining mga langitnong panalangin, kay mga tawo ra sila sama nato; bisan pa nga ilang nalipay ang Dios pinaagi sa ilang matinud-anong pagtuo ug maayong mga buhat ug gisulti nila ang gipasiugda sa Espiritu Santo nga ilang isulti, apan bahin niining himaya ug niining mga ganti nga among gilauman nga madawat, nagaingon ang Kasulatan: *'Walay mata nga nakakita, walay dalunggan nga nakadungog, ug walay hunahuna sa tawo nga nakahunahuna sa giandam sa Dios alang sa mga nagahigugma kaniya'* (1 Cor. 2:9).

Pagkadungog ni Hadrian niining mga pulonga, miabante siya ug miingon sa mga eskriba nga nagatala sa mga ngalan sa mga martir:

'Isulat ang akong ngalan uban niining mga balaan, kay ako usab usa ka Kristohanon ug mamatay uban kanila alang kang Kristo nga atong Dios!'

Ang mga escriba dayon miadto sa hari ug nagreport kaniya nga si Adrian nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon ug nangayo nga idugang ang iyang ngalan sa listahan sa mga gikondenar.

Pagkadungog niini, nabigla ug nasuko pag-ayo ang hari; gipatawag dayon niya si Adrian ug gipangutana siya:

'Nawala ba ka sa imong pagka-tawo, Adrian? O nangita usab ba ka og usa ka malisud nga katapusan?'

'Dili,' matubag niya, 'wala ko mawala'g huna-huna; sa kasukwahi, nabalik ang akong pagka-sinaling pagkahuman sa dakong kabuang.'

'Ayaw paglalis,' miingon ang hari, 'mas maayo nga mangayo ka og pasaylo, i-angkon sa atubangan sa tanan nga nakasala ka, ug kuhaa ang imong ngalan gikan sa listahan sa mga gikondenar.'

'Sugod karon,' tubag ni Adrian, 'magsugod na ko sa paghangyo sa tinuod nga Dios nga pasayloon ko sa mga sala nga akong nabuhat samtang pagano pa ko.'

Napungot sa mga pulong ni Adrian, gisugo dayon ni Haring Maximian nga siya paghigoton sa puthaw nga kadena ug ipriso kauban sa mga martir, ug nagtakda og petsa aron silang tanan pasakitan.

[5675] Mao kana, ang relihiyong Greko-Romano.

Usa sa mga sulugoon ni Adrian, nga nagdali-dali paingon sa ilang balay, nagpahibalo sa iyang agnang Natalia, asawa ni Adrian, nga ang iyang agalon gipusil sa kadena ug gipadala sa prisohan.

Pagkadungog niini, gikurog sa dakong kahadlok si Natalia; naghilak siya nga mapait, mapait, ug samtang gisi-gisi ang iyang sinina, nangutana siya sa sulugoon:

'Tungod sa unsang krimen gipriso ang akong bana?'

'Tungod kay nakasaksi,' tubag sa sulugoon, 'kung giunsa pagpanakit sa pipila ka tawo tungod sa ngalan ni usa ka Kristo ug tungod sa dili pagsunod sa sugo sa Tsar, nga nagdumili sa pagbiya sa ilang pagtuo ug sa paghalad sa mga diyos, ang among agalon nangayo sa mga manunulat nga idugang ang iyang ngalan sa listahan sa mga gisilotan og kamatayon, kay gusto niya nga mamatay uban kanila.'

'Ug wala ba ka kahibalo og mas tukma ngano nga gitortyur ang mga lalaki?' nangutana pag-usab si Natalia sa sulugoon.

'Nasulti na tika,' tubag sa sulugoon, 'nga gitortyur sila tungod kang usa ka Kristo ug tungod sa dili pagsunod sa sugo sa hari nga mosimba sa mga dios.'

Nalipay pag-ayo si Natalia; mihunong siya sa paghilak, gikuha ang iyang gisi-gising sinina, nagsul-ob sa iyang labing maayong bisti, ug mibyahe paingon sa bilanggoan.

Ingon nga anak sa mga ginikanan nga mahadlok sa Dios ug balaan, kaniadto nahadlok si Natalia nga ipadayag sa bisan kinsa ang iyang pagtuo kang Cristo, nga iyang gitago, kay nakita niya ang mabangis nga pagpanlupig ug pag-antos nga gisagop sa mga Kristohanon sa mga walay Dios; apan karon, pagkadungog niya nga ang iyang bana mituo kang Kristo ug nalakip sa mga gisilotan sa tortyur, determinado gyud siya nga ipahayag nga usa siya ka Kristohanon.

Sa pagsulod niya sa bilanggoan, si Banal Natalia mihulog sa tiilan sa iyang bana ug, samtang gihalokan ang iyang mga kadena, miingon:

'Bulahan ka, akong ginoong Adrian, kay nakakaplag ka og ingon nga bahandi, nga wala nimo namana gikan sa imong mga ginikanan: **busa bulahan ang tawo nga mahadlok sa Dios**.' Tinuod gayud, ginoo, sa imong pagkabatan-on nakatigom ka na karon, pinaagi sa imong pagtuo kang Cristo, og bahandi nga dili unta nimo makuha bisan pa sa imong katigulangon kon nagpabilin ka sa sayop nga pagtuo sa mga Gresyo. Karon makasulod ka sa umaabot nga kinabuhi nga walay kasubo ug makakaplag ka og bahandi nga dili madawat sa mga nagatigom og daghang bahandi ug nakapanag-iya og mga panulondon. Didto, wala na silay panahon sa pag-angkon og bisan unsa, o sa pagpahulam, o sa pagpanghulam gikan sa bisan kinsa, sa dihang walay makaluwas kanila gikan sa walay katapusang kamatayon sa Hades ug gikan sa mga pag-antos sa Gehenna; didto walay bisan kinsa nga magtinabangay – dili ang amahan sa anak nga lalaki, ni ang inahan sa anak nga babaye, ni ang dagkong bahandi sa kalibutan sa nagatigom niini, ni ang mga ulipon sa ilang agalon – kondili ang matag-usa magdala sa iyang kaugalingong silot. Ang tanan nimong mga kaayo, ginoo, mosunod kanimo ngadto kang Kristo, aron ikaw makadawat gikan Kaniya sa kalipay nga gitagana alang sa mga nagahigugma Kaniya. Busa, adtoa Siya uban ang kaisog, nga dili mahadlok sa silot sa umaabot; kay imo nang napildi ang dili mapalong nga kalayo ug ang tanang uban pang mga pag-antos. Busa, ako kamoa hangyoon, akong ginoo, nga magpabilin nga lig-on sa tawag nga imong nadawat pinaagi sa kaluoy sa Dios. Ayaw pagpasagad sa pagbasol sa imong pagkabatan-on nga katahum, ni sa gugma sa imong paryente, ni sa mga higala, ni sa bahandi, ni sa mga ulipon nga lalaki ug babaye, ni sa bisan unsang butang nga kalibutanon nga makapahawa kanimo sa maayong dalan: kining tanan magakatigulang ug mahanaw; apan itutok lang sa imong panan-aw ang butang nga walay katapusan, ug ayaw pagtan-aw sa mga malaglagan ug malangay-langay nga panalangin ning kalibutan. Ayaw pagpa-impluwensya sa malumo nga mga pulong sa imong paryente ug mga higala, basi pa madala ka nila sa sayop gikan sa pagtuo pinaagi sa ilang malimbungon nga tambag. Kasagmi ang ilang pagpangdayeg, balibara ang ilang tambag, ug ayaw tagda ang ilang malimbungon nga mga pulong; tan-awa lamang ang mga balaan nga martir nga uban kanimo; paminawa ang ilang mga pulong ug sundi ang ilang pagkamapailubon nga walay pagduha-duha. Ayaw kahadlok sa kalagot sa magpapasakit o sa iyang lain-laing pagpanakit; kini tanan matapos na sa dili madugay, ug gikan kang Kristo sa langit adunay walay katapusang ganti alang sa Iyang mga sulugoon nga nag-antos alang Niya.

Pagkahuman niini, nanghilom si Natalia. Gabii na.

Miingon kaniya si Adrian:

'Karon pauli na, igsoon ko, ug katulog nga malinawon; ug sa diha nga mahibalo ko sa oras nga dad-on kami sa among pag-antos, magpadala ko og balita kanimo aron makaanhi ka ug masaksihan ang among kamatayon.'

Mibangon gikan sa tiilan ni Adrian, miduol si Natalia sa matag usa sa baynte-tres ka priso ug, sa paghulog sa iyang kaugalingon sa ilang tiilan, gihalokan ang ilang gapus, nga nag-ingon:

Mga alagad ni Cristo! Gina-awhag ko kamo, lig-ona kining karnero ni Cristo; tambagi siya nga magpadayon hangtod sa katapusan, ipakita kaniya ang umaabot nga ganti nga giandam alang sa mga matinud-anon nga naghalad sa ilang dugo kang Cristo nga Dios, sama sa inyong paghalad sa inyong dugo kaniya, nga tungod niini nga pag-antos madawat ninyo ang walay katapusang kaluwasan ingon nga inyong ganti. Ihiusa ang iyang kalag sa inyong kaugalingon, ug pag-amuma kaniya ingon mga amahan sa baylo sa iyang yutang ginikanan nga dili matinud-anon; lig-ona siya sa inyong balaan nga tambag, aron, sa pagtuo nga walay pagduha-duha, matuman niya ang iyang pagkamartir.

Pagkahuman niini, mibaling pag-usab si Natalia kang Adrian, nga naa sa kinahiladman sa bilanggoan:

'Paminawa, akong ginoo,' ingon niya, 'ayaw pagtagad sa imong pagkabatan-on o sa imong pisikal nga kaanyag: kining mortal nga lawas pagkaon sa mga ulod. Ayaw pagtagad sa imong bahandi, sa bulawan ug pilak, kay kining tanan walay pulos sa Katapusang Paghukom. Didto, walay bisan kinsa makaluwas sa iyang kalag gikan sa walay katapusang pagsilot pinaagi sa bisan unsang gasa, kay walay modawat niini; ang mga maayong buhat lamang sa balaan nga mga kalag ang dawaton sa Dios ingon nga gasa.

Pagkahuman niini, mibalik si Natalia sa iyang balay.

Paglabay sa pipila ka adlaw, si Adrian, pagkahibalo nga ang hari nagplano nga dad-on siya, kauban ang uban pang mga priso, sa atubangan sa korte alang sa paghukom ug pagpanakit, mitagad sa mga balaan nga martir uban sa mosunod nga hangyo:

'Mga ginoo!' ingon niya, 'sa inyong panalangin, kinahanglan ko nga mopauli ug tawagon ang inyong sulugoon, ang akong igsoon nga si Natalia, aron siya makasaksi sa among pag-antos, kay nagsaad ko nga tawagon siya sa takdang oras para niini.'

Gihatagan siya sa mga santo og ilang panalangin ug gisiguro siya; si Adrian, pagkahuman nga nabayran niya ang mga bantay sa prisohan, mibiyahe.

Usa sa mga lumolupyo, pagkakita kaniya nga naglakaw pauli, midali ngadto kang Natalia ug gisultihan siya nga ang iyang bana nakagawas na gikan sa iyang mga kadena ug padulong na pauli.

Pagkadungog niini, wala katuo si Natalia ug miingon:

'Kinsa kaha ang nakapahilwas kaniya? Dili mahimo nga ang akong bana nabulag gikan sa mga balaan nga martir.'

Samtang nag-istorya pa sila, miabot usab ang usa sa mga sulugoon ug miingon:

'Nasayud ka ba, maam, nga napalaya na ang atong agalon ug nagkadool na siya sa balay?'

Sa pagtuo nga iyang gisalikway si Kristo ug napalaya tungod niini, napuno si Natalia sa dakong kasubo ug naghilak sa mapait; ug sa dihang nakita niya sa bintana nga nagkadool na siya sa balay, iyang gilabay ang iyang ginabuhat, dali siyang mibangon, gisirad-an ang mga pultahan, ug misinggit sa kusog:

'Palayo kanako, ikaw nga apostata sa Dios, ikaw nga nakadani sa imong Ginoo! Dili ko makig-istorya sa usa ka tawo nga mibulag sa Dios, ug dili usab ko maminaw sa imong malimbongong mga pulong. O walay Dios ug labing malisud nga tawo! Kinsa ang nag-awhag kanimo sa pagbuhat og usa ka buluhaton nga dili nimo makompleto hangtod sa katapusan? Kinsa ang nagbulag kanimo gikan sa mga balaan? Kinsa ang nagtintal kanimo nga mohawa sa panag-uban uban kanila? Unsa may hinungdan nga nilayas ka pa sa dili pa mosulod sa pakig-away? Wala pa nimo makita ang kaaway, apan gibyaan na nimo ang imong mga armas; wala pa'y pana nga gipusil kanimo, apan nasamdan na ka! Natingala ako, naghunahuna: adunay bay maayong butang nga mogikan sa lahi nga walay Diyos ug sa usa ka dautang siyudad? Makahatag ba og putli nga halad sa Diyos ang kaliwat sa usa ka mananakit? Mabango ba sa Labawng Ginoo ang insenso sa mga nagbubo sa dugo sa mga inosente? Ug unsa kaha akong buhaton, ako nga mapanghimaraot, nga nakigminyo niining dautang lalaki? Wala ko giisip nga takus sa titulo nga asawa sa usa ka martir; sa baylo, nahimo kong asawa sa usa ka apostata; ang akong kalipay mubo ra ug nahimong walay katapusang kaulaw; sa pipila ka panahon gidayeg ko sa taliwala sa mga babaye, apan karon atubangon ko ang walay hunong nga kaulaw sa ilang atubangan!

Si Balaan Adrian, nga nagtindog sa gawas sa pultahan ug nagpaminaw sa mga pulong ni Natalia, nalipay sa iyang kasingkasing ug napalig-on ang iyang determinasyon, nga nagdilaab sa mas dako pang tinguha nga matuman ang iyang gisaaran kang Kristo nga among Dios. Natingala siya sa ingon nga mga pulong gikan sa iyang batan-ong asawa, nga bag-o pa lang niyang gipangasaw-an, kay napulo'g tulo ka bulan pa lang ang nilabay sukad sa ilang adlaw sa kasal.

Sa pagkakita sa dakong kasubo sa iyang asawa, si Adrian, nga nagatuktok sa pultahan, misugod sa paghangyo kaniya, nga nagaingon:

'Ablihi ko, akong ginoo, Natalia! Wala ko nilayas gikan sa akong mga pag-antos, sama sa imong gihunahuna; dili, dili nako buhaton ang ingon ana. Nianhi ko aron dad-on ka uban nako, sama sa akong saad, aron masaksihan nimo ang atong kamatayon.'

Tungod kay wala motuo sa iyang mga pulong, padayon nga nagsaway si Natalia kaniya:

'Mao ni ang paagi sa usa ka kriminal sa paglimbong kanako, mao ni ang paagi sa usa ka ikaduhang Hudas sa pagbakak! Layo ka kanako, basin patyon tika!…'

Ug wala niya ablihi ang pultahan.

'Abli dayon,' pagpakusog ni Adrian, 'kay molakaw na ko nga wala ka makita, ug maghinanakit ka ana, kay kinahanglan ko mobalik dayon. Ang mga balaan nga martir ang nagsaksi para kanako, ug kung dili ko mobalik sa takdang oras, ug pangutan-on ko sa akong mga nakahigot samtang wala ko, nan ang mga balaan nga martir, gawas pa sa ilang kaugalingong pag-antos, kinahanglan pa nga mag-antos og dugang alang kanako; apan makaya pa ba nila ang ingon nga pag-antos alang kanako, samtang hapit na silang mamatay?

Pagkadungog niini, gilukad dayon ni Natalia ang mga pultahan uban sa kalipay, ug nagyakap sila sa usag usa.

'Bulahan ka, akong asawa!' matod ni Adrian. 'Ikaw ra ang nakaila sa Dios aron maluwas ang imong bana! Sa tinuod, ikaw usa ka asawa nga naghigugma sa iyang bana! Ang imong ganti niini mao ang kalipay, kay bisan tuod dili ka makasinati og pag-antos, nakigbahin ka sa pag-antos sa mga martir pinaagi sa imong kalooy.'

Gikuptan ni Adrian sa kamot ang iyang asawa, ug mibiyahe sila.

Sa dalan, gipangutana niya siya:

'Unsa man nato buhaton sa atong kabtangan?'

Mitubag si Natalia:

'Ibilin kanako ang pag-atiman sa mga butang sa kalibutan, akong ginoo, aron dili malibog ang imong hunahuna; magpokus ka ug hunahunaa lamang ang pagtuman sa buluhaton diin ikaw gitawag. Kalimti ang tanan nga kalibutanon, panandaliang ug makadaot sa kalag; imbis, itutok ang imong hunahuna sa pagtan-aw ug pagdawat sa walay katapusang mga panalangin nga giandam para kanimo ug sa mga balaan nga imong kauban sa paglakaw sa dalan sa Ginoo.

Sa pagsulod niya sa dungeon, ang sulugoon sa Dios nga si Natalia mihapa sa atubangan sa mga balaan nga martir ug, samtang gihalokan niya ang ilang mga gapos, nakita niya nga ang ilang mga samad nangabaho na ug daghang ulod ang nahulog gikan niini; labaw pa, tungod sa kabug-aton sa puthaw nga gapos nga nagapos kanila, nagkagisi-gisi na ang ilang mga bukton ug mga bitiis. Niyuko siya ug gihikap ang nana gikan sa ilang mga samad. Gidali-dali niya gipadala ang iyang mga sulugoon aron kuhaon ang pinong lino ug mga bendahe gikan sa balay. Pagkahuman nadala kini tanan, gibendahan ni Natalia sa iyang kaugalingong mga kamot ang mga samad sa mga martir ug, kutob sa iyang makaya, gipamenos ang ilang dili na mapugngan nga pag-antos, gitagad sila sa bilanggoan sulod sa pito ka adlaw hangtod sa higayon nga gidala sila sa paglitis.

Pag-abot sa adlaw sa paglitis, mipahimutang si Haring Maximian sa bangko sa hukmanan ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga priso. Ang mga sulugoon dali dayon mibyahe paingon sa bilanggoan aron ipahibalo kanila ang sugo sa hari. Sa dihang nakita nila nga grabe kaayo ang kapoy sa mga martir tungod sa ilang grabeng samad nga dili na gani sila makalakaw, gipanghatak sa mga sulugoon ang tanan nga martir sama sa bangkay sa baka, nga gitali sa usa ka kadena; si Adrian, gidala nila sa luyo sa uban, nga gitali ang iyang mga kamot sa likod.

Sa dihang nagkadool na sila sa hukmanan, gipahibalo sa hari nga nadala na ang mga priso.

'Dad-a silang tanan dinhi sa usa ka lugar,' ingon sa hari, 'aron makasaksi sila sa pag-antos sa usag usa; dad-a sila nga hubo, andam na para sa tortyur.'

Ang ga-bantay sa bilanggoan mitaho sa hari:

'O Hari! Kadtong gipaka-antos kaniadto dili na madala dinhi alang sa paglitis. Gisugo nila nga si Adrian ra ang dad-on, kay alerto pa siya ug himsog ang lawas ug makasugakod sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit; apan ang mga lawas sa uban nangagangrena na, makita na ang ilang mga bukog sa ilang mga samad, ug kung panakitan pag-usab, lagmit mamatay sila dayon, kay dili na nila makaya ang daghang pag-antos nga giandam para kanila. Dili namo gusto nga mamatay sila sa mubo nga pag-antos, mura'g gamay ra ang ilang sala, kondili hatagan sila og panahon nga makapahulay ug makabawi sa ilang kusog, aron unya makasukol sila sa labing grabeng pag-antos tungod sa ilang paglapas sa balaod.

Unya gisugo sa hari nga si Adrian ra ang dad-on.

Pagkahuman sa paghubo kang Adrian, gihatagan siya sa mga sulugoon sa mga instrumento sa pagbitay aron siya mismo ang magbitbit niini gamit ang iyang kaugalingong mga kamot.

Miingon kaniya ang mga balaan nga martir:

'Bulahan ka, Adrian, kay giisip kang takus nga magbitbit sa imong krus ug mosunod kang Kristo! Busa, pag-amping: ayaw kahadlok, ayaw pagbalik, ug ayaw pagbiya sa imong ganti; pag-amping nga dili kawaton sa yawa ang imong bahandi; ayaw kahadlok sa makita nga mga pag-antos, kondili tan-awa ang ganti sa umaabot: suroy sa kaisog ug pahiyaon ang imong magpai-antos! Hibal-i kini: *'Kay ang kasakit nga atong gibati karon dili ikatandi sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18), nga among gilauman nga madawat pinaagi sa kaluoy sa Ginoo.

Gisultihan usab siya ni Bulahan Natalia:

'Ibalhin, akong ginoo, ang imong hunahuna sa Dios ra gayud, ug ayaw pasagdi nga ang imong kasingkasing mahadlok sa bisan unsa! Gamay ra ang kapoy, apan walay katapusan ang kalinaw; mubo ra ang pag-antos, apan ang himaya sa pagkamartir mao ang walay katapusan; mag-antos ka sa gamay nga sakit ug sa dili madugay malipay ka uban sa mga Anghel. Kung, samtang nag-alagad ka sa yutang hari, nag-amping ka sa pagkolekta og gagmay nga buhis, wala ka magtagad sa imong kaugalingong panglawas, ug andam ka mamatay sa gubat, dili ba karon, uban sa mas dako nga kaisog, dapat nimo nga pag-antuson ang tanang matang sa pag-antos ug mamatay alang sa Langitnong Haring, Kinsa ka mismo magahari uban Niya!

Sa dihang gidala si Adrian sa atubangan sa walay Diyos nga Haring Maximian, kining ulahi, sa pagtan-aw kaniya, nangutana:

'Naa pa ba gihapon ka sa gahum sa imong kabuang ug gusto ba nimo nga tapuson ang imong kinabuhi pinaagi sa pagpanakit?'

'Nasulti na tika,' tubag ni Adrian, 'nga wala ko mabuang, kundili nabalik na ang akong paghuna-huna ug andam na ko mamatay niining kinabuhi!'

Nangutana ang hari:

'Dili ka ba maghalad ug sakripisyo ug mosimba sa mga dios, sama sa akong pagyuko kanila ug paghalad sa sakripisyo uban sa tanan nga kuyog nako?'

'Buang ka,' tubag ni Adrian, 'kay ikaw mismo nadani, nganong ginadala nimo ang uban sa parehas nga pagkadani? Kay dili lang ka nagdala og kadaut sa imong kaugalingon, kondili usab sa tibuok katawhan nga maminaw kanimo, ginadala sila sa parehas nga kadaut pinaagi sa pag-awhag ug pagpugos kanila sa pagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, samtang ginabyaan ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta!

'Busa, imo bang giisip nga gamay ang atong dagkong mga dios?' pangutana sa hari.

'Ako,' tubag ni Adrian, 'dili ko sila gitawag nga gamay o dako, kay wala silay bili.'

Ang naglagot nga tortyurero dayon nagmando nga bug-atan siya og baston.

Ang bulahan nga si Natalia, sa pagkadungog nga gisugdan na pagpanakit ang iyang bana, gipahibalo ang mga balaan nga martir niini, nga nagaingon:

'Nagsugod na sa pag-antos ang akong bana!'

Ang mga santo dayon misugod sa pag-ampo sa Diyos alang kaniya, aron lig-onon Siya siya sa iyang mga pag-antos.

Apan ang hari misugo sa mga tortyurador nga balik-balikon: 'Ayaw pagpanamastamas sa mga diyos!'

Samtang ginabugbog ang martir, miingon siya sa hari:

'Kung ako gipaka-antos tungod sa pagpanamastamas batok sa mga diyos nga dili man diay tinuod, unsa kaha ang silot nga nagpaabot kanimo tungod sa pagpanamastamas batok sa Buhing ug Tinuod nga Dios?'

'Nakat-on ka ba sa ingon ka mapangahas nga pagsulti gikan niining mga mapaluyong?' pangutana sa hari.

Mitubag ang martir:

'Ngano man inyong gitawag nga "mapanamastamas" ang mga nagiya kanato paingon sa kaluwasan ug nagdala kanato sa kinabuhi nga walay katapusan? Kamo mga dakong manlimbong, nga nagdala sa mga tawo ngadto sa ilang kapahamakan!'

Sa kasuko, gisugo ni Maximian ang upat ka kusgan nga sulugoon nga bug-atan pag-ayo ang martir nga walay kalooy gamit ang baga nga mga poste.

Ug samtang gipalo si Adrian, miingon siya:

'Mas daghan pa nga pag-antos ang imong gihimo para kanako, akong magpapasakit, mas daghan pa nga korona ang akong makuha tungod niini!'

Ug gisaysay sa bulahan nga si Natalia ngadto sa mga balaan nga martir ang tanan nga gipangayo sa emperador ug ang tanan nga tubag ni Adrian.

'Luoy-i unta ang imong pagkabatan-on,' padayon sa paghangyo sa tigpahirap, 'ug tawga ang mga dios! Ngano man nga ikaw mausab sa walay hinungdan ug sa imong kaugalingong kagustuhan? Dako ang akong mga dios, ug nagbati ko og dakong kalooy kanimo, sa pagtan-aw nako sa imong grabeng pag-antos ug sa pagkadunot sa imong katahum!'

'Gipasagdan ko ang akong kaugalingon,' tubag sa martir, 'aron dili ko hingpit nga mapapas!'

'Tawga ang mga dios, unya,' pagpakiluoy sa tigpahirap, 'luwason ka nila, ug ibalik ko ikaw sa imong kanhing ranggo. Dili ka ikumpara sa mga kauban nimong nakadena, kay ikaw usa ka dungog nga tawo, anak sa bantugang ginikanan, ug bisan pa bata ka pa, angay ka sa dagkong dungog; apan kining uban pang mga priso, mga kabus sila, gikan sa ubos nga kaliwatan ug buang nga ignorante!

'Nasayud ko,' tubag sa martir, 'nga kabalo ka sa akong kaliwatan ug gigikanan; apan kung nahibalo ka sa kaliwatan sa mga balaan ug sa dato nga panulondon nga nagpaabot kanila, ikaw unta ang usa sa unang mohulog sa ilang tiilan ug mangayo kanila nga ipangamuyo ka, ug sa imong kaugalingong mga kamot imong laglagon ang imong mga diyos nga walay kalag!'

Mas nasuko pa gayud, gisugo sa tortsurador ang upat ka kusgan nga sulugoon nga hampakon ang martir sa tiyan.

Ug ilang gibugbog ang santo hangtod nga naputok ang iyang tiyan ug nagsugod na og pagawas ang iyang mga bituka. Pagkakita niini, gisugo sa tortyurador nga undangon na nila ang pagbugbog kaniya.

Balaan Adrian batan-on pa ug maluya ang lawas: baynte-otso anyos pa lang siya.

'Nakita ba nimo,' miingon ang hari kaniya, 'kung giunsa tika pagpasayloa! Kung mosulti ka lang ug usa ka pulong aron tawgon ang mga diyos, ipakita dayon nila kanimo ang ilang kaluoy; ug tawgon ko ang mga doktor aron tambalan ang imong mga samad, ug karon dayon naa naka sa akong harianong palasyo!'

'Kung saad-an ninyo ko og pag-atiman sa mga doktor,' tubag sa martir, 'ug dungog sa inyong palasyo, ug moingon kamo nga ang inyong mga dios magpakita kanako og kaluoy, nan pasultiha sila sa ilang kaugalingong mga ngabil unsa ang ilang gustong ihatag kanako; pasultiha sila unsang pabor ang ilang gisaad kanako! Ug sa diha nga madungog nako ang ilang mga pulong, maghalad ko og mga sakripisyo kanila ug pagasimba kanila, sumala sa imong gusto!

'Dili sila makasulti!' tubag sa hari.

'Ug dili sila makasulti,' matod sa martir, 'ngano man nga mosimba pa ko kanila, kining mga biningkang walay kalag?'

Sa kasuko ug kalagot, gisugo sa taga-pahirap nga ibalot pag-usab ang balaan nga martir uban sa ubang mga priso ug isirado sa bilanggoan, samtang nagtakda og petsa para sa ilang paglitis.

Unya ang mga sundalo, gikuptan ang mga balaan nga martir, giuyat ang uban, samtang ang uban, gikapoy sa pisikal nga pag-antos ug dili na makalakaw, gipasan sa ilang mga bukton; ug si San Adrian gidala ug gipriso pag-usab.

Gipadasig ug gihupay siya ni Banal Natalia; samtang giyakap siya, miingon siya:

'Bulahan ka, ginoo ko, nga gihimo nga takus sa kapalaran sa mga balaan nga martir! Bulahan ka, kahayag sa akong mga mata, kay nag-antos ka alang sa Iyang nag-antos alang kanimo! Karon makakita ka sa Iyang himaya ug makigbahin niini, kay bisan kinsa ang makigbahin sa Iyang mga pag-antos, makigbahin usab sa Iyang himaya.'

Sa panahon sa maong pakighinabi, gipahiran ni Natalia ang iyang dugo ug gihaplasan niya ang iyang kaugalingong lawas niini.

Ug ang mga balaang martir nalingaw kaayo sa maisugong paglahutay ni Adrian; miduol sila kaniya, gisunggo siya, ug miingon, 'Ang kalinaw uban kanimo, igsoon.'

Ug kadtong dili makalakaw tungod sa kabug-at sa ilang mga samad, naghigda sa salog ug nag-uyog paingon kaniya aron halukan siya, ug silang tanan miingon kaniya:

'Maglipay ka sa Ginoo, hinigugma nga igsoon, kay ang imong ngalan gisulat taliwala sa mga gihimaya nga alagad sa Dios!'

'Maglipay kamo, busa, mga alagad ni Cristo,' tubag ni Adrian, 'kay madawat ninyo ang mga korona tungod sa inyong pag-atiman kanako! Amo kamo pag-ampo sa Ginoo alang kanako, aron pabak-on Niya ako, nga ang akong lawas labi nang gikapoy, ug aron ang kaaway nga misukol kanako—ang yawa—walay gahum nga makadaot kanako!'

"Isalig ninyo ang inyong pagtuo sa Dios," miingon ang mga balaan. "Dili kamo mapildi ni Satanas: napalayas ninyo siya pinaagi sa inyong pag-antos." Sa sinugdan nabalaka kami para kanimo, nga nagtuo nga ingon ka tawo, maluya ka; apan karon, sa pagkakita sa imong matinud-anong pagkamapailubon, wala na kami magduha-duha ug nagtuo kami nga, uban sa tabang sa Dios, walay mahimo ang kaaway kanimo; busa, ayaw kahadlok: si Cristo, ang Mananaog sa yawa, anaa uban kanimo!

Kauban ni Santa Natalia ang uban pang mga debotong babaye nga nag-alima sa mga santo, nagpahid og tambal sa ilang mga samad ug nag-ilis sa ilang mga bendahe, samtang gibahin-bahin nila ang mga martir sa ilang kaugalingon aron ang matag-usa makahatag og labing maayong pag-atiman sa iyang kaugalingong mga martir.

Sa pagkahibalo sa dautang hari nga daghang debotong babaye ang moanha sa bilanggoan aron atimanon ang mga priso pinaagi sa pagpatulo og tambal sa ilang mga samad, gidili niya nga pasudlon sila sa kuwarto sa mga priso.

Sa dihang nakita nga dili na tugotan ang mga babaye sa pagbisita sa mga martir, giputol ni Santa Natalia ang iyang buhok, nagsul-ob og bisti sa lalaki, ug misulod sa bilanggoan nga nagpakaaron-ingnon nga lalaki, ug nag-atiman sa iyang kaugalingon nga mag-inusara dili lang sa iyang bana, si San Adrian, kondili usab sa tanang uban pang balaang martir.

Pagkahuman niyang tapalan ang mga samad sa mga martir, mipungko siya sa tiilan ni Adrian ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, akong ginoo, nga hinumdumi ang among panaghiusa ug ang akong presensya sa imong kiliran atol sa imong pag-antos, ug ang akong tinguha nga madawat nimo ang imong mga korona; ampoa ang among Ginoong Jesu-Cristo nga kuhaon ko Niya uban Niya, aron, sama sa among pagkinabuhi nga mag-uban niining kinabuhi nga puno sa kasubo ug sala, magpabilin usab kitang dili mabulag sa kana nga bulahan nga kinabuhi.' Gipangayo ko kanimo, akong ginoo, sa diha nga motindog ka sa atubangan ni Kristo nga Ginoo, nga ihalad nimo ang unang pag-ampo alang kanako; nagtuo ako nga bisan unsa ang imong hangyoon, itugot kini kanimo sa Ginoo, kay bililhon kaniya ang imong pag-ampo ug makapahimuot kaniya ang imong paghangyo. Apan kamo nakahibalo sa pagkadautan sa mga lungsoranon ug sa pagkawalay Diyos sa hari, ug nahadlok ako nga pugson ko nila sa pagminyo sa lain nga lalaki, usa ka dautan nga tawo ug pagano; unya madunggoan ang akong higdaanan ug mabungkag ang atong panaghiusa. Gipangayo ko kanimo, dungga ang imong asawa, sumala sa pagtudlo sa Apostol; hatagi ako, isip ganti sa akong pagkamatinahuron, nga mamatay uban kanimo!

Pagkahuman niya'g sulti niini, mitindog siya ug usab misilbi sa mga santo, nagdala kanila og pagkaon ug ilimnon, naghugas ug nagbandahe sa ilang mga samad.

Ang mga debotong babaye, pagkakahibalo nga si Natalia nag-alagad sa mga santo nga nagsul-ob og bisti sa lalaki, misunod sa iyang ehemplo: giputol usab nila ang ilang buhok sa ulo ug, pagkahuman nagsul-ob og bisti sa lalaki, nagpadayon sa pagsulod sa bilanggoan ug pag-alagad sa mga santo.

Sa dihang nahibalo ang dautang hari sa gibuhat sa mga babaye, ug usab nga ang mga priso hingpit nangakapoy tungod sa ilang naglagot nga mga samad ug hapit na lang mabuhi, gisugo niya nga dad-an sila og

martilyo sa puthaw ug panday sa prisohan, aron mabali ang mga bukog sa bitiis ug bukton sa mga martir, nga nag-ingon:

'Ayaw ninyo sila pataya sa mabangis nga kamatayon nga kasagarang para sa mga lalaki!'

Ug sa dihang gidala sa mga tortyurista ug sa mga mamamatay nga sulugoon ang puthaw nga anvil ug martilyo sa dungeon, si Natalia, pagkakita niini ug pagsabot sa hinungdan sa ilang pag-abot, nangayo kanila nga si Adrian una nila sugdan, kay nahadlok siya nga ang iyang bana, kon makakita sa mabangis nga pag-antos ug kamatayon sa ubang mga martir, mahadlok kaayo.

Gipatuman sa mga tortyurista ang hangyo ni Natalia ug si Adrian ang ilang gisugdan.

Ug si Natalia, gipataas ang mga bitiis sa iyang bana, gibutang kini sa martilyo; ang mga tortyurista, pinaagi sa kusgan nga hampak sa martilyo sa mga bitiis sa martir, gipikas ang iyang bukog sa bitiis ug giputol ang iyang mga bitiis.

'Gina-ampo ko ikaw, akong ginoo, alagad ni Cristo,' miingon si Natalia, 'samtang buhi pa ka, iunat ang imong kamot aron maputol nila kini, ug unya kapariho ka sa ubang balaang martir nga mas daghan ang ilang pag-antos kaysa kanimo!'

Gipalapad ni San Adrian ang iyang kamot ngadto kaniya, ug siya, pagkuha niini, gibutang kini sa kalahian. Ang mananakit, sa kusog nga paghampak sa martilyo sa iyang kamot, giputol kini, ug dayon gihatag ni San Adrian ang iyang espiritu sa kamot sa Dios taliwala sa dakong pag-antos.

Pagkahuman pagpatay nila kang San Adrian, miadto ang mga tortyurador uban ang martilyo ug yengawan ngadto sa ubang mga martir, apan sila mismo ang nagbutang sa ilang mga tiil ug kamot sa yengawan ug miingon:

'Ginoo, dawata ang among mga kalag!'

Pagkahuman niini, gisugo sa walay Diyos nga hari nga sunogon ang mga lawas sa mga martir, aron dili kini makuha sa mga Kristohanon.

Pagkadungog sa sugo sa hari, si Beata Natalia tinago nga gikuha ang kamot sa iyang bana ug gitago kini uban kaniya, aron kini dili masunog.

Sa dihang gisiga na sa mga sulugoon sa taga-pahirap ang pugon ug gidala na nila ang mga lawas sa mga balaan nga martir gikan sa bilanggoan aron sunogon, misunod kanila si Santa Natalia ug ang uban pang mga debotong babaye ug gipangkolekta nila ang dugo sa mga martir sa ilang bililhon nga bisti ug panapton sa ulo; gidala nila kini ug gihaplas nila sa ilang kaugalingong mga lawas. Labaw pa, gipalit pa gani nila sa ilang kaugalingong kuwarta ang mga sinina sa mga sulugoon nga natapakan sa dugo sa mga martir.

Sa dihang gilabay ang mga lawas sa mga santo sa pugon, misinggit ang mga babaye nga naghilak:

'Hinumdumi kami, among mga ginoo, sa inyong walay katapusang pahulay!'

Ug si Santa Natalia midagan na paingon sa pugon aron itambog ang iyang kaugalingon sa kalayo, nga nagtinguha nga ihalad ang iyang kaugalingon, kauban ang iyang bana, ingon usa ka halad sa Dios, apan napugngan siya sa pagbuhat niini.

Kalit lang, misinggit ang makalilisang nga dagundong sa langit, misidlak ang kilat, ug misugod ang kusog nga pag-ulan, nga nilunod ang tibuok dapit ug gipalong ang hurno mismo. Natakpan sa kahadlok, nilayas ang dautang mga tortyurador, ug daghan kanila ang natumba patay sa dalan, gipusil sa kilat.

Sa dihang nangkawalat na ang mga sulugoon sa taga-pahirap, ang mga matinud-anong lalaki nga naa didto, kauban ni Santa Natalia ug ang uban pang mga babaye, gikuha ang mga lawas sa mga balaang martir gikan sa pugon, nga buo ug hingpit nga wala'y kadaut gikan sa kalayo, nga bisan usa ka buhok nila wala gani natunaw.

Usa ka debotong lalaki, kauban ang iyang asawa, mihulog sa tiilan ni Santa Natalia ug misugod sa pagpakisayud kaniya ug sa uban pang mga igsoon, nga nagaingon:

Nagpuyo kami sa daplin sa siyudad sa usa ka hilom nga dapit; gikaligtaan namo ang kawalay Dios ug dili na namo ikaya nga masaksihan pa ang malupit nga pag-ulan sa dugo nga gihimo sa dautang hari, busa dili na kami gustong magpabilin dinhi ug molarga na kami paingon sa Byzantium. Ihatag kanamo ang mga lawas sa mga balaang martir; among dad-on kini sa barko, dalhon gikan dinhi uban kanamo, ug tipigan didto hangtod sa kamatayon sa dautang Haring Maximian; ug pagkahuman sa iyang kamatayon, kon buhi pa kami, mobalik kami ug dad-on pag-usab dinhi ang mga lawas sa mga santo, aron kini mapasidunggan sa tanan. Apan kung magpabilin sila dinhi karon, mausab nga sugoon sila sa hari nga sunogon, ug kamo ang mahimong mga nangilad sa mga lawas nga giluwas sa Dios gikan sa kalayo pinaagi sa ulan.

Miuyon ang tanan ug gidala nila ang mga lawas sa mga martir paingon sa barko aron ipadala kini sa Byzantium; ug paborable ang hangin alang sa pagbiyahe sa barko.

Samtang nagpuyo si Santa Natalia sa iyang kaugalingong balay, gidala niya uban ang kamot sa iyang hinigugma nga bana, si Santo Adrian, nga iyang gihaplasan sa bililhon nga mira ug gilukot sa purpura, ug gibutang kini sa ulohan sa iyang higdaanan—usa ka butang nga wala'y nakahibalo sa iyang panimalay.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka maharlika nga adunay ranggo nga kumander sa usa ka libo ang gustong pakaslan si Natalia, tungod kay batan-on, gwapa, ug dato siya. Nangayo siya sa hari nga tugutan siyang pakaslan ang asawa ni Adrian, ug mitugot ang hari sa maong kaminyoon. Ang manliligaw dayon nagpadala og mga maharlika nga babaye kang Natalia uban sa usa ka sugyot sa kaminyoon. Apan si Natalia miingon kanila:

'Nalipay kaayo ko nga nadungog nga adunay ingon nga lalaki nga gustong pakaslan ko; apan hangyoon ko kamo nga maghulat og tulo ka adlaw aron makapreparar ko, kay wala gyud ko nagdahom nga adunay gustong pakaslan ko sa ingon ka sayo.'

Pagkahuman niya niini, ang bulahan nga si Natalia nagpasiya nga molayas paingon sa dapit diin gidala ang mga lawas sa mga martir.

Pagkahuman niya gipadala ang mga babaye nga gipadala kaniya ngadto sa kumander sa usa ka libo ug gipahupay sila, siya mismo misulod sa iyang kuwarto, diin gitipigan ang kamot ni San Adrian, ug, nahulog sa yuta, misinggit sa Ginoo uban sa paghilak:

'O Ginoo among Dios, Dios sa mga nagasubo ug nabungkag ang kasingkasing, tan-awa ako, imong alagad, ug ayaw tugoti nga malapasan ang higdaanan sa imong martir nga si Adrian. Ayaw kalimti, O Ginoo, ang mga pag-antos sa imong alagad, nga iyang gisagubang alang sa imong balaan nga ngalan! O Maloloy-on nga Ginoo! Hinumdumi ang pagbali sa iyang mga bukog sa bitiis ug ang pagputol sa iyang mga kamot, ug ang sa ubang imong mga alagad nga nag-antos alang kanimo, ug unta dili mawala sa walay pulos ang ilang mga pag-antos. Kaluy-i ako tungod kanila, ug ayaw tugoti nga mabuhi ako uban sa imong mga kaaway. Ikaw nga nagluwas sa mga balaan gikan sa kalayo, luwasa usab ako gikan sa mga limbong niining dautang tawo!

Samtang nag-ampo siya, si Natalia, napul-an sa kakapoy ug kasubo, natulog og hinay; ug tan-awa, sa usa ka damgo usa sa mga balaang martir nagpakita kaniya ug miingon:

'Sumala kanimo ang kalinaw, alagad ni Cristo, Natalia! Tuohi nga wala ka biyai sa Dios, ug wala usab namo kalimti ang mga pag-antos nga imong giagwanta sa pag-atiman kanamo samtang kami nakabilanggo; barug sa atubangan ni Cristo, kay among hangyoon Siya nga Sugoan ka nga moanha kanamo sa dili madugay.'

Dayon nangutana kaniya si Banal Natalia:

'Sultihi ako, balaan nga martir, nakita na ba sa akong ginoong Adrian si Kristo nga Ginoo uban kanimo?'

Mitubag ang martir:

'Nipakita siya sa Ginoo sa atubangan namo! Karon, lakaw, mosakay dayon ka og barko ug maglayag paingon sa dapit diin nagahigda ang among mga lawas; didto, ang Ginoo mopakita kanimo ug magdala kanimo kanamo!'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, si Santa Natalia dayon mibiya sa tanan ug, gikuptan lang ang kamot ni Santa Adrian, migawas sa balay; sa pagduol niya sa baybayon, nakakita siya og barko, nga daw nagpaabot gayud kaniya ug andam na molarga paingon sa Byzantium. Pag-abot niya sa barko, nakita niya ang mga tawo nga lalaki ug babaye, mga Kristohanon nga nilayas sa pagpanlupig sa dautang Emperador Maximian, ug naghatag siya og himaya sa Dios.

Ang kumander, sa pagkahibalo sa paglarga ni Natalia, nangayo sa hari og mga sundalo aron motabang kaniya ug, misakay sa lain nga barko, misunod kaniya. Pagkahuman milarga ang iyang barko og usa ka libo ka stadia gikan sa baybayon, usa ka hangin nga supak ang misibog sa dagat, nga nagpadagan sa barko pabalik sa baybayon sa mismong dapit diin kini nilarga, ug nakadaot pag-ayo niini, nga daghan sa mga anaa sa barko ang nalunod. Ang barkong Kristiyano, diin nagbiyahe si Santa Natalia, nagpadayon nga walay kadaut. Sa tungang gabii, mitungha kanila ang yawa, sama sa naglayag sa usa ka barko gikan sa sidlakan, kauban ang mga tawo nga sama sa mga marinero; nangutana ang yawa sa mga Kristohanong marinero, sama sa tingog sa timonero:

'Asa kamo gikan, ug asa kamo padulong?'

Mitubag sila:

'Gikan kami sa Nicomedia, naglayag paingon sa Byzantium[5676] .'

Miingon kanila ang kaaway:

'Nalayo kamo sa husto nga agianan; ibaliko ang barko pa-port.'

Sa pag-ingon niini, ang yawa naningkamot nga limbongan sila ug malumos sila. Ang mga Kristohanon, nga mituo niining limbong nga tambag ug nagtuo nga ang ilang naatubang tinuod nga naglayag gikan sa sidlakan, misugod sa pagmaniobra sa mga layag ug sa barko paingon sa wala; apan kalit lang mitungha kanila ang balaan nga martir nga si Adrian, nga nagdan-ag sa kahayag, ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Padayon sa inyong napiling kurso ug ayaw tagda ang mga pulong sa kaaway, nga sigurado nga nagplano sa inyong pagkaguba.'

Pagkahuman niini, ang martir daw naglakaw sa ibabaw sa tubig paingon sa unahan, samtang ang yawa nawala uban sa iyang barko.

Mibangon si Banal Natalia, nakita niya si San Adrian nga naglakaw sa unahan sa barko, ug misinggit:

'Didto ang akong ginoo!'

Ug sa kalit lang, ang santo nahimong dili makita.

Misugod og huyop ang paborableng hangin. Niabot ang mga biyahero sa Byzantium sa dili pa kaagahon ug nagdunggo sa baybayon, diin duol niini ang simbahan diin nahimutang ang mga lawas sa mga balaan nga martir, ug malipayon silang mibaba sa barko.

Sa pagsulod niya sa simbahan aron makita ang mga lawas sa mga balaang martir, si Santa Natalia, uban sa dili masukod nga kalipay, mihulog sa ibabaw niini, gihalokan kini ug nagpatulo og mga luha sa kalipay; gibutang niya ang kamot ni San Adrian sa iyang lawas, mituhop siya ug nag-ampo sa dugay nga panahon. Unya, pagkahuman sa taas nga pag-ampo, mitindog siya ug gihalokan ang mga igsoon nga lalaki ug babaye nga naa didto, kay daghang matinud-anong Kristohanon ang nagtigom didto; gidawat siya nila uban sa kalipay, gidala siya sa balay ug gihangyo nga magpahulay og gamay, kay nakita nila nga hingpit na siyang gikapoy tungod sa biyahe sa dagat. Sa dihang natulog siya og lawom, mipakita kaniya si Santo Adrian sa usa ka damgo ug miingon kaniya:

'Maayo nga niabot ka dinhi, alagad ni Kristo ug anak sa mga martir: anhi ug pahulaya, nga giandam para kanimo sa Ginoo; anhi ug dawata ang ganti nga angay kanimo!'

Pagmata niya, gisaysay ni Santa Natalia ang iyang damgo sa mga Kristohanon nga kauban niya ug nangayo siya kanila nga pag-ampoon siya. Pagkahuman niana, natulog pag-usab siya. Usa ka oras pagkahuman, miabot ang mga magtutuo aron paggising kaniya, apan ilang nakaplagan siya nga patay na, kay ang iyang balaan nga kalag mibyahe na paingon sa walay katapusang pahulay uban sa Ginoo. Busa, sa dili madugay pagkahuman sa pag-antos sa mga balaan nga martir, natuman usab ni Santa Natalia ang iyang pagkamartir, bisan pa nga wala'y pag-awas sa dugo. Nagaantos siya pag-ayo uban sa mga balaang martir, nag-alagad kanila sa prisohan ug misaksi sa ilang mga pag-antos; iyang gibyaan usab ang iyang panimalay ug yutang natawhan alang sa pagkamalinis, ug, giisip nga usa sa mga martir, nagpakita sa atubangan ni Kristo, ang atong Manluluwas, kang kinsa, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gihatag ang dungog ug himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ang imong mga martir, O Ginoo, nakadawat og di-malata nga mga korona gikan kanimo, among Dios, pinaagi sa ilang mga pag-antos: kay, sa pagpanag-iya sa imong gahum, ilang gipukan ang ilang mga manlupig ug gipisil ang huyang nga pagpasigarbo sa mga demonyo; pinaagi sa ilang mga pag-ampo, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O Diosnong-maalamon nga asawa, sa imong pagtanum sa balaan nga pulong sa kasingkasing ni Adrian, ang martir ni Cristo, imong gipangita uban sa kadasig ang pagkamartir, ug nakadawat ka og korona kauban ang imong bana.

Fiesta sa pagpasidungog sa Panagtagbo sa Ikono sa Vladimir sa Inahan sa Dios

Kumemorasyon sa ika-26 sa Agosto

Sa panahon sa paghari sa debotong Dakong Prinsipe Vasily Dmitrievich[5676] , ubos sa labing balaan nga Metropolitan Cyprian[5677] , ang hari nga Agarian (ang Monggol nga mananakop) si Tamerlane misalakay sa yuta sa Rusya; Kining si Tamerlane, nga mibiyahe gikan sa sidlakan uban sa dakong hukbo, nagpailawom sa daghang mga yuta ug, sa katapusan, miduol sa utlanan sa gingharian sa Rusya. Pag-abot niya sa utlanan sa rehiyon sa Ryazan, gisakop ni Tamerlane ang lungsod sa Yelets, gidakop ang Prinsipe sa Yelets ug gipatay ang daghang mga Kristohanon; kay siya usa ka mapintas ug makalilisang nga mananakit sa mga Kristohanon. Nagpasigarbo si Tamerlane nga laglagon niya ang tibuok yuta sa Rusya ug wagtangon ang Kristohanong pagtuo; kining manunabotahe mipadulong sa siyudad sa Moscow, nga nagtinguha nga laglagon kini.

Sa pagkadungog ni Haring Prinsipe Vasily Dmitrievich niini, iyang gipundok ang iyang mga mandirigma ug mibyahe paingon sa lungsod sa Kolomna. Gikan didto, mihunong siya sa baybayon sa Suba sa Oka ug nagbarug didto batok sa kaaway; si Tamerlane, sa iyang bahin, nagpabilin sa usa ka lugar sulod sa kinse ka adlaw. Sa dihang nahibaloan sa Dakong Prinsipe (ug sa tanang Kristohanong mandirigma) ang dakong gahum sa walay Diyos nga tsar, nga miabot sa Rusya uban sa usa ka dagkong hukbo, , ug nakadungog usab sa iyang dautang tinguha, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit kauban ang iyang mga mandirigma ug nag-ampo uban sa mga luha ngadto sa Ginoo ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, nga nangayo og kaluwasan gikan niining walay Diyos nga Agarian: ang Dakong Prinsipe mitawag sa mga balaan sa Diyos, ang balaang mga hierarkiya nga sila Pedro ug Alexius, ang Banal nga si Sergius ug uban pang mga Rusong tigbuhat og milagro, alang sa tabang.

Sa samang higayon, nangayo ang Dakong Prinsipe sa iyang espirituhanong amahan, ang Kahalang-halang Metropolitan Cyprian, nga ipahibalo ang usa ka pag-ayuno kauban ang pag-ampo alang sa katawhan; nangayo usab ang Dakong Prinsipe sa Metropolitan nga kuhaon ang milagrosong ikon sa Inahan sa Dios gikan sa siyudad sa Vladimir ug dalhon kini sa Moscow alang sa pagpanalipod sa kapital sa Rusya. Kaniadto pa gani gihunahuna ni San Cipriano nga dad-on ang maong bililhon nga ikon sa Inahan sa Dios ngadto sa Moscow; ug sa dihang nadawat niya ang sugo gikan sa prinsipe, matinud-anon siyang nagpasalamat sa Dios tungod kay gipahimutang usab Niya ang maong hunahuna sa kasingkasing sa Dakong Prinsipe; Gitan-aw sa Labawng Balaan nga Metropolitan kining pagkahiusa sa tuyo uban sa Dakong Prinsipe ingon usa ka timaan sa pabor ug pagtugot sa Dios nga madala sa Mosku ang milagrosong ikon sa Inahan sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipadala sa Metropolitan ang mga bantugang klero ngadto sa Vladimir aron kuhaon ang bililhon nga ikon sa Inahan sa Dios gikan didto; Pagkatigom niya sa tibuok klero ug daghang katawhan, ang Iyang Kasantosang ang Metropolitan nangulo sa usa ka panalangin sa konsilyo alang sa kadaugan batok sa mga kaaway ug gisugo ang tanan sa pag-ayuno ug pag-ampo; siya mismo wala mobiya sa simbahan, nagpadayon sa pagsimba adlaw ug gabii ug nag-ampo uban sa mga luha alang sa Dakong Prinsipe, sa iyang mga sundalo ug sa tanang Ortodoksong Kristohanon.

Sa dihang ang balaan nga ikon, nga gikuha gikan sa siyudad sa Vladimir, nagkadool na sa siyudad sa Moscow, niadtong ikalabinglima ka adlaw sa Agosto, sa pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Iyang Kahalangdon ang Metropolitan migawas aron masugat kini, kauban ang uban pang mga klero ug daghang katawhan. Sa pagkakita nila sa balaang ikon, tanan mihulog sa yuta ug misimba niini sama sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo nga miabot kanila, ug gidawat kini uban sa dakong kalipay; samtang nagtutok sa maong ikon, tanan nagahilak sa lawom nga pagbati ug nangamuyo sa Inahan sa Dios alang sa kaluwasan gikan sa paglusob sa mga Agarian.

Ang ilang mainitong pag-ampo nga magkahiusa wala'y kapakyasan: sa mismong adlaw nga gidala ang bililhon nga ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ngadto sa Moscow, ang dautang hari sa Agarian nga si

---

[5676] Si Vasily (II) Dmitrievich naghari gikan sa 1389 hangtod 1425.

[5677] Si Cyprian nagdumala sa Metropolis sa Moscow gikan sa 1380 hangtod 1385; unya usab gikan sa 1390 hangtod 1406.

Tamerlane gikupot sa kahadlok, tungod kay nahadlok siya sa usa ka makalilisang nga panan-awon sa damgo, ug nilayas pabalik uban sa tibuok niyang hukbo, bisan pa man nga walay misunod kaniya.

Ang panan-awon nga iyang nakita mao kini: nakita niya sa iyang atubangan ang usa ka hataas nga bukid, gikan sa tumoy niini ang mga balaang amahan nagkanaog padulong kaniya, nagkupot og bulawanong tungkod sa ilang mga kamot ug naghulga kaniya; sa ibabaw niining mga balaang amahan, nakakita si Tamerlane og katingalahang kahayag sa hangin; nakita usab niya ang usa ka Reyna nga nagbarog taliwala sa mga santo sa dili masukod nga himaya, nagsul-ob og mapula nga bestida ug nagdan-ag sa mga sinag sama sa kilat nga mas hayag pa kaysa adlaw. Naglibot niining Reyna ang dili masukod nga kadaghanon sa mga armado nga mandirigma, nga nag-alagad Kaniya ug daw andam sa gubat. Ang mga kamot sa Reyna gipalapad paingon sa langit – daw nag-ampo siya. Sa pagtan-aw ni Tamerlane, daw naghulga ang Reyna kaniya, nagmando kaniya nga mubiya sa utlanan sa yutang Ruso ug, daw, nag-utos sa iyang hukbo nga mosulong kaniya.

Kini nga makalilisang nga panan-awon napuno si Tamerlane sa kahadlok; mibangon siya gikan sa iyang higdaanan, ug misinggit sa kahadlok:

'Lagmit na gayud ako, kay nakakita man ko og makalilisang nga panan-awon!'

Ug ang malisud nga tawo nangurog, nag-uyog ug nag-agak-agak, sama sa usa ka tawo nga nagdeliryo.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik ang hunahuna ni Tamerlane, gitawag niya ang iyang mga prinsipe ug mga kumander sa militar, ug gisaysay kanila ang tanan niyang nakita, nga nagkurog gihapon sa kahadlok.

Pagkadungog nila sa istorya ni Tamerlane ug pagkakita nga nagkurog siya sa kahadlok, nahadlok usab sila ug, nalibog, nangutana sa usag usa:

'Unsa kaha ang mahitabo karon?'

Apan ang uban miingon:

'Ang Reyna nga atong nakita mao ang Inahan sa Kristohanong Dios, ang Ginoong Jesu-Kristo; walay duhaduha nga buot Niya panalipdan ang mga Kristohanon, kay Siya ang ilang Tabang ug Tagapanalipod.'

Miingon si Tamerlane:

'Kung ang mga Kristohanon adunay ingon ana nga Tabang, nan nag-andam kita batok kanila nga walay pulos; naningkamot kita nga walay pulos; kay kung magpadala Siya bisan usa lang sa mga nagatindog sa Iyang atubangan, mapildi kita tanan, nga dili na kita makakaplag ug dapit nga among pagagan-an.'

Busa kana nga dautang hari, uban sa tibuok niyang hukbong Agarian, nibalik, nilagpot sa kaulaw, kay daw daghang rehimen sa mga sundalo gikan sa yuta sa Rusya ang nagsunod kanila; Napildi sa kahadlok ug pag-uyog, ang mga Agarian nagkatapakanay, gilabay nila ang ilang mga armas ug gibyaan ang ilang mga nakuha, ingon man usab ang tanan nilang mga bihag.

Busa, pinaagi sa pag-ampo sa Labawng Balaan nga Birhen Maria, gihatag sa mga Ortodoksong Kristohanon ang kadaogan batok sa ilang mga kaaway nga walay pakig-away, ug napildi sila nga walay pag-agas sa dugo.

Kini nga paglusob ni Tamerlane, kauban ang mga Agariano, ug ang iyang milagrosong pagpahawa gikan sa utlanan sa yutang Ruso nahitabo sa tuig 6903 sukad sa paglalang sa kalibutan[5678] ; Sukad niadto, gitukod ang usa ka pista sa imperyal nga siyudad sa Moscow aron pasidunggan ang pag-abot sa ikon sa Labawng Balaan nga Birhen Maria, nga nailhan nga Ikono sa Vladimir[5679] , ingon usa ka dili malimtan ug mapasalamaton nga paghinumdom sa milagrosong kaluwasan gikan sa mga Agarian, nga gihatag pinaagi sa pag-ampo sa Inahan sa

---

[5678] Niadtong 1395 AD

[5679] Walumpulo'g lima ka tuig pagkahuman sa gihulagway nga hitabo, gitukod ang ikaduhang pista alang sa Icono sa Vladimir, niadtong Hunyo 23, ingon pasalamat sa pagluwas gikan sa paglusob sa Horde Khan Akhmat niadtong 1480. 'Ayaw tugoti ang walay pulos nga pagpasigarbo sa kahadlok nga gihatag sa ilang mga armas,' ingon sa mga kronikero sa Rusya isip pagpasabot niining milagro. 'Dili, dili kini mga armas, ni ang kinaadman sa tawo, kondili ang Ginoo mismo ang karon nakaluwas sa Rusya.' Niadtong 1521, ang mga Mongol, nga gipangulohan ni Mahmet-Girey, mibalik pag-usab sa paglusob sa Rusya. Pinaagi sa pag-ampo sa Inahan sa Dios, naluwas usab ang Moscow gikan sa mga kaaway niini niining higayona. Gisaulog sa Balaang Simbahan kini nga hitabo matag ika-21 sa Mayo. Niadtong 1812, atol sa paglusob sa Pranses, ang milagrosong Icono sa Vladimir, kauban ang mga Icono sa Iveron ug Smolensk, gidala sa Murom niadtong 1 Setyembre ni His Eminence Archbishop Augustine ug, pagkahuman sa paglaya sa Moscow gikan sa kaaway, gibalik sa kapital niadtong 20 Oktubre. Ang Milagrusong Icono sa Vladimir sa Inahan sa Dios karon gibutang sa Katedral sa Dormition sa Moscow (ang mas detalyadong kasaysayan niini nga icono makita sa libro nga *Glory to the Mother of God*, nga gipatik sa Moscow Synodal Printing House, Moscow, 1907, mga panid 380–385).

Dios. Ihatag ang dungog, himaya, ug pagsimba sa Inahan sa Dios, kauban ni Cristo Dios nga natawo gikan kaniya, gikan kanamo kanunay, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Karon ang labing himayaong siyudad sa Moscow nagdan-ag, nga nadawat, O Ginoong Ginikanan, ang imong milagrosong ikon sama sa pagsubang sa adlaw; ngadto niini karon kita nagdali ug, nag-ampo kanimo, nagasinggit kita ingon niini: O katingalahang Ginoo, Inahan sa Dios, pag-ampo kang Kristo nga among Dios, nga nahimong tawo pinaagi kanimo, aron luwason Niya kining siyudad, ug ang tanang Kristohanong siyudad ug yuta, nga dili masamaran gikan sa tanang limbong sa kaaway, ug luwason ang among mga kalag, kay Siya maloloy-on.

Kontakion, Tono 8:

Gipili nga usa ka madaugong pangulo, ug giluwas gikan sa dautan pinaagi sa pag-abot sa Imong bililhon nga imahe, O Ginoo, Inahan sa Dios, malipayon namong gisaulog ang pista sa Imong pag-abi-abi, ug sumala sa among batasan, nagtawag kami kanimo: Malipayon ka, Dalagang Nobya.

9 Septiyembre

27 Agosto (Daang Estilo)

Niining maong adlaw, ginahinumduman nato ang Balaang Savva, sa Venefalech (ang nahimutangan ug ang panahon sa kinabuhi sa Balaang Savva wala mailhi).

Niining maong adlawa, ang paghandum sa balaan nga martir nga si Anfisa, nga gilabay sa usa ka balon tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo (ang panahon sa iyang mga buhat ug ang lugar sa iyang kamatayon wala mailhi).

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Pimen ang Dako

Gisaulog niadtong 27 Agosto

Ang Banal nga Pimen lumad sa Ehipto[5680] ; kauban ang iyang duha ka manghud nga lalaki, miadto siya sa usa sa mga komunal nga monasteryo sa Ehipto; didto, kauban ang iyang mga igsoon, gisumpa niya ang mga monastikong panata[5681] .

Paglabay sa pipila ka tuig, ang inahan sa mga igsoon, nga gipukaw sa natural nga gugma sa usa ka inahan alang sa iyang mga anak, mibyahe aron bisitahon sila, nga nagtinguha nga makita sila; apan, tungod kay wala niya sila makita, mitindog siya duol sa simbahan, naghulat nga moabot sila alang sa pag-ampo. Samtang nagpadulong sila sa simbahan, miduol kanila ang ilang inahan, apan nilayas sila kaniya ug sa pagsulod nila sa ilang selda, gisiradoan nila ang pultahan kaniya; nagbarog siya sa gawas sa selda, nagsugod siya og tuktok ug pagtawag sa iyang mga anak nga lalaki, nga naghilak sa lawom nga pagbati. Apan ang mga monghe dili lang misugot nga ablihan ang pultahan sa ilang selda, wala gani sila mitubag. Samtang ang babaye naghilak na sa dugay nga panahon, nagbarog sa pultahan sa selda, si Abba Anuvius, pagkahibalo sa tanan, misulod pinaagi sa lain nga pultahan aron makig-uban sa mga monghe ug miingon kang Pimen:

'Unsaon nato kining tigulang nga babaye? Dugay na siyang nagahilak nga kusog, nga wala magalihok gikan niining dapita.'

Unya mitindog si Pimen, miadto sa pultahan ug nangutana:

'Ngano man ka nagahilak, tigulang nga babaye?'

[5680] Ang Kagalang-galang Pimen natawo mga tuig 340.

[5681] Si Pimen mipasa sa mga monastikong panata mga tuig 355.

Siya, pagkadungog niya sa iyang tingog apan wala siya makakita kaniya tungod kay sirado ang mga pultahan, miingon:

'Gusto ko kamo makita, akong mga anak! Dili ba ako ang nagpasuso kaninyo? Dili ba ako ang nagpadako kaninyo? Ug karon tigulang na kaayo ko; masakit kaayo ang akong kasingkasing sa pagpaminaw sa mga tingog sa akong mga anak nga wala ko sila makita. Gusto kaayo nako kamo makita, akong mga anak, sa dili pa ko mamatay.'

Miingon si Pimen:

'Asa nimo gusto kami makita: dinhi, o sa umaabot nga kinabuhi?'

Mitubag siya:

'Makita ba nako kamo didto, akong mga anak, kung dili nako kamo makita dinhi?'

Mitubag si Pimen:

'Kung inyong masabar kini nga mapailubon ug dili ninyo kami makita dinhi, nan naglaum kami nga, pinaagi sa gugma sa Dios alang sa katawhan, makita gyud ninyo kami didto.'

Pagkahuman niyang hunahunaon ang gisulti, mitubag siya:

'Sa tinuod, mas gusto ko nga makita kamo didto kaysa dinhi.'

Unya mibulag siya nga puno sa dakong paglaum, naglipay pag-ayo, kay gusto niya nga makita ang iyang mga anak nga mas klaro sa umaabot nga kinabuhi kaysa sa karon nga kinabuhi.

Si Banal Pimen, nga gigugol ang iyang mga adlaw ug katuigan sa mga pagpanamastamas ug walay hunong nga nagpabilin sa pag-ampo, nangibabaw sa mga birtud sa pagka-mona ug, uban sa tabang sa Dios, maisugong misukol batok sa dili makita nga kaaway; Gipaka-antos niya ang iyang unod, nga nakig-away batok sa espiritu, gikapoy kini—sama sa usa ka bihag—pinaagi sa dagkong mga pagpanarbaho, ug gipailalom kini sa pag-alagad sa espiritu; sa ingon niini, misaka siya sa tumoy sa kawalay-pagbati ug nahimong labing himayaon sa tanang mga amahan sa disyerto, ingon nga labing hingpit sa mga hiyas.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang magmamando sa maong yuta gusto makakita sa atong bililhon nga Amahan Pimen ug nagpadala ug usa ka sugo kaniya uban ang hangyo nga tugutan siya sa pagduol sa bililhon nga amahan. Apan ang tigulang nabalaka kaayo, samtang naghunahuna sa iyang kaugalingon ingon niini:

'Kung moanha kanako ang mga maharlika aron pasidunggan ako, nan daghan usab sa mga kasagarang tawo ang moanha kanako ug samokon ako; ilang samokon ang akong kahilom, ug mawala kanako ang grasya sa pagpaubos, nga pinaagi sa dakong paningkamot sukad pagkabatan-on nakuha nako uban sa tabang sa Dios; unya dali ra kong mahulog sa garbo.'

Human sa iyang paghunahuna sa ingon niini sa sulod sa iyang kasingkasing, ang Ginoong Amahan misalikway sa pagdawat sa prinsipe ug pinaagi sa maong mensahero gisugo siya nga dili na moanha kaniya – kay, matod sa Ginoong Amahan, dili niya siya dawaton; sa baylo, papahawaon pa gani niya siya gikan sa maong dapit.

Pagkadungog niini nga tubag, ang prinsipe nasubo kaayo ug miingon:

'Tungod sa akong mga sala, wala ko giisip nga takus nga makakita niining tawo sa Dios.'

Apan, tungod kay dako kaayo ang iyang tinguha nga makakita sa balaan nga tigulang bisan pa unsaon, naghimo siya og usa ka limbong: gidakpan niya ang anak sa igsoon nga babaye sa tigulang, kun unsa pa man gani tungod sa gamayng sala, ug gibilanggo kini, nga naglaum nga ang tigulang moampo kaniya alang sa iyang pag-umangkon; sa ingon niini, nagtuo siya nga makakita siya sa balaan. Busa, miingon ang prinsipe sa iyang mga sulugoon:

'Kung moanha si Abba Pimen, buhian dayon nako ang batan-on; apan kung dili siya moanha, dili nako pasagdan nga walay silot ang nakasala: kay grabe kaayo ang iyang sala.'

Pagkadungog niini sa inahan sa batan-on (ang igsoon nga babaye ni Pimen), dali dayon siyang nilarga paingon sa disyerto ngadto sa iyang igsoon; pag-abot niya sa selda sa eremita, misugod siya og hampak sa pultahan, naghilak nga naghangyo kaniya nga moadto sa prinsipe ug mangamuyo alang sa iyang anak, aron kini makagawas.

Apan ang tigulang dili lang misugot nga ablihan ang pultahan para kaniya, wala gyud siya mitubag.

Apan, nagpadayon ang igsoon nga babaye sa dugay nga pagpakilusot sa tigulang uban sa mga luha, samtang nagatuktok sa pultahan; apan tungod kay wala siyay tubag, misugod siya sa pagsulti sa tigulang uban sa pagsaway ug kasuko:

'Walay kalooy ka, walay kasingkasing, malupigon, walay Diyos ug hayopon! Wala ba gyud ka malumo sa akong mga luha? Kay ang akong anak—ang akong bugtong anak—anaa sa grabeng katalagman!'

Apan ang tigulang nagpadala og usa ka disipulo aron sultihan siya:

'Lakaw na: si Pimen wala'y anak, busa wala siyay kasubo.'

Mibalik ang igsoon nga babaye, naghilak sa kasubo, ug gisaway ang iyang igsoon nga lalaki.

Pagkadungog sa prinsipe sa tanan nga nahitabo, miingon siya sa iyang mga higala:

'Sultihi ang tigulang nga mosulat kanako og sulat nga naghangyo sa iyang pagpagawas, ug unya buhian nako ang iyang pag-umangkon gikan sa prisohan.'

Ug daghan ang nag-awhag sa tigulang nga magsulat og sulat ngadto sa prinsipe. Ang tigulang misulat ingon niini:

'Sugo-a ang inyong mga awtoridad nga susihon pag-ayo ang krimen sa batan-ong lalaki nga nakasala; ug kon adunay bisan unsa nga angay silotan og kamatayon, ipapatay siya, aron pinaagi sa panandaliang pagpatay makalikay siya sa walay katapusang pag-antos; apan kon masuta nga ang nakasala dili angay silotan og kamatayon, nan, pagkahuman ninyo siya silotan sumala sa gikinahanglan sa balaod, buhian ninyo siya.'

Sa pagbasa sa prinsipe sa mensahe sa tigulang, natingala siya sa kinaadman ug pagkamaayo sa tawo, nga nakamatikod nga tinuod siyang alagad sa Dios; gipagawas sa prinsipe ang batan-on; samtang si Banal Pimen, nga naglikay sa walay pulos nga himaya ug dungog sa tawo, naglibot-libot sa nagkalain-laing mga yuta sulod sa taas nga panahon. Nipuyo na usab siya sa disyerto sa Ehipto ug nagpabilin didto hangtod sa iyang katigulangon, nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang mga pagpanagasa sa lawas; ug kining Balaan nga si Pimen nahimong amahan sa daghang mga monghe.

Gitudloan niya ang iyang mga tinun-an sa kinaadman sa pagpaubos—kay siya mismo mapainubuson—gipahimutang sa Ginoong Amahan kanila isip ehemplo ang sugilanon sa usa ka tigulang (tingali mahitungod sa iyang kaugalingon), nga miingon ingon niini:

– Dili pa dugay, usa ka monghe nga Ehipsiyano ang nagpuyo duol sa Constantinople sa usa ka hilom nga dapit, diin aduna siyay gamay nga selda. Nahitabo nga ang matinud-anong Emperador Teodosio (ang Batan-on[5682]) naglabay sa maong dapit usa ka adlaw; pagkahibalo niya sa monghe nga nagpuyo didto, gibyaan niya ang tanan niyang mga kauban ug, nagpakaaron-ingnon nga usa ka yano nga sundalo, miadto siya sa pultahan sa selda sa tigulang. Sa dihang mibangga ang emperador sa pultahan, gibuksan sa monghe ang selda, apan wala niya mailhi ang emperador nga miabot; imbis, giisip niya kini nga usa ka ordinaryong sundalo. Human siya mag-ampo, naglingkod sila duha. Unya nangutana ang emperador:

'Unsaon man pagkinabuhi sa mga amahan nga nagpuyo sa Ehipto?'

'Nag-ampo silang tanan sa Diyos alang sa atong kaluwasan.'

Pagkahuman sa paglibot-libot sa selda sa tigulang, wala'y nakita ang hari gawas sa usa ka basket nga nakasabit sa bungbong, nga adunay gamay nga uga nga pan; unya miingon siya sa tigulang:

'Amahan! Panalangini ko aron makatilaw og gamay.'

Ug sa dayon, ang tigulang nagbubo og tubig sa usa ka sudlanan, nagdugang og asin ug nagbutang og mga piraso sa uga nga pan niini; ug nagkaon sila duha; unya gidala sa tigulang ang usa ka pitser nga tubig ug gihatagan ang hari og imnon. Human sa pagkaon, nangutana ang hari sa tigulang:

'Kabalo ka kinsa ako?'

Mitubag siya:

'Wala ko kahibalo, ginoo, apan ang Dios nakaila kanimo.'

Unya miingon ang hari kaniya:

Ako si Haring Theodosius.'

Ug sa diha-diha dayon miyuko ang tigulang sa atubangan niya.

Unya miingon ang hari:

– Bulahan kamo, mga monghe, kay kamo walay kabalaka sa walay pulos nga kalibutan ug nagkinabuhi sa kahilom, nga ang inyong kabalaka mao lamang ang paunsa makab-ot ang langitnong, walay katapusang kinabuhi ug ang mga panalangin sa langit. Tinuod nga ginasulti ko kanimo, ako, nga natawo sa akong gingharian ug karon

[5682] Apan, ang uban naghubad niini nga nagtumong kang Emperador Theodosius ang Dako, nga naghari gikan sa 379 hangtod 395.

nagahari isip hari, wala pa gayud matilawan ug tinapay nga ingon ana ka tam-is, ni makainom ug tubig nga ingon ana ka dako ang kalipay sa akong pagtilaw ug pag-inom karon.

Mitubag ang tigulang:

'Tungod kay kami nga mga monghe mokaon uban sa pag-ampo ug panalangin; busa bisan ang labing yano nga pagkaon lami kaayo. Sa inyong mga panimalay, ang pagkaon ginahimo nga walay pag-ampo, apan sa taliwala sa daghang panag-away ug walay pulos nga istorya; busa ang inyong pagkaon wala makadawat sa panalangin nga makapahimo niini nga tam-is.'

Human paghalok sa kamot sa tigulang, mihawa ang hari ug sukad niadto gitagad kaayo niya ang maong monghe.

Samtang ang tigulang, nga nahadlok sa makaguba nga pagpasigarbo sa kaugalingon ug garbo, ug aron dili niya mawala ang iyang gasa sa pagpaubos tungod sa dungog sa tawo ug mawad-an sa grasya sa Dios, mibangon ug nilayas gikan didto, ug sa ulahi mibalik sa Ehipto.

Gisaysay ni San Pimen kini nga sugilanon sa iyang mga disipulo aron tudloan sila sa pagpaubos; pinaagi niini, gusto niyang ipahimangnoan sila nga likayan ang walay pulos nga pagdayeg ug dungog, nga makadaot kaysa makapahimulos sa mga monghe.

Gitudloan usab ni San Pimen ang iyang mga disipulo sa ubang mga hiyas; epektibo gayud ang iyang mga pagtulon-an, kay nahibalo siya sa pagpakita sa bisan kinsa sa dalan padulong sa kaluwasan; sama sa iyang pagpakita sa anghelikong hiyas pinaagi sa iyang kinabuhi, ingon usab ang iyang mga pulong nga tinubdan sa kaayohan sa tanan. Dili lang mga bag-uhan ang miduol kaniya, kondili pati na usab kadtong dugay na kaayo sa monastikong pag-ascetismo, ug nangutana sila kaniya unsa ang mapuslanon alang sa kaluwasan sa kalag; ang tanan nga miduol sa Gihimaya midawat gikan kaniya og mga tubag nga kina-adman ug giinspirar sa Diyos alang sa pagtukod sa ilang mga kalag; kining mga tubag gisulat sa uban sa 'Mga Basahon sa mga Amahan'[5683] . Atong balikan dinhi ang pipila niini nga mga tubag.

Usa ka tawo nangutana kang Abba Pimen, nga nagaingon:

'Kung makita nako ang akong igsoon nga nakasala, angay ba nakong itago ang iyang sala?'

Mitubag si Pimen:

'Kung atong itago ang mga sala sa atong mga igsoon, itago usab sa Dios ang atong mga sala.'

Usa ka igsoon miingon kang Abba Pimen:

'Amahan! Nabalaka ko ug naghunahuna ko nga mobiya niining dapita.'

Miingon ang tigulang:

'Ngano man nga gusto ka mohawa dinhi?'

Mitubag ang igsoon:

'Nakadungog ko og dautang mga butang nga gisulti bahin sa usa sa mga igsoon nga nagpuyo dinhi, ug nalibog ko.'

Miingon ang tigulang:

'Dili tinuod ang imong nadungog.'

Mitubag ang igsoon:

'Tinuod gayud, Amahan, tinuod kini, kay kasaligan kaayo ang nakasulti kanako.'

Apan miingon ang tigulang:

'Dili, ang nakasulti kanimo niini dili masaligan, kay kung masaligan siya, dili unta niya kana isulti kanimo. Apan ayaw gayud tuohi ang gisulti kanimo gawas kung imong makita kini sa imong kaugalingon; kay bisan ang Dios, pagkadungog Niya sa pagreklamo sa Sodom, wala Niya kini gisusi hangtod Siya mismo mibaba aron makita ang tanan sa Iyang kaugalingong mga mata[5684] : *'Ug miingon ang Ginoo: "Dako kaayo ang pagreklamo batok sa Sodom ug Gomora, ug bug-at kaayo ang ilang sala; mouli ko ug tan-aw kon tinuod ba gayud nga ingon sa pagreklamo nga miabot kanako batok kanila ang ilang gibuhat, o dili; akong masayran"*" (Gen. 18:20–21).

Mitubag ang igsoon:

'Ug ako, Amahan, nakita sa akong kaugalingong mga mata kung giunsa sa akong igsoon ang pagpakasala.'

[5683] Sa ato pa, ang 'Otechniki' ug 'Paterika'.

[5684] Ang pagpadayag simboliko.

Pagkadungog niini, ang tigulang mitan-aw sa yuta; unya, pagkuha og gamay nga sanga gikan sa yuta, miingon siya sa igsoon:

'Unsa man ni?'

Mitubag ang igsoon:

'Usa kini ka sanga.'

Unya mitan-aw ang tigulang sa tumoy sa gusali ug, samtang nagtudlo sa biga diin nakasandig ang atop, nangutana siya:

'Ug unsa man kana?'

Mitubag ang igsoon:

'Troso kini.'

Ug miingon ang tigulang sa igsoon:

'Hinumdumi sa imong kasingkasing nga ang imong mga sala sama niining troso, samtang ang sala sa igsoon nga imong gihisgutan sama niining buhol; unya dili ka gayud madala sa kalibog o sa tukso.'

Si Abba Sisoes, nga kuyog kaniya niadtong panahona, nakadungog niining mga pulong ni Santo Pimen; sa dakong katingala sa iyang nadungog, miingon siya kang Santo Pimen:

'Unsaon ko ikaw pagdayeg, Abba Pimen! Sa tinuod, ang imong mga pulong napuno sa grasya ug himaya, sama sa usa ka bililhon nga hiyas!'

Unya miingon si Abba Pimen:

'Giingon: "Matinud-anon lang kamo sa inyong nakita sa mata." Apan ako moingon kaninyo nga bisan pa makakita kamo og butang sa inyong kaugalingong mata, ayaw kamo motuo niini.'

Ug unya gisaysay niya ang mosunod nga hitabo.

Usa ka igsoon nadani sa yawa pinaagi sa ingon nga panag-an: nakakita siya og lain nga igsoon nga nakasala uban sa usa ka babaye; nalibog ang hunahuna sa igsoon ug napuno siya sa kahilambigit. Miduol siya kanila, gitapakan sila sa iyang tiil, samtang miingon:

'Undang na; ngano man ka makasasala?'

Apan nasuta nga mga bungkos sa trigo diay kini, dili mga tawo.

Busa,' pagtapos ni Pimen, 'ingon ko kaninyo: ayoa mosalig bisan pa sa inyong makita sa inyong kaugalingong mga mata.

Miingon si Abba Anuvius kang Santo Pimen:

'Apan unsang tubag imong ihatag sa Dios kon makakita ka og makasasala ug dili nimo siya pasanginlan?'

Mitubag si Pimen:

'Moingon ko sa Ginoo: "Ginoo! Gisugo Ka: *'Una, kuhaa ang troso sa imong kaugalingong mata, unya makita ka pag-ayo aron makuha ang puling sa mata sa imong igsoon'* (Mat. 7:5). Gisunod ko ang Imong sugo."

Unya usa ka igsoon nangutana kang Abba Pimen, nga nagaingon:

'Amahan! Nakasala ko og grabe. Gusto unta ko magpuyo sulod sa tulo ka tuig sa paghinulsol. Apan igo na ba ang tulo ka tuig alang sa paghinulsol?'

Mitubag ang tigulang:

– Daghan kaayo na.

Unya miingon ang akong igsoon:

'Busa, gisugo ba nimo ko nga magpenansiya sulod lang sa usa ka tuig?'

Niini mitubag ang mas tigulang:

'Bisan kana taas kaayo.'

Sa dihang nadungog kini sa ubang mga igsoon, miingon sila:

'Busa, nagpasabot ba kini nga ang usa ka tawo kinahanglan magpenansiya dili molapas sa kap-atan ka adlaw?'

Apan mitubag ang tigulang:

'Bisan kana taas kaayo.'

Ug unya iyang gidugang:

'Sa akong hunahuna, kung ang usa ka tawo maghinulsol sa tibuok niyang kasingkasing ug hugot nga magbuot nga dili na mobalik sa sala, dawaton sa Dios bisan pa ang tulo ka adlaw nga paghinulsol gikan kaniya.'

Usa pa ka igsoon nangutana kang Abba Pimen, nga miingon:

'Unsaon man pagkinabuhi sa usa ka tawo?'

Mitubag ang tigulang:

'Gikan sa ehemplo ni Daniel, makita nato nga wala siyay masumbong bisan unsa gawas sa iyang pag-alagad sa Ginoo nga iyang Dios.'

Pinaagi niining mga pulong, gipatin-aw sa santo nga ang usa ka tawo kinahanglan magkinabuhi sa paagi nga ang tibuok niyang kinabuhi wala'y lain kondili pag-alagad sa Ginoong Dios.

Usa pa ka monghe nangutana:

– Unsaon nako pagpanalipod sa akong kaugalingon gikan sa mga limbong sa kaaway?

Mitubag ang amahan:

'Kung ang usa ka kaldero nga gipainit gikan sa ilawom nagabukal, wala'y langaw o bisan unsang insekto ang makahikap niini; apan sa diha nga kini mobugnaw na, ang mga langaw ug insekto motugnaw sa ibabaw niini. Ingon usab, ang kaaway dili mosuway moduol sa usa ka monghe nga masigasig kaayo sa pagpraktis sa pagkamaayo, ug dili usab niya siya madani sa iyang mga bitag; apan sayon ra kaayo moduol ang kaaway sa usa ka tawo nga nagkinabuhi sa kapabayaan ug katamaran, ug madala niya kini sa sala sumala sa iyang gusto.

Nangutana ang usa ka tawo sa tigulang kung giunsa pagwagtang sa dautang hunahuna nga mosulod sa hunahuna. Mitubag ang tigulang:

Kini nga kahimtang sama sa usa ka tawo nga adunay kalayo sa iyang wala ug sudlanan sa tubig sa iyang tuo; kung masunog ang tawo sa kalayo, kuhaon niya ang tubig gikan sa sudlanan ug patyon ang kalayo.' Ang kalayo nagrepresentar sa dautang hunahuna nga gipangitan sa kaaway sa atong kaluwasan sa kasingkasing sa usa ka tawo, sama sa siga sa templo, aron ang tawo masunog sa makasasala nga mga tinguha; ang tubig, bisan pa, nagrepresentar sa pag-ampo nga pagbalik sa tawo ngadto sa Dios.

Pag-usab, nangutana ang tigulang Pimen kang Abba Ammon bahin sa dautang hunahuna nga motumaw gikan sa kasingkasing ug bahin sa walay pulos nga mga tinguha. Ug mitubag ang tigulang, nga nagkuha gikan sa Balaang Kasulatan, ingon niini:

'Unsaon man pagdawat sa himan og himaya kon walay maggamit niini? Ug makapasigarbo ba ang lagari kon walay maghimo niini? Busa ayaw tugoti ang dautang hunahuna, ug mawala ra kining tanan.'

Nangutana si Abba Jose kang Abba Pimen bahin sa pagpuasa, nga miingon:

'Unsaon man pag-ayuno?'

Mitubag ang tigulang:

'Mokaon ko ug gamay nga pagkaon matag adlaw, nga dili hingpit makabusog sa akong kagutom.'

Nangutana si Abba Joseph:

'Ug sa imong pagkabatan-on, wala ba ka magpuasa og duha ka adlaw sunod-sunod?'

Mitubag si Pimen:

'Tinuod, nagpuasa ko, ug dili lang sa duha ka adlaw, kondili sa tulo, ug bisan sa tibuok semana; apan ang mga balaang amahan, pagkahuman nila pagsulay sa duha ka paagi, nakakaplag nga mas maayo nga mokaon gamay matag adlaw; kay kini mao ang maharlikang dalan (padulong sa kaluwasan), nga mas sayon ug mas komportable, aron ang hunahuna dili mapahitas-on.'

Ang abad sa Monasteryo sa Dakong Usa nangutana kang Abba Pimen, nga miingon:

'Unsaon nako pag-angkon sa paghinulsol?'

Mitubag ang tigulang:

'Mahimo bang adunay paghinulsol sa kasingkasing nga naghunahuna sa keso, mga garapon sa lana ug uban pang mga butang sa kalibutan?'

Usa pa ang nangutana sa tigulang:

'Asa ang mas maayo: mosulti, o maghilom?'

Mitubag ang tigulang:

'Ang bisan kinsa nga mosulti alang sa Ginoo maayo ang buhat; ingon usab, ang bisan kinsa nga maghilom alang sa Ginoo maayo ang buhat.'

Ang tigulang mitubag sa mga pangutana uban sa maalamon nga mga tubag; labaw pa, ang 'Fathers' naglangkob sa daghang maalamon nga mga panultihon ni San Pimen. Ania ang pipila niini.

Miingon si Abba Pimen:

– Kung ang usa ka tawo magtuyo sa pagtukod og balay, magtigom siya og daghang materyales nga magamit sa pagtukod niini; sa samang paagi, kita usab dali ra makatukod og espirituhanong balay sa atong sulod kon kuhaon nato ang gamay nga bahin sa matag hiyas.

Miingon usab siya:

'Kinahanglan nga sundon sa usa ka tawo ang tulo ka nag-unang lagda: ang pagkahadlok sa Dios, ang kanunay nga pag-ampo, ug ang pagbuhat og maayo sa isigkatawo.'

Miingon usab si Abba Pimen:

Ang dili pagka-gahaman, pagkamapailubon ug pagka-maalamon – mao kini ang tulo ka basihanan sa kinabuhi sa monghe; kay nasulat: *"*Kon kining tulo ka tawo makita sa sulod niini – *si Noe, si Daniel ug si Job – ila lamang maluwas ang ilang kaugalingong mga kalag pinaagi sa ilang pagkamatarong"* (Ezek. 14:14). Si Noe usa ka modelo sa dili pagka-gahaman, si Job sa pagkamapailubon, ug si Daniel sa pagka-maampingon; kung ang usa ka monghe adunay niining tulo ka mga hiyas, nan ang Dios, nga nagluwas kaniya, magpuyo sa sulod niya.

Miingon usab ang tigulang:

'Kung ang usa ka monghe makatintal sa pagdumot sa duha ka butang, mahimo siyang malaya gikan sa mga tukso ning kalibutan.'

Nangutana ang igsoon sa tigulang:

'Unsa man kini nga mga butang?'

Niini mitubag ang tigulang:

'Ang kahupayan sa unod ug pagkamapahitas-on.'

Unya miingon ang tigulang:

'Nakasulat sa Ebanghelyo: "Kinsa may adunay kapa, ipamaligya kini ug palita og espada" (Lucas 22:36); kini nagpasabot: kinsa may adunay kahupayan sa unod, biyaan kini ug sugdi ang pagkinabuhi nga hugot, pagsubay sa masipit nga dalan.

Unya iyang gidugang:

'Sa dihang nakig-away si David batok sa leon o oso, gipatay niya ang mananap pinaagi sa pagdakop niini sa tutunlan (1 Sam. 17:34–35); sa samang paagi, uban sa tabang sa Dios, atong mapildi ang leon—ang yawa—ug ang oso—ang atong unod—kon atong ibutang ang bitil sa pagpugong sa kaugalingon sa atong tutunlan ug sa atong tiyan.'

Miingon usab ang tigulang:

'Kung si Nebuzaradan, ang pangulo sa mga kusinero sa hari sa Babilonia, wala unta miabot sa Jerusalem, dili untang nasunog ang Templo sa Ginoo; sa samang paagi, ang kalayo sa makasasala nga tinguha dili mosiga sa atong sulod, ni ang atong hunahuna, nga nakigbisog batok sa kaaway, dili gayud mapildi – basta dili kita mosugot sa pagka-gahaman ug katamaran.

Nagpadayon ang tigulang sa pag-ingon:

'Sama sa mga putyukan nga molayas sa aso, nga nagtugot sa mga tawo nga malingaw sa tam-is nga bunga sa ilang paningkamot, ingon usab ana, ang nahibilin nga bahin sa lawas mopahawa sa kahadlok sa Ginoo gikan sa atong kalag, ug kini (ang kalag) mawadaan sa matag maayong buhat.'

Unya iyang gidugang:

'Sama sa matag kawani sa hari nga nagbarug duol sa hari, kanunay andam sa pagpanalipod kaniya, ingon usab ang atong kalag kinahanglan kanunay nga andam sa pakig-away batok sa demonyo sa pakighilawas.'

Sa usa ka higayon, nadungog ni Abba Pimen ang usa ka igsoon nga nag-ayuno sulod sa unom ka adlaw ug mikaon lang ug gamay nga pagkaon sa ikapitong adlaw, apan sa samang higayon nasuko siya sa iyang igsoon. Miingon si Abba Pimen mahitungod kaniya:

'Nakat-on siya sa pag-ayuno sulod sa unom ka adlaw, apan dili niya mapugngan ang iyang kasuko bisan sa usa ka adlaw.'

Ang presbiter sa usa ka monasteryo, pagkadungog niya nga adunay pipila ka mga igsoon nga kanunay mosulod sa lungsod, maligo sa pampublikong paliguan, ug dili mapisan sa ilang kaluwasan, nasuko kanila; ug sa pagbalik nila sa monasteryo, gikuhaan niya sila sa ilang mga kasutanan sa monghe; apan pagkahuman siya

naghinulsol, miadto kang Abba Pimen ug gisulti kaniya ang tanan niyang gibuhat sa mga igsoon. Unya miingon ang tigulang kaniya:

'Wala ba kay daang tawo sa sulod nimo; o, tingali, nadani na ka niya sa sayop nga dalan[5685] ?'

Pagkadungog sa presbiter sa mga pulong sa tigulang, nabati niya ang lawom nga pagkahugno; gitawag niya ang mga igsoon nga iyang napasubo, nangayo siya og pasaylo kanila, ug gibutangan niya sila pag-usab og mga monastikong bado.

Sa usa ka higayon, miadto si Abba Isaac kang Abba Pimen ug sa dihang nakita niya nga nagbubo siya og gamay nga tubig sa iyang mga tiil, miingon siya kaniya:

'Unsa ka malupigon sa pipila ka tawo sa pag-antos sa ilang lawas!'

Mitubag ang tigulang:

'Wala kita gitun-an nga maglaglag sa lawas.'

Ug unya miingon siya:

'Usahay makita nga hilom ang usa ka tawo; apan kon ang iyang kasingkasing nagahukom sa uban, kanunay siyang nagasulti. Ug aduna usab ang uban nga nagasulti gikan sa buntag hangtod sa gabii, apan sa samang higayon nagapanilum (kay ang dili maghukom sa iyang silingan sama ra sa usa ka tawo nga nagapanilum).'

Gisaysay ni Abba Jose ang mosunod nga sugilanon:

– Sa usa ka higayon, samtang naglingkod kami uban ni Abba Pimen, anaa kanamo ang batan-ong igsoon nga si Agathon; gusto sa tigulang (Pimen) nga mosulti ug usa ka butang kang Agathon, busa gitawag siya og 'Abba', ingon:

'Abba Agathon.'

Apan miingon kami sa tigulang:

'Bata pa ning igsoon; nganong gitawag nimo siya og "Abba"?'

Diin mitubag ang tigulang:

– Ang iyang hilom nga mga ngabil nagpugos kanako sa pagtawag kaniya og 'Abba'.

Unya si Abba Pimen miingon usab:

'Ang igsoon nga kauban sa iyang silingan kinahanglan sama sa estatwa nga bato; kung siya malapas, dili siya angay masuko; kung siya dayegon, dili siya angay mapahitas-on.'

Miingon usab siya:

'Ang dautan dili gayud mapildi sa dautan; kon adunay makadaut kanimo, pakita kanila ang pagkamaayo; unya ang imong pagkamaayo mopildi sa ilang pagkadautan.'

Gitudlo ni Banal Pimen kining hiyas (ug uban pang mga hiyas) pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo; kay sa wala pa siya moabot gikan sa skete sa Ehipto, adunay usa ka tigulang nga girespeto sa tanan nga nagpuyo sa Ehipto. Sa pag-abot ni Abba Pimen sa maong dapit, daghan, nga mibiya sa maong tigulang, misugod sa pag-adto kang Pimen; busa ang tigulang nasuko sa bag-ong abut nga Abba (Pimen), nanghinaut kaniya ug nagsulti og dautan batok kaniya. Sa pagkadungog niini ni Abba Pimen, siya nasubo ug miingon sa iyang mga igsoon:

'Unsa na kaha nato buhaton karon, kay kini nga mga tawo nakapasubo kanato pinaagi sa pagbiya sa ingon ka balaan ug matinud-anon nga tigulang ug pag-anhi kanato, nga walay bili? Unsaon nato pagpahunong sa kasuko sa maong dakong amahan? Mag-andam kita og gamay nga pagkaon, magdala og gamay nga bino, adtoa nato ang tigulang, ug magkaon kita uban kaniya; tingali pinaagi niini mapahupay nato ang iyang kasingkasing.'

Nagkuha sila og gamay nga pagkaon ug bino, unya mibyahe paingon sa selda sa tigulang ug mituktok sa pultahan. Ang disipulo sa tigulang, sa pagdungog sa tuktok, nangutana:

'Kinsa man ni?'

Mitubag sila:

'Sultihi ang inyong abá nga si Pimen ug ang iyang mga igsoon miabot aron madawat ang panalangin gikan sa inyong abá.'

Miadto ang disipulo ug gisultihan ang tigulang. Pagkahuman mamati, miingon ang tigulang:

'Adto ug sulti kanila: biyae kining dapita, kay wala koy oras nga makigkita kaninyo.'

[5685] Ang 'tigulang' usa ka tawo nga ulipon sa sala, nga wala mahibalo sa dalan padulong sa kaluwasan. Gigamit ni Balaang Apostol Pablo kini nga termino sa mga tawo nga wala pa makadawat sa grasya sa Bag-ong Tugon (cf. Ef. 4:22; Kol. 3:9).

Sa dihang gisulti kini sa disipulo sa mga miabot, mitubag sila:

'Dili kami mobiya niining dapita hangtod nga hatagan kami og dungog sa pagpasidungog sa tigulang.'

Ug mitindog sila sa nagatunong nga adlaw sa pultahan sa selda.

Sa pagkakita sa pagpaubos ug pagkamapailubon sa mga miabot, naantig ang tigulang, gibuksan sila sa pultahan ug gidawat sila uban sa usa ka halok; sa dihang nakaupo na sila, nag-istorya sila nga puno sa gugma ug nagkaon sa pagkaon nga ilang gidala. Unya miingon ang tigulang:

'Tinuod gayud, dili lang tinuod ang akong nadungog mahitungod kanimo, kondili nakita pa nako sa imo ang maayong buhat nga gatus ka beses pa nga mas dako.'

Sukad niadto, gisugdan sa tigulang ang pagtratar kang Abba Pimen uban sa maayong buot.

Busa nahibalo si Kagalang-galang Pimen sa paagi sa pagtangtang sa dautang buot sa mga supak kaniya, ug gihimo niya kini nga ehemplo sa uban.

Si Banal Pimen nakahimo sa pag-ayo sa uban pinaagi sa iyang kahilom ingon man usab pinaagi sa iyang mga pulong.

Sa usa ka higayon, mibisita ang mga presbiter sa maong rehiyon sa monasteryo diin nagpuyo ang Banal nga Abba Pimen; si Abba Anuvius, nga gustong magpakita og pag-abiabi kanila, miadto kang Banal nga Abba Pimen ug gisultihan siya bahin niini. Apan, wala motubag si Pimen, nagpabilin siyang hilom sa dugay nga panahon; ug mibulag si Abba Anuvius kaniya nga masubo.

Sa ulahi, ang mga igsoon nga kauban niya nangutana kaniya (ni Abba Pimen):

'Ngano wala ka mitubag kang Abba Anuvius?'

Mitubag kanila ang tigulang:

'Wala koy instrumento (mao, dila) alang niini; kay patay na ako; ug ang mga patay dili mosulti; busa, ayaw ninyo akoa pagtan-aw nga usa kaninyo.'

Gibuhat sa tigulang ang ingon ani aron dili siya tawgon sa pagkaon sa mga bag-ong abot nga igsoon; kay giingon usab mahitungod kaniya nga, sa dihang tawgon siya sa mga igsoon aron makig-ambit sa panihapon uban kanila, moadto siya nga nagahilak, daw supak-supak; kay dili man niya gusto mapuno ang iyang tiyan, apan sa samang higayon dili usab niya gusto supakon ang mga igsoon, basi pa masubo sila.

Usa ka monghe, sa pagkadungog sa buhing matarong sa Banal Pimen, miadto kaniya gikan sa layo nga yuta aron makita siya ug makat-on gikan kaniya; gidawat sa tigulang ang monghe uban sa dungog; pagkahuman sa paghalok nila sa usag usa, mipungko sila; Nagsugod ang monghe sa pakighinabi sa tigulang mahitungod sa Balaang Kasulatan, sa mga butang nga lisod sabton nga gihisgutan sa Kasulatan, ug sa mga butang sa langit. Apan si Amahan Pimen, nga mitalinga sa lain nga direksyon, nagpabilin nga hilom ug wala motubag sa bisita. Ang monghe nagpamulong og dugay gikan sa Kasulatan, apan wala siyay nadawat nga tubag gikan sa tigulang, kay nagpabilin kini nga hilom; unya mibiya ang monghe sa selda nga masubo ug miingon sa disipulo sa tigulang:

'Naghimo ko og ingon ana ka taas ug lisod nga panaw nga walay pulos: Niabot ko dinhi alang kaniya (Abba Pimen), apan wala siya'y bisan usa ka pulong nga gisulti kanako.'

Unya, sa pagsulod sa selda sa tigulang, miingon kaniya ang disipulo:

'Amahan! Kining dungog nga tawo, ilado sa mga monghe sa iyang kaugalingong nasud, miabot alang kanimo: ngano man nga wala ka mag-ingon bisan usa ka pulong kaniya?'

Mitubag ang tigulang:

'Siya gikan sa mas hataas nga mga kahimtang,'—ug naghisgot sa langitnong mga butang—'samtang ako gikan sa mas ubos nga mga kahimtang,'—ug makahisgot lamang sa mga butang sa yuta. Kung ang igsoon nga miabot kanato maghisgot sa mga pagbati sa kalag o sa mga kahuyang sa unod, motubag unta ako kaniya; apan tungod kay siya naghisgot sa langitnong mga butang, wala koy masulti bahin niini.

Ang disipulo, pagkahuman biyaan ang tigulang, miadto sa maong monghe ug miingon kaniya:

'Hibal-i, Amahan, nga ang tigulang dili gustong mosulti bahin sa Balaang Kasulatan, apan kon kinsa man ang mosugod og sulti kaniya bahin sa mga pagbati sa kalag, motubag siya.'

Tungod niini, ang monghe miadto sa tigulang ug nangutana kaniya:

'Abba! Unsaon man nako, kay napailalom ko sa akong mga pagkahilig?'

Unya, samtang nagtan-aw kaniya uban sa malipayong dagway, miingon ang tigulang:

'Maayo kaayo nga niabot ka; karon ablihan nako ang akong baba ug pun-on kini og maayong mga pulong.'

Ug nakig-istorya siya kaniya sa taas nga panahon bahin sa paagi sa pagdaog sa mga tinguha nga mosukol batok kanato. Tungod kay dako kaayo ang iyang kalipay sa mga pulong sa tigulang nga gipangandoy sa Diyos, ang monghe nagpasalamat sa Diyos nga giisip siya nga takus nga makakita sa ingon nga tigulang ug makadungog sa iyang pakigpulong; ug mibalik siya sa iyang kaugalingong mga tawo, naglipay nga nakadawat siya og dakong kaayohan alang sa iyang kalag.

Unya usa ka monghe, si Abba Isaac, miadto kang Amahan Pimen ug nakit-an siyang naglingkod nga hilom, sama sa usa ka tawo nga na-trance. Pagkahuman sa igo nga paghulat, apan wala gihapon makita nga timailhan nga mobalik sa iyang pagka-matngon ang tigulang, ang monghe mipahimutang sa atubangan sa tigulang, nga nag-ingon:

'Sultihi ako, Amahan, asa man ang imong hunahuna?'

Siya, nga napugos sa pagtubag tungod sa mapugos nga hangyo, mitubag:

'Ang akong hunahuna naa didto sa diin ang Labawng Balaan nga Birhen Maria, ang Inahan sa Dios, naghilak samtang nagtindog sa luyo sa krus; ug gusto unta ko nga maghilak kanunay sama niini.'

Mao kana ang bantugan sa mga amahan, ang Kagalang-galang Pimen, nga nakab-ot ang tanang hiyas ug nakahatag og kaayohan sa tanan pinaagi sa iyang kinabuhi ug mga pulong; dako kaayo ang iyang pagpaubos sa hunahuna nga kanunay siyang mosulti uban sa usa ka paghuyop:

'Ibubo ko sa dapit diin ibubo si Satanas!'

Apan gi-alsa sa Ginoo ang Iyang mapainubsanon nga sulugoon ngadto sa mga dapit diin nagpuyo ang balaang mga anghel, sa mga puloy-anan sa mga matarong ug mga deboto; human sa taas nga kinabuhi sa yuta, gipuy-anan siya sa Ginoo sa langitnong mga puloy-anan, diin ang mga katuigan walay katapusan[5686] ; didto ang tanang mga balaan, nga nagatindog sa atubangan sa trono sa himaya sa Dios, kanunay naghimaya sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, Kang Kinsa gipadala usab namo, mga makasasala, ang himaya karon ug kanunay ug hangtod sa kadayonan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa mga sapa sa imong mga luha gipamunga nimo ang walay bunga nga disyerto, ug gikan sa kalawom sa imong mga paghuyop gipagawas nimo ang gatus ka mga paningkamot; ug ikaw nahimong suga sa uniberso, nga nagdan-ag sa mga milagro. Pimen, among amahan, pag-ampo kang Kristo among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Karon mao ang balaan nga paghinumdom sa imong himayaong mga buhat, O halangdon nga Amahan, nga nagahatag kalipay sa mga kalag sa mga deboto, Pimen nga Dios-matuod, among halangdon nga Amahan.

Paghinumdom sa Balaang Martir Kuksha ug ni Pimen nga Manag-ayuno

Kumemorasyon sa ika-27 sa Agosto

Dili na kinahanglan pa og daghang pulong kung ang mga buhat nagpamatuod na, sama sa kaso niining mga bulahan; kay ang bulahan nga balaan nga martir nga si Kuksha – usa sa mga amahan sa Monasteryo sa Balaang Kuweba – nailhan sa tanan, nga nagbunyag sa mga Vyatichi, nga kaniadto naipit sa kawalay pagtuo, ug naghatag og kahayag sa pagtuo sa daghan. Kini nga Balaan nga si Kuksha naghimo og daghang himsog nga mga milagro: iyang gipahawa ang mga demonyo, nagpanaug og ulan gikan sa langit, gipauga ang usa ka lanaw, ug naghimo pa

[5686] Ang Banal nga Pimen namatay sa edad nga 110. Ang iyang kamatayon nahitabo mga tuig 450.

og daghang katingalahang mga milagro. Sa katapusan, human sa daghang pag-antos, siya giputol sa ulo sa mga dili motuo kauban ang iyang disipulo.

Sa samang panahon, ang bulahan nga si Pimen nga Manag-ayuno nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketa sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev, nga nakapahimuot sa Dios; tungod sa iyang dakong pag-ayuno ug mga paningkamot, nakadawat siya og dako kaayong gasa gikan sa Dios nga siya nahimong ilado dili lamang sa pagpang-ayo sa mga masakiton, kondili usab sa pagpanagna sa umaabot ug sa mga hitabo nga nagakahitabo sa mga layo ug dili mailhi nga mga lugar. Gipang-ayo ni Santo Pimen ang daghang nag-antos, nagpanagna sa daghang mga butang, ug nauna niyang nakita ang iyang kaugalingong pag-adto sa Ginoo duha ka tuig sa wala pa ang iyang kamatayon. Si Santo Pimen, sa dihang nauna niyang nakita ang pag-utol sa ulo ni Beato Kuksha, nga layo kaniya, misinggit sa kusog sa Simbahan sa Pechersk:

'Ang atong igsoon nga si Kuksha gipatay karong adlawa gayud!'

Pagkahuman niini, namatay si Pimen sa samang adlaw nga namatay si Santo Kuksha ug ang iyang mga kauban nga giputol ang ulo (disciple[5687]).

Busa, kining tulo nag-uban nga nakadawat og tulo ka pilo nga kalipay nga wala pa makita sa mata, wala pa madungog sa dalunggan, ug wala pa misulod sa kasingkasing sa tawo (cf. 1 Cor. 2:9); kini nga kalipay gipreparar sa Dios, ang Usa sa Trinidad, alang sa tanan nga nagahigugma Kaniya: Kaniya ang himaya, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Kumemorasyon ni San Liberio nga Kumpesor, Papa sa Roma

Kumemorasyon sa ika-27 sa Agosto

Si Santo Liberio misaka sa katungdanan sa obispo pagkahuman ni Papa Julio[5688] . Sukad sa sinugdanan sa iyang pagdumala, siya usa ka masigasig nga manalipod sa ortodoksiya ug usa ka matinud-anong tigdepensa ni Santo Atanasio sa Alexandria, nga nakigbatok batok sa mga Ariano. Si Emperador Constantius (nga mipabor sa mga Ariano) wala makapugos kang San Liberio, bisan pa pinaagi sa hulga o pama-pama, o pinaagi sa iyang mga kortesano, o bisan sa iyang kaugalingon, nga kondihon si San Atanasius, ug busa ang Ortodoksiya; Tungod sa ingon nga pagkamapundok sa Ortodoksiya , gipadala si Liberius sa exilio sa Beria, sa Tracia. Apan sa dihang anaa si Emperador Constantius sa Roma[5689] , ang mga tawo, nga nagtahud ug naghigugma sa ilang arkipastor, mipetisyon sa emperador alang sa pagbalik ni Papa Liberius sa Roma. Apan sa wala pa siya mobalik sa Roma, gitawag si Liberius sa Ikatulong Konsilyo sa Sirmium (ang semi-Arian nga konsilyo), diin napugos siya sa pagpirma sa dekreto sa konsilyo. Pagkahuman niini, sa dihang nakadawat na siya og pagtugot nga mobalik sa Roma, mibalik siya didto[5690] human sa duha ka tuig nga pagpahilayo. Apan sa ulahi, nagpahayag si Liberius og lawom nga paghinulsol sa iyang mga binuhatan (nga gipakita sa iyang pagpirma sa dekreto sa Ikatulong Konseho sa Sirmium, usa ka semi-Arian nga konseho), sumala sa ehemplo ni San Pedro nga Apostol, nga pinaagi sa matinud-anong paghinulsol, nakabawi sa iyang pagdumili sa Ginoo. Sa Roma, si Liberius naningkamot pag-ayo alang sa Ortodoksiya ug, sa katapusan, mibyahe paingon sa Ginoo[5691] .

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Osias nga Kumpesor, Obispo sa Korduba

Kumemorasyon sa 27 Agosto

[5687] Ang kamatayon ni San Kuksha nga Martir ug ni Pimen nga Manag-ayuno nahitabo mga tuig 1113.

[5688] Si Julio naglingkod sa papal nga trono gikan sa 337 hangtod sa 352. Si Liberio misaka sa Romanong trono niadtong 22 Mayo 352.

[5689] Ang Emperador Constantius naghari gikan sa 337 hangtod sa 361 – naa siya sa Roma niadtong 357, sa dihang miduol kaniya ang mga tawo uban sa hangyo nga ibalik si Liberius gikan sa exilio.

[5690] Nibalik si Liberius sa Roma niadtong 358.

[5691] Namatay si Santo Liberio niadtong 366.

Kining halangdong tawo, nga mibulag sa kalibutanong kalipay ug nagpahimutang sa iyang kaugalingon sa tanang hiyas, gitudlo nga Obispo sa siyudad sa Corduba[5692] . Masigasig sa Ortodoksong pagtuo, mibyahe siya paingon sa Unang Ekumenikal nga Konseho aron isalikway ang kabuang ni Ario ug laglagon ang iyang makaguba-sa-kalag nga erehiya. Ug sa dihang nagtigom na ang tanan alang sa maong Konseho, iyang gipanglutos si Ario ug daghan pa pinaagi sa iyang mga pagpanaway. Pagkahuman nga gikuha sa ilang mga katungdanan sa Imperador Constantine[5693] ang mga Ortodoksong obispo tungod kay wala sila mouyon sa pagpahilayo kang Athanasius the Great[5694] ug sa pagka-komplis sa bakak nga pagtulon-an ni Ario, gipadala usab siya sa exilio, diin, human makasinati og daghang pag-antos, namatay siya[5695] .

Kumemorasyon sa Banal nga Pimen (gikan sa Palestina)

Gisaulog sa ika-27 sa Agosto

Girekord sa mga Balaang Amahan Sophronius ug Juan ang mosunod mahitungod ni Balaang Pimen sa ilang libro[5696] :

'Si Abba Agathon, ang abá sa monasteryo sa atong bililhon nga amahan nga si Sava, nagsulti kanamo,' ilang gisaysay, 'ang mosunod:

'Naglakaw ako,' matod ni Abba Agathonik, 'usa ka adlaw paingon sa Desyerto sa Ruvu aron bisitahan si Abba Pimen, nga nagpuyo sa usa ka langob ug nagpanginabuhi sa mga gamot. Pagkita nako kaniya, gisultihan nako siya sa akong mga hunahuna, ug tungod kay gabii na, gibyaan niya ko nga mag-inusara sa langob sa gabii, samtang siya miadto sa lain nga langob. Kaayo ka tugnaw ang gabii, ug grabe kaayo akong pag-antos sa tugnaw. Sa sunod buntag, miadto kanako ang tigulang ug nangutana:

'Unsaon man nimo pag-agi sa gabii, anak ko?'

'Ako,' matud ni Abba Agathon, 'mitubag kaniya:

'Pasayloa ko, Amahan! Tibuok gabii grabe kaayo akong pag-antos sa katugnaw.'

Unya miingon siya kanako:

'Nagaingon ko kanimo sa tinuod, anak, wala gyud ko nabati og katugnaw bisan gamay.'

– 'Pagkadungog niini,' matud ni Agathonic, 'natingala kaayo ko, kay hubad man ang tigulang; unya nangutana ko kaniya, nga nagaingon:

'Ipakita kanako ang imong gugma, Amahan – sultihi ko, nganong wala ka naapektohan sa katugnaw, nga hubo ka?'

Ug mitubag kanako ang tigulang:

'Miabot ang usa ka leon, naghigda tupad nako ug gipainit ang akong lawas; apan, hibaloa kini, anak ko, nga ako pagakan-on sa mga mabangis nga hayop.'

Unya nangutana ko kaniya:

'Tungod sa unsang rason, Amahan, kan-on ka sa mga mabangis nga hayop?'

Niini mitubag ang tigulang:

'Sa dihang nagpuyo ako sa kalibutan sa akong yutang natawhan (pareho silang gikan sa Galacia[5697]), usa ako ka magbalantay; usa ka adlaw, samtang nagbantay ako sa akong mga karnero, usa ka tawo ang nilabay sa

---

[5692] Ang siyudad sa Corduba, karon Córdoba, nahimutang sa habagatan sa Espanya sa tuo nga baybayon sa Suba sa Beta, nga karon gitawag nga Guadalquivir.

[5693] Aduna'y sayop o tipograpikal nga kamalayan dinhi sa Prologo. Ang mga Obispo nga Ortodokso gikuha gikan sa ilang mga katungdanan dili sa Emperador Constantine, kondili sa iyang anak, ang Arianong si Constantius.

[5694] Kini, siyempre, nagtumong kang San Atanasio ang Dako, Arsobispo sa Alexandria, ang iladong tigpanalipod sa Ortodoksong doktrina mahitungod sa Anak sa Dios batok sa erehe ni Ario. – Ang iyang pista gisaulog kada ika-2 sa Mayo ug ika-18 sa Enero.

[5695] Niadtong 355, ang Banal nga Osius gipahilayo sa Sirmium ni Emperador Constantius tungod sa iyang pagpanalipod kang San Atanasio. Pinaagi sa hulga, pagkabilanggo ug kapintas, napugos siya sa pagpirma sa Arianong kredo sa Ikaduhang Konseho sa Sirmium niadtong 357 ug, pagkahuman nga gibalik siya sa Córdoba, namatay siya niadtong 359, o niadtong 358 sumala kang Stadler; apan sa wala pa siya mamatay, gi-anatemisa pag-usab niya ang Arianismo.

[5696] Kini nagtumong, siyempre, sa *Limonar* (o *Spiritual Meadow*), nga mao ang usa ka koleksyon sa mga sugilanon nga makapadasig sa espirituwal bahin sa mga buhat sa mga eremita (kap. 167).

akong kawan; ang akong mga iro misulong kaniya ug gisi-gisi siya. Mahimo unta nako siyang luwason gikan sa mga iro, apan wala nako gibuhat. Ug nahibal-an nako, pinaagi sa langitnong pagpadayag, nga ako usab kinahanglan mamatay sa parehas nga kamatayon – mao ang pagkapikas-pikas sa mga buangis nga hayop.

Gisaysay kini ni Banal Pimen kang Abba Agathon; ug tinuod gayud nga nahitabo kini sumala sa iyang giingon; kay pagkahuman sa tulo ka tuig nahibal-an nga gilamoy sa mga mabangis nga hayop si Pimen nga monghuhuna-huna[5698] . Apan ang iyang balaan nga kalag giihap sa han-ay sa mga balaang amahan pinaagi sa kaluoy sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan.

10 Septiyembre

28 Agosto (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Moses Murin

Gisaulog sa ika-28 sa Agosto

Sa yuta sa Ehipto nagpuyo ang usa ka tulisan nga ginganlan og Moises, usa ka Murin sa pagkatawo,[5699] nga seryoso ang dagway; sa sinugdan siya ulipon sa usa ka maimpleng agalon, apan tungod sa usa ka pagpatay nga gihimo ni Moises, gipahawa siya sa maong agalon ug miapil sa mga tulisan; ug kining mga tulisan, sa ilang pagtan-aw nga siya lig-on ug adunay hugot nga kinaiya, gipili siya nilang ataman (lider). Kining sugilanon ni Santo Moises gisaysay aron ang iyang pagbag-o mahimong klaro, ug aron maila kung giunsa ni Moises pag-abot sa paghinulsol ug kinabuhi nga makapahimuot sa Dios gikan sa ingon ana ka dautan nga kinabuhi; kay ang mga sala sa mga balaan (nga nabuhat kaniadto) dili gitago, aron ang kaluoy sa Dios mapadayeg—usa ka kaluoy nga nagbulag sa mga matarong gikan sa mga dili angay ug nagbag-o sa mga makasasala ngadto sa mga matarong.

Samtang nagbuhat og pangholdap, si Moises, kauban ang iyang mga kauban, nakahimo og daghang pagpanguha sa butang ug pagdala og dugo, ug naghimo pa og daghang ubang makalilisang nga buhat nga supak sa balaod ug krimen; si Moises nahimong bantog sa tanan tungod sa iyang kalupigan, kay ang tanan nahadlok kaniya. Sa iyang mga buhat sa pangholdap, ang mosunod ang angay hisgutan:

Si Moises nagpabilin og dautang buot batok sa usa ka magbalantay nga nag-atiman sa iyang mga karnero, tungod kay kini nga magbalantay, uban sa iyang mga iro (nga nagbantay sa kawan), kaniadto nakapugong kang Moises sa pagbuhat og dautang buhat; pagkakita ni Moises nga ang magbalantay nag-atiman sa iyang mga karnero sa pikas daplin sa Suba sa Nilo, nagpasiya si Moises nga patyon siya. Ang Suba sa Nilo nagbaha (tungod sa baha); gitali ni Moises ang iyang mga sinina, gisul-ob kini sa iyang ulo, gikuha ang espada sa iyang baba, ug mibiyahe aron tawiran kini nga dakong suba. Ang maong magbalantay, pagkakita niya kang Moises gikan sa gilay-on samtang nagtabok sa suba, gibyaan ang iyang mga karnero ug midagan gikan sa maong lugar: Si Moises, pagkahuman nakatawid sa suba apan wala makit-i ang magbalantay, gipatay ang upat ka labing dagkong kordero, unya gitali kini sa usa ka pisi ug mibalik og langoy tabok sa Suba sa Nilo, gidala ang mga kordero uban kaniya; Pagkahuman niyang panit-on ang mga kordero, gikaon ni Moises ang ilang unod (nga lami kaayo), ug gibaligya ang ilang panit, ug gigamit ang kuwarta aron mupalit og bino.

Sulod sa dugay nga panahon, si Moises nagkinabuhi sa ingon ana ka makasasala nga mga buhat; apan sa usa ka adlaw, kalit lang siya nakabawi sa iyang paghuna-huna, kay ang Dios mipakita og kaluoy kaniya ug mitawag kaniya sa paghinulsol, tungod kay ang Labaw nga Mapinanggaon ug Mahigugmaon nga Ginoo dili man nangita sa pagkaguba sa mga makasasala, kondili nagpaabut sa ilang pagbag-o aron makab-ot ang kaluwasan. Ang kasingkasing niining makasasala natandog sa paghinulsol; siya naghinulsol sa iyang mga dautang binuhatan, gibyaan ang pagpangawat ug ang iyang mga kauban, miadto sa usa ka monasteryo sa disyerto, ug iyang

---

[5697] Galacia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[5698] Ang kamatayon ni San Pimen nahitabo sa katapusan sa ika-6 nga siglo.

[5699] Kana mao ang Etiopian.

gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagsunod ug pagmasunuronon sa abad ug sa mga igsoon, ug labi na gayud sa Dios mismo; Nagahilak si Moises adlaw ug gabii, naghinulsol sa mga sala nga iyang nabuhat kaniadto; iyang gihimo ang tanang buluhaton ug katungdanan nga gisalig kaniya nga walay katamaran, ug nahimong usa ka himayaong monghe.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibulag si Moises ngadto sa selda sa usa ka eremita; didto siya nagpuyo nga nag-inusara, nagmumuno-muno mahitungod sa Dios ug naghinulsol sa tibuok kasingkasing sa mga sala nga iyang nabuhat kaniadto.

Samtang nagkinabuhi si Moises sa paghinulsol, gisikop siya sa upat ka tulisan samtang naa siya sa iyang selda, kay wala nila mailhi nga siya si Moises. Bisan pa siya ra, napildi niya sila, gitali, ug gipasan sa iyang abaga sama sa mga bungkos sa humay, gidala sila sa simbahan sa monasteryo, ug miingon sa mga igsoon:

'Unsa man inyong tambag nga buhaton nako kanila? Dili ko angay makadaot sa bisan kinsa, apan sila ang miabot kanako, ug akoa silang gidakop.'

Gisugo siya sa mga amahan nga buhian ang mga tulisan ug pasagdan silang makagawas, nga nag-ingon:

'Dili nato angay patyon bisan kinsa.'

Ang mga tulisan, sa pagkahibalo nga si Moises, ang ilang kanhing pangulo, mao kini, nabigla sa ingon ka dako nga kausaban sa iyang kinabuhi ug gidayeg ang Dios; sila mismo nabati og kalooy, nahadlok sa Dios, ug sa paghinulsol, nahimong bantugang mga monghe.

Ug dili lang kining upat, kondili usab ang ubang mga tulisan, sa dihang nadungog nila ang mahitungod sa ilang lider nga si Moises—nga siya naghinulsol ug nahimong monghe—mibiya usab sa pagpangawat ug sa tanang makasasala nga buhat ug nahimong mga matinud-anong monghe.

Busa, nagpadayon si Moises sa mga buhat sa paghinulsol. Sa sinugdan, gisulong siya sa mga demonyo sa pakighilawas pinaagi sa makasasala nga mga hunahuna, gipukaw ang iyang kahilayan ug gibalik siya sa iyang daang kinabuhi sa pakighilawas, sama sa iyang gisaysay sa ulahi sa iyang mga igsoon, nga nag-ingon:

'Nakaantos ko og ingon ka dagkong kasakit sa akong pakigbisog batok sa mga kahilambigit sa unod nga hapit na nakong malapas ang akong panata sa pagka-monghe.'

Pag-adto niya kang Abba Isidore, ang presbiteryo sa skete, gisugilon niya kaniya ang iyang pag-antos tungod sa carnal nga kahilakaw. Ug si Santo Isidore miingon kaniya:

Ayaw kawala'g kadasig, igsoon! Bag-o pa ka (nga nagpasabot nga bag-o pa lang ka nagsugod sa imong espirituhanong pakigbisog), ug mao kana nga ang mga demonyo nag-atake kanimo nga ingon ana ka-bangis, nagtuo sila nga makaplagan nila sa imo ang imong daang kinaiya; aron mapalayas sila, tambagan tika nga mag-ayuno ug mag-abstinensya adlaw-adlaw ug ayaw pun-a pag-ayo ang imong tiyan. Sama sa iro nga naanad sa pagnguya sa mga bukog nga gilabay sa manugputol sa karne, dili molakaw hangtod magsira ang merkado; apan sa dihang mihunong na ang pagbaligya ug wala nay makalabay og bisan unsa nga pagkaon sa iro, unya, tungod sa kagutom, molakaw kini sa maong dapit; ingon usab ana ang demonyo sa pakighilawas magpabilin duol sa usa ka tawo nga mokaon hangtod mabusog kaayo. Apan kon kanunay ka mag-obserba sa pag-ayuno ug pag-agwanta, ginapamatay nimo ang imong mga lawasnong tinguha ug ginababagan ang pultahan sa pagkapuno sa pagkaon pinaagi sa pagdumili sa kaugalingon, ug dili nimo tugotan ang pagkapuno sa pagkaon—nga nagapukaw sa makasasala nga mga tinguha—nga mosulod sa sulod nimo, nan ang demonyo, sama sa giingon, nga gikapoy sa kagutom, molayas gikan kanimo nga masubo.

Si Moises, ang sulugoon sa Dios, pagkahuman niyang miadto sa iyang selda, gisirad-an niya kini ug nagpabilin sa adlaw-adlaw nga pag-ayuno, nga mokaon lang ug gamay kaayo nga pan sa gabii human sa pagsalop sa adlaw; si Moises nagpaningkamot pag-ayo sa pisikal nga trabaho, nga mobangon og limampung ka beses matag adlaw alang sa pag-ampo, nga ginabuhat niya samtang nagluhod.

Bisan pa man nga gipaka-antos ni Moises ang iyang lawas pinaagi sa trabaho ug pag-asketismo, ang carnal nga tinguha nga nagdala kaniya sa pagpakasala wala mawala sa sulod niya. Unya mibalik siya kang Abba Isidore ug miingon kaniya:

'Amahan! Dili ko makapabilin sa akong selda, kay nabug-atan ko sa mga carnal nga tinguha.'

Gidala siya ni Abang Isidoro sa ibabaw nga bahin sa iyang selda ug giingnan siya:

'Tan-awa sa kasadpan!'

Mitutok si Moises ug nakakita og daghang makalilisang nga mga demonyo nga nagdali-dali ug nag-andam sa pakig-away.

Unya miingon si Abba Isidore:

'Karon, tan-awa sa sidlakan.'

Sa pagtan-aw paingon sa sidlakan, nakita ni Moises ang dili masukod nga kadaghan sa balaan ug masidlak nga mga anghel, nga nag-andam usab alang sa gubat.

Ug si Santo Isidoro miingon kang Moises:

'Ang mga naa sa kasadpan nagpakig-away batok sa mga balaan sa Dios, samtang ang mga naa sa sidlakan gipadala sa Ginoo aron motabang sa mga matarong nga asketiko. Hibal-i, busa, nga mas daghan ang motabang kanato kaysa sa mga misupak kanato.'

Si Moises, nga napalig-on niining panan-awon ug sa mga pulong sa tigulang, mibalik sa iyang selda ug usab gisugdan ang pagdedikar sa iyang kaugalingon sa iyang kanunay nga mga buhat sa pagkamatinud-anon ug sa mga paningkamot sa pag-ampo.

Apan, bisan pagkahuman niini, wala gihapon siya biyai sa pakigbisog; sa sukwahi, mas grabe pa ang pag-antos ni Moises sa kamot sa kaaway, nga gipukaw sa mga damgo. Busa, mibangon siya, miadto sa lain nga balaan nga tigulang, usa ka dako kaayo og kasinatian, ug miingon kaniya:

'Unsa man akong buhaton, Abba? Kining mga panan-awon nga dala sa tulog nagpalabo sa akong hunahuna, nagpasiugda sa akong unod, naghatag ug kahigayunan sa akong mga kahuyang ug nag-awhag kanako nga mobalik sa akong daang makasasalaong kinabuhi, naglibog kanako sa mga pantasma?'

Mitubag ang tigulang:

'Nag-antos ka niining dautang pag-antos tungod kay wala nimo bantayi ang imong hunahuna batok sa malimot nga mga hunahuna. Buhata ang akong gisulti kanimo: itugyan ang imong kaugalingon sa pagbantay, hinay-hinay nga ipa-anad ang imong kaugalingon niini, ug mag-ampo uban sa kusog; unya makagawas ka gikan niadtong pakigbisog.'

Gidawat ni Moises kini nga maayong tambag gikan sa iyang masinati ug balaan nga magtutudlo, mibalik sa iyang selda ug gisugdan ang pagbantay sa tibuok gabii (mao ang pagmata nga may pag-ampo sa tibuok gabii); Nagtindog siya sa tunga-tunga sa iyang selda tibuok gabii ug wala magluhod sa pag-ampo, aron dili siya matulog, kondili nagtindog siya nga tul-id, nga nagbukas sa iyang mga mata.

Nagpadayon ang balaan niining asetikong praktis sulod sa unom ka tuig; apan bisan pa niana, wala gihapon niya mapalayas ang iyang kaugalingon gikan sa mga carnal nga tinguha nga nakig-away batok sa espiritu; kay gitugotan kini sa Dios aron ang balaang amahan, human masulay sama sa bulawan sa pugon, makadawat og himayaong korona kauban ang ubang mga martir.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang maisugong monghe nakahunahuna og bag-ong lisod nga buhat: mobiya siya sa iyang selda sa gabii, molibot sa mga selda sa mga tigulang nga eremita sa disyerto, ug kuhaon ang mga banga sa tubig nga walay nagbantay, unya kumuha siya og tubig samtang wala masayri sa mga tigulang (layo ang tinubdan sa tubig). Ang uban sa mga tigulang adunay selda nga duha ka 'poprishcha' ([5700] gikan sa tinubdan sa tubig, ang uban tulo, upat o labaw pa; aduna usab uban nga tungod sa ilang katigulangon dili na gyud makakuha og tubig para sa ilang kaugalingon; para kanila, pun-on ni Moises ang ilang mga sudlanan og tubig matag gabii. Kini nga buhat ni Santo Moises gikaligut-an sa yawa. Sa pagtugot sa Dios, gipahinabo sa yawa kang Santo Moises ang ingon ani nga kalisud:

Usa ka gabii, ang maong bulahan nga mag-auma mitungo sa bubon dala ang sudlanan sa usa ka tigulang nga lalaki, aron manghugot ug tubig; sa maong higayon, gipukpok siya sa yawa sa iyang likod sa kusog gamit ang usa ka piraso sa kahoy; nahugno ang tigulang nga lalaki ug natagak nga murag patay.

Sa sunod buntag, miabot ang pipila ka monghe sa maong balon aron manghawa og tubig ug ilang nakita si Moses nga naghigda didto, hapit na mamatay. Ang mga monghe miadto sa bantugang eremita Abba Isidore ug gisultihan siya sa tanan; siya, kauban ang iyang mga kaigsuonan, gidala si Moses ug gidala siya sa simbahan. Ug si Moses nanghuyang, mura'g naparalisa, ug nag-antos kaayo nga hapit ra siya nakabawi pagkahuman sa usa ka tuig.

Unya miingon kaniya si Abba Isidore:

[5700] Ang 'poprishche' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit duha ka kilometro.

'Igsoon Moses! Ayaw pagpugos sa imong pakigbisog batok sa mga demonyo nga molabaw sa imong kusog, kay kinahanglan mag-amping sa kaisog.'

Si Moises, ang dili mapilde nga mandirigma ni Kristo, mitubag:

'Dili ko mohunong sa pakigbisog hangtod mubiya kanako ang mga dautang damgo sa akong pagkatulog.'

Unya si Abba Isidore miingon kaniya:

– Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, kining mga makalaut nga tinguha sa unod karon mibiya na kanimo; karon ikaw naa na sa kalinaw; busa duola uban sa kaisog ug mokaon sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo sa Cristo. Hibal-i nga gitugotan kanimo ang ingon nga bug-at nga pakigbisog batok sa unod aron dili ka mosupak sa imong hunahuna, nga nagtuo nga napildi nimo ang imong mga kahuyang pinaagi sa imong mga pag-ayuno ug asetikong paningkamot, ug aron, kon ikaw mosupak, dili ka malaglag.

Pagkadungog niini nga mga pulong, gidawat ni Moises ang Banal nga mga Misteryo, mibalik sa iyang selda ug nagpadayon sa iyang asetikong kinabuhi sa kalinaw, nga walay samok gikan sa kaniadto niyang mga pag-antos ug nagpuyo sa hugot, nagapuasa ug hilom nga kinabuhi.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipangutana si Moises kon nagkaguliyang pa ba gihapon ang iyang mga pagbati. Mitubag si Moises:

'Sukad nga nag-ampo para kanako si Isidoro, ang sulugoon ni Kristo, wala na ko mag-antos sa lamanong kahilambigit.'

Human sa ingon ana kadako nga mga pagsulay, ang bulahan nga si Moises nakab-ot ang kalinaw sa sulod pinaagi sa kaluoy sa Dios ug sukad niadto gipanginabuhi niya nga walay sulod nga mga pagsulay sa unod; sa samang higayon, nadawat niya gikan sa Dios ang dakong gahum batok sa mga demonyo, nga iyang gilantaw sila sama sa mga insekto; ug napuno siya sa grasya sa Espiritu Santo, ug naila siya sa taliwala sa mga asketa.

Samtang si Santo Moises nahimong bantog tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, nadungog siya sa prinsipe (maghuhari) sa maong yuta; mibiyahe kini paingon sa skete, nga nagtinguha nga makita si Abba Moises. Gipaabot sa tigulang nga ang prinsipe nagplano nga moanhi aron makita siya (si Moises); apan si Moises, nga mibiya sa iyang selda, nagplano nga modagan ngadto sa lat-ang ug mga sagbot; bisan pa, ang mga sulugoon nga kauban sa prinsipe nakasugat kaniya ug nangutana:

'Asa ang selda ni Abba Moses?'

Miingon siya kanila:

'Unsa man inyong gusto kaniya? Kana nga tigulang buang, dakong bakakon, ug nagkinabuhi sa sala.'

Pagkadungog nila niining mga pulong, natingala sila ug nilabay lang. Ug pag-abot nila sa simbahan, miingon ang prinsipe sa mga klero:

'Nakadungog ko kang Abba Moses ug miabot ko aron madawat ang iyang panalangin; apan gisugat kami sa usa ka monghe nga padulong sa Ehipto, ug sa dihang among gipangutana siya kung asa nagpuyo si Abba Moses, gisilotan niya si Moses, gitawag siya nga usa ka buang nga tigulang, usa ka bakakon, ug usa nga nagkinabuhi sa sala.'

Pagkadungog niini, ang mga klero nasubo kaayo ug nangutana:

"Unsa kaha klase nga tawo kini nga tigulang nga misulti og ingon ana ka dautang pasangil batok sa usa ka balaan nga tawo?"

Mitubag sila:

'Siya usa ka taas nga tigulang, nga may seryoso nga dagway, nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina.'

Miingon ang mga klero:

'Tinuod, mao kana si Abba Moses; apan tungod kay dili siya gustong ipaila-ila ang iyang kaugalingon kanimo, ug dili pud siya gustong dawaton ang dungog gikan kanimo, nagpasipala siya sa iyang kaugalingon kanimo, sama sa naghisgot siya bahin sa lain nga tawo.'

Pagkabaton og dakong espirituhanong kaayohan, nilarga ang prinsipe, samtang naghatag og himaya sa Dios.

Busa, gilikayan ni Banal nga Moses ang himaya ug dungog sa tawo ug gilikayan ang pakig-istorya sa mga layko nga miadto kaniya, bisan pa man nga siya mahigalaon, kay gidawat niya uban sa gugma ang tanan nga miadto kaniya, ang mga nagalibot-libot nga igsoon, sama sa nahisulat sa 'Libro sa Amahan' ang iyang pagkamahigalaon.

Sa usa ka higayon, ang tanang mga amahan nga nagpuyo sa kamingawan gihatagan sa mosunod nga sugo sa skete:

'Mag-ayuno kamo sa tibuok niining semanaha ug sauloga ang Paskwa.'

Sa dihang nahitabo, miabot kang Moises gikan sa Ehipto ang pipila ka nagalibot nga mga igsoon; ang tigulang nag-andam og gamay nga luto nga pagkaon para kanila; apan sa dihang nakakita ang iyang mga silingan sa aso, miingon sila sa mga klero:

'Gipikas ni Moises ang sugo ug nagluto siya og pagkaon para sa iyang kaugalingon.'

Apan mitubag ang mga klerigo:

'Sugoton nato siya pag-abot niya sa asembleya' (kay nahibalo ang tanan sa mga asetikong paningkamot ni Moises).

Pag-abot sa Sabado, miadto si Moises sa simbahan para sa panag-awit sa komunidad; ug miingon sila kaniya sa atubangan sa tanang klero:

'Amahan Moses! Gipalapas nimo ang sugo sa tawo, apan natuman nimo ang sugo sa Dios.'

Gisaysay usab kini sa kinabuhi sa Banal Arsenius:

Usa ka igsoon nga gikan pa sa layo miabot sa skete aron makita si Banal Arsenius; pagdala kaniya sa atubangan ni Arsenius, nakita siya sa igsoon, apan wala siya hatagi og grasya nga makadungog sa iyang mga pulong; kay ang tigulang (Arsenius) naglingkod nga hilom, nagtutok sa yuta.

Pagkahuman niini, ang naglibot-libot nga monghe misugod sa paghangyo sa igsoon nga dad-on siya kang Moises, nga kaniadto usa ka tulisan sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagkamonghe. Misugot ang igsoon nga tumanon ang iyang hangyo ug gidala siya kang Banal nga Moises.

Pag-abot nila kang Moises, malipayon niya silang gidawat, giimbitar sila sa pagpahulay ug pagkaon, ug pagkahuman sa pagpakita kanila og dakong pagkamaayo, gipahawa niya sila sa ilang dalan.

Sa dalan, miingon ang eremita sa bisita:

'Nakaila na ka karon kang Amahan Arsenius ug kang Amahan Moses. Kinsa sa ila imong gihunahuna nga mas maayo?'

Mitubag ang igsoon:

'Ang mas maayo sa duha mao ang usa nga midawat kanamo uban sa gugma.'

– Usa ka monghe, pagkahibalo niya niini, misugod sa pag-ampo sa Dios, nga nagaingon:

'Ginoo! Ingna ko, kinsa kanila ang mas hingpit ug angay makadawat sa Imong labaw nga grasya: ang nagpahilom gikan sa mga tawo alang Kanimo, o ang nagdawat sa tanan, usab alang Kanimo?'

Isip tubag sa iyang pag-ampo, nakasinati kining monghe og usa ka panan-awon: nakakita siya og duha ka barko nga naglayag sa usa ka dakong suba; sa usa ka barko anaa ang Banal Arsenius, ug ang Espiritu sa Dios ang nagmaniobra sa iyang barko, nga nagpabilin kini nga hilom kaayo; sa pikas anaa ang Banal Moises; samtang ang iyang barko gipadagan sa mga Anghel sa Dios, nga nagbubo og dugos sa baba ni Moises.

Human sa dugay nga panahon nga nagbuhat sa mga pagpanumli sa lawas, ang Banal nga si Moises giisip nga takus sa katungdanan sa presbiter, pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios; ug sa dihang giordinar siya sa unang grado sa pagka-pari, gisul-oban siya og sticharion; niadtong panahona miingon ang obispo kaniya:

'Tan-awa, Abba Moises karon hingpit nang puti.'

Apan si Moises miingon sa obispo:

'Imong Grasya! Unsa may naghimo sa usa ka pari: ang sa gawas o ang sa sulod?' (sa ato pa, daw nagpangutana siya: 'Ang bisti nga nagtabon sa tawo sa gawas ba ang naghimo kaniya nga takus sa pagkapari, o ang iyang sulod nga mga hiyas?').

Ang obispo, nga gustong sulayan si Moises aron masuta kon tinuod ba siyang sulugoon ni Kristo nga adunay mga hiyas sa iyang kalag, miingon sa mga klero:

'Sa dihang mosulod si Moises sa santuwaryo, pahawaa siya; unya sundi siya ug paminawa unsay iyang isulti.'

Gibuhat gayud sa mga klero kini: gipahawa nila si Moises gikan sa santuwaryo, nga nag-ingon:

'Palayo diri, itom nga tawo!'

Siya, bisan pa niana, pagkahuman migawas ug mitindog sa lain nga dapit, misugod sa pagsaway sa iyang kaugalingon, nga nag-ingon:

'Maayo ra man kaayo ilang pagtratar nimo, ikaw nga iro; maayo ra man kaayo ilang pagtratar nimo, ikaw nga Itiopyanong itom ang panit; kay dili ka man angay, ug giunsa man nimo pag-sulod niining balaan nga dapita? Dili ka man tinuod nga tawo: unya giunsa man nimo pag-duol sa mga tawo ug sa mga sulugoon sa Dios?'

Pagkadungog sa mga pulong sa santo, gisumbong kini sa mga klero sa obispo; busa gisugo sa obispo nga tawgon pagbalik si Moises sa halaran ug giordinar siya nga presbiter. Unya gipangutana siya, nga nagaingon:

'Unsa man imong gihunahuna, Amahan, sa dihang pagkahalin kanimo, gibalik ka pag-usab?'

Mitubag si Moises:

'Gikumpara nako ang akong kaugalingon sa usa ka iro nga, pagahalinon, modagan, apan kon tawgon pagbalik, mobalik dayon.'

Ug miingon ang obispo:

'Sa tinuod, angay gayud kining tawo sa grasya sa Diyos; kay ang Diyos nagahatag ug grasya sa mga mapainubuson.'

Nakaagi na kining amoa og susamang pagsulay kaniadto, sa dihang bag-o pa siya; kay sa dihang nagtigom ang tanang igsoon sa skete, gusto sa mga amahan nga sulayan ang pagpaubos ni Moises ug gisugdan siya nilang pagdaot, nga nagaingon:

'Ngano man nga kini nga Etiyopihano naglakaw-lakaw sa taliwala nato?'

Apan siya, sa pagdungog niini, nagpabilin nga hilom.

Sa dihang hapit na magkabulag ang mga igsoon, gipangutana siya nila, nga nagaingon:

'Amahan Moses! Nabalaka ba ka o dili?'

Mitubag siya kanila pinaagi sa usa ka bersikulo gikan sa Salmo: *'Nauyog ako ug dili makasulti'* (Salmo 76:5) (nga nagpasabot, ginadala nako ang pagpaubos sa hilom).

Pagkahuman siya giordinar nga presbiter, ang Kagalang-galang nga Moises nagpadayon sa iyang mga asetikong paningkamot sulod pa sa napulo'g lima ka tuig hangtod siya nakaabot sa edad nga kapitoan ug lima; pagkahuman niya makatigom og kapitoan ug lima ka mga disipulo sa iyang palibot, siya namatay isip martir[5701] sa mosunod nga paagi:

Usa ka adlaw, samtang anaa siya uban sa iyang mga igsoon, miingon siya:

'Tan-awa, adunay mga barbaro nga moanha sa skete aron patyon ang mga monghe; bangon ug palagyo gikan dinhi.'

Apan miingon kaniya ang mga igsoon:

'Ngano man, Amahan, nga dili ka molayas dinhi?'

Apan miingon siya kanila:

'Sulod na sa daghang katuigan nagpaabot ko sa panahon nga matuman sa akoa ang pulong sa akong Ginoo, si Jesu-Kristo, nga miingon: *"Ang tanan nga maggunit sa espada, sa espada usab mapukan"* (Mat. 26:52).'

Niini mitubag ang mga igsoon:

'Dili usab kami molayas, kondili mamatay kami uban kanimo!'

Apan mitubag siya kanila:

'Wala ko'y kinahanglan ana; buhata sa matag-usa ang iyang gusto.'

Unya nilayas ang mga igsoon gikan sa maong dapit, ug pito ra ka monghe ang nabilin uban sa halangdon. Paglabay sa pipila ka panahon, miingon ang tigulang kanila:

'Duol na kaayo ang mga barbaro!'

Usa sa pito ka monghe nga nahisgutan, sa kahadlok, nilayas gikan sa iyang selda ug mitago sa usa ka piho nga dapit. Ang mga barbaro, pagkasulod nila sa selda, gipatay nila si San Moises ug ang unom ka monghe nga kauban niya. Ang monghe nga nakalikay sa kamatayon, samtang nagpanago, nakakita nga nabuksan ang langit ug pito ka masidlak nga korona nga naganaog gikan sa langit.

Pagkahuman nilakaw ang mga barbaro, mibalik kining monghe sa selda ug nakit-an niya si Moises ug ang uban pang mga monghe nga patay na; ang ilang mga lawas naglunod sa dugo. Pagkakita niini, misugod sa paghilak ang monghe; unya miabot ang uban pang mga igsoon ug, samtang nagahilak, ilang gilubong ang mga patay nga monghe.

[5701] Si San Moises Murin namatay mga tuig 400.

Mao kana ang katapusan sa kinabuhi sa atong bililhon nga amahan nga si Moises ang Murin, nga nahimong monghe gikan sa usa ka tulisan ug, pinaagi sa matinud-anong paghinulsol, nakapahimuot sa Dios, aron nga, isip usa ka martir, dili lang ang Paraiso kondili ang Langit mismo ang nabuksan alang kaniya, ug siya gikoronahan sa korona sa himaya. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, unta ang Mapinanggaon nga Ginoong Kristo, among Dios, magiya usab kanato ngadto sa tinuod nga dalan sa paghinulsol ug ihatag usab kanamo ang Gingharian sa Langit; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, gipahinungod ang dungog ug himaya, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa mga katuigan. Amen.

Tropario, Tono 1:

O manimay sa disyerto, anghel sa unod, ug tigbuhat sa mga katingalahan, ikaw ang nagpakita, among Diosnong Amahan nga si Moises: pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug pag-ampo, nakadawat ka og langitnong mga gasa, nag-ayo sa mga masakiton ug sa mga kalag sa mga tawo nga moduol kanimo uban sa pagtuo. himaya sa Iya nga naghatag kanimo og kusog; himaya sa Iya nga nagkorona kanimo; himaya sa Iya nga nagbuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahampak nimo sa mga Murin ug pagbuga sa mga nawong sa mga demonyo, misidlak ka sa imong hunahuna sama sa hayag nga adlaw, nagtudlo sa among mga kalag sa kahayag sa imong kinabuhi ug sa imong pagtulon-an.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan Savva sa Krypets, ang tigbuhat sa mga milagro sa Pskov

Kumemorasyon sa 28 Agosto

Ang atong Balaang Amahan Savva natawo, nagdako, ug nagpanumpa sa monastikong kinabuhi sa langyaw nga yuta. Wala mailhi kung gikan sa unsang nasud siya[5702] ; ang nahibal-an lang mao nga siya wala matawo sa yutang Ruso, apan, isip usa ka langyaw, miabot sa siyudad sa Pskov, sa Monasteryo sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga nailhan nga Snyatogorsk[5703] . Gidawat sa abá, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga maisugon sa monastikong ascesis ug, pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, nakadawat sa pagdayeg ug dungog sa tanan. Apan, tungod kay wala siya maghandum og himaya gikan sa mga tawo, mibalhin siya sa Suba sa Tolva, sa monasteryo sa bantugang Euphrosynus[5704] . Gidawat siya sa Banal nga Euphrosynus ug gisaligan siya sa mga katungdanan sa usa ka mongheng sulugoon. Gibuhat ni monghe Savva kining mga katungdanan uban sa kadasig ug pagpaubos. Paglabay sa mubo nga panahon, pagkahuman pagpangayo sa panalangin sa bantugang Euphrosynus, miadto siya sa kamingawan, nga nahimutang 15 ka poprishches gikan sa monasteryo ni Euphrosynus, ngadto sa usa ka lanaw nga gitawag Krypets, ug nagpuyo didto sa hingpit nga walay sulod nga dapit. Ang Mapinadayonon nga si Savva nakasugakod sa daghang mga tukso gikan sa mga demonyo samtang didto. Dali ra siya nakatukod og simbahan nga gihalad kang San Juan nga Teologo sa dapit sa iyang mga pagpanukotuko sa pagka-asketiko, nagpahimutang og mga selda ug nagtukod og usa ka monasteryo, diin daghang mga monghe ang mitigom sa iyang palibot. Ang dungog sa iyang mahimayaong kinabuhi dali nga mikaylap sa halayo ug halapad,

---

[5702] Sumala sa kalendaryo ni Verzhinsky, si Venerable Savva taga-Serbia.

[5703] Ang Monasteryo sa Inahan sa Dios sa Snyatogorsk usa sa labing karaan nga mga monasteryo sa rehiyon sa Pskov (una nga nahisgutan niadtong 1265); nahimutang kini sa usa ka dapit nga nailhan nga Snyatnaya Gora, sa baybayon sa Suba Velikaya, upat ka versts gikan sa Pskov.

[5704] Kini mao ang Monasteryo sa Spaso-Veliko-Pustynsky sa Suba sa Tolva sa Pskov Governorate, 30 ka verste gikan sa Pskov, nga gitukod sa Balaang Euphrosynus mga tuig 1450. Ang paghinumdom sa Balaang Euphrosynus gisaulog matag ika-15 sa Mayo. Ang iyang paghinumdom nakalista usab ubos niining petsaha.

ug nadungog siya sa Prinsipe sa Pskov, si Yaroslav Vasilyevich,[5705] . Gipasidunggan kaayo sa prinsipe ang Banal nga Savva. Naghatag siya og dagkong donasyon alang sa pagtukod sa monasteryo, gihatagan og yuta[5706] ug mga lanaw aron masuportahan ang mga monghe, ug kanunay siyang mibisita sa monasteryo aron madawat ang panalangin sa Banal nga Savva. Sa usa ka higayon, miadto siya sa monasteryo uban sa prinsesa, iyang asawa. Gidawat siya ni Banal nga Savva uban sa dakong dungog, apan wala niya gitugotan ang prinsesa nga mosulod sa monasteryo; imbis, gipanalanginan niya siya sa gawas sa ganghaan sa monasteryo ug giayo didto, kay siya masakiton.

Ang Banal nga si Savva nagpuyo sulod sa daghang katuigan, ug niadtong 30 Agosto 1495[5707] mibyahe siya paingon sa Ginoo. Nadiskubre ang iyang mga relikya niadtong 1554 pagkahuman sa usa ka pagpakita sa Banal nga Monghe sa Monasteryo ni Isaias, nga iyang gitukod, ug hangtod karon naghatag kini og daghang pag-ayo sa mga tawo nga moduol niini uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan.

Paghandum kang Santa Ana nga Matarong

Gisaulog sa ika-28 sa Agosto

Si Santa ug Batuon nga Ana gikan sa tribo ni Asher ug anak siya ni Phanuel. Sama sa gipakita sa iyang ngalan (ang Ana nagpasabot og 'maayo' sa Hebreo), usa siya ka babaye nga puno sa pagkabuotan. Tungod sa iyang debotong kinabuhi, gipanalanginan si Ana sa gasa sa pagpanagna. Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, siya, sumala sa Ebanghelyo, *'wala molakaw sa templo, kondili nag-alagad sa Dios sa pagpuasa ug pag-ampo sa adlaw ug sa gabii'* (Lucas 2:37).

Si Santa Ana usa sa mga debotong babayeng Hudiyo nga mapailubon nga nagpaabot sa pag-abot sa Mesiyas; dinhi gidala ni Jose ug Maria ang Bata nga si Kristo aron ipahigayon kaniya ang gitudlo nga ritwal. Niadtong panahona, gidawat ni Simeon nga Diosnong Tawo ang bata nga si Jesus sa iyang mga bukton ug gipahayag ang iyang katingalahang propesiya mahitungod Kaniya, nga nag-ingon:

'Karon, Ginoo, tugoti na ang imong alagad nga molakaw sa kalinaw, sumala sa imong pulong; kay nakita na sa akong mga mata ang imong kaluwasan, nga imong gipreparar sa atubangan sa tanang nasud, usa ka kahayag alang sa pagpadayag ngadto sa mga Hentil, ug himaya sa imong katawhan nga Israel' (Lucas 2:29–32).

Unya si Simeon, nga mituyok ngadto sa Inahan sa Ginoo, miingon kaniya niining propesiya:

– 'Tan-awa, kini nga Bata gitakda alang sa pagkatumba ug pagbangon sa daghan sa Israel, ug alang sa usa ka timaan nga supakon (ug usa ka espada motuslok usab sa imong kaugalingong kalag), aron mahayag ang mga hunahuna sa daghang kasingkasing' (Lucas 2:34–35).

Sa niining balaan ug solemne nga mga higayon, ang balaan ug matarong nga propetisa nga si Ana naa sa templo. 84 anyos na siya niadtong panahona. Busa, sa pagkahapon sa iyang kinabuhi, nabiyayaan siya sa pagtan-aw sa Bata nga si Jesus. Karon makamatay na siya sa kalinaw.

Pagkadungog niya sa propesiya ni Simeon mahitungod kang Kristo, siya, kauban ni Simeon, naghimaya sa Ginoo ug nagsulti mahitungod Kaniya sa tanan nga nagpaabot sa pagtubos sa Jerusalem[5708] .

11 Septiyembre

29 Agosto (Karaan nga Estilo)

[5705] Kini mao si Prinsipe Yaroslav Vasilyevich Obolensky, nga nagdumala sa Pskov.

[5706] Niadtong 1487, nagpagawas si Prinsipe Yaroslav Vasilyevich og usa ka charter nga naghatag og yuta para sa monasteryo ug nagmando sa pagtukod og usa ka taytayan, nga 1,400 ka sazhens ang gitas-on, tabok sa mga lumot ug lat-ang paingon sa Monasteryo ni San Savva. Kining taytayan nailhan gihapon karon nga Taytayan ni Yaroslav.

[5707] Dinhi sa Prologo, kinahanglan hunahunaon nga adunay sayop sa pag-imprinta, kay sa tanang talaan ni Banal Savva, ang petsa sa iyang kamatayon gihatag nga 28 Agosto.

[5708] Ang pista ni Santa Ana gisaulog usab sa ika-3 sa Pebrero, kauban ang pista ni San Simeon nga Nagtuman.

Fiesta sa Pagputol sa Ulo ni San Juan nga Propeta, Minalantaw ug Maminyoo sa Ginoo

Gisaulog niadtong 29 Agosto

Angay gayud kang San Juan, ang Munauna sa Ginoo nga Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga pinaagi sa iyang kamatayon ipahibalo daan ang pagkahimugso sa Ginoo ug ang Iyang kamatayon; ug sama sa iyang pagwali sa yuta mahitungod sa pag-abot sa Ginoo, nga nag-ingon, *'Aduna pay lain nga mas gamhanan kay kanako nga moanha pagkahuman nako'* (Marcos 1:7): ingon usab siya magpahibalo sa pag-abot sa Ginoo ngadto sa mga kalag sa mga balaang patriyarka sa Hades; kay si Juan nga Magsusulti unta didto magpahayag nga ang Mesiyas, nga gipaabot sa kalibutan, nagpakita na. Ug sama sa among Ginoo nga si Jesu-Cristo nga nag-antos tungod sa mga sala sa katawhan, ingon usab ang Iyang Munaong Mibabaye nag-antos sa usa ka masakiton nga kamatayon tungod sa pagka-walay-balaod ni Herodes. Mao kini ang nahitabo:

Si Herodes, nga nailhan nga si Antipas, anak sa tigulang nga si Herodes nga nagpamatay sa mga bata sa Bethlehem – usa ka dautang sanga gikan sa dautang gamot, nga nagdumala sa Galilea – unang minyo sa anak nga babaye ni Aretas, Hari sa Arabia; nagpuyo siya uban kaniya sulod sa taas nga panahon. Apan sa ulahi, nabihag siya sa katahum ni Herodias, asawa sa iyang igsoon nga si Felipe, ug nakighilambigit kaniya, kay mitugot siya sa iyang kahilayan; sa pagpugos niining malandi, gipahawa niya ang iyang unang legal nga asawa ug gipangasaw-a ang asawa sa iyang igsoon, supak sa balaod; kay bisan pa unta namatay ang iyang igsoon, dili unta niya kaha kuhaon ang asawa niini, tungod kay buhi pa unta ang anak nga babaye sa iyang igsoon nga natawo gikan niadtong asawa; apan ang balaod nagmando nga ang usa ka tawo mahimong kuhaon ang asawa sa namatay nga igsoon (ang balo) kon ang namatay nga igsoon wala magbilin og mga anak[5709] . Masaligan nga gireport nga gikuha ni Herodes ang asawa sa iyang igsoon nga si Felipe samtang buhi pa kini; pinaagi niini nakahimo siya og dakong kawalay-hustisya, ingon usa ka mananap, manlalapastangan, ug mananap sa incest.

Sa pagtan-aw ni San Juan Bautista, ang masigasig nga magbabantay sa balaod sa Dios, ang nagpadayag sa mga sala sa tawo ug ang magtutudlo sa paghinulsol, sa ingon nga kawalay-balaod nga gibuhat ni Herodes, wala siya magpabilin nga hilom, kondili sa publiko niyang gisaway si Herodes isip usa ka mananapaw ug kawatan nga nagkuha sa asawa sa iyang igsoon, ug miingon kaniya:

'Dili angay kanimo ang asawa sa imong igsoon nga si Felipe.'

Apan si Herodes, nga dili makasabar sa maong pagsaway, nagsugo nga ipriso si Juan ug gapuson sa kadena; ang asawa ni Herodes, si Herodias, nasuko kaayo sa santo ug dako kaayo ang iyang tinguha nga patyon siya, apan wala niya siya mapapatay, kay si Herodes mismo ang nagpanalipod sa priso gikan sa tuyo sa iyang asawa nga patyon siya. Gitan-aw ni Herodes si Juan nga usa ka matarong ug balaan nga tawo; kaniadto maminaw siya kaniya uban sa kalipay ug, sa pagtagad sa iyang mga pulong, nakabuhat siya og daghang maayo; tungod niini, nahadlok si Herodes nga patyon si Juan. Apan, mas nahadlok siya sa mga tawo kaysa sa Dios, ingon sa giingon sa Ebanghelista Mateo: *'Gusto niya siyang patyon, apan nahadlok siya sa mga tawo, kay giisip nila siya nga usa ka*

[5709] Ang karaang batasan sa levirate nga kaminyoon sa mga Hudiyo, nga napanunod gikan sa ilang mga katigulangan, mao kini, sumala sa paghulagway sa Basahon sa Deuteronomio: *'Kung mag-uban ang mga magsoon nga lalaki ug mamatay ang usa kanila nga walay anak nga lalaki, ang asawa sa namatay dili angay magminyo og lain nga lalaki; hinuon, ang iyang bayaw ang mosulod kaniya ug kuhaon siya nga asawa, ug magpuyo uban kaniya, – ug ang panganay nga anak nga lalaki nga iyang ipanganak magbitbit sa ngalan sa iyang namatay nga igsoon, aron ang iyang ngalan dili mapapas gikan sa Israel. Apan kon dili siya andam nga kuhaon ang iyang hipag, unya ang iyang hipag moadto sa ganghaan, sa mga tigulang, ug moingon: 'Ang akong bayaw misalikway sa pagpadayon sa ngalan sa iyang igsoon sa Israel; dili siya andam nga pakaslan ko'; unya ang mga tigulang sa iyang lungsod motawag kaniya ug mopugos kaniya; ug kon magbarug gihapon siya ug moingon, 'Dili ko gustong kuhaon siya', unya ang iyang hipag moadto kaniya sa atubangan sa mga tigulang, ug iyang tangtangon ang sandalyas sa iyang tiil, ibuga ang laway sa iyang nawong, ug moingon: 'Mao kini ang buhaton sa usa ka tawo nga dili magtukod og balay para sa iyang igsoon [sa Israel]'; ug itawag siya sa Israel pinaagi niining ngalan: 'ang balay sa gikuhaan og sandalyas'* (Deut. 25:5–10). Ang kostumbre sa levirate nga kaminyoon, nga nagsugod sa mga Hudiyo sa wala pa ang panahon sa patriyarka nga si Jacob, anaa usab sa mga Moabita; nahibal-an usab kini sa ubang mga katawhan sa Sidlakan, sama sa mga Persyano ug uban pa. Ang gigikanan niini gipasabot sa lain-laing paagi; apan ang labing lagmit nga pagpasabot makita sa kusgan nga tinguha sa mga katawhan sa Sidlakan nga magkaanak aron mapadayon ang ilang kaliwatan ug ang ilang ngalan pinaagi sa ilang mga anak.

propeta' (Matt. 14:5); Nahadlok si Herodes nga basin mosukol ang mga tawo batok kaniya ug mopahimo og pag-alsa; tungod niini, wala siya magdagan nga patyon sa hayag nga paagi ang propeta ug ang Bunyag sa Ginoo, nga gihigugma ug girespeto sa tanan, apan gibilin lang niya nga nag-antos sa prisohan, aron patul-on ang walay hunong nga tingog sa iyang manlalait.

Nagpabilin si San Juan sa prisohan sulod sa dugay nga panahon; ang iyang mga disipulo magtapok-tapok kaniya; kanunay silang gitudloan ni Juan sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, subay sa balaod sa Dios, ug gipahayag kanila ang pag-abot sa Mesiyas, ngadto kaniya sila gipadala, sama sa gisulti sa Ebanghelyo: *'Sa dihang nadungog ni Juan sa prisohan ang mga buhat ni Cristo, nagpadala siya og duha sa iyang mga disipulo aron pangutan-on Siya, "Ikaw ba ang gipaabot nga moabot, o magpaabot pa kami og lain?'"* (Mat. 11:2–3). Gipadala niya sila aron mangutana dili tungod kay siya mismo wala kahibalo; kay unsaon man niya nga dili mailhan ang Kadtong iyang gipangbunyagan, nga iyang nakita nga mibaba ang Espiritu Santo gikan sa langit, nga iyang nadungog ang tingog sa Amahan nga nagpamatuod kaniya, ug nga sa katapusan iyang mismo gitumong, nga nag-ingon:

'Ani-a ang Kordero sa Dios' (Juan 1:36).

Gipadala ni Juan ang iyang mga disipulo aron mangutana sa Ginoo aron makita sa ilang kaugalingong mga mata ang himsog nga mga milagro nga gihimo sa Ginoo, ug aron sila hingpit nga makasiguro nga Siya (si Jesu-Kristo) miabot aron luwason ang katawhan.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang adlaw nga si Herodes naandan nga magsaulog sa iyang adlawng natawhan. Pagkatigum niya sa tanan niyang mga prinsipe, mga gobernador, mga anciano, ug mga tetrarka[5710] sa Galilea, naghimo si Herodes og dakong salo-salo para kanila (Marcos 6:21). Sa panahon sa maong salo-salo, misayaw ang anak nga babaye ni Herodias, ug ang iyang sayaw nakapahimuot kaayo kang Herodes ug sa mga naglingkod uban kaniya; Gipadasig sa iyang malupit nga inahan, nangayo siya kang Herodes sa ulo ni San Juan Bautista ug nadawat niya ang iyang gipangayo, kay si Herodes nanumpa kaniya nga ihatag niya bisan unsa pa ang iyang pangayoon, bisan pa ang katunga sa iyang gingharian. Ang malisud nga tawo wala magtinguha nga makalapas sa iyang panumpa, ni gusto usab niya nga masubo ang daotan nga inahan sa mananayaw; apan nakalimot siya sa kahadlok nga kaniadto nakapugong kaniya sa pagpatay kang Juan, ug nakalimot usab siya sa balaan niyang kinabuhi; ug, sama sa usa ka hubog sa bino, nasiga siya sa tinguha nga magbubo og dugo sa usa ka inosente. Ug dayon gipadala niya ang usa ka tigpamutol sa prisohan, nga sugoan nga putlon ang ulo ni Juan ug dad-on ang ulo niini sa usa ka bandeha.

Busa ang Mibabaye kang Kristo, tungod sa iyang pagpanaway sa dili matarong nga panag-uban ni Herodes ug Herodias, giputol ang ulo sa prisohan sa ulahing bahin sa gabii; kay kana nga makalilisang nga kombite gitawag nga panihapon sa balaang Ebanghelista Marcos: *'Nag-andam siya og kombite* (ingon sa Ebanghelista) *para sa iyang mga halangdon'* (Marcos 6:21); kini nga panihapon nagpadayon hangtod lampas na sa tungang gabii, ug sa dihang ang tanan hubog na kaayo sa bino ug nalingaw na sa igo nga panahon sa sayaw sa maong walay hiya nga dalaga, didto na nahitabo kining dili matarong nga pagpatay. Ug ang ulo ni San Juan gidala sa usa ka bandeha sa tunga-tunga sa salo-salo, nga nagatulo pa ang dugo; ug (sumala sa uban nga nagreport) ang ulo mitug-an sa parehas nga mga pulong sa pagsaway bisan pagkahimulag na, nga miingon kang Herodes:

'Dili unta ka angay kining kaminyoon kang Felipe, ang asawa sa imong igsoon.'

Oh, unsa ka dako nga kahadlok ang misakop sa tanan nga naglingkod ug nagtindog sa maong salo-salo sa dihang ilang nakita ang ulo sa tawo, gipresentar nga pagkaon sa bandeha, nga nagdugo, ug, labaw pa, nagalihok ang mga ngabil ug nagasulti; ug ang mananayaw gikuha kini nga ulo sa iyang maisug nga mga kamot ug gidala kini sa iyang inahan. Si Herodias, pagkuha niini, gituslok niya sa dagom ang dila nga nagpahibalo sa iyang dautang binuhatan; Pagkahuman sa igong panahon sa pagpanamastamas kaniya, wala tugoti ni Herodias nga ipanglubong ang ulo ni Juan uban sa iyang lawas, kay nahadlok siya nga mubanhaw pag-usab si Juan kon ang iyang ulo makig-uban sa iyang lawas, ug nga magsugod na usab siya sa pagpanaway kaniya ug kang Herodes. Niadtong gabii mismo, gikuha sa mga disipulo sa Balaang Munauna ang iyang lawas gikan sa bilanggoan ug gilubong kini sa Sebaste; samtang ang ulo sa Maminyo, gilubong ni Herodias sa yuta, sa iyang kaugalingong

[5710] Mga magmamando sa mga rehiyon.

palasyo, sa usa ka dili dungganon ug tinago nga dapit. Mahitungod sa paagi nga nakuha ang ulo sa Mambabunyag gikan didto, kini narekord sa ika-24 sa Pebrero, sa dihang gisaulog ang Pagkaplag niining dungog nga ulo.

Pagkahuman sa pagkamartir sa balaan ug himayaong Pangunang Mibunyag sa Ginoo, si Juan, ang maldito nga si Herodes naghimo pa ug laing kalapasan nga dili usab gamay ang kabangis; kay giyaw-an niya ang atong Ginoong Jesu-Cristo atol sa Iyang boluntaryong pag-antos alang kanato, sumala sa gisaysay sa balaan nga ebanghelista Lucas: *'Si Herodes, uban sa iyang mga sundalo, pagkahuman sa ilang pagpasipala ug pagpanawa kaniya, gisul-otan siya og marangyang bado ug gibalik siya kang Pilato'* (Lucas 23:11).

Apan, ang pagpanimalos sa Dios wala madugay miabot niining mamamatay sa mga propeta ug manlalapàs kang Cristo; kay, sa usa ka bahin, ang dugo ni Juan misinggit sa Dios batok kang Herodes, sama sa pagsinggit sa dugo ni Abel kaniadto batok kang Cain (Gen. 4:1–16); sa pikas bahin, ang ubang mga dautan ni Herodes (labi na ang iyang pagpanamastamas batok sa atong Ginoong Jesu-Cristo) nagdala kaniya sa matarong nga silot sa Dios; ug sa tinuod, dili madugay pagkahuman, nawala kang Herodes ang iyang gingharian ug ang iyang kinabuhi, kauban si Herodias ug ang mananayaw. Alang kang Arephas, Hari sa Arabia, nga nangita og panimalos alang sa pagdaot ug insulto nga gihimo sa iyang anak nga babaye, nagtigom sa iyang mga tropa ug misulong batok kang Herodes; sa samang paagi, si Herodes, pagkahuman niyang natigom ang iyang kaugalingong mga tropa, migawas aron makig-away kang Arephas. Misugod ang mabangis nga gubat tali sa mga hukbo sa duha ka panig; napildi sa mga tropa ni Areph ang mga tropa ni Herodes; nakasinati si Herodes og grabeng kapildihan; hapit tanan niyang mga sundalo napatay, ug siya mismo nakalingkawas uban sa dakong kalisud. Pagkahuman niini, gikuhaan si Herodes sa iyang gahum ug sa tanan niyang bahandi sa Romano nga Cesar ug gipadala sa pagbiyahe uban sa mananapaw ug sa iyang anak nga babaye, una sa Lyon, usa ka siyudad sa Gaul; dayon gilalin siya gikan didto paingon sa Hilerda, usa ka siyudad sa Espanya, ug didto natapos ang iyang kinabuhi sa kalisud ug kasakit; apan sa wala pa ang iyang kaugalingong kamatayon, nasaksihan niya ang kamatayon sa mananayaw, ang iyang anak nga babaye, nga namatay sa mosunod nga paagi:

Sa usa ka adlaw sa tingtugnaw, gusto niyang tawiran ang suba nga ginganlan og Sicoris tungod sa usa ka kinahanglanon; samtang naglakaw siya, nabungkag ang yelo sa ilawom niya ug nahulog siya sa tubig, nalubong ang iyang liog. Tungod sa hustisya sa Dios, gipisil sa yelo ang iyang liog, mao nga ang iyang lawas nagbitay sa tubig samtang ang iyang ulo nagpabilin sa ibabaw sa yelo; ug sama sa kaniadto nga misayaw siya sa iyang mga tiil sa yuta, karon dili na makaabot ang iyang mga tiil sa yuta, apan nagbuhat lang siya og walay kusog nga lihok sa tubig, mura'g nagasayaw, samtang gilukso-lukso siya sa kusog nga agos sa suba; apan walay bisan kinsa nga makatabang kaniya; ug ang malisud nga babaye nagbitay sa tubig sa maong kahimtang hangtod nga naputol sa hait nga yelo ang iyang liog. Ang iyang makalilisang nga bangkay, nga gidala sa tubig ilawom sa yelo, wala na kaplagi, samtang ang iyang ulo gidala kang Herodes ug Herodias, sama sa nahitabo kaniadto sa ulo sa Mangauna, apan naputol kini dili pinaagi sa espada kondili pinaagi sa yelo. Busa ang hustisya sa Dios nag silot sa mananayaw, nga may sala sa pagputol sa ulo sa dungog nga San Juan.

Pagkahuman niini, ang walay balaod nga mamamatay nga si Herodes ug ang daotan nga si Herodias nangamatay 'uban sa dakong kagubot'; kay giingon nga gilunok sila nga buhi sa yuta.

Sa bahin ni San Juan, sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon, nagpabilin siya nga Mibabaye sa Ginoong Kristo. Kay, sa pag-una niya sa pag-anhi sa Ginoo sa impyerno, gipangwali niya ang Ebanghelyo sa mga naay sa impyerno mahitungod sa Dios nga nagpakita sa unod, ug naghatag siya og kalipay sa mga balaang patriyarka; uban kanila siya gipagawas gikan sa Hades, human sa paglaglag niini pagkahuman sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug gihatagan siya og daghang mga korona sa Gingharian sa Langit—isip usa ka birhen, isip usa ka eremita, isip usa ka magtutudlo ug magwawali sa paghinulsol, isip usa ka propeta, isip ang Munauna ug Maminyo, ug isip usa ka martir. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, unta ang Kristo, among maloloy-on nga Ginoo ug Dios, kinsa gihatagan og himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, magiya usab kanato sa dalan sa tinuod nga paghinulsol ug ihatag kanato ang Gingharian sa Langit. Amen.

Tropario, Tono 2:

Ang handumanan sa matarong uban sa pagdayeg: ang pagpamatuod sa Ginoo anaa kanimo, Unang Mibulalag, kay gipakita nimo nga ikaw gayud ang labing dungog sa mga propeta, tungod kay giisip kang takus sa pagbunyag sa tubig sa Iyang gipahayag. Busa, human ka mag-antos alang sa kamatuoran uban sa kalipay, imong gipahayag ang Maayong Balita ngadto sa mga anaa sa Hades mahitungod sa Dios, nga nagpakita sa unod, gikuha ang sala sa kalibutan, ug naghatag kanato og dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 5:

Ang himayaong pagputol sa ulo sa Munaong Magsusulti usa ka langitnong panan-awon: kay kini nagpahibalo sa pag-abot sa Manluluwas ngadto sa mga anaa sa Hades. Pasagdi si Herodias nga maghilak, kay nangita siya og dili matarong nga pagpatay: kay wala niya gihigugma ang balaod sa Dios ni ang kinabuhi nga walay katapusan, kondili usa ka bakak ug malabay nga paglungtad.

Ang homilía ni San Juan Crisóstomo alang sa adlaw sa pagputol sa ulo ni San Juan nga Mánguna sa Ginoo[5711] .

Gisaulog sa ika-29 sa Agosto

Pag-usab, si Herodias naa sa kalibog; pag-usab, siya nabalibog; pag-usab, siya mosayaw; pag-usab, iyang gipangayo kang Herodes, supak sa balaod, nga putlon sa ulo si Juan nga Maminaral. Pag-usab, si Jezebel[5712] nagplano sa pag-angkon sa ubasan sa mga Nabothite[5713] ug sa pagpahawa sa balaan nga si Elias ngadto sa kabukiran. Ug dili ba kamo tanan[5714] nga nakadungog sa tingog sa Ebanghelyo, mangha uban kanako sa kaisog ni Juan, sa kabuang ni Herodes, ug sa mabangis nga pagkabuang sama sa hayop niining mga walay Dios nga babaye? Kay unsa man ang atong nadungog? *'Gipatawag ni Herodes si Juan, gidakpan siya, ug gipriso'* (Marcos 6:17). Tungod sa unsang hinungdan? *'Tungod kang Herodias, asawa sa iyang igsoon nga si Felipe*'.

Kinsa may makahukom pag-ayo sa kabuang ni Herodes, nga mipadayag tungod sa iyang sobra ka pagpasaylo sa mga babaye? O kinsa may makahulagway sa katingalahang kawalang-hiya sa mga dautang babaye? Sa akong tan-aw, walay bisan unsang hayop sa ilawom sa langit nga ikatandi sa usa ka dautang asawa (ang akong gipasabot karon mao ang dautang babaye, ug dili ang mga maayo ug matinahuron, kay nasayud ko nga daghan ang mga babaye nga malumo ug maayong kinaiya, nga ang ilang mga buhing matinud-anon hisgutan unya, alang sa kaayohan ug ingon usa ka ehemplo sa mga matinud-anon, aron atong higugmaon ang maayo ug dungganon). Walay bisan unsang mananap sa kalibutan nga makapareho sa usa ka dautang babaye. Unsa kaha ang mas delikado pa kaysa sa usa ka bitin taliwala sa mga reptilya? Apan, bisan pa, ang usa ka leon o bitin dili makapunit og ingon kadaghan nga dautang buot sama sa usa ka (daotan) nga babaye, ingon nga gipamatud-an sa labing maalamon sa tanan, si Solomon, ang akong mga pulong, nga nagaingon: *'Mas maayo nga puyo sa disyerto kaysa uban sa usa ka*

[5711] Niining homilía, hugot nga gisaway ni San Juan Crisóstomo ang gitawag nga 'daotang mga babaye', mao ang mga babaye nga nakaabot sa sukdanan sa pagka-daotan ug krimen sa ilang kinabuhi. Labi siyang kusganong misulti batok sa mga babaye nga tungod sa ilang sala nakasinati og pag-antos ang mga matarong ug debotong tawo. Apan, sumala sa giingon mismo ni San Juan Crisostomo (niining homiliya), gawas sa mga 'daotan', malaut nga mga babaye, aduna usab mga birtuoso nga babaye; nga angay lamang dayegon (nga iyang gibuhat sa katapusan sa homiliya). Busa, si San Juan Crisostomo wala magpasipala sa kinaiyahan sa babaye sa kinatibuk-an, kondili batok sa dautang mga pagpadayag niining kinaiyahan sa kinabuhi.

[5712] Si Jezebel – ang asawa ni Ahab, Hari sa Israel, nga nailhan sa grabeng pagkadautan ug maluoy-luoy nga kinabuhi. Tungod sa walay pagduha-duha niyang pagsumpo sa impluwensya niini, milabaw si Ahab sa tanan niyang mga nauna sa pagkadautan ug nagpahimulos sa labing makauwaw nga idolatriya. Nagtukod siya og templo kang Baal sa Samaria, nagtanum og balaang kakahoyan, ug gitugotan si Jezebel sa pagtukod og mga halaran alang sa mga diyos sa Tyre ug Sidon (1 Mga Hari 16:31–33). Gisuportahan ni Jezebel ang upat ka gatus ka bakak nga propeta, nga gipakaon gikan sa iyang lamisa (1 Mga Hari 18:19).

[5713] Naboth – usa ka Israelinhon nga mahadlokon sa Dios gikan sa Jezreel; gidumili siya sa pagbaligya sa iyang ubasan, nga tupad sa patyo sa hari, kang Ahab; tungod niini, sa pagpanghikaw ni Jezebel, si Naboth gipaka-usaran sa publiko nga usa ka mapang-insulto sa Diyos ug traydor ug gipusil-bato hangtod mamatay (alang sa dugang detalye, tan-awa 3 Mga Haring 21:1–29).

[5714] Ang magtutudlo mitubag sa iyang mga mamiminaw (ang sermon gipahigayon sa templo).

panaglalison ug masuko nga asawa' (Prov. 21:19; cf. Sir. 25:18). Ayaw tugoti nga ang bisan kinsa maghunahuna nga ang propeta misulti niini nga mga pulong ingon panag-aw (sa usa ka babaye): ang mga kamatuoran mismo nagpamatuod sa eksaktong sama nga butang: ang mga leon sa hukay napahiya ni Daniel; samtang ang matarong nga si Naboth gipatay ni Jezebel. Ang balyena wala magdaot kang Jonas sa sulod sa iyang tiyan; apan si Delila, pagkahuman niya pagputol ug paghigot sa buhok ni Samson, iyang gihatag siya sa kamot sa mga langyaw. Ang mga bitin, bitin nga taga-bato ug mga bitin nga mapaso nahadlok kang Juan sa kamingawan; apan si Herodias giputol ang iyang ulo sa usa ka salo-salo. Ang mga uwak nagpakaon kang Elias sa bukid; apan si Jezebel nangita og paagi aron patyon siya pagkahuman nga gitabangan siya niini pinaagi sa pagpaulan. Mao kini ang iyang gisulti kaniya:

'Kung ikaw si Elias, ako si Jezebel; buhata sa mga dios ang ilang gusto kanako, ug padaghan pa nila ang akong silot, kung dili nilang patyon ang imong kalag sa sunod nga adlaw niining panahona' (tan-awa 3 Hari 19:2).

Ug nahadlok si Elias, ug nilayas aron maluwas ang iyang kinabuhi, ug nagtago siya sa kamingawan, nga naglakaw sulod sa kwarenta ka adlaw, ug misugod siya pagpangayo og kamatayon para sa iyang kaugalingon, nga nag-ingon:

'O Ginoong Dios! Igo na kini nga pag-antos para kanako: kuhaa ang akong kalag gikan kanako, kay dili man ko mas maayo kaysa sa akong mga katigulangan!'

Hala! Ang propeta Elias nahadlok sa usa ka babaye; siya nga nagbitbit sa sulod niya sa ulan sa uniberso alang sa mga pagano, nga nagpanaug og kalayo gikan sa langit, nga nagbanhaw sa mga patay pinaagi sa pag-ampo—nahadlok siya sa usa ka babaye.

Oo, tinuod gayud, nahadlok siya. Kay walay dautang tuyo nga ikatandi sa dautang tuyo sa usa ka dautang babaye. Ang akong mga pulong gipamatud-an sa Basahon sa Kaalam, nga nagaingon: *'Walay ulo nga mas makahilo pa kay sa ulo sa bitin'* (Sir. 25:17), ug walay dautang tuyo nga labaw pa kay sa usa ka babaye!

O dautang dautan ug labing hait nga armas!

Sukad pa sa walay katapusan sa Paraiso, ang yawa nakasamdan kang Adan pinaagi sa usa ka babaye; pinaagi sa usa ka babaye, gidala niya ang labing malumo sa mga tawo, si David, ngadto sa traydor nga pagpatay kang Uria; pinaagi sa usa ka babaye gidala niya ang labing maalamon nga si Solomon ngadto sa sala; pinaagi sa usa ka babaye gibuta niya ang labing maisugon nga si Samson; tungod sa sala sa usa ka babaye gipatay niya ang mga anak sa pari nga si Elias; tungod sa sala sa usa ka babaye gipahamtang niya ang labing mahimayaong si Jose sa kadena sa bilanggoan; tungod sa sala sa usa ka babaye gihatag niya si Juan—ang suga sa tibuok kalibutan—aron putlon ang ulo.

Sa tinuod, nganong naghisgot pa ko bahin sa mga lalaki (sa kinatibuk-an)? Pinaagi sa sala sa usa ka babaye, gidala sa yawa bisan ang mga santo sa sayop nga dalan gikan sa pagkamaayo; siya (ang yawa) nagpukan-on sa tanan pinaagi sa usa ka babaye, nagapatay sa tanan, nagahugaw sa tanan, nagapasipala sa tanan; kay ang usa ka walay hiya nga babaye wala magpasaylo sa bisan kinsa, wala magpasidungog sa bisan usa ka pari, wala magbati og kaulaw sa usa ka Levita, ug wala magtagad sa usa ka propeta. O dautan, ang labing dautan sa tanang dautan, ikaw nga dautang babaye! Kung pobre siya, manggaranon siya sa malisya; apan kung aduna siyay bahandi nga makatabang sa iyang limbong, kini doble ang kadaut. Ang babaye usa ka hayop nga walay pag-antos, usa ka dili matambal nga kasakit, usa ka hayop nga dili mapugngan. Nakita na nako nga napalumo ang mga bitin nga dili mapalumo, ug napalumo ang mga leon, mga unikorno, ug mga oso; apan ang dautang babaye, kon siya pasanginlan, masuko, ug kon malumo siyang pahimangnoan, mahimong hambog. Kung ang iyang bana adunay posisyon sa awtoridad, iyang gipalawm siya adlaw ug gabii pinaagi sa iyang mga pulong, ginapukaw siya sa pagkadautan, sama sa gibuhat ni Herodias kang Herodes; apan kung pobre ang iyang bana, ginapukaw niya siya sa kasuko ug panaglalis. Kung biyuda siya, siya mismo ang nagpasipala sa tanan; kay wala niya pugngi ang iyang dila tungod sa kahadlok sa Ginoo, wala magtan-aw sa umaabot nga paghukom, wala magsalig sa Dios, ug wala magbantay sa mga balaod sa gugma. Walay gasto alang sa usa ka dautang babaye ang pagpatay sa iyang bana. Kay ang asawa sa matarong nga si Job nagtambag kaniya nga itugyan ang iyang kaugalingon sa kamatayon pinaagi sa pagpanamastamas (batok sa Dios), nga nagaingon:

'Magsulti ka ug usa ka pulong sa Ginoo, ug mamatay ka' (Job 2:9).

O dautang buot! O dautang tuyo! Wala magpakita og kalooy ang asawa ni Job sa dihang nakita niya ang iyang bana nga nag-antos sa grabeng kasakit tungod sa grabeng balatian, sama sa uling nga naglabay og mga

siga—nga nakita niya ang tibuok lawas niini nga natabonan sa mga samad ug gikaon sa mga ulod; Wala siya malumo sa kaluoy, sa dihang nakita niya siya nga nagkurog, nag-antos sa grabeng kasakit ug pag-antos, naghingos og paspas pinaagi sa iyang masakitong nagkabuka-buka nga baba. Wala malumo ang iyang kasingkasing, sa dihang nakita niya siya nga kaniadto nagsul-ob og maharlikang purpura, karon naghigda sa higdaanan sa hugaw, hubad ang iyang lawas. Wala niya hinumdumi ang ilang kaniadto nga malumo nga panag-asawa, ni wala usab niya nahinumdumi kung unsa kadako ang himaya ug kaayohan nga iyang nadawat gikan kaniya kaniadto. Apan unsa man ang iyang gisulti:

'Magsulti ka ug usa ka pulong sa Ginoo, ug mamatay ka.'

O kaluoy sa usa ka babaye! O tambal sa mga kasubo! O pagpanghimatuud sa gugma sa magtiayon! Nagsulti ba siya (mao, ang iyang bana) kanimo og ingon ana nga mga pulong sa dihang masakiton ka? Dili ba pinaagi sa iyang mga pag-ampo ug maayong buhat nga naayo ka sa imong mga sakit? Dili pa ba igo kaniya kining temporaryong silot, nga mangayo ka pa sa iyang walay katapusang pag-antos pinaagi sa pagpanamastamas (batok sa Ginoo)? O wala ba ka kahibalo nga ang tanang sala pasayloon sa mga tawo, apan ang pagpanamastamas—usa ka sala batok sa Espiritu Santo—dili pasayloon kanila, ni karon ni sa umaabot nga kinabuhi? (Mat. 12:31)

Gusto ba nimo makakita og lain (babaye) nga sama kaniya sa iyang limbong? Tan-awa si Delilah, nga pagkahuman niyang giputol ang kusgan nga si Samson, gibaligya siya sa mga langyaw (Hukom 16:6); gibaligya niya ang iyang bana sa mga langyaw—ang lalaki nga iyang gihigugma, nga iyang gihalokan, ug kaniya gisultihan nga gihigugma siya labaw pa sa iyang kaugalingon. Ang iyang gihigugma gahapon, karon iyang gilimbong; ang iyang gipainit sa halok gahapon, karon, samtang gilimbong siya, iyang gihatag sa kamatayon. Dili ba siya gwapo? Kinsa bay mas gwapo pa kaysa kaniya sa dihang, nga adunay pito ka pig-ot sa iyang ulo (Mga Hukom 16:13–14), siya nagpakita sa hulagway sa pito ka beses nga masidlak nga grasya? Dili ba siya lalaki? Apan kinsa bay mas lalaki pa kaysa kaniya sa dihang, nag-inusara, napildi niya ang usa ka makahadlok nga leon sa dalan ug, gamit lang ang panga sa asno, nakapatay siya ug usa ka libo ka langyaw? Apan tingali dili siya matarong? Dili, matarong kaayo siya nga sa usa ka higayon nga nabati niya ang kauhaw, nag-ampo siya alang sa tubig (aron magpadala ang Dios kaniya og tubig), ug nibotang ang tubig gikan sa patay nga panga nga iyang gihuptan sa kamot, nga iyang gigamit aron mapalong ang iyang kauhaw. Ug bisan pa man, ang ingon ana ka mahimayaon, ka maisugon, ug ka matarong nga tawo gibilanggo sa iyang kaugalingong asawa sama sa usa ka kaaway ug gihatag sa iyang mga kaaway. Apan giunsa kaha sa usa ka babaye pagdaog ang ingon ana ka gamhanang tawo? Tungod sa pagkamaayo nga anaa sa mga lalaki: kay, pagkahuman niya siyang gikuhaan sa tinago sa iyang kusog sa gabii, gitali niya siya nga hubo gamit ang lig-on nga pisi. Busa, ang (Diyosnong) kinaadman nagmando kanimo: *' Bantayi ang pultahan sa imong mga ngabil batok sa imong kauban sa higdaanan'* (Miqueas 7:5).

Sultihi ko, unsang hayop ang makahunahuna og ingon ana batok sa kaugalingon niyang lahi? Unsang bitin ang nagtinguha sa paglaglag sa iyang kapikas? Unsang leon nga babaye ang motugyan sa iyang leon aron kini patyon? Makita nimo nga ang , ang Basahon sa Kaalam, nagsulti sa tinuod sa dihang miingon kini, *'Walay ulo nga mas makahilo pa kay sa ulo sa bitin'* (Sirach 25:17), ug walay dautang buot nga labaw pa sa dautang buot sa babaye!

Mosulti ko sa hayag: ang bisan kinsa nga adunay dautang asawa, hibaloa nga siya nagadawat og silot tungod sa iyang kaugalingong mga sala. Aron kini nga pulong dili walay ebidensya, paminawa ang Kaalam, nga nagpahayag nga ang dautang asawa gipadala ngadto sa usa ka bana nga walay balaod tungod sa iyang dautang mga buhat (Sir. 25:22–29).

Hangtud karon, atong gihisgutan ang dautang babaye, ug dinhi natong tapuson kining pakigpulong. Angay usab karon nga hisgutan ang mga maayong babaye, labi na alang sa mga anaa dinhi.

Ngano man, busa, gitawag kining mga babaye nga maayo? Kay kung makakita sila og mga hiyas nga makapahimuot sa Dios nga ginabuhat sa uban, malipay sila niini nga daw ila mismo, ug ila kining giisip nga ganti alang sa ilang kaugalingong pagkamaayo.

Usa ka birtuoso ug mapinanggaon nga babaye mao ang Shunamita, nga pagkahuman pagpangayo og pagtugot sa iyang bana, nag-andam og puy-anan para kang Eliseo aron siya makapahulay uban kaniya (2 Hari 4:9–10; cf. Lucas 4:25–26); nag-andam siya og katre, sulo, ug pagkaon para kaniya; ang higdaanan dili walay tabon, kondili gitagaan og higdaanan nga angay sa usa ka propeta; ang lampara dili walay suga, kondili puno sa lana, nagdilaab ug nagahatag og kahayag; ang lamisa dili walay pan, kondili puno sa pagkaon.

Sa samang paagi, kinsa bay mosulti og dautan bahin sa maong pobre nga balo nga midawat kang propeta Elias? Wala siyay daghang kuwarta, apan gipakita niya ang bahandi sa iyang maayong buot. Wala siya'y trigo, wala'y bino, wala'y bisan unsang butang pa sa kalibutan; wala siyay uma nga gipugas og trigo aron magbunga og grano; ang iyang ubasan wala magbunga og tam-is nga mga bukag sa ubas para kaniya; ang iyang mga tanom wala magbunga og tam-is nga mga utan para kaniya. Unsaon man kaha niya pagdawat ug pagpakaon sa propeta? Bisan wala siya'y gani gamay nga luna sa yuta nga iyang tanoman, ni ubasan nga bisan usa ka kubito ang kadak-on (sa gilapdon o bolyum), pirmi siya molakaw sa daplin sa utlanan sa uma sa panahon sa pag-ani ug, sa pagyuko sa yuta, iyang tigumon ang mga bungang-butil nga nahulog gikan sa ilawom sa mga ikog sa mga mag-aani; Sa ingon niini, matigom niya matag tuig ang igo niyang pagkaon para sa iyang kaugalingon. Kini nga balo gayud ang giduaw ni Elias atol sa gutom, sa dihang ang tibuok yuta nagkaluya tungod sa kakulang sa ulan, sa dihang ang langit uga, ang hangin nasunog, ug ang mga panganod nagsira; sa dihang walay butil, bulak, bisan usa ka sanga sa tanom, ni gininhawa sa basa nga hangin aron patagon ug pag-amuma sa pagtubo sa gagmayng uhay sa mais; sa dihang uga na ang mga suba, nawala ang mga bukal nga nagapainom sa suba, ug nahimong sobra kaalat ang dagat, kay walay preskong tubig nga misulod niini tungod kay mihunong ang ulan ug mga sapa. Niadtong panahona miadto si Elias sa pobre nga balo. Apan kabalo ka unsa ka lisod ang kahimtang sa usa ka balo bisan pa sa panahon sa maayong ani. Apan gibyaan sa propeta ang mga dato, nga daghan kaayong panalapi, ug sa pag-anaog niya gikan sa bukid, miadto siya sa maong balo. Apan ngano kaha nga si Elias, nga nagpanaug og kalayo gikan sa langit pinaagi sa iyang pulong, wala magpanaug og pan para sa iyang kaugalingon? Tingali tungod kay dili niya kini mahimo? Dili, mahimo man niya, apan wala niya kini buhata. Ngano man? Aron dili mawad-an ang balo sa bunga sa iyang pagkamaayo, ug aron modaghan, pinaagi sa Iyang panalangin, ang garapon sa harina ug gamay nga lana. Kay ang propeta miabot dili aron siya mismo mokaon kondili aron pakaonon ang pobre nga babaye ug ipadayag ang pagkamaayo ug maayong buot nga natago sa iyang kasingkasing. Mao kini ang paglihok sa Dios: kay, bisan pa nga kaya Niya nga pakan-on ang tanan Niyang sulugoon nga kauban Niya sa kalibutan, nagkinahanglan Siya og paghatag og limos aron mapadayag Niya ang pagkamaayo sa ilang mga kasingkasing pinaagi sa ilang mga buhat sa kalooy. Ug kung walay nabilin nga makapakaon kanila (ang Iyang mga sulugoon), unya Siya mopakaon kanila pinaagi sa mga langgam, sama sa gibuhat Niya kang Elias sa bukid, o pinaagi sa mga langyaw nga propeta, sama sa gibuhat Niya kang Daniel sa lungib, o pinaagi sa usa ka binuhat sa dagat, sama sa gibuhat Niya kang Jonas pinaagi sa balyena, o Siya mismo ang magpadala og pagkaon, sama sa gibuhat Niya sa atong mga katigulangan sa kamingawan; kay sa dihang wala silay makuha (alang sa ilang pagkaon), gipadala Niya kanila ang mana gikan sa langit ug gipagawas Niya ang tubig gikan sa bato. Apan sa dihang ang Iyang mga balaan nagpuyo sa kalibutan taliwala sa uban pang mga tawo, ang Dios mopugong sa Iyang tuo nga kamot, bisan pa nga makita Niya sila nga nag-antos; biyaan Niya sila, aron siya makaganti sa Iyang grasya sa mga gustong magpakita kanila og kalooy; kay pinaagi niini, daghan ang makab-ot sa kaluwasan.

Busa miabot si Elias sa usa ka balo nga wala nay lain gawas sa usa ka dakop nga harina, nga igo ra alang sa usa ka panihapon para kaniya ug sa iyang mga anak. Unsa kaha ang gisulti sa propeta kaniya?

'Dala-a kanako ug gamay nga tubig sa sudlanan aron makainom ako.'

Sa dihang miadto siya sa pagkuha sa tubig, gitawag niya siya:

'Dala usab kanako og tinapay nga napangluto sa imong kamot.'

Gisultihan niya siya unsay wala niya, apan wala niya gitago unsay naa niya; imbis, iyang gipahayag:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo! Aduna pa ba koy tinapay nga gitago? Wala koy lain gawas sa usa ka dakop nga harina ug gamay nga lana sa sudlanan.'

Katingalahan gayud nga bisan pa sa ingon nga kakabus, wala niya gitago ang gamayng nahabilin nga pagkaon nga iya. Pila kaha karon ang adunay daghang bulawan ug pilak, apan dili magbahin sa ilang mga higala kung mangayo sila? Bisan pa kon hangyoon sila uban sa gugma, moingon sila nga wala silay bisan unsa, kay dili man sila gustong mohatag; apan kon, human sa daghang pagpangayo, mapugos sila sa pagpahulam sa usa ka tawo, kuhaon dayon nila gikan sa nakadawat ang usa ka resibo nga mas lig-on pa sa puthaw, nga nagpugos sa kamot nga nakadawat pinaagi sa pirma sa atubangan sa mga saksi ug mga tiggarantiya. Apan kana nga balo wala magdumili sa pagbulag sa usa ka dakop nga harina sa usa lang ka pulong.

Unsa man diay ang gisulti sa propeta kaniya?

'Dali ug andama ang walay lebadura nga tinapay, una para kanako, unya para nimo ug sa imong mga anak.'

Kini nga pulong sa propeta usa ka pagsulay – pagsulay sa kasingkasing, pagsulay sa maayong buot. Ang kasingkasing sa bulahan nga balo, sama sa pagkasulti, naa sa duha ka pilit, nabahin tali sa pilion: gugma sa iyang mga anak, o kalooy ngadto sa propeta? Ug ang balo mipili nga pasagdan nga mag-antos siya ug ang iyang mga anak aron lang dawaton ang propeta, kay nahibalo siya nga *'kinsa ang modawat sa usa ka propeta tungod sa ngalan sa usa ka propeta, makadawat siya sa ganti sa propeta'* (Mat. 10:41); ug kinsa ang mohatag bisan usa ka baso nga bugnaw nga tubig tungod sa ngalan sa usa ka disipulo dili mawala ang iyang ganti (Mat. 10:42).

Apan nganong miingon man ang Propeta, 'Dali!'? Gutom kaayo ba siya nga nanginahanglan sa espesyal nga pagdali sa balo? Dili, dili gayud; apan misteryoso niyang gipasabot niini nga ang usa ka maayong buhat angay buhaton uban sa kadasig ug kalipay, ug dili uban sa kasubo ug kaguol: *'kay gihigugma sa Dios ang malipayong magahatag'* (2 Corinto 9:7).

– Pagdali ug pag-andam, una sa tanan para kanako, unya para sa imong kaugalingon ug sa imong mga anak.

'Pagdali'—sama ni Abraham, sa dihang miabot kaniya ang mga Anghel, midali siya ngadto sa mga baka ug naghalad og baka nga anak, aron madawat ang Kordero (Gen. 18:6); ug sama ni Sara nga midali sa walay lebadura nga pan, aron madawat ang pan nga natago sa langit.

Pagdali ug buhata sama sa gibuhat ni Abraham sa iyang mga halad ngadto sa Dios; ayaw pag-una ang imong kaugalingon unya ako, sama sa gibuhat ni Cain, Ophni ug Phinehas, ang mga anak sa pari nga si Eli, nga nagdumot sa Dios pinaagi sa pagkuha para sa ilang kaugalingon sa unang bunga sa mga halad nga gidala ngadto sa Dios.

Gipatuman sa balo ang sugo sa propeta uban sa kadasig.

Ang propeta, pagdawat niya sa pan—bisan gamay, apan gihalad uban sa dakong kadasig—nilitam kini ug gipunoan ang iyang panimalay og mga panalangin, kay miingon siya:

'Ang dakop nga harina sa banga ug ang lana sa pitser dili mahurot hangtod sa pagpadala sa Ginoo og ulan sa yuta.'

Apan nganong – 'hangtod niadtong panahona' (sa dihang ipadala ang ulan)?

Aron ipakita, sa usa ka misteryoso nga paagi, nga ang daang balaod matapos sa dihang mosidlak ang bag-ong grasya, sama sa ulan gikan sa langit.

Ug sa tinuod, nahitabo gayud kini sumala sa gisulti sa propeta.

Nakita ba ninyo kung giunsa sa mga matinahuron nga babaye pag-ani sa bunga sa ilang pagkamaabiabihon? Kay ang maayong buhat magbunga og maayong bunga ug sa dili malaglag nga gamot sa pagkamatinahuron.

Kamo, mga babaye, nakadungog na sa mga binuhatan sa daotan nga mga babaye ug sa pagkamaayo sa mga matarong; higugmaa ang usa, apan likayi ang usa; sundoa ang una, apan likayi ang ikaduha, aron, pinaagi sa pagsunod sa dalan sa mga matarong, mabilang kamo sa mga balaan, pinaagi kang Kristo Jesus nga atong Ginoo, nga kaniya ang himaya ug gahum hangtod sa kahangturan. Amen.

12 Setyembre

30 Agosto (Daang Estilo)

Niining adlawa, nadiskubre ang mga relikya sa balaan ug matarong nga Prinsipe Daniel Alexandrovich sa Moscow, niadtong 1652. Ang iyang mga relikya nagapahulay sa Danilov Monasteryo sa Moscow (ang paghinumdom sa pagpahulay sa balaan ug matarong nga Prinsipe Daniel gisaulog kada Marso 4).

Mga Santo nga sila Alexander, Juan ug Pablo, mga Patriyarka sa Constantinople

Gisaulog sa 30 Agosto

Si Santo Aleksander usa ka obispo (chorepiscopus[5715]) ubos kang Iyang Kasantosohan Mitrophan, ang unang Patriarka sa Constantinople[5716] ; kining Aleksander gipahimutang sa tanang hiyas. Sa dihang gitigum ang Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea, gipadala si Alexander sa konseho isip usa ka masigasig nga manalipod sa pagkamatinud-anon, kay ang Patriarka Mitrophan dili makatambong sa konseho tungod sa iyang katigulangon ug usab tungod sa pisikal nga mga sakit. Gidumala ni Alexander ang puwesto sa patriyarka niining konseho (nga mao, naglihok isip iyang representante ug deputy), ug masigasig niyang gipanalipdan ang Ortodoksong pagtuo batok sa dautang si Ario. Sa dihang nahuman na ang mga sesyon sa konseho, ug si Alexander paingon na sa iyang pagbalik sa Constantinople, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kang bulahan Mitrophan: kini nga Anghel nagpahibalo kang Mitrophan nga hapit na ang iyang kamatayon ug gisugo siya nga itudlo si Alexander isip iyang manununod isip Patriarka. Miingon ang Anghel kang Mitrophan:

'Sa napulo ka adlaw madawat nimo ang imong korona gikan sa Dios; tugoti ang imong kauban nga ministro nga si Alexander nga mokuptan sa trono sa patriyarka pagkahuman nimo.'

Ang debotong Emperador Constantine, kauban ang daghang mga amahan, miadto kang Kabanalan Patriarka Mitrophan, nga nag-andam na sa iyang kamatayon. Sa dihang nangutana si Constantine kaniya kinsa ang iyang panalanginan aron mopuli kaniya isip Patriarka pagkahuman sa iyang kamatayon, mitubag si Santo Mitrophan:

'Gipadayag sa Ginoo kanako nga pagkahuman nako, ang trono kuhaon sa akong kauban nga ministro nga si Alexander, nga tinuod nga takus sa pagpili ug sa gasa sa Espiritu Santo.'

Ug mao gayud kini ang nahitabo.

Pagkahuman nga mibyaan ni His Holiness Patriarch Mitrophan ang kalibutan aron mouli sa Ginoo, gipahimutang si Alexander isip Patriarch sa Constantinople; masigasig niyang gipang-amuma ang kawan ni Kristo pinaagi sa pulong[5717] , gipalayas niya ang mga lobo, – mga erehe ug mga Hellenes, kay kinahanglan ni Alexander nga makigbisog sa usa ka dakong pakigbisog dili lamang batok sa mga Ariano kondili usab batok sa mga pilosopong Hellenic.

Busa, sa usa ka higayon, ang pipila sa mga Hellenic nga pilosopo nangahas sa pagduol sa hari ug pagpasangil kaniya nga tungod sa iyang pagdumili sa karaang pagtuo sa mga amahan, ingon man sa mga balaod sa Romano ug Griyego, midawat siya og usa ka bag-ong pagtuo ug bag-ong mga balaod, nga, sumala sa pag-angkon niining mga pilosopo, dili sa pagpalig-on kondili sa pagkaguba sa gingharian. Gipangayo sa mga pilosopo sa hari nga tugutan sila sa pagsalmot sa usa ka debate bahin sa mga butang sa pagtuo uban ni Obispo Alexander. Mitugot ang hari alang niini nga debate. Si Santo Alexander sa Dios, bisan wala siya magtuon sa Hellenic nga pilosopiya, napuno gihapon sa Espiritu Santo ug wala mosalikway sa pag-apil sa debate.

Sa dihang ang mga pilosopo nagtigom sa daghang gidaghanon ug nagpahayag sa ilang tinguha nga tanan mosalmot sa debate uban sa Kristohanong obispo sa samang higayon, gisugyot sa santo nga mopili sila gikan sa ilang kaugalingon og usa ka pilosopo, ang labing maalamon ug labing maalam sa pagsulti, ug itugyan kaniya ang pagpangulo sa debate; samtang ang nahibilin nga mga pilosopo maminaw sa debate.

'Dili posible,' pangatarungan ni San Alexander, 'nga usa ka tawo makalabaw sa inyong tanan sa argumento, samtang nagasinggit ug nagagubot kamo.'

Gipili sa mga pilosopo ang usa kanila nga ilang giisip nga labing maalamon, ug gidala siya sa santo, samtang sila mismo nag-andam sa matinud-anong pagpaminaw. Sa pagsugod sa debate, miingon ang Iyang Kasantohan Patriarka Alexander sa maong pilosopo:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika nga hilom!'

Ug sa diha-diha dayon natali ang dila sa pilosopo ug nahilom siya, nga wala gyud siya makasulti bisan usa ka pulong.

Unya ang tibuok tigum sa mga pilosopo gikupot sa kahadlok ug kaulaw, nga ang uban kanila nilayas sa kaulaw, samtang ang uban mituo kang Kristo. Sa bahin sa pilosopo nga gikuhaan sa gasa sa pagsulti, mitimaan siya nga giila niya ang iyang kaugalingong sayop ug ang kamatuoran sa Kristohanong pagtuo; unya nahulog siya

---

[5715] Ang chorepiscopus – usa ka obispo sa kabaryohan – mao ang obispo sa mga baryo nga naglibot sa usa ka siyudad.

[5716] Si Mitrophan nagserbisyo isip patriyarka gikan sa 315 hangtod sa 325.

[5717] Si Alexander nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 325 hangtod sa 340.

sa tiilan sa santo; ug sa diha-diha dayon nabawi ang iyang pagkasulti: misugod siya sa paghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa atubangan sa tanan, ug pagkahuman niini nabunyagan siya kauban ang iyang uban pang mga higala.

Niining higayona, naglipay ang hari ug ang tanang mga magtutuo, ug ang tanan naghimaya sa Dios, nga naghatag og ingon ana ka katingalahang gahum sa Iyang alagad.

Kining Santo Aleksander sa ulahi napildi ang dautang Ario pinaagi sa iyang mga pag-ampo.

Pipila ka tuig pagkahuman sa Unang Ekumenikal nga Konseho, gitawag si Arius, ang heretiko, ngadto sa Constantinople; didto, pinaagi sa iyang limbong, nadani niya ang matinud-anong Haring Constantine sa mosunod nga paagi. Gipangutana siya ni Constantine: 'Nagtuo ka ba sama sa gisugo sa mga balaang Amahan sa Konseho sa Nicaea?' Apan si Ario, nga nagkupot sa dokumento nga naglatid sa iyang mga heretikal nga pagtulon-an sa iyang dughan, gitumbok niya ang iyang dughan gamit ang iyang kamot ug miingon:

'Mao kini akong gituohan!'

Sa ingon niini, kining heretiko daw mipahayag og pag-uyon sa kredo nga gipamatud-an sa Nicaea, apan sa iyang hunahuna, miingon siya nga nagtuo siya sumala sa iyang gisulat sa kaugalingong kamot, mao kana nga nota nga iyang gihuptan sa iyang dughan. Ug ang daotan nga tawo nanumpa sa atubangan sa hari, nga nag-ingon nga 'mao kini iyang pagtuo'.

Wala masayud sa ingon nga limbong, mituo ang hari sa mga pulong ni Ario ug gipadala siya kang Kabanalan nga Patriarka Aleksandro, nga nagmando kaniya nga dawaton si Ario sa komunyon sa Simbahan isip usa ka Ortodoksong magtutuo; gitakda usab ang usa ka Domingo diin dad-on si Ario sa simbahan aron makadawat sa Balaang Komunyon uban sa mga matinud-anon.

Apan, ang Santo nga si Alexander misalikway sa pagdawat kang Ario sa komunyon, isip magtukod sa usa ka erehiya.

Samtang milabay ang Sabado ug miabot ang Domingo. Sa gabii sa dili pa ang Domingo, ang obispo sa Dios mipanaug sa iyang kaugalingon sa pag-ampo sa santuwaryo atubangan sa halaran. Sa mga luha, iyang gihangyo ang Dios nga kuhaon ang iyang kalag gikan sa iyang lawas, aron dili niya masaksihan ang adlaw nga si Ario makig-ambit sa komunyon sa Simbahan ug madawat ang Balaang Misteryo; o, tungod sa kaluoy sa Iyang Simbahan, laglagon si Ario gikan sa mga buhi.

Nag-ampo si Santo Alexander ingon niini sa tibuok gabii; miabot ang buntag ug nagkadool na ang oras sa Misa. Mibutho si Ario gikan sa mga kwarto sa hari nga puno sa garbo, padulong sa simbahan; gilibutan siya sa mga dignitaryo sa hari nga misimpatiya sa iyang erehiya, ug sa daghang mga mandirigma nga nagbitbit og mga armas.

Sa dihang miduol si Ario sa dapit nga nailhan nga 'Palengke ni Constantine' (diin nagtindog ang usa ka haligi nga marmol nga adunay estatwa sa hari), gikupot siya sa dakong kahadlok nga nanggikan sa iyang nagkurog nga konsensya; Tungod niining kahadlok, gibati ni Arius nga kinahanglan na niya nga moadto sa kasilyas ug misugod siya pagpangita og hilom nga dapit. Dili layo gikan didto adunay usa ka pampublikong lugar; sa pagsulod ni Arius niini, kalit siyang gikupot sa grabeng kasakit sa tinai, ug ang sulod sa tiyan sa dautang tawo nibuto, sama sa nahitabo kang Hudas (Mateo 27:1), nga ang tanan niyang sulod sa tiyan migawas gikan kaniya.

Mao kana ang makalilisang nga katapusan sa heretiko.

Ang mga nagbarog sa duol nga nagpaabot kang Ario nga mogawas, sa dihang nakita nilang dugay kaayo siya, misulod sila mismo ug nakit-an siyang patay, naghigda sa nana ug dugo. Ug sa dayon, mikaylap ang balita sa tibuok siyudad mahitungod sa makalilisang ug wala damhang kamatayon sa heretiko nga si Ario; Napahiya ang mga heretiko, samtang ang mga Ortodokso dako kaayo ang kalipay nga si Kristo, ang tinuod nga Dios, nagpanimalos batok sa Iyang kaaway ug mapangahas; ug labi na gayud, ang labing balaan nga Patriarka Aleksander nagpasalamat kang Kristo nga Dios, nagpasalamat sa Dios tungod kay gipakita Niya ang kaluoy sa Iyang Simbahan ug giluwas kini gikan sa maong mabangis nga lobo.

Ang debotong Emperador Constantine ang Dako, sa pagkahibalo sa kamatayon ni Ario, napalig-on pa gayud sa iyang debotong pagtuo ug, hangtod sa iyang kamatayon, gipanalipdan ang mga doktrina sa Konsilyo sa Nicaea.

Mao kana ang gahum sa atubangan sa Dios sa matarong nga pag-ampo sa bantugang Obispo sa Dios, si Alexander. Sama sa usa ka hait nga armas, gipatay niini ang kaaway sa Dios ug nagdala og kadaugan sa

Ortodoksong Simbahan; si Santo Gregorio ang Teologo[5718] sa ulahi nagtumong niini sa iyang pakigpulong sa katawhan sa Constantinople, nga nagpahayag og pag-uyon ug pagdayeg kang Alexander, nga miingon niini:

– Sa tinuod nag-ingon ako kaninyo: kamo mao ang mga tinun-an sa himayaong Alexander, ang masigasig nga kampyon ug magtutudlo sa Balaang Trinidad, nga nag-armas batok sa heretikal nga sayop sa pulong ug buhat. Nahinumdom kamo sa iyang pag-ampo, nga kapariho sa pag-ampo sa mga Apostoles, pinaagi niini gipapas niya ang pangulo ug ulo sa mga heretiko sa mismong dapit diin ang labing daotan nga dila angay unta nga mapukan, aron ang kaulaw mabayran sa kaulaw, ug aron ang makamatay nga dautan sa heresiya, nga nakaguba sa daghang mga kalag, mapadayag hangtod sa kahangturan pinaagi sa usa ka dili dunggan nga kamatayon, nga gipadala isip angay nga ganti.

Gisulti ni San Gregorio kining mga pulong isip pagdayeg kang San Alexander ug aron mapahiya si Arius nga walay Dios; maong iyang gihisgutan ang kamatayon ni Arius, nga nahitabo sa usa ka makauwaw nga dapit, pinaagi sa mga pag-ampo ni Alexander; kay, sama sa pag-insulto ni Ario sa Anak sa Dios, nga nagpasipala sa Iyang Pagkadiyosnon—nga katumbas ug usa ka substansya uban sa Dios Amahan—mao usab nga siya mismo nakasinati og dili mahimayaong kamatayon; busa, ang insulto gibalesan sa usa ka insulto.

Si Santo Alexander nag-atiman sa Simbahan ni Kristo sulod sa daghang katuigan, hangtod sa iyang tigulang nga edad. Sa dihang anaa na siya sa higdaanan sa kamatayon, ang iyang panon mitigom sa palibot sa higdaanan sa ilang magbalantay ug nangutana kaniya:

'Kanino nimo kami biyaan, amahan? Kinsa ang imong itudlo nga among magbalantay; nga mosunod sa imong mga lakang, magdumala sa Simbahan nga matinud-anon?'

Si Alexander, nga nagtudlo sa duha ka dungog nga lalaki—sila si Pablo nga presbiteryo ug si Macedonia nga diakono—mitubag:

'Kung gusto kamo og magbalantoy nga maalamon ug napuno sa mga hiyas, pilia si Pablo; apan kung gusto kamo og magbalantoy nga maanyag lang tan-awon, nga nagdan-ag sa gawasnong katahum, pilia si Macedonia.'

Pagkahuman niini, mibyahe ang Iyang Kasantosohan Patriarka Alexander paingon sa Ginoo, human siya mabuhi og siyamnapu't walo ka tuig sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso. Pagkahuman niya, gisunod sa pagdumala si Santo Pablo, ang unang Patriarka sa Constantinople nga nagbitbit sa maong name[5719] (gisaulog kaniadtong Nobyembre 6).

Si San Juan, nga nailhan nga Capadociano tungod kay lumad siya sa Capadocia, misunod sa Katungdanan sa Patriarka sa Constantinople pagkahuman sa heretiko nga si Timoteo[5720] , hapit na sa katapusan sa paghari sa heretiko nga si Anastasius[5721] . Gipili siya batok sa iyang kabubut-on (kay wala siya gustong dawata kini nga hataas nga katungdanan), ug gipahimutang nga Patriarka mas tungod sa mga ortodoksong katawhan kaysa sa imperyal nga awtoridad. Wala makasinati si Juan og kahupayan gikan sa walay Dios nga emperador (Anastasius) hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon, kay gikaligut-an ug gipanglutos siya niini; kay kini nga emperador mipanalipod sa erehe ni Severus, ang pseudo-patriarka sa Antioch[5722] , usa ka kontra sa Konsilyo sa Balaang mga Amahan nga gihimo sa Chalcedon (ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konsilyo)[5723] . Kining eretikong si Severus, nga nagsunod sa mga pagtulon-an ni Dioscorus ug Eutyches—nga gipahawa sa simbahan niadtong konseho ug gikondena sa anathema—nag-ila lamang og usa ka kinaiya sa Persona sa atong Ginoong Jesu-Kristo: giangkon niya nga ang Pulong ug ang unod, sa Inkarnasyon, nahugpong sa usa ka kinaiya, ug wala mag-ila og duha ka kinaiya sa usa ka Persona ni Kristo, sama sa gitudlo kanato sa mga Balaang Amahan nga tuohan ug sama sa gipahayag gihapon sa Simbahan, sa iyang teolohikal nga pagtulon-an: 'Diyos sa kinaiyahan, ug tawo sa kinaiyahan alang sa atong ikagaling: dili nabahin sa duha ka Persona, apan giila nga duha ka kinaiyahan nga walay sagol'[5724] .

[5718] Si San Gregorio nga Teologo (gikan sa Nazianzus) nagsilbi isip Patriarka sa Constantinople sulod sa mubo nga panahon (ubos sa usa ka tuig); nailhan siya tungod sa iyang labawng mga sinulat, diin gihatagan siya sa titulo nga 'ang Teologo'. Ang iyang pista mao ang ika-25 sa Enero.

[5719] Si Pablo (I) nagsilbi isip Patriarka sukad 340; siya dayon gipahawa sa katungdanan apan gibalik sa 347; iyang gipangulo ang katungdanan sa patriarka hangtod 350.

[5720] Si Timoteo (I) nagsilbi isip Patriarka gikan sa 511 hangtod sa 518.

[5721] Ang Emperador Anastasius (Dicor) naghari gikan sa 491 hangtod 518.

[5722] Si Severus nagsilbi isip Patriarka gikan sa 512 hangtod 519.

[5723] Niadtong 451

Ang maong sofistikal nga kaatbang sa Ortodoksiya sayup nga miangkon nga ang Pagkadiyos sa Balaang Trinidad nag-antos sa krus kauban ang pagkatawo ni Kristo; tungod niini, iyang gidugang ang mosunod nga mga pulong sa awit sa Trisagion: 'gipako sa krus alang kanato, kalooy-i kami'.

Gikan sa kini nga gisumpaang Amihanan mitungha ang erehe sa mga Acephali, nga nagpasabot og 'walay ulo', gitawag ingon niini tungod kay wala nila giila ang awtoridad sa mga Ortodoksong obispo ibabaw sa mga simbahan nga sakop kanila, sama sa pagdumala sa ulo sa ubang mga miyembro; apan ang matag-usa kanila nagtuo nga siya usa ka lider ug magtutudlo, sumala sa iyang kaugalingong pangatarungan. Pagkahuman namatay ang mga erehe nga obispo ug presbiter nga nangdepensa niining bakak nga pagtulon-an, wala na gisaulog sa taliwala niining mga erehe ang binyag o ang Banal nga Liturhiya sumala sa naandan nga ritwal sa simbahan; Hinuon, mikaon sila sa usa ka kordero nga giandam daan ug gipreserba sulod sa dugay nga panahon, , magtigom sa mga adlaw sa Balaang Pasko ug mobungkag sa kordero ngadto sa gagmay nga piraso. Unya, ang matag usa niining mga heretiko mipili alang sa iyang kaugalingon sa bisan unsang pagtuo nga iyang gusto; tungod kay ilang giangkon ang awtoridad sa pagtudlo sumala sa ilang kaugalingong pagbuot, nagtudlo usab sila sa uban, gipangwali kanila ang ilang bakak nga doktrina. Busa, daghang mga erehiya ang mitumaw gikan niining mga heretiko, nga ang matag-usa nagkasumpaki sa usag-usa; ang Griyegong istoryador sa simbahan nga si Nikephoros Kallistos naghisgot niining mga heretiko sa ika-18 nga libro, kapitulo 45, nga nag-ingon ingon niini:

Lakip sa ingon nga mga heretiko mao ang dautang Haring Anastasius, nga nakahatag og dakong kadaut sa Simbahan sa Dios pinaagi sa pagpahawa sa mga ortodoksong obispo gikan sa ilang mga katungdanan; gisulayan usab niining hari nga pahawaon si Santo Juan, Patriyarka sa Constantinople, apan ang paghukom sa Dios mibagsak sa heretiko, ug naputol ang iyang kinabuhi sa kamatayon.

Dili kini sayop nga hisgutan dinhi ang kamatayon niining dautang hari, nga nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Pipila ka adlaw sa wala pa siya mamatay, nakakita kining hari sa usa ka damgo og usa ka makalilisang nga hulagway, nga naglingkod sa himaya sa usa ka hataas nga trono sama sa usa ka Hukom, uban sa daghang mga tawo nga nagtindog sa atubangan niya. Kining Hukom nagkupot og usa ka basahon sa Iyang kamot; sa pag-abli niini, nakit-an Niya ang ngalan nga Anastasius sa sulod niini ug, sa pagpakita niini sa hari, miingon:

'Gusto unta nako nga hatagan ka og mas taas nga kinabuhi, apan tungod sa imong pagkadautan, putlon ko ang napulo'g upat ka tuig sa imong kinabuhi.'

Pagkahuman niini, giwagtang sa Huwes ang gisulat sa basahon; ang hari, bisan pa man, napildi sa kahadlok ug kahingawa, nabanhaw nga nabalaka gikan sa iyang tulog, gitawag niya ang usa sa iyang labing suod nga mga magtatambag nga ginganlan og Amant, nga mouyon kaniya sa tanang butang (ug usab sa iyang heretikal nga pilosopiya), ug gisaysay niya kaniya uban sa kasubo kana nga damgo nga panan-awon. Si Amant, pagkahuman maminaw sa hari ug nahadlok sa iyang gisaysay, miingon:

'Kagabii nakasinati usab ko og makalilisang nga panan-awon: mura'g nagbarog ko duol sa imong maharlikang nawong, sama sa usa ka sulugoon, apan miabot ang usa ka dako kaayong baboy, gikuptan ko sa akong panapton sa gawas ug, gilabay ko sa yuta, gilamoy ko.'

Samtang gisaysay nila kini nga makalilisang nga mga damgo sa usag usa ug napuno sila sa kahadlok, ilang gitawag ang usa ka manghuhula nga ginganlan og Proclus ug gisultihan siya sa ilang mga damgo aron kini iyang ipasabot. Miingon siya kanila nga sila duha mamatay sa dili madugay.

Ug sa tinuod, sa dili madugay, nanalagsa ang kilat sa palasyo ug napatay ang hari. Mao kana ang makalilisang nga kamatayon nga nadawat sa dautang tawo.

Pagkahuman sa kamatayon ni Haring Anastasius, gipili siJustin[5725] , usa ka matinud-anon ug matarong nga tawo, sa trono sa gingharian. Sa bahin ni Amant ug sa uban pang daotan nga mga tawo nga nitabang sa daotan nga mga buhat ni Anastasius ug nagpugos sa mga matinud-anon, sila gisilotan og kamatayon pinaagi sa matarong nga paghukom. Busa, ang mga panan-awon nga ilang nadawat sa ilang pagkatulog natuman alang kang Anastasius ug kang Amant.

[5724] Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho.

[5725] Si Justin I naghari gikan sa 518 hangtod sa 527.

Pagkahuman sa pagkahugno niining mga kaaway, mibalik ang kalinaw ug kahilom sa Simbahan ni Kristo ug sa taliwala sa mga magbalantay niini. Ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Juan, kauban ang bag-ong napiling debotong Haring Justin ug ang tanang ortodoksong katawhan, naglipay sa pagka-libera sa Balaang Simbahan gikan sa gapos sa mga nagpahirap niini ug nag-awit og mga himno sa pagpasalamat sa simbahan. Paglabay sa mubo nga panahon, ilang (ang hari ug ang patriyarka) gitawag ang labing duol nga mga obispo (upat ka pulo ang gidaghanon) ngadto sa usa ka Lokal nga Konseho ug gi-exkommunikar si Severus, ang bakak nga Patriyarka sa Antioquia, ug ang tanan niyang mga sumusunod nga pareho og hunahuna; sa samang higayon, ilang gipamatud-an ug gidayeg ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo sa Chalcedon.

Si San Juan gigahin ang nahibilin niyang kinabuhi sa kalinaw sa Simbahan, masigasig nga nag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya ug nakapahimuot sa Dios; pagkahuman niyang pagdumala sa katungdanan sulod sa tulo ka tuig, malinawong mibiya si Juan paingon sa Ginoo[5726] .

Si San Pablo, nga karon giila ug gipasidunggan – ang ika-upat nga Patriarka sa Constantinople nga pareho ang ngalan – lumad sa Cyprus; gidawat niya ang katungdanan sa patriarka pagkahuman ni Nikitas[5727] , usa ka ikonoklastikong heretiko[5728] , atol sa paghari ni Leo[5729] , anak ni Kopronymus . Kining San Pablo gihisgutan sa hagiograpiya ni San Tarasius[5730] .

Si Pablo usa ka matinahuron ug matinud-anon nga tawo, apan huyang kaayo ang pagbuot ug mahadlokon; kay sa dihang nakita niya ang dagkong pag-antos nga gisagubang sa mga matinud-anon sa kamot sa dautang hari tungod sa balaang mga ikon, gitago niya ang iyang pagkamatinud-anon ug nakig-uban sa mga heretiko, bisan pa man nga wala niya kini gustong buhaton. Pagkahuman sa kamatayon sa maong dautang hari, gusto niya nga ibalik ang matinud-anong batasan sa pagdayeg sa mga balaang larawan, apan wala niya kini mabuhat tungod kay wala siyay kinsa motabang kaniya; sa samang higayon, ang pagsalikway sa mga larawan hingpit nang natukod sa tibuok siyudad ug sa mga kasikbit nga rehiyon. Tungod niini, si Pablo nasubo kaayo; sa pagkahibalo nga dili tingali siya magmalampuson, nagpasiya siya nga biyaan ang trono sa patriyarka, diin siya nagpabilin sulod sa dili molapas sa upat ka tuig; tungod kay siya nagkasakit, tinago siyang mibiya sa puloy-anan sa patriyarka paingon sa Monasteryo ni San Florus, diin siya nagsul-ob sa balaan nga eskemang monastiko.

Ang balita niini dali nga mikaylap sa halayo ug halapad, ug ang tanan nangahibulong pag-ayo.

Si Emperatris Irene[5731] , nabug-atan sa kasubo sa niining nahitabo, kay nahibaloan niya nga ang Patriarka naglihok sa ingon nga paagi nga wala magpahibalo sa bisan kinsa. Miduaw siya kaniya uban sa iyang anak nga si Tsar Constantine, ug nangutana kaniya:

'Amahan? Unsa man imong gibuhat, ug ngano man nga ingon ani imong gibuhat?'

Mitubag si Pablo:

'Ang akong sakit ug ang paglaum sa hapit na nga kamatayon maoy nakapukaw kanako sa pagdawat niining balaan nga monastikong paagi sa kinabuhi, apan labaw sa tanan mao ang kagubot ug panagbangi sa simbahan nga nagdala kanako sa pagbiya sa trono sa patriyarka; kay ang Simbahan nag-antos, gubot tungod sa ikonoklastikong erehiya; tungod sa taas ug dili-matinud-anong pagplano sa mga heretiko, ang Simbahan nakasinati og grabeng samad, ug ako, usa ka maluoyong tawo, tulo na ka beses nga gipamatud-an kana nga heresiya sa akong kaugalingong kamot ug pirma; dili lang ko nakalikay sa mga bitag sa heresiya, apan naipit ko niini sa akong dila ug kamot, nga karon akong ginasubo pag-ayo; apan ang labing grabeng samad ug bug-at sa akong kalag mao ang akong nakita nga ang tanang yuta nga sakop sa inyong awtoridad, samtang hugot nga nagbarug sa Ortodoksong pag-angkon sa pagtuo, nagpabilin sa Ortodoksong doktrina ug nagalipay, naglikay sa among Simbahan ug nagpahawa kanamo gikan kanila, sama sa mga naligaw nga karnero, nga kabahin sa kawan ni Cristo. Tungod niini,

---

[5726] Si Juan nagsilbi isip Patriarka gikan sa 518 hangtod sa 520.

[5727] Si Nikita I nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 766 hangtod 780.

[5728] Ang ikonoklastikong erehiya mitumaw sa ikawalong siglo. Ang mga ikonoklasta binuang nga gihugpong ang pagdayeg sa mga ikon sa pag-idolo. Ang labing masigasig nga mga tig-awhag sa ikonoklasmo mao ang mga emperador: si Leo III ang Isaurian (717–741) ug si Constantine V Copronymus (741–775). Kining heresiya gisaway sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo niadtong 787 sa siyudad sa Nicaea.

[5729] Naghari si Leo IV (ang Khazar) gikan sa 775 hangtod sa 780.

[5730] Ang pista ni San Tarasio gisaulog sa Balaang Simbahan kada Pebrero 25.

[5731] Naghari si Emperatris Irene gikan sa 797 hangtod sa 802.

dili ko gustong mahimong magbalantay sa usa ka heretikal nga tigum ug mas gusto pa nako nga mahimutang sa lubnganan kaysa masilot sa anatema gikan sa balaan nga kwarteto sa Apostolikong Sees[5732] . Apan tungod kay gibutang sa Dios ang awtoridad sa sceptre sa inyong mga kamot, aron magamit ninyo ang maharlikang pag-atiman alang sa Kristohanong panon nga nagkawalat sa tibuok kalibutan, itutok ninyo ang inyong pagtagad sa kasubo sa inyong Inahan, – ang Simbahan – ug ayaw tugoti nga magpabilin pa siya sa walay-paglaum nga kasubo, kondili buhata ang tanan sa imong gahum aron masiguro nga mabalik ang iyang kanhing himaya. Ayaw tugoti ang daotan nga erehiya, sama sa baboy nga mogawas gikan sa uma, nga maglaglag ug madaut ang ubasan ni Cristo atol sa imong matinud-anong paghari; ayaw tugoti nga ang erehiya makahugaw sa ubasan ni Cristo pinaagi sa dautang kaugalingon. Aduna ka'y usa ka maalamon nga magmamugna nga makapahimulos sa bungkos sa tinuod nga pag-angkon, nga gihulma kini sa banal nga gilingan sa Usa ka Simbahan. Kining magmamugna pun-on ang baso sa kinaadman ug andamon alang sa matinud-anong katawhan ang ilimnon sa Ortodoksong kinaadman.

Gipangutana siya nila:

'Amahan, kinsa man ang imong gipasabot?'

Mitubag siya:

'Naga-hisgot ako kang Tarasios[5733] , ang inyong unang maharlikang magtatambag; nasayud ako nga siya angay nga mahimong katiwala sa Simbahan, kay pinaagi sa tungkod sa iyang pangatarungan, mapalayas niya ang walay pulos nga pakigpulong sa erehya ug maalamon niyang magbalantayan sa panon ni Cristo, nga iyang tipuon sulod sa nag-inusarang bakod sa ortodoksiya.'

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan kang Patriarka Pablo, ang debotong Emperatris Irene ug ang iyang anak, si Emperador Constantine, nilakaw nga masubo. Apan si Pablo, nga mituyok ngadto sa pipila ka mga maharlika nga nagpabilin uban kaniya, miingon kanila:

'Oh, unta dili ko anaa sa maong trono sa panahon nga ang Simbahan nagkaguliyang tungod sa mga heretiko nga gisaway sa mga ekumenikal nga sentro. Kung dili matigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho ug dili masaway ang ikonoklastikong erehiya, dili kamo maluwas.'

Miingon kaniya ang mga maharlika:

'Ngano man, sa dihang gipahimutang ka nga Patriarka, nga gihatag nimo ang imong sinulat nga pag-uyon sa ikonoklasmo?'

Mitubag si Pablo:

'Tungod kay gipirmahan nako kana nga dokumento niadtong panahona, karon naghinulsol ko niini ug nahadlok sa silot sa Dios tungod kay nagpabilin kong hilom niadto tungod sa kahadlok ug tungod kay wala nako gisulti kaninyo ang kamatuoran. Karon, bisan pa niana, naghinulsol ko, ug nagaingon ko nga dili kamo makalaum sa kaluwasan kon magpadayon kamo niining heretikal nga sofistika.'

Paglabay sa pipila ka adlaw human niini, ang patriyarka namatay sa kalinaw[5734] . Sukad niadto, ang mga lungsoranon sa Constantinople nagsugod sa pagpakigsulti nga gawasnon ug walay kahadlok, ug sa pakiglalis sa mga heretiko bahin sa balaang mga ikon, nga wala'y bisan kinsa ang nangahas sa pagpanalipod sukad pa sa panahon ni Leo nga taga-Isauria[5735]

sa paglitaw.

Pagkahibalo nato niining tanan mahitungod sa tulo ka balaang amahan nga karon gisaulog—Aleksander, Juan ug Pablo—himayaon nato ang Usa ka Dios sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Gisunog sa gugma ni Kristo, O kamo nga himayaon, ug sa pagkuha Ninyo sa Iyang yugo ug sa mahimayaong krus, nahimong mga tighisgot sa Iyang kinabuhi ug mga kaambit sa Iyang pagka-diyosnong

---

[5732] Kini nagtumong, siyempre, sa mga patriyarkal nga dapit sa Constantinople, Roma, Antioquia ug Alexandria.

[5733] Si Tarasius mao ang Patriarka sa Constantinople (nagsunod kang Paul IV) gikan sa 784 hangtod 806.

[5734] Si Pablo IV nagsilbi nga patriyarka gikan sa 780 hangtod sa 784.

[5735] Si Leo III (Isaur), nga naghari gikan sa 717 hangtod 741, usa ka mabangis nga iconoclasta.

himaya: si Alexander nga Maalamon sa Dios, kauban si Juan nga Katingalahan ug si Pablo nga Himayaon. Busa, sa pagtindog sa atubangan sa Iyang trono, mangamuyo kamo nga matinud-anon alang sa among mga kalag.

Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Alexander Nevsky[5736]

Gisaulog sa 30 Agosto

Ang balaan ug matarong nga Dakong Prinsipe Aleksander Yaroslavich natawo niadtong 30 Mayo 1219 sa siyudad sa Pereslavl-[5737] .

Ang amahan ni Alexander Yaroslavich, si Dakong Prinsipe Yaroslav Vsevolodovich, sumala sa mga salaysay sa iyang mga kaubanan, usa ka mahigugmaon, maloloy-on, ug matinud-anon nga prinsipe, nga gihigugma sa tanan. Ang inahan ni Banal nga Prinsipe Alexander, si Banal nga Prinsesa Theodosia, pinaagi sa iyang pagkamatinud-anon ug pagka-asketiko, giila na sa iyang mga kapanahonan isip Balaang Prinsesa[5738] . Ang Banal nga Prinsipe Alexander nagdako sa ilawom sa pag-atiman sa iyang matinud-anon nga mga ginikanan, nga gihigugma siya pag-ayo.

Sumala sa kostumbre sa panahona, nagsugod ang iyang edukasyon sa sayo pa niyang pagkabata; ug tungod kay ang pangunang tumong sa iyang pagpadako mao ang pagpalambo sa kahadlok sa Dios ug pagkamatinud-anon sa kalag sa bata, ang matinud-anon nga prinsipe gitun-an, una sa tanan, ang mga balaang basahon – ang Ebanghelyo, ang Salmo, usa ka balaang libro nga gihigugma sa Balaang Rus', diin sa maalamon nga mga pulong niini nangita ug nakakaplag og kahupayan ang atong mga matinud-anong prinsipe sa labing lisud nga mga higayon sa ilang kinabuhi, sa dihang walay tabang o kahupayan nga gilauman gikan sa bisan kinsa gawas sa Ginoo.

Sukad pa sa iyang pinakamaagang mga adlaw, giporma sa Ginoo ang debotong Prinsipe Alexander nga mahimong suga nga nagdan-ag sa pagtuo ug pagkamaayo. Sumala sa usa ka karaang kronikista sa kinabuhi sa debotong prinsipe, wala gyud siya maglingaw sa mga duwa sa bata o sa bisan unsang kalingawan. Ang iyang paboritong kalingawan mao ang pagbasa sa mga balaang libro; ang iyang paboritong porma sa pagpahulay mao ang mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoo, nga kanunay niyang nakita sa ehemplo sa iyang debotong inahan. Gipalipay niya ang iyang kalag pinaagi sa pagkanta sa mga himno sa simbahan, ug gipalig-on ug gipalambo niya ang iyang pisikal nga kusog pinaagi sa pagpuasa ug pag-abstinensya.

Kauban sa akademiko nga edukasyon, dakong pagtagad ang gihatag sa karaang pamilya prinsipe sa Rusya sa pisikal nga pagbansay: ang pagpalambo sa kusog ug kagiwatan, ang abilidad sa paggamit sa espada ug pika, sa pagsakay sa kabayo, ug uban pa, kay gilauman nga ang usa ka prinsipe maalamon dili lamang sa espirituhanong mga buhat kondili usab sa mga pakig-away; siya dili lamang usa ka mandirigma ni Kristo kondili usab usa ka mandirigma sa kalibutan, nga makahimo sa pagpanalipod sa Balaang Simbahan pinaagi sa gahum sa pulong ug, kon kinahanglan, pinaagi sa gahum sa espada. Ug ang debotong Prinsipe Alexander, ang dili mapilde nga mandirigma, ingon sa pagtawag kaniya sa iyang mga kaubanan sa panahon, nakab-ot sa hingpit kining aspeto sa pagpadako sa usa ka prinsipe ug siya, alang sa iyang mga kauban sa armas, dili lang usa ka lider kondili usa usab ka modelo sa kaisog sa pakig-away.

Ang pagbansay sa mga batan-ong prinsipe alang sa ilang umaabot nga paghari nagsugod pa sa sayo nga edad. Dinhi usab, ang Matarong nga si Alexander adunay halangdon nga ehemplo ug modelo sa iyang bantog nga amahan—nga, sumala sa iyang mga kaubanan sa panahon, usa ka martir alang sa yutang Ruso, nga iyang gihalad ang iyang kinabuhi alang sa nasud nga gisalig kaniya sa Diyos aron siya ang magdumala.

[5736] Ang mga salaysay sa kinabuhi sa Matinud-anong Prinsipe Alexander Yaroslavich makita sa karaang mga hagiograpiya nga gihalad kaniya ug sa mga kronika. Sa Karaan nga Rus', lima ka hagiograpiya sa matinud-anong prinsipe ang gisulat, diin ang una, usa ka mubo nga salaysay, gisulat sa usa ka kaubanan ni Alexander Yaroslavich, samtang ang katapusan, ang labing detalyado, gisulat pa sa ika-17 nga siglo, base sa pinakamaunang mga hagiograpiya, nga sunod-sunod nga gisumpay sa usag usa.

[5737] Karon kini usa ka gamay nga lungsod sa Vladimir Governorate (sa Suba Trubezh, diin kini mosulod sa Danaw Pereyaslav), apan niadtong panahona kini mao ang kapital sa prinsipalidad nga appanage sa Pereyaslavl-Zalessky.

[5738] Ang debotong Prinsesa Theodosia, anak sa bantog nga prinsipe sa Rusya nga si Mstislav Mstislavich ang Maisug, namatay niadtong 1244.

Apan ang debotong Prinsipe Alexander wala magdugay sa ilawom sa atop ug pag-atiman sa iyang amahan; sayo pa kaayo, kinahanglan na niyang subayon ang iyang kaugalingong dalan sa kinabuhi.

Ang Veliky Novgorod, usa ka dato nga 'libreng' siyudad niadtong panahona nga nagkontrol sa hapit tibuok amihanang bahin sa Rus karon, nga naghimo sa kaugalingong mga balaod ug regulasyon, nagpili ug nagpahawa sa kaugalingong mga prinsipe, nagtanyag sa trono sa pagka-prinsipe kang Yaroslav, ang amahan sa matinud-anong Prinsipe Alexander. Gidawat ni Yaroslav Vsevolodovich kining tanyag; apan wala siya makatugot sa ubos nga posisyon diin nahimutang ang usa ka prinsipe taliwala sa mga tawo sa Novgorod. Niadtong 1228, tungod sa kasuko sa pagsuway sa mga taga-Novgorod, mibalik si Yaroslav Vsevolodovich sa iyang kaugalingong siyudad sa Pereyaslavl, ug gibyaan ang iyang duha ka batang anak nga lalaki, sila Theodore ug Alexander, sa Novgorod ubos sa pag-atiman sa iyang gisaligan nga mga boyar. Niadtong Hunyo 5, 1233, ang maguwang sa mga prinsipe namatay nga kalit kaayo samtang nagpadayon pa ang preparasyon sa iyang kasal, ug ang debotong Prinsipe Alexander nabyaan nga nag-inusara sa usa ka siyudad nga langyaw kaniya.

Lisod kaayo ang iyang kahimtang didto. Sa usa ka bahin, gusto sa mga tawo sa Novgorod nga mahigugmaon sa kagawasan nga dili makalingkawas sa ilang kontrol ang batan-ong prinsipe, nga matinumanon nga tumanon ang ilang mga gusto, ug respetohon ang ilang mga kagawasan ug mga batasan. Sa laing bahin, lig-on sa iyang kaugalingong mga tinguha, gipangayo ni Yaroslav Vsevolodovich nga sundon sa iyang anak ang parehas nga dalan nga iyang gisundan, naningkamot sa pagpalig-on sa prinsipong awtoridad sa Novgorod, bisan pa sa mga pagbuto sa pagkadismaya sa mga taga-Novgorod. Unsa kadako nga kusog sa pagbuot, pagka-maampingon, ug sa samang higayon, ang abilidad sa pakig-uban sa mga tawo ug pagpakita og pagdawat sa ilang mga panan-aw ug batasan ang gikinahanglan sa batan-ong prinsipe, aron samtang gipatuman niya ang plano sa iyang amahan, makuha niya ang pagsalig ug gugma sa mga tawo sa Novgorod, nga dili mosugot sa bisan unsang kompromiso sa ilang mga kagawasan. Mipuyo siya dinhi, ingon pa, nga naipit tali sa duha ka kalayo, kanunay nga magbantay, ug malampuson nga nakalabang sa tanang kalisdanan. Nalipay ang iyang amahan kaniya; nahigugma ang mga tawo sa Novgorod kaniya, gitawag siya nilang 'among prinsipe' ug nanghambog sila sa kamatuoran nga si Alexander, nga gusto sa matag rehiyon sa Rusya nga mahimong ilang kaugalingong prinsipe, mao ang nagdumala kanila.

Dili lamang pinaagi sa iyang kaalam ug maalamon nga pagdumala nga nakuha ni Prinsipe Aleksander nga matinud-anon ang hunahuna ug kasingkasing sa mga tawo sa Novgorod. Nadani usab sila sa balaan nga prinsipe tungod sa iyang talagsaong mga kinaiya sa personalidad, ug uban sa iyang espirituhanong kaanyag, ang iyang katingalahang pisikal nga kaanyag, nga nakapahingangha sa tanan nga nakakita sa matinud-anon nga prinsipe. Ang mosunod nga salaysay napreserbar sa iyang karaang hagiograpiya bahin sa dili mapugngan nga impresyon nga gihimo sa matinud-anon nga Prinsipe Alexander pinaagi sa iyang hitsura.

Usa ka Aleman nga kabalyero nga ginganlan og Andriash ang miabot sa Novgorod. Nabungog sa katingalahang katahum sa Matarong nga Prinsipe Alexander, pagbalik niya sa iyang yutang natawhan iyang gipadayag ang iyang mga impresyon sa iyang mga kauban sa mosunod nga mga pulong: 'Nibyahe ko sa daghang mga nasud ug nakakita ko og daghang mga tawo, apan bisan sa mga hari o sa mga prinsipe wala koy nakitang bisan kinsa nga makatupong kang Prinsipe Alexander.'

Ang mahimayaong dagway sa Balaan nga Prinsipe Alexander nakahatag usab sa susamang pagbati sa makahadlok nga mananakop sa Rus' – si Batu. Sa bahin sa mga Ruso, mga kaubanan ni Santo Alexander, sa paghulagway sa dagway sa ilang prinsipe, sama sa Aleman nga kabalyero, wala silay nakitang ikatandi sa kinabuhi sa ilang panahon. Sa pagkamahigalaon, ilang gikumpara ang matinud-anong prinsipe kang Patriarka Jose, nga gitudlo sa Paraon nga magmamando sa tibuok yuta sa Ehipto; sa kusog, sa hukom sa Daang Tugon nga si Samson; sa kinaadman, kang Haring Solomon; ug alang sa iyang kaisog ug kabayanihan sa militar – sa karaang Emperador Romano nga si Vespasian[5739] .

Sa dihang ang matinud-anong prinsipe misulti sa katawhan o naghatag og sugo sa iyang mga sundalo, usa ka kaubanan – ang kronikista sa kinabuhi sa prinsipe – mipahayag nga ang iyang tingog sama sa trumpeta.

Apan ang debotong prinsipe nakadani pa gyud og labaw nga pagtagad tungod sa iyang espirituhanong katahum, nga sa iyang mga kaubanan sa panahon daw katingalahan usab sama sa iyang pisikal nga katahum. 'Mapinanggaon siya nga walay sukod,' matod sa kronikista.

[5739] Naghari si Emperador Vespasian gikan sa 70 hangtod sa 79.

Ang kalooy usa ka talagsaong kinaiya nga mapamana sa pamilya sa mahadlokon nga Prinsipe Alexander. Ang iyang mga ginikanan, sila Yaroslav ug Theodosia, nailhan tungod niini, Pinaagi niini nga kinaiya nakuha sa tiyo ni Banal nga Prinsipe Alexander, si Dakong Prinsipe Yuri Vsevolodovich sa Vladimir, ang kinatibuk-ang paghigugma sa katawhan; ug kini usab ang kinaiya nga gipamana sa katigulangan ni Santo Alexander, si Dakong Prinsipe Vladimir Vsevolodovich Monomakh sa Kyiv, ang bantugang tigpasiugda sa karaang Rusya nga nagdani sa tanan kaniya pinaagi sa iyang pagkamaabiabihon ug pagkaandam sa pagtabang sa bisan kinsa nga nanginahanglan.

Ang mga panghitabo sa Novgorod, diin gigugol ni Banal nga Prinsipe Alexander ang iyang pagkabatan-on, labi ka angay sa pagpalambo niining kinaiya sa balaan nga prinsipe, nga iyang napanunod gikan sa iyang mga katigulangan. Ang adunahan ug komersyal nga Novgorod, tungod sa kahimtang sa yuta nga dili hingpit nga paborable alang sa agrikultura, kanunay nga nakasinati og kapakyasan sa ani ug gutom. Sa ingon nga mga panahon, ang presyo sa pan misaka pag-ayo, ug ang mga kabus usahay gihulga sa gutom. Nahitabo ang ingon nga kalamidad sa sayong mga tuig sa kinabuhi ni Haring Alexander nga Matarong sa Novgorod.

Niadtong 1230, tungod sa sayong katugnaw, nawala ang tanang tanom sa tingtugnaw sa rehiyon sa Novgorod. Wala nay suplay sa mga liso, kay ang ubang bahin sa Rus' nakasinati usab og kapakyasan sa ani. Nakadawat ang mga tawo sa Novgorod og pipila ka limitadong tabang gikan sa ilang kasadpang silingan, ang mga Aleman nga negosyante nga kadakoan sa kalakalan sa Novgorod. Apan gamay ra kaayo ang ikahatod sa mga langyaw nga negosyante. Tungod sa kakulang sa pan, ang mga tawo nagsugod og kaon sa lumot, panit sa kahoy nga linden ug pino, ug mga bungang-kahoy sa oak; unya mikaon na sila og karne sa kabayo, iro ug iring, apan bisan kini nga pagkaon kulang gihapon. Walay ihap nga mga bangkay sa mga tawo nga namatay sa gutom ang nagkatibulaag sa kadalanan; walay motagad sa ilang paglubong, kay ang tanan nahadlok nga dili usab sila makasinati sa maong makalilisang nga kapalaran. Ang gutom daw gipugngan ang tanang pagbati sa kasingkasing sa mga tawo. Ang igsoon misalikway sa igsoon, ang amahan misalikway sa anak nga lalaki, ug ang inahan misalikway sa anak nga babaye sa usa ka tipik nga pan. Ang mga ginikanan mibaligya sa ilang mga anak ngadto sa pagkaulipon aron lang makaseguro nga makakuha sila sa maong walay pulos nga subo sa pan. Sa katapusan, tungod sa kagutom ug kawad-on sa paglaum, nagsugod sila sa pagkaon sa bangkay sa tawo, ug ang uban miabot sa ingon ka grabe nga kahimtang nga ilang giatake ang buhing tawo, gipatay kini ug gikaon. Ang mga dalan ug kadalanan nangahimong walay sulod; ang tanan nahadlok mogawas sa ilang mga balay, bisan pa sa paglakaw o sa karwahe. Walay pagbitay nga makapahunong sa mga nadakpan ug napamatud-an nga nakasala; napildi ang gutom sa kahadlok sa silot ug kamatayon. Nibungkag ang tanang sibil nga kahusay: nagsugod ang pagpanguha sa mga kabtangan, ingon man ang pagsunog sa mga panimalay sa paglaum nga makakita og suplay sa pan, ug misunod ang pagpatay-patay sa magsoon. Ang debotong Prinsipe Alexander, nga hapit pa lang bata niadtong panahona, nakasinati sa tanang kalisod uban sa mga tawo sa Novgorod, ug maimahin ra nato kung giunsa kini nakaapekto sa kalag sa iyang bata nga dali maimpluwensyahan. Apan dili lang kini ang kalisdanan. Ang ingon nga mga katalagman nabalik-balik sa kapin sa usa ka higayon, bisan pa sa mas gamay nga sukod, sa mga ulahing tuig; nagsilbi kini nga pahimangno sa mga naagian, ug nagpahinabo usab og kahadlok alang sa umaabot.

Kining mga kasakit sa mga kabus nakapukaw sa matinud-anong prinsipe og espesyal nga kalooy alang kanila. Sumala sa usa ka karaang biograpiya, si Alexander Yaroslavich usa ka tinuod nga higala sa tanan nga nanginahanglan ug mga walay-wala, usa ka amahan sa mga balo ug mga ulila, ug usa ka tig-atiman sa mga pulubi ug mga kabus. Gihunahuna ang sugo sa Manluluwas nga dili magtipig bahandi sa yuta, buotan niyang gitabangan ang mga nanginahanglan, ug walay bisan kinsa nga mibiya sa panimalay sa prinsipe nga wala matubag ang ilang hangyo.

Kauban sa makalilisang nga mga kalamidad sa silot sa Dios, ang debotong Prinsipe Alexander, samtang nagpuyo sa Novgorod, napugos nga masaksihan ang daghang mga kasakit nga nanggikan sa pagbuot-buot ug kawalay-hustisya sa tawo.

Ang gawasnong siyudad, nga gihigugma kaayo ang iyang kagawasan, dili kanunay patas ug matinahuron sa tanan. Sa mga asembleya sa katawhan, diin gidesisyonan ang tanang butang sa estado, kasagaran mapasar ang mga resolusyon ubos sa impluwensya sa mga adunahan; kini adunay grabeng epekto sa kahimtang sa katawhan sa mga kabus ug matarong nga nakapukaw sa ilang pagreklamo ug pagkawalay-kontento. Ang mga napintas dili kanunay makakaplag og proteksyon gikan sa mga nagdumala, kay kini nga awtoridad—nga nagpatuman sa mga

resolusyon sa popular nga asembliya—kasagaran iya sa maong mga adunahan. Ug dili na katingad-an nga ang pagkawalay-kontento mobalhin sa hayag nga pag-alsa; ang nag-away nga mga pwersa grabe kaayo ang pagtratar sa ilang giisip nga punoang salarin; sa Tulay sa Volkhov[5740] , nahitabo ang makalilisang nga mga talan-awon: gilabay sa suba ang mga buhing tawo, ug ang tingog lamang sa santo sa Novgorod, nga nag-awhag sa pagpasaylo sa pagdumot ug dautang buot, ug sa paghinlo sa kaugalingon pinaagi sa pag-ampo gikan sa dugo sa ilang mga igsoon, maoy nakapahunong niining panagbangi sa magsoon. Sa ingon nga mga kahimtang, wala'y mahimo ang Prinsipe sa Novgorod aron pahupayon ang siyudad; napugos siya nga magpabilin nga usa ka pasibo nga manan-aw sa nagpadayon nga mga kalagasan, kay ang iyang pag-apil, imbis nga makapakunhod sa tensiyon, mahimo pa gani nga makapukaw og mas dako nga kasuko. Sumala sa panan-aw sa mga taga-Novgorod, dili katungdanan sa prinsipe ang pag-apil sa sulodnong mga kalihokan sa siyudad.

Aduna usab mga higayon nga ang mga prinsipe mismo—ug labi na ang ilang mga boyar ug mga kauban—mao ang hinungdan sa kagubot sa katawhan, tungod kay dili kanunay patas ang ilang pagtratar sa lokal nga populasyon. Ang debotong Prinsipe Alexander nag-amping pag-ayo aron masiguro nga ang iyang mga sakop, sa ilang pakig-uban sa mga tawo, dili maghatag og hinungdan sa kasagmuyo o reklamo. Naghatag siya og maalamon nga tambag sa iyang mga kauban sa pagpanaw bahin sa husto nga paggamit sa ilang gahum.

'Gikan sa Dios,' ingon niya, 'nadawat nato ang awtoridad ibabaw sa katawhan sa Dios, ug sa makalilisang nga Adlaw sa Paghukom sa Dios kinahanglan nato nga maghatag og pasaysay kung giunsa nato paggamit kana nga awtoridad. Gilibotan sa kahadlok sa Ginoo, ug nagahuna-huna sa adlaw sa kinatibuk-ang paghukom sa tanan nga ang matag-usa pagahukman sumala sa ilang mga binuhatan, pagdumala sa hustisya nga patas; ayaw pagpakita og paboritismo sa mga nagkasumpaki, kondili pagtagad pag-uyon ang dato ug ang pobre. Sa pagsilot sa nakasala, ayaw pagkalupigan; timbang-timbangi ang silot ug kalooy. Ayaw pagbuhat og bisan unsa ilawom sa impluwensya sa kasuko, kapungot o pagpanukmod. Ayaw kalimti ang mga nanginahanglan; tabangi ang tanan; praktisiha ang walay pag-ubos nga pagkamabuotan, aron ikaw usab makab-ot ang kaluoy sa Dios."

Walay duhaduha nga ang debotong Prinsipe Alexander wala magpabilin lang sa ingon nga mga pagtulun-an; hinuon, sa paghinumdom sa tambag sa iyang maalamon nga katigulangan, si Vladimir Monomakh—nga nagtambag sa usa ka prinsipe nga siya mismo ang motan-aw sa tanang butang ug dili isalig sa uban ang iyang mahimo ug angay buhaton—hapit kanunay niyang gibantayan ang mga lihok sa iyang mga kortesano. Ug tungod niini, ang kalinaw ug panaghiusa tali sa prinsipe ug sa mga tawo sa Novgorod hapit dili gyud masamok; wala gayud sila magreklamo batok sa prinsipe o sa iyang mga kauban. 'Walay sala ang among prinsipi' – mao kana ang opinyon sa mga tawo sa Novgorod bahin kang Santo Alexander. Gipaulit-ulit nila kini nga pagbati bisan pa sa mga panahon nga, tungod sa impluwensya sa mga malaot, ang kasagarang panaghiusa daw hapit na mabungkag; sa dihang nakalimot sa mga maayong binuhatan sa prinsipi, andam na ang mga hinungdan sa panagbangi sa paglitok sa mga pulong nga kasagaran isulti sa ingon ana nga mga kahimtang: 'Ikaw, Prinsipe, ikaw na lang sa imong kaugalingon, ug kami usab sa among kaugalingon' – nga nagpasabot, dili na ka namo kinahanglan; adto ka bisan asa nimo gusto.

Apan dili lang ang grabe nga kahimtang sa kinabuhi sa Novgorod ang gisagubang sa matinud-anong Prinsipe Alexander. Sa iyang pagkabatan-on, gipadala sa Ginoo ang usa ka dakong pagsulay sa tibuok yuta sa Rus'. Sa sayo pa sa 1223, usa ka makalilisang nga mananakop, nga wala pa mailhi sa bisan kinsa, mitungha sa habagatan sa Rusya – ang mga Tatar. Ang mga prinsipe sa Habagatang Rus' nakasinati og makalilisang nga kapildihan sa kamot sa mga Tatar sa baybayon sa Suba sa Kalki[5741] , nga, sumala sa mga samtang panahon, nagpahimong nagasubo ang yuta sa Rus' sulod sa tibuok 200 ka tuig. Apan ang mananaog, daw kontento na sa maong kadaugan, wala na magpadayon sa iyang pag-atake ug gitugotan ang Rus' nga malinawon sa pipila ka panahon. Sa amihanan-sidlakan sa Rus', wala hatagi og igong pagtagad sa mga tawo ang nagkadool nga katalagman; wala nila hunahunaa nga mobalik pa ang makalilisang nga kaaway. Aduna'y panagbangi tali sa mga prinsipe, nga labi pang nakapaluya sa Rus'. Busa, sa dihang 14 ka tuig human sa masaker sa Kalka, mibalik ang mga Tatar sulod sa utlanan sa Rus', hapit wala silay nasugat nga pagsukol sa ilang dalan sa paglaglag. Ang lider sa

[5740] Ang Novgorod gibahin sa duha ka bahin sa Suba sa Volkhov: ang distrito sa Sofia, diin nahimutang ang pangunang santuwaryo – ang Katedral ni Santa Sofia, ang Kaalam sa Dios – ug ang distrito sa Torgovaya, diin nahimutang ang gitawag nga Korte ni Yaroslav.
[5741] Ang Kalka usa ka suba sa habagatan sa Rusya nga nag-agos paingon sa Dagat Azov.

mga Tatar nga si Batu, pagkahuman mitabok sa suba sa Kama ug Volga uban sa iyang mga pwersa, gilaglag ang mga prinsipalidad sa Rus' usa pagkahuman sa lain. Ang Ryazan, Moscow ug Vladimir—ang kapital sa amihanang-sidlakan nga Rus' niadto—nahimong mga ruina. Misulay si Dakong Prinsipe Yuri Vsevolodovich nga pugngan ang mga Tatar, nakig-away kanila sa Suba sa Siti[5742] , apan napildi siya ug namatay mismo sa maong walay swerte nga gubat.

Human nila gubaon ang ubang mga lungsod nga ilang nasugat sa ilang agianan, ang mga Tatar misulong paingon sa Novgorod. Apan, sumala sa giingon sa usa ka samtang-panahon niining makalilisang nga mga panghitabo, pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan sa Novgorod, mga prinsipe ug mga reverendong amahan, gipanalipdan sa Ginoo ang Veliky Novgorod ug ang Prinsipe sa Novgorod: dili pa moabot sa 100 ka verste gikan sa Novgorod, mibaling ang mga Tatar paingon sa habagatan, aron laglagon ang inahan sa mga siyudad sa Rusya – ang kapital, ang Kyiv.

Sukad niining paglusob, nagsugod ang usa ka lisod nga yugto sa kasaysayan sa Rusya, nga nailhan nga Tatar Yoke. Ang trono sa Dakong Prinsipe gikuha sa amahan sa matinud-anong Prinsipe Alexander, si Yaroslav Vsevolodovich. Pag-abot niya sa Vladimir, ang kapital sa Rus' niadtong panahona, wala siyay nakit-an gawas sa mga ruina ug bangkay. Ang prinsipe misugod sa iyang walay puas nga trabaho: gilimpyo ang siyudad sa mga bangkay, gibalik ug gipakalma ang nagkawalat nga populasyon, ug gibalik ang kahusay. Apan wala'y hingpit nga kalinaw, kay walay nakahibalo unsa ang sunod buhaton sa makalilisang nga mananakop, o unsaon niya pagtapos sa iyang mapang-guba nga paglusob. Sa bisan asa, nahadlok ang mga tawo sa bag-ong pag-atake sa Khan sa Rus' ug sa pagbalik sa miaging mga kalisud. Ang populasyon nahadlok kaayo nga, sumala sa usa ka kasaysayan sa panahong kana, sa pagbati lang sa pulong nga 'Tatars', ang tanan nilayas sa nagkalain-laing direksyon, nga wala sila kahibalo asa sila padulong.

Aron mapakalma ang mga tawo ug masayran kung unsa ang mahimong batasan sa Khan batok sa Rus', mibyahe si Yaroslav Vsevolodovich paingon sa Horde aron mangayo og kalooy kang Batu. Ang debotong prinsipe napugos nga moantos ug makasinati og daghang kalisud, kasubo, ug kahuy-an atol niining biyahe aron makuha ang pabor sa makalilisang nga Khan. Apan nakuha ni Yaroslav Vsevolodovich ang pabor ni Batu. Sumala sa usa ka kronikista sa panahong kana, gidawat pa gani ang prinsipe nga Ruso uban sa dungog sa Horde sa mga Tatar, ug sa dihang mibyahe siya paingon sa Rus', gihatagan siya og labaw nga awtoridad ibabaw sa tanang prinsipe nga Ruso.

Ang mga Ruso karon nakasinati na og pipila ka kahupayan gikan sa mga kalisod nga ilang naagian ug gikan sa ilang kabalaka bahin sa umaabot. Tinuod nga nangayo ang mga Tatar og bug-at nga buhis matag ulo gikan sa mga Ruso ug walay duhaduha nga pagtuman sa tanan nilang hangyo, apan wala nila sila gipahasol sa ilang mga pag-atake, nagpuyo sila'g layo kanila[5743] , wala nila gihikap ang kahimtang sa kinabuhi sa estado sa Rus' ug, labi na gayud, ang Rusyano nga pagtuo, nga mao ang basihanan sa sibil nga kahusay sa karaang Rus' ug garantiya sa umaabot nga pagbangon niini – kagawasan gikan sa bug-at nga yoke.

Nagpuyo sa Novgorod, layo sa mga Tatar, ang debotong Prinsipe Alexander Yaroslavich wala magkuha og direkta nga bahin sa paningkamot sa iyang amahan sa pagpanumbalik sa kahusay sa amihanang-sidlakang Rus'. Sa tinuod, wala siyay panahon nga hunahunaon kini. Sa mismong higayon nga ang amihanang-sidlakan nga Rus' gibanta sa paglaglag sa mga Tatar, ang amihanang-kasadpang mga siyudad sa Rusya – Veliky Novgorod ug Pskov – naa sa hulga sa usa ka dili moubos ka delikado nga kaaway: ang mga Suweko, Aleman, ug Litwano.

Gipahimuslan nila ang pagkapukan sa mga Tatar sa Rus' ug ang kakulang sa abilidad sa Dakong Prinsipe nga motabang sa mga tawo sa Novgorod ug Pskov, gipakusog nila ang ilang pag-atake sa mga lungsod sa utlanan sa Rusya ug naglaum nga mapasakop kini sa ilang paghari nga walay daghang paningkamot.

Usa ka makalilisang nga katalagman ang nagbitay ibabaw sa amihanan-kasadpan sa Rusya. Ang nakataya dinhi dili lang ang posibilidad nga mawala ang politikal nga kagawasan ug maputol ang koneksyon sa yutang Ruso, kondili usab ang pagkawala sa Ortodoksong pagtuo. Ang kasadpang kaaway nagbuhat og walay hiya nga pag-atake sa karaang santuwaryo sa Rusya, nga bisan pa ang mga paganong mananakop wala gayud gilapasa.

[5742] Ang Sity usa ka sangang suba sa Suba sa Molota, nga nag-agos sa mga probinsya sa Tver ug Yaroslavl.

[5743] Pagkahuman sa ilang pagdaug sa Rus', ang mga Tatar mipuyo sa mga talamnan sa daplin sa mga suba sa Volga ug Don ug nagtukod didto sa ilang kaugalingong gingharian nga gitawag og 'Golden Horde'. Ang kapital sa Horde mao ang Sarai, sa ubos nga agos sa Volga.

Sulod sa dugay nga panahon, ang mga papa nag-awhag sa panginahanglan nga makig-away batok sa mga 'iskismatik'[5744] pinaagi sa espada, aron sila mapailalom sa Papa ug sa Simbahang Katolika pinaagi sa dagat sa dugo. Ang pogrom sa Tatar daw naghatag og paborableng kahigayunan alang niini, ug dili na katingalahan nga ang panawag sa pakig-away batok sa Ortodoksiya mas mapugos nga gipahayag sa labing hataas nga representante sa Simbahang Katolika ug mas matinud-anon nga gituman sa pipila sa iyang espirituhanong mga anak. Apan sa pagkatawo sa debotong Prinsipe Alexander Yaroslavich, ang Ginoo nagpatindog og usa ka gamhanan ug dili mapilde nga magbabantay sa Ortodoksong pagtuo nga wala'y mabuhat ang mga Katoliko batok kaniya.

Ang debotong Prinsipe Alexander nakamatikod sa dili malikayan nga pakigbisog ug nag-andam alang niini. Niadtong 1239, gipangasaw-an niya ang anak nga babaye ni Prinsipe Bryachislav sa Polotsk, usa sa mga prinsipe sa layong bahin sa Rusya, nga mas dakong hulga pa ang nadawat gikan sa mga Katoliko kaysa sa Novgorod. Sa iyang biyenan, nakab-ot ni Alexander Yaroslavich ang usa k , usa ka kasaligan, bisan dili kaayo gamhanan, kaalyado. Ang kasal sa prinsipe gihimo sa Toropets[5745] , samtang ang mga salo-salo sa kasal gihimo sa Torzhok ug Novgorod. Ug sa diha-diha dayon nga nahuman ang selebrasyon sa kasal, ang matinud-anon nga Prinsipe Alexander dali nga misugod sa usa ka hinungdanon nga buluhaton – ang pagtukod og mga depensa sa utlanan sa yuta sa Novgorod-Pskov, diin gilauman nga moabot ang mga pag-atake. Gitukod ang daghang kuta sa Suba sa Shelon. Apan wala tugoti sa kaaway nga mahuman kining mga preparasyon aron lig-onon ang utlanan sa Novgorod-Pskov. Upat ka tuig human sa paglusob ni Batu, nagsugod ang mabangis nga pakigbisog batok sa kasadpang kaaway, nga nagpadayon halos sa tibuok kinabuhi sa matinud-anong Prinsipe Alexander Yaroslavich. Ang mga Suweko maoy unang misugod sa pag-atake.

Niadtong panahona, si Haring Erich ang naglingkod sa trono sa Sweden. Ang labing duol nga paryente sa hari – si Birger, usa ka maisugong kabalyero ug kumander militar nga nakaila na sa iyang ngalan tungod sa iyang mapangahas nga mga pag-atake sa karon nga Finland ug sa mga teritoryo sa Novgorod nga nag-utlanan niini – naglaum nga mosaka sa trono sa Sweden pagkahuman sa kamatayon sa walay anak nga si Erich. Naglaum siya nga makuha ang simpatiya sa katawhan pinaagi sa bag-ong mga kadaugan ug, gidasig sa Papa, misugod og gubat batok sa Rus'. Kauban ang dakong pwersa nga gilangkoban sa mga Suweko, Norwego, ug mga Fino, ug kauban ang mga Katolikong obispo, kalit nga miabot si Birger sa mga Ruso sa bunganga sa Suba sa Izhora[5746] niadtong 1240 ug nagpadala og mapanghamon nga hagit kang matinud-anong Prinsipe Alexander sa Novgorod: 'Naa na ko sa inyong yuta, ginalaglag kini, ug tuyo nakong dakpon usab kamo. Kung makasukol mo kanako, mosukol kamo.' Kumbinsido si Birger nga ang debotong Prinsipe Alexander dili makasukol ug nagsaulog na daan sa iyang kadaugan. Ug sa tinuod, ang iyang pag-atake nakapahingangha sa mga tawo sa Novgorod, kay wala sila mag-andam aron mapugngan kini. Makaluluoy nga makita, sumala sa obserbasyon sa usa ka samtangpanahon, nga si Dakong Prinsipe Yaroslav wala makahibalo sa katalagman nga naghulga sa iyang anak ug wala makatabang kaniya sa tukmang panahon, ug nga si Alexander Yaroslavich wala makapahimangno sa iyang amahan bahin sa katalagman. Wala pa mapundok ang hukbo sa Novgorod. Si Alexander Yaroslavich adunay gamay ra nga kauban, nga iyang daliang gipakusgan sa mga tawo gikan sa Novgorod. Bisan pa niana, wala siya matul-og sa mapangahas nga hagit sa kaaway. Batok niining hulga, nangayo siya una sa tanan og proteksyon ug tabang gikan sa Dios. Sa Katedral sa Novgorod ni Santa Sofia, ang Kaalam sa Dios, ang debotong prinsipe mitawag sa Ginoo uban sa mainit ug mapus-ong pag-ampo alang sa tabang, nga naghangyo Niya nga husayon ang iyang panagbangi sa hambog nga kaaway ug dili itugyan ang Iyang panulondon sa kamot sa mga daotan.

[5744] Kana mao, mga schismatiko. Mao kini ang ngalan nga gihatag sa mga Latino sa mga Ortodokso tungod kay ang mga Ruso wala mosugot sa awtoridad sa Papa o sa mga dogma nga bag-ong gipaila sa Simbahang Romano.

[5745] Ang asawa sa Balaang Prinsipe Alexander Yaroslavich, si Alexandra Bryachislavovna, nakadawat isip panalangin og usa ka milagrosong ikon sa Inahan sa Dios. Kini nga ikon, nga gihulagway, sumala sa tradisyon, ni San Lucas nga Ebanghelista, gipadala isip usa ka gasa sa Griyegong Emperador Manuel ngadto sa Balaang Prinsesa sa Polotsk, ang Mapinadayonong Euphrosyne (nga namatay niadtong 23 Mayo 1173). Isip handumanan sa iyang kasal sa Toropets, gibyaan ni Alexandra Bryachislavovna didto kini nga balaang relikya; gitipigan gihapon kini karon sa Katedral sa Toropets ug nailhan nga Korsun nga Ikono sa Inahan sa Dios. Ang kahoy nga Simbahan sa Balaang Trinidad, diin gikoronahan ang Bulahan nga Prinsipe Alexander, wala na maglungtad hangtod karon. Karon, usa ka karaang simbahan nga bato nga gipahinungod sa Balaang Trinidad ang nagtindog na sa maong dapit.

[5746] Ang Izhora usa ka sangang suba sa Neva.

'O matarong, dako, walay katapusan ug labawng gahum nga Dios,' misinggit sa pag-ampo ang debotong Prinsipe Alexander. 'Ikaw ang nagmugna sa langit ug yuta, nagtukod sa mga utlanan sa mga gingharian sa nasud, ug gisugo sila nga mabuhi nga dili misalakay sa yuta sa uban. Alang sa Imong gamay nga kawan sa mga matinud-anon, gihatagan Nimo sila og paglaum, aron dili sila mahadlok sa mga misalakay kanila. Tan-awa kami karon, O mapinabangong Ginoo, ug paminawa ang hambog nga mga pulong niining kaaway, nga nagapasigarbo sa paglaglag sa Imong balaan nga Simbahan, sa pagwagtang sa Ortodoksong pagtuo, ug sa pag-ula sa walay sala nga dugo sa mga Kristohanon. Hukmi ang akong panaglalis kaniya. Tindog aron tabangan kami ug panalipdi kami, aron ang among mga kaaway dili makasugakod sa pag-ingon: 'Ain sa ilang Dios?' Kanimo, O Ginoo, among gipahimutang ang among pagsalig, ug kanimo among ihatag ang himaya, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan.

Uban sa parehas nga mainitong pag-ampo, ang matinud-anong prinsipe mituyok unya ngadto sa Manalipod sa Kristohanong lahi, ang Madaugong Kumander, ang Inahan sa Dios, ug ngadto sa mga balaang patron sa Ortodoksong pagtuo ug sa langitnong mga manalipod ug tig-ampo para sa Balaang Rus' – ang mga matinud-anong prinsipe nga sila Vladimir, Boris ug Gleb nga Gihimaya.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, ang matinud-anong prinsipe nakadawat og panalangin gikan kang Obispo Spiridon sa Novgorod, gisugo ang iyang mga kauban nga maghatag og limos sa mga kabus ug mangayo sa ilang mga pag-ampo, ug unya mibalik sa iyang mga kauban, nga nadismaya tungod sa ilang gamay nga gidaghanon, aron dasigon sila alang sa hagit nga nagpaabut. 'Ang Dios dili sa kusog, kondili sa pagkamatarong' – pinaagi niining mga pulong gipadasig sa matarong nga lider ang iyang mga kauban. Unya, uban niining pipila ka maisug nga mga tawo, dali siyang nilarga aron atubangon ang kaaway; ug dinhi, sa baybayon sa Suba Neva, niadtong hinungdanong adlaw para sa Rus'—ang adlaw sa bulahanong paghinumdom sa iyang magtudlo, ang debotong Prinsipe Vladimir (15 Hulyo)—nahitabo ang bantugang gubat, diin nakuha ni Alexander Yaroslavich ang titulo nga 'sa Neva'.

Aron mapalig-on ang mga magtatanggol sa Ortodoksong pagtuo alang sa hagit nga nagpaabut kanila, gihatagan sila sa Ginoo og usa ka milagrosong timaan.

Sa hukbo sa matinud-anon nga si Alexander adunay usa ka tawo gikan sa Izhora nga ginganlan og Pelgus, nga nabunyagan nga si Philip, kinsa gisaligan ni Alexander Yaroslavich sa pagbantay sa gabii, tungod kay siya usa ka batid nga mandirigma nga pamilyar kaayo sa tereno. Sa taliwala sa iyang mga ka-tribo, nga nagpabilin sa pagano nga pagsimba, namailhan si Pelgus nga Kristohanon tungod sa iyang debotong kinabuhi: iyang gigugol ang iyang panahon sa pag-ampo, pagpangabudlay, ug pag-ayuno; ug gihatagan sa Ginoo kining debotong mandirigma sa mosunod nga milagrosong panan-awon.

Sa pagsubang sa adlaw, nadungog ni Pelgus ang tingog sa usa ka barkong nagkadool gikan sa direksyon sa suba ug, sa pagtuo nga kaaway kini, gipakusog pa gyud niya ang iyang pagbantay. Ang mga mag-aga murag natabonan sa usa ka hamog nga nagtabon sa ilang mga nawong. Duha ra ka kabalyero nga nagbarog sa bangka ang makita. Ang ilang matahum nga mga nawong ug mga bisti pamilyar kaayo kang Pelgus; ug kalit siyang nakadungog og tingog nga nagpamatuod sa iyang pagduda, nagpahawa sa tanan niyang pagduha-duha ug nagpuno sa iyang kalag sa kalipay. Ang mas tigulang sa mga kabalyero, nga nag-atubang sa mas bata, miingon: 'Igsoon Gleb, sugoa sila nga magpadali sa pag-ayag; magdali kita sa pagtabang sa atong paryente nga si Alexander Yaroslavich.' Kini mao ang mga halangdong martir, ang mga matarong nga prinsipe nga sila Boris ug Gleb, nga gihangyo sa matarong nga Prinsipe Alexander sa pag-ampo alang sa tabang.

Nagdali si Pelgus sa pagsulti sa prinsipe sa iyang nakita. Gidasig sa katingalahang timaan, gisugdan ni Alexander Yaroslavich ang pag-atake sa kaaway niadtong adlawa. Wala damha sa mga Suweko ang pag-atake; wala nila damha nga duol kaayo ang kaaway, ni wala nila kabalo sa gidaghanon o kusog niini. Usa ka mabangis nga gubat ang nagpadayon gikan sa buntag hangtod sa gabii.

Gihagit sa ilang lider, ang mga kauban sa matinud-anong prinsipe nagpakita og katingalahang mga buhat sa kaisog, nga nagbilin sa ilang mga kaaway nga namangha. Si Alexander Yaroslavich mismo nagpabilin sa unahan sa pakig-away sa tibuok panahon; siya nakasamad sa nawong sa kumander sa mga Suweko. Usa sa iyang mga tawo ang naguba ang tolda ni Birger; ang usa pa, nadani sa kainit sa gubat, misaka sa barko sa mga Suweko, nagpadayon sa paghatag og makalilisang nga mga hampak sa espada batok sa mga kaaway nga nalibog tungod sa kalit nga pag-atake ug kahadlok. Napildi sa tanang atubangan ug nawala ang ilang labing maisug nga mga kauban,

ang mga Suweko, bisan pa sa ilang kadaghan kumpara sa hukbong Ruso, wala magdagan sa pagpadayon sa pakig-away o pagpabilin sa lugar sa gubat hangtod sa buntag. Pagkahuman pun-on ang duha ka lubnganan sa mga bangkay sa mga nahulog sa gubat ug pagsakay sa ilang mga barko sa labing bantugan sa mga napatay, dali-dali silang nilarga niadtong gabii mismo gikan sa dili mahigalaong baybayon sa Neva. Gamay ra kaayo ang kadaut sa mga Ruso: baynte ka lalaki ra ang napatay, lakip na ang usa sa unom ka mandirigma nga labing mibantog sa gubat – si Ratmir.

Apan kining himayaong kadaugan sa Neva wala lang makab-ot pinaagi sa kaisog sa druzhina ug sa ilang lider. Ang Ginoo, nga nagdasig sa mga mandirigmang Ruso pinaagi sa usa ka milagrosong panan-awon sa wala pa magsugod ang gubat, nagpadala usab sa Iyang tabang atol sa gubat. Sa sunod adlaw, nabigla ang mga miapil sa gubat sa dihang ilang nakita ang daghang patay nga kaaway sa pikas daplin sa Suba sa Izhora, sa usa ka dapit nga hapit dili malabyan diin wala'y bisan usa ka Ruso nga mandirigma ang misulod atol sa gubat. Ang mga anghel sa Dios tinago nga mitabang sa pipila ka magbabantay sa balaan nga pagtuo batok sa mga kaaway nga misupak niini.

Pagkahuman sa pagpasalamat sa Ginoo alang sa Iyang milagrosong tabang ug sa nakuha nga kadaogan, ang debotong Prinsipe Alexander mibalik sa Novgorod uban sa dakong himaya, ug mainitong gidawat sa mga tawo sa Novgorod.

Ang Balaang Rus' wala gayud kalimti kining himsog nga buhat sa balaang prinsipe ug sa iyang mga kauban; gipangamuyo nila ug gisaulog ang mga ngalan sa mga mandirigma nga nahulog sa gubat ug gipreserbar nila hangtod sa kahangturan ang titulo nga 'Nevsky' para sa matinud-anong Prinsipe Alexander. Ang mga kaaway usab, nahinumdom sa ilang kapildihan sulod sa taas nga panahon. Apan ang mga tawo sa Novgorod, nga unta labaw sa tanan angay unta nilang gihatagan og bili kining binuhatan sa ilang prinsipe, daw dali ra nila kini nakalimtan. Nahanaw na ang katalagman, ug sa dili madugay nakigbisog sila sa prinsipe. Mibiya si Alexander Yaroslavich sa Novgorod ug miadto sa Pereyaslavl. Dali ra kaayo nabatyagan sa mga tawo sa Novgorod ang pagbasol sa ilang walay pagpasalamat nga pamatasan.

Pagkadungog nila sa kagubot sa Novgorod ug sa pagbiya ni Santo Alexander sa siyudad, ang mga Aleman nga taga-Livonia nagdesisyon nga gamiton ang kahimtang ug giatake ang Pskov[5747] . Pagkahuman nila mapukan ang kuta sa utlanan sa Pskov nga Izborsk, ang mga Aleman misulong paingon sa Pskov. Wala makasukol ang mga tawo sa Pskov sa pag-atake, labi na kay adunay usa ka traidor sa ilang taliwala nga tinagoang misulod sa mga Aleman sa siyudad. Ang balaang siyudad ni Santa Olga nahimong kabtangan na sa mga Aleman. Ang mga Aleman mitukod og mga gobernador sa siyudad; pagkahuman sa pagtukod sa paghari sa Aleman, gilauman ang pagbag-o sa pagtuo: ang mga Aleman nagdesisyon sa pagtukod og Katolikong diyosesis sa Pskov.

Apan ang katalagman dili lang naghulga sa Pskov: ang mga Aleman nag-uswag usab paingon sa Novgorod. Pagkahuman nila pagdakop sa Novgorod Vodskaya Pyatina[5748] sa tingtugnaw, gitukoran nila didto ang kuta sa Koporye, gidakpan ang Tesov, ug, traynta ka verste gikan sa Novgorod, naghimo sila og mga buhat sa pagpangawat ug pagpatay, nagdakop og mga bihag ug gipadala sila sa Livonia. Ang kahadlok mibutho sa tanan sa Novgorod; mihunong ang kalakalan, ug ang siyudad nag-andam alang sa pag-atake, apan tungod sa kawad-on sa usa ka lider ug kumander, hinay kaayo ang preparasyon sa pagdepensa sa siyudad. Niadtong panahona nahinumdom ang mga tawo sa Novgorod sa ilang bantugang prinsipe, nangamubo sa sala nga ilang nabuhat kang Santo Alexander, ug nagpasiya nga hangyoon siya, bisan unsa pa man ang mahitabo, nga mobalik sa Novgorod. Alang niini, ang mga tawo sa Novgorod nagpadala og usa ka embahada kang Dakong Prinsipe Yaroslav Vsevolodovich sa Vladimir, nga nangayo kaniya nga buhian ang debotong Prinsipe Alexander aron mobalik sa Novgorod.

Nagpadala si Yaroslav og hukbo sa Novgorod uban sa iyang anak nga si Andrei. Apan dili si Andrei ang ilang gikinahanglan, kondili si Alexander; nasabtan nila nga siya ra ang makaluwas kanila gikan sa kalamidad nga

---

[5747] Miabot ang mga Aleman sa Livonia (karon rehiyon sa Baltic) sa ikaduhang tunga sa ika-12 nga siglo. Niadtong 1201, gitukod nila ang siyudad sa Riga didto – ang kapital sa Livonia – ug sa mosunod nga tuig usa ka espesyal nga relihiyoso-militar (bahin monastiko, bahin militar) Gitukod ang Orden, nga nagtumong dili lang sa pagsakop sa rehiyon sa Livonia, kondili usab sa pagbalhin sa lokal nga populasyon ngadto sa Katolisismo pinaagi sa puwersa sa armas. Niadtong 1237, ang Orden sa Espadang Mga Igsoon nagsanib sa lain nga susamang Orden – ang Orden sa Teutoniko – nga kaniadto nagtukod sa iyang dominasyon sa ubos nga daplin sa Suba sa Vistula.

[5748] Ang mga yuta sa Novgorod gibahin sa lima ka bahin, o 'pyatinas'. Ang Vodskaya pyatina naglangkob sa mga yuta nga nahimutang palibot sa Danaw Ladoga.

miigo kanila, busa dali sila nagpadala og bag-ong embahada ngadto sa Dakong Prinsipe, nga gipangulohan sa arsobispo, aron usab hangyoon nga ibalik si Alexander Yaroslavich isip prinsipe. Ang mahigugmaong prinsipe wala magpabilin sa pagkasakitan nga gibati niya tungod sa mga tawo sa Novgorod, ug dali siyang miadto sa lugar diin siya gikinahanglan kaayo. Sa iyang pag-abot sa Novgorod, nabag-o ang tanan: ang mga preparasyon alang sa gubat batok sa kaaway nga nagkadool sa siyudad gihimo nga paspas ug malampuson; nabalik ang pagtuo sa tanan sa kadaugan, ug napadasig sila sa bag-ong mga kabuhatan uban sa ilang bayani – ang prinsipe. Pagkahuman sa iyang mga preparasyon para sa gubat, mibiyahe si Alexander Yaroslavich uban sa mga rehimen sa Novgorod ug Nizhny aron luwason ang Pskov. Napalayas ang mga Aleman sa Pskov, ug malipayon nga gidawat sa mga tawo sa Pskov ang ilang manlaya.

Apan ang matinud-anong prinsipe wala magpahunong sa pagpahawa lang sa mga Aleman gikan sa Pskov. Kinahanglan nga lig-onon ang kalinaw sa amihanan-kasadpan sa Rus', tudloan og leksyon ang kaaway, ug pugngan ang posibilidad sa dugang pag-atake gikan kanila. Nagpasiya ang matinud-anong prinsipe nga silotan ang mga Aleman tungod sa ilang mga pag-atake ug pagpanguha sa kabtangan pinaagi sa pagsugod og opensiba sa ilang kaugalingong teritoryo.

Pagkahuman niyang napalig-on ang iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ampo sa Simbahan sa Balaang Trinidad, atubangan sa reliquaryo sa iyang debotong paryente, si Prinsipe Vsevolod Mstislavich sa Pskov, ug kauban ang mga pag-ampo ug maayong panghinaut sa mga tawo sa Pskov, mibiyahe si Alexander Yaroslavich uban sa iyang mga rehimento paingon sa Livonia. Wala damha sa mga Aleman ang ingon ka paspas nga pag-atake ug wala sila makahatag og bisan unsang pagsukol: Gipahugno sa mga pwersang Ruso ang Livonia. Sa iyang pagbalik gikan sa Livonia paingon sa Pskov, mihunong ang matinud-anong prinsipe sa baybayon sa Danaw Peipus, ug dinhi, niadtong Abril 5, 1242, nahitabo ang bantugang pakig-away batok sa mga Aleman nga kabalyero, nga nailhan sa kasaysayan nga Pakig-away sa Yelo[5749] .

Ang dagkong hukbo sa mga kabalyero kumpiyansa sa kadaugan. 'Adto ta ug dakpon si Prinsipe Alekseye nga Ruso; ang mga Slav kinahanglan mahimong atong mga ulipon,' nagpasigarbo ang mga kabalyero. Apan, sa pagsalig sa tabang sa Diyos ug sa pagtuo sa pagkabalaan ug pagkamatarong sa hinungdan nga iyang gipanalipdan, wala matul-og ang matinud-anong prinsipe sa niining mga hambog nga pulong. Wala usab siya maluya sa unang kapakyasan sa engkwentro batok sa mga kabalyero. Ang mga magaan nga yunit sa unahan, nga gipadala sa matinud-anong prinsipe aron bantayan ang lihok sa kaaway, nakasugat sa pangunang pwersa sa Aleman ug napildi. Ang uban kanila nadakpan isip mga priso, samtang ang uban midali nga mibalik sa prinsipe uban ang masubo nga balita sa kapildihan nga miigo k . Dayon gipahunong sa matinud-anong prinsipe ang iyang mga tropa sa yelo sa Danaw Peipus duol sa dapit sa Voronya Kamen sa Suba sa Uzmen[5750] ug nagsugod sa pagpangandam alang sa usa ka desisibo nga pakig-away didto.

Napalig-on ang iyang han-ay sa bag-ong mga pwersa gikan sa Novgorod, apan bisan pa niana, kung itandi sa hukbo sa mga kabalyero, kulang kaayo ang iyang mga pwersa. Bisan pa, kini nga kakulang sa gidaghanon nalabwan sa kadasig sa mga mandirigma ug sa ilang walay kahadlok nga pag-andam nga isakripisyo ang ilang kinabuhi alang sa matarong nga hinungdan ug alang sa ilang hinigugma nga prinsipe. Dili na kinahanglan palig-onon sa lider ang kaisog sa iyang mga mandirigma; nasayud ang tanan sa kahinungdanon sa umaabot nga hitabo ug mapainubsanon silang misulod sa gubat batok sa ilang hambog nga kaaway. 'O among pinalanggang ug dungog nga prinsipe! Miabot na ang panahon; itugyan namo ang among kinabuhi alang kanimo' – ingon ana nga mga makapadasig nga pagtuaw ang mibuto gikan sa han-ay sa mga mandirigma sa Rusya.

Ang mga kabalyero mao ang unang misalmot sa pakig-away. Nagsul-ob og puthaw nga baluti gikan ulo hangtod tiil, mipadulong sila batok sa hukbong Ruso, nga nagtinguha nga mapukan kini pinaagi sa kadaghan nila. Apan didto nakasinati sila og kusgan kaayong pagsukol nga nabigla sila. Imbis sa gipaabot nga kagubot o paglayas pa gani sa kaaway, ilang gitan-aw nga may kahadlok samtang ang han-ay sa mga Ruso nagkadool pag-ayo, nga naghimo, daw, og buhing bungbong. Nalibog ang mga kabalyero ug mihunong sila. Unya, ang debotong Prinsipe

---

[5749] Ang Danaw Chudskoe nahimutang dili layo sa Pskov. Kilala usab kini nga Peipus. Naka-konektar kini sa Danaw sa Pskov pinaagi sa usa ka pas-an nga gitawag og Warm Lake. Ang Danaw sa Chudskoe 90 ka verste ang gitas-on ug 47 ka verste ang gilapdon; ang Danaw sa Pskov 50 ka verste ang gitas-on ug 20 ka verste ang gilapdon.

[5750] Ang maong dapit nahimutang sa liko diin ang Danaw Chudskoe mosulod sa Danaw Pskovskoe. Nakakuha kini og ngalan gikan sa kadaghan sa mga uwak nga kanunay naglibot didto.

Alexander, pagkakita sa kalibog sa kaaway, maalamon niyang gimaneho ang pipila ka yunit sa iyang hukbo aron malibotan sila ug giatake sila gikan sa direksyon nga wala gyud damha sa mga kabalyero nga mosulong. Misunod ang usa ka makalilisang nga gubat. Ang makabungog nga kasaba sa mga espada nga misumbag sa mga taming ug helmet, ang pagputok sa nabungkag nga mga lansang, ug ang mga hungihong sa mga nahulog ug sa mga nalumos sa tubig nagpalisod sa mga kumander sa paggiya sa gubat o paghatag og mando sa ilang mga tropa. Wala'y organisadong pakig-away. Pagbati nila nga mapildi na sila, gipundok sa mga kabalyero ang tanang kusog sa desperadong pagsulay nga makagawas sa singsing sa mga regimentong Ruso nga naglibot kanila aron malikayan ang pagdakop. Apan napakyas gihapon kini. Ang yelo sa lanaw natapakan sa dugo ug, sa daghang dapit, wala na makasustine sa gibug-aton, nabuak ug gidani paubos ang mga manlalaban ug ang ilang mga armas. Nagpadayon ang gubat hangtod sa ulahing bahin sa gabii. Dako kaayo ang pagkawala sa mga kabalyero. Ang mga nakaluwas naningkamot nga makalingkawas, apan nadakpan sila sa mga Ruso ug gipatay. Sulod sa pito ka verste, napuno sa mga bangkay ang lanaw. Daghang kabalyero ang nadakpan isip priso, ug mas daghan pa ang namatay; hapit wala nay nahabilin sa milisya nga bag-ohay lang kusgan kaayo ug daghan.

Ang mga mananaog, nga gipangulohan sa ilang kumander, mibalik nga mananaog paingon sa Pskov. Limampu sa labing bantugan nga mga kabalyero ang nagsakay tupad sa kabayo sa matinud-anong prinsipe, samtang sa luyo sa hukbong Ruso nagmartsa ang kadaghanan sa mga ordinaryong bihag. Malipayon nga gidawat sa mga tawo sa Pskov ang ilang manluluwas.

'Ang Ginoo, nga mitabang sa mapainubsanon nga si David sa pagdaog batok sa mga langyaw, mitabang usab sa atong matinud-anong prinsipe sa pagluwas sa siyudad sa Pskov gikan sa mga pagano ug langyaw' – kini nga malipayong pagtuaw mibuto sa tanang dapit.

Sa bisan asa, adunay gipaambit nga kalipay ug pagdayeg; nasabtan sa tanan kung unsa ka importante kining kadaugan, ug unsa ka dako nga serbisyo ang gihimo sa matinud-anong prinsipe alang niining hilit nga lungsod sa Rusya, nga walay gahum sa pagpanalipod sa iyang kagawasan batok sa mga pag-atake sa daghang kaaway. Dili gayud kalimtan sa mga tawo sa Pskov kining kaisog sa balaan nga Prinsipe Alexander Yaroslavich. 'O mga tawo sa Pskov nga ignorante! Kung kalimtan ninyo si Dakong Prinsipe Alexander Yaroslavich, o moliko kamo gikan kaniya, o gikan sa iyang mga anak, o gikan sa iyang kaliwatan, nan mahimo kamo nga sama sa mga Hudiyo, nga gipagawas sa Ginoo gikan sa pagkaulipon sa Ehipto, gipakaon sa disyerto og manna, apan ilang nakalimot kaniya,' ingon sa usa ka kronikista sa iyang panahon, sa pagtapos sa iyang salaysay bahin niining himayaong kadaugan. Pinaagi niining mga pulonga, daw nagpahimangno siya sa mga tawo sa Pskov nga dili mosunod sa mga bakod sa ilang mga maguwang – ang mga tawo sa Novgorod – nga dali ra kaayo nakalimot sa kadaugan sa Neva ug nagpamatuod dili lamang sa ilang pagkawalay-pagtamod kondili usab sa ilang kakulang sa pagsabot ug pagdayeg sa buhat sa ilang bantugang prinsipe.

Pagkahuman sa solemne nga pagsaulog sa kagawasan sa Pskov, ang debotong Prinsipe Alexander Yaroslavich, kauban ang iyang mga hukbo, midali paingon sa Novgorod, diin siya gidawat uban sa dili moubos nga kadasig ug kalipay sama sa nahitabo sa Pskov.

Ang himayaong kadaugan sa Danaw Peipus dugay nga nahinumduman sa duha ka maong layo nga siyudad sa Rusya, ug bisan pa sa katapusan sa ika-16 nga siglo, ang mga tawo nagpadayon sa pag-ampo aron hinumduman ang mga ngalan sa mga mandirigma nga nahulog sa maong gubat. Ang dungog sa mananaog mikaylap sa halayo ug lapad. Sa mga baybayon sa Dagat Varangian[5751] , sa Itom nga Dagat ug sa Dagat Caspian, sa Roma ug sa layo nga Asya, sumala sa giingon sa usa ka kontemporaryong biyograpo sa matinud-anong prinsipe, gisaysay ang mga sugilanon sa himayaong kadaugan ni Alexander Yaroslavich.

Samtang giisa kaayo ang kadaugan sa Rus', sa Livonia dali kaayo mikaylap ang balita sa pagkapukan sa milisya sa mga kabalyero ug nakapahadlok sa kasingkasing sa tanan. Gilauman sa mga Aleman nga sa dili madugay, dili maglangan ang matinud-anong Prinsipe Alexander sa pagmartsa uban sa iyang mga rehimento paingon sa kapital sa Livonia – Riga – ug wala silay paglaum nga mapugngan ang pag-atake sa prinsipe sa Rusya o maprotektahan ang ilang bag-ong kapital pinaagi sa ilang kaugalingong kusog. Ang Maestro (lider) sa Orden Teutoniko dali nga nagpadala og embahada ngadto sa hari sa Denmark, nga nangayo og tabang batok sa Prinsipe sa Novgorod.

[5751] Sa karaang panahon, kini ang ngalan nga gihatag sa Dagat Baltic.

Apan ang debotong Prinsipe Alexander wala gyud'y tuyo nga manakop. Pagkahuman sa iyang himayaong buhat, nga nakapagawas sa Novgorod ug Pskov gikan sa nagbitin nga katalagman, mibyahe siya paingon sa iyang kaugalingong Pereyaslavl. Unya ang mga Aleman, pagkadungog sa pagbiya sa prinsipe gikan sa Novgorod, dali dayon nga nagpadala sa ilang mga sugo didto ug nangayo sa pagtapos sa usa ka kasabotan sa kalinaw ug sa pagbinayloay sa mga bihag. Gibiyaan nila ang tanan nilang nakuha ug andam silang ihatag sa mga tawo sa Novgorod ang bahin sa ilang teritoryo nga nag-utlanan sa yuta sa Novgorod, aron lang madani ang mga taga-Novgorod sa paghimo og kalinaw; ug nahimo ang kalinaw 'sumala sa tibuok nga mga kondisyon sa Novgorod', nga mao, sumala sa mga kondisyon nga gisugyot mismo sa mga taga-Novgorod.

Sa ingon niini natapos ang pakigbisog batok sa mga Suweko ug Aleman.

Para sa mga Ruso, ang mga kadaugan sa Nevskaya ug Chudskaya dako kaayo'g kahulugan. Karon, wala na'y kahadlok sa hulga sa mga langyaw nga kuhaon ang mga liblib nga lungsod sa Rusya, ipailawom kini sa ilang paghari, ug pugson ang katawhang Ruso nga biyaan ang Balaang Ortodoksong Pagtuo alang sa Katolisismo. Ang Dios mismo ang mitapos sa gatusan ka tuig nga panaglalis, nagpanalipod sa atong yutang natawhan gikan sa mga pakana sa mga Latino, nagbutang og utlanan sa paglapad sa dominasyon sa mga Aleman, ug, pinaagi sa gamhanang kamot sa Iyang matinud-anong sulugoon, ang matinahuron nga Prinsipe Alexander, nagpaguwa og hugot nga pahimangno batok sa pagsulod sa langyaw nga utlanan ug pag-angkon sa santuwaryo sa mga Ruso – ang Ortodoksong pagtuo. Usa ka dakong serbisyo ang gihimo sa Balaang Rus' sa iyang tigpanalipod, ang deboto, 'dili mapilde' – ingon sa pagtawag kaniya sa iyang mga kaubanan – si Prinsipe Alexander Yaroslavich, ug ang Balaang Rus' wala gayud makalimot, ug dili gayud makalimot, niining dakong buhat sa kalibutanon nga iyang nahimo.

Napildi na ang duha ka gamhanang kaaway sa kasadpan ug dili na sila ingon ka-kuyaw sama sa kaniadto. Apan mitungha ang usa ka bag-ong kaaway – bisan dili ingon ka-delikado, apan mas mabangis pa – ang mga Lithuanian, nga ang ilang makaguba nga mga pag-atake nagpahirap sa habagatan-kasadpan nga mga utlanan sa mga gingharian sa Novgorod ug Pskov.

Sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Baltiko, sa kapatagan tali sa bungag sa mga suba sa Vistula ug Western Dvina, usa ka tribong Lithuanian—nga suod kanato sa gigikanan ug pinulongan—nagpuyo sulod sa daghang mga siglo. Kabus-anan ug kulang sa intelektwal nga kalamboan, napugos sila sa pag-ila sa pagka-labaw sa mga Slav sa sinugdanan pa lang sa ilang mga panagtagbo, misumite sa mga prinsipe sa Rusya nga naa sa gawas ug nagbayad kanila og buhis. Niadtong panahona, ang mga Lithuanian nabahin sa lain-laing tribo, nga kanunay nag-away sa usag usa ug walay bisan unsang porma sa organisasyon sa estado o kahusay. Apan, sa pagsugod sa ika-13 nga siglo, tungod sa presyur sa kanunay nga pag-atake sa mga kabalyero sa Teutonic Order, ang mga tribong Lithuanian, nga kaniadto nagkabulag-bulag, nagsugod sa paghiusa. Mitumaw ang mga prinsipe nga mahiligon sa gubat sa taliwala sa mga Lithuanian, nga nakab-ot og mas dako nga gahum ug impluwensya sa nasud. Sa sinugdan, nakig-alyansa ang mga prinsipe sa Lithuania sa mga prinsipe sa Rusya batok sa ilang komon nga kaaway – ang mga Aleman – apan sa ulahi misugod usab sila sa pag-atake sa ilang kaugalingong kaalyado. Sa gagmay nga grupo, nagsakay sa ilang lig-on ug paspas nga mga kabayo, ilang giatake ang mga distrito sa utlanan sa Rusya, nagbuhat og kagubot ug pagpatay-patay. Ang mga lumolupyo sa mga layo nga lungsod ug baryo sa Novgorod ug Pskov nagpuyo sa kanunay nga kahadlok sa kalit nga pag-atake sa mga Lithuanian; ug tungod kay ang mga tawo sa Novgorod ug Pskov, nga kadaghanan nag-okupar sa pakig-away batok sa mga Aleman ug Swedo, nagpabilin sila nga adunay daghang pwersa nga bug-at ang armas ug pipila ra ka magaan ug mabilis nga tropa – mga mamana – busa dili nila maprotektahan ang mga teritoryo nga duol sa Lithuania. Dinhi usab, ang matinud-anong Prinsipe Alexander napamatud-an nga mao ang ilang tigpanalipod.

Sa ting-init niadtong hinumduman nga tuig sa Gubat sa Yelo, miabot sa Novgorod ang balita bahin sa mapangawat nga mga pag-atake sa mga Lithuanian, ug niadtong mismong higayona misugod ang matinud-anong prinsipe sa pakig-away batok kanila. Sa usa ka kampanya lang, nahimo niyang pakapawalaon ang pito ka grupo sa kaaway nga naglihok nga bulag sa lain-laing mga lugar. Daghang mga lider sa mga detachment sa Lithuania ang napildi sa mga regiment sa Prinsipe o nadakpan. Karon ang mga Lithuanian, sumala sa gisaysay sa usa ka kronikista nga nakasaksi niining mga panghitabo, nagsugod na og kahadlok sa ngalan ni Prinsipe Alexander, apan dili sila gustong undangon ang ilang mga pangawat ug panarakan.

Niadtong 1245, ilang gilupigan ang palibot sa Torzhok ug Bezhetsk ug, uban sa ilang nakuha nga mga butang ug mga bihag, nag-andam na sila nga mobalik sa ilang yutang natawhan. Apan sa ilawom sa mga pader sa

Toropets, gisugat sila sa nagkahiusang pwersa sa mga tawo sa Novotorzhsk, Tver, ug Dmitrov, ug, human mapildi sa hayag nga kapatagan, nangitag dalangpanan sa Toropets. Unya, aron sa pagpanalipod sa karaang Toropets—ang apanage sa Prinsipe Mstislav Mstislavich ang Maisug—ang matinud-anong Prinsipe Alexander midali uban sa iyang gamay nga retinue ug sa mga tawo sa Novgorod. Sa unang adlaw pa lang sa pag-atake, naangkon ang Toropets sa mga pwersa sa matinud-anong prinsipe. Ang mga Lithuanian dali-dali nga nilayas sa lungsod, apan naabtan sila sa mga kauban ni Alexander Yaroslavich ug nagbayad sila og dako alang sa ilang mga pag-atake. Walo sa ilang mga lider ang nahulog sa gubat; ang mga nakaluwas, pagkahuman biyaan ang ilang nakurak nga mga butang, nakalingkawas pinaagi sa paglayas.

Apan ang debotong Prinsipe Alexander wala magpahulay sa maong kadaogan. Aron tudloan og leksyon ang hambog nga kaaway ug aron mapanalipdan ang utlanan sa Rusya gikan sa dugang pang pag-atake ug paglaglag sa mga Lithuanian, siya, bisan pa sa pagduha-duha sa mga taga-Novgorod nga mouban kaniya sa sunod nga kampanya, mipadayon sa pagdakop sa kaaway uban lamang sa iyang gamay nga retinue. Duol sa Danaw Zhivtsa, naabtan niya ang mga nagpalagyo ug gipapas niya sila hangtod sa katapusang tawo. Dayon siya mibyahe paingon sa Vitebsk, diin nagdumala ang iyang biyenan nga si Bryachislav, ug human sa mubo nga pahulay mibyahe pag-usab batok sa mga Lithuanian, kining higayona sa kahiladman sa ilang kaugalingong teritoryo; napildi niya ang laing militia nila duol sa Usvyat ug nakapahadlok kaayo sa kasingkasing sa iyang mga kaaway nga sa dugay nga panahon wala sila misulay pag-atake sa mga teritoryo sa Rusya.

Busa, mapisan nga gipanalipdan ni Prinsipe Alexander Yaroslavich ang iyang amihanang-kasadpang gingharian. Pinaagi sa iyang katingalahang kaisog ug gahum sa militar, nakaya niya, bisan pa sa ingon ka lisod nga panahon para sa karaang Rus' sama sa unang mga tuig sa gapus sa Tatar[5752] , dili lang sa pagpanalipod sa amihanang-kasadpang mga rehiyon sa karaang Rus', kondili usab sa hingpit nga pagsiguro niini, samtang nagpamatuod usab sa kasadpang kaaway nga bisan ang Rus' nga napildi sa mga Tatar makahimo sa pagpanalipod sa iyang kagawasan ug pagtuo.

Dili lang sa rehiyon sa Novgorod-Pskov ang mga tawo nga naglipay sa mga kadaugan sa matinud-anong prinsipe. Ang balita bahin niini mikaylap sa tibuok Rus' niadtong panahona, nagdasig sa mga Ruso sa panahon sa grabeng mga pagsulay; ang tanang mata nakatutok sa bayani nga prinsipe, nga naghatag og paglaum alang sa mas maayong kaugmaon. Ang amihanang-sidlakang Rus', nga nag-antos ilawom sa paghari sa mga Tatar, dili ubos ang kadasig kaysa Novgorod nga makita ang matinud-anong Prinsipe Alexander sa trono sa dakong prinsipalidad ug mas nakasabot pa kaysa mga tawo sa Novgorod sa iyang mga nahimo.

Ang mga panghitabo niadtong 1246 pansamantalang nagtapos sa mga kalihokan sa debotong Prinsipe Alexander sa amihanan-kasadpan sa Rus', nga nagpabalik kaniya sa amihanan-sidlakan. Niadtong tuiga, ang amahan sa matinud-anong Prinsipe Alexander – si Dakong Prinsipe Yaroslav Vsevolodovich sa Vladimir[5753] – namatay nga usa ka martir sa Horde. Sumala sa karaang kostumbre sa Rus', ang katungod sa trono sa dakong prinsipe iya sa igsoon sa namatay nga prinsipe, si Svyatoslav Vsevolodovich. Apan karon ang labaw nga awtoridad ug ang katungod sa paghatag og titulo nga prinsipe iya na sa mga Tatar, ug aron makuha ang pag-uyon sa Khan, kinahanglan nga personal nga moadto si Svyatoslav sa Horde. Niadtong samang tuiga, ang mga pag-umangkon ni Svyatoslav—sila Andrei ug Alexander Yaroslavich—nibyahe usab paingon sa Horde aron magpasakop sa Khan.

Ang mga hungihong bahin sa maisugong Prinsipe sa Novgorod ug sa iyang bantugang mga kadaugan nakaabot na sa Khan. Gusto ni Batu nga makita ang matinud-anong prinsipe nga daghan kaayo'g istorya bahin kaniya, ug gipangayo niya nga motungha dayon kini sa atubangan sa Horde.

'Gipailawom sa Diyos ang daghang mga katawhan alang kanako; sigurado ba nga ikaw ra ang dili gustong mosumite? Kung gusto nimong mapreserbar ang imong yuta, anhi ug magpasakop kanako,' ingon ni Batu nga ipahibalo kang Alexander Yaroslavich.

Dili mahimo nga supakon ang mando sa makahadlok nga magmamando, busa ang matinud-anong prinsipe dali nga mipahawa aron sa taas nga pagbiyahe.

[5752] Niadtong panahona, ang amihanan-sidlakang Rus' hapit dili makahatag og suporta ug tabang sa pakigbisog ni Alexander Yaroslavich batok sa ingon ka gamhanang mga kaaway sama sa mga Suweko, Aleman, ug Litwanian.

[5753] Gipasipala si Yaroslav Vsevolodovich sa atubangan sa Khan sa pipila sa mga dautang tinguha sa prinsipe. Gihilo siya sa mga Tatar.

Wala mailhi unsay nagpaabot kaniya didto. Ang iyang amahan gidawat didto uban sa dungog, apan kana nga dungogang pagdawat nabayran sa daghang serye sa mga pagpaubos ug insulto. Napugos ang mga prinsipe sa paglabay sa naglimpyo nga kalayo, sa pagyuko sa usa ka palumpong, sa mga landong sa mga nangamatay nga khan, ug uban pa. Dili tanan nga mga prinsipe sa Ruso ang misugot sa pagtuman niining mga mando, nga nakahiya alang sa usa ka Kristohanon, ug gibayran nila ang ilang pagsupak sa ilang kinabuhi. Ang ehemplo sa prinsipe-martir nga Ruso nga si Mikhail Yaroslavich sa Chernigov walay duhaduha nga mailhan sa debotong Prinsipe Alexander. Sa samang higayon, ang ehemplo sa iyang amahan nagpakita nga bisan ang pagsunod ug pagtuman sa tanang mando sa khan dili kanunay makaluwas sa kinabuhi. Si Yaroslav Vsevolodovich, nga gidawat uban sa dungog sa iyang unang pagbisita sa Horde, gilason sa mga Tatar sa dihang miabot siya sa ikaduhang higayon. Ug ang debotong Prinsipe Alexander nagpasyag nga dili niya buhaton ang mga paganong ritwal, bisan pa og kini nga pagdumili makapahawa sa iyang kinabuhi. Usa ka maisugong tigpanalipod sa Ortodoksong pagtuo, usa ka sudlanan sa pagkamatinud-anon nga gipili sa Ginoo sukad pagkabatan-on—makahimo pa kaha siya og laing paagi!

Pagkahuman niya madawat ang Balaang mga Gasa ug ang panalangin sa arsobispo, mibiyahe siya gikan sa Novgorod paingon sa Horde.

Sa pag-abot sa matinud-anong prinsipe sa Horde ug, sa wala pa siya ipresentar sa Khan, gisugo siya sa pagbuhat sa mga ritwal nga kasagarang ginabuhat sa mga Tatar, misalikway siya sa pagtuman niining sugo. 'Kristiyano ako,' matod niya, 'ug dili angay nga mouko ako sa usa ka binuhat. Nag-alagad ko sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad, nga nagmugna sa langit, sa yuta, ug sa tanan nga naa niini.' Ang kalma ug determinado nga tubag sa balaan nga prinsipe nakapahingangha sa mga katiwala sa khan; apan mas natingala pa sila sa dihang si Batu, pagkadungog sa pagdumili ni Alexander Yaroslavich sa pagbuhat sa ritwal sa mga Tatar, imbis nga ipagawas ang kasagarang sugo sa ingon ani nga mga kaso—"Kamate sa dili masunuron"—misugo nga dili na siya pugson pa ug dad-a dayon kaniya.

'Tsar,' miingon ang matinud-anong prinsipe, samtang nagtuboy sa Khan ug nagluhod sa atubangan niya, 'Nagluhod ako kanimo tungod kay gipahimaya ka sa Diyos sa trono, apan dili ako magluhod sa mga binuhat lang. Nag-alagad ako sa usa ka Diyos; gipasidunggan ug gisimba ko Siya.'

Si Batu nagtutok og dugay sa gwapo ug laking nawong ni Alexander Yaroslavich ug, sa katapusan, mituyok sa mga kortesano nga naglibot kaniya, miingon: 'Tinuod ang ilang gisulti kanako bahin kaniya: walay prinsipe nga makatupong kaniya.' Ang debotong prinsipe gidawat usab uban sa dungog sa asawa sa khan.

Si Batu dili usa ka independyenteng magmamando; giisip siya nga gobernador lang sa Dakong Khan, nga nagpuyo sa Kara-Korum, sa kabukiran nga daplin sa Disyertong Gobi sa Asya, nga nahimutang sa luyo sa Danaw Baikal. Pagkahuman sa pagpasidungog sa ilang direktang panginoon – ang Khan sa Golden Horde – gipangayo sa mga prinsipe sa Rus nga molarga aron magpasidungog sa labawng magmamando sa mga Mongol sa iyang layo nga kapital. Kini nga taas ug labi ka lisod nga panaw kinahanglan usab buhaton, sumala sa sugo ni Batu, sa debotong Prinsipe Alexander Yaroslavich[5754] .

Gidayeg siya sa pagdawat sa maghuhari sa Asya ug nagpuyo siya sulod sa pipila ka panahon sa kapital sa Mongol, nga maampingong nagtuki sa kinaiya niining mga maghuhari sa Rus'. Niadtong 1250 pa lang mibalik si Alexander Yaroslavich ug ang iyang igsoon nga si Andrei sa Rus'. Gihatagan sa Khan si Andrei sa dakong prinsipe nga trono, samtang gihatag ang Kyiv ug Novgorod kang Alexander Yaroslavich. Apan ang Kyiv, inahan sa mga siyudad sa Rusya ug labing karaang kapital sa Rus', nahugno tungod sa paglaglag sa mga Tatar. Ang mga tawo sa rehiyon sa Kyiv nilayas gikan sa mga Tatar, ang uban paingon sa habagatang-kasadpan, sa karon nga Galicia, ug

[5754] Ang kalisud niining panaw masabtan pinaagi sa mga paghulagway sa modernong mga biyahero sa mga disyerto sa Sentral Asya. 'Ang walay kinutuban nga kalapad sa mga kapatagan, nga walay bisan unsang tanom, naghatag og ngitngit ug mapugos nga landong sa kalag sa biyahero. Nangikyas ang mga hayop gikan niining makalilisang nga mga disyerto. Bihira ra makita ang mga butiki ug insekto. Usahay, makit-an sa ilawom sa tiil ang mga bukog sa mga patay nga kabayo, mulo, ug kamelyo. Napaso sa dili matag-an nga kainit ang yuta; walay kalooy nga misidlak ang adlaw gikan sa pagsubang hangtod sa pagsalop. Walay bisan gamay nga hangin nga makapabugnaw sa hangin, nga dili gani makahatag og usa ka gutlo nga pahulay gikan sa kainit. Usahay lang, usa ka mainit nga alimpulos ang molabay, nga nagdala sa atubangan niini og naglibot-libot nga mga haligi sa alimong alata. Sa panahon sa bagyo, kini nga alimong alata moputos sa mga biyahero ug mopabulag sa ilang mga mata.'

ang uban paingon sa amihanan-sidlakan, sa Vladimir Rus'. Wala'y buhat si Alexander Yaroslavich didto, busa, pagkahuman sa pipila ka panahon sa Vladimir, mibalik siya sa Veliky Novgorod.

Gidayeg siya sa mga tawo sa Novgorod uban sa kalipay; apan kining kalipay dali ra natabonan sa kasubo ug kabalaka: ang matinud-anong prinsipe, gikapoy sa lisod nga biyahe ug sa iyang naagian sa Horde, grabe kaayo ang pagkasakit. Ang mga tawo sa Novgorod mitan-aw sa kalamboan sa sakit sa ilang prinsipe uban sa kabalaka; gikan sa buntag hangtod sa gabii, ang mga simbahan napuno sa mga tawo nga nag-ampo pag-ayo alang sa pagkaayo sa matinud-anong prinsipe. Ug wala balibari sa Ginoo ang pag-ampo sa mga tawo: ang matinud-anong prinsipe nakabawi gikan sa iyang grabeng sakit.

Ang mga tawo sa Novgorod karon nalingaw sa panahon sa kalinaw. Ang ilang mga silingan sa kasadpan, nga nahinumdom sa bantog nga mga kadaugan ni Alexander Yaroslavich, wala na misulay pag-usab sa ilang mga pag-atake, ug ang mga Norwego ra usahay ang misalakay sa utlanan sa Novgorod. Gusto usab sa matinud-anong prinsipe nga panalipdan ang iyang gingharian gikan sa mga pag-atake sa mga Norwego; naningkamot siya nga madani ang mga Norwego sa usa ka alyansa uban sa mga tawo sa Novgorod. Alang niini, gipadala ang usa ka embahada kang Haring Håkon sa Noruwega, nga gisugo usab sa pag-awhag sa hari nga maghimo og panag-igsoon kang Alexander Yaroslavich – pinaagi sa pagminyo sa iyang anak nga si Christina kang Vasily, ang anak ni Alexander.

Wala matuman ang gisugyot nga kaminyoon, apan nakab-ot ang pangunang tumong sa embahada: ang hari sa Norway, sa baylo, nagpadala og mga sugo sa Novgorod aron makigsabot og usa ka kasabotan uban sa mga taga-Novgorod, ug sukad niadto mihunong na ang mga paglusob sa mga Norwego. Pagkahuman sa maong kasabotan, dali ra nga mibiya si Alexander Yaroslavich sa trono sa pagka-prinsipe sa Novgorod alang sa walay katapusan.

Si Andrei Yaroslavich, nga gihatagan og titulo nga Dakong Prinsipe, wala magbaton sa pag-amping ug kinaadman sa politika nga nagpaila sa iyang maguwang. Wala siya magtagad sa mga buluhaton sa estado, gigugol niya ang kadaghanan sa iyang oras sa nagkalain-laing kalingawan, gipalibotan siya sa mga dili pa eksperyensiyadong magtatambag, ug napakyas siya sa pakig-uyon sa mga Tatar. Gitan-aw siya sa Horde ingon usa ka rebelde nga prinsipe, ug ang manunod ni Batu, si Sartak, nagpasiya nga silotan ang prinsipe nga Ruso. Gipadala niya ang iyang mga horde batok kaniya ubos sa mando ni Nevryu. Pagkadungog ni Andrei Yaroslavich sa pagduol sa mga Tatar, nilayas siya gikan sa Vladimir, una paingon sa Novgorod, ug unya, sa dihang gisalikway siya sa mga tawo sa Novgorod, paingon sa Sweden[5755] . Ang populasyon ang napugos sa pagbayad sa presyo tungod sa walay hunahuna nga mga lihok sa Dakong Prinsipe. Ang debotong Prinsipe Alexander maoy miabut aron sa pagpanalipod kaniya.

Aron maluwas ang iyang yutang natawhan gikan sa pagkaguba sa mga Tatar, mibyahe si Alexander Yaroslavich paingon sa Horde ug dili lang niya napahunong ang kasuko sa Khan—nga nakapahunong sa pagdala og dugo nga nagsugod sa Rus'—apan nakadawat usab siya og charter gikan sa Khan nga nagpamatuod sa iyang titulo isip Dakong Prinsipe. Sukad niadto nagsugod ang mapainubuson nga pag-alagad sa matinud-anong prinsipe alang sa iyang yutang natawhan, nga iyang gipahinungod ang tanan niyang kusog aron mapagaan ang kabug-aton sa gapus sa mga Tatar.

Wala magduha-duha si Alexander Yaroslavich sa paggasto gikan sa iyang pananalapi isip prinsipe aron bayran ang katubos sa mga bihag, nga gidala sa kadaghanan sa mga Tatar paingon sa Horde. Gisiguro usab niya nga ang mga nabilin sa pagka-bihag dili mawad-an sa labing dakong kahupayan sa ilang kasubo – ang pag-ampo ug banal nga serbisyo. Kauban ni Metropolitan Cyril, nakakuha siya og pagtugot gikan sa Khan aron magtukod og diyosesis sa Rus' sa kapital sa Horde – Sarai.

Apan dili lang ang mga bihag ang nanginahanglan sa pag-atiman sa matinud-anong prinsipe. Human sa paglusob ni Nevryuev, ang Amihanan-Sidlakang Rus' nabungkag pag-usab, ug ang matinud-anong Prinsipe Alexander nagdali sa pag-ayo sa mga guba nga simbahan, pagtigom sa mga nagkawalay-kawalay nga katawhan, ug pagtabang kanila sa pagpuyo sa taliwala sa mga guba nga nahugno. 'Sama sa usa ka amahan,' matod sa usa ka kaubanan sa balaan nga prinsipe, 'gitagad niya ang iyang katawhan; ug tungod niining mga paningkamot, hinay-hinay nga nabalik ang kalinaw ug kahusay sa Dakong Prinsipalidad.' Ang debotong prinsipe wala magtinguha nga

[5755] Sunod, gipahiuli ni Prinsipe Alexander si Prinsipe Andrei sa khan. Mibalik si Andrei sa iyang yutang natawhan ug gihatagan siya og pagka-gobernador sa Suzdal.

pasig-ulon lang ang katawhan, kondili aron usab mapagaan ang ilang kaguol ug mapahupay, kutob sa mahimo, ang samad sa mga Tatar.

Walay pag-usab sa sistema sa gobyerno sa Rusya, ug samtang wala'y pag-usab sa balaang pagtuo ug sa simbahanong han-ay, gipataw sa mga Tatar ang bug-at nga buhis sa Rus' isip baylo. Gikuha nila ang tanan nga labing maayo ug labing bililhon, ug sa ilang mga hangyo wala sila magtagad kon makabayad ba ang ilang mga sakop sa kantidad sa buhis nga ilang gipangayo. Nagpataw ang mga Tatar og buhis nga base sa matag ulo, nga walay kalainan tali sa dato ug pobre; gidala nila ang mga sakop nga dili makabayad sa buhis ngadto sa Horde nga walay kalooy ug gihimong ulipon sila.

Niadtong 1257, aron mas tukma nga mahibal-an ang kita nga makuha gikan sa Rus', gipadala sa mga Tatar ang ilang mga opisyal aron magbuhat og senso sa tanang katawhang Ruso. Nasabtan pag-ayo sa Dakong Prinsipe nga, bisan pa sa kalisod niining lakang, kinahanglan kini tumanon aron dili makapukaw og mas grabe pa nga reaksyon gikan sa mga Tatar pinaagi sa pagsukol. Apan dili tanan mouyon niini nga panan-aw.

Sa pagpugos sa prinsipe, ang sensus sa Vladimir-Suzdal Rus' nagpadayon nga malinawon, ug si Alexander midali paingon sa Horde aron mangayo sa pabor sa Khan, nga nalipay sa pagsunod sa mga tawo sa Rus' ug sa ilang prinsipe. Apan sa Horde, napagpasyahan nga apilon usab ang Veliky Novgorod sa sensus, diin labi ka kusog ang kasuko batok sa mga nagpahulip sa Rus'. Sa pagkahibalo sa Dakong Prinsipe sa ingon nga kagubot sa mga tawo sa Novgorod, mibalik siya sa iyang yutang natawhan nga bug-at ug nabalaka ang kasingkasing. Ug napamatud-an nga matarong ang iyang kahadlok.

Sa diha nga miabot ang balita sa umaabot nga senso sa Novgorod, misidlak ang kagubot sa mga tawo; nagsugod sila og mga pampublikong tigum ug nagpasiya nga mas maayo pa nga mamatay kaysa mosugot sa mando sa Khan. Ang mga tawo sa Novgorod dili usab mosugot sa sensus tungod kay ang Novgorod wala man gisakop sa mga Tatar, ug sa daghang mga tawo, tungod lang niini, wala'y katungod ang mga Tatar sa pagdumala sa rehiyon sa Balaang Sophia sumala sa ilang gusto. 'Mamate kami alang kang Santa Sofia ug alang sa mga Balay sa Anghel (ang mga balaang monasteryo),' mao ang mga singgit nga nadungog sa kadalanan sa siyudad, ug ang mga lumolupyo nag-andam alang sa usa ka pag-alsa.

Nagdali si Alexander Yaroslavich paingon sa Novgorod aron mapugngan ang makalilisang nga panimalos sa mga Tatar batok sa siyudad. Naglaum siya nga maminaw ang mga tawo sa Novgorod sa iyang maampingong tambag. Apan bisan pa sa dili pa pag-abot sa prinsipe, nibuto na ang panagbangi sa siyudad: samtang gusto sa mga kasagarang tawo nga makig-away batok sa mga Tatar, mas gusto sa mga adunahan nga mobayad sa gipangayo nga buhis aron dili masuko ang mga Tatar o ang Dakong Prinsipe. Gipahimuslan kini ni Alexander Yaroslavich ug, pinaagi sa iyang pagkamatarong, napalihok niya ang mga tawo sa Novgorod nga mouyon sa senso. Apan, ang pag-abot sa mga opisyal sa Tatar ug ang mga kalapasan nga nahitabo atol sa census—dili lang sa kamot sa mga Tatar kondili usab sa mga adunahan nga taga-Novgorod—nakapukaw pag-usab sa kagubot sa Novgorod. Niining higayona, ang Prinsipe sa Novgorod, si Vasily Alexandrovich, mipabor sa mga nagprotesta, apan, tungod sa kahadlok sa iyang amahan, nilayas siya paingon sa Pskov.

Gisugo sa debotong Prinsipe Alexander nga dakpon ang iyang mapanghimagsik nga anak ug, pagkahuman nga gikuhaan siya sa iyang prinsipalidad sa Novgorod, gipadala siya sa Suzdal Rus'. Ang mga nangulo sa pag-alsa gipaka-antos pag-ayo; ug tungod kay, bisan pa niining hugot nga mga lakang, ang mga tawo sa Novgorod nagdumili nga mouyon ug motuman sa mga gipangayo sa Khan, ang Banal nga Prinsipe Alexander, kauban ang mga Tatar, dali dayon mibiya sa Novgorod, nga gibyaan ang mga tawo sa Novgorod aron atubangon sa ilang kaugalingon ang kasuko sa Khan. Mas epektibo ang pagbiya sa Dakong Prinsipe kaysa sa bisan unsang pagpangumbinsi: misumiter ang mga tawo sa Novgorod, gidawat nila ang mga opisyal sa Khan, ug busa napugngan ang paglaglag sa Novgorod sa mga Tatar.

Apan hapit duha ka tuig ra ang nilabay sa dihang nibuto pag-usab ang kagubot sa Rus' batok sa mga Tatar nga tigkolekta sa buhis, nga naghulga nga mosamot ngadto sa hayag nga pag-alsa ug mosangko sa halos tanang lungsod sa amihanan-sidlakan sa Rus'. Ang mosunod nga mga kahimtang nagsilbing hinungdan sa maong kagubot.

Ang bag-ong khan – si Berke – tungod sa mga kalapasan sa mga tigkolekta sa buhis ug sa ilang pagtago sa kantidad nga nakolekta, gisalig ang pagkolekta sa buhis sa mga negosyante gikan sa Khiva o sa mga Bessermens. Ang mga Bessermens, nga natural nga nangita sa pagpuno sa ilang kaugalingong bulsa, nangolekta og labaw pa

kaysa kantidad nga ilang gibayad sa khan ug gipailawom ang populasyon sa mas grabe pa nga pagpanglutos kaysa sa gihimo sa miaging mga Tatar nga kolektor. Dili na makaya sa mga tawo kining pagpanlupig, ug misiklab ang mga pag-alsa sa lain-laing mga rehiyon. Apan miabot sa kinatumyan ang kagubot sa dihang usa ka monghe nga ginganlan og Zosima, usa ka apostata gikan sa Orthodox nga pagtuo, mitungha taliwala sa mga tigkolekta sa buhis; dili lang niya gipanglupigan ang iyang mga ka-siyudadno kondili walay bayad pa nga ginsultohan ang Orthodox nga pagtuo. Dili na makaya sa mga tawo kining mga insulto, ug sa Yaroslavl ilang gipatay ang gikaligutang apostata; pagkahuman niini, misiklab ang pag-alsa sa ubang mga lungsod sa Rusya sa mga prinsipalidad sa Rostov ug Suzdal; napalayas ang mga Tatar nga tigkolekta sa buhis, ug ang mga labi ka gikaligutang gibunalan. Naglapta ang mga hungihong nga si Dakong Prinsipe Aleksander mismo ang nagpadala og mga sulat ngadto sa mga lungsod nga nagmando kanila nga 'pukpukon ang mga Tatar' ug nag-andam sa pagpangulo sa popular nga pag-alsa.

Ang pagpatay sa mga tigkolekta sa buhis sa Khan siguradong mopukaw og makalilisang nga panimalos gikan sa mga Tatar. Pag-usab, kinahanglan nga magdali ang Dakong Prinsipe paingon sa Horde aron malikayan ang nagbitin nga katalagman sa Rus'. Usa ka lisod nga buluhaton ang nagpaabut sa matinud-anong prinsipe. Apan niining panahona sa kagubot sa amihanan-sidlakan sa Rus', delikado usab ang kahimtang sa amihanan-kasadpan, sa rehiyon sa Novgorod-Pskov.

Human sa Gubat sa Neva ug sa Gubat sa Yelo, wala na misuway ang mga kaaway sa kasadpan sa pag-atake sa Rus'. Sa pagkahibalo nila nga imposible nga mapildi ang bayani sa Neva, nagdesisyon sila nga mosulay og lain nga paagi aron siya mapailalom.

Niadtong 1248, gipadala ni Papa Inocencio IV ang usa ka embahada kang Alexander Yaroslavich, nga gipangulohan sa duha ka maalamon nga kardinal – sila Gald ug Gemont. Sa sulat nga ihatud sa mga sugo ngadto sa prinsipe nga Ruso, misulat ang Papa: 'Nadungog namo ikaw nga usa ka katingalahang ug dungog nga prinsipe, ug nga dako ang imong yuta, ug nagpadala kami kanimo og duha sa among mga kardinal aron maminaw ka sa ilang mga pagtulon-an.' Nagpabanaag og peke nga kasubo nga ang halapad nga yuta sa prinsipe sa Rusya wala ilalom sa Simbahang Romano, gihangyo sa Papa si Alexander Yaroslavich nga mosumite sa iyang awtoridad ug masiguro nga ang iyang mga tawo mabalhin sa pagtuo sa Latin. Samtang giangkon nga ang kaluwasan ug ang tinuod nga pagtuo makaplagan lamang sa Simbahang Latin, gipunting usab sa Papa ang mga materyal nga benepisyo nga makuha sa prinsipe kon mosumite siya sa awtoridad sa Papa. Sa samang higayon, gipaningkamotan niya nga pasigurohon ang prinsipe nga ang ingon nga pagsumite dili gayud makapahiubos sa usa ka prinsipe nga Ruso; sa tinuod, dugang pa sa Papa, 'atong tan-awon ka nga labing maayo sa mga Katolikong hari ug kanunay kaming maningkamot uban sa talagsaong kadasig aron mapataas pa ang imong himaya'. Sa katapusan, tungod kay nahibalo siya kung unsa ka bililhon sa matinud-anong prinsipe ang handumanan sa iyang amahan, tinuyo nga bakak nga gisulti sa Papa sa iyang sulat nga si Yaroslav Vsevolodovich nagpahayag na og matinud-anong tinguha nga isilot ang Simbahang Ruso sa Papa, ug nga ang sayo nga kamatayon ni Yaroslav ra ang nakapugong kaniya sa pagtuman niining tinguha.

Apan wala magmalampuson ang tanang mga stratagema sa Papa. Sa taas nga sulat ni Inocencio, mitubag si Alexander Yaroslavich og usa ka mubo apan kusgan kaayo ug makapahimangno nga tubag: 'Tanan nga nahitabo gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa Baha, ug gikan sa Baha hangtod sa kalibog sa mga pinulongan ug hangtod kang Abraham, gikan kang Abraham hangtod sa pagpanaw sa mga Israelita gikan sa Ehipto ug hangtod sa pagtabok sa Dagat Pula ug hangtod sa kamatayon ni Haring David, gikan sa pagsugod sa paghari ni Solomon hangtod sa Romano nga Emperador nga si Augustus, sa panahon sa iyang paghari nga natawo ang Manluluwas sa kalibutan, si Kristo, ug hangtod sa Pag-antos, Pagkabanhaw ug Pag-alsa sa Ginoo, ug hangtod sa Unang Ekumenikal nga Konseho ug sa ubang unom ka Ekumenikal nga mga Konseho – tanan niini atong nahibaloan pag-ayo, ug wala kami'y gikinahanglan sa inyong pagtulon-an ni dawaton kini."

Wala magpabilin nga walay buhat ang mga papa: ilang gipundok ang mga Suwedés ug mga kabalyero batok sa mapanghimagsik nga prinsipe nga Ruso; apan napakyas usab kining mga bag-ong kampanya.

[5756]Niadtong 1256, misulay pag-usab ang mga Suweko sa pag-okupar sa baybayon sa Finland, ug, sa alyansa sa mga Danes ug sa mga Orden ni Teutoniko, nagsugod sa pagtukod og kuta sa Suba sa Narva. Niadtong panahona, ang mga tawo sa Novgorod nagpadala og mga sugo ngadto sa Dakong Prinsipe aron mangayo og

[5756] Ang mga Emy usa ka tribong Finlandes.

tabang, ug nagpagawas og mga mando sa tibuok distrito aron magtipon og hukbo; ang kaaway, nabalaka sa maong pag-andam, dali-dali nga nilayas tabok sa dagat. Sa tingtugnaw, miabot ang matinud-anong prinsipe sa Novgorod ug, kauban ang mga tawo sa Novgorod ug ang iyang kaugalingong mga rehimento, misulong batok sa mga Emy sa Finland aron hadlukan ang mga Finlandes ug pugngan ang bisan unsang dugang nga pag-atake sa palibot sa Novgorod. Ang pagbiyahe sa dili pamilyar nga teritoryo grabe ka lisod: tungod sa mga bagyong niyebe, wala mailhi sa hukbo ang adlaw gikan sa gabii; apan, bisan pa sa mga kalisdanan, dako kaayo ang kalampusan sa kampanya: gilaglag sa mga Ruso ang yuta sa mga Em, ug ang kaaway wala gani misulay sa pagbatok.

Niadtong 1262, nisugod ang panagbangi batok sa mga Aleman. Ang Dakong Prinsipe nag-andam alang sa usa ka kampanya batok sa mga Aleman, apan ang usa ka pag-alsa batok sa mga Tatar napugos kaniya nga magdali paingon sa Horde. Ang hukbong Ruso, ubos sa mando sa igsuon sa Dakong Prinsipe, si Yaroslav, ug sa iyang anak, si Prinsipe Dimitri Alexandrovich, nakab-ot pag-usab ang daghang talagsaong kadaugan: ang lungsod sa Yuryev, usa ka karaang lungsod sa Rusya nga gitukod ni Dakong Prinsipe Yaroslav ang Maalamon, naangkon, ug ang hukbo mibalik sa Novgorod uban sa daghang hinakot ug daghang mga bihag.

Samtang ang debotong Dakong Prinsipe Aleksander nakalarga nga luwas sa Horde, ug gitabangan siya sa Ginoo sa pagpahupay sa masuko nga khan. Dili lang niya gipasaylo ang mga Ruso sa pagpangigo sa mga taga-kolekta sa buhis nga Tatar, apan, sa pag-ampo ni Santo Prinsipe Alexander, gihatagan pa sila og dugang pabor – gipahilayo sila sa bug-at nga katungdanan sa serbisyo militar sa mga rehimento sa Tatar[5757] .

Ang matinud-anong prinsipe nagdali nga mobalik sa iyang yutang natawhan uban sa malipayong balita. Apan ang mga Ruso wala makadungog niining malipayong balita gikan mismo sa baba sa prinsipe. Mao kini ang katapusang buhat sa matinud-anong prinsipe. Gikapoy sa kalisod sa biyahe ug sa kabalaka nga iyang naagian, ang matinud-anong Prinsipe Alexander Yaroslavich grabe kaayo ang sakit sa iyang pagbalik gikan sa Horde paingon sa Gorodets[5758] . Pagbati niya nga hapit na ang iyang bulahan nga pagpanaw, gitawag niya ang iyang mga kauban ug gipaalam sila sa katapusang higayon, nga nagpahilak sa tanan sa paghunahuna sa umaabot nga pagkawala. Unya gitawag sa matinud-anong prinsipe ang abá ngadto kaniya ug naghimo siya og mga panata sa pagka-mona, gipulihan ang iyang ngalan nga prinsipe og monastikong ngalan nga Alexius. Pagdawat niya sa Balaang Misteryo ug pagpaalam sa mga monghe nga naglibot kaniya, hilom nga nilarga ang debotong prinsipe-monghe paingon sa iyang walay katapusang puloy-anan, gisumite niya ang iyang putli nga kalag sa Ginoo, kinsa iyang giservisyohan nga may dakong kaisog atol sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Nahitabo kini niadtong 14 Nobyembre 1263. Namatay siya sa pinakamaayo pa sa iyang kinabuhi, wala pa gani siya nakaabot sa edad nga 45. Dili mapilde sa gubat, napul-an na siya sa bug-at sa korona sa dakong-prinsipe, nga sa kana nga lisod nga mga panahon para sa Rus', tinuod nga korona sa mga tunok, nga nanginahanglan og kanunay nga paningkamot ug, ingon baylo, naghatag sa Dakong-Prinsipe og kasubo ug kabalaka lamang.

Ang balita sa bulahan nga pagpanaw sa Dakong Prinsipe dali nga nakaabot sa Vladimir, bisan sa wala pa moabot ang mga espesyal nga sugo gikan sa Gorodets. Ang Ginoo milagrosong gipadayag kini sa kanhi Balaan sa Vladimir, si Metropolitan Cyril sa Tibuok Rusya.

Samtang ang Metropolita, nga gilibotan sa mga klero, naghalad og mainitong pag-ampo para sa Balaang Rus' ug sa iyang Dakong Prinsipe, gihatagan siya sa mosunod nga milagrosong panan-awon: nakita niya ang mga Anghel sa Dios nga nagdala sa bulahan nga kalag sa matinud-anong Prinsipe Alexander paingon sa langit. Nabungog sa maong panan-awon, naghilom ang santo; unya, sa pag-adto niya sa pulpito, iyang gipahibalo ang masubo nga balita sa mga nagtigum sa pag-ampo: 'Mga igsoon, hibaloa nga ang adlaw sa yutang Ruso nangalub na '. Sa dihang nadungog sa mga tawo kining mga pulong nga puno sa kalibog, ang santo, human sa mubo nga pahulay, gipatin-aw ang kahulugan sa iyang gisulti: 'Ang matinud-anong Dakong Prinsipe Alexander Yaroslavich karon namatay na.' Gikupot sa kahadlok ang tanan sa makaluluoy nga balita. Ang simbahan napuno sa mga paghilak sa kasubo ug kawad-on sa paglaum; 'Nalaglag na kita,' nag-usab-usab ang mga mananamba sa usa ka tingog. Ang kalalum sa kasubo tungod sa kamatayon sa matinud-anong prinsipe masabtan pinaagi sa mga pulong

[5757] Niadtong panahona, nagpadayon ang mga preparasyon alang sa usa ka kampanya paingon sa lawom sa Asya, diin ang tanang katawhan nga nasakop sa khan angay moapil.

[5758] Ang Gorodets sa Volga usa ka baryo sa Nizhny Novgorod Governorate.

sa usa ka kaubanan sa balaan nga prinsipe, nga iyang gigamit sa pagsugod sa iyang salaysay sa kamatayon sa prinsipe.

'Ka-ulaw kanimo, pobre nga tawo! Unsaon nimo paghulagway sa pagpanaw sa imong ginoo! Unsaon man nga dili mahulog ang imong mga mata gikan sa imong mga luha! Unsaon man nga dili mabutho ang imong kasingkasing sa mapait nga kasubo! Ang usa ka tawo mahimong makalimot sa iyang amahan, apan dili niya makalimtan ang usa ka maayong ginoo; kung mahimo pa gani, maghigda siya uban kaniya sa kabaong.'

Tanan nga nakasaksi niining masubo nga panghitabo nabati ang parehas nga pagbati. Sa diha nga miabot kang Vladimir ang balita nga nagkadool na sa siyudad ang lawas sa matinud-anong prinsipe, midagsa ang tanan aron sugaton kini. Si Metropolitan Cyril, kauban ang mga klero, misugat sa lawas sa namatay nga prinsipe sa Bogolyubov. Usa ka dagkong grupo sa mga tawo – adunahan ug kabus, hamtong ug mga bata – ang napuno sa palibot nga lugar. Ug sa diha nga makita na ang kabaong, ang tanan misulong nga walay pagpugong, ang matag-usa naningkamot nga halukan ang reliquaryo nga naglangkob sa lawas sa matinud-anong prinsipe. Ang paghilak sa mga tawo nitabon sa tanan: wala na madungog ang mga tingog sa mga klero ug mga magkakanta; sumala sa usa ka kasaysayan sa panahong kana, daw mahanaw ang yuta tungod sa mga hungihong ug mga paghilak.

Niadtong Nobyembre 23, sa Katedral ni San Vladimir, ang Metropolita ug ang mga klero solemne nga nagdumala sa serbisyo sa lubong sa atubangan sa daghang katawhan. Ang Ginoo naghatag og paglipay sa mga nagminosolusyon sa pagpanaw sa matinud-anong prinsipe. Sa panahon sa serbisyo sa lubong, nahitabo ang mosunod nga milagro.

Sa dihang ang steward sa metropolitan, si Kirill Sevastian, miduol sa kabaong ug hapit na niyang ibulag ang mga kamot sa namatay aron mahimutang sa metropolitan ang 'sulat panamilit' (panalangin sa pagpasaylo) niini, ang matinud-anong prinsipe, mura'g buhi, gipahaba ang iyang kaugalingong kamot, gikuha ang makulid, ug dayon gilukot pag-usab ang iyang mga kamot sa porma sa krus sa iyang dughan. Usa ka pagbati sa matinahuron nga kahadlok ang misakop sa tanan nga naa didto. Ang tanan namangha ug naghimaya sa Ginoo, nga nagpakita og ingon ana ka katingalahang timaan. Human matinahuron nga gikuha ang reliquaryo nga naglangkob sa lawas sa matinahuron nga prinsipe, ilang gilubong siya sa simbahan sa monasteryo sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Sumala sa sugo ni Metropolitan Cyril, ang balita sa milagro nga nahitabo sa lubong gipahibalo sa tanan, ug busa, sa tibuok matinud-anong Rus', nga nagminosal sa iyang prinsipe ug manalipod nga naghalad sa iyang kinabuhi alang sa balaan nga Rus', ang masubo nga balita sa iyang dili tukmang kamatayon gisubay sa makapahupay nga balita nga, sa pagkatawo sa matarong nga Prinsipe Alexander, nakab-ot sa Rus' ang usa ka bag-ong manalipod ug manalipar sa atubangan sa trono sa Labaw nga Ginoo. Unsa kadako sa kahupayan nga gidala niining balita sa mga nagasubo nga kalag sa katawhang Ruso, nga nagpaabot nga nabalaka alang sa umaabot nga panahon!

Ang tibuok kinabuhi sa matinud-anong Prinsipe Alexander Yaroslavich gipahinungod sa pag-alagad sa iyang yutang natawhan. Pinaagi sa iyang walay kapariho nga kaisog ug kabayanihan sa militar, napreserbar niya ang iyang amihanang-kasadpang gingharian gikan sa kanunay nga pag-angkon niini sa mga nasud nga Katoliko sa Kasadpan; pinaagi sa kusog sa espada ug kinaadman, gipanalipdan niya ang Simbahang Orthodoxo gikan sa mga pag-atake sa mga Latino ug gikan sa mga tuso nga laraw sa mga papa sa Roma; pinaagi sa pag-amping ug maalamon nga pagdumala, iyang gipagaan ang bug-at nga gapus sa mga Tatar, nga nagtugot sa mga Ruso nga mas kalmado kini nga madala; iyang gipadayon ang ilang pagtuo sa gahum sa Rus' ug gipahimutang ang paglaum alang sa mas maayong panahon; iyang gipugos ang mga manlupig mismo nga tratuhon ang napildi nga yuta ug ang prinsipe niini uban sa pagtahod. Kining dakong pag-alagad sa matinud-anong prinsipe maayo kaayo nga gisumada sa iyang kaubang biograpo sa mosunod nga mga pulong: 'Nagpaningkamot siya pag-ayo alang sa yuta sa Rus', ug alang sa Novgorod, ug alang sa Pskov, ug alang sa tibuok Gran Dukado, gihatag niya ang iyang kinabuhi, ug alang sa Ortodoksong pagtuo.'

Apan bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, ang Matarong nga Prinsipe Alexander Yaroslavich wala mohunong sa iyang dakong pag-alagad sa yutang Ruso; siya kanunay nga usa ka manalipod ug usa ka dali nga manluluwas sa labing lisod nga mga panahon sa kinabuhi sa atong yutang natawhan.

Sulod sa kapin duha ka gatus ka tuig human sa kamatayon sa matinud-anong prinsipe, ang atong yutang natawhan nag-antos sa bug-at nga gapus sa mga Tatar. Nakasinati kini og daghang kalamidad ug hulga gikan sa

mga Tatar hangtod, ubos sa maalamon nga pagdumala sa mga kaliwat sa Balaang Prinsipe Alexander—ang mga Prinsipe sa Moscow[5759] —nagtubo kini og kusog, misugod sa pakigbisog batok sa ilang mga manlupig, ug dili lang nila natangtang ang ilang gapus-on kondili napailawom usab nila sa ilang pagdumala ang kaniadto'ng gamhanang mga gingharian sa Tatar. 120 ka tuig human sa kamatayon sa matinud-anong Prinsipe Alexander, sa ilawom ni Dakong Prinsipe Dimitri Ivanovich Donskoy sa Moscow, nakab-ot sa mga Ruso ang ilang unang kadaugan batok sa mga Tatar sa baybayon sa Suba Don[5760] . Kining kadaugan nakab-ot sa taas kaayo nga bili alang sa mga Ruso, apan bililhon usab kini kanila, kay gipataas niini ang espiritu sa katawhan ug nagtukod og kumpiyansa nga ang panahon sa dominasyon sa mga Tatar hapit na matapos. Ug niining hinungdanong higayon sa kasaysayan, ang langitnong patron sa Balaang Rus', ang Matarong nga Prinsipe Alexander Yaroslavich, miabot aron motabang niini. Mao kini ang gisaysay sa karaang hagiograpiya sa Matarong nga Prinsipe bahin sa milagrosong tabang nga iyang gihatag sa iyang paryente, ang Dakong Prinsipe Dimitri Ivanovich.

Sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Vladimir, diin nagpabilin ang mga relikya sa Matarong nga Prinsipe, usa ka monghe nga mahadlokon sa Dios, nga nagkinabuhi sa pagkamatinud-anon ug pagka-asketiko, nag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Ginoo usa ka gabii sa portiko sa simbahan alang sa kaluwasan sa Rus' gikan sa mga hukbo sa lider nga Tatar nga si Mamai. Sa iyang pag-ampo, iyang gihangyo ang matarong nga Prinsipe Alexander nga moanhi aron motabang kang Dakong Prinsipe Dimitri. Ug samtang nag-ampo siya, nakita niya nga ang mga kandila sa atubangan sa kabaong sa matarong nga prinsipe misiga sa ilang kaugalingon; unya duha ka mahimayaong anciano ang migawas gikan sa altar ug, sa pagduol sa lubnganan sa santo, miingon: 'Bangon, ug padali sa pagtabang sa imong paryente, ang matarong nga Prinsipe Dimitri Ioannovich.' Ug ang balaan nga Prinsipe Alexander dali dayon mibangon ug nahimong dili makita. Nabigla sa maong milagro, ang monghe nagpabilin nga hilom; ug pagkahibalo lang nga nahitabo gayud niadtong takna ang himsog nga kadaogan sa Don, iyang gisaysay ang iyang panan-awon sa Santo sa Vladimir. Sumala sa sugo sa obispo, gisusi dayon ang mga relikya sa matinud-anong prinsipe ug nasuta nga dili malata. Daghang mga masakiton ang mihangyo sa pag-ampo ngadto sa bag-ong gipadayag nga santo sa Dios, ug daghang mga pag-ayo ang nahitabo sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang balaang nahabilin.

Ang bantog nga kadaugan sa Don—usa sa labing malipayong mga higayon sa kinabuhi sa atong mga katigulangan atol sa lisod nga panahon sa pagpanlupig sa mga Tatar—wala pa makapahilwas sa Rus' gikan sa langyaw nga pagdumala. Napaluya ang Horde, apan wala pa lig-on ang Rus' aron ipagtanggol ang iyang kagawasan. Nagpadayon gihapon ang pagdumala sa mga Tatar, bisan pa nga nawala na ang kaniadto nilang kinaiya. Namatngon mismo ang mga Tatar nga ang mga prinsipe sa Moscow nakahimo og lig-on ug nagkahiusang estado gikan sa kaniadto nagkabulag-bulag nga mga prinsipalidad sa Rusya, usa ka estado nga dili mapakyas sa paggamit sa iyang kusog, ingon man sa panagbangi ug dibisyon nga nahitabo taliwala sa mga Tatar, nga nakapaluya sa ilang kaniadto nga gahum. Usa ka gatus ka tuig na ang nilabay sukad sa kadaugan sa Don, ug ang apo sa apo ni Dmitry Ivanovich Donskoy, si Dakong Prinsipe John III, nakahimo, nga walay gubat, sa paglaglag sa gapus sa mga Tatar ug pagpagawas sa Rus' gikan sa duha ka gatus ka tuig nga paghari sa mga Asyano. Karon ang kaniadto nga relasyon tali sa mga Ruso ug mga Tatar nabag-o na gayud. Ang Rus', nga sa panahon sa paghari sa debotong Prinsipe Alexander Nevsky usa ka masunuron nga vasalo sa Tatar khan, karon gisugdan na ang kampanya sa pag-atake batok sa mga Tatar ug hinay-hinay nga napailawom sila sa iyang pagdumala. Ang kaniadto gamhanang mga gingharian sa mga Tatar, sunod-sunod, gilakip sa atong estado, ug pira ra ka bahin sa handumanan sa pagpanlupig sa mga langyaw ang nabilin sa kolektibong hunahuna sa katawhan. Niining malungtaron ug walay hunong nga pakigbisog batok sa mga Tatar, ang atong yutang natawhan, sama sa kanunay, wala biyai sa tabang ug proteksyon sa iyang langitnong tigpanalipod, ang Matinud-anon nga Prinsipe Alexander Nevsky.

Niadtong 1552, sa dihang misugod siya og kampanya aron sakopon ang Khanato sa Kazan, si Tsar Ivan Vasilyevich nag-ampo sa Vladimir atubangan sa reliquaryo sa balaan nga Prinsipe Alexander, nangayo kaniya og tabang. Sama sa pagsaad sa iyang tabang, ang balaan nga Prinsipe naghimo sa mosunod nga milagro.

[5759] Ang kaliwatan sa mga prinsipe sa Moscow mao ang bungsong anak ni San Alexander Nevsky, si Daniil Alexandrovich.

[5760] Si Dakong Prinsipe Dimitri Ivanovich Donskoy sa Moscow naghari gikan sa 1363 hangtod sa 1389. Ang bantog nga Gubat sa Don batok sa mga Tatar, diin nakuha sa Dakong Prinsipe ang titulo nga 'Donskoy', nahitabo niadtong 8 sa Septyembre 1380.

Ang mga boyar sa Tsar nag-ampo uban kaniya, lakip na ang umaabot nga kronikista sa mga milagro sa Matinud-anong Prinsipe. Samtang siya, kauban ang uban, nagahalok sa mga relikya sa santo, gibutang niya ang tulo ka tudlo sa iyang masakiton nga kamot sa usa ka gamay nga lungag sa reliquaryo. Murag nababad niya kini sa usa ka matang sa mabangong pahid, ug sa dihang gihawa niya ang iyang kamot, wala nay bisan gamay nga timaan sa iyang kanhing sakit. Ang tanan nga naa didto sa katingalahang pag-ayo mipadayeg uban sa pagkamapaubsanon kang matinud-anong Prinsipe Alexander, nga gihatagan sa Ginoo og gasa sa pag-ayo, ug, nga nagbutang sa ilang paglaum sa iyang tabang, mipadayon sa nahibilin nilang panaw.

Malampuson ang kampanya sa Kazan. Ang gingharian sa Tatar, nga nahimutang duol sa Moscow ug sulod sa usa ka siglo nagpaningkamot sa mga utlanan sa Rusya pinaagi sa mga pag-atake, misumiter sa Tsar sa Moscow. Miturok ang mga balaang simbahan sa mga dapit sa ug tupad sa mga moske sa Tatar; ang pagpangwali sa Ebanghelyo ni San Alejo ( ) nagsugod niining Muslim nga yuta, ug ang atong mga katigulangan karon makatan-aw na sa umaabot uban ang kalinaw sa hunahuna. Human sa Kazan, laing gingharian sa mga Tatar – ang Astrakhan – gilakip sa teritoryo, ug ang 'reyna sa mga suba sa Rusya' – ang Volga, uban sa tanang bahandi niini – nahimong suba sa Rusya sa tibuok niini nga dagan. Ang mga Ruso misugod sa malampusong pagpalapad sa ilang gahum sa Halayong Sidlakan, sa Siberia, hinay-hinay nga misulong paingon sa baybayon sa Dakong Dagat. Apan sa habagatan, sa Krimea, usa ka gamhanang kaaway ang nagpabilin – ang mga Tataro sa Krimea, nga gisukol sa estado sa Rusya sa usa ka taas nga pakigbisog[5761] . Usa ka kaalyado sa Tsar sa Moscow sa wala pa ang pag-angkon sa Kazan ug Astrakhan, ang Khan sa Crimea karon, sa pagtan-aw sa nagkadako nga kusog sa Rusya, misugod sa pakig-away batok niini; kini nga pakigbisog labi pang delikado para kanato tungod kay gisuportahan siya sa labing bantog nga tigpanalipod sa Islam – ang Sultan sa Turkey. Ug sa tibuok niining pakigbisog, ang langitnong patron sa Rusya, ang matinud-anong Prinsipe Alexander Yaroslavich, wala gyud mohunong sa paghatag sa iyang tabang.

Niadtong 1571, sa panahon sa pag-atake sa Moscow ni Devlet Giray, Khan sa Crimea, si Anthony, usa ka tigulang sa Rozhdestvensky Monasteryo sa Vladimir—usa ka tawo sa pag-ampo ug pagpuasa—gihatagan sa mosunod nga milagrosong panan-aw samtang nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios aron mapugngan ang makalilisang nga paglusob sa Khan gikan sa iyang yutang natawhan. Samtang nagahilak siya sa mga kalamidad nga miigo sa iyang yutang natawhan, kalit siyang nakakita og duha ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og hayag nga bisti, nga miduol sa monasteryo sa puti nga kabayo nga sama sa kasingkasing sa kidlat. Pag-abli nila sa kabayo, gibyaan nila kini sa ganghaan sa monasteryo ug misulod sa simbahan (mao kini sila ang mga Banal nga Prinsipe Boris ug Gleb). Gisundan sila sa Kura Anthony. Pag-abot sa mga Banal nga Prinsipe sa sulod sa simbahan, nabuksan ang mga pultahan sa altar ug gisindihan ang mga kandila. Pagduol nila sa reliquaryo sa Banal nga Prinsipe Alexander, gisultihan siya sa mga Santo nga sila Boris ug Gleb sa mosunod nga mga pulong: 'Banhaw, among igsoon, Dakong Prinsipe Alexander; magdali kita sa pagtabang sa atong paryente, ang Matarong Tsar John Vasilyevich.' Mibanhaw dayon ang Matarong Alexander ug, kauban nila, mibiya sa simbahan ug mibalik sa ganghaan sa monasteryo. Didto nagbarug ang tulo ka puti nga kabayo nga andam na para sa gubat, diin misakay ang mga Matarong Prinsipe. Sa ilang paglarga, miingon sila: 'Adto kita sa katedral nga simbahan sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios ug tawga nato ang atong mga paryente, ang mga matinud-anong prinsipe nga sila Andrei[5762] , Vsevolod[5763] , George[5764] , ug Yaroslav[5765] , aron mouban kanato.'

Misunod kanila ang tigulang. Ug dinhi, sama sa simbahan sa monasteryo, mibukas ang mga ganghaan sa hari samtang misulod ang mga balaan nga prinsipe; ang mga matarong nga prinsipe mibangon gikan sa ilang mga lubnganan ug, sa katingalahang pagbiyahe sa hangin, mibaktas sila ibabaw sa mga pader sa siyudad paingon sa Rostov, nga nag-ingon: 'Adto kita sa Rostov kang Prinsipe Peter[5766] ; hinaut nga motabang usab siya kanato.' Pinaagi sa tabang sa mga langitnong mandirigma, nakadaog batok sa Khan sa Crimea.

[5761] Emperatris Catherine II niadtong 1783

[5762] Andrei Yuryevich, Dakong Prinsipe sa Vladimir (1169–1174).

[5763] Vsevolod III, Dakong Prinsipe sa Vladimir (1176–1212)

[5764] Si Georgy o Yuri Vsevolodovich, tiyo sa Balaang Prinsipe Alexander, Dakong Prinsipe sa Vladimir (1219–1238).

[5765] Yaroslav Vsevolodovich, amahan sa Balaang Prinsipe Alexander, Dakong Prinsipe sa Vladimir gikan sa 1238 hangtod 1246.

[5766] Si San Pedro, Tsarevich sa Horde, pag-umangkon ni Khan Berke, napukaw sa mga pulong ni Obispo Cirilo sa Rostov, nga naa sa Horde, tinago nga mibiya sa iyang pamilya ug mibyahe paingon sa Rostov, diin siya nabunyagan. Namatay siya niadtong 1290, pagkahuman niya sa pagpanumpa sa pagka-monasto sa wala pa siya mamatay. Ang iyang pista gisaulog kada Hunyo 29.

Mao kana ang paagi nga gipanalipdan ni Banal nga Prinsipe Alexander Yaroslavich ang iyang yutang natawhan gikan sa mga Tatar; ang tibuok niyang kinabuhi dinhi sa yuta gipahinungod sa samang katuyoan – ang pagpanalipod sa Balaang Rus' gikan sa makalilisang nga mananakop.

Usa ka langitnong mananaghawa para sa estado sa Rusya, nga nailhan sa iyang kinabuhi tungod sa iyang dakong kalooy ug tabang sa matag kabus ug nag-antos nga kalag, ang matinud-anong Prinsipe Alexander wala mihunong, bisan pa human sa iyang kamatayon, sa paghatag sa iyang grasya sa tanan nga nanginahanglan nga nangaliya kaniya alang sa tabang. Sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang balaan nga mga labi, ang mga masakiton nakadawat og pag-ayo, samtang ang mga nagasubo ug ang mga mapait nakakaplag og grasya nga paglipay ug tabang. Dili tanan niini nga mga milagro narekord, apan bisan pa ang gamay nga bahin nga gihulagway sa karaang mga biyograpo sa balaan nga prinsipe klaro nga nagpakita kung unsa ka daghan nga tinubdan sa mga pag-ayo ug milagro ang nibubo gikan sa balaang relikya sa debotong Prinsipe Alexander, ug unsa ka bililhon nga sudlanan sa kaluoy sa Dios ang nakuha sa Balaang Rus' sa iyang langitnong patron ug lider. Sa daghang higayon, bisan pa sa wala pa natukod ang pista ni Santo Alexander, ang mga monghe sa Monasteryo sa Pagkahimugso gipanalanginan sa mga panan-awon sa langitnong mga timaan nga nagtagna sa pagkabalaan ug pagka-diyosnon sa matinud-anong prinsipe; sa kapin sa usa ka higayon, sila, ang monasteryo ug ang siyudad sa Vladimir nakadawat og langitnong tabang gikan sa balaan nga prinsipe.

Niadtong 1491, usa ka makalilisang nga kalayo ang nibuto sa Vladimir, diin ang simbahan diin gipahimutangan ang mga relikya sa Matarong nga Prinsipe Alexander gipukan. Sa niining kalayo, nakakita ang mga nag-ampo sa Balaang Prinsipe nga daw misaka sa hangin paingon sa langit samtang nakasakay sa kabayo. Ug pagkahuman sa kalayo, nahibal-an nga bisan pa nga ang tibuok sulod sa simbahan nasunog hangtod nahimong abo, ang mga relikya sa Balaang Prinsipe wala madaut sa kalayo.

Niadtong 1541, pagkahuman sa Pista sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, pagkahuman sa Vespers, ang mga kandila sa atubangan sa reliquaryo sa Balaang Prinsipe Alexander misiga sa ilang kaugalingon, ug daghan sa komunidad sa mga monghe ug mga mananamba ang nakakita niini uban sa katingala. Ang sakristan sa monasteryo, sa iyang pagkamapainubsanon, wala'y nakita nga katingalahan niini, busa miduol siya ug gipalong ang mga kandila. Ang maong hitabo gisumbong dayon sa abbot, si Archimandrite Euphrosynus, ug sa dihang miduol siya sa lubnganan ug gihikap ang usa sa mga kandila, nabantayan niya nga kini nagpagawas og talagsaong kainit. Nasabtan sa tanan nga kini nga milagro usa ka espesyal nga timaan sa pagkabalaan sa Matarong nga Prinsipe Alexander.

Usa ka monghe sa Monasteryo sa Nativity, si Elder David, dugay nang grabe ug kronikong masakiton. Naghigda sa iyang higdaanan ug nagahilak, nag-ampo siya kang Balaang Prinsipe Alexander alang sa pagkaayo. Dali ra niyang nabati ang kahupayan ug gipadoble pa gyud niya ang iyang pag-ampo. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, hingpit na siyang naayo gikan sa iyang sakit.

Usa ka monghe gikan sa maong monasteryo, nga may apelyidong Krasovtsev, dugay na nga nag-antos sa paralisis. Gidala siya sa reliquaryo sa balaan nga Prinsipe Alexander, ug samtang nagtutok niini uban sa lawom nga pagbati, nagahulog og mainit nga mga luha ug nagahunahuna sa iyang mga sala, nabati niya nga nibalik ang kusog sa iyang mga paralisa nga miyembro, ug sa dili madugay hingpit na siyang naayo.

Usa ka monghe nga ginganlan og Terentius gilutos sa pagpanag-iya sa demonyo. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa reliquaryo sa matarong nga prinsipe ug gipangamuyo alang kaniya, dali siyang nahimong malumo ug misugod sa pagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan tungod sa iyang pagka-ayo.

Ang mga karaang biyograpo nakarekord pa gani og daghan pang mga kaso sa pagka-ayo nga nahitabo sa mga ordinaryong tawo nga nagkalainlain ang kahimtang sa katilingban ug edad.

Ang anak sa usa ka boyar, si Semyon Zabelin, nga nagpuyo sa Pskov, grabe kaayo ang sakit nga dili na niya magamit ang iyang mga bukton o mga tiil ug hingpit nga dili na makakaon o makainom. Tungod sa iyang lawom nga pagtuo kang Banal nga Prinsipe Aleksander—nga kanunay gipreserbar sa matinahuron nga paghinumdom sa karaang Pskov—nagsugod siya og hangyo sa iyang pamilya nga dad-on siya sa Vladimir aron mag-ampo sa atubangan sa reliquaryo sa mga relikya sa Banal nga Prinsipe, ug didto, samtang nag-ampo, naayo siya sa iyang sakit.

Ang anak sa laing boyar, si Golovkin, naangol usab sa parehas nga sakit; wala siyay paglaum nga maayo pa ug kamatayon ra ang iyang gihunahuna. Gihatag na niya halos tanan niyang kabtangan sa mga doktor, apan ang

pagtambal wala maghatag kaniya og kahupayan o benepisyo. Busa, pinaagi sa pag-ampo sa Balaang Prinsipe Aleksander, sa reliquaryo sa iyang balaan nga mga relikya, nadawat niya gikan sa Ginoo ang dili ikahatag sa siyensya sa medisina: hingpit nga pagkaayo gikan sa iyang dili na maayong sakit.

Usa ka babaye nga nag-antos sa paralisis gidala gikan sa usa ka baryo sa distrito sa Vladimir ug gibutang sa hagdanan duol sa balaang relikya sa Matarong nga Prinsipe. Samtang nag-ampo siya nga matinud-anon sa santo sa Diyos alang sa pag-ayo, kalit niyang nabati nga ang Balaang Prinsipe, nga milagrosong nagpakita sa iyang atubangan, gikuptan siya sa kamot ug gitindog gikan sa iyang higdaanan sa sakit.

Usa ka maharlika gikan sa Vladimir, si Maxim Nikitin, adunay anak nga lalaki, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Juan, nga pipi ug paralisado. Ang iyang mga ginikanan, uban sa pagtuo sa Matarong nga Prinsipe, gidala ang ilang anak nga walay swerte sa Monasteryo sa Nativity, ug didto siya naayo.

Daghang mga tawo ang naayo sa ilang pagkabulag pinaagi sa pag-ampo sa Matinud-anong Prinsipe nga si Alexander. Pananglitan, usa ka bulag nga lalaki gikan sa siyudad sa Vladimir, si David Iosifov, kalit nga nakakita sa kahayag samtang gibasa ang Ebanghelyo sa simbahan. Tungod sa dakong pagkahayag sa kalit nga paglaum sa pagka-ayo nga mibutho sa iyang sulod, iyang gipakusog pag-usab ang iyang pag-ampo ngadto sa santo ug nangayo nga madala siya sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang balaan nga mga nahabilin. Sa dihang didto sa balaan nga mga relikya, siya gisabwag og balaang tubig, hingpit nga nabawi ang iyang panan-aw.

Usa ka babaye nga nawala ang panan-aw gidala gikan sa baryo sa Krasnoye sa Vladimir Governorate, ug sa reliquaryo sa balaang nahabilin sa matarong nga prinsipe nakadawat siya og hingpit nga pag-ayo, ingon nga wala gyud siya masakit.

Sa daghang higayon, ang grasya misanib gikan sa mga milagrosong relikya sa matarong nga prinsipe ngadto sa mga nag-antos sa makalilisang nga pagpanag-iya sa demonyo. Ania ang pipila ka mga pananglitan nga narekord sa karaang mga biyograpo.

Usa ka lalaki nga gipanag-iya sa mga demonyo gidala sa monasteryo gikan sa baryo sa Staroye; ang iyang makalilisang nga dagway nakapahadlok sa tanan: nagsulti siya og makalilisang nga mga pulong ug, sama sa usa ka buang nga hayop, misulong sa mga tawo. Gidala siya sa monasteryo nga giputong, ug atol sa pag-ampo siya naayo.

Usa pa ka lalaki nga gihuptan sa mga demonyo wala gani mailhi ang iyang pinakaduol nga paryente; gikagat niya ang iyang kaugalingong buhok ug gikagat ang iyang dila; natabonan ang iyang lawas sa mga samad tungod sa pagpanghampak nga iyang gibuhat sa kaugalingon. Ug pinaagi sa pag-ampo sa matarong nga Prinsipe Alexander, gihatagan siya og hingpit nga pag-ayo gikan sa iyang makalilisang nga pag-antos.

Sa baryo sa monasteryo sa Ugryumova, sa distrito sa Vladimir, usa ka mag-uuma nga ginganlan og Afanasy Nikitin nakasinati og mga atake sa kabuang, hangtod nga wala na niya mailhi ang mga tawo sa iyang palibot, misalikway sa pagkaon, ug nawala ang iyang abilidad sa pagkatulog. Kalit lang, sa usa ka higayon nga klaro ang iyang hunahuna, gisugdan niya ang pagpangayo sa iyang pamilya nga dad-on siya sa Monasteryo sa Nativity ngadto sa mga relikya sa Matinud-anong Prinsipe Alexander. Gituman sa iyang pamilya ang iyang hangyo, ug sa dalan paingon sa monasteryo nabati sa masakiton nga tawo nga nabalik na ang iyang panglawas; ug pag-abot niya sa monasteryo, iyang gisaysay sa tanan, uban sa tibuok kasingkasing nga pagbati, kung giunsa siya pagpakita sa balaan nga Prinsipe Alexander ug kung giunsa siya mismo pagtudlo sa prinsipe nga mangita og tambal sa reliquaryo sa iyang balaan nga mga nahabilin.

Ang ingon nga mga grasya gihatag sa mga masakiton ug sa mga mapait ang espiritu pinaagi sa ilang pagtuo sa Matarong nga Prinsipe! Ug ang handumanan sa pagkamaayo niining tawo sa Dios ug sa iyang mga buhat sa yuta alang sa himaya sa atong yutang natawhan wala gayud mapapas sa atong mga katigulangan. Ang kinabuhi sa Matarong nga Prinsipe Alexander Yaroslavich nahimong hilisgutan sa mga makapadasig nga sugilanon pagkahuman sa iyang pagpanaw. Sunod sa hagiograpiya nga gisulat sa usa ka kaubanan sa matinud-anong prinsipe, misulpot pa ang ubang mas detalyadong hagiograpiya, nga gipangtipon sa lain-laing bahin sa yutang Ruso ug labi na sa mga dapit diin nagpuyo ug nagbuhat og mga buhat sa kalooy ang balaan nga prinsipe: sa Vladimir ug sa rehiyon sa Novgorod-Pskov. Gibuhat ang tanang paningkamot aron mapreserbar, alang sa pagtukod sa umaabot nga mga henerasyon, ang tanang detalye sa kinabuhi ug mga buhat niining martir alang sa mga yutang Ruso—kini nga hayag nga bitoon nga naghatag kahayag sa agi sa kinabuhi sa atong mga ninuno sa labing ngitngit ug lisud nga mga panahon sa pagkaulipon sa Tatar. Kauban sa mga biyograpo, ang mga kronikista

sa Karaan nga Rusyano naglakip usab sa mga salaysay sa kinabuhi sa matinud-anong prinsipe sa ilang mga buhat; ug tungod niini, walay lain prinsipe sa amihanan-sidlakang Rus' nga nahimong hilisgutan sa ingon kadaghan nga impormasyon ug ingon kadaghan nga mga sugilanon sama sa matinud-anong Prinsipe Alexander.

Hapit dayon pagkahuman sa panalangin nga pagpanaw sa balaan nga prinsipe, nagsugod ang iyang kanonisasyon. Ang mismong milagro nga nahitabo sa iyang lubong klarong nagpamatuod sa tibuok niyang pagkabalaan ug pagkamakatawo; kini gipamatud-an pa sa ubang mga milagro, nga nagpadayon nga walay hunong, sama sa usa ka dili mahurot nga tinubdan, gikan sa reliharyo nga naglangkob sa iyang balaan nga mga nahabilin. Niadtong 1547, sa sugo ni Tsar Ivan Vasilyevich, gihimo ang usa ka konseho sa simbahan sa Moscow, nga gipangulohan sa iladong Metropolitan Makarii sa Tibuok Rus', diin gideklarar nga ang mga santo sa Rus', nga kaniadto ginahimaya lang sa lokal, pagasaulogon na sa tibuok Rus'. Niining konseho, gitukod usab ang usa ka pan-Rusyano nga adlaw sa pista sa dungog sa Bulahang Prinsipe Alexander Nevsky, ug, pinaagi sa sugo sa Metropolitan, usa ka serbisyo ang gisulat (alang sa Nobyembre 23, ang adlaw sa pagpahulay sa Bulahang Prinsipe) kauban ang usa ka bag-ong, mas detalyadong hagiograpiya. Sa sinugdanan sa ika-17 nga siglo, aduna usab usa ka simbahan sa Moscow nga gihalad kang Bulahang Prinsipe Alexander.

Niadtong 1724, gitukod ang bag-ong pista – ika-30 sa Agosto – aron timan-an ang pagbalhin sa mga relikya sa Bulahan nga Prinsipe gikan sa Vladimir paingon sa St Petersburg.

Sa baybayon sa Neva, mga 500 ka tuig human sa kamatayon ni Santo Alexander, nakab-ot ni Emperador Peter I ang dugang nga maanindot nga mga kadaugan batok sa daang kaaway sa Rusya – ang mga Suweko. Dinhi sa 1703 gitukod ang pundasyon sa bag-ong kapital sa estado sa Rusya, ug sa 1717 alang sa bag-ong santuwaryo sa Rusya – ang Alexander Nevsky Lavra. Gusto ni Emperador Pedro I nga ibalhin ang mga relikya sa matarong nga prinsipe gikan sa Vladimir paingon sa St Petersburg, ug sa diha nga nabati sa Rusya nga luwas na kini sa bag-ong nakuha nga teritoryo, gipagawas ang mando alang sa pagbalhin sa mga relikya. Ang Emperador mismo ang naghimo sa usa ka detalyadong dekreto kung giunsa pagpatuman kining pagbalhin, ug personal niyang gipangulohan ang pagtukod sa bag-ong monasteryo ug simbahan diin ibutang ang balaan nga relikya sa Matarong nga Prinsipe Aleksander. Apan, ang mga gubat batok sa mga Suweco ug Turko nakapahinay sa pagpatuman niining dekreto, ug niadtong 1723 pa nagsugod ang trabaho sa pagpatuman niini.

Si Vladimir miseryoso nga mipahawa sa iyang ginagalang nga relikya, nga nahimong bililhon nga palamuti niining karaang siyudad sulod sa hapit lima ka siglo. Gikan sa ika-10 hangtod ika-11 sa Agosto, gihimo ang tibuok gabii nga pagbantay sa tanang simbahan, gisundan sa Banal nga Misa sa sunod buntag. Ang mga klero sa siyudad ug sa mga monasteryo sa palibot, kauban ang daghang katawhan, mibyahe paingon sa Monasteryo sa Pagkahimugso, ug pagkahuman sa usa ka serbisyo sa pag-ampo, ang reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya gidala gawas sa simbahan sa mga klero ug gi-eskort pa gawas sa siyudad. Niadtong 17 Agosto , ang mga relikya sa Matinud-anong Prinsipe gidawat sa Moscow uban sa labi pang kadak-on nga kaseremonya, pagkahuman niini ang prosisyon sa simbahan mibyahe paingon sa St Petersburg, agi sa Tver ug Novgorod. Ang pagbalhin sa mga relikya sa Matarong nga Prinsipe Alexander usa ka selebrasyon sa tibuok Rusya. Gipahigayon ang mga banal nga serbisyo sa tanang lungsod ug baryo, ug daghang mga tawo ang misunod sa mga relikya sa tibuok rota. Giplano nga dad-on ang mga balaang relikya sa St Petersburg niadtong 30 Agosto, ang adlaw nga gisaulog ang Kasabotan sa Nystad, nga bag-ohay lang gikasabutan sa mga Suweko. Apan, tungod sa gitas-on sa biyahe, napakyas ang plano nga matuman kini sa tukmang oras, ug niabot lamang ang mga balaang relikya sa Shlisselburg niadtong 1 Oktubre. Sumala sa sugo sa Emperador, gibutang sila sa lokal nga Katedral sa Pagpahayag, ug ang pagbalhin kanila paingon sa St Petersburg gipahibulag hangtod sa 30 Agosto sa mosunod nga tuig (1724).

Ang pagdawat sa mga relikya sa St Petersburg gipasiugdahan sa dakong kaseryosohan. Ang Emperador, kauban ang iyang mga kauban, miabot sakay sa galley sa bunganga sa Suba sa Izhora. Human mapinanggaon nga ibutang ang balaang relikya sa galley, gisugo sa Haring-Ginoo ang iyang mga maharlika nga mag-ayam, samtang siya mismo, nga nagtindog sa ulahi, ang nagmaniobra sa sakayan. Gipahimoan og espesyal nga pantalan sa St Petersburg, diin mipahulay ang galley nga nagdala sa balaang relikya. Kauban ang mga klero ug ang katawhan, gidala sa labing bantugang mga maharlika ang reliquaryo nga naglangkob sa balaang relikya. Ang pagtunog sa kampana ug ang pagpusil sa kanyon nagdugang sa kasolimidad sa okasyon. Ang mga relikya gibutang sa usa ka simbahan nga gihalad sa matarong nga prinsipe. Sa sunod adlaw, nagpadayon ang mga selebrasyon sa Monasteryo ni Alexander Nevsky: ang Tsar nag-apod-apod sa mga nitambong og plano sa giplanong mga bilding sa

monasteryo, ug gipahayag sa maong okasyon nga ang pagbalhin sa mga relikya pagselebrar na sukad niadto kada 30 sa Agosto.

Busa natuman ang gihandom sa Tsar. Wala na siya mabuhi aron makita ang pagtukod sa plano nga iyang gihimo para sa bag-ong monasteryo: unom ka bulan human niining selebrasyon, namatay si Peter. Apan ang mga sumunod kang Peter maoy nakahuman sa iyang gisugdan. Ang iyang anak nga babaye, si Empress Elizabeth Petrovna, nagpamugos sa paghimo og usa ka matahum nga reliquaryo nga pilak, diin nagpabilin karon ang mga balaan nga relikya. Gisugo ni Emperatris Catherine II nga tukoron og bag-ong katedral sa dapit sa karaang katedral, ug niadtong 30 Agosto 1790 gipahinungod ang bag-ong simbahan ug didto gibalhin ang mga relikya sa matarong nga prinsipe.

Ug bisan karon, ang Matinungdanong Prinsipe Alexander Yaroslavich nagbantay sa panulundon nga gisalig kaniya sa Diyos – ang atong yutang natawhan. Ug bisan karon, siya duol ug motubag sa tanan nga matinud-anon nga nagtawag sa iyang balaan nga ngalan, nagbubo sa iyang kalooy ug nag-ampo sa atubangan sa trono sa Dios nga Labaw sa Tanan – Kaniya, nga naghimaya sa Iyang mga balaan, dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Kay ikaw usa ka labing dungog nga sanga sa usa ka matinud-anong gamot, bulahan nga Alexander: kay gipadayag ka sa Kristo ingon usa ka langitnong bahandi sa yutang Ruso, usa ka bag-ong manalagsaon, himayaon ug makapahimuot sa Dios. Ug karon, samtang nagkatigum kami sa paghinumdom kanimo uban sa pagtuo ug gugma, naglipay kami sa mga salmo ug himno, nga naghimaya sa Ginoo nga nagtugot kanimo sa grasya sa pagtambal: hangyoa Siya nga luwason kining siyudad, ug unta ang imong mga paryente magkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, ug unta maluwas ang mga anak sa Rusya.

Laing tropario, tono 4:

I-ila ang imong mga igsuon nga Ruso, Jose, dili sa Ehipto kondili nagahari sa langit, O matinud-anong Prinsipe Alexander, ug dawata ang ilang mga pag-ampo, pinaagi sa pagpadaghan sa ani para sa katawhan pinaagi sa pagkamabungahong sa imong yuta, panalipdan ang mga siyudad sa imong gingharian pinaagi sa imong pag-ampo, ug magbarug nga lig-on batok sa ilang mga kaaway alang sa ikapahimulos sa imong matinud-anong mga manunod, among mga emperador.

Kontakion, Tono 8:

Kay gidayeg ka namo ingon sa labing hayag nga bitoon, nga misidlak gikan sa sidlakan ug miabot sa kasadpan: kay gipakabunga nimo kining tibuok yuta sa mga milagro ug kaayo, ug gipahayag nimo kadtong nagpasidungog sa imong handumanan uban sa pagtuo, O bulahan nga Alexander. Tungod niini, gisaulog namo karon ang imong pagpahulay, O imong katawhan: pag-ampo alang sa kaluwasan sa imong yutang natawhan, ug sa gingharian sa atong Ortodoksong Emperador Nicholas Alexandrovich, ug sa tanan nga nagkumpol sa reliquaryo sa imong balaan nga mga nahabilin, ug nga matinud-anon nga nagatuaw kanimo: Malipay ka, ang kusog sa among siyudad.

Usa pa ka kontakion:

Sama sa pagpakita kanimo gikan sa langit sa imong mga igsoon, Boris ug Gleb, aron tabangan ang nag-alagad sa Veilger sa Sweden ug ang iyang hukbo: busa karon, bulahan nga Alexander, tabangi ang imong mga igsoon, ug daoga ang mga nakigbatok kanamo.

Paghinumdom sa atong bililhon nga amahan nga si Alexander sa Svir.

Kumemorasyon sa 30 Agosto

Ang Bulahan nga si Alexander nanganak[5767] sa teritoryo sa Veliky Novgorod[5768] , sa rehiyon sa Obonezh[5769] , nga nahimutang sa Suba sa Oyat[5770] , sa usa ka baryo nga gitawag Mandera, atbang sa Monasteryo sa Ostrovsky sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga gipahinungod sa Iyang Maluho nga Pag-abot[5771] . Natawo siya sa amahan nga ginganlan og Stefan ug sa inahan nga ginganlan og Vasilissa, pinaagi sa usa ka partikular nga pagpadayag sa Gahum sa Diyos[5772] , ug gipabawtismo aron siya mahimong balaan. Sa pag-abot sa panahon nga kinahanglan niyang makat-on sa pagbasa ug pagsulat, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron magtuon sa Balaang Kasulatan. Apan samtang ang iyang mga kauban sa klase nagpakita og maayong pag-uswag sa ilang pagtuon, hinay siya sa pagsabot sa mga leksyon. Kini nahitabo pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Dios, aron siya makadawat og pagsabot gikan sa Dios imbis sa mga tawo, nga mao gayud ang nahitabo. Usa ka adlaw miadto siya sa simbahan ug, sa dihang mihapa siya sa atubangan sa ikon sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, misugod siya og pag-ampo uban sa mga luha aron hatagan siya og pagsabot alang sa pagtuon sa Balaang Kasulatan. Ug dayon natubag ang iyang pag-ampo – nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya: 'Tindog, ayaw kahadlok. "Makadawat ka sa imong gipangayo."

Mibangon ang malipayong batan-on ug miduol sa iyang amahan. Napansin sa iyang amahan ug inahan ang kalipay sa iyang kasingkasing ug nasabtan nila nga kini naggikan sa kaluoy sa Diyos nga gipakita kaniya; ug, sa paghunahuna niini, nagpasalamat sila sa Diyos niini. Sukad niadto, ang bulahan nga batang lalaki misugod sa paspas nga pag-uswag sa iyang pagtuon, nagpaminaw pag-ayo sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug nagsunod sa tanan nga gisugo sa iyang mga ginikanan. Sa samang panahon, nagbuhat siya og hugot kaayo nga pagpuasa: usa ra ka piraso sa tinapay ang iyang gikaon matag adlaw, ug bisan kana, gikaon niya sa katamtaman; sa gabii, gamay ra kaayo iyang tulog. Natingala ang mga ginikanan sa batang lalaki niini, ug ang iyang inahan, sa iyang paningkamot nga mapangumbinsi siya, miingon kaniya sa usa ka higayon:

'Anak ko! Ngano man nga gikapoy kaayo nimo ang imong kaugalingon ingon ani? Kaon ka uban namo ug matulog ka sama namo.' Apan mitubag ang batang lalaki sa iyang inahan:

'Ngano man, inahan, nga ingon ani imong gisulti kanako, nga naningkamot sa pagpahunong kanako gikan sa disiplina sa kaugalingon nga makapahimuot kanako? Kay nasulat man sa Kasulatan nga ni ang pagkaon ni ang ilimnon dili makapaduol kanato sa Dios (1 Cor. 8:8). Pasagdi ko nga ipadayon ang akong gisugdan.'

Natingala ang iyang inahan sa maalamon nga tubag sa iyang anak, ug labi na sa pagkahibalo nga tinuod gayud ang tinguha niini sa pagbuhat sa ingon nga hagit, miingon siya kaniya:

'Buhaton nimo ang gusto nimo, anak.'

Apan ang katingalahang batan-on mas nadani sa mahimayaong mga buhat kaysa sa makita nga bahandi; giisip niya ang kadagaya sa bahandi nga sama lang sa landong ug gitan-aw ang tanan nga butang sa yuta nga walay pulos ug walay bili.

[5767] Ang Kagalang-galang nga si Alexander natawo niadtong 15 Hunyo 1448.

[5768] Ang teritoryo sa Veliky Novgorod misakop sa usa ka halapad nga suok sa amihanan-kasadpan nga Rus', nga misangko paingon sa amihanan ngadto sa White Sea ug paingon sa sidlakan nga milapas pa sa Kabukiran sa Ural. Gilibotan niini ang kasamtangang mga gobernadorato sa Novgorod, St Petersburg, bahin sa Olonets, Arkhangelsk, Perm, bahin sa Vyatka, Vologda, bahin sa Yaroslavl, bahin sa Tver ug Pskov, ug hangtod sa sayong bahin sa ika-18 nga siglo gibahin kini sa lima ka bahin, o 'pyatinas'.

[5769] Kini, siyempre, nagtumong sa Obonezhye, o sa Obonezhskaya pyatina, ang labing halapad sa tanang Novgorod pyatinas. Naglapad kini paingon sa amihanan ug amihanan-sidlakan gikan sa Novgorod, gilimitahan sa usa ka kilid sa Suba sa Volkhov ug Danaw sa Ladoga, ug sa pikas kilid sa Danaw sa Ilmen ug sa mga suba sa Meta ug Mda. Tungod kay gilibutan niini ang Danaw sa Onega sa tanang kilid, dinhi gikan ang ngalan niini.

[5770] Ang Suba Oyat usa ka tributaryo sa wala nga baybayon sa Suba Svir ug nahimutang sa karon nga Olonets Governorate.

[5771] Ang Monasteryo sa Vvedensky sa Inahan sa Dios nahimutang sa Suba sa Oyat. Niadtong 1581, kini hingpit nga gisunog sa mga 'Alemang tawo', mao nga unom ka miyembro sa komunidad monghe nagpuyo sa luyo sa monasteryo sa usa ka walay tawo nga yuta sa usa ka isla.

[5772] Ang mga ginikanan sa Banal nga si Alexander dugay na nga walay anak, ug nag-ampo sila sa Diyos aron mabalik ang ilang abilidad sa pagpanamkon; pagkahuman niana, natawo ang ilang anak nga si Amos, nga sa ulahi nahimong si Banal nga Alexander.

Sa pag-abot niya sa hustong edad, gusto sa iyang mga ginikanan nga ipakasal siya sa husto, apan ang batan-ong mahigugmaon sa Diyos misalikway niini. Kanunay niyang gihandom ug gihunahuna lamang ang pagbiya sa kalibutan ug ang pag-angkon sa iyang gipangandoy. Pagkabaton sa panalangin sa iyang amahan, nga daw paingon sa duol nga baryo, mibiya siya sa panimalay ug, giya sa Diyos—o mas tukma, kauban sa usa ka anghel—miabot siya sa Monasteryo sa Balaang Manluluwas ug Iyang Divino nga Pagbag-o sa Bukid Valaam[5773] . Gipangayo niya sa abbot sa maong monasteryo nga siya ipa-tonsura isip usa ka monghe. Niadtong panahona, siya 26 anyos. Pagkasulod niya sa monasteryo, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa mga buhat sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, nga ang tanan nagsugod na og istorya bahin kaniya. Gikabalaan sa ingon nga dungog, nangayo siya og panalangin sa abbot didto ug, nga wala'y gidala gawas sa mga sinina nga iyang gikinahanglan, mibiya sa monasteryo sa gabii. Miabot siya sa dapit diin unang iyang gipangandoy nga puy-an sa dihang mibiya siya sa iyang mga ginikanan. Ang maong lugar nahimutang sa baybayon sa Danaw[5774] , upat ka poprishcha ang gilay-on gikan sa Suba Svir. Dinhi nagtukod ang Reverendo nga Amahan og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, nga iyang gigamit alang sa mubo nga pahulay gikan sa iyang mga ascetic nga paningkamot.

Usa ka adlaw, samtang naglibot-libot sa palibot aron mangita og lugar nga iyang puy-an, nakit-an niya ang usa ka matahum nga dapit nga gisidlak sa usa ka balaan nga kahayag, diin nagtindog gihapon karon ang monasteryo. Samtang naa siya didto, sa usa ka higayon mibiya siya sa iyang selda ug mibanaog sa lanaw aron manghugot ug tubig, sa dihang nakadungog siya ug tingog gikan sa langit nga mitawag sa iyang ngalan ug miingon kaniya: 'Tungod kay matinud-anon ka nga nagsunod sa Akong mga sugo, tigumon Ko kanimo ang dili masukod nga mga tawo; ayaw sila pagbalibari, kondili dawata sila uban sa abli nga mga bukton ug pagkaon sila nga maggiya paingon sa kaluwasan.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang reverendo mihapa sa yuta ug naghalad og pag-ampo sa pagpasalamat sa Diyos, unya pagkahuman nga nakakuha siya og tubig, mibalik siya sa iyang selda.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang iyang kaugalingong igsoon nga si Juan ang ngalan, nga nangita kaniya. Sa pagkakita sa iyang igsoon, nalipay ang reverendo, ug nagsugod sila sa pagtukod og mas lapad nga puloy-anan, kay gusto nila nga mag-uban nga magpuyo. Apan sa dili madugay, namatay ang igsoon sa reverendo, ug si Alexander, pagkahuman niya pagkanta sa mga himno sa lubong alang kaniya, gilubong niya kini. Pagkahuman niini, mibalik pag-usab ang reverendo sa hugot nga pagka-asketa, ug mitubo ang ihap sa iyang mga kaigsuonan. Nagpuyo sila sa hilom, nagbulag-bulag ug gisundon nila ang reverendo, ang matag-usa sumala sa iyang kaugalingong abilidad.

Mao kini ang pagkinabuhi sa Balaang Amahan, ug nakaabot siya sa punto nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo, iyang napalayas ang mga demonyo ug nakig-istorya sa mga Anghel. Sa usa ka higayon, gihatagan siya og pribilehiyo nga makita ang Dios mismo, nga nagpakita kaniya sa tulo ka Persona, ug nakig-istorya kaniya bahin sa paagi sa pagtukod og simbahan, pagtukod og monasteryo ug pagtigom og komunidad sa mga monghe. Sa dihang nag-ampo siya pagkahuman bahin sa asa tukoron ang simbahan, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya sa lugar. Gipangumbinsi siya sa mga igsoon nga dawaton ang pagka-pari, ug pagkahuman sa pipila ka panahon nagtukod siya og simbahan nga gihalad sa Balaang Trinidad ug gikonsagra kini, diin pagkahuman misaka pa gayud ang gidaghanon sa mga igsoon.

Bisan pa man nga ang Reverendo gisagop ang katungdanan nga abbot sa mga igsoon, wala niya giusab ang iyang pamaagi sa kinabuhi; ug samtang nag-alagad isip abbot, nagpakita siya og ehemplo sa pagpaubos sa tanan, nga gihinumduman ang mga pulong sa Ginoo, nga miingon: 'Ang bisan kinsa nga gustong mahimong una kinahanglan mao ang pinakahulga sa tanan ug alagad sa tanan' (Marcos 9:35; cf. 10:43). Busa, ang Ginoong Ama nagpaubos sa iyang kaugalingon, naningkamot nga mahimong labing gamay sa tanan, ug nag-alagad sa tanan. Naghatag siya og ehemplo sa tanan ug nagpaningkamot, kay siya ang unang mibangon aron magtrabaho. Kanunay niyang gibuhat ang tanan sa iyang kaugalingong mga kamot: moadto siya sa kusina, magmasa og masa ug maghurno og pan; usahay siya mokuha og tubig gikan sa lanaw, magputol og kahoy ug magdala niini ngadto sa monasteryo. Usahay moadto siya sa gilingan diin ang mga monghe nagagiling og rye; samtang natulog pa sila,

---

[5773] Ang Valaam usa ka isla sa Danaw sa Ladoga duol sa amihanang baybayon niini, nga karon bantog sa amihanang Rusya tungod sa monasteryo nga gitukod didto.

[5774] Ang maong lanaw kaniadto nailhan nga Roshneskoe.

kuhaon niya ang rye nga giandam para gilingon, gilingon ang bahin nga gihatag sa matag monghe, ibutang ang giling nga butil sa husto nga lugar, ug unya mobalik sa iyang selda. Siya ang una nga moabot sa simbahan ug ang katapusan nga mobiya. Walay nakakita kaniya nga naghigda, bisan pa sa banig nga dayami, o nagbubo ug tubig sa iyang lawas. Ang iyang bugtong sinina mao ang kasok nga hinimo sa magaspang nga panapton, nga daan kaayo ug daghan kaayong patse. Daghang buang nga mga tawo ang nagbinuang ug nagpasipala kaniya, apan gidawat niya ang ingon nga mga insulto uban sa kalipay.

Paglabay sa pipila ka panahon, sumala sa kabubut-on sa Dios, nagtukod ang halangdon og usa ka simbahan nga bato nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad[5775] , gipalapdan ang monasteryo, gisugo nga pagtukoran og mga selda sa upat ka kilid, ug sa tunga nagtukod og usa ka dako nga simbahan nga adunay refectoryo, ug gihan-ay ang tanang uban pang mga butang nga mapuslanon alang sa panginahanglan sa mga kaigsuonan.

Busa ang Reverendo nga Amahan nagpuyo og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug nagpadayon sa iyang mga buhat hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw, diin siya nakadawat gikan sa Dios sa gasa sa paghimo og milagro samtang buhi pa. Sa katapusan, sa pagbati nga nagkadool na ang panahon sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, iyang gitawag ang mga igsoon ngadto kaniya ug miingon kanila:

'Mga igsoon! Nagkadool na ang katapusan sa akong kinabuhi, ug mobiya na ako niini. Gihigayon ko kamo sa Dios. Hinaut nga Iyang kamo panalipdan ug lig-onon sa Iyang gugma.'

Pagkahuman niya sa pagsulti niining mga pulong, gihangyo sa Balaang Amahan ang mga igsoon nga magpadayon sa paghigugmaay sa usag usa, magmaanosay sa usag usa, ug magpraktis sa ubang mga hiyas. Sa konklusyon, iyang gibilin kanila nga bisan pa human sa iyang kamatayon, walay bisan kinsa kanila ang magtipig og bisan unsang makahubog nga ilimnon. Sa pag-abot sa takna nga ang kalag sa reverendo mobiya na paingon sa Dios, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nag-ampo, nga gipahuman sa mga pulong:

'Ginoo! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu.'

Busa, uban sa pag-ampo sa iyang mga ngabil, gisumiter sa Reverendo nga Amahan ang iyang matarong nga kalag sa Ginoo. Nahitabo kini niadtong 1533, sa ika-30 nga adlaw sa Agosto. Siya 85 anyos ang panuigon. Ang iyang matarong nga lawas gilubong uban sa dungog sa Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo, sa tuo nga kilid sa halaran. Nagahatag kini og daghang panambal sa mga nagkaduol uban sa pagtuo sa balaang lubnganan sa respetadong[5776] .

Troparion, Tono 4:

Sukad pa sa imong pagkabatan-on, O Diosnong-maalamon, gipalihok sa espirituhanong pangandoy, nagpuyo ka sa kamingawan, nga matinud-anon nga nagtinguha nga mosunod lamang sa mga tiil ni Kristo. Busa, ang mga anghel nga nakakita kanimo nangahibulong kung giunsa nimo, samtang anaa pa sa unod, gisukol ang dili makita nga mga limbong sa kaaway; imong napildi ang mga puwersa sa mga kahuyang pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, ug nagpakita ka sa yuta ingon usa ka pantay sa mga anghel, O Banal nga Alexander. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas Niya ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Sama sa usa ka manan-aw nga bitoon, misidlak ka karon sa mga yuta sa Rusya, O Amahan; sa pagpuyo nimo sa kamingawan, tinguha kaayo nimo nga mosunod sa mga bakas ni Kristo, ug busa gikuha nimo ang balaan nga kawad sa imong abaga—ang dungganong Krus—ug gipatay nimo ang mga kahuyang sa unod pinaagi sa

---

[5775] Kining simbahan gikonsagrahan niadtong 1526 uban sa panalangin ni Arsobispo Makarios.

[5776] Gipasidunggan si Banal nga Alexander isip usa ka santo sukad pa niadtong 1547, ug usa ka serbisyo ang gihimo alang sa iyang dungog niadtong panahona; niadtong 1559, usa ka kapilya sa kilid ang gitukod alang sa iyang dungog sa Moscow. Nadiskubre ang iyang mga relikya niadtong 17 Abril 1641, ug niadtong 1643 gipahimoan ni Tsar Mikhail Feodorovich og pilak nga reliquaryo alang niini, diin nagapahulay gihapon kini hangtod karon.

imong mga paningkamot ug pakigbisog. Busa nagtawag kami kanimo: luwasa ang imong panon, nga imong gipundok sa maalamon nga paagi, aron matawag namo ka: Malipayon ka, Venerable Alexander, among Amahan.

Paghandum sa atong Balaang Amahan Christopher

Kumemorasyon sa 30 Agosto

Si Juan ug si Sophronius, ang mga awtor sa libro nga nailhan nga Limonar, nagasaysay sa mosunod mahitungod niining Banal nga Kristofero:

'Sa dihang naa kami sa Alexandria, miadto kami kang Abba Theodulus, nga nagpuyo sa monasteryo ni Santa Sophia sa Pharan; gisultihan kami sa tigulang, nga miingon:

'Nangako ko sa mga monastikong panata sa cenobium sa among bililhon nga amahan nga si Teodosio; kini nga cenobium nahimutang sa kamingawan sa Balaang Siyudad ni Cristo, Jerusalem; didto nakaila ko sa usa ka taas nga tigulang nga ginganlan og Kristofer, lumad sa Roma. Usa ka adlaw mihapa ko sa atubangan niya, ug miingon: 'Ipakita kanako ang imong gugma, Amahan; sultihi ako, unsa ang imong mga pagpanamastamas sukad pa sa imong pagkabatan-on?'

Pagkahuman nako og dugay nga paghangyo kaniya, nasabtan sa tigulang nga alang sa akong espirituhanong kaayohan ang akong pangayo; unya gisultihan ko niya bahin sa iyang kaugalingon, ingon niini:

'Sa dihang gisalikway nako ang kalibutan, anak ko, nagpuyo sa akong kasingkasing ang dakong gugma ug kadasig alang sa kinabuhi sa pagka-monahe:

Sa adlaw, akong gihalad ang akong kaugalingon sa pag-alagad sa Dios, samtang sa gabii, sa ulahing oras, moadto ko sa langob diin kaniadto kanunay nag-ampo ang Balaang Theodosius ug ang ubang balaang amahan. Sa pagsulod nako sa langob, magbuhat ko og usa ka gatus ka pagyuko, nga mag-prostrate sa atubangan sa Dios sa matag hagdanan: adunay napulo'g walo ka hagdanan tanan. Sa sulod sa langob, magpabilin ko sa pag-ampo hangtod matunog ang kampana nga nagtawag kanamo sa buntag nga pag-awit; unya lang mibiya ko sa langob ug moadto sa simbahan.

Gipadayon nako kining praktis sa pagpanagana sulod sa onse ka tuig, wala gayud ko milapas sa maong lagda, naningkamot uban sa dakong pagrespeto ug pagbantay sa akong mga hunahuna, nagpaningkamot sa pisikal sa tanang katungdanan nga gisalig kanako, ug nag-antos sa dakong kakulangan tungod sa akong pagbulag sa mga butang sa kalibutan.

Usa ka gabii, sa dihang miabot ko sa langob, gisugdan nako ang akong naandan nga pag-ampo nga nagluhod sa mga hagdanan; pag-abot nako sa katapusang hagdanan, mihunong ko – kalit lang, nasinati nako ang usa ka kahimtang sa ekstasi: nakita nako nga napuno ang tibuok langob sa mga lampara, ang uban nagdilaab, samtang ang uban dili. Nakita usab nako ang duha ka lalaki, sama sa sinag sa kahayag, nagsul-ob og puti nga bado ug nagpasiga sa mga lampara, ug gipangutana nako sila:

'Ngano man nga gibutang ninyo kining mga lampara dinhi, aron dili ko makasulod ug makaampo?'

Mitubag sila:

'Mao kini ang mga lampara sa mga amahan nga nag-alagad sa Dios.'

Unya gipangutana ko sila pag-usab:

'Ngano man, unya, nga ang uban nga mga lampara nagdilaab samtang ang uban dili?'

Mitubag sila:

'Ang mga nag-alagad sa Ginoo uban sa kadasig gisiga ang ilang mga lampara, samtang ang mga tapulan wala magsiga sa ila.'

Unya miingon ko kanila:

'Pakita-a ko og kaayo; sultihi ko: nagdilaab ba ang akong lampara o dili?'

Mitubag sila kanako:

'Magpaningkamot ug pag-ampo, unya pasigaon nato kini.'

Apan miingon ko:

'Kanunay ko nang nag-ampo ug wala koy gibuhat hangtod karon.'

Pagkahuman niining mga pulong, mibangon ang akong hunahuna ug wala na koy nakita nga lain. Unya miingon ko sa akong kaugalingon:

'O Christopher! Kinahanglan nimong mag-antos pa sa mas dagkong kalisod aron masiga ang imong lampara!'

Sa sunod buntag mibiya ko sa monasteryo ug mibyahe paingon sa Bukid Sinai, nga walay dala gawas sa sinina nga akong gisul-ob. Pagkahuman nako og limampung ka tuig sa Bukid Sinai, human sa daghang pagpaninguha sa mga ascetic nga buhat, usa ka tingog ang mibutho gikan sa langit ngadto kanako, nga miingon:

'Christopher! Adto sa imong monasteryo, diin ka kaniadto nagpaningkamot, aron makapahulay ka didto uban sa imong mga amahan.'

Human niya kini gisaysay mahitungod sa iyang kaugalingon, ang Kagalang-galang nga si Christopher nabuhi pa og pila ka panahon pagkahuman niini ug iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Dios.

Sa ulahi, ang maong Abba Theodulus nagsulti kanamo (sumala sa gisaysay nila Juan ug Sophronius) bahin sa maong Amahan nga si Kristofer, nga sa lain nga higayon, sa wala pa siya mamatay, ang Kagalang-galang Kristofer miingon sa mosunod:

'Usa ka adlaw,' ingon niya, 'mibiya ko sa akong monasteryo ug miadto sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem aron mosimba ug mohalok sa kinabuhi-mahatag nga Krus sa Ginoo. Ug samtang naa ko didto, pagkahuman nako sa pagpasidungog ug sa dihang paingon na ko sa paggawas, nakakita ko og usa ka igsoon nga nagbarog sa ganghaan, sa tunga-tunga sa patyo sa simbahan – wala mosulod ni mogawas. Nakita usab nako ang duha ka uwak nga walay kahadlok nga naglupad sa atubangan niya ug nagpugong kaniya sa pagsulod. Nasabtan nako nga mga demonyo kana nga mga uwak. Unya miingon ko sa tawo nga nagbarog didto:

'Sultihi ko, igsoon, nganong nagbarog ka sa tunga-tunga sa ganghaan ug dili mosulod?'

Mitubag siya:

'Pasayloa ko, Amahan, gilutos ko sa nagkasumpaki nga mga hunahuna; ang usa ka hunahuna nagaingon kanako: adto ug simbahon ang Balaang Krus ug halogon kini; samtang ang lain nagaingon: dili, ayaw adto, apan adto una ug buhata ang imong katungdanan; moanha ka sa lain nga panahon aron simbahon kini.'

Pagkadungog niini (ingon ni San Kristóbal), gikuptan nako sa kamot ang igsuon ug gidala siya sa sulod sa simbahan, ug diha-diha dayon nawala ang mga uwak; gisugyot nako nga siya magdayeg sa Balaang Krus ug sa Balaang Sepulkro sa Ginoo, ug unya gipahawa nako siya nga malinawon.

Kini gisugilon kanako (ingon ni Teodulo) sa Banal nga si Kristophoro, kay nakita niya nga aktibo kaayo ako sa mga katungdanan sa monastiko apan gamay ra ang pagtagad sa pag-ampo – aron masayud ako nga kinahanglan una sa tanan buhaton ang espirituhanong serbisyo, ug pagkahuman pa ang mga buluhaton nga gikinahanglan alang sa panginahanglan sa lawas.

Pagkahibalo niini, gisulat kini sa mga bulahan nga mga Amahan nga sila Juan ug Sopronio alang sa kaayohan sa mga mambasa ug makadungog niini, alang sa himaya ni Cristo, among Dios[5777] .

Paghinumdom sa atong Kagalang-galang nga Amahan Fantin

Gisaulog niadtong 30 Agosto

Kining halangdong amahan natawo sa Calabria[5778] ug anak siya nila George ug Vryena. Sukad pagkabatan-on, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Gipasalig siya sa usa ka monasteryo[5779] ug pagkahuman sa pagpanumpa sa mga monastikong panata, iyang gipauswag ang iyang kaugalingon sa tanang matang sa mga hiyas ug nahimong maalamon kaayo sa pagtuman sa mga sugo sa Dios, nga tungod niini gihatagan siya og dagkong diwataong mga pagpadayag. Naglibot-libot sa mga disyerto ug kabukiran, wala siyay pagkaon sulod sa baynte ka adlaw matag higayon ug nagpuyo siya nga lubos nga hubad sulod sa upat ka

[5777] Ang Kagalang-galang nga si Christopher nabuhi sa ika-5 nga siglo.

[5778] Ang Calabria, usa ka karaang probinsya sa Romano, nahimutang sa habagatan nga bahin sa Peninsulang Apennine.

[5779] Sumala sa usa ka Prologo, misulod si Banal nga Fantin sa monasteryo sa dihang siya walo ka tuig ang panuigon.

tuig. Gipugos sa daghang kalamidad nga gipahinabo sa mga Saracen[5780] , mapailubon niyang gisagubang kini sulod sa unom ka pulo ka tuig; unya, gidala niya ang iyang mga disipulo nga sila Vitalius ug Nikiforos, ug mibiyahe uban kanila paingon sa Peloponnese[5781] . Kanunay siyang mibisita sa Korinto[5782] ug usa siya ka tabang sa buhat sa kaluwasan alang sa daghan. Nibyahe usab siya paingon sa Athens[5783] , diin siya nag-ampo sa simbahan sa Inahan sa Dios, pagkahuman mibiyahe siya paingon sa Thessaloniki[5784] ug didto nakasaksi sa mga milagro nga gihimo sa mga relikya sa Dakong Martir Demetrius. Nagpuyo siya didto sulod sa walo ka tuig uban sa iyang kasagarang pagka-asketiko, nagasunod sa iyang naandan nga lagda, ug sa iyang tigulang nga edad namatay siya[5785] .

13 Septiyembre

31 Agosto (Karaan nga Estilo)

Setyembre

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Martir nga si Cyprian, Obispo sa Kartago

Gisaulog sa 31 Agosto

Si San Sipriano, Obispo sa Kartago, usa sa labing bantugan nga mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan sa ikatulong siglo. Nabuhi ug nag-alagad siya sa panahon nga ang Simbahan ni Kristo gilibotan sa gawasnong pagpanlupig – gikan sa mga pagano – ug sa sulodnong kagubot – gikan sa mga erehe ug mga skismatiko. Si San Cipriano nagpahimutang og ehemplo isip usa ka maisugong arkipastor nga nag-antos alang sa ngalan ni Cristo, nga nagtugyan sa iyang kinabuhi alang sa iyang panon, ug ingon usa ka maalamon nga tig-organisar sa sulodnong kinabuhi sa Simbahan. Nabilin kaniya ang daghang mga sinulat diin iyang giatubang ang nagkalain-laing teolohikal nga mga isyu ug gitubag ang halos tanang pagduha-duha nga mitumaw sa iyang panahon bahin sa internal nga organisasyon sa kinabuhi sa Simbahan. Tungod niini, ang iyang kinabuhi ug ang kasaysayan sa iyang mga pag-antos labi ka mapuslanon nga pagtulun-an.

Si Cyprian natawo sa sinugdanan sa ikatulong siglo[5786] . Ang iyang mga ginikanan mga pagano ug sakop sa han-ay sa mga bantugan ug mahimayaong lungsuranon sa Carthage. Ang iyang orihinal nga ngalan mao si Fascius Cyprian. Sa iyang pagkabatan-on, nakadawat si Cyprian og maayong sekular nga edukasyon. Nakab-ot ni Cyprian ang dakong kalampusan sa retorika, mao nga gitahasan siya nga magtutudlo sa retorika sa eskwelahan sa Carthage; tungod usab niini, daghan ang mipili kaniya nga ilang abogado sa mga legal nga proseso. Makahunahuna nga napanunod ni Cyprian ang dako nga bahandi; gawas pa niana, ang kita gikan sa iyang posisyon isip abogado naghatag kaniya og igong kapanguhaan aron magmaluho ang iyang estilo sa kinabuhi, mao nga sa sinugdanan, samtang pagano pa siya, nagkinabuhi si Cyprian sa makasasalaon. Ang sangputanan niini mao

---

[5780] Ang mga Saraceno, sa estrikto nga pagkasulti, mao ang mga lumolupyo sa Arabia. Sa sinugdan, kini nga ngalan nagtumong sa usa ka tulisan nga tribo nga naglibot-libot sa Arabia, apan sa ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat kini nga termino alang sa tanang Arabo ug Muslim sa kinatibuk-an. Ang mga Saraceno nga Aprikano misalakay sa Sicily ug Calabria mga tuig 828.

[5781] Sa karaang panahon, ang Peloponnese mao ang ngalan nga gihatag sa habagatan nga bahin sa Balkan Peninsula. Sumala sa kalendaryo ni Emperador Basil, ang Kagalang-galang Fantinus mibiyahe gikan sa Calabria paingon sa Thessaly ug, pagkahuman mibisita sa Athens (ug, tingali, Corinto), nagpabilin siya og dugay sa kapital niini, ang Larissa, tupad sa lubnganan ni San Achillius, nga ang pista gisaulog kada ika-15 sa Mayo.

[5782] Ang Korinto usa ka bantog nga siyudad sa karaang Gresya. Nahimutang kini sa karaang Argolis, duol sa baybayon sa Gulpo sa Korinto.

[5783] Ang siyudad sa Athens – ang kapital sa karaang Gresya – nahimutang sa Attica, duol sa baybayon sa Dagat Mediterraneo.

[5784] Ang Thessaloniki usa ka siyudad sa Macedonia. Nahimutang kini sa baybayon sa Dagat Aegean.

[5785] Ang Kagalang-galang nga si Fantin namatay sa ulahing bahin sa ika-9 nga siglo o sayong bahin sa ika-10 nga siglo.

[5786] Gituohan nga si Cyprian natawo mga tuig 200.

nga si Cipriano, sumala sa iyang kaugalingong obserbasyon, 'pinaagi sa pag-uyon sa iyang mga kahuyang, wala niya damha nga gidala ang iyang kaugalingong kalisdanan, sama sa usa ka natural niyang kapalaran'[5787] .

Nagpadayon si Cyprian sa ingon ana ka makasasala nga kinabuhi hangtod nga gipakayag sa grasya sa Dios ang iyang kalag ug gitawag siya ngadto sa kaluwasan. Gituohan nga nagpabilin si Cyprian nga pagano hangtod sa iyang hingpit nga pagkahamtong, lagmit hangtod sa edad nga kwarenta'y sais[5788] .

Sa pagsugod sa ikatulong siglo, daghan na kaayong mga Kristohanon sa Carthage. Nahibalo si Cyprian niini; dili niya mapugngan ang pagpakita og interes sa halangdong mga pagtulon-an sa Kristohanong relihiyon, kay sa iyang kinaiyahan gipanalanginan siya og mausisaon ug mahimayaong hunahuna. Bisan pa sa wala pa siya nakabalhin sa Kristohanong pagtuo, nakaila na si Cyprian sa pipila ka mga sinulat ni Tertullian[5789] , ug kini ang nagpahimutang kaniya sa dalan paingon sa kamatuoran.

Samtang pagano pa siya, nagsugod na si Cyprian og pagbati og pagdumot sa kinabuhi sa pagano. Nakaila siya sa kadaut ug pagkasalawayon sa mga pasundayag sa gladiador, diin ang pagpatay sa uban naghatag og kalipay sa uban; nabati usab ni Cyprian ang pagdumot sa mga trahedya ug komedya sa pagano, nga nagpabilin nga buhi sa hunahuna sa mga tawo ang nangagi nga mga kalautan ug nagdaot kanila. Bisan pa nga pagano pa siya, gisubay niya uban sa kasubo ang mga kawalay-katarungan ug pagpanglutos nga gihimo sa mga huwes, ingon man ang limbong ug panagbangi tali sa mga pribadong indibidwal; bisan pa nga pagano pa siya, naamgo niya nga ang pagka-ilado, dungog, ug bahandi—nga daw makadani ug makapahimuot sa kadaghanan—sa tinuod nagpuno lamang sa kalag sa walay sulod ug makapahugno nga kahadlok ug kabalaka. Tanan kini nagdala kang Cyprian sa pagtuo nga walay kaluwasan nga makaplagan sa paganismo, nga ang paganong relihiyon dili makahatag sa usa ka tawo og kalinaw sa hunahuna ug dili angay hatagan bisan gamayng pagtagad kon itandi sa Kristohanong pagtuo.

Apan ang kahibalo sa kalawom ug kasagaran sa moral nga pagkadaut pansamantalang nakapugong sa pagbag-o ni Cyprian ngadto sa Kristiyanismo. Kanunay siyang naghunahuna sa iyang kaugalingong moral nga pagkahugno, sa panginahanglan nga magbag-o ug magsugod og bag-ong kinabuhi sa Kristiyanismo, apan sa samang higayon nahadlok siya sa unang hataas nga mga gipangayo sa Kristiyanismo; Gitan-aw niya nga labi ka lisod ang espirituhanong pagkabanhaw nga gihatag sa Kristiyanismo, kay daghang katuigan na siyang nagpuyo sa pagano nga relihiyon. Maayo niyang gipadayag ang iyang mga pagduha-duha ug kalibog bahin niini sa iyang 'Sulat kang Donatus'. Ingon ni Cyprian dinhi: 'Posible ba nga ilabay ang tanan nga gisul-ob sa usa kaniadto, ug samtang nagpabilin ang parehas nga pisikal nga porma, mahimong lain nga tawo sa hunahuna ug kasingkasing? … Posible ba nga tangtangon kana nga, tungod kay natawo gikan sa lawom nga materya, nagmalig-on uban niini, o nga, tungod sa dugay nang naandan, miturok sa daghang katuigan… Makat-on kaha sa pagtipid ang usa ka tawo nga naanad sa marangyang salo-salo ug pinong pagkaon? Magsul-ob kaha og yano ug simpleng bisti ang usa ka tawo nga kanunay nagsul-ob og bililhon nga bisti nga gipalamuti sa bulawan? 'Dili,' pangatarungan ni Cyprian, 'ang anak sa karangyaan, nga naanad sa dungog, dili gyud mopaningkamot nga mahimong usa ka ordinaryo ug dili mailhi nga tawo. Kanunay siyang kauban sa iyang mga sulugoon, napalibotan isip timailhan sa dungog sa daghang katawhan nga nagpasipala kaniya, giisip niya nga silot kung siya mag-inusara. Bihag sa walay hunong nga kalingawan, kasagaran siya magpahubog, mapuno sa garbo, masigaon sa kasuko, magtago og hunahuna sa pagpangawat, mosugot sa kalupigan, ug madala sa kahilayan. 'Busa kanunay nakong gihisgutan sa akong kaugalingon,' sumulat ni Cyprian, 'kay ako mismo dali ra masayop sa daghang sayop'[5790] .

Sa taliwala sa ingon nga moral nga pakigbisog ug kawalay-kasigurohan, wala'y ikalikay si Cyprian sa pagbati sa panginahanglan og tabang ug tambag gikan sa gawas; ug mihangyo siya sa usa ka presbiteryo nga taga-Carthage nga ginganlan og Caecilius aron masulbad ang iyang mga pagduha-duha. Nakapahimo si Caecilius nga masabtan ni Cyprian ang hingpit nga kawalay pulos sa paganong polytheismo ug ang kamatuoran nga bisan ang labing daotan nga mga hilig sa tawo mahimong mausab pinaagi sa gahum sa tanang-gahum nga grasya sa Dios. Busa, hugot nga nagpasiya si Cyprian nga mahimong Kristohanon.

[5787] 'Sulat kang Donatus', kapitulo 4.

[5788] Ang pagbag-o ni Cyprian ngadto sa Kristiyanismo kasagarang gihunahuna nga nahitabo sa tuig 246.

[5789] Pamilyar si Cyprian sa *Apology* ni Tertullian.

[5790] 'Sulat kang Donatus', mga kapitulo 3 ug 4.

Sumala sa kostumbre nga naglungtad sa sayong Simbahan, gikinahanglan nga magpabilin si Cyprian og pipila ka panahon sa gitawag nga 'katekumenato'[5791] sa wala pa ang iyang pagbunyag. Wala mailhi kung pila ka dugay ang gigugol ni Cyprian sa katekumenato; mahunahuna nga dili kini taas nga panahon.

Sa paghukom nga mahimong Kristohanon, gipakita gayud ni Cipriano ang pagkamatinud-anon sa iyang desisyon pinaagi sa radikal nga pagbag-o sa iyang kinabuhi. Samtang naa pa siya sa katekumenato, gibaligya ni Cipriano ang tanan niyang kabtangan ug gipang-apod-apod ang kita sa mga kabus, ug wala siyay gipreserbar para sa iyang kaugalingon. Human niini, si presbiter Cecilia, nga nagdumala sa espirituhanong kinabuhi ni Cipriano, wala na makaduda sa pagkamatinud-anon sa pagbag-o sa iyang disipulo. Ang pagbunyag ni Cipriano, siyempre, misunod dayon pagkahuman niini.

Ang hayag nga pagbati sa espirituhanong pagbag-o nga gihatag pinaagi sa sakramento sa bunyag adunay lawom nga epekto kang Cipriano. Mao kini ang iyang paghulagway sa makaluwas nga gahum sa sakramento sa bunyag sa usa ka sulat ngadto sa iyang higala nga si Donatus:

'Sa dihang ang tubig sa bunyag nga nagahatag kinabuhi nakapanghugas sa mga mantsa sa akong kaniadto nga kinabuhi, ug ang langitnong kahayag misulod sa akong napahimakas ug napanalipdan nga kasingkasing; sa dihang, pagdawat nako sa Espiritu Santo, nahimo kong bag-ong tawo, unya, sa usa ka katingalahang paagi, hingpit kong nakombinser ang akong kaugalingon sa butang nga kaniadto akong giduha-duhaan; ang mga misteryo misugod pagpadayag, ug ang kangitngit misugod paglahos; ang kaniadto nga daw lisod nahimong sayon, ug ang imposible nahimong posible... Walay utlanan sa pagdawat sa langitnong mga gasa. Basta ang atong kasingkasing maghandum ug bukas, aduna kita'y igong pagtuo aron modawat sa grasya. Nagahatag kini og gahum sa paglaglag sa makahilo nga gahum sa sala pinaagi sa matinud-anong pagkabalaan, walay sala nga hunahuna, putli nga pagpanulti ug tinuod nga pagkamaayo: nagalimpyo kini sa kahugawan sa mga dautang kasingkasing, ug nagabalik kanila sa kahimsog; nagahatag kini og kusog aron ipaambit ang mga kaaway, aron pahupayon ang mga walay kalinaw, ug, pinaagi sa gamhanang mga orasyon, aron pugson ang mga hugaw nga espiritu nga nagpuyo sa usa ka tawo nga ipadayag ang ilang kaugalingon. Ang paagi sa paglihok sa grasya sa mga tawo nga gipuy-an sa dautang espiritu kay dili makita; ang mga hampak nga gigamit niini kanila kay dili mabati, apan ang silot makita ug makapatingala. Busa ang Espiritu sa grasya, sa diha nga nagpuyo na sa atong sulod, magsugod sa pagpadayag sa Iyang gamhanang gahum; ug bisan wala pa nato ilisan ang atong mga lawas ug ang ilang mga miyembro alang sa lain, ang atong mga mata dili na natabonan sa kangitngit niining panahona. Unsa kaha, unsa nga gahum sa Espiritu! 'Ang bisan kinsa nga napahimakas ug nagpabiling putli dili lang nagpanalipod sa iyang kaugalingon gikan sa mga tukso sa kalibutan, dili lang nakalikay nga madani sa bisan unsang bitag sa kaaway nga misulong kaniya, kondili napalig-on usab ang iyang kaugalingong gahum hangtud nga siya nagahari isip usa ka magmamando ibabaw sa tibuok panon sa kaatbang'[5792] .

Busa, dili madugay pagkahuman sa pagbunyag ni Cyprian, ang grasya sa Diyos nagpamatuod sa iyang sulod pinaagi sa usa ka espirituhanong pagkabanhaw. Bisan pa man, sama sa nahisgutan sa ibabaw, nabag-o na niya ang iyang estilo sa kinabuhi bisan pa sa wala pa siya nabunyagan, samtang siya anaa pa sa katekumenato, apan, sumala sa iyang kaugalingong pag-angkon, ang iyang pagtuo nakab-ot lang sa hingpit nga pagkamahugot, ug ang iyang kabubut-on nakab-ot lang sa hingpit nga kusog ug pagkamatalindog sa dihang nabunyagan siya. Lagmit nabunyagan siya sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw o Pentekostes[5793] .

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, si Cipriano misugod sa pagpuyo og kinabuhi nga hugot kaayo sa pagkamatinud-anon. Naghatag siya og ehemplo sa tanan sa paglikay sa pagkahakog, kay tungod sa kalooy sa mga walay-puy-anan ug mga kabus, naghatag siya og limos kanila, gipangbahin ang tanan niyang gipanag-iya. Ang pangunang mga buhat ni San Cipriano pagkahuman sa iyang pagbunyag mao ang pag-ampo ug pagbasa sa Balaang Kasulatan.

Sa pagbuhat og mga buhat sa kalooy ug gasa ngadto sa tanan nga nanginahanglan, dili mapugngan ni Cipriano ang pagbati og espesyal nga gugma ug pagpasalamat ngadto sa iyang magtutudlo, si presbiter Cecilia,

---

[5791] Katekesis – berbal nga pagtudlo sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo.

[5792] 'Sulat kang Donatus', Mga Kapitulo 4 ug 5.

[5793] Sa unang Simbahan, kining mga adlaw, tungod sa ilang kasolimnidad, giisip nga labi ka angay alang sa pagbunyag sa mga pagano nga nagbalhin sa pagtuo.

nga nagpadayag kaniya sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo ug nagtabang sa iyang pagbag-o ngadto sa Kristiyanismo. Ug si presbiter Cecilia, sa dihang nakita niya ang ingon nga debosyon ug paghigugma kang Cyprian alang kaniya, wala siyay lain nga nakit-an gawas kaniya, sa wala pa ang iyang kamatayon, nga iyang masaligan uban sa mas dako nga kumpiyansa ug paglaum sa pag-atiman ug kaayohan sa nahabilin niyang pamilya.

Pagkahuman sa iyang pagbag-o ngadto sa Kristiyanismo, nagpuyo si Cyprian sa samang balay uban ni Cecilia, kay gihatag na niya ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus; labaw pa, nagpuyo si Cyprian ug si Cecilia sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo ang pagkamatinud-anon.

Usa ka tuig o kapin pagkahuman sa iyang pagbunyag, gi-ordinar si Cipriano nga presbiter sa Simbahan sa Kartago.

Ingon nga presbiter, si San Cipriano misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa pagkamapainubsanon uban sa labi pang dakong kadasig. Sumala sa testimonya sa diakono Pontius[5794] , si Cipriano, samtang nag-alagad isip presbiter, daghan ang iyang gibuhat nga pag-alig sa mga daang matarong nga tawo ug siya mismo nahimong angay nga aligan.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay si Donatus, ang Obispo sa Carthage. Si San Cipriano napili sa bug-os nga kongregasyon nga walay supak aron pun-on ang bakanteng katungdanan sa obispo. Busa, nagpabilin si Cipriano sa katungdanan nga presbiter dili molapas sa usa ka tuig.

Sa sinugdan gisalikway ni Cyprian kini nga dungog, kay gihunahuna niya nga dili siya angay modawat og ingon ana ka taas nga katungdanan. Miingon siya nga aduna pay mga presbiter nga mas tigulang pa kaysa kaniya ug mas angay pa kaysa kaniya. Apan ang mga tawo, nga nahigugma sa ilang maayong magbalantay, mipugos nga si San Sipriano ordinahan isip obispo. Pag-abot sa takdang oras sa ordinasyon, gilibutan sa mga Kristohanon ang balay diin nagpuyo si Sipriano ug wala mobiya sa mga agianan nga ilang gihuptan hangtod mouyon si Sipriano nga mouban kanila paingon sa simbahan. Bisan pa sa iyang dakong pagpaubos, napugos si Cipriano sa pagsunod sa gugma sa pagkahiusa; miadto siya sa simbahan ug, sa kalipay sa tanan, giordinar nga obispo.

Busa si Santo Sipriano gibutang, sama sa usa ka suga, sa ibabaw sa kandelero, aron mosidlak sa kalibutan pinaagi sa iyang mga hiyas[5795] .

Ingon usa ka obispo, gipunting una ni Cyprian ang iyang pagtagad sa pag-organisar pag-usab sa Simbahan. Angay hinumduman nga niadtong panahona daghan ang mga Kristohanon nga nagtawag lang sa ilang kaugalingon nga Kristohanon, apan sa tinuod nagkinabuhi nga dili angay sa usa ka tinuod nga Kristohanon. Tungod kay dugay nang mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga pagano, ug ang Simbahan nakatagamtam og hapit kwarenta ka tuig nga kalinaw, ang pipila ka mga Kristohanon walay hunahuna nga gitugotan ang ilang kaugalingon nga maliso gikan sa hugot nga mga batakang Kristohanong kostumbre. Mao kini ang paghulagway ni Cyprian sa iyang kaugalingon sa mga kakulang sa moralidad sa iyang panahon:

'Ang tanan nabisi sa pagpataas sa ilang bahandi. Ang mga pari kulang sa pagkamapaubsanon nga gilauman kanila pinaagi sa ilang mga panata; ang mga klero kulang sa putli nga pagtuo; ang ilang mga buhat kulang sa gugma; ug ang ilang pamatasan kulang sa angay nga pamatasan[5796] . Daghang mga Kristohanon ang wala magbarug nga hugot sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug mibulag gikan kang Kristo. Ang walay hunahuna nga panumpa, pagdumot ug pagsuway sa mga prelate, pagpanamastamas ug panagbangi sa usag usa kanunay nga ginabuhat[5797] .

Tungod niini tanan, si San Sipriano, sa iyang katungdanan isip obispo, kinahanglan molihok pag-ayo alang sa internal nga reorganisasyon sa Simbahan.

Sa dili madugay pagkahuman sa iyang konsagrasyon isip obispo, gisugdan ni San Sipriano ang pagtangtang sa kagubot nga misulod sa kinabuhi sa mga Kristohanon.

Una sa tanan, gitutokan ni Cyprian ang mga klero, ang mga magbalantay sa Simbahan mismo, nga mao ang mga lider sa katawhan. Dili mosugot si Cyprian nga madawat bisan kinsa, bisan pa sa labing ubos nga ranggo sa klero, kung dili una siya makahimo og hugot nga pagsusi sa abilidad ug pamatasan sa matag usa; nangayo siya og

---

[5794] Si Diakono Pontius misulat og usa ka biograpiya ni San Cipriano.

[5795] Si Cyprian lagmit gi-ordinar nga obispo sa ulahing bahin sa tuig 248.

[5796] 'Libro sa mga Nahulog', kabanata 6.

[5797] 'Libro sa mga Nahulog', kapitulo 6.

piho nga lebel sa preparasyon gikan sa mga gustong mosulod sa serbisyo sa Simbahan; gipahigayon ni Cyprian ang eksaminasyon sa kahibalo sa Kristohanong doktrina sa atubangan sa mga presbiter, sama sa nailhan sa kaso ni Optanus, nga gitudlo ni Cyprian isip magtutudlo sa mga katekumeno sa pagsugod sa iyang pagkaepiskopo.

Sa samang higayon, nabalaka usab si Cyprian sa pag-ayo sa moralidad sa mga Kristohanon. Ang diakonong si Pontius misulti mahitungod sa ministeryo ni San Cyprian isip obispo sa ingon niini nga mga pulong: 'Unsa kadako sa iyang pagkamatinud-anon! Unsa ka-matngonon! Unsa ka malumo! Unsa ka istrikto! Ingon ana ka balaan ug grasya ang nag-awas gikan sa iyang mga ngabil nga nabigla niya ang tanan nga nakakita kaniya."

Sa iyang panagway, matul-id ug mahimayaon ang nawong ni San Cipriano, kay ang pagkabalaan nga natago sa iyang kalag misidlak sa iyang nawong. Sama sa kinaadman, sumala sa mga pulong sa Ecclesiastes, ingon man usab ang pagkabalaan nagpalamuti sa nawong sa usa ka tawo (Ecl. 8:1); ug niining tawo sa Dios—si San Cipriano—anaa ang duha: siya maalamon ug balaan. Ang iyang sinina dili sobra ka marangya ni sobra ka yano, kay gilikayan sa santo ang garbo ug pagka-mapahitas-on, apan dili usab niya gusto nga madunggoan ang opisina sa pagka-obispo. Ang iyang kinaiya husto kaayo: dili siya sobra ka istrikto ni sobra ka malumo, ni sobra ka mapainubsanon; Kung diin gikinahanglan ang silot, iyang ipakita, bisan pa man malumo, ang iyang kasuko, mao nga siya girespeto ug gihatagan og dungog sa tanan. Labaw pa, gipakita ni San Cipriano ang dakong kalooy ug kaluoy sa tanan nga gidaugdaug ug nag-antos: siya usa ka tigtabang sa mga ulila, mga biyahero, mga kabus, ug mga masakiton.

Sa iyang mga arkipastoral nga dekreto ug lihok, gipakita ni San Cipriano ang ingon nga pagka-maampingon ug kinaadman nga bisan pa gani ang mga primado sa ubang Simbahan nangayo sa iyang tambag.

Pananglitan, si Rogatian, Obispo sa Novosel, nangayo og tambag kang San Cipriano mahitungod sa insulto nga gihimo kaniya sa usa ka diyakono. Mitubag si Cipriano:

'Kung magpadayon ang diakon sa pagsuway ug pag-insulto kanimo, mahimo nimo, pinaagi sa imong awtoridad, tangtangon siya sa katungdanan o ekskommunikahon; apan,' iyang gidugang, 'mas gusto namo nga imo kining pag-antoson uban sa malumo nga pagkamapailubon kaysa silotan siya pinaagi sa imong eklesiastikal nga awtoridad.'

Usa pa ka obispo, si Eukratius, nangutana kang Cyprian:

'Dapat ba nga pasudlon sa komunyon sa Simbahan ang usa ka aktor kon, bisan pagkahuman nahimong Kristohanon, nagpadayon gihapon siya sa pagtudlo sa mga batan-on sa arte nga iyang gipraktis sa panahon sa pagano?'

Mitubag si Cyprian:

'Ang kakabus dili makapatawad niining aktor (nga karon usa na ka Kristohanon); siya mahimong suportahan sa mga halad sa Simbahan, basta andam siya nga kontento sa mas yano nga panginabuhi, apan walay sala. Busa, dasiga siya nga kontento na sa suporta sa Simbahan: apan kon ang inyong halad sa Simbahan dili igo aron masuportahan ang mga trabahante, paanhi siya kanamo, ug gikan kanamo siya makadawat sa gikinahanglan alang sa pagkaon ug sinina.

Si San Cipriano naghatag pa og daghang tambag sa tanan nga nangayo sa iyang tambag, kay wala niya gusto nga itago ang iyang kinaadman ug pagsabot, apan naningkamot siya nga makatabang sa tanan.

Sumala sa kabubut-on sa Dios, si San Cipriano nagdumala sa iyang diyosesis sa kalinaw sulod sa pipila ka tuig. Dili madugay pagkahuman gisagop ni Cyprian ang katungdanan sa obispo sa Simbahan, nibuto sama sa bagyo ang pagpanlutos ni Decius[5798] . Sa dili madugay pagkahuman sa iyang pag-ukop sa trono, kining walay Diyos nga emperador nagpagawas og usa ka mando diin napugos ang tanang Kristohanon sa pagdawat sa paganong relihiyon ug sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos.

Sa wala pa magsugod kining pagpanlupig, gipahimangnoan na si Cyprian sa Ginoo pinaagi sa usa ka panan-awon mahitungod niining kalamidad; nakita ni Cyprian ang usa ka tigulang nga lalaki, diin sa iyang tuo naglingkod ang usa ka batan-ong lalaki nga puno sa kalibog, kasuko, ug kasubo, samtang sa iyang wala, usa ka tawo ang nagkupot og lambong ug naghulga nga dakpon ang mga tawo nga nagatindog palibot niini. Natingala si Cipriano sa maong panan-awon. Gipasabot kini kaniya sa mosunod nga paagi: ang usa nga naglingkod sa tuo nagasubo ug nagahilak tungod kay ang mga Kristohanon wala magbantay sa Iyang mga sugo, samtang ang usa sa

[5798] Ang Emperador Decius naghari gikan sa 249 hangtod sa 251.

wala nagalipay nga adunay oportunidad nga miabot ug gitugotan siya nga ipagawas ang iyang kasuko batok sa mga tawo. Nasabtan ni San Cipriano nga ang mga dagway nga nagpakita kaniya sa panan-awon mao ang Dios Amahan, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ug ang karaang kaaway sa kalibutan – ang yawa.

Pinaagi niining pagpanlupig, gisulay ang mga Kristohanon sama sa bulawan sa kalayo, aron ang kahimayaan sa Kristohanong mga hiyas mas masidlak ug mas gamhanan nga mapadayag sa tanang dapit.

Sa pag-abot sa edikto sa emperador sa Carthage, gusto sa mga pagano nga una sa tanan ipailawom si Cyprian sa pagpanakit. Tungod kay siya nailhan kaayo sa iyang mga birtud ug sa iyang impluwensya sa mga Kristohanon, tuyo sa mga pagano nga siya una ipailawom sa pagpanakit kaysa sa uban, aron makapahadlok sa kasingkasing sa nahibilin nga mga Kristohanon. Apan tungod kay wala pa moabot ang panahon sa pagkamartir ni San Sipriano, nagpasiya siya nga molayas sa Carthage sa pipila ka panahon, aron gikan sa usa ka dapit nga wala mailhi sa mga pagano, pinaagi sa iyang mga pagdasig ug pagtulun-an, mapalig-on ang pagtuo sa mga Kristohanon ug dasigon sila sa matinud-anong pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Sa pagdesisyon nga mobiya sa Carthage sa pipila ka panahon, misulat si Cyprian og sulat ngadto sa iyang mga presbiter ug diakon, ingon man usab sa mga lider sa Simbahan sa Roma. Niining sulat, gipahayag ni Cyprian nga mobiya siya sa Carthage aron ang iyang presensya dili makadugang sa kalagot sa pagpanlupig; nga, bisan wala siya sa laman uban sa iyang panon, anaa siya uban kanila sa Ginoo; ug nga nakasulat siya og napulo'g tulo ka sulat aron pahupayon ang mga lig-on, dasigon ang mga maluya, sulbaron ang nagkalain-laing kagubot sa sulod nga kinabuhi sa Simbahan, ug pasig-uhon ang mga nagduha-duha.

Gipasabot ni Cipriano ang iyang buhat ingon niini: 'Ang unang grado sa kadaugan mao ang pag-angkon sa Ginoo pagkahuman masikop sa kamot sa mga pagano. Ang ikaduhang grado sa himaya mao ang pagluwas sa kaugalingon alang sa Ginoo pinaagi sa maalamon nga pag-atras. Aduna'y usa ka porma sa pag-angkon—publiko—ug usa pa—pribado. Ang una makadaog sa sibil nga huwes; ang ikaduha mas makapahimuot sa Dios, isip Huwes, kay nagpabilin kini sa klarong konsensya sa pagkahinlo sa kasingkasing. Sa usa ka bahin, gipadayag ang mas kusgan nga pagkamapundok; sa lain, ang mas masaligan nga pagka-maampingon. Ang usa, sa dihang nagkadool na ang iyang takna, andam na gayud sa kamatayon; alang sa lain, tingali kini napalangan – pananglitan, alang sa usa nga, pagbilin niya sa iyang panulondon, mitago tungod sa hinungdan nga dili siya mahulog, apan walay duhaduha nga mopahayag unta nga Kristohanon siya kon siya usab nadakpan (sa mga pagano)."

Walay duhaduha nga pinaagi sa iyang pansamantalang pag-exile, si San Cipriano naghatag og mas dako nga serbisyo sa Simbahan kaysa sa iyang mahimo unta kung siya dayon gipatay isip martir.

Sa wala pa siya tangtanga sa katungdanan, gipangbahin ni San Cipriano ang pondo sa Simbahan, nga kaniadto naa sa iyang pagdumala, sa tanang klero nga nagpabilin sa Kartago, aron mas dali nilang matabangan ang mga walay-puy-anan ug ang mga kabus. Ang mga klero, sa ilang bahin, malipayong gihatagan ang ilang obispo sa tanang impormasyon mahitungod sa kahimtang sa iyang kawan ug nagsunod kaniya sama sa ilang pagbuhat kon anaa siya sa personal nga presensya. Makatarunganon nga isulti nga siya ra ang makahimo sa pagdumala sa Simbahan sa Carthage sa ingon ana kalisod nga panahon.

Ang iyang biyograpo, si Diakono Pontius, miingon: 'Hunahunaa nato nga siya (si Cyprian) niadtong panahona (mao, kon wala siya nilayas gikan sa Carthage) gihatagan unta og kamatayon isip martir... Kinsa kaha ang magtudlo sa mga nahulog sa paghinulsol, sa mga heretiko sa kamatuoran, sa mga skismatiko sa pagkahiusa, ug sa mga anak sa Dios sa pagpreserbar sa kalinaw ug sa pag-ampo?'

Busa nagpabilin si Santo Cipriano nga kanunay nga nakig-uban sa iyang kawan ug nagpadala og daghang mga sulat ug mensahe ngadto sa mga presbiter, diakon, martir, ug mga kono-sesor. Una, gisultihan niya sila nga moanha siya kanila sa diha-diha dayon nga ipakita sa Dios kaniya nga mao kini ang Iyang kabubut-on. Gihangyo niya sila nga atimanon ang mga balo, ang mga masakiton, ang mga biyahero ug ang tanang kabus. Bisan pa nga nagbilin siya og usa ka piho nga kantidad sa kuwarta alang niini nga katuyoan, tungod kay nahadlok siya nga basin nagasto na kini, gipadala niya ang iyang sulugoon nga si Narik uban sa bag-ong halad nga kuwarta. Labaw sa tanan, nabalaka si Cyprian nga dili mawadan og kaisog ang mga Kristohanon taliwala sa unos sa mga pag-antos. Sa parehas nga pagkamatinud-anon, misulat usab si San Sipriano ngadto sa mga magtutuo ug mga martir. Gipalig-on niya ang ilang kaisog ug gidayeg ang ilang pagkamatinud-anon; gihangyo niya ang tanang Kristohanon nga siguruhon nga hatagan og angay nga dungog ang mga lawas sa mga martir pagkahuman sa ilang kamatayon ug nga matag posible nga tabang ihatag kanila atol sa ilang pag-antos.

Gidayeg pag-ayo ni Cyprian ang mga balaang nag-angkon sa ilang pagtuo. Gihagit niya ang iyang mga pari nga siguruhon nga, sama sa wala'y kakulang sa himaya alang sa mga nag-angkon sa ilang pagtuo, dili usab kakulangon ang tabang alang kanila, ug nangayo siya og pahibalo sa mga adlaw sa ilang kamatayon, aron siya makahimo og mga pag-ampo ug halad sa ilang handumanan.

Sa unang mga adlaw pagkahuman sa pagpahawa kang San Sipriano gikan sa Kartago, medyo mihupas ang kasuko sa mga pagano nga naglutos sa mga Kristohanon. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, mas milala pa kini. Aron pugson ang mga Kristohanon sa pagsalikway sa ilang gituohan, ang mga pagano naghimo og lain-laing malupit nga pagpanakit ug paglutos. Kadtong nag-angkon sa ngalan ni Kristo gipasa-pasag, gibugbog sa mga tungkod, gipikas-pikas sa mga puthaw nga instrumento, ug gisunog sa poste. Napuno ang mga bilanggoan sa mga Kristohanon; ang uban sa mga priso dali ra nakadawat sa ilang mga korona sa kadaugan, samtang ang uban hapit na usab makadawat niini nga mga korona, kay gipukaw sila sa parehas nga kaisog ug naningkamot uban sa parehas nga kadasig alang sa pakig-away. Apan aduna usab mga Kristohanon nga wala makasukol sa mga pag-antos ug naghalad og sakripisyo, o nagsunog og insenso sa mga diyos-diyosan, o mipalit gikan sa mga magistrado sa siyudad, alang sa kuwarta, og mga dokumento nga nagpahayag nga sila naghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan ug gisalikway si Kristo, bisan pa man nga dili kini tinuod. Ang uban pa gani boluntaryo nga naghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos bisan wala sila pangayuan. Ang uban gipagawas sa mga pagano nga huwes sa pagkahapon ug wala pugson sa paghalad, apan sila mismo nangayo og pagtugot sa paghalad sa gabii, nga wala nila gi-uswag hangtod sa sunod adlaw. Aduna usab daghan nga nakumbinsi sa ilang mga higala sa pagsalikway sa Kristohanong pagtuo, sama sa ilang gibuhat.

Mapait ug masakit alang kang San Cipriano ang pagdungog sa pagkahulog sa mga maluya nga miyembro sa iyang kawan! Gihulagway niya ang ilang pagkahugno sama sa pagputol sa usa ka bahin sa iyang kaugalingong kasingkasing. Sa ulahi, misulat siya bahin niini: 'Nagmasubo ko, nagmasubo ko, mga igsoon, uban kaninyo, ug ang akong pag-antos dili mapagaan sa akong kaugalingong kaluwasan o sa akong kaugalingong panglawas; ingon usa ka magbalantay, nasamdan ako sa hampak nga gihatag sa akong panon.' Ang akong kasingkasing nagkahiusa sa matag-usa kaninyo; uban sa matag-usa nag-antos ug namatay ako! Ang akong lawas usab nataptan sa mga hampak sa malupit nga kaaway! Ug usa ka armas ang misulod sa akong kalag! Ang akong kasingkasing, bisan pa layo ug gawas sa paglutos, wala biyai sa kalinaw; ang gugma mihampak kanako sa dihang gihampak ang akong mga igsoon'[5799] .

Niining panahona, nahitabo ang laing panghitabo nga naghatag og dakong kasubo kang San Cipriano.

Angay hinumduman nga sa karaang panahon, sa Simbahan sa Carthage, sama sa ubang simbahan, usa ka batasan sa mga nag-ako sa pagtuo ang paghatag sa mga nahulog og usa ka espesyal nga petisyon, o 'mga sulat sa kalinaw', pinaagi niini dali ra mas madawat ang mga makasasala sa pakig-ambit sa mga matinud-anon. Ug karon daghan sa mga nahulog gikan kang Kristo ang nagbutang og dakong paglaum sa pag-ampo sa mga katekista ug martir. Apan, daghang katekista, tungod sa sobra nga pagkaluoy sa mga nahulog, wala magtagad sa pagkamatinud-anon sa ilang paghinulsol ug nagpagawas niining mga sulat sa pag-ampo ('mga sulat sa kalinaw') nga walay husto nga paghunahuna o pag-amping. Pipila ra ka mga nag-angkon sa pagtuo ang nangayo sa obispo nga hatagan og kalinaw ang pipila ka mga apostata pagkahuman sa pagpanlupig, sa pagbalik mismo sa obispo, ug pagkahuman sa hugot nga pagsusi sa moral nga kahimtang sa mga apostata. Ang ingon nga pagkamalumo batok sa mga nahulog gipakita sa panahon nga nagpadayon pa ang pagpanlupig sa Carthage; busa, kini nga pagkamalumo nangahas nga makaguba sa pagkamapisan sa pagtuo sa ubang mga Kristohanon nga wala pa masinati ang pagpanlupig.

Sa dihang nahibalo si San Cipriano niini tanan, nagpadala siya og tulo ka sulat ngadto sa Kartago nga gi-address sa mga klero, sa mga nag-angkon sa pagtuo, ug sa katawhan; ug tungod kay ang mga presbiterio mao ang nasuta nga punoang nanlapas sa karaang kaayohan sa simbahan, gisaway sila pag-ayo ni Cipriano sa tanang sulat; sa tanan sa kinatibuk-an – ang mga klero ug ang mga layko – gihangyo ni Cyprian nga maghulat sa desisyon sa konseho bahin sa pagbalik sa mga nahulog sa Simbahan, ug nagsaad siya nga siya mismo ang motawag sa konseho sa diha nga mahunong na ang pagpanlupig ug makabalik na siya sa Carthage. Gihangyo ni Cyprian ang mga

[5799] 'Ang Basahon sa mga Martir', kabanata 4.

confessor nga hatagan og partikular nga pagtagad ang mga buhat ug merito, ingon man ang kinaiya ug mga kahimtang sa pagkahulog sa matag indibidwal, taliwala sa mga tawo nga ilang pag-ampoan.

Apan ang tanan niining mga sulat gikan kang San Cipriano wala makab-ot og hingpit nga kalampusan. Tinuod nga ang mga presbiterio, nga masunuron sa ilang magbalantay, mihunong sa pagdawat sa mga nahulog sa komunyon sa Simbahan nga pantay sa mga matinud-anon, ug gidasig sila una sa tanan nga magbayad-sala sa ilang sala pinaagi sa matinud-anong paghinulsol; apan ang uban sa mga nahulog nagdumili gihapon sa paghinulsol, dili andam maghulat sa paghukom sa ilang kaso hangtod sa katapusan sa pagpanlupig, ug nangayo og dayon-dayong pagpasaylo sa ilang mga sala.

Apan, wala gihapon gipaluya ni San Cipriano ang iyang mga gipangayo bisan pa sa pagdawat niya og balita bahin sa ingon nga pagsuway sa pipila sa mga Kristohanong nahulog.

Sa pagpadayon sa disiplina sa simbahan nga ingon ka lig-on, si San Cipriano, gikan sa iyang pagka-exile, misugod og sulat-sulat sa mga silingang obispo aron labi pang palig-onon ang iyang hangyo sa paghinulsol gikan sa mga apostata pinaagi sa ilang pag-uyon. Sa pagtubag sa iyang mga sulat, gipahibalo sa mga obispo nga ila kining hingpit nga gisuportahan ug gisulat nila kaniya nga sa bisan unsang kahimtang dili siya angay molihok gawas sa iyang desisyon hangtod matigum ang konseho pagkahuman sa pagkahuman sa pagpanlupig.

Samtang ang mga silingang obispo hayag nga nagpamatood ug nag-uyon sa mga hangyo ni San Cipriano mahitungod sa mga nahulog, ang mga katekista nagpahayag sa ilang dili pag-uyon kaniya. Usa kanila, si Lucian, nga nagsulat alang sa tanan, nagpadala og sulat kang Cyprian diin iyang gipahibalo kaniya nga ang tanang mga confessor naghatag na og kalinaw sa mga apostata; kining maong Lucian nagsulat usab og susamang sulat ngadto sa Romanong confessor nga si Celerinus.

Gidasig sa ingon nga suporta gikan sa mga nag-angkon sa pagtuo, ang mga apostata sa daghang siyudad sa probinsya sa Aprika mibangon sa pag-alsa batok sa mga prelate ug, uban sa mga hulga, nangayo nga ihatag kanila ang kalinaw nga, sumala sa ilang giangkon, gihatag na sa mga nag-angkon sa pagtuo ug mga martir. Sa Carthage mismo, ang mga dili mapahulay nga mga layko sa ulahi nagsugod sa pagdemandar og pakig-uli sa Simbahan uban sa dakong kaisog.

Samtang nagpadayon, gihangyo ni San Cipriano ang mga klero ug ang katawhan nga molihok sumala sa iyang gisugo kanila kaniadto.

Tungod niini, ang mga mas maayong tuyo sa mga nangasayop nagpaubos gayud sa ilang kaugalingon ug nagsaad og hingpit nga pagsunod sa obispo. Paglabay sa pipila ka panahon, ang uban kanila misulat kang San Cipriano, nga nag-ingon nga ilang giila ang ilang pagkahulog gikan sa grasya, nagbuhat sa penitensya nga gitudlo sa mga balaod sa simbahan, wala magtinguha og paspas o dili angay nga pakig-uli sa mga matinud-anon, apan nagpaabut sa pagbalik sa ilang obispo, nga nag-ingon nga ang pakig-uli sa iyang atubangan mas makalipay kanila.

Paglabay sa mubo nga panahon, gipadayag kang Cipriano sa usa ka panan-aw nga ang kalinaw sa dili madugay mabalik sa Simbahan, nga ang pagpanlupig magpadayon pa sulod sa pipila ka panahon ug sa mubo nga panahon lamang, ug nga, depende sa kainit sa ilang pag-ampo, ang kalinaw mahimong mapadali.

Ug sa tinuod, napamatud-an sa mga nahitabo ang panan-aw ni San Sipriano. Bisan pa nga nagpadayon pa ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Kartago, kini nagkaminos na; ang mga pagano nagsugod sa pagtugot nga ang mga nag-angkon sa ngalan ni Kristo makatagamtam og mas dako nga kagawasan. Ang mga nakabilanggo sa mga dungeon gipagawas, ug ang mga gipahawa mibalik sa ilang yutang natawhan.

Apan, wala pa mahuman ang pagpanlupig. Daghan pa kaayong kabalaka ug kalisdanan ang nagpaabut alang sa himayaong arkipastor, si San Sipriano. Sa wala pa didto si Cyprian sa Carthage, mitumaw ang panginahanglan alang sa mga presbiterio ug klero. Mitudlo si Cyprian, ingon man, og upat ka vikario, nga iyang gisugo sa maampingong pagtimbang-timbang sa edad, kahimtang, ug merito sa mga indibidwal nga iyang ordinahan sa usa ka hierarkikal nga ranggo o sa lain. Ang napili nga mga delegado mao ang duha ka obispo gikan sa mga diyosesis nga pinakaduol sa Carthage – sila Caldonius ug Herculanus – gisundan ni Rogatian, usa ka presbiteryo ug konoesor nga taga-Carthage, ug ang klerigo nga si Numidicus.

Ang mga gihisgutan nga indibidwal dali dayon nga misugod sa pagtuman sa mga sugo sa ilang obispo. Apan, samtang gihimo nila ang buluhaton nga gisalig kanila, nakasinati sila og kusgan nga pagsupak gikan sa mga nasuko sa hingpit nga lehitimong ug gikinahanglan nga pag-amping ni Cyprian sa pagpili og angay nga mga ministro sa Simbahan. Ang maong mga indibidwal mao sila Felicissimus, usa ka layperson, ug ang presbiterio nga

si Novatus; gisunod sila sa upat pa ka presbiterio nga nahadlok sa matarong nga paghukom ni Cyprian batok kanila. Sila, labi na gayud ang presbiterio nga si Novatus, nag-awhag kang Felicissimus sa pag-alsa batok sa iyang obispo.

Sa dihang nahibaloan kini ni Cyprian, iyang gi-excommunicate si Felicissimus ug gipahamtang nga silotan usab sa parehas nga kapahamakan ang tanan niyang kauban; dugang pa, iyang gisugo nga ang mismong sulat nga iyang gisulat niining maong okasyon basahon sa katawhan ug ipadala sa mga klero sa Carthage. Niadtong panahona, unom ra ka mainitong sumuporta ni Felicissimus ang nailhan, ug sila dayon gipalayas sa Simbahan; apan samtang misulpot pa ang bag-ong mga sumuporta ni Felicissimus, ang kagubot nga iyang gipahinabo wala pa mapahunong.

Nahuptan ni Cyprian nga mobalik sa Carthage alang sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, apan tungod kay wala pa nahuman ang kagubot nga gipahinabo ni Felicissimus ug sa iyang mga sumusunod, siya, nga dili gustong makadugang sa kagubot pinaagi sa iyang presensya, nagpasiya nga sa iyang lugar sa pagbannaw siya magsaulog sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw; ug aron, sa iyang pagkawala, dili pa mas dako ang makuha sa iyang mga kaaway, misulat siya sa iyang mga karnero, nga nag-awhag kanila nga dili mosalig sa makadaot nga mga pulong sa mga magbuhat og kagubot.

Si San Cipriano dako kaayo ang iyang pag-antos alang sa iyang mga karnero niadtong panahona. Ang iyang kasubo napadayag sa usa ka sulat nga gisulat niining maong okasyon:

'Unsa akong pag-antos karon,' iyang gisulat sa mga Kristohanon sa Carthage, 'nga dili ko makaduol kaninyo sa personal ug personal nga magdasig sa matag-usa kaninyo, subay sa pagtulon-an sa Ginoo ug sa Iyang Ebanghelyo. Dili igo nga nakasinati ko og duha ka tuig nga pag-exile ug usa ka mapait nga pagbulag kaninyo; dili igo nga nakasinati ko sa kasubo ug kasakit nga kanunay nagpahirap kanako sa inyong pagkawalay; Ni ang mga luha nga gipang-ula adlaw ug gabii, tungod sa kamatuoran nga ang magbalantay nga inyong gipili uban sa ingon ka dako nga gugma ug kadasig dili makapangumusta kaninyo sa personal, ni dili makapuyo sa inyong yakap. Usa ka labi pang dakong kasubo ang mibutho sa among mga kasingkasing, nga nagkalumo na sa kasubo. Sa taliwala sa ingon ani nga kagubot ug kaguol, ako mismo dili makadali-dali nga moanha kaninyo... Apan gikan dinhi ako naghangyo ug nagpakusog kaninyo, mga minahal kong igsoon: ayaw kamo mosalig sa makadaot nga mga pulong, ayaw kamo motagad sa limbong nga mga sinultian uban sa sayon nga pagtuo, ayaw kamo mopili sa kangitngit imbis sa kahayag, sa gabii imbis sa adlaw, sa gutom imbis sa pagkaon, sa kauhaw imbis sa ilimnon, sa hilo imbis sa tambal, sa kamatayon imbis sa kahimsog... Ang mga tawo nga walay kalinaw sa ilang kaugalingon dili makahatag kanato og kalinaw... Ayaw tugoti nga adunay magdalang kaninyo sa sayop nga dalan gikan sa agi sa Ginoo. Pabayaan lang nga mapukan ang mga nangita sa ilang kaugalingong pagkaguba; pabayaan lang nga magpabilin sa gawas sa Simbahan ang mga nagbulag sa ilang kaugalingon gikan sa Simbahan; pabayaan lang nga dili kauban sa mga obispo ang mga misukol batok sa mga obispo... Gina-ampo ko kaninyo: layo kamo sa ingon ana nga mga tawo; pamatia ang akong tambag. Adlaw-adlaw, naghalad ko og walay hunong nga pag-ampo alang kaninyo sa atubangan sa Ginoo; gusto ko nga ibalik kamo sa pakig-usa sa Simbahan; nangayo ko sa Dios una sa tanan alang sa kalinaw sa Inahan (ang Simbahan), ug unya lamang alang sa kalinaw sa iyang mga anak. Ihiusa ninyo ang inyong mga pag-ampo sa akoa, ug ang inyong mga luha sa akong paghilak'[5800] .

Samtang nagdasig sa makapahingangha nga paagi sa mga nakaila sa tingog sa gugma sa amahan sa iyang mga pulong, nagpahimangno si San Cipriano og silot – ekskomunikasyon gikan sa Simbahan – batok sa mga mosupak sa iyang sugo.

Kini nga sulat, siyempre, nagpabilin nga anaa sa kiliran sa obispo ang mga tawo nga may maayong buot.

Paglabay sa mubo nga panahon, sa dihang si Novatus, pinaagi sa iyang mga kauban sa sala ug nga walay pagtugot o kahibalo ni San Cipriano, nag-ordinar kang Felicissimus isip diakono, misulat si Cipriano og duha pa ka sulat ngadto sa mga klero ug sa katawhan mahitungod niining dili balaodnong ordinasyon. Kini mao ang iyang katapusang mga sulat gikan sa iyang lugar sa pag-exile. Natapos ang pag-alsa ni Felicissimus sa konseho nga gihimo sa Carthage pagkahuman sa pagbalik ni Cyprian[5801] .

[5800] Sulat 40.

[5801] Ang maong konseho nahitabo niadtong 251.

Pagkahuman sa iyang pagbalik sa Kartago, gipangulohan ni Cyprian kining konseho, nga nagtuki sa duha ka butang: ang eskisma nga gipahinabo ni Felicissimus ug ang pagdawat sa mga nahulog sa komunyon uban sa mga matinud-anon.

Human sa taas ug lawom nga deliberasyon, ang mga Amahan sa konseho nagkasabot nga dili angay balibaran sa komunyon sa Simbahan ang mga nahulog sa sala, aron dili sila mawagtang paglaum sa kaluoy sa Dios ug mosugod sa pagkinabuhi sama sa mga pagano; apan dili usab sila angay pasudlon sa komunyon sa dili pa panahon – ang ilang paghiusa pag-usab sa Simbahan kinahanglan unahan sa dugay nga paghinulsol, pag-ampo ngadto sa Dios nga kauban ang mga luha, ug usa ka pagsusi sa moral nga kahimtang sa matag indibidwal. Dugang pa, lain-laing lebel sa paghinulsol ang gipreskribi sumala sa nagkalain-laing kahimtang sa mga nahulog. Si Felicissimus ug ang iyang mga kauban nga pareho og hunahuna, bisan pa, tungod kay misukol sila sa awtoridad sa obispo, gipahawa sa Simbahan.

Apan, ang mga kaaway ni Cyprian wala malipay. Ang presbiterong Novatus dali nga nilarga paingon sa Roma ug didto, pagkahuman nga misupak kang Felicissimus, miapil sa partido ni Novatian[5802] , hinungdan sa dakong kagubot sa Simbahan sa Roma ug Carthage. Si Felicissimus, kauban ang iyang mga parehas og hunahuna nga sumusunod, mipahigayon og bag-ong pag-alsa batok kang balaan nga Cyprian usa ka tuig pagkahuman.

Nagsugod si Novatian sa paglapas sa heresiya sa Roma, nga nag-angkon nga ang mga nahulog sa sala dili gayud pasudlon sa komunyon, bisan pa kon naghinulsol sila; sa samang higayon, gisulayan ni Novatian nga kuhaon ang dungog sa pagka-episkopo gikan kang Cornelius, ang presbiteryo nga taga-Roma nga matarong nga napili nga obispo. Tungod sa tabang ni Novatus, nga miabot sa Roma, malampuson si Novatian sa pagdani sa tulo ka obispo nga Italyano aron siya maordinahan nga obispo.

Si San Cipriano, uban sa tinuod nga Kristohanong kinaadman, naningkamot nga pugngan dayon ang tanang panagbangi ug kagubot sa simbahan sa sinugdanan pa lang. Gipahibalo ni Cipriano ang mga obispo sa Aprika pinaagi sa usa ka sulat-pikyal mahitungod sa balaodnong ordinasyon ni Cornelius isip obispo ug sa dili balaodnong mga lihok ni Novatian. Kining balaan nga tawo sa Dios wala gyud mohunong sa pagpahinumdom sa tanan sa kamatuoran nga kon usa ka obispo ang matarong nga napili ug giordinar, dili na angay adunay lain nga obispo nga ipahimutang, ug iyang gihangyo ang mga nakasamok sa kalinaw sa Simbahan nga biyaan ang ilang makaguba nga panagbangi ug panaglalis ug mobalik sa sabakan sa usa ka tinuod ug unibersal nga Simbahan. Aron mapanalipdan ang mga matinud-anon gikan sa pagpangilad sa mga skismatiko nga sila Novatian ug Felissimus, gisulat ni San Cipriano ang libro nga *Mahitungod sa Pagkahiusa sa Simbahan*.

Wala pa natapos didto ang mga pagsulay ni San Cipriano. Aduna pay uban nga nagpadayon sa pagtanum sa sagbot sa panagbangi ug kagubot sulod sa Simbahan. Busa, usa ka heretiko nga ginganlan og Privat, nga miapil sa paksyon ni Felicissimus, nakaseguro sa dili matarong nga ordinasyon ni Fortunatus isip Obispo sa Carthage. Apan, pagkahuman sa mga pagdasig ni Cyprian, ang mga sumuporta kang Fortunatus misugod sa pagbiya kaniya ug mibalik sa kahusay sa Simbahan.

Aron tapuson na gayud ang tanang panagbangi ug dili pag-uyon nga gipahinabo sa mga kaaway sa kalinaw sa simbahan, ang balaan nga si Cipriano naghukom sa pagtawag og usa ka lokal nga konseho sa Kartago. Aduna'y pipila ka susamang konseho nga gihimo sa Kartago. Niining konseho, daghang isyu nga may kalabotan sa sulod nga kinabuhi sa Simbahan ang nasulbad, sama sa pagdawat sa mga nahulog, ang pagbunyag sa mga heretiko, ug uban pa. Hinay-hinay, ang kagubot nga gipahinabo sa kinabuhi sa Simbahan sa mga masuwon nga miyembro mihunong, ug nabalik ang kalinaw ug kahilom sa Simbahan.

Gusto sa Ginoo nga sulayon pag-usab si San Cipriano: ang mga kalamidad nga gipahinabo sa pagpanlupig sa kamot sa mga pagano gipulihan sa usa ka natural nga katalagman – ang salot.

Kini nga kalamidad, nga kalit nga nibuto, grabe usab alang sa mga Kristohanon ug mga pagano. Ang salot nagpadayon nga walay hunong sulod sa taas nga panahon sa matag probinsya, matag lungsod ug halos sa matag panimalay.

Kini nga unibersal nga kalamidad nagdasig kang Cyprian sa labing mapainubuson ug mahimayaong mga buhat. Samtang ang mga pagano mas milalom pa sa ilang pagka-makasarili, ug daw hingpit na silang napildi sa

[5802] Novatian – usa ka Romano nga presbiter – kaniadto nagsulat kang Cyprian alang sa tibuok Romano nga klero bahin sa pagdawat sa mga nahulog sa Simbahan.

kahadlok—nga nagpugos kanila sa pagbiya sa ilang pinakaduhaduha nga paryente ug pagbiya sa mga patay nga walay lubong sa kadalanan—ang mga Kristohanon, nga gipangulohan ni Cyprian, nagpabilin nga dili matandog. Si Cyprian mismo wala magpabilin sa pagpangumbinsi lang, kondili pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo nagtukod og modelo nga sundon sa tanang Kristohanon.

Ang salot gisundan sa kasagarang makalilisang nga kauban niini – uga ug gutom; labaw pa, daghang grupo sa mga Numidian nga barbaro ang naglibot-libot sa utlanan sa Imperyo Romano ug naglunsad og mga pag-atake, diin daghan ang ilang nadakpan; Ang mga Kristohanon sa Carthage, nga gipangulohan ni San Cipriano, naghatag og kuwarta aron mabayran ang pantubos alang sa pipila sa mga bihag.

Busa, atol niining makalilisang nga katalagman sa katawhan, gihimo ni Cyprian ang tanang paagi aron mapagaan ang kaguol sa mga nag-antos sa bisan unsang posible nga paagi.

Bisan pa niini, aduna'y pipila sa mga pagano nga nangahas sa pag-angkon nga ang salot, sama sa ubang katalagman sa publiko, gipadala sa mga pagano nga diyos isip silot sa kapakyasan sa mga Kristohanon sa pagsimba kanila. Ang ingon nga mga hungihong gipakatap labi na gayud sa usa ka Dimitrian, usa sa mga huwes sa Kartago. Gisundan siya sa ubang pagano nga gibalik-balik kini nga panamastamas batok sa mga Kristohanon.

Gisupak ni San Sipriano kini nga bakak pinaagi sa pagsulat og usa ka espesyal nga traktado bahin sa maong hilisgutan. 'Ang mga kalamidad sa kalibutan,' iyang gisulat kang Dimitrian ug sa tanan nga nag-uyon sa iyang mga panan-aw, 'ang hinungdan niini mao ang pagkadautan sa katawhan; kini nga mga kalamidad gitagna sa mga propeta ingon silot sa mga dautang buhat nga labi ka laganap sa mga pagano ug nga, sa ilang kaugalingon, kanunay nga nagaguba sa kauswagan sa mga nasud, ingon man usab sa mga indibidwal. Ang mga diyos-diyosan sa pagano," miingon si Cyprian, "dili makapangdepensa sa ilang kaugalingon, ug pinaagi niini klaro nilang gipakita ang ilang pagsalig sa mga Kristohanon sa dihang gipalayas sila sa mga tawo sa mga Kristohanon[5803] ; 'Kita nga mga Kristohanon,' miingon ni San Sipriano, 'bisan pa nga kita usab gisulayan sa mga kalamidad sa gawas, dili kita mag-antos sa kasakit, basta atong kini pag-agwantan nga walay pagreklamo ug ibutang ang atong paglaum sa kinabuhi nga umaabot.'

Samtang nagkadool na ang panahon sa pag-antos ni San Cipriano. Misaka sa trono si Emperador Valeriano[5804] , ug gipahigayon niya ang malupit nga pagpanlutos batok sa mga Kristohanon.

Ang balita sa bag-ong pagpanlupig sa mga Kristohanon dali nga nakaabot sa Simbahang Aprikano ug, sumala sa naandan, samtang nakapahadlok kini sa kasingkasing sa mga mahuyang, gipukaw usab niini ang parehas nga kaisog sa paglahutay sa mga lig-on sa pagtuo. 'Unsa pa kaha ang mas maayo ug mas importante nga kabalaka nato kaysa sa pag-andam, pinaagi sa walay hunong nga mga pagdasig, sa mga tawo nga gisalig kanato batok sa mga pana sa yawa?' misulat si San Cipriano niadtong panahona kang Fortunatus, Obispo sa Tuccabor. Apan gawas sa iyang mga pasalida ug sinulat nga pagdasig, naghatag usab si San Sipriano og ehemplo pinaagi sa iyang kaugalingong mga lihok sa walay kahadlok nga pag-angkon sa iyang pagtuo sa atubangan sa mga pagano.

Pagkahuman gideklarar ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ang Prokonsul sa Kartago, si Aspasius Paternus, nakadawat og imperyal nga edikto nga nagmando nga pugson ang mga Kristohanon sa pagsimba sa mga dios-diosan; dugang pa, ang mga obispo nga Kristohanon pagadad-on sa exilio, ug pagababagan ang mga tigum sa mga Kristohanon. Ang tuyo sa prokonsul, una sa tanan, mao ang pagpugos kang San Sipriano nga isalikway ang Kristohanong pagtuo, busa gipatawag siya alang sa interogasyon.

Pag-abot ni Cyprian, gipangutana siya sa Prokonsul:

'Gisugo ko sa Emperador nga pugson ang tanang Kristohanon sa pagsimba sa mga dios-diosan: unsa may imong isulti bahin niini?'

Mitubag si San Sipriano:

'Ako usa ka Kristohanon ug usa ka Kristohanong obispo; wala koy lain nailhang diyos gawas sa Usa ka Tinuod nga Diyos, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat, ug sa tanan nga naa niini; kini nga Diyos ang among gisilbihan isip mga Kristohanon adlaw ug gabii.'

Miingon ang prokonsul:

'Busa magpadayon ka sa imong determinasyon?'

[5803] Kini, siyempre, nagtumong sa pagpahawa sa mga demonyo nga nagpuyo sa mga tawo.

[5804] Ang Emperador Valerian naghari gikan sa 253 hangtod sa 259.

Mitubag si Cyprian:

'Ang usa ka maayong desisyon, nga nailhan sa Ginoo, kinahanglan magpabilin nga walay kausaban.' Miingon ang prokonsul:

'Sa ingon ana, sumala sa sugo sa Emperador, kinahanglan ka nga moadto sa exilio.' Mitubag si Cipriano sa prokonsul:

'Malipayon kong moadto sa exilio.'

Pagkahuman niini, gipangutana pag-usab sa prokonsul si Cyprian:

'Nakadawat ko og mando gikan sa Emperador dili lang mahitungod sa mga obispo, apan usab sa mga pari; busa, sultihi ko, unsang mga pari ang naa sa niining siyudad?'

Niini, mitubag si Cipriano:

Ang inyong mga balaod nagdili sa pagpanumbong; busa, dili ko ikapadayag o isulti kaninyo ang ngalan sa bisan kinsa nga pari, apan kon inyong pangitaon sila, siguradong makit-an ninyo sila sa siyudad.

Gidugang sa prokonsul:

– Gitudlo usab ko aron masiguro nga ang mga Kristohanon dili magtigum bisan asa ug dili maghimo sa ilang mga serbisyo bisan asa.

Mitubag si Santo Cipriano sa prokonsul:

'Buhaton nimo ang gisugo kanimo.'

Paglabay sa mubo nga panahon, gipadala si San Cipriano sa exilio sa Kurubis[5805] . Si Diakono Pontius, nga nagtala sa kinabuhi ni San Cipriano, boluntaryong misunod kaniya ngadto sa iyang lugar sa pagkabilanggo.

Sa unang gabii pag-abot niya didto, nakasinati si San Cipriano og panan-aw nga nagtagna sa iyang pagkamartir. Gisaysay ni Cipriano kini nga panan-aw kang Diakono Pontio, nga nag-ingon sa mosunod:

'Sa diha nga nakahimbing ko gamay, nakakita ko og usa ka batan-ong lalaki nga dili gwapo ug dili maanyag ang hitsura, nga nagdala kanako sa praetorium aron atubangon ang paglitis; mura'g ako unta magpakita sa atubangan sa hukmanan sa hegemon. Ang hegemon, pagkahuman nga mitan-aw kanako, wala mag-ingon bisan unsa, apan dayon misulat siya og usa ka butang. Wala ko kahibalo unsa iyang gisulat; apan nakakita ko og lain nga batan-on nga lalaki, nga gwapo ang dagway, nga nagtindog sa luyo sa hegemon; kini nga batan-on nagtan-aw samtang nagsulat ang hegemon, ug gibasa sa iyang kaugalingon ang gisulat sa hegemon. Pagkahuman mabasa ang gisulat, gisinyasan ko sa batan-on nga gipahayag na ang akong silot nga kamatayon, kay ako pagaputlon sa espada. Ako usab, gisinyasan ang batan-on nga nasabtan nako ang iyang gipasabot kanako; Sa samang higayon, nagsugod ko sa mapinanggaong pagpakisayud sa huwes nga hatagan pa ko og usa ka adlaw nga kinabuhi, aron mapahapsay nako ang akong mga buluhaton. Sa maong higayon samtang nagpakisayud ko sa huwes, siya, nga wala motubag kanako, apan daw sa pagtubag sa akong hangyo, misugod sa pagsulat og usa ka butang. Usa ka batan-on nga lalaki nga nagtindog sa luyo sa huwes, nga nagtan-aw sa gisulat sa huwes, naghatag ug senyas kanako pinaagi sa usa ka lihok nga maluwas ang akong kinabuhi sulod sa usa pa ka adlaw. Nalipay kaayo ko niini, apan napuno usab ko sa dakong kahadlok ug kalibog.'

Gihubad ni San Sipriano kining panan-awon alang sa iyang kaugalingon nga gipahulogan nga siya gitakda sa Diyos nga mamatay sa espada tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo. Gihubad ni Cyprian ang 'usa ka adlaw' nga kinabuhi nga gihatag kaniya, sumala niining panan-awon, nga usa ka tuig. Ug sa tinuod, namatay siya isip martir tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo, pagkahuman siya giputol sa ulo sa espada, usa ka tuig pagkahuman niadtong panan-awon.

Samtang naa siya sa exilio, gigugol ni San Cipriano ang tanan niyang oras sa pagpamalandong sa Dios, nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa kamatayon. Sa iyang pagkabilanggo, nagsulat si Cipriano og daghang mga buhat nga maka-Dios; Gitudloan niya ang tanan nga miadto kaniya alang sa pakighinabi nga makaluwas sa kalag, gidasig ang matag-usa nga magpabiling lig-on sa pagtuo, nga dili mahadlok sa mga hulga sa ilang mga manlupig o sa mga pag-antos nga ilang nabati tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo; gihangyo niya ang mga Kristohanon nga dili magdikit sa mga panandaliang kahupayan niining kinabuhi, kondili pangitaon ang kinabuhi nga walay katapusan.

[5805] Ang Kurubis nahimutang pipila ka adlaw nga biyahe gikan sa Kartago.

Samtang nag-exile, si San Cipriano mapailubon nga nag-antos sa tanang kalisdanan alang sa ngalan ni Kristo, ug giisip ang iyang pagkabilanggo nga usa ka pagbalik sa iyang yutang natawhan. Alang sa usa ka Kristohanon nga nagbutang sa tanan niyang paglaum sa Dios, ang iyang yutang natawhan ug panimalay usa lamang ka lugar sa pagpuyo, ingon sa gisulti: 'Usa akong langyaw sa imong atubangan, ug usa ka biyahero, sama sa tanan nakong mga amahan' (Salmo 38:13); sa laing bahin, alang sa ingon nga Kristohanon, ang lugar sa pag-exilio ug pagpuyo pansamantala mao usab ang iyang yutang natawhan, kay sa matag lugar makita niya ang Dios nga anaa duol kaniya, ingon sa giingon: 'Kanunay nakong gibutang ang Ginoo sa akong atubangan' (Salmo 15:8).

Milabay ang usa ka tuig, ug si Galerius Maximus gitudlo nga prokonsul puli sa giingon nga si Aspasia Stern. Niining panahona, nagpagawas si Emperador Valerian og labi pang malupit nga edikto bahin sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, nga mao kini: Gidumili ni Valerian nga tangtangon sa ilang mga katungdanan ug kabtangan ang tanang Kristohanong obispo, presbiter, ug sa tinuod, ang tanang Kristohanong lider, ug kon magpadayon sila sa pagpraktis sa pagtuo nga Kristohanon, ipapatay sila.

Ang dekreto sa emperador nahibal-an sa Aprika samtang ang prokonsul nga si Galerius Maximus wala sa dakbayan sa Utica, diin daghang mga Kristohanon ang gipahimakas gikan sa lain-laing mga lugar. Gusto sa prokonsul nga sugdan ang pagpanlupig sa mga Kristohanon didto ug gisugo ang iyang mga sundalo nga dad-on si San Cipriano sa maong lugar.

Kanunay nga andam modawat sa kamatayon isip martir nga walay kaguol ug kahadlok, giisip gihapon ni San Cipriano nga angay ug mapuslanon nga mahitabo ang pagkamartir sa taliwala sa iyang kawan. Sa ingon niini nga panghunahuna, ug sumusunod usab sa tambag sa iyang mga higala, nga nagpahibalo kaniya nga usa ka guwardiya ang gipadala aron dakpon siya, mitago si Cipriano sa pipila ka panahon sa usa ka dili mailhi nga lugar, apan hangtod lang sa pagbalik sa prokonsul sa Kartago. Aron dili mosangpot sa kritisismo kining pansamantalang pag-atras, misulat si Cyprian og sulat ngadto sa mga klero ug sa katawhan, diin iyang gipatin-aw ang hinungdan sa iyang pagbiya; sa maong sulat usab, gihatag ni Cyprian ang iyang katapusang mga instruksiyon sa mga klero ug sa kawan.

Pag-abot pa lang sa Carthage sa proconsul nga si Galerius Maximus, mibutho dayon si Cyprian gikan sa iyang gipangtagoan. Paglabay sa pipila ka gutlo, nagpadala ang proconsul og duha ka dungog nga lalaki, nga gisugo nga dakpon si Cyprian. Mapasigarbong gisugdan ni Cyprian ang iyang pagpanaw paingon sa pagkamartir ug, kauban ang duha ka lalaki, misakay siya sa karwahe paingon sa proconsul. Apan, sumala sa sugo sa prokonsul, ang paglitis sa balaan sa Dios gipahunong hangtod sa sunod adlaw, busa gidala si Cipriano sa gabii sa balay sa usa sa mga tawo nga gisugo sa prokonsul aron dakpon siya. Dinhi gisugat sa santo ang iyang katapusang gabii; tungod sa kaluoy ug pagsalig kaniya, hapit siya wala'y bantay.

Samtang nagpadayon, misibog ang balita sa tibuok siyudad nga gibalik si Obispo Cyprian gikan sa pagka-bilanggo aron atubangon ang kamatayon isip martir; ug dayon midagsang ang mga Kristohanon ngadto sa balay diin nagpuyo si Cyprian, nga gusto makita pag-usab ang ilang magbalantay ug magtutudlo sa katapusang higayon. Niining higayona, ang mga Kristohanon nagpakita og mas dako pa nga gugma ug debosyon kang San Cipriano kaysa sa ilang gibuhat sa dihang napili siya nga obispo. Wala nila gustong biyaan ang ilang pinalanggang arkipastor hangtod sa iyang kamatayon, busa nagpabilin silang walay tulog tibuok gabii sa atubangan sa pultahan sa iyang balay. Ang mga Kristohanon naglihok sa ingon niini dili tungod kay gusto nila nga luwason si San Cipriano gikan sa kamot ug awtoridad sa mga pagano, kondili aron makadawat sila gikan kaniya, isip ilang espirituhanong amahan, og katapusang panalangin.

Sa sunod buntag, gidala si Cyprian gikan sa maong balay ug gipresentar sa atubangan sa prokonsul aron pangutan-on.

Nangutana ang prokonsul kang Cyprian:

'Ikaw ba si Cyprian?'

Mitubag si Cyprian:

'Oo, ako kana.'

Unya miingon ang prokonsul:

'Ikaw ba, isip obispo, ang nag-una sa mga buang nga nagtawag sa ilang kaugalingon nga mga Kristohanon?'

Mitubag si Cyprian:

'Oo, ako ang obispo sa katawhan ni Kristo.'

Nagpadayon ang prokonsul sa iyang pagpangutana, miingon:

'Ang labing deboto ug himayaong mga emperador nagmando kanimo nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

Niini, mitubag si Cipriano:

'Sa bisan unsang kahimtang, dili ko kini buhaton.'

Miingon ang prokonsul:

'Hunahunaa kini pag-ayo ug pilia ang imong gihunahuna nga labing maayo para kanimo.'

Niini, mitubag ang balaan nga tawo sa Dios:

'Buhaton nimo ang gisugo kanimo. Alang kanako, sa usa ka butang nga klaro kaayo, wala koy nakitang kinahanglan pang paghunahuna.'

Pagkahuman niini, ang prokonsul nakigsabot sa ubang mga huwes nga naa sa interogasyon ug, human niyang gisaway si Cipriano tungod sa iyang kawalay pagrespeto sa mga diyos-diyosan, nagpahayag siya og pinal nga silot nga putlon siya sa ulo gamit ang espada, nga miingon ingon niini:

'Si Cyprian, ang Kristohanong obispo, pagaputlon sa ulo sa espada.'

Apan ang Balaan ni Cristo, sa pagdungog niining sentensya batok kaniya, naglipay ug misinggit sa kusog:

'Pasalamata ang Ginoo!'

Ang mga tawo, nga nakasaksi sa tanan nga nahitabo, mituyok ngadto sa prokonsul ug misugod sa pag-ingay:

'Kami usab gusto mamatay uban kaniya!'

Ug adunay dakong kagubot sa mga tawo.

Samtang gidala si Cipriano ngadto sa lugar sa pagbitay, misunod ang mga Kristohanon sa balaan sa Dios didto, nagahilak sa pagtan-aw sa ilang magbalantay nga gidala ngadto sa kamatayon.

Pag-abot niya sa gitudlong lugar, gitangtang sa balaan nga tawo sa Dios ang iyang panapton sa gawas, mituhop, ug misugod sa pag-ampo sa Dios. Pagkahuman sa igong pag-ampo, ang balaan nga martir ni Cristo naghatag og kalinaw ug panalangin sa tanan ug gisugo ang iyang mga higala nga hatagan ang tigpamatay og baynte singko ka piraso nga bulawan, sa ingon nagbuhat og buhat sa kalooy bisan pa sa atubangan sa kamatayon; unya gitabonan niya ang iyang mga mata og panyo ug gitugotan ang presbiterio ug subdiakono nga nagbarug sa iyang kiliran nga gapusilan ang iyang mga kamot. Samtang nagpadayon, ang uban sa mga Kristohanon naglatag og mga panyo ug tuwalya sa atubangan sa santo, aron madawat nila sa ibabaw niini ang dugo sa balaan nga martir ni Cristo, ingon usa ka bililhon nga bahandi. Sa katapusan, ang santo sa Dios mipanaug sa iyang ulo ug giputol ang iyang ulo gamit ang espada.

Mao kini ang paghuman sa kinabuhi sa balaan sa Dios, nga nag-antos alang sa himaya ni Cristo, among Dios[5806] .

Ang balaan nga lawas sa santo ni Kristo gidala sa gabii, kauban ang mga kandila ug solemne nga pag-awit, ngadto sa pribadong sementeryo sa usa ka procurator nga ginganlan og Macrovius Candidianus, ug didto gilubong. Sunod, sa paghari ni Haring Charlemagne, ang mga relikya sa balaan nga martir nga si Cyprian gilalin ngadto sa Pransya, sa siyudad sa Arles, ug sa paghari ni Haring Charles the Bald – ngadto sa siyudad sa Compiègne, sa monasteryo ni San Cornelius.

Sa bahin sa dautang mga manlupig, wala sila makalusot sa silot; sa dili madugay, nasugat nila ang matarong nga paghukom sa Dios.

Pipila ka adlaw pagkahuman sa pagkamartir ni San Cipriano, pinaagi sa paghukom sa Diyos, gikuha gikan sa mga buhi ang prokonsul Galerius Maximus. Si Emperador Valerius, nga malupit nga nagpanglutos sa mga Kristohanon, nakasinati og grabeng kapildihan sa gubat batok sa mga Persyano ug namatay sa prisohan pagkahuman siya nadakpan sa kaaway.

Nabilin kang Santo Sipriano ang daghang mga sinulat, diin iyang gipadayag ang mga doktrinal ug moral nga kamatuoran. Kadaghanan niini mga sulat (nagsulat si Cipriano og hapit 80 ka sulat); dugang pa, nagsulat si Cipriano og daghang lain-laing traktado o buhat. Ang mga hilisgutan sa iyang mga sinulat mao ang: ang

[5806] Ang kamatayon ni San Cipriano nahitabo niadtong 258.

magbalantoy sa Simbahan ug mga birhen, ang nag-antos ug ang nahulog, mga pagano ug mga Hudiyo, mga heretiko ug mga skismatiko. Alang sa mga pastor sa Simbahan, gisulat ni Cyprian ang 'Libro sa Kadasig ug Selos' – bunga sa tinuod nga apostolikong espiritu – nga naglangkob og mga giya kung giunsa paglihok alang sa kalinaw ug kaayohan sa Simbahan. Alang sa mga birhen, gisulat niya ang 'Libro sa Pagpanglihok sa mga Birhen'. Ang iyang gugma sa pag-antos nag-awhag kang San Cipriano sa pagsulat sa tulo ka talagsaong traktado: 'Mahitungod sa Kataas sa Pagpailub', 'Mahitungod sa Kaluoy' ug 'Mahitungod sa Kamatayon'. Ang 'Libro sa mga Nahulog' naglangkob og makapadasig nga mga pamalandong bahin sa paghinulsol. Lakip sa mga apologetiko nga buhat ni San Cipriano, diin iyang gidepensa ang Kristiyanismo batok sa mga pag-atake sa mga pagano, mao ang 'Ang Libro kang Demetrian' ug ang 'Mahitungod sa Kawalay-kausaban sa mga Idolo'. Ang 'Tulo ka Basahon sa mga Testimonya Batok sa mga Hudiyo' naglangkob sa usa ka matang sa mubo nga balangkas sa Kristohanong pagtuo ug praktis, ingon man usab sa pagpanamastamas sa mga matig-aon nga Hudiyo. Aron supakon ang mga erehiya ug mga pagkabahin-bahin, misulat si Cipriano sa 'Traktado sa Pagkahiusa sa Simbahan' ug sa 'Traktado kang Donatus mahitungod sa Bunyag'. Sa iyang buhat nga 'Alang kang Fortunatus: Mahitungod sa Pagdasig sa Pagkamartir', gihangyo ni Cipriano ang tanang Kristohanon sa kinatibuk-an nga magpabilin nga lig-on sa espiritu samtang nag-antos sa pagpanlupig. Daghang uban pang himayaong sinulat ang gibyaan ni San Cipriano. Sumala sa obserbasyon ni Beato Jeronimo, mas bantog pa ang mga sinulat ni Cipriano kaysa sa adlaw mismo; gikan sa iyang mga buhat, ang mga Amahan sa Ekumenikal nga Konsilyo sa Efeso ug Calcedonia[5807] nangolekta og ebidensya aron ipanalipod ang Kristohanong pagtuo batok sa mga pag-atake sa mga erehe ug aron supakon ang ilang mga erehiya.

Ang doktrina sa Simbahan gipadayag nga mas hingpit ug mas detalyado sa mga sinulat ni San Cipriano. Sa mubo, ang mga argumento ni San Cipriano bahin niini nga butang mao ang mosunod:

Ang Simbahan usa ka komunidad sa mga tawo nga gitukod sa Ginoong Jesu-Kristo ug gi-organisar ug gitukod sa mga Apostoles, nga naglangkob sa usa ka bug-os nga buo sa sulod ug sa gawas, nga gipangulohan sa Usa ka Ulo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Sama sa internal nga pagkahiusa sa Simbahan nga gibase sa pagkahiusa sa pagtuo ug gugma, ingon usab ang external nga pagkahiusa niini gibase sa hierarkiya (ug sulod niini, labi na gayud, sa awtoridad sa obispo) ug sa mga sakramento sa Simbahan. Gawas niining usa ka tinuod ug makaluwas nga Simbahan, sumala sa pangatarungan ni San Cipriano, wala ug dili mahimong adunay kaluwasan; ang maong usa ra ka Simbahan mao ang tinuod nga apostoliko nga Simbahan, ug busa dili masayop. 'Gisunod namo,' matud ni San Cipriano, 'ang among nadawat gikan sa mga apostoles, ug ila lamang gipasa kanamo ang usa ka Simbahan. Kini ra nga usa ka Simbahan, nga nakadawat sa grasya sa kinabuhi, nagkinabuhi hangtod sa kahangturan ug nagahatag kinabuhi sa katawhan sa Dios[5808] . Niining maong usa ka tinuod nga Simbahan, nga nakadawat sa grasya sa kinabuhi, natigom ang tanang langitnong panalangin, ug kaniya ra posible ang kaluwasan. 'Usa ra ang Simbahan,' nagpangatarungan si San Cipriano, 'gipahayag sa Balaang Espiritu sa Awit sa mga Awit, nga nagasulti alang kang Jesu-Cristo: "Siya usa ra, akong salampati, akong putli; siya usa ra sa iyang inahan, gipili sa nag-anak kaniya" (Kapitulo 6, bersikulo 8); ug Siya misulti pag-usab bahin kaniya: 'Usa ka tanaman nga gisirad-an ang akong igsoon nga babaye, akong nobya; usa ka tinabonan nga bukal, bukal sa buhing tubig' (4:12 ug 15). Ug kung ang Nobya ni Cristo, nga mao ang Simbahan, usa ka 'tanomang gisirad-an', nan ang gisirad-an dili angay ablihan sa mga estranghero ug mga langyaw. Kung siya usa ka 'selyadong tinubdan', nan walay bisan kinsa nga naa sa gawas ug walay access sa tinubdan ang makainom niini o maselyohan niini. Kung ang Simbahan mao ang nag-inusarang tipunan sa buhing tubig, nan kadtong naa sa gawas sa Simbahan dili mahimong balaan o mabuhi pag-usab pinaagi niining tubiga, nga ang paggamit ug pag-inom niini gihatag lamang sa mga naa sulod sa Simbahan. Ang Ginoo nagtawag sa kusog nga tingog, nga ang tanang uhaw nga tawo moanha ug moinom gikan sa tinubdan sa buhing tubig nga nag-agos gikan Kaniya. Asa kaha, busa, ang uhaw nga tawo moadto? Sa mga heretiko, nga wala'y tinubdan ni suba sa tubig nga nagahatag kinabuhi, o sa Simbahan, nga nag-inusara—ug sumala sa pulong sa Ginoo—gitukod sa Kadtong nakadawat sa yawi niini? Siya ra ang nagpanalipod ug nagpanag-iya sa tanang awtoridad sa iyang Nobyo ug Ginoo; ang tinuod, makaluwas, ug balaan nga tubig sa Simbahan dili malimbug ni madungisan, sama sa Simbahan mismo nga dili malimbug, putli, ug matinahuron[5809] .

[5807] Ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho nahitabo sa Efeso, ug ang Ikaupat sa Kalcedonya.

[5808] Mga Sulat 71 ug 73.

[5809] Sulat 73.

Ang hingpit nga sukod sa kinabuhi ug kaluwasan anaa sa sulod sa Simbahan ni Cristo. Sama sa panahon sa Baha, diin posible ra ang kaluwasan pinaagi sa arka ni Noe, o sa paglaglag sa Jerico, diin posible ra kini pinaagi sa balay ni Rahab (Josue 2), ingon usab ang Simbahan mao ra ang bugtong dapit sa kaluwasan alang sa katawhan. 'Aduna'y usa ra ka Balay sa Dios,' matud ni San Cipriano, ' , walay bisan kinsa ang makaluwas bisan asa gawas sa Simbahan. Ayaw tugoti sila nga magtuo nga makapanunod sa kinabuhi ug kaluwasan ang usa ka tawo nga wala mosunod sa[5810] sa mga obispo ug pari.

Ang mga naa sa gawas sa Simbahan, nga nagbulag sa ilang kaugalingon gikan sa iyang pagkahiusa ug pakig-ambit niini, wala'y tinuod nga kinabuhi. 'Klaro,' matod ni San Cipriano, 'nga ang mga wala sa Simbahan ni Kristo gibilang sa mga patay, ug nga ang usa nga dili buhi sa iyang kaugalingon dili makahatag og kinabuhi sa uban'[5811] .

Apan ang pagtuo lamang, kung walay gugma, dili makahimo og hingpit nga lig-on ug malungtaron nga panag-uban nga naghiusa sa tanang miyembro sa Simbahan. 'Dili igo,' matud ni San Cipriano, 'ang pagdawat sa usa ka butang; mas importante nga mapreserbar nato ang nadawat.'[5812] Ang pagtuo mismo ug ang makaluwas nga pagkabanhaw nagahatag kinabuhi, dili tungod kay nadawat nato kini, kondili labi na tungod kay napreserbar nato kini' . Ang tinuod, buhi, ug aktibo nga pagtuo, nga nagkahiusa sa gugma, mao ra ang naghatag sa usa ka tawo og katungod sa pagsulod sa usa ka buhing panaghiusa uban kang Kristo ug sa tibuok Kristohanong pagkaigsuonan: diin kulang ang usa o ang usa pa, walay kinabuhi uban kang Kristo, ug busa, walay kaluwasan.

Ang gugma mao, sumala sa pangatarungan ni San Cipriano, ang basihanan sa tanang hiyas. 'Ang gugma,' matod ni San Cipriano, 'mao ang panid sa pagkaigsoon, ang basihanan sa kalinaw, ang kuta ug kumpirmasyon sa panaghiusa;… kini mouna sa mga buhat sa kalooy ug pagkamartir; magpabilin kini uban kanato hangtod sa kahangturan uban sa Dios sa Gingharian sa Langit'[5813] .

Gipadayag ni San Cipriano ang daghang uban pang mga kamatuoran nga makaluwas sa kalag sa iyang mga sinulat, alang sa himaya sa Ginoong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo. Amen.

Kumemorasyon ni San Gennadius, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-31 sa Agosto

Si Santo Gennadius misunod kang Santo Anatolius[5814] sa Katungdanan sa Constantinople atol sa paghari ni Emperador Leo ang Dako[5815] . Ang iyang banal nga kinabuhi gipamatud-an sa usa ka libro nga ginganlan og 'Limonar'; sa maong libro, gisaysay sa mga respetadong Amahan Sophronius ug Juan ang mosunod.

'Miabot kami,' ingon nila, 'sa monasteryo[5816] nga nailhan nga Salama, nahimutang siyam ka stadia gikan sa Alexandria, ug didto among nakaplagan ang duha ka tigulang nga kaniadto mga presbiteryo sa Simbahan sa Constantinople. Kining mga presbiter misulti kanamo mahitungod sa bulahan nga si Gennadius, Patriarka sa Constantinople, nga siya labing malumo, nagbantay sa pagkahinlo sa lawas ug nailhan tungod sa iyang pagka-mapugngan. Misulti usab sila mahitungod kaniya, nga daghan ang naghatag kaniya og dakong kasamok tungod sa usa ka klerigo nga nakasala pag-ayo nga ginganlan og Charisima. Kini nga klerigo nag-alagad sa simbahan sa Balaang Martir Eleutherius, ug giingon nga dili lang siya nagkinabuhi sa katamaran, kapabayaan, ug makasasalaong kahugaw, apan misalmot usab sa pagpangawat ug nagpraktis og salamangka. Gipatawag sa patriyarka ang maong klerigo ug gisugdan siya og pahimangno, gisaway sa usa ka amahanong paagi uban sa espiritu sa pagkamapainubsanon; apan sa dihang nakita nga dili siya mausab, gisugo niya nga silotan siya og gaan. Apan sa dihang nagpadayon gihapon sa iyang pagkawalay pag-usab ang lalaki ug wala'y epekto kaniya ang silot,

---

[5810] Sulat 62.
[5811] Sulat 71.
[5812] Sulat 6.
[5813] 'Mahitungod sa Hiyas sa Pagpailub', Kapitulo 15.
[5814] Si Anatolius nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 449 hangtod sa 458.
[5815] Naghari si Leo ang Dako gikan sa 457 hangtod sa 474.
[5816] Ang Kinovia (gikan sa Griyegong xoinos – 'komon' ug bios – 'kinabuhi') nagtumong sa komunal nga mga monasteryo diin ang mga igsoon gisuportahan sa monasteryo ug, ingon kabaylo, nagtanyag sa ilang paningkamot alang sa komon nga kaayohan sa monasteryo.

gipadala sa patriyarka ang usa sa iyang mga sulugoon sa simbahan sa martir, diin nagpuyo si Charisimus, aron mangayo sa martir nga siya mismo ang mag-usab sa klero sa iyang simbahan—nga nahatag sa sala—o ekskommunikahon siya gikan sa Simbahan. Ang sugo, pag-abot niya sa simbahan, mitindog sa atubangan sa halaran ug, sa pag-unat sa iyang kamot paingon sa kabaong sa martir, miingon:

'Balaan nga Martir Eleutherius! Gipahibalo kanimo sa Patriarka Gennadius pinaagi kanako, usa ka makasasala, nga ang klerigo nga si Charisim, nga nag-alagad sa inyong simbahan, nagbuhat og daghang kalapasan ug nagdala og eskandalo; busa, itul-id siya o ekskommunikara siya gikan sa Simbahan.'

Pagkahuman niini, sa sunod buntag, nakaplagan si Charisimus nga patay na.

Gikan niini makita nato kung unsa ka pinalangga si Bulahang Gennadius sa Dios ug sa Iyang mga balaan, kay ang iyang pulong, nga gihatud sa balaan nga martir pinaagi sa mensahero, dali nga nadungog ug gipamatuod.

Niadtong panahona, usa ka simbahan nga gihalad kang San Juan nga Mambabanhaw sa Ginoo ang gitukod sa Constantinople sa usa ka senador nga ginganlan og Studius, nga gikan pa sa karaang Roma; natukod usab ang usa ka monasteryo, nga ginganlan og Studite Monastery (sumala sa ngalan sa senador Studius); Niining monasteryo, natukod ang Orden sa Pagbantay Tibuok Gabii.

Sa panahon ni Patriarka Gennadius, nag-alagad si Banal Marcian isip tesorero sa simbahan. Kining si Markian, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang katapusang bisti, gihatag kini sa usa ka pulubi; ug kining Banal nga si Markian nakita nga nagsul-ob og maharlikang purpura nga kapa ilawom sa iyang felonia, sumala sa gisaysay sa iyang kinabuhi[5817] . Sa pagdumala sa maong patriyarka, nag-alagad usab ang balaan nga estilita nga si Daniel, kinsa iyang giordinar nga presbiter.

Sa panahon ni Santo Gennadius, Patriarka sa Constantinople, nahitabo ang usa ka milagro nga susama niini.

Usa ka iconographer misulay pagpintal og hulagway ni Kristo nga Manluluwas nga susama sa pagka-diyos nga pagano nga si Zeus[5818] ; ug dayon nahulog ang silot sa Dios sa iconographer, kay ang iyang kamot, nga misulay pagpintal sa Ginoo sa ingon nga porma, nangalot. Siya, nga nakasinati sa paspas nga paghukom sa Diyos batok kaniya, midali ngadto sa Kabanalan ni Patriarka Gennadius ug naghinulsol sa atubangan niya, nag-angkon sa iyang sala sa atubangan sa tanan uban sa mga luha. Ang Kabanalan nga Patriarka nag-ampo sa Ginoo alang kaniya ug giayo ang iyang kamot, aron kini mobalik nga himsog sama sa kaniadto.

Si Santo Patriarka Gennadius adunay batasan nga dili mag-ordinar og bisan kinsa (nga gustong maordinar) isip presbiter hangtod makat-on siya sa tibuok Salmo sa kasingkasing; kay kini nga dakong obispo sa Dios mapisan sa pagsiguro sa hugot nga pagsunod sa mga ritwal sa liturhiya; nahibal-an niya nga kini nga lagda mahimong hingpit nga matuman lamang kon ang tanang pari ug klerigo natudloan sa literariong pagsabot ug makahimo sa rasyonal nga pagsabot sa Balaang Kasulatan. Kay ang usa ka presbiter nga wala makat-on sa Kasulatan dili makatudlo sa uban; dili usab niya sila matul-id o giya paingon sa dalan sa kaluwasan, kay siya mismo wala makaila sa dalan sa kaluwasan. Sa ingon ana nga kahimtang, matuman ang pulong ni Kristo: 'Makagiya kaha ang buta sa buta? Dili ba sila mahulog pareho sa hukay?' (Lucas 6:39).

Si Santo Gennadius mitawag og usa ka Lokal nga Konseho sa Constantinople, sa bahin aron wagtangon ang erehe nga Eutychian, ug sa bahin aron usbon ang Simbahan; niining konseho, gidili ang simony (ang pagpalit ug pagbaligya sa mga opisina sa simbahan), nga mikaylap sa mga obispo.

Gipangulo ni San Gennadius ang kawan nga gisalig kaniya sulod sa napulo'g tulo ka tuig; mibyahe siya paingon sa Ginoo sa panahon sa paghari sa maong Leo nga Dako[5819] .

Sa dili pa dugay sa adlaw sa iyang kamatayon, samtang nag-ampo si Santo Gennadius sa gabii sa simbahan, usa ka makalilisang nga demonyo nga panag-an ang nagpakita kaniya; gipalayas ni Santo Gennadius kini nga panag-an pinaagi sa tanda sa Banal nga Krus; ang yawa, nga nahadlok sa tanda sa krus, nilayas, nga

---

[5817] Ang iyang pista gisaulog sa Balaang Simbahan kada ika-10 sa Enero

[5818] Gitahud si Zeus sa karaang mga Griyego isip labing labaw nga diyos ug ginikanan sa ubang mga diyos (ug sa katawhan).

[5819] Si Santo Gennadius nagsilbi isip Patriarka gikan sa 458 hangtod sa 471. Daghang teolohikal nga traktado ang giangkon nga gisulat ni Santo Gennadius. Si Gennadius sa Messalia miingon mahitungod kang Santo Gennadius: 'Usa ka tawo nga maalamon sa pagsulti ug hait ang panghuna-huna, siya pamilyar kaayo sa mga sinulat sa mga karaang tawo nga iyang gipatin-aw ang propeta Daniel pulong sa pulong, ug nagsulat og daghang mga diskurso.' Kining tanan nga mga buhat nawala na karon; ang iyang sulat-pikargada batok sa simoniya, nga gipamatud-an sa Konseho sa 459, ra ang nakaabot kanato.

miingon: 'Mibiya na ko ning dapita hangtod sa kahangturan ug dili ko maghimo og kadaut bisan kinsa dinhi samtang buhi ka; apan pagkahuman sa imong kamatayon mobalik ko ug buhaton ko ang tanan aron samokan ang Simbahan, nga magdala sa daghan ngadto sa ilang kapahamakan.'

Si Santo Gennadius, nga nagahulog og walay hunong nga mga luha hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon, nag-ampo sa Ginoo aron Iyang panalipdan ang Iyang Simbahan aron kini dili mapildi sa mga ganghaan sa impyerno. Ug sama sa iyang pagkamaigmaton nga mananaghawa sa atubangan sa Ginoo alang sa Balaang Simbahan sa iyang kinabuhi, ingon usab, pagkahuman sa iyang kamatayon, iyang gihalad ang iyang walay hunong nga mga pag-ampo alang sa Simbahan, nagbarog uban sa ubang balaang mga hierarka sa atubangan sa Ulo sa Simbahan, si Kristo, among Ginoo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gihatagan og himaya hangtod sa kahangturan.

Fiesta sa Balaang Talinga sa Labing Balaang Theotokos.

Gisaulog sa ika-31 sa Agosto

Ang Balaang Talinga sa Labing Putli nga Inahan sa Dios, pag-abot niini sa Constantinople, gibutang sa usa ka bulawanong reliquaryo ilawom sa selyo sa imperyo, sa usa ka simbahan nga gitukod sa debotong Emperador Theodosius ang Bata; ang maong simbahan gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa usa ka dapit nga nailhan nga Chalkopratia, nga nagpasabot og 'Palengke sa Tanso'.

Paglabay sa daghang katuigan, sa paghari ni Leo nga Maalamon, nahitabo nga ang iyang asawa, si Zoe, gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu; tungod niini, ang emperador ug ang iyang mga paryente nangaluluoy kaayo, ug sila tanan misugod sa paghalad og mainitong pag-ampo sa Ginoo alang sa nag-antos nga emperatris.

Pagkahuman niini, nakasinati si Reyna Zoe og usa ka banal nga panan-awon, nga nagpasabot nga siya mamaayo kon ipahimutang kaniya ang sinturon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Gisaysay sa reyna ang maong panan-awon sa iyang bana, si Haring Leo. Dali dayon, mipangayo ang hari sa patriyarka nga ablihan ang kabaong nga naglangkob sa sinturon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios: gikuha ang selyo ug giablihan ang kabaong; ug ang bililhon nga sinturon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios nakit-an nga buo, wala gyud madaut bisan gamay sa paglabay sa panahon; gisud-ong kini sa tanan uban sa pagrespeto. Ug sa diha-diha nga gipahimutang kini sa Patriarka ibabaw sa Reyna, siya dayon nakagawas sa iyang demonyong pag-antos ug nakadawat og hingpit nga kaayohan gikan sa iyang sakit.

Unya, uban sa dakong kalipay, gidayeg sa tanan si Kristo nga Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan; ug, pagkahuman sa pagkanta og mga himno sa pagpasalamat ug pagdayeg, gibalik nila ang balaang hawak sa maong bulawanong reliquaryo, giselyohan kini sa selyo sa hari, ug nagtukod og usa ka pista sa dungog sa Labing Bulahan nga Birhen Maria, aron hinumduman ang milagro nga gihimo sa Iyang balaan nga sinturon, pinaagi sa grasya, kaluoy ug gugma sa katawhan ni Cristo, among Dios, nga natawo gikan kaniya.

Tropario, Tono 8:

O Kanunay nga Birhen nga Inahan sa Dios, panalipod sa katawhan, gihatagan Nimo ang Imong maharlikang siyudad sa bado ug sinturon sa Imong labing putli nga lawas; nagpabiling dili malata tungod sa Imong walay binhi nga pagkahimugso, kay pinaagi Kanimo ang kinaiyahan ug panahon pareho nga nabag-o. Busa, among hangyo kanimo nga hatagan ug kalinaw ang imong Dakbayan, ug dakong kaluoy ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Ang imong Dios-palihok nga sabakan, O Inahan sa Dios, ang imong dungganong hawak, ang gahum sa imong siyudad dili mapildi, ug usa ka bahandi sa mga maayong butang nga dili gayud mahurot, O Kanunay nga Birhen, nga ikaw ra ang nanganak.

Laing Kontakion, Tono 4:

Karon, O labing himayaong templo, gisaulog nato ang paghigot sa imong dungganong sinturon, ug mapainubsanon kaming nagatuaw kanimo: Malipayon ka, O Birhen, dayeg sa mga Kristohanon.

14 Septiyembre

1 Setyembre (Daang Estilo)

Ang Pulong sa unang adlaw sa indiksyon, o Bag-ong Tuig

Kumemorasyon sa 1 Setyembre
1 Septiyembre

Ang Hari sa mga kapanahonan, ang atong Ginoo nga Dios, *'nagtino sa mga panahon ug mga panaun'* (Buhat 1:7)[5820] , ug Siya mismo nagtukod sa nagkalain-laing mga pista niining mga panahona alang sa Iyang himaya ug alang sa pahulay sa mga tawo gikan sa ilang kalibutanong mga buluhaton. Bisan pa sa Daang Tugon, gisugo Niya nga ang pagsugod sa ikapitong bulan pagasaulogon sa usa ka espesyal nga paagi matag tuig, aron ang mga tawo, nga gipahilwas gikan sa kagubot sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, makaserbisyo sa Usa ka Dios niining adlawa. Kay nasulat sa mga basahon ni Moises: *'Ang Ginoo misulti kang Moises, nga nagaingon: "Sultihi ang mga Israelita: Sa unang adlaw sa ikapitong bulan, magpahulay kamo; dili kamo magbuhat og bisan unsang trabaho sa inyong mga puloy-anan, ug maghalad kamo og halad sa Ginoo"'* (Lev. 23:24–31).[5821] Sama sa Magbubuhat mismo, nga nagbuhat sa kalibutan sa unom ka adlaw pinaagi sa Iyang Pulong, nagpanalangin ug nagbalaan sa ikapitong adlaw, nga nagpahulay gikan sa buhat sa paglalang (Gen. 2:2–3; Ex. 20:11; Heb. 4:4); ug sama sa Iyang paghatag pagkahuman sa sugo sa tawo: *'Magtrabaho ka sulod sa unom ka adlaw, apan sa ikapitong adlaw—ang Sabado—dili ka magbuhat og bisan unsang trabaho alang sa Ginoo nga imong Dios'* (Ex. 20:9–10)[5822] , busa gihimo usab Niya nga bulahan ug balaan ang ikapitong bulan ug gisugo ang mga tawo nga magpahulay gikan sa mga buluhaton sa kalibutan niining panahona. Gisugo sa Ginoo si Moises sa ikaduhang higayon bahin niini, *'nga nagaingon, "Sa ikapitong bulan, sa diha nga inyong nakatigom na ang ani sa yuta, magsaulog kamo sa pista sa Ginoo"'* (Lev. 23:39)[5823] .

Tungod sa unsang rason, busa, gitukod kining pista?

Niining maong buwana, sa dihang nagsugod na og pag-ubos ang mga tubig sa Baha, ang Arka ni Noe mipahulay sa ibabaw sa kabukiran sa Ararat[5824] .

[5820] Tan-awa Dan. 2:21. – 'Panahon' nagtumong sa taas nga yugto sa panahon; 'mga panahon' sa mga tuig, o mas mubo nga yugto.

[5821] Ang halad nga gisunog mao ang termino sa Bibliya para sa usa ka espesipikong matang sa halad. Samtang sa ubang halad, bahin ra ang gisunog ug ang nahabilin gihatag sa mga pari o sa mga naghalad mismo, ang halad nga gisunog gisunog gayud sa tibuok. Ang halad nga gisunog nagpasabot nga ang tawo nga naghalad niini naghalad sa iyang tibuok kaugalingon—ang kalag ug lawas—sa Dios, ug kini usa ka hulagway sa halad ni Cristo (cf. Heb. 9:9–14).

[5822] Lev. 23:3; Deut. 5:13.

[5823] Ang tingdagdag nagtimaan sa pagsugod sa bag-ong tuig sukad pa sa karaang panahon. Ang mga rason niini makita sa kinaiyahan mismo. Sa katapusan sa ting-init, kasagaran matapos na ang pag-ani ug ang mga paningkamot sa tibuok tuig (Ex. 23:16). Sa diha nga nakolekta na ang mga bunga—samtang ang kinaiyahan ug agrikultura nakaabot sa ilang tumong—nagsugod ang bag-ong siklo sa mga kalihokan, nga nagdala og bag-ong paglaum alang sa umaabot nga pagkamabungahon.

[5824] Gisaysay ang istorya ni Noe, ang katapusang patriyarka sa kalibutan sa wala pa ang Baha, ug sa unibersal nga Baha (Gen. 5:29–32, 6–9). Si San Pedro nga Apostol, sa paghulagway sa kaluwasan sa mga tawo gikan sa Baha pinaagi sa arka ni Noe, nagtumong sa atong kaluwasan pinaagi sa pagbunyag ngadto kang Kristo. (1 Pedro 3:19–22). – Ararat – ang labing hataas nga kabukiran sa Armenia, nga nagtindog sa utlanan tali sa Russia, Turkey ug Persia, nga adunay duha ka tuktok: Dako nga Ararat, nga gitawag sa mga Persyano nga Bukid ni Noah, ug Gamay nga Ararat.

Niining buwana, ang balaan nga propeta nga si Moises mibaba gikan sa bukid, ang iyang nawong nagdan-ag sa himaya sa Dios, ug gidala ang bag-ong mga lapida diin gisulat ang balaod nga gihatag mismo sa Ginoo[5825] (Ex. 34:29).

Niining buwana, gisugdan ang pagtukod sa Tabernakulo sa Ginoo sa kampo sa mga Israelita (Ex. 35:1–35)[5826] .

Niining maong buwana, ang punong pari, sa usa ka higayon lang sa tibuok tuig, misulod sa Labing Balaan nga Puloy-anan *'dili walay dala, nga iyang gihalad alang sa iyang kaugalingon ug alang sa mga sala sa katawhan nga nabuhat sa walay kahibalo'*[5827] .

Niining buwana, ang katawhan sa Dios, nga nagpaubos sa ilang mga kalag pinaagi sa pagpuasa ug paghalad og halad nga gisunog sa Ginoo, nakadawat og pagpasaylo sa ilang mga sala nga ilang nabuhat sa tibuok tuig[5828] .

Niining buwana, ang maanindot nga Templo sa Ginoo, nga gitukod ni Haring Solomon, seryosong gipahinungod, ug gidala ang Kaban sa Tipan niini (1 Mga Hari 8:1–66).

Niining buwana, ang tanang tribo sa katawhan sa Israel nangadto sa Jerusalem gikan sa lain-laing dapit aron sa pagsaulog sa pista, nga nagtuman sa sugo sa Ginoo: *'Kini usa ka Sabado sa pahulay para kaninyo; magpaubos kamo sa inyong mga kalag'* (Lev. 23:32).[5829]

Gikan niining buwana gisugdan ang pag-ihap sa mga tuig, ug espesyal ang matag ika-limampung tuig. Sa dihang misulod ang katawhan sa Israel sa Yutang Saad, gisugo sila sa Ginoo nga sa ika-limampung tuig magselebrar sa usa ka espesyal nga paagi; ug dili lang sila mismo ang mosalmot niini nga selebrasyon, apan apil usab ang ilang mga sulugoon ug mga hayop; bisan ang yuta mismo, diin nagpuyo ang mga Israelita, pasagdan nga dili samokon: dili kini aron-on, tanomon, o anihon—dili pagatigumon ang trigo, ubas, o bunga gikan sa mga tanoman; tanan kini pasagdan ingon pagkaon para sa mga kabus, ingon man usab para sa mga mananap sa kalasangan ug mga langgam. Nakasulat kini sa mga Basahon ni Moises: *'Pahungawa ang trumpeta sa tibuok inyong yuta ug itinalaga ang kalim-an ka tuig, ug ipahibalo ang kagawasan sa tibuok yuta alang sa tanang pumoluyo niini; ayaw pagtamnan o pag-ani sa moturok niini sa iyang kaugalingon, ni pag-ani sa ubas gikan sa mga baging wala pa giputol ang balat, aron makakaon ang mga kabus sa taliwala sa imong katawhan, ug makakaon usab ang mga mananap sa kalasangan sa nahabilin pagkahuman nila; buhata usab kini sa imong ubasan ug sa imong olibera'* (Lev. 25:9–11; Ex. 23:11). Niining ikalimang pulog ka tuig, gipasaylo ang mga utang, gipagawas ang mga ulipon, ug ang matag tawo nag-amping nga dili makasala batok sa Ginoo ug dili makapasubo sa ilang isigkatawo. Kini usa ka tuig sa unibersal nga pagpasaylo ug paghinlo gikan sa mga sala. Kini

---

[5825] Ang mga Lapida – mga batong tabla diin gisulat mismo sa Dios ang Napulo ka mga Sugo.

[5826] Ang Tabernakulo (told) mao ang madaladala nga santuwaryo sa mga Hudiyo. Gitukod kini sumala sa hulagway nga gipakita sa Dios kang Moises sa Bukid Sinai (Exodo 25:8–9, 40), ug gitawag kini nga Tabernakulo sa Panagtigom, tungod kay ang mga tawo mitigom didto alang sa pagsimba, ug Tabernakulo sa Pagpadayag o Pamatasan, tungod kay didto gipadayag sa Dios ang Iyang kaugalingon ug ang Iyang kabubut-on sa mga tawo.

[5827] Ang Labing Balaan mao ang ikatulo, pinakadentro nga bahin sa Tabernakulo. Dinhi nagtindog ang Kaban sa Tugon, diin gitipigan ang mga tabla sa Balaod, usa ka bulawanong sudlanan (stamna) nga naglangkob sa mana, ug ang tungkod ni Aaron. Ang labawng pari ra ang gitugotan nga mosulod niini nga bahin, sa Adlaw sa Paghinulsol, nga ginahimo kaisahan sa usa ka tuig; magdala siya og dugo sa halad nga hayop ug ipis-pis kini ibabaw sa Kaban sa Tipan aron maghinulsol sa mga sala sa katawhan (tan-awa Lev. 16:29–34). Ang kahulugan ug kahinungdanon niining balaan nga ritwal gipatin-aw ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Hebreohanon (Heb. 9:3–7, 8–15, 24–28, 10:1–39).

[5828] Nahitabo kini sa ika-10 ka adlaw, nga gitawag nga Adlaw sa Pagkahinlo. Niining adlawa, ang punong pari magdala og duha ka kanding sa atubangan sa Tabernakulo; pinaagi sa suerti, iyang patyon ang usa niini ug ihalad kini isip halad alang sa mga sala sa tibuok katawhan, samtang sa ibabaw sa usa pa iyang ikumpisal ang mga sala sa katawhan ug sugoon nga kini ipadala sa kamingawan (Lev. 23:26–32. Ikumpara sa Heb. 11:11–14).

[5829] Ang tuig sa mga Hudiyo naglangkob sa 12 ka bulan sa bulan. Ang bulan sa Aviv o Nisan (Neh. 2:1, Esth. 3:7), nga katumbas sa atong Marso, nagtimaan sa pagsugod sa balaan nga tuig (Ex. 12:2, 13:4), samtang ang bulan sa Tishri, ang ikapitong bulan, nga katumbas sa atong Septiyembre, giisip nga unang bulan sa sibil nga tuig. Kini hingpit nga usa ka bulan sa pagsaulog. Ang unang adlaw, ang sinugdanan sa bag-ong tuig, gitawag nga Pista sa mga Trumpeta (Ex. 23:24); ang ika-10 ka adlaw mao ang Adlaw sa Pag-ayo sa Sala; ang ika-15 ka adlaw mao ang Pista sa mga Tabernakulo, nga gitukod aron hinumduman ang pagpanalipod sa Dios atol sa pagpanaw sa mga Hudiyo sa kamingawan, sa dihang nagpuyo sila sa mga tolda o kubo (Lev. 23:33–34; Num. 29:12–39). Niining buwana usab nagsugod ang pagsaulog sa matag ikapitong tuig, o Sabbatical, ug sa ikalima ka pulo ka tuig, o Jubilee (Lev. 25:9). Busa, ang ikapitong bulan gitawag nga 'Sabbath sa mga Sabbath', nga mao ang 'pista sa mga pista'.

nga siklo nga lima ka pulo ka tuig, sumala sa sugo sa Ginoo, gibahin sa pito ka tinuig nga siklo (i.e. pito ka yugto nga pito ka tuig matag-usa), ug ang matag ikapitong tuig gitawag nga Sabado o tuig sa pahulay. Mahitungod niini, ang Ginoo naghatag sa mosunod nga sugo pinaagi kang Moises: *'Sulod sa unom ka tuig magtanum kamo sa inyong uma ug mag-prune sa inyong ubasan, ug mag-ani sa ilang bunga; apan sa ikapitong tuig adunay Sabado sa pahulay para sa yuta, usa ka Sabado alang sa Ginoo; dili kamo magtanum sa inyong uma, ni mag-prune sa inyong ubasan. Kon moingon kamo, 'Unsa man among kan-on sa ikapitong tuig, kay dili man kami magtanum o mag-ani sa bunga sa among uma?', akong ipadangat ang akong panalangin kaninyo sa ika-unom ka tuig, ug kini magbunga og igong ani para sa tulo ka tuig'* (Lev. 25:3–4, 20–21). Tanan niining mga tuiga, diin ang Ginoo nagtukod og usa ka malipayong pahulay alang sa katawhan ug sa yuta, nagsugod usab, sumala sa sugo sa Ginoo, sa bulan sa Setyembre. *'Ug magpatunog kamo sa trumpeta*,' miingon ang Ginoo, 'aron *ipahibalo ang tuig sa pahulay sa ikapitong bulan'* (Lev. 25:9), nga mao ang Septyembre[5830] , kay ang Septyembre mao ang ikapitong bulan nga gisugdan sa pag-ihap gikan sa Marso, ang unang bulan sukad sa paglalang sa kalibutan.

Apan ang tuig nagsugod sa 1 Setyembre dili lamang sumala sa mga balaod sa Daang Tugon, kondili usab sumala sa pagano nga indiksyon. Ang mosunod ang gisaysay bahin niining indiksyon.

Sa dihang si Augustus[5831] , ang Cesar sa Roma, nakadaog batok kang Antony ug Cleopatra[5832] , nga nagdumala sa Ehipto, ug nahimong bugtong magmamando sa tibuok uniberso, nagtukod siya og indiksyon nga napulo'g lima ka tuig[5833] aron mapadali ang pagkolekta sa buhis gikan sa tanang yuta. Gibahin ni Augustus kini nga indiksyon sa tulo ka yugto, nga ang matag-usa molungtad og lima ka tuig, aron sa tibuok indiksyon, makolekta ang buhis tulo ka beses, matag ikalima nga tuig sa indiksyon . Kini nga balaod gipasa panguna alang sa mga layo ug liblib nga rehiyon sa imperyo, diin lisod kolektahon ang buhis matag tuig, kay ang nakolektang buhis hapit dili na makaabot sa kapital – Roma – bisan pa pagkahuman sa lima ka tuig. Ang matag lima ka tuig nga yugto gitawag og lustrum, nga nagpasabot og 'hayag', tungod kay, 'iuli kang Cesar ang mga butang nga iya kang Cesar' (Lucas 20:25), ang mga tawo maglingaw-lingaw ug magpasiga og kandila niining panahona. Wala giisip sa mga tawo nga bug-at ang buhis, tungod kay gamay ug gaan ang buhis nga gipataw, ug boluntaryo kini nilang gibayran. Ang indiksyon, bisan pa, milungtad og kinse ka tuig tungod sa mosunod nga rason. Sa unang lima ka tuig nga yugto, ang buhis gibayad sa porma sa puthaw ug tanso, nga gigamit sa paghimo og mga espada, bangaw, helmet, taming, baluti ug tanang matang sa armas militar; sa ikaduhang lima ka tuig nga yugto, ang buhis gikolekta sa pilak aron bayaran ang suweldo sa mga tropa; samtang sa ikatulong lima ka tuig nga yugto, ang buhis gidala sa Roma sa porma sa bulawan alang sa pagdekorar sa mga diyos-diyosan. Pagkahuman sa labing lima ka tuig nga siklo sa indiksyon, magsugod kini pag-usab, ug ang unang tuig sa indiksyon gitakda nga Bag-ong Tuig. Kining kostumbre gitukod aron magsugod sa ika-1 sa Septyembre, kay niining maong adlawa nakuha ang kadaogan batok kang Antony ug gipahayag ang bugtong paghari ni Augustus. Gidawat usab sa Balaang Simbahan ang batasan sa pagsaulog sa pagsugod sa indiksyon sa ika-1 sa Septiyembre. Gitukod kini tungod kay sa panahon nga gisaulog ang Bag-ong Tuig sa Hudiya ug sa tibuok kalibutan, ang atong Ginoong Jesu-Kristo miadto sa Nazaret[5834] , diin

---

[5830] Ang Septiyembre naggikan sa Latin nga pulong nga nagpasabot og 'ikapitong'.

[5831] Sa dihang si Octavian, ang Romanong Sesar o Emperador († AD 14), nahimong nag-inusarang magmamando sa tibuok Imperyong Romano, gihatagan siya sa Senado sa titulo nga Augustus. Ang pulong nagpasabot og 'kadakilaan', 'kadako', 'kagalang-galang' ug 'balaan'. Kining titulo gisagop usab sa ubang mga Romanong emperador.

[5832] Gikan sa 42 hangtod 31 BC, ang kalibutan sa Roma gipangulohan sa tulo ka heneral: Octavian, Antony ug Lepidus, nga nailhan nga Triumvirs. Gibahin nila ang labawng gahum ug ang mga probinsya sa Roma tali nila; si Octavian nakadawat sa kasadpan, si Antony sa sidlakan, ug si Lepidus sa Aprika. Si Lepidus, bisan pa, dali ra nga gipahawa sa pag-apil sa mga buluhaton sa estado, ug usa ka panagbangi alang sa gahum ang nibuto tali ni Octavian ug Antony. Kining ulahi hingpit nga naa sa ilawom sa gahum sa Ehipsiyong reyna nga si Cleopatra, nga nakapahimuot kaniya sa iyang talagsaong katahum, ug gigugol niya ang iyang oras sa mga salo-salo ug kalipay. Gipahimuslan kini ni Octavian ug nagdeklara siya og gubat batok nila Antony ug Cleopatra. Sa pandagat nga gubat sa Actium (niadtong 31 BC), nilayas si Cleopatra ug gipatay ang iyang kaugalingon. Si Antony, tungod kay nawala ang iyang gahum sa tibuok kalibutan, misunod usab sa pagpakamatay. Ang Ehipto nahimong probinsya sa Roma, ug si Octavian nahimong nag-inusarang magmamando.

[5833] Indiksyon, o indiksyon – usa ka pulong nga Romano nga nagpasabot og 'proklamasyon', 'pagpili' o 'buwis'. Ang indiksyon nagtumong sa unang adlaw sa bulan sa Setyembre; kini nga ngalan nagpadayon hangtod karon sa atong kalendaryo sa simbahan ug gigamit aron timan-an ang pagsugod sa tuig sa simbahan. Ang Kristohanong indiksyon usab naglangkob og 15 ka tuig.

[5834] Ang gamay nga lungsod sa Nazaret nahimutang sa amihanan nga bahin sa Palestina, nga gitawag og Galilea. Ang mga pumoluyo niini kabus ug gitamay sa ubang mga Hudiyo (Juan 1:46). Bisan pa niana, kini mao ang yutang natawhan ni Jose, ang hinigugma sa Balaang Birhen; dinhi nahitabo ang Pagpahibalo sa Inahan sa Dios; dinhi gigugol ni Hesukristo ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on;

Siya nagdako. Niining adlawa sa Sabado, ang mga Hudiyo adunay batasan nga magkatigum sa sinagoga ug mogahin sa ilang panahon sa pagbasa sa mga basahon sa mga propeta. Ang Ginoo, *'sumala sa Iyang batasan'*, misulod usab sa sinagoga[5835] ug mitindog taliwala sa mga magtutudlo. Gihatagan Siya nila sa basahon sa propeta Isaias[5836] ; ug Siya, sa pag-abli sa basahon, nakit-an ang talata diin gisulat: 'Ang Espiritu sa Ginoo anaa kanako, kay gipahiran ko sa Ginoo sa pagdala og maayong balita sa mga kabus; gipadala ko aron tambalan ang mga nabungkag ang kasingkasing, aron ipahayag ang kagawasan sa mga bihag ug ang pag-abli sa bilanggoan sa mga nakagapos, aron ipahayag ang tuig sa pabor sa Ginoo (Isa. 61:1–2)[5837] . Ug pagkahuman Niya sa pagsira sa rolyo ug pagbalik niini sa tig-alagad, Niya gisugdan pagsulti nga ang propesiya nga Iyang gibasa natuman na kaniya, nga Siya mao ang tinuod nga Mesiyas[5838] , gipadala sa Dios Amahan alang sa kaluwasan sa katawhan ug sa pagbag-o sa ilang kinabuhi. *'Ug ang tanan mipamatuod kaniya, ug namangha sa mga pulong sa grasya nga migikan sa iyang mga ngabil'* (Lucas 4:16–22).

Ang pista sa Bag-ong Tuig gitukod sa mga Balaang Amahan sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea[5839] . Niining maong panahona, pagkahuman mapildi ni Emperador Constantine the Great si Maxentius[5840]

---

dinhi Siya nagdako; dinhi Siya nagpuyo sa pagsugod sa Iyang publikong ministeryo, maong gitawag Siya nga Nazareo. Sukad niadto, ang Nazaret, nga kaniadto wala mailhi, nahimong labing bantog nga lugar sa tibuok Galilea. Apan niadtong 1263 gipahugno kini sa mga Turko hangtod nahimong lubos nga mga ruinas. Pipila ka siglo pagkahuman, gitukod pag-usab kini ug nagpabilin nga labing kabos nga baryo sulod sa taas nga panahon. Karon, ang Nazaret adunay populasyon nga mga 6,000, naa ilawom sa espesyal nga panalipod sa mga Kristohanong konsul, ug nagsilbi nga lugar sa pagpanaw-pagtuo gikan sa tanang kanto sa Kristohanong kalibutan.

[5835] Ang sinagoga (nga nagpasabot og 'pagkatigum', o 'pagkatigom' sa Slavonic) usa ka lugar sa relihiyosong pagkatigum para sa mga Hudiyo. Sumala sa balaod, ang pagsimba kinahanglan buhaton sa Toldang-Tagbo ug sa ulahi sa Templo sa Herusalem. Apan, sa panahon sa pagkaulipon sa mga Hudiyo, ang Templo sa Herusalem gipaguba, ug ang mga Hudiyo mitigum aron mosimba sa mga pribadong panimalay. Kining mga pribadong tigum hinay-hinay nga nakab-ot ang mga piho nga lugar ug oras, usa ka nailhan nga han-ay sa serbisyo, ug busa nahimong sinugdanan sa mga sinagoga. Sa panahon ni Hesukristo ug sa mga Apostoles, ang mga sinagoga laganap bisan asa nagpuyo ang mga Hudiyo, ug sa dagkong siyudad adunay daghang sinagoga. Ang mga tigum sa sinagoga gihimo sa Sabado ug sa mga adlaw sa pista.

[5836] Sa mga tigum sa sinagoga, kasagaran ginabasa ang piho nga mga bahin gikan sa Balaod—mao ang Mga Basahon ni Moises—ug gikan sa mga Propeta—mao ang mga propetikanhong basahon sa Daang Tugon; kini nga mga pagbasa ginapadayag usab, nga nagpasabot nga adunay mga pakigpulong nga gihatag mahitungod sa gipamulong ug nadungog. Ang bisan kinsa nga gustong mubuhat niini adunay katungod sa pagbasa ug pagpatin-aw, uban sa pagtugot sa pangulo sa sinagoga (archisynagogue) ug sa mga anciano. Ang bisan kinsa nga gustong mobasa motindog aron ipahayag ang iyang tinguha, ug magpabilin nga nagtindog samtang nagbasa sa usa ka piho nga bahin gikan sa balaang mga basahon. Sa dihang gipahibalo sa Ginoo nga gusto Niya mobasa ug mohatag og sermon, ang pagbasa gikan sa Balaod daw nahuman na, ug hapit na magsugod ang pagbasa gikan sa mga Propeta.

[5837] Sa paglitok sa ngalan sa Mesiyas, gihulagway sa propeta ang katuyoan sa Iyang pag-abot sa kalibutan – aron magsugod og bag-ong kapanahonan sa kinabuhi sa katawhan, usa ka panalangin nga panahon alang sa mga tawo nga, pinaagi sa pagtuo, midawat sa pagtulon-an ni Hesukristo ug nagtuman sa dagkong mga sugo niining pagtulon-an sa ilang kinabuhi. – 'Ang tuig sa Ginoo usa ka tuig sa pabor' – mao kini ang ngalan nga gihatag sa mga Hudiyo sa Jubilee, o ikalimang pulog usa ka tuig (tan-awa sa ibabaw), nga tungod sa pagpahibalo sa unibersal nga kagawasan, usa ka labing malipayong tuig ug gipili sa propeta aron isimbolo ang malipayong panahon sa Gingharian ni Kristo alang sa katawhan nga napalig-on.

[5838] Ang 'Mesiyas' usa ka pulong nga Hebreo ug pareho ang kahulugan sa Griyegong 'Kristo' – nga mao ang 'ang Pinahiran' – ug naggikan sa pagpahiran og balaang lana. Pinaagi niining pagpahiran, ang mga gasa sa Espiritu Santo gihatag sa mga gipili o gitawag sa Dios alang sa usa ka piho nga ministeryo. Ang mga hari, propeta, ug punong pari gitawag nga 'ang mga pinahiran'. Apan kini nga titulo labi na nga iya kang Jesu-Cristo, tungod kay ang tanang gasa sa Espiritu Santo gibubo sa Iyang ibabaw (Isa. 11:1–2). Kaniya angay, sa labing hataas nga antas, ang pagkabalaan sa labawng pari, nga walay sala ug naggunit sa usa ka walay katapusang pagkapari (tan-awa Heb. 7:10), ug ang kinaadman sa propeta, nga naghayag sa kalibutan pinaagi sa labing hataas nga langitnong pagtulon-an (tan-awa Lucas 1:79, 2:32; Mat. 4:16; Juan 1:4–10, 8:12, 9:5, 12:35–36, 46) ug ang awtoridad ug gahum sa Hari, nga nag-angkon sa tanang gahum sa langit ug sa yuta ug nagpadulong sa tanang butang ngadto sa dagkong katuyoan sa kaluwasan sa tawo (tan-awa Mat. 28:18; Lucas 1:33; 1 Cor. 15:25–26).

[5839] Ang Unang Ekumenikal nga Konseho gitigum ni San Constantino ang Dako (gisaulog kaniadtong 21 Mayo) niadtong 326 batok sa presbiterong si Arius ug sa iyang mga sumusunod, nga nagtudlo sa heretikal nga doktrina nga si Hesukristo dili Dios. Ang Konseho, nga gilangkuban sa 318 ka obispo, gisaway ang erehe nga Arianismo, gipamatud-an ang dogma sa pagka-usa sa kina-iya sa Anak uban sa Dios Amahan, ug giporma ang unang pito ka artikulo sa Kredong Nicena, nga hangtod karon gigamit gihapon sa Simbahang Ortodokso. – Nicomedia – usa ka siyudad sa Asia Minor, kaniadto dato ug mauswag, karon kabus ug gamay ra ang populasyon. Pagkahuman nila kini mapildi (sa ikaduhang higayon) niadtong 1330, gipaguba sa mga Turko ang labing maayong mga bilding niini ug giusab ang mga simbahan ngadto sa mga moske.

[5840] Si Maxentius usa ka Romanong emperador (306–312). Gipanglutos niya ang mga Kristohanon ug nailhan siya sa iyang kalupigan. Sa dihang nawala na ang ilang pasensya, nangayo ang mga Romano og tabang kang Constantine; ubos sa makaluwas nga timaan sa krus,

, gipahimakas niya ang kalibutan sa kahayag sa pagkamatinud-anon, gipapas ang mga pagano nga pista, gipagawas ang pagtuo sa Kristohanong gikan sa grabeng pagpanlupig, ug gitukod ang iyang mga indiksyon. Niadtong panahona, gitukod sa mga balaang amahan ang pagsaulog sa Bag-ong Tuig isip sinugdanan sa Kristohanong kagawasan, sa paghinumdom sa pagbisita ni Kristo sa sinagoga sa mga Hudiyo niining adlawa ug sa Iyang pagwali sa malipayong ting-init sa Ginoo. Sukad niadto, gisaulog usab nato ang unang adlaw sa Setyembre. Apan kini dili na usa ka pista sa Daang Tugon, kondili sa bag-ong grasya[5841] . Kay niining adlawa ang Maghahatag sa Balaod mismo, nga mikanaug gikan sa langit ug nagbitbit sa sulod Niya sa Espiritu sa Amahan, nagpaila Siya sa kalibutan ug gisulat ang balaod sa Dios dili sa tudlo, kondili sa Iyang balaan nga dila ug matam-is nga mga ngabil, ug dili sa mga lapida nga bato, kondili *'sa mga lapida sa unod'* (2 Cor. 3:3)[5842] . Sa pagtukod sa Iyang Simbahan, nga ang tabernakulo sa Daan nga Tugon usa lamang ka hulagway sa umaabot[5843] , Iyang gihalad sa Dios Amahan, ingon usa ka halad alang sa atong mga sala—usa ka halad nga dili walay dugo—ang Iyang kaugalingon. Ang Dako nga Punong Pari mismo, nga miagi sa langit (Heb. 4:14), pagkahuman Niya nga naghinlo kanato gikan sa atong mga sala pinaagi sa Iyang dugo nga gibubo alang kanato, naghimo kanato nga mga balaan nga templo, sumala sa pulong sa Apostol: *'Ang templo sa Dios balaan, ug kamo mao kana nga templo'* (1 Cor. 3:17)[5844] .

Nagpasalamat kita sa Ginoo tungod niini tanan, ug gisaulog nato ang Pista sa Ginoo uban ang kalipay: tungod kay nakadawat kita gikan Kaniya og daghang dili masukod nga mga panalangin, magdali kita aron kita mismo makapahimuot Kaniya. Kay gisaulog nato ang Indiksyon, dili ang gitukod sa mga Emperador nga Romano, kondili ang gisang-atohan sa Langitnong Hari sa himaya – si Kristo. Ang ' ' ni Kristo, bisan pa, naglangkob sa Iyang balaan nga mga sugo, nga atong kinahanglan tumanon ug buhaton. Ang atong Hari nga si Kristo nagkinahanglan gikan kanato niining puthaw, ni bronse, ni pilak, ni bulawan, sama sa gipatin-aw ni David sa

---

napildi niya ang mga hukbo ni Maxentius, nga namatay sa tubig sa Ilog Tiber. Niadtong 313, ang mga Emperador Constantine ug Licinius (nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa imperyo) nagpagawas og usa ka edikto nga nagdeklara sa Kristiyanismo nga relihiyon sa estado, kapariho sa karaang pagano nga pagtuo. Apan, si Licinius sa dili madugay misugod sa paglutos sa mga Kristohanon. Si Constantine dayon gipalihok ang iyang mga pwersa batok kang Licinius ug, pagkahuman nga napildi siya niadtong Septyembre 323, nahimong nag-inusarang magmamando sa Imperyong Romano. Kini nga panghitabo maoy nakahatag sa dayon nga hinungdan sa pagtukod sa selebrasyon sa Bag-ong Tuig sa Septyembre.

[5841] Ang pulong nga 'grasya' kanunay kaayo makita sa Balaang Kasulatan ug gigamit sa lain-laing kahulugan (pabor, kaluoy, gugma), apan labi na kini nagpasabot sa makaluwas nga gahum sa Dios, nga gihatag kanato pinaagi sa mga merito ni Hesukristo, nga nagbag-o kanato ngadto sa espirituhanong kinabuhi ug nagdala sa atong pagkabalaan ug kaluwasan. Gitawag kini nga 'grasya' tungod kay kini usa ka mahigugmaong gasa gikan sa Langitnong Amahan. (Tan-awa Efeso 2:8). – Ang kalainan tali sa balaod sa Daang Tugon ug grasya gipatin-aw ni San Pablo nga Apostol sa iyang mga Sulat ngadto sa mga taga-Roma, mga taga-Galacia, ug mga Hebreohanon. Ang pangunang kalainan mao kini: ang Balaod ni Moises nagtudlo og mga sugo nga imposible tumanon sa hingpit ug naghatag og panumpa sa nakasala, apan wala usab kini maghatag kaniya og igo nga kusog aron makab-ot ang pagkamatarong sumala sa Balaod (Gal. 3:10); Ang grasya ni Kristo nagwagtang sa legal nga sumpa gikan sa usa ka tawo, nagpanghimatuud kaniya sa atubangan sa Dios, ug nagpakig-uli kaniya kaniya (Gal. 3:13; Roma 5:9–10), nagpasaylo ug naglimpyo sa mga sala, ug naghatag og kusog aron matuman ang balaod sa Bag-ong Tugon sa paagi nga kini nagpakita nga usa ka maayong yugo ug gaan nga karga (1 Juan 1:9; Mat. 11:30).

[5842] Tan-awa Ezequiel 11 ug Hebreohanon 8:10.

[5843] Ang Tabernakulo, sumala sa pagpatin-aw ni Filaret, Metropolitan sa Moscow, nagrepresentar sa Simbahan, nga hinay-hinay nga gitukod sa tibuok katawhan sa kinatibuk-an ug sa kalag sa matag magtutuo sa partikular. Ang patyo, nga bukas sa tanang katawhan, nagpasabot sa gawasnong Simbahan ug sa unibersal nga pagtawag niini, samtang ang halaran ug ang lababo nagtagna sa Kristohanong Sakramento sa dugo ug tubig, nga mosulod niini ug mopirmahan sa panaghiusa niini. Ang Balaang Dapit, nga gireserba para sa mga pari, nagrepresentar sa sulod nga Simbahan, diin si Kristo mao ang tinuod nga kahayag ug ang tinapay sa kinabuhi, ug ang halaran nga nagtanyag sa Diyos sa mga pag-ampo ug pagpasalamat nga gibutang niini sa mga matinud-anon. Ang Labing Balaan nga Dapit, nga maabot lamang sa Punong Pari, nagpasabot sa mismong trono ug gingharian sa Mesiyas, ang Dios-tawo, nga gipakita dinhi pinaagi sa mga lapida sa Balaod, ang mana nga miturok gikan sa tungkod ni Aaron, ug siya ang among pagtubos, pagpakamatarong, paghinlo, ug pagkabalaan. Sa kalabotan sa atong kalag, nga adunay tulo ka bahin, ang Tabernakulo nagpasabot sa tulo ka hugna sa atong pagduol sa Dios: panlabay nga paghinlo, sulod nga kahayag, ug mistikal nga panaghiusa kang Kristo.

[5844] Tan-awa 1 Cor. 6:19. Ang Apostol nagaingon nga ang mga Kristohanon anaa sa espirituhanon ug mistikal nga panaghiusa uban sa tibuok Balaang Trinidad, kay ang Dios Amahan, Ginoo sa tanan Niyang binuhat, nagpadala sa Iyang Bugtong Anak sa kalibutan, aron Siya, pinaagi sa Iyang bililhon nga dugo, mopalit sa makasasala nga mga tawo gikan sa pagkaulipon sa yawa, samtang ang Espiritu Santo, isip magtutukod sa balay, nagdala sa mga nangawala nga sulugoon ngadto sa balay sa Dios, naghiusa kanila kang Cristo, ug pinaagi sa Iyang mga gasa nga puno sa grasya, nga gihatag sa balaang sakramento, nagtukod sa matag kalag ngadto sa usa ka espirituhanong puy-anan alang sa pag-alagad sa Dios sa tanang gahum sa kalag ug lawas.

dihang miingon siya: *'Ikaw ang akong Ginoo; wala koy gikinahanglan sa imong atubangan'* (Salmo 15:2)[5845] . Apan imbis sa puthaw ug tanso, ang Ginoo nagkinahanglan kanato og lig-on ug matinud-anon nga hiyas: ang Ortodoksong pagtuo sa Dios. Kay ang atong pagtuo natukod sa dugo sa mga balaan nga martir, nga gipikas-pikas sa mga armas nga puthaw ug tanso, ug mahitungod sa matag-usa kanila masulti *nga 'ang iyang kalag misulod sa puthaw'* (Salmo 104:18). Ang Langitnong Hari ug among Dios nagmando kanato nga motuo kaniya uban sa matarong ug diosnon nga kasingkasing: *'kay sa kasingkasing motuo alang sa pagkamatarong'* (Roma 10:10)[5846] . Atong daogon usab ang kaaway pinaagi niining pagtuo, sama sa usa ka armas nga puthaw ug usa ka taming nga bronse. Sundan nato ang atong mga balaan nga katigulangan, nga *'pinaagi sa pagtuo nakadaog og mga gingharian, nakapahamtang og hustisya, nakadawat sa mga saad, nakapugong sa baba sa mga leon, napalong ang gahum sa kalayo, nakalikay sa hait sa espada, napalig-on sa ilang kahuyang, nahimong gamhanan sa pakig-away, ug napalayas ang mga langyaw nga hukbo'* (Heb. 11:33–34)[5847] .

Imbis nga pilak, ang atong Hari nga si Kristo nangayo kanato og ikaduhang hiyas: dili matuyok nga paglaum sa Dios. Kini nga hiyas, labaw pa sa pilak, nagsiguro og malambuong kinabuhi alang sa usa ka tawo. Kung ang usa ka tawo nga nakatigom og daghang bahandi sa pilak kumpiyansa nga madawat niya ang tanang panalangin sa kalibutan, ug, nagsalig sa iyang bahandi, ginagugol niya ang iyang mga adlaw sa kalipay; mas labi pa gayud nga ang aduna'y daghang dili matandog nga paglaum sa Dios—ug nga nagbutang sa tanan niyang pagsalig kaniya ra—makadawat sa tanan niyang gipangandoy, ug mabuhi sa kalipay, nga wala magtagad sa tanang kalamidad ug kasubo nga naggikan sa kalibutan, sa unod, ug sa yawa, ug mag-antos niini tanan uban ang kalipay alang sa ganti sa kinabuhi nga umaabot. Kasagaran ang pilak makalimba sa iyang tag-iya ug, kalit nga mawala, mobiya kaniya sa kakabus; ug ang naglaum nga makakita og kadagahan sa tanang butang hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi kalit nga mawagtangan sa iyang adlaw-adlaw nga pan. – Apan ang nagasalig sa Ginoo, *'sama sa Bukid sa Siyon, dili gayud malihok'* (Sal. 124:1)[5848] *'dili mapakyas, kay ang gugma sa Dios gipakaylap'* (Roma 5:5). Kini gayud nga dili materyal nga pilak ang gipangandoy sa Ginoo gikan kanato, ug Ginasugo kita nga dili magbutang sa atong paglaum sa mga bahandi nga malata, *'apan sa buhing Dios'* (1 Tim. 6:17), *'ang mga pulong sa Ginoo putli, sama sa pilak nga gipino'* (Sal. 11:7)[5849] . Matinud-anon Niya nga gisaad kanato ang dili masukod nga walay katapusang mga panalangin sa Iyang Gingharian, aron atong ikumpisal sa atong mga ngabil ang dakong kaayo nga Iyang gipakita kanato—nga atong gituohan sa atong kasingkasing—'ug *sa atong mga ngabil ikumpisal nato ang kaluwasan'* (Rom. 10:10)[5850] . Busa, kita, isip mga maayong sundalo ni Cristo[5851] , magdasig sa atong kaugalingon sa pagbuhat og dagkong buhat pinaagi sa paglaum sa atong ganti. Kay ang paglaum sa ganti nagdasig sa mandirigma sa pakig-away, sama sa giingon ni San Juan sa Damasco bahin sa mga magbubata sa pag-antos: 'Ang imong mga martir, O Ginoo, nga nagbarug nga lig-on sa pagtuo ug nagpalig-on sa ilang kaugalingon pinaagi sa paglaum, nidaug sa pag-antos sa ilang mga kaaway ug nadawat nila ang ilang mga korona'[5852] .

Imbis nga bulawan, gipangayo kanato ni Kristo nga atong Hari ang labing bililhon nga hiyas: matinud-anong gugma alang sa Dios ug sa atong silingan. Tungod sa dakong kahinungdanon niini, ang gugma kanunay

---

[5845] Sa laing pagkasulti, Ginoo, wala Ka'y kulang; kung ang bisan kinsa buhaton ang maayo, sila mismo ang makabenepisyo niini; apan Wala Ka'y makuha niini.

[5846] Sa laing pagkasulti, Ginoo, wala Ka'y kulang; kung ang bisan kinsa magbuhat og maayong buhat, sila mismo ang makabenepisyo niini; apan Wala Ka'y makuha niini.Sa pagdasig kanato sa pagkamapailubon ug pagtuo, gipatin-aw sa Apostol Pablo ngano nga hinungdanon kaayo ang pagtuo alang sa usa ka Kristohanon; kini naghimo sa gilauman nga mahimong tinuod ug sa dili makita nga mahimong makita; kini nakapamunga og dagkong matarong nga mga tawo ug naglihok sulod kanila, nga naghimo kanila nga

[5847] Nag-awhag kanato sa pagkamapailubon ug pagtuo, gipatin-aw ni Apostol Pablo ngano nga hinungdanon kaayo ang pagtuo alang sa usa ka Kristohanon; kini naghimo sa gilauman nga mahimong tinuod ug sa dili makita nga makita; kini nagmugna og dagkong matarong nga mga tawo ug naglihok sulod kanila, nga naghimo kanila nga dili mapilde sa atubangan sa katalagman ug nagdasig kanila sa pag-antos sa pag-antos. Labi na gayud, ang mga pulong: 'gisirad-an nila ang baba sa mga leon' nagtumong kang propeta Daniel (tan-awa Dan. 6:1–28); 'gipalong nila ang gahum sa kalayo' – sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia (Dan. 3:1–100); 'nakalikay sila sa hait sa espada' – kang David ug sa propeta Elias; 'napalig-on sila sa ilang kahuyang' – kang Job ug Hezekias (2 Hari 20:1–21).

[5848] Siyon – ang bukid diin gitukod ang Jerusalem.

[5849] Ang mga pulong sa Dios putli, walay sagol sa bakak o limbong, sama sa putli nga pilak nga gipino sa kalayo.

[5850] Ang usa ka Kristohanon gikinahanglan, alang sa iyang kaluwasan, dili lang nga adunay pagtuo, kondili ipadayag usab kini, nga kon daghan ang pagtuo, natural nga modagayday (gipahayag).

[5851] Paglarawan sa mandirigma ni Kristo ug sa iyang panagang (Efe. 6:10–18).

[5852] Mga himno sa ikatulong tono para sa Vespers sa Miyerkules.

ipakita sa mga Magtutudlo sa Simbahan sa hulagway sa bulawan; kay sama sa bulawan nga mas bililhon kaysa pilak, tanso ug puthaw, ingon usab ang gugma labaw pa sa paglaum ug pagtuo. *'Karon*,' ingon sa Kasulatan, *'magpabilin kining tulo: pagtuo, paglaum ug gugma; apan ang labing dako niini mao ang gugma'* (1 Cor. 13:13)[5853] . Kini gayud nga 'bulawan' ang gipangandoy sa Ginoo gikan kanato, ug gisugo Niya kita nga mag-ampo kaniya nga walay pagkauyon—dili lang motuo sa atong kasingkasing ug mosugid sa atong mga ngabil, kondili ipakita kini nga gugma sa atong mga buhat. Kinahanglan andam kita nga isakripisyo ang atong mga kalag alang kaniya ug dawaton ang kamatayon alang sa iyang balaan nga gugma kanato. Labaw pa, kinahanglan natong higugmaon ang atong silingan, sama sa pagtudlo sa pinalanggang disipulo ni Kristo, si Juan nga Teologo. *'Mga anak ko*,' miingon siya, *'ayaw kita paghigugma sa pulong o sa sinultian, kondili sa buhat ug sa kamatuoran'* (1 Juan 3:18)[5854] . Gidawat kini nga gugma isip usa ka palamuti sa Kristo nga atong Dios mismo, nga labaw pa ka matahum kay sa mga anak sa tawo, ingon sa Kaalam sa Dios mismo: 'Gipalamuti niya ang iyang kaugalingon ug nahimong matahum sa atubangan sa Ginoo ug sa atubangan sa mga tawo; kini mao ang panaghiusa sa mga igsoon ug gugma sa mga silingan' (Sirach 25:1–2)[5855] .

Kini mao ang Kristohanong indiksyon nga karon gisaulog sa Simbahang Orthodox, sa pag-ilis sa karaang pagano, *'nga gisul-ob ang bag-ong pagkatawo nga ginabag-o sumala sa hulagway sa naglalang niini'* (Col. 3:9–10). Busa, sa pagkatinuod, pagsaulog ta sa Bag-ong Tuig sumala sa tambag sa Apostol: maglakaw kita sa pagkabag-o sa kinabuhi, aron kita makaserbisyo 'sa *pagkabag-o sa Espiritu, ug dili sa pagkatigulang sa letra'* (Roma 7:6)[5856] . Sugot nato sa pagsaulog sa Indiksyon pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo nga atong Dios, nga gihatag pinaagi kang Moises, sa kinsang mga basahon karon atong gibasa: *'Kon maglakaw kamo sa akong mga lagda, ug magbantay kamo sa akong mga sugo ug buhaton kini: unya hatagan ko kamo og ulan sa takna niini, ug ang yuta magahatag sa iyang ani, ug ipadala ko ang kalinaw sa inyong yuta, ug mapalayas ninyo ang inyong mga kaaway, ug tan-awon ko kamo uban sa pabor ug panalanginan ko kamo, ug ang akong espiritu dili magdumot kaninyo, ug magalakaw ako sa taliwala ninyo, ug ako maoy inyong Dios, ug kamo mao ang akong katawhan'* (Lev. 26:3–4, 6–7, 11, 12)[5857] .

Tropario sa Indiksyon, Tono 2:

O Magbubuhat sa tanang butang, nga nagpahimutang sa mga panahon ug tuig ilawom sa Imong gahum, panalangini ang korona sa ting-init pinaagi sa Imong kaayo, O Ginoo, pagpanalipod sa emperador sa kalinaw, ug sa Imong siyudad, pinaagi sa mga pag-ampo sa Inahan sa Dios, ug luwasa kami.

[5853] Gihatagan sa Apostol og prayoridad ang gugma isip hiyas nga naghiusa sa sulod niini ang gamot sa pagtuo ug ang mga bunga sa paglaum; apan, pinaagi sa pagbutang sa pagtuo ug paglaum tupad niini, gipakita usab niya ang ilang dakong bili.

[5854] Ang Apostol nagmando dili sa peke nga gugma, usa ka gugma nga gipadayag lamang sa mga pulong, kondili sa putli ug tinuod nga gugma, nga gipakita pinaagi sa mga buhat mismo.

[5855] Ang pulong nga 'kaalam', sama sa gigamit sa Balaang Kasulatan, adunay lapad kaayo nga kahulugan ug usahay nagtumong mismo kang Kristo, ang wala pa'y katapusan ug kanunay nga naglungtad nga Pulong sa Dios (tan-awa ang Mga Panultihon 8:1–22, 36; ug 1 Corinto 1:24, 30, ug uban pa).

[5856] Ang balaod sa Daan nga Tugon, ingon usa ka sulat nga walay sulod nga gahum, nagpugos lang sa tawo pinaagi sa mga sugo niini, nga wala maghatag kaniya og kusog aron matuman kini; apan karon nga miabot na ang Espiritu sa kinabuhi, kinahanglan natong moserbisyo sa Dios subay niining bag-ong Espiritu sa kinabuhi, nga nagaserbisyo nga gawasnon ug malipayon uban sa paglaum sa tabang sa Dios.

[5857] Kini nga mga pulong gikan sa Balaang Kasulatan ginabasa atol sa banal nga serbisyo sa adlaw sa indiksyon sa usa sa tulo ka gitudlo nga parabula. Isaias 61:1–9 – usa ka propesiya mahitungod kang Jesu-Cristo isip ang Pinahiran, ang Magtutudlo, ang Manluluwas ug ang Mibalik sa tanan nga nag-antos sa yuta; mahitungod sa paglapad sa Iyang Simbahan taliwala sa mga nasud; ug mahitungod sa panalangin ug himaya sa mga miyembro niini. Kini gayud nga propesiya, sama sa atong nakita sa ibabaw, ang gibasa sa Manluluwas mismo sa sinagoga sa Nazaret. – Ang ikaduhang pagbasa (gikan sa Lev. 26:3–12, 14–17, 19–20, 22, 33, 40–41) naglangkob sa mga saad sa Ginoo alang sa mga nagbantay sa Iyang mga sugo ug sa Iyang mga pahimangno alang sa mga naglapas niini; ang masigasig nga pagtuman niining mga sugo mao ang pangunang kondisyon alang sa kalamboan dinhi sa yuta, nga kasagarang atong gipangandoy alang sa atong kaugalingon ug sa atong mga silingan sa pagsugod sa Bag-ong Tuig. – Ang ikatulong paremia (gikan sa Kaalam 4:7–25) nagtumong sa paghinumdom kang San Simeon nga Stylita, nga sa tibuok niyang kinabuhi nagpakita sa mga pagtulun-an sa tinuod nga kinaadman ug nagpamatuod sa kadaugan sa pagkamatinud-anon, sama sa gidayeg sa Basahon sa Kaalam. – Niadtong ikawalong siglo, si San Juan sa Damascus nagsulat og daghang mga himno para sa unang adlaw sa Setyembre.

Kontakion, tono 2:

Kristo, Hari nga nagpuyo sa kahitas-an, Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang makita ug dili makita, nga nagmugna sa mga adlaw ug gabii, mga panahon ug mga tuig, panalangini karon ang korona sa ting-init; panalipdi ug bantayi sa kalinaw ang Ortodoksong Emperador, ug ang Imong siyudad ug katawhan, O Ikaw nga Labing Maloloy-on.

Ang Kinabuhi sa atong Dungog nga Amahan nga Nagbitbit sa Dios, si Simeon nga Stylita

Gisaulog sa 1 Setyembre

Sa yuta sa Kapadokya[5858] , sa baryo sa Sisan, nagpuyo ang mga Kristohanong Susotion ug Martha. Gidapit sa Diyos ang ilang panag-uyon pinaagi sa pagkahimugso sa usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Simeon ug, sumala sa Kristohanong batasan, gihugas sa tubig sa bunyag[5859] . Ang maong batang lalaki gipadako dili sa akademikanhong pagtuon, kondili sa pagkamapainubsanon ug pagkamahumok; apan ang kinaadman sa Dios kanunay gipahimutang sa yano nga mga tawo ug gipili sila isip Iyang mga instrumento, aron mapahiya ang kinaadman niining panahona (1 Cor. 15:21). Ang umaabot nga magbalantay sa kawan sa Pulong[5860] Sa dihang nakaabot si Simeon sa edad nga napulo'g tulo, nagsugod siya sa pag-atiman sa kawan sa karnero sa iyang amahan. Sama nila Jacob, Moises, ug David, nga nag-atiman usab og karnero ug gihatagan og mga langitnong pahibalo, gitawag usab si Simeon sa Dios. Usa ka adlaw, sa tingtugnaw, wala madala sa pastulan ang mga karnero sulod sa pipila ka adlaw tungod kay daghan kaayo ang niebe nga nahulog[5861] . Sa dihang walay buhat, ang bulahan nga batan-on miadto sa simbahan uban sa iyang amahan ug inahan niadtong Domingo. Si Simeon mitagad pag-ayo sa ginaawit ug gibasa sa simbahan, ug nadungog niya ang Balaang Ebanghelyo, diin ang mga kabus, ang mga nagasubo, ang mga mapainubsanon ug ang mga putli sa kasingkasing gitawag nga bulahan[5862] . Gipangutana niya ang usa ka matinud-anong tigulang nga nagbarog tupad kaniya unsa ang kahulugan niining mga pulong. Gipangulohan sa Espiritu sa Dios, ang tigulang misugod sa pagpatin-aw kang Simeon ug nagtudlo kaniya sa taas nga panahon, gipakita kaniya ang dalan padulong sa espirituhanong pagka-imol, pagkabalaan, gugma sa Dios, ug usa ka buhing may maayong pamatasan. Ang maayong binhi sa pagtulon-anon sa tigulang nahulog sa mabungahong yuta: kay sa diha-diha dayon mitumaw sa kalag ni Simeon ang mainitong pangandoy alang sa Dios, ug mitubo sa sulod niya ang lig-on nga tinguha nga maglakaw sa makipot nga dalan nga padulong kaniya (Lucas 13:24; Mat. 7:14). Nagpasiya siya sa iyang kasingkasing nga biyaan dayon ang tanan ug paninguha lamang alang sa iyang gipangandoy. Sa dihang miyuko siya sa atubangan sa halangdong tigulang ug nagpasalamat kaniya sa iyang mapuslanong pagtulun-an, miingon si Simeon kaniya:

'Ikaw karon nahimong amahan ug inahan kanako, magtutudlo sa maayong buhat ug giya sa akong kaluwasan.'

[5858] Cappadocia – usa ka rehiyon sa Asia Minor. Kaniadto, ang Cappadocia usa ka independyenteng estado. Gikan sa 363 hangtod 370 BC, una kini nasakop sa pagdumala sa Persia ug unya sa Macedonia. Pagkahuman niini, hangtod sa tuig 16 AD, nakab-ot pag-usab niini ang kaugalingong mga hari. Niadtong tuig 17, sa ilawom ni Emperador Tiberio, kini gihiusa sa Pontus ug Lesser Armenia ug nahimong probinsya sa Roma. Sa katapusan sa ika-11 nga siglo (1074), napailawom ang Kapadokya sa pagdumala sa mga Turko ug nagpabilin na kini ilawom sa ilang kontrol sukad niadto. Sa panahon ni San Simeon, milambo dinhi ang Kristiyanismo. Ang mga bantugang magtutudlo sa Simbahan—San Gregorio sa Nazianzus, ang iyang higala nga si San Basilio ang Dako, ug ang igsuon ni San Basilio nga si San Gregorio sa Nyssa—tanan lumad nga taga-Kappadokya.

[5859] Pasabot niini, gihatagan siya sa sakramento sa Bawtismo, nga sa Balaang Kasulatan gitawag nga 'pagligo' (tan-awa Tito 3:5; Efeso 5:26).

[5860] Si San Simeon, sa tinuod, dili usa ka magbalantay sa panon sa Pulong—sa ato pa, wala siya maggunit sa pagka-pari—ug gitawag siya ingon niini tungod kay, pinaagi sa iyang kinabuhi ug pagtudlo (mga diskurso), gidala niya ang mga tawo paingon sa kaluwasan.

[5861] Sa Sidlakan, ginapakaon gihapon sa pastulan ang mga hayop sa tibuok tuig ug ginatago lang sa sulod sa balay kon bug-at ang niebe ug bagyo, diin nagpabilin sila sa espesyal nga kulungan.

[5862] Ang mga Biyetud sa Ebanghelyo makita sa mga Ebanghelyo: Mateo 5:3–12 ug Lucas 6:20–23.

Pagkahuman niini, mibiya si Simeon sa simbahan ug, nga wala pa mopauli, mihawa paingon sa usa ka angay nga dapit alang sa pag-ampo. Didto, nagluhod siya sa yuta nga porma og krus[5863] ug, samtang nagahilak, nag-ampo siya sa Ginoo nga ipakita kaniya ang dalan padulong sa kaluwasan. Nagpabilin siya didto sa dugay nga panahon nga nag-ampo; sa katapusan, natulog siya ug, sa iyang pagkatulog, nakakita siya og panan-awon. Nangandoy siya nga naghukay siya og kanal para sa usa ka matang sa gusali. Ug unya nakadungog siya og tingog nga miingon, 'Hukayi pa!' Nagsugod siya og hukay pa; unya, sa paghunahuna nga igo na kini[5864] , mihunong siya, apan nakadungog pag-usab siya sa tingog nga nagsugo kaniya nga hukayi pa gyud og mas lawom. Nagsugod siya pag-usab sa paghukay, ug sa dihang mihunong siya pag-usab, sa ikatulo nga higayon gipadasig siya sa maong tingog sa samang buluhaton. Sa katapusan, nadungog niya:

'Undang. Karon, kung gusto ka magtukod og estruktura, tukora kini, apan paningkamoti pag-ayo, kay kung walay paningkamot, wala kay mabuhat.'

Kining katingalahang panan-aw natuman sa kinabuhi ni Simeon. Sa iyang lawom nga pagpaubos, nagtukod siya og ingon ana nga pundasyon alang sa kaayohan sa iyang kaugalingon ug sa uban, nga ang iyang mga birtud ug mga buhat daw milabaw pa sa kinaiyahan sa tawo[5865] .

Pagkahuman niining panan-awon, mibangon si Simeon ug mibyahe paingon sa usa sa mga monasteryo sa iyang yutang natawhan. Ang abbot sa maong monasteryo, si[5866] , mao si Bulahan nga Timoteo. Nihulog si Simeon sa yuta sa atubangan sa ganghaan sa monasteryo ug nagpabilin didto sulod sa pito ka adlaw, nag-antos sa gutom ug kauhaw. Sa ikawalong adlaw, migawas sa monasteryo ang abad nga si ug gisugdan niya pagpangutana kang Simeon: asa siya gikan, asa siya padulong, unsa ang iyang ngalan, kon nakabuhat ba siya og sayop, ug kon nilayas ba siya gikan sa iyang mga agalon. Apan si Simeon mihulog sa tiilan sa abad ug miingon kaniya, samtang nagahilak:

'Dili, Amahan, dili ko usa kanila; wala koy gibuhat nga dautan sa bisan kinsa, apan gusto ko nga mosilbi sa Dios sa tibuok nakong kasingkasing. Kaluy-i ako, usa ka makasasala: sugoa ako nga mosulod sa monasteryo ug mahimong sulugoon sa tanan.'

Sa pag-ila sa tawag sa Diyos kaniya, gikuptan siya sa abat sa kamot ug gidala sa monasteryo, samtang miingon sa mga igsoon:

'Tudloa siya sa monastikong paagi sa kinabuhi ug sa mga lagda ug balaod sa monasteryo.'

Pagpahimutang niya sa monasteryo, misunod si Simeon ug nag-alagad sa tanan nga walay pagduha-duha. Sa dili madugay, nahibal-an niya sa kasingkasing ang tibuok Salmo. Bisan pa man nga napulo'g walo pa lang siya ka tuig ang panuigon, nakapanumpa na siya sa mga panata sa monghe ug sa dili madugay, pinaagi sa kalig-on sa iyang kinabuhi, nalabaw siya sa tanang monghe sa maong monasteryo. Samtang ang uban sa mga igsoon mokaon lang kaisa sa usa ka adlaw, sa gabii, ug ang uban matag ikatulo ka adlaw, siya wala magkaon sulod sa tibuok semana.

Gipangita siya sa iyang mga ginikanan sulod sa duha ka tuig apan wala siya nila makaplagan, kay gitago siya sa Dios. Naghilak sila og dako alang sa ilang anak ug nasubo kaayo nga ang iyang amahan namatay tungod sa kasubo. Si Simeon, bisan pa man, nga nakakaplag og amahan sa Dios, gipahinungod gayud ang iyang kaugalingon kaniya sukad pa sa iyang pagkabatan-on.

Samtang nagpuyo sa Lavra[5867] , ang bulahan nga si Simeon usa ka higayon miadto sa balon aron mokuhà ug tubig. Gikuha niya ang lubid gikan sa timba[5868] – usa ka hugot kaayo, hinablon gikan sa mga dahon sa

---

[5863] Ang mga unang Kristohanon mohapa sa yuta sa panahon sa pag-ampo, naghimo og porma sa krus, nga mao ang pag-unat sa ilang mga bukton paingon sa kilid; kini nagpahayag sa ilang pagtuo sa Ginoo nga gipako sa krus ug sa kahibalo sa pagkamakasasala sa tawo.

[5864] Sa ato pa, nakahukay siya paingon sa lig-on nga yuta (mainland).

[5865] Ang Bulahan nga si Teodoret, Obispo sa Cyrus, nga nagpuyo sa samang panahon kang San Simeon, mibisita kaniya personal samtang naa siya sa haligi. Nagsulat siya: 'Bisan pa man makapamatuod ako sa tanan niyang mga buhat, nahadlok ko nga sugdan ang paghisgot, basi ipakita kini sa umaabot nga henerasyon nga katingad-an ug dili kasaligan, tungod kay kini milabaw pa sa kinaiyahan sa tawo'.

[5866] Hegumen (gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'lider') – ang ulo sa usa ka monastikong komunidad.

[5867] Ang lavra (gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'bahin sa siyudad' o 'sipitang') usa ka han-ay sa mga selda nga nahimutang sulod sa palibot, nga naglibot sa puloy-anan sa abbot, nga gipahimutang sama sa mga sipitang sa siyudad. Sa unang ug katapusang adlaw sa semana, magtigom ang mga eremita alang sa banal nga serbisyo; sa nahibilin nga mga adlaw, sila magpabilin nga hilom. Mas lisod ang

palma[5869] – ug gilibot kini sa iyang hubad nga lawas, gikan sa iyang mga hita paingon sa iyang liog, kaayo ka hugot nga ang lubid misulod sa iyang unod. Milabay ang napulo ka adlaw, ug ang iyang lawas napuno sa nagbulok nga mga samad, ug sulod niining mga samad nagdagsang daghang ulod. Ang mga igsoon misugod sa pagreklamo kang abbot:

'Asa nimo gikan kining tawoha? Dili na nato siya makaya: baho kaayo siya. Walay makaduol kaniya. Sa diha nga molakaw siya, naay mga ulod nga mahulog gikan kaniya: puno usab ug ulod ang iyang higdaanan.'

Natingala ang abá sa iyang nadungog; apan, sa dihang nasuta niya nga tinuod ang tanan nilang gisulti, gipangutana niya si Simeon:

'Ingna ko, anak, nganong ingon ana ka baho?'

Apan si Simeon, nga nagpaubos sa iyang panan-aw, mitindog sa atubangan sa abá sa hilom. Nasuko ang abá ug gisugo nga pwersahan siyang hubaran sa iyang panlabas nga bisti. Unya ilang nakita nga ang buhok-buhok nga sinina nga iyang gisul-ob[5870] natabonan sa dugo, ug ang pisi misulod paglawom sa iyang unod, hangtod sa bukog. Napuno sa kahadlok ang abá ug ang tanan nga uban kaniya. Lisod kaayo tangtangon ang lubid kang Simeon, kay sa paghila niini, napunit usab ang iyang nabubulok nga unod. Apan si Simeon misugakod niining mga pag-antos nga may pagkamapailubon, nga miingon:

'Pabayan ko, sama sa usa ka baho nga iro: angayan ra ko niini nga pag-antos tungod sa akong mga sala.'

'Napulo'g walo pa lang ka tuig ang imong edad,' miingon ang abá kaniya, 'unsa kaha nga mga sala ang imong nabuhat?'

'Amahan!' tubag ni Simeon, 'ingon sa propeta: "Sa pagkadautan ako nabuhat, ug sa sala ako gipanganak sa akong inahan" (Salmo 50:7).'

Pagkadungog niini nga tubag, natingala ang abá sa kinaadman ni Simeon ug nabigla nga ang usa ka yano nga batan-on mahimong ingon ana ka lawom ang kahadlok sa Dios. Nagsugod siya, bisan pa man, sa pagpangumbinsi kaniya nga ayaw paghatag og ingon ana nga pag-antos sa iyang kaugalingon.

'Walay pulos,' ingon niya, 'ang pagsulay sa labaw sa kaugalingong kusog: igo na alang sa usa ka tinun-an nga sama sa iyang magtutudlo' (cf. Matt. 10:24).

Dugay nga panahon ang gikinahanglan aron mamaayo ang mga samad ni Simeon. Apan sa pagkaayo ni Simeon, napansin pag-usab sa abbot ug sa mga igsoon nga gikapoy gihapon niya ang iyang lawas, sama sa kaniadto. Tungod kay nahadlok nga basin sundon siya sa ubang mas huyang nga monghe ug mahitabo ang ilang kaugalingong kamatayon, gisugo sa abbot si Simeon nga mobiya sa monasteryo. Pagkahuman niyang biyaan ang monasteryo, si Simeon nangalibang sulod sa taas nga panahon sa kamingawan ug kabukiran, hangtod sa katapusan nga nakasugat siya og uga nga balon nga gipuy-an sa mga reptilya. Sa paglusong ni Simeon sa maong balon, misugod siya sa pag-ampo sa Diyos didto.

Paglabay sa pipila ka panahon, nakasinati ang abbot og panan-awon sa usa ka gabii diin nakita niya ang daghang katawhan, armado ug naggunit og kandila, nga naglibot sa monasteryo ug nagasinggit:

'Ain si Simeon, ang alagad sa Dios? Ipakita kanamo ang usa nga pinalabi sa Dios ug sa mga Anghel. Kung dili ninyo siya ipakita kanamo, among sunogon kamo ug ang tibuok inyong monasteryo. Mas dako pa si Simeon kaysa kaninyong tanan, ug pinaagi kaniya maghimo ang Dios ug daghang mga milagro dinhi sa yuta.'

Nagmata siya nga nabigla gikan sa iyang tulog, ug gisultihan sa abbot ang mga igsoon mahitungod sa iyang makalilisang nga panan-awon ug gisaysay kanila ang kahadlok nga iyang nabati tungod kang Simeon. Nagpadala siya og mga grupo sa pagpangita sa tanang direksyon aron pangitaon si Simeon ug siya mismo misugod usab sa pagpangita kaniya. Gidala niya ang pipila sa mga igsoon uban kaniya, ug ang abbot nangalibot sa disyerto ug sa mga langob, nga nangita sa asetik. Dili madugay nakit-an niya ang pipila ka mga magbalantay nga nag-atiman sa ilang mga panon sa karnero, ug pagkahuman niya sila pangutan-a, nahibaloan niya nga si Simeon naa sa usa ka walay sulod nga balon. Midali-dali siya paingon sa balon, ug gisugdan sa pagtawag kang Simeon:

'Naa ka ba dinhi, alagad sa Dios?'

---

kinabuhi sa mga lavra kaysa sa ubang mga monasteryo. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang ngalan nga 'lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Una kini nga mitungha sa Ehipto, ug unya sa Palestina.

[5868] Kana mao ang lubid nga gigamit sa pagkuha og tubig gikan sa balon.

[5869] Usa ka lubid nga hinimo sa mga sanga sa palma – susama sa atong 'mochal'.

[5870] Ang sinina nga hinablon sa buhok sa kabayo usa ka panapton nga gisul-ob sa ilawom sa lawas sa mga asketiko nga direkta sa panit.

'Pabayan ninyo ako, mga balaan nga amahan,' tubag ni Simeon, 'sa mubo lang nga panahon, hangtod ako mohawa sa akong espiritu: gikapoy ang akong kalag, kay akong nasuko ang Ginoo.'

Apan gipugos siya sa mga monghe nga gikuha gikan sa balon ug gidala sa monasteryo. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo didto, tinago nga mibiya si bulahang Simeon sa monasteryo ug misugod pag-usab sa paglibot-libot sa kabukiran ug kamingawan. Gipangulohan sa Espiritu sa Dios, miabot siya sa usa ka bukid duol sa baryo sa Talanissa ug, sa dihang nakakaplag siya og gamay nga selda nga gikutkot gikan sa bato[5871] , gisirado niya ang iyang kaugalingon didto. Nagpabilin siya sa maong selda sulod sa tulo ka tuig. Didto iyang nahinumduman kung giunsa ni Moises ug Elias pag-ayuno sulod sa kap-atan ka adlaw (Exod. 24:18; 3 Hari 19:8), ug gusto niyang sulayan ang iyang kaugalingon sa parehas nga pagpuasa. Niadtong panahona, ang obispo sa maong rehiyon nga ginganlan og Vass, nga nagabisita sa mga simbahan sa mga lungsod ug baryo, miabot sa Talanissa. Pagkadungog sa obispo bahin kang Simeon nga bulahan, miadto siya aron makita siya. Nangayo si Simeon kaniya nga isirado ang pultahan sa iyang selda sulod sa kap-atan ka adlaw, nga walay paghatag kaniya og pagkaon. Apan wala mouyon ang obispo.

'Dili angay,' matod niya, 'nga patyon sa tawo ang iyang kaugalingon pinaagi sa sobra nga pagpuasa: kay kini usa ka sala imbis nga usa ka hiyas.'

'Busa, Amahan,' tubag sa halangdon, 'bililhi lang ko og pan ug tubig, aron kung kinahanglan, mapakabuhi nako ang akong lawas pinaagi sa gamayng pagkaon.'

Gibuhat gayud ni Vass kini: pagkahuman niyang ibutang ang pan ug tubig sa selda, gitabonan niya ang pultahan og mga bato ug mibiyahe siya. Paglabay sa kap-atan ka adlaw, mibalik siya sa reverendong amahan ug, pagkahuman niyang gilisan ang mga bato, gibuksan niya ang pultahan ug misulod sa selda. Didto iyang nakita nga ang reverendo nga amahan naghigda sa yuta sama sa patay, samtang ang pan ug tubig wala'y nakahikap, naa gihapon sa samang dapit diin kini gibutang: ang bantugang asketiko wala gani kini hikapa.

Gikuha ni Vass ang espongha, gihugas ug gipabugnaw ang mga ngabil sa reverendo, ug sa diha nga nakabawi na siya og gamay nga pagbati, gihatagan niya siya sa Banal nga Misteryo. Pagkahuman niini, nabawi ni Simeon ang iyang kusog pinaagi sa pagkaon og gaan nga pagkaon. Gisaysay sa obispo ang dakong pagsakripisyo ni Simeon alang sa kaayohan sa daghang mga igsoon. Sukad niadto, ang halangdon misugod sa pag-ayuno sa samang paagi matag tuig sa panahon sa Balaang Kuwaresma, nga wala mag-inom o mokaon ug bisan unsa, ug gigugol ang iyang panahon sa walay hunong nga pag-ampo, nga nagtindog sulod sa baynte ka adlaw ug naglingkod sulod sa baynte ka adlaw tungod sa iyang dakong kakapoy.

Pagkahuman sa tulo ka tuig sa iyang masipit nga selda nga bato, misaka si Simeon sa kinatas-ang tumoy sa bukid. Aron dili siya mobiya sa maong dapit, nagkuha siya og puthaw nga kadena nga baynte ka kubitos ang gitas-[5872] , ug sa usa ka tumoy gipanganday niya ang iyang mga tiil, samtang ang pikas tumoy gipanganday niya sa bukid. Sa maong kahimtang, ang Reverendo kanunay nga nagtutok sa langit, ang iyang hunahuna misaka ngadto Kaniya nga labaw pa sa mga langit.

Ang arkipastor sa Simbahan sa Antioquia, ang bulahan nga si Meletius, nakadungog mahitungod sa asketiko ug miadto aron bisitahan siya. Sa dihang nakita niya nga si Simeon gipangposasan sa bukid, miingon siya:

'Ang usa ka tawo makapalihok sa iyang kaugalingon bisan walay kadena; dili kinahanglan mogamit og puthaw, kondili mahimo nimong ikadena ang imong kaugalingon sa usa ka dapit pinaagi lamang sa rason ug kabubut-on.'

Pagkadungog niini, ang Reverendo dali dayon nga gipraktis kini nga pagtulun-an ug, sa tinguha nga mahimong boluntaryong bihag ni Cristo, gikuha niya ang iyang mga kadena ug gibugkos ang iyang kaugalingon pinaagi lamang sa iyang kaugalingong kabubut-on, *'gipukan ang matag panghunahuna , ug ang matag hataas nga butang nga mosupak sa kahibalo sa Dios, ug gipangdakop ang matag panghunahuna ngadto sa pagsunod kang Cristo'* (2 Cor. 10:5).[5873]

[5871] Ang 'Keli' naggikan sa Latin nga pulong para sa selda sa putyukan.

[5872] Ang 'lokot' o 'lakot' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 10.5 ka vershoks.

[5873] Ang mga hunahuna nga mosupak sa hunahuna sa Dios mao ang hambog nga mga hunahuna nga supak sa mga kamatuoran sa Pagpadayag ug sa mga pagtulon-an sa Simbahan. Ang pagdala sa matag hunahuna sa pagka-priso sa pagsunod kang Kristo nagpasabot sa pagpugos sa hunahuna nga mosumite sa kamatuoran ni Kristo, sa pag-ila sa kahitas-on ug gahum niini.

Ang dungog sa balaan nga asketiko mikaylap sa halayo ug halapad. Ug ang mga tawo misugod sa pag-anhi kaniya gikan sa tanang dapit – dili lang kadtong nagpuyo sa kasikbit, apan usab gikan sa halayo nga mga yuta, diin ang uban kinahanglan pa nga moagi og taas nga biyahe aron makaanhi. Ang uban nagdala sa ilang masakiton kaniya; ang uban nangayo og pag-ayo para sa masakiton nga nagpabilin sa balay; ang uban mismo gilutos sa kalisdanan ug kasubo; ang uban gilutos sa mga demonyo. Ug wala'y bisan kinsa sa mga miadto kang Reverendo nga Amahan nga mibalik nga walay kahupayan, apan ang matag-usa nakadawat sa iyang gipangayo: ang uban nakadawat og pag-ayo, ang uban kahupayan, ang uban mapuslanong tambag, ug ang uban pa lain nga matang sa tabang. Tanan mibalik sa ilang mga panimalay nga malipayon, naghimaya sa Dios. Sa bahin sa Reverendo nga Amahan, sa matag higayon nga adunay naay naayong pinaagi sa iyang mga pag-ampo, kanunay niyang isulti:

'Gloria sa Ginoo, nga naghatag kanimo og kaayohan, ug ayaw gayud ninyo ingna nga si Simeon ang nag-ayo kaninyo – basig usa ka mas dako nga kalamidad moabut kaninyo.'

Sama sa mga suba, nagdagsang ngadto kang Simeon ang nagkalain-laing katawhan ug mga tribo: gikan sila sa Arabia ug Persia, sa Armenia ug Iberia[5874] , sa Italya, Espanya ug Britanya. Busa gipahimaya sa Dios ang usa nga naghimaya kaniya. Sa dihang daghan kaayong mga tawo ang nagtapok sa palibot ni Simeon, ug ang tanan naningkamot sa paghikap kaniya aron makadawat sa iyang panalangin, ang bulahan misugod sa pagbati nga ang ingon nga pagdayeg ug kasamok usa ka karga. Busa naghimo siya og usa ka dili pa masinati nga paagi aron makalingkawas sa kahaw-ang sa kalibutan: aron mapugngan ang mga miabot sa paghikap kaniya, nagpasiya siya sa pagtukod og haligi ug pagtindog niini. Pagkahuman pagtukod sa ingon nga haligi, nagpahimutang siya og gamay nga puloy-anan niini nga duha ka kubito ang gidak-on, ug didto niya gisugdan paggahin sa iyang kinabuhi sa pagpuasa ug pag-ampo. Ug siya mao ang unang asetikong nagbarog sa haligi. Ang haligi unom ka kubito ang gitas-on, ug si Santo Simeon nagbarog niini sulod sa daghang katuigan. Sa ulahi, gipataas ang haligi ngadto sa baynte ka kubito, ug pagkahuman ngadto sa traynta'y sais. Busa ang respetado, nga gigamit ang mga haligi nga nagkalainlain ang gitas-on sama sa hagdanan, misaka paingon sa langitnong gingharian, nga nag-antos sa pag-antos: sa ting-init, nababad sa ulan ug gisunog sa kainit; sa tingtugnaw, nag-antos sa katugnaw; ang iyang pagkaon mao ang gibabad nga igos[5875] , ug ang iyang ilimnon mao ang tubig. Duha ka bato nga bakod ang dali nga gitukod palibot sa iyang haligi[5876] .

Nakadungog ang mga balaang amahan nga nagpuyo sa mga disyerto sa paagi sa kinabuhi ni Simeon ug namangha sa iyang katingalahang mga buhat: kay wala pa'y bisan kinsa nga nakahunahuna og ingon nga paagi sa kinabuhi alang sa iyang kaugalingon nga motindog sa ibabaw sa usa ka haligi. Aron masulayan siya, nagpadala sila og mensahe kaniya:

'Ngano man nga wala ka mosunod sa mga tiil sa atong mga amahan, apan naghimo ka og lain—bag-ong—pamaagi sa kinabuhi? Pag-anaog gikan sa haligi ug sundi ang pamaagi sa kinabuhi sa karaang mga amahan sa disyerto.'

Gisugo usab nila ang mga sugo nga, kung dili mosunod si Simeon, pugson siya sa kusog aron moubos gikan sa haligi; apan kung mosunod siya ug gustong moubos, pasagdan siya nga magpabilin sa iyang gisugdan: kay unya, ingon nila, klaro nga ang iyang bag-ong pamaagi sa kinabuhi gikan sa Diyos. Pag-abot sa mga sugo kang Simeon ug pagbalita nila kaniya sa desisyon sa konseho sa mga balaang amahan sa disyerto, dali dayon siyang mitindog sa hagdanan, nga gustong moubos.

Pagkita niini, misinggit ang mga sugo:

'Dili, ayaw pag-anaog, balaan nga amahan, kondili pabilin ka sa haligi: karon nahibaloan namo nga ang buhat nga imong gisugdan gikan sa Dios. Hinaut nga Siya ang imong magtabang hangtod sa katapusan.'

Si Domnus[5877] , Patriarka sa Antioquia ug sumalili ni San Meletio, miadto usab kang Simeon; pagkakita niya sa buhat sa kinabuhi ni Simeon, natingala siya niini ug nakig-istorya siya og dugay kaniya mahitungod sa mga

---

[5874] Ang Iberia mao ang Georgia karon.

[5875] Gibabad nga mga liso – uga nga prutas, humay, trigo ug uban pa nga gibabad o giluto.

[5876] Kining mga bakod gitukod sa mga tawo nga miabot didto gamit ang uga nga bato. Ang ingon nga mga bakod nga lugar gitawag og 'mandras', ug tungod kay ang mga gustong magdedikar sa ilang kaugalingon sa ascesis ilawom sa giya ni San Simeon nagpuyo didto, gitawag siya nga usa ka 'archimandrite' (pananglitan, sa Menaion).

[5877] Si San Meletio mao ang Patriarka sa Antioquia gikan sa 358 hangtod 381, ug si Domnus II, o Domnin, gikan sa 441 hangtod 448.

butang nga mapuslanon sa kalag. Pagkahuman niini, gisaulog sa Patriarka ang Balaang Liturhiya, ug sila duha midawat sa Balaang Misteryo.

Pagkahuman niini, mibalik ang Patriarka sa Antioquia; apan ang Banal nga Simeon nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa labi pang dagkong pagpanagsa sa pag-awhag sa lawas, nga nag-andam sa iyang kaugalingon batok sa dili makita nga kaaway. Unya ang yawa, kaaway sa tanang maayo, mibisti sa dagway sa usa ka masidlak nga anghel sa E , ug nagpakita sa santo duol sa haligi sa usa ka nagdilaab nga karwahe nga gihila sa nagdilaab nga mga kabayo, daw gikan pa sa langit, ug miingon:

'Paminawa, Simeon! Ang Dios sa langit ug yuta gipadala ko kanimo, sama sa imong nakita, uban sa karwahe ug mga kabayo, aron madala tika sa langit, sama sa pagdala kang Elias (2 Mga Hari 2:11); kay takos ka sa ingon nga dungog tungod sa pagkabalaan sa imong kinabuhi, ug miabut na ang panahon nga matilawan nimo ang bunga sa imong mga paningkamot ug madawat ang korona sa himaya gikan sa kamot sa Ginoo. Busa, padali, oh alagad sa Ginoo, sa pagtan-aw sa imong Magbubuhat ug sa pagsimba Niya nga nagmugna kanimo sa Iyang kaugalingong larawan; ang mga Anghel ug Arkanghel, kauban ang mga propeta, mga apostoles ug mga martir, nangandoy usab nga makita ka.

Wala mailhi sa santo ang limbong sa kaaway ug miingon:

'Ginoo! Ako ba, usa ka makasasala, ang imong gustong dad-on sa langit?'

Ug gitaas ni Simeon ang iyang tuo nga tiil aron matapakan ang nagdilaab nga karwahe, apan sa samang higayon naghimo siya sa tanda sa krus. Unya ang yawa ug ang iyang karwahe nawala sama sa abog nga gidala sa hangin. Si Simeon, sa pagkahibalo nga usa kini ka tentasyon sa demonyo, naghinulsol ug gipaka-antos ang tiil nga iyang gigamit unta sa pag-apak sa karwahe sa yawa pinaagi sa pagtindog sa maong tiil sulod sa tibuok tuig.

Ang yawa, nga dili na makasabar sa ingon ana ka dakong buhat, gipahampak sa reverendo ang tiil og grabeng ulser; ang unod sa iyang tiil nagsugod og pagkabulok, daghang ulod ang mitungha, ug ang nana nga sagol sa ulod misalsal paingon sa ubos sa haligi hangtod sa yuta gikan sa samad. Usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Anthony[5878] , magtigom sa mga ulod nga nahulog sa yuta ug, sa sugo sa balaan nga martir, ibalik kini kaniya sa haligi. Ang santo, nga nag-antos sa iyang sakit uban sa dakong pagkamapailubon, sama sa ikaduhang Job, iyang ipahid ang mga ulod sa samad, nga nag-ingon: 'Kaon ang gipadala kanimo sa Dios.'

Niadtong panahona, ang prinsipe nga Saracen nga si[5879] Vasilik, human madungog ang daghang bahin kang Santo Simeon, miadto kaniya ug, human nakig-istorya kaniya, nakadawat og dakong kaayohan ug mituo kang Kristo. Apan sa dihang nakakita siya og usa ka ulod nga nahulog sa yuta gikan sa samad sa santo, gikuha kini sa prinsipe sa iyang kamot ug nilakaw. Gitawag siya pagbalik sa balaan ug miingon:

'Ngano man nga gidala nimo sa imong dungganong mga kamot kana nga baho nga ulod nga nahulog gikan sa akong nagkadaut nga lawas?'

Apan, gibuksan ni Vasilik ang iyang kamot ug nakit-an ang usa ka bililhon nga perla sa sulod niini, ug miingon:

'Dili kini ulod, kondili usa ka perlas.'

'Gihatag kini kanimo tungod sa imong pagtuo,' ingon sa reverendo.

Ug ang Saraceno, pagdawat sa iyang panalangin, mipadayon sa iyang pagbiyahe.

Milabay ang daghang katuigan, ug ang inahan sa Pari, si Marta, pagkahibalo niya sa iyang anak, miadto aron siya makita ug, sa paghunong sa atubangan sa bakod, naghilak siya sa kasakit. Apan si Simeon wala gustong makita siya ug nagpadala og mensahe kaniya:

'Ayaw ko pagsamok karon, akong inahan; kon kita angay, magkita ta sa sunod nga kinabuhi.'

Mas naghandum pa gyud siya nga makita siya; ug usab ang bulahan nagpadala og mensahe kaniya, nga naghangyo nga maghulat pa siya og gamay sa hilom.

Nihigda siya sa atubangan sa ganghaan sa bakod ug didto iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo. Si San Simeon nakahibalo dayon sa iyang pagpanaw ug gisugo nga dad-on ang iyang lawas ngadto sa haligi. Pagkita niya sa iyang inahan, misugod siya sa pag-ampo para kaniya uban sa mga luha. Samtang nag-ampo siya, nakita ang

---

[5878] Si Anthony usa ka disipulo ni San Simeon ug gisulat niya ang iyang hagiograpiya.

[5879] Saracens – mga lumolupyo sa Arabia. Sa sinugdanan, kini nga ngalan nagtumong sa usa ka nomadiko nga tribong tulisan, apan sa ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat ang maong termino sa tanang Muslim sa kinatibuk-an.

lihok sa lawas ni Santa Marta, ug usa ka pahiyom ang mitungha sa iyang nawong. Ang tanan nga nakasaksi niini namangha ug naghimaya sa Dios. Gilubong siya sa kilid sa haligi, ug gisaulog sa balaan ang iyang inahan sa pag-ampo kaduha matag adlaw. Paglabay sa mubo nga panahon, gipulihan pag-usab ang haligi sa balaan, ug usa ka bag-o, nga kwarenta ka kubitos ang gitas-on, ang gitukod para kaniya. Mitindog ang reverendo sa maong haligi hangtod sa iyang kaugalingong bulahan nga pagpanaw.

Walay tubig sa duol sa dapit diin nagpuyo ang reverendo nga amahan sa iyang katingalahang kinabuhi – kinahanglan pa kini dalhon gikan sa layo, nga naghatag og dakong kasakit sa mga miadto aron bisitahan siya ug sa ilang mga hayop. Sa pagkakita niya niining pag-antos tungod sa kakulang sa tubig, ang Balaang Amahan nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo nga magpadala Siya og tubig, sama sa Iyang gibuhat kaniadto alang sa mga Israelinhon nga nangagaygay sa kamingawan (Num. 20:2–10). Busa, mga alas dyes sa buntag, kalit nga nangurog ang yuta ug nabuka sa sidlakan nga bahin sa palibot, diin mitungha ang usa ka lungag nga sama sa langob, diin, labaw pa sa tanang gilauman, daghan kaayo ang tubig. Gisugo sa santo nga hukayon pa ang lugar og pito ka kubitos sa tanang direksyon, ug nibotod ang tubig gikan didto.

Usa ka babaye, nga nangagah sa gabii, nilunok ang usa ka gamay nga bitin kauban sa tubig. Kining bitin misugod og pagtubo sulod sa sabakan sa babaye ug mitubo. Ang panit sa babaye nahimong berde sama sa sagbot, ug daghang doktor ang mitambal kaniya, apan wala siya nila naayo. Gidala siya nila kang Santo Simeon. Miingon ang balaan, 'Hatagi siya og niining tubig aron imnon.' Ug sa dihang nagsugod na og inom ang babaye, usa ka dakong bitin ang migawas gikan kaniya; ug samtang kini nag-uyog paingon sa haligi, dali dayon kini nga nabungkag.

Ang pipila ka mga tawo, nga nagbiyahe gikan sa layo aron makita ang Banal nga Amahan, nangita og dalangpanan gikan sa kainit ug mihunong sa ilawom sa usa ka kahoy aron magpahulay sa pipila ka gutlo. Naglingkod didto sa landong, ilang nakita ang usa ka buntis nga usa nga naglabay ug gitawag nila kini:

'Tungod sa pag-ampo ni San Simeon, among hangyo kanimo, hulat lang gamay!'

Ug nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: mihunong ang usa. Busa bisan ang mga hayop nahimong malumo ug masunuron sa ngalan sa santo! Gikupot nila ang usa ka usa, gipatay nila kini, gipanit, ug nagluto sila og pagkaon gikan sa unod niini. Apan sa diha nga nagsugod pa lang sila og kaon, kalit silang natandog sa kasuko sa Dios, nawala ang ilang tingog nga sama sa tawo ug misinggit sila sama sa usa. Midagan sila kang San Simeon, nagdala sa panit sa usa ingon usa ka pamatuod sa ilang sala. Nabilin sila tupad sa haligi sulod sa duha ka tuig ug halos dili na sila naayo o makasulti pag-usab sama sa tawo; ug gisabit nila ang panit sa usa sa haligi ingon usa ka pamatuod sa nahitabo.

Sa maong bukid diin nagpuyo si San Simeon isip usa ka eremita, dili layo sa haligi, adunay usa ka makalilisang nga bitin nga nagpuyo, nga tungod niini wala gani tanom nga motubo sa maong dapit. Usa ka adlaw, usa ka sanga nga hapit kutob sa usa ka bukton ang gitas-on misulod sa tuo nga mata sa bitin, hinungdan sa dakong kasakit niini. Unya ang bitin misaka sa haligi sa santo ug, naghigda sa ganghaan sa bakod, mitungo pag-ayo, sama sa nagpakita og pagkamaubos ug nagpakiluoy kang San Simeon. Ug sa dihang gitan-aw siya sa santo, ang sanga dali dayon nahulog gikan sa iyang mata, ug ang bitin nagpabilin didto sulod sa tulo ka adlaw, naghigda sa ganghaan sama sa karnero. Ang tanan miagi-agi nga walay kahadlok ug wala'y nasamdan gikan niini. Sa dihang hingpit nang naayo ang mata, mibalik ang bitin sa iyang lungib. Ug ang tanan nagtan-aw ug namangha sa katingalahang milagro.

Sa kana nga yuta nagpuyo ang usa ka leopardo[5880] , usa ka dako ug labing makalilisang nga mananap, nga nagakaon og tawo ug mga hayop. Walay bisan kinsa ang nangahas nga moagi sa dapit diin nagpuyo ang hayop – ug naghimo kini og dakong kadaut sa palibot. Gipahibalo ang balaan nga tawo bahin niini. Nagmando siya nga kuhaon ang yuta gikan sa iyang bakuran ug tubig gikan sa maong dapit, ug pagkahuman nila paglibot sa dapit diin nahimutang ang hayop, ipanglapak ug ipangwisik kini gikan sa gilay-on. Ug gibuhat nila ang gisugo sa balaan. Paglabay sa mubo nga panahon, sa dihang wala na nila makita ang halimaw, nangita sila niini ug nakit-an nila nga patay na kini, naghigda sa mismong yuta nga gikuha gikan sa bakod sa reverendo. Ug ang tanan naghimaya sa Dios.

[5880] Ang pard, o leopardo, usa ka maninila nga hayop nga susama sa tigre, apan ang balhibo niini batik-batik imbis nga gulis-gulis ug mas gamay ang gidak-on.

Paglabay sa dili madugay, usa ka laing hayop, nga mas mabangis pa kaysa sa una, mitungha sa maong yuta—usa ka hayop sa pulong. Usa kini ka tulisan gikan sa Antioquia[5881] , nga ginganlan og Jonas. Gipamatay niya ang daghang mga tawo sa mga dalan ug sa ilang mga panimalay, giatake niya ang mga baryo ug mga subdibisyon sa tago ug walay pasidaan. Walay makadakop kaniya, bisan daghan ang nagpaabot kaniya sa dalan; siya kusgan kaayo ug maisug, nga walay makasukol kaniya. Sa dihang ang Antioquia nahugno sa kagubot ug gipadala ang mga sundalo aron dakpon siya, ang tulisan, nga walay lain paagi aron makalingkawas sa daghang nagasubay kaniya, midagan paingon sa bakuran sa Banal nga Simeon. Nagkabit sa haligi, sama sa babaye nga naghilak sa tiilan ni Kristo (Lucas 7:37–38), siya naghilak sa mapait.

Ug ang santo mitawag kaniya gikan sa tumoy sa haligi:

'Kinsa ka, asa ka gikan, ug ngano ka niabot dinhi?'

Mitubag siya:

Ako si Jonathan ang tulisan, nga nakabuhat sa tanang matang sa dautan, ug mianhi ako dinhi aron maghinulsol sa akong mga sala.'

Samtang siya nagasulti, misulod dayon ang mga sundalo gikan sa Antioquia ug misugod og singgit sa reverendo:

'Ihatag kanamo, Amahan, ang among kaaway, ang tulisan, kay andam na ang mga hayop sa siyudad nga magkagisi-gisi kaniya!'[5882]

Apan si Simeon nga bulahan miingon kanila:

'Mga anak ko! Dili ako ang nagdala kaniya dinhi, kondili ang Dios, nga nagtinguha sa iyang paghinulsol, mao ang nagpadala kaniya kanako; kon makasulod kamo sa sulod, kuhaa siya; apan dili ko siya madala gawas kaninyo, kay nahadlok ako kaniya nga nagpadala kaniya kanako.'

Pagkadungog niini, ug tungod kay wala na sila kaisog mosulod sa kulungan o bisan mosulti og usa ka pulong batok sa balaan, mibalik ang mga sundalo nga nahadlok ug gisulti nila ang tanan sa Antioquia.

Ang tulisan, bisan pa man, nagpabilin sa haligi sulod sa pito ka adlaw, nagahilak sa kapait, nagasumuko sa pag-ampo sa Dios ug nagakumpisal sa iyang mga sala. Ang tanan nga anaa, sa pagkakita sa iyang paghinulsol ug paghilak, nabati usab ang kalooy. Paglabay sa pito ka adlaw, ang tulisan misinggit sa balaan:

'Amahan! Dili ba nimo tugotan nga mohawa ko?'

'Mobalik na usab ba ka sa imong dautang binuhatan?' miingon ang balaan nga amahan kaniya.

'Dili, Amahan,' matubag niya, 'miabot na ang akong oras.'

Ug samtang nag-istorya siya kaniya sa ingon niini, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios. Sa dihang hapit na itabon sa mga disipulo ni San Simeon ang lawas sa tulisan sa kilid sa pader, miabot ang mga kumander sa militar gikan sa Antioquia ug misinggit:

'Ihatag kanamo, Amahan, ang among kaaway, nga maoy hinungdan nga ang tibuok siyudad nabalaka.'

Apan mitubag ang respetadong amahan:

'Ang nagdala kaniya kanako miuban sa usa ka panon sa langitnong mga mandirigma ug gidala siya, nga nahinlo sa paghinulsol, ngadto sa Iya; busa, ayaw ko pagsamoka.'

Pagkita sa mga kumander sa nangamatay nga tulisan, napuno sila sa kahadlok ug gidayeg ang Dios, nga dili maghandum sa kamatayon sa usa ka makasasala. Sa pagbalik nila sa siyudad, ilang gipahayag ang ilang nadungog gikan sa halangdong amahan ug ang ilang nakita.

Nagtindog sa haligi sama sa kandila sa kandelerya, ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Simeon nagpakita ingon usa ka kahayag sa kalibutan, nagpasiga sa mga katawhan nga nagpuyo sa kangitngit sa pagsimba sa diyos-diyosan ug nag-iya kanila paingon sa kahayag sa kahibalo sa tinuod nga Dios. Himaya sa katingalahang grasya sa Dios nga naglihok sulod kaniya! Nagbarog sa usa ka dapit, gidala sa asketiko ang daghang tawo ngadto sa pagtuo sama sa pagbiyahe niya sa tibuok uniberso, nagtudlo ug nagwali. Kay, sama sa adlaw, gipadayag niya ang mga sinag sa iyang mahimayaong kinabuhi ug sa iyang matam-is nga pagtudlo, ug gipahayag ang mga yutang

---

[5881] Sa panahon sa kinabuhi sa Banal, adunay daghang siyudad nga nagbitbit niini nga ngalan; ang labing duol sa lugar diin siya nangitag dalangpanan mao ang Antioquia sa Seleucia (duol sa lungsod sa Seleucia sa Pieria).

[5882] Ang pagpangabli sa mga kriminal sa mga mabangis nga hayop – usa ka porma sa pagbitay – kasagaran gihimo sa espesyal nga mga bilding nga gitawag og sirkus, ug kini, isip panulondon gikan sa panahon sa pagano, usa ka pampublikong pasundayag.

naglibot. Sa iyang haligi makita ang mga Persyano ug Armenyo nga nagadawat sa balaan nga bunyag; samtang ang mga Ismaelita[5883] miabot sa daghang grupo—duha ka gatos, tulo ka gatos, ug usahay hangtod usa ka libo sa usa ka higayon; nagasinggit, ilang gisalikway ang mga sayop sa ilang mga amahan ug, gidala ngadto sa haligi ang mga diyos-diyosan nga ilang gihalad ug gisimba sukad pa sa karaang panahon, ilang gipikas-pikas kini batok sa haligi ug gitamakan sa tiil; ug pagdawat nila sa balaod sa tinuod nga pagtuo gikan sa tam-is sama sa dugos nga dila sa balaan ug pagkahimong takus nga makatagamtam sa Balaang Misteryo, mibalik sila uban sa dakong kalipay, nga gipasiugda sa kahayag sa Balaang Ebanghelyo.

Usa ka Saracen nga kumander, nga ang paryente naparalisa, nangayo sa santo nga tambalan kining masakiton. Gisugo sa santo nga dad-on siya sa haligi ug nangutana:

'Ikaw ba mosalikway sa dautan sa imong mga amahan?'

Mitubag siya:

'Oo.'

Ug nangutana pag-usab ang santo:

'Nagtuo ka ba sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo?'

Ang paralisado nga lalaki mitug-an nga nagtuo siya nga walay duhaduha.

Unya miingon ang santo, 'Tindog,' ug sa dayon mitindog ang batan-on, himsog sama sa wala gyud siya masakit. Ug aron mas klaro nga mapakita ang iyang pagka-ayo, gisugo sa balaan ang batan-on nga i-alsa ang kumander sa militar—usa ka tawo nga bug-at ang panglawas—sa iyang abaga ug dalhon pabalik sa kampo, nga gihimo sa batan-on, gi-alsa siya sa iyang abaga sama sa usa ka bungkos sa humay. Sa pagkakita niini, ang tanan midayeg sa Dios, nga nagbuhat og katingalahang mga milagro pinaagi sa Iyang balaan.

Ang reverendo nga amahan adunay usab gasa sa pagpanagna, kay gitagna niya ang uga, gutom, ug salot duha ka tuig daan, ug miingon usab nga mosalakay ang mga tipaklong sulod sa traynta ka adlaw; ug nahitabo gayud kini tanan. Sa usa ka higayon, sa usa ka panan-awon, nakakita siya og duha ka tungkod nga naganaog gikan sa langit, ang usa nahulog sa sidlakan ug ang usa sa kasadpan. Gisaysay sa balaan nga amahan kini nga panan-awon sa mga anaa didto ug nagpanagna nga ang mga Persiano ug mga Scythian[5884] motindog batok sa mga teritoryo sa Griyego ug Romano. Ug uban sa daghang luha ug walay hunong nga pag-ampo, ang Banal nga Amahan nangayo sa Dios nga iliko ang Iyang matarong nga kasuko ug dili tugotan nga mahulog kana nga silot sa mga Kristohanon. Ug iyang gihangyo ang Dios alang niini: aron ang tibuok hukbong Persyano, nga andam na sa pakig-away, sa kabubut-on sa Dios napalangan sa paglansad sa ilang kampanya, ug sa dihang misiklab ang panagbangi sa sulod sa mga Persyano, ilang gibyaan ang ilang plano.

Sa usa ka higayon, nahibal-an sa Reverendo nga gibalik ni Emperador Teodosio ang Bata[5885] sa mga Hudiyo ang usa ka balay-pag-ampo nga gihatag sa mga Kristohanon. Dali dayon siyang nagpadala og sulat sa hari ug, nga wala magtagad sa awtoridad sa hari, gihulga siya sa kasuko sa Dios. Pagkabasa sa sulat, napuno sa kahadlok ang emperador; gisugo niya pag-usab ang mga Kristohanon nga kuhaon ang balay sa pag-ampo, gipahawa sa katungdanan ang gobernador sa siyudad nga nagtambag sa pagbalik sa simbahan ngadto sa mga Hudiyo, ug nagpadala siya og personal nga hangyo sa Reverendo, nga pasayloon siya ug mag-ampo sa Diyos alang kaniya. Ang asawa sa hari, si Reyna Eudoxia, nga pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana nahulog sa Eutychian nga erehiya[5886] , gisaway sa Reverendo sa iyang mga sulat, ug sulod sa upat ka bulan gibalik niya siya sa pagkamatinud-anon. Pagkahuman sa iyang pagbag-o, nga nagpuyo pa og upat ka tuig sa paghinulsol, gihatagan siya og bulahan nga pahulay sa Jerusalem ug gilubong sa Simbahan ni San Esteban nga Unang Martir, nga siya mismo ang nagtukod. Si Marcian[5887] , nga misunod kang Teodosio ang Batan-on sa trono, kanunay nga nagbisita sa Reverendo sa sekreto ug nakadawat og dakong kaayohan gikan kaniya.

[5883] Ang mga Ismaelita – mga kaliwatan ni Ismael, anak sa patriyarka Abraham kang Hagar: tan-awa Genesis 25:12 ug mosunod.

[5884] Ang mga Skita nagpuyo kasagaran sa baybayon sa amihanan sa Itom nga Dagat.

[5885] Naghari siya gikan sa 408 hangtod sa 450.

[5886] Si Eutyches, nga gisilotan sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, nagtudlo nga si Hesukristo adunay usa ka kinaiya—ang kinaiyahan nga diyosnon—samtang ang Balaang Simbahan kanunay nga nag-ila, ug nagpadayon sa pag-ila, kang Hesukristo og duha ka kinaiya, pareho sa substansya ug dili mabahin—ang diyosnon ug ang tawo.

[5887] Naghari siya gikan sa 450 hangtod sa 457.

Ang Reyna sa Persia, pagkadungog sa mga milagro ug pagkabalaan sa Balaan nga Simeon, nagpatawag kaniya aron mangayo sa iyang panalangin ug nakadawat gikan kaniya og balaan nga lana, nga iyang giisip nga dakong gasa ug gipreserbar uban sa dungog.

Ang Reyna sa Ismael, nga baog, nagpadala og mensahe sa Banal, nga naghangyo kaniya nga ipangamuyo siya ug naglaum nga pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo siya mahimong inahan. Ug mao gayud ang nahitabo: kay sa dili madugay naayo ang iyang kabao, ug siya nanganak og usa ka anak nga lalaki. Gidala sa Reyna ang bata uban kaniya, ug mibiyahe siya paingon sa Banal. Apan sa dihang nadungog niya nga dili tugotan ang mga babaye nga makakita sa Banal nga Amahan—kay wala gani niya gitugotan ang iyang kaugalingong inahan nga moanhi kaniya—gipadala niya ang iyang anak nga gikuptan sa mga sulugoon, nga gisugo sila sa pagsulti:

'Tan-awa, Amahan, ang bunga sa imong balaan nga mga pag-ampo; panalangini kining bata.'

Unsa may masulti pa bahin sa dili masukod nga mga buhat sa bililhon nga tawo? Dili kini masukod sa pulong, kay milabaw pa kini sa kusog sa tawo.

'Ako,' ingon sa bulahan nga si Teodoreto, 'labaw sa tanan natingala sa iyang pagkamapailubon: adlaw ug gabii siya nagtindog sa ingon nga paagi nga makita siya sa tanan. Nahitabo kaniadto nga ang pultahan ug dakong bahin sa ibabaw nga bungbong nahugno tungod sa pagkadunot, ug hangtod nga mabalik-tukod ang bungbong ug pultahan, ang santo nagpabilin nga makita sa tanan sulod sa pila ka panahon. Unya nakasaksi sila og bag-o ug katingalahang talan-awon: usahay motindog siya nga walay lihok sulod sa taas nga panahon, samtang sa ubang panahon mag-ampo siya sa Dios, nga kanunay nagapakumbaba. Usa sa mga nagbarog tupad sa haligi miingon nga gusto unta niya ihap ang mga pagyuko nga gihimo sa asceta nga walay hunong; ug pagkahuman niya nga nakahimo og usa ka libo, duha ka gatos, ug upat ka pulo ug upat ka yuko, napul-an siya ug tungod kay dili na niya makaya tan-awon pataas sa kahitas-on sa haligi, mihunong na siya sa pag-ihap. Ang santo, bisan pa niana, wala gikapoy sa mga pagyuko; imbis niana, tungod kay mamangan ra siya kausa sa usa ka semana—ug gamay ra gayud ug gaan pa—nahimong gaan ang iyang tiil ug makahimo siya og kanunay nga pagyuko. Tungod sa dugay nga pagtindog, mitumaw usab ang usa ka ulser sa iyang pikas paa nga dili na maayo, ug daghang dugo ang nibubo gikan niini. Bisan pa niana, kining pag-antos wala makapahunong sa iyang paghunahuna sa Diyos.

Mapisan nga gidala sa boluntaryong martir ang tanan niini, apan napugos siya nga ipakita ang iyang samad. Usa ka pari gikan sa Arabia, usa ka buotan ug Dios-gipangandoy nga tawo, miduol kaniya ug miingon:

'Gipangutana tika sa ngalan sa Kamatuoran mismo, nga nagdani sa katawhan ngadto Niya: sultihi ako, tawo ka ba o usa ka espiritu nga walay lawas?'

'Ngano man nimo ako kini gipangutana?' matod sa reverendo.

'Nakadungog ko bahin kanimo,' tubag sa pari, 'nga dili ka mokaon, dili ka moinom, ug dili ka matulog: apan dili kini kinaiya sa usa ka tawo, ug ang tawo dili mabuhi kung walay pagkaon, ilimnon, ug tulog.'

Ug gisugo sa reverendo ang pari nga mosaka sa iyang haligi ug gitugotan siyang makita ug mahikap ang samad, nga natabonan sa nana ug ulod. Ang pari, pagkakita sa samad ug pagkadungog gikan sa reverendo nga mokaon ra siya kaisahan sa usa ka semana, namangha sa pagkamapailubon ug pagka-asketiko sa santo.

Bisan pa sa ingon nga mga katingalahan, sa pagbuhat og daghang mga milagro ug sa pagkinabuhi nga matarong, ang reverendo mapainubsanon ug mapakumbaba, sama sa siya mas ubos ug dili angay kay sa tanang uban nga mga tawo. Para sa tanan, pareho ka hayag ang iyang nawong ug mapinanggaon ang iyang mga pulong—bisan sa usa ka maharlika o ulipon, sa dato o sa pobre, ug bisan pa sa mga , ang labing ubos sa mga gipahimulag: kay wala siyay pagpabor. Ug ang tanan dili gyud makabusog—ni sa paghunahuna sa iyang balaan nga dagway, ni sa iyang matam-is nga pakigpulong, kay ang iyang mga ngabil napuno sa grasya sa Espiritu Santo. Tungod kay aduna siya'y gasa sa kinaadman, matag adlaw gipuno niya ang kasingkasing sa iyang mga tigpaminaw sa daghang pagtulon-an, ug daghan, nga natudloan sa iyang mga pulong, mibiya sa tanang butang sa kalibutan ug, sama sa mga langgam, misaka sa kahitas-an – ang uban miadto sa mga monasteryo, ang uban sa kamingawan, samtang ang uban nagpabilin aron magpuyo uban kaniya.

Ang adlaw-adlaw nga rutina sa reverendo mao kini. Gigugol niya ang tibuok gabii ug adlaw hangtod sa ikasiyam ka oras sa pag-ampo; pagkahuman sa ikasiyam ka oras, maghatag siya og sermon sa mga nagtigom sa haligi; unya maminaw siya sa mga panginahanglan ug hangyo sa bisan kinsa nga moanha kaniya ug mag-ayo sa mga masakiton. Dayon niya husayon ang panaglalis ug panagbangi sa mga tawo ug ibalik ang kalinaw; sa katapusan, sa pagsalop sa adlaw, mobalik siya sa pag-ampo. Samtang nagbuhat siya niining mga buluhaton, wala

gyud siya mohunong sa pag-atiman sa kalinaw sa Simbahan, gipapas ang pagka-pagano, gisupak ang mga panamastamas sa mga Hudiyo, ug gipanglaglag ang mga heretikal nga pagtulon-an; samtang pinaagi sa iyang maalamon ug makapadasig nga mga sulat, iyang giya ang mga hari, prinsipe, ug tanan nga naa sa awtoridad paingon sa kahadlok sa Dios, sa kaluoy ug gugma, ug giinspirar sila sa pagpanalipod sa Simbahan sa Dios, nga nagtudlo sa tanan sa daghang mga butang nga mapuslanon alang sa kalag. Busa, samtang nagpuyo og katingalahang kinabuhi nga daw dili ikasustento sa tawo, nagkadool na siya sa iyang katapusan, human mamuyo og kapin sa usa ka gatus ka tuig. Nagtindog siya sa haligi sulod sa walumpung ka tuig, sumala sa kasaligan nga mga sugilanon sa mga tawo. Hapupuno na siya sa pagkamatinud-anon – usa siya ka anghel sa yuta ug usa ka tawo sa langit.

Ang iyang disipulo nga si Anthony nagasaysay sa bulahan nga pagpanaw sa maong halangdon ingon niini.

'Usa ka adlaw,' ingon niya, 'sa Biyernes, pagkahuman sa ikasiyam ka oras, samtang nagpaabot kami sa iyang kanunay nga pagtudlo ug panalangin, wala siya mitan-aw kanamo gikan sa haligi; ni wala usab niya gipadayag ang iyang amahanong mga pulong kanamo sama sa iyang batasan sa Sabado o Domingo. Napuno ko sa kahadlok, busa misaka ko sa haligi, ug didto nakita nako ang Reverendo nga nagtindog nga nakayuko ang ulo, mura'g nag-ampo, ug ang iyang mga kamot nakapilo sa iyang dughan. Sa paghunahuna nga nag-ampo siya, mitindog ko nga hilom; unya, sa pagduol nako kaniya, miingon ko:

'Amahan! Panalangini kami, kay ang mga tawo naglibot na sa haligi sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, nagpaabot sa imong panalangin.' Apan wala siya motubag kanako. Ug usab misulti ko kaniya:

'Ngano, Amahan, wala ka motubag sa imong anak nga nagmasubo? Nakapasakit ba ko nimo sa bisan unsang paagi? Iyab-ot lang ang imong kamot kanako aron mahagkusan ko kini.'

Apan walay tubag. Pagkahuman sa akong pagbarog sa atubangan niya sulod sa tunga ka oras, nagsugod na ko'g duhaduha ug nangutana sa akong kaugalingon: dili pa ba siya mibyahe ngadto sa Ginoo? Giduol nako ang akong dalunggan sa iyang kiliran, ug wala koy nadungog nga gininhawa; usa ka kusgan nga humot, sama sa nagkalain-laing humot nga lana, ang nagagikan sa iyang lawas.

Unya, sa pagkahibalo nako nga siya mibalik na sa Ginoo, napuno ko sa kasubo ug naghilak ko sa pag-ayo. Ug sa pagduol nako kaniya, gipahiluna nako ug gitago ang iyang mga relikya, ug gikahoy nako ang iyang mga mata, ang iyang bungot, ang iyang mga ngabil ug ang iyang mga kamot, samtang nagaingon:

'Kanino nimo ako biyaan, Amahan? Asa nako madungog ang imong matam-is nga mga pagtulon-an? Asa nako mapuno sa imong langitnong pakigpulong? O unsang tubag akong ihatag bahin kanimo sa mga tawo nga nagpaabot sa imong panalangin? Unsa akong isulti sa mga masakiton nga moanha dinhi aron mangayo og tambal? Ug kinsa, sa pagtan-aw sa imong haligi nga walay sulod, nga wala ka isip suga niini, nga dili maghilak? Ug sa dihang daghan ang moanha gikan pa sa layo, nga mangita kanimo, ug dili ka makaplagan – dili ba sila mohilak pag-ayo? Kaauy-an ko! Karon makita pa tika, apan ugma – bisan pa sa tuo o sa wala ko moadto – dili na tika makaplagan!

Sa paghilak nako kaniya sa ingon niini, sa kasakit sa akong kalag natulog ko, ug tan-awa, ang Balaan nga Tawo mipakita, sama sa adlaw, nga nagaingon:

'Dili ko biyaan kining haligi, ni kining dapita, ni kining bulahan nga bukid. Paubos ka ug hatagi og panalangin ang katawhan, kay ako nangamatay na. Mao kini ang gusto sa Ginoo; ug ayaw sila sultihi, aron dili magkaroon og mga hungihong, apan ipahibalo dayon ang balita bahin kanako sa Antioquia. Angay ka nga mag-alagad dinhi, ug ang Ginoo magahatag kanimo og ganti sumala sa imong paningkamot.

Ug namata ko gikan sa akong pagkatulog, ug miingon nga nagkurog, 'Ayaw ko kalimti, Amahan, sa imong balaan nga pahulay' – ug nahulog ko sa iyang mga tiil, ug gihalokan ang iyang balaan nga mga tiil, ug, gikuptan nako ang iyang kamot, gibutang kini sa akong mga mata, nga nag-ingon, 'Panalangini ako, Amahan' – ug naghilak ko pag-usab nga mapait. Unya, mibangon ako, gihikap nako ang akong mga luha aron walay makahibalo sa nahitabo; mibaba ako ug tinago nga nagpadala og usa ka matinud-anong igsoon paingon sa Antioquia kang Patriarka Martir[5888] , uban ang balita sa pagpanaw sa halangdon. Ug sa dili madugay miabot ang patriarka uban sa tulo ka obispo, ingon man ang gobernador uban sa iyang mga tropa, ug usa ka daghang katawhan, dili lamang gikan sa Antioquia kondili usab gikan sa tanang kasikbit nga mga lungsod ug baryo, ingon man ang mga monghe

[5888] Si Martirius mao ang Patriarka sa Antioquia gikan sa 456 hangtod 468.

gikan sa mga monasteryo nga nagbitbit og kandila ug insenso, ug usa ka dagkong grupo sa mga Saraceno dali nga nagdagsang didto sama sa mga suba, tungod kay ang balita sa kamatayon sa respetado nga tawo mikaylap sa halayo ug lapad, gidala sa hangin. Ug ang Patriarka, kauban ang mga obispo, misaka sa haligi; ug pagkahuman nila kuhaon ang mga balaan nga relikya, ilang gidala kini paubos ug gibutang sa tiilan sa haligi. Ug ang tanang katawhan nanghilak; bisan pa ang daghang mga langgam, sa atubangan sa tanan, nilupad palibot sa haligi nga nag-ungol, sama sa nagasubo sa pagpanaw sa ingon nga suga sa kalibutan. Ang paghilak sa tibuok katawhan madungog sulod sa pito ka stadia[5889] , ug ang mga bukid, uma, ug kahoy sa palibot daw nagminos ug naghilak uban sa katawhan, kay sa tanang dapit ngitngit ang hangin ug nagkatigum ang mga panganod. Sa akoa, nakakita ko og usa ka Anghel nga nagpakita sa atubangan sa balaang relikya; ang iyang nawong sama sa dalugdog ug ang iyang bisti sama sa niyebe, ug uban kaniya ang pito ka mga tigulang nga nag-istoryahanay; nadungog nako ang ilang mga tingog, apan wala nako masabti unsay ilang gisulti, kay gikuptan ko sa kahadlok ug kahingawa.'

Sa adlaw nga namatay ang Kagalang-galang Simeon, ang iyang disipulo ug sumusunod sa estilo sa kinabuhi sa santo, ang Kagalang-galang Daniel—sa dili pa moabot ang panahon nga siya, sa daplin sa Itom nga Dagat duol sa Constantinople, nagplano usab mosaka sa haligi— – nakakita siya, gikan sa direksyon sa haligi ni Banal Simeon, sa daghang langitnong panon nga misaka gikan sa yuta paingon sa langit, ug taliwala nila ang malipayong kalag ni San Simeon nga misaka pataas. Ug dili lang ang Kagalang-galang Daniel, apan usab ang Bulahan nga Auxentius, nga gitawag gikan sa kamingawan paingon sa Konsilyo sa Chalcedon[5890] , nakakita usab sa maong butang samtang naa siya niadto sa Bethany[5891] .

Sa dihang gibutang ang mga balaan nga relikya ni San Simeon sa giandam nga paglubonganan, gipahaba sa patriyarka ang iyang kamot, nga gusto unta kuhaan og gamay nga buhok gikan sa bungot sa santo isip usa ka bulahan nga pahinumdom, ug sa kalit lang nangalot ang iyang kamot. Human sa mainitong pag-ampo sa tanan ngadto sa Dios ug sa santo, nibalik sa maayong kahimtang ang kamot sa patriyarka. Pagkuha nila sa balaang relikya ni San Simeon, gidala nila kini paingon sa Antioquia samtang nag-awit og mga salmo, ug ang tibuok siyudad migawas aron masugat sila. Aduna didto usa ka lalaki nga bungol ug pipì sulod sa kap-atan ka tuig. Pagkita niya sa balaang lawas sa balaan, dali dayon nabuksan ang iyang pandungog ug panultihon, ug siya, nga nahulog sa atubangan sa balaang relikya, misinggit: 'Nianhi ka alang sa akong kaayohan, alagad sa Dios, kay ang imong pag-abot nakapahilunas kanako.'

Ang mga lumolupyo sa Antioquia, pagdawat nila sa lawas sa santo—nga mas bililhon pa kaysa bulawan o pilak—gidala nila kini sa dakong patriyarkal nga simbahan[5892] , ug daghang mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo sa iyang lubnganan. Pipila ka tuig pagkahuman, gitukod ang usa ka simbahan alang sa dungog sa Banal nga Simeon nga Stylita, ug didto gibalhin ang iyang mga balaan nga relikya.

Ang Banal namatay atol sa paghari ni Leo ang Dako[5893] , sa ika-upat ka tuig sa maong paghari. Kini mao ang tuig 460 AD. Nagpadala si Emperador Leo og mga sugo ngadto sa mga tawo sa Antioquia, nga nangayo sa paghatag sa mga balaan nga relikya sa santo aron kini madala sa Constantinople; apan sila, nga dili gustong mawad-an sa ingon nga manalipod, miingon sa mga sugo sa emperador:

'Tungod kay ang among siyudad walay bungbong nga bato—kay nahugno kini, ang uban gipahugno sa kasuko sa hari ug ang uban nabungkag sa dakong linog[5894] —mao kini gayud ang hinungdan nganong gidala namo ang balaang lawas ni Simeon, aron kini magsilbing bungbong ug depensa para kanamo[5895] .'

[5889] Ang stadiyo usa ka yunit sa gitas-on, mga 88 ka fathom; pito ka stadiyo mga 1.25 ka verst.

[5890] Ang Konseho sa Chalcedon – ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho – nahitabo niadtong 451.

[5891] Bethany – usa ka baryo sa habagatang-sidlakan sa Jerusalem, gamay ra kapin sa duha ka verst ang gilay-on, sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo.

[5892] Ang 'Dakong mga Simbahan' sa Sidlakan mao kadtong nahimutang sulod sa mga patriarkaato ug gitudlo sa mga patriarka mismo alang sa pagsaulog sa Banal nga mga Serbisyo.

[5893] Si Leo ang Dako naghari gikan sa 457 hangtod sa 474.

[5894] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Siria, kaniadto ang maanindot nga kapital sa estado sa Siria, apan karon usa na lang ka gamay ug pobre nga lungsod sa Asyanong Turkiya.

[5895] Usa ka bahin sa mga relikya ni San Simeon gilipat pagkahuman ngadto sa Banal nga Daniel nga Stylita, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, sumala sa nakasulat sa hagiograpiya niining santo – Disyembre 11.

Sa mismong dapit diin nagtindog ang haligi sa Banal nga Simeon, gitukod ang usa ka matahum nga simbahan nga porma-krus sa iyang ngalan ug natukod usab ang usa ka dakong monasteryo[5896] . Ug natuman sa Banal ang saad nga iyang gihimo sa iyang disipulo nga si Anthony sa usa ka panan-awon, nga dili niya biyaan ang iyang dapit: kay wala'y kulang didto sa mga milagro ug pagtambal sa mga masakiton. Ug sa adlaw sa iyang paghinumdom matag tuig, usa ka dakong bitoon ang motungha ibabaw sa haligi ug mosidlak sa tibuok nasud. Daghang mga historikal nga manunulat ang nagpamatuod sa pagpakita niining bitoon, labi na si Evagrius Scholasticus[5897] , nga nakakita niini sa iyang kaugalingong mga mata. Ang maong si Evagrius misulat nga kini nga balaan nga dapit bawal sa mga babaye, ug gihimo ang tanang pag-amping aron masiguro nga walay tiil sa babaye nga makatandog sa hagdanan; bisan ang inahan mismo sa santo wala gitugotan nga molabang niini. Gisulti nga usa ka babaye nagsul-ob og bisti sa lalaki aron makasulod siya sa Simbahan ni San Simeon nga dili mailhan, ug sa dihang naigo niya ang hagdanan sa simbahan, dali siyang natumba paatras, patay na . Apan kon moanha man gani ang mga babaye didto, sumala sa gisulat ni Nikiforos[5898] , wala gihapon sila mangahas nga moduol sa bakod, kundili mitindog sila sa gilay-on ug naghalad sa ilang mga pag-ampo, samtang nagtutok sa haligi.

Ug ang tanan nga miabot uban sa pagtuo wala mawad-an sa grasya sa balaan, kondili nakadawat sila og tabang ug lain-laing pag-ayo ug mibalik uban sa kalipay, nagpasalamat sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang dungog ug himaya ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Usa ka Pulong gikan kang Luga[5899]

mahitungod kang Mina nga diakono, nga mibiya sa kinabuhi human gisalikway ang monastikong bisti, ug kinsa, pinaagi kang Santo Simeon, nagsul-ob pag-usab niini ug naluwas

Si Georgy Raifsky[5900] nagsulti kanamo mahitungod sa usa ka igsoon, kaniadto usa ka diakono didto, nga ginganlan og Mina:

'Mibiya siya sa monasteryo, ug—wala ko kahibalo unsay nahitabo kaniya—apan gibyaan niya ang kinabuhi sa monghe ug nahimong laiko. Paglabay sa daghang adlaw, naglakaw siya paingon sa Siyudad sa Dios, ang Antioquia, ug sa dihang nakaagi siya sa Selucia[5901] , nakita niya gikan sa gilay-on ang monasteryo sa Banal nga Simeon nga Stylita ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Moadto ko ug makita si Simeon nga bantugan, kay wala pa nako siya makita kaniadto.' Sa dihang miduol siya sa haligi ug nakita siya sa santo, nahibalo si Simeon gikan sa Diyos nga si Mina usa ka monghe ug nagsilbi nga diyakono; ug, gitawag niya ang iyang tig-alagad, miingon siya:

'Hatagi ko og gunting.'

Gidala kini sa tig-alagad. Miingon si Simeon kaniya:

'Bulahan ang Ginoo; putla ang iyang buhok,' ug gitudlo niya si Mina sa iyang tudlo, samtang daghan ang nagbarog duol sa haligi.

Si Mina, nga nabigla sa mga pulong sa santo ug gikupot sa dakong kahadlok, wala magkontra bisan gamay, kay nasabtan niya nga gipadayag sa Dios ang tanan mahitungod kaniya sa tigulang. Human sa iyang paggupit sa buhok, miingon kaniya ang bantugang Simeon: 'Mangaliya ka, diakono,' ug pagkahuman niya sa pag-ampo, miingon kaniya ang santo: 'Larga ka paingon sa Raifa, diin ka gikan.'

Sa dihang nagsugod siya og sulti, 'Dili nako kaya ang kaulaw sa atubangan sa akong mga amahan', miingon kaniya si Simeon:

[5896] Sa ikawalong siglo, si San Juan sa Damasco nagsulat og kanon isip pagpasidungog kang Banal Simeon, ug ang Simbahan midawat og mga balaang himno isip pagpasidungog sa Banal gikan kang Patriarka Germanus.

[5897] Si Evagrius Scholasticus, nga nabuhi sa ika-6 nga siglo, misulat sa *Kasaysayan sa Simbahan*.

[5898] Si Nikephoros Kallistos, nga nabuhi sa ika-14 nga siglo, misulat sa *Ang Kasaysayan sa Simbahan*.

[5899] *Ang Espirituhanong Pastulan* – usa ka buhat sa monghe nga si John Moschus – naglangkob sa mga salaysay gikan sa kinabuhi sa mga eremita sa Sidlakan.

[5900] Ang Raifa usa ka baryo sa sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Sinai.

[5901] Ang Selucia usa ka lungsod sa baybayon sa Syria, sa baybayon sa Dagat Mediteranyo sa kasadpan sa Antioquia ug sa bunganga sa Suba sa Orontes.

Salig kanako, akong anak – sa bag-ohay lang nahitabo, walay ikauwaw para kanimo, ug dawaton ka sa mga amahan uban sa abli nga mga bukton; malipay ug malingaw sila sa imong pagbalik. Ug hibal-i nga ang Dios magpakita kanimo og usa ka timaan nga pinaagi niini mahibal-an nimo nga gipasaylo na Niya ang imong sala, kay ang Iyang grasya dili masukod sa pulong.

Pag-abot niya sa Raifa, gidawat siya sa mga amahan uban sa abli nga mga bukton ug gitugotan siyang magpabilin sa katungdanan nga diakono. Usa ka Domingo, samtang gidala niya ang nagahatag-kinabuhi nga dugo sa Dakong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, kalit nga nibuto ang iyang mata. Ug pinaagi niining timaan nasabtan sa mga amahan nga gipasaylo na sa Ginoo ang iyang sala, sumala sa mga pulong ni San Simeon[5902] .

Ang milagro nga gihimo ni San Simeon sa usa ka presbiteryo

Usa ka adlaw, usa ka presbiterio naglingkod sa portiko sa simbahan, nagbasa sa Balaang Ebanghelyo. Ug tan-awa, usa ka dautang espiritu miabot kaniya sa porma sa usa ka ngitngit ug masulub-on nga panganod ug, sama sa usa ka kapoy, gilibotan ang iyang ulo; ug nawala ang kahayag kaniya, ug nawala ang iyang huna-huna, ug nangaluya ang tanan niyang bukog, ug dili na siya makasulti. Ang mga misulod nakit-an siya nga naghigda sama sa patay; ug nagpabilin siya sa ingon ana nga kahimtang sulod sa siyam ka tuig, nga dili makalingi sa pikas kilid gawas kon adunay motabang kaniya. Ang iyang panimalay, pagkadungog nila kang San Simeon, mibyahe paingon sa monasteryo sa santo, gidala ang masakiton sa usa ka higdaanan; ug pagkahuman nila makabiyahe og kulang pa sa tulo ka stadia paingon sa monasteryo, mihunong sila didto aron magpahulay. Ug napadayag kang San Simeon, nga nag-ampo, ang mahitungod sa presbiter. Sa tungang gabii, gitawag sa santo ang usa sa iyang mga disipulo ug miingon kaniya:

'Kuhaa ang tubig dinhi ug adto dayon; makakita ka ug usa ka presbiter nga gidalit sa usa ka higdaanan. Ibutangi siya niining tubiga ug ingna siya: "Mao kini ang giingon kanimo sa makasasala nga si Simeon: sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, baroga, biyai ang imong higdaanan, ug duola ko sa imong kaugalingong mga tiil."'

Miadto ang disipulo ug gibuhat niya sumala sa gisugo sa balaan. Ug ang tigulang mibangon, hingpit nga naulian ang iyang panglawas, ug sa pagduol, mihapa siya sa atubangan sa balaan.

Miingon kaniya ang santo:

'Tindog, ayaw kahadlok! Bisan pa nga gipahugno ka sa yawa sulod sa siyam ka tuig, ang gugma sa Dios sa katawhan wala nagtugot nga hingpit kang mapukan. Tungod kay naglihok ka nga walay kahadlok sa Dios—ug bisan pa sa paagi nga makapasakit sa balaan nga dapit—sulod sa balaan nga halaran, ug sa wala pa napadayag ang kamatuoran, maminaw ka sa mga manlalapas nga tinagoang naghukom sa ilang silingan, ug walay hinungdan nga gisupak nila ang mga ginapasipala nila, gipahilayo sila sa Balaang Misteryo; ug sa pagbuhat nimo niini, nakahatag ka og dakong kasubo sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, nga dako kaayo ang kalipay sa yawa – ug tungod niini nakab-ot sa yawa ang gahum ibabaw kanimo. Apan ang gugma sa Dios sa katawhan ug ang Iyang kaluoy nagpunong-punong kanimo. Ang mga gipakasubo nimo pinaagi sa ekskomunikasyon, imong makita nga grabe kaayo ang sakit: nag-ampo sila para kanimo, nga ikaw, sa diha nga makabawi na, pasayloon sila; ug sama sa pagpakita sa Dios og kaluoy kanimo, ingon usab kamo magpakita og kaluoy kanila, ug kuhaa ang yuta dinhi ug isabwag kini kanila.

[5902] Ang insidente nga nalambigit kang Diakono Mina masabtan sa mosunod nga paagi. Tungod sa usa ka dili mailhi nga rason, si Mina sa iyang kaugalingong kabubut-on mibiya sa kinabuhi sa monghe ug sa diakonado ug gigahin ang iyang panahon isip usa ka layko. Kining buhat sa iyang kaugalingong kabubut-on, siyempre, usa ka grabeng sala; apan, kung walay paglitis sa simbahan, dili pa siya ikonsiderar nga nawalaan sa grasya sa diakonado. Busa, ang tonsura nga gihimo kang Mina sa sugo sa Balaan ug ang pag-ampo ni Mina—ang ektenia—nagsilbi lamang isip simboliko ug makita nga pahinumdom kang Mina sa kinabuhi sa monghe ug ministeryo sa diakono nga iyang tinuyoang gibyaan; Pinaagi niining pahinumdom, klaro nga gusto sa Reverendo nga Amahan nga pukawon ang paghinulsol ni Mina ug, labaw pa, tingali aron wagtangon ang bisan unsang pagduha-duha sa komunidad sa mga monghe bahin sa abilidad ni Mina nga ipadayon ang iyang ministeryo isip diakono. Mahitungod sa pagkasakit sa mata ni Mina, kini nagpasabot nga si Mina gipaka-antos sa Dios mismo tungod sa iyang sala ug, ingon niini, dili na siya mapasakaan pa og dugang silot (sumala sa monastikong charter ug mga eklesiastikal nga lagda).

Ug ang presbiter mibiya sa iyang dalan uban sa kalipay, nagpasalamat sa Dios, ug gibuhat niya sumala sa gisugo kaniya sa balaan. Ug dayon sila nangaayo, ug ilang gidayeg siGod[5903] .

Troparion, Tono 1:

Ikaw usa ka haligi sa pagkamapailubon, masigasig alang sa mga patriyarka, O Balaan nga Simeon: alang kang Job sa iyang mga kasakit, alang kang Jose sa iyang mga pagsulay, ug alang sa mga nagpuyo sa walay-lawm nga gingharian samtang anaa pa sa unod; ipangamuyo kami kang Kristo among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagpangita sa mga butang sa itaas, ikaw napahiusa sa langitnong mga puwersa, ug nahimong haligi alang sa nagdilaab nga karwahe: busa ikaw nahimong kauban sa mga anghel, O Balaan, nga walay hunong nga nag-ampo uban kanila kang Kristo among Dios alang kanato tanan.

Paghandum kang Husto nga Josue

Kumemorasyon sa ika-1 sa Septiyembre

Si Josue mao ang lider sa mga Hudio pagkahuman ni Moises. Gidumala niya ang tibuok katawhan sa pagtabok sa uga nga Suba sa Jordan, sama sa pagdumala kanila ni Moises sa pagtabok sa Dagat nga Pula (Jos. 3:14–17; Ex. 14:1–31). Nakita niya sa nawong-sa-nawong ang kumander sa langitnong mga hukbo, ang Arkanghel Miguel (Jos. 5:13–16), ug sa tunog sa mga trumpeta gipahugno ang mga pader sa siyudad sa Jerico (Jos. 6:1–26)[5904] . Sa usa ka pakig-away batok sa kaaway, iyang gipahunong ang adlaw hangtod hingpit niyang napildi ang iyang mga kaaway (Josue 10:12–14)[5905] . Pagkahuman niyang gidala ang katawhan sa Yutang Saad, gibahin ni Josue kini sa mga Hudiyo pinaagi sa suga ug namatay siya nga malinawong sa edad nga 110[5906] .

[5903] Ang katingalahan niining salaysay mao nga kadtong gi-exkommunika sa presbiter tungod sa panamastamas, bisan pa nga inosente nga gipugngan sa Balaang Misteryo, nakasinati gihapon og grabeng sakit; labaw pa, sila mismo, murag nakalimot sa ilang ka-inosente, nag-ampo alang sa pagkaayo sa nakakomunika kanila, aron, human makadawat sa iyang pasaylo, makatagamtam sila sa Balaang Misteryo. Busa, mao kini ang gahum sa Balaang Misteryo nga ang pagka-walay niini—bisan pa man walay sala ang usa ka tawo—dili gayud magbilin kaniya nga walay samad!

[5904] Ang siyudad sa Jerico nahimutang sa kasadpang baybayon sa Suba sa Jordan, sa usa ka malabong walog, taliwala sa mga tanaman nga daghan og punong palma, mao nga gitawag kini nga Siyudad sa mga Palma. Kini usa ka hari-hariang siyudad sa yuta sa Canaan, dato ug gipakusgan, gilibutan sa usa ka lapad nga pader. Sa dihang misulod ang mga Israelita sa Yutang Saad, kini ang unang nasakop nila ug nakuha sa usa ka milagrosong paagi. Karon, duol sa karaang Jerico nagtindog ang gamay, pobre ug hugaw nga baryo sa Richa, nga adunay pipila ka yano nga payag ug mga kaluoy-luoy nga pumoluyo niini.

[5905] Alang sa salaysay sa milagrosong pagdugay sa adlaw, pagkahuman sa pag-ampo ni Josue, tan-awa ang Josue 10:12–14

[5906] Ang mga kalihokan sa matarong nga si Josue isip lider sa katawhang Hudiyo gipakita sa detalye sa 'Basahon ni Josue', nga giisip nga gisulat niya. Gisundan kini ang Pentateuch sa Bibliya ug, sa pagpadayon sa kasaysayan nga gisugdan sa mga libro ni Moises, nagasaysay sa pagdaug sa Yutang Saad, ang pagbahin niini sa mga tribo sa Israel, ug ang kamatayon ni Josue, nga naglangkob sa panahon gikan sa 1556 hangtod 1550 BC. Ang Basahon ni Josue adunay usab tipolohikal ug propetikal nga kahulugan. Gitawag ni Apostol Pablo si Josue nga usa ka tipo ni Hesukristo (tan-awa Heb. 4:8–9). Sama sa pagdala ni Josue sa Israel ngadto sa Yutang Saad, ingon usab si Kristo nagdala sa mga nagtuo kaniya ngadto sa ilang panulondon sa Gingharian sa Langit. Ang pagtabok sa Jordan sa mga Israelita usa ka tipo sa atong pagbunyag. Si Rahab – usa ka Hentil nga nahimong ninuno sa Manluluwas (tan-awa Mateo 1:5) – usa ka hulagway sa mga Hentil nga misulod sa Simbahan ni Cristo. Sa mga banal nga serbisyo sa Simbahan, tulo ka paremia ang gibasa gikan sa Basahon ni Josue (sa Enero 5, sa Dakong Sabado ug sa mga pista sa dungog sa mga Anghel).

Paghinumdom sa Katedral sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Monasteryo sa Miasin

Komemorasyon sa 1 Setyembre

Sa panahon nga ang ikonoklastikong erehiya[5907] , uban sa suporta ni Emperador Leo Isaurian[5908] , nga siya mismo ang nanguna nga ikonoklasta, misanong kusog sa Sidlakan, ang milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga gitipigan sa Miasin Monasteryo, gilabay sa Danaw Azurovo. Ang tukmang lokasyon sa Monasteryo sa Miasin narekord sa kinabuhi ni Santo Akakios, Obispo sa Melitene. Sa maong salaysay, mabasa nato ang mosunod. Sa gilay-on nga 18 ka poprishchi[5909] gikan sa Armenyanhong siyudad sa Melitene[5910] adunay usa ka gamay nga Griyegong panimalay nga gitawag og Miasini. Kini usa ka matahum kaayo, patag ug lapad nga walog tali sa duha ka bungtod nga nag-unat sa duha ka kilid sa taas nga gilay-on. Nag-agos paingon sa sidlakan sa niini nga walog ang paspas ug klaro nga Suba Azur, nga nagpuno sa tibuok walog sa palibot niini og mga lanaw. Dinhi, sa usa ka labi ka matahum nga dapit, nagtindog ang usa ka paganong templo ug usa ka tanaman sa mga kahoy nga nagbunga og talagsaong prutas. Niining tanaman, gihalad ang dautang paganong mga halad. Gipanlimpyo sa balaan nga Obispo Akakios kining dapita gikan sa kahugawan sa idolatriya ug nagtukod dinhi og simbahan sa ngalan sa Labing Balaan nga Birhen Maria. Pagkahuman niyang gikonsagran ang bag-ong natukod nga simbahan, giusab ni Santo Akakios ang dapit diin kaniadto nagpuyo ang mga demonyo ngadto sa puloy-anan sa mga balaang Anghel. Diin kaniadto gihalad ang madugong mga sakripisyo aron pasidunggan ang yawa, nagsugod na karon ang halad nga walay dugo ug putli nga gihalad sa tinuod nga Dios, ug mga milagro ang nahimo pinaagi sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.' Busa klaro nga ang monasteryo, nga ginganlan og Miasin sumala sa lugar, gitukod sa maong Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Daghang katuigan na ang nilabay sukad nga gilabay sa mga iconoclast ang ikon sa Inahan sa Dios sa linaw. Sa panahon sa paghari sa debotong Tsar Michael ug sa iyang inahan nga si Theodora[5911] , misaka ang ikon sa ibabaw sa linaw ug nabawi sa mga matinud-anon niadtong unang adlaw sa Septiyembre, hingpit nga wala'y kadaut bisan pa sa dugay nga pagpabilin niini sa tubig. Sa pagpasidungog niining milagrosong hitabo , usa ka tinuig nga selebrasyon ang gihimo sa maong monasteryo aron pasidunggan ug himayaon ang atong Walay Sala nga Ginoo, ang Labing Putli nga Birhen nga Inahan sa Dios[5912] .

Tropario, Tono 1:

Maglipay, O Nalipay nga Inahan sa Dios, Birhen, dalangpanan ug manalipod sa katawhan, kay gikan kanimo ang pagkatawo sa Manluluwas sa kalibutan: kay ikaw ra ang Inahan ug Birhen, Kanunay nga Bulahan ug Labawng Gidayeg. Pag-ampo kang Kristo nga Dios aron hatagan og kalinaw ang tibuok uniberso.

[5907] Ang mga heretiko nga misalikway ug gipanglutos ang pagsimba sa mga ikon, giisip kini nga pag-idolo, sama sa ilang gibuhat sa pagsimba sa mga balaang relikya. Ang ikonoklastikong erehiya mitumaw sa Simbahang Sidlakan sa sinugdanan sa ika-8 nga siglo ug naghari sa Sidlakan sulod sa dugay nga panahon, hangtod kini sa katapusan gisalikway niadtong 787 sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea. Ang pagsimba sa mga ikon hingpit nga nabalik sa Konseho sa Constantinople niadtong 842.

[5908] Niadto siya sa trono gikan sa 716 hangtod sa 741.

[5909] Ang usa ka 'poprishche' mga 690 ka sazhens; busa, ang 18 ka poprishches katumbas sa mga 23 ka versts.

[5910] Gitukod sa Romanong Emperador nga si Trajan; ang kapital sa nasud nga pareho ang ngalan, nahimutang sa Cappadocia, nga kaniadto kabahin sa Gamay nga Armenia.

[5911] Asawa sa Bizantino nga Emperador Theophilus nga Iconoclast. Pagkahuman sa iyang kamatayon, sa paghari sa iyang anak nga si Michael III (nga naghari gikan sa 842 hangtod 867), ang Konseho sa Constantinople niadtong 842 mibalik sa pagdayeg sa mga ikono ug nagtukod sa Pista sa Ortodoksiya, nga gisaulog sa unang semana sa Dakong Kwaresma.

[5912] Gisaulog pa gani kini nga hitabo sa Constantinople sa Simbahan sa Inahan sa Dios sa Chalkoprateia. Ang tuig 6364 gihatag sa ika-17 nga siglo nga Slavonic nga manuskrito ug gipatik nga mga kalendaryo isip petsa sa pagkadiskubre sa ikona. Sumala sa kasagarang gidawat nga kalendaryo, 5,508 ka tuig ang nilabay gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa Pagkahimugso ni Kristo; bisan pa, tungod kay ang mga historikal nga kronika sa mga naka-print nga kalendaryo sa ika-17 nga siglo kasagaran dili nag-ihap og 5,508 ka tuig, apan eksakto nga 5,500, ang numero dinhi angay sabton nga 864, dili 856, AD. Si Emperatris Theodora nagpuyo na sa pribadong kinabuhi niadtong panahona (855–867).

Paghinumdom sa 40 ka birhen nga nagpuasa ug kang Ammun, ilang magtutudlo

Gisaulog sa 1 Setyembre

Kining mga balaan nga birhen[5913] gikan sa Adrianople sa Macedonia[5914] ug, pagkahuman nga gitudloan sa diakono Ammun, mituo sila kang Kristo. Gipatawag sila ni Vavd, ang magmamando sa maong siyudad, aron atubangon siya sa paghukom ug gipailawom sila sa daghang pag-antos aron pugson sila sa pagsimba sa mga dios-diosan. Nagaampo sila sa Dios, ug kalit lang ang pari sa pagano gipataas sa hangin sa usa ka dili makita nga gahum; pagkahuman nga nagpabilin didto sulod sa dugay nga panahon, nahulog siya sa yuta ug namatay. Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga bitayon si San Ammon ug ipahapsay ang iyang mga tadyaw; unya gibutangan siya og pula-pula nga helmet sa iyang ulo, apan ang balaan nga martir milagrosong nakaluwas niini. Si San Ammon dayon gipadala, kauban ang mga balaang birhen, sa Heraclea[5915] , ngadto sa lain nga taga-pahirap. Sumala sa iyang sugo, napulo kanila ang gilabay sa kalayo; walo ang giputol ang ulo gamit ang espada, kauban ang ilang magtutudlo; ang uban namatay human masaksak sa espada sa baba ug sa kasingkasing; unom kanila ang gisaksak sa kutsilyo; ug ang nahibilin nga unom mibiyahe ngadto sa Ginoo human ibutang sa ilang mga baba ang mapaso nga puthaw.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Callista ug sa iyang mga igsoon, sila Evod ug Hermogenes

Gisaulog sa 1 Setyembre

Kining mga balaan ngamartyrs[5916] , nga nakadawat sa espirituhanong pagkabanhaw pinaagi sa sakramento sa Bawtismo, giakusahan sa atubangan sa usa ka pagano nga magmamando nga sila mga Kristohanon. Sa dihang nakita nga dili matandog ang ilang pag-angkon kang Kristo, gisugo sa magmamando nga putlon sila sa espada, ug sila, pagkahuman sa ilang pagkamartir, mibiyahe paingon sa Ginoo.

15 Septiyembre

2 Septiyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Mamante nga Martir

Gisaulog sa ika-2 sa Septiyembre

Ang balaan nga martir ni Kristo, si Mamant, natawo sa Paphlagonia[5917] . Ang iyang mga ginikanan – sila Theodotus ug Ruffina – mga tawo nga natawo sa dungganong kaliwatan: pareho silang gikan sa patrician nga pamilya[5918] , gipasidunggan kaayo, adunahan ug nagdan-ag sa pagkamatinud-anon. Dili nila matago sa dugay ang

---

[5913] Naga-antos sila ilawom ni Emperador Licinius, nga nagdumala uban ni Constantine the Great gikan sa 311 hangtod 324 AD.

[5914] Macedonia – usa ka probinsya sa Imperyong Byzantine sa amihanan sa Gresya. Ang Adrianople orihinal nga gitukod ni Emperador Hadrian ug ginganlan human kaniya; nahimutang kini dili layo sa Constantinople, sa karon nga Eastern Rumelia. Bag-ohay lang, kini nga siyudad, nga kaniadto dakong kahinungdanon, nag-antos sa pagkunhod. Katunga sa populasyon mao ang mga Bulgaryano ug mga Serbo.

[5915] Ang Heraclea usa ka siyudad sa baybayon sa Dagat Marmara.

[5916] Namatay sila isip mga martir sa Nicomedia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, ang puloy-anan sa Emperador Diocletian. Ang eksaktong petsa sa kamatayon niining mga santo wala mailhi. Ang uban nag-ingon nga nahitabo kini sa panahon sa pagpanlupig ni Diocletian (sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo) – ang Lagda sa Studite sa ika-11 nga siglo ni Patriarka Alexius nag-ingon nga ang ilang mga relikya gitipigan sa Monasteryo sa Studite ug usa ka serbisyo ang gihimo aron pasidunggan sila niadtong 1 Setyembre.

[5917] Ang Paphlagonia usa ka probinsya sa Imperyong Romano nga nahimutang sa habagatan sa Asia Minor.

ilang pagtuo kang Kristo ug ang ilang mainit nga gugma kaniya; hayag nilang gipahayag ang ilang pagkamatinud-anon sa atubangan sa tanan ug daghan ang ilang napasulod sa pagtuo kang Kristo. Busa, gisumbong sila kang Alexander, ang gobernador sa siyudad sa Gangra[5919] . Kining gobernador nakadawat og sugo gikan sa hari nga gamiton ang tanang posibleng paagi aron ipakalat ug itukod ang pagsimba sa mga paganong diyos, samtang ginahirapan ug ginapatay ang mga Kristohanon ug ang tanan nga wala mosunod niining maong sugo sa hari.

Pagpatawag kang Teodoto aron atubangon siya sa paglitis, gisugdan ni Alexander pagpugos kaniya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Apan wala gani maminaw si Teodoto sa gisulti kaniya sa gobernador. Bisan pa nga andam na si Alexander nga dayon ipahamtang ang pagpanakit sa dili mosunod nga tawo, mipugong siya tungod sa halangdong pagkatawo ni Teodoto; kay wala siyay katungod sa pagdaot ug pag-antos sa mga kaliwatan sa mga patrician nga walay espesyal nga permiso gikan sa hari. Busa, gipadala ni Alexander si Theodotus sa Caesarea sa Cappadocia[5920] , ngadto sa gobernador nga si Faustus. Kining gobernador kusgan kaayo sa iyang dautang pagkawalay-Diyos sama sa iyang kalupigan batok sa mga Kristohanon. Sa pagtan-aw ni Faustus kang Theodotus, gipriso dayon niya siya. Ang asawa ni Theodotus, ang bulahan nga si Ruffina, misunod sa iyang bana, bisan pa man nga nagdadalangtao siya niadtong panahona: miuban siya kaniya sa prisohan ug didto nag-antos alang kang Kristo. Nasayud si Teodoto sa kaluyahon sa iyang lawas ug nakita niya ang mabangis nga kalupigan sa iyang manlupig, apan mas gipili niya nga mamatay kaysa makasala sa bisan unsang paagi batok sa pagkamatinud-anon. Bisan pa, nahadlok siya nga dili niya makaya ang kusog aron masakop ang grabeng pag-antos nga nagpaabut kaniya, busa siya misangpit sa Ginoo sa mainitong pag-ampo.

'Ginoo, Dios sa kusog,' nag-ampo si Teodoto, 'Amahan sa imong pinalanggang Anak! Gina-panalangin ug ginadayeg ko Kamo tungod kay giisip ninyo ako nga takus nga ibutang sa kini nga bilanggoan alang sa inyong ngalan. Apan naghangyo ako kaninyo, O Ginoo: Kabalo Kamo sa akong kahuyang; dawata ang akong espiritu dinhi sa bilanggoan, aron ang akong kaaway dili makapasigarbo batok kanako.

Ang Dios, nga *'nagmugna sa kasingkasing sa tanan… ug nagasusi sa tanang butang'* (Salmo 32:15), nakadungog sa Iyang matinud-anong sulugoon ug sa dili madugay gihatagan siya og bulahan nga pagpanaw; pagkahuman nga gipagawas ang iyang espiritu gikan sa bilanggoan sa lawas, gihatud kini Niya sa hayag nga mga puloy-anan sa langit. Ang asawa ni Teodoto, ang bulahan nga si Rufina, samtang nag-antos sa kalisod ug pag-antos sa bilanggoan ug nalumos sa dakong kasubo tungod sa iyang bana, nanganak og usa ka anak nga lalaki sa dili pa ang takdang panahon. Sa dihang nagtutok siya sa bag-ong natawo nga anak ug sa walay kinabuhi nga lawas sa iyang bana, nag-ampo siya sa Dios uban sa nabungkag nga kasingkasing ug mga luha:

'O Dios, nga nagmugna sa tawo ug naghimo og asawa gikan sa iyang tadyaw, itugot nga makasunod usab ako sa samang dalan sa akong bana, ug, sa pagluwas kanako gikan niining maluya nga kinabuhi, dawata ako sa Imong walay katapusang puloy-anan! Alang sa bag-ong natawo nga bata, pag-amumaa Siya kaniya, sumala sa Imong labing kahibalo! Pag-amuma kaniya isip amahan ug inahan, ug magbantay sa iyang kinabuhi!

Sa iyang paghilak ug pag-ampo sa ingon ngadto sa Dios sa iyang kasubo, kini nga dungog ug balaan nga asawa nadungog sa Dios ug napalaya gikan sa mga gapos sa lawas, ug mibyahe paingon sa walay katapusang kagawasan, nga gisumite ang iyang espiritu sa mga kamot sa Ginoo. Ang sanggol, bisan pa niana, nagpabilin nga buhi taliwala sa iyang mga minatay nga ginikanan.

Unya ang Ginoo*, 'nga nagapanalipod sa mga gamay'* (Salmo 114:5), mipadayag sa usa ka mahimayaon ug matinud-anon nga babaye nga ginganlan og Ammia, nga nagpuyo sa Cesarea, sa nahitabo. Sa usa ka damgo, pinaagi sa Iyang Anghel, gisugo Siya kaniya nga hangyoon ang gobernador alang sa mga lawas sa mga balaan nga namatay sa bilanggoan ug ilubong kini uban sa dungog; ug dad-on ang bata sa iyang balay ug ampingon kini ingon sa iyang kaugalingong anak. Pagmata niya, dali-dali si Ammia sa pagtuman sa sugo sa Ginoo ug nangayo siya sa gobernador og pagtugot aron kuhaon ang mga lawas sa mga priso nga namatay gikan sa bilanggoan. Gipalumo sa Dios ang hugot nga kasingkasing sa gobernador, ug wala siya mibabag sa hangyo sa mahimayaong babaye. Busa si Ammia, sa pagsulod niya sa bilanggoan, nakit-an niya ang mga lawas sa duha ka priso nga nagkatagilid, ug sa

---

[5918] Ang labing taas nga sosyal nga klase sa Imperyong Romano, nga katumbas sa atong panulundon nga kabalyero, nailhan nga mga patrician.

[5919] Ang Gangra mao ang kapital sa Paphlagonia.

[5920] Daghang siyudad ang nagbitbit sa ngalan nga Caesarea. Ang Caesarea, ang kapital sa probinsya sa Roma nga Cappadocia, sunod nga gipukan sa usa ka linog.

taliwala nila – – usa ka gwapo ug malipayong bata. Pagkuha niya sa mga lawas sa mga santo, gilubong niya kini uban sa dungog sa iyang tanaman, ug gidala ang bata sa iyang pag-atiman. Siya usa ka balo nga walay anak ug nagkinabuhi nga matinahuron. Tungod kay nahigugma siya sa bata sama sa iyang kaugalingong anak, gipadako niya kini sa Kristohanong pagtuo.

Mitubo ang bata, apan wala mag-istorya bisan usa ka pulong hangtod siya nahimong lima ka tuig ang panuigon. Ang pinakaunang pulong nga iyang gisulti kang Ammia, nga nahimong ikaduhang inahan niya, mao ang 'mamma' (Griyego: 'sosy' o 'inahan'), ug gikan niini ginganlan siya og Mamant. Gipadala siya ni Ammia aron makat-on og mobasa ug mosulat, ug sa dili madugay nalabaw siya sa iyang mga kaedad sa ingon ka dako nga ang tanan nangahibulong sa iyang kaalam.

Niadtong panahona, ang daotan nga si Aurelian[5921] ang naghari sa Roma. Gipugos niya ang tanan sa pagsimba sa mga dios-diosan—dili lang ang hamtong nga lalaki ug babaye, apan pati na ang mga batang lalaki—ug gihatagan niya og espesyal nga pagtagad ang mga bata, nga naglaum nga tungod kay batan-on pa ug wala pa hamtong, dali ra sila madani ug madala sa tanang matang sa dautang buhat. Labaw pa, nagtuo ang walay Diyos nga hari nga ang mga bata, nga naanad sa pagkaon og unod sa halad sukad pagkabata, mahimong mas masigasig nga manimba sa mga dios-diosan sa ilang pagkatigulang. Busa, gihikaw niya sila sa iyang dautang buhat pinaagi sa nagkalain-laing mga pang-engganyo. Daghang kabatan-onan ug bisan mga batan-ong lalaki ang tinuod nga napildi sa tukso ug misunod sa kabubut-on sa hari. Apan kadtong mga kauban ni Mamant sa eskuylahan, sumala sa iyang mga panudlo, wala nila gihimo ang mga sugo sa hari. Kay si Mamant, sa iyang pagkabatan-on, adunay *'kaalam* nga *mao ang uban sa mga tigulang, ug usa ka walay sala nga kinabuhi—ang edad sa katigulangan'* (Kabalaan 4:9), gipamatud-an niya sa iyang mga kauban ang kawalay pulos sa mga diyos-diyosan sa pagano, nga walay kalag ug walay gahum, ug gitudloan sila sa pag-ila sa Usa ka Tinuod nga Dios—nga iyang gipasidunggan—ug sa paghalad kaniya og espirituhanong halad: usa ka naghinulsol nga espiritu ug usa ka mapainubuson nga kasingkasing (Salmo 50:19).

Niadtong panahona, usa pa ka gobernador nga ginganlan og Democritus ang gipadala sa hari sa Caesarea aron ilisan si Faustus. Siya usa ka dakong masigasig alang sa iyang dautan ug walay Diyos nga pagtuo ug, daw gininhawa niya ang pagpanlupig ug pagpatay batok sa mga Kristohanon. Gipahibalo siya bahin kang Mamant, nga dili lang siya mismo ang misalikway sa pagsimba sa mga diyos, apan ginasamok usab niya ang ubang kabatan-onan nga nagtuon uban kaniya ug gitudluan sila sa Kristohanong pagtuo. Si Mammantus anaa pa sa iyang kinse anyos niadto. Nahimong ulila na usab siya, kay ang iyang ikaduhang inahan, si Ammia, nga nagbilin og dakong bahandi sa iyang inanak—si San Mammantus—isip bugtong manunod, mibyahe na paingon sa langitnong bahandi nga giandam alang sa mga nagahigugma sa Dios.

Si Democritus, pagkadungog niya kang Mamant, gipatawag siya ug, sa dihang gidala na siya sa iyang atubangan, unang gipangutana kon Kristohanon ba siya, ug kon tinuod ba nga dili lang siya mismo mosimba sa mga dios, apan ginapalayo pa niya sa dalan ang iyang mga kauban pinaagi sa pagtudlo kanila nga dili mosunod sa sugo sa hari.

Ang batan-ong si Mamant, sama sa usa ka hingpit ug hamtong nga lalaki, mitubag nga walay kahadlok:

Ako gayud ang nag-ihap sa imong kinaadman nga walay bili. Nilapas ka sa husto nga dalan ug nagalibot-libot ka sa kangitngit nga dili na gani nimo makita ang kahayag sa kamatuoran; gibyaan nimo ang tinuod ug buhing Dios, misandig ka sa mga demonyo ug mitungo sa atubangan sa mga diyos-diyosan nga walay kalag ug bingi. Ako, dili gayud ko moliko gikan sa akong Kristo, ug paningkamotan nako nga madala ngadto kaniya ang kadaghanan nga akong mahimo.

Nabungog si Democritus sa mapangahas nga tubag ni Mamant, busa nasuko siya pag-ayo ug gisugo nga dad-on dayon siya sa templo sa ilang dautan nga diyos nga si Serapis[5922] ug didto, pinaagi sa pwersa, pugson siya sa paghalad og sakripisyo sa diyos-diyosan. Si Mamant, bisan pa niana, nga wala gyud magpakita og kahadlok sa kasuko sa magmamando, mitubag nga kalmado:

[5921] Naghari si Emperador Aurelian gikan sa 270 hangtod sa 275.

[5922] Si Serapis usa ka pagano nga diyos nga gihulagway nga usa ka lalaki sa trono, nagkupot og sceptre sa iyang mga kamot ug adunay agila sa iyang mga tiil; sa iyang ulo adunay basket, simbolo sa kadagaya. Gihulagway niya ang kusgan ug produktibo nga gahum sa kinaiyahan. Sa panahon sa martir nga si Mamant, ang pagsimba niining idolo labi ka laganap sa tibuok Imperyo Romano.

'Dili nimo ako pasipalahan: Anak ako sa mga ginikanan nga gikan sa usa ka bantugang pamilya sa mga senador.'

Dayon nangutana si Democritus sa mga naa didto bahin sa gigikanan ni Mamant ug, pagkahibalo nga siya gikan sa karaang mga dignitaryo sa Roma, ug nga si Ammia, usa ka maharlika ug dato nga babaye, maoy nagpadako kaniya ug gihimong manununod sa iyang dako kaayong bahandi, wala na siya misugot nga pasakiton siya, kay wala man siya'y katungod nga buhaton kini. Busa, pagkahuman siya gibutang sa puthaw nga gapus, gipadala siya kang Haring Aurelian, nga anaa niadtong panahona sa siyudad sa Egae[5923] , ug sa usa ka sulat gipatin-aw niya ang tanan mahitungod kang Mamant. Ang hari, pagdawat niya sa sulat ni Democritus ug pagbasa niini, gisugo dayon nga dad-on sa iyang atubangan si Mamant. Sa dihang miatubang ang martir kaniya, naningkamot ang hari sa tanang paagi aron madani siya sa pag-uyon sa iyang dautang buhat, usahay pinaagi sa hulga, usahay pinaagi sa pagpangdayeg, sa pagsaad og mga gasa ug dungog, ug miingon:

'O maayong batan-on, kon mosuyop ka sa dakong Serapis ug maghalad kaniya og halad, magpuyo ka uban namo sa palasyo, pagadakoon ka sa maharlikang paagi, ug ang tanan magpasidungog ug magdayeg kanimo, ug tinuod gayud nga malipayon ka; apan kon dili ka mosunod kanako, makasinati ka og malupit nga katapusan.'

Apan mitubag nga maisugon ang batan-ong si Mamant:

'O Hari! Dili gayud ko mosimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag nga imong giila nga mga dios. Kabuang kaayo ka, nga mosimba ka sa kahoy ug sa bato nga walay kinabuhi, imbis sa Buhing Dios! Undang sa paglimbong kanako pinaagi sa malumo nga mga pulong, kay sa dihang nagtuo ka nga nagahatag ka og pabor kanako, sa tinuod nagpahirap ka kanako; ug sa diha nga nagpahirap ka kanako, pinaagi niini nagahatag ka og pabor. Busa, hibaloa nga ang tanang pabor, gasa, ug dungog nga imong gisaad kanako mahimong bug-at nga pag-antos para kanako kon ako kini higugmaon imbis kang Kristo; samtang ang bug-at nga pag-antos nga imong gisaad nga ipahamtang kanako tungod sa ngalan ni Kristo mahimong dakong panalangin para kanako, kay ang kamatayon alang sa akong Kristo mas bililhon kanako kaysa bisan unsang dungog o materyal nga ganansya.

Mao kini ang walay kahadlok nga gisulti ni San Mamant sa atubangan sa hari, nga sa batan-ong lawas nagkupot sa hunahuna ug kasingkasing sa usa ka hamtong: kay ang gahum sa Dios makahimo bisan sa usa ka batan-ong lalaki nga mahimong dili mapilde nga Goliath[5924] , *'Gikan sa baba sa mga bata ug sa mga pasuso imong gitudlo ang pagdayeg'* (Salmo 8:3), ug ang usa ka gamay nga bata mahimong hatagan og ingon ana ka dako nga kinaadman nga mas nakasabot pa kaysa sa mga tigulang. Tanan niini natuman sa batan-ong si Mamant: ang mga pulong sa walay-balaod nga hari wala makapahimo kaniya, ni ang mga gasa makadani kaniya, ni ang mga pag-antos makapahadlok kaniya, nga gidawat niya uban sa mas dako nga kalipay kaysa sa dagkong dungog.

Ang nasuko nga tortsurero dayon misugo nga siya bugbogon nga walay kalooy. Apan si San Mamant mitugot sa mga pag-antos uban sa ingon ka dakong pagkamapailubon nga murag wala gyud siyay nabati nga kasakit.

Miingon kaniya ang hari:

'Isaad lang nga maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos,' ingon niya, 'ug makagawas ka dayon sa imong pag-antos.'

Apan mitubag ang martir:

'Ni sa akong kasingkasing ni sa akong mga ngabil dili ko ikalimod ang Dios ug ang akong Hari – si Jesu-Cristo – bisan pa og ipahamtang pa nila kanako ang napulo ka libo ka beses nga mas daghang samad; kay kining mga samad naghiusa kanako sa akong pinalanggang Ginoo, ug nag-ampo ako nga dili unta kapoy ang mga kamot sa akong mga manlutos; kay sa mas daghan pa nilang paghampak kanako, mas dako ang mga panalangin nga ilang gihatag kanako gikan kang Kristo, akong kauban nga martir.

Si Aurelian, sa dihang nakita nga si Mamant wala gyud mahadlok sa pag-antos, gisugo nga pagsunogon ang iyang lawas gamit ang mga kandila. Apan ang kalayo, murag naulaw sa lawas sa martir, wala siya hikapa, kundili nibalik kini sa nawong sa iyang mga tigpahirap. Ug ang hari napuno sa kasuko ug nagdilaab sa kalagot nga mas kusog pa kaysa pagdilaab sa martir sa pisikal nga kalayo: kay sama sa wala magtagad sa kalayo ang martir,

---

[5923] Ang siyudad sa Egi nahimutang sa probinsya sa Cilicia, sa Asia Minor, sa Gulpo sa Issus.

[5924] Si Goliath usa ka bantog nga higanteng biblikal, usa ka Filisteo, nga giisip nga dili mapildi ug napatay sa tagsa-tagsa nga pakig-away kang David (1 Sam. 17:1–58).

ingon usab gisunog ang kasingkasing sa manigpaka-antos. Ug gisugo sa hari nga bato-batoon si San Mamante. Apan kining pag-antos maanyag kaayo sa martir, nga napuno sa gugma kang Kristo, sama sa usa ka tawo nga nagbubo kaniya og humot nga mga bulak. Unya ang hari, sa dihang nakita nga wala siyay makab-ot, gisilotan ang martir sa kamatayon ug gisugo nga ilabay siya sa dagat. Gitugkuran siya sa bug-at nga timbang nga tingga sa liog, gidala siya sa mga sulugoon sa hari paingon sa dagat. Apan bisan pa dinhi, wala biyai sa Ginoo ang Iyang alagad, *'kay gisugo Niya ang Iyang mga anghel bahin kanimo—aron bantayan ka'* (Salmo 90:11). Sa dalan paingon sa dagat, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita, nga nagdan-ag sama sa kilat. Pagkakita kaniya, gibyaan sa mga sulugoon si San Mamant ug nilayas sila sa kahadlok. Ang Anghel, bisan pa, gidala ang martir, giablihan ang bug-at nga timbang nga tingga ug, gidala siya sa usa ka hataas nga bukid sa kamingawan duol sa Caesarea, ug gisugo siya nga magpuyo didto.

Nagsugod si San Mamante sa iyang kinabuhi sa kamingawan uban sa pag-ayuno. Niadtong bukid nag-ayuno siya sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii ug nagpakita, ingon sa ikaduhang Moises (Ex. 24:18), nga gihatagan og bag-ong balaod: kay usa ka tingog ug usa ka tungkod ang mibaba kaniya gikan sa langit. Pagdawat niya niining tungkod, si Mamant, sumala sa sugo gikan sa kahitas-an, gituktok kini sa yuta, ug diha-diha dayon mitungha ang Ebanghelyo gikan sa kalawoman sa yuta. Pagkahuman niini, nagtukod siya og gamay nga simbahan ug nag-ampo didto, samtang nagbasa sa Balaang Ebanghelyo. Sa sugo sa Dios, ang mga buangis nga hayop mitigum palibot kang San Mamant gikan sa kamingawan, sama sa mga karnero sa magbalantay, ug daw sila makatarunganong binuhat, maminaw ug mosunod kaniya. Nagpuyo siya sa gatas sa mga hayop sa kalasangan, nga iyang gihimong keso – dili lang para sa iyang kaugalingon, kondili para usab sa mga kabus; kay sa dihang makahimo siya og daghang keso, iyang dad-on kini sa siyudad sa Caesarea ug ipang-apod-apod sa mga kabus.

Sa dili madugay, ang mga hungihong bahin kang Mamant mikaylap sa tibuok Caesarea. Unya si Alexander – dili ang nahisgutan sa taas, kondili lain – nga sa kana nga panahon gitudlo nga gobernador sa Cappadocia, usa ka malupigon ug dautang tawo, pagkahibalo niya sa tanan mahitungod kang Mamant, giisip siya nga usa ka salamangkero ug nagpadala og mga sakay sa kabayo ngadto sa disyerto aron pangitaon siya ug dad-on sa iyang atubangan. Pag-anaog gikan sa bukid, si San Mamant mismo nakasugat sa mga kabalyero ug nangutana kinsa ilang gipangita. Sa pagtuo nga usa siya ka magbalantay nga nag-atiman sa iyang mga karnero sa bukid, mitubag sila:

'Gipangita namo si Mamant, nga nagpuyo dinhi sa kamingawan; kaila ka ba niya, o kahibalo ka asa siya?'

"Ngano man inyong gipangita siya?" pangutana ni Mamant kanila.

Mitubag ang mga mandirigma:

'Aduna'y nakasulti sa gobernador nga usa siya ka salamangkero, busa gisugo kami sa gobernador nga dakpon siya aron pasakiton.'

Unya miingon si Mamant kanila:

'Isulti ko kaninyo, akong mga higala, bahin kaniya, apan una mosulod kamo sa akong payag ug, human kamo makapahulay gamay gikan sa inyong mga paningkamot, mokaon kamo.'

Misunod ang mga mandirigma kaniya sa iyang puloy-anan, ug gihatagan niya sila og keso. Sa dihang nagsugod na sila og kaon, miabot ang mga usa ug mga kanding nga ligaw, mga hayop nga naandan gatas-on sa balaan nga eremita. Gipamolok ni Mamant ang mga hayop ug gitanyag sa mga mandirigma ang gatas, samtang siya mismo nagsugod sa pag-ampo. Ug mas daghan pang mga hayop ang nagsugod sa pagtigom. Sa pagkakita niini, nahadlok ang mga mandirigma ug gibyaan ang ilang pagkaon, unya miduol kang Mamant. Gipakalma niya sila, unya gipahibalo nga siya gayud mao si Mamant nga ilang gipangita. Unya miingon sila kaniya:

'Kung ikaw mismo ang gustong moadto sa gobernador, uban ka namo; apan kung dili ka gusto, pasagdi kami nga magpadayon nga mag-inusara, kay dili namo kaisog nga ikaw ang among pangulohan. Apan among hangyo kanimo nga siguroha nga dili kami dautahan sa mga hayop.'

Pagkahuman mapahupay ni Mamant ang mga mandirigma, gisugo niya sila nga mouna na.

'Lakaw,' ingon niya, 'kamo una, ug ako mosunod nga mag-inusara.'

Pagkahuman nila mobiya sa lugar, nagpaabot ang mga sundalo sa pag-abot ni Mamant sa ganghaan sa siyudad, kay hingpit nilang gisaligan ang mga pulong sa ingon ka katingalahang tawo ug dili gani nila mahunahuna nga dautan siya. Apan si Mamant, nga gidala ang leon uban kaniya, misunod sa mga mandirigma. Sa

dihang misulod siya sa ganghaan sa siyudad, ang leon nagpabilin sa gawas sa siyudad; ang mga mandirigma, pagdakop nila kang Mamant, gidala siya kang Gobernador Alexander.

Ang gobernador, sa pagtan-aw niya sa santo, dali dayon siyang gipangutana:

'Ikaw ba kana nga salamangkero nga akong nadungog?' ingon niya.

Mitubag ang santo:

'Ako usa ka alagad ni Hesukristo, nga nagpadala og kaluwasan sa tanan nga nagtuo kaniya ug nagatuman sa Iyang kabubut-on, apan nagahatag sa mga salamangkero ug mago ngadto sa kalayo nga walay katapusan. Sultihi ako: ngano man nga gitawag mo ako dinhi?'

'Tungod kay,' tubag sa gobernador, 'wala ko kahibalo pinaagi sa unsang salamangka ug mahika nga imong napalumo ang mga buangis ug mabangis nga mga hayop nga nagpuyo ka taliwala nila ug, sumala sa akong nadungog, ginamandoan nimo sila sama sa mga makatarunganong binuhat.'

Niini, mitubag si San Mament:

'Ang bisan kinsa nga nag-alagad sa Usa, Buhing ug Tinuod nga Dios dili gayud mouyon nga mabuhi uban sa mga idolatra ug mga daotang tawo. Mao nga mas gipili nakong mabuhi uban sa mga hayop sa kamingawan kaysa uban kaninyo sa mga puloy-anan sa mga makasasala.' Kay ang mga hayop napalumo ug mosunod kanako dili tungod sa salamangka, sama sa imong gihunahuna—wala gani ko kahibalo unsa ang salamangka—apan bisan pa man nga sila mga binuhat nga walay rason, nakahibalo gihapon sila unsaon pagkahadlok sa Dios ug pagpasidungog sa Iyang mga sulugoon. Ikaw, bisan pa, mas walay sentido kaysa sa mga hayop, kay wala ka magpasidungog sa tinuod nga Dios ug ginapasipala ang Iyang mga sulugoon, ginahasol ug ginapatay sila nga walay kalooy.

Ang gobernador nasuko pagkadungog niini nga mga pulong ug dayon gisugo nga bitayon ang balaan nga martir, latigon, ug kuskason ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Apan ang martir, bisan grabe ang iyang samad, mitugot niini uban sa kaisog nga murag wala gyud siyay gibati nga kasakit: wala siya misinggit ni nag-agak-agak, kundili gitutok lang niya ang iyang mga mata sa langit uban sa debosyon, nagpaabut og tabang gikan didto, nga iyang nadawat gayud: kay kalit lang nga usa ka tingog ang miabot kaniya gikan sa langit, nga nagaingon:

'Pagpakusog ug pagpalig-on sa kasingkasing, Mamant!'

Daghang mga magtutuo nga naa didto ang nakadungog niining tingog ug labi pang napalig-on ang ilang pagtuo. Si San Mamant, nga hingpit nga napalig-on niadtong tingog, wala na magtagad sa iyang mga pag-antos. Gitortyur ang santo sulod sa dugay nga panahon, grabeng gibugbog ang iyang lawas; sa katapusan, gilabay siya sa usa ka prisohan samtang ilang giandam ang pugon diin tuyo sa gobernador nga sunogon siya. Aduna pay kap-atan ka ubang mga priso sa dungeon. Sa dihang gikapoy na sila tungod sa gutom ug kauhaw, nag-ampo si San Mamant – ug tan-awa, misulod sa dungeon pinaagi sa gamay nga bintana ang usa ka salampati, nagkupot sa tukak niini og pagkaon nga masanag sama sa perlas ug mas tam-is pa kaysa dugos; pagkahuman kini ibutang sa atubangan ni San Mamant, nilupad pag-usab ang salampati. Ang maong pagkaon mitubo alang sa tanang mga priso, sama sa pipila ka tinapay nga mitubo kaniadto sa kamingawan aron mapakaon ang daghang katawhan (Mateo 14:19–20). Pagkatilaw niini nga milagrosong pagkaon, nabawi sa mga priso ang ilang kusog. Ug usab, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Mamante, sa tungang gabii nabuksan ang mga pultahan sa bilanggoan, ug migawas ang tanang mga priso; si San Mamante ra ang nabilin. Sa dihang misiga pag-ayo ang hurno, gidala ang martir gikan sa bilanggoan ug gilabay sa nagdilaab nga hurno. Apan ang Dios, nga kaniadto gipabugnaw ang hurno sa Babilonia alang sa tulo ka batan-on (Dan. 3:49–50), gipabugnaw usab ang kalayo alang kang Mamant ug, sa taliwala sa nagdilaab nga kalayo, gihatagan ang Iyang alagad og kabugnaw. Ang martir, nga nag-awit ug nagdayeg sa Dios sulod sa hurno, nagpabilin didto sulod sa tulo ka adlaw, hangtod nga hingpit nga nangabugnaw ang hurno ug nahimong abo ang mga uling. Pagkahuman sa tulo ka adlaw, sa dihang nakita sa gobernador nga buhi pa si Mamant, nabigla siya ug miingon:

'Dako ba kaayo ang gahum niining salamangkero nga bisan pa ang kalayo dili siya matandog?'

Daghang mga tawo, sa dihang ilang nakita nga ang balaan wala gyud naigo o napahimaraot sa kalayo, nakaila sa tinuod nga Dios ug, tungod kay giila nila nga kini nga milagro gikan lamang Niya, gidayeg nila ang Iyang gahum.

Ang buang nga gobernador, bisan pa man, wala gustong ilhon ang Makagagahum nga Dios; apan, pagkuha niya sa martir gikan sa hurno ug pagkakita nga wala siya masamari sa kalayo, giisip niya kini nga salamangka ug misulti og daghang mga panamastamas batok sa kamatuoran. Sa katapusan, gisilot niya ang martir nga kan-on sa mga mabangis nga hayop. Gidala nila ang santo sa sirkus[5925] ug gipagawas ang usa ka gutom nga inahin nga oso batok kaniya; apan kini, sa pagduol, mitungo sa atubangan sa santo ug naghigda sa iyang tiilan, gikuptan ang iyang mga tiil. Unya gipagawas nila ang usa ka leopardo, apan kini usab, nga malumo, gikuptan ang iyang liog, gihalokan ang iyang nawong ug gilinis ang singot gikan sa iyang agtang. Niadtong takna, midagan ang usa ka leon – mao gihapon kana nga misunod sa santo gikan sa disyerto – ug, misulod sa arena, misulti sa santo sa tingog sa tawo (kay ang Dios, sa pagpadayag sa Iyang gahum nga labaw sa tanan, gibuksan ang baba sa mananap, sama sa gibuhat Niya kaniadto sa asno ni Balaam) sa mosunod nga mga pulong:

'Ikaw ang akong magbalantay nga nag-atiman kanako sa bukid!'

Ug pagkahuman niyang masulti kini, dali dayon kini mihuros sa mga tawo nga walay ihap ang gidaghanon—mga Griyego ug mga Hudiyo, mga hamtong ug mga bata. Sumala sa kabubut-on sa Dios, kusog nga nagsirado ang mga pultahan sa arena, ug didto gipikas-pikas sa hayop ang kadaghanan, nga hapit pa gani wala makalingkawas ang gobernador mismo: pipila ra kaayo sa mga naa sa arena ang nakalingkawas sa kasuko sa leon, samtang gikuptan ug gipikas-pikas niini ang tanan uban sa mabangis nga pagkamalupigon. Apan napildi sa balaan ang leon ug gibalik kini sa kamingawan. Gidakop pag-usab sa gobernador ang santo, gipabilin siya sa prisohan sulod sa pipila ka panahon, ug sa pagdala kaniya sa sirko sa ikaduhang higayon, gipahimutang kaniya ang labing mabangis nga leon. Apan kining leon dali ra usab nahimong malumo ug naghigda sa tiilan sa santo. Sa pagkakita niini, ang katawhan nagngurog sa ilang mga ngipon sa kasuko batok sa santo ug misinggit sa gobernador:

'Kuhaa ang leon, ug among batuhon kining salamangkero!'

Ug misugod sila sa paghulog og mga bato batok sa martir. Usa sa mga paganong pari, sa sugo sa tigpahirap, kusganong gisaksak ang balaan sa tiyan gamit ang trident, nga nabuka kini ug nahulog ang tanan niyang sulod. Gikuha kini ni San Mamant ug gikuptan sa iyang kaugalingong mga kamot, unya migawas siya sa siyudad. Usa sa mga babayeng nagtuo ang nagtigom sa iyang dugo, nga nag-agos sama sa tubig, ngadto sa usa ka sudlanan. Pagkahuman sa paglakaw og mga 200 ka sazhens, nakakaplag si San Mamante og langob sa usa ka batong pangpang ug natulog didto. Didto nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga nagtawag kaniya ngadto sa langitnong puloy-anan, ug uban sa kalipay iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo, nga alang Niya siya nag-antos nga mainit kaayo[5926] .

Busa nadawat ni San Mamant ang korona sa martir. Ang iyang balaan nga mga relikya gilubong sa mga matinud-anon sa dapit sa iyang kamatayon, ug daghang pag-ayo ug mga milagro ang nahitabo didto, sama sa klarong makita sa mga pulong ni San Basilio ang Dako, nga sa iyang sermon sa katawhan sa paghinumdom sa balaan nga martir Mamant, miingon:

– Hinumdumi ang balaan nga martir – kadtong nakakita kaniya sa usa ka panan-awon, kadtong nagpuyo niining dapita nga siya ang ilang tig-amuma, kadtong iyang natabangan sa praktikal nga paagi sa dihang gitawag nila ang iyang ngalan, kadtong iyang giya sa dihang sila nawala sa kinabuhi, kadtong iyang gi-ayo sa ilang mga sakit, kadtong ang ilang mga anak, nga namatay na, iyang gibanhaw pag-usab, kadtong iyang gipalugway ang kinabuhi, – kamo tanan, nga nagtigom, pagdayeg sa martir.

Sa dihang si Julian nga Apostata[5927] , samtang batan-on pa ug gustong mabilin og monumento sa pagkamatinud-anon (bisan pa niadto usa na siya ka lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero), nagsugod sa pagtukod og usa ka maanindot nga simbahan isip dungog sa balaan nga martir nga si Mamant ibabaw sa iyang lubnganan (nga gibuhat dili tungod sa pagkamatinud-anon, kondili tungod sa garbo ug pagkauyon-on), unya sa tinuod usa ka katingalahang milagro ang nasaksihan. Kay ang natukod sa adlaw guba sa gabii: ang mga haligi nga natukod nahimong tumpok; ang uban sa mga bato dili matarong mapundar sa bungbong, ang uban nahimong sobra ka lig-

---

[5925] Ang circus mao ang ngalan nga gihatag sa usa ka patag nga napalibotan sa han-ay sa mga lingkoranan o pader. Didto gihimo ang mga pakigbisog tali sa mga manlalaban ug tali sa mga manlalaban ug mga buangis nga hayop. Gihaboy usab ang mga Kristohanon sa kini nga patag o arena, ug dayon gipagawas didto ang mga buangis nga hayop nga gipang-atiman sa espesyal nga mga hawla sa circus.

[5926] Namatay si Mammant niadtong 275.

[5927] Naghari si Emperador Julian gikan sa 361 hangtod 363. Pagkahuman nahimong emperador, iyang gisalikway ang Kristohanong pagtuo ug gihimo niyang buluhaton sa tibuok kinabuhi ang pagpahiuli sa paganismo. Tungod niini, nailhan siya nga Apostata.

on nga dili na mapilas; ang uban pa nahugno ngadto sa abog; samtang ang semento ug mga ladrilyo makita matag buntag nga daw gipanglapas sa hangin ug gipahawa gikan sa ilang mga puwesto. Ug kini usa ka pagpanamastamas sa idolatriya ni Julian ug usa ka timaan sa iyang umaabot nga pagpanlutos sa Simbahan sa Dios. Nahitabo ang ingon nga milagro sa lubnganan sa santo: kay ang santo wala magtinguha nga tukoran og simbahan alang sa iyang dungog alang sa mga tawo nga sa dili madugay mag-atubang sa pagpanlutos tungod sa tinuod nga pagtuo.

Pinaagi sa mga pag-ampo, O Ginoo, sa Imong martir nga si Mamant, buhata ang usa ka timaan sa panalangin taliwala kanamo ug luwasa kami gikan sa mga naglutos kanamo, aron among himayaon Ka uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 3:

Pinaagi sa balaan nga tungkod nga gihatag kanimo sa Dios, panalipdi ang imong katawhan sa mga pastulan nga nagahatag kinabuhi; ug duruga sa ilawom sa tiil sa mga nag-awit kanimo ang mga dili makita ug dili mapugngan nga mga mananap: kay ang tanan nga nag-antos adunay kanimo, Mamant, ingon ilang mainitong manalipod.

Ang Kinabuhi ni San Juan nga Manag-ayuno, Patriyarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-2 sa Septyembre

Si Santo Juan natawo sa Constantinople[5928] ; siya nabuhi atol sa paghari sa mga emperador nga sila Justin[5929] , Tiberius[5930] , ug Mauricius[5931] . Sa sinugdan, siya usa ka alahero; tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, siya usa ka tawo nga matinud-anon, mapinanggaon, maabiabihon, ug mahadlokon sa Dios.

Gidawat ni Juan sa iyang panimalay ang usa ka monghe nga taga-Palestina nga ginganlan og Eusebius, ug nagpuyo sila mag-uban. Sa usa ka adlaw, samtang naglakaw sila, ang monghe naa sa tuo nga kilid ni Juan. Kalit lang, nakadungog siya og usa ka tawo nga wala niya mailhi nga miingon: 'Dili ka angay, Amahan, nga maglakaw sa tuo nga kilid sa dakung tawo.' Kini usa ka timaan gikan sa Dios alang kang Juan, nga nagpasabot nga siya saligan sa dakong katungdanan isip obispo. Pagkadungog niini, gisultihan sa monghe ang bulahan nga si Eutychius, Patriarka sa Constantinople[5932] , kinsa dayon nangumbinsi kang Juan nga mopasa sa mga panata sa pagkamonghe, tungod kay giisip niya siya nga angay sa klero sa simbahan.

Ug busa, sa Simbahan ni San Lorenzo, samtang nag-ampo, nadawat ni San Juan ang mosunod nga pagpadayag: sulod sa santuwaryo nakita niya ang kadaghanan sa mga balaan, nga ang tanan nagsul-ob og puti, masidlak nga mga bisti ug nag-awit og matahum nga mga himno. Unya usa ka lalaki ang mitungha gikan sa halaran nga nagbitbit og sudlanan, diin siya buotan nga nag-apod-apod og limos sa daghang mga pulubi nga nagtigum didto; apan ang sudlanan wala gayud mahurot. Sa dihang usa sa mga pulubi misinggit, nabalaka tungod sa kadaghanon: 'Ginoo, kalooy-a kami! Hangtud kanus-a pa man magpuno ning sudlanan?', ang sudlanan dayon nahimong walay sulod. Kini nga pahayag naghatag sa Reverendo og daghang paghunahuna, ug natingala siya sa panan-awon, nga nagtagna sa iyang umaabot nga katungdanan ug sa iyang dakong pagkamaabiabihon ngadto sa mga kabus.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay si Eutychius, Patriarka sa Constantinople, ug, sumala sa kabubut-on sa Dios, si Juan, isip usa ka angay nga kandidato, napili ug gitudlo alang sa ordinasyon; apan misalikway siya

---

[5928] Constantinople – ang kapital sa Imperyo sa Byzantine, karon Istanbul; gitukod ni Constantine the Great sa dapit sa lungsod sa Byzantium.

[5929] Justin II ang Bata – Emperador sa Sidlakang Romano, naghari gikan sa 565 hangtod 578.

[5930] Tiberius – sumunod kang Justin II; naghari 578–582.

[5931] Sunod kang Tiberius; naghari 582–602.

[5932] Si Eutychius nagsilbi isip Patriarka sa unang higayon gikan sa 552 hangtod sa 565; Gisundan siya isip patriyarka ni Juan III nga gitawag Scholasticus, nga nagpabilin sa katungdanan sulod sa lima ka tuig; pagkahuman gibalik si Eutychius isip patriyarka ug nagpabilin sa katungdanan hangtod sa iyang kamatayon niadtong 582, sa dihang gisundan siya ni San Juan IV nga Gitawag Faster.

hangtod, , nakakita siya sa mosunod nga makalilisang nga panan-awon: sa usa ka kilid nakita niya ang dagat nga misaka paingon sa langit ug usa ka makalilisang nga kalayo nga pugon; sa pikas bahin, usa ka kadaghanan sa mga anghel ang misulti kaniya: 'Dili ba nimo dawaton ang trono? – Pasagdi nga lain na lang ang modawat niini, apan ikaw silotan namo tanan.' Human misulti sa mga anghel kang Juan kining mga pulong nga hulga, siya, bisan supak sa iyang kabubut-on, mituman ug gipahimutang isip Patriarka sa Constantinople. Niining katungdanan, nagpuyo siya sa pag-ayuno ug pagkamaayo hangtod sa iyang kamatayon, ingon nga gipamatud-an sa iyang mga milagro. Gipakalma niya ang dakong bagyo sa dagat pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus. Gibalik niya ang panan-aw sa usa ka bulag nga lalaki nga ginganlan og Juan gikan sa Gaza[5933] pinaagi sa pagbutang og bahin sa Lawas ni Kristo sa iyang mga mata, nga miingon: 'Siya nga nag-ayo sa tawo nga natawo nga bulag, hinaut nga siya usab mag-ayo kanimo' – ug ang bulag nga lalaki dayon nakabawi sa iyang panan-aw.

Sa usa ka higayon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, adunay dakong salot sa Constantinople. Ang Banal nga Amahan nag-ampo nga ang Dios iliko ang Iyang matarong nga kasuko. Gisuwayan niya ang usa sa iyang matinud-anong sulugoon nga magdala og duha ka sudlanan – usa puno sa gagmay nga bato ug ang usa walay sulod – aron motindog tibuok adlaw sa dapit diin gidala ang mga patay, ug ihap sila pinaagi sa pagbalhin sa mga bato gikan sa puno nga sudlanan ngadto sa walay sulod. Pagkahuman niya sa pag-ihap, nasuta sa sulugoon nga sa unang adlaw tulo ka gatus ug baynte-tulo ka bangkay ang gidala, ug iyang gisulti kini sa santo. Si San Juan, bisan pa niana, nagtagna nga mohunong ang salot; ug kini nagsugod nga matinuod sa matag paglabay sa adlaw, kay sa ikaduhang adlaw ang sulugoon, nga nagtindog didto ug nag-ihap, nakakita nga mas gamay na ang mga patay nga gidala; sa ikatulong adlaw, mas gamay pa; ug sa Domingo, sumala sa pagtagna sa santo ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo, sa katapusan nahunong na gayud ang salot.

Ang pag-agil ni San Juan mao nga sulod sa unom ka adlaw wala gyud siya mokaon; apan sa ikapitong adlaw, mikaon siya og gamay nga prutas gikan sa tanaman: melon, ubas, o igos. Mao kini ang iyang pagkaon sa tibuok niyang balaan nga kinabuhi. Gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, ug bisan pa niana, naglingkod ra siya samtang natulog; magtali siya og gamay nga pisi sa kandila ug magbutang og sudlanan nga puno sa tubig sa kilid, aron kung mahurot na ang kandila ug mahulog ang pisi sa sudlanan, ang kasaba makapukaw kaniya. Ang santo kanunay nga nag-ampo ug, pinaagi sa daghang mga pagpanagsa sa lawas, nakigbisog batok sa iyang mga kahuyang. Sa daghang higayon, iyang gipugngan ang pagsulong sa mga langyaw nga tribo ug giluwas ang siyudad gikan sa pagkaguba pinaagi sa iyang pag-ampo ug pag-ayuno; iyang gipanalipdan ang iyang panon gikan sa mga kaaway nga makita ug dili makita; siya labing maloloy-on, amahan sa mga ulila, tig-atiman sa mga kabus, tigdepensa sa mga gipanglutos, masigasig nga alagad sa Dios, ug wagtangon sa tanang dautang buot. Usa ka Biyernes, gisultihan ang santo nga adunay lumba sa kabayo nga mahitabo sa sunod adlaw: kini mao, sa tinuod, ang Sabado sa Pentekostes. Ug mitubag ang santo: 'Ayaw pagbinuhatan og karera sa kabayo sa balaan nga adlaw sa Pentekostes,' ug, samtang nagluhod, nag-ampo siya sa Dios nga, aron mapugngan ug mapahunong ang ingon nga kalihokan, magpakita unta og usa ka timaan. Ug tan-awa, sa dihang nagtigom na ang tanan sa lugar diin kasagarang ginahimo ang lumba, ug sa dihang nagsugod na kini, kalit nga misangpot ang kusog nga bagyo nga adunay dalugdog ug kilat; nibuhos ang ulan ug dagkong buhos sa yelo, hinungdan nga ang tanan nilayas gikan sa pasundayag sa kahadlok.

Ang Reverendo nga Amahan adunay usab gahum sa pagpahawa sa mga hugaw nga espiritu. Busa, usa ka babaye nga ang bana gihuptan sa dautang espiritu gidala siya sa usa ka mongtawo, apan miingon siya kaniya: 'Adto ka kang Kabanalan John, Patriarka sa Constantinople—iya kang ayohon ang imong bana.' Pagkahuman niini, nadawat sa babaye ang iyang gipangayo, ug uban sa iyang bana, nga napaayo pinaagi sa mga pag-ampo sa Reverendo, malipayon siyang mibalik sa ilang panimalay. Sa tinuod, daghang mga masakiton ang napaayo sa santo. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghang mga babaye ang napaayo sa problema sa pagka-infertile.

Sa ingon nga maalamon niyang pag-atiman sa iyang kawan pinaagi sa iyang mga pulong, ang Ginoong Amahan, sa iyang mahimayaong katigulangan, nakaangkon og bulahan nga pahulay ug mibya sa kalibutan

---

[5933] Ang Gaza nahimutang sa baybayon sa Dagat Mediteranyo; sa karaang panahon usa kini sa lima ka labing iladong siyudad sa mga Filisteo ug nagtimaan sa habagatang utlanan sa mga Cananeo sa Palestina. Sa Bag-ong Tugon, ang Gaza gihisgutan lamang sa salaysay sa pagbag-o sa pagtuo sa Etiopyanong maharlika, ang reyna ni Candace (Buhat 8:25). Sukad pa sa ika-4 nga siglo, ang Gaza usa na ka Kristohanong siyudad, ug sa ika-7 nga siglo kini nakuha sa mga Muslim.

paingon sa langitnong puloy-anan[5934] . Sa dihang walay kinabuhi na ang lawas sa santo, usa ka iladong gobernador sa probinsya nga si Nil ang miabot aron magpaalam kaniya ug, sa pagyuko pag-ayo, gikiss niya kini. Ang santo, bisan patay na, mipisog pipila ka pulong sa dalunggan sa gobernador sa probinsya nga si Nil, sa atubangan sa tanan ug sa ilang katingala; mga pulong nga wala gipadayag sa gobernador sa bisan kinsa. Gilubong si San Juan sa sulod sa halaran sa Balaang mga Apostoles, ingon usa ka angay sa ingon nga dungog, naghimaya ug nagpanalangin sa Dios nga katingalahan sa taliwala sa mga balaan – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Amen.

Paghinumdom sa 3,618 ka martir nga nag-antos sa Nicomedia

Paghinumdom sa ika-2 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa mga Emperador nga Romano nga sila Diocletian ug Maximian[5935] , 3,618 ka martir gikan sa Alexandria[5936] ang nag-antos alang kang Kristo sa Nicomedia. Pagkahuman sa pagpatay kang San Pedro, Arsobispo sa Alexandria, ang iyang mga mamamatay misalig sa Ginoo, kauban ang ilang mga panimalay ug daghan pa nga gustong mamatay alang kang Kristo. Gidala nila ang ilang mga asawa, mga anak, ug tanang paryente, ug boluntaryo silang miadto sa Nicomedia aron mag-antos alang kang Kristo ug nagpakita sa atubangan sa emperador, nga misinggit: 'Mga Kristohanon kami!' Pagkadungog niini, nabulabog si Diocletian ug sa sinugdan gisulayan niya sila pagpangumbinsi pinaagi sa pagpangdayeg aron isalikway ang Gipa-krusipikar; apan sa dihang misalikway sila sa pagsunod, gisugo niya ang mga sundalo nga putlon sila sa ulo gamit ang ilang mga espada sa iyang atubangan ug ilabay ang ilang mga lawas sa mga bangin sa bukid. Paglabay sa daghang katuigan, nadiskubre ang ilang balaang relikya tungod sa mga milagro nga gihimo sa mga balaang martir.

16 Septiyembre

3 Septyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Anphimus, Obispo sa Nicomedia, ug daghan uban kaniya

Gisaulog sa 3 sa Septiyembre

Si San Anphimus natawo sa siyudad sa Nicomedia[5937] . Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, gipakita niya ang mga kinaiya sa usa ka hingpit nga hamtong nga lalaki ug nailhan siya tungod sa iyang pagkawalay dautang tuyo. Samtang mitubo ang iyang lawas, mitubo usab ang iyang espiritu. Sa pag-abot niya sa pagkahamtong, misidlak siya taliwala sa tanan tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi; ug sa mga katuigan sa kinabuhi sa tawo diin kasagaran moturok ang mga pagbati sulod sa usa ka tawo, sama sa sagbot sa taliwala sa trigo, si Anphimus usa na ka modelo sa kawalay-pagbati. Ang iyang unod napamatay sa mga makasasala nga tinguha, ug ang iyang espiritu napuno sa pagkapaubos. Gipapas niya hingpit ang tanang matang sa pagka-inggit, kasuko, ug katamaran gikan sa iyang kalag, ug wala usab niya gitugotan ang iyang lawas nga mapuno sa pagka-gahaman sa pagkaon ug pagkalasing. Pinaagi sa iyang ehemplo, sa sukwahi, iyang gipakita: pagpugong sa kaugalingon sa tanang butang, gugma ug kalinaw uban sa tanan, pag-amping ug masigasig nga pag-atiman alang sa himaya sa Dios. Tungod sa ingon ana ka matinud-anon ug matinahuron nga kinabuhi, siya dayon gi-ordinar isip pari. Niining katungdanan,

---

[5934] Nahitabo kini niadtong 2 sa Septyembre 595 AD.

[5935] Niadtong tuig 284, ang Imperyong Romano gibahin sa sidlakan ug kasadpan nga bahin: ang una gipangulohan ni Diocletian, ug ang ikaduha sa iyang higala nga si Maximian; naghari sila gikan sa 284 hangtod 305.

[5936] Nicomedia – ang kapital sa Sidlakang Imperyo, ang puy-anan ni Emperador Diocletian, usa ka matahum nga siyudad sa probinsya sa Bithynia sa baybayon sa Propontis (Dayat-dagat sa Marmara), sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

[5937] Nicomedia – ang kapital sa Sidlakang Imperyo, ang puy-anan sa Emperador Diocletian, usa ka matahum nga siyudad sa probinsya sa Bithynia sa baybayon sa Propontis (Dagat Marmara), sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor.

gipahinungod ni Anphimus ang iyang tibuok kasingkasing sa matinud-anon nga pag-ampo ug mga buhat nga mapuslanon sa kalag, nagtudlo sa tanan, sa pulong ug buhat, mahitungod sa makaluwas nga dalan sa pagkamatinahuron. Sa dihang namatay si San Cirilo, ang pangunang magbalantay sa Simbahan sa Nicomedia, gipataas si Anphimus aron mopuli kaniya. Ang iyang pagkapili isip obispo, ingon usa ka tawo nga takus sa maong katungdanan, gipamatud-an gikan sa langit: sa panahon sa iyang konsagrasyon, usa ka langitnong kahayag ang misidlak sa simbahan ug usa ka diyosnong tingog ang nadungog gikan sa ibabaw. Sa pagdumala niya sa Simbahan sa Nicomedia, si Santo Anphimus, sama sa usa ka maalamon nga timonero sa bagyo, gipanalipdan kini nga daw usa ka barko nga wala'y kadaut sa baha. Kay bisan daghang mga Kristohanon ang gilabay sa dagat alang kang Kristo, wala sila malunod sa kasakit: dili usab sila nalumos sa bagyo sa idolatriya, ni gilunop sa kalawoman sa impyerno; apan pinaagi sa paggiya ug pagpangulo sa ilang balaan nga arkipastor, si Anphimus, nakaabot sila sa malinawong ug malinawong daungan sa langit. Kining maayong magbalantay ni Cristo nagdala sa halos tibuok niyang panon ngadto sa Dios, nga gikoronahan sa mga korona sa pagkamartir. Sa dihang gipahigayon sa mga idolatra ang dakong paglutos batok sa mga Kristohanon sa tibuok Sidlakan, labi na sa Nicomedia – diin nagpuyo kaniadto ang dautang mga emperador nga sila Diocletian ug Maximian[5938] – gitudloan ug gipalig-on ni San Anphimus ang tanang matinud-anon alang sa buhat sa pagkamartir.

'Karon,' ingon niya, 'angay nga ipakita nato nga kita tinuod nga mga Kristohanon; karon ang panahon sa kaisog; karon, kinsa ang tinuod nga sundalo ni Hesukristo, mosulong nga maisugon sa pakig-away. Dinhi, mag-antos kita og gamay alang kang Kristo, nga nag-antos og dako kaayo alang kanato; mag-angkon kita kaniya dinhi sa atubangan sa mga tawo, aron didto siya mag-angkon kanato sa atubangan sa Iyang Langitnong Amahan. Dinhi, sa atubangan sa mga tawo, himoa natong himoon siyang himaya, aron didto siya himoon kita nga himaya sa atubangan sa Iyang mga Anghel. Busa, himuon nato nga himayaon ang Dios sa atong mga lawas pinaagi sa pagpaubos sa atong kaugalingon sa pag-antos; mag-antos kita og kamatayon nga panandalian aron kita mabuhi sa walay katapusan; ayaw nato kahadlok ang mga mananakit nga mamamatay. Kay bisan pa patyon kita nila, sila ang mahimong hinungdan sa atong kalipay sa umaabot: ang atong Ulo, ang Tagahatag sa atong mga Kalihokan, magkorona sa atong giputol nga ulo og korona nga dili malata; ang atong nabungkag nga mga bukton mosidlak sama sa adlaw sa Iyang gingharian; ang mga samad nga gihatag kanato modaghan sa atong walay katapusang ganti; ug ang atong madugong pag-antos magdala kanato sa palasyo sa Langitnong Nobyo. Busa, andama kita bisan sa pag-ula sa atong kaugalingong dugo; himoa kita nga usa ka panan-awon sa pagpanginsulto ug pagpahiubos sa atubangan sa mga mata sa mga anghel ug sa mga tawo.

Gipalig-on sa mga pulong sa santo ug sa susamang mga pahayag, daghang mga magtutuo ang mapangahas nga misugot sa grabeng pag-antos alang sa Pinakamahigugmaong Hesus, ilang Ginoo. Usa ka Kristohanon, nga mainit kaayo ang pagtuo ug masigasig alang sa Dios, nagpasiya nga buhaton ang ingon nga maisugong buhat. Sa dihang ang edikto sa hari, nga gisulat sa pergamino ug nagmando sa pagpatay sa mga Kristohanon, gibasa sa Nicomedia ug dayon gipako sa bungbong sa usa ka bantugang lugar, – miabante siya sa atubangan sa tanan, giangkon si Kristo, gipunit ang edikto gikan sa bungbong, ug gipis-pis kini, samtang kusgan niyang gisaway ang pagkadautan sa pagano – ug busa nahimong unang martir sa Nicomedia.

Human niini, daghan kaayong mga maharlika ug mga senior nga opisyal sa korte ang nagsugod sa hayag nga pag-angkon kang Kristo, nga nagdeklara sa ilang kaugalingon nga mga Kristohanon: lakip nila sila Dorotheus, Mardonius, Migdonius, Pedro, Indis, EGorgonius[5939] , ug daghan pa; nga boluntaryo silang nag-antos sa

---

[5938] Kini, siyempre, dili si Maximian, kauban ni Diocletian sa pagdumala, kondili ang manugang sa una, si Maximian Galerius, kauban ni Diocletian sa pagdumala sa sidlakang Imperyong Romano ug, pagkahuman, ang iyang manununod (305–311). Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon ubos ni Diocletian nagsugod niadtong 303. Ang hinungdan sa pagpanlupig mao si Galerius, nga nakumbinsi kang Diocletian sa pagpagawas og usa ka kinatibuk-ang edikto batok sa mga Kristohanon. Ang edikto nagsugo nga laglagon ang mga lugar sa pagsimba sa mga Kristohanon, sunogon ang Balaang Kasulatan, ug tanggalon ang tanang sibil nga katungod ug opisina sa mga Kristohanon. Ang mga pagpanlutos sa panahon ni Diocletian gipakita, una, sa kalupigan sa mga pagpanakit, ug ikaduha, sa kadaghan sa mga martir, diin tali sa 10 ug 100 o labaw pa ang gipatay sa usa ka adlaw.

[5939] Si Dorotheus usa ka prepositus (opisyal); sila Pedro ug Gorgonio mga dignitaryo sa korte. Ang mga relikya ni Gorgonio gidala sa Roma. Si Migdon ginganlan sumala sa iyang gigikanan: Migdonian, i.e. Phrygian o Masian (sa kasadpan ug amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor). Indis – usa ka eunuko. Tan-awa pa ang dugang detalye bahin kanila sa ulahi niining maong hagiograpiya.

pagpanlupig alang kang Kristo, ug daghan kanila ang gipatay sa ilang mga mananakit pinaagi sa lain-laing porma sa pagbitay.

Sa samang higayon, sa labing dakong kasubo sa mga Kristohanon, nadugang ang mosunod nga panghitabo. Tungod sa dili mailhi nga mga hinungdan, nasunog ang mga palasyo sa hari, ug ang kadaghanan niini nasunog. Ang daotan nga mga pagano nagpasipala sa mga Kristohanon, nga miingon nga sila ang nagpasiugda sa kalayo sa palasyo tungod sa kasuko. Unya ang kasuko sa hari misaka sa kinatumyan ug, nga mas mabangis pa kaysa sa usa ka buangis nga hayop, gipapas niya ang daghang mga Kristohanon, gisilotan sila usahay sa pagputol sa ulo sa espada, usahay sa pagsunog sa poste. Bisan pa niini, ang mga magtutuo, sa dihang nakita nila ang pagkamartir sa ilang mga kaigsuonan sa pagtuo ug nahibalo nga pareho nga kapalaran ang nagpaabut kanila, napuno sa gahum nga gugma sa Diyos ug gisurender nila ang ilang kaugalingon sa ilang mga mananakit aron sunogon nga buhi, sama sa pagsulod sa usa ka malinawong ug bugnaw nga dapit. Sa bahin sa daghang uban pang mga Kristohanon, gitali sila sa ilang mga manlupig, gipasakay sa mga sakayan ug gilunod sa kalawoman sa dagat. Sa iyang walay pagpugong nga kasuko, gisugo sa hari nga dili lang ang buhi ang ilunod, kondili usab nga ang mga lawas sa mga balaang martir, nga kaniadto gilubong, hukayon gikan sa yuta ug ilabay sa dagat, aron ang mga Kristohanon nga nahabilin buhi dili sila mapasidunggan. Mao kana ka malupigon ang pagpanlupig, diin si San Anphimus gipangayam *'sama sa karnero nga gidala sa katabanan'* (Isaias 53:7). Sa wala pa gisi-gisi ang magbalantay, nilukop sa mga lobo ang iyang panon; apan ang Pag-amuma ug Panalipod sa Diyos nagpanalipod kaniya sa usa ka baryo nga ginganlan Semana, aron una niyang madala ang iyang espirituhanong panon ngadto sa Diyos, ug unya siya mismo moadto kaniya, nga gipamatud-an ang pagtuo sa Simbahan sa Nicomedia pinaagi sa pag-ula sa iyang kaugalingong dugo. Niadtong maong panahona, sa simbahan, sa adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo, mga baynte mil ka balaan nga martir ang gisunog nga buhi, samtang ang nahibilin sa kawan ni San Anphimus gipriso. Ang santo, bisan pa niana, pinaagi sa iyang kanunay nga gisulat nga mga mensahe nga iyang gipadala sa tago ngadto sa mga Kristohanon, nagtudlo ug nagpalig-on kanila sa pagtuo; busa bisan wala siya uban kanila sa lawas—nga napahimulag kanila sa pipila ka panahon tungod sa kabubut-on sa Dios—anaa siya uban kanila sa espiritu sulod sa mga bilanggoan, nga naghatag kanila og espirituhanong pagkaon pinaagi sa iyang mga mensahe. Ang kawan nakig-away sa mga lobo sa hayag, samtang ang ilang magbalantay nakig-away kanila sa tago; ug ang santo mitago, dili tungod kay nahadlok siya sa pagpanakit, kondili aron lig-onon ang labing huyang sa pagtuo pinaagi sa pagtudlo ug pag-ampo, aron lig-onon ang labing maluya ug mahadlokon , ug aron himuon silang maisugon, hangtod nga iyang nahatag silang tanan kang Kristo, ug pagkahuman niini iyang gisumite ang iyang kaugalingon sa parehas nga mga pag-antos.

Usa sa mga magtutuo, nga gipalig-on ni San Anphimus, nga ginganlan og Zinon, usa ka sundalo sa propesyon, gisumbong ang pagkadautan ni Emperador Maximian sa atubangan sa tanan sa mosunod nga paagi. Sa Nicomedia, duol sa sirkus, adunay usa ka templo nga gipahinungod sa paganong diyosa nga si Ceres[5940] . Sa usa ka higayon, si Maximian, kauban ang iyang mga sundalo ug ang tibuok katawhan, naghalad og dagkong halad sa idolo niining diyosa. Apan si Zinon, atol niining dili matinud-anong pista, nga nagtindog sa hataas nga dapit, misinggit sa kusog:

'Naglimbong ka sa imong kaugalingon, O Hari, pinaagi sa pagsimba sa bato nga walay kalag ug kahoy nga hilom, kay kini usa ka limbong sa mga demonyo, nga nagdala sa pagkaguba sa mga nagsimba niini.' Hibal-i ang kamatuoran, Maximian, ug itudlo ang imong pisikal nga mga mata, kauban ang imong espirituhanong mga mata, paingon sa langit: tan-awa, ug pinaagi sa paghunahuna niining labing hayag nga binuhat, masabtan ang Manlalang niini, ingon sa Iyang pagka-Manlalang. Masabtan kini pinaagi sa imong pagmatngon sa binuhat; pagkat-on sa pagpasidungog niining Dios, nga wala maglipay sa dugo sa mga hayop nga walay pulong nga gipatay ug gisunog sa makapahugno nga aso, kondili sa putli nga kalag ug putli nga kasingkasing sa mga makatarungang binuhat.

Pagkadungog niini, gisugo ni Maximian nga dakpon si Zeno ug, tungod sa ingon ana ka mapangahas nga mga pulong nga gipahayag ngadto sa emperador, batoan sa nawong ug baba. Gipahugno sa iyang mga manlupig ang iyang mga ngipon, gilukop ang iyang nawong, giputol ang iyang dila—nga nag-angkon kang Kristo—ug, sa

[5940] Ceres o Demeter – ang diyosa sa pagkamabungahon, agrikultura, ug kaminyoon sa Romano ug Griyego. Ang mga imoral nga ritwal sa pagpasidungog niining diyosa laganap kaayo sa Phrygia, nga duol sa Bithynia.

katapusan, gihulbot siya gikan sa siyudad samtang hapit na siya mamatay, ug, sumala sa sugo sa hari, giputol ang iyang balaan nga ulo.

Niadtong panahona, si Santo Anphimus, gikan sa iyang tagoanan, nagpadala og usa ka diakono uban sa iyang mga sulat kang Dorotheus, nga naa sa prisohan, ug sa uban pa nga nakapriso uban kaniya alang kang Kristo, nga nag-awhag kanila sa pagkamapailubon, aron sila malipayon nga andam mamatay alang sa Magahatag-sa-Kinabuhi – ang Ginoo. Gidakop sa mga daotan ang diakon ug gidala siya, kauban ang mga sulat ni Santo Anphimus, kang Haring Maximiano. Gibasa sa hari ang mga sulat ug nasuko siya sa sulod niini: ang mga sulat naglangkob sa matinud-anong pangumusta sa santo ngadto sa mga martir, sa iyang matinud-anong kaluoy alang kanila, sa iyang amahanong pahimangno kanila, sa iyang pastoral nga pagtudlo, sa iyang balaan nga panalangin alang sa ilang pagkamartir, ug sa pagdasig sa pagbungkag sa mga dios-diosan. Tungod sa dakong kasuko sa tanan niini, gisugo sa hari nga ipagawas ang tanang martir gikan sa bilanggoan ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paghukom. Naglantaw kanila sa hambog ug mabangis nga pagtan-aw, ug gisaway sila pag-ayo. Unya gisugo niya nga basahon ang mga sulat ni San Anphimus, isip pagsaway ug pagpanamastamas kanila.

'Nagtuo kamo sa limbong nga mga sugilanon niining dautang tawo,' ingon niya, 'ug gipatigbabaw ninyo ang iyang baluktot nga pagtulon-an kaysa sa sugo sa hari!'

Ang mga magtutuo, sa pagdungog nila sa pagbasa sa epistola, nalipay kaayo ug, samtang nagahilak sa kalipay, gidayeg nila si Diakono Anfim, nga nagbarog sa gilay-on, uban sa masidlak nga mga mata, malipayong mga nawong ug nakayuko nga mga ulo; samtang ang mga pulong ni Santo Anfim, nga gibasa aron pagsaway kanila, ilang gipangga sa ilang mga kasingkasing.

Unya miingon ang hari sa diakono:

'Sultihi kami, asa ka gikan? Kinsa ang naghatag kanimo niining mga mensahe nga nagaguba sa katawhan? Ug asa nagatago ang nagpadala kanimo?'

Ang diyakono, nga napuno sa grasya, misugod sa pag-ingon ingon niini:

'Ang nagpadala niining mga mensahe usa ka magbalantoy. Apan tungod kay layo siya sa iyang panon, ginatudloan niya sila pinaagi sa mga sulat ug ginadasig sila sa pagkamatinud-anon; labi na kon madungog niya ang paglusob sa daghang mga lobo sa panon sa Pulong, unya kusgan niyang ipahibalo sa mga karnero unsay ilang buhaton. Gipahayag niya kanila ang mosunod nga mga pulong gikan sa Punong Magbalantay: *'Ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas, apan dili makapatay sa kalag'* (Mat. 10:28). Gidala nako kining mensahe ngadto niining panon sa Cristo aron ipahibalo kanila ang sulod niini; apan bahin sa kahimutangan karon sa Naga-padala niini—dili ko kini isulti, kay hingpit nga kabuang kon ako pagatraydor sa akong Magbalantay, nga gikan Niya daghang kaayohan ang gihatag sa tanan, ug nga, bisan pa nga dili ko Siya ipahibalo, madayag Siya sa dili madugay, kay *'ang siyudad nga gibutang sa bukid dili matago'* (Mat. 5:14).

Napungot sa kaisog niining mga pulong, gisilotan sa tortyurero ang balaan nga diakono, nga si Theophanes ang ngalan, sa kamatayon. Una sa tanan, giputol nila ang iyang dila, nga maanyag kaayo mitudlo, ug unya gipatay siya pinaagi sa pagbato kaniya ug pagtusok kaniya og mga pana. Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga ang mga martir nga gidala sa atubangan sa hukmanan patyon usab pinaagi sa lain-laing makalilisang nga paagi: si San Doroteo putlon sa ulo, si Mardonio isunog sa poste, si Migdonio itambog nga buhi sa lungag ug lubongon nga buhi, si Gorgonio, Si Indis ug si Peter palubgon sa dagat nga may gisabit nga gilingan sa ilang mga liog, ug ang tanan nga uban patyon sa lain-laing paagi. Busa, sila tanan mibiyahe ngadto sa Ginoo pinaagi sa lain-laing matang sa kamatayon. Ang mga lawas sa mga martir, nga gilabay sa dagat, gisalo pag-usab sa mga mangingisda gamit ang ilang lambong, ug gilubong kini sa usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Domna. Pagkahibalo niini, gipatay siya sa mga pagano gamit ang espada samtang nag-ampo siya sa ibabaw sa mga relikya sa balaan nga mga martir. Sa samang panahon, si Euthymius, nga pinaagi sa iyang pagpangwali nakapanguna sa daghan sa pag-angkon kang Kristo ug sa dalan sa pagkamartir, usab sa Nicomedia, pagkahuman sa pag-antos sa nagkalain-laing pag-antos, nakasinati sa iyang kamartirano pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Human niini tanan, miabot ang panahon para kang Santo Anphimus nga mag-antos alang sa iyang pag-angkon kang Jesu-Kristo.

Samtang nagpanago siya sa maong baryo sa Semane, tinago nga nagtamnan sa pulong sa Dios ug nagpalig-on sa pagtuo kang Kristo, nahibaloan siya ni Maximian ug dayon gisugo ang baynte ka sundalo aron dakpon siya. Pag-abot nila sa maong baryo, nasugat nila didto si San Anphimus ug direkta siyang gipangutana:

'Ain sa Anphimus, ang Kristohanong magtutudlo?'

Sa dihang nakigkita siya sa mga mandirigma, gidala sila ni Anfim sa iyang payag ug miingon:

'Isugilon ko kaninyo ang bahin ni Anfim ug ihatag ko siya kaninyo, apan una, pahulay kamo gamay pagkahuman sa inyong pagbiyahe.'

Dayon iyang gitanyag kanila og pagkaon ug nag-andam og yano nga panihapon, gidayeg sila sa mainit nga pag-abi-abi. Pagkahuman niini, gipadayag sa santo nga siya si Anfim.

'Ako,' ingon niya, 'mao ang inyong gipangita; kuhaa ko, unya dad-a ko ngadto sa nagpadala kaninyo.'

Pagkadungog niini, natingala ang mga sundalo ug nahiyang motan-aw sa balaan nga abohon buhok ni Anphim, kay ilang nasaksihan ang iyang mainit nga pagdawat ug mahigalaong pag-abiabi. Busa, nagsugod sila sa paghisgot sa ilang taliwala nga dad-on nila kining inosente ug maayong tawo dili alang sa iyang kaayohan sa kinabuhi, kondili ngadto sa iyang magpahirap, sa dakong kasubo ug sa sigurado nga kamatayon nga mosunod sa grabeng pag-antos. Naluoy sila kang Anphimus ug naulaw sa iyaha, ug miingon sila sa santo:

'Dili ka namo dad-on uban namo, apan among tambag kanimo nga magtago ka; ug among isulti kang Maximinus nga among gipangita si Anfim sa tanang dapit sa palibot sa Nicomedia apan wala namo siya kaplagan.'

Apan si Anphimus masigasig nga nagtuman sa mga sugo sa Ginoo ug busa gihangyo niya sila nga mosulti sa kamatuoran, kay dili niya gusto nga mosulti sila og bakak alang kaniya; labaw pa, nangandoy siya nga mag-antos ug mamatay alang kang Kristo; busa, misunod siya kanila. Sa dalan, gipangwali niya kanila ang Pulong sa Dios, nga nagtudlo kanila sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Ang binhi sa pulong sa Dios nga gipangtanum ni Anphim wala mahulog nga walay pulos, kondili nahulog kini sa maayong yuta: miturok kini sa kasingkasing sa mga sundalo, mitubo didto, ug nagdako aron madala sila sa pagkahingpit sa pagtuo. Pag-abot nila sa suba, nag-ampo si Anphim alang kanila ug gibunyagan sila sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Unya mibiyahe sila pag-usab, nag-istorya sa mga butang nga makapauswag sa pagtuo, hangtod nakaabot sila sa Nicomedia. Sa pagsulod ni Anphimus sa siyudad, nakaabot ang balita kaniya kang Maximian, nga nagsugo nga dad-on siya sa iyang atubangan nga nakadena.

Busa ang santo mitungha sa atubangan sa tortyurista nga nakagapos ang mga kamot sa likod: kay, isip usa ka pagpamatuod sa kamatuoran, mao kini gayud ang paagi nga iyang pagatunghaon sa atubangan sa hukmanan sa dautang mga pagano—nakagapos, sama sa usa ka kriminal; apan siya gawasnon sa espiritu ug gitutok ang iyang kalag ngadto sa langit, diin siya nagpaabot og tabang. Gisugo sa taga-pahirap nga dad-on ang tanang galamiton sa pagpanakit, aron sa sinugdanan pa lang, kahadlukan si Anphimus pinaagi lang sa ilang hitsura, nga nagtuo nga ang santo, sa kahadlok niini, mouyon sa pagtuman sa gusto sa hari. Unya gisugdan nila siya pagpangutana:

'Ikaw ba kana si Anphim nga, nalimbong bahin sa usa ka yano nga tawo nga ginganlan og Kristo, nagdala sa kasagarang katawhan sa parehas nga sayop, naglimbong kanila ug nag-awhag kanila sa pagsukol sa among hari-hariong sugo, samtang nagpasipala ug nag-insulto sa among mga dios sa dili mabilang nga mga pagpanamastamas?'

Apan si Anfim nangatawa sa mga instrumento sa pagpanakit nga gidala ug sa mga pulong sa hari, ug miingon:

'Hibal-i, Oh Hari, nga dili unta ko motubag sa imong pangutana, kon wala ang tambag sa Banal nga Apostol, nga nagtudlo kanamo nga mag-andam *"sa pagtubag sa bisan kinsa nga mangutana* kanimo *sa paghatag og hinungdan sa paglaum nga naa sa sulod nimo"* (1 Ped. 3:15), kay ang Dios misaad nga hatagan kita *og 'mga pulong ug kinaadman nga walay bisan kinsa sa atong mga kaatbang ang makasukol o makasupak'* (Lucas 21:15). Ug ako ang unang nangatawa sa imong mga diyos-diyosan, nga imong gitawag nga mga dios; apan karon, ginatawa ko ang imong dakong kabuang, sa paglaum nimo nga malikayan ko ang akong Magbubuhat, Nga nagpasidunggan bisan ikaw, usa ka walay-pinasalamat nga binuhat, sa Iyang kaugalingong hulagway. Ngano man nga gidala nimo ako, nga nakagapos, sa atubangan sa imong hukmanan ug gibutang ang mga instrumento sa pagpanakit sa akong panan-aw? Dili ba kamo gustong hadlukan ko niini, aron tungod sa kahadlok mosunod ko sa inyong walay-Diyos nga sugo? Apan pinaagi niini dili ninyo mahadlukan ang usa nga nagtinguha sa pagkamatay alang sa iyang Ginoo. Ipakita kini sa mga mahuyang ug duwag, nga ang kining panahong kinabuhi daw usa ka dakong kahupayan, ug ang pagkawala niini usa ka dakong kasubo: hulga sila, dili ako. Apan alang kanako, kini nga maluya nga lawas ug kini nga panandaliang kinabuhi daw bug-at nga mga kadena ug bilanggoan, nga nagpugong sa akong kalag nga moadto sa Dios nga akong gihandom; samtang ang imong mga hulga, silot, ug pag-antos mas makapahimuot pa kanako kaysa bisan unsang kalibutanong kalipay, kay kini sundan sa kamatayon, nga

sa pagkahuman makagawas kanako gikan sa mga gapos sa lawas, magdala kanako ngadto sa dapit diin nakatutok ang tanan nakong tinguha.

Pagkahuman sa paglitok sa balaan niining mga pulong, gisugo sa taga-pahirap nga batohon ang iyang liog. Apan si Amphimus, mapasalamaton nga gidawat kining mga hampak ingon nga sinugdanan sa iyang pag-antos alang kang Kristo ug basihanan sa iyang korona sa pagkamartir, nangandoy pa gayud og mas grabe pang pag-antos, nga nagtinguha nga makapanunod sa labing hataas nga ganti; ug, usahay ginayaw ug ginahagit ang tigpahirap, usahay ginapukaw siya sa labing dakong kasuko, aron mapahamtang kaniya ang labing grabeng pag-antos, iyang gisubli ang makalilisang nga pulong sa propesiya: *'Ang mga dios nga wala maghimo sa langit ug sa yuta mawala sa yuta ug sa ilawom sa langit'* (Jer. 10:11).

Kining mga pulong misilot sa kasingkasing sa mananakit sa kasuko, ug gisugo niya nga tuslon pag-ayo ang mga tiil sa balaan nga martir gamit ang mapaso ug hait nga mga pako nga puthaw. Apan bisan kining pag-antos usa ka kalipay alang sa balaan, kay sa iyang kalipay, gidayeg niya ang Dios, nga nagtahud kaniya nga takus sa pag-antos sa ingon nga mga pag-antos alang sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo. Unya gisugo ni Maximian nga ipanglapak sa yuta ang mga hait nga piraso sa palayok, igahigda ang martir nga hubo ibabaw niini, ug, sa ingon nga kahimtang, bugbogon pa gayud siya og mas mabangis gamit ang mga tungkod, aron ang iyang kasingkasing matuslob sa doble nga kasakit: gikan sa ibabaw pinaagi sa mga hampak sa tungkod, ug gikan sa ilawom pinaagi sa mga hait nga piraso. Apan bisan niadto, wala mawala sa santo ang paglaum sa kadaugan batok sa iyang manlupig, samtang nag-awit: 'Nagpasalamat ako kanimo, O Ginoo, Hari sa mga kapanahonan, *kay gisul-otan mo ako og kusog alang sa pakig-away ug gipanaog nimo sa akong mga tiil ang mga mibangon batok kanako; Gipaling Nimo ang ilang mga likod kanako, ug akong gilaglag ang mga nagdumot kanako'* (Salmo 17:40–41).

Unya ang manlutos naghimo og lain pang pag-antos: pagkahuman niya pagpainit sa mga botas nga tanso hangtud kini nagdilaab, gibutang niya kini sa mga tiil ni Anfim. Apan ang Balaang grasya gikan sa kahitas-an mitabon sa nag-antos, nagpalig-on kaniya sa iyang mga pag-antos, ug nakadungog siya og tingog nga nagsaad kaniya sa langitnong korona sa takdang panahon, ug kini nga tingog napuno sa kalipay ang iyang kasingkasing. Pinaagi niining langitnong paglipay, ang santo misugod, sa atubangan sa tanan, nga wala na magtagad sa iyang mga pag-antos, ug ang iyang nawong misidlak sa langitnong kalipay, sama sa wala siyay gibati nga pag-antos. Sa pagkakita niini, nabigla ang tigpahirap ug miingon mahitungod kang San Anphimus nga usa siya ka salamangkero ug, pinaagi sa pipila ka mahika, napildi niya ang nagdilaab nga gahum sa kalayo. Nagsugod sila og pangutana kaniya: ngano, samtang nag-antos sa ingon nga mga pag-antos, naglipay pa siya?

'Nalipay kaayo ako,' tubag sa santo, 'kay kining mga pag-antos mismo nagsilbi nga lig-on nga paglaum alang sa gisaad nga mga panalangin; ug sa dili madugay mapildi nako ang inyong hambog nga garbo ug mapamatud-an nga ang inyong mga dios mas walay kusog pa kaysa kusog sa tawo, ug maghinulsol kamo sa inyong dautang buhat hangtod sa kahangturan, apan walay pulos, – ug dili ka molayas niining kinabuhi hangtod ikaw mapamatud-an nga angay sa walay katapusang kalaglagan.

Mas nasuko pa gayud ang torturador sa niining mga pulong, busa gisugo niya nga itali ang santo sa ligid ug paandaron kini uban kaniya, samtang ang iyang lawas pagasunogon sa kalayo. Apan sa dihang ang mga sulugoon nagsugod sa pagtuman sa sugo sa hari, gitali nila si Anfim sa ligid ug nagsiga sila og kalayo sa ilawom niini, kalit lang nga nahulog sila nga daw patay. Nihunong ang ligid, ug ang kalayo misulong kanila ug gisunog sila; pagkahuman, gisultihan nila ang taga-antos sa mosunod:

'Sa diha nga among gisugdan pag-ikot ang ligid ug pagpasiga sa kalayo sa ilawom niini, tulo ka hayag nga lalaki ang mitungha sa among kiliran ug miingon: "Ayaw kahadlok, Anphim, alagad sa Dios!" Apan sa diha nga ilang gitutokan kami, gikahadlok kami, ug ang kalayo sa ilawom sa ligid mituyok paingon sa among mga nawong ug gisunog kami.'

Pagkadungog niini, nabigla ang taga-antos, apan giisip kini nga tanan usa ka salamangka. Pagkahuman niini, gikuha si San Anfim gikan sa ligid, ug gipahadlok siya sa hari nga putlon sa espada kung dili siya maghalad sa mga diyos-diyosan. Ang martir, bisan pa niana, sa pagkadungog nga siya pagatablaon, nalipay ug nag-ampo nga mainit kaayo sa Dios nga itugot Siya nga dali siyang makabalik sa iyang panon, nga misaka na sa langit pinaagi sa pagkamartir sa wala pa siya, aron siya usab makasulti: *'Ani-a ako ug ang mga anak nga gihatag sa Ginoo kanako'* (Isaias 8:18).

Apan ang dautang hari kaniadto nagmando nga ipriso ang santo ug gapuson siya sa mga kadena nga puthaw. Samtang gidala si Anphimus ngadto sa prisohan, gidayeg ug gibendisyunan niya ang Dios sa tanang butang. – Ug kalit lang misidlak kaniya ang kahayag gikan sa langit, nabungkag ang iyang mga kadena, ug ang mga sulugoon nga nagdala kaniya nahulog sa yuta tungod sa kahadlok. Apan si Anphimus, gikuha sila ug gisugo nga buhaton nila ang gisugo kanila. Pag-abot nila sa bilanggoan, misulod ang santo ug nagpabilin didto taliwala sa mga dautang tawo ug mga tulisan nga nakabilanggo didto; apan naglipay siya sama sa gidala sa usa ka kombiyerto o sa usa ka selebrasyon sa kasal. Pinaagi sa paghatag sa mga priso sa espirituhanong pagkaon sa pulong sa Dios ug sa ilimnon sa pagkamatinud-anon, nadani niya sila kang Kristo ug nadala sila sa Iyang balaang Simbahan, gitudloan sila sa pagtuo ug sa mga maayong buhat; didto sa bilanggoan gibunyagan niya sila pag-usab sa tubig sa balaang binunyag. Ug kana nga bilanggoan nahimong usa ka hayag nga simbahan, napuno sa mga gasa sa Espiritu Santo, diin ang mga matinud-anon naghalad og halad sa pagdayeg sa Dios adlaw ug gabii.

Pagkahibalo ni Maximian niini, gisugo niya nga dad-on si San Anphimus sa iyang atubangan ug gisulayan siya pagpangumbinsi pinaagi sa pagpangdayeg aron mosimba sa mga diyos-diyosan sa pagano, nga nagsaad nga himoon siyang pangulo sa mga pari sa idolatría. Apan si Anphimus, uban sa iyang naandan nga kaisog, mitubag sa hari:

'Bisan pa sa imong mga pulong, ako ang labawng pari sa mga pari sa Dios[5941] ; kay ako usa ka pari ni Cristo, ang Punong Magbalantay, Nga nagpasan sa akong unod ug nanaog gikan sa langit alang kanako ug tungod kanako.' Nag-alagad Siya sa atubangan sa Dios Amahan ingon usa ka halad alang sa katawhan, namatay Siya sa krus, gilubong, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, ug misaka Siya sa himaya paingon sa langit, nagdala didto sa tanan nga nagtuo Kaniya. Ako ang Iyang pari, ug busa gihalad ko ang akong kaugalingon Kaniya ingon usa ka buhing halad. Apan ang inyong pagkapari, ang inyong mga halad, ug ang inyong ginatawag nga mga dios kangitngit, ug mosulod sila sa walay katapusang kangitngit.

Pagkadungog niini, gisilotan sa taga-pahirap si Anfim sa kamatayon. Ug ang santo miadto sa iyang kamatayon, puno sa langitnong kalipay.

'Karon,' miingon siya, 'mao na ang panahon sa akong kalipay; karon natuman na ang akong tinguha; karon nabuksan na kanako ang pultahan sa kinabuhi nga walay katapusan; oo, pagbulag nako niining lawasa, mosulod ako sa atubangan sa Ginoo, ug mapuno ako sa kalipay sa dihang ang Iyang himaya mopakita sa akong atubangan.'

Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, diin pinaagi sa panahong kamatayon mosulod siya sa kinabuhi nga walay katapusan, nangayo ang santo og panahon aron mag-ampo; ug, pagkahuman sa iyang pag-ampo, iyang gipailawom ang iyang balaan nga ulo sa palakol, diin siya giputol ang ulo subay sa sugo sa hari, ug mao kana ang katapusan sa iyang pagkamartir alang kang Kristo niadtong ika-3 sa Septyembre. Sa pag-abot sa gabii, ang pipila sa mga matinud-anon tinago nga miadto sa lugar sa pagbitay, gidala nila ang mapailubon nga lawas ni Santo Anphimus, ug gilubong kini uban ang dungog, samtang gidayeg nila ang Balaang Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen[5942] .

Kontakion, Tono 4:

Sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa Ginoo taliwala sa pagkapari, ug sa pagtapos sa dalan sa pag-antos, gipahunong nimo ang pagsimba sa mga diyos-diyosan, nga ikaw usa ka kampyon sa imong kawan, O maalamon sa Dios. Busa karon gipasidunggan ka namo, nagasinggit sa tago: luwasa kami gikan sa among mga kalisdanan pinaagi sa imong mga pag-ampo, kanunay hinumduman nga Anfim.

[5941] Kana mao, usa ka obispo.

[5942] Ang pagkamartir ni San Anphimus kinahanglan itakda sa tuig 303: niadtong tuiga, gisugo ni Diocletian ang pagsunog sa usa ka simbahan sa Nicomedia kauban ang tanang Kristohanon nga naa didto; nagpagawas siya og usa ka mando nga nagdili sa mga Kristohanon sa pagtigom alang sa pagsimba, ug gisundan kini sa lain nga mando nga nagsugo nga ang mga obispo, presbiterio ug diakonus ipriso ug pugson sa paghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos, ug, kon mosalikway sila, pagahirason ug patyon sila. – Ang Emperador nga Byzantine nga si Justinian (527–565) nagtukod og usa ka matahum nga simbahan alang sa dungog sa balaang martir nga si Anphimus sa baybayon sa Golden Horn, nga gipahimutang sa marmol ug bulawan. Si Emperador Leo the Great nagtukod og usa ka simbahan para kaniya duol sa Xyropyrka. Sa ika-10 nga siglo, ang ulo ni San Amphimus gitipigan sa Nicomedia, diin daghang milagro ang nahitabo ug kanunay kini motubo ang buhok.

Sa maong adlaw, ang pagkamartir sa balaan nga martir nga si Vasilisa

Gisaulog sa ika-3 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Diocletian, halos walay lain nga siyudad nga nakakita og ingon kadaghan nga dugo sa mga martir sama sa Nicomedia: didto, ingon kadaghan sa mga magtutuo ang napatay alang kang Kristo nga, sa usa ka bulan ra, ang ihap sa mga nakasinati og kamatayon sa pagkamartir miabot sa napulo'g pito ka libo, wala pa labot ang baynte ka libo nga gisunog sa simbahan sa adlaw sa Pagkahimugso ni Kristo. Ug ang ingon nga dili matarong nga pagpatay sa mga magtutuo atol niining malupit nga paglutos wala magdugay og usa ka bulan, kondili dugay kaayo. Kinsa kaha, gani, , ang makahimo sa pag-ihap sa tanang Kristohanon nga nangamatay niadtong panahona, gawas lang sa usa ka Dios, nga nag-ihap bisan sa kadaghan sa mga bitoon! Sa Nicomedia usab, nag-antos ang balaan nga martir nga si Vasilisa. Himaya sa labawng Ginoong Dios, nga nagpadayag sa Iyang dakong gahum dili lamang sa mga hamtong kondili usab sa gagmayng mga bata! Siyam ka tuig pa lang ang edad sa balaan nga martir sa dihang gidala siya sa atubangan sa hegemon, o gobernador sa Nicomedia, Si Aleksander, diin sa atubangan niining batan-ong martir, ang walay-daotang nobya sa Langitnong Nobyo, mipahayag sa pag-angkon kang Kristo nga mapangahas nga ang tanan nangahibulong sa iyang kinaadman ug sa iyang hapsay nga pakighinabi sa iyang tigpanglutos, kinsa iyang giatubang sa panaglalis bahin sa Kristohanong pagtuo sama sa usa ka hingtungdang hamtong. Naglaum ang gobernador nga mapugos siya sa pagsimba sa iyang mga dios pinaagi sa pagpangdayeg ug mga saad, apan nagpabilin nga lig-on ang balaan; busa gisugo sa gobernador nga patukmokon siya sa nawong: ang balaan nga dalaga nagpasalamat sa Diyos tungod niini. Gisugo dayon sa gobernador nga hubaron siya sa iyang mga sinina ug latigon: tungod niini, labi pa gyud siyang nagpasalamat sa Ginoo. Nainis pag-ayo ang gobernador, ug gisugo niya nga labi pa gyud siyang bugbogon; ug sa dihang ang tibuok niyang lawas napuno, daw, og tuloy-tuloy nga pantal, misinggit siya: 'O Dios, nagpasalamat ako Kanimo sa tanan niini.' Gisugo dayon sa gobernador nga tuslagon ang iyang mga bukong-bukong, ibitay siya nga nakalukop, ug ibutang sa kalayo nga gisiga sa ilawom niya ang pitch, asupre, lana, ug lata, nga nagtuo nga sa dili madugay siya mamatay tungod sa grabeng kasakit ug sa baho nga aso; apan bisan taliwala niining mga pag-antos, sama sa pagkaanaa sa kabugnaw sa paraiso, wala gyud mihunong ang balaan sa pagdayeg sa Ginoo. Sa dihang nakita sa gobernador nga gitamay sa balaan ang mga pag-antos nga iyang gihimo, gisugo niya nga ilabay siya sa nagdilaab nga pugon. Gipanalipdan ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa Banal nga Krus, misulod si Santa Basilisa sa kalayo ug nagpabilin didto sulod sa taas nga panahon nga walay nadaut. Ang tanan nga naa didto napuno sa kahadlok ug nagtutok nga namangha sa ingon ana ka katingalahang panan-awon. Unya, pagkuha kaniya gikan sa hurno, gibutang nila siya sa duha ka leon aron piras-piraon siya; apan ang santa, pag-ampo niya, wala'y kadaut nga nahimo kaniya: ang pag-ampo sa dalaga, sama sa pag-ampo sa propeta Daniel kaniadto, nakapugong sa mga baba sa mga leon (Dan. 6:1–100). Gahadlok dayon ang magmamando nga si Alexander mismo, nga sa dugay nga panahon nagpabilin nga daw na-trance, sa katapusan misinggit: 'Mao kini ang kabubut-on sa Dios!' Pagkahuman niana, nahulog siya sa mga tiil sa balaan nga martir ug misinggit: 'Kaluy-i ako, alagad sa langitnong Hari ug Dios, ug pasayloa ako sa tanang pag-antos; ampoa ang imong Dios aron dili ko laglagon sa Ginoo tungod kanimo, kay sugod karon motuo usab ako Kaniya.' Unya ang balaang martir, pagkahuman niyang gidayeg sa kusog nga tingog ang maloloy-on nga Ginoo, nga nagtangtang sa pagkabuta sa magmamando ug nagpadayag kaniya sa kamatuoran, gisugo si Obispo Antoninus nga ipatin-aw kang Alexander ang tinuod nga pagtuo ug, pagkahuman siya natudloan niini, pagbunyagan siya. Ang tanang Kristohanon nga naa didto mipadayag sa ilang tinuoray nga kalipay sa pagbag-o sa pagtuo sa gobernador nga si Alexander, nga pagkahuman sa iyang pagbunyag, nangamubo sa iyang kanhing dautang binuhatan ug sa mga pag-antos nga iyang gipahamtang sa mga Kristohanon, ug naghangyo kang Santa Vasilisa nga hangyoon ang Ginoo alang sa iyang kapasaylo. Pinaagi sa pag-ampo ug pag-ampo sa balaan nga martir, si Gobernador Alexander, nga nakab-ot na ang hingpit nga pagtuo, sa dili madugay namatay, napuno sa tinuod nga paghinulsol, ug gilubong nga may dungog sa mga Kristohanon; ang balaan, pagkahuman sa iyang lubong, mibulag gikan sa siyudad sa gilay-on nga tulo ka poprishchi (mga 4 ka km). Didto, sa pagbati niya og kauhaw ug pagkakita og bato, mitindog ang balaan niini ug nag-ampo sa Ginoo, diin dayon

misabwag ang tubig gikan sa bato. Pagkahupay sa iyang kauhaw, mibiya siya og gamay nga gilay-on gikan sa maong dapit ug, sa pagluhod sa pag-ampo, gihatag niya ang iyang espiritu sa Dios. Pagkahibalo niini, miadto didto si Obispo Antoninus ug gilubong ang santa duol sa bato diin, pinaagi sa iyang pag-ampo, nibubo ang tubig. Pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir, ibubo kanamo, O Ginoo, ang Imong dakung ug daghang kaluoy, amen.

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan nga pari-martir Aristion

Gisaulog kada 3 sa Septyembre

Kining Balaan nga si Aristion mao ang Obispo sa Coastal Alexandria, nga nahimutang taliwala sa mga siyudad sa Issus ug Antioch, sa Syria. Masigasig siyang nagwali mahitungod kang Kristo ug sa Iyang makaluwas nga pag-antos, kamatayon ug pagkabanhaw, ug nagtudlo usab sa mga tawo nga ang tanang butang sa yuta kay panandaliang ug malabay, samtang ang umaabot nga langitnong mga panalangin ra ang walay katapusan ug dili malaglag. Tungod niining pagtulon-an, gidala siya sa atubangan sa gobernador sa siyudad sa Alexandria ug, pagkahuman niyang gipanghimatuud si Kristo nga tinuod nga Dios, gisilotan siya nga sunogon sa poste; ug niining buhat sa pagkamartir natapos ang iyang bulahan nga kinabuhi.

17 Septiyembre

4 sa Septiyembre (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Bavila nga Hieromartir, kauban ang tulo ka batan-on

Kumemorasyon sa 4 sa Septiyembre

Ang dautang Haring Numerian[5943] , samtang nagpuyo sa siyudad sa Antioquia, nag-organisar og usa ka dakong pista sa dungog sa mga diyos-diyosan. Lakip sa mga halad nga gihalad sa mga diyos-diyosan mao ang inosenteng dugo sa usa ka batang lalaki, anak sa hari, nga gikuha ni Numerian isip panalipod sa lig-on ug dili maputol nga kalinaw uban sa usa ka langyaw nga hari. Kaniadto nakig-away siya batok niining maong hari, ug tungod kay wala'y bisan kinsa ang nakadaog batok sa usa, naghimo sila og kalinaw tali nila, gipamatud-an kini sa panata sa usag usa, ug nahimong mag-amigo. Isip timailhan niining dili maputol nga kalinaw ug panaghigalaay, gisalig sa langyaw nga hari ang iyang batang anak sa pag-atiman ni Numerian, aron siya ang mopuli sa iyang amahan ug aron siya ipadako nga sama sa kaugalingon niyang anak. Gidawat ni Numerian kining batan-ong prinsipe uban sa pagpangdayeg, apan sa dili madugay gipakita niya ang dili-makatawo nga kalupigan: gilapas niya ang kalinaw sa hari, gisalikway ang iyang panata, gitamay ang ilang panaghigalaay, ug sa iyang kaugalingong kamot gipatay ang anak sa hari sa templo sa iyang kaugalingong makalilisang nga mga dios.

Niadtong panahona, ang pangunang magbalantay sa Simbahan sa Antioquia mao ang balaan ug mahadlokon sa Dios nga Obispo Babila. Gipili sa Balaang Pag-atiman alang sa katungdanan nga obispo, si Santa Babila *'usa ka ehemplo sa mga matinud-anon sa pulong, sa pamatasan, sa gugma, sa pagtuo, sa pagkabalaan'* (1 Tim. 4:12). Samtang nagpadayon ang pagano nga pista ug ang dili makatawo nga pagpatay, gipundok sa obispo ang tanang Kristohanon sa Antioquia sa balaang templo, diin naghalad siya og halad nga walay dugo sa tinuod nga Dios, nag-ampo alang sa iyang panon aron dili sila kan-on sa mga lobo nga makaguba sa kalag; Sa samang higayon, iyang gihangyo ang iyang panon nga magpabilin nga lig-on sa pagtuo ug dili molayas gikan sa Simbahan sa mga panahon sa kasakit. Pagbalik gikan sa iyang makalilisang ug mamamatay nga halad, ang dautang hari mibalik sa simbahan sa Kristohanon, nga nagtinguha nga masaksihan ang pagsaulog sa Balaang Misteryo ug, sa

[5943] Emperador Romano, naghari gikan sa 283 hangtod 284.

iyang pagsulod pa lang sa simbahan, naghulga nga hugawon ang balaan nga santuwaryo sa Ginoo. Pagkadungog nga ang dautang hari moanha sa simbahan uban sa tibuok niyang korte, ang masigasig nga magbabantay sa himaya sa Dios, ang bantugang Santo Bavila, mibiya sa Banal nga Altar ug migawas aron atubangon ang hari, nga mihunong sa pultahan sa simbahan. Sa pagduol sa hari sa simbahan, misinggit ang santo sa kusgan nga tingog:

'Dili para kanimo, O idolatrong hari, ang pagsulod sa santuwaryo sa Buhing Dios ug hugawan kini sa imong presensya.'

Gipadayag ug gisaway ni Santa Babila ang hari tungod sa iyang idolatrikong dautan, ug mapangahas siyang mitindog sa agianan sa hari aron pugngan siya sa pagsulod sa simbahan. Ug sa dihang mas miduol pa ang hari sa ganghaan sa simbahan, gipahiluna ni San Babila ang iyang tuo nga kamot sa dughan sa hari ug gipahawa siya gikan sa templo sa Dios, nga napugos ang hari sa pag-atras uban sa dakong kaulaw. Samtang gisubay siya sa mga sulugoon ug hukbo, naningkamot siya nga mosulod sa simbahan pinaagi sa pwersa; apan ang gahum sa langit nga naglihok pinaagi kang San Babylus wala nagtugot sa dautang tawo nga makahikap bisan sa hagdanan sa simbahan: ang mga pulong ni Babylus kahadlukan kaayo sa walay Dios nga tawo sama sa mga pulong sa usa ka anghel. Labaw pa, tungod sa kadaghan sa katawhan ug sa daghang mga magtutuo, nahadlok ang hari nga basin mosiklab ang panagbangi ug kagubot. Busa, human niya hilom nga gipugngan ang iyang kasuko, mibalik siya sa iyang mga lawak nga naglagot. Apan sa sunod adlaw mismo, gisugo niya nga sunogon ang simbahan, ug pagtawag niya sa santo sa iyang atubangan, gisugdan niya ang pagpanginsulto kaniya tungod sa iyang mapangahas nga buhat.

'O labing maluya sa tanang mortal!' matod sa tsar. 'Kinsa man imong gisaligan sa dihang gisupak nimo ang akong soberanong awtoridad ug gipugngan ko sa pagsulod sa simbahan? Wala ba ka kahibalo unsa kadako nga dautan ang paglagot sa tsar, ug unsang silot ang nagpaabut sa bisan kinsa nga mosuway sa pagdaot sa persona sa tsar?'

Walay kahadlok nga mitubag si Santo Bavila:

'Dili ko nagtan-aw sa arangking yutanon ni dili ko nahadlok sa iyang presensya, kondili nagtan-aw ko sa Hari sa Langit ug Niya akong gisaligan. Nahadlok ko Kaniya nga nagtudlo kanako nga magbalantay sa Iyang panon ug nagsugo kanako nga panalipdan sila batok sa pag-atake sa lobo ug dili tugotan ang hayop nga mosulod sa panon. Wala nako siya masakpan, kay nasayud ko nga ang ingon nga pagka-isog katumbas sa kabuang, apan gipugngan nako ang usa nga, pinaagi sa pagsulod, nangita sa pagpasipala sa balaan nga dapit sa Dios ug sa pagdaot niini. Busa, aron patas ang tanan, unta nagpasalamat ka kanako nga gipugngan tika gikan sa ingon ana nga dautang tuyo: kon imo kining gihimo, hingpit ka untang naglaglag sa imong kaugalingon, kay imo untang gisupak pag-ayo ang imong Magbubuhat, nga ang pagtalikod kaniya mas grabe pa kaysa bisan unsang kamatayon.

'Mas angay unta kanimo,' miingon si Numerian, 'nga maghinulsol sa imong kawalay-respeto kanamo gahapon ug mangayo og pasaylo, apan bisan karon padayon gihapon ka sa pagsamok kanamo.'

'Dili para kanamo nga mga Kristohanon,' tubag ni Babila, 'ang pagpasipala sa bisan kinsa nga tawo, ni ang paghatag ug kasamok sa bisan kinsa. Dili usab namo kamo ginahatagan ug kasamok: kay dili matarong nga pasipalahon ang binuhat sa Dios, nga gihimo sa hulagway ug pagkapareho sa Dios. Apan, kon adunay mosupak sa Dios ug mosipala sa Iyang balaan nga puloy-anan, ang ingon nga tawo dili lang dili angay respetohon, kondili husto gayud nga dumotan siya ingon kaaway sa Ginoo, sumala sa mga pulong ni David: *'Dili ba ako magdumot sa mga nagdumot kanimo, Ginoo, ug maglagot sa mga nanag-alsa batok kanimo? Gihiganti ko sila sa hingpit nga pagdumot: sila mao ang akong mga kaaway'* (Salmo 138:21–22).

'Undang na sa imong pakalibog-libog,' miingon ang hari kaniya, 'ug paminawa kami: kung gusto ka makalikay sa silot sa imong krimen ug makadawat og pasaylo, nan halad ka og halad sa among mga diyos ug simba sila.'

'Alang sa kawan nga gisalig kanako,' tubag sa santo, 'andam ko nga mag-antos sa bisan unsang pag-antos ug bisan pa mamatay.'

Ug pagkahuman sa mubo nga pahulay, miingon siya:

'Dili ko ikalimod ang akong Dios ug mosilbi sa bakak nga mga dios, nga ang ilang dautang buhat kaulawon kaayo nga bisan hunahunaon pa lang.'

'Isulti ko kini pag-usab kanimo,' miingon ang hari, 'undang sa imong walay pulos nga pakigstorya ug halad ka sa mga dios. Kung dili nimo kini buhaton, ang akong gahum mopapas kanimo sa dautan nga sama sa imong ka-dautan.'

Mitubag si Vavila:

'Gusto unta nako nga luwason ka gikan sa kangitngit nga naglibot kanimo, aron makalingkawas ka sa walay katapusang pag-antos, apan ikaw mismo ang nagdala pa gayud ug mas dako nga pag-antos sa imong kaugalingon ug nag-awhag sa uban nga makig-ambit niini. Sa tinuod, ginasultihan tika: dili ka makalingkawas sa kamot sa Buhing Dios.'

Unya ang tortyurero nagpakaaron-ingnon nga malumo ug kalma nga nagsugod sa pagpangutana kang San Babylus:

'Mahimo ba nimo,' ingon niya, 'ipatin-aw kanamo unsa ang Dios?'

Mitubag si Bavila:

'Dili gayud masabtan ang kinaiya sa Dios, bisan pa man buhaton nimo ang tanan nimong makakaya; kay ang Dios mao ang Hari nga nag-anaa sa walay katapusan ug Magbubuhat sa tanang butang, dili masukod sa pulong, dili masabtan, labaw pa sa pagsabot sa hunahuna sa tawo, gigikanan ug gahum sa tanang butang. Gihimo Niya ang mga anghel, mga arkanghel, ug tanang ubang dili-lahi nga binuhat; pagkahuman niini, gihimo Niya ang tawo ug gihatagan siya og dili masukod nga mga panalangin, gihimong hari sa yuta, sama sa Iyang paghari sa langit, ug gibutang siya sa Paraiso. Labaw pa, aron masabtan sa tawo ang iyang halangdong tawag ug aron adunay timaan kung unsa siya ka labaw sa mga hayop, gidala sila sa Dios kaniya ug gisugo siya nga hatagan sila og ngalan. Gihimo sa Dios ang usa ka katabang para sa tawo ug gihatagan siya sa pribilehiyo nga malingaw sa pakighinabi Kaniya. Ang walay pagpasalamat nga tawo gisalikway ang iyang Magbubuhat ug gitamay ang Iyang mga sugo, samtang gipatigbabaw niya ang iyang kaaway, nga wala gayud magbuhat ug maayo kaniya kondili nagpaburot lang kaniya. Tungod kay mituo siya sa malimbungon niyang mga pulong, gipahawa siya sa Paraiso pinaagi sa matarong nga paghukom sa Dios. Apan ang maloloy-on ug mahigugmaong Dios, bisan pa nga iyang gilakwan ang tawo gikan sa Iyang kaugalingon, walay hunong gihapon nga nagahatag sa Iyang mga panalangin kaniya, nga klarong nagpakita nga, bisan pa sa atong daghang mga sala, dili Niya gusto nga kita malaglag, kondili sa tanang paagi nag-andam Siya sa atong kaluwasan.

Sa pagdungog sa ingon nga mga pulong, wala masabti ni Numerian kini. Ug sa tinuod, giunsa kaha sa iyang kalag, nga wala makahibalo sa grasya ug wala matudloan sa mga pagtulon-an sa pagtuo, nga masabtan kini? Apan, tungod sa kaulaw sa atubangan sa mga naglibot kaniya—basig mapansin nila ang iyang kakulang sa pagsabot—nagpakaaron-ingnon siya nga nasabtan gyud niya pag-ayo ang tanan nga gisulti ni Babila, ug gidayeg siya ingon usa ka tawo nga maayo kaayo maghunahuna. Unya nangutana siya pag-usab kaniya:

'Ug unsa man ang tawo?'

'Ang tawo,' tubag ni Babila, 'usa ka binuhat nga kalibutanon ug mortal, apan labaw pa sa tanang mortal nga mga hayop; malumo ug buotan sa iyang silingan, bisan pa nga nahimo kitang mas mabangis sa usag usa kaysa sa mga hayop.'

Natingala sa mga pulong ni Vavila, apan sa samang higayon nagpadayon gihapon sa pagkunwari nga maalamon usab siya, si Numerian misumpa sa iyang mga dios nga nagsulti og kamatuoran si Vavila ug mapamatud-an pa gyud niya ang iyang kinaadman kon maghalad lang siya og sakripisyo sa mga dios.

'Usa na lang ka butang ang kulang kang Babila,' matod sa hari, 'ug kana mao nga pasidunggan niya ang among mga dios. Dili posible nga ang usa ka tawo nga ingon ka maalamon makalapas sa mga dios o mangahas sa pagsulti batok kanila.'

Ug mitan-aw siya nga malumo kang Babila, miingon siya kaniya:

'O labing maalamon nga tigulang! Maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, ug dayon ko ikaw tan-awon nga sama sa akong kaugalingong amahan. Naga-panumpa ko sa mga dios nga nagsulti ko sa kamatuoran, ug ganti-an tika sa daghang mga panag-iya sa akong gingharian.'

Ug sa tanang matang sa pagpangdayeg, mga saad sa dagkong dungog ug bahandi, ang walay Diyos nga hari naningkamot sa pagdani niining matarong nga tawo. Apan ang tinuod nga magtotoo kang Kristo nagpabilin nga dili matandog sa iyang pagtuo. Sa mapangdayeg nga mga pulong sa iyang tigpahirap mitubag siya:

'Ang sinugdanan ug basihanan sa tanang kaayohan mao ang pagkamatinud-anon: kung wala kini, ang tanang panalangin nga imong gisaad kanako mao lamang ang kakabus, hingpit nga kasubo, ug pagkawala bisan sa akong gipanag-iya.'

Nalukop nga si San Bavilus dili mapugos sa pagbuhat sa dautan, nasuko pag-usab si Numerian ug gisugo ang iyang kumander, si Victorinus, nga ibutang ang bug-at nga kadena sa liog ug mga tiil sa santo ug iparada siya sa siyudad aron siya mapakaulaw sa atubangan sa tanan. Naglaum ang tirano nga kining bililhon nga tawo, nga gidayeg ug girespeto sa tanan, mahuya sa ingon nga kaulaw ug mouyon sa pagtuman sa dili matinud-anong tinguha sa hari. Sa dihang gibutang na ang mga kadena sa santo, misugod ang hari sa pagpanaway kaniya:

'Ang Dios ang akong saksi,' matod niya, 'nga ikaw, Babila, haom kaayo sa imong panuigon kining mga kadena: kini angay kaayo sa imong katigulangon.'

'O Hari,' tubag sa santo, 'naga-istorya ka niini nga mga pulong sa pagdula, apan isulti ko kanimo ang kamatuoran: kining mga kadena bililhon kaayo kanako sama sa imong korona, ug ang pag-antos alang kang Kristo makalipay kanako sama sa imong gahum; ug ang kamatayon alang sa walay kamatayong Hari ingon ka-gusto para kanako sama sa imong kinabuhi para kanimo.

Si Santa Babila adunay tulo ka batan-ong disipulo nga magsoon sa pagkahimugso. Batan-on pa sila sa edad apan hamtong sa panghuna-huna, ug si Babila, nga nag-amuma kanila sa espirituhanong paagi, gitan-aw sila sama sa iyang kaugalingong mga anak. Misunod sa ilang magtutudlo, wala nila siya biyai bisan pa sa dihang siya gipusil sa kadena. Sa pagtan-aw kanila, miingon ang hari sa santo:

'Sa akong hunahuna, Bavila, kining mga bata, pinaagi sa pagtawag kanimo nga ilang magtutudlo, nagpadako lang sa imong garbo, ug tungod kanila nagpabilin kang dili malumo sa imong pagsukol sa among kabubut-on.'

'Kung gusto nimo,' tubag sa santo, 'nga pangutan-on kining mga bata, makita nimo nga mas maalamon pa sila kaysa nimo, ug masabtan nimo nga sila mao ang bunga sa akong pagtudlo.'

'Busa, kinsa man kining mga anak?' pangutana sa hari.

'Sila ang akong espirituhanong mga anak,' tubag ni Babila, 'Gipa-usab ko sila pinaagi sa Ebanghelyo, gipakaon ko sila sa pagtulon-anon, ug gipadako ko sila uban sa giya; ug dinhi, sa atubangan nimo, sa ilang gagmay nga lawas, nagtindog ang dagkong tawo ug hingpit nga mga Kristohanon. Sulayi sila ug makita nimo.'

Gisugo sa hari nga dad-on si Vavila sa plasa ug ipriso; gitawag niya ang mga batan-on ngadto kaniya ug, una sa tanan, nangutana siya kanila kung naa ba silay inahan.

'Si Babila mao ang among inahan, among amahan, ug among magtutudlo,' tubag sa mga bata. 'Mas gihigugma namo siya kaysa among inahan: siya lang ang nanganak kanamo, apan siya nagtudlo kanamo sa kinaadman ug pagkamatinud-anon ug, sa pag-atiman sa among mga kalag, iya kami nga gialsa ngadto sa labing hataas nga mga hiyas.'

Apan gisugo sa hari nga pangitaon dayon ang inahan niining mga batan-on ug dad-on sa iyang atubangan. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa hari, gipangutana siya sa hari kon unsa ang iyang ngalan ug kon tinuod ba gyud siya ang inahan niining mga bata.

Mitubag siya:

'Christodula ang akong ngalan; ako gyud ang inahan niining mga bata. Gihatag ko sila, ingon nga unang bunga sa akong mga pag-antos, ingon usa ka halad sa Dios, ug naglaum ko nga ang labing maalamon nga si Babila, nga iyang gisaligan sa pag-atiman sa akong mga anak, magadala kanila ngadto sa langitnong bahandi.'

Misuko pag-ayo si Numerius ug gisugo nga hampakon sa aping ang debotong inahan, samtang miingon kaniya:

– Ayaw pagpakasuwai sa hari.

Ang mga bata, pagkakita nga gihampak ang ilang inahan, miingon:

'Nawala na sa iyang pag-isip ang hari: gihampak niya ang among inahan tungod kay nagsulti siya sa kamatuoran.'

Pagkahuman niini, gisugdan sa hari ang pagpangutana sa mga bata unsa ang ilang mga ngalan ug pila na sila ka tuig.

Miingon sila nga ang panganay napulo'g duha ka tuig ang panuigon ug ginganlan og Urvan, ang ikaduha – si Prilidian – siyam ka tuig, ug ang ikatulo, nga ginganlan og Eppolonius, pito ka tuig.

Gisulayan sa taga-pahirap nga dayuhon sila pinaagi sa mahigugmaong mga pulong ug mga gasa, aron pugson sila sa pagsimba sa mga dios-diosan. Apan mitubag sila sa tingub:

'Kristohanon kami, ug dili angay nga mouko kami sa mga dios-diosan. Gitudloan kami sa pag-ila sa Usa ka Dios, Siya nga nagmugna sa langit ug yuta. Siya ang among ginasimba, dili ang mga demonyo.'

Pagkahuman sa daghang pagpangumbinsi, sa dihang nakita nga dili mausab ang hunahuna sa mga bata, gisugo sa tigpahirap nga latigon sila, nga naghatag og samad nga katumbas sa edad sa matag-usa kanila. Busa, ang unang batang lalaki nakadawat og dose ka grabeng samad, ang ikaduha siyam, ug ang ikatulo pito. Gisagubang sa mga batang lalaki ang ilang pag-antos uban sa kaisog ug ilang gisubo lang nga dili pa sila mas tigulang, aron makadawat pa unta sila og daghang samad alang kang Kristo.

'Bisan pa kon inyong buot kami patyon,' ingon nila, 'dili kami mosimba sa bakak nga mga dios: nag-alagad kami sa Usa ka Dios, ang Ginoong Jesu-Cristo.'

Pagkahuman nila gipagawas ang ilang inahan ug gidala ang mga bata sa lain nga dapit, gitawag pag-usab sa hari si Babylus.

'Tan-awa,' miingon siya, 'ang imong mga anak nagsimba na sa among mga diyos; angay ra usab nga ikaw mosimba kanila karon dayon.'

'Ikaw usab nakakat-on sa pagbakak gikan sa amahan sa bakak, ang yawa,' tubag ni Babylus sa hari, 'Nasayud ako nga imposible nga malikayan sa mga bata si Kristo, bisan pa sa pagpangumbinsi o sa pagpanakit: kay gitudloan ko sila pag-ayo sa pagpasidungog sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug sa pagtuo Kaniya.'

Unya gisugo sa hari nga si Babylus ug ang mga bata ipabitay sa kahoy ug sunogon.

Si Babylas, nga nagtutok sa langit, nag-ampo sa Dios nga ipadala Niya ang Iyang kusog niining gagmayng mga bata ug hatagan sila og dili matintal nga pagkamapailubon sa mga pag-antos nga nagpaabut. Ug gihangyo niya sila nga batason ang ilang mga pag-antos nga may kaisog, nga nagasaad kanila og dakong ganti gikan kang Kristo. Ang mga inosenteng bata misugakod sa ilang pag-antos nga maisugon kauban ang ilang magtutudlo, ug ang tabang sa Dios nagpalig-on sa ilang pagkamapailubon.

Pagkahuman gisugo sa torturador nga kuhaon sa kahoy ang mga martir ug gapuson si Babylus sa usa ka balay nga dili layo sa lugar sa pagpanakit, mihukom pag-usab siya nga dayahon ang mga bata pinaagi sa pagkamaayo. Gitawag niya sila nga iyang kaugalingong mga anak, mga maayong pamatasan ug gwapong kabatan-onan, ug gihatagan sila og bulawan ug pilak. Apan mitubag sila kaniya sa usa ka tingog:

'Ikaw nga malimbungon nga mapaluyahon! Ngano man nga imong gipahimutang sa atubangan namo kining komplikado nga sapaw sa imong mga tukso? Nagtuo ka ba gyud nga makadakop ka namo sama sa pagdakop nimo sa mga langgam? Masiguro nimo nga dili ka magmalampuson, bisan pa gamiton nimo ang tanan nimong kusog; kay ginabantayan ug gipanalipdan kami sa gahum ni Kristo – ug pinaagi sa Iyang gahum, madugmok dayon ang imong lambak, ug kami maluwas.

Unya misinggit ang mga batan-on:

'O among inahan, pagkamatinud-anon, dili kami moliko gikan kanimo! O among pinalanggang magtutudlo, Babila, magpabilin kami nga matinud-anon sa imong pagtudlo! Kay dili lang kining usa ka hari, bisan pa kon daghan pa ug labing malupit nga mga hari ug mga manlupig dinhi, dili gihapon nila kami mapahawa gikan sa among Dios.'

Si San Babylas, nga nakabilanggo sa duol, sa pagkadungog niya niining mga pulong sa iyang mga disipulo, napuno sa dili masukod nga kalipay ug nagpasalamat sa Dios, nga midawat og dayeg gikan sa baba sa mga bata.

Pagkahuman sa dili madugay, gisugo sa hari nga dad-on si Babila sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

'Dili ba kini imong kaugalingong mga anak, Vavila? Sa akong hunahuna, sila ang imong kaliwatan, kay sa ilang pagkadautan, dako kaayo ang pagkapareho nila nimo.'

– 'Tinuod,' tubag sa santo, 'kini nga mga batan-on akong mga anak, apan dili sa unod, kondili sa espiritu: kay hangtod karon wala pa ko matintal sa makalupig nga tinguha, ni nakasinati sa kinabuhi sa magtiayon.'

'Rebelde nga Vavila!' matod sa hari. 'Ngano man nga nagpadayon ka sa imong kabangis hangtod karon, nga nagpasakit sa imong kaugalingon ug kanamo? Maghalad dayon ka og halad sa mga dios, aron dili na namo pag-antos pa, ug aron ikaw ug ang imong mga anak maluwas gikan sa inyong mga pag-antos ug makadawat og dungog ug gasa gikan kanamo. Unsa may kapuslanan nga boluntaryo nimo nga isilot sa kasakit ug kamatayon ang imong kaugalingon ug kining mga gamay nga bata? Dili ba angay kanimo, isip usa ka maalamon nga magtutudlo,

nga atimanon ang mga bata sama sa pag-atiman nimo sa imong kaugalingong kinabuhi, aron dili sila mapapas sa dili pa ang ilang takdang panahon, ug, sa dili pa matigulang, dili sila mamatay sa pinakabibo sa ilang pagkabatan-on?

Apan si Babila nga maalamon sa Dios mitubag:

'Dili ba angay kanimo, O Hari, nga atimanon ang imong gingharian, nga mag-andam ka batok sa imong mga kaaway ug makig-away kanila, imbis nga pag-antoson kami nga inosente? Apan ikaw, nga gibalewala ang tanang kabalaka sa kalibutan, gitutokan kami ug, nakalimot sa mga kaaway nga nagapanakaw sa yuta, nagpakig-away kanamo ug naglutos kanamo. Ug gibuhat nimo kini tanan dili alang sa kaayohan sa imong gingharian, kondili aron lang matubag ang imong mabangis nga kasuko ug malupit nga buot.

Tungod sa kasuko nga gidala niining mga pulong, gisilotan sa hari si Babylus ug ang mga bata sa kamatayon. Gidala sa mga sundalo ang mga balaan ngadto sa dapit sa pagputol sa ulo, samtang si Babylus, niadtong takna, nag-awit sa mga pulong ni David:

'Balik, O akong kalag, sa imong pahulay, kay ang Ginoo buotan kaayo kanimo' (Salmo 114:6).

Pag-abot nila sa dapit diin ipadayon sa mga santo ang ilang kinabuhi alang kang Kristo, gipahimutang ni Babila ang mga batan-on sa iyang atubangan ug unang gidala sila sa espada. Nahadlok siya nga kon adunay usa kanila nga mabilin pagkahuman niya, basin mahadlok sila sa kamatayon ug moliko gikan sa Ginoo. Busa, iyang gipadala ang mga batan-on paingon sa langit ug gihupay sila, nga nagtudlo kanila nga dili mahadlok sa pagkaputol sa espada, kay makadawat sila og kinabuhi nga walay katapusan gikan kang Kristo. Sa dihang gidawat na sa mga batan-on ang kamatayon pinaagi sa espada, malipayon nga misinggit si Babylas:

'Ani-a ako ug ang akong mga anak, nga gihatag kanako sa Ginoo' (Isaias 8:18).

Pagkahuman niini, iyang gipailawom ang iyang liog sa espada. Niadtong takna, iyang gisugo sa mga maglubong sa iyang lawas nga ibutang uban kaniya sa kabaong ang iyang mga kadena ug gapos:

'Ipahimutang kini,' ingon niya, 'nga palamuti sa akong lawas.'

Giputol ang ulo ni Santa Babila, mibyahe siya paingon sa langitnong puloy-anan ug nagpakita uban sa iyang mga anak sa atubangan sa Langitnong Amahan. Ang iyang bililhon nga lawas gilubong kauban ang mga kadena, sumala sa iyang gisugo sa dihang nagkamatay siya; ang tulo ka balaan nga mga bata gilubong usab uban kaniya.

[5944]Paglabay sa daghang katuigan, gitudlo ni Haring Constantius[5945] , anak ni Constantine the Great, si Gallius, igsoon ni Julian ug anak sa ig-agaw niini nga si[5946] , isip kauban niyang magharing sa iyang gingharian (kay wala siyay kaugalingong anak). Pag-abot niya sa Antioquia, gibalhin ni Gallus ang mga relikya ni San Babilo ug sa tulo ka batan-on nga nag-antos uban kaniya ngadto sa usa ka suburbio sa Antioquia nga gitawag og Daphne. Gisulti nga ang maong lugar nakakuha sa ngalan gikan sa usa ka dalagang ginganlan og Daphne, nga nagtago didto gikan kang Apollo[5947] , sumala sa gisaysay sa mga pagano nga mitolohiyang Griyego. Nindot kaayo kini nga dapit, gitanoman og mga kahoy nga sipres ug napalibotan sa mga kakahoyan sa lain pang taas nga mga kahoy; kini nagtabon sa halapad nga luna, nailhan sa pagkamabungaon niini, ug adunay kusog nga bukal sa tubig. Sa tunga-tunga sa Daphne nagtindog ang usa ka paganong templo, diin adunay maanyag kaayo pagkahukit nga idolo sa diyos nga si Apollo. Kining diyos-diyosan motubag sa mga nangutana niini, kay adunay demonyo nga natago sa sulod niini[5948] . Ang mga pagano magtapok dinhi, maghalad og sakripisyo sa diyos-diyosan, ug moapil sa nagkalain-laing dili matinud-anong dula ug buhat nga supak sa balaod. Ang gihisgutan nga si Gallius, nga usa ka matinud-anong Kristohanon ug naningkamot sa pagpahawa sa mga pagano gikan sa ilang pagsalikway sa balaod,

---

[5944] Ang mga sumusunod kang Kristo gitawag nga mga Galileano; Siya gitawag nga 'Jesus nga taga-Galilea' (Mateo 26:69), tungod kay gigugol Niya ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on sa Nazaret, usa ka gamay nga lungsod sa Galilea.

[5945] Emperador Romano, ang ikaduhang anak nga lalaki ni Constantine the Great hangtod sa 361.

[5946] Si Julia Constance, igsoon nga babaye ni Constantine the Great. Kining mga kauban sa paghari nailhan nga mga Cesar.

[5947] Apollo – usa ka diyos sa karaang mga Griyego ug Romano, girespeto isip diyos sa kahayag, labi na sa kahayag sa adlaw, ingon man sa intelektwal nga kahayag, balak ug musika; usa ka diyos sa propesiya, mananambal sa mga sakit ug tigbantay sa tanang sibil nga kahusay.

[5948] Sa laing pagkasulti, kini mao ang dapit sa gitawag nga orakulo, usa ka lugar diin, sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego ug Romano, ang mga diyos magpanagna sa umaabot ngadto sa mga tawo pinaagi sa paghuyop-huyop sa mga dahon sa balaang kahoy, ang huni sa tubig, ug uban pa. Kining mga propesiya nagporma og mga misteryosong panultihon, ug kini gihubad sa mga pari nga, alang sa ilang kaugalingong kaayohan, nagpalambo og mga hilaw nga pamahiin ug sayop nga pagsabot sa katawhan.

gusto niyang laglagon ang paganong templo nga nahimutang sa Daphne, apan nahadlok siya nga kini makapukaw og pag-alsa sa mga Griyego, kay daghan pa gihapon ang mga pagano didto nga andam pa gani mamatay alang sa ilang dautang mga dios. Busa, nagtukod si Gallius og gamay nga simbahan didto ug, sama sa nahisgutan na, gilipat niya ang mga relikya ni San Babylus ug sa tulo ka batan-on ngadto niini, ug gibutang sila sa usa ka dakong reliquaryo nga bato. Naglaum siya nga ang mga dili deboto, nga magkatigum sa maong lugar, hinay-hinay nga mosalig kang Kristo sa dihang makakita sila sa mga milagro nga nagagikan sa mga relikya sa mga santo. Pagkahuman sa pagpatay kang Gallius ug sa kamatayon ni Constantius, si Julian nga Apostata[5949] misaka sa trono. Sa iyang kampanya batok sa mga Persyano, mibisita siya sa Antioquia ug misulod sa templo ni Apollo. Paghalad niya og sakripisyo sa atubangan sa diyos-diyosan, nangutana si Julian kung mapildi ba niya ang mga Persyano. Apan wala kini tubaga ang diyos-diyosan, kay sukad nga gilalin ang mga relikya ni San Babylus sa Daphne, nawala ang demonyo ug nanghilom ang diyos-diyosan, nga wala gyud motubag bisan unsang pangutana. Pagkahibalo ni Julian niini gikan sa mga pari ni Apollo, gisugo niya ang mga 'Galilea' nga tangtangon ang bato nga reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa mga santo gikan didto. Ang mga Kristohanon sa Antioquia nagkatigum, batan-on ug tigulang, ug uban sa mga salmo ug himno gidala nila ang mga relikya ni San Babylas ug sa tulo ka batan-on ngadto sa siyudad. Naglibot sa kaban sa tanang kilid, ang mga Kristohanon nag-awit: *'Mapahiya kaha ang tanan nga nag-alagad sa mga dios-diosan ug nagapasigarbo niini'* (Salmo 96:7). Pagkahuman madala ang mga relikya sa mga santo gikan sa Daphne paingon sa siyudad, usa ka kalayo ang nahulog gikan sa langit ibabaw sa Templo ni Apollo, nga naglaglag niini kauban ang diyos-diyosan. Busa napahiya ang mga daotan; apan ang mga matinud-anon naglipay ug nagdayeg sa Dios. Himaya sa Ginoo hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Santo Moises nga Makakita sa Dios

Gisaulog kada 4 sa Septiyembre

Pagkahuman sa kamatayon ni Jose, ang mga kaliwat ni Jacob, iyang amahan, mitubo kaayo sa yuta sa Ehipto sulod sa pipila ka gatus ka tuig[5950] nga napuno ang tibuok yuta sa mga Israelita, ug sa panahon sa gubat sila ra ang makaporma og hukbo nga moabot sa unom ka gatus ka libo ka lalaki. Unya ang Paraon sa Ehipto nahadlok nga basin ang katawhan sa Israel makig-alyado sa mga kaaway sa Ehipto ug, sa tinguha og kagawasan, mosukol batok kaniya. Nagpahimutang siya og mga talagsaon nga magbabantay sa mga Israelita, nga ang katungdanan mao ang pagkapoy kanila sa bug-at nga pagpanarbaho. Gipaka-antos nila ang mga Israelinhon sa labi ka malupit nga paagi, gipugos sila sa pag-araro sa yuta, paghimo og mga ladrilyo ug pagtukod og mga siyudad, alang sa pagpakita-kita ug labi na gayud aron mapapas dayon ang katawhang Hudiyo. Apan samtang nagpadayon sila sa pagdumot ug pagpahugno sa mga Israelinhon, mas misobra pa ang kadaghan nila: kay dili nila mapakunhod ang gidaghanon sa mga tawo nga ang Ginoo mismo ang nagpili aron sila mosobra ug pasidunggan. Ug bisan pa nga ang hari naghatag og tinago nga sugo sa mga mananapangan nga patyon ang mga batang lalaki nga Hudiyo sa diha-diha nga sila matawo, sila, sa kahadlok sa Dios, wala nila kini buhata. Unya ang hari nagpagawas og malupit nga sugo sa tibuok yuta sa Ehipto, nga bisan kinsa makakita og batang lalaki nga Hudiyo, ipahulog kini sa suba (Exodo, kapitulo 1).

Niadtong panahona, nagpuyo didto ang usa ka tawo nga ginganlan og Amram nga gikan sa tribo ni Levi, nga adunay asawa gikan sa maong tribo nga ginganlan og Jochebed; niadtong panahona gipanalanginan na sila og usa ka anak nga lalaki, si Aaron, ug usa ka anak nga babaye, si Miriam[5951] . Niadtong panahon sa dakong pagpanlupig, sa dihang ginapatay ang mga bag-ong panganak nga Hudiyo, natawo ang ilang ikaduhang anak nga lalaki; matahum kaayo ang bata nga ang iyang inahan, nga nakahibalo sa malupit nga balaod nga nagmando sa pagpatay sa tanang bag-ong panganak nga Hudiyo, nangaluluoy sa bata ug nagpasiya nga itago kini sa balay, nga

---

[5949] Si Julian Flavius, ang Romanong emperador nga nailhan nga Apostata.

[5950] Gituohan nga ang kamatayon ni Patriarka Jose nahitabo mga 1923 BC. Ang pagpuyo sa mga Israelita sa Ehipto milungtad og mga 398 ka tuig, nagsugod sa pagbalhin ni Jacob didto uban sa iyang pamilya.

[5951] Si Amram gikan sa tribo ni Levi (anak sa patriyarka nga si Jacob) ug siya ang anak ni Kohath, anak ni Levi (Ex. 6:20; Num. 3:29, 26:58–59). Si Jochebed mao ang anak nga babaye ni Levi (Ex. 6:20; Num. 26:59).

iyang gibuhat sulod sa tulo ka bulan. Apan sa dihang dili na niya matago ang bata, nagkuha siya og basket, gitabonan kini og pitch, gibutangan ang bata, ug gibutang kini taliwala sa mga tu-tu sa pampang sa suba. Ang igsoon nga babaye sa bata nagtindog sa gilay-on aron makita unsay mahitabo kaniya (Ex. 2:2). Ug ang anak nga babaye ni Paraon[5952] , mibanaog sa suba[5953] aron maligo, samtang ang iyang mga sulugoon naglakaw sa daplin sa suba. Nakita niya ang basket taliwala sa mga sagbot ug gisugo ang usa sa iyang mga sulugoon nga kuhaon kini. Pag-abli sa basket ug pagkakita sa nagahilak nga bata sa sulod, naluoy siya kaniya ug miingon, 'Kini usa sa mga anak sa Hebreohanon.' Gusto sa prinsesa nga ampunan ang bata ug mangita og tagapagpaon gikan sa mga babayeng Hebreohanon. Sumala sa salaysay ni Josephus[5954] , daghang mga Hebreong tagapagpa-gatas ang gidala sa bata nga gipangita, apan wala siya mopili sa ilang gatas. Unya si Miriam, igsoon ni Moises, misuway pagduol sa anak nga babaye sa Paraon ug miingon kaniya:

'Mouli ba ko ug kuha ug usa ka Hebreohang inahan nga tigpasuso para kanimo, aron siya ang magpasuso sa bata para kanimo?'

Mitubag ang anak nga babaye ni Paraon, 'Adto ka,' ug gidala niya ang iyang inahan ngadto kaniya. Ug miingon ang anak nga babaye ni Paraon kaniya:

'Kuhaa ang bata ug padedehon; bayaran tika niini.'

Gikuha ni Jochebed ang bata, ug mipilit kini kaniya, nga nakaila kaniya isip iyang inahan. Gipatubo niya siya sa iyang kaugalingong panimalay; ug sa pagdako sa bata, gidala niya siya sa anak nga babaye ni Paraon, nga nag-ampon kaniya ug ginganlan siya og Moises, *'kay*,' ingon niya, *'gikuha ko siya gikan sa tubig'* (ang buot ipasabot niining ngalan mao ang 'tubig' sa Ehipsiyano) (Ex. 2:7–10).

Ang pipila ka karaang mga sugilanon[5955] nagasulti nga sa usa ka higayon gidala sa anak nga babaye sa Paraon si Moises ngadto sa iyang amahan, ug samtang nagdula sila, gibutang niya ang korona sa hari sa iyang ulo, nga adunay gamay nga idolo; apan gipunit ni Moises ang korona gikan sa iyang ulo, gilabay kini sa yuta ug gitapakan sa iyang tiil. Usa ka paganong pari, nga nakadawat og propesiya gikan sa mga Magi[5956] nga sa dihang matawo ang usa ka lider taliwala sa mga Israelita, ang Ehipto mag-antos sa daghang kalamidad, nagtambag sa Paraon nga patyon ang bata aron sa dihang siya motubo, dili siya makadala og bisan unsang katalagman sa ilang yuta. Apan, pinaagi sa maayong kabubut-on ug pagdumala sa Dios, misukol ang uban niini, nga miingon nga ang bata wala kini gibuhat nga tinuyo, kondili tungod sa kawalay-hibalo. Aron masulay ang iyang kawalay-hibalo sa pagkabata, nagdala sila og mainit nga uling, ug gidala kini niya ug gibutang sa iyang baba, diin nasunog ang iyang dila ug, ingon nga resulta, nahimong litong ang iyang dila.

Sa pagdako ni Moises, gihatagan siya sa anak nga babaye sa hari sa labing bantugan nga mga pantas sa Ehipto aron tudloan siya sa tanang kinaadman sa Ehipto, ug nangibabaw siya sa pulong ug buhat, nalabwan niya ang iyang mga magtutudlo sa dili madugay ug nahimong pinalangga sa hari ug sa tanan niyang suod nga mga kortesano (Buhat 7:21–22). Apan sa dihang nahibal-an niya ang iyang gigikanan—nga siya usa ka Israelita—ug nakaila sa Usa ka Dios sa langit, ang Magbubuhat sa uniberso, nga gituohan sa iyang katawhan, misugod siya sa pagdumot sa pagano nga kadautan sa Ehipto (Hebreohanon 11:24–26).

Ang uban nga mga historyador nagsulat[5957] nga sa dihang nakig-away ang mga Etiopiya batok sa Ehipto, si Moises, nga niabot na sa hustong pagkabatan-on, gipili sa mga Ehipsiyo isip usa ka kumander sa militar ug, tungod sa iyang kaisog, napildi ang kaaway. Apan, imbis nga nagpakita og pagpasalamat, mas gikaligut-an pa siya sa

---

[5952] Sa ato pa, ang anak nga babaye sa hari sa Ehipto. Ang mga hari sa Ehipto gitawag og mga paraon.

[5953] Kini, siyempre, nagtumong sa Ilog Nile – ang labing dako nga suba sa kalibutan. Ang gitas-on sa Ilog Nile gibanabana nga 6,000 ka verst; kini nag-agos sa amihanan-sidlakan nga Aprika, nagsugod sa Ethiopia, ug moabut sa Dagat Mediterraneo.

[5954] Si Josefo, ang Hudiyong historyador (natawo niadtong tuig 37 AD), ang awtor sa *Antiquities of the Jews*, diin iyang gisaysay ang pipila ka mga sugilanon bahin kang Moises nga wala makita sa balaang mga libro sa Bibliya.

[5955] Kini nga salaysay gisulat ni George Kedrin, usa ka manunulat nga Byzantine sa ulahing ika-11 o sayong ika-12 nga siglo, ang awtor sa gitawag nga 'Historical Synopsis', o usa ka koleksyon sa mga salaysay sa kronika gikan sa paglalang sa kalibutan hangtod sa tuig 1059 AD.

[5956] Sa karaang panahon, ang termino nga 'Magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay lawom ug halapad nga kahibalo, labi na sa tinago nga mga pwersa sa kinaiyahan, sa mga langitnong lawas, sa balaang kasulatan, ug uban pa. Gitan-aw nila ang mga natural nga panghitabo, gihubad ang mga damgo ug gitagna ang umaabot; sa kadaghanan, sila usab mga pari ug gidayeg kaayo sa mga korte sa hari ug sa katawhan. Ingon ana labi na ang mga magi sa Ehipto.

[5957] Si Josephus sa *Antiquities of the Jews*, Libro 2, Kapitulo 10.

Paraon, tungod kay pipila sa mga pari sa Ehipto, sa ilang panagna, nagtagna nga si Moises magdala og kalamidad sa Ehipto sa umaabot, ug gisugyot sa Paraon nga patyon siya. Naimpluwensyahan sa ilang mga sugyot, ang Paraon nakahukom gayud nga patyon si Moises, apan wala dayon kini buhata, kay dili niya gusto masakitan ang iyang anak nga babaye, ug naglaum nga makakaplag siya og sayop niini o maghulat og mas angay nga panahon.

Nahitabo nga migawas si Moises ngadto sa iyang mga kauban nga Israelinhon, ug samtang nagtan-aw sa ilang bug-at nga trabaho, nakakita siya og usa ka Ehipsiyo nga nagpigo sa usa ka Hebreohanon. Sa pagkahibalo nga walay nakabantay sa palibot, gipatay niya ang Ehipsiyo ug gitago ang lawas niini sa balas. Sa sunod adlaw, migawas na usab siya, ug sa dihang nakakita siya og duha ka Hebreo nga nag-away, miingon siya sa usa nga mao ang nagsugod sa panag-away:

'Ngano man nga imo gibunalan ang imong silingan?'

Ug mitubag ang usa:

'Kinsa ba ang naghimo kanimo nga among pangulo ug huwes? Gusto ba nimo nga patyon usab ko, sama sa pagpatay nimo sa Ehipsiyo gahapon?'

Pagkadungog ni Moises niini, nahadlok siya ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Sigurado nga nakadungog na ang tanan bahin niining hitabo.'

Pagkadungog ni Paraon niini, nangita siya og paagi aron patyon si Moises; apan si Moises nilayas gikan kang Paraon ug nagpuyo sa yuta sa Midian (Ex. 2:11–15).

Gikapoy sa iyang taas nga pagbiyahe, mipahulay si Moises sa daplin sa usa ka balon. Ug ania kaha, ang pito ka anak nga babaye ni Jetro, ang pari sa Midian[5958] , miadto sa balon aron mag-atiman sa panon sa karnero sa ilang amahan. Nagsugod sila pagpuno sa mga sudlanan og tubig aron painom sa mga karnero. Apan miabot ang mga magbalantay gikan sa ubang panon ug gipalayas sila. Unya mitindog si Moises ug gipanalipdan ang mga dalaga, gikuhaan sila og tubig, ug giinom ang ilang mga karnero.

Pagbalik sa mga batan-ong babaye sa balay, gisultihan nila ang ilang amahan nga usa ka Ehipsiyanhon ang mipanalipod kanila batok sa mga magbalantay ug bisan pa gani nagkuha og tubig para kanila ug nagpainom sa ilang mga karnero. Midali si Jetro sa pagdapit kang Moises sa iyang panimalay, gidawat siya sa iyang balay, ug gihatag niya ang iyang anak nga si Zipora sa kaminyoon, nga pinaagi kaniya nanganak si Moises og duha ka anak nga lalaki. Ginganlan niya ang una og Reuel, 'kay,' ingon niya, 'nahimong langyaw ako sa layong yuta', ug ang ikaduha og Eliezer, nga nag-ingon, 'Ang Dios sa akong amahan mao ang akong manluluwas ug nagluwas kanako gikan sa kamot ni Paraon' (Ex. 2:16–22).

Paglabay sa dugay nga panahon, namatay ang hari sa Ehipto. Ug ang mga anak sa Israel nag-agak-agak ilawom sa ilang pagpanarbaho, ug ang ilang paghilak tungod sa bug-at nilang kaw-it misaka ngadto sa Dios. Ug nadungog sa Dios ang ilang pag-agik-ik, ug nahinumdom ang Dios sa Iyang pakigsaad kang Abraham, kang Isaac ug kang Jacob. Ug gitan-aw sa Dios ang mga anak sa tawo, ug mipakita Siya og kaluoy aron luwason sila (Exodo 2:23–25).

Si Moises nag-atiman sa mga karnero ni Jetro, ang iyang ugangan. Usa ka adlaw gidala niya ang kawan ngadto sa kalawakan sa kamingawan ug miabot siya sa Horeb, ang bukid sa Dios[5959] . Ug tan-awa, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa sulod sa kalayo nga nagdilaab gikan sa taliwala sa usa ka palungpung[5960] , ug nakita ni Moises nga ang palungpung nagdilaab apan wala kini masunog.

Miingon si Moises:

'Moadto ko ug tan-aw niining katingalahang panan-awon; ngano man nga dili masunog ang tanom?'

[5958] Ang mga Midianita, o Midianita, mao ang mga kaliwat ni Midian, ang ika-upat nga anak ni Abraham kang Keturah; sila usa ka daghang katawhan nga naglangkob sa nagkalain-laing tribong Arabo nga nagpuyo nga nomadiko. Ang yuta sa Midian, diin nahimutang ang ilang pangunang puloy-anan, usa ka disyertong rehiyon sa sidlakan nga baybayon sa Gulpo sa Elanit sa Dagat Pula, sa Arabia. Ingon nga mga kaliwat ni Midian, anak ni Abraham, si Jophor ug ang iyang pamilya mga mananamba sa tinuod nga Dios.

[5959] Ang Horeb usa ka bukid sa Disyerto sa Arabia, ang kasadpang tuktok sa parehas nga han-ay sa bukid, diin ang sidlakan nga bahin mao ang Bukid Sinai.

[5960] Sa Slavic: Kupina – usa ka matulis nga akasya sa Peninsulang Arabya, nga motubo labi na sa daghan duol sa kabukiran sa Horeb ug Sinai, nga usa ka gamay nga palungpung nga adunay hait nga mga tunok. Ang nagdilaab apan wala masunog nga tanom nga mitungha kang Moises nagsimbolo, sumala sa pagtulon-an sa Balaang Simbahan, sa Inahan sa Dios – ang Birhen, nga nagpabilin nga dili madunot human sa Inkarnasyon ug sa pagkahimugso sa Anak sa Dios gikan kaniya.

Unya gitawag siya sa Ginoo gikan sa sulod sa palungpung:
'Moses, Moses!'
Mitubag siya:
'Ania ako, Ginoo!'
Ug miingon ang Dios kaniya:
'Ayaw na pagduol pa; tangtanga ang imong sandalyas, kay balaan kining dapita diin ka nagatindog.'
Ug gidugang Niya:
Ako ang Dios sa imong mga amahan, ang Dios ni Abraham, ang Dios ni Isaac, ug ang Dios ni Jacob.
Gitabonan ni Moises ang iyang nawong, kay nahadlok siya nga motan-aw sa Dios.
'Ako,' miingon ang Ginoo kang Moises, 'nakakita sa pag-antos sa akong katawhan sa Ehipto, nadungog ang ilang mga paghilak ilawom sa ilang mga magmamaw, ug nahibalo sa ilang kasubo. Ug ako mibaba aron sa pagluwas kanila gikan sa kamot sa mga Ehipsiyo, sa pagkuha kanila gikan sa maong yuta, ug sa pagdala kanila ngadto sa usa ka yuta nga nag-agos sa gatas ug dugos, yuta sa mga Cananeo, Heteo, Amoreo, Hibeo, Periseo, Jebusihanon ug Jebusihanon, yuta nga nag-agos sa gatas ug dugos[5961] . Ug karon, ang paghilak sa mga Israelita nakaabot kanako, ug ako nakakita sa pagpanlupig nga ginabuhat sa mga Ehipsiyo kanila. Busa, adto ka: Ako magpadala kanimo kang Paraon, ug ikaw magpagawas sa akong katawhan, ang mga Israelita, gikan sa Ehipto.
Miingon si Moises sa Dios:
'Kinsa ba ako aron moadto kang Paraon ug ipagawas ang mga Israelita gikan sa Ehipto?'
'Aniay timaan nga ako nagpadala kanimo: sa diha nga madala na nimo ang akong katawhan gikan sa Ehipto, maghalad kamo kanako dinhi sa bukid,' tubag sa Dios.
Miingon si Moises sa Dios:
'Moadto ako sa mga Israelinhon ug moingon kanila: "Ang Dios sa inyong mga amahan nagpadala kanako kaninyo." Apan mangutana sila kanako, "Unsa ang Iyang ngalan?" Unsa akong isulti kanila?'
'Ako mao ang[5962] ,' tubag sa Dios kang Moises, 'busa ingna ang mga Israelinhon: "Ang Ginoo, ang Dios sa inyong mga amahan, ang Dios ni Abraham, ang Dios ni Isaac ug ang Dios ni Jacob[5963] , nagpadala kanako kaninyo." Mao kini ang akong ngalan hangtod sa kahangturan, ug mao kini ang paagi nga ako hinumduman gikan sa kaliwatan ngadto sa kaliwatan.' Lakaw, tipuna ang mga tigulang sa Israel, ug ingna sila: 'Ang Ginoo, ang Dios sa inyong mga amahan, nagpakita kanako ug miingon: "Gibisita ko kamo… ug kuhaon ko kamo gikan sa ilawom sa pisi sa Ehipto."' Ug maminaw sila kanimo, ug moadto ka sa hari sa Ehipto ug moingon kaniya: 'Ang Ginoo, ang

---

[5961] Sa ubang konteksto, ang 'yutang Canaan' nagtumong sa dagkong teritoryo nga nahimutang sa kasadpan sa Asya sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo – partikular na, ang yuta sa kini nga daplin sa Jordan, ang Fenicia, ug ang yuta sa mga Filisteo, samtang ang rehiyon sa Transjordan gibulag gikan sa yutang Canaan. Sa modernong panahon, ang 'yutang Canaan' kasagarang gipasabot nga naglakip sa tibuok Yutang Saad – ang tanang yuta nga gipuy-an sa mga Israelita sa duha ka kilid sa Jordan. Ang yuta sa Canaan nailhan tungod sa talagsaong pagkamabungaon ug kadagahan sa mga pastulan nga angay alang sa pagpanguma sa mga hayop, ug sa niini nga kahulugan gitawag sa Kasulatan nga usa ka yuta nga nag-agos sa gatas ug dugos. Ang mga Kanaanita mao ang orihinal nga mga lumolupyo sa yuta sa Kanaan, mga kaliwat ni Kanaan, anak ni Ham, nga nabahin sa onse ka tribo, diin lima niini—ang mga Hivita, mga Jebusita, mga Amorita, mga Girgasita ug mga Hita—nagpuyo sa yuta nga sunod nga gipuy-an sa mga Israelita, o, sa husto nga pagkasulti, ang Yutang Saad. Ang mga Hivita, usa ka daghang tribo sa mga Cananeo, nagpuyo sa tunga-tunga sa yuta sa Canaan ug sa pipila ka bahin sa habagatan; ang mga Amoreo – ang labing kusgan nga tribong Kanaanita sa panahon ni Moises – nagkalat sa tibuok yuta sa Canaan mismo, sa niining daplin sa Jordan; ilang gipuy-an ang tunga-tunga sa maong yuta ug ang kabukiran sa mga Amoreo, ug misakop paingon sa amihanan ug habagatan; Ang mga Heteo nagpuyo sa kabukiran nga dapit duol sa mga Amoreo ug usa usab ka kusgan ug daghang tribo; ang mga Hebuso, sa panahon ni Moises, nag-okupar sa habagatan nga bahin sa Yutang Saad; ang mga Girgaso nagpuyo sa kasadpan sa Jordan. Ang mga Perisita usa ka katawhan nga kabilang sa karaang lumad nga mga pumoluyo sa Palestina, ug wala sila nagagikan sa tribong Cananeo; nagpuyo sila kadaghanan sa tunga-tunga sa Palestina, o sa yuta sa Canaan.

[5962] Ang Nagbarug sa Iyang Kaugalingon, o Jehovah sa Hebreo, usa sa mga ngalan sa Dios, nga nagpadayag sa pagka-lain, pagka-walay katapusan, ug pagka-dili mausab sa Banal nga Pagkatawo.

[5963] Pagpili kang Abraham aron mapadayon ang pagtuo sa yuta ug paghimo sa Iyang pakigsaad kaniya, gisubli sa Dios ang Iyang mga saad kang Isaac ug Jacob. Busa, kining mga patriyarka kanunay nga gihisgutan nga magkuyog sa Balaang Kasulatan, dili lang isip mga katigulangan sa katawhang Hudiyo, kondili usab isip mga manunod ug magbabantay sa mga langitnong pakigsaad ug saad, isip dagkong kampyon sa pagtuo ug pagkamatinud-anon, ug isip mga manalipod ug mananambag sa atubangan sa Dios, nga nakadawat og espesyal nga grasya gikan sa Dios pinaagi sa ilang pagtuo ug mga hiyas. Tungod niini, balik-balik nga gipanghisgutan ug gipanghisgot ang ilang mga ngalan sa Balaang Kasulatan ug sa kalabotan sa mga pagpakita ug pagpadayag ngadto sa katawhan sa Dios, diin ang Dios gitumong niining pagsabot ingon nga Dios ni Abraham, ni Isaac ug ni Jacob.

Dios sa mga Hebreo, mitawag kanamo.' 'Busa, magbiyahe kita og tulo ka adlaw ngadto sa kamingawan aron maghalad kita og halad ngadto sa Ginoo nga atong Dios.' 'Apan kabalo ko nga dili kamo buhian ni Paraon sa Ehipto. Unya, akong hampakon ang Ehipto og mga katingalahan, ug mapugos si Paraon nga buhian kamo.'

'Apan unsaon kaha kung dili sila motuo kanako,' tubag ni Moises, 'ug dili mamati sa akong tingog, apan moingon, "Wala magpakita kanimo ang Ginoo"?'

Miingon ang Ginoo, 'Unsa kana nga naa sa imong kamot?'

Mitubag siya, 'Usa ka tungkod.'

Miingon ang Ginoo, 'Ihulog kini sa yuta.'

Gibato kini ni Moises, ug nahimong bitin ang tungkod. Nilikay si Moises niini, apan gisugo siya sa Dios nga kuptan ang bitin sa ikog, ug nahimong tungkod pag-usab kini sa iyang kamot.

Miingon ang Ginoo:

'Aniay usa ka timaan para kanimo, aron motuo sila nga ang Ginoo, ang Dios sa ilang mga amahan, nagpakita kanimo. Apan kon dili gihapon sila motuo bisan niini, buhata kini: isulod ang imong kamot sa sulod sa imong kapa.

Gisulod ni Moises ang iyang kamot sa iyang kapa, unya gikuha kini, ug nakita niya nga naputi kini tungod sa ketus[5964] , sama sa niyebe. Gisugo siya sa Ginoo nga isulod pag-usab ang iyang kamot sa iyang kapa, ug nabalik kini nga himsog.

'Kung dili gihapon sila motuo bisan niining milagroha,' miingon ang Ginoo, 'kuhaa ang tubig gikan sa suba ug ibubo kini sa uga nga yuta, ug ang tubig sa yuta mahimong dugo.'

Mipangayo pag-usab si Moises sa Dios nga dili siya ipadala, kay dili siya maalamon sa pakigpulong ug naay kakulian sa pagsulti.

Miingon ang Ginoo:

'Kinsa may naghatag sa tawo og baba? Kinsa may naghimo kaniya nga pipì o bingi, o makakita o bulag? Dili ba ako, ang Ginoo nga Dios? Adto ka na, ug ako anaa kanimo ug tudloan tika unsay imong isulti.'

Nagpadayon si Moises sa pagdumili ug nangayo nga usa ka mas takus nga tawo ang ipadala imbis kaniya. Unya nasuko ang Ginoo kang Moises ug miingon:

– Wala ba nimo ang imong igsoon nga si Aaron? Nasayud ko nga siya makapamulong alang kanimo. Ug mogawas siya aron makigkita kanimo, ug sa pagtan-aw niya kanimo malipay siya. Ikaw ang mosulti kaniya ug ibutang ang akong mga pulong sa iyang baba, ug ako anaa sa imong baba ug sa iyang baba, ug ako magtudlo kanimo unsa ang buhaton. Ug siya ang mosulti alang kanimo ngadto sa mga tawo ug siya ang imong baba, samtang ikaw mahimong sama sa Dios alang kaniya. Kuhaa kini nga tungkod (nga nahimong bitin) sa imong kamot: pinaagi niini ikaw magbuhat og mga tanda[5965] .

Pagkahuman niini, mibalik si Moises kang Jetro ug miingon kaniya, 'Mubalik ko sa Ehipto aron tan-awon kon buhi pa ba ang akong mga igsoon.'

'Lakaw sa kalinaw,' tubag ni Jethro.

Ug miadto si Moises sa Ehipto nga walay kahadlok, kay ang hari nga nangita sa pagpatay kaniya, ug ang tanan nga nangita sa iyang pagkaguba, patay na. Sa sugo sa Ginoo, migawas si Aaron aron masugat si Moises ug gikahagkaw siya uban sa kalipay. Gisultihan ni Moises si Aaron sa tanang pulong sa Ginoo. Pag-abot nila sa Ehipto, ilang gitigom ang tanang mga tigulang sa Israel ug gisultihan sila sa tanang pulong nga gisulti sa Ginoo kang Moises, ug naghimo si Moises og mga timailhan ug katingalahan sa ilang atubangan. Nituo ang mga Israelinhon kanila ug naglipay nga mibisita ang Dios sa mga anak sa Israel ug nagtan-aw sa ilang pag-antos.

Pagkahuman niini, miadto si Moises ug si Aaron kang Paraon ug miingon kaniya:

'Ingon ni Ginoo, ang Dios sa Israel: Pahawaa ang akong katawhan, aron sila makapahigayon og pista kanako sa kamingawan.'

Apan mitubag si Paraon:

[5964] Ang ketus mao ang labing makalilisang ug makadiri sa tanang mga sakit nga makatakod; kini kasagarang makita sa mga nasud nga init ang klima, labi na sa Ehipto, Palestina, Siria, Arabia, India ug, sa kinatibuk-an, sa tibuok Sidlakan. Samtang nag-uswag ang sakit, ang panit mahimong puti, unya mamabaga, mamala, ug matabonan sa mga balat ug samad nga nagpagawas og baho; pagkahuman, maputol ang mga bukton ug mga tiil, ug kasagaran, ang mga naigo niini nga sakit mamatay sa makalilisang nga kasakit.

[5965] Alang sa pagpakita sa Dios kang Moises ug sa iyang pagtawag, tan-awa ang Exodo 3:1–4:17.

'Kinsa man ning Dios sa Israel nga maminaw ko sa iyang tingog? Wala ko kaila sa Ginoo, ug dili nako pasagdan nga molakaw ang mga Israelita. Ug kamo, Moises ug Aaron, ngano man nga ginabalda ninyo ang katawhan sa ilang trabaho? Balik kamo sa inyong trabaho.'

Ug dayon siya nagmando sa mga magbabantay sa mga Hebreo nga pahugoton pa gayud ang ilang pagpugos sa bug-at nga trabaho ug nga putlon ang dayami nga gikinahanglan nila sa paghimo og mga tisa; sugod niadto, sila na mismo ang magtigom sa dayami, apan wala giubos ang adlaw-adlaw nilang kuota sa mga tisa.

'Ang mga Hebreohanon,' miingon ang hari, 'walay buhat; maong nagasinggit sila: "Moadto kami aron maghalad sa among Dios."'

Pagkahuman niini, gipugos pa gyud ang mga Hudiyo. Kay sila na mismo ang nangolekta sa ilang materyales, wala sila makahimo sa paghimo sa adlaw-adlaw nga quota sa mga tisa nga gikinahanglan kanila; tungod niini, gibunalan ang mga Hudiyo nga superbisor, ug wala'y gisagop nga pasabot gikan kanila, ug misinggit sila batok kang Moises ug Aaron, nga nag-ingon: 'Hinaut nga ang Ginoo maghukom kaninyo tungod kay gihimo ninyo kami nga makasukot sa panan-aw ni Paraon ug sa iyang mga alagad, ug tungod kay gibutang ninyo sa ilang kamot ang armas aron patyon kami.'

Mituyok si Moises ngadto sa Ginoo ug miingon:

'O Ginoo! Ngano man nga gidala Nimo kining kalamidad sa ibabaw niining katawhana? Ngano man nga gipadala Mo ako? Kay sukad nga miadto ako kang Paraon ug nagsugod sa pagsulti sa Imong ngalan, mas gipahugot pa niya ang iyang pagdaugdaug sa katawhan.'

Mitubag ang Ginoo kang Moises:

'Karun makita nimo unsay akong buhaton kang Paraon: pinaagi sa gamhanang kamot buhian niya ang mga Israelinhon, oo, palagson pa gani niya sila gikan sa iyang yuta. Sultihi sila: 'Ako, ang Ginoo, magkuha kaninyo gikan sa ilawom sa yugo sa mga Ehipsiyo, ug luwason ko kamo; himoon ko kamo nga akong katawhan ug ako ang inyong Dios; ug dad-on ko kamo sa yuta nga akong gisaaran nga ihatag kang Abraham, kang Isaac ug kang Jacob, ug ihatag ko kini kaninyo ingon panulondon.'

Gisulti pag-usab ni Moises kini nga mga pulong sa mga Israelinhon, apan sila, tungod sa ilang kakulang sa kaisog ug sa kabug-aton sa ilang pag-alagad, wala motuo kang Moises. Unya gisugo sa Ginoo si Moises nga moadto kang Paraon ug sulti-on kaniya nga pasagdan ang mga Israelinhon nga mobiya sa iyang yuta. Mitubag si Moises nga kung bisan ang mga Israelinhon dili maminaw kaniya, unsaon pa kaha sa Faraon maminaw kaniya, labi na nga ang iyang kaugalingong sinultian dili man klaro.

Niini mitubag ang Ginoo:

'Gihimo tika nga daw usa ka dios kang Paraon, ug si Aaron, ang imong igsoon, mao ang imong propeta. Isulti nimo kaniya ang tanan nga akong gisugo kanimo, ug ang imong igsoon mosulti kang Paraon, nga pasagdan niya ang mga Israelita nga molakaw. Apan tugotan ko si Paraon nga ipakita pag-ayo ang iyang pagkamapangusog, ug dili siya maminaw kanimo. Busa, pagayatan ko ang akong kamot batok sa Ehipto ug magdala ko og makalilisang nga paghukom niini pinaagi sa mga milagrusong salot; unya mailhan sa tanang Ehipsiyanhon nga ako mao ang Dios! Ug akong ipagawas ang mga Israelita gikan sa ilang taliwala. Ug kon mangayo kanimo og timaan si Paraon, ingna si Aaron nga itaktak ang iyang tungkod – ug kini mahimong bitin.

Gipalig-on sa Dios mismo, mipakita pag-usab si Moises ug si Aaron sa atubangan ni Paraon ug sa iyang mga opisyal ug gibuhat nila sumala sa gisugo sa Ginoo kanila. Gihulog ni Aaron ang iyang tungkod sa atubangan ni Paraon, ug ang tungkod nahimong bitin. Gitawag ni Paraon ang mga maalamon sa Ehipto ug ang mga salamangkero, ug gibuhat usab nila ang susamang katingalahan pinaagi sa ilang salamangka; apan gilunok sa tungkod ni Aaron a ang ilang mga tungkod. Nigahi ang kasingkasing ni Paraon, ug wala siya maminaw kanila, sama sa gipahibalo sa Ginoo, ug dili siya mouyon nga pasagdan ang mga Hebreo. Unya, sa sugo sa Dios, gisugdan ni Moises ug Aaron ang pagdalang mga salot sa yuta sa Ehipto[5966] .

Sa sunod adlaw, sa sugo ni Moises, gikuha ni Aaron ang iyang tungkod ug gihampak ang tubig sa suba sa atubangan ni Paraon ug sa iyang mga alagad, ug nahimong dugo ang tanang tubig sa suba; namatay ang mga isda sa suba, nabaho ang suba, ug wala makainom ang mga Ehipsiyo sa tubig gikan sa suba. Ang ikaduhang salot mao ang mga palaka[5967] : Gipahaba ni Aaron ang iyang kamot ibabaw sa mga tubig sa Ehipto, ug gipagawas ang mga

[5966] Alang sa mga salot sa Ehipto, tan-awa ang Exodo 7–12.

palaka gikan niini, nga misulod sa mga balay, sa mga kuwarto sa katulgan, sa mga higdaanan, sa mga hurno ug sa mga palayok sa pan, ug nahulog sa hari, sa iyang mga alagad ug sa iyang katawhan, ug wala'y bisan kinsa nga nakapahulay bisan asa. Ug natabonan sa mga palaka ang tibuok yuta sa Ehipto; ug sa dihang namatay sila sa sugo ni Moises, gipundok-pundok kini sa mga Ehipsiyo, ug ang tibuok yuta nabaho tungod sa mga patay ug nagkalot nga palaka. Ang ikatulong salot mao ang gagambang sa tawo ug mga hayop, sa Paraon ug sa iyang panimalay ug sa iyang mga sulugoon, ug ang tibuok yuta sa Ehipto napuno sa gagambang[5968] . Ang ikaupat nga salot mao ang langaw sa kabayo[5969] . Ang ikalima nga salot mao ang grabeng samad sa mga hayop sa tibuok yuta sa Ehipto. Ang ika-unom nga salot mao ang mga pigsa sa tawo ug sa mga hayop. Ang ikapitong salot mao ang ulan nga yelo nga sagol sa kalayo[5970] , ug kana nga ulan nga yelo mipamatay sa tanan ilawom sa langit: ang mga tanom, mga kahoy, mga hayop ug mga tawo. Ang ikawalong salot mao ang mga tipaklong ug ulod[5971] , nga gikaon ang tanang tanom sa Ehipto. Ang ikasiyam nga salot mao ang tulo ka adlaw nga kangitngit sa tibuok yuta sa Ehipto, nga ingon ka dako nga bisan sa kahayag sa kalayo wala gyud'y kahayag, aron walay makakita sa usag usa sulod sa tulo ka adlaw, ug walay mibangon gikan sa ilang higdaanan niadtong panahona. Ang ika-napulo ug katapusang salot mao ang kamatayon sa mga panganay sa Ehipto.

Ug kining tanan nga mga plaga—nga wala gayud nakadaot bisan gamay sa mga Israelita, kondili sa mga Ehipsiyo ra—gihimo sa Dios pinaagi kang Moises ug Aaron tungod kay si Paraon wala mouyon nga tugotan ang katawhan sa Dios nga moadto sa kamingawan aron pagsimba sa Dios; kay, bisan pa nga sa daghang higayon siya misaad nga pasagdan sila nga molakaw tungod sa kahadlok sa mga plaga, sa matag higayon nga mihunong ang plaga, iyang gipahugot pag-usab ang iyang kasingkasing ug busa wala niya sila pasagdi hangtod sa ika-napulo nga plaga. Sa wala pa ang ika-napulo nga salot, ang mga Israelinhon, sumala sa sugo ni Moises, nangayo sa mga Ehipsiyo og mga sudlanan nga pilak ug bulawan ug maayong bisti, kutob sa ilang makadala.

Unya gitukod ni Moises ang Pista sa Paskwa para sa mga Israelita, ingon paghinumdom sa ilang pagagawas gikan sa Ehipto, sumala sa sugo sa Ginoo. Miingon ang Ginoo kang Moises ug Aaron:

'Kining buwana[5972] mao ang unang buwan sa tuig alang kaninyo. Sultihi ang tibuok katilingban sa mga Israelinhon nga sa ikasiyam ka adlaw niining buwana, ang matag panimalay magreserba og karnero gikan sa ilang kawan. Ang karnero kinahanglan walay kapintasan, lalaki, ug usa ka tuig ang panuigon. I-atiman kini ninyo hangtod sa ika-katorse ka adlaw niining buwana. Unya, sa pagkahapon, paslangon sa matag panimalay ang karnero. Unya kuhaon nila ang pipila sa iyang dugo ug ipahid kini sa duha ka haligi sa pultahan ug sa lintel sa mga balay diin sila magkatigum aron mokaon sa karnero. Kinahanglan kan-on nila ang unod niini, dili maluto sa tubig, kondili ihaw sa kalayo, uban sa walay lebadura nga tinapay ug mapait nga mga tanum. Ayaw pagbilin bisan unsa niini hangtod sa buntag, ug ayaw pagbali sa mga bukog; apan ang bisan unsa nga mabilin, sunoga kini sa kalayo. Kan-a kini sa pagdali, nga nakagapos ang inyong mga hawak, nakasul-ob ang inyong mga sandalyas sa inyong mga tiil, ug ang inyong mga tungkod sa inyong mga kamot. Mao kini ang Paskwa sa Ginoo[5973] . Moagi ko sa yuta

---

[5967] Usa ka genus sa dagkong, walay ikog nga palaka. Ang mga palaka walay kadaut ug dili delikado sa ilang kaugalingon, apan sila makalilisang kaayo ug makasukot; kasagaran motabon sa yuta sa Ehipto sa daghang gidaghanon ug mopuno sa mga lat-ang, mga kanal sa Nilo, sa mga uma ug bakuran, ug mosulod sa mga balay, sa mga kwarto, sa mga higdaanan, sa mga hurno ug sudlanan, nahimong tinuod nga salot sa mga pumoluyo.

[5968] Sa pulong nga 'gnats', kadaghanan sa mga komentador dinhi nagpasabot og lamok, nga daghan kaayong panon sa Sidlakan ug kasagaran sa mga mainit nga nasud, labi na sa daplin sa mga suba, nga kanunay mahimong dakong kadaut sa yuta. Sumala sa ubang interpretasyon, kini nagpasabot sa lain-laing klase sa mga parasito nga nakaapekto sa tawo ug sa mga hayop.

[5969] Ang 'dog flies' usa ka genus sa mga lamok nga manukit o insekto, nga giingon nga labi ka makadaot sa mga iro. Bisan pa, ang Hebreohanon nga pulong nga gigamit dinhi imbis niining hugpong sa tinuod nagpasabot og 'halo' o 'kadaghanan', busa kini angay sabton dinhi nga nagtumong sa kadaghanan sa mga makadaot nga insekto sa kinatibuk-an.

[5970] Ang uban naghubad sa ikapitong salot ingon nga khamsin, usa ka mapaso nga hangin gikan sa habagatan nga nagdala og daghang buhangin gikan sa disyerto paingon sa Ehipto, kasagaran kauban ang makaguba nga unos ug, sa samang higayon, bug-at nga ulan sa yelo. Ang khamsin gisundan sa makalilisang nga mga kalamidad alang sa mga pumoluyo sa Ehipto.

[5971] Ang tipaklong usa ka insekto nga sakop sa orden sa mga manlukso nga maninila sa tanom. Gikilala kini tungod sa grabeng gana niini sa pagkaon ug busa giisip nga usa sa labing makalilisang nga silot sa Dios sa Sidlakan. Kanunay kini moabot sa daghang panon sa hangin gikan sa sidlakan, gikaon ang tanang tanom sa agianan niini, ug walay makasukol niini hangtod ang maong hangin mopadagan niini ngadto sa dagat, diin kini mamatay. Kasagaran gitawag sa Kasulatan ang tipaklong nga usa ka espesyal nga instrumento sa kasuko sa Dios. – Ang ulod usa ka matang sa tipaklong sa yugto sa larva, sa wala pa kini moturok og pako.

[5972] Sa Hebreo, kini mao ang bulan sa Aviv, o Nisan, nga katumbas sa ikaduhang tunga sa atong Marso ug unang tunga sa Abril.

sa Ehipto karong gabii ug patyon nako ang tanang panganay sa mga Ehipsiyo, gikan sa tawo hangtod sa hayop; ug sa diha nga makita nako ang dugo sa inyong mga balay, moagi ko kaninyo ug dili tugotan ang manunukob nga mosulod sa inyong mga balay aron patyon kamo. Ug kining adlawa pagahinumduman, ug kamo magsaulog niini ingon usa ka pista sa Ginoo sa inyong mga kaliwatan, ingon usa ka walay katapusang lagda[5974] .

Sumala sa sugo sa Dios, sa matag panimalay sa Israel gipili ug giandam ang usa ka kordero alang sa takdang panahon. Ang mga poste sa pultahan sa tanang anak sa Israel gihaplasan ug giselyohan sa dugo; walay bisan kinsa ang migawas hangtod sa buntag. Sa tungang gabii, ang Anghel sa Kamatayon milabay sa Ehipto ug gipatay ang tanang panganay sa Ehipto, gikan sa panganay ni Paraon hangtod sa panganay sa priso sa bilanggoan, ug ang tanang panganay sa mga hayop. Apan sa mga Hebreo, wala'y usa nga napatay.

Niadtong gabii, mibangon si Paraon, kauban ang tanan niyang mga alagad ug ang tanan nga mga Ehipsiyo, ug adunay dakong paghilak sa tibuok yuta sa Ehipto, kay walay balay nga walay patay. Didto dayon gitawag ni Paraon si Moises ug si Aaron ug miingon:

'Tumindog kamo, palakaw kamo sa akong katawhan, kamo ug ang tanang anak sa Israel, ug adto kamo sa pag-alagad sa Ginoo nga inyong Dios, sumala sa inyong giingon; kuhaa ninyo ang inyong mga panon sa karnero ug baka. Adto kamo, ug panalangini ako.'

Ang mga Ehipsiyo misugod sa pagpugos sa mga Israelita nga paspas molakaw sa ilang yuta, kay miingon sila, 'Basin mamatay kitang tanan tungod kanila.'

Ug gidala sa mga tawo sa Israel ang ilang masa sa dili pa kini mamalanga; ang ilang mga mangkok sa pagmasa, nga giputos sa ilang mga sinina, naa sa ilang mga abaga, kay tungod sa pagpugos sa mga Ehipsiyo, wala sila'y igong oras sa pag-andam og harina para sa biyahe. Mibiyahe sila uban sa pilak, bulawan, ug bililhon nga mga butang; daghang langyaw, gagmay ug dagkong mga hayop, ang misunod usab kanila. Ang ihap sa tanang lalaki nga naglakaw, gawas sa mga sakop sa panimalay ug uban pang langyaw, miabot sa 600,000. Gidala ni Moises uban kaniya ang mga bukog ni Jose, nga namatay sa Ehipto ug, sa wala pa siya mamatay, sa dihang nakamatngon siya sa umaabot pinaagi sa espiritu sa pagpanagna, gipapanumpa niya ang mga anak sa Israel, nga miingon: *'Mubisita kaninyo ang Dios, ug dad-on ninyo ang akong mga bukog uban kaninyo gikan dinhi'* (Gen. 50:24–25).

Ang Ginoong Dios nanguna sa mga Israelita: sa adlaw pinaagi sa haligi sa panganod, ug sa gabii pinaagi sa haligi sa kalayo, aron giyaon sila adlaw ug gabii. Wala gayud molayo sa panan-aw sa tibuok katawhan ang haligi sa panganod sa adlaw o ang haligi sa kalayo sa gabii (Ex. 13:16–32).

Sa dihang gisultihan ang hari sa Ehipto nga ang katawhan sa Israel milayas, ang iyang kasingkasing ug ang kasingkasing sa iyang mga alagad misukol batok niining katawhana, ug miingon sila, 'Unsa man among gibuhat? Ngano man nga among gitugotan ang mga Israelinhon nga molakaw, aron dili na sila magtrabaho para kanamo?' Gikuha ni Paraon ang iyang karwahe ug gidala ang iyang mga tawo uban kaniya—unom ka gatus ka pinili nga karwahe ug ang tanang uban pang mga karwahe sa Ehipto, nga adunay mga kumander sa ilang pangulo. Gidumilyos nila ang mga Israelinhon ug naabtan sila samtang nagkampo sila sa baybayon[5975] , apan wala nila sila masulong: Ang Anghel sa Dios, nga kaniadto nag-una sa kampo sa mga Israelinhon, mibalhin sa ilang likod, miabot sa taliwala sa kampo sa mga Ehipsiyo ug sa kampo sa mga Israelinhon, ug nahimong panganod ug kangitngit alang sa usa, samtang nagpasiga sa gabii alang sa pikas; ug wala sila magkadool sa usag usa. Gipalapad ni Moises ang iyang kamot ibabaw sa dagat, ug gipahawa sa Ginoo ang dagat pinaagi sa kusgan nga hangin sa sidlakan nga mihuyop tibuok gabii, nga naghimo sa dagat nga mamala, ug nabahin ang mga tubig. Mitabok ang mga Israelita sa dagat sa mamala nga yuta, samtang ang mga tubig nahimong bungbong sa ilang tuo ug sa ilang

---

[5973] Ang Paskwa – nga gihubad gikan sa Hebreo – nagpasabot og 'paglabay', ang paglabay sa usa ka butang, kaluwasan, ug busa ang halad sa paglabay, sa kaluwasan. Ang Paskwa mao ang labing dako sa mga pista sa mga Hudiyo sa Daan nga Tugon, nga gitukod aron hinumduman ang milagrosong kaluwasan sa mga Hudiyo gikan sa pagkaulipon sa Ehipto. Ang Paskwa sa Daan nga Tugon nagsilbi nga pahibalo sa pagluwas sa katawhan gikan sa sala pinaagi sa pag-antos ug kamatayon sa Balaang Kordero – si Kristo – ug usa ka dakong misteryo sa pagtuo alang sa mga Hudiyo (Hebreohanon 11:28).

[5974] Alang sa pagtukod sa Paskwa, tan-awa ang Exodo 12:1–51, 13:1–16.

[5975] Niadtong panahona, ang mga Israelinhon nagkampo sa Pi-Hahiroph, atbang sa Baal-Zephon (Ex. 14:9). Ang Baal-Zephon usa ka siyudad sa Ehipto sa Dagat Pula, sa kasadpan nga bahin sa amihanang baybayon niini. Ang Pi-Hahiroth usa ka lugar sa tumoy sa amihanang (Jerusalen) Gulpo sa Dagat Pula, sa sidlakan sa Baal-Zephon, nga nailhan nga Agirud o Agrud; karon kini usa ka kuta nga adunay tinubdan nga ang tubig mapait kaayo nga bisan ang mga kamelyo, nga dili man gani mapili, halos dili na makainom niini.

wala. Gisundan sila sa mga Ehipsiyo, ug ang tanang kabayo ni Paraon, ang iyang mga karwahe ug ang iyang mga mananakay misulod sa tunga-tunga sa dagat. Pagkahuman nga gidala ang mga Israelinhon sa tabok sa dagat, si Moises, sumala sa sugo sa Ginoo, gipahaba ang iyang kamot ibabaw sa dagat, ug sa kaadlawon mibalik ang tubig sa iyang dapit, samtang ang mga Ehipsiyo milayas paingon sa tubig. Ug ang Ginoo nilunod ang mga Ehipsiyo sa tunga-tunga sa dagat: ang mibalik nga tubig mitabon sa mga karwahe ug mga mananakay sa tibuok hukbo ni Paraon, nga misulod sa dagat pagkahuman nila, busa wala'y bisan usa kanila nga nabilin. Ug niadtong adlawa gipagawas sa Ginoo ang mga Israelinhon gikan sa kamot sa mga Ehipsiyo; ilang nakita ang mga Ehipsiyo nga patay sa baybayon sa dagat, diin ang ilang mga lawas gipahawa sa baybayon, aron walay bisan usa kanila ang nabilin. Unya nakita sa mga Israelinhon ang dakong gahum nga gipakita sa Ginoo batok sa mga Ehipsiyo, ug ang katawhan nahadlok sa Ginoo ug mituo kaniya ug sa iyang sulugoon nga si Moises (Exodo, kapitulo 14). Si Moises ug ang mga Israelinhon, nga nagalipay ug nagasaulog, nag-awit og usa ka awit sa pagpasalamat ngadto sa Ginoo:

– *'Mokanta ako sa Ginoo, kay nagdaug Siya sa himaya; Iyang gilabay ang kabayo ug ang mananakay niini sa dagat…'*[5976] (Exodo 15:1–18).

Ug si Miriam, igsoon ni Moises ug ni Aaron, nagtigom sa mga babaye sa Israel ug gidumala sila sa usa ka sayaw, nga nagbitbit og tamburin sa iyang kamot[5977] ; silang tanan mibato sa ilang mga tamburin ug, ubos sa iyang pagpangulo, nag-awit sa maong kanta.

Pagkahuman niini, gidala ni Moises ang mga Israelinhon gikan sa Dagat Pula[5978] , ug misulod sila sa kamingawan sa Shur[5979] ; ug nagbiyahe sila sulod sa tulo ka adlaw sa kamingawan ug wala silay nakaplagan nga tubig. Pag-abot nila sa Marah ug nakakaplag og usa ka tinubdan didto, dili nila mainom ang tubig gikan niini, kay mapait ang tubig. Ug ang katawhan misuko batok kang Moises, nga nagaingon: 'Unsa man among imnon?' misinggit si Moises ngadto sa Ginoo, ug gipakita sa Ginoo kaniya ang usa ka kahoy; gilabay niya kini sa tubig, ug nahimong tam-is ang tubig[5980] . Ug gidumala ni Moises ang mga Israelita sa ilang mga pagbiyahe sa nagkalain-laing kamingawan sulod sa kap-atan ka tuig, nga nangayo sa Ginoo sa tanan nga ilang gikinahanglan. Sa dihang nagreklamo sila batok kang Moises ug Aaron tungod sa ilang pagkaon, hinumdomi ang karne nga ilang gikaon sa Ehipto, nangaliya si Moises sa Ginoo, ug gipahulog sa Ginoo ang manna ibabaw kanila ug gipadala ang mga pugo sumala sa ilang tinguha[5981] . Ang mga Israelita mikaon niining manna sulod sa kap-atan ka tuig sa kamingawan sa Arabia, hangtod misulod sila sa utlanan sa Gisaad nga Yuta sa Canaan. Sa dihang nagreklamo sila tungod sa ilang kauhaw, gipagawas ni Moises ang tubig para kanila gikan sa bato: gihampak niya ang bato sa iyang tungkod, ug misabwag ang tubig gikan sa bukal[5982] . Sa dihang giatake sa mga Amalekita ang mga Israelita, gitangtang ni

---

[5976] Exodo 15:1–18. Ang mga pulong sa tibuok kanta sa pagpasalamat ug pagdayeg napuno sa matinahuron nga kalipay ug nagbitbit sa timailhan sa balaan nga kadungganan. Kini nga seryosong kanta sa mga Israelita ngadto sa Ginoo nag-una sa atong Simbahang Orthodox taliwala sa siyam ka balaang kanta nga naglangkob sa basihanan sa iladong himno nga mga kanon, nga ginakanta adlaw-adlaw sa Simbahan alang sa himaya sa Dios ug sa Iyang mga balaan.

[5977] Ang timpan usa sa labing karaang mga instrumento sa musika, nga hangtod karon laganap gihapon nga gigamit sa Tibuok Sidlakan, ug sa pipila ka bahin usab sa Kasadpan. Kini usa ka disk nga kahoy o metal, hapit kasapaw sa palad, nga natabonan sa panit, ug sa palibot sa mga kilid niini kasagarang gisabit ang lain-laing metal nga disk, singsing o tamburin. Ug karon, sama sa karaang panahon, kini nga instrumento kasagaran gitugtog sa mga babaye, nga samtang nag-awit ug nagsayaw, gihuptan kini sa ilang wala nga kamot ug giuyog, samtang gihampak kini sa ilang tuo nga kamot uyon sa ritmo sa musika.

[5978] Ang Dagat Pula, o ang gitawag nga 'Pula' nga Dagat, usa ka taas ug masipit nga pasilyo sa Dagat Indiya nga nagbulag sa Peninsulang Arabya gikan sa Ehipto ug sa Asya gikan sa Aprika. Ang Dagat Pula lawom kaayo, bisan pa sa labing mubo nga gilay-on gikan sa baybayon.

[5979] Ang Sūr mao ang disyerto tali sa Palestina ug Ehipto, nga naglapad gikan sa Gulpo sa Pula nga Dagat paingon sa Dagat Mediteranyo, hangtod sa habagatan-kasadpang utlanan sa Palestina. Karon kini nailhan nga El-Jifar Desert.

[5980] Exodo 15:22–25. Merrah (nga nagpasabot og 'kapaitan') – usa ka lugar sa Disyerto sa Sur, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Pula. Karon gituohan nga kini nga lugar nahimutang sa agianan gikan sa Ayun Musa paingon sa Sinai, sa mineryal nga bukal sa Gowara o Gaware, diin ang tubig dili kaayo maayo, mapait ug maalat, nga giisip sa mga nomad nga Arabo nga mao ang pinakadautang bukal sa tanan.

[5981] Exodo 16:1–36. Nahitabo kini sa kamingawan sa Sin sa Arabia, duol sa Sinai. – Manna – nga gihubad gikan sa Hebreo, nagpasabot og: 'Unsa man kini?', kay sa dihang unang nakita sa mga Israelita nga nagahulog kini gikan sa langit nga sama sa pinong butang ug niyebe, nangutana sila sa usag usa nga nabigla: 'Unsa kini?' Ang manna nga gihisgutan dinhi dili masabtan ingon bisan unsang nailhang klase sa natural nga manna, nga gihimo gikan sa gagmay nga liso sa usa ka partikular nga tanom sa cereal. Kini usa ka espesyal, milagrosong pagkaon nga gipadala sa Dios ngadto sa mga Israelita gikan sa langit. Gihulagway ni Moises ang lami sa mana nga sama sa harina nga gisagol sa dugos o lana; angay usab kini gamiton sa pag-andam sa lain-laing putahe.

Moises ang iyang mga kamot sa pag-ampo ngadto sa Dios, ug ang mga Israelita misugod sa pagdaug ug pagdaot sa ilang mga kaaway, nga ilang hingpit nga gipapas sa espada[5983] . Ug bisan pa pila ka beses nilang gipukaw ang kasuko sa Dios sa kamingawan, sa matag higayon, si Moises mipangaliya alang kanila sa atubangan sa Ginoo, nga unta laglagon sila kon si Moises, ang Iyang pinili, wala motindog sa Iyang atubangan aron pahawaon ang Iyang kasuko, basi laglagon sila!

Samtang si Jetro, ang sogong ni Moises, pagkadungog niya sa tanan nga gibuhat sa Dios kang Moises ug sa katawhan sa Israel atol sa ilang pagawas gikan sa Ehipto, gikuha niya si Zipora, ang asawa ni Moises, ug ang iyang duha ka anak nga lalaki, ug mibiyahe uban kanila paingon sa Bukid Horeb, diin nagtukod og tolda ang mga Israelita. Gawas si Moises aron masugat siya, ug pagkahuman nila sa pagbinayloay og pangumusta, gisultihan niya siya sa tanan nga gibuhat sa Ginoo kang Paraon ug sa tanang Ehipsihon alang sa Israel, ug sa tanang kalisdanan nga ilang nasinati sa ilang panaw. Nalipay si Jophor sa pagdungog sa mga panalangin nga gihatag sa Dios sa Israel; gidayeg niya ang Dios, nga nagluwas sa Iyang katawhan gikan sa pagdumala sa mga Ehipsiyo; giangkon niya sa atubangan sa tanan nga ang Ginoo dako, labaw pa sa tanang dios, ug naghalad siya og mga halad kaniya.

Sa sunod adlaw, mipungko si Moises aron paghukman ang katawhan; ang katawhan mitindog sa atubangan niya sukad buntag hangtod sa gabii.

Pagkakita niini, miingon si Jofor kang Moises nga ginapoy niya ang iyang kaugalingon ug ang katawhan nga walay hinungdan, kay bug-at kaayo kining buluhaton para kaniya nga mag-inusara.

'Paminawa ang akong mga pulong,' miingon si Jethro, 'mahimong tunga-tunga sa katawhan sa atubangan sa Dios ug ipresentar ang ilang mga kaso kaniya; tudloi ang mga anak sa Israel sa mga lagda sa Dios ug sa Iyang mga balaod, ipakita kanila ang Iyang dalan nga ilang sundon, ug ang mga buhat nga ilang buhaton; ug pagpili ka para sa imong kaugalingon og mga tawo nga may kapasidad, mga tawo nga mahadlok sa Dios, mga tawo nga matinud-anon nga nagdumot sa kahakog, ug itudlo sila ibabaw sa katawhan ingon mga kumander sa usa ka libo, sa usa ka gatus, sa lima ka pulo ug sa napulo, ug ingon mga mananala; pahukoma nila ang katawhan sa tanang panahon ug dalha kanimo ang matag hinungdanong butang, samtang sila mismo ang mohukom sa tanang gagmay nga butang: kini maghimo sa imong buluhaton nga mas sayon, ug ila kining pag-aambit sa karga uban kanimo.

Gipatigbabaw ni Moises ang tambag sa iyang katulangan, ug pagkahuman mibulag si Jetro kaniya ug mibalik sa iyang yutang natawhan (Ex. 18).

Sa mismong adlaw sa bag-ong bulan sa ikatulong bulan human sa pagpanaw sa mga Israelita gikan sa Ehipto, miabot sila sa kamingawan sa Sinai ug nagkampo sa atubangan sa bukid. Misaka si Moises sa Bukid Sinai[5984] , ug gitawag siya sa Ginoo gikan sa bukid, nga nagmando kaniya nga ipahayag sa mga Israelita sa Iyang ngalan: 'Nakita ninyo ang akong gibuhat sa mga Ehipsiyo, ug giunsa ko kamo pagbitbit sa pako sa agila ug gidala kamo ngadto kanako. Kon maminaw kamo sa akong tingog ug tumanon ninyo ang akong pakigsaad, kamo mahimong akong pinili sa tanang katawhan, ug kamo mahimong usa ka balaan nga gingharian ug usa ka balaan nga katawhan.'

Gipahayag sa katawhan ang ilang pagkaandam sa pagbuhat sa bisan unsang gisugo sa Dios. Unya gisugo sa Ginoo si Moises nga balaanon ang katawhan ug, pinaagi sa duha ka adlaw nga paghinlo, andamon sila para sa ikatulong adlaw. Sa ikatulong adlaw, sukad sa buntag, nadungog ang dalugdog, misidlak ang kilat, ug gilibotan sa lawom nga kangitngit ang bukid; Ningdungog ang tingog sa trumpeta, nga nagkakusog ug nagkakusog. Nangurog ang tanang katawhan. Ug gidala sila ni Moises gikan sa kampo aron masugat ang Ginoo; mitindog silang tanan sa

---

[5982] Exodo 17:1–7. Nahitabo kini sa Rephidim, sa Disyerto sa Arabia, duol sa Bukid Horeb. Human sa milagrosong pagpagawas sa tubig gikan sa bato, ginganlan ni Moises ang lugar og Masah ug Meribah (nga nagpasabot og 'tintal ug panagbangi'), tungod sa panagbangi sa mga Israelinhon, ug tungod kay gitintal nila ang Ginoo, nga nag-ingon, 'Ana ba ang Ginoo uban kanato o wala?'

[5983] Exodo 17:8–16. Ang mga Amalekita usa ka nomadiko nga katawhan nga nagpuyo sa habagatan sa Palestina sa batuhan nga Arabia, taliwala sa Edom ug Ehipto, sa mga disyerto sa Sin ug Paran, sa amihanan sa Peninsulang Sinai.

[5984] Ang Bukid sa Sinai sa tinuod usa ka grupo sa mga bukid nga gilangkoban sa mga bato nga granito, nga gipikas ug napalibotan sa mga hait ug batbat nga walog; karon gitawag kini sa mga Arabo nga Bukid Tur o Jebel Tur-Sina; nahimutang kini hapit sa tunga-tunga sa iladong mga bukton sa Dagat Pula, nga magkahiusa nagporma sa Peninsulang Sinai. Naglangkob kini og tulo ka han-ay sa kabukiran. Ang Bukid Sinai mismo—diin ang mga Israelinhon misulod sa usa ka pakigsaol sa Dios ug nadawat nila ang mga sugo sa Balaod gikan Niya—mao ang labing taas nga tuktok sa habagatang-sidlakan sa tunga-tungang han-ay, samtang ang labing ubos nga tuktok sa amihanan-kasadpan mao ang Bukid Horeb.

tiilan sa bukid. Napalibotan ang bukid sa tanang kilid sa usa ka utlanan, nga walay bisan kinsa ang gitugotan nga molapas niini, kay kon molapas, papatayon siya. Nakita sa mga tawo nga ang Bukid Sinai nag-uyog gikan sa iyang pundasyon, ug misaka ang aso gikan niini sama sa usa ka pugon; kay ang Ginoo mibaba diha sa bukid sa usa ka baga nga panganod ug sa kalayo. Apan si Moises ug si Aaron nagtindog sa bukid sa atubangan sa tanang katawhan, sumala sa gisugo sa Ginoo (Ex. 19:3–25).

Unya nadungog sa tanang katawoan ang tingog sa Ginoo:

Ako ang Ginoo nga imong Dios, nga nagpaguwa kaninyo gikan sa yuta sa Ehipto, gikan sa balay sa pagkaulipon; dili ka magbaton ug lain nga mga dios sa atubangan ko. Dili ka maghimo alang kanimo ug dios-diosan, o bisan unsang hulagway sa bisan unsa nga naa sa kahitas-an sa langit, o sa yuta sa ubos, o sa mga tubig ilawom sa yuta; ayaw ninyo pagyuko kanila o pagsimba kanila; kay ako, ang Ginoo nga inyong Dios, usa ka Dios nga mapanus-on, nga nagapanglutos sa mga anak tungod sa sala sa ilang mga ginikanan hangtod sa ikatulo ug ikaupat ka henerasyon sa mga nagdumot kanako, ug nagapakita og gugma hangtod sa libo ka henerasyon sa mga nagahigugma kanako ug nagatuman sa akong mga sugo. Dili nimo gamiton sa walay pulos ang ngalan sa Ginoo nga imong Dios, kay dili pasagdan sa Ginoo nga walay sala ang tawo nga mogamit sa Iyang ngalan sa walay pulos. Hinumdumi ang adlaw sa Sabado, aron kini balaanon; unom ka adlaw ikaw magbuhat ug buhaton nimo ang tanan nimong buluhaton, apan ang ikapitong adlaw mao ang Sabado alang sa Ginoo nga imong Dios: nga sa maong adlaw dili ka magbuhat ug bisan unsang buhat—dili ikaw, ni ang imong anak nga lalaki, ni ang imong anak nga babaye, ni ang imong ulipong lalaki, ni ang imong ulipong babaye, ni [ang imong baka, ni ang imong asno, ni bisan unsa] sa imong mga hayop, ni ang estranghero nga anaa sa sulod sa imong mga ganghaan; kay sa unom ka adlaw gihimo sa Ginoo ang langit ug ang yuta, ang dagat ug ang tanan nga naa niini, ug nagpahulay Siya sa ikapitong adlaw; busa gipanalanginan sa Ginoo ang adlaw sa Sabado ug gihalad kini. Tugoti ang imong amahan ug ang imong inahan, [aron maayo ang imong kahimtang ug] aron madugay ang imong mga adlaw sa yuta nga ihatag kanimo sa Ginoo nga imong Dios. Dili ka magpatay. Dili ka makighilawas. Dili ka mangawat. Dili ka maghatag ug bakak nga ebidensya batok sa imong silingan. Dili ka maninguha sa balay sa imong silingan; dili ka maninguha sa asawa sa imong silingan, [ni sa iyang uma,] ni sa iyang ulipong lalaki, ni sa iyang ulipong babaye, ni sa iyang baka, ni sa iyang asno, [ni sa bisan unsang hayop niya,] ni sa bisan unsang butang nga iya sa imong silingan' (Ex. 20:2–17; Deut. 5:5).

Pagkahuman niini, ang mga anciano sa Israel miadto kang Moises ug miingon:

'Tan-awa, gipakita kanamo sa Dios ang Iyang himaya; nadungog namo ang Iyang tingog gikan sa taliwala sa kalayo… Gibati namo nga imposible alang sa bisan kinsang tawo nga mamatay-pamatay nga makadungog sa Buhing Dios sama sa among pagdungog ug mabuhi. Mas maayo nga ikaw ang moanha ug maminaw sa tanan nga isulti kanimo sa among Dios, ug unya isulti namo kanamo: mamati kami ug mosunod kami.'

'Ayaw kamo kahadlok,' miingon si Moises, 'Gisuwayan kamo sa Dios, aron pinaagi sa pagbutang sa kahadlok Niya kaninyo, mapugngan kamo sa paglapas sa Iyang mga sugo.'

Unya misulod si Moises sa kangitngit diin gipadayag ang dayon nga presensya sa Ginoo, ug didto nadawat niya gikan kaniya ang nagkalain-laing mga balaod mahitungod sa relihiyoso ug sibil nga organisasyon sa katawhan sa Dios; ug pagkahuman sa iyang pag-anaog gikan sa bukid, iyang gipahibalo sa katawhan ang tanan nga gisulti sa Ginoo ug gisulat kini tanan sa usa ka basahon. Sa sunod buntag, nagtukod si Moises og halaran nga yuta sa tiilan sa bukid ug nagpahimutang og dose ka bato tupad niini, nga nagtumong sa dose ka tribo sa Israel; ug naghalad siya og mga halad-sunog ug halad-pinasalamat sa Dios gikan sa mga baka ug kanding nga gipatay, alang sa tibuok katawhan, nga pinaagi niini nagsaad sa pagtuman sa tanan nga gisugo sa Ginoo (Deut. 5:23–31; Exod. 20:18–21, 24:1–11). Unya miingon ang Ginoo kang Moises:

'Mosaka ka ngadto kanako sa bukid ug magpabilin ka didto, ug ihatag ko kanimo ang mga lapida sa bato[5985] , ug ang balaod, ug ang mga sugo nga akong gisulat aron tudloan ang katawhan.'

Si Moises, kauban ang iyang katabang sa ministeryo, Si Josue, anak ni Nun[5986] , misaka sa Bukid Sinai, ug usa ka panganod mitabon sa bukid, ug ang himaya sa Ginoo mitabon niini; ug ang panganod mitabon sa Sinai

[5985] Kana mao, mga lapida nga bato.

[5986] Josue – ang manununod ni Moises, ang lider sa Israel nga nagdala sa mga Hudiyo sa Yutang Saad. Ang iyang pista mao ang ika-1 sa Septyembre.

sulod sa unom ka adlaw, ug sa ikapitong adlaw gitawag sa Ginoo si Moises, ug misaka siya ngadto sa kinatumyan, diin nagpabilin siya sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii. Niining panahona, nadawat niya ang mga sugo kung giunsa pagtukod ang Tabernakulo, o madaladala nga santuwaryo, diin magahalad ang mga tawo og mga halad ug mag-ampo sa Dios. Sa katapusan sa kap-atan ka adlaw, gihatagan siya sa Ginoo og duha ka lapida, diin gisulat sa tudlo sa Dios ang tanang Napulo ka Sugo nga gipahayag sa Ginoo sa makusog nga tingog ngadto sa tibuok katawhan (Ex. 24:12–18, 31; Deut. 9:9–11).

Samtang nagpaabut, ang mga tawo, sa dihang nakita nila nga dugay na kaayo si Moises sa pag-anaog gikan sa bukid, mitigom sila sa palibot ni Aaron ug nangayo nga buhaton sila og diyos nga mouna kanila, 'kay,' ingon nila, 'naa'y nahitabo kang Moises'. Gidala nila kaniya ang bulawan nga mga hikaw sa ilang mga asawa ug anak nga babaye, ug gihimo ni Aaron alang kanila ang usa ka bulawanong baka. Miingon ang mga tawo, 'Mao kini ang diyos nga nagpagawas kanamo gikan sa yuta sa Ehipto.' Sa sunod adlaw naghalad sila og sakripisyo sa halaran sa atubangan sa baka nga bulawan, ug nagsugod sila og inom, pagkaon, ug pagsayaw[5987] . Nasuko ang Dios kanila, ug gisultihan Niya si Moises nga kining mga tawo nga matig-a ang liog, nga Iyang gipagawas gikan sa Ehipto, nangilagpas sa dalan, nakalapas sa mga sugo sa Dios ug nagsimba sa bakak nga dios. Nagsugod si Moises sa pag-ampo alang sa katawhan, ug gitubag sa Dios ang iyang pag-ampo. Sa pag-abot niya sa tiilan sa bukid, nakita ni Moises ug ni Josue ang baka nga bulawan ug ang sayaw. Napuno si Moises sa kasuko ug, sa paglabay niya sa mga tabla, gipikas-pikas niya kini sa tiilan sa bukid sa atubangan sa tanang katawhan. Unya gikuha niya ang baka nga ilang gihimo, gipikas-pikas kini ug ginaling hangtud nahimong abog, nga iyang gibubo sa sapa nga nag-agos gikan sa bukid; ug, aron mapahiya ang dios-diosan nga hinimo sa tawo, gipainom niya ang mga Israelinhon niadtong tubig. Si Aaron, sa pagtubag sa mga pagsaway ni Moises, gipasanginlan ang kawalay pagsunod ug pagkamatarugon sa magubot nga katawhan, ug nakita ni Moises nga walay depensa ang katawhan. Mitindog siya sa ganghaan sa kampo ug misinggit:

'Kinsa ang magpabilin nga matinud-anon sa Ginoo—duola kanako!'

Ug ang tanang mga anak ni Levi mitigum sa iyang palibot. Gisugo ni Moises ang matag-usa kanila nga molabay sa kampo dala ang espada, mobalik, ug patyon ang bisan kinsa nga ilang masugat. Ug hangtod sa tulo ka libo sa mga nakasala ang nahulog (Ex. 32:1–29; Deut. 9:12–17, 21).

Sa sunod adlaw misaka pag-usab si Moises sa bukid, mihapa sa atubangan sa Dios, ug sa pagpuasa sulod sa kap-atan ka adlaw ug kap-atan ka gabii, nag-ampo alang sa sala sa katawhan, nga nagaingon:

'Kung dili Nimo pasayloon ang ilang sala, busa pahawa usab ako gikan sa Imong basahon, diin Nimo gisulat ang mga gitakda alang sa walay katapusang kalipay.'

Mitubag ang Ginoo nga iyang pahimungtan gikan sa Iyang libro ang mga nakasala sa Iyang atubangan, ug, samtang gisugo si Moises nga pangulohan ang katawhan paingon sa Yutang Saad, gipahibalo Niya nga dili na Siya mosunod kanila uban sa espesyal nga pabor. Pagkadungog nila niining hulga, nanghilak ang mga tawo, ug nagsul-ob silang tanan og mga bisti sa paghinulsol. Gipakusog ni Moises ang iyang pag-ampo, ug gibalik sa Dios ang Iyang pabor sa mga Israelita.

Pagkahuman niini, gihatagan si Moises og pribilehiyo nga makakita sa himaya sa Ginoo sa Bukid Sinai.

'Dili ka makakita sa akong nawong,' miingon ang Ginoo kaniya, 'kay walay bisan kinsa nga makakita kanako ug mabuhi. Apan ipaagi Nako kanimo ang tanang himaya Nako, ug ipahibalo Nako ang akong ngalan: Jehova… Sa diha nga moagi ang akong himaya, ibutang tika sa usa ka liki sa bato ug tabunan tika sa akong kamot hangtud nga nakalabay na Ako. Ug sa diha nga kuhaon Nako ang akong kamot, makita mo Ako sa likod, apan ang akong nawong dili nimo makita.

Tungod niini, gisugo si Moises nga isulat sa usa ka basahon ang mga pulong sa pakigsaol, ug nadawat niya pag-usab ang mga lapida, nga diin gibutang pag-usab sa Dios ang parehas nga Napulo ka Sugo nga gisulat sa miaging mga lapida.

[5987] Siyempre, dili nato mahunahuna nga ang mga Israelinhon nagtuyo sa paghimo og diyos gikan sa metal ug i-atribusyon niini ang ilang pagka-luwas gikan sa Ehipto, sa dihang bag-o lang gipahayag sa Dios ang Iyang balaod kanila; dili, gusto nila nga mosilbi sa Ginoo (Ex. 32:5), apan, sa pagsupak sa klarong pagdili sa Dios (20:4), nadani sila sa ehemplo sa mga pagano, nga nagsimba sa mga diyos nga makita ug mahikap; ang labing duol nga ehemplo niini mao ang gihimo sa mga Ehipsiyo, nga nagsimba sa itom nga toro nga si Apis—nga nagrepresentar sa diyos nga si Osiris—ug gihulma ang larawan niini sa metal. Bisan pa niana, ang ilang sala usa ka pag-idolo ug angay silang silotan sa grabeng silot.

Ang pagtan-aw sa himaya sa Dios nagbilin og marka sa nawong ni Moises. Sa dihang mibaba siya gikan sa bukid, nahadlok si Aaron ug ang tanang mga Israelinhon nga moduol kaniya, sa dihang ilang nakita nga nagdan-ag ang iyang nawong. Gitawag ni Moises sila ngadto kaniya ug gisultihan sila sa tanan nga gisugo kaniya sa Dios. Pagkahuman niini, gibutangan niya og tabon ang iyang nawong, nga iyang gikuha lamang sa dihang motindog siya sa atubangan sa Dios (Ex. 32:30–33, 33:1–6, 12–23, 34:1–8, 10–18, 22–24, 26–35; Deut. 9:18–19, 10:1–4; 2 Cor. 3:13).

Gipahayag ni Moises sa mga Israelita ang kabubut-on sa Dios mahitungod sa Tabernakulo ug gisugdan ang pagtukod niini, nga iyang gisalig sa mga magwawagtaw nga gitudlo sa Dios, sumala sa hulagway nga iyang nakita sa Bukid Sinai atol sa iyang kap-atan ka adlaw nga pagpuyo didto. Ang mga Israelita, sa ilang bahin, nagdala og daghang halad nga bulawan, pilak, tanso, lana sa karnero, pinong lino, panit, kahoy, panakot, bililhon nga mga bato ug bisan unsa pa nga ilang makaya. Sa dihang andam na ang Tabernakulo ug nabulag na uban sa tanang gamit niini pinaagi sa lana sa pag-ayo, usa ka panganod ang mitabon niini ug napuno ang tibuok Tabernakulo, nga bisan si Moises dili makasulod niini. Ug gibutang ni Moises sulod sa Tabernakulo ang Kaban sa Tugon, nga natabonan og bulawan[5988] , diin iyang gibutang ang bulawanong banga nga naglangkob sa mana[5989] , ang tungkod ni Aaron nga namulak[5990] , ug ang mga Lapida sa Tugon; ug sa ibabaw sa Kaban gibutang niya ang mga hulagway sa duha ka bulawanong kerubin[5991] ug giandam ang tanan nga gikinahanglan alang sa mga halad ug halad-sunog. Unya gitukod ni Moises alang sa mga Israelita ang mga pista ug ang ang mga bag-ong bulan[5992] , ug mitudlo kanila og mga pari ug mga Levita, pagkahuman niyang gipili ang tibuok tribo ni Levi aron mag-alagad sa Dios, sumala sa Iyang sugo, ug gibutang sila ilawom sa awtoridad ni Aaron ug sa iyang mga anak[5993] .

Ang alagad sa Dios, si Moises, naghimo pa ug daghang uban pang mga timailhan ug katingalahan; iyang gitagad pag-ayo ang mga Israelinhon ug gihatagan sila ug daghang mga balaod ug maalamon nga mga sugo; ang tanan niini narekord sa balaan nga mga libro nga iyang gisulat: ang Basahon sa Exodo, Levitico, Numero ug

---

[5988] Ang Kaban, o gikan sa Griyego, ang Kaban sa Tugon—ang labing balaan nga butang sa Toldang-tigum—usa ka kaban nga gihimo sa kahoy nga akasiya (ang labing maayong klase sa sedro).

[5989] Ang stamna, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og pitser o, sa mas kinatibuk-an, sudlanan. Kini nga bulawanong stamna nagkupot sa pipila ka manna nga maoy milagrosong pagkaon sa mga Israelita sa tibuok nilang upat ka pulo ka tuig nga pagpanaw sa Disyerto sa Arabia.

[5990] Ang gigikanan sa tungkod ni Aaron gisaysay sa Basahon sa Mga Bilang. Sa usa ka higayon, usa ka delikadong pag-alsa ang nibuto batok kang Moises ug Aaron, nga gipangulohan sa Levita nga si Korah ug duha ka lalaki gikan sa tribo ni Ruben, sila Daphan ug Abiram, nga gisalmotan sa dugang 250 ka mga lider sa komunidad. Si Korah, nga nanghinaut kang Aaron, nangita sa kahimayaan nga mahimong punong pari para sa iyang kaugalingon ug, kauban ang iyang mga kauban sa sala, misugod sa pag-angkon nga balaan ang tibuok komunidad, ug sayop si Moises ug Aaron sa pagpahimutang sa ilang kaugalingon nga labaw sa tanan. Ang mga nakasala gipaka-ilad sa paghukom sa Dios: gilunok sila sa yuta; apan nagpadayon gihapon ang pag-alsa, ug ang kasuko sa Dios mipatay pa og dugang 14,700 ka tawo. Aron mapugngan ang panaglalis kon kinsa ang angay maggunit sa katungod sa pagka-pari, gisugo sa Dios nga kuhaon ang tungkod gikan sa matag usa sa napulo'g duha ka pangulo sa mga tribo sa Israel ug ibutang kini sa Toldang Tagboanan, nga nagsaad nga ang tungkod sa iyang mapili mamulak. Sa sunod adlaw, nakit-an ni Moises nga ang tungkod ni Aaron namulak ug mibunga og mga almendras. Dayon gibutang ni Moises ang tungkod ni Aaron sa atubangan sa Kaban sa Tugon alang sa pagtipig, ingon usa ka pamatuod sa umaabot nga mga henerasyon sa balaan nga pagpili sa Dios kang Aaron ug sa iyang mga kaliwatan alang sa pagka-pari.

[5991] Ang paglarawan sa mga Kerubin nga porma tawo apan adunay pako, ug ang pagbutang niining mga hulagway ibabaw sa Kaban sa Tipan nagpasabot nga, isip labaw nga espirituhanong mga binuhat, gihatagan sila og espesyal nga pagkasuod sa Dios, nagtindog sa atubangan sa Iyang trono ug matinahuron Siyang gisilbihan, nga adunay pagsabot sa mga misteryo sa atong kaluwasan.

[5992] Ang mga kapistahan mao ang mosunod: ang mga Sabado, Pasko sa Paglabay ug ang Pista sa Walay Palsa nga Tinapay, Pentekostes (gitukod aron hinumduman ang paghatag sa Balaod sa Sinai ug aron magpasalamat sa Diyos sa bag-ong bunga sa yuta), ang Pista sa mga Trumpeta, ang Adlaw sa Pagkahinulsol, ang Pista sa mga Tabernakulo, ug ang mga bag-ong bulan – ang sinugdanan sa matag bag-ong bulan, nga gipahinungod pinaagi sa mga halad. Dugang pa, ang espesyal nga mga pista para sa mga Israelita mao ang: ang Sabbatical nga Tuig, o ang ikapitong tuig, ug ang Jubilee nga Tuig, o ang kalim-an ka tuig.

[5993] Num. 3:5–13, 8:5–22, 1:5–53. Una, si Aaron ug ang iyang mga anak nakadawat og espesyal nga pag-konsagrasyon alang sa pag-alagad isip pari sa atubangan sa Dios sa Toldang Tukoran; pagkahuman, ang tibuok tribo ni Levi giapil kanila. Ang pagka-pari mismo iya ni Aaron ug sa iyang mga anak ug sa ilang mga kaliwatan; ang pagka-punong pari iya sa panganay sa iyang kaliwatan; ang uban niyang mga kaliwatan mga pari, samtang ang nahibilin sa tribo ni Levi kasagaran gitawag nga mga Levita, nga nag-alagad sa Toldang Panagtigom, nagbuhat sa mga menial nga buluhaton: ilang gidala ang Toldang Panagtigom ug ang mga gamit niini, gibantayan kini, gitabangan ang mga pari sa pagsimba, ug ang uban kanila mga mag-aawit ug musikero, mga manunulat ug huwes sa mga kaso sibil, ug uban pa.

Deuteronomio; kini nga mga libro naglarawan sa detalye sa iyang kinabuhi ug sa mga buluhaton nga iyang gihimo samtang nagpangulo sa mga anak sa Israel.

Sa pag-abot sa mga Israelinhon sa Bukid Amorey sa Kadesh-Barnea[5994] , gisultihan sila ni Moises nga ang yuta nga gihatag sa Ginoo kanila ingon panulondon anaa na sa ilang atubangan; apan gusto sa mga Israelita nga magpadala una og mga espiya aron susihon ang yuta, ug sa sugo sa Dios gipili ni Moises ang usa ka tawo gikan sa matag tribo taliwala sa mga pangulo sa Israel, lakip na si Josue, aron susihon ang yuta sa Canaan. Pagbalik nila, gisulti sa mga espiya nga ang yuta daghan og bunga, pastulan, mga hayop, ug mga putyukan; apan ang uban kanila nahadlok sa mga lumolupyo sa maong yuta, nga nailhan tungod sa ilang katingalahang gitas-on ug kusog, ug gisugyot nila sa mga Israelinhon nga mobalik sa Ehipto, aron dili sila mapukan sa kamot sa mga Amorita; Sa bahin ni Josue ug sa uban nga nag-awhag kanila sa pagsulod sa maanindot nga yuta, gusto sila batuhon sa mga Israelinhon hangtod mamatay. Apan ang Dios, sa pagtubag sa pag-ampo ni Moises, gipasaylo ang mga Israelinhon sa ilang sala, samtang ang mga nakasala sa pagrebelde gipamatay sa kalit nga kamatayon (Num. 13:1–34, 14:1–45; Deut. 1:19–46).

Samtang nagpadayon sila sa ilang pagbiyahe, gipakita pag-usab sa mga Israelinhon ang ilang pagkawalay kaisog ug misugod sa pagreklamo ug pagngurog batok sa Dios. Unya gipadala sa Ginoo ang mga makamandag nga bitin, nga ang ilang pag-atol makamatay, ug daghan sa mga Israelinhon ang namatay tungod niini. Nagpaubos ang katawhan ug naghinulsol sa ilang pagkasala batok sa Dios ug sa ilang pagngurog batok kang Moises. Mipangamuyo dayon si Moises nga palayoon sa Ginoo ang mga bitin gikan kanila, ug miingon ang Ginoo kaniya: 'Himua ang usa ka bitin ug ibutang kini sa usa ka haligi; unya, bisan kinsa ang gikagat, tan-awa kini – ug mabuhi siya.' Gipahimutang ni Moises ang usa ka bronse nga imahe sa bitin sa usa ka haligi, diin ang tanan nga gikagat ug mitan-aw niini nga imahe uban sa pagtuo nagpabilin nga walay kadaut[5995] .

Busa gipangulohan ni Moises ang katawhan sa Israel sa ilang panaw paingon sa yuta sa Canaan, ug giluwas sila pinaagi sa iyang mga pag-ampo ug mga milagro gikan sa nagkalain-laing kalamidad ug silot sa Dios.

Si Moises mismo gitakda nga mamatay sa gawas sa Yutang Saad. Sa dihang nagkadool na ang panahon sa iyang kamatayon, gipahibalo siya sa Ginoo sa iyang hapit na pagpanaw ug miingon:

'Saka ka sa Bukid sa Abarim[5996] , nga naa sa yuta sa Moab, atbang sa Jerico, ug tan-awa ang yuta sa Canaan, nga akong ihatag sa mga Israelita ingon nga ilang panulondon; ug mamatay ka sa maong bukid, ug tipuon ka uban sa imong katawhan, sama ni Aaron, ang imong igsoon, sa Bukid Hor[5997] , ug natigom sa iyang katawhan; kay nakasala ka batok kanako taliwala sa mga Israelinhon sa mga tubig sa Meribah sa Kadesh, sa kamingawan sa Zin, tungod kay wala nimo gipadayon ang akong pagkabalaan taliwala sa mga Israelinhon; makita nimo ang yuta gikan sa gilay-on nga akong ihatag sa mga Israelita, apan ikaw mismo dili mosulod niini (Deut. 31:14–30, 32:1–52, 33:1–29).

Sa wala pa siya mamatay, gipanalanginan ni Moises ang mga Israelita, tagsa-tagsa ang matag tribo, ug nagpanagna siya mahitungod sa ilang umaabot nga kapalaran (Deut. 3:23–28; Num. 27:12–23). Pagkahuman niini, sa sugo sa Dios, misaka siya sa bukid, ug gipakita sa Ginoo kaniya ang tibuok yuta sa Gilead hangtod sa Dan, ug ang tibuok yuta sa Naftali, ug ang tibuok yuta sa Efraim ug Manases, ug ang tibuok yuta sa Juda hangtod sa Kasadpang Dagat ug sa Negev, ug ang kapatagan sa walog sa Jerico, ang siyudad sa mga palmera, hangtod sa Sigor[5998] . Didto namatay si Moises, sulugoon sa Ginoo, sa yuta sa Moab, sumala sa pulong sa Ginoo. Ang iyang

---

[5994] Kadesh, o Kadesh-Barnea, usa ka lugar sa utlanan sa Yutang Saad, duol sa Bukid Seir, sa habagatan sa Palestina.

[5995] Numero 21:4–9. Ang bitin nga gipataas sa kamingawan, sumala sa giingon ni San Gregorio sa Nyssa, usa ka timaan sa sakramento sa Krus, ingon sa klarong pagtudlo sa Pulong sa Dios sa dihang kini miingon: *'Ingon nga gipataas ni Moises ang bitin sa kamingawan, ingon usab kinahanglan ipataas ang Anak sa Tawo'* (Juan 3:14).

[5996] Ang Horeb sa tinuod usa ka han-ay sa mga bukid nga nag-atubang sa Jerico sa pikas daplin sa Jordan, sa yuta sa Moab. Nakita ni Moises ang Yutang Saad gikan sa tumoy sa Bukid Nebo; kining tumoy gitawag og Pisgah.

[5997] Ang Bukid Hor nahimutang sa utlanan tali sa Edom ug Palestina, duol sa Kadesh, sa habagatan sa Dagat nga Patay. – Namatay si Aaron usa ka tuig sa wala pa mamatay si Moises.

[5998] Ang yuta sa Gilead mao ang ngalan nga gihatag sa rehiyon sa sidlakan sa Jordan – gikan sa Bukid Hermon hangtod sa Suba Arnon. Ang siyudad sa Dan nahimutang sa amihanan sa Palestina ug nagtimaan sa amihanan nga utlanan sa Yutang Saadya. Ang yuta sa Neftali nag-okupar sa pinakahilagang bahin sa yuta sa Canaan. Ang tribo ni Efraim, sa pagbahin sa Yutang Saad, nag-okupar sa mismong sentro niini. Ang tribo ni Manase nag-okupar sa amihanang bahin niini, tupad sa Gilead, nga sa ulahi ilang gisakop. Ang tribo ni Juda nag-okupar sa labing halapad ug labing importante nga bahin sa yuta sa Canaan, nga misakop gikan sa Dagat Mediteranyo paingon sa Patay

lawas gilubong sa walog sa yuta sa Moab, atbang sa Beth-peor[5999] , ug hangtod karon walay nakahibalo sa dapit sa iyang lubnganan. Si Moises usa ka gatus ug baynte anyos ang panuigon sa dihang siya namatay; apan wala magkawalay kusog ang iyang panan-aw, ni wala usab nahurot ang iyang kusog. Nagminaral ang mga Israelita sa kamatayon ni Moises sulod sa traynta ka adlaw. Ug wala nay lain nga propeta nga mitungha sa taliwala sa mga Israelita sama ni Moises, nga nailhan sa Ginoo atubangan sa atubangan, pinaagi sa tanang mga timailhan ug katingalahan nga iyang gihimo sa atubangan sa mga mata sa tanang Israel (Deut. 34:1–12).

Pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga propeta Moises, ipagawas kita sa Ginoo gikan sa tanang kasubo, ug ipapuyo kita Niya sa mga puloy-anan nga walay katapusan, human Niya kita gipagawas gikan sa Ehipto – kining kalibutan nga daghan og mga kasakit! Amen.

Troparion, Tono 2:

Misaka ka sa kahitas-an sa pagkamaayo, Oh Propeta Moises, ug tungod niini giisip kang takus nga makakita sa himaya sa Dios: midawat sa grasya-puno nga mga tabla sa Balaod, ug nagbitbit sa sulod nimo sa grasya sa mga sugo, ikaw ang dungganong pagdayeg sa mga propeta ug ang dakong misteryo sa pagkamatinud-anon.

Kontakion, Tono 2:

Ang propetikanhong panon, kauban ni Moises ug Aaron, nagalipay karon, kay natuman na kanato ang ilang mga propesiya: karon misidlak ang Krus, pinaagi niini Galuwas Mo kita. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, kaluy-i kami.

Paghandum sa mga Balaang Martir Theodore, Mian, Julian ug Kion

Gisaulog sa ika-4 sa Septyembre

Kining mga balaang martir nabuhi sa panahon sa paghari ni Maximian ug taga-baryo sa Kandavli sila[6000] . Tungod sa ilang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, gidakpan sila ug gisailalim sa lain-laing porma sa pagpanakit. Sa sinugdanan, gipanghubit pag-ayo ang ilang mga lawas hangtud nga nahayag ang ilang mga bukog. Gibilanggo sila sa usa ka mainit kaayo nga paliguan, diin giselyohan ang mga pultahan gamit ang selyo nga singsing sa hari aron dili makagawas ang mga balaan nga martir. Apan usa ka anghel sa Dios ang mitawag kanila, ug migawas sila nga walay samad, samtang nagpabilin nga selyado ang mga pultahan. Gidakop sila sa mga sundalo ug gidala paingon sa gawas sa siyudad. Sa hangyo sa mga santo, gitugotan sila og panahon alang sa pag-ampo. Nag-ampo sila og dugay ug nagpasalamat sa Dios tungod kay giisip sila nga takus nga mag-antos alang kang Kristo. Human niini, gipikas-pikas ang ilang mga lawas, gipikas ang ilang mga tuhod, ug sa katapusan, gilabay sila sa kalayo, diin malipayon nilang gisumite ang ilang mga kalag sa Ginoo.

Paghinumdom kang San Bavila sa Nicomedia ug sa 84 ka mga bata nga uban kaniya

Gisaulog kada 4 sa Septyembre

---

nga Dagat, ug gikan sa Sapa sa Ehipto paingon sa utlanan sa Ephraim. – Ang 'Kasadpang Dagat' dinhi nagtumong, siyempre, sa Mediteranyo. – Ang habagatan nga rehiyon. Ang Sigor usa ka lungsod sa Walog sa Siddim, sa habagatan sa Disyertong Hudyano, sa sidlakan nga bahin sa Dagat nga Patay. Busa, gipakita kang Moises ang tibuok yuta nga, sumala sa kabubut-on sa Dios, pagapanag-iyaon sa mga Hudiyo.

[5999] Ang Beth-Peor usa sa mga siyudad ni Sihon, hari sa mga Amorita, sa sidlakan nga bahin atbang sa Jerico.

[6000] Sa 'Maximian' dinhi, siyempre, ang tinudlo mao si Maximian Galerius. Ang Kandavla usa ka baryo duol sa Nicomedia. Ang mga pag-antos ug kamatayon sa mga balaang martir nahitabo tali sa 305 ug 311 AD.

Samtang ang Emperador Maximian nagpuyo sa Nicomedia aron silotan ang mga Kristohanon, daghan kanila ang nagtago gikan sa ilang mga manlulupig. Busa gisumbong sa emperador nga sa usa ka hilit nga lugar adunay usa ka tigulang nga lalaki nga ginganlan og Bavila, nga nagtudlo sa mga bata nga dili mosimba sa mga diyos-diyosan sa pagano, kondili sa Kristo nga gipako sa krus. Gipadala dayon ang mga sundalo ug gidala nila si San Babila ug ang iyang mga tinun-an sa atubangan sa emperador, nga nangutana kaniya: 'Ngano, tigulang, dili lang ka maglimbong sa imong kaugalingon pinaagi sa pagpasidungog sa tawo nga gipako sa krus sa mga Hudiyo ug pagdumili sa pagsimba sa among mga diyos, apan nagtudlo usab ka niini sa mga buang nga bata?' Mitubag si San Babil sa hari: 'Ang mga diyos-diyosan pagano mga demonyo, apan ang among Dios mao ang nagmugna sa langit ug yuta. Ikaw, O hari, ug ang tanan nimong mga kortesano, bulag kamo, kay wala ninyo makita ang kamatuoran.' Gisugo ni Maximian ang upat ka sundalo nga hampakon ang santo sa nawong, sa mga tadyaw, ug sa mga tuhod. Sa iyang pag-antos, sa dihang natabunan sa dugo ang tibuok niyang lawas, misinggit si San Bavila sa Ginoo: 'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoo, nga gihimo Mo ako, usa ka tigulang ug maluya nga tawo, nga batan-on ug kusgan—mas kusgan pa kaysa sa hari mismo!' Gisugo ni Maximian nga batohon siya sa abaga ug mga bitiis. Unya, pagkahuman nila pagbungkag sa tanan niyang mga bukton, gibutangan nila siya og bug-at nga yugo sa iyang liog, gitali ang iyang mga tiil sa puthaw nga gapus, ug gipriso siya. Pagkahuman niini, ang mga batan-ong disipulo sa santo—usa ka gatos ug upat ka tawo, mga lalaki ug babaye—gidala sa atubangan sa hari. Nagsugod ang hari sa hinay-hinay nga pag-awhag kanila nga mosimba sa mga dios-diosan. Apan wala sila motubag kaniya, naglantaw-lantaw lang kanunay sa usag usa. Sa dihang nakita nga nagpabilin silang hilom, gipili ni Maximian ang napulo kanila—ang pinakamatigulang—ug miingon kanila: 'Mas maalam kamo kaysa sa uban; busa, tuman-a ako ug halad og sakripisyo sa mga dios, ug ingon baylo magpuyo kamo uban kanako sa akong palasyo ug makadawat og daghang bililhon nga gasa gikan kanako.' Unya duha kanila, sila Ammonius ug Donatus, mitubag kaniya: 'Kristohanon kami ug dili kami maghalad og halad sa mga demonyo nga bingi ug pipì.' Gisugo sa hari nga latigon sila. Samtang sila gilati, sige sila'g balik-balik: 'Kristohanon kami ug dili namo pag-alagad ang inyong mga dios.' Nisugod dayon ang hari sa pagpangumbinsi sa uban pang mga bata, apan lig-on nilang gipahayag ang ilang pagtuo ug misalikway sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Sa dihang nakita sa hari nga dili mapangumbinsi ang mga bata, gisugo niya nga ilabay sila sa prisohan, ug ang ilang magtutudlo ipabitay ug bugbogon gamit ang mga puthaw nga baras. Sa dihang napakyas ang tanan nga pagpanamastamas aron pugson sila sa pagdumili kang Kristo, gipahayag ang silot sa kamatayon batok sa mga balaan nga bata ug sa ilang magtutudlo, diin gisilotan sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Samtang naglakaw siya uban sa iyang mga tinun-an paingon sa ilang pagbitay, nag-awit si San Bavila: *'Ani-a ako, ug ania ang mga bata nga gihatag kanako sa Dios!'* Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, si San Bavila ang unang gipatay, gisundan sa tanang mga bata nga iyang mga tinun-an. Niabot ang mga magtutuo sa gabii, gikuha ang ilang mga relikya ug gisakay sa barko, gidala kini sa Byzantium, ug gibutang sa tulo ka reliquaryo, samtang nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Hermiona

Gisaulog sa ika-4 sa Septyembre

Si San Felipe nga Apostol, nga nagbunyag sa eunuco sa Etiopyanang reyna Candace (Buhat 8:26–40), adunay upat ka anak nga babaye, nga giingon ni San Lucas nga Ebanghelista nga mga propetesa ug mga birhen (Buhat 21:9). Niini, sila Hermionia ug Eutychia mibyahe paingon sa Asia[6001] aron pangitaon si San Juan nga Teologo, apan wala nila siya makita, kay *gidala* siya sa Ginoo[6002] , sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Enoc (Gen. 5:24) ug kang Elias (2 Hari 2:11). Didto nila nakit-an si Petronia, usa ka disipulo ni Apostol Pablo, ug nahimong mga disipulo usab sila kaniya, nga nagsundog sa iyang paagi sa kinabuhi. Balaan nga Hermiona maalamon sa arte sa pagtambal, busa daghang mga Kristohanon ang misugod sa pagduol kaniya, ug gitambal niya silang tanan pinaagi sa gahum ni Kristo. Niadtong panahona, ang Emperador Trajan[6003] nagpakig-away batok sa

[6001] Ang Asia usa ka probinsya sa Imperyong Romano, sa kasadpan sa peninsula sa Asia Minor, nga ang Ephesus mao ang kapital niini.
[6002] Pasabot niini, gidala siya nga buhi paingon sa langit.
[6003] Si Trajan, usa ka Romanong emperador, naghari gikan sa 98 hangtod sa 117.

mga Persyano. Sa dihang gisumbong kaniya nga si Hermiona usa ka Kristohanon, gisugo niya nga dad-on siya sa iyang atubangan ug gisugdan niya ang mahigalaong pakig-istorya kaniya, nga nagtinguha sa pagdani kaniya ug pagpalayo kaniya kang Kristo. Apan wala siya motugot sa iyang mga hangyo. Unya gisugo sa emperador nga hampakon siya sa nawong sulod sa dugay nga panahon. Sa taliwala sa ingon nga pag-antos, ang balaan gihatagan og makahupay nga panan-awon: iyang nakita ang Ginoo nga naglingkod sa trono sa paghukom, ang iyang nawong susama sa nawong ni Petronius, nga misulti kaniya ug nagpalig-on kaniya, ug malipayon niyang gisagubang ang iyang mga pag-antos. Nalipong sa iyang pagkamapundok, gipagawas siya sa emperador. Nagtukod siya og usa ka hospisyo diin iyang giatiman ang mga masakiton, pag-ayo kanila sa lawas ug kalag, sa tibuok paghari ni Trajan. Ang iyang manunod, si Hadrian, mipahimulos pag-usab nga dad-on siya sa iyang atubangan alang sa paghukom ug, tungod sa iyang lig-on nga pag-angkon kang Kristo nga Manluluwas, gisugo n a nga siya bunalon nga walay kalooy. Apan siya mitugot niining pag-antos uban sa pag-ampo sa iyang mga ngabil. Sa dihang napul-an na ang mga sulugoon nga nagbunal sa balaan, gisugo sa emperador ang ubang sulugoon nga tusloka ang mga talampakan sa iyang mga tiil gamit ang taas nga mga pako. Ug gisagubang sa balaan ang maong pag-antos, samtang nagdayeg sa Dios. Dayon gilabay siya sa usa ka kaldero nga nagbukal og katol nga gisagol sa tina ug asupre. Samtang naa sa sulod sa kaldero, gitangtang ni Santa Hermionia ang iyang mga mata paingon sa langit, nag-ampo, ug sa kalit lang napalong ang kalayo, natunaw ang tina, ug ang balaan wala'y kadaut. Gisugo ni Hadrian nga mas kusgan pa ang pagpa-init sa kaldero aron mapapas ang balaan nga martir nga naa niini. Apan, sa dakong katingala sa tanan, mitindog siya sa sulod sa kaldero sama sa pagbarug sa tunga sa hamog. Natingala ang emperador sa maong milagro ug, mitindog gikan sa iyang trono, gihikap niya ang kaldero sa iyang kamot, aron masuta kon nahupas na ba kini. Ug busa ang panit sa iyang kamot ug ang iyang mga kuko nasunog pag-ayo. 'Dako ang Dios nga Kristohanon!' miingon ang santo. Dayon gisugo sa tigpahirap nga painiton pag-ayo ang usa ka kawali hangtud mamula ug ibutang ang hubad nga balaan nga martir niini. Apan ang Anghel sa Ginoo nagkatibulaag sa mga uling, nga nagpasunog sa daghan sa mga nagatindog palibot sa kawali. Ang santo, bisan pa, mitindog sa ibabaw niini nga daw sa berde nga hilamon, nag-awit ug naghimaya sa Ginoo. Nabighani ang hari sa pagtan-aw niining himsog nga milagro ug gisugo nga kuhaon siya gikan sa kawali. Unya ang balaan nga martir nagpakaaron-ingnon nga gusto siyang maghalad og sakripisyo sa diyos nga si Hercules[6004] . Malipayon siyang gidala sa hari ngadto sa paganong templo. Nagaampo siya sa tinuod nga Dios, ug kalit nga nadungog ang kusog nga dalugdog, ug ang tanang diyos-diyosan sa templo nahulog ug nabungkag. Ang hari nasuko kaayo ug gisugo nga dad-on si Hermionia sa gawas sa siyudad ug putlon ang iyang ulo. Duha ka sulugoon, sila Theodulus ug Timothy, ang nagdala sa balaan nga martir ug gidala siya sa gawas sa siyudad. Sa wala pa siya patyon, midagan sila padulong kaniya, nga nagtinguha sa pag-atake kaniya, apan kalit lang nga nangalaga ang ilang mga kamot. Unya mituo sila sa atong Ginoong Jesu-Cristo, mihulog sila sa mga tiil sa balaan nga martir ug nangayo kaniya nga ipangamuyo sila, aron tawgon sila sa Ginoo ngadto kaniya sa wala pa siya – nga nahitabo pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Human niini, nag-ampo ang santa para sa iyang kaugalingon ug malinawon siyang namatay sa maong lugar. Ang pipila ka matinud-anong mga Kristohanon nagkuha sa iyang mga relikya ug gibutang kini sa Efeso, sa usa ka dungganan nga dapit, nga naghimaya sa Dios[6005]

18 Septiyembre

5 sa Septiyembre (Daang Estilo)

[6004] Hercules – usa ka bayani sa karaang Griegong sugilanon, nga nagrepresentar sa pisikal nga kusog sa tawo ug pagkahuman gisaulog sa karaang mga Griyego isip usa sa ilang labing pinalanggang mga dios.

[6005] Ang kamatayon sa martir nahitabo mga tuig 117 AD. Ang hagiograpiya sa martir nga si Myropia, nga nabuhi atol sa paghari ni Emperador Decius sa tunga-tunga sa ikaduhang siglo, nag-ingon nga si Santa Myropia adunay espesyal nga debosyon sa lubnganan ni Santa Hermionia sa Efeso, ug nga ang tambal nga mira nag-agos nga walay hunong gikan sa iyang mga relikya.

Ang Kinabuhi ni San Zacarias nga Propeta

Gisaulog sa 5 sa Septiyembre

Si San Zacarias nga Propeta, usa ka pari nga kaliwat ni Itamar, anak ni Aaron, minyo kang Elizabet, nga usab gikan sa panimalay ni Aaron ug igsoon ni Ana, inahan sa Labing Balaang Theotokos. Ang Balaang Ebanghelyo nagpamatuod kang Zacarias ug Elizabet nga sila gipahimutang sa tanang hiyas, ug nagkinabuhi nga walay sala. Ang Balaang Apostol ug Ebanghelista Lucas miingon bahin kanila: *'Tinud-anay nga matarong sila sa atubangan sa Dios, nga nagkinabuhi nga walay sala sa tanang sugo ug balaod sa Ginoo'* (Lucas 1:6). Ang pagkamatinud-anon sa ilang kinabuhi gipamatud-an usab sa ilang balaan nga kaliwat, ang dungog ug himayaong propeta, si Juan nga Munaong Magsusulti ug Maminyo sa Ginoo. Nagaingon ang Kasulatan: *'Pinaagi sa ilang bunga, mailhan ninyo sila'* (Mat. 7:16): ang bunga sa usa ka maayong kahoy dili gayud mahimong dautan, kay, ingon sa giingon sa maong Kasulatan: *'Kung balaan ang gamot, balaan usab ang mga sanga'* (Roma 11:16). Busa, ang balaan nga sanga—si Juan—nagagikan lamang sa usa ka balaan nga gamot.

Si San Zacarias, ang amahan sa Munauna, nag-alagad isip pari sa Herusalem atol sa paghari ni Herodes[6006] . Apil siya sa adlaw-adlaw nga bahin ni Abias, mao ang balay ni Abias, nga ang turno nahulog sa ikawalong semana.

Ang mosunod ang gisaysay mahitungod niining mga pagbahin.

Si Haring David, sa dihang nakita niya nga ang panimalay ni Aaron nangadaghan na kaayo nga dili na posible nga mag-alagad silang tanan sa Templo sa samang higayon, gibahin niya ang mga kaliwatan ni Aaron ngadto sa kwarentay-upat ka han-ay, aron sila, sunod-sunod, nga ang matag-usa mag-alagad sa iyang kaugalingong semana, makahimo sa mga serbisyo sa Templo. Sa matag bulag nga dibisyon, ang hari mipili og usa ka tawo nga labing matinud-anon ug gitudlo siya nga ulo sa dibisyon, aron ang matag dibisyon adunay kaugalingong punoang pari; ug adunay kapin sa lima ka libo ka mga pari sa mga dibisyon. Aron malikayan ang bisan unsang panaglalis tali sa mga punoang pari kung kinsa kanila, uban sa ilang grupo, ang mag-alagad sa unang semana, sa ikaduha, sa ikatulo, ug uban pa hangtod sa ika-kaduha ug ika-kapat, nagbuhat sila og sugal ug gibahin ang han-ay pinaagi niini; ug gisunod nila kini nga natukod nga han-ay hangtod sa pag-abot sa bag-ong pakigsaad, aron ang mga kaliwat sa matag pari mosunod sa ilang turno sumala sa sugal nga nahulog sa ilang katigulangan. Ang ikawalong bahin nahulog kang pari Abijah (1 Cronica 24:10), ug sa iyang mga kaliwatan usab nalakip si San Zacarias; mao nga siya ang nag-alagad sa Templo sulod sa ikawalong semana uban sa tibuok niyang kaliwatan, kay siya ang pangulo sa ubang mga pari sa iyang ranggo.

Usa ka adlaw, samtang si Zacarias nag-alagad sa atubangan sa Dios sumala sa iyang turno, gipangayo kaniya, sumala sa kostumbre sa mga pari, nga mosulod sa templo sa Ginoo aron maghalad og insenso; ug niadtong panahona daghang katawhan ang nag-ampo. Sa pagsulod niya sa balaan nga dapit, nakita ni Zacarias ang Anghel sa Ginoo nga nagtindog sa tuo nga daplin sa halaran sa insenso. Sa pagkakita niya sa Anghel, natakpan si Zacarias sa kahadlok; apan gipahupay siya sa mensahero sa Dios, nga miingon, 'Ayaw kahadlok, Zacarias.' Ug gihatagan niya og kahupayan ang matarong nga pari, nga nagpahibalo nga ang iyang pag-ampo nakapahimulos sa Dios; ingon tubag niini, ang Ginoo magahatag kaniya og usa ka pabor: Gipanalanginan usab niya ang iyang asawa nga si Elizabeth, gipahawa siya sa kaulaw sa pagka-walay anak bisan pa sa iyang katigulangon, ug siya mag-anak og usa ka anak nga lalaki, nga pagatawgon nga Juan pinaagi sa grasya sa Dios[6007] , nga ang pagkatawo magahatag og kalipay dili lamang sa iyang mga ginikanan kondili usab sa daghang mga tawo: 'Daghang,' dugang sa Anghel, 'malipay sa iyang pagkahimugso.' Gipahibalo usab sa Anghel kang Zacarias nga ang iyang anak mahimong dako sa atubangan sa Ginoo, dili sa lawas kondili sa espiritu; usa siya ka tawo sa pagpuasa ug magkinabuhi sa labaw nga pagpugong sa kaugalingon nga walay sama; ug sa tinuod, mao usab kini ang pagpamatuod sa Anak sa Dios mismo mahitungod kaniya: *'Kay miabot si Juan nga magbunyag: siya wala magkaon ug pan, ni mag-inom ug bino'* (Lucas 7:33). Gipahayag sa anghel nga samtang naa pa sa sabakan sa iyang inahan, mapuno si Juan sa Espiritu

---

[6006] Si Herodes, nga nailhan sa kasaysayan nga ang Dako, anak ni Antipater, Hari sa mga Hudiyo, unang nahimong gobernador sa Galilea, apan ubos sa unang emperador nga Romano, si Octavian Augustus, bisan pa sa wala pa siya mosaka sa trono, niadtong 40 BC, gihatagan siya og titulo nga Hari sa mga Hudiyo ug nagdumala sa tibuok Judea, nga sa panahona sakop sa Imperyong Romano.

[6007] Ang pulong nga 'Juan' sa Griyego nagpasabot og 'grasya sa Dios'; (ang Griyegong porma [Ioannes] sa Hebreohanon nga ngalan Yohanan, nga nagpasabot og 'maloloy-on ang Yahweh').

Santo ug makabalik sa daghang mga anak sa Israel ngadto sa tinuod nga Ginoong Dios; siya ang Magsusumbong ni Cristo sa espiritu ug gahum sa propeta Elias[6008] ug mag-andam sa katawhan aron dawaton ang Ginoong Manluluwas.

Pagkadungog niini tanan, natingala ug nabulabog si Zacarias, nga hangtud dili niya katuohan ang gisulti; katingalahan kini kaniya kay baog si Elizabet, ug tigulang na usab sila duha. Ug miingon siya sa anghel:

'Unsaon nako pagtuo niini? Kay tigulang na ako, ug ang akong asawa usab tigulang na, ug wala pa gyud siya'y anak.'

Unya mitubag kaniya ang Anghel:

'Ako si Gabriel, nga nagatindog sa atubangan sa Dios; gipadala ako aron makigsulti kanimo ug magdala kanimo niini nga maayong balita. Ug tungod kay wala ka motuo sa akong mga pulong, mapahilum ka ug dili ka makasulti bisan usa ka pulong hangtod matuman kini tanan.'

Samtang nagpabilin si Zacarias sa sulod sa templo samtang nakig-istorya sa Anghel, nangahibulong ang mga tawo sa templo niini. Pagawas niya sa mga tawo, napugos si Zacarias sa pagpakita sa mga timaan kanila nga nahilum siya; unya nasabtan sa mga naa didto nga nakakita siya og panan-awon sa sulod sa templo.

Pagkahuman sa iyang turno sa serbisyo, mibalik si Zacarias sa iyang panimalay, nga nahimutang sa kabukiran sa Hebron, usa ka lungsod sa Juda. Kini nga lungsod usa sa mga gipahamtang pinaagi sa suerti sa mga kaliwat ni Juda ug gitudlo nga puy-anan sa mga pari[6009] .

Pag-abot sa panahon sa pagtuman sa gipahibalo sa anghel, ug sa pagkahimugso ni Juan kang Elizabet, nga kaniadto baog—usa ka ngalan nga gisulat ni Zacarias sa plaka nga gihatag kaniya—nabuksan ang baba ni Zacarias, nahapsay ang iyang dila, ug misugod siya sa pagsulti, nagdayeg sa Dios. Napuno sa Espiritu Santo, misugod siya sa pagpanagna, nga nag-ingon: *'Bulahan ang Ginoo, ang Dios sa Israel, kay gibisita Niya ang Iyang katawhan ug gipagawas Sila, ug nagtukod Siya og sungay sa kaluwasan alang kanato sa balay ni David, Iyang sulugoon, ingon sa Iyang gisulti pinaagi sa baba sa Iyang mga balaan nga propeta kaniadto, nga luwason kita gikan sa atong mga kaaway ug gikan sa kamot sa tanan nga nagdumot kanato; Ipakita Niya ang kaluoy sa atong mga amahan ug hinumduman ang Iyang balaan nga pakigsaad, ang panata nga Iyang gisaaran kang Abraham, atong amahan, nga ihatag kanato, nga walay kahadlok, human sa atong pagluwas gikan sa kamot sa atong mga kaaway, aron pag-alagad kaniya sa pagkabalaan ug pagkamatarong sa Iyang atubangan sa tanang adlaw sa atong kinabuhi. Ug ikaw, O bata, pagatawgon kang propeta sa Labaw nga Ginoo; kay ikaw moanha sa atubangan sa nawong sa Ginoo aron andamon ang Iyang mga dalan, aron hatagan ang Iyang katawhan sa kahibalo sa kaluwasan pinaagi sa pagpasaylo sa ilang mga sala, pinaagi sa malumo nga kaluoy sa atong Dios, nga diin ang Kabuntagon gikan sa kahitas-an mibisita kanato, aron pasigaon kadtong naglingkod sa kangitngit ug sa landong sa kamatayon, ug aron itultol ang atong mga tiil sa dalan sa kalinaw'* (Lucas 1:68–79).

Apan miabot ang panahon nga natawo ang atong Ginoong Jesu-Cristo sa Betlehem, ug ang mga Magi, nga gikan sa Sidlakan nga nagsunod sa panan-aw sa usa ka katingalahang bitoon, nagpahibalo kang Herodes sa pagkahimugso sa bag-ong natawo nga Hari. Unya si Herodes, pagkahuman niyang nagpadala og mga sundalo sa Betlehem aron patyon ang tanang mga bata, gisugo usab nga patyon ang anak ni Zacarias—nga daghan na siya kadungog bahin kaniya. Nahibalo si Herodes sa tanan nga nahitabo sa panahon sa pagkahimugso ni Juan; kay ang tanang mga hitabo nga misunod sa pagkahimugso ni Juan nakapahadlok ug nakapahingangha sa mga lumolupyo sa maong dapit. Ang tanang mga Hudiyo naghisgot bahin niining mga katingalahang panghitabo; nakaabot usab ang balita kang Herodes. Ang tanan nga nakadungog niini naghunahuna sa ilang kasingkasing unsa ang nahitabo ug miingon, *'Unsa kaha kining bata nga mahimo?'* (Lucas 1:66). Si Herodes, sa paghinumdom niya kang Juan, naghunahuna: 'Dili ba kini ang mahimong Hari sa mga Hudiyo?' Sa paghukom nga patyon siya, ang hari nagpadala og mga mamamatay-tao sa tago sa balay ni Zacarias, apan ang gipadala wala makit-i si San Juan didto. Kay sa

---

[6008] Sa ato pa, uban sa parehas nga dili matintal nga kadasig ug moral nga gahum nga gigamit sa bantugang masigasig nga propeta Elias, usa ka tawo sa Dios, kaniadto.

[6009] Josue 21:13; 1 Cronica 6:65. Ang Hebron usa sa labing karaan nga mga siyudad sa yuta sa Canaan. Naglungtad gihapon kini karon ug adunay populasyon nga moabot sa napulo ka libo, nga nag-okupar sa kalakalan, agrikultura, pagtatanom og prutas, ug paghimo og bino. Ang siyudad nahimutang usa ka libo ka tiil ibabaw sa Jerusalem sa usa ka lawom ug makitid nga walog, napalibotan sa duha ka kilid sa mga bukid, sa usa ka mabungahong rehiyon. Ang tibuok palibot sa lungsod natabonan sa mga kahoy sa oliba, granada, igos, ug pistachio; ang Hebron labi nga nailhan tungod sa daghan ug talagsaong mga ubasan.

dihang nagsugod ang walay-pagkamatngon nga pagpatay sa mga bata sa Bethlehem, nadungog ang mga pag-agik-ik ug mga paghilak sa Hebron, usa ka lungsod sa Juda diin nagpuyo ang mga pari, kay dili kini layo sa Bethlehem; sa dili madugay, siyempre, nahibaloan sa mga tawo sa Hebron ang hinungdan sa ingon nga mga paghilak. Unya si Santa Elizabeth, gidala ang iyang anak nga si Juan, nga usa ka tuig ug tunga na ang panuigon, milayas uban kaniya ngadto sa kabukiran. Samtang si Santo Zacarias naa sa Herusalem, nagbuhat sa iyang kanunay nga katungdanan sumala sa iyang turno sa han-ay sa pagka-pari. Nagpanago sa kabukiran, nag-ampo si Elizabeth nga puno sa luha ngadto sa Dios aron panalipdan siya ug ang iyang anak. Sa dihang nakita niya gikan sa bukid ang mga sundalong nagasiksik pag-ayo sa mga nagpalagyo ug hapit na kaayo, misinggit siya sa kahadlok ngadto sa labing duol nga bato nga bukid: 'Bukid sa Dios, dawata kining inahan ug ang iyang anak!' Ang bukid dayon nabahin, gidawat sila, ug busa natago sila gikan sa mga mamamatay nga nagkadool kanila. Wala nila makaplagan ang ilang gipangita, mao nga mibalik nga walay dala ang mga sugo ngadto sa hari. Unya si Herodes nagpadala og sugo kang Zacarias sa templo, nga ihatag kaniya ang iyang anak nga si Juan.

'Karon nag-alagad ako sa Ginoong Dios sa Israel,' tubag ni San Zacarias, 'ug wala ko kahibalo asa karon ang akong anak.'

Sa kasuko, gipatawag siya pag-usab ni Herodes ug gisugo nga patyon si Zacarias mismo kon dili niya itugyan ang iyang anak. Ang mabangis nga mga mamamatay-tao midagan paingon kaniya sama sa mga hayop, nga nagtinguha nga dayon buhaton ang sugo sa hari, ug nagsinggit sila sa kasuko batok sa pari sa Dios:

'Asa nimo gitago ang imong anak? Ihatag siya kanamo, kay mao kana ang sugo sa hari; apan kon dili nimo ihatag ang imong anak, ikaw mismo mamatay sa malupit nga kamatayon.'

Sa niini, mitubag si Santo Zacarias:

'Patyon ninyo ang akong lawas, apan dawaton sa Ginoo ang akong espiritu.'

Unya gisugdan sa mga mamamatay-tao ang pag-atake kang Zacarias ug gipatay siya nila taliwala sa simbahan ug halaran, sumala sa gisugo sa hari; ug ang nahugno nga dugo sa balaan nangatig-a sa marmol sama sa bato, ingon usa ka testamento ug walay katapusang pagsilot kang Herodes; samtang si Elizabet, nga gipanalipdan sa Dios, nagpabilin uban sa iyang anak sa bungbong sa bukid. Sa sugo sa Dios, usa ka langob ang giandam didto para kanila; usa ka bukal sa tubig ang nibuto; ug sa ibabaw sa langob mitubo ang usa ka palma nga datiles, nga nagbunga og daghan. Sa matag higayon nga ang inahan ug ang iyang anak gusto mokaon, ang kahoy mokurba paubos, nagtanyag sa iyang bunga isip pagkaon, ug unya motindog pag-usab.

Kapat-an ka adlaw pagkahuman sa pagpatay kang Zacarias, namatay sa maong langob si Santa Elizabet, inahan sa Maminar, samtang si San Juan gipakaon sa usa ka anghel hangtod siya mitubo ug gipabilin sa kamingawan hangtod sa adlaw sa iyang pagpakita sa atubangan sa mga Israelita.

Tropario kang San Zacarias, Tono 4:

Gisul-oban sa bisti sa pagka-pari, O labing maalamon, sumala sa balaod sa Dios, imong gihalad ang mga halad nga gisunog uban sa balaan nga himaya, O Zacarias; ug ikaw usa ka suga ug tig-anhi sa mga misteryo, nagbitbit sa imong kaugalingon sa mga timaan sa grasya, nga hayag sa Labing Maalamon: ug pagkahuman gipatay sa espada sa templo sa Dios, O propeta ni Kristo, kauban sa Mibulgar, pag-ampo aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Karon, Zacarias, propeta ug pari sa Labawng Ginoo, amahan sa Mawu-ongon, ihalad ang pista sa imong handumanan, nga nagapakaon sa mga matinud-anon, human nimo gisagol ang ilimnon sa pagkamatarung para sa tanan: busa ikaw mibiya, ingon usa ka banal nga katiwala sa grasya sa Dios.

Kontakion kang Santa Isabel, Tono 4:

Sama sa bug-os nga bulan, nadawat nimo ang kahayag sa kamatuoran gikan sa espirituhanong adlaw sa Mesiyas, ug uban kang Zacarias naglakaw ka sa tanang sugo sa Ginoo, O Elizabet nga pinalangga sa Dios: busa, samtang gidayeg ka namo sa angay nga mga awit, among ginadako ang Labaw nga Mapinabangon nga Ginoo, nga naghatag kahayag sa tanan.

Paghandum sa mga balaan nga martir Urvan, Theodore ug Medimna, ug sa daghan pa uban kanila

Paghinumdom sa ika-5 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa dautang si Valens[6010] , ang mga Ariano sa Constantinople nakab-ot og dakong gahum ug gipalapdan ang ilang awtoridad, kay ang emperador, nga nabuta sa maong erehiya, mitabang kanila. Pagkahuman nila pagsugod sa pagpanlupig batok sa mga Ortodoksong Kristohanon, ilang gipahilayo sa yutang natawhan si Obispo Evagrius ug grabeng gipanglutos ang mga matinud-anon: pagpalo sa uban, paglabay sa uban sa mga bilanggoan, pagpangawat sa mga kabtangan sa uban; sa mubo, ilang gipugos sila sa tanang paagi. Lalum kaayo ang kasubo sa mga magtutuo, busa nagtigom sila sa tago ug naghukom nga magpadala og petisyon sa hari, nga anaa niadtong panahona sa Nicomedia, nga naghangyo nga kung dili man mahimo nga hingpit silang luwason gikan sa mga Ariano, magmando unta siya nga pahupayon ang pagpanlupig batok kanila, aron dili hingpit nga mapukan ang katawhan. Alang niini nga katuyoan, mipili sila og hangtod sa kapito-an ka takus nga mga lalaki sa klero, lig-on sa pagtuo, maalamon sa pakigpulong, ug nailhan tungod sa ilang kinaadman, nga gipangulohan nila Urvan, Theodore ug Medimnus. Sa ilang pagbiyahe, nakaabot sila sa Nicomedia ug, sa pagtindog sa atubangan sa hari, mapinanggaon nilang gihangyo siya nga pasayloon sila ug panalipdan sila gikan sa kamot sa mga Ariano. Ang hari nasuko kaayo kanila; apan wala niya ipakita nga nasuko siya, kundili tinago niya silang gipadala ngadto sa eparco[6011] nga si Modestus, ug gisugo siya nga dakpon sila ug patyon. Ang eparko, pagkadakop niya kanila, nahadlok bisan pa man sa pagpatay kanila sa hayag sa tanan; ug aron mapugngan ang mga hungihong sa katawhan, gisugo niya nga ipasakay silang tanan sa barko ug ipakalat ang hungihong nga ang mga nadakpan gipadala sa pagbannaw; Samtang nagpaabot, gisugo niya ang mga marinero nga sa diha nga naa na sila sa dagat, kinahanglan silang mobalhin sa usa ka gamay nga bangka ug sunogon ang barko nga adunay kapito-an ka lalaki nga naa sa sulod, nga ilang gisunod gayud: Pag-abot nila sa Astakian Deep, ilang gisunog ang barko nga adunay mga balaan nga martir, human sila mibaba sa usa ka bangka nga giandam alang niini nga tuyo, ug mibalik sila sa gobernador, nga nagpahibalo kaniya sa kamatayon sa mga tawo. Ang barko misiga sama sa sulo ug milarga nga paspas sa dagat, gipadagan sa hangin; Ang sakayan, nga gilukop sa kalayo, nakaabot sa usa ka dapit nga nailhan nga Dakidis; pagkahunong didto, ang barko nasunog hangtod sa yuta, ug gikan sa nagdilaab nga mga lawas sa balaang mga martir misaka ang usa ka aso sama sa insenso paingon sa Dios. Busa namatay ang mga balaan, ug natuman ang pulong sa Kasulatan bahin kanila: (Salmo 65:12). Gidilaab sa kalayo ibabaw sa tubig, misulod kining mga balaang lalaki sa ilang langitnong pahulay[6012] , diin, nagtindog sa atubangan sa trono sa Ginoo, nag-ampo sila alang kanato; pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Ginoo, ipangayo nga kami usab makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Obadias

Paghinumdom sa ika-5 sa Septiyembre

[6010] Valens – Emperador Romano gikan sa 364 hangtod 378 AD, nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa imperyo ug usa ka masigasig nga tigpanalipod sa mga Ariano.

[6011] Eparco – usa ka Griyegong pulong nga nagpasabot og 'gobernador'. Mao kini ang titulo nga gihatag sa mga magmamando sa mga probinsya sa Roma.

[6012] Nahitabo kini niadtong tuig 370.

Kini nga balaan nga martir nagpuyo ug nag-antos sa Persia. Tungod kay ang iyang mga pagtulon-an nagdala sa daghang tawo sa pagtuo kang Kristo, gisugo sa pangulo sa mga mago nga dakpon siya ug pugson sa pagsimba sa adlaw ug kalayo ug sa pagsalikway kang Kristo. Tungod sa iyang matinud-anong pag-angkon sa tinuod nga Dios, gipalo siya sa hawak gamit ang mga sanga nga puno sa hait nga mga tunok. Upat ka sundalo ang nagpalo kaniya sulod sa taas kaayo nga panahon hangtud nga gidala siya nila nga patay na sa ilang puloy-anan, diin sa dili madugay iyang gisumite ang iyang balaan ug bulahan nga kalag sa Dios, naghimaya ug nagpasalamat Kaniya, ug naglipay nga giisip siyang takus nga mag-antos alang sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo[6013] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Fifael ug Fivae

Gisaulog sa ika-5 sa Septiyembre

Kining mga balaan nga martir mapangahas nga nagpamatuod sa atubangan sa tanan nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat ug Maghatag sa tanang butang, samtang gitawag nila ang mga diyos-diyosan nga mga bingi nga diyos-diyosan. Nakapabalhin sila og daghan ngadto sa tinuod nga pagtuo. Gidakop sila sa mga pagano ug gilutos pag-ayo. Sa katapusan, si San Fifaïl gibitay sa kahoy ug gipilas sa duha ka bahin, samtang ang iyang igsoon nga si Fiveia gipatay pinaagi sa sibat nga gitusok sa liog. Pareho nilang gisumite ang ilang balaan ug bulahan nga kalag sa kamot sa Dios, uban sa pag-ampo sa pagdayeg sa ilang mga ngabil: '[6014] '.

Ang Pagkamartir ni Santo Prinsipe Gleb

Gisaulog sa ika-5 sa Septiyembre

Ang igsuon ni Santo Prinsipe Gleb, si Svyatopolk, gilimbongan siya aron mogawas sa Murom pinaagi sa limbong, nagpadala og balita kaniya: 'Nagkamatay na ang imong amahan ug nagtawag kanimo.' Niadtong panahona, gipatay na ni Svyatopolk ang igsuon ni Gleb, si Santo Boris, ug nagplano usab sa pagpatay kang Santo Gleb[6015] . Nagtago siya og dautang tuyo nga patyon ang tanan niyang mga igsoon aron makuha ang tanang gahum para sa iyang kaugalingon, apan ang resulta sa maong dautang buhat mao ang walay katapusang pag-antos, sumala sa mga pulong sa propeta: *'Ang mga dautan masangit sa buhat sa ilang kaugalingong mga kamot'* (Salmo 9:17). Samtang si Prinsipe Gleb paingon na sa Kyiv ug hapit na sa Smolensk, sa Smyadyn[6016] , gisundan siya sa iyang mga maldito nga mamamatay, nga gipadala ni Svyatopolk, nga ang ilang pagkadautan susama sa mga mabangis nga hayop. Gilauman ni Santo Gleb nga magpangumusta sila kaniya, apan nagplano sila batok sa iyang kinabuhi ug kalit siyang gilibutan sa tanang kilid sa mga tawo nga naglutos kaniya . Unya ang kusinero ni Santo Gleb, nga taga-Torchin[6017] , gipatay ang iyang amo gamit ang kutsilyo sa ikalima ka adlaw sa Septyembre[6018] . Ang iyang lawas gilabay sa usa ka walay sulod nga lugar. Apan ang Ginoong Dios wala biyai ang Iyang alagad, kondili gipahimaya Siya, sama sa Iyang paghimaya kang San Esteban, ang Unang Martir[6019] : usahay makita ang haligi sa

---

[6013] Ang balaan nga martir nga si Audius nag-antos atol sa paghari sa Persyano nga hari Izdigerd (408–420).

[6014] Nasinati nila ang pagkamartir sa sinugdanan sa ikaduhang siglo atol sa paghari ni Emperador Trajan.

[6015] Si Gleb mao ang bungsong anak ni San Vladimir ang Dako, Prinsipe nga Katumbas sa mga Apostoles, nga natawo gikan sa iyang Kristohanong kaminyoon sa Griyegong prinsesa nga si Anna. Siya ang Prinsipe sa karaang Murom, ang sentro sa amihanang rehiyon sa Rostov-Suzdal (karon usa ka gamay nga lungsod sa distrito sa Vladimir Governorate). Si Boris – magsoon ni Balaan Gleb sa samang inahan, Prinsipe sa Rostov (Rostov – karon usa ka lungsod sa distrito sa Yaroslavl Governorate); Gipatay siya sa mga bayarang mamamatay-tao pagkahuman sa kamatayon ni Vladimir niadtong 1015, sa Suba sa Alta, diin siya nagkampo samtang nagpauli gikan sa usa ka kampanya batok sa mga Pecheneg. Si Svyatopolk mao ang anak ni Vladimir sa biyuda sa iyang igsoon nga si Yaropolk; tungod sa iyang kalapasan, nahimong bantugan siya sa kasaysayan isip 'ang Ginasumpa' Pagkahuman sa pagpatay kang Boris ug Gleb, napildi siya ni Yaroslav ang Maalamon, nga gipahawa siya sa Kyiv; nilayas siya paingon sa Poland ug pagkahuman nakasinati siya og 'balaodong kamatayon' sa kalasangan taliwala sa Poland ug Bohemia.

[6016] Smyadyn – usa ka gamay nga sanga sa Dnieper, duol sa Smolensk.

[6017] Ang mga Torks usa sa mga nomadiko nga katawhan nga naggikan sa Asya[4] sa karaang Rus', nga organisado sa mga prinsipalidad sa appanage ug mga asembliya sa veche; nagpuyo sila kadaghanan sa habagatang-kasadpan nga bahin sa gingharian.

[6018] Ang kamatayon ni San Gleb, ang Matarong nga Prinsipe, nahitabo niadtong 1015. Sa iyang balaan nga pagbunyag, ginganlan si Gleb og David.

kalayo ibabaw sa dapit diin natabonan ang lawas sa balaang prinsipe; usahay usab mosidlak ang nagdilaab nga mga kandila, o madungog ang pag-awit sa mga anghel. Ang mga nakasaksi niining mga timaan nagpakaylap sa balita sa tibuok lungsod, diin ang mga lumolupyo midala sa lawas sa santo ug gidala kini ngadto sa Vyshgorod[6020] .

Fiesta ni San Pedro Apostol, sa Athira

Komonemorasyon sa ika-5 sa Septyembre

Kini nga simbahan ni San Pedro Apostol Gihisgutan si Pedro sa kinabuhi ni San Eutychius, Patriarka sa Constantinople (6 Abril), diin gisulti nga sa wala pa ang eleksyon niining Patriarka niadtong 552, ang Emperador Justinian[6021] nakasinati og panan-awon, nga iyang gipadayag sa uban ubos sa panumpa: sa usa ka damgo nakita niya ang iyang kaugalingon sa simbahan ni San Pedro nga Apostol Si Pedro sa Athira[6022] ; ang Balaang Apostol mismo nagpakita kaniya ug, nagtudlo kang San Eutychius, miingon: 'Itudlo kining tawo nga obispo para kanimo.'

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Juvenal ug Maximus

Gisaulog sa ika-5 sa Septyembre

Ang mga balaan nga martir nga sila Juvenitus ug Maximus, mga sundalo, nag-antos ubos sa paghari sa Romano nga Emperador nga si Julian ang Apostata, diin sila nagsilbi isip mga magdala sa taming. Sa usa ka higayon, si Julian, pag-abot niya sa Antioquia, gisabwag niya og tubig gikan sa mga paghalad sa idolo ang tanang pagkaon ug ilimnon nga gibaligya sa merkado, aron pinaagi niini mahimong kauban sa mga Kristohanon sa iyang dautang paghalad. Niadtong panahona, kining duha ka alagad ni Kristo, samtang nag-apil sa usa ka salo-salo uban sa ubang mga sundalo, misulti kanila uban sa kasubo bahin sa pagka-balaod-wala sa hari ug gibalik ang mga pulong sa tulo ka balaan nga batan-on, nga kaniadto gisulti sa Babilonia: *'Ug iyang gipahamtang kami sa kamot sa mga kaaway nga walay balaod, sa labing makalilisang nga mga apostata, ug sa usa ka hari nga dili matarong ug labing dautan sa tibuok yuta'* (Dan. 3:32).

Sa sunod buntag, usa sa mga kauban nila sa ponsia ang mitaho niining mga pulong ngadto sa hari.

Unya gitawag sa hari ang mga balaan nga mandirigma ug nangutana:

'Unsa may inyong gisulti gahapon sa salo-salo?'

Gisulti nila ang kamatuoran ug, sa pagbalik-balik sa maong mga pulong, ilang gisaway ang hari ug gisumbanan siya tungod sa iyang walay-balaod nga apostasiya.

Ang hari, nga nasuko kaayo, unang gisugo nga bug-atan sila nga walay kalooy ug ipriso; unya, sa tungang gabii, nagpadala siya og usa ka paririto sa bilanggoan, nga nagpamatay kanila sa kangitngit sa prisohan.

[6019] Ang paghimaya sa balaang relikya sa Unang Martir nga si Esteban gisaysay sa Chetiy Miney, uban sa uban pang mga butang, ingon niini: 'Sa gabii, usa ka kahayag ang mitungha ibabaw sa mga relikya sa santo, ug usa ka kusgan nga humot ang migikan sa reliquaryo (ang kabaong nga naglangkob sa mga relikya), samtang ang pag-awit sa mga anghel madungog sa hangin.' Tan-awa ang ika-2 sa Agosto.

[6020] Vyshgorod – usa ka karaang ug kaniadto hinungdanon nga siyudad sa Rus', 15 ka verste gikan sa Kyiv pa-ag-on sa suba sa Dnieper; kini nagsilbi nga lig-on nga kuta para sa Kyiv gikan sa amihanan ug paborito nga siyudad sa mga bantugang prinsipe sa Kyiv, labi na kang Vladimir ang Dako. – Ang mga relikya ni Balaang Prinsipe Gleb gidala sa Vyshgorod ug gilubong tupad sa mga relikya ni Balaang Prinsipe Boris atol sa paghari ni Yaroslav ang Maalamon sa Kyiv niadtong 1019. Niadtong 1072, gitukod ang usa ka pista aron pasidunggan ang mga balaang prinsipe. Naawala ang ilang mga relikya atol sa paglusob ni Batu, ang Monggol nga khan, sa Kyiv niadtong 1240.

[6021] Si Justiniano ang Dako – ang bantog nga emperador sa Byzantine, nga naghari gikan sa 527 hangtod 565.

[6022] Ang siyudad sa Aphira o Aphir nahimutang sa bunganga sa Suba sa Aphira diin kini mosulod sa Dagat Marmara ug nailhan usab nga Poros; nahimutang kini 24,000 ka hakbang gikan sa Constantinople.

19 Septiyembre

6 sa Septiyembre (daang estilo)

Paghinumdom sa milagro ni San Miguel Arkanghel sa Chonae

Komemorasyon sa 6 sa Septiyembre

Sa siyudad sa Colossae sa Phrygia[6023] , duol sa siyudad sa Hierapolis[6024] , adunay simbahan nga gipahinungod kang San Miguel Arkanghel nga nagtindog ibabaw sa usa ka tinubdan sa milagrosong tubig. Ang mga masakiton nakadawat og daghang pag-ayo gikan sa tubig sa maong tinubdan – mas daghan pa kaysa sa Langob sa Siloam[6025] . Didto sa maong pool, ang Anghel sa Ginoo mibaba lamang kausa sa usa ka tuig aron hikapon ang tubig, samtang dinhi kanunay anaa ang grasya sa Punong mga Anghel. Didto, ang unang tawo nga mosulod sa pool human hikapon ang tubig ra ang napaayo, apan dinhi, ang tanan nga misulod uban sa pagtuo—ang una ug ang katapusan—napaayo. Didto, gikinahanglan ang mga kuwarto sa paghulat para sa mga masakiton, nga naghulat og dugay alang sa pag-ayo, kay ang uban nabalik ra ang panglawas human sa 38 ka tuig; dinhi, bisan pa, sa usa ka adlaw lang, o bisan sa usa ka oras, ang masakiton mobalik dayon ang panglawas. Ang gigikanan niining bukal gisaysay ingon niini.

Sa dihang ang tibuok uniberso natabonan sa kangitngit sa paganong polyteismo ug ang mga tawo nagsimba sa mga binuhat imbis sa Magbubuhat – niadtong panahona sa Hierapolis, ang mga pagano nagpasidungog sa usa ka dako ug makalilisang nga echidna nga gitawag og[6026] , ug ang tibuok nasud, nabuta sa demonyong ilusyon, nagsimba niini. Ang mga dili matulid nagtukod og templo aron pasidunggan kini nga echidna, diin nila siya gipuy-an ug, pinaagi sa paghalad kaniya og daghang lain-laing halad, gipakaon nila kini nga makahilo nga binuhat nga nakadaot sa kadaghanan. Ang usa ka tinuod nga Dios, nga nagtinguha sa paghayag sa kalibutan sa kahayag sa Iyang kahibalo ug paggiya sa mga naligaw ngadto sa tinuod nga dalan, nagpadala sa Iyang balaan nga mga disipulo ug mga Apostoles sa tanang yuta aron ipangwali ang Ebanghelyo sa tanang tawo. Duha sa mga Apostoles – si San Juan nga Teologo ug si San Felipe – ang usa miadto sa Efeso[6027] ug ang usa pa sa Hierapolis, nagpaningkamot didto sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo. Niadtong panahona, adunay usa ka matahum nga templo sa Efeso nga gipahinungod sa bantog nga pagano nga diyosa nga si Artemis[6028] . Gipahugtan sa espirituhanong espada – ang Pulong sa Dios – batok sa mga pari ug mga mananamba niining diyosa, mipildi si San Juan nga Teologo kanila: pinaagi sa gahum sa ngalan ni Cristo, gipaguba niya ang templo ug gipahimo siyang

---

[6023] Colossae – usa ka siyudad sa habagatang-kasadpan nga bahin sa Phrygia, sa Suba sa Lycus, duol sa Laodicea ug Hierapolis. Sa ika-10 ka tuig sa paghari ni Nero (64 AD), gipukan ang Colossae sa usa ka linog; kini gitukod pag-usab, apan wala na kini mabalik sa kaniadto nga kadungganan. Sa ulahi, nailhan kini nga Choni. Karon, kini usa ka gamay nga baryo sa usa sa mga bakilid sa Bukid Chonas, diin duol pa gihapon makita ang mga ruinas sa karaang siyudad sa Colossae. Usa sa mga Epistola ni San Pablo gisulat para sa mga lumolupyo niining siyudad. – Ang Simbahan ni San Miguel Arkanghel naglungtad na niining siyudad sukad pa sa karaang panahon.

[6024] Hierapolis (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'balaang siyudad') – usa ka siyudad sa Asia Minor, sa Phrygia. Nahimutang kini dili kaayo layo sa mga siyudad sa Colossae ug Laodicea, hapit sa panagtagbo sa mga suba sa Meander ug Lycus. Ang modernong ngalan sa siyudad mao ang Rambuk-Kalesi (ang 'siyudad sa bulak'). Ang Hierapolis kaniadto adunay usa ka obispo nga mitambong sa Unang Konseho sa Nicaea niadtong 325. Sa Hierapolis, sa laing bahin, sama sa atong makita gikan sa salaysay nga gipresentar dinhi, si San Felipe nga Apostol nagtudlo ug namatay isip usa ka martir.

[6025] Ang Siloam – ang tinubdan o langob sa Siloam, ug ang paliguan sa Siloam nga gitukod tupad niini – nahimutang sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Jerusalem, sa tiilan sa Bukid sa Sion ug Bukid sa Moriah. Ang Langob sa Siloam gimention tulo o upat ka beses sa Balaang Kasulatan, lakip na sa mga Ebanghelyo ni Juan ug Lucas. (Tan-awa Juan 5 ug 9:7–11; Lucas 13:4).

[6026] Ang echidna usa ka makamandag nga bitin, nga mga 12 ka tiil o labaw pa ang gitas-on. Ang pagka-agat niini grabe ka delikado ug, sa kadaghanan sa mga kaso, mosangpot sa dali ug dili malikayan nga kamatayon. Sa Balaang Kasulatan, ang mga bitin kasagarang gipakita nga makahadlok ug delikadong mga binuhat, nga ang tawo kinahanglan kanunay nga magkasumpaki kanila. Nagsilbi kini nga simbolo sa tanan nga, sa iyang kaugalingong kinaiya, nagdala og kadaut ug pagkaguba (Ecl. 10:11; Prov. 21:31–33; Mat. 7:10).

[6027] Ang Efeso, sa Dagat Aegean, usa ka importante nga siyudad sa panalitan sa Asia Minor.

[6028] Si Artemis – nga nailhan usab nga si Diana – usa ka iladong pagano nga diyosa sa mga Griyego; siya nagrepresentar sa bulan ug giila nga diyosa nga nagbantay sa mga lasang ug pagpangayam. Ang pagsimba niining diyosa gihimo uban sa dakong kahimayaan ug karangyaan; siya labi nga gipasidunggan sa siyudad sa Efeso.

abog ang idolo, nga nagdala sa tibuok siyudad ngadto sa balaang pagtuo. Human sa pagkaguba sa idolo ni Artemis, mibiya si San Juan nga Teologo gikan sa Efeso paingon sa Hierapolis aron motabang sa iyang kauban nga si San Felipe nga Apostol; naa usab didto niadtong panahona si San Bartolomeo nga Apostol ug ang igsoon nga babaye ni Felipe nga si Mariamia. Kauban nila, nagtrabaho si San Juan nga Teologo alang sa kaluwasan sa katawhan. Una, ilang gisugdan ang pakigbatok sa bitin nga ginasakripisyohan sa mga buang, nga nagasimba niining binuhat ingon usa ka dios. Pinaagi sa ilang pag-ampo, ilang gipatay kini nga bitin ug gipabalik sa pagtuo ang mga nagasimba niini ngadto sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug y . Nagbarog sila sa usa ka dapit nga gitawag og 'Cherotopa', ug nagpanghula sila nga mosidlak didto ang grasya sa Dios, nga bisitahan kini nga dapit sa Kumander sa langitnong mga hukbo, si San Miguel nga Arkanghel, ug nga buhaton didto ang mga milagro. Tanan kini nahitabo sa dili madugay. Sa dihang mibya si San Juan nga Teologo aron mangwali sa Ebanghelyo sa ubang mga siyudad, ug nag-antos si San Felipe nga Apostol sa kamot sa mga daotan, samtang si Bartolomeo ug Mariamnia usab mibiyahe sa lain-laing mga yuta – unya, sa maong dapit gayud, sumala sa propesiya sa balaan nga Apostol, mitungha ang milagrosong tubig. Sa ingon niini natuman ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang tubig mubuto sa kamingawan, ug mga sapa sa disyerto. Ang mirage mahimong lanaw, ug ang uga nga yuta magbuto og mga tinubdan sa tubig; sa puloy-anan sa mga soro, diin sila nagapahulay, didto adunay dapit para sa mga tu-tu ug mga sagbot. Ug adunay usa ka dako nga dalan didto, ug ang agianan niini pagatawgon nga Balaang Dalan*[6029] (Isaias 35:6–8). Dili lamang ang mga magtutuo kondili pati na ang mga dili magtutuo misugod sa pag-anhi sa kini nga bukal, kay ang mga milagro nga nahitabo didto, sama sa kusog nga trumpeta, nagtawag sa tanan paingon didto; ug ang tanan nga miminom ug maligo gikan sa kini nga bukal naayong sa ilang mga sakit, ug daghan, nga nabawi ang ilang panglawas, nabunyagan sa ngalan sa Balaang Trinidad.

Niadtong panahona, sa Laodicea[6030] , nagpuyo didto ang usa ka Griyegong lalaki nga ang iyang bugtong anak nga babaye hilumon sukad pagkahimugso. Ang iyang amahan masubo kaayo niini ug nagbuhat sa tanan niyang makaya aron matambalan ang iyang pagka-hilumon; apan, tungod kay wala siya makab-ot og bisan unsa niini, nahugno siya sa lawom nga pagkawalay paglaum. Sa usa ka gabii, samtang natulog siya sa iyang higdaanan, nakakita siya sa usa ka panan-awon sa usa ka Anghel sa Dios nga nagdan-ag sama sa adlaw. Kini nga panan-awon gihatag kaniya dili tungod kay siya takus niini, kondili aron pinaagi niini siya makahibalo sa kamatuoran ug madala ang uban ngadto sa Dios uban kaniya. Pagkakita niya sa Anghel, nahadlok siya, apan sa samang higayon nadungog niya kini nga mga pulong gikan kaniya:

'Kung gusto nimo nga mausab ang dila sa imong anak nga babaye, dad-a siya sa akong bukal nga nahimutang sa "Cherotope", duol sa Hierapolis; hatagi siya og tubig gikan niini nga bukal aron imnon, ug unya makita nimo ang himaya sa Dios.'

Pagmata niya, namangha ang lalaki sa iyang nakita ug, sa pagtuo sa mga pulong nga gisulti kaniya, dali dayon niyang gidala ang iyang anak nga babaye ug midali paingon sa milagrosong tubig. Didto nakit-an niya ang daghang mga tawo nga nagkuha niining tubiga, gibunyagan niini ug nakadawat og pag-ayo gikan sa ilang mga sakit. Gipangutana niya sila:

'Kinsa inyong gihangyo samtang nagahugop kamo niining tubig?'

Mitubag sila:

'Gina-awhag namo ang ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo; nag-awhag usab kami kang San Miguel nga Arkanghel alang sa tabang.'

Unya ang maong tawo, mitan-aw sa langit ug mibangon sa iyang mga kamot, miingon:

[6029] Dinhi, ang propeta Isaias nagtumong sa dagkong sangputanan nga mosunod sa pag-abot sa Manluluwas sa kalibutan. Unya 'mobosbos ang tubig sama sa suba sa kamingawan, ug sa uga nga yuta motungha ang usa ka walog', ug unya 'ang walay tubig nga yuta mahimong mga lanaw, ug motungha ang usa ka bukal sa tubig sa uga nga yuta: (aron) malipay ang mga langgam didto, moturok ang mga tu-tu didto, ug adunay mga parang'.

[6030] Ang Laodicea mao ang pangunang siyudad sa Phrygia, nahimutang sa habagatan-kasadpan niini, dili layo sa siyudad sa Colossae, sa Suba sa Lycus. Ang Simbahan sa Laodicea usa sa pito ka bantugang simbahan sa Asia Minor nga gihisgutan sa Basahon sa Pahayag. Sa kasaysayan sa simbahan, nailhan ang Laodicea tungod sa konseho nga gihimo didto (mga tuig 365 AD), nga nagtukod og detalyadong mga lagda bahin sa han-ay sa pagsimba, sa moral nga pamatasan sa mga klero ug mga layko, ug sa nagkalain-laing sayop sa panahong kana.

'Amahan, Anak ug Espiritu Santo – O Kristohanong Dios – kalooy-i kami! San Miguel, alagad sa Dios, tabangi ug tambali ang akong anak nga babaye!'

Human niini, nagkuha siya og tubig gikan sa bukal ug, uban sa pagtuo, gibubo kini sa baba sa iyang anak nga babaye; sa kalit lang, ang iyang dila, nga napugngan sa pagkabuta, nabuksan aron maghimaya sa Dios, ug siya nakasulti nga klaro:

'O Kristohanong Dios, kalooy-a ako! San Miguel, tabangi ako!'

Ang tanan nga naa didto namangha sa gahum sa Dios ug, samtang gidayeg ang Balaang Trinidad, gipadayeg usab nila ang tabang sa balaan nga Arkanghel Miguel. Ang Griyegong lalaki, sa dihang nakita niyang naayo ang iyang anak nga babaye, nalipay kaayo ug dayon nabunyagan, kauban ang iyang anak nga babaye ug ang tibuok niyang panimalay nga niuban kaniya. Isip pasalamat, nagtukod siya og matahum nga simbahan ibabaw sa milagrosong bukal sa ngalan ni San Miguel Arkanghel, Komandante sa mga langitnong puwersa. Pagkahuman niyang gidayandayan kining simbahan sa dakong kadungganan ug nag-ampo og dugay sulod niini, mibalik ang Griyego sa iyang panimalay.

Sa ika-90 ka tuig human pagtukod sa simbahan, miabot didto gikan sa Hierapolis ang usa ka napulo ka tuig nga batang lalaki nga ginganlan og Archippus; ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga Kristohanon ug gipadako nila ang ilang anak sa pagkamatinud-anon. Nipuyo si Archippus sa Simbahan ni San Miguel Arkanghel, ug nag-alagad didto isip sakristan. Nagsugod kining batang lalaki sa pagkinabuhi sumala sa mosunod nga lagda: sukad sa iyang pagpuyo sa maong simbahan aron mag-alagad sa Dios, wala siya motilaw og bisan unsang pagkaon o ilimnon sa kalibutan: wala siya mokaon og karne, bino, o bisan pan, kondili nagpuyo lamang sa mga hilaw nga dahon sa tanom nga iyang gipang-ani ug giluto sa iyang kaugalingon; mokaon lang siya kausa sa usa ka semana, ug bisan pa niana, walay asin; ang iyang bugtong ilimnon mao ang gamayng tubig. Pinaagi sa ingon nga pag-agum, gipakaulaw niining batan-ona ang iyang unod, ug nagpabilin nga matinud-anon niining mga hiyas gikan sa iyang pagkabatan-on hangtod sa pagkatigulang, naghiusa sa iyang tibuok kalag sa Dios ug nagsunod sa kinabuhi sa mga walay unod. Gamay ra kaayo ang iyang sinina: duha ra ka sako nga panapton[6031] ang iyang panag-iya, usa iyang gisul-ob sa iyang lawas, samtang ang usa iyang gigamit sa pagtabon sa iyang higdaanan nga gibutangan og hait nga mga bato. Gitabonan niya kini og sako aron ang mosulod sa iyang puloy-anan dili makakita nga natulog siya sa hait nga mga bato; usa ka gamay nga bag nga puno sa mga tunok ang iyang unlan. Mao kana ang higdaanan niining bulahan nga asetik. Sa iyang pagkatulog ug pahulay, mao kini ang nahitabo: kon mobati siya og gikinahanglan sa pagkatulog, modapa siya sa mga bato ug hait nga mga tunok – aron kini mas sama sa pagmata kaysa pagkatulog, ug ang iyang pahulay mas usa ka pag-antos kaysa kahupayan. Kay unsang pahulay man ang anaa sa lawas sa paghigda sa hugot nga mga bato, ug unsang klase nga tulog kini kon ang ulo nagpahulay sa hait nga mga tunok? Kada tuig, mag-ilis si Archippus sa iyang mga sinina: iyang tabonan ang iyang higdaanan sa sako nga iyang gisul-ob sa lawas, ug isul-ob ang usa nga naa sa higdaanan; pagkahuman sa usa ka tuig, iyang usbon pag-ilis ang maong mga sako. Busa, nga wala'y kapahulayan sa adlaw o sa gabii, gipaka-antos niya ang iyang lawas ug gipanalipdan ang iyang kalag gikan sa mga bitag sa kaaway. Samtang naglakaw siya niining makitid ug masubo nga dalan sa kinabuhi, ang bulahan nga si Archippus, nga nagtawag sa Dios, nag-ampo:

Ayaw ko tugoti, Ginoo, nga malingaw sa walay pulos nga kalipay dinhi sa yuta; dili unta makakita ang akong mga mata sa bisan unsang panalangin niining kalibutan, ug dili unta adunay kahupayan alang kanako niining pansamantalang kinabuhi. Punoa ang akong mga mata, O Ginoo, sa espirituhanong mga luha; hatagi ako og paghinulsol sa akong kasingkasing; ug itulod sa husto ang akong mga agianan, aron mapamatay nako ang akong unod ug mapailalom kini sa espiritu hangtod sa katapusan sa akong mga adlaw. Unsa man ang kapuslanan nga madala kanako niining akong mortal nga unod, nga gihimo gikan sa yuta? Sama kini sa usa ka bulak nga mamulak sa buntag apan malang-ay sa gabii! Apan hatagi ako, O Ginoo, og kusog nga paningkamot sa mga butang nga mapuslanon alang sa kalag ug alang sa kinabuhi nga walay katapusan.

Samtang nag-ampo ug nagtudlo sa iyang kaugalingon sa ingon niini nga paagi, ang bulahan nga si Archippus nahimong susama sa usa ka Anghel sa Dios, nga nagkinabuhi nga langitnon dinhi sa yuta. Ug ang santo wala magtagad lamang sa iyang kaugalingong kaluwasan, kondili usab sa kaluwasan sa uban, kay iyang gipabalik sa pagtuo sa Kristo ang daghang dili motuo ug gibunyagan sila. Ang mga dili matinuoron nga Griyego, sa

[6031] Ang 'vretiše' usa ka sako nga hinimo sa magaspang nga panapton o pisi – usa ka gisi-gisi nga bisti, usa ka sinina nga buhisan.

pagkakita niini tanan, nanginabihon kang Banal nga Arhippo ug, tungod kay dili nila mapailub ang himsog nga mga milagro nga gipakita gikan sa balaan nga bukal, nanglagot sila niining matarong nga tawo nga nagpuyo didto. Kanunay nilang giatake si San Archippus, gihila siya sa iyang buhok ug bungot; gilabay siya nila sa yuta, gitamakan sa tiil, ug pagkahuman siya nila pasakitan sa nagkalain-laing paagi, gipalayas siya gikan didto. Apan, nga lig-on ang espiritu sama kadamant[6032] , mapailubon nga gidala ni Balaan Archippo ang tanan niini sa kamot sa mga mag-idolo ug wala siya molayas sa balaan nga templo, nag-alagad sa Dios sa pagkabalaan ug kalumo sa iyang kasingkasing ug nag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo.

Usa ka adlaw, ang mga Griyego nga walay Diyos, nga nagtigom sa kadaghanan, miingon sa usag usa:

'Kung dili nato tabunan kining tinubdan og yuta ug patyon kana nga tawo nga nagsul-ob og baslak, ang tanan natong mga dios mapakaulaw gayud tungod sa mga tawo nga napaabalo didto.'

Tungod niini, ilang gisugdan ang pagtabon sa milagrosong tubig gamit ang yuta ug pagpatay sa inosenteng tawo – ang bulahan nga si Archippus. Niduol sila sa balaan nga dapit gikan sa duha ka kilid – ang uban misulong paingon sa simbahan ug sa bukal, samtang ang uban midali paingon sa puloy-anan sa bulahan nga si Archippus aron patyon siya. Apan ang Ginoo, nga nag-amuma sa kapalaran sa mga matarong ug dili sila itugyan sa kamot sa mga makasasala, gipanalipdan ang Iyang alagad gikan sa mga mamamatay: kalit nga naparalisa ang ilang mga kamot, nga bisan pag-abot dili na nila mahikap ang balaan. Sa bahin sa bukal, usa ka katingalahang milagro ang nahitabo: sa diha nga miduol ang mga daotan niini, usa ka nagdilaab nga kalayo ang nibuto gikan sa tubig ug, sa pagdagan ngadto sa mga daotan, gipalayas sila gikan sa bukal; busa kining mga daotan milayas nga napahiya gikan sa bukal ug gikan kang Banal nga Archippus, nga wala gyud nila siya'y kadaut bisan gamay. Apan wala sila mapugngan niining milagro: samtang nagkagilid-gilid sa ilang mga ngipon, nagpadayon sila sa pagpanghambog nga ilang laglagon ang maong bukal, ang simbahan, ug ang ministro sa simbahan. Sa maong dapit adunay suba nga ginganlan Chrysos, nga nag-agos sa wala nga kilid sa simbahan. Ang mga dautang tawo nagplano nga ilihis kini paingon sa balaan nga dapit, aron ang balaang bukal, human masagol a , mawala ang gahum sa milagro. Apan sa dihang gisugdan na nila ang ilang dautang plano ug giliko ang agianan sa suba paingon sa bukal aron kini mabaha, ang suba, pinaagi sa sugo sa Dios, gibalhin ang dagan sa iyang tubig ug midagan sa tuo nga kilid sa simbahan. Ug usab, ang mga dautan mibalik sa ilang panimalay nga napahiya.

Aduna pa'y duha ka ubang suba didto nga nagagikan sa sidlakan ug nagaduol sa balaang dapit sa gilay-on nga tulo ka stadiya; ang ngalan sa usa ka suba mao ang Likokaper, ug ang usa pa mao ang Kufos. Kining duha ka suba, nga nagtagbo sa tiilan sa usa ka dakong bukid, naghiusa ug, mibaling pa tuo, misulod sa yuta sa Lycia[6033] . Ang labing maalamon nga yawa nagtudlo og dautang plano sa hunahuna sa mga dili matarong: gitun-an niya sila nga ibalhin ang tubig sa duha ka suba paingon sa milagrosong dapit, aron ang simbahan sa Balaang Arkanghel Miguel mapukan, ug ang tubig moluspad sa balaang bukal ug malumos si San Arkipo. Apan ang yuta angay kaayo alang sa pagpadagan sa tubig ngadto, kay ang mga suba nag-agos gikan sa tumoy sa bukid, samtang ang simbahan naa sa mismong tiilan niini. Pagkahuman sa ilang pakig-sabwatan, ang mga dautang tawo miabot sa daghang gidaghanon gikan sa tanang lungsod ngadto sa baryo sa Laodicea ug mibyahe paingon sa simbahan. Duol sa halaran sa simbahan adunay usa ka dakong bato; gikan niining bato gisugdan nila paghukay og lawom ug lapad nga kanal paingon sa bukid diin nagtigom ang mga suba. Unya, sa dakong paningkamot, naghukay sila og kanal diin mapadagan ang tubig paingon sa simbahan, ug gibara nila ang mga suba aron mas daghan pa ang tubig nga matigom; sulod sa napulo ka adlaw naningkamot ang mga daotan sa walay pulos nga buhat. Sa pagkakita sa gibuhat sa mga daotan, ang Kagalang-galang nga si Archippus nahugno sa yuta sulod sa simbahan ug nag-ampo sa Diyos uban sa mga luha, naghangyo sa paspas nga pag-ampo ni San Miguel nga Arkanghel aron maprotektahan

---

[6032] Adamant (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makasamad sa ubang bato nga dili madaut ang kaugalingon niini. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan gihatag sa daghang mga Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan nga nailhan tungod sa pagkamalig-on sa ilang pagtuo o kinaiya.

[6033] Lycia – usa ka probinsya sa Asia Minor. Nag-utlanan kini sa Pisidia sa amihanan, Pamphylia sa sidlakan, ang Dagat Pamphylian o, sa mas kinatibuk-an, ang Dagat Mediterraneo sa habagatan, ug Caria sa kasadpan. Sa mga siyudad sa Lycia, ang Patara ug Myra gimention sa Balaang Kasulatan. Ang Apostol Pablo mihunong sa mubo sa Patara sa iyang pagbalik gikan sa iyang ikatulong panaw paingon sa Herusalem (Buhat 21:1). Ang mga siyudad sa Patara ug Myra labi ka nailhan sa mga magtutuo pinaagi sa sugilanon ni San Nicolas, Arsobispo sa Myra. Ang Patara sa Lycia mao ang iyang natawhan, samtang siya nag-alagad isip obispo sa Myra.

ang balaan nga dapit gikan sa pagbaha ug dili tugotan nga maglipay ang mga kaaway nga naningkamot sa paglaglag sa santuwaryo sa Ginoo.

'Dili ko mobiya niining dapita,' matod sa bulahan nga si Archippus, 'dili ko mobiya sa simbahan, apan mamatay pa gani ko dinhi kung tugotan sa Ginoo nga malumos kining balaan nga dapit.'

Napulo ka adlaw pagkahuman, sa dihang misaka na pag-ayo ang tubig, gikutkot sa mga dautang tawo ang dapit diin magdagan ang tubig pinaagi sa kanal nga ilang giandam, ug sa unang oras sa gabii ilang gipasulod ang suba ngadto sa balaang templo; sila mismo mibulag gikan didto ug mipahimutang sa hataas nga yuta sa wala, aron masaksihan ang pagbaha sa balaang dapit. Unya ang tubig, nga nagdagsang paubos, mibuto sama sa dalugdog. Ang Kagalang-galang nga si Archippus, samtang nag-ampo sa simbahan, nakadungog sa dagundong sa tubig ug misugod sa pag-ampo nga mas mainit pa kang Dios ug kang San Miguel nga Arkanghel, aron kini nga balaan nga dapit dili mabaha ug aron ang dautang mga kaaway dili malipay kondili mahiya; ug nga ang ngalan sa Ginoo pagahimayaon, ug ang gahum ug pag-ampo sa mga anghel pagataason. Ug siya mitugtog og salmo ni David:

'Ang mga suba, O Ginoo, ang mga suba nagataas sa ilang tingog; ang mga suba nagataas sa ilang balud. Apan labaw pa sa pagngurog sa daghang tubig, labaw pa sa gamhanang balud sa dagat, mao ang Ginoo sa kahitas-an. Ang Imong mga pahibalo walay duhaduha tinuod. Ang pagkabalaan iya sa Imong balay, O Ginoo, hangtod sa kahangturan' (Salmo 92:3–5).

Samtang ang bulahan nga si Archippus nag-awit niining mga pulong, nakadungog siya og tingog nga nagsugo kaniya nga mobiya sa simbahan. Pagbiya niya sa simbahan, iyang nakita ang dakong manalipod ug tigpanalangin sa Kristohanong kaliwatan – si San Miguel nga Arkanghel – sa porma sa usa ka gwapo ug masidlak nga lalaki, sama sa iyang pagpakita kaniadto kang propeta Daniel (Dan. 10:1–21). Si Banal nga Arkippo, nga dili na makatutok kaniya, nahulog sa yuta sa kahadlok.

Dayon miingon kaniya ang Arkanghel:

'Ayaw kahadlok; baroga, duola kanako, ug makita nimo ang gahum sa Dios ibabaw niining mga tubig.'

Mibangon si Bulahang Archippus ug, samtang nagduhaduha nga miduol sa kumander sa langitnong mga hukbo, mitindog siya sa iyang wala nga kilid sumala sa gisugo; niadtong panahona nakita niya ang usa ka haligi sa kalayo nga misaka gikan sa yuta paingon sa langit. Sa dihang hapit na ang tubig, gituyok sa Arkistratego ang iyang tuo nga kamot ug, samtang naghimo sa tanda sa krus sa ibabaw sa tubig, miingon:

'Pahunong diha!'

Ug sa kalit, nibalik ang mga tubig. Busa natuman ang mga pulong sa propeta: *'Nakita ka sa mga tubig ug nahadlok sila'* (Salmo 76:17). Mitindog ang mga suba sama sa bungbong nga bato ug misaka og kataas, sama sa hataas nga bukid. Pagkahuman niini, ang Arkanghel, nga mituyok paingon sa templo, gituktok sa iyang tungkod ang usa ka dakong bato nga nahimutang duol sa halaran ug gihulagway ang tanda sa krus niini. Sa kalit, adunay kusog nga dalugdog, ang yuta mihuyop, ug ang bato nabahin sa duha, nga naghimo og usa ka dako kaayong bangag sa sulod niini. Niining panahona, ang Arkanghel Miguel mitug-an sa mosunod nga mga pulong:

'Paandara nga mapukan dinhi ang tanang pwersa nga mosupak, ug luwasa ang tanan nga moanha dinhi uban sa pagtuo gikan sa tanang dautan!

Pagkahuman niya niini, gisugo niya si Archippus nga moagi sa pikas kilid. Sa pag-agi sa reverendo didto, misinggit si San Miguel sa kusog ngadto sa mga tubig:

'Agos kamo ngadto sa niining bangin!'

Ug sa kalit lang, ang mga tubig kusog nga misulod sa bangag sa bato ug sukad niadto nagpadayon sa pag-agos sa maong agianan sa bato. Ang mga kaaway, nga nagtindog sa wala nga daplin ug nagpaabut nga makita nga malumos sa baha ang balaang templo, natul-ag sa kahadlok. Pagluwas niya sa iyang simbahan ug sa Banal nga si Archippus gikan sa pagbaha, misaka si San Miguel Arkanghel sa langit, ug ang bulahan nga si Archippus nagpasalamat sa Diyos alang sa maong himsog nga milagro, gidayeg ang dakong manalipod, si San Miguel Arkanghel, alang sa iyang gamhanang pag-ampo. Unya napasipala ang tanan nga mga kaaway, samtang napuno sa dakong kalipay ang mga magtutuo; ug, pag-abot nila sa Simbahang Angheliko ug sa milagrosong bukal, sila, kauban ang Kagalang-galang nga si Archippus, nagdayeg sa Dios. Sukad niadto, gipahamtang nga ang adlaw diin nahitabo ang milagro pinaagi sa pagpakita sa Anghel angay nga saulogon. Ang Kagalang-galang nga si Archippus nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa maong dapit, nag-alagad sa Dios nga masinabtanon, ug namatay sa kalinaw

sa edad nga 70. Gipanglubong siya sa mga matinud-anon sa maong dapit mismo, nga tungod sa nahisgotan nga milagro, gitawag nga 'Khoni', nga nagpasabot og 'paglunop'[6034] , kay didto ang mga tubig nilunod sa bato.

Angay usab hisgutan ang uban pang mga milagro ni San Miguel Arkanghel, ang manunabang sa mga Kristohanong katawhan.

Sa taliwala sa Dagat Adriatico ug sa bukid nga nailhan nga Gargan[6035] nahimutang ang lungsod sa Sipontum, nga 12,000 ka tiil gikan sa bukid[6036] . Sa maong lungsod nagpuyo ang usa ka adunahan nga lalaki nga ang iyang mga panon sa baka nagpang-uma sa ubos sa Bukid Gargan. Usa ka adlaw, ang usa sa iyang mga baka, nga nawala gikan sa panon, nawala. Gipangita niya kini nga baka sulod sa dugay kaayo uban sa iyang mga sulugoon ug sa katapusan nakit-an kini sa tumoy sa bukid, sa atubangan sa usa ka langob. Masuko ug gikapoy sa pagpangita, ang lalaki mikuha og pana ug pana ug gipana kini sa iyang baka aron patyon kini. Kalit lang, nibalik ang pana ug natama ang lalaki nga mao ang nagpana niini. Ang mga kauban niya, sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ug, tungod kay wala na sila kaisog nga duolon ang maong langob, mibalik sila sa lungsod ug gisaysay nila ang nahitabo didto. Pagkahibalo niini, ang obispo sa maong lungsod mihangyo sa Diyos sa pag-ampo, nga ipadayag Niya kaniya kini nga misteryo. Ug busa, ang Arkanghel Miguel nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug nagpahibalo nga iyang gipili ang maong dapit para sa iyang kaugalingon, nga siya ang nagbantay niini, ug nga gusto niya nga kanunay kini bisitahon ug tabangan ang mga moanha didto aron pag-ampo. Gisultihan sa obispo ang mga tawo bahin niining panan-awona ug gisugo ang tibuok siyudad nga magpuasa sulod sa tulo ka adlaw, pagkahuman niini mibyahe siya paingon sa maong bukid uban sa iyang mga klero ug sa tanang katawhan. Pag-abot nila sa tumoy, nakakaplag sila og langob sa bato nga gamay ang bungbong sa pagsulod; wala sila misulod, apan nag-ampo sila sa atubangan sa bungbong. Sukad niadto, nagsugod na ang mga tawo sa kanunayng pag-adto didto aron mag-ampo sa Diyos ug kang San Miguel nga Arkanghel.

Sa usa ka higayon, ang mga Neapolitano[6037] , samtang dili pa sila motuo, nagtigom sa ilang mga tropa ug kalit nga miduol sa siyudad sa Sipontum uban ang tuyo nga dakpon ug laglagon kini. Ang mga lungsuranon nahadlok kaayo. Unya gisugo sa obispo ang mga lumolupyo sa maong siyudad nga magpuasa sulod sa tulo ka adlaw ug mag-ampo alang sa kaluwasan gikan sa mga kaaway nga naglibot kanila. Sa wala pa masidlak ang adlaw sa adlaw nga gitakda sa mga kaaway alang sa katapusang paglaglag sa siyudad, ang kumander sa langitnong mga puersa, si San Miguel Arkanghel, nagpakita sa obispo sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Ugma sa alas kwatro sa hapon, sultihi ang imong mga lungsoranon nga mag-andam og armas ug mogawas sa siyudad aron atubangon ang mga kaaway, ug moanha ako aron motabang kaninyo.'

Pagmata niya, gisultihan sa obispo ang tanan bahin sa maong panan-awon ug gipahimuot kaayo sila sa kadaogan batok sa mga pagano nga gipahayag sa Dios. Pag-abot sa ika-upat ka oras sa adlaw, nadungog ang kusog nga dagundong sa langit, ug sa pagtan-aw sa tanan paingon sa ibabaw, ilang nakita ang usa ka panganod nga naganaug sa Bukid Gargan. Sa samang higayon, sama sa nahitabo kaniadto sa Bukid Sinai (Ex. 19:1–25), mitungha ang kalayo, aso, kilat ug dalugdog, nga ang tibuok bukid nangurog ug natabonan sa mga panganod. Ang mga kaaway, pagkakita niini, nahadlok kaayo ug nilayas; apan ang mga lungsoranon, sa ilang pagkahibalo nga ang ilang maayong magbabantay ug paspas nga mananaghoy, si San Miguel Arkanghel, miabot aron motabang kanila uban sa iyang langitnong mga puersa, gibuksan ang mga ganghaan sa siyudad ug gisundan ang mga kaaway, gipukan sila sama sa mga tangbo sa hilamon; Gisundan sila sa luyo, samtang ang balaan nga Arkanghel Miguel gipamatay sila gikan sa kahitas-an pinaagi sa dalugdog ug kilat; 600 ka lalaki ang namatay niadtong adlawa tungod sa dalugdog ug kilat. Ang mga lungsoranon sa Sipontum gisundan ang mga kaaway hangtod sa Naples ug, pagkahuman nilang mapildi sila uban sa tabang sa kumander sa langitnong mga puersa, mibalik nga mananaog sa ilang siyudad. Sukad niadto, ang mga taga-Neapoli, sa pagkahibalo nila sa gamhanang tuo nga kamot sa Labawng Ginoo, gidawat nila ang balaan nga pagtuo. Samtang ang mga lungsoranon sa Sipontum, nga nagtigom uban sa ilang obispo ug sa mga klero, mibyahe paingon sa bukid diin nahitabo ang makahadlok nga pagpakita, aron

---

[6034] 'Chonas' (Griyego) – usa ka abli, usa ka lungag, usa ka bitak.

[6035] Ang Gargano usa ka bukid nga limestone sa silangang baybayon sa Sentral Italya. Ang Bukid Gargano gihisgutan sa karaang mga manunulat sa wala pa ang Kristiyanismo sama nila Strabo, Mela, Virgil ug uban pa.

[6036] Ang tiil usa ka yunit sa gilay-on; sa atong sukod, kini mga 4 ka vershoks. Ang 12,000 ka tiil katumbas sa mga 2 ka verst.

[6037] Kana mao ang usa ka lumolupyo sa Naples. Ang Naples, ang kapital sa probinsya sa Gingharian sa Italya nga pareho ang ngalan, nahimutang sa amihanang baybayon sa Gulpo sa Naples.

magpasalamat didto sa Dios ug sa ilang tigtabang, ang balaang Arkanghel Miguel, ug sa tanang langitnong puersa. Sa dihang miabot sila sa bungbong sa maong langob, ilang nakit-an sa marmol ang bakas sa tiil sa usa ka gamay nga tawo, nga klaro kaayo ang hulma sama sa gibutang sa lapok. Unya nag-ingon sila sa usag usa:

'Tan-awa, tinuod gayud nga ang Balaang Arkanghel Miguel mibyaan dinhi og timaan sa iyang pagbisita, kay siya mismo ania dinhi, nagluwas kanato gikan sa atong mga kaaway.'

Niyuko sila, gihalokan ang bakas sa tiil ug, pagkahuman sa pag-awit sa usa ka serbisyo sa pag-ampo, naglipay sila nga adunay ingon nga magbabantay ug manalipod, ug nagpasalamat sa Diyos. Niadtong dapita, nagpasiya sila nga magtukod og simbahan sa ngalan ni San Miguel Arkanghel. Sa dihang nagsugod na sila sa pagtukod, mipakita pag-usab kang obispo si San Miguel Arkanghel ug miingon:

'Dili na ninyo kinahanglan kabalak-an ang pagtukod sa simbahan: Ako nag-andam na didto og usa ka santuwaryo alang sa Akong kaugalingon nga walay bisan unsang paningkamot gikan kaninyo; mosulod lang kamo niini. Ug kamo, sa sunod adlaw, ipahigayon didto ang Balaang Liturhiya ug ipanghatag ang mga Balaang Misteryo sa mga matinud-anon.'

Human niining panan-awon, gisugo sa obispo ang tanan nga mga tawo nga mag-andam alang sa pagdawat sa Balaang Misteryo ug mibiyahe uban kanila, samtang nag-awit og mga pag-ampo. Pag-abot nila sa maong balaan nga dapit diin nakatuhop ang balaan nga mga tiil sa marmol, ilang nakit-an ang usa ka gamay nga simbahan nga gikutkot gikan sa bato, nga porma og langob; ang mga bungbong niini dili hapsay, ug nagkalainlain ang kahaboga: sa usa ka dapit maabot sa ulo ang kisame, samtang sa lain dili gani maabot sa kamot. Niini nahimong klaro sa katawhan nga ang Dios dili nangita og bililhon nga mga bato sa simbahan, kondili sa usa ka putli nga kasingkasing. Ang halaran sa maong simbahan gitabonan og lila nga belo; ang obispo miselebrar sa Balaang Liturhiya sa maong halaran ug gihatag ang Pinakabalaang mga Misteryo sa mga matinud-anon. Samtang, gikan sa halaran sa amihanan, misugod ang pag-agos sa tubig gikan sa ibabaw – putli, lami, klaro kaayo ug milagros; ang tanan nga masakiton nga nakatilaw niini, pagkahuman nila makadawat sa Balaang Misteryo, napaabli, ug daghan pang dili mabilang nga mga milagro ang nahitabo sa maong simbahan pinaagi sa pag-ampo ni San Miguel Arkanghel. Ang obispo nagtukod og mga selda tupad sa simbahan ug gipuy-an didto ang mga pari, diakon, mag-awit, ug mga magbabasa, aron ang Banal nga Misa pagasaulogon adlaw-adlaw alang sa himaya sa Dios ug sa dungog ni San Miguel Arkanghel.

Hisgutan usab nato ang usa ka milagro nga nahitabo sa Bukid Athos[6038] . Sa panahon sa mga matinud-anong tsar sa Bulgaria, nagpuyo didto ang usa ka adunahan ug mahimayaong tawo nga ginganlan og Dohiar. Usa ka higayon, sa tinguha nga malipay ang Dios, nagpasiya siya nga mahimong monghe. Nagdala siya og daghang bulawan uban kaniya, ug mibiyahe paingon sa balaang bukid aron bisitahan ang mga monasteryo didto ug mangita og angay nga lugar nga puy-an. Human siya mibisita sa daghang mga monasteryo ug nakahatag og daghang limos, mibiya siya sa Lavra ni Blessed Athanasius ug mibiyahe gikan sa Thessaloniki[6039] paingon sa baybayon. Didto nakit-an niya ang usa ka matahum kaayo nga dapit nga adunay presko nga tubig ug daghang luntiang tanom; wala pa'y nagpuyo didto. Nalipay kaayo siya niining dapita ug nagpasiya nga magpuyo didto ug magtukod og monasteryo. Sa iyang pagtrabaho nga puno sa kugi, dali ra niyang natuman ang iyang tinguha. Una, nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan nga gihalad kang San Nicolas, ug unya gitukod niya ang monasteryo ug gilibotan kini og bato nga pader. Pagkahuman niya sa paghan-ay niining tanan sumala sa husto nga kaayohan sa mga monghe, siya mismo ang nagpangako sa mga panata sa pagka-monghe sa maong monasteryo. Apan tungod sa kadaghan sa mga bilding nga tukoron, nahurot ang iyang bulawan, busa wala niya mapalamuti ang simbahan sa kahimayaan nga angay niini. Sa pagbutang sa iyang paglaum sa tabang sa Dios, miingon siya:

'Kung gusto sa Ginoong Diyos nga himoon nga himayaon kining dapita, Siya mismo ang mag-andam sa pagdekorar sa simbahan; mahitabo unta ang Iyang kabubut-on!'

Sa atbang sa balaan nga bukid nahimutang ang usa ka isla nga ginganlan og Lug, usa ka adlaw nga biyahe sa barko ang gilay-on; didto nagpuyo ang mga magbalantay nga nag-atiman sa ilang mga panon sa karnero, kay

---

[6038] Ang Bukid Athos usa ka makitid, kabukiran nga peninsula nga misulod sa dagat ngadto sa Kapupud-an. Ang Bukid Athos (nga nailhan usab nga Athos) usa sa labing girespeto nga balaang dapit sa Kalibutan sa Silangang Ortodokso ug gibisita matag tuig sa liboan ka mga peregrino. Sa pagkakaron, adunay 20 ka dagkong monasteryo, pipila ka skete, ug daghang indibidwal nga selda sa Bukid Athos.

[6039] Ang Thessaloniki (nga nailhan usab nga Solun) mao ang kapital sa usa sa mga rehiyon sa Macedonia. Didto sa Thessaloniki nagwali si Apostol Pablo sa Ebanghelyo; duha sa iyang mga sulat gisulat para sa mga lumolupyo niining rehiyon ug siyudad.

ang lugar angay kaayo alang sa pagpang-uma. Sa maong isla, sa usa ka walay tawo nga dapit, gitukod ang usa ka taas nga haligi nga bato; sa ibabaw sa haligi nagbarug ang usa ka diyos-diyosan nga bato, diin gisulat sa Griego: 'Kinsa man ang mopukol kanako sa ulo makakaplag og daghang bulawan.' Daghan ang misulay aron masayran kon tinuod kini – ug gipukol nila ang diyos-diyosan sa ulo – apan wala silay nakaplagan. Nahitabo nga niadtong panahona, usa ka batan-ong lalaki ang nagpastol sa iyang mga baka duol sa maong haligi; maalamon kaayo ug marunong sa pagbasa ug pagsulat ang batan-on. Pagkabasa niya sa nakasulat sa haligi, gihampak niya ang diyos-diyosan sa ulo, sama sa gibuhat sa uban nga naglaum nga makakita og bulawan, apan wala siya makakita og bisan unsa. Naghunahuna siya nga basin ang bulawan gilubong sa yuta; ug samtang nagalubog ang adlaw, gitan-aw niya kung asa nahuman ang landong nga gipahimutang sa haligi sa yuta. Sa dapit diin nahuman ang landong gikan sa ulo sa diyos-diyosan, misugod siya og hukay sa yuta aron pangitaon ang bahandi, apan wala gihapon siya makakaplag og bisan unsa didto. Sa pagsubang sa adlaw, gitan-aw niya pag-usab kung asa nahuman ang landong sa haligi ug misugod siya og hukay didto. Samtang naghukay siya, nakadungog siya og tingog gikan sa maong dapit ug sa pagkahibalo nga adunay bahandi nga natago didto, nagpadayon siya sa paghukay nga mas masigasig hangtod nga nakit-an niya ang usa ka gilingan nga dako kaayo nga dili gani niya mabuhat. Gisulod niya ang iyang kamot sa lungag sa bato, nakakaplag siya og daghang bulawan didto ug, nalumos sa hunahuna, wala siya kahibalo unsa ang buhaton niini.

'Kung isulti nako sa bisan kinsa ang bahin sa bulawan,' huna-huna niya, 'lagmit patyon ko nila tungod niini.'

Apan ang Dios, nga nagtagad sa mga pag-ampo sa maong tigulang nga gihisgutan, nga nabalaka sa pagpanamkon sa balaang templo, nagdasig sa batan-on nga moadto sa balaang bukid, sa usa sa mga monasteryo, ug isulti sa abbot ang bahin sa bahandi nga iyang nakaplagan. Gibuhat gayud sa batan-on ang ingon niini. Nagkuha siya og pipila ka bulawan nga sinsilyo isip ebidensya sa iyang nadiskobre, unya miadto siya sa usa ka baryo duol sa dagat ug nagkuha og usa ka tawo aron dad-on siya sa balaang bukid. Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, mihunong siya sa pantalan sa maong bag-ong natukod nga monasteryo nga ginganlan sa nagtukod niini, si Dohiar. Mibalik ang bangkero sa iyang baryo, samtang ang batan-on misulod sa monasteryo. Pagkita niya sa abbot didto, iyang gisaysay sa detalye ang bahandi nga iyang nakaplagan. Gikilala sa abbot nga buhat kini sa Diyos; gitawag niya ang tulo ka monghe ug, pagkahuman niyang isulti kanila ang iyang nadungog gikan sa batan-on, gipadala sila uban kaniya aron dad-on ang nakaplagan nga bulawan sa monasteryo. Ang mga monghe dali-dali nga nilarga sa sakayan ug, pag-abot nila sa isla, miadto sila sa poste diin gilubong ang bulawan. Sa dihang ilang gilisan ang gilingan nga bato, ilang nakaplagan sa ilawom niini ang usa ka kaldero nga puno sa bulawan ug sila nalipay kaayo. Apan ang karaang kaaway sa katawhan, ang manigbasol sa tanang maayo—ang yawa—nagbutang ug dautang hunahuna sa hunahuna sa usa sa mga monghe, ug miingon siya sa lain nga monghe:

'Igsoon, nganong dad-on pa nato kini nga bulawan sa abbot? Gipadala kini kanato sa Dios: gamiton nato kini aron pagtukod og atong kaugalingong puy-anan ug pagtukod og usa ka monasteryo.'

Sa dihang mitumaw ang pagdumili sa usa, 'Giunsa nato pagpanago niining bulawan?', mitubag siya:

'Ato na lang ni buhaton: itaktak nato ning batan-on sa dagat, ug dili na naay makasaksi batok nato.'

Sa pagkasabot nila niini, gisultihan nila ang ikatulong monghe; apan siya, nga mahadlokon sa Ginoo, miingon:

'Dili, mga igsoon, ayaw ninyo buhata kini: ayaw ninyo laglaga ang batan-on, ni sa inyong kaugalingong kalag, alang sa bulawan.'

Apan wala nila tagda ang iyang paghangyo ug gipugos siya nga mouyon kanila; ug sa katapusan miingon sila:

'Kung dili ka mosugot uban namo, among laglagon ka kauban sa bata.'

Ang igsoon, sa pagkakita sa ilang dili matandog nga dautang tuyo, nahadlok nga basin laglagon usab siya nila, ug miingon:

'Kung mao na inyong napagkasabutan, buhata ninyo ang inyong gusto; apan manumpa ko sa ngalan sa Dios nga dili ko kini isulti bisan kinsa ug dili ko usab pangayoon kaninyo ang bulawan.'

Busa, pagkahuman niyang gipamatud-an ang iyang pulong pinaagi sa panumpa, naghilom siya. Apan, gikuha nila ang bulawan ug ang bato nga gigamit isip tabon niini, gidala kini sa bangka ug, misakay sila uban sa batang lalaki, mibiyahe paingon sa monasteryo. Sa dihang naa na sila sa lawom nga tubig, giatake nila ang batang

lalaki ug gisugdan nila paghigot sa bato sa iyang liog. Ang bata, sa pagkahibalo sa ilang tuyo kaniya, misugod sa paghilak ug pag-aga, nagpakisayud nga dili siya nila patyon, apan walay pulos: Kadtong daotan nga mga monghe, nga adunay kasingkasing sama sa bato ug kalag nga gahiganti sa bulawan, wala mahadlok sa Dios, wala malumo sa mga luha sa bata, ug wala tagda ang iyang mapainubsanon nga hangyo; Gikuptan nila ang bata, ug gilabay siya kauban ang usa ka bato sa kalawom sa dagat, ug dali siyang nalunod sa ilawom. Gabii na sa dihang nahitabo kini nga kalautan. Ang maloloy-on nga Dios, sa pagtan-aw gikan sa kahitas-an sa mapait nga paghilak sa batang lalaki ug sa pagsaksi sa iyang dili matarong nga paglunod, nagpadala sa magbabantay sa katawhan, ang Balaang Arkanghel Miguel, aron kuhaon ang nalunod nga batang lalaki gikan sa kalawoman sa dagat ug dalhon siyang buhi sa simbahan. Ug mao kini ang nahitabo. Kalit lang, nakit-an sa batang lalaki ang iyang kaugalingon nga duol sa Balaang Lamesa nga adunay bato nga nakabitay sa iyang liog. Pag-abot sa oras sa serbisyo sa Matins, misulod sa simbahan ang eklesiarko nga si[6040] , aron isiga ang mga kandila ug sugdan ang pagtunog sa mga kampana para sa serbisyo sa buntag. Niadtong higayona, nakadungog siya og tingog sa tawo ug usa ka hungihong nga gikan sa santuwaryo; nahadlok kaayo siya ug miadto aron isulti kini sa abad. Gituohan siya sa abad nga duwag ug walay kaisog ug gisugo siya nga mobalik sa simbahan. Sa pagbalik niya didto sa ikaduhang higayon, nadungog niya pag-usab ang maong tingog ug mibalik siya sa abad pag-usab. Unya ang abá miuban kaniya paingon sa simbahan ug, pagkadungog niya sa tingog, misulod siya sa santuwaryo; didto iyang nakaplagan ang batan-ong lalaki nga natulog duol sa Banal nga Lamesa nga adunay bato nga gitali sa iyang liog; tubig sa dagat ang nagatulo gikan sa iyang sinina. Nailhan sa abá ang batan-ong lalaki ug nangutana:

'Unsa may nahitabo kanimo, anak ko, ug giunsa ka pag-abot dinhi?'

Murag nagmata ang bata gikan sa tulog ug miingon:

'Kadtong dautang mga monghe nga imong gipadala uban nako aron kuhaon ang bulawan nga among nakaplagan, gitali kini nga bato sa akong liog ug gilabay ko nila sa dagat. Samtang naglunod ko paingon sa ilawom, nakita nako ang duha ka lalaki nga nagdan-ag sama sa adlaw, ug nadungog nako sila nga nag-istorya sa usag usa; ang usa miingon sa lain: "Arkanghel Michael! Dad-a kining batang lalaki sa monasteryo sa Dohiari!' Pagkadungog nako niini, nawala ang akong kahibalo, ug wala ko kahibalo unsaon ko pag-abot dinhi.

Pagkadungog sa abbot sa gisaysay sa batan-on, natingala siya ug gidayeg ang Dios, nga nagbuhat og katingalahang ug himayaong mga milagro. Unya miingon siya sa batan-on:

'Pabilin dinhi, anak ko, hangtod sa buntag, hangtod mapadayag kining kadautan.'

Unya migawas siya, gisirad-an ang simbahan, ug gisugo ang katiwala sa simbahan nga ayaw pagsulti niini sa bisan kinsa; bahin sa Matins, gisugo sa abá nga ipahigayon kini sa narthex. Iyang gidugang sa katiwala sa simbahan:

'Kung adunay mangutana, "Ngano nga ang Matins gisaulog sa narthex imbis sa simbahan?", tubaga nga mao kana ang sugo sa abad.'

Sa pagsubang sa kaadlawon, miduol ang mga mamamatay-tao sa monasteryo, nga gitago na nila ang bulawan sa lain nga dapit. Pagkakita kanila, ang abad, kauban ang ubang monghe, migawas aron sugaton sila ug nangutana:

'Ngano nga upat kamo ang miadto gahapon, apan karon tulo ra ang nibalik? Asa na ang ikaupat?'

Niini mitubag sila nga masuko:

'Amahan, nadani sa batan-on kamo ug kami pinaagi sa pagsulti nga nakit-an niya ang bulawan; wala gyud siyay mapanudlo kanamo, kay wala man siya kabalo ug, tungod sa kaulaw, nagtago siya sa lain nga dapit; dugay namo siya gipangita apan wala namo siya makit-an, busa mibalik kami kaninyo nga mag-usa.'

Ang abá, nga miingon, 'Mahitabo ang kabubut-on sa Dios', misunod kanila paingon sa monasteryo. Gidala sila niya sa simbahan, diin natulog ang batan-ong lalaki nga nagatulo pa ang tubig sa iyang sinina, gipakita siya kanila ug nangutana:

'Ug kinsa kining usa?'

Sa pagkakita nila sa batan-on, napuno sila sa kahadlok ug mitindog nga murag nahimong bato: dugay sila wala makatubag, apan sa katapusan, bisan supak sa ilang kabubut-on, ilang gikumpisal ang ilang sala ug gisulti

[6040] Ang ecclesiarch (Griyego para sa 'ulo sa simbahan') mao ang responsable sa pagdumala sa bilding sa simbahan ug sa pagkahinlo niini, ingon man sa han-ay sa pagsimba sa monasteryo, subay sa mga Statutes sa Simbahan.

kung asa nila gitago ang bulawan nga ilang nakaplagan. Unya ang abad nagpadala sa pipila ka mas kasaligan nga mga igsoon, ug gidala nila ang bulawan sa monasteryo. Ang balita sa maong milagrosong hitabo mikaylap sa tibuok Banal nga Bukid: ang mga monghe gikan sa tanang monasteryo nagtigom aron masaksihan kini nga himayaong milagro. Pagkahuman sa pagtigom sa konseho, ilang giusab ang ngalan sa maong simbahan ngadto kang San Miguel nga Arkanghel, ug nagtukod pa sila og lain nga simbahan isip pagpasidungog kang San Nicolas nga Maghihimo og mga Milagro. Kadtong duha ka dautang mamamatay gisumpa ug gipahawa gikan sa monasteryo, samtang ang ikatulong monghe, nga misupak sa paglunod sa batang lalaki ug wala mouyon sa pag-apil sa krimen, napamatud-an nga inosente. Ang batang lalaki, nga nakaluwas sa paglunod, mipangako sa mga panata sa pagkamonghe ug nahimong usa ka matinud-anong asetik ug istriktong monghe. Pagkahuman niini, gigamit sa abbot ang bulawan nga gidala kaniya aron matahum nga pagdekorasyon sa simbahan ug pagtukod pag-usab sa usa ka labing matahum nga narthex; ang bato nga gigamit sa paglabay sa batan-on sa dagat gibutang sa bungbong aron mahibal-an sa tanan ang milagro nga nahitabo. Sa dihang namatay ang abbot, si , ang monghe nga nakaluwas sa paglunod, gitudlo nga abbot nga mopuli kaniya. Human siya mabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, siya usab mibalik sa Ginoo, gidala sa mga bukton ni San Miguel nga Arkanghel, sama sa kaniadto nga gidala siya niini gikan sa dagat paingon sa simbahan.

Tungod niini tanan, himayaon nato ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ug itas nato si San Miguel Arkanghel hangtod sa kahangturan.

Tropario sa Arkanghel, Tono 4:

Arkanghel sa langitnong mga hukbo, kami nga dili takus kanunay kang nag-awhag: pinaagi sa imong mga pag-ampo, panalipdi kami sa payong sa pako sa imong dili-materyal nga himaya, pagpreserba kanamo samtang kami mapainubsanon nga nag-uyog sa atubangan ug nagasinggit: luwasa kami gikan sa mga kalamidad, O kumander sa langitnong mga hukbo.

Kontakion, tono 2:

Arkanghel sa Dios, ministro sa langitnong himaya, kumander sa mga anghel ug giya sa katawhan, pag-ampo alang kanamo ug ihatag kanamo ang dakong kaluoy, ingon nga Arkanghel sa dili-materyal nga mga puersa.

Ang Pag-antos ni San Romil nga Martir

Gisaulog kada 6 sa Septyembre

Nabuhi si San Romil sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan[6041] ug siya ang labaw nga maharlika sa tibuok palasyo imperyal.

Nahitabo nga si Trajan, samtang naa sa sidlakan uban sa daghang mga tropa aron sakopon ang mga Iberian, Sauromatian, Arabo ug uban pang mga katawhan[6042] , naghukom nga ihap ang iyang mga sundalo, ug nakakaplag sa taliwala sa mga rehimen militar og napulo ug usa ka libo ka lalaki nga nagpanghimatuud kang Kristo ug misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan. Gipabalik silang tanan ni Trajan sa Armenia nga napahiya, nga naglaum nga mapugos sila sa pagsalikway kang Kristo ug paghalad sa mga dios-diosan, aron makabalik sila sa ilang han-ay sa militar ug mabalik usab ang ilang kaniadto nga dungog militar.

[6041] Si Trajan usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 98 hangtod 117 AD. Siya usa sa labing maayong Romanong emperador. Apan, siya usab naglutos sa mga Kristohanon ug nagpaguwa og duha ka balaod nga adunay dakong epekto sa pagsugod sa hayag nga paglutos sa mga Kristohanon: ang usa niini nagdili sa tanang tinago nga tigum, samtang ang usa pa nagpahimulos sa pagbitay sa tanan nga mapugos nga misalikway sa paghalad sa mga sakripisyo sa mga paganong diyos tungod sa ilang pagpanumpa sa Kristohanong pagtuo.

[6042] Ang mga Iberian mao ang mga modernong Georgian. Ang mga Sauromatian o Sarmatian nagpuyo tupad sa mga Iberian, gikan sa Caucasus ug Dagat Caspian hangtod sa sidlakan; ang mga Arabo nagpuyo sa Peninsulang Arabo.

Unya si Romil, isip usa ka kumander sa militar, miadto sa hari ug gisaway siya tungod sa iyang kawalay Dios ug kamangmangan, nga nagpaila nga pinaagi sa pagpakig-away siya mismo ang nagpaluya sa iyang kaugalingong hukbo; si Romil, sa iyang bahin, nagpahayag nga usa siya ka Kristohanon, andam mamatay alang sa ngalan ni Hesukristo, iyang Ginoo.

Nasuko kaayo si Trajan sa santo, gisugo niya nga bug-at siyang latigon ug gikondena siya sa kamatayon. Niadtong takna, naputol ang bililhon nga ulo sa balaan nga martir[6043] . Ang mga Kristohanon nga gipadala sa pagbannaw gipatay usab sa lain-laing paagi: siyam ka libo kanila ang gipako sa krus sa disyerto duol sa Bukid Ararat sa Armenia, samtang ang uban namatay sa ubang porma sa pagpanakit.

Ang Pagkamartir ni San Eudoxio

Gisaulog kada Setyembre 6

Nabuhi si San Eudoxio sa panahon sa paghari ni Diocletian, usa ka malupit nga manlutos sa Simbahan sa Dios. Kining emperador nagpagawas og usa ka dili diosnon nga mando nga nagdili sa pagsimba sa Usa ka Tinuoray nga Dios sulod sa iyang imperyo ug nagmando nga ang dungog nga angay unta sa Dios ihatag sa mga busay nga walay kalag. Sa pagpatuman niining mando, daghan sa mga matinud-anon ang nilayas ngadto sa mga disyerto ug kabukiran, mas gipili nilang puyo didto uban sa mga buangis nga hayop kaysa sa mga siyudad uban sa mga tawo nga walay balaod. Sa samang paagi, daghang mga dignitaryo ug maharlika ang mibiya sa ilang mga puwesto ug panimalay ug mitago sa mga dili mailhi nga lugar. Usa niini mao si Eudoxius, ang kumander militar, usa ka matinud-anong sulugoon ni Hesukristo; pagkahuman biyaan ang iyang puwesto, mitago siya uban sa iyang asawa ug mga anak aron makalikay sa kasuko sa hari. Samtang nagpadayon ang pagpangita kaniya sa mga sundalong gipadala sa gobernador sa Melitene—nga gisumbong-sumbong ni Santo Eudoxio—naglibot sila sa tanang dapit aron pangitaon siya. Sa usa ka dapit, nakit-an sa mga sundalo si Eudoxio nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina, ug gipangutana siya kon nahibalo ba siya asa ang militar nga kumander nga si Eudoxio.

Ang santo, sa pagkahibalo nga gipangita siya aron ipahamtang sa pag-antos, miingon kanila:

'Adto kamo sa akong balay, kaon kamo sa akong pan ug pahulay gikan sa inyong biyahe – ug unya ipakita nako kaninyo si Eudoxius, kay nahibalo ko asa siya nagtago uban sa iyang panimalay.'

Misugot ang mga sundalo ug miadto sa balaan nga martir.

Gidawat sila ni Eudoxius, gitagaan sila og buotan nga pag-atiman, ug dayon gipadayag niya kanila nga siya mao gayud ang ilang gipangita.

Ang mga sundalo, namangha sa pamatasan sa santo, mitubag:

'Tungod sa inyong kaayo, dili ka namo dad-on, apan isulti namo sa nagpadala kanamo nga nangita kami og dugay apan wala ka namo kaplag; ikaw, bisan pa niana, kinahanglan magtago aron walay lain makadiskubre kanimo ug makahibalo sa imong nahimutangan.'

Hapit na molakaw ang mga sundalo, apan gipahunong sila sa santo, nga miingon:

'Hulat kamo kanako, mga igsoon, ug mouban ko kaninyo; dili na angay nga magtago ako, kay ang Dios mismo nagtawag kanako alang sa hinungdan sa pagkamartir, aron ako usab mahimong usa ka magtutug-an ug magpamatuod sa Iyang balaan nga ngalan.' Ug kon gusto sa Dios nga dili ko ipadayag, dili lang ninyo ko masugat sa dalan, apan dili pud kamo gisugo nga pangitaon ko, ug dili na unta nako kamo masugat; ang tanan nga nahitabo usa ka timaan sa pabor sa Dios, aron mag-antos ako alang Niya bisan pa sa pag-ula sa akong dugo.

Unya, pagtawag niya kang Vasilisa, iyang asawa, sa iyang mga anak, sa iyang panimalay ug sa iyang mga higala, miingon si Eudoxius kanila:

'Aduna'y panahon nga nagpanago ako; karon, bisan pa, miabut na ang panahon nga ipadayag ang akong kaugalingon ug boluntaryong mosumiter sa akong mga mananakit alang kang Jesu-Cristo, Nga Iyang kaugalingon ang naghatag sa Iya sa pag-antos alang kanato; busa, paingon na ako, ug sumala sa kabubut-on sa akong Ginoo,

[6043] Ang bulahan nga pahulay sa balaan nga martir nahitabo mga tuig 107 o 115, sa panahon nga si Emperador Trajan naa sa Sidlakan uban sa iyang mga hukbo.

ingon usab Siya mag-andam sa tanan alang kanako ug motabang kanako; kamo, biyaan ko kamo ilawom sa Iyang panalipod.'

Unya, pagkahuman sa pag-andam sa nagkalain-laing butang para sa panimalay, gitudloan sa balaan ang iyang mga anak ug mga sulugoon kung giunsa pagkinabuhi nga may pagkamatinud-anon nga walay siya, sa kahadlok ug gugma sa Dios; ug gibilin niya sa iyang asawa nga dili siya maghilak o maglamenta sa dihang madungog niya ang iyang kamatayon, kondili igahin niya ang maong adlaw sa dakong kalipay ug pagdayeg, nga magpasalamat sa Dios nga giisip Niya ang Iyang alagad nga takus sa korona sa martir.

Pagkahuman sa pagpaalam sa iyang panimalay ug pagsul-ob sa sinina, panagang, ug sinturon sa militar nga angay sa iyang ranggo—sama sa angay alang sa usa ka kumander sa hukbo—mibiya ang santo sa iyang panimalay, asawa ug mga anak, mga sulugoon, mga higala, ug tanan niyang kabtangan, gipasagdan ang tanan tungod sa iyang gugma sa Ginoo.

Usa kini ka makapaguol nga pagbulag, kay ang asawa nawad-an sa bana, ang mga anak sa ilang amahan, ug ang mga higala sa ilang pinalanggang kauban! Naghilak silang tanan sa kasakit sa ilang pagbulag kaniya, kay nahibalo sila nga dili na gyud siya mobalik pa kanila. Usa ra ka paglipay ang ilang nasinati sa ilang kasubo: nga si Eudoxius gustong mag-antos alang kang Kristo, mahimong usa ka madaugong martir, ug makatindog sa atubangan ni Kristo, iyang Ginoo, nga gikoronahan sa korona sa martir.

Pagkahuman sa iyang pagpaalam sa tanan niyang mga hinigugma, mibiyahe si bendito Eudoxius uban sa mga sundalo, samtang si Vasilisa, ang iyang asawa, misunod kaniya gikan sa gilay-on, nga nagtinguha nga masaksihan ang iyang mga pag-antos. Kauban niya ang duha ka labing suod nga higala ni Eudoxius, sila Zinon ug Makarios, nga alang kanila usab giandam sa Ginoo ang korona sa martir.

Sa dihang gidala si bendito Eudoxio sa atubangan sa gobernador, gisalubong siya niini sa mahigalaong pangumusta, unya miingon:

'Gitawag ka namo aron tumanon nimo ang sugo sa hari ug maghalad ka og mga sakripisyo sa mga dios nga angay pagsimban, labi na gayud sa amahan sa tanang dios, ang dakong Zeus, sa adlawnong Apollo, ug sa pinalanggang diyosa nga si Artemis.'

Mitubag si Santo Eudoxio:

'Nasayud ko nga kinahanglan maghalad sa Halad ngadto sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa tulo ka Persona, nga nagmugna sa kalibutan ug nagahatag kinabuhi ug kaluwasan. Kaniya ako magahalad og halad sa pagdayeg, ug dili sa mga gitawag ninyong dios, nga sila mga kahoy ug bato ra ug walay kalainan sa bisan unsang patay nga butang.'

Miingon pag-usab ang magmamando kang Eudoxio:

'Gisugo tika nga hatagan og angay nga dungog ang mga dios; apan ikaw, sa akong nakita, dili lang nimo ginatamay ang mga dios, kondili ginakonsiderar pa gani nimo nga walay bili ang hari mismo. Nadungog nako nga nagpasulod ka og bag-ong pagtuo ug nagpadala sa daghan ngadto sa sayop nga dalan.'

Pagkahuman niini, mitan-aw ang gobernador sa kadaghanan sa mga sundalong nagbarog sa duol ug miingon nga masuko:

'Ang bisan kinsa nga dili mosunod sa sugo sa hari tangtangon sa iyang uniporme militar, kay dili siya angay nga magsul-ob niini; ug ipahibalo kaniya nga ang dungog sa iyang ranggo militar kuhaon gikan kaniya.'

Mao kana ang gisulti sa walay balaod nga gobernador, nga nagtinguha nga mapasipala si Santo Eudoxio; kay naglaum siya nga walay lain pang makita nga mosupak sa sugo sa hari, ug nga si Eudoxio ra ang magpabilin nga dili mosugot, ug busa, tungod sa kaulaw, mosunod na lang sa sugo sa hari aron dili niya mawala ang dungog sa iyang ranggo. Apan sa baylo, ang tigpahirap mismo ang napasipala. Bisan pa samtang nagasulti pa siya, gikuha ni Santo Eudoxio ang sinturon nga simbolo sa iyang awtoridad ug gilabay kini sa nawong sa gobernador. Sa pagkakita niini, daghang mga sundalo—nga mi-ihap og usa ka libo ug upat—nga tinago nga mga Kristohanon, nga nagdilaab sa kadasig alang sa Dios, gibuhat gayud nila sama sa gibuhat sa ilang kumander nga si Eudoxius: gikuha nila ang ilang mga insignia militar ug gilabay kini sa nawong sa gobernador, nga andam isakripisyo bisan pa ang ilang kaugalingong mga lawas, ug itugyan ang ilang mga kalag alang sa ngalan ni Hesukristo.

Ang tortyurador, sa pagkakita sa kadaghan sa mga nag-angkon kang Kristo nga kalit lang napadayag, nalibog ug, pagkahuman niyang hunongon ang ilang interogasyon, dayon siyang nagpadala og balita kang Emperador Diocletian bahin sa nahitabo, nangayo og sugo kung unsaon niya pagpadayon. Dali ra siyang

gipadalan sa emperador og mosunod nga sugo isip tubag: nga ang mga kumander ipailawom sa grabeng pagpanakit, samtang ang mga ordinaryong sundalo pasagdan nga malinawon.

Pagdawat niya sa sugo sa emperador, ang gobernador mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom, gisugo nga dad-on si Eudoxius sa iyang atubangan isip pangunang kumander militar, ug misugod pag-usab sa pakig-istorya kaniya:

'Ginasugo tika, Eudoxius, nga biyaan ang imong dautang pagsupak ug buang nga pagbatok ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos sa imong kaugalingong kagustuhan; apan kon mosalikway ka, mapugos kang buhaton kini batok sa imong kabubut-on, ubos sa hulga sa grabeng pagpanakit.'

Human niini, gisugdan sa gobernador ang pag-ihap sa mga pagkabilanggo, sa makalilisang nga mga selda, sa mga samad, sa pagpanit sa lawas, sa pagsunog sa kalayo, ug sa ubang malupit nga pagpanlupig nga nakapahadlok sa kasingkasing sa pagbati lang sa pagbanggit niini.

Mitubag ang martir:

Gina-uyaw nimo ako, gobernador, sa imong giingon. Gitan-aw nako ang imong mga pag-antos sama sa payas sa bata, kay ang akong paglaum naa sa ganti nga madawat nako gikan kang Kristo, ang mapinanggaon nga magahatag og ganti.' Dili ko mahadlok sa kalayo nga imong gihisgutan, kondili sa kana nga dili gayud mapalong, ni sa pagngalngal sa ngipon, ni sa ubang mabangis nga pag-antos nga giandam alang sa mga dili mosunod sa tinuod nga Dios ug sa mga mosalikway kaniya. Ang imong mga pag-antos, kung itandi, dula-dula ra sa bata, ug ang kalayo nga imong gigamit aron hulgaon ako mas tugnaw pa kaysa tubig kon itandi sa kalayo sa Gehenna: 'Ang imong espada,' padayon sa santo, 'mahimong yawi para kanako sa mga ganghaan sa gipangandoy nga yuta, diin, imbis niining makita nga adlaw nga hapit na molubog, makakita ako og kahayag nga dili gayud molubog ug dili gayud malisang, ug imbis sa panandaliang mga panalangin, panunod nako ang mga panalangin nga walay katapusan. Hibal-i nga dili ko mosimba sa inyong mga dios, kay hingpit nga kabuang ang pagtawag nga mga dios sa mga kahoy, bato, bulawan ug pilak nga gihimo sa kamot sa usa ka artista.

Pagkadungog sa tubag sa santo, miingon ang magmamando kaniya:

'Ang akong pagkamalumo maoy hinungdan sa imong buang nga tubag, kay kini nga pagkamalumo nagtugot kanimo nga walay pagduha-duha nga pasipalahan ang mga dios, ang hari, ug ako mismo; kaya pa nako dawaton ang pasipala nga gihimo kanako, apan ang pasipala nga gihimo sa mga dios ug sa hari dili na mapailubon.'

Pagkahuman niini, gisugo sa magmamando nga ipahaba ang santo sa iyang mga bukton ug mga tiil ug walay kalooy siyang paluon gamit ang hugot nga sintas; unya ipabitay siya ug hikason ang iyang lawas gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento. Human niining mga pag-antos, gilabay ang santo sa bilanggoan.

Paglabay sa pipila ka adlaw, gidala siya pag-usab aron usisahon, ug nakaplagan sa iyang tigpahirap si Eudoxius nga dili matandog sa iyang pagtuo sama sa una, sama sa usa ka haligi nga dili madaut ug usa ka siyudad nga dili masakop; busa iyang gisugo nga patyon ang martir sa liog gamit ang mga puthaw nga baras ug hikason ang tanang mga bukton ug bitiis gikan sa ilang mga lutahan, usa ka pagpanakit nga mas grabe pa kaysa kamatayon mismo.

Pagkahuman niini, gisilotan sa taga-pahirap si Eudoxius nga putlon ang ulo gamit ang espada.

Samtang gidala ang santo paingon sa lugar sa pagbitay, ang balaan nga martir nag-ampo ingon niini:

'O Dios, nga mitan-aw uban sa pabor sa halad ni Abel ug ni Abraham, ug nga maluloy-on nga midawat sa pag-antos sa daghang mga martir, tan-awa usab sa Imong maloloy-on nga mata ang akong halad, ug ayaw balibari ang akong dugo, nga akong gihalad Kanimo uban sa kainit sa akong kalag gikan sa usa ka mapinanggaon nga kasingkasing.'

Samtang nag-ampo siya, nakita ni Eudoxius ang iyang asawa nga nagsunod kaniya nga nagahilak, ug gipangutana niya kini kon nahimo ba ang tanan sumala sa iyang gisugo; ug gisugo niya kini nga pagkahuman lang sa iyang kamatayon kuhaon ang iyang lawas ug ilubong kini sa usa ka dapit nga ginganlan og Amimna; unya gisugo niya siya pag-usab nga ayaw paghilak tungod sa iyang kamatayon, kondili pasidunggan ang maong adlaw pinaagi sa hayag nga sinina ug pagdayandayan ang kaugalingon sa nagkalain-laing alahas.

Unya, sa dihang nakita niya ang iyang higala nga si Zinon nga nagahilak alang kaniya, miingon si Eudoxius kaniya:

'Minahal kong Zeno, ayaw paghilak: ang Dios nga atong giservisyohan dili kita pagbulagon, kondili sama kita sa usa ka sakayan nga maglayag paingon sa walay katapusang kinabuhi.'

Ang mga pulong nga kini nakahatag og lawom kaayong epekto kang Zinon nga misugod siya og kusog nga pag-ingon:

'Ako usab usa ka Kristohanon; giangkon ko si Kristo ug gusto kong mamatay alang Niya.'

Gidakop siya dayon sa dautang mga sulugoon, ug ang iyang kaso gisumbong sa gobernador. Gisugo sa gobernador nga siya, kauban ni Eudoxius, putlon sa ulo gamit ang espada. Sa dihang gidala sila sa lugar sa pagbitay, si Zinon ang unang giputol sa ulo, samtang nag-ampo si Eudoxius para kaniya; busa, pagkahuman niyang gipadala ang iyang amigo sa langit, gipailawom ni Eudoxius ang iyang ulo sa espada ug nakasinati og bulahan nga katapusan.

Kauban nila, ang uban pang mga martir nga maisugong nag-angkon kang Kristo giputol usab ang ulo, ug ang ilang mga lawas gibyaan nga walay lubong. Si Vasilisa, bisan pa, ang asawa ni Eudoxius, walay kahadlok nga gikuha ang iyang lawas ug gilubong kini uban ang dungog sa mismong dapit nga iyang gipakita.

Tungod niini nga buhat, gidakpan siya ug gidala sa atubangan sa gobernador, diin klaro niyang gipahayag ang iyang pagtuo sa Dios ug gisaway ang mga dios-diosan ug ang ilang mga sumusunod, nga nagtinguha nga mosunod sa iyang bana paingon sa Ginoo sa labing dali nga panahon pinaagi sa samang dalan sa pagkamartir.

Apan, miingon kaniya ang tortyurador:

'Nasayud ko nga gusto nimong mosunod sa imong bana aron makadawat og pagdayeg gikan sa mga Galileano (mao kana, ang mga Kristohanon), apan bisan pa nga angay ka patyon, dili tika patyon.'

Mitubag si Vasilisa sa torturador:

'Ang akong Ginoong Jesu-Kristo nakahibalo niining akong tinguha ug dawaton kini isip kapuli sa buhat mismo; bisan pa dili ko nimo pasakiton, dili gihapon ko mapugngan sa kalipay uban sa akong bana sa atubangan sa Ginoong Dios.'

Pagkahuman niining mga pulong, gipahawa siya sa gobernador.

Paglabay sa pito ka adlaw, mipakita kaniya si Santo Eudoxio sa usa ka damgo ug miingon:

'Sultihi ang atong higala ug katiwala, si Macarius, nga moadto sa korte ug mosunod sa atong ehemplo; nagpaabot kami kaniya.'

Pagkahuman gani gisulti ni Vasilisa kang Makarios ang maong panan-awon, dayon siya miadto sa gobernador ug nagpaila nga usa siya ka Kristohanon ug disipulo ni Eudoxius. Ang gobernador, sa dihang nakita siya ug nadungog ang ingon ana ka maisugong pag-angkon gikan kaniya, nagmando nga putlon usab ang iyang ulo gamit ang espada. (Niadtong tuig 311)

Busa misunod si Macarius kang Eudoxius ug Zinon ngadto kang Kristo, among Ginoo ug maayong magbalos sa mga maayong buhat. Si Vasilisa usab nakakaplag og pabor Kaniya, nga mibiya sa kinabuhi niining yuta sa tinuod nga pagtuo, ug nagpakita sa taliwala sa panon sa mga balaan sa atubangan sa trono sa himaya sa Dios, naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa Balaang Martir Cirilo, Obispo sa Gortyna

Paghinumdom sa Balaang Martir Cirilo, Obispo sa Gortyna

Gisaulog sa ika-6 sa Septiyembre

Kining bulahan nga si Cirilo nabuhi atol sa paghari ni Emperador Maximian, ilawom sa pagdumala ni Agrippina. Gipahimutang sa tanang hiyas, siya nabuhi hangtod sa edad nga siyamnapulo'g lima. Sa usa ka adlaw, kauban ang iyang duha ka sulugoon, sila Theophanes ug Theoktist, mibyahe siya paingon sa usa ka monasteryo. Sa dalan, nakita niya ang mga pagano nga naghalad og baka ug karnero isip halad sa mga dios-diosan; mihuyop siya sa ingon nga kabuang ug, , gisaway niya ang mga nagasimba sa dios-diosan. Tungod niini, gidakop siya nila ug gilabay sa usa ka prisohan. Samtang nag-ampo si San Cirilo sa Diyos didto sa tungang gabii, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga miingon: 'Cirilo, adto sa Roma!' Pagkabuntag, nakita nga abli ang mga pultahan sa prisohan, ug ang tanang diyos-diyosan sa iyang palibot nabungkag. Miadto si San Cirilo sa monasteryo ug didto nakakita siya sa usa ka panan-aw kang Banal nga Philoxenus, nga miingon kaniya: 'Madawat ka og duha ka korona

– usa isip obispo ug usa isip martir.' Dayon miadto ang santo sa Roma ug gipalig-on niya ang pagtuo sa mga magtutuo didto pinaagi sa iyang pagpangwali. Sa pagsugod sa pagpanlupig, nagpasiya siya nga moadto sa Herusalem. Sa dalan paingon didto, sa isla sa Maleon, usa ka tawo nga nagsul-ob og puti ang nagpakita kaniya ug gisugo siya nga dili kalabyan ang isla sa Crete, nga iyang gituman. Sa siyudad sa Gortyna sa Crete, siya gipahimutang nga obispo; unom ka pulo na siya ka tuig ang panuigon niadto. Sa dihang nagsugod pag-usab ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, gidala ang santo sa atubangan sa hegemon (gobernador) alang sa paglitis, nga naningkamot sa pagdani kaniya sa pagsalikway kang Kristo; ug tungod kay ang balaang kono-sesor misalikway sa pag-uyon sa iyang mga paghangyo, gisilotan siya nga putlon ang ulo gamit ang espada. Gibutangan dayon siya og bitag sa baba, ug pagkahuman gisakay sa kariton (tungod kay dili na siya makalakaw tungod sa iyang katigulangon), gidala siya palayo. Sa dihang gidala siya sa usa ka dapit nga ginganlan og Raks, nadungog ang tingog gikan sa langit: 'Igo na!' Mihunong ang kariton, ug naputol ang ulo sa santo.

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang David

Gisaulog sa 6 sa Septyembre

Ang balaan ug kagalang-galang nga si David kaniadto usa ka tulisan ug, nagpuyo sa Disyerto sa Hermopolis[6044] , naghimo og daghang kadaut, nagpamatay og daghang tawo, ug sama sa bisan kinsa nga daotan ug malupigon. Naa siya'y kapin sa traynta ka tawo ilawom sa iyang mando, nga nagpanakaw uban kaniya. Usa ka adlaw, samtang naglingkod siya uban kanila sa usa ka bukid, naghunahuna siya sa iyang kinabuhi ug, sa paghinumdom sa kadaghan sa dautan ug kasakit nga iyang gipahinabo sa mga tawo, nahadlok siya pag-ayo sa Dios. Gibyaan niya ang tanang tulisan nga kuyog niya, ug miadto siya sa usa ka monasteryo.

Sa dihang mibangga si David sa ganghaan, migawas ang tigbantay sa ganghaan ug miingon kaniya:

'Unsa man imong gusto?'

Mitubag si David:

'Gusto nakong mahimong monghe.'

Miadto ang bantay-pultahan sa abbot ug gisultihan siya bahin kaniya. Mibiya ang abbot aron motagbo kaniya, apan sa dihang nakita niya nga tigulang na kini, miingon siya:

'Dili ka pwede magpabilin dinhi, kay ang mga kaigsuonan nagpaningkamot pag-ayo ug nagkinabuhi sa dakong pag-agum; ikaw, bisan pa, lahi ang imong kinaiya ug dili nimo matuman ang mga monastikong lagda.'

Padayon nga nangayo si David nga pasudlon siya sa monasteryo.

'Buhaton ko bisan unsa ang imong sugo kanako,' matod niya, 'dawata lang ko.'

Gidumili ang abá, nga miingon:

'Dili ka makapuyo uban namo.'

Unya miingon si David sa abbot:

'Hibal-i kini, Amahan: Ako si David, ang pangulo sa mga tulisan; miadto ako kanimo aron maghinulsol sa akong mga sala. Apan kon dili nimo ako dawaton, nanumpa ako kanimo nga mobalik ako, dad-on ang akong mga tulisan, ug patyon kamo tanan ug laglagon ang inyong monasteryo.'

Pagkadungog niini, gidawat sa abbot si David sa monasteryo ug gipahimo siyang monghe. Ug si David misugod sa pagpraktis sa pagsakripisyo sa kaugalingon ug sa pagbansay sa iyang kaugalingon sa pagpaubos. Wala madugayi, nalabaw siya sa ubang monghe sa monasteryo sa pagkamaayo ug nag-alagad siya sa tanan pinaagi sa iyang estilo sa kinabuhi ug sa iyang mga pulong.

Usa ka adlaw, samtang naglingkod si David sa iyang selda, mipakita kaniya si Arkanghel Gabriel, nga miingon:

'David, gipasaylo na sa Ginoo ang imong mga sala, ug sugod karon maghimo ka og mga milagro.'

Mitubag si David sa Anghel:

'Dili ko katuo nga pasayloon sa Ginoo ang akong mga sala sa ingon kadali, kay bug-at kaayo kini ug mas daghan pa kaysa balas sa dagat.'

[6044] Ang Disyerto sa Hermopolis nahimutang sa Ehipto ug nakuha ang ngalan gikan sa karaang siyudad sa Ehipto nga Hermopolis.

Miingon kaniya ang Arkanghel:

'Ako si Gabriel, ang Arkanghel, nga wala gani kaluoy kang Zacarias[6045] sa dihang wala siya motuo sa akong mga pulong, apan gitali ang iyang dila isip silot aron motuo siya sa akong gisulti. Kaluoyon ba tika? Busa, sugod karon, mamahimong pipì ka!'

Niyuko si David ug miingon sa Anghel:

'Sa dihang usa ko ka tulisan, nagbuhat og mga dautang buhat ug nagbubo og daghang dugo, wala nimo gipugngan ang akong dila, nga wala maghatag og himaya sa Dios. Apan karon, nga nagtinguha ko sa pag-alagad sa Ginoo ug paghatag kaniya og pagdayeg, gipugngan nimo ang akong dila aron dili ko makasulti!'

Unya miingon ang Anghel:

'Magsulti ka, apan kon naghimaya ka sa Dios ug nag-ampo kaniya sa takdang mga panahon; ug sa tanang ubang panahon, maghilom ka!'

Pagkahuman sa ingon nga pagdisiplina kaniya, mibulag ang Anghel kaniya. Nagpasalamat si David sa Diyos sa pagpasaylo sa iyang mga sala. Human niini, pinaagi sa grasya sa Diyos, naghimo siya og daghang mga milagro: gibalik niya ang panan-aw sa mga bulag, gitindog niya ang mga pilay, ug giayo niya ang mga gipanag-iya sa demonyo. Nag-awit siya og mga himno sa Diyos sa simbahan atol sa pag-ampo, apan wala siyay lain nga masulti. Pagkahuman sa daghang katuigan nga nagpuyo siya sa ingon nga paagi isip ehemplo sa tanan, mibiya siya paingon sa Ginoo[6046] , ug karon, nagtindog siya sa atubangan Niya, nag-ampo siya nga walay hunong alang kanato.

Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, unta madawat usab nato ang kaluoy sa Ginoo. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Cyriacus, Faustus ug Aviv

Gisaulog kada Setyembre 6

Kining mga balaan nga martir nag-antos sa panahon ni Emperador Decius[6047] , sa Alexandria[6048] , atol sa samang pagpanlupig diin napatay isip martir si San Fabian[6049] , Papa sa Roma, ug si San Alexander sa Alexandria[6050] . Gidala sila sa atubangan sa gobernador sa siyudad, si Valerius, ug giputol ang ilang mga ulo tungod sa ilang matinud-anong pag-angkon sa ngalan ni Kristo ug sa ilang maisugong pagpanamastamas sa idolatrikong pagpangdayeg ug pagka-mapahitas-on. Napulo'g tulo pa ka uban pang mga martir ang gipatay uban kanila. Ang pipila ka mga Kristohanon sa Alexandria nagkuha sa ilang mga relikya ug matinahuron nga gilubong kini sa ilang siyudad, alang sa himaya sa atong tinuod nga Dios, si Kristo.

20 Septiyembre

7 Septiyembre (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni Santo Sozont

Gisaulog kada 7 sa Septiyembre

[6045] Kini, siyempre, nagtumong sa pari nga si Zacarias, ang amahan ni San Juan nga Mambabanhaw. Tan-awa Lucas 1:11–22.

[6046] Nabuhi ug namatay siya sa ika-unom nga siglo.

[6047] Decius – usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon; naghari siya gikan sa 249 hangtod 251.

[6048] Alexandria – usa ka siyudad nga ilado sa kahibalo, politikal nga kahinungdanon ug kalakalan, gitukod ni Alexander the Great sa Ehipto mga 333 BC.

[6049] San Fabian – Papa sa Roma gikan sa 236 hangtod 250.

[6050] San Alexander – Patriarka sa Alexandria gikan sa 212 hangtod 250.

Si Maximian[6051] , gobernador sa Cilicia, samtang nagpalapnag sa dautang idolatriko nga pagpanuko-nuko pinaagi sa imperyal nga mando, miabot sa siyudad sa Pompeopolis ug, sa pagpasidungog sa bulawanong diyos-diyosan didto, naghalad og daghang halad. Niadtong panahona, adunay usa ka batan-ong lalaki didto, lumad sa Lycaonia[6052] , nga ginganlan og Sozont, usa ka Kristohanon sa pagtuo, nga maayo ang kinaiya ug puno sa maayong buhat, kay iyang gitun-an ang Balaod sa Ginoo adlaw ug gabii. Giatiman niya ang mga kawan sa mga karnero nga dili makasulti, apan sa samang higayon gidala niya ang mga karnero ni Cristo nga makasulti ngadto sa maayong pastulan. Bisan asa siya uban sa iyang mga karnero, ang ubang mga magbalantay, batan-on ug hamtong, magtapok sa iyang palibot; ug gitudloan niya sila mahitungod sa Usa ka Dios, ug gidala ang daghan sa balaan nga pagbunyag, kay ang grasya sa Espiritu Santo anaa kaniya. Sa usa ka higayon, samtang nag-atiman siya sa iyang mga karnero sa daplin sa usa ka tinubdan, diin nagtindog ang usa ka dakong kahoy nga oak, Natulog og lawom si Sozont ug nakakita og usa ka langitnong panan-awon nga nagtawag kaniya sa buhat sa pagkamartir ug nagpahayag nga kana nga dapit magpulos sa kadaghanan, kay kini pagabalaanon sa grasya nga manubak gikan sa kahitas-an, ug daghan ang makakaplag og kaluwasan didto ug maghimaya sa Balaang Trinidad. Pagmata gikan sa iyang tulog, gisalig niining maayong magbalantay ang iyang mga karnero sa uban ug, gibyaan ang iyang pana ug tulo ka pana isip handumanan, mibyahe paingon sa siyudad sa Pompeopolis. Didto iyang nakita nga misobra ang dautang buhat, samtang ang balaan nga pagtuo gipanglutos, ug napuno sa kasubo ang iyang kasingkasing tungod niini. Misulod siya sa templo diin nagtindog ang usa ka bulawanong diyos-diyosan, giputol niya ang usa sa mga bukton niini, gipisag-pisag kini, ug gipang-apod-apod ang mga piraso sa mga kabus. Ang pagtangtang sa bulawanong bukton gikan sa diyos-diyosan nakapahinabo og dakong kagubot sa siyudad, ug daghan ang giusisa ug gitortyur. Apan si Santo Sozont, nga dili gustong naay lain nga mag-antos imbis kaniya, siya mismo ang miadto sa gobernador Maximian ug mideklarar nga siya ang responsable sa nahitabo. 'Gikuha nako ang bukton sa inyong diyos,' matod niya, 'gibungkag kini ug gipangbahin ang bulawan sa mga kabus.' Sa dihang gisugdan siya nila pagpangutana kon giunsa niya pagkamakabarog sa ingon ani nga buhat ug pagpasipala sa ilang diyos pinaagi sa pagkuha ug pagbungkag sa iyang bukton, mitubag siya:

'Gibuhat ko kini aron makita ang pagkawalay gahum sa inyong diyos. Kay sa dihang gikuha nako ang iyang kamot, wala siya mitugot, wala'y gisulti, wala'y gipakita nga kasakit, ni naghuyop gani.' Sa tinuod, kay pipì ug walay sentido man siya, makasukol pa kaha siya? Kung tinuod siya nga Dios ug buhi, mitindog unta siya batok kanako ug dili unta niya tugotan nga masakitan ko siya. Ako, bisan pa, nga nahibalo nga kini usa ka diyos-diyosan ug dili tinuod nga diyos, gipikas ang iyang bukton, ug unta gipikas pa gyud nako siya tibuok, aron dili kamo mosimba sa buhat sa kamot sa tawo, nga bisan pa man adunay mga mata, dalunggan, baba, mga bukton ug mga tiil, bisan pa niana, wala kini makakita, makadungog, makasulti, makabati, o makalakaw, ug dili kini makatabang sa iyang kaugalingon sa bisan unsang paagi kon kini mapusil o mabungkag sa mga piraso.

Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga torturahon si Sozont nga walay kalooy. Una nila siyang gbitay sa kahoy ug gisugdan ang pag-uyog sa iyang mga tadyaw gamit ang puthaw nga mga kuko; unya gisul-oban nila siya og puthaw nga bota sa tiil nga gibutangan og hait nga mga pako, ug giparada siya sa lungsod; ang santo, samtang naglakaw niini, naghimaya sa Dios. Unya gibitay nila siya pag-usab sa kahoy ug gibugbog pag-ayo gamit ang puthaw nga mga baras, nga dili lang ang iyang lawas kondili pati ang iyang mga bukog nabungkag. Sa taliwala niining mga pag-antos, gihatag sa santo ang iyang espiritu sa Diyos[6053] . Sa pagkakita nga patay na siya, gikuha sa iyang mga tigpahirap ang iyang lawas gikan sa kahoy ug, sumala sa sugo sa gobernador, nagsiga sila og kusog nga kalayo aron sunogon ang lawas, kay nahadlok sila nga mahimong kini usa ka butang nga pagasimba sa mga matinud-anon. Ug sa dihang gilabay ang mapailubon nga lawas sa kalayo, kalit nga misidlak ang kilat, nidunggo ang dalugdog, ug misayaw ang kusog nga ulan nga sagol ambak-ambak, hinungdan nga dayon napalong ang kalayo; ang mga tawo nga naa didto milayas sa kahadlok, ug ang lawas sa santo nagpabilin nga buo. Sa pag-abot sa

---

[6051] Sa pipila ka karaang menolohiya (sama sa menolohiya ni Emperador Basil ug uban pa), 'Maximus' ang makita imbis nga 'Maximian'. Gituohan nga kini mao si Numerus Maximus, nga nagsilbi isip gobernador sa Cilicia niadtong 304.

[6052] Sa kalendaryo ni Emperador Basil, ang lugar sa pagkahimugso sa martir nga si Sozont gihatag nga Lycia; sa Prologue, sama sa Chetii-Minei, gihatag kini nga Lycaonia; sumala sa mga akto sa pagmartir, kini Cilicia, diin nahimutang ang baybayon nga siyudad sa Pompeopolis, nga kaniadto nailhan nga Soly.

[6053] Sumala sa Griyegong Synaxarion sa monghe sa Banal nga Bukid nga si Nicodemus, ang pag-antos ug kamatayon sa balaan nga martir nga si Sozontas nahitabo niadtong tuig 288. Sumala sa ubang tinubdan, nahitabo kini mga tuig 304.

gabii, gusto sa mga matinud-anon nga kuhaon ang iyang balaan nga relikya apan wala nila kini mabuhat tungod sa dakong kangitngit, ug nangasubo sila pag-ayo niini. Apan sa tungang gabii, usa ka kahayag gikan sa langit ang misidlak ibabaw sa mga relikya, ug sa pagkuha niini sa mga matinud-anon, ilang gilubong kini uban sa dungog. Daghang mga milagro ang nibutho gikan sa kabaong sa martir; ug dili lamang gikan sa kabaong, kondili usab gikan sa bukal nga nag-agos ilawom sa kahoy nga roble, diin kaniadto ang santo, samtang natulog, nakadawat og panan-awon—mga nagkalain-laing pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton pinaagi sa grasya ni Kristo ug sa mga pag-ampo sa balaan nga martir. Busa, pagkahuman gitukod didto ang usa ka simbahan sa iyang ngalan, aron himoon himaya ang Tinuod nga Dios, Usa sa Trinidad. Himaya sa Ginoo hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion sa Santo, Tono 2:

Karong adlawa, samtang kita nagtigom, atong kusganong dayegon si Sozont, ang tinuod ug maalamon sa Dios nga martir, ang maalamon nga nag-antos alang sa pagkamatinud-anon, ang magbalantay sa grasya ug ang labing mapinabangon nga maghatag og panambal: aron siya mag-ampo kang Kristo nga atong Dios alang kanato tanan.

Paghandum sa mga Balaang Apostol Evod ug Onesiphorus.

Kumemorasyon sa ika-7 sa Septiyembre

Si Santo Evod, usa sa Pito ka Pulo ka Apostoles, mao ang unang obispo sa dakong Antioquia pagkahuman ni Santo Pedro nga Apostol, ug usa ka dakong magwawali sa Pulong sa Dios. Gihisgutan siya ni Santo Ignacio nga Tagadala sa Dios sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Antioquia pinaagi niining mga pulong: 'Hinumdumi ang inyong bulahan nga amahan nga si Evod, nga gitudlo sa mga Apostoles isip inyong unang magbalantay; paginuo kamo nga matinud-anon niyang mga anak, ug dili mga manlalapastangan, aron dili siya mapasipala tungod kaninyo.' Kining Santo Evod misulat mahitungod sa Labing Balaan nga Birhen nga siya miburot kang Kristo, ang Manluluwas sa kalibutan, sa edad nga kinse anyos. 'Sa edad nga tulo,' iyang gisulat, 'gidala siya sa templo sa Ginoo, diin nagpabilin siya sulod sa onse ka tuig; ug sa dihang nakaabot na siya sa edad nga katorse, gisalig siya sa mga pari kang Jose, aron siya ang magbantay kaniya. Nagpabilin siya uban kaniya sulod sa upat ka bulan, sa dihang nadawat niya ang malipayong balita gikan sa Anghel ug, sa katapusan sa iyang ikalabinglima ka tuig, nanganak siya sa Kahayag sa kalibutan – si Kristo." Gawas niini, si Santo Evod nagbilin og daghang uban pang mapuslanong mga buhat, apan kini tanan nawala sa mga panahon sa dakong kasakit, sa dihang ang Simbahan sa Dios gipailawom sa pagpanlupig, ug busa wala na kini magpabilin hangtod sa karon. Sa pagkakaron, usa ra ka libro nga may titulo nga 'The Luminary' ang nailhan; apan, kini gihisgutan lamang sa karaang historyador nga si Nikephoros[6054] . Ang impormasyon bahin kang Santo Evod mismo makita sa mga Romanong martyrologio[6055] , diin gisulti nga iyang gibubo ang iyang dugo alang kang Kristo ug namatay siya isip usa ka martir. Ang uban nagtuo nga ang santo nag-antos sa Antioquia atol sa paghari ni Emperador Vespasian[6056] . Niadtong panahona, ingon nila, usa ka Hudiyo nga ginganlan og Antiochus ang hinungdan sa dakong kagubot sa siyudad; pagbiya niya sa iyang pagtuo, nagsugod siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug daghang mga Hudiyo ang napatay tungod kay wala sila mosimba sa mga dios-diosan. Tungod niini, daghang mga Hudiyo ang midawat sa Kristohanong pagtuo ug ang ilang obispo mao ang bulahang Evod, nga isip ilang pangulo ug magbalantay, sa dili madugay gipatay usab[6057] .

[6054] Nikiforos Kallistos.

[6055] Ang mga Martyrologio, o mga akto sa pagkamartir, mao ang mga koleksyon sa pinakaunang mga salaysay sa pag-antos sa mga martir. Ang gigikanan ug pangunang basihanan sa mga akto sa pagkamartir mao ang mga salaysay sa interogasyon, paghukom, ug pagpatay sa mga martir sa mga paganong awtoridad. Sukad sa panahon sa pagpanlupig ubos sa Romano nga Emperador nga si Decius Trajan (250 AD), ang pormal nga eklesiastikal nga mga rekord mahitungod sa kapalaran sa mga martir gisugdan nga gitipigan sa Roma ug sa ubang lugar, apan gagmay ra kaayo nga mga piraso niini ang nakaluwas hangtod karon.

[6056] Vespasian – usa ka Emperador Romano nga naghari gikan sa 70 hangtod 79 AD.

[6057] Ang bulahan nga pagpanaw ni Santa Evod nahitabo sa tuig 66 AD.

Si San Onesiforo usab usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles. Ang Apostol Pablo naghisgot kaniya sa iyang Epistola kang Timoteo: *'Hinaut nga ang Ginoo magpakita og kaluoy sa panimalay ni Onesiforo, kay kanunay ko niyang gipabugnaw ug wala siya nahiya sa akong mga kadena, apan sa dihang naa siya sa Roma, gipangita ko niya uban sa dakong kugi ug nakit-an ko. Hinaut nga tugotan siya sa Ginoo nga makakaplag og pabor sa Ginoo niadtong adlawa; ug ikaw ang labing kahibalo kaysa bisan kinsa kung unsa siya ka-magsilbi kanako sa Efeso'* (2 Tim. 1:16–18). Kining si Onesiphorus usa ka obispo sa Colophon[6058] ug nag-antos alang sa iyang pagtuo, nga namatay isip martir. Ang iyang pagkamartir gipamatud-an sa Mga Buhat sa mga Martir, nga nagasaysay nga si Santo Onesiphorus, human sa daghang pag-antos, gipikas-pikas sa mga buang nga kabayo ug, kauban ni Evod, midawat sa iyang lugar taliwala sa panon sa mga nag-angkon sa pagtuo sa Dios sa langitnong mga puloy-anan.

Paghinumdom sa Balaang Martir Eupsychius

Gisaulog kada Setyembre 7

Si Santo Eupsychius natawo ug nagdako sa Caesarea sa Cappadocia. Sa pagdumala ni Emperador Hadrian[6059] , gihimo ang usa ka pagpasaka batok kaniya, nga nagpasangil nga wala siya mosimba sa mga paganong diyos kondili gipasidunggan niya si Kristo. Ingon nga resulta niining pagpasaka, gidakpan si Eupsychius sa gobernador sa Kapadokya ug gipasailawom sa pagpanakit: gikiskis ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko hangtod nga nabutyag ang iyang mga tadyaw. Human sa iyang pagsulay, si Santo Eupsychius, nga hapit na lang mamatay , gilabay sa usa ka bilanggoan. Didto, mitunong siya sa Ginoo sa mainitong pag-ampo, ug samtang nag-ampo siya, usa ka anghel ang mitungha ug, pinaagi sa paghikap, nag-ayo sa mga samad sa martir.

Sa dili madugay pagkahuman, gipagawas si San Eupsychius gikan sa prisohan. Nahitabo kini nga pagpagawas sumala sa kabubut-on sa Dios, aron ang bahandi nga gipanag-iya ni Eupsychius dili mahulog sa kamot sa daotan, kondili ipangbahin-bahin sa mga kabus. Ug sa tinuod, gipangbahin ni San Eupsychius ang tanan niyang bahandi—nga natigom sa iyang mga katigulangan—sa mga walay-puy-anan ug mga kabus; tinuod gayud, naghatag siya og bahin sa iyang mga kaaway, kadtong nagpasipala kaniya, ug sa ingon niini gipasidunggan niya ang mga responsable sa iyang pag-antos pinaagi sa mga gasa, sama sa kon sila mao ang iyang mga mananabang.

Sa ulahi, sa dihang nagdumala si Prinsipe Sapricius sa Caesarea, nadakpan pag-usab si San Eupsychius. Gibitay siya ug gitortyur sulod sa taas nga panahon, ug pagkahuman niana, namartir siya pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Giingon nga gatas ug tubig ang nibubo gikan sa mga samad sa iyang lawas imbis nga dugo.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Juan, Arsobispo sa Novgorod

Gisaulog sa ika-7 sa Septyembre

Si Santo Juan, usa ka bag-ong Rusong tigbuhat sa milagro, natawo sa Veliky Novgorod. Ang iyang mga ginikanan – sila Nicholas ug Christina – mga debotong tawo. Busa, siya ug ang iyang igsoon nga si Gabriel gipadako sa kahadlok sa Dios. Sukad pagkabata, gipahinungod ni San Juan ang iyang kaugalingon sa Diyos ug nagkinabuhi sa matarong; sa pagdako niya, giordinar siya nga pari sa Simbahan sa Balaang Martir Blas. Ang bag-ong giordinar nga pari misugod sa pag-alagad sa Ginoo uban sa labi pang dakong kadasig, hugot ug masinabtanon nga nagtuman sa tanang sugo sa Diyos. Samtang nagpadayon, namatay na ang mga ginikanan ni San Juan. Kanunay niyang gihigugma ang hilumon ug mapamalandong nga kinabuhi ug nagplano pa gani nga mohimo og mga panata sa pagka-monasto; apan karon, human makigsabot sa iyang igsoon nga si Gabriel, nakahukom si San

---

[6058] Colophon – usa ka karaang siyudad sa Lydia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Ang mga ruinas niining siyudad bag-ohay lang nadiskubre.

[6059] Si Hadrian usa ka Romanong emperador nga nagdumala gikan sa 117 hangtod 138 AD. Bisan tuod wala siya magpahigayon og labi ka dugay nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, daghang Kristohanong martir ang nag-antos sa iyang pagdumala, ug siya mismo hilig sa pamintasan ug misteryosong pagano nga mga pagtulon-an.

Juan nga magtukod og bag-ong monasteryo gamit ang pondo nga gibyaan sa iyang mga ginikanan. Una, nagtukod sila og simbahan nga kahoy nga gihalad sa Labawng Balaang Inahan sa Dios isip paghinumdom sa Iyang himayaong Pagpahibalo ug nagtukod sa monasteryo; unya nagplano usab sila nga magtukod og simbahan nga bato. Masigasig nga gisugdan sa mga magsoon ang pagpatuman sa ilang mahimayaong tuyo: gisugdan nila pagtukod ang simbahan nga bato uban sa dakong pag-amping ug nahuman na nila ang katunga niini, apan napugos silang mohunong: nahurot ang ilang pondo; gilumos sa kasubo si Beato Juan ug ang iyang igsoon nga si Gabriel, ug dako kaayo ang ilang kaguol. Busa, sa dihang nasulod sila sa ingon ana ka lisod nga kahimtang, apan sa samang higayon nagbitbit og lig-on nga pagtuo ug dakong debosyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nangaliya sila ngadto niining dali nga manluluwas ug tigpahupay sa tanan nga nag-antos:

'Ginoo Namin nga Birhen!' nag-ampo ang mga magsoon, 'Nasayud Ka sa among pagtuo ug gugma alang sa Imong Anak ug among Dios; Nakita Nimo ang kadasig nga among pagduol Kanimo, among Ginoo nga Birhen; amumaawa kami, tabangi kami sa pagtukod niining simbahan; ang among tanang paglaum gibutang kanimo, Inahan sa Dios; ayaw kami biyai, imong mga alagad, O Ginoo, ug ayaw kami pasipalahi: among gisugdan ang pagtukod niining simbahan, apan dili namo kini makompleto kung wala ang imong tabang.

Busa nag-ampo sila sa Inahan sa Dios ug gipadayag nila ang ilang kasubo sa Iyang atubangan. Nadungog ang ilang matinud-anong hangyo. Ang Reyna sa Langit nagpakita kanila sa usa ka damgo ug miingon:

'Ngano, mga alagad sa Dios nga akong gihigugma, nga kamo nagahugno sa ingon nga kasubo ug nagatugyan sa inyong kaugalingon sa ingon nga paghilak tungod kay napalangan ang pagtukod sa simbahan? Dili ko balewalaon ang inyong paghangyo, kay nakita nako ang inyong pagtuo ug gugma: sa dili madugay makabaton kamo og pondo, nga dili lang igo para sa pagtukod sa simbahan, kondili magbilin pa gani og sobra; ayaw lang biyai kining maayong buhat ug ayaw pagmalamig sa inyong pagtuo.

Kini nga panan-awon, nga gihatag sa duha ka magsoon, naghatag kanila og kusog ug kaisog; pagmata nila, napuno sila sa dakong kalipay. Human sa Matins, nagsultihanay ang mga magsoon sa ilang nakita, ug labi pang mitubo ang ilang paglaum. Pinaagi sa probidensya sa Diyos, sayo niadtong buntaga mibiya sila sa monasteryo, ug kalit lang, sa atubangan sa ganghaan sa monasteryo, nakakita sila ug matahum nga kabayo nga nagsul-ob ug bitil nga gilukopan sa bulawan; ang sadol gibutangan usab sa maong metal; ang kabayo mitindog nga hilom ug walay lihok, samtang ang mananakay nga tingali tag-iya niini wala makita bisan asa. Natingala kaayo ang mga magsoon sa katahum ug mahalon nga palamuti sa kabayo; naghulat sila og dugay aron makita kon motungha ba ang tag-iya gikan sa bisan asa. Apan, walay nitungha, ug nagbarog nga walay lihok ang kabayo sa maong lugar sa . Unya miduol sila pag-ayo niini ug nakita nila nga duha ka hugot kaayo nga sako ang nakasabit sa matag kilid sa lingkoranan sa kabayo. Sa pagkahibalo nila nga kini gipadala kanila gikan sa kahitas-an, ilang gikuha ang mga sako gikan sa kabayo, ug sa kalit lang nahimong dili makita ang kabayo. Gibuksan sa mga magsoon ang mga sako ug ilang nakaplagan nga ang usa puno ka bulawan, samtang ang usa puno sa pilak. Natingala sila sa ingon nga pag-amuma gikan sa Diyos ug sa Labing Balaang Inahan sa Diyos, ug nagsugod sila sa paghalad og mainitong pag-ampo sa pagpasalamat. Sa dili madugay, uban sa tabang sa Diyos, nahuman nila ang simbahan ug gipahimutang kini sa maanindot nga paagi; dayon mipalit sila og daghang mga baryo aron masuportahan ang monasteryo, ug bisan pa niini, duna gihapon silay dako nga kantidad sa kuwarta nga nahabilin, nga ilang gihatag sa abbot ug sa mga igsoon. Niining monasteryo, sila mismo ang naghimo sa ilang mga panata sa pagka-mona, diin si Juan gitawag nga Elias ug si Gabriel gitawag nga Gregorio; ilang kinabuhi gipuy-an sa paagi nga makapahimuot sa Dios, sa pag-ayuno ug pag-ampo, puno sa nagkalain-laing mga buluhaton sa pagka-mona ug mga buhat sa pagka-asketiko.

Sa dihang namatay si San Arkadius, Arsobispo sa Novgorod, gitawag si bulahang Elias gikan sa monasteryo ug, batok sa iyang kabubut-on, gipataas sa katungdanan nga arsobispo. Tungod kay gihunahuna niya nga dili siya angay sa ingon nga ranggo, gisalikway kini ni Elias; apan, giya sa Dios mismo, ang prinsipe, kauban ang sekular ug eklesiastikal nga mga awtoridad ug tanang lungsuranon sa Novgorod, nagkahiusa sa pagpili kang Elias alang sa opisina sa arkipastor: kay siya makapahimuot sa Dios ug sa tawo. Pinaagi sa matinud-anong paghangyo ug pagpakiluoy, gipangduso sa tanan ang mapainubsanon nga monghe nga mosaka sa trono sa arsobispo; gipangayo kini sa tanan. Sa katapusan, supak sa iyang kaugalingong tinguha, mitugot siya sa kabubut-on sa mga lungsoranon ug gikonsagra nga Arsobispo sa Novgorod ni Balaan Papa Juan, Metropolita sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya. Matinud-anon niyang gipangulo ang kawan sa mga karnero ni Cristo, nagpuyo sa pagkabalaan ug

pagkamatarong[6060] . Sa iyang pagka-arkobispo, si Prinsipe Roman sa Suzdal, kauban ang daghang ubang prinsipe sa yuta sa Rusya—kapito-duha sa ihap—nirebelde batok sa Veliky Novgorod, nga nagtinguha nga laglagon kini ug dakpon ug patyon ang ilang mga igsoon sa dugo ug pagtuo. Uban sa dakong hukbo miabot sila sa siyudad ug, pagpalibot niini, ilang gisikop kini nga mabangis sulod sa tulo ka adlaw. Ang mga lungsoranon, sa pagtan-aw sa kadaghan sa mga mananakop, nawad-an og kaisog; nagkagamay ang ilang kusog, nangalulumo sila ug napuno sa kahadlok, nga wala'y gilauman nga tabang bisan asa – nangayo lang sila sa kaluoy sa Dios ug gibutang ang ilang paglaum sa mga pag-ampo sa ilang balaan nga obispo. Ang obispo, bisan pa niana, sama sa usa ka tinuod nga maayong magbalantoy, sa dihang nakita niya ang nagkadool nga mga lobo nga andam na sa paglaglag sa iyang panon, nagbantay siya, nagpadayon sa pagtan-aw ngadto sa Dios ug gipanalipdan ang siyudad pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo sama sa mga pader. Sa ikatulong gabii, sumala sa iyang batasan, samtang nag-ampo siya sa atubangan sa ikon ni Ginoong Hesukristo ug naghilak nga nagpakiluoy sa Ginoo nga luwasa ang siyudad, nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya:

'Adto sa simbahan sa Ginoong Jesu-Kristo sa Ilyinskaya Street, kuhaa ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug dad-a kini sa pader sa siyudad aron atubangon ang mga kaaway; unya, sa karon dayon, makita nimo ang kaluwasan sa siyudad.'

Pagkadungog ni Elias niining mga pulonga, napuno siya sa dili masukod nga kalipay ug wala gyud siya natulog sa tibuok gabii; sa buntag, gitigum niya ang tanan ug gisaysay ang nahitabo. Pagkadungog niini, gidayeg sa mga tawo ang Dios ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan ug, daw nakadawat og tabang, napadasig sila; Ang arsobispo, sa samang higayon, nagpadala sa iyang protodeacon uban sa mga klero, nga nagsugo kanila nga dad-on kaniya ang maong bililhon nga ikon, samtang siya mismo, kauban ang Balaang Sinodo, misugod sa pagdumala sa usa ka serbisyo sa pag-ampo sa dakong simbahan nga gihalad kang Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios. Ang mga sugo, pag-abot nila sa Simbahan sa Manluluwas, diin gitipigan ang milagrosong ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, una, sumala sa kostumbre, nagpailaum sila niini; unya ilang gisulayan nga kuhaon ang ikon, apan wala nila kini mabangon gikan sa lugar; bisan pila pa ka beses nila gisulayan nga ibangon ang ikon, wala gihapon sila malampuson. Unya mibalik sila sa arsobispo ug gisultihan siya bahin niining katingalahang nahitabo. Gidala sa arsobispo ang tanan ngadto sa Simbahan sa Manluluwas; pag-abot didto, mihapa siya sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios ug nag-ampo ingon niini:

'O Pinakamaayo nga Ginoo, Birhen nga Inahan sa Dios, Ikaw ang paglaum, ang kasaligan ug ang manalipod sa among siyudad; Ikaw ang pader, ang taming ug ang dalangpanan sa tanang Kristohanon; busa kami nga mga makasasala nagbutang sa among paglaum kanimo; pag-ampo, O Ginoo, ngadto sa Imong Anak ug among Dios alang sa among siyudad; ayaw kami itugyan sa kamot sa among mga kaaway tungod sa among mga sala, kondili paminawa ang paghilak ug pag-agik-ik sa Imong katawhan; kaluy-i kami, sama sa pagkaluy-on sa Imong Anak kaniadto sa katawhan sa Nineve tungod sa ilang paghinulsol; ipakita usab ang Imong kaluoy kanamo, O Ginoo.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gisugdan sa santo ang serbisyo sa pag-ampo – ug sa dihang ang mga klero mitugtog sa kontakion nga 'Ang pag-ampo sa mga Kristohanon walay kaulaw', kalit nga mihulag sa kaugalingon niini ang balaang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ang tanang katawhan, sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang milagro, misinggit sa usa ka tingog: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Ug ang Iyang Kasantosohan ang Arsobispo, gikuha ang balaan nga ikon sa iyang mga kamot ug matinahuron kini nga gihalokan, miapil uban sa mga tawo sa pag-awit sa serbisyo sa pag-ampo , gitaas ang ikon sa bungbong sa siyudad ug gibutang kini nga nakatutok sa mga kaaway. Niadtong panahona, ang mga kaaway nagpadayon sa mas kusgan nga pagpamugos sa siyudad, nagbuhos og panganod sa mga pana niini. Ug tan-awa, ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios giliko ang Iyang nawong gikan sa mga kaaway ug gitutokan ang siyudad, nga usa ka klarong timaan sa dakong kaluoy sa Ginoo nga gipakita sa katawhan nga nag-antos sa pag-atake. Ang Arsobispo, samtang nagtutok sa balaan nga ikon, nakakita og luha sa mga mata sa Inahan sa Dios; gikuha niya ang iyang estola, ug gisugdan ang pagkolekta sa mga luha nga nagatulo gikan sa ikon, samtang nag-ingon:

[6060] Gi-report nga si Juan miapil sa usa sa mga konseho, diin iyang gipaila ang dagkong reporma.

'O labing himayaong milagro – nag-agos ang mga luha gikan sa uga nga kahoy! Pinaagi niini, O Reyna, naghatag Kamo kanamo og timaan nga nag-ampo Kamo uban sa mga luha ngadto sa Inyong Anak ug among Dios alang sa kaluwasan sa siyudad.'

Ug ang tanang katawhan, sa pagkakita sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nagahulog og luha, misinggit sa Dios uban sa paghilak ug matinud-anong pagbati. Kalit lang, gikupot sa kahadlok ang kaaway; gilibotan sila sa kangitngit; ang paglagot sa Dios nagpahilubong kanila; ug nagsugod sila sa pagpatay-patay sa usag usa. Sa pagkakita sa kalibog sa mga kaaway, gibuksan sa mga lumolupyo sa Novgorod ang ganghaan sa siyudad ug, dala ang ilang mga armas, misulong sa ilang mga kaatbang; ang uban ilang gipukan sa espada, ang uban ilang gidakop nga buhi, ug busa, uban sa tabang sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, napildi nila ang tanang rehimento sa kaaway. Sukad niadto, gitukod ni San Elias sa Dios sa dakong siyudad sa Novgorod ang usa ka solemne nga pista sa pagpasidungog sa katingalahang Timaan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug gitakda kini nga adlaw isip adlaw sa kaluwasan ug adlaw sa silot; kay, pinaagi sa mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Ang Dios nagpadala og kaluwasan sa mga lungsoranon ug silot sa mga nangahas nga mibangon batok sa ilang mga paryente ug kaigsuonan sa pagtuo ug nagpasiugda og panagbangi sa lungsod. Sukad niadto, ang Dakong Novgorod, nga gipangulohan sa maayong magbalantay niini, nakatagamtam og hingpit nga kalinaw ug lawom nga kahilom. Sa iyang daghang katuigan sa trono sa arsobispo, si Beato Elias, sa iyang masigasig nga pag-amuma alang sa mas dako nga paghimaya sa balaan nga ngalan sa Dios, nagtukod og mga matahum nga simbahan; ang gidaghanon sa tanang simbahan nga iyang gitukod miabot sa pito.

Ang unang simbahan, nga iyang gitukod bisan pa sa wala pa siya magpanumpa nga mahimong monghe, gipahinungod sa Pagpahayag sa Labing Balaang Inahan sa Dios; ang ikaduha, isip paghinumdom sa Epipanya sa Ginoo, gitukod atol sa iyang pagka-arsobispo; ang ikatulo gipahinungod kang San Elias nga Propeta; ang ikaupat kang Banal nga Theodore, Abad sa Studion; ang ikalima sa Tulo ka Balaang Binata: Ananias, Azarias ug Misael, ug kang San Daniel nga Propeta; ang ikaunom kang San Lazaro nga Husto, nga gibanhaw gikan sa mga patay pagkahuman sa upat ka adlaw; ug ang ikapito gipahinungod kang San Nicolas nga Maghimog Milagro.

Samtang nagtukod og mga simbahan, si Elias nahimong bantog usab tungod sa iyang debotong kinabuhi: siya mapinanggaon kaayo sa tanan, nailhan tungod sa talagsaong pagkamapainubsanon ug matinud-anong gugma; siya, daw, mao ang adlaw sa Simbahan ni Kristo, naghatag og kahayag pinaagi sa iyang mga maayong buhat, nagpahawa sa kangitngit sa dautan ug nagpamutol sa ulo sa prinsipal sa kangitngit – ang yawa, nga kanunay magpuyo ang pagdumot ug nag-inggit sa kaluwasan sa katawhan; Si Santo Elias usab adunay gahum batok sa mga hugaw nga espiritu nga iyang mapugngan sila pinaagi sa iyang pulong, sama sa gipamatud-an sa mosunod nga katingalahang sugilanon.

Usa ka gabii, sumala sa iyang batasan, ang santo nagtindog sa iyang selda sa tungang gabii samtang nag-ampo. Usa ka demonyo, nga gustong kahadlukan ang santo, misulod sa lababo nga nakabitay sa iyang selda ug, sa pag-uyog sa tubig, misugod og kasaba. Ang santo, sa pagkahibalo nga buhat kini sa yawa, miduol sa lababo ug naghimo og tanda sa krus ibabaw niini; ug pinaagi sa iyang sugo, gipugngan niya ang demonyo sulod sa lababo, nga nag-antos didto sulod sa dugay nga panahon, nga dili makagawas; sa katapusan, tungod kay dili na gyud niya makaya ang pag-antos, samtang gisunog siya sa gahum sa tanda sa krus, ang demonyo misugod og singgit gamit ang tingog sa tawo.

'Lagmit ko! Ang gahum sa krus nagasunog kanako; dili na nako ikaya pa ang ingon ani nga pag-antos. Buhi-a ko karon dayon, O balaan nga alagad sa Dios.'

Dayon nangutana si Elias:

Kinsa ka, ug giunsa ka pagsulod dinhi?

Mitubag ang Yawa:

– Ako usa ka maalamon nga demonyo ug miabot aron samokan ka, kay nagtuo ko nga isip usa ka tawo mahadlok ka ug mohunong sa pag-ampo; apan gipriso ko nimo niining sudlanan, ug karon anaa ko sa dakong pag-antos. Ka-ulaw nako, kay nadani ko ug misulod dinhi. Pahawa-a ko, alagad sa Dios; sukad karon dili na gyud ko mobalik dinhi.

Busa ang demonyo misinggit sulod sa taas nga panahon.

Sa katapusan, miingon ang santo:

'Tungod sa imong walay-hiya nga pagka-mapangahas, gisugo tika karong gabii mismo nga dalhon ko paingon sa Herusalem ug ibutang ko tupad sa templo diin nahimutang ang Lubnganan sa Ginoo; gikan sa Herusalem, kinahanglan dayon nimo nga ibalik ko dinhi sa akong selda sa maong gabii mismo, ug unya buhian tika.' Nisaad ang demonyo sa tanang paagi nga tumanon ang gusto sa santo, basta lang buhian siya gikan sa sudlanan. Gibuhian siya sa santo, nga miingon:

'Himoa nga usa ka kabayo nga may sadol ug baroga sa atubangan sa akong selda.'

Sama sa kangitngit, mibutho ang demonyo gikan sa sudlanan ug, sa sugo sa santo, nahimong kabayo. Ang bulahan nga si Elias, pagawas gikan sa iyang selda, misaka sa demonyo, ug niadtong gabii mismo nakaabot siya sa balaan nga siyudad sa Jerusalem, duol sa Simbahan sa Balaang Sepulkro, diin nahimutang ang Lubnganan sa Ginoo. Didto, gipugngan sa tawo sa Dios ang demonyo nga mobiya sa maong lugar; ug ang demonyo mitindog sama sa gipangadena, nga dili makalihok gikan sa maong dapit, hangtud nga si Elias nakahatag na og pagdayeg sa Lubnganan sa Ginoo ug sa mahimayaong Kahoy sa Balaang Krus. Sa pagduol niya sa simbahan, ang santo mituhop sa atubangan sa pultahan ug misugod sa pag-ampo; Kalit lang nga nabuksan sa ilang kaugalingon ang nakasirado nga mga pultahan, ug naga-siga ang mga kandila ug lampara sa Lubnganan sa Ginoo. Ang Arsobispo, samtang naghalad og mga pag-ampo sa pagpasalamat sa Diyos ug nagahilak, mitungo sa atubangan sa Lubnganan sa Ginoo ug matinahuron kini nga gihalokan; niduko usab siya sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi, sa tanang balaang ikon ug sa mga balaang dapit. Pagkahuman matuman ang iyang tinguha, mibiya siya sa simbahan ug sa usa ka higayon pag-usab, kusang nagsira ang mga pultahan sa simbahan; ang demonyo, sa laing bahin, nagtindog sa dapit diin siya gisugo, sa porma sa usa ka kabayo nga may sadol; Pagkabalik niya niini, nakaabot si Juan sa Dakong Novgorod niadtong gabhiona mismo ug nakit-an niya ang iyang kaugalingon sa iyang selda. Sa diha nga mibulag siya sa balaan, nangayo ang demonyo kaniya nga ayaw isulti bisan kinsa kung giunsa siya pag-alagad, kung giunsa siya pagpanumpa, o kung giunsa siya pagsunod kaniya sama sa usa ka bihag.

'Apan kon isulti nimo sa bisan kinsa,' dugang pa sa hugaw nga espiritu, 'kung giunsa ka pagsakay kanako, dili ko mohunong sa paghimo og dautang plano batok kanimo ug magdala ko og dakong tukso kanimo.'

Mao kana ang hulga sa demonyo, apan ang santo naghimo sa tanda sa krus, ug sa kalit lang nawala ang demonyo kaniya sama sa aso.

Sa usa ka higayon, si San Juan nag-estorya sa espirituhanong pakighinabi uban sa mga dungog nga tawo: mga abbot, mga pari ug mga debotong lungsoranon; gisaysay niya ang kinabuhi sa mga santo, naghisgot og dugay mahitungod sa mga buhat nga makaluwas sa kalag ug, uban pa, gisaysay ang nahitabo kaniya – mao ang iyang pagbiyahe paingon sa Herusalem; apan samtang nagsulti siya, wala niya giingon ang iyang kaugalingong ngalan, kondili nagsulti siya nga daw bahin sa lain nga tawo.

'Ako,' ingon niya, 'nakaila ko og usa ka tawo nga, sa usa ka gabii lang, mibyahe gikan sa Novgorod paingon sa Jerusalem; pagkahuman sa pagpasidungog sa Balaang Sepulkro ug sa kahoy nga nagahatag kinabuhi sa Krus sa Ginoo, mibalik siya sa dakong siyudad sa Novgorod niadtong gabii mismo; Sa iyang pagbiyahe misakay siya sa usa ka oso, nga iyang gipugngan pinaagi sa iyang sugo, nga mura'g bihag niya.

Ang mga nakadungog kaniya nabigla kaayo sa sugilanon sa santo, samtang ang yawa nagngurog sa iyang mga ngipon kang arsobispo, nga miingon:

'Tungod kay imong gipadayag kini nga tinago, dad-on ko kanimo ang usa ka tukso nga ikaw pagasilotan sa tanan nimong ka-siyudad isip usa ka salbahis.'

Ug sukad niadto, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang demonyo gayud nagsugod sa paghimo sa iyang malimbungon nga mga plano batok sa santo, nga nagtinguha sa pagkuha sa iyang maayong ngalan. Gipakita niya sa kadaghanan sa mga tawo nga miadto kang Juan aron mangayo sa iyang panalangin ang nagkalain-laing mga panan-awon sa selda sa santo: karon panit sa babaye, karon mga kuwintas, karon pipila ka sinina sa babaye. Ang mga miadto sa arsobispo, pagkakita niini, nalibog ug nagsugod sa pagpangutana kon basin adunay puta nga iyang gitago sa iyang selda; nabalaka kaayo sila niini ug, samtang naghisgot sa ilang tan-aw sa usag usa, miingon sila sa usag usa:

'Dili angay sa usa ka salawayon ang pag-okupar sa apostolikong lingkoranan.'

Sa usa ka higayon, sa dihang nagtigom na ang mga tawo ug padulong na sa selda sa santo, ang demonyo nagbag-o sa iyang dagway ngadto sa usa ka batan-ong babaye, nga midagan sa unahan sa kadaghanan, sama sa naglayas gikan sa selda sa balaan. Ang mga nakasaksi niini misinggit ug hapit na nila sundon ang dalaga aron

dakpon siya, apan ang demonyo nilayas sa luyo sa selda sa santo ug nahimong dili makita. Pagkadungog sa mga singgit ug kagubot sa mga tawo, migawas ang santo gikan sa iyang selda ug nangutana sa mga nagtigom:

'Unsa may nahitabo, akong mga anak? Ngano man kamo nagbuhat og ingon ani ka kagubot?'

Misigaw sila kaniya, gisugdan siya nilang pag-insulto ug pag-awhag isip usa ka salbahis, gidakop siya, gisugdan siya nilang pagbinuang ug, kay wala na sila kahibalo unsa pa ang buhaton kaniya, nagsugod sila og pakighinabi sa usag usa:

'Dad-a nato siya sa suba ug ibutang sa usa ka bangka, aron siya madala palayo sa siyudad paingon sa dagat.'

Pagkahuman nila sa pagkonsulta sa usag usa, gidala nila ang balaan ug putli nga obispo sa Dios ngadto sa dakong taytayan ibabaw sa Suba sa Volkhov ug gibutang nila ang santo sa usa ka balsa. Busa natuman ang pulong sa malimbungon nga yawa, nga sa iyang pagpasigarbo miingon:

'Magdala ko kaninyo og ingon ana ka dakong tukso nga pagahusgahan kamo sa tanan ingon nga mga salbahe.'

Karon, sa pagkakita sa ingon nga paglapas sa balaan, ang malimbungong kaaway sa katawhan nalipay kaayo; apan, pinaagi sa pagdumala sa Diyos, ang pagkawalay sala sa mga matarong nangibabaw ug nakapahiya sa malimbungong kaaway; kay sa dihang gibutang ang santo sa bangka, kini wala molutaw paingon sa dagat kundi paingon sa sapa, supak sa agos, bisan pa nga kusog kaayo ang agos tupad sa dakong taytayan; ug walay nagdani sa bangka, apan kini molutaw sa kaugalingon pinaagi sa kabubut-on sa Diyos ug mibiyahe paingon sa Monasteryo ni San Jorge, nga nahimutang tulo ka poprishcha ang gilay-on gikan sa siyudad. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, napuno sa kahinganga ang mga tawo; kalimtan ang ilang dautang buot, gisi nila ang ilang mga sinina ug misinggit:

'Nakasala kami ug nagbuhat og dili matarong, kay kami, ang mga karnero, sayop nga gisilotan ka, among magbalantay.'

Naglakaw-lakaw sa baybayon, nangayo sila sa balaan nga pasayloon ang ilang mga sala ug mobalik sa iyang katungdanan.

'Pasayloa kami, Amahan,' ilang gisigaw, 'sa among pagkawalay-hibalo nakasala kami batok kanimo; ayaw hinumdumi ang among dautang buhat, ug ayaw biyai ang imong mga anak.'

Sa samang paagi, ang tibuok klero, midali-dali ug mihapa sa atubangan sa balaan, nangayo kaniya uban sa paghilak nga mobalik siya sa iyang katungdanan. Ang arsobispo, bisan pa, sama sa unang martir nga si Esteban, nag-ampo alang sa mga nakasala kaniya, nga nag-ingon:

'Ginoo, ayaw kini pag-isip batok kanila!'

Pag-abot niya sa baybayon nga katunga sa gilapdon sa uma[6061] gikan sa maong monasteryo, mibaba siya sa bangka ug misaka sa baybayon. Ang mga tawo, nga naghulog sa ilang mga tiil uban sa mga luha, nangayo og pasaylo, ug dako kaayo ang kalipay sa dihang gipasaylo sila sa balaan nga obispo; labi pa gayud silang nalipay nga gipadayag sa Ginoo ang iyang walay sala ug putli nga kinabuhi. Ang mahigugmaong magbalantay, pagkahuman sa pagpasaylo sa tanan, nagasaysay kung giunsa niya pagbisita sa Herusalem, kung giunsa niya pagbiyahe paingon sa pista, ug kung giunsa sa yawa pagsulay sa pagkahadlok kaniya. Pagkadungog niini, ang tanan naghimaya sa Dios.

Busa, ang santo mibalik sa iyang obispado uban sa dakong dungog ug himaya ug misugod sa pagtudlo sa mga tawo:

'Mga anak ko, buhata ang matag buluhaton uban sa pag-amping, aron dili kamo limbongan sa yawa, aron dili mabahiran ang inyong pagkamaayo sa usa ka dautang buhat, ug aron dili ninyo pasuko ang Ginoo.'

Human sa tanan nga gihulagway, mubo na lang ang iyang pagpuyo. Sa pagkahibalo nga duol na ang iyang katapusan, iyang gibyaan ang iyang episkopal nga omophorion ug gisul-ob ang schema, diin siya gitawag og Juan, nga mao ang iyang ngalan hangtod sa iyang tonsura isip monghe. Niining anghelnong porma, malinawon siyang mibyahe paingon sa Ginoo[6062] . Ang iyang lawas gilubong sa Simbahan ni Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios[6063] .

[6061] Kana mao ang 345 ka sazhen, o gamay ra kapin sa duha ka ikatulo sa usa ka verst.

[6062] 7 Septyembre 1186

[6063] Niadtong 1439, sa panahon sa pagka-arkibisob sa Euthymius, nadiskubre ang mga relikya ni San Juan. Sa paglabay sa panahon, nakalimot ang mga lungsoranon sa balaan nga arsobispo; wala na gani nila nahibaloan ang nahimutangan sa iyang lubnganan. Niadtong

Pagkahuman kaniya, ang iyang kaugalingong igsoon nga si Gregorio gipataas sa arkipastoral nga trono, ug siya usab matinud-anon nga nagbantay sa panon sa Pulong.

Kahimaya sa atong Dios, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan! Amen.

Troparion, Tono 8:

Karon ang labing himayaon ug bantugan nga Novgorod nagdan-ag, nga nagkupot sa imong mga relikya, Oh San Juan, sama sa nagpagawas og sinag sa adlaw ug naghatag og tambal sa mga nagduol uban sa pagtuo sa reliquaryo sa imong balaang nahabilin. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron luwason kining siyudad nga walay kadaut gikan sa pagkaulipon sa mga barbaro, gikan sa panagbangi sa katawhan, ug gikan sa kalaglagan sa kalayo, O Balaan nga Maalamon sa Dios ug Managhimo sa mga Katingalahan, langitnong tawo ug anghel sa yuta: aron, nga magkatigum kita sa gugma aron sa paghinumdom kanimo, malipayon kitang magsaulog uban sa mga kanta ug himno, nagalipay ug naghimaya kang Kristo, nga naghatag kanimo sa ingon nga grasya sa pagtambal, ug sa dakung siyudad sa Novgorod, sa pag-ampo ug kusog.

Kontakion, Tono 4:

Maglipay ka, O labing dungog nga Simbahan ni Cristo, samtang ginahinumduman nimo karong adlawa si Santo Juan, nga misidlak gikan sa dakong siyudad sa Novograd ug nakapahingangha sa tibuok yuta pinaagi sa iyang himayaong mga milagro, ug kinsa gidayandayan sa tanang hiyas: kay pagkahuman sa iyang pagpanaw, ang iyang balaan nga lawas nakit-an nga dili malata, nagbuhat og dagkong mga milagro. Busa, among siya gitawag: O Labaw nga Bulahan, pag-ampo kanunay kang Kristo nga among Dios alang kanato tanan.

21 Septiyembre

8 Septyembre (Daang Estilo)

Homiliya sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios

Paghinumdom sa 8 sa Septiyembre

Ang Ginoo, nga nagpuyo sa langit, sa dihang gusto Niya nga magpakita sa yuta ug magpuyo taliwala sa katawhan, una Niya nga giandam ang usa ka puloy-anan alang sa Iyang himaya dinhi – ang Iyang Labing Balaan nga Inahan: kay batasan sa mga hari, kon gusto nilang mubisita sa usa ka siyudad, nga magpaandam sila og palasyo didto alang sa ilang pagpuyo. Ug sama sa mga palasyo sa mga hari sa yuta nga gitukod sa labing maalamon nga mga magmamugna gikan sa labing bililhon nga materyales, sa labing halangdong dapit, nga mas matahum ug mas lapad kaysa sa tanang uban pang puy-anan sa tawo, mao usab ang palasyo sa himaya sa Hari sa Langit ang giandam. Sa Daang Tugon, sa dihang ang Dios nangandoy nga magpuyo sa Jerusalem, si Solomon[6064] nagtukod ug templo para Niya (1 Mga Hari 5:1–18, 7:1–51; 2 Cronica 2:1–18, 3:1–17, 4:1–22) pinaagi sa labing maalamon nga magtutukod, si Hiram[6065] , nga gihatagan og kahanas, kinaadman ug kahibalo sa tanang matang sa

---

maong tuiga, usa ka gamay nga bato sa narthex sa Katedral ni Santa Sophia mibulag sa iyang puwesto ug nahulog sa lubnganan sa halangdon, nga nakabuak sa dakong bato nga lapida. Kini daw katingalahan; busa ilang gikuha ang nabuak nga lapida ug sa ilawom niini ilang nadiskubre ang dili madaut nga mga relikya niining tawo sa Dios; apan wala'y nakahibalo sa ngalan niining asketiko. Unya si Juan mismo ang nagpakita sa damgo kang Arsobispo Euthymius ug gipadayag ang iyang ngalan. Sukad niadto, nagsugod ang lokal nga pagsimba kang Santo Juan; ang kinatibuk-ang paghinumdom niining asketiko gitukod ni Metropolitan Macarius niadtong 1547.

[6064] Si Solomon – Hari sa Israel, ang bungsong anak ug manununod ni Haring David nga Salmist – naghari uban sa dakong himaya gikan sa 993 hangtod 953 BC. Gipalig-on niya ang mga utlanan sa gingharian, gipahunong ang panloob nga kagubot, ug nagtukod og masigla nga kalakalan uban sa mga silingang estado. Ang panahon ni Solomon mao ang labing hayag alang sa siyensya ug arte. Ang dungog sa iyang bahandi ug, labi na gayud, sa iyang kinaadman misabwag layo kaayo sa mga utlanan sa Gingharian sa Israel. Ang ngalan nga

buhat. Gitukod ni Solomon ang templo gikan sa labing bililhon nga materyales, gikan sa pinakamaayong bato (1 Mga Hari 5:17–18), gikan sa mabangong kahoy—cedro ug sipres (2 Mga Hari 6:9–10)—nga gidala gikan sa Lebanon[6066] , ug gikan sa putli nga bulawan, sa labing hataas nga dapit, sa Bukid Moriah[6067] . Mas nindot pa gayud ang templo tungod kay ang mga bungbong niini gipalamuti usab sa mga ukit sa mga kerubin, sa nagkalain-laing kahoy ug bunga (3 Hari 6:18–35, 7:18–22, 29–42). Ang templo dako kaayo nga komportable nga makasulod sa tibuok kadaghanan sa katawhan sa Israel, ug ang himaya sa Ginoo mibaba sa ibabaw niini sa kalayo ug panganod (1 Mga Hari 8:10–11). Apan, kining templo dili igo aron pag-uyonan ang Dili Masabtan nga Dios. Nagtukod si Solomon og templo para Kaniya, apan ang Labaw sa Tanan dili nagpuyo sa mga templo nga hinimo sa kamot sa tawo. *'Unsa nga matang sa balay ang inyong pagtukod para Kanako,' ingon sa Ginoo, 'o unsang dapit alang sa akong puy-anan?'* (Buhat 7:49). Busa nalipay ang Dios nga, sa pagsugod sa grasya sa Bag-ong Tugon, usa ka templo nga dili hinimo sa kamot ang pagahimoon – ang Labing Putli, Labing Bulahan nga Birhen Maria. Pinaagi kanino man, busa, gihimo kana nga templo? Sa tinuod, pinaagi sa labing maalam sa tanan, pinaagi sa Balaang Kaalam mismo, ingon sa giingon sa Kasulatan: *' ' 'Ang Kaalam nagtukod ug usa ka balay para sa iyang kaugalingon'* (Prov. 9:1), ug ang tanan nga gimugna sa Kaalam sa Dios maanyag ug hingpit. Ug tungod kay ang Kaalam sa Dios nagmugna sa buhing puloy-anan sa Pulong, usa ka hingpit nga templo ang nabuhat alang sa hingpit nga Dios, usa ka labing hayag nga puloy-anan alang sa labing hayag nga Hari, usa ka labing putli ug walay mantsa nga palasyo alang sa labing putli ug walay mantsa nga Nobyo, usa ka walay dunggoan nga puloy-anan alang sa walay dunggoan nga Kordero. Aduna'y matinud-anong saksi niini sa langit, nga nagaingon kaniya: *'Buhi ka sa tanan, akong hinigugma, ug walay kapintasan kanimo!'* (Kanta sa mga Kanta 4:7). Ug si San Damasceno misulat: 'Siya tibuok palasyo sa Espiritu, tibuok siyudad sa Dios, usa ka dagat sa mga grasya, tibuok maayo, tibuok duol sa Dios' (Homilía 1 sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Theotokos).

Busa, sa unsang materyal gihimo kining palasyo? Sa tinuod, sa labing bililhon: kay siya mitungha, sama sa usa ka bililhon nga bato, gikan sa usa ka maharlikang kaliwatan, gikan kang David, nga, uban sa usa ka bato nga gibutang sa iyang palaso—usa ka pahibalo sa Bato, si Kristo—gipukan si Goliath[6068] (1 Sam. 17:39–51); ug, sama sa halimuyak nga kahoy sa sedro ug sipres, ang Birhen Inahan sa Dios natawo gikan sa usa ka pangpulong sa pagka-pari, nga naghalad og humot nga mga halad ngadto sa Dios. Ang iyang amahan, ang balaan ug matarong nga si Joachim, mao ang anak ni Barlafir, nga ang kaliwatan misubay pa kang Nathan, anak ni David; ug ang iyang inahan, ang balaan ug matarong nga si Anna, mao ang anak sa pari nga si Matthan sa tribo ni Aaron; busa, ang Labing Putli nga Birhen gikan sa maharlikang kaliwatan sa bahin sa iyang amahan ug sa pangpari nga kaliwatan sa bahin sa iyang inahan. Oh, gikan sa unsa ka bililhon nga materyales—ang labing dungganong kaliwatan niya—gihimo ang buhing templo sa Hari sa Himaya! Ug sama sa Templo ni Solomon diin ang mga estruktura nga bato ug kahoy nakadawat og espesyal nga bili gikan sa putli nga bulawan nga gigamit sa pag-gildar niini; busa usab, sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang pagka-iladong-lahi sa iyang maharlika ug episkopal nga kaliwatan nakadawat og mas dako pang dungog pinaagi sa pagkamahigpit sa iyang balaan nga mga ginikanan, nga

---

Solomon pagkahuman nahimong sinonimo sa usa ka maalamon nga tawo. Ang iyang mga sinulat nga giinspirar sa Diyos (ang Basahon sa mga Panultihon, Ecclesiastes, ug Awit sa mga Awit) magpabilin hangtod sa kahangturan nga usa ka eskuylahan sa kinaadman ug pagkamaayo alang sa tanang tawo. – Ang katapusan sa kinabuhi ni Solomon nadag-an sa iyang pagkahugno; apan, sa pagkahapon na sa iyang mga adlaw, nasabtan niya ang kawalay pulos sa tanang butang sa kalibutan.

[6065] Sa kasaysayan sa Bibliya, duha ka tawo ang nailhan sa ngalan nga Hiram, nga pareho nga suod kaayo sa pagtukod sa Templo sa Jerusalem: 1) ang Hari sa Tiro, nga suod kaayo kang Salomon ug nakahimo og dungog sa iyang kaugalingon pinaagi sa iyang katingalahang mga tukuran; nagpadala siya kang Solomon og mga sedro ug mga sipres, ingon man mga anluagi ug mga artesano para sa pagtukod sa Templo; ug 2) ang arkitekto sa Tiro, sumala sa iyang disenyo gihimo ang mga sudlanan para sa Templo ni Solomon. Mas natural nga ang ikaduha ang atong pasabot dinhi. Naa siya sa arte ug kahanas sa paghimo sa tanang matang sa mga butang – gikan sa bulawan, pilak, tanso ug puthaw, ug gikan sa mga bato ug kahoy, ug gikan sa hilo, pinong lino ug purpura. Tan-awa 3 Hari 7:13–40 ug 2 Cronica 2:13–14, 4:11, 16.

[6066] Libanon – usa ka han-ay sa kabukiran sa amihanang bahin sa Palestina sa utlanan tali sa Judea ug Siria, nga nagbulag sa Fenicia gikan sa ulahi, sa tibuok gitas-on niini; bantog kini sa matahum nga mga kahoy, labi na ang sedro, sipres, ug roble.

[6067] Ang Moriah usa ka bukid duol sa Jerusalem. Kini nga bukid usa sa mga bungtod diin gitukod ang Jerusalem; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Sion.

[6068] Niining maong hitabo, ang mga Balaang Amahan—si Efrem nga Siryano, si Augustine ug uban pa—nakakita og mga kinaiya nga nagtagna kang Kristo: gipatay ni David si Goliath pinaagi sa bato nga gipanglabay gikan sa latigo—'sa pagkapareho kang Kristo'; Goliath – sa pagkapareho sa yawa: ang yawa napukan sa Pulong sa Dios ug sa pagpaubos, ug sa katapusan gipisil sa Kalbaryo'.

mas bililhon *'kaysa bulawan: siya mas bililhon kaysa bililhon nga mga bato; ug walay bisan unsa nga imong gipangandoy ang makatupong kaniya'* (Panultihon 3:15). Kay ang Labawng Balaan nga Birhen natawo gikan sa mga ginikanan nga matinahuron, nga labaw pa sa bisan unsang kadungganan. Mahitungod niini, si San Damasceno, sa iyang pag-atubang sa balaan ug matarong nga mga magbubuhat sa Dios, miingon ingon niini:

'O mga bulahan nga magtiayon, Joachim ug Anna! Sa pagkatinuod, pinaagi sa bunga sa inyong sabakan gipakita nga kamo walay sala, sumala sa pulong sa Ginoo: *"Pinaagi sa ilang bunga inyong mailhan* sila*"* (Mat. 7:16, 20). Gihapsay ninyo ang inyong kinabuhi sumala sa makapahimuot sa Dios ug angay sa Natawo kaninyo. Kay, sa inyong pagkinabuhi nga matinahuron ug matarong, inyong gipalambo ang bahandi sa pagkabirhen—mao kana, ang Birhen: ang Birhen sa wala pa siya matawo, ang Birhen sa diha nga siya natawo, ang Birhen pagkahuman siya matawo, ug ang Birhen kanunay, ang usa nga kanunay nga birhen sa hunahuna, kalag ug lawas. Busa, angay ra gayud nga kini nga pagkabirhen, nga natawo gikan sa pagkamahigalaon, ihalad sa unod ngadto sa Bugtong Anak nga Kahayag mismo. O labing putli nga pares sa mga salampati sa pulong, Joachim ug Anna! Ikaw, nga matinahuron nga nagtuman sa balaod sa kinaiyahan, gihatagan sa langitnong gasa nga labaw sa kinaiyahan, ug nanganak sa Birhen nga Inahan sa Dios alang sa kalibutan. Ikaw, nga nagkinabuhi nga matinud-anon ug matarong sa tawhanong kinaiyahan, mipanganak sa Anak nga Babaye nga labaw pa sa mga Anghel ug karon nagahari ibabaw sa mga Anghel. O labing gwapa ug labing tam-is nga Anak nga Babaye! O liryo nga miturok taliwala sa mga tinik gikan sa labing mahimayaong ugat sa gingharian! Pinaagi kanimo ang gingharian sa pagka-pari napalambo'[6069] . Pinaagi niining mga pulong, klaro nga gipakita ni San Damasceno gikan sa unsang mga ginikanan natawo ang Inahan sa Dios, ug unsang labing bililhon nga mga materyal ang gigamit sa pagtukod sa palasyo sa Langitnong Hari.

Sa unsang lugar, busa, natukod kining buhing palasyo? Sa tinuod, sa labing hataas nga dapit, kay ang Simbahan naghatag niini nga pagpamatuod kaniya: 'Sa tinuod, ikaw labaw sa tanan, O putli nga Birhen'[6070] ; apan labaw—dili sa aspeto sa lugar, kondili sa aspeto sa mga hiyas ug sa kahitas-on sa mga gasa sa Dios. Mahitungod sa lugar diin natawo ang labing bulahan nga Birhen, kini usa ka gamay nga lungsod sa yuta sa Galilea, nga gitawag Nazareth, nga sakop sa mas dako nga lungsod sa Capernaum[6071] , ug ang mga pumoluyo niini ginatamay; mao nga giingon bahin kang Kristo: *'Makaabot ba ug bisan unsang maayo gikan sa Nazareth?'* (Juan 1:46). Apan ang Ginoo, *'Siya nga nagpuyo sa kahitas-an, nag-ubos aron tan-awon ang ug langit ug yuta'* (Salmo 112:5–6), nalipay nga ang Iyang Labing Balaan nga Inahan matawo dili sa Capernaum, nga sa iyang garbo misaka paingon sa langit, kondili sa mapainubsanon nga Nazaret, *'kay ang giila sa mga tawo mao ang kasuklam-suklam sa panan-aw sa Dios'* (Lucas 16:15), samtang ang gibati nilang ginadumilian ug ginahimakak mao ang bililhon ug mahal sa Iyang panan-aw. Ang mismong ngalan nga Nazaret busa nagpasimbolo sa kahitas-an sa mga hiyas sa Labing Putli nga Birhen. Kay sama sa Iyang kaugalingong pagkahimugso, ang Ginoo, pinaagi sa Betlehem—nga nagpasabot og 'balay sa pan'[6072] —tagoong gipakita nga Siya mao ang pan nga nanaog gikan sa langit[6073] aron magahatag og kinabuhi ug kusog sa katawhan; ingon usab, sa pagkahimugso sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, Siya, pinaagi sa Nazaret, nagsimbolo sa mga butang nga gihimaya; kay ang ngalan nga 'Nazareth' nagpasabot og usa ka dapit nga nag-uswag, gilibotan, gikoronahan ug natago[6074] : ug tanan niini klaro nga nagtagna sa Labing Balaang Birhen. Siya usa ka bulak nga miturok gikan sa walay bunga ug dugay nang natulog nga sabakan sa uga nga kahoy, usa ka bulak nga dili gayud malata, kanunay nag-uswag sa iyang pagka-birhen, usa ka mabangong bulak, nga

---

[6069] Homiliya ni San Juan sa Damasco mahitungod sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Theotokos.

[6070] Gikan sa serbisyo alang sa Pag-abot sa Labing Balaan nga Theotokos sa Templo. Canon, irmos 9.

[6071] Capernaum – usa ka lungsod sa amihanan-kasadpang baybayon sa Danaw sa Gennesaret o Dagat sa Tiberias, nga sakop sa Galilea, sa utlanan tali sa mga tribo sa Naphtali ug Zebulun. Nahimutang kini sa usa ka promontoryo, dili layo sa dapit diin ang Jordan moagi ngadto sa dagat. Sa panahon sa yutang kinabuhi sa Manluluwas, ang Capernaum nailhan sa nag-uswag nga ka-uswagan ug kadato. Sa mga gubat batok sa mga Romano, hingpit nga gipanglaglag ang Capernaum, ug karon pipila na lang ka payag sa mga mangingisda ug pipila ka makaluoy nga mga ruina ang nabilin dinhi.

[6072] Betlehem – usa ka gamay, walay bili nga lungsod sa tribo ni Juda, dili layo sa Jerusalem, mga duha ka oras nga biyahe paingon sa habagatan, tingali ginganlan tungod sa pagkamabungaon sa yuta – mao ang lugar sa Pagkahimugso ni Kristo.

[6073] Sumala sa mga pulong sa Manluluwas mismo, nga miingon mahitungod sa Iya: *'Ako ang buhing pan nga nanaog gikan sa langit; bisan kinsa ang mokaon niini nga pan mabuhi hangtod sa kahangturan'* (Juan 6:51).

[6074] Ang Nazaret, nga gihubad gikan sa Hebreo, mahimong magpasabot og *'anak'*, *'sibuyas'*, *'sanga*', *'tikoy*', o 'usa ka *napalibotan ug bakod*, *hilit nga* lugar'.

nagpagawas sa humot sa Usa ka Hari – usa ka bulak nga nagbunga: si Kristo Dios ang Ginoo, ang usa ug bugtong mabangong mansanas. Ginasantifikar siya sa grasya sa Espiritu Santo nga miabot kaniya ug mipahimutang sa iyang ibabaw, ug siya ang labing balaan sa tanang mga santo, tungod kay siya ang nanganak sa 'labing balaan nga Pulong sa tanang mga santo'[6075] . Gibulag Siya gikan sa kadaghanan sa makasasala nga mga tawo nga natawo sa yuta, nga putli ug walay mantsa; ug dili lang Siya mismo nga walay sala, apan ginatultol usab Niya ang mga makasasala gikan sa dautang buhat, sama sa pagtuaw sa Simbahan kaniya: 'Maglipay ka, Ikaw nga nagwagtang sa dautang buhat'[6076] Gikoronahan siya sa himaya ug dungog: gikoronahan sa himaya, kay siya naggikan sa usa ka maharlikang kaliwatan; gikoronahan sa dungog, kay siya naggikan sa usa ka pang-pari nga kaliwatan. Gikoronahan sa himaya, kay siya natawo gikan sa mga ginikanan nga putli; gikoronahan sa dungog, kay siya gipanalanginan pinaagi sa Pagpahibalo ug sa ministeryo sa Arkanghel. Gikoronaan sa himaya isip Inahan sa Dios; kay unsa pa kaha ang mas himayaon kay sa pag-anak sa Dios? Gikoronaan sa dungog isip Kanunay nga Birhen; kay unsa pa kaha ang mas dungog kay sa pagpabilin nga birhen bisan pa human sa pagpanganak? Gikoronaan sa himaya, 'pinakahimayaong Serapim', isip usa nga naghigugma sa Dios uban sa serapikong gugma. Gikoronahan sa dungog, 'pinakadungog nga Kerubin'[6077] , tungod kay nalabwan niya ang mga Kerubin sa kinaadman ug kahibalo sa Pagkadiyosnon: *'himaya ug dungog ug kalinaw sa tanan nga nagabuhat sa maayo'* (Roma 2:10), ingon sa Apostol. Apan aduna bay bisan kinsa sa mga natawo sa yuta nga mas birtuoso pa kaysa sa Labing Putli nga Birhen? Gipanindigan niya ang tanang sugo sa Ginoo, natuman ang tibuok kabubut-on sa Ginoo, gisunod ang tanang pagtulun-an Niya, gitagaan og bili ang tanang pulong Niya sa iyang kasingkasing, ug gipakita ang tanang buhat sa kaluoy sa iyang mga silingan. Busa, matarong siyang gikoronahan isip usa nga nagbuhat sa tanang maayo. Siya usab usa ka matang sa bahandi; kay gipanalipdan niya pag-ayo ang bahandi sa iyang pagkabirhen nga bisan ang pagsalig niini sa Anghel wala niya gihimo, tungod kay sa dihang nakakita siya sa Anghel, nabulabog siya sa iyang mga pulong ug nangutana unsa kaha ang kahulugan niining pangumusta (Lucas 1:29). Tanan niini gipakita sa unahan ni Nazaret sa Labing Putli nga Birhen pinaagi sa iyang kaugalingong ngalan. Ug kinsa bay dili mosulti kung unsa ka taas ang gipataas nga puloy-anan ni Kristo pinaagi sa mga kinaiya ug gasa sa Dios? Gitaas siya, kay gihatag siya gikan sa langit, bisan pa nga natawo siya sa yuta gikan sa mga yutang ginikanan; – gikan sa langit, kay, sumala sa giingon sa pipila sa mga tawo nga gipadayag sa Dios, ang Arkanghel Gabriel, nga nagpahibalo kang Zacarias sa pagkahimugso ni Juan, nagpahibalo usab kang Joaquin ug Ana sa pagpanamkon sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug gidala kaniya ang usa ka labing bulahan nga ngalan gikan sa langit, nga miingon sa walay anak nga inahan: 'Ana, Ana! ikaw mag-anak og labing bulahan nga Anak nga Babaye, ug ang iyang ngalan pagatawgon nga Maria.' Busa, siya walay duhaduha nga matawag nga balaan nga siyudad, ang Bag-ong Jerusalem, nga nanaog gikan sa langit gikan sa Dios (Pahayag 21:2), ang tabernakulo sa Dios. Kini nga tabernakulo sa Dios gihimaya, kay pagkahuman nga nanganak sa Cristo nga Hari, gipataas pa gayud kini labaw pa sa mga Serapim. O kahitas-an, dili masudlan sa hunahuna sa tawo!

Ug bahin sa katahum sa espirituwal nga kwarto ni Kristo – paminawa ang maalamon nga si Juan sa Damasco, nga misulti niini sa mosunod nga paagi: 'Gipresentar Siya sa Dios, ang Hari sa tanan, gisul-oban sa kahimayaan sa mga hiyas, sama sa usa ka bulawanong bado, gipahimutang sa grasya sa Espiritu Santo, ug ang Iyang himaya anaa sa sulod Niya: kay sama sa bisan unsang babaye nga ang iyang himaya mao ang bana nga gikan sa gawas, ingon man ang himaya sa Inahan sa Dios anaa sa sulod Niya, nga mao ang , ang bunga sa Iyang sabakan[6078] . Ug si Damascene usab miingon, nga nag-atubang kaniya: 'O Birhen nga gipanalanginan sa Diyos, balaan nga Simbahan sa Diyos, kinsa si Solomon, ang Magbubuhat sa kalibutan (ang Labing Maalamon nga Magbubuhat sa kalibutan), espirituhanong gimugna ug nagpuyo sa sulod kanimo!' Dili siya gipahimutang sa bulawan, ni sa mga walay kinabuhi nga bato, kondili, imbis sa bulawan, nagdan-ag siya sa Espiritu; imbis sa bililhon nga mga bato, nagbaton siya og usa ka perlas nga walay sukod – si Kristo[6079] . Mao kana ang pagpanamper sa maong santuwaryo, nga labaw pa ka matahum kaysa sa naa sa Templo ni Solomon, diin gipakita ang mga hulagway sa mga kerubin, kahoy, ug mga bulak. Apan bisan pa sa kini nga buhing Simbahan, sa Labing Putli nga

---

[6075] Akathist sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, Kontakion 13.
[6076] Akathist, ikos 5.
[6077] Gikan sa pag-ampo ngadto sa Inahan sa Dios, 'Angay gayud'.
[6078] Homiliya sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios.
[6079] Ibid.

Birhen, klaro kaayo nga makita ang hulagway sa mga Kerub; kay pinaagi sa iyang kerubikanhong kinabuhi, dili lang siya nakatupong sa mga Kerub, apan nalabaw pa kanila. Kung ang Simbahan naandan nga motawag sa ubang mga santo nga 'Kerub', nga nag-awit: 'Unsa man among itawag kaninyo, O mga santo; Cherubim, kay si Kristo mipahulay kanimo'[6080] , unya labi pa gayud nga ang Birhen Inahan sa Dios usa ka Cherub, kay kaniya mipahulay si Kristo uban sa Iyang lawas, ug sa Iyang labing putli nga mga kamot mipahimutang ang Dios sama sa usa ka trono: ang Birhen nahimong usa ka cherubikong trono. Gidala Niya sa Iyang sulod ang hulagway sa mga punuan nga mabunga, tungod kay espirituhanon Siyang nahimong usa ka punuan sa oliba nga mabunga sa balay sa Dios ug usa ka nagbulak nga palma sa datiles (Salmo 55:10), mao nga karon Siya gitawag nga tanaman nga nagahatag kinabuhi, sa dihang ang Simbahan moawit: 'Gikan sa walay bunga nga gamot, pagtubo alang kanamo og usa ka tanaman nga nagahatag kinabuhi, O Inahan sa Dios, Dios sa mga katingalahan'[6081] . Tanan kini nagpamatuod sa Iyang espirituhanong katahum. Apan wala usab Siya gipabay-i nga walay pisikal nga katahum, sumala sa gipamatuod sa daghang mga Amahan sa Simbahan, nga nagtudlo nga sa tibuok kalibutan wala pa gayud'y, ug dili gayud na maglungtad, usa ka dalaga nga ingon ka gwapa sama sa Birhen nga Inahan sa Dios; sa dihang nakakita kaniya si San Dionysius the Areopagite[6082] , iyang unta gitawag Siya nga Dios, kon wala pa niya mailhi ang Dios nga natawo gikan kaniya. Kay ang banal nga grasya nga napuno kaniya sa sulod misidlak usab sa iyang labing hayag nga nawong. Ingon ana nga puy-anan sa yuta ang giandam sa Hari sa Langit para sa Iyang Kaugalingon – usa ka puy-anan nga matahum sa kalag ug sa lawas, *'giandam sama sa usa ka nobya nga gipahimutang para sa iyang bana'* (Pahayag 21:2), – ug labaw pa, usa ka halapad nga puloy-anan: 'Ang Iyang sabakan gihimo Niya nga mas lapad pa kay sa mga langit' ([6083]), ug sa sulod Niya nagpuyo 'ang dili masukod nga Kristo nga Dios'.

Ang mga palasyo sa hari kasagaran gitukod sa dako kaayong sukod, aron dili lang makasulod ang hari, kondili pati usab ang daghang mga sulugoon nga nag-alagad kaniya ug ang mga tawo nga moanha kaniya gikan sa tanang dapit. Ang halapad nga puloy-anan sa Pulong, ang Labing Balaan nga Birhen, halapad dili lamang para sa Dios nga Pulong, isip Hari, kondili usab para kanato, ang daghang mga sulugoon sa Dios, nga gidawat Niya: Gikuptan Niya ang Dios sa Iyang sabakan, ug kita sa Iyang kalooy. Ang pinili nga sudlanan sa Dios, ang balaan nga Apostol Pablo, nga gipalihok sa gugma, misulti sa iyang pinalanggang mga anak: *'Ang among kasingkasing napalapdan. Dili kamo masakop sa sulod namo'* (2 Cor. 6:11–12). Apan kinsa sa mga balaan ang adunay ingon ana ka lapad nga sabakan sama ni Maria, ug sama sa Dios? Dinhi adunay luna para sa mga putli, ug ang makasasala dili dinhi mapugngan. Ang mga naghinulsol adunay ilang lugar kaniya, ug alang sa mga nawagtang paglaum ug sa mga dili maghinulsol, Siya usa ka walay babag nga dalangpanan, sama sa arka ni Noe nga nagsilbi nga dalangpanan dili lamang para sa mga limpyo nga hayop kondili usab sa mga hugaw. Sa Iyang sabakan sa kalooy, ang tanan nga nagasubo, ang gipanglupigan, ang gutom, ang mga biyahero, ang nabalaka ug ang masakiton makakaplag og luna nga walay pagpugong: kay ang sabakan nga nanganak sa atong maayong Dios dili gayud mahimong dili maloloy-on. Ang mga palasyo sa mga hari sa kalibutan gipanalipdan sa daghang armadong bantay, nga dili modawat sa tanan nga gustong mosulod, apan pugngan sila, ug susihon pag-ayo kung asa sila gikan ug unsa ang ilang tuyo. Apan ang buhing palasyo ni Kristo, bisan pa nga napalibotan kini sa mga Kerubin ug Serapin ug sa dili mabilang nga mga anghel ug sa tanang mga balaan, nagatugot gihapon sa bisan kinsa nga gustong mosulod sa agianan sa kalooyong tiyan Niya nga walay babag: dili usab sila balibaran sa mga guwardiya, ni paandaron sila sa mga mandirigma o pangutan-on nganong miabot sila, kondili ang tanan mosulod nga walay babag uban sa pag-ampo ug makadawat og gasa ingon tubag sa usa ka takus nga hangyo.

Busa, magpanalangin kita sa kalooy sa Iya nga natawo gikan sa usa ka baog nga sabakan pinaagi niining pag-abiabi:

Maglipay ka, hingpit nga putli nga puy-anan sa Hari sa tanan! Maglipay ka, puy-anan sa Dios ug sa Pulong, Kang kinsa, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, ug kanimo, Anak nga Babaye sa Amahan, Inahan sa Anak,

---

[6080] Octoechos, Serbisyo sa Martir sa Biyernes, Kapitulo 8.

[6081] Banal nga Liturgiya alang sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios, unang stichera sa 'O Ginoo, ako misinggit'.

[6082] Si Dionysius nga Areopagita – usa ka miyembro sa Areopagus sa Atenas, nabag-o sa Kristiyanismo pinaagi kang Apostol Pablo (Buhat 17:34); siya ang unang Obispo sa Atenas ug nagsulat og mga epistula ngadto sa daghang indibidwal ug simbahan. Gipamatud-an niya ang iyang ministeryo pinaagi sa kamatayon isip martir sa mga tuig 96, atol sa paghari ni Domitian. Ang iyang pista mao ang ika-3 sa Oktubre.

[6083] Ang Liturgiya ni San Basilio nga Dako, gikan sa himno 'Maglipay Kanimo'.

Nobya sa Espiritu Santo, hatagi og dungog ug himaya gikan kanamo nga mga mortal hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ang Imong Pagkahimugso, O Birhen Inahan sa Dios, hinungdan sa kalipay sa tibuok uniberso: kay gikan kanimo misidlak ang Adlaw sa Pagkamatarong, si Cristo nga among Dios, nga, pagkahuman Niya gibungkag ang sumpa, naghatag og panalangin, ug pagkahuman Niya gipapas ang kamatayon, naghatag kanato sa kinabuhi nga walay katapusan.

Kontakion, Tono 4:

Si Joaquin ug si Ana naluwas gikan sa dunggot sa kawalay-anak, ug sila Adan ug Eva gikan sa pagkadaut sa lawas, O Ikaw nga Labing Balaan, pinaagi sa Imong balaan nga Pagkahimugso. Busa ang Imong katawhan usab nagselebrar, nga napalaya gikan sa sala sa ilang mga pagkamakasasala, samtang nagasinggit kanimo: 'Ang walay anak miburot sa Inahan sa Dios, ang Nagatagana sa among kinabuhi.'

22 Septyembre

9 Septyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga mga Nagsidlak og Diyos, Joachim ug Anna

Gisaulog sa 9 sa Septiyembre

Ang balaan ug matarong nga si Joaquin gikan sa tribo ni Juda, sa panimalay ni Haring David. Ang iyang kaliwatan mao kini: si Nathan, anak ni David, nanganak og anak nga lalaki nga ginganlan og Levi; si Levi nanganak kang Melchiah ug Panphir; si Panphir nanganak kang Barphir; ug si Barphir nanganak kang Joaquin, amahan sa Inahan sa Dios.

Si Santo Joaquin nagpuyo sa lungsod sa Nazaret sa Galilea ug minyo sa usa ka babaye nga ginganlan og Ana, nga gikan sa tribo ni Levi, sa kaliwatan ni Aaron, anak sa pari nga si Matthan, nga nabuhi sa wala pa ang paghari ni Herodes nga anak ni Antipater. Kining pari, si Matthan, minyo kang Maria, nga gikan sa tribo ni Juda ug taga-lungsod sa Betlehem, ug adunay tulo ka anak nga babaye: si Maria, si Sophia ug si Ana. Niini, si Maria ang unang nagminyo sa Bethlehem ug nanganak kang Salome; unya si Sobia nagminyo usab sa Bethlehem, ug nanganak kang Elizabeth, inahan ni Juan nga Mambabanhaw; ang ikatulo, sama sa atong nahisgutan na, ang Inahan sa Labaw nga Balaang Theotokos, gipangakabana kang Joachim sa yuta sa Galilea, sa lungsod sa Nazaret. Kining magtiayon, si Joachim ug si Anna, nga halangdong natawo, maalamon sa Balaod sa Ginoo ug matarong sa atubangan sa Dios. Bisan pa man nga aduna silay materyal nga bahandi, dili usab sila kulang sa espirituhanong bahandi. Napuno sa tanang hiyas, ilang gisunod ang tanang sugo sa Balaod sa Dios nga walay kapintasan. Sa matag pista, ang matinud-anong magtiayon magbahin sa duha ka bahin sa ilang bahandi: ang usa ilang ihatag para sa panginahanglan sa Simbahan, ug ang usa ilang ipang-apod-apod sa mga kabus.

Pinaagi sa ilang matarong nga kinabuhi, nalipay kaayo si Joaquin ug Ana sa Dios nga giisip sila nga takus nga mahimong ginikanan sa Labing Balaan nga Birhen, ang daan nang napili nga Inahan sa Ginoo. Gikan niini ra makita nga balaan, makapahimuot sa Dios, ug putli ang ilang kinabuhi, tungod kay nanganak sila og usa ka Anak nga Babaye, ang Labing Balaan sa tanang mga balaan, nga nakapahimuot sa Dios labaw pa sa bisan kinsa, ug ang Labing Dungog sa mga Kerubin. Niadtong panahona, wala'y bisan kinsa sa kalibutan nga mas makapahimuot sa Dios kay kang Joachim ug Anna, tungod sa ilang walay kapintasang kinabuhi. Bisan pa man daghan niadto ang

nagkinabuhi sa pagkamatarong ug nakapahimuot sa Dios, kining duha milabaw sa tanan sa ilang mga hiyas ug nagpakita sa atubangan sa Dios nga sila ang labing takus nga mahimong ginikanan sa Inahan sa Dios. Dili unta gihatag kanila sa Dios ang ingon nga grasya kon wala gyud sila milabaw sa tanan sa pagkamatarong ug pagkabalaan. Apan sama sa Ginoo mismo nga unta magpakatawo gikan sa Labing Balaan ug Walay Sala nga Inahan, angay usab nga ang Inahan sa Dios matawo gikan sa balaan ug putli nga mga ginikanan. Sama sa mga hari sa yuta nga adunay ilang maharlikang bado, nga dili hinimo sa ordinaryong tela kondili sa bulawanong hinablon, ingon usab ang Hari sa Langit nangandoy nga ang Iyang Pinakabalaan nga Inahan mao ang usa nga sa iyang unod, sama sa usa ka maharlikang bado, Siya unta gisul-oban, nga natawo dili gikan sa ordinaryo, walay pagpugong nga mga ginikanan, sama sa yano nga panapton, kondili gikan sa putli ug balaan nga mga ginikanan, sama sa panapton nga hinablon sa bulawan, nga ang prototipo mao ang Tabernakulo sa Daan nga Tugon, nga gisugo sa Dios kang Moises nga buhaton gikan sa asul ug purpura nga panapton ug pinong lino (Ex. 27:16). Kini nga Tabernakulo nagtagna sa Birhen Maria, diin ang Dios nagpuyo *'uban sa mga tawo',* ingon nga gisulat: *'Tan-awa, ang tabernakulo sa Dios anaa uban sa mga tawo, ug Siya magpuyo uban kanila'* (Rev. 21:3). Ang mapula ug mapula-asul nga panapton ug pino nga lino, diin gihimo ang Tabernakulo, nagtagna sa mga ginikanan sa Inahan sa Dios, nga nanggawas ug natawo gikan sa pagkamatinahuron ug pagpugong sa kaugalingon, sama sa mapula ug mapula-asul nga panapton, ug sa ilang pagkahingpit sa pagtuman sa tanang sugo sa Ginoo, sama sa pino nga lino.

Apan kining mga balaan nga magtiayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, dugay nga wala'y anak—aron sa mismong pagpanamkon ug pagkahimugso sa ingon nga anak nga babaye mapadayag ang gahum sa grasya sa Dios, ang dungog sa Natawo, ug ang dignidad sa iyang mga ginikanan; kay imposible alang sa usa ka tigulang ug baog nga babaye nga manganak gawas sa gahum sa grasya sa Dios: dinhi dili na ang kinaiyahan ang naglihok, kondili ang Dios, nga nakadaog sa mga balaod sa kinaiyahan ug nakabuak sa mga gapos sa kabaoan. Ang pagkahimugso gikan sa tigulang ug walay anak nga ginikanan usa ka dakong dungog alang sa bata mismo, kay siya natawo dili gikan sa ginikanan nga kulang sa pagpugong sa kaugalingon, kondili gikan sa matinahuron ug tigulang nga ginikanan, sama nila Joaquin ug Ana, nga nagpuyo sa kaminyoon sulod sa limampung ka tuig ug wala'y anak. Sa katapusan, pinaagi sa ingon nga pagkahimugso, napadayag ang dungog sa mga ginikanan mismo, kay human sa taas nga panahon sa pagkawalay-anak, naghatag sila og kalipay sa tibuok kalibutan, ug busa nahimong sama sa balaan nga patriyarka Abraham ug sa iyang debotong asawa nga si Sarah, nga, sumala sa saad sa Dios, nanganak kang Isaac sa ilang katigulangon (Gen. 21:2). Bisan pa, walay duhaduha nga mas labaw ang Pagkahimugso sa Inahan sa Dios kaysa pagkahimugso ni Isaac kang Abraham ug Sarah. Sama sa Birhen Maria mismo, nga nag-anak, nga mas labaw ug mas takus sa dungog kaysa kang Isaac, ingon usab ang dignidad ni Joachim ug Anna mas dako ug mas hataas kaysa kang Abraham ug Sarah. Wala nila kini nga dungog nakab-ot dayon, kondili pinaagi lamang sa mainitong pagpuasa ug pag-ampo; sa espirituhanong kasakit ug tinuoray nga kasubo nangaliya sila sa Dios alang niini: ug ang ilang kasubo nahimong kalipay, ang ilang kaulaw napamatud-an nga usa ka tigdala sa dakong dungog, ang ilang matinud-anong paghangyo usa ka giya sa pagdawat sa mga panalangin, ug ang pag-ampo ang labing maayong manalipod.

Si Joachim ug si Anna dugay nang nagmasubo ug naghilak tungod kay wala silay anak. Usa ka adlaw, sa usa ka dakong pista, nagdala si Joachim og halad sa Ginoong Dios sa Templo sa Jerusalem; kauban ni Joachim, ang tanang mga Israelita nagdala usab sa ilang mga halad isip halad-sunog sa Dios. Si Isakhar, nga mao ang Punong Pari niadtong panahona, misalikway sa pagdawat sa halad ni Joachim tungod kay siya walay anak.

'Dili matarong,' ingon niya, 'ang modawat og halad gikan kanimo, kay wala kay anak ug busa wala kay panalangin gikan sa Dios: sigurado nga aduna kay tinago nga mga sala.'

Ingon usab, usa ka Hudiyo gikan sa tribo ni Reuben, nga naghalad usab sa iyang mga halad uban sa uban, gisaway si Joakim, nga miingon:

Ngano man nga gusto ka maghalad og halad sa Dios sa akong atubangan? Wala ba ka kahibalo nga dili ka angay makig-uban namo sa paghalad og halad, kay dili ka magbilin og kaliwat sa Israel[6084] ?

[6084] Bisan pa gani ang mga patriyarka sa katawhang Israelita kanunay nga gihatagan sa saad sa Dios sa pagdaghan sa ilang mga kaliwatan; busa, giisip sa mga Israelita ang daghang kaliwatan ingon nga labing dakong kalipay ug panalangin gikan sa Dios. Sa laing bahin, subay sa karaang saad sa Dios, naglaum ang mga Israelinhon nga makita sa ilang mga kaliwatan ang 'Binhi sa Babaye' nga gisaad sa Dios – ang Mesiyas. Mao kini ang hinungdan nganong giisip sa mga Hudiyo ang kawalay anak nga usa ka grabeng kalisdanan ug silot gikan sa Dios tungod sa mga sala, ug giisip sa mga Hudiyo ang mga walay anak nga dagkong makasasala.

Kining mga pagpanamastamas nakapasubo pag-ayo kang Joakim, ug sa dakong kasubo mibiya siya sa templo sa Dios, napahiya ug napasipala; ang pista nahimong kasubo alang kaniya, ug ang kalipay sa pista napulihan sa kasubo. Lubos siyang nasubo, busa wala na siya mobalik sa balay, kondili miadto siya sa kamingawan ngadto sa mga magbalantay sa iyang mga panon sa karnero, ug didto siya naghilak tungod sa iyang pagkawalay anak ug tungod sa mga pagpasipala ug pagsaway nga iyang nadawat. Sa paghinumdom niya kang Abraham, ang iyang katigulangan, kinsa gihatagan sa Dios og anak bisan pa sa iyang katigulangon, Nagsugod si Joachim sa mainitong pag-ampo sa Ginoo aron hatagan siya sa susamang grasya, paminawon ang iyang pag-ampo, kalooyon siya, ug kuhaon gikan kaniya ang mga pang-insulto sa mga tawo, ug ihatag sa iyang kaminyoon ang bunga sa usa ka anak sa iyang katigulangon, sama sa gibuhat Niya kaniadto kang Abraham.

'Naa unta koy,' iyang pag-ampo, 'makatawag sa akong kaugalingon nga amahan sa usa ka anak, imbis nga, ingon usa ka walay anak nga lalaki nga gisalikway sa Dios, mag-antos sa pang-insulto sa mga tawo!'

Gikuyog ni Joachim ang maong pag-ampo sa pag-ayuno ug wala siya mokaon og tinapay sulod sa kap-atan ka adlaw.

'Dili ko mokaon,' matod niya, 'ug dili usab ko mobalik sa akong balay; himoa nga ang akong paghilak maoy akong pagkaon, ug kining kamingawan maoy akong puloy-anan, hangtod paminawon ko sa Ginoo nga Dios sa Israel ug tangtangon kining dunggoan gikan kanako.'

Sa samang paagi, ang iyang asawa, samtang naa sa balay, pagkadungog niya nga ang punong pari misalikway sa ilang halad, gisaway sila tungod sa ilang pagkawalay anak, ug nga ang iyang bana misulod sa kamingawan tungod sa dakong kasubo, nagahilak siya og luha nga dili mapahupay.

'Karon,' ingon niya, 'ako ang labing maluoy sa tanan: gisalikway sa Dios, gipakaulaw sa mga tawo, ug gibyaan sa akong bana! Unsa kaha akong pagahilak karon: ang akong pagka-balo, o ang akong pagka-walay anak, ang akong pagka-ulila, o ang kamatuoran nga wala ko giisip nga takus nga matawag nga inahan?!'

Busa naghilak siya nga mapait sa tanang adlaw.

Ang sulugoon ni Anna nga babaye, nga ginganlan og Judith, misulay sa paglipay kaniya, apan wala'y makahimo: kay kinsa bay makalipay sa usa ka tawo nga ang kasubo lawom sama sa dagat?

Usa ka adlaw, ang masubo nga si Anna misulod sa iyang tanaman, mipahiluna sa ilawom sa usa ka laurel nga kahoy, mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata nga puno sa luha paingon sa langit, nakakita siya og salag sa langgam sa kahoy nga adunay gagmay nga sisiw. Kining panan-aw naghatag kaniya og mas dako pang kasubo, ug siya misugod sa paghilak ug pagtawag:

'Lagmit na gayud ako, nga walay anak! Ako na tingali ang labing makasasala sa tanang anak nga babaye sa Israel, kay ako ra, sa tanang mga babaye, ang ingon ka napakaubos. Ang tanan nagbitbit sa bunga sa ilang sabakan sa ilang mga bukton – ang tanan makakaplag og kahupayan sa ilang mga anak: apan ako ra ang estranghero niining kalipay. Lagmit na gayud ako! Ang halad sa tanan gidawat sa templo sa Dios, ug sila gipasidunggan tungod kay sila nakapamunga og mga anak; apan ako ra ang gipahawa gikan sa templo sa akong Ginoo. Ka-ulaw nako! Kinsa pa kaha akong ikapareho sa akong kaugalingon? Dili sa mga langgam sa langit ni sa mga hayop sa yuta: kay bisan pa sila nagdala kanimo, O Ginoong Dios, sa bunga sa ilang paningkamot, samtang ako ra ang walay bunga. Dili gani nako ikumpara ang akong kaugalingon sa yuta: kay kini nagbunga ug naghatag og mga liso, ug sa pagbunga niini, nagpanalangin Kanimo, Langitnong Amahan; apan ako ra ang walay bunga dinhi sa yuta. Ka-ulaw nako, O Ginoo, O Ginoo! Ako ra, usa ka makasasala, ang walay kaliwatan. Ikaw, nga kaniadto naghatag kang Sara og anak, si Isaac, sa iyang tigulang na (Gen. 21:1–8), Ikaw, nga nagbukas sa sabakan ni Hannah, inahan sa imong propeta nga si Samuel (1 Sam. 1:20), tan-awa ako karon ug paminawa ang akong mga pag-ampo. O Ginoo sa mga Hukbo! Kabalo Ka sa kaulaw sa pagkawalay anak: tapusa ang kasubo sa akong kasingkasing ug ablihi ang akong sabakan, ug himoa ako, nga walay bunga, nga mamunga, aron among mahatod kanimo ang anak nga akong ipanganak ingon nga halad, panalangin, pag-awit, ug sa usa ka tingog among pagadayegon ang Imong kaluoy.

Samtang si Ana misinggit ingon niini, nagahilak ug nagasubo, ang Anghel sa Ginoo mitungha kaniya ug miingon:

'Hannah, Hannah! Nadungog na ang imong pag-ampo; ang imong mga paghuyop nakalabang sa mga panganod; ang imong mga luha nakaabot sa atubangan sa Dios; ug ikaw manamkon ug manganak og usa ka labing

bulahan nga Anak nga Babaye; pinaagi Kaniya ang tanang kaliwatan sa yuta pagapanalanginan, ug ang kaluwasan ihatag sa tibuok kalibutan; ang Iyang ngalan si Maria.'

Pagkadungog sa mga pulong sa Anghel, miyuko si Ana sa atubangan sa Dios ug miingon:

'Sama sa pagkabuhi sa Ginoo nga Dios, kon usa ka anak ang matawo kanako, ihalad ko siya sa pag-alagad sa Dios. Alagad siya Niya ug pasidunggan ang balaan nga ngalan sa Dios adlaw ug gabii sa tibuok niyang kinabuhi.'

Pagkahuman niini, napuno sa dili masukod nga kalipay, si Santa Ana midali paingon sa Herusalem aron magpasalamat sa Diyos pinaagi sa pag-ampo alang sa Iyang grasiyosong pagbisita.

Niadtong samang higayon, ang Anghel mitungha kang Joaquin sa kamingawan ug miingon:

'Joachim, Joachim! Nadungog sa Dios ang imong pag-ampo ug malipay Siya sa paghatag sa Iyang grasya kanimo: ang imong asawa nga si Anna maburos ug manganak kanimo og usa ka Anak nga Babaye, nga ang pagkatawo mahimong kalipay sa tibuok kalibutan. Ug ania ang usa ka timaan nga nagpahayag ako sa kamatuoran kanimo: adtoa ang Herusalem ngadto sa Templo sa Dios, ug didto, sa Bulawanong Pultahan, imong makita ang imong asawa nga si Anna, nga akong gipahibaloan usab sa maong butang."

Si Joachim, nga nabigla sa maong pahibalo sa anghel, naghimaya sa Dios ug nagpasalamat kaniya sa iyang kasingkasing ug sa iyang mga ngabil tungod sa Iyang dakong kaluoy; uban sa kalipay ug pagdayeg, midali siya paingon sa Templo sa Jerusalem. Didto, sumala sa gisulti kaniya sa Anghel, nakit-an niya si Anna sa Bulawanong Pultahan nga nag-ampo sa Dios, ug gisultihan niya siya sa mensahe sa Anghel. Gisultihan usab niya siya sa iyang nakita ug nadungog gikan sa anghel nga nagpahibalo sa pagkahimugso sa iyang anak nga babaye. Unya, gipadayeg ni Joachim ug Anna ang Dios, nga naghatag kanila og ingon ana kadako nga kaluoy, ug pagkahuman sa ilang pagsimba kaniya sa balaang templo, mibalik sila sa ilang panimalay.

Ug si Santa Ana naburos sa ika-siyam nga adlaw sa Disyembre, ug sa ikawalong adlaw sa Setyembre siya nanganak og usa ka anak nga babaye, ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria, ang sinugdanan ug manalipod sa atong kaluwasan, nga sa iyang pagkatawo naglipay ang langit ug ang yuta. Sa okasyon sa Iyang pagkatawo, naghalad si Joachim og dagkong gasa, halad, ug halad-sunog sa Dios, ug nadawat niya ang panalangin sa punong pari, sa mga pari, sa mga Levita, ug sa tanang katawhan tungod kay giisip siya nga takus sa panalangin sa Dios. Unya, nag-andam siya og usa ka maluho nga salo-salo sa iyang panimalay, ug ang tanan naghimaya sa Dios uban sa kalipay.

Gihigugma sa Iyang mga ginikanan ang nagdako nga Birhen Maria sama sa mabulag sa ilang mata, nga nahibalo, pinaagi sa usa ka espesyal nga pagpadayag gikan sa Dios, nga Siya mahimong kahayag sa tibuok kalibutan ug pagbag-o sa katawhan. Busa, gipadako nila Siya uban sa labing maampingong pag-atiman nga angay alang kaniya nga mahimong Inahan sa atong Manluluwas. Gihigugma nila Siya dili lang ingon usa ka dugay na nilang gihulat nga anak nga babaye, kondili gipasidunggan usab Siya ingon ilang Ginoo, samtang ginahinumduman nila ang mga pulong sa Anghel nga gisulti mahitungod Kaniya, ug sa ilang kasingkasing nakita daan nila ang unahon nga matuman Kaniya. Siya, sa baylo, nga napuno sa Balaang grasya, misteryosong gipakabaro ang iyang mga ginikanan sa maong grasya. Sama sa pagdan-ag sa adlaw sa mga bitoon sa langit pinaagi sa iyang mga sinag, nga naghatag kanila og mga partikulo sa iyang kahayag, mao usab si Maria nga gipili sa Dios, sama sa adlaw, nagdan-ag sa mga sinag sa grasya nga gihatag kaniya ngadto kang Joaquin ug Ana, aron sila usab mapuno sa Espiritu sa Dios ug hugot nga nagtuo sa pagtuman sa mga pulong sa Anghel.

Sa dihang tulo na ka tuig si Maria, gidala siya sa iyang mga ginikanan uban sa dakong dungog ngadto sa Templo sa Ginoo, kauban ang nagdan-ag nga mga lampara, ug gipahinungod siya sa pag-alagad sa Dios, sumala sa ilang saad. Pipila ka tuig human sa pagpresentar ni Maria sa Templo, namatay si San Joaquin sa edad nga walumpung anyos. Si Santa Ana, pagkabaloon nga balo, mibiya sa Nazaret ug miadto sa Herusalem, diin nagpabilin siya duol sa iyang Labawng Balaang Anak nga Babaye, nga nag-ampo nga walay hunong sa Templo sa Dios. Pagkahuman sa duha ka tuig nga nagpuyo sa Herusalem, siya natulog sa Ginoo sa edad nga 79[6085] .

O, unsa kamo ka-bulahan, balaan nga mga ginikanan, Joaquin ug Ana, tungod sa inyong Labawng Bulahan nga Anak nga Babaye!

[6085] Gisaulog sa Simbahan ang pagpanaw sa matarong nga si Ana niadtong ika-25 sa Hulyo.

Espesyal kamo nga gipanalanginan tungod sa Iyang Anak, ang among Ginoong Jesu-Kristo, pinaagi Kaniya ang tanang nasud ug katawhan sa kalibutan nakadawat og panalangin! Ang Balaang Simbahan matarong nga nagtawag kaninyo nga mga Magdala sa Dios[6086] , kay nasayud kita nga ang Dios natawo gikan sa inyong Labing Balaan nga Anak nga Babaye. Karon nga nagbarug kamo nga duol Kaniya sa langit, pag-ampo aron kami usab hatagan bisan gamay nga bahin sa inyong walay katapusang kalipay. Amen.

Troparion, Tono 1:

Sa ilang matarong nga kinabuhi sa balaan nga grasya, sila Joaquin ug Ana nag-anak para kanato sa Bata nga gihatag sa Dios; busa karon, ang Balaang Simbahan malipayon nga nagselebrar sa inyong dungganong handumanan, naglipay ug naghimaya sa Dios, nga nagtukod para kanato og sungay sa kaluwasan sa panimalay ni David.

Kontakion, Tono 2:

Nagakalipay karon si Ana, kay nabungkag ang iyang gapus sa pagka-walay anak, ug ginatagad niya ang Labing Balaan, nga nag-awhag sa tanan sa pagdayeg kaniya nga, gikan sa iyang sabakan, gihatag sa katawhan ang Usa ka Inahan ug ang Walay Sala.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Severian

Gisaulog sa ika-9 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa dautang Haring Licinius, sa dihang gidakop ug gipriso ni Agricola, ang gobernador sa Sebaste[6087] , ang kap-atan ka balaang martir, nagpuyo sa maong rehiyon ang usa ka tawo nga ginganlan og Severian, nga halangdon ang kaliwatan.

Kristohanon si Severian. Kanunay niyang gibisita ang kap-atan ka mga martir sa prisohan, ug gipalig-on niya sila sa ilang pagkamartir alang sa ngalan ni Cristo; ug napuno sila sa gugma sa ilang Ginoo nga bisan pa ang bugnaw nga tubig sa Danaw Sebaste wala makapalong niining balaan nga gugma sulod nila; Gisugo sa walay balaod nga magmamando nga mosulod sa tubig sa lanaw, nagkahiusa silang nagpanghimatuud sa ngalan ni Hesukristo sa atubangan sa ilang magmamartir ug didto namatay sila isip mga martir[6088] .

Sumala sa pag-antos sa mga martir sa Sebaste – sa dihang si Lysius, usa ka tawo nga mabangis ug malupigon sama sa usa ka buangis nga hayop, nga naglaglag sa mga magtutuo ug nagbubo sa dugo sa mga Kristohanon – miabot ang panahon para usab kang Santo Severiano nga buhaton ang parehas nga buhat ug pakigbisog nga iyang gipukaw sa uban pinaagi sa iyang mga pulong.

Miapil ang mga manlalapas sa atubangan sa gobernador sa probinsya ug misugod sila sa pagsulti kaniya:

'Ang dungog sa atong dagkong diyos gikunhod niining siyudad ni Severian: dili lang siya mismo ang wala magpasidungog o magsimba kanila, apan nagtambag usab siya sa daghang uban nga pasipalahan ug pagdumotan sila. Nagtuo siya sa Gipa-krusipikar, ginatudlo niya sa uban ang maong pagtuo, ug daghan na ang nibalhin aron mosunod kaniya; busa kon dili nimo siya patyon, ang tibuok siyudad mosunod sa iyang pagtuo sa dili madugay:

[6086] Adlaw-adlaw, sa katapusan sa Balaang Serbisyo, sa paghuman sa Serbisyo, ang Simbahan nag-ampo alang sa kaluoy ug kaluwasan gikan sa Ginoo alang sa mga mobiya sa simbahan, pinaagi sa pag-ampo sa Inahan sa Dios ug sa balaan ug matarong nga mga ginikanan sa Dios nga sila Joaquin ug Ana; ug matag-tuig gisaulog sila sa adlaw pagkahuman sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios, kay angay nga pasidunggan ang iyang balaan nga mga ginikanan pagkahuman sa pista sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios.

[6087] Ang Sebaste usa ka siyudad sa Armenia.

[6088] Ang mga Martir sa Sebaste nag-antos niadtong tuig 320. Ang ilang paghinumdom mao ang Marso 9. Ang ilang hagiograpiya nagasaysay nga, tungod sa ilang walay paglubad nga pag-angkon sa pagtuo, gipahirapan sila; gisilotan sila nga magpabilin sa gabii sa usa ka lanaw nga natabonan sa yelo, sa nagatutok nga hangin sa amihanan, ug sa sunod adlaw, human sa dugang mabug-at nga mga pag-antos, gisunog sila.

ug ang mga dios masuko sa atong siyudad ug bawi-on nila ang ilang pabor gikan niini, ug ang hari, sa diha nga makadungog niini, dili magpakita og kalooy kanato."

Pagkadungog niini, gipadala ni gobernador Lysius ang iyang mga sulugoon aron dakpon si Severian ug dalhon siya sa iyang atubangan. Apan ang sundalo ni Kristo, nga wala maghulat nga moabot pa ang mga sugo aron dakpon siya, miadto sa iyang kaugalingon sa wala pa sila moabot, ug sa dihang mitindog siya sa atubangan ni Lysius, mitug-an siya kaniya nga mapangahas ug walay kahadlok:

'Dili ba igo na kanimo, Gobernador, nga atubangon ang imong kaugalingong pagkaguba, nga gusto pa usab nimo nga laglagon ang among mga kalag ug, sama sa usa ka premyo, ihatag kini sa gahum sa mga demonyo? Apan hibaloa kini: nakigbatok kamo sa mga tawo nga maisug dinhi, dili sa mga mahadlokon o mahiyagon; kay para kanako, ingon sa akong banal nga magtutudlo nga si Pablo, *'ang pagkinabuhi mao si Cristo, ug ang pagkamatay usa ka ganansya'* (Fil. 1:21).

Si Gobernador Lysius, pagkadungog niini nga mga pulong, mihunong sa usa ka gutlo; unya, samtang nagtutok sa mga sulugoon nga nagtindog sa iyang atubangan ug nagtudlo kang Severian sa iyang kamot, miingon siya kanila nga masuko:

'Dala ninyo siya ug bugbog-a siya pag-ayo—aron makat-on siya kung unsa ka mapainubsanon ang angayng pagpakig-istorya sa usa ka gobernador.'

Sa dihang gisugdan na nila og pahirap ang santo, nalipay siya nga giisip siyang takus nga mag-antos alang kang Kristo, ug gida-aw niya ang mga pulong sa Salmo, nga daw usa ka kahupayan kaniya sa iyang pag-antos: *'Sa akong likod ang mga mag-uuma nag-arado, naghimo sa ilang taas nga mga gulis'*[6089] (Sal. 128:3).

Ang tortyurador, pagkakita nga gikapoy na ang iyang mga sulugoon, apan nabantayan gihapon ang parehas nga kalinaw ug kaisog sa nawong sa martir, gisugo sila nga undangon ang pagpigo kaniya; unya, mituyok kaniya, miingon siya:

'Tan-awa karon, pinaagi sa imong mga samad, mahibal-an nimo nga ang imong Kristo wala maghatag kanimo og kalipay ni kalamboan sa kinabuhi.'

Mitubag ang martir:

'Kung ang mga mata sa imong kalag dili lang natabonan sa kangitngit sa pagkawalay Diyos, ipadayag unta nako kanimo pila ka mga panalangin ang akong mga pag-antos nga nag-ampo alang kanako sa atubangan ni Kristo. Apan karon, tungod sa imong pagkadautan, unsa may akong makab-ot, sama sa pagpasiga og kandila sa atubangan sa mga buta o pagkanta og kanta sa atubangan sa mga bingi? O huwes! Kung dili ka ingon ana ka bulag ug bingi, mailhan unta nimo ang grasya ni Kristo ug ang gahum nga nagpalig-on kanako.

Kini ug daghan pang mga pulong sa balaan nga martir nakapukaw sa gobernador og labi pang kasuko. Pagkahuman niya pagbitay sa martir sa usa ka kahoy, gisugo niya nga kiskisan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Si San Severiano, taliwala sa iyang grabeng pag-antos, nag-ampo niini sa Dios:

'Jesukristo, Ikaw nga kaniadto gibitay sa krus, nga nagpabungkag sa garbo sa kaaway ug hangtod karon gidayeg tungod sa tanan nimong katingalahang mga buhat, ani-a ug tabangi ako, ug pugonga ang gahum sa malisyosong magpapasakit; tambali ang akong nabungkag nga mga bukog ug hatagi ako nga makahuman ko nga maisugon ang buhat sa pagkamartir!'

Ug ang mga sulugoon nga nagpahirap sa santo nag-ilis-ilis; sa katapusan, pagkahuman sa dugay nga pagpanglutos kaniya, gidala siya nila sa prisohan sumala sa sugo sa gobernador. Sa iyang pagpadulong sa bilanggoan, napamatud-an sa balaan nga martir nga siya usa ka maalamon nga manulti ug, daw wala'y gibati nga kasakit gikan sa iyang pag-antos, naghambog siya sa mga samad nga nadawat niya alang kang Kristo. Samtang naglakaw siya sa siyudad, nga nagtudlo sa iyang mga samad, uban sa masidlak nga nawong ug matam-is nga mga pulong, misulti siya ingani, nga nagtubag sa kadaghanan sa mga tawo nga nagtan-aw:

'O mga tawo, tan-awa ako ug sabta ang kalipay nga akong nabati karon! Kamo, tingali, karon nagtan-aw kanako nga labing mapait ug kabos sa tanan, kay gikuhaan ko dili lang sa akong pansamantalang dungog ug bahandi, apan pati na sa akong panglawas. Apan karon, mas malipayon ako kaysa kaninyong tanan. Kay ang mga samad nga akong nadawat alang sa ngalan ni Cristo mas bililhon kanako kaysa bisan unsang kalipay dinhi sa yuta;

[6089] Ang pulong nga propetiko dinhi nagtumong sa mga latigo ug samad nga gipahinabo sa ilang dautang mga mananakit sa mga madaugong martir.

ang dugo nga akong nabubo, ug ang mantsa nga , mas bililhon pa kaysa purpura nga besti sa usa ka hari; ug ang pag-antos mismo nga akong ginasagubang alang sa akong Ginoo walay ikatandi nga mas makalipay kanako kaysa sa tanan ninyong kahupayan dinhi sa yuta, nga inyong gihigugma pag-ayo. Ug bahin sa akong hataas nga ranggo ug bahandi—unsa man kini kondili kawang, abog, ug pangdani ning kalibutan, nga akong gikurog sama sa hugaw sa akong tiil samtang mosaka ko sa labing hataas nga dungog sa martir ug modawat sa dili mahurot nga bahandi? Para kanako, ang pagtawag nga martir mas himayaon pa kaysa bisan unsang ranggo sa hari, samtang ang pagkawala sa bahandi alang kang Kristo mas bililhon pa kaysa mga bahandi sa tanang hari sa yuta. Ug bisan ang kahimsog, kusog, ug katahum nga kaniadto akong gipanag-iya—unsa man kini kundi sakit, kahuyang, ug kapintas? Kung ang mga miyembro sa akong lawas dili karon masamdan alang kang Kristo, ug dili mababad sa dugo, dili sila mahimong akong mga miyembro, kondili mahimong mga gapus ug bilanggoan sa akong kalag; apan karon, samtang sila gipaka-antos alang kang Kristo, tinuod gayud nga sila ang akong mga bukton. Karon, samtang ang akong unod gipatay, kini himsog ug lig-on; ang akong kaanyag naa uban kanako, bisan karon – nga wala koy porma sa tawo ug nagpakita, ingon sa usa ka dakong samad, kay si Kristo usab gisamaran gikan sa ulo hangtod sa tiil. *'Karon nagakalipay ako sa akong pag-antos alang kaninyo, ug sa akong unod ginatuman ko ang nahibilin sa mga kasakit ni Cristo alang sa Iyang Lawas'* (Col. 1:24). Kamo, samtang nagtutok sa akong mga samad, hunahunaa ang ganti niini: dili masabtan sa hunahuna, ni mapadayag sa mga pulong, ang mga panalangin nga gihatag karon sa imortal nga Hari sa mga nag-antos alang Niya, ug nga Iyang gitagana alang kanila sa langit alang sa walay katapusang kalipay. Ang pag-antos alang kang Kristo usa ka kalipay sa iyang kaugalingon, ug ang pagkatay para Niya mas labi pang gitinguha. O mga higala! Kung adunay bisan kinsa dinhi kanato, kung adunay bisan usa sa matinud-anong mga sulugoon ni Kristo nga makita sa taliwala niining dili motuo nga katawhan, nan, samtang nagtan-aw kamo kanako nga nag-antos, lig-ona ang inyong mga kasingkasing, kaisog kamo ug ayaw kamo kahadlok. Ayaw tugoti nga bisan usa ka pag-antos makapahawa kaninyo gikan sa labing matam-is nga ngalan ni Jesu-Kristo: ayaw kamo kahadlok sa pagputol sa espada, sa pagpainit sa hurno, o sa kasuko sa mga mabangis nga hayop! Ayaw usab kamo pasagdi sa pagpangdayeg sa magpapasakit, o sa saad sa mga gasa ug dungog. Tapaka kini tanan sa ilawom sa inyong tiil sama sa dayami, aron kamo magahari uban ni Kristo.

Samtang nagasulti si Severian og ingon niini, usa ka dakong grupo ang misunod kaniya. Sa pagpaminaw kaniya, giuban sa mga tawo ang balaang martir hangtod sa selda. Sa paglabay kaniya didto, naglipay ang sundalo ni Kristo sama sa pag-anaa sa hayag nga palasyo, ug gihalokan niya ang mismong dapit diin gibilanggo ang upat ka pulo ka balaang martir, nga kanunay niyang giduaw aron makig-istorya kanila kaniadto. Nabilin siya sa bilanggoan sulod sa lima ka adlaw, ug dayon gidala pag-usab sa atubangan sa hukmanan.

Sa paglitis, si Lysius, sama sa lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero, nagpakaaron-ingnon nga nakig-amgo sa balaan ug misugod sa malimbungon nga pakigpulong kaniya:

Makita sa tanang diyos, Severian, kung unsa kaayo ko nimo kalooy-an, ug dako kaayo akong katingala nga ikaw, nga usa ka bantugan, dungog ug respetado nga tawo, sa imong kaugalingong kabubut-on gikuhaan ang imong kaugalingon niining malipayong kalibutan. 'Daygon unta nako ang imong pagkamapailubon ug kaisog, apan kon gamiton nimo kini batok sa imong mga kaaway; ang pakig-away batok sa puthaw ug kalayo, batok sa mga mananap ug bato, ug sa ingon makaguba ka sa imong kaugalingon, usa ka buang kaayo nga paningkamot. Ug karon, nabungkag na ang imong kusog ug nabungkag-bungkag na ang imong lawas.'

Samtang nagasulti niini, ang walay-balaod nga mananakit naningkamot nga limbongan sa malimbungon nga paagi ang tinuod nga sulugoon ni Kristo, apan mitubag kini nga mapangahas:

'Ayaw pag-utlo sa akong lawas nga natabonan sa mga samad, kondili padagaya pa gayud ang akong pag-antos. Dili lang ko nimo hampakon ug ukay-ukayon ang akong lawas, kondili batoan pa ko, sunogon sa kalayo, ug buhata ang bisan unsa nga imong gusto ug makaya. Dili nimo ko gayud malikayan sa akong Ginoo. Mawad-an ka sa gana sa pagpanakit kanako sa dili pa ko mapul-an sa pag-antos alang sa ngalan ni Cristo.

Unya ang tortyurador, nga mibiya sa iyang limbong, mitugot sa iyang kasagarang kalagot ug nagmando nga si Santo Severiano pagahampakon sa baba gamit ang mga bato, samtang nagdeklara:

'Ayaw paglitok sa ngalan ni Cristo sa imong dila, ug ayaw pagsamok sa dunggan sa mga magmamando pinaagi sa paghisgot niining maong ngalan.'

Ang balaan nga martir, nga nabuka na ang mga ngabil tungod sa mga hampak, mitubag sa taga-antos:

'Makaluluoy nga tawo! Kung naghimo ka og puloy-anan sa imong kalag para sa mga demonyo, sigurado nga dili na makaya sa imong mga dalunggan ang pagbanggit sa ngalan ni Cristo!'

Gisugo ni Lysius nga ibitay pag-usab ang martir sa kahoy ug hikason gamit ang mga kuko nga puthaw. Si Severian, bisan pa sa malupit nga pagpanakit kaniya, miingon:

'Usa ra ka samad akong giisip nga malupigon—kadtong nagbulag sa usa ka tawo gikan kang Kristo: apan kining tanan nga mga samad mas kalipay kini para kanako kaysa kasakit, kay pinaagi sa pagbulag kanako sa tanang butang sa kalibutan, naghiusa kini kanako kang Kristo.'[6090]

Ug miingon pag-usab kaniya ang gobernador:

'Severian, halad og halad sa mga dios, ug maluwas ka gikan sa imong pag-antos.'

Niini, wala'y tubag ang sundalo ni Kristo; hinay-hinay lang siyang miingon:

– *'Kay giisip ko nga ang mga pag-antos karon dili takos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Si Lysius, nga nasuko kay wala tubaga sa martir ang iyang mga pulong, naghimo og bag-ong porma sa pagpanakit kaniya: pagkahuman nilang gikuha ang santo gikan sa kahoy, gidala nila siya sa pader sa siyudad ug, pagkahuman nila og gapos og bug-at nga mga bato—usa sa iyang liog ug usa sa iyang mga tiil—ug giputotan ang iyang lawas og pisi, gibitay nila siya sa kahitas-an gikan sa pader.

Samtang nagbitay sa ingon ani nga paagi, gisumite sa santo ang iyang matarong nga kalag sa kamot sa Tagahatag sa Pagkamartir—si Kristo, iyang Lord[6091] ; pipila ka mga Kristohanon, pagkahuman nilang gikuha ang iyang bililhon nga lawas gikan sa pader sa gabii, gidala kini ngadto sa dapit diin kaniadto nagpuyo ang martir. Sa ilang pagduol, samtang gidala siya uban ang dakong pagrespeto ug nag-awit og mga salmo, halos tanan nga lumolupyo sa baryo diin nahimutang ang balay ni Severian migawas aron masugat ang balaang relikya: ang tigulang ug batan-on pareho nga nagdali-dali, nag-una-una aron, daw, sila unta ang unang makadawat og panalangin gikan sa mapailubon nga sulugoon sa Dios. Nagpabilin ra sa balay ang asawa sa usa sa mga ulipon ni Severian, nagahilak sa lawas sa iyang bana: bag-o pa lang kini namatay ug nagahigda pa sa balay, wala pa mailot. Ug nagahilak siya kaniya, nagasulti kaniya nga daw buhi pa siya:

'Tan-awa, nagkadool na ang atong agalon sa balay, ug ang tanan migawas aron masugat siya; ikaw ra ang wala mogawas—ug ako mipabilin tungod kanimo. Busa, barog ka aron masugat ang imong agalon.'

Sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niini, mibangon dayon ang patay nga lalaki sama sa pagmata gikan sa tulog, migawas aron atubangon ang mga nagbitbit sa balaang relikya, ug, mitarok sa yuta sa atubangan nila, malipayong gihalokan ang lawas sa iyang agalon. Sa dihang nakita sa mga tawo nga nabanhaw ang namatay sa pag-abot sa balaang lawas sa ilang baryo, nabigla sila sa maong milagro, gidayeg ang Ginoo, ug gisugdan nila paghalok ang mga balaang relikya uban sa labi pang dakong kadasig.

Misulod ang panagbangi tali sa mga lumolupyo sa maong baryo bahin sa paglubong sa balaang martir: ang uban gusto siya ilubong sa usa ka dapit, samtang ang uban pabor sa lain. Usa ka korona nga hinablon gikan sa matahum nga mga bulak ang nahimutang ibabaw sa mga relikya ni Severian; kalit lang, usa ka agila ang mitungha gikan sa wala damha ug gikuha ang korona; pagkahuman molupad og mubo nga gilay-on, mibalik ang agila sa yuta. Ang tanan nga nakasaksi niini misunod sa paglupad sa agila, ug sa dihang naduol sila niini, hinay-hinay kini milupad uban ang korona; misunod usab ang mga tawo niini. Ug sa ingon niini, gidala sa agila ang mga debotong lumolupyo ngadto sa pinakaduol nga disyerto, ug didto, mitindog kini sa usa ka hataas ug matahum nga bukid ug gibutang ang korona niini, unya nawala kini sa panan-aw. Ang mga tawo, sa dihang nakit-an nila ang korona sa martir sa bukid, nakahukom nga gipili sa Ginoo nga didto ipahulay ang balaan nga lawas ni Severian; ug pagkahuman kuhaon ang mga relikya, ilang gilubong kini sa maong bukid uban sa angay nga dungog; ug daghang pag-ayo ang nahitabo sa lubnganan sa martir ni Kristo nga si[6092] .

[6090] Ang kahulugan sa maong panultihon mao nga ang balaang martir, sama kang Apostol Pablo, nga nabati nga kulang pa sa iyang unod ang mga pag-antos ug kasubo nga gidala ni Kristo, nangita og higayon aron mapunan kini, ug naglipay nga nakakaplag siya og ingon nga higayon pinaagi sa iyang pag-antos alang sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo.

[6091] Ang pagkamartir ni Severian nahitabo sa tuig 320, sa samang pagpanlutos sa 40 ka Martir sa Sebaste, apan unom ka bulan pagkahuman.

[6092] Ang pagbalhin sa balaan nga relikya sa martir nahitabo 15 ka tuig pagkahuman sa iyang kamatayon.

Mahitungod sa giingon nga sulugoon, nga nabanhaw gikan sa mga patay atol sa pagbalhin sa balaan nga relikya ni Severian, siya nabuhi pa og napulo'g lima ka tuig, nga nagpabilin kanunay sa lubnganan sa iyang agalon.

Tungod niini tanan, himaya sa Dios, ang Usa sa Trinidad: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kalang-kalangon sa mga kapanahonan! Amen.

Paghinumdom kang Banal Nikita, usa ka tinago nga sulugoon sa Dios, nga nakita sa diakono Sozont

Paghandum sa ika-9 sa Septyembre

Ang tinago nga sulugoon sa Dios, ang bulahang Nikita, nga nailhan nga 'chartularius'[6093] , natawo ug gipadako sa mga maharlikang ginikanan sa Constantinople; Nagpuyo sa kalibutan samtang tinago nga nag-alagad sa Dios, nakapahimuot kaayo siya Kaniya nga ang mga pultahan sa simbahan mubukas sa ilang kaugalingon sa dihang moanha siya aron mag-ampo sa tungang gabii, ug usa ka lampara, nga wala gisindihan sa kamot sa tawo, ang mosidlak kaniya; ug napakita niya kang Diakono Sozont ang usa ka namatay nga pari nga daw buhi pa, nga adunay usa ka sugilanon bahin niini.

Usa ka matinud-anon nga pari ug usa ka debotong diakono nahigugma sa usag usa sa Dios, apan pagkahuman sa pipila ka panahon, silang duha, tungod sa impluwensya sa usa ka yawa nga panikas, gibalhin ang ilang gugma ngadto sa pagkabig-ay. Ang ngalan sa diakono mao si Sozont, samtang ang ngalan sa pari nagpabilin nga wala mailhi. Nagpabilin silang magkasumpaki sulod sa dugay nga panahon, ug namatay ang pari samtang nagbitbit gihapon niining mga pagbati. Unya, ang diakono nasamokan sa hunahuna ug gilutos sa iyang konsensya nga wala niya tapusi ang iyang pagkasumpaki sa pari ni wala niya pahilomon ang iyang kasuko pinaagi sa pagpasaylo. Busa, mibiyahe siya aron mangita og maalamon nga espirituhanong amahan nga iyang ikasaligan sa iyang konsensya, ug naglibot-libot siya sa mga walay sulod nga lugar, nga nangita og mananambal para sa sakit sa iyang kasingkasing; sa katapusan, pagkakita niya sa usa ka balaan nga tigulang nga daghan kaayong hiyas, iyang gikumpisal kaniya ang iyang sala nga kasuko ug ang pagdumot nga iyang gipangbati batok sa pari, ug nangayo siya og pasaylo.

Miingon kaniya ang tigulang: *'Ang bisan kinsa nga mangayo makadawat, ug ang bisan kinsa nga mangita makakaplag, ug sa bisan kinsa nga motuktok, pagabuksan ang pultahan'* (Mat. 7:7; Lucas 11:10–11). Maayo ang imong gibuhat, igsoon, sa pagpangita og paspas nga solusyon niining grabeng sala; unta tabangan ka sa Ginoo, kay dili ako ang angay nga magpakig-uli kanimo, akong anak, sa namatay na. Bisan pa niana, baliki sa Constantinople, diin ka gikan; sa diha nga moabot ka sa gabii sa dakong Simbahan ni Santa Sophia[6094] , tindog sa kilid sa dakong ug matahum nga pultahan, ug kinsa man ang imong makita nga unang moduol sa pultahan, yumuko ka kaniya, sultihi siya bahin kanamo ug ihatag kaniya kini nga selyadong sulat; gikan kanila ka makadawat og pagtul-id alang sa imong sala.

Ang diakono, nga nagsunod sa sugo sa iyang espirituhanong amahan, misulod sa siyudad, nakaabot sa pultahan sa Simbahan ni Santa Sofia sa gabii, ug nagpabilin nga naghulat sa pag-abot sa usa ka dili mailhi nga tawo. Ug tan-awa, nakita niya ang usa ka lalaki nga nagaduol sa pultahan – mao kini si bulahan Nikita, nga mao ang gisaysay niining sugilanona. Niyuko ang diakono kaniya, gihalokan siya, gihatagan sa sulat sa tigulang, ug gipadayag ang iyang kasubo kaniya. Ang lalaki, pagkahuman maminaw sa pag-ako sa diakono, ug pagkahuman nila paghisgot ug pagbasa sa sulat nga nadawat niya gikan sa tigulang, kalit siyang nanghilak ug miingon:

'Unsaon nako pagbuhat sa usa ka buluhaton nga labaw pa sa akong kusog? Bisan pa niana, sa pagsalig sa mga pag-ampo sa nagpadala kanimo, ug kutob sa pagtabang kanako sa Dios, buhaton nako ang gisugo kanako.' Pagkahuman niya niini, mitindog siya sa pultahan ug, gitaas ang iyang mga kamot paingon sa langit, misugod siya

---

[6093] Sa Simbahang Griyego, ang 'chartoularii' mao ang mga manunulat nga kauban sa mga opisyal sa simbahan. – Ang kinabuhi ug mga buhat ni Beato Nikita, usa ka tinago nga sulugoon sa Dios, gikan pa sa ika-12 nga siglo.

[6094] Dinhi, siyempre, nagtindog ang labing matahum nga katedral nga gipahinungod kang Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios – nga gitukod sa Emperador nga Byzantine nga si Justiniano ang Dako sa Constantinople niadtong 537. Niadtong 1453, pagkahuman sa pagsakop sa Constantinople sa mga Turko, ang Hagia Sophia giusab ngadto sa usa ka moske.

og ampo sa hinay nga tingog. Unya, mituhop siya ug mipanaog sa iyang ulo sa yuta, nagpadayon siya sa hilom nga pag-ampo; ug pagkahuman sa pipila ka gutlo, mibangon siya sa iyang mga tiil, ug miingon:

'Ginoo, ablihi kanamo ang mga ganghaan sa Imong kaluoy!'

Kalit lang nga nabuksan sa iyang kaugalingon ang vestibulo sa simbahan, ug ang bulahan nga si Nikita, gikuptan sa kamot ang diakono, misulod sa portiko ug, sa pagduol sa mismong pultahan sa simbahan, miingon kaniya: 'Barog dinhi nga dili molihok,' samtang siya mismo mitungo sa hagdanan sa simbahan; nabuksan ang mga pultahan, ug misulod siya. Sa dihang nagsugod siya og pag-ampo sa tunga-tunga sa simbahan, usa ka nagdan-ag nga lampara ang mibaba gikan sa kisame sa simbahan ibabaw sa ulo sa tawo ug gipadan-ag ang tibuok simbahan; unya miadto siya sa halaran, ug didto ang mga pultahan mibukas sa ilang kaugalingon; mitungo sa iyang ulo ug nag-ampo sa hilom, migawas siya paingon sa diyakono, ug usab ang tanang pultahan nagsirado sa ilang kaugalingon. Sa pagkakita niini, nahadlok ang diyakono ug wala na siya misuod sa lalaki, kay gikuptan siya sa dakong kahadlok; labaw pa, ang iyang nawong sa diyakono daw nawong sa usa ka anghel, napasidunggan sa pag-ampo. Ug ang diyakono miingon sa iyang kaugalingon: 'Dili ba kini usa ka anghel?' Apan kini wala makalingkawas sa pagtagad sa lalaki, ug miingon siya sa diyakono:

'Ngano man nga nabalaka ka sa paghunahuna kanako? Tuohi nga ako usab usa ka tawo nga unod ug dugo, natawo sa usa ka dungganong pamilya ug nagdako dinhi sa siyudad. Ang grasya sa Dios, kon Iyang buot, epektibo bisan pa sa kahuyang. Manglakbay kita sa dalan nga nagpaabut kanato!'

Pagkahuman niini, mibiyahe siya paingon sa merkado, ug gisundan siya sa diakono. Pag-abot nila sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, mibukas pag-usab ang mga pultahan sa simbahan ingon tubag sa pag-ampo; human magpabilin sa sulod sa simbahan aron mag-ampo, migawas ang balaan sa Dios, ug nagsira ra ang mga pultahan sa ilang kaugalingon. Ang diakono, sa pagkakita niini, nahadlok kaayo ug miingon sa iyang kasingkasing : 'Ginoo, kalooy-a kami!' Busa mibiyahe sila paingon sa Simbahan sa Blachernae. Sa ulahi, nasabtan sa diakono nga ang prosisyon sa mga simbahan nga iyang nasaksihan nahitabo sa ingon ka paspas nga daw naglupad ang mga balaan sama sa mga langgam. Sa dihang miabot sila sa pultahan sa Simbahan sa Blachernae[6095] , ug ang lalaki naghalad og pag-ampo nga puno sa luha, kalit lang—sama sa nahitabo sa ubang mga simbahan—nga ang mga pultahan misugod og abli sa ilang kaugalingon; pagkahuman ibutang ang diakono sa ganghaan ug sugoan siya nga tan-awon pag-ayo ang sulod, misulod siya sa simbahan, mituhop, ug misugod sa mainitong pag-ampo. Ang diakon, nga nagbarog sa ganghaan, nakakita og kahayag sulod sa simbahan nga nagpasiga sa tanang palibot kaniya, ug usa ka hayag nga hulagway sa usa ka diakon nga migawas gikan sa santuwaryo ug nagpaninsinsyo sa tibuok simbahan. Paglabay sa mubo nga panahon, nakita niya ang mga hulagway sa mga pari nga nagsul-ob og puti nga kasuotan nga migawas gikan sa santuwaryo paingon sa tunga-tunga sa simbahan; nakakita usab siya og lain pang grupo sa mga pari nga nagsul-ob og pula nga kasul-oban; nagtigom silang tanan sa tunga-tunga sa simbahan ug nag-awit og matahum ug medyo talagsaong mga himno sa simbahan, nga wala gani nahinumduman sa diyakono bisan usa, gawas lang sa 'Alleluia'.

Ang lalaki, bisan pa niana, mibangon pagkahuman sa iyang pag-ampo, ug miingon sa diakono:

'Igsoon, mosulod ka sa simbahan nga walay kahadlok ug tan-awa ang mga pari nga nagbarog sa wala: dili ba nimo mailhan ang pari nga inyong nagkasinupak?'

Ang diakon, misulod nga nangurog sa kahadlok ug miduol sa tawo sa Dios, mitan-aw sa wala ug wala niya makita ang pari nga iyang gipangita. Ang tawo nga ang hitsura sama sa anghel nagsugo sa diakon nga tan-awon usab sa tuo taliwala sa mga pari. Mitutok ang diakono ug nakita ang pari nga iyang kaatbang, ug gitudlo kini sa tawo sa Dios. Miingon ang tawo sa Dios sa diakono:

'Adto ug sultihi ang pari nga imong nakaila: Si Nikita nga manunulat nagtindog sa gawas sa simbahan ug nagtawag kanimo nga moadto kaniya!'

[6095] Ang Vlacherna – usa ka distrito sa Constantinople nga nahimutang sa kasadpang kanto sa siyudad – nailhan sa tibuok Sidlakan tungod sa mga balaan nga dapit niini sa panahon sa Imperyong Byzantine. Ang Vlacherna ilado kaayo tungod sa Simbahan sa Inahan sa Dios, nga gitukod ni Emperador Leo ang Dako; sa iyang paghari, niadtong 474, ang balaang mga bisti sa Labawng Balaang Inahan sa Dios, nga gikan sa Palestina, gipahimutang sa maong simbahan.

Miadto ang diakono sumala sa gisugo, gikuptan niya sa tuo nga kamot ang pari ug gidala siya ngadto sa tawo sa Dios, nga niadto nakagawas na sa simbahan. Gitan-aw niya pag-ayo ang pari ug miingon sa malumo nga tingog:

'Amahan Presbiter, pakig-istorya sa imong igsoon ug tapusa na ang panagbangi tali kaninyo.'

Sa diha-diha dayon, ang pari ug ang diakono mitukkod atubanganay ug, human sa taas nga pagbinayloay sa pangumusta, gitapos nila ang ilang panagbangi. Pagkahuman sa pag-uli sa panag-uyon, misulod ang pari sa simbahan ug mibalik sa iyang puwesto, samtang si Nikita, ang tawo sa Dios, mihukom sa atubangan sa ganghaan sa simbahan, ug dayon misira ang mga pultahan sa simbahan. Unya, kauban ang diyakono, mibiyahe na siya pauli. Pagkahuman nila makabiyahe og pila ka milya, miingon ang bulahan nga si Nikita sa diyakono:

'Igaong Sozont, luwasa ang imong kalag alang sa imong kaugalingon ug alang kanako; ug sultihi ang amahan nga nagpadala kanimo nga ang pagkabalaan sa iyang balaang pag-ampo ug iyang pagsalig sa Dios makapabangon pa gani sa mga patay!'

Pagkahuman niya og sulti niini, nawala ang bulahan sa panan-aw sa diakono. Ang diakono, sa dihang mihapa sa dapit diin nagtindog ang mga tiil niining katingalahang tawo, miadto sa tigulang—ang iyang espirituhanong amahan—uban ang kahadlok ug kalipay, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios tungod kay gitugotan Siya kaniya, sa usa ka katingalahang ug milagrosong paagi, sa pakig-uli sa namatay nga pari, pinaagi sa mga pag-ampo sa tinago nga sulugoon sa Dios, si Nikita nga Chartularius, nga nakapahimuot kaayo sa Dios taliwala sa mga tawo ug sa kagubot sa kalibutan.

Paghinumdom sa Balaang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso

Gisaulog sa ika-9 sa Septyembre

Sa ika-21 ka tuig sa paghari ni Emperador Teodosio ang Bata, anak ni Arkadio, gitigum ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso[6096] tungod sa mosunod nga hinungdan. Si Nestorio, nga dili angay naggunit sa katungdanan nga Patriarka sa Constantinople[6097] , misugod sa pagwali og bakak nga doktrina nga susama sa mga pagtulon-an sa sayong heretiko nga si Pablo sa Samosata, ingon man usab sa mga pagtulon-an ni Diodoro sa Tarsus[6098] . Wala siya magduha-duha sa pag-angkon nga si Kristo, ang Bugtong Anak sa Dios, Kinsa tungod kanato ug alang sa atong kaluwasan nahimong tawo ug nagsul-ob og porma sa tawo, Kinsa sa walay katapusan gipanganak gikan sa Dios Amahan nga walay inahan, apan natawo sa yuta ingon usa ka tawo nga walay amahan, wala'y usa ka Persona o usa ka Hipostasis, kondili duha ka lain-laing Persona: usa ka divine ug ang usa ka human. Ug mahitungod sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, iyang gitudlo nga dili matarong nga dili siya tawgon nga Inahan sa Dios, kondili Inahan ni Kristo, nga nagdumili sa pag-ila nga siya gayud ang nanganak sa Pulong sa Dios sa unod. Si San Cirilo, Arsobispo sa Alexandria[6099] , misulat kaniya og taas nga sulat,

---

[6096] Si Theodosius II, o ang Bata – usa ka Sidlakang Romano (Byzantine) nga emperador, apo ni Theodosius ang Dako, nga naghari gikan sa 408 hangtod 450 – ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong 431. – Efeso – usa ka siyudad sa Ionia sa kasadpang baybayon sa Asia Minor, nga sa sinugdan mao ang sentro sa mga kolonya sa Griyego sa Asia Minor, ug sa panahon sa paghari sa Romano mao ang pangunang siyudad sa probinsya sa Asia nga gipangulohan sa prokonsul; nailhan kini tungod sa halapad nga kalakalan, edukasyon ug arte, ug tungod sa maanindot nga templo nga gihalad sa paganong diyosa nga si Diana. Pagkahuman, dali nga nangaluya ang Ephesus. Karon, mga ruinas na lang ang nahabilin niining kaniadto bantog ug maanindot nga siyudad.

[6097] Si Nestorio mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 428 hangtod 431.

[6098] Si Pablo sa Samosata (Samosata – usa ka karaang siyudad sa Syria) – Obispo sa Antioquia (260 AD) – nagtudlo nga si Hesukristo usa ka tawo nga nakab-ot ang pagka-diyosnon, ug nga ang Espiritu Santo mao ang gahum sa Dios; siya gisilotan sa Konseho sa Antioquia niadtong 269 AD. – Diodorus, Obispo sa Tarsus (Tarsus – kapital sa Cilicia, usa ka habagatang-sidlakan nga probinsya sa Roma sa Asia Minor) – usa sa mga bantugang Kristohanong teologo sa ika-4 nga siglo, nailhan tungod sa iyang pagkamapainubsanon ug kahibalo. Apan, iyang giila kang Hesukristo ang panaghiusa sa duha ka kinaiya—diyosnon ug tawo—nga moral ra, imbis nga esensyal—nga mao, dili magubot ug dili mabahin—mao nga daghan, nga dili walay rason, nagtan-aw kaniya ingon usa ka direktang tig-una sa Nestorianismo.

[6099] Si Cirilo sa Alexandria – ang labing talagsaon ug maalamon nga teologo sa Kristohanong Simbahan sa ika-5 nga siglo, usa ka kampyon sa Ortodoksiya ug usa ka mipamatok sa nagkalain-laing erehiya, labi na ang Nestorianismo; nagbilin siya og daghang buhat; namatay siya niadtong 444.

nag-awhag kaniya nga isalikway ang ingon nga sayop; apan sa dihang nakita niya nga dili lang niya tagdon ang iyang mga pag-awhag, kondili mas milig-on pa gayud siya sa iyang erehiya, – nagsulat siya kang Celestine, Papa sa Roma[6100] , ug sa ubang mga patriyarka, nga nangayo kanila nga pahawaon si Nestorius sa iyang bakak nga pagtulon-an. Sa dihang napakyas usab sila sa pagpahawa sa daotan nga si Nestorius gikan sa iyang bakak nga pagtulon-an, ang mga Ortodoksong obispo nangayo og tabang kang Emperador Theodosius, nga magtawag og usa ka Ekumenikal nga Konseho. Gisugo ni Teodosio nga pagatukoron ang maong Konseho sa Efeso. Duha ka gatus ka balaang mga Amahan ang nitambong niini nga Konseho, diin ang labing bantugan mao sila: San Cirilo sa Alexandria, San Juvenal, Memnon sa Efeso ug daghan pa (Si San Celestino, Papa sa Roma, wala makatambong sa Konseho tungod sa sakit). Niabot usab si Nestorius sa Efeso. Bisan pa nga gipadala siya sa mga Amahan sa Konsilyo sa Efeso og tulo ka imbitasyon aron motambong sa Konsilyo, mapugos siya nga misalikway sa matag higayon. Busa, ang mga balaang Amahan nagpasiya nga sugdan ang prosedyur sa Konsilyo nga wala siya. Pagkahukom nila kang Nestorius ug sa iyang heretikal nga pagtulon-an, ilang solemne nga gipamatud-an pag-usab ang ortodoksong doktrina nga atong angay ipahayag sa atong Ginoong Jesu-Kristo ang usa ka Persona ug duha ka kinaiyahan, ug pagdayeg sa Iyang Labing Balaan nga Inahan isip ang usa ka Kanunay nga Birhen ug tinuod nga Inahan sa Dios. Aron labi pang ipadayag ang pagkadautan ni Nestorio, ang mga balaan nga amahan sa maong konseho mipabor ug gisalig sa Balaang Simbahan, alang sa giya niini, ang buhat ni San Cirilo sa Alexandria nga may ulohan nga 'Napulo'g Duha ka Anatema Batok kang Nestorio'.

Paghinumdom sa Banal nga Jose sa Volokolamsk

Gisaulog sa ika-9 sa Septiyembre

Si Santo Jose lumad sa palibot sa lungsod sa Voloka-Lamska[6101] . Ang iyang apohan gikan sa Lithuania, ug ang iyang mga ginikanan ginganlan og Juan ug Marina[6102] . Sa edad nga pito, gipadala siya sa eskwelahan[6103] ug dali ra kaayo niyang nahibal-an ang Balaang Kasulatan. Ganahan siya nga kanunay mubisita sa balay sa Dios ug, nagpabilin nga layo sa iyang mga kaedad, iyang gipahinungod ang tibuok niyang hunahuna sa pagpalipay sa Dios. Sa pagbalibad niya sa kalibutanong kahimayaan, mibalik siya sa Borovsk[6104] , sa monasteryo sa Banal nga Paphnutius, nga nagtonsura kaniya isip monghe[6105] . Kanunay siyang nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo ug usa ka batid nga asketiko, nga nagsunod sa tanang sugo sa iyang espirituhanong magtutudlo. Paglabay sa pipila ka panahon, gidala niya ang iyang kaugalingong amahan—nga usab misulod sa monastikong panata—sa maong monasteryo, ug gisilbihan ug gitagad siya hangtod sa kamatayon niini. Nagpabilin siya sa pagsunod kang San Paphnutius sulod sa napulo'g walo ka tuig. Sa pagkamatay sa iyang magtutudlo ug mentor, gitudlo siya nga abbot sa monasteryo, nga iyang gidumala sulod sa duha ka tuig. Unya mibulag siya uban sa pipila ka mga igsoon ngadto sa lasang nga naglibot sa lungsod sa Volok-Lams'kyi, ug nagtukod didto og usa ka monasteryo, diin nagtukod siya og simbahan nga bato nga gipahinungod sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios[6106] . Nagtigom siya og dagkong komunidad sa mga monghe ug nagtukod og hugot kaayo nga komunal nga kinabuhi. Siya mismo nagsul-ob sama sa usa ka pulubi, aron walay makaila kaniya nga siya mao ang abad. Masigasig siyang nakigbatok sa erehe sa mga 'Judaizers'[6107] ug misulat og usa ka libro nga nagpamatud-an nga sayop kini. Dugang pa, naghimo siya og lagda

---

[6100] San Celestino I – Papa gikan sa 422 hangtod 432.

[6101] Ang 'Volok Lamsky', nga nailhan usab nga 'Volok', ang karon nga lungsod sa distrito sa Volokolamsk sa Gobernadorato sa Moscow, unang gitukod sa mga kolonista gikan sa Novgorod sa Suba sa Gorodenka, usa ka sanga sa Suba sa Lama, ug naglungtad na sukad pa sa 1135. Sa karaang panahon, lapad kaayo, daghan og tawo, ug dato ang Volok Lamsky.

[6102] Si San Jose, nga natawo nga si Ivan Sanin, natawo niadtong 1439 o 1440.

[6103] Gitudloan si San Jose sa pagbasa ug pagsulat sa Monasteryo sa Vozdvizhensky.

[6104] Ang Borovsk – karon usa ka lungsod sa distrito sa Kaluga Governorate – nahimutang sa tuo nga baybayon sa usa ka hait nga liko sa Suba sa Protva, 80 ka verste gikan sa Moscow ug hapit parehas nga gilay-on gikan sa Kaluga. Ang lungsod naglungtad sukad pa sa ika-13 nga siglo ug nakuha ang ngalan gikan sa dagkong kakahoyan sa pino (borov) nga naglibot gihapon niini hangtod karon.

[6105] Kini mga tuig 1459.

[6106] Kini mga tuig 1479.

[6107] Ang erehe sa mga 'Judaizers' misugod sa ikaduhang tunga sa ika-15 nga siglo sa Novgorod, diin kini gipasiugda sa usa ka bisitang Hudiyo nga ginganlan og Skharia, ug gikan didto misangko sa Moscow, diin kini mikaylap ug naghulga sa Simbahang Orthodox og

para sa iyang monasteryo. Sa panahon sa kagutom, ang iyang monasteryo naghatag og pagkaon sa daghang mga kabus. Ang Kagalang-galang namatay niadtong Setyembre 9, sa ika-7094 ka tuig sukad sa paglalang sa kalibutan[6108] , sa paghari ni Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich, human mabuhi og kinatibuk-ang kap-atan ug lima ka tuig; ang iyang balaan nga lawas gilubong duol sa halaran sa katedral nga simbahan sa iyang monasteryo[6109] .

Paghinumdom sa Banal nga Theophanes, ang Manag-ayuno ug Kumpesor

Gisaulog sa 9 sa Septyembre

Ang mga ginikanan ni Theophanes mga pagano, apan siya mismo mibaling kang Kristo samtang bata pa. Sa dihang sanggol pa siya, nakakita siya og bata nga nag-antos sa katugnaw; tungod sa kalooy, gikuha niya ang iyang kaugalingong sinina ug gisul-ob kini sa bata. Pagbalik niya sa balay pagkahuman, nangutana ang iyang mga ginikanan kaniya: 'Bata ko, asa na ang imong sinina?'

Mitubag siya:

'Gisul-otan nako si Kristo niini.'

Gipangutana siya sa iyang amahan:

'Kinsa man ning Kristo? Among gi-samba si Mercury ug si Apollo.'

Pagkahuman niana, mibiya ang batang lalaki sa iyang mga ginikanan. Usa ka anghel sa Ginoo ang midala kaniya ug gidala siya paingon sa Bukid Diavis, diin iyang gisalig siya sa usa ka eremita nga nagpuyo sa kinabuhi sa monghe sulod sa pito ka pulo'g lima ka tuig. Gidawat siya sa tigulang ug gisugdan siyang tudloan sa kinabuhi sa monghe ug sa balaang kasulatan. Ang Anghel nag-atiman kanila duha. Paglabay sa lima ka tuig, namatay ang tigulang. Human sa iyang kamatayon, nagpuyo ang batang lalaki sa usa ka langob, nagkinabuhi nga mapainubuson sulod sa limampu'g walo ka tuig. Unya, pagdawat niya og sugo gikan sa Anghel sa Dios, migawas siya sa langob ug, misakay sa usa ka leon, mibyahe og unom ka pulo ka hugna, nagwali sa pagtuo kang Cristo. Gisugo siya sa mga hari nga sila Carr, Karin ug Numerian[6110] nga dakpon ug latigon: ang matinahuron nakadawat og usa ka gatos ka hampak sa liog, pagkahuman niini mitugot siya sa daghan pang mga pag-antos. Sa dihang nakita sa iyang mga tigpahirap kung pila ka daghan nga mga milagro ang iyang gihimo, ug unsa kadaghan nga mga tawo ang miadto kaniya ug nakadawat sa balaang pagbunyag, nahuya sila sa ilang kakulang sa gahum ug gipagawas siya nga malinawon. Mibalik siya sa iyang langob ug, pagkahuman nga nagpuyo didto sulod sa dugang napulo'g pito ka tuig uban sa hugot nga pagpuasa, mibiyahe paingon sa Ginoo[6111] .

23 Septiyembre

10 Septiyembre (Daang Estilo)

---

dakong kagubot. Ang labing talagsaon ug masigasig nga kontra sa heresiya mao si San Jose sa Volokolamsk, nga misulat batok kanila sa gitawag nga 'Prosvetitel' (Magpasidaan), usa ka buhat nga adunay 16 ka libro nga hingpit nga nagpamatud-an nga bakak ang ilang mga pagtulon-an. Ang ereheya sa mga 'Judaizers' nanghulam og daghan gikan sa Hudaismo, diin kini nakakuha sa ngalan; ang mga 'Judaizers' gisalikway ang Inkarnasyon ug ang Pagkadiyosnon ni Hesukristo; ilang gisalikway ang monastisismo ug ang espirituhanong hirarkiya, ang mga sakramento, ang pagsimba sa mga santo ug mga ikono, ug gisalikway ang kinabuhi pagkahuman sa kamatayon, ug uban pa. Gipahawa sa Simbahan sa Konseho niadtong 1504 ang mga heretiko, gisilotan ang uban sa pagsunog sa poste, ug gipahunong ang dugang paglapad sa heresiya.

[6108] Sukad sa Adlaw sa Pasko niadtong 1515

[6109] Ang mga relikya ni San Jose sa Volokolamsk karon nagpuyo sa usa ka kripta sa iyang monasteryo.

[6110] Si Carus, Numerian, ug Carinus mao ang sunod-sunod nga mga Emperador Romano: si Carus naghari gikan sa 282 hangtod 283, samtang sila Numerian ug Carinus, mga anak ni Carus, naghari nga magkuyog gikan sa 283 hangtod 284.

[6111] Ang kamatayon ni San Teofanes nahitabo mga tuig 300.

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa mga Balaang Martir Minodora, Mitrodora ug Nymphodora

Gisaulog sa 10 sa Septyembre

Tulo ka birhen – Minodora, Mitrodora ug Nymphodora – naghalad sa ilang kaugalingon isip usa ka halad sa Labing Balaang Trinidad. Ang uban naghalad og gasa sa Dios gikan sa ilang mga kabtangan – sama sa tulo ka maalamon nga magwawaras sa Sidlakan nga nagdala kaniya og bulawan, insenso ug mira[6112] (tan-awa Mat. 2:11); apan ang mga balaan nga birhen naghalad og gasa sa Dios gikan sa bahandi sa ilang kasingkasing. Imbis nga bulawan, gihalad nila kaniya ang ilang mga kalag, nga gipalit dili sa bulawan nga madunot kondili sa bililhon nga dugo sa walay dunggoan nga Kordero[6113] (cf. 1 Ped. 1:19); imbis nga insenso, gihalad nila ang usa ka limpyo nga konsensya, nga nag-ingon uban sa Apostol: *'Kay kami mao ang humot ni Cristo'*[6114] (2 Cor. 2:15); imbis nga mira, ilang gihalad ang ilang kaugalingong mga lawas ingon usa ka halad sa Ginoo, gisumite kini samtang anaa pa sila sa ilang putli nga pagkabirhen aron mag-antos og mga samad alang kang Cristo. Ang mga balaan nga birhen hugot nga nagtuo nga ang Ginoo dili nangayo sa atong panandaliang bahandi, kondili sa atong kaugalingon, sama sa giingon ni David: *'Ikaw ang akong Ginoo; wala ko'y gikinahanglan sa Imong mga gasa'* (Salmo 15:2). Busa, ilang gihalad ang ilang kaugalingon ingon halad sa Dios, nga klarong makita sa ilang balaan nga kinabuhi ug maisugong pag-antos.

[6115]Ang mga Balaang Birhen natawo sa Bithynia[6116] . Mga igsoon sa pagkatawo, nagpabilin usab silang magsoon sa espiritu: kay sa usa ka hunahuna gipili nila nga mosilbi sa Dios kaysa mahimong mga ulipon sa kalibutan ug sa tanang kawalay pulos niini. Tungod kay gusto nilang mapreserbar nga walay mantsa ang ilang kalag ug lawas, ug mapahiusa sa hingpit nga pagkabalaan uban sa ilang putli nga Nobyo, si Kristo nga Ginoo, mitubag ang mga balaan nga birhen sa Iyang tawag: *'Busa paggawas kamo gikan kanila ug pagbulag kamo, ingon sa Ginoo, ug ayaw paghikap sa mahugaw; ug ako madawat kamo'* (2 Cor. 6:17). Sa paghigugma nila sa pagkabirhen nga pagkabulos labaw sa tanan, ug sa pagkahibalo nila sa kalisud sa pagpreserba niini taliwala sa katawhang dali matintal sa pakighilawas ug walay hunong nga pagkasala, mibiya ang mga balaan nga birhen sa katilingban sa tawo ug, sa pagpalayo nila sa tibuok kalibutan, nagpuyo sila sa usa ka hilit nga dapit. Sama sa tubig sa suba nga modagayday paingon sa dagat, sa diha nga kini makasagol sa tubig sa dagat, dali ra kini mawala ang katam-is ug mahimong maalat, ingon usab ang pagkabalaan sa kalag, samtang nagpuyo sa kalibutan, dili malikayan nga madungahan sa kahakog sa kalipay. Busa si Dinah, ang anak nga babaye ni Jacob, gipreserbar ang iyang pagkabirhen hangtod misulod siya sa pagano nga siyudad sa Shechem; apan sa diha nga nakaila siya sa mga anak nga babaye nga nagpuyo sa maong siyudad ug nakig-uban kanila, dali ra niyang nawala ang iyang pagkabirhen[6117] . Kining kalibutan, uban sa tulo ka anak nga babaye niini—ang kahakog sa unod, ang kahakog sa mga mata ug ang garbo sa kinabuhi sa kalibutan (tan-awa 1 Juan 2:16) – mao mismo si Shechem, ug wala siyay laing ginahandum gawas sa pagdaot sa mga nagahigugma kaniya; sama sa pitch nga nagahugaw sa bisan kinsa nga makahikap niini, mao usab ang kalibutan nga nagahimo sa mga naggugma niini nga mahimong daotan ug hugaw.

[6112] Ang mga Magi lumad nga taga-Persia ug sakop sa dungogong klase sa mga maalamon ug maalam nga mga tawo. Sumala sa tradisyon, sila mga lider sa katawhan ug busa gitawag dinhi nga mga hari.

[6113] Gikumpara sa Apostol ang kahimtang sa mga tawo sa wala pa sila makabalhin kang Kristo sa pagkaulipon. Ang usa ka tawo mahimong makagawas gikan sa pagkaulipon pinaagi sa bayad; apan gikan sa pagkaulipon sa sala ug sa walay pulos nga kinabuhi, kita gipalit pinaagi sa dugo sa walay sala nga Kristo, nga gitawag nga Kordero sa Balaang Kasulatan.

[6114] Ang kahibalo kang Jesu-Cristo, nga mikaylap sa tibuok kalibutan pinaagi sa pagwali bahin Kaniya, gihulagway ni Apostol Pablo ingon niini: sama sa Daang Tugon diin ang mga balaang sudlanan ug ang mga ministro sa Toldahan, nga gihiusan sa balaang lana, nagpakaylap og humot nga baho sa ilang palibot, mao usab sa Bag-ong Tugon ang mga apostoles, nga sama sa mga sudlanan sa labing humot nga lana – ang kahibalo kang Kristo – napuno sa humot ug, samtang nagwali bahin kang Kristo, gipakatag kini nga humot sa halayo ug sa halapad.

[6115] Gihagit sa Apostol ang mga Kristohanon nga dili higugmaon ang kalibutan o magdikit niini. Tulo ka tinguha ang naglihok sa kalibutan: ang kahakog sa unod, ang kahakog sa mga mata, ug ang kahakog sa hunahuna, o garbo sa kalibutan.

[6116] Ang Bithynia niadtong panahona usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor; nahimutang kini sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus, ug sa Kipot sa Constantinople.

[6117] Gihisgutan si Dinah sa Basahon sa Genesis (Gen. 30:21, 34:1, 48:15). Samtang nagpuyo si Jacob sa yuta sa Shechem, si Dinah, tungod sa kuryosidad, miadto aron tan-awon ang mga lokal nga dalaga. Niadtong panahona, ang anak sa prinsipe sa Shechem, nabihag sa iyang katahum, gipangidnap siya nga walay pagtugot, gidala siya sa iyang balay ug gisamdan siya.

Bulahan, busa, ang naglikay sa kalibutan, aron dili siya madunggo sa kalibutanong kahugaw; bulahan usab kining tulo ka mga birhen, , nga nilayas gikan sa kalibutan ug sa daotan nga mga anak niini. Ang mga balaan nga birhen wala madunggo sa hugaw sa kalibutan, ug nagpabilin silang putli sama sa puti nga mga salampati, nga nilupad sa pako sa pagkamaayo ug sa panan-aw sa Dios tabok sa mga bukid ug kamingawan, nga naghandum sa pagpangitag dalangpanan, sama sa usa ka salag, sa Diosnong gugma. Busa, alang sa mga eremita nga nagpuyo nga layo sa walay pulos nga kalibutan, usa ra ka walay hunong nga pangandoy ang anaa: alang sa Dios.

Alang sa ilang puloy-anan, ang mga balaan nga birhen mipili og hataas ug walay sulod nga bungtod, nga nahimutang duha ka 'poprishcha'[6118] gikan sa mainit nga tuburan sa Piphia[6119] . Sa ilang pagpuyo dinhi, nakakaplag sila og hilom nga dalangpanan ug segurado nga kalinaw, ug gigahin nila ang ilang kinabuhi sa pag-ayuno ug walay hunong nga pag-ampo. Gitago sa mga balaan nga birhen ang ilang pagkabirhen gikan sa panan-aw sa mga tawo sa disyerto ug gidala nila kini sa hataas nga bungtod aron makita kini sa mga Anghel; misaka sila sa tumoy sa bukid aron, human nila hikason ang abog sa yuta, mas sayon nilang mapadool sa langit. Ang mismong lugar diin sila nagpuyo nagpamatuod sa pagkamaayo sa ilang kinabuhi. Kay unsa may gipasabot sa disyerto, kon dili ang pagbiya sa tanang butang ug pag-inusara? Unsa may gipamatuod sa hataas nga bungtod, kon dili ang pagpamalandong sa Dios? Unsa may gipasabot sa mainit nga mga tubig, diin nagpuyo ang mga balaan nga birhen, kon dili ang kainit sa ilang mga kasingkasing ngadto sa Dios? Sama sa mga Israelita, nga pagkahuman giluwas gikan sa pagkaulipon sa Ehipto, kinahanglan pa nga moagi sa kamingawan[6120] ; ingon usab, ang mga balaan nga birhen, pagkahuman mibulag sa kalibutan, nahigugma sa kinabuhi sa kamingawan. Sama ni Moises, pagkahuman misaka sa bukid, nakakita sa Dios (tan-awa Exod. 34:4, 6); ingon usab kanila, nga nagpuyo sa usa ka hataas nga bungtod ug nagtutok sa ilang mga mata ngadto sa Ginoo, klaro nilang nakita Siya sa mata sa ilang hunahuna. Sama sa kamingawan diin ang tubig mibutho gikan sa bato sa dihang gihampak kini sa tungkod (Num. 20:2–11); ingon usab, gikan sa mapainubuson nga mga hampak sa ilang dughan, mga sapa sa luha ang mibutho gikan sa mga mata sa balaan nga mga birhen. Ug kining mainit nga mga luha adunay gahum nga wala sa mainit nga tubig: ang tubig makahugas lamang sa hugaw sa lawas, samtang ang mga luha nagpanglimpyo sa mga dautang huna-huna sa kalag ug naghimo niini nga mas puti pa kaysa niebe. Apan unsa pa kaha ang angay nilang limpyohan pinaagi sa luha alang sa mga nagpanginabuhi sa yuta sama sa mga anghel, human nila limpyohan ang ilang kaugalingon gikan sa tanang hugaw, pisikal man o espirituhanon (1 Cor. 7:1)? Kung ang mga luha mosubol sa kasingkasing sa bisan kinsa tungod sa paghinumdom sa ilang daghang mga sala, sa niining mga putli nga dalaga ang paghilak misubol tungod lamang sa gugma sa Dios. Kay diin nagdilaab ang gugma sa Dios sama sa kalayo, didto dili gyud mapugngan ang suba sa mga luha. Mao kana ang gahum niining kalayo nga kon mosiga kini, sama sa usa ka pugon, sa sulod sa kasingkasing sa usa ka tawo, samtang nagdako ang kalayo, nagkadako usab ang hamog: kay kung unsa kadako ang gugma, ingon ana usab kadako ang pagkamabuotan. Ang luha nagagikan sa gugma: maong sa dihang naghilak si Kristo alang kang Lazaro nga namatay, miingon sila: *'Tan-awa kung giunsa niya siya paghigugma'* (Juan 11:36). Ang mga balaan nga birhen naghilak samtang naghalad sa ilang mga pag-ampo ug nagmumuno-muno mahitungod sa Dios: kay gihigugma nila ang ilang Ginoo ug nangandoy nga mapuno sa pagtan-aw kaniya; Sa mga luha nila gihulat ang panahon nga makita nila ang ilang hinigugma nga Langitnong Nobyo. Ang matag-usa kanila mibalik-balik sa mga pulong ni David: *'Sa diha nga moanha ako ug motungha sa atubangan sa nawong sa Dios, ang akong mga luha mao ang akong pan adlaw ug gabii'* (Salmo 41:3–4)[6121] . Adlaw ug gabii kami maghilak, miingon ang balaan nga mga birhen, kay dugay kaayo ang pag-abot sa panahon nga makita namo ang nawong sa among Pinakamahigugmaong Nobyo, si Jesu-Kristo, nga among gipangandoy nga mapuno sa panan-aw kaniya sama sa usa ka usa nga naghandum sa mga sapa sa tubig (Salmo 41:1).

Apan *'ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago'* (Mat. 5:14)[6122] ; ingon usab ang mga balaan nga birhen, bisan pa sa ilang talagsaong paagi sa kinabuhi nga hingpit silang mibulag sa kalibutan,

---

[6118] Duha ka stadiyo – mga 3 ka kilometro.

[6119] Kini mao ang ngalan sa usa ka lugar nga duol sa siyudad sa Nicomedia. Sa ulahi, si Emperador Justinian (527–565) nagtukod dinhi og palasyo, ospital, ug simbahan nga gihalad kang Arkanghel Michael.

[6120] Ang kasaysayan sa pagpanaw sa mga Hudiyo sa kamingawan sa Arabia gisaysay sa Basahon sa Mga Bilang 11:21.

[6121] Sa ato pa, ang akong mga luha nahimong, ingon pa gani, akong kanunay nga pagkaon. Tan-awa ang Salmo 41:3–4.

[6122] Ang mga pulong sa Manluluwas, nga gisulti Niya sa mga Apostoles (Mateo 5:14). Nagpasabot kini nga ang kalag nga gipahimutang sa mga hiyas, nga miduol sa Dios, dili matago sa mga mata nga nagbantay.

gipadayag sa katawhan sa Dios mismo. Ang mga milagrosong pag-ayo sa mga masakiton, nga nahimo pinaagi sa pag-ampo sa mga balaan nga birhen, naglapnag sa balita bahin kanila sa tibuok yuta sama sa tingog sa mga trumpeta. Niadtong panahona, naghari ang dautang Maximian, ug ang probinsya sa Bithynia gipangulohan ni Prinsipe Fronton. Pagkadungog niya bahin sa mga balaan nga birhen, gisugo sa prinsipe nga dakpon sila ug dad-on sa iyang atubangan. Kining mga karnero ni Cristo, nga bisan ang mga hayop sa kamingawan wala gani makadaot kanila, gidakop sa mga tawo nga sama sa hayop ang hitsura ug kinaiya, ug gidala sa atubangan sa ilang magpahirap. Sama sa tulo ka anghel, mitindog ang tulo ka dalaga sa atubangan sa paghukom sa daotan. Dapat unta nga sila mitindog sa atubangan sa Dios mismo, nga gihimaya sa Trinidad, ug dili sa atubangan sa makasasala nga mga tawo, nga dili gani takos motan-aw sa nawong sa mga balaan nga dalaga, nga nagdan-ag sa anghelikong katahum ug grasya sa Espiritu Santo. Ang tigpahirap mismo namangha kung giunsa pagpreserbar sa ingon nga katahum—nga wala pa gyud niya makita bisan pa sa mga palasyo sa hari—sa kamingawan. Kay bisan pa nga ang mga lawas sa mga balaan nga birhen hingpit nga napul-an sa pag-ayuno ug daghang mga pagpanarbaho sa pagkamapaubsanon, ang ilang mga nawong dili lang wala ma nawala ang ilang pagka-birhen nga katahum, apan mas labi pa gayud nga misidlak kini. Kung ang kasingkasing puno sa espirituhanong kalipay ug pagmalipayon, dili gayud malata ang kaanyag sa nawong: ang malipayon nga kasingkasing, ingon sa gisulti sa Balaang Kasulatan, nagpahimuot sa nawong (Mga Panultihon 15:13). Aduna usab usa ka butang sa pag-agil nga, layo sa pagdala og kakapoy, naghatag og katahum sa nawong sa tawo; busa, sa karaang mga panahon, si Daniel ug ang tulo ka batan-ong lalaki uban kaniya, bisan pa nga nagpuyo sila sa pagpuasa ug pag-agil, mitindog sila gikan sa tanang batan-ong lalaki sa hari tungod sa ilang katahum (Dan. 1:5–16). Mao usab kini ang nahitabo sa mga balaan nga birhen, ug ang katahum niining mga 'bulak sa kamingawan', mga anak nga babaye sa Dios, nga milabaw sa tanang katahum sa mga anak nga babaye ning kalibutan, dili masabtan sa pangisip sa tawo.

Una sa tanan, gipangutana sa prinsipe ang mga balaan nga birhen unsa ang ilang mga ngalan ug asa sila gikan.

Mitubag sila nga, sa ngalan ni Kristo, gitawag sila nga mga Kristohanon, ug sa ilang balaan nga pagbunyag gihatagan sila sa mga ngalan nga Minodora, Mitrodora, ug Nymphodora; nga sila magsoon sa pagkahimugso ug natawo gayud dinhi sa yutang Bithynia.

Gipadayon sa prinsipe ang iyang pakigpulong ug, sa paglaum nga madani niya ang mga balaan nga dalaga sa iyang dautang buhat pinaagi sa pagpangdayeg, miingon kanila:

'O mga matahum nga dalaga! Gihigugma kamo sa among mga dagkong dios ug gihatagan kamo nila og ingon nga katahum; andam sila nga hatagan pa kamo og dakong bahandi, basta lang pasidunggan ninyo sila ug, kauban namo, pagsimba kanila ug paghalad kanila og halad; ug ako, sa akong bahin, pagadayegon kamo sa atubangan sa hari. Ug sa dihang makita kamo sa hari, higugmaon niya kamo ug hatagan og daghang gasa; ipangasawa kamo niya sa dagkong dignitaryo, ug kamo, labaw pa sa ubang mga asawa, mag-angkon og dungog, himaya ug bahandi.

Unya ang panganay nga igsoon, si Minodora, miingon:

'Gihimo kita sa Dios sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho; Siya ang among ginasimba, ug dili gani namo gustong madungog ang bisan kinsa pa nga laing dios; bahin sa inyong mga gasa ug dungog, kini dili namo kinahanglan sama sa dayami nga gitapakan sa tiil.' Nagasaad ka namo og mga maharlikang lalaki gikan sa imong hari, apan kinsa bay makalabaw pa sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga Iya kami gipangakong sa pagtuo? Sa Iya kita nakigminyo sa usa ka putli nga panag-uyon, sa Iya kita nagkabit sa among mga kalag, sa Iya kita nahigot sa gugma; Siya ang among dungog, among himaya, among Bahandi, ug walay bisan kinsa—dili lang kamo ug ang inyong hari, kondili ang tibuok kalibutan—ang makahimulag kanamo.

Mitrodora, ang ikaduhang igsoon, miingon:

'Unsa man ang kapuslanan sa tawo nga makab-ot pa ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag?' (Mat. 16:26). Unsa man ang kalibutan para kanato kung itandi sa atong pinalanggang Nobyo ug Ginoo? Sama kini sa lapok kung itandi sa bulawan, kangitngit kung itandi sa adlaw, ug pait sa atay kung itandi sa dugos. Mobalhin ba kita, tungod sa walay pulos nga kalibutan, gikan sa Ginoo nga puno sa gugma ug laglagon ang atong mga kalag? Dili gayud!

'Daghan ka'g gisulti,' matod sa tigpahirap, 'kay wala pa nimo makita ang mga pag-antos, ni masinati ang mga samad; lain na imong sulti inig masinati na nimo kini.'

'Nagtuo ba gyud ka,' mitubag ang manghud nga igsoon nga babaye, si Nymphodora, nga mapangahas, 'nga mahadlok nimo kami sa mga pag-antos ug malupit nga mga samad?' Tipuna dinhi gikan sa tibuok uniberso ang mga instrumento sa pagpanakit—mga espada, mga poste, mga kuko nga puthaw—tawag-a ang tanang mananakit gikan sa matag kanto sa kalibutan, hiusa ang tanang matang sa hunahunaon nga pag-antos, ug ipailawom ang among maluya nga mga lawas niini; Makita ninyo nga mas dali pang mabungkag ang tanang instrumento, mapul-an ang mga kamot sa tanang mananakit, ug mahurot ang tanang porma sa inyong pagpanakit, kaysa kami moliko gikan sa among Kristo: ang mapait nga pag-antos alang Niya mahimong usa ka matam-is nga paraiso para kanamo, ug ang panandaliang kamatayon – kinabuhi nga walay katapusan.

Apan nagpadayon gihapon ang prinsipe sa pagpaningkamot nga makumbinsi sila.

'Ginasugo ko kamo,' ingon niya, 'sama sa usa ka amahan: paminawa ako, akong mga anak, ug halad kamo og halad sa among mga diyos. Kamo mga igsoon sa dugo: sigurado ko nga dili ninyo gusto nga makita ang usag usa nga napakaulaw, napaka-dili dungog ug gipaka-antos, ni makita nga mawala ang inyong katahum. Dili ba tinuod ang akong gisulti? Dili ba alang sa inyong kaayohan ang akong mga pulong? Tinuod gayud, gihatag ko kaninyo kini nga tambag sa usa ka amahan, kay dili ko gusto nga makita kamo nga hubo, gipukpok, gipang-antos ug gipang-uyog-uyog. Busa, tuman-a ang akong gisugo, aron makuha ninyo ang pabor dili lang gikan kanako kondili usab gikan sa hari, ug human madawat ninyo ang tanang panalangin, mabuhi kamo sa inyong kinabuhi sa ka-uswagan. Apan kon dili kamo mamati kanako karon, kamo dayon ipailawom sa mapait nga pag-antos ug grabeng mga sakit, ug mawala ang inyong kaanyag.

'Imong Kahalangdon!' – miingon si Minodora, – wala kami malingaw sa imong pagpangdayeg, ug wala usab kami mahadlok sa imong mga hulga: nasayud kami nga ang pag-enjoy sa bahandi, himaya ug tanang kalibutanong kalipay uban kanimo sama ra sa pagdala sa among kaugalingon og walay katapusang kasubo sa impyerno, samtang ang pag-antos sa panandaliang kasakit alang kang Kristo nagpasabot sa pag-angkon og walay katapusang kalipay sa langit. Ang kauswagan nga imong gisaad kanamo kay malabay; ang mga pag-antos nga imong gipanghulga kanamo kay panandaliang; apan ang mga pag-antos nga gipreparar sa among Ginoo alang sa mga nagdumot kaniya kay walay katapusan, ug ang kadagatan sa kaluoy nga iyang gireserba alang sa mga naghigugma kaniya kay walay kinutuban. Dili namo gitinguha ang imong malabay nga mga panalangin, ni mahadlok kami sa imong panandaliang mga pag-antos; apan among gikahadlok ang silot sa impyerno ug gihandom ang mga panalangin sa langit, kay kini walay katapusan. Apan labaw sa tanan – tungod kay gihigugma namo si Kristo, among Nobyo – kami nagkahiusa sa tinguha nga mamatay alang Niya, ug mamatay nga mag-uban, aron mas klaro nga kita mga igsoon nga babaye sa espiritu kaysa sa unod. Sama sa usa ka sabakan nga nagdala kanamo niining kalibutan, unta usa ra usab ka kamatayon ang magkuha kanamo gikan niini; unta dawaton kita sa nag-inusarang palasyo sa Manluluwas, ug didto kita magpuyo hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman niining mga pulong, iyang gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit ug miingon:

'Jesukristo, among Dios! Wala namo Ikaw gisalikway sa atubangan sa mga tawo; ayaw usab Kami gisalikway sa atubangan sa Imong Langitnong Amahan.'

Ug pag-usab, nga mituyok sa iyang magpaka-antos kaniya, misugod siya og sulti:

'Busa, pasakiton kami, O hukom! Samdan ang lawas nga imong gihunahuna nga matahum; kay alang sa among lawas, walay mas maayong palamuti—bisan bulawan, mutya, o mamahongon nga bisti—kaysa sa mga samad alang sa among Kristo, nga dugay na namong gipangandoy nga madawat.'

'Ikaw ang panganay sa edad ug kinaadman,' miingon ang prinsipe kaniya, 'ug angay unta nimo tudluan ang uban sa pagsunod sa mga sugo sa hari ug sa among mga sugo; apan ikaw mismo wala magsunod kanila ug ginapalayo nimo sila sa dalan.' Naghangyo ko kanimo: paminawa ako, buhata ang akong gisugo kanimo, ug simbaa ang mga dios, aron ang imong mga igsoon nga babaye, nga mosunod sa imong ehemplo, makahimo usab sa sama.

'Nagpaningkamot ka sa walay pulos, Prinsipe,' tubag sa santo, 'naningkamot ka sa walay pulos nga ilisyaw kami gikan kang Kristo ug pugson kami sa pagsimba sa mga dios-diosan nga imong gitawag nga mga dios. Ni ako ni ang akong mga igsoon babaye dili kini buhaton: kay usa ra ang among kalag, usa ra ang among huna-huna, usa ra ang among kasingkasing nga naghigugma kang Kristo.' Busa tambag ko kanimo nga ayaw na pag-usik og pulong, kondili ipakita na lang sa imong mga buhat ang among pagsulay: hampaka kami, hiwaa kami, sunoga

kami, hiwa-hiwahi kami; unya makita nimo kon mosunod ba kami sa imong sugo nga walay Diyos. Kami iya kang Kristo, ug andam kami mamatay alang kang Kristo."

Pagkadungog niini nga mga pulong, si Prinsipe Fronton nasuko kaayo ug gipagawas ang tibuok niyang kasuko kang Minodora. Pagkahuman gikuha ang duha ka manghud nga babaye, gisugo niya nga hubaron si Minodora ug bugbogon. Upat ka mga tigpamatay ang misugod sa pagpanghampak sa santa, samtang ang heraldo misinggit: 'Hatagi og dungog ang mga dios ug dayeg ang hari, ug ayaw paglapas sa among mga balaod.'

Giigo nila si Santa Minodora sulod sa duha ka oras. Sa katapusan, miingon kaniya ang iyang tigpahirap:

'Padayon, maghalad og halad sa mga dios.'

'Wala na koy gibuhat,' tubag sa martir, 'gawas sa paghalad og halad. Dili ba nimo makita nga gihalad na nako ang tibuok nakong kaugalingon isip halad sa akong Dios?'

Unya gisugo sa taga-pahirap ang iyang mga sulugoon nga bugbog-on pa gayud si Santa Minodora. Ug ilang gibugbog siya nga walay kalooy sa tibuok niyang lawas, gipisil ang iyang mga lutahan, gipabuak ang iyang mga bukog ug gipangbungkag ang iyang lawas. Apan ang balaan nga dalaga, nga napuno sa mainit nga gugma ug pangandoy alang sa iyang di-mamatay nga Nobyo, mapisan niyang gisagubang ang iyang mga pag-antos, sama sa wala siyay nabati nga kasakit.

Sa katapusan, misinggit siya gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing:

'Ginoong Hesukristo, akong kalipay ug gugma sa akong kasingkasing, Kanimo ako molayas; akong paglaum, ako naghangyo Kanimo: dawata ang akong kalag sa kalinaw.'

Pinaagi niining pag-ampo, gipagawas sa balaan ang iyang katapusang gininhawa ug mibyahe paingon sa iyang pinalanggang Nobyo, ang iyang lawas natabonan sa mga samad imbis sa bililhon nga alahas.

Paglabay sa upat ka adlaw, gipatawag sa taga-usisa si Mitrodora ug si Nymphodora aron atubangon ang paglitis ug gisugo nga dad-on ug ibutang sa ilang tiilan ang patay nga lawas sa ilang maguwang nga babaye. Ang balaan nga lawas ni Santa Minodora nakahilom, walay bisan unsang tabon; natabonan kini sa mga samad gikan sa ulo hangtod sa tiil, ug ang tanan niyang mga lutahan gipisot. Kining panan-aw nakapukaw og lawom nga kalooy sa tanan. Ang tortyuror daw gusto isulti sa mga batan-ong dalaga: 'Tan-awa unsa na ang nahitabo sa inyong igsoon; pareho usab kini mahitabo kaninyo'; naglaum siya nga sa pagtan-aw nila sa lawas sa ilang igsoon nga gilutos sa ingon ka malupit nga paagi, mahadlok ang mga dalaga ug motuman sa iyang gisugo. Ang tanan nga naa didto, sa pagtan-aw sa guba nga patay nga lawas, wala makapugong sa ilang natural nga kalooy ug wala nagtago sa ilang mga luha: ang tortyuror ra ang nagpabilin nga lig-on sama sa bato, ug mas nasuko pa gayud. Bisan pa nga ang kinaiyahan sa tawo ug ang gugma alang sa ilang igsoon nakapahilak sa mga balaan nga dalaga, Mitrodora ug Nymphodora, ang ilang labi pang dakong gugma kang Kristo nagpugong kanila sa paghilak. Nagasalig sila nga ang ilang igsoon nagalipay na sa palasyo sa iyang nga Nobyo ug nagpaabot sa higayon nga sila usab, nga gipahimutang sa parehas nga mga samad, mudali sa pagtindog sa atubangan sa nawong sa labing gipangandoy nga Ginoo. Busa, samtang nagtutok sa balaan nga lawas nga nagahigda sa ilang atubangan, miingon sila:

'Bulahan ka, among igsoon ug inahan: gihatagan ka og takus sa korona sa martir ug misulod ka sa palasyo sa imong Nobyo.' Busa, pag-ampo kamo karon ngadto sa labing bulahan nga Ginoo, nga inyong nakita, aron Iyang sugoon kami dayon nga moanha kaniya pinaagi sa inyong dalan, ug ihatag kanamo ang grasya nga pag-alagad kaniya, ang Dako nga Dios, ug malingaw sa Iyang gugma ug walay katapusang kalipay uban kaniya. Ug kamo, among mga magpapasakit, ngano man nga naglangan pa kamo ug dili kami patyon? Ngano man nga inyong gikuhaan kami sa kapalaran sa among pinalanggang igsoon? Ngano man nga dili ninyo dayon ihatag kanamo ang baso sa kamatayon, nga among gihandom ingon nga pinakamatam-is nga ilimnon? Tan-awa, andam na ang among mga bukog nga pagadugmokon, andam na ang among mga tadyaw nga pagasunogon, andam na ang among mga lawas nga pagabungkagon, andam na ang among mga ulo nga pagaputlon, ug andam na ang among mga kasingkasing alang sa maisugong paglahutay. Busa, padayon na ug buhata ang imong buhat; ayaw na pagdahum og laing butang gikan kanamo: dili namo ipaliko ang among mga tuhod sa atubangan sa bakak nga mga dios. Makita ninyo kung unsa namo ka-andam sa pagkamatay. Unsa pa man inyong gusto? Ang pagkamatay uban sa among igsoon nga babaye alang kang Kristo nga Ginoo, among labing pinalanggang Nobyo—mao kana ang among bugtong tinguha.

Nakita sa huwes kung unsa sila kabalibad sa kahadlok ug nagtuo nga dili matandog ang ilang tinguha nga mamatay alang kang Kristo; apan gisulayan gihapon niya, pinaagi sa pagpangdayeg, nga madani sila sa iyang panghunahuna ug nagpadayon sa pagpangumbinsi kanila sa malimbungon nga paagi.

Apan mitubag ang mga igsoon nga babaye:

Kanus-a ka pa hunong, ikaw nga gisumpa nga manlutos, sa pagsupak sa among lig-on nga determinasyon? Nasayud ka nga kita mga sanga sa samang gamot, nga kita magsoon sa dugo: busa masiguro ka nga kita usa ra ang hunahuna. Mahibaloan unta nimo kini gikan sa among igsoon mismo nga imong gipaka-antos. Kung siya, nga walay ehemplo sa kaisog sa pag-antos sa iyang atubangan, nagpakita og ingon ana ka dili mapildi nga pagkamapailubon, unsa kaha unta ang among buhaton, karon nga makita namo ang among igsoon nga naghatag og ehemplo alang kanamo? Dili ba nimo makita nga siya, bisan pa nga hilom siya, nagtudlo kanato pinaagi sa iyang mga bukas nga samad ug nag-awhag kanato sa pag-antos? Dili, dili kami molayo kaniya, ni mubungkag sa among pagkadugo, kondili mamatay kami alang kang Kristo sama sa iyang pagkamatay. Gibaliwala namo ang bahandi nga imong gisaad; gibaliwala namo ang himaya ug ang tanan nga butang sa yuta nga mobalik sa yuta; gibaliwala namo ang mortal nga kapikas, kay naa kami sa Di-malaglag: Siya ra ang among gihigugma, ug kaniya, imbis nga dote, among ihalad ang among kamatayon, aron kami mahimong takus sa pagkawalay-katapusan sa Iyang walay katapusan, putli ug balaan nga palasyo.

Sa pagkawala sa tanang paglaum, ang mananakit nasuko pag-ayo ug, pagkahuman gikuha ang manghud nga igsoon, gisugo nga bitayon si Mitrodora ug pasunon ang iyang lawas gamit ang mga kandila. Busa gipaka-antos si Mitrodora sulod sa duha ka oras. Samtang nag-antos sa maong pag-antos, gitangtang sa balaan ang iyang mga mata ngadto sa iyang bugtong pinalanggang Nobyo, nga mao ang hinungdan sa iyang pag-antos, ug naghangyo kaniya alang sa tabang. Gikuha siya sa kahoy, gisunog sama sa uling, apan gisugo sa taga-antos nga bug-atan siya pag-ayo gamit ang mga puthaw nga baras, nga nagpisa sa tanang bahin sa iyang lawas. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, si Santa Mitrodora, samtang nagtawag sa Ginoo, gisumite ang iyang putli nga kalag sa Iyang mga kamot.

Pagkamatay niya, gidala nila ang ikatulong karnero ni Kristo, si Nymphodora, aron makita niya ang mga patay nga lawas sa iyang duha ka igsoon ug, tungod sa kahadlok sa ilang malupit nga kamatayon, isalikway si Kristo.

Ang prinsipe misugod sa pakig-istorya kaniya nga puno sa limbong:

'O matahum nga dalaga! Mas natingala ko sa imong katahum kaysa sa uban, ug nagmalasakit ko sa imong pagkabatan-on. Nagapanumpa ko sa mga diyos nga nahigugma na ka nako sama sa akong kaugalingong anak nga babaye. Simba ang mga dios, ug makab-ot nimo dayon ang dakong pabor sa hari: ganti-an ka niya og yutang panulondon ug pagahabion ka niya og dungog. Apan kon dili nimo kini buhaton, mamatay ka sama sa imong mga igsoon nga babaye, nga ang ilang mga lawas nagahigda sa atubangan nimo."

Kining mga pulong nilabay sa dalunggan sa balaan nga dalaga sama sa hangin: dili lang niya kini tagda, apan nagpasipala pa siya sa mga diyos-diyosan ug sa mga nanalig niini, ug sama ni David, miingon: *'Ang mga diyos-diyosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo: hinaut nga ang mga naghimo niini ug ang tanan nga nanalig niini mahimong sama kanila'* (Salmo 113:12, 16)[6123] .

Ang dautang tawo, sa dihang nakita nga dili siya magmalampuson pinaagi sa mga pulong, gisugo siya nga ibitay nga hubo ug ang iyang lawas hikason gamit ang puthaw nga mga kuko. Apan bisan pa sa ingon nga pag-antos wala gyud siya magpakita og bisan gamay nga timailhan sa kawalay-pagdumala; wala siya maghuyop o mag-ungol, kundili gitangtang lang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug hinay-hinay nga gipalihok ang iyang mga ngabil nga walay tingog, nga usa ka timailhan sa iyang mainitong pag-ampo. Ug sa dihang misinggit ang heraldo, 'Maghalad og sakripisyo sa mga dios, ug maluwas ka gikan sa imong mga pag-antos,' miingon ang balaan:

'Gihatag ko ang akong kaugalingon ingon halad sa akong Dios; ang pag-antos alang Niya mao ang akong kalipay, ug ang kamatayon mao ang akong ganansya.'

[6123] Ang mga diyus-diyosan buhat sa kamot sa tawo, ug ang mga nagasimba kanila nahimong sama sa mga diyus-diyosan – walay rason, walay pagbati, sama sa ilang mga diyus-diyosan.

Sa katapusan, gisugo sa taga-pahirap nga patyon siya pinaagi sa pagbunal gamit ang mga puthaw nga baras, ug si Santa Nymphodora gipatay tungod sa iyang pag-angkon kang Jesu-Kristo.

Busa, ang tulo ka dalaga naghimaya sa Labing Balaan nga Trinidad pinaagi sa ilang pagkamartir.

Ang torturador, bisan pa niana, wala malipay sa pag-antos sa mga dalaga, apan gibubo pa gyud niya ang iyang walay puas nga kasuko sa ilang mga patay nga lawas. Nagmando siya nga magtukod og dakong siga ug itambog ang mga lawas sa balaang mga martir niini. Pagkahuman niini, uban sa kusog nga dagundong sa langit, misulbong ang kalayo gikan sa langit ug gilunok dayon si Prinsipe Fronton ug ang tanan niyang mga sulugoon nga nagpahirap sa mga balaan nga dalaga. Sa bahin sa pyre nga gitukod, misulbong ang kusog nga ulan niini ug gipalong ang mga kalayo. Gikuha sa mga matinud-anon ang mga lawas sa mga balaan, nga wala masakpi sa kalayo, ug gihatagan sila og dungganong lubong, gilubong sila sa usa ka kabaong duol sa mainit nga tubig. Busa, kadtong gipanganak sa usa ka sabakan gisulod sa usa ka kabaong, aron kadtong dili mapabulag sa kinabuhi mag-uban usab sa kamatayon. Magsoon sa yuta, nagpabilin silang magsoon sa langit; magsoon sa kabaong, magsoon sa palasyo sa ilang Nobyo. Gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa ilang mga lawas isip pasidungog kanila[6124] , ug ang mga pag-ayo misabwag gikan sa ilang mga relikya sama sa suba, alang sa himaya sa Labing Balaan nga Trinidad ug sa handumanan sa tulo ka balaan nga birhen, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, aron kita usab unta mahimong takus nga makakita sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios. Himaya kaniya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sa mapailubon nga pag-antos alang sa Balaang Trinidad, imong napildi ang malimbungon nga kaaway, gisul-oban sa Espiritu isip mga igsoon nga lalaki ug babaye: busa, kauban sa lima ka birhen[6125] , nakapahimutang ka sa langitnong monasteryo sa mga nag-antos sa Pasiyon, ug nagbarog ka nga walay hunong sa atubangan sa Labawng Ginoo sa kalipay, kauban sa mga Anghel.

Ang Kinabuhi ni Santa Pulcheria, Reyna

Gisaulog sa ika-10 sa Septyembre

Ang Griyegong Emperador nga si Arcadius[6126] , sa iyang kamatayon, mibyaan ang usa ka walo ka tuig nga anak nga lalaki, si Theodosius, ug tulo ka anak nga babaye – sila Pulcheria, Arcadia ug Marina. Si Pulcheria, nga mas tigulang kaysa sa iyang igsoon nga lalaki, nailhan tungod sa iyang kinaadman ug pagkamapainubsanon. Siya usa ka dakong gasa sa Balaang Pag-atiman sa Griyegong Imperyo – aron motabang sa batan-ong Theodosius ug aron ipanalipod ang Ortodoksiya batok sa mga pag-atake sa mga erehe[6127] . Maalamon labaw sa iyang edad, gidawat siya sa iyang igsoon nga lalaki isip kauban sa pagdumala ug nadawat ang titulo nga Augusta[6128] . 16 anyos siya sa dihang, pag-abot niya sa gahum, gisugdan niya ang pagdumala sa Griyegong Imperyo dili sa pagsabot sa usa ka asawa, kondili sa kinaadman sa usa ka bana, nga nakapahingangha sa tibuok kalibutan niadtong panahona: kini gihatag kaniya sa Dios tungod sa pagkabulos sa iyang kinabuhi. Tungod sa iyang gugma sa Dios, ug usab tungod sa kabalaka alang sa kalinaw ug kahilom sa iyang mga nasasakupan, iyang gisalikway ang kaminyoon aron dili na unya magkasinupak ang iyang bana ug ang iyang igsoon nga lalaki; ug, human niya ipangasa ang iyang kaugalingon sa Dios, nagpabilin siyang birhen hangtod sa iyang kamatayon: ug isip timailhan sa iyang paghalad sa iyang pagkabirhen kang Dios, nagpahimutang siya og usa ka trono nga bulawan ug mamahong bato, nga

---

[6124] Aduna'y usa ka serbisyo sa pagpasidungog sa mga balaan nga martir, ug ang kanon gisulat sa Kagalang-galang Joseph nga Hymnographer (namatay niadtong 883).

[6125] Kini klaro nga nagtumong sa lima ka maalamon nga birhen nga gihisgutan sa parabula sa Manluluwas (Mateo 25:1–13).

[6126] Naghari siya gikan sa 395 hangtod sa 408.

[6127] Nestoriano ug Eutychiano; tan-awa sa ubos alang sa dugang mahitungod kanila.

[6128] Ang maong titulo mibalhin sa mga Kristohanong Griyegong emperador gikan sa mga paganong Romanong emperador, nga gitawag tanan, gawas sa ilang kaugalingong mga ngalan, nga 'Augustus' – sa pagpasidungog sa unang Romanong emperador nga nagbitbit niining ngalan; busa ang atong pulong nga 'Pinaka-Augustus'.

katingalahang hinimo ug bililhon kaayo, nga gitukod sa katedral[6129] ni St. Gipangumbinsi usab niya ang iyang mga igsoon nga babaye nga panalipdan ang ilang pagkabirhen, ug nanumpa sila sa Diyos nga ipadayon ang ilang pagkabirhen hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi; nagpuyo sila uban kaniya sa pag-ayuno ug pag-ampo, nagsunod kaniya dili lang isip ilang maguwang nga babaye, kondili usab isip ilang inahan ug reyna.

Si Pulcheria naglihok isip inahan sa iyang igsoon nga lalaki, si Emperador Theodosius, ug nag-atiman kaniya sa tanang paagi, nagtudlo kaniya sa kahadlok sa Dios. Maayo siya og kahibalo sa Griyego ug Latin, siya mismo ang iyang magtutudlo ug nagtudlo kaniya dili lang sa mga libro kondili usab sa maayong pamatasan; gihatagan niya siya og giya kung giunsa niya paglihok sa pakig-istorya, unsaon paglihok sa kinatibuk-an, unsaon pagsilot ug pagpakita og kaluoy sa mga nakasala—sa mubo nga pagkasulti, gitudloan niya siya sa tanan nga gikinahanglan alang sa usa ka maayong magmamando. Ug ang maayong binhi wala mahulog sa walay bunga nga yuta, kay gisunod niya siya sa tanang butang; ug ang maayong pagpadako nga iyang nadawat nagpasabot nga, sa pag-abot niya sa pagkahamtong, siya, labaw pa sa bisan kinsa nga hari, buotan, malumo, mapailubon, walay dautang buot, maalamon, matin-aw ang paghukom, ug maloloy-on; apan, gawas sa iyang pagpadako, ang mga pag-ampo ni Santa Pulcheria nakatabang usab kaniya sa iyang kinabuhi. Iyang gitukod ang usa ka maanindot nga simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae[6130] ug daghang uban pang mga simbahan ug monasteryo, ug naghatag og daghang limos sa mga kabus. Pinaagi sa iyang pag-atiman, ang Griyegong gingharian nagpabilin, gawas sa internal nga mga kagubot sa erehe, sa kalinaw ug kalinaw.

Sa dihang nakasulod si Theodosius sa baynte anyos ug miabot na ang panahon sa iyang pagminyo, nabalaka si Bulahan Pulcheria sa pagpangita og angay nga asawa para kaniya. Niadtong panahona, usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Athinaida ang miabot sa Constantinople[6131] gikan sa Athens; siya usa ka pagano, matahum ang dagway, mahumok ug maalamon, anak sa iladong Athenian nga pilosopo nga si[6132] Leontius sa Athens, nga nagtudlo kaniya og astronomiya, geometriya ug tanang matang sa Hellenic nga[6133] kaalam, ug nga ang iyang intelihensiya milabaw pa sa kadaghanan sa mga maalamon. Miadto siya sa Constantinople tungod sa mosunod nga hinungdan. Sa iyang higdaanan sa kamatayon, gibahin sa iyang amahan ang tibuok niyang kabtangan sa iyang duha ka anak nga lalaki, sila Valerius ug Aetius, ug wala siyay nahabilin gawas sa pipila ka bulawan nga sinsilyo; ug sa dihang nangutana ang mga paryente ug silingan unsa ang iyang biyaan para sa iyang anak nga babaye, mitubag si Leontius, 'Igo na kaniya ang iyang katahum ug kinaadman.'

Pagkahuman sa kamatayon sa ilang amahan, gibahin sa duha ka magsoon ang tanang kabtangan sa ilang amahan para sa ilang kaugalingon, ug wala gyud sila magbilin ug bisan gamay para sa ilang igsoon nga babaye: aron mosumbong batok sa iyang mga magsoon siya miadto sa Constantinople. Pagkakita kaniya, napansin ni Santa Pulcheria ang iyang katahum, maayong kinaiya, ug kaalam, ug nagpasiya siya nga ipangasawa siya sa iyang igsoon nga lalaki. Apan una, gidala niya siya sa Kristohanong pagtuo ug giatiman siya nga daw iyang kaugalingong anak nga babaye; unya lang, pagkahuman niya siyang giisip nga angay pakaslan sa emperador, gipangakabana niya siya kang Theodosius. Sa iyang balaan nga pagbunyag, gihatagan siya og ngalan nga Eudokia. Gikan sa iyang kaminyoon kang Teodosio, natawo ang usa ka anak nga babaye nga ginganlan og Eudokia, nga sa ulahi minyo kang Emperador sa Roma nga si Valentiniano III[6134] .

Sa panahon sa paghari sa mga Emperador Theodosius ug Valentinian[6135] , pinaagi sa paningkamot sa Bulahan nga Pulcheria, gitigum ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso batok sa erehe nga si Nestorius[6136] . Si Pulcheria dako kaayo ang iyang kadasig sa pagkamatinud-anon ug, pinaagi sa iyang mga pagdasig, nabalik niya sa pagtuo ang iyang igsoon—kadtong nagsugod na og hilig sa erehiya ug nalayo sa tinuod nga doktrina—ug gipalig-on niya kini sa Ortodoksiya, diin siya gipasidunggan sa daghang pagdayeg gikan sa mga

---

[6129] Kana mao, sa patriyarkal nga diyosesis.
[6130] Usa ka distrito sa Constantinople.
[6131] Usa ka siyudad sa Gresya, karon mao na ang kapital.
[6132] Pilosopo – usa ka maalamon nga tawo.
[6133] Hellenic – Griyego; usahay kini nga pulong nagpasabot og 'pagano'; sa panahon sa pagkahimugso ni Kristo, ang mga Griyego mao ang labing edukado nga mga tawo sa karaang panahon.
[6134] Naghari gikan sa 423 hangtod sa 455.
[6135] Kini nagtumong, siyempre, kang Valentinian III, usa ka kauban ni Theodosius II.
[6136] Gitudlo ni Teodosio si Nestorio isip Arsobispo sa Constantinople.

Balaang Amahan. Apan milabay ang daghang katuigan, ug ang kaaway sa katawhan, nga dili na makasustiner sa mga hampak nga gihatag ni Santa Pulcheria batok sa erehiya, misukol batok kaniya ug nagplano sa pagtangtang kaniya gikan sa trono sa imperyo ug gikan sa gahum, nga nahimo niya sa pipila ka panahon, kay usahay tugotan sa Dios ang Iyang mga balaan nga sulugoon nga masulayan. Ang pagsubok kang Santa Pulcheria nagsugod ingon niini. Si Emperador Teodosio adunay usa ka eunuko[6137] nga ginganlan Chrysaphius, paborito ug magtatambag sa emperador, usa ka tawo nga malimbungon, malisyoso ug gahaman. Siya supak kang Patriarka Flavian[6138] , ang manununod ni Santo Proklus. Si Flavian hingpit nga angay sa pagka-patriarka tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug walay sala nga kinabuhi, samtang si Chrysaphius usa ka heretiko[6139] ug busa wala mouyon sa pagtudlo kang Flavian isip patriarka. Tungod kay gusto siyang makasumbong kang Flavian, gipangayo ni Chrysaphius nga maghatag siya og regalo sa Emperador 'alang sa iyang panalangin', isip bag-ong gitudlo nga obispo. Si Flavian, nga nagsugo sa paghimo og pipila ka tinapay nga gikan sa putli nga harina, gipadala kini sa palasyo; apan gisalikway ni Chrysaphius ang pagdawat niini, nga miingon nga 'alang sa panalangin' ang patriyarka unta magpadala og bulawan, dili mga tinapay. Mitubag ang patriyarka pinaagi sa iyang mga sugo: 'Kabalo kaayo si Chrysaphius nga ang bulawan ug pilak sa Simbahan iya sa Dios, ug dili kini mahatag sa bisan kinsa gawas lang tingali sa mga kabus'.

Niini napungot pa gyud si Chrysaphius, nga misugod sa pagpangita og paagi aron laglagon ang Patriarka; apan sa dihang nakita niya nga ang bulahan nga Pulcheria, tungod sa iyang pagkamatinud-anon, kusganong misuporta sa Patriarka—busa lisod siya dauton sa bisan unsang paagi—misugod usab siya sa paghimo og bag-ong mga plano batok kaniya: nagsugod siya og pagpanamastamas tali kaniya ug kang Emperatris Eudoxia, naningkamot sa tanang paagi aron wagtangon ang ilang panag-igong gugma.

Samtang nagpadayon kini, nahitabo ang mosunod nga insidente. Si Emperador Theodosius adunay batasan nga pirmahan ang mga dokumento nga wala mabasa ang sulod niini. Si Pulcheria, tungod sa iyang kanunay nga pag-atiman kaniya, gusto usab siyang usabuhon bahin niini nga kakulangan: nag-andam siya og sulat sa ngalan sa Emperador, nga nag-ingon nga ang Emperador, sa hangyo ni Pulcheria, iyang gihatag ang iyang asawa kaniya ingon ulipon ug nagdeklara nga sukad niadto wala na siyay bisan unsang awtoridad kang Eudoxia, – gipresentar niya kini nga sulat kang Theodosius aron pirmahan niya. Siya, sumala sa iyang batasan, nga wala magbasa sa sulat ug wala kabalo unsay nakasulat niini, mipirma niini. Gikuha ni Pulcheria ang dokumento, giimbitar si Emperatris Eudoxia sa iyang palasyo ug, pinaagi sa mahigalaong pakighinabi ug matinahuron nga pagtratar, gipabilin siya didto sulod sa dugay nga panahon; ug sa dihang gipatawag sa Emperador ang iyang asawa, wala niya siya pasagdi nga molakaw; sa ikaduhang mensahero nga gipadala, mitubag si Pulcheria uban sa pahiyom:

'Ipahibalo sa Emperador nga wala na siyay awtoridad sa iyang asawa, kay gihatag na niya siya kanako ingon ulipon ug gipamatud-an kini sa iyang imperyal nga dekreto.'

Pagkahuman niana, siya mismo ang miadto sa iyang igsoon nga lalaki ug miingon kaniya:

'Tan-awa kung unsa ka buang sa pagpirma sa mga dokumento nga wala pa nimo basaha,' ug gipakita niya kaniya kana nga dekreto.

Pinaagi sa iyang kaalam ug pagka-mapuslanon, napugos niya ang Emperador nga mas mag-amping sugod niadto – susihon ug basahon ang mga dokumento nga kinahanglan niyang pirmahan.

Pagkahibalo niini, ang malimbungon nga si Chrysaphius miadto kang Emperatris Eudoxia ug miingon kaniya:

Tan-awa unsa ang gibuhat ni Pulcheria kanimo, giunsa ka niya pag-insulto: gusto ka niyang himuon niyang ulipon; hangtod kanus-a ka pa man magpasagad niini gikan kaniya? Dili ba ikaw usa ka reyna sama kaniya? Dili ba ikaw ang labing duol sa emperador sa tanan, nga usa ka buo kaniya?'

Pinaagi niining mga pulong ug uban pang susama, iyang gipukaw ang kasuko ni Eudokia batok kang Pulcheria, ug siya misugod sa pagpangumbinsi sa iyang bana nga kuhaan ang iyang igsoon sa awtoridad aron siya ra ang maghari. Bisan pa man nga ang hari, nga naimpluwensyahan sa iyang asawa ug kang Chrysaphius, andam

---

[6137] Ang eunuko, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'bantay sa higdaanan'; kini ang titulo nga gihatag sa Byzantium sa espesyal nga opisyal sa korte nga nagdumala sa kuwarto sa emperador; sa samang higayon, kasagaran sila ang labing duol sa emperador.

[6138] Si San Flavian nagsilbi isip Patriarka gikan sa 447 hangtod 449.

[6139] Si Chrysaphius usa ka Eutychian.

na nga buhaton ang ilang gusto, nahuya siya nga pasipalahan ang iyang igsoon nga babaye ug magtutudlo, nga mas tigulang kaniya og daghang katuigan. Busa, si Eudokia ug si Chrysaphius misugod sa paghangyo sa patriyarka nga kumbinsihon si Pulcheria, sa dihang siya mosulod sa simbahan, nga dawaton ang titulo nga diakonesa, tungod sa iyang putli ug balaan nga kinabuhi. Niadtong panahona, naandan nga pugson ang mga batan-ong babaye ug mga balo, nga nailhan sa pagkaputli sa ilang kinabuhi, nga mag-alagad isip mga diakonisa, bisan pa sa ilang dili pag-uyon; pinaagi gayud niini naglaum ang mga kaaway ni Santa Pulcheria nga wagtangon siya sa gahum[6140] . Gipahibalo siya sa Patriyarka sa tinago bahin sa ilang mga pakana. Apan si Pulcheria, sa pagkahibalo niya sa tuyo sa iyang igsoon ug sa pagtan-aw sa pagdumot kaniya ni Eudokia ug ni Chrysaphius, boluntaryo niyang gisalikway ang iyang ginharianong awtoridad; mibiya siya sa palasyo uban sa mga dalaga nga misilbi kaniya, ug mibalik sa usa ka hilit nga dapit diin nagpuyo siya sa usa ka matinud-anon ug hilum nga kinabuhi.

Samtang ang heretiko nga si Chrysaphius, nga naghulat sa husto nga panahon aron ipatuman ang iyang malisyosong mga plano, gipabaliko ang hari batok sa Patriarka. Busa, miabot ang panahon sa kagubot alang sa Simbahan sa Dios, kay sa pagkawala ni Pulcheria, ang tigpanalipod sa pagkamatinud-anon, ang mga erehe misugod sa paglihok nga walay kahadlok, hangtod nga gibuksan sa Dios ang espirituhanong mga mata sa hari, aron sa katapusan nakamatikod siya sa iyang sayop, nakumbinse sa kawalay-hustisya sa kasuko sa iyang asawa batok kang Santa Pulcheria, ug nasabtan ang dautang tuyo ni Chrysaphius.

Usa ka adlaw, usa ka mansanas—talagsaon kaayo ang katahum ug katingalahang kadako—ang gidala kang Emperador Theodosius. Natingala siya sa katahum ug kadako niini, busa gipadala niya kini sa iyang asawa; apan, gitipigan lang kini sa iyang asawa sa pipila ka panahon apan wala kini kaon sa iyang kaugalingon, imbis gipadala kini kang Senador Paulinus, ang paborito sa hari, nga masakiton niadtong panahona. Si Pavlin, nga wala'y kahibalo bahin niini, gibalik ang mansanas ngadto sa emperador. Pagdawat sa mansanas, nakaila ang emperador niini, miduol sa emperatris ug nangutana kaniya:

'Asa na ang mansanas nga akong gipadala kanimo?' Siya, nga wala makamatngon nga ang mansanas napad-an na usab sa kamot sa iyang bana, mitubag:

Gikaon nako kini.

Unya ang hari, samtang gipakita niya kaniya ang mansanas, nangutana:

'Ug unsa kini?'

Nasuko kaayo siya sa iyang asawa ug ginsultohan siya sa tanang paagi, nagtuo nga nakighilawas siya kang Pavlin. Gipadala sa emperador si Pavlin sa pagbiyahe paingon sa pagka-exile sa Cappadocia, ug gidili ang iyang asawa nga motungha sa iyang atubangan. Apan sa samang higayon, nasuko usab siya pag-ayo kang Chrysaphius, pagkahibalo nga siya ang hinungdan sa daghang kadaut. Una, gikumpiska sa emperador ang kabtangan ni Chrysaphius, ug dayon gisilotan siya sa pagbiya sa nasud. Ang Dios mismo ang nag silot kang Chrysaphius tungod sa iyang walay hinungdan nga pagpasipala kang Santa Pulcheria. Samtang naglayag paingon sa iyang pagbiya sa nasud, nalumos si Chrysaphius sa dagat, samtang si Pavlin, nga walay sala sa bisan unsang dautang buhat, giputol ang ulo sa espada samtang nag-exile, sumala sa sugo sa emperador. Sa ulahi, si Eudoxia mismo, sa iyang higdaanan sa kamatayon, nagpamatuod ubos sa panata sa pagkawalay sala ni Paulinus ug sa iyang kaugalingon. Bisan pa, gitugotan sa Dios nga mahitabo kanila ang ingon nga kasakit – alang kang Paulinus, alang sa kaluwasan sa iyang kalag, ug alang sa emperatris, ingon usa ka silot. Pagkadungog sa kamatayon ni Paulinus, ang emperatris nabug-at kaayo sa kasingkasing nga tungod sa iyang sala, usa ka maampingon ug matinahuron nga lalaki ang namatay sa dili matarong, ug siya misugod sa pagpangayo sa iyang bana og pagtugot aron mag-pilgrimage sa mga balaang dapit. Pagkabaton og pagtugot, mibyahe siya paingon sa Jerusalem, diin naghatag siya og daghang limos,

---

[6140] Diakonisa – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'babayeng sulugoon'. Ang institusyon sa mga diakonisa nagsugod pa sa apostolikong mga panahon (tan-awa Roma 16:1). Ang mga tigulang (dili ubos sa 40 anyos) nga birhen o mga balo gipili alang sa katungdanan nga diakonisa. Ang ilang mga katungdanan mao ang pagsiguro sa angay nga pamatasan ug kahusay sa mga babaye atol sa mga banal nga serbisyo, pagtudlo sa mga babaye nga nag-ilis sa pagtuo ngadto sa Kristiyanismo kung giunsa sila paglihok sa pagbunyag, pagtabang sa obispo atol sa pagbunyag sa mga babaye, ug, sa iyang dapit, pagbuhat sa pag-uyog sa lana sa ubang bahin sa lawas gawas sa agtang, ug uban pa. Aduna'y daghang kanonikong dekreto mahitungod sa mga diakonisa, nga mao ang: ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 15; ang Ika-unom nga Ekumenikal nga Konseho, Kanon 14; ug ang Konseho sa Vas.Dakong 44. – Ang usa ka diakonisa nga minyo gisilotan og anathema kauban ang iyang bana; busa, alang kang Santa Pulcheria, kon nahimong diakonisa siya, hingpit nga maputol ang dalan paingon sa trono sa imperyo.

nagtukod og daghang simbahan ug nagpatukod og mga monasteryo. Nagpabilin siya sa Jerusalem sulod sa taas nga panahon, hangtod nga pinaagi sa iyang padayon nga paghangyo, napalumo niya ang kasuko sa iyang bana ug nakig-uli sila ni Santa Pulcheria. Ingon usa ka timaan sa kalinaw ug dili maputol nga gugma, gipadala niya kaniya ang usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga sumala sa tradisyon, gipintalan ni San Lucas nga Ebanghelista.

Pagkahuman mibyahe si Emperatris Eudoxia paingon sa Herusalem, nangayo si Theodosius kang Santa Pulcheria nga mobalik sa imperyal nga korte; apan misalikway siya, kay mas gipili niya ang hilom nga pag-alagad sa Usa ka Dios kaysa pagdumala sa daghang yuta. Gipangaliyong pag-usab siya sa emperador nga mobalik sa palasyo ug kauban siya sa pagdumala sa imperyo, ug wala siya mohunong sa iyang paghangyo hangtod nakab-ot niya ang iyang tumong: Mibalik si Santa Pulcheria sa iyang imperyal nga palasyo uban sa dagkong dungog. Pag-usab, nanghupas ang bagyo nga gipahinabo sa erehya ug mihunong ang kagubot: nibalik ang kalinaw sa Simbahan, ug nakasinati og kalinaw ang Griyegong Imperyo. Paglabay sa taas nga panahon, mibalik usab si Emperatris Eudoxia gikan sa Herusalem, dala ang kamot ni San Esteban nga Unang Martir. Sa dihang gidala kini ni Eudoxia sa Chalcedon sa iyang pagbya[6141] , nagpakita si San Esteban kang Pulcheria niadtong gabii ug miingon:

'Tan-awa, nadawat na nimo ang imong gipangandoy, kay miabot na ako sa Chalcedon.'

Sa pagkabuntag, si Pulcheria, kauban si Theodosius, mibyahe aron masugat ang kamot sa balaan nga unang martir; didto ila usab gisugat uban sa gugma si Emperatris Eudoxia.

Sa ika-42 ka tuig sa iyang paghari, nagkasakit si Emperador Theodosius ug, sa pagbati nga nagkadool na ang kamatayon, gisultihan niya si Santa Pulcheria bahin sa usa ka pagpadayag nga iyang nadawat sa Efeso, sa Simbahan ni San Juan nga Teologo. Samtang nagbarog siya didto sa pag-ampo, gipadayag kaniya nga pagkahuman sa iyang kamatayon, ang sundalong si Marcian ang mosunod kaniya. Busa, nangayo si Teodosio kang Pulcheria nga tabangan si Marcian sa pag-ukupa sa trono.

Si Marcian lumad sa Thrace[6142] , anak sa usa ka sundalo ug siya mismo usa ka maisugon nga mandirigma; usa ka tawo nga tigulang na, maalamon ug maayong kinaiya. Gitudlo sukad pagkabatan-on nga maghari, siya milagrosong napreserbar gikan sa kamatayon. Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe paingon sa Philippopolis[6143] , nakit-an niya ang lawas sa usa ka lalaki nga bag-ohay lang gipatay, ug mihunong aron tan-awon kini, tungod sa kalooy alang sa biktima. Tungod kay gusto niyang magpakita og kalooy – nga hatagan og husto nga lubong ang patay – misugod siya sa paghukay og lubnganan alang niini; ug sa kalit lang, nakita siya sa pipila ka naglabay nga tawo nga naglubong sa patay; nagtuo sila nga siya ang mamamatay, gidakop siya ug gidala sa siyudad aron atubangon sa paglitis. Tungod kay walay makasaksi sa iyang pagka-inosente, ug wala gituohan ang iyang kaugalingong pagpanalipod , gisilotan siya og kamatayon isip usa ka mamamatay-tao. Sa dihang hapit na nila ipatuman ang iyang pagsilot, sa maong higayon napadayag ang tinuod nga mamamatay-tao pinaagi sa langitnong pagpadayag. Ang ikaduha gidakop tungod sa iyang mga krimen, samtang si Marcian gipagawas nga may dungog. Pagkahuman, misilbi siya sa hukbong Griyego ilawom sa mando ni Aspar. Sa panahon sa gubat batok sa mga Vandal[6144] , sa dihang napildi sa mga Vandal ang mga Griyego ug nakakuha og daghang bihag, nadakpan usab si Marcian uban sa uban pa ug gidala sa atubangan sa lider sa mga Vandal, si Giserich. Usa ka adlaw, samtang gusto ni Giserich nga susihon ang mga bihag, misaka siya sa usa ka hataas nga dapit sa udto sa grabeng kainit ug nakita niya gikan sa layo si Marcian nga natulog sa yuta, samtang usa ka agila mipahulay sa ibabaw niya ug, sa paglapad sa mga pako niini, nakahimo og matang sa payong, nga nagpanalipod kaniya gikan sa sinag sa adlaw. Pagkakita niini, nasabtan ni Giserich ang kaugmaon sa iyang bihag ug, pagtawag kaniya sa iyang kiliran ug pagpangutana sa iyang ngalan ug gigikanan, miingon:

'Kung gusto ka nga mabuhi, dili masakitan ug gawasnon, panumpa kanako nga, sa diha nga mosaka ka sa trono sa gingharian, dili ka magpakig-away batok sa mga Vandal, apan magpuyo ka uban kanamo sa kalinaw.'

[6141] Usa ka siyudad sa Asia Minor, sa baybayon sa Bosporus (atbang niini nahimutang ang Constantinople).

[6142] Usa ka probinsya sa Imperyo sa Byzantine sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Peninsulang Balkan.

[6143] Usa ka siyudad sa kasadpang bahin sa Thrace.

[6144] Ang mga Vandal – usa ka katawhan nga unang nagpuyo sa habagatan sa Espanya ug sa ulahi sa Amihanan Aprika; sila miyembro sa usa ka tribong Germanic ug, sa panahon ni Santa Pulcheria, nagtuo sa Arianismo.

Nisaar si Marcian nga buhaton ang gusto ni Giserich ug matinahuron siyang gipagawas aron mobalik sa iyang yutang natawhan.

Pagbalik niya gikan sa pagka-bihag, mibalik si Marcian sa usa ka prominente nga posisyon sa Griyegong kasundalohan. Usa ka adlaw, atol sa usa ka Griyegong kampanya batok sa mga Persyano, nagkasakit si Marcian samtang nagmartsa ug nagpabilin sa usa ka Lycian nga lungsod – Sidine; Didto gidala siya sa balay sa pipila ka buotan nga mga lalaki – duha ka magsoon, sila Tatian ug Julian, nga tungod kay nahigugma kaayo sila kaniya, gitagad kaayo nila ang iyang panglawas. Pagkahuman sa iyang pag-ayo, miapil ang duha ka magsoon kaniya sa pagpangayam og langgam. Pag-abot sa udto ug sa pag-init sa adlaw, nagpahulay sila ug natulog. Si Tatian maoy unang namata ug, sama sa gibuhat ni Giserich kaniadto, nakakita siya og usa ka dakong agila nga naglupad sa ibabaw ni Marcian nga natulog, naghatag kaniya og payong sa iyang gipang-unat nga mga pako ug nagpanalipod kaniya gikan sa kainit sa adlaw. Sa pagkakita niini, gipukaw ni Tatian ang iyang manghud nga si Julian, ug katingalahan silang duha sa milagrosong panan-awon. Sa pagmata ni Marcian, nilupad ang agila, ug gipahayag sa mga igsoon kang Marcian nga siya mahimong hari, ug nangutana sila unsang ganti ug pabor ang iyang ipakita kanila sa dihang siya mosaka sa trono. Miingon siya kanila:

'Kung matinuod ang inyong panagna, mahimo ka nga sama sa amahan para kanako.'

Pagkahuman niini, nagsugod si Marcian og pag-angkon og mas dako pang dungog, kay ang Dios mismo ang naghimaya sa tawo nga Iyang gipili sumala sa Iyang kaugalingong kasingkasing. Samtang nagpadayon, ang matinud-anon nga Emperador Teodosio nga Bata namatay, ug ang iyang asawa nga si Eudoxia mibalik pag-usab sa Jerusalem; didto, human sa pagkinabuhi nga matinud-anon sulod sa pipila ka tuig, siya usab namatay ug gilubong sa simbahan ni San Esteban nga Unang Martir, nga iyang gitukod. Pagkahuman sa kamatayon ni Teodosio, si Santa Pulcheria, uban sa pag-uyon sa mga kortesano ug mga kumander militar, mipili kang Marcian aron maghari, isip usa ka tawo nga takus ug makapahimuot sa Dios. Pag-abot niya sa trono, gipatawag ni Marcian ang duha ka giingon nga magsoon, sila Tatian ug Julian, sa korte ug, pagkahuman sila gihatagan og hataas nga ranggo, gitudlo sila nga mga gobernador – ang usa sa Thrace, ang usa sa Lycia[6145] . Gipatuman usab niya ang iyang saad kang Geiserich, ug gipadayon ang walay hunong nga kalinaw uban kaniya hangtod sa katapusan sa iyang paghari. Sa pag-akyat ni Marcian sa trono, gusto ni Santa Pulcheria nga mobalik sa iyang pag-inusara, apan ang bag-ong napiling emperador ug ang tibuok synclite nangayo kaniya nga ayaw sila biyai, kondili motabang sa pagdumala sa imperyo, tungod kay siya labing maalamon ug eksperyensyado sa mga butang sa estado; apan mahimo ra kini kaniya pinaagi sa pagpakig-asawa sa emperador. Gipahinumduman niya sila sa panata sa pagkamakabuhi nga iyang gihimo sa Dios, nga obligado siyang tumanon hangtod sa iyang kamatayon. Apan si Marcian usab miangkon nga siya usab naghimo og panata sa Dios aron mapreserbar ang iyang pagkamakabuhi. Unya, alang sa mga panginahanglan sa Balaang Simbahan, nga nabalisa tungod sa pagdagsa sa mga heretiko, si Santa Pulcheria misugot nga pakaslan si Marcian, sa kondisyon, nga siya, bisan pa niana, magpabilin nga birhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, kay kini gikinahanglan sa saad nga gihimo niya sa Dios ug sa natural nga pagkamakabubut-on sa duha ka magtiayon, ingon man sa ilang tigulang na nga edad: siya niadto 51 anyos na, ug ang emperador usab dili na batan-on. Busa gitawag si Pulcheria nga iyang asawa, apan sa tinuod dili siya iyang asawa kondili iyang igsoon nga babaye, naghari uban kaniya ug nagdumala alang sa dakong kaayohan sa tibuok Simbahan sa Dios ug sa tibuok imperyo; Sa samang paagi, si Marcian gitawag nga bana niya, apan sa tinuod dili siya ang bana niya kondili ang igsoon niyang lalaki, nga naghari uban kaniya isip imperyal nga anak nga babaye nga napanunod sa trono sa iyang amahan. Busa, niadtong panahona, makita, ingon pa, ang pagkahimugso sa pagkabirhen nga naghari sa Griyegong trono, kay naghari didto ang usa ka hari, putli sa kalag ug sa lawas, ug usa ka reyna—usa ka birhen nga nagpabilin nga walay mantsa.

O, usa ka pagminyo sa birhen, talagsaon nga makita o madungog! Pasagdi ang kalibutan, nga puno sa hugaw nga mga tinguha, nga mangha niini! Pasagdi ang mga nag-alagad sa unodnong mga kahiligon ug kalipay nga maulaw, sa pagkadungog sa ingon nga pagminyo sa kini nga matinud-anon nga hari ug reyna, nga gipahisama sa pagkabalaan sa mga anghel!

Pinaagi sa paningkamot sa balaan nga reyna, gawas pa sa nahisgutan nga Konsilyo sa Efeso, usa ka konsilyo sa mga balaan nga amahan ang gitigum sa Chalcedon batok sa walay pagtuo nga si Dioscorus ug sa

[6145] Usa ka probinsya sa Imperyo sa Byzantine sa habagatan-kasadpan sa Asia Minor.

Archimandrite Eutyches[6146] . Gipanagang niya ang Ortodoksiya sa tibuok niyang kusog, nga hangtud nga ang uban nga mga manunulat gikredito siya sa pagpanalipod sa pagtuo sa duha ka maong konsilyo.

Ang kadasig ni Pulcheria sa pagkamatinud-anon ug ang iyang dakong kinaadman naggikan sa kamatuoran nga ang Balaang Espiritu nagpuyo sa iyang kalag ug putli nga kasingkasing, sama sa Iyang balaang templo, ug napuno siya sa Iyang dagkong mga gasa.

Pagkahuman sa iyang 54 ka tuig nga kinabuhi ug pag-apod-apod sa tanan niyang kabtangan sa mga simbahan, monasteryo, ug mga kabus, mibyahe si Santa Pulcheria ngadto sa Ginoo, kinsa iyang gisilbihan sa tibuok niyang kasingkasing[6147] .

Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O Ginoo, ayaw kami bawi-i sa Imong langitnong Gingharian. Amen.

Kumemorasyon sa Tulo ka Balaang Babaye nga nakaplagan sa usa ka bukid sa disyerto[6148]

Kumemorasyon sa ika-10 sa Septiyembre

Si Obispo Pablo sa Monemvasia[6149] nagasaysay sa mosunod nga sugilanon.

Sa dihang usa pa ko ka laiko, gipadala ko sa Sidlakan aron kolektahon ang buhis sa hari. Sa dalan, nakakita ko og usa ka gibyaan nga monasteryo ug gusto nakong mosulod niini. Gawas ang abá ug ang mga igsoon gikan sa monasteryo aron sugaton ko, ug pagkahuman sa pagbinayloay sa pangumusta, nanglingkod kami sa patyo sa monasteryo, diin adunay usa ka tanoman. Ug tan-awa, nakakita kami og mga langgam nga nilupad paingon sa mga kahoy, giputol ang mga sanga nga puno sa bunga ug dali nga nilupad palayo.

Nangutana ko sa abbot:

'Ngano man nga dili mokaon ang mga langgam sa bunga dinhi dayon, sa maong dapit, kondili dad-on pa nila kini uban sa mga sanga?'

Mitubag ang abá:

'Usa na ka pulo ug usa ka tuig nga ginabuhat na kini sa mga langgam.'

Unya, sama sa usa ka langitnong pagpadayag, akong namatikdan nga sa usa ka dapit sa duol nga kabukiran adunay mga asketiko—lalaki o babaye—sa Dios, ug nga kanila, sumala sa sugo sa Ginoo, gidala sa mga langgam kining mga bunga. Sa dihang gisulti pa nako kini, misulod ang usa ka uwak ug giputol ang usa ka sanga nga may bunga. Unya gisugyot nako sa abá nga sundon nato ang langgam, ug mibiyahe kami sa pagsunod sa uwak nga nanglupad sa atubangan namo dala ang bunga; apan unya misaka ang uwak paingon sa usa ka bungtod ug mipahulay, gibutang ang sanga sa yuta. Sa diha nga nagsugod kami og pagsaka sa bungtod, gikuha pag-usab sa uwak ang sanga ug nilupad paingon sa usa ka bangin nga lawom sama sa kalawoman, diin kini migawas pag-usab, apan karon wala na ang sanga. Miduol kami unya sa maong bangin ug mihagis kami og bato niini. Kalit lang, usa ka tingog ang miabot kanamo gikan sa sulod:

'Kung kamo mga Kristohanon, ayaw kami patya.'

Nangutana kami:

'Kinsa ka?'

Mitubag sila:

'Kung gusto ninyo kami makita, ihulog kanamo ang tulo ka sinina, kay kami mga babaye ug hubo; unya libuta ninyo ang bukid ug makakaplag kamo didto og usa ka masipit nga agianan nga padulong kanamo.'

[6146] Si Dioscorus, Patriarka sa Alexandria, ug si Eutyches nagtudlo nga sa Hesukristo adunay usa ra ka diyosnong kinaiyahan, kay ang Iyang pagkatawo gilamdag sa Iyang pagka-Diyos. Ang ilang mga sumusunod gitawag nga Eutychian o Monophysite (gikan sa mga pulong sa Griyego nga nagpasabot og 'usa' ug 'kinaiyahan'). Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon nahitabo niadtong 451.

[6147] Ang kamatayon ni Santa Pulcheria, Reyna sa Constantinople, nahitabo niadtong 453 – si Emperador Leo (457–474) nagsugod sa paghinumdom kaniya sa dili madugay pagkahuman sa iyang kamatayon.

[6148] Aktibo sila sa ika-10 nga siglo.

[6149] Monemvasia – usa ka lungsod sa isla sa Minoa, sa Gulpo sa Argos, nga kaniadto usa ka lig-on nga kuta ug ang nag-unang sentro sa kalakalan sa Bizantiyum sa Sidlakan. Karon, kini usa ka gamay ug walay bili nga lungsod nga adunay mga ruina sa iyang mga kuta.

Unya tulo ka monghe gikan sa komunidad nga nag-uban kanamo ang naghubo sa ilang mga bisti, giputosan kini og mga bato, ug gilabay kini ngadto kanila; kami, pagkahuman namong moubos sa bungtod, nakakaplag, sama sa gisulti kanamo, og usa ka masipit nga agianan nga hapit dili ka makalusot, ug pinaagi niining agianan nakaabot kami sa bangin diin naa ang tulo ka balaan nga babaye sa . Pagkita nila kanamo, mitungo sa yuta ang mga babaye; kami, pagkahuman namo og pag-ampo, mipungko; usa sa mga babaye mipungko usab, samtang ang duha nagpabilin nga nagtindog. Unya ang abá misulti sa babaye nga naglingkod og pangutana:

'Asa ka gikan, ug giunsa ka nakaabot dinhi?'

Mitubag ang babaye:

'Taga-Constantinople ko, diin gipangasawahan ko sa usa ka kortiyero; apan namatay ang akong bana sa pagkabatan-on pa niya, ug nahabilin kong balo sa kapin sa baynte anyos ang edad, nagminos sa akong pagkabalo ug sa akong pagkawalay anak.' Paglabay sa pipila ka adlaw, usa ka maharlika, pagkakadungog niya bahin kanako, nagpadala sa iyang mga sulugoon aron pugson ko pagdala sa iyang panimalay, ug ang mga sugo nangayo nga moadto dayon ko sa ilang amo. Busa nag-ampo ako sa akong Ginoong Jesu-Kristo, nga luwason ko Niya gikan sa tawo nga naningkamot sa pagpahugaw sa akong kalag ug lawas pinaagi sa pwersa, ug miingon ako sa mga sulugoon: 'Nagduha-duha ba gyud kamo nga malipayong moadto ako sa inyong labing hinungdanong agalon? Apan karon gilamoy ko sa sakit sa babaye ug dili ko limpyo tungod sa padayon nga pagdugo. Hulat lang kamo og pila ka gutlo hangtod makabawi ko sa akong sakit ug mahimong limpyo, ug unya malipayon kong moadto sa inyong agalon.' Pagkahuman nila ko madungog, nilakaw ang mga sugo, nga miingon: 'Sige, maghulat ang among agalon kanimo sulod sa 40 ka adlaw.' Pagkahuman nila nilakaw, gipagawas nako ang akong mga ulipon nga lalaki ug babaye, gihatagan sila og bulawan, ug gipabilin ra nako ang duha nga imong makita dinhi, human nako gipangbahin ang tanan nakong kabtangan sa mga kabus. Gihimo nako dayon nga imbitado sa akong balay ang usa nakong paryente, usa ka tawo nga mahadlokon sa Ginoo, ug pinaagi sa usa ka seryosong panumpa, gipasalig nako siya nga ibaligya ang akong mga panag-iya ug mga balay ug ipang-apod-apod ang kita niini sa mga kabus. Paglabay sa pipila ka gutlo, sa gabii, gidala nako kining duha ka sulugoon nga babaye—nga karon akong mga igsoon na—ug misakay kami sa usa ka barko, diin, pinaagi sa giya sa Dios, nakaabot ako niining dapita; ug karon napulo ug usa na ka tuig sukad nga nakakita kami og usa ka nawong sa tawo, gawas kanimo karon. Mahitungod sa among mga sinina, tungod kay napul-an na sa sulod sa usa ka tuig, nahulog na kini gikan kanamo.

Nangutana kaniya ang abá:

'Asa ninyo gikan ang inyong pagkaon?'

Mitubag ang balaan nga babaye:

Ang among maayo ug maloloy-on nga Dios, nga nagpakaon sa Iyang katawhan sa kamingawan sulod sa kap-atan ka tuig, nagpadala usab og pagkaon kanamo, Iyang mga alagad nga dili takus. Adlaw-adlaw, pinaagi sa Iyang balaan nga pagdumala, ang mga langgam nagdala kanamo og pagkaon nga labaw pa ka daghan kaysa among gikinahanglan. Kining maong labing maloloy-on nga Ginoo maoy nagpanapton kanamo kon kami hubad ug nagpainit kanamo sa Iyang grasya, kay wala kami mahadlok sa katugnaw sa tingtugnaw ni sa kainit sa ting-init, kondili nagpuyo kami nga daw sa paraiso, kanunay nga naghimaya sa Balaang Trinidad.

Natingala sa iyang nadungog, miingon ang abá:

'Kung tugotan ninyo ako, maam, magpadala ako og usa sa mga igsoon ngadto sa monasteryo aron mangita og pagkaon – ug magkaon kita nga mag-uban.'

Apan mitubag ang balaan nga babaye:

'Mas maayo unta nga magpadala ka ug pari aron, human niya sa pagsaulog sa Balaang Misa dinhi, siya magahatag kanato sa Balaang Komunyon sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo; kay sukad nga mibiya kami sa siyudad, wala na kami makadawat sa Balaang Komunyon.'

Ang abá, nga walay paglangan, nagpadala og monghe ngadto sa monasteryo aron mangayo og pari ug pagkaon. Ang pari nga miabot nagsaulog sa Banal nga Misa, ug unya ang ginoo nga babaye mismo ang unang nakadawat sa Labing Balaan nga mga Misteryo, gisundan sa iyang mga sulugoon nga babaye. Pagkahuman niana, pagkahuman namo sa pagkaon uban kanamo—sumala sa pagtapos sa sugilanon ni Obispo Pablo—ang balaan nga babaye mituyok sa abad uban sa hangyo nga magpabilin uban kanila sulod sa tulo ka adlaw, nga gidawat sa abad. Unya ang bulahan nga babaye, mibangon, naghalad og mainitong pag-ampo ug gihatag ang iyang espiritu sa Dios. Kami, sa among bahin, mitugtog sa mga awit sa lubong uban sa luha sa among mga mata ug dayon among

gilubong siya. Sa sunod adlaw, ang ikaduhang babaye, pagkahuman sa pag-ampo, namatay usab nga malinawon, ug sa ikatulong adlaw, mao usab ang nahitabo sa ikatulong babaye. Pagkahuman namo sa paglubong kanila, mibalik kami sa monasteryo, naghimaya kang Kristo nga among Dios, nga nagbuhat og himayaong mga timaan ug katingalahan pinaagi sa Iyang mga balaan. Kaniya ang dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir Varipsav

Gisaulog sa ika-10 sa Septyembre

Kini nga santo nakadawat gikan sa usa ka monghe sa kamingawan sa dugo nga nitulo gikan sa labing putli nga kilid sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug nakahimo og daghang pag-ayo gamit kini. Gipatay sa mga pagano si San Varipsav[6150] sa gabii, apan ang dakong bahandi, ang dugo ni Kristo, napreserbar sa iyang mga disipulo.

Paghandum sa mga Balaang Apostol Apellius, Lucas ug Clemente

Gisaulog sa 10 sa Septyembre

Ang Balaang Apostol Apeles usa ka obispo sa Smyrna[6151] ; gihisgutan siya ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano (Rom. 16:10). Ang Balaang Lucas (Lukius) – kinsa ang Apostol Gipamatuod usab siya ni Pablo sa iyang Epistula sa mga Romano (15:21), ug siya mao ang obispo sa Laodicea sa Syria[6152] . Si San Clemente, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Epistula sa mga taga-Filipos (Fil. 4:3), mao ang obispo sa Sardis[6153] .

24 Septiyembre

11 Setyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Kagalang-galang nga Inahan Theodora, nga nagpuyo ingon usa ka lalaki

Kumemorasyon sa 11 sa Septiyembre

'Ang mga mata sa Ginoo napulo ka libo ka beses nga mas hayag kaysa sa adlaw; nagtan-aw sila sa tanang agi sa mga tawo ug misulod sa mga tinagoan. Nahibalo siya sa tanang butang sa wala pa kini gimugna' (Sirak 23:27–29).

Si Teodora, usa ka babaye nga natawo sa halangdong kaliwatan nga nagpuyo sa Alexandria[6154] , wala makahibalo niining kamatuoran. Nituo siya sa kaaway—ang yawa—nga tinago niyang gipangtugot kaniya ang

---

[6150] Ang pagkamartir ni San Varipsavas ug ang iyang mga buhat gikan pa sa ika-2 nga siglo.

[6151] Ang Smyrna – usa ka bantog nga siyudad sa panalitan sa Ionia, sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Aegean (o sa Kapupud-an), mga 56 ka verste gikan sa Efeso, sa bunganga sa Suba sa Meles, usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Asia Minor; ang Simbahan gitukod sa Smyrna ni San Juan nga Teologo, ang Apostol. Ang Smyrna karon anaa sa ilawom sa pagdumala sa mga Turko, apan ang Orthodox nga Kristohanong pagtuo nagpadayon nga napreserbar ug nag-uswag didto hangtod karon. Ang siyudad nagpabilin nga usa sa labing mauswagon ug labing daghan og populasyon nga mga siyudad sa imperyo.

[6152] Laodicea sa Syria – kaniadto mao ang pangunang siyudad sa Phrygia, nahimutang sa habagatan-kasadpan niini, sa Asia Minor, sa suba nga Lycus; nailhan kini sa halapad nga kalakalan. Karon, ang mga ruina sa usa ka gamay nga bungtod duol sa baryo nga Eski-Gassara nga halos walay tawo na lang ang nagbarug isip monumento niining karaang siyudad.

[6153] Sardica – karaang Sardis, o Sardy, usa ka manggaranon nga siyudad sa Lydia sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, nga kaniadto mao ang kapital ug puy-anan ni Haring Croesus, ilado sa iyang kadato; sa apostolikong mga panahon, kini usa gihapon ka hinungdanong siyudad; ang Kristohanong simbahan natukod didto sa sayong yugto. Sa ika-10 nga siglo, gipapas sa yuta ni Tamerlane, ang mananakop nga Asyano, ang Sardica. Karon, wala nay lain dinhi kondili usa ka gamay nga baryo, ug ang mga ruinas ra ang nagpamatuod sa kaniadto nga kadungganan sa siyudad.

hunahuna nga ang usa ka sala nga gihimo sa kangitngit—usa ka sala nga wala makita sa adlaw—dili maila sa Dios. Apan sa dihang nasabtan niya pinaagi sa iyang kaugalingong kasinatian nga walay bisan unsa nga matago gikan sa Dios, oh, unsa kadako sa paghinulsol nga iyang gipakita!

Samtang matinud-anon siyang nagpuyo sa kaminyoon uban sa iyang bana, nahulog si Theodora sa ingon nga tukso. Usa ka adunahan nga batan-on ug walay seryoso nga lalaki, nga gipukaw sa yawa, nabihag sa kahilambigit kaniya ug gisulayan sa tanang paagi nga madani siya sa pakighilawas: nagpadala siya kaniya og bililhon nga mga regalo, nagsaad pa gani og mas mahal pa, ug gipanglimbongan siya sa iyang mga pulong. Apan tungod kay dili siya makahimo og bisan unsa sa iyang kaugalingon, nagkuha siya og usa ka mananukso – usa ka salamangkera – aron tuksoon si Theodora nga putli, ug gipangumbinsi siya nga moapil sa dautang plano nga iyang gihimo. Busa kining mananukso, uban si Satanas isip iyang kauban sa sala, gikuha ang angay nga higayon ug misugod sa pakig-istorya kang Theodora bahin sa maong batan-ong lalaki.

Si Theodora, bisan pa niana, miingon:

'Oh, unta mawala na kining lalaki nga dugay na kaayo nakong gikabalan! Kung mosunod ko kaniya, ang adlaw mismo nga nagdan-ag kanato mahimong saksi sa atubangan sa Dios sa akong sala!'

'Sa ingon ana,' tambag sa manlilingo, 'inig kasulod sa adlaw ug inig pag-abot sa ngitngit nga gabii, tuman-a ang tinguha sa batan-on sa usa ka hilit nga dapit, ug walay makahibalo sa inyong pakig-uban, ni adunay masaksi sa atubangan sa Dios, kay lawom ang gabii ug ang kangitngit motabon sa tanan.'

Miingon si Teodora:

'Oh, unsa kaha kaayo ka maayo kung ang Dios dili makahibalo sa sala nga gihimo sa gabii!'

'Mao na,' tubag sa manlilingo, 'kay ang Dios makakita lamang sa mga sala nga gipasiag sa adlaw; apan unsaon man Niya pagtan-aw sa gibuhat sa kangitngit?'

Si Teodora, nga usa ka batan-on, inosente ug walay kasinatian nga babaye, napukan sa mga pangumbinse sa mananukso; dako kaayo ang papel sa tukso sa yawa, kay gamhanan siya, samtang ang atong kinaiyahan hilig sa mga tinguha ug huyang ang atong kusog. Ug busa, Gipatalingbong ni Theodora ang dautang tambag ug nakahimo siya og dautan sa kangitngit sa gabii. Apan sa pagsubang sa kaadlawon, ang kahayag sa kaluoy sa Dios dayon misidlak sa iyang kasingkasing: kay sa pagkahibalo niya sa iyang sala, nagsugod siya og paghinulsol, paghampak sa iyang nawong, pag-uyog sa iyang buhok, pagkaulaw sa iyang kaugalingon, ug pagdumot sa iyang kaugalingon. Busa ang kaluoy sa Dios, nga dili man gitinguha ang kamatayon sa makasasala, ug tungod sa iyang kanhing pagkamatinahuron, nagpalihok kaniya sa paspas nga paghinulsol ug pagbag-o; kay usahay tugotan sa Dios ang usa ka tawo nga mahulog sa usa ka angay nga sukod, aron sa diha nga makabangon na usab siya, ipakita niya ang usa ka labi pang halangdon nga buhat sa pagkamaayo ug pagbag-o, ug labi pang kaisog alang sa Dios, nga nagapasaylo sa mga sala.

Naghinulsol ug naghilak tungod sa sala nga iyang nabuhat, misulay si Theodora nga pahupayon ang iyang kaugalingon, bisan gamay lang, pinaagi sa paghunahuna:

'Dili kabalo ang Diyos sa akong sala; apan bisan pa kung dili Siya kabalo, mobati gihapon ko og kaulaw ug kasubo.'

Sa pagpangita og kahupayan sa iyang kasubo, miadto si Theodora sa usa ka kumbento aron makita ang madre superiora nga iyang nailhan. Sa pagkakita sa iyang masubo nga nawong, nangutana ang madre superiora:

'Unsa may hinungdan sa imong kasubo, anak ko? Nakapasakit ba kanimo ang imong bana?'

Mitubag si Theodora:

'Dili, Inahan; apan ako mismo wala kabalo ngano masubo ang akong kasingkasing.'

Ang madre superiora, nga gustong pahupayon siya, ug gipukaw sa Espiritu sa Dios, misugod og makapabuhi sa kalag nga pakighinabi kaniya ug mibasa sa Balaang Kasulatan. Samtang nagabasa siya og usa ka talata (usa ka pagtulon-an), naabot niya kini nga pulong gikan sa Ebanghelyo: *'Walay natago nga dili ipadayag, ni*

[6154] Ang Alexandria – usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great mga 333 BC sa usa ka promontoryo nga misulod sa habagatan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo (medyo habagatan sa karon nga siyudad nga pareho usab og ngalan); kaniadto kini usa ka sentro sa pagkat-on ug ang nangunang siyudad sa kalakalan sa kalibutan; sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong sentro kini sa Kristiyanismo ug lingkoranan sa patriyarka.

tinago nga dili maila. Busa, bisan unsa ang inyong gisulti sa kangitngit madungog sa kahayag; ug bisan unsa ang inyong gipang-istorya sa tago sulod sa balay ipahibalo gikan sa mga atop sa balay' (Lucas 12:2–3; Mateo 10:26).

Pagkadungog niya niining mga pulong gikan sa Ebanghelyo, gipukpok ni Teodora ang iyang dughan, samtang nag-ingon:

"Kaauy-anan ako, kawalay-paglaum nga babaye! Nawala na ako karon; nadani ako sa limbong, nga nagtuo nga dili mahibalo ang Dios sa akong sala."

Ug misugod siya sa paghampak sa iyang dughan, nagahilak ug nagasubo.

Unya nasayud ang madre superiora nga nakasala si Teodora, ug gisugdan niya siya pagpangutana unsa gayud ang nahitabo kaniya.

Si Theodora, nga halos dili makasulti tungod sa iyang mga luha, gisultihan ang Ina Superior sa tanan nga detalye, ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, misinggit:

'Kaluy-i ako, Inahan, usa ka nawala nga kalag, ug tudloi ko unsa ang akong buhaton. Maluwas pa ba ako, o nawala na ba gayud ako hangtod sa kahangturan? Angay pa ba ako maglaum sa kaluoy sa Dios, o magkawalay paglaum na ba ako?'

Nagsugod ang Ina Superior sa pagsulti kaniya:

'Sayop ka, akong anak, sa pagpaminaw sa kaaway; Nasayop ka sa paghunahuna nga makatago ka gikan sa Dios – Kinsa ang manukotok sa kasingkasing ug hunahuna, Kinsa gikan sa gilay-on nakahibalo sa hunahuna sa tawo, ug makakita sa wala pa mahitabo pinaagi sa Iyang mata: ni ang gabii ni bisan unsang tinago o ngitngit nga dapit makatago sa usa ka makasasala gikan sa Iyang makakita-tanang mata. Nakasala ka, anak; imong gipukaw ang kasuko sa Dios, wala ka magpabilin nga matinud-anon sa imong bana, imong gidalian ang imong lawas, ug gipakadaut ang imong kalag. Ngano wala nimo ko gisultihan bahin niini kaniadto, sa dihang gilimbong ka, aron matabangan tika ug matudloan ka unsaon paglikay sa mga bitag sa kaaway? Apan karon nga nahitabo na kini kanimo, buhata ang husto ug pangaliya sa kaluoy sa Dios, nga mag-ampo ka uban sa mapinabubo nga kasingkasing, aron pasayloon Niya ang imong sala. Ayaw pag-awhag, akong anak nga babaye: bisan pa nga nakahimo ka og dakong sala, mas dako pa gayud ang kaluoy sa Dios, ug walay sala nga makalabaw sa gugma sa Dios alang sa katawhan; lig-oni lang ang imong kasingkasing, ug maluwas ka.

Samtang gisultihan siya niining mga pulong ug uban pang susama, gipahibalo siya sa madre superiora, gitudloan, ug gipahimutang sa dalan sa paghinulsol, ug sa samang higayon gihupay siya pinaagi sa paghisgot sa kaluoy sa Dios ug sa Iyang dili masukod nga kaayo, nga andam Niya dawaton ang mga nagahinulsol ug pasayloon ang mga nakasala. Gipahinumduman usab niya siya sa makasasala nga babaye sa Ebanghelyo nga gihugas ang mga tiil ni Cristo sa iyang mga luha ug gituyo kini sa buhok sa iyang ulo, ug nakadawat sa pagpasaylo sa iyang mga sala gikan sa Dios.

Si Teodora, pagkahuman maminaw sa tanang pulong sa iyang buotan nga magtutudlo ug pagdawat niini sa iyang kasingkasing, miingon:

'Nagtuo ko sa akong Dios, ma'am, ug sugod karon dili na nako buhaton pag-usab ang ingon ana nga sala; ug bahin sa akong nabuhat na, maningkamot ko nga makabawi kutob sa akong makaya.'

Pagkahuman makab-ot ang pipila ka kahupayan sa iyang kasingkasing, mibalik siya sa iyang panimalay. Apan samtang gisaway siya sa iyang konsensya, nahuya siya nga motan-aw diretso sa nawong sa iyang bana ug naghunahuna kung giunsa niya pagpakighilom sa Dios: gihunahuna pa gani niya ang pagsulod sa kumbento, apan nahibalo siya nga dili kini tugotan sa iyang bana. Busa, aron matago sa iyang bana ug sa tanan niyang kaila, naghimo siya og mosunod nga plano.

Sa dihang nilakaw ang iyang bana sa balay aron sa usa ka buluhaton sa ulahing gabii, giputol niya ang iyang buhok ug nagsul-ob og bisti sa lalaki, ug sa pagsalig sa kabubut-on sa Ginoo, tinago siyang nilakaw sa balay ug nilarga nga paspas sama sa langgam nga nakalingkawas gikan sa lambak. Pag-abot niya sa usa ka bungkag nga monasteryo nga gitawag og 'Octodekaton'[6155] , nga nahimutang napulo'g walo ka bersta gikan sa siyudad, mibangga siya sa ganghaan ug, sa diha nga nakita niya ang bantay-pultahan, miingon:

[6155] Ang 'Octodeka' nagpasabot og 'napulo'g walo' sa Griego. Dinhi gikan ang ngalan sa monasteryo. Angay hinumduman nga sa unang mga siglo, ang Ehipto nailhan sa monastikong pagka-asketiko, nga didto unang misugod, ug daghan kaayong mga monastikong

'Tugoti ako, Amahan: palihug adto ug sultihi ang abá nga dawata ako, usa ka makasasala, sa monasteryo, kay gusto ko nga maghinulsol sa akong dautang mga binuhatan, ug mao kana ang hinungdan nganong niabot ako dinhi; tugoti ako nga hugasun ang imong balaan nga mga tiil ug pag-alagad kanimo adlaw ug gabii sa bisan unsang imong sugo kanako.'

Miadto ang bantay-pultahan ug gisumbong kini sa abá. Mitubag ang abá:

– Kinahanglan nato siyang sulayan – gidala ba siya sa Diyos aron moanha kanato? Busa, ayaw siya tuboi hangtod sa buntag ug ayaw siya pasudli sa monasteryo; kung dili siya molakaw, apan magpabilin nga mapailubon sa ganghaan sa monasteryo, nagpaabot og kaluoy, unya mahibalo kita nga tinuod ug matinud-anon gayud siya nga mianha aron mosilbi sa Diyos.

Gibuhat gayud sa bantay sa ganghaan ang ingon niana, wala magtagad kang Theodora, gitratar siya nga may pagdumot sama sa usa ka walay bili nga ulipon. Siya, bisan pa niana, naglingkod sa ganghaan ug naghilak. Miabot ang gabii, ug nagsugod na ang mga buangis nga hayop sa paglabay (kay kana nga kamingawan puno sa mga hayop); apan si Theodora, pinaagi sa grasya sa Dios, wala'y kadaut nga nahimo kaniya, nga nagpanalipod sa iyang kaugalingon, sama sa pagsul-ob sa tanda sa krus ug pag-ampo ingon nga taming.

Sa buntag, ang tigbantay sa ganghaan, sa dihang mitan-aw sa gamay nga bintana, nakakita nga si Theodora naglingkod sa ganghaan, ug miingon:

'Unsa may imong gihulat dinhi? Dili ka namo dawaton, kay wala kay pulos para namo.'

Mitubag siya:

'Bisan pa og mamatay ako dinhi sa ganghaan, dili ko molakaw hangtud nga maluoy mo kanako ug dawaton ako sa monasteryo.'

Unya ang bantay-pultahan, sa pagkakita sa iyang pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon, gibuksan ang ganghaan ug gidala siya ngadto sa abá. Gipangutana siya sa abá kung asa siya gikan, unsa ang iyang ngalan, ug ngano siya miabot. Mitubag siya:

'Gikan ko sa Alexandria, Amahan; Theodore ang akong ngalan; puno ko sa mga sala ug kadautan; apan, sa pagkahibalo nako sa akong sayop ug pag-ila sa akong mga kalapasan, gusto nakong maghinulsol: busa miadto ko sa imong balaan nga puloy-anan, aron dawaton nimo ako sa imong orden ug luwason kining magmalaglag nga makasasala.' 'Busa, dawata ako, Amahan, sama sa pagdawat sa Ginoo sa tulisan, sa manininggil sa buhis ug sa anak nga maluho.'

Unya gisugdan sa abbot ang pagpatin-aw kaniya sa mga buhat ug praktis sa pag-asketismo sa monasteryo ug miingon:

'Dili nimo kini makaya, akong anak, kay nakita nako nga batan-on ka pa ug nadako sa taliwala sa kalibutanong kalipay; apan ang atong monasteryo wala maghatag og kahupayan, ang atong lagda nagmando og kinabuhi nga puno sa kalisud, ug ang pagpuyo uban kanamo nagkinahanglan og dakong pagpugong sa kaugalingon ug pagpuasa. Ang among mga igsoon, sa pagsunod, nagbuhat og dagkong mga buluhaton, samtang dili nila pasagdan ang mga lagda sa simbahan, sama sa: ang Opisina sa Tunga-tunga sa Gabii ug Matins, ang mga Oras ug Vespers, ug daghang pribadong pag-ampo ug pagyuko, ingon man usab kanunay nga tibuok gabii nga pagbantay sa pag-ampo. Ikaw, bisan pa, naanad sa kahupayan sa unod, ug dili nimo makaya ang karga sa monastikong kinabuhi uban kanamo. Bisan pa nga nakita nako nga miabot ka uban sa kadasig, nahadlok ko nga basin mausab ang imong hunahuna, kay daghan ang kanunay magsugod og maayong buhat uban sa kadasig, apan sa dili madugay, tungod kay dili nila kini makaya, biyaan nila ang ilang maayong paningkamot ug mahimong labing tapulan sa tanan. Busa, akong tambag kanimo nga mobalik sa kalibutan, ug pasagdi nga ang Dios maghan-ay sa imong kaluwasan sumala sa Iyang pagbuot.

Unya si Teodora, nga mihulog sa tiilan sa abad, miingon uban sa mga luha:

'Ayaw ko pagpahawa, Amahan, gikan sa imong balaan nga monasteryo; ayaw ko pagbiya sa akong anghelikong kinabuhi uban kaninyo; ayaw ko pagbalik sa kalibutan nga akong gipangikyas, sama sa pag-ikyas sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto, nga dili na mobalik.' Ayaw pagbalewala sa akong pagkabatan-on, kay pinaagi sa imong balaan nga mga pag-ampo masanay ako sa matag matang sa pagdumili sa kaugalingon ug, uban sa tabang

---

panuluyan, sama sa makita sa mosunod nga salaysay niining hagiograpiya; mao nga ang ubang mga monasteryo ginganlan sumala sa ilang gilay-on gikan sa pinakaduol nga sentro nga adunay hinungdanong gidak-on.

sa Dios, madala nako ang tanang kakapoy ug buhaton ang bisan unsa nga imong sugo kanako uban sa kadasig ug pagkamaasikaso—dawata lang ako, usa nga nagtinguha sa paghinulsol sa akong mga sala."

Sa pag-uyon sa iyang mga hangyo, gidawat siya sa abá ug gisugo siya sa pagbuhat sa tanang katungdanan sa monastiko. Busa, usa ka asawa ang mipuyo taliwala sa mga lalaki, sa dagway ug ilawom sa ngalan sa usa ka lalaki, ug walay nakahibalo niini nga tinago gawas lamang sa Diyos. Ug kinsa may makasaysay sa sugilanon sa iyang kinabuhi nga puno sa dakong kalisod? Nakita sa mga igsoon ang iyang paningkamot sa iyang mga katungdanan, ang iyang pagkamapailubon sa pagpugong sa kaugalingon, ang iyang pagka-mapainubsanon sa pagsunod; apan ang iyang natago ug sekreto nga mga buhat, ang iyang pag-ampo sa tibuok gabii, ang iyang mga paghuyop gikan sa kasingkasing, ang iyang mga luha, ang iyang pagluhod, ug ang iyang nagkahiusa nga mga kamot—ang Dios ra gayud ang nakakita niini: ug adlaw ug gabii nangita siya sa Iyang kaluoy, sama sa paghugas sa malipatong sa karaang panahon sa mga tiil sa Ginoo pinaagi sa iyang mga luha. Ug ang iyang paghinulsol labaw pa sa sala nga iyang nabuhat: kay pinaagi sa pagpaubos gipatay niya ang tanang pagbati ug tinguha sa unod, nagpaubos siya sa tanan, napildi niya ang iyang kaugalingong kabubut-on pinaagi sa pagsakripisyo sa kaugalingon, ug nahimong, daw usa ka anghel sa unod. Ang iyang lawas, kaniadto hugaw apan karon napahimakas pinaagi sa mga buhat sa paghinulsol ug daghang luha, nahimong balaang templo sa Dios, puluy-anan sa Espiritu Santo.

Paglabay sa walo ka tuig, naubos ang lana sa kumbento, ug gipadala si Teodora uban sa mga kamelyo paingon sa siyudad sa Alexandria aron mopalit og lana. Samtang ang iyang bana, nga wala kahibalo asa naingon ang iyang asawa o unsa na ang nahitabo kaniya, nangita kaniya sa dugay nga panahon. Sa dihang wala niya siya makita, naghinanakit siya adlaw ug gabii, ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios nga ipadayag Niya kaniya kung asa ang iyang asawa. Ug sa usa ka gabii nakakita siya og usa ka Anghel, nga nagpahibalo kaniya:

'Ayaw pagmasubo alang sa imong asawa, kay nag-alagad siya sa Ginoo uban sa Iyang mga alagad. Kung gusto nimo siyang makita, adto sa buntag ug pagtindog tupad sa Simbahan ni San Pedro – didto nimo siya makita: kay kinsa man ang moagi sa simbahan ug motingog og kumusta kanimo, mao kana ang imong asawa.'

Nalipay ang bana ni Teodora sa maong panan-awon sa anghel, nga nagsulti kaniya bahin sa iyang asawa ug sa paagi nga iyang makita siya. Sa sayong buntag, nagdali siya paingon sa Simbahan ni San Pedro ug, samtang nagtindog didto, misugod siya og tan-aw sa tuo ug sa wala, nagpaabut nga makita ang iyang gipangandoy. Niadtong takna, nilabay ang bulahang Theodora uban sa iyang mga kamelyo, nga nagsul-ob og bisti sa monghe nga lalaki; Wala siya mailhi sa iyang bana, ug dili man gani siya mailhan: sa usa ka bahin, tungod sa iyang sinina nga panglalaki; sa pikas, tungod sa kausaban sa iyang nawong; kaniadto siya matahum, apan nawala ang iyang katahum tungod sa pag-ayuno ug monastikong pag-asketismo. Si Teodora, bisan pa niana, pagkakaila kaniya gikan sa gilay-on, nagpahid og hilom nga luha ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Alaot ako, usa ka makasasala! Tungod sa akong sala batok sa akong bana, gikuhaan ako sa grasya sa Dios!'

Samtang nilabay siya kaniya, mitungo siya ug miingon:

'Maayong adlaw, Ginoo!'

Ug siya usab mitungo kaniya, nga miingon:

'Kauban ka sa Diyos, Amahan!'

Ug busa nagbulag sila. Human niya paggahin hapit tibuok adlaw didto, mibalik sa balay ang bana ni Theodora, masubo nga wala niya makuha ang iyang gipangandoy, ug giisip ang panan-awon sa anghel nga usa ka limbong. Sa balay, misugod siya pag-usab sa pag-ampo uban sa mga luha:

'Ginoo! Nakita Nimo ang akong kasubo; paminawa ang akong pag-ampo ug ipadayag kanako kung buhi pa ba ang akong asawa o dili. Anaa ba siya sa husto nga dalan o sa sayop nga dalan?'

Ug busa, sa sunod nga gabii, nakakita na usab siya og anghel sa usa ka panan-awon, nga miingon:

'Ngano man ka nagahilak? Wala ba nimo nakita ang imong asawa gahapon, sama sa akong gisulti kanimo?'

Mitubag siya:

'Dili, akong ginoo.'

Mitubag ang anghel:

'Wala ba nako ikaw gisultihan nga ang babaye nga moagi, mopanaug ug motingog kanimo—mao kana ang imong asawa?'

Unya ang bana, sa pagkahibalo nga nakita niya ang iyang asawa apan wala niya mailhi, nagpasalamat sa Diyos nga buhi pa ang iyang asawa ug nag-alagad sa Diyos; naglaum siya nga maluwas usab pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Ug ang bulahan nga si Theodora nagpasalamat sa Diyos nga nakita niya ang iyang bana ug nga wala siya mailhi sa iyang bana. Pagbalik niya sa kumbento, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa iyang kaluwasan, nag-ayuno una og usa ka adlaw, unya duha, unya tulo ug upat ka adlaw; usahay dili siya mokaon sulod sa tibuok semana, nag-ampo nga matinud-anon alang sa pagpasaylo sa iyang sala.

Duol sa maong kumbento adunay usa ka lanaw diin nagpuyo ang usa ka buaya nga[6156] , nga kanunay mogawas gikan sa lanaw ug mokaon sa mga tawo ug mga hayop nga naglabay. Si Grigory, ang epark[6157] nga gitudlo ni Haring Zinon[6158] aron magdumala sa siyudad sa Alexandria, nagbutang og mga bantay sa dalan nga naglabay sa lanaw aron masiguro nga walay molabay niining agianan. Tungod sa tinguha nga masuta ang grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod ni Theodora, gitawag siya sa abadi ug miingon:

'Igsoon Theodore, nanginahanglan kita ug tubig; kuhaa ang banga sa tubig, adto ug kuhaa ang tubig gikan sa lanaw, ug dad-a kini kanako.'

Si Theodora, nga usa ka maayong bag-ong mongha, gikuha ang banga sa tubig ug nilarga. Ang bantay nga nakasugat kaniya miingon:

'Ayaw pag-adto didto, Amahan, aron mangkuha og tubig, kay usa ka hayop ang magtangtang kanimo.'

Apan mitubag siya:

'Gipadala ko sa akong abá, ug kinahanglan nakong tumanon ang gisugo kanako.'

Pag-abot niya sa baybayon sa lanaw, usa ka buaya ang mitungha ug gidala siya sa iyang likod paingon sa tunga-tunga sa lanaw. Pagkahuman niya sa pagkuha sa tubig, gidala siya pagbalik sa buaya sa baybayon. Giyagay niya ang buaya, aron sukad niadto dili na kini makadaot sa bisan kinsa – ug sa diha-diha dayon nakit-an nga patay na ang buaya. Ang mga guwardiya, pagkakita niini nga milagro, gisultihan ang abbot ug ang obispo, ug ang tanan naghimaya sa Dios. Ang mga igsoon, bisan pa, namangha nga wala'y kadaut nga nahimo sa hayop sa bulahan nga babaye ug gidayeg ang gahum sa pagsunod.

Apan ang uban sa mga igsoon, gipukaw sa yawa (kay walay bisan kinsa nga walay sala sa mga tukso sa kaaway), wala motuo sa nahitabo ug nagsugod sa pagdumot kang Teodora, nga nagaingon:

'Dinhi kami nagpuyo sa monasteryo sulod sa daghang katuigan ug wala kami nakahimo og milagro, apan siya niabot lang gahapon ug nagbuhat na dayon og mga milagro; dili ba siya gustong molabaw pa kanamo? Wala ba niya gipatay ang hayop pinaagi sa pipila ka klase sa salamangka?'

Pipila ka verste gikan niining monasteryo, sa kahiladman sa kamingawan, adunay laing monasteryo. Ang mga mapangdaot, nga tinago nga nagsulat og sulat ngadto sa maong monasteryo nga wala'y kahibalo ang ilang abbot, miabot sa ulahi sa gabii sa selda sa bulahan nga si Theodora ug miingon kaniya:

'Inawag kang Theodore, gisugo ka sa abbot nga dad-on kining sulat sa maong monasteryo karon dayon.'

Mibangon si Theodora, gidawat ang sulat, ug mibiyahe paingon sa monasteryo niadtong gabii mismo. Apan gibuhat kini sa mga mapintas aron siya mapikas-pikas sa mga mabangis nga hayop sa dalan, kay daghan kaayong hayop didto[6159] , ug busa walay makabiyahe ana nga agianan sa gabii. Naghisgot ang mga mapintas sa ilang kaugalingon:

'Tan-awa nato kon kining balaan nga babaye, nga gisunod sa mga hayop, mobalik ba nga wala'y kadaut.'

[6156] Usa ka dako kaayong reptilya nga mura'g butiki nga adunay mga plaka nga bukog sa iyang likod, dako kaayong panga ug hait, dagkong ngipon. Ang mga buaya dili lang mokaon og dagkong isda ug bangkay, apan bisan mga hayop ug tawo. Ang labing dakong suba sa kalibutan – ang Nilo, nga nagdidilig sa tibuok Ehipto – napuno kanila, ug nakahatag sila og dakong kadaut. Bisan pa niini, gihimong diyos sila sa karaang mga Ehipsiyo ug kasagaran ginatiner sa mga lawa, diin ginapakaon sila sa unod sa mga hayop ug tawo. Busa dili katingad-an nga kini nga reptilya sa suba mitungha sa lawa, ug dili usab katingad-an nga ang mga awtoridad—tingali tungod sa kahadlok sa mga pagano, nga daghan pa sa Alexandria—wala magdagan sa pagdakop ug paglaglag niining delikadong hayop. Ang maong lanaw gituohan nga mao ang Lanaw Moreotis, o Mariout, nga nahimutang dili kaayo layo sa Alexandria o sa Suba sa Nilo, diin dali ra kaayo makagawas ang buaya sa iyang kaugalingon.

[6157] Usa ka gobernador sa probinsya sa Imperyong Greko-Romano.

[6158] Usa ka Emperador nga Byzantine nga naghari gikan sa 474 hangtod 491.

[6159] Ang mga disyerto sa Ehipto, sama sa kadaghanan sa Aprika, punô kaayo sa mabangis nga mga leon. Ang hayop nga gihisgutan sa mosunod nga salaysay angay sabton nga usa ka leon.

Samtang naglakaw si Theodora sa maong dalan, nakasugat siya og usa ka dako kaayong halimaw nga miyuko kaniya, unya mibalik ug nilakaw sa unahan aron i-eskort siya paingon sa ganghaan sa monasteryo. Giduso sa hayop ang ganghaan; gibuksan kini sa bantay, ug miadto si Santa Theodora uban sa sulat ngadto sa abad. Apan tungod kay wala isira sa bantay ang ganghaan, misulod ang hayop sa monasteryo ug, gikuptan ang bantay, gisugdan niya ang pagpanakit kaniya.

Misigaw ang bantay sa ganghaan:

'Lagmit na ako, lagmit na ako, tabangi ako!'

Nabanhaw ang tanan sa maong pagsinggit. Pagkahibalo sa nahitabo, mibalik ang santa gikan sa selda sa abbot ug miduol sa igsoon nga ginagisi sa hayop. Gikuptan niya sa tutunlan ang hayop, gipagawas ang bantay sa ganghaan ug miingon sa hayop:

'Giunsa ka kaha nakasugakod sa pag-atake sa hulagway sa Dios ug pagpaningkamot sa pagpatay kaniya? Ikaw na lang ang mamatay.'

Ug sa diha-diha dayon, nahulog ang hayop sa tiilan ni Theodora ug namatay. Samtang ang igsoon nga gipangagaran sa hayop, gihiusan niya og balaan nga lana, gipangalanan si Kristo, gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa iyang mga samad, ug gibalik siya sa maayong panglawas ug kaluwasan. Sa pagkakita sa milagro nga nahitabo, ang tanan miyuko sa atubangan sa bulahan ug gidayeg ang Dios, nga nagpailawom sa mga mabangis nga hayop alang sa Iyang sulugoon nga si Teodora. Pagkahuman siya makagawas gikan sa maong monasteryo, mibalik si Teodora sa iyang kaugalingong monasteryo sayo kaayo sa buntag ug, pag-abot niya, wala niya gisultihan bisan kinsa kung asa siya nangadto o unsa ang iyang gibuhat.

Sa sunod adlaw, miabot sa maong monasteryo ang mga monghe nga nagdala og halad; pagkahuman nilang isaysay sa abbot ug sa tibuok komunidad ang nahitabo, miyuko sila sa abbot, nagpasalamat nga ang iyang disipulo nga si Theodore nakaluwas sa tigbantay sa ganghaan gikan sa mga nguso sa hayop, giayo siya sa iyang mga samad, ug gipatay ang hayop mismo. Pagkadungog niini, ang abad ug ang tanang monghe nangatingala kaayo. Pagkahuman sa pagpaalam sa mga mibisita nga monghe, gitigom sa abad ang tanang monghe ug nangutana kanila:

'Kinsa ang nagpadala kang Igsoon Theodore sa maong monasteryo?'

Gisalikway nila tanan kini, nga nag-ingon:

'Wala kami kahibalo.'

Dayon nangutana ang abbot kang Theodore, nga miingon:

'Kinsa, igsoon, ang nagpadala kanimo sa maong monasteryo kagabii?'

Tungod kay dili niya gustong ipadayag ang iyang mga kaaway nga nagpadala kaniya, miingon si Theodora sa abad:

'Pasayloa ko, Amahan! Natulog ko sa akong selda ug wala ko kahinumdum kinsa ang miadto kanako, nga nagsugo kanako sa imong ngalan nga dad-on ang sulat ngadto sa maong abá sa labing dali, ug miadto ko, nagtuman sa sugo.'

Unya, kadtong mga nagbati ug dautang tinguha batok kaniya, sa pag-ila sa grasya sa Dios sa bulahan nga si Theodora, nagsugod sa paghinulsol sa ilang kaugalingon sa pagkamalice, ug sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo sila ug pasaylo kaniya. Siya, nga walay dautang buot, wala gyud masuko kanila; sa tinuod, wala gani siya mosulti bahin kanila sa bisan kinsa, kundili nagpaubos siya, naghunahuna nga usa siya ka makasasala ug dili takus sa gugma sa mga igsoon.

Usa ka adlaw, samtang nagbuhat si Theodora sa iyang mga katungdanan, usa ka demonyo ang nagpakita kaniya, nga nagasulti nga masuko:

'Ikaw, daotan nga mananapaw, nga mibiya sa imong bana—niini ka ba miabot aron makig-away kanako? 'Gamitan ko ang tanan nakong gahum aron pugson ka nga isalikway dili lang ang kinabuhi mong monghe, kondili pati na usab ang imong pagtuo sa Naka-krusipikar, ug molayas ka gikan niining dapita! Ug ayaw paghunahuna nga wala ko dinhi, kay dili tika pasagdan nga malinawon hangtud nga masangit ang imong mga tiil sa akong bitag ug itambog ka sa usa ka lungag nga wala nimo damha.'

Si Teodora, bisan pa niana, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, miingon:

'Haya unta nga gub-on sa Dios ang imong gahum, diyablo!'

Ug nawala ang demonyo.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang bulahan nga si Teodora gisugo pag-usab uban sa mga kamelyo paingon sa siyudad sa Alexandria aron mopalit og trigo para sa panginahanglan sa monasteryo.

Samtang gipadala siya sa iyang pagbiyahe, miingon ang abá:

'Kung, anak ko, malangan ka sa imong pagbiyahe, liko ngadto sa Monasteryo sa Enat ug didto na magpabilin sa gabii uban sa mga kamelyo (kay adunay usa ka monasteryo sa dalan, duol sa siyudad, nga gitawag og "Enat"[6160]).'

Pagkahuman sa iyang pagbiyahe, si Teodora naulahi gayud sa iyang pagbiyahe ug, sumala sa mga instruksyon sa abá, miadto sa Monasteryo sa Enat; pagkahuman sa pagyuko sa abá sa maong monasteryo, nangayo siya sa iyang panalangin aron tugotan ang mga kamelyo nga magpahulay hangtod sa pagsubang sa adlaw. Gihatagan siya sa abá sa usa ka dapit sa panimalay sa mga bisita, diin adunay kulungan para sa mga kamelyo. Niadtong panahona, adunay usa ka batan-ong babaye, nga dili na bag-o sa pagkabatan-on, nga nagpuyo sa panimalay sa mga bisita; siya mao ang anak nga babaye sa abá, nga miabot aron magpasidungog sa iyang amahan ug mabisita siya. Pagkita sa batan-ong monghe (mao kana, ang bulahan nga si Theodora), ang batan-ong babaye, ilawom sa impluwensya sa yawa, nabati ang kahilakaw kaniya; miadto siya sa gabii kang Theodora, nga natulog duol sa mga kamelyo, ug, wala niya damha nga babaye diay siya, misugod siya og walay-hiya nga pagduol kaniya ug pagpangumbinsi kaniya sa pagpakasala. Apan si Theodora miingon:

'Lakaw gikan kanako, igsoon, kay dili ko naandan sa ingon ani nga mga butang; labi na, aduna koy dautang espiritu sa sulod nako ug nahadlok ko nga basin patyon ka niini.'

Sa iyang pag-atras tungod sa kaulaw, nakakaplag ang dalaga og lain nga bisita, nga iyang nakigpakighilawas ug nabuntis. Samtang, sa pagsubang sa adlaw, nilarga si Theodora paingon sa lungsod ug, pagkahuman sa iyang katungdanan, mibalik siya sa iyang kombento ug nagpadayon sa iyang mga pag-antos alang sa iyang kaugalingong kaluwasan. Paglabay sa unom ka bulan, nahibal-an nga nagdadalangtao ang dalaga, ug gisugdan siya sa iyang pamilya og pagpanakit ug pagpangutana: kinsa ang nakabuhat kaniya niini? Apan siya, nga gipukaw sa yawa, giakusahan ang bulahan nga si Theodora, nga nag-ingon:

'Ang monghe Theodore sa Octodekatos, samtang nagbiyahe paingon sa siyudad uban sa mga kamelyo, nagpuyo sa usa ka panimalay sa gabii; miadto siya kanako sa tunga-tunga sa gabii, ug ako naburos tungod kaniya.'

Pagkadungog niini, ang iyang amahan, ang Abad sa Enat, nagpadala sa iyang mga monghe sa Monasteryo sa Octodecat aron mosumbong sa abad didto, nga nag-angkon nga usa sa iyang mga monghe ang nagdaot sa dalaga.

Gipatawag sa abá si Theodora ug gipangutana siya:

'Nakadungog ka ba sa gisulti niining mga tawo bahin kanimo, nga ikaw ang nagdaot sa dalaga ug karon buntis na siya?'

Mitubag si Theodora:

'Pasayloa ko, Amahan, apan ang Dios ang akong saksi nga inosente ko niini.'

Ang abá, nga nakahibalo sa putli ug anghel-anghel nga kinabuhi ni Brother Theodora, wala motuo sa gisulti sa mga monghe bahin kaniya. Sa dihang nanganak ang batan-ong babaye og usa ka anak nga lalaki, ang mga monghe gikan sa Enat miadto sa Monasteryo sa Octodekaton ug gibyaan ang bata sa tunga-tunga sa monasteryo, gisaway ang mga igsoon nga nagpuyo didto ug miingon:

'Ambot sa inyong kaugalingong anak!'

Unya ang abá, sa dihang nakita niya ang bata, mituo nga tinuod gayud ang ilang gisulti, ug nasuko kaayo siya kang Theodora, nga inosente ug putli sa kalag ug lawas. Gipatigum niya ang mga igsoon ug gitawag si Theodora, ug gipangutana siya:

'Sultihi kami, ikaw nga malimot, unsa imong gibuhat? Nagdala ka og dunggoan sa among monasteryo ug kaulaw sa among orden! Wala kay kahadlok sa Dios. Gihunahuna ka namo nga sama sa usa ka anghel, apan napamatud-an nga kauban ka sa mga demonyo. Busa, i-ako ang imong dautang binuhatan.'

Apan ang Bulahan nga si Theodora, nga nabigla sa kalamidad nga miabut kaniya, mapainubsanon nga miingon:

'Pasayloa ko, mga balaan nga amahan, usa ko ka makasasala!'

[6160] Lagmit duol sa siyudad mismo – sa tinuod, sumala sa Griyegong ngalan sa monasteryo, sulod sa gilay-on nga usa ka verst.

Pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, gipahawa siya sa mga monghe gikan sa monasteryo nga napahiya ug gipanglagot, samtang gihatag kaniya ang bata. Ingon ana ka katingalahan ang pagkamapailubon sa bulahan! Sa usa ka pulong lang, mapamatud-an unta niya ang iyang pagka-inosente, apan, tungod kay dili niya gusto ipadayag ang tinago nga usa siya ka babaye, gidala niya ang sala sa lain isip pagbayad sa iyang kaugalingong nangagi nga kalapasan. Gikuha niya ang bata, mipahiluna siya sa ganghaan sa monasteryo, nagahilak sama ni Adan nga gipahawa sa Paraiso. Sa atbang sa monasteryo, nagtukod siya og gamay nga payag para sa bata ug, sa pagpangayo og gatas gikan sa mga magbalantay sa karnero, gipakaon niya ang bata niini sulod sa pito ka tibuok tuig; samtang siya mismo nag-antos sa gutom, kauwaw, kawad-on sa sinina, katugnaw ug kainit, nag-inom og tubig sa dagat ug nagakaon og mga hilaw nga tanom.

Tungod kay dili na niya ikasustento ang ingon nga pag-antos, ang yawa naghimo og lain nga paagi aron tuksuhon si Teodora: nagporma siya isip iyang bana ug, misulod sa payag diin siya naglingkod uban sa bata, miingon:

'Naa ka dinhi, ginoo? Sulod sa daghang katuigan naningkamot ko, nangita kanimo nga puno sa luha ang akong mga mata, apan wala ka gani maghunahuna kanako, ginoo? Wala ba ka kahibalo nga tungod kanimo gibyaan nako ang akong amahan ug inahan, apan gibyaan ra man ko nimo?' Kinsa may nakumbinsi kanimo sa pag-anhi dinhi? Asa na ang kolor sa imong nawong? Ngano man nga gikapoy kaayo ka? Ayo, akong hinigugma, adto na kita sa atong panimalay. Kay kung gusto nimo, mahimo ka gihapon nga putli bisan pa sa balay: dili ko ikaw pugson. Hinumdumi ang akong gugma, akong ginoo, ug uban ka kanako paingon sa atong panimalay.

Wala masayri sa bulahan nga babaye nga demonyo diay kini, abi niya tinuod gayud nga iyang bana, ug miingon siya kaniya:

'Dili ko makabalik kanimo ngadto sa kalibutan nga akong gipananawan tungod sa akong sala; nahadlok ko nga basin mahulog ko sa mas dagkong mga sala.'

Apan sa dihang iyang gitibay ang kamot sa ilhanan sa krus aron mag-ampo, kalit nga nawala ang demonyo. Unya nasabtan sa bulahan nga babaye nga si Satanas diay kana ug miingon:

'Halos nadani ko nimo, O diyablo.'

Naghinulsol siya sa pakig-istorya sa yawa, ug sukad niadto mas nag-amping siya aron malikayan ang mga limbong sa yawa. Apan wala mohunong ang yawa sa pagplano batok kang Teodora. Busa nagtigom siya og daghang mga demonyo, nga nagporma isip lain-laing mga hayop, ug giatake siya, nga nagasinggit sa tingog sa tawo:

– Gilisan nato kini nga maluoy!

Si Teodora, bisan pa niana, sa paghimo niya og tanda sa krus, miingon: *'Gilibotan ko nila, gipalibutan ko nila, apan sa ngalan sa Ginoo akong gipukan sila'* (Salmo 117:11), ug ang mga demonyo kalit nga nawala. Unya ang yawa, nga nagtinguha sa pagtuptop kaniya pinaagi sa gugma sa kuwarta, gipakita kaniya ang daghang bulawan ug mga tawo nga nagtigom niini – apan kining tanan, usab, nawala sa timailhan sa krus.

Unya ang yawa mibisti sa porma sa usa ka prinsipe; ug usa ka daghang mga sakay sa kabayo, nga nanguna kaniya, nilabay sa payag ni Teodora, nga nagasinggit:

'Moabot na ang prinsipe, moabot na ang prinsipe!'

Unya miingon sila kang Theodora:

'Yuko sa prinsipe.'

Apan mitubag siya:

'Miyuko ako sa Usa ka Dios.'

Unya, gipahila siya gikan sa payag, ug pwersado siyang gidala ngadto sa prinsipe sa kangitngit (gitugotan siya sa Dios nga hikapon aron masulayan, *'sama sa bulawan sa hurno'* (Salmo 3:6)) ug gipugos siya sa pagyuko kaniya. Apan misalikway siya, miingon:

'Nagasimba ko sa Ginoo nga akong Dios ug Siya ra ang akong giserbisyohan.'

Unya gisugdan siya sa mga demonyo og bug-at nga pagpanakit, ug pagkahuman nga hapit na siya mamatay, nilakaw sila. Sa pag-abot sa mga magbalantay kang Teodora, ilang nakit-an siya nga naghigda sama sa patay, ug sa ilang pagtuo nga namatay na siya, gidala siya nila sa payag ug gipahigda didto. Gipahibalo usab nila kini sa monasteryo, nga nagaingon:

'Ang imong monghe nga si Theodore namatay na; kuhaa ang iyang lawas ug lubonga siya.'

Miabot ang abad ug ang mga igsoon sa payag ni Teodora ug sa ilang pagkahibalo nga buhi pa ang iyang espiritu, miingon:

'Pabayaan ninyo siya, kay mabuhi pa siya.'

Ug mibalik sila sa monasteryo. Si Theodora, pagmata niya sa tunga-tunga sa gabii, misugod sa paghilak ug pagpanuktok sa iyang dughan, samtang nag-ingon:

'Lagmit na ako, usa ka makasasala! Lagmit na ako, walay kusog! Oh, giunsa ko pagsilotan sa Dios tungod sa akong mga sala.'

Ug, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, misinggit siya sa kusgan nga tingog:

'Mabuotan nga Dios, luwasa ako gikan sa kamot sa yawa ug pasayloa ako sa akong mga sala!'

Ang mga magbalantay nga nagpalabay sa gabii duol sa maong dapit, sa pagkadungog nila nga ang bulahan nga si Theodora, nga ilang gihunahuna nga patay na, nag-ampo, nabigla sila nga buhi pa siya, ug gidayeg nila ang Dios.

Pagkahuman niini, gisugo sa abbot nga dad-on ang bata gikan kaniya ngadto sa monasteryo, diin nalipay kaayo si Theodora, kay napalaya siya sa kalisud ug kabalaka sa pagpadako sa bata. Alang sa iyang kaugalingon, nagpadayon siya sa paglibot-libot sa disyerto. Ang iyang lawas nangitim tungod sa katugnaw ug kainit, ang iyang mga mata nangluya tungod sa mapait nga mga luha, ug nagpuyo siya taliwala sa mga buangis nga hayop, nga sama sa mga karnero, nagsunod kaniya ug malumo.

Pag-usab gisulayan siya sa yawa nga tuksuhon. Sa dihang nakita niya nga grabe ka gutom si Theodora, mipakita siya kaniya nga nagsul-ob og mandirigma nga nagbitbit og lamian nga pagkaon, ug miingon:

'Ang prinsipe nga nakig-away kanimo karon naghinulsol na ug gipadala niya kini nga pagkaon para kanimo, nga naghangyo nga pasayloon nimo siya ug dawaton kini gikan kaniya.'

Apan si Teodora, sa pag-ila sa limbong sa yawa, naghimo sa tanda sa krus ug miingon:

'Hinaut nga laglagon ug bawi-on sa Dios ang imong limbong, O kaaway! Ang Dios mao ang akong manluluwas, ug dili ko nimo malimbongan.'

Sukad niadto, mihunong na ang yawa sa pagtintal kaniya.

Paglabay sa pito ka tuig sa lisod nga kinabuhi ni Theodora, naluoy ang mga monghe kaniya ug miadto sila sa abbot, nga nag-ingon:

'Amo siyang kalooy-an, Amahan, si Igsoon Theodora, kay naghinulsol na siya sa iyang sala; pasayloa siya ug dawata sa monasteryo.'

Mitubag ang abá:

'Igsoon Theodore, gipasaylo na ka sa Diyos sa sala nga imong nabuhat. Puyo uban namo sa monasteryo ug itugyan ang imong kaugalingon sa pagka-asketiko; ayaw pagbiya pag-usab sa monasteryo, basi pa madani ka pag-usab sa yawa; ug amumaa ang imong anak, aron siya mahimong masigasig nga sumusunod sa imong mga paningkamot sa pagka-asketiko.'

Ug gihatagan siya sa abbot og usa ka selda, nga gipahilayo siya sa tanang buluhaton sa monasteryo, aron siya makapangamuyo sa Diyos sa kalinaw ug makapahulay human sa ingon ana kadako nga mga pagsulay. Ug si Theodora nagpuyo sa maong selda sulod sa duha ka tuig uban sa iyang giampon nga anak, siTheod , nga nagtudlo kaniya sa pagbasa ug pagsulat, sa kahadlok sa Dios, ingon man sa pagpaubos, pagsunod, ug uban pang mga birtud sa monastiko.

Sa usa ka ting-init, adunay grabeng uga, nga ang mga balon sa monasteryo nangaga, ug ang mga lanaw nangaga. Unya miingon ang abá sa pipila ka mga igsoon:

'Walay lain makahimo sa paghangyo sa Dios nga hatagan kita og tubig gawas kang Amahan Theodore, kay napuno siya sa dakong grasya sa Dios.'

Gitawag sa abá ang balaan ngadto kaniya, ug miingon:

'Amahan Theodore, kuhaa ang sudlanan ug kuhaa ang tubig gikan sa balon para kanamo.'

Apan uga ang balon ug wala gyud kini bisan usa ka tulo nga tubig.

'Bendisiuna ko, Amahan!' matod ni Theodora, ug miadto siya sa balon.

Gipaubos niya ang banga sa balon, gipuno kini og limpyo nga tubig ug gidala kini ngadto sa abad ug sa mga igsoon; sa pagkakita niini, nabighani silang tanan. Dali dayon silang miadto sa balon, diin dugay na nga uga ang tubig, ug sa pagtan-aw nila sa sulod, ilang nakita nga puno kini sa tubig, ug ilang gidayeg ang Dios. Igong-igo

ang maong tubig para sa tanang panginahanglan sa monasteryo, hangtod mi-ulan ug napuno sa tubig ang tanang uga nga mga tipunan sa tubig.

Si Bulahan Theodora, nga mapainubuson sa espiritu, miingon sa mga igsoon:

Dili kini gibuhat alang sa akong kaugalingon, kondili alang sa atong abá, nga nagpadala kanako ug adunay lig-on, dili matandog nga pagtuo sa Diyos – samtang ako nagbuhat lang sa gisugo kanako, nagsalig sa mga pag-ampo sa atong abá.

Ug nagpadayon si Theodora sa pagpuyo sa iyang selda, nag-ampo sa Diyos ug nag-atiman sa iyang ginatiman nga anak.

Usa ka gabii, gidala ni Theodora ang batang lalaki uban kaniya sa atubangan sa tanan, gisirad-an niya ang iyang selda uban kaniya ug gisugdan niya ang pagtudlo kaniya. Ang abá, apan gipukaw sa Diyos, nagpadala sa pipila ka mga igsoon aron tinago nga maminaw sa gawas sa selda aron madungog unsay iyang gisulti sa batang lalaki. Si Teodora, samtang gipahimutang ang bata sa iyang dughan ug giakbay siya, gikahagkó siya, nga nag-ingon:

'Minahal kong anak! Miabot na ang akong panahon, miabot na ang akong katapusan, ug mobiya na ko kanimo; apan ayaw paghilak para kanako, ni pagsulti sa imong kaugalingon, 'Bata pa ko'—kay ang Dios ang imong Amahan, nga nagtabon kanimo sa Iyang grasya, Kaniya usab ako (kon makakaplag ko og kaisog sa Iyang atubangan) mag-ampo para kanimo. Paminawa ang akong katapusang mga pulong ug ukit-a kini sa imong kasingkasing: higugmaa ang Dios labaw pa sa bisan unsang binuhat ug labaw pa sa imong kaugalingon; pangkabigkisa Siya sa tibuok nimong kasingkasing; ayaw gayud hunong sa paghimaya kaniya ug pag-ampo kaniya sa imong mga ngabil ug kasingkasing, dila ug hunahuna. Ayaw gayud pasagdi ang mga lagda sa komunidad, kondili adtoa ang simbahan uban sa uban pang mga igsoon: alang sa mga oras—ang Unang, Ikatulong, Ika-unom ug Ikasiyam nga Oras, Vespers, Opisina sa Tangon ug Matins. Ang tanan nimong pag-ampo pag-uban sa usa ka mapinulanganon nga kasingkasing, uban sa mga luha ug mga pag-agah. Maghilak sa atubangan sa Dios matag-adlaw, aron ikaw hatagan og walay katapusang kahupayan. Tuman-a ang abá ug ang mga igsoon; isalikway ang imong kaugalingong kabubut-on; pagpadayon sa espiritu nga walay pagdumot gikan karon hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi; panalipdi ang imong mga ngabil sa hilom; Pag-amping nga dili nimo hukman ang bisan kinsa o pangatawa sa sala sa uban; ug kon makakita ka og nakasala, pag-ampo sa Walay Sala nga Dios alang kanila, aron Siya sila matul-id, ug ikaw maluwas gikan sa imong kaugalingong mga sala ug sa mga tukso sa yawa. Ayaw paglitok og walay pulos, dautan, o makasupak sa pagkabalaan: ayaw tugoti nga molabay sa imong ngabil ang bisan unsang pulong nga imong ipasubay sa Adlaw sa Paghukom; pagpakabuotan ug pagpaubos sa kasingkasing, igtahod ang tanan sama sa imong mga amahan ug mga mananabang, ug hunahunaa ang imong kaugalingon nga labing ubos sa tanan. Kung madungog nimo nga masakiton ang bisan kinsa sa mga igsoon, ayaw paglangan sa pagbisita kaniya ug pag-alagad kaniya uban sa kadasig, ug tuman-a ang tanang katungdanan nga gisalig kanimo nga walay pagreklamo. Higugmaa ang pagka-imol ug ang dili pagpanag-iya sama sa usa ka bililhon nga bahandi. Hinumdumi ang akong kinabuhi, giunsa ko pag-uban kaninyo: unsa may akong nakuha sa akong payag sa kilid sa pader sa monasteryo? Pagkaon o sinina? Mga sudlanan o bahandi? Walay lain gawas sa Dios. Kay unsa bay mas importante sa usa ka tawo kaysa sa Dios ug sa Iyang balaan nga gugma? Siya ang among bahandi, Siya ang among kadato, Siya ang among pagkaon ug ilimnon, Siya ang among sinina ug puloy-anan, Siya ang among panglawas ug kusog, Siya ang among kalipay ug pagmalipayon, Siya ang among paglaum ug pagsalig; Paninguha nga makab-ot Siya, anak ko. Kung makab-ot nimo Siya, igo na kana para kanimo, ug malipay ka Niya labaw pa kaysa kung nakab-ot nimo ang tibuok kalibutan. Paninguha nga mapreserbar ang imong pagkabalaan: sama sa imong pagkabalaan karon sa lawas ug sa espiritu, magpabilin ka hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi. Bantayi ang imong kaugalingon, akong anak, aron dili nimo masakitan ang Espiritu sa Dios ug mapalayas Siya gikan kanimo tungod sa pagka-sensual ug pagpalugway sa unod. Pat-a ang imong mga miyembro; ayaw hatagi og pahulay o kalimaw ang imong lawas: sama sa usa ka masuwon nga asno, pugonga kini pinaagi sa kagutom, kauhaw, pagpaningkamot ug mga samad, hangtod imong ipresentar ang imong kalag kang Kristo ingon usa ka putli nga nobya. Pag-amping pag-ayo batok sa mga limbong sa yawa; magpahimunong ug magbantay: kay ang yawa dili gyud matulog, nga nangita sa paglunaw sa tanan nga nag-alagad sa Dios. Hinaut nga ang tabang sa Dios magpanalipod kanimo gikan niining maong kaaway! Usab, anak ko, hinumdumi ako sa imong

mga pag-ampo , aron makakaplag ako og kaluoy sa matarong nga Hukom, nga maghukom dili lamang sa hayag nga mga sala kondili usab sa tinago nga mga sala, ug Kaniya karon ako magpaingon.

Ang batan-on, nga maalamon, miingon:

'Tinood ba, amahan ko, mobiya ka kanako, mobiya kanako nga ulila? Unsaon nako kung wala ka? Kaauyaw nako, pobre kong binuhatan! Kaauyaw nako, ulila ako, kay wala na ka, akong maayong amahan!'

Si Teodora, sa pagdani kaniya, miingon:

'Wala ba nako ikaw gisultihan nga ayaw pagtawag sa imong kaugalingon nga ulila, kay naa man kanimo ang Dios nga imong tigbantay, nga nag-atiman kanimo: Siya ang imong amahan ug inahan, imong magtutudlo ug maggiya, imong manalipod ug giya padulong sa kaluwasan.'

Pagkahuman niini, mitindog si Theodora ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, misugod sa pag-ampo, nga nagaingon:

'O Dios, nasayud Ka sa akong mga sala ug sa akong paghinulsol! Nasayud Ka sa kasubo sa akong kasingkasing – Nasayud Ka kung giunsa nako nga walay hunong nga pagmasubo tungod kay nakapasakit ko Kanimo, O Ginoo! Nasayud Ka sa mga pagpaninguha nga akong gihimo aron mapakumbaba ang akong makasasala nga lawas – tungod kay nakasulay ko sa pagbuhat sa dautan ug nakapasubo sa Imong kaayo, Nasayud Ka sa kasubo sa akong kalag; Nasayud Ka nga sukad nahibalo ko sa akong sala, ang akong kalag wala gyud mihunong sa paghilak ug pag-antos sa kasubo tungod kay nakapukaw ko sa Imong kasuko. Busa, paminawa karon ang akong pag-agik-ik, tagad-a ang akong pag-ampo; tan-awa kung giunsa pagkatunaw sa akong kasingkasing sama sa waks; sulayi kini; tan-awa ang akong mga luha ug kaluy-i ang akong mapait nga kalag! Pasayloa ang akong mga kalapasan, pasayloa ang akong mga sala, ug ayaw hinumdumi ang akong dautang binuhatan: *'Hinumdumi ako, O Ginoo, sumala sa Imong kaluoy; tungod sa Imong kaayo, O Ginoo!*' (Salmo 24:7). Dawata ang akong paghinulsol; dawata ang akong pag-ampo ug akong paghilak; dawata usab ang akong kalag!

Busa nag-ampo siya sa dugay nga panahon, ug dili tanan niyang gisulti masabtan – ang iyang paghilak ug ang pagpanukol sa iyang dughan ra ang nadungog. Ang batang lalaki naghilak uban kaniya, nga nagasubo sa iyang pagka-ulila. Gipahupay niya pag-usab ug nag-ampo na usab. Sa katapusan, miingon siya nga malipayon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, akong labing maloloy-on nga Magbubuhat, nga maminaw ka ug maloloy-on kanako, ug giluwas Nimo ang akong kalag gikan sa kamatayon ug ang akong mga mata gikan sa mga luha.'

Pagkahuman niya og lain pang mga pulong sa pagpasalamat ug napalig-on ang iyang espiritu, nanghilom si Teodora. Mahunahunaon sa usa ka tawo nga iyang gisumiter ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo, kay wala na madungog ang iyang mga pulong; ang paghilak lang sa batang lalaki ang nadungog. Niadtong mismong takna, nagsugod ang tawag para sa Matins. Ang mga monghe, pagkahuman nadungog ang tanan nga gisulti ni Theodora, miadto sa abá ug gisultihan siya sa tanan. Ang abá, pagkahuman maminaw sa ilang sugilanon, misugod sa pagpakigpulong uban sa mga luha:

'Mga anak ko, niining gabii nakasinati ko og panan-awon, nga daw duha ka hayag nga lalaki ang mitungha ug gidala ko ngadto sa kahitas-an sa langit, diin gikan usa ka tingog ang miabot kanako, nga nagaingon: "Abi-i ug tan-awa unsa ang mga panalangin nga akong gipreparar para sa akong nobya, si Theodora."' Ug nakita nako ang usa ka masidlak nga paraiso, nga ang katahum ug kadungganan dili masukod. Ang mga tawo nga nagpakita midala kanako sa sulod sa paraiso ug gipakita kanako ang mga palasyo ug ang bulawanong higdaanan nga giandam didto, uban sa usa ka Anghel nga nagtindog tupad niini, nagbantay niini. Nangutana ko sa mga nagdumala kanako: 'Para kinsa giandam kini nga palasyo ug kini nga higdaanan?' Ug miingon sila kanako: 'Hulat pa ug gamay, ug makita nimo ang himaya sa Dios.' Dali ra, nakita nako ang han-ay sa mga anghel, mga martir ug mga matarong, nga naglakaw uban sa malipayong pag-awit, nga ang katam-is dili masukod; sa ilang taliwala nakita nako ang usa ka matahum nga babaye, nga aduna'y dakong himaya; pagkahuman gidala siya sa bulwagan, gipahimutang siya sa higdaanan, samtang nag-awit sila og labing tam-is nga mga kanta; ug ako, uban sa pagrespeto, miyuko sa atubangan sa maong dungog nga asawa. Ug miingon ang Anghel kanako: 'Nasayud ka kinsa kini?' Mitubag ako: 'Wala ko kahibalo, akong ginoo.' Unya miingon siya kanako: 'Kini mao ang imong monghe, si Teodoro; sa kinaiyahan babaye siya, apan sa dagway lalaki siya. Pagkahuman sa mubo nga panahon sa kaminyoon, si Teodora, alang sa Dios, mibiya sa kalibutan ug nagpaningkamot sa inyong monasteryo; ug sa dihang gisilotan siya isip dalaga nga nanganak, wala niya ipadayag nga usa siya ka babaye; daw siya ang tinuod nga amahan sa bata, gidawat niya kini ug gipadako. Sa dihang gipahawa siya sa inyong monasteryo, nag-antos siya pag-ayo, nagpuyo

sa hilamon ug tubig sa dagat, nag-antos sa katugnaw, kainit, ug kakabus, ug nag-antos sa daghang mga pagsulay gikan sa mga demonyo. Tungod niini tanan, gihimaya siya sa maloloy-on nga Dios: kay gihigugma Niya siya ingon sa Iyang nobya ug gihimong manununod sa Iyang Gingharian uban sa tanang mga balaan.' Pagkadungog niini, misugod ko og hilak, kay wala ko kahibalo niining misteryo ug, tungod kay mituo ko sa bakak, gipasipala nako ang santa pinaagi sa pagpahawa kaniya sa monasteryo nga napahiya; samtang nagahilak, namata ko. Busa, akong mga anak, karon ang akong kasingkasing napuno sa kalipay ug kasubo. Nalipay ko nga giisip ko nga takus nga makakita sa usa ka labing himayaong panan-awon, nga wala pa gayud makita sa mata sa tawo, ug sa pagpaminaw sa labing tam-is nga mga tunog sa balaang mga awit, nga wala pa gayud madungog sa dalunggan; apan nasubo ko ug nagahilak nga wala nato mailhi ang sulugoon sa Dios ug ang Iyang pinalanggang nobya, nga nagpuyo taliwala kanato, ug, tungod kay wala kita kahibalo, gipasipala nato siya sulod sa dugay nga panahon.

Pagkahuman niini, ang abá, pagkahuman niya pagtigum sa mga igsoon, miadto sa selda sa bulahan nga si Teodora ug, sa pagkatok sa pultahan, miingon:

'Ama Theodora, panalangini ako!'

Apan walay tubag, kay si Theodora mibya na paingon sa Ginoo. Ang batang lalaki, nga nagahilak tungod kaniya, natulog, ug halos dili nila siya mapukaw. Pag-sulod nila sa selda, nakita sa mga igsoon si bulahang Theodora nga nagahigda sa salog; nakapilo ang iyang mga kamot sa iyang dughan ug nakapiyong ang iyang mga mata, samtang ang iyang nawong nagdan-ag sa katahum, sama sa nawong sa usa ka anghel. Sa dihang gisugdan nila ang pag-andam sa iyang balaan nga lawas para sa lubong, gipadayag sa abá ang iyang mga suso, nga nangalaga tungod sa dugay nga pagpuasa; ug nasayud ang tanan nga usa siya ka babaye. Gisugo sa abá ang mga igsoon nga dili ipadayag kini nga tinago sa bisan kinsa hangtod nga madapit na ang mga nangdaot sa iladong babaye pinaagi sa pagpasangil kaniya sa paglapas sa iyang pagkabirhen, ug gipadala niya ang mga igsoon ngadto sa abá sa Enat, nga nagaingon:

'Gipangayo namo ang imong kaayo, Amahan: anhi kanamo uban sa imong mga kaigsuonan, kay karon usa ka dakong pista alang kanamo ug gusto namo nga magsaulog ka uban namo.'

Ug miabot ang abad sa Enat uban sa iyang mga monghe; ug gidala nila siya ngadto sa balaan nga lawas sa bulahan nga si Theodora, nga nag-ingon:

'Amahan, namatay na ang bana sa imong anak nga babaye.'

Pagkahuman nila ipakita kaniya ang lawas sa balaan, nangutana sila:

'Dili ba kini si Theodora?'

Ug mitubag ang abad sa Enat:

'Tinuod, siya gayud.'

Nangutana sila sa mga monghe nga miuban kaniya, nga nagaingon:

'Kaila ba ka niya?'

Mitubag sila:

'Kaila kaayo mi kaniya: siya mao si Brother Theodore nga limbongon, nga nagdaot sa dalaga; pag-awhag sa Diyos nga bayaran siya sumala sa iyang mga buhat!'

Unya gibuksan sa abá sa Octodekatos ang iyang tunika ug, gipadayag ang iyang mga suso nga babaye, miingon:

'Lawas ba kini sa lalaki? Oo, nasayop kami, mga Amahan: nagtuo kami nga lalaki siya, apan sa tinuod babaye diay siya; pagkahuman niyang mausab ang iyang dagway ug mokuha og ngalan sa lalaki, nagpuyo siya sama sa usa ka anghel taliwala kanamo nga mga makasasala, nga wala makahibalo niining tinago, ug nakasinati siya og daghang mga pagsulay sa among kamot. Apan karon, ang iyang pagpanaw nagpadayag kinsa siya ug unsa siya, kay siya matarong ug deboto ug makapahimuot kang Kristo nga atong Dios, sumala sa akong pagkakita kaniya nga nagalipay sa langitnong palasyo sa dakong himaya ug kahayag uban sa mga anghel ug sa tanang mga balaan.

Unya ang tanan nga naa didto napuno sa kahadlok ug katingala sa dakong misteryo; samtang kadtong nanikasuko kaniya tungod sa usa ka sala nga wala niya gibuhat nabati ang dakong kaulaw, ug ang tanan nanghilak sa kasubo, nga nag-ingon:

'Kaauy sa amo, nga dugay na namo gisal-ut ang sulugoon sa Dios!'

Ug, sa pagyuko nila sa atubangan sa iyang balaan nga relikya, miingon sila sa taliwala sa ilang mga luha:

'Pasayloa kami, sulugoon sa Dios, kay nakasala kami batok kanimo tungod sa among pagkawalay-hibalo!'

Pagkahuman niini, usa ka Anghel sa Dios nagpakita sa abad sa Octodekaton, nga miingon:

'Kuhaa ang kabayo ug padulong sa lungsod; kinsa man ang imong unang masugat, kuhaa siya ug dad-a dinhi.'

Mibiyahe dayon ang abá, ug sa dihang nakakita siya og usa ka lalaki nga naglakaw paingon kaniya sa dalan, gipangutana niya kini:

Asa ka paingon?

Mitubag siya:

'Nadungog nako nga namatay ang akong asawa sa usa ka monasteryo, ug moadto ko aron makita siya.'

Gidala sa abá ang lalaki uban kaniya ug gipahimutang siya sa kabayo, mibalik sa monasteryo ug gidala siya sa balaang nahabilin sa respetadong madre. Pagkita niya kang Theodora, ang iyang bana misugod og hilak nga mapait ug dili mapahupay sa atubangan sa iyang mga relikya. Usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga monghe nga nagpuyo sa palibot sa Monasteryo sa Octodekaton, pagkadungog nila sa tanan nga nahitabo, nagtigom uban sa mga kandila ug insenso; ug pagkahuman sa pagbuhat sa mga ritwal alang sa balaang lawas sa Kagalang-galang Theodora, ilang gilubong kini uban sa dungog sa monasteryo diin siya matinud-anon nga nag-alagad. Ug nagsaulog sila uban sa kalipay sulod sa daghang adlaw, naghimaya sa Kristo nga Dios ug nagdayeg sa Iyang pinalanggang nobya – ang Kagalang-galang Theodora. Sa bahin sa iyang bana, pagkahuman sa iyang paglubong, iyang gihangyo ang selda diin nagpuyo ang iyang asawa—o, mas tukma pa, ang Nobya ni Kristo—ug, pagkahuman siya mipanumpa sa mga panata sa pagka-monasto, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon didto sa pag-ayuno, pag-ampo, ug mga luha, samtang gihandom ang mga buhat sa Kagalang-galang Theodora, ug, pagkahuman sa mubo nga panahon, mibyahe paingon sa Ginoo. Sa bahin ni batan-ong Theodorus, nga giisip ni Banal nga Theodora nga iyang kaugalingong anak, , napanunod niya ang kinaiya, mga buhat, ug ang tibuok birtud nga kinabuhi sa iyang amahan nga nagpadako kaniya—o, mas tukma pa, sa iyang inahan, si Banal nga Theodora. Nakaabot siya sa ingon ka hingpit nga pagkahuman sa kamatayon sa abá, gipili siya sa tanang monghe aron mopuli kaniya; usa siya ka maayong amahan, nga nagiya sa iyang mga anak sa dalan padulong sa kaluwasan, ug siya mismo misunod sa mga tiil sa Banal nga si Theodora, ug nagpuyo uban kaniya sa langitnong puloy-anan.

Pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga balaan, O Ginoo, ayaw kami bawi-i sa Imong Gingharian sa Langit. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Gipoypoy nimo ang imong lawas pinaagi sa pagpuasa, ug nag-ampo ka sa Magbubuhat uban sa mapagmatngon nga pag-ampo alang sa imong mga sala, aron makadawat ka og hingpit nga kapasaylo; ug nadawat nimo ang kapasaylo, nga nagpakita sa dalan sa paghinulsol.

Paghinumdom kang Banal nga Euphrosyne

Kumemorasyon sa ika-11 sa Septyembre

Ang Kagalang-galang nga Euphrosynus[6161] natawo sa yano nga ginikanan, apan pinaagi sa iyang mga birtud nalabwan pa gani niya ang mga natawo sa maharlika. Daghang mga tawo, bisan pa sa pagkabanaag sa ilang kaliwatan, walay bisan unsang hiyas, ug busa nahulog sila sa kahiladman sa impyerno. Sa pikas bahin, dili na katingad-an nga ang mga tawo nga gikan sa yano nga gigikanan, pinaagi sa ilang bulahan nga pagpaubos, mauswag ngadto sa paraiso sa Dios. Ingon usab, kining Banal nga si Euphrosynus nakita sa usa ka panan-awon nga naa sa paraiso, nga iyang napanunod pinaagi sa iyang balaan nga kinabuhi.

Sa monasteryo, si Euphrosynus nag-alagad sa iyang mga igsoon sa kusina, ug wala siya mag-alagad sama sa pag-alagad sa tawo, kondili sama sa pag-alagad sa Dios – uban sa dakong pagpaubos ug pagsunod.

[6161] Nabuhi siya ug nagbuhat sa iyang mga ascetic nga paningkamot sa ika-9 nga siglo sa yuta sa mga Amorita, sa Palestina, duol sa Jordan.

Nagpaningkamot adlaw ug gabii sa pagsunod, wala gyud niya kalimti ang pag-ampo o pag-ayuno. Katingalahan ang iyang pagkamapailubon: kay gidala niya ang dagkong kalisod, mga insulto, pag-abuso ug kanunay nga mga kasamok. Samtang nagpasiga siya sa pisikal nga kalayo sa kusina, nasunog siya sa espirituhanong kalayo sa gugma alang sa Dios, ug ang iyang kasingkasing nagdilaab alang Niya. Samtang nag-andam og pagkaon para sa mga igsoon, pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi, nag-andam siya para sa iyang kaugalingon og usa ka panyapon sa Gingharian sa Dios, aron didto mapuno siya sa langitnong kalipay uban sa mga gitawag nga: *'Mapalad ang mga makatilaw sa pan sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 14:15). Nag-alagad siya sa Ginoo sa tinago, aron siya mapasidunggan sa hayag, ingon nga tinood nga nahitabo.

Mao kini ang paagi nga gipadayag sa Ginoo ang gisang-at sa Iyang sulugoon nga si Euphrosynus.

Usa ka pari, nga nagpuyo sa samang monasteryo ni Euphrosynus, kanunay nga nag-ampo sa Dios nga ipakita kaniya, sa usa ka makita nga porma, ang umaabot nga mga panalangin nga gitagana alang sa mga nagahigugma Kaniya. Ug busa, sa usa ka gabii, nakasinati siya og panan-awon: daw nagbarog siya sa paraiso, nagtan-aw sa dili masukod nga kaanyag niini uban sa kahingawa ug kalipay; didto iyang nakita si Euphrosynus, ang kusinero sa iyang monasteryo.

Miadto kaniya ang pari ug nangutana:

'Igsoon Euphrosynus, unsa kini? Tinuod ba kini nga Paraiso?'

Mitubag si Euphrosynus:

'Oo, Amahan, kini ang paraiso.'

Gipangutana siya pag-usab sa pari:

'Ug giunsa ka pag-abot dinhi?'

Mitubag si Euphrosynus:

'Pinaagi sa dakong kaluoy sa Dios, miabot ako aron magpuyo dinhi, kay kini mao ang puloy-anan sa mga pinili sa Dios.'

Nangutana ang pari:

'Aduna ba kay gahum sa niining mga kaanyag?'

Mitubag si Euphrosynus:

'Ihatag nako kutob sa akong makaya sa imong nakita.'

Miingon ang pari:

'Dili ba nimo mahatag kanako og pipila sa niining mga panalangin usab?'

Mitubag si Euphrosynus:

'Sa grasya sa akong Dios, kuhaa ang bisan unsa nga imong gusto.'

Unya ang pari, nga nagtudlo sa mga mansanas, nangayo niini. Si Euphrosynus mipili ug tulo ka mansanas ug gibutang kini sa panyo sa pari, nga miingon:

'Kuhaa ang imong gipangayo, ug pag-enjoy niini.'

Niadtong higayona, misugod ang kampana sa simbahan alang sa Matins. Ang pari, pagmata ug pagbangon sa hunahuna, nagtuo nga nangandoy ra siya sa iyang nakita; apan, sa paghikap niya sa iyang panyo, nakaplagan niya niini ang maong mga mansanas nga nadawat niya gikan kang Euphrosynus sa iyang panan-awon, ug nabati niya ang usa ka dili masukod nga humot nga nagagikan niini, nga nagbilin kaniya sa kahibulongan. Mibangon siya gikan sa iyang higdaanan ug gibutang ang mga mansanas niini, unya miadto siya sa simbahan ug nakita niya si Euphrosynus nga nagtindog didto sa buntag nga serbisyo. Sa pagduol kaniya, ang pari mipangayo kaniya, sa ngalan sa iyang dungog, nga ipadayag kung asa siya nahimutang niadtong gabii.

Mitubag si Euphrosynus:

'Pasayloa ko, Amahan, kagabii naa ko diin nimo ko nakita.'

Miingon ang pari:

'Mao kana gyud ang hinungdan nganong gipapanumpa tika nga ipadayag ang kabubut-on sa Dios, aron dili nimo itago ang kamatuoran.'

Unya miingon ang mapainubuson nga Euphrosynus:

Ikaw, Amahan, nangayo sa Ginoo nga ipakita kanimo, sa usa ka makahikap nga porma, ang ganti sa Iyang mga pinili, ug ang Ginoo mipakita niini sa imong pagkamakabalaan pinaagi kanako, usa ka mapintas ug dili takus nga tawo; busa nakita nimo ako sa paraiso sa akong Dios.

Nangutana ang pari:

'Unsa man imong gihatag kanako, Amahan, sa paraiso, sa dihang nangayo ko kanimo?'

Mitubag si Euphrosynus:

'Gihatagan tika og tulo ka mansanas – mao kana mismo nga imong gibutang sa imong higdaanan sa selda; apan pasayloa ko, Amahan, kay usa ko ka ulod, dili tawo.'

Sa katapusan sa Matins, gitigum sa pari ang mga igsoon ug, samtang gipakita kanila ang tulo ka langitnong mansanas, gisaysay niya pag-ayo ang iyang nakita. Unya, ang tanan nakasinati gikan sa mga mansanas og usa ka dili masukod nga humot ug espirituhanong kalipay, ug, napuno sa pagbati, nangahibulong sila sa gisulti sa pari kanila. Miadto sila sa refektoryo ni Euphrosynus aron magpasidungog sa sulugoon sa Dios, apan wala na nila siya makita, kay mibiya na siya sa simbahan ug mitago, gilikayan ang himaya sa tawo, ug sa bisan unsang paagi dili na gyud nila siya makita. Mahitungod sa eksaktong lugar nga iyang gipangadtoan—dili na kinahanglan pang susihon pag-ayo kini: kay kung giablihan siya sa paraiso, asa pa kaha siya paingon? Gibahin-bahin sa mga igsoon ang mga mansanas sa ilang taliwala ug gipang-apod-apod nila kini sa kadaghanan isip panalangin, ug labi na gayud alang sa pagtambal: kay ang mga masakiton nga nakatilaw niini naayo sa ilang mga sakit. Ug ang tanan nakadawat og dakong kaayohan gikan niining gasa ni Santo Eufrosino; ug, sa pagtipig sa katingalahang panan-aw nga gihulagway dili lamang sa pergamino kondili usab sa ilang mga kasingkasing, naningkamot sila sa pagbuhat og dagkong mga buhat ug nakapahimuot sa Dios.

Pinaagi sa pag-ampo sa Banal nga Birhen Euphrosyne, ipagawas unta sa Ginoo alang kanato usab ang usa ka dapit sa langitnong panimalay! Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir II

Kumemorasyon sa ika-11 sa Septiyembre

Si Santa Iya nga Martir taga-lungsod sa Vizada[6162] ; kauban ang 9,000 ka Kristohanon, gidakop siya sa Persyano nga hari Sapor[6163] . Tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, gidala siya sa atubangan sa pangulo sa mga magi, nga naningkamot nga pugson siya sa pagsalikway kang Kristo. Apan wala siya mitugot sa iyang mga hangyo ug nagpabilin nga matinud-anon sa tinuod nga pagtuo. Tungod niini, gibilanggo siya ug gipugngan sa pagkaon sulod sa tibuok tuig. Gidala siya pag-usab gikan sa iyang selda ug grabe siyang gibugbog gamit ang mga hugot nga kahoy, pagkahuman gibalik siya sa prisohan, diin siya nagpabilin sulod sa kinse ka tuig. Pagkahuman niining panahona, gidala siya pag-usab ug gipanghigot pag-ayo ang iyang mga tuhod, mga hita, ug mga bukton gamit ang pisi nga nabali ang iyang mga bukog. Unya gisugdan nila siya og hampak gamit ang mga strap nga panit sa iyang hawak ug tiyan, ug sa katapusan giputol nila ang iyang ulo[6164] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Diodorus ug Didymus

Paghinumdom sa ika-11 sa Septiyembre

Kining mga balaang martir gikan sa Laodicea sa Syria. Nagpahayag sa pagtuo kang Kristo, nagtudlo sila sa mga pagano mahitungod kang Kristo ug nakapabawtismo sa daghan kanila. Tungod niini, gidala sila sa atubangan sa gobernador sa Laodicea aron atubangon ang paglitis, ug didto ilang mapangahas nga giangkon si Kristo. Gipasailalim sila sa makalilisang nga mga pag-antos, apan wala nila biyai si Kristo; walay kahadlok nilang gisaway ang idolatrous nga pagpangdayeg ug gisaway ang gobernador tungod kay gibyaan niya ang tinuod nga Dios aron mosimba sa bakak nga mga dios. Uban sa pag-ampo sa ilang mga ngabil, gisumite nila ang ilang mga kalag sa Ginoo taliwala sa ilang mga pag-antos.

[6162] Ang Vizad usa ka siyudad sa pangunang probinsya sa Imperyo sa Persia.

[6163] Si Sapor II, nga nailhan nga ang Dako, usa ka hari sa Persia nga naghari gikan sa 310 hangtod 381 AD; nailhan siya tungod sa iyang malampusong mga gubat batok sa mga Romano; usa siya ka malupit nga manlulutos sa Kristiyanismo.

[6164] Ang pagkamartir ni San Ii gipetsahan sa 362–384.

25 Septiyembre

12 Setyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Hieromartir Autonomus

Gisaulog kaniadtong 12 sa Septyembre

Si Santo Autonomus usa ka obispo sa Italya sa panahon sa paghari ni Diocletian. Sa pagsugod sa mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, nahinumdom si Autonomus sa mga pulong sa Ginoo nga gisulti sa Balaang Ebanghelyo: *'Kung pagasudlon kamo sa usa ka lungsod, lumayas kamo sa lain'* (Mat. 10:23), ug, pagbiya sa Italya, mibalhin siya sa Bithynia, diin, pinaagi sa probidensya sa Dios, mipuyo siya sa usa ka baryo nga ginganlan og Soreos[6165] . Didto, gidawat si Santo Autonomus sa usa ka buotan nga tawo nga ginganlan og Cornelius. Nagpuyo siya uban kaniya sulod sa pila ka panahon ug, samtang nagwali sa Kristo, nakapabalhin sa pagtuo sa Kristohanong daghang mga Griyego. Ug nakadaug siya didto og daghang kalag alang sa Dios, kay daghang mga tawo ang nagtigom sa balay ni Cornelius aron paminawon ang pagtudlo ni Santo Autonomus. Siya, sama sa mga Apostoles, nagwali sa Pulong sa Dios uban sa kaisog, kay ang sama nga Espiritu Santo nga kaniadto mibabà sa balaang mga Apostoles sa porma sa mga dila sa kalayo, naglihok usab kaniya. Pinaagi sa pagwali ni Autonomus, gipukaw sa Balaang Espiritu ang kasingkasing sa mga tawo sa gugma sa Dios ug pagkamatinud-anon, busa kadtong nakadungog sa iyang pagtulon-an naantig ug dali nilang gidawat ang iyang mensahe, ug nangayo kaniya sa balaang pagbunyag. Ug sa maong rehiyon gidala niya ang daghang mga tawo ngadto sa balaan nga pagtuo nga ang balay ni Cornelio dili na makasulod sa tibuok kongregasyon sa mga magtutuo; busa nagtukod si San Autonomus og simbahan para sa mga Kristohanon sa ngalan sa komandante sa mga langitnong puersa, si San Miguel nga Arkanghel, ug gisalig niya kaniya ang tanan nga bag-ong nasang-at sa kahayag pinaagi kaniya aron siya ang magbantay kanila; samtang siya mismo, pagkahuman niyang giordinar si Cornelio nga diakono ug gisalig kaniya ang pag-atiman sa kawan ni Cristo, mibyahe paingon sa Lycaonia ug Isauria[6166] , nga nagtinguha usab nga mahimong magtutudlo sa pagkamapainubsanon didto.

Human sa dugay nga pagpaningkamot niining mga yuta sa pagwali sa Pulong sa Dios, mibalik pag-usab si Santo Autonomus kang Cornelius: gusto niya nga bisitahon ang kawan ni Cristo nga iyang natigum. Gihimo niya si Cornelius nga presbiterio ug, kauban niya, misugod sa pag-alagad alang sa kaluwasan sa katawhan.

Sa pag-abot sa walay Diyos nga Emperador Diocletian sa Nicomedia uban ang tuyo nga laglagon ang tanang sumusunod kang Kristo didto, ang mga mananamba sa diyus-diyosan misugod usab sa pagpangita kang Santo Autonomus, kay siya ang labing iladong Kristohanon. Apan ang santo, nga nagtinguha nga madala pa ang mas daghang mga tawo gikan sa kangitngit sa yawa paingon sa kahayag sa kahibalo sa tinuod nga Dios, wala magpapaubos sa kamot sa iyang mga manlupig. Aron mapreserbar ang iyang kaugalingon alang sa kaayohan sa Simbahan, misakay si Santo Autonomus sa usa ka barko paingon sa Claudiopolis, nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Euxine[6167] , diin iyang gitamnan ang mga binhi sa Pulong sa Dios; kini, nga nahulog sa maayong yuta sa kasingkasing sa mga tawo, sa dili madugay miturok og daghang bunga sa espirituwal pinaagi sa grasya sa Dios. Pagkahuman niyang maayong pag-organisar sa tanang butang nga may kalabotan sa pagkamatinud-anon didto ug paggiya sa mga magtutuo sa dalan sa kaluwasan, mibalik pag-usab si Santo Autonomos sa Soreos.

Sa pagkakita nga ang gidaghanon sa mga magtutuo didto misaka pa gyud, gitudlo sa balaan si Cornelius nga obispo, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa yuta sa Asia[6168] , diin gisugdan niya ang pagtangtang sa mga

---

[6165] Bithynia – usa ka probinsya sa Asia Minor. – Soreos, o Sorei – nahimutang sa tuo nga kilid sa mga barko nga mosulod sa Gulpo sa Nicomedia o Gulpo sa Astace.

[6166] Lycaonia – usa ka rehiyon sa Asia Minor, duol sa Isauria, nga usab usa ka rehiyon sa Asia Minor, nga adunay siyudad nga pareho ang ngalan. Kaniadto ang Isauria nahilakip sa Phrygia, Pisidia, ug Lycaonia.

[6167] Ang Dagat Euxine, o Pontus – ang karaang ngalan sa Itom nga Dagat, nga, sumala sa tradisyon, kaniadto gitawag nga 'Axine', nga nagpasabot og dili madawaton, tungod sa mga bagyo niini; sa dihang, sugod sa ika-7 nga siglo, ang mga baybayon niini gisugdan na sa pagpuy-an sa mga kolonya sa Griyego, nahimong nailhan kini nga 'Euxine', nga nagpasabot og madawaton.

tinik sa kawalay Dios ug pagpakaylap sa balaan nga pagtuo sa Usa ka Dios. Ug dinhi, pinaagi sa grasya sa Dios, nakaluwas siya sa daghan gikan sa sayop ug sa walay katapusang pagkaguba, gipapas ang mga halaran sa idololohiya pinaagi sa iyang pagpangwali ug nagtukod og espirituhanong mga templo sa kasingkasing sa mga tawo – alang sa Espiritu Santo.

Sa dili madugay pagkahuman, mibisita si Santo Autonomus kang Cornelius ug sa panon nga gisaligan kaniya pag-usab. Sa pagkakita nga ang tanan didto ginatudloan sa balaod sa Dios ug nagmalambuon sa pagkamaayo, napahupay si Autonomus niini ug nagpasalamat sa Dios nga ang iyang mga paningkamot dili walay pulos ug nga ang iyang espirituhanong mga anak—nga iyang gipanganak pinaagi sa Ebanghelyo—nidaghan.

Duol sa lungsod sa Soreos adunay baryo nga ginganlan og Limna; ang mga lumolupyo niini nabalot pa sa kangitngit sa pagsimba sa diyos-diyosan. Busa, pag-adto niya kanila, gisugdan ni San Autonomus ang pagpangwali kang Kristo kanila ug, human nakapabalhin ug daghan ngadto sa Kristiyanismo, gitudloan sila sa mga misteryo sa balaan nga pagtuo, gihayag sila pinaagi sa bunyag, ug pinaagi niini gidala sila sa napiling panon ni Kristo.

Usa ka adlaw, ang mga lumolupyo nga nagpabilin nga dili motuo nagselebrar og pista sa dungog sa usa sa ilang daotan nga mga dios-diosan; samtang naghalad og sakripisyo sa mga demonyo, naglipay-lipay sila sa ilang paganong templo; Niadtong panahona ang mga Kristohanon—nga kadaghanan na kaayo niadto—nagtigom, miadto sa mga nagselebrar nga pagano, gibungkag ang ilang mga halaran, gipikas-pikas ang tanang diyos-diyosan, ug gipahugno ang ilang templo hangtod sa yuta. Pinaagi niini gipakita nila sa mga dili motuo nga walay pulos ang ilang mga dios, kay wala sila makasukol sa pagkadugmok, ug wala usab sila misinggit sa pagkabungkag.

Ang mga pagano, nasuko kaayo sa mga Kristohanon tungod sa ingon ka grabeng pag-insulto, nagpasiya nga panimalos kanila tungod sa pagbungkag sa ilang mga dios-diosan ug nagsugod sa paghulat og angay nga kahigayunan.

Pagkahibalo nila sa adlaw diin ang alagad sa Ginoo, si Autonom, maghalad og halad nga walay dugo ngadto sa Dios sa Simbahan ni Arkanghel Michael, nga iyang gitukod sa lungsod sa Soreos, nagtigom sila sa daghang gidaghanon gikan sa Limna, kauban ang mga pagano gikan sa ubang kasikbit nga baryo, ug tinago nga nag-andam sa kalit nga pag-atake sa balay sa Dios ug pagpatay sa Kristohanong pastor, si San Autonomus, nga ilang nahimo.

Samtang gisaulog ang Banal nga Misa, daghang mga pagano ang misulong sa simbahan: ang uban nagbitbit og armas, ang uban og mga baston o bato; ilang gipahawa ang tanang Kristohanon nga naa didto gikan sa simbahan ug brutal nilang gipatay si San Autonomus: ilang gitortyur siya sulod sa santuwaryo, nga ang tibuok santuwaryo nabahiran sa iyang balaan nga dugo. Busa, samtang naghalad og halad nga walay dugo, ang santo mismo gihalad isip halad nga dugoan sa langitnong halaran[6169] .

Pagkahuman nilang patyon si Santo Autonomus, gibuno siya sa mga pagano og daghang bato nga maoy nakapatay kaniya. Pagkahuman sa ilang pagsaulog sa kadaogan tungod sa pagpanimalos para sa mga Kristohanon tungod sa paglapas sa ilang mga diyos, nangkatibulaag sila tanan. Ug ang santo natulog nga patay – ug didto nahitabo ang dakong kahadlok sa simbahan ug ang dili mapugngan nga paghilak sa mga matinud-anon tungod sa pagpatay sa ilang amahan ug maayong magbalantay. Usa ka diakonisa nga ginganlan og Maria ang nagkuha sa balaan nga lawas sa balaan nga martir ug, uban sa pagrespeto, gilubong kini.

Daghang katuigan pagkahuman sa paglubong kang Santo Autonomus, sa panahon nga si Constantine the Great misaka sa trono, usa ka maharlika nga ginganlan og Severian ang gipadala sa hari paingon sa Alexandria. Tungod kay nahadlok siya sa dagat nga puno sa unos, mibiyahe siya dili pinaagi sa dagat kondili sa yuta nga sunod sa baybayon. Pinaagi sa probidensya sa Dios, nahitabo nga nakaagi sila sa dapit diin natambongan ang balaang lawas sa balaang martir nga si Autonomus; ug kalit lang mihunong ang mga kabayo ug dili na mopadayon. Bisan unsa pa kaayo sila pagkulata, wala'y bisan usa nga makalihok gikan sa maong dapit; gikuhaan sila sa mga karga nga ilang gidala, apan bisan pa niana dili gihapon sila makapadayon sa ilang pagbiyahe: mura'g adunay kamot nga dili makita nga nagpugong kanila; ug si Severian nabulabog kaayo.

[6168] Ang Asya usa ka probinsya sa Roma nga naglangkob sa kasadpang bahin sa Asia Minor, nga nailhan usab nga 'Proconsular Asia'.
[6169] Ang pagkamartir ni Santo Autonomus nahitabo sa palibot sa tuig 312, dili madugay pagkahuman sa pagpanlupig ni Diocletian.

Kauban ni Severian sa pagbiyahe usa ka matinud-anong tawo nga gihatagan sa gahum sa pagsabot sa mga misteryo sa Dios. Miingon siya kang Severian:

'Kinahanglan ka magtukod og simbahan dinhi sa niini nga dapit alang sa maong martir nga ang lawas gilubong dinhi; ug kon mansaad ka nga buhaton kini, makita nimo nga dali ra usab molarga ang imong mga kabayo.'

Malipayon nga mitugot si Severian sa pagbuhat niini, ug ang iyang mga kabayo gayud mibiya dayon ug midagan nga paspas. Si Severian, sa wala pa siya mobalik gikan sa Alexandria, nagtukod og gamay nga kapilya sa maong dapit aron pasidunggan ang balaang martir; ug pagbalik niya, nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan ibabaw sa lubnganan niini.

Paglabay sa daghang katuigan, usa ka pari, nga wala mahibalo nga ang balaang relikya ni San Autonomus gilubong sa ilawom niining simbahan, gipabungkag kini tungod sa kadaut sa kahimtang ug nagtukod og bag-o sa lain nga dapit, duol sa dagat[6170] . Ang mismong dapit diin gilubong ang mga relikya sa santo nagpabilin nga bakante sulod sa unom ka pulo ka tuig – hangtod sa kamatayon sa Emperador nga Byzantine nga si Zeno[6171] – ug walay nakahibalo sa bililhon nga bahandi nga natago sa sulod sa yuta. Niadtong panahona, usa sa mga bantay sa emperador nga ginganlan og Juan, samtang nagatuman sa usa ka imperyal nga sugo, nasangpit siya sa maong mga dapit – sa mga lungsod sa Soreos ug Limna; Usa ka adlaw nangayam siya ug nahitabo nga, sa mismong dapit diin kaniadto nagtindog ang simbahan ibabaw sa mga relikya sa santo, nakakita siya ug usa ka kuneho; gikuha niya ang iyang pana ug gipahilab ang usa ka palaso, gipatay niya kini; pagkahuman nakapatay pa siya ug daghang ubang mga hayop, mibalik siya sa balay. Apan niadtong gabii, samtang natulog na siya sa iyang higdaanan, ang balaang martir nga si Autonomus nagpakita kaniya sa damgo ug gisugo siya nga magtukod og simbahan sa mismong dapit diin niya gipatay ang kuneho sa miaging adlaw. Pagmata niya, nagpasiya si Juan nga itugyan ang tanan niyang paningkamot aron matuman ang sugo nga gihatag kaniya, ug sa husto nga panahon nagtukod siya og usa ka katingalahang simbahan sa ngalan sa balaan nga martir nga si Autonomus; nakaplagan niya ang mga relikya sa santo sa ilawom sa yuta, buo ug hingpit nga dili malata, ug daghang mga milagro ang nagsugod sa pagbuhat pinaagi niini, ug daghang mga masakiton ang napaayo didto.

Mahitungod sa pagkadiskubre mismo sa mga relikya ni Santo Autonomus, si Beato Simeon Metaphrastes[6172] miingon sa mosunod:

'Sa pagtan-aw nako sa himayaong asketiko nga nakadaog sa mga hilig sa tawhanong kinaiyahan, mitindog ako aron maghatag og himaya sa Dios; ug tan-awa, sa dihang mitutok ko pag-usab sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Autonomus, nakita nako nga ang iyang balaan nga mga relikya nagpabilin nga wala mapildi sa gahum sa kamatayon. Ang kamatayon, nga nagapasigarbo sa paglaglag sa tibuok lawas sa usa ka buhing binuhat sulod sa tulo ka adlaw, sa daghang katuigan wala gani makahimo sa paglaglag sa bisan usa ka buhok niining himayaong tawo. Ang iyang ulo ug buhok wala'y kadaut, ang iyang nawong buo, ang iyang panit lig-on – wala'y bisan usa ka buhok sa iyang pilikmata ang nangalot: ang iyang mga mata ra ang sirado. Ug samtang nagtutok ko kaniya, daw napugos lang siya sa kamatayon nga maghilom, samtang ang tibuok niyang lawas ug ang tanang bahin niini nagpabilin nga buo: walay nahulog gikan sa iyang ulo, ni wala'y nabulag gikan sa ubang bahin sa iyang lawas. Mao kini ang pagdayeg sa Ginoo sa mga nagadayeg kaniya sa ilang balaan nga mga lawas. Kaniya ang tanang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Cornutus, Obispo sa Nicomedia

Gisaulog sa 12 sa Septyembre

[6170] Kini mga tuig 430; ang pagdiskubre sa dili madaut nga mga relikya ni San Autonomus nahitabo mga 60 ka tuig pagkahuman.

[6171] Ang Emperador nga Bizantino nga si Zeno naghari gikan sa 474 hangtod sa 491.

[6172] Simeon Metaphrastes – usa ka iladong eklesiastikal nga manunulat sa ika-10 nga siglo (namatay niadtong 940), tig-kompila ug tig-kolekta sa Mga Kinabuhi sa mga Santo: ang iyang mga buhat niining natad ulahi nga nagsilbi isip pangunang tinubdan para sa Cheti-Minei ni San Demetrio sa Rostov. Gipadayag pag-usab ni Metaphrastus dinhi ang salaysay sa laing tawo nga nabuhi 200 ka tuig pagkahuman sa kamatayon ni Santo Autonomus ug nagtawag sa iyang kaugalingon nga kauban sa panahon ni Emperador Justin (518–527).

Si San Cornutus, ang Balaang Martir, nagpuyo sa palibot sa Nicomedia, sa baryo sa Satala (Sarsala, Sursana). Siya usa ka masigasig nga mag-angkon sa ngalan ni Kristo. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, gipadala si Perennius, gobernador sa Iconium[6173] , ngadto sa maong rehiyon. Samtang daghang Kristohanon ang milayas gikan sa iyang pagpanlupig paingon sa mga natagoan, si San Cornutus, nga nakaabot na sa usa ka dungganan nga panuigon, mitungha sa iyang atubangan sa personal. Sa dihang nangutana ang gobernador kinsa siya, mapangahas nga mitubag ang tigulang nga santo, 'Kristohanon ako', ug misugod sa hayag nga pag sa pag-angkon nga si Kristo mao ang tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, ug sa pagdenunsyar sa idolatrous nga pagpangdayeg. Gibugkos ang iyang mga bitiis sa nipis nga pisi ug gihulbot siya sa kadalanan sa siyudad, nga nagdagayday ang dugo gikan sa iyang mga bitiis nga naputol sa pisi. Sa taliwala sa iyang mga pag-antos, ang balaan nga martir nagpasalamat sa Diyos. Unya, pagkahuman sa dugang pang mga pag-antos, giputol ang iyang ulo gamit ang espada[6174] .

Fiesta ni San Julian nga Martir

Gisaulog kada 12 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari ni Diocletian ug Maximian, si Antoninus[6175] gitudlo nga gobernador sa probinsya sa Galatia. Giulat kaniya nga si Julian nagtago sa usa ka langob sa kabukiran uban sa upat ka pulo ka uban pang mga Kristohanon, ug nagsaulog sila og Kristohanong pagsimba didto. Sa dihang, sumala sa sugo sa gobernador, gidakpan siya ug gisulayan siya nilang pugson sa pagtraydor sa ubang Kristohanon nga kauban niya, misalikway siya. Sa wala pa siya ipresentar sa hukmanan, misinggit si San Julian sa kusgan nga tingog, nga nagtumong sa iyang mga kaigsuonan nga nagpabilin sa langob:

'Tan-awa, nadala na ako sa paglitis, ug mag-antos na ako og martiryo alang kang Kristo nga dili kamo isipar! Apan paningkamoti nga mosunod kamo kanako sa akong martiryo!'

Sa dihang mitindog si San Julian sa atubangan ni Gobernador Antoninus, miingon kaniya ang gobernador:

'Samba sa mga diyos ug halad kanila.'

Ang balaan nga martir mitubag nga mapangahas:

'Dili ko madawat ang imong tambag; alang kanamo nga mga Kristohanon, walay mas maayong kapalaran kay sa mamatay alang sa balaan nga pagtuo diin kami gipadako.'

Unya gisugo sa gobernador nga painiton pag-ayo ang usa ka higdaanan nga puthaw ug, pagkahuman gipahubas ang martir, ibutang siya niini. Ang balaang nag-antos, pagdala nila kaniya sa maong lugar, naghimo sa tanda sa krus ug misaka sa nagdilaab nga higdaanan. Unya usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita, gipabugnaw ang kalayo ug gipanalipdan ang balaang martir nga walay samad.

'Kinsa ka?' pangutana ni Antoninus sa martir, 'ug giunsa nimo pagpalong sa kalayo nga ingon ana kadali?'

'Ako usa ka alagad sa Dios; ang akong ngalan mao si Julian,' tubag sa balaan nga nag-antos. Gipangutana siya pag-usab sa gobernador:

'Kinsa ang imong ginikanan?'

Mitubag ang martir:

'Ang akong inahan usa ka tigulang nga babaye, ug ang akong amahan miadto na sa Ginoo.'

Gisugo ni Antonin nga dad-on ang iyang inahan sa iyang atubangan ug, samtang naglagot, miingon kaniya:

'Himua nga mosugot ang imong dautang anak sa paghalad og insenso sa diyosa; kon dili, ipahimutang ko ang imong lawas sa panglutos sa publiko.'

Ang maisugon nga inahan sa balaan nga martir mitubag sa gobernador:

– 'Kung hugawan ang akong lawas batok sa akong kabubut-on, dili lang kini dili ihap batok kanako, kondili usa kini ka panumpa sa walay katapusang himaya ug bulahan nga ganti para kanako.'

[6173] Iconium – usa ka siyudad sa hataas ug mabungahong kapatagan sa kasingkasing sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus; kaniadto kini ang kapital sa Lycaonia, ug karon mao ang Konya, ang kapital sa probinsya sa Turkey nga Karaman sa Asia Minor.

[6174] Ang pagkamartir ni San Cornutus nahitabo sa paghari sa Romanong Emperador nga si Decius (249–251).

[6175] Ang Galatia usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia. Ang mga pag-antos ug pagkamartir ni San Julian nahitabo sa karaang siyudad sa Ancyra – karon Ankara.

Ang gobernador, napahiya sa mga pulong sa tigulang nga babaye, gisugo nga buhian siya, samtang si San Julian gisilotan nga putlon ang ulo gamit ang espada. Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay kauban ang mga sundalo, nangayo ang balaan nga martir og panahon aron mag-ampo.

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo,' nag-ampo siya, 'nga imong gipalig-on ako ug gitabangan nga magpabilin nga matinindog bisan pa sa pag-uga sa akong dugo. Ihatag, O Ginoo, sa mga mokuha og yuta gikan sa lubnganan sa akong lawas, ang kapasaylo sa mga sala ug kaluwasan gikan sa mga kahuyang. Ug dili unta makit-an sa ilang mga uma ang bisan unsang mananap nga makaguba: dili mga tipaklong, dili mga ulod, o bisan unsa pa man; ug luwason usab sila sa pag-atake sa mga langgam nga maninila! Ug dawata ang akong espiritu sa kalinaw!

Ug usa ka tingog ang nadungog gikan sa langit:

'Ang imong kauban sa panag-away, si Kristo, nagbukas kanimo sa mga ganghaan sa Iyang Gingharian. Sulod niini, kay naningkamot ka sa matarong alang sa Iyang ngalan!'

Nakadungog usab niining tingog ang upat ka pulo ka Kristohanon nga nagpanago sa langob. Miadto sila sa dapit diin nag-antos ang balaan nga martir, apan nakaplagan nila nga patay na siya. Sa atubangan sa tanang sundalo, kusgan nilang gipang-angkon si Kristo, ang tinuod nga Dios. Unya gitali sila sa mga sundalo ug gidala sila sa atubangan sa gobernador, nga nagsugo nga putlon ang ilang mga ulo[6176] .

26 Septiyembre

13 Setyembre (Daang Estilo)

Sermon sa Pagrekonstrak sa Simbahan sa Banal nga Sepulkro sa Jerusalem[6177]

Kumemorasyon sa 13 sa Septyembre

Niining adlawa gisaulog nato ang Pagpahiuli sa himayaon ug maanindot nga simbahan sa Herusalem – dili ang gitukod ni Haring Solomon sa Bukid sa Moriah, apan kana nga gitukod sa matinud-anong Haring Constantine, kauban ang iyang mapasidungganong inahan nga si Helena, sa katingalahang paagi sa Bukid Golgotha, human limpyohan ug ibalik ang balaang dapit nga gidalian sa pagka-pagano.

Pagkahuman sa boluntaryong pag-antos ug kamatayon sa atong Ginoong Hesukristo, sa Iyang Pagkabanhaw ug Pag-alsa ngadto sa langit, ang balaang dapit diin natuman ang atong kaluwasan gisal-ut ug gidalit sa mga kaaway ni Kristo. Labi na, ang dautang Emperador Romano nga si Hadrian gidalit ang tanang balaang dapit sa mga demonyong diyos-diyosan ug mga halad. Pagkahuman niyang pagtukod og siyudad sa dapit sa Jerusalem, nga gipahugno ni Tito[6178] , gisugo niya nga tabunan og yuta ug daghang bato ang Lubnganan sa Ginoo; ug sa mismong bungtod diin gipako ang Ginoo, nagtukod siya og templo para kang Venus, ang paganong diyosa sa kahilawotan, ug gibutang didto ang iyang imahen, samtang sa ibabaw sa Lubnganan sa Ginoo gibutang niya ang imahen sa diyos nga si Dia (Jupiter). Busa, sa mismong dapit diin ang Kordero sa Dios naghalad sa Iyang kaugalingon isip halad ngadto sa Dios Amahan alang sa atong mga sala, gihalad ang hugaw nga mga halad ngadto sa mga demonyo ug gihimo ang tanang matang sa kahilawotan. Sa samang paagi, sa Bethlehem, diin ang Labing Balaan natawo gikan sa sabakan sa Labing Balaang Birhen, nagtukod ang dautang hari og idolo ni Adonis[6179] ,

---

[6176] Ang kamatayon ni San Julian ug uban pa niyang 40 ka martir ni Kristo nahitabo sa sayong mga tuig sa ika-4 nga siglo.

[6177] Ang maong pista gitawag nga 'Pagkabanhaw sa Pulong', o sa laing pagkasulti, ang gitawag nga Pagkabanhaw. Ang ngalan nagpasabot nga kini dili Domingo sa Pagkabanhaw ni Kristo, kondili usa ka espesyal nga pista nga, bisan pa dili kini mahulog sa Domingo, nailhan o gitawag sa kasagarang paglitok nga 'Pagkabanhaw', tungod kay kini nalambigit sa Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo.

[6178] Titus – Emperador Romano gikan sa 79 hangtod 81 AD. Napildi ni Titus ang Jerusalem niadtong 70 AD, sa panahon sa paghari sa iyang amahan nga si Vespasian.

aron kini nga balaang dapit nadisturbo usab sa mga makauwaw nga buhat; ug diin kaniadto nagtindog ang templo ni Solomon, nagtukod siya og pagano nga santuwaryo. Ginganlan niya ang siyudad mismo sa iyang kaugalingon, Elia—kay Elia-Hadrian ang iyang ngalan—ug gisugo nga walay bisan kinsa ang mosulay pagtawag niini og Jerusalem. Gibuhat niya kini tanan tungod sa tinguha nga pahawaon gayud ang hinumduman sa ngalan ni Hesukristo gikan sa nawong sa yuta. Gi-usab niya ang ngalan sa siyudad diin daghang milagro ang gihimo ni Hesukristo, ug nagtukod siya og mga lungib sa demonyo sa mga dapit sa Iyang pagkahimugso, pagkrusipisyon, ug paglubong, nga may tinuod nga tuyo nga hingpit nga makalimot ang umaabot nga mga henerasyon kang Kristo ug dili na gayud hinumduman pag-usab ang mga dapit diin nagpuyo ug nagtudlo ang Ginoo. Apan, namatay si Hadrian mismo, samtang ang Hari sa Himaya usab naghimaya pag-usab sa balaan nga dapit.

Ang Ginoo, pagkahuman nga gipahibalo ni Haring Constantine ug sa iyang inahan nga si Helena sa kahayag sa balaang pagtuo, gipuy-an sa ilang mga kasingkasing ang tinguha nga ibalik ang Balaang Dakbayan sa Jerusalem – sa mismong dapit diin ang gipanghimaraot nga templo sa lawas ni Cristo gitukod sulod sa tulo ka adlaw (tan-awa Juan 2:19, 21; Mat. 26:16, 27:40; Mar. 14:58, 15:29)—aron pagtukod og usa ka maanindot nga templo sa Dios ug paghinlo sa tanang balaang mga dapit gikan sa demonyong kahugawan ug pag-konsagra niini. Alang niini, ang matinud-anong hari nagpadala sa iyang inahan sa Jerusalem uban sa daghang bulawan ug misulat kang Kabanalan Patriarka Macarius[6180] , nga hangyoon siya nga itugyan ang tanan niyang paningkamot sa pagpanumbalik sa simbahan. Pag-abot niya sa Jerusalem, gipaguba ni Santa Helena ang tanang paganong templo didto, gipukan ang mga idolo, ug gilimpyo ang tibuok siyudad gikan sa pagano nga kahugawan, ug gikonsagra kini. Nadiskubre niya ang , ang Balaang Krus sa Ginoo, ug ang lubnganan, pagkahuman niyang gilimpyo ang yuta ug mga bato nga nagtabon niini, ug nagtukod og simbahan sa maong dapit nga dako kaayo nga usa ra ka tukod ang naglangkob sa duha ka dapit sa pagkrusipisyon ug ang dapit sa paglubong ni Kristo, kay dili man kini layo sa usag usa, ingon sa giingon sa Ebanghelista Juan: *'Sa dapit diin Siya gipako sa krus, adunay usa ka tanaman, ug sa tanaman usa ka bag-ong lubnganan, nga wala pa'y bisan kinsa nga gilubong didto. Gitultol nila si Jesus didto tungod sa adlaw sa mga Hudiyo sa pag-andam, kay duol man ang lubnganan'* (Juan 19:41–42). Busa, pinaagi sa usa ka simbahan, gilakip niya ang Golgota ug ang Lubnganan sa Ginoo. Kini nga simbahan gitawag nga 'Martyrium', nga nagpasabot og 'testimonya' – usa ka testimonya nga partikular sa Pagkabanhaw ni Kristo, tungod kay sa maong dapit mismo namatay ug nabanhaw pag-usab si Kristo[6181] . Nagtukod usab si Santa Helena og ubang mga simbahan: sa Bethlehem, sa Bukid sa mga Olibo[6182] , sa Gethsemane[6183] ug sa daghang balaang mga dapit, nga iyang gipahimutang sa mabungahong ug lain-laing paagi. Apan ang simbahan ibabaw sa Banal nga Sepulkro mao ang labing matahum ug labing dako sa tanan. Bisan pa, si Reyna Helena mismo wala mabuhi aron makita ang pagtapos niini: pagkahuman siya mibalik sa iyang anak nga lalaki, siya namatay sa Ginoo samtang ang simbahan naa pa sa ilawom sa konstruksyon[6184] , kay imposible nga itukod ang ingon kadako ug katingalahang gusali sa mubo nga panahon, ug kini bag-o lang nahuman pagkahuman sa napulo ka tuig.

[6179] Adonis – usa ka karaang diyos sa Griyego nga nagrepresentar sa adlaw, namatay sa tingtugnaw ug nabanhaw pag-usab sa tingpamulak; ang pagsimba kaniya laganap kaayo ug gisundan sa maluho nga mga selebrasyon, nga adunay mga ritwal ug dula nga dili moral.

[6180] Si Macarius I mao ang Patriarka sa Herusalem gikan sa 313 hangtod 333.

[6181] Si San Cirilo sa Jerusalem nakamatikod usab sa dapit sa Pagkabanhaw, nga nailhan nga Martyrion. Ngano kaha nga kining dapita sa Golgota ug sa Pagkabanhaw dili gitawag nga simbahan, sama sa ubang mga simbahan, kondili Martyrion? Tingali base sa mga pulong sa propeta: 'sa adlaw sa Akong pagkabanhaw, ingon usa ka pagpamatuod (sa martyrion)'.

[6182] Ang Bukid sa mga Olibo – usa sa mga bukid sa Hudaismo sa sidlakan sa Herusalem, nga gilain niini pinaagi sa Walog sa Kidron; nakuha ang ngalan niini gikan sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga kaniadto mitubo didto. Mas taas kini kaysa sa ubang mga bukid nga duol, sama sa Siyon ug Moria; ug gikan sa tumoy niini makita ang matahum kaayong talan-awon sa tanang direksyon. Gikan sa tumoy sa Bukid sa mga Olibo misaka si Jesu-Kristo ngadto sa langit sa ika-kapatapulog ka adlaw human sa Iyang Pagkabanhaw. Ang matahum nga simbahan nga gitukod dinhi ni Reyna Helena ulahi giusab ngadto sa moske sa mga Turko.

[6183] Ang Gethsemane usa ka baryo o lugar nga nahimutang sa luyo sa Sapa sa Cedars, sa tiilan sa Bukid sa Olibo, diin si Jesus gilimbong ni Hudas (Mat. 26:36; Juan 18:1–3). Ang Gethsemane nagpasabot, sa Ruso, 'lugar sa mga olibo' o 'piga para sa pagpiga sa katas gikan sa mga olibo'. Ang Hardin sa Gethsemane hangtod karon gipakita gihapon sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo – sa habagatan nga bahin niini; sulod sa hardin, gipakita ang dapit sa Pag-ampo sa Ginoo sa Gethsemane sa wala pa ang Iyang pag-antos sa Kalbaryo, ingon man usab ang lungib sa lubnganan sa Inahan sa Dios, diin karon nahimutang ang Iyang kabaong.

[6184] Ang kamatayon ni Reyna Helena nahitabo niadtong tuig 327.

Sa diha nga hingpit nang natukod ang simbahan, gisugo sa matinud-anong hari ang mga obispo gikan sa tanang nasud nga magtigom sa Jerusalem alang sa konsagrasyon sa simbahan. Ug usa ka daghang kadaghanan sa mga obispo ang miabot didto: gikan sa Bithynia, Thrace, Cilicia, Cappadocia, Syria, Mesopotamia, Punikia, Arabia, Palestina, Ehipto ug uban pang bahin sa Aprika, ug usa ka obispo gikan sa Persia; usa ka dili masukod nga kadaghan sa mga tawo gikan sa tibuok kalibutan ang nagtigum usab, nga dili na masulod ang tanan sulod sa utlanan sa siyudad sa Jerusalem. Ang Simbahan sa Pagkabanhaw gikonsagra niadtong 13 sa Septyembre 335, sa ika-30 ka tuig sa paghari ni Constantine, sa dihang nabalik usab ang tibuok Jerusalem. Ang mga balaan nga amahan mitigum alang niining selebrasyon, sumala sa ehemplo sa sugo sa Daan nga Tugon, nagpasiya nga sa walay katapusan ipagasa ang adlaw sa Pagpahiuli sa Simbahan. Kay sama sa Daang Tugon, si Judas Maccabeus, pagkahuman niyang limpyohan ang labing balaang santuwaryo – ang Labing Balaan nga Puloy-anan – gikan sa kahugawan nga gipahinabo sa pagsimba sa diyos-diyosan sa mga Siryano, nagtukod alang sa tanang panahon sa pagsaulog sa pagpanumbalik niini (1 Maccabees 4:36–59), usa ka kamatuoran nga gihisgutan usab sa Ebanghelyo: *'Miabot ang Pista sa Dedication sa Jerusalem'* (Juan 10:22); ug ingon usab sa Bag-ong Tugon, ang Emperador Constantine, Kapariho sa mga Apostoles, nga nagpatukod, daw, og ikaduhang Balaan sa mga Balaan, nagmando uban sa mga balaang Amahan nga ang Dedikasyon sa dakong Simbahan sa Herusalem—nga mao ang inahan sa tanang simbahan—pagasaulogon sa tibuok uniberso.

Busa karon, sauloga nato ang Iyang Pagbag-o, samtang nagpasalamat kang Kristo nga Dios, nga pinaagi sa Iyang pag-antos ug pagkabanhaw gibag-o ang tanang binuhat ug gilimpyo ang Iyang Balaang Simbahan gikan sa kahugawan sa idolatriya. Kita usab pagabag-oa, ingon nga mga templo sa Buhing Dios, pinaagi sa pagtangtang sa daang pagkatawo ug pagsul-ob sa bag-o; panglimpyoha nato ang atong kaugalingon gikan sa mga dautang nakagamot kanato ug sugdi nato ang pagbuhat og mga maayong buhat, sa pagsugod sa usa ka bag-ong, Diosnon nga kinabuhi. Unya – sama sa pagsaulog sa mga tawo sa pagbag-o sa usa ka templo nga hinimo sa tawo – ang mga Anghel mossaulog sa pagbag-o sa atong espirituhanong templo; kay sa matag higayon nga ang usa ka makasasala mabag-o pinaagi sa paghinulsol, adunay kalipay sa langit taliwala sa mga Anghel, ug uban kanila nagalipay usab ang Magbubuhat sa mga Anghel mismo—si Kristo nga atong Ginoo, nga dili Niya gusto ang kamatayon sa mga makasasala—kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 4:

Sama sa Iyang pagpadayag sa kahimayaan sa langitnong gingharian ug pagpakita sa kaanyag sa balaan nga puloy-anan sa Iyang himaya dinhi sa yuta, O Ginoo, ingon usab, ipatukod kini hangtod sa kahangturan, ug dawata ang among mga pag-ampo nga walay hunong nga among gihalad Kanimo pinaagi sa Inahan sa Dios, ang tinubdan sa tanang kinabuhi ug sa Pagkabanhaw.

Kontakion, Tono 4:

Ang simbahan mitungha sama sa langit nga nagdan-ag sa kahayag, nagpasiga sa tanang matinud-anon; nagbarog kita niini, nagasinggit kita: 'Patukora kini nga balay, O Ginoo.'

Ang Kinabuhi sa Balaang Martir Cornelius nga Senturyon

Gisaulog sa ika-13 sa Septyembre

Paglabay sa mubo nga panahon human sa mga pag-antos sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw ug Pag-alsa sa langit, usa ka senturyon nga ginganlan og Cornelius, nga lumad sa Thrace sa Italya[6185] , nagpuyo sa Caesarea sa Palestina. Bisan pa man nga nagpabilin siya sa kangitngit sa kawalay pagtuo, nagbuhat na siya og mga buhat sa kahayag ug, samtang usa pa siyang Griyego, sama siya sa usa ka Kristohanon. Wala niya mailhi si Kristo, apan pinaagi sa iyang mga buhat sa kaluoy, wala niya tuyoa nga gihatagan Niya og

[6185] Usa ka probinsya sa Imperyo Romano, sa amihanan-sidlakan sa Macedonia. Ang Thrace karon nailhan nga Romania.

dungog. Nagpuyo sa taliwala sa usa ka dautang kalibutan, siya matarong, ingon sa gipamatuod ni San Lucas kaniya sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Sa Cesarea adunay usa ka tawo nga ginganlan og Cornelio, usa ka senturyon sa kohorte nga nailhan nga Italianong Kohorte'*[6186] (Buhat 10:1). Wala pasagdan sa Dios ang iyang mga kaayo ug malipay Siya sa paghayag kaniya sa kahayag sa pagtuo ug paggiya kaniya ngadto sa kahibalo sa kamatuoran, aron ang iyang mga maayong buhat dili matabonan sa kangitngit sa kawalay pagtuo.

Usa ka adlaw, samtang nag-ampo siya sa Dios sa iyang balay, nakakita kining tawo nga mahadlokon sa Dios og usa ka anghel sa Dios, nga nagpahibalo kaniya nga ang iyang mga pag-ampo ug mga kalooy gidawat sa Dios. Gisugo siya sa anghel nga magpadala og mga sugo ngadto sa Joppa[6187] aron kuhaon si Simon, nga gitawag usab og Pedro, ug buhaton bisan unsa ang isulti niya. Iyang gipadala dayon ang mga sugo uban sa hangyo nga tawgon si Pedro. Samtang ang mga sugo ni Cornelio paingon na sa Joppa, misaka si Pedro ngadto sa taas nga lawak sa balay sa ika-unom ka oras sa adlaw[6188] aron mag-ampo. Gutom na siya niadtong panahona, ug usa ka panan-awon ang mitungha sa iyang atubangan, nga nagsugo kaniya nga dili mosupak sa pag-adto sa usa ka dili giputol-putol nga Hentil – kay ang mga Hudiyo dili makig-uban sa mga Hentil ug gitamay sila. Ang panan-awon nga mitungha kang Pedro mao kini. Tulo ka beses nga mibaba gikan sa langit ang usa ka sudlanan, sama sa dakong habol nga gitali sa upat ka kanto, ug usa ka tingog ang nagsugo kang Pedro nga patyon ug kan-on ang mga hayop, mananap, mga reptilya, ug mga langgam nga naa sa sudlanan. Sa dihang misalikway si Pedro, nga miingon nga wala pa gyud siya mokaon og bisan unsang hugaw, ang tingog misulti pag-usab kaniya gikan sa langit:

'Ayaw pagtawag nga hugaw ang gibuhat nga limpyo sa Dios.'

Kini nga panan-awon usa ka timaan sa pagbag-o ni Cornelius ug sa ubang Hentil. Ang kagutom ni Pedro nagsimbolo sa kagutom nga gihulagway sa propeta Amos – *'dili kagutom sa pan, ni kauhaw sa tubig, kondili kauhaw sa pagpaminaw sa mga pulong sa Ginoo'*[6189] (Amos 8:11). Anaa ang ingon nga kagutom sa balay ni Cornelius ug sa tanang Hentil: sama sa pagkahandom ni Pedro sa pan nga gikinahanglan sa lawas, ingon man usab sila naghandom sa pan alang sa kalag. Ang sudlanan nga gitali sa upat ka kanto nagsimbolo sa Simbahan ni Cristo, nga natukod sa pagtuo sa upat ka ebanghelista. Ang nagkalain-laing hugaw nga mga hayop, mananap, mga reptilya ug mga langgam nga makita sa sudlanan nagrepresentar sa mga pagano, nga sa ilang ubos nga tinguha sa kalibutan sama sa mga hayop nga upat ka tiil, nga ang ilang panan-aw sa hunahuna nakatutok lamang sa yuta, wala'y nahibaloan bahin sa langitnong mga butang ug dili makapangita sa unsay naa sa luyo sa kalibutan; Sa ilang kabangis, mga hayop sila, ug sa ilang pagkadautan—nga makadaot sa kalag—mga mananap nga makamandag sila; samtang sa ilang hambog nga garbo, sama sila sa mga langgam nga molupad sa kahitas-an. Gisugo sila nga patyon ug kan-on—sa ato pa, patyon pinaagi sa hait nga espada sa pulong sa Dios ang karaang pagano nga mga hayop sa kahakog ug sa mga batasan nga sama sa hayop, ug himuon ang ilang mga kalag ug lawas, nga napahimakas sa bunyag*, nga usa ka 'buhing halad, balaan ug makapahimuot sa Dios'* (Roma 12:1). Ang tulo ka beses nga paglubong sa sudlanan nagpasabot sa tulo ka beses nga paglubong sa bunyag. Ug sa dihang ang tingog gikan sa langit nagpahayag nga sila gihugasan sa Diyos, kini nagpasabot nga si Kristo nagbubo sa Iyang dugo, nga naghugas sa mga mantsa sa sala, dili lamang alang sa mga Israelita kondili usab alang sa mga Hentil.

Samtang naghunahuna-huna si Pedro bahin niining panan-awon ug nalibog pa siya, miabot sa iyang balay ang mga sugo nga gipadala ni Cornelio ug nangita kaniya. Gisugo siya sa Espiritu sa Dios nga moadto uban kanila nga walay pagduha-duha, aron ang unang Hentil madala sa Simbahan ni Cristo: ang uban pang mga Hentil mosunod kaniya ngadto kang Cristo. Sa pagsulod ni Pedro sa balay, gidawat siya ni Cornelio uban sa dungog, nga

---

[6186] Caesarea – usa ka dakong siyudad sa Palestina, sa Dagat Mediterraneo, diin nagpuyo ang mga Romanong procurator. Ang Spira Italica – usa ka rehimento nga gilangkoban sa mga lumad nga Romano.

[6187] Ioppia (nga, kung hubaron gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'matahum, hataas nga lugar') – usa ka karaang siyudad sa mga Fenisiya nga, pagkahuman sa pagdaug sa Yutang Saad, napildi sa tribo ni Dan; nahimutang kini sa baybayon sa Mediteranyo sa usa ka hataas nga bungtod, sa habagatan sa mabungahong kapatagan sa Saronic, usa ka dose ka oras nga biyahe gikan sa Herusalem. Kining siyudad kanunay nga usa ka hinungdanon kaayo nga pantalan ug sentro sa kalakalan; karon nailhan kini nga Jaffa.

[6188] Kasagaran ang mga Hudiyo mobalik sa taas nga kwarto nga nahimutang sa atop sa balay (kapariho sa atong mezzanine) aron mag-ampo. Apan si Pedro nagpabilin sa mismong atop, ilawom sa bukas nga langit. Ang ika-unom ka oras katumbas sa atong ika-12 ka oras sa adlaw.

[6189] Sa ato pa, ang tinguha nga madungog ang tinuod nga pagtulon-an mahitungod sa Dios ug sa kaluwasan.

napalibotan sa tanan niyang paryente ug higala, ug mihapa siya sa tiilan ni Pedro ug mipakumbaba sa atubangan niya. Unya gipataas siya ni Pedro ug miingon:

'Nasayud ka nga dili angay alang sa usa ka Hudiyo ang mosulod sa balay sa usa ka Hentil o makig-uban kanila; apan gipadayag sa Dios kanako nga walay bisan kinsa nga tawo ang angay tawgon nga hugaw o dili putli. Busa, miadto ko kanimo nga walay pagduha-duha, ug karon nangutana ko: ngano man nga gipatawag mo ako?'

Gisaysay ni Cornelius kang Pedro sa tibuok detalye kung giunsa niya pagkakita sa anghel ug unsay iyang nadungog gikan kaniya, ug gihangyo si Pedro nga tudluan siya unsaon pag-angkon sa kaluwasan. Dayon, mibuka si Pedro sa iyang baba ug misugod sa pagwali kaniya mahitungod kang Jesu-Cristo: nga Siya mao ang Dios nga nahimong unod, nagpuyo sa yuta taliwala sa mga tawo, nagtudlo ug nagiya kanila sa dalan padulong sa Gingharian sa Langit, ug naghimo ug daghang mga timailhan ug katingalahan, nag-ayo sa tanang sakit ug nagbanhaw sa mga patay pinaagi sa Iyang pulong. Gipadayon ni Pedro ang pagsulti kaniya kung giunsa ni Kristo ang boluntaryong pag-antos ug kamatayon, ug unya ang pagkabanhaw aron luwason ang katawhan gikan sa pag-antos ug buhion sila gikan sa kamatayon, nga maghatag kanila og kinabuhi nga walay katapusan – nga Siya ang mohukom sa mga buhi ug sa mga patay, nga ang tanang propeta nagpamatuod kaniya, ug nga ang tanan nga motuo sa Iyang ngalan makadawat og pasaylo sa mga sala. Samtang nagasulti si Pedro niining mga pulong, ang Espiritu Santo, nga nagtamnan sa iyang mga pulong sa kasingkasing sa mga nagapaminaw, nagdala kanila sa pagtuo, ug nabunyagan si Cornelio uban sa tibuok niyang panimalay. Siya ang unang Hentil nga mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug, pagkahuman madawat ang bunyag, gibyaan niya ang tanan ug misunod kang Pedro, nga nagpahimutang kaniya nga obispo. Nagbiyahe siya sa nagkalain-laing yuta uban ni Pedro ug uban pang mga magtutudlo, ug nagpaningkamot siya nga may kugi sa pagwali mahitungod kang Kristo. Sa dihang si Pedro, kauban si Timoteo ug si Cornelio, naa sa siyudad sa Efeso, nahibaloan nila nga laganap kaayo ang idolatriya sa siyudad sa Scepsis[6190] , ug naghisgot sila kung kinsa kanila ang angay moadto didto aron magwali. Nagbuhat sila og sugal, ug ang sugal nahulog kang Cornelius; siya, nga nangayo og tabang sa Dios, midali paingon niadtong siyudad. Didto nagpuyo ang usa ka prinsipe nga ginganlan og Demetrius, usa ka pilosopo nga nakat-on sa Hellenic nga kinaadman, nga nagdumot pag-ayo sa Kristohanong pagtuo, samtang nagpasidungog sa mga paganong diyos, labi na gayud kang Apollo ug Zeus. Pagkahibalo sa pag-abot ni Cornelius sa siyudad, gipatawag dayon siya sa prinsipe ug gipangutana kung asa siya gikan ug ngano siya miabot didto.

Mitubag si Cornelius:

'Ako usa ka sulugoon sa Buhing Dios, ug mianha ako dinhi isip gipadala aron igiya kamo gikan sa kinahiladman nga kangitngit sa kawalay-hibalo, aron madala kamo sa kahayag sa kamatuoran, ug aron ipaagi ang putli nga sinag sa kahibalo sa inyong kalag.'

Ang prinsipe, bisan pa man wala gyud masabti ang gisulti ni Cornelius, nasuko ug miingon nga puno sa kasuko:

'Usa ra akong gipangutana kanimo, apan lain imong gisulti kanako. Nagapanumpa ko sa mga dios, kon dili nimo tubagon ang matag usa sa akong mga pangutana, dili ko magpakita og kalooy sa imong katigulangon ug dili ko maulaw sa imong uban. Busa sultihi ako: kinsa ang imong ginaserbisyohan, ug ngano man ka niabot dinhi?'

Mitubag si Cornelius:

'Kung gusto nimo masayran ang akong pag-alagad, hibaloa nga usa ako ka senturyon; sa dihang nadungog ko kamo—nga kamo, ang inyong asawa ug ang tanang pumoluyo sa inyong yutang natawhan nahulog sa dakong sayop—miabot ako aron luwason kamo gikan sa limbong sa demonyo, aron itultol kamo sa tinuod nga dalan ug aron ipasig-uli kamo sa Usa ka Buhing Dios, Nga nagmugna sa langit ug sa yuta ug sa tanang butang nga anaa niini.

Niini, mitubag si Demetrio:

'Nakita nako nga gibug-atan ka sa katigulangon, ug gipasagdan tika tungod sa imong dagkong tuig; undang sa pagsulti og bakak; duola ug simba ang among mga dios. Apan kon dili ka mosugot niini, hibaloa nga ipahamtang tika sa grabeng pag-antos, ug walay lain dios gawas sa akong mga dios ang makaluwas kanimo gikan sa akong kamot.'

[6190] Usa ka siyudad sa kasadpang probinsya sa Mysia sa Asia Minor.

'Ang akong Dios,' tubag ni Cornelio, 'dili lang makapahimutang kanako nga luwas ug himsog gikan sa tanang dautan ug makaluwas kanako gikan sa kamot sa mga tawo, apan makaguba usab sa inyong mga dios ug makapahimo sa ilang mga idolo nga abog, ug magdala kaninyo—nga walay pulos ang inyong paglaum kanila—sa kahibalo Niya!' Sa akong bahin, dili gyud ko mosimba sa mga demonyo o sa ilang mga hulagway nga walay kalag. Kay nasulat: *'Ang mga dios nga wala maghimo sa langit ug sa yuta, sila mawala'* (Jer. 10:11). Ug usab: *'Simba ang Ginoo nga imong Dios ug siya ra ang alagari'* (Mat. 4:10). Miabot ako dinhi aron magdala kaninyo sa paghinulsol ug [aron] *'mailuwas sila sa bitag sa yawa, nga nagpanglupig kanila aron buhaton ang iyang kabubut-on'* (2 Tim. 2:26).

Miingon unya ang prinsipe:

'Napanumpa ko sa akong mga diyos nga dili ko magpakita kaninyo og kalooy, kondili pasakaan ko kamo og grabeng pag-antos, gawas kon maghalad kamo og sakripisyo sa mga diyos.'

'Sa unsang mga dios man ninyo gisugo nga maghalad ko og sakripisyo?' pangutana ni Cornelio.

Ug miingon ang prinsipe:

'Maghalad kamo og sakripisyo kang Apollo ug Dios.'

Unya miingon si Cornelius:

'Ipakita kanako ang inyong mga diyos.'

Nalipay ang prinsipe, nagtuo nga gusto siya mosimba kanila, ug gidala siya sa templo ni Dios.

Misunod ang mga tawo sa ilang luyo, sabik nga makita kung giunsa ni Cornelius pagsimba ang mga idolo. Pag-abot nila sa templo, misulod silang tanan – ang prinsipe uban ni Cornelius ug sa uban pa, diin apil ang asawa sa prinsipe nga ginganlan og Evanthia, ug ang iyang anak nga ginganlan usab sa ngalan sa iyang amahan, si Demetrius. Pag-sulod sa idolatryang templo, giliko ni Cornelius ang iyang nawong paingon sa sidlakan[6191] ug, mituhop sa yuta, nag-ampo siya ingon niini:

'O Dios, nga nag-uyog sa yuta ug nagbalhin sa mga bukid ngadto sa kalawoman sa dagat! Pinaagi sa kamot ni Daniel, imong gipukan si Baal, gipatay ang halas ug, pinaagi sa pagselyo sa baba sa mga leon, gipabilin nga buo ang imong alagad (Dan. 14). Ug karon, pabagsaka kining mga diyos-diyosan ug pasayri ang katawhan sa imong gamhanang gahum!

Pagkahuman sa pag-ampo, mibiya ang santo sa templo. Si Prinsipe Demetrius ug ang tanang katawhan nga nagtigum didto misunod kaniya. Si Evanthia, bisan pa, nagpabilin sa sulod sa templo uban ni Demetrian. Ug tan-awa, kalit lang nga nianak og linog; ang templo uban sa mga dios-diosan nangabagsak, ug ang mga dios nga gisaligan sa mga pagano nabungkag hangtod nahimong abog; apan ang asawa sa prinsipe ug ang iyang anak nga lalaki naipit sa nahulog nga mga bungbong. Ang tanang katawhan napuno sa kahadlok sa pagkakita sa pagkabagsak sa templo, samtang ang prinsipe wala kahibalo nga ang iyang asawa ug anak nga lalaki nabutangan sa nagkahugno nga mga bato.

Nagmalipayon sa gahum sa Buhing Dios, miingon si Cornelio sa prinsipe:

'Ain, Prinsipe, ang inyong mga dagkong diyos karon?'

Ang prinsipe, nga puno sa kasuko, mitubag:

'Ingna kami, salamangkero, pinaagi sa unsang mahika nimo nahugno ang templo ug napukan ang among mga diyos?'

Ug misugod siya sa pakigkonsulta sa iyang mga katiwala unsang pag-antos ang magamit aron mapapas si Cornelius.

Nagkadool na ang kataposan sa adlaw ug nagalubog na ang adlaw, busa wala na'y nahibilin nga oras aron pahiritsan si Cornelius. Gisugo sa prinsipe nga gapuson ang iyang mga kamot ug tiil, ug ipabitay siya sa maong kahimtang sa dungeon, aron samtang nagabitay siya tibuok gabii, mag-antos siya hangtod sa kaagahon; sa buntag, tuyo sa prinsipe nga pahiritsan siya sa malupit nga paagi ug patyon siya. Sa dihang gidala na ang santo sa bilanggoan ug, sumala sa sugo sa tortyurero, gisabit siya nga nakagapos ang kamot ug tiil, usa sa mga ulipon sa prinsipe nga ginganlan og Talephon midagan ngadto sa prinsipe ug miingon:

[6191] Ang mga unang Kristohanon nag-ampo nga nakatutok sa sidlakan, diin mosubang ang adlaw, nga usa ka simbolo sa Adlaw sa Pagkamatarong – si Kristo.

'Ginoo! Ang akong ginoo-anay ug ang imong bugtong anak nga lalaki namatay sa templo, nga nahugno tungod sa linog.'

Si Prinsipe Dimitri, sa pagkadungog niini, gisi-gisi ang iyang sinina[6192] , ug naghilak sa kasakit. Ang mga tigulang sa siyudad naghilak uban kaniya, samtang ang uban naningkamot sa paglipay kaniya. Apan kinsa may makahatag ug kahupayan sa ingon nga kasubo nga nabati niya sa iyang kasingkasing sa pagdawat sa balita sa kalit nga kamatayon sa iyang asawa ug anak?

Unya miingon ang prinsipe sa iyang mga kawani sa korte:

'Adto, limpyo-a ang mga bato sa nahugno nga templo, pangitaa ang mga bukog sa akong pinalanggang asawa ug sa akong pinalanggang anak, ug dad-a sila kanako.'

Pagkahuman niya niini, mihilak siya pag-usab og mapait. Niadtong takna, midali kaniya ang punong pari nga si Varvat ug miingon:

'Nadungog nako ang mga tingog sa imong asawa ug anak, nga misinggit gikan sa taliwala sa mga nahugno nga bungbong: "Dako ang Kristohanong Dios: Giluwas kita Niya gikan sa usa ka makalilisang nga kamatayon pinaagi sa Iyang sulugoon nga si Cornelius. Busa, hangyoa kining balaan nga tawo nga ipagawas kita dinhi, basi kita malaglag dinhi. Kay nakita namo ang katingalahang mga milagro sa iyang Dios ug nadungog namo ang mga tingog sa mga anghel nga nag-awit: 'Gloria sa Dios sa kataas-taasan, ug sa yuta kalinaw, ug maayong kabubut-on sa mga tawo' (Lucas 2:14).

Pagkadungog niini gikan kang Varvata, ang prinsipe midali uban sa tanan niyang mga kauban ngadto sa sulugoon sa Dios sa bilanggoan ug nakit-an siya didto nga nagalakaw-lakaw nga gawasnon: gipahawa siya sa Anghel sa Ginoo sa iyang mga gapus. Ug ang prinsipe mihulog sa mga tiil ni Cornelio, nga miingon:

'Dako kaayo, Cornelius, ang imong Dios, nga nagapanalipod sa akong asawa ug sa akong anak sa nahugno nga templo. Busa, ako naghangyo kanimo, alagad sa Dios sa Kataas-taasan, adto ug kuhaa sila gikan didto: ako, kauban ang tanan nakong kauban, nagtuo sa Kristo nga gipako sa krus, nga imong gipangwali.'

Miuban si San Kornelio kanila ngadto sa nahugno nga paganong templo ug, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon:

'O Ginoo Dios sa mga hukbo, Nga *"nagtutok sa yuta, ug kini maning-iling"* (Salmo 103:32), sa Iyang nawong matunaw ang mga bukid ug mamala ang mga kalawoman! Paminawa, O Ginoo, ang mga pag-ampo sa mga bihag; luwasa si Evania gikan sa mga ruina, ug ayaw pagbalibad sa imong nawong sa iyang anak, kondili tagda sila tungod sa imong ngalan.

Samtang nag-ampo siya ingon niini, kalit nga nabuksan ang usa ka luna diin naipit si Evanthia ug ang iyang anak sa taliwala sa mga nahugno nga bungbong, ug sila duha migawas nga walay samad, nagdayeg sa Dios. Tanan nga naa didto ug nakasaksi niining himsog nga milagro misinggit:

'Dako ang Kristohanong Dios!'

Gibunyagan si Demetrio, kauban ang iyang asawa, ang iyang anak nga lalaki ug ang tibuok niyang panimalay; duha ka gatus, pitomplo ug pito pa ka uban pang lungsoranon ang gibunyagan usab uban kaniya. Nipuyo si San Kornelio sa maong siyudad sulod sa taas nga panahon, gipang-ugda ang mga tunok sa kawalay pagtuo gikan sa kasingkasing sa mga tawo ug gipugas ang mga binhi sa pagkamatinud-anon. Sa dili madugay, nabalhin niya sa Kristohanong pagtuo ang tibuok siyudad ug gitudlo niya ang usa ka respetadong lalaki nga si Eunomius isip presbiter didto. Pagkahuman niyang mabuhi hangtod sa tigulang nga edad, ug samtang nagkadool na ang iyang kamatayon—nga iyang nahibal-an daan—nag-ampo siya nga may pag-ampo, nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa iyang pagpanaw paingon sa Ginoo. Gitigom niya ang tanan nga iyang nabalhin gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo, ug gitudloan sila nga magpabilin sa pagtuo ug gugma ug sa pagpraktis sa matag hiyas, nga nangibabaw sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo. Human niya silang gitudloan sa taas nga panahon, nakadungog siya og tingog gikan sa langit:

'Cornelio! Umari kanako, kay *ang "korona sa pagkamatarong"* gitagana para kanimo' (2 Tim. 4:8).

Pagkadungog niini, si Cornelio dayon mipangamuyo ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, miingon:

'Ginoo among Dios! Gipaagi Nimo ako sa pagbantay sa pagtuo, sa pagbuhat og buhat sa kaisog ug sa pagdaug sa akong mga kaatbang. Nagpasalamat ako Kanimo sa tanan! Apan ako magpakiluoy kanimo, Ginoo, nga

[6192] Ang mga karaang tawo nagisi sa ilang sinina isip timailhan sa pagminusmus.

tan-awa kami gikan sa imong balaan nga kahitas-an, ug kaluy-i kami; lig-ona kami sa pagtuo, pabakoda kami sa among mga buhat, ug hatagi kami og tabang sa pagtuman sa imong balaan nga mga sugo, aron among dayegon nga walay hunong ang imong labing balaan nga ngalan, karon ug hangtod sa kahangturan.

Ug sa dihang nakasulti na ang tanan og 'Amen', malipayon niyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo, nga nagtawag kaniya paingon sa langit.

Si Prinsipe Demetrius, kauban ang iyang asawa nga si Euphemia, ang iyang anak nga si Demetrius[6193] , ang presbiterong si Eunomius, ug ang tanang matinud-anon, sa katapusan nanghilak sa ilang amahan ug magtutudlo; pagkahuman sa pagpasiga og kandila ug pagkanta og mga himno sa lubong, ilang gilubong ang iyang lawas uban ang dungog duol sa guba nga Simbahan sa Dios. Ug matag adlaw, ang mga matinud-anon nga miadto sa iyang lubnganan nagsunog og insenso ug nag-ampo, ug daghang mga masakiton ang nakaangkon og pag-ayo gikan sa iyang lubnganan.

Milabay ang daghang katuigan – ug ang tanan nga nakasaksi sa gihulagway nga mga panghitabo nangamatay na ug miadto sa Ginoo. Ang lugar diin gilubong ang mga relikya ni San Cornelio nagpabilin nga wala mailhi sa mga sumusunod nga henerasyon, kay mitubo ang mga dagom ug siksik nga sagbot sa palibot sa iyang lubnganan, ug walay nakahibalo sa bililhon nga kayamanan sa nga gitago didto. Usa ka adlaw, si Siluan, ang Obispo sa Troas[6194] , nahimutang didto; si San Cornelio mitungha kaniya sa usa ka damgo niadtong gabii ug miingon:

'Dugay na ko nagpuyo dinhi, ug wala pay bisan kinsa nga miadto aron mabisita kanako.'

Ang obispo, pagmata gikan sa iyang tulog, namangha sa iyang nakita ug nangutana kinsa ang nagpakita kaniya. Sa sunod gabii, mibalik ang santo ug nagpakita kaniya ug miingon:

'Ako si Centurion Cornelius; ang akong mga relikya naa sa usa ka palungpung sa dagom-dagom nga tanom nga nagtubo duol sa dapit diin kaniadto nahimutang ang templo ni Dia. Tukora ko og simbahan duol sa dapit nga iya ni Demetrius; ang maong dapit gitawag og Pandochium[6195] ug daghan sa mga lawas sa matinud-anon ug balaang mga igsoon ang gilubong didto.'

Sa sunod buntag, gisaysay sa obispo ang panan-awon sa iyang mga klero ug miadto uban kanila sa palumpong nga gipakita kaniya sa santo sa panan-awon. Pagkahuman sa pag-ampo, nagsugod sila sa paghukay sa yuta ug sa dili madugay nakakaplag sila og usa ka reliquaryo nga naglangkob sa buo ug dili malata nga mga relikya ni San Cornelio, diin misibog ang katingalahang humot, ug ang tanan nalipay kaayo sa pagkaplag sa ingon ka dako nga bahandi. Ang obispo, bisan pa niana, nagpabilin nga walay buot bahin sa simbahan nga gisugo kaniya sa balaan nga pagtukod, kay wala siya'y igong kuwarta aron matabunan ang gasto sa pagtukod niini. Apan sa niini usab nga butang, dali kaayo nga mitabang si San Cornelio sa obispo. Sa sunod nga gabii, mitungha siya sa usa ka deboto ug dato kaayo nga tawo nga ginganlan og Eugene ug gisugo siya nga ihatag kang Obispo Siluan ang kuwarta nga gikinahanglan aron matukod ang simbahan. Si Eugenius, sa iyang bahin, gisultihan ang obispo sa iyang panan-awon ug gihatagan siya sa tanan nga gikinahanglan, pagkahuman niini natukod ug napalamuti ang balaang simbahan sa tanang kahimayaan. Sa pag-abot sa panahon nga ibalhin ang bililhon nga mga relikya gikan sa palumpong nga may dagom ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan, usa ka daghang kadaghanan sa mga magtutuo ang nagtigom uban ni Obispo Siluan ug ni Eugenius, nga naggunit og nagdan-ag nga kandila sa ilang mga kamot. Sa diha pa lang nga ang obispo ug ang mga klero nagsugod sa pagkanta sa 'Trisagion', kalit nga misaka sa kaugalingon niini ang reliquaryo ug gidala sa dili makita nga mga kamot paingon sa simbahan; walay bisan kinsa sa mga tawo ang nangahas sa paghikap niini. Sa pagkakita nga ang reliquaryo naglihok sa kaugalingon niini, ang tanan namangha ug napuno sa kahadlok, ug sa usa ka tingog misinggit sila:

'Balaan, Balaan, Balaan, Ginoo sa mga Hukbo, nga nagpadayag kanamo sa Iyang gahum ug mga katingalahan pinaagi sa Iyang sulugoon nga si Cornelius!'

Aduna diay daghang mga dili motuo nga naa niadtong panahona, nga sa pagkahibalo nila niining milagro, mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Pag-abot sa tanan sa simbahan ug pagsulod nila niini, mitindog sila sa matag

---

[6193] Ang tulo nag-antos alang kang Kristo ug giila nga mga santo; ang ilang pista gisaulog matag ika-11 sa Septyembre.

[6194] Troad – ang rehiyon sa karaang siyudad sa Troya, sa kasadpang probinsya sa Asia Minor nga Mysia. Si Siluan, Obispo sa Troad, namatay niadtong 425.

[6195] Ang Griyegong ngalan para sa usa ka balay sa pag-abi-abi.

kilid, nga nagtinguha nga makita kung giunsa paglihok sa kaban nga naglangkob sa mga relikya ug asa kini mohunong. Mitultuloy kini sa unahan, ug mihunong kini duol sa halaran, sa tuo nga kilid. Gusto sa obispo nga ibutang kini sa sulod sa santuwaryo, apan walay makalihok sa reliquaryo gikan sa dapit diin kini mihunong. Ug daghang mga milagro ang nahitabo niadtong panahona ug sa ulahi paagi sa balaan ug makahimo-sa-milagro nga mga relikya niining tawo sa Dios. Pagkahuman sa kamatayon ni Obispo Siluan, gisundan siya ni Philostorgius, nga nakumbinsi sa usa ka iconographer nga si Enkratia nga pintalan ang tibuok simbahan og mga balaang hulagway ug, labaw sa tanan, nga mag-amping pag-ayo sa pagpintal sa ikon ni Santo Cornelio mismo. Apan, sa dihang gisugdan sa iconographer ang pagpintal sa ikon ni San Cornelio, dili gyud niya mailhan ang iyang nawong, ug sa daghang higayon napapas niya ang tanan niyang gipintalan sa ikon, kay nabati niya nga dili niya maipakita ang nawong sa santo sa tibuok kahimayaan niini. Napungot si Enkratia; samtang nag-ingon og mga blasphemous nga pulong batok sa santo, gibyaan niya ang icon ug, sa tuyo nga magpintal og lain nga butang sa bungbong sa simbahan, misaka siya sa hagdanan, apan natisod, nahulog sa yuta ug grabe kaayo ang iyang samad nga murag patay na siya. Gikuha siya sa mga naa sa simbahan, gidala sa sulod sa balay ug gibutang sa higdaanan, hapit na patay ug dili gani makasulti bisan usa ka pulong. Makita ang mga ulod sa palibot sa iyang baba; ang uban misulod, samtang ang uban migawas gikan sa iyang mga ngabil. Mao kini ang iyang silot tungod sa iyang pagka-isog sa pagsulti og mga pulong nga supak sa balaan batok sa santo gamit ang iyang kaugalingong mga ngabil. Apan, ang Ginoo mismo ug ang Iyang mga balaan nga sulugoon dili magpabilin nga masuko hangtod sa kahangturan, ni magpabilin silang masuko sa walay katapusan. Kay sa pagkabuntag, ang tawo nga nakaluwas sa asawa ug anak ni Demetrio gikan sa nagkaguba nga mga bungbong mitungha sa atubangan ni Enkratios; gikuptan niya ang kamot ni Enkratios, gipabangon siya gikan sa higdaanan sama sa usa ka tawo nga nagmata gikan sa tulog, ug unya nawala. Si Enkratios, nga nabati nga nabalik na ang iyang kusog, midali paingon sa simbahan sa santo ug, samtang nagluhod sa atubangan sa balaan nga reliquaryo diin natipig ang mga relikya ni Cornelius nga nag-ayo sa mga masakiton, naghilak samtang nangayo og pasaylo sa iyang sala ug nagpasalamat sa santo tungod kay gipakita siya niini og kaluoy ug giayo sa iyang sakit sa dihang hapit na siya mamatay. Ang maong iconographer nakadawat og doble nga kaayohan gikan sa pagpakita sa santo : naayo siya sa iyang sakit ug nakaila siya sa hitsura sa santo. Pagkahuman niini, gilaraw niya si Santo Cornelio sa usa ka icon sama sa iyang pagkakita kaniya sa pagpakita, ug gidayeg ang Kristo nga Dios, nga gidayeg hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Gordian, Macrobius, Elias, Zoticus, Lucian ug Valerian

Paghandum sa mga Balaang Martir Gordian, Macrovius, Elias, Zoticus, Lucian ug Valerian

Gisaulog sa ika-13 sa Septyembre

Kining mga martir nag-antos ilawom ni Licinius. Si Gordian gikan sa Cappadocia, si Macrovius gikan sa Paphlagonia; pareho silang batan-on ug kaniadto nang nag-antos sa siyudad sa Tomis tungod sa ilang lig-on nga pagtuo kang Kristo. Sumala sa sugo ni Prinsipe Maximus, pagkahuman sa daghang pag-antos, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Si San Valeriano naghilak sa kasubo sa lubong sa mga martir ug, samtang nagahilak, namatay siya[6196] .

Paghinumdom kang Banal nga Pedro sa Atrae

Gisaulog sa ika-13 sa Septiyembre

[6196] Namatay sila isip mga martir sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo. Ang Kapadokya ug Paflagonia mga rehiyon sa Asia Minor. Ang 'Scythia' lagmit nagtumong sa mga kolonya niini sa baybayon sa Itom nga Dagat. Ang siyudad sa Tomis karon nailhan nga Constanța, usa ka pantalan sa Romania.

Kining halangdon gipahimakas sa Diyos sukad pa sa sabakan sa iyang inahan. Gigugol niya ang tibuok niyang kinabuhi sa pagpuasa ug walay hunong nga pag-ampo; naghimo siya og daghang milagro; lakip sa uban, nilabang siya sa Suba sa Galis sama sa paglakaw sa uga nga yuta. Gitali niya pag-ayo ang iyang lawas sa mga kadena nga puthaw nga daw landong na lang siya kaysa tawo. Tungod kay nakapahimuot siya sa Dios, siya namatay nga malinawong pagkahuman sa taas nga panahon[6197] .

Paghandum sa mga Balaang Martir Selevkos, Stratonikos, Kronidos, Leontios ug Serapion

Gisaulog sa ika-13 sa Septiyembre

Si Santo Seleuco gikan sa Galatia, si Stratonico gikan sa Nicomedia sa Bithynia; sila Cronides, Leontio ug Serapion gikan sa Ehipto. Human sa daghang pag-antos, giputlan sa mga tortyurista ang mga kamot ug tiil nila Santo Cronides, Santo Leontio ug Santo Serapion ug gilabay sila sa dagat. Giluwas sa mga balod ang ilang balaang relikya sa baybayon. Gisugo sa mga anghel ang mga Kristohanon nga hatagan sila og angay nga lubong. Si San Seleuco nag-antos sa Galatia. Gipailawom siya sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit ug, sa katapusan, gilabay siya sa mga mabangis nga hayop aron kan-on. Sa bahin ni Santo Stratonicus, siya nag-antos sa mosunod nga paagi: human sa daghang pagpanakit, gisugo siya sa gobernador sa Bithynia nga itali sa duha ka nakakiling nga sanga sa usa ka kahoy; dayon gipagawas sa gobernador ang mga sanga, ug nabahin sa duha ang balaang martir ug busa iyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios[6198] .

27 Septiyembre

14 sa Septiyembre (Daang Estilo)

Fiesta sa Pagtaas sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo

Gisaulog sa 14 sa Septiyembre

Sa pagdumala ni Maxentius sa Roma, nagdala siya og dakong kadaut sa katawhan, gipanglutos ug gipahirapan dili lang ang mga Kristohanon kondili gipatay usab ang mga pagano, gipanaktak ang ilang kabtangan ug nagkinabuhi sa maluoy nga paagi, ginasultohan ang mga maharlika. Siya usa ka karga ug kasuklam-suklam sa tibuok Roma tungod sa iyang kalupigan ug maluoy nga estilo sa kinabuhi. Busa, ang mga Romano tinago nga nagpadala og petisyon kang Haring Constantine, nga niadto naa sa Britanya uban sa iyang inahan, nga naghangyo kaniya nga moanha ug luwasa sila gikan niining manlupig. Una, misulat si Constantine kang Maxentius, nga nagpahimangno kaniya sa mahigalaong paagi nga tapuson na ang iyang mga pagpanlupig. Apan si Maxentius dili lang misugot sa pagpaminaw kaniya ug wala magbag-o, hinungdan nga mas grabe pa siya, ug misukol pa gani kang Constantine mismo, kay dili siya madawat nga kauban sa paghari. Samtang si Constantine napili sa imperyal nga trono sa tibuok hukbo, si Maxentius misaka sa trono sa iyang kaugalingong kabubut-on. Wala siya gihigugma sa katawhan, ug pipila ra ka mga maharlika, nga iyang gisaadang dagkong gasa ug daghang dungog, ang nagpahayag sa tinguha nga siya ang mapili; apan si Constantine gipahayag nga hari pinaagi sa unibersal nga pag-uyon.

[6197] Ang Galis usa ka suba sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, nga nag-agos sa Cappadocia ug Galatia ug nagbubo sa Itom nga Dagat. Ang 'Atroea' tingali nagtumong sa usa ka siyudad sa Asia Minor nga karon wala na mailhi. Ang Kagalang-galang nga si Pedro nabuhi sa panahon ni Tarasius, Patriyarka sa Constantinople (784–806), ug sa ilawom sa Emperador nga Byzantine nga si Nikephoros (802–811).
[6198] Ang ilang pagkamartir nagsugod pa sa ika-3 nga siglo. Si Kronides, si Leontius ug si Serapion, human sa daghang pag-antos, nalunod sa dagat sa Ehipto, mga tuig 237, sa Alexandria ubos ni Maximinus I; si Stratonicus nag-antos sa Nicomedia sa Bithynia (ang iyang pista gisaulog usab sa ika-9 sa Septyembre).

Pagkadungog nga si Maxentius wala mag-usab sa iyang dalan kondili nagkadako pa gayud ang iyang kaugsan, si Constantine nagtigom og hukbo ug mibiyahe aron atakehon siya. Sa dihang nakita niya nga gamay ra ang iyang kaugalingong pwersa, ug sa paghunahuna sa dautang mga plano ni Maxentius, nagsugod siya og pagduha-duha sa iyang kahigayunan nga magmalampuson. Nahibalo siya nga si Maxentius nakapatulo og daghang dugo sa pagbuhat og salamangka ug naghalad sa mga demonyo og daghang kabatan-onan, dalaga, ug mga buntis nga babaye, aron mapasayloon ang mga bakak nga diyos nga iyang gisaligan. Sa pagkahibalo nga gitabangan si Maxentius sa gahum sa demonyo, misugod si Constantine sa pag-ampo sa Usa ka Dios nga nagahari sa langit ug yuta, nga gipasidunggan sa tibuok Kristohanong kaliwatan, ug naghangyo Kaniya nga hatagan siya og timaan sa kadaugan batok sa iyang manlupig. Ug samtang nag-ampo siya nga mainit kaayo, sa udto usa ka hulagway sa Krus sa Ginoo ang nagpakita kaniya sa langit, nga nagdan-ag sama sa usa ka bitoon nga mas hayag pa kaysa sa adlaw; niini adunay nakasulat: 'Pinaagi niini ikaw mananaog'. Ang tanang sundalo nakasaksi niining milagrosong pagpakita, lakip na ang kumander nga si Artemius (nga sa ulahi namartir alang kang Kristo ubos ni Julian)[6199] , ug napuno sila sa katingala. Kadaghanan kanila, bisan pa, napuno sa kahadlok: sa mga pagano, ang hulagway sa krus usa ka timaan sa malas ug kamatayon, tungod kay ang mga tulisan ug salawayon nga gikondenar sa kamatayon gipamatay sa krus; busa, nahadlok ang mga sundalo nga ang ilang gubat matapos sa kapakyasan. Ang Emperador Constantine mismo nabalaka kaayo. Apan niadtong gabii, ang Kristo nga Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug usab gipakita kaniya ang timaan sa Balaang Krus nga nagpakita niadtong adlawa, nga miingon kaniya:

'Himoa ang kopya niining timaan, ug sugoa nga kini dad-on sa atubangan sa imong mga hukbo – ug unya mapildi nimo dili lang si Maxentius, kondili ang tanan nimong mga kaaway.'

Gisaysay sa Emperador ang iyang panan-awon sa iyang mga kortesano ug, sa pagtawag sa mga batid nga alahero, gisugo sila sa paghimo sa Balaang Krus sa Ginoo, nga susama sa timaan nga nagpakita, gikan sa bulawan, perlas ug bililhon nga mga bato. Gisugo usab niya ang tanan niyang mga sundalo nga ipinta ang tanda sa krus sa ilang tanang armas, helmet, ug taming.

Ang dautang si Maxentius, pagkadungog sa kampanya ni Constantine paingon sa Italya padulong sa Roma, misulong uban sa mga hukbong Romano batok sa bantugang Constantine. Gisugo ni Constantine nga dad-on ang Balaang Krus sa unahan sa iyang mga rehimento. Sa dihang nakig-atubang sila kang Maxentius ug nakigsangka, napildi si Maxentius pinaagi sa gahum sa Balaang Krus, ug daghan sa iyang mga sundalo ang napatay, samtang siya mismo milayas. Gisundan ni Emperador Constantine, miagi siya sa Suba sa Tiber pinaagi sa tulay nga iyang kaugalingon ang nagtukod; apan sa kana nga takna, pinaagi sa gahum sa Dios, nahugno ang tulay, ug ang malisud nga tirano nalumos sa suba kauban ang iyang mga tropa, sama k , ang karaang paraon, ug napuno ang suba sa mga magkakabayo, kabayo, ug mga armas[6200] . Misulod si Constantine the Great sa Roma sa usa ka triumpo, ug ang tibuok katawhan malipayon nga midawat kaniya uban sa dagkong dungog. Ang Tsar, sa iyang bahin, naghalad sa iyang labing lawom nga pagpasalamat sa Dios, nga naghatag kaniya og kadaugan batok sa manlupig pinaagi sa gahum sa Honrable ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus; ug sa handumanan sa maong himayaong kadaugan, nagtukod siya og krus sa sentro sa Roma sa ibabaw sa taas nga haligi nga bato, diin iyang gisulat: 'Pinaagi niining makaluwas nga timaan, kining siyudad nakagawas gikan sa gapos sa manlupig.'

Sa lain nga higayon, si Constantine miadto sa gubat batok sa mga Byzantine, nga ang gamay nga lungsod—Byzantium—gitukod sa usa ka Griyego nga ginganlan og Vizas atol sa paghari ni Manase, Hari sa mga Hudiyo[6201] . Human siya mapildi kanila sa duha ka higayon, napuno siya sa dakong kasubo. Sa pag-abot sa gabii, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa langit, nakita niya ang usa ka gipilo nga sulat nga gisulat: *'Tawga Ako sa adlaw sa kalisdanan; 'Ako magluwas kanimo, ug ikaw maghimaya kanako'* (Salmo 49:15). Nahadlok, iyang gitutok pag-usab ang iyang mga mata sa langit, ug nakita niya, sama sa kaniadto, usa ka krus sa langit nga gihulma sa mga bitoon, ug sa palibot niini ang inskripsyon: 'Pinaagi niining timaan ikaw magdaug.' Pagkahuman

---

[6199] Ang paghinumdom kang Artemius mao ang ika-20 sa Oktubre; ang iyang pagkamartir nahitabo niadtong 363.

[6200] Nahitabo kini nga panghitabo niadtong 28 Oktubre 312.

[6201] Ang Byzantium, nga sa ulahi nailhan nga Constantinople o Tsargrad, unang gitukod ni Constantine the Great; kini gitukod mga 658 BC ug ginganlan human sa nag-unang nagtukod niini (gitukod kini sa mga nanimuyo gikan sa Griyegong siyudad sa Miletus sa Asia Minor, nga niadto ilawom sa pagdumala sa Persia).

niini, sa dihang gidala ang krus sa gubat, nakig-away si Constantine batok sa mga Scythian[6202] sa Suba sa Danube; usab kining makaluwas nga armas mitungha sa kalangitan, ug usab, sama sa kaniadto, madaug si Constantine.

Sa pagkahibalo niya sa gahum ni Kristo nga gipako sa krus ug sa pagtuo nga Siya mao ang Usa ka Tinuod nga Dios, gibunyagan si Constantine sa Iyang ngalan kauban ang iyang dayegong inahan nga si Helena, nga tungod sa iyang dakong pagkamatinud-anon gipadala niya sa Herusalem uban sa dagkong bahandi aron pangitaon ang Bililhon nga Krus sa Ginoo. Si Reyna Helena, pag-abot niya sa Herusalem, mibisita sa mga balaang dapit, gilimpyo kini gikan sa kahugawan sa idolotriya ug gipagawas ang mga relikya sa daghang mga santo. Ang Patriarka sa Jerusalem niadtong panahona mao si Macarius, nga midawat sa Reyna uban sa angay nga dungog. Ang bulahan nga Reyna Helena, nga nagtinguha sa pagpangita sa makahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo nga gitago sa mga Hudiyo, mitawag sa tanang mga Hudiyo ug nangayo kanila nga ipakita kaniya ang dapit diin gitago ang Bililhon nga Krus sa Ginoo. Sa dihang nagsugod sila sa pagdumili nga adunay kahibalo bahin niini, gipahadlok sila ni Reyna Helena sa pagpanakit ug kamatayon. Unya gitudlo nila kaniya ang usa ka tigulang nga lalaki nga ginganlan og Judas, nga miingon nga siya makapakita sa Reyna sa iyang gipangita, kay siya mao ang anak sa usa ka respetadong propeta.

Bisan pa sa dugay nga pagpanakit, wala mosugot si Judas nga ipadayag ang nahimutangan sa Krus sa Ginoo. Gisuwayan siya ni Reyna Helena nga ihulog sa usa ka lawom nga lungag. Pagkahuman sa pipila ka panahon didto, sa katapusan misaad si Judas nga isulti ang iyang nahibaw-an mahitungod sa Krus ni Kristo nga gilubong sa yuta. Gikuha siya gikan sa lungag ug, sumala sa iyang giya, miabot sila sa usa ka dapit diin adunay dako nga tumpok sa yuta ug mga bato, diin ang Emperador Romano nga si Hadrian nagtukod na og templo isip pasidungog sa paganong diyosa nga si Venus[6203] ug gibutangan og idolo sa sulod niini. Gipahibalo ni Judas nga dinhi gayud gitago ang Krus ni Kristo.

Gisugo ni Reyna Helena nga bungkagon ang idolatrikong templo, ug ang yuta ug mga bato ipakatag ug hukayon. Pagkahuman sa pag-ampo ni Patriarka Macarius sa maong dapit, napuno sa humot nga baho ang hangin, ug sa kalit lang, paingon sa sidlakan, nadiskubre ang Lubnganan ni Kristo ug ang Dapit sa Pagpahamtang; duol niini, nakaplagan nga nakalubong ang tulo ka krus, ug pagkahuman ang mga pako nga gigamit sa pagpakong sa Ginoo sa Krus. Sa dihang wala sila makahibalo kung asa sa mga krus ang Krus ni Kristo, nahitabo nga sa maong takna usa ka patay nga lalaki ang gidala gawas aron ilubong. Gisugo dayon ni Patriarka Makarios ang mga magbubutang sa kabaong nga mohunong, ug gipahimutang ang mga krus usa-usa sa ibabaw sa patay nga lalaki. Sa dihang gibutang ang Krus ni Kristo ibabaw kaniya, ang patay nga tawo dali dayon mibanhaw gikan sa kamatayon ug, pinaagi sa gahum sa Balaang Krus sa Ginoo, mitindog nga buhi[6204] . Ang Reyna, nga malipayon nga nadawat ang dungganong Krus, miyukayok sa atubangan niini ug gihalokan kini – ingon man usab ang tanang mga kumander ug mga maharlika, militar ug sibil, nga uban kaniya. Apan ang uban, tungod sa kadaghan sa tawo, wala makakita o makahagkò sa Balaang Krus niadtong panahona, ug nangayo nga ipakita kini kanila bisan pa gikan sa gilay-on. Unya si Macarius, Patriarka sa Herusalem, nga nagtindog sa labing hataas nga dapit, mibangon sa Krus ug gipakita kini sa katawhan.

[6202] Ang mga Skita – usa ka buangon nga nomad nga katawhan nga gikan sa Asya ug sa sinugdan naglibot-libot sa habagatan nga mga talam-awan sa karon nga Rusya, diin sila unya mibalhin paingon sa kasadpan padulong sa Danube, nga nagpahimulos sa mga rehiyon sa Danube sa Imperyong Romano pinaagi sa makaguba nga mga pag-atake.

[6203] Ang Griyego-Romanhong diyosa sa gugma, katahum, senswalidad ug hugaw nga mga tinguha. Duha ka siglo ang milabay, gipunoan ang Kuweba sa Balaang Sepulkro sa sugo sa Romanhong Emperador nga si Hadrian, uban ang tuyo nga hingpit nga dili na mailhan ang mismong lugar sa pagkrusipisyon ug paglubong ni Kristo. Nahitabo kini niadtong tuig 119 AD.

[6204] Si San Demetrio sa Rostov, sa iyang sermon bahin sa Pag-alsa sa Balaang Krus (sa usa ka pa-nota), naghatag sa mosunod nga mga detalye: 'Daghang magkasumpaki ang paghisgot bahin sa milagro diin nailhan ang tinuod nga Krus ni Kristo. Ang uban nagaingon nga usa ka patay nga dalaga gidalit paingon sa lubnganan ug nabanhaw pinaagi sa gahum sa Krus. Ang uban usab naghisgot sa usa ka namatay nga balo nga nabanhaw pinaagi sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi. Aduna pa'y uban nga nagasaysay nga usa ka balo nga babaye naghigda sa balay, masakiton ug hapit na mamatay, apan unya miabot ang Patriarka (Macarius) uban sa Reyna (Helena) ug, pagdala nila og mga krus, gibutang kini sa ibabaw sa masakiton nga babaye; ug sa dihang gibutang ang Krus sa Ginoo kaniya, siya dayon mibangon, nabalik ang iyang panglawas. Ang uban nagasaysay nga (niadtong panahona) usa ka patay nga lalaki ang gidala paingon sa lubnganan, apan pinaagi sa pagdikit sa Krus sa Ginoo nabanhaw siya gikan sa kamatayon. Si Nikephoros Kallistos (Libro VIII, Kapitulo 29) nagpahayag nga ang duha ka milagro gihimo niadtong panahona pinaagi sa Krus sa Ginoo: ang balo nga naghigda sa balay nga masakiton ug hapit na mamatay, nabuhi pag-usab ug nabalik ang iyang panglawas gikan sa ganghaan sa kamatayon, ug ang patay nga lalaki, nga gidala na para ilubong, nabanhaw gikan sa kamatayon.

Ug ang katawhan misinggit:

– Ginoo, kalooy-a kami!

Mao kini ang pagkahimugso sa Pista sa Pagtaas sa Balaang Krus sa Ginoo[6205] .

Ang Reyna nagpabilin og usa ka bahin sa Balaang Kahoy sa Krus sa Ginoo uban kaniya, ingon man usab ang mga pako, ug pagkahuman ibutang ang Krus sa usa ka pilak nga reliquaryo, iyang gihatag kini kang Patriarka Macarius aron mapreserbar para sa umaabot nga mga henerasyon. Si Hudas, kauban ang daghang mga Hudiyo, mituo kang Kristo ug nabunyagan; sa balaan nga bunyag ginganlan siya og Cyriacus; pagkahuman nahimong Patriarka sa Herusalem ug namatay nga martir alang kang Kristo ubos ni Julian ang Apostata[6206] . Ug ang balaan nga Emperatris Helena misugo sa pagtukod og mga simbahan sa Jerusalem sa mga balaan nga dapit; una sa tanan, gisugo niya ang pagtukod sa Simbahan sa Pagkabanhaw sa atong Ginoong Jesu-Kristo, diin nadiskubre ang lubnganan ni Kristo ug ang Balaang Krus. Gisugo niya dayon nga pagtukod og simbahan sa Gethsemane, diin nahimutang ang lubnganan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga gihalad sa Iyang Gloriyosong Dormisyon. Pagkahuman niini, ang debotong emperatris nagtukod pa og napulo'g walo ka simbahan ug, pagkahuman niyang pagdekorar niini sa nagkalain-laing bililhon nga mga bato ug paghatag niini sa tanan nga gikinahanglan, mibalik siya sa Byzantium, nga nagdala uban kaniya og usa ka piraso sa nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo ug sa mga pako nga gigamit sa pagpakusog sa lawas ni Kristo niadto.

Ang bulahan nga Emperador Constantine gibutang ang Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa usa ka bulawanong reliquaryo, samtang ang usa sa mga pako sa Ginoo gilabay ni Santa Helena sa Dagat Adriatico[6207] sa dihang mibalik siya sa Constantinople, aron pahupayon ang kusog nga bagyo ug ang magubot nga dagat nga mitumaw; ang usa pa gihimo sa Emperador nga bahin sa iyang helmet, ang ikatulo iyang gipahugot sa bit sa tali sa kabayo niya, aron matuman ang propesiya ni Zacarias: *'Niadtong adlawa bisan ang harness sa kabayo isulat: "Balaan sa Ginoo"* (Zac. 14:20), ug ang ikaupat nga pako gisalig ni Reyna Helena sa labing suod nga mga magtatambag sa Emperador alang sa pag-amuma.

Sa pagbalik ni Santa Helena gikan sa Jerusalem paingon sa Byzantium, nagtukod ang Kristohanong Emperador Constantine og tulo ka dagkong krus, nga katumbas sa gidaghanon sa mga kadaugan nga gipadayag kaniya sa gubat: usa sa Roma, sa dihang napildi niya si Maxentius; usa pa sa Byzantium, sa dihang nakuha niya ang siyudad; ug ang ikatulo sa dihang napildi niya ang mga Scythian sa Suba sa Danube. Sumala sa tulo ka kadaugan, nagpabuhat siya og tulo ka balaang krus nga gihimo gikan sa bililhon nga materyales, ug gisulat niya niini ang mosunod nga mga pulong sa bulawanong letra: IS XS NIKA, nga nagpasabot og 'Nidaug si Hesukristo'. Aron ipakita sa tanan ang iyang kaisog sa pagkamatinud-anon ug aron ipakita nga napildi niya ang iyang mga kaaway pinaagi sa gahum sa Krus, nagtukod ang emperador og usa ka krus sa usa ka taas nga plataporma sa plasa sa merkado sa sidlakan, ug usa pa ka krus sa ibabaw sa purpura nga haligi sa Romanong '[6208] ' sa punoang plasa sa siyudad, ug usa ka ikatulo sa usa ka maanindot nga marmol nga plataporma sa merkado sa pan, diin daghang mga milagro ug mga timaan ang gihimo alang sa Balaang Krus ni Kristo. Daghang mga saksi ang nagpamatuod nga ang Anghel sa Ginoo mibaba gikan sa langit ngadto sa maong dapit sa gabii nga nagdan-ag sa hayag nga kahayag, ug samtang naglibot niini, gisinsinsahan niya ang Balaang Krus samtang nag-awit sa Trisagion sa usa ka matam-is nga tingog, pagkahuman niini mibalik siya sa langit. Nahitabo kini tulo ka beses matag tuig: sa bulan sa Setyembre sa gabii sa Pagtaas sa Balaang Krus ni Kristo; ang ikaduha sa ika-7 sa Mayo sa gabii nga naghinumdom sa pagpakita sa Krus sa Ginoo sa kalangitan; ug ang ikatulo sa panahon sa Dakong Kwaresma sa Balaang Kwarenta ka Adlaw, sa Semana sa Pagdayeg sa Krus ( ). Ug daghan sa mga debotong tawo, nga nagkinabuhi sa matarong ug

---

[6205] Sumala sa panukiduki sa mga hagiograpo, nahitabo kini mga katapusan sa Mayo sa tuig 326. Sukad sa tuig 335, sa dihang gikonsagra ang Simbahan sa Balaang Sepulkro niadtong 13 sa Septiyembre, gitakda nga ang Pagtaas sa Balaang Krus pagasaulogon sa sunod nga adlaw, 14 sa Septiyembre.

[6206] Ang pista ni Cyriacus gisaulog kada 28 sa Oktubre

[6207] Ang Dagat Adriatico usa ka bahin sa Dagat Mediteranyo nga sama sa golpo, nga nagbanlaw sa mga baybayon sa Peninsulang Apennine ug sa kasadpang Balkans. Si Santa Reyna Helena sa Herusalem lagmit nga unang mibyahe paingon sa Roma, ug gikan didto paingon sa bag-ong kapital sa imperyo, ang Constantinople.

[6208] Hangtod karon, usa ka nahabilin sa maong 'purple nga haligi', nga kaniadto gidala gikan sa Roma ni Constantine the Great, napreserbar sa Constantinople. Kining nahabilin nailhan nga 'nasunog nga haligi', nga mao gyud kini ang hitsura.

balaan nga paagi, nakasaksi niining pag-anhi sa Anghel ug nakadungog sa iyang pag-awit, ug pagkahuman gisultihan nila ang uban bahin niini.

Kinahanglan usab natong hinumduman karon kung giunsa pagdakop sa mga Persyano ang dungganon ug nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo, ug pagkahuman gibalik kini sa Herusalem, sa kalipay sa mga matinud-anon[6209] .

Sa panahon sa paghari sa Bizantino nga Emperador Phocas, si Khosrow, Hari sa Persia, pagkahuman niyang nakuha ang Ehipto, Aprika ug Palestina, gikuha ang Jerusalem, ug daghang Kristohanon ang napatay sa maong panghitabo[6210] . Pagkahuman sa pagpangawat sa lain-laing bahandi ug kasuotan sa simbahan, gidala niya, lakip sa uban, kining bililhon nga bahandi – ang Kahoy sa Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo – ug gidala kini sa Persia. Paglabay sa pipila ka panahon, pagkahuman sa kamatayon ni Haring Phocas, misaka si Heraclius sa trono[6211] ; bisan pa sa iyang paningkamot nga mapildi si Khosrow, siya mismo napildi kaniya sa daghang higayon ug busa nangayo og kalinaw, apan wala siya makadawat niini gikan sa iyang hambog nga kaaway. Unya, sa dakong kasubo, nangayo ang emperador og tabang gikan sa Dios: gisugo niya ang tanang magtutuo nga maghalad og mga pag-ampo, pagbantay ug pag-ayuno, aron luwason sila sa Ginoo gikan sa kaaway, nga sa iyang garbo nagpasigarbo sa paglaglag sa tanang Kristohanon ug nagpasipala sa ngalan sa Ginoo, ug aron dili na masulti sa mga kaaway: 'Ang among kamot (mao ang among gahum) lig-on, ug ang among mga dios gamhanan' – apan aron maila sa mga pagano nga usa ra ka tinuod nga Dios, nga ang iyang gahum ug kusog walay makasukol. Ug ang hari mismo nangamuyo uban sa mga luha ug nagpuasa nga matinud-anon. Unya, pagkahuman niya pagtigum sa tanan niyang mga mandirigma ug pag-armas sa gahum sa Krus, sa paglaum sa tabang sa Dios, Miadto si Heraclius sa gubat batok sa mga Persyano ug, sa pakig-away kang Khosrow, napildi niya kini ug napahawa, pagkahuman niini, sulod sa pito ka tuig, gilupig niya ang gingharian sa Persia, nakuha ang mga siyudad ug baryo ug nakadaog batok sa daghang rehimento ni Khosrow. Sa katapusan, si Khosrow, nga dili na makasukol sa mga hukbong Griyego, nilayas sa iyang yuta ug, samtang nagtabok sa Suba sa Tigris[6212] , gitudlo niya ang iyang manghud nga anak, si Medars, nga kauban niyang maghuhari. Nasuko pag-ayo ang iyang panganay nga anak, si Siroes, busa nagplano siya nga patyon ang iyang amahan ug ang iyang igsoon, nga iyang dayon gihimo. Pagkahuman niini, si Siroes, nga nahimong manununod ug magmamando sa gingharian sa Persia, nagpadala og usa ka embahada ngadto sa Griyegong hari nga si Heraclius, nga nagdala og mga petisyon ug daghang mga gasa, nga nagpahayag sa iyang pagsumpo kaniya ug naghangyo kaniya nga tapuson na ang iyang makaguba nga gubat. Unya si Haring Heraclius, pagkahuman makigkasi uban sa hari sa Persia, gidala niya ang Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus sa Ginoo, nga gikawat ni Khosrow gikan sa Herusalem ug gipriso sa mga Persyano sulod sa napulo ug upat ka tuig. Ug ang Griyegong hari mibalik uban sa daghang mga gipanguha sa giyera, naglipay ug naghimaya sa Dios tungod sa Iyang dakong tabang.

Pag-abot niya sa Jerusalem, gibutang sa hari ang Balaang Krus sa iyang abaga, nga adunay tuyo nga ibalik kini sa kaniadto nga dapit, ug gidala kini samtang nagsul-ob sa iyang maharlikang purpura nga besti, nga gipalamuti sa bulawan ug bililhon nga mga bato, ug may maharlikang korona sa iyang ulo. Unya nahitabo ang usa ka dakong milagro: kalit nga mihunong ang hari sa ganghaan padulong sa Lugar sa Bungo, ug sa katingala sa tanan, dili na siya makahimo og bisan usa ka lakang paingon sa unahan uban sa Balaang Krus ni Kristo. Si Zacarias, ang Patriarka sa Constantinople, kauban ang tanang lumolupyo sa Jerusalem, migawas aron sugaton ang hari nga nagbitbit og mga sanga sa kahoy ug mga dates hangtod sa Bukid sa mga Olibo, ug misubay sa hari. Ug tan-awa, iyang nakita ang masidlak nga Anghel sa Dios nga nagtindog sa maong ganghaan ug nagbabag sa dalan.

Ug miingon ang Anghel kaniya:

[6209] Ang mosunod nga salaysay gihubad gikan sa 'Chet'i-Minei' ni San Demetrio sa Rostov, base sa mga sinulat ni Theophanes, ang Confessor ug kompositor sa mga canon (nga namatay sa unang tunga sa ika-9 nga siglo), ug ni George Kedrin, usa ka Byzantine nga historiyador sa simbahan sa ulahing bahin sa ika-11 ug sayong bahin sa ika-12 nga mga siglo.

[6210] Ang Emperador nga Byzantine nga si Phocas naghari gikan sa 602 hangtod 610 – si Khosrow II, Hari sa Persia, nagdeklara og gubat batok sa mga Griyego uban sa pasangil nga panimalos sa kamatayon ni Emperador Maurice, iyang kaalyado, ug sa iyang mga anak, nga brutal nga gipatay sa usurpador nga si Emperador Phocas.

[6211] Si Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[6212] Ang Tigris usa ka suba nga nag-agos sa Persia ug Mesopotamia; sa katapusan sa iyang agianan, kini misumpay sa Eufrates ug misulod sa Gulpo sa Persia.

'Ang atong Magbubuhat wala magdala sa Krus dinhi sa paagi nga imong pagbitbit niini.'

Pagkakita ug pagkadungog niini, nangurog ang patriyarka ug, mituyok ngadto sa hari, miingon:

'Hibal-i, Oh Hari, nga imposible alang sa usa ka tawo nga nagsul-ob og mamahongon nga bisti ug gipahimutang sa maharlikang alahas nga madala kining balaan nga krus, nga gidala ni Cristo, nga nahimong pobre alang kanato, uban sa pagpaubos; kon gusto nimo kini dad-on, sundi ang Iyang pagka-pobre.'

Unya ang matinud-anong Haring Heraclius gikuha ang iyang purpurang bestida ug nagsul-ob og yano ug mapainubuson nga sinina, ug gidala ang Bililhong Kahoy sa Balaang Krus nga walay bisan unsang babag, naglakaw nga hubag-sikad, – ug gidala kini sa simbahan sa tukmang dapit diin kini gikuha ni Khosrow, Hari sa Persia, ug gibutang pag-usab ang Krus didto[6213] .

Ug adunay dakong kalipay ug pagdayeg sa mga matinud-anon sa pagbalik sa Krus sa Ginoo, ug naglipay sila (sama sa paglipay sa mga Israelinhon kaniadto sa pagbalik sa Kaban sa Tugon gikan sa mga Filistihon) (1 Sam. 7), nagdayeg kang Kristo, ang Hari sa Himaya, nga gilansang sa Krus, ug nagsimba sa tiilan sa Iyang Balaang Krus. Ihatag kaniya ang dungog, himaya ug pagsimba gikan usab kanato, karon ug hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 1:

Luwas-a, O Ginoo, ang Imong katawhan, ug panalangini ang Imong panulondon; hatagi og kadaogan ang among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich batok sa iyang mga kaaway, ug panalipdi ang iyang gingharian pinaagi sa Imong Krus.

Kontakion, Tono 4:

Sa pag-alsa Nimo sa krus sa Imong kaugalingong kagustuhan, ihatag ang Imong kalooy, O Kristo nga Dios, sa Imong bag-ong puloy-anan nga ginganlan sa Imong ngalan[6214] : lipaya ang among matinud-anong Emperador Nicholas Alexandrovich sa Imong gahum, hatagi siya og kadaogan batok sa iyang mga kaaway, ug, uban sa Imong armas sa kalinaw ingon tabang kaniya, usa ka dili mapildi nga kadaogan.

Paghandum sa Balaang Martir Papias

Gisaulog sa 14 sa Septyembre

Si Santo Papias nag-antos sa panahon sa paghari ni Maximian, ubos sa pagdumala ni Magnus, sa yuta sa Lycaonia. Gihasol siya sa daghang lain-laing paagi: gipisil ang iyang mga panga ug aping, gisabit siya ug gikiskis ang iyang unod gamit ang mga kuko; unya gipugos siya sa pagsul-ob og puthaw nga botas nga gipunoan og mga pako ug gipakalihok sa pagsul-ob niini. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo[6215] .

28 Septiyembre

15 Setyembre (Daang Estilo)

[6213] Nahitabo kini niadtong tuig 629 AD. Ang Patriarka sa Jerusalem niadtong panahona mao si San Zacarias, nga nagdumala gikan sa 609 hangtod 633 (gipriso siya sa mga Persyano gikan sa 614 hangtod 628).

[6214] Mao kana, alang sa mga Kristohanon.

[6215] Si San Papias namartir sa ulahing bahin sa ika-3 o sayong bahin sa ika-4 nga siglo. Siya lumad sa Lycaonia (usa ka rehiyon sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Galatia sa amihanan, Phrygia ug Isauria sa kasadpan, Cappadocia sa sidlakan, ug Lycia sa habagatan) gikan sa lungsod sa Laranda, diin nagsugod ang iyang mga pag-antos; nagpadayon kini sa ulahi sa Diokessaria ug natapos sa Seleucia sa Isauria.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Nikita

Gisaulog sa 15 sa Septiyembre

Sa dihang ang halangdon ug nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, nga timaan sa kadaugan, gipataas sa kahitas-an ibabaw sa kalibutan, si San Nikita, nga ang ngalan nagpasabot og 'kadaugan', misulod sa landong niini. Sa gabii sa miaging adlaw, gisaulog nato ang Pagtaas sa Balaang Krus, kana nga kadaugan nga dili mapildi sa kalibutan, ug karon gihatagan nato og dungog si San Nikita, nga ang ngalan nagpasabot og 'mananaog' ([6216]). Kining maisugong mandirigma ni Hesukristo mitindog sa ilawom sa Krus, sama sa ilawom sa bandila, aron makig-away batok sa mga kaaway sa Balaang Krus, sa pagpasidungog Niya nga gipako niini. Ang uban nakig-away alang sa usa ka yutang hari , ang uban alang sa ilang kaugalingong kinabuhi ug walay pulos nga himaya, ug ang uban alang sa panandaliang bahandi; apan si San Nikita nakig-away alang sa Iyang Usa ka Ginoo, si Jesu-Kristo, nga mao ang Hari sa tanang binuhat, among himaya ug among dili matapos nga bahandi. Mahitungod sa diin ug giunsa niining mandirigma nakig-away alang kang Kristo, ang mosunod nga salaysay nagasaysay sa maong istorya.

Sa panahon sa paghari ni San Constantino nga Dako, nga Tupad sa mga Apostoles, sa dihang ang balaan nga pagtuo misugod sa paglapad sa tibuok uniberso, sa yutang Gothic[6217] , sa pikas daplin sa Suba Istra[6218] (ang Danube), ang balaan nga pagkamatinud-anon misidlak sama sa kahayag sa kangitngit. Didto sa maong yuta natawo, nabunyagan, ug nadako si Santo Nikita. Ang Obispo nga Gótico nga si Teófilo[6219] , nga miapil sa Unang Konsilyo sa Nicaea, nagpahayag sa mga doktrina sa Ortodoksong pagtuo ug mipirma sa mga dekreto sa konsilyo – gipahimakas si Nikita sa kahayag sa pagtuo ug gibunyagan siya sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang karaang kaaway—ang yawa—nga dili makasabar sa paglapad sa balaan nga pagtuo ni Cristo ug sa padayon nga pagdaghan sa mga Kristohanon, nagpukaw og panagbangi ug grabeng pagpanlupig niining barbarong yuta, nga natabonan sa idolatriya, batok sa mga nag-angkon sa ngalan ni Cristo ug nagtuo sa Ginoo. Ang espiritu sa dautang tuyo nagdasig sa prinsipe sa maong yuta, nga ginganlan og Fanarich, sa pagpatay sa mga Kristohanon ug pagtangtang bisan sa ilang handumanan gikan sa iyang yuta. Niadtong panahona, misulbong ang panagbulag ug sibil nga panagbangi tali sa mga Goto. Nabahin sila sa duha ka pwersa: ang usa gipangulohan sa usa ka si Fritigern, samtang ang usa pa gipangulohan sa malupit nga manlutos nga si Afanarich. Sa dihang nagkasangka kining mga paryente ug misangpot sa dakong pagdala og dugo, si Afanarich, nga adunay mas dako nga kusog ug kaisog, nakadaog sa iyang kaatbang ug napalayas ang iyang kaaway. Ang napildi nga si Fritigern nilayas paingon sa Gresya, diin nangayo siya og tabang kang Emperador Valens nga nagdumot kang Kristo[6220] ; gisugo sa emperador ang tibuok hukbo nga naka-estasyon sa Thrace nga moanhi aron motabang kang Fritigern. Pagkahuman niini, si Fritigern, uban sa tanan niyang nahibilin nga mga mandirigma ug sa Griyegong hukbo nga iyang natigom sa Thrace, misulong batok sa iyang karibal. Sa dihang mitabok siya sa Suba Ister (ang Danube), gisugo niya nga buhaton ang usa ka hulagway sa Balaang Krus ug dad-on kini sa atubangan sa iyang mga rehimen. Busa gisulong niya si Athanarich. Misugod ang usa ka makalilisang nga gubat, apan ang mga Kristohanon, nga gitabangan sa krus, napildi si Athanarich ug napukan ang tibuok niyang hukbo: ang uban napatay, ang uban nadakpan, nga hinungdan nga siya mismo, uban sa pipila lang ka gamay nga kauban, hapit na gyud nadakpan apan nakalingkawas. Sukad niadto, ang Kristohanong Ortodoksong pagtuo nagsugod sa mas lapad nga paglapta sa taliwala sa mga Goto, kay daghan, human masaksihan ang dili mapildi nga gahum sa Krus nga napadayag sa gubat, mituo sa Ginoo nga gipako sa Krus.

Sa dihang namatay si Obispo Teofilo, gisundan siya sa katungdanan ni Urfil[6221] , usa ka maampingon ug matinud-anong tawo. Naghimo siya og script para sa mga Goto ug naghubad og daghang mga libro gikan sa

---

[6216] Nikita – gihubad gikan sa Griyego nga 'mananaog'.

[6217] Ang gingharian sa mga Gota misakop gikan sa ubos nga Vistula hangtod sa Itom nga Dagat; ang mga Gota nagpuyo kasagaran sa karon nga Romania, sa daplin sa Danube.

[6218] Istr – karaang ngalan sa Danube.

[6219] Namatay mga 340.

[6220] Ang Emperador Valens naghari gikan sa 364 hangtod sa 378.

Griyego ngadto sa Gotic, aron ang balaang Kristohanong pagtuo nagkadaagayday sa taliwala sa mga Goto matag-adlaw. Si Santo Nikita, usa sa labing mahimayaon ug bantugan nga mga personalidad sa maong yuta, mitampo usab sa pagtukod sa pagtuo kang Kristo didto pinaagi sa iyang kadasig. Pinaagi sa iyang pagkamasinabtanon ug sa mga pulong nga giinspirar sa Diyos, gidala niya ang daghan ngadto kang Kristo.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik pag-usab sa iyang yutang natawhan ang daotan nga si Afanarih. Sa pag-angkon niya og gahum ug awtoridad, siya, nga nadani sa dautan, nagpahamtang og makalilisang nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa iyang gingharian, aron panimalos sa iyang kaulaw, kay napildi ug napahiya siya sa mga Kristohanon sa gubat.

Unya si Santo Nikita, nga gipukaw sa kadasig alang sa Dios, miadto sa pakig-away batok sa duha ka kaaway, ang dili makita ug ang makita: nakig-away siya batok sa dili makita nga kaaway pinaagi sa pagpa-usab sa mga dili motuo ngadto sa tinuod nga pagtuo ug sa pag-andam sa mga matinud-anon alang sa buhat sa pagkamartir; samtang ang iyang pakigbisog batok sa makita nga kaaway naglangkob sa pagpanaway kang Afanarikh nga tortyurador ug pagdumot kaniya tungod sa iyang pagka-walay Diyos ug pagka-dili makatawo, ug sa pagpailawom sa daghang mga magtutuo sa nagkalain-laing pag-antos; busa si Santo Nikita mibuntog batok sa duha: iyang gipyatakan ang yawa ug napildi ang kalupigan sa tortyurador. Ang nagkalain-laing pag-antos nga ilang gigamit aron pugson kining maayong mag-antos ni Kristo sa pagsalikway kang Kristo napakyas, ug ang tortyurador mismo nabulabog ngano nga, bisan pa sa tanan niyang gahum, wala siya makapahimo sa bisan usa ka sulugoon ni Kristo nga mosalikway kaniya, nga nagbarug nga lig-on sa iyang pag-angkon sama sa usa ka kusgan ug dili matuyok nga haligi.

Unsa man ang gihimo sa dautang tawo? Naghukom siya nga laglagon sa kalayo ang usa nga wala niya mapatay pinaagi sa daghang samad, sa pagpanakit sa unod, o sa pagbali sa iyang mga bukog. Apan unsa man ang nakab-ot sa dautang tawo? Mas gisunog niya ang iyang kaugalingon sa iyang kaugalingong kasuko kaysa gisunog niya ang martir sa kalayo: si San Nikita, bisan pa nga naa siya sa kalayo, wala gilunok sa kalayo ang iyang lawas, samtang ang iyang kalag natawo pag-usab ngadto sa usa ka bag-ong, walay katapusang ug imortal nga kinabuhi. Samtang ang mananakit gilamon sa iyang kaugalingong pagkawalay Diyos bisan wala pa ang kalayo: gipatay niya ang iyang kalag ug giandam ang iyang lawas para sa impyerno. Busa si Santo Nikita nakig-away para kang Kristo ilawom sa tanda sa krus ug napamatud-an nga siya usa ka mananaog; siya ingon ana dili lang sa ngalan kondili sa tinuod.

Ang lawas sa santo, nga wala'y kadaut gikan sa kalayo, nagpabilin nga wala'y lubong ug gibyaan didto, gipahimutang sa kaulaw. Niadtong panahona, adunay usa ka matinud-anong Kristohanon nga ginganlan og Marian nga nagpuyo sa maong rehiyon. Kining tawoha lumad sa yuta sa Silicia, gikan sa siyudad sa Mopsuestia[6222] . Tungod sa usa ka kaugalingong buluhaton, miadto siya sa yuta sa mga Goto ug nagpuyo didto sulod sa pila ka panahon. Nakaila si Marian kang Santo Nikita ug nakuha niya ang pagkahigala ug paghigugma niini; labi na gayud siyang nahigugma kaniya sa dihang nakita niya nga ang balaang asketiko lig-on sa balaang pagtuo ni Cristo, hangtod sa pagkaandam nga ibubo ang iyang kaugalingong dugo alang niini. Busa, samtang ang lawas sa santo wala pa mailubong, naghimo si Marian og plano nga kuhaon ang lawas sa iyang pinalanggang higala ug martir ni Kristo ug dad-on kini pabalik sa iyang yutang natawhan. Apan nahadlok siya nga ipatuman ang iyang plano tungod sa kahadlok sa prinsipe, nga nagsugo nga walay bisan kinsa ang mosuway sa paglubong sa lawas sa martir. Busa, nagpasiya si Marian nga kuhaon ang lawas sa tinago sa gabii.

Sa pag-abot sa gabii, andam na si Marian nga mosugod sa iyang misyon; apan ngitngit ug uwanon ang gabii, busa lisod kaayo para kaniya ang paglakaw. Masubo kaayo si Marian niini, kay wala siya makakita asa siya paingon o asa niya makaplagan ang lawas sa martir nga iyang gipangita. Samtang siya gikapungot kaayo niini, ang Dios, ang tinubdan sa tanang kahupayan, nga kaniadto nagiya sa mga Magi paingon sa Betlehem pinaagi sa usa ka bitoon (Mat. 2:2), naghatag ug kahupayan kang Marian sa iyang kasubo ug gipakita kaniya ang dalan aron makaplagan ang lawas sa balaan: Nagpadala Siya og usa ka langitnong gahum sa porma sa usa ka bitoon, nga misidlak sa atubangan ni Marian ug gidala siya sa lugar nga iyang kinahanglan adtoan. Ang maong bitoon miuna

---

[6221] Urfil o Ulfilas – ang unang obispo sa mga Goto ug masigasig nga magtutudlo sa Kristiyanismo sa mga Goto; siya nabuhi gikan sa 311 hangtod 383.

[6222] Ang siyudad sa Mopsuestia nahimutang sa usa ka kapatagan sa baybayon sa Suba sa Pirama.

kang Marian ug gipalayas ang kangitngit sa gabii; siya, sa iyang bahin, misunod niini uban sa kalipay. Pag-abot niya sa dapit diin natabonan ang lawas sa santo, ang bitoon mihunong ibabaw niini. Unya si Marian, pagkahuman niyang gilukot ang lawas sa martir sa usa ka limpyo nga sudlo, gidala kini sa balay diin siya nagpuyo.

Sa ingon, nakuha ni Marian ang bahandi nga iyang gipangita. Pagkahuman niya kini gitago sa pipila ka panahon sa iyang kaugalingong balay uban sa dakong pag-amping, mibalik siya sa iyang yutang natawhan ug gidala ang lawas sa balaan nga martir[6223] . Pag-abot niya sa siyudad sa Mopsuestia, gilubong siya ni Marian uban sa dungog sa iyang kaugalingong balay.

Gipanalanginan sa Dios ang panimalay ni Marian tungod sa iyang pasyonero, si San Nikita, sama sa Iyang pagpanalangin kaniadto sa panimalay ni Potiphar sa dakong bahandi alang kang Jose (Genesis 39:5) ug sa panimalay sa mga Abed-Darites alang sa Kaban sa Tugon (2 Samuel 6:11). Ang balay ni Marian napuno sa dagkong bahandi: materyal ug espirituhanon; kay gikan sa kabaong sa santo daghang mga gasa ang gipang-apod-apod sa tanan nga nanginahanglan, ug daghang mga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton. Ang tibuok lungsod ug ang mga lumolupyo sa palibot mitigum sa lubnganan sa santo, busa ang balay ni Maria dili na makasulod sa tanang magtutuo nga miabot didto; busa, nagkasabot silang tanan sa pagtukod og simbahan sa ngalan ni Santo Nikita ug sa pagbutang didto sa mga relikya sa martir. Sa pagbuhat niini nga buluhaton uban sa kadasig, dali ra nilang natukod ang simbahan. Sa diha nga nahuman na ang pagtukod, ug napahimutang na ang simbahan sa angay nga kahimayaan, gibuksan ang kabaong sa balaan nga martir; gikuha nila ang reliquaryo ug gidala kini sa bag-ong natukod nga simbahan, diin ilang gilubong kini sa yuta. Si Marian ra ang nakakuha, isip panalangin para sa iyang panimalay, og usa ka tudlo gikan sa mga relikya sa santo, nga iyang gipreserbar uban sa dakong pagrespeto; walay lain nga nakakuha bisan og gamayng bahin gikan sa mga relikya ni San Nikita.

Sa usa ka higayon, ang bulahan nga si Auxentius, Obispo sa Mopsuestia, pagkahuman pagtukod og simbahan alang sa pagpasidungog sa mga balaan nga martir nga sila Tarach, Probus, ug Andronicus, diin nagpuyo ang mga relikya sa tulo ka santo, nagpadala og sulat sa mga lungsuranon sa Anazerva nga nangayo kanila og usa ka bahin sa mga relikya sa mga balaan nga martir alang sa bag-ong natukod nga simbahan. Ang mga lungsoranon sa Anazarva nangayo kang Auxentius nga ihatag kanila, ingon baylo, usa ka bahin sa mga relikya ni Santo Nikita isip panalangin sa ilang siyudad. Tungod kay gusto niya matuman ang ilang hangyo, gisugo sa obispo nga ablihan ang lubnganan sa balaang martir nga si Nikita. Ug tan-awa, walay klarong hinungdan, nabahin sa duha ka bahin ang marmol nga lapida nga nagtabon sa kabaong sa santo. Usa sa mga anaa didto misulay og hawiran sa balaang relikya gamit ang iyang kamot, apan sa diha-diha dayon nangalot ang iyang kamot, ug gikupot siya sa dakong kahadlok. Niadtong mismong higayon, misinggit ang kusog nga dalugdog gikan sa langit ug misidlak ang hayag nga kilat nga nagpasiga sa kalangitan; ang tanan napuno sa kahadlok. Nakahibalo dayon ang obispo nga wala mouyon ang Dios sa pagbahin-bahin sa mga relikya sa santo, ug siya nangamangno sa iyang tuyo. Gikuptan niya ang uga nga kamot sa tawo nga walay pagtagad nga mihikap sa mga relikya sa santo, gihikap niya kini pag-usab gamit ang maong kamot ug misugod siya og pag-ampo:

'O balaan nga martir ni Kristo, Nikita! Mas angay kanimo ang pag-ayo kaysa pagdaot, kay ikaw maayo ug mosunod sa Labawng Maayong Ginoo; ug kung dali nimo gipaka-antos kining tawoha, dili kaha mas dali pa nimo siya pasayloon?'

Sa diha-diha nga nahuman sa obispo ang paglitok niining mga pulong, kalit nga naayo ang uga nga kamot sa lalaki, ug ang tanan natingala sa mga milagro sa balaan nga martir nga si Nikita ug naghimaya sa Dios. Tungod kay wala na siya'y kaisog nga hikapon ang mga relikya sa pinalanggang alagad sa Dios, ang obispo[6224] , pagkahuman sa iyang matinahum nga pag-alagad niini, gihukman pag-usab sa matinahum nga paagi ang iyang lubnganan, samtang gihimaya ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga angay pagdayeg, dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

[6223] Si San Nikita namatay niadtong 15 sa Septyembre 372.

[6224] Ang Obispo Auxentius II nabuhi sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo; miapil siya sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon niadtong 451.

Kumemorasyon ni San Philotheus, pari ug manalagsaong tigbuhat sa mga milagro

Gisaulog sa ika-15 sa Septyembre

Ang Kagalang-galang nga si Philotheus lumad sa usa ka baryo nga ginganlan og Muravyov (Mravino)[6225] . Sa pagdako niya, nagminyo siya ug nanganak. Pagkahuman, giila siya nga takus sa pagdawat sa balaang orden. Sukad niadto, ang santo nagpuasa ug nag-ampo nga walay hunong. Pinaagi sa iyang balaan nga kinabuhi, gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro ug naghimo siya og daghang mga milagro sa ngalan ni Kristo: pananglitan, gihimo niyang bino ang tubig, gilisan ang usa ka bato gikan sa iyang puwesto sa usa ka pulong lang, ug naghimo pa siya og daghang ubang mga milagro. Sa samang higayon, nagpraktis siya sa mga buhat sa Kristohanong kalooy: gipakaon niya ang mga gutom ug gitabangan ang mga nanginahanglan. Paglabay sa usa ka tuig sukad sa iyang kamatayon[6226] , ug gusto sa mga matinud-anon nga ibalhin ang iyang mga relikya sa lain nga lugar, ang santo, murag buhi, gipahaba ang iyang mga bukton ug, pagkupot sa abaga sa duha ka pari nga nagbitbit sa iyang lawas, mitindog ug milakang tulo ka lakang. Gibalik siya sa samang lugar, diin ang iyang balaan nga mga relikya misugod sa pagdagayday og daghang mira.

Kumemorasyon ni San Porfirio nga Martir

Kumemorasyon ni San Porfirio nga Martir

Gisaulog sa ika-15 sa Septiyembre

Sa usa ka higayon, gisaulog ang adlawng natawhan ni Emperador Julian nga Apostata. Si Porphyrius, isip usa ka aktor, gipangayoan nga pasipalahan ug dautahan ang mga Kristohanon sa teatro. Sa diha-diha nga misawsaw siya sa tubig alang niini nga tuyo ug misinggit, 'Si Porphyrius gibunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo', kalit siyang mituo sa tinuod nga Dios ug, pagawas gikan sa tubig, misugod sa hayag nga pag-angkon kang Kristo. Tungod niini siya gipailalom sa pagpanakit ug giputol ang ulo gamit ang espada[6227] .

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Maximus, Askliaida ug Theodotus

Gisaulog sa ika-15 sa Septyembre

Ang mga balaan nga martir nga sila Maximus ug Askliaida nagpuyo sa panahon sa paghari sa daotan nga si Maximian sa Mysia, sa siyudad sa Marcianopolis. Ilado sila tungod sa ilang pagkamatinud-anon ug nagtudlo sa daghan sa tinuod nga pagtuo, nga nagdala kanila sa balaan nga bunyag. Pagkahibalo ni Tyris, ang gobernador nga Thraco nga niabot niadtong panahona sa Marcianopolis, gisugo niya nga dad-on sila sa paglitis. Human sa taas nga pakighinabi kang Maximus bahin sa pagtuo, gisugo sa taga-antos ang upat ka lalaki nga bugbogon siya sa tibuok lawas; unya, pagkahuman nga gipahayag ni Askliaada ang iyang pagtuo kang Kristo, gisugo usab niya nga siya bugbogon usab gamit ang talampakan sa ilang mga tiil. Unya ang matinud-anong si Teodoto mitindog ug gisaway ang kawalay-pagkatawo sa tigpahirap; tungod niini gisabit siya sa kahoy ug gilupig ang iyang lawas. Paglabay sa napulo'g tulo ka adlaw, si Tyris, pag-abot niya sa Adrianople, gipailalom ang tulo ka martir, nga nadala usab sa maong siyudad, sa bag-ong mga pag-antos, gisunog sila gamit ang nag-umol nga tanso, nga napalunok ang ilang mga lawas; apan usa ka tingog gikan sa langit ang naghatag kanila og kahupayan ug kaisog. Paglabay sa pipila ka adlaw sa prisohan, gilabay sila sa mga hayop sa sirkus sa atubangan sa daghang katawhan. Apan ang oso nga

---

[6225] Gihubad gikan sa Griyego, diin kini gibasa nga: 'Mirmix' – nga nagpasabot og 'hulmigas'; busa 'Muravyevo' o 'Mravino'. Kini nga panimalay nahimutang sa Asia Minor, sa rehiyon sa Bithynia.

[6226] Gituohan nga namatay si San Philotheus sa ika-10 nga siglo.

[6227] Si San Porfirio nga Martir namartir sa panahon sa paghari ni Julian the Apostate niadtong 361 sa Asia Minor, sa siyudad sa Efeso.

babaye, nga gipagawas batok kang Maximus ug Theodotus, nagduko-duko kanila, samtang ang toro diin gitali si Ascliadus nagtindog lang nga murag napugngan ug wala gayud molihok gikan sa iyang puwesto. Ang nasuko nga gobernador mibiyahe uban sa mga balaang martir paingon sa Philippopolis ug, sa dili pa makaabot sa siyudad, sa baryo sa Saltis, human sa dugang mga paningkamot nga pugson sila sa pagsalikway kang Kristo, gisugo niya nga putlon ang ilang mga ulo. Paglabay sa pipila ka gutlo, samtang naglingkod sa lingkoranan sa paghukom, ang taga-pahirap natamaan sa kilat[6228] .

29 Septiyembre

16 sa Septyembre (daang estilo)

Ang Pagkamartir sa Labawng Martir nga Puno sa Pagdayeg nga si Euphemia

Gisaulog sa 16 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa daotan nga si Diocletian[6229] , ang Chalcedon[6230] gipangulohan ni Priscus[6231] , ang proconsul nga iyang gitudlo. Sa tuyo nga mag-organisar og pista sa dungog sa paganong diyos nga si Ares[6232] , nga kaniya gihalaran og templo sa Chalcedon ug diin gibutang ang iyang larawan, nagpaguwa si Priscus og usa ka dekreto gikan sa iyang kaugalingong awtoridad ngadto sa tanang silingang mga lungsod ug baryo, nga nagmando sa ngalan sa emperador nga magtigom ang tanan sa Chalcedon alang sa pista ug nga ang matag usa, sumala sa ilang makaya, maghalad og sakripisyo kang Ares. Sa iyang dekreto, gipahamtang ni Priscus ang grabeng silot alang sa mga mosupak sa iyang sugo ug dili motambong sa pista, nga iyang gipahigayon sa ika-siyam ka adlaw pagkahuman sa pagpagawas sa dekreto. Busa, sa pag-abot sa adlaw nga gitakda alang niining demonyong pista, usa ka dakong kadaghanan sa mga tawo ang nagtigum sa Chalcedon, kauban ang mga hayop nga gidala aron ihalad, ug ang tanan nagsugod sa ilang malipayong selebrasyon, naghalad og mga karnero ug baka ug nagsimba sa walay kalag nga diyos-diyosan—o, mas tukma pa, sa demonyo nga nagpuyo niini. Unya ang mga Kristohanon sa maong mga dapit, nga nagdumot niining walay Diyos nga pista ug nahadlok sa makalilisang nga kasuko sa prokonsul, mitago ug, nagtigum sa mga tinagoan nga dapit, gisaulog ang pagsimba sa tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Samtang nagpadayon, ang manlulutos nagmando og hugot nga pagpangita, aron masuta kon kinsa ang misupak sa iyang mando, ug kon adunay mga tawo nga wala mosimba sa diyos-diyosan ni Ares. Ug nasuta nga ang mga Kristohanon misupak sa manlulutos, kay wala sila motuman sa mando sa prokonsul ug wala maghatag sa demonyo sa dungog nga angay lamang sa usa ka tinuod nga Dios. Ang tagapanglutos, nasuko nga wala mosunod kaniya ang mga Kristohanon, nagmando nga pangitaon sila ug pasakaan og tortyur.

Niadtong panahona, upat ka pulo'g siyam ka Kristohanon ang nagpanago sa usa ka tinagoan nga lugar, naghalad sa ilang mga pag-ampo; lakip kanila ang usa ka matahum nga dalaga nga ginganlan og Euphemia, nga

---

[6228] Ang mga Balaang Martir Theodotus, Maximus ug Askliaadas (nga nailhan usab nga Asklipiodotus) nag-antos sa pagkamartir sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, sa dihang naghari si Galerius Maximianus sa Imperyong Romano sa Sidlakan. Ang termino nga 'Mysia' dinhi nagpasabot dili sa amihanan-kasadpang rehiyon, kondili sa probinsya sa Romano nga nahimutang sa daplin sa Danube, nga gibahin sa kasadpan (itaas) ug sa sidlakan (ubos). Ang Marcianopolis usa ka lungsod sa Lower Mysia sa dalan gikan sa Constantinople paingon sa Danube; sa ulahi nahimong Preslav kini ug karon mao na ang baryo sa Pravodi sa Bulgaria. Ang Adrianople (Edirne sa Turko) usa ka iladong siyudad nga gitukod sa unang katunga sa ikaduhang siglo ni Emperador Hadrian sa Roma. Ang Philippopolis usa ka karaang gibastilyahan nga siyudad sa Thrace, karon naa sa Eastern Rumelia, sa suba sa Maritsa; hangtod karon nagpabilin kini nga usa ka siyudad nga dako kaayo og kahinungdanon sa industriya ug populasyon.

[6229] Sa sinugdanan sa ikatulong siglo.

[6230] Ang kapital sa Romanong probinsya sa Bithynia, sa habagatan nga baybayon sa Propontis (Dayat-dagat sa Marmara), atbang sa Byzantium.

[6231] Ang termino nga 'prokonsul' nagtumong sa mga gobernador sa emperador sa mga probinsya o rehiyon.

[6232] Ares o Mars – usa ka pagano nga diyos; giisip siya nga diyos sa gubat, ug usab nga manalipod sa mga tawo ug uma batok sa tanang makadaot.

halangdon ang pagkatawo, anak sa senador Philophron ug sa iyang asawa nga si Theodora, nga pareho nga matinud-anon nga mga tawo. Nabalitaan ang manlutos bahin niining mga tinago nga Kristohanon, ug gisugo niya nga dakpon silang tanan ug dad-on sa iyaha aron paghukman. Sa diha-diha dayon, ang iyang mabangis nga mga sulugoon, nga naggunit og armas, misulong sama sa mga hayop padulong sa kawan nga natigom pinaagi sa pulong ni Kristo. Gilibutan nila sa tanang kilid ang balay diin tinago nga nagasimba sa Dios ang mga magtutuo, aron walay makatakas; pagkahuman nila mabungkag ang mga pultahan, walay kalooy nilang gipagawas ang mga Kristohanon usa-usa, ug pagkahuman nilang nadakpan silang tanan, gidala sila sa prokonsol taliwala sa mga insulto ug pang-uyaw. Gidala sama sa mga karnero paingon sa kataban, ang balaan ug mapainubsanon nga mga sulugoon ni Cristo mitindog sa atubangan sa ilang hambog nga magmamartir, andam nga mag-antos alang sa ilang Ginoo bisan pa sa pag-ula sa ilang dugo.

Pagkakita kanila, miingon ang hambog nga magmamando:

'Kamo ba ang misupak sa sugo sa Emperador ug kanamo, pinaagi sa pagdumot sa halad nga gihalad aron pasidunggan ang dakong diyos nga si Ares?'

Mitubag ang mga Kristohanon:

'Bisan pa man kini sugo sa hari o sa imoha, Prokonsul—kung kini dili supak sa Dios sa Langit—kini walay duhaduha nga angay tumanon; apan kung kini supak sa Dios, nan dili lang kini angay tumanon, kondili kinahanglan pa gani namo kini supakon. Kung gisugo kami sa pagbuhat sa butang nga among kinahanglan tumanon sa mga awtoridad, among ihatag kang Cesar ang mga butang nga iya (Mat. 22:20). Apan tungod kay ang imong sugo mapanglutos ug makalilisang sa Dios—kay gisugo mo kami nga pasidunggan ang binuhat kaysa sa Magbubuhat, ug pugson kami sa pagsimba ug paghalad sa usa ka demonyo kaysa sa Labaw nga Dios—dili gayud namo tumanon kini nga imong sugo, kay kami tinuod nga mga manimba sa tinuod nga Dios nga nagpuyo sa langit.

Unya ang manlupig, nga nagbukas sa iyang limbongong baba ug nagpahasa sa iyang mapaluyong dila sama sa labaha, mitubag kanila uban sa usa ka malimbungong pakigpulong, naningkamot, pinaagi sa pagsaad og mga gasa ug dungog, nga madani ang mga tawo nga ang Ginoo 'gibayran sa Iyang kaugalingong bililhon nga dugo'[6233] gikan sa matul-id nga dalan ngadto sa makagubaong pagsimba sa mga dios-diosan. Sa samang higayon, gihulga sila sa prokonsul sa makalilisang nga pag-antos kon mosupak sila sa iyang tambag ug mando.

Apan mitubag ang mga balaan:

'Prokonsul, ang mga gasa ug dungog nga imong gisaad kanamo, dugay na namo kini gisalikway, nahimong among gikaligut-an, ug among giila nga *"basura, aron ako makab-ot kang Cristo ug makita uban kaniya"*[6234] (Fil. 3:8), kay kami adunay langitnong mga panalangin, nga labaw pa ug mas maayo kaysa mga panalangin sa yuta. Ang mga panalangin sa yuta panandali ra ug malabay, samtang ang langitnong panalangin walay katapusan ug dili mausab (2 Cor. 4:18); Dili lang namo ikahadlok ang makalilisang nga pag-antos nga inyong gipanghulga kanamo, apan gitinguha pa gani namo nga kini among pag-antoson, aron ang gahum ug kusog sa among Dios mapadayag kanamo, nga kamo katingalahan ug, sa pagkahibalo ninyo sa kahuyang sa inyong mga dautang dios, kamo mapahiya. Apan nganong padayon pa nato kining panaglalis sa pulong? Buhaton na lang ninyo ang inyong gipangplano, ug makita ninyo nga mas dako ang among pagkamapailubon kay sa inyong kadasig sa pagpanakit.

Unya ang tortyur nagsugod sa pagpahamtang kanila og lain-laing pag-antos, ug sulod sa napulo'g siyam ka tibuok ka adlaw ang mga balaan gipailawom sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit, nga nakadawat og bag-ong samad matag adlaw ug nag-antos sa gutom ug kauwaw. Kauban nila ang balaan nga dalaga nga si Euphemia, batan-on ug gwapa; samtang nagdasig kaniya, miingon sila:

'Paninguha, dalaga, alang sa Ikakasal nga Ginoo sa Langit; paninguha nga malipay Siya pinaagi sa pag-antos; paninguha nga makigkita Siya kanimo uban sa mga maalamon nga birhen, aron higugmaon ka Niya ingon sa Iyang nobya ug dad-on ka sa Iyang palasyo[6235] .'

Unya, sa ika-kaduha ka adlaw, gidala sila sa atubangan sa hukmanan, diin gipangutana sila sa prokonsul:

[6233] Kanon para sa Presentasyon sa Ginoo, Ode 3, irmos.

[6234] Sa ato pa, giisip nato kini, kon itandi sa mga panalangin nga nakuha pinaagi kang Kristo, nga sama ra sa hugaw nga angay limpyohan gikan sa kwarto.

[6235] Kini, siyempre, nagtumong sa parabula sa Manluluwas mahitungod sa maalamon nga mga birhen (tan-awa Mateo 25:1–13).

'Tingali, human ninyo makat-on gikan sa inyong mga pag-antos, mopili na kamo karon sa pagtuman sa among sugo?'

Unya ang mga balaang martir, kauban ni Santa Eufimia, mitubag:

'Ayaw paglaum, Prokonsul, nga malimbong kami gikan sa matuod nga dalan: mas sayon pa nimo ibaliktad ang mga bukid sa yuta ug ibalhin ang mga bitoon sa langit kaysa malikayan nimo ang among kasingkasing gikan sa tinuod nga Dios.'

Nasuko sa ilang mga pulong, gisugo sa taga-pahirap nga patong-patong sila hampakon sa nawong; unya, sa dihang nakita niyang walay pulos kini, iyang gihukman nga ipadala sila sa hari, apan sa pagkakaron gisugo niya nga ipriso sila. Samtang gidala sila didto, nakita sa prokonsul si Santa Eufemia, usa ka batan-on ug gwapa nga dalaga, nga nagdan-ag taliwala sa mga balaan nga martir sama sa bulan taliwala sa mga bitoon, ug sama sa usa ka lobo gikupot niya kining karnero gikan sa kawan ni Kristo. Siya, sa pag-alsa sa iyang mga mata ug kamot paingon sa langit, misinggit:

'Ayaw ko pagbyae, akong labing pinalanggang Nobyo, Hesukristo, kay sa Ikaw akong gilauman; ayaw itugyan ang akong kalag—nga nagahigugma Kanimo ug nagakumpisal sa Imong balaan nga ngalan—sa mga hayop; ayaw tugoti nga malipay ang akong kaaway kanako; lig-ona ako, imong maluya nga alagad, aron dili ako mapildi sa dautan.'

Tungod kay gusto niya siyang dalhon sa iyang pagkawalay-pagtuo, ang taga-panglutos naghimo og tanang matang sa paagi aron siya madani, gikuha ang kasingkasing sa dalaga pinaagi sa buotan nga mga pulong, mga regalo ug lain-laing mga saad.

Apan mitubag siya nga lig-on:

'Ayaw paghunahuna, mag-antos, nga dali ra nimo, pinaagi sa imong malimbungong pagpangumbinsi, mapalihok ang akong kahuyang padulong sa imong dautan ug pagsalikway sa balaod; kay bisan pa man babaye ako sa kinaiyahan, maluya sa unod ug batan-on pa sa edad, ang akong kasingkasing mas lig-on pa kaysa imoha, ug ang kusog sa akong pagtuo labi pang labaw kaysa imong kaisog; Labaw pa, pinaagi sa grasya sa akong Kristo, aduna koy mas dako nga pagsabot kaysa sa tanan ninyong pagano nga sofistika, diin giisip ninyo nga maalam kamo, samtang sa tinuod kamo mas buang pa kaysa sa tanan nga ignorante, kay wala kamo mosugot nga mailhan ang tinuod nga Dios, nagasimba kamo og demonyo ingon nga dios. Busa, dili ninyo ako madani sa inyong malimbungong mga pulong, sama sa paglimbong sa bitin kaniadto sa atong unang inahan; dili ninyo himuon nga matam-is kanako kining mapait nga kalibutan pinaagi sa mga kalipay niini, nga akong giisip nga kapait alang sa akong pinakatam-is nga Hesus; ni madaog ninyo *ang 'gahum nga nahimong hingpit sa kahuyang'*[6236] (2 Cor. 12:9), bisan unsa pa ka mabangis ang imong mga pag-atake. Kay nagasalig ako sa akong Kristo nga dili Siya mobiya kanako ni kuhaon ang Iyang gamhanang kamot sa tabang gikan kanako, hangtod ang hambog nga ulo sa yawa matamakan ilawom sa mga tiil sa babaye.

Unya ang tortyurador, napahiya sa tubag ni Santa Eufemia, nasuko kaayo ug gihulma ang dautang gugma nga iyang gipakita kaniya ngadto sa kasuko, ug gisugo nga andamon ang usa ka torture wheel nga gipunoan sa daghang hait nga kutsilyo. Samtang gihigot sa mga sulugoon ang balaan nga dalaga sa maong ligid, naghimo siya sa tanda sa krus aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon. Ug gisugdan nila pagpaikuton ang ligid, diin naputol-putol ang lawas sa martir ug nabungkag ang iyang mga lutahan.

Apan nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios.

'Ginoong Hesukristo,' miingon ang balaan nga dalaga, 'sidlak sa akong kalag, tinubdan sa kinabuhi, nga nagahatag og kaluwasan sa mga nagalaum kanimo! Tumulong karon kanako, aron ang tanan makahibalo nga Ikaw mao ang usa ka tinuod nga Dios ug ang kasaligan nga paglaum alang sa mga nagasalig kanimo – *'Walay dautan nga mahanabo kanimo, ni ang bisan unsang salot moanha sa imong puy-anan'*[6237] (Salmo 90:9–10).

Pagkahuman niya sa pag-ampo, kalit nga mihunong ang ligid ug ang mga sulugoon nahulog, gikapoy kaayo; kay ang Anghel sa Dios miabot, gipikas ang ligid, gikuha ang balaan nga dalaga gikan niini, giayo ang

---

[6236] Sa ato pa, ang gahum sa Dios, nga nagpalig-on sa mga maluya.

[6237] Sa ato pa, walay katalagman nga moabot kanila, ni bisan unsang samad nga makapahugno sa lawas sa mga naghimo sa Dios nga ilang dalangpanan (Salmo 90:9–10).

iyang mga samad ug gibalik ang iyang kahimsog. Siya, nga nakahulog gikan sa ligid nga wala'y kadaut ug himsog, nag-awit sa kalipay, nagpasalamat sa Dios ug naghimaya sa Iyang gamhanang gahum.

Sa pagkakita niini, ang taga-pahirap ug ang tanan nga naa didto nabingkang ug natingala kaayo sa maong milagro. Apan, diin ang dautang buot nakapabulag sa mga mata sa kalag, ang ingon ana kadako nga milagro wala'y mabuhat nga kaayohan; dili nila mailhan ang gamhanang kamot sa tinuod nga Dios: *'Ang kasingkasing niining katawhana nangalig-on; ang ilang mga dalunggan lisod madungog, ug ilang gisirad-an ang ilang mga mata'* (Isaias 6:10), ug ilang giisip kini nga milagrosong timaan ingon buhat sa salamangka.

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga pasigaon ang dakong kalayo sa usa ka espesyal nga pugon ug itambog ang balaan diha. Samtang gipaindak ang pugon ug nagdilaab na ang kusog nga kalayo sa sulod niini, ang balaang martir mipadayon pag-usab sa pag-ampo, nga kaniadto nagsilbi nga taming aron mapanalipdan ang tulo ka batan-on sa nagdilaab nga pugon; ang balaang dalaga gisukol ang kalayo sa iyang mainit nga gugma alang sa Dios batok sa pisikal nga kalayo ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon:

'O Dios, nga nagpuyo sa kahitas-an ug nagtutok sa mapainubsanon (Isaiah 33:5; Psalm 137:6)! Didto sa Babilonia, imong gipreserbar ang tulo ka batan-on—nga gilabay sa kalayo tungod sa imong balaod—nga buo ug wala'y kadaut gikan sa kalayo pinaagi sa imong balaan nga Anghel, ug gipadala kanila ang hamog gikan sa langit: mahimong akong magbubuhat usab, imong alagad, samtang naningkamot ako, akong Kristo, alang sa imong himaya!

Busa siya misulti, ug, samtang gipanalipdan ang iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ingon usa ka armas, mitindog siya nga kalmado, nagpaabot nga ihaboy sa kalayo.

Unya ang duha ka sundalo, sila Victor ug Sosphen, nga maoy maglabay sa martir sa pugon, nakakita og katingalahang panan-awon nga nagpakita sulod sa kalayo; sa ilang atubangan nagpakita ang mga Anghel sa Dios, nga nagkatibulaag sa mga siga sulod sa pugon ug nagdili kanila sa paghikap sa Nobya ni Cristo. Sa pagkakita nila niining milagro, miingon sila sa tigdusa:

'Dili namo kaisog, Prokonsul, nga hikapon kining balaan nga dalaga sa among hugaw nga mga kamot ug ihaboy siya sa kalayo, bisan pa og sugoon nimo nga putlon ang among mga ulo, kay nakakita kami og katingalahang milagro nga dili makita sa imong mga mata. Ug mas maayo pa kanamo nga atubangon ang imong kasuko kaysa sa kalagot sa mga hayag nga tawo nga naghulga kanamo gikan sa nagdilaab nga kalayo."

Pagkadungog niini, nasuko kanila ang tortyurador; sa pagtuo nga Kristohanon sila ug mao kana ang hinungdan nganong wala nila gusto itambog ang dalaga sa pugon, gisugo niya nga gapuson sila, ug gisalig niya ang pagpatuman sa iyang sugo mahitungod kang Euphemia sa duha ka ubang sundalo, nga ang usa gitawag og Caesar ug ang usa pa og Varius. Kining duha, gikuptan ang dalaga ug gilabay siya sa pugon; apan sa kalit lang, misidlak ang kusgan nga kalayo gikan sa pugon ug, misulong sa mga sundalong naglabay sa dalaga niini, gisunog sila hangtud nahimong abo diha dayon, samtang napugos sa paglayas ang uban pang mga sulugoon. Ang balaan, bisan pa man, naglipay sa tunga-tunga sa hurno, sama sa usa ka hayag nga palasyo ug bugnaw nga hamog, nag-awit sa kanta sa tulo ka batan-on: *'Bulahan Ka, Ginoo nga Dios sa among mga amahan, ug angay sa pagdayeg ug gipasidunggan hangtod sa kahangturan'* (Dan. 3:52). Ug nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: wala siya mahikap sa kalayo, ni bisan ang iyang mga bisti, kay ang iyang dili malaglag nga Nobyo, si Kristo ang Ginoo, tinago nga nanaug sa hurno ngadto sa Iyang balaan nga nobya ug gipahapsay siya sa langitnong kabugnaw. Sa pagkalayo sa kalayo, ang balaan migawas nga luwas ug himsog, nga nakapahingangha sa tanan. Wala na siya kahibalo unsa ang buhaton, busa gisugo sa taga-usisa nga ilabay siya sa prisohan, samtang nag-ingon sa iyang kaugalingon: 'Makahuna-huna ko unya unsa ang buhaton nako niining salamangkera karong gabii.' Unya, pagtawag niya kang Victor ug Sosthenes, gisukmag niya sila sa tibuok niyang kasuko ug nagsaad nga laglagon sila kon dili sila mosimba sa mga dios-diosan.

Mitubag sila:

'Hangtud karon nasayop kami, wala kami kahibalo sa kamatuoran; karon nakaila na kami sa Usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta: Siya ang among gituohan ug ginasimba, apan ang inyong mga dios—nga kaniadto usab among gisimba, nga wala namo masabti nga ginadani kami sa mga demonyo—dili na namo pasidunggan sugod karon. Buhaton ninyo kanamo ang inyong gusto: ang among mga lawas anaa sa inyong kamot, apan ang among mga kalag anaa sa panalipod sa Dios.

Ug gisugo sa taga-pahirap nga putlon-putlon sila sa mga mabangis nga hayop. Samtang nagpadulong ang mga balaan ngadto sa dapit diin sila pagabungkagon sa mga mananap, nag-ampo sila nga matinud-anon sa Dios nga magpakita Siya og kaluoy kanila ug, pagpasaylo kanila sa mga sala nga ilang nabuhat sa ilang sayop ug kawalay pagtuo, igiya ang ilang mga kalag ngadto sa dapit diin nagpuyo ang mga nagtuo Niya. Ug sa kalit, usa ka langitnong tingog ang mibuto gikan sa langit, nga nagtawag kanila sa pagpahulay; sa pagdungog niini, malipayon nilang gisumite ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios. Samtang ang mga mabangis nga hayop wala gani mihikap sa ilang mga lawas, nga sa ulahi gilubong sa tinago sa mga matinud-anon.

Paglabay sa gabii ug pag-abot sa kaadlawon, ang tigdusa mipahimutang sa lingkoranan sa huwes, ug si Santa Eufemia gidala gikan sa bilanggoan; samtang naglakaw siya paingon sa iyang paglitis, malipayon siyang nag-awit:

– *'O Dios, mag-awit ako ug bag-ong kanta kanimo'* (Salmo 143:9). Pagadayegon ko ikaw, O Ginoo, akong kusog! Mag-awit ako mahitungod kanimo sa taliwala sa mga nasud ug pasidunggan ang imong ngalan, kay ikaw ra gayud ang tinuod nga Dios, ug walay lain nga Dios gawas kanimo.

Nagkanta siya sa ingon niini, ug mitungha sa atubangan sa hukmanan. Didto siya gipangutana og dugay, gipahirapan, ug gipugos sa paghalad og sakripisyo. Sa dihang sa katapusan misalikway siya sa pagtuman, ang iyang mipahirap, nga napuno sa pagtuo sa iyang pagkamapisan, misugo nga siya ipabitay ug ang iyang lawas putlon sa hait nga mga kutsilyo. Bisan pa niini nga pagpanakit, pinaagi sa gahum sa Dios, wala gyud siya'y kadaut. Unya, pagkahukay nila og lawom nga kanal ug pagpuno niini og tubig, gibutangan nila kini og dili masukod nga kadaghanon sa mga bitin, echidna, mga makahilo nga linalang sa dagat, ug tanang matang sa mga reptilya, sa yuta ug sa tubig; sa dihang napuno na ang kanal kanila, gisugo sa taga-pahirap nga ihulog si Santa Eufimia niini.

Apan siya, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, miingon:

'Akong kahayag, Hesukristo! Gipanalipdan Nimo si Jonas nga walay samad sa tiyan sa dakong halas sa dagat; Giluwas Nimo si Daniel gikan sa baba sa mga leon; panalipdi usab ako sa Imong gamhanang kamot, aron ang Imong balaan nga ngalan mapadayeg sa akoa.'

Sa niining mga pulong, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa kanal; apan ang mga bitin ug mga bitin nga makamandag, sa pagduol kaniya, wala gyud siya gisamari; sa kasukwahi, daw nag-atiman pa gani sila kaniya, kay gipas-an siya nila sa ilang mga likod, aron dili siya malumos sa kalawom sa kanal nga napuno og tubig: ang balaan nga dalaga migawas niini, pinaagi sa grasya sa Dios, nga wala'y samad. Ang tortsurista karon hingpit nang nalibog, wala na siyay nahibaloan unsa pa ang buhaton kaniya. Bisan pa man, tungod kay gusto gyud niya siyang laglagon, ug nagtuo nga ang mahika nga iya sa santa, sa iyang panan-aw, makalabaw lamang sa klarong katalagman ug dili sa tinago nga mga pakana, nagmando siya nga hukayon pa ug usa ka kanal ug pun-on kini og hait nga mga pana, mga espada ug mga kutsilyo, gisaksak ang tanang armas sa ilawom sa kanal nga ang mga tumoy paingon sa taas, ug gitabonan kini gamay sa gawas og mga sanga ug yuta. Gisugo niya dayon ang martir nga tabokon ang maong kanal, nga nagtuo nga tungod kay wala siya kabalo bahin niini, mahulog siya sa mga hait nga armas nga nakatuhop sa yuta ug mamatay sa iyang mga samad. Apan ang balaan mitabok niini nga sayon ra sama sa langgam nga molupad ibabaw sa lambat; ang uban sa mga pagano, bisan pa, nga wala makabantay sa kanal, nahulog niini ug namatay. Sa pagkakita niini, napasipala ang mananakit, ug natuman dinhi ang mga pulong sa Kasulatan: *'Naghimo siya ug lungag ug gilawom niya kini, ug nahulog siya sa lungag nga iyang gipreparar'* (Salmo 7:16).

Ang santo, bisan pa niana, gidayeg ang Dios, nga nag-awit:

– *'Kinsa may makapahayag sa gahum sa Ginoo, o makapahayag sa tanan Niyang mga pagdayeg?'* (Salmo 105:2), kay imong gipanalipdan ang imong nag-antos nga sulugoon nga walay samad, giluwas siya gikan sa kalayo, giprotektahan siya gikan sa mga mabangis nga hayop, tubig ug ligid, ug gidala siya gikan sa lungag. Ug karon, O Ginoo, luwasa ang akong kalag gikan sa kamot sa usa nga sukad pa sa una mao ang kaaway sa tanan nga mosunod Kanimo; *'Ayaw hinumdumi ang mga sala sa akong pagkabatan-on o ang akong mga kalapasan'* (Salmo 24:7), apan pinaagi sa mga tulo sa Imong dugo, nga gibubo alang kanako, limpyoha ang kahugawan sa akong unod ug espiritu, kay Ikaw mao ang paghinlo, pagbalaan, ug pagpasidaan sa Imong mga sulugoon (Heb. 1:3; Lucas 2:32).

Gisulayan pag-usab sa prokonsul nga dayaw-dayawon siya sa mahigugmaong mga pulong.

'Ayaw pagdaot,' ingon niya, 'sa imong pamilya; ayaw paglaglag sa katahum sa imong pagkabatan-on, ug ayaw paghukom sa imong kaugalingon sa kamatayon. Hatagi og dungog ang bantugang Ares, ug ikaw pagadaugon, pagadayegon, ug pagahatagan og ganti sa among tanan uban sa dakong himaya ug bahandi.'

Nagsulti pa siya og daghang mga pulong aron madani siya, apan nagkatawa siya kaniya ug gitawag siyang buang.

Unya gisugdan niya pag-usab ang pag-antos kaniya ug, pagkahuman siya malupit nga gibugbog sa mga tungkod, gisugo nga siya putlon sa tunga gamit ang hait nga lagari; apan ang lagari wala makadaot sa iyang balaan nga lawas. Gisugo niya nga i-ihaw siya sa nag-aso nga kawali, apan nangatugnaw ang kawali, kay ang mga Anghel kauban sa Nobya ni Kristo, nagpanalipod kaniya sa tanang iyang pag-antos. Sa katapusan, gisugo sa prokonsul nga kan-on si Euphemia sa mga mabangis nga hayop.

Samtang gidala ang santa sa sirkus, diin siya unta pagapihason sa mga mabangis nga hayop, nag-ampo siya nga tapuson na sa Ginoo ang iyang pag-antos, dawaton ang iyang kalag sa Iyang mga kamot, ug sugoan siya nga mopalagpot gikan sa iyang lawas nga dugay nang nag-antos paingon sa yuta sa iyang pangandoy.

'O Ginoo sa kusog!' matod niya. 'Gipadayag Nimo ang Imong dili mapildi nga gahum ug ang Imong dili mapukan nga tuo nga kamot kanako; gipakita Nimo ang kahuyang sa mga demonyo ug ang kabuang sa akong manlutos, ug gipataas Nimo ako ibabaw sa tanang pag-antos. Sama sa imong pagtugot sa pagpatay ug pag-ula sa dugo sa mga martir nga miuna kanako, dawata karon ang akong halad, nga gihalad kanimo gikan sa usa ka mapinamubos nga kasingkasing ug mapainubuson nga espiritu, ug hatagi ang akong kalag og pahulay sa mga puloy-anan sa mga balaan ug sa panaghigalaay sa mga martir, 'kay ikaw panalanginan hangtod sa kahangturan'.

Sa dihang nahuman na ni Santa Eufemia ang iyang pag-ampo, gipahimutang ang mga mabangis nga mananap—leon ug oso—batok kaniya; apan sa dihang miduol sila kaniya, gilinis nila ang iyang mga tiil. Usa ra ka inahin nga oso ang nakahatag ug gamay nga samad kaniya, diin midugo; niadtong takna nakadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagtawag kaniya ngadto sa langitnong puloy-anan, ug sa dayon dayon iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo, Kang Kinsa siya nag-antos uban sa hingpit nga debosyon. Ug ang yuta mihuyop, ug ang siyudad nangurog; ang mga pader nangaguba, ang mga templo nangabagsak, ug usa ka dakong kahadlok misakop sa tanan. Sa dihang ang tanan nilayas sa sirko tungod sa kahadlok, ang balaang lawas sa martir nagpabilin nga nagahigda sa yuta.

Gidala sa mga ginikanan ni Euphemia ang balaan nilang anak ug gilubong siya uban sa dungog duol sa siyudad, usa ka distansya nga usa ka stadium ang gilay-on[6238] . Nagpasalamat sila sa Dios, naglipay nga giisip silang takus nga mahimong ginikanan sa ingon nga anak nga babaye, nga, pinaagi sa pag-ula sa iyang dugo, nahimong nobya sa langitnong Nobyo, si Cristo ug Hari sa tanan, nga kaniya ang dungog ug himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sa imong pag-antos gipakigbisog ka sa maayong pakigbisog, ug human sa imong kamatayon ginasantifikar mo kami pinaagi sa pagbubo sa imong mga milagro, O Ikaw nga Dapat Dayegon sa Tanan: busa nag-awit kami sa imong balaan nga pahulay, nagdagan uban sa pagtuo paingon sa imong balaang templo, aron kami maluwas gikan sa mga kakulian sa kalag ug makadawat sa grasya sa imong mga milagro.

Paghandum kang Santa Sebastiana nga Martir

Gisaulog sa ika-16 sa Septiyembre

[6238] Usa ka simbahan ang gitukod dinhi pagkahuman aron pasidunggan ang Dakong Martir nga si Euphemia. Ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho (ang Konseho sa Chalcedon) gipahigayon niining simbahan niadtong 451 AD. Sa ika-5 nga siglo, gitukod ang mga simbahan sa Roma ug Mediolanum aron pasidunggan ang Dakong Martir. Ang iyang mga relikya gidala sa Alexandria atol sa paghari ni Teodosio ang Dako, ug ulahi gibalik sa Chalcedon. Human masakop ang Chalcedon sa mga Persyano (617), ang mga relikya ni Santa Eufemia gibalhin sa Constantinople, diin nagpabilin kini hangtod karon.

Nabuhi si Santa Sebastiana sa panahon sa paghari ni Domitian[6239] ug usa siya ka disipulo ni Apostol Pablo. Gisugo sa gobernador nga si George nga dakpon siya sa siyudad sa Marcianopolis[6240] . Giusyan siya ug gilabay sa usa ka nagdilaab nga hurno, apan wala siya'y kadaut didto. Gidala siya dayon sa Heraclea[6241] , diin gisabit siya sa usa ka kahoy, ug pagkahuman gilabay siya sa mga mabangis nga hayop. Apan nakaluwas siya nga walay samad. Sa katapusan, giputol ang iyang ulo gamit ang espada; sa dihang nahitabo kini, gatas ang nibubo gikan kaniya imbis nga dugo[6242] .

Fiesta ni Santa Melitina nga Martir

Gisaulog kada 16 sa Septyembre

Si Santa Melitina lumad sa siyudad sa Marcianopolis sa Tracia; siya nabuhi sa panahon sa paghari ni Antoninus[6243] , ubos sa pagdumala sa hegemon nga si Antiochus. Naghimo siya og daghang mga milagro: pananglitan, pinaagi sa iyang mga pag-ampo napukan niya ang mga diyos-diyosan, gipisag ang mga imahen ni Apollo ug Hercules, ug gidala ang daghan sa tinuod nga pagtuo. Gihimo niya nga Kristiyano ang asawa sa hegemon. Tungod niini, giputol ang iyang ulo. Ang iyang balaan nga lawas wala dayon gilubong. Usa ka Masedoniano nga ginganlan og Akakios, nga naglabay sa maong dapit paingon sa iyang balay, nangayo og pagtugot nga kuhaon ang iyang mga balaan nga relikya, gibutang kini sa usa ka reliquaryo ug tuyo niyang dalhon kini sa iyang yutang natawhan. Samtang naglayag siya sa dagat, siya nagkasakit ug namatay. Pag-abot sa barko sa bungtod sa isla sa Lemnos[6244] , didto gilubong ang lawas sa balaan nga martir. Ang lawas ni Akakios gilubong usab duol sa iyang lubnganan.

Adlaw sa Kapistahan sa Balaang Martir Ludmila

Gisaulog kada 16 sa Septyembre

Si Banal nga Ludmila lumad sa Serbia, anak sa usa ka prinsipe nga Serbian. Gihatag siya sa kasal sa prinsipe sa Czech nga si Borivoj. Niadtong panahona, ang mga tawo sa Czech wala pa nabunyagi; si Prinsipe Borivoj mismo ug ang iyang batan-ong asawa mga pagano pa. Pagkahuman sa ilang kaminyoon, mituo sila kang Kristo ug nabunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak , ug sa Espiritu Santo; nagtukod sila og mga simbahan ug mitudlo og mga pari aron mag-alagad niini. Aduna silay tulo ka anak nga lalaki ug usa ka anak nga babaye. Namatay si Borivoj sa edad nga trenta'y sais. Gidala ni Banal nga Ludmila ang iyang kasubo uban ang hingpit nga pagsumpo sa kabubut-on sa Diyos ug gipangbahin-bahin niya ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus. Ang iyang anak nga si Vratislav misunod sa trono sa iyang amahan ug nagdumala sa iyang katawhan sulod sa trenta'y tres ka tuig, pagkahuman niana namatay usab siya. Ang gahum dayon napasa sa kamot ni Vyacheslav, apo ni Lyudmila. Niadtong panahona, ang inahan ni Vyacheslav nasuko sa iyang biyenan nga si Lyudmila, ug naningkamot sa tanang paagi aron siya mapapas. Pagkahibalo niini, mibiya si Lyudmila paingon sa lungsod sa Techin. Gihagit sa iyang manugang ang duha ka boyar ug gipadala sila sa Techin aron patyon ang bulahan nga si Lyudmila. Pag-abot didto sa duha ka salawayon, nagtigom sila og daghang uban pang dautang tawo sama nila. Sa pag-abot sa gabii, gilibotan nila ang patyo ug ang palasyo mismo diin nagpuyo ang bulahan nga si Lyudmila,

---

[6239] Domitian – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 81 hangtod 96, usa ka malupit nga manlutos sa mga Kristohanon.

[6240] Marcianopolis – usa ka lungsod sa Lower Mysia sa dalan gikan sa Constantinople paingon sa Danube; sa ulahi nailhan nga Preslav, karon baryo na sa Pravoda sa Bulgaria.

[6241] Heraclia o Heraclea – usa ka ngalan nga kanunay makita sa mga lungsod. Dinhi, ang buot ipasabot mao ang lungsod sa Thrace nga nagbitbit niini nga ngalan sa Propontis (Dayat-dagat sa Marmara), nga adunay maayong pantalan. Kini usa ka karaang kolonya sa mga taga-Samos – karon nailhan nga Eregli. Sa Heraclea, si gobernador Pompian mao ang nagpahirap kang Sebastiana.

[6242] Sumala sa mga Griyegong salaysay, ang iyang lawas gilabay sa dagat, apan tulo ka anghel ang nagdala niini ngadto sa Rizist (Redest – sa Thrace duol sa Dagat Marmara, karon Rodosto).

[6243] Ang Emperador Romano nga si Antoninus Pius naghari gikan sa 138 hangtod sa 161.

[6244] Lemnos – usa sa pinakadako nga mga isla sa Dagat Aegean, giisip nga kabahin sa teritoryo sa Thrace, 87 ka milya gikan sa Bukid Athos.

gibungkag nila ang mga pultahan ug misulod sa palasyo. Gidakop nila ang balaan nga prinsesa, gibitay nila ang pisi sa iyang liog ug gipamatay siya sa pagkalumos. Sa ingon niini, ang Bulahan nga si Lyudmila, tungod kay nakapahimuot siya sa Dios, nakasinati og kamatayon isip martir; nahitabo kini sa Sabado, sa unang oras sa gabii; siya niadto usa ka pulo ug unom ka tuig ang panuigon. Gipadayeg sa Dios ang dapit sa iyang lubnganan pinaagi sa daghang mga milagro (gitabonan siya dili sa simbahan, kondili sa ilawom sa pader sa siyudad): matag gabii, adunay nagdilaab nga mga kandila nga makita ibabaw niining dapita; usa ka bulag nga lalaki nakabawi sa iyang panan-aw sa dihang gihikap niya ang yuta gikan sa lubnganan ni Santa Ludmila. Pagkadungog sa iyang apo nga si Vyacheslav niining mga milagrosong timaan, iyang gilipat ang iyang mga relikya ngadto sa siyudad sa Prague ug gibutang kini sa Simbahan ni San Jorge, diin hangtod karon nagpabilin kini nga tinubdan sa daghang mga timaan ug milagro. Sa bahin sa malisud nga inahan ni Vyacheslav, nakasinati siya og makalilisang nga kamatayon[6245] .

Komemorasyon ni San Cipriano, Metropolitan sa Kyiv

Gisaulog sa 16 sa Septyembre

Si San Cipriano, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya, ang Milagro-gama, lumad sa Serbia, gikan sa lungsod sa Ternovo, ug nailhan tungod sa iyang balaan nga kinabuhi[6246] , sa iyang dakong kinaadman ug sa iyang halapad nga kahibalo sa balaang kasulatan[6247] . Gipalig-on niya ang tanan pinaagi sa iyang gitudlo nga giinspirar sa Diyos ug sa iyang mga pagdasig nga makaluwas sa kalag. Gipahinungod niya ang iyang kaugalingon nga may kadasig sa walay hunong nga pagpanudlo[6248] ; gitudloan niya ang iyang kawan nga magpuyo sa kahadlok sa Dios ug likayan sa tanang paagi ang pagka-bastos ug walay pulos nga pakig-istorya, ug labaw sa tanan, nga magpaningkamot sa pag-ampo ug tinuod nga paghinulsol. Gihigugma niya ang hilum nga kinabuhi nga puno sa pagpamalandong, busa kanunay siyang mibalik sa iyang metropolitano nga baryo sa Golenishchevo[6249] . Kini nga hilabihan ka malinawong dapit nahimutang taliwala sa duha ka suba, ang Setun ug ang Ramenis, ug napalibotan

---

[6245] Si Bulahan Ludmila, asawa sa Kristohanong Prinsipe sa Bohemia nga si Borivoj, nabuhi sa ulaning bahin sa ika-9 ug sayong bahin sa ika-10 nga siglo. Siya ang lola ni Balaang Prinsipe Venceslaus (926–935, anak ni Duke Vratislav ug sa paganong si Dragomira: nagkinabuhi siya sa balaan nga paagi, gihigugma sa mga tawo ug, pagkahuman sa iyang kamatayon, gipasidunggan isip patron santo sa nasud); nadawat niya ang balaan nga bunyag kauban ang iyang bana gikan kang San Metodio, nga Katumbas sa mga Apostoles, sa Moravia, nga silingan sa Bohemia; pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, samtang nagpuyo sa Prague, ang kapital sa Bohemia, iyang gipadako pag-ayo ang iyang apo nga si Prinsipe Vyacheslav sa mga kamatuoran sa pagtuo. Si Santa Ludmila namartir niadtong 927 tungod sa bakak nga mga akusasyon sa iyang manugang nga si Dragomira, nga mibalik sa pagka-pagano. Adunay mga timaan ug milagro nga nahitabo sa iyang lubnganan; ang mga hungihong bahin niini nag-awhag kang Prinsipe Venceslaus nga solemneng ibalhin ang iyang dili malata nga lawas ngadto sa Prague, sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir, nga gitukod sa iyang amahan, diin siya giila nga patron santo sa Bohemia.

[6246] Si Santo Cipriano sa sinugdan nagpraktis og monastikong ascesis sa Bukid Athos, diin, sumala sa sulat gikan kang Patriarka Euthymius sa Ternovo ngadto sa monghe nga si Cipriano sa Bukid Athos, nakab-ot niya ang dungog pinaagi sa iyang mga paningkamot.

[6247] Nailhan na siya sa Bukid Athos tungod sa iyang kahibalo, kuryosidad, ug pagkahibalo sa mga balaang kasulatan; gikan didto siya misulat sa giingon nga Patriyarka Euthymius, nga nangayo kaniya nga isulat kaniya bahin sa pipila ka 'mga butang sa simbahan', partikular sa mosunod nga mga pangutana: mahitungod sa mga pagyuko sa panahon sa Pentekostes ug sa napulo'g duha ka adlaw tali sa Pasko ug Epipanya, ug mahitungod sa pagdawat sa Balaang Misteryo bisan walay pari sa kamingawan. Ang iyang kahibalo, ingon man ang iyang balaan nga kinabuhi, nakadani sa partikular nga pagtagad sa Patriarka sa Constantinople, si Philotheus, kinsa midawat kaniya sa iyang pagsalig ug gihimong kasaligan nga magtatambag, ug pagkahuman giordinar siya nga Metropolitan, sa sinugdan sa Kyiv ug Lithuania; pagkahuman sa kamatayon ni San Alexius, Si Cyprian nahimong Metropolitan sa Tibuok Rusya, ug gidumala ang Simbahan sa Rusya niadtong 1390, pagkahuman sa duha ka tuig nga kagubot sa eklesiastikal ug hierarkikal.

[6248] Lakip sa mga panulondon sa iyang pagtudlo mao, uban sa uban pa, ang iyang nagkalain-laing mga sulat, nga puno sa espiritu sa tinuod nga Kristohanong kinaadman ug masigasig nga pastoral nga pag-atiman alang sa espirituhanong panginahanglan sa kawan nga gisalig kaniya. Niining mga sulat, ang mosunod angay hatagan og partikular nga pagtagad: ang mga sulat kang abá Athanasius ug sa mga klero sa Pskov.

[6249] Ang Golenishchevo usa ka baryo duol sa Moscow, nahimutang sa usa ka matahum ug hataas nga dapit sa luyo sa Vorobyovy Hills, sa distrito sa Moscow; naglungtad gihapon kini hangtod karon. Sa ubang panahon, ang santo mobalik sa gitawag nga 'Balaang Danaw' sa volost sa Vladimir, diin nagtukod usab siya og simbahan nga gipahinungod sa Pagbag-o sa Ginoo.

sa malambuon nga lasang. Dinhi nagtukod siya og simbahan nga gihalad sa Tulo ka Balaang Amahan: si Basilio ang Dako, si Gregorio ang Teologo, ug si Juan Crisostomo.

Samtang nagpuyo sa maong lugar, giordinar ni San Sipriano ang mga obispo ug pari ug masigasig siyang nagkopya ug naghubad sa daghang balaang libro gikan sa Griyego ngadto sa Slavonic[6250] . Nagsulat usab siya sa hagiograpiya sa dakong tigbuhat sa milagro, si San Pedro, Metropolitan sa Tibuok Rusya[6251] . Si San Cipriano dako kaayo ang iyang pagpanumol sa pag-ampo ug sa pagbasa sa Balaang Kasulatan[6252] . Kanunay niyang gihuptan sa hunahuna ang paghinumdom sa kamatayon, sa Katapusang Paghukom ni Kristo, sa pag-antos sa mga makasasala ug sa kalipay sa mga matarong. Sa pag-ungaw sa ingon nga mga buhat sa pagkabalaan, si Metropolitan Cyprian nakaabot sa tigulang nga edad ug nagkasakit sa iyang kaugalingong baryo sa Golenishchevo. Upat ka adlaw sa wala pa siya mamatay, nagsulat siya og usa ka sulat sa pamamaalam diin iyang gipasaylo ug gipanalanginan ang tanang matinud-anon, ug siya mismo nangayo sa ilang pasaylo, nga nagpakita sa tinuod nga Kristohanong kinaadman ug pagpaubos. Gibuhat niya kini tungod kay nahibalo siya sa gahum sa pagpaubos: kini nagpasaylo sa mga sala ug nagtultol sa tanang butang padulong sa kaayohan. Sa wala pa siya mamatay, gisugo sa santo ang mga obispo ug mga suod niyang kauban nga naglibot kaniya nga basahon kini nga sulat ibabaw sa iyang kabaong sa iyang lubong[6253] . Ug sa ingon nga pagpaubos, uban sa pag-ampo sa pagpasalamat sa iyang mga ngabil, siya natulog sa Ginoo sa tuig 6914 sukad sa paglalang sa kalibutan, sa ika-16 ka adlaw sa Septiyembre[6254] .

Paghinumdom kang Banal Doroteo nga Eremita

Gisaulog sa ika-16 sa Septiyembre

Ang Kagalang-galang Dorotheus lumad sa Thebaid ug nagpuyo sa kamingawan duol sa Alexandria, sa usa ka dapit nga gitawag og 'The Hermits' Cells'[6255] . Si Palladius, Obispo sa Helenopolis[6256] , nga sa iyang

---

[6250] Busa, gihubad ni San Sipriano gikan sa Griyego ang Trebnik ug ang Service Book, nga sa pipila ka bahin, gipahiangay sa mga panginahanglan sa praktis sa simbahan sa Rusya; gihubad usab niya ang mga kanon ug mga pag-ampo, ingon man ang Kormchaya, nga sa ika-16 nga siglo gitipigan pa sa Katedral sa Dormition sa Moscow. Giila usab si San Sipriano nga naghimo sa pipila ka gagmay nga liturhikal nga teksto, nga ang uban hubad ug ang uban orihinal nga buhat. Ang santo nagtigom usab sa mga kanonikal nga sinulat sa mga Rusyano nga santo ug prinsipe, nagpakalat sa mga listahan sa liturhiya ug uban pang balaang ritwal, nagtanyag og mga pagpasabot niining mga ritwal, mitulga sa mga arbitraryong praktis sa pagpatuman niini, ug uban pa. Sa kinatibuk-an, si Metropolitan Cyprian nag-okupar og hinungdanong puwesto sa kasaysayan sa Simbahang Ruso, labi na isip usa ka personalidad sa natad sa pagrepaso sa mga liturhikal nga libro ug mga ritwal sa simbahan. Sumala sa usa ka karaang talaan mahitungod kang San Sipriano, iyang 'gipadapat ang daghang balaang libro gikan sa Griyego ngadto sa Ruso ug mibiya og daghang sinulat alang sa atong kaayohan'.

[6251] Ang hagiograpiya ni San Pedro nga Metropolitan, nga gisulat ni San Sipriano, nagpakita og buhi nga pagka-matuod ug bunga sa pagpasalamat sa pagluwas gikan sa mga kalisdanan ug usa ka grabeng sakit, sama sa gipamatuod mismo ni Sipriano. – Si Cipriano usab mao ang awtor sa daghang historikal nga mga buhat nga nagpadayon hangtod karon, ang uban niini gilakip sa gitawag nga 'Libro sa mga Degre'; narekord nga si San Cipriano misulat og daghang mga kinabuhi sa mga santo sa Rusya.

[6252] Sumala sa kronika, napuno siya sa 'tanan nga kinaadman ug pagsabot' ug siya 'labihan ka maalamon ug labihan ka matinud-anon; nagsulat siya og mga libro sa iyang kaugalingong kamot ug kanunay siyang nagahin sa pag-ampo ug pagtuon sa Balaang Kasulatan'.

[6253] Ang paalam, o espirituhanong, sulat ni San Cipriano gibasa, sumala sa iyang mga tinguha, sa iyang lubong, sama sa gibasa usab sa mga lubong sa iyang mga manunod. Napuno kini sa Kristohanong kinaadman, gisawsaw sa espiritu sa lawom nga pagkamatinud-anon, ug nagasulti uban sa makapahinganghang pagka-eloquente mahitungod sa pagkawalay-puy-anan, kawalay-kabuluhan ug pagkagamay sa tanang butang sa kalibutan, ug sa kamatayon sa tawo.

[6254] Niadtong tuig 1406 AD – Nadiskubre ang iyang mga relikya niadtong 1472 ug nagahulog sa ilawom sa halaran sa Katedral sa Dormition sa Moscow (ang paghinumdom sa pagdiskubre ug pagbalhin sa iyang mga relikya gisaulog matag ika-27 sa Mayo). – Sa panahon sa pagdumala ni San Sipriano sa Simbahan sa Rusya, ang milagrosong pagluwas sa Moscow ug sa tibuok Rusya pinaagi sa pagpanalipod sa Inahan sa Dios, gikan sa makalilisang nga paglusob sa Asyanong mananakop nga si Tamerlane, nga nagkahiusa sa pagbalhin gikan sa Vladimir paingon sa Moscow sa milagrosong Imahe sa Vladimir sa Inahan sa Dios, nga gihimo subay sa sugo ug hangyo ni San Cipriano.

[6255] Ang Thebaid mao ang rehiyon sa siyudad sa Thebes, nga bantog sa karaang panahon; ang ngalan gigamit usab sa tibuok Upper (habagatan) nga Ehipto, human sa pangunang siyudad niini, ang Thebes. Ang 'hermit's cells' nagtumong sa usa sa mga disyerto sa Ehipto, sa kasadpang pampang sa Suba sa Nilo.

[6256] Si Palladius sa Helenopolis (368–430), usa ka disipulo sa Banal nga Doroteo ug lumad sa Galatia, miabot sa Alexandria niadtong 388, gikan diin siya unya mibulag paingon sa duol nga kamingawan—diin nagpuyo usab ang Banal nga Doroteo—ug pagkahuman mibalhin sa Bethlehem. Niadtong 399, napili siya nga Obispo sa Helenopolis sa Bithynia, Asia Minor. Sunod, gipahawa siya sa

pagkabatan-on nakasaksi mismo sa iyang mga pagpaninguha sa pag-ascetismo, nagasaysay sa mosunod mahitungod kaniya.

Sulod sa sisenta ka tuig nagpuyo ang tigulang sa usa ka langob, nagkinabuhi nga labing hugot; matag-adlaw, sa kainit sa udto, samtang naglibot-libot sa baybayon, motigom siya og mga bato ug magtukod og mga selda gikan niini, ug ihatag kini sa mga dili makahimo sa pagtukod sa ilang kaugalingon. 'Ako mismo,' ingon ni Palladius, 'usa ka higayon miingon kaniya:

'Ngano man, Amahan, sa ingon ana ka-edad, ginapaka-antos nimo ang imong lawas sa grabeng kainit?'

Ug mitubag siya kanako:

'Aron dili ko kini pag-antoson, kondili ako ang mag-antos niini.'

Mokaon siya og gamay matag adlaw, uga nga pan lang ug gamay nga hilaw nga dahon, kaisahan sa usa ka adlaw; mag-inom usab siya og tubig sa hustong sukod. Ang Dios ang akong saksi nga walay bisan kinsa nga nakakita kaniya nga naghigda sa banig o natulog; sa tibuok gabii maglingkod siya nga naghabi og basket gikan sa mga sanga sa palma, ug pinaagi sa pagbaligya niini, mopalit siya og pagkaon para sa iyang kaugalingon. Ug nangutana ko kung nagpuyo ba siya sa ingon ana ka-austero sa akong atubangan lang, ug, aron masayran ang iyang tibuok kinabuhi, nangutana ko sa daghang mga tinun-an niya kung kanunay ba kaayo ka-strikto ang iyang pamaagi sa kinabuhi. Ug gisultihan ko nila nga sukad pagkabata iyang gipanginabuhi ang ingon ana nga kinabuhi, ug nga, sumala sa iyang batasan, dili gyud siya matulog; gawas lang tingali kon nagbuhat siya og butang o nagakaon, nga usahay mopikit siya sa iyang mga mata, mao nga sa daghang higayon mahulog ang pan gikan sa iyang baba samtang nagakaon siya. Sa usa ka higayon, gihangyo namo siya nga matulog bisan gamay sa banig, siya, murag naawa kanamo, miingon kanamo:

'Kung makumbinse ka gayud ug usa ka anghel nga matulog, makumbinse pud nimo ako.'

Usa ka adlaw, sumala sa gisaysay ni Palladius, gisugo niya ako – mga alas nuwebe – sa iyang balon aron kuhaon ang usa ka gamay nga sudlanan nga tubig para sa iyang pagkaon. Ug mao nga sa dihang miduol ko sa bubon ug miyuko, nakakita ko og usa ka asp[6257] niini – ug tungod sa kahadlok wala gyud ko makakuha og tubig, kundili midagan ko pabalik kaniya, gisulti ang akong nakita ug miingon:

'Nalaglag na kita, Amahan, kay nakakita ko ug bitin-toro sa balon.'

Apan ang Pari, mihiyom lang gamay ug mihuyop sa ulo, miingon kanako:

'Kung itambog sa yawa ang mga echid, aspid ug uban pang mga makamandag nga reptilya sa tanang balon ug tanang tinubdan, dili na gyud mo makainom ug tubig ug mamatay kamo sa kauhaw.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mitindog siya ug miadto mismo sa balon; nagkuha siya og tubig, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw niini, ug gitilawan kini, samtang miingon:

'Kung asa ang krus, ang gahum sa yawa dili gayud makadaot[6258] .'

30 Septiyembre

17 Septiyembre (daang estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga Pagsalig, Paglaum ug Gugma, ug sa ilang inahan nga si Sophia

Gisaulog sa ika-17 sa Septiyembre

Emperador Arkadio, isip usa ka sumuporta ni San Juan de la Cruz, paingon sa Itaas nga Ehipto, diin niadtong 408, gibalhin siya sa Antinoe; ug niadtong 412, iyang gipundok ang koleksyon sa kinabuhi sa mga santo ug mga sugilanon bahin kanila, nga iyang ginganlan og 'Lausiacon' aron pasidunggan siya.

[6257] Ang asp o basilisk usa sa labing makahilo nga mga bitin, nga ang hilo makamatay; kasagaran kini makita sa mga mabuhangin nga disyerto sa Arabia, Ehipto ug Sahara.

[6258] Lavsaik, Kapitulo 2. – Ang Kagalang-galang Doroteo namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo atol sa paghari ni Teodosio ang Dako (379–395).

Sa panahon sa paghari ni Emperador Hadrian, nagpuyo sa Roma ang usa ka balo nga taga-Italia nga ginganlan og Sophia, nga nagpasabot og 'kaalam'. Kristiyana siya, ug subay sa iyang ngalan, gipanginabuhi niya kini nga matin-aw – sumala sa kinaadman nga gidayeg sa Apostol Santiago, nga nag-ingon: *'Ang kinaadman nga gikan sa taas una sa tanan putli, unya malinawon, mahumok, mapainubsanon sa pagkadungog, puno sa kaluoy ug mga maayong bunga'*[6259] (Santiago 3:17). Kining maalamon nga si Sophia, nga nagpuyo sa usa ka putli nga kaminyoon, nanganak og tulo ka anak nga babaye, nga iyang ginganlan sumala sa tulo ka Kristohanong hiyas: iyang ginganlan ang iyang unang anak nga babaye og Pagtuo, ang ikaduha og Paglaum, ug ang ikatulo og Gugma. Ug unsa pa kaha ang moturok gikan sa Kristohanong kinaadman gawas sa mga birtud nga makapahimuot sa Dios? Pagkahuman sa pagkahimugso sa iyang ikatulong anak nga babaye, nabalo si Sophia. Pagkahuman siya nahimong balo, nagpadayon siya sa pagkinabuhi nga matinud-anon ug matinahuron sa Diyos pinaagi sa pag-ampo, pag-ayuno, ug paghatag og limos; sa iyang mga anak nga babaye, gipadako niya sila sa paagi nga mahimo ra sa usa ka labing maalamon nga inahan: naningkamot siya nga tudloan sila nga ipraktis sa ilang kinabuhi ang tinuod nga Kristohanong mga birtud nga mao ang ngalan nila.

Samtang nagdako ang mga anak, mitubo usab ang ilang mga hiyas. Pamilyar na kaayo sila sa mga propetiko ug apostolikong sinulat, naanad sa pagpaminaw sa pagtudlo sa ilang mga magtutudlo, masigasig sa pagbasa, ug mainitong nag-ampo ug sa ilang mga buluhaton sa panimalay. Sa pagsunod nila sa ilang balaan ug maalamon nga inahan, nangibabaw sila sa tanan ug nagpadayon sa pag-uswag. Ug tungod kay talagsaon kaayo ang ilang kaanyag ug pagka-maampingon, dali ra kaayo silang napansin sa mga tawo.

Ang balita sa ilang kinaadman ug katahum mikaylap sa tibuok Roma. Nakadungog usab kanila ang gobernador sa probinsya sa Antioquia ug gusto usab niya silang makita. Pagkakita niya kanila, dali siyang nakasiguro nga mga Kristohanon sila; kay wala nila gustong itago ang ilang pagtuo kang Kristo, wala silay pagduha-duha sa ilang paglaum kaniya, ug wala silay pagluya sa ilang gugma kaniya, kondili hayag nilang gipadayag ang paghimaya kang Kristo nga Ginoo sa atubangan sa tanan, samtang ilang gikaligtaan ang mga pagano nga diyos-diyosan.

Gisumbong ni Antiochus kini tanan kang Haring Hadrian, ug wala magdugay ang hari sa pagpadala sa iyang mga sulugoon aron dad-on ang mga dalaga sa iyang atubangan. Sa pagtuman sa sugo sa hari, mibyahe ang mga sulugoon paingon sa balay ni Sophia, ug pag-abot nila, ilang nakita nga abala siya sa pagtudlo sa iyang mga anak nga babaye. Gisultihan siya sa mga sulugoon nga ginatawag siya sa hari uban sa iyang mga anak nga babaye aron atubangon siya. Sa pagkahibalo nila sa tuyo sa hari sa pagtawag kanila, silang tanan mitagad sa Ginoo uban niining pag-ampo:

'Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, buhata kami sumala sa imong balaan nga kabubut-on; ayaw kami biyai, kondili padalha kami sa imong balaan nga tabang, aron ang among kasingkasing dili mahadlok sa hambog nga manlupig, aron dili kami mahadlok sa iyang makalilisang nga pagpanakit, ni mahadlok sa kamatayon; ayaw pasagdi nga adunay bisan unsa nga makabulag kanamo gikan kanimo, among Dios.'

Pagkahuman nila sa pag-ampo ug pagyuko sa atubangan sa Ginoong Dios, ang upat—ang inahan ug ang iyang mga anak nga babaye—nagkuyog sa kamot sama sa usa ka hinablit nga korona, miduol sa hari ug, samtang kanunay nga nagtutok sa langit, uban sa matinud-anong paghungihong ug tinago nga mga pag-ampo, gisalig nila ang ilang kaugalingon sa tabang sa Dios nga nagmando kanato nga dili mahadlok *'sa mga magapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag'* (Mat. 10:28). Sa dihang miabot sila sa palasyo sa hari, naghimo sila sa tanda sa krus, nga nagaingon:

'Tabangi kami, O Dios, among Manluluwas, alang sa himaya sa Imong balaan nga Ngalan.'

Gidala sila sa palasyo ug gipresentar sa atubangan sa hari, nga naglingkod nga mapahitas-on sa iyang trono. Sa pagkakita nila sa hari, gihatagan nila siya sa angay nga dungog, apan mitindog sila sa iyang atubangan nga walay kahadlok, ang ilang mga nawong walay kabalaka, puno sa kaisog sa ilang mga kasingkasing, ug nagtan-

---

[6259] Gikumpara sa Apostol ang kalibutanong kinaadman sa kinaadman nga gikan sa taas, nga mao ang gikan sa Dios, ug gipakita ang mga kinaiya niini: Kini walay sala ug tinguha sa bisan unsang pagka-daotan; mahigugmaon sa kalinaw, gihigugma gayud ang kalinaw, ug naningkamot nga ipahiluna ang tanang panagbangi; aron dili makasamok sa kalinaw, mapainubsanon kini nga nag-antos sa tanang kawalay-hustisya; Wala kini'y bisan unsang pagkahilig sa panaglalis ug argumento, ug bisan sa uban gipaningkamotan niini nga pahupayon kini nga pagkahilig pinaagi sa pagkamaisug (pagmasunuron); puno kini sa kaluoy ug maayong buhat.

aw sa tanan uban sa malipayong panan-aw, sama sa gitawag sila sa usa ka salo-salo; uban sa ingon nga kalipay mitungha sila sa atubangan sa hari aron atubangon ang pagpanakit alang sa ilang Ginoo.

Sa pagkakita sa ilang mahimayaon, masidlak, ug walay kahadlok nga mga nawong, ang hari misugod sa pagpangutana kung asa sila gikan, unsa ang ilang mga ngalan, ug unsa ang ilang pagtuo. Tungod kay siya labing maalamon, mitubag ang inahan nga mapinili kaayo nga ang tanan nga naa didto, sa pagpaminaw sa iyang mga tubag, namangha sa iyang kinaadman. Pagkahuman sa mubo niyang paghisgot sa iyang kaliwatan ug ngalan, misugod si Sophia sa pagsulti mahitungod kang Kristo, Kinsa ang gigikanan walay makasabot[6260] , apan ang Iyang Ngalan angay gayud pagasimbaon sa matag tribo[6261] . Hayag niyang gipahayag ang iyang pagtuo kang Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, ug, sa pagtawag sa iyang kaugalingon nga Iyang sulugoon, gipadayeg ang Iyang Ngalan.

'Kristiyano ako,' matod niya, 'mao kana ang bililhon nga ngalan nga akong ikapasigarbo.'

Miingon usab siya nga iyang gipangpakasal ang iyang mga anak nga babaye kang Kristo, aron mapreserbar nila ang ilang dili malaglag nga pagkabalaan alang sa ilang dili malaglag nga Nobyo – ang Anak sa Dios.

Unya ang hari, sa dihang nakita niya sa iyang atubangan ang usa ka maalamon nga babaye, apan wala magtinguha sa pakig-istorya kaniya og dugay o sa paghukom kaniya, gipahiluna ang maong butang hangtod sa sunod nga panahon. Gipadala niya si Sophia, kauban ang iyang mga anak nga babaye, ngadto sa usa ka maharlika nga ginganlan og Palladia, nga nagsugo kaniya nga atimanon sila ug, sa sulod sa tulo ka adlaw, dad-on sila sa iyang atubangan aron pagahukman.

Nagpuyo sa balay ni Palladia ug adunay igong panahon aron tudloan ang iyang mga anak nga babaye, gipalig-on ni Sophia sila sa pagtuo adlaw ug gabii, nagtudlo kanila pinaagi sa mga pulong nga giinspirar sa Dios.

'Akong pinalanggang mga anak,' ingon niya, 'karun na ang panahon sa inyong pakigbisog sa pagtuo; karun na miabot ang adlaw sa inyong pakasal sa inyong imortal nga Nobyo; karun, subay sa inyong mga ngalan, kinahanglan ipakita ninyo ang matinud-anong pagtuo, dili matuyaw nga paglaum, ug matinud-anon ug walay katapusang gugma.' Miabot na ang takna sa inyong kadaugan, inig koronar kaninyo sa korona sa martir, kamo pakasalon sa inyong labing pinalanggang Nobyo ug, uban sa dakong kalipay, mosulod sa Iyang labing hayag nga palasyo. Mga anak nakong babaye, alang niining dungog kang Kristo, ayaw ninyo pag-amping sa inyong batan-ong mga lawas; ayaw pag-amping sa inyong kaanyag ug pagkabatan-on, alang kaniya nga mas matahum sa iyang kaayo kaysa sa mga anak sa tawo, ug alang sa kinabuhi nga walay katapusan, ayaw kamo pagmasubo nga kamo pagawalay niining panahong kinabuhi. Kay ang inyong langitnong Hinigugma, si Jesu-Cristo, mao ang walay katapusang kahimsog, dili masukod nga kaanyag ug kinabuhi nga walay katapusan. Ug sa dihang ang inyong mga lawas pagahirason hangtod sa kamatayon alang Kaniya, Siya magsul-ob kanila sa pagkawalay-kadaut ug pagapahimayaon Niya ang inyong mga samad nga mosidlak sama sa mga bitoon sa kalangitan. Sa dihang ang inyong katahum kuhaon gikan kaninyo pinaagi sa pag-antos alang Kaniya, Siya magpamorno kaninyo sa langitnong katahum, nga wala pa gayud makita sa mata sa tawo. Ug sa diha nga mawala na kaninyo ang inyong kinabuhi dinhi sa yuta, human ninyong itugyan ang inyong mga kalag alang sa inyong Ginoo, ganti-an kamo Niya sa kinabuhi nga walay katapusan, diin pagahimayaon kamo Niya hangtod sa kahangturan sa atubangan sa Iyang langitnong Amahan ug sa atubangan sa Iyang balaan nga mga Anghel, ug ang tanang langitnong panon motawag kaninyo nga mga nobya ug mga magtutumpaw ni Cristo. Ang tanang mga balaan magdayeg kaninyo; ang mga maalamon nga birhen malipay kaninyo ug dawaton kamo sa ilang panag-uban. Akong mga minahal nga mga anak nga babaye! Ayaw ninyo tugoti nga malimbong kamo sa kaaway: kay, sa akong pagtuo, pagahabohan kamo sa hari og mga pabor ug saad kaninyo og dagkong gasa, pagahatagan kamo og himaya, bahandi ug dungog, ang tanang kaanyag ug kaamot niining malabay ug walay pulos nga kalibutan; apan ayaw kamo'g handum sa bisan unsa niini, kay kini tanan mawala sama sa aso, matibulaag sama sa abog sa hangin, ug malata sama sa mga bulak ug sagbot,

---

[6260] *'Kinsa may makasaysay sa Iyang kaliwatan?'* – ingon sa Basahon sa Propeta Isaias (Isa. 53:8); sa ato pa, walay bisan kinsa nga makahimo sa husto nga paghulagway sa gigikanan o pagkahimugso ni Hesukristo (ang Iyang walay katapusang pagkahimugso gikan sa Dios Amahan ug ang Iyang panahong pagkahimugso gikan sa Labawng Balaan nga Birhen Maria). Kini nga dakong misteryo wala hingpit nga gipadayag bisan pa sa mga anghel (tan-awa 1 Pedro 1:12).

[6261] Tan-awa ang Filipos 2:10. Kini, siyempre, nagtumong sa ngalan sa Anak sa Dios, pinaagi niini ang tanang binuhat, langitnon man o yutanon, ug bisan pa ang mga lumolupyo sa ilawom sa yuta—ang dautang espiritu—kinahanglan mosimba kang Kristo.

nga mobalik sa yuta. Ayaw kahadlok inig makakita kamo sa mabangis nga mga pag-antos, kay human makasinati og gamay nga pag-antos, mapildi ninyo ang kaaway ug magdaug kamo hangtod sa kahangturan. Nagtuo ako sa akong Dios, si Jesu-Cristo; nagtuo ako nga dili ka niya biyaan kon mag-antos ka tungod sa Iyang ngalan, kay Siya mismo miingon: *'Mahimong malimot ba ang usa ka inahan sa iyang gisusuan nga bata, o dili ba siya magpakita og kaluoy sa anak sa iyang sabakan? Apan bisan pa siya makalimot, ako dili makalimot kaninyo'* (Isaias 49:15); Siya magpabilin nga matinud-anon uban kaninyo sa tanang mga pagsulay, nagtutok sa inyong mga binuhatan, nagpalig-on sa inyong mga kahuyang ug nag-andam alang kaninyo og usa ka dili malaglag nga korona isip inyong ganti. O akong mga matahum nga anak nga babaye! Hinumdumi ang mga kasakit nga akong gisagubang sa inyong pagkahimugso; hinumdumi ang mga paningkamot nga akong gigamit sa pagpadako kaninyo; hinumdumi ang mga pulong nga akong gigamit sa pagtudlo kaninyo sa kahadlok sa Dios; ug pahupayon ang inyong inahan sa iyang katigulangon pinaagi sa inyong maayong ug maisugong pag-angkon sa pagtuo kang Kristo. Mahimong hinungdan sa pagsaulog, kalipay, dungog ug himaya alang kanako sa taliwala sa tanang magtutuo kon ako'ng ikonsiderar nga takus nga matawag nga inahan sa mga martir, kon makita nako ang inyong maisugong paglahutay alang kang Cristo, ang inyong matinud-anong pag-angkon sa Iyang Balaang Ngalan ug ang inyong kamatayon alang Niya. Unya ang akong kalag malipay, ug ang akong espiritu malingaw, ug ang akong katigulangon mapalig-on. Unya kamo usab tinuod nga mahimong akong mga anak nga babaye, kon, pagtagad ninyo sa tambag sa inyong inahan, magbarug kamo nga lig-on alang sa inyong Ginoo bisan pa sa pagdula sa inyong dugo ug mamatay alang Niya uban sa kadasig.

Pagkadungog nila uban sa lawom nga pagbati sa ingon nga pagtulon-an gikan sa ilang inahan, nakasinati ang mga dalaga og kahamugaway sa ilang kasingkasing ug naglipay sa espiritu, samtang nagpaabot sa panahon sa ilang pagkamartir nga daw kini mao ang takna sa ilang kasal. Kay, isip mga balaan nga sanga gikan sa usa ka balaan nga gamot, ilang gipangandoy sa tibuok nilang kalag ang gitudlo kanila sa ilang labing maalamon nga inahan nga si Sophia. Gikuptan nila sa kasingkasing ang tanan niyang pulong ug nag-andam sa ilang kaugalingon alang sa kabayanihan sa pagkamartir, sama sa pagkatigum sa usa ka masidlak nga palasyo, nagpanalipod sa ilang kaugalingon pinaagi sa pagtuo, nagpalig-on sa ilang kaugalingon pinaagi sa paglaum, ug nagpasiga sa sulod nila sa kalayo sa gugma alang sa Ginoo. Nagdasig ug nagpalig-on sa usag usa, nagsaad sila sa ilang inahan nga, uban sa tabang ni Kristo, tinuod gayud nilang buhaton ang tanan niyang tambag nga makaluwas sa kalag.

Pag-abot sa ikatulong adlaw, gidala sila sa atubangan sa walay balaod nga hari alang sa paghukom. Naghunahuna nga dali ra sila mapailalom sa iyang makapahikayat nga mga pulong, misugod ang hari sa pagsulti kanila ingon niini:

'Mga anak ko! Sa pagtan-aw nako sa inyong kaanyag ug pag-amgo sa inyong pagkabatan-on, tambagan ko kamo sama sa usa ka amahan: simbaa ang mga diyos, ang mga magmamando sa uniberso; ug kon mosunod kamo kanako ug buhaton ang gisugo kaninyo, tawgon ko kamo nga akong kaugalingong mga anak. Tawgon ko ang mga pangulo, mga gobernador, ug tanan nakong magtatambag, ug sa ilang atubangan ipahibalo ko nga kamo mao ang akong mga anak nga babaye, ug mag-angkon kamo og pagdayeg ug dungog gikan sa tanan. Apan kon dili kamo mosunod ug dili ninyo buhaton ang akong sugo, magdala kamo og dakong kadaut sa inyong kaugalingon, ug pasakitan ninyo ang inyong inahan sa iyang katigulangon, ug kamo mismo mausab sa panahon nga unta naglingaw-lingaw kamo, nagkinabuhi nga walay kabalaka ug malipayon. Kay ipailawom tamo sa malupit nga kamatayon ug, human nakong putlon-putlon ang inyong mga lawas, ilabay ko kini sa mga iro aron kan-on, ug tapakan kamo sa tiilan sa tanan. Busa, alang sa inyong kaayohan, paminawa ako: kay gihigugma ko kamo, ug dili lang ko gustong laglagon ang inyong katahum o kuhaon kaninyo kini nga kinabuhi, apan gusto ko nga mahimong inyong amahan.

Apan ang mga balaan nga birhen mitubag kaniya sa usa ka tingog ug sa unisono:

Ang among Amahan mao ang Dios nga nagpuyo sa langit. Siya nag-atiman kanamo ug sa among kinabuhi ug nagpakita og kaluoy sa among mga kalag; gusto namo nga higugmaon Siya ug hinaut nga matawag kami nga Iyang tinuod nga mga anak. Sa pagsimba kaniya ug pagtuman sa Iyang mga sugo ug pagtulun-an, among gisibya ang inyong mga diyos, ug dili kami mahadlok sa inyong mga hulga, kay ang among bugtong tinguha mao ang pag-antos ug pag-agwanta sa mapait nga pag-uyam alang sa pinakamahigugmaong Hesukristo, among Dios.

Pagkadungog sa hari sa ingon ana nga tubag gikan kanila, gipangutana niya si Inahan Sophia unsa ang ngalan sa iyang mga anak nga babaye ug pila na ang ilang edad.

Mitubag si Santa Sofia:

Ang ngalan sa akong panganay nga anak babaye mao si Vera, ug siya dose ka tuig ang panuigon; ang ikaduha mao si Nadezhda, nga napulo ka tuig ang panuigon; ug ang ikatulo mao si Lyubov, nga siyam pa lang ka tuig ang panuigon.'

Natingala kaayo ang hari nga sa ingon ana ka batang edad, aduna sila'y ingon ana ka dako nga kaisog ug kinaadman ug nakahimo sa pagtubag kaniya sa ingon ana nga paagi. Nagsugod na usab siya sa pagpugos sa matag-usa kanila sa iyang pagsimba sa mga dios-diosan ug unang mituyok sa panganay nga igsoon nga babaye, si Vera, nga miingon:

'Maghalad og halad sa dakong diyosa nga si Artemis.'

Apan misalikway si Vera. Unya gisugo sa hari nga hubaron siya og hubad ug bugbogon. Ang mga tortyurador, nga nagpigo kaniya nga walay kalooy, miingon:

'Maghalad og sakripisyo sa dakong diyosa nga si Artemis.'

Apan gidala niya ang pag-antos nga hilom, mura'g ang mga hampak dili sa iyang kaugalingong lawas kundili sa lawas sa lain. Sa dihang wala siya malampusan, gisugo sa tortyurista nga putlon ang iyang mga suso sa dalaga. Apan gatas ang nibubo gikan sa mga samad imbis nga dugo. Tanan nga nakasaksi sa pag-antos ni Vera nangahibulong sa maong milagro ug sa paglahutay sa martir. Ug, samtang nag-uyog sa ilang mga ulo, ilang tinagoang gisaway ang hari tungod sa iyang kabuang ug kalupigan, nga nag-ingon:

'Unsa kaha nga sala ang nabuhat niining maanyag nga dalaga, ug nganong nag-antos siya ingon ani? Oh, ang kasubo sa kabuang sa hari ug sa iyang malupit nga pagkahayop, nga walay pagkatawo nga nagaguba dili lang sa mga tigulang kondili bisan sa gagmayng mga bata.'

Pagkahuman niini, gidala ang usa ka puthaw nga rehas ug gibutang ibabaw sa kusog nga kalayo. Sa dihang kini nahimong mapula sama sa nagdilaab nga uling ug naglupad ang mga siga gikan niini, gibutang nila ang balaan nga dalaga nga si Vera ibabaw niini. Nakahigda siya sa maong rehas sulod sa duha ka oras ug, samtang nagtuaw ngadto sa iyang Ginoo, wala gyud siya masunog bisan gamay, nga nakapahingangha sa tanan. Dayon gibutang siya sa usa ka kaldero nga nagatindog ibabaw sa kalayo ug gipunoan og nagabukal nga katres ug lana, apan wala gihapon siya masamdan bisan didto, ug samtang naglingkod niini, daw sa bugnaw nga tubig, nag-awit siya sa pagdayeg sa Dios. Ang tortyurador, nga wala nay nahibaloan unsa pa ang buhaton kaniya, o unsaon siya pagpahawa sa Kristohanong pagtuo, gisilotan siya nga putlon ang ulo gamit ang espada.

Pagkadungog niya niini nga silot, napuno si Santa Vera sa kalipay ug miingon sa iyang inahan:

'Amo ko pag-ampo, inahan ko, aron makompleto nako ang akong pagpanaw, maabot ang gipangandoy nga katapusan, masaksihan ang akong pinalanggang Ginoo ug Manluluwas, ug malingaw sa panan-aw sa Iyang Pagkadiyosnon.'

Ug sa iyang mga igsoon siya miingon:

'Hinumdumi, akong mga minahal nga igsoon, Kinsa nato gisaaran sa atong panata, Kinsa nato gipangasaw-an; kabalo kamo nga kita gimarkahan sa balaan nga krus sa atong Ginoo ug kinahanglan Siya nga pag-alagdon hangtod sa kahangturan; busa, magpadayon kita hangtod sa katapusan. Ang samang inahan ang nag-anak kanato, ang samang inahan ang nagpadako ug nagtudlo kanato; busa, kita usab kinahanglan moabot sa samang katapusan; ingon nga mga igsoon nga gikan sa samang sabakan, kinahanglan usa ra ang atong kabubut-on. Pasagdi nga mahimong panig-ingnan ako kaninyo, aron kamo duha mosunod kanako ngadto sa atong Nobyo nga nagtawag kanato.

Pagkahuman niini, gihalokan niya ang iyang inahan; unya, pagkahuman niyang giyakap ang iyang mga igsoon, gihalokan usab niya sila ug miduol aron atubangon ang espada. Samtang ang iyang inahan, wala gyud siya masubo sa iyang anak, kay ang gugma sa Dios nakadaog sa kasubo sa iyang kasingkasing ug sa kalooy sa usa ka inahan alang sa iyang mga anak. Ang iyang bugtong kabalaka mao nga walay bisan usa sa iyang mga anak nga babaye nga mahadlok sa mga pag-antos ug moliko gikan sa ilang Ginoo.

Ug miingon siya kang Vera:

'Ako ang nanganak kanimo, anak ko, ug nagmasakit ako tungod kanimo. Apan gibayran nimo ako niini sa usa ka panalangin, pinaagi sa imong kamatayon alang sa ngalan ni Cristo ug sa pag-ula alang Kaniya sa samang dugo nga nadawat nimo sa akong sabakan. Adtoa Siya, akong pinalangga, ug, nga natapakan sa imong kaugalingong dugo sama sa nagsul-ob og purpura, pakitaa ang imong tibuok kaanyag sa atubangan sa mata sa

imong Nobyo; hinumdumi sa Iyang atubangan ang imong kabus nga inahan, ug pag-ampo Siya alang sa imong mga igsoon nga babaye, aron lig-onon usab Niya sila sa samang pagkamapailubon nga imong gipakita.

Pagkahuman niini, giputol ang ulo ni Santa Vera ug miduol siya sa Iyang Ulo, si Kristo nga Dios. Ang iyang inahan, gikuptan ug gihalokan ang lawas nga nag-antos, nalipay ug gipadayeg si Kristo nga Dios, nga midawat sa iyang anak nga si Vera sa Iyang langitnong palasyo.

Unya gitawag sa dautang hari ang iyang lain nga igsoon nga babaye, si Nadezhda, sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

Minahal kong anak! Paminawa ang akong tambag: ginasulti ko kini tungod sa sama nga gugma nga gibati sa usa ka amahan para kanimo – pasidunggi ang bantugang Artemis, aron dili ka usab masinati ang parehas nga kapalaran sa imong maguwang nga babaye. Nakita nimo ang iyang makalilisang nga pag-antos, nakita nimo ang iyang agoniya sa kamatayon; sigurado ko nga dili nimo gusto nga mag-antos sa parehas nga paagi. Tuohi ko, akong anak, nga nagmalasakit ko sa imong pagkabatan-on; kon tukion nimo ang akong sugo, ipahibalo tika nga ikaw akong anak nga babaye.

Mitubag si Santo Paglaum:

'O Hari! Dili ba ako ang igsoon sa iyang gipatay? Dili ba ko natawo gikan sa parehas nga inahan kaniya? Dili ba ko gipakaon sa parehas nga gatas, ug wala ba ko nadawat sa parehas nga binyag sama sa akong balaan nga igsoon? Nagdako ko uban kaniya ug, gikan sa parehas nga mga libro ug sa pagtudlo sa akong inahan, nakakat-on ko nga mailhan ang Dios ug ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga motuo kaniya ug mosimba kaniya ra. Ayaw paghunahuna, O Hari, nga lain ang akong lihok o hunahuna, o nga nangandoy ko og lain nga butang gawas sa gibuhat sa akong igsoon nga si Vera; dili, gusto ko nga mosunod sa iyang mga bakod. Ayaw paglangan, ug ayaw ko pagsulayi og pahawa sa daghang pulong, kondili, buhata na dayon ang angay buhaton, ug makita nimo nga usa ra ang akong hunahuna sa akong igsoon.

Pagkadungog niya niining tubag, gisilotan siya sa hari nga pasakiton.

Gihubad siya og hubo, sama sa gibuhat nila kang Vera, ug gipukpok siya sa mga sulugoon sa Tsar nga walay kalooy sulod sa taas nga panahon – hangtod napul-an sila. Apan nagpabilin siyang hilom, mura'g wala gyud siya'y nabati nga kasakit, ug nagtutok lang siya sa iyang inahan, ang bulahan nga si Sophia, nga nagtindog didto, maisugong nagtan-aw sa pag-antos sa iyang anak ug nag-ampo sa Dios nga hatagan siya og lig-on nga pagkamapailubon.

Sumala sa sugo sa walay balaod nga hari, gilabay si Santa Nadezhda sa kalayo ug, nga wala'y kadaut sama sa tulo ka batan-on, gipadayeg niya ang Dios. Pagkahuman niini, gbitay siya ug gipikas-pikas ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko: ang iyang unod nahugno sa mga piraso ug ang dugo misabwag sama sa baha, apan usa ka katingalahang humot ang migikan sa iyang mga samad, ug sa iyang nawong, hayag ug masidlak sa grasya sa Espiritu Santo, adunay pahiyom. Gipahiya pa gayud ni Santa Nadezhda ang iyang tigpanglutos pinaagi sa pag-ingon nga wala siya'y gahum nga mapildi ang pagkamapailubon sa usa ka batan-ong dalaga.

'Si Kristo mao ang akong tabang,' matod niya, 'ug dili lang ko mahadlok sa pag-antos, kondili ginahandom ko kini sama sa katam-is sa paraiso: ingon ana ka-malipay ang pag-antos alang kang Kristo para kanako. Samtang ikaw, tortyurador, nagpaabut kanimo ang pag-antos sa nagdilaab nga Gehenna kauban ang mga demonyo nga imong giila nga mga dios.'

Ang ingon nga mga pulong nakapasuko pa gayud sa taga-antos, ug gisugo niya nga pun-on ang kaldero og kating, isiga kini, ug itambog ang santa sa sulod niini. Apan sa dihang hapit na nila itambog ang santa sa nagbukal nga kaldero, kini kalit nga natunaw sama sa kandila, samtang ang kating ug lana misabwag ug nasunogan ang tanan nga nagbarog sa duol. Busa, ang milagrosong gahum sa Dios wala gayud biyai kang Santa Nadezhda.

Ang hambog nga torturer, sa pagkakita niini tanan, misalikway sa pag-ila sa tinuod nga Dios, kay ang iyang kasingkasing natabonan sa delusyon sa demonyo ug makadaot nga sayop. Apan, tungod kay giyaw-an siya sa usa ka gamay nga dalaga, nabati niya ang dakong kaulaw. Dili na niya gusto nga mag-antos pa sa ingon nga kahuya, busa sa katapusan gisilotan niya ang santa nga putlon ang ulo gamit ang espada. Ang dalaga, pagkadungog sa iyang hapit na nga kamatayon, malipayon siyang miduol sa iyang inahan ug miingon:

'Inahan ko! Hinaut nga ang kalinaw kanimo; mag-amping ka, ug hinumdumi ang imong anak nga babaye.'

Gikuptan siya sa abaga ug gihalokan sa iyang inahan, ug miingon:

'Anak kong Nadezhda! Bulahan ka sa Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, kay gibutang nimo ang imong paglaum kaniya ug, alang kaniya, dili nimo ikatagik ang imong dugo; adtoa ang imong igsoon nga si Vera ug, uban kaniya, pakitaa sa imong Hinigugma.'

Gihalik usab ni Nadezhda ang iyang igsoon nga si Lyubov, nga nagtan-aw sa iyang pag-antos, ug miingon kaniya:

'Ayaw usab pagpabilin dinhi, igsoon; magpakita kita nga mag-uban sa atubangan sa Balaang Trinidad.'

Pagkahuman niya niini gisulti, miduol siya sa walay kinabuhi nga lawas sa iyang igsoon nga si Faith ug, sa malumo nga pagyakap niini, napukaw ang iyang natural nga kalooy sa tawo ug mihilak siya; apan, tungod sa gugma kang Kristo, gihimo niyang kalipay ang iyang mga luha. Pagkahuman niini, sa pagyuko sa iyang ulo, giputol ang ulo ni Santa Hope gamit ang espada.

Gikuha sa inahan ang lawas sa iyang anak, gipadayeg ang Dios, naglipay sa kaisog sa iyang mga anak nga babaye, ug pinaagi sa iyang mahigugmaong mga pulong ug maalamong mga pagdasig, gidasig ang iyang bungsong anak nga babaye nga ipakita usab ang susamang pagkamapailubon.

Gitawag dayon sa taga-uyam ang ikatulong dalaga, si Gugma, ug gisulayan siya og lansi, sama sa gibuhat niya sa unang duha ka magsoon, aron isalikway ang Gipa-krus ug mosimba kang Artemis. Apan walay pulos ang paningkamot sa manulaw. Kay kinsa pa kaha gawas sa Gugma ang *makapabilin* nga ingon ka matinud-anon sa pag-antos alang sa iyang Hinigugma nga Ginoo, sama sa gisulat sa Kasulatan: *'Ang gugma kusgan sama sa kamatayon… Dili mapalong sa daghang tubig ang gugma, ni malumos kini sa mga suba'* (Kanta sa mga Kanta 8:6–7).

Ang daghang tubig sa mga tukso sa kalibutan wala makapalong sa kalayo sa gugma sa Diyos sulod niining dalaga, ni ang mga suba sa kasakit ug pag-antos nakalupig kaniya; Ang iyang dakong gugma labi pang napadayag sa kamatuoran nga andam siya nga isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa iyang Hinigugma, ang Ginoong Jesu-Kristo; kay walay mas dako nga gugma kay sa paghalad sa imong kinabuhi alang sa imong mga higala (Juan 15:13).

Ang taga-pahirap, sa dihang nakita nga walay makab-ot pinaagi sa paghangyo, nagpasiya nga pasakiton usab ang Gugma, nga nagtuo nga mapalayo siya sa iyang gugma kang Kristo pinaagi sa nagkalain-laing pag-antos; apan mitubag siya, sa mga pulong sa Apostol:

'Kinsa may makabulag kanato sa gugma sa Dios? Ang kalisdanan ba, o kaguol, o paglutos, o gutom, o kahubo, o katalagman, o espada?' (Roma 8:35).

Gisugo sa torturador nga ipahimutang siya sa gulong ug bugbogon gamit ang tungkod. Gipahimutang siya nga kusog kaayo nga napikas ang iyang mga bukton ug mga tiil sa ilang mga lutahan, ug samtang gibugbog siya gamit ang tungkod, natabonan siya sa dugo sama sa usa ka mapula nga bestida, ug nabasa ang yuta niini sama sa ulan.

Unya gisiga ang pugon. Mitudlo niini ang mananakit ug miingon sa balaan:

'Dalaga! Ingna lang nga si Artemis usa ka dakong diyosa, ug buhian tika; apan kung dili nimo kini isulti, sunogon ka dayon dinhi sa nagdilaab nga pugon.'

Apan mitubag ang balaan:

'Dako ang akong Dios, si Jesu-Cristo; apan si Artemis ug kamo malaglag uban kaniya!'

Ang tortyurador, nasuko sa niining mga pulong, nagsugo sa mga anaa nga ilabay dayon siya sa hurno.

Apan ang santa, nga wala maghulat nga adunay mosulod kaniya sa hurno, midali nga misulod niini sa iyang kaugalingon; ug, nga wala'y kadaut, naglakaw siya sa tunga-tunga niini, sama sa usa ka bugnaw nga dapit, nga nag-awit ug nagpanalangin sa Dios, ug nagalipay.

Sa samang higayon, misidlak ang kalayo gikan sa pugon paingon sa mga dili motuo nga naglibot niini; ang uban nasunog hangtod sa abo, samtang ang uban natunaw ang buhok; ug sa pag-abot niini sa hari, nasunog usab siya, mao nga nilayas siya sa layo.

Sa kana nga hurno, makita usab ang ubang mga nawong nga nagdan-ag sa kahayag, nga naglipay uban sa martir. Ug ang ngalan ni Cristo gipasidunggan, samtang ang mga daotan napahiya.

Sa dihang napalong ang hurno, ang martir, ang matahum nga nobya ni Cristo, migawas niini nga walay samad ug malipayon, sama sa paggawas gikan sa usa ka palasyo.

Unya, sa sugo sa hari, gilubihan sa mga puthaw nga barena ang iyang mga bukton ug bitiis sa iyang mga mananakit, apan gipanalipdan sa Diyos ang balaan pinaagi sa Iyang tabang bisan pa sa niini nga mga pag-antos, aron dili usab siya mamatay niini.

Kinsa bay makasukol sa ingon ana ka grabe nga pag-antos ug dili dayon mamatay?!

Apan, ang iyang pinalanggang Nobyo, si Jesu-Cristo, nagpabakod sa santa aron mapasipala pag-ayo ang mga daotan, aron ihatag kaniya ang dakong ganti, ug aron ang gamhanang gahum sa Dios mapadayeg sa usa ka maluya nga sudlanan sa tawo.

Ang tortyurista, nga nagkasakit tungod sa iyang mga paso, sa katapusan nagmando nga putlon ang ulo sa santa gamit ang espada.

Apan sa dihang nadungog niya kini, nalipay siya ug miingon:

'Ginoong Jesu-Cristo, nga nahigugma sa Imong alagad nga si Love, nag-awit ako ug nagpanalangin sa Imong gidayeg-dayeg nga ngalan tungod kay giuban Mo ako sa akong mga igsoon, ug gitugotan Mo ako nga makasinati alang sa Imong ngalan sa sama nga pag-antos nga ilang naagian.'

Ang iyang inahan, si Santa Sofia, nag-ampo nga walay hunong ngadto sa Dios alang sa iyang bungsong anak nga babaye, aron Iya siyang hatagan og pagkamapailubon hangtod sa katapusan, ug miingon kaniya:

'Ikang ikatulo nga sanga, akong pinalanggang anak, magpadayon hangtod sa katapusan. Naglakaw ka sa maayong dalan, ug usa ka korona ang nahimo na para kanimo, ug ang gipreparar nga palasyo nabuksan na; ang Nobyo nagpaabot na kanimo, nga nagtutok gikan sa kahitas-an sa imong pakigbisog, aron, sa diha nga imo ibaba ang imong ulo ilawom sa espada, Siya mokuha sa imong putli ug walay mantsa nga kalag sa Iyang yakap ug hatagan ka og pahulay uban sa imong mga igsoon nga babaye. Hinumdumi usab ako, imong inahan, sa gingharian sa imong Nobyo, aron siya magpakita usab og kaluoy kanako ug dili ko niya bawi-an sa pag-ambit ug pagpuyo uban kanimo sa Iyang balaang himaya.

Ug dayon giputol sa espada ang ulo ni Santa Love.

Ang iyang inahan, pagdawat sa iyang lawas, gibutang kini sa usa ka bililhon nga kabaong kauban ang mga lawas sa mga Balaan nga Pananumdoon ug Paglaum; pagkahuman sa angay nga pagpanamkon sa ilang mga lawas, gibutang niya ang kabaong sa usa ka karwahe sa lubong, gidala sila sa pipila ka gilay-on gikan sa siyudad, ug gilubong ang iyang mga anak nga babaye uban ang dungog sa usa ka hataas nga bungtod, nga nagahilak sa kalipay. Pagkahuman nga nagpabilin siya sa ilang lubnganan sulod sa tulo ka adlaw, nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios ug siya mismo natulog sa Ginoo. Gipanglubong siya sa mga matinud-anon didto tupad sa iyang mga anak nga babaye. Busa, siya usab wala mapugngan sa pag-ambit sa Gingharian sa Langit ug sa korona sa martir uban kanila, kay kung dili man sa lawas, sa iyang kasingkasing usab siya nag-antos alang kang Kristo.

Busa ang labing maalamon nga si Sophia gidala ang iyang kinabuhi ngadto sa labing maalamon nga katapusan, nga nagtanyag isip usa ka gasa sa Balaang Trinidad sa iyang tulo ka maayong anak nga babaye: Pagtuo, Paglaum, ug Gugma.

O balaan ug matarong nga Sophia! Kinsa bay babaye ang naluwas pinaagi sa pagka-inahan[6262] sama kanimo, nga nanganak og ingon nga mga anak nga gipangasaw-an sa Manluluwas ug, human mag-antos alang Kaniya, karon nagahari ug gipahimaya uban Kaniya? Sa pagkatinuod, ikaw usa ka inahan nga angay sa katingalahan ug dungog nga paghinumdom; kay, samtang nagasaksi sa makalilisang ug masakit nga pag-antos ug kamatayon sa imong pinalanggang mga anak, wala ka lang nagminos, sama sa natural alang sa usa ka inahan, kondili, napahupay sa grasya sa Dios, mas naglipay pa gayud ka; ikaw mismo ang nagtudlo ug nagpakilooy sa imong mga anak nga ayaw pag-amuma niining temporaryong kinabuhi, ug ibubo ang ilang dugo nga walay pagduha-duha alang kang Kristo nga Ginoo.

Karon nga naglipay ka sa pagtan-aw sa Iyang labing hayag nga nawong uban sa imong mga balaan nga anak nga babaye, hatagi usab kami og kinaadman, aron, human namo mapreserbar ang mga hiyas sa pagtuo, paglaum, ug gugma, kami unta mahimong takus nga motindog sa atubangan sa Labing Balaan, Wala'y Gihimo, ug Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad ug himoon Siya nga himayaon hangtod sa kahangturan. Amen.

[6262] Ang kasakit sa pagpanganak usa ka silot alang sa mga babaye tungod sa pagkahulog ni Eba, apan didto usab makita ang kondisyon sa ilang kaluwasan. Busa, miingon ang Apostol Pablo: *'Maluwas* siya *pinaagi sa pagpanganak'* (1 Tim. 2:15), *basta magpadayon siya sa pagtuo, gugma, pagkabalaan, ug kahinahumok*. Mao kana si Santa Sofia.

Kontakion, Tono 1:

Sa pagpadayag sa labing balaan nga mga sanga sa Sophia—Pagtuo, Paglaum, ug Gugma—gisul-oban nila ang Helenikong kinaadman[6263] og grasya; ug pagkahuman sa ilang pag-antos ug pagpadayag isip mga mananaog, gikoronahan sila sa Ginoo sa tanan og dili malata nga korona.

Paghinumdom sa Balaang Martir Agathoclia

Gisaulog sa ika-17 sa Septyembre

Si Santa Agathoclia usa ka sulugoon sa usa ka Kristohanon nga ginganlan og Nicholas. Ang iyang asawa, si Pavlina, nga misunod sa erehe nga Arianismo[6264] , grabe kaayo niyang gipaka-antos si Agathoclia sulod sa walo ka tuig, gipugos siya nga isalikway ang Ortodoksong pagtuo ug dawaton ang mga erehe nga pagtulon-an: usahay gipukpok siya sa liog og mga bato, usahay gipugos nga molakaw nga walay sapin sa paa ibabaw sa matulis nga mga bato, sa usa ka higayon gipisil ang iyang mga tadyaw gamit ang puthaw nga martilyo, ug sa katapusan giputol ang iyang dila. Dili mosugot ang balaan nga martir sa mga hangyo sa iyang agalon, busa gibilanggo siya ug gipaka-gutom. Apan, pinaagi sa probidensya sa Diyos, gidala sa mga langgam kaniya ang gagmay nga bunga gikan sa mga kahoy. Sa katapusan, gipatay siya sa iyang agalon gamit ang puthaw nga bar[6265] .

Kumemorasyon sa Balaang Martir Theodota

Gisaulog kada 17 sa Septyembre

Samtang naghari si Alexander Severus sa Roma[6266] , gipadala si gobernador Symvlikius sa Cappadocia. Gipahibalo siya bahin sa usa ka Kristohanong babaye, si Theodota, nga gikan sa rehiyon sa Pontus[6267] ug dato kaayo. Gidasig siya sa dugay nga panahon sa gobernador aron isalikway ang pagtuo nga Kristohanon, apan wala kini'y kapuslanan. Gibitay siya, ug gisugdan nila ang pagpanit sa iyang lawas. Gidala niya kini nga pag-antos, naghimaya sa Dios ug daw wala gyud siya'y gibati nga kasakit. Pagkahuman, gipusil siya sa kadena ug gidala sa prisohan. Paglabay sa walo ka adlaw, ang prisohan mibukas sa iyang kaugalingon. Sa pagkakita niini, ang mga guwardiya nahadlok kaayo ug midagan aron isulti kang Symvlikius; apan wala siya motuo kanila ug gisugo nga dad-on ang santa sa iyang atubangan. Sa dihang nakita niya nga wala gyud siya'y kadaut sa iyang mga samad, bisan pa adunay pipila ka mga bakas sa iyang kaniadto nga pag-antos, nangutana siya kaniya:

'Kinsa ka?'

Mitubag ang santa:

'Nalibog ang imong hunahuna; kung hapsay pa ang imong paghuna-huna, sigurado unta nga nakaila ka nga ako si Theodota.'

Unya gisugo ni Symvlikius nga ilabay ang santa sa nagdilaab nga pugon. Kalit lang, misirit ang kalayo gikan sa pugon ug gisunogan ang pitopulo ka tawo; ang uban, nga nagbarog duol sa pugon, gitabonan ang bungbong niini ug nilayas. Gipadala sa gobernador ang duha ka pagano nga pari, kauban ang uban pa, aron ipanglata ang abo sa lawas sa balaan nga martir. Sa pag-abli nila sa pugon, misidlak ang kalayo ug gilamon ang mga pari, samtang ang nahibilin nga mga gipadala nakakita nga ang santa naglingkod sa tunga-tunga sa pugon

---

[6263] Sa ato pa, ang pagka-maalam sa pagano nahimong kabuang. Tan-awa usab Isa. 33 ug 1 Cor. 1:20, 3:16.

[6264] Si Ario, usa ka pari sa Alexandria, gisalikway ang wala'y katapusan nga paglungtad sa Anak sa Dios, ang Iyang pagkapareho ug pagka-usa sa kina-iya uban sa Dios Amahan, nga nag-angkon nga ang Anak sa Dios wala gipanganak sa wala pa ang tanang kapanahonan gikan sa Dios Amahan, kondili gimugna. Kining heresiya gisaway sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicea niadtong 325.

[6265] Sumala sa mga Griyegong menolohiya, si Paulina usa ka apostata gikan sa Kristiyanismo ug misimba sa mga dios-diosan. – Ang eksaktong mga petsa sa pag-antos ug kamatayon sa balaan nga martir wala mailhi.

[6266] Si Alexander Severus – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 222 hangtod 235.

[6267] Ang rehiyon sa Pontus, o Pontus, usa ka probinsya sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor nga nahimutang sa Dagat Itom.

taliwala sa duha ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti, nag-awit; kining panan-awon nakapahadlok kanila kaayo nga nahugno sila sama sa patay. Mibutho ang balaan gikan sa pugon, naglipay ug nag-awit sa mga pagdayeg sa Dios. Gipriso siya pag-usab, kay tuyo ni Symvlikius nga mobiyahe paingon sa Byzantium ug gusto niyang dad-on ang balaang martir uban kaniya nga nakadena. Sa iyang pagbalik gikan didto, samtang naa sa Ancyra, gitawag pag-usab sa gobernador ang balaan aron motungha sa iyaha alang sa paghukom ug miingon kaniya:

'Kung dili ka mosunod kanako ug maghalad sa mga dios, sugoan ko nga ibutang ka sa nag-umol nga puthaw.'

Mitubag siya:

'Kung mosaka si Livius[6268] Dorotheus sa mainit nga puthaw nga plato uban kanako, ug kung dili siya matandog sa kalayo, nan maghalad ko og sakripisyo sa mga dios.'

Miuyon si Symvlikius niini, ug misaka si Dorotheus sa mapaso nga puthaw nga plato, apan dayon siya nasunog hangtod namatay, samtang ang balaan nga martir wala'y kadaut. Nalibog ang gobernador unsaon pagbuhat, apan gisugo niya nga gapuson ang balaan nga martir ug dad-on siya sa Nicaea[6269] . Didto gidala siya sa usa ka paganong templo aron pugson siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Naga-ampo siya, ug kalit nga nahulog sa yuta ang tanang dios-diosan ug nabungkag-bungkag. Ang tanan nga nakasaksi niini napuno sa kahadlok. Tungod sa dakong kasuko sa ingon nga paglapas sa mga diyos-diyosan, gisugo sa gobernador ang upat ka sundalo nga ipahaba ang balaan ug hiwaon siya sa duha gamit ang lagari. Apan ang lagari nahimong bali, ug napul-an ang mga sulugoon, samtang ang santa napabilin nga walay kadaut pag-usab ug naghimaya sa Dios. Dayon gisugo ni Symvlikius nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada, ug pinaagi niining pagpatay gihatagan si Santa Theodota sa korona sa martir[6270] .

Oktubre

1 Oktubre

18 Septyembre (Daang Estilo)

Ang among Kagalang-galang nga Amahan Eumenius, Obispo sa Gortyna

Gisaulog sa 18 sa Septyembre

Sukad pagkabatan-on pa niya, gipalipay ni Santo Eumenes ang Dios pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Nagaagi siya sa masipit nga dalan padulong sa Gingharian sa Langit, nga nagtuman sa mga pulong sa Ginoo: *'Maningkamot kamo nga makasulod sa masipit nga ganghaan'* (Lucas 13:24). Ang bisan kinsa nga gustong mosulod niining ganghaan kinahanglan ilabay ang duha ka bug-at nga karga: kabalaka sa mga kabtangan ug pag-atiman sa lawas. Gitalikdan ni Eumenios ang iyang mga kabtangan ug gipang-apod-apod kini sa mga kabus, nga naghinumdom kung unsa kalisod alang sa mga manggaranon ang mosulod sa Gingharian sa Dios. Kay kinsa, nga nabug-atan sa gugma sa bahandi, ang makasulod sa masipit nga ganghaan sa langit? Ang Ginoo naghatag og maayong tambag sa batan-ong lalaki nga nangutana kaniya unsa ang buhaton aron makapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan: *'Kung gusto ka nga hingpit*,' miingon ang Ginoo kaniya, *'lakaw, ibaligya ang*

[6268] Livis – ang pribadong sekretaryo sa gobernador.

[6269] Nicaea (karon Iznik) – sa karaang panahon usa ka dato ug mauswagon nga siyudad sa Bithynia sa Asia Minor, karon hilabihan ka pobre ug halos walay tawo.

[6270] Sa palibot sa 230 AD.

imong mga kabtangan ug ihatag ang kita sa mga kabus; ug aduna kay bahandi sa langit' (Mat. 19:21). Ang nag-alagad kang Mamon[6271] dili makaalagad sa Dios, ug ang gibug-atan sa karga sa bahandi dili makasulod sa masipit nga ganghaan sa langit, sama sa usa ka kamelyo nga dili makasulod sa mata sa dagum. Sama sa usa ka tawo nga gustong moagi sa masipit nga dapit nga usahay kinahanglan ilabay dili lang ang iyang karga kondili pati ang iyang sinina, ingon usab ang usa nga nagtinguha nga makaadto sa langit magahatag sa mga kabus dili lang sa sobra sa iyang mga butang—nga sama sa dili na ikabuhat nga karga—kondili pati na ang mga gikinahanglan gayud, bisan pa ang sinina nga nagtabon sa lawas, pinaagi niini ginapanig-ingnan nila ang Ginoo. Mao kana si San Eumenius: giisip niya nga basura ang tanan, gisalikway ang tanan, ug gibyaan ang tanan aron mosunod kang Kristo, aron Siya ra ang iyang makaplagan ug maangkon. Pagkahuman niyang gisalikway ang iyang mga kabtangan, gipahawa kini sama sa paghubo sa sinina, gipahimutang niya kini sa mga kabus, sa mga hubad, ug sa mga nanginahanglan. Pagkahuman niyang tangtanga ang tanang kalibutanong pagkapilit, misugod siya sa masipit nga dalan sa kakabus, nga misulod sa masipit nga ganghaan nga padulong sa langitnong bahandi. Gibiyaan usab sa maalamon ang laing karga – ang pag-atiman sa lawas; pinaagi sa iyang mga pagbuhat sa pag-asketismo, mga paningkamot, pagpugong, pag-ayuno ug mga pagbantay, gipatay niya ang mga kahakog sa unod ug gipino ang iyang lawas, nga misalikway sa tanang pagpanamastamas sa unod ug gugma sa kalipay; kay, 'sumala sa giingon sa Apostol, "*ang mga naningkamot sa paligsahan magpugong sa tanan*"' (1 Cor. 9:25). Nagpugong siya sa tanan nga makapabaga sa lawas, makapabug-at sa hunahuna ug makapukaw sa mga tinguha. Wala niya tugoti ang iyang mga mata sa pagkatulog hangtod napalimpyo niya ang iyang kalag ug lawas gikan sa mga tinguha ug nahimong puloy-anan sa Espiritu Santo. Busa, pagkahuman niyang gilabay ang bug-at nga karga sa bahandi ug tanang carnal nga mga pagbati, nahimo niyang kaugalingon nga takus sa paglakaw sa masipit nga dalan ug pagsulod sa masipit nga ganghaan nga padulong sa walay katapusang kinabuhi.

Tungod kay ang matinud-anong kinabuhi ni San Eumenes misidlak sama sa suga ug dako kaayo ang kaayohan niini sa tanan, napili siya ug gipahimutang isip obispo sa Simbahan sa Gortyna[6272] , ug sama sa kandila nga nagtindog sa kandelerya, gipahayag niya ang iyang panon, naghatag kahayag sama sa adlaw, ang Simbahan ni Cristo pinaagi sa iyang mga buhat ug pagtulon-an: kay angay nga ang kahayag sa kalibutan magpahimulos sa mga buhat nga mouna sa pulong, sama sa kahayag nga mouna sa lampara sa mata sa nagtan-aw. Busa si Santo Eumenius, samtang naglingkod sa iyang katungdanan isip obispo, nagtudlo una sa tanan sa iyang mga espirituhanong anak pinaagi sa iyang mga buhat, nga nagsilbi nga ehemplo sa iyang kawan pinaagi sa iyang putli ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi, ug dayon gitudloan sila pinaagi sa iyang mga pulong. Una, sa dihang nahimong suga siya mismo, gipahayag niya ang uban; siya mismo nagtuon sa Balaod sa Ginoo adlaw ug gabii, ug dayon nagtudlo usab sa uban niini; sa pag-angkon niya og limpyo nga konsensya para sa iyang kaugalingon, gipahapsay usab niya ang mga konsensya sa uban. Mapinanggaon kaayo siya, subay sa kahulugan sa iyang ngalan nga '[6273] ', ug ang iyang kinabuhi napuno sa mga buhat sa kalooy. Siya usa ka amahan sa mga ulila, usa ka tinubdan sa bahandi alang sa mga kabus, usa ka magahatag sa mga nangayo, usa ka magapahupay sa mga nag-antos, usa ka magtambal sa mga masakiton, ug usa ka katingalahang magbuhat og milagro. Sa usa ka higayon, pinaagi sa iyang pag-ampo, gipatay sa santo ang usa ka dakong bitin nga misulong kaniya; apan naghimo siya og mas dako pa nga milagro pinaagi sa pagpugong sa impyernong bitin—ang yawa—pagdaog kaniya pinaagi sa pag-ampo ug pagpahawa kaniya gikan sa kawan ni Kristo nga gisalig kaniya. Ug dili lang sa Gortyna, apan usab sa Roma[6274] , si Santo Eumenius misukol batok sa mga demonyo. Pag-abot niya sa Roma, nakapahingangha siya sa kadaghanan pinaagi sa iyang mga timaan ug katingalahan: gipahawa niya ang mga demonyo gikan sa mga tawo, gipang-ayo ang mga masakiton, ug gipahiuli ang mga nagkasinupak ug gipahilum ang mga nasuko. Pagkahuman, miadto usab siya sa Thebaid[6275] , diin, sa panahon sa uga, gidala niya ang ulan gikan sa langit pinaagi sa iyang pag-ampo –

[6271] Ang pulong nga 'mammon' – nga gikan sa Chaldean o Syrian – nagpasabot sa kabtangan, bahandi, ug mga butang sa kalibutan, tungod kay ang tawo nagbutang sa iyang paglaum niini ug busa nagpadayag dili lamang sa bahandi kondili usab sa gugma ug pagkapilit niini. Sa Bag-ong Tugon, ang mamon gipakita, ingon sa usa ka matang sa diyos-diyosan nga nagdumala sa bahandi (tan-awa Mat. 6:24).

[6272] Ang Gortyna, o Gortyn, kaniadto usa ka hinungdanong siyudad sa isla sa Crete, nahimutang sa Suba sa Lefea (karon Ieropotamos). Ang mga ruinas sa karaang siyudad nagpabilin hangtod karon.

[6273] Si Eumenius, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og: paborable, buotan, maloloy-on.

[6274] Dinhi, ang ngalan nga 'Roma' angay sabton nga nagtumong sa Constantinople, nga nailhan nga 'Bag-ong Roma' o 'Ikaduhang Roma'; kini nga interpretasyon labing mohaom sa kahulugan sa tibuok hagiograpiya ug sa han-ay sa mga panghitabo nga gihulagway niini.

ug sa maong yuta siya dayon namatay nga malinawon, mibiya sa kining panandaliang kinabuhi paingon sa walay katapusang kinabuhi[6276] . Ang iyang balaan nga lawas gidala sa Gortyn, ang lugar sa iyang ministeryo, ug didto gilubong uban sa dungog.

Kontakion, Tono 2:

Gipahimakas sa Balaang Kahayag, O labing bulahan, gipahimakas usab nimo kami, samtang among ginadayeg ang imong dungganon, himayaon ug balaan nga pagpanaw, O Hierarkang Eumenius, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Paghandum sa Balaang Martir Ariadne

Gisaulog sa ika-18 sa Septiyembre

Ang Balaang Martir nga si Ariadne nag-antos alang kang Kristo atol sa paghari sa dautang Emperador Hadrian[6277] . Ulipon siya sa usa ka Tertillus, ang gobernador sa siyudad sa Primnisa sa Phrygia[6278] .

Sa dihang si Tertilus, sa okasyon sa pagkahimugso sa iyang anak nga lalaki, nagbuhat og selebrasyon sa usa ka idolatrang templo, naghalad didto, nagsimba sa mga demonyo ug naglipay uban sa tibuok niyang panimalay, mga higala ug silingan, si Santa Ariadne nagpabilin sa balay ug misalikway sa pagsulod sa idolatrang santuwaryo aron makigselebrar sa iyang agalon. Unya ang iyang agalon, nasuko kaniya, gisugdan siya og hampak nga walay kalooy ug sa katapusan, pagkahuman siya gbitay, gisugo nga kiskisan siya gamit ang puthaw. Human niini, gibilanggo niya si Santa Ariadne ug gipagutom siya sulod sa dugay nga panahon, gipugos siya sa pagsalikway kang Kristo ug pagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag; apan dayon gipagawas siya gikan sa bilanggoan, ug nilayas siya sa siyudad. Unya nangamgo si Tertillus nga sayop iyang pagpagawas kaniya ug misunod siya uban sa iyang mga sulugoon. Si Ariadne, sa paglingi ug pagkakita sa mga nagasundan kaniya, midagan; pag-abot niya sa usa ka bangin, misugod siya sa pag-ampo sa Dios aron luwason siya gikan sa kamot sa iyang mga kaaway. Ug sa kalit lang, pinaagi sa sugo sa langit, nabahin ang bato; misulod ang balaan sa sulod sa bato, ug naghiusa pag-usab ang duha ka bahin sa nabahin nga bato. Kining milagro gihimo sa Anghel sa Ginoo nga nagpakita didto. Unya ang mga nagasundan kaniya gikupot sa kahadlok: nagsugod sila og away sa usag usa ug, human sa pagsamdanay sa ilang mga pana, nangamatay. Busa giluwas sa Ginoo ang Iyang alagad gikan sa kamot sa mga daotan, sama sa langgam nga makagawas gikan sa bitag sa mga mangangayam. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, luwasa usab Niya kita gikan sa atong mga kaaway ug, kauban ni Santa Ariadne, hatagi kita sa kalipay sa langit nga magpadayon hangtod sa kahangturan. Amen.

2 Oktubre

19 Septyembre (Daang Estilo)

[6275] Sumala sa mga himno sa simbahan, si San Eumenios wala moadto sa Thebaid sa iyang kaugalingong kagustuhan, kondili gipahilayo didto sa mga kaaway sa Ortodoksong pagtuo (canon, ode 7, troparion 2). Gipahilayo siya tungod kay 'gibakakon niya ang ngitngit nga mga erehiya' (sedalen) sa mga Monophysite, nga nag-ila kang Kristo og usa ra ka kabubut-on – ang Divino.

[6276] Ang kinabuhi ug kamatayon ni San Eumenes nahitabo sa ika-7 nga siglo.

[6277] Ang kamatayon sa balaan nga martir nahitabo sa hapit na matapos ang paghari ni Hadrian.

[6278] Ang Frygia – usa ka dakong rehiyon sa Asia Minor – sa sinugdan naglangkob sa tibuok sentral nga bahin sa kasadpang tunga sa peninsula, ingon man sa habagatang baybayon sa Propontis (Dagat Marmara) hangtod sa Hellespont (Dardanelles), nga sa ulahi giapil sa Mysia. Ang mga utlanan niini mao ang: sa kasadpan – Mysia, Lydia ug Caria; sa habagatan – Lycia, Pisidia ug Lycaonia; sa sidlakan – Cappadocia; ug sa amihanan – Galatia ug Bithynia.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Trophimus, Savvatius ug Dorimedon

Gisaulog sa 19 sa Septyembre

Sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador Probo[6279] , ug samtang si Atticus, nga nailhan usab nga Iliodorus, mao ang gobernador sa Antioquia, ang mga tawo sa Antioquia kaisa nagselebrar og usa ka pista sa dungog ni Apollo sa Daphni ug, sumala sa ilang batasan, gigugol ang tibuok adlaw sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, sa pagkalasing ug kalingawan, ug sa tanang matang sa kahilawotan. Niadtong panahona, miabot sa Antioquia gikan sa laing nasud ang duha ka dili mailhi nga lalaki: sila Trophimus ug Savvatius – mga matinud-anon nga tawo, mga manimba sa tinuod nga Dios. Sa pagkakita nila sa pagkabuta ug pagkaguba sa daghang mga kalag, misangpit lang sila ug, mituyok sa Dios, nag-ampo uban sa mga luha, nga nagaingon:

'O Dios, nga nagmugna sa tibuok kalibutan gikan sa walay bisan unsa pinaagi sa Imong pulong, ug naghulma sa tawo sumala sa Imong kaugalingong hulagway! Tan-awa gikan sa langit ug luwasa kining mga tawo gikan sa kamot sa kaaway.'

Samtang nag-istorya sila niini, napansin sa mga idolatra nga wala sila mosimba sa mga diyos-diyosan sa pagano; busa, gidakop sila ug gidala sa atubangan sa ilang magmamando ug huwes, si Atticus-Iliodorus. Gisugo niya nga bulagon sila sa usag usa ug, una sa tanan, dalhon si Santo Trofim sa iyang atubangan, kinsa gisugdan niya pagpangutana bahin sa iyang ngalan, kinabuhi ug pagtuo.

Mitubag ang santo:

'Ang akong ngalan mao si Trophimus; natawo ako sa gawasnon ug mahimayaong ginikanan, apan, tungod kay nahulog ako sa gahum sa sala, sa sinugdan nagkinabuhi ako nga dili matarong hangtod nga, pinaagi sa balaan nga pagbunyag, nadawat nako ang tinuod nga kagawasan ug pagkamahimayaon.'

Unya nangutana ang huwes:

'Unsa ang imong pagtuo?'

Mitubag si Trophimus:

'Nasulti na nako kanimo, apan paminawa – isulti pa nako kini nga mas klaro: Kristohanon ako, usa ka sulugoon ni Kristo, ug gusto kong mahimong halad kang Kristo.'

Nangutana ang huwes:

'Nabasa na ba nimo ang mga imperyal nga edikto bahin sa mga Kristohanon?'

– Nabasa nako kini, – tubag sa santo, – apan unsa may labot niini kanato? Walay kalainan tali sa pagkamatinud-anon ug sa demonyong paglimbong sama sa kalainan tali sa adlaw ug sa gabii.

Ang mga pulong nakapasuko sa tortyurador; iyang gisugo nga hubuon si San Trofim ug, samtang gipahaba ang iyang mga bukton ug mga tiil, bugbogon siya nga walay kalooy. Ang martir gibugbog sulod sa taas kaayo nga panahon nga ang yuta natapakan sa dugo. Unya gisugo sa huwes nga hunongon ang pagbugbog ug miingon:

'Maghalad ka og halad sa mga dios, Trofim, kung dili, ipadala tika sa Phrygia[6280] , ngadto sa tortyurador nga si Dionysius.'

Kining si Dionysius nailhan sa halayo ug lapad tungod sa iyang kabangis ug kawalay pagkatawo.

Mitubag si Santo Trofimo:

'Walay kalainan kanako kung patyon ko nimo o sa lain, kung ikaw o si Dionysius ang moantos kanako: usa ra gihapon ka kamatayon ang mahitabo, kay pareho man ang inyong tuyo: patyon ang mga nag-alagad sa tinuod nga Dios.'

Mas naglagot pa gayud ang huwes ug gisugo nga bitayon ang santo sa kahoy ug pahiritsan ang iyang lawas. Dayon, gilibutan siya sa mga tortyurista nga naggunit og mga hait nga galamiton, nga gigamit nila sa pagpasakit sa martir, gipanguyog ang iyang panit hangtod sa bukog ug bisan pa sa iyang sulod nga mga bituka. Apan siya, nga nag-antos sa tanan, mitingog nga hilum ug mapainubsanon:

'Ginoo, tabangi ang Imong alagad!'

Unya nangutana ang huwes:

[6279] Ang Emperador Romano nga si Probus naghari gikan sa 276 hangtod 282.

[6280] Ang Frygia usa ka rehiyon sa Asia Minor.

'Ain sa karon ang imong Kristo?'

Mitubag ang martir:

'Ang akong Kristo anaa uban sa tanan nga nagtawag Niya – Dili Siya mobiya kanako, ug ang klarong timailhan sa presensya ni Kristo uban kanako mao ang kamatuoran nga dali ra nako maatubang ang mga pag-antos nga imposible untang madala sa tawo kung dili tungod kay ang Dios mismo ang motabang sa mga nag-antos.'

Human niining mga pag-antos, gipahamtang si Santo Trofimo sa prisohan.

Dayon gidala sa atubangan sa hukmanan ang bulahan nga si Savvatius, ug miingon kaniya ang huwes:

'Dili ko mangutana kanimo kung Kristiyano ka, apan sultihi ko una: unsa ang imong pagkabuhian?'

Ang pulong nga 'Kristohanon' kaayo silang gikaligut-an sa mga pagano nga ang tigpahirap wala gani gustong paminawa kini; sama sa usa ka masakiton nga dili makasustiner sa pagtan-aw sa kahayag nga makapahimuot sa tanang himsog nga tawo, mao usab siya, nga ang iyang espirituhanong mga mata natabonan sa kangitngit sa sala, dili makatan-aw sa kahayag sa ngalan ni Kristo, maong miingon siya: 'Dili ko mangutana kung ikaw ba usa ka Kristohanon.'

Mitubag si San Savvatius:

'Ang akong titulo, akong dungog, akong yutang natawhan, akong himaya ug akong bahandi mao si Kristo, ang Anak sa Dios, ang Walay Katapusan: pinaagi sa Iyang probidensya gipadayon ug gipangdumala ang uniberso.'

Ang huwes, nga gikuha ang maisugong tubag sa martir isip insulto kaniya, nasuko pag-ayo ug, gisuntok siya sa aping, miingon:

'Tubaga ang mga pangutana nga gipangutana kanimo, ug sa dili pa nako ikaw laglagon pinaagi sa pagpanakit, adto sa mga diyos ug maghalad kanila og mga sakripisyo.'

Apan gisaway sa santo ang mga dios, giyagong ang kabuang sa mga dili matinuoron, ug gisaway ang ilang kawalay dios.

Unya, sa sugo sa tigpahirap, gisabit si Savvatius ug gikiskis gamit ang puthaw nga mga kuko hangtod nga nabutyag ang iyang mga bukog. Tungod kay dagkong piraso sa unod ang nahulog na gikan sa iyang mga bukog ug ang tanan niyang sulod sa tiyan gisi-sisi na, wala na'y nahabilin nga mapahirapan pa sa mga tigpahirap. Busa, gikuha ang gapos sa martir gikan sa kahoy, ug si San Savvatius dayon gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa iyang Ginoo.

Sa dihang namatay na si San Savvatius paingon sa Ginoo, si Trofimus nga bulahan ra ang nabilin sa kamot sa iyang mga manlulupig. Si Atticus, nga nawad-an og paglaum nga mabalhin siya sa pagsimba sa mga diyos-diyosan, nagpasiya nga ipadala siya sa Phrygia kang Dionysius nga manlulupig. Misulat siya og sulat kang Dionysius, nga nagpahibalo kaniya bahin kang Trofim ug nag-ingon nga, bisan unsa pa kadaghan ang pag-antos nga iyang naagihan, napamatud-an gihapon nga mas kusgan siya kaysa sa iyang mga mananakit; nga siya nagasimba lamang kang Kristo, giyaganan ang mga dios, ug wala gyud sila'y bisan gamayng pagtagad. Gisugo niya nga ipagawas ang santo gikan sa bilanggoan, isul-oban siya og puthaw nga botas nga puno sa daghang pako nga nagtutok paingon sa taas, ug dad-on siya pa-Phrygia samtang nagsul-ob niini. Gidakpan sa mga sundalo ang santo, gidala siya palayo ug gipugos nga maglakaw uban kanila: nagsakay sila sa kabayo, samtang ang santo naglakaw sa tiil, nagsul-ob og puthaw nga botas nga puno sa pako, nga nakatuhop sa iyang mga tiil – milabaw pa siya sa kadali kaysa sa mga naglakaw sa tiil ug sa mga nagsakay sa kabayo, ug gipuno ang tibuok dalan sa iyang dugo. Tinuod gayud kini nga masubo nga panaw padulong sa usa ka bulahan nga kinabuhi: kay sa matag lakang nga iyang gihimo, nakadawat siya og bag-ong samad sa iyang mga tiil, ug sa matag bag-ong samad, nag-antos siya og katugbang nga sakit ug pag-antos. Apan ang Ginoo mismo ang kauban niya: Gipalig-on Niya ang Iyang alagad niining dalan ug nag-andam Siya og ganti para kaniya sa matag lakang.

Pagkahuman sa tulo ka adlaw nga pagbiyahe, ang mga sundalo, kauban ang balaang martir, nakaabot sa usa ka siyudad sa Phrygia nga ginganlan og Sinad[6281] , ug didto ilang gipahatud ang mensahe gikan kang Heliodorus kang Dionysius. Pagkahuman mabasa ang mensahe, gisugo ni Dionysius nga dalhon dayon si San Trophimus sa iyang atubangan ug nangutana:

[6281] Ang Synad, o Synnada, usa ka lungsod sa amihanan sa Phrygia duol sa usa ka han-ay sa kabukiran diin nahimutang ang bantog nga mga minahan sa marmol sa Synnada. Karon, nahimutang kini sa mga ruinas duol sa Eskikara.

'Ikaw ba si Trophimus?'

Mitubag ang martir:

'Ako si Trophimus ug usa ka sulugoon sa tinuod nga Dios, nga ang mga nagtuo kaniya dili gayud mapasipala.'

Miingon si Dionysius:

'Nagpabilin kang mapanghimagsik ug gihapon nimo gitawag kana nga walay pulos ug bakak nga Kristo, nga hinungdan sa daghang kamatayon; apan kung kaniadto dili ka mosalikway kaniya, karon biyai na ang paglaum nga naa nimo kaniya: maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, aron malikayan nimo ang grabeng pag-antos ug kamatayon ug mabuhi ka sa kalinaw.'

Mitubag si Trofim nga maisugon:

'Bisan pa kung gusto ko makalikay sa kamatayon, imposible kini: kay kung dili ninyo ako patyon, ang akong kinaiyahan, sa bisan unsang paagi, mortal. Pinaagi sa kamatayon, bisan pa man, kinahanglan makab-ot ang walay katapusang kinabuhi, nga walay sukod nga mas maayo ug mas taas kaysa niining kinabuhi sa yuta, nga puno sa kadautan ug malangay-langay; ug ang mga panalangin sa umaabot nga kinabuhi dili makita sa atong mortal nga mga mata, dili madungog sa atong mga dalunggan, ni masabtan gani sa hunahuna sa tawo. Napuno ko sa dakong pangandoy alang niining kinabuhi ug malipay ko sa pagpaminaw gikan kanimo mahitungod sa kamatayon nga imong gipanghulga kanako.

Unya si Dionysius, nga nagbukal sa kasuko, nagmando nga si San Trofimo bunalon gamit ang baga nga lubid; ug samtang ginabunal siya, miingon ang tigpahirap:

'Isa lang ka saad nga maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, ug malikayan nimo kining pagpanakit dayon.'

Apan siya, wala magtagad sa iyang mga samad o sa mga pulong sa tortyurador, nagpabilin nga hilom.

Ang mga sulugoon, sa sugo sa tigpahirap, nagkuha og suka, gisagol kini sa mustasa, ug gibubo sa mga lungag sa ilong ni Trofim. Pagkahuman niini, gisabit siya sa usa ka kahoy, gilukit nila ang iyang kilid, naghimo og lawom ug taas nga mga samad, ug daghang dugo ang nitulo gikan sa iyang mga tadyaw.

Gipailob sa santo kining mga pag-antos nga hilom, nga miingon sa iyang kaugalingon: *'Daghang kasakit ang moabot sa matarong, apan ang Ginoo magluwas kaniya gikan niini tanan'* (Salmo 33:20).

Si Dionisio, sa pagdungog niini, miingon:

'Walay pulos ang imong paglaum, Trofim, ug walay sentido ang imong mga hunahuna: kay kinsa may moubos gikan sa langit aron luwason ka gikan niining kasamtangang pag-antos? Busa, akong tambag kanimo nga maghalad ka og halad sa mga diyos, ug unya makatabang ka sa imong kaugalingon.'

Ang santo, nga nagkatawa sa kabuang sa iyang manlupig, mitubag:

'Dili gyud ko ikalimod ang akong Dios, ang tinuod ug buhing Dios.'

Unya si Dionysius miingon nga masuko sa iyang mga sulugoon:

'Padayon ninyo ang pagpahirap kaniya.'

Ug gisugdan nila siya pag-antos sa mas grabe pa nga kalupigan.

Apan ang santo nag-ampo ug miingon: *'O akong Dios! Luwasa ako gikan sa kamot sa dautan, gikan sa kamot sa walay balaod ug sa mapanglupig, kay Ikaw ang akong paglaum, O Ginoong Dios'* (Salmo 70:4–5).

Gisugo sa tigpahirap nga ibubo ang suka nga gisagol sa asin sa mga samad sa balaan nga martir, aron mapadaghan pa ang iyang pag-antos.

Unya miingon ang bulahan sa taga-pahirap:

'Karon, ginapalig-on ra nimo ang akong lawas, aron kini dili malaglag tungod sa mga samad nga imong gihatag.'

Unya gisugdan nila pagsunog ang iyang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga kandila, apan bisan kini wala makapildi sa dili mapilde nga mandirigma ni Kristo; pagkahuman niini, gilabay si Santo Trophimus sa prisohan.

Sa Synade adunay usa ka senador ug punoang magtatambag nga ginganlan og Dorimedon; siya usa ka matinud-anong Kristohanon, apan gitago niya kini tungod sa kahadlok sa tortyurador. Kanunay siyang lihim nga moanha kang Santo Trofim sa bilanggoan, hugasan ang dugo ug punasan ang iyang mga balatian gamit ang limpyo nga tuwalya, tapalan ang iyang mga samad ug sa kinatibuk-an siya giatiman sa tanang paagi. Apan wala

madugay, napugos siya sa pagpakita sa torturer. Miabot dayon ang walay Diyos nga pista nga gitawag og 'Dioscuria', nga mao ang Adlaw ni Castor ug Pollux[6282] : kining pista gisaulog sa tibuok siyudad sa Synada. Si Dionysius, kauban ang tanan niyang mga kortesano ug mga magtatambag, misimba sa mga dios-diosan ug, sa dihang nakabantay siya nga wala si Dorimedon uban kanila, nagpadala siya og sulat kaniya, nga nag-ingon nga motungha siya sa pista.

Mitubag ang Bulahan nga si Dorimedon sa mga sugo:

'Kristiyano ako, busa dili ko angay motambong niining mga demonyong pista.'

Si Dionysius, pagkadungog niini, nagmando nga pugson siya sa pagdala sa iyang atubangan ug, pagkahuman sa pagpangutana kaniya, napasiguro nga tinuod gayud siyang Kristohanon; apan, tungod kay dili niya gusto hukman siya niadtong adlawa, gisugo niya nga ipriso siya.

Gipadala dayon niya ang iyang mga higala aron kumbinsihon siya sa paghinulsol ug pagbalik sa ilang mga diyos. Apan si Dorimedon, samtang naglantaw kanila sa hugot nga pagtan-aw, miingon: *'Layo kamo kanako, kamong tanan nga nagbuhat sa kadautan'* (Salmo 6:9).

Unya siya nanghilom ug nahimong *'sama sa tawo nga dili maminaw ug walay tubag sa iyang ngabil'* (Salmo 37:15).

Sa sunod adlaw, ang torturer miadto sa korte ug gisugo nga dad-on si Dorimedon sa iyang atubangan.

'O ikaw nga nabuang!' ingon niya sa balaan nga martir, 'unsa may nahitabo kanimo gahapon nga mibulag ka sa mga dios ug misalikway sa pagbuhat sa mga sugo sa hari? Kapoy na ba ka sa pagdaugdaug sa tanan ug sa pagkupot og dungog taliwala namo?'

Niini mitubag ang santo:

'Ang naghigugma sa tinuod nga Dios wala'y bili alang kaniya ang dungog ug himaya sa kalibutan. Unsa may maayo sa pagpanghambog sa atubangan sa uban, sa pagsul-ob og bililhon nga bisti, ug sa pagsimba sa mga dios-diosan? Kining tanan panandali ra ug walay pulos; kining tanan nagbulag sa tawo gikan sa Dios ug naglabay kaniya sa nagdilaab nga Gehenna.'

Gisuwayan sa taga-antos ang tanan, gamit ang pagpangdayeg ug hulga, aron maliso si Santo Dorimedon gikan kang Kristo; apan, tungod kay wala siya makab-ot og bisan unsa, gisugo niya nga hubaron siya, bitayon, ug pagasunogon ang iyang mga tadyaw gamit ang mapaso nga puthaw nga mga pako, samtang nag-ingon:

'Tan-awa nato kon moanhi si Kristo aron motabang kanimo.'

Apan taliwala sa mga pag-antos, gitawag sa santo ang ngalan sa Ginoo nga iyang Dios, giyamakan ang mga diyos sa pagano, ug sa iyang mga pulong gilamoy pag-ayo ang kasingkasing sa tigpahirak kay sa paglamoy sa tigpahirak sa lawas sa santo pinaagi sa iyang mga pika.

Unya gipaling ni Dionysius ang iyang kasuko batok sa mga sulugoon nga nagpahirap sa santo, ug gisaway sila tungod kay dili nila mapahilom bisan usa ka tawo nga nagpasipala batok sa ilang mga dios. Ang mga sulugoon, nga nasuko kaayo, gikagat sa nawong sa santo gamit ang puthaw nga mga kuko ug gipahawa ang iyang mga ngipon; apan bisan pa niini, wala gihapon mapahilom ang mga ngabil nga nagasulti sa Dios, nga nag-angkon kang Cristo ug nagdaot sa mga diyos-diyosan nga walay kalag. Unya gisiga nila ang kalayo sa ilawom sa balaang martir ug gibutang siya sa nagdilaab nga uling; apan mitakbo siya ibabaw niini sama sa paglakaw sa matahum nga mga bulak, naglipay sa mga pag-antos ug andam motugot sa labing dako ug labing masakit nga mga paghiganti alang kang Kristo. Pagkahuman niana, gisugo sa taga-pahirap nga ibalik siya sa bilanggoan, samtang si San Trofim gidala aron pahirapan. Gibitay siya; gisugdan nila og gisi-gisi ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, gibuksan pag-usab ang iyang mga daang samad, ug dayon gikuskos nila ang iyang mga mata gamit ang mapaso nga mga baras. Bisan pa sa ingon nga pag-antos, ang santo nagpasalamat kang Kristo, ug pagkahuman niini gibalik siya pag-usab sa bilanggoan.

[6282] Si Castor ug Pollux, sumala sa pagtuo sa mga Griyego ug Romano, mao ang mga anak ni Zeus (nga nailhan usab nga Dia), ang magmamando sa kalangitan ug labawng diyos; busa gitawag sila nga Dioscuri. Sumala niining mga pagtuo, pagkahuman sa kamatayon mabuhi sila sulod sa usa ka adlaw ug unya mamatay pag-usab, nga susama sa mga diyos sa kahayag sa Loponian. Sa samang panahon, gipasidunggan usab sila isip mga patron sa estado. Gipahigayon ang espesyal nga mga pista alang sa ilang dungog, nga nailhan nga 'Dioscuri' (gikan sa ilang ngalan), ingon man usab ang 'Anakiai' (mga pista sa mga magmamando ug soberano, tungod kay gitawag si Castor ug Pollux sa ingon sa ubang rehiyon).

Nangonsulta si Dionysius sa iyang mga kortesano kung unsang kamatayon ang iyang ipahamtang kang Trofimus ug Dorimedon, tungod kay wala sila mahadlok sa bisan unsang matang sa pagpanakit, ug nakahukom siya nga ipahaboy ang mga martir sa mga hayop. Alang niini, gisugo sa torturer nga andamon ang mga gutom nga hayop ug ipahigayon ang usa ka pampublikong pasundayag. Sa pag-abot sa adlaw nga itaktak ang mga santo sa mga hayop, miadto si Dionysius sa pasundayag uban sa tanan niyang mga magtatambag ug mga sulugoon, ug daghang katawo ang nagtigum. Gidala ang mga balaan nga martir nga sila Trophimus ug Dorimedon gikan sa bilanggoan nga hubad ug natabonan sa mga samad, nga ang tibuok nilang lawas daw usa ka padayon nga ulat. Sa dihang gibutang na ang mga santo sa arena nga gituyo para sa pangayam sa mga hayop, gipahimutang kanila ang usa ka oso nga babaye; midagan kini kanila uban sa kasuko, apan sa diha nga nakaduol na kini, nahimong malumo dayon kini. Si Santo Dorimedon, nga nagtinguha nga *'makagawas* sa lawas ug *makauban kang Cristo'* (Filip. 1:23) sa labing dali, gikuptan ang oso nga babaye sa dalunggan ug gipukaw kini, aron sa mas paspas nga pagkapikas-kapikas kaniya; apan ang oso nga babaye, daw nahuya, mipanaug sa ulo ug giliko kini palayo kaniya. Unya ang taga-pahirap nasuko pa gayud kaysa sa hayop mismo ug, sa dihang nakita niyang wala'y kadaut ang mga santo gikan sa oso nga babaye, gipagawas niya ang usa ka leopardo batok kanila; apan kini usab gilinis ang ilang mga tiil sama sa iro. Sunod, gipagawas ang usa ka leon; bisan pa, kining hayop, sama sa uban nga miuna niini, nahimong malumo sama sa kordero. Misuko pag-ayo ang taga-pahirap sa tigbantay sa mga hayop ug gipahadlok siya og kamatayon kon dili niya mapukaw ang mga hayop aron kan-on kining duha ka Kristohanon; apan sa dihang gisugdan sa tigbantay ang pagpukaw sa leon, nilukso ang leon kaniya ug gipikas-pikas siya. Ang tanan nga naa didto, sa pagkakita sa maong milagro, napuno sa kahadlok ug nakaila sa gahum sa tinuod nga Dios ug atong Manluluwas. Ang walay balaod nga tortyurero ra ang wala mosugot niini, apan mas nalunod pa gyud siya sa kangitngit sa iyang kabuang, nagpasipala kang Kristo ug nagtawag sa Iyang mga sulugoon nga mga salamangkero. Gisugo niya dayon nga putlon sa espada ang ulo sa mga santo. Mao ni ang katapusan sa pag-antos sa mga Santo Trophimus ug Dorimedon, nga namatay sa espada human sa daghang mabangis nga pag-antos; ug, pagkahiusa nila kang Santo Savvatius sa walay katapusan nga kinabuhi, karon nagalipay sila uban sa mga Anghel, nga naghimaya sa Balaang Trinidad, – ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, gidayeg sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 8:

O Dios, gidayeg sa Trinidad, himoa nga himayaon ang tulo ka martir, sila Trophimus, Savvatius ug Dorimedon: kay tungod sa ilang pagtuo Kaniya, ilang napukan ang kaaway. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, kaluy-i kami.

Kontakion, tono 8:

Ingon nga basihanan sa mga martir ug kumpirmasyon sa pagkamatinud-anon, gipasidunggan ug gihimaya sa Simbahan ang imong nagdala-sa-sidlak nga pag-antos, kanunayng gidayeg nga bulahan nga martir, ang maisug ug maalamon, himayaong Trophimus: kauban nila nga nag-antos uban kanimo, hangyoa ang paghinlo alang sa mga nag-awit mahitungod kanimo, kay ikaw dili mapildi.

Ang Pag-antos ni San Zosima nga Eremita, Balaang Martir

Gisaulog sa ika-19 sa Septyembre

Sa usa ka higayon, si Dometian, ang gobernador sa Cilicia, mibyahe uban sa iyang mga sulugoon aron mangayam ug nilatas sa daghang disyerto, bungtod, ug bukid, nagdakop ug nagdakop sa mga buangis nga hayop. Ug tan-awa, sa usa ka dapit nakakita siya ug daghang mga hayop, diin taliwala niini naglakaw ug nakig-istorya ang usa ka tigulang nga lalaki kanila sama sa pagka-tawo. Midagsa ang mga mangangayam paingon kanila, ug sa dihang nakalagpot ang mga hayop, gidakop nila ang tigulang ug gidala siya sa atubangan sa prinsipe, nga nagtuo nga usa siya ka salamangkero nga nagbuhat og mahika sa disyerto.

Gipangutana nila siya kinsa siya ug unsa ang iyang ngalan.

Mitubag ang santo:

'Kristiyano ako; ang akong ngalan mao si Zosima.'

Gaposan dayon siya ug gidala sa siyudad aron atubangon ang paglitis. Didto, gisugdan siya sa prinsipe og pangutana bahin sa mahika ug salamangka: giunsa niya pag-salamangka sa mga hayop aron makapuyo siya uban kanila nga walay kadaut ug makig-istorya kanila sama sa mga tawo?

Mitubag si Zosima:

'Dili ko nagpuyo sa disyerto aron sa salamangka; apan, ingon usa ka Kristohanon, dili ko makapuyo sa siyudad uban sa mga dili motuo – mao nga miadto ko sa disyerto, mas gipili nako nga kauban ang mga hayop kaysa sa dautang mga tawo – mga kaaway sa akong Ginoong Hesukristo. Gikuha nako nga modelo ang kinabuhi sa ubang mga Kristohanon—ang mga balaang amahan nga mibulag sa kalibutan ug nagpuyo sa kamingawan—naningkamot usab ko nga sundon sila kutob sa akong makaya. Apan ang Dios, nga nakahibalo sa mga nag-alagad kaniya ug nag-atiman kanila, sa iyang kalooy ug pagkamaayo, giandam ang mga mabangis nga hayop aron kini mahimong malumo alang sa akong kahupayan – busa nagpuyo ko uban kanila, naglipay sa Ginoo ug nagbutang sa tanan nakong paglaum kaniya.

Niini miingon ang prinsipe kaniya:

'Busa ikaw, daotan nga tigulang, ginahadlok ka ba sa Nasareño? Maayo. Busa moadto ako sa Nazaret ug didto pagahirason tika sa malupit nga paagi, aron ikaw mosalikway sa Nasareño o mawala ang imong kinabuhi sa makalilisang nga pag-antos; ug, sa samang higayon, aron ang mga Nasareño, sa diha nga makakita sa imong pag-antos, mahadlok.'

Ug busa, una niyang gipadala si San Zosimus paingon sa Nazaret nga nakadena, ug unya siya mismo ang mibyahe didto. Pagkahuman niyang mipili og takna para sa paglitis, gisugo ni Dometian nga dad-on si Zosimus sa iyang atubangan ug gipangutana siya:

'Isulti kanako ang imong salamangka: giunsa nimo pag-salamangka sa mga hayop?'

Sa tubag niini, giangkon ni Zosima nga siya usa ka Kristohanon.

Unya gisugo sa prinsipe nga ibitay siya nga nakalukop, ibitay sa iyang liog ang usa ka dakong bato, ug hikason siya gamit ang puthaw nga mga kuko.

Pagkahuman niini, nangutana siya pag-usab:

'Istorya na ba nimo kanamo ang imong salamangka?'

Niini mitubag si Zosima:

'Kristo, akong Dios – Siya ang nagpadala sa mga hayop aron pahupayon ko sa disyerto.'

Miingon ang prinsipe kaniya:

'Kung mosunod ang mga hayop sa imong Dios, sugoa ang usa kanila nga moanha dinhi: unya kami tanan modawat sa imong pagtuo.'

Si Zosima, nga nagtindog sa iyang matarong nga mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo.

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios!' ingon niya, 'paminawa ako, imong alagad; padal-a dinhi ang usa ka leon aron mag-alagad kanako.'

Ug kalit lang misulod sa siyudad ang usa ka makalilisang nga leon – ug ang tanan, sa pagkakita niini, milayas sa kahadlok. Apan ang leon miduol kang Zosima ug gisapnan ang bato nga nakabugkos sa iyang liog.

Unya ang prinsipe misugod sa pagpakisayud sa santo:

'Zosima! Pahumoka ang hayop, ug among buhian ka.'

Gisugo ni Zosima ang hayop nga mahinay, ug gisugo sa prinsipe ang santo nga buhian ug buot niya siyang ipadala sa tsar. Apan gihatag ni Zosima ang iyang espiritu sa Dios[6283] . Gilubong sa mga Kristohanon ang lawas

---

[6283] Ang pagkamartir ni San Zosima nagsugod pa sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo, sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador nga si Diocletian. Ang paghinumdom kang San Zosima nga Eremita gisaulog usab sa ika-4 sa Enero kauban si San Atanasius nga Komentador (ang tigbantay sa mga priso nga nagtala kanila), nga sa dihang nakakita kang Zosima nga wala'y kadaut human sa makalilisang nga mga pag-antos, mituo kang Kristo ug, human sa usa ka kinabuhi nga matinud-anong pag-ampo, iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo sa kamingawan. Sumala sa mga hagiograpikal nga talaan, nga gipakompleto ni San Demetrio sa Rostov, si San Zosima wala namatay tungod sa mga pag-antos nga gihimo kaniya ni Dometian, kondili malinawong gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo didto sa kamingawan, kauban si San Atanasio, sa usa ka lungag sa bato.

sa santo uban ang dungog, naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, nga gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaan ug Matarong nga Prinsipe Theodore, ang Tagahimo sa mga Katingalahan sa Smolensk ug Yaroslavl, ug sa iyang mga anak nga sila David ug Constantine

Gisaulog kada 19 sa Septyembre

Ang balaan ug bulahan nga Prinsipe Theodore, nga nailhan nga 'ang Itom', mao ang anak sa Prinsipe Rostislav Mstislavich sa Smolensk ug siya usa ka ikasiyam ka henerasyon nga kaliwatan ni San Vladimir, Prinsipe nga Katumbas sa mga Apostoles[6284] . Si Theodore adunay duha ka igsoon nga lalaki, sila Gleb ug Michael, nga sa pagkamatay sa ilang amahan, nagpahimulos kaniya pinaagi sa paghatag lamang kaniya sa lungsod sa Mozhaisk isip iyang gipanag-iya[6285] . Bisan pa niini, wala siya magbinuatan kanila og dautan ug mapailubon siyang nagdumala niining gipanag-iya. Tungod sa ingon nga pagkamaabiabihon, gisalig siya sa Dios sa pagdumala sa maanindot nga siyudad sa Yaroslavl. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi: sa Yaroslavl nagpuyo si Prinsesa Ksenia, asawa ni Prinsipe Vasily sa Rostov, nga adunay usa ka anak nga babaye. Ang debotong Prinsipe Teodoro gipangasaw-an kining anak nga babaye sa Prinsipe sa Rostov, diin sa ulahi sila adunay usa ka anak nga lalaki, si Michael, ug usa ka anak nga babaye, ug gihatagan siya sa siyudad sa Yaroslavl[6286] . Ug sa pagkamatay sa iyang igsoon nga si Michael, napanunod usab niya ang prinsipalidad sa Smolensk[6287] .

Ang Prinsipe Theodore nagpuyo og usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga kinabuhi sa Yaroslavl, kay sukad pagkabatan-on pa siya nahigugma na kang Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan. Gitagad kaayo niya ang mga pari ug monghe ug naghatag og limos sa mga kabus. Ingon usa ka maisugong mandirigma ni Kristo, gipalipay niya ang Iyang Ginoo sa tanang butang ug gilikayan ang tanang dautan.

Niadtong mga adlaw, sa dihang bug-at kaayo ang gapus sa mga Tatar sa yutang Ruso, naandan sa mga prinsipe sa Ruso ang pagbiyahe paingon sa Horde aron makita ang Khan, aron mapamatud-an ang ilang kahimtang isip prinsipe. Sa usa ka higayon, sa dihang ang pipila ka mga prinsipe mibyahe paingon sa Horde, misunod kanila ang Balaan nga Prinsipe Teodoro sa Yaroslavl, nagdala og daghang mga gasa para kang Khan ug sa iyang konsort[6288] . Sa Horde, siya gidayeg kaayo ug misilbi sa korte sa Khan isip pinalabi, nga gihatagan og dakong dungog. Ang iyang pagka-guwapo ug pagka-intilektwal nakapahimuot kaayo sa asawa sa Khan, nga gusto niya

---

[6284] Ang tukmang tuig sa pagkahimugso sa balaan ug matarong nga Prinsipe Theodore dili matino, apan walay duhaduha nga kini tali sa 1240 ug 1245. – Sumala sa salaysay sa iyang biyograpo (ang hieromonk Anthony, sa ikaduhang tunga sa ika-15 nga siglo), sukad pagkabata gipadako siya sa pagkamatinud-anon ug gitudloan sa mga doktrinang langitnon, nga nagpuno sa iyang kasingkasing sa gugma, sama sa ngabil nga napabugnawan sa putli nga tubig; bisan pagkabata pa lang, iyang gilikayan ang mga dula ug batasan sa mga bata, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon labaw sa tanan sa pagbasa sa mga balaan nga basahon ug sa pagpadayon sa pagkabalaan sa kalag ug lawas.

[6285] Ang Mozhaisk (karon usa ka gamay nga lungsod sa distrito sa Moscow Governorate) niadtong panahona usa pa ka batan-on, pobre, ug halos walay tawo nga lungsod nga adunay gamay nga palibot ug mga kasikbit nga baryo. Apan gidawat ni Teodoro ang iyang kapalaran, sumala sa mga pulong sa awtor sa iyang hagiograpiya, nga walay reklamo, nga naghunahuna labaw sa tanan sa pag-angkon sa usa ka bahandi nga dili makawat, dili malaglag, ug walay katapusan. Sa dili madugay, kini nga maalamon ug buotan nga prinsipe nakahimo sa pagpadaghan sa katawhan ug pagpalambo sa iyang prinsipalidad, ug nakadawat sa matinahuron nga gugma sa mga tawo.

[6286] Ang Yaroslavl nahimutang sa panagtagbo sa Suba sa Kotorosl ug sa Volga, 244 ka versts gikan sa Moscow; kini usa sa labing karaang siyudad sa Rusya; sa sinugdan kini nasakop sa awtoridad sa Rostov, apan sa ulahi gipangulohan sa kaugalingong mga prinsipe. – Si San Teodoro nagminyo kang Prinsesa Maria Vasilyevna sa Rostov mga tuig 1267 ug sa samang higayon gidumala niya ang Prinsipalidad sa Yaroslavl.

[6287] Nahitabo kini niadtong 1279. Apan, ang debotong Prinsipe Theodore mismo wala nagpuyo sa Smolensk ug naggunit lang sa titulo nga Prinsipe sa Smolensk, bisan pa man sa pipila ka panahon nagpadala siya og mga sulat didto, naghusay sa nagkalain-laing kaso sa balaod ug nag-atiman sa kaayohan sa mga tawo sa Smolensk isip ilang prinsipe; sa dili madugay iyang gihatag ang Smolensk sa iyang pag-umangkon nga si Alexander Glebovich.

[6288] Ang pagbiyahe ni Prinsipe Theodore paingon sa Horde gihimo usab tungod sa ubang mga rason: si Mengu-Temir, Khan sa Golden Horde, mitawag kang Theodore—uban sa ubang mga prinsipe nga Ruso—aron pahimungtan ang mga Yassian ug ang mga Kamskaya Bulgar, nga dili mosugot nga mobayad og buhis sa mga Tatar. Ang prinsipe nagpuyo sulod sa hapit tulo ka tuig sa Horde sa korte sa Khan.

nga ihatag ang iyang anak nga babaye kaniya. Apan gisultihan niya siya nga aduna siyay asawa sa Yaroslavl, ug wala siya motugot sa iyang hangyo.

Pagkahuman niyang nangayo ug nakadawat sa pagtugot sa Khan nga magdumala sa Yaroslavl, mibiya si Banal nga Theodore sa Horde ug mibalik sa iyang panimalay. Sa pag-abot niya sa Yaroslavl, nahibaloan niya nga namatay na ang iyang asawa, si . Gusto niya mosulod sa siyudad diin nagpuyo ang iyang anak nga si Michael ug ang iyang biyenan; apan ang mga boyar ug ang iyang biyenan wala siya pasudla ug misugod sa pagsulti og walay pulos bahin kaniya: 'Dili kini ang among batasan,' ingon nila, 'ang modawat isip among prinsipe sa usa ka tawo nga gikan sa lain nga nasud; igo na kanamo nga anaa kanato ang manunod ni Theodor, si Michael, isip among prinsipi.' Mibiyahe pag-usab si San Teodoro paingon sa Odra ug nangayo sa Khan nga ibalik kaniya ang Prinsipalidad sa Yaroslavl. Nagpadala ang Khan og hugot nga sugo sa mga tawo sa Yaroslavl nga dawaton ang ilang prinsipi, apan wala sila mosunod niini nga sugo ug mapugos silang misalikway kang Theodor. Samtang nagpuyo ang balaan nga prinsipe sa Horde isip bisita sa Khan, ang asawa sa Khan usab misugyot pag-usab sa iyang bana nga ihatag nila ang ilang anak nga babaye sa kaminyoon kang Theodore. Apan ang Khan misalikway niini sulod sa dugay nga panahon, nga miingon nga dili angay ihatag ang anak nga babaye sa Khan sa kaminyoon ngadto sa usa ka vasalo, ug labi na gayud ngadto sa usa nga lain ang pagtuo. Dayon gipadayag sa asawa sa Khan sa iyang bana ang iyang tinguha nga dawaton sa ilang anak nga babaye ang Kristohanong pagtuo, mabunyagan, ug pagkahuman pakaslan si Theodore. Mitugot ang Khan[6289] . Ang anak nga babaye sa Khan gibunyagan ug pagkahuman gipangasaw-an sa Prinsipe sa Yaroslavl. Gihatagan siya og ngalan nga Anna sa iyang bunyag. Human niini nga kaminyoon, mas nahigugma pa gayud ang khan kang San Teodoro. Kanunay niya siyang gipahimutang sa iyang kaugalingong lamisa, gisul-oban siya adlaw-adlaw sa korona sa khan, gisul-oban siya sa iyang kaugalingong purpura nga kapa, gitukoran siya og usa ka maanindot nga palasyo, ug gipalibotan siya sa himaya ug bahandi[6290] . Apan taliwala sa tanang kadungganan, ang kasingkasing sa bulahan nga prinsipe wala mapahitas-on, ni ang himaya sa kalibutan nakapaling kaniya gikan sa gugma ni Cristo; ug siya nagmalampuson pag-ayo sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo. Samtang nagpuyo pa siya sa Horde, natawo ang iyang anak nga lalaki nga ginganlan og David sa iyang balaan nga pagbunyag. Unya natawo ang ikaduhang anak nga lalaki nga ginganlan og Constantine sa iyang balaan nga pagbunyag.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot ang mga sugo gikan sa Rusya nga nagdala sa balita nga namatay ang iyang anak nga si Michael sa Yaroslavl. Nangayo dayon ang Prinsipe sa Khan nga tugutan siya nga mobalik sa yutang Ruso uban sa Prinsesa ug sa ilang mga anak. Gitagaan siya sa Khan og pagtugot uban sa dakong dungog, gisul-oban siya og korona sa ulo, ug gipahimaya siya sa dakong prinsipalidad sa Yaroslavl. Ang balaan nga prinsipe miabot sa Yaroslavl uban sa dakong dungog; kauban niya ang daghang Tatar nga mga maharlika gikan sa korte sa khan, nga iyang gipabalik sa Horde pagkahuman sa pipila ka panahon uban sa mga dungog.

Si Balaang Prinsipe Teodoro nagdumala sa iyang siyudad sa Yaroslavl nga matinud-anon ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios hangtod sa iyang tigulang nga edad[6291] . Sa dihang siya nagkasakit ug nabati nga kini nga sakit dili na maayong mausab, iyang gitawag ang iyang asawa, ang prinsesa, ug ang iyang mga anak ngadto sa iyang kiliran ug gisugo sila nga magpabilin sa gugma ug kalinaw[6292] . Gisugo niya dayon nga dad-on siya sa

---

[6289] Ang Khan mismo ang nangayo sa Patriarka sa Constantinople og pagtugot alang niining kaminyoon ug nagpadala og usa ka embahada alang niini nga katuyoan, nga gipangulohan ni Obispo Theognostus sa Sarai; gitugotan sa Patriarka ang pagtugot sa kondisyon nga ang anak nga babaye sa Khan mobalhin sa Kristohanong pagtuo.

[6290] Niining higayona, gihatagan sa Khan ang iyang manugang ug anak nga babaye og daghang mga lungsod alang sa ilang pag-atiman: Chernihiv, Bulgary, Kumany, Korsun, Arsk, Kazan ug uban pa – nga miabot sa kinatibuk-an nga 36 ka lungsod. Gipangayo ni Prinsipe Theodore ang pagtugot sa Khan aron pagtukod og daghang simbahan sulod sa Horde, gibuhat niya ang tanan sa iyang gahum aron ipakaylap ang Kristiyanismo, ug gipanalipdan ang mga klero.

[6291] Si San Teodoro nagdumala sa prinsipalidad nga malumo, maalamon, ug patas, misuporta sa mga gipanglutos, mga balo, ug mga ulila, ug nagpakita og kaluoy sa mga kabus ug walay-puy-anan. Ang mga kronika labi nga nagpunting sa iyang matinud-anon ug mapainubuson nga pagka-matuod, sa iyang hugot nga pagpuasa ug pag-ampo, sa iyang bug-at nga mga paningkamot ug pag-atiman sa pagtukod sa mga simbahan ug sa kahimayaan sa simbahan, ingon man sa iyang pagrespeto sa mga obispo ug pari – nga gisundan sa iyang mga matinud-anon nga anak: Si David ug Constantine, diin ang batan-on sa ulahi namatay nga wala pa magminyo, samtang ang magulang nagdumala sa Prinsipalidad sa Yaroslavl sa malinawon sulod sa 23 ka tuig.

[6292] Ang katapusang testamento ni San Teodoro, ang Bulahan nga Prinsipe, lawom kaayo ug makapadasig. Gipakita kini sa tibuok sa usa ka karaang ikon sa Spassky Monasteryo (ang paborito niyang monasteryo ug sa iyang pamilya, nga gitukod sa iyang debotong asawa nga

monasteryo, diin, uban sa dakong kalipay, gidawat niya ang monastikong habol gikan sa abbot; ug sa tibuok adlaw naglipay siya ug nagpasalamat sa Diyos tungod kay gihatagan siya niini nga gasa, nga dugay nang gipangandoy sa iyang kalag. Sa wala pa siya mamatay, gipadayag niya ang tinguha nga madawat ang eskema; pagkahuman niini, pagkahuman niya pagpasaylo sa tanan ug pagpangayo og pasaylo gikan sa tanan, gihimo niya ang tanda sa krus ug gisumite niya ang iyang kalag sa kamot sa Dios[6293] . Gilibingan siya uban sa dakong dungog sa Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo. Ang iyang balaan nga mga relikya hangtod karon nagpadayon sa paghimo og daghang mga milagro alang sa himaya ni Kristo Hesus, among Ginoo, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

Troparion, Tono 4:

Sukad pa sa inyong pagkabatan-on, O mga balaan, nga nagpabilin sa gugma ni Cristo, inyong gipreserbar uban sa kaisog ang Balaod ug ang pagkamatarong niini; busa, nga napuno sa mga katingalahang gasa, nagahatag kamo og mga panambal, Teodoro, David ug Constantino. Mangaliya kamo kang Cristo nga among Dios alang sa mga nagpasidungog kaninyo uban sa pagtuo, aron maluwas ang among mga kalag.

Troparion alang sa pagbalhin sa mga relikya sa mga balaan, tono 8:

Sama sa hayag nga mga bitoon nga misidlak sukad sa inyong pagkabatan-on, inyong gipahayag ang kasingkasing sa mga matinud-anon pinaagi sa pagbalhin sa inyong bililhon nga mga relikya; sa unod nagpakita kamo sama sa mga anghel dinhi sa yuta; pinaagi sa inyong asetikismo gitanum kamo sama sa mga kahoy sa daplin sa tubig sa pagpugong sa kaugalingon, gipainom sa suba sa inyong mga luha, ug gihugas aron limpyo gikan sa kahugawan: tungod niini nahimo kamo nga puy-anan sa Espiritu Santo sa Dios, Teodoro, David ug Constantino. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Nagpakita kamo, labing masidlak nga mga suga, sa unod sama sa mga anghel; ug sama sa mga kahoy sa kinabuhi sa Paraiso, gipakaon sa pag-ayuno, pagbantay ug pagtuo, nagmalungtaron kamo, nga nakadawat og langitnong grasya pinaagi sa inyong mga pag-ampo: Nagpamatuod kamo nga mga gamhanang mananambal, ginatambal ninyo ang masakiton nga mga kalag sa mga nagapanalipod uban sa pagtuo sa dapit sa inyong mga relikya, O katingalahang mga tigbuhat sa milagro, Theodore, David ug Constantine. Pag-ampo kamo kang Kristo nga among Dios aron Iya nga ipagawas sa sala ang mga nagatahud sa inyong handumanan uban sa pagtuo ug gugma.

---

si Anna); sa ikon, gipakita si San Teodoro nga tibuok lawas nga nagsul-ob og monastikong bisti, gilibotan sa iyang mga anak nga lalaki, nagkupot og makina sa iyang wala nga kamot.

[6293] Kaniadtong 19 sa Septyembre 1299. Si Prinsipe David, anak ug manunod ni Balaang Prinsipe Theodore, namatay niadtong 1321, samtang ang tuig sa kamatayon ni Prinsipe Constantine wala narekord sa mga kronika. Sumala sa ilang gipadayag nga tinguha samtang buhi pa, gibutang ang ilang mga lawas sa kilid sa lubnganan sa ilang amahan, sa crypta ilawom sa mga arko sa simbahan, dili sa yuta kondili ibabaw niini sa mga lubnganan. Ang pagdiskubre sa dili madaut nga mga relikya sa balaan ug matarong nga mga Prinsipe sa Yaroslavl—si Theodore, si David ug si Constantine—nga gisundan ug kauban sa daghang katingalahang pagka-ayo, nahitabo hapit 200 ka tuig pagkahuman, niadtong 1467. Niadtong 1658, gibalhin ang ilang mga relikya, nga hinungdan sa pagtukod sa usa ka lokal nga pista niadtong Hunyo 13. Niadtong 1704, si San Dimitri, Metropolitan sa Rostov, nagpabuhat og usa ka reliquaryo nga cypress para sa balaang relikya sa mga tagahimo og milagro sa Yaroslavl, diin iyang gibalhin ang mga relikya niadtong Hunyo 22, ug gitukod nga kini nga adlaw pagasaulogon hangtod sa walay katapusan. Sunod, ang reliquaryo nga cypress nga naglangkob sa balaan nga relikya sa mga santo gibutang sa sulod sa bag-ong pilak nga reliquaryo, ug sa samang higayon ang balaan nga relikya gibalhin ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan nga gihalad sa Balaang mga Manggagahum sa Milagro sa Yaroslavl, Prinsipe Theodore, David ug Constantine, diin nagpabilin gihapon kini hangtod karon duol sa wala nga koro.

3 Oktubre

20 Setyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Eustatyo Plakidas, ang Dakong Martir, uban sa iyang asawa ug mga anak

Gisaulog niadtong 20 Septyembre

Sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan[6294] , nagpuyo sa Roma ang usa ka gobernador nga ginganlan og Plakidas[6295] . Siya gikan sa maharlikang kaliwatan ug adunay dakong bahandi. Ang iyang kaisog sa gubat bantog kaayo nga ang ngalan mismo ni Plakidas nakapahadlok sa kasingkasing sa iyang mga kaaway. Bisan pa sa panahon nga si Emperador Tito nagpakig-away sa yuta sa Judea[6296] , si Plakida usa ka talagsaong Romanong kumander ug nagpakita sa iyang kaugalingon sa matag gubat pinaagi sa iyang walay kahadlok nga kaisog.

Sa aspeto sa iyang pagtuo, si Plakida usa ka mananamba sa mga diyus-diyosan, apan sa iyang kinabuhi nagbuhat siya og daghang maayong Kristohanong buhat: gipakaon niya ang mga gutom, gipangbisti ang mga hubad, gitabangan ang mga nanginahanglan, ug gipagawas ang daghan gikan sa mga gapus ug sa prisohan sa . Nalipay gayud siya sa pagtabang sa bisan kinsa nga naa sa kalisdanan o kaguol, ug mas nalipay pa siya niini kaysa sa iyang himayaong kadaugan batok sa iyang mga kaaway. Sama ni Cornelio kaniadto, nga gisaysay sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 10:1–48), Nakab-ot na ni Plakidas ang hingpit nga pagkahingpit sa matag maayong buhat, apan wala pa siya magpanag-iya sa balaan nga pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo—ang pagtuo nga kung wala kini, patay ang tanang maayong buhat (Santiago 2:17). Si Plakidas adunay asawa nga sama ka-binuotan kaniya, ug duha ka anak nga lalaki. Si Plakidas buotan kaayo ug maloloy-on sa tanan; ang iyang gikulang lang mao ang kahibalo sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga bisan wala pa niya mailhi, gihatagan na niya og dungog pinaagi sa iyang mga maayong buhat. Apan ang maloloy-on ug mapinanggaon nga Ginoo nagtinguha sa kaluwasan sa tanan ug nagatan-aw nga paborable sa mga nagabuhat sa maayo: *'Sa matag nasud, bisan kinsa ang nagahadlok kaniya ug nagabuhat sa matarong, dawaton niya'* (Buhat 10:35). Wala usab niya gisalikway kining matinahuron nga tawo; wala niya gitugotan nga malaglag sa kangitngit sa idolatrikong limbong, kondili Siya mismo ang mipadayag kaniya sa dalan paingon sa kaluwasan.

Usa ka adlaw, si Plakidas, sumala sa iyang batasan, mibiyahe aron mangayam uban sa iyang mga sundalo ug mga sulugoon. Pagkita niya sa usa ka kawan sa mga usa, iyang gipahimutang ang iyang mga kabalyero ug gisugdan ang pagdakop. Dali ra niya nabantayan nga ang usa kanila, ang pinakadako sa tanan, nakabulag gikan sa kawan. Gibilin ang iyang mga mandirigma, si Plakida, uban sa pipila ka kauban, misunod sa usa ngadto sa disyerto. Ang mga kauban ni Plakida dali ra napul-an ug nabilin sila sa luyo kaayo. Si Plakida, bisan pa, tungod kay mas kusgan ug mas paspas ang iyang kabayo, nagpadayon sa pagdakop nga nag-inusara hangtod nga misaka ang usa sa usa ka hataas nga bangin. Mihunong si Plakida sa tiilan sa bangin ug, samtang nagtutok sa usa, misugod siya sa pagpamalandong kung giunsa niya kini madakpan. Niadtong takna, ang Labaw nga Maloloy-on nga Dios—nga nagadala sa mga tawo ngadto sa kaluwasan pinaagi sa nagkalain-laing paagi ug nagagiya kanila sa dalan sa kamatuoran pinaagi sa mga kapalaran nga Siya ra ang nakahibalo—gikuptan ang mangangayam mismo, nagpakita kang Plakida sama sa Iyang pagpakita kaniadto kang Apostol Pablo (Buhat 9:3–6). Samtang

---

[6294] Si Trajan usa sa labing maayong Emperador Romano: iyang gitagad pag-ayo ang kaayohan sa iyang katawhan, hingpit nga giusab ang administrasyon sa estado, gipalapdan ang utlanan sa imperyo pinaagi sa malampusong mga gubat, ug nagtukod og bag-ong mga siyudad. Bisan pa, gipanglutos usab niya ang mga Kristohanon.

[6295] Ang pagano nga ngalan ni San Eustatyo—o, mas tukma, 'Placidius' sumala sa paglitok sa Romano—nagagikan sa Latin nga pulong placidus, nga nagpasabot og 'hilom', 'malinaw-on', 'kalma', 'malumo' ug 'mapainubsanon'. Usa ka ngalan nga hingpit nga naghulagway sa hataas nga moralidad ni San Eustacio bisan pa sa wala pa siya mobalhin sa Kristiyanismo.

[6296] Titus – usa ka Romanong emperador, anak ug manunod ni Emperador Vespasian, naghari gikan sa 79 hangtod 81 AD. Sa panahon sa paghari sa iyang amahan, gipadala siya uban sa dakong hukbo ngadto sa Judea aron silotan ang mga Hudiyo nga misukol batok sa paghari sa Roma. Kini nga partikular nga gubat ang gitumong dinhi. Natapos ang gubat niadtong tuig 70 uban sa pagkaguba sa Jerusalem ug sa Templo ni Solomon.

nagpadayon siya sa pagtan-aw sa usa, nakakita si Plakida og nagdan-ag nga krus taliwala sa mga sungay niini, ug sa krus, ang hulagway sa Ginoong Jesu-Kristo nga gipako sa krus alang kanato. Natingala sa katingalahang panan-awon, kalit nga nakadungog ang gobernador og tingog nga miingon:

'Ngano man ginasukol Mo Ako, Plakida?'

Ug kauban niining banal nga tingog, gilukop dayon si Plakida sa kahadlok: nahulog siya gikan sa iyang kabayo, natagak siya sa yuta nga daw patay. Sa dihang hapit na siya nakabawi gikan sa iyang kahadlok, nangutana siya:

'Kinsa Ka, Ginoo, nga nagasulti kanako?'

Ug miingon ang Ginoo kaniya:

Ako si Hesukristo – ang Dios, nga nahimong tawo alang sa kaluwasan sa katawhan ug misagubang sa boluntaryong pag-antos ug kamatayon sa krus, Kinsa imong gihatagan og dungog nga wala nimo mabantayi. Ang imong mga maayong buhat ug daghang kalooy nakaabot sa Akong pagtagad, ug gusto Ko ikaw maluwas. Busa nagpakita Ako dinhi aron ikaw madala sa kahibalo Kanako ug aron ikaw mapahiusa sa Akong matinud-anong mga sulugoon. Kay dili Ko gusto nga ang usa ka tawo nga nagbuhat og matarong nga mga buhat mapukan sa mga bitag sa kaaway.

Mibangon gikan sa yuta ug wala'y nakita nga bisan kinsa sa iyang atubangan, miingon si Plakida:

'Karon nagtuo na ako, O Ginoo, nga Ikaw mao ang Dios sa langit ug sa yuta, ang Magbubuhat sa tanang binuhat. Sukad karon, Ikaw ra ang akong pagasimba, ug wala nay lain Dios nga akong mailhi gawas Kanimo. Ginoo, ako naghangyo Kanimo, tudloi ako unsa ang angay nakong buhaton.'

Ug usab nakadungog siya og tingog:

'Adto sa usa ka Kristohanong pari, pabunyaga siya kanimo, ug siya ang maggiya kanimo paingon sa kaluwasan.'

Napuno sa kalipay ug lawom nga pagbati, si Plakida nahulog sa yuta nga nagahilak ug miyuko sa atubangan sa Ginoo, nga nagpasidungog kaniya sa Iyang pagpakita. Nasubo siya nga hangtod niadto wala niya mailhi ang kamatuoran o nakaila sa tinuod nga Dios, ug sa samang higayon naglipay ang iyang espiritu nga gihatagan siya og ingon nga grasya, nga nagpadayag sa kamatuoran kaniya ug nagtultol kaniya sa husto nga dalan. Pag-uli niya sa kabayo, mibalik siya sa iyang mga kauban, apan gitago niya ang iyang dakong kalipay ug wala niya isulti bisan kinsa ang nahitabo kaniya. Pagbalik niya sa balay gikan sa pagpangayam, gitawag niya ang iyang asawa sa kilid ug sa pribado gisultihan siya sa tanan niyang nakita ug nadungog. Ang iyang asawa, sa baylo, miingon kaniya:

'Gabii, nadungog nako ang usa ka tawo nga miingon niini nga mga pulong kanako: "Ikaw, ang imong bana ug ang imong mga anak nga lalaki moanha kanako ugma ug mailhan ninyo ako, si Jesus Cristo, ang tinuod nga Dios, nga nagpadala og kaluwasan sa mga nagahigugma kanako."' 'Busa, ayaw nato paglangan; buhaton nato dayon ang gisugo kanato.'

Miabot ang gabii. Nagpadala si Plakida og mga tawo aron pangitaon kung asa nagpuyo ang usa ka Kristohanong pari. Pagkahibalo niya kung asa ang balay sa pari, gidala ni Plakida ang iyang asawa, mga anak, ug pipila sa iyang matinud-anong mga sulugoon, ug mibyahe sila aron makita ang pari nga ginganlan og Juan. Pag-abot nila, gisaysay nila sa pari sa detalyado ang hitsura sa Ginoo ug nangayo sila og bunyag. Pagkahuman sa pagpaminaw kanila, gidayeg sa pari ang Dios, nga nagpili sa mga makapahimuot kaniya bisan pa gikan sa mga pagano, ug pagkahuman kanila pagtudlo sa balaan nga pagtuo sa , gipadayag kanila ang tanang sugo sa Dios. Unya siya nag-ampo ug gibunyagan sila sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo. Ug sa ilang balaan nga pagbunyag gihatagan sila sa mosunod nga mga ngalan: si Plakides ginganlan og Eustathius, ang iyang asawa og Theopistia, ug ang ilang mga anak nga lalaki og Agapius ug Theopistus. Human sa ilang pagbunyag, gihatagan sila sa pari sa Balaang Misteryo ug gipahawa sila sa kalinaw, nga nag-ingon kanila:

'Hinaut nga ang Dios, nga nagpasiga kaninyo sa kahayag sa Iyang kahibalo ug nagtawag kaninyo ngadto sa panulondon sa walay katapusang kinabuhi, mag-uban kaninyo kanunay! Ug sa diha nga ikonsiderar kamo nga takus niadtong kinabuhi aron makita ninyo ang Dios atubangan sa atubangan, hinumdumi usab ako, ang inyong espirituhanong amahan.'

Busa, nga natawo pag-usab pinaagi sa balaan nga pagbunyag, mibalik sila sa ilang panimalay, nga napuno sa dili masukod nga kalipay. Ang grasya sa Diyos naghayag sa ilang mga kalag sa malumo nga kahayag ug napuno ang ilang mga kasingkasing sa ingon ka dakong kalipay nga daw sila anaa sa langit imbis nga sa yuta.

Sa sunod adlaw, si Eustathius, misakay sa iyang kabayo ug gidala ang pipila ka sulugoon, mibyahe, sama sa usa ka mangangayam, paingon sa mismong dapit diin nagpakita kaniya ang Ginoo, aron magpasalamat Kaniya sa Iyang walay sukod nga mga gasa. Pag-abot niya sa maong dapit, gipadala niya ang iyang mga sulugoon aron mangita og hayop. Samtang siya, pagkahuman nga mibaba sa kabayo, mihapa sa yuta ug uban sa mga luha, nag-ampo ug nagpasalamat sa Ginoo alang sa Iyang dili masukod nga kaluoy, nga Iyang gipili nga pasidan-an siya sa kahayag sa pagtuo. Sa iyang pag-ampo, iyang gisumite ang iyang kaugalingon sa Ginoo, nagpailalom sa tanang butang sa Iyang maayong ug hingpit nga kabubut-on ug nagpakilooy Kaniya nga, sa Iyang kaayo, Iya unta ipahimutang ang tanang butang alang sa iyang kaayohan, sumala sa Iyang kaugalingong paghibalo ug pagbuot. Ug didto siya nakadawat og pahibalo mahitungod sa mga pag-antos ug kasubo nga moabot kaniya.

'Eustathius,' miingon ang Ginoo kaniya, 'angay nimong ipakita pinaagi sa buhat ang imong pagtuo, ang imong matinud-anong paglaum, ug ang imong mainitong gugma kanako. Kining tanan gipadayag dili sa taliwala sa panandaliang bahandi ug walay pulos nga kalampusan, kondili sa kakabus ug sa mga pag-antos. Sama ni Job, kinahanglan nimong pag-antoson ang daghang kasubo ug daghang kalamidad, aron, human masulay sama sa bulawan sa pugon, mapamatud-an nimo nga takus ka kanako ug makadawat ka og korona gikan sa akong kamot.

'Mahitabo ang imong kabubut-on, O Ginoo,' tubag ni Eustathius, 'andam ko nga dawaton ang tanan gikan sa imong kamot uban ang pagpasalamat.' Nasayud ko nga maayo ug maloloy-on Ka, ug sama sa usa ka Amahan, nagasilot Ka tungod sa gugma; busa, dawaton ba nako ang akong pagasilot sama sa usa ka anak gikan sa imong maloloy-on nga mga kamot? Sa pagkatinuod, andam ako, ingon usa ka sulugoon, nga mag-antos nga may pagkamapailubon sa bisan unsang ipataw kanako, basta ang imong gamhanang tabang anaa kanako.

Ug usab nakadungog siya og tingog:

'Gusto ba nimo nga pag-antos kining mga pagsulay karon, o sa katapusang mga adlaw sa imong kinabuhi?'

'Ginoo,' miingon si Eustathius, 'kung dili gyud malikayan kining mga pagsulay, tugoti ko nga pag-antos karon niining mga kasakit; padal-a lang ang Imong tabang, aron dili ko mapildi sa dautan ug madala gikan sa Imong gugma.'

Miingon ang Ginoo kaniya:

'Pagkugi, Eustathius, kay ang Akong grasya anaa kanimo ug moprotektahan ka niini. Atubangon nimo ang lawom nga pagkaulaw, apan ako magpasidungog kanimo – ug dili lang ako magpasidungog kanimo sa langit sa atubangan sa akong mga Anghel, kondili ibalik usab nako ang imong dungog taliwala sa mga tawo: human sa daghang kasubo, padalhan tika pag-usab og kahupayan ug ibalik ang imong kaniadto nga ranggo. Apan, kinahanglan nga malipay ka dili sa panandaliang dungog, kondili sa kamatuoran nga ang imong ngalan nakasulat sa Basahon sa Kinabuhi nga Walay Katapusan.

Mao kini ang pakig-istorya ni San Eustatyo sa dili makita nga Ginoo, ug napuno sa grasya sa Diyos, nakadawat siya og mga pahibalo gikan kaniya. Naglipay sa espiritu ug nagdilaab sa gugma alang sa Diyos, mibalik siya sa iyang panimalay. Gisaysay ni Eustathius sa iyang birtuoso nga asawa ang tanan nga gipadayag kaniya sa Dios. Wala niya itago kaniya nga daghang mga pagsulay ug kasubo ang nagpaabot kanila, ug gihangyo niya siya nga batason kini nga may kaisog alang sa Ginoo, Kinsa magahimo niining mga kasubo nga mahimong walay katapusang kalipay ug pagmalipayon.

Sa pagpaminaw sa iyang bana, miingon kining maalamon nga babaye:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo; kita, mag-ampo kita Niya sa tibuok natong kasingkasing, nga hangyoon lamang nga hatagan kita Niya og pagkamapailubon.'

Ug nagsugod sila sa pagkinabuhi nga matinud-anon ug matinahuron, nagpahinungod sa pag-ayuno ug pag-ampo, nagahatag og limos sa mga kabus nga labi pang buotan kaysa kaniadto, ug naningkamot nga mas mapisan kaysa kaniadto aron hingpiton ang ilang kaugalingon sa tanang hiyas.

Paglabay sa mubo nga panahon, sumala sa kabubut-on sa Dios, ang sakit ug kamatayon misangko sa panimalay ni Eustathius. Namasakit ang tibuok niyang panimalay, ug sa dili madugay, halos tanan niyang mga sulugoon ug ang tanan niyang mga hayop namatay. Ug tungod kay ang mga nabilin buhi naghigda sa higdaanan, wala nay nakabantay sa bahandi ni Eustathius , ug gipanikas sa mga kawatan ang iyang panag-iya sa gabii. Sa dili

madugay, ang bantugan ug dato nga gobernador hapit nang mahimong kabus. Apan si Eustathius wala gyud malain niini, ni nahugno sa dili na mapapas nga kasubo: sa taliwala sa tanang mga pagsulay, wala siya makasala sa atubangan sa Dios, ug, tungod Niya, misulti sama ni Job:

'Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo mikuha; bulahan ang ngalan sa Ginoo!' (Job 1:21).

Ug gipahupay ni Eustathius ang iyang asawa, nga nag-awhag kaniya nga ayaw pagmasubo sa ilang nahitabo, samtang siya usab, gipahupay ang iyang bana; ug busa gisagubang nila ang ilang kasubo uban ang pagpasalamat sa Diyos, gisumite ang ilang kaugalingon hingpit sa Iyang kabubut-on ug nangkuha og kusog gikan sa ilang paglaum sa Iyang kaluoy. Sa pagkakita nga nawala na ang iyang bahandi, nagpasiya si Eustathius nga motago sa tanan niyang kaila sa layo nga yuta, ug didto, nga dili ipadayag ang iyang maharlikang pagkatawo ug hataas nga ranggo, magpuyo uban sa mga ordinaryong tawo sa pagpaubos ug pagka pobre. Naglaum siya nga, pinaagi sa pagkinabuhi sa ingon ana, makaserbisyo siya kang Kristo nga atong Ginoo—nga nahimong pobre ug nagpaubos alang sa atong kaluwasan—nga walay babag ug layo sa tsismis sa kalibutan. Gihisgutan kini ni Eustathius sa iyang asawa, ug pagkahuman niini, nagpasiya sila nga mobiya sa ilang panimalay niadtong gabii dayon. Busa, nga wala'y nahibalo sa ilang panimalay – pipila ra ang nabilin, ug masakiton pa gani – gidala nila ang ilang mga anak, giilisan ang ilang maayong sinina og baslak, ug mibiya sa ilang panimalay. Tungod kay gikan siya sa usa ka maharlikang pamilya, usa ka opisyal nga taas og ranggo, pinalangga sa hari ug girespeto sa tanan, dali ra kaayo unta nabawi ni Eustathius ang himaya, dungog, ug bahandi nga nawala kaniya; apan, tungod kay wala niya kini giisip nga importante, gibyaan niya ang tanan alang sa Dios ug gusto nga Siya ra ang iyang magbabaw. Nagpanago aron dili mailhan, si Eustathius nangalibang sa mga dili pamilyar nga lugar, nagpuyo uban sa labing yano ug walay pormalidad nga mga tawo. Busa, pagbiya niya sa iyang maluho nga mga palasyo, kining sumusunod kang Kristo nangalibang nga walay puloy-anan bisan asa. Dali ra nakahibalo ang hari ug ang tanang maharlika nga ang ilang pinalanggang gobernador nga si Plakida nawala nga walay bisan unsang bakas. Nalibog ang tanan ug wala silay nahibaloan unsay hunahunaon: gipatay ba si Plakida sa usa ka tawo, o siya ba mismo ang namatay tungod sa usa ka aksidente? Naguol kaayo sila alang kaniya ug nangita kaniya, apan wala nila masabti ang misteryo sa kabubut-on sa Dios samtang kini natuman sa kinabuhi ni Eustathius*: 'Kay kinsa ba ang nakaila sa huna-huna sa Ginoo? O kinsa bay nahimong manambag kaniya?'* (Roma 11:34).

Samtang nagpuyo si Eustathius uban sa iyang pamilya sa usa ka dili mailhi nga lugar, miingon kaniya ang iyang asawa:

'Hangtud kanus-a, akong ginoo, magpuyo pa kami dinhi? Mas maayo nga mobiya na kami ning dapita paingon sa layo nga yuta, aron dili kami mailhan sa bisan kinsa, ug aron dili kami mahimong kataw-anan sa atubangan sa atong mga kaila.'

Busa, kauban ang ilang mga anak, mibiyahe sila sa dalan paingon sa Ehipto[6297] . Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pagbiyahe, miabot sila sa dagat ug, sa dihang nakakita sila og barko sa pantalan nga andam na molarga paingon sa Ehipto, misakay sila niini ug nilarga. Ang kapitan sa barko usa ka langyaw[6298] ug usa ka mapintas kaayo nga tawo. Nabihag sa katahum sa asawa ni Eustathius, napuno siya sa tinguha kaniya ug nagtago sa iyang kasingkasing og dautang tuyo nga kuhaon siya gikan sa kini nga pobre nga lalaki ug himuon siyang iya. Pag-abot sa baybayon diin unta mubaba si Eustathius, ang kapitan sa barko, imbis nga dawaton ang bayad para sa biyahe sa dagat, gikuha ang asawa ni Eustathius para sa iyang kaugalingon. Misulay si Eustathius sa pagsukol, apan wala siyay mahimo, kay ang mabangis ug dili makatawo nga estranghero, gikuha ang iyang espada, naghulga nga patyon si Eustathius ug ihagak sa dagat. Walay bisan kinsa nga motindog para kang Eustathius. Nagahilak,

---

[6297] Sa ato pa – paingon sa Dagat Mediterraneo, nga kinahanglan tawiran sa barko aron makaabot sa Ehipto. Ang Ehipto usa ka nasud nga nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Aprika. Sa gihisgutan nga panahon, ang Ehipto naa sa ilawom sa pagdumala sa Romano, nga hingpit nga nasakop niadtong tuig 30 BC.

[6298] Sa iyang hagiograpiya, gitawag siya nga usa ka 'barbaro'. Mao kini ang termino nga gigamit sa mga Griyego, ug pagkahuman sa mga Romano, aron ilarawan ang tanang langyaw sa kinatibuk-an. Usa kini ka mapintas nga etiketa nga nagpasabot sa kabangis ug pagkawalay-hibalo sa ubang mga katawhan. Sa samang higayon, kini nga termino nahimong nalangkit sa Kasulatan sa konsepto sa usa ka tawo nga kasagaran dili makatawo ug mabangis. Lagmit usa siya sa mga mananakop sa dagat nga niadtong panahona kanunay gihapon nagpahadlok sa mga baybayon sa Mediteranyo, nagdakop ug nagbaligya sa mga gwapa nga babaye ug dalaga ngadto sa pagkaulipon, ug walay kalooy nga nagapatay sa bisan kinsa nga mosukol kanila.

nahulog siya sa tiilan sa dautang tawo, nagapakakusog nga ayaw siya pagbulaga sa iyang hinigugma nga kauban. Apan walay pulos ang tanan niyang pagpakakusog, ug nadungog niya ang usa ka determinado nga tubag:

'Kung gusto ka nga mabuhi, hilom ug biyae kining dapita, o mamatay dayon dinhi sa espada, ug himoa kining dagat nga imong lubnganan.'

Samtang nagahilak, gidala ni Eustathius ang iyang mga anak ug mibiya sa barko; ang kapitan sa barko, pagkahuman nga nakalayo sa baybayon, gipataas ang mga layag ug nilarga. Ka masakiton gayud alang niining tawo nga mahadlok sa Ginoo ang pagkabulag kaniya sa iyang putli ug matinud-anong asawa! Puno sa luha ang ilang mga mata ug gisi sa kasubo ang ilang mga kasingkasing, nagpaalam sila sa usag usa. Naghilak si Eustathius samtang nagpabilin siya sa baybayon, samtang ang iyang asawa naghilak sa barko, nga gipugos nga bungkagon gikan sa iyang bana ug gidala ngadto sa usa ka dili mailhi nga yuta. Unsaon man paghulagway sa ilang kasubo, paghilak ug pag-agol? Mitindog si Eustathius sa baybayon sulod sa dugay nga panahon, nagtan-aw sa barko hangtod kini nawala sa panan-aw. Unya mibiyahe siya, gidala ang iyang gagmay nga mga anak; ug ang bana naghilak alang sa iyang asawa, samtang ang mga anak naghilak alang sa ilang inahan. Ang bugtong kahupayan sa matarong nga kalag ni Eustathius mao nga gidawat niya kining mga pagsulay gikan sa kamot sa Ginoo, nga kung wala ang Iyang kabubut-on, walay bisan unsa nga mahitabo kaniya. Nakahupay usab kang Eustathius ang hunahuna nga gitawag siya sa pagtuo kang Kristo aron gayud molakaw uban sa pagkamapailubon sa dalan padulong sa langitnong yutang natawhan.

Apan wala pa mahuman ang kasubo ni Eustathius; sa baylo, dali ra niyang masinati ang bag-ong kasubo, nga mas dako pa kaysa sa miuna. Wala pa gani siya makalimot sa iyang unang kasubo, miabot na dayon ang bag-ong kasubo. Bag-o pa lang niya nabata ang makapaguol nga pagbulag sa iyang asawa, ug hapit na usab miabot ang pagkawala sa iyang mga anak. Sa pagpadayon niya sa iyang dalan, nakaabot si Eustathius sa usa ka suba nga lapad ug kusog kaayo ang agos. Wala'y bangka ni taytayan sa suba, ug kinahanglan gyud niya nga tawiran kini. Dili niya mahimo nga madala dayon ang duha niyang anak sa pikas baybay. Busa gidala ni Eustathius ang usa kanila ug gibitbit sa iyang abaga paingon sa pikas daplin. Pagkahuman niya siyang gipahimutang didto, mibalik siya aron madala usab ang iyang ikaduhang anak. Apan sa diha nga nakaabot na siya sa tunga sa suba, kalit nga nisaba ang usa ka paghilak. Mituyok si Eustathius ug nakita niya, sa iyang kahadlok, nga usa ka leon ang nakadakop sa iyang anak ug nagdagan uban kaniya paingon sa disyerto. Sa usa ka mapait ug makaluoy nga paghilak, gitan-aw ni Eustathius ang hayop nga nagkaluwas hangtod nga nawala kini sa panan-aw uban ang iyang biktima. Nidali si Eustathius pabalik sa iyang lain nga anak. Apan sa dili pa siya makaabot sa pampang, kalit nga misirit ang usa ka lobo ug gihulbot ang batang lalaki ngadto sa lasang. Napuno sa kasakit sa tanang kilid, mitindog si Eustathius sa tunga-tunga sa suba, murag nalumos sa dagat sa iyang kaugalingong mga luha. Kinsa bay makadeskribe sa kadako sa kasakit sa iyang kasingkasing ug sa iyang paghilak? Nawad-an siya sa iyang asawa, nga matinahuron, matinud-anon ug deboto; nawad-an siya sa iyang mga anak, nga iyang giisip nga bugtong kahupayan taliwala sa mga pagsulay nga miabut kaniya. Tinuod gayud, usa ka milagro nga kini nga tawo wala mapukan sa kabug-aton sa ingon ka dagkong kasubo ug nagpabilin nga buhi. Walay duhaduha nga ang gamhanang tuo nga kamot sa Labawng Ginoo ra gayud ang nagpalig-on kang Eustathius sa pag-antos niining mga kasubo: kay Siya ra gayud nga nagtugot kaniya nga mahulog sa ingon nga mga pagsulay ang makahatag usab kaniya og ingon nga pagkamapailubon.

Pag-abot niya sa baybayon, si Eustathius naghilak og dugay ug mapait, unya, uban sa lawom nga kasubo sa iyang kasingkasing, mibiyahe pag-usab siya. Alang kaniya, usa ra ka Maghupay – ang Dios, nga iyang hugot nga gituohan ug alang kanino siya nag-antos niini tanan. Wala gyud magreklamo si Eustathius batok sa Dios, ni misulti siya: 'Tinood ba, Ginoo, nga imo ko gitawag aron mailhan ka, aron ako mawad-an sa akong asawa ug mga anak? Mao ba kini ang kaayohan sa pagtuo Kanimo, nga ako pa ang mahimong labing maluoy sa tanan nga mga tawo? Mao ba kini ang paagi sa Imong paghigugma sa mga nagtuo Kanimo, nga sila malaglag sa pagkabulag sa usag usa?' Kining matarong ug mapailubon nga tawo wala gani maghunahuna og ingon ana. Sa baylo, sa lalom nga pagpaubos nagpasalamat siya sa Ginoo nga malipay Siya sa pagtan-aw sa Iyang mga sulugoon dili sa kalibutanong kaayo ug walay pulos nga kahupayan, kondili sa mga kasubo ug mga pag-antos, aron Siya makahupay kanila sa umaabot nga kinabuhi pinaagi sa walay katapusang kalipay ug pagmalipayon.

Apan ang Labawng Ginoo nga Dios nagalihok sa tanang butang alang sa kaayohan, ug kon tugotan Niya nga ang mga matarong mahulog sa kalisdanan, dili kini aron silotan sila, kondili aron sulayan ang ilang pagtuo ug

kaisog, nga mas gipalabi ang matinud-anong paglahutay kaysa mga luha, ug pagtagad sa ilang pagpasalamat. Sama sa pagpreserba sa Ginoo kang Jonas nga wala'y samad sa tiyan sa balyena (Jonas, kapitulo 2), mao usab Niya gipreserba ang mga anak ni Eustathius, nga gidala sa mga buangis nga hayop, nga buo ug luwas. Sa dihang gidala sa usa ka leon ang usa ka batang lalaki ngadto sa kamingawan, nakita siya sa pipila ka mga magbalantay sa karnero ug, samtang nagasinggit, misunod sila aron dakpon siya. Gibyaan sa leon ang batang lalaki, ug nangitag kaluwasan pinaagi sa paglayas. Ingon usab, ang lobo nga nakakuha sa lain nga batang lalaki nakita sa pipila ka mga mag-uuma, nga misinggit ug misunod kaniya. Ang lobo usab mibyaan ang batang lalaki. Ang mga magbalantay sa karnero ug ang mga mag-uuma gikan sa parehas nga baryo. Gidawat nila ang mga bata ug gipadako sila.

Apan wala'y nahibalo si Eustathius bahin niini. Samtang nagpadayon siya sa iyang pagbiyahe, usahay magpasalamat siya sa Diyos tungod sa Iyang pagkamapailubon, ug usahay, tungod sa pagka-tawo, maghilak siya, nga nag-ingon:

'Lagmit ko! Sa una dato ko, apan karon walay-wala ug gipahimulag sa tanan. Lagmit ko! Sa una naa ko sa himaya, apan karon naa ko sa kaulaw. Lagmit ko! Sa una usa ko ka tawo nga adunahan ug daghan kog panag-iya nga yuta, apan karon usa na lang ko ka maglalakaw. Sa kaniadto, sama ko sa usa ka kahoy nga daghan og dahon ug daghang bunga, apan karon sama ko sa usa ka uga nga sanga. Napalibotan ko sa mga higala sa balay, sa mga sulugoon sa kadalanan, ug sa mga mandirigma sa gubat, apan karon ako ra ang nabilin nga nag-inusara sa kamingawan. Apan ayaw ko pagbaya, O Ginoo! Ayaw ko pagdumot, O Makakita sa Tanan! Ayaw ko kalimti, O Labing Maayo! O Ginoo, ayaw ko biyai hangtod sa katapusan! Nahinumdom ko, O Ginoo, sa Imong mga pulong nga gisulti sa dapit diin Ikaw nagpakita kanako: 'Kinahanglan ka mag-antos sa mga kasakit, sama sa gibuhat ni Job'. Apan ang nahitabo kanako mas dako pa kaysa nahitabo kang Job: kay bisan pa siya, si , nawalaan sa iyang bahandi ug dungog, nakahigda siya sa iyang kaugalingong tapok sa abuno, samtang ako naa sa langyaw nga yuta ug wala ko kabalo asa paingon; naa siya'y mga higala nga naghatag kaniya og kahupayan – apan ang akong kahupayan, ang akong pinalanggang mga anak, gidakop sa kamingawan ug gilamoy sa mga mabangis nga hayop; bisan pa nga nawala ang iyang mga anak, nakakaplag gihapon siya og kahupayan ug suporta gikan sa iyang asawa; apan ang akong maayong asawa nahulog sa kamot sa usa ka walay balaod nga langyaw, ug ako, sama sa usa ka kawayan sa disyerto, gilupad-lupad sa unos sa akong mapait nga kasubo. Ayaw ko paglagot, Ginoo, nga nagsulti ako ingon niini tungod sa kasubo sa akong kasingkasing; kay nagsulti ako isip usa ka tawo. Apan Kanimo, akong Maninagana ug Giya sa akong agi, ako magbarug; Kanimo ako magbutang sa akong paglaum; ug sa Imong gugma, sama sa bugnaw nga hamog ug huyop sa hangin, akong patyon ang kalayo sa akong kasubo, ug sa akong pangandoy Kanimo, ingon sa usa ka matam-is, akong pahumotan ang kapait sa akong mga kasakit.

Samtang nagasulti uban sa mga paghuyop ug luha, nakaabot si Eustathius sa usa ka baryo nga ginganlan Vadisis. Pagpuyo didto, misugod siya og trabaho, nagpa-empleyo sa mga lumolupyo aron makakwarta sa panarbaho sa iyang mga kamot. Nagtrabaho ug naningkamot siya sa usa ka buluhaton nga dili niya naandan ug wala pa gyud niya nahibaloan kaniadto. Sa ulahi, nangayo si Eustathius sa mga lumolupyo sa maong baryo nga siya ang magbantay sa ilang mga butil, ug gisueldan siya nila og gamay nga suhol. Busa nagpuyo siya sa maong baryo sulod sa napulo'g lima ka tuig sa dakong kakabus ug pagpaubos ug taliwala sa daghang mga pagpanarbaho, nga nakaginansya siya sa iyang paninapitan pinaagi sa singot sa iyang agtang. Apan kinsa may makasaysay sa iyang mga hiyas ug mga buhat? Ang bisan kinsa makadayeg kanila kon hunahunaon nila nga, taliwala sa ingon nga kakabus ug kinabuhi sa paglibot-libot, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo, pag-ayuno, mga luha, pagbantay sa gabii ug matinud-anong mga paghuyop, nga nagtutok sa iyang mga mata ug kasingkasing ngadto sa Dios ug nagpaabut sa grasya gikan sa Iyang dili masukod nga kalooy. Ang mga anak ni Eustathius, bisan pa man, gipadako dili kaayo layo gikan didto, sa lain nga baryo; apan wala siya kabalo kanila, ni wala usab sila magkaila, bisan pa man nga nagpuyo sila sa samang baryo. Ug ang iyang asawa, sama kang Sara kaniadto[6299] , gipanalipdan sa Dios gikan sa kahugawan sa maong langyaw, nga sa dihang gidala siya gikan sa iyang matarong

[6299] Dinhi, siyempre, usa ka susamang pananglitan ang mosulod sa hunahuna gikan sa kinabuhi sa patriyarka sa Daang Tugon nga si Abraham ug sa iyang asawa nga si Sarah, sa dili madugay pagkahuman sa ilang pagbalhin ngadto sa yuta sa Canaan. Sa dihang miadto si Abraham sa Ehipto atol sa usa ka gutom, si Paraon, nga nabihag sa katahum ni Sara, nangandoy nga kuhaon siya ingon niyang asawa, apan wala itugot sa Ginoo kini ug gipahamtang sa Ginoo ang mabug-at nga mga pag-antos sa hari ug sa iyang korte tungod kang Sara (Gen. 12:11–20).

nga bana, natumba siya tungod sa sakit ug, pagbalik niya sa iyang kaugalingong yutang natawhan, namatay siya, nga nagbilin sa iyang bihag nga putli, kay wala man siya niya gihikap. Busa giprotektahan sa Dios ang Iyang matinud-anong sulugoon, nga bisan pa nadani siya sa bitag, wala siya masangit, kondili, sama sa langgam, nakagawas siya sa lambat sa mga mangangayam: nabungkag ang bitag, ug siya naluwas pinaagi sa tabang sa Labaw nga Ginoo. Pagkahuman sa kamatayon niadtong langyaw, ang birtwosa nga babaye nahimong gawasnon ug nagpuyo sa kalinaw, walay kasakit-sakit, nga nagpanginabuhi pinaagi sa paningkamot sa iyang kaugalingong mga kamot.

Niadtong panahona, ang mga langyaw nga tribo nakig-away batok sa Roma ug nagdala og dakong kadaut, human nila makontrol ang pipila ka mga siyudad ug rehiyon[6300] . Busa, ang Emperador Trajan anaa sa dakong kasubo ug, sa paghinumdom niya sa iyang maisugong kumander nga si Plakidas, miingon:

'Kung unta kuyog nato si Plakida, dili kita pagatawan sa atong mga kaaway; kay siya usa ka kahadlok sa atong mga kaaway, ug ang kaaway nahadlok sa iyang ngalan gayud, tungod kay siya maisugon ug malampuson sa gubat.'

Ug ang hari, kauban ang tanan niyang mga maharlika, namangha sa katingalahang kahimtang nga nawala si Plakida, walay nakahibalo asa, uban sa iyang asawa ug mga anak. Sa paghukom nga ipahigayon ang pagpangita kaniya sa tibuok gingharian, miingon si Trajan sa mga naa sa iyang palibot:

'Kinsa may makakaplag sa akong Plakida para kanako, hatagan nako siya og dakong dungog ug daghang mga gasa.'

Busa duha ka maisugong mandirigma, sila Antiochus ug Akakios, nga kaniadto matinud-anong mga higala ni Plakida ug nagpuyo sa iyang panimalay, miingon:

'O labawng hari, sugoa kami sa pagpangita niining tawoha, nga dako kaayo ang gikinahanglan sa tibuok Imperyo sa Roma. Bisan pa kon kinahanglan pa namo siyang pangitaon sa pinakalayo nga mga dapit, among itugyan ang among tibuok kadasig sa maong buluhaton.'

Nalipay kaayo ang hari sa ilang pagkaandam ug gipadala dayon sila aron pangitaon si Plakida. Mibiyahe sila ug nilatas sa daghang mga rehiyon, nangita sa ilang pinalanggang kumander sa mga lungsod ug baryo ug nangutana sa tanan nilang masugatan kon kinsa may nakakita og ingon ana nga tawo bisan asa. Sa katapusan, miabot sila sa baryo diin nagpuyo si Eustathius. Naga-atiman si Eustathius sa iyang mga tanom sa uma niadtong panahona. Sa dihang nakita niya nga nagkadool ang mga sundalo kaniya, misugod siya og nga nagtutok pag-ayo kanila ug sa pag-ila kanila gikan pa sa gilay-on, nalipay siya ug naluha sa kalipay. Naghinga siya og lawom ngadto sa Dios sa tago sa iyang kasingkasing, mitindog si Eustathius sa dalan diin molabay ang mga sundalo; ug sila, pagduol nila kang Eustathius ug pag-abi-abi kaniya, nangutana sila kung unsang klase nga panimalay kini ug kinsa ang tag-iya niini. Unya nangutana sila kung adunay biyahero dinhi nga ingon-ana ang edad ug dagway, nga ang ngalan kay Plakida.

Nangutana si Eustathius kanila:

'Ngano man inyong gipangita siya?'

Mitubag sila:

'Siya usa ka higala namo, ug dugay na namo siyang wala makita; wala kami kahibalo asa siya, o asa ang iyang asawa ug mga anak. Kung kinsa man ang makasulti namo bahin kaniya, hatagan namo kana nga tawo og daghang bulawan.'

Miingon kanila si Eustathius:

'Wala ko kaila kaniya, ug wala pa gyud ko kadungog kang Plakides. Bisan pa niana, akong mga ginoo, palihug moanhi sa baryo ug pahulay sa akong payag, kay makita nako nga gikapoy kamo ug ang inyong mga kabayo sa biyahe. Busa, pahulay kamo dinhi uban nako, unya mangutana na lang kamo bahin sa lalaking inyong gipangita sa usa ka tawo nga kaila kaniya.'

Ang mga sundalo, nga mituman kang Eustathius, misunod kaniya sa baryo; apan wala nila siya mailhi; siya, bisan pa man, nakaila dayon kanila, nga hapit na siya makahilak, apan napugngan niya ang iyang

[6300] Nahitabo kini sa dili madugay sa wala pa ang kamatayon ni Trajan, sama sa makita sa naratibo mismo. Nagpakita ang salaysay nga niadtong panahona, nag-alsa batok sa paghari sa Roma ang nagkalain-laing katawhan sa Asya nga nasakop niini, ug ang emperador nag-andam alang sa usa ka kampanya sa Mesopotamia.

kaugalingon. Sa maong baryo nagpuyo ang usa ka buotan nga tawo, diin nakakaplag og dalangpanan si Eustathius. Gidala niya ang mga mandirigma ngadto kaniya, ug gihangyo siya nga dawaton sila ug pakan-on.

'Ako,' iyang gidugang, 'babayaran ko kamo sa akong trabaho alang sa tanan inyong paggasto sa ilang pag-abi-abi, kay kaila ko niining mga tawo.'

Ang lalaki, tungod sa iyang kaugalingong pagkamaayo ug sa pagtubag sa hangyo ni Eustathius, nagpakita og daghang pagkamahigalaon sa iyang mga bisita. Ug si Eustathius misilbi kanila, nagdala ug nagpahimutang sa pagkaon sa ilang atubangan. Samtang gibuhat niya kini, nahinumduman niya ang iyang kaniadto nga kinabuhi—sa dihang kining mga tawo nga karon iyang gisilbihan mao pa jud ang misilbi kaniya sa ingon niini nga paagi—ug, tungod sa natural nga kahuyang sa tawo, halos dili na niya mapugngan ang iyang mga luha, apan nagtago siya gikan sa mga sundalo aron dili siya mailhan; Pipila ka beses, mogawas siya sa payag ug, human sa gamay nga paghilak ug pagpunas sa iyang mga luha, mobalik dayon sa sulod, nag-alagad kanila sama sa usa ka ulipon ug yano nga lumolupyo. Ang mga sundalo, bisan pa, samtang kanunay nilang gitan-aw ang iyang nawong, hinay-hinay nilang nakaila kaniya ug nagsugod sa pag-uyog-uyog sa usag usa: 'Kini nga tawo mura'g si Plakidas… posible kaha nga siya gyud ni…?' Ug ilang gidugang: 'Nahinumdom kami nga si Plakidas adunay lawom nga samad sa iyang liog, nga nadawat niya sa gubat. Kung kining tawoha adunay ingon ana nga samad, nan siya gayud si Plakida mismo.' Sa pagkakita nila sa samad sa iyang liog, ang mga sundalo dali dayon mibangon gikan sa lamisa, mihulog sa iyang mga tiil, gisugdan siya og yakap ug naghilak sa kalipay, nga nag-ingon kaniya:

'Ikaw si Plakida, nga among gipangita! Ikaw ang pinalangga sa hari, nga dugay na niyang gisubo! Ikaw ang gobernador nga Romano, nga gisubo sa tanang sundalo!'

Unya nasabtan ni Eustathius nga miabot na ang panahon nga gipahayag sa Ginoo kaniya, ug diin iyang mabalik ang iyang kaniadto nga ranggo, himaya ug dungog, ug miingon siya sa mga sundalo:

'Ako, akong mga igsoon, mao ang inyong gipangita! Ako si Plakida, nga inyong kauban nakig-away batok sa atong mga kaaway sulod sa dugay na kaayong panahon. Ako ang tawo nga kaniadto himaya sa Roma, gikatahod sa mga langyaw, pinalangga kaninyo, apan karon—usa ka kabus, walay pulos ug wala mailhi sa tanan!'

Dako kaayo ang ilang kalipay sa usag usa, ug malipayon ang ilang mga luha. Gisuotan nila si Eustathius og maanindot nga bisti, nga angay sa usa ka kumander, gihatagan siya sa mensahe sa hari, ug mapinanggaon nilang gihangyo nga moadto dayon sa hari, nga nag-ingon:

'Ang atong mga kaaway nagsugod na sa pagdaug kanato, ug walay bisan kinsa nga ingon ka-maisug sama kanimo nga makapildi ug makapahawa kanila!'

Ang agalon sa balay ug ang tibuok niyang panimalay, sa pagkadungog niini, nangahibulong ug nabulabog. Ug ang balita mikaylap sa tibuok baryo nga usa ka bantugang tawo ang nakaplagan didto. Ang tanang lumolupyo misugod og dagsa ngadto sa lugar sama sa usa ka dakong milagro, ug nagtutok sa katingala kang Eustathius, nga nagsul-ob sama sa usa ka gobernador ug nagadawat og dungog gikan sa mga sundalo. Gisultihan ni Antiochus ug ni Akakios ang mga tawo bahin sa mga binuhatan ni Plakida, sa iyang kaisog, himaya ug pagkabanaag. Ang mga tawo, sa pagkadungog nga si Eustathius usa ka maisugon kaayong Romanong gobernador, nangahibulong, ug miingon: 'Oh, unsa kaha ka bantugan nga tawo ang nagpuyo uban kanato, nga nagsilbi kanato isip usa ka sundalong bayaran!' Ug mihapa sila sa yuta sa atubangan niya, nga nag-ingon:

'Ngano wala nimo gipadayag kanamo, Ginoo, ang imong mahimayaong pagkatawo ug ranggo?'

Ang kanhing agalon ni Plakida, sa kinsa nga balay siya nagpuyo, nahulog sa iyang mga tiil, nagpakumbaba nga dili siya masuko kaniya tungod sa iyang kakulang sa pagrespeto. Ug ang tanang pumoluyo sa maong baryo nahuya sa hunahuna nga ilang gitratar ang ingon ka bantugan nga tawo sama sa usa ka bayarang trabahante, sama sa usa ka ulipon. Gipahimutang sa mga sundalo si Eustathius sa usa ka kabayo ug misakay uban kaniya sa ilang pagbalik paingon sa Roma, samtang ang tanang lumolupyo sa baryo misunod kaniya sa layo uban sa dagkong dungog. Sa pagpadayon sa biyahe, nakig-istorya si Eustathius sa mga sundalo, ug gipangutana siya nila bahin sa iyang asawa ug mga anak. Gisultihan niya sila sa tanan nga detalye, gisaysay ang nahitabo kaniya, ug nanghilak sila samtang nagpaminaw sa sugilanon sa iyang mga kasakit. Sa baylo, gisultihan siya nila kung unsa ka-nasubo ang hari tungod kaniya, ug dili lang ang hari, apan pati na ang tibuok korte ug ang mga sundalo usab. Samtang nagpadayon sa ingon nga pakighinabi, nakaabot sila sa Roma pagkahuman sa pipila ka adlaw, ug gipahibalo sa mga sundalo ang hari nga ilang nakaplagan si Placidus – ug giunsa kini nahitabo. Gidawat sa hari si Plakidas uban sa dungog, gilibutan sa tanan niyang mga maharlika, ug malipayon siyang giyakap, samtang nangutana bahin sa

tanan nga nahitabo kaniya. Gisaysay ni Eustathius sa hari ang tanan nga nahitabo kaniya, sa iyang asawa ug mga anak, ug ang tanan nga nakadungog kaniya nabati og lawom nga pagbati. Pagkahuman niini, gibalik sa hari si Eustathius sa iyang kaniadto nga ranggo ug gihatagan siya og mas daghang bahandi kaysa sa iyang gipanag-iya sa sinugdanan. Ang tibuok Roma nalipay sa pagbalik ni Eustathius. Gihangyo siya sa hari nga makig-away batok sa mga barbaro ug, pinaagi sa iyang kaisog, panalipdan ang Roma gikan sa ilang paglusob, ingon man aron panimalos kanila tungod sa pagsakop nila sa pipila ka mga siyudad. Pagkahuman niya pagtigom sa tanang sundalo, nabantayan ni Eustathius nga dili sila igo para sa ingon nga gubat; busa, iyang gisugyot sa hari nga magpadala og mga sugo sa tanang probinsya sa iyang gingharian aron tigumon gikan sa mga lungsod ug baryo ang mga batan-ong lalaki nga angay sa serbisyo militar, ug dayon ipadala sila sa Roma; ug kini gipatuman. Gipagawas sa hari ang mga dekreto, ug daghang batan-on ug kusgan nga mga lalaki, angay sa gubat, ang natigom sa Roma. Apil kanila ang duha ka anak ni Eustathius, sila Agapius ug Theopistus, nga niadtong panahona hamtong na ug gwapo ang nawong, matahum ang panglawas, ug kusgan ang lawas. Sa dihang gidala sila sa Roma ug nakita sila sa gobernador, dako kaayo ang iyang pagka-ganahan kanila, kay ang iyang kaugalingong amahanong kinaiya midani kaniya ngadto sa mga bata, ug nabati niya ang lawom nga paghigugma kanila. Bisan pa man nga wala niya masayri nga sila iyang mga anak, gihigugma gihapon niya sila sama sa iyang kaugalingon, ug kanunay silang anaa sa iyang kiliran ug naglingkod uban kaniya sa samang lamisa, kay pinalangga sila sa iyang kasingkasing. Pagkahuman niini, miadto si Eustathius sa gubat batok sa mga barbaro ug napildi niya sila pinaagi sa gahum ni Cristo. Dili lang niya nabawi ang mga siyudad ug rehiyon nga ilang gisakop, apan napildi usab niya ang tibuok teritoryo sa kaaway ug hingpit niyang napukan ang ilang hukbo. Gipalig-on sa gahum sa iyang Ginoo, nagpakita siya og mas dako pang kaisog kaysa kaniadto ug nakab-ot niya ang usa ka kadaogan nga wala pa niya masinati kaniadto.

Sa dihang nahuman na ang gubat, ug si Eustathius nagpauli na nga malinawon sa iyang yutang natawhan, nahitabo nga nakaabot siya sa usa ka baryo nga nahimutang sa matahum nga dapit sa daplin sa suba. Tungod kay ang maong lugar angay alang sa pagpahulay, nagpabilin didto si Eustathius uban sa iyang mga sundalo sulod sa tulo ka adlaw: kay gipahimuot sa Dios nga ang Iyang matinud-anong sulugoon makig-uban pag-usab sa iyang asawa ug mga anak, ug nga ang mga nabulag matigom pag-usab. Didto nagpuyo ang iyang asawa sa maong baryo, diin aduna siyay tanaman nga iyang gigamitan aron makakita og gamayng panginabuhi nga puno sa kalisud. Pinaagi sa probidensya sa Dios, sila Agapius ug Theopistus, nga wala maghibalo bahin sa ilang inahan, nagtukod sa ilang tolda duol sa tanaman niini; tungod kay pareho silang nagdako sa samang baryo, nag-uban sila sa usa ka tolda ug naghigugmaay sama sa mga magsoon nga gikan sa samang sabakan. Wala nila masayri nga magsoon sila sa dugo; bisan pa man wala sila kahibalo sa ilang suod nga pagkapariho, gipadayon nila ang paghigugmaay sama sa magsoon. Pareho silang mohigda aron magpahulay duol sa tanaman sa ilang inahan, dili kaayo layo sa lugar diin nahimutang ang kampo sa gobernador. Usa ka adlaw, sa udto, ang ilang inahan nagtrabaho sa iyang tanaman ug nadungog niya ang panag-istorya ni Agapius ug Theopistus, nga nagpahulay sa ilang tolda niadtong panahona. Ang ilang panag-istorya mao kini: nag-istorya sila bahin sa ilang tagsa-tagsa nga gigikanan, ug miingon ang mas tigulang:

'Nahinumdom ko nga murag ang akong amahan usa ka voivode sa Roma, ug wala ko kahibalo nganong mibiya siya sa maong siyudad uban sa akong inahan, gidala ko ug ang akong manghud nga lalaki (kay duha man mi).' Nahinumduman usab nako nga nakaabot kami sa dagat ug misakay sa barko. Unya, samtang naa pa sa dagat, pag-abot namo sa baybayon, mibaba ang among amahan, ug kami sa akong igsuon misunod kaniya, samtang ang among inahan, sa rason nga wala ko masayri, nagpabilin sa barko. Nahinumdom usab ko nga ang akong amahan nanghilak pag-ayo alang kaniya; nanghilak usab kami uban kaniya, ug nagpadayon siya sa iyang paglakaw nga nagahilak. Pag-abot namo sa suba, gipaana sa akong amahan ko sa pampang, samtang gidala niya ang akong manghud nga lalaki sa iyang abaga paingon sa pikas pampang. Pagkahuman niya siya nadala sa pikas baybay, ug nagpadulong na siya paingon kanako, usa ka leon ang midagan, gikuptan ko ug gidala sa disyerto; apan giluwas ko sa pipila ka mga magbalantay sa karnero, ug gipadako ko sa kana nga baryo nga inyong nahibaw-an.

Unya ang akong manghud nga lalaki, mibangon dayon, gikuptan ang iyang liog samtang nagahilak sa kalipay, nga nagaingon:

'Tinuod gayud, ikaw ang akong igsoon, kay nahinumdom usab ko sa tanan nimong gisulti kanako, ug ako mismo ang nakakita sa dihang gidala ka sa leon; samtang niadto gidala ko sa usa ka lobo, apan giluwas ko sa mga mag-uuma.'

Sa pag-ila sa ilang pagkamagsoon, napuno sa kalipay ang mga magsoon ug nagsugod sa pagyakap ug paghalok sa usag usa, samtang nagahulog og luha sa kalipay. Ug ang ilang inahan, sa pagdungog niining panag-istorya, nabigla ug gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit uban sa usa ka pag-agah ug mga luha, kay kumbinsido siya nga sila gayud ang iyang mga anak, ug ang iyang kasingkasing nakasinati og kahumot ug kalipay human sa tanan niyang mapait nga kasubo. Apan, isip usa ka maalamon nga babaye, wala siya misugot nga moduol kanila ug ipaila ang iyang kaugalingon nga walay mas kasaligan nga ebidensya, kay siya walay-salapi ug nagsul-ob og bas-a, samtang sila mga bantugan ug maisugong mandirigma. Busa nagpasiya siya nga moadto sa kumander aron mangayo sa iyang pagtugot nga mouli siya sa Roma uban sa iyang hukbo: naglaum siya nga didto mas sayon na alang kaniya nga ipaila ang iyang kaugalingon sa iyang mga anak, ug usab aron mahibal-an kon buhi pa ba ang iyang bana o dili. Miadto siya sa kumander, mitindog sa atubangan niya, miyuko kaniya ug miingon:

'Ginoo, akoa kining hangyo, nga tugotan ko nga mosunod sa imong hukbo paingon sa Roma; kay usa man akong babayeng Romano ug nadakpan sa mga langyaw dinhi sa yutang kini—unom ka pulo na ka tuig sukad niadto; ug karon, bisan pa nga gawasnon na ako, naglibot-libot ako sa langyaw nga yuta ug nag-antos sa grabeng kakabus.'

Si Eustathius, tungod sa kaayo sa iyang kasingkasing, dayon midawat sa iyang hangyo ug gitugotan siyang makabalik nga luwas sa iyang yutang natawhan. Unya ang babaye, sa pagtan-aw niya sa gobernador, hingpit siyang nakasiguro nga siya ang iyang bana, ug mitindog didto nga nabigla, mura'g na-trance. Apan si Eustathius wala mailhi ang iyang asawa. Siya, nga wala damha nakadawat og kalipay sunod-sunod—sama sa iyang kaniadto nga pag-antos og kasubo sunod-sunod—nangamuyo sa Dios sa sulod sa iyang kasingkasing uban sa usa ka paghuyop ug nahadlok nga ipaila-ila ang iyang kaugalingon sa iyang bana ug isulti kaniya nga siya ang iyang asawa; kay siya karon anaa sa dakong himaya ug napalibotan sa daghang mga kortesano, samtang siya walay-wala sama sa labing ubos nga pulubi. Ug mibulag siya gikan sa iyang tolda, nag-ampo sa Ginoo ug sa iyang Dios nga Siya mismo ang maghan-ay aron mailhan siya sa iyang bana ug mga anak. Unya mipili siya og mas angay nga takna, misulod pag-usab sa tolda ni Eustathius, ug mitindog sa atubangan niya. Ug siya, sa pagtan-aw kaniya, nangutana:

'Unsa pa man imong gipangayo kanako, tigulang nga babaye?'

Niyuko siya sa yuta sa atubangan niya ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, akong ginoo, ayaw paglagot kanako, imong sulugoon, sa pag-awhag kanimo bahin sa usa ka butang. Palihug pag-antus ug paminawa ko.'

Miingon siya kaniya:

'Sige, sulti.'

Unya gisugdan niya ang iyang pakigpulong ingon niini:

Dili ba ikaw si Plakida, nga ginganlan og Eustathius sa imong balaan nga pagbunyag? Wala ba nimo makita si Kristo sa krus taliwala sa mga sungay sa usa ka usa? Wala ba nimo, alang sa Ginoong Dios, biyaan ang Roma uban sa imong asawa ug duha ka anak, sila Agapius ug Theopistus? Dili ba gikan kanimo nga gikuha sa usa ka estranghero ang imong asawa paingon sa barko? Ang akong matinud-anong saksi sa langit mao ang Kristo nga Ginoo mismo, nga tungod Niya nakasinati ako og daghang mga kasakit: nga ako ang imong asawa, ug nga pinaagi sa grasya ni Kristo napreserbar ako gikan sa kahugawan; kay kining langyaw, sa diha-diha nga gikuha ko niya gikan kanimo, nangamatay, gipukan sa kasuko sa Dios, samtang ako nagpabilin nga putli, ug karon ako anaa sa kalisud ug nagalibot-libot.

Pagkadungog niini tanan, si Eustathius daw nabanhaw gikan sa tulog ug dayon nakaila sa iyang asawa; mitindog siya ug giyakap siya, ug naghilak silang duha sa dakong kalipay. Ug miingon si Eustathius:

'Dayegon ug pasalamatan nato si Kristo nga atong Manluluwas, nga wala kita biyai sa Iyang kalooy, apan gibuhat gayud sama sa Iyang gisaad—nga pahupayon kita human sa atong mga kasubo!'

Ug uban sa daghang luha sa kalipay nagpasalamat sila sa Dios. Pagkahuman niini, sa dihang mihunong na sa paghilak si Eustathius, nangutana ang iyang asawa kaniya:

'Ain-a kaha karon ang atong mga anak?'

Siya, nga naghingos og lawom, mitubag:

'Gikaon sila sa mga mabangis nga hayop.'

Unya miingon ang iyang asawa kaniya:

'Ayaw pagmasubo, akong ginoo! Gitabangan kita sa Ginoo nga magkita pag-usab sa dili gilauman; busa motabang usab Siya kanato sa pagpangita sa atong mga anak.'

Miingon siya kaniya:

'Wala ba ko nagaingon kanimo nga gikaon sila sa mga mabangis nga hayop?'

Nagsugod siya dayon sa pagsulti kaniya sa tanan niyang nadungog sa miaging adlaw samtang nagtrabaho siya sa iyang tanaman – ang tanang pulong nga gihisgutan sa duha ka sundalo sa tolda, diin iyang nahibal-an nga sila mao ang ilang mga anak.

Gitawag dayon ni Eustathius ang mga mandirigma ug gipangutana sila:

'Unsa ang imong gigikanan? Asa ka natawo? Asa ka nagdako?'

Unya ang mas tigulang sa duha mitubag:

'Ginoo, batan-on pa kami kaayo sa dihang namatay ang among ginikanan ug busa gamay ra among nahinumduman sa among pagkabatan-on. Bisan pa niana, nahinumduman namo nga ang among amahan usa ka kumander nga Romano, sama kanimo, apan wala kami kahibalo unsay nahitabo sa among amahan, ni nganong mibiya siya sa Roma sa gabii uban sa among inahan ug kami nga duha; ni wala pud namo nahibaloan nganong, sa dihang nagtabok kami sa dagat pinaagi sa barko, nagpabilin ang among inahan sa maong barko. Ug ang among amahan, nga nagahilak tungod kaniya, miuban kanamo paingon sa usa ka suba. Samtang gidala niya kami sa suba nga tagsa-tagsa ug naa siya sa tunga-tunga sa suba, gikuha kami sa mga mabangis nga hayop: ako sa usa ka leon, ug ang akong igsoon sa usa ka lobo. Apan naluwas kami duha gikan sa mga hayop: kay ako naluwas ug gipadako sa mga magbalantay sa karnero, ug ang akong igsoon sa mga mag-uuma.

Pagkadungog niini, nakaila si Eustathius ug ang iyang asawa sa ilang mga anak ug, gikuptan sila sa ilang mga bukton, naghilak sila sa dugay nga panahon. Ug adunay dakong kalipay sa kampo ni Eustathius, sama sa nahitabo kaniadto sa Ehipto sa dihang nakaila ang mga igsoon ni Jose kaniya (Genesis 45:1–15). Milapta ang balita sa tanang rehimen nga nakaplagan na ang asawa ug mga anak sa ilang kumander, ug ang tanang sundalo malipayon nga nagtigom, ug adunay dakong kalipay sa tibuok hukbo. Wala sila malipay pag-ayo sa ilang mga kadaugan kaysa sa maong malipayong panghitabo. Busa gipahupay sa Dios ang Iyang matinud-anong mga sulugoon, kay Siya *'ang Ginoo magapatay ug magahatag kinabuhi… ang Ginoo nagapahirmas ug nagapamapadato'* (1 Sam. 2:6–7), nagapaubos sa kasubo ug nagapataas ngadto sa kalipay ug kalipay. Ug si Eustathius unya makasulti kang David: *'Umari kamo, paminawa, kamong tanan nga nagahadlok sa Dios, ug akong ipahayag kaninyo unsa ang Iyang gibuhat alang sa akong kalag.* 'Ihinumduman ko ang kalooy nga Iyang gipakita kanako. *Ang tuo nga kamot sa Ginoo gipataas; ang tuo nga kamot sa Ginoo nagbuhat og katingalahang mga buhat!'* (Salmo 65:16, 10:16, 117:16).

Samtang si Eustathius nagpauli gikan sa gubat, naglipay sa duha ka rason—ang iyang kadaugan ug ang pagkaplag sa iyang asawa ug mga anak—bisan pa wala pa siya makaabot sa Roma, namatay si Emperador Trajan; gisunod siya ni Hadrian, nga grabe ka malupigon, nagdumot sa mga maayong tawo ug naglutos sa mga deboto. Pagkahuman misulod si Eustathius sa Roma uban sa dakong karangyaan, sumala sa batasan sa mga kumander nga Romano, nagdala siya og daghang bihag ug napalibotan sa daghang bahandi sa gubat, gidawat siya sa emperador ug sa tanang Romano uban sa dungog[6301] , ug ang iyang kabayanihan gisaulog pa gayud kaysa kaniadto, ug gipasidunggan siya sa tanan kaysa kaniadto. Apan ang Dios, nga dili buot nga ang Iyang mga sulugoon pasidunggan ug himayaon dinhi sa kalibutan nga mausab-usab ug malabay, uban sa walay pulos ug panandaliang dungog, kay nag-andam Siya alang kanila sa langit og walay katapusan ug dili malaglag nga dungog ug himaya, – gipakita kang Eustathius ang dalan sa pagkamartir, kay sa dili madugay gipadala usab Niya kaniya ang kaulaw ug kasubo, nga malipayon niyang gisagubang alang kang Kristo. Ang dautang si Hadrian gusto maghalad og sakripisyo sa mga demonyo isip pagpasalamat sa iyang kadaugan batok sa iyang mga kaaway. Sa dihang misulod siya sa paganong templo uban sa iyang mga maharlika, wala mosunod kanila si Eustathius, kundili nagpabilin siya sa gawas. Gipangutana siya sa emperador:

[6301] Sa ato pa, usa ka gitawag nga triumfo—o usa ka seryoso ug marangyang pagdawat, nga angay sa usa ka kumander nga gikoronahan sa himaya—giandam para kang Placidus subay sa kostumbre sa Romano.

'Ngano man nga dili ka mosulod sa templo uban namo ug mosimba sa mga dios? Sigurado nga ikaw, labaw pa sa bisan kinsa, angay magpasalamat kanila, kay dili lang nila ikaw gipanalipdan nga buo ug himsog sa gubat ug gihatagan ka og kadaugan, apan gitabangan pa ka nila sa pagpangita sa imong asawa ug sa imong mga anak.'

Mitubag si Eustathius:

'Kristohanon ako ug nailhan ko ang akong Usa ka Dios, si Jesu-Cristo; gipasidunggan ug gipasalamatan ko Siya, ug gisimba ko Siya. Kay gihatag Niya kanako ang tanan: kahimsog, kadaogan, asawa ug mga anak. Apan dili ko mosimba sa mga dios-diosan nga bingi, pipì, ug walay gahum.'

Ug mipauli si Eustathius. Nasuko pag-ayo ang hari ug nagsugod siya og hunahuna kung giunsa niya pagsilot kang Eustathius tungod sa pagdaot sa iyang mga diyos. Una, gikuhaan niya siya sa iyang ranggo isip gobernador ug gipatawag siya sa korte isip usa ka ordinaryong lungsuranon, kauban ang iyang asawa ug mga anak, ug gihangyo sila nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; apan, sa dihang napakyas siya sa pagdani kanila, gisilot niya sila nga pakan-on sa mga mabangis nga hayop. Busa si Santo Eustachio, kana nga himayaon ug maisugong mandirigma, miadto sa sirkus, gisilotan sa kamatayon kauban ang iyang asawa ug mga anak nga lalaki. Apan wala siya maila-ila sa maong kaulaw, ni wala siya nahadlok sa kamatayon alang kang Kristo, nga iyang gisilbihan uban sa dakong kadasig, nga nag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan sa atubangan sa tanan. Gipalig-on niya ang iyang balaan nga asawa ug ang iyang mga anak, aron dili sila mahadlok sa kamatayon alang sa Ginoo, ang Maghahatag sa Kinabuhi sa tanan; ug k , miadto sila sa ilang kamatayon sama sa pag-adto sa usa ka kombite, nga nagpalig-on sa usag usa pinaagi sa paglaum sa umaabot nga ganti. Gipahimutang kanila ang mga hayop, apan wala kini sila hikapa; kay sa diha nga mosuod ang bisan usa sa mga hayop kanila, mobalik dayon kini, nga nagluksong sa ulo sa atubangan nila. Nahunong ang kasuko sa mga hayop, apan ang hari mas nasuko pa gayud ug gisugo nga dad-on sila sa prisohan. Sa sunod adlaw, gisugo niya nga painiton pag-ayo ang usa ka bronse nga baka ug iglabong diin si San Eustachio, uban sa iyang asawa ug mga anak[6302] . Apan kining nagdilaab nga baka alang sa mga balaan nga martir sama ra sa pugon sa mga Caldeo, nga napabugnaw sa hamog, alang sa mga balaan nga batan-on (Dan. 3:21). Samtang naa sa sulod sa baka, ang mga balaan nga martir, pagkahuman sa pag-ampo, gisumite nila ang ilang mga kalag sa Dios ug misulod sa Gingharian sa Langit. Tulo ka adlaw pagkahuman, miduol si Hadrian sa baka, nga gusto makita ang abo sa mga nasunog nga martir; Pag-abli sa mga pultahan, nakita sa mga mananakit nga buo ug walay samad ang ilang mga lawas; wala'y bisan usa ka buhok sa ilang ulo nga nasunog, ug ang ilang mga nawong sama sa nawong sa mga natulog, nga nagdan-ag sa katingalahang katahum. Ang tanang katawhan nga naa didto misinggit:

'Dako ang Dios nga Kristohanon!'

Ang hari mibalik sa iyang palasyo nga napasubo, ug ang tanang katawhan nagpasipala kaniya tungod sa iyang dautang buot – nga iyang gipatay nga walay hinungdan ang usa ka gobernador nga hinungdanon kaayo sa Roma. Ang mga Kristohanon, bisan pa, gikuha ang mahimayaong mga lawas sa mga balaang martir ug gihatagan sila og angay nga lubong[6303] , nga naghimaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; Kaniya ang dungog, himaya ug pagsimba gikan kanato tanan, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

[6302] Ang *Great Cheti-Minei* ni Metropolitan Makarios nagdugang dinhi sa mosunod nga mga detalye, nga wala makita sa buhat ni San Demetrius sa Rostov. Samtang nagkadool ang mga balaan nga martir sa lugar sa ilang makalilisang nga pagbitay, ilang gitangtang ang ilang mga kamot paingon sa langit ug naghalad og mainitong pag-ampo sa Ginoo, ingon man gani nga nakakita sila og langitnong panan-awon, sumala sa makita sa unang mga pulong sa ilang pag-ampo. Ang maong pag-ampo mao kini: 'O Ginoong Dios sa mga hukbo, nga dili makita sa tanan apan makita kanamo! Paminawa kami samtang nag-ampo kami kanimo, ug dawata ang among katapusang pag-ampo. Ania kami nagkatigum dinhi, ug gihatagan Mo kami sa bahin sa Imong mga balaan; sama sa tulo ka batan-on nga gilabay sa kalayo sa Babilonia nga wala nimo gisalikway, busa karon tugoti kami nga mamatay niining kalayo, aron Ikaw mopasagop kanamo ingon usa ka makapahimuot nga halad. Busa, O Ginoong Dios, hatagi ang tanan nga nagahinumdom kanamo og bahin sa Gingharian sa Langit; ug balika ang kalayo niini ngadto sa kabugnaw, ug tugoti nga kami makalusot niini. Nagapangamuyo pa kami, O Ginoo: ayaw pagbulag sa among mga lawas, kondili ipahiluna sila nga mag-uban.' Ingon tubag niining pag-ampo, usa ka langitnong tingog ang mipahayag gikan sa langit: 'Mahitabo sumala sa inyong gipangayo! Ug makadawat pa kamo og labaw pa, kay nakasukol kamo sa daghang mga pagsulay ug wala kamo mapildi. Lumakaw kamo sa kalinaw, dawata ang inyong mga korona sa kadaugan alang sa inyong mga pag-antos, ug pahulaya hangtod sa walay katapusan.'

[6303] Ang mga relikya ni San Eustacio ug sa iyang pamilya gitipigan sa Roma sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa pag-alig sa Pag-antos sa Kristo ug sa pag-inom sa Iyang kopa uban sa kadasig, O Eustathius, ikaw nahimong Iyang kauban ug ka-mana sa Iyang himaya, nga nakadawat gikan sa Dios mismo, ang Dios sa tanan, sa balaan nga gasa gikan sa kahitas-an.

Ang pag-antos sa mga balaang martir Michael, Prinsipe sa Chernigov, ug sa iyang boyar Theodore, nga nag-antos sa kamot sa dautang si Batu

Gisaulog sa ika-20 sa Septyembre

Sa diha nga makakita ka og kagubot ug mga gubat o ubang mga kalamidad, ayaw paghunahuna nga kini tanan usa lang ka kasagarang panghitabo niining malain nga kalibutan, o nga kini nahitabo ra sa tsamba; kondili, hibal-i nga gitugotan ang mga kalamidad sumala sa kabubut-on sa labawng Ginoo tungod sa atong mga sala, aron kining mga makasasala makahunahuna ug makausab sa ilang mga dalan. Sa sinugdan, ginapahimangnoan kita sa Ginoo nga mga makasasala pinaagi sa gagmay nga silot; apan kon dili nato usbon ang atong mga dalan, magpadala Siya ug mas dagkong silot kanato, sama sa Iyang gibuhat kaniadto sa mga Israelita. Kay unsa man ang gitugotan sa Ginoo nga mahitabo sa mga wala mosugot nga matul-id pinaagi sa latigo sa paghukom ni Cristo? (Juan 2:15) – *'Bungkagon sila sa tungkod nga puthaw,'* miingon Siya (Salmo 2:9). Ang gagmay nga silot nga gitugotan sa Ginoo sa sinugdanan mao ang mosunod: pagbangi, gutom, kalit nga kamatayon, sibil nga mga gubat ug uban pa. Apan kon ang ingon nga mga silot dili makapahunahuna sa mga makasasala, nan ang Ginoo magpadala kanila og malupit ug bug-at nga pagsulong sa langyaw nga mga tribo, aron, bisan pa sa niining dakong kalamidad, ang mga tawo makahunahuna ug mobalik gikan sa ilang dautang mga agi – sama sa giingon sa propeta: *'Sa dihang gipatay Niya sila, nangita sila Kaniya'* (Salmo 77:34). Ingon ana usab ang nahitabo kanato, sa tibuok atong yutang Ruso. Sa dihang, tungod sa among dautang pamatasan, among gipukaw ang kaayo sa labawng maloloy-on nga Dios ug grabeng gisakitan ang Iyang kalooy, apan nagdumili kami sa paghinulsol, paglikay sa dautan ug pagbuhat sa maayo – unya ang Ginoo nasuko kanamo sa Iyang matarong nga kasuko ug nagpasiya sa pagsilot kanamo tungod sa among mga kalapasan sa labing grabeng silot. Busa gitugotan Niya ang mga walay Diyos ug malupit nga barbaro, nga nailhan nga mga Tatar, nga moabot kanato, nga gipangulohan sa ilang labing dautan ug walay balaod nga hari, si Batu[6304] . Gisulong nila ang yuta sa Rusya sa dili masukod nga kadaghan[6305] , gipildi nila ang matinud-anong mga prinsipe sa Rusya ug gipukan ang ilang hukbo; ilang gilupigan ang tanang siyudad ug gilaglag ang yuta sa Rusya sa espada ug kalayo, kay walay makasukol niadtong mga walay Diyos nga grupo nga diin gihatag kita sa Diyos tungod sa atong mga sala, Siya nga kaniadto misulti pinaagi sa propeta: *'Kon kamo andam ug masunuron, makakaon kamo sa maayong bunga sa yuta; apan kon kamo mosupak ug magrebelde, kan-on kamo sa espada'* (Isaias 1:19–20). Ang mga Kristohanon nga nakalikay sa espada ug pagkaulipon nangitag dalangpanan sa kabukiran ug sa mga disyertong dili matabok; ug ang tibuok yuta sa Rus' nagpakita og masubo nga talan-awon niadtong panahona: ang mga lugar nga kaniadto gipuy-an sa mga tawo – mga lungsod ug baryo – nagpabilin nga bungkag, samtang sa mga dapit nga kaniadto gipuy-an sa mga mananap, ang mga tawo karon nagpuyo, nangita og dalangpanan gikan sa mga barbaro.

Niadtong panahona nagpuyo ang deboto ug kanunay hinumduman nga si Michael, anak ni Vsevolod Chermny[6306] , Prinsipe sa Chernigov. Sukad pagkabatan-on, nailhan siya sa iyang matinahuron nga kinabuhi;

[6304] Si Batu – apo sa bantugang Genghis Khan, Khan sa mga Tatar. Gitukod ni Batu ang iyang korte sa baybayon sa Suba sa Volga, ug ginganlan ang iyang kapital og 'Saray'. Dinhi nagkampo ang iyang Horde (Horde – usa ka kampo sa mga Tatar), nga nailhan nga Golden Horde o Kipchak Horde. Apan si Batu mismo dili usa ka soberanong magmamando: siya usab nasakop sa Great Khan, ang manununod ni Genghis, nga naglibot uban sa Dakong Horde sa mga disyerto sa Sentral Asya, diin daghang mga prinsipe nga Ruso ang mibyahe aron magpasakop sa Great Khan.

[6305] Ang paglusob sa mga Tatar sa yutang Ruso nahitabo niadtong 1238.

[6306] Si Vsevolod, nga gitawag og Chermnoi, Prinsipe sa Chernigov, anak ni Sviatoslav Vsevolodovich, Dakong Prinsipe sa Kyiv. Gikan sa 1210 hangtod 1214, nagdumala si Vsevolod sa Kyiv; namatay siya niadtong 1215.

tungod kay nahigugma siya kang Kristo, gisilbihan niya Siya sa tibuok niyang kasingkasing – ug makita sa tanan ang pagkamaayo sa kasingkasing sa prinsipe: ang iyang pagkamaumol, pagpaubos, pagkamabuotan sa tanan, ug kalooy sa mga kabus. Kanunay nga nagapahimuot sa Dios pinaagi sa pag-ampo ug pag-ayuno, ug nagapahimutang sa iyang kalag sa tanang matang sa maayong buhat, gihimo ni Prinsipe Michael kini nga usa ka matahum nga puloy-anan para sa Dios, ang iyang Magbubuhat.

Kining matinud-anon nga prinsipe adunay pinalanggang boyar nga ginganlan og Theodore, nga matinud-anon usab sama kaniya; kauban niya, nag-antos si Prinsipe Michael sa kamot sa dautang si Batu, ug iyang gihalad ang iyang kinabuhi alang kang Kristo.

Samtang nagdumala si Michael, nga matinud-anon ug mahigugmaon kang Kristo, sa Prinsipalidad sa Kyiv, gipadala sa dautang si Batu ang iyang mga Tatar aron susihon ang siyudad sa Kyiv. Natingala ang mga sugo sa kadungganan ug kaanyag sa siyudad sa Kyiv, ug pagbalik nila kang Batu, ilang gisultihan siya bahin niining bantugang siyudad. Unya, gipadala pag-usab ni Batu ang mga sugo kang Michael, aron pinaagi sa pagpangdayeg, mapugos nila ang prinsipe nga mosumite kaniya sa iyang kaugalingong kabubut-on. Namatngon ang matinud-anon nga Prinsipe Michael nga nagplano ang mga Tatar nga dakpon ang siyudad ug laglagon kini: nadungog na sa prinsipe kaniadto nga kining mga malupit nga barbaro walay kalooy nga mamamatay bisan pa sa mga misumite kanila sa ilang kaugalingong kabubut-on, busa gisugo niya nga patyon ang mga sugo ni Batu. Paglabay sa mubo nga panahon, nahibalo si Michael sa pagduol sa usa ka dakong hukbo sa Tatar, nga sama sa mga tipaklong, daghan kaayo (kay adunay 600,000 ka mandirigma), misulong sa mga yuta sa Rusya ug gikuptan ang mga kuta niini. Sa pagkahibalo nga dili makalahutay ang Kyiv batok sa nagkadool nga mga kaaway, si Prinsipe Mikhail, kauban si boyar Theodore, milayas paingon sa Hungary[6307] aron mangayo og tabang para sa iyang yutang natawhan. Tungod kay wala siya makadawat og ingon nga tabang, si Michael naglibot-libot sulod sa pipila ka panahon sa usa ka langyaw nga yuta; *'Tago ka sa mubo nga panahon, hangtod molabay ang kasuko'*[6308] (Isaias 26:20).

Pagkahuman sa pagbiya ni Prinsipe Mikhail sa Kyiv, ang ubang mga prinsipe sa Rus' ang nagdumala sa Prinsipalidad sa Kyiv; apan, sila usab wala makaprotektar sa Kyiv gikan sa dautang si Batu. Pag-abot uban sa tibuok niyang hukbo, gisakop ni Batu ang Kyiv, Chernihiv ug uban pang mga gibastion nga siyudad ug prinsipalidad; tanan niini grabe kaayo ang paglaglag pinaagi sa kalayo ug espada. – Nahitabo kini sa tuig 6748 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug sa tuig 1240 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo. – Unya ang iladong ug himayaong siyudad sa Kyiv hingpit nga gipanglaglag sa kamot sa mga kaaway nga nagdumot kang Kristo; ang mga bantugang lungsoranon nangamatay sa espada sa mga daotan – ang uban gipatay, samtang ang uban gidakop. Ang mga maanindot nga templo sa Dios gilapasan ug gisunog, aron matuman ang mga pulong ni David: *'O Dios! Gisakop sa mga pagano ang Imong panulondon, gilapasan ang Imong balaan nga templo, ug gihimo nga mga ruina ang Jerusalem; ang mga bangkay sa Imong mga sulugoon gibyaan aron kan-on sa mga langgam sa kahanginan, ang mga lawas sa Imong mga balaan sa mga hayop sa yuta; ilang gibubo ang ilang dugo sama sa tubig palibot sa Jerusalem, ug walay bisan kinsa nga naglubong kanila'* (Salmo 78:1–3).

Si Prinsipe Michael, nga nagbiyahe sa gawas sa nasud niadtong panahona, pagkadungog niya sa tanan nga nahitabo sa yuta sa Rusya, naghinanakit pag-ayo alang sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo ug sa pagkaguba sa iyang yuta. Sa dili madugay, nahibalo si Michael nga ang dautang tsar nagsugo sa mga lumolupyo sa lungsod—ang pipila nga nakaluwas sa espada ug pagka-priso—nga magpuyo sa ilang mga panimalay nga walay kahadlok, basta maghatag sila kaniya og buhis. Ug daghang mga prinsipe nga Ruso, nga nilayas paingon sa layo ug langyaw nga mga yuta, sa pagkadungog niini, misugod na sa pagbalik sa ilang kaugalingong yuta. Paghatag nila og pagpasidungog sa walay Diyos nga tsar, nagpuyo sila sa ilang mga prinsipalidad ug, paghatag og buhis kang Batu, nagpuyo usab sila sa ilang mga guba nga lungsod. Ang debotong Prinsipe Michael mibalik usab gikan sa iyang pagpanaw, kauban ang iyang boyar nga si Theodore ug ang tanan niyang katawhan, nga nakahukom nga mas

---

[6307] Hungaria (Slavic: Ugria) – usa ka gingharian, ang pangunang yuta sa Monarkiya sa Austro-Hungarian. Si Rostislav, anak ni Michael sa Chernigov, minyo sa anak nga babaye sa Haring Bela sa Hungary. Naglaum nga makakaplag og matinud-anong kaalyado sa iyang paryente, si Prinsipe Michael nangayo sa hari nga maghiusa sila sa pwersa aron mosukol sa ilang komon nga kaaway, apan napakyas siya sa pagdani kaniya o sa uban pa nga iyang giduol alang sa tabang.

[6308] Niining panahona, ang Propeta Isaias nanawagan sa mapailubon nga pag-antos sa grabeng mga kalamidad, kay kini nga mga kalamidad mao ang sangputanan sa kasuko sa Dios tungod sa pagkadautan sa katawhan. *'Itagotag kamo,' ingon sa propeta, 'sa mubo nga panahon, hangtod nga molabay ang kasuko sa Ginoo kaninyo*.'

maayo nga mobayad og buhis sa walay Diyos nga tsar ug mabuhi, bisan pa sa iyang walay kinabuhi nga yutang natawhan, kaysa mahimong langyaw sa lain nga nasud. Una, miabot siya sa Kyiv, diin naghilak siya sa kasubo sa dihang iyang nakita ang mga balaang dapit nga nag-inusara ug ang Simbahan sa Pechersk, nga sama sa langit mismo[6309] , nga gipapas hangtod sa yuta. Mikhail dayon mibyahe paingon sa Chernihiv. Ug sa diha-diha nga nakapahulay si Prinsipe Mikhail gikan sa iyang biyahe, miabot ang mga Tatar gikan kang Batu, nga nakadungog sa iyang pagbalik, ug gisugo siya (uban sa ubang mga prinsipe sa Rus') sa ilang khan, nga nag-ingon:

'Dili kamo makapuyo sa yuta ni Batu kung dili kamo magpasakop kaniya. Busa, adto kamo ug magpasakop kaniya ug mahimong iyang mga vasalo – unya makapuyo kamo sa inyong mga panimalay.'

Ang maong dautang hari adunay mosunod nga batasan: kung bisan kinsa sa mga prinsipe nga Ruso moanha aron magpasakop kaniya, pugson sila sa mga salamangkero ug pari nga Tatar nga molakaw sa kalayo[6310] ; ug kung ang bisan kinsa sa mga prinsipe magdala og mga regalo para sa tsar, kuhaon sa mga salamangkero ang gamay nga bahin sa tanang regalo ug ilabay kini sa kalayo isip halad. Human sila ipaagi sa kalayo, gipugos sila sa pagsimba sa adlaw, sa usa ka palumpong ug sa mga dios-diosan – ug pagkahuman niini, gidawat sila sa tsar. Daghang mga prinsipe sa Rus, tungod sa kahadlok sa tsar ug aron mapabilin ang ilang mga prinsipalidad, misugot sa tanan niini: nilabay sila sa kalayo ug misimba sa mga diyus-diyosan – ug ingon balos nakadawat sila gikan sa tsar sa bisan unsa nga ilang gipangayo.

Pagkadungog nga daghan sa mga prinsipe nga Ruso, nadani sa himaya ning kalibutan, misimba sa mga dios-diosan, ang debotong Prinsipe Michael nasubo kaayo niini ug, mapaso sa gugma alang sa Ginoong Dios, nagpasiya nga moadto sa atubangan sa tsar—ang labing dili matarong ug malimbungon sa tanang tawo—ug walay kahadlok nga ipahayag si Kristo sa atubangan niya ug ibubo ang iyang dugo alang sa Ginoo. Pagkahuman niyang nabuhat kining plano ug nasiga ang iyang kalag, gitawag ni Michael ang iyang matinud-anong magtatambag, ang boyar nga si Theodore, ug gisultihan siya sa iyang tinguha. Ang ulahi, nga matinud-anon ug lig-on sa pagtuo, mipabor sa desisyon sa iyang ginoo ug misaad nga dili siya biyaan hangtod sa kamatayon, ug ihatag ang iyang kinabuhi alang kang Kristo uban kaniya. Human niining pakighinabi, nagpasiugda sila nga dili matuyaw sa ilang tuyo, nga mopadayon ug mamatay alang sa pag-angkon kang Jesu-Cristo. Dali dayon sila miadto sa ilang espirituhanong amahan, usa ka tawo nga ginganlan og Juan, aron ipahibalo kini kaniya. Pag-abot nila sa iyang puloy-anan, miingon ang prinsipe:

'Amahan, gusto ko moadto sa Tsar, sama sa gibuhat sa tanang mga prinsipe sa Rusya.'

Ang nag-angkon sa pagtuo, sa pagdungog niining mga pulong uban sa kasubo ug lawom nga paghuyop, miingon:

'Daghang mga prinsipe ang miadto didto ug nawala ang ilang mga kalag, tungod kay ilang gituman ang sugo ni Batu ug miyuko sa kalayo, sa adlaw ug sa ubang mga diyus-diyosan; ug ikaw, Michael, kung gusto nimo, adtoa sa kalinaw, apan akoa kang hangyoon—ayaw pagsunod sa ilang ehemplo ug ayaw pagbuhat sa ilang gibuhat aron mapreserbar ang ilang gahum dinhi sa yuta: ayaw paglakaw sa kalayo sa mga daotan, ni pagsimba sa ilang makalilisang nga mga dios, kay ang atong Dios usa ra, si Jesu-Cristo; ni moapil sa bisan unsang hugaw nga pagkaon nga gihalad sa diyus-diyosan, aron dili nimo laglagon ang imong kaugalingong kalag.

Mitubag ang prinsipe ug ang boyar:

'Gusto namo nga ibubo ang among dugo alang kang Kristo ug ihalad ang among mga kalag alang Niya, aron mahimong usa ka makapahimuot nga halad alang Niya.'

[6309] Ang Simbahan sa Inahan sa Dios sa Kiev-Pechersk Lavra gitukod sa mga Balaang Amahan Anthony ug Theodosius sa mga Kuweba niadtong 1073, sa panahon sa pagka-episkopo ni Obispo Michael, sa mga adlaw sa debotong Prinsipe Sviatoslav Yaroslavich. Ang pagtukod sa simbahan, nga nagsugod taliwala sa nagkalain-laing mga milagro ug mga timaan, nagpadayon sa panahon sa pagdumala sa mga Benerableng Esteban ug Nikon, ug nahuman ubos kang Abad Juan. Ang katahum ug kadungganan sa maong simbahan nakapahingangha sa mga tawo sa iyang panahon. Ang sulod niini nagdan-ag sa bulawan ug mga mosaiko ug nakapahimuot sa mata tungod sa mga iconograpiya niini. Ang salog gitukod gamit ang mosaiko sa nagkalain-laing kolor nga mga bato nga gipahimutang sa matahum nga mga disenyo. Ang ibabaw nga bahin sa simbahan gipahiran og bulawan; ang krus nga gibutang sa pangunang kupula gihimo gikan sa purong bulawan; busa dili na katingalahan nga gihulagway sa mga kaubang panahona ang Simbahan sa Pechersk nga 'murag langit' ug giingon nga kini mao ang himaya ug palamuti sa tibuok yuta sa Rusya.

[6310] Ang mga pari nga Tatar magdala sa tanan nga moanha aron makita ang khan sa usa ka agianan sa kalayo: nagtuo sila nga kini makaguba sa bisan unsang dautang tuyo sa kasingkasing sa mga nagaduol sa ilang magmamando. Ang kalayo, sumala sa ilang pagtuo, usa ka 'lugar sa pagpanglimpyo alang sa tanang dautang tuyo' ug makapawala pa gani sa gahum sa natago nga hilo.

Pagkadungog niini, naglipay si Juan sa iyang kasingkasing ug, samtang nagtutok kanila uban sa malipayong pagtan-aw, miingon:

'Kon buhaton ninyo kini, panalanginan kamo, ug niining katapusang henerasyon, pagatawgon kamo nga bag-ong nadiskubri nga mga martir.'

Unya, pagkahuman niya silang gitudloan gikan sa Ebanghelyo ug sa ubang mga libro nga giinspirar sa Diyos, gihatagan niya ang prinsipe ug ang boyar sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo, gipanalanginan sila, ug miingon:

'Hinaut nga lig-onon kamo sa Ginoong Dios ug ipadala kaninyo ang gasa sa Espiritu Santo, aron magpabilin kamo nga matinud-anon sa pagtuo, maisug sa pag-angkon sa ngalan ni Cristo, ug mapisan sa pag-antos; ug hinaut nga ihap kamo sa Hari sa Langit sa han-ay sa unang balaang mga martir.'

Pagkahuman niini, mibalik sa ilang panimalay sila Michael ug Theodore; pagkahuman nila sa tanang gikinahanglan nga preparasyon para sa ilang pagbiyahe ug pagpaalam sa ilang mga pamilya, dali-dali silang mibiyahe uban sa pag-ampo ngadto sa Dios, nga nagdilaab ang ilang mga kasingkasing sa gugma alang Kaniya ug naghandum sa korona sa martir: *'Sama sa usa ka usa nga nagahilakip sa mga sapa sa tubig, ingon ana ang akong kalag nagahilakip kanimo, O Dios!'* (Salmo 41:2).

Pag-abot nila sa dapit diin nagpuyo ang walay Diyos nga Tsar Batu, dayon gisultihan siya sa ilang pag-abot. Gitawag ni Batu ang iyang mga mago ug mga pari, ug gisugo sila nga ipaagi ang Prinsipe sa Chernihiv sa kalayo, sumala sa kostumbre, ug pugson siya sa pagsimba sa mga diyos-diyosan, ug pagkahuman lang siya dad-on sa iyang atubangan. Sa pagduol nila sa prinsipe, miingon ang mga mago kaniya:

'Gitawag ka sa dakong khan.'

Ug gidala siya nila palayo. Ang iyang boyar, si Theodore, misunod kaniya sama sa pagsunod sa kaugalingong ginoo. Sa dili madugay nakaabot sila sa dapit diin gisiga ang kalayo sa duha ka kilid, nga adunay agianan sa tunga-tunga diin daghan na ang nakalabay; mao kini ang agianan nga tuyo sa mga magi nga dalhon si Prinsipe Michael. Unya miingon ang prinsipe:

'Dili angay sa mga Kristohanon ang pag-agi sa kalayo nga girespeto sa mga dili matulid isip Diyos; ako, bisan pa, usa ka Kristohanon; busa dili ko moagi sa kalayo ni mosimba sa binuhat, kay mosimba ko sa Magbubuhat – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo – ang Usa ka Dios sa Trinidad, ang Magbubuhat sa langit ug yuta.

Pagkadungog sa mga magi ug mga pari sa maong mga pulong sa prinsipe, nasuko kaayo sila; gibyaan nila si Michael ug miadto aron ireport ang iyang mga pulong kang khan. Niadtong panahona, pipila ka mga prinsipe sa Rus nga miuban kang Prinsipe Michael aron magpasidungog kang Batu miduol kaniya; usa kanila si Boris, Prinsipe sa Rostov[6311] . Naluoy sila kang Michael ug nangasubo kaayo alang kaniya, apan sa samang higayon nahadlok sila nga basin matagak kanila ang kasuko sa tsar, busa gisugyot nila kang Michael nga mosunod sa kabubut-on ni Batu.

'Mahimo ka,' ingon nila, 'mohimo nga mosunod sa sugo ug mouko sa kalayo ug sa adlaw, aron malikayan nimo ang kasuko sa tsar ug ang malupit nga kamatayon. 'Ug sa dihang makabalik ka nga luwas sa imong panimalay, mahimo na nimo buhaton ang gusto nimo: ang Ginoo dili ka silotan niini, ni masuko Siya kanimo, kay nahibalo Siya nga gibuhat nimo kini tungod sa pagpugos. Apan kon ang imong katekista magtuo nga sala ang imong gibuhat, kami na ang mag-ako sa sala – paminawa lang kami ug, human ka moagi sa kalayo, yumuko sa mga diyos sa Tatar; pinaagi niini maluwas ka ug kami gikan sa kasuko sa tsar ug sa malupit nga kamatayon, ug makapangayo ka og daghang panalangin para sa imong yuta.

Gisulti nila kini tanan kang Michael uban sa mapait nga mga luha. Ang matinud-anong boyar nga si Theodore, sa pagpaminaw sa ilang mga pulong, nabalaka kaayo, kay nahadlok siya nga basin mosunod ang

---

[6311] Si Boris Vasilkovich (Vasilievich) – Prinsipe sa Rostov, apo ni Mikhail sa Chernigov, ang maguwang sa duha ka anak ni Vasilko Konstantinovich, nga natawo gikan sa iyang kaminyoon kang Maria Mikhailovna, Prinsesa sa Chernigov. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, nga gipatay sa mga Tatar duol sa Rostov sa Lasang Shcherensky niadtong 1238, nadawat ni Boris ang Rostov isip iyang apanage. Nailhan kini nga prinsipe sa kasaysayan isip 'mananaghoy' sa mga yutang Ruso atubangan sa Khan sa Bulawanong Horde. Nibisita siya sa Horde kapin sa walo ka beses; sa sugo ni Batu, nibyahe pa gani siya ngadto sa Dakong Tartary aron makita si Khan Sartak (1245). Namatay si Boris sa Horde niadtong 1277. Gilubong siya sa Katedral sa Dormition sa Rostov.

prinsipe sa tambag sa mga naglibot kaniya ug malayo sa pagtuo. Miduol siya sa prinsipe ug gisugdan niya paghinumdom kaniya sa iyang saad ug sa mga pulong sa iyang confessor:

'Hinumdumi, matinud-anong prinsipe,' ingon niya, 'kung giunsa nimo pagsaad nga itugyan ang imong kalag alang kang Kristo; balika ang mga pulong sa Ebanghelyo nga gitudlo kanato sa atong espirituhanong amahan: *"Kay bisan kinsa ang gustong magluwas sa iyang kalag, mawala kini kaniya; apan bisan kinsa ang mawala ang iyang kalag tungod kanako ug tungod sa Ebanghelyo, makaluwas niini. Kay unsa may kapuslanan sa tawo kung makuha pa gani niya ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag?'* (Marcos 8:35–36) – *'Busa, bisan kinsa nga mag- mag-angkon kanako sa atubangan sa mga tawo, ako usab mag-angkon kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit; apan bisan kinsa nga ikalimod ako sa atubangan sa mga tawo, ako usab ikalimod siya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mateo 10:32–33).

Naminaw si Prinsipe Michael uban sa dakong kalipay sa mga pulong sa iyang boyar ug, nagdilaab sa kadasig alang sa Dios, malipayon niyang gihulat ang iyang pagkamartir, andam mamatay alang kang Kristo nga Magahatag-kinabuhi. Si Prinsipe Boris, nga nahisgutan kaniadto, nagpadayon sa kusganong pag-awhag kang Michael nga tumanon ang kabubut-on sa tsar.

'Dili ko gustong Kristohanon sa ngalan lang,' tubag ni Michael kanila, 'samtang naglihok sama sa mga pagano.'

Ug, gikuha niya ang iyang espada, gilabay niya kini kanila ug miingon:

'Kuhaa ninyo ang himaya ning kalibutan: wala ko'y kinahanglan niini.'

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang usa ka bantugang kortesano ni Batu nga ginganlan og Eldega, ug gidala ang mosunod nga mga pulong gikan sa iyang tsar kang Prinsipe Michael:

'Ingon niini ang Ginoong Tsar kanimo: pilia ang usa o ang usa.' Kung mosunod ka sa akong sugo – molakaw sa kalayo ug mosimba sa akong mga diyos – dili lang ka magpabilin nga buhi, apan makadawat ka usab og dagkong pabor gikan kanako ug mahimong hingpit nga maghuhari sa imong prinsipalidad. Apan kung dili ka mosunod kanako ug dili mosimba sa akong mga diyos, mamatay ka sa usa ka makalilisang nga kamatayon.

Pagkadungog ni Prinsipe Michael sa mga pulong sa hari gikan kang Eldegi, wala siya matul-og bisan gamay, kundili mitubag siya nga mapangahas:

'Sultihi ang hari: ingon ni Prinsipe Michael, usa ka sulugoon ni Kristo: kung, O Hari, ang gingharian ug ang himaya ning kalibutan gisalig kanimo sa Dios, ug ang Too nga Kamot sa Labaw nga Labing Halangdon nagpailalom kanamo kanimo tungod sa among mga sala, nan kinahanglan kami nga mohapa kanimo ingon nga hari ug hatagan ka namo sa dungog nga angay sa imong maharlikang kahimtang; apan ang pagsalikway kang Cristo ug pagsimba sa imong mga dios—dili kini mahitabo: kay dili sila mga dios, kondili mga binuhat. Ang among mga propetiko nga Kasulatan*,* bisan pa*,* nag-ingon niini: *'Ang mga dios nga wala maghimo sa langit ug sa yuta mawala sa yuta ug sa ilawom sa langit'* (Jer. 10:11). Unsa pa kaha ang mas buang kay sa pagbiya sa Magbubuhat ug pagsimba sa binuhat?

Apan si Eldega miingon kaniya:

"Ikaw, Michael, nasayop sa pagtawag sa adlaw nga binuhat: kay—sultihi ko—kinsa ang misaka sa dili masukod nga kahitas-an sa langit ug nagbuhat og ingon ana kadako nga suga, nga naghatag og kahayag sa tibuok uniberso?"

'Kung andam ka maminaw kanako,' tubag sa santo, 'isulti ko kanimo Kinsa ang nagmugna sa adlaw ug sa tanan nga makita ug dili makita. — Ang Dios, nga walay sinugdanan ug dili makita, ug ang Iyang Bugtong Anak, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga pareho usab nga dili binuhat ug walay sinugdanan ni katapusan, ingon man ang Espiritu Santo, – ang Dios sa tulo ka Persona, apan Usa ra sa Esensya – Siya ang nagmugna sa langit ug yuta, ug sa adlaw nga imong gisimba, ug sa bulan ug mga bitoon, ingon man sa dagat ug yuta; Siya usab ang nagmugna sa unang tawo, si Adan, ug gihatag ang tanang binuhat aron mosilbi kaniya. Apan ang Ginoo naghatag sa balaod sa katawhan, nga dili sila mosimba sa bisan unsang binuhat – bisan sa yuta o sa langit – kondili mosimba sila sa Usa ka Dios nga nagbuhat sa tanang butang; Siya ang akong gisimba. Ug kon saad-an ko sa hari og usa ka prinsipalidad ug ang himaya ning kalibutan, dili ko kini pangitaon, kay ang hari mismo dili man walay katapusan, ingon man ang gahum nga iyang gitanyag kanako—nga wala nako gikinahanglan. Nagalaum ako nga ang akong Dios, nga akong gituohan, magahatag kanako og usa ka walay katapusang gingharian.

Unya miingon si Eldega:

'Kung ikaw, Michael, magpadayon sa imong pagsupak ug dili buhaton ang kabubut-on sa hari, patyon ka dayon.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko mahadlok sa kamatayon, pinaagi niini mahatagan ko og kinabuhi nga walay katapusan uban sa Dios. – Ug nganong magdugay pa ta og istorya? Kristohanon ako; gituohan ko ang Magbubuhat sa langit ug yuta, hugot akong pagtuo kaniya, ug mamatay ako alang kaniya uban ang kalipay.'

Unya si Eldega, sa dihang nakita nga dili mapugos si Michael sa pagsunod sa sugo sa hari pinaagi sa pagdayeg o hulga, miadto kang Batu aron ireport kaniya ang tanan niyang nadungog gikan kang Michael.

Pagkahuman madungog si Eldega, nasuko kaayo si Batu ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga patyon dayon si Prinsipe Michael. Ug ang mga sulugoon sa tortyurero misulong kaniya sama sa mga iro nga nangayam o sama sa mga lobo nga naglaglag sa karnero. Niadtong panahona, ang balaan nga martir ni Kristo kauban ni Teodoro, nga walay kahadlok sa kamatayon; nag-awit sila og mga salmo ug nag-ampo nga matinud-anon sa Dios. Sa dihang nakita nila nga nagkadool ang mga mamamatay, nagsugod sila og kanta: 'Ang Imong mga martir, O Ginoo, nakasinati og daghang pag-antos ug, pinaagi sa Imong gugma, gihiusa nila ang ilang mga kalag uban sa mga balaan.' Pag-abot nila sa dapit diin nagtindog si Prinsipe Michael, gikuptan siya sa mga mamamatay, sama sa mga hayop, sa iyang mga bukton ug mga tiil ug, pagkahuman siya nila itambog sa yuta, gibunalan siya nila nga walay kalooy sa tibuok niyang lawas sulod sa dugay nga panahon , nga ang yuta nababad sa iyang dugo. Apan si Michael misugakod niini tanan nga mapisan, nga nagbalik-balik lang sa usa ka butang: 'Kristohanon ako!'

Naa sa maong dapit usa sa mga sulugoon sa tsar, nga kaniadto usa ka Kristohanon apan sa ulahi nahimong apostata ug midawat sa dili matinud-anong pagtuo sa Tatar. Kining apostata, sa dihang nakita niya kung giunsa pagkamapangahas sa santo sa pag-antos sa iyang mga pag-antos, nasuko kaayo kaniya; ug, isip kaaway sa mga Kristohanon, gikuha niya ang usa ka kutsilyo, gikuptan si Michael sa ulo, giputol kini ug gilabay – samtang ang mga ngabil sa balaan nga magtug-an nagpadayon sa pag-ulit: 'Kristohanon ako'.

O katingalahang milagro! Bisan pagkahimulag sa iyang lawas, nagpadayon gihapon sa pag-angkon kang Kristo ang iyang ulo.

Pagkahuman niini, miduol ang dautang mga tigpahirap kang matinud-anong Teodoro ug miingon kaniya:

'Tumana ang sugo sa hari ug simbaa ang among mga diyos: kay tungod niini dili lang ka maluwas, apan makadawat ka pa gani og dakong dungog gikan sa hari ug mamana sa prinsipalidad sa imong agalon.'

Apan mitubag si Santo Teodoro:

'Dili ko pangitaon ang prinsipalidad sa akong ginoo, ni kinahanglan ko og bisan unsang dungog gikan sa inyong hari; ang akong gitinguha lang mao ang pagsunod kang Kristo sa samang dalan sama sa akong ginoo, – ang balaan nga martir nga si Prinsipe Michael; kay, sama sa gibuhat niya, nagtuo ako sa Usa ka Kristo, ang Magbubuhat sa langit ug yuta; gusto usab nako nga mag-antos alang Niya, ug wala ko mahadlok sa pag-antos o sa kamatayon mismo."

Sa pagkakita sa ilang pagkamatarong ni Teodoro, gidakop siya sa mga mamamatay ug gisugdan siya nilang pag-antos sa sama ka malupit nga paagi sama sa gibuhat nila kang San Miguel. Sa katapusan, giputol nila ang iyang mahimayaong ulo, samtang nag-ingon sila:

'Ang nagdumili sa pagsimba sa labing hayag nga adlaw dili gani angay makatan-aw sa adlaw.'

Busa, human sa ilang mahimayaong pag-antos, gisumite sa balaang mga martir nga sila Michael ug Theodore ang ilang mga kalag sa kamot sa Ginoo – sa tuig 6753 sukad sa paglalang sa kalibutan, ug sa tuig 1245 sukad sa Pagkahimugso ni Kristo, sa ika-20 ka adlaw sa Septyembre. Ang ilang balaang mga lawas gilabay sa mga iro aron kan-on, apan sulod sa daghang adlaw kini nagpabilin nga buo ug wala matandog sa bisan kinsa. – Busa ang grasya ni Kristo nagpanalipod kanila nga wala'y kadaut. – Dugang pa, usa ka haligi sa kalayo ang nagpakita ibabaw sa mga lawas sa mga martir, nga nagdan-ag sa hayag kaayong suga, ug matag gabii makita ang nagdilaab nga mga kandila. Sa pagkakita niini tanan, ang mga Kristohanon nga naa sa Horde niadtong panahona tinago nga gikuha ang mga lawas sa mga martir ug gilubong kini uban ang dungog[6312] .

[6312] Ang balaan nga relikya sa matarong nga Prinsipe Michael ug sa iyang boyar nga si Theodore gilalin gikan sa Horde sa mga Kristohanong mahadlokon sa Diyos, una sa Vladimir ug unya sa lungsod natawhan ni Prinsipe Michael, ang Chernihiv. Unya, niadtong 14 Pebrero 1572, pinaagi sa sugo ni Tsar Ivan Vasilyevich nga Gikalang, ang balaang relikya gilalin ngadto sa Moscow, tungod sa

Pagkahuman sa pagpatay sa mga balaang martir, ang dautang si Batu mibalik sa pakiggubat uban sa tanan niyang mga hukbo, una batok sa Poland, unya batok sa Hungary, apan siya gipatay sa Hari sa Hungary nga si Vladislav, nga naghatag ug malisud nga katapusan sa iyang dautang kinabuhi. – Busa ang manlutos nga si Batu nadawat ang impyerno ingon nga iyang bahin, samtang ang mga balaang martir namana sa Gingharian sa Langit ug naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Human ninyo mabuhi isip mga martir ug pagakabutangan sa mga korona sa pag-angkon sa pagtuo, misaka kamo sa langit, Michael nga Labing Maalamon ug ang maisugong Theodore: mangaliya kamo kang Kristo nga Dios aron panalipdan Niya ang inyong yutang natawhan, ang Emperador ug ang katawhan, pinaagi sa Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, tono 8:

Gitan-aw ninyo nga walay bili ang yutang gingharian, ug gibyaan ang himaya nga maligyaon, kamo, Michael ([6313]), nga midawat sa hinungdan sa mga nagpasiugda sa ilang kaugalingon, miabot aron buhaton ang inyong mga buhat ug nagwali sa Trinidad sa atubangan sa dautang manlupig, O Michael nga nag-antos, kauban ang inyong kauban nga si Theodore ( ). Nagatindog sa atubangan sa Hari sa mga Gahum, pag-ampo nga ang imong yutang natawhan, ang Emperador ug ang iyang katawhan malikayan ang kadaut, aron kami magpasidungog kanimo nga walay hunong.

4 Oktubre

21 Septiyembre (Daang Estilo)

Sant Codratus nga Apostol

Gisaulog niadtong 21 sa Septyembre

Si San Codratus nga Apostol, usa sa Kapito-an, nagwali sa Pulong sa Dios sa Atenas ug sa Magnesia[6314] , diin siya nagsilbi nga obispo; pinaagi sa iyang pagwali gidala niya ang daghan ngadto sa kahayag sa langitnong kinaadman. Sumala sa mga pulong ni Sirach, siya *'sama sa bitoon sa kabuntagon taliwala sa mga panganod'* (Sir. 50:6): ang 'itom nga mga panganod' nagpasabot sa pagano nga kawalay-Diyos, layo sa kahayag sa pagkamatinud-anon; ang mga tawo nga gipanag-iya niini naglingkod sa kangitngit ug sa landong sa kamatayon. Apan si San Codratus nga Apostol, samtang nagwali sa Pulong sa Dios, misidlak sa ilang atubangan sama sa usa ka dakong kahayag; iyang gipahawa ang kangitngit nga naglibot kanila, gilaglag ang mga sakripisyo sa idolatriya, gipukan ang mga dios-diosan, ug pinaagi sa iyang pag-ampo gipaguba ang mga templo sa mga demonyo; sama sa usa ka bitoon nga nagiya sa mga hari sa Sidlakan, ingon usab siya nagpakita sa dalan paingon kang Kristo; ug sama sa bitoon sa kabuntagon nga mouna sa adlaw, ingon usab siya nagpahibalo sa kalibutan sa Dakong Kahayag ug

---

kahadlok nga basin malapasan kini sa mga Katoliko pagkahuman nga napailawom ang Chernihiv sa pagdumala sa Poland. Gipahimutang sila sa Simbahan sa Katedral sa mga Manggagawa sa Milagro sa Chernigov, nga nahimutang sa Kremlin, duol sa Taynitsky Gate. Sa dihang gipahunong ang maong katedral, ang balaang relikya, pinaagi sa sugo ni Emperatris Catherine II, seryosong gibalhin niadtong 25 Agosto 1770 ngadto sa Katedral sa Sretensky, nga nahimutang sa palasyo sa 'Seny'; Gikan didto, niadtong 21 Nobyembre 1774, gibalhin sila sa Katedral sa Arkanghel, diin sa sinugdan gipahimutang sila sa usa ka maanindot nga pilak nga reliquaryo, nga gisugo aron sa paghinumdom sa kalinaw uban sa Turkey, ug human sa 1812 (sa dihang kini nga reliquaryo gikawat sa kaaway) nagpabilin hangtod karon sa usa ka tanso nga gipahiran og pilak.

[6313] Sa ato pa, sa ilang kaugalingong kagustuhan, dili tungod sa pagpugos.

[6314] Magnesia – usa ka silangang peninsula ug rehiyon sa Tesalia.

gipawala ang kangitngit nga naglibot sa mga kalag sa tawo. Apan ang kangitngit mao ang kanunay nga kaaway sa kahayag; busa, ang mga dili matinuoron nga Griyego, sa ilang pagkakita nga gipaguba ni Codratus ang ilang mga dios-diosan, nagpagawas og mga demonyo ug naglaglag sa kadautan, misugod og paglutos batok sa balaan nga Apostol ug gibato siya, sama sa gibuhat sa mga Hudiyo kang Esteban kaniadto (Buhat 7:59); Bisan pa nga gipangbato si Santo Kodrat, buhi siya nga naprotektahan sa grasya ni Kristo. Gibilanggo siya ug gipagutom sulod sa dugay nga panahon; gipahawa sa mga dautang idolatra sa natural nga pagkaon ang usa nga nagpakaon sa ilang mga kalag dili sa pagkaon nga madunot, kondili sa pagkaon nga magdala sa kinabuhi nga walay katapusan. Gipagutom nila ang santo, apan sila mismo ang nangamatay tungod sa maong gutom nga gihisgutan sa Balaang Kasulatan: *'Dili gutom sa tinapay, ni kauhaw sa tubig, kondili kauhaw sa pagpaminaw sa mga pulong sa Ginoo'* (Amos 8:11). Wala nila mapapas pinaagi sa gutom ang usa ka tawo nga kanunay gipakaon gikan sa langit, apan gikondena nila ang ilang kaugalingon sa walay katapusang kamatayon. Human sa taas nga mga pag-antos, namatay si Santo Codratus, apan ang iyang kalag buhi sa Gingharian sa Langit ug nag-ani sa kalipay sa paraiso. Natuman niya ang buhat sa iyang pag-antos ilawom ni Emperador Hadrian, ug misugod sa pagkinabuhi nga walay katapusan sa atubangan sa Hari sa Himaya, si Jesu-Kristo: uban Niya siya nag-antos, ug uban Niya siya gihimaya sa Iyang gingharian. Ang iyang balaan nga lawas, nga gilubong sa Magnesia, naghimo og daghang pag-ayo sa mga masakiton. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga labing dungog nga pari ug labing matinindog nga martir, ang tibuok kalibutan nagahalad Kanimo, O Ginoo, kang Codratus nga Apostol, ug nagapasidungog sa iyang balaan nga handumanan pinaagi sa mga awit, kanunay nga nagamakaawhag nga ang pagpasaylo sa mga sala ipagawasa sa mga nag-awit sa Iyang kaayo.

Paghandum sa mga Balaang Martir Hypatius ug Andrew

Kumemorasyon sa ika-21 sa Septiyembre

Kining mga balaan natawo sa yuta sa Lydia[6315] . Sa ilang pagkabata, nag-uban silang duha sa pagtuon sa mga siyensya sa samang monasteryo ug, sa pagpanamkon sa tanang hiyas, nagkauswag sila sa pagtuo. Pag-abot sa pagkahamtong, si Hypatius mipasalig sa mga panata sa pagka-monasto; naningkamot siya nga magpabilin kanunay sa kahilom ug magpaningkamot sa atubangan sa Dios . Si Andres, sa iyang bahin, nagpahinungod sa pag-alagad sa uban: gidawat niya ang posisyon isip klerigo, nahimong masigasig nga magtutudlo sa Pulong sa Dios, ug matinud-anon nga nagtudlo sa mga Kristohanon sa simbahan. Pareho silang nailhan sa dakong pagpugong sa kaugalingon, pagpaubos, ug matinud-anong gugma alang sa tanan. Ang Arsobispo sa Efeso, sa dihang nahibalo sa matinud-anong kinabuhi niining mga debotong lalaki, gitawag sila sa iyang atubangan; nakadawat siya og dakong kaayohan sa pakig-istorya kanila, ug busa nahigugma gayud kanila. Unya gitudlo niya si Hypatius, batok sa iyang gusto, nga mahimong Obispo sa Simbahan sa Asya, nga miingon:

'Dili angay nga ang ingon nga suga magpabilin sa kamingawan, natago; kinahanglan siya molingkod sa episkopal nga trono aron pasidlakon ang Simbahan pinaagi sa mga pagtulon-an ni Kristo.'

Gipahimutang niya si Andres isip pari. Busa kining duha ka balaan misidlak, naghatag og kahayag sa katawhan pinaagi sa ilang maalamon nga pagtulon-an ug pagkabalaan sa ilang kinabuhi. Samtang ang Griyegong emperador nga si Leo nga taga-Isauria[6316] misugod og pagpanlupig batok sa mga balaang larawan; Gisugo niya nga sa tibuok imperyo tangtangon sila sa mga simbahan sa Dios ug nagpagawas siya sa labing istriktong dekreto nga walay bisan kinsa ang mosugot sa pagsimba kanila. Unya misukol sa mga iconoclasta si San Hipatio ug San Andres: ilang gihangyo ang ilang mga parokyano nga ayaw tagda ang walay Dios nga imperyal nga dekreto. Pagkadungog niini sa emperador, gisugo niya nga dad-on sila sa iyang atubangan, ug sulod sa dugay nga panahon

[6315] Lydia – usa ka rehiyon sa kasadpang baybayon sa Asia Minor.
[6316] Emperador Leo III ang Isoyuriano, gikan sa 717 hangtod sa 741.

gisulayan niya nga pahawaon sila sa pagdayeg sa mga balaang imahe; gisugo pa gani niya ang iyang mga maalamon nga makiglalis niining mga maisugong mandirigma ni Kristo, apan ang manlupig sa tinuod nga pagtuo wala gyud makahuyop niining mga lig-on nga haligi sa Simbahan. Gipabilin sila sa prisohan sulod sa taas nga panahon, nga naglaum nga mapugos sila sa pagbiya sa ilang pagtuo. Sa dihang napukan ang iyang paglaum, gisugo niya nga bugbog-on sila nga walay kalooy, nga hubasan ang panit sa ilang ulo uban sa ilang buhok, nga pahiran og pitch ang ilang bungot ug pasigaon kini, ug nga itugyan sa kalayo ang ilang bililhon nga balaang mga ikono ibabaw sa ilang mga ulo. Gisagubang nila kini tanan uban sa kaisog, ug pinaagi sa gahum sa Dios nagpabilin silang buhi. Unya gisugo ni Leo nga hilab-on sila sa siyudad, ug giparada ang mga balaan aron pangatawa sa tanan. Sa katapusan, gipatay sila sama sa mga kordero ug gisumiter nila ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios, human sa ilang pag-antos alang sa mga balaang larawan. Ang ilang dungganong mga lawas gilabay sa mga iro aron kan-on, apan ang mga matinud-anon tinago kini nga gikuha ug gilubong uban ang dungog nga angay sa ingon nga mga martir.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Eusebio ug Prisca

Gisaulog sa ika-21 sa Septyembre

Si Santo Eusebio nagpuyo sa Fenicia[6317] ug sa sinugdan usa siya ka tinago nga sumusunod kang Kristo. Niadtong panahona, gipahamtang sa mga pagano ang usa ka grabe nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, gipailawom ang mga matinud-anon sa nagkalain-laing pag-antos bisan asa sila makaplagan; busa daghan sa mga matinud-anon, nga naglikay sa kamot sa mga daotan, nangitag dalangpanan sa tinago nga mga lugar. Si Santo Eusebio, sa paghunahuna sa mga pulong ni Kristo: *'Ang bisan kinsa nga moangkon kanako sa atubangan sa mga tawo, ako usab moangkon sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mat. 10:32), napuno sa langitnong kadasig; miadto siya sa gobernador sa siyudad ug, sa pagtindog sa atubangan niya, miingon:

'Ngano man nga naglihok ka sama sa usa ka buang, ikaw kaaway sa Dios, nga naglutos sa panon ni Cristo?'

Ang prinsipe, sa pagtan-aw kaniya, nangutana:

'Kinsa ka?'

Mitubag siya:

'Ako usa ka alagad ni Cristo, nga imong ginasupak.'

Nalagot kaayo ang prinsipe sa niining mga pulong, miingon siya:

'Giunsa man nimo, ikaw nga walay huna-huna nga tawo, nga moanha dinhi ug pasipalahan ako, ang prinsipe?'

Niini, mitubag si Eusebio:

'Ang akong kadasig alang sa akong Ginoong Jesu-Kristo nagpugos kanako sa pagpadayag sa imong pagkabuta: kay nabaliw ka, nagasimba ka sa demonyo imbis sa Dios.'

Unya gisugo sa prinsipe nga hubaron siya, bitayon, ug kuskason ang iyang lawas; gikuskasan siya gamit ang hait nga puthaw hangtod nabutyag ang iyang mga bukog; unya gisugdan nila pagbubo kaniya og suka nga gisagol og asin ug pagmasa sa iyang mga samad gamit a . Mapisan nga gidala sa magtutug-an ni Kristo ang tanan niini – sama sa dili man kini iyang kaugalingong lawas ang nag-antos sa ingon nga mga pag-antos – ug naglipay pa gayud taliwala sa mga pag-antos nga nag-antos siya alang sa pagtuo kang Kristo. Pagkahuman niyang masinati kining mga pag-antos, miingon kaniya ang prinsipe:

'Maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos ug mabuhi ka; apan kung dili nimo kini buhaton, patyon ka namo.'

Sa diin mitubag siya:

'Mahimo ninyo nga laglagon ang akong lawas, apan dawaton ni Cristo ang akong kalag; alang Niya, andam ko nga mag-antos sa tanan, kay *"kinsa ang magpadayon hangtod sa katapusan, maluwas siya"* (Mat. 24:13).'

[6317] Phenicia – usa ka karaang nasud sa amihanan sa Palestina; kini naglangkob sa usa ka nipis nga baybayon tali sa dagat ug sa Kabukiran sa Lebanon; ang labing bantugan nga mga siyudad sa maong rehiyon mao ang Tiro ug Sidon.

Sa pagkakita sa ilang pagkamapisan, giputol sa dautang mga tawo ang iyang ulo gamit ang espada. Busa misulod siya sa langit ug nadawat ang korona sa himaya gikan sa kamot sa Ginoo.

Gipahayag ni San Prisco ang ngalan ni Cristo sa Phrygia ug gidala ang daghang pagano ngadto kang Cristo. Unya gidakop siya sa mga daotan, gbitay, ug gisugdan ang pag-uyog sa iyang mga tadyaw og lawom gamit ang puthaw nga mga kuko, nga ang tibuok lawas ni San Prisco napuno sa pilas sama sa yuta nga gipang-arado. Ang uban sa mga dautang tawo nga nagbarog didto, sa ilang pagkakita sa ingon ka grabeng pag-antos ug sa dugo sa martir nga nag-awas, napuno sa dakong kasuko: gikuha nila ang ilang mga espada, miduol sila sa santo ug giputol ang iyang ulo.

Busa kining maayong magtutuo nag-antos tungod sa pagpamatuod kang Jesu-Cristo, ug karon si Cristo nag-angkon kaniya sa atubangan sa Iyang langitnong Amahan.

Kahimaya sa Dios hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa mga Balaang Obispo Isakios ug Meletios

Gisaulog sa ika-21 sa Septiyembre

Ang atong mga respetado ug debotong amahan, Isaac ug Meletius, mga obispo sa Simbahan ni Cristo. Pareho silang nagbuhat sa parehas nga ministeryo sa pagka-obispo ug nailhan tungod sa ilang pagkamakadiyosnon ug Kristohanong mga hiyas. Ang ilang walay puas nga paningkamot mao ang pagtudlo sa katawhan sa balaan ug espirituhanong pulong ug sa paglakaw sumala sa mga sugo sa Dios. Pareho silang nailhan tungod sa ilang pagkamabuotan; ilang gipangbahin ang ilang mga kabtangan sa mga kabus ug gipakita kanila ang kalooy, gipakaon sila dili lang sa pisikal nga pan kondili usab sa espirituhanong pan – pinaagi sa ilang mga pagtulon-an ug tambag nga makaluwas sa kalag. Pinaagi sa ilang kinabuhi, nakab-ot nila ang gasa sa paghimo og mga milagro ug namatay sila nga malinawong sa katigulangon, sa lain-laing tuig apan sa samang adlaw[6318] .

Ang Kinabuhi ni San Demetrio, Metropolitan sa Rostov, ang Himagayaon

Gisaulog sa ika-21 sa Septyembre

Si Santo Dimitri, nga natawo nga si Daniel, natawo niadtong Disyembre 1651 sa baryo sa Makarov[6319] , nga nahimutang kap-atan ka verst gikan sa siyudad sa Kyiv. Ang iyang amahan, si Savva Grigoryevich Tuptalo, misaka gikan sa han-ay sa ordinaryong mga Cossack ngadto sa ranggo sa senturyon ug gihalad ang nahibilin niyang mga adlaw sa pag-alagad sa Simbahan, nga nagdala sa mga katungdanan isip ktitor sa Kirillov Monasteryo[6320] . Siya ug ang iyang asawa, si Maria Mikhailovna, mga matinud-anong tawo ug nagkinabuhi og maayong Kristohanong kinabuhi. Apan ang iyang amahan kanunay nga wala sa balay tungod sa mga katungdanan militar, ug ang batang lalaki gipadako ilabina ubos sa giya sa iyang inahan. Ang santo mismo misulti mahitungod kaniya uban sa malumo nga gugma ug pagdayeg sa okasyon sa iyang pagpanaw: 'Sa Biyernes Santo, ang adlaw sa Pag-antos sa Manluluwas, namatay ang akong inahan sa ikasiyam ka oras sa adlaw, tukma sa oras nga ang atong Manluluwas, nga nag-antos sa krus alang sa atong kaluwasan, gisumite ang Iyang espiritu sa kamot sa Dios Amahan. Kapin siya sa kap-atan ka tuig ang panuigon sukad sa adlaw sa iyang pagkahimugso… hinaut nga hinumduman siya sa Ginoo sa Iyang langitnong gingharian! Namatay siya sa maayong kahimtang sa hunahuna, uban sa usa kclear , ug panultihon. Hinaut nga ang Ginoo, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ihatag usab kanako ang ingon ana ka bulahan nga pagpanaw! Ug sa tinuod, ang iyang pagpanaw Kristohanon: kay kini gisubay sa tanang Kristohanong ritwal ug sa naandan nga mga sakramento, walay kahadlok, walay kaulaw, ug malinawon. Hinaut

---

[6318] Si San Isaac mao ang Obispo sa Cyprus ug namatay sa Cyprus (usa ka dakong isla sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo); namatay si Meletius pagkahuman, sa usa ka dili mailhi nga siyudad.

[6319] Ang Makarov – karon usa ka lungsod sa Kiev Governorate ug distrito – niadto nahilakip sa mga sakop sa Hetman sa Lithuania.

[6320] Ang Monasteryo ni Kirillov sa Kyiv gitukod ni Prinsipe Vsevolod Olgovich sa Chernihiv sa ika-12 nga siglo; gipanglaglag kini ni Batu Khan; gibalik-tukod sa ika-17 nga siglo ug gipahunong sa 1786.

nga hatagan usab siya sa Ginoo og paborableng paghukom sa Iyang makahadlok nga Hukmanan; kay wala koy pagduha-duha sa kaluoy sa Dios, ni sa iyang kaluwasan, tungod sa akong nahibaloan sa iyang kanunay, mahimayaon, ug debotong kinabuhi. Labaw pa, giisip nako nga usa ka maayong timaan sa iyang kaluwasan nga sa maong adlaw ug sa maong takna nga giablihan ni Kristo nga Ginoo ang ganghaan sa paraiso alang sa tulisan atol sa Iyang Pag-antos, gisugo Niya nga buwagon ang iyang kalag gikan sa iyang lawas[6321] . Sa ilawom sa impluwensya sa ingon ka birtud nga inahan, ang batan-ong si Daniel mitubo sa kahadlok sa Dios ug pagkamapaambag, nga nagauswag gikan sa kusog ngadto sa kusog ug mas napalig-on sa pagkamabirtud.

Si Daniel nakadawat sa iyang sayong edukasyon sa balay. Ang iyang mga ginikanan nagtudlo kaniya sa pagbasa, ug sa dihang siya 11 anyos na, gipadala siya nila sa Kiev Brotherhood School[6322] . Tungod sa iyang talagsaong abilidad ug mainitong pagkamalig-on sa pagtuon, dali ra kaayo siyang nangibabaw sa iyang mga kaedad. Sa iyang mga klase sa retorika, nakakuha siya og partikular nga pagtagad tungod sa iyang kahanas sa panulaan ug oratoryo. Sa ilawom sa giya sa iladong magtutudlo sa pulong ug polemikal nga teologo nga si Galyatovsky[6323] , nahasa ni Daniel ang mga teknik sa retorika ug mga porma sa panultihon nga sa ulahi nakapahingangha sa mga mamiminaw sa iyang mga sermon, ug nakuha niya ang kusog ug dili mapugngan nga gahum sa pagpangumbinsi nga sa ulahi mipadayag sa iyang pakigbisog batok sa mga skimatiko. Apan, samtang nangibabaw siya sa iyang pagtuon, si Daniel sa samang higayon nailhan tungod sa iyang katingalahang pagkabuotan ug nagpakita og sayong hilig ngadto sa kinabuhi sa pagpamalandong ug pagka-asketiko. Wala siya moapil sa mga duwa sa mga bata ug gilikayan ang tanang matang sa kalingawan ug lingaw-lingaw. Gigugol niya ang iyang bakanteng oras gawas sa klase sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, sa mga sinulat ug kinabuhi sa mga balaan, ug sa pag-ampo. Niadto siya sa simbahan uban sa dakong kadasig, diin iyang matinahum nga gipang-ampo ang iyang mainitong pag-ampo ngadto sa Ginoo. Sa mas kanunay ug mas masinabtanon niyang pagbasa sa Balaang Kasulatan ug sa kinabuhi sa mga balaang amahan, mas mitubo ang tinguha sa iyang kalag nga sundon ang mga balaang asketa.

Sa edad nga kinse anyos, napugos si Daniel nga mobiya sa eskwelahan. Sa kana nga lisod nga panahon para sa Kyiv, ang siyudad kanunay nga nag-ilis-ilis gikan sa pagdumala sa mga Polako paingon sa mga Ruso ug balik usab. Nakaapekto kini sa kahimtang sa eskwelahan, nga niadtong 1665, sa dihang nakontrol sa mga Polako ang Kyiv, hingpit nga nawasak ug nagpabilin sa kahimtang sa pagpasagad sulod sa dugay nga panahon.

Busa, wala makatapos si Daniel sa iyang kurso ug napugos nga biyaan ang iyang pagtuon, human lang siya makatungtong og tulo ka tuig sa eskwelahan.

Tungod kay sukad pagkabatan-on aduna siyay hilig sa kinabuhi sa monghe, si Daniel, sa dili madugay pagkahuman sa iyang pag-eskwela, gisalikway ang kalibutan uban sa tanang kahupayan niini. Pagkahuman mangayo siya og panalangin sa iyang mga ginikanan, mipuyo siya sa Monasteryo ni Kirillov sa dihang siya napulo'g walo anyos. Ang abá sa monasteryo, si Meletius Dzik, dugay na niyang nailhan si Daniel, nga kaniadto nagsilbi nga rektor sa eskwelahan sa Kyiv. Niadtong 9 sa Hulyo 1668, gitonsura niya si Daniel isip monghe ug gihatagan siya og ngalan nga Dimitri. Ang bag-ong gitonsura nga monghe gisumite ang iyang kaugalingon hingpit sa kabubut-on ug sa Pagdumala sa Diyos. Nagsugod siya sa hugot ug walay paglubad nga pagsunod sa tanang lagda sa monastiko, ug masigasig niyang gihimo ang iyang mga buluhaton sa pagka-monastiko uban sa pagpaubos ug pagsunod. Naningkamot siya sa tibuok niyang kusog nga sundon ang mga hiyas sa Banal nga Anthony ug Theodosius ug sa ubang mga asketiko sa Pechora. Wala gyud siyay interes sa pag-angkon og mga propriedad o bahandi, apan gipangita niya sa tibuok niyang kalag nga malipay lang ang Dios, nga moserbisyo Kaniya nga matinud-anon ug walay pagpakaaron-ingnon, ug pinaagi niini makab-ot ang dili malaglag nga bahandi.

[6321] Ang Daryo (ang adlaw-adlaw nga mga nota sa santo) para sa 29 Marso 1689.

[6322] Ang Eskwelahan sa Kapatiran sa Kyiv (karon Akademya sa Teolohiya sa Kyiv) gibuksan niadtong 1615 sa samang panahon sa Monasteryo sa Kapatiran sa Epipanya ug gilakip niini; gireporma kini ni Metropolitan Peter Mohyla (1633–1647) ug sukad niadto nahimong, sulod sa taas nga panahon, sentro sa espirituhanon ug sekular nga pagkat-on sa Rusya. Ang Eskwelahan sa Kyiv nakapamunga og daghang maalamon nga pastor ug masigasig nga mga tigdepensa sa Ortodoksiya.

[6323] Si Ioannikiy Galyatovsky († 1688), nga sa sinugdan usa ka magtutudlo ug sa ulahi nahimong rektor sa Eskwelahan sa Kyiv (1657–1665), nga daghan ang nabuhat aron masiguro ang kalamboan niini, usa siya sa labing iladong teologo, polemista, ug magwawali sa iyang panahon. Ang daghang sinulat ni Ioannikiy, nga batok sa mga Latin ug Uniate, nagpamatuod sa iyang kadasig sa pagpanalipod sa kamatuoran sa Ortodokso.

Wala pa gani molabay ang usa ka tuig sukad sa pagtuli ni Dimitri sa iyang ulo sa dihang, sa hangyo sa abbot, gihimo siyang hierodeacon. Ang maong ordinasyon nahitabo sa Pista sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios niadtong 1669 ni Joseph Tukalsky[6324] , nga naggunit sa titulo nga Metropolitan sa Kyiv ug nagpuyo niadtong panahona sa lungsod sa Kaniv. Nagpabilin si Dimitri sa Monasteryo sa Kirillov sulod sa pila ka panahon samtang naggunit sa ranggo nga hierodeacon. Misunod siya sa abbot sa tanang butang, nag-alagad sa mga kaigsuonan nga mapainubsanon ug masinabtanon, gipahigayon ang matag buluhaton nga walay pangutana, siya ang unang miabot sa simbahan ug ang katapusan nga mibiya; sa simbahan, nagbarog siya nga puno sa kahadlok sa Ginoo, nagpaminaw nga matinahuron sa mga pulong sa Balaang Kasulatan; sa iyang selda, kanunay siyang nag-ampo, nagsulat ug nagkomposo sa bisan unsang gisalig kaniya sa abá, ug masigasig niyang gipadayon ang iyang mga pagtuon.

Mao kini ang pagpaningkamot ni Demetrius hangtod sa 1675. Niadtong panahona, si Lazar Baranovich, Arsobispo sa Chernihiv, nagpuyo sa Monasteryo sa Gustyn[6325] . Dinhi gipaila-ila kang San Demetrius kaniya alang sa ordinasyon isip hieromonk, nga nahitabo niadtong Mayo 23, ang Fiesta sa Pag-anhi sa Espiritu Santo. Si Santo Dimitri 24 anyos pa lang niadtong panahona, apan maalamon na siya sa pagpangwali sa Pulong sa Dios. Sa dihang nakaila pa gayud siya kaniya ug nakaila sa iyang hataas nga espirituhanong mga kalidad, giimbitar sa arsobispo si Santo Dimitri aron mag-alagad isip usa ka magwawali[6326] sa Katedral sa Chernihiv. Sulod sa kapin duha ka tuig, nagwali si Santo Demetrio sa katedral ug sa ubang simbahan sa Diyosesis sa Chernihiv. Pinaagi sa pagtudlo sa katawhan sa balaod ni Kristo, naghatag siya og dakong espirituhanong kaayohan sa tanan niyang mamiminaw ug naghatag kanila og dakong kalipay: ang iyang mabuhi ug makapahinam nga pamulong gisawsawan sa asin sa kinaadman, mao nga ang tanan nangandoy nga maminaw kaniya.

Ang dungog ni Santo Dimitri isip usa ka bantugang magwawali dali nga mikaylap sa Tanan nga Rusya ug Lithuania, ug ang mga monasteryo sunod-sunod nagsugod sa pagdapit kaniya aron makapahimulos sa iyang maalamon ug makapadasig nga pagtukod. Ang direkta nga hinungdan sa ingon nga mga imbitasyon mao ang mosunod nga panghitabo. Niadtong Hunyo 1677, tungod sa matinud-anong kadasig, mibyahe si Dimitri gikan sa Chernihiv paingon sa Monasteryo sa Novodvorsky[6327] aron pagdayeg sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gihulagway ni San Pedro, Metropolitan sa Moscow, ug giplano nga magpabilin sa Lithuania. Sa pag-abot ni Santo Dimitri, ang monasteryo nag-andam alang sa solemne nga pagbalhin niining ikonoha gikan sa daang simbahan paingon sa bag-ong simbahan. Alang niini nga katuyoan, miabot na si Obispo Teodosio sa Belarus ug si Clement, ang abad sa Monasteryo sa Espiritu Santo sa Vilnius. Sa katapusan sa mga selebrasyon, gidala ni Clemente si Dimitri sa iyang monasteryo. Nagpabilin si Dimitri sa Vilnius sulod sa kapin duha ka bulan ug naghatag didto og duha ka sermon. Apan, pagkahuman niini, sa hangyo ni Obispo Teodosio, mibyahe si Santo Dimitri paingon sa Slutsk ug, pagkahuman niyang nagpuyo sa Monasteryo sa Pagbag-o sa Porma sa Kapatiran[6328] , nagpaningkamot siya nga walay kapoy sulod sa napulo'g upat ka bulan sa pagpangwali sa Pulong sa Dios. Si Dimitri gihigugma kaayo ug gisuportahan sa benefactor sa monasteryo, si Ioann Skotkevich, kinsa ang pondo gigamit sa pagtukod sa Monasteryo sa Pagbag-o. Si Santo Dimitri usab naghatag sa labing dakong pagrespeto ug gugma sa iyang benefactor; nagpabilin siya sa Slutsk hangtod sa kamatayon niini ug gipasidunggan ang iyang handumanan pinaagi sa paghatag og sermon sa iyang lubong.

[6324] Si Joseph (Nelyubovich – Tukalsky), Arsobispo sa Mogilev sukad 1661, nga ulahi nahimong Metropolitan sa Kyiv; gipriso siya sa mga Polako ug namatay sa Chyhyryn niadtong 1676.

[6325] Si Lazar Baranovich (namatay niadtong 1693) nahimong Arsobispo sa Chernihiv sukad pa niadtong 1657. Isip kanhi estudyante ug rektor sa Akademya sa Kyiv (1650–1656), si Lazar nailhan sa pagpangwali sa Pulong sa Dios ug mitabang sa gobyernong Muscovite sa pagpailawom sa Gamay nga Rusya. Gitawag siya ni San Demetrio nga 'dakong haligi sa Simbahan'.

[6326] Hangtud sa katapusan sa ika-16 nga siglo, ang mga sermon sa Rusya talagsa ra gipahayag sa pulong: kadaghanan, gibasa ang hubad nga mga pagtulon-an sa mga Balaang Amahan o ang kinabuhi sa mga santo. Apan, sukad nagsugod og daghan ang mga eskwelahan sa habagatang-kasadpan sa Rusya, misugod usab ang paglitaw sa mga orihinal nga panudlo; sa samang panahon, gitukod ang usa ka espesyal nga katungdanan sa magtutudlo, usa ka papel nga gipahigayon sa mga katedral, monasteryo, ug brotherhood sa mga edukadong klero.

[6327] Ang Monasteryo sa Novodvorsky, nga gitukod niadtong 1618 aron supakon ang Unyon, nahimutang sa teritoryo sa Lithuania (sa karon nga Distrito sa Pinsk) ug naa sa ilawom sa hurisdiksyon sa Monasteryo sa Balaang Espiritu sa Vilnius.

[6328] Ang lungsod sa Slutsk, sa Minsk Governorate. Ang Monasteryo sa Pagbag-o, nga gitukod mga tuig 1600, kabahin sa Slutsk Brotherhood, nga sama sa ubang brotherhood, mipanalipod sa Ortodoksiya batok sa pagpanlupig sa mga Katoliko ug Uniate.

Samtang, si Santo Dimitri giimbitar na sa daghang higayon nga mobalik sa Gamay nga Rusya. Gihangyo siya ni Hetman Samoilovich[6329] ug sa iyang kanhing abbot, si Meletius, nga karon nagdumala sa Monasteryo ni San Miguel sa Kyiv. Niadtong Pebrero 1679, miabot si Santo Dimitri sa Baturyn[6330] ug gidawat ni Hetman[6331] uban sa dakong kainit ug pagkamaayo. Sa dihang nagpuyo na siya sa Nikolaevsky Krupitsky Monasteryo[6332] , nga dili kaayo layo sa Baturyn, padayon nga gipahinungod ni Dimitri ang iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa pagpuasa, pag-ampo, ug kanunay nga pagbasa sa mga makapadasig nga libro; ug gipangwali niya ang Pulong sa Dios uban sa talagsaong kadasig. Ang balita sa iyang matinud-anong kinabuhi mikaylap sa tanang monasteryo. Daghan kanila ang nagdapit kang Santo Dimitri nga moanha ug mangulo kanila. Busa, ang mga igsoon sa Monasteryo sa Kirillov miduol kaniya uban ang matinud-anong hangyo nga siya ang mangulo kanila. Apan si Santo Demetrio, tingali tungod sa pagpaubos, ug gipugngan usab sa hetman, wala midawat niini nga hangyo ug nagpadala og sulat sa pagpasalamat ngadto sa Monasteryo sa Kirillov. Paglabay sa pipila ka panahon, niadtong 1681, namatay ang abbot sa Monasteryo sa Pagbag-o sa Imahen sa Maksakovo,[6333] . Ang mga igsoon usab miadto kang Santo Demetrio, nga nangayo kaniya nga mahimong ilang abbot. Tungod sa hilit nga lokasyon niini, ang monasteryo sa Maksakovo hingpit kaayo nga angay sa hugot nga kinabuhi monghe ni Demetrio. Busa, uban sa pagtugot sa hetman, gidawat niya ang tanyag gikan sa mga monghe sa Maksakovka ug mibyahe uban sa sulat gikan sa hetman paingon sa Chernihiv aron mangayo og dekreto gikan kang Arsobispo Lazar Baranovich.

Gidawat sa arsobispo si Dimitri uban sa dakong pagkamabuotan. Sama sa pagtag-an sa umaabot, si Lazar, sa diha-diha nga nabuksan niya ang sulat sa hetman, miingon kang Dimitri: 'Bisan wala pa nako mabasa ang sulat, moingon ko: hinaut nga panalanginan ka sa Ginoong Dios dili lang sa katungdanan nga abbot, apan, isip dungog sa ngalan nga Dimitri, gipangandoy ko nga madawat nimo ang mitra: hinaut nga makadawat si Dimitri sa mitra.'

Niadtong adlaw mismo, pagkahuman sa konsagrasyon ni[6334] e isip abá, gipangumusta ni Lazarus si Dimitri ingon niini: 'Karong adlawa mao ang pista sa propeta Moises nga Makakita sa Dios; niining adlawa gikonsiderar ka sa Ginoong Dios nga takus sa katungdanan sa abá sa monasteryo diin nahimutang ang Simbahan sa Pagbag-o sa Ginoo, sama sa pagbarog ni Moises sa Bukid Tabor. Ug Siya nga nagpadayag sa Iyang mga dalan kang Moises, ipadayag usab Niya kanimo, dinhi sa bukid sa Tabor, ang Iyang mga dalan paingon sa walay katapusang Bukid Tabor."

'Kining mga pulong,' matud pa sa Santo Dimitri mismo, 'ako, usa ka makasasala, gikuha isip maayong timaan ug usa ka propesiya, ug gisulod sa akong kasingkasing. Hinaut nga matuman sa Dios ang propesiya sa iyang arkipastoral nga katungdanan.'

Sa sunod adlaw, sa dihang mibulag siya kang Dimitri, gihatagan siya ni Lazaro og usa ka maanyag nga tungkod.

'Ug gipahawa ko niya nga buotan kaayo,' ingon ni San Demetrio, 'sama sa pagbuhat sa amahan sa iyang kaugalingong anak. Ihatag kaniya, O Ginoo, ang tanang panalangin sumala sa iyang kasingkasing.'

Sa pagdawat niya sa pagdumala sa monasteryo, wala gyud mausab bisan gamay ni San Demetrio ang iyang kaniadto nga kinabuhi sa istriktong disiplina sa pagka-monasto. Nagpadayon siya sa paghalad sa iyang kaugalingon sa pagbantay, pag-ampo, ug mga maayong buhat, ug nahimong ehemplo sa Kristohanong pagpaubos sa tanan. Kanunay niyang gihuptan sa hunahuna ang mga pulong sa Ginoo: *'Bisan kinsa nga gustong mahimong dako sa inyong tali, kinahanglan siya inyong sulugoon'* (Mateo 20:26), siya mismo nagpuyo sa ingon niini nga paagi ug nagtudlo sa uban nga buhaton usab kini, nga nagsilbi nga modelo sa pagtuo ug pagkamasinabtanon sa

---

[6329] Si Ivan Samoilovich, anak sa usa ka pari, napili nga hetman niadtong 1672; niadtong 1687 gipahawa siya sa katungdanan isip hetman ug namatay siya sa Tobolsk niadtong 1690.

[6330] Ang Baturyn – karon usa ka gamay nga lungsod sa Suba Seima, 27 ka verste gikan sa lungsod sa distrito sa Konotop – gitukod niadtong 1575 sa Polonyang Haring Stefan Batory, nga ginganlan kini sa iyang kaugalingon (Batorin). Pagkahuman sa pag-angkon sa Gamay nga Rusya, gitudlo ni Tsar Alexei Mikhailovich ang Baturyn isip puy-anan sa hetman.

[6331] Ang hetman (lider sa mga Cossack) mao ang labing taas ug independyenteng awtoridad sa Gamay nga Rusya.

[6332] Gitukod sa ika-15 nga siglo, gipanglaglag sa mga Crimean Tatar, ug gitukod pag-usab sa ika-16 nga siglo, ang monasteryo ginganlan og Krupitsky human sa mga liso nga nahulog duol sa monasteryo atol sa kagutom. Ang sugilanon bahin niini narekord sa kamot mismo ni San Demetrio sa Ebanghelyo sa halaran.

[6333] Karon usa na kini ka monasteryo sa mga babaye nga Orthodox, nahimutang sa Distrito sa Sosnitsky, duol sa lungsod sa Borzna, sa baybayon sa Suba sa Desna.

[6334] 1 Setyembre 1681 (Diaryo, talaan para sa 1681).

tanan. Walay duhaduha nga ang ingon nga mga abbot mao ang himaya ug kaanyag sa mga monasteryo nga ilang gipangulohan. Mao kini ang hinungdan nganong si Santo Dimitri wala gayud magpabilin dugay sa bisan usa ka monasteryo, ug siya, sama sa atong makita, gibalhin gikan sa usa ka monasteryo ngadto sa lain.

Ang mga monghe sa Maksakovo wala makapahimulos sa dugay sa mga pulong ug balaan nga kinabuhi ni Dimitri isip usa ka panig-ingnan. Niadtong Marso 1, 1682, gitudlo siya nga abbot sa Monasteryo ni San Nicolas sa Baturyn. Apan siya mismo dali ra mibiya sa maong monasteryo. Gipangandoy niya ang usa ka hilumon ug mapamalandong nga kinabuhi, aron siya makapahinungod sa walay samok sa pagpamalandong sa Dios, pag-ampo, ug uban pang mga debosyon. Busa, sa sunod tuig sa iyang pagka-abad sa Baturyn, sa iyang adlawng natawhan, Oktubre 26, 1683, iyang gisalikway ang pagdumala sa monasteryo, ug nagpabilin didto isip usa ka yano nga monghe. Apan sa dili madugay, pinaagi sa probidensya sa Diyos, gitawag si Santo Demetrio sa dakong buluhaton sa pagtigom sa 'Minei-Chetii', diin gidala niya ang dakong kaayohan sa tibuok katawhang Ruso.

Niadtong 1684, gitudlo si Varlaam Yasinsky nga Arkhimandrita sa Kiev-Pechersk Lavra. Gikan sa iyang mga nangaging opisyal – sila Peter Mohyla ug Innokenty Gizel[6335] – napanunod niya, kauban sa titulo nga Arkhimandrita, ang ideya sa dakong buluhaton sa pagtigom sa mga kinabuhi sa mga santo. Mas gikinahanglan pa gayud kini nga buhat tungod kay, isip resulta sa mga pag-atake sa mga Tatar ug sa kadaut nga gihimo sa mga Lithuanian ug Poles, nawala sa Simbahan ang daghang bililhon nga espirituhanong mga libro ug ang mga kinabuhi sa mga santo. Samtang nangita siya og tawo nga makahimo niining hinungdanon ug dakong buluhaton sa , gitutok ni Varlaam ang iyang pagtagad kang San Demetrio, nga nakaila na tungod sa iyang kadasig sa mga buhat alang sa kaluwasan sa mga kalag. Ang iyang pagpili giuyonan sa bug-os nga pag-uyon sa ubang mga amahan ug mga igsoon sa Lavra. Dayon miduol si Varlaam kang Demetrio uban sa hangyo nga mobalhin sa Kiev Lavra ug buhaton ang buluhaton sa pag-usab ug pagtipon sa mga kinabuhi sa mga santo.

Napuno sa kabug-aton sa buluhaton nga gisalig kaniya, ang mapainubuson nga asetik misulay sa pagdumili niini. Apan, tungod sa kahadlok sa sala sa pagsuway ug sa hingpit niyang pagkahibalo sa mga panginahanglan sa Simbahan, iyang gipili nga motugot sa padayon nga hangyo ni Barlaam. Gibase sa iyang paglaum sa tabang sa Dios ug sa mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa tanang mga santo, gisugdan ni Dimitri ang iyang bag-ong paningkamot niadtong Hunyo 1684 ug gisugdan ang pagbuhat sa buluhaton nga gisalig kaniya uban sa dakong kugi. Ang iyang kalag, nga napuno sa mga hulagway sa mga santo nga iyang gi-tuon ang kinabuhi, gipanalanginan sa espirituhanong mga panan-awon samtang natulog siya, nga nagpalig-on kaniya sa dalan padulong sa labing hataas nga espirituhanong pagkahingpit ug nagdasig kaniya sa iyang dagkong mga paningkamot.

'Niadtong ika-10 sa Agosto 1685,' matud pa ni Santo Demetrio mismo, 'sa usa ka Lunes, nadungog nako ang mga kampana nga nagtawag para sa Matins, apan, tungod sa akong kanunay nga katamaran, natulog ko og sobra, wala ko nakaabot sa takdang oras sa pagsugod ug natulog pa gani ko sa pagbasa sa Salmo. Niadtong panahona, nakasinati ko sa mosunod nga panan-awon: daw gisalig kanako ang pag-atiman sa usa ka piho nga langob diin nagapahulay ang mga balaang relikya. Samtang gisusi nako ang mga kabaong sa mga santo sa kahayag sa kandila, nakita nako didto, daw nagapahulay didto, ang balaang Dakong Martir nga si Barbara. Sa pagduol nako sa iyang kabaong, nakita nako siya nga natulog sa iyang kilid, ug ang kabaong nagpakita na og mga timailhan sa pagkadaut. Tungod kay gusto nako kini limpyohan, gikuha nako ang iyang mga relikya gikan sa reliquaryo ug gibutang kini sa lain nga dapit. Pagkahuman niyang limpyohan ang reliquaryo, miduol siya sa mga relikya ug gikuha kini sa iyang mga kamot aron ibalik sa sulod; apan kalit lang niyang nakita nga buhi si Santa Barbara.

'Balaang Birhen Barbara, akong manalangin! Palihug pag-ampo sa Diyos alang sa akong mga sala,' miingon ko.

Mitubag ang santa, murag nagduha-duha siya:

'Wala ko kahibalo kung motungha ba ko, kay nag-ampo ka sa pamaagi sa Romano.'

Sa akong hunahuna, gisulti kini kanako tungod kay medyo tapulan ko sa pag-ampo, ug sa kini nga bahin sama ko sa mga Romano, nga ang ilang mga pag-ampo mubo ra kaayo, sama sa akong kaugalingong mga pag-ampo nga mubo ug dili kanunay. Pagkadungog nako niining mga pulong gikan sa santo, nagsugod ko og kasubo ug, daw, pagkawalay paglaum. Apan ang santo, pagkahuman sa mubo nga panahon, mitan-aw kanako uban sa

[6335] Mahitungod kang Yasinsk, Mogila ug Gizel – tan-awa ang pasiuna niining basahon.

malipayong ug nakangiting nawong, ug miingon: 'Ayaw kahadlok' – ug miingon pa siya og ubang makapahupay nga mga pulong, nga dili na nako mahinumduman. Unya, pagbutang nako kaniya sa reliquaryo, gikahoyan nako ang iyang mga kamot ug tiil; ang iyang lawas daw buhi ug puti kaayo – apan ang reliquaryo daotan ug guba. Nagbasol ko nga nadaniak nakong hikapon ang balaang relikya gamit ang hugaw ug maligyaong kamot ug ngabil, ug tungod kay wala ko makakita og angay nga reliquaryo, naghunahuna ko kung giunsa nako pagdayandayan kining kabaong, ug misugod ko pagpangita og bag-o ug labing matahum nga reliquaryo aron ibalhin ang balaang relikya: apan sa maong higayon, namata ko. 'Nagbasol ko nga namata ko, apan ang akong kasingkasing napuno sa kalipay.'

Sa pagtapos niining salaysay, mapainubsanon nga miingon si San Demetrio: 'Ang Dios ra ang nakahibalo unsay gipasabot niining damgo, ug unsang mga panghitabo ang mosunod niini! Oh, unta, pinaagi sa pag-ampo ni Santa Barbara, akong patronesa[6336] , tugotan ko sa Dios nga matubos ang akong dautan ug kaguol nga kinabuhi!'

Usa pa ka damgo, nga nahitabo tulo o upat ka bulan pagkahuman sa una, mao kini: 'Niadtong 1685, sa panahon sa Pag-ayuno ni San Felipe, – misulat si San Demetrio – usa ka gabii, pagkahuman nako sa pagsulat mahitungod sa pag-antos sa balaan nga martir nga si Orestes, nga ang handumanan gisaulog sa ika-10 sa Nobyembre, usa ka oras o ubos pa sa wala pa ang Matins, natulog ko nga wala maghubo, ug sa usa ka damgo nakita nako ang balaan nga martir nga si Orestes, nga misulti kanako uban sa malipayong nawong sa mosunod nga mga pulong:

'Mas daghan pa ang akong naagian nga pag-antos alang kang Kristo kaysa sa imong gisulat.'

Pagkahuman niya'g ingon niini, gibuksan niya ang iyang tunika ug gipakita kanako ang usa ka dakong samad sa iyang wala nga kilid, nga misulod hangtod sa iyang sulod, samtang miingon:

'Gisunog kini sa puthaw.'

Unya, gipakita niya ang iyang tuo nga bukton hangtod sa siko, gipakita niya kanako ang usa ka samad nga direkta nga supak sa siko ug miingon:

'Gipikas kini.'

Klaro kaayo nga makita ang naputol nga litid. Gipakita usab niya ang iyang wala nga bukton, gitudlo ang susamang samad sa samang dapit, ug miingon:

'Na-putol pud kana.'

Unya, mitungo siya, gipakita ang iyang bitiis ug nagtudlo sa samad sa lukot sa iyang tuhod; sa samang paagi, gipakita usab niya ang pikas niyang bitiis hangtod sa tuhod, nagtudlo sa susamang samad sa susamang dapit ug miingon:

'Ug kini gisabwag sa karit.'

Ug mitindog siya, nagtutok sa akong nawong, ug miingon:

'Nakita nimo? Mas daghan akong naantos alang kang Kristo kaysa sa imong gisulat.'

Ako, nga wala magkausab og sulti, nagpabilin nga hilom ug naghunahuna sa akong kaugalingon: kinsa kaha ning si Orestes, dili ba siya usa sa Lima (13 Disyembre)? Sa akong hunahuna, mitubag ang balaan nga martir:

'Dili ako kana nga si Orestes, usa sa Lima, kondili ako gayud ang usa nga karon imong gisulat ang akong kinabuhi.'

Nakita nako ang lain nga lalaki nga bantugan ang hitsura nga nagtindog sa iyang likod, ug mura'g martir usab siya, apan wala siyay gisulti. Niadtong mismong takna, ang kampana alang sa Matins nagpukaw kanako, ug nasubo ko nga kining labing makalipay nga panan-awon nahuman dayon.

'Mahitungod niining panan-awon,' dugang pa ni Santo Demetrio, nga gisulat niya kapin sa tulo ka tuig pagkahuman[6337] , 'ako, bisan pa dili takos ug makasasala, tinuod gayud nga nakakita niini sumala sa akong gisulat,

---

[6336] Gihatagan ni San Demetrio og labaw nga pagdayeg si Santa Barbara nga Dakong Martir. Sa sayo pa nga tuig 1678, samtang naa siya sa Slutsk, gipadala kaniya ni Abad Meletius ang usa ka bahin sa mga relikya ni Santa Barbara isip usa ka gasa. Ug pipila ka tuig pagkahuman sa gihulagway nga panan-awon, sa 13 Enero 1691, gihimo ni San Demetrio ang solemne nga pagbalhin sa usa ka bahin sa mga relikya sa maong Dakong Martir, nga gitago 'sama sa tinago' sa pananalapi sa estado sa Baturyn pagkahuman sa kamatayon ni Tukalsky, ngadto sa Nikolaevsky Monasteryo – ug nagtukod og usa ka pag-ampo nga serbisyo sa dungog ni Santa Barbara nga pagahimoon matag Martes.

[6337] Diyaryo, sinulatan para sa 1689

ug dili lain pa; gikumpisal ko kini ubos sa akong panata sa pagka-pari: kay nahinumdom ko niini karon nga klaro kaayo sama sa nahinumdom nako niadto.'

Kapin sa duha ka tuig na ang nilabay sukad gibilin ni San Dimitri ang iyang katungdanan isip abbot ug nagbuhat sa iyang dakong paningkamot sa usa ka hilit nga selda. Nahitabo nga naa siya sa Baturyn kauban si Archimandrite Varlaam. Gidayeg siya sa hetman ug sa bag-ong Metropolitan Gedeon[6338] uban sa kalipay ug gisugo siya pag-usab nga modumala sa Nikolaevsky Monasteryo. Sulod sa dugay nga panahon, misalikway si Dimitri, apan sa katapusan napugos siya sa pag-uyon sa ilang matinud-anong hangyo ug, niadtong 9 sa Pebrero 1686, mibalhin siya sa Baturyn. Bisan pa niana, pagkahuman niyang biyaan ang Kyiv Lavra, wala biyaan ni Santo Dimitri ang iyang buhat. Sa parehas nga kadasig nga iyang gipakita sa Lavra, nagpadayon siya sa pagtigom sa mga kinabuhi sa mga santo, ug dinhi niya nahuman ang unang kwarter sa 'Minei Chetii', nga naglangkob sa tulo ka bulan nga Septiyembre, Oktubre, ug Nobyembre.

Gipresentar ni San Demetrio ang iyang buhat kang Arkhimandrita Varlaam. Pagkahuman mabasa ug masusi ang manuskrito uban sa mga tigulang sa monasteryo ug uban pang maalamon nga mga tawo, nagpasiya si Varlaam nga ipadayon ang pag-imprinta sa mga kinabuhi sa mga santo. Miabot si Santo Dimitri sa Lavra gikan sa Baturyn, ug ubos sa iyang personal nga pagdumala, naimprinta ang unang bolyum sa 'Minei-Cheti' niadtong 1689.

Paglabay sa pipila ka panahon, nakabaton si Santo Dimitri og kahigayunan nga mibisita sa Moscow. Gipadala ni Prinsipe Golitsyn si Hetman Mazepa[6339] ngadto sa Moscow uban sa usa ka report bahin sa pagtapos sa kampanya sa Crimea[6340] . Kauban sa hetman sila San Dimitri ug si Innokenty, ang abbot sa Monasteryo sa Kirillov, nga gipadala aron hisgutan ang pipila ka eklesiastikal nga mga butang uban sa Patriarka. Nahitabo kini niadtong 21 Hulyo 1689. Pag-abot nila sa Moscow, gipaila sila kang Tsar Ivan Alekseyevich ug Prinsesa Sophia. Niadtong adlawa, gipaila-ila si Santo Dimitri kang Patriarka Joakim[6341] . Usa ka bulan pagkahuman sa iyang pag-abot, mibisita si Santo Dimitri, kauban ang hetman, sa Trinity-Sergius Lavra. Didto nagpuyo niadtong panahona si Tsar Peter Alexeyevich, nga nagtago aron malikayan ang mga paningkamot ni Prinsesa Sophia nga patyon siya. Mahigalaong gidawat ni Dimitri. Samtang naa sa Lavra, nakabaton si Dimitri og kahigayunan nga makita ang Patriarka. 'Kanunay namo siyang gibisita,' ingon sa santo mismo, 'ug gipanalanginan niya ako, usa ka makasasala, nga ipadayon ang pagsulat sa kinabuhi sa mga santo, ug gihatagan ko niya, isip panalangin, og usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga naa sa frame.'

Pagbalik niya sa iyang monasteryo, si Santo Demetrio misugod sa trabaho uban sa dakong kadasig sa pagtigom sa mga kinabuhi sa mga santo. Aron mapadali ang pagbuhat sa iyang debotong buhat, mibiya siya sa iyang puy-anan isip abad ug nagtukod og usa ka espesyal nga selda para sa iyang kaugalingon sa usa ka hilom nga dapit duol sa Simbahan ni San Nicolas sa Krupitsky, nga iyang gitawag nga 'skete' sa iyang mga nota.

Samtang nagtrabaho si Santo Dimitri sa ikaduhang bolyum sa Menaion-Chetii, ang bag-ong Patriarka sa Moscow, si Adrian[6342] , nagpadala kaniya og sulat sa pagdayeg. Kini nga sulat gidala ni Varlaam, nga gipataas ug gikonsagrasyon sa Moscow (31 Agosto 1690) sa ranggo nga Metropolitan sa Kyiv.

'Ang Dios mismo,' misulat ang Patriarka, 'maghatag kanimo og ganti, igsoon, sa tanang panalangin, ug isulat ka Niya sa Basahon sa Kinabuhi, tungod sa imong mga buhat nga makapahimuot sa Dios sa pagsulat, pag-usab, ug pagmantala sa mga kinabuhi sa mga santo nga makapahimsog sa kalag sulod sa unang tulo ka bulan: Setyembre, Oktubre ug Nobyembre: Hinaut nga padayon Siyang magpanalangin kanimo, magpalig-on kanimo,

---

[6338] Gedeon Chetvertynsky († 1690) napili sa Kyiv niadtong Hulyo 1685; siya gikonsagrasyon sa Moscow niadtong 8 Nobyembre sa maong tuig. Sa iyang pagbalik gikan sa Moscow, mihunong si Metropolitan Gedeon sa Baturyn.

[6339] Si Ivan Stepanovich Mazepa-Koledinsky († 1709) gipadako sa korte sa Haring Polonyo nga si Jan Kazimierz ug nahuman ang iyang edukasyon sa gawas sa nasud. Pagkahuman sa pagtangtang kang Samoilovich, napili siya nga hetman niadtong 1687 ug miapil sa ikaduhang kampanya ni Golitsyn sa Crimea. Niadtong 1708, gilimbong niya si Tsar Peter ug ang Rusya, ug tungod niini gipalayas siya sa simbahan.

[6340] Si Prinsipe Vasily Vasilyevich Golitsyn (1643–1714) mao ang punoang estadista atol sa pito ka tuig nga paghari ni Prinsesa Sophia (1682–1689). Kini, siyempre, nagtumong sa iyang kampanya sa Crimea niadtong 1689, nga kapakyas usab sama sa una niadtong 1687, apan nakahatag kang Golitsyn og dungog isip mananaog.

[6341] Si Joachim (1674–1690), ang ikasiyam nga Patriarka sa Tibuok Rusya, sa sinugdan gisuspetsahan si San Demetrio, sama sa iyang pagdumala sa tanang eskolar sa habagatan-kasadpan sa Rusya.

[6342] Si Adrian (1690–1700) mao ang katapusang Patriarka sa Tibuok Rusya.

ug magdasig kanimo sa pagpanarbaho sa tibuok tuig, aron hingpit nimo nga marebisa ug mapatik pa ang uban pang susamang mga libro sa kinabuhi sa mga santo."

Sa samang higayon, gihangyo sa Patriarka ang bag-ong Metropolitan ug ang umaabot nga Archimandrite sa Lavra nga motabang kang Santo Dimitri sa tanang butang, ug gihulagway siya nga 'usa ka maalamon, maampingon, ug masigasig nga trabahante'.

Napadasig sa pagtagad sa Patriarka, mitubag si San Demetrio sa hierarkiya sa Moscow uban sa pagbati sa mapainubsanon nga pagpasalamat: 'Dayegon ug himayaon ang Dios sa mga balaan ug pinaagi kanila, kay gihatag na Niya karon sa Iyang Balaang Simbahan ang usa ka maayo ug maalamon nga magbalantay, ang imong balaang katungdanan sa pagka-pastor, nga sa sinugdanan pa lang sa imong ministeryo, mao ang unang nag-atiman ug naningkamot sa pagpadako sa himaya sa Dios ug sa Iyang mga balaan, nga nagtinguha nga ang ilang kinabuhi ipahibalo isip usa ka ehemplo alang sa kalibutan, alang sa kaayohan sa tibuok katawhang Rusong Ortodoksong Kristohanon. Kini nga himaya iya sa tanang mga balaan. Karon ako usab, bisan dili takos, uban sa mas dako nga kadasig, ug sa tabang sa Ginoo, itunol ko ang akong maluya ug makasasala nga kamot ngadto sa buluhaton nga anaa sa atubangan, nga ang inyong balaan nga ministeryo motabang kanako niini nga butang—usa ka panalangin nga nagpalig-on ug nagagiya kanako, nga dako kaayo ang pagdasig kanako aron ikuyog ang katulogon sa katamaran ug buhaton uban sa pagkamabinantayon ang gisugo kanako. Bisan pa man nga ako walay kahanas, kulang sa igo nga kahibalo ug abilidad aron madala sa kahingpitan ang buhat nga akong gisugdan: bisan pa niana, pinaagi kang Jesus nga nagpalig-on kanako, kinahanglan nakong dalhon ang yugo sa balaan nga pagsunod nga gibutang kanako, pagpahiuli, kutob sa akong gamay nga makaya, sa among tanan nadawat ug padayon nga nadawat gikan sa Iyang pagtuman – aron ang pag-ampo sa imong Dios-pagapahimuot nga Arkipastorato magpadayon sa pagtabang kanako uban sa panalangin sa Dios, diin ako nagbutang og dakong paglaum'.

Karon, nagpasiya si Santo Demetrio nga iyang itutok ang iyang kaugalingon lamang sa Cheti-Minei. 'Niadtong 14 Pebrero (1692),' iyang gisaysay, 'sa unang semana sa Kwaresma, sa wala pa ang Banal nga Liturhiya, gisalikway ug gihatag nako ang akong katungdanan isip abá sa Monasteryo sa Baturyn aron mamuhay sa kalinaw ug isulat ang kinabuhi sa mga balaan.' Nagpuyo sa kahiwalay sa iyang selda, iyang gikompila ang ikaduhang bolyum, nga naglangkob sa mosunod nga tulo ka bulan – Disyembre, Enero ug Pebrero – ug niadtong 9 sa Mayo 1693 iyang personal nga gidala kini sa Kyiv-Pechersk nga balay-pag-imprinta.

Apan bisan pa sa dakong tinguha sa mapisan nga monghe alang sa hilom ug hilit nga kinabuhi, ang mga nagpasidungog sa iyang mahimayaong kinaiya wala siya pasagdi sa kalinaw. Busa, samtang gisuperbisa ni San Demetrio ang pag-imprinta sa iyang buhat, gipangumbinsi siya sa bag-ong Arsobispo sa Chernihiv, si San Teodosio sa Uglich, nga siya ang mangulo sa Monasteryo ni San Pedro ug San Pablo, nga nahimutang 27 ka verste gikan sa lungsod sa Hlukhiv[6343] . Sa iyang pagpuyo sa maong monasteryo, niadtong Enero 1695, nahuman ang pag-imprinta sa ikaduhang kwarter sa Chetii-Minei. Ug alang niining bolyum, gihatagan ni Patriarka Adrian si Dimitri sa parehas nga pagdayeg sama sa una, ug gipadalaan siya og laing sulat sa pagdayeg. Kini nakapadasig kang Dimitri nga ipadayon ang iyang buhat uban sa kadasig, ug gisugdan niya ang pag-andam sa ikatulong bolyum, nga naglangkob sa mga bulan sa Marso, Abril ug Mayo.

Sa pagsugod sa 1697, gitudlo si San Dimitri nga abbot sa Monasteryo ni San Cyril sa Kyiv, ug lima ka bulan pagkahuman, niadtong Hunyo 20, gikonsagra siya nga archimandrite sa Monasteryo sa Dormition sa Chernihiv Yelets[6344] . Busa, natuman sa katapusan ang tinguha ni Lazar Baranovich: nadawat ni Dimitri ang mitre . Apan, sa pag-angat kaniya sa ranggo nga arkhimandrita, si Santo Dimitri, nga nagpahinumdom sa mga pulong sa Kasulatan: 'Sa kinsa daghan ang gihatag, daghan usab ang pagapangayoon' (Lucas 12:48), iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa iyang mga buluhaton ug mga asetikong paningkamot uban sa mas dako nga kadasig ug pagkamaatiman. Samtang nagpadayon sa pagtuon sa kinabuhi sa mga santo, wala niya kalimti ang kaayohan sa

[6343] Ang Petro-Pavlovsky Monasteryo sa Glukhov, Gobernadoriya sa Chernihiv, gitukod sa usa ka dili mailhi nga tawo sa dili mailhi nga petsa. Anaa na kini sa tunga-tunga sa ika-17 nga siglo. Si San Demetrio nagtukod og bato nga katedral sulod sa monasteryo.

[6344] Ang Monasteryo sa Pag-alsa ni Yelets sa Kabukiran sa Boldin, sa luyo sa Chernihiv, gitukod ni Prinsipe Svyatoslav Yaroslavich niadtong 1069 sa tambag ni San Antonio sa mga Kuweba sa lugar diin nagpakita ang Icono sa Inahan sa Dios; Gipahugno kini sa mga Tatar ug gibalik-tukod niadtong 1500; gikan sa 1635 hangtod 1649 naa kini sa kontrol sa mga Uniate; gibalik-tukod pag-usab kini niadtong 1671.

monasteryo ug nagtanyag og tabang bisan asa kinahanglan pinaagi sa tambag ug matarong nga paghukom, sa pulong ug buhat.

Paglabay pa og duha ka tuig, gilipat si San Demetrio ngadto sa Spassky Novgorod-Seversky Monasteryo[6345] . Mao kini ang katapusang monasteryo nga iyang gipangulohan. Dinhi niya nahuman ang ikatulong kwarter sa *Minei-Chetii*, nga gipatik niadtong Enero 1700. Pagkahuman niini, si Arkimandrita Joasaph Krokowski sa Lavra,[6346] , kauban ang komunidad sa mga monghe, isip timailhan sa espesyal nga pagtahod sa tigkompila sa mga kinabuhi sa mga santo, nagpadala kaniya isip regalo og usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga gihatag ni Tsar Alexei Mikhailovich kang Metropolitan Peter Mohyla sa Kyiv atol sa iyang koronasyon.

Niadtong samang tuig, 1700, si Emperador Pedro ang Dako, nga nabalaka sa mga hilit nga rehiyon sa iyang halapad nga gingharian, nagsugo kang Metropolitan Varlaam sa Kyiv nga 'pangitaon gikan sa mga archimandrite, abbot o uban pang monghe, nga maayo ang kinaiya, maalamon ug walay sala ang pamatasan, nga mahimong mag-alagad isip Metropolitan sa Tobolsk ug, pinaagi sa grasya sa Dios, mangwali sa Tsina ug Siberia, nga magdala sa mga tawo, nga nalunod sa kangitngit sa pagsimba sa dios-diosan ug uban pang matang sa pagkawalay-hibalo, ngadto sa kahibalo, pag-alagad ug pagsimba sa tinuod nga Buhing Dios'. Walay lain nga mas nailhan ni Barlaam bahin niini gawas sa Arkhimandrita sa Novgorod-Seversky – busa, sa sayong bahin sa 1701, gitawag si Santo Dimitri paingon sa Moscow. Didto, mitanyag siya og usa ka pamulong-pangabi-abi sa Emperador, diin iyang gidayeg ang dignidad sa yutang tsar, nga nagrepresentar sa yuta sa hulagway ni Kristo – ang Hari sa Langit. Paglabay sa pipila ka panahon – niadtong Marso 23 – gikonsagra si San Demetrio isip Metropolitan sa Siberia ug Tobolsk. Kining hataas nga dungog gihatag sa mapainubuson nga si Demetrio, apan wala kini siya malipay. Ang Siberia usa ka bugnaw ug malisod nga yuta, ug huyang ang panglawas ni San Demetrio, nga gipahuyang sa iyang walay hunong nga mga paningkamot. Ang Siberia usa ka layo nga yuta, apan si Santo Demetrio adunay usa ka hinungdan nga duol sa iyang kasingkasing, usa ka butang nga iyang gisugdan sa Kyiv ug mapadayon lamang didto, o duol sa mga lugar diin nakatutok ang edukasyon niadto, imbis sa hilit ug bulag nga Siberia. Tanan kini nakabalisa kaniya kaayo nga siya naangol ug natulog sa higdaanan. Ang Tsar mismo mibisita sa masakiton ug, pagkahibalo sa hinungdan sa iyang sakit, gipakalma siya ug gitugotan nga magpabilin sa Moscow sa pipila ka panahon, samtang naghulat nga mahimong bakante ang sunod nga diyosesis. Dali ra nga mibakante ang maong diyosesis: namatay si Metropolitan Joasaph sa Rostov, ug niadtong Enero 4, 1702, gitudlo si Santo Dimitri isip iyang manunod.

Miabot si Santo Demetrio sa Rostov niadtong Marso 1, sa ikaduhang semana sa Dakong Kwaresma. Sa pagsulod niya sa siyudad, unang gibisita niya ang Monasteryo sa Spaso-Yakovlevsky. Misulod siya sa Katedral sa Konsepsyon sa Inahan sa Dios, diin nagahulay ang mga relikya ni Santo Santiago sa Rostov, ang bag-ong arkipastor naghimo sa naandan nga pag-ampo; sa maong higayon, pagkahibalo pinaagi sa usa ka espesyal nga pagpadayag gikan sa langit nga gitudlo alang kaniya nga tapuson ang iyang kinabuhi nga puno sa paningkamot ug labing mapuslanon sa Rostov, iyang gipili ang dapit sa iyang lubnganan sa tuo nga kanto sa katedral ug miingon sa mga naa sa iyang palibot: 'Mao kini ang akong pahulayan: dinhi ako magpuyo hangtod sa kahangturan'[6347] . Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya sa Katedral sa Dormition, ang santo mitugyan og usa ka maalamon ug makapahinganghang sermon sa iyang bag-ong kawan, diin iyang gipatin-aw ang magkaduhaan nga katungdanan sa magbalantay ug sa kawan.

'Ayaw kamo kabalaka sa akong pag-abot kaninyo,' miingon ang santo, 'kay misulod ako pinaagi sa pultahan, ug dili pinaagi sa pagsaka sa bungbong; wala ko kamo pangitaa, apan ako kamo gipangita, ug wala ko kamo mailhi, ni kamo man mailhi kanako; apan ang mga dalan sa Ginoo dili masukod; gipadala ko nila kaninyo, ug mianha ako, dili aron kamo mag-alagad kanako, kondili aron ako mag-alagad kaninyo, sumala sa pulong sa Ginoo: 'Ang bisan kinsa nga gustong mahimong una kaninyo kinahanglan mag-alagad sa tanan.'"

[6345] Ang monasteryo nga nahimutang mismo sa Novgorod-Seversky gitukod ni Arsobispo Lazar Baranovich sa tunga-tunga sa ika-17 nga siglo.

[6346] Si Ioasaf Krokowski nagsilbi isip arkhimandrita sa Pechersk Lavra gikan sa 1697 hangtod 1708.

[6347] Ang Monasteryo nga Spaso-Yakovlevsky sa Rostov gitukod sa ulahing bahin sa ika-14 nga siglo ni Obispo Jacob sa Rostov († 1392); sa sayong bahin sa ika-17 nga siglo, atol sa paglusob sa mga Lithuanian, kini gipanglaglag. Ang katedral nga simbahan nga gipahinungod sa Konsepsyon ni Santa Ana, diin nagpuyo ang mga relikya ni San Demetrio, naglungtad sukad pa niadtong 1691.

Sa pagdawat niya sa pagdumala sa Metropolis sa Rostov, nasuta ni Santo Dimitri nga kini anaa sa dakong kagubot. Uban sa kadasig ni Elias, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga walay kapoy sa pag-ayo sa Simbahan ug sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Ingon usa ka tinuod nga magbalantay, nga nagsunod sa mga pulong sa Ebanghelyo: *'Pasigaa ang inyong suga sa atubangan sa mga tawo, aron makita nila ang inyong mga maayong buhat ug paghimayaon nila ang inyong Amahan nga naa sa langit'* (Mateo 5:16), ang santo mismo sa tanang paagi usa ka ehemplo sa pagkamatinud-anon. Sa samang higayon, naningkamot siya nga wagtangon sa mga tawo gikan sa tanang kahimtang sa kinabuhi ang dautang mga batasan sama sa pagka- , pagpanamastamas, bakak, ug uban pang mga bisyo. Labi nga nasubo ang balaan tungod sa pagkawalay kahibalo ug pagpasagad sa mga klero sa pagpangwali sa Pulong sa Dios.

'Kaluoy sa atong malisud nga panahon,' miingon si Santo Demetrio sa usa sa iyang mga sermon, 'kay ang pagpanamkon sa Pulong sa Dios hingpit nga gipasagdan—wala ko kahibalo kinsa akong unang pasanginlan: ang mga magtatanum o ang yuta, ang mga pari o ang kasingkasing sa tawo, o silang duha? Nagkahiusa silang nahimong walay pulos; walay bisan usa nga nagabuhat sa maayo. Ang magtatanum dili magtanum, ug ang yuta dili modawat; ang mga pari pasagad, ug ang mga tawo naliso; ang mga pari dili magtudlo, ug ang mga tawo nagpabilin nga ignorante; ang mga pari dili magwali sa Pulong sa Dios, ug ang mga tawo dili maminaw ug wala'y tinguha nga maminaw.'

Sa kadaghanan sa mga klero, wala gani makita sa santo ang usa ka lig-on nga moral nga pagpadako. Sa kasukwahi, nasubo siya sa pagtan-aw nga ang mga ulo sa panimalay wala magtagad sa pagsiguro nga matuman sa mga miyembro sa ilang panimalay ang ilang pangunang Kristohanong katungdanan.

'Ug labi pa gayud nga makapahingangha,' padayon ni Santo Demetrio, 'mao nga ang mga asawa ug mga anak sa daghang pari wala gayud makadawat sa Balaang Komunyon, sumala sa akong nahibal-an dinhi: ang mga anak sa mga pari moabot aron puli sa ilang mga amahan, ug sa diha nga among pangutan-on sila kon pila na ka dugay sukad sila kataposang nakadawat sa Balaang Komunyon, daghan gayud ang moingon nga dili na nila mahinumduman kon kanus-a sila kataposang nakadawat niini. Kahilak sa mga kawalay pagtagad nga pari nga wala mag-atiman sa ilang kaugalingong panimalay! Unsaon man nila pag-atiman sa Balaang Simbahan kon dili nila dad-on ang ilang kaugalingong panimalay sa Balaang Komunyon? Unsaon man nila pagdala sa mga parokyano ngadto sa kaluwasan kon wala sila magtagad sa kaluwasan sa mga kalag sa ilang kaugalingong panimalay?"

Ang mga pari kulang kaayo sa kahibalo sa ilang mga katungdanan. Lakip kanila, aduna'y uban nga sa mga pista, mosaysay—uban sa pagpanaway ug pagpasaway—sa mga sala sa ilang espirituhanong mga anak, nga nahayag sa kumpisal. Ang uban usab tapulan kaayo sa pagbisita sa mga masakiton aron paminawon ang ilang kumpisal ug aron ipanghatag ang Balaang Misteryo, labi na sa mga kabus.

Napuno ang Balaan sa labi pang matinud-anong kadasig, ug labi pang milalom ang iyang kasubo, sa dihang nahibal-an niya nga ang pipila ka mga pari, nga nakalimot sa kahadlok sa Dios, wala magpakita og angay nga pagrespeto sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Cristo. Sa usa sa iyang mga sulat, gisaysay sa Balaan ang ingon nga hitabo.

'Nahitabo nga niadtong Enero 1702 nagbiyahe kami paingon sa siyudad sa Yaroslavl. Sa dalan, misulod ko sa usa ka simbahan sa baryo. Human sa akong naandan nga mga pag-ampo, gusto nakong hatagan og angay nga dungog ug pagsimba ang Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo ug nangutana ko sa lokal nga pari:

'Ain diha ang Kinabuhi-mahatag nga Misteryo ni Kristo?'

Ang pari, murag wala kasabot sa akong gisulti, nagbarog lang didto nga naglibog ug wala magtubag. Unya gipangutana ko siya pag-usab:

'Asa ang Lawas ni Kristo?'

Wala sab masabti sa pari kining pangutana. Usa sa mga eksperyensiyadong pari nga kauban nako dayon nangutana kaniya:

'Asa ang reserba?'

Unya gikuha sa pari gikan sa luyo sa usa ka kanto ang usa ka 'pinakadaut nga sudlanan' ug gipakita kanamo ang dakong relikya nga gitipigan niini uban sa ingon ka dakong pagpasagad, usa ka relikya nga bisan pa ang mga Anghel nagtutok uban sa kahadlok.

'Ug ang akong kasingkasing nasubo kaayo niini,' ingon sa santo, 'tungod kay ang Lawas ni Kristo gitipigan sa ingon ana ka walay-respeto nga kahimtang, ug tungod kay wala gani sila naggamit og ngalan nga angay sa Labing Balaan nga mga Misteryo. Kamangha kamo, langit, niini, ug kamingaw kamo, mga tumoy sa yuta!'

Ang santo misugod sa pagsiguro sa dayon-dayong pagwagtang sa ingon ana ka hayag nga mga kakulangan. Sa tinguha nga biyaan sa mga pari ang ilang kapabayaan ug buhaton ang ilang ministeryo uban sa labing pag-amping ug kahadlok sa Dios, misulat si San Demetrio og duha ka sulat-piklat para sa mga pastor. Kining mga sulat gipadala sa mga pari sa daghang kopya aron sila makakopya niini para sa ilang kaugalingon, basahon kini kanunay, ug usbon ang ilang mga katungdanan subay niini.

Sa unang epistola, ang santo sa mapinang-amahanong paagi nag-awhag sa mga pastor nga biyaan ang ilang dautang mga buhat, gipugngan sila sa pagsulti sa mga sala sa ilang espirituhanong mga anak o sa pagpasigarbo sa ilang titulo ug posisyon isip espirituhanong mga amahan. Sa ngalan sa Ginoo, iyang gihangyo sila nga ayaw pagdaot sa mga kabus ug mga nanginahanglan, kondili pag-atimanon sa patas ug walay hunong ang mga kalag sa tanan nga anaa sa ilang pag-atiman.

Sa iyang ikaduhang epistola, si Santo Demetrio, pinaagi sa iyang arkipastoral nga awtoridad, nagmando nga ang mga pari, ubos sa hulga sa makalilisang nga Paghukom sa Dios, dili lamang sila mismo ang maghatag sa angay nga pagsimba sa Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo, kondili tudloan usab ang uban sa pagbuhat niini; Gihagit niya sila nga itipigan ang mga Sakramento sa mga lugar ug sudlanan nga angay sa ilang pagkabalaan ug dili sila tawgon nga 'stocks'; gihangyo niya ang mga pari nga andamon ang ilang kaugalingon nga takus alang sa ilang balaang ministeryo ug gihangyo sila nga tudloan ang katawhan kutob sa mahimo ug tumanon ang ilang mga katungdanan uban sa labing dakong pag-amping.

Sa tinguha nga hingpit nga mapapas ang mga kakulian sa mga klero, nasabtan ni San Demetrio nga ang labing epektibo nga paagi mao ang husto nga pagtudlo ug pagpadako. Busa nagtukod siya og usa ka eskwelahan[6348] sa puloy-anan sa iyang obispo. Sa diha nga nakatigom na siya og kapin sa duha ka gatos ka mga estudyante—mga anak sa mga klero—sa maong eskwelahan, gibahin niya sila sa tulo ka klase ug mitudlo og lain-laing magtutudlo para sa matag klase. Ang eskwelahan usa ka butang nga labing giatiman sa santo. Kanunay siyang mibisita sa mga klase, personal nga maminaw sa mga estudyante ug mosulay sa ilang kahibalo. Kung ang usa ka magtutudlo wala, siya mismo ang mopuli sa papel. Sa iyang bakanteng oras, layo sa iyang kasagarang mga katungdanan, ang Santo magtigom sa mga maalamon nga estudyante ug ipatin-aw kanila ang pipila ka mga libro sa Daang Tugon; sa ting-init, samtang nagpuyo sa baryo sa obispo nga Demyany, iyang ipatin-aw ang Bag-ong Tugon sa iyang mga estudyante. Ang Santo pareho nga nag-atiman sa moral nga pagpadako sa iyang mga estudyante. Sa mga Domingo ug pista, gikinahanglan silang motambong sa All-Night Vigil ug sa Divine Liturgy sa katedral. Sa katapusan sa unang kathisma, samtang ginabasa ang usa ka sipi o hagiograpiya, ang mga estudyante mosuhod sa balaan aron madawat ang iyang panalangin, aron ipahibalo ang ilang presensya. Gisugo sa arkipastor ang iyang mga tinun-an nga hugot nga mosunod dili lang sa Kwaresma kondili usab sa ubang mga panahon sa pagpuasa; siya mismo ang maminaw sa ilang mga kumpisal ug maghatag kanila sa Balaang Misteryo. Pagkahuman sa ilang pagtuon, gihatagan sila sa santo og mga posisyon sa mga simbahan, sumala sa ilang merito. Aron itanom kanila ang pagbati sa pagrespeto sa ilang katungdanan, gipahimutang niya sa mga diakon ug sakristan ang sticharion, usa ka butang nga wala pa nahimo kaniadto sa Rostov.

Bisan pa man sa daghang kabalaka ug katungdanan sa balaan, wala niya pasagdi ang iyang buhat mahitungod sa kinabuhi sa mga santo bisan pa sa iyang bag-ong ministeryo. Halos tulo ka tuig na ang nilabay sukad sa pag-abot ni Santo Demetrio sa Rostov, ug ang mosunod nga talaan mahitungod sa pagtapos niini nga dakong buhat ni Santo Demetrio gisulat sa kronika sa mga obispo sa Rostov, nga gitipigan sa Katedral sa Rostov: 'Sa tuig 1705 gikan sa Inkarnasyon sa Dios nga Pulong, sa ika-9 ka adlaw sa bulan sa Pebrero, sa pista ni San Nikiforos nga Martir, nga nailhan nga Mananaog, ug sa pista sa Presentasyon sa Ginoo, pagkahuman niyang gipadayag ang iyang pag-ampo kang San Simeon nga Diosnadawat: 'Karun pasagdi ang imong alagad nga makahawa sa kalinaw, O Ginoo', sa Biyernes sa Pag-antos sa Ginoo, sa adlaw nga si Kristo miingon sa krus: 'Tinapos na' – sa wala pa ang Sabado sa Paghandum sa mga Namatay ug sa wala pa ang semana sa Katapusang

[6348] Nagsugod ang klase sa eskwelahan niadtong 1 Setyembre 1702. Bisan pa, ang eskwelahan nga gitukod ni San Demetrio wala magdugay; kini mihunong sa paglungtad niadtong 1705.

Paghukom, pinaagi sa tabang sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug pinaagi sa mga pag-ampo sa tanang mga balaan, natala ang bulan sa Agosto. Amen."

Niadtong Septiyembre sa maong tuig, kini nga katapusang bolyum, nga naglangkob sa mga bulan sa Hunyo, Hulyo, ug Agosto, gipatik sa Kiev-Pechersk Lavra. Busa nahuman ang dakong buluhaton sa pagtigom sa Menaion, nga nanginahanglan og kapin sa baynte ka tuig nga bug-at nga paningkamot gikan sa santo.

Apan si San Demetrio adunay laing hinungdanong buluhaton sa kawan sa Rostov. Niadtong panahona, daghan ang mga skismatiko didto, nga ang ilang mga pangunang magtutudlo, samtang nagtago sa lasang sa Bryn[6349] , nagpakaylap sa ilang makadaot nga mga pagtulon-an sa halayo ug sa halapad pinaagi sa ilang mga tinagoang magtutudlo. Pinaagi sa bakak nga mga interpretasyon ug tinago nga mga pagdasig, ilang gihikaw ang mga karnero ni Kristo ngadto sa ilang makaguba nga bitag. Daghan, nga mituo sa ilang mapuslanong mga pagtulon-an, nangalibog sa tinuod nga pagtuo.

'O kamo nga mga maluya sa atong ulahing mga adlaw!' miingon ang balaan nga hierark, 'kay karon ang Balaang Simbahan gipugos pag-ayo ug napakunhod, sa bahin sa mga manlulupig sa gawas, sa bahin sa mga skismatik sa sulod, nga, ingon sa Apostol, *"mibulag gikan kanato, apan dili sila gikan kanato"* (1 Juan 2:19). Ug karon, tungod lang niining skisma, ang tinuod gayud, katolika, apostolikong Simbahan napakunhod na, kay hapit na dili makit-an bisan asa ang tinuod nga anak sa Simbahan: kay sa halos matag lungsod, adunay lain, talagsaong pagtuo nga giimbento, ug bisan pa gani sa pagtuo, ang mga yano nga lalaki ug babaye, nga gamay ra kaayo ang nahibaloan sa tinuod nga dalan, nagpadayag og kaugalingong dogma ug nagtudlo—sama sa dihang ilang gihisgutan ang pagtipon sa tulo ka tudlo ingon usa ka bakak ug bag-ong krus—ug sa ilang pagkamatarug, nagbarug sila nga mga kawawa, nga nagtamay ug misalikway sa tinuod nga mga magtutudlo sa Simbahan'.

Ang ingon nga mga panghitabo nakapaguol pag-ayo niining hayag nga magbabantay sa Kristohanong pagtuo. Nagpasiya ang Santo nga libuton ang iyang diyosesis sa daghang higayon ug magpabilin og dugay sa Yaroslavl aron pinaagi sa iyang mga pulong isaway ang lawom nga kamangmangan sa mga apostata gikan sa Simbahang Orthodox. Sa usa sa iyang mga pagbisita sa Yaroslavl, si Santo Demetrio, pagkahuman sa pagsaulog sa Misa sa katedral niadtong Domingo, nagpauli na. Niadtong panahona, duha ka lalaki nga wala niya mailhi ang miduol kaniya ug nangutana:

'Balaang Amahan, unsa ang imong sugo? Ginasugo kami nila nga ipaputol ang among mga bungot[6350] , apan andam kami nga isakripisyo ang among kinabuhi alang sa among mga bungot.'

Natingala ang santo sa ingon ana ka dili gilauman nga pangutana ug siya usab nangutana:

'Nagtuo ba kamo nga motubo pag-usab ang inyong ulo kung putlon kini?'

'Dili,' ilang tubag.

'Ug motubo ba pag-usab ang bungot?' pangutana sa santo.

'Motubo ra gihapon ang bungot,' tubag nila.

'Mao na, pasagdi nga putlon nila ang imong bungot; motubo ra man na usab.'

Sa dihang misulod ang santo ug ang mga dungganan nga lungsuranon nga kuyog niya sa iyang selda, dugay silang naghisgot bahin sa pag-ahit sa mga bungot. Nakahibalo si Santo Demetrio nga daghan diay sa iyang mga sakop ang nagduha-duha sa ilang kaluwasan tungod kay gi-ahit ang ilang mga bungot subay sa sugo sa tsar. Nagtuo sila nga kauban sa ilang bungot, nawala usab kanila ang hulagway ug pagkapareho sa Dios. Gidasig sila sa balaan sa taas nga panahon nga ilabay kining mga pagduhaduha, nga nagpamatuod nga ang hulagway ug pagkapareho sa Dios dili makita sa bungot o sa nawong, kondili sa kalag sa tawo. Sunod, nagsulat ang santo og usa ka traktado nga may ulohan nga 'Mahitungod sa Hulagway ug Kaangayan sa Dios sa Tawo' ug gipakatag kini sa tibuok diyosesis. Pinaagi sa sugo sa soberano, kini nga traktado gipatik tulo ka beses.

Dali ra pagkahuman, misulat si Santo Demetrio og usa ka halapad nga traktado, 'An Inquiry into the Bryn Faith'[6351] , nga nagpadayag sa tinuod nga espiritu sa skisma.

[6349] Ang daghang lasang sa Bryn misakop sa daplin sa Suba sa Bryni, nga nag-agos paingon sa Zhizdra, usa ka sanga sa Oka, sa Gobernorado sa Kaluga. Ang mga skismatiko nangitag dalangpanan niining mga lasang. Dinhi naggikan ang ngalan sa skisma, ang 'Bryn nga Pagtuo'.

[6350] Niadtong panahona, nagpagawas si Pedro nga Dako og mga dekreto nga nagmando sa mga lalaki nga mag-ahit sa ilang bungot.

[6351] Ang Pagsusi sa Schismatic nga Pagtuo sa Bryn unang gipatik sa Moscow niadtong 1745. Kini nga buhat gibahin sa tulo ka bahin. Sa una, gitubag sa santo ang duha ka pangutana: 'Tinuod ba ang pagtuo sa mga schismatiko?' ug 'Ang ilang pagtuo ba mao ang karaang

Niining maong traktado, klaro ug makumbinsing gipakita sa santo nga bakak ang pagtuo sa mga skismatiko, makadaot sa kalag ang ilang mga pagtulon-an, ug dili makapahimuot sa Diyos ang ilang mga buhat.

Nagpaningkamot nga walay pagkapoy alang sa kaayohan sa Simbahan ug sa estado, si Santo Dimitri naghimo usab og ubang mga buhat. Pananglitan, iyang giplanong tipuon ang usa ka 'Krónika nga nagasaysay sa mga panghitabo gikan sa sinugdanan sa kalibutan hangtod sa Pagkahimugso ni Kristo'. Gusto sa santo nga tipuon kini nga libro alang sa iyang kaugalingong pribadong pagbasa ug alang sa ubang espesipikong katuyoan. Nasayud kaayo siya nga dili lang sa Gamay nga Rusya kondili usab sa Dako nga Rusya, pipila ra kaayo ang adunay Bibliya sa Slavonic. Ang mga dato ra ang makapalit niini, samtang ang mga kabus hingpit nga wala'y makuha nga espirituhanong benepisyo gikan sa pagbasa niining basahon nga giinspirar sa Diyos. Daghang mga tawo, bisan pa sa mga klero, wala mailhi ang han-ay sa naratibo sa Bibliya. Busa, gusto sa santo nga magtipon og usa ka mubo nga kasaysayan sa Bibliya, aron ang tanan makapalit niini sa barato nga presyo ug mailhan ang sulod sa Bibliya[6352] . Si Santo Demetrio misugod dayon sa trabaho ug gipili ang mga sipi gikan sa Balaang Kasulatan ug lain-laing kronika[6353] .

'Nagsulat ako,' miingon ang santo, 'uban sa tabang sa Diyos, moral nga mga pagtulon-an ug, sa pipila ka bahin, mga interpretasyon sa Balaang Kasulatan, kutob sa akong gamay nga abilidad; ug gipresentar nako ang mga sugilanon sa Bibliya sa mubo nga paagi isip usa ka pasiuna, nga gikuha gikan niini, sama sa mga tinubdan, mga sapa sa moral nga pagtulon-an'[6354] .

Bisan pa sa dakong tinguha sa Santo nga mahuman ang 'Krónika', wala niya kini natuman. Ang labing dakong babag mao ang hingpit niyang pagka-grabe sa panglawas. Nakahulagway lang siya sa mga panghitabo nga misakop sa 4,600 ka tuig. Samtang nagpadayon sa maong buhat, nagtinguha ang santo, uban sa tabang sa Diyos, nga magsugod sa paghimo og usa ka mubo nga komentaryo sa Salmo[6355] .

---

pagtuo?' Sa pagtubag sa unang pangutana, gipamatud-an ni San Demetrio nga ang mga skismatiko wala magpanag-iya sa tinuod nga pagtuo, kay ang ilang pagtuo limitado ra sa karaang mga libro ug mga ikon, sa walo ka puntas nga krus, sa ilang kaugalingong paagi sa paghimo sa tanda sa krus, ug sa numero nga pito sa prosphora sa Liturhiya – nga wala'y bisan usa niini nga naglangkob sa pagtuo. Sa pagtubag sa ikaduhang pangutana, giingon sa santo nga ang pagtuo sa mga skismatiko bag-o ra o usa ka pagkabanhaw sa karaang mga erehiya ug sayop. Sa ikaduhang bahin sa *The Inquiry*, giingon sa awtor nga ang pagtulon-an sa mga skismatiko, nga naggikan sa mga bakak nga magtutudlo, 1) bakak, 2) erehikal ug 3) blasfemoso. Sa ikatulong bahin – mahitungod sa mga buhat sa mga skismatiko – gipakita nga ang ilang daw maayong mga buhat natakdan sa pagka-mapangahas, pagka-mapahitas-on, ug pagka-mapanglimbong; dayon gilista sa teksto ang ilang dautan ug klarong walay balaod nga mga buhat.

6352 Kini nga tuyo sa santo mailhan gikan sa iyang 'Epistolary', nga mao ang usa ka koleksyon sa mga sulat.

6353 Ang pulong nga 'chronograph' gikan sa Griyego (xroyos – panahon, grapo – pagsulat) ug nagpasabot og 'kronolohikal nga talaan'. Kini ang ngalan nga gihatag sa Bizansyo sa nagkalain-laing koleksyon sa historikal nga sulod, nga naglatid usab sa kasaysayan sa Bibliya. Napasa kini kanato gikan sa Bizansyo.

6354 Usa ka sulat nga may petsang 1708 sumala sa Diary.

6355 Sa daghang mga buhat ni San Demetrio, ang uban dogmatiko sa kinaiya, ang uban espirituhanon ug moral, ug ang uban historikal. – I. Ang mga dogmatiko nga buhat naglakip sa: 1) 'Mubo nga mga Pangutana ug Tubag Mahitungod sa Pagtuo'; 2) 'Ang Salamin sa Ortodoksong Pag-angkon' (ang duha ka buhat naglangkob sa katekistiko nga pagpatin-aw sa doktrina ug moral nga pagtulon-an sa Simbahang Orthodox); 3) 'Napulo'g Duha ka Artikulo Mahitungod sa Transubstantiation sa Tinapay ug Bino ngadto sa Lawas ug Dugo sa Atong Ginoong Jesu-Kristo'; 4) 'Usa ka Pagsusi sa Bryn Faith'. – II. Ang espirituhanon ug moral nga mga buhat naglakip sa: 1) 'Espirituhanong Tambal para sa Kagubot sa mga Hunahuna' (gikuha gikan sa The Ladder, ang Paterikon, ang mga Kinabuhi sa mga Santo, ug uban pa); 2) 'Usa ka Apolohiya aron Pagpamenos sa Kasubo sa Usa ka Tawo nga Nag-antos' (usa ka pakighinabi tali sa masubo ug sa maghupay); 3) 'Ang Sulod nga Tawo, Nagtago sa Silid sa Iyang Kasingkasing, Nagtuon ug Nag-ampo sa Tago' (ang katuyoan niining buhat mao ang pag-awhag sa Kristohanon sa pag-ampo); 4) 'Pagdayeg sa Balaang Trinidad'; 5) 'Pagdayeg sa Labawng Balaang Inahan sa Dios'; 6) 'Adlaw-adlaw nga Pag-ampo sa Pag-ampo sa Diyos'; 7) 'Heneral nga Pag-ampo sa mga Sala'; 8) 'Mahitungod sa Pagdawat sa Balaang Misteryo' (usa ka paghunahuna kung giunsa pagduol sa Balaang Misteryo nga takus, ug mga pag-ampo sa wala pa ug human sa Komunyon); 9) Mapanalanginong Pagnamalandong sa Pag-antos sa Ginoo (uban sa lain-laing mga titulo); 10) Duha ka Pastoral nga Sulat (mahitungod sa husto nga pagdumala sa Balaang Sakramento sa Pagkumpisal ug Balaang Komunyon); 11) 'Ang Espirituhanong Alpabeto' (mubo nga espirituhanon ug moral nga mga lagda nga gihan-ay sumala sa alpabetong Slavonic, nga gisubay sa *Ladder of Divine Ascent* ni John Climacus); 12) 'Espirituhanong Salmo o mga Himno' ug uban pa. – III. Ang mga historikal nga buhat naglakip sa: 1) 'Diaryo' (adlaw-adlaw nga mga nota gikan sa 1681 hangtod 1703 ug mga sulat nga may kalabotan sa mga akademikong buhat sa santo); 2) 'Ang Gihab-iran nga Balhibo' (usa ka naratibo sa 24 ka milagro nga gihimo sa ikon sa Inahan sa Dios sa Monasteryo ni San Juan sa Chernihiv); 3) 'Krónika, nga nagasaysay sa mga panghitabo gikan sa sinugdanan sa kalibutan hangtod sa Pagkahimugso ni Kristo'; 4) 'Katalogo sa mga Metropolita sa Kyiv'; ug 5) 'Minei-Chetii'.

Si Santo Demetrio usa ka bantugang magtutudlo sa iyang panahon ug kanunay niyang giatubang ang iyang mga karnero gamit ang madasigon nga mga pulong nga makapadasig. Walay bisan unsang trabaho o katungdanan nga nakapaling kaniya gikan sa pagpangwali sa Pulong sa Dios. Ang mga kamatuoran sa Kristiyanismo nga iyang gipangwali, nga direkta nga naggikan sa kalag sa magwawali, kanunay nga hayag ug epektibo, ug nakapahimuot sa iyang mga mamiminaw tungod sa kasimple sa usa ka amahan nga nagasulti sa iyang mga anak, o sa usa ka magtutudlo sa iyang mga estudyante. Kung mahimo unta nga masubay ug matigom ang tanang sermon niining Rusyano nga Chrysostom, siguradong daghan kaayo kini. Apan, sa kasubo, daghan kaayo sa mga sermon ni San Demetrio ang nawala[6356] .

Si Santo Demetrio nagdumala sa iyang kawan nga maalamon ug wala gayud maggamit og hugot nga pamaagi. Nailhan sa iyang pagkamapainubsanon, gitratar niya ang tanan – ang mga maharlika ug ang mga mapainubsanon – uban sa patas nga gugma ug walay pagpabor. Gihigugma ug girespeto siya sa tanang matinud-anong anak sa Simbahan sama sa usa ka amahan. Ang hari mismo ug ang tibuok pamilya sa hari naghatag sa labing taas nga pagrespeto sa Metropolitan sa Rostov tungod sa iyang tinuod nga mahimayaong kinabuhi. Ang Kristohanong mga hiyas ni San Demetrio nagdan-ag sa sama nga kahayag sa iyang selda sa monasteryo ug sa trono sa obispo. Ang iyang pag-ampo, pag-ayuno, pagpaubos, pagbulag sa mga butang sa kalibutan, ug gugma alang sa mga kabus ug mga ulila labi nga nagdan-ag sa iyang kinabuhi.

Bisan pa sa daghan niyang katungdanan sa pagdumala sa diyosesis, si Santo Demetrio adlaw-adlaw nga moadto sa simbahan aron mag-ampo; matag Domingo ug pista gisaulog niya ang Liturhiya ug naghatag siya og sermon; siya mismo kanunay nga miapil sa mga prusisyon, bisan unsa pa kini kadugay o kalayo. Apan kon masakit siya—nga kanunay mahitabo—mopatawag siya sa mga seminarista aron basahon siya og lima ka beses sa Amahan Namong (Our Father) sa paghinumdom sa lima ka samad ni Kristo[6357] . Sa dihang mibisita siya sa seminaryo, iyang gihangyo ang mga estudyante nga kanunayng mangayo og tabang sa Giya sa kinaadman ug Maghahatag sa pagsabot, ang Makagagahum nga Ginoo. Gitudloan sa santo ang iyang mga sulugoon ug tanan nga nagpuyo uban kaniya sa paghimo sa tanda sa krus ug hilom nga pag-ampo sa 'Maglipay ka, O Birhen Inahan sa Dios' matag pagtuktok sa orasan. Gitrato niya ang iyang mga sulugoon uban sa dakong pagkabuotan. Sa matag higayon nga adlaw sa ilang ngalan, panalanginan niya sila og usa ka ikon o hatagan sila og kuwarta. Gitudloan niya sila sa masigasig nga pagpuasa ug sa paglikay sa sobrang pagkaon ug pagkalasing. Si Santo Demetrio mismo ang nagpakita niini isip ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi. Nagpuasa siya kutob sa makaya aron mapadayon ang iyang pisikal nga kusog, ug mokaon lang siya kausa sa unang semana sa Dakong Kwaresma – ug kausa usab sa Semana Santa, sa Biernes Santo.

Kanunay niyang gihunahuna ang mga pulong sa Manluluwas: *'Ang bisan kinsa nga magpasigarbo sa iyang kaugalingon pagapauboson, ug ang bisan kinsa nga magpaubos sa iyang kaugalingon pagapasigarbohon'* (Lucas 18:14), ug si San Demetrio nailhan sa tibuok niyang kinabuhi tungod sa dakong pagpaubos.

'Dili ko ingon ana nga tawo,' miingon ang santo bahin sa iyang kaugalingon, 'sama sa gusto sa inyong gugma nga mahimo ko. Dili ko maayo ang akong kinaiya, kondili dautan, puno sa dautang batasan, ug sa pagsabot layo kaayo ko sa mga maalamon; ako buang ug ignorante; ug ang akong kahayag wala'y lain kondili kangitngit ug abog... Busa, ako naghangyo sa inyong pagka-igsuon nga gugma nga mag-ampo kamo alang kanako ngadto sa Ginoo, akong Kahayag, aron Tabangan Niya ang akong kangitngit, ug aron ang mahimayaon mogawas gikan sa dili takus'[6358] .

Pag-angkon niya sa labing hataas nga ranggo sa usa ka santo, gipadayon ni San Demetrio ang parehas nga pagpaubos: matinahuron siya sa iyang mga nakahigit, buotan sa iyang kapariho, maloloy-on sa iyang mga sakop, ug mapinanggaon sa mga walay swerte.

Dili na kinahanglan isulti nga, uban sa ingon ka halangdong moral nga mga kinaiya, ang santo kinahanglan usab nga gipakita ang hingpit nga pagkabuotan. Sa tinuod, wala'y puwang sa iyang kasingkasing para sa pagkagumatay, kahakog, o paghigugma sa kuwarta. Sa tibuok niyang kinabuhi, gigamit niya ang tanan niyang

---

[6356] Lima ka sermon ang nailhan gikan sa kalihokan sa pagwali sa santo sa Gamay nga Rusya. Sa kinatibuk-an, mga 100 ka sermon ni San Demetrio ang naipatik.

[6357] Kini nagtumong sa mga stigmata ni Kristo sa Iyang labing putli nga mga kamot, mga tiil, ug kilid.

[6358] Mao kini ang gisulat ni San Demetrio sa iyang higala, ang monghe nga si Theologus, ang tagasusi sa Balay-Imprenta sa Moscow.

limos ug kita alang sa mga panginahanglan sa Simbahan o alang sa mga buhat sa kalooy para sa mga kabus. Giatiman sa santo ang mga ulila, mga balo, mga pulubi, ug ang mga kabus sama sa pag-atiman sa usa ka amahan sa iyang kaugalingong mga anak. Gi-apod-apod niya ang tanan niyang nadawat kanila, giimbitar ang mga bulag, mga bingi, mga pilay ug ang mga walay-puy-anan sa iyang 'Kwarto sa Krus', gihatagan sila og pagkaon, gihatagan sila og sinina ug gipakita kanila ang ubang mga buhat sa kaayo. Ang santo mismo ang nagpamatuod sa iyang pagkawalay-kaugalingon ug pagkawalay-kahakog sa iyang espirituhanong testamento, nga iyang gisulat duha ka tuig ug tunga sa wala pa siya mamatay.

[6359]'Nakahukom na ako,' ingon niya, 'nga ipahibalo pinaagi niining espirituhanong sulat nako sa bisan kinsa nga, pagkahuman sa akong kamatayon, gustong mangayo sa akong pribadong kabtangan, aron dili sila magpaningkamot sa walay pulos, ni usab pasakitan ang mga nag-alagad kanako alang sa Dios, aron mahibal-an nila ang akong tinuod nga bahandi ug kadato, nga wala nako tipuna sukad pagkabatan-on pa ko (gisulti ko kini dili tungod sa garbo, kondili aron ipahibalo sa mga nangita sa akong kabtangan pagkahuman sa akong kamatayon). Kay sukad sa dihang gisapnan ko ang balaan nga monastikong panata ug giputlan sa buhok sa Monasteryo ni San Cirilo sa Kyiv sa ika-18 ka tuig sa akong kinabuhi, ug nagsaad sa Diyos nga mabuhi sa boluntaryong pagkabus-ok: gikan niadto hangtod sa pagduol sa akong kamatayon, wala ko mag-angkon og bisan unsang kabtangan o materyal nga butang[6360] , gawas lang sa mga balaang libro[6361] ; wala ko nagtigom og bulawan o pilak, ni mipili ko nga magpanag-iya og sobra-sobrang sinina o bisan unsang butang gawas sa gikinahanglan; apan naningkamot ko, kutob sa mahimo, sa pagsunod sa monastikong dili pagpanag-iya ug pagkabus-ok sa espiritu ug buhat, nga wala magkabalaka para sa akong kaugalingon kondili gisalig ko ang akong kaugalingon sa Pag-atiman sa Diyos, nga dili gayud ko biyaan. Mahitungod sa mga limos nga miabot sa akong kamot gikan sa akong mga mananabang, ug sa kita gikan sa mga selda nga naa sa akong awtoridad, gigasto nako kini alang sa akong kaugalingong panginahanglan ug sa panginahanglan sa monasteryo, bisan pa man nga nagsilbi ako isip abbot o archimandrite, o sa tinuod niining pagka-episkopo: Wala nako gipundok ang kita sa monasteryo—nga gamay ra—apan gigasto kini sa akong kaugalingong panginahanglan ug sa panginahanglan sa mga nanginahanglan, bisan asa gisugo sa Ginoo. Busa, ayaw na kamo magsamok pagkahuman sa akong kamatayon sa pagsusi o pagpangita sa bisan unsang kabtangan sa monasteryo nga gipamana kanako: kay wala koy gibyaan, ni para sa akong lubong ni para sa akong paghinumdom; hinuon, ang pagkabos sa monasteryo sa takna sa akong kamatayon ipadayag sa Dios. Kay nagtuo ako nga mas makapahimuot kini kaniya kon wala gani usa ka sinsilyo nga mabilin para kanako, kaysa kon daghan pa ang ipangbahinbahin sa akong mga igsoon.

Gipadayag niya kini nga testamento—nga diin gibalik-balik sa santo ang iyang tinguha nga ilubong siya sa Monasteryo sa Spaso-Yakovlevsky—sa iyang higala, si Metropolitan Stephen sa Yavorsk[6362] . Sa samang higayon, naghimo sila og panumpa tali nila: kung una nga mamatay si Eminensiya Stephen, si Metropolitan Dimitri ang magdumala sa iyang lubong; apan kung si Dimitri ang una nga moadto sa Ginoo, si Stephen ang maglubong kaniya.

Namatay si Santo Demetrio sa edad nga limampu'g walo, niadtong 28 Oktubre 1709, pagkasunod sa adlaw sa iyang patronal nga adlaw. Pipila ka adlaw sa wala pa siya mamatay, gisultihan siya nga hapit na moabot sa Rostov si Tsarina Paraskeva Feodorovna[6363] aron pagdayeg sa milagrosong ikon sa Inahan sa Dios sa Tolgsk, nga ibalhin gikan didto paingon sa Rostov niining okasyon, tungod sa dili maayong panahon sa tingdagdag nga nakapalisod sa biyahe sa Tsarina paingon sa Yaroslavl[6364] . Pagkadungog niini, gitawag sa Santo ang iyang

---

[6359] Gamay nga sinsilyo.

[6360] Ang Msheloimstvo nagpasabot og 'kaugalingong interes'.

[6361] Ang dagkong koleksyon sa mga libro nga gibyaan sa maalamon nga arkipastor sa Rostov, nga naglangkob sa mga librong Griyego, Latin, Polako, ug Slavonic, manuskrito man o gipatik, gibalhin sa Moscow Patriarchal (karon Synodal) Library. Pipila ka mga libro nga iya ni San Demetrio gitipigan sa Aklatan sa Moscow Synodal Printing House.

[6362] Si Stefan Yavorsky (1658–1722), Metropolitan sa Ryazan ug pansamantalang nag-okupar sa trono sa patriyarka, usa sa labing inila nga mga personalidad sa panahon ni Pedro; nailhan siya isip usa ka magtutudlo sa pulong. Nakigkita siya kang San Demetrio niadtong 1684.

[6363] Ang biyuda ni Tsar Ivan Alekseyevich, nga namatay niadtong 1696.

[6364] Ang pista sa pagpasidungog sa Tolgsk nga Icono sa Inahan sa Dios gisaulog matag ika-8 sa Agosto. Ang Monasteryo sa Tolgsk nahimutang siyam ka bersta gikan sa Yaroslavl sa suba sa Volga; kini gitukod ni Obispo Prokhor sa Rostov (nga nagkuha sa monastikong ngalan nga Trifon) niadtong 1314 sa dapit diin nagpakita kaniya ang icono.

tesorero, ang hieromonk Filaret, ug propetiko niyang gipahibalo kaniya nga hapit na ang iyang kamatayon: 'Duha ka reyna ang moanha sa Rostov: ang Reyna sa Langit ug ang reyna sa yuta; apan dili ko angay makakita kanila, ug ikaw, akong tesorero, ang kinahanglan nga andam sa pagdawat kanila.'

Tulo ka adlaw sa wala pa ang pagpanaw ni Santo Demetrio, ang sakit nga dugay nang nag-agi sa iyang dughan mibuto sa grabeng pagkahilo. Bisan pa niana, naningkamot ang santo nga magpabilin nga malipayon. Sa iyang adlaw sa ngalan, Oktubre 26, siya mismo ang nag-awit sa Liturgiya sa katedral, apan dili na niya ikapadayag ang iyang sermon, busa gipabasa kini sa usa sa iyang mga kanturero gikan sa usa ka kuwaderno. Nalingkod siya sa lamisa sa panyapon uban sa iyang mga bisita, bisan pa sa dakong kalisud. Sa sunod adlaw, miabot ang Arkhimandrita sa Danilov Monasteryo sa Pereslavl aron bisitahan si Santo Varlaam. Sa ilang pakighinabi, si Madre Varsonofia—nga nagpuyo niadtong panahona sa Rostov ug mao ang tagapagpasuso kang Tsarevich Alexei Petrovich, nga gipabawtismoan ni Santo Demetrio mismo isip madre—nagpadala og mensahe sa santo. Gidayeg kaayo niya ang Arsobispo sa Rostov ug kanunay niyang gipangayo ang iyang espirituhanong giya. Niining higayona usab, mapisan nga nangayo si Varsonofia sa santo nga bisitahan siya niadtong adlawa mismo. Mibyahe si Santo Dimitri aron siya makita, kauban si Arkhimandrita Varlaam. Sa pagbalik, halos dili na niya makaya ang pagbalik sa iyang selda, nga kinahanglan pa niyang mosandig sa iyang mga tig-alagad alang sa suporta.

Gisugo dayon niya nga tawgon ang mga magkakanta aron makanta nila ang mga espirituhanong himno nga siya mismo ang naghimo, sama sa: 'Gihigugma Nako nga Hesus', 'Gibutang Nako ang Akong Paglaum sa Dios', ug 'Ikaw ang Akong Dios, Hesus, Ikaw ang Akong Kalipay'. Kining pagkanta naglipay sa iyang kalag pinaagi sa mga pulong nga gikan mismo niini, ug nagpaminaw siya sa mga mag-aawit samtang nagpainit sa iyang kaugalingon sa kilid sa kalan.

Pagkahuman sa pagkanta, pagkahuman niyang gipahawa ang mga mag-aawit, gipabilin sa santo ang usa kanila sa luyo—si Savva Yakovlev, nga iyang gihigugma pag-ayo ug usa ka masinabtanong kopista sa iyang mga sinulat. Nagsugod si San Demetrio sa pagsulti kaniya bahin sa iyang kinabuhi, unsaon niya pagkinabuhi sa iyang pagkabatan-on ug pagkahamtong, unsaon niya pag-ampo kang Dios ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan ug sa tanang mga santo, ug miingon: 'Ug kamo usab, akong mga anak, ampoa sa samang paagi.'

Unya gipanalanginan niya ang kanturero ug, samtang gipagawas siya sa iyang selda, mitungo siya hapit na sa yuta ug nagpasalamat kaniya sa iyang kugi sa pagkopya sa iyang mga buhat.

Sa pagkakita nga ang arkipastor nagpaalam kaniya sa ingon ka mapainubuson ug dili kasagaran nga paagi, ug mitungo og ubos kaayo kaniya, nangurog ang kantur ug miingon nga matinahuron:

'Ako pa kaha, O balaang obispo, ang imong labing ubos nga alagad, imong gipakurubos ingon ani?'

Niini mitubag ang santo uban sa parehas nga pagkamabuotan:

'Nagpasalamat ko kanimo, anak ko!'

Ang kantór nanghilak sa kasubo ug mihawa. Pagkahuman niini, gisugo ni San Demetrio ang mga ministro nga mobalik sa ilang mga puwesto, samtang siya mismo misulod sa usa ka pribadong kwarto, daw gusto magpahulay, ug sa iyang pag-inusara, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mainitong pag-ampo sa Diyos. Sa buntag, misulod ang mga ministro niining kwarto ug ilang nakaplagan ang santo nga namatay nga nagluhod, sa baruganan sa pag-ampo. Busa, ang pag-ampo nga nakapahimakas sa kinabuhi sa santo misabay kaniya bisan pa sa kamatayon.

Ang bililhon nga lawas sa namatay nga santo gisul-oban sa mga kasul-oban sa obispo nga siya mismo ang nag-andam[6365] , ug sa maong adlaw mismo gidala ngadto sa simbahan sa balay. Sumala sa katapusang testamento ni Santo Demetrio, gibutang ang iyang mga papel sa ilawom sa iyang ulo ug sa sulod sa kabaong. Ang balita sa kamatayon sa santo dali nga mikaylap sa tibuok Rostov. Daghang katawhan ang nagtigom sa palibot sa iyang kabaong, naghilak sa tinuoray tungod sa dili masukod nga pagkawala sa ilang pinalanggang magbalantay ug magtutudlo. Niadtong maong adlaw usab, miabot sa Rostov si Tsarina Paraskeva Feodorovna uban sa iyang mga anak nga babaye, ang mga prinsesa Ekaterina, Paraskeva ug Anna (ang umaabot nga Tsarina) Ioannovna. Sa dihang wala niya nakaplagan nga buhi ang santo, sama sa iyang gipanghimatuud, naghilak siya sa kasubo nga wala

[6365] Si Santo Demetrio kanunay gibisita ni Tsarina Paraskeva Feodorovna ug sa mga anak nga babaye ni Tsar Alexei Mikhailovich, nga naghatag kaniya og mga kasóko. Gikan niining mga gasa, naghimo ang santo og bisti sa obispo para sa iyang kaugalingon ug nagbilin nga siya ilubong niining mga bisti.

siya giisip nga takus nga makadawat sa iyang panalangin, ug gisugo niya nga ipahigayon ang usa ka memorial service sa katedral.

Niadtong Oktubre 30, pinaagi sa sugo sa Emperatris, ang lawas sa santo gilalin sa katedral uban sa angay nga dungog. Ang Emperatris mitambong pag-usab sa serbisyo sa handumanan, nagpaalam sa ulahing higayon sa sulugoon sa Dios, ug mibyahe paingon sa Moscow.

Dali ra miabot si Metropolitan Stephen alang sa lubong sa santo. Sa pagsulod niya diretso sa katedral, miyuko siya sa atubangan sa lawas sa iyang namatay nga higala ug naghilak pag-ayo. Pagkahuman, gisugo niya si Filaret, ang tesorero, sa paghimo sa tanang gikinahanglan nga preparasyon para sa lubong sa Monasteryo sa Yakovlevsky. Unya, ang mga abbot sa mga monasteryo sa Rostov, ang mga pari sa katedral, ug daghang mga lumolupyo miduol kang Stephen aron mangayo nga ilubong si Dimitri sa katedral, diin kasagarang gilubong ang mga kanhing obispo. Apan mitumaw si Stephen, nga miingon: 'Ang Iyang Kabanalan Dimitri, sa dihang gidawat niya ang Katungdanan sa Rostov, una sa tanan mibisita sa Monasteryo sa Yakovlevsky ug siya mismo ang mipili sa lubnganan didto. Unsaon man nako pagsupak sa iyang kabubut-on?'

Sa adlaw nga gitakda alang sa lubong, Nobyembre 25, si Metropolitan Stephen, matinud-anon sa iyang saad sa pagkahigala, nagdumala sa Liturgiya ug sa serbisyo sa lubong, diin siya mitug-an og sermon, kanunay nga nag-ingon: 'Balaan nga Dimitri, balaan!' Pagkahuman niini, kauban sa nagahilak nga katawhan, gidala ang lawas ni Santo Dimitri ngadto sa Monasteryo sa Yakovlevsky, ug didto, sa Katedral sa Immaculada Concepcion, gilubong siya. Ang Iyang Eminensiya Stephen nagsulat og usa ka epitaph, diin, lakip sa uban, iyang gisulat:

Kamong tanan nga mga tawo sa siyudad sa Rostov, maghilak,
Maghulo sa luha uban sa kasubo sa inyong nangibulag nga magbalantay,
Biskop Demetrius, ang Labing Ginoo,
Metropolitan, malumo ug mapainubsanon.

Sulod sa kapin kwarenta y tres ka tuig, ang lawas ni Santo Dimitri nagpahulay sa ilawom sa yuta. Niadtong Septyembre 1752, samtang gipahawa ang daan nga salog sa Katedral sa Pagkonsepsyon, nadiskubre ang usa ka daan nga kahoy nga istruktura; gibutangan kini og dagkong troso isip atop, nga sa ulahi nahugno sa sulod sa istruktura. Gibungkag nila ang nabubulok nga balangkas, gikuha ang natigom nga yuta, ug nadiskubrehan ang kabaong sa santo. Nasamdan kini: nabungkag ang atop tungod sa nahulog nga mga troso, ug pinaagi sa mga lungag makita ang sudlo, ang mitra ug ang tanang bisti sa santo, nga wala madaut sa paglabay sa panahon. Sa pag-usisa sa mga balaan nga relikya, nasuta nga ang mga kamot sa santo, nga nakatupi sa porma sa krus sa iyang dughan, hingpit nga wala maguba; upat ra ka tudlo sa iyang tuo nga kamot ang nabali tungod sa tabla nga nahugno sulod sa kabaong, ug ang iyang wala nga bukton naputol sa siko; ang tanang uban pang bahin sa lawas buo.

Sa pagkadungog sa pagkadiskubre sa balaang relikya, daghang mga tawo ang midali ngadto sa bag-ong nadiskubri nga santo sa Dios, ug sa kilid sa iyang kabaong usa ka daghang tinubdan sa mga pag-ayo ang napadayag[6366] , nga gihatag sa mga matinud-anon hangtod karon, alang sa himaya sa Dios nga Talo-sa-usa—Amahan, Anak ug Espiritu Santo—nga katingalahan sa Iyang mga santo. Amen.

Troparion, Tono 8:

Manghugot sa Ortodoksiya, tiglaglag sa eskisma, tig-ayo sa Rusya, ug bag-ong manalipod sa atubangan sa Dios, pinaagi sa imong mga sinulat napreserbar nimo ang mga putli gikan sa pagpakalas, espirituhanong bukal, bulahan nga Demetrio, hangyoa si Kristo nga among Dios aron luwason ang among Emperador Nicholas Alexandrovich, ang tibuok niyang gingharian, ug ang iyang pagdumala.

[6366] Niadtong Abril 22, 1757, gikanonisa si San Dimitri. Sa sugo sa Balaang Sinodo, gisulat ni Arsenius, Metropolitan sa Rostov, ang hagiograpiya sa santo niadtong panahona, samtang ang banal nga serbisyo alang kaniya gisulat ni Ambrose, Obispo sa Pereyaslav, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Moscow.

Kontakion, Tono 8:

Ang bitoon sa Rusya nga misidlak gikan sa Kyiv, ug nakaabot sa Rostov pinaagi sa Novgorod-Seversky, nagpasidlak sa tibuok yuta pinaagi sa mga pagtulon-an ug mga milagro—dayegon nato ang maalamon nga magtutudlo nga si Demetrio: kay gisulat niya ang tanan alang sa pagtudlo sa tanan, aron madani niya ang tanan kang Kristo, sama sa gibuhat ni Pablo, ug maluwas ang atong mga kalag pinaagi sa tinuod nga pagtuo.

5 Oktubre

22 Septiyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos ni San Fokas, ang Balaang Martir ug Obispo sa Sinope

Paghandum sa 22 sa Septiyembre

Sa siyudad sa Sinope[6367] nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Pamphilus uban sa iyang asawa nga si Maria; sila mao ang ginikanan sa bulahan nga si Phocas. Sukad pagkabata, gipanalanginan ang santo sa ingon nga gasa sa Espiritu Santo nga iyang gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo ug giayo ang ilang mga sakit. Sa pagdako ni Phocas, napili siya nga obispo sa iyang lungsod tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi ug masigasig siyang misugod sa pag-atiman sa iyang kawan; Gitudloan niya sila sa pulong, ug gipauswag sila pinaagi sa iyang ehemplo; sukad pa sa una nga nagkinabuhi siya sa pagkabalaan, sa pagdawat niya sa katungdanan sa pagka-obispo, naningkamot pa gayud siya pag-ayo, aron ang tanan, sa pagtan-aw sa iyang mga maayong buhat, maghimaya sa Langitnong Amahan. Gipugngan niya ang daghang mga tawo nga dili maligaw sa sayop nga pagtuo, gidala ang daghang mga pagano gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug gidala sila sa pagsimba sa Usa ka Dios. Ang Ginoo mipakita sa paghatag sa korona sa martir sa Iyang matinud-anong sulugoon ug gipadayag kini kaniya sa usa ka panan-awon, ingon niini: usa ka salampati ang nilupad gikan sa kahitas-an, nagkupot og korona sa mga bulak sa iyang tuka; gibutang niini ang korona sa ulo sa bulahan ug misulti sa tingog sa tawo:

'Puno na karon ang imong kopa; angay nga imo kini imnon.'

Gikan niining panan-awon, nasabtan ni San Phocas nga siya mag-antos alang kang Kristo. Kita usab, sa baylo, makakat-on gikan niini nga siya usa ka pinalangga sa Dios, kay, samtang anaa pa sa unod, giisip siyang takus nga pagahunganan gikan sa langit. Mao kini ang paagi sa Labawng Banal nga Dios sa pagpasidungog sa Iyang mga balaan, sa paghatag kanila og himaya ug dungog, ug sa pagbutang og mga korona sa ilang mga ulo. Si San Foca, tungod sa pagkabalaan sa iyang kalag ug lawas, usa ka tinuod nga langitnong nobyo: ang langit nangandoy nga makig-usa kaniya ug magbutang og korona kaniya; apan kini nga korona usa ka pahibalo sa usa ka mas maayong korona—sa palasyo sa Manluluwas, kinsa siya pagakoronahan sa walay katapusan ug kinsa siya pagapakita sa langitnong salo-salo sa kasal. Human niining himsog nga timaan, si Phocas, sa panahon sa paghari ni Trajan, gihatag sa gobernador Africanus aron pasipalahon; Kini nga magmamando dugay siyang gipugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan, apan ang balaan mipili na lang sa paghalad sa iyang kaugalingon isip sakripisyo sa Dios. Wala siya motuman sa sugo sa prinsipe – iyang gisalikway ang paghatag sa buhat sa kamot sa tawo sa dungog nga angay sa Usa ka Dios, nga naglingkod sa ibabaw sa mga Kerubin; busa gisugo sa prinsipe nga siya pagaposan sa usa ka kahoy ug pasakiton. Ang tibuok niyang lawas natabonan sa mga samad; sama sa mga gutom nga langgam-mananap nga mosulong sa bangkay ug, samtang gikaon kini, gisi-gisi nila kini: mao usab ang gibuhat sa mga mananakit sa putli nga lawas niining nag-antos alang kang Kristo. Apan si Santo Phocas mitugot niini tanan uban sa kaisog; gikan sa kahitas-an nakadungog siya og tingog nga nagpalig-on kaniya; samtang nagtawag kang Jesu-Cristo, gidala niya ang mga pag-antos, nga wala magtagad sa tanang kasakit. Wala niya gipanalipdan ang iyang kaugalingong unod alang sa Tungod Niya Nga wala gani gipanalipdan ang Iyang Kaugalingon ug nag-antos alang kanato sa krus; kining pag-antos, daw usa ka langitnong kabugnaw para kang San

[6367] Ang siyudad sa Sinope nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat.

Phocas: ingon ana ka mapangahas ang iyang pag-antos sa mga pagpanakit, nga nag-angkon sa ngalan sa Ginoo Nga nag-antos alang kanato. Walay bisan unsa nga dili niya ikaya alang sa matinud-anong sulugoon nga nag-antos alang sa iyang Ginoo. Bisan pa man kung magtigom batok kaniya ang tanang magpapasakit sa kalibutan, bisan pa man kung himuon ang tanang matang sa pagpanakit, andam gihapon siya nga pag-antos niini tanan alang sa iyang gihigugma nga Ginoo, nga nagasinggit uban ni propeta David: *'Andam ang akong kasingkasing, O Dios'* (Salmo 107:2). Gibutang siya sa iyang mga tigpanglutos sa usa ka mapaso nga puthaw, apan ang puthaw dayon nangabugnaw, kay ang kasingkasing sa balaan nagdilaab sa gugma sa Dios, ug kini nga espirituhanong kalayo nakadaog sa gahum sa pisikal nga kalayo. Ug sa tanang pag-antos nga ilang gihimo kaniya, mibuntog si San Foca: kay ang kadaghanan sa mga anghel ug ang dili masukod nga kahayag sa langit nagpakita sa iyang palibot. Sa iyang mga dungeon, siya gipahanaw-an sa langitnong kahayag; sa iyang mga gapus, siya nalipay sa paglaum sa langitnong kagawasan; sa iyang mga kasubo, siya gipahupay sa mga anghel; ug sa iyang mga samad, siya gipakusgan ni Hesukristo. Human sa daghang lain-laing pag-antos, gisulod siya sa usa ka nagdilaab nga paliguanan, diin samtang nag-ampo, iyang gisumite ang iyang espiritu sa mga kamot sa Dios[6368] ug giisip siyang takus nga makadawat sa korona sa mananaog sa Simbahan sa mga malipayon. Ang iyang balaan nga lawas gilubong uban sa dungog sa mga matinud-anon, ug daghang mga milagro ang nahimo sa iyang lubnganan[6369] .

Kontakion, Tono 6:

Ingon usa ka obispo nga naghalad sa halad sa Amahan, sa katapusan gihalad nimo ang imong kaugalingon nga buhing halad, naghatag og matarong nga pagpamatuod kang Kristo among Dios; gipalig-on sa mga anghel, malipayong gidawat nimo ang kamatayon, samtang ang mga nagasinggit kanimo miingon: 'Ani, Phocas, uban kanamo, ug ayaw pasagdi nga adunay mosupak kanato.'

Ang Kinabuhi ug Pag-antos sa Balaang Martir Fokas, nga nailhan nga 'Manalaga sa Hardin'[6370]

Gisaulog sa ika-22 sa Septiyembre

Sa maong siyudad sa Sinope, apan sa lain nga panahon, nagpuyo ang laing Fokas; nag-andam siya og usa ka tanaman para sa iyang kaugalingon duol sa dagat ug, pagkahuman niyang tanom niini og nagkalain-laing mga tanum, gibaligya niya kini, aron matagaan ang iyang kaugalingon ug ang mga kabus. Iyang gibutang ang pipila sa mga tanum gikan sa iyang tanaman sa kilid sa dalan aron ang tanan nga molabay makakuha niini; kay siya nailhan tungod sa iyang dakong gugma sa iyang isigkatawo ug sa iyang pagkamahigalaon, ug iyang gitamnan ang tanaman sa sulod sa iyang kalag nga mas maampingon kaysa sa pisikal nga tanaman: nag-uswag sa pagkamatinud-anon ug nag-amuma sa putli nga mga hunahuna sa iyang kasingkasing, iyang gibunga ang mga bunga sa pagkamaayo, aron ang iyang balaan nga kalag matawag nga tanaman sa Balaang Espiritu, ingon sa gisulat sa Kasulatan: *'Usa ka tanaman nga gisirad-an, akong igsoon nga babaye, akong nobya'* (Kanta sa mga Kanta 4:12); ug usab: *'Ang bunga sa Espiritu mao ang gugma, kalipay, kalinaw, pagkamapailubon, pagkabuotan, pagkamaayo, pagkamatinud-anon, pagkamahumok ug pagpugong sa kaugalingon'* (Galacia 5:23).

Si Beato Phocas napalig-on kaayo sa mga hiyas nga ang karaang kawatan—ang yawa, nga nangawat sa kalipay gikan sa atong unang inahan sa tanaman sa Eden—wala makawat sa mga hiyas gikan kang Santo Phocas. Masigasig nga gipangita sa santo ang iyang kaugalingong kaluwasan, nga nagpaminaw uban sa pagrespeto sa mga pulong sa Apostol: *'Magmatngon kamo ug magbantay; kay ang inyong kaaway nga si Satanas nagalibot sama sa usa ka leon nga nagngurog, nga nangita kinsa ang iyang matulon'* (1 Pedro 5:8). Busa nagpaningkamot ang santo, ug ang balita sa iyang debotong kinabuhi mikaylap sa mga tawo. Ang pagkamaayo, sama sa nagdilaab nga kandila, dili matago, kundili mosidlak gikan sa gilay-on bisan pa sa kangitngit sa gabii; ingon usab si Santo Phocas, sa

---

[6368] Ang martir nga si Fokas namatay sa tuig 117.

[6369] Sa Hulyo 22, gisaulog ang pagbalhin sa iyang balaang relikya gikan sa Pontus paingon sa Constantinople.

[6370] Ang 'vertogradary' mao ang tig-atiman sa tanaman o utanan, usa ka magtatanum.

pagkatinuod, misidlak sa iyang pagkamaalagadnon taliwala sa kangitngit sa mga dili motuo ug sa mga daotan, nga nagdala sa daghan ngadto sa kahibalo sa kahayag. Ang balita mahitungod sa santo nakaabot bisan sa walay Diyos nga prinsipe sa maong yuta. Gisultihan ang prinsipe nga si Foca dili lang nagtuo sa Krusipiyado, apan nagdala usab sa uban ngadto Kaniya. Unya gisugo sa prinsipe ang iyang mga sulugoon nga patyon ang sulugoon ni Kristo; nilarga dayon sila ug gisugdan ang pagpangita kang Foca aron patyon siya.

Gisugat sila mismo ni Foka ug nangutana:

'Kinsa ang inyong gipangita?'

Mitubag sila:

'Gipangita namo si Foka.'

Unya miingon si Foka:

'Moanhi kamo uban kanako, akong mga ginoo, ug isulti ko kaninyo bahin kaniya.'

Sa niining mga pulong, gidala niya sila sa iyang balay ug gipang-abiabi, kay mao kini ang angay buhaton sa usa ka tawo sa iyang mga kaaway, sumala sa mga pulong sa Kasulatan: *'Kung ang imong kaaway gutom, hatagi siya og pan; ug kung siya kauwaw, hatagi siya og tubig nga imnon'* (Proverbio 25:22).

Sa dihang natilawan na sa mga sulugoon ang bino, nangutana si Phocas kanila:

'Ngano man inyong gipangita kining tawoha?'

Unya gipadayag nila kaniya ang ilang tinago:

'Gipangita namo siya aron ipahamtang sa pagpanakit, kay gisugo kami sa prinsipe nga patyon siya tungod kay wala siya mosimba sa among mga diyos, apan nagpasidungog sa Naka-krus.'

Nagsugod si Foca sa pagpangaliya kanila:

'Gina-ampo ko kamo, akong mga ginoo, paghulat hangtod sa buntag sa akong balay; kaon ug inom hangtod mabusog kamo, ug ugma ihatag ko siya kaninyo: kay walay nakaila kaniya nga mas maayo pa kaysa kanako; nagpuyo siya nga dili layo dinhi; mibiya lang siya karon, apan mobalik ra siya sa dili madugay; unya ihatag ko siya sa inyong mga kamot.'

Misugot ang mga sugo ug misugod sa pagkaon ug pag-inom sa balay ni San Foca. Samtang nag-andam siya og kabaong sa iyang tanaman, giandam ang tanan nga gikinahanglan para sa iyang lubong, gipangbahin ang iyang bahandi sa mga kabus, ug gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo, nag-andam alang sa kamatayon. Pag-abot sa kaadlawon, mitindog ang mga sulugoon nga gipadala sa prinsipe ug nangutana kaniya:

'Naa ba diri si Foca, ang tawo nga gusto ninyo nga ihatag kanamo?'

Mitubag kanila ang santo nga malipayon:

'Ani-a siya, akong mga ginoo – buhata ninyo ang inyong gusto kaniya.'

Unya nangutana ang mga sulugoon:

'Ain di ba siya?'

Mitubag ang bulahan:

Ako si Foca, kinsa inyong gipangita; ako usa ka alagad ni Hesukristo… Gitalikdan ko ang inyong mga makalaut nga diyos; patya ako.'

Pagkadungog niini, natingala ang mga sugo; nabati nila ang kaulaw ug dili nila gustong hugawan ang ilang mga kamot sa dugo niining tawoha, kay mainiton kaayo siya nga midawat kanila ug buotan kaayo ang pagtratar kanila; gusto na lang sila mohawa ug miingon kaniya:

'Isulti namo sa prinsipe nga among gipangita si Foka bisan asa, apan wala namo siya makaplagan.'

Apan misugod siya sa pagpakusog sa paghangyo kanila, gikuptan niya ang ilang mga tiil ug nangayo nga tumanon nila ang gisugo kanila, nga nagaingon:

'Mas maayo ninyong mabayran ang akong pag-abiabi kaninyo pinaagi sa pagbuhat sa akong hangyo; kay pinaagi niini, maluwas ko gikan sa mga gapos sa unod, ug mahiusa ko sa akong hinigugma nga si Kristo.'

Busa si Santo Phocas nangandoy nga makagawas sa mga gapos sa lawas ug makig-uban kang Kristo. Dako kaayo ang iyang tinguha nga ibubo ang iyang dugo alang kang Kristo; ingon ana ang iyang gugma sa Dios nga miingon siya:

– *'Mas maayo pa ang imong kaluoy kaysa kinabuhi'* (Salmo 62:4).

Ug busa, pagkahuman niyang pag-ampo sa iyang mga sulugoon, nadawat niya ang korona sa martir; pagkahuman siya giputol sa ulo sa espada, mibiya siya sa yuta paingon sa langit[6371] . Ang iyang balaan nga mga

relikya gilubong sa usa ka kabaong nga siya mismo ang nag-andam. Sunod, samtang nag-uswag pa gayud ang debosyon sa maong mga yuta, gitukod ang usa ka simbahan nga gipahinungod kaniya ibabaw sa lubnganan sa martir. Ug daghang mga magtutuo ang nakadawat og grasya gikan sa balaan nga relikya niining nag-antos alang kang Kristo: ang uban nangaayo sa ilang mga sakit, ang uban nakakaplag og kahupayan sa ilang mga kasubo, samtang ang uban pa nakadawat og tabang sa ilang mga kalisdanan pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir nga si Phocas. Dili lang sa siyudad sa Sinope, kondili sa tibuok kalibutan, sa yuta ug sa dagat, sa tanan nga matinud-anon nga nagtawag sa iyang ngalan ug nagsalig sa iyang mga pag-ampo, napamatud-an sa santo nga usa ka dakong manalagad sa panahon sa panginahanglan ug usa ka paspas nga manluluwas. Kaugalian na sa mga marinero nga mangayo og tabang kang Santo Phocas; kay nagpakita siya kanila sa daghang higayon: usahay sa gabii, kon mosaka ang balod, iyang gipukaw ang natulog nga timonero; usahay makita siya nga siya mismo ang nagtaas sa layag; usahay siya makita sa unahan sa barko; ug usahay nagpakita siya nga naglakaw sa ibabaw sa dagat. Ang ngalan ni San Foca gipadayeg sa daghang barko nga naglayag sa Itom nga Dagat, sa Dagat Adriatico, ug sa kadagatan; imbis sa ilang kasagarang mga kanta, ang mga marinero misugod sa pag-awit og mga himno sa pagdayeg alang kang San Foca, aron ang iyang ngalan kanunay nga naa sa ilang mga ngabil. Gihinumduman nila si San Fokas dili lang sa mga panahon sa kalisdanan, apan usab sa taliwala sa ilang mga kalipay. Aduna silay usa ka batasan: matag higayon nga moupo sila aron mokaon o sa bisan unsang klase sa salo-salo, magreserba sila og bahin sa pagkaon o ilimnon aron pasidunggan si San Fokas. Adunay usa ka tawo nga naa sa panyapon ang mopalit niining bahin, ug ang kuwarta nga nakuha gikan sa pagbaligya gitigom sa usa ka espesyal nga pitser. Busa, matag adlaw magbutang sila og bahin sa ilang panyapon para sa santo, ug sunod-sunod silang mopalit niini nga bahin: karon usa, ugma lain, unya ikatulo – gikan sa una hangtod sa katapusan, mag-ilis-ilis silang mopalit niining bahin ug motigom sa kuwarta para niini. Sa dihang miabot sila sa baybayon, ang kuwarta nga nakolekta gikan sa pagbaligya niining mga bahin gibahin sa mga kabus, masakiton, mga ulila, ug mga biyahero.

Gisunod kini nga batasan sulod sa daghang katuigan hangtod ang mga kaaway sa Balaang Krus, pinaagi sa pagtugot sa Dios tungod sa atong mga sala, nakuha ang tanang yutang[6371] ; gisugdan nila ang grabeng paglutos sa balaang pagtuo ug gipakunhod ang gidaghanon sa mga Kristohanon. Bisan karon, si San Fokas, ang komon nga manalipod sa tanan, wala gayud mohunong sa pagtabang sa mga naglayag sa dagat ning kalibutan; iya kitang gidala ngadto sa langitnong pantalan, nga mapinanggaonong nag-ampo alang kanato ngadto sa Ginoo. Aron kita, pinaagi sa mga pag-ampo niining martir ni Kristo, maluwas gikan sa matag pagkalunod, kagubot ug bagyo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni San Jonas nga Propeta

Gisaulog sa ika-22 sa Septyembre

Ang balaan nga propeta Jonas anak siya ni Amaphian ug gikan sa siyudad sa Gafchefer[6372] . Sumala sa tradisyon, ang iyang inahan mao gihapon kana nga balo sa Zarephath[6373] nga, atol sa gutom, naghatag og pagkaon para sa propeta Elias ug siya mismo napakabuhian pinaagi kaniya, kay ang harina sa iyang banga wala mahurot ug ang lana sa iyang crock wala gani mikunhod hangtod sa adlaw nga ang Ginoo nagpanaug og ulan sa yuta. Samtang si Jonas, nga bata pa kaayo niadto, nagkasakit ug namatay; unya miingon ang balo kang Elias:

'Unsa may akong nabuhat kanimo, tawo sa Dios? Miadto ka kanako aron ipahinumdom ang akong mga sala ug silotan ko pinaagi sa kamatayon sa akong anak.'

Apan miingon siya kaniya:

'Ihatag kanako ang imong anak.'

[6371] Kini nagtumong sa mga Muslim – ang mga Turko. Niadtong 1214, nahulog ang Sinop ilawom sa pagdumala sa mga Seljuk Turko, ug 2.5 ka siglo pagkahuman kini napildi pag-usab (niadtong 1461) sa mga Muslim (Ottoman Turko), nga mao si Mehmed II, nga nakadaog sa Constantinople ug nagtukod sa Imperyo sa Turko (Muslim) sa mga ruinas sa Imperyo sa Byzantine.

[6372] Jonás 1:1; 4 Mga Hari 14:25. Sumala sa Basahon ni Josue, sa dihang gibahin ang Gisaad nga Yuta pinaagi sa suga taliwala sa mga anak sa Israel, napahulog ang Gath-hepher sa tribo ni Zebulun ug nahimutang sa amihanan nga bahin sa Galilea (amihanan nga bahin sa Palestina), sa dalan paingon sa Tiberias, amihanan sa Nazaret.

[6373] 3 Hari 17:14–23. Zarefat sa Sidon – usa ka lungsod sa Fenicia nga nahimutang dili layo sa Sidon.

Gikuha ni Elias ang batang lalaki gikan kaniya, gidala siya sa taas nga lawak diin siya nagpuyo ug gipa-higda sa iyang kaugalingong katre; unya misinggit siya sa Ginoo ug miingon:

'O Ginoo akong Dios! Tinuod ba nga imo pa gyud pagdaot kining balo nga akong gipuy-an pinaagi sa pagkuha sa kinabuhi sa iyang anak?'

Ug sa paghuyop niya sa bata tulo ka beses, misugod siya sa pag-ampo:

'O Ginoo, akong Dios! Pabalika ang espiritu niining bata ngadto sa iyang lawas.'

Gidungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Iyang balaan nga propeta ug gitugotan ang iyang hangyo: mibalik ang kalag sa batang lalaki sa iyang lawas, ug nabanhaw siya gikan sa mga patay.

Pag-abot niya sa pagkabatan-on, nagkinabuhi si Jonas sa matarong ug matinud-anon nga gisunod ang tanang sugo sa Ginoo. Nalipay kaayo ang Dios kaniya nga, sumala sa tradisyon, sa dili madugay gihatagan siya sa gasa sa pagpanagna ug gitagna, lakip sa uban pang mga pagpanagna, ang pag-antos sa Ginoo, ang paglaglag sa Jerusalem ug ang katapusan sa kalibutan.

'Sa dihang,' ingon niya, 'makadungog kamo og bato nga nagahilak sa malumo ug masubo nga tingog, sa dihang usa ka mensahe ngadto sa Dios ipahayag gikan sa kahoy, unya ang kaluwasan moanha ug ang tanang nasud moadto sa Jerusalem aron pagsimba sa Ginoo; Ang Jerusalem, bisan pa, nga puno sa mga mananap, magpabilin sa kasam-ot sa paglaglag: unya moabot ang katapusan alang sa tanang buhing binuhat.

Pagdawat niya sa gasa sa pagpanagna gikan sa Dios sa kahitas-an, misugod si Jonas sa iyang publikong ministeryo sa pagpanagna, misunod sa mga tiil sa propeta Elias, ug nagpadayon sa iyang buhat, sama sa pagpadayon ni Elisha sa buhat ni Elias – kay usa ra sila ka espiritu. Ang karaang tradisyon sa mga Hudiyo nag-ila sa balaan nga propeta Jonas isip usa ka disipulo ni Eliseo[6374] , nga sakop sa eskuylahan sa mga anak sa mga propeta, nga gipangulohan una ni propeta Elias ug unya ni Eliseo; si Jonas usa sa mga anak sa mga propeta nga gipadala ni Eliseo aron pahiran og lana si Jehu isip hari sa Israel[6375] . Pagkahuman sa kamatayon ni Elisha, si Jonas ang mipuli kaniya. Aron mapalig-on ang kaisog ni Jeroboam, Hari sa Israel, alang sa umaabot nga gubat batok sa gamhanang gingharian sa Siria, ang propeta Jonas, nga nakadawat og sugo gikan sa Dios alang niini, nagtagna og dagkong kalampusan alang kaniya sa maong gubat, ug si Jeroboam, nga misunod sa iyang pulong, mibalik sa mga utlanan sa Gingharian sa Israel gikan sa Hamath hangtod sa Dagat nga Patay, busa nabawi ang karaang mga teritoryo sa iyang gingharian nga gikuha sa mga Siryano[6376] .

Sa paghari ni Jeroboam, gitawag si Jonas alang sa usa ka bag-ong ministeryo. Nakadawat siya og sugo gikan sa Dios nga moadto ug mangwali sa paghinulsol sa mga daotan ug sa mga langyaw nga supak sa mga Israelinhon.

'Bangon,' ingon sa Ginoo kaniya, 'adtoa ang Nineve—ang dakong siyudad[6377] —ug ipangwali batok niini, kay ang dautan niini miabot na sa akong atubangan.'

Apan wala pagtuman sa propeta sa sugo sa Dios. Nagtuo siya nga ang Dios, nga maayo ug maloloy-on, mapailubon ug daghan sa kaluoy, maluoy sa mga tawo sa Nineve kon sila maghinulsol sa ilang mga sala. Busa, nahadlok siya nga ang iyang propesiya mahitungod sa paglaglag sa Nineve dili matuman, ug siya pagatan-awon nga usa ka manlimbong, ug ang ngalan mismo sa Dios sa Israel maeksposar sa pagpanamastamas ug pagsaway. Sa iyang kasingkasing, wala niya gusto nga ipakita ang kaluoy sa maong dautang siyudad, nga ang mga pumoluyo niini kaaway kaayo ug delikado sa mga Israelita. Sa samang higayon, samtang nabati niya ang bug-at sa iyang pagsuway sa Dios, si Jonas, sa kahadlok ug kasubo, nilayas gikan sa atubangan sa Dios. Apan walay makatago sa

---

[6374] Elisa – usa ka bantugang propeta nga Israelita, disipulo ug manunod sa propeta Elias

[6375] 4 Mga Hari 9:9–22. – Ang 'mga anak sa mga propeta' mao ang ngalan nga gihatag sa mga Israelita sa mga disipulo sa mga propeta, nga nagporma og mga komunidad ug gipadako ilawom sa direkta nga impluwensya sa mga propeta. Bisan pa man nga dili kini mga eskwelahan sa estrikto nga pagsabot, ang mga batan-ong lalaki nga gitawag niining tawag giandam gihapon alang sa ministeryo sa pagpanagna sulod niini, ug ang relihiyosong pagtulon-an mikaylap sa katawhan gikan niining mga sentro.

[6376] 2 Mga Hari 14:25. Kini usab nagtukod sa panahon sa propetikanhong ministeryo ni Jonas, nga nahulog sa paghari ni Jeroboam ug sa iyang nangaging hari, si Joas. Busa, si Jonas usa sa pinakaunang mga propeta sa Israel ug nabuhi sa ika-9 nga siglo BC.

[6377] Ang siyudad sa Nineve mao ang kapital sa mga Asiriano, nga kaaway sa mga Hudiyo niadtong panahona. Ang siyudad nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Tigris sa Mesopotamia. Kini mao ang labing daghan og tawo ug labing dato nga siyudad sa karaang kalibutan ug adunay gilapdon nga mga 84 ka verste, nga tukmang-tukma sa biblikal nga paghulagway sa Basahon ni Jonas nga tulo ka adlaw nga pagbiyahe (Jonas 3:3), kay ang usa ka adlaw nga pagbiyahe para sa mga tawo sa Sidlakan katumbas sa 25–30 ka verste sa atong sukdanan.

Dios, kay *'ang yuta iya sa Ginoo, ug ang tanan nga anaa niini'* (Salmo 23:2): kinsa may makalingkawas kaniya 'nga anaa bisan asa ug nagpuno sa tanang butang'?

Sa iyang paglayas, nakaabot si Jonas sa Joppa ug nakakita didto og barko nga paingon sa layo nga siyudad sa Tarshish[6378] ; pagkahuman niya sa pagbayad sa plete, misakay siya sa barko ug misugod sa taas nga panaw. Apan ang Ginoo, nga gustong mabalik sa hustong paghuna-huna ang Iyang sulugoon, nagpataas og kusog nga hangin, ug usa ka dakong bagyo ang mitumaw sa dagat. Ang dagkong balod mituyaw sa barko paingon sa kilid, nga hapit na kini malubong. Gikupot sa kahadlok ang mga marinero, ug nagsugod sila og paghilak, ang matag-usa sa iyang kaugalingong dios, bisan kinsa pa ang iyang gisimba ug giisip nga iyang manalipod. Sa samang higayon, aron mapagaan ang barko sa sobra nga gibug-aton ug mapakunhod ang nagbitin nga katalagman, gisugdan nila ang paglabay sa kargamento sa dagat. Si Jonas ra ang nagpabilin nga walay lihok; mibaba siya sa bodega sa barko, natulog didto ug natulog nga lawom.

Samtang nagpadayon, ang timonero miadto kang Jonas, ug sa dihang nakit-an siyang natulog taliwala sa ingon nga katalagman, gipukaw siya ug gisultihan sa kahadlok:

'Ngano man nga natulog ka? Bangon, tawga ang imong Dios: tingali hinumduman kita sa Dios, ug dili kita malaglag.'

Apan wala mihunong ang bagyo, ni mikunhod ang katalagman nga gidala niini. Unya miingon ang mga marinero sa usag usa:

'Abi, magbuhat kita og sugal aron mahibal-an kinsa ang salarin sa kalamidad nga miabut kanato.'

Nagbuhat sila og sugal, ug nahulog ang sugal kang Jonas. Unya gipangutana nila siya:

'Sultihi kami, nganong miabut kini nga katalagman kanamo? Unsa ang imong buhat? Asa ka gikan? Asa ang imong nasud, ug sa unsang katawhan ka gikan?'

Mitubag si Jonas:

'Ako usa ka Hebreo, ug nagasimba ko sa Ginoo nga Dios sa langit, nga nagmugna sa dagat ug sa uga nga yuta.'

Gisultihan niya sila sa iyang pagsuway sa kabubut-on sa Dios ug giunsa siya nahadlok human makasala batok sa Dios ug karon nagpalagyo gikan sa atubangan sa Dios. Pagkadungog niini, ang mga marinero nahadlok kaayo ug nabalaka sa iyang paglapas sa kabubut-on sa Dios, ug misinggit sila:

'Ngano man nga imong gibuhat kini?'

Bisan pa sa kapalaran nga nahulog kang Jonas, nga nagkondena kaniya sa kamatayon ug naghulga kanila sa pagkaguba, dili sila andam ipatuman ang silot batok kaniya, tungod sa ilang gugma sa katawhan ug tungod sa kahadlok sa gamhanang Dios sa Israel, nga nagpatungha og bagyo batok kanila tungod sa pagsuway ni Jonas. Sa ilang pagtan-aw kaniya nga usa ka sugo niining Dios, ilang gisugdan ang pagpangutana kaniya:

'Unsaon man namo ikaw aron mahilom ang dagat para kanamo?'

Apan wala mihunong ang bagyo, ug nagkagrabe pa gayud ang mga balod. Unya miingon si Jonas kanila:

'Kuhaa ko ug ilabay sa dagat, ug mamahilum ang dagat para kaninyo, kay nahibalo ko nga tungod kanako niabot kaninyo kining dakong unos.'

Apan ang mga marinero nagduha-duha gihapon, kay ilang giisip si Jonas nga usa ka talagsaong tawo ug nahadlok sila nga pinaagi sa pagdaot kaniya, masakitan nila ang Labawng Ginoo sa Israel. Sa baylo, ilang gisugdan ang pag-ayag sa bangka uban sa ilang tanang kusog aron makaabot sa yuta, samtang nagpadayon ang dagat sa paglagot batok kanila. Unya sa katapusan, ilang gihukman nga ipatuman ang ilang silot kang Jonas. Apan sa dili pa nila kini buhaton, misinggit sila ngadto sa Ginoo:

'Gipangayo namo kanimo, Ginoo, nga dili kami mapukan tungod sa kinabuhi niining tawoha, ug nga dili mo kami pasanginlan sa walay sala nga dugo; kay ikaw, Ginoo, nagbuhat sumala sa imong gusto.'

Busa gidala nila si Jonas ug gilabay siya sa dagat, ug sa diha-diha dayon mihunong ang bagyo. Unya, ang tanan nga anaa sa barko labi pang napuno sa pagtuo nga ang unos gipadala sa Dios isip silot sa sala ni Jonas; ug nahadlok sila sa Iyang gahum, ug, napuno sa pagrespeto kaniya, naghalad sila og mga halad sa pagpasalamat ug naghimo og mga saad aron pasidunggan Siya.

[6378] Farsis o Tartessus – usa ka karaang kolonya sa mga Fenicio sa habagatang-kasadpang suok sa karaang Iberia (Espanya) sa Suba Betis (Guadalquivir).

Samtang, pinaagi sa sugo sa Dios, gilunok sa balyena ang propeta Jonas, ug nagpabilin si Jonas sa tiyan sa maong balyena sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii[6379] . Gibato sa dagat ug gilunok sa balyena, wala'y ikalikay si Jonas sa pagbati sa grabeng kasakit; apan wala niya mawala ang iyang pagkamapugong, labi na sa dihang nakita niyang wala siya'y kadaut: mitubo sa sulod niya ang paglaum nga tugotan siya sa Ginoo nga makita pag-usab ang kahayag sa Dios ug luwason siya gikan sa kalawoman sa dagat. Napuno sa maong paglaum, misugod siya sa pag-ampo sa Ginoong Dios, naghinulsol sa atubangan sa Ginoo tungod sa iyang sala. Gipadayag niya ang iyang masubo, naghinulsol, ug sa samang higayon mapasalamaton nga pagbati ngadto sa Dios, misinggit si Jonas gikan sa sulod sa tiyan sa balyena:

'Nitawag ko sa Ginoo sa akong kaguol, ug gitubag Niya ako; gikan sa kinasuloran sa ilawom sa yuta misinggit ako, ug nadungog Nimo ang akong tingog. Gihagak Nimo ako sa kalawoman, sa kasingkasing sa dagat, ug gilibutan ko sa mga agos; ang tanan Nimong tubig ug ang Imong mga balud nilabaw kanako. Ug miingon ako, 'Gipahawa ako gikan sa imong panan-aw,' ug gilibutan ako sa mga suba; ang tanan nimong tubig ug ang imong mga balud nilabaw kanako. Nilamoy ako sa tubig hangtod sa kahiladman sa akong kalag; gilibutan ako sa kalawoman; ang mga lumot gipalibot sa akong ulo. Niadto ko sa ilawom sa mga patukod sa kabukiran; ang yuta uban sa iyang mga baruganan gisirad-an ko hangtod sa kahangturan; apan Ikaw, O Ginoo nga akong Dios, pagausbongon ang akong kalag gikan sa lubnganan. Sa dihang nangaluya ang akong espiritu sa sulod nako, nahinumdom ko sa Ginoo, ug ang akong pag-ampo nakaabot kanimo, sa imong balaan nga templo. Ang mga nagasimba sa walay pulos ug bakak nga mga dios gibyaan ang ilang Maloloy-ong Manunabang. Apan ako magahalad kanimo og halad uban ang tingog sa pagdayeg; tumanon ko ang akong gisaaran: ang kaluwasan anaa sa Ginoo[6380] .

Nadungog ang pag-ampo ni Jonas: gisilotan sa maloloy-on nga Ginoo ang Iyang sulugoon tungod sa pagsuway sa Balaang kabubut-on, apan, kay dili Niya gusto nga mamatay siya, gisugo Niya ang balyena nga

---

[6379] Ang tulo ka adlaw nga pagpabilin sa propeta Jonas sa tiyan sa balyena nagtimaan sa tulo ka adlaw nga pagpabilin ni Kristo nga Manluluwas sa yuta. Si Hesukristo mismo ang nagpamatuod sa tipolohikal nga kahulugan sa propeta Jonas pinaagi niining mga pulong: *'Sama sa pagkaanaa ni Jonas sa tiyan sa dambuhang isda sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii, mao usab ang pagkaanaa sa Anak sa Tawo sa kasingkasing sa yuta sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii'* (Mat. 12:39–40). Gikumpara sa Manluluwas ang Iya mismo kang Jonas: *'Ang mga tawo sa Nineve motindog sa paghukom uban niining kaliwatan ug pagasawayon kini, kay sila nangamubo sa pagwali ni Jonas; ug tan-awa, ania karon ang usa nga labaw pa kay kang Jonas'* (Mateo 12:41). Busa, sa iyang ministeryo ug kinabuhi, gipahibalo ni Jonas ang kamatayon, pagkabanhaw ug pagwali ni Jesu-Kristo. Ang mga Amahan sa Simbahan naghisgot niini ingon niini: 'Ang propeta nga nilayas misakay sa barko; si Kristo misaka sa kahoy; usa ka kusgan nga bagyo mitumaw sa dagat; kini nga kagubot sa dagat nagrepresentar sa kawalay pagtuo sa mga Hudiyo. Ang kapalaran nahulog sa propeta nga ilabay sa dagat; kini nga kapalaran nagpasabot sa kabubut-on sa Amahan, diin ang Kristo mibaba sa kalawoman sa kasubo ug kamatayon. Si Jonas misugot nga boluntaryo nga ilabay sa dagat; si Hesukristo misaka sa krus nga boluntaryo. Si Jonas mibaba sa dagat gikan sa barko; Si Kristo mibaba gikan sa krus paingon sa lubnganan ug sa kalawom sa yuta. Gisakripisyo ni Jonas ang iyang kaugalingon aron maluwas ang mga nag-antos sa unos; namatay si Kristo alang sa kaluwasan sa katawhan, nga gipaspasan sa mga balud sa sala. Ang propeta, gidala sa mananap apan wala kan-a niini, nag-ampo sulod sa sulod sa tiyan niini; Si Hesukristo, gipukan sa kamatayon apan wala mapildi niini, nag-ampo alang sa tanang tawo. Si Jonas nagpabiling walay kadaut sa tiyan sa balyena; ang lawas ni Hesukristo nagpabiling walay kadaut sa lubnganan. Si Jonas nagpabilin sa tiyan sa balyena sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii; si Hesus naa sa kasingkasing sa yuta sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii. Sa ikatulong adlaw, gipagawas si Jonas nga wala'y kadaut gikan sa tiyan sa balyena; si Jesu-Cristo, pinaagi sa gahum sa Iyang Pagka-Diyos, mibangon nga dili madunot gikan sa lubnganan sa ikatulong adlaw. Human sa iyang milagrosong pagluwas gikan sa kamatayon, miadto si Jonas sa pagpangwali sa paghinulsol sa mga tawo sa Nineve; human sa pagkabanhaw ni Cristo, ang Iyang pagtulon-an gipangwali sa mga Hentil. Sa wala pa ang delikadong pagbiyahe ni Jonas, wala pa kadungog ang Nineve sa mensahe sa paghinulsol ug nadala nila ang kasuko sa Dios kanila; apan pagkahuman, pinaagi sa iyang pagwali, giluwas sa propeta ang katawhan sa Nineve gikan sa kasuko sa Ginoo; busa pinaagi lamang sa kamatayon ug pagkabanhaw ni Kristo nga ang katawhan, nga nalubong sa kalawoman sa sala, galuwas gikan sa sala, sa sumpa ug sa kamatayon, ug napasig-uli sa pakig-angay sa Dios.

[6380] Ang pag-ampo ni Jonas sa sulod sa tiyan sa balyena mao ang basihanan sa ika-unom nga oda sa mga kanon. Ang Balaang Simbahan nakakita sa biyahe ni Jonas dili lamang isip usa ka pahibalo sa mga pag-antos sa Manluluwas ug sa Iyang panahon sa lubnganan, kondili usab isip usa ka pagkapareho sa atong kaugalingong kinabuhi. Gikumpara niya ang barko ni Jonas, nga naipit sa unos ug nalunod sa mga balod, sa atong kalag, nga gilukso-lukso sa mga balod sa dagat sa kinabuhi, nalumos sa mga sala, ug gikuptan sa espirituhanong mananap – ang yawa. Gikumpara niini ang luwas nga baybay diin gipahulog si Jonas sa malinawong dalangpanan nga makaplagan sa atong kalag sa Dios. Sa paghunahuna niini, matag adlaw sa Matins, sa ika-unom nga ode sa canon, iyang ginapahinumdom kanato ang iyang kanta sa paghinulsol ug, sa pagbutang niini sa atong mga ngabil, nagdasig kanato sa pag-ampo nga mainit sama sa pag-ampo ni Jonas sa sulod sa tiyan sa balyena, aron ang Dios mubanhaw sa atong espiritu gikan sa espirituhanong pagkadaut.

ibugnus si Jonas sa baybayon. Sa pagtan-aw niya sa kahayag sa adlaw, sa langit, sa yuta ug sa dagat, nagpasalamat si Jonas nga may kainit sa kasingkasing sa Dios, nga nagluwas kaniya gikan sa kamatayon.

Pagkahuman niini, miabot pag-usab kang Jonas ang pulong sa Ginoo.

'Bangon, adto sa dakong siyudad sa Nineve, ug ipangwali didto ang akong gisugo na kanimo.'

Busa mibangon si Jonas ug miadto sa Nineve. Karon ang Nineve usa ka dakong siyudad, tulo ka adlaw ang palibot niini. Ug misugod si Jonas sa paglakaw sa siyudad sulod sa usa ka adlaw nga biyahe, ug iyang gipahayag:

'Upat ka pulo ka adlaw pa, ug ang Nineve laglagon.'

Mubo ug makalilisang ang mga pulong sa propeta Jonas; daw klaro kaayo nga iyang gipahayag ang hapit na nga pagkaguba sa Nineve. Apan nasabtan sa mga pumoluyo sa siyudad nga ang Dios, bisan pa sa paghukom sa ilang pagkaguba, adunay rason sa paglangan sa pagtuman niini sa pipila ka panahon; nga ang kap-atan ka adlaw, walay duhaduha, gihatag kanila alang sa paghinulsol – ug mituo sila sa pulong nga gipahayag kanila sa Dios pinaagi sa propeta Jonas. Nagpasiugda sila og pag-ayuno ug nagsul-ob og sako, ang tanan—gikan sa labing dako hangtod sa labing gamay. Ang sermon ni Jonas nakaabot bisan sa hari sa gamhanang Nineveh; – mibangon siya gikan sa iyang trono, gikuha ang iyang maharlikang bado, nagsul-ob og sako nga panapton ug mipungko sa abo[6381] . Unya gisugo niya nga ipahibalo sa tibuok Nineveh sa iyang ngalan, ang ngalan sa hari, ug sa mga maharlika, nga ang tawo ug ang mga hayop, bisan baka o karnero, dili mokaon bisan unsa, ni mogawas sa pastulan, ni moinom og tubig; ug nga ang tawo ug ang mga hayop pagatabonan sa sako nga panapton ug maghilak nga matinud-anon ngadto sa Dios, ug nga ang tanan mobalik gikan sa ilang dautang mga dalan ug gikan sa kapintas sa ilang mga kamot.

'Kinsa may nakahibalo,' miingon ang mga tawo sa Nineve, 'tingali magpakita pa ug kaluoy ang Dios ug iliko ang Iyang nagdilaab nga kasuko gikan kanamo, ug dili kami mapapas.'

Wala maglimbong ang paglaum sa mga Niniwit nga naghinulsol: Ang Dios, sa pagtan-aw sa ilang pagmugos ug sa ilang paghinulsol, gibawi ang Iyang sugo, gikaluy-an sila, ug wala gidala kanila ang kalamidad nga Iyang gipahayag pinaagi sa baba sa Iyang propeta.

Apan samtang nalipay ang Dios sa pagtan-aw sa paghinulsol sa mga tawo sa Nineve ug sa pagpakita kanila og kaluoy, si Jonas—nga nagpabilin gihapon sa iyang daang pagtuo bahin sa dili mausab nga kinaiya sa propesiya ug, tungod sa kahuyang sa tawo, wala masabti ang walay kinutuban nga kaluoy sa Dios—nalain kaayo sa dali nga pagmantala sa kaluoy ngadto sa mga makasasala nga naghinulsol. Pagkahuman sa kap-atan ka adlaw nga sermon, mibiya siya sa siyudad ug misaka sa usa ka bukid sa sidlakan sa siyudad, nagtukod siya og payag didto ug mipahiluna sa ilawom niini sa landong aron makita unsay mahitabo sa siyudad. Apan sa dihang nakita niya nga wala'y bisan unsang nahitabo sa siyudad, misinggit siya sa Diyos sa lawom nga kasubo sa iyang pag-ampo:

'O Ginoo! Dili ba kini mao ang akong gisulti samtang naa pa ko sa akong yutang natawhan? Mao nga nilayas ko paingon sa Tarshish; kay nahibalo ko nga ikaw usa ka maloloy-on ug mapinanggaon nga Dios, hinay sa kasuko ug daghan sa mahigugmaong kaluoy. Ug karon, O Ginoo, kuhaa na lang ang akong kinabuhi; kay mas maayo pa para kanako nga mamatay kaysa mabuhi.'

Ug ang Ginoo nga Dios nagpamungot og usa ka pipino[6382] nga mitubo ibabaw sa ulo ni Jonas niadtong gabii, aron luwason siya gikan sa nagasunog nga kainit ug, sa samang higayon, gikan sa iyang kasakit; kay ang propeta nakakaplag niini og kahupayan alang sa iyang nabalaka nga espiritu. Tingali nakita ni Jonas niini nga usa ka timaan sa kabubut-on sa Dios nga magpabilin siya sa maong dapit ug maghulat aron makita unsay mahitabo sa siyudad; kini usab tingali nakapadasig kaniya sa paglaum nga ang Dios, sa usa ka milagrosong paagi, ipanghimatuud ang Iyang paghukom batok sa Nineve. Sa samang higayon, sa klarong milagrosong pagpakita sa landong nga tanom, nakaila si Jonas sa espesyal nga pag-atiman sa Dios kaniya. Nalipay ang iyang kasingkasing, ug ang kasubo nga mitumaw tungod sa hunahuna nga gibyaan siya sa Dios nahimong kalipay, ug nagpabilin si Jonas ilawom sa tanom nga miturok sa tibuok adlaw, nagpanalipod gikan sa masunog nga adlaw.

[6381] Kini mga pagpadayag sa kasubo ug paghinulsol nga kasagaran sa mga katawhan sa Sidlakan.

[6382] Sa Hebreohanon nga teksto, makita dinhi ang pulong nga 'kikayon', nga nagtumong sa usa ka partikular nga kahoy nga nagahatag ug landong, susama sa baging tanom, o, sumala sa hubad sa uban, ang tanom sa castor oil, nga sulod lang sa pipila ka adlaw motubo hangtod sa gitas-on sa usa ka kahoy nga nagahatag ug landong; apan dali usab kini malaya, kay kasagaran kini kan-on sa gamot sa mga ulod.

Apan ang kalipay ni Jonas sa tanom nga naghatag ug landong wala magdugay. Pagkabuntag sa sunod adlaw, usa ka ulod, sumala sa sugo sa Dios, gikagat ang tanom, ug kini nangalot.

Sa pagsubang sa adlaw, gipadala sa Ginoo ang usa ka kusog kaayong hangin gikan sa sidlakan, ug gisidlak sa adlaw ang ulo ni Jonas, nga siya nangaluya ug nangayo nga patyon siya.

'Mas maayo pa nga mamatay ko,' ingon niya, 'kay sa mabuhi.'

Ug miingon ang Dios kang Jonas:

'Nasubo kaayo ba ka tungod kay nangalot ang tanom?'

Mitubag si Jonas:

'Grabe kaayo akong kasubo, hangtod sa kamatayon.'

Unya, sa pagsabot sa propeta uban sa kina-amahan nga kinaadman, miingon ang Dios:

'Nagmasubo ka alang sa tanom nga wala nimo gipaningkamotan, ni imong gipatubo; miturok kini sa usa ka gabii ug nangamatay usab sa maong gabii. Dili pa kaha ako magmaloloy-on sa Nineve, kana dakong siyudad, diin adunay kapin sa usa ka gatus ka libo ka tawo nga dili makahibalo sa ilang tuo ug wala[6383] , ug daghang mga hayop?'

Pagkahuman niini, sa dihang milabay na ang upat ka pulo ka adlaw ug wala pa gihimo ang paglaglag sa Nineve, apan sa sukwahi misidlak ang adlaw, nakita sa mga tawo sa Nineve nga usa kini ka timaan sa kaluoy ug pasaylo sa Dios; migawas sila sa siyudad paingon sa propeta Jonas ug naghatag kaniya og mga halad para sa Templo sa Herusalem, ingon pasalamat sa ilang kaluwasan. Kauban ang pagpasalamat sa mga tawo sa Nineve, nga iyang napukaw sa hustong panahon pinaagi sa pagpahayag sa kasuko sa Dios, si Jonas mibiya sa Nineve nga malinawon paingon sa iyang yutang natawhan. Pagkahuman sa pagkinabuhi didto sa usa ka matarong nga kinabuhi sulod sa igo nga panahon, ang balaan nga propeta Jonas miadto sa malinawong kamatayon ug gilubong sa iyang natawhan nga siyudad[6384] ; karon, nga nagtindog sa atubangan sa Kristo nga Dios sa langit, napuno siya sa panan-aw sa Iyang nawong ug naghimaya Kaniya uban sa mga propeta ug mga Apostoles ug sa tanang mga balaan hangtod sa kahangturan[6385] . Amen.

Paghandum kang Benerableng Jonas nga Presbiter

Gisaulog sa ika-22 sa Septyembre

Ang Kagalang-galang nga si Jonas nga Presbiterio nagpuyo sa Palestina ug siya ang amahan sa mga Kagalang-galang nga sila Theodore ug Theophanes 'ang Naka-inskripsyon', nga nakasinati og dakong pag-antos sa kamot sa mga imperador nga iconoclastic tungod sa ilang pagdayeg sa mga balaang ikon[6386] . Si Iona nailhan

---

[6383] Kini nga termino lagmit nagtumong sa mga sanggol, diin ang populasyon sa Nineve kasagarang gitagna nga 645,000.

[6384] Namatay mga 800 BC – Ang kinabuhi sa propeta Jonas pagkahuman sa iyang pagpangwali nahibal-an lamang gikan sa tradisyon; ang labing karaang mga talaan nag-ingon nga siya namatay sa iyang natawhan nga siyudad, diin giingon nga nahimutang gihapon ang iyang lubnganan ug diin nagtukod ang mga Muslim og usa ka matahum nga moske isip pagpasidungog kaniya. Sumala sa lain nga tradisyon, nagpabilin ang propeta sa Nineveh, diin sa mga ruinas niini, duol sa Mosul, giingon usab nga nahimutang ang iyang lubnganan; kini usa ka butang sa unibersal nga pagdayeg alang sa mga Kristohanon, Hudiyo, ug Muslim. Ang unang panan-aw gisuportahan sa salaysay sa Ikatulong Basahon sa mga Maccabees, nga nag-ingon nga ang Dios *'gipadayag si Jonas, samtang nag-antos siya sa kawad-on sa paglaum sulod sa tiyan sa balyena nga nagpuyo sa kalawoman sa dagat, nga wala'y kadaut sa tanan nga nakakita kaniya'* (3 Macc. 6:6).

[6385] Ang ikalima sa mga Gamay nga Propeta giatubang kang propeta Jonas; ang hilisgutan niini mao ang misyon ni Jonas ngadto sa Nineve uban sa mensahe sa paghinulsol. Ang katuyoan sa misyon ni Jonas dili lamang ang kaluwasan sa Nineve, kondili usab ang pagtudlo sa mga Hudiyo mismo, diin mitumaw ang kawalay pagdawat sa mga langyaw niadtong panahona. Gitudloan sa Ginoo ang propeta nga ang kaluwasan para usab sa mga Hentil, ug giingnan ang mga Hudiyo nga magbag-o, kay sila usab malaglag kon dili sila maghinulsol, ug ang ilang puwesto kuhaon sa mga Hentil. Busa, ang bag-ong propetikanhong kahulugan sa pagwali ni Jonas nagpahibalo sa pagwali sa mga apostoles sa Bag-ong Tugon nga nagtawag sa tanang nasud ngadto sa Simbahan ni Cristo. Ang usa ka timailhan sa kahinungdanon sa Basahon ni Jonas ug ni Jonas mismo makita sa mga pulong sa Manluluwas mismo, Nga, sa pagdumot sa mga Hudiyo—ug labi na sa mga Pariseo—tungod sa ilang kakulang sa paghinulsol, kawalay pagtuo ug pagbalewala sa pagpangwali ni Juan nga Maminaral mahitungod sa paghinulsol, miingon: *'Ang mga tawo sa Nineve motindog sa paghukom uban niining kaliwatan ug pagasawayon kini, kay sila nangamubo sa pagwali ni Jonas; ug tan-awa, aduna dinhi ang labaw pa kay sa Jonas'* (Mat. 12:41). – Ang Basahon ni Jonas gibasa sa tibuok sulod sa Serbisyo sa Vespers sa Dakong Sabado, kauban ang ubang mga propesiya sa Daang Tugon mahitungod sa Pagkabanhaw sa Manluluwas.

tungod sa iyang pagkamakadiosnon ug matinahuron nga kinabuhi, ug labi siyang masigasig sa iyang pagkamahigalaon ug uban pang mga buhat sa Kristohanong kalooy. Gihigugma niyang gitagad ang pagpadako sa iyang mga anak nga lalaki; samtang naa pa sila sa balay, siya mismo ang nagtudlo kanila sa kaalam sa pagtuon, ug nagatudlo pa kanila sa mga lagda sa pagkamakadiosnon. Sa iyang mga ulahing katuigan, samtang nagkaduol na siya sa katigulangon, si Jonas, sumala sa kabubut-on sa Dios, nawad-an sa iyang asawa ug nagpasiya nga ihatag ang nahibilin niyang mga adlaw sa hingpit ug hingusgan nga pag-alagad sa Dios. Nibulag siya ngadto sa hilit nga Monasteryo ni San Savva nga Balaan, nga ilado sa mga katingalahang pagka-ascetic sa mga respetadong monghe niini, diin kaniadto nagpuyo isip mga ascetic ang iyang kaugalingong mga balaang anak. Didto siya mipasa sa mga panata sa pagka-monasto ug, sa pag-alig sa balaan ug asetikong kinabuhi sa mga monghe sa maong monasteryo, nakab-ot pa gayud niya ang mas dako nga pagkamakatawo ug gipaningkamotan ang iyang kaluwasan uban sa kahadlok.

Si Iona kanunay nga nagbuhat og hugot nga pag-ayuno ug nagpahinungod sa mainitong pag-ampo nga nakasentro sa Diyos. Samtang nag-ampo para sa iyang kaugalingon, wala niya kalimti ang kalibutan nga iyang gibyaan; ug, samtang nagasubo niini sa iyang kalag ug nagdilaab sa gugma alang sa iyang mga silingan, nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios alang sa Kristohanong kaayohan sa kalibutan, alang sa kalinaw sa Balaang Simbahan ug alang sa pagkamatinud-anon sa mga hari, kay ang mga Emperador sa Byzantine niadtong panahona misangko na sa iconoclastic nga simbahan ug nagkaguliyang sa kalinaw sa Simbahan sa Dios[6387] . Sa pagkinabuhi nga matarong, nakaabot si Jonas sa tigulang nga edad ug, tungod sa iyang debotong kinabuhi, nadawat niya gikan sa Dios ang grasya nga puno sa gasa sa pagtambal. Human siya makahuman sa iyang mga adlaw sa kalinaw, malipayon niyang gisumite ang iyang balaan ug bulahan nga kalag ngadto sa Ginoo[6388] , nga kanunay niyang gisunogan sa putli ug mainit nga gugma.

Ang Kinabuhi ni San Pedro, kaniadto usa ka tigkolekta sa buhis[6389]

Gisaulog sa 22 sa Septyembre

Sa Aprika nagpuyo ang usa ka malupigon ug walay kalooy nga tigkolekta sa buhis nga ginganlan og Pedro; wala gyud siya magkalooy sa mga kabus, wala gyud maghunahuna sa kamatayon, wala gyud motambong sa mga simbahan sa Dios, ug kanunay nga lig-on ang iyang kasingkasing batok sa mga nangayo og limos. Apan ang maayo ug maloloy-on nga Dios dili Niya gusto ang kamatayon sa mga makasasala; imbis, Naga-atiman Siya sa kaluwasan sa tanan ug, pinaagi sa Iyang dili masukod nga Pagdumala, nagaluwas Siya sa matag-usa. Gipakita usab Niya ang Iyang kaluoy kang niining si Pedro ug giluwas Siya sa mosunod nga paagi.

Usa ka adlaw, ang mga pulubi ug mga kabus, nga naglingkod sa kadalanan, misugod sa pagdayeg sa mga tawo nga maloloy-on kanila, nag-ampo sa Diyos alang kanila, samtang gisaway ang mga walay kalooy; Samtang nagsulti sila sa ingon niini, nagsugod usab sila og istorya bahin kang Pedro, nga naghinumdom kung unsa ka malupigon ang iyang pagtratar kanila, ug nangutana sila sa usag usa kung kinsa man ang nakadawat og limos gikan sa balay ni Pedro; ug sa dihang wala silay nakitang ingon ana nga tawo, usa sa mga kabus mitindog ug miingon:

'Unsa man inyong ihatag kanako kung moadto ko karon ug mangayo kaniya og limos?'

Sa pagkasabot nila, nangolekta sila og kuwarta isip deposito, ug mibiyahe ang pulubi ug mitindog sa ganghaan ni Pedro. Dili madugay, migawas si Pedro sa iyang balay. Gidala niya ang usa ka asno nga puno sa mga

---

[6386] Ang handumanan ni San Teodoro nga Gitanom gisaulog sa Simbahan kada ika-27 sa Disyembre. Gitawag sila nga "ang Gitanom" tungod kay, taliwala sa mga pagpanakit nga ilang gisagubang gikan sa mga imperador nga iconoclastic sa Byzantine tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon, gipasulat kanila ang mga makauwaw nga bersikulo bahin sa ilang kabuang; kini gipahugot sa ilang mga nawong gamit ang mapaso nga dagom, nga nagbilin og permanente nga pilas. Si San Teofanes nailhan usab nga usa ka manunulat ug kompositor sa mga kanon.

[6387] Ang mga Emperador sa Byzantium sa panahon ni San Jonah mao sila: Leo V ang Armenyo (813–820), Michael II ang Tatanga (820–829) ug Theophilus (829–842). Ang ikonoklastikong erehiya misugod sa Byzantium sa unang tunga sa ika-8 nga siglo ug nagpadayon hangtod sa tunga-tunga sa ika-9 nga siglo (842).

[6388] Si San Juan nga Presbiter namatay sa unang katunga sa ika-9 nga siglo.

[6389] Ang 'mytar' usa ka tigkolekta sa buhis.

tinapay para sa panihapon sa prinsipe. Nihukom ang pulubi kaniya ug misugod og kusog nga pagpangayo og limos. Gikuha ni Pedro ang pan, gilabay kini sa nawong sa pulubi ug nilakaw siya. Pagkuha sa pan, mibalik ang pulubi sa iyang mga kauban ug miingon:

'Nakadawat ko niining pan gikan mismo sa kamot ni Pedro.'

Human niini, gidayeg niya ang Ginoo ug nagpasalamat Niya sa dakong kalooy ni Pedro. Paglabay sa duha ka adlaw, ang maniningil sa buhis nangmasakit pag-ayo nga hapit na siya mamatay, unya nakakita siya og panan-awon diin nakita niya ang iyang kaugalingon nga nagtindog sa atubangan sa lingkoranan sa paghukom, samtang gibutang ang iyang mga binuhatan sa timbangan. Sa usa ka kilid sa timbangan nagtindog ang hugaw ug dautang mga espiritu, samtang sa pikas kilid anaa ang hayag ug mahimayaong mga tawo. Gidala sa dautang mga espiritu ang tanang dautang binuhatan nga nabuhat ni Pedro nga maniningil sa buhis sa tibuok niyang kinabuhi, sukad pa sa iyang pagkabata, ug gibutang kini sa timbangan; apan ang masidlak nga mga tawo wala gyud makakita bisan usa ka maayong binuhatan ni Pedro nga ikabutang sa pikas kilid sa timbangan; busa, nasubo sila ug nag-ingon sa usag usa nga naglibog:

'Wala kami'y ibutang sa timbangan.'

Unya usa kanila miingon:

'Sa tinuod, wala kami'y ibutang didto gawas sa usa ka tinapay nga iyang gihatag alang kang Kristo duha ka adlaw ang milabay, ug bisan pa gani napugos ra siya niini.'

Gibutang nila kana nga tinapay sa pikas kilid sa timbangan, ug napabor kini kaniya. Unya miingon ang mga tawo nga nagsul-ob og puti sa maniningil sa buhis:

'Lakaw, pobre nga Pedro, ug idugang pa kini nga tinapay, aron dili ka kuhaon sa mga demonyo ug dad-on sa walay katapusang pag-antos.'

Pagkahibalo niya sa iyang hunahuna, misugod si Pedro sa pagpamalandong niini ug nasabtan nga ang iyang nakita dili usa ka panaghimo-himo, kondili ang kamatuoran; niadtong takna nahinumduman niya ang tanan niyang mga sala, bisan pa gani kadtong iyang nakalimtan na – ang tanan niyang mga kalapasan klarong nagpakita sa iyang atubangan – ug kini gayud ang gipahimutang sa timbangan sa dautang mga demonyo human nila kini tiguma. Unya si Pedro, nga natingala, naghunahuna:

'Kung usa ka tinapay nga akong gilabay sa nawong sa usa ka pobre nakatabang kaayo kanako nga dili ko madala sa mga demonyo, unsa pa kaha kadako ang tabang nga madala sa mapinanggaonong paghatag, nga gihimo uban sa pagtuo ug kadasig, sa mga tawo nga walay pagkagahakog sa pag-apod-apod sa ilang bahandi sa mga kabus.'

Ug sukad niadto nahimong sobra ka mapinanggaon siya, hangtud nga wala na gani niya gipanalipdan ang iyang kaugalingon. Usa ka adlaw naglakaw siya paingon sa iyang toll-house[6390] . Sa dalan nakasugat siya og tag-iya sa barko: hubad kini, kay nawala ang iyang barko ug nahimong hingpit nga kabus. Busa, kini nga tawo, mihulog sa tiilan ni Pedro, nangayo kaniya og sinina aron matabunan ang iyang kahubas. Gikuha ni Pedro ang iyang maanyag ug mahal nga sinina sa gawas ug gihatag kini kaniya; apan ang tawo, nahuya nga maglakaw-lakaw nga nagsul-ob niini, gibaligya kini sa usa ka negosyante. Si Pedro, sa iyang pagbalik gikan sa iyang puwesto sa aduana, nakit-an nga gibaligya ang bisti sa merkado; kini nakapaguol kaayo kaniya nga sa pag-abot niya sa balay, wala gani siya motilaw og bisan gamay nga pagkaon, apan gisirado niya ang iyang kaugalingon, nagahilak ug nagasubo, nga nagaingon:

'Dili gidawat sa Dios ang akong kalooy; dili ko takos nga hinumduman ko sa usa ka pobre.'

Samtang nagahilak ug nagasubo sa ingon niini, natulog siya sa mubo nga panahon, ug unya usa ka tawo nga may hitsurang maharlika ang nagpakita kaniya, nga mas hayag pa kaysa sa adlaw; adunay krus sa iyang ulo ug nagsul-ob sa parehas nga sinina nga gihatag ni Pedro sa kapitan sa barko nga naipit sa kalisdanan; miingon kini nga tawo kang Pedro:

'Ngano man ka nagasubo ug nagahilak, igsoon nga si Pedro?'

Mitubag ang maniningil sa buhis:

'Unsaon ko man nga dili maghilak, Ginoo, kon ako nagahatag sa mga kabus gikan sa Iyong gihatag kanako, apan sila sa baylo gibaligya ang ilang nadawat sa mga merkado?'

[6390] Ang customs house usa ka lugar diin gikolekta ang mga buwis o taripa.

Unya ang Nagtungha miingon kaniya:

'Kaila ka ba niining mga sinina nga akong gisul-ob?'

Mitubag si Pedro:

'Oo, Ginoo, mailhan ko kini; akoa kini; pinaagi niini gipahuman nako ang hubad.'

Miingon ang Nagpakita:

'Undang sa imong kasubo, kay ang bisti nga imong gihatag sa pulubi, nadawat nako ug gisul-ob nako, sama sa imong nakita; gidayeg tika sa imong maayong buhat, kay gihaplusan mo Ako, nga hapit nang mamatay sa katugnaw.'

Pagmata niya, nabigla ang maniningil sa buhis ug naluoy sa mga kabus, nga miingon:

'Kung ang mga kabus sama ni Kristo, nan, sa ngalan sa Ginoo, dili ko mamatay hangtud nga mahimo ko nga usa kanila.'

Gidistribyut niya dayon ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug gihimo niyang gawas ang iyang mga ulipon, usa ra ang iyang gipabilin; sa kini nga ulipon miingon siya:

'Gusto ko isugilon kanimo ang usa ka tinago; bantayi kini pag-ayo ug tuman-a ako; apan kon dili nimo bantayan kini nga tinago ug dili ka motuman kanako, hibaloa nga ibaligya tika sa mga pagano.'

Niini mitubag ang ulipon:

'Bisan unsa ang imong sugo kanako, ginoo, buhaton ko.'

Unya miingon kaniya si Pedro:

'Munta kita sa Banal nga Siyudad, magsimba kita sa Makaluwas nga Lubnganan sa Ginoo, ug didto ipamaligya mo ako sa usa sa mga Kristohanon, ug ihatag ang kuwarta gikan sa halin sa mga kabus; unya ikaw mismo mahimong gawasnon.'

Natingala ang sulugoon sa katingalahang tuyo sa iyang agalon; wala siya gustong mosunod kaniya ug miingon:

'Kinahanglan ko mosunod kanimo paingon sa Banal nga Siyudad, kay ako imong ulipon; apan dili tika mabaligya, akong agalon, ug dili gyud nako buhaton kana.'

Unya miingon kaniya si Pedro:

'Kung dili nimo ako ibaligya, ako na ang magbaligya kanimo sa mga pagano, sama sa akong gisulti na kanimo.'

Ug mibiyahe sila paingon sa Jerusalem. Pagkahuman sa pagpasidungog sa mga balaang dapit, miingon pag-usab si Pedro sa sulugoon:

'Ibaligya ko; apan kung dili nimo ko ibaligya, ako ang mobaligya kanimo ngadto sa mga barbaro alang sa hugot nga pagkaulipon.'

Sa dihang nakita sa ulipon ang dili matuyok nga determinasyon sa iyang agalon, wala siyay lain kapilian kondili mosunod kaniya, bisan pa man batok sa iyang kabubut-on. Sa pagkita niya sa usa ka tawo nga mahadlok sa Dios nga iyang nailhan, usa ka panday-pilak nga ginganlan og Zoilus, miingon ang ulipon kaniya:

'Paminawa ko, Zoilus – palita og maayong ulipon gikan kanako.'

Mitubag ang panday-pilak:

'Igsoon, tuohi ko: nahugno ko sa kakabus, busa wala koy ikabayad kaniya.'

Unya gisugyot sa ulipon kaniya:

'Manghulam ka sa uban ug palita siya, kay maayo kaayo siyang tawo, ug panalanginan ka sa Diyos tungod kaniya.'

Mituo si Zoilus sa iyang mga pulong, mao nga nanghulam siya og traynta ka bulawan nga sinsilyo gikan sa usa ka amigo ug, gamit ang maong kuwarta, gipalit niya si Pedro gikan sa ulipon, nga wala siya kahibalo nga si Pedro diay mao ang tinuod nga agalon sa ulipon. Ang ulipon, pagkahuman madawat ang kuwarta alang sa iyang agalon, mibiyahe paingon sa Constantinople ug, nga wala magpahibalo bisan kinsa sa iyang gibuhat, gipangbahin-bahin ang kuwarta sa mga kabus. Sukad niadto, nagsugod si Pedro sa pag-alagad kang Zoilus; kinahanglan niyang buhaton ang mga butang nga dili niya naandan: usahay siya nagtrabaho sa kusina, usahay nagdala og abuno gikan sa balay ni Zoilus, ug usahay naghukay sa yuta sa ubasan; pinaagi niini ug sa ubang bug-at nga mga buhat, sa iyang walay sukod nga pagpaubos, gikapoy niya ang iyang lawas. Si Zoilus, sa iyang bahin, nakakita nga nagdala si Pedro og panalangin sa iyang panimalay, sama sa panimalay ni Penthephre nga kaniadto gipanalanginan tungod

kang Jose; nakita niya nga midaghan ang iyang bahandi; busa nahigugma siya kang Pedro, ug sa samang higayon, sa pagtan-aw sa iyang katingalahang pagpaubos, mitahud siya kaniya. Usa ka adlaw miingon siya kaniya:

'Pedro, gusto tika buhian; mahimong igsoon nako.'

Si Pedro, bisan pa niana, wala magtinguha sa iyang kagawasan, kondili mas gipili niyang mag-alagad isip ulipon; kanunay siyang makita nga ginapasipala sa ubang mga ulipon, usahay gani ginabugbog ug ginapasipala sa tanang paagi, apan mapailubon niyang gisagubang ang tanan niini nga wala magbinuang bisan usa ka pulong. Usa ka adlaw, nakakita si Pedro sa usa ka damgo og usa ka hayag nga Tawo nga kaniadto nagpakita kaniya sa Aprika nga nagsul-ob sa iyang kaugalingong sinina; kining Tawo, kinsa karon nagkupot og traynta ka bulawan nga sinsilyo sa iyang kamot, miingon kaniya:

'Ayaw pagmasubo, igsoon nga si Pedro, kay Ako mismo ang nakadawat sa kuwarta para kanimo; paglahutay hangtod mailhan ka.'

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot gikan sa Aprika ang pipila ka mga panday-pilak aron magpasidungog sa mga balaang dapit; gipangimbitar sila ni Zoel, ang magtutudlo ni Pedro, sa iyang balay alang sa paniudto. Sa panahon sa pagkaon, nagsugod ang mga bisita sa pag-ila kang Pedro ug nag-ingon sa usag usa:

'Kaayo kaayo kining tawoha'g kapareho kang Pedro nga maniningil sa buhis.'

Pagkadungog nila sa ilang pakighinabi, gisugdan ni Pedro pagtago sa iyang nawong aron dili gyud siya mailhan. Apan nailhan gyud siya nila ug misugod sila og sulti sa tag-iya sa balay:

'Gusto namo isulti kanimo, Zoilus, usa ka importante nga butang: nahibalo ka ba nga usa ka bantugang tawo – si Pedro – nag-alagad sa imong balay? Sa Aprika siya usa ka dungog nga tawo; gihatagan niya og kagawasan ang tanan niyang mga ulipon. Ang prinsipe masubo kaayo ug nagbasol nga mibiya kanamo si Pedro; busa, dad-on namo siya uban namo.'

Nagtindog sa gawas sa pultahan, nadungog ni Pedro ang matag pulong; gibutang niya ang bandehadong gidalit niya, dayon midali siya paingon sa ganghaan aron makalingkawas; ang tigbantay sa ganghaan pipi ug bingi sukad pagkahimugso, busa ablihan ug sirad-an lang niya ang ganghaan pinaagi sa gikasabotang mga senyales.

Si San Pedro, sa iyang pagdali nga molakaw, miingon sa bingi ug pipì nga tawo:

'Nagaingon ako kanimo sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo: ablihi dayon ang pultahan para kanako.'

Unya mibuka ang ngabil sa bue nga lalaki, ug miingon siya:

'Sige, Ginoo, ablihan ko dayon kini.'

Sa pagbati niini nga mga pulong, gilukad dayon niya ang ganghaan, ug midali-dali si Pedro sa paglarga. Unya ang kanhi pipì miadto sa iyang agalon ug sa atubangan sa tanan, misugod siya og sulti; ang tanan sa sulod sa balay nabigla sa dihang nadungog nila siya nga nagsulti; sa karon dayon, nangita dayon ang tanan kang Pedro, apan wala nila siya makita. Unya miingon ang pipì:

'Tan-awa, wala ba siya nakalingkawas? Hibaloa nga siya usa ka dako nga sulugoon sa Dios; sa dihang miduol siya sa ganghaan, miingon siya kanako, "Sa ngalan sa Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika, ablihi ang ganghaan." Ug sa dali ra nakabantay ko og kalayo nga migikan sa iyang baba, nga nitandog kanako, ug nagsugod ko og sulti.'

Ang tanan dayon nangdagan aron sundon si Pedro, apan wala nila siya makuha; nangita sila pag-ayo bisan asa para kaniya, apan wala nila siya makaplagan. Unya ang tanan sa balay ni Zoel misinggit sa paghilak ug miingon, 'Ngano kaha nga wala namo nahibaloan nga siya usa ka ingon ka bantugan nga alagad sa Dios?' Ug ilang gidayeg ang Dios, nga adunay daghang natago nga mga alagad Niya. Si Pedro, bisan pa niana, nga naglikay sa himaya sa tawo, mitago sa mga tinagoan hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi[6391] .

Kahimaya sa Ginoo hangtod sa kahangturan. Amen.

6 Oktubre

23 Septyembre (Daang Estilo)

[6391] Ang santo namatay sa ika-6 nga siglo sa Constantinople.

Ang Pulong mahitungod sa Pagpanamkon sa Dangal ug Mahimayaong Propeta, Magsusugod ug Maminyo sa Ginoo, si Juan

Kumemorasyon sa 23 sa Septiyembre

Samtang nagkadool ang pagpanamkon sa atong Manluluwas, ang pagpanamkon ni San Juan nga Munaong Misusono nahitabo sa usa ka himayaon ug katingalahang paagi. Daghang mga inahan ang nagbuntis og mga anak, apan pipila ra ang konsepsyon nga gihimaya ug gisaulog sa Balaang Simbahan. Tulo ra ka inahan ang nailhan nga ang ilang konsepsyon, nga nahitabo sa ilang mga sabakan, nahimong tinubdan sa katingalahan sa tibuok kalibutan. Kini sila ang matarong nga si Ana, si Santa Elizabet ug ang Labing Putli nga Birhen Maria. Ang matarong nga si Ana nagbuntis sa Inahan sa Dios, si Santa Isabel nagbuntis sa Munauna, ug ang Birhen Maria nagbuntis kang Kristo nga atong Manluluwas. Kining tanan nga pagbuntis gipahibalo sa usa ka anghel ug nahitabo pinaagi sa grasya sa Dios, apan pinaagi lamang sa pakighinabi tali sa sugo ug sa mga babaye nga nalambigit, kay ang Dios mismo nanginahanglan sa ilang pagtugot. Busa, ang mensahero, ang Balaang Arkanghel Gabriel, misulod sa santuwaryo kang pari Zacarias, nga nag-alagad kanang panahona sa atubangan sa Dios, miingon:

'Ayaw kahadlok, Zacarias: nadungog ang imong pag-ampo, ug si Elizabet nga imong asawa mag-anak kanimo og usa ka anak nga lalaki, ug pagatawgon mo siya og Juan. Ug daghan ang malipay sa iyang pagkahimugso.'

Mitubag si Zacarias:

'Ang imong gisulti kanako, O mensahero sa maayong balita, dili gilauman ug katingalahan, kay dili man natural ang pag-anak sa katigulangon; tigulang na ako, ug ang akong asawa tigulang na usab: giunsa man namo pagpanamkon ug pag-anak og anak nga lalaki?'

Apan mitubag ang anghel:

'Sa imong unang mga pulong pa lang, Zacarias, nakita nako nga kulang ka sa pagtuo; wala ka motuo nga matuman ang akong mga pulong. Tinuod nga ang akong gipahibalo dili mohaom sa imong kinaiyahan, apan mao kini ang kabubut-on sa Dios, nga alang kaniya walay imposible: *"Ang Dios makapamangon og mga anak para kang Abraham gikan niining mga bato"* (Mat. 3:9). Wala ba nimo masayri nga ang Dios makahimo kang Adan gikan sa yuta, makahimo kang Eba gikan sa tadyaw ni Adan, ug makahatag kang Isaac, usa ka anak, kang Sarah nga tigulang na? Busa, ang Dios nga Makagagahum magahatag sa imong asawa og anak sa iyang katigulangon; kay nadungog ang imong pag-ampo.

'Ako,' miingon si Zacarias, 'karon naghalad ko sa akong pag-ampo sa Dios alang sa pag-abot sa dugay nang gipaabot nga Mesiyas, Kinsa Iyang gisaad pinaagi sa baba sa Iyang mga balaan nga propeta; nag-ampo ako nga sa dili madugay ipadala sa Dios Siya sa yuta aron luwason ang kaliwatan ni Abraham gikan sa pagkaulipon sa mga langyaw nga nasud; Nag-ampo usab ako kaniya nga pasayloon Niya ang akong mga kalapasan ug ang mga sala sa tanang katawhan; apan bahin sa pagkaanaa og anak nga lalaki, dili na ako mag-ampo niini karon, kay ako mismo nakaabot na sa tigulang nga edad, ug ang akong asawa tigulang na usab.

Apan miingon kaniya ang anghel:

Ako si Gabriel, nga nagatindog sa atubangan sa Dios; pinaagi sa langitnong pagpadayag nahibalo ako nga karon dili ka nag-ampo alang sa gasa sa usa ka anak nga lalaki, kondili alang sa imong gisulti kanako; apan kaniadto, sa wala pa kamo tigulang sa imong asawa, nag-ampo ka nga matinud-anon sa Ginoo aron Siya magpadala kanimo og usa ka anak nga lalaki. Ang Mapinanggaon nga Ginoo, nga wala'y bisan gamayng lihok sa kasingkasing sa tawo nga matago kaniya, maminaw sa mga nag-ampo kaniya ug pagtuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya. Pagkadungog Niya sa imong kanhing mga pag-ampo, gihatagan ka Niya og anak nga ginganlan sumala sa grasya nga '[6392] '; kay ang Ginoo nakahibalo, sumala sa Iyang maayong kabubut-on, kanus-a pagtuman sa mga hangyo sa Iyang mga balaan: ug tan-awa, pagkahimugso kanimo og usa ka anak nga lalaki, nga mahimong dako sa panan-aw sa Ginoo.

Niini mitubag si Zacarias:

[6392] Ang 'Juan' nagpasabot og 'grasya'.

'Karon nakita ko, O mensahero, nga ikaw usa ka anghel sa Dios; kay ang imong pulong nagpamatuod niini, ang imong hitsura klarong nagpakita niini, ug ang gahum sa imong mga pulong nagpamatuod niini. Sa sinugdan, bisan pa, sa dihang kalit ka lang nga mitungha sa akong atubangan ug nagsugod sa pagsulti, nahadlok kaayo ako, sama sa pagkahadlok sa propeta Daniel kaniadto sa dihang nakita niya ang Anghel: *'Nagtan-aw ako*,' ingon niya, *'niining dakong panan-awon, apan wala nay kusog nga nabilin kanako'* (Dan. 10:8); ingon usab, miingon ang inahan ni Samson: *'Aduna'y usa ka tawo sa Dios nga miadto kanako, nga ang hitsura niya sama sa usa ka anghel sa Dios, nga makapahadlok kaayo*' (Hukom 13:6). Busa nahadlok ako ug wala ko kaisog nga mosupak sa imong mga pulong nga sama sa anghel; apan kinahanglan ko mangutana, ngano nga ang anak nga ipanganak kanako mahimong dako? Mas dako ba ug mas balaan siya kaysa propeta Jeremias, nga giabutan sa pulong sa Ginoo: *'Sa wala pa ko ikaw gihimo sa sinapupunan, nakaila ako kanimo, ug sa wala pa ka natawo, gipahimulag ko ikaw; gitudlo tika nga propeta sa mga nasud'* (Jer. 1:5).

Apan mitubag ang anghel:

'Ang imong anak mahimong dako sa panan-aw sa Ginoo, ug sa iyang espirituhanong kadako dili lang siya kapariho sa propeta Jeremias, kondili molabaw pa kaniya; kay samtang ang nauna gibulag pa sa wala pa siya matawo, kining usa mapuno pa gayud sa Espiritu Santo samtang naa pa siya sa sabakan sa iyang inahan;' Si Jeremias gitakda lamang sa pagpanagna mahitungod sa Mesiyas, samtang kining usa pagahimayaon sa pagbutang sa iyang mga kamot kaniya ug sa pagbunyag kaniya. Ug siya molabaw dili lamang kang Jeremias, kondili usab sa ubang dagkong mga balaan, sa kadungganan sa grasya sa Dios; kay bisan pa sa atong mga anghelikong hirarkiya, nga kanunay makakita sa nawong sa Ginoo sa mga Hukbo, ang Dios dili magpadayag sa mga misteryo sa Iyang maayong kabubut-on sa tanan sa patas nga paagi, kondili ipadayag Niya kini sa ubos nga mga ranggo pinaagi sa mas hataas nga mga ranggo. Daghang mga bitoon ang motungha sa dili pa mosidlak ang adlaw, apan ang Bitoon sa Kabuntagon ra ang mosunod sa adlaw mismo. Daghang mga propeta ang nagwali sa pag-abot sa Mesiyas, apan ang bata nga imong ipanganak dili lang magwali pinaagi sa mga pulong, kondili itudlo usab niya sa mga tawo, pinaagi sa iyang kaugalingong tudlo, ang Kordero sa Dios nga nagkuha sa mga sala sa kalibutan. Busa ang imong anak mahimong dako ug siya ang labing dako sa tanan nga natawo sa mga babaye. Sama sa pagka mas malipayong madawat ang pagtuman sa maayong balita kaysa sa balita mismo, mao usab ang propeta nga matawo gikan kanimo adunay mas dako nga dungog kaysa sa ubang mga propeta. Ang tanang mga propeta ug ang Balaod mismo nagpanagna sa wala pa siya, apan siya mao ang katapusan sa tanang mga propeta, ang katapusan sa Daang Tugon, ug ang tig-una sa bag-ong grasya.

Mitubag si Zacarias:

Maayo ug malipayong mensahe ang imong dala, Oh Anghel sa Ginoo! Kung ang matag maalamon nga anak makahatag ug kalipay sa iyang amahan, labi pa gayud kaha ang labing maalamon sa tanan nga mga anak, nga labaw pa sa tanang mga propeta, makahatag ug kalipay kanako, usa ka tigulang!' Apan unsaon nako paglipay samtang nagduha-duha ko sa imong mga pulong? Walay kalipay o pagdayeg sa mga butang nga duha-duha, kondili sa mga butang nga sigurado. Busa, ako naghangyo kanimo, Anghel sa Dios, sultihi ako kung giunsa nako masiguro ang imong gipahibalo kanako?

Unya mitubag si Gabriel:

'Nagpabilin ka gihapon sa pagduha-duha ug wala ka motuo sa akong mga pulong, Zacarias; ako ba, ang mensahero sa Dios, mosulti ug bakak, [kay] *"matinud-anon ang Ginoo sa tanan Niyang pulong ug balaan sa tanan Niyang buhat"* (Salmo 144:13), aron *'walay bisan unsa nga mosipyat sa gisulti sa Dios*' (Lucas 1:37). Ikaw usa ka pari ug magtutudlo sa Israel; wala ba ka kahibalo nga miabot na ang panahon, nga akong gikalkula sa mga semana sa dihang gipadala ako sa propeta Daniel sa Babilonia? Wala ba nimo mabasa ang iyang mga propesiya? Hunahunaa ug sabta nga ang Manluluwas sa Israel hapit na, ug sa atubangan sa Iyang nawong moadto ang usa ka Anghel sa unod—ang imong anak, nga si Juan nga Mambabawtismo, nga mag-andam sa dalan para sa Mesiyas, nga moadto sa Iyang atubangan sa espiritu ug gahum ni Elias. Apan tungod kay wala ka motuo sa akong mga pulong, mapahilum ka ug dili ka makasulti bisan usa ka pulong hangtod sa adlaw nga matuman kini.

Ug diha-diha dayon natabonan sa hilom ang mga ngabil ni Zacarias, ug nawala ang pagka-buto ni Elizabet. Unya mibulag ang anghel paingon sa trono sa Labawng Ginoo. Himaya sa Ginoo hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ikaw nga walay bunga, lipaya, kay naburos ka sa pagpadayag sa Adlaw, ang Magdala sa Kahayag, nga maghatag kahayag sa tibuok uniberso nga nag-antos sa pagkabulag. Lipaya, Zacarias, nga misinggit uban sa kaisog: 'Ang Propeta sa Labawng Ginoo hapit na matawo.'

Kontakion, Tono 1:

Maglipay ka, Oh dakong Zacarias, uban sa imong labing himayaong asawa nga si Elizabet, nga matarong nga nagdalit sa mananambag nga si Juan: nga ang labawng anghel nagpahibalo uban sa kalipay, ug nga atong pasidunggan isip magbalantay sa grasya.

Paghandum sa mga Balaang Martir nga sila Andres, Juan, Pedro ug Antoninus

Kumemorasyon sa ika-23 sa Septyembre

Kining mga balaang martir nag-antos sa panahon sa pagdumala sa malupit nga prinsipe Ibrahim sa Aprika. Pagkahuman sa pagdakop ug paglaglag sa siyudad sa Syracuse sa Sicily[6393] , gidala ni Ibrahim si Juan ug ang iyang duha ka anak, sila Pedro ug Antoninus, gikan didto paingon sa Aprika. Gisugo niya nga tudloan kining duha ka batang lalaki sa pinulongang Agarian ug sa mga siyensya. Sa pagdako nila, nahigugma pag-ayo kanila si Prinsipe Ibrahim tungod sa ilang kinaadman ug matinud-anong kinabuhi, mao nga giila niya si Antonina nga iyang paryente ug gihatagan si Peter sa titulo nga sakellarios[6394] . Tinago nilang gipraktis ang Kristohanong pagtuo, apan wala nila kini matago sa prinsipe. Sa dihang nahibaloan niya nga nagtuo sila kang Kristo, nasuko kaayo siya, ug gisugo nga silotan sila sa puthaw nga posas ug bugbogon gamit ang mga lubot nga baston. Sulod sa dugay nga panahon, gipukpuk sa mga taga-antos si San Antonino; unya gipahimutang siya sa usa ka asno ug, pagkahuman siya gitali gamit ang lig-on nga mga lubid, giparada siya sa lungsod, gipaknub-an ug gibuhian siya sa tanang matang sa insulto. Gidala ni San Antoninus ang tanan niini, samtang nagpasalamat sa Diyos. Sa bahin ni San Pedro, gihubo siya ug gipaknub sa dugay nga panahon gamit ang mga baston sa iyang mga bukog ug sa iyang tiyan. Human niini, gibilanggo ang mga martir. Paglabay sa pipila ka panahon, gisugo sa prinsipe nga ipagawas sila ug ibutang sa ibabaw nila ang bug-at nga tabla sa kahoy, aron maputol ang ilang mga bukton gikan sa ilang mga lawas, ug hingpit nga mapisak ang ilang mga hita ug tuhod; ang mga lawas sa balaang mga martir natabonan sa ilang kaugalingong dugo, ug nabungkag ang tanang bukog. Dayon gidala nila ang ilang amahan nga si Juan; gikuptan siya sa liog sa prinsipe gamit ang iyang wala nga kamot, samtang sa iyang tuo gisaksak niya ang kutsilyo sa iyang tutunlan; busa ang balaan nga martir mihuyop sa iyang kataposang gininhawa ibabaw sa mga lawas sa iyang mga anak. Unya gisugo ni Ibrahim nga magtukod og dakong siga ug pagasunogon didto ang mga lawas sa mga balaang martir. Sa bahin ni San Andres, nga tigulang na, ang malupit nga manlutos nagbuhat kaniya sa mosunod nga paagi. Una, gipagutom ug gipauwaw siya sulod sa taas nga panahon, ug gihubaran siya sa iyang sinina; unya, misakay sa kabayo ug mikuha og bangga, midagan siya padulong sa balaan nga martir ug gisaksak siya sa dughan gamit ang bangga. Nagsugod si San Andres, nga tigulang na, sa kusog nga pagdayeg sa Dios. Ang malupit nga prinsipe misulong pag-usab sa santo ug gituslob siya taliwala sa iyang mga abaga. Nagdugo hangtud namatay, nahulog sa yuta ang bulahan, unya giputol sa espada ang iyang ulo.

Aldo sa Kapistahan ni Santa Iraida nga Martir

Gisaulog sa ika-23 sa Septyembre

[6393] Ang pagdakop sa Syracuse nahitabo niadtong 868.
[6394] Ang punoang tagdumala.

Ang balaan nga birhen nga si Iraida nagpuyo sa Alexandria. Usa ka adlaw, samtang paingon siya sa usa ka bukal aron manghugot ug tubig, nakakita siya ug usa ka barko nga nakadaug sa baybayon; aning barko adunay daghang mga dalaga, mga lalaki, mga pari, mga diyakono, ug mga monghe; nga ang tanan nakadena, kay dad-on sila aron pasakitan tungod sa ilang pag-angkon sa ngalan ni Jesu-Kristo. Kalit lang, napuno si Iraida sa dakong gugma alang sa Ginoo; gilabay niya ang iyang banga sa tubig, boluntaryo siyang misalmot sa mga bihag ni Kristo ug gipangadena usab siya uban kanila. Pag-abot sa barko sa siyudad sa Antinopolis sa Ehipto, si Santa Iraida, sa wala pa ang tanan, mitugot sa malupit nga pagpanakit ug giputol ang iyang ulo gamit ang espada[6395] , ug pagkahuman kaniya, gipamatud-an sa tanan ang ilang pag-angkon sa pagtuo kang Jesu-Kristo pinaagi sa ilang kaugalingong dugo.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Polyxenia

Gisaulog sa ika-23 sa Septyembre

Si Santa Polyxenia taga-Espanya sa sinugdan. Nipuyo siya sa unang siglo AD, sa panahon sa mga Balaang Apostoles, ug usa siya sa ilang mga disipulo. Gikan sa pagkahimugso ug sa tibuok niyang pagkabatan-on, si Polyxenia usa ka pagano. Kauban sa iyang maguwang nga babaye, si Xanthippe[6396] , kanhi asawa ni Probus, ang magmamando sa maong yuta, nadungog sa dalagang si Polyxenia ang banal nga pagtulon-an ni Kristo nga Manluluwas gikan sa Balaang Apostol Pablo sa dihang nagwali siya sa Espanya. Si Xanthippe ug si Probus mibaliwala sa Kristiyanismo niadtong takna, samtang si Polyxenia nagpabilin nga pagano.

Pagkahuman niini, gisagasa si Polyxenia sa mga kalisdanan. Labaw siyang matahum; tungod sa pagkahumaling sa iyang kaanyag, usa ka daotan nga lalaki ang pugsadong nagdakop kaniya ug gidala siya paingon sa Gresya. Apan ang maloloy-on ug gamhanang Manalipod sa mga walay depensa ug inosente, ang Ginoo, nagpabilin nga wala'y kadaut ang batan-ong dalaga ug wala gitugotan nga matuman ang dautang tuyo sa salawayong nangdakop. Gihimo pa gani sa Ginoo nga makabenepisyo kang Polixenia ang dautang tuyo sa lalaki. Samtang naglayag paingon sa Gresya, sa usa sa mga barko, nadungog ni Polyxenia ang sermon sa laing bantugang disipulo ni Kristo, si San Pedro nga Apostol. Tungod kay paborable ang iyang pagtan-aw sa halangdong pagtulon-an sa Diyos ni Kristo nga Manluluwas, pag-abot niya sa Gresya, mitugyan siya uban sa tibuok pagtuo sa pag-amuma ug pagpanalipod sa mga Kristohanon. Si San Felipe, Apostol ni Kristo, nga nagwali didto niadtong panahona, gisaligan ang usa ka debotong pamilya sa buluhaton sa pagtago kang Polyxenia gikan sa iyang kriminal nga nangidnap kaniya. Sa taliwala sa dagkong kalisdanan ug mga babag, nakahimo kining mga matinud-anong Kristohanon sa pagtago kang Polyxenia sa Griyegong siyudad sa Patras, sa rehiyon sa Achaea, diin kadaghanan sa mga lumolupyo niadto napasulod na sa Kristohanong pagtuo pinaagi sa pagwali ni San Andres nga Apostol, ang unang gitawag nga disipulo ni Kristo nga Manluluwas.

Didto sa Patras, si Polyxenia—nga andam na sa Ebanghelyo nga gipangwali sa mga balaan nga Apostoles ni Kristo, sila Pablo, Pedro, ug Felipe, ug karon nakasinati na sa iyang kaugalingon sa aktibong pagkamabuotan sa mga Kristohanon—midawat sa Kristiyanismo uban ang buhi nga pagtuo sa pagkadiyosnon sa mga pagtulon-an ni Kristo nga Manluluwas ug gibunyagan mismo ni San Andres nga Una nga Gitawag. Didto, nakasaksi si Polyxenia sa himayaong mga milagro nga gihimo ni San Andres nga Una nga Gitawag. Nakita niya kung giunsa sa mapainubsanon nga paagi sa maong tigulang nga monghe, nga tigulang na kaayo, ang pag-antos sa grabeng pagpanakit ug pag-antos, ug kung giunsa siya pag-antos sa kamatayon sa krus tungod sa iyang pagdumili sa pagbiya sa Ginoong Jesu-Kristo ug tungod sa iyang maisugong pagpanalipod sa mga Kristohanon.

'Tuohi sa Kristo ikaw mismo,' miingon ang Balaang Apostol sa masuko nga paganong magmamando sa siyudad ug probinsya, sa dihang kini, ubos sa hulga sa kamatayon, nangayo kang San Andres nga isalikway si Kristo, mosimba sa mga diyos-diyosan sa pagano ug maghalad og sakripisyo alang kanila. 'Mas masubo ko sa imong pagkaguba kaysa sa mga pag-antos nga nagpaabut kanako,' padayon sa Balaang Apostol, 'kay ang akong pag-antos molungtad ug usa o duha ka adlaw, apan ang imong pag-antos molungtad hangtod sa kahangturan.'

[6395] Si Santa Iraida namatay mga tuig 308. Ang iyang pista gisaulog usab kada ika-5 sa Septyembre ubos sa ngalan nga Raisa.
[6396] Ang pista ni Banal Xanthippe gisaulog sa samang adlaw.

Apan, wala magtagad sa malumo nga paghangyo ni San Andres, ang dautang magmamando unang gisilotan siya sa malupit nga pagpanakit ug dayon gikondena siya sa kamatayon pinaagi sa pagkrusipisyon; ug, aron mapalawig ang iyang pag-antos kutob sa mahimo, gisugo nga dili siya ipako kondili itali sa krus.

Samtang gidala ang Apostol sa Dios ngadto sa lugar sa pagkrusipisyon, ang katawhan—nga apil ang batan-ong si Polyxenia—nagtigum sa daghang gidaghanon sa iyang palibot, nagasinggit sa kusog:

'Unsa bay sala nga nabuhat niining matarong nga tawo, ning higala sa Dios, nga gidala siya sa labing kaulaw nga porma sa pagbitay sa among yuta, nga gipahamtang lamang sa labing daotan nga mga kriminal?'

Apan gipakalma ug gipahupay ni San Andres ang katawhan, ug malipayon siyang nilakaw paingon sa dapit sa iyang pagkamartir tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo.

Ang matinud-anong mga disipulo ni San Andres, lakip na si Polyxenia, wala siya biyai, bisan pa sa dihang gipako siya sa krus. Usa ka dagkong grupo ang nagtigom sa palibot sa inosenteng gipako sa krus nga si San Andres, nasuko sa desisyon sa magmamando ug nagasinggit uban sa nagkadako nga kasagmuyo:

'Nag-antos kining balaan nga tawo sa walay pulos!'

Ang Apostol, bisan pa niana, naningkamot nga pahupayon ang nabalisa nga katawhan ug nagpadayon sa pagtudlo sa Pulong sa Dios:

'Mga tawo nga nagtindog dinhi,' miingon siya, 'mga asawa ug mga anak, mga tigulang ug mga batan-on, mga ulipon ug mga gawasnon! Paminawa ang akong mga pulong ug ayaw na paghunahuna sa kawalay pulos sa kinabuhi dinhi sa yuta, kondili tan-awa ako, nga nagbitay sa krus alang kang Kristo ug andam na mobiya niining lawasa. Kadtong nag-atubang sa kamatayon alang sa kamatuoran dinhi sa kalibutan dili kinahanglan mahadlok niini: makab-ot nila ang bulahan nga pahulay. Paghinlo sa inyong kaugalingon; ayaw kalimti ang akong pagtulon-an; tuohi sa tibuok ninyong kasingkasing ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Tuman-a ang mga sugo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug pinaagi niini ipakita ninyo nga kamo takus sa walay katapusang kalipay nga giandam sa Ginoo alang sa mga nagahigugma kaniya!

Milabay ang mga adlaw ug gabii sa ingon niini. Ang balaang tigulang, bisan pa sa iyang grabeng pag-antos, wala gyud mihunong sa pagtudlo sa mga tawo. Ug kining malumo apan mabuhi nga sermon, puno sa tinuod nga gugma, nga gihatag gikan sa krus, adunay labi ka kusgan nga epekto sa batan-ong si Polyxenia. Sulod sa pipila ka adlaw, nakasinati siya sa tibuok kinabuhi, ug ang Kristiyanismo mitubo og lig-on sulod kaniya.

Samtang nagpadayon ang taas nga pag-antos ni San Andres, misamot ang pagreklamo ug kasuko sa mga tawo, nga ang daghang katawoan, nga nagasinggit, mipahubot sa puloy-anan sa gobernador Egeatus, nag-awhag sa pagpagawas kang San Andres, nga nakabitin sa krus nga walay pagkaon sulod na sa tulo ka adlaw.

'Kining malumo, balaan, ug malinawon nga tawo nag-antos sa walay pulos,' ingon sa mga tawo. 'Sulod na sa kapin duha ka adlaw nga nagbitay siya sa krus ug wala gyud mihunong sa pagtudlo kanamo sa pagkamaayo ug kamatuoran; kinahanglan nga ibaba siya!'

Tungod sa kahadlok sa kagubot, mitugot si Egeatus sa hangyo sa mga tawo ug siya mismo ang miadto sa lugar sa pagbitay aron sugoan nga kuhaon si San Andres gikan sa krus. Ang Unang Gitawag nga Apostol, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Ngano man ka niabot, Egeat?' Kung aron kini sa pag-angkon sa pagtuo kang Ginoong Jesu-Kristo, dili gyud ka mapakyas sa pagdawat og pasaylo; apan kung mianha ka aron tanggalon ako gikan niining kahoy, walay pulos na ang imong paningkamot – nalingaw na ako sa panan-aw sa Hari sa Langit, nagasimba na Siya, nagtindog na ako sa Iyang atubangan! Apan samtang aduna pa'y panahon, ampingi ang imong kalag ug ayaw pagdala sa imong kaugalingon sa walay katapusang pag-antos.

Sa sugo sa gobernador, hapit na untangtangon sa mga sundalo si San Andres gikan sa krus, apan ang Apostol, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, misinggit:

Ayaw tugoti, O Ginoo, nga kuhaon ako gikan sa krus; itugot nga mag-antos ako alang Kanimo sa parehas nga paagi nga Ikaw mipili sa pag-antos. Ayaw tugoti nga ang mga nakaila ug nahigugma Kanimo pinaagi sa akong pagwali malibog; panalipdi sila ug lig-oni sila sa Imong balaan nga pagtuo, aron sila usab maghimaya Kanimo, ang tinuod nga Dios; ug dawata usab ako sa kalinaw!

Ug sa tinuod, naningkamot sa walay pulos ang mga magbubutod nga duolon ang tawo nga gipako sa krus aron siya buhian – usa ka dili makita nga pwersa ang mipugong kanila. Usa ka hayag kaayong kahayag, mas hayag pa kaysa sa adlaw, hingpit nga naglibot kang San Andres ug, sulod sa hapit tunga ka oras, gitabonan siya gikan sa

mga nagtindog didto. Sa dihang nanghuyang na ang kahayag, nahimong klaro nga ang Balaang Apostol Andres nakahuyop na sa iyang katapusang gininhawa ngadto sa Dios, ug ang iyang nawong ra ang nagdan-ag sa langitnong kahayag.

Sama sa pagkabanhaw ni Hesukristo nga dako kaayo ang inspirasyon sa mga Balaang Apostoles sa pagpangwali sa Iyang banal nga mga pagtulon-an, ingon usab ang pagpanaw sa Balaang Apostol Andres nga adunay mabungaon nga epekto kang Santa Polixena. Tungod kay nadawat niya ang Kristiyanismo gikan sa ingon ka haligi sa Simbahan ni Kristo sama ni San Andres nga Apostol, ug tungod kay natudloan ug napalig-on siya sa banal nga doktrina sa Manluluwas ubos sa iyang mismo paggiya, si Santa Polyxenia mismo ang nangandoy nga ipangwali ang banal nga mga pagtulon-an ni Kristo nga Manluluwas. Ug sa dihang nahibaloan niya nga si San Onesimo, nga mibisita sa siyudad sa Patras pagkahuman sa kamatayon sa Apostol Andres, nagplano nga magwali sa Espanya, malipayon siyang misunod kaniya paingon sa iyang yutang natawhan a ron buhaton ang iyang buluhaton sa pag-ebanghelismo. Gusto niya nga idala ang iyang mga kaubang nasudnon, nga wala pa masilawan sa kahayag sa Ebanghelyo, ngadto kang Kristo.

Pagbalik niya sa Espanya uban ni San Onesimo ug sa iyang higala nga si Rebeca, nga nabunyagan uban kaniya, si Santa Polixena mipahinungod sa iyang kaugalingon nga may kadasig sa aktibong pagpalapad sa Kristiyanismo taliwala sa iyang mga ka-tribo. Ang iyang igsoon nga si Xanthippe misalmot usab kaniya sa iyang mga buhat sa pag-ebanghelyo. Sumala sa tradisyon, kanunay silang nagwali ilabi na sa dakong siyudad sa Toledo.

Busa, sa nahibilin niyang kinabuhi—hapit kwarenta ka tuig—gihatag ni Santa Polyxenia ang iyang kaugalingon niining dakong paningkamot, nga naghatag og ehemplo sa usa ka diosnon nga kinabuhi alang sa mga nakatuo na kang Kristo. Ang bunga sa iyang diosnon nga ministeryo apostoliko mao nga daghang pagano sa Espanya ang nakabalhin ug nakumpirma sa Kristohanong pagtuo pinaagi kaniya.

Sa palibot sa tuig 109 AD, malinawon nga namatay si Santa Polyxenia, nga napreserbar ang iyang pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta.

7 Oktubre

24 Septyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Tecla, ang Unang Martir ug Kapariho sa mga Apostoles

Gisaulog sa 24 sa Septiyembre

Ang mga Balaang Apostol Pablo ug Bernabe, samtang nagwali sa Ebanghelyo sa kalibutan, miabot sa Iconium[6397] ug nagpuyo uban ni Onesiphorus, nga gihisgutan ni San Pablo sa iyang Epistola kang Timoteo, nga nag-ingon: *'Hinaut nga magpakita ang Ginoo og kaluoy sa panimalay ni Onesiphorus, kay kanunay niya akong gipabugnaw ug wala siya nahiya sa akong mga gapus'* (2 Tim. 1:16). Samtang nagpuyo sa balay ni Onesiphorus, kanunay silang miapil sa sinagoga, walay kahadlok nga nagwali sa Pulong sa Dios, nagdala sa mga tawo sa dalan sa kaluwasan, ug nagpabalhin kanila sa pagtuo kang Jesu-Cristo. Unya daghan, sa pagpaminaw sa ilang pagtudlo ug sa pagtan-aw sa mga timailhan ug katingalahan nga ilang gihimo, mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Gisaysay kini sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles: *'Sa Iconio, sila* (mao sila si Pablo ug Bernabe) *misulod sa sinagoga sa mga Hudiyo ug misulti sa ingon nga paagi nga daghang mga Hudiyo ug mga Griyego ang mituo. Apan ang mga dili motuo nga Hudiyo mipukaw ug mihagit sa mga Hentil batok sa mga igsoon. Bisan pa niana, nagpabilin sila [didto] sulod sa taas nga panahon, nga nagbuhat uban ang kaisog sa ngalan sa Ginoo, nga, isip*

[6397] Nahitabo kini sa mga tuig 45–46 AD atol sa unang pagbiyahe ni San Pablo nga Apostol. Ang siyudad sa Iconium nahimutang sa Lycaonia, usa ka rehiyon sa Asia Minor sa habagatan-kasadpan sa Cappadocia. Ang unang pagbiyahe ni San Pablo nga Apostol gisaysay sa Basahon sa Mga Buhat, mga kapitulo 13–14. Miabot si San Pablo sa Iconium gikan sa Antioquia sa Pisidia.

pamatuod sa pulong sa Iyang grasya, nagbuhat ug mga tanda ug katingalahan pinaagi sa ilang mga kamot' (Buhat 14:1–3).

Niadtong panahona, adunay nagpuyo sa Iconium usa ka dalaga nga napulo'g walo ka tuig ang panuigon ug labing gwapa nga ginganlan og Thecla, anak ni Theoclia, gikan sa usa ka maharlika ug bantog nga pamilya. Gisaad siya nga ipangasawa kang Phamir, usa sa labing dungog nga batan-ong lalaki sa siyudad, nga nailhan tungod sa iyang bahandi ug gwapong dagway. Sa dihang nakasaksi siya sa mga milagro nga gihimo sa mga Apostoles, si Tecla, kauban ang uban, mitingog sa bintana aron maminaw sa ilang pakigpulong sa balay ni Onesiphorus, ug nagpunting pag-ayo sa tanan nilang gipangwali. Ang binhi sa Pulong sa Dios nahulog sa maayong yuta; pinaagi sa paglihok sa Espiritu Santo, kini mitubo og lawom sa kasingkasing ni Thecla ug nagbunga: mituo siya sa Anak sa Dios, gihigugma Siya, ug nagpabilin kaniya uban sa tibuok niyang kalag. Apan si Pablo, gipukaw gikan sa kahitas-an, misugod sa paghisgot mahitungod sa pagkabirhen ug pagkamatinahuron; miingon siya, lakip sa uban, nga ang usa ka dalaga nga nagpabilin nga birhen tungod sa iyang gugma kang Kristo sama sa mga anghel; siya mao ang nobya ni Kristo, ug si Kristo mao ang iyang nobyo, nga magdala kaniya sa Iyang langitnong palasyo. Si San Pablo mitultol sa hilisgutan ug gihagit si Tecla nga panalipdan ang iyang pagkabirhen, busa ang balaan nga dalaga misugot niadtong takna nga biyaan ang iyang nobyo, isalikway ang tanang kalipay ning kalibutan, ug mosilbi kang Kristo sa pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Busa, ang maalamon nga dalaga nahimong nobya sa langitnong Nobyo ug misunod kaniya uban sa mainit nga gugma; sa tinguha k , ang iyang dili malaglag nga Nobyo, natunaw siya sama sa waks, aron matuman kaniya ang pulong ni David: *'Ang akong kasingkasing nahimong sama sa waks; natunaw kini sa sulod nako'* (Salmo 21:15). Si Tecla nabihag kaayo sa panultihon ni Pablo nga sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii hingpit niyang kalimtan ang pagkaon, ilimnon, ug pisikal nga pahulay. Sama sa *paglingkod ni* Maria kaniadto *sa tiilan ni Jesus* (Lucas 10:39), wala nay lain hunahuna gawas sa Dios, ingon usab si Thecla nagpanginabuhi lamang sa Iyang pulong, kay nasulat sa Balaang Kasulatan: *'Dili puy-on ang tawo sa tinapay lamang, kondili sa matag pulong nga mogikan sa baba sa Dios'* (Mateo 4:4). Sa dihang nahibalo si Theoclia nga ang iyang anak nga babaye mituo kang Kristo ug masigasig nga nagpaminaw sa pulong sa Dios, miabot siya ug, sa iyang kasuko, gipugos siyang biyaan kining tinguha nga makaluwas sa kalag; gisaway niya ang mga balaan nga magtutudlo—ang mga Apostoles—ug, samtang nagpanamastamas kanila, gipahawa niya ang iyang anak nga babaye, nga usa na ka karnero ni Kristo, gikan sa kawan ni Kristo. Unya, pagtawag niya kang Famir, ang iyang mapangasawahan, miingon siya kaniya:

'Wala ka bay pagtagad sa imong nobya, nga mura'g nabaliw siya? Tan-awa: nadani siya niining mga estranghero—mga manlimbong nga pinaagi sa ilang mga hambog nga pakigpulong, madani ang mga buang; tulo na ka adlaw nga wala na siya molayas sa ilang kiliran, nga nakalimot na gani sa iyang kaugalingong panimalay.'

Unya si Famir misugod og sulti nga malumo ug mahigugmaon kang Tekla; apan wala gyud siya mosulti kaniya bisan unsa; wala gani siya gusto motan-aw kaniya, kay sa iyang kasingkasing nagbitbit siya og lain nga Nobyo, 'mas gwapo sa pagkamaayo kaysa sa mga anak sa tawo'. Gitan-aw niya Siya sa iyang espirituhanong mga mata, nakig-istorya siya Kaniya sa iyang hunahuna, samtang kining mortal ug malabay nga manliligaw nagpukaw kaniya og kasuklam-suklam lang. Si Famir, sa dihang nakita nga gisalikway siya ni Thekla ug wala siya gihigugma, nagsubo kaayo, samtang si Theoclia, sa iyang kasuko, gisugdan og bugbog ang iyang anak, gihila siya sa buhok ug gitamakan sa tiil; unya gipriso siya nga nag-inusara ug gipagutom. Apan siya mismo, napildi sa natural nga gugma sa pagka-inahan, naghilak alang sa iyang anak; giyakap niya kini, gisugdan niya kini og halok, ug uban sa luha sa iyang mga mata nangayo siya kang Thekla nga ayaw niya balibari ang iyang hinigugma—gwapo, dato, maharlika, ug girespeto sa tanan—ug ipahimutang siya sa lamisa tupad ni Famir. Si Thekla, bisan pa niana, miliko gikan kaniya ug mitungko nga hilom, nagtutok sa ubos; wala siyay gipahimutang sa iyang ngabil, apan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing kanunay niyang gihunahuna ang iyang langitnong Nobyo. Sa dihang gipahimuslan siya ni Famir, gisulayan siya og pugos nga yakpon ug halokon, mituol siya sa iyang mga mata ug nakagawas sa iyang pagkupot, sama sa langgam nga nakagawas sa lambat. Unya nasuko pag-usab ang iyang inahan ug gisumbag pag-usab siya, samtang si Famir, nga masubo kaayo, miadto sa prinsipe aron magreklamo batok kang Apostol Pablo.

'Sa atong siyudad,' miingon si Famir, 'naay usa ka langyaw nga nitungha; pinaagi sa iyang salamangka ginatintal niya ang mga tawo ug, ginapahilayo sila sa pagsimba sa mga dios, ginadala sila kang Kristo Hesus, nga gipako sa Krus sa mga Hudiyo. Gihurot usab niya og gahum ang dalagang si Thecla, ang akong mapangasaw-an;

kaniadto gihigugma ko gyud niya pag-ayo, apan karon dili na lang niya ko tan-awon, likayan pa gani ko niya sama sa usa ka ketong ug modagan gikan kanako sama sa usa ka mabangis nga hayop; mao kana nga gipalong sa maong salamangkero ang iyang gugma para kanako; ug dili ko masabtan unsa ang iyang gibuhat kaniya.

Gipatawag sa prinsipe si Pablo ug gipangutana siya: asa siya gikan ug unsa ang iyang gibuhat sa ilang siyudad. Unya gibuksan ni Pablo ang iyang mga ngabil nga apostoliko ug, sumala sa iyang batasan, gisugdan ang pagtudlo kaniya sa pulong sa Dios, nagwali mahitungod kang Jesu-Cristo. Apan, wala dayon gisulbad sa prinsipe ang maong butang, kundili gipahiluna ang paglitis kang Pablo sa ulahi nga petsa; iyang gisugo nga gapuson si Pablo, ipriso, ug ipabilin didto hangtod mahimo na siyang pangutan-on sa mas detalyado nga paagi. Si Tecla, sa pagkadungog nga napriso si Pablo tungod kaniya, mibangon sa gabii, hilom-hilom nga migawas sa balay ug miduol sa prisohan. Pagkita niya sa bantay nga nagbantay sa pultahan sa bilanggoan, iyang gikuha ang iyang kuwintas ug uban pang bulawan nga alahas ug gihatag kini sa bantay, nga nangayo nga ablihan niya ang pultahan aron siya makasulod kang Pablo.

Gihisgutan kini ni San Crisostomo, nga nagaingon:

'Paminawa ang sugilanon ni Santa Tecla; gihatag niya ang iyang bulawan sa bantay sa prisohan aron makita niya si Pablo; apan kamo dili mosugot nga mohatag bisan usa ka kat[6398] aron makita ninyo ang Christ[6399] .'

Gitugotan sa carcelero ang iyang hangyo – nalipay siya sa bililhon nga kuwintas ug sa mga bulawan – ug gidala siya kang San Pablo. Si Tecla, uban sa mga luha sa kalipay, mihulog sa atubangan niya ug gihalokan ang mga kadena sa priso ni Kristo. Sa sinugdan, nahadlok si Pablo sa dihang nakita niya siya, apan sa dihang nahibaloan niya ang tanan niyang gisagubang sa kamot sa iyang inahan ug sa iyang hinigugma tungod sa iyang pagkamahigpit, napuno siya sa dakong kalipay sa kaisog sa batan-ong dalaga ug gihalokan siya sa ulo, gipanalanginan siya ug gidayeg ang iyang pagtuo ug pagkabirhen; gitawag niya siya nga nobya ni Kristo ug iyang unang anak nga babaye, nga iyang nabanhaw pinaagi sa Ebanghelyo. Ug si Tecla naglingkod sa karsel uban ni Pablo sama sa usa ka anak nga babaye uban sa iyang amahan, nagpaminaw sa iyang pagtudlo nga puno sa pagkamapaamahan ug gipangbililhon ang iyang mga pulong sa iyang kasingkasing ingon usa ka bililhon nga bahandi; Siya, sa iyang bahin, gitudloan siya pag-ayo sa pagtuo sa Ginoong Jesu-Cristo, giya siya sa gugma sa Dios, gihangyo siya nga panalipdan ang iyang putli nga pagkabirhen, ug hingpit siyang gipahimutang sa pagtulon-an ni Cristo, ingon sa gisulat ni San Gregorio sa Nyssa[6400] , nga nagaingon:

– Mao kana ang mira (i.e. pagtulon-an) nga gisabwag ni Pablo kaniadto sa dalunggan sa balaan nga dalaga, kauban ang puti nga liryo[6401] sa pagkamakabubut-on; pinaagi niining mga tulo, nga nag-agos gikan sa liryo sa kasingkasing, gipatay ni Tecla ang gawasnong tawo – ang tanang walay pulos nga hunahuna – ug gipalong ang iyang mga tinguha.

Sa susama, si San Epifanio[6402] nagsulat:

'Si Tecla, nga adunay gwapong kasintahan—ang labing gwapo sa siyudad, sobra ka dato, giila kaayo ug gikan sa maharlikang kaliwatan—nakigkita kang Pablo, nga nagpahawa sa iyang hunahuna sa pakasal niini nga lalaki; busa ang balaan nga dalaga misalikway sa tanang panalangin sa kalibutan aron mahimong takus sa langitnong mga panalangin.'

Samtang naa sa balay ni Theoclia, gisugdan nila pagpangita kang Thekla, apan wala nila siya makita. Unya misangpot sa kusog nga mga paghilak, paghilak ug pag-agoy; ang iyang inahan naghilak alang sa iyang anak nga babaye, si Famir alang sa iyang nobya, ug ang mga ulipon alang sa ilang agalon; ang mga sulugoon nangalat sa tanang direksyon, nangita ug nangutana sa kadalanan ug sa mga balay – apan wala gyud nila siya makita bisan asa. Paglabay sa pila ka panahon, nahibal-an nila nga naa siya sa bilanggoan; midali sila dayon paingon kaniya; pag-abot didto, nakita sa mga sugo nga naglingkod siya tupad ni Pablo ug, murag na-hypnotize, nagpaminaw uban sa labing dakong pagtagad sa iyang mga pagtulon-an; dayon gikuptan nila siya ug gidala gawas sa bilanggoan, ug gisaysay nila sa prinsipe ang tanan nga nahitabo. Ang prinsipe, paglingkod niya sa lingkoranan sa huwes, gisugo

---

[6398] Ang tsata usa ka sensilyo nga katumbas sa 10 ka kopecks.

[6399] Ang maong salaysay kang Tecla makita sa ika-25 nga homilia ni San Juan Crisostomo mahitungod sa Mga Buhat sa mga Apostoles.

[6400] Sa ika-upat nga homilia sa Awit sa mga Awit.

[6401] Crin – usa ka liryo.

[6402] San Epifanio – kauban ni San Juan Crisostomo sa panahon; siya ang obispo sa isla sa Cyprus sulod sa 36 ka tuig.

nga dad-on si Pablo sa iyang atubangan. Sa diha nga nakita sa katawhan nga gidala na siya, misinggit sila sa prinsipe:

'Prinsipe, kini nga tawo usa ka salamangkero; patya siya!'

Si Famir, labi na gayud, nagpugos nga patyon si Pablo; sa iyang reklamo, iyang giingon nga gipahawa ni Pablo ang iyang nobya gikan kaniya. Sa dihang gitawag si Tekla, nangutana ang prinsipe kaniya:

'Ngano man imong gihamak ang imong kasintahan, nga gwapo kaayo ug maharlika? Ngano man nga dili ka mosalig sa iyaha?'

Apan mitan-aw lang siya kang Pablo ug wala'y gisulti. Unya si Teoclia, nga nakalimot sa iyang natural nga gugma sa anak, mibali sa iyang pagka-inahan, ug sama sa usa ka mabangis nga leona o usa ka nasuko nga oso nga babaye, misugod sa pagsinggit nga walay hunong sa prinsipe:

Sunoga kining daotan nga ulipon; angay ra gyud siya sa ingon nga kamatayon. Dili siya akong anak nga babaye, kay dili man siya maminaw kanako, ang iyang inahan; sunoga siya ingon usa ka ehemplo sa uban—aron ang tanang dalaga sa siyudad, sa diha nga makakita niini, mahadlok; aron dili sila mosuway sa pagsupak sa ilang mga inahan ug mosukol kanila, sama sa gibuhat niining hingpit nga daotan ug mapanghimagsik.' Dili, dili siya akong anak, dili bunga sa akong sabakan, kondili usa ka gisumpa nga kaliwat ug uga nga sanga – sunuga siya!

Busa ang inahan mipugos nga sunogon ang iyang anak nga babaye, samtang si Famir nangayo nga patyon si Pablo. Gipangutana sa prinsipe ang balaan nga Apostol sa taas nga panahon, apan wala siya makit-an nga sala gawas sa iyang pagwali mahitungod kang Kristo; busa wala niya siya silotan og kamatayon, kondili gisugo nga siya latigon ug ipahawa sa siyudad, aron dili niya mapangumbinsi ang ubang mga dalaga sa pagbantay sa ilang pagkabirhen. Kauban ni Pablo, gipalayas usab si Bernabe ug si Onesiporo uban sa iyang mga anak. Apan, si Pablo mismo nangandoy nga mobiya sa siyudad, dili lang tungod kay siya gipanglutos sa prinsipe, ni Famir ug ni Theoclia, apan usab tungod kay ang mga tawo nag-atake kaniya ug gusto siya patyon tungod sa iyang pagpangwali sa pulong sa Dios ug pagpamatuod kang Jesu-Cristo. Gihisgutan kini ni San Lucas sa Mga Buhat sa mga Apostoles, nga nag-ingon: *'Apan ang mga Hudiyo nga dili motuo mipukaw ug mihagit sa mga Hentil batok sa mga igsoon. Samtang ang mga tawo sa siyudad nabahin: ang uban mipabor sa mga Hudiyo, samtang ang uban mipabor sa mga Apostoles. Sa dihang ang mga Hentil ug mga Hudiyo, kauban ang ilang mga pangulo, nanglunsad aron atakehon sila aron pasipalahon ug batuhon sila, ang mga Apostoles, pagkahibalo niini, mitikyas paingon sa mga lungsod sa Lycaonia nga Lystra ug Derbe*"[6403] (Buhat 14:2, 4–6), ug gikan didto paingon sa Antioquia. Sa sinugdan nagpabilin sila sulod sa pipila ka adlaw dili layo sa siyudad sa Iconium, sa usa ka langob sa dalan paingon sa Daphne[6404] , nga nagtinguha nga mahibal-an unsay mahitabo kang Thecla; didto sila nagpuasa ug nag-ampo nga matinud-anon alang kaniya, nga ang Ginoo magpalig-on kaniya ug ipakita kaniya ang Iyang kaluoy, nga mao gayud ang nahitabo.

Sulod sa dugay nga panahon, gisulayan sa prinsipe nga pahimangnoan si Thecla nga baloson ang iyang betrothed sa kaniadto niyang gugma, apan napakyas ang iyang paningkamot; busa, sa hangyo ni Theoclia, gisilotan niya ang balaan nga dalaga nga sunogon sa poste. Alang niini, nagdala sila og daghang uga nga kahoy, dayami ug sanga sa kahoy ug nagtukod og dako nga siga; unya gidala siya sa mga sulugoon aron dad-on didto; apan wala niya gitugotan nga dad-on siya; imbis, midali siya paingon sa andam nga siga sa iyang kaugalingon ug, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, misaka ug mitindog sa tumoy sa siga, andam na nga masunog: ang pisikal nga kalayo wala makahadlok kaniya, kay siya mismo nagdilaab sa dili materyal nga kalayo sa Banal nga gugma. Samtang naa siya sa pyre, mitan-aw siya sa unahan ug nakita ang Ginoo nga sama sa dagway ni Pablo, nga nagtindog ug nagmando kaniya nga magpabiling lig-on. Busa, gipahayag kini ni Santo Cirilio sa iyang pag-ampo: 'Pagpakita kanamo sama sa pagpakita Nimo kang Pablo nga nakagapos, ug kang Tecla sa kalayo'[6405] .

Samtang nagpahimutang sila sa kahoy ug gisiga ang siga sa palibot sa pyre; apan sa katingala sa tanan, misaka ang kalayo ug gilibutan si Thecla; labi pa silang nangatingala sa kalit nga kusog nga pag-ulan ug ulan sa yelo nga nahulog, nga nakapalong sa kalayo; ang prinsipe ug ang tanang katawhan nangdagan sa kahadlok paingon sa ilang mga panimalay tungod sa kusog nga ulan ug bug-at nga ulan sa yelo. Si Tecla, bisan pa niana,

---

[6403] Ang mga siyudad sa Lystra ug Derbe nahimutang sa rehiyon sa Lycaonia sa Asia Minor, dili layo sa Iconium.

[6404] Ang mga suburbio sa Antioquia.

[6405] Makita kining mga pulong sa homiliya ni San Cipriano mahitungod sa mga martir.

nakagawas nga wala'y samad: wala gyud masakpan sa kalayo ang putli nga dalaga bisan gamay. Pagkahuman niini, wala na siya moadto sa balay sa iyang inahan ni magpabilin sa Iconium, kundili mibiyahe siya gikan sa siyudad aron pangitaon ang iyang espirituhanong amahan, si Pablo. Sa dalan, nakasugat siya sa usa sa mga disipulo ni Pablo nga gikan sa panimalay ni Onesiphorus, nga padulong sa siyudad aron mopalit og pan; nakaila kaniya ang balaan nga dalaga ug nangutana:

'Ain si Pablo, ang Apostol ni Hesukristo?'

Dayon gidala niya si Tecla sa langob diin nagpuyo si Pablo uban sa uban, ug pagkahuman sa pagpuasa, nag-ampo siya nga matinud-anon sa Diyos alang kaniya. Sa pagkakita nila nga buhi ug himsog si Tecla, naglipay sila sa dakong kalipay ug, sa pag-alsa sa ilang mga mata ug pag-unat sa ilang mga kamot paingon sa langit, nagpasalamat sila sa Diyos, nga nagpabilin nga walay kadaut ang Iyang sulugoon; unya gihatagan nila siya og pan ug nagkaon usab sila. Gikan didto, mibyahe sila Pablo ug Bernabe paingon sa Lystra ug Derbe, nga nagwali sa Ebanghelyo ug nag-ayo sa mga masakiton; misunod kanila si Tecla hangtod sa Antioquia. Samtang mosulod sila sa siyudad, nakasugat sila sa usa ka si Alexander, usa ka tigulang sa maong siyudad. Batan-on pa siya, nagkinabuhi sa sobra nga pagtagad sa kalibutanong kahimut-an ug naghatag sa iyang kaugalingon sa pagbuhat sa dautang mga buhat, sama sa nakaandan sa mga pagano. Pagkakita niya sa balaan nga dalaga nga si Thecla ug nabihag sa iyang katahum, gisakpan siya sa usa ka hugaw nga tinguha kaniya. Sa pagtuo nga si Thecla mao ang asawa ni Pablo, unang gitanyag ni Alexander kang Pablo ang daghang bulawan, ug gisulayan niya siyang dasigon nga dili mosukol sa iyang dautang tuyo; unya, sa dihang nahibal-an niya nga si Thecla dili diay asawa ni Pablo kondili usa ka dalagang wala pa kaminyoon, mas nagdako pa ang iyang tinguha kaniya ug gusto na gyud niya siyang kuhaon nga asawa. Nagsugod siya sa pagpangumbinsi kang Santa Tekla nga higugmaon siya, apan nilayas siya kaniya sama sa paglikay sa usa ka nagngurog nga leon nga naningkamot sa paglamoy sa iyang sulod nga pagkamaayo. Si Aleksander, sa iyang bahin, naningkamot sa tanang paagi aron madakpan siya. Busa kausa, sa dihang nakit-an niya si Tekla sa dalan taliwala sa daghang katawo, wala niya mapugngan ang kalayo sa kahilakaw nga nagdilaab sa iyang kasingkasing: nalimot sa tanang kaulaw, gikuptan niya siya pinaagi sa pwersa ug gisulod ang iyang kaugalingon kaniya; ang balaan nga dalaga, nga nagahilak, misugod sa pagpakisayud kang Aleksander nga biyaan siya.

'Ayaw ko pugson, biyahero, ayaw ko pugson, alagad sa Dios; gisalikway na nako ang akong kasintahan; giunsa nako pag-uyon sa imong tinguha?'

Sa pag-ingon niini, nakalingkawas si Tekla sa iyang pagkupot, gisi-gisi ang iyang sinina sa atubangan sa tanan ug sa ingon naghatag kaniya og dakong kaulaw. Nasuko kaayo si Aleksander ug, sa dihang nahibaloan niya nga usa usab ka Kristohanon si Tekla, gidala siya sa prinsipe aron paghukman. Sa dihang gipangutana siya ngano nga nagdumili siya sa kaminyoon, mitubag si Tekla:

'Ang akong kasintahan mao si Kristo, ang Anak sa Dios; nakig-usa ako kaniya sa usa ka espirituhanong kaminyoon.'

Gisugdan siya sa prinsipe pagpugos nga isalikway si Kristo ug magminyo. Sa dihang hugot niyang gisalikway kini, gisilotan siya sa prinsipe nga kan-on sa mga mabangis nga hayop – tungod sa duha ka kalapasan: tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug sa iyang pagkabirhen – tungod sa pagtuo kang Kristo ug sa pagdumili sa kaminyoon bisan pa nga batan-on ug gwapa siya. Gipahunong ang pagpatay hangtod sa buntag; sa samang higayon, gidala siya sa usa ka babaye nga ginganlan Trifena sa iyang balay sa gabii aron siya malikayan sa kadaut. Si Triphena gikan sa maharlikang kaliwatan ug giila nga dako ang dungog; sa ulahi, siya usab mituo kang Kristo ; siya maoy gihisgutan ni San Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano: *'Pangumusta*,' ingon niya, *'kila Triphena ug Tryphus'*[6406] (Rom. 16:12).

Si Triphena, pagdala niya kang Tecla sa iyang balay, nagpabilin tibuok gabii uban kaniya sa espirituhanong pakighinabi. Sa sunod buntag, nagtigom ang daghang katawoan aron masaksihan kini nga talan-awon: miabot ang prinsipe, ingon man ang tanang opisyal sa siyudad; si Santa Tecla gidala sama sa karnero nga dad-on sa kataban ug mitindog sa dapit diin unta siya kan-on sa mga hayop. Sa dihang gipagawas ang mga hayop

[6406] Ang duha ka babaye gihisgutan sa Roman Menologion ubos sa Nobyembre 10, nga mao kini: 'Ang paghinumdom sa mga balaan nga babaye nga sila Tryphena ug Tryphosa, nga nagpuyo sa Iconium sa Lycaonia; natudloan sa pagpangwali ni San Pablo ug napalig-on sa ehemplo ni Santa Thecla, nakab-ot nila ang dakong kalamboan sa Kristohanong doktrina'.

batok kaniya, nagsugod silang tanan sa paglibot-libot kaniya, apan wala'y bisan usa nga mihikap kaniya, kay giselyohan sa Dios ang ilang mga baba, sama sa Iyang gibuhat kaniadto sa langob ni Daniel. Ang tanan nga nanan-aw namangha sa katingalahang panan-awon: ang mga hayop nga hilig sa dugo gibyaan ang ilang kalupigan ug nahimong malumo sama sa mga karnero; ug samtang ang uban sa mga tawo naghimaya sa Dios nga giangkon ni Thecla, ang uban misupak ug miingon:

'Aduna siyay anting-anting sa iyang sinina, ug mao nga wala siya hikap-a sa mga hayop.'

Ang prinsipe mismo, kauban ang mga opisyal sa siyudad, miingon usab nga usa siya ka salamangkera nga naghimo og anting-anting sa mga hayop aron dili nila siya masamdan. Busa, ilang gihukman nga itugyan si Thecla sa mga hayop sa sunod adlaw—mga hayop nga mas daghan ug mas gutom kaayo—apan sa pagkakaron gibalik siya nila kang Trifena; nga malipayon kaayo sa pagtan-aw nga ang balaan nga dalaga nibalik nga wala'y kadaut gikan sa lugar sa pagbitay. Samtang nagpabilin si Teocla sa balay ni Trifena hangtod sa buntag, gisugo sa prinsipe nga dili pakan-on ang mga hayop, aron, tungod sa kagutom, dali sila makalukso sa ilang biktima. Ug busa, sa sunod buntag, gidala pag-usab ang santa ngadto sa lugar sa pagbitay; misunod si Trifena sa iyang luyo, nagahilak nga usa ka balaan nga dalaga gipatay nga walay bisan unsang sala niya. Gipahimutang si Tecla sa usa ka bantugang dapit, ug ang walay hiya nga prinsipe nagsugo nga hubaron og hubad ang santa:

'Ang iyang mga sinina,' ingon niya, 'gi-salamangka; mao nga dili siya hikapon sa mga hayop; huboa kining salamangkera ug tan-awa nato kon magpabilin siyang walay kadaut.'

Unya gihubo ang balaan nga dalaga ug gibutang sa usa ka dapit nga makita sa mga tawo; ang iyang pagkahiya ra ang nagsilbing tabon kaniya, ug iyang gisulti pag-usab ang mga pulong sa propeta David: *'Ang pagkahiya nagtabon sa akong nawong…'* (Salmo 43:16). Ang mga gutom ug masuko nga mananap—leon ug oso—gipahimutang batok kaniya; Pagawas nila gikan sa ilang mga hawla ug pagkakita sa dalaga nga nagbarug nga hubo, ilang gipanaug ang ilang mga ulo sa yuta, gipanaug ang ilang mga mata, ug, sama sa nahuya sa pagkahubog sa dalaga, mitalikod sila kaniya. Unsa ka katingalahang tan-awon! Nakasinati og kahuya ang mga hayop: giliko nila ang ilang mga mata gikan sa kahubas sa dalaga, samtang ang mga tawo nagtutok kaniya nga walay pag-uyaw – busa, kining mga hayop nga walay pulong nagsilbi nga mga managsumbong ug huwes sa katawhan niining talan-awona: bisan pa man nga uhaw sa dugo sa ilang kinaiyahan, ang mga hayop nagpakita sa hiyas sa usa ka putli nga tawo, samtang ang mga tawo, nga makarason, nahimong sama sa mga buangis nga hayop. Apan unsa man ang ilang nakab-ot niini? Pinaagi sa pagpadayag sa mahinahon nga dalaga sa atubangan sa tanan, ilang gitinguha nga dauton siya, apan nakapadugang ra kini sa iyang dungog. Si San Krisostomo maayo ang iyang gisulti bahin niini, nga naghinumdom sa pagpadayag sa duha ka babaye – ang asawa ni Penthephrea sa iyang kuwarto ug si Thecla sa atubangan sa tibuok katawhan: Unsa man ang nakuha sa maluoy nga asawa sa Ehipto sa paghubo sa iyang kwarto? Unsa man ang kadaut nga naangkon ni Thecla, ang unang martir, sa paghubo sa atubangan sa daghang katawoan? Si Thecla, bisan pa nga hubad siya, wala makasala sama sa gihimo sa babayeng Ehipsiyo, ni nadisturbo siya, kondili gipasidunggan siya isip usa ka balaan; kining kahubad, sa atubangan sa daghan, gikoronahan – samtang kana nga kahubad, bisan pa sa sulod sa siradong kuwarto, napahiya[6407] .

Sa dihang si Santa Tecla nagtindog nga hubo sa maong dapit, usa sa mga leon nga babaye miduol, mihigda sa iyang atubangan ug gilinis ang iyang mga tiil, sama sa pagpasidungog sa iyang birhen nga pagkamalinis. Gihisgutan kini ni San Ambrosio sa[6408] , nga nag-ingon: Makita ang hayop nga nag-uyog sa yuta ug naghalik sa mga tiil sa santa; pinaagi niini, hilom kini nga nagpamatuod nga dili kini makadaot sa iyang birhen nga lawas; ang hayop mitungo sa atubangan sa usa nga gihatag kaniya aron putlon-putlon, ug, nakalimot sa iyang natural nga mga instinkto, nagpakita og kinaiya nga nawala sa mga tawo.

Samtang ang mga tawo, pagkakita nga ang mga hayop wala magdagan sa paghikap sa balaan nga dalaga, misinggit sila sa kusog nga tingog:

'Dako ang Dios nga giangkon ni Thecla.'

[6407] Kini nga mga pulong ni Crisostomo makita sa iyang diskurso mahitungod sa tawo nga natawo nga bulag.

[6408] Si San Ambrosio, Obispo sa Milan, nailhan tungod sa iyang madaugong pakigbisog batok sa mga Ariano ug sa iyang pag-atiman sa kaayohan sa iyang mga parokyano. Namatay siya niadtong 397. Ang iyang pista mao ang ika-7 sa Disyembre. Si Santa Tecla gihisgutan sa ikaduhang libro mahitungod sa pagkabirhen.

Ang taga-pahirap, bisan pa, wala mailhi ang gahum sa Dios, naningkamot nga laglagon si Thecla pinaagi sa lain nga paagi: gisugo niya nga hukayon ang usa ka lawom nga bangag, pun-on kini sa tanang matang sa mga reptilya, mga bitin ug mga bitin nga makamandag, ug itambog ang balaan diha. Apan Siya nga kaniadto gipugngan ang mga baba sa mga leon, ug karon gipahuyang ang mga pangil sa mga bitin, gipahilum ang ilang kasuko ug gipawalay-bisa ang ilang hilo: ang santa migawas gikan sa lungag nga wala'y kadaut, busa ang tanan nangahibulong sa ingon nga milagro. Sulod sa dugay nga panahon, wala na kabalo ang dautang manlutos unsay buhaton pa; sa katapusan, gisugo niya nga dad-on ang duha ka kusgan nga toro, nga si Thekla ikaputot sa tali taliwala nila sa iyang mga tiil, ug tuslokan ang mga toro sa nag-aso nga mga troso, aron sa diha nga magkabulag sila sa lain-laing direksyon, mapikas-pikas siya nila. Apan bisan pagkahuman niini, wala'y kadaut ang balaan, kay sa dihang gitali siya sa mga baka gamit ang lig-on nga pisi ug gisugdan nila pag-uyat ang mga baka gamit ang nagdilaab nga puthaw, naputol ang mga pisi sama sa sapot sa gagamba, nilayas ang mga baka, ug nagpabilin sa samang dapit ang balaan, nga wala gyud'y nadaut. Unya ang prinsipe mismo, namangha sa nahitabo, nakaila sa gahum sa Dios sa dalaga ug, gitawag si Thekla ngadto kaniya, nangutana kaniya:

'Kinsa ka? Ug unsang gahum ang naa nimo nga wala'y bisan unsa nga makadaut kanimo?'

Mitubag siya:

'Ako usa ka sulugoon sa Buhing Dios!'

Ug wala na siya'y gisulti pa. Ang prinsipe, nga nahadlok sa Dios nga nagpanalipod kang Thekla gikan sa tanang kadaut, nagmando nga siya pasidungganong sul-oban ug buhian, samtang gipahayag ang paghukom: 'Gibuhi ko si Thekla, sulugoon sa Dios.'

Miadto ang balaan sa balay ni Trifena, ug adunay dakong kalipay sa tibuok panimalay ni Trifena tungod sa pagka-gawas ni Thecla. Nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, nagwali si Thecla sa pulong sa Dios ug nagtudlo sa daghan sa pagtuo kang Cristo. Dako kaayo ang iyang paghandum nga makita si Pablo, ang iyang amahan ug magtutudlo, ug sa dihang nakit-an na niya siya, gusto na unta niya nga musunod kaniya, apan wala siya tugoti niini, nga miingon:

'Walay mosulod sa pakig-away samtang minyo.'

Unya, pagkahuman madawat niya ang panalangin sa Apostol, miadto siya sa Seleucia[6409] ug nagpuyo sa kamingawan sa usa ka bukid duol sa Seleucia; samtang nagpahinungod siya sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagpamalandong, naghimo siya og daghang mga milagro ug nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit. Ang mga lumolupyo sa palibot, pagkakahibalo niini, miadto kaniya ug gidala ang ilang mga masakiton, nga gitudloan ni Santa Tekla sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug gipang-ayo. Usa ka adlaw, usa ka pagano nga pari nagsakay sa kabayo gikan sa Seleucia nga naglabay sa dapit diin nagpuyo ang santa. Pagkakita niya kang Tecla, nga niadto nang tigum og mga tanom alang sa iyang pagkaon, nabihag siya sa iyang katahum ug napuno sa usa ka hugaw nga tinguha: gipadasig niya ang iyang kabayo, midagan siya paingon kaniya aron buhaton ang iyang dautang tuyo. Ang santa, bisan pa, nga gipalig-on sa gahum sa Dios, gidakop siya, gilabay siya sa yuta ug gisumbag siya pag-ayo batok sa yuta nga siya nagpabilin didto sulod sa tulo ka adlaw, walay pulong ug walay lihok. Ang mga naglabay-labay, sa pagkakita sa pari nga naghigda sama sa patay, nangutana unsa na ang nahitabo kaniya. Sa ikatulong adlaw, miabot ang balita niini sa lungsod; unya usa ka dakong grupo ang miabot gikan didto aron tan-awon unsay nahitabo kaniya ug aron dad-on siya pauli. Sa diha nga mibalik ang iyang pagkahibalo, dali siyang mitindog ug miingon:

'Nakita nako ang usa ka diyosa, ug tungod kaniya ako nag-antos niini.'

Sa dakong kalisud ug grabeng kasakit, nakaabot ra siya sa iyang balay. Gipatawag niya ang usa ka pintor ug gisugo siya nga ipinta ang hulagway sa usa ka dalagang napulo'g walo anyos sa usa ka tabla. Sa dihang gisugdan sa pintor ang iyang buhat, pinaagi sa probidensya sa Diyos, malampuson siya sa paghulagway kang Santa Tecla: katingalahan kaayo ang pagka-buhi sa hulagway; pagkahuman sa iyang buhat, gidala sa lalaki ang ikonoha ngadto sa pari; kining ulahi, sa dihang nakita niya ang ingon ana ka matinud-anong hulagway, miingon:

'Mao gyud kana ang dalaga nga akong nakita!'

Gikuha niya ang ikon, gihalokan kini ug dayon siya nakaayo dayon ug hingpit; ug iyang gipabilin nga matinahuron sa iyang balay kining hulagway ni Santa Tecla; sa ulahi, pinaagi sa pagwali sa balaan nga dalaga, siya

[6409] Ang Selevkia nahimutang sa habagatan sa Lycaonia ug amihanan sa Antioch.

mituo kang Kristo kauban ang tibuok niyang pamilya. Si Tekla, nga Tupong sa mga Apostoles, nagpuyo sa maong rehiyon sulod sa dugay nga panahon, nga nagiya sa daghan paingon sa dalan sa kaluwasan, nagtabang sa daghan sa ilang mga kasakit, ug nag-ayo sa daghang mga balatian. Nakita sa mga doktor ug salamangkero sa Seleucia nga bisan kinsa nga nag-antos sa bisan unsang sakit dili na moadto kanila, kondili diretso kang Thecla, busa natapos ang ilang malimbungong mga plano. Sa pagkawala sa ilang tinubdan sa kita, nahugno sila sa kakabus; busa, nabalaka kaayo sila ug nagsugod og pagdumot batok sa buotan nga mananambal nga si Thecla, nga nag-ayo sa tanan nga miadto kaniya nga walay bayad. Giduso sa pagkainggit ug kasuko, nagplano sila nga dasigon ang pipila ka daotan nga batan-on nga lalaki aron siya ilugos; ang iyang mga kaaway misulti sa usag usa:

'Bugtong ug putli ang dalagang si Thekla, ug tungod niini pinalabi siya sa dakong diyosa nga si Artemis; ginatagad sa diyosa ang iyang mga pag-ampo ug gihatagan siya sa gahum sa pagpang-ayo sa mga masakiton. Apan kon siya malapasan, moliko kaniya si Artemis; kuhaon kaniya ang iyang gahum sa pagpang-ayo, ug unya ang among arte medikal mosaka pag-usab sa kahimayaan.'

Sa ingon niini nilang paghunahuna, nangita sila og mga batan-ong lalaki nga walay hiya para sa ingon ana ka dautang buhat, ug pagkahuman nila kini huboga, gipangduso sila nga adtoan ug dungaan si Thekla. Gihatagan nila sila og daghang kuwarta ug nagsaad pa nga modaghan pa kini kung matuman nila ang ilang hangyo. Binuang ug dili motuo sila, busa wala nila masabti nga si Thekla nakapang-ayo sa tanang sakit ug balatian dili pinaagi sa gahum ni Artemis, kondili pinaagi sa grasya ni Kristo!

Ang mga daotan nga batan-on, hubog sa bino, mituman sa mga doktor ug salamangkero; midali sila paingon kang Thecla, gipukaw sa kahilambigit ug napuno sa daotan nga hunahuna ug daotan nga tuyo.

Pagkakita kanila, nangutana si Thekla:

'Mga anak ko! Unsa man inyong gusto?'

Nagsugod sila og sulti og mga dautang pulong isip tubag. Pagkadungog niini ug pagkahibalo sa ilang dautang tuyo, si Santa Tekla nilayas gikan kanila; siya nga wala gayud mahadlok sa mga mabangis nga hayop, midagan gikan niining mga walay hiya nga lalaki. Nisugod sila sa pagdakop kang Thecla ug gisundan siya sama sa mga lobo nga nagasubay sa karnero; sa dihang hapit na nila siyang makuha, nag-ampo siya sa Dios nga luwason siya sa kamot sa mga dautang tawo. Sa kalit, pinaagi sa sugo sa Dios, nabahin ang bato nga bukid nga nagtindog didto, gidawat ang balaan sa sulod niini, ug gipanalipdan ang iyang pagkabirhen. Kini nga bukid nahimong lubnganan sa iyang dungganong lawas: didto iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Nipuyo siya hangtod sa edad nga nobenta. Karon, sa walay katapusang kinabuhi, iya nga gihimaya si Kristo nga Dios, ang Maghahatag sa Kinabuhi, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Gitudloan sa Pulong sa Dios, Pablo, O debotong Tecla, ug gipalig-on sa pagtuo ni Pedro, ikaw mipakita isip unang gitawag nga martir ug unang nag-antos sa mga babaye. Misaka ka sa kalayo sama sa usa ka dapit sa kalipay; ang mga mananap ug mga batan-on natul-og sa kahadlok sa imong atubangan, kay armado ka sa Krus: busa, O gidayeg nga Kristo nga Dios, pag-ampo nga maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Naminta ka sa hiyas sa pagkabirhen, ug gipahimutang ka sa korona sa pagkamartir; ikaw, O dalaga, gisaligan sa pagka-apostol, ingon nga labing himayaon: kay imo gipahimoang hamog ang kalayo; ug imo gipahunong ang kasuko sa batan-on pinaagi sa imong pag-ampo, ingon nga una nga nag-antos.

Paghandum sa Banal nga Koprius

Kumemorasyon sa ika-24 sa Septyembre

Si Santo Koprius natawo sa tapok sa abono[6410] duol sa pader sa monasteryo sa Balaan Theodosius ang Dako, ang abbot sa komunidad. Ang iyang inahan nilayas gikan sa pagpanlupig sa mga Agarians, kauban ang daghan pa, aron mangita og dalangpanan sulod sa pader sa monasteryo sa Balaan. Sa dihang nilakaw na ang mga Agarian, migawas ang mga monghe gikan sa monasteryo ug nakakaplag og bag-ong natawo nga bata sa tapok sa abono. Sumala sa sugo sa ilang abbot, ang bantugang Teodosio, gidala nila ang bata ug ginganlan siya og Koprian. Gipakaon ang bata sa gatas sa kanding. Alang niini nga katuyoan, tinuyo nga gipili sa mga monghe ang usa ka partikular nga kanding gikan sa kawan. Sa matag hangyo sa bata og pagkaon, kini nga kanding mobulag gikan sa kawan sa mga karnero nga iyang gikaon, mubaba gikan sa bukid, magpakaon sa bata, unya mobalik sa kawan. Gipadayon niya kini hangtod makakaon na og lig-on nga pagkaon ang bata. Sa pagdako ni Koprij, pabor kaayo kaniya ang Kagalang-galang Teodosio ang Dako. Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, dali ra siyang nahimong puloy-anan sa Espiritu Santo; bisan ang mga buangis nga hayop nagsunod kaniya. Busa, sa usa ka higayon, nakakita siya og oso sa tanaman sa monasteryo nga nagakaon sa mga utan; Gikuha sa santo ang hayop ug gidala kini gawas sa tanaman, ug gisugo kini nga dili na mobalik didto. Sa lain nga higayon, misaka siya sa bukid uban sa usa ka asno aron magdala og kahoy paingon sa monasteryo. Samtang nagatigom siya og kahoy, gikagat sa oso ang asno sa hita. Unya gibutang ni Santo Koprius ang kahoy sa likod sa oso ug miingon kaniya:

'Kinahanglan na karon nga magtrabaho ka hangtod makabawi ang asno.'

Misunod ang oso kaniya ug nagbitbit og kahoy ug tubig hangtod nakabawi ang asno; pagkahuman niini, gipasaylo sa reverendo ang hayop.

Sulod sa pipila ka panahon, nag-alagad si Santo Koprius sa kusina sa monasteryo; sa usa ka higayon, ang pagkaon sa kaldero misugod og bula ug nag-awas sa kilid niini. Wala'y makitang sloslo sa duol, busa gigisi sa reverendo ang bula gamit ang iyang kamot; unya gihalo niya ang pagkaon sa kaldero gamit gihapon ang maong kamot, hinungdan nga mihunong ang pagbula, samtang siya mismo wala gyud masamdan. Ang Reverendo nakaabot sa edad nga 90 ug misidlak taliwala sa mga monghe sama sa adlaw. Gidayeg siya sa balaang orden ug gipahimutang sa tanang hiyas; kanunay, mibulag siya sa hilit nga dapit ug nag-ampo nga matinud-anon sa Dios. Ang Kagalang-galang Teodosio ang Dako, nga namatay na niadtong panahona, usahay mopakita kaniya ug motindog sa iyang kiliran, ug mag-awit og mga pag-ampo uban kaniya. Sa iyang katapusang pagpakita kaniya, miingon siya kaniya:

'Tan-awa, Koprij, miabot na ang panahon nga mobiya ka sa imong kinabuhi dinhi sa yuta; umadto ka kanamo sa dapit sa pahulay nga giandam para kanimo.'

Pagkahuman sa dili madugay niining panan-awon, ang katingalahang santo, human masakit sa mubo nga panahon ug nakapaalam na sa mga asketiko, mibyahe paingon sa Ginoo[6411] .

Ang Kinabuhi sa Atong Kagalang-galang nga Amahan Nicander sa Pskov

Gisaulog sa ika-24 sa Septyembre

Sa mga adlaw ni Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich sa Moscow[6412] , sa rehiyon sa Pskov, sa taliwala sa lasang ug lat-ang nga yuta, sa baryo sa Videlebye, nagpuyo ang usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Philip. Siya ug ang iyang asawa, si Anastasia, nagkinabuhi sa usa ka matinud-anong kinabuhi, kanunay nga moadto sa simbahan aron paminawon ang Pulong sa Ginoo ug makat-on sa mga sugo ni Kristo. Ang ilang panganay nga anak nga lalaki, si Arsenius, nga kanunay nakakita sa matinud-anong ehemplo sa iyang mga ginikanan, mibiya sa kalibutanong kahaw-ang ug misumpa sa pagka-monastiko. Apan ang iyang igsoon nga si Nikon, nga sa ulahi nahimong among Banal nga Amahan Nikandr, labi pang nailhan tungod sa iyang mga katingalahan ug milagro.

[6410] Ang ngalan nga Koprius Griego, gikan sa 'kopra' – tapok sa dumi o tapok sa abono.

[6411] Si Santo Koprius namatay mga tuig 530.

[6412] Prinsipe Vasily Ioannovich, 1505–1533.

Si Nikon natawo niadtong 1507, ug sukad pagkabata ang grasya sa Dios nagpuyo kaniya; bisan sa iyang pagkabatan-on nangayo siya sa iyang mga ginikanan nga ipadala siya aron magtuon sa Balaang Kasulatan. Sa kanunay nga pag-adto sa simbahan nga gipahinungod sa bantugang santo sa Dios, si San Nicolas, Arsobispo sa Myra, ug sa pagkadungog sa mga milagro niining himayaong asketiko, ang batan-ong Nikon gikan pa sa sayong edad napukaw ang tinguha nga mosunod kang Cristo; dako usab ang iyang pagdani sa hilum nga kinabuhi sa monghe sa iyang igsoon nga si Arsenius, nga matinud-anon sa pagpanarbaho ug pag-ampo; Ang ehemplo sa bag-ohay lang namatay nga Benerableng Savva ug Euphrosyne sa Pskov, nga nagdan-ag pinaagi sa ilang mga buhat ug mga milagro, nagpalig-on sa batan-ong lalaki sa iyang determinasyon; gusto ni Nikon nga pasidunggan ang dili madaut nga mga relikya niining mga santo ug bisitahan ang mga lugar duol sa Pskov diin sila nag-alagad. Ang balaan nga batan-on kanunay ug mainitong nag-ampo sa Magbubuhat, aron luwason Siya kaniya gikan sa makadaot nga kahaw-ang sa kalibutan ug himuon siyang takus sa Iyang walay katapusang gingharian; Walay kalipay si Nikon sa mga dula nga tipikal sa iyang pagkabatan-on, ni sa mga mahal nga sinina; wala siya moapil sa walay pulos nga pakighinabi, kanunay siyang nagsul-ob og yano nga bisti, ug gihigugma ang espirituhanong pagka-imol ug pagkabulos sa kasingkasing; nagpadayon siya sa kanunay nga pakigbisog batok sa kaaway sa katawhan, busa nag-andam siya sa iyang kaugalingon alang sa umaabot, ug labi pang dagkong espirituhanong buhat. Samtang nagpadayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, namatay ang iyang amahan. Ang batan-on nga napulo'g pito ka tuig, nga nagdilaab sa kusog nga tinguha nga moserbisyo sa Ginoo, pinaagi sa mga luha ug pagpaubos nakumbinsi ang iyang inahan nga ipangbahin ang usa ka bahin sa ilang kabtangan sa mga kabus, ihatag ang usa ka bahin sa Simbahan sa Dios, ug biyaan kining walay pulos nga kalibutan. Pag-abot niya sa usa ka kumbento, naghimo si Anastasia sa iyang mga panata didto ug sa dili madugay misulod sa kinabuhi nga walay katapusan, diin ang mga matinahuron ug deboto sukad pa sa karaang panahon gitakda nga madawat ang dili malata nga korona. Mibiyahe dayon si Nikon paingon sa siyudad sa Pskov, gibisita niya ang tanang simbahan ug monasteryo didto, nilibot usab niya ang mga monasteryo sa palibot, ug, sa katapusan nakaabot siya sa mga lugar nga gimarkahan sa mga buhat ni Santa Euphrosyne ug ni San Savva; ang matinud-anong batan-on nalipay kaayo nga gidala siya sa Ginoo aron pagdayeg sa mga relikya sa Iyang mga sulugoon—usa ka butang nga dugay na niyang gipangandoy—ug ang iyang espiritu labi pang napalig-on alang sa hagit nga nagpaabut kaniya. Ang bugtong dakong kasubo ni Nikon mao nga wala siya hingpit nga natudloan sa Balaang Kasulatan; busa ang batan-ong asketiko nag-ampo nga mainit ngadto sa Ginoo ug Magtutudlo sa tanan aron Siya magpasiga sa mga mata sa iyang hunahuna. Ug busa, nga giya sa Espiritu Santo, mibiyahe na usab siya paingon sa Pskov; didto, gisugat si Nikon sa usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Philip, nga gidala siya sa iyang panimalay aron magtrabaho. Sa pagkakita sa dakong tinguha ni Nikon nga masabtan ang Balaang Kasulatan, gisalig siya ni Philip sa pagtuon ubos sa usa ka diyakono nga ilado sa iyang kahibalo ug kinaadman. Kanunay ug matinud-anon nga nag-ampo ang balaan, nga nag-ingon:

'Giya-a ako, O Ginoo, sa imong kamatuoran, ug tudlo-a ako sa pagsabot sa imong mga pulong.'

Ug ang Dios, ang Mahigugma sa katawhan, nakadungog sa mainitong pag-ampo sa Iyang mapainubsanon nga sulugoon: Gibuksan Niya ang hunahuna ni Nikon aron masabtan ang Balaang Kasulatan, gipunoan siya sa Iyang grasya, ug gihatagan siya sa espiritu sa pagsabot, nga ang tanan namangha kung unsa kadali ug kaayo nakahibalo si Nikon sa Kasulatan. Sama sa kalayo nga nagapahapsay sa bulawan, mao usab ang mga kasakit nga nagapahapsay ug nagapataas pa sa usa ka tawo. Ang Yawa, ang karaang kaaway sa katawhan, nga dili makasabar sa debotong kinabuhi sa reverendo, nagpahimutang ug pipila ka dautang tawo batok kaniya; apan si Santo Nikon, nga nagsunod sa sugo ni Kristo, mitugot sa tanang pag-atake uban sa pag-ampo ug pagpasalamat, ug pinaagi sa iyang pagpaubos napildi niya ang mga misukol kaniya.

Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo sa simbahan, nadungog sa Pari ang mga pulong sa Ebanghelyo: 'Umari kamo kanako, tanan kamo nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo og pahulay; kuhaa kamo sa akong yugo ug pagkat-on kanako, kay malumo ug mapainubsanon ako sa kasingkasing, ug makakaplag kamo og pahulay alang sa inyong mga kalag; kay sayon ang akong yugo, ug magaan ang akong karga' (Mat. 11:28–30). Kining mga pulong nakapukaw pag-ayo kang Nikon, ug nagpasiya siya nga tumanon dayon ang iyang dugay nang gipangandoy. Dugay na niyang nadungog ang bahin sa usa ka hilit nga dapit, layo sa mga lungsod ug baryo, taliwala sa Pskov ug Porkhov[6413] , sa tunga-tunga sa mga lasang ug dili matabok nga lat-ang; apan wala siyay nailhang bisan kinsa nga makapahibalo kaniya sa tukmang dapit; nga ganahan kaayo nga

ipatuman ang mga pulong nga gisulti sa Balaang Espiritu pinaagi sa matarong nga propeta ug Hari David: *'Mopaingon ako sa halayo ug puy-anan sa kamingawan; magdali-dali ako sa pagpangitag dalangpan gikan sa alimpulos, gikan sa unos'* (Salmo 54:8–9), ang mapainubuson nga asketiko nag-ampo nga may pag-ampo sa Ginoo, nga nag-ingon:

– O Ginoo ug Magbubuhat sa akong kinabuhi, Hesukristo, Anak sa Dios, paminawa ang akong pag-ampo; hatagi ako sa grasya nga makakita sa kamingawan; padal-a kanako ang usa ka tawo nga maggiya kanako sa dalan sa kaluwasan ug ipakita kanako kana nga hilit nga dapit.

Nadungog ang pag-ampo sa santo, ug, gipukaw sa Espiritu Santo, mibiyahe siya gikan sa Pskov paingon sa iyang natawhan nga baryo sa Videlebye. Didto, nahibalo si Nikon nga adunay usa ka tawo nga ginganlan og Theodore nga nakahibalo sa maong lugar. Pag-abot niya sa balay ni Theodore, misugod ang reverendo sa pagpangutana kaniya:

'Sukad pagkabatan-on nakong nadungog ang bahin sa usa ka bakanteng lugar, apan wala koy kauban nga makapakita niini kanako. Kabalo ka niini nga lugar; alang sa halangdong Ngalan sa Dios, ipakita kini kanako; tungod niini makadawat ka mismo og ganti gikan sa Ginoo, ug ikaw mahimong giya sa akong makasasala nga kalag.'

Sa pagtan-aw sa kusog nga tinguha ni Nikon, gidala siya sa matinud-anong tawo nga si Theodore ngadto sa disyerto sa tinago, layo sa uban. Pagkahuman nila og pagtukod og gamay nga payag, nagpuyo sila didto ug nagpahinungod sa trabaho ug pag-ampo. Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik ang Reverendo sa Pskov aron motambong, sumala sa iyang batasan, sa Banal nga Liturgiya sa Simbahan sa Balaan ug Himayaong Epipanya; sa maong simbahan, usa ka tingog ang misulti kang Nikon gikan sa halaran:

'Nikon, Nikon, akong alagad, adtoa ang kamingawan nga gipakita kanimo sa matinud-anong tawo nga si Theodore, ug didto makakaplag ka og kalinaw; pinaagi kanimo ang maong kamingawan mamulak, ug daghan ang maluwas didto; kadtong moanha didto modawat og grasya ug pagadayegon ang akong ngalan.'

Ang Reverendo nga Amahan dali dayon mibiya sa simbahan, puno sa espirituhanong kalipay, ug mibyahe paingon sa dapit nga gipakita kaniya sa Ginoo mismo. Sa dalan, nakasugat si Nikon sa Balaan nga Nikolaus sa Pskov[6413] ; gipahibalo niya nga nagpaabot sa asketiko sa kamingawan ang nagkalain-laing tukso gikan sa mga demonyo ug mga pag-atake sa dautang mga tawo; apan walay bisan unsa makapahunong kang Nikon; Uban sa kalipay, sama sa usa ka mandirigma nga nagmartsa ngadto sa gubat, mibalik ang Reverendo sa iyang disyertong ug nagpaningkamot didto sulod sa 15 ka tuig sa kapoy, pag-ampo, pag-ayuno, pagbasa sa Balaang Kasulatan ug kanunay nga pagbantay, nga nakasinati og daghang pag-antos sa kamot sa mga demonyo ug dautang mga tawo.

Samtang nagpadayon, ang balita sa iyang mga buhat misugod sa paglapta, ug ang mga lumolupyo sa maong dapit misugod sa pagdagsa kaniya. Kini usa ka karga para sa mapainubuson nga asketiko: iyang gilauman ang iyang ganti dili gikan sa mga tawo kondili gikan sa Dios; ang himaya sa kalibutan usa ka karga kaniya. Busa, uban sa mga luha ug dakong kasubo—nga dili gustong mobiya sa maong dapit, apan sa samang higayon naglikay sa pagdayeg sa mga tawo—mibiyahe pag-usab ang balaan paingon sa Pskov. Didto gidala siya sa panimalay ni Philip, kinsa iyang kauban nga nagpuyo ang reverendo atol sa iyang pagtuon; Pagkahibalo nga si Nikon determinado kaayo sa paghalad sa iyang kaugalingon sa Diyos, gidala niya ang bulahan ngadto sa Monasteryo ni San Juan nga Teologo, diin nagahulay ang mga relikya sa nagtukod sa monasteryo, ang Balaan nga si Savva sa Krypets. Sa pagtan-aw sa hulagway niining asetik sa Diyos ug sa pagyuko sa atubangan sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang mga relikya, misugod si Nikon sa pag-ampo ingon niini:

'Ginagalang nga Alagad sa Dios, Savva, ipangamuyo sa among Ginoong Kristo nga buot Niya nga ihatag kanako, ang Iyang makasasala ug dili takos nga alagad, ang paglakaw sa dalan nga imong gilakaw; tabangi ako Niya niining paningkamot ug mahimong akong manalipod.'

Pagkahuman niini, si Nikon, uban sa pagpaubos ug mga luha, misugod sa paghangyo sa abbot sa monasteryo nga dawaton siya sa pagka-miyembro sa komunidad. Apan gipugngan siya sa abbot, nga miingon:

'Ang among monasteryo pobre, ug ikaw mismo dili pud maayo ang imong panglawas; busa, ayaw pag-alsa og ingon ana kabug-at nga karga. Pwede ka magpuyo uban namo, apan ayaw pagdali sa pagkuha sa mga panata sa monastiko.'

[6413] Namatay si Banal nga Nicholas sa Pskov niadtong 28 Pebrero 1576.

Apan si Nikon nangayo lang sa usa ka butang – nga matubag ang iyang hangyo. Unya ang abad, sa dihang nakita niya ang ingon nga kadasig sa santo, ang ingon ana ka dili mapugngan nga tinguha sa pagpanumpa isip monghe, napugos sa katapusan nga motugot sa matinud-anong paghangyo sa santo: gisugo niya ang usa sa mga mongheng pari nga gupitan og buhok si Nikon, ug gihatagan siya sa ngalan nga Nicander.

Tungod niini, ang Kagalang-galang mipadayon sa iyang mga ascetic nga paningkamot uban sa bag-ong kusog; siya nagmalampuson pag-ayo sa pagkamaayo, nga nagbunga og usa ka gatus ka pilo alang sa Ginoo. Nagdilaab sa gugma alang kang Kristo, iyang gisalikway hingpit ang iyang kaugalingong kabubut-on, iyang gisumite ang tibuok kaugalingon sa Diyos, ug nahimong paborableng templo sa Labing Balaan nga Espiritu; Kanunay niyang gipalig-on ang iyang kaugalingon pinaagi sa ingon nga mga debotong paghunahuna: ang kinabuhi sa monghe sama sa uma sa trigo; nagkinahanglan kini og kanunay nga pag-ulan sa mga luha ug dakong kugi. Kung gusto nimo magbunga og daghang bunga imbis og mga tinik, panalipdi ang imong hunahuna nga matin-aw ug magpaningkamot. Paninguha nga mahimong maayong yuta, dili bato nga yuta, aron ang gipugas gikan sa kahitas-an sa imong kasingkasing mamunga, ug aron kini dili malata tungod sa kainit sa kawalay paglaum ug pagpasagad. Gipasustento sa Benerableng Nicander ang iyang kalag pinaagi sa ingon nga mga makaluwas nga paghunahuna ug gidala kini sa espirituhanong kalipay pinaagi sa pag-ampo, naningkamot siya nga mapailubon ang iyang unod; Kanunay niyang gihunahuna ang mga pulong ni David: *'Tan-awa ang akong kasakit ug kakapoy, ug pasayloa ang tanan nakong mga sala'* (Salmo 24:18), ang Reverendo wala gayud pasagdi ang pisikal nga trabaho. Ang mga igsoon ug ang abad nangahibulongan sa kinabuhi ug mga buhat sa santo ug gidayeg ang Dios, nga nagpadala og ingon nga mga asketa. Ang duha nga gihisgutan nga lalaki, sila Felipe ug Teodoro, misunod sa ehemplo sa santo ug nagpanumpa sa mga monastikong saad sa maong monasteryo; ang una ginganlan og Filaret, ug ang ikaduha og Teodosio; pagkahuman sa pipila ka panahon, pareho silang malinawon nga namatay aron mosulod sa kinabuhi nga walay katapusan.

Samtang ang Kagalang-galang Nicander nakamatikod nga ang iyang mapainubsanon nga kinabuhi nakapahingangha sa mga kaigsuonan, nagsugod siya'g kapoy sa kinabuhi uban sa mga monghe: ang dungog sa tawo bug-at kaayo alang kaniya. Nilayas siya sa pagdayeg sa mga igsoon ug nangandoy sa iyang kanhing kinabuhi isip eremita, mao nga mibiyahe siya paingon sa iyang gipuy-an sa disyerto, diin siya nagpuyo sulod sa tibuok 15 ka tuig; kasagaran, ang iyang ginakaon mao lang ang tanom nga gitawag og 'uzh'[6414] , nag-ampo ug nagpaningkamot nga walay hunong, ug gihatag niya ang iyang kaugalingon sa tanang paagi alang sa kaluwasan sa iyang kalag. Kanunayng naatubang sa peligro ang iyang kinabuhi. Sa usa ka higayon, ang dautang mga tawo nga gipukaw sa yawa mihugno sa yano nga payag sa santo, gikawat ang gamay niyang mga butang, gikuha gani ang iyang katapusang kahupayan—ang mga balaang ikon ug mga libro—ug grabeng gisamdan siya sa kilid gamit ang pana, nga hapit na siya mamatay. Sa tabang sa Dios, mitindog ang santo ug misugod sa pag-ampo ingon niini:

'Ginoo, akong Dios, Hesukristo, kusog ug kuta sa mga nagasalig Kanimo! Ikaw, nga Walay Sala, wala'y angayng nag-antos sa boluntaryong pag-antos sa kamot sa mga Hudiyo; apan ako, ang imong dili takos nga alagad, nakasinati niini nga tanan sa matarong tungod sa akong daghang mga sala. Nagpasalamat ako Kanimo sa tanan, ug uban sa mga luha ug mapinamubos nga kasingkasing nag-ampo ako Kanimo alang niining mga tawo: pasayloa sila, kay wala sila kahibalo sa ilang gibuhat; dili sila ang angay basulon, kondili ang kaaway, ang magtatanum sa tanang , nga nag-awhag kanila sa ingon nga buhat; ayaw sila tugoti, O Ginoo, nga malaglag tungod kanako, usa ka makasasala: gibuhat nila kini sa kawalay-hibalo.

Ang Ginoo, nga dali sa pagtabang, milagrosong naghatag og kaayohan sa Iyang mapainubsanon nga sulugoon, apan ang mga tulisan napunihan usab. Usa ka milya ug tunga gikan sa selda sa santo nahimutang ang Danaw Demyanovo, diin modagayday ang Suba Demyanka; Sumala sa kabubut-on sa Dios, nawala ang dalan sa mga tulisan sa baybayon niining danaw; sulod sa tulo ka adlaw sila nangalibang, naningkamot nga walay pulos sa pagpangita sa ilang dalan ug nag-antos pag-ayo sa kagutom. Duha kanila ang naghinulsol sa ilang sala ug misugod sa pagsulti sa ilang mga kauban:

'Ang hinungdan nga dili namo makit-an ang among dalan mao nga nagbuhat kami og dili matarong: gikawat namo ang mga butang sa santo ug gipaka-angol siya og grabeng mga samad.'

Ang duha pa, bisan pa niana, nahulog sa hingpit nga pagkawalay paglaum ug misugod sa pagsulti:

[6414] Ang Uzh o uzhevnik mao ang ligaw nga mustasa; laing ngalan niini nga tanum mao ang brylena.

'Dili gani siya makapamingkod sa iyang kaugalingon.'

Apan ang Makakita-sa-Tanan nga Dios nakadungog niining mga pulong ug gipakasilotan ang mga nangdaot sa balaan nga tawo; samtang nagtabok sa Suba sa Demyanka, nahulog sila gikan sa tulay sa tiil ug nalumos. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang duha ka nabilin ug misugod sa pag-ampo sa Ginoo nga pasayloon Niya ang ilang kalapasan. Nadungog ang ilang pag-ampo, ug sa dili madugay nakaplagan nila ang dalan paingon sa payag ni Nicander. Pagkahuman nila ibalik ang tanan nilang gikuha gikan sa balaang amahan, naghilak sila og kusog ug nag-agol, unya mihapa sila sa atubangan sa santo ug nangayo og pasaylo kaniya ug nga siya mag-ampo sa Ginoo alang kanila. Sa gugma sa usa ka amahan, gidawat sa Kagalang-galang Nikander ang mga naghinulsol nga lalaki; iyang gipasaylo sila, gipakaon, ug gihangyo nga biyaan ang ilang dautang panginabuhi, nga nagpahinumdom nga ang kaaway sa katawhan maoy nag-awhag kanila sa pagsunod niining makaguba nga dalan, ug gipahawa sila nga malinawon. Pagbalik nila nga luwas sa ilang mga panimalay, gisulti nila sa tanan ang nahitabo kanila, samtang gidayeg nila ang maloloy-on nga Dios ug ang Iyang alagad, ang Banal nga si Nicander. Sukad niadto, labi pang mitubo ang dungog sa santo; daghan ang misugod pag-adto sa Banal, nagdala og pagkaon ug nangayo sa Iyang panalangin.

Si Nikandros nagpuyo og daghang katuigan sa disyerto, nag-antos og daghang kalisdanan didto, apan ang kasikatan sa kalibutan nagpabilin nga bug-at ug dili niya kini makaya sama sa kaniadto, ug kini gayud ang labing nakapahadlok kaniya. Nahadlok siya sa pagdayeg sa tawo dili ingon kaayo sama sa iyang kahadlok sa mga tulisan. Busa, ang Reverendo mibiya pag-usab sa disyerto ug mibyahe paingon sa Monasteryo sa Krypets, diin siya naghimo og mga panata sa pagka-monasto. Pag-abot niya sa monasteryo, gipadayon sa santo ang iyang asetikong kinabuhi; nagakaon lang siya og uga nga pan, gipawala ang iyang kauhaw sa yano nga tubig, ug wala magtilaw og bino o isda; sa Sabado ug Domingo ra siya magtugot sa iyang kaugalingon og gamay nga luto nga pagkaon, bisan pa kanunay kini kulang; Kining mapainubuson nga asetik milabaw sa tanan sa monasteryo tungod sa iyang birtuoso ug hugot nga kinabuhi; kanunay siyang andam sa paghatag og serbisyo ug tabang sa tanan, nagdala og tubig ug kahoy gikan pa sa layo, Gigugol niya ang iyang mga gabii sa kanunay nga pagbantay; kanunay sa gabii mogawas siya sa lasang ug, sa pagpadayag sa iyang lawas, tugotan ang mga lamok ug langaw sa kabayo nga mututol kaniya, hangtud nga matabonan kini sa daghang agos sa dugo; samtang nagbuhat niini, naglingkod siya nga walay lihok, nagahilo sa lana ug nag-awit sa mga salmo ni David. Sa pag-abot sa kaadlawon, mibalik ang reverendo sa monasteryo, siya ang una nga nidali sa simbahan, diin mitindog siya sa tibuok serbisyo nga wala mobiya sa iyang puwesto, ug siya usab ang katapusan nga mibiya sa simbahan. Ang mga igsoon, nga namangha sa iyang mga buhat, gitudlo siya nga sakristan. Gitahasan ang santo sa lisod ug bug-at nga buluhaton sa pagpanluto sa prosphora, apan malipayon nga gisugdan ni Banal Nicander kining buluhatona, nga miingon:

'Kung gitawag sa atong Ginoong Jesu-Cristo ang pan nga giandam para sa Hapunong Paniudto nga Iyang Lawas, nan angay ko maglipay nga giisip ko sa Dios nga takus sa pag-andam sa ingon nga pan, diin gihimo ang dakung ug makahadlok nga misteryo: sa katingalahang ug dili masabtan nga paagi, kini nabag-o ngadto sa balaan nga Lawas ni Cristo.'

Ug nagpadayon ang asketiko sa Dios sa walay pagkapoy nga pagpaningkamot; ang mga igsoon, sa pagkakita sa iyang nagkadako nga kadasig ug tungod kay nahigugma sila kaniya tungod sa iyang pagka-mapainubsanon ug pagkamalumo, nangayo sa abbot nga himuon si Nicander nga cellarer[6415] . Gituohan sa abbot ang hangyo sa mga monghe ug gitudlo ang bililhon sa katungdanan nga cellarer; apan, bisan pa niini nga promosyon, wala giusab sa balaan nga tawo ang iyang daang paagi sa kinabuhi, kondili gipahigayon niya ang iyang bag-ong katungdanan uban sa pagpaubos ug kadasig, ingon nga kini usa ka buluhaton nga gisalig kaniya sa Ginoo mismo; wala siya napahitas-on sa awtoridad nga gihatag kaniya, kondili kanunay niyang gihinumduman ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang bisan kinsa nga gustong mahimong dako sa inyong tali kinahanglan mag-alagad kaninyo'* (Mateo 20:26). Apan si San Nicander wala magpabilin nga cellarer sa dugay nga panahon: nahadlok siya nga makapasakit sa bisan kinsa sa iyang bag-ong posisyon; labaw pa, gihandom niya ang iyang kaniadto nga kinabuhi sa pag-inusara, busa nagpasiya siya nga mobiya pag-usab sa monasteryo. Pagkahuman niyang biyaan ang monasteryo, nagpuyo siya sa usa ka isla nga upat ka verste ang gilay-on gikan sa monasteryo; dinhi gibalik sa balaan ang iyang kaugalingon sa iyang naandan nga mga buluhaton ug nagpuyo didto sulod sa tulo

[6415] Ang tagdumala sa bodega (gikan sa Griyegong 'kellaros') mao ang responsable sa pagtipig sa mga suplay sa monasteryo.

ka tuig ug tunga. Ang dungog sa asetikong kinabuhi sa eremita misugod sa pagdani og daghang mga tawo ngadto kaniya, nga nahimong usa ka karga pag-usab kang Nicander. Samtang nagpadayon, ang yawa—ang kaaway ug mapanamon sa katawhan, ang amahan sa bakak ug kabula-an—nagpahuna-huna sa abá sa Krypetsky Monasteryo nga si Nicander nagapakunhod sa kita sa monasteryo. Busa gihangyo niya ang bililhon nga mobalhin sa lain nga lugar. Uban sa labing dakong pagpaubos, misugot ang balaan sa hangyo sa abá, bisan pa sa dili matarong nga akusasyon niini: mibiyahe siya pag-usab paingon sa kamingawan nga kaniadto gipakita kaniya sa Balaang Espiritu.

Sa iyang pagbiyahe, nakaabot si Banal Nikandr sa usa ka baryo nga ginganlan og Lokoty; hapit na mahuman ang adlaw, ug mihunong ang santo aron magpabilin sa gabii sa balay sa usa ka lumolupyo, nga nag-host og usa ka salo-salo niadtong panahona. Nahitabo kini sa Lunes sa Cheese Week, sa dihang ang santo, sumala sa iyang batasan, nag-obserba og pagpuasa. Nagsugod ang mag-uuma sa paghalad og pagkaon kang Nikandr, apan misalikway kini ang balaan. Ang kaaway sa kaluwasan sa tawo, bisan pa niana, naghimo og plano aron pasipalahan ang balaan: sa dili pa siya moabot sa baryo, gipukaw niya sa pipila ka dautang tawo ang hunahuna nga sakman ang balay sa usa sa mga lumolupyo; ug mao gyud kini ilang gibuhat: ilang giatake ang iyang balay, gihuyop kini ug gisunog. Busa, ang mag-uuma nga midawat sa santo, nga nasuko sa pagdumili sa reverendo, misugod sa pagsulti:

'Tingali usa ka kauban nimo sa mga gisunog sa balay sa akong silingan; ug nagtuo ko nga aduna kay susamang tuyo para kanako, kay dili man gud nimo hikapon ang akong pagkaon.'

Gisultihan niya ang iyang mga silingan bahin niini; mitigom sila ug gisugdan dayon og bugbog ang santo nga walay kalooy gamit ang mga baston sa tibuok lawas ug sa ulo. Apan si Kristo nga atong Manluluwas wala nagtugot nga mag-antos ang santo og dugay o mapukan sa kamot sa bakak sa yawa; imbis, pinaagi sa pag-ampo sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria, gidali Niya siya gikan sa iyang pag-antos: ang mga hungihong ni San Nicander ug ang mga singgit sa iyang mga mananakit nadungog sa mga naglabay; pagduol nila, miingon sila:

'Wala kamo'y nabuhat nga dautan ning tigulang; unsa man inyong gibuhat, kamo nga mga buang, nga naningkamot pagpatay sa usa ka inosente?'

Nakahuya ang mga tawo ug misugod sa pagpakisayaw sa santo nga pasayloon sila; gihatagan usab nila siya sa bisan unsang pagkaon nga iyang gusto; apan wala mokaon ang santo ug misugod sa pag-ampo ingon niini alang sa mga nagpahirap kaniya:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, ayaw sila pagsiloti: wala sila kahibalo sa ilang gibuhat.'

Pagkasunod buntag pa lang mikaon si Nicander ug gamay nga tinapay, ug human mapainubuson ug tibuok kasingkasing nga pasayloon ang mga lumolupyo nga mibunal kaniya tungod sa ilang pagkawalay-hibalo, mipadayon siya sa iyang pagbiyahe. Sa usa ka higayon, samtang nagpadayon sa iyang pagbiyahe, ang santo, nga gikapoy, naghigda ug nagsugod sa pagkatulog; kalit lang, nakakita siya og duha ka dagkong ug gamhanang lobo nga hapit na siyang dakpon. Mitindog ang santo, naghimo sa tanda sa krus ug, sa paghampak sa yuta sa iyang tungkod, miingon:

'Layo kamo kanako, kamong tanan nga nagbuhat sa dautan' (Salmo 6:9).

Ug kalit lang nga nawala ang mga mananap. Pag-abot niya sa iyang kamingawan, ang santo mibalik pag-usab sa iyang pagpanumdum sa pag-awhag sa lawas; nagpuyo siya didto sulod sa tibuok 15 ka tuig, nag-antos sa daghang mga pagsulay gikan sa mga demonyo ug dautang mga tawo, apan napildi ug nadaug niya ang ilang mga limbong pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo ug mapait nga paghilak tungod sa iyang mga sala, gipahumotan ang iyang kalag sa iyang mga pagka-asceta sama sa hayag nga mga perlas, ug kanunay nga gipauswag ang iyang kaugalingon pinaagi sa mga paghunahuna nga makaluwas sa kalag.

Dako kaayo ang mga panalangin sa Magbubuhat sa tanan, ang atong Dios. Dili lang Niya gihimaya ang Iyang sulugoon sa langit pagkahuman sa iyang kamatayon, apan gihatagan usab Niya siya sa gasa sa clairvoyance samtang buhi pa siya, sama sa makita sa mosunod. Usa ka tawo nga ginganlan og Pedro, nailhan usab nga Esyukov, nga nagpuyo napulo'g duha ka verste gikan sa payag sa santo, masubo kaayo kay wala siyay anak. Ug sa usa ka adlaw, usa ka elk midagan diretso ngadto sa patyo ni Pedro. Dili kini nahitabo sa tsamba, kondili sumala sa kabubut-on sa Dios, kay nasulat sa Ebanghelyo: *'Ang siyudad nga gibutang sa ibabaw sa bukid dili matago. Ug dili usab sila mosiga ug lamparà ug ibutang kini ilawom sa sudlanan, kondili sa lamparan, ug nagahatag kini ug*

kahayag sa tanan sa sulod sa balay' (Mat. 5:14). Ug busa ang maloloy-on nga Ginoo nagtultol kang Banal Nicander pinaagi sa usa ka usa. Misakay si Pedro sa iyang kabayo, ug kuyog sa iyang mga tawo, misugod sa pagdakop sa mananap; hinay-hinay nang nahibilin ang iyang mga kauban, hangtud nga sa katapusan, siya na lang ang nabilin; Gisundan ni Pedro ang hayop sulod sa dugay nga panahon samtang naningkamot kini nga matago sa lasang; pagsakay niya sa usa ka hilit ug dili matabok nga sagbotan, nawala sa panan-aw ni Pedro ang elk; niining maong higayona nakabantay siya og gamay nga payag; sa pagtuo nga basin adunay nagpuyo didto, gipukpok ni Pedro ang pultahan, nga miingon:

'Ginoong Hesukristo, among Dios, kalooy-a kami.'

Apan walay tubag; pagkahuman sa ikatulong pagkatuktok (mao kana ang batasan sa santo) nabuksan ang pultahan, ug gisugat ni Nicander si Pedro—nga wala pa kaniadto nakakita sa reverendo—uban sa mga pulong:

'Anak ko, Pedro, adto sa kahoy nga oak, diin adunay gipangandaman nga kwarto para sa mga bisita; moanha ko diha sa dili madugay.'

Pag-abot ni Pedro sa gitudlo nga lugar, nakita niya dayon ang usa ka halangdon nga tigulang nga nagkadool kaniya; mitungo siya ug nangayo sa iyang panalangin.

'Hinaut nga ang panalangin sa Ginoo mag-uban kanimo ug sa imong asawa,' tubag sa tigulang.

Apan si Pedro naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Tinuod gayud, nagpuyo ang grasya sa Dios niining tawo; tinuod gayud, napuno siya sa Espiritu Santo, kay bisan wala pa niya ko makita kaniadto, nahibalo siya sa akong ngalan ug nga minyo ko.'

Niyuko pag-ayo si Pedro sa atubangan sa tigulang ug nangutana siya sa iyang ngalan ug pila na ka dugay siya nagpuyo sa disyerto.

'Ako si Nicander, ang makasasala, apan ayaw ninyo pangutan-a kung pila na ka dugay ko dinhi: ang Dios ra ang nakahibalo niana,' tubag sa tigulang nga mapainubuson.

Unya si Pedro, mituhop sa iyang mga tuhod sa atubangan sa balaan, misugod sa mapait nga paghilak tungod sa iyang kamalasan:

'Lahi na ko, apan wala koy anak nga lalaki.'

Niini, mitubag ang Kagalang-galang Nicander:

'Bangon, anak ko, ug balika sa imong panimalay: pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, pagkahimugsoan ka og anak nga lalaki.'

Ug tinuod gayud, natuman ang propesiya sa santo. Sukad niadto, kanunay na nga mibisita si Pedro sa maalamon nga tawo ug napasustento ang iyang espiritu sa mga pagtulon-an niini nga makaluwas sa kalag.

Usa ka adlaw, miingon kaniya ang tawo sa Dios:

'Pagkahuman ko molakaw ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan, kini nga bungkag nga dapit pagataason ug pagahimayaon; ibabaw sa lubnganan diin pagahigdaon ang akong makasasala nga lawas, pagtukod ug simbahan aron pasidunggan ang himayaong Pagpahibalo sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios.'

Sa lain nga higayon, usa ka tawo nga ginganlan og Simeon miadto kang Nicander, nga nagtinguha nga madawat ang panalangin ug giya sa santo. Apan ang Reverendo nga Amahan, sa pagkahibalo nga hapit na ang kamatayon ni Simeon, miingon:

'Simeon, akong anak, hapit na matapos ang panahon sa imong kinabuhi,' ug samtang gihatagan siya og gunting, nagpadayon siya:

'Adtoa ang bisan unsang monasteryo nga itudlo kanimo sa Ginoo ug kuhaa ang mga panata sa pagka-monasto, kay hapit na ang katapusan sa imong kinabuhi.'

Pagkadungog niini, mibyahe si Simeon paingon sa usa sa mga monasteryo, giputol didto ang iyang buhok isip monghe, ug sa dili madugay, pagkahuman niyang nadawat ang Balaang Komunyon, malinawon siyang mibalik sa walay katapusang kinabuhi.

Samtang nadungog sa mga tawo ang asetikong kinabuhi nga gipangulohan sa Banal nga Nicander, nagsugod sila sa pagbisita kaniya nga mas kanunay; sa ilang hilom nga pagduol sa iyang selda, madungog nila ang santo nga nag-ampo ug ang kanunay niyang pagyuko. Sa diha nga mapansin sa santo ang ilang pag-abot, magpakaaron-ingnon siya nga natulog. Sa dihang ang usa ka bisita mibakod sa iyang pultahan ug miingon,

'Bendisiha ko, Amahan,' nagpabilin si Nicander nga hilom; wala usab siya mitubag sa ikaduhang higayon; pagkahuman sa ikatulo, sama sa bag-ong pagmata gikan sa tulog, mitubag ang santo:

'Hinaut nga panalanginan ka sa atong Ginoong Jesu-Cristo, akong anak.'

Gigugol sa santo ang tanan niyang adlaw ug gabii sa ingon nga mga praktis sa pag-awhag sa lawas; ang bulahan wala gayud maghigda aron matulog, apan kon mapildi siya sa katulogon, makahimbing siya samtang naglingkod, ug sa mubo ra nga panahon, sa dili pa niya ipadayon ang iyang pag-ampo; ang pagbalewala ni Nicander sa unod misangpot sa punto nga ang iyang gihugas lang sa tubig mao ang iyang mga kamot ug nawong; Kasagaran, mga tanum ra ang iyang gikaon; apan kon ang mga debotong tawo magdala kaniya og pan, dawaton sa reverendo ang halad uban sa pagpasalamat; dayon pasagdan niya nga mamala ang pan ug kan-on kini sa ingon ana nga kahimtang sa pagsalop sa adlaw; Gipawala niya ang iyang kauhaw pinaagi sa tubig; bisan pa man nga nagpuyo siya sa ingon ka hugot nga kinabuhi, wala gayud makit-i nga morag masulob-on ang iyang nawong, kondili kanunay kini nagdan-ag sa kalipay ug kalinaw; sa tibuok Kuwaresma, ang santo mokaon lang kausa sa usa ka semana, ug sa Biyernes Santo moadto siya sa Monasteryo sa Demyansk; Pagkahuman niyang makatagamtam didto sa makahingangha ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo, mobalik siya sa iyang hermitahan sa disyerto, nga nagtuo nga dili siya angay ihap sa mga igsoon sa maong monasteryo. Ang Dios ra ang nakahibalo sa mga paningkamot ug mga katingalahang buhat nga gisagubang ni Santo Nicander sa disyerto. Kanunay nga nagpakita ang dautang mga espiritu aron samokan ang balaan nga amahan ug bisan pa gani nakasamad kaniya, sama sa nahitabo kang San Antonio sa Ehipto[6416] . Aron palig-onon ang iyang asketiko, gipadala sa Ginoo kaniya ang usa ka panan-awon ni Balaan nga Alexander sa Svir; kining sulugoon sa Dios nagdasig kang Nicander sa pakigbatok batok sa iyang dili makita nga mga kaaway. Ang Ebanghelyo nag-ingon nga kining klase dili mapalayas gawas sa pag-ampo ug pag-ayuno – ug pinaagi niining mga armas nakadaog ang Banal nga si Nikandr batok sa prinsipe sa kangitngit. Apan kinahanglan niyang makigbisog batok sa mga espiritu sa dautang buot sulod sa dugay nga panahon: sa matag higayon nga gustong mopahulay si Nicander gikan sa iyang mga buhat, mosaka ang ing-ani ka kusog nga kasaba sa palibot sa iyang selda nga daw daghang karwahe ang naglabay, o madungog ang tunog sa timpani ug plawta[6417] . Unya ang Kagalang-galang magsugod sa pagbasa sa mga Salmo ni David, ug mohunong ang kasaba; busa wala tugoti sa dautang espiritu ang santo nga makapahuway sulod sa taas nga panahon, adlaw ug gabii, hangtod, pinaagi sa grasya sa Diyos, napildi niya sila sa katapusan. Sa usa ka higayon, usa ka dako nga oso miabot sa selda sa santo ug misugod sa paghikap niini nga kusog kaayo nga ang selda misugod sa pag-uyog ug hapit na matumba. Pagkahuman niya sa pagtabok sa bintana sa iyang selda ug paghimo sa tanda sa krus ibabaw sa iyang kaugalingon, mitan-aw ang santo sa gawas – ug nakita niya ang dakong hayop nga nagtindog tupad sa selda. Unya ang reverendo nga amahan, pagkahuman pag-usab sa paghimo sa tanda sa krus, migawas sa selda ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa hayop. Sama sa natandog sa usa ka dili makita nga pwersa, nahulog ang oso sa atubangan sa santo, misugod sa hinay-hinay nga pagdila sa iyang balaan nga mga tiil, ug dayon misulod pag-usab sa lasang. Ug sa lain nga higayon, ang Balaan nga si Alexander sa Svir nagpakita kaniya sa beranda sa iyang selda; samtang nagdasig kaniya sa iyang mga pagpanumangnon nga paningkamot, miingon siya:

'Ayaw kahadlok, akong igsoon Nicander: gikan karon, luwason ka sa Ginoo gikan sa tanang bitag sa kaaway.'

Sukad niadto, nakab-ot sa santo ang ingon nga gahum batok sa mga demonyo nga wala gani sila mag-atubang sa iyang selda.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Nazarius, nga nagpuyo dili kaayo layo sa selda sa Reverendo, grabe kaayo ang sakit: ang tibuok niyang lawas natabonan sa ulod, ug usa ka labi ka dako nga ulser ang nibuka sa iyang dughan, nga makita na ang iyang mga bituka; dugang pa, ang masakiton dili makalihok bisan gamay nga kaunoran nga walay grabeng kasakit; Si Nazarius nag-antos niining grabeng pag-antos sulod sa usa ka tuig ug unom ka bulan. Ang iyang panimalay, sa ilang pagkakita nga si Nazarius naigo sa ingon ana ka dili na matambalan nga sakit,

---

[6416] Ang pista sa Banal nga Antonio ang Dako, nga maisugong nakig-away batok sa mga espiritu sa dautang tuyo, gisaulog kada 17 sa Enero.

[6417] Ang timpan usa ka instrumento sa musika nga natabonan sa panit ug naglangkob sa duha ka metal nga cymbals, nga adunay mga rattle nga nakadugtong sa kilid. Ang pipe usa ka instrumento sa hangin.

nanghilak, kay wala sila kahibalo unsaon paghupay sa pag-antos sa masakiton. Apan si Nazarius, pagkadungog sa mga milagro ug sa kinabuhi nga pagpanghimagas ni San Nicander, gisugo ang iyang panimalay nga dalhon siya ngadto sa maong binerbato; ilang gituman ang hangyo ni Nazarius ug pagkahuman nga nadala siya didto, ilang gibutang ang masakiton sa atubangan sa selda sa monghe. Sa dihang migawas si Nicander sa iyang puloy-anan, si Nazarius, nga gipundok ang tibuok niyang kusog, misugod sa pagyakap sa mga tiil sa santo ug paglangoy niini sa iyang mga luha, ug nangayo sa bulahan nga siya ipangamuyo sa Ginoo alang kaniya. Mitubag ang bulahan:

'Nazarius, ayaw paghikap sa akong mga tiil; walay pulos ang imong paghalok niini, walay pulos ang imong pag-ayo kanako, kay ang imong kaayohan imposible alang sa tawo, apan posible alang sa Dios; Niya ang imong angay hangyoan uban sa pagtuo alang sa kaayohan.' Pagkadungog niini, natingala ang masakiton nga nakahibalo ang Reverendo sa iyang ngalan, bisan wala pa siya kaila kaniya kaniadto; busa misugod siya sa pagpakusog sa iyang pagpakiluoy kaniya.

'Apan kon biyaan nimo ako, Amahan,' dugang ni Nazarius, 'dili ko mobiya niining dapita ug mamatay ko sa atubangan sa imong selda.'

Unya ang balaan nga amahan, sa pagkakita sa mainit nga pagtuo ni Nazarius, gisugo nga dalhon siya sa kuwarto alang sa mga biyahero, ug gisultihan siya nga mosulay og katulog didto. Apan mitubag ang masakiton:

'Balaang Amahan, sa tibuok nakong pagkasakit wala gyud ko makapikit sa akong mga mata; unsaon ninyo karon pag-awhag kanako sa pagkatulog?'

Niini, mitubag si Nicander:

'Bisan pa sa dili pa ka moabot, gipa-init na nako ang kwarto, kay nahibalo ko nga moanha ka kanako; karon, samtang moadto ko aron mag-ampo, paningkamoti nga matulog, ug pagkahuman ipakita nimo kanako ang imong mga samad.'

Si Nazarius hapit na unta dayon ipabuka ang iyang samad, apan wala niya kini mabuhat, kay ang iyang sinina nakadikit pag-ayo sa iyang lawas nga dili na kini mapikas. Sa pagkakita niini, ang balaan naghimo og tanda sa krus ibabaw sa samad ug gisugo si Nazarius sa dapit nga iyang gipakita, diin siya dali nga natulog og lawom. Sa bahin sa reverendo mismo, pagkahuman niyang gisirad-an ang iyang selda, nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo sa tibuok gabii, nga Siya, ang Bugtong Manalang-on sa tanan nga nag-antos, maghatag og kahimsog sa masakiton nga lalaki ug, sa samang higayon, pasigaon ang mga mata sa iyang kalag ug lig-onon siya sa pagtuo. Dali sa pagtabang sa tanan nga nagtawag sa Iyang balaan nga ngalan uban sa pagtuo, nadungog sa Ginoo ang pag-ampo sa Iyang alagad: sa sunod buntag, sa pagmata ni Nazarius, nabati niya nga hingpit na siyang maayo; dali siyang mitindog: ang balingit mibulag sa iyang sinina sama sa panit sa liso; hinungdan nga siya misugod sa mainitong pagpasalamat sa Dios, nga naghatag kaniya og kaayohan, ug sa paghimaya sa Iyang balaang alagad, si San Nicander; apan ang reverendo, nga dili gustong modawat og himaya gikan sa mga tawo, gisugo siya nga dili na isulti ang nahitabo – 'aron dili pa mas grabe ang mahitabo kanimo,' iyang gidugang.

Sa lain nga higayon, usa ka mag-uuma nga ginganlan og Simeon Vasilyev, usa ka sulugoon ni Prinsipe Kostrov, miadto kang Nicander ug mapait nga nagreklamo sa reverendo nga gikawat ang iyang kabayo; ang santo, sa pagdungog niini, miluok og lawom; Si Simeon, bisan pa niana, nagpadayon sa pagreklamo ug miingon nga lima na ka adlaw sukad niadto. Unya si Nikandr, uban sa dakong pagpaubos ug kalumo, misugod sa pagsulti:

'Dili ang pagkawat sa imong kabayo, anak ko, ang angay nimong ikaguol; dili, dili ang angay nimong ikaguol mao ang gikawat, kondili ang kawatan, kay gibuhat kini sa tawo sa pagpukaw sa yawa.'

Apan si Simeon, sa katingala, miingon kaniya:

'Busa, Amahan, nagasubo ka ba para sa tawo nga nagbuhat sa pagpangawat?'

Unya mitubag si Nicander:

– Anak kong Simeon, pauli na; mobalik pa ang gikawat gikan kanimo.

Natuman ang gisulti sa santo: niadtong gabii mismo, mibalik sa iyang kaugalingon ang kabayo. Miadto si Simeon sa ikaduhang higayon aron makita ang reverendo nga amahan, nagpasalamat kaniya ug gisultihan siya sa nahitabo.

'Ug ang tawo nga nangawat sa akong kabayo,' iyang gidugang, 'nalumos sa suba.'

Pagkadungog niini, nasubo si Nicander ug gisugdan niya pagtudlo kang Simeon ingon niini:

'Anak ko, angay nato nga magminosol para sa mga Kristohanon nga namatay sa dili pa sila makahimo sa paghinulsol sa ilang mga sala; ug kinahanglan nato siyang ipangamuyo, kay ang Ginoo miingon: *"Kung dili kamo maghinulsol, malaglag usab kamo tanan"* (Lucas 13:3).

Ang Reverendo mitultol sa dugay, ug pinaagi sa iyang makapadasig nga mga pulong nga puno sa gugma, gipahayag niya ang mata sa kalag ni Simeon; ang ulahi misugod sa paghimaya sa Ginoo nga mas mainit pa, kay Iyang gipadala sa yuta ang usa ka pinalanggang sulugoon Niya.

Samtang ang Reverendo Nikandr, sa dihang nakita niya nga nagkadool na ang katapusan sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta, misugod sa pagpangandam sa iyang kaugalingon aron mosulod sa Gingharian sa Langit nga gidayandayan sa tanang hiyas. Adlaw ug gabii siya nag-ampo ug nangayo nga pasayloon sa Ginoo nga Labaw sa Kaluoy ang iyang mga sala; Dili kontento sa naandan nga pagka-mapinababo sa iyang kinabuhi, nagpasyag siya nga mahimong sama sa mga Anghel ug kuhaon ang dakong eskema. Alang niini, ang Gagalang nga Amahan mibyahe paingon sa Monasteryo sa Demyansk ug didto gidawat ang dakong eskema gikan sa kamot sa abbot; nahitabo kini walo ka tuig sa wala pa ang iyang kamatayon, pagkahuman niini mibalik ang balaan sa iyang pag-inusara.

Niadtong panahona, usa ka diakono gikan sa lungsod sa Porkhov nga ginganlan og Pedro ang kanunay nga mibisita sa maong halangdon. Ang santo nakig-istorya kaniya sa taas nga panahon bahin sa Balaang Kasulatan, sa pagtuo kang Kristo, ug sa mga Kristohanong hiyas. Sa usa ka higayon, gisultihan ni Nicander si Pedro mahitungod sa usa ka milagro nga nahitabo kaniya.

'Kaniadto, grabe kaayo akong kasakit sa mga bitiis, apan karon, pinaagi sa grasya sa Dios, nakagawas na ako niini nga pag-antos.'

Sa pagtan-aw ni Pedro sa mga bitiis sa santo, nakita niya nga ang iyang mga bukong-bukong hingpit nga walay unod – ug dako kaayo ang iyang katingala niini. Sa lain nga higayon, miingon si Nicander kang Pedro:

'Sa dili madugay tawgon na sa Ginoo ang akong makasasala nga kalag ngadto kaniya; kon madungog nimo ang akong pagpanaw, umadto ka ug lubonga ang akong mortal nga lawas.'

'Mahitabo ba dayon ang imong giingon?' pangutana ni Pedro, 'ug giunsa nimo ko pagpasabot inig mahitabo niini?'

'Wala ko kahibalo unsaon nako pagpahibalo kanimo, kay sa kana nga panahon adunay gubat: ang mga hukbo sa Poland ug Lithuania moanha dinhi ug lilibotan nila ang Pskov ug Porkhov; apan sa dihang madungog nimo nga mibalik na ako sa Dios, lubonga ang akong lawas nga walay kahadlok sa dapit nga imong kaplagan kini; ug pagtukod og simbahan ibabaw sa akong lubnganan aron pasidunggan ang dakung ug himayaong Pagpahibalo.

Busa si Nicander malinawong nag-andam sa pagbiya niining malangayong kalibutan. Upat ka pulo'g pito ka tuig ug duha ka bulan na ang nilabay sukad sa katapusang pagpuyo sa Balaang Amahan sa iyang hermitage, sa dihang siya nagkasakit; Sa dili madugay nabati sa santo ang pagduol sa kamatayon ug, uban sa mga luha, misugod siya og hangyo sa Ginoo nga pasayloon siya sa tanan niyang mga sala; gitawag niya ang tanang mga santo sa iyang mga pag-ampo ug gisalig niya ang iyang hermitage sa pag-atiman sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Unya, ang Kagalang-galang Nicander mihigda sa iyang higdaanan, gipilo ang iyang mga kamot sa pagbuhat sa tanda sa krus ug, uban sa mga pulong nga: 'Bulahan ang Dios, nga mao ang nagtinguha niini; himaya kanimo', iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo.

Busa, niadtong 24 sa Septyembre 1582, ang atong kagalang-galang nga amahan, si Reverend Nikandr, malinawon nga namatay sa Ginoo.

Sumala sa kabubut-on sa Diyos, ang Polonyang Haring Stefan Batory[6418] , nagdala sa iyang mga hukbo ngadto sa yutang Ruso; gisikop sa kaaway ang mga siyudad sa Pskov ug Porkhov, ug ang tibuok rehiyon napuno sa mga tropang Polonya ug Lituano, busa ang mga lumolupyo sa lungsod dili makagawas sa gawas sa pader sa siyudad. Niadtong panahona, usa ka mag-uuma gikan sa baryo sa Borovichi nga ginganlan og Juan, nga gitawag usab og 'Ang Taas', miadto sa disyerto diin nagpuyo ang respetado aron madawat ang panalangin sa santo. Pagkatuktok niya og kaisa, kaduha, katulo sa pultahan sa selda ni Nicander, wala gihapon'y tubag si Juan gikan sa asketiko; unya, sa pagsulod niya sa selda, nakita niya nga si Santo Nicander mibya na paingon sa Ginoo, ug ang tibuok payag napuno sa usa ka talagsaong humot. Unya si Juan, uban sa dakong pagrespeto, gikuha ang balaan nga

[6418] Si Stefan Batory mao ang Haring sa Poland gikan sa 1576 hangtod sa 1586.

lawas sa santo ug gilubong kini uban sa tibuok kasingkasing nga debosyon; pagkahuman, nga wala mabantayi sa mga tropang Polako tungod sa pag-ampo sa santo, mibyahe siya paingon sa lungsod sa Porkhov ug gisultihan ang tanang lumolupyo mahitungod sa pagpanaw sa balaan. Pagkadungog nila niining balita, ang mga lungsoranon sa Porkhov misugod sa paghilak ug pagminos, tungod kay nawala kanila ang ingon ana ka himayaong manalipod ug matinud-anong mananaghawa sa atubangan sa Dios; dako kaayo ang ilang tinguha nga motambong sa lubong sa santo, apan nahadlok sila sa kaaway. Unya si Diakono Pedro, sa dihang nakita niya ang pagduha-duha sa iyang mga ka-lungsoranon, gisultihan sila niining mga pulong:

'Mga igsoon, paminawa kamo sa akong isulti mahitungod sa atong bag-ong namatay nga Amahan Nicander, kay ako mismo nakasaksi sa akong kaugalingong mga mata sa lisod ug asetikong kinabuhi niining tigulang; imposible nga masaysay sa mga ngabil sa tawo ang tanang hiyas niining amahan. Ang Balaang Amahan mismo nagtagna kanako sa iyang pag-adto sa Dios; gitagna niya nga ang iyang pagpanaw mahitabo sa panahon sa paglusob sa mga Lithuanian; apan ayaw kamo kahadlok o masipyat, kondili adtoa kamo nga mapangahas ug hatagi kining ascetic og angay nga lubong, kay ang maalamon mismo ang nagsulti kanako nga ang Ginoong Dios dili kamo itugyan sa kamot sa inyong mga kaaway, ug walay kadaut nga moabot kaninyo.

Pinaagi niining mga pulong, napalihok ni Pedro ang iyang mga ka-siyudadanon nga walay kahadlok mosulod sa disyerto, diin kining tawo sa Dios naningkamot uban sa dakong kadasig sa tibuok niyang kinabuhi dinhi sa yuta. Walay nakababag, ang tanang lungsoranon—mga layko ug mga klero, mga lalaki ug mga babaye, mga tigulang ug mga batan-on—miadto sa disyerto, sa dapit diin natabonan sa yuta ang lawas sa Benerable, ug gilubong siya uban sa dungog.

Ang Kagalang-galang Nicander nabuhi sulod sa 75 ka tuig ug 8 ka bulan. Sa tibuok niyang kinabuhi, matinud-anon ug walay pagpakaaron-ingnon siyang nag-alagad sa Ginoo, nga nagbilin kanato og ehemplo sa usa ka maayong kinabuhi nga makapahimuot sa Dios; Sumunod usab kita sa iyang mga bakod ug kanunay natong sundon kining balaan sa pagkamapailubon ug pagkapaubos, aron siya magpadala ug ihatag ang iyang tabang ug panalipod sa tanan nga nagtawag kaniya uban sa pagtuo: 'Reverendo nga Amahan Nicander, ampinga kami sa Diyos'.

Niadtong 1585, usa ka monghe nga ginganlan og Isaiah, nga nagtinguha nga mosunod sa ehemplo sa Kagalang-galang Nicander, miadto sa dapit diin nagpuyo ug nagpraktis sa iyang pagka-asketa kining tawo sa Dios. Sulod sa dugay nga panahon, nag-antos si Isaiah sa sakit sa mga bitiis ug sa katapusan, pinaagi sa mga pag-ampo sa Kagalang-galang, naayo siya sa iyang sakit. Gitukod ni Isaiah ang usa ka monasteryo, ang[6419] , sa dapit sa mga asetikong paningkamot sa Banal nga si Nikandr ug nagtigom didto og dagkong komunidad. Sa mapugos nga hangyo sa komunidad, gidawat ni Isaiah ang katungdanan nga abbot ug gikonsagra siya nga obispo ni Alexander, Obispo sa Novgorod. Giatiman pag-ayo sa obispo ang bag-ong monasteryo, gihatagan kini og pondo, ug gisugo nga pagtukod og simbahan ibabaw sa lubnganan sa Banal Nicander isip pagpasidungog sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Inahan sa Dios.

Troparion, Tono 4:

Pagkadungog nimo sa balaan nga tingog sa Ebanghelyo, O Balaan nga Amahan Nicander: 'Umari kamo kanako, tanan kamo nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo og pahulay', ug sa pagkuha nimo sa krus, misunod ka kang Kristo: Gibyaan nimo ang kalibutan, nagpuyo ka sa kamingawan; pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay nakadawat ka og langitnong gasa, ug ginatambal nimo ang mga kalag sa mga nag-antos nga moduol kanimo uban sa pagtuo. Busa, O Balaan, ang imong espiritu nagalipay uban sa mga Anghel.

Kontakion, Tono 1:

Kay gipadayag ka ni Kristo nga sama sa sinag sa adlaw, O Ikaw nga Dungoganon: kay nagdan-ag ka sa yuta sa Rusya uban sa grasya sa mga milagro, ug gipalayas nimo ang kangitngit sa mga pagka-ugali ug kasubo

[6419] Ang Annunciation Nikandrov Hermitage, nga karon wala na, nahimutang 20 ka verste gikan sa Porkhov.

gikan sa mga nagduol kanimo uban sa pagtuo. Busa gidayeg namo ang imong handumanan, Nikander, among amahan, ug nagatuaw kami kanimo: Maglipay ka, kaanyag sa mga lumolupyo sa kamingawan, ug pagdayeg ug kusog sa among yuta.

8 Oktubre

25 Septyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Inahan Euphrosyne

Gisaulog niadtong 25 sa Septiyembre

Sa kaniadto, nagpuyo sa siyudad sa Alexandria ang usa ka lalaki nga ginganlan og Paphnutius. Siya adunahan, bantog, ug gipasidunggan; siya nahadlok sa Dios, nagtuman sa mga sugo sa Ginoo, ug nagkinabuhi nga matinud-anon sa Dios. Ang iyang asawa usab usa ka buotan, deboto, ug mahadlokon sa Dios nga babaye. Aduna ra usa ka butang nga nakabalaka kanila: wala silay anak; masubo kaayo sila niini, kay wala silay ikabilin sa ilang kabtangan, ni wala silay bisan kinsa nga, pagkahuman sa ilang kamatayon, makadumala niini og maayo. Nagmasubo tungod sa ilang pagkawalay anak, wala'y hunong nga nag-ampo sila sa Ginoo nga hatagan sila og anak; nagahatag sila og daghang limos sa mga kabus, naghimo og dagkong donasyon sa mga simbahan ug monasteryo, ug, labaw pa, nagpahinungod sila sa pagpuasa ug pag-ampo, mibisita sa mga balay sa Dios ug nangayo Niya nga matuman ang ilang tinguha. Usa ka adlaw, mibyahe si Paphnutius paingon sa usa ka monasteryo, nga ang abá, sumala sa iyang nadungog, bantog tungod sa iyang balaan nga kinabuhi; ug sa maong monasteryo naghatag usab siya og dakong donasyon. Samtang nakig-istorya siya sa abá, nakadawat si Paphnutius og kahupayan gikan kaniya. Sa pagkahibalo nga kining monghe pinalangga sa Dios, iyang gisugilon sa abbot ang iyang kasubo, nga wala siyay anak. Nagluhod siya og lawom, ug nangayo sa abbot nga siya ug ang iyang mga kaigsuonan mag-ampo sa Dios alang kaniya, aron ang Ginoo magahatag kaniya og anak. Ang Labing Mapinanggaon nga Dios, nga maloloy-on nga midawat sa mga pag-ampo sa tanan nga matinud-anon nga nag-ampo ug nagtawag Kaniya, mitagad sa pag-ampo sa abbot ug gipanalanginan si Paphnutius. Pagkahuman niini, naayo ang pagka-buto sa iyang asawa, ug gihatagan sila sa Dios og usa ka anak nga babaye, nga labing gwapa ang hitsura. Ang mga ginikanan, napuno sa labing dakong kalipay, naghalad sa tibuok kasingkasing nga pagpasalamat sa Dios. Sa iyang pagbunyag, ginganlan ang bata nga si Euphrosyne[6420] . Sukad niadto, nagsugod si Paphnutius sa kanunay nga pagbisita sa maong monasteryo, naghatag og limos sa tanang monghe, ug nagbati siya og dakong gugma alang sa abad, tungod sa iyang makapadasig nga tambag ug tungod kay pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nadawat niya ang iyang gipangayo gikan sa Dios. Napulo'g duha ka tuig human sa pagkahimugso ni Euphrosyne, namatay ang iyang inahan ug misulod sa kinabuhi nga walay katapusan; si Paphnutius, bisan pa niana, nagpadayon gihapon sama sa una sa pagtudlo sa iyang anak sa Balaang Kasulatan. Sa dihang nahibalo na siya pag-ayo niini, ang batan-ong dalaga nagpahinungod sa masigasig nga pagbasa sa mga balaang basahon. Samtang nagpadayon, ang balita sa iyang kinaadman ug kaanyag mikaylap sa tibuok Alexandria. Busa, daghan sa mga maharlika ug iladong lungsoranon ang nangandoy nga siya mahimong asawa sa ilang mga anak nga lalaki, ug nag-asoy-asoy sa pagpadayag sa ilang tinguha sa iyang amahan. Apan si Paphnutius moingon:

'Sumala sa kabubut-on sa Ginoo!'

Usa sa nangita sa kamot ni Euphrosyne mao ang usa ka lalaki nga labaw sa tanan tungod sa iyang pagka-maharlika, ranggo, bahandi ug dungog. Nangayo siya kang Paphnutius nga ihatag ang iyang anak nga babaye sa iyang anak nga lalaki, nga gidawat ni Paphnutius. Sa pagkahuman sa ilang pagkasinabot, nagtakda sila og petsa para sa kasal.

Bisan pa sa wala pa ang kasal, gidala ni Pafnutius ang iyang anak nga babaye sa monasteryo diin nagpuyo ang maong abbot—nga iyang girespeto sama sa usa ka amahan—ug miingon kaniya:

[6420] Ang Banal nga Euphrosyne nabuhi sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo.

'Gidala ko ang akong anak nga babaye kanimo, balaan nga amahan, siya gayud nga gihatag sa Diyos kanako pinaagi sa imong mga pag-ampo; naghangyo ko kanimo nga ipangamuyo siya, kay gusto ko siyang ipakasal.'

Gipanalanginan sa abbot si Euphrosyne ug dayon misugod siya og pakig-istorya kang Paphnutius bahin sa kaluwasan sa kalag, samtang nagtudlo sa iyang anak nga babaye sa pagkamakabubut-on, pagpaubos, kahadlok sa Dios ug gugma sa Magbubuhat, ug gihangyo usab siya nga magbuhat og kalooy. Ang tanang mga pulong misulod paglawom sa kasingkasing sa maalamon ug matin-aw nga dalaga, nga napulo'g walo anyos na niadtong panahona. Nagpabilin si Paphnutius uban sa iyang anak sa panimalay sa mga bisita sa monasteryo sulod sa tulo ka adlaw. Niining panahona, si Euphrosyne nagpaminaw adlaw-adlaw sa mga pagbasa ug pag-awit sa simbahan; natingala siya sa mga ascetic nga buhat sa mga monghe ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Bulahan kining mga tawo, kay bisan dinhi sa yuta nagpuyo sila sama sa mga anghel, ug sa umaabot nga kinabuhi magpuyo sila uban sa mga anghel.'

Ug nabati gyud niya ang dakong tinguha nga sundon ang ilang balaan nga kinabuhi. Paglabay sa tulo ka adlaw, miingon si Pafnutius sa abbot:

'Gusto namo mosulod sa siyudad; pasud-a kami sa kalinaw, respetadong Amahan.'

Si Euphrosyne, bisan pa, mihulog sa tiilan sa abad ug miingon:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, ipangamuyo ko nga maluwas sa Ginoo ang akong kalag.'

Gipanalanginan siya sa abbot ug nag-ampo siya sa Ginoo alang kaniya niining paagiha:

'O Dios, nga nakahibalo sa kapalaran sa matag tawo bisan pa sa wala pa sila matawo, hatagi kining imong alagad og ganti ug baylo nga katumbas sa tanan nga nakapahimuot kanimo sukad pa sa una.'

Pagkahuman niini, pagyukbo kang Paphnutius sa abbot, misulod sila sa lungsod uban sa iyang anak nga babaye. Kining matarong nga tawo giila kaayo ang kahimtang sa mga monghe, nga sa matag higayon nga makakita siya og monghe bisan asa sa dalan o sa lungsod, iyang siya dad-on sa iyang balay, maatiman siya nga maabiabihon, ug hangyoon siya nga mag-ampo sa Diyos alang kaniya ug sa iyang anak nga babaye.

Dili madugay pagkahuman, miabot ang adlaw sa paghinumdom sa nagtukod sa monasteryo, ug ang abá nagpadala sa usa sa mga igsoon aron imbitahon si Paphnutius, ang manugpabor sa monasteryo, sa selebrasyon. Nahitabo nga ang monghe nga gipadala wala makit-i si Paphnutius sa balay; si Euphrosyne, pagkakahibalo nga adunay monghe nga miabot sa ilang balay, gitawag siya ug gisugdan pag-utana kon pila ka mga monghe ang naa sa ilang monasteryo. Mitubag siya:

'Tulo ka gatus ug kalim-an ug duha ka lalaki.'

Unya gipangutana niya siya:

'Kung adunay bisan kinsa nga moanha sa inyong monasteryo ug gustong magpuyo uban kaninyo, dawaton ba siya sa inyong abbot?'

Niingon ang monghe niini:

'Siyempre, malipayong dawaton siya sa akong abad, nga naghunahuna sa mga pulong sa Ginoo: *"Ang bisan kinsa nga moanha kanako, dili ko gayud itaboy"* (Juan 6:37).'

Unya nangutana pag-usab kaniya ang batan-ong babaye:

'Nagkanta ba mo tanan nga magkuyog, ug nag-ayuno ba mo tanan sa parehas nga paagi?'

'Oo, magkuyog kami tanan sa pagkanta,' tubag sa monghe, 'apan ang matag-usa namo magpuasa kutob sa iyang gusto ug makaya.'

Pagkahuman niya pagpangutana sa monghe bahin sa kinabuhi sa mga monghe, miingon ang batan-ong babaye kaniya:

Gusto pud unta ko magsugod og ingon ana nga kinabuhi, apan nahadlok ko mosupak sa akong amahan, kay gusto niya ipakasal ko, nabuta sa kadato ning walay pulos nga kalibutan.

Miingon ang monghe kaniya:

'Ayaw paghandum og panandaliang panaghiusa sa usa ka mortal, kondili itugyan ang imong kaugalingon kang Kristo: Siya, imbis sa tanang panandaliang ug walay pulos nga mga panalangin, ihatag kanimo ang Gingharian sa Langit ug usa ka dapit taliwala sa mga Anghel. Biyae sa tinago ang imong panimalay ug adto sa monasteryo; ilabay ang imong kalibutanong sinina ug isuot ang monastikong habol, aron dili ka mailhan.'

Nalipay si Santa Eufrosina sa pagdungog niining mga pulong gikan sa monghe ug nangutana kaniya:

'Kinsa kaha ang maggupit sa akong buhok?'

Mitubag siya:

'Moanha ang imong amahan sa among monasteryo ug magpabilin didto sulod sa tulo o upat ka adlaw; sa maong panahon, tawga lang ang bisan kinsang monghe: malipayong tumanon niya ang imong hangyo ug putlon ang imong buhok.'

Samtang nag-istorya sila sa ingon ani, miabot si Paphnutius ug, pagkakita niya sa monghe nga nagsul-ob og itom, nangutana siya kaniya:

'Unsa may nadala kanimo dinhi, Amahan?'

Mitubag ang monghe:

'Nagkadool na ang pista sa nagtukod sa among monasteryo, ug ang abá naghangyo kanimo nga moanha aron moapil sa among selebrasyon; alang niini, madawat nimo ang panalangin sa Dios.'

Malipayong misugot si Paphnutius nga mouban sa monghe paingon sa monasteryo ug nagdala siya og daghang mga regalo para sa simbahan sa monasteryo ug sa mga kaigsuonan. Sa iyang pag-absent, ang iyang anak nga babaye, si Santa Euphrosyne, mitawag sa usa sa iyang matinud-anong sulugoon ug miingon kaniya:

'Adto sa monasteryo ni Banal nga Theodosius, mosulod sa simbahan didto, ug tawga kanako ang unang monghe nga imong masugat.'

Pinaagi sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, nasugat sa sulugoon ang usa ka monghe nga nagdala og mga hinimo sa kamot gikan sa monasteryo aron ibaligya; gihangyo niya ang monghe nga kauban siya paingon sa balay sa iyang amo, ug mitugot ang monghe. Si Euphrosyne, sa pagtan-aw niya sa bililhon nga monghe, miduol aron masugat siya ug mihapa sa atubangan niya, nga nangayo og pag-ampo alang kaniya. Ang monghe mipangamuyo, gipanalanginan siya, ug naglingkod sila. Ang balaan nga dalaga misugod sa pagsulti kaniya ingon niini:

'Ginoo, ang akong amahan usa ka Kristohanon ug matinud-anong sulugoon sa Dios; ang akong inahan wala na'y buhi. Ang akong amahan, nga adunay daghang bahandi, gusto nga ipakasal ako aron dili masayang ang tanan niyang bahandi; apan dili ko gustong hugawan ang akong kaugalingon sa mga kahimayaan sa kalibutan, apan nahadlok ko nga mosupak sa akong amahan ug busa wala ko kabalo unsa ang buhaton. Tibuok gabii kagabii wala ko matulog, nag-ampo ko sa Ginoo nga pasayloon ko Niya. Ug sa pag-abot sa buntag, nabati nako nga kinahanglan tawgon ang usa sa mga ascetic nga amahan aron makadungog ko gikan kaniya og pulong nga makapadasig ug makatultol sa husto nga paglihok. 'Gipangayo ko kanimo, Amahan,' ingon niya, 'tudloi ko sa dalan sa Ginoo, kay nahibalo ko nga gipadala ka kanako sa Dios.'

Unya ang tigulang misugod sa pagtudlo kaniya ingon niini:

'Ang Ginoo nagaingon sa Balaang Ebanghelyo: *"Kon kinsa ang moanhi kanako, ug dili niya pagdumtan ang iyang amahan ug ang iyang inahan, ug ang iyang asawa ug ang iyang mga anak, ug ang iyang mga igsoon nga lalaki ug babaye, ug bisan pa ang iyang kaugalingong kinabuhi, dili siya mahimong akong tinun-an"* (Lucas 14:26). Wala na koy masulti pa kanimo gawas niini. Kung makasukol ka sa pakigbisog batok sa unod, biyaan nimo ang tanan ug palagyo gikan niining kalibutan, sama sa pagpalagyo ni Israel gikan sa mga buluhaton ni Paraon. Ug daghan ang mga manunod sa bahandi sa imong amahan: mga simbahan, monasteryo, ospital, hospisyo, mga ulila, mga balo, mga biyahero, ang mga nakabilanggo sa dungeon ug ang mga bihag. Ang imong amahan mahimong ipangbahin ang iyang kabtangan sa bisan kinsa nga iyang gusto; apan ikaw, pag-atiman sa imong kaugalingong kalag.

Niini mitubag ang dalaga:

'Ang akong paglaum naa sa Dios ug sa imong mga pag-ampo, Amahan, kay akong tuyo, uban sa tabang gikan sa langit, nga itugyan ang akong kaugalingon sa Dios.'

'Ayaw paglangan sa imong tinguha, anak,' tubag sa tigulang, 'kay kinsa man ang maglangan sa pagbuhat sa usa ka buhat alang sa Diyos, kasagaran maghinulsol unya sa ingon nga paglangan; karon na ang panahon sa paghinulsol.'

Miingon si Santa Euphrosyne sa tigulang:

'Mao kana nga nangayo ko kanimo, Amahan, nga moanha kanako; gusto ko nga matuman nimo ang tinguha sa akong kasingkasing, ug, human ka mag-ampo para kanako, nga panalanginan ko ug guntingan ang akong buhok.'

Unya mibangon ang tigulang, nag-ampo, ug pinaagi sa grasya sa Dios, giputol niya ang buhok ni Euphrosyne alang sa kinabuhi nga monastiko, ug gibutang kaniya ang eskema. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya kaniya:

'Hinaut nga ang Dios, nga naghatag ug kaluwasan sa tanan Niyang mga balaan, magpanalipod kanimo gikan sa tanang dautan.'

Pagkahuman niini, mibiyahe siya paingon sa iyang monasteryo, naglipay ug naghimaya sa Dios. Samtang nag-inusara si Euphrosyne, misugod siya sa pagpamalandong sa iyang kasingkasing:

'Kung moadto ko sa kumbento, pangitaon ko didto sa akong amahan, pugson ko nga mobiya sa monasteryo ug magminyo; busa, mas maayo nga moadto ko sa monasteryo para sa mga lalaki, diin walay makaila kanako.'

Pagkahuman niyang nakahukom nga buhaton ang iyang plano, sa ulahing gabii nagsul-ob siya og bisti sa lalaki ug, nga walay nakahibalo, mibiya sa balay, nagdala lang og lima ka pulo ka bulawan nga sinsilyo, ug nagtago siya niadtong gabii sa usa ka lugar. Sa buntag, miabot ang iyang amahan sa lungsod ug, pinaagi sa espesyal nga pag-atiman sa Diyos, diretso siyang miadto sa simbahan. Si Euphrosyne, sa samang higayon, mibiyahe paingon sa monasteryo diin nailhan ang iyang amahan. Sa pagduol niya sa ganghaan sa monasteryo, mituktok siya ug miingon sa bantay sa ganghaan:

'Adto ug sultihi ang abá nga adunay usa keunuch[6421] hasg gikan sa palasyo sa hari ug nagbarog sa ganghaan, nga gustong makig-istorya kaniya.'

Sa pagawas sa abá, mihulog si Euphrosyne sa yuta ug miyukol sa atubangan niya. Gitabangan niya siya sa pagtindog ug nag-ampo sumala sa batasan, pagkahuman niana naglingkod sila duha. Unya gisugdan niya ang pagpangutana kaniya:

'Ngano, anak, nga niadto ka namo?'

Mitubag si Euphrosyne:

'Amahan, nagsilbi ako isip eunuko sa harem ug nahigugma pag-ayo sa kinabuhi sa monghe, apan wala nako kaplagan sa siyudad ang gipangita sa akong kalag. Sa dihang nadungog nako ang mahitungod sa asetikong kinabuhi sa mga monghe sa inyong monasteryo, miadto ako niining balaan nga puloy-anan, aron magpraktis sa ascesis uban kaninyo.'

Niini mitubag ang abá:

'Maayo kaayo nga nianha ka namo, anak. Kung gusto ka magpuyo sa among monasteryo, pabilin ka dinhi.'

Unya nangutana siya, 'Unsa iyang ngalan?' Mitubag si Euphrosyne nga ang iyang ngalan mao si Izmaragd.

'Bata ko, Ismaragd,' matod sa abá, 'bata pa ka ug dili ka makapuyo nga mag-inusara sa usa ka selda; kinahanglan ka og usa ka espirituhanong magtutudlo aron giyaon ka sa kinabuhi sa monghe ug tudloan ka sa lagda sa monghe ug sa tanang mga batasan.'

Niingon ang batan-ong babaye:

'Amo kong ipahimutang ang tanan, Amahan, sumala sa imong pagtan-aw.'

Sa samang higayon, gikuha niya ang limampu ka bulawan nga sinsilyo, gihatag kini sa abá ug miingon:

'Amo kini, Amahan; unya, ihatag nako sa monasteryo ang tanan nakong nahibilin nga kabtangan nga naa pa sa siyudad.'

Gitawag sa abá ang usa sa mga monghe nga ginganlan og Agapitus, usa ka tawo nga balaan ang kinabuhi, ug gisalig niya kang Izmaragda uban sa mosunod nga mga pulong:

'Sugdi karon nga ang niining batan-on nga lalaki imong espirituhanong anak ug disipulo; tudloa siya sa pagkamaayo, aron siya molabaw pa gani sa iyang magtutudlo.'

Human sa mainitong pag-ampo sa iyang mga tuhod, gidala ni Maestro Agapit si Izmaragd sa iyang selda ug gitudloan siya sa kinabuhi sa mga monghe. 'Ang bag-ong monghe kay gwapo kaayo; sa dihang miadto siya sa simbahan alang sa Banal nga Misa, gipahugno sa yawa ang daghang mga igsoon pinaagi sa hugaw nga mga

---

[6421] Sa karaang panahon, ang mga eunuco mao ang mga lalaki nga nag-alagad sa mga korte sa hari isip mga tigbantay sa bahandi ug sa kaban sa hari, ug labi na (sumala sa kostumbre sa korte), isip mga guwardiya sa mga kuwarto sa mga reyna ug prinsesa. Sa kadaghanan, ang mga eunuco mao ang mga lalaki nga giputol ang sekswal nga organo. Sa korte sa Byzantine, ang katungdanan sa eunuko usa ka labing dungganon.

hunahuna, gisamdan ang ilang mga kasingkasing sa kaanyag sa bag-ong monghe; busa, ang mga igsoon nangreklamo sa abad, nga nagaingon:

'Ngano man nga gidala nimo dinhi sa monasteryo ang ingon ana ka gwapo nga igsoon aron mahimong tukso sa labing huyang nga mga monghe?'

Pagkadungog niini, gitawag sa abá si Izmaragd ug miingon kaniya:

'Tungod sa imong kaanyag, ang labing huyang nga mga miyembro sa kapatiran naliso; busa, mas maayo nga magpabilin ka nga nag-inusara sa imong selda, magpahinungod sa kahilom ug pag-ampo, ug dili na mosulod sa simbahan. Ang imong espirituhanong amahan magdala sa imong pagkaon sa imong selda, aron dili na gyud nimo kinahanglan mobiya niini.'

Mitubag si Euphrosyne:

'Sumala sa imong sugo, Amahan, mao akong buhaton.'

Gisugo sa abbot si Agapitus nga mag-andam og usa ka hilom nga selda para kang Izmaragd; gisunod ni Agapitus ang sugo sa abbot ug gidala si Izmaragd sa maong selda, diin gisugdan niya ang paggahin sa iyang panahon sa pag-ampo, pag-ayuno ug pagbantay, nga nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii uban sa putli nga kasingkasing. Natingala si Banal Agapitus sa iyang mga buhat ug paningkamot ug gisaysay kini sa tibuok komunidad alang sa ilang pagtukod; ang komunidad, sa baylo, nakadawat og pagtulun-an gikan niining mga buhat ug gipadayeg ang Dios, nga naghatag og ingon nga kusog sa batan-ong asketiko.

Samtang si Paphnutius, ang amahan ni Euphrosyne, pag-abot niya sa balay, midali sa kwarto sa iyang anak ug sa dihang wala siya makita didto, nagsugod siya og kasubo ug lawom nga paghilak; sa kasuko nangutana siya sa iyang mga sulugoon unsay nahitabo kang Euphrosyne ug asa siya miadto. Mitubag ang mga sulugoon:

'Nakita namo siya gahapon sa gabii, apan karon wala na namo siya nakita; mao nga nagtuo kami nga basin giimbitar siya sa amahan sa iyang hinigugma ngadto sa ilang balay.'

Gipadala ni Paphnutius ang iyang mga sulugoon sa balay sa hinigugma sa iyang anak, apan wala usab nila siya makita didto. Ang hinigugma ug ang amahan niini, sa pagkadungog sa pagkawala ni Euphrosyne, nabalaka kaayo; ug sa pag-abot nila kang Paphnutius, ilang nakit-an siya nga nagahilak sa dakong kasubo, nagahigda sa yuta ug nagahilak.

'Wala ba'y nakapaling kaniya sa dalan, o nakig-ikyas uban kaniya?' pangutana nila kaniya.

Dali dayon gipadala ang mga mananakay sa kabayo sa tibuok Alexandria aron pangitaon si Euphrosyne; gipangita nila siya sa mga balay sa silingan, sa mga dalan, sa baybayon ug sa mga barko; gisusi nila ang daghang kombento, uma, disyerto, bukid ug langob – gipangita nila siya bisan asa alang sa anak nga babaye sa nagahilak nga amahan. Wala siya'y nakaplagan bisan asa, busa ang mga sugo nibalik nga puno sa kasubo. Ug ang tanan naghilak para kaniya sama sa usa ka patay. Ang nobyo naghilak para sa iyang nobya, ang biyenan nagminos para sa iyang manugang, ug ang amahan nagbubo og mapait nga luha para sa iyang anak nga babaye, sama sa gibuhat ni Jacob kaniadto kang Jose, ug miingon niining masubo nga mga pulong:

"Alaot ako, akong matam-is nga anak! Alaot ako, kahayag sa akong mga mata! Alaot ako, kahupayan sa akong kalag! Kinsa ang nangawat sa akong bahandi? Kinsa ang naglapo sa akong sanga? Kinsa ang nagpalong sa akong suga? Kinsa ang nagkuha sa akong paglaum? Kinsa ang nagdaot sa dungog sa akong anak nga babaye? Unsa nga lobo ang nagkagat sa akong karnero? Unsa nga dapit ang nagtago sa iyang masidlak nga nawong kanako? Siya unta ang mibalik sa akong kaliwatan, nahimong tungkod sa akong katigulangon, ug kahupayan sa akong mga kasubo. Ayaw itabon sa yuta ang akong lawas hangtud masayran ko unsa na ang nahitabo sa akong anak nga si Euphrosyne!

Ang tanang mga higala ug silingan nga nagtigom sa balay ni Paphnutius nangahilak usab ug nagsubo uban kaniya tungod sa dili gilauman nga kamatayon sa iyang anak nga babaye. Wala'y nakapahupay sa iyang kasubo bisan asa, mao nga miadto si Paphnutius sa monasteryo diin nagpuyo nga nag-inusara ang iyang anak nga babaye, ug sa pagkahulog niya sa tiilan sa abbot, miingon siya:

'Amahan, ayaw hunong sa pag-ampo sa Dios aron paminawon Niya ang akong mga pag-ampo, kay wala ko kahibalo unsa na ang nahitabo sa akong anak nga babaye—kung gidukot ba siya sa usa ka tawo, o kung namatay siya sa lain nga paagi.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang halangdong tigulang nabalaka kaayo ug, pagkatigum niya sa tibuok komunidad, miingon:

'Mga igsoon, ipakita ang inyong gugma; mangaliya kamo sa Ginoo aron buot Niya nga ipadayag kanato ang kapalaran sa anak nga babaye sa atong higala ug manug-atiman, si Paphnutius.'

Sulod sa tibuok semana nag-ayuno ug nag-ampo ang mga monghe, apan wala silay nadawat nga pahibalo sama sa nahitabo sa ilang ubang mga hangyo; kay sa adlaw ug sa gabii nag-ampo si Euphrosyne sa Dios nga dili Niya ipadayag bisan unsa mahitungod kaniya sa bisan kinsa dinhi sa yutang kinabuhi, ug ang iyang mga pag-ampo mas kusgan kaysa sa tibuok komunidad.

Tungod kay wala'y nadawat nga pahibalo mahitungod kang Euphrosyne, ang abbot misugod sa paglipay kang Pafnutius pinaagi niining mga pulong:

'Anak ko, *ayaw pagdumot sa disiplina sa Ginoo… Kay ginadisiplinahan sa Ginoo ang iyang gihigugma'* (Heb. 12:5, 6). Kung bisan usa ka langgam dili mahulog sa yuta gawas sa kabubut-on sa Ginoo, labi pa gayud nga dili mahitabo bisan unsa sa imong anak nga babaye. Nagtuo ko nga iyang gipili ang mas maayong bahin; ug mao kana nga wala kita makadawat og pagpadayag gikan sa Dios bahin kaniya. Kung nahulog siya sa sala (Dili unta buot sa Ginoo!), dili unta balewalaon sa Ginoo ang dakong paningkamot sa pag-ampo sa tibuok kapatiran sa among monasteryo, ug ipahibalo unta niya kanamo; apan naglaum ako nga bisan pa sa niining kinabuhi sa yuta ipahibalo siya kanimo sa Ginoo.

Medyo naluwasan si Paphnutius sa kining mga pulong ug mibalik sa iyang panimalay, nagpasalamat sa Dios. Adlaw-adlaw siya nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo ug nagahatag og daghang limos sa mga kabus. Paglabay sa pipila ka adlaw, mibalik siya sa monasteryo ug nangayo sa mga igsoon og ilang mga pag-ampo. Usa ka adlaw, sa diha nga nakigkita siya sa abá, mitungo siya kaniya ug miingon:

'Amo ko pag-ampo, Amahan, kay ang akong kasubo tungod sa akong anak nga babaye wala pa gihapon maminusan; ang akong kalag wala gyud makakaplag og bisan gamayng kahupayan, ang samad sa akong kasingkasing nagpadayon sa pagdako, ug sa matag adlaw nga milabay, nagkakusog pa gayud ang akong kasubo.'

Ang abad, sa pagkakita sa iyang dakong kasubo, gipahupay siya sa tanang paagi; sa usa sa iyang pakighinabi kaniya, iyang gihinumduman si Ismaragd ug miingon:

'Aduna kami dinhi usa ka monghe nga nagkinabuhi sa pagka-mapainubsanon; siya miabot kanamo gikan sa palasyo ni Emperador Theodosius[6422] , ug kami tanan natingala sa iyang balaan nga kinabuhi. Gusto ba ka makig-istorya kaniya? Tingali makab-ot nimo bisan gamay nga kahupayan gikan niining panag-istoryaha, kay siya napuno sa Espiritu Santo.'

– 'Oo, gusto ko,' tubag ni Pafnutius.

Unya ang abá, nga wala kahibalo nga si Izmaragd mao ang anak nga babaye ni Paphnutius, gitawag si Agapitus ug miingon kaniya:

'Dad-a si Paphnutius kang Ismaragd aron siya makig-istorya kaniya.'

Misulod sila Agapitus ug Paphnutius sa selda ni Izmaragd; sa dihang nakita ni Euphrosyne ang iyang amahan, nakaila siya kaniya ug misangpit sa paghilak; samtang si Pafnutius nagtuo nga nagahilak siya tungod sa debosyonal nga pagbati; apan wala niya siya mailhi, kay ang iyang panit nangitaw-an tungod sa iyang istriktong pag-awtismo ug pag-ampo sa tibuok gabii, ug si Euphrosyne mismo tinuyo nga gitabonan ang iyang nawong sa kapoy aron dili siya mailhan. Pagkahuman sa pag-ampo, naglingkod sila duha, ug gisugdan ni Ismaragd ang iyang pakighinabi kang Paphnutius, nga nagsulti kaniya mahitungod sa Gingharian sa Langit ug sa walay katapusang himaya nga makab-ot sa usa ka tawo pinaagi sa pagpaubos, pagkabalaan, pagkabalaan, paghatag sa mga kabus ug gugma; nagsulti usab siya kaniya mahitungod sa pagbiya sa kalibutan ug sa kamatuoran nga dili angay higugmaon sa usa ka tawo ang iyang mga anak labaw pa kaysa sa Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang; gitumong niya ang mga pulong sa Apostol nga *'ang pag-antos nagmugna og paglahutay; ang paglahutay, nagmugna og kinaiya'* (Roma 5:3–4). Sa pagkakita sa dakong kasubo sa iyang amahan, nakig-amgo si Ismaragd kaniya ug gipahupay siya, nga miingon:

'Tumoo ka kanako: Dili ka biyaan sa Dios. Kay kung ang imong anak nga babaye naa sa dalan sa pagkaguba, ipahibalo unta kini kanimo sa Ginoo pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaang amahan, nga nag-ampo pag-ayo alang kaniya; dili, kombinsido kaayo ko nga nagtagad ang imong anak nga babaye sa Maayong Magtutudlo, nga miingon sa Ebanghelyo: *'Bisan kinsa nga nagahigugma sa amahan o sa inahan labaw pa*

[6422] Kini, siyempre, nagtumong kang Theodosius II (408–450).

kanako, dili takus kanako; ug bisan kinsa nga dili mosalikway sa tanan niyang butang, dili mahimong akong tinun-an' (Mat. 10:37; Luc. 14:33). Basin ipadayag pa gani sa Dios kanimo siya dinhi pa sa kinabuhi ning yuta. Busa, ayaw na pagmasubo. Ngano man nimo gipaka-antos ang imong kaugalingon sa kasubo? Sa baylo, magpasalamat kamo sa Diyos sa tanan ug ayaw pag-undang sa paglaum; kay sa dihang gisultihan ko sa akong magtutudlo nga si Agapitus mahitungod sa inyong pag-abot sa monasteryo ug sa inyong kasubo, nag-ampo ko nga matinud-anon sa Diyos nga Ihatag kaninyo ang pagkamapailubon ug kaisog, nga Ihan-ay Niya ang tanan alang sa inyong kaayohan ug sa kaayohan sa inyong anak nga babaye, ug nga Ikomportahan kamo. Nagtuo ko nga ang Dios, ang tinubdan sa tanang kahupayan, dili ka biyaan nga magpuyo sa kasubo hangtod sa katapusan: bisan dili karon dayon, Ipadayag gihapon Niya kanimo ang kapalaran sa imong anak nga babaye, nga imong gikasubo pag-ayo.

Unya si Euphrosyne, nga nahadlok nga mailhan siya sa iyang amahan tungod kay dugay na kaayo siyang nakig-istorya kaniya, miingon kang Paphnutius:

'Ginoo, pauli na kamo karon sa kalinaw.'

Pagkadungog ni Paphnutius niining mga pulong, siya naghilak ug naglipay, kay ang iyang kasingkasing nasunog sa natural nga gugma kang Ismaragd, ug nakadawat siya og dakong kaayohan gikan sa ilang pakighinabi; unya miadto siya sa abbot ug miingon kaniya:

'Ang Diyos ra ang nakahibalo, Amahan, unsa kadako ang kaayohan nga akong nakuha gikan niining monghe, ug pinaagi sa grasya sa Diyos, ang iyang mga pulong napuno sa akong kasingkasing og kalipay nga daw nakakaplag ko og pinalanggang anak.'

Pagkahuman niini, si Paphnutius, pagkahuman niyang hangyoa ang tanang monghe nga mag-ampo para kaniya, mibalik sa iyang panimalay. – Si Ismaragd, sa laing bahin, nagpuyo sa maong monasteryo sulod sa kaluhaan ug walo ka tuig, nga nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios; pagkahuman niining panahona, grabe siyang masakiton, ug pagkahuman niini iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo. Bisan pa sa wala pa siya mamatay, mibalik pag-usab si Paphnutius sa monasteryo aron mosimba ug mabisita ang mga igsoon. Human sa iyang naandan nga pakighinabi sa abbot, miingon siya kaniya:

'Amahan, kon mahimo, tugoti ko nga makakita kang Igsoon Izmaragd, kay gihigugma ko siya pag-ayo.'

Gitawag sa abbot si Agapitus ug gisugo siya nga dad-on si Paphnutius kang Ismaragd. Sa dihang misulod si Paphnutius sa selda ni Ismaragd ug nakita niya kini nga naghigda sa higdaanan, grabe kaayo ang sakit, mihigda siya sa higdaanan ni Ismaragd ug misugod sa pagpakigpulong uban sa mapait nga mga luha:

'Lagmit na gayud ako! Asa na ang imong matam-is nga mga pulong, asa na ang imong mga saad nga makita nako ang akong nawala nga anak nga babaye? Tan-awa, dili lang ko siya makita, apan nawala usab ko kanimo, akong maghupay. Lagmit na gayud ako! Kinsa kaha karon ang mohupay kanako sa akong katigulangon? Kang kinsa pa man ko moadto, ug kinsa ang mahimong akong kahupayan sa akong kasubo? Nagahilak ug nagasubo ko pag-ayo sa pagkabulag kanimo; karon, kwarenta'y otso na ka tuig sukad sa katapusang higayon nga nakita nako ang akong anak nga babaye ug wala koy nadawat nga balita bahin kaniya bisan asa, ug karon mobiya na usab kanako ang akong pinalanggang Emerald – Emerald, nga akong dako kaayong kalipay, sama sa nakaplagan nako ang akong nawala nga anak nga babaye. Unsa pa kaha ang akong pagalauman karon? Asa kaha ko makakaplag og kahupayan? Usa na lang ka butang ang nabilin para kanako: ang pagdala sa akong kasubo ngadto sa lubnganan!

Sa dihang nakita ni Ismaragd nga dili mapahupay ang paghilak ni Paphnutius, miingon siya kaniya:

'Ngano man nga sobra ka kasubo ug gisunog sa ingon ka lawom nga kasubo? Dili ba gamhanan ang kamot sa Ginoo? O aduna bay bisan unsa nga imposible alang sa Dios? Busa, undang na ang imong pagminos. Hinumdumi nga kaniadto gipadayag sa Ginoo kang Jacob nga buhi si Jose, nga iyang gipanghilak nga daw patay na; kana usab nga Dios maghatag usab kanimo og kahupayan. Karon usa ra ang akong hangyo kanimo: pabilin dinhi sulod sa tulo ka adlaw ug ayaw ko biyai."

Nagpabilin si Paphnutius sa monasteryo, ug samtang nagpabilin siya, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon:

'Tingali ba ipadayag sa Ginoo kang Emerald ang may kalabotan sa akong anak nga babaye?'

Sa katapusan, miabot ang ikatulong adlaw, ug si Euphrosyne, nga nakadawat og pahibalo mahitungod sa panahon sa iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, mitawag sa iyang amahan nga si Paphnutius ug miingon kaniya:

'Ang Labawng Ginoo nga Dios nagtino sa akong kapalaran sumala sa Iyang kabubut-on ug natuman ang akong tinguha; karon naabut na nako ang katapusan sa akong mga paningkamot, nga naglakaw sa monastikong dalan dili pinaagi sa akong kaugalingong kusog, kondili pinaagi sa tabang sa Iya nga nagpanalipod kanako taliwala sa mga bitag sa kaaway; dili ko gusto nga magmasubo pa ka alang sa imong anak nga babaye.' Ako si Euphrosyne, imong anak, ug ikaw ang akong amahan. Ako gayud ang imong gipangita. Tungod sa gugma sa Dios, gibyaan ko ikaw, akong amahan, ang tibuok nakong panulondon ug ang akong hinigugma, ug miabot dinhi, nga gitago ang kamatuoran nga usa akong babaye. Karon naghangyo ko kanimo: ayaw tugoti nga lain nga tawo gawas kanimo ang mo-hugas sa akong lawas; Nangayo usab ko kanimo nga tumanon nimo ang saad nga akong gihimo sa abbot niining monasteryo: sa dihang nangayo ko kaniya nga dawaton ko dinhi, miingon ko nga aduna koy dakong bahandi nga giplano nakong ihatag niining monasteryo; busa, tuman-a ang akong saad, ibalhin ang nahibilin nga kabtangan ngadto niining monasteryo, ug pag-ampo para kanako.

Pagkahuman niining mga pulong, gipasa ni Euphrosyne ang iyang espiritu ngadto sa Ginoo. Pagkadungog niini tanan ug pagkakita nga namatay ang iyang anak nga babaye, napuno si Paphnutius sa kahadlok ug dakong kasubo, nahugno ug natumba sa yuta sama sa patay. Pag-abot ni Agapitus ug pagkakita nga namatay na si Ismaragd, ug hapit na usab mamatay si Paphnutius, gibuhian niya og tubig ang nawong ni Paphnutius, gipahimutang siya gikan sa yuta ug gipangutana siya:

'Unsa man ang nahitabo nimo, Paphnutius?'

Niini mitubag siya:

'Biyaan ko dinhi aron mamatay, kay nakasaksi ko og katingalahang milagro.'

Unya mitindog si Paphnutius gikan sa yuta ug miyuko ang iyang ulo ibabaw sa nawong sa namatay, nagahilak sa kasakit ug miingon:

'Alaala nako, akong pinalanggang anak, nganong wala ka magpaila kanako sa wala pa ning takna? Oh, unsa pa unta akong paghandum nga mamatay uban kanimo! Ka-alaala nako nga gitagoan mo ako, akong pinalanggang anak nga babaye! Kaayo ka nakalingkawas sa mga bitag sa kaaway, gitagoan nimo ang imong kaugalingon gikan sa kahaw-as niining kalibutan, ug misulod ka sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Pagkadungog ni Agapitus sa mga pulong ni Paphnutius, nasabtan niya kini nga katingalahang misteryo; napuno siya sa kahadlok ug dayon miadto aron ipahibalo ang abbot; ang huli midali didto nga walay paglangan, mihapa sa atubangan sa balaan nga lawas ni Euphrosyne ug, samtang nagahilak, misugod sa pagsulti:

'Euphrosyne, nobya ni Cristo ug balaan nga birhen, ayaw kalimti ang imong mga ka-monghe ug kining monasteryo, apan ampoa kami sa Ginoong Jesu-Cristo, aron Iya usab kami ikahatagan, human sa maayong mga buhat, sa pag-angkon sa kaluwasan ug pagpuyo uban sa Iyang mga balaan.'

Unya gisugo sa abá ang tibuok komunidad nga magtapok aron ang iyang balaan nga lawas mailaom sa angay nga dungog. Sa dihang nagtapok na ang tanang monghe ug nakakita niining katingalahang milagro, ilang gidayeg ang Dios, nga nagpamatuod sa Iyang gamhanang gahum sa maluya nga unod. Usa sa mga igsoon buta sa usa ka mata. Miadto siya sa mga relikya sa balaan nga babaye ug, uban sa mga luha, gisugdan paghalok ang iyang balaan nga lawas – ug sa kalit lang nabuksan ang iyang mata, ug nabawi niya ang iyang panan-aw. Sa pagkakita sa tanan sa maong pag-ayo, ilang gidayeg ang kaluoy sa Dios, gipadayeg ang Iyang balaan nga sulugoon nga si Euphrosyne, ug napadasig sila sa iyang balaan nga kinabuhi. Pagkahuman niini, ilang gilubong siya sa dapit sa pahulayan sa mga balaan nga amahan—ang mga asketiko—ug uban sa espirituhanong kalipay, naghimo sila og seremonya sa paghinumdom kaniya. Sa bahin sa iyang amahan, si Paphnutius, mibalik siya sa iyang panimalay, gipangbahin-bahin niya ang iyang kabtangan sa mga simbahan ug monasteryo, sa mga kabus ug mga biyahero, ug gidala ang nahibilin nga dako nga bahin ngadto sa maong monasteryo alang sa ilang mga panginahanglan, diin siya mismo misulod sa mga panata sa pagka-monasto. Gihangyo niya ang selda sa iyang anak nga babaye para kaniya ug nagpuyo didto sa paagi nga makapahimuot sa Ginoo sulod sa napulo ka tuig; Paglabay niining panahona, siya namatay sa maong banig diin namatay usab ang iyang anak nga babaye, ang Banal nga Euphrosyne. Gipahimutang siya uban ang dungog tupad sa iyang anak nga babaye, ug gisugo nga ang ilang handumanan pagahandumon matag tuig alang sa himaya sa Labing Balaan nga Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ang Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan. Kahimaya kaniya hangtod sa walay katapusan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

[6423]Sa tinguha nga makab-ot ang kinabuhi sa kahitas-an, imong gipahawa uban ang pag-amping ang katam-is niining kinabuhi, O labing balaan nga Euphrosyne, ug imong gipakumbaba ang imong kaugalingon taliwala sa mga tawo, O labing matahum: alang kang Kristo, imong Nobyo, wala nimo pasagdi ang imong panandaliang pakasal.

Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa atong Balaan ug Dios-bitbit nga Amahan Sergius, ang Milagro-buhaton sa Radonezh[6424]

Gisaulog sa ika-25 sa Septyembre

Ang atong respetado ug Diosnong Amahan nga si Sergius natawo sa rehiyon sa Rostov sa mga matinud-anon nga ginikanan nga sila Cirilo ug Maria[6425] . Bisan pa sa iyang pagka-bata pa sa sabakan sa iyang inahan, gipili na siya sa Dios alang sa Iyang pag-alagad. Sa dili pa siya matawo, ang iyang inahan, sumala sa iyang batasan, miadto sa simbahan sa Domingo aron motambong sa Liturgiya. Sa wala pa magsugod ang pagbasa sa Balaang Ebanghelyo, misinggit pag-ayo ang bata sa iyang sabakan, nga ang tingog niini nadungog sa tanan nga nagtindog sa simbahan; Sa panahon sa Himno sa mga Kerubin, misinggit pag-usab ang bata sa ikaduhang higayon; ug sa dihang gipahayag sa pari ang 'Balaan alang sa Balaan', nadungog pag-usab ang tingog sa bata sa ikatulong higayon gikan sa sabakan sa iyang inahan. Tungod niini, nasabtan sa tanan nga usa ka dakong kahayag sa kalibutan ug usa ka ministro sa Labing Balaang Trinidad ang matawo. Sama sa paglukso sa kalipay ni San Juan nga Munaong Magsusulti sa tiyan sa Inahan sa Dios (Lucas 1:41), ingon usab niining bata nga naglukso sa kalipay sa atubangan sa Ginoo sa Iyang balaang templo. Niining milagro, ang inahan sa santo napuno sa kahadlok ug pagkahingog; ang tanan nga nakadungog sa tingog nabigla usab kaayo. Sa pag-abot sa adlaw sa iyang pagkahimugso, gihatagan sa Dios si Maria og usa ka anak nga lalaki, nga ilang ginganlan og Bartolomeo. Sukad pa sa unang mga adlaw sa iyang kinabuhi, napamatud-an sa bata nga usa ka istrikto nga asketiko. Ang iyang mga ginikanan ug kadtong naa sa palibot sa bata nakamatikod nga dili siya mosuyop sa gatas sa iyang inahan matag Miyerkules ug Biyernes; dili usab niya hikapon ang suso sa iyang inahan sa ubang mga adlaw nga mokaon kini og karne; sa pagkahibalo niini, hingpit nga mihunong ang iyang inahan sa pagkaon og karne.

Sa dihang siya nakaabot sa edad nga pito ka tuig, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron makat-on mobasa ug mosulat; ang iyang duha ka igsoon, si Stephen nga mas tigulang ug si Pedro nga mas bata, nag-eskwela uban kaniya. Nagtuon sila og maayo ug nakab-ot og dakong kalamboan, samtang si Bartolomeo nahabilin kaayo sa luyo nila: lisod kaayo kaniya ang pagkat-on, ug bisan pa nga ang magtutudlo naningkamot kaayo uban kaniya, gamay ra gihapon ang iyang kalamboan.

Kini nahitabo pinaagi sa probidensya sa Dios, aron ang bata makadawat sa iyang pagsabot sa sinulat nga pulong dili gikan sa mga tawo, kondili gikan sa Dios. Si Bartolomeo nasubo kaayo niini, nag-ampo siya nga mainit ug uban sa mga luha nga hatagan siya sa Dios og pagsabot sa sinulat nga pulong. Ug gipatahod sa Ginoo ang pag-ampo nga nanggikan sa kalalum sa kasingkasing sa matinud-anong bata.

Usa ka adlaw gisugo siya sa iyang amahan nga kuhaon ang mga kabayo; tungod kay naandan na niya nga mosunod sa gusto sa iyang mga ginikanan nga walay pangutana, mibiyahe dayon siya; ang ingon nga buluhaton angay kaayo kaniya tungod kay kanunay niyang gihigugma ang pag-inusara ug kahilom. Ang iyang agianan mipadayag sa lasang; didto nakasugat siya og usa ka monghe—o mas tukma pa, usa ka anghel nga gipadala sa Ginoo nga nagpakaaron-ingnon nga monghe—nga nagtindog sa tunga-tunga sa lasang, nag-ampo. Miduol si Bartolomeo sa tigulang, miyuko kaniya, ug naghulat hangtud nahuman niya ang iyang pag-ampo. Pagkahuman

---

[6423] Sa ato pa, sa tinguha nga makab-ot ang langitnong kinabuhi, nagdali ka sa pagbiya sa kalibutanong kalipay.

[6424] Gikompila base sa Kinabuhi ni San Sergius, nga gisulat sa iyang disipulo nga si Epiphanius sa ika-15 nga siglo, ug sa ubang mga tinubdan.

[6425] Ang tukmang tuig sa pagkahimugso ni San Sergius wala mailhi; lagmit kini nahitabo niadtong 1314.

niya, gipanalanginan sa tigulang ang batang lalaki, gihalokan siya sa pisngi, ug gipangutana unsa ang iyang gikinahanglan.

Mitubag si Bartolomeo:

'Amahan, nagtun-an ko og mobasa ug mosulat, apan gamay ra kaayo akong masabtan sa gisulti sa akong magtutudlo; dako kaayo akong kabalaka niini ug wala ko kahibalo unsa ang buhaton.'

Pagkahuman niini, nangayo ang batang lalaki sa tigulang nga ipangamuyo siya sa Ginoo. Gituman sa monghe ang hangyo ni Bartolomeo. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gipanalanginan niya ang batang lalaki ug miingon:

'Sugod karon, anak ko, hatagan ka sa Diyos sa pagsabot nga imong gikinahanglan, aron makatudlo usab ka sa uban.'

Pagkahuman niana, gikuha sa tigulang ang usa ka gamay nga sudlanan ug gihatagan si Bartolomeo og usa ka gamay nga piraso sa prosphora; gisugo niya siya nga tilawan kini, nga miingon:

'Ati kini, anak, ug kan-a; gihatag kini kanimo isip timaan sa grasya sa Dios ug alang sa pagsabot sa Balaang Kasulatan. Ayaw pagduhaduha tungod kay gamay ra kaayo kini nga subo: dako kaayo ang imong kalipay kon matilawan nimo kini.'

Pagkahuman niini, hapit na mopadayon sa iyang dalan ang tigulang, apan ang malipayong batang lalaki misugod og mapinanggaong paghangyo sa monghe nga bisitahan ang balay sa iyang mga ginikanan.

'Ayaw paglabay sa among balay,' pagpakiluoy ni Bartolomeo, 'ayaw pagbiya sa akong mga ginikanan sa imong balaan nga panalangin.'

Ang mga ginikanan ni Bartolomeo, nga dako kaayo ang pagrespeto nila sa monghe, midawat sa pinalanggang bisita uban ang dungog. Nagsugod sila og hatag og pagkaon kaniya, apan mitubag siya nga kinahanglan una ang espirituhanong pagkaon – ug sa dihang nangamuyo na ang tanan, gisugo sa tigulang si Bartolomeo nga mobasa sa mga Salmo.

'Wala ko kahibalo unsaon, Amahan,' tubag sa batan-on.

Apan ang monghe mitagna:

'Sugod karon, hatagan ka sa Ginoo sa gasa sa kahibalo sa pagbasa ug pagsulat.'

Ug sa tinuod, dali dayon nga nakahibalo ang batang lalaki sa pagbasa sa mga Salmo nga hapsay. Natingala kaayo ang iyang mga ginikanan sa ingon nga kausaban sa ilang anak.

Sa dihang mibiya na sila, miingon ang tigulang sa mga ginikanan sa santo:

'Ang inyong anak mahimong bantugan sa atubangan sa Dios ug sa mga tawo; sa umaabot, siya mahimong napiling puloy-anan sa Espiritu Santo ug usa ka alagad sa Labing Balaang Trinidad.'

Sama sa yuta nga daghan og ulan nga mahimong mabungaon, ingon usab gikan niadto ang balaan nga batang lalaki nakabasa sa mga libro nga walay kalisud ug nasabtan ang tanan nga gisulat niini; sayon ra kaayo kaniya ang pagbasa-basa, kay *'giablihan ang iyang pagsabot aron masabtan ang mga Kasulatan'* (Lucas 24:45). Mitubo ang batan-on sa edad, ug uban niini mitubo usab siya sa kinaadman ug sa pagkamatinud-anon. Sa sayo pa niyang pagkabatan-on, nahigugma siya sa pag-ampo ug sukad pa sa iyang pinakamaagang mga katuigan, nasinati na niya ang kaanindot sa pakig-istorya sa Dios; tungod niini, misugod siya sa pag-adto sa balay sa Dios nga may dakong kadasig nga wala gyud siya makalaktaw bisan usa ka pagsimba. Wala siyay hilig sa mga dula sa mga bata ug nag-amping gayud siya nga malikayan kini; ang kalingawan ug katawa sa iyang mga kaedad wala makapahinam kaniya, kay nahibalo siya nga *'ang dautang pakig-uban makaguba sa maayong pagkatawo'* (1 Corinto 15:33). Hugot niyang nahinumduman nga *'ang kahadlok sa Ginoo mao ang sinugdanan sa kinaadman'* (Salmo 110:10), busa kanunay siyang naningkamot nga makab-ot kini nga kinaadman. Uban sa labing kugi ug kadasig, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbasa sa Balaan ug sagrado nga mga basahon. Sa pagkahibalo nga ang mga tinguha mapildi pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, ang batan-ong lalaki nagpataw og hugot nga pagpuasa sa iyang kaugalingon: sa Miyerkules ug Biyernes wala gyud siyay gikaon, ug sa ubang mga adlaw pan ug tubig ra ang iyang gikaon. Dako kaayo ang iyang pagdumot sa iyang kaugalingong unod, tanan alang sa pagluwas sa iyang kalag. Kung makakita siya og bisan kinsa nga nanginahanglan, malipayong ipangbahin ni Bartolomeo ang iyang sinina kanila ug buhaton ang tanan sa iyang gahum aron sila matabangan. Bisan pa sa wala pa siya mosulod sa monasteryo, nagkinabuhi na siya nga sama sa usa ka monghe, busa nangahibulong ang tanan sa kaugalingong disiplina ug pagkamatinud-anon sa batan-ong lalaki. Sa sinugdan, ang iyang inahan, nga nabalaka

sa kahimsog sa iyang anak, misulay sa pagdani kaniya nga biyaan ang ingon ana ka lisod nga pamaagi sa kinabuhi. Apan ang maampingong batan-on mapainubsanon nga mitubag sa iyang inahan:

'Ayaw ko pagbalibad sa pagpugong sa kaugalingon, kay kini tam-is kaayo ug mapuslanon sa akong kalag.'

Natingala sa maong maalamon nga tubag, wala na'y tinguha ang iyang inahan nga makababag sa maayong tuyo sa iyang anak. Busa, samtang gipailawom niya ang iyang unod pinaagi sa pag-agil, wala magsalikway si Bartolomeo sa tinguha sa iyang mga ginikanan.

Samtang nagpadayon, mibalhin sila Cirilo ug Maria gikan sa maong siyudad sa Rostov paingon sa usa ka dapit nga gitawag og 'Radonezh'[6426] ; dili tungod kay ilado o bantog ang maong dapit sa bisan unsa, kondili tungod kay mao kini ang kabubut-on sa Dios: dinhi gayud sa maong dapit Niya gipili nga pasidunggan ang Iyang matinud-anong sulugoon.

Si Bartolomeo, nga mga 15 anyos pa lang niadto, misunod usab sa iyang mga ginikanan paingon sa Radonezh. Sa kana nga panahon, ang iyang mga igsoon nga lalaki nakaminyo na. Sa dihang naka-20 anyos na ang batan-on, nagsugod siya pagpangayo sa panalangin sa iyang mga ginikanan aron makapanumpa siya sa monastikong panata: dugay na niyang gipangandoy nga ihalad ang iyang kaugalingon sa Ginoo. Bisan pa man giila sa iyang mga ginikanan nga labing halangdon ang kinabuhi sa monghe, gihangyo gihapon nila ang ilang anak nga maghulat pa og pila ka panahon.

'Anak,' ingon nila kaniya, 'kabalo ka nga tigulang na kami; nagkadool na ang katapusan sa among kinabuhi, ug wala nay lain nga mag-atiman kanamo sa among pagkatigulang; pagpaantus pa ug gamay, tabangi kami hangtod sa among lubong, ug unya walay makababag kanimo sa pagtuman sa imong gipangandoy.'

Si Bartolomeo, isip matinud-anon ug mahigugmaong anak, mituman sa mga tinguha sa iyang mga ginikanan ug naningkamot pag-ayo sa pag-atiman kanila sa ilang katigulangon, aron makadawat sa ilang mga pag-ampo ug panalangin. Sa dili pa sila mamatay, si Cirilo ug si Maria mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa Monasteryo sa Pokrovsky-Khotkov, nga nahimutang mga tulo ka bersta gikan sa Radonezh[6427] . Si Esteban, ang maguwang ni Bartolomeo, nga nabaloan niadtong panahona, miabot usab dinhi ug misulod sa komunidad sa mga monghe. Pagkahuman niini, ang mga ginikanan sa balaan nga batan-on, sunod-sunod, malinawon nga namatay ug gidala sa Ginoo ug gilubong dinhi sa monasteryo. Pagkahuman sa kamatayon sa ilang ginikanan, ang mga magsoon nagpuyo dinhi sulod sa kap-atan ka adlaw, naghalad og mainitong pag-ampo sa Ginoo alang sa kalinaw sa bag-ong namatay nga mga sulugoon sa Dios. Gibilin ni Cirilo ug Maria ang tanan nilang kabtangan kang Bartolomeo. Sa pagtan-aw sa kamatayon sa iyang ginikanan, ang matinahuron nga batan-on naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Mortal ako, ug mamatay usab ako, sama sa akong ginikanan.' Sa paghunahuna sa ingon niini sa pagka-malabay sa kinabuhi, ang maalamon nga batan-on gipangbahin ang tanang kabtangan sa iyang ginikanan, wala magpabilin bisan unsa para sa iyang kaugalingon ; wala gani siya magpabilin bisan unsa para sa iyang kaugalingong pagkaon, kay nagsalig siya sa Dios, *'nga nagahatag og pan sa mga gutom'* (Salmo 145:7).

Tungod sa tinguha nga mabuhi isip eremita, mibiyahe si Bartolomeo uban sa iyang igsoon nga si Esteban aron mangita og angay nga lugar para sa usa ka kinabuhi sa pag-inusara. Naglibot-libot ang magsoon sulod sa taas nga panahon sa mga kakahoyan sa palibot hangtod miabot sila sa dapit diin karon nagtindog ang Monasteryo sa Balaang Trinidad, nga bantog sa ngalan sa Kagalang-galang nga Sergius. Niadtong panahona, kini nga dapit natabonan sa usa ka denso, unang lasang, nga wala pa matandog sa kamot sa tawo; walay agianan nga misulod niini nga lasang, walay puloy-anan nga nagtindog niini, ug mga buangis nga hayop ug langgam ra ang nagpuyo didto. Ang mga magsoon mitunol sa Diyos sa mainitong pag-ampo, nga naghangyo sa Iyang panalangin alang sa ilang umaabot nga puloy-anan, ug gisalig nila ang ilang kapalaran sa Iyang balaan nga kabubut-on. Pagkahuman nila pagtukod og payag, ilang gisugdan ang mainitong pagdedikar sa ilang kaugalingon sa pag-asketisismo ug sa pag-ampo sa Diyos. Nagtukod usab sila og gamay nga simbahan ug, pinaagi sa panag-uyon, ilang gihukman nga idedikar kini sa ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad; Alang niini, mibyahe sila paingon sa Moscow ug nangayo kang Metropolitan Theognostus[6428] og panalangin alang sa konsagrasyon sa simbahan. Mabination sila nga

---

[6426] Ang baryo sa Gorodishche o Gorodok karon nagtindog sa dapit sa karaang Radonezh; nahimutang kini taliwala sa Moscow ug sa Trinity-Sergius Lavra, 12 ka verst gikan sa ulahi.

[6427] Niadtong panahona, ang monasteryo adunay duha ka bahin – usa para sa mga monghe ug usa para sa mga madre.

[6428] Si Theognost mao ang metropolitan gikan sa 1328 hangtod sa 1353.

gidawat sa Santo ug gipadala uban kanila ang mga klero aron konsagrahon ang simbahan. Busa, sa ingon ana ka mapainubsanon nga paagi natukod ang Monasteryo sa Balaang Trinidad.

Uban sa pagkamaigmaton ug walay paglubad nga kadasig, gipahinungod na karon ni Bartolomeo ang iyang kaugalingon sa espirituhanong pagka-asketiko: napuno sa dakong kalipay ang batan-ong asketa sa dihang nakita niya nga natuman na ang iyang gihandom nga tinguha.

Ang iyang maguwang nga si Stephen, bisan pa, tungod kay gibati niyang bug-at ang kinabuhi sa ingon ka hilom nga lugar, mibulag kang Bartholomew, mibalhin sa Moscow sa Monasteryo sa Epiphany, ug didto nahimong suod nga higala ni Alexius, nga sa ulahi nahimong Metropolitan sa Moscow.

Gibilin sa hingpit nga pag-inusara, labi pa gyud niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpangandam alang sa kinabuhi sa monghe; sa dihang nahimong lig-on na siya sa iyang mga paningkamot ug mga pagpanumangnon ug napalig-on na ang iyang kaugalingon sa hugot nga pagsunod sa mga lagda sa monghe, didto na siya nagpasiya nga mohimo sa mga panata sa pagka-monghe.

Niadtong panahona, miabot kaniya ang usa ka abbot nga si Mitrofan; siya ang nagtonsura kang Beato Bartolomeo ngadto sa monastikong orden sa ika-kaduha ug ikatulo ka tuig sa iyang kinabuhi. Ang ritwal sa tonsura gihimo sa pista sa mga Balaang Martir nga sila Sergius ug Bacchus, ug gihatagan si Bartolomeo og ngalan nga Sergius. Pagkahuman sa tonsura, gisaulog ni Mitrofan ang Banal nga Liturgiya sa Simbahan sa Balaang Trinidad ug gihatagan niya og Balaang Komunyon ang bag-ong monghe; sa maong higayon, napuno ang simbahan sa usa ka katingalahang humot, nga misabwag bisan pa sa gawas sa mga pader sa simbahan. Sulod sa pito ka adlaw, nagpabilin ang bag-ong natonsurang monghe sa sulod sa simbahan nga wala mogawas. Adlaw-adlaw, nagsaulog si Mitrofan sa Liturgiya ug gihatagan siya sa Balaang Lawas ug Dugo sa Ginoo. Sa tibuok niining panahona, ang bugtong pagkaon ni Sergius mao ang prosphora nga gihatag kaniya matag-adlaw ni Mitrofan. Gigugol ni Sergius ang tanan niyang oras sa pag-ampo ug pagpamalandong sa Dios, kanunay nga nagtawag sa Dios gikan sa kalawom sa iyang putli nga kasingkasing, naghimaya sa halangdon nga ngalan sa Ginoo, ug nag-awit sa mga Salmo ni David ug mga espirituhanong awit: siya napuno gayud sa kalipay, ug ang iyang kalag nasunog sa langitnong kalayo ug matinud-anong kadasig. Pagkahuman sa pipila ka adlaw uban ni Sergius, miingon si Mitrofan kaniya:

'Anak ko, mobiya na ko ning dapita ug gisugyot tika sa kamot sa Dios; hinaut nga ang Ginoo mahimong imong manalipod ug tigpanalipod.'

Ug, sa pagtan-aw sa umaabot, nagpanagna siya:

'Dinhi mismo, magtukod ang Dios og usa ka dakung ug himayaong monasteryo, diin pagahimayaon ang Iyang dakung ug makahadlokong Ngalan ug mosidlak ang pagkamaayo.'

Pagkahuman sa pag-ampo ug paghatag og pipila ka mga pagtulun-an mahitungod sa kinabuhi sa monghe, mibulag si Mitrofan. Si San Sergio, nga nagpabilin nga nag-inusara sa maong dapit, mipahinungod sa iyang kaugalingon nga may kaisog sa pag-ascetismo, gipamatay ang unod pinaagi sa pagpuasa, pagbantay ug lain-laing mga buhat; ug sa panahon sa grabe nga tingtugnaw, sa dihang nabuka ang yuta tungod sa katugnaw, iyang gisagubang ang katugnaw nga nagsul-ob lang og usa ka sinina. Nagaantos siya og daghang mga pag-antos ug mga tukso gikan sa mga demonyo sa pagsugod sa iyang pag-inusara sa kamingawan. Kining mga dili makita nga kaaway nangasuko batok sa monghe; tungod kay dili nila mapailubon ang iyang mga pagpanumangnon, naningkamot sila nga kahadlukan ang santo aron siya mobiya sa maong lugar. Usahay magbag-o sila ngadto sa mga hayop, usahay ngadto sa mga bitin. Apan si Sergius gipalayas sila pinaagi sa pag-ampo: sa pagtawag sa ngalan sa Ginoo, gipikas niya ang mga ilusyon sa mga demonyo sama sa malumo nga sapot sa gagamba. Sa usa ka gabii, ang mga demonyo, sama sa usa ka tibuok hukbo, miduol kaniya nga puno sa hulga ug misinggit uban sa makalilisang nga kasuko:

'Biyae kining dapita, biyae kini, o mamatay kamo sa makalilisang nga kamatayon!'

Sa paglitok sa mga demonyo niining mga pulong, misiga ang kalayo gikan sa ilang mga baba. Ang Balaan, bisan pa niana, nga armado sa pag-ampo, gipalayas ang gahum sa kaaway ug, samtang naghimaya sa Dios, nagpabilin didto nga walay bisan gamayng kahadlok.

Usa ka gabii, samtang ang eremita nagbasa sa iyang lagda, kalit nga misinggit ang kagubot gikan sa lasang; napalibotan pag-usab sa mga demonyo ang selda ug misinggit og hulga kang Benerable Sergius:

'Palayo diri! Ngano man nga niabot ka sa kining hilit nga lasang? Unsa man imong gipangita? Ayaw paglaum nga mabuhi pa ka dinhi; makita ra nimo – kining dapita walay sulod ug dili matabok! Wala ba ka kahadlok nga mamatay sa gutom o mapukan sa kamot sa mga tulisan?'

Pinaagi sa ingon ani nga mga pulong gisulayan sa mga demonyo nga kahadlukan ang Balaang Amahan, apan walay pulos ang ilang tanang paningkamot: ang santo nag-ampo sa Ginoo, ug sa kalit lang nawala ang panon sa mga demonyo.

Human niining mga panan-awon, dili na kaayo kahadlok ang pagtan-aw sa mga buangis nga hayop alang sa asketiko; ang mga kawan sa gutom nga lobo, nga andam na sa pagbungkag sa monghe, mudagan sa kilid sa iyang nag-inusarang selda, ug mosulod usab ang mga oso. Apan ang gahum sa pag-ampo nakaluwas usab sa eremita dinhi. Usa ka adlaw, nakabantay si Banal nga Sergius og oso sa atubangan sa iyang selda; sa dihang nakita niya nga gutom kaayo ang oso, naluoy siya sa hayop, gidalaan niya kini og usa ka piraso nga pan ug gibutang sa lubak sa kahoy. Sukad niadto, ang oso nagsugod sa kanunay nga pagbisita sa selda, nagpaabot sa iyang naandan nga limos ug malumo nga nagtutok sa santo; gipaambit ni Venerable Sergius ang iyang pagkaon kaniya, ug kasagaran gani ihatag niya ang iyang katapusang subo. Ug ang mabangis nga hayop nahimong malumo kaayo nga mosunod pa gani sa tawag sa santo.

Busa, wala biyai sa Ginoo ang Iyang alagad sa kamingawan: Nagauban Siya kaniya sa tanang kasubo ug mga tukso, nagtabang kaniya, nagdasig kaniya, ug nagpalig-on sa Iyang masinabtanon ug matinud-anong alagad.

Samtang nagpadayon, ang dungog sa reverendo misugod sa paglapta sa halayo ug halapad. Ang uban nagsulti sa iyang hugot nga pagpugong sa kaugalingon, pagkamaalig-on, ug uban pang mga katingalahan; ang uban namangha sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkawalay dautang buot; ang uban pa nagsaysay sa iyang gahum batok sa dautang espiritu – ug ang tanan nabighani sa iyang pagka-mapainubsanon ug pagkabalaan sa kasingkasing. Busa, daghang mga tawo gikan sa kasikbit nga mga lungsod ug baryo ang misugod sa pagdagsa ngadto sa Reverendo. Ang uban nangayo sa iyang tambag; ang uban gustong makig-ambit sa iyang pakighinabi nga makaluwas sa kalag. Nakadawat ang tanan og maayong tambag gikan kaniya; ang tanan mibalik gikan kaniya nga napahupay ug napalig-on ang kasingkasing; napagaan ang kasingkasing sa tanan: mao kana ang epekto sa malumo ug grasya-puno nga mga pulong nga gigamit ni Sergius sa pag-abiabi sa tanan nga miadto kaniya alang sa tambag o debotong pagtulon-an. Gidawat sa Reverendo nga Amahan ang tanan uban sa gugma; ang uban nangayo pa gani sa iyang pagtugot nga magpuyo uban kaniya, apan gipugngan sila sa santo, nga nagpunting sa kalisud sa kinabuhi sa monghe.

'Kini nga mga dapit,' ingon sa Banal nga Amahan, 'walay sulod ug katingawan; daghang kalisod ang nagpaabot kanato dinhi.'

Napuno sa lawom nga pagrespeto sa santo, usa ra ka butang ang ilang gipangayo: nga tugutan sila ni Sergius nga magpuyo dinhi. Sa pagkakita sa pagkamahigpit sa ilang pagbuot ug sa ilang lig-on nga determinasyon nga ihatag ang ilang kaugalingon sa Ginoo, wala nay lain kapilian ang Banal nga Amahan kondili motugot sa ilang hangyo. Sa dili madugay, ubos sa giya sa Reverendo nga Amahan, natigom ang usa ka grupo nga napulo ug duha ka lalaki, ug kini nga ihap nagpabilin nga wala mausab sulod sa dugay nga panahon: kung adunay usa sa mga igsoon nga mamatay, pulihan siya sa lain, busa daghan ang nakakita og pagkahitabo sa kini nga ihap: ang ihap sa mga disipulo sa Reverendo nga Amahan pareho sa ihap sa mga disipulo sa atong Ginoong Hesukristo; samtang ang uban ikumpara kini sa gidaghanon sa napulo'g duha ka tribo sa Israel. Ang mga miabot nagtukod og napulo'g duha ka selda. Si Sergius, kauban ang mga igsoon, gipalibotan ang mga selda og bakod nga kahoy. Busa mitindog ang monasteryo, nga, pinaagi sa grasya sa Dios, nagpabilin hangtod karon.

Ang asetikong kinabuhi sa mga eremita milabay nga hilum ug malinaw; matag-adlaw sila magkatigum sa ilang gamay nga simbahan ug naghalad og mainitong pag-ampo sa Ginoo; pito ka beses sa usa ka adlaw gidawat sa simbahan ang mga monghe ilawom sa atop niini: gisaulog nila didto ang Matins, ang Ikatulo, Ika-unom ug Ikasiyam nga Oras, Vespers ug Compline, samtang alang sa pagsaulog sa Balaang Liturhiya nagpatawag sila og pari gikan sa pinakaduol nga mga baryo.

Usa ka tuig human miabot ang mga igsoon kang Sergius, ang giingon nga pari-monghe nga si Mitrofan, nga naghimo sa ritwal sa paggupit sa buhok kang Banal nga Sergius, nagpuyo sa bag-ong natukod nga monasteryo; malipayon siyang gidawat sa mga igsoon ug sa usa ka tingog gipili nga abbot sa tanan. Nalipay ang mga monghe kay karon mahimo na nilang saulogon ang Liturgiya sa mas kanunay kaysa kaniadto. Apan sa dili

madugay, mibalik na si Mitrofan sa Ginoo. Unya gisugdan sa mga igsoon ang pagpangayo sa Banal nga si Sergius nga siya na ang modawat sa pagka-pari ug mag-alagad isip ilang abá. Gidumili ni Sergius kini: gusto niya nga sundon ang Ginoo ug mahimong sulugoon sa tanan; siya mismo ang nagtukod og daghang selda, nanghukay og balon, nagdala og tubig ug gibutang kini sa gawas sa selda sa matag igsoon, nagputol og kahoy para sa kalan, naghurno og pan, nagtahi og sinina, nag-andam og pagkaon ug mapainubsanon nga nagbuhat sa ubang mga buluhaton. Gidugang ni Sergius ang iyang bakanteng oras sa pag-ampo ug pag-ayuno, nga nagpuyo lang sa tinapay ug tubig, ug bisan pa gamay ra ang gidaghanon; matag gabii gigugol niya sa pag-ampo ug pagbantay, ug matulog lang siya sa mubo nga panahon. Sa dakong katingala sa tanan, ang ingon nga hugot nga kinabuhi dili lang wala nakapaluya sa panglawas sa mongtawo, apan daw nakapalig-on pa gayud sa iyang lawas ug naghatag kaniya og kusog alang sa bag-ong ug labi pang dagkong mga buhat. Pinaagi sa iyang pagpugong sa kaugalingon, pagpaubos, ug matinud-anong kinabuhi, si Banal nga Sergius nagpahimutang og ehemplo alang sa tibuok komunidad. Ang mga eremita nagtutok nga puno sa katingala niining 'Anghel sa unod' ug naningkamot sa ilang tanang makakaya nga sundon siya; sama sa iyang gibuhat, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pag-ayuno, pag-ampo, ug kanunay nga pagpaningkamot: usahay nagpanahi og mga sinina, usahay nagkopya og mga libro, usahay nag-atiman sa ilang gagmay nga mga tanaman sa gulay, ug nagbuhat sa uban pang susamang mga buluhaton. Adunay hingpit nga pagkakapariho sa monasteryo, apan ang Reverendo labaw sa tanan: siya ang nanguna nga asketiko sa kini nga monasteryo, o mas tukma, ang una ug ang katapusan, kay daghan ang nagtrabaho dinhi sa iyang panahon ug pagkahuman, apan walay makatupong kaniya: misidlak siya sama sa bulan taliwala sa mga bitoon. Nagpadayon sa pagtubo, pagmugna ug paglapad ang dungog sa iyang kinabuhi nga pagka-asketa: gidala sa iyang igsoon nga si Stephen ang iyang napulo'g duha ka tuig nga anak nga si Juan kaniya; ang batang lalaki, pagkadungog sa balaan nga kinabuhi ni Sergius, napuno sa nagdilaab nga tinguha nga mosunod sa iyang mga bakod; gisapnan niya ang mga panata sa pagka-mona ug ginganlan siya og Theodore; nagpuyo si Theodore niining monasteryo sulod sa mga 22 ka tuig ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpintal og mga icon.

Kapin sa napulo ka tuig na ang nilabay sukad sa pag-abot sa unang mga kauban kang Sergius, ug sa matag adlaw nga milabay, mas nabati pag-ayo ang panginahanglan alang sa usa ka abbot ug usa ka pari. Dili kanunay posible nga imbitahon ang mga pari sa monasteryo, ug gawas pa niana, gikinahanglan ang usa ka lider nga adunay awtoridad sa usa ka abbot. Walay lain nga mas angay mosagop sa maong katungdanan kaysa sa nagtukod niining monasteryo, apan ang Kagalang-galang Sergius nahadlok sa katungdanan nga abbot: gusto niya nga dili siya ang ulo, kondili ang labing mapainubuson nga monghe sa monasteryo nga iyang gitukod pinaagi sa iyang kaugalingong paningkamot. Sa katapusan, ang mga eremita mitigom, miadto sa Kagalang-galang Sergius ug miingon:

Amahan, dili kami mabuhi nga walay abá; gusto namo nga ikaw ang among magtutudlo ug giya. Gusto namo nga moanha kanimo uban sa paghinulsol, ug sa pagpadayag sa among tanang hunahuna sa imong atubangan, aron matag-adlaw makadawat kami sa pasaylo sa among mga sala gikan kanimo. Ipakanaog ang Balaang Liturhiya para kanamo, aron makatagamtam kami sa mga Misteryo sa Diyos gikan sa imong dungganong mga kamot.

Mibakod si Sergius sa kusgan ug taas nga pagdumili:

'Mga igsoon,' matod niya, 'Wala pa gani nako gihunahuna nga mahimong abá; usa ra ka butang ang gipangandoy sa akong kalag—nga matapos ang akong kinabuhi isip usa ka yano nga monghe. Busa, ayaw ko pugson. Ibilin nato kini tanan kang Dios; pasagdi nato Siya nga Iyang ipadayag kanato ang Iyang kabubut-on, ug unya makita nato kung unsa ang angay natong buhaton.'

Apan nagpadayon ang mga monghe sa ilang mapinanggaong paghangyo sa Ginoong Amahan nga matuman ang ilang tinguha, nga nag-ingon:

'Kung dili ka gustong mag-atiman sa among mga kalag ug mahimong among magbalantay, mapugos kami tanan sa pagbiya niining dapita ug paglapas sa saad nga among gihimo; unya maglibot-libot kami sama sa mga karnero nga walay magbalantay.'

Sulod sa dugay nga panahon, nagpadayon ang mga monghe sa pagpangumbinsi, pagpakusog sa hangyo, ug bisan pagpugos. Sa katapusan, naantig ug napugos sa ilang mga hangyo, ang santo mibyahe uban sa duha ka tigulang paingon sa Pereyaslav-Zalessky[6429] aron makita si Athanasius, Obispo sa Volyn, kay siya, pagkahuman sa pagbiya ni San Alexius nga Metropolitan paingon sa Constantinople, mao ang nagdumala sa mga kalihokan sa

metropolis. Mainitong gidawat sa santo ang asketiko, nga dugay na niyang nadungog ang mga hungihong bahin kaniya. Pagkahuman sa paghalok kaniya, dugay siyang nakig-istorya kaniya mahitungod sa kaluwasan sa kalag. Sa katapusan sa ilang pakighinabi, mapainubsanon nga mihukom si Banal nga Sergius kang Athanasius ug nangayo kaniya nga magtudlo og abadi para sa iyang monasteryo. Sa maong hangyo, mitubag ang santo:

'Sugdi na karon, pag-amuma ug magbubuhat sa mga igsoon nga imong natigom sa bag-ong monasteryo sa Trinity nga Nagahatag-kinabuhi!'

Busa una niyang giordinar si Venerable Sergius nga hierodeacon, unya hieromonk; uban sa labing dakong pagrespeto, puno sa kahadlok ug lawom nga pagbati, gisaulog ni Sergius ang iyang unang Liturgiya, pagkahuman niini gitudlo siya nga abbot. Nagsulti og dugay si Athanasius sa bag-ong gitudlong abbot ug miingon kaniya:

'Anak ko, karon nga nadawat na nimo ang dakong katungdanan sa pagka-pari, hibaloa nga angay nimong buhaton kini, sumala sa sugo sa dakong Apostol: *'Kita nga lig-on kinahanglan mag-antos sa mga kakulian sa mga huyang, ug dili magpalipay sa atong kaugalingon'* (Roma 15:1); hinumdumi ang iyang mga pulong: *'Mag-antos kamo sa karga sa usag usa, ug sa ingon tuman-a ang balaod ni Cristo'* (Gal. 6:2).

Pagkahuman niini, si Santo Atanasius, pagkahuman niyang gihalokan ug gipanalanginan ang maalamat nga amahan, gipadala siya sa kalinaw paingon sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Trinidad. Gidawat sa mga eremita ang ilang unang abadi uban sa dakong kalipay; migawas sila aron sugaton ang ilang magtutudlo ug amahan ug mitungo sa atubangan niya uban sa paghigugma sama sa usa ka anak. Ang abá, usab, nalipay sa pagkakita sa iyang mga espirituhanong anak. Sa pagsulod niya sa simbahan, mitunong siya sa Ginoo sa mainitong pag-ampo ug nangayo nga panalanginan siya sa Dios ug padalhan siya og gamhanang tabang sa iyang bag-ong ug lisod nga ministeryo. Pagkahuman sa pag-ampo, ang Ginoong Pari mitultol sa mga igsoon pinaagi sa usa ka pulong sa pagtulun-an, nag-awhag sa mga monghe nga dili maluya sa ilang mga paningkamot sa pagka-asketiko, nangayo sa ilang suporta, ug sa unang higayon gihatagan sila sa iyang panalangin isip abá. Yano ug mubo ang iyang pagtulun-an, apan pinaagi sa kahayag ug pagka-makumbinse niini, kini miturok hangtod sa kahangturan sa kasingkasing sa mga tawo. Apan, ang REVERENDO nga Amahan dili ingon kaayo nga naglihok pinaagi sa iyang mga pulong kondili naghatag og maayong ehemplo sa tanan pinaagi sa iyang kinabuhi mismo. Sa dihang nahimong abá siya, dili lang nga wala niya giusab ang iyang kanhing pagka-istrikto, kondili nagsugod pa gayud siya sa pagsunod sa tanang lagda sa monastiko uban sa mas dako pang kadasig; kanunay niyang gidala sa iyang kasingkasing ang mga pulong sa Manluluwas: *'Ang bisan kinsa nga gustong mahimong una sa inyo kinahanglan mag-alagad sa tanan'* (Marcos 10:44). Adlaw-adlaw iyang gisaulog ang Banal nga Misa, kanunay siyang nag-andam sa prosphora sa iyang kaugalingon; iyang gi-giling ang trigo para niini gamit ang iyang kaugalingong mga kamot ug nagbuhat sa tanang matang sa ubang mga buluhaton. Ang paborito nga buluhaton sa maalamat mao ang pagpanluto sa prosphora; dili niya tugotan ang bisan kinsa nga buhaton kini nga trabaho, bisan pa man daghan sa mga igsoon ang gustong mokuha niini. Siya ang una nga moabot sa simbahan, diin motindog siya nga tul-id, dili gayud niya tugotan ang iyang kaugalingon nga mosandig sa dingding o molingkod; siya ang katapusan nga mobiya sa balay sa Dios; Walay kapoy ug mapinanggaon niyang gi-instruksyonan ang mga igsoon, gihangyo sila nga mosunod sa mga bakod sa mga bantugang asetik sa Dios, nga kanunay niyang gisaysay ang ilang kinabuhi sa iyang mga espirituhanong anak. Busa, masigasig niyang gitun-an ang iyang panon pinaagi sa iyang mga pulong, giya sila sa dalan padulong sa kaluwasan ug gipalayas ang mga lobo sa hunahuna pinaagi sa pag-ampo.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga demonyo, nga dili na makasabar sa matarong nga kinabuhi sa santo, misugod na usab sa pagbatok kaniya. Nagbag-o sila sa ilang porma ngadto sa mga bitin, ug misulod sa iyang selda sa kadaghan nga natabunan nila ang tibuok salog. Unya ang bulahan mituyok sa pag-ampo ngadto sa Ginoo ug, uban sa mga luha, nangayo Siya og tabang aron luwason siya gikan niining diabolikong pag-antos, ug sa kalit lang nawala ang mga demonyo sama sa aso. Sukad niadto, gihatagan sa Dios ang Iyang alagad og gahum batok sa hugaw nga mga espiritu nga wala gani sila magdagan-dagan sa pagduol sa maalamon.

Sulod sa dugay nga panahon, adunay napulo'g duha ka monghe sa monasteryo. Apan unya miabot ang usa ka arkhimandrita nga ginganlan og Simeon gikan sa Smolensk. Human biyaan ang usa ka bantugang posisyon, si Simeon, uban sa espiritu sa lalom nga pagpaubos, nangayo sa Balaang Amahan nga dawaton siya isip usa ka yano nga monghe. Nabati pag-ayo ni Sergius kining hangyo ug malumo niyang gidawat ang bag-ong abot. Ang Arkhimandrita Simeon nagdala og daghang kabtangan ug gihatag kini sa Balaang Amahan aron makatukod siya og mas dako nga simbahan. Pinaagi sa donasyon ni Simeon, ang Balaang Amahan, uban sa tabang sa Diyos, dali

nga nakatukod og bag-ong simbahan, gipalapdan ang monasteryo ug, kauban ang iyang mga kaigsuonan, gipadayeg ang Diyos adlaw ug gabii.

Sukad niadto, daghan ang nagsugod sa pagtigom sa palibot sa Kagalang-galang Sergius aron maluwas ang ilang mga kalag ubos sa giya niining himayaong asetik; gidawat sa balaang abad uban sa gugma ang tanan nga miabot, apan, tungod kay nahibalo siya gikan sa kasinatian sa kalisud sa kinabuhi sa monghe, wala niya sila dayon giordinahan. Kasagaran, iyang sugoan nga ang bag-ong miabot magsul-ob og taas nga bado nga itom ang tela ug tudloan siya sa pagbuhat og serbisyo uban sa ubang monghe. Gibuhat niya kini aron maila sa bag-ong miabot ang tibuok lagda sa monastiko; pagkahuman sa taas nga panahon sa pagsulay, giputol ni Banal nga Sergius ang buhok sa bag-ong miabot aron siya mosul-ob sa monastikong bado ug hatagan siya og kapa.

Pagkahuman sa ingon ana ka hugot nga pagsulay, gidawat sa balaan ang mga monghe ug gitagad ang ilang adlaw-adlaw nga kinabuhi. Busa, hugot kaayo nga gidili sa Balaang Sergius ang mga monghe nga mobiya sa ilang mga selda o makig-istorya sa usag usa human sa Vespers; gikinahanglan nga magpabilin ang matag-usa sa iyang selda niadtong panahona, nagahimo og pananahi o nag-ampo. Sa ulahing bahin sa gabii, labi na sa mga ngitngit ug taas nga gabii, ang walay kapoy ug masigasig nga abá, human sa iyang pribadong pag-ampo, maglibot sa mga selda ug motan-aw sa gamay nga bintana aron makita unsay gibuhat sa matag monghe. Kung makakita siya og monghe nga nag-ampo, naghabi, o nagbasa og mga libro bahin sa kaluwasan sa kalag, malipayon siyang mag-ampo alang kaniya ngadto sa Dios ug hangyoon nga lig-ona siya sa Ginoo. Apan kon makadungog siya og dili awtorisadong pakighinabi o makakita og usa ka monghe nga nagbuhat og walay pulos nga kalihokan, motuktok siya sa pultahan o bintana, , unya molakaw dayon. Sa sunod adlaw, iyang tawgon kana nga monghe ngadto kaniya ug makig-istorya kaniya. Ang masunuron nga monghe mokumpisal sa iyang sala ug mangayo og pasaylo, ug pasayloon siya ni Sergius uban sa gugma sama sa amahan; apan sa mga dili masunuron, maghatag siya og penitensya. Mao kana ang pag-atiman ni Banal nga Sergius sa kawan nga gisalig kaniya; mao kana ang iyang pagkahibalo sa paghiusa sa pagkamabuotan ug pagka-istrikto. Tinuod siyang magbalantay sa mga monghe sa iyang monasteryo.

Baga'g pananglitan sa tinuod nga Kristohanong kinabuhi ang monasteryo ni Banal nga Sergius, apan sa sayong mga adlaw niini, kulang pa gani kini sa labing batakang panginahanglan; kanunay nga ang mga monghe nag-antos sa grabeng kakulang sa labing gikinahanglan. Layo sa mga puloy-anan ug naputol sa gawas nga kalibutan tungod sa usa ka siksik, karaang lasang nga puno sa tanang matang sa mga buangis nga mananap, kining monasteryo dili makasalig sa tabang sa tawo. Kanunay nga ang mga magsoon walay bino para sa pagsaulog sa Banal nga Misa, ug napugos sila, uban sa dakong kasubo, nga ipahilayo kini nga espirituhanong kahupayan sa ilang kaugalingon; Kasagaran, kulang ang trigo para sa prosphora, o insenso para sa pagpan-aw, o kandila para sa kandelerya, o lana para sa mga lampara – sa ingon ani nga mga panahon, magpasiga ang mga monghe og sulo ug, pinaagi niining kahayag, magsaulog sa mga serbisyo sa simbahan. Sa pobre ug ngitngit nga simbahan, sila mismo nagdilaab ug nagdan-ag sa gugma alang sa Dios nga mas hayag pa kaysa sa labing hayag nga mga kandila. Ang gawasnong kinabuhi sa mga monghe yano ug walay garbo, sama sa tanan nga naglibot kanila ug ilang gigamit; apan ang pagkasimple niini tanan mahimayaon: ang mga sudlanan nga gigamit para sa sakramento sa Banal nga Komunyon hinimo sa kahoy, ang mga kasuotan sa misa yano nga hinablon nga panapton nga gipintalan, ug ang mga liturhikal nga basahon gisulat sa panit sa birch. Usahay, ang mga monghe sa kini nga monasteryo—nga niadtong panahona wala pay komunal nga kan-anan—nakasinati og kakulang sa pagkaon; bisan ang abad mismo kanunay nga nagkinahanglan. Busa, sa usa ka higayon, ang Kagalang-galang wala nay bisan usa ka piraso nga tinapay, ug adunay kakulang sa pagkaon sa tibuok monasteryo; bisan pa, hugot nga gidili sa Reverendo nga Amahan ang mga monghe sa paggawas sa monasteryo aron mangayo og pagkaon gikan sa mga layko: iyang gipangayo nga ibutang nila ang ilang paglaum sa Dios, nga nagpanalipod sa tanang buhing binuhat, ug mangayo Niya uban sa pagtuo sa tanan nga gikinahanglan; ug bisan unsa ang iyang gisugo sa mga igsoon, iyang gihimo kini sa iyang kaugalingon nga walay bisan gamay nga pagpasagad. Busa, nagpailob ang santo sulod sa tulo ka adlaw. Apan sa kaagahon sa ika-upat ka adlaw, tungod sa kagutom, mikuha siya og lagari ug miadto sa usa ka tigulang nga nagpuyo sa maong monasteryo nga ginganlan og Daniel, ug miingon kaniya:

'Nadungog ko, Igsoon, nga gusto ka magtukod og portiko sa imong selda; dili ko gusto nga magpabilin nga walay buhat ang akong mga kamot, busa miadto ko kanimo—tugoti ko nga tukoron ang portiko.'

Niini mitubag si Daniel:

'Oo, dugay na nakong gipangandoy nga makahimo ug beranda; gipreparar na gani nako ang tanan nga gikinahanglan; nagpaabot na lang ko sa usa ka karpentero gikan sa baryo; apan dili ko kaisog nga isalig kanimo ang ingon ana nga buluhaton, kay kinahanglan ka bayran pag-ayo.'

Apan miingon si Sergius nga ang iyang gikinahanglan mao lang ang pipila ka piraso sa daan, buling nga pan. Unya gidala sa tigulang ang sakey ka salaan nga adunay mga piraso sa pan, apan miingon ang reverendo:

'Dili ko modawat og bayad hangtud mahuman ang trabaho.'

Unya misugod siya sa trabaho nga puno sa kadasig; gigugol niya ang tibuok adlaw sa maong buluhaton ug, uban sa tabang sa Diyos, nahuman kini. Sa gabii na lang, sa pagsalop sa adlaw, gidawat niya ang pan; pagkahuman sa pag-ampo, nagsugod siya sa pagkaon niini, samtang ang uban sa mga monghe nakabantay nga ang abog gikan sa nabubulok nga pan naglupad gikan sa baba sa reverendo. Pagkakita niini, nangahibulong ang mga eremita sa iyang pagpaubos ug pagkamapailubon.

Sa lain nga higayon, naubos ang pagkaon; gisagubang sa mga monghe ang kakulang sulod sa duha ka adlaw; sa katapusan, usa kanila, nga grabe na kaayo ang kagutom, misugod og reklamo batok sa santo, nga miingon:

'Hangtud kanus-a ninyo kami pugngan sa paggawas sa monasteryo ug pagpangayo sa among gikinahanglan? Makasugakod pa kami ug usa ka gabii, apan sa buntag mobiya na kami niining dapita, basi mamatay kami sa gutom.'

Gipahupay sa santo ang mga igsoon, gipahinumdom sila sa mga kaisug sa mga balaang amahan, ug gipakita kung giunsa nila pag-antos sa gutom, kauhaw, ug daghang kakulangan alang kang Kristo; gisulti niya kanila ang mga pulong ni Kristo: *'Tan-awa ang mga langgam sa kahanginan: wala sila magtanom, wala mag-ani, wala magtipig sa kamalig; ug ginapakaon sila sa inyong langitnong Amahan'* (Mat. 6:26).

'Kung ginapakaon Niya ang mga langgam,' miingon ang santo, 'dili ba Siya makahatag og pagkaon para kanato? Karon mao ang panahon sa pagsulay, apan nagreklamo kita. Kung atong pag-antuson kining mubo nga pagsulay uban sa pagpasalamat, kining maong pagsulay magahatag kanato og dakong kaayohan; kay bisan ang bulawan dili mapalimpyo kung walay kalayo.'

Unya, mitagna siya:

Karon nag-antos kami sa usa ka mubo nga panahon sa kakulang, apan sa buntag daghan na usab.

Ug natuman ang propesiya sa santo: sa sunod buntag, usa ka dili mailhi nga tawo nagpadala og daghang bag-ong luto nga pan, isda ug uban pang bag-ong luto nga pagkaon ngadto sa monasteryo. Ang mga naghatud niini miingon:

– 'Gipadala kini sa usa ka mahigugma kang Kristo kang Abba[6429] Sergius ug sa mga igsoon nga nagpuyo uban kaniya.'

Gihangyo dayon sa mga monghe ang mga sugo nga kaon uban kanila, apan misalikway sila, miingon nga gisugo sila nga mobalik dayon – ug dali silang nilakaw ang monasteryo. Ang mga eremita, sa pagkakita sa kadagahan sa pagkaon nga gidala, nakamatikod nga gibisita sila sa Ginoo sa Iyang kaluoy, ug, pagkahuman sa ilang mainitong pagpasalamat sa Diyos, nag-andam sila og pagkaon: niini, ang mga monghe natingala kaayo sa katingalahang kalumo ug talagsaong lami sa pan. Kining mga pagkaon igo na alang sa komunidad sa dugay nga panahon. Ang Ginoong Abad, sa pagkuha niining kahigayunan aron tudloan ang mga monghe, miingon, nga nagtudlo kanila:

'Mga igsoon, tan-awa ug katingalahan ang ganti nga gipadala sa Dios alang sa pagkamapailubon: *"Bangon, O Ginoo, akong Dios; itas ang Imong kamot; ayaw kalimti ang mga nag-antos"* [Dili Niya kalimtan ang Iyang mga kabus hangtod sa kahangturan] (Salmo 9:33). Dili gayud Niya biyaan kining balaan nga dapit ni ang Iyang mga sulugoon nga nagpuyo dinhi, nga nag-alagad Kaniya adlaw ug gabii.

Sa daghang ubang mga higayon usab, klaro kaayo ang amahanong pag-atiman sa Reverendo nga Amahan alang sa iyang mga igsoon ug ang iyang hingpit nga pagpaubos, sama sa makita sa mosunod.

Pag-abot niya sa disyerto, mipuyo ang Kagalang-galang Sergius sa usa ka lugar nga walay tubig. Dili kini walay katuyoan nga mihunong ang santo dinhi: pinaagi sa pagdala og tubig gikan sa layo, gusto niya nga mas mapabug-at pa ang iyang trabaho, kay gipaningkamotan niya nga labi pang kapoyon ang iyang unod. Apan, sa

[6429] Abba – amahan.

dihang, pinaagi sa maayong kabubut-on sa Dios, mitubo ang komunidad ug natukod ang usa ka monasteryo, nahimong klaro ang grabeng kakulang sa tubig; kinahanglan kini dalhon gikan sa layo ug uban sa dakong kalisud. Busa, ang uban misugod sa pagreklamo batok sa balaan, nga nagaingon:

'Ngano man nga nagpuyo ka niining dapita nga wala ka maghunahuna pag-ayo? Ngano man nga nagtukod ka og monasteryo dinhi nga walay tubig sa duol?'

Mapainubsanon nga mitubag ang Balaang Amahan sa mga pagreklamo:

'Mga igsoon, gusto unta ko nga mag-inusara dinhi, apan ang kabubut-on sa Dios mao nga matukod dinhi ang usa ka monasteryo. Tugoti niya kita nga makabaton usab og tubig; ayaw lang kawad-i sa kadasig, kondili mag-ampo kamo uban sa pagtuo: kay kon gidala Niya ang tubig gikan sa bato sa kamingawan alang sa mga dili masunuron nga katawhang Hudiyo, labi pa gayud dili kamo biyaan Niya nga nag-alagad Niya nga matinud-anon.

Pagkahuman niini, usa ka higayon gidala niya ang usa sa mga igsoon ug tinago siyang mibaba uban kaniya sa sagbot sa ubos sa monasteryo, diin wala gayud masulod nga nagdaloy nga tubig. Sa dihang nakakaplag siya og gamay nga tubig-ulan sa usa ka kanal, ang balaan mituhop ug misugod sa pag-ampo ingon niini:

'O Dios, Amahan sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa tanang butang nga makita ug dili makita, nga nagmugna sa tawo ug wala maghandum sa kamatayon sa makasasala, kami, ang Imong makasasala ug dili takos nga mga alagad, nagpakiloob kanimo: paminawa kami niining taknaa ug ipadayag ang Imong himaya; sama sa kamingawan pinaagi kang Moises diin ang Imong gamhanang tuo nga kamot naghimo og milagro, nga nagpagawas og tubig gikan sa bato, busa dinhi usab ipadayag ang Imong gahum, – O Magbubuhat sa langit ug yuta, hatagi kami og tubig dinhi sa kini nga dapit, ug ipahibalo sa tanan nga maminaw Ka sa mga nag-ampo kanimo ug naghatag og himaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

Unya, kalit lang, misabwag ang usa ka daghang bukal. Natingala kaayo ang mga igsoon; ang pagreklamo sa mga dili kontento napulihan sa pagbati sa pagrespeto alang sa balaan nga abá; ang mga monghe gani nagsugod og tawag niining bukal og 'Bukal ni Sergius'. Apan ang mapainubuson nga asketiko nabug-atan sa ingon ana nga pagdayeg sa tawo; busa miingon siya:

'Dili ako, mga igsoon, ang naghatag kaninyo niining tubiga, kondili ang Ginoo mismo ang nagpadala niini kanamo, nga dili takos. Busa, ayaw ninyo kini pagnganlan sa akong ngalan.'

Sa pagtagad sa mga pulong sa ilang espirituhanong amahan, mihunong ang mga igsoon sa pagtawag sa maong bukal nga 'Sergius'.

Sukad niadto, wala na mag-antos og kakulang sa tubig ang mga monghe, apan nagkuha sila og tubig gikan niining bukal para sa tanang panginahanglan sa monasteryo; ug kadtong nagkuha niini nga tubig uban sa pagtuo kanunay nakadawat og pag-ayo gikan niini.

Daghang katuigan na ang nilabay sukad gitukod ni San Sergius ang pundasyon sa monasteryo. Ang balaan nga kinabuhi niining dakong asetik dili gayud mapasagdan, busa daghang mga tawo ang nagsugod pagpuyo sa maong mga lugar, nga tibuok natabonan sa siksik nga kalasangan; daghan ang misugod pagduol sa Balaan, nangayo sa iyang pag-ampo ug panalangin; daghan sa mga lumolupyo ang nagsugod sa kanunay nga pagbisita sa monasteryo ug pagdala og mga suplay. Ang dungog sa santo nagpadayon sa pagtubo. Ang Reverendo naghimo og daghang lain-laing mga milagro bisan pa sa iyang kinabuhi. Ang Ginoo naghatag sa Iyang alagad og talagsaong gahum sa milagro: busa, sa usa ka higayon, gibanhaw sa Reverendo ang usa ka patay nga tawo. Ingon niini ang nahitabo: sa dapit sa monasteryo sa , nagpuyo ang usa ka tawo nga dako kaayo ang pagtuo kang Sergius; ang iyang bugtong anak nga lalaki naangol sa usa ka dili na matambalan nga sakit; sa lig-on niyang paglaum nga ang santo makatambal sa iyang anak, ang maong lumolupyo mibyahe aron makita ang Reverendo nga Amahan. Apan sa dihang misulod siya sa selda sa santo ug nagsugod sa pagpakiluoy kaniya nga tabangan ang masakiton nga batang lalaki, ang bata, gikapoy tungod sa grabeng sakit, namatay. Wala nay paglaum, ang amahan sa bata misugod sa paghilak nga mapait:

'Lagmit ako,' ingon niya sa santo, 'niadto ko kanimo, tawo sa Dios, nga adunay lig-on nga pagtuo nga motabang ka kanako; mas maayo pa unta nga namatay ang akong anak sa balay, kay dili unta nawala ang akong pagtuo kanimo nga akong gipanghupot hangtod karon.'

Busa, samtang nagmasubo ug naghilak, migawas siya aron kuhaon ang tanan nga gikinahanglan para sa lubong sa iyang anak.

Sa pagkakita sa paghilak sa lalaki, nakaluoy ang reverendo kaniya ug, pagkahuman sa pag-ampo, gibanhaw niya ang batang lalaki gikan sa kamatayon. Dali lang mibalik ang lumolupyo dala ang kabaong para sa iyang anak.

Unya miingon kaniya ang santo:

'Nagpabug-at ka sa kasubo nga walay hinungdan ug walay pagsabot: ang bata dili patay, buhi pa.'

Tungod kay nakita sa lalaki nga namatay ang iyang anak, wala siya motuo sa gisulti sa santo; apan sa iyang pagduol, iyang nakita sa iyang katingala nga buhi gayud ang batang lalaki; unya ang malipayong amahan misugod sa pagpasalamat sa reverendo tungod kay gibanhaw niya ang iyang anak gikan sa kamatayon.

'Nasayop ka,' matod ni Sergius, 'ug wala ka masayud unsa imong gisulti. Sa dihang gidala nimo ang bata dinhi, nanguyog siya tungod sa grabeng katugnaw – ug nagtuo ka nga namatay na siya; karon, sa init nga selda, nainitan na siya – ug mura'g nabanhaw siya gikan sa kamatayon.'

Apan nagpadayon gihapon ang lumolupyo sa pagpanghimatuud nga nabanhaw ang iyang anak pinaagi sa pag-ampo sa santo. Unya gipugngan siya ni Sergius sa paghisgot niini, ug gidugang pa:

'Kung mosugod ka og sulti sa mga tawo bahin niini, mawala gyud nimo ang imong anak.'

Sa dakong kalipay, mibalik ang lalaki sa iyang panimalay, naghimaya sa Dios ug sa Iyang alagad nga si Sergius. Usa sa mga disipulo sa reverendo nakahibalo niini nga milagro ug gisaysay kini.

Ang Reverendo naghimo usab og daghang ubang mga milagro. Pananglitan, usa sa mga lumolupyo sa lugar ang grabe nga masakiton; sulod sa pipila ka panahon, dili siya makatulog o makakaon. Ang iyang mga igsoon, pagkadungog sa mga milagro ni San Sergius, gidala ang masakiton ngadto sa asketiko ug nangayo kaniya nga tambalan ang nag-antos; ang santo nag-ampo, gisprinkan ang masakiton og balaan nga tubig, diin natulog ang lalaki; ug pagmata niya, nabanhaw siya nga hingpit nga himsog ug kusgan, mura'g wala gyud siya masakit; Samtang nagdayeg ug nagpasalamat sa dakong asketiko, mibalik ang lumolupyo sa iyang panimalay.

Nagsugod ang mga tawo sa pag-adto sa Banal nga tawo dili lang gikan sa kasikbit nga mga baryo, kondili bisan pa gikan sa layo nga mga rehiyon. Busa, sa usa ka higayon, usa ka maharlika gikan sa baybayon sa Volga, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, gidala kang Sergius. Grabe kaayo ang iyang pag-antos: usahay mokaon siya, usahay magkaguliyang, ug usahay modagan gikan sa tanan; napulo ka lalaki halos dili siya mapugngan. Ang iyang mga paryente, pagkadungog nila kang Sergius, nagdesisyon nga dad-on kining tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu ngadto sa reverendo. Nanginahanglan kini og dakong paningkamot ug kusog. Sa dihang gidala ang tawo nga gipanag-iya sa daplin sa monasteryo, gipikas niya ang iyang puthaw nga gapus gamit ang katingalahang kusog ug misinggit siya og kusog kaayo nga nadungog pa gani ang iyang tingog sulod sa monasteryo. Pagkahibalo ni Sergius niini, naghimo siya og pag-ampo alang sa lalaki nga gilutos; niadtong panahona, ang lalaki nagsugod og kalma gamay; gidala pa gani siya sulod mismo sa monasteryo. Sa katapusan sa pag-ampo, miduol ang Reverendo sa lalaki nga gipanag-iya uban sa krus ug gisugdan niya ang pagpanalangin kaniya; sa maong higayon, gilukso sa lalaki ang iyang kaugalingon uban sa kusog nga pagsinggit sa tubig nga natipon duol human sa ulan. Sa dihang gibendisyunan siya sa Balaang Krus sa Reverendo nga Amahan, nabati niya nga hingpit na siyang maayo ug nibalik kaniya ang iyang pagka-husto sa pangisip. Sa dihang gipangutana siya ngano nga gilukso niya ang iyang kaugalingon sa tubig, mitubag ang naayo nga lalaki:

'Sa dihang gidala ko sa atubangan sa reverendong amahan ug gisugdan niya paghimo sa tanda sa krus ibabaw kanako, nakakita ko og dakong kalayo nga migikan sa krus, ug, sa paghunahuna nga pagasunogon ko sa kalayo, midagan ko ngadto sa tubig.'

Pagkahuman niini, nagpabilin siya sa monasteryo sulod sa pipila ka adlaw, nagdayeg sa kaluoy sa Diyos ug nagpasalamat sa balaan nga tawo sa iyang pag-ayo.

Kasagaran, gidala pa sa mga tawo sa santo ang uban pang mga tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, ug silang tanan nakalingkawas.

Ang maloloy-on nga Ginoo naghatag og ingon nga gahum sa Iyang masigasig ug matinud-anong alagad nga mobiya ang mga demonyo sa mga tawo nga ilang gipanag-iya bisan pa sa wala pa madala ang mga nag-antos sa atubangan sa santo. Daghang uban pang mga milagro ang nahitabo pinaagi sa pag-ampo sa asketiko. *'Ang mga buta makakita ug ang mga pilay makalakaw; ang mga ketong malimpyo'* (Matt. 11:5); sa mubo, ang tanan nga miadto sa santo uban sa pagtuo, bisan unsang sakit pa ang ilang gi-antos, nakadawat og pisikal nga kahimsog ug espirituhanong pagtukod, aron sila makabenepisyo pag-ayo.

Ang balita sa ingon nga mga milagro nga gihimo ni San Sergio milapta pa gayud; ang mga hungihong sa iyang kinabuhi sa dakong pagka-asketiko mitubo pa gayud; ang gidaghanon sa mga bisita sa monasteryo nagkadaghan. Gidayeg sa tanan si San Sergio; girespeto siya sa tanan uban sa lawom nga debosyon; daghan ang miabot gikan sa nagkalain-laing mga lungsod ug lugar, nga nagtinguha nga makita ang balaan nga asketa; daghan ang nangita sa iyang giya ug aron malingaw sa iyang makapadasig nga pakighinabi; daghang monghe, nga mibiya sa ilang kaugalingong mga monasteryo, miadto sa monasteryo nga gitukod sa Banal nga Tawo, nga nagtinguha sa pagpraktis sa asketismo ubos sa iyang giya ug sa pagpuyo uban kaniya; ang mga ordinaryong tawo ug ang mga maharlika nangandoy nga makadawat sa iyang panalangin, samtang ang mga prinsipe ug mga boyar miadto niining bulahan nga amahan. Girespeto siya sa tanan ug giisip siya, daw, nga usa sa karaang balaang mga amahan o usa ka propeta.

Girespeto ug gipasidunggan sa tanan, nagpabilin si Venerable Sergius nga mapainubsanon nga monghe: wala siyay gana sa kadungganan sa kalibutan; nagpadayon siya sa pagpanarbaho sama sa una ug nagpabilin nga ehemplo sa tanan. Giambit niya ang tanan niyang gipanag-iya sa mga kabus; wala siya magtagad sa humok o pinong sinina, kondili kanunay siyang nagsul-ob og bisti nga hinimo sa magaspang nga tela nga siya mismo ang nagpanahi. Sa usa ka higayon, wala nay maayong panapton nga nahabilin sa monasteryo; usa na lang ka piraso ang nabilin, ug kini ubos kaayo ang kalidad ug nabubulok na, busa ang mga monghe wala mosugot nga kuhaon kini. Unya gikuha kini ni Sergius para sa iyang kaugalingon, gihimo kini nga bisti, ug gisul-ob hangtod kini nabungkag-bungkag.

Sa kinatibuk-an, ang santo kanunay magsul-ob og gisi-gisi ug yano nga sinina, mao nga daghan ang wala siya mailhi ug giisip siya nga usa ka ordinaryong monghe. Usa ka mag-uuma gikan sa layo nga baryo, nga nakadungog og daghan bahin kang Santo Sergius, gusto siyang makita. Busa miadto siya sa monasteryo sa reverendo ug nangutana diin ang santo. Nahitabo nga sa maong higayon, ang reverendo nagahukay sa yuta sa utaan. Gisultihan sa mga igsoon ang mag-uuma nga mibisita bahin niini; dali siyang miadto sa utaan ug didto nakita niya ang santo nga nagahukay sa yuta, nagsul-ob og nipis, gisi-gisi nga sinina nga gipandikit sa tanang dapit. Nagtuo siya nga nagbinuang kaniya ang mga nagsulti kaniya bahin niining tigulang, kay nagdahom siya nga makita ang santo nga adunay dakong himaya ug dungog.

Busa, pagbalik niya sa monasteryo, nangutana siya pag-usab:

'Ain sa Santo Sergius? Ipakita siya kanako, kay gikan pa ko sa layo aron makita siya ug pasidunggan siya.'

Apan mitubag ang mga monghe:

'Ang tigulang nga imong nakita mao ang among ginagalang nga amahan.'

Pagkahuman niana, sa dihang migawas ang santo gikan sa tanoman, ang mag-uuma miliko gikan kaniya ug wala na gusto motan-aw sa balaan; nasuko siya sa iyang kasingkasing, naghunahuna siya:

'Sayang kaayo ning paningkamot! Miabot ko aron makasilip sa bantugang santo ug naglaum ko nga makita siya nga gihatagan og dakong dungog ug himaya – apan karon nakita ra nako ang usa ka yano, pobre nga tigulang.'

Sa pagsabot sa iyang mga hunahuna, ang santo mipadayag og mainitong pagpasalamat sa Ginoo sa iyang kasingkasing; kay sama sa pagpasigarbo sa hambog nga tawo sa iyang kaugalingong pagdayeg ug dungog, ang mapainubuson nga tawo malipay sa kawad-on sa dungog ug pagdaot. Gitawag niya ang lumolupyo ngadto kaniya, giandam sa reverendo ang usa ka pagkaon sa atubangan niya ug gisugdan siya og mainitong pag-abi-abi; taliwala sa uban pang mga butang, miingon ang santo kaniya:

'Ayaw pagmasubo, akong higala; makita ra nimo sa dili madugay ang imong gustong makita.'

Sa diha nga nahuman pa lang sa balaan ang paglitok niining mga pulong, miabot dayon ang usa ka sugo nga nagpahibalo sa pag-abot sa prinsipe sa monasteryo. Mibangon si Sergius ug migawas aron sugaton ang dungganong bisita, nga giuban sa daghang mga sulugoon. Pagkita sa abá, ang prinsipe miyukbo sa yuta gikan sa gilay-on, mapainubuson nga nangayo sa iyang panalangin. Ang santo, pagkahuman pagpanalangin sa prinsipe, gidala siya sa monasteryo uban sa angay nga dungog, diin ang tigulang ug ang prinsipe naglingkod sa kilid-kilid ug nagsugod sa pakighinabi, samtang ang tanan nga uban nagtindog sa kilid. Ang mag-uuma, nga gipahilayo sa mga sulugoon sa prinsipe, bisan pa sa tanan niyang paningkamot, wala mailhi gikan sa gilay-on ang tigulang nga kaniadto niya gisalikway. Unya hilom siyang nangutana sa usa sa mga nagatindog didto:

'Ginoo, kinsa man kana nga tigulang nga naglingkod uban sa prinsipe?'

Mitubag ang lalaki:

'Bag-o ka ba dinhi nga wala ka kaila niining tigulang? Siya mao si Kagalang-galang Sergius.'

Unya ang lumolupyo misugod sa pagsaway ug pagdumot sa iyang kaugalingon:

'Tinuod, bulag ko,' matod niya, 'sa dihang wala ko motuo sa mga nagtudlo kanako sa balaang amahan.'

Pagkahuman mibiya ang prinsipe sa monasteryo, dali nga miduol ang lumolupyo sa Banal nga Amahan ug, tungod sa kaulaw nga motan-aw sa iyang nawong, miyuko sa tiilan sa tigulang, nangayo og pasaylo tungod sa iyang sala nga nahimo pinaagi sa iyang kaugalingong kabuang. Apan gihupay siya sa santo, nga miingon:

'Bata ko, ayaw pagkasubo, kay ikaw ra ang nakahunahuna og husto bahin kanako, nga miingon nga usa ra ko ka yano nga tawo, samtang ang tanan nga uban nasayop sa pagtuo nga dako ko!'

Gikan niini klaro kaayo nga makita kung unsa kadako ang pagpaubos sa Kagalang-galang Sergius: gihigugma niya ang mag-uuma, nga wala magtagad kaniya, labaw pa kaysa prinsipe nga nagpasidungog kaniya. Pinaagi niining malumo nga mga pulong, gipahupay sa santo ang yano nga lumolupyo; human nagpuyo og pila ka panahon sa kalibutan, dali ra siyang mibalik sa monasteryo ug didto naghimo sa iyang mga panata sa pagka-mona: ingon ana ka dako ang pagkahikap sa iyang pagpaubos sa dakong asetik.

Sa usa ka gabii, ang bulahan, sumala sa iyang batasan, nagbuhat sa iyang adlaw-adlaw nga debosyon ug nag-ampo nga matinud-anon sa Diyos alang sa iyang mga disipulo, sa kalit lang nakadungog siya og tingog nga nagtawag kaniya:

'Sergius!'

Ang Reverendo nabigla kaayo sa ingon ana ka talagsaong panghitabo sa gabii; gibuksan niya ang bintana, gusto niyang tan-awon kinsa ang nagtawag kaniya. Ug tan-awa, nakita niya ang dakong kahayag gikan sa langit, nga gipawala ang kangitngit sa gabii hingpit kaayo nga nahimong hayag sama sa adlaw. Nadungog pag-usab ang tingog:

'Sergius! Nag-ampo ka para sa imong mga anak, ug nadungog ang imong pag-ampo: tan-awa – makita ba nimo ang kadaghan sa mga monghe nga nagtigum ubos sa imong giya sa ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad?'

Paglingi niya, nakita sa santo ang daghang matahum nga mga langgam nga naglingkod sulod ug palibot sa monasteryo, nga nag-awit sa dili masukod nga katam-is. Ug napaminaw pag-usab ang tingog:

'Ingon niini modaghan ang gidaghanon sa imong mga disipulo, sama niining mga langgam; ug pagkahuman nimo, kini dili moubos ni mahupas, ug ang tanan nga gustong mosunod sa imong mga tiil pagahimong katingalahan ug sa daghang paagi pagahimong matahum tungod sa ilang mga pagkamaayo.'

Natingala ang santo sa ingon ana ka katingalahang panan-awon; tinguha niya nga naay uban pa nga makig-ambit sa iyang kalipay, busa mitawag siya sa kusog nga tingog kang Simeon, nga nagpuyo nga mas duol kay sa uban. Natingala si Simeon sa dili kasagaran nga pagtawag sa abad, midali siya paingon kaniya, apan wala siya gitugotan nga makita pag-ayo ang tibuok nga panan-awon; nakita ra niya ang usa ka bahin sa maong langitnong kahayag. Gisaysay sa Reverendo nga Amahan kang Simeon sa detalye ang tanan niyang nakita ug nadungog, ug nagpabilin silang duha nga nagmata tibuok gabii, naglipay ug naghimaya sa Dios.

Paglabay sa mubo nga panahon, miabot ang mga sugo gikan kang Kabanalan Philotheos, Patriarka sa Constantinople[6430] , sa Ginoong Pari ug gipresentar nila sa santo, uban sa panalangin, ang mga gasa gikan sa Patriarka: usa ka krus, usa ka paramand[6431] , ug usa ka monghe nga bisti.

'Dili ba kamo gipadala sa lain nga tawo?' miingon ang mapainubuson nga abbot kanila. 'Kinsa man ako, usa ka makasasala, nga modawat og mga gasa gikan sa Iyang Kasantosohan ang Patriarka?'

Niini mitubag ang mga sugo:

'Dili, Amahan, wala kami masayop; wala kami gipadala sa lain, kondili kanimo, Sergius.'

Gidala nila ang mosunod nga mensahe gikan sa Patriarka:

'Pinaagi sa grasya sa Dios, ang Arsobispo sa Constantinople, ang Ekumenikal nga Patriarka, Ginoong Philotheos, ngadto sa among anak ug kauban nga ministro sa pagpaubos mahitungod sa Espiritu Santo, Sergius: grasya ug kalinaw, ug among panalangin! Nakadungog kami sa imong matinahuron nga kinabuhi subay sa mga sugo sa Dios, ug among gidayeg ang Dios ug gihimaya ang Iyang ngalan. Apan kulang pa ka sa usa ka butang, ug sa tinuod, ang labing importante: wala kay komunidad. Nasayud ka nga bisan si Propeta David, ang Amahan sa

---

[6430] Si Philotheus nahimong Patriarka gikan sa 1354 hangtod 1355, ug sa ikaduhang termino gikan sa 1362 hangtod 1376.

[6431] Ang paramand usa ka gamay nga kwadradong panel nga naglarawan sa Pag-antos ni Kristo.

Dios, nga nag-ilad sa tanang butang sa iyang hunahuna, miingon: *'Ka maayo ug ka malipay sa mga igsoon nga nagpuyo nga magkahiusa!'* (Salmo 132:1). Busa, kami usab nagahatag kanimo niining maayong tambag – nga magtukod ka og kinabuhi sa komunidad, ug unta ang kaluoy sa Dios ug ang among panalangin mag-uban kanimo."

Pagdawat niya niining mensahe sa patriyarka, ang Reverendo miadto sa Bulahan nga Metropolitan Alexius ug, sa pagpakita kaniya niining sulata, nangutana kaniya:

'Balaang Ginoo, unsa ang imong sugo?'

Mitubag ang Metropolitan sa pangutana sa tigulang:

'Ang Dios mismo naghimaya sa mga nag-alagad kaniya nga matinud-anon! Gihatagan ka niya og ingon nga grasya nga ang balita sa imong ngalan ug sa imong kinabuhi nakaabot sa mga layong yuta, ug sama sa tambag sa dakong Ekumenikal nga Patriarka, ingon usab kami nagtambag ug mouyon sa sama.'

Sukad niadto, gitukod ni Banal Sergius ang kinabuhi sa komunidad sa iyang monasteryo ug hugot nga gisugo nga sundon ang mga lagda sa monastiko: nga dili magkuha og bisan unsa para sa kaugalingon, nga walay butang nga tawgon nga kaugalingon, kondili, subay sa mga sugo sa mga balaang amahan, ipahigayon nga komon ang tanang butang.

Samtang nagpadayon, ang Balaan napul-an na sa dungog sa tawo. Human natukod ang kinabuhi sa komunidad, gusto niyang magpuyo sa kamingawan ug, sa taliwala sa kahilom ug kalinaw, maghago sa atubangan sa Dios. Busa, tinago siyang mibiya sa iyang monasteryo ug mibyahe paingon sa kamingawan. Pagkahuman sa pagbiyahe og mga unom ka pulo ka verste, nakakaplag siya og usa ka dapit duol sa suba nga gitawag Kirzhach[6432] nga dako kaayo ang iyang pagkalipay. Ang mga igsoon, sa pagkahibalo nga gibyaan sila sa ilang amahan, napuno sa dakong kasubo ug kaguol; sama sa mga karnero nga walay magbalantay, ang mga monghe misugod sa pagpangita kaniya bisan asa. Paglabay sa pipila ka panahon, nahibaloan nila kung asa nagpuyo ang ilang magbalantay ug, pag-abot nila, nangayo sila sa balaan uban sa luha sa ilang mga mata nga mobalik sa monasteryo. Apan ang respetado, nga nahigugma sa kahilom ug pag-inusara, mas gipili nga magpabilin sa iyang bag-ong puloy-anan. Busa, daghan sa iyang mga disipulo, pagkahuman mibiya sa Lavra, nagpuyo uban kaniya sa maong kamingawan, nagtukod didto og usa ka monasteryo, ug nagtukod og simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Apan ang mga monghe sa dakong monasteryo, nga dili gustong mabuhi nga walay ilang amahan ug dili sab makumbinse kaniya nga mobalik, miadto sa Kanyang Kagalang-galang Metropolitan Alexius ug nangayo kaniya nga kumbinsihon ang Kagalang-galang nga Amahan nga mobalik sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Trinidad. Unya gipadala ni Banal Alexius ang duha ka arkhimandrita ngadto sa Balaan, nga naghangyo kaniya nga tagdon ang hangyo sa mga igsoon ug, sa diha nga mobalik siya, pahupayon ang ilang hunahuna. Gipangumbinsi niya si Sergius nga buhaton kini aron ang mga monghe sa monasteryo nga iyang gitukod dili magkawalay-kawalay, nga biyaan nga walay magbalantay, ug aron ang balaan nga dapit dili mahulog sa pagkamapahugno. Walay pagduha-duha nga gituman ni Banal nga Sergius ang hangyo sa Bulahan nga Santo: mibalik siya sa Lavra, sa lugar sa iyang unang pagpuyo, nga dako kaayo ang nakahatag og kahupayan ug kalipay sa mga igsoon.

Si Santo Esteban, Obispo sa Perm[6433] , nga dako kaayo ang gugma alang sa Banal nga Tawo, kaisa nagbiyahe gikan sa iyang diyosesis paingon sa siyudad sa Moscow; ang dalan diin nagbiyahe ang santo nahimutang mga walo ka verste gikan sa Monasteryo sa Sergiev; tungod kay nagdali kaayo si Stephen nga makaabot sa siyudad, nilabay siya sa monasteryo, nga nagplano nga bisitahon kini sa iyang pagbalik. Apan sa dihang nakaabot siya sa atubangan sa monasteryo, mibaba siya sa iyang karwahe, mibasa sa 'It is meet', ug pagkahuman sa naandan nga pag-ampo, mitungo siya kang Banal nga Sergius, nga miingon:

'Sumala ang kalinaw kanimo, espirituhanong igsoon.'

Nahitabo nga niadtong panahona si Banal Sergius naglingkod sa panyapon uban sa mga igsoon. Sa dihang nabati niya sa iyang espiritu ang pagyuko sa obispo, dali siyang mibangon; pagkahuman sa mubo nga pagbarog, siya mipangamuyo ug, sa baylo, miyuko usab sa obispo nga nakalayo na kaayo gikan sa monasteryo, ug miingon:

[6432] Distrito sa Pokrovsky sa Gobernorado sa Vladimir.

[6433] Ang pista ni San Esteban, ang Mananagna sa Perm, gisaulog kada Abril 27; ang iyang mga relikya nagpabilin sa Katedral sa Manluluwas sa Bukid sa Moscow.

'Maglipay ka, O magbalantay sa kawan ni Cristo, ug hinaut nga ang panalangin sa Ginoo magpabilin kanimo.'

Natingala ang mga igsoon sa katingalahang buhat sa santo; apan ang uban nakamatikod nga ang halangdong amahan nakadawat og panan-awon. Pagkahuman sa panihapon, gisugdan siya sa mga monghe og pangutana bahin sa nahitabo, ug miingon siya kanila:

'Niadtong takna mismo, si Obispo Esteban, nga padulong sa Moscow, mihunong atubangan sa among monasteryo, miyuko sa atubangan sa Labing Balaan nga Trinidad ug gipanalanginan kami nga mga makasasala.'

Pagkahuman, nahibaloan sa pipila ka mga disipulo sa reverendo nga tinuod gayud kini – ug natingala sila sa langitnong panan-aw nga gihatag sa Dios kang ilang amahan Sergius[6434] .

Daghang mga debotong tawo ang nagdan-ag sa himaya sa monasteryo sa Balaan; daghan kanila, tungod sa ilang dakong mga hiyas, gitudlo nga mga abbot sa ubang mga monasteryo, samtang ang uban gipataas ngadto sa katungdanan sa obispo. Tanan sila nangibabaw sa pagkamatinud-anon, gitudloan ug giya sa ilang dakong magtutudlo, si Sergius.

Sa taliwala sa mga disipulo sa Banal nga Tawo, adunay usa nga ginganlan og Isaac; gusto niyang itugyan ang iyang kaugalingon sa asetikong praktis sa kahilom ug busa kanunay siyang nangayo sa balaan og panalangin alang sa ingon nga dakong paningkamot. Sa usa ka higayon, sa pagtubag sa iyang hangyo, miingon ang maalamon nga magbalantay:

'Kung ikaw, anak ko, gustong magpabilin nga hilom, unya ugma ihatag ko kanimo ang akong panalangin alang niini.'

Sa sunod adlaw, pagkahuman sa Balaang Liturgiya, gihimo sa Kagalang-galang Sergius ang tanda sa krus ibabaw kaniya ug miingon:

'Tumanon sa Ginoo ang imong tinguha.'

Niadtong mismong higayon, nakakita si Isaac og katingalahang kalayo nga migikan sa kamot sa Benerable ug mipalibot kaniya; sukad niadto nagpabilin siyang hilom, gawas lang sa usa ka higayon nga gitugotan siya sa usa ka milagrosong pagpakita nga makasulti.

Bisan pa samtang buhi pa, samtang anaa pa sa unod, gihatagan si Kagalang-galang Sergius og pakig-ambit uban sa mga dili-mortal. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Usa ka adlaw, ang balaang abbot nagsaulog sa Balaang Misa uban sa iyang igsoon nga si Stephen ug sa iyang pag-umangkon nga si Theodore. Lakip sa uban nga naa sa simbahan niadtong panahona mao usab si Isaac nga Hilom. Uban sa kahadlok ug pagrespeto, sama sa kanunay, ang santo nagselebrar sa dakong sakramento. Kalit lang, nakakita si Isaac og usa ka ika-upat nga lalaki sa santuwaryo, nga nagsul-ob og katingalahang masidlak nga bisti ug nagdan-ag sa usa ka talagsaong kahayag; sa panahon sa Gamay nga Pag-entra uban sa Ebanghelyo, kini nga langitnong kauban sa pagsaulog misunod sa Reverendo nga Amahan; ang iyang nawong misidlak sama sa niebe, nga dili na gayud matan-aw. Kining katingalahang pagpakita nakapahingangha kang Isaac; gibuksan niya ang iyang baba ug nangutana kang Amahan Macarius, nga nagtindog sa iyang kiliran:

'Unsa ka katingalahang panan-awon, Amahan? Kinsa kining katingalahang tawo?'

Si Macarius, nga dili usab kulang sa mga hiyas, gihatagan usab niining panan-aw; nahibulong ug nabigla niini, mitubag siya:

'Wala ko kahibalo, igsoon; nabighani usab ko sa pagtan-aw niining katingalahang pagpakita; basin adunay pari nga kauban ni Prinsipe Vladimir?'

Si Prinsipe Vladimir Andreevich[6435] naa sa simbahan niadtong panahona uban sa iyang mga boyar; nangutana ang mga tigulang sa usa kanila kon adunay pari nga miuban sa prinsipe; mitubag ang lalaki nga walay pari nga kauban sa prinsipe. Unya nasabtan sa mga monghe nga ang usa ka Anghel sa Dios nagkuyog sa pag-ampo uban ni San Sergio. Sa katapusan sa Liturgiya, ang giingon nga mga disipulo sa santo miduol kaniya ug nangutana bahin niini. Sa sinugdan, ang abá dili gustong ipadayag kanila ang misteryo:

[6434] Sa paghinumdom niini, usa ka batasan gihapon ginasunod sa Trinity-Sergius Lavra: sa wala pa ang katapusang kurso, sa pagtingog sa gamay nga kampana, motindog ang tanang monghe, ug ang nagdumala nga hieromonk moingon: 'Pinaagi sa pag-ampo sa atong mga balaan nga amahan, Ginoong Jesu-Kristo, kaluy-i kami', – pagkahuman niini, moupo na usab ang tanan aron tapuson ang ilang pagkaon.

[6435] Si Prinsipe Vladimir Andreevich sa Serpukhov, diin nahimutang ang Trinity Lavra sa iyang sakop, usa ka kauban sa pakig-away ni Dimitri Ioannovich Donskoy sa Gubat sa Kulikovo.

'Unsa may katingalahang panan-awon inyong nakita, akong mga anak? Ako, si Stephen, ug si Theodore, nagselebrar sa Liturgiya; wala nay lain nga tawo nga anaa.'

Apan nagpadayon gihapon ang mga disipulo sa paghangyo kaniya; unya miingon ang Balaang Amahan kanila:

'Mga anak ko, kung ang Ginoong Dios mismo ang nagpadayag niini kaninyo, giunsa pa nako kini pagpanago? Ang inyong nakita mao ang usa ka Anghel sa Ginoo; dili lang karon, kondili kanunay, sa matag higayon nga ako, nga dili takos, magsaulog sa Liturgiya, siya, sumala sa kabubut-on sa Dios, mag-alagad uban kanako. Kinahanglan ninyo nga ipabilin kini nga hugot nga tinago samtang buhi pa ako.'

Usa sa mga disipulo sa reverendo mao si Andronikos, nga gikan sa parehas nga siyudad sa Rostov sama kaniya. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, miadto siya sa bulahan nga Amahan Sergius sa monasteryo ug gidawat siya niini sa komunidad sa mga monghe. Dinhi siya nagpaningkamot sulod sa daghang katuigan, nagpasiugda sa daghang mga hiyas ug nagbuhat og daghang mga buluhaton; tungod niini, gihigugma pag-ayo sa balaan ang iyang masigasig nga disipulo ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo alang kaniya. Niadtong panahona, si San Alexius usa pa ka Metropolitan sa Moscow; usa ka suod nga panaghigalaay ug panag-igsuonan ang naghiusa niining balaang hierarko ug sa bulahan nga si Sergius; kanunay silang naghisgot og mga makapadasig nga pakighinabi, ug ang balaang metropolitan kanunay nangayo og tambag sa respetadong abbot. Sa usa ka higayon, samtang nagbisita sa monasteryo, miingon si Alexius kang Sergius:

'Akong pinalangga, gusto ko mangayo kanimo og usa ka pabor, ug nagtuo ko nga tungod sa imong gugma kanako, dili nimo balibaran ang akong hangyo.'

Mitubag ang mas tigulang sa obispo:

'Balaang Ginoo, kami tanan anaa sa imong pag-alagad; walay bisan unsa nga gidili kanimo dinhi sa monasteryo.'

Unya miingon ang metropolitano:

'Gusto ko, uban sa tabang sa Dios, nga magtukod og usa ka monasteryo. Kay sa dihang naglayag kami gikan sa Constantinople, misidlak ang kusog nga bagyo, nga hapit nang malubong ang barko, ug kami nag-atubang sa sigurado nga kamatayon. Nangamuyo ang tanan kang Dios; ako usab nangamuyo aron luwason kami gikan sa nagbitin nga kamatayon. Niadtong taknaa, nagsaad ko nga magtukod og simbahan sa ngalan sa santo nga ang pista nahulog sa adlaw nga luwason kami sa Ginoo paingon sa baybayon. Sukad niadtong takna, mihunong ang bagyo, nibalik ang kalinaw, ug nakaabot kami sa baybayon niadtong 16 sa Agosto[6436] ; Karon gusto nakong tumanon ang akong saad – sa pagtukod og simbahan sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, sa pagpasidungog sa Iyang Hulagway nga Dili Gihimo sa Kamot; kauban niini, gusto usab nakong magtukod og monasteryo ug magtukod og komunal nga puy-anan sa sulod niini. Busa, nangayo ko kanimo nga ihatag kanako ang imong pinalanggang disipulo nga si Andronikos.

Dali ra kaayo nga gitugotan sa santo ang hangyo sa metropolitano. Human sa paghatag og donasyon alang sa mga panginahanglan sa monasteryo, mibiyahe si Alexius paingon sa Moscow ug didto, sa baybayon sa Yauza, gitukod niya ang monasteryo nga '[6437] ', diin iyang gisalig ang pagka-abado kang Andronikos nga nahisgutan na. Paglabay sa pipila ka panahon, miabot mismo ang Banal nga si Sergius sa bag-ong monasteryo; pagkahuman niya sa pagpanalangin sa iyang disipulo, miingon siya:

'Ginoo, tan-awa gikan sa langit kining dapita ug bisitaha kini sa Imong kalooy.'

Ang maong Santo Alexius, samtang nagpasalamat sa Ginoo sa pag-ayo sa reyna sa Tatar nga si Taidula pinaagi sa iyang mapainubsanon nga pag-ampo, nagtukod pa og usa ka monasteryo sa Moscow – aron sa paghinumdom sa Milagro sa Arkanghel Michael; ug alang niini nga Chudov Monasteryo, nangayo ang metropolitan og pipila ka mga tigulang gikan kang Sergius.

Ang ngalan sa Banal nga Tawo nalambigit sa pagtukod sa laing monasteryo sa Moscow, mao ang Simonov Monasteryo[6438] . Ang gihisgutan nga si Theodore, pag-umangkon ni Sergius, nagpuyo og dugay sa monasteryo sa

---

[6436] Sa ika-16 sa Agosto gisaulog ang pagbalhin sa milagrosong ikon sa atong Ginoong Hesukristo gikan sa Edesa paingon sa Constantinople, nga nahitabo niadtong 944.

[6437] Ang Monasteryo sa Spaso-Andronikov gitukod niadtong 1361.

[6438] Ang Monasteryo sa Simonov nagsugod pa sa mga tuig 1370.

dakong asketiko, nag-uswag sa pagkamaayo ug nagpahinabo sa iyang unod pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon. Wala gyud siya magtago og bisan unsa sa iyang espirituhanong amahan, ang abá, kondili gisugid niya kaniya ang tanang hunahuna. Sa dihang nahimong pari-monghe na siya, gusto niyang magtukod og usa ka monasteryo sa bisan asa; gisultihan niya niini ang Balaan nga si Sergius. Paglabay sa pipila ka panahon, si Santo Sergius, sa dihang nakita niya nga kabubut-on kini sa Diyos, gipanalanginan niya si Theodore ug gisugo siya sa pagpadayon, kauban ang pipila sa mga igsoon. Sa dihang nakakaplag siya og lugar duol sa Suba sa Moskva nga gitawag og Simonovo, nagpasiya si Theodore nga magtukod didto og usa ka monasteryo. Sa dihang nadungog kini sa Balaan, miadto siya, gipanalanginan si Teodoro ug gidayeg ang iyang tinguha. Nagpatukod si Teodoro og simbahan nga gihalad sa Labing Balaang Ginoo, ang atong Inahan sa Dios, sa pagpasidungog sa Iyang himayaong Pagkahimugso; pagkahuman niyang natukod ang usa ka monasteryo didto, gipaila usab ni Teodoro ang komunal nga pagpuyo niini. Ang balita sa matinahuron nga kinabuhi ni Teodoro mikaylap sa halayo ug lapad, ug ang gidaghanon sa mga monghe sa iyang monasteryo nagpadayon sa pagtubo. Ang Kagalang-galang nga si Sergio mismo mibisita niini nga monasteryo sa daghang higayon ug, sumala sa tradisyon, miapil sa mga buluhaton sa kapatiran. Paglabay sa pipila ka panahon, gipataas si Banal Teodoro sa ranggo nga Arsobispo sa Rostov ug, pinaagi sa iyang mga pagkamaayo, misidlak didto sama sa hayag nga suga hangtod sa iyang kamatayon niadtong 28 Nobyembre 1394.

Dili lang sa Moscow, apan sa daghang uban pang mga lugar usab, miturok ang mga monasteryo—kini nga mga suga sa tinuod nga pagtuo—nga gitukod sa mga disipulo sa Banal nga Sergius o gitukod mismo sa dakong asketiko. Busa, ang Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich, nga nagtinguha sa pagtukod og monasteryo sa Kolomna sa usa ka dapit nga gitawag og Golutvino, mapainubsanon nga nangayo kang Santo Sergius sa pagpanalangin sa maong dapit ug sa pagtukod didto og simbahan. Nalukop sa pagtuo sa Dakong Prinsipe ug gipalihok sa iyang gugma kaniya, ang Banal misugod sa paglakaw paingon sa Kolomna – sama sa iyang batasan – gipanalanginan ang lugar ug nagtukod didto og simbahan nga gipahinungod sa Epipanya sa Ginoo. Sa hangyo sa Dakong Prinsipe, iyang gitudlo ang usa sa iyang mga tinun-an, ang mongheng pari nga si Gregory—usa ka tawo nga matinud-anon ug deboto—sa bag-ong monasteryo; ug sa dili madugay, pinaagi sa grasya sa Dios, kining monasteryo, diin natukod usab ang usa ka komunal nga puy-anan, milambo alang sa himaya sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad[6439] .

Sa hangyo sa laing prinsipe, si Vladimir Andreevich, gipanalanginan sa Balaan ang usa ka dapit sa Serpukhov alang sa usa ka monasteryo sa dungog sa Pagpanamkon sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Niining monasteryo, nga nailhan nga Vysotsky, gipadala sa santo ang usa sa iyang labing pinalanggang disipulo, si Athanasius, isip magtutukod; siya maalamon sa Balaang Kasulatan , nailhan tungod sa iyang katingalahang pagsunod ug uban pang mga hiyas, ug nagpaningkamot pag-ayo sa pagkopya sa mga libro[6440] . Busa, ang Kagalang-galang Sergius, samtang nagpanalangin sa daghang mga monasteryo ug nagpadala sa iyang mga disipulo didto, nagpaningkamot alang sa kaayohan sa Simbahan ug alang sa himaya sa balaan ug dakong ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ang anghelikong kinabuhi sa Kagalang-galang, ang iyang katingalahang pagpaubos, ug ang iyang mga paningkamot alang sa kaayohan sa Simbahan nagpukaw sa tinguha kang San Alexio, ang Metropolita, nga si Beato Sergius mahimong iyang manununod ug representante.

Kining takus nga magbalantay sa kawan ni Kristo, sa pagkahibalo nga nagkadool na ang iyang katapusan, gitawag niya ang Banal nga si Sergius ngadto kaniya ug, gikuha ang krus sa obispo nga gidayandayan sa bulawan ug bililhon nga mga bato, gihatag kini sa Banal. Apan ang dakong asketiko, nga mapainubsanon nga mihapa, miingon:

'Pasayloa ko, balaan nga ginoo; sukad pagkabatan-on ko, dili ko naandan magdala og bulawan, ug sa akong katigulangon, mas naghandum ko nga magpabilin sa pagka-imol.'

Miingon kaniya si San Alexius:

[6439] Sa sinugdan, ang Monasteryo sa Kolomna Golutvin, nga gitukod mga tuig 1385, nahimutang upat ka verste gikan sa lungsod sa Kolomna sa panagtagbo sa mga suba sa Moskva ug Oka; apan sa ika-18 nga siglo, kini nga monasteryo gibalhin sulod mismo sa lungsod, mao nga kini nailhan nga 'Novogolutvin'.

[6440] Ang Monasteryo sa Vysotsky, ginganlan ingon niini tungod kay nahimutang kini sa hataas nga pampang sa Suba sa Nara, gitukod niadtong 1374.

'Minahal, nahibalo ko nga mao kana kanunay ang imong paagi sa kinabuhi; karon, bisan pa, ipakita ang pagsunod ug dawata ang panalangin nga among gihatag kanimo.'

Unya siya mismo mibutang ug krus sa santo, ug dayon misugod sa pagsulti:

'Nasayud ka ba, Reverendo nga Amahan, nganong gitawag tika, ug unsa akong gustong ipangayo kanimo? Tan-awa, ako ang naggunit sa Katungdanan sa Metropolita sa Rusya, nga gisalig kanako sa Dios, sulod sa kutob nga panahon nga gusto sa Ginoo; apan karon duol na ang akong katapusan, bisan wala ko kahibalo sa adlaw sa akong pagpanaw. Gusto ko, samtang buhi pa ako, nga makakaplag og usa ka tawo nga mag-atiman sa kawan ni Kristo pagkahuman nako, ug wala koy lain nga nakit-an gawas kanimo. Nasayud kaayo ko nga ang prinsipe, ang mga boyar ug ang mga klero – sa mubo, ang tanan walay eksepsyon – naghigugma kanimo; mangamuyo sila kanimo nga mosaka sa arkipastoral nga trono, kay ikaw ra gayud ang hingpit nga angay niini. Busa, dawata karon ang opisina sa obispo, aron pagkahuman sa akong kamatayon ikaw ang mahimong akong manununod.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang reverendo, nga nagtuo nga dili siya angay sa ingon nga katungdanan, nabalaka kaayo sa espiritu.

'Pasayloa ko, Imong Grasya,' tubag niya sa santo, 'gusto ninyo nga ipahimutang kanako ang usa ka karga nga labaw pa sa akong kusog. Dili kini mahimo: usa ko ka makasasala ug ang labing gamay sa tanang tawo; giunsa ko pagdawat sa ingon ana ka taas nga katungdanan?'

Ang bulahan nga Santo Alexius dugay nga naningkamot sa pagdani sa reverendo. Apan si Sergius, nga nagpasiugda sa pagpaubos, nagpabilin nga dili mausab ang hunahuna.

'Balaang Obispo,' matod niya, 'kung dili ninyo gusto nga papahawaon ko gikan niining dapita, ayaw na kamo paghisgot pa ani ug ayaw pasagdi nga adunay lain pang makasamok kanako sa ingon ani nga pakigpulong: walay makakita kanako nga mosugot niini.'

Sa dihang nakita nga dili mausab ang santo, mihunong ang arkipastor sa pakig-istorya kaniya bahin niini: nahadlok siya nga basin mibyahe ang Balaan paingon sa mas lagyong mga lugar ug kamingawan, ug nga mawad-an ang Moscow sa ingon nga suga sa kahayag. Human siya pasalamatan sa usa ka espirituhanong pakighinabi, gipabalik siya sa santo sa iyang monasteryo sa kalinaw.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay si San Alexius, ang Metropolita; busa ang tanan naghangyo pag-ayo kang Sergius nga modumala sa Metropolis sa Rusya. Apan ang Banal nga Tawo nagpabilin nga lig-on sama sa adamante. Samtang nagpadayon, misaka si Arkhimandrita Michael sa trono sa arkipastor; nangahas siya sa pagsul-ob sa bisti sa santo ug pagbutang sa puti nga kapa sa iyang ulo sa wala pa ang iyang konsagrasyon. Sa pagtuo nga mapugngan ni Sergius ang iyang hambog nga plano ug siya mismo ang gustong modawat sa katungdanan sa metropolita, nagsugod siya sa pagplano batok sa Balaan ug sa iyang monasteryo. Ang Balaan, sa dihang nahibaloan kini, miingon sa iyang mga disipulo:

'Si Michael, nga naghari-hari niining monasteryo ug sa among pagka-imol, dili makab-ot ang iyang gipangandoy ug dili gani makakita sa Tsargrad, kay napildi siya sa garbo.'

Natuman ang propesiya sa santo: samtang si Michael naglayag paingon sa Constantinople alang sa iyang konsagrasyon[6441] , siya nagkasakit ug namatay, ug si Cyprian[6442] ang gipahimutang sa iyang puwesto.

Sulod sa kapin usa ka gatus ug kalim-an ka tuig, ang yutang Ruso nag-antos sa usa ka makalilisang nga kalamidad: kapin usa ka gatus ug kalim-an ka tuig na ang nilabay sukad sa pag-angkon sa mga Tatar niini. Ang gapos sa kining makahadlok nga mga mananakop bug-at ug makapahiya; kanunay nga pag-atake sa tibuok rehiyon, pagpangawat sa populasyon, pagpanghampak sa mga lumolupyo, paglaglag sa mga simbahan sa Dios, ug bug-at nga buhis – ang tanan niini nagpabayat sa mga yutang Ruso sama sa dili masabar nga pabug-at; ang mga prinsipe kanunay napugos sa pagbiyahe paingon sa Horde aron magpasakop, diin sila gipailawom sa nagkalain-laing pagdaugdaug. Kanunay nga misulpot ang panagbangi ug panag-away bisan sa taliwala sa mga prinsipe, nga nakapugong kanila sa paghiusa aron wagtangon ang gapos sa langyaw nga mananakop.

Niadtong panahona, pinaagi sa pagtugot sa Dios isip silot sa mga sala sa katawhan, usa sa mga khan sa Tatar, ang dautang si Mamai, misulong sa Rus' uban sa tanan niyang dili mabilang nga mga hukbo. Ang hambog

---

[6441] Niadtong panahona, ang Simbahang Ruso pa ubos sa gahum sa Patriarka sa Constantinople.

[6442] Nagsilbi siya isip metropolitan gikan sa 1354 hangtod sa 1391.

nga khan nangita pa gani og paagi aron laglagon ang Ortodoksong pagtuo; sa iyang pagka-hambog, miingon siya sa mga maharlika:

'Akong kuhaon ang yutang Ruso, gub-on sa yuta ang mga simbahan Kristiyano, ug patyon ang tanang prinsipe Ruso.'

Walay pulos ang paningkamot sa matinud-anong Prinsipe Dimitri Ioannovich nga pahupayon ang kasuko sa mga Tatar pinaagi sa mga gasa ug pagpaubos; dili malukop ang khan; nagkadool na ang mga hugpong sa kaaway sama sa panganod sa bagyo paingon sa utlanan sa yutang Ruso. Ang Dakong Prinsipe misugod usab sa pagpangandam para sa kampanya, apan sa wala pa siya molarga, miadto siya sa Monasteryo sa Trinity nga Nagahatag-kinabuhi aron mosimba sa Ginoo ug mangayo sa panalangin sa balaan nga abbot sa maong monasteryo para sa umaabot nga kampanya; pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Trinidad, miingon si Dimitri kang Balaan nga Sergius:

'Nasayud ka, Amahan, unsa ka dako nga kasubo ang nagpabayat kanako ug sa tanang Ortodokso: ang walay Diyos nga Khan Mamai nagpahimakas sa tanan niyang mga hukbo, ug karon nagmartsa sila paingon sa yuta sa akong mga katigulangan aron laglagon ang mga balaang simbahan ug laglagon ang katawhang Ruso. Busa, Amahan, pag-ampo ka nga luwason kita sa Diyos gikan niining dakong kalamidad.'

Pagkadungog niini, ang Banal misugod sa pagdasig sa prinsipe ug miingon kaniya:

'Angay ra nga imong atimanon ang panon nga gisalig kanimo sa Dios ug motindog batok sa mga walay Dios.'

Pagkahuman niini, giimbitar sa balaang tigulang ang prinsipe sa pag-apil sa Banal nga Liturgiya; sa pagtapos niini, gihangyo ni Sergius si Dimitri Ioannovich nga mokaon sa kan-anan sa iyang monasteryo; bisan pa nga nagdali ang Dakong Prinsipe nga mobalik sa iyang hukbo, mituman gihapon siya sa balaang abbot. Unya miingon ang tigulang kaniya:

'Kini nga pagkaon, Dakong Prinsipe, makapahimulos kanimo. Ang Ginoong Dios mao ang imong manluluwas; wala pa moabot ang panahon nga ikaw mismo ang magsul-ob sa mga korona sa kadaugan, apan alang sa daghan—walay ihap nga kadaghanan sa imong mga kauban sa armas—andam na ang mga korona sa mga martir.'

Pagkahuman sa panihapon, ang Ginoong Pari, human pagwisikan og balaan nga tubig ang Dakong Duke ug ang uban pa nga uban kaniya, miingon kaniya:

'Ang kaaway nag-atubang sa hingpit nga pagkaguba, samtang para kanimo adunay kaluoy, tabang ug himaya gikan sa Dios. Salig, busa, sa Ginoo ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Unya, pagkahuman sa pagpanalangin sa Dakong Prinsipe pinaagi sa Balaang Krus, ang Reverendo nga Amahan mitagna:

'Adto, akong ginoo, nga walay kahadlok: ang Ginoo motabang kanimo batok sa mga walay Dios; imong mapukan ang imong mga kaaway.'

Gisulti niya kining katapusang mga pulong sa prinsipe ra; ang tigpanalipod sa yutang Ruso napuno sa kalipay, ug ang propesiya sa balaan nakapaluha kaniya sa emosyon. Niadtong panahona, duha ka monghe, sila Alexander Peresvet ug Andrei Oslyabya, nagpuyo sa Monasteryo ni San Sergius: sa ilang sekular nga kinabuhi, sila mga mandirigma, batid sa arte sa gubat. Kini nga mga mongheng mandirigma mao ang gipangayo sa Dakong Prinsipe kang Banal nga Sergius; dayon gitagbo sa tigulang ang hangyo ni Dimitri Ioannovich: iyang gisugo nga kini nga mga monghe hatagan og eskema nga nagbitbit sa hulagway sa Krus ni Kristo:

'Tan-awa, akong mga anak, usa ka dili mapildi nga armas: magamit kini ninyo imbis sa mga helmet ug taming sa pakig-away!'

Unya ang Dakong Prinsipe misinggit uban sa lawom nga pagbati:

'Kung motabang kanako ang Ginoo ug makadaog ako batok sa mga walay Diyos, magtukod ako og usa ka monasteryo sa ngalan sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos.'

Pagkahuman niini, gipanalanginan pag-usab sa maalamang amahan ang prinsipe ug ang mga naglibot kaniya; sumala sa tradisyon, gihatagan niya siya og ikon sa Ginoo nga Labaw sa Tanan ug giuban hangtod sa mismong ganghaan sa monasteryo. Busa, naningkamot ang balaan nga abbot sa pagdasig sa prinsipe niining lisud nga panahon, sa dihang ang mga dautang kaaway naghulga sa pagtangtang sa ngalan nga Ruso gikan sa nawong sa yuta ug sa paglaglag sa Ortodoksong pagtuo.

Samtang nagkahiusa na ang mga prinsipe nga Ruso, ang natigom nga hukbo mipahawa alang sa ilang kampanya; niadtong Setyembre 7, nakaabot ang milisya sa Don, mitabok niini, ug nagbarug sa bantog nga Kulikovo Field[6443] , , andam na sa pag-atubang sa makahadlok nga kaaway. Sa buntag sa ika-8 sa Septiyembre, ang pista sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang hukbo nagsugod sa pagpangandam alang sa gubat. Sa dili pa magsugod ang gubat, miabot ang monghe nga si Nektarios gikan sa Monasteryo ni San Sergius, kauban ang duha pa ka mga igsoon. Ang balaan nga abbot gusto lig-onon ang kaisog sa prinsipe: gidala niya kaniya ang panalangin sa Labing Balaan nga Trinidad, ug gipadala uban sa mga monghe ang usa ka prosphora nga gihalad sa Inahan sa Dios ug usa ka sulat diin gipahupay niya siya sa paglaum sa tabang sa Dios ug gipahayag nga ang Ginoo magahatag kaniya og kadaugan. Ang balita sa mga sugo ni San Sergius dali nga mikaylap sa mga rehimento ug napuno ang mga sundalo sa kaisog; nagasalig sa mga pag-ampo ni San Sergius, misulong sila nga walay kahadlok sa gubat, andam nga mamatay alang sa Ortodoksong pagtuo ug alang sa ilang yutang natawhan.

Usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga Tatar ang nagpadulong sama sa panganod; gikan sa tunga-tunga niini mitindog ang mandirigma nga si Chelubey, usa ka tawo nga dako kaayo ang panglawas, mailhan sa iyang katingalahang kusog. Sa garbo, sama sa karaang si Goliath, iyang gihagit ang bisan kinsa sa mga Ruso sa tagsa-tagsa nga pakig-away. Ang makalilisang nga dagway niining mandirigma makapahadlok. Apan ang mapainubuson nga monghe nga si Peresvet ang miatubang kaniya. Human siya magpaalam sa hilom sa iyang espirituhanong amahan, sa iyang kauban sa pakig-away nga si Oslyaba, ug sa Dakong Prinsipe, kining maisugong mandirigma ni Kristo, nga may spiya sa kamot, dali niyang giatake ang iyang kaatbang; nagbangga sila sa makalilisang nga kusog, ug pareho silang natumba nga patay. Unya nagsugod ang usa ka makalilisang nga gubat; wala pa gyud masinati ang ingon nga pagpatay-patay sa Rus': nakig-away sila gamit ang mga kutsilyo, gipikot-pikot ang usag usa gamit ang ilang mga kamot; nagdikit-dikit sila, namatay ilawom sa kuko sa mga kabayo; natabonan ang adlaw sa abog ug kadagahan sa mga pana, ug ang dugo misangko sa dagayday sa gilapdon nga napulo ka verste. Daghang maisugong Ruso ang nahulog niadtong adlawa, apan kaduha ka daghan ang napatay nga mga Tatar – natapos ang gubat sa hingpit nga kapildihan sa kaaway: ang mga walay Diyos ug hambog nga kaaway milayas, mibiya sa usa ka patigbabaw sa gubat nga napuno sa mga bangkay sa mga nahulog; si Mamai mismo hapit na madakpan samtang nakalingkawas uban sa pipila ka gamayng kauban.

Sa tibuok panahon nga nagpadayon ang makalilisang nga gubat, si San Sergio, nga nagtigom sa iyang mga kaigsuonan, nagtindog uban kanila sa pag-ampo ug mapinanggaong nangayo sa Ginoo nga hatagan og kadaugan ang Orthodox nga kasundalohan. Tungod kay aduna siyay gasa sa pagtan-aw sa unahan, klaro kaayo nga nakita sa balaan, mura'g sa iyang kaugalingong mga mata, ang tanan nga naa sa layo; pagkahibalo niya niini tanan, gisultihan niya ang mga igsoon mahitungod sa kadaugan sa mga Ruso, ginganlan niya ang mga namatay, ug siya mismo ang nag-ampo para kanila. Busa gipadayag sa Ginoo ang tanang butang sa Iyang matinud-anong sulugoon.

Ang Dakong Prinsipe, nga nakab-ot ang epiteto nga 'sa Don' tungod sa ingon ka himayaong kadaugan batok sa mga Tatar, mibalik sa Moscow uban sa dakong kalipay ug dayon mibyahe aron makita si Banal nga Sergius. Pag-abot niya sa monasteryo, nagpasalamat siya sa Ginoo sa tibuok niyang kasingkasing, 'ang Gamhanan sa Gubat', nagpasalamat sa balaang abbot ug sa mga igsoon tungod sa ilang mga pag-ampo, gisaysay pag-ayo ang gubat kang Balaan Sergius, nagmando nga ipahigayon ang mga memorial nga liturhiya ug mga requiem alang sa tanang mga mandirigma nga napatay sa Kulikovo Field[6444] , ug naghimo og usa ka dako nga donasyon sa monasteryo. Gihinumduman ang saad nga iyang gihimo sa wala pa ang gubat – nga magtukod og usa ka monasteryo – ang Dakong Prinsipe, uban sa tabang sa Banal nga Sergius, nga mao ang mipili sa lugar ug nagpahinungod sa simbahan sa bag-ong monasteryo, nagtukod og usa ka monasteryo isip pasidungog sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Suba sa Dubenka[6445] , diin natukod usab ang usa ka komunal nga puy-anan.

[6443] Ang Kulikovo Field nahimutang sa Distrito sa Epifanovsky sa Tula Governorate.

[6444] Niadtong panahona natukod ang Sabado ni San Demetrio (sa Oktubre) – usa ka adlaw aron hinumduman ang mga sundalong namatay sa maong gubat ug ang tanang namatay sa kinatibuk-an.

[6445] Ang Monasteryo sa Dubensky, nga gitukod 40 ka versts gikan sa Lavra sa Suba sa Dubenka, nga mosulod sa Suba sa Dubna, wala na karon.

Sa dili madugay pagkahuman, gipukaw sa yawa, ang mga Tatar nga gipangulohan sa bag-ong khan nga si Tokhtamysh, malimbungon nga misalakay sa mga yutang Ruso[6446] ; kalit lang gisakop ni Tokhtamysh ang Moscow ug gipahugno ang daghang ubang mga lungsod. Ang Banal nga si Sergius mibalik sa Tver; hapit na kaayo ang makalilisang nga mga kaaway sa monasteryo, apan ang gamhanang tuo nga kamot sa Dios nagpanalipod sa monasteryo gikan sa mapangahas nga kamot sa makalilisang nga mga mananakop: dali nga mibalik si Tokhtamysh sa dihang nahibaloan niya nga nagkadool na ang Dakong Prinsipe uban sa iyang hukbo.

Ang mga Tatar, nga katingalahan sa ilang kaugalingon, labi pang makalilisang ug delikado sa yutang Ruso sa panahon nga nagpadayon ang nagkalain-laing panagbangi ug panag-away tali sa mga prinsipe bahin sa trono sa Dakong Prinsipe ug sa ubang teritoryo. Ang uban sa mga prinsipe nakighius pa gani sa mga kaaway sa yutang Ruso – ang mga Tatar ug ang mga Lithuanian; kanunay nga gipahimuslan sa atong mga kaaway ang ingon nga panagbangi sa sulod, hinungdan nga ang yutang Ruso nakasinati og dili malikayan nga pagkaguba; Samtang aron maluwas kini ug mapalayas ang makahadlok nga mga kaaway, kinahanglan kaayo nga maghiusa pag-ayo ang tanan ug lig-on nga panalipdan ang ilang yutang natawhan batok sa mga dili magtotoo, ug biyaan ang tanang panagbangi. Alang niini, ang labaw nga awtoridad kinahanglan nga ipahimutang sa kamot sa usa ra ka Dakong Prinsipe, aron ang uban pang mga prinsipe mosubay kaniya ug tumanon ang iyang kabubut-on. Ang Kagalang-galang nga si Sergius naningkamot sa pagpalambo niini, sa wala pa ang Gubat sa Kulikovo ug pagkahuman sa , ug pinaagi niini nakahatag siya og dakong serbisyo sa iyang yutang natawhan. Sa daghang higayon, mibisita siya sa lain-laing prinsipe ug, uban sa tabang sa Diyos, kanunay niyang gipahunong ang panagbangi pinaagi sa iyang mga pulong nga giinspirar. Busa, niadtong 1365, mibisita siya sa Nizhny Novgorod ug napasugot si Prinsipe Boris Konstantinovich, nga gikuha ang maong siyudad gikan sa iyang igsoon nga si Dimitry, nga mosumite kang Dakong Prinsipe Dimitry Ioannovich, nga nag-awhag sa pagbalik sa Nizhny Novgorod kang Prinsipe Dimitry.

Gipahiuli usab sa Banal nga si Sergius ang Prinsipe Oleg sa Ryazan sa Dakong Prinsipe sa Moscow. Ang ulahi kanunay nakalapas sa mga kasabotan pinaagi sa pakig-alyansa sa mga kaaway sa yutang Ruso. Si Dimitri Ioannovich, sumala sa sugo ni Kristo, nagtanyag og kalinaw kang Oleg sa daghang higayon, apan gisalikway ni Oleg ang tanang sugyot sa Dakong Prinsipe. Unya, siya mihangyo kang Banal nga Sergius nga pahimangnoan si Oleg aron makigkarepaso. Niadtong 1385, ang mapainubuson nga abá, sumala sa iyang batasan, nilakaw paingon sa Ryazan ug nakig-istorya og dugay kang Oleg. Ang Prinsipe sa Ryazan nabati pag-ayo: nahuya siya sa balaan nga tawo ug nakahimo og walay katapusang kalinaw uban sa Dakong Prinsipe.

Si Dimitri Ioannovich mismo adunay espesyal nga gugma ug pagtahod alang sa Banal: kanunay siyang mangayo og tambag gikan sa balaan nga abbot ug kanunay siyang mibisita kaniya aron madawat ang iyang panalangin. Giimbitar niya si Sergius nga mahimong ninong sa iyang mga anak; sa tinuod, ang testamento sa prinsipe giselyohan sa pirma sa Banal nga Amahan; niining testamento, gitukod alang sa walay katapusan ang han-ay sa pag-angkon sa trono sa Dakong Prinsipe: ang awtoridad sa Dakong Prinsipe ipamana sa panganay nga anak nga lalaki.

Ang maong Prinsipe Vladimir Andreevich adunay paghigugma sama sa usa ka anak ug dakong pagtuo ngadto sa balaan: kanunay siya mibisita kaniya ug kanunay siyang gipadalahan og mga gasa nga panginahanglan sa adlaw-adlaw. Sa usa ka higayon, sumala sa iyang batasan, nagpadala siya og usa ka sulugoon nga nagdala og lain-laing mga lamian ngadto sa monasteryo sa balaan. Sa dalan, ang sulugoon, nadani sa yawa, mitugot sa tukso ug nakatilaw og gamay sa pagkaon nga gipadala. Pag-abot niya sa monasteryo, iyang gisultihan ang balaan nga kini nga mga pagkaon gipadala sa prinsipe. Apan ang maalamon nga tigulang misalikway sa pagdawat niini, miingon:

'Ngano, anak ko, nga misunod ka sa kaaway? Ngano ka nadani sa pagtilaw sa pagkaon, nga dili unta nimo hikapon kung walay panalangin?'

Sa dihang giatubang sa ingon ani nga paagi, nahulog ang sulugoon sa tiilan sa balaan nga tigulang ug, uban sa mga luha, misugod sa pagpakitawag sa iyang pasaylo, nga naghinulsol sa iyang kalapasan. Didto pa lang midawat ang respetadong tigulang sa gasa; iyang gipasaylo ang sulugoon, gisugo nga dili na niya buhaton pag-usab ang susama, ug gipahawa siya nga malinawon, samtang gisugo siya nga ipahibalo ang pagpasalamat ug panalangin sa Monasteryo sa Labing Balaan nga Trinidad ngadto sa debotong prinsipe.

[6446] Ang paglusob ni Tokhtamysh nahitabo niadtong 1382.

Daghang mga tawo ang miduol sa halangdon, nangayo sa iyang tabang ug pag-ampo, ug si Sergius kanunay nga motabang sa mga nag-antos ug mipanalipod sa mga gipanglutos ug mga kabus. Duol sa monasteryo nagpuyo ang usa ka tapulan ug malig-on sa kasingkasing nga tawo; iyang gilapas ang iyang silingan, usa ka ulila: gikuhaan niya kini og baboy nga wala bayad ug gisugo nga patyon. Ang napintasang tawo miadto sa Reverendo nga Amahan aron magreklamo ug nangayo og tabang; unya gitawag sa Reverendo nga Amahan ang maong tawo ngadto kaniya ug miingon kaniya:

'Bata ko, nagtuo ka ba nga adunay Diyos? Siya ang Huwes sa mga matarong ug sa mga makasasala, ang Amahan sa mga ulila ug mga balo; Andam Siya sa pagpanimalos – apan makalilisang ang mahulog sa Iyang kamot. Ngano kaha nga dili kita mahadlok sa pagkuha sa gipanag-iya sa uban, sa pagpanglupig sa atong silingan, ug sa pagbuhat sa tanang matang sa dautan? Wala pa ba kita kontento sa gihatag Niya kanato pinaagi sa Iyang grasya, kon kita matintal sa mga kabtangan sa uban? Unsaon nato pagdumot sa Iyang pagkamapailubon? Dili ba nato makita nga kadtong nagbuhat sa dili matarong manginahanglanon, ang ilang mga panimalay mahabilin nga walay sulod, ug ang handumanan kanila mawala hangtod sa kahangturan; ug sa umaabot nga kapanahonan, walay katapusang pag-antos ang nagpaabut kanila?

Ug ang santo nagpadayon sa pagtudlo niining tawoha sa taas nga panahon, gisugo siya nga bayaran ang ulila sa angay nga bayad, ug gidugang:

'Ayaw gayud paglutos sa mga ulila.'

Ang maong tawo nangamubo, nagsaad nga magbayad-sala ug ihatag ang kuwarta sa iyang silingan; apan pagkahuman sa pipila ka panahon, mibali siya sa iyang saad ug wala gihatag ang kuwarta sa ulila. Busa, sa dihang misulod siya sa kamalig diin nahimutang ang karne sa gipatay nga baboy, kalit niyang nakita nga gikaon na kini tanan sa mga ulod, bisan pa man nga tugnaw kaayo niadtong panahona. Natakpan sa kahadlok, dali dayon niyang gibayran ang ulila sa hustong kantidad, ug gilabay ang karne sa mga iro.

Usa ka adlaw, miabot sa Moscow gikan sa Constantinople ang usa ka obispo; nakadungog siya og daghan mahitungod sa balaan nga tawo sa Dios, apan wala siya motuo niini.

'Makahimo kaha nga usa ka ingon ana kadako nga haligi sa simbahan,' iyang gihunahuna, 'nga motungha gayud dinhi sa among dapit?'

Sa ingon niini nga panghunahuna, nagpasiya siya nga moadto sa monasteryo ug personal nga makigkita sa tigulang. Sa iyang pagduol sa monasteryo, gikupot siya sa kahadlok; ug sa diha nga misulod siya sa monasteryo ug nakita niya ang santo, dali ra kaayo siya nabuta. Dayon gikuptan siya sa kamot sa reverendo ug gidala sa iyang selda. Ang obispo, nga naghilak, misugod sa pagpakilusot kang Sergius, giangkon niya ang iyang kawalay pagtuo kaniya, nangayo nga ibalik ang iyang panan-aw, ug naghinulsol sa iyang sala. Gihikap sa mapainubuson nga abá ang iyang mga mata, ug dayon nabawi sa obispo ang iyang panan-aw. Unya ang respetadong amahan misugod sa malumo ug mahigugmaong pakig-istorya kaniya, nga nag-ingon nga dili siya angay mahimong hambog; ang obispo, nga kaniadto nagduha-duha pa, karon nagsugod na sa pagpasiguro sa tanan nga ang santo tinuod gayud nga usa ka tawo sa Dios, ug nga ang Ginoo nagtugot kaniya sa grasya nga makakita og usa ka anghel sa yuta ug usa ka tawo sa langit. Gipahawa sa respetado nga tawo ang obispo gikan sa iyang monasteryo uban sa angay nga dungog, ug ang obispo mibalik sa iyang kaugalingong dapit, naghimaya sa Dios ug sa Iyang alagad nga si Sergius.

Usa ka gabii, ang bulahan nga si Sergius nagtindog sa atubangan sa ikon sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, nagbuhat sa iyang kanunay nga pagsimba, ug samtang nagtutok sa Iyang balaan nga nawong, nag-ampo siya ingon niini:

'Pinakabalaan nga Inahan sa among Ginoong Jesu-Kristo, manalipod ug matinud-anong tabang sa katawhan, mahimong among dili takos nga manalipod; kanunayng pag-ampo sa Imong Anak ug among Dios, aron Siya motan-aw niining balaan nga dapita. Kami, imong mga sulugoon, nag-awhag kanimo, Inahan sa labing mahigugmaong Kristo, alang sa tabang; kay ikaw usa ka dalangpanan ug paglaum alang sa tanan.

Busa ang Reverendo nag-ampo ug nag-awit sa kanon sa pagpasalamat ngadto sa Labing Putli. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mipahulay siya sa mubo nga panahon. Kalit lang siya miingon sa iyang disipulo nga si Michael:

'Anak ko, magbantay ka ug ayo ug ayaw paglibog! Niining taknaa mismo, makadawat kita og usa ka dili gilauman ug katingalahang pagbisita.'

Sa diha-diha nga nahuman niya paglitok niining mga pulong, kalit nga nadungog ang usa ka tingog nga miingon:

'Tan-awa, moabot na ang Labing Balaan nga Birhen.'

Pagkadungog niini, ang santo dali-dali nga migawas sa iyang selda paingon sa portiko; didto siya nababad sa usa ka dakong kahayag nga mas hayag pa kaysa sinag sa adlaw, ug gihatagan siya og panan-awon sa Labing Balaan nga Birhen, kauban ang duha ka Apostoles, sila Pedro ug Juan: usa ka talagsaong kahayag ang naglibot sa Inahan sa Dios. Tungod kay dili na niya ikasustento ang ingon ana ka katingalahang kahayag, nahugno ang santo sa yuta. Unya gihikap siya sa Labing Balaan nga Birhen gamit ang Iyang kaugalingong mga kamot ug miingon:

'Ayaw kahadlok, akong pinili! Miadto ako aron bisitahon ka, kay nadungog ang imong mga pag-ampo alang sa mga disipulo. Ayaw na pagmasubo alang niining monasteryo: sugod karon, kini mag-abondansya sa tanang butang, dili lamang sa imong kinabuhi, kondili usab human sa imong pagpanaw paingon sa Dios. Ako, dili gayud ko mobiya niining dapita.'

Pagkahuman Niya sa paglitok niini nga mga pulong, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nahimong dili makita. Ang santo nabalotan sa dakong kahadlok ug katingala. Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nakabawi siya sa iyang kaugalingon, nakita niya nga ang iyang disipulo naghigda sama sa patay. Gikuha siya sa santo; unya si Micah misugod sa pagyuko sa tiilan sa tigulang, nga nag-ingon:

'Amahan, alang sa Ginoo, sultihi ako unsa kini nga katingalahang pagpakita; hapit nang mabulag ang akong kalag sa akong lawas, ingon ka katingalahan niining panan-awon.'

Ang santo, bisan pa niana, napuno sa dakong kalipay; sa tinuod, ang iyang nawong misidlak sa dili masukod nga kalipay; wala siyay lain ikasulti gawas sa:

'Bata ko, paghulat pa ug gamay, kay ang akong kaugalingong kalag nangurog sa katingalahang panan-awon!'

Ug sa pipila ka gutlo, naghilom ang reverendo; pagkahuman, miingon siya sa iyang disipulo:

'Tawga ninyo si Isaac ug si Simon kanako!'

Pag-abot nila, gisaysay sa santo kanila ang tanan sa husto nga han-ay: kung giunsa niya pagkakita ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios uban sa mga Apostoles, ug unsa ang gisulti Niya kaniya. Pagkadungog niini, napuno sila sa dakong kalipay, ug naghiusa sila sa pag-ampo ngadto sa Inahan sa Dios; apan ang santo, sa tibuok gabii wala matulog, nagpamalandong sa mahigugmaong pagbisita sa Labing Balaan nga Ginoo.

Sa usa ka higayon, ang respetadong amahan nagsaulog sa Banal nga Misa. Ang iyang nahisgotan nga disipulo nga si Simon, usa ka tawo nga napamatud-an ang pagkamaayo, nagsilbi isip eklesiarko niadtong panahona. Kalit lang, nakakita siya og kalayo nga misabwag sa balaang halaran, nagpasiga niini ug naglibot kang Sergius samtang siya nag-alagad, nga hinungdan nga naputos sa kalayo ang santo gikan sa ulo hangtod sa tiil. Ug sa dihang ang REVERENDO NGA AMA misugod na sa pagdawat sa Balaang Misteryo, misaka ang kalayo ug, nga nagliko-liko sama sa usa ka katingalahang belo, misulod sa balaang kalis, diin gikan niini nadawat ni SERGIO, kining takus nga ministro ni Kristo, ang Balaang Komunyon.

Sa pagkakita niini, napuno si Simon sa kahadlok ug nagpabilin nga hilom. Pagkahuman nakadawat og Komunyon, mihawa si Sergius gikan sa balaang halaran ug, sa pagkahibalo nga gihatagan si Simon og panan-awon, gitawag niya kini ug gipangutana:

'Bata ko, ngano man nga nahadlok kaayo ang imong kalag?'

'Amahan, nakakita ko og katingalahang panan-awon: nakita nako ang grasya sa Espiritu Santo nga naglihok sulod kanimo.'

Unya gisugo siya sa reverendo nga dili kini isulti bisan kinsa, nga nag-ingon:

'Ayaw kini isulti bisan kinsa hangtud tawagon ko sa Ginoo ngadto kaniya.'

Ug ang duha misugod sa mainitong pagpasalamat sa Magbubuhat, nga nagpakita kanila og ingon ana ka dako nga kaluoy.

Pagkahuman sa daghang katuigan nga nagpuyo sa dakong pagka-asketiko taliwala sa walay hunong nga mga paningkamot, ug pagkahuman sa paghimo sa daghang himayaong mga milagro, ang Ginoong Amahan nakaabot sa usa ka hamtong nga katigulangon. Siya 78 anyos na. Unom ka bulan sa wala pa siya mamatay, sa pagtan-aw sa iyang pagbiya ngadto sa Dios, gitawag niya ang mga igsoon ug gisalig niya ang ilang pangulo sa iyang disipulo nga si Nikon: bisan pa batan-on sa edad, maalamon siya tungod sa espirituhanong kasinatian. Sa

tibuok niyang kinabuhi, gisundan sa disipulo ang iyang magtutudlo ug giya, ang Banal nga Sergius. Kining maong Nikon mao ang gitudlo sa santo nga abbot, samtang siya mismo misulod sa hingpit nga kahilom ug nagsugod sa pagpangandam sa iyang pagbiya sa kining panahong kinabuhi. Niadtong bulan sa Setyembre, siya grabe nga nagkasakit ug, sa pagbati sa iyang nagkadool nga kamatayon, gitawag niya ang mga igsoon ngadto kaniya. Sa dihang nagtigom na sila, gisultihan sila sa Balaan sa katapusan pinaagi sa usa ka sermon ug pagtulun-an; gihangyo niya ang mga monghe nga magpabilin nga lig-on sa pagtuo ug sa pagkahiusa sa hunahuna, gipangaliya niya sila nga panalipdan ang pagkabulos sa kalag ug lawas, ug gibilin kanila ang sugo nga magbaton og matinud-anong gugma alang sa tanan, gitudloan sila nga likayan ang dautang tinguha ug kahiligon, magpraktis sa pagkamatinahuron sa pagkaon ug ilimnon, ug gihangyo sila nga ayaw kalimti ang pagkamahigalaon ug magpabilin nga mapainubuson, likay sa himaya sa kalibutan. Sa katapusan, miingon siya kanila:

'Mibiya na ko paingon sa Dios nga nagtawag kanako, ug gisalig ko kamo sa Ginoo nga Labaw sa Tanan ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan; hinaut nga Siya mahimong inyong dalangpanan ug pader batok sa mga pana sa Daotan.'

Sa iyang katapusang mga gutlo, gusto sa Balaang Amahan nga madawat ang Balaang Misteryo ni Kristo. Dili na niya makaya nga mubangon gikan sa iyang higdaanan sa iyang kaugalingon: ang iyang mga tinun-an matinahuron nga gisapnan ang ilang magtutudlo sa mga bukton samtang gidawat niya ang Lawas ug Dugo ni Kristo sa katapusan nga higayon; unya, sa pag-alsa sa iyang mga kamot, iyang gisumite ang iyang putli nga kalag sa Ginoo sa Eprayer[6447] . Sa diha-diha nga namatay ang santo, napuno sa usa ka dili masukod nga humot ang iyang selda. Ang nawong sa matarong misidlak sa langitnong kalipay – mura'g natulog siya sa lawom nga tulog.

Sa pagkawala sa ilang magtutudlo ug magwawani, ang mga igsoon nagahilak og mapait ug nagasubo pag-ayo, sama sa mga karnero nga nawad-an sa ilang magbalantay; uban sa mga himno sa lubong ug pag-awit sa mga salmo, ilang gilubong ang bililhon nga lawas sa santo ug gipahulay kini sa monasteryo diin siya naningkamot uban sa dakong kadasig sa tibuok niyang kinabuhi.

Kapin sa traynta ka tuig na ang nilabay sukad sa pagkamatay ni San Sergio. Gusto sa Ginoo nga labi pang himayaon ang Iyang alagad. Niadtong panahona, adunay usa ka matinud-anong tawo nga nagpuyo duol sa monasteryo; tungod sa iyang dakong pagtuo sa santo, kanunay siyang moanha sa lubnganan ni Sergius ug mainitong nag-ampo sa alagad sa Dios. Sa usa ka gabii, human sa mainitong pag-ampo, natulog siya og hinay; kalit lang, mipakita kaniya si Santo Sergius ug miingon:

'Sultihi ang abbot niining monasteryo: ngano nga gibyaan ko sulod sa dugay na kaayo ilawom sa yuta sa usa ka lubnganan, diin napalibotan sa tubig ang akong lawas?'

Pagmata niya, napuno ang lalaki sa kahadlok apan nakasinati usab og katingalahang kalipay sa iyang kasingkasing; gisugilon niya dayon kini nga panan-awon kang Nikon, ang disipulo sa Banal nga Sergius, nga mao ang abbot niadto. Gisultihan ni Nikon ang mga igsoon bahin niini – ug dako kaayo ang kalipay sa tanang monghe. Ang balita bahin niining panan-awon mikaylap sa halayo ug halapad, ug daghang mga tawo ang nangabot sa monasteryo; apil kanila si Prinsipe Yuri Dmitrievich[6448] , nga nagtahud sa Banal nga sama sa usa ka amahan ug nag-atiman pag-ayo sa balaan nga monasteryo. Sa diha nga ablihan sa mga nagtigum ang kabaong sa Banal, usa ka katingalahang humot ang mikaylap sa palibot. Unya nakasaksi sila og katingalahang milagro: dili lang nga napreserba nga buo ug walay kadaut ang balaan nga lawas sa Banal nga Sergius, apan wala gani natandog sa pagkadaut ang iyang mga bisti; adunay tubig sa matag kilid sa kabaong, apan wala kini nakahikap sa mga relikya sa Banal o sa iyang mga bisti. Sa pagkakita niini, naglipay ang tanan ug gidayeg ang Dios, nga katingalahang naghimaya sa Iyang sulugoon. Uban sa dakong kalipay, ang balaang relikya sa Balaan nga Si Sergius gibutang sa usa ka bag-ong reliquaryo. Ang pagdiskubre sa mga relikya ni Balaan Sergius nahitabo niadtong Hulyo 5, 1428, ug sa paghinumdom niini gitukod ang adlaw sa iyang pista.

Ang maloloy-on nga Ginoo katingalahang gipahimaya ang Iyang dakong santo: daghan ug lain-laing mga milagro ang gihatag sa tanan nga, uban sa pagtuo, nagtawag sa iyang balaan nga ngalan ug nagluhod sa atubangan sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang mga relikya nga makapa-ayo sa tanan ug makahimo og milagro. Kining mapainubuson nga asketiko misalikway sa kadungganan sa kalibutan, apan ang gamhanang tuo nga kamot sa Dios

---

[6447] Ang pagpanaw ni San Sergius misunod niadtong 25 sa Septyembre 1392.
[6448] Prinsipe sa Zvenigorod.

nagpasidunggan kaniya pag-ayo; ug samtang nagpaubos pa gayud siya, mas nagpasidunggan pa gayud ang Dios kaniya. Samtang buhi pa sa kalibutan, ang Kagalang-galang Sergius naghimo og daghang mga milagro ug gihatagan siya og katingalahang mga panan-aw; apan, tungod kay napuno siya sa espiritu sa pagka-mapainubsanon ug pagka-mapainubsanon ug malumo, gisugo niya ang iyang mga tinun-an nga dili maghisgot bahin niini; apan pagkahuman sa iyang pagpanaw, nadawat niya ang ingon ka gahum gikan sa Ginoo nga ang nagkalain-laing mga milagro nga nahimo pinaagi sa iyang mga pag-ampo sama sa usa ka gamhanang suba nga ang mga tubig niini dili gayud mohunong sa pag-agos. Tinuod ug walay bakak ang mga pulong sa Kasulatan*: 'Ikaw ang angay kahadlukan, O Dios, sa Imong balaan nga puloy-anan'* [Katingalahan ang Dios sa Iyang mga balaan] (Salmo 67:36). Katingalahan ang mga milagro nga gihatag sa tanan pinaagi niining balaan; ang mga bulag makakita, ang mga pilay naayo, ang mga pipì gihatagan og gasa sa pagsulti, ang mga gipuy-an sa demonyo gipagawas gikan sa dautang espiritu, ang mga masakiton nabalik sa maayong panglawas, ang mga nag-antos makadawat og tabang ug pag-ampo, ang mga gilibotan sa kaaway makakaplag og proteksyon, ug ang mga masubo makakaplag og kahupayan ug kahupayan; Sa mubo, ang tabang gihatag sa tanan nga modangop sa Ginoong Pari. Ang adlaw mosidlak pag-ayo ug nagpainit sa kalibutan pinaagi sa iyang mga sinag, apan kining tigbuhat sa milagro mas mosidlak pa gayud, nagpasiga sa mga kalag sa tawo pinaagi sa iyang mga milagro ug mga pag-ampo. Ug bisan pa man nga molubog ang adlaw, ang himaya niining manalangin dili gayud malata – kini mosidlak hangtod sa kahangturan, kay ingon sa gisulat sa Balaang Kasulatan: *'Ang mga matarong mabuhi hangtod sa kahangturan'* (Kabalaod ni Solomon 5:15).

Dili mahimo nga maghilom bahin sa mga milagro niining balaan, apan dili usab kini sayon nga buluhaton nga isaysay kini; kay daghan kaayo kini ug nagkalainlain; hisgutan lang nato ang labing hinungdanong mga milagro, pinaagi sa diin ang Dios nahimuot sa paghimaya sa Iyang dakong asetikong si[6449] .

Bisan pa nga siya makita nga mibulag sa mga igsoon, ang Kagalang-galang Sergius wala mohunong sa pakig-uban kanila sa dili makita; kining dakong manalagna sa mga milagro nagpadayon sa pag-atiman sa iyang monasteryo bisan pa human sa iyang kamatayon, nga nagpakita sa daghang higayon ngadto sa mga miyembro sa mga igsoon. Busa, sa usa ka higayon, usa ka monghe niining monasteryo nga ginganlan og Ignatius gihatagan og ingon nga panan-awon: Si Santo Sergius nagtindog sa iyang naandan nga dapit atol sa Banhaw nga Pagbantay sa Tibuok Gabii ug miapil sa pag-awit sa simbahan uban sa ubang mga igsoon. Natingala, gisultihan dayon ni Ignatius ang iyang mga igsoon bahin niini, ug sila tanan nagpasalamat sa Ginoo uban sa dakong kalipay tungod kay gihatagan sila sa ingon ka dako nga manalipod ug manabang.

Sa tingdagdag sa 1408, sa dihang ang maong disipulo ni Banal nga Nikon mao ang abbot, ang mga Tatar, nga gipangulohan sa mabangis nga si Edigei, nagsugod sa pagduol sa utlanan sa Moscow. Si Banal nga Nikon nangamuyo og dugay sa Ginoo aron panalipdan Niya kining dapita ug depensahan kini gikan sa paglusob sa mga makahadlok nga kaaway; Samtang nagbuhat niini, iyang gitawag ang ngalan sa dakong nagtukod niining monasteryo – ang Banal nga si Sergius. Usa ka gabii, pagkahuman sa pag-ampo, mipahulay siya – ug natulog. Kalit niyang nakita ang mga Balaan nga sila Pedro ug Alexius, ug uban kanila ang Banal nga si Sergius, nga miingon:

'Gusto sa Ginoo nga moanha usab dinhi ang mga langyaw; apan ikaw, akong anak, ayaw pagmasubo o pagkahadlok: ang monasteryo dili malaglag, kondili molambo pa gayud.'

Unya, paghatag nila sa ilang panalangin, nawala sa panan-aw ang mga santo. Pagmata ni Balaan Nikon, midali siya paingon sa pultahan, apan kini nakasusi; sa pag-abli niya niini, nakita niya ang mga santo nga naglakaw gikan sa iyang selda paingon sa simbahan. Didto niya nasabtan nga dili kini damgo, kondili usa ka tinuod nga panan-awon. Ang propesiya ni Banal nga Sergius dali ra natuman: gipanglaglag sa mga Tatar ang monasteryo ug gisunog kini. Apan tungod kay napasidaan sila sa ingon ana ka milagrosong paagi, si Nikon ug ang mga kaigsuonan pansamantalang mibulag sa monasteryo, ug sa dihang mibulag ang mga Tatar gikan sa utlanan sa Moscow, Si Nikon, uban sa tabang sa Dios ug pinaagi sa mga pag-ampo ni Banal nga Sergius, gitukod pag-usab

[6449] Ang salaysay sa mga milagro pagkahuman sa kamatayon ni San Sergius gikompila gikan sa Cheti-Minei ni Metropolitan Makarii sa Tibuok Rusya, gikan sa mga kinabuhi ni San Sergius nga gikompila sa mga Metropolitan Platon ug Filaret, ug gibase sa salaysay sa mga milagro pagkahuman sa kamatayon ni Simon Azaryin; ang salaysay sa mga milagro atol sa pag-atake sa Lavra sa mga Polako gikuha gikan sa 'Tale of the Siege of the Trinity Monastery' sa tagdumala sa bodega nga si Avramiy Palitsyn; ang sayong gipatik nga mga kinabuhi ni Banal nga Sergius ug uban pang historikal nga tinubdan gisapian usab.

ang monasteryo ug nagtukod og simbahan nga bato isip pasidungog sa Labing Balaan nga Trinidad, diin ang mga relikya ni Banal nga Sergius nagapahulay hangtod karon[6450] . Niining maong okasyon, daghang mga matinud-anong tawo ang nakasaksi kang Santo Alexius ug kang Banal nga Sergius nga miabot sa konsagrasyon sa bag-ong mga bilding sa monasteryo.

Sa panahon sa pagka-abado sa maong Banal nga Nikon, usa ka monghe ang nagputol og kahoy para sa pagtukod sa mga selda; grabe kaayo ang pilas sa iyang nawong tungod sa lagari. Tungod sa grabeng kasakit, wala na siya makapadayon sa iyang trabaho ug mibalik sa iyang selda; gabii na kaayo; apan ang abado wala pa sa monasteryo niadtong panahona. Kalit lang, nadungog sa maong monghe ang usa ka tawo nga nagatuktok sa pultahan sa iyang selda ug nagpaila nga siya mao ang abá; Gikapoy tungod sa kasakit ug pagdugo, wala na siya makabangon aron ablihan ang pultahan; unya kini mibukas sa iyang kaugalingon, ug usa ka katingalahang kahayag kalit nga misidlak sa tibuok selda, ug sa taliwala niining kahayag nakita sa monghe ang duha ka lalaki, usa kanila nagsul-ob og bisti sa obispo. Ang nag-antos nga monghe misugod sa pagpangayo sa ilang panalangin sa iyang hunahuna. Gipakita sa masiglaong tigulang sa santo ang pundasyon sa selda, samtang gipanalanginan kini sa ulahi. Unya, sa iyang dakong katingala, nabantayan sa masakiton nga lalaki nga mihunong na ang pag-agos sa dugo gikan sa iyang sugat sa tiyan, ug nabati niya nga hingpit na siyang naayo. Gikan niini nasabtan niya nga siya giisip nga takus nga makakita kang San Alexius ug sa Banal nga si Sergius. Busa kining mga balaan nga lalaki, nga gilakip sa hugot nga panag-igsoon nga gugma sa ilang kinabuhi, kanunay silang magkuyog nga nagpakita sa daghan bisan pa human sa ilang kamatayon.

Usa ka lumolupyo sa Moscow nga ginganlan og Simeon, nga natawo sumala sa propesiya sa santo, grabe kaayo ang sakit nga dili na siya makalihok, makatulog, o makakaon, apan naghigda siya sama sa patay sa iyang higdaanan. Sa ingon nga pag-antos, usa ka gabii misugod siya og tawag kang Santo Sergius alang sa tabang:

'Tabangi ako, Banal nga Sergius, luwasa ako gikan niining sakit; sa imong pagkabuhi pa, dako kaayo ang imong kalooy sa akong mga ginikanan ug imong gipahibalo kanila ang akong pagkahimugso; ayaw ko kalimti, nga nag-antos sa ingon ani ka grabeng sakit.'

Kalit lang, duha ka tigulang ang mitungha sa iyang atubangan; ang usa kanila mao si Nikon; Gikilala dayon siya sa masakiton, kay personal niyang nailhan kining santo sa dihang buhi pa siya; unya nasabtan niya nga ang ikaduha sa mga nitungha mao mismo si San Sergius. Ang katingalahang tigulang naghimo og tanda sa krus ibabaw sa masakiton, ug pagkahuman gisugo niya si Nikon nga kuhaon ang ikon nga naa sa kilid sa higdaanan – kaniadto kini gihatag kang Simeon ni Nikon mismo. Unya daw nahulag ang tanang panit niya gikan sa iyang lawas; pagkahuman niini, nawala sa panan-aw ang mga santo. Niadtong mismong takna, nabati ni Simeon nga hingpit na siyang naayo: mitindog siya sa iyang higdaanan, ug wala nay misuporta kaniya; unya nasabtan niya nga dili ang iyang panit ang nahulag, kondili ang sakit mao ang nilayas kaniya. Dako kaayo ang iyang kalipay; mitindog siya ug misugod sa mainitong pagpasalamat kang San Sergius ug sa Banal nga Nikon alang sa iyang dili gilauman ug katingalahang pag-ayo.

Usa ka adlaw, sumala sa naandan, nagtigom ang daghang katawhan sa monasteryo sa Balaan nga Tawo, kay nagkadool na ang dakong pista sa pagpasidungog sa Labing Balaan nga Trinidad. Lakip sa mga miabot mao ang usa ka pobre nga bulag nga nawalaan og panan-aw sa dihang pito pa siya ka tuig ang panuigon; nagtindog siya sa gawas sa simbahan, diin usa ka solemne nga serbisyo ang matinahuron nga gihimo niadtong panahona; apan ang iyang giya mibulag kaniya sa usa ka gutlo; samtang nagpaminaw sa pag-awit sa simbahan, nasubo ang bulag nga dili siya makasulod ug makasimba sa mga relikya sa Balaang Amahan, nga, sumala sa iyang kanunayng nadungog, naghatag og daghang pag-ayo. Sa pagbiya kaniya sa iyang giya, misugod siya og hilak nga hilak; kalit lang, ang paspas nga tigpangtabang sa tanan nga nag-antos—si San Sergius—nagpakita kaniya; gikuptan siya sa kamot sa balaan, gidala siya sa sulod sa simbahan ug gidala ngadto sa reliquaryo—niduko ang bulag sa atubangan niini, ug sa kalit lang nawala ang iyang pagkabulag. Daghang mga tawo ang nakasaksi niining himayaong milagro; tanan nagpasalamat sa Dios ug naghimaya sa Iyang balaan; ug ang tawo nga naayo, tungod sa iyang pagpasalamat, nagpabilin sa monasteryo sa reverendo hangtod sa kahangturan ug, ingon kabaylo sa iyang pag-ayo, mitabang sa mga igsoon sa ilang mga buluhaton.

[6450] Kini nga simbahan gipahinungod niadtong 25 sa Septyembre 1412.

Niadtong 1551, si Tsar Ivan Vasilyevich nga Gitawag og Makalilisang[6451] nagtukod sa lungsod sa Sviyazhsk[6452] isip depensa batok sa mga Tatar; gitukod sa maong lungsod ang usa ka monasteryo nga gipahinungod sa Balaang Trinidad, diin gibutang ang ikon ni San Sergius; daghang milagro ang giangkon nga nahimo sa maong ikon, dili lamang sa mga matinud-anon kondili usab sa mga paganong dili motuo. Usa ka adlaw, ang mga tigulang sa kabukiran nga katawhang Cheremis miadto sa Sviyazhsk aron mosumiter[6453] ; ilang gisaysay ang mosunod: 'Mga lima ka tuig sa wala pa natukod ning lungsod, sa dihang kini nga dapit walay sulod, kanunay namo madungog ang tingog sa mga kampana sa simbahan sa Rusya dinhi; nagpadala kami og mga batan-ong lalaki nga paspas dinhi aron tan-awon unsay nahitabo; nakadungog sila og mga tingog nga nag-awit og matahum, sama sa naa sa simbahan, apan wala silay nakita—usa ra ka monghe nga naglakaw nga nagbitbit og krus, nagpanalangin sa tanang direksyon ug, daw, nagmarka sa lugar diin karon nagtindog ang lungsod, ug ang tibuok lugar napuno sa humot nga baho. Sa dihang gipana siya, wala siya masamdan, kundili misaka ang mga pana ug nabungkag, ug nahulog sa yuta. Among gisulti kini sa among mga prinsipe, ug sila usab sa reyna ug sa mga maharlika.'

Apan daghan kaayong mga milagro ang gihimo sa Kagalang-galang nga si Sergius atol sa lisod nga panahon sa pag-atake sa Trinity Monastery sa mga Polako. Pinaagi sa iyang mga pagpakita, ang santo naningkamot nga palig-onon ang kaisog sa mga tigdepensa niining himayaong monasteryo ug lig-onon ang tanang Ortodoksong Kristohanon. Ang kaaway, ubos sa mando ni Lisowski ug Sapieha, misugod sa pag-atake sa monasteryo niadtong 23 sa Septyembre 1608; daghan kaayo sila, miabot sa 30,000, samtang ang mga nagdepensa kay kapin lang sa duha ka libo; mao nga nangluya pag-ayo ang kaisog sa tanan nga nagtigum sa monasteryo; taliwala sa kinatibuk-ang paghilak ug pag-aga, gihimo ang usa ka tibuok-gabii nga pagbantay sa gabii sa 25 sa Septyembre – ang adlaw nga gisaulog ang handumanan ni Santo Sergius . Apan ang Mapaambit midali sa paglipay sa mga nagmasubo ug naglagot: niining maong gabii, usa ka monghe nga ginganlan og Pimen nakakita og panan-awon. Nag-ampo kini nga monghe sa Labawng Mapinanggaon nga Manluluwas ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; kalit lang, nahimong hayag sama sa adlaw ang iyang selda; sa pagtuo nga gisunog sa mga kaaway ang monasteryo, migawas si Pimen sa iyang selda, ug usa ka katingalahang panan-awon ang nakita sa iyang mga mata: nakita niya, ibabaw sa kupola sa Simbahan sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad, usa ka haligi sa kalayo nga misaka paingon sa langit; Natingala si Pimen, busa gitawag niya ang ubang monghe ug pipila ka laiko – ug nangatingala silang tanan sa katingalahang panan-awon: pagkahuman sa pipila ka gutlo, misugod sa pag-ubos ang haligi ug, samtang nagliko-liko kini ngadto sa panganod sa kalayo, misulod kini sa Simbahan sa Balaang Trinidad pinaagi sa bintana sa ibabaw sa ganghaan.

Samtang nagpadayon ang pagbuto sa mga kanyon sa mga mananakop batok sa monasteryo; apan ang gamhanang tuo nga kamot sa Dios nagpanalipod sa monasteryo sa Labawng Balaang Trinidad: ang mga bala sa kanyon nahulog sa walay sulod nga yuta o sa mga lawa ug gamay ra kaayo ang kadaut nga nahimo niini sa mga napalibotan. Daghang katawhan ang nagtigum ilawom sa proteksyon sa mga bungbong sa monasteryo, hinungdan nga sa sulod sa monasteryo sobra ka daghan ang mga tawo; daghan ang walay dalangpanan, bisan pa sa ulahing panahon. Samtang nagpadayon, ang mga kaaway misugod og hukay og tunel ilawom sa monasteryo ug gipang-ubos ang kusog sa mga napalibotan pinaagi sa kanunay nga pag-atake. Aron dasigon ang mga sulod sa monasteryo, ang Balaang Amahan nagpakita sa sakristan, si Irinarkh, usa ka Domingo ug nagtagna sa pag-atake sa kaaway. Sa ulahi, nakita usab sa maong tigulang si Santo Sergius nga naglakaw sa bungbong sa palibot ug nagwisik niini og balaan nga tubig. Sa sunod nga gabii, tinuod nga misugod ang kusgan nga pag-atake sa mga kaaway sa monasteryo, apan ang mga nagdepensa, nga napahimangnoan sa ingon ana ka milagrosong paagi, napildi ang mga kaaway ug nakahatag kanila og dakong kapildihan.

Bisan pa nga nahibalo sila sa tunel, wala nila mahibaloan ang direksyon niini: matag minuto nag-atubang sila sa sigurado nga kamatayon; matag oras nakita sa tanan ang kamatayon sa ilang atubangan; niining panahona sa kasubo, ang tanan miburot uban sa dakong kadasig ngadto sa Simbahan sa Trinity nga Nagahatag-kinabuhi, ang

[6451] Si Ivan Vasilyevich ang Makalilisang naghari gikan sa 1533 hangtod sa 1584.

[6452] Ang Sviyazhsk karon usa ka lungsod sa distrito sa Kazan Governorate.

[6453] Ang mga Cheremis usa ka Finno-Ugric nga tribo, nga kasagarang nagkatibulaag sa mga probinsya sa Vyatka, Kazan, Orenburg, Perm, Kostroma ug Nizhny Novgorod.

tanan misinggit sa Diyos alang sa tabang uban sa matinud-anong debosyon, ug ang tanan nangamaw sa ilang mga sala; Walay bisan usa ka tawo nga wala mituyok sa pagtuo ngadto sa mga relikya sa mga dakong manalipod nga sila Sergius ug Nikon; ang tanan, human makatilaw sa bililhon nga Lawas ug Dugo sa Ginoo, nag-andam sa ilang kaugalingon alang sa kamatayon. Niining mga lisud nga adlaw, ang Banal nga si Sergius nagpakita kang Arkhimandrita Joasaph[6454] ; usa ka adlaw, human sa mainit nga pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Trinidad, natulog og hinay si Joasaph; kalit niyang nakita ang santo, nga nagtindog ug nag-alsa sa iyang mga kamot, nag-ampo nga puno sa luha ngadto sa Labing Balaan nga Trinidad; pagkahuman sa iyang pag-ampo, mituyok siya sa arkhimandrita ug miingon kaniya:

'Bangon, igsoon; karon ang panahon sa pag-ampo: "*Magbantay kamo ug pag-ampo, aron dili kamo masulod sa tukso"* (Mateo 26:41); ang Labawng Ginoo ug Maloloy-on nga Ginoo nagpakita sa Iyang kalooy kanimo, aron magpadayon ka sa pagpaningkamot sa pag-ampo ug paghinulsol sa tanang panahon.'

Gisaysay sa arkhimandrita kining panan-awon sa mga igsoon ug dako kaayo ang iyang paglipay sa mga tawo, nga gikupot sa kahadlok ug nalumos sa kasubo.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang maong Arkhimandrita Joasaph gihatagan pa ug laing panan-awon: sa usa ka adlaw, samtang nag-ampo siya sa iyang selda sumala sa adlaw-adlaw nga pag-ampo, kalit nga misulod ang Banal nga si Sergius ug miingon:

'Tindog ug ayaw pagmahay, kondili ihalad ang inyong mga pag-ampo uban sa kalipay, kay ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Kanunay nga Birhen Maria, kauban ang panon sa mga anghel ug tanang mga balaan, nag-ampo sa Dios alang kaninyong tanan.'

Ang Banal nga si Sergius nagpakita dili lamang sa mga sulod sa balaang monasteryo, kondili usab sa mga Cossack nga nagpalibot sa Lavra. Usa ka Cossack gikan sa kampo sa kaaway ang miadto sa monasteryo ug gisaysay ang mga pagpakita sa Balaan: daghang mga kumander sa militar ang nakakita sa duha ka masidlak nga tigulang nga naglakaw sa palibot sa bungbong sa monasteryo, nga sama sa mga tigbuhat sa milagro nga sila Sergius ug Nikon; ang usa kanila nagasangag sa monasteryo, samtang ang usa nagwisik niini og balaan nga tubig. Dayon siya misulti sa mga rehimento sa Cossack, gisaway sila sa pagpangita, kauban ang mga dili matuohan, sa paglaglag sa balay sa Labing Balaang Trinidad. Ang uban sa mga Polako misugod og pusil batok sa mga tigulang, apan ang mga pana ug bala mibalik sa ilang mga nagpusil, nga nakasamad sa kadaghanan kanila. Niadtong gabii mismo, ang halangdon nga monghe nagpakita sa damgo sa daghang mga Polako ug gipahibalo ang ilang kapahamakan[6455] . Ang uban sa mga Cossack, nahadlok sa maong pagpakita, mibiya sa kampo sa kaaway ug mibalik sa ilang panimalay, nagsaad nga dili na gayud mosukol batok sa mga Ortodokso. Pinaagi sa grasya sa Diyos, nadiskubre sa mga napalibotan ang direksyon sa tunel. Guba nila kini, diin pipila ka mga tigdepensa ang naghalad sa ilang kinabuhi aron matuman ang sugo ni Kristo: *'Walay mas dako nga gugma ang usa ka tawo nga ipatay ang iyang kinabuhi alang sa iyang mga higala'* (Juan 15:13). Samtang nagpadayon ang tingtugnaw, napugos ang kaaway sa paghunong sa ilang kanunay nga pag-atake, apan ang mga napalibotan nagsugod sa pag-antos pag-ayo tungod sa usa ka makalilisang nga sulodnong kaaway: tungod sa masiksik nga kahimtang ug sa dili maayong kalidad sa pagkaon sa monasteryo, mitumaw ang usa ka makalilisang nga sakit – scurvy[6456] . Ang gamay nga pwersa sa mga tigdepensa nagkagamay matag adlaw; ang mga hieromonk dili na makasabay sa paghatag sa katapusang sakramento sa mga nagkamatay; mga 200 ka lalaki na lang ang nabilin nga andam makig-away. Ang mga napalibotan nagpaabot sa pagpadayon sa pakiggubat uban sa dakong pagkawalay paglaum. Apan ang Dios milagrosong nagpanalipod sa monasteryo nga gitukod sa Iyang dakong santo. Sa ilang gamay nga pwersa, napugngan sa mga tigdepensa ang mga pag-atake sa kaaway sulod sa dugay nga panahon; apan samtang naglabay ang panahon, mas nanghuyang ang kasingkasing sa mga napalibotan; ang mga huyang ug dili sigurado misugyot pa gani nga kusang mosumiter sa kaaway; miingon sila nga dili na posible nga magpadala og bisan kinsa paingon sa Moscow aron mangayo og tabang – ingon ka hugot ang pagpalibot sa kaaway sa monasteryo. Sa taliwala sa

---

[6454] Si Ioasaf usa ka arkhimandrita gikan sa 1608 hangtod sa 1610.

[6455] Sa tinuod, ang duha ka nag-unang komandante sa Poland – sila Sapieha ug Lisowski – dali ra namatay; namatay si Sapieha niadtong 1611 sa Moscow, samtang si Lisowski, niadtong 25 sa Septyembre 1616 – ang pista ni San Sergius – kalit lang namatay human nahulog gikan sa iyang kabayo.

[6456] Scurvy – usa ka sakit nga nailhan sa hubag sa gilagid ug mga samad sa tiil.

maong pagreklamo ug kawad-on sa paglaum, gipaningkamotan ni San Sergio nga palig-onon ang ilang kaisog ug dasigon ang mga nangaluya ang espiritu. Nagpakita siya pag-usab sa sakristan, si Irinarkh, ug miingon:

'Sultihi ang mga igsoon ug ang tanang mga mandirigma: ngano kamo masubo tungod kay imposible na nga makapadala og mensahe paingon sa Moscow? 'Karon, sa ikatulong oras sa gabii, gipadala nako ang tulo sa akong mga disipulo—sila Mikhail, Bartolomeo ug Naum—sa akong ngalan paingon sa Moscow, sa Balay sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa tanang mga tigbuhat-katingalahan sa Moscow, aron mag-alagad sila og pag-ampo didto. Nakita sa kaaway ang akong gipadala; pangutan-a sila ngano wala nila sila dakpa?'

Gisaysay ni Irinarh kini nga panghitabo; ang tanan misugod sa pagpangutana sa mga bantay ug sa mga kaaway, nangutana kung kinsa may nakakita sa mga gipadala gikan sa monasteryo. Nahibal-an unya nga nakita gyud sa mga kaaway ang tulo ka tigulang; misunod sila sa pagdakop, naglaum nga madakpan sila dayon, tungod kay ang mga kabayo nga gisakyan sa mga tigulang daotan kaayo ang kahimtang. Apan napakyas ang mga nagasubay: ang mga kabayo sa mga tigulang midagan nga murag adunay pako; dili gyud sila makasubay bisan unsa pa ang ilang buhaton.

Niadtong panahona, adunay usa ka tigulang nga masakiton sa monasteryo; pagkadungog niini, siya nangutana sa iyang kaugalingon unsang klase nga kabayo ang gisakyan sa mga tigulang nga gipadala ni Sergius, ug kung tinuod ba gayud kini tanan nahitabo. Unya, kalit lang, mipakita kaniya ang Reverendo; miingon siya nga iyang gipadala ang mga tigulang sa maong mga bulag nga kabayo, nga tungod sa kakulang sa pastol, gipagawas sa gawas sa pader sa monasteryo, giayo niya ang tigulang sa iyang sakit ug, sa samang higayon, sa iyang kawalay pagtuo.

Niadtong adlawa mismo, sa Moscow, nakita ang usa ka anciano nga gisundan sa dose ka kariton nga puno sa giluto nga pan. Ang Moscow usab, niadtong panahona, gibuhatan og siege sa kaaway. Ang anciano padulong sa Monasteryo sa Epiphany, diin adunay sanga sa Lavra niadto. Ang mga nakakita sa tigulang nangahibulong ug nangutana kon giunsa niya paglabay nga wala siya mapansin taliwala sa mga rehimento sa kaaway.

'Kinsa ka, ug giunsa nimo paglabay sa ingon kadako nga hukbo nga wala ka namatikdi?' pangutana sa mga tawo sa Moscow sa tigulang.

Mitubag siya:

'Kita tanan gikan sa Balay sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad.'

Sa dihang gipangutana kung unsa ang nahitabo sa monasteryo ni San Sergius, mitubag ang tigulang:

'Dili tugotan sa Ginoo nga madunggoan ang Iyang ngalan sa dautan sa mga dili motuo; kamo ra gayud, mga igsoon, ang dili mapukan sa kaguol o mosugot sa kawad-on sa paglaum.'

Samtang naglapta ang tsismis sa tibuok Moscow bahin sa mga miabot gikan sa monasteryo ni San Sergius; si Tsar Vasily mismo[6457] nangutana nganong wala sila gidala kaniya; daghang katawhan ang nagsugod og dagsa sa Monasteryo sa Epiphany, apan walay nakakita didto sa mga bag-ong miabot. Apan sa dihang kalit nga misulbong ang daghang pan sa maong monasteryo, didto nasabtan nga kini usa ka panan-awon.

Ang Moskwa usab nakasinati sa kalisod sa pag-atake; giputol sa kaaway ang tanang agianan paingon sa siyudad, hinungdan nga nisaka pag-ayo ang presyo sa pan. Si Tsar Vasily ug si Patriyarka Hermogenes[6458] nakumbinse kang Avraamy Palitsyn[6459] , ang tagdumala sa Monasteryo sa Trinidad, nga ibaligya ang usa ka bahin sa pan gikan sa reserba sa Monasteryo sa Epiphany sa ubos nga presyo. Gihimo ni Avraamy kining sugo; apan pagkahuman sa pipila ka panahon, misaka pag-usab ang presyo sa pan. Ang Tsar ug ang Patriarka nangayo pag-usab og pan nga ipagawas gikan sa gawasnong gusali sa Lavra. Si Avraam, bisan pa, nahadlok nga dali ra mahurot ang suplay sa pan; apan, sa pagsalig sa kaluoy sa Dios ug sa pagtawag sa ngalan sa Iyang bantugang santo, ang Banal nga Sergius, mituman siya sa hangyo sa Tsar. Niadtong panahona, usa ka Spiridon ang nag-alagad sa kamalig sa Monasteryo sa Epipanya; samtang naghukay siya og pan, nakabantay siya nga ang rye nag-awas gikan sa usa ka bitak sa bungbong; gisugdan niya kini og hukay – apan mas misamot pa ang pag-awas niini. Sa pagkakita niini nga milagro, gisultihan niya ang ubang mga sulugoon ug ang tagdumala sa kamalig mismo; Katingalahan

---

[6457] Si Vasily Ioannovich Shuisky naghari gikan sa 1606 hangtod sa 1610.

[6458] Si Hermogenes, nga nailhan tungod sa iyang pagkamartir, mao ang Patriarka gikan sa 1606 hangtod 1612.

[6459] Ang cellarer, gikan sa Griyegong 'kellaros', mao ang responsable sa pagtipig sa mga suplay sa monasteryo. Si Avraam Palitsyn, nga mibiya og talaan sa pag-atake sa Trinity Lavra sa mga Polako, namatay niadtong 1625.

gayud nga sa tibuok panikop, wala gyud mikunhod ang suplay sa pan sa monasteryo, mao nga napakaon niini ang mga nagpuyo didto ug daghang mga bisita. Sa katapusan, human mapildi sa daghang higayon, ang mga kaaway mitikyas sa kahadlok gikan sa mga pader sa Trinity Monastery niadtong 12 Enero 1610[6460] .

Ang tibuok yuta sa Rusya nag-agi sa lisod nga panahon niadto: ang mga kaaway misakop sa tibuok nasod; ang pipila ka mga lungsod gibutang sa silot, samtang ang uban wala kahibalo unsa ang buhaton, kinsa ang sundon o kinsa ang paminawon; daghang dugo ang nabubo sa mga kaaway, ug ang yuta sa Rusya nagkaguba. Niining lisod nga panahon, ang Lavra sa Trinidad naghatag og dakong serbisyo sa yutang natawhan. Ang Arkhimandrita Dionysius[6461] , ug ang celerero nga si Avraam Palitsyn, pagkahuman nila pagtipon sa ilang palibot ang mga paspas ug maampingong manunulat, nagsulat og mga sulat nga nag-awhag ug gipadala kini sa mga lungsod. Niining mga sulat, ang Arkhimandrita ug ang celerero nanawagan sa tanang katawhan sa Rusya nga maghiusa ug magbarug nga lig-on batok sa mga kaaway sa yutang Ruso ug sa Ortodoksong pagtuo. Usa niini nga sulat miabot sa Nizhny Novgorod. Niadtong panahona, nagpuyo didto ang usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Kozma Minin; kanunay siyang ganahan moadto sa usa ka espesyal nga kapilya ug didto sa iyang pag-inusara, maghalad sa iyang mainitong pag-ampo ngadto sa Dios. Usa ka adlaw, sa maong kapilya, mipakita kaniya sa damgo ang Banal nga si Sergius; gisugo ni Kozma sa dakong manalagna sa mga milagro nga mangolekta og pondo para sa mga mandirigma ug mouban kanila aron limpyohan ang Estado sa Moscow gikan sa mga kaaway niini. Pagmata niya, gisugdan ni Kozma paghunahuna kining panan-awon uban sa kahadlok, apan tungod kay nagtuo siya nga dili iyang responsibilidad ang pagtipon og hukbo, wala siya kahibalo unsay buhaton. Paglabay sa mubo nga panahon, mipakita kaniya pag-usab ang Balaan – apan bisan pa niana, nagpabilin gihapon nga wala'y desisyon si Kozma. Unya mipakita kaniya pag-usab sa ikatulong higayon si Santo Sergius ug miingon:

'Dili ba nako ikaw gisugo nga magtigom og mga sundalo? Gusto sa maloloy-on nga Ginoo nga maloy-on sa mga Ortodoksong Kristohanon, nga luwason sila gikan sa kagubot ug hatagan sila og kalinaw ug kahilom. Mao nga gisugo tika nga molarga aron luwason ang yutang Ruso gikan sa mga kaaway niini. Ayaw kahadlok nga ang mga tigulang dili ka tagdon: ang mga batan-on malipayong mosunod kanimo – kining maayong buhat adunay malipayong katapusan."

Kining katapusang panan-awon napuno kang Kozma og kahadlok; nagkasakit pa gani siya, ug busa, sa pagtuo nga ang iyang sakit gipadala isip silot sa iyang pagduha-duha, misugod siya sa mapainitong paghangyo kang Banal nga Sergius og pasaylo, pagkahuman niini misugod siya sa iyang buluhaton uban sa kadasig. Nagsugod siya sa pagdani sa iyang mga kauban nga lungsuranon sa pagtigom og hukbo ug mosulong batok sa mga kaaway; labi na gayud ang mga batan-on ang nitabang kaniya. Sa dili madugay, napili si Kozma nga usa sa mga tigulang sa lungsod, ug ang mga lungsoranon nagpasiya nga maminaw sa iyang tambag sa tanang butang; busa kini nga matinud-anon nga tawo gihatag ang tanan niyang kabtangan sa mga mandirigma, ug ang tanang katawhan sa Nizhny Novgorod misunod sa iyang ehemplo. Busa, nakaporma siya og hukbo, mibiyahe uban niini batok sa mga walay Diyos nga kaaway, ug dako kaayo ang iyang natampo sa pagpalaya sa iyang natawhan gikan sa mga Polako ug mga Lithuanian. Sulod sa daghang katuigan pa, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ilang gisakop ang yuta sa Rusya ug gibubo ang dugo sa mga Ortodokso; apan ang Labaw nga Ginoo, nga dili maghandum sa kamatayon sa usa ka makasasala, mitan-aw sa estado sa Rusya uban sa Iyang maloloy-ong mata, ug giluwas ug gipreserbar kini pinaagi sa mga pag-ampo sa Iyang himayaong alagad, ang Banal nga Sergius.

Kini nga sulugoon sa Dios naghimo pa ug daghang mga milagro, ug hangtod karon ang iyang lubnganan nagpabilin nga usa ka dili mahurot nga tinubdan sa mga milagro; ang tanan nga moanha uban sa pagtuo makadawat ug lain-laing daghang grasya: magluhod usab kita sa atubangan sa reliquaryo sa tanan-nga-nag-ayo nga relikya ni San Sergius ug, uban sa tibuok kasingkasing nga debosyon, magtuaw: 'Balaan nga Amahan Sergius, ipangamuyo kami sa Dios'.

[6460] Alang sa iyang handumanan, usa ka prusisyon ang ginahimo sa Lavra sa Domingo nga pinakaduol sa ika-12 sa bulan.
[6461] Si Dionysius nahimong arkhimandrita sa Trinity Monasteryo sukad 1610 ug namatay.

Tropario, Tono 4:

O asceta sa mga hiyas, ingon usa ka tinuod nga mandirigma ni Kristo nga among Dios, nagpaningkamot ka pag-ayo sa mga pakigbisog sa kining panahong kinabuhi, sa imong mga himno, pagbantay ug pag-ayuno, nga naghatag og ehemplo isip Iyang disipulo: busa ang Labing Balaan nga Espiritu mipuyo sa sulod nimo, ug pinaagi sa Iyang paglihok gipahimutang ka sa kahayag. Apan tungod kay aduna ka'y kaisog sa atubangan sa Balaang Trinidad, hinumdumi ang panon nga imong maalamong gipundok; ug ayaw kalimti, sumala sa imong saad, ang pagbisita sa imong mga anak, Sergius, among ginagalang nga amahan.

Kontakion, Tono 8:

Gituhop sa gugma ni Kristo, O Kagalang-galang, ug gisunod kini uban sa walay paglubad nga tinguha, gikaligtaan nimo ang tanang kalibutanong kalipay; ug sama sa imong pagdan-ag sama sa adlaw sa imong yutang natawhan, busa gipanalanginan ka ni Kristo sa gasa sa mga milagro. Hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong labing hayag nga handumanan, aron kami makatawag kanimo: Malipay ka, Sergius, maalamon sa Dios.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Euphrosyne sa Suzdal

Gisaulog niadtong 25 sa Septyembre

Ang Banal nga si Euphrosyne mao ang anak nga babaye ni Prinsipe Michael sa Chernigov, usa ka magmamatuod sa Kristohanong pagtuo. Sulod sa dugay nga panahon, wala'y anak ang asawa sa prinsipe; uban sa mainit nga pagtuo, si Prinsipe Michael ug ang prinsesa mitagad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa mga Balaan nga Amahan nga sila Anthony ug Theodosius, ug uban sa mga luha nangamuyo nga panalanginan sila og anak. Sa usa ka gabii, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mitungha kanila ug miingon:

'Ayaw kaguol, mag-ampo; matubag ang inyong hangyo, ug isip timaan niini, makadawat kamo og humot nga halad.'

Kini nga panan-awon napuno kanila og kahadlok. Pagmata nila gikan sa tulog, nakit-an nila ang usa ka bungkos sa insenso sa ulohan sa ilang higdaanan; dayon nila kini gibutang sa turibulo, ug napuno ang tibuok balay sa usa ka katingalahang humot. Ang mga maharlika sa prinsipe ug ang iyang panimalay nangatingala sa dili masukod nga humot. Nag-ampo pa gayud si Prinsipe Michael ug ang iyang asawa sa Dios nga mas mainit pa. Pagkahuman niini, mipakita pag-usab kanila ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios ug gibutang ang usa ka salampati sa ilang mga kamot, diin napuno ang tibuok balay sa usa ka tam-is nga humot. Ug sa ikatulong higayon, mipakita kanila ang Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios, kauban nila ang Banal Antonyo ug Teodosio, ug miingon:

'Nadungog na ang inyong mga pag-ampo: magkaanak mo og usa ka anak nga babaye, nga inyong pagngalan og Theodulia; siya mahimong sulugoon sa Simbahan sa Blachernae.'

Sa katapusan, miabot ang panahon sa pagkahimugso niining anak nga babaye[6462] , ug ginganlan siya sa iyang mga ginikanan, sumala sa pulong sa Inahan sa Dios, nga si Theodulia. Sa matag higayon nga mokaon og karne ang iyang tagapagpaon, ang balaan, samtang naa pa sa lampin, dili mosuyop og gatas gikan sa suso sa tagapagpaon sulod sa tibuok adlaw. Sa pagkakita niini, nangutana ang iyang inahan unsa kaha ang mahitabo sa iyang anak. Ug sa ingon, usa ka adlaw nakadawat siya og panan-awon: siya mismo misaka sa kalangitan sa pila sa mga pako ug gihalad ang iyang batang anak nga babaye sa Diyos. Pagmata niya, nagpasalamat siya sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos sa tanang katingalahang mga timaan. Ang bag-ong natawo nga dalaga gibunyagan sa Monasteryo sa Pechersk, sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa pagdako niya, ang debotong Prinsipe Michael mismo ang nagtudlo kaniya sa Balaang Kasulatan. Sa tanang ubang butang, ang magtutudlo sa batan-ong prinsesa mao si Boyar Theodore, nga nailhan tungod sa iyang kinaadman ug kahibalo sa siyensya. Ang debotong dalaga milabaw sa tanan niyang kaedad sa iyang mga kalampusan sa akademiko ug sa katahum sa iyang nawong. Daghan, sa pagkadungog sa iyang kinaadman ug katahum, nangayo sa iyang kamot sa kaminyoon uban

[6462] Ang santo natawo niadtong 1212.

sa dakong pagkamatinud-anon, apan gisalikway sila. Niadtong panahona, usa ka labing debotong Prinsipe Mina ang nagpuyo sa Suzdal. Gipangayo niya sa mga ginikanan sa balaan nga dalaga nga ihatag si Theodulia kaniya aron pakaslan. Mitugot sila, apan ang dalaga mismo nasubo kaayo niini ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen. Ang Labing Balaan nga Ginoo nagpakita kaniya, gisugo siya nga mosunod sa iyang mga ginikanan, ug miingon:

'Walay hugaw nga makahikap sa imong lawas.'

Misunod ang balaan nga dalaga sa kabubut-on sa iyang mga ginikanan ug mibyahe paingon sa Suzdal; samtang nagpadulong pa siya didto, namatay ang iyang hinigugma. Pag-abot niya sa maong siyudad, mipasalta siya sa lokal nga kombento nga gihalad sa Deposito sa Bisti sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae, ug sa iyang tonsura gihatagan siya og ngalan nga Euphrosyne. Nagpakita siya og dakong pagsunod sa mga madre sa maong monasteryo; gipaka-antos niya pag-ayo ang iyang unod, walay kapoy nga nag-atiman sa iyang kalag, ug misidlak siya sa tanang hiyas. Tungod sa iyang balaan nga kinabuhi, nadawat ni Euphrosyne gikan sa Dios ang gasa sa pagpanagna; kanunay niya nga gitudloan ang tanan sa mga pulong sa Ebanghelyo ug nag-ayo sa daghang mga masakiton. Sa panahon sa paglusob sa dautang si Batu Khan, naprotektahan sa balaan ang monasteryo gikan sa pagkaguba pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Mibiya siya niining kinabuhi niadtong 25 sa Septyembre – sa mao gihapon nga adlaw nga siya naghimo sa iyang mga panata sa pagka-monasto[6463] .

Kumemorasyon sa Kagalang-galang nga Martir Paphnutius.

Gisaulog sa ika-25 sa Septiyembre

Ang balaan ug kagalang-galang nga martir nga si Paphnutius nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian ug lumad siya sa Ehipto. Si Arrian, ang gobernador sa Ehipto nga naglutos sa mga Kristohanon, miabot sa siyudad sa Gentiria (Tentira) ug nagsugo sa 200 ka sundalo nga pangitaon ug dad-on sa atubangan niya ang asetikong si Paphnutius. Apan, tungod kay gipahimangnoan siya sa usa ka anghel, mipakita siya sa iyang kaugalingon ug, pagkahuman niyang gipanghimatuud si Kristo, gipriso siya. Gidala siya pag-usab sa atubangan sa gobernador, diin ang mga kadena nga nagbugkos sa iyang mga kamot ug tiil kalit nga nahulog. Gipaantos siya sa grabe kaayo nga pagpanakit nga nahulog ang iyang mga bituka, apan giayo siya sa usa ka anghel. Duha ka sundalo, sila Dionysius ug Callimachus, nga mao ang nagpahirap sa santo, nakakita niini, mituo, ug dayon giputol ang ilang mga ulo. Si Paphnutius, samtang nakabilanggo, nakapabalhin sa pagtuo sa kap-atan ka opisyal nga gisulod sa gobernador sa bilanggoan. Sila tanan gisunog tungod kay ilang gikumpisal si Kristo. Pagkahuman niini, ang santo, nga milagrosong nakagawas gikan sa kustodiya ug malipayon nga gidawat sa balay sa usa ka adunahan nga lalaki nga si Nestorius, nagdasig kaniya, sa iyang asawa, ug sa iyang anak nga si Stephana sa pagkamartir; giputol ang ilang mga ulo ni Arrian. Sunod, gi-convert ni San Paphnutius ang 16 ka batan-ong disipulo, mga anak sa mga iladong ginikanan; nga gituslok sa mga sibat, ug ang usa kanila ang namatay sa silab; 80 ka mangingisda, nga napukaw ang kadasig alang sa pagkamartir, gipatay gamit ang hacha. Si Paphnutius mismo nakapabawtismo pa og dugang 400 ka sundalo, kauban ang ilang kumander nga si Eusebius, nga gisunog nga buhi sa mga lungag. Pagkahuman niini, gilabay ang santo sa suba uban sa usa ka bato, apan nakalangoy siya paingon sa pampang gamit kana nga bato; sa katapusan, pagkahatod kaniya sa atubangan mismo ni Diocletian, gipako siya niini sa usa ka palma ug iyang gisumite ang iyang espiritu sa Diyos.

9 Oktubre

26 sa Septiyembre (Karaan nga Estilo)

[6463] Si Santa Eufrosina namatay niadtong 1250; ang iyang bililhon nga relikya nagapahulay sa Monasteryo sa Rizopolozhensky sa Suzdal.

Ang Kinabuhi ni San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo

Gisaulog sa 26 sa Septyembre

Si San Juan nga Teologo, Apostol ug Ebanghelista, mao ang anak ni Zebedeo ug Salome, ang anak nga babaye ni Jose nga Nobyo[6464] . Gitawag siya aron ipangwali ang Ebanghelyo samtang nagtrabaho siya sa iyang lambong. Sa dihang ang atong Ginoo, si Jesu-Kristo, nagalakaw sa daplin sa Dagat sa Galilea, nagpili Siya sa Iyang mga apostoles gikan sa mga mangingisda ug nakatawag na Siya sa duha ka magsoon, sila Pedro ug Andres, unya nakita Niya ang duha pa ka magsoon, Si Santiago nga anak ni Zebedeo ug si Juan, nga nag-ayo sa ilang mga lambong sa usa ka sakayan uban sa ilang amahan nga si Zebedeo, ug gitawag sila[6465] . Sa diha-diha dayon, gibyaan nila ang sakayan ug ang ilang amahan, ug misunod sila kang Jesu-Cristo.

Sa mismong higayon sa iyang pagtawag, ginganlan siya sa Ginoo nga 'Anak sa Daga', tungod kay ang iyang teolohiya, sama sa dagundong, madungog sa tibuok kalibutan ug pun-on ang tibuok yuta[6466] . Ug misunod si Juan sa iyang maayong Magtutudlo, nagkat-on sa kinaadman nga nagagikan sa Iyang mga ngabil; ug siya gihigugma pag-ayo sa iyang Ginoong Kristo tungod sa iyang hingpit nga pagkamabuotan ug pagkabirhen. Gipasidunggan siya sa Ginoo isip usa k , usa sa labing takus ug usa sa napulo'g duha ka apostoles: siya usa sa tulo ka labing suod nga disipulo ni Kristo nga gipadayag sa Ginoo ang Iyang mga misteryo sa daghang higayon. Busa, sa dihang gusto Niya buhion pag-usab ang anak nga babaye ni Jairus gikan sa kamatayon, wala Siya nagtugot nga mosunod Kaniya ang bisan kinsa gawas kang Pedro, Santiago ug Juan. Sa dihang gusto Niya ipadayag ang himaya sa Iyang Pagkadiyosnon sa Bukid Tabor, gidala Niya si Pedro, si Santiago ug si Juan uban Niya. Sa dihang nag-ampo Siya sa tanaman, naa usab didto si Juan, kay miingon Siya sa mga disipulo: *'Lingkod kamo dinhi samtang moadto ko didto sa pikas dapit aron mag-ampo; ug gidala Niya uban Siya si Pedro ug ang duha ka anak ni Zebedeo'* (Mat. 26:36–37), mao sila si Santiago ug si Juan. Sa bisan asa, si Juan, isip pinalanggang disipulo, wala gayud mabulag kang Kristo. Ug ang kadako sa gugma ni Kristo kaniya makita sa kamatuoran nga si Juan nagapahulay sa Iyang dughan. Kay sa Panihapon sa Katapusan, sa dihang gipahibalo sa Ginoo ang Iyang manlolako, ug ang mga disipulo nagsinati-an nga nalibog, naghunahuna kon kinsa ang Iyang gipasabot, si Juan nagpahulay sa dughan sa Iyang pinalanggang Magtutudlo; sama sa iyang kaugalingong gisaysay sa iyang Ebanghelyo: *'Usa sa Iyang mga disipulo, ang gihigugma ni Jesus, nagasandig sa dughan ni Jesus; gisinyasan siya ni Simon Pedro nga pangutan-on kinsa ang Iyang gipasabot; siya, nga nagasandig sa dughan ni Jesus, miingon kaniya, "Ginoo! Kinsa kini?'* (Juan 13:23–25). Ingon ka dako ang gugma sa Ginoo kang Juan nga siya ra ang nakahigda nga walay babag sa dughan sa Ginoo ug mapangahas nga nangutana kaniya bahin niining misteryo. Apan gipakita usab ni Juan ang iyang ganti nga gugma alang sa Magtutudlo nga nagmahal kaniya, usa ka gugma nga labaw pa sa gugma sa ubang mga apostoles: kay sa panahon sa boluntaryong pag-antos ni Cristo, samtang ang tanan niyang uban gibyaan ang ilang Magbalantay ug nilayas, siya ra ang nagpabilin nga matinud-anon sa Iyang kiliran, misaksi sa tanang pag-antos ni Cristo, nakig-amgo kaniya gikan sa kasingkasing, nagahilak ug nagasubo uban ni Maria, ang Labing Balaan nga Birhen, ang Inahan sa Ginoo, ug wala gani siya mobiya sa Iyang kiliran samtang nagbarog Siya uban sa Anak sa Dios, nga nag-antos alang kanato, hangtod sa krus ug sa kamatayon sa

---

[6464] Si Juan nga Teologo natawo sa Bethsaida. Ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga tawo nga nagpuyo sa pagpaabot sa Mesiyas. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, gitun-an nila si Juan sa Balaod ni Moises. Sukad pagkabata, nitabang si Santo Juan sa iyang amahan sa trabaho isip mangingisda ug negosyante. Ang mga kauban ug suod ni Juan mao ang mga lumolupyo sa maong Bethsaida, ang mga balaan nga magsoon nga sila Pedro ug Andres, nga sa ulahi nahimong mga balaan nga Apostoles. Sa dihang misugod sa pagwali si San Juan nga Maminyo, ang tanan niining mga debotong batan-on malipayong nahimong mga disipulo niya, bisan wala pa nila biyai ang ilang mga panimalay o ang ilang mga panginabuhi. Gibyaan nila kini tanan pagkahuman sila gihimong mga disipulo sa Ginoo.

[6465] Sumala sa salaysay ni Beato Jeronimo, batan-on pa kaayo si Juan sa dihang gitawag siya sa Ginoo aron mahimong usa sa Iyang mga disipulo. Wala pugngi sa iyang debotong mga ginikanan si Juan, ni ang iyang igsoon nga si Santiago, sa pagka-disipulo sa Diyosnong Magtutudlo.

[6466] Ang ngalan nga 'Boanerges' (anak sa dalugdog) nagtumong usab sa pipila ka kinaiya sa Balaang Apostol. Bisan pa nga siya putli, buotan, maayo ang batasan ug masaligon, sa samang higayon napuno siya sa kusgan nga kadasig alang sa himaya sa Dios. Gihigugma niya ang Ginoo sa tibuok kusog sa iyang inosenteng kasingkasing. Mao nga gihigugma sa Ginoo si Juan labaw pa kaysa sa Iyang ubang mga disipulo. Usa ka tuig human siya matawag, napili si Juan sa Ginoo gikan sa Iyang daghang mga disipulo aron mahimong usa sa Napulo ug Duha ka Apostoles.

Manluluwas. Tungod niini, gidawat siya isip anak sa Ginoo sa krus, sa atubangan sa Labaw nga Balaan nga Birhen Maria: samtang ang Ginoo nagbitay sa krus*, 'sa dihang nakita niya ang Iyang inahan ug ang disipulo nga Iyang gihigugma nga nagbarog didto, miingon Siya sa Iyang inahan: "Babaye! Tan-awa, ang imong anak.' Unya miingon Siya sa disipulo, 'Tan-awa, ang imong Inahan!' Ug sukad niadto gidala siya sa disipulo ngadto sa iyang kaugalingong balay*' (Juan 19:26–27). Ug giatiman niya siya sama sa iyang kaugalingong inahan, uban sa labing dakong pagtahod, ug gisilbihan hangtod sa iyang mahimayaong pagkatulog. Sa adlaw sa Iyang Pagkatulog, sa dihang ang mahimayaon ug balaan nga lawas sa Inahan sa Dios gidalit alang sa paglubong, si San Juan naglakaw sa atubangan sa Iyang lubong nga nagbitbit og maharlikang sceptre nga nagdan-ag sama sa kahayag, nga gidala sa Arkanghel Gabriel ngadto sa Labing Putli nga Birhen, nga nagpahibalo kaniya nga siya dad-on gikan sa yuta paingon sa langit.

Pagkahuman sa Pagkatulog sa Labawng Balaan nga Theotokos, mibyahe si San Juan uban sa iyang disipulo nga si Prochorus paingon sa Asia Minor, diin nahulog kaniya pinaagi sa suga nga magwali sa Pulong sa Dios[6467] . Sa iyang pagbiyahe paingon didto, masubo si San Juan, kay iyang nakita daan ang mga katalagman sa dagat, nga iyang gipahibalo sa iyang disipulo nga si Prochorus. Nahitabo nga sa dihang misakay sila sa barko sa Joppa ug nilarga, sa ikalabing-usa ka oras sa adlaw mitumaw ang dakong bagyo, ug sa gabii nabangga ang barko, ug ang tanan nga anaa sa barko gilukso-lukso sa mga balod, ang matag-usa nagkupot sa bisan unsa nga ilang makapunit. Sa ika-unom ka oras sa adlaw, gilabay sa dagat ang tanan kanila, lakip na si Prochorus, sa baybayon nga lima ka stadia ang gilay-on gikan sa Seleucia[6468] : si Juan ra ang nabilin sa dagat. Si Prochorus naghilak og mapait sulod sa dugay nga panahon ug mibiyahe paingon sa Asia nga nag-inusara. Sa ika-katorse ka adlaw sa iyang pagbiyahe, miabot siya sa usa ka baryo nga nahimutang sa baybayon ug mihunong didto aron magpahulay. Ug busa, samtang nagtutok siya sa dagat usa ka adlaw ug naghandum kang Juan, usa ka nagbula nga balod mibangga sa baybayon uban sa kusog nga pagngurog ug gidala si Juan sa baybayon, nga buhi pa. Miadto si Prochorus aron tan-awon kinsa ang gilabay sa dagat sa baybayon, ug sa dihang nakit-an niya si Juan, iyang gipataas gikan sa yuta; ug sa ilang pagyakap sa usag usa, sila nanghilak ug nagpasalamat sa Diyos sa tanan. Busa, si San Juan nakasinati og napulo'g upat ka adlaw ug gabii sa dagat, ug pinaagi sa grasya sa Diyos, nagpabilin siyang buhi. Pag-abot nila sa baryo, nangayo sila og tubig ug pan; ug pagkahuman nilang nakapahulay, mibiyahe sila paingon sa Efeso[6469] .

Sa ilang pagsulod sa siyudad nga mag-uban, gisugat sila sa usa ka babaye nga ginganlan og Romana (Romeka), nga bantog bisan pa sa Roma tungod sa pagkadautan sa iyang mga binuhatan, ug siya ang nagdumala sa mga pampublikong paliguan sa maong siyudad. Busa, pagkahuman niyang gi-hire si Juan ug si Prokoro, gipahimo niya sila sa paliguan ug gipaka-antos sila. Pinaagi sa iyang limbong, nadani niya silang duha sa iyang serbisyo : gitudlo niya si Juan sa pag-atiman sa kalayo ug si Prochorus sa pagkuha og tubig, silang duha hangtod sa katapusan sa ilang kinabuhi, ug nagpabilin sila sa dakong kasakit sa dugay nga panahon. Adunay demonyo sa maong paliguan nga matag tuig mopatay ug usa sa mga maligo didto—batan-ong lalaki o batan-ong babaye. Sa pagtukod sa paliguan ug sa pagbutang sa pundasyon, usa ka batan-ong lalaki ug usa ka batan-ong babaye ang gilubong nga buhi didto ubos sa impluwensya sa demonyo; sukad niadto, nagsugod na ang ingon nga mga pagpatay. Nahitabo nga niadtong panahona misulod sa paliguan ang usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Domnus, anak sa tigulang sa siyudad nga si Dioscorides. Samtang nagligo si Domnus, giatake siya sa usa ka demonyo ug gipamatay pinaagi sa pagkapot sa tutunlan, ug dako kaayo ang pagminos tungod kaniya. Ang balita niini mikaylap sa tibuok siyudad sa Efeso; pagkahibalo ni Dioscorides niini, sobra kaayo ang iyang kasubo nga namatay usab siya sa kasubo. Si Romana, sa iyang bahin, nag-ampo nga matinud-anon kang Artemis nga buhion

---

[6467] Niadtong tuig 50 AD, duha ka tuig pagkahuman sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, naa pa si San Juan sa Jerusalem, kay nahibaloan nga mitambong siya sa Apostolikong Konseho nga gihimo didto niadtong tuiga. Pagkahuman sa tuig 58 AD, gipili ni San Juan ang mga yuta sa Asia Minor isip iyang lugar sa pagwali, diin kaniadto nangwali si San Pablo nga Apostol.

[6468] Usa ka lungsod sa baybayon sa Siria.

[6469] Ang unang mga pundasyon sa Kristohanong pagtuo gitukod dinhi sa mga disipulo ni Juan nga Maninubig; nakakaplag na si Apostol Pedro og mga Kristohanon dinhi, apan si Apostol Pablo gayud ang nagpangwali sa Ebanghelyo dinhi; sa ulahi, ang iyang disipulo nga si Timoteo nagsilbi dinhi isip obispo; sa katapusan, Ang Efeso mao ang puloy-anan sa Apostol Juan, diin usab siya namatay. Ang bunga sa walay kapoy nga pag-atiman sa Apostol Juan mao nga napreserbar sa Efeso ang putli nga pagtulon-an sa Ebanghelyo, aron ang Simbahan sa Efeso, sumala sa mga pulong ni San Irenaeus, usa ka tinuod nga saksi sa apostolikong tradisyon.

pag-usab si Domn gikan sa kamatayon, ug samtang nag-ampo, gipaka-antos niya ang iyang lawas, apan wala kini'y kapuslanan. Samtang gipangutana ni Juan si Prochorus bahin sa nahitabo, si Romana, sa dihang nakakita kanila nga nag-istorya, gikupot si Juan ug gisugdan siya og hampak, gisaway ug gipasanginlan siya sa kamatayon ni Domnus. Sa katapusan, miingon siya, 'Kung dili nimo buhion si Domnus gikan sa mga patay, patyon tika.'

Pagkahuman sa pag-ampo, gibanhaw ni Juan ang batang lalaki gikan sa kamatayon. Napuno sa kahadlok si Romana. Gitawag niya si Juan nga 'Diyos' o ' Anak sa Diyos', apan gipangwali ni Juan ang gahum ni Cristo ug gitudloan sila nga motuo kang Cristo. Unya gibanhaw usab niya si Dioscorides gikan sa kamatayon, ug si Dioscorides ug si Domnus mituo kang Cristo, ug sila tanan nabunyagan. Gikahadlok ang tanang mga tawo, ug natingala sila sa nahitabo. Ang uban miingon nga si Juan ug si Prokoro mga salamangkero, samtang ang uban matarong nga misupak nga ang mga salamangkero dili makapabangon sa mga patay. Gipahawa ni Juan ang usa ka demonyo gikan sa paliguan, ug siya ug si Prokoro nagpuyo sa balay ni Dioscoro, nagpalig-on sa bag-ong kahayag sa ilang pagtuo ug nagtudlo kanila sa usa ka matarong nga paagi sa kinabuhi.

Sa usa ka panahon, gisaulog ang pista ni Artemis sa Efeso, ug ang tanang katawhan, nga nagsul-ob og puti, nagselebrar, naglipay-lipay ug nagpasigarbo sa templo ni Artemis; atbang sa templo nagtindog ang imahen sa maong diyosa. Busa si Juan, misaka sa usa ka hataas nga dapit, mitindog duol sa diyos-diyosan ug kusganong gisaway ang pagkabuta sa mga pagano, nga nag-ingon nga wala sila kahibalo kinsa ilang gi-samba, ug nga imbis sa Dios, usa ka demonyo ang ilang gihatagan og dungog. Ang mga tawo, bisan pa niana, napuno sa kasuko niini ug naglabay og mga bato kang Juan, apan wala'y bisan usa ka bato nga nakaigo kaniya: sa sukwahi, ang mga bato nakapatumba sa mismong mga tawo nga naglabay niini. Si Juan, nga nagtuyok sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo – ug dayon usa ka dakong kainit ug pag-aso nga kainit mibagsak sa yuta, ug mga 200 ka tawo sa katawhan natumba, ug namatay silang tanan, samtang ang uban, nga hapit pa lang nakabawi gikan sa ilang kahadlok, nangayo kang Juan og kalooy, kay ang kahadlok ug pag-uyog misakop kanila. Apan sa dihang nakamangayo na si Juan sa Diyos, nabanhaw ang tanan nga namatay; ug nangahulog silang tanan sa tiilan ni Juan ug, sa pagtuo nila kang Kristo, nabunyagan sila. Didto, sa usa ka dapit nga gitawag og Tichi, giayo ni Juan ang usa ka paralisadong lalaki nga napukan sulod sa napulo'g duha ka tuig. Ang lalaki nga naayo naghatag og himaya sa Diyos.

Pagkahuman ni Juan sa pagbuhat og daghang ubang mga timaan, ug ang balita sa iyang mga milagro mikaylap sa halayo ug halapad, ang demonyo nga nagpuyo sa templo ni Artemis, sa kahadlok nga siya usab ipahawa ni Juan, mibisti sa dagway sa usa ka mandirigma, mipahimutang sa usa ka bantugang dapit ug naghilak sa kapait. Ang mga naglabay nangutana kaniya asa siya gikan ug ngano nga nagahilak siya pag-ayo.

Mitubag siya: 'Gikan ko sa Caesarea sa Palestina, ang pangulo sa mga bilanggoan. Gisugo ko nga bantayan ang duha ka mago nga gikan sa Jerusalem, sila Juan ug Prokoro, nga tungod sa ilang daghang dautang binuhatan gisilotan sa kamatayon. Nakatakda unta nga mamatay sila sa makalilisang nga paagi karong buntaga, apan pinaagi sa ilang salamangka nakalingkawas sila gikan sa prisohan sa gabii, ug ako nahulog sa kalisdanan tungod kanila, kay gusto sa prinsipe nga patyon ako imbis kanila. Nangayo ko sa prinsipe nga tugutan ko sa pagdakop kanila, ug karon nadungog nako nga ania na dinhi kana nga mga salamangkero, apan wala koy kinsa nga motabang kanako sa pagdakop kanila.'

Samtang siya nagsulti, gipagawas sa demonyo ang usa ka sulat nga nagpamatood niini, ug usa ka dakong bungkos sa bulawan, nga nagsaad nga ihatag kini sa bisan kinsa nga mopamatay niining mga salamangkero.

Pagkadungog niini, mipakaluoy ang pipila ka sundalo kaniya, gipukaw nila ang katawhan batok kang Juan ug Prochorus, ug miduol sa balay ni Dioscorides, miingon: 'Ihatag kanamo ang mga Magi, o sunogon namo ang imong balay.' Mas gusto pa ni Dioscorides nga masunog ang iyang balay kaysa isurender ang apostol ug ang iyang disipulo nga si Prochorus kanila. Apan si Juan, nga nakamatikod sa iyang espiritu nga ang pag-alsa sa katawhan magmugna og maayong bunga, misurender sa iyang kaugalingon ug kang Prochorus sa grupo. Gipangulohan sa daghang katawo, nakaabot sila sa templo ni Artemis. Nagaampo si Juan sa Dios – ug kalit lang nangabagsak ang pagano nga templo, nga walay bisan usa ka tawo nga nasamdan. Ug miingon ang apostol sa demonyo nga naglingkod didto:

'Ako moingon kanimo, dautang demonyo, sultihi ako, pila na ka tuig ka nagpuyo dinhi, ug ikaw ba ang nagpukaw niining katawhana batok kanamo?'

Mitubag ang demonyo:

'Sulod na ko diri og 109 ka tuig, ug ako ang nagpukaw niining panon batok kaninyo.'

Dayon miingon kaniya si Juan:

'Sa ngalan ni Jesus nga taga-Nazaret, gisugo tika nga mobiya niining dapita.' Ug sa dayon, migawas ang demonyo.

Misulod sa tanang tawo ang dakong kahadlok, ug mituo sila kang Kristo. Mas daghan pa nga mga katingalahan ang gihimo ni Juan, ug daghang katawhan ang nibalik sa Ginoo.

Niadtong panahona, si Domitian, ang Emperador Romano, naglunsad og dakong pagpanlutos batok sa mga Kristohanon, ug gipasipala si Juan sa iyang atubangan. Ang gobernador sa Asia, pagkahuman niyang dakpon ang santo, gipadala siya nga nakagapos paingon sa Roma sa atubangan sa Cesar, diin, tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, una siyang gibugbog ug dayon gipugos nga imnon ang usa ka tasa nga puno sa makamatay nga hilo. Apan sa dihang, sumala sa mga pulong ni Kristo: *'Kung moinom sila og bisan unsang makamatay, dili kini makadaot kanila'* (Marcos 16:18), wala siya'y nadaut niini, gilabay siya sa usa ka kaldero nga nagbukal nga lana, apan nakagawas siyang walay samad gikan niini. Ug ang mga tawo misinggit: 'Dako ang Dios nga Kristohanon!' Si Cesar, nga wala na maglakas pag-antos kang Juan, giisip siyang imortal ug gisilotan siya sa pagpahiluna sa isla sa Patmos, sama sa gisulti sa Ginoo kang Juan sa usa ka damgo: 'Daghan ka'g pag-antos, ug ipahiluna ka sa usa ka isla nga nagkinahanglan pag-ayo kanimo.'

Gidala nila si Juan ug si Prokoro sa barko ug nilarga sila. Usa ka adlaw sa ilang pagbiyahe, ang mga maharlika sa hari nanglingkod aron mokaon ug, uban sa daghang pagkaon ug ilimnon, misugod sila sa paglingaw-lingaw. Usa kanila, usa ka batan-ong lalaki, nahulog gikan sa barko ngadto sa dagat samtang nagdula ug nalumos. Unya ang ilang kalipay ug pagdaugdaug nahimong paghilak ug pag-aga, kay wala nila matabangan ang batan-on nga nahulog sa kalawoman sa dagat. Ang amahan sa batan-on, nga naa usab sa barko, mao ang labing mapait nga naghilak sa tanan: gusto niya nga ilabay ang iyang kaugalingon sa dagat, apan gipugngan siya sa uban. Sa pagkahibalo nila sa gahum ni Juan sa pagbuhat og milagro, nagsugod silang tanan sa mapinanggaong paghangyo kaniya og tabang. Siya, sa baylo, nangutana sa matag-usa kanila kung unsang diyos ang ilang gisimba; ug usa miingon: 'Apollo', lain: 'Zeus', ikatulo: 'Hercules', ang uban: 'Aesculapius', ug ang uban pa: 'Artemis sa Ephesus'[6470] .

Ug si Juan miingon kanila:

'Daghan kaayo mo'g mga dios, apan dili gani nila maluwas ang usa ka tawo nga nalumos!'

Ug gibyaan niya sila sa ilang kasubo hangtod sa kaadlawon. Sa sunod nga buntag, naluoy si Juan sa kahimtang sa batan-on ug nag-ampo siya nga matinud-anon uban sa mga luha ngadto sa Dios. Sa diha-diha dayon nangaguliyang ang dagat, ug usa ka balod nga misaka paingon sa barko ang naglabay sa batan-on, nga buhi pa, sa tiilan ni Juan. Sa pagkakita niini, nangahibulong ug nalipay ang tanan sa pagluwas sa batan-on gikan sa pagkalunod. Nagsugod sila sa paghatag kang Juan og labawng dungog ug gikuha nila ang iyang puthaw nga gapus.

Usa ka gabii, alas singko, misugod ang dakong bagyo sa dagat, ug ang tanan misinggit sa pag-ampo, nagkawalay paglaum sa ilang kinabuhi, kay ang barko nagsugod na og guba. Unya, sila tanan misinggit kang Juan, nangayo og tabang kaniya ug sa iyang Dios aron luwason sila gikan sa pagkaguba. Gisugo sila sa paghilom, ang santo misugod sa pag-ampo – ug dayon mihunong ang bagyo, ug usa ka dakong kahilom ang mitabon.

Usa ka sundalo ang nag-antos sa sakit sa tiyan ug hapit na mamatay; gipabaskog siya sa apostol ug nabuhi pag-usab.

Naubos ang tubig sa barko, ug daghan, gikapoy sa kauhaw, hapit na mamatay. Miingon si Juan kang Prochorus:

'Punoa ang mga sudlanan og tubig sa dagat.'

Ug sa dihang napuno na ang mga sudlanan, miingon siya:

'Sa ngalan ni Hesukristo, kuhaa ug tubig ug imna!'

Pagkuha nila og tubig, ilang nasinati nga tam-is kini; ug pagkahuman nila og inom hangtod busog, sila nangpahulay. Sa pagkakita nila sa ingon nga mga milagro, nabunyagan ang mga kauban ni Juan ug gusto nila nga buhian si Juan. Apan siya mismo ang nakumbinsi kanila nga dad-on siya sa lugar nga gipakita kaniya. Pag-abot

[6470] Si Aesculapius – ang anak ni Apollo, usa ka mitikal nga doktor nga, pagkahuman sa iyang kamatayon, nahimong, sumala sa mga pagano, diyos sa medisina – gipakita nga naggunit og tungkod nga gilibotan sa usa ka bitin.

nila sa isla sa Patmos, ilang gipahibalo ang mensahe sa gobernador. Si Miron, ang biyenan sa gobernador, gidala si Juan ug si Prokoro sa iyang balay. Si Miron adunay panganay nga anak nga lalaki nga ginganlan og Apolunides, nga gipanag-iya sa usa ka demonyo nga manghuhula sa umaabot; ug giisip sa tanan si Apolunides nga usa ka propeta. Sa dihang mosulod pa lang si Juan sa balay sa pamilya Miron, kalit lang nga nawala si Apollonides nga walay bisan unsang bakas; nilayas siya ngadto sa lain nga lungsod, kay nahadlok siya nga basin ipahawa ni Juan ang espiritu sa pagpanagna gikan kaniya. Sa dihang misinggit ang kasaba sa balay ni Miron bahin kang Apollonides, miabot ang usa ka mensahe gikan kaniya nga nag-ingon nga gipahawa siya ni Juan sa iyang panimalay pinaagi sa iyang salamangka, ug dili siya makabalik hangtud nga mapukan si Juan.

Pagkahuman mabasa ang sulat, miadto si Miron sa iyang manugang, ang hegemon, aron ireport ang nahitabo; ang hegemon, sa pagdakop kang Juan, nagtuyo nga itugyan siya sa mga hayop. Apan si Juan nangayo sa hegemon nga magpailub pa sa mubo nga panahon ug tugotan siya nga ipadala ang iyang disipulo kang Apollonides, nga nagsaad nga ibalik kini sa balay. Wala pugngi sa gobernador ang iyang pagpadala sa disipulo, apan gipanghigot niya si Juan mismo sa duha ka kadena ug gibutang siya sa prisohan. Ug miadto si Prokoro kang Apollonides uban sa mensahe ni Juan, nga gisulat ingon niini: 'Ako, si Juan, apostol ni Hesukristo, Anak sa Dios, nagmando sa espiritung propetiko nga nagpuyo sulod kang Apollonius, sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo: paggawas sa binuhat sa Dios ug ayaw na pagbalik niini pag-usab, kondili puyo ra sa gawas niining isla sa mga walay tubig nga dapit, ug dili sa taliwala sa mga tawo.

Sa pag-abot ni Prochorus kang Apollonides uban sa maong mensahe, dali dayon mibiya kaniya ang demonyo. Nabawi ni Apollonides ang iyang pagka-husto sa hunahuna, ug sama sa pagmata gikan sa tulog, mibalik siya uban ni Prochorus sa iyang siyudad. Apan wala siya dayon misulod sa iyang balay; imbis, midali-dali siya una sa prisohan diin gipriso si Juan ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nagpasalamat siya kaniya tungod kay giluwas siya gikan sa hugaw nga espiritu. Sa pagkahibalo sa pagbalik ni Apollonides, ang iyang mga ginikanan, mga igsoon nga lalaki ug babaye nagtigum tanan ug naglipay, samtang gipagawas si Juan gikan sa iyang mga gapus. Gisaysay ni Apollonides ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon: 'Daghang katuigan na ang nilabay sukad nga natulog ko og lawom sa akong katre. Usa ka lalaki, nga nagtindog sa wala nga kilid sa katre, gikurog ko ug gipukaw ko – ug nakita nako nga siya itom pa kaysa sa gisunog ug nabubulok nga tu-og; ang iyang mga mata misidlak sama sa kandila, ug nangurog ko sa kahadlok. Miingon siya kanako, 'Ablihi ang imong baba'; gibuksan ko kini, ug misulod siya sa akong baba ug napuno ang akong tiyan; sukad niadto, nahibalo ko sa maayo ug dautan, ingon man sa tanan nga nahitabo sa sulod sa balay. Apan sa dihang misulod ang Apostol ni Cristo sa among balay, ang nagpuyo sa sulod nako miingon kanako: 'Pawala ka dinhi, Apollonides, aron dili ka mamatay sa pag-antos, kay kini nga tawo usa ka salamangkero ug gusto ka niyang patyon.' Ug dali dayon ko nilayas ngadto sa lain nga lungsod. Apan sa dihang gusto na nakong mobalik, wala niya ko gitugotan, nga miingon, 'Kung dili mamatay si Juan, dili ka makapuyo sa imong kaugalingong balay.' Ug sa pag-abot ni Prochorus sa lungsod diin ako naa, ug sa pagkakita nako kaniya, ang hugaw nga espiritu dali dayon mibiya kanako sa samang paagi nga unang nisulod kini sa akong lawas, ug nabati nako ang kahupayan gikan sa dakong karga; ang akong hunahuna nibalik sa hustong kahimtang, ug nabati nako nga maayo na usab ako."

Pagkadungog niini, ang tanan mihulog sa tiilan ni Juan. Siya, sa baylo, mibuka sa iyang baba ug nagtudlo kanila sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Si Miron, kauban ang iyang asawa ug mga anak, mituo; sila tanan nabunyagan, ug adunay dakong kalipay sa balay ni Miron. Sa ulahi, ang asawa sa gobernador, si Chrysippida, anak ni Miron, midawat sa balaan nga bunyag kauban ang iyang anak nga lalaki ug tanan niyang mga sulugoon; ang iyang bana, si Lawrence, ang gobernador sa maong isla, gibunyagan usab pagkahuman kaniya, pagkahuman niyang gibyaan ang iyang awtoridad aron mas gawasnon siyang makaserbisyo sa Dios. Ug si Juan nagpabilin uban ni Prokoro sa balay ni Miron sulod sa tulo ka tuig, nga nagwali sa pulong sa Dios. Didto, pinaagi sa gahum ni Hesukristo, naghimo siya og daghang mga timailhan ug katingalahan: gipang-ayo niya ang mga masakiton ug gipagawas ang mga demonyo; gipaguba niya ang templo ni Apollo, uban sa tanang mga dios-diosan niini, pinaagi sa usa ka pulong; ug gibunyagan niya ang daghang mga tawo nga iyang napasulod sa pagtuo kang Kristo.

Aduna'y usa ka salamangkero sa maong yuta nga ginganlan og Kinops, nga nagpuyo sa kamingawan ug pamilyar kaayo sa mga hugaw nga espiritu sulod sa daghang katuigan. Tungod sa mga panag-an nga iyang gihimo, giisip siya sa tanang lumolupyo sa isla nga usa ka diyos. Apan ang mga pari ni Apollo, nasuko kang Juan tungod kay gipaguba niya ang templo ni Apollo ug tungod kay nahimo niyang mga sumusunod kang Jesu-Cristo ang

tanang mga tawo, miadto sila kang Kinops ug nagreklamo kaniya bahin sa Apostol ni Cristo, nga naghangyo kaniya nga panimalos sa kahuy-an nga nahimo sa ilang mga dios. Si Kinops, bisan pa, wala gustong moadto sa siyudad sa iyang kaugalingon, kay nagpuyo siya sa maong lugar sulod sa daghang katuigan nga walay agianan paingon sa gawas. Apan ang mga lungsoranon nagsugod sa pagbisita kaniya nga mas kanunay uban sa parehas nga hangyo. Nisaad siya nga magpadala ug dautang espiritu sa balay ni Miron, aron kuhaon ang kalag ni Juan ug ihatod kini sa walay katapusang paghukom. Sa buntag, gipadala niya ang usa sa mga prinsipe sa dautang espiritu kang Juan, nga nagmando kaniya nga dad-on ang kalag ni Juan kaniya. Pag-abot sa balay sa mga Mironov, mitindog ang demonyo sa mismong dapit diin kaniadto naa si Juan. Si Juan, sa dihang nakakita sa demonyo, miingon kaniya:

'Sa ngalan ni Cristo, gisugo tika nga dili molihok gikan niining dapita hangtod imong isulti kanako nganong niadto ka dinhi kanako.'

Napugos sa mga pulong ni Juan, ang demonyo mitindog nga walay lihok ug miingon kang Juan:

'Ang mga pari ni Apollo miadto kang Kinops ug nangayo kaniya nga mosulod sa siyudad ug magdala og kamatayon kanimo, apan misalikway siya, nga miingon: "Dugay na ko nagpuyo dinhi nga lugar sulod sa daghang katuigan nga wala ko kini biyai; karon pa kaha magpaningkamot pa ko alang sa usa ka walay pulos ug walay bili nga tawo? Lakaw sa imong dalan; sa buntag ipadala nako ang akong espiritu, ug kuhaon niini ang iyang kalag ug dad-on kini kanako, ug itugyan nako kini sa walay katapusang paghukom.'

Ug si Juan miingon sa demonyo:

'Gisugo na ba ka niya nga kuhaon ang kalag sa usa ka tawo ug dad-on kini kaniya?'

Mitubag ang demonyo:

'Ang tanang gahum ni Satanas naa kaniya, ug aduna siyay kasabotan sa among mga prinsipe; kami uban kaniya – ug si Kinops maminaw kanamo, ug kami kaniya.'

Unya miingon si Juan:

'Ako, ang apostol ni Hesukristo, nagmando kanimo, dautang espiritu, nga dili mosulod sa mga puloy-anan sa tawo ug dili mobalik kang Kinops, kondili biyaan kining isla ug mag-antos sa pagsilot.'

Ug sa dayon mibulag ang demonyo gikan sa isla. Si Kinops, sa dihang nakita nga wala mobalik ang espiritu, nagpadala og lain; apan ang usa usab nakasinati sa parehas nga kapalaran. Ug nagpadala pa siya og duha ka prinsipe sa kangitngit: gisugo niya ang usa nga mosulod kang Juan, ug ang usa magpabilin sa gawas aron dalhon kaniya ang tubag. Ang demonyo nga misulod aron makita si Juan nakasinati sa parehas nga kapalaran sa una; samtang ang lain nga demonyo, nga nagbarog sa gawas, sa dihang nakita ang kalisdanan sa iyang kauban, midagan paingon kang Kinops ug gisaysay ang nahitabo. Ug napuno si Kinops sa kasuko ug, pagkatigom niya sa tibuok hukbo sa mga demonyo, misulod siya sa siyudad. Ang tibuok siyudad nalipay sa pagtan-aw kang Kinops, ug ang tanan nga miduol mitungo kaniya. Sa dihang nakit-an ni Kinops si Juan nga nagtudlo sa mga tawo, napuno siya sa dakong kasuko ug miingon sa mga tawo:

'Kamo nga mga bulag, nga nangilagyo gikan sa tinuod nga dalan, paminawa ako! Kung matarong si Juan, ug tinuod ang tanan niyang gisulti, pasulti-a siya kanako ug buhata usab niya ang parehas nga mga milagro nga akong ginabuhat, ug makita ninyo kung kinsa kanamo ang labaw, si Juan o ako. Kung mapamatud-an nga mas kusgan siya kaysa kanako, motoo usab ako sa iyang mga pulong ug mga buhat.

Ug si Kinops miingon sa usa ka batan-on:

'Bata! Buhi pa ba ang imong amahan?'

Mitubag siya:

'Namatay na siya.'

Ug miingon si Kinops:

'Giunsa siya namatay?'

Mitubag ang batan-on:

'Siya usa ka manlangoy ug, sa dihang nabangga ang barko, nalumos siya sa dagat.'

Ug miingon si Kinops kang Juan:

'Karon, Juan, ipakita kanamo ang imong gahum aron motuo kami sa imong mga pulong: buhion pag-usab ang iyang amahan sa atubangan sa iyang anak.'

Mitubag si Juan:

'Wala ko gipadala ni Cristo aron kuhaon ang mga patay gikan sa dagat, kondili aron tudloan ang mga naligaw.'

Ug si Kinops miingon sa tanang katawoan:

'Too karon kanako, si Juan usa ka mapaluyong ug naglimbong kaninyo; dakpa siya ug pugosa hangtod mabalik nako sa kinabuhi ang amahan sa batang lalaki.'

Gidakop nila si Juan, ug gipalapad ni Kinops ang iyang mga bukton ug gihampak kini sa tubig. Pagkadungog sa pagsabwag sa tubig sa dagat, nahadlok ang tanan, ug nawala si Kinops sa panan-aw. Ug silang tanan misinggit:

'Dako kaayo ka, Kinops!'

Ug kalit lang mitungha si Kinops gikan sa dagat, nagkupot, sama sa iyang giingon, sa amahan sa batang lalaki. Natingala ang tanan. Ug miingon si Kinops:

'Mao ba kini ang imong amahan?'

'Oo, sir,' tubag sa batang lalaki.

Unya mihulog ang mga tawo sa tiilan ni Kinops ug gusto nilang patyon si John. Apan gipugngan sila ni Kinops, nga miingon:

'Kung makakita pa mo og susama niini, unya pasagdi nga siya pasipalahon.'

Unya, gitawag niya ang lain nga lalaki ug miingon:

'Naa ba kay anak nga lalaki?'

Ug mitubag ang lalaki:

'Oo, sir, naa ko, apan gipatay siya sa usa ka tawo tungod sa kasina.'

Ug sa kalit misinggit si Kinops, gitawag niya sa ngalan ang mamamatay ug ang biktima – ug mitungha silang duha. Ug miingon si Kinops kang Juan:

'Natingala ka, Juan?'

Mitubag si San Juan:

'Dili, wala ko katingala niini.'

Miingon si Kinops:

'Makakita pa ka og daghan pa, ug mangha ka, ug dili ka mamatay hangtud nga mahadlok ko ikaw sa akong mga timailhan.'

Ug mitubag si Juan kang Kinops:

'Ang imong mga timaan madugay nga mapukan.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang mga tawo midagsa kang Juan ug gibunalan siya hangtud nga ilang gihunahuna nga patay na siya. Ug si Kinops miingon sa mga tawo:

'Biyaan ninyo siya nga dili lubngon; pasagdi nga putlon siya sa mga langgam.'

Ug mibulag sila gikan niadtong dapita, naglipay uban ni Kinops. Apan sa dili madugay, nadungog nila nga nagtudlo si Juan sa mismong dapit diin gipusil-bato ang mga kriminal. Gitawag ni Kinops ang demonyo nga pinaagi sa gahum niini siya nagbuhat og salamangka, ug pag-abot niya sa maong dapit, miingon siya kang Juan:

– Plano nakong ipahamtang kanimo ang mas dako pa nga kaulaw ug kahuya; mao nga gipabilin tika nga buhi. Adto sa baybayon nga daghan og balas – didto makita nimo ang akong himaya ug mahuya ka.

Gikuyog siya sa tulo ka demonyo, nga gihunahuna sa mga tawo nga mga tawo nga gibanhaw ni Kinops gikan sa kamatayon. Sa kusog nga pagpalakpak sa iyang mga kamot, misawsaw si Kinops sa dagat ug nahimong dili makita sa tanan.

'Dako ka, Kinops,' miingon ang mga tawo, 'ug walay mas dako pa kaysa kanimo!'

Apan si Juan nagmando sa mga demonyo, nga nagbarug sa porma sa tawo, nga dili molayas sa iyang kiliran. Ug siya nag-ampo sa Ginoo nga dili na mabuhi si Kinops, ug nahitabo kini; kay kalit nga nagbukal ug nag-alon ang dagat, ug wala na misaka pag-usab si Kinops gikan sa dagat, apan nagpabilin sa kalawoman sa dagat, sama sa karaang gisumpa nga Paraon. Ug sa mga demonyo nga gihunahuna sa mga tawo nga mga tawo nga gibanhaw gikan sa kamatayon, miingon si Juan:

'Sa ngalan ni Hesukristo, nga gipako sa krus ug nabanhaw pag-usab sa ikatulong adlaw, palayo kamo niining isla.' Ug sila dayon nawala.

Ang mga tawo, sa samang higayon, naglingkod sa balas, nagpaabot kang Kinops sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii; daghan kanila ang napildi sa kagutom, kauhaw, ug kainit sa adlaw ug natulog didto nga walay paglihok, samtang tulo sa ilang mga anak ang namatay. Naluoy sa mga tawo, nag-ampo si Juan alang sa ilang kaluwasan, ug pagkahuman sa taas nga pakigpulong kanila mahitungod sa pagtuo, gibanhaw niya ang ilang mga anak gikan sa kamatayon ug giayo ang mga masakiton – ug silang tanan misangko sa Ginoo nga usa ka kasingkasing, nabunyagan, ug mibalik sa ilang mga panimalay, naghimaya kang Cristo. Nibalik si Juan sa balay sa mga Myron ug, sa kanunay niyang pagbisita sa mga tawo, nagtudlo kanila mahitungod sa pagtuo kang Jesu-Cristo. Sa usa ka higayon, nakit-an niya ang usa ka masakiton nga lalaki nga naghigda sa kilid sa dalan, nga nag-antos pag-ayo tungod sa hilanat, ug giayo niya kini pinaagi sa tanda sa krus. Usa ka Hudiyo nga ginganlan og Philo, nga nakiglalis sa apostol bahin sa Kasulatan, sa dihang nakakita niini, giimbitar si Juan sa iyang balay. Aduna siyay asawa nga nag-antos sa ketus; mihulog siya sa tiilan sa apostol ug dayon naayo gikan sa iyang ketus ug mituo kang Kristo. Unya mituo usab si Philo mismo, ug siya uban sa tibuok niyang panimalay nadawat ang balaan nga binyag. Pagkahuman, miadto si San Juan sa merkado, ug ang mga tawo mitapok sa iyang palibot aron paminawon ang iyang makaluwas nga pagtulon-an gikan sa iyang kaugalingong mga ngabil. Miabot usab ang mga paganong pari, ug usa kanila, nga nagtinguha sa pagsulay sa santo, miingon:

'Maestro! Aduna koy anak nga pilay sa duha ka tiil; palihug ayo-a siya; kon imo siya ayo-on, motuo usab ako sa Dios nga imong gipangwali.'

Apan miingon kaniya ang santo:

'Ngano man nimo gitintal ang Dios sa ingon ani, sa diha nga Iyang klarong ipadayag ang limbong sa imong kasingkasing?'

Pagkahuman niini, nagpadala si Juan og mensahe sa batang lalaki, nga nag-ingon:

'Sa ngalan ni Kristo nga akong Dios, baroga ug duola kanako.'

Ug ang anak, mibangon dayon, miadto sa santo nga himsog; apan ang iyang amahan, sa maong higayon, gipaknaban sa paralisis sa duha ka bitiis tungod niining pagtuptop, ug, misinggit sa dakong kasakit, nahulog sa yuta, naghangyo sa santo:

'Kaluy-i ako, balaan sa Dios, ug tambali ako sa ngalan ni Cristo, imong Dios, kay nagtuo ako nga walay lain Dios kondili Siya.'

Naluoy sa iyang hangyo, gi-ayo sa santo ang pari ug, pagkahuman siya tudlo sa pagtuo, gibunyagan siya sa ngalan ni Hesukristo.

Sa buntag, miadto si Juan sa dapit diin naghigda ang usa ka lalaki nga nag-antos sa sakit nga pan-a (dropsy) ug wala makabangon gikan sa iyang higdaanan sulod sa 17 ka tuig. Gipang-ayo siya sa Apostol pinaagi sa usa ka pulong ug gipahayag siya pinaagi sa balaan nga bunyag. Niadtong adlawa mismo, usa ka lalaki—nga nasunod kang Lawrence, bana sa anak ni Miron, isip higemon—nagpatawag kang Juan, nga mapainubsanon kaayo nga nangayo sa balaan nga moanha sa iyang balay; kay ang asawa sa higemon, nga nagbuntis, miabot na sa oras sa pagpanganak ug nag-antos kaayo, kay dili siya makapanganak. Miabot ang Apostol pagkahuman sa mubo nga panahon, ug sa diha-diha nga nakatapakan siya sa hagdanan sa balay, nanganak dayon ang babaye ug nawala ang iyang kasakit. Sa pagkakita niini, ang gobernador mituo kang Kristo, kauban ang tibuok niyang panimalay.

Pagkahuman sa tulo ka tuig nga pagpuyo didto, miadto si Juan sa lain nga lungsod, diin ang mga lumolupyo naipit sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan. Sa pagsulod niya sa lungsod, nakita niya ang mga tawo nga nagasimba sa mga demonyo, ug daghang batan-ong lalaki ang nakagapos. Nangutana si Juan sa usa sa mga nagbarog didto:

'Ngano man nga gitali kining mga batan-on?'

Mitubag ang lalaki:

'Ginasimba namo ang dakong diyos—ang lobo—nga karon among gihimoan og pista; kaniya pagahalad-on kining mga batan-on.'

Nangayo si Juan nga ipakita kaniya ang ilang diyos, ug mitubag ang lalaki:

'Kung gusto nimo siyang makita, hulat hangtod sa ika-upat ka oras sa adlaw; unya makita nimo ang mga pari nga naglakaw uban sa mga tawo paingon sa lugar diin nagpakita ang diyos; uban kanila, ug makita nimo ang among diyos.'

Mitubag si Juan:

'Nakita nako nga usa ka maayong tawo ka, ug mao nga niabot ko; palihug, dad-a ko dayon ngadto sa maong dapit: kay gusto kaayo nako makakita sa imong diyos; ug kon ipakita nimo siya kanako, hatagan tika og usa ka bililhon nga perlas.'

Gidala sa lalaki si Juan ug, sa pagpakita kaniya og usa ka lat-ang nga puno sa tubig, miingon:

'Gikan dinhi motungha ug makita sa mga tawo ang among diyos.'

Ug naghulat si Juan nga mogawas ang maong diyos; ug tan-awa, sa mga alas kwatro sa hapon, usa ka demonyo ang mitungha, migawas gikan sa tubig sa porma sa usa ka dakong lobo. Gipahunong siya ni San Juan sa ngalan ni Kristo ug nangutana:

'Pila na ka dugay ka nagpuyo dinhi?'

'Pitopulo ka tuig,' tubag sa yawa.

Apan miingon ang Apostol ni Kristo:

– Sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, gisugo tika: biyaan kining isla ug ayaw na pagbalik dinhi.

Ug ang yawa kalit nga nawala. Ang tawo, sa pagkakita sa nahitabo, nahadlok kaayo ug nahulog sa tiilan sa apostol. Gitudloan siya ni Juan sa balaan nga pagtuo ug miingon kaniya:

'Tan-awa, mao kini ang perlas nga akong gisaad nga ihatag kanimo.'

Samtang nagpaabot, miabot ang mga pari sa maong dapit uban ang mga binilanggo nga batan-on nga gitali ang kamot, nagbitbit og mga kutsilyo sa ilang mga kamot, ug uban pa ang daghang katawoan. Naghulat sila og dugay nga mogawas ang lobo, aron ilang patyon ang mga batan-on isip pagkaon niini.

Sa katapusan, miduol kanila si Juan ug misugod sa pagpakusog kanila nga buhian ang mga batan-ong walay sala:

'Dili,' matod niya, 'ang inyong diyos mao ang lobo; usa kana ka demonyo, ug napildi ug napalayas kini sa gahum ni Kristo.'

Pagkadungog nila nga napatay na ang lobo, nahadlok kaayo sila, ug, sa dihang wala silay nakitang bisan unsang bakas niini bisan pa sa dugay nilang pagpangita, gipagawas nila ang mga batan-on ug gipapahawa sila nga wala'y kadaut. Nagsugod si San Juan sa pagpangwali kanila mahitungod kang Kristo ug sa pagdenunsyar sa ilang sayop nga pagtuo, ug daghan kanila, nga nakatuo na, nabunyagan.

Aduna'y usa ka paliguan sa maong lungsod. Usa ka adlaw, ang anak sa pari nga si Zeus nagpaligo didto sa paliguan sa dihang gipatay siya sa usa ka demonyo nga nagpuyo didto. Pagkadungog niini, ang iyang amahan miadto kang Juan nga nagahilak sa kasubo, nangayo nga buhion pag-usab ang iyang anak gikan sa kamatayon ug nagsaad nga motuo kang Kristo. Miuban ang santo kaniya ug, sa ngalan ni Cristo, gibanhaw niya ang patay nga batang lalaki. Unya gipangutana niya ang batan-on unsa ang hinungdan sa iyang kamatayon:

Mitubag ang batan-on:

'Samtang nagligo ko sa paliguan, usa ka itom nga porma ang migawas gikan sa tubig, gikuptan ko ug gilumos ko.'

Sa pagkahibalo nga adunay demonyo nga nagpuyo sa maong paliguan, gipahawa sa santo ang demonyo ug nangutana:

'Kinsa ka, ug ngano man nga nagpuyo ka dinhi?'

Mitubag ang demonyo:

Ako mao ang imong gipahawa gikan sa paliguan sa Efeso, ug nagpuyo na ko dinhi sulod sa unom ka tuig, nga nagdaot sa mga tawo.'

Gipahawa siya ni San Juan gikan usab niining dapita. Sa pagkakita niini, ang pari mituo kang Kristo ug nabunyagan, kauban ang iyang anak ug ang tibuok niyang panimalay.

Pagkahuman niini, miadto si Juan sa plasa sa merkado, diin hapit tibuok lungsod nagtigom aron maminaw sa pulong sa Dios. Ug didto, usa ka babaye nahulog sa iyang mga tiil, nagahilak ug nagapakusog sa paghangyo kaniya nga ayohon ang iyang anak nga gipuy-an sa demonyo, nga alang sa pagkaayo niini, hapit tibuok niyang bahandi gigasto sa mga doktor. Gisugo sa Apostol nga dad-on kaniya ang batang lalaki, ug sa diha nga miingon ang mga sugo sa batang gipanag-iya, 'Gitawag ka ni Juan', dali dayon mibiya ang demonyo kaniya. Pag-abot sa Apostol, gipahayag sa naayong batang lalaki ang iyang pagtuo kang Kristo ug nabunyagan siya uban sa iyang inahan.

Sa maong siyudad adunay templo sa diyus-diyosan nga si Bacchus, nga gihatagan og labawng pagpasidungog; ang mga nagasimba sa diyus-diyosan nagtawag kaniya nga 'amahan sa kagawasan'. Nagkatigum didto sa adlaw sa iyang pista uban sa pagkaon ug ilimnon, ang mga lalaki ug babaye naglingaw-lingaw ug, sa pagkahubog, nagbuhat og dagkong kalapasan aron pasidunggan ang ilang dautang diyos. Pag-abot ni Juan didto atol sa pista, gisaway niya sila tungod sa ilang maluoy nga selebrasyon; apan ang mga pari, nga daghan kaayo, gidakop siya, gibunalan, ug gilabay nga nakagapos, samtang sila mibalik sa ilang makalilisang nga mga buhat. Nag-ampo si San Juan sa Dios nga dili Niya pasagdan ang ingon nga kalapasan; ug sa kalit lang, ang pagano nga templo nabungkag ug nahugno, nga nakapatay sa tanang pari; ang uban pang mga tawo, nga nahadlok, gipagawas ang apostol gikan sa iyang mga gapus ug nangayo kaniya nga dili usab sila laglagon.

Sa maong siyudad adunay usa ka bantugang salamangkero nga ginganlan og Nukian; sa pagkahibalo niya sa pagkahugno sa templo ug sa kamatayon sa mga pari, siya nasuko kaayo ug miduol kang San Juan, miingon:

'Sayop ang imong gibuhat sa paglaglag sa templo ni Bacchus ug pagpatay sa iyang mga pari; naghangyo ko kanimo nga banhawaon nimo sila pag-usab, sama sa imong pagbanhaw sa anak sa pari sa paliguan, ug unya motuo ko sa imong Dios.'

Mitubag si San Juan:

'Ang hinungdan sa ilang pagkaguba mao ang ilang pagkadautan; busa, dili sila angay mabuhi dinhi, kondili pasagdi sila nga mag-antos sa Gehenna.'

'Kung dili nimo sila mabanhaw gikan sa kamatayon,' ingon ni Nukian, 'unya ako, sa ngalan sa akong mga dios, akong banhawon ang mga pari ug ibalik ang templo; apan ikaw, dili ka makalikay sa kamatayon.'

Pagkahuman niini, nagbulag sila. Si Juan miadto sa pagtudlo sa mga tawo, samtang si Nukian mibiyahe paingon sa dapit sa nahugno nga templo ug, paglibot niini samtang nagbuhat og mga anting-anting, hinungdan nga napakita ang napulo'g duha ka demonyo nga porma sa mga napatay nga pari, nga iyang gisugo nga sundon siya ug patyon si Juan.

Mitubag ang mga demonyo:

'Dili namo mahimo nga dili lang siya patyon, apan bisan pa nga magpakita sa mismong lugar nga iyang giagian; kung gusto ninyo nga mamatay si Juan, adto kamo ug dad-a ang mga tawo dinhi, aron sa diha nga makakita sila kanamo, mosukwahi sila kang Juan sa kasuko ug laglagon siya.'

Si Nukian, sa pagpadayon sa iyang paglakaw, nakasugat og daghang katawoan nga nagpaminaw sa pagtudlo ni San Juan, ug si Nukian misinggit kanila sa kusog nga tingog:

'O mga buang! Ngano man nga tugotan ninyo kamo nga malimbong niining estranghero, nga pagkahuman niyang gubaon ang inyong templo ug ang mga pari niini, gub-on usab kamo kon maminaw kamo kaniya? Sunda ako ug makita ninyo ang inyong mga pari, nga akong gibanhaw gikan sa kamatayon; labaw pa, tukoron ko pag-usab ang guba nga templo sa atubangan mismo sa inyong mga mata, usa ka butang nga dili mabuhat ni Juan.'

Ug gisunod siya nila tanan sama sa mga buang, gibyaan si Juan. Apan ang apostol, nga naglakaw uban ni Prochorus sa lain nga agianan, miabot una kanila sa dapit diin ang mga demonyo nagpakaaron-ingnon nga mga pari nga nabanhaw. Pagkakita nila kang Juan, kalit dayon nga nawala ang mga demonyo. Ug mao nga miabot si Nukian uban sa daghang tawo; sa dihang wala siyay nakitang demonyo, naulaw kaayo siya ug misugod pag-usab sa paglibot-libot sa guba nga templo, nagbuhat og orasyon ug nagtawag kanila, apan wala'y nahitabo. Sa pag-abot sa gabii, ang mga tawo, sa ilang kasuko, gusto siyang patyon si Nukian tungod kay nadani sila niya. Ang uban miingon:

'Dakpa nato siya ug dad-a kang Juan, ug bisan unsa ang iyang sugo kanato, buhaton nato.'

Pagkadungog niini, gipahimangnoan sila ni San Juan sa samang paagi ug mibalik sa iyang unang puwesto. Ang mga tawo, pagkahuman nadala nila si Nukian sa santo, miingon:

'Kining manlimbong ug inyong kaaway nagplano sa paglaglag kaninyo; apan buhaton namo kaniya sumala sa inyong sugo.'

Apan miingon ang santo:

'Pahawaa siya! Pasagdi siyang maghinulsol.'

Sa sunod buntag, nagtudlo pag-usab si Juan sa mga tawo mahitungod sa pagtuo kang Kristo, ug daghan kanila, nga nakatuo na, nangayo kang Juan nga bunyagan sila. Apan sa dihang gidala sila ni Juan ngadto sa suba, gigamit ni Nukian ang iyang salamangka aron himuon nga dugo ang tubig. Gipabulag sa Apostol si Nukian

pinaagi sa pag-ampo ug, pagkahuman ibalik ang tubig sa iyang klarong kahimtang, gibunyag niya ang tanan nga mituo niini. Napildi niini, nabawi si Nukian sa iyang paghuna-huna ug, sa tinuoray nga paghinulsol, nangayo sa apostol nga kalooyon siya. Ang santo, sa pagkakita sa iyang paghinulsol ug pagkahuman sa igo nga pagtudlo kaniya, gibunyagan siya – diin dayon nabawi ang iyang panan-aw ug gidala si Juan sa iyang balay. Sa pagsulod ni Juan, kalit nga natumba ang tanang diyos-diyosan sa balay ni Nukian ug nabungkag hangtod nahimong abog. Sa pagkakita sa maong milagro, napuno sa kahadlok ang iyang panimalay, ug sa dihang nakatuo na sila, nabunyagan sila.

Aduna sa maong siyudad usa ka dato ug gwapa nga balo nga ginganlan og Proclania. Tungod kay aduna siyay anak nga lalaki nga si Sosipater, nga gwapo kaayo ang nawong, siya, sa ilawom sa impluwensya sa usa ka demonyo, gisunog sa gugma alang kaniya ug naningkamot sa tanang paagi aron madani siya sa iyang pagkadautan. Apan ang iyang anak nanglagot sa iyang inahan tungod sa ingon nga buang nga pagbati. Nalingkawas gikan kaniya, miadto siya sa dapit diin nagtudlo si San Juan niadto, ug malipayong namati sa mga apostolikong pagtulon-an. Gitagbo siya ni Juan, nga gipadayag sa Espiritu Santo ang tanan nga nahitabo kang Sosipater, sa pribado ug gisugo siya nga pasidunggan ang iyang inahan, apan dili mosunod sa iyang dautang buhat, ug dili kini isulti bisan kinsa, aron matago ang sala sa iyang inahan. Dili gustong mobalik si Sosipater sa balay sa iyang inahan; apan si Proclania, sa dihang nakit-an siya, gikuptan siya sa iyang sinina ug, samtang nagasinggit, gihulbot siya paingon sa balay. Sa pagdungog niini nga singgit, ang hegemon, nga bag-o lang miabot sa maong siyudad, mitungha ug nangutana nganong gihulbot sa babaye ang batan-on sa ingon ana nga paagi. Ang inahan, bisan pa niana, gitago ang iyang dautang tuyo, bakak nga giakusahan ang iyang anak nga misulay og dakpon siya, ug gipikas-pikas ang iyang buhok samtang naghilak ug nagsinggit. Pagkadungog niini, mituo ang hegemon sa bakak ug gisilotan ang inosenteng si Sosipater nga itahi sa usa ka panit nga sako uban sa mga makamandag nga bitin ug ilabay sa dagat. Pagkahibalo niini, mipakita si Juan sa atubangan sa gobernador, ug gisaway siya tungod sa iyang dili matarong nga paghukom, sa paghukom sa usa ka inosenteng batan-on sa kamatayon nga wala matarong nga gisusi ang akusasyon. Si Procliana, bisan pa, nagpanamastamas usab kang Juan, nga miingon nga kini nga manlimbong nagtudlo sa iyang anak nga lalaki sa pagbuhat sa ingon nga dautan. Pagkadungog niini, gisugo sa gobernador nga ilunod usab ang balaang apostol, pagkabutang sa usa ka sako kauban si Sosipater ug lain-laing mga reptilya. Ug ang santo nag-ampo – ug kalit lang nangurog ang yuta, ug ang kamot sa gobernador, nga iyang gigamit sa pagpirma sa sentensya batok sa santo, nangalot; samtang ang duha ka kamot ni Procliano nangalata ug ang iyang mga mata nangaliso. Sa pagkakita niini, nahadlok ang huwes, ug ang tanan nga naa didto nangahulog sa yuta sa kahadlok. Nangayo ang huwes kang Juan nga kalooy-an siya ug tambalan ang iyang nangalata nga kamot; apan ang santo, pagkahuman siya gitudloan pag-ayo mahitungod sa matarong nga paghukom ug pagtuo kang Kristo, gi-ayo siya ug gibunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo. Busa ang inosenteng si Sosipater naluwas gikan sa kalamidad ug kamatayon, ug ang huwes nakaila sa tinuod nga Dios. Samtang si Procliana, nilayas siya gikan sa batan-on paingon sa iyang kaugalingong balay, nga nagdala sa silot sa Dios batok kaniya. Ang Apostol, nga gidala si Sosipater, miadto sa iyang balay. Wala gustong moadto kang iyang inahan si Sosipater, apan gitudloan siya ni Juan nga magpasaylo, ug gipasiguro kaniya nga dili na siya makadungog og bisan unsang dautan gikan sa iyang inahan, kay nahimong matinahuron na kini. Ug mao gyud kini ang nahitabo. Kay sa dihang misulod si Juan ug si Sosipater sa iyang balay, Si Proclania dayon nahulog sa tiilan sa Apostol, naghilak samtang nag-angkon ug naghinulsol sa iyang mga sala. Pagkahuman siya napanalipdan gikan sa iyang sakit ug natudloan sa pagtuo ug pagkamatinahuron, gibunyagan siya sa Apostol uban sa tibuok niyang panimalay. Busa, tungod kay nahimong matinahuron siya, gigugol ni Proclania ang iyang mga adlaw sa lawom nga paghinulsol.

Niadtong panahona, gipatay si Emperador Domitian. Pagkahuman kaniya, si Nerva, usa ka labing buotan nga tawo, misaka sa trono sa Roma; gipagawas niya ang tanan nga nakabilanggo. Pagkahuman nga napagawas gikan sa bilanggoan uban sa uban, nagpasiya si Juan nga mobalik sa Efeso: kay halos tanan nga nagpuyo sa Patmos iyang napasulod na sa Kristohanong pagtuo. Ang mga Kristohanon, bisan pa, pagkakahibalo nila sa iyang tinguha, nangayo kaniya nga ayaw sila biyai hangtod sa katapusan. Apan tungod kay ang apostol wala magtinguha nga magpabilin uban kanila, kondili gusto na nga mobalik sa Efeso, ilang gihangyo siya nga biyaan, isip pahinumdom sa iyang pagtudlo, bisan pa man ang Ebanghelyo nga iyang gisulat didto. Kay sa dihang gisugo niya ang tanan sa pagpuasa, gidala niya ang iyang disipulo nga si Prochorus; pagkahuman nila makalayo gikan sa siyudad, misaka siya sa usa ka hataas nga bukid, diin nagpabilin siya sa pag-ampo sulod sa tulo ka adlaw. Pagkahuman sa ikatulong

adlaw, adunay kusog nga dalugdog, mitan-aw ang kilat, ug nangurog ang bukid; natumba si Prochorus sa yuta tungod sa kahadlok. Pag-atubang kaniya, gipataas siya ni Juan, gipahimutang siya sa iyang tuo, ug miingon:

'Isulat ang imong madungog gikan sa akong mga ngabil.'

Ug sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, nag-ampo siya pag-usab; ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, misugod siya sa pagsulti:

'"Sa sinugdan anaa ang Pulong" ug uban pa.'

Ang disipulo, sa iyang bahin, maampingong gisulat ang tanan niyang nadungog gikan sa iyang mga ngabil; mao kana ang pagkasulat sa Balaang Ebanghelyo, nga gisugo sa apostol, pagkahuman siya mibaba gikan sa bukid, nga kopyahon pag-usab ni Prochorus. Ug misugot siya nga biyaan ang kopya sa Patmos para sa mga Kristohanon, subay sa ilang hangyo, samtang iyang gipreserbar ang orihinal nga manuskrito para sa iyang kaugalingon. Sa maong isla usab, gisulat ni San Juan ang Apocalipsis[6471] .

Apan sa wala pa siya mibiya sa maong isla, mibyahe siya sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo, nagpaligon sa panag-uban sa pagtuo; ug nahitabo nga nakaabot siya sa usa ka baryo diin nagpuyo ang usa ka pari ni Zeus nga ginganlan og Eucharis, nga adunay usa ka bulag nga anak nga lalaki. Dugay na niyang gipangandoy nga makita si Juan. Pagkadungog niya nga miabot na si Juan sa ilang baryo sa Patmos, miadto siya sa santo ug nangayo nga moanha sa iyang balay aron tambalan ang iyang anak. Si Juan, nga nakakita nga didto makadaug siya og mga kalag alang kang Kristo, miadto sa balay sa pari ug miingon sa iyang bulag nga anak: 'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, dawata ang imong panan-aw' – ug ang bulag nga lalaki dayon nakabawi sa iyang panan-aw.

Sa pagkakita niini, mituo si Eucharis kang Kristo ug nabunyagan uban sa iyang anak nga lalaki. Ug sa tanang lungsod sa maong isla, nagtukod si San Juan og mga balaang simbahan ug mitudlo og mga obispo ug mga presbiter para niini; pagkahuman niyang igo nga pagtudlo sa mga lumolupyo, mihawa siya ug mibiyahe aron mobalik sa Efeso. Gisugat siya sa mga magtutuo uban sa paghilak ug dakong pagsubo, kay dili nila gusto nga mawad-an sa ingon nga adlaw nga nagpasiga sa ilang yuta pinaagi sa iyang pagtulon-an; apan ang santo, pagsakay sa barko ug pagpaalam sa tanan, nilarga sa iyang pagbiyahe. Pag-abot niya sa Efeso, gidawat siya sa mga magtutuo uban sa dili masukod nga kalipay, nga nagasinggit ug nag-ingon: 'Bulahan siya nga moanha sa ngalan sa Ginoo!'

Ug gidawat siya uban sa dungog. Samtang nagpabilin siya didto, wala gyud siya mohunong sa pagpanarbaho, kanunay nga nagtudlo sa mga tawo ug nagiya kanila sa dalan padulong sa kaluwasan.

Kinahanglan nato nga hisgutan ang gisaysay ni Clemente sa Alexandria mahitungod kang San Juan[6472] . Samtang nagbiyahe ang Apostol sa mga siyudad sa Asia, sa usa niini nakakita siya og usa ka batan-ong lalaki nga ang kasingkasing nakatuyok sa pagbuhat og maayo; gitudloan ug gibunyagan siya sa balaang Apostol. Sa tuyo nga mobiya sa maong dapit aron ipangwali ang Ebanghelyo, iyang gisalig kining batan-on, sa atubangan sa tanan, sa obispo sa maong siyudad, aron ang magbalantay magtudlo kaniya sa matag maayong buhat. Apan ang obispo, nga nag-atiman sa batan-on, nagtudlo kaniya sa mga Kasulatan; bisan pa man, wala niya siya giatiman sama sa angay unta niyang buhaton, ni wala usab siya gihatagan sa pagpadako nga angay alang sa usa ka batan-on; sa baylo, gibyaan niya siya sa iyang kaugalingong pagbuot. Wala madugayi, ang batan-on misugod sa pagpuyo og malibogong kinabuhi, nagpahubog sa bino ug nangawat. Sa ulahi, nahigala siya sa usa ka grupo sa mga tulisan, nga pagkahikaw nila kaniya, gidala siya sa mga disyerto ug kabukiran, gihimong pangulo nila, ug nagbuhat sila og mga pagpangawat sa mga dalan. Pagbalik pagkahuman sa pipila ka panahon, miabot si Juan sa maong siyudad ug, pagkadungog niya bahin sa batang lalaki—nga naligaw ug nahimong tulisan—miingon siya sa obispo:

[6471] Ang tradisyon nagasulti nga sa usa ka higayon si Juan, kauban ang iyang disipulo nga si Prochorus, mibulag gikan sa siyudad paingon sa usa ka walay sulod nga langob, diin siya nagpuyo og napulo ka adlaw uban ni Prochorus ug dugang napulo ka adlaw nga nag-inusara. Sa maong katapusang napulo ka adlaw, wala siyay gikaon, nag-ampo lang siya sa Dios, nga naghangyo Niya nga ipadayag kung unsa ang iyang buhaton. Ug usa ka tingog ang miabot kang Juan gikan sa kahitas-an: 'Juan, Juan!' Mitubag si Juan: 'Unsa ang imong sugo, Ginoo?' Ug ang tingog gikan sa kahitas-an miingon: 'Magpailob pa ka og napulo ka adlaw, ug usa ka pagpadayag sa daghang dagkong butang ihatag kanimo.' Nipabilin pa si Juan didto og napulo ka adlaw nga walay pagkaon. Ug unya usa ka katingalahang butang ang nahitabo: ang mga anghel gikan sa Dios mibaba kaniya ug gipadayag kaniya ang daghang dili masukod nga mga butang. Ug sa pagbalik ni Prochorus kaniya, gisugo niya kini sa pagkuha og tinta ug papel, ug unya sulod sa duha ka adlaw misulti siya kang Prochorus mahitungod sa mga pagpadayag nga iyang nadawat, samtang gisulat kini ni Prochorus.

[6472] Clement sa Alexandria – usa sa labing iladong Kristohanong iskolar sa unang mga siglo sa Kristiyanismo – namatay sa palibot sa tuig 217.

'Ibalik kanako ang bahandi nga gisalig nako kanimo aron imong bantayan, sama sa pagsalig sa matinud-anong kamot; ibalik kanako ang batan-on nga gisalig nako kanimo sa atubangan sa tanan, aron imo siyang tudloan sa kahadlok sa Dios.'

Ug mitubag ang obispo, nga nagahilak:

'Nawala ang batan-ong lalaki; patay na ang iyang kalag, samtang ang iyang lawas naglibot-libot sa mga dalan isip usa ka tulisan.'

Miingon dayon si Juan sa obispo:

'Mao ba kini ang paagi nga gisugo kanimo aron bantayan ang kalag sa imong igsoon? Hatagi ko og kabayo ug giya, aron makapanaw ko ug pangitaon ang imong gipapas.'

Sa dihang miabot si Juan sa mga tulisan, gihangyo niya sila nga dad-on siya sa ilang pangulo, ug gibuhat nila kini. Apan ang batan-on, sa pagtan-aw niya kang San Juan, napuno sa kaulaw ug, mitindog, milayas paingon sa kamingawan. Kalimot sa iyang katigulangon, misunod si Juan sa pagdakop kaniya, nagasinggit:

'Anak ko! Balik ka sa imong amahan ug ayaw pag-awhag sa pagkahugno; ako ang magdala sa imong mga sala sa akong kaugalingon; busa hunong ug hulat kanako, kay ang Ginoo nagpadala kanako kanimo.'

Mihunong ang batan-on ug nahulog sa tiilan sa santo nga nagkurog ug napuno sa dakong kaulaw, nga wala gani kaisog nga tan-awon siya sa nawong. Si Juan, bisan pa niana, gikuptan siya sa gugma sama sa amahan, gihalokan siya ug gidala pabalik sa siyudad, nga naglipay nga nakaplagan niya ang nawala nga karnero. Ug gitudloan niya siya og daghan, gipangbansay siya sa paghinulsol; pinaagi sa iyang masigasig nga paningkamot niini, nakapahimuot ang batan-on sa Dios, nakadawat sa pagpasaylo sa iyang mga sala, ug namatay sa kalinaw.

Niadtong panahona adunay usa ka Kristohanon nga nahulog sa ingon ka dakong kakabus nga wala siyay ikabayad sa iyang mga utang sa iyang mga mananagana; napuno sa mapait nga kasubo, nagpasiya siya nga patyon ang iyang kaugalingon ug nangayo sa usa ka salamangkero—nga usa ka Hudiyo—nga hatagan siya og makamatay nga hilo. Ug kini nga kaaway sa mga Kristohanon ug higala sa mga demonyo mituman sa iyang hangyo ug gihatagan siya sa makamatay nga ilimnon. Ang Kristohanon, pagkahuman niyang imnon ang makamatay nga hilo, mibyahe pauli, apan sa dalan misugod siya sa pagpamalandong ug nahadlok, kay wala siya kahibalo unsa ang buhaton. Sa katapusan, pagkahuman niyang gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa tasa, iyang gisimsim kini ug wala gyud siya mabati og bisan gamayng kadaut gikan niini, kay ang tanda sa krus gikuha ang tanang hilo gikan sa tasa. Ug siya dako kaayo ang katingala sa iyang kaugalingon nga nagpabilin siyang himsog ug wala gyud mabati og bisan unsang kadaut. Apan, sa pagkatigulang pag-usab sa pagdala sa panlupig sa iyang mga manininggil, miadto siya sa usa ka Hudiyo aron hangyoon siya nga ihatag kaniya ang labing kusgan nga hilo. Natingala nga buhi pa ang lalaki, gihatagan siya sa salamangkero sa labing kusgan nga hilo. Pagdawat sa hilo, mipauli ang lalaki. Ug pagkahuman sa dugay nga pagpamalandong sa wala pa kini imnon, siya, sama sa una, naghimo sa tanda sa krus ibabaw niining tasa ug imnon kini, apan usab wala gyud siya'y nasamdan bisan gamay . Nibalik siya sa Hudiyo ug mitungha sa atubangan niya nga himsog kaayo. Ug giyaw-an niya ang salamangkero, nga miingon nga dili siya maalamon sa iyang salamangka. Apan nahadlok ang Hudiyo ug nangutana kaniya unsa ang iyang gibuhat samtang nag-inom. Mitubag siya: 'Walay lain gawas sa pagbuhat sa tanda sa krus ibabaw sa tasa.' Ug nasabtan sa Hudiyo nga ang gahum sa Balaang Krus nakapalayas sa kamatayon; ug, aron masuta ang kamatuoran, gihatagan niya og pipila ka hilo ang usa ka iro – ug namatay dayon ang iro sa atubangan sa iyang mga mata. Sa pagkakita niini, miuban ang Hudiyo uban sa Kristohanon ngadto sa apostol ug gisaysay niya kaniya ang nahitabo kanila. Gitudloan ni San Juan ang Hudiyo sa pagtuo kang Kristo ug gibunyagan siya; sa bahin sa pobre nga Kristohanon, gisugo niya siya nga magdala og usa ka bukton nga puno sa dayami, nga iyang giusab ngadto sa bulawan pinaagi sa tanda sa krus ug pag-ampo, aron mabayran niya ang iyang mga utang ug magamit ang nahabilin aron suportahan ang iyang panimalay. Unya mibalik pag-usab ang apostol sa Efeso, diin, samtang nagpuyo sa balay ni Domnus, iyang gipang-ebanghelisar ang daghang mga tawo kang Kristo ug naghimo og dili mabilang nga mga milagro[6473] .

[6473] Sa katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi, si Juan nagpuyo sa usa ka mapainubsanon nga kinabuhi isip usa ka asketiko: nagpuyo siya sa pan ug tubig lang, wala maggupit sa iyang buhok, ug nagsul-ob og yano nga sinina nga lino. Tungod sa iyang katigulangon, wala na siyay kusog sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, bisan pa sa palibot sa Efeso. Karon, nagtudlo na lang siya sa mga obispo sa Simbahan ug nag-awhag kanila nga walay kapoy nga tudloan ang mga tawo sa mensahe sa Ebanghelyo, ug labi na gayud nga hinumduman ug ipangwali ang unang ug labing importante nga sugo sa Ebanghelyo: ang sugo sa gugma. Sumala sa gisaysay ni Beato Jeronimo, sa dihang ang balaan nga Apostol nahimong maluya kaayo nga halos dili na siya makaya sa iyang mga disipulo nga dalhon sa simbahan, ug dili na

Sa dihang ang apostol nakaabot na sa edad nga kapin sa usa ka gatus ka tuig, mibiya siya sa balay ni Domnus uban sa iyang pito ka mga disipulo ug, pag-abot nila sa usa ka piho nga dapit, gisugo niya sila nga molingkod didto. Hapít na kaadlawon, ug siya, pagkahuman mibiya og gilay-on nga abot sa bato, misugod sa pag-ampo. Unya, sa dihang ang iyang mga disipulo, sumala sa iyang gusto, nakahukay na ug lubnganan nga porma krus para kaniya, gisugo niya si Prochorus nga moadto sa Herusalem ug magpabilin didto hangtod sa iyang kamatayon. Pagkahuman siya naghatag pa ug dugang nga mga sugo sa iyang mga disipulo ug gisud-ong sila,

---

siya makahimo og taas nga mga sermon, iyang gipakunhod ang iyang mga panultihon ngadto sa kanunay nga pagbalik-balik niining pagdasig: 'Mga hinigugma nakong mga anak, higugmaa ang usag usa!' Ug sa dihang gipangutana siya sa iyang mga disipulo ngano nga kanunay niya kini gipahinumdom kanila, mitubag si Juan sa mosunod nga mga pulong nga angay kaniya: 'Mao kini ang sugo sa Ginoo, ug kung tumanon ninyo kini, igo na.' Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, ang Balaang Apostol gihatagan og espesyal nga pagpasidungog sa tibuok Kristohanong kalibutan. Niadtong panahona, siya ra ang Apostol nga nakakita sa Ginoo sa iyang kaugalingong mga mata, kay ang tanang uban pang mga Apostol nangamatay na. Nahibalo ang tibuok Kristohanong kalibutan nga si San Juan mao ang labing pinalanggang disipulo sa Ginoo. Busa, daghan ang nangita og higayon nga makakita sa Apostol ug giisip nila kini nga usa ka dungog ug panalangin nga mahikap ang iyang mga bisti. Gawas sa iyang dakong paningkamot sa pagpakaylap sa Kristohanong pagtuo sa mga pagano, miserbisyo usab si San Juan nga Apostol sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa iyang mga sinulat. Gisulat niya ang Balaang Ebanghelyo, tulo ka epistola ug ang Apocalipsis, o ang Basahon sa Pahayag.

Ang Ebanghelyo gisulat ni Juan sa iyang katigulangon, sa kataposang bahin sa unang siglo AD. Ang mga obispo sa Efeso ug sa tibuok Asia Minor, nga nahadlok sa mga bakak nga pagtulon-an mahitungod sa Pagkatawo sa atong Ginoo, si Jesu-Kristo, nga misamok niadtong panahona, ug sa pagtan-aw sa hapit na nga kamatayon sa Balaang Apostol, nangayo kaniya nga ihatag kanila ang iyang Ebanghelyo (bag-o, kumpara sa tulo nga anaa na). Gusto nila nga kini nga Ebanghelyo mahimong giya sa ilang pakigbisog batok sa mga heretiko nga nagdumili sa pagka-Diyos ni Kristo. Gitugotan ni Juan ang hangyo sa mga obispo ug gihatagan sila sa Ebanghelyo nga iyang gisulat ubos sa inspirasyon sa Espiritu Santo, nga lahi sa mga Ebanghelyo nila Mateo, Marcos, ug Lucas. Sa iyang Ebanghelyo, si San Juan naghisgot panguna sa mga butang nga wala natuki sa ubang mga ebanghelista. Gidugangan niya ang ilang mga salaysay, gipapas ang ilang narekord ug gisaysay ang ilang gibyaan. Ang tanang mga panghitabo sa yutang kinabuhi sa Manluluwas nga gihisgutan ni Juan gisaysay niya uban sa labing tukma ug detalyado nga paghulagway. Alang sa iyang Ebanghelyo, gihatagan si San Juan og titulo nga 'ang Teologo', nga mao ang usa ka manununlat nga, sa iyang Ebanghelyo, dili una ipakita ang mga panghitabo sa yutang kinabuhi sa Ginoo, kondili ang hataas ug lawom nga mga pakigpulong mahitungod sa Dios, ang Pulong sa Dios, nga mao, ang Anak sa Dios, ug ang mga panultihon sa Manluluwas bahin sa espirituhanong pagkabanhaw sa Balaang Espiritu (Juan 3:1–36), bahin sa tubig nga nagahatag kinabuhi (buhing tubig) nga makapawala sa espirituhanong kauhaw sa mga tawo (Juan 4:1–54), ang tinapay sa kinabuhi nga nagpabaskog sa kalag sa tawo (Juan 6:1–71), ang misteryosong dalan nga nagdala ngadto sa kamatuoran, ang ganghaan diin kita mosulod ug mogawas (Juan 10:1–42), kahayag ug kainit, ug uban pa. Pinaagi sa tanang niini nga mga ngalan, si San Juan kanunay nagtumong sa Ginoong Jesu-Kristo mismo, kay Siya ra gayud ang tinuod nga buhing tubig, ang espirituhanong pan, ang kahayag, ang ganghaan sa atong kaluwasan, ang kamatuoran, ug ang Dios. Siya ang atong Manluluwas, nga naglungtad sukad pa sa kahangturan uban sa Dios, sa Dios, ug Siya mismo ang Dios. Ug ang Dios mao ang Labawng Gugma, nga gihigugma pag-ayo ang kalibutan nga wala Niya gipakaluoy bisan ang Iyang kaugalingong Anak, apan gipadala Siya sa kalibutan aron mag-antos alang sa pagtubos sa katawhan ug sa ilang kaluwasan gikan sa sala, paghukom, ug kamatayon. Tungod sa halangdong sulod sa Ebanghelyo ni Juan, gitawag kini nga 'espirituhanong' Ebanghelyo, ug si San Juan nga Teologo gipakita sa mga ikon nga kauban ang usa ka agila: sama sa pagtaas sa agila sa kahitas-an sa langit, ingon usab si Juan, sa iyang Ebanghelyo, misaka ngadto sa labing hataas nga mga kamatuoran sa relihiyon. 'Mga suba sa teolohiya ang nag-agos gikan sa imong dungganong mga ngabil, O Apostol,' – nag-awit ang Balaang Simbahan sa iyang mga himno kang San Juan; didto gitawag usab siya nga kanal nga gihuyop sa Diyos sa makalangit nga mga kanta, ang tinago nga manununlat, ang baba diin ang Diyos mosulti, ang saksi sa dili masukod nga mga misteryo, ang tigbantay sa dili masukod, siya nga misaka sa kahitas-an sa teolohiya, ug uban pa. Gipadayag ni San Juan ang susamang mga hunahuna sa iyang tulo ka epistula. Kining tanan nga mga epistola gisulat niya sa siyudad sa Efeso. Niini, iyang gisupak ang bakak nga mga pagtulon-an sa mga heretiko, gidepensa ang dignidad ni Hesukristo isip Manluluwas sa kalibutan, ang kamatuoran sa Iyang Inkarnasyon ug ang kamatuoran sa Iyang pagtulon-an, ug gihangyo ang mga magtutuo nga mahimong mga Kristohanon dili lang sa ngalan kondili sa buhat. Tungod kay misulpot niadtong panahona ang mga heretiko nga misalikway sa inkarnasyon ni Kristo, gipahimangnoan sa Apostol Juan ang mga magtutuo batok sa ingon nga bakak nga pagtulon-an ug gipahayag nga *ang matag espiritu nga nag-angkon nga si Jesu-Kristo mianha sa unod gikan sa Dios* (1 Juan 4:2). Gibalik-balik niya sa iyang mga sulat nga *'Ang Dios mao ang gugma'* (1 Juan 4:16), ug busa ang mga tawo kinahanglan maghigugma sa Dios. *'Ang* bisan *kinsa nga nagpuyo sa gugma nagpuyo sa Dios, ug ang Dios kaniya'* (1 Juan 4:16). Apan unsa ba ang gugma sa Dios? – *'Ang gugma naglangkob niini: nga atong tumanon ang Iyang mga sugo'* (2 Juan 1:6). Ug ang mga sugo sa Ginoo naglangkob sa sugo sa gugma (1 Juan 4:7–8). Kinahanglan natong higugmaon dili *'sa pulong o sa sinultian, kondili sa buhat ug sa kamatuoran'* (1 Juan 3:18). *'Ang bisan kinsa nga moingon, "Nailhan ko Siya* (mao ang Dios), *apan dili magbantay sa Iyang mga sugo, usa ka bakakon, ug* ang kamatuoran *wala kaniya"* (1 Juan 2:4), ingon man ang kamatuoran wala sa usa ka tawo *nga "nagaingon, 'Gihigugma ko ang Dios,' apan nagdumot sa iyang igsoon"* (1 Juan 4:20). *"Ang bisan kinsa nga nagahigugma sa Dios nagahigugma usab sa iyang igsoon"* (1 Juan 4:21).

Ang Apocalipsis, o ang Basahon sa Pahayag, naglarawan sa umaabot nga kapalaran sa Simbahan ni Kristo, sa pakigbisog ni Kristo batok sa Antikristo, ug sa kapildihan sa Antikristo. Ang umaabot nga kapalaran sa Simbahan ni Kristo gipakita dinhi nga mas hingpit kaysa sa bisan unsang lain nga basahon sa Balaang Kasulatan.

miingon ang apostol: 'Kuhaa kini nga yuta, akong inahan, ug tabuni ako niini.' Ug gisud-ong siya sa iyang mga disipulo ug gitabonan hangtod sa iyang mga tuhod; ug sa dihang gisud-ong niya sila pag-usab, gitabonan siya nila hangtod sa iyang liog, gibutangan og sudlo ang iyang nawong, ug, pagkahuman siya nilang sud-onga pag-usab, gitabonan siya nilang hingpit, samtang nagahilak sila sa kasubo. Pagkadungog niini, ang mga igsoon nga lalaki gikan sa siyudad miabot ug gikatkat ang lubnganan, apan wala silay nakaplagan didto ug nagahilak sila sa daghan; unya, pagkahuman sa pag-ampo, mibalik sila sa siyudad. Ug matag tuig, sa ikawalong adlaw sa Mayo, mogawas ang humot nga mira gikan sa iyang lubnganan ug, pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga apostol, maghatag kini og tambal sa mga masakiton[6474] alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Trinidad hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 2:

Minahal nga Apostol ni Kristo nga among Dios, padali sa pagluwas sa mga walay kusog; dawata kadtong nagluhod sa imong atubangan, sama sa imong pagdawat sa mga nahulog sa imong sabakan: pag-ampo kaniya, O Teologo, ug pahawaa ang naghari nga kangitngit sa mga nasud, nga nag-ampo alang sa kalinaw ug dakong kaluoy alang kanamo.

Kontakion, Tono 2:

Kinsa may makasaysay sa imong kadak-an, O Birhen? Kay nagbuhat ka og mga milagro ug nagahatag og mga panambal, ug nag-ampo ka alang sa among mga kalag, isip usa ka teologo ug higala ni Cristo.

10 Oktubre

27 Septyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Callistratus nga Martir

Gisaulog sa ika-27 sa Septiyembre

Sa pagkakita nga ang pinili nga kawan ni Kristo nagkadako adlaw-adlaw, ang masinaut nga kaaway—ang yawa—nibangon batok niini uban sa dakong kasuko, nga nagtinguha sa pagpanakod ug paglaglag sa tanang karnero sa Pulong[6475] . Alang niini nga katuyoan, gipili niya si Diocletian ug Maximian, ang mga walay Diyos nga Emperador Romano, nga sa ilang kalupigan sama sa mga hayop nga dili tawo. Gipahimutang niya sila batok sa kawan ni Kristo sama sa mga mabangis nga lobo ug, pinaagi kanila, gipikas-pikas kini nga mabangis ug walay kalooy: kay gipuno niya sa ilang mga kasingkasing ang ingon ka kusog nga kasuko batok sa mga Kristohanon nga kining mga emperador, nga gibyaan na ang tanang uban pang kabalaka mahitungod sa ilang imperyo, gipahinungod ang ilang tanang kusog sa paglaglag sa tanang Kristohanon nga walay eksepsyon. Gitan-aw nila kini nga dautang tuyo ug buhat nga labaw ug labing halangdon nga kalampusan kaysa sa tanang ubang dagkong buhat sa hari, himayaong kadaugan ug mga pagdaug batok sa ilang mga kaaway. Tungod niini, nagpadala sila og mga gobernador ug mga tigtortyur sa upat ka kanto sa kalibutan—mga tawo nga kapariho nila, o bisan molabaw pa kanila sa ilang kaugsan—aron pugson ang mga Kristohanon bisan asa sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug aron tortyuron, patyon, ug laglagon ang mga dili mosugot pinaagi sa nagkalain-laing porma sa silot sa kamatayon. Sa dihang gisugdan ang pagpatuman niining sugo, daghan sa mga matinud-anon ug kadtong matinud-anon kang Kristo sa tibuok kasingkasing, nga gikoronahan sa korona sa martir, mibiya sa Militanteng Simbahan

---

[6474] Sa paghinumdom niining katingalahang hitabo, ginasaulog matag tuig ang pista sa dungog ni San Juan nga Apostol sa ika-8 sa Mayo

[6475] Kini nagpasabot sa mga makatarunganong binuhat – mga tawo nga ginapanalipdan ni Kristo, sama sa magbalantay nga nagapanalipod sa iyang mga karnero.

paingon sa Madaugong Simbahan[6476] , nga nag-awit og kanta sa kadaugan batok sa ilang mga kaaway. Lakip sa daghan pa , si Callistratus, ang maisugong mandirigma ni Kristo, usa sa ingon nga mga tawo; dili lang siya mismo, kondili kauban ang iyang daghang mga kauban, naglakaw siya sa himayaong dalan sa pagkamartir ug, pagkahuman mapildi ang kaaway, nagpakita siya sa atubangan ni Kristo, ang Mananaog sa kalibutan, nagbitbit sa mga samad nga nadawat alang Kaniya ug nakadawat og dungog alang sa iyang buhat.

Ang yutang natawhan niining nag-antos alang kang Kristo mao ang Kartago[6477] ; gikan didto siya gipahukman sa serbisyo militar ug gitudlo sa rehimento sa kumander Persentin; sa maong rehimento, si Callistratus ra ang nagdan-ag sama sa bitoon sa ngitngit nga gabii tungod sa iyang pagkamatinud-anon, kay ang tanan niyang kauban sa armas natabonan sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan. Siya ra ang nasangag sa kahayag sa balaang pagtuo, nga iyang nahibal-an gikan sa iyang amahan nga usa ka Kristohanon; ang iyang amahan, sa baylo, gitudloan sa pagtuo sa iyang apohan nga ginganlan og Neokor, nga sa panahon sa boluntaryong pag-antos sa atong Ginoong Jesu-Kristo, naa sa Jerusalem ubos ni Poncio Pilato, taliwala sa mga sundalo. Human masaksihan ang tanang milagro nga nahitabo sa kamatayon ug pagkabanhaw sa Ginoo, mituo siya kaniya ug, pagkahuman nabunyagan sa mga Apostoles, mibalik sa iyang panimalay; Dinhi gidala niya ang usa ka bililhon nga perla – ang pagtuo kang Kristo – nga iyang gigamit aron pahimungtan ang iyang anak, si Padre Callistratus, ug ang tibuok niyang panimalay, nga iyang gipasa kanila ang tanan niyang nakita sa iyang kaugalingong mga mata ug nadungog gikan sa mga Apostoles mahitungod kang Kristo Jesus. Tungod kay napanunod niya gikan sa iyang apohan ug amahan ang espirituhanong bahandi sa pagtuo, nga dili matakaw, gipahimulos kini ni Santo Callistratus aron mapanalanginan ang bisan kinsa nga iyang mahimo, tinago nga nagtudlo sa kahibalo sa kamatuoran ug nagdala sa mga kalag sa tawo paingon sa Dios. Tungod niini, gisuspetsahan siya sa iyang mga kauban, nga gitan-aw siya pag-ayo aron masuta kung siya ba usa ka Kristohanon o dili.

Samtang naa siya sa Roma uban sa iyang kumander nga si[6478] , ang iyang Kristohanong pagkamatinud-anon napadayag sa mosunod nga paagi. Ang Balaan adunay batasan nga mobangon matag gabii aron mag-ampo ug nag-ampo sa tago sulod sa dugay nga panahon. Usa ka gabii, sa dihang mibangon siya sama sa naandan aron mag-ampo, pipila ka sundalong natulog duol kaniya ang namata ug nakabantay niini: tungod kay kanunay nilang nadungog siya nga nagtawag sa ngalan ni Hesukristo, napuno sila sa pagtuo nga tinuod siyang Kristohanon. Sa pag-abot sa angay nga higayon, ilang gisumbong kang kumander Persentinus ang ilang nadungog. Gitawag dayon sa gobernador si Callistratus ug gipangutana siya:

'Tinuod ba, Callistratus, ang gisulti sa imong mga kauban mahitungod kanimo?'

Mitubag ang santo:

'Wala ko kahibalo unsa kaha ilang gisulti bahin kanako, kay wala ko kahibalo nga nakabuhat ko og bisan unsang dautang buhat.'

Sa dihang gisugo ni Persentin ang mga sundalo nga mosulti og hayag, miingon sila sa gobernador:

'Ginoo, sugoa lang siya nga maghalad sa mga diyos, ug mahibal-an dayon nimo ang iyang hunahuna ug pagtuo.'

Gisugo sa gobernador si Callistratus nga maghalad ug sakripisyo sa mga dios ug pagsimba kanila; apan mitubag si Santo Callistratus:

'Wala ko matudloan sa paghalad og sakripisyo sa daghang diyos, kondili sa Usa ra ka tinuod ug buhing Dios, nga nagmugna sa tanang butang gikan sa walay bisan unsa ug naghulma sa tawo gikan sa yuta; apan ang mga diyos nga inyong gisimba, nga gihimo sa kamot sa tawo, dili ko sila tawgon nga mga diyos, kondili mga demonyo, sumala sa akong nahibal-an gikan sa Balaang Kasulatan, nga nag-ingon: *'Ang tanang dios sa mga nasud mga dios-diosan'* (Salmo 95:5) ug: *'Ang ilang mga dios-diosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo'* (Salmo 113:12). Gikan sa Kasulatan, labi pa, nakakat-on ako sa pag-ila sa Dios nga nagpuyo sa langit, sa paghalad og halad sa pagdayeg ug sa pagtuman sa mga saad ngadto sa Labaw nga Labaw. Busa, tungod ba niini giakusahan ko niining

---

[6476] Ang Militanteng Simbahan mao ang Simbahan nga naglangkob sa mga Kristohanon nga nagpuyo sa yuta, samtang ang Mananaog nga Simbahan mao ang komunidad sa mga gloripikadong magtutuo nga nagpuyo sa langit.

[6477] Ang Carthage usa ka siyudad sa Amihanan nga Aprika.

[6478] Kini nagtumong sa Byzantium, nga pagkahuman nahimong sidlakang kapital sa Imperyo Romano, nailhan nga Bag-ong Roma. Sa karaang Roma, wala'y pagdayeg kang San Callistratus. Dugang pa, ang Roma nga gihisgutan dinhi, sumala sa makita sa mosunod, nahimutang gayud sa baybayon, samtang ang dagat layo kaayo gikan sa karaang Roma (mga upat ka verste).

mga tawo—nga nagsimba ko sa Usa ka tinuod nga Dios imbis sa daghang bakak nga mga dios? Dapat lang sila magpasaka og kaso batok kanako kon madiskubrehan nila nga dili maayo akong pagdumala sa akong katungdanan sa militar, nga usa ko ka duwag ug nilayas sa atubangan sa kaaway; mao kana nga mga binuhatan ang ilang ipasaka batok kanako sa imong atubangan, ug ingon ana nga mga akusasyon, Gobernador, angay nga imong paminawon. Kay nahibalo ko nga wala koy sala sa bisan unsang ingon ana, ngano man nga maminaw ka sa mga maninirang-ulo ug dad-on ko sa paglitis tungod lang kay ang doktrina sa pagtuo nga akong gisunod dili mosubay sa imoha?

Sa pagtubag niining mga pulong, miingon ang gobernador nga nasuko:

'Dili karon ang panahon alang sa mga pulong-pulong sa retorika, kondili panahon sa grabeng pag-antos ug malupit nga silot, nga inyong masinati sa dili madugay gawas kon mosumite kamo kanako ug maghalad og sakripisyo sa mga dios nga gisimba mismo sa hari. Wala ba ninyo masayri kung unsa ako kalupigon, kay naa koy gahum nga makapahadlok bisan kinsa pinaagi lang sa usa ka tan-aw o tingog, bisan pa sa wala pa magsugod ang mga pag-antos?'

Mitubag si Santo Callistratus:

– Ang imong kasuko ug ang pag-ungol sa imong mga ngipon makapahadlok gayud, apan panandaliang kahadlok ra kini; apan aduna'y usa ka kahadlok ug pag-ungol sa ngipon nga walay katapusan, ug kini ang akong gikahadlok labaw sa tanan; ang hunahuna lang niini nagpuno kanako sa kahadlok.

Tungod kay dili mapugngan ang iyang kasuko, gisugo sa gobernador nga itaktak sa yuta ang santo ug bugbogon; apan sa tibuok taas nga pagsulay, wala siyay gipakita nga pagka-impatiente, kondili mitutok siya sa Dios, miingon: *'Nangako ako nga tumanon ang Imong matarong nga mga paghukom, ug tumanon ko kini'* (Salmo 118:106–107). Ug usab: 'Naluya ako, O Ginoo; *"buhiha ako sumala sa imong pulong"'* (Salmo 118:25), ug ayaw tugoti kining dautang tawo nga manginsulto kanako; lig-ona ako, O Ginoo, aron makasukol niining mga pag-antos, hatagi ug kusog ang akong mapainubsanon ug huyang nga lawas ug pukawa sa sulod nako ang espiritu sa kaisog.

Sa pagkakita sa dugo nga nagbubo sama sa suba gikan sa mga samad sa martir, gisugo sa gobernador nga buhian siya gikan sa iyang mga pag-antos ug miingon kaniya:

'Kini pa lang ang sinugdanan sa mga silot tungod sa imong pagsuway, Callistratus; busa, nagahatag ako kanimo og maayong tambag – tumana ang akong sugo, aron malikayan nimo ang mas dagkong pag-antos. Apan kon dili ka mosumite, nanumpa ako sa mga diyos nga ang mga kamot sa imong mga mananakit magbuak-buak sa imong lawas, ug ang mga iro mutilaw sa imong dugo, samtang ang mga leon mokaon sa imong unod: ingon niini, masinati nimo ang usa ka makalilisang nga kamatayon."

Apan mitubag ang maisug nga si Callistratus:

'Ang akong paglaum gibutang sa gamhanang Dios, ang buhing Dios, nga Siya magluwas kanako gikan sa baba sa leon ug magluwas sa *"akong nag-inusarang [kalag] gikan sa mga iro"* (Salmo 21:21), nga siya ra sa tanang mga mandirigma ang nakaila sa tinuod nga Dios, nga gikan Niya nagpaabut ako nga dili lang ang akong usa ka kalag ang Iyang dad-on, kondili daghan pang uban nga mga kalag ngadto Kaniya, nga giisip Niya nga takus nga mailhan ang Iyang labing balaan nga name[6479] !

Mas nasuko pa gayud ang gobernador sa niining mga pulong, busa gisugo niya nga hubaron si Callistratus ug guyuron sa ibabaw sa mga hait nga piraso sa palayok nga nagkawalat sa yuta, aron mas dako pa nga kasakit ang madala sa iyang lawas nga nabunalan na. Sa dihang nakasukol na usab ang balaan sa niining mga pag-antos, gisugo sa iyang tigpahirap nga ibubo ang tubig sa iyang baba pinaagi sa usa ka funnel, sama sa gibuhat sa usa ka panit nga supot. Sa panahon sa maong pagpanakit, miingon ang gobernador sa balaan:

'Callistratus, kon dili ka maghalad sa mga dios, ilabay tika dayon sa dagat: kay nahadlok ko nga madani nimo sa sayop ang ubang mga sundalo kon dili tika patyon karon dayon.'

'O dakong manlalapas sa balaod,' tubag sa martir, 'nabalaka ka nga ang panon nga sakop sa pagdumala sa imong amahan, ang yawa, dili unta maminusan, apan nagsalig ako sa Dios nga makuha nako kining panon alang sa akong Kristo, itukod sila sa tinuod nga pagtuo, ug pagtukod ug simbahan alang kanila sa tunga-tunga ning siyudad[6480] .'

[6479] Ang pag-ila sa ngalan sa Dios mao ang pag-ila sa mga banal nga kinaiya ug pagkahingpit nga gipadayag sa pagdumala sa kalibutan ug sa kinabuhi sa tawo.

Naglagot kaayo, miingon ang gobernador:

'Ikaw nga walay Diyos ug gisumpa nga tawo! Nagbitay na ang kamatayon sa imong ulo, apan nagplano ka pa nga magtukod ug simbahan ug magpabaw-i ang daghan ngadto sa imong Diyos!'

Pagkahuman niini, gisugo dayon sa gobernador nga dad-on ang usa ka panit nga bag, igapos ang martir sa sulod niini ug itambog sa kalawoman sa dagat, samtang siya nagbarug sa baybayon, nga gusto makasaksi sa kamatayon sa santo. Apan ang sako diin natulog si San Callistratus, nga nag-ampo sama ni Jonas sa tiyan sa balyena, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, gidala sa agos ngadto sa usa ka hait nga bato sa dagat ug nabuak; ug si San Callistratus gidala sa likod sa duha ka lumba-lumba[6481] ug hinay-hinay nga gidala sa baybayon. Malipayon nga nag-awit ang martir: *'Misulod ako sa kalalum* sa *dagat'* (Salmo 68:3), apan wala ko nalumos sa mabangis nga mga balod, ni ang akong mapangadi nga paghangyo kanimo, O Ginoo, nangakapoy; Dali Nimo nadungog ang akong pag-ampo ug milagrosong gipagawas ko Nimo gikan sa dili malabyan nga mga gapus ug sa kalawoman sa dagat, sa dihang wala na gyud koy nahabilin nga paglaum: *'Gikuhaan Mo ako sa yugo ug gibutangan ako ug kalipay'* (Salmo 29:12). Sa dihang gikanta kini sa santo uban sa malipayong tingog, daghang mga sundalo ang namangha, ug ang uban kanila mihulog sa tiilan sa santo, naghangyo kaniya nga luwasa sila gikan sa limbong sa mga demonyo ug idala sila kang Kristo, ilang Dios. Siyam ka pulo ug upat sila, ug miingon sila:

'Namatngon kami karon nga ang imong Dios dako ug tinuod, kay milagrosong giluwas ka Niya gikan sa kalawom sa dagat.'

Mitubag ang bulahan nga martir:

'Ang akong Ginoong Jesu-Kristo dili balibaran ang mga moanha kaniya, kay ingon Siya: *"Moanhi kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug kapahulayan"* (Mat. 11:28).'

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, iyang gipadulong ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, sa pag-alsa sa iyang mga mata, nag-ampo siya:

'O Ginoo, nga nagpuyo sa kahitas-an ug nagtutok sa mga mapainubuson! Tan-awa kini nga gamay nga panon Nimo, panalipdi kini gikan sa tanang dautan, ug bantayi kini nga dili masamaran gikan sa makita nga mananap—ang manlutos nga si Persentin—ug gikan sa dili makita—ang yawa; kay Ikaw ra ang angay himayaon hangtod sa kahangturan.'

Sa pagkakita sa nahitabo, nabigla ang gobernador ug miingon:

'Nagapanumpa ko sa masidlak nga adlaw[6482] – kining tawo adunay dakong gahum sa mahika, kay nakagawas siya sa dagat nga wala'y samad ug, sama sa iyang gisaad, gihilo niya ang akong mga sundalo pinaagi sa iyang salamangka.'

Sa samang higayon, miingon siya sa santo:

'Dali ra nako mabungkag ang imong orasyon, Callistratus, ug mahibal-an nimo kinsa si Persentin, ang sulugoon sa dagkong mga dios, ug kinsa ang Napasakay sa Krus, nga imong gihatagan og dungog ug diin nimo gibutang ang imong walay pulos nga paglaum.'

Unya mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes ug gisugo nga bug-at kaayo silang paluon ang tanang sundalong misalig kang Kristo, ug pagapisakon ang ilang mga lutahan. Samtang gipaka-antos, kining mga sundalo misulti nga daw usa ra ka tingog:

'Ginoong Jesu-Cristo, pag-amgo sa Imong mga sulugoon ug hatagi kami og kusog nga makalahutay hangtod sa katapusan, kay alang kanimo namo gisagubang kining ingon nga pag-antos.' Panalipdi ang among magtutudlo ug magbalantay nga si Callistratus, aron pinaagi kaniya kami makakat-on pa gayud sa pag-angkon Kanimo, ang Usa ka Dios, kay karon kami nagtindog sa imong atubangan, O Ginoo, sama sa mga karnero nga nawala.

Sa dihang medyo mihunong na ang kasuko ni Persentin, iyang gisugo nga undangon ang mga pagpanakit ug dad-on sa prisohan ang mga martir hangtod siya makahukom unsay buhaton kanila; kay siya nabalaka kaayo nga mikunhod og limampung sundalo ang iyang rehimento.

[6480] Sa ato pa, usa ka simbahan diin ang mga martir – mga mandirigma – pagahimayaon sa mga matinud-anon.

[6481] Ang mga lumba-lumba mga mamalya sa dagat nga maninila.

[6482] Ang mga pagano nagsimba sa adlaw ingon usa ka diyos, nga gitawag nilang Apollo.

Sa dihang gilabay sila sa bilanggoan uban ni Santo Callistratus, nagsugod sila sa pagkat-on gikan kaniya sa kahibalo sa Dios sa tanang detalye; kay ang santo, sa pag-abli sa iyang baba, gipatin-aw kanila ang tanan, sugod sa paglalang sa kalibutan ug sa sala nga gihimo sa unang mga tawo sa Paraiso, hangtod sa Inkarnasyon ni Kristo, ang Iyang boluntaryong pag-antos ug ang Iyang Pagkabanhaw. Gisultihan niya sila mahitungod sa Katapusang Paghukom, sa kalag, ug sa kinabuhi nga umaabot; sa ganti alang sa mga matarong ug sa silot sa mga makasasala sa impyerno; ug, pagkahuman niyang ipatin-aw kanila ang tanang balaang misteryo sa pagtuo, gipalig-on niya sila alang sa ilang pagkamartir.

Sa sunod adlaw, ang gobernador, gilibotan sa daghang mga sundalo, mipahimutang sa lingkoranan sa huwes, gisugo nga dad-on si Santo Callistratus ug ang iyang mga kauban gikan sa bilanggoan, ug gisultihan siya niining mga pulong:

'Sultihi ako, Callistratus! Maghalad ka ba og sakripisyo sa mga diyos aron makagawas ka sa imong makalilisang nga pag-antos, o magpadayon ka ba sa imong kaniadto nga pagkabug-at sa ulo?'

Niini, mitubag si Santo Callistrato:

'Ako makatubag alang sa akong kaugalingon nga dili ko ikalimod ang akong Ginoo hangtod sa kamatayon; bahin kanila, pasagdi sila nga sila mismo ang mosulti; pangutan-a sila ug madungog nimo ang ilang isulti.'

Unya miingon ang gobernador kanila:

'Kamo nga nadani sa sayop nga dalan, unsa man inyong isulti?'

Mitubag sila:

'Kami mga Kristohanon; gipanghimatuud namo ang Usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, ug nagtuo kami Niya, sa Iyang Bugtong Anak, ang Ginoong Jesu-Kristo, ug sa Espiritu Santo, sumala sa pagtudlo kanamo sa among maayong magtutudlo, si Callistratus.'

Sa dihang gisulti sa mga santo kining mga pulong sa usa ka tingog, gisugo sa gobernador nga bug-at silang latigon, usa-usa. Unya gisugo niya nga, pagkahuman nga giputong ang ilang mga kamot ug tiil, ilabay sila sa usa ka lawa nga duol ra didto.

Sa wala pa ipatuman kining sugo, si Santo Callistratus nangamuyo sa Dios, nga nagaingon:

'Ginoo, nga nagpuyo sa kahitas-an ug naglantaw uban sa pabor sa mga mapainubuson, ituyok Nimo ang imong maloloy-on nga mga mata niining gamayng kawan Nimo ug palihug hugasi sila niining mga tubig, sama sa batis sa pagkabanhaw ug pag-ampon[6483] pinaagi sa pag-abot sa Imong Espiritu Santo, aron, human matangtang ang tanang hugaw sa daang tawo[6484] , mahimong mga kaambit sa panulondon (Col. 1:12) sa mga nakapahimuot Kanimo sukad pa sa una.

Sa dihang giputlan og gapus ang mga martir ug gilabay sa tubig, dali ra kaayo nabungkag ang ilang mga gapus, ug mitindog sila sa tubig nga nagdan-ag ang mga nawong, naglipay sa ilang pagbunyag. Ug niadtong takna, usa ka matahum nga korona ang nakita nga nag-anhi gikan sa langit paingon kanila, ug usa ka tingog ang nadungog nga miingon:

'Pagpakaisog, Callistratus, uban sa imong kawan, ug pahulaya sila sa walay katapusang puloy-anan.'

Ug sa diha-diha dayon pagkahuman niining mga pulonga, usa ka kusog kaayong linog ang mibuto, hinungdan nga nahulog ug nabungkag ngadto sa abog ang usa ka idolo sa usa ka dautang paganong diyos nga wala pa kaayo layo gikan didto. Sa pagkakita niini, ang uban pang usa ka gatus ug katorse ka sundalo, nga nakadungog sa tingog nga gikan sa langit kang Callistratus, mituo sa atong Ginoo. Tungod sa kahadlok sa mga hungihong ug kagubot sulod sa rehimento, wala maghisgot ang kumander kanila, apan gisugo nga ibalik sa prisohan ang unang kap-atan ug siyam ka sundalo, kauban si Callistratus. Didto, si Santo Callistratus miingon sa iyang mga kauban:

'Tan-awa, mga igsoon, pinaagi sa grasya ni Cristo gihimo kamo nga takus sa balaan nga bunyag, busa angay nga magpasalamat kamo sa Dios sa takus nga paagi; busa, motindog kita ug mag-ampo kaniya!'

Sa dihang mitindog na silang tanan ug gitangtang ang ilang mga kamot ug mga mata paingon sa langit, si San Callistratus nag-ampo sa mosunod nga mga pulong:

[6483] Kini nagtumong sa binunyag, nga gihimo sukad pa sa karaang panahon sa espesyal nga mga batyaan sa binunyag o paliguanan. – Pinaagi sa binunyag, ang usa ka tawo matawo pag-usab ngadto sa bag-ong balaan nga kinabuhi ug mahimong anak sa Dios.

[6484] Ang 'daang tawo' mao ang tawo nga wala makadawat sa Kristohanong pagbunyag ug nagpabilin ilawom sa sala ni Adan. (Tan-awa Colossians 1:12).

'Ginoong Dios, *"nga nagahandom nga ang tanan nga tawo maluwas"* (1 Tim. 2:4), nga nagluwas niining panon gikan sa baba sa leon ug nagtawag kanamo ngadto sa walay katapusang kaluwasan! Ihatag nga makahawa kami niining kinabuhi sa balaan nga pagtuo kanimo, among Dios, ug ihatag nga makita kami nga walay sala ug putli sa atubangan sa imong balaan nga presensya ug pagsimba kanimo, nga panalanginan hangtod sa kahangturan.

Nag-ampo sila nga matinud-anon kauban ni Santo Callistratus ug sa tanang balaang martir. Sa pag-abot sa gabii, misulod sa bilanggoan ang mga sundalo nga nagbitbit og gipagawas nga mga espada sa sugo sa tigpahirap ug giputol-putol silang tanan[6485] . Busa, si San Callistratus ug ang iyang mga kauban mibunalan nga maisugon, nagbarug nga lig-on hangtod sa pagdula sa dugo (cf. Heb. 12:4) alang sa ilang Ginoo. Ang ilang balaang relikya gipangolekta ug gilubong uban sa dungog sa usa ka gatus ug kalim-an ug lima ka sundalo nga misalig kang Kristo; ug kini usab nga mga sundalo ang nagtukod sa ulahi og simbahan ibabaw sa ilang balaang relikya. Sa ingon niini natuman ang pulong nga gisulti ni San Callistratus kang Persentinus: 'Sa tunga-tunga niining siyudad magtukod ako og simbahan', bisan pa man nga kini wala natukod sa iyang kinabuhi kondili pagkahuman sa iyang pagkamartir; ug niini napasidunggan ang ngalan sa Ginoong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Pagkahuman sa pag-antos sa daghang mga samad ug pagdawat og mga korona gikan sa Dios, ampoa kami, O mga bulahan ni Cristo, samtang gisaulog namo ang inyong kanunayng malipayong paghinumdom, O labing himayaong Callistratus ug kadtong nag-antos uban kanimo, aron ang kawan ug ang katawhan mapahimungtan: kay Siya[6486] mao ang kusog sa mga matinud-anon.

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Amahan Savvatiy sa Solovki, ang Himalaon

Gisaulog niadtong 27 sa Septyembre

Walay nahibilin nga rekord nga nagpakita kung asa nga lungsod o baryo gikan ang Banal nga si Savvatiy, kinsa ang iyang mga ginikanan, o sa unsang edad siya mipasa sa mga panata sa pagka-monasto. Nahibal-an lang nga sa panahon sa Tibuok-Rusyano nga Metropolitan Photius[6487] ang mapadayonon nga tigulang nga si Savvatius nag-alagad sa Belozersk Monastery sa Balaan nga si Cyril, nga nahimutang sa rehiyon sa Novgorod[6488] . Kining matinud-anon nga asketiko gipakaubos ang iyang unod pinaagi sa pag-ampo, walay hunong nga pagbantay, kagutom ug kauhaw, ug sa tanang matang sa dili mabilang nga mga nga mga buhat sa hugot nga kinabuhi monghe, nga nagbuhat sa tanang katungdanan sa pagka-monghe nga walay katamaran, samtang nagpabilin sa kanunay nga pagsunod sa abad ug sa komunidad sa mga monghe. Tungod sa iyang walay paglubad nga pagtuman sa iyang mga monastikong saad, ang Banal nga si Savvatiy gihigugma ug girespeto sa tanan, nga nagsilbi nga modelo sa usa ka buotan ug mapisan nga kinabuhi alang sa ubang monghe sa monasteryo, aron ang iyang ngalan kanunay nga gipadayeg sa mga kaigsuonan ug sa abad. Apan, nga hugot nga nagtuo nga ang pagdayeg sa kini nga mortal nga kinabuhi dili angay pangayoon sa mga tawo kondili sa Dios, ang Kagalang-galang nabalaka sa himaya nga gihatag kaniya ug busa kanunay niyang gihunahuna ang pagbiya sa Monasteryo sa Kirillov, diin siya nag-alagad sulod sa daghang katuigan, ug sa pagpangita og bag-ong lugar para sa iyang mga monastikong paningkamot, diin siya makapuyo sa pagkawalay-kabantog ug pagkabulag gikan sa mga tawo.

[6485] Si San Callistratus ug ang iyang mga kauban nag-antos sa martiryo mga tuig 304 AD.

[6486] Mao kana, ang Ginoong Jesu-Kristo.

[6487] Si Metropolitan Photius, usa ka Griyego nga natawo sa Morea, nagdumala sa katungdanan gikan sa 1408 hangtod 1431.

[6488] Ang Monasteryo sa Kirillo-Belozersky sa lungsod sa Kirillov, Gobernadorato sa Novgorod, sa habagatan sa Danaw Beloye, gitukod niadtong 1397 sa Banal nga Cyril († 9 Hunyo 1427).

Pagkadungog niya nga sa rehiyon sa Novgorod adunay Danaw Nevo[6489] , ug niini usa ka isla nga ginganlan og Valaam[6490] , diin adunay usa ka monasteryo nga gipahinungod sa Pagbag-o sa Ginoo, nga ang mga monghe nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa hugot nga pagka-asketiko, naghalad og walay hunong nga pag-ampo sa Dios ug nagpanginabuhi pinaagi sa paningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot, – ang Banal nga si Savvatiy misugod sa pagpangayo sa abá ug sa mga igsoon sa Monasteryo Kirillov sa Danaw Belozero nga hatagan siya sa ilang panalangin ug tugutan siyang mopuyo sa Monasteryo sa Valaam. Pagkabaton sa ilang panalangin, miabot ang Balaan sa isla sa Valaam, diin siya malipayong gidawat sa mga igsoon sa monasteryo. Dinhi usab, ang asketiko nagpuyo sulod sa taas nga panahon. Pinaagi sa paggaya sa lisod nga mga praktis sa asketisismo sa mga lokal nga monghe ug kanunay nga pagpadaghan sa iyang kaugalingong mga buhat, Ang Banal nga Savvatiy, dinhi sama sa Kirillov Monasteryo, nilabaw sa tanan sa pagka-asketiko, nga ang iyang mahimayaong kinabuhi nahibal-an sa tanan sa Valaam usab, kay gikapoy gyud niya ang iyang unod hangtod sa katapusan ug, bisan pa sa iyang kinabuhi, nahimong puy-anan sa Espiritu Santo.

Sa iyang bag-ong puy-anan, ang Monasteryo sa Valaam, sama sa Monasteryo sa Kirillov, gipasidunggan ug gidayeg si Kagalang-galang Savvatiy; busa ang Balaang Amahan usab misugod pag-usab sa lawom nga kasubo, nga gibati niya nga bug-at ang pagdayeg ug pagpasidungog sa mga igsoon, ug usab gilantaw pag-usab ang pagpangita og hilom ug hilit nga dapit alang sa iyang mga paningkamot sa pagka-asketiko. Sa wala pa, nadungog sa Reverendo nga Amahan ang mahitungod sa walay puy-anan nga Isla sa Solovetsky[6491] , nga nahimutang taliwala sa bugnaw nga tubig sa White Sea, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa mainland. Sa pagdungog sa mga sugilanon bahin sa bakanteng isla, nalipay ang espiritu sa Reverendo nga Amahan, ug gikuptan siya sa mainitong tinguha nga magpuyo didto alang sa iyang mga paningkamot sa pag-asketiko sa kahilom. Nagsugod siya sa mapinanggaong paghangyo sa abad sa Monasteryo sa Valaam nga buhian siya. Apan ang abad ug ang mga kaigsuonan, nga nagmahal sa halangdon ug nagtahud kaniya isip mensahero sa Dios, dili gustong mawad-an sa ingon ana ka bililhon nga kauban nga monghe, nga usa ka ehemplo sa pagkamaayo sa tanan[6492] , ug nangayo sila sa halangdon nga tigulang nga ayaw sila biyai. Sa pagsunod sa hangyo sa mga monghe sa Valaam, nagpabilin pa ang halangdon sa ilang monasteryo sulod sa pila ka adlaw; unya, pagkahuman niyang pag-ampo sa Dios ug pagsalig sa Iyang balaang tabang, tinago siyang nilakaw sa gabii gikan sa monasteryo nga walay nakabantay kaniya.

Gipangulohan ug gipanalipdan sa Diyos, mibiyahe siya paingon sa Isla sa Solovetsky. Pag-abot niya sa dagat, nakasugat ang halangdon og pipila ka mga tawo nga nagpuyo sa baybayon atbang sa Isla sa Solovetsky ug gisugdan niya ang pagpangutana kanila bahin sa isla. Gisultihan siya nila nga ang Isla sa Solovetsky layo kaayo sa baybayon, nga lisod ug delikado ang pagbiyahe paingon didto, ug nga halos dili na maabot sa mga marinero ang isla human sa duha ka adlaw nga paglayag, ug bisan pa man, sa kalinaw lang sa panahon. Human sa detalyadong pagpangutana mahitungod sa isla, nakahukom ang Banal nga si Savvatiy nga kini mao ang labing angay nga lugar alang sa kinabuhi sa kahilom ug monastikong pag-inusara. Nakat-on siya nga ang gilapdon sa isla kapin sa usa ka gatos ka verste; nadakpan sa palibot niini ang mga isda ug mga binuhat sa dagat; Aduna kini tab-ang nga tubig nga angay imnon, mga lanaw nga puno sa isda, mga bukid nga ang mga tuktok natabonan sa hamtong nga kakahoyan, ug mga walog nga natabonan sa batan-ong kakahoyan; daghan lain-laing matang sa mga berry; nahibal-an sa Reverend nga ang Isla sa Solovetsky hingpit nga angay puy-an sa tawo; apan nagpabilin kini nga walay puy-anan tungod kay lisod kaayo ang pag-adto sa mainland. Daghang mga t , nga kanunay nangandoy nga mopuyo didto, wala makahimo niini tungod sa kahadlok sa mga katalagman sa dagat. Usahay ra, sa maayong panahon, ang mga mangingisda molarga paingon sa isla gikan sa mainland, apan sa diha nga mahuman na nila ang pagpangisda, mobalik dayon sila sa mainland. Pagkadungog niini sa mga lumolupyo sa baybayon, napuno si Banal Savvatiy sa

---

[6489] Ang orihinal nga ngalan sa Danaw Ladoga, diin naggikan ang Suba Neva, gikan sa karaang ngalan sa Danaw Ladoga.

[6490] Sa amihanan nga bahin sa Danaw Ladoga. Ang Monasteryo sa Pagbag-o ni Hesus sa Valaam gitukod ni Venerable Sergius ug Herman sa sayong bahin sa ika-14 nga siglo. Wala pa masayri eksakto kung kanus-a namatay ang duha ka asketiko.

[6491] Ang mga Isla sa Solovetsky sa White Sea, sa Arkhangelsk Governorate, nga unom ka isla, nahimutang 150 ka verste gikan sa baybayon sa Kemsky District ug 400 ka verste gikan sa siyudad sa Arkhangelsk. Ang pinakadako niini mao ang Solovki, nga 23 ka verste ang gitas-on gikan sa amihanan paingon sa habagatan ug 18 ka verste ang gilapdon; ang perimetro sa isla sa baybayon kay 175 ka verste.

[6492] Ingon usa ka batid nga asketiko, si Banal Savvatiy, samtang nagpuyo sa Monasteryo sa Valaam, nagsilbi nga espirituhanong amahan sa mga bag-ong monghe, nga nagiya kanila sa ilang mga paningkamot sa pag-asketiko. Lakip sa iyang mga disipulo si Gennady, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Novgorod, nga nagdumala sa katungdanan gikan sa 1484 hangtod 1504.

nagdilaab nga tinguha nga mopuyo sa Isla sa Solovetsky. Sa pagkahibalo sa mga lumolupyo sa baybayon sa tuyo sa balaan, ilang gisulayan siya nga pahawaon sa maong hunahuna, nga nag-ingon:

'O Kura! Unsa man imong kan-on o isuot sa isla, nga ingon ka tigulang na ug wala kay bisan unsa? Ug unsaon man nimo pagpuyo nga mag-inusara niining tugnaw nga yuta, layo sa ubang mga tawo, karon nga dili na ka makapang-atiman sa imong kaugalingon?'

Mitubag kanila ang Reverendo:

'Mga anak ko, aduna koy Ginoo nga nagapabatan-on pag-usab sa tigulang, sama sa Iyang pag-atiman sa usa ka bata hangtod sa tigulang nga edad. Gipakabuhian Niya ang mga kabus, gitagaan Niya ang mga nanginahanglan, gipahinan Niya ang mga hubad, ug sa gamayng pagkaon mapuno Niya ang kagutom sa mga gutom, sama sa pagkaon Niya kaniadto sa lima ka libo ka tawo sa kamingawan gamit ang lima ka tinapay (Juan 6:5–13).

Pagkadungog sa mga pulong sa tigulang gikan sa balaang mga basahon, ang uban sa mga Pomori natingala sa iyang kinaadman, samtang ang uban, sa ilang pagkawalay kahibalo, nagbinuang kaniya. Samtang ang Reverendo nga Amahan, *'gibutang ang iyang kabalaka sa Ginoo'* (Salmo 54:23), mibulag ngadto sa Suba sa Vyga[6493] , diin niya nakit-an ang monghe nga si Herman[6494] , nga nagpuyo didto tupad sa usa ka kapilya. Ang Reverendo nga Amahan Savvatiy nagpuyo uban ni Herman sulod sa pipila ka panahon. Gikan kaniya nahibal-an niya ang parehas nga mga butang mahitungod sa Isla sa Solovetsky sama sa iyang nahibal-an gikan sa mga Pomorian. Pagkahuman sa ilang pagkonsulta sa usag usa ug pagsalig sa Diyos, ang duha ka asketiko nagpasiya nga molarga ug magpuyo nga mag-uban sa Isla sa Solovetsky. Pag-andam nila og usa ka bangka ug pagdala og gamay nga pagkaon ug sinina, ingon man mga galamiton para sa gikinahanglan nga trabaho, nag-ampo sila nga matinud-anon sa Diyos ug, sa pagbutang sa tanang paglaum nila kaniya, misakay sa bangka ug, sa kalinaw sa panahon, nilarga.

Sa tabang sa Diyos, sa ikatulong adlaw nakaabot sila sa isla ug, sa kalipay nga nagpasiugda sa ilang mga kalag, nagpasalamat sila sa Diyos, nga nagpakita kanila niining bakanteng dapita[6495] . Sa dapit sa baybayon diin napundo ang bangka sa mga asketiko, nagtukod sila og krus. Pagkahuman nila makabiyahe og pipila ka distansya[6496] paingon sa sulod sa isla, nakita sa mga respetadong monghe sa baybayon sa lanaw ang usa ka matahum kaayo nga kabukiran, diin sila nagpasiya nga magpuyo na gayud. Didto, pagkahuman nila pagtukod og selda, misugod sila pagpuyo alang sa Ginoo, ug naningkamot sa pagpangita sa ilang kaugalingon og yano ug asetikong pagkaon pinaagi sa singot sa ilang agtang, naghukay sa yuta gamit ang asdig[6497] . Ang mga respetadong monghe nagtrabaho sa ilang mga kamot, samtang sa ilang mga ngabil ilang gipadayeg ang Ginoo, nagduol kaniya sa espiritu pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo ug pagkanta sa mga Salmo ni David.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga Pomorian nga nagpuyo sa labing duol sa isla nagsugod sa pag-inggit sa mga halangdong tigulang nga nagpuyo didto; ilang giresolba nga palagson sila ug miingon sa ilang kaugalingon: 'Kami mao ang labing duol nga silingan sa isla, mura'g kami ang tag-iya niini, kay kami ang lumad nga mga lumolupyo sa yuta sa Karelia; busa husto nga kami, ug pagkahuman namo ang among mga anak gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon, adunay bahin sa pagpanag-iya sa isla.'

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka mangingisda, sa tambag sa iyang mga higala, miadto sa kana nga isla uban sa iyang asawa ug tibuok pamilya ug nagpuyo dili layo sa mga selda sa mga matinud-anong tigulang. Nagpuyo didto, siya ug ang iyang panimalay misugod sa pagpangisda sa mga lanaw. Ang mga bulahan nga amahan, bisan pa, nga nabalaka sa ilang kaugalingong kaluwasan, nagpabilin nga hilom ug wala nila mabantayi ang pamilya sa mangingisda nga nagpuyo didto.

Sa sayo nga buntag sa usa ka Domingo, pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo, ang Banal nga Savvatiy nagkuha og insinsero ug migawas aron pagpanamastamas sa balaang krus nga iyang gitukod duol sa

---

[6493] Ang Suba sa Vyg nag-agos sa mga probinsya sa Olonets ug Arkhangelsk ug moabut sa Bay sa Onega sa White Sea. Ang lugar diin nagpuyo ang Banal nga si Savvatiy nahimutang sa bunganga sa Suba sa Vyg (karon mao ang baryo sa Soroki, sa baybayon sa Karelian).

[6494] Ang Banal nga German sa Solovki namatay niadtong 1479; ang iyang pista mao ang ika-30 sa Hulyo.

[6495] Miabot ang Banal nga Savvatiy ug German sa Isla sa Solovetsky niadtong 1429.

[6496] Napulo'g duha ka verste gikan sa karon nga monasteryo, duol sa Bukid Sekirnaya; ulahi gitukod sa maong dapit ang usa ka hermitage nga adunay kapilya nga gihalad kang Banal Savvatiy.

[6497] Ang motyga usa ka espesyal nga klase sa pala.

iyang selda. Niadtong higayona, nakadungog siya og mga hampak ug mga paghilak, mura'g naay gipangbato. Nahadlok kaayo ang Reverendo sa mga pag-agakag ug, sa pagtuo nga damgo ra kini, naghimo siya og tanda sa krus, mibalik sa iyang selda, ug gisultihan ang Bulahan nga Herman, nga nagpuyo uban kaniya, bahin sa mga hampak ug pag-agakag nga iyang nadungog. Gibyaan niya ang iyang selda ug pagkadungog sa samang mga tunog, mihawa si ang Reverendo Herman, gisundan niya ang mga paghilak, nakakita siya og babaye nga naghilak ug gipangutana niya unsay nahitabo kaniya ug ngano siya naghilak. Pinaagi sa iyang mga luha, gisaysay sa babaye ang nahitabo kaniya.

'Samtang naglakaw ko paingon sa lanaw aron makigkita sa akong bana,' ingon niya, 'gitagbo ko sa duha ka masidlak nga batan-on nga gikuptan ko ug gipukpok pag-ayo gamit ang mga tungkod, nga miingon: "Biyae kini nga dapit; dili ka angay puyo dinhi, kay gitakda kini sa Dios alang sa puloy-anan sa mga monghe; busa biyai kining dapita dayon, aron dili ka masugatan sa makalilisang nga kamatayon.' Pagkahuman niana, nawala sa panan-aw ang mga masidlak nga batan-on.

Si Banal Herman, pagbalik niya kang halangdong tigulang Savvatiy, gisaysay niya kaniya ang iyang nadungog gikan sa asawa sa mangingisda, ug silang duha naghimaya sa Dios; samtang ang mangingisda, gidala ang iyang asawa ug mga butang, misakay dayon sa barko paingon sa baryo diin sila kaniadto nagpuyo. Ug sukad niadto, walay sekular nga misugot nga mopuyo sa Isla sa Solovetsky, ug mga mangingisda ra ang usahay moanha aron mangisda.

Paglabay sa pipila ka tuig, ang bulahan nga si Herman mibalik sa Suba sa Onega[6498] , samtang ang halangdong si Savvatiy, nga adunay lawom nga pagtuo sa Dios, nagpabilin nga nag-inusara sa isla. Ang Makahibalo sa Tanan nga Ginoo, nga nagbantay sa Iyang alagad gikan sa kahitas-an, ug ang Iyang mga balaang Anghel, nga mibisita kang Savvatiy, ang alagad sa Dios nga sa unod misubay sa mga walay unod, mao ra ang nakahibalo kung unsa ang iyang pagpuyo sa isla, unsa ang iyang pag-ayuno, ug unsa ang iyang mga espirituhanong buhat! Alang kanato, atong masuta ang mga paningkamot ug kakabus sa asetikong kinabuhi sa maong halangdon pinaagi sa kinaiya sa lugar diin siya nagpuyo. Kay alang sa halangdon nga tigulang, nga nagpuyo nga nag-inusara sa usa ka hilit ug walay mabisitang isla sa dagat, wala nay lain buhat gawas sa kanunay nga pagpanumdum sa Dios. Ug sa tinuod, samtang gilubong niya ang iyang hunahuna sa kanunay nga mapangamihong pakig-istorya sa Dios ug gitutok ang iyang mga mata nga puno sa luha ngadto Kaniya, ang maalamon nga tigulang nagahingas adlaw ug gabii, nga naghandum nga makagawas gikan sa lawas ug makig-uban sa Ginoo.

Sa pagbati, sa iyang tigulang na kaayo nga edad ug human sa usa ka kinabuhi sa pagpanarbaho alang sa Ginoo, nga nagkadool na ang kamatayon, ang Mapinadayegong Savvatiy misugod sa pagpamalandong kon giunsa siya pag-isip nga takus sa pagdawat sa Banal nga mga Misteryo, nga wala niya madawat sukad sa iyang pagbiya sa Monasteryo sa Valaam. Pagkahuman siya mag-ampo sa Diyos alang niini, misakay siya sa usa ka gamay nga bangka ug, pagkahuman nga nanghupay ang dagat ingon tubag sa iyang pag-ampo, nilayag siya sulod sa duha ka adlaw paingon sa pikas baybayon. Pag-abot niya sa baybayon, mibiyahe siya sa yuta, nga nagtinguha nga makaabot sa kapilya nga nahimutang sa Suba sa Vyga. Nahitabo nga niadtong panahona, ang usa ka Abad nga si Nathanael mihunong sa Vyga, nga miadto aron bisitahan ang mga Kristohanon nga nagpuyo didto.

Sumala sa iyang giplanong ruta, ang Reverendo nga Amahan, pinaagi sa Balaang providensya, nakasugat kang Abad Nathanael, nga nagbiyahe uban sa Balaang Misteryo paingon sa usa ka hilit nga baryo aron maghatag sa Balaang Komunyon sa usa ka masakiton. Human sa kasagarang pangamusta sa mga monghe, nagsugod sila og pakighinabi ug, sa dihang nakaila sila kinsa sila, nalipay kaayo sila nga nagkita. Nalipay ang Kagalang-galang Savvatiy nga nakaplagan niya ang iyang gipangita, samtang si Abad Nafanail malipayon nga gihatagan siya og pribilehiyo nga makita ang dungganong abohon buhok ug balaan nga dagway sa Kagalang-galang Savvatiy, tungod kay daghan na siya kadungog bahin sa iyang matinud-anong kinabuhi. Ug miingon ang Bulahan nga si Savvatiy kang Nafanail:

'Amahan, ako naghangyo sa imong pagkabalaan: pinaagi sa awtoridad nga gihatag kanimo sa Dios sa pagpasaylo, pasayloa ako sa mga sala nga akong ikumpisal kanimo, ug hatagi ako sa Balaang Komunyon sa Labing Putli nga Lawas ug Dugo ni Kristo, akong Ginoo. Sulod sa daghang katuigan, nagdilaab ang akong tinguha

[6498] Ang Suba Onega sa mga probinsya sa Olonets ug Arkhangelsk; kini moagos ngadto sa Look sa Onega.

nga mapakabusog ang akong kalag niining Balaang pagkaon. Busa, balaan nga amahan, pakan-a ako karon, kay gipakita kanako ni Kristo nga akong Dios ang imong gugma alang sa Dios aron limpyohan ako gikan sa mga sala nga akong nabuhat sukad pagkabatan-on hangtod karon, sa pulong, buhat, ug hunahuna.

'Pasayloa ka sa Dios, igsoon,' tubag ni Abad Nathanael; ug, pagkahuman sa usa ka mubo nga hilom, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon uban sa mga luha: 'Oh, unta unta makuha nako ang imong mga sala, Ginoong Amahan, aron matubos ang akong kaugalingong kapabayaan!'

Miingon si Santo Savvatiy kang Nathanael:

'Gipangayo ko sa imong pagkabalaan nga hatagan ko sa Banal nga Komunyon nga walay paglangan, kay nagkadool na ang katapusan sa akong kinabuhi.'

Mitubag ang abá:

'Ginoo, Amahan Savvatius, adto karon sa kapilya ug hulat didto alang kanako: Moadto ko sa pagtan-aw sa masakiton ug mobalik ko sa inyong pagkabalaan sa dili madugay; Moanha ko kanimo sayo sa buntag.'

Niini, miingon si Santo Savvatiy:

'Amahan, ayaw paglangan hangtod sa buntag: kay wala ta kahibalo kon buhi pa ba ta ugma, labi na gayud kon unsaon nato paghibalo sa mahitabo pagkahuman.'

Gisulti ni Santo Savvatiy kining mga pulong, nga nagtagna sa iyang hapit na nga kamatayon.

Sa pag-ila kang Savvatii nga usa ka tawo nga sumala sa kasingkasing sa Dios, wala na misuway ang Abad Nathanael kaniya, apan, aron matuman ang iyang hangyo, pagkahuman madungog ang iyang pag-ako sa sala, gihatagan siya sa Balaang Misteryo ni Kristo ug, pagkahuman sa pagbinayloay sa fraternal nga halok, miingon:

'Alagad sa Dios, akoa kong hangyo: hulata ako sa kapilya sa Vyga.'

Miuyon ang santo nga maghulat didto alang sa abá. Miadto ang abá sa masakiton, samtang ang Kagalang-galang Savvatiy miadto sa gitudlong lugar, diin, pagkahuman niya pagpasalamat sa Diyos sa pagdawat sa Banal nga Komunyon ug sa tanang Iyang panalangin kaniya, misulod siya sa selda nga kaniadto naa sa kilid sa kapilya ug, pagserado sa iyang kaugalingon didto, giandam niya ang iyang bulahan nga kalag aron isumite kini sa kamot sa Diyos.

Niadtong panahona, usa ka negosyante gikan sa Veliky Novgorod nga ginganlan og Juan, samtang naglayag sa Suba sa Vyga uban sa iyang mga kargamento, mipundo sa daplin sa kapilya. Pag-abot niya sa baybayon gikan sa iyang sakayan, miyuko siya sa atubangan sa mga balaang ikon sa kapilya ug, pag-sulod niya sa selda ni Banal Savvatiy, nadawat niya ang panalangin. Paghatag sa iyang panalangin, gitudloan ni Santo Savvatiy ang negosyante gikan sa Balaang Kasulatan, ug gihangyo siya nga magbuhat og maayong mga buhat. Ang negosyante dato kaayo, adunay mga ulipon, ug gusto niyang ganti-an ang santo sa tanan niyang gikinahanglan gikan sa iyang mga butang. Apan ang santo, nga dili gustong modawat og bisan unsa gikan sa negosyante, miingon:

'Kung gusto ka magbuhat og kalooy, aduna'y mga nanginahanglan sa inyong taliwala, apan ako wala'y gikinahanglan.'

Pagkahuman niini, gitudloan sa reverendo nga amahan si Juan mahitungod sa gugma sa pagka-imol, kalooy ngadto sa kaugalingong panimalay, ug uban pang mga hiyas. Nasubo ang negosyante nga wala gyud madawat ang tigulang gikan kaniya. Aron siya mapasig-uli, miingon ang reverendo nga amahan:

– Anak kong si Juan! Pabilin ka dinhi hangtod sa kabuntagon – ug makita nimo ang grasya sa Dios ug makabiyahe ka nga luwas.

Apan gusto ni Juan nga molarga gikan didto. Ug kalit lang misidlak ang unos uban sa dalugdog ug kilat, ug ang suba ug dagat misugod og kusog nga pag-alon. Sa pagkakita sa kalit nga pagbag-o sa panahon ug sa mabangis nga pag-alon sa tubig, nahadlok kaayo si Juan ug nagpabilin didto hangtod sa gabii. Pag-abot sa buntag, miadto siya sa selda, nga nagtinguha nga makadawat og panalangin gikan kang Banal Savvatiy sa wala pa siya molarga sa iyang pagbiyahe – kay nanghupas na ang bagyo. Sa matinahuron nga pagkatok niya sa pultahan sa selda sa reverendo, wala siyay nadungog nga tubag. Pagkahuman sa iyang ikaduhang ug ikatulong pagkatok, nabuksan ang pultahan, ug sa pagsulod ni Juan sa selda, nakita niya ang santo nga naglingkod nga nagsul-ob og balabal ug kapa, nga adunay insenso nga nagatindog tupad kaniya. Ug miingon ang negosyante sa reverendo:

'Pasayloa ko, alagad sa Dios, sa akong pagsuong mosulod sa imong atubangan, tungod sa gugma ug pagtuo sa imong pagkabalaan. Gidaugdaug ko ang imong pagkareverendo nga ipadala ako sa akong pagbiyahe uban sa imong panalangin, aron, nga protektado sa imong balaang pag-ampo, makabiyahe ako nga luwas.'

Sa dihang gisulti ni Juan kining mga pulong, wala'y tingog o bisan unsang tubag, kay ang balaan nga kalag sa reverendo mibya na paingon sa Ginoo, ug niining takna usa ka gamhanang humot ang mikalat sa tibuok selda. Sa dihang nakita ni Juan nga wala'y tubag ang respetadong amahan, ug nagtuo nga natulog kini, miduol siya ug gihikap siya sa kamot; apan sa pagkahibalo nga namatay na siya paingon sa Ginoo, napuno siya sa kahadlok ug, sa samang higayon, napuno sa kasubo, ug mainit nga mga luha ang nitulo gikan sa iyang mga mata.

Niadtong panahona, ang Abad Nathanael nagpauli gikan sa pagbisita sa masakiton. Misulod siya sa selda ug, pagkakita nga namatay na ang santo, naghilak siya sa kasakit ug gikiss ang iyang balaan nga lawas. Ang abá ug ang negosyante nag-istoryaay bahin sa respetadong amahan: ang una nagasaysay kung giunsa siya pag-isip nga takus gahapon sa pagdumala sa Balaang Misteryo sa sulugoon sa Dios, samtang ang ikaduha naghulagway kung giunsa siya pagpasidunggan sa pag-angkon og pakighinabi nga makapabakod sa kalag uban sa respetadong amahan. Human sa mga himno sa lubong, ilang gilubong ang balaang lawas sa respetadong amahan, gisumite ang unod ngadto sa yuta.

Ang Banal nga si Savvatiy namatay sa ikaduha ug pito ka adlaw sa bulan sa September[6499] . Niining adlawa gihatagan siya og dungog alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kaniya ang dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 3:

Pagkahuman nimong mibulag sa kalibutan ug nagpuyo sa kamingawan, nagpaningkamot ka sa mga maayong buhat pinaagi sa pag-antos, pagbantay ug pag-ampo: busa, bisan pagkahuman sa imong kamatayon, nagahatag ka gihapon og mga panambal, Savvati, among amahan. Ampunon nimo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Nilagpot sa kasaba sa kalibutan, maalamon kang mipuyo sa usa ka isla sa dagat; gikuha nimo ang imong krus, gisunod nimo si Kristo pinaagi sa pag-ampo, pagbantay ug pag-ayuno, gipamatay nimo ang imong unod pinaagi sa pagpanamastamas. Busa nahimo kang tinubdan sa pagtukod sa mga deboto: tungod niini, sa gugma, gisaulog namo ang imong handumanan, Gagalang nga Savvati; mag-ampo ka walay hunong kang Kristo nga among Dios alang kanamo tanan

Paghandum sa mga Balaang Apostoles Marcos, Aristarcus ug Zenas

Kumemorasyon sa ika-27 sa Septyembre

Ang Balaang Apostol Marcos, nga nailhan usab nga si Juan[6500] , nga gihisgutan ni San Lucas sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Mga Buhat 15:37), giordinar nga obispo sa Babilonia sa mga Apostoles ug nagpaningkamot nga masigasig sa pagpangwali sa Ebanghelyo. Nakaangkon siya og ingon ka dako nga kaisog sa atubangan sa Dios nga bisan ang iyang landong nakapaayo sa mga masakiton.

Si Santo Aristarko, nga gihisgutan sa Apostol Pablo sa iyang mga sulat (Col. 4:10; Philem. 1:24), mao ang obispo sa Apamea sa Siria[6501] .

[6499] Niadtong 1435. Ang mga relikya sa Balaan gibalhin niadtong 1465 gikan sa dapit sa iyang kamatayon sa Suba sa Vyga paingon sa Isla sa Solovetsky.

[6500] Usa ka kauban sa mga Apostoles nga sila Pablo ug Bernabé sa ilang unang apostolikong panaw; sa ikaduhang apostolikong panaw ni Apostol Pablo, si Apostol Bernabé, pagkahimulag niya sa Apostol sa mga Hentil, mipahigayon og laing apostolikong panaw uban ni Juan Marcos.

Si Santo Zina usa ka abogado[6502] (sa wala pa siya mahimong apostol), ug sa ulahi nahimong obispo sa Diospolis[6503] .

Paghinumdom sa Balaang Martir Epicharia

Gisaulog sa ika-27 sa Septyembre

Ang martir ni Kristo, si Epicharia, nagpuyo sa Roma sa panahon sa paghari ni Diocletian[6504] . Gisuwayan siya sa gobernador Caesarius nga dakpon ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis. Tungod sa iyang matinud-anong pag-angkon sa ngalan ni Kristo, gisabit siya ug gibugbog, pagkahuman gipukpok siya sa 40 ka sundalo gamit ang martilyo nga hinimo sa lata; apan, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, usa ka anghel ang mipukan kanila. Human sa tanang pag-antos, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Daghang tubig ang nibubo gikan sa bato diin nagtindog ang balaan nga martir.

Kumemorasyon sa Banal nga Ignatius.

Gisaulog sa ika-27 sa Septyembre

Kining kinasihlan nga tawo nagpuyo atol sa paghari sa mga emperador Nikephoros Phokas ug John Tzimiskes[6505] , sa Kapadokya. Sukad pagkabata, gihalad siya sa Dios sa iyang mga ginikanan, sama sa ilang gibuhat kang Samuel[6506] . Pagdako niya, gisapnan niya ang mga panata sa pagka-monasto ug sa dili madugay gi-ordinar siya nga pari, ug sa ulahi nahimong abá. Dako ang iyang nabuhat alang sa iyang monasteryo[6507] : gipalapdan niya kini, gipahapsay ug gipakusgan, nagtukod og duha ka simbahan sulod niini nga gipahinungod sa balaang propeta Elias, ug nagtukod pa og usa ka simbahan sa lain nga lungsod nga gipahinungod sa Balaang mga Apostoles. Dugang pa, nagtukod siya og lig-on ug matahum nga pader palibot sa iyang monasteryo. Sa usa ka higayon nga mibyahe siya paingon sa Constantinople, diin iyang gipresentar ang usa ka balaang krus ug ang Balaang Ebanghelyo isip regalo sa usa ka monasteryo, ang Kagalang-galang nangmasakit sa tiyan sa iyang pagbalik nga biyahe ug namatay sa Ammoria[6508] . Gipahimutang siya sa lubnganan duol sa usa sa mga simbahan sa maong siyudad. Paglabay sa tingtugnaw, gusto sa mga amahan sa iyang monasteryo nga ibalhin ang iyang lawas. Sa pag-abli nila sa sarkofago, ilang nakita nga buo ug dili madunot ang iyang lawas, nga nagpagawas og katingalahang humot. Gipas-an nila siya nga may pagrespeto ug gibutang sa portiko sa simbahan, samtang gidayeg nila ang Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan.

[6501] Ang Apamea sa Siria nahimutang sa habagatan-kasadpan sa Siria, sa baybayon sa Orontes, ang pinakadako nga suba sa Siria, nga misaka gikan sa ilawom sa yuta duol niining siyudad, nga naghimo og dako nga lanaw. Sa karaang panahon, ang Apamea mao ang pangunang siyudad sa probinsya sa Siria nga Apamea ug nakuha ang ngalan niini gikan kang Apame, asawa ni Seleucus I Nicator, ang magmamando sa Siria, nga mao ang hinungdan sa kahinungdanon sa siyudad.

[6502] Si Santa Zina usa ka disipulo ug kauban ni Apostol Pablo. Sa mga tuig 64 AD, sa dihang gisulat ni Apostol Pablo ang iyang Epistula kang Tito, nag-alagad siya sa Crete uban ni Tito. Ang mga 'eskriba' (o 'mga tinun-an sa balaod') mao ang mga maalamon nga tawo nga, taliwala sa mga yano ug simpleng tawo, naglangkob sa usa ka klase sa mga labing pribilehiyadong indibidwal, maalamon sa balaod ug responsable sa mga legal nga butang sa mga korte sa simbahan.

[6503] Ang Diospol usa ka lungsod sa amihanang dalan gikan sa Jerusalem paingon sa Joppa (Yafo).

[6504] Kini nahitabo sa sinugdanan sa ika-upat nga siglo.

[6505] Si Nikephoros II Phokas, ang emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 963 hangtod 969; si John Tzimiskes, ang iyang manununod, naghari gikan sa 969 hangtod 975.

[6506] 1 Sam. 1:1–28

[6507] Ang Monasteryo sa Manluluwas sa Lawom nga Suba; natukod sa sayong bahin sa ika-9 nga siglo AD, nahimutang kini sa Asia Minor, sa baybayon sa Dagat Marmara, duol sa Constantinople.

[6508] Ang Amoria nahimutang sa Phrygia, sa Asia Minor, ug usa ka mauswagon ug daghan og tawo nga siyudad.

11 Oktubre

28 Septyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Chariton nga Magtutumpay

Gisaulog sa 28 sa Septyembre

Ang Kagalang-galang Chariton nagpuyo sa siyudad sa Iconium, sa diyosesis sa Lycaonia[6509] . Siya usa ka matinud-anong Kristohanon, mailhan tungod sa iyang mga pagkamaayo, ug sa paghari sa walay Dios nga Haring Aurelian napamatud-an niya nga siya usa ka magtug-an sa ngalan ni Cristo[6510] . Kay sa dihang ang walay Diyos nga sugo sa hari mikaylap sa tanang yuta, nga nagpugos sa mga Kristohanon sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan ug nagmando nga patyon ang mga mosupak, gidakop si Chariton sa Iconium sa hegemon sa maong rehiyon, tungod kay siya ang labing nangibabaw sa mga Kristohanon tungod sa iyang pagkamapaambition ug misidlak sa pagkamaayo. Gipangtali siya ug gidala sa atubangan sa hukmanan sa mga walay Diyos, diin gipangutana siya sa gobernador:

'Ngano man nga dili ka mosimba sa bantugang mga dios, nga atubangan sa hari ug sa tanang katawhan nagapaubos sa ilang mga ulo?'

Mitubag si Chariton:

'Ang tanang diyos sa mga pagano mga demonyo nga kaniadto nangita nga makapantay sa Labawng Dios, ug tungod sa ilang garbo gipahulog gikan sa langit ngadto sa kalawomon sa ilawom sa yuta; karon, bisan pa, naningkamot sila nga pasidunggan isip mga diyos sa mga buang ug nalimbong nga mga tawo. Apan, sila ug kadtong nagluhod kanila madali ra nga mausab ug mawagtang sama sa aso: mao nga dili ko sila simbahon; nagtuo ako sa tinuod nga Dios, nag-alagad ug nagsimba kaniya, kay Siya ang Magbubuhat sa tanang butang, ang Manluluwas sa kalibutan, nga buhi hangtod sa kahangturan.

'Pinaagi niining imong unang bastos nga tubag,' miingon ang gobernador, 'gibutang nimo ang imong kaugalingon sa takus sa kamatayon, kay nagasupak ka sa pagpanamastamas sa mga di-mamatay nga dios, ug nagasupak ka sa pagtawag kanamo, nga nagasimba kanila, nga buang ug nalimbongan; tungod lang niini ang imong malisyosong ulo angayng putlon sa espada. Apan tungod kay mapailubon ang among mga dios ug dili magdali sa pagpanimalos sa pagdaot nga gihimo kanila, pasayloon tika ug dili ka dayon laglagon; tingali, sa diha nga mobalik na ang imong huna-huna, makakita ka og rason ug maghalad ka uban namo sa mga ginatawag nimong dautan karon, ug hangyoon nimo ang ilang pasaylo sa sala nga imong nabuhat; sila, nga buotan, andam nga dawaton ka ug pasayloon ka sa kawad-on nga imong nabuhat kanila.

Mitubag si Chariton:

'Kung mga dios ang inyong mga diyos-diyosan, sayop ka, Hegemon, sa pagpasaylo kanako sa mga insulto nga akong pagdaot kanila; kay ang tanan kinahanglan motindog alang sa dungog sa ilang dios ug magpakita og kadasig alang kaniya. Apan kung dili sila mga dios, nan walay pulos ang imong pag-awhag sa mga tawo sa pagsimba kanila. Hibal-i kini: walay pag-antos nga makapahawa kanako gikan sa Buhing Dios o makapugos kanako sa pagpasidungog sa mga dautang diyos-diyosan; kay ako usa ka disipulo sa bulahan nga unang martir nga si Tecla[6511] , nga misidlak sa among Iconium sama sa hayag nga kaagahon sa pagkamartir. Siya usab gitun-an

---

[6509] Ang probinsya sa Lycaonia, ug kauban niini ang diyosesis sa Lycaonia, sa Asia Minor, naglangkob sa 18 ka siyudad. Ang Iconium mao ang pangunang siyudad sa diyosesis sa Lycaonia. Usa ka konseho ang gihimo didto bahin sa pagbunyag sa mga heretiko (Eusebius, Ecclesiastical History, Book 7, Chapter 6).

[6510] Sa sayong Simbahan, ang termino nga 'mga nag-angkon sa pagtuo' gigamit sa mga Kristohanon nga wala mosalikway sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo sa dihang gitawag sila aron atubangon ang paglitis sa atubangan sa mga pagano ug gisilotan sa mga pag-antos nga wala magresulta sa kamatayon. Dugang pa, kini nga titulo gihatag usab sa mga Kristohanon nga nagkinabuhi sa labing hataas nga pagkamaayo, nga nakigbisog batok sa kalibutan ug sa mga pagtu-aw niini ug pinaagi niini nagpamatuod sa ilang debosyon kang Kristo nga Manluluwas.

niining buhat sa dakong magtutudlo – si San Pablo, uban kaniya karon ako moingon: 'Kinsa may makabulag kanako sa gugma sa Dios – kini ba ang kasakit, o kagul-anan, o pagpanlupig, o gutom, o espada, o bisan unsang pagsulay?'[6512] . Unya miingon ang gobernador:

'Kung ang atong mga diyos dili tinuod nga mga diyos, sama sa imong giingon, dili unta nila gihatagan kita og malambuong kinabuhi, bahandi, himaya ug maayong panglawas.'

Mitubag si Chariton:

Sayop ka, Hegemon, sa pagtuo nga nadawat nimo kini tanan gikan sa inyong bakak nga mga dios, nga sila mismo walay bisan unsa gawas sa ilang kaugalingong pagkaguba; kay bisan pa ang mga demonyo walay gahum batok sa mga baboy kon walay pagtugot sa Dios (Mat. 8:31–32); ug makahatag ba ang mga dios-diosan ug bisan unsa sa bisan kinsa, nga sila mismo walay bisan unsa? Dili nila ikaylap ang ilang mga kamot, ni molakaw sa ilang mga tiil, ni mosulti sa ilang mga dila, ni makakita sa ilang mga mata, ni makadungog sa ilang mga dalunggan, kay walay kalag sa sulod nila. Kung gusto nimo masayran ang kamatuoran, sulayi kini ug makita nimo ang ilang kawalay bili: iduol ang nagdilaab nga kandila sa baba sa dios-diosan ug pagsunogon kini – makabati ba kini og kasakit? Kuhaa ang lagari ug putla ang mga bitiis niini – mosinggit ba kini? Dad-a ang martilyo ug duruga ang mga tadyaw niini – mokagol ba kini? Sa tinuod, wala kay madungog, kay kini walay kinabuhi ni gininhawa.

Pagkadungog niini, nasuko pag-ayo ang gobernador ug, sama sa usa ka hubog, misinggit sa kasuko, nga nagpugong sa santo nga makapadayon sa iyang pakigpulong. Gisugo dayon niya nga dakpon ang santo, hubaron og hubad, ug ipahimutang nga porma krus, ug bugbogon nga walay kalooy gamit ang latigo; apan ang santo misugakod niini nga mapisan, kay nakahukom siya nga mas maayo pa ang mamatay alang kang Kristo nga Ginoo kaysa mabuhi sa pagka-bala-wala, nga biyaan ang iyang Magbubuhat.

Samtang ginabugbog ang santo, nangutana kaniya ang iyang tigpahirap:

'Maghalad ka ba, Chariton, og halad sa mga di-mortal nga diyos, o gusto ba nimo nga makasinati pa og mas dagkong samad?'

'Kung mahimo pa unta nako,' tubag sa martir, 'ang mamatay usa ka libo ka beses alang sa akong Manluluwas, mas mopili ko ana kaysa mabuhi ug mosimba sa mga demonyo.'

Ang santo gipukpok pag-ayo sa tibuok niyang lawas nga makita na ang iyang sulod nga mga organo; kay ang unod nahulog gikan sa iyang mga bukog, ang dugo nag-agos sama sa suba, ug ang tibuok niyang lawas nahimong usa ka padayon nga samad. Sa dihang nakamatikod sila nga hapit na siya mamatay, mihunong sila sa pagpanghampak kaniya ug, sa pagtuo nga dili na madugay mamatay siya, gibuhat nila siya sa ilang abaga ug gidala sa dungeon. Dili lang siya makalakaw sa iyang kaugalingon, apan dili na gani siya makasulti bisan usa ka pulong, hinay ra kaayo ang iyang pagginhawa: ingon ana siya kabug-at ang samad. Pagkahuman nila siya ibutang sa dungeon, nilakaw ang iyang mga tigpahirap.

Sa pagtan-aw sa pagkamapailubon sa Iyang nag-antos, gipalig-on siya sa Diyos pinaagi sa Iyang tabang, dali Niya siyang giayo sa iyang mga samad, ug gihimong buhi ug himsog ang maong tawo nga gilauman sa mga daotan nga patay na, aron siya makasulti uban ni David: *'Dili ako mamatay, kondili mabuhi, ug ipahayag ang mga buhat sa Ginoo'* (Salmo 117:17). Gidala siya pag-usab sa atubangan sa hukmanan; ug, sa pagpakita og mas dako pang kaisog kaysa sa unang higayon, nakapukaw siya og mas dako pang kasuko sa iyang mag-antos. Gisugo sa gobernador nga pagsunogon ang lawas sa santo gamit ang mga kandila, aron ang tibuok niyang lawas mapangluto sama sa karne nga giandam alang sa usa ka panyapon. Bisan pa niana, samtang nag-antos siya sa ingon nga mga pag-antos alang kang Kristo, iyang Ginoo, naglipay siya ug gibalik siya pag-usab sa maong bilanggoan.

Niadtong panahona, namatay si Emperador Aurelian, nga gipaka-antos sa kasuko sa Dios tungod sa pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon. Samtang nagbiyahe tali sa Byzantium ug Heraclea, unang gikahadlukan siya sa kusog nga dagundong sa langit, nga nagtagna sa iyang hapit na kamatayon; ug unya, sa maong biyahe, gipatay siya sa iyang kaugalingong panimalay , ug sa ingon natapos ang iyang kinabuhi sa kalibutan sa makaluluoy nga paagi. Pagkahuman sa iyang kamatayon, mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, ug ang mga priso ni Kristo

---

[6511] Ang 'disipulo' dinhi nagpasabot og 'sumusunod', kay si San Chariton dili mahimong tinuod nga disipulo ni Santa Tecla, nga kauban sa mga Apostoles: siya nagpuyo sa ikaduhang tunga sa ikatulong siglo ug sa unang tunga sa ikaupat nga siglo.

[6512] Usa ka gamay nga giusab nga teksto gikan sa Mga Taga-Roma 8:35, diin gipadayag ni Apostol Pablo ang iyang debosyon kang Kristo nga Manluluwas.

gipagawas gikan sa pagbannaw, kadena, ug selda; kay si Emperador Tacitus, nga misul-ob sa imperyal nga sceptre pagkahuman sa kamatayon ni Aurelian, human makat-on og leksyon gikan sa pagpatay sa Caesar nga miuna kaniya sa paghari, nagpagawas og mando sa tanang yuta ilawom sa iyang pagdumala nga buhian ang tanang Kristohanon. Nahadlok siya nga basin maagian usab niya ang parehas nga kapalaran ni Aurelian kung magmaligutgot siya sa mga Kristohanon. Ug unya miabot ang dakong kalipay sa mga matinud-anon: gipagawas ang mga priso, ang mga gipahilayo mibalik gikan sa ilang mga gipahilagyan, ug ang mga obispo, pari, ug mga layko migawas gikan sa mga disyerto ug langob, nga nagtago didto tungod sa kahadlok sa ilang mga manlutos; ug, sa ilang pag-abi-abi sa usag usa, naglipay sila sa kalinaw sa Simbahan. Niadtong panahona gipagawas gikan sa prisohan ang Kagalang-galang Chariton nga Kumpesor. Apan wala siya malipay nga wala siya gitugotan nga mag-antos hangtod sa katapusan, kay mas gusto pa unta niya nga makompleto ang iyang korona sa pagkamartir pinaagi sa pag-antos kaysa magpabilin nga buhi; mas makalipay unta kaniya ang mamatay alang kang Kristo kaysa pagagawas. Bisan pa niana, ang Balaang Pag-atiman nagpalugway sa iyang kinabuhi alang sa kaayohan sa kadaghanan, aron siya makahimo sa pagpakita sa atubangan sa Dios sa langitnong mga puloy-anan dili mag-inusara, kondili uban sa panag-uban sa mga boluntaryong martir, sama sa usa ka magbalantay uban sa iyang mga karnero ug usa ka amahan uban sa iyang mga anak.

Sukad niadto, si San Chariton, usa ka mandirigma nga gipahimutang sa mga samad ni Kristo, gisalikway ang kalibutan ug ang tanan nga anaa niini; gidala niya ang iyang krus, mibiyahe sa lisod nga dalan ug nahimong usa ka buhing patay – patay sa kalibutan, apan buhi sa Dios. Kay, nagbitbit sa iyang lawas sa mga samad sa Ginoong Jesus (Gal. 6:17), iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon pag-ayo kaniya ug gipako siya uban kaniya; ug aron kanunay niyang makita sa iyang atubangan ang mga pag-antos sa Dios, mibyahe siya paingon sa Herusalem, diin among Ginoo gipanghingahan ang iyang katapusan sa krus. Samtang nagbiyahe siya paingon didto ug hapit na siya sa Jerusalem, nahulog siya sa kamot sa mga tulisan, nga sa dihang wala silay nakitang bililhon kaniya, gidakop siya ug gihatak ngadto sa ilang langob aron patyon siya didto sa malupit nga paagi. Apan, wala siya nila patya, kay nagdali sila sa pagpangita og mga biyahero aron kawaton sila; gibilin si San Chariton nga nakagapos sa langob. Siya, bisan pa man, sama sa kaniadto sa dihang siya nakagapos ug nag-antos, nagpasalamat sa Diyos, andam modawat sa bisan unsang kamatayon nga mahitabo kaniya pinaagi sa pagtugot sa Diyos. Niadtong takna, mitug-an siya nga matinagdanon sa yawa:

'Nasayud ako, O diyablo, nga ikaw, nga nahadlok nga atubangon ako mismo, nagpadala og mga tulisan batok kanako ug, sa tinguha nga mapugngan ang akong tuyo, nagtukod ka og bitag para kanako niining dalan. Apan hibaloa kini, ikaw nga gisumpa: dili ikaw ang modaog batok kanako, kondili ako ang modaog batok kanimo, uban sa tabang sa akong Dios; kay bisan pa og patyon ko sa mga tulisan, nagasalig ako sa kaluoy sa Dios nga makapanunod ako sa balaan nga pahulay sa Dios, samtang ikaw makapanunod sa Gehenna[6513] . Mabanhaw ako ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan, samtang ikaw namatay sa walay katapusang kamatayon, ug walay katapusan ang imong pag-antos. Apan, mahimo pa gihapon nga luwason ko sa akong Ginoo nga buhi gikan sa kamot sa mga tulisan ug luwason ko gikan sa kamatayon, sama sa pagluwas Niya kang Isaac gikan sa paghalad (Gen. 22:1–24), ang mga batan-on gikan sa hurno (Dan. 2:1–49), si Daniel gikan sa mga leon (Dan. 14:1–42), ug si Santa Tecla gikan sa kalayo ug sa mga hayop.

Samtang nagasulti pa ang balaan niining mga pulong, usa ka bitin misulod sa langob ug sa dihang nakakita kini og sudlanan nga puno sa bino, misugod kini og inom; pagkahubog niini, gisuka sa bitin ang bino pabalik sa sudlanan kauban ang hilo niini, ug unya milayas kini. Mibalik sa ilang panimalay ang mga tulisan ug, tungod sa grabeng kauhaw, nag-inom sila tagsa-tagsa gikan sa maong sudlanan, ug dayon nadagtaan sila sa hilo: kay natumba silang tanan sa yuta ug namatay sa makalilisang nga kasakit. Busa nakadawat sila og angay nga silot alang sa ilang mga sala ug natapos ang ilang kinabuhi sa usa ka makalilisang nga paagi.

Naluwas sa kamatayon, si San Chariton, pinaagi sa tabang sa Dios, nakagawas sa iyang mga gapos ug nakakaplag sa maong langob og daghang bulawan, nga natigom sa mga tulisan sulod sa daghang katuigan pinaagi sa ilang pagpangawat. Gigasto ni San Chariton kining bahandi, nga nakuha sa mga tulisan pinaagi sa dili matinud-anong paagi, alang sa kaayohan sa tanan; sa nahabilin, nagtukod siya og usa ka monasteryo sa maong dapit, nga ginganlan og Fare[6514] , ug pagkahuman nga giusab ang langob sa mga tulisan ngadto sa simbahan, nagtigom siya

[6513] Ang Gehenna mao ang impyerno.

og usa ka komunidad didto. Milapta ang iyang dungog sa tibuok nasud, ug daghan ang miadto kaniya tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi; pagkahuman sila nakadawat sa monastikong tonsura gikan kaniya[6515] , nagpuyo sila sa malinawong kinabuhi sa maong monasteryo, nga nakapahimulos sa ilang magtutudlo ug giya, ang Mapinadayong Chariton, nga ang balaan niyang kinabuhi ilang giisip nga hayag nga suga ug nakapadasig kanila. Kay siya hingpit sa mga birtud ug monastikong pagka-asketa, gihigugma ang pagpuasa ug paglikay sa pagkaon sama sa tam-is nga pagkaon, giisip ang pagpaningkamot ingon pahulay, ug giisip ang kakabus ingon bahandi; apan siya maloloy-on ug maabiabihon, malumo ang kasingkasing, mapinanghimatuud, hilumon, ug duol sa tanan. Aduna usab siyay mga pulong sa iyang mga ngabil, nga gisawsawan sa asin sa kinaadman[6516] , nga kanunay niyang gigamit aron giyaon ang mga igsoon sa dalan padulong sa kaluwasan. Sa iyang monasteryo, iyang gitukod nga ang pagkaon usa ra ka beses matag adlaw – sa gabii – ug kini dili maglangkob sa mga pino nga pagkaon o ilimnon, kondili pan ug tubig ra, ug sa katamtaman, aron, tungod kay wala nila gibug-atan ang ilang tiyan sa sobra nga pagkaon ug ilimnon, ang mga igsoon dili kaayo hinay sa pagbangon gikan sa tulog sa tungang gabii aron mag-ampo. Gidiktar usab niya nga human sa pag-ampo, ang mga igsoon magbuhat og manwal nga trabaho, nga mag-amping nga dili gani mogahin og usa ka oras sa kawalay-buhat, aron ang yawa, kon makakita og monghe nga walay buhat, dali ra niya kini madani sa bitag sa sala, kay ang katamaran ug kawalay-buhat mao ang sinugdanan sa sala. Gisugo usab sa Santo ang mga igsoon nga magpabilin sa ilang mga selda ug maghilom, dili molihok-lihok gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain ni magtapok alang sa walay pulos nga pakighinabi; kay daghang tukso ang motumaw gikan sa walay sulod nga pakig-istorya, ingon sa gipamatuod sa Kasulatan: *'Ang dautang pakig-uban makadaut sa maayong pamatasan'* (*[6517]* , 1 Cor. 15:33). Gitudloan usab sila sa Reverendo nga Amahan nga bantayan ang pagkabalaan sa ilang konsensya sama sa itom sa ilang mata, higugmaon ang kakabus labaw pa sa bulawan ug pilak, ug tan-awon ang pagsunod ingon usa ka tabang nga magdala sa kaluwasan; samtang gitudloan niya sila sa pag-angkon sa pagpaubos, gugma, paglahutay, kalumo ug tanang ubang birtud sa monastiko ingon usa ka bililhon nga bahandi ug pag-amuma niini.

Human niya matudloan ang mga igsoon ug maayong paghan-ay sa monasteryo, gisugo sa Ginoong Pari ang tanan nga magtigom; ug, sa pagpili gikan sa mga igsoon sa usa nga labing ilado sa iyang pagkamaayo, gitudlo niya kini nga ilang magbalantay imbis kaniya, samtang siya mismo nagpasiya nga mosulod sa pinakalawom nga kamingawan, nga nahigugma sa kahilom ug nagpalayo sa mga tawo; kay siya adunay grasya sa pagtambal sa mga sakit ug pagpahawa sa mga demonyo, maong ang mga tawo nanag-ayoy kaniya gikan sa tanang dapit, nga nagdala sa ilang mga masakiton. Ang mga inila nga maharlika usab miabot aron madawat ang iyang panalangin, busa wala na siya makapadayon sa hingpit nga kahilom sa monastiryo. Gikapoy sa maong samok, nagpasyâ siya nga molayo sa kamingawan, ug likayan ang himaya sa kalibutan. Apan ang mga igsoon sa pagtuo mapinanggaong nangaliyong kaniya nga ayaw sila biyai, ug sa dihang wala kini madungog, nanghilak sila alang kaniya sama sa paghilak sa mga ulila sa ilang amahan. Bisan pa niana, ang mga pag-ampo sa maayong amahan, nga makapahimuot sa Dios, wala gayud biyai ang iyang mga anak; kay pinaagi sa iyang mga pag-ampo, sila tanan milambo sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo ug, sama sa mga liryo[6518] nga gitamnan sa kamingawan, milambo sila sa pagkabalaan. Busa, pagkahuman niyang nakigkita sa mga igsoon, gipanalanginan sila ug gisugyot sila kang Dios, ang balaan nga amahan nilarga paingon sa halayo nga mga disyerto ug dili matabok nga kamingawan[6519] .

Pagkahuman sa usa ka adlaw nga pagbiyahe[6520] , nakakaplag ang reverendo og laing langob nga dili kaayo layo sa utlanan sa Jerico[6521] , ug sa pagpuyo didto, nagpuyo siya alang sa Dios, naghimaya kaniya sa adlaw ug sa

---

[6514] Ang monasteryo sa Phare o Pharus nahimutang unom ka milliaria, o 60,000 ka lakang, sa habagatan sa Jerusalem.

[6515] Ang tonsura usa ka espesyal nga liturhikal nga ritwal sa pagdawat sa monastikong kinabuhi, gitawag ingon niini tungod kay sa karaang panahon ang paggupit sa buhok mao ang unang panagway nga timailhan sa ordinasyon isip monghe. Pagkahuman lang sa tonsura gisul-oban ang kandidato sa monastikong bisti.

[6516] Sa ato pa, ang iyang panultihon gisawsawan sa kinaadman, sama sa asin, nga kung wala, dili lami ang pagkaon. Tan-awa ang Colosas 4:6.

[6517] Pasabot niini, ang maayong batasan ug moralidad kasagaran malaglag tungod sa pakig-uban sa dautang mga kauban ug sa walay pulos nga pakig-istorya. Tan-awa 1 Corinto 15:33.

[6518] Kana mao, mga ligaw nga liryo nga moturok sa mga uma.

[6519] Disyembre – usa ka walog o ubos nga yuta nga natabonan sa siksik nga kalasangan, o usa ka dapit nga napalibotan sa mga bato.

[6520] Pasabot, ang gilay-on nga kasagarang matabok sa usa ka naglakaw sa usa ka adlaw.

[6521] Lagmit sa disyerto sa Judea.

gabii, sama sa usa ka anghel[6522] . Ang iyang pagkaon mao ang mga luntiang tanom nga moturok duol sa maong dapit, apan labaw sa tanan napakabusog siya sa Pulong sa Dios, sa walay hunong nga pag-ampo ug sa mainit nga mga luha nga nagagikan sa tinuoray niyang gugma sa Dios, samtang nagasulti sa mga pulong sa salmo: *'Ang akong mga luha mao ang akong pan adlaw ug gabii'* (Salmo 41:4).

Sa dihang nagpuyo siya didto sulod sa pipila ka panahon, gipadayag siya sa Dios sa mga tawo sama sa usa ka bahandi nga natago sa uma[6523] . Tungod kay daghan ang nangaluluoy sa iyang pagbiya ug naghinanakit sa pagkawala sa usa ka maayong amahan, pipila sa mga igsoon, nga nagkasinabot sa ilang kaugalingon, nilakaw sa kamingawan aron pangitaon ang ilang magbalantay: Gusto mismo sa Dios nga kining maalamon nga magtutudlo ug maayong giya dili lang siya ang iyang dalhon kondili pati usab ang uban ngadto sa Gingharian sa Langit. Sukad niadto, nahibal-an ang dapit sa iyang pag-inusara, ug ang mga monghe ug mga layko misugod sa pagduol kaniya, nga nagtinguha nga magpuyo uban kaniya, aron makita ang iyang langitnong dagway ug mapahimulosan ang iyang makapadasig nga pakigpulong. Sa dili madugay, natigom ang usa ka dagkong panon sa espirituhanong mga karnero, ug natukod ang lain pang monasteryo subay sa parehas nga han-ay ug lagda sama sa una. Busa, ang himaya sa Dios mitubo ug milapad sa mga walay sulod ug lisod maabot nga mga dapit kaysa sa taliwala sa daghang mga siyudad, diin naghari ang kawalay balaod ug panagbangi. Apan ang amahan wala magpabilin og dugay uban sa iyang espirituhanong mga anak; kay, pagkahuman niyang natukod ang tibuok monastikong han-ay sumala sa angay, m siya pag-usab ngadto sa pinakalawom nga kamingawan, nga nahimutang napulo ug upat ka stadia o labaw pa ang gilay-on gikan sa yuta sa Fekuit[6524] , ug didto, sumusunod sa ehemplo ni Elias ug ni Juan nga Maninulti, *'Molayo ako ug magpuyo sa kamingawan'* (Salmo 54:8). Naglibot-libot siya gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, sa mga sagbotan, kusog nga agos sa suba, bungtod, bangin ug mga lungag sa yuta, nga iyang gisumiter ang iyang kaugalingon hingpit sa Dios. Kinsa may makasaysay sa iyang mga paningkamot sa disyerto? Ang Dios ra, nga nakahibalo sa mga tinago, ang nakahibalo sa iyang mga buhat, nakakita sa iyang mga paningkamot ug, tungod niini, nag-andam ug langitnong ganti para kaniya.

Pagkahuman nga ang reverendo nga amahan nangalibang sa disyerto sulod sa dugay nga panahon, gipahimutang sa Diyos nga kining suga nga nagdan-ag sa mga birtud mubalik pag-usab gikan sa pagkabulag sa disyerto[6525] , ug pinaagi sa ehemplo sa iyang kinabuhi, mosidlak sa tanan nga gustong molakaw sa masipit nga dalan padulong sa walay katapusang kinabuhi. Nakita siya pag-usab sa pipila ka mga asketa nga nag-agi sa disyerto; mihulog sila sa iyang mga tiil ug nangayo kaniya nga tugutan sila nga magpabilin uban kaniya ug sundon ang iyang mga matinud-anong buhat. Sa dihang nahibalo ang uban niini, daghan ang nagsugod sa pagtigom sa palibot sa halangdon, nga naglayas sa walay pulos nga kalibutan. Siya, nga nakatigom na sa ikatulong kawan sa mga karnero ni Kristo ug nagtudlo kanila sa monastikong kinabuhi, nagtukod sa ikatulong monasteryo, nga sa ulahi nailhan sa Siryako nga Sukiy, samtang sa Griyego gitawag kini nga Daang Lavra. Unya misaka siya sa tumoy sa bukid nga nahimutang didto ug nagpuyo sa usa ka pangpang nga adunay gamay nga langob, nga maabot lamang pinaagi sa usa ka taas kaayo nga hagdanan. Didto siya mitindog sama sa usa ka haligi[6526] , nga nagtindog ibabaw sa yuta ug nagaduol sa makalangitnong mga puloy-anan. Gikan didto, sama sa usa ka maayong magbalantay nga nagbantay, nag-ampo siya alang sa iyang mga monasteryo ug nagpamalandong sa kaluwasan sa mga igsoon nga nagtigum didto; nagtindog, sama sa pagbarug sa timon sa usa ka barko, gidumala niya ang pagpanaw sa daghang kalag gikan niining paborableng dapit, kay gikan sa tanang monasteryo nga iyang natukod, ang mga nanginahanglan og espirituhanong pagkaon nangdagsang ngadto kaniya. Ug nagpuyo siya sa maong dapit hangtod sa taas kaayo nga edad, sa pag-ayuno ug pag-ampo ug sa ingon ana ka daghang mga buhat sa pag-awop nga imposible gani nga ihulagway; kay, samtang nagkadako ang iyang mga paningkamot adlaw-adlaw, daw siya, bisan pa sa unod, walay lawas. Walay tubig kana nga dapit, apan ang amahan wala gustong pasagdan nga magpaningkamot ang bisan kinsa sa mga igsoon alang kaniya pinaagi sa pagkuha og tubig gikan sa layo, samtang

---

[6522] Sumala sa Balaang Kasulatan, ang mga anghel walay hunong sa pagdayeg sa Dios. Salmo 21:4.

[6523] Tan-awa ang parabula sa bahandi nga natago sa uma. Mat. 13:44.

[6524] Fekuya – usa ka karaang lungsod sa mga Hudiyo nga nahimutang dili kaayo layo sa Bethlehem.

[6525] Ang 'spud' usa ka sukod sa luag nga materyal, usahay gigamit aron tabunan ang lampara sa gabii aron dili kini mapalong; ang 'ilawom sa spud' nagpasabot og 'sa tinago'.

[6526] Kini klaro nga nagtumong sa kahoy nga mga tore-bantay nga gitukod sa mga pastol nga Palestino aron bantayan ang ilang mga panon sa karnero, nga nagkawalat sa dagkong pastulan.

siya mismo dili makakuha niini – tungod sa lisod nga pagsaka sa hataas nga bungtod ug tungod sa kahuyang sa iyang tigulang nga lawas nga napaluya sa iyang mga buhat. Busa, naghalad siya og mainitong pag-ampo sa Dios, nga naghangyo Kaniya nga magpagawas og tubig gikan sa bato, sama sa Iyang gibuhat alang sa Israel sa kamingawan; nahitabo kini, kay ang Ginoo motuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok Kaniya ug maminaw sa ilang mga pag-ampo – ug kalit lang, pinaagi sa gahum sa Dios, misabwag ang usa ka bukal sa tubig gikan sa uga, dili mapukan nga bato. Mao kana ang gahum sa pag-ampo sa matarong nga amahan sa atubangan sa Dios.

Tungod kay nagpuyo siya sa hingpit nga pagkamatinud-anon ug, sama sa usa ka hinog nga kumpol sa ubas, nakaabot na sa katapusan sa iyang mga adlaw, ang halangdong amahan nagkadool na sa iyang bulahan nga pagpanaw. Sa pagkahibalo niya niini gikan sa Dios, gitawag niya ang mga abbot ug mga igsoon gikan sa iyang tulo ka monasteryo—nga pinaagi sa iyang pag-ampo ug pag-ampo alang kanila sa atubangan sa Dios, midaghan sa maong kamingawan sama sa mga bitoon sa langit—ug gisultihan sila mahitungod sa iyang hapit na pagpanaw.

'Ako,' ingon niya, 'mibiya na kaninyo, sumala sa sugo sa Ginoo; kay miabut na ang panahon nga dugay na nakong gihulat uban sa dakong kadasig, aron, pagbiya sa akong panaghiusa sa unod, makaanhi ug makatindog sa atubangan sa nawong sa akong Dios. Kamo, akong mga anak, pag-amping kamo sa inyong kaluwasan, aron kamo matag-usa, nga nakalingkawas sa mga bitag sa kaaway, mahimong takus, sa takna sa inyong kamatayon, sa pagsulod sa atubangan sa Ginoo ug madawat ang Iyang kalooy.

Pagkadungog niini, sila tanan nanghilak ug miingon:

'Mibiya ka namo, amahan ug magtutudlo namo! Mibiya ka namo, among magbalantay ug giya! Nagkawala ka, among suga ug pangulo sa among dalan!'

Apan gipahupay sila niya, nga nagaingon:

'Ang atong Ginoong Jesu-Cristo nagsaad nga magpabilin uban kanato nga dili mapabulag hangtod sa katapusan sa kapanahonan, ug dili Niya kamo biyaan; ug kon akoa Siyang giisip nga takus, ako Siya hangyoon sa Iyang Kaayo nga dili Kamo Siya bulagon sa usag usa, sama sa pagbulag sa mga karnero ug kanding sa Iyang Katapusang Paghukom, kondili nga Siya Kamo tanan ibutang sa Iyang tuo nga kamot[6527] ug tipuon Kamo sa usa ka kawan sa Iyang Gingharian.

Ang mga igsoon nangutana kaniya:

'Unsa man ang imong pag-andam, Amahan, para sa imong lawas? Asa nato ka paglubongon?'

Miingon siya:

'Ibalik ang yuta sa yuta bisan asa nimo gusto: "*Ang yuta iya sa Ginoo, ug ang tanan nga anaa niini"*[6528] (Salmo 23:1).

Mitubag sila:

'Dili, Amahan; nagtukod ka og tulo ka monasteryo ug nagtigom ka og tulo ka kawan; ang matag-usa kanila gusto nga makuha ang imong mga relikya[6529] ; busa, aron walay panagbangi tali kanamo, sugoa karon kung asa namo ibutang ang imong mga relikya.'

Gitugotan niya ang ilang hangyo, ug misugot siya nga ilubong siya sa iyang unang monasteryo, diin siya nadakpan sa mga tulisan ug, sa milagrosong paagi, pinaagi sa grasya sa Dios, nakagawas gikan kanila. Gidala siya sa mga monghe gikan sa tulo ka monasteryo ug gidala siya ngadto sa maong monasteryo. Didto, pagkahuman niyang gihatagan ang mga igsoon og daghang pagtulon-an mahitungod sa hingpit nga kinabuhi sa monghe ug pagkahuman niyang gipamaalam sila, naghigda siya sa iyang higdaanan ug gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa mga kamot sa Ginoo, nga wala mag-antos og bisan unsang pisikal nga illness[6530] .

Mao kini ang pagpanaw sa atong bililhon nga amahan nga si Chariton, martir ni Cristo, katekum ug maayong asketa. Ang tanang mga amahan sa kamingawan nanghilak alang kaniya, ug ang tibuok kamingawan napuno sa paghilak alang sa ingon ka bantugan nga amahan ug magtutudlo, nga nagpasidlak sa kalibutan sama sa adlaw. Human sa igo nga panahon sa paghilak alang kaniya, gilubong sa mga monghe ang iyang balaang mga relikya uban sa dungog, nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

[6527] Ang pagbarog sa tuo nagpasabot nga matarongon sa Diyos. Mat. 25:33.

[6528] Pasabot niini, ang tanan iya sa Dios, ang matag piraso sa yuta. Salmo 23:1.

[6529] Ang mga relikya kasagaran nagtumong sa lawas sa usa ka namatay nga Kristohanon, ug labi na gayud sa balaan nga nahabilin sa mga gloripikadong santo sa Dios.

[6530] Mga 350 AD.

Kontakion, Tono 2:

Sa paglipay sa makalangit nga pagpugong sa kaugalingon, ug sa pagdaug sa mga tinguha sa imong unod, mitungha ka ingon usa ka nagbalik sa pagtuo; ug sama sa kahoy sa kinabuhi, mitubo ka sa tunga-tunga sa paraiso, labing bulahan ug labing balaan Chariton.

Paghandum kang Balaang Propeta Baruk

Gisaulog sa ika-28 sa Septyembre

Ang balaan nga propeta Jeremias nakasaksi sa pagka-alipin sa Babilonya sa dihang siya 70 anyos na, ug si San Baruk, ang iyang disipulo, wala gayud mobiya sa kiliran sa iyang magtutudlo. Sa dihang nagminuslog si Jeremias sa pagkaguba sa Jerusalem, si Baruc, nga misulod sa usa ka langob, naghilak usab pag-ayo. Paglabay sa pipila ka panahon, migawas siya sa langob ug, uban sa dakong kasubo, nasaksihan niya ang pagbato sa iyang magtutudlo nga si Jeremias. Si Santo Baruc nagpanghimatuud uban sa talagsaong pagkasinaw bahin sa Pagkatawo sa Anak sa Dios; ang maong propesiya niya nagsugod sa mga pulong: *'Mao kini ang atong Dios, ug walay lain nga makatupong kaniya'* (Baruk 3:36–38). Gitagna usab niya ang kapalaran sa Jerusalem. Pagkahuman sa kamatayon ni San Jeremias, nga iyang gilubong, siya mismo sa dili madugay namatay usab[6531] .

Kumemorasyon sa mga balaang martir nga sila Alexander, Alpheus, Zosima, Mark, Nikon, Neon ug Iliodorus.

Komemorasyon sa ika-28 sa Septiyembre

Kining tanan nga balaang martir nag-antos ilawom ni Emperador Diocletian[6532] , sa Antioquia sa Pisidia, ubos sa pagdumala sa gobernador Magnus. Sa dihang misaka sila sa usa ka bukid, ilang nakita si San Marcos nga nag-atiman sa usa ka kawan sa mga karnero; ug ang hayop, nga gisundan sa mga sundalo, natagana sa iyang tiil ug gilinis kini. Pagkadungog niini, gisugo ni Magnus ang traynta ka sundalo nga dad-on siya sa iyang atubangan; apan kining tanan nga mga sundalo mibaling sa Kristo, tungod kay gitudloan sila ni San Marcos. Gisugo sa gobernador nga gapuson ang uban kanila, samtang gipadala niya ang uban pa sa Nicaea, diin giputol ang ilang mga ulo. Pagkahuman niini, nakaplagan ang tulo ka magsoon nga Kristohanon: Alpheus, Alexander ug Zosima. Gipako sa krus si San Marcos uban kanila, ug dayon giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Gipadala ni Magnus ang iyang ulo sa templo sa iyang diyosa nga si Artemis; sa diha nga nadala ang ulo sa balaan nga martir sa sulod sa templo, nahugno ug nabungkag ang tanang mga idolo didto. Sa pagkakita nila niining milagro, mituo usab sila Nikon, Neon, ug Iliodor kang Kristo ug gipatay dayon didto.

[6531] Ang propeta Baruk namatay sa Ehipto, tingali sa ika-12 ka tuig pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem ni Nebucadnetsar, o sa 595 BC. Usa ka piho nga basahon sa Balaang Kasulatan ginganlan human niining propeta. Ang katuyoan sa pagsulat niining basahon, sama sa makita sa sulod niini, mao ang pagpakita sa mga Hudiyo nga ang tanang kalamidad nga miabut kanila gipadala sa Ginoo tungod sa mga sala sa ilang mga katigulangan ug sa ilang kaugalingon, ug pinaagi niini, aron pukawon kanila ang tinuoray nga pagmahay ug paghinulsol; samtang sa samang higayon naghatag kanila, taliwala sa mga kalamidad nga miabut kanila, og paglipay pinaagi sa saad sa hapit nga kaluwasan gikan sa pagkaulipon ug, labi pa gayud, sa pag-abot sa bulahan nga Mesiyas nga kapanahonan. Ang Basahon sa Propeta Baruk giisip, ingon ba, nga usa ka dugang o apendiks sa Basahon sa Propeta Jeremias ug dili gayud kini makita nga bulag niini. Ang mga Amahan sa Simbahan kasagaran direkta kining giuban sa Basahon ni Jeremias ubos sa titulo niini. Bisan ang pagbasa nga gikuha gikan sa maong basahon sa gabii sa wala pa ang Pasko (Baruk 3:36–38, 4:1–5) gibasa ubos sa ngalan sa propesiya ni Jeremias, imbis nga sa ngalan ni Baruk.

[6532] Sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo AD

Ang Kinabuhi ni Santo Wenceslaus, Prinsipe sa Bohemia

Gisaulog sa 28 sa Septyembre

Si Santo Wenceslaus gikan sa prinsipeng panimalay nga nagdumala sa Bohemia[6533] , ug apo sa balaan nga martir nga si Ludmila; ang iyang mga ginikanan – sila Vratislav[6534] , Prinsipe sa Bohemia, ug ang iyang asawa nga si Dragomira – adunay duha pa ka anak nga lalaki gawas kaniya: sila Boleslav ug Spytignev, ug daghang mga anak nga babaye; sa tanan kanila, siya ang nangibabaw tungod sa iyang mga talento ug pagkamaayo. Sa pagdako ni San Vyacheslav, ang iyang amahan, sumala sa kostumbre sa panahona, nangayo sa obispo ug sa mga pari, kauban ang tibuok klero sa simbahan, nga ipangamuyo ang panalangin sa Diyos alang kaniya. Ang obispo, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos ug pagbutang sa batan-on sa hagdanan sa simbahan, gipanalanginan siya niining mga pulong:

'Ginoong Dios, Hesukristo, panalangini kining batan-on, sama sa imong pagpanalangin sa imong mga matarong—Abraham, Isaac ug Jacob—ug koronaan siya, sama sa imong pagkorona sa mga ortodoksong hari, ang Katumbas sa mga Apostoles nga sila Constantine ug Helena.'

Sukad niadtong takna, pinaagi sa grasya sa Dios, ang batang lalaki misugod sa pagtubo ug pag-uswag. Ang iyang lola, si Santa Ludmila, gisugo ang usa ka pari, ang iyang espirituhanong amahan, sa pagtudlo kaniya sa alpabetong Slavonic, nga nahibal-an niya pag-ayo sa mubo ra kaayo nga panahon. Sa pagkakita sa iyang pag-uswag, gipadala siya sa iyang amahan sa lungsod sa Budech aron magtuon og Latin ug uban pang mga hilisgutan; sa tanan niini siya nangibabaw, nga nakapahingangha sa iyang mga magtutudlo.

Apan sumala sa kabubut-on sa Diyos, si Prinsipe Vratislav namatay sa dili madugay[6535] ug si Santo Vyacheslav, nga batan-on pa, misaka sa trono sa iyang amahan. Dinhi, sa iyang papel isip magmamando, iyang gipakita ang iyang mga talento: kauban ang iyang inahan, naningkamot siya sa pagpaayo sa pagdumala sa nasud ug nag-atiman sa iyang pamilya: Gipa-minyo niya ang iyang mga igsoon nga babaye sa mga silingang prinsipalidad, gipang-atiman niya ang pagpadako sa iyang mga manghud nga lalaki, ug wala gyud siya magpasagad sa bisan unsang kahigayunan aron mapalapdan ang iyang kaugalingong kahibalo, nga sa dili madugay nakahibalo siya dili lang sa Slavonic ug Latin kondili pati na sa Griyego, nga milabaw pa siya sa bisan unsang pari o bisan obispo. Gipanalanginan sa Diyos ang iyang mga paningkamot, ug gihatagan siya og kinaadman. Siya, sa baylo, naningkamot pag-ayo aron malipay ang Diyos, nag-atiman sa mga kabus, gipakaon sila, ug gidawat ang mga estranghero sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo: *'Kay gisgan ko ug gipakaon mo ako; nangau ko ug giinom mo ako; estranghero ko ug gidawat mo ako'* (Mat. 25:35), gipasidunggan ang mga klero, nagtukod ug nagpalamuti sa mga simbahan, gitagad ang tanan uban sa gugma, ang mga dato ug ang mga kabus, ug sa tibuok niyang mubo nga kinabuhi naghunahuna lamang sa maayo.

Apan ang yawa, ang karaang kaaway sa katawhan, karon nangita sa tanang paagi aron magtugot og panagbangi: ang pipila ka dautang maharlika gusto nga kuhaan og benepisyo ang pagkabatan-on sa santo, kay pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, napulo'g walo pa lang siya ka tuig ang panuigon. Busa, sa sinugdan, gisugdan nila ang pagpukaw kang Prinsipe Vyacheslav batok sa iyang inahan, nga nag-angkon nga gipatay niya

---

[6533] Ang Republika Czech nag-okupar sa Plato sa Sentral Europa, napalibotan sa halos tanang kilid sa mga bukid ug gipailawom sa suba nga Labe (Elbe) ug sa mga sanga niini. Sa karaang panahon, kini nga nasud gipuy-an sa usa ka Celtic nga katawhan – ang Boii – diin gikan ang alternatibong ngalan niini, Bohemia. Sa dili madugay sa wala pa ang Komon nga Panahon, napalayas ang mga Boii sa mga Germanic nga Marcomanni, nga nakig-away og dugay batok sa mga Romano ug sa katapusan nawala sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo; pagkahuman niini, lagmit nga mipuyo ang mga Slavic nga tribo sa mga Czech sa bungkag nga yuta, ug tungod kanila nailhan ang nasud nga Bohemia. Sa dihang ang balaang magsoon, sila Cirilo ug Metodio, naa sa mga Slavic nga yuta – Moravia ug Pannonia – gibunyagan usab nila ang mga Czech ug gipaila ang pagsimba sa Slavic nga pinulongan; Milapta kaayo ang Kristiyanismo sa mga Czech, ug sa dili madugay nakaporma sila og mga balaang asketiko; Gikilala sa Ortodoksong Simbahan sila: Beato Ludmila, Santo Wenceslaus ug ang Kagalang-galang Procopius, nga nabuhi pa kaniadtong ika-11 nga siglo (ang iyang pista gisaulog kada 16 sa Septyembre). Bisan pa, sa wala pa ang pagbunyag sa mga Czech, kauban sa mga balaang unang magtutudlo sa mga Slav, misulod sa Bohemia ang mga Aleman nga misyonaryo, nga misugod sa pagpaila sa pagsimba sa Latin; ug tungod kay sila gipanalipdan sa mga gamhanang Aleman nga estado, nga mga silingan sa mga Czech, sa katapusan malampuson sila sa hingpit nga pag-ilis sa liturhiyang Slavonic, nga kinahanglan pang ipanagang ni Santo Procopius sa sayong bahin pa sa ika-11 nga siglo, bisan pa man sa pipila ka mga lugar nagpadayon kini nga mabuhi hangtod sa ulahi pa.

[6534] Misaka siya sa trono sa pagkaprinsipe sa Bohemia sa ulahing bahin sa ika-9 nga siglo.

[6535] Ang Prinsipe Vratislav namatay niadtong 920 AD.

ang iyang lola, si Santa Lyudmila, ug nagplano batok kaniya. Sa sinugdan, mituo si Vyacheslav niining mga pulong ug gipadala ang iyang inahan sa lungsod sa Budets, apan sa dili madugay nahinumduman niya ang mga pulong sa Apostol Pablo: *'Ihatag ang dungog sa imong amahan ug inahan—mao kini ang unang sugo nga adunay saad'* (Efe. 6:2); gidala niya pagbalik ang iyang inahan sa iyang panimalay ug, uban sa mapait nga mga luha, naghinulsol, nga nag-ingon:

'O Ginoo akong Dios, ayaw kini itala batok kanako ingon usa ka sala,' ug giuli niya ang mga pulong sa Salmistahan: *'Ayaw hinumdumi ang mga sala sa akong pagkabatan-on o ang akong mga kalapasan'* (Salmo 24:7).

Sukad niadto, gihatagan niya og dungog ang iyang inahan sa tanang paagi, nga naglipay siya sa iyang pagkamatinud-anon ug pagkamaayo: gipakaon niya ang mga dili makalihok, giatiman ang mga balo ug mga ulila, gibayran ang mga bihag, nagbuhat og maayo sa tanan, ug ang ngalan sa maayong ug matarong nga Prinsipe Vyacheslav gipadayeg sa bisan asa.

Ang malisyosong mga maharlika, sa dihang nakita nila nga napakyas ang ilang mga tiktik tungod sa kinaadman ug pagkabuotan sa santo, misugod sa pagpukaw sa iyang igsoon nga si Boleslav batok kaniya; si Boleslav, isip manghud, obligado nga mosunod kang Vyacheslav. Gipahimo nila kang Boleslav nga motuo nga si Prinsipe Vyacheslav, kauban ang iyang mga magtatambag ug ang iyang inahan, nagplano sa pagpatay kaniya, ug gitambagan siya nga, aron maluwas ang iyang kaugalingong kinabuhi, patyon niya ang balaan nga prinsipe ug kuhaon ang trono sa pagka-prinsipe para sa iyang kaugalingon. Kining malisyosong tambag gikan sa iyang mga nag-awhag nakalibog sa paghukom ni Boleslav, ug misugod siya sa paghunahuna sa pagpatay sa iyang igsoon, sama sa hapit usa ka gatus ka tuig pagkahuman[6536] , si Svyatopolk nga Ginasumpa, nga gustong mag-inusara sa pagdumala sa mga yutang Ruso, nagpasiya sa pagpatay sa iyang mga igsoon.

Tungod kay gusto niyang ipatuman ang iyang kriminal nga plano, giimbitar ni Boleslav ang iyang igsoon sa konsagrasyon sa usa ka simbahan, nga mahitabo sa usa ka Domingo, nga mitugma niadtong panahona sa pista sa mga Santo Cosmas ug Damian. Si Santo Vyacheslav, pag-abot niya ug pag-apil sa Banal nga Misa, gusto na unta nga mobalik sa Prague[6537] , apan gisulayan siya og pugong ni Boleslav, nga naghangyo kaniya nga ayaw siya pasakitan pinaagi sa pagdumili sa pista nga iyang giandam. Miuyon ang santo nga magpabilin, bisan pa man, sa dihang migawas siya sa patyo ni Boleslav, gipahimangnoan siya sa mga sulugoon bahin sa plano sa iyang igsoon. Wala motuo ang santo kanila, ug gibase niya ang tanan niyang paglaum sa Diyos. Gigugol nila ang tibuok adlaw nga mag-uban sa kalipay; Samtang, sa gabii, ang mga salawayon mitigum sa patyo sa usa sa mga konspirador, nga ginganlan og Gnevyzy, ug kauban si Boleslav nagplano sila kung giunsa nila pagpatay si San Vyacheslav, ug nagpasiya nga atakehon siya sa diha-diha nga siya mobangon ug moadto sa Matins, kay nahibalo sila nga, tungod sa iyang pagkamatinud-anon, dili gayud palampason sa santo ang serbisyo. Ug natuman ang ilang mga plano: sa diha-diha nga mitunog ang mga kampana para sa Matins, mibangon dayon si Vyacheslav, nga miingon:

'himaya kanimo, oh Ginoo akong Dios, kay gitagaan mo ako og kahayag aron mabuhi ug makita kining buntaga.'

Unya siya mibisti, naghugas sa nawong, ug miadto sa simbahan; sa ganghaan sa iyang balay, gisundan siya ni Boleslav. Ang santo mituyok ug miingon:

'Maayong buntag, igsoon; maayo ang kagahapon…'

Apan sa dili pa niya mahuman ang iyang hugpong sa pulong, si Boleslav, sa pagdani sa yawa, gikuha ang iyang espada gikan sa kaluban ug gihampak ang iyang igsoon sa ulo, nga miingon:

'Karong adlawa gusto tika paserbisyohan pa gyud og mas maayo.'

Misigaw si Vyacheslav:

'Igsoon, unsa may imong buhaton?'

Ug pagdakop kaniya ug paglabay kaniya sa yuta, nangutana siya:

'Igsoon, unsa may sayop nga akong nabuhat kanimo?'

Apan sa dihang usa sa mga konspirador midagan ug mihampak sa santo sa bukton. Busa, biyaan niya si Boleslav, midagan siya paingon sa simbahan. Nidali-dali ang mga konspirador sa pagsunod kaniya, ug duha kanila – sila Chesta ug Tira – gipang-hata kaniya hangtud namatay sa atubangan mismo sa ganghaan sa simbahan,

---

[6536] Niadtong 1015.

[6537] Ang kapital sa Bohemia nahimutang sa Suba sa Vltava, usa ka sangang suba sa Elbe.

samtang ang ikatulo – si Gnevyza – gisaksak siya sa kilid sa iyang espada. Ang bulahan mihuyop sa iyang katapusang gininhawa, miingon:

'Ginoo, sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu.'

Pagkahuman sa pagpatay sa prinsipe, gisugdan sa mga salawayon ang pagpanakit sa iyang mga kauban, pagpanguha sa kabtangan, ug pagpahawa sa tanan nga gidala ni Santo Vyacheslav sa iyang panimalay; ang konspirador nga si Tira nagtambag kang Boleslav nga atakehon usab ang iyang inahan, aron mawala niya dayon ang iyang igsoon ug ang iyang inahan, apan mitubag si Boleslav nga naa pa'y panahon para niini, kay wala siyay laing dalangpanan.

Sa bahin sa lawas ni Santo Vyacheslav, gipikas-pikas kini sa mga konspirador ug gibyaan nga walay lubong; usa ra ka pari ang nagtabon niini gamit ang sudlo. Niadtong panahona, pagkadungog sa inahan sa santo nga gipatay siya, midali-dali siya paggawas aron pangitaon siya, ug sa dihang nakita niya ang iyang gipikas-pikas nga mga labi, mibuto siya sa mapait nga paghilak. Gikuha niya ang tanang bahin sa iyang lawas ug, tungod kay wala siya kaisog nga dad-on kini sa balay, gihugas ug gipahinan-ay niya kini didto mismo sa patyo sa pari sa maong simbahan; pagkahuman niini lang gidalit ang iyang lawas sulod sa simbahan ug didto gilubong. Human niya ihatag kining katapusang pasidungog sa iyang anak nga namatay isip martir, ang inahan ni San Vyacheslav nilayas aron maluwas ang iyang kinabuhi ug nangitag dalangpanan sa yuta sa mga Kroato[6538] , busa sa dihang nagpasiya si Boleslav nga magpadala usab og mga mamamatay-tao aron pangitaon siya, wala nila siya makaplagan.

Ang mga labi sa bulahang prinsipe nagpabilin sa simbahan sulod sa pipila ka panahon, nagpaabot sa paglubong, hangtod sa katapusan, gitugotan nga motawag og pari aron buhaton ang serbisyo sa lubong para sa balaang martir ug ilubong siya. Mahitungod sa iyang dugo, nga nabubo sa pultahan sa simbahan, bisan unsa pa ilang paningkamot, dili gyud nila kini maalis. Apan pagkahuman sa tulo ka adlaw, kini nawala sa kaugalingon niini sa usa ka milagrosong paagi[6539] .

Dili madugay pagkahuman, nasabtan sa fratricida nga si Boleslav ang kabug-aton sa iyang sala ug naghilak siya sa kapait, naghinulsol ug miingon:

'Nakasala ako, ug nahibalo ako sa akong sala ug sa akong mga kalapasan; O Dios, tabangi ako, usa ka makasasala.'

Gipadala niya ang mga pari ug ang iyang mga kortesano aron ibalhin ang mga relikya ni San Wenceslas ngadto sa kapital, ang Prague, diin kini gipahimutang uban sa dungog sa tuo nga kilid sa halaran sa Simbahan ni San Wenceslas, nga siya mismo ang nagtukod.

12 Oktubre

29 Septiyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Cyriacus

Gisaulog sa 29 sa Septiyembre

Ang Kagalang-galang nga si Cyriacus lumad sa Korinto[6540] ug anak siya ni Juan, usa ka presbiter sa katedral nga simbahan; ang ngalan sa iyang inahan mao si Eudoxia. Natawo siya sa katapusang mga tuig sa

---

[6538] Usa ka tribong Slavic nga nagpuyo sa baybayon sa Dagat Adriatico ug sa mga suba sa Sava ug Drava, mga sangang suba sa Danube, sa habagatan sa Bohemia.

[6539] Ang pagkamartir ni Santo Wenceslaus, Prinsipe sa Bohemia, nahitabo niadtong 935, sa ika-28 nga adlaw sa Septyembre.

[6540] Ang Korinto – ang labing karaan, labing bantugan ug labing dato nga siyudad sa karaang Gresya – nahimutang sa Isthmus sa Korinto, nga nagkonektar sa Peloponnese (habagatan sa Gresya) sa uban pang bahin sa Gresya, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa habagatang-sidlakang suok sa Gulpo sa Korinto tali sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Ang mga pundasyon sa Kristiyanismo sa Korinto gitukod ni Apostol Pablo. Karon, ang mga ruina sa karaang Korinto nahimutang duol sa kasamtangang lungsod sa Korinto, nga gitawag Koronto, nga adunay populasyon nga mga 5,000 ra.

paghari ni Teodosio ang Bata[6541] . Usa ka paryente sa Kagalang-galang, si Pedro, Obispo sa Korinto, nagtudlo kaniya nga magbasa sa katedral nga simbahan samtang batan-on pa siya. Gipahinungod niya ang iyang kaugalingon sa pagbasa sa Balaang Kasulatan gikan sa buntag hangtod sa gabii ug gikan sa gabii hangtod sa buntag. Nagtuon si Cyriacus sa Balaang Kasulatan, namangha sa paagi nga ang Dios, sukad pa sa sinugdanan sa kalibutan, maalamon nga nag-andam sa tanang butang alang sa kaluwasan sa katawhan, ug sa paagi nga sa matag kaliwatan Iyang gihatagan og dakong dungog ang mga nakapahimuot kaniya ug gihatagan sila og dakong himaya. Kay gihimaya Niya si Abel tungod sa iyang halad (Gen. 4:4), samtang gihatagan Niya og dungog si Enoc pinaagi sa pagdala kaniya sa paraiso tungod kay dako kaayo ang iyang paglipay kaniya[6542] . Gipanalipdan Niya si Noe gikan sa Baha tungod sa iyang pagkamatarong, kining siga sa kaliwatan sa tawo[6543] (Gen. 7:1–24, 8:1–22), gipahayag nga si Abraham, tungod sa iyang pagtuo, mao ang amahan sa daghang mga nasud[6544] (Gen. 12:4–5), gipakita nga malipay Siya sa matarong nga pagka-pari ni Melchizedek[6545] (Gen. 14:18–20; Heb. 7:1–28), gipasidunggan si Jose tungod sa iyang pagkamakabubut-on (Gen. 41:39–57), gihatagan ang tanang katawhan, pinaagi kang Job, og ehemplo sa paglahutay (Job; Santiago 5:10–11), gihimo si Moises nga magtatag sa balaod, gitugotan si Josue nga mapahunong ang dagan sa adlaw ug sa bulan (Josue 10:12–14), gipadayag kang David isip propeta, hari ug katigulangan ni Kristo nga Manluluwas, ug gihimo nga hamog ang kalayo sa hurno sa Babilonia alang sa mga batan-on (Daniel 3:50). Apan labaw sa tanan, namangha si Cirio samtang nagpamalandong sa pagpanamkon sa Birhen ug sa dili masukod nga pagkahimugso ni Kristo—unsaon sa Birhen pagkahimong Inahan samtang napreserbar ang iyang pagkabirhen, ug unsaon sa Dios nga Pulong, nga wala mausab ang Iyang kinaiyahan, nahimong tawo, napildi ang impyerno pinaagi sa krus, ug, pagkahuman napildi ang manlilingo nga bitin, gibalik si Adan sa paraiso. Samtang nagpamalandong siya niini ug nagbasa sa kinabuhi sa mga santo, nasiga ang espiritu ni Cirio, ug ang kahadlok sa Dios mibutang sa iyang kasingkasing; nagsugod siya sa paghandum nga sundon ang mga santo sa Dios ug naghunahuna kung giunsa niya pag-adto sa balaan nga siyudad sa Jerusalem ug didto, human niyang isalikway ang kalibutan, mag-alagad lamang sa Dios. Nawala sa ingon ani nga mga hunahuna, usa ka Domingo nadungog niya sa simbahan ang mga pulong sa Ebanghelyo nga gibasa niadtong adlawa: *'Kon kinsa ang gustong mosunod kanako, ikalimod niya ang iyang kaugalingon, kuhaa ang iyang krus, ug sundi ako'* (Mateo 16:24). Nakamatikod si Cyriacus nga kini nga mga pulong para kaniya, dali siyang mibiya sa simbahan ug, nga wala magpahibalo sa bisan kinsa sa iyang tinguha, miadto sa baybayon diin nahimutang ang pantalan; sa dihang nakakita siya og barko nga paingon sa Palestina, misakay siya niini uban ang pagsalig sa Diyos ug nilarga. Napulo'g walo anyos si Ciríaco sa dihang, sama sa usa ka bag-ong Jacob, mibiya siya sa balay sa iyang amahan (Genesis 28:7–10), gibyaan ang tanan alang sa Dios. Dali ra siyang nakaabot sa balaang siyudad sa Jerusalem, diin si Anastasius ang obispo; kini nahitabo sa ikawalong tuig sa iyang pagka-obispo ug sa ikasiyam nga tuig sa paghari ni Emperador Leo[6546] .

Pagkahuman sa pagbisita sa mga balaang dapit, si Ciryaco miadto sa usa ka tawo sa Dios nga ginganlan og Eustorgius, nga nagtukod og usa ka monasteryo duol sa Balaang Siyon[6547] , ug, pagkahuman siya gidawat niini,

---

[6541] Mga 448 AD

[6542] Genesis 5:24: *'Naglakaw si Enoch uban sa Dios; ug wala na siya, kay gidala siya sa Dios*.' Kasagaran kini nga pagpadayag masabtan nga nagpasabot nga gidala si Enoch sa langit. 'Kinahanglan hunahunaon,' ingon ni Metropolitan Filaret, 'nga kang Enoch, sa dihang ang iyang sulodnong tawo nakaabot sa gipredestinar nga sukod sa usa ka kinabuhi sa grasya, ang mortal gilunop sa kinabuhi (2 Cor. 5:4), sa usa ka paagi nga labi pang mahimaya kaysa sa atong gitawag nga kamatayon sa lawas.'

[6543] Si Noe mahimong tawgon nga 'burok sa katawhan', tungod kay, sa taliwala sa unibersal nga pagkadaut sa lahi sa tawo sa wala pa ang Baha, sa iyaha ra—sama sa usa ka burok sa taliwala sa abo—napreserbar ang tinuod nga kahibalo sa Dios ug pagkamatarong, ug tungod kay, pagkahuman sa Baha, siya nanganak og daghang mga kaliwat, sama sa usa ka dakong kalayo nga misiga gikan sa usa ka burok.

[6544] Ang mismong ngalan nga 'Abraham' nagpasabot og 'amahan sa kadaghanan'. Gihatag sa Ginoo kini nga ngalan kang Abraham—nga kaniadto gitawag og Abram—sa wala pa ang pagkahimugso ni Isaac kang Sarah.

[6545] Si Melquisedec, Hari sa Salem, sa samang higayon usa usab ka pari sa Labawng Dios, nga naghiusa sa iyang pagkatawo ang opisyal nga hari ug pari, ug nagtagna sa pagkapari ug pagkahari sa Ginoong Jesu-Cristo. Hebreohanon 7:1–28.

[6546] Si San Leo I, Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 457 hangtod 474. Si San Anastasius I nagsilbi isip Patriarka sa Jerusalem gikan sa 458 hangtod 478. Ang Kagalang-galang nga si Cyriacus tinago nga nilarga paingon sa Jerusalem gikan sa iyang mga ginikanan mga tuig 465.

[6547] Ang Siyon mao ang bungtod sa habagatan-kasadpan sa Herusalem, diin natukod ang siyudad sa Herusalem ug diin nahimutang ang Kuta sa Herusalem. Sa Balaang Kasulatan, ang Siyon gitawag nga balaang bukid, ang puloy-anan ug balay sa Dios, ug kasagaran kini nagpasabot mismo sa Herusalem; sa ingon niini nga kahulugan gigamit ang ngalan dinhi.

nagpuyo didto sa tibuok tingtugnaw. Sa pagtan-aw niya sa mga pagpaninguha sa pagka-asketiko sa mga monghe, si Cyriacus mismo misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monghe ug, sama sa pagsaka sa hagdanan – gikan sa usa ka hagdanan ngadto sa sunod – misaka hangtod sa kinatumyan sa usa ka buhing may hiyas. Samtang nagpuyo sa monasteryo ni Eustorgius, nadungog niya gikan sa daghang mga tawo ang bahin kang Santo Euthymius, nga nagtukod og usa ka monasteryo[6548] sa kamingawan, ug ang iyang ehemplaryong kinabuhi; busa, naghangyo siya sa bulahan nga Eustorgius nga ipadala siya sa monasteryo ni Euthymius, kay gihigugma niya ang kamingawan ug gusto magpuyo didto. Pagkahuman niya og hatag og gikinahanglan nga pagtudlo kang Cyriacus, gipadala siya ni Eustorgius uban sa pag-ampo ug panalangin ngadto kang Banal nga Euthymius. Gidawat siya ni Euthymius uban sa gugma, nga nakaila sa mga gasa sa Dios nga ipadayag pa kaniya; ug sa dili madugay giputol niya ang buhok ni Cyriacus isip usa ka monghe ug gipadala siya sa Jordan kang San Gerasimus, nga misunod kang dakong Theoktistus, nga namatay na ug miadto sa Ginoo. Sa pagkahibalo nga batan-on pa kaayo si Cyriacus, gisugo siya ni San Gerasimus nga magpuyo uban kaniya sa komunal nga puy-anan sa monasteryo ug magbuhat sa nagkalain-laing mga buluhaton[6549] .

Napamatud-an ni Cyriacus nga andam siya sa bisan unsang klase sa trabaho ug nag-alagad siya sa kusina, nagputol og kahoy, nagdala og tubig ug nag-andam og pagkaon; sa tinuod, gihimo niya ang matag buluhaton uban ang pagpasalamat, wala gyud siya maghatag og bisan usa ka gutlo nga pahulay sa iyang kaugalingon, ug pinaagi niini gipapahago niya ang iyang lawas. Kay sa adlaw nagtrabaho siya uban sa tibuok niyang kusog alang sa monasteryo, ug sa gabii motindog siya sa pag-ampo, usahay lang malingaw sa tulog sa mubo nga panahon; nagpuasa siya nga grabe ka istrikto nga mokaon lang siya og pan ug moinom lang og tubig kausa matag duha ka adlaw. Apan sa dihang, sumala sa kostumbre sa mga pista, matilawan niya ang gamay nga bino, una niya kini ilawom sa tubig, ug ingon usab magbubo siya og katas sa dill sa lana.

Sa dihang nakita ni Banal Gerasimus ang ingon nga pagpugong sa kaugalingon sa ingon ka batan-ong edad, namangha siya niini ug nahigugma siya kang Cyriacus. Si Gerasimus adunay batasan nga molayo sa panahon sa Balaang Kuwaresma ngadto sa usa ka hilit nga disyerto nga gitawag og Ruva, diin usahay mosuroy usab si Banal Euthymius. Tungod sa gugma kang bendito nga Cyriacus, gidala siya ni Gerasimus uban kaniya sa disyerto, aron siya usab makabaton og kahigayunan sa pagpraktis niining espesyal nga porma sa pag-agwanta. Didto, matag semana, nadawat ni Cyriacus ang Balaang Misteryo ni Kristo gikan sa kamot ni Gerasimus; busa nagpabilin sila sa kahilom sa disyerto hangtod sa Domingo de Ramos, ug unya mibalik sa monasteryo uban ang dakong kaayohan para sa ilang mga kalag. Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang Kagalang-galang Euthymius; nahibaloan kini ni San Gerasimus samtang naa siya sa iyang selda, kay nakita niya ang mga Anghel sa Dios nga malipayon nga nag-alsa sa kalag sa Kagalang-galang paingon sa langit. Gidala dayon niya si Cyriacus ug miadto sa monasteryo ni Euthymius, diin iyang nasuta nga natulog na sa Ginoo ang bililhon; pagkahuman sa husto nga paglubong sa iyang dungganong lawas, mibalik si Gerasimus uban sa iyang pinalanggang disipulo sa iyang selda.

Sa ikasiyam ka tuig human sa pag-abot ni Cyriacus sa Palestina, ang dakong alagad sa Dios, si Gerasimus, mibiya sa iyang panimalay dinhi sa yuta paingon sa walay katapusan. Unya si Cyriacus, nga adunay edad nga baynte-syete, mibalik pag-usab sa monasteryo sa Banal nga si Euthymius, diin kaniadto gidawat niya gikan sa balaan nga kamot sa santo ang iyang ikonang anghel[6550] . Ang abad sa monasteryo niadtong panahona mao si Elias; pagkahuman siyang hangyoa og usa ka hilom nga selda, misugod si Ciryaco sa pagpuyo didto sa kahilom. Sa monasteryo nakakaplag siya og usa ka higala, usa ka monghe nga ginganlan og Tomas, usa ka dakong man-an-aw ug hingpit sa kinabuhi sa pagkamonghe, ug mitubo ang iyang dakong gugma kaniya sa Balaang Espiritu: Nagpulos silang duha nga nakapahimulos sa usag usa, kay napuno sila sa grasya sa Dios. Apan wala madugay nila

---

[6548] Ang Lavra ni San Euthymius nahimutang dili kaayo layo sa Jerusalem.

[6549] Si Euthymius ang Dako wala modawat og mga batang monghe sa iyang Lavra, kay wala pa sila andam sa hugot nga kinabuhi sa monastiko sa Lavra ug dili sila angay alang sa ordinasyon sa 'dakong eskema', nga gikinahanglan alang sa mga eremita sa Lavra, diin para kanila, sa samang higayon, gikinahanglan ang hugot nga pagkabulag sulod sa monasteryo; Apan sa komunal nga mga monasteryo, ang kinabuhi sa pipila ka aspeto dili kaayo istrikto.

[6550] Ang 'anghelikong porma' nagtumong sa ordinasyon sa monastikong kahimtang, diin ang mga tawo, ingon pa, mahimong sama sa mga walay-lawm nga anghel, nga nagahin sa tanang oras sa pagkontemplar sa Dios, pag-ampo, ug lain-laing hataas nga espirituhanong buhat nga nagtumong sa pagdaog sa unod.

matagamtaman ang ilang mahigalaong pag-uban, kay ang kabubut-on sa Dios nagbulag kanila. Busa, ang bulahan nga si Tomas gipadala sa diakono Phidus paingon sa Alexandria aron mopalit sa pipila ka mga butang nga gikinahanglan sa monasteryo. Niining higayona, gisaligan siya ni Obispo Martirius[6551] og sulat para kang Timoteo, Arsobispo sa Alexandria[6552] . Gipabilin ni Arsobispo Timoteo si Tomas uban kaniya pag-abot niini, tungod kay nakaila siya sa grasya nga nagpuyo sa sulod niya, ug pagkahuman siya giordinahan, gitudlo siya nga obispo sa yuta sa Etiyopya[6553] . Pag-abot niya didto, gipahimakas ni Tomas nga bulahan ang tanang rehiyon sa maong yuta sa kahayag sa Kristiyanismo ug, pagkahuman sa pagbuhat og daghang mga timaan ug katingalahan, nahimong maayong magbalantay sa kawan nga gisalig kaniya.

Sa pagkawala sa iyang higala, ang monghe Tomas, si San Ciryaco mipanaug og panata sa lawom nga kahilom ug nagpuyo nga nakasirado sa iyang selda, sama sa gibutang sa lubnganan, nakig-istorya lamang sa Dios. Ug nagpabilin siya sa maong monasteryo, diin siya giordinahan nga diakono, sulod sa napulo ka tuig. Niadtong panahona, ang duha ka monasteryo—ang Monasteryo ni San Euthymius ug ang Monasteryo ni San Theoktistus—nag-ambit sa parehas nga kinabuhi sa komunidad ug usa ka administrasyon, nga nagsunod sa lagda sa bantugang San Euthymius. Apan ang kaaway nagpukaw og kagubot niining mga monasteryo ug nagtamnan og pagkabahin ug panagbangi tali nila. Nalumos sa kasubo tungod niining pagkabahin sa mga monasteryo, si Santo Ciryaco mibulag ug mibalik sa Monasteryo sa Sukia, nga gitukod ug gipahimutang sa Banal nga Chariton, ug misugod sa pagbuhat sa mga katungdanan sa pagka-mona. Pagkahuman sa upat ka tuig sa nagkalain-laing serbisyo, sa panaderya ug sa infirmaryo, ug pagkahuman nakuha niya ang pag-uyon sa tanang mga amahan, gitugotan siya sa pagbuhat sa mga katungdanan sa usa ka diakono; Tulo ka tuig pagkahuman, sa kap-atan ka tuig sa iyang kinabuhi, giordinar si Cyriacus nga presbiter ug pagkahuman gitudlo nga kanonarko[6554] , usa ka posisyon nga iyang gipanggunitan sulod sa napulo'g walo ka tuig; sa kinatibuk- , nagpuyo siya sa Monasteryo sa Suki sulod sa kapin sa traynta ka tuig. Siya mismo ang mitestigo nga samtang siya usa ka canonarch, wala gayud siya makita nga nagakaon o naglagot sa bisan kinsa. Miingon usab siya nga matag gabii, sa dihang motindog siya sa iyang selda aron mag-ampo, mobasa ug mo-awit siya sa Salmo hangtod mosinggit ang gong[6555] alang sa serbisyo sa tungang gabii.

Tungod kay gusto pa gyud niya nga magkinabuhi nga labi pang mapainubsanon, si Cyriacus, sa kapito-an ka tuig sa iyang kinabuhi, misulod sa kamingawan. Nagdala siya og usa ka disipulo uban kaniya ug, human sa dugay nga pagbiyahe sa kamingawan, nakaabot siya sa bahin niini nga gitawag og Natuf, diin siya nagpuyo. Walay ikapanginabuhi kaniya, kay mapait kaayo ang tanom sa maong disyerto, nag-ampo siya sa Dios ug, sa pagsalig sa Iyang kaluoy, miingon sa iyang disipulo:

'Adto, anak ko, tiguma og pipila ka mapait nga tanum ug pakulu-a kini: bulahan ang Dios nga Makagagahum – Siya ang magpakaon kanato niining maong mga tanum!'

Gibuhat sa disipulo ang gisugo sa santo; ug ang Dios, nga nagapakaon sa tanan nga nagasalig kaniya, gibag-o ang kapait sa maong tanum ngadto sa katam-is, ug kini nahimong ilang pagkaon sulod sa upat ka tuig. Sa katapusan sa ika-upat ka tuig, nadungog sa pangulo sa Komites, i[6556] o sa Fekua, si Ciryaco gikan sa mga magbalantay nga nagabantay sa ilang mga panon sa kamalig. Gipasa niya sa asno ang usa ka sako nga puno sa pan,

---

[6551] Ang termino nga 'obispo' dinhi nagtumong kang Martirius, Patriarka sa Herusalem, nga naggunit sa maong katungdanan gikan sa 478 hangtod 486.

[6552] Timotheus II Salophakiel – Patriarka sa Alexandria gikan sa 460 hangtod 482.

[6553] Etiyopya – ang karaang ngalan sa usa ka halapad nga nasud nga nahimutang sa habagatan sa Ehipto. Kini nagtumong panguna sa Abyssinia, diin ang Kristiyanismo misakop na sukad pa sa ika-4 nga siglo.

[6554] Ang 'Kanonarch' nagpasabot og 'ang usa ka tawo nga nagpasiugda sa gitudlo nga pag-awit'. Sa karaang panahon, tungod sa kakabus sa mga monasteryo nga nakapugong kanila sa pagbaton og igo nga kopya sa mga liturhikal nga basahon, ug tungod usab sa gamay nga ihap sa mga mang-aawit nga nakahibalo mosulat, nahimong batasan nga mag-awit og balaang himno pinaagi sa pag-dikta. Usa sa mga monghe, nga nagkupot og libro sa iyang kamot, mopahayag sa matag hugpong sa pulong sa kusog, samtang ang uban pang mga myembro sa koro moawit niini sa matag paglitok. Ang 'Canonarchy' nagpadayon pa hangtod karon sa mga monasteryo.

[6555] Ang 'bilo' usa ka tabla nga metal o kahoy nga, sa karaang panahon—ug sa ubang lugar hangtod karon—nagserbisyo isip kapuli sa kampana aron tawagon ang mga matinud-anon sa pagsimba.

[6556] Ang termino nga 'komites' orihinal nga gigamit aron itumong sa mga bodyguard sa tsar. Sa ulahi, kini nga titulo gigamit sa mga opisyal nga naglangkob sa retinue sa kinatibuk-ang labing taas nga ranggo nga mga opisyal – mga prokonsul, mga gobernador sa probinsya ug mga gobernador; ang mga katungdanan sa komites sa ulahi naglakip na sa pagkolekta sa buhis para sa kaban sa estado.

unya miadto siya kang Kyriakos aron mangayo sa iyang panalangin ug pag-ampo. Pagkahuman sa pag-ampo, nakig-istorya si Kyriakos kaniya bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag, unya gipahawa siya uban sa iyang panalangin; sukad niadto, ila nang gikaon ang pan nga gidala sa tigulang. Apan sa usa ka adlaw, usa sa mga disipulo ni Kyriakos nagluto og usa ka tambal nga walay pagtugot sa balaan nga tigulang, ug sa dihang natilawan niya kini, nabati niya ang ingon ka kapait nga wala siya makahimo og bisan usa ka pulong. Sa pagkahibalo sa hinungdan sa iyang dili pagkapanulti, ang tigulang nag-ampo alang kaniya, gihatagan siya sa Pinakabalaan nga mga Misteryo, ug pinaagi niini naayo ang iyang sakit. Niadto, miingon siya kaniya isip pagtulun-an:

'Dili kanunay maghimo og milagro ang Dios, kondili sa panahon sa atong kalisod ug sa atong labing dakong panginahanglan; sa dihang wala kita'y pan, gihimong tam-is sa Dios ang tanum para kanato aron makakaon kita niini; apan karon naa na kitay pan, kinahanglan pa ba nato og milagro aron himuon nga tam-is ang pait nga tanum?'

Apan unya nahurot ang pan, ug usab adunay kakulang sa pagkaon; busa miingon pag-usab ang tigulang sa iyang disipulo:

'Bulahan ang Dios, anak ko – tiguma ug lutoa ang mga tanum.'

Misunod ang tinun-an sa sugo, apan pag-abot sa panahon sa pagkaon, wala siya gustong tilawan kini, kay nahadlok siya nga kini maghatag pag-usab kaniya og kasakit; apan ang tigulang, pagkahuman niyang gipanalanginan ang pagkaon sa tanda sa krus, siya mismo ang unang nitilaw; unya, sa pagtan-aw sa tigulang, nangahas usab ang disipulo nga nitilaw, ug wala silay nasamdan, kay ilang nasuta nga ang pagkaon tam-is gihapon sama sa una, ug sukad niadto, nagsugod na sila sa pagkaon niining maong tanum.

Sa ikalima ka tuig sa pagpuyo ni Cyriacus sa disyerto, usa ka tawo gikan sa Fekua nakadungog mahitungod sa bulahan; ug gidala niya ang iyang anak kaniya—usa ka batang lalaki nga gipanglutos sa usa ka mabangis nga demonyo matag bag-ong bulan—nangayo siya sa santo nga maluoy sa iyang anak ug ipahawa ang dautang manlutos gikan kaniya. Pagkahuman sa pag-ampo, gihaplasan ni Ciríaco ang masakiton nga batang lalaki sa balaan nga lana, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya, ug pinaagi niini gipahawa ang demonyo. Mibalik dayon ang lalaki sa iyang balay uban sa iyang naayo nga anak ug gisultihan niya ang tanan bahin niining milagro.

Milapta sa tibuok yuta ang balita mahitungod sa santo, ug daghang mga tawo ang nagsugod sa pagdagsa kaniya – ang uban nangayo og panalangin, ang uban nangayo og tambal, ug ang uban pa gusto makig-istorya kaniya aron makadawat og espirituhanong kaayohan. Gilikayan ang himaya sa tawo, si San Ciryaco misulod sa usa ka kamingawan sa sulod nga ginganlan og Ruva, ug nagpabilin didto sulod sa lima ka tuig, nga nagpanginabuhi sa mga gamot sa tanom nga gitawag og melagria ug sa mga bag-ong sanga sa mga kawayan[6557] . Apan bisan didto, adunay pipila ka mga tawo nga nakakaplag kaniya ug gidala kaniya ang ilang mga masakiton ug kadtong gilutos sa hugaw nga espiritu; apan giayo sila tanan sa santo pinaagi sa tanda sa krus ug pag-ampo.

Wala usab siya makakaplag og kalinaw didto, busa mibiya si Santo Cyriacus sa Ruva ug mipuyo sa usa ka walay sulod ug hilit nga dapit diin walay bisan usa ka eremita: kining dapita gitawag og Susakim ug nahimutang siyam ka poprishch[6558] gikan sa monasteryo sa Sukiy . Sa kaniadto, duha ka lawom nga suba ang nag-agos dinhi, apan sa ulahi nangamala kini, nga nagbilin lamang og usa ka lawom ug lapad nga ilog. Sumala sa uban, kini mao ang mga suba sa Ifam, nga gihisgutan ni David sa mga Salmo, sa iyang pag-ingon sa Dios: *'Gipauga Nimo ang mga gamhanang suba'*[6559] (Salmo 73:15). Ug nagpabilin si Ciryaco didto sulod sa pito ka tuig, nagkinabuhi nga susama sa kinabuhi sa mga anghel.

Pinaagi sa pagdumala sa Diyos, miabot ang gutom ug salot sa maong yuta. Tungod sa kahadlok sa umaabot nga kalamidad, ang mga amahan sa Suki Lavra miadto kang Santo Cyriacus, naghangyo kaniya nga moanha sa ilang monasteryo; kay nagtuo sila nga kung uban kanila si Santo Cyriacus, malikayan ang kasuko sa Diyos kanila. Ug mao gayud ang nahitabo. Pag-abot ni Banal Cyriacus sa monasteryo sumala sa hangyo sa mga igsoon, nagpuyo siya duol sa monasteryo sa usa ka langob sa eremita, diin kaniadto nagpuyo si Banal Chariton.

[6557] Ang Melagria usa ka dili kaayo mailhi nga tanom sa disyerto sa Palestina nga mapait ang lami. Ang termino nga 'reed' dinhi nagtumong sa gitawag nga mabangong reed – usa ka tanom nga nailhan sa mabangong ug humot nga gamot, bisan pa mapait sa lami.

[6558] 90 poprishch, sumala sa among pagkwenta, mga 124 ka verst.

[6559] 'Ipham' – gihubad gikan sa Hebreo, kini nagpasabot og dili malabyan, lawom ug paspas.

Niadtong panahona, ang erehe nga Origenista[6560] nagkakusog; si Santo Ciryaco naningkamot pag-ayo aron wagtangon kini, gisupak ang mga walay Diyos nga erehe nga pagtulon-an, gidala pabalik sa tinuod nga dalan pinaagi sa pag-ampo ug sa pulong ang mga naligaw, ug gipalig-on ang mga ortodokso sa ilang pagtuo. Ang awtor niining hagiograpiya, si Cirilo, miingon sa mosunod bahin niini:

– Niadtong panahona, pagkahuman nako sa pagbiya sa monasteryo ni Euthymius the Great, miadto ko sa monasteryo ni Santo Savvas kang Biyesepun John the Silent. Gipadala niya ako uban sa usa ka sulat kang Abba Cyriacus aron ipahibalo kaniya ang panagbangi nga gipahinabo sa mga heretiko sa balaang siyudad, ug aron hangyoon siya nga maghalad og walay hunong nga pag-ampo sa Dios alang sa pagbungkag sa garbo sa mga lider sa heretiko, sila Nonus ug Leontius, nga nagbalik-balik sa mga panamastamas ni Origen batok kang Kristo. Pag-abot nako sa monasteryo sa Suki, miadto ko sa langob sa Balaan nga si Chariton ug, pagkahuman nako sa pagpasidungog kang bulahan nga si Cyriacus, gihatag nako kaniya ang sulat, samtang gisaysay usab nako ang gisugo kanako sa katingalahang si Juan nga Hilom. Mitubag kanako ang santo:

'Ayaw pagpasubo sa amahan nga nagpadala kanimo, kay sa dili madugay, pinaagi sa grasya sa Dios, atong masaksihan ang pagkahugno sa erehiya.'

Ug iyang gipahayag ang hapit na kamatayon ni Nonus ug Leontius, ang mga magtutudlo sa doktrina ni Origen. Sa pagpadayon sa iyang mapuslanong pakig-istorya, gipasabot kanako ni Cyriacus ang kabuang ug limbong sa mga Origenista ug gisulti kanako kung giunsa pagpadayag kaniya pinaagi sa banal nga pagpadayag ang kadaut niining heresiya ug ang pagkaguba sa mga nabihag niini. Sa pagkahibalo niya gikan sa among pakig-istorya nga usa ako ka monghe gikan sa monasteryo sa bantugang Euthymius, miingon ang bulahan:

'Busa, igsoon, gikan ka sa samang monasteryo sama nako.'

Ug misugod siya og dugay nga pakigpulong kanako mahitungod kang Euthymius alang sa kaayohan sa akong kalag; ug, pagkahuman niyang pakan-on ang akong kalag sa mga makapabalaan nga sugilanon pinaagi sa iyang matam-is nga pakigpulong, gipadala niya ako sa akong dalan sa kalinaw. Dali ra, natuman ang propesiya sa bulahan nga si Cyriacus, kay ang mga pangulo sa erehiya kalit nga namatay, ang erehiyal nga komunidad nabungkag, ug ang pagpanlupig sa mga Ortodokso natapos. Unya si Cyriacus, nga napalaya na sa iyang mga kabalaka, mibiya sa langob sa Banal nga Chariton ug mibalik sa Susakim sa siyamnapu't siyam ka tuig sa iyang kinabuhi, diin siya nagpuyo og walo ka tuig sa hilom.

Tungod sa tinguha nga makita pag-usab ang mahimayaong nawong sa balaan nga tawo ug malingaw sa iyang matam-is nga pakig-istorya, mibyahe ako paingon sa Monasteryo sa Sukia ug, pagkahibalo nako nga naa didto ang iyang disipulo nga si Juan, miuban ko kaniya paingon sa Susakim aron bisitahan si bulahan Cyriacus. Sa among pagduol sa maong lugar, gisugat kami sa usa ka dako ug makalilisang nga leon. Sa pagkakita nga napuno ko sa kahadlok tungod sa hayop, miingon kanako ang disipulo sa santo nga si Juan:

'Ayaw kahadlok, Igsoon Cyril: kini nga leon usa ka sulugoon sa atong Amahan ug dili kini makadaot sa mga igsoon nga moanha kaniya.'

Sa pagkatinuod, ang leon, sa dihang nakita nga padulong kami sa tigulang, milikay sa agianan. Pagkakita kanako, miingon si Abba Cyriacus:

'Ani-a na ang usa ka igsoon gikan sa akong monasteryo, si Cirilo, aron mabisita ko.'

Pagkahuman sa pag-ampo, nanglingkod kami ug nagsugod sa pakighinabi. Ug ang iyang disipulo nga si Juan miingon kaniya:

'Amahan! Nahadlok kaayo si Igsoon Ciril sa dihang nakita niya ang leon.'

Unya miingon kanako ang tigulang:

'Ayaw kahadlok, anak kong si Cirilo, sa kana nga leon, kay nagpuyo siya uban kanako ug nagbantay niining gamayng gulay batok sa mga buangis nga kanding.'

[6560] Si Origen – ang iladong Kristohanong magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria (namatay niadtong 254) – usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan tungod sa kadako sa iyang intelihensiya ug kalawom sa iyang kahibalo. Daghang labing bantugan nga mga Amahan sa Simbahan ang naghatag sa labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen; apan pagkahuman, samtang buhi pa siya, gikondena siya nga heretiko sa duha ka lokal nga konseho sa Alexandria ug, pagkahuman sa iyang kamatayon, sa lokal nga Konseho sa Constantinople niadtong 543. Bisan tuod wala niya gipresentar ang iyang mga dili ortodoksong panan-aw ingon nga dili mausab nga kamatuoran, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw bahin sa daghang kamatuoran sa Kristohanong Simbahan, mao nga giisip sa uban nga duha-duha ang iyang hugot nga pagsunod sa labing batakang mga doktrina sa Kristohanong Simbahan.

Unya gisultihan ko sa balaan og daghan mahitungod kang dakong Euthymius ug sa ubang mga amahan sa disyerto nga nagkinabuhi sa pagkabalaan, ug pagkahuman gisugo niya nga dad-an ko og pagkaon. Samtang nagakaon kami, miabot ang leon ug mitindog sa atubangan namo; ang tigulang, mitindog, mihatag kaniya og usa ka piraso nga pan, nga nag-ingon:

'Adto ug bantayi ang mga utan.'

Ug kanako miingon siya:

'Nakita ba nimo, anak ko, kining leon? Dili lang niya gibantayan ang mga utan, apan gipalayas usab niya dinhi ang mga tulisan ug mga barbaro: daghang higayon nga gisulong sa dautang mga tawo kining yano nga dapit, apan gipalayas sila sa leon.'

Pagkadungog nako niini, natingala ko ug gidayeg ang Dios, nga nagpailawom sa mga mabangis nga hayop sama sa mga karnero alang sa Iyang balaan. Nagpabilin ko uban kaniya sulod sa usa ka adlaw, apan daghan kog nahibal-an; sa sunod buntag, pagkahuman niya og pag-ampo, gihatagan niya ko sa Iyang panalangin ug gipadala ko sa kalinaw, samtang gisugo ang Iyang disipulo nga kauban ko. Sa among pagbiya sa puloy-anan sa santo, nakasugat kami og usa ka leon sa dalan nga nagahigda ug nagakaon og usa ka buang nga kanding; kay wala kami kaisog molabay niini, mihunong kami; apan sa dihang nakita niini nga nagatindog ra kami, gibyaan niini ang iyang biktima ug, mibiya sa dalan, gitugotan kami nga molabay.

Ang lugar diin nagpuyo ang maalamon nga pari uga ug walay tubig, ug wala didtoy balon; apan ang bulahan, pagkahuman niyang hukayon ang usa ka lungag sa bato, magtipig didto og tubig sa tingtugnaw, ug kini nga tubig igo na para kaniya ug sa pagdidilig sa iyang mga utan sa tibuok ting-init. Apan sa usa ka tuig, sa bulan sa Hulyo, ang tubig nga natipig sa bato nangagaw tungod sa grabeng kainit. Sa kasubo tungod sa kakulang sa tubig, gitangtang sa santo ang iyang mga mata paingon sa langit ug nag-ampo sa ingon ani nga mga pulong:

'O Dios, nga naghatag og ilimnon sa uhaw nga Israel sa kamingawan (Ex. 17:1–6; Num. 20:2–12)! Hatagi usab ako, dinhi sa kamingawan, og gamay nga tubig, nga gikinahanglan sa panginahanglan sa akong mapainubsanon nga lawas.'

Ug sa kalit lang, usa ka gamay nga panganod ang mitungha ibabaw ni Susakim; nag-ulan sa palibot sa puloy-anan sa santo ug napuno ang tanang lungag taliwala sa mga bato. Ingon ana kadali nadungog sa Dios ang Iyang alagad.

'Gihunahuna ko nga mapuslanon,' ingon sa maong awtor sa hagiograpiya, si Cirilo, 'nga hisgutan dinhi ang gisulti kanako ni Padre Juan, usa ka disipulo sa bulahan nga Ciryaco. Sa among paglakaw uban kaniya sa kamingawan, gipakita niya kanako ang usa ka piho nga dapit, nga nag-ingon:

'Mao kini ang puloy-anan sa bulahan nga si Maria.'

Gipangayo nako kaniya nga isugilon kanako ang bahin kaniya, ug misugod siya sa pagsaysay:

'Sa milabay nga panahon,' ingon niya, 'sa dihang naglakaw ko uban sa akong higala, si Brother Paramon, paingon kang Father Cyriacus, nakakita kami og usa ka lalaki nga nagtindog sa gilay-on ug nagtuo kami nga usa siya ka mongtawo; Nidali kami paingon kaniya, aron magpasidungog kaniya, apan sa among pagduol sa maong dapit, kalit lang siyang nawala sa among panan-aw. Sa pagtuo namo nga dautang espiritu kini, gikupot kami sa dakong kahadlok ug busa misugod kami sa pag-ampo. Pagkahuman sa among pag-ampo, mitan-aw kami sa palibot ug nakakita kami og langob sa yuta, ug nasabtan namo nga dili kini dautang espiritu, kondili usa ka sulugoon sa Dios nga nagtago kanamo. Sa among pagduol sa langob, nag-ampo kami ug naghangyo kaniya nga ipakita ang iyang kaugalingon kanamo ug ayaw kami pahawaa sa iyang mga pag-ampo ug sa maayong pakig-istorya. Ug nadungog namo kini nga tubag gikan sa sulod sa langob:

'Unsa ang kaayohan nga inyong gipangayo kanako? Usa akong makasasala ug yano nga babaye.'

Ug gipangutana mi niya:

'Asa ka paingon?'

Mitubag kami:

'Moadto kami kang Amahan Kyriakos, ang eremita; apan sultihi kami, palihug sa Ginoo: unsa ang imong ngalan, unsaon nimo pagkinabuhi, asa ka gikan, ug ngano ka niadto dinhi?'

Mitubag siya:

'Adto kamo sa inyong padulngan, ug sa inyong pagbalik, isulti nako kaninyo ang tanan.'

Apan among gipasiguro kaniya, nga miingon:

'Dili kami molakaw hangtod madungog namo ang imong ngalan ug mahibal-an namo kung giunsa ka nagpuyo.'

Sa dihang nakita niya nga wala kami'y tuyo nga molakaw, misugod siya og sulti bahin sa iyang kaugalingon, nga wala magpakita kanamo gikan sa langob:

Ako si Maria; usa ako ka salmista[6561] sa Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug pinaagi kanako daghan ang nadani sa yawa; Gikupot ko sa kahadlok nga basin mahimong instrumento ko sa dautang hunahuna ug kapahamakan sa uban, ug aron dili ko madugangan ang akong kaugalingong mga sala, nag-ampo ko nga matinud-anon sa Ginoo aron luwason ko Niya gikan sa ingon nga tukso. Busa, sa usa ka adlaw, samtang napuno sa kaluoy ang akong kasingkasing ug nahadlok sa Dios, miadto ko sa Siloe, nagkuha ko didto ug tubig sa usa ka sudlanan, nagdala ko ug usa ka basket nga puno sa nababad nga mga beans, ug, samtang nagsalig sa proteksyon sa Dios, nilarga ko sa gabii gikan sa Balaang Siyudad paingon sa kamingawan. Apan, ang Dios buot nga madala ko dinhi, ug sulod na sa napulo'g walo ka tuig nagpuyo ako dinhi; ug pinaagi sa grasya sa Dios, hangtod karon wala gayud namala ang tubig sa akong sudlanan ni nabawas ang mga beans sa akong basket. Karon, akoa kining hangyo, adto ka kang Amahan Kyriakos ug ayuha ang imong mga buluhaton; ug sa imong pagbalik, bisitaha ako, usa ka kabos nga kalag.

Pagkadungog namo niini, miadto kami kang Padre Kyriakos ug gisulti namo kaniya ang tanan namong nadungog gikan kang Banal nga Maria. Natingala si Kyriakos ug miingon:

'Gloria kanimo, among Dios! Daghan kaayong tinago nga mga santo ang naa kanimo, dili lang mga lalaki kondili pati mga babaye, nga nag-alagad kanimo sa tago! Lakaw, akong mga anak, ngadto niining sulugoon sa Dios, ug hinumdumi ang bisan unsa nga iyang isulti kaninyo.'

Pagbalik namo gikan kang Banal nga Cyriacus, miabot kami sa langob ni Beata Maria ug mitawag kaniya, nga miingon:

'Sulugoon sa Dios, Maria! Ania kami, miabot sumala sa imong sugo.'

Apan walay tubag. Sa pagsulod namo sa bungag sa langob, nag-ampo kami, apan wala kami tubagon ni Maria; sa dihang misulod kami sa sulod sa langob, nakit-an namo si Maria nga natulog sa Ginoo, ug usa ka labing tam-is nga humot ang migawas gikan sa iyang balaan nga lawas. Wala kami'y dala nga bisan unsa aron panapton siya o aron itabon sa lubong, busa miadto kami sa monasteryo ug gikuha namo gikan didto ang tanan nga gikinahanglan. Pagkahuman namo sa pagpanapton sa bulahan, gilubong namo siya sa langob ug giselyohan namo ang bungbong gamit ang usa ka bato.

Mao kini ang gisulti kanako ni Padre Juan; ug ako, nga natingala sa kinabuhi nga gipanginabuhi sa maong sulugoon sa Dios, nagpasiya sa akong kasingkasing nga isulat kining mga pulong alang sa pagtukod sa mga makadungog niini ug alang sa himaya sa Dios, ang Mahigugma sa Katawhan, nga nagahatag og pagkamapailubon sa mga nagahigugma kaniya.'

Sa pagkahuman sa iyang ikawalong tuig sa Susakima, ang Kagalang-galang Cyriacus nakaabot na sa taas kaayo nga edad, kay usa na siya ka gatos ug pito ka tuig ang panuigon. Nagtigom ang mga amahan sa Monasteryo sa Sukia ug nagkonsulta sa usag usa:

'Dili nato tugotan nga ang ingon nga amahan,' ingon nila, 'mamatay layo sa atong monasteryo; kay kon dili, dili nato mahibaloan ang iyang dungganong pagpanaw ug mawagtangan kita sa iyang katapusang panalangin.'

Pagkahuman nila'g padulong aron makita ang santo, ilang gipangaliyong siya sa taas nga panahon nga molalin gikan sa Susakima paingon sa langub sa Kagalang-galang Chariton, nga nahimutang duol sa monasteryo, diin siya kaniadto nagpuyo samtang nakigbisog batok sa mga Origenista. Sa katapusan, sa dihang mitugot siya sa ilang hangyo, mipuyo si Cyriacus sa langub ni Chariton, duha ka tuig sa wala pa ang iyang pagpanaw aron makig-uban sa Dios.

'Sa akong bahin,' ingon sa manunulat, 'bisan pa man usa ka mapainubsanon nga tawo ako, kanunay ko siyang adtoan aron pahupayon siya ug nakadawat ko og dakong kaayohan alang sa akong kalag gikan sa iyang balaang pakighinabi ug dagkong buhat. Bisan pa sa iyang katigulangon, si Santo Ciríaco nailhan tungod sa iyang pisikal nga kusog; siya mapisan ug aktibo kaayo. Dili gayud siya magpundo, nag-ampo siya o nagtrabaho. Siya usa ka tawo nga maduol sa tanan, maalamon, makatudlo ug ortodokso, ug napuno sa Espiritu Santo ug grasya sa

[6561] Katungdanan sa salmista ang pagbasa sa mga salmo atol sa mga serbisyo sa pagsimba sa Kristohanong simbahan.

Dios. Sa dihang gipahimutang sa among Ginoo, pagkahuman sa daghang mga paningkamot sa santo, nga dalhon siya sa langitnong pahulay, ang bililhon nangmasakit, apan mubo ra kini nga panahon. Gipatawag niya ang abad sa maong monasteryo ug ang mga igsoon ngadto kaniya, naghatag siya og sermon mahitungod sa kaluwasan sa kalag ug, pagkahuman niyang gihalokan silang tanan, gipanalanginan niya sila. Unya, samtang nagtutok sa langit ug nag-unat sa iyang mga kamot, nag-ampo siya alang sa tanang mga igsoon ug gisumite niya ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa mga kamot sa Ginoo, niadtong ika-29 ka adlaw sa ESeptember[6562] . Nanginabuhi siya og kinatibuk-ang usa ka gatus ug siyam ka tuig.

Ang mga igsoon, nga nagahilak pag-ayo tungod kaniya, gilubong ang iyang balaang lawas uban sa angay nga mga salmo ug mga awit, naghimaya sa Dios ug nagahinumdom sa taas nga katuigan sa pag-alagad sa Iyang sulugoon.

Ihatag ang himaya sa atong Dios, bisan pa kanato nga mga makasasala, karon ug kanunay ug hangtod sa katuigan sa katuigan! Amen.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga gamhanang kampyon ug manalipod, ang balaang monasteryo kanunay kang gipasidunggan ug gisaulog ang imong tinuig nga paghinumdom: '[6563] ' apan tungod kay aduna kay kaisog sa atubangan sa Ginoo, panalipdi kami gikan sa among mga kaaway, aron kami makasiyagit: 'Malipay ka, labing bulahan nga Amahan.'

Paghandum sa mga Balaang Martir Dada, Gavedday ug Kazdoi

Komemorasyon sa ika-29 sa Septiyembre

Sa mga adlaw ni Sapor, Hari sa Persia, ang amahan sa balaan nga martir Gavedday, nagpuyo sa korte real ang usa ka Kristohanon nga ginganlan og Dada, ang labaw sa mga maharlika sa hari, nga pinalangga ug girespeto sa hari. Gipadala siya sa hari aron mamuno sa usa sa mga probinsya sa Imperyo sa Persia, nga wala mahibalo nga Kristohanon siya. Dali ra, naulat sa hari nga si Dada nag-angkon kang Kristo. Busa gipadala sa hari ang maharlika nga si Andromelich aron susihon kon tinuod kini. Pagkahibalo nga tinuod kini, misulat si Andromelich kang Shapur aron ipahibalo kini kaniya. Pagkahuman niini, gihatagan sa hari kining maharlika og hingpit nga awtoridad sa mga Kristohanon sa iyang gingharian, samtang siya mismo, kauban ang iyang anak nga si Gaveddae, misugod sa pagpangutana kang Dada; ug gikan sa ilang pakighinabi, mas napalig-on pa gayud ang iyang pagtuo nga si Dada nagtuo sa tibuok niyang kasingkasing kang Ginoong Jesu-Kristo ug andam nga mamatay alang Kaniya. Unya gisiga ang usa ka dakong siga sa kalayo, ug tuyo nila nga itambog si Santo Dada niini. Dako kaayo ang siga sa kalayo nga ang tanan nga nakakita niini napuno sa kahadlok. Sa dihang miduol si Santo Dada sa nagdilaab nga kalayo, gihimo niya ang tanda sa krus. Kalit lang, nakita sa tanan nga nawala na ang kalayo ug naay tubig nga nag-agos sa iyang dapit, ug natingala sila sa ingon ana ka dako nga milagro. Ug ang anak sa hari, si Gavedda, nangutana sa balaan nga martir:

'Kinsa ang nagtudlo kanimo og ingon ana nga mahika?'

Mitubag si Santo Dada:

'Kung gusto usab nimo mosunod sa pagtulon-an nga akong gisunod, nan ikaw usab pagahimong takus sa pagbuhat sa ingon nga mga milagro.'

'Tinuod ba gyud,' pangutana ni Gavedday, 'nga kon motuo ko sa imong Kristo, makahimo usab ko og ingon ana nga mga milagro?' Mitubag si Santo Dada:

'Dili lang ikaw makahimo niini, kondili maghari usab ka uban ni Kristo.'

Unya gisugo ni Gavedday nga pasigaon ang dakong siga, gitawag niya ang ngalan ni Kristo, ug napalong ang kalayo. Sa pagkakita sa maong milagro, nahulog ang prinsipe sa tiilan ni Santo Dada ug gipahayag ang iyang pagtuo kang Kristo. Ang maharlikang si Andromelich nagreport sa tanan niini kang Haring Sapur. Pagkahibalo sa

[6562] Si San Cirio namatay niadtong 556.

[6563] Sa ato pa, ginasaulog matag tuig ang imong handumanan.

hari nga ang iyang anak nga si Gavedda mituo kang Kristo, gisugo niya ang upat ka sulugoon nga bugbogon ang prinsipe gamit ang mga hugot nga baston. Sa dihang napul-an na ang upat tungod sa dugay nga pagpabugbog, gisugo sa hari ang uban nga mopuli kanila. Samtang gipalo, si Santa Gavedda nangayo og tabang sa Diyos. Usa ka anghel ang mitungha kaniya ug nagpalig-on kaniya, nga miingon:

'Ayaw kahadlok, anaa ako uban kanimo.'

Pagkahuman niini, gilabay ang balaang martir sa usa ka bilanggoan, diin siya nagpabilin sulod sa lima ka adlaw. Dali ra pagkahuman, gisalig ni Sapor ang awtoridad sa paghukom sa tanang Kristohanon sa iyang gingharian kang usa ka si Gargal, nga nagmando nga si San Gavedday pahugasan gamit ang mga lubid nga panit sa baka. Samtang nag-antos sa ingon nga pag-antos, gisaway sa balaan nga martir ang pagtuo sa iyang amahan. Unya gisugo ni Gargal nga duha ka lubid nga panit kuhaon gikan sa iyang lawas, gikan sa ulo hangtod sa tiil, nga nag-ingon:

'Tan-awa ko kon moanhi ang imong Kristo aron tambalan ka.' Apan kalit nga nabalik sa hingpit nga kahimsog ang balaang martir. Gipriso siya ni Gargal; apan, pinaagi sa gahum sa Dios, nabuksan ang iyang mga gapus. Nabuang sa kasuko ang huwes ug miadto sa hari aron isugilon kini tanan, kinsa miingon kaniya:

'Patya ang dautang tawo, kay dili na siya akong anak, kondili usa ka tawo nga dautan ang tuyo, tungod kay mituo na siya kang Kristo.'

Gipainit ni Gargal ang usa ka puthaw nga baras ug gituslob kini sa ulo sa balaang martir hangtod sa iyang mga dalunggan. Apan samtang nag-ampo ang martir, usa ka anghel ang miabot, gikuha ang baras ug gipang-ayo ang balaang nag-antos. Sa pagkakita niini, gisugdan ni Gargal ang pagpanakit sa iyang lawas gamit ang mga hait nga puthaw nga pako, nga miingon:

'Tan-awon nato kung moanha ba ang imong Kristo aron tambalan ka.'

Apan si Santa Gavedda mipangamuyo pag-usab ug naayo siya. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang mga bantay sa prisohan ug misinggit sila:

'Dako ang Ginoong Kristiyano.'

Apan ang huwes mas nasuko pa ug gisugo nga tuslok sa mga abaga sa martir ang mga matulis nga pako sa puthaw ug ipabitay siya, nga gibiyaan siya sa maong posisyon gikan sa ikatulong oras hangtod sa ikasiyam nga oras. Nagbitay ang santo didto ug nag-ampo. Unya gikuha siya ug gidala pagbalik sa bilanggoan. Ang iyang inahan ug igsoon nga babaye gusto siyang bisitahon sa bilanggoan, apan nahadlok sila sa hari. Si Sapor mismo, sa dihang nahibaloan niya nga buhi pa ang martir, gipailawom siya sa dugang pagpanakit: gisugo niya nga hubasan og panit ang iyang ulo, tabunan ang iyang nawong, ug ibaligya siya pag-usab. Gipailob sa santo ang tanan niini samtang gidayeg ang Dios. Pagkahibalo sa hari nga buhi pa ang martir, gisugo niya nga kuhaon ang mga kuko sa kamot ug tiil niini ug bunalan ang tanan niyang ngipon. Pagkahuman siya ibalud sa bilanggoan pag-usab, gidili niya nga adunay bisan kinsa nga mohatag kaniya og tubig o mubisita kaniya.

Ang igsoon nga babaye sa martir tinago nga misulod sa bilanggoan ug gihatagan siya og tubig nga imnon, samtang giingnan ang gaoler, nga kon mosulti siya niini papatayun siya. Sa taliwala sa tanan niyang pag-antos, ang balaan nga martir malipayon ug giayo niya ang tanan nga miadto kaniya gikan sa ilang mga sakit, ug ang tanan nangahibulong niini.

Niadtong panahona, usa pa ka lalaki nga ginganlan og Gargal, usa ka salamangkero, ang nakabilanggo didto, nga gipaka-antos tungod sa iyang daghang krimen; sa dihang nakita niya ang pagkamapailubon ni San Gavedday, ingon man ang mga milagro nga iyang gihimo, kining salamangkero mihulog sa iyang tiilan ug miingon:

'Ayo kong hangyo, alagad sa Dios: hinumdumi ako sa atubangan sa imong Kristo.'

Mitubag kaniya ang santo:

'Tumoo ka kaniya, ug luwason ka niya gikan sa tanan nimong kadautan.'

Misulti si Gargal:

'Nagtuo ako Kanimo, Ginoong Hesukristo!'

Unya miapil siya kang Gaveddaeus. Sa sunod adlaw, gisugo sa tigpahirap nga dad-on sila duha sa iyaha aron paghukman, ug pagkahuman gipahubas si Gargal, gipaluan siya gamit ang mga tungkod. Samtang gipaluan, mitan-aw ang martir paingon sa langit ug nag-ampo ingon niini:

'Ginoong Hesukristo, alang sa Iyang ngalan nag-antos ako: lig-ona ako!'

Ug pagkahuman niya og sulti niini, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo. Sa bahin ni Santo Gaveddaeus, gibutang siya nila sa usa ka gilingan sa hilo ug gipanguyop ang panit sa iyang mga bitiis. Unya gisugdan nila pagsunog ang mga kaunoran sa iyang mga kamot gamit ang mapaso nga puthaw nga martilyo ug gibalik siya sa bilanggoan.

Gipahiran sa mga priso didto ang ilang kaugalingon sa dugo nga nag-awas gikan sa iyang mga samad ug nanaog ang ilang kaugalingong mga samad; ug ang tanan nga masakiton nanaog ug gipadayeg ang Dios. Sa dihang nadungog kini ni Prinsipe Gargal, wala siya motuo niini. Apan dako kaayo ang iyang kahadlok sa dihang, pagkahuman sa 15 ka adlaw, gipagawas ang balaang martir gikan sa bilanggoan ug nakita nga wala'y kadaut ug himsog kaayo. Dayon gisugo niya nga ilabay siya sa usa ka nagdilaab nga kaldero nga puno sa pitch ug asupre, apan bisan pa niini, ang martir wala gihapon'y kadaut.

Human sa pakigkonsulta sa iyang mga katiwala, gisugo sa torturer nga ipako sa krus ang balaan nga martir, ug dayon gipana siya pag-usab-usab sa atubangan sa daghang katawhan. Unya nahitabo ang usa ka bag-o ug katingalahang milagro: dili lang nga wala'y kadaut ang santo, apan ang mga pana nga gipusil sa iyang lawas mibalik ug nakasamad sa mga nagpana niini. Tanan niini nakapahadlok sa kasingkasing sa mga tawo. Nakaabot ang balita niini sa hari. Gipadala niya ang iyang anak nga si Kazdoya aron pahupayon si Santo Gavedday. Si Kazdoia, pag-abot niya kang Gavedda ug pagkakita sa tanan nga nahitabo kaniya, mituo usab sa Kristo sa iyang kaugalingon, nga gitudloan siya niini. Si Sapor nasuko kaayo ug gisugo nga ipahigda sa yuta ang iyang anak nga babaye ug bugbogon og mga kahoy, pagkahuman gisulod usab siya sa prisohan. Si Kazdoia, nga naghigda sa prisohan ug nag-antos sa iyang mga samad, miingon kang Santo Gavedda:

'Amo akong pag-ampo aron makasukol ko niining mga pag-antos.'

Mitubag kaniya ang balaan nga martir:

'Ang imong pagtuo kang Kristo makatabang kanimo; ayaw pagluluoy: Nagasalig ako sa Ginoo nga, sumala sa Iyang kabubut-on, kining pag-antos dili mahitabo kanimo, ug dili na ka makasinati pa ug laing pag-antos.'

Gisugo ni Haring Sapor nga ipagawas ang balaan nga martir, nga giputotan ang mga kamot ug tiil, ug dayon itambog sa tunga-tunga sa arena sa karera sa kabayo, aron sa gabii matapakan siya sa mga kabayo. Apan pinaagi sa grasya sa Dios, wala nila siya masamari ug nagpasalamat siya sa Dios niini. Sa pagkabuntag, sa dihang nakita nila nga ang santo wala nay gapos ug hingpit nga maayo, nangahibulong ang tanan sa maong milagro. Unya gisugdan nila siya pagsunog gamit ang nagdilaab nga uling, apan nagpadayon gihapon siya sa pag-ampo ug walay hunong nga gipadayeg ang Ginoo uban sa kalipay. Sa bahin nila Dadius ug Audius, nga mga Kristohanon ug nagatindog didto, nahadlok sa kasuko sa hari, tinago nilang gisulat ang mga pag-antos sa balaan nga martir. Miingon ang santo kanila:

'Kung mahimo, dad-a kanako og tubig ug lana aron ako mabunyagan; apan kung dili kini mahimo, nan ampoa nga pasayloon sa Ginoo ang akong mga sala.'

Ug tan-awa, usa ka gamay nga panganod nagbubo og tubig ug lana sa ulo sa martir. Ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa panganod:

'Alagad sa Dios, nadawat na nimo ang balaan nga bunyag!'

Ug ang nawong sa martir misidlak sama sa adlaw, ug usa ka tam-is nga humot mipuno sa hangin. Pagkadungog niini nga tingog, si Santa Gaveddae nagpasalamat ug naghimaya sa Dios. Unya gisugo ni Gargal nga tuslagon ang iyang lawas sa hait nga mga pana. Gidala sa balaan nga martir kining pag-antos sulod sa pipila ka oras ug, sa katapusan, uban sa pag-ampo sa iyang mga ngabil, gisumite niya ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo. Gisugo ni Gargal nga putlon ang iyang lawas sa tulo ka piraso ug ipanglambus sa lain-laing direksyon. Si Dadius ug si Audius, nga mga pari, ug si Armazat nga diyakono, gidala ang iyang balaan nga relikyas uban sa dakong dungog, gidala kini sa ilang panimalay ug, pagkahuman sa paghaplas niini sa humot nga lana, gilubong kini uban sa pagdayeg sa Diyos. Sa bahin sa balaan ug himayaong si Dadu, paryente sa hari, nga kaniadto grabeng gipaka-antos, sa katapusan gipikas-pikas ang iyang lawas, ug mao kana ang iyang pagpanaw ngadto sa Ginoo. Apan, ang pipila ka mga tawo nga mahigugmaon sa Dios gikuha ang iyang lawas, giandam kini uban sa dungog, ug gibutang sa usa ka espesyal nga dapit. Sa dihang ang maong mga tawo (Dadius, Audius ug Armazat) nag-awit og mga himno sa gabii, sa takna sa tungang gabii, mitindog si Santa Gavedda taliwala kanila ug miingon kanila:

'Magkugi kamo sa Ginoo, mga igsoon.'

Nalipay kaayo sila sa maong panan-awon. Unya miingon pag-usab kanila ang santo:

'Hinaut nga ganti-on kamo sa Ginoo sa inyong gibuhat!'

Ug, gipakanaog niya ang iyang ulo paingon kang Dadiy, miingon siya kaniya:

'Kuhaa ang sungay sa lana gikan sa akong ulo ug, pagkahuman makakuha ka og bahin sa Lawas sa akong Kristo, mosulod ka sa palasyo sa hari ug pahiran og lana ang akong igsoon nga si Kazda, ug unya ihatag kaniya ang Balaang Lawas sa Kristo.'

Gibuhat ni Dadius ang gisugo sa balaan nga martir, gibunyagan siya ug gihatagan siya sa Balaang Misteryo, nga nag-ingon:

'Matulog ka, igsoon, hangtod sa pag-abot sa Ginoo!'

Ug tan-awa, gidala sa Anghel sa Ginoo ang iyang kalag, ug gidala siya sa langit. Sa dihang miabot ang iyang inahan kaniya, nakit-an na niya nga patay na siya. Unya miadto siya sa hari ug miingon kaniya:

'Tan-awa kung unsa ka dili makatawo ug malupigon ikaw—wala gani nimo kaluoyan ang imong kaugalingong mga anak! Malipay ka nga ang imong anak nga lalaki, human sa daghang pag-antos, napatay na, ug ang imong anak nga babaye napatay usab! Ka-iba sa imong mapintas nga kasingkasing! Apan ang imong mga anak, nga namatay sa dili angay nga panahon, dili na mahadlok sa imong kasuko.'

Pagkadungog sa bana sa mga pulong sa iyang asawa, ang malupigon ug walay kasingkasing nga hari wala magpakita bisan gamayng kasubo, bisan pa man nga gisulti kini sa iyang asawa samtang nagahilak; nagpabilin siyang walay pag-uyon ug malupigon. Sa pagkakita sa ingon ana ka-inhumano nga binuhatan gikan kaniya, ang reyna mikuha og pipila ka bililhon nga pabango, gipabango ang balaan nga lawas sa iyang anak nga babaye gamit ang insenso, ug, pagkahuman kini gisul-oban og maharlikang purpura, gibutang kini tupad sa lawas sa iyang anak nga lalaki nga si Gaveddaeus, nga hinay-hinay nga naghilak ug nagahilak sa masubo nga tingog:

'Akong mga pinalanggang anak! Hinumdumi ako, inyong inahan, sa adlaw sa inyong kalipay, sa dihang maglipay kamo uban ni Kristo—aron ako usab, bisan pa sa akong pagka-mapalain, makakaplag og pasaylo sa akong mga sala diha sa himaya ni Kristo nga atong Dios!' [6564]

Paghinumdom kang Banal Theophanes

Gisaulog sa ika-29 sa Septiyembre

Sa siyudad sa Gaza[6565] nagpuyo ang usa ka adunahan nga lalaki nga ginganlan og Theophanes, usa ka labing maloloy-on nga tawo, nga modawat ug maghatag og pahulay sa mga biyahero ug magbuhat sa ubang mga maayong buhat. Paglabay sa pipila ka panahon, ang tanan niyang kabtangan gipangbahin-bahin sa mga kabus ug nanginahanglan, ug siya mismo nahimong hingpit nga kabus. Bisan pa niana, wala siya masubo niini, kondili naghingos lang siya tungod sa iyang kaugalingong mga sala. Pagkahuman niini, sumala sa kabubut-on sa Dios, siya natakdan og grabeng sakit, nga ang iyang mga kamot ug tiil napuno sa likido, namaga, ug nagsugod og pagkabulok, hinungdan nga daghang nana ang nitulo. Bisan pa niana, gidala niya kini tanan uban sa pagpaubos, nagpasalamat sa Dios ug nagdayeg Kaniya. Sa pag-abot sa iyang oras sa kamatayon, misangpot ang kusog kaayong bagyo nga dili na gayud madala ang iyang lawas gikan sa balay aron ilubong.

Ang iyang asawa misinggit uban sa mapait nga mga luha:

'Lagmit ko, akong ginoo, unsaon man nako? Unsaon nako pagkuha sa imong lawas aron ilubong?'

Mitubag siya kaniya:

'Ayaw paghilak, akong asawa: hangtod karon nagpadayon ang pagsulay, apan karon anaa na sa duol ang kaluoy gikan sa maloloy-on nga Dios. Kay sa takna sa akong kamatayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, mohunong ang bagyo.'

Ug mao kini ang nahitabo: sa takna nga iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Dios, usa ka hingpit nga kahilom ang mitabon sa yuta ug sa hangin. Miabot ang iyang mga silingan, gisugdan ang pagligo sa iyang

---

[6564] Ang mga pag-antos ug kamatayon sa mga balaan nga martir Dada, Gavedday ug Kazdoi nahitabo sa tunga-tunga sa ika-upat nga siglo.

[6565] Ang Gaza – usa ka dakong siyudad sa baybayon sa Asia Minor, sa habagatan sa Syria, nga kaniadto gipanag-iya sa mga Filisteo – usa sa labing karaan nga mga siyudad sa kalibutan.

lawas, ug nakita nila nga wala'y bisan usa ka samad o pilas sa iyang lawas; ilang gilubong siya uban sa dakong pagtahod. Paglabay sa upat ka adlaw, nagpakita siya sa usa ka tawo sa damgo ug gisugo siya nga kuhaon ang bato sa lubnganan. Sa pagbuhat niini, usa ka katingalahang humot ang misibog gikan sa iyang lawas ug, imbis nga nana, myrrha ang misibog, nga nag-ayo sa tanang masakiton nga miadto o gidala sa mga relikya ni San Teofanes.

13 Oktubre

30 Septiyembre (Karaan nga Estilo)

Oktubre

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Gregorio, Obispo sa Dako nga Armenia, ug ang katorse ka birhen uban kaniya

Gisaulog kaniadtong 30 Septyembre

Si Santo Gregorio, ang Nagpasiga sa Dakong Armenia[6566] , natawo gikan sa mahimayaon ug bantog nga mga ginikanan nga, bisan pa, nagpuyo sa kangitngit sa kawalay pagtuo. Ang iyang amahan, nga ginganlan og Anak, gikan sa tribong Parthian[6567] , paryente sa Persyano nga hari nga si Artaban ug sa iyang igsoon, ang Armenyano nga hari nga si Kursar. Mibalhin si Anak sa Armenia ubos sa mosunod nga mga kahimtang. Sa dihang nahulog ang Imperyo sa Persia ilawom sa pagdumala sa Parthian ug nahimong Hari sa Persia si Artaban nga Parthian, nasuko ang mga Persiano sa pagka-ilawom sa langyaw nga pagdumala. Niadtong panahona, usa sa labing bantugan nga maharlika sa mga Persyano mao si Artasir, nga, human sa paghimo og daan nga pakig-uyon sa iyang mga higala ug sa mga tawo nga pareho og hunahuna, nagpasiugda og pag-alsa batok kang Haring Artaban, gipatay siya, ug siya mismo ang misaka sa trono sa mga hari sa Persia. Sa dihang nadungog sa hari sa Armenia nga si Kursar ang pagpatay sa iyang igsoon nga si Artaban, nagmasubo siya pag-ayo ug, pagkahuman niyang tipuon ang tibuok hukbong sa Armenia, misugod siya og gubat batok sa mga Persyano, aron panimalos sa pag-ula sa dugo sa iyang igsoon. Sulod sa napulo ka tuig, ang Persia giatake sa mga Armenyo ug nakasinati og dakong kadaut sa ilang kamot. Tungod sa dakong kasubo ug kalibog, si Artasir nangonsulta sa iyang mga maharlika kung giunsa pagpahunong sa pag-atake sa kaaway ug nagsaad nga himoon niyang kauban sa paghari bisan kinsa ang makapatay k kang Kursar. Ang amahan ni Grigori, si Anak, naa usab sa konseho sa hari; nagsaad siya nga mapildi si Kursar nga walay gubat ug patyon siya pinaagi sa usa ka malimbungon nga plano. Niini, miingon si Artasir kaniya:

'Kung matuman nimo ang imong saad, akong ibutang ang korona sa imong ulo ug maghari ka uban kanako; ang gingharian sa Parthia magpabilin kanimo ug sa imong kaliwatan.'

[6566] Ang Armenia – usa ka kabukiran nga nasud tali sa Suba sa Kura ug sa tinubdan sa mga suba sa Tigris ug Euphrates; gipuy-an kini sa mga Armenyo, nga ginganlan human sa Haring Aram, ug gipangulohan sa mga hari gikan sa ilang kaugalingong tribo sukad sa ika-2 nga siglo BC hangtod sa ika-5 nga siglo AD; Kilala kini nga Dakong Armenia, supak sa Gamay nga Armenia – ang rehiyon tali sa tinubdan sa Euphrates ug sa Galas, nga nahimong kabahin sa gingharian ni Mithridates sa Pontus ug, sukad AD 70, sa Imperyong Romano. Kini nga nasud mao ang ikaduhang duyan sa katawhan, kay ang arka ni Noe mipahulay sa Bukid Ararat (Genesis 8:4), nga nahimutang sa Dako nga Armenia. Ang mga ngalan sa lugar nga nagpabilin hangtod karon nagpamatuod sa biblikal nga salaysay sa mga kahimtang sa kinabuhi ni Patriarka Noe pagkahuman sa Baha; pananglitan: Erival ('pagpakita') – ang lugar diin unang nakita ni Noah ang yuta; Akorri – 'pagpamutang sa baging' (sa Bukid Ararat), diin unang namutang si Noah og baging; Arrnoiton – 'sa tiilan ni Noah', i.e. ang dapit sa paglubong ni Noah, ug uban pa. Kini nga nasud kadaghanan sa panahon naa sa ilawom sa pagdumala sa ubang mga katawhan (ang mga Asiriano, Babilonyo, Medo, Persa, Masedoniano, Bizantino ug Turko). Sumala sa tradisyon, ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Armenia nagsugod pa sa panahon sa yutang kinabuhi ni Hesukristo ug sa mga Apostoles: si Tadeo, si Bartolomeo, si Simon nga Cananeo ug si Judas Lebbeo. Makita na dinhi ang dili ikalimod nga mga bakas sa Kristiyanismo sukad pa sa ika-2 nga siglo, ug sa ika-4 nga siglo nahimong hingpit nga Kristiyano ang nasud ug nahimong unang Kristohanong estado. Si Gregorio ang Illuminator mao ang unang Apostol sa Armenia (natawo mga tuig 257, giordinar nga obispo niadtong 302).

[6567] Ang mga Parthian nagpuyo sa Parthia – usa ka nasud nga sa karaang panahon hapit katumbas sa kasamtangang probinsya sa Iran nga Khorasan. Ang populasyon sa sinugdan sakop sa mga Persyano, apan gikan sa 156 BC hangtod 299 AD nagpuyo sila nga independente, nagtukod sa ilang kaugalingong gingharian, pagkahuman niini napildi na usab sila sa mga Persyano.

Sa pagkahuman nga nagkasabot ug nakumpirma nila ang mga kondisyon, nagbulag sila. Aron matuman ang iyang plano, gitawag ni Anak ang iyang igsoon alang sa tabang. Mibiyahe sila gikan sa Persia uban sa tanan nilang kabtangan, asawa ug mga anak, ug, sa pagkunwaring mga exil nga nilayas sa kasuko ni Artasir, miadto sila sa Armenia sa Hari sa mga Armenyo, ingon sa usa ka paryente. Gidayeg sila sa hari ug gihatagan og pagtugot nga mopuyo sa iyang yuta, ug gihimong iyang labing suod nga mga magtatambag. Gihisgutan niya kang Anak ang tanan niyang mga plano—ug bisan pa ang iyang kaugalingon—ug gitudlo siya nga punoang magtatambag sa iyang harihang konseho. Si Anak, bisan pa man, pinaagi sa mapuslanong pagdayeg nakasulod sa kasingkasing sa hari, samtang sa iyang kaugalingong kasingkasing nagplano kung giunsa pagpatay sa hari, ug nangita og angay nga kahigayunan aron kini buhaton.

Sa usa ka higayon, samtang ang hari naa sa Bukid Ararat, gipadayag ni Anak ug sa iyang igsoon ang tinguha nga makig-istorya ang hari kanila sa pribado.

"Aduna kami," miingon ang magsoon, "pipila ka maayong ug mapuslanong tambag nga among itanyag kanimo sa tinago."

Busa misulod sila sa atubangan sa hari samtang nag-inusara siya, gilata siya og kamatayong samad gamit ang espada, unya pagkahuman migawas, misakay sa ilang gipreparar daan nga kabayo ug midagan paingon sa Persia. Paglabay sa mubo nga panahon, misulod ang mga kamarlain sa kwarto sa hari ug nakit-an siya didto sa salog, hapit na mamatay ug naghigda sa usa ka lat-ang sa dugo. Ang mga kamarlain nabalotan sa dakong kahadlok ug gisulti nila sa tanang kumander ug maharlika ang tanan nga nahitabo ug ang ilang nakita. Nagdali sila sa pagdakop sa mga mamamatay, nadakpan sila sa daplin sa suba, gipatay ug nalunod sa tubig. Sa bahin sa samdan nga Haring Kursar, samtang nagkamatay, gisugo niya nga patyon ang tibuok pamilya ni Anak ug sa iyang igsoon, apil na ang ilang mga asawa ug mga anak, nga gipatuman.

Samtang gipapas ang panimalay ni Anak, usa sa iyang paryente nakahimo sa pagdakop sa duha ka anak ni Anak—si Santo Gregorio ug ang iyang igsoon—nga naa pa sa lampin; gitago sila sa iyang kaugalingong balay ug gipadako. Samtang nagpadayon ang paglaglag sa panimalay ni Anaka, usa sa iyang paryente nakahimo sa pagdakop sa duha ka anak nga lalaki ni Anaka—si Santo Gregorio ug ang iyang igsoon—nga naa pa sa lampin; gidala sila sa iyang panimalay ug gipadako. Pagkahuman sa kamatayon ni Kursar, Haring Armenia, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Tiridates ang nabilin; gipakaluoy siya ni Artasir ug gipadala sa Imperyong Romano, diin, pagkahuman siya mitubo ug nahimong kusgan kaayo, nahimong mandirigma siya. Pagkahuman sa kamatayon sa hari sa Armenia nga si Kursar, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Tiridates ang nabilin; gipasaylo siya ni Artasir ug gipadala sa Imperyong Romano, diin, sa pagdako ug pagpakusog niya, nahimong mandirigma siya. Sa bahin sa mga batang anak ni Anac nga nakaluwas sa pagpatay-patay, ang usa gidala sa Persia, samtang ang usa pa, nga ginganlan og Gregory—kinsa atong hisgutan—gipadala sa Imperyong Romano. Pag-abot niya sa hustong edad, nagpuyo siya sa Caesarea sa Cappadocia, diin siya mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, ug nagpabilin nga usa ka maayong ug matinud-anong sulugoon sa Ginoo. Didto siya nagminyo ug nanganak og duha ka anak nga lalaki, sila Orphan ug Arostan, nga iyang gipahinungod sa pag-alagad sa Ginoo sukad pa sa ilang pagkahimugso. Pag-abot niya sa hustong edad, gi-ordinar si Orphan nga presbiter, samtang si Arostan nahimong eremita.

Pagkahuman sa pagkahimugso sa kini nga duha ka anak nga lalaki, namatay ang asawa ni Gregorio, ug sukad niadto, ang bulahan nga si Gregorio nag-alagad sa Dios uban sa mas dako pang kadasig, nga naglakaw nga walay sala sumala sa tanang sugo ug pagtulon-an sa Ginoo. Niadtong panahona, si Tiridates, samtang nag-alagad sa kasundalohan sa Roma, gihatagan og dungganong puwesto, tungod kay siya gikan sa maharlikang kaliwatan. Pagkadungog ni Santo Gregorio bahin kang Tiridates, miduaw siya kaniya, nga daw hingpit nga wala mahibalo nga ang iyang amahan, si Anak, mao ang nakapatay kang Kursar – ang amahan ni Tiridates. Gipadayon niya ang pagpanagana sa tinago sa pagpatay kang Kursar, nahimong matinud-anon siyang sulugoon ni Tiridates, nag-ampo sa pagbayad-sala sa sala sa iyang amahan ug nagpakabana sa anak ni Kursar pinaagi sa iyang matinud-anon nga pag-alagad. Sa dihang nakita ni Tiridates ang masigasig nga pag-alagad ni Gregory, nahigugma siya kaniya; apan sa ulahi, sa dihang nahibal-an niya nga Kristohanon si Gregory, nasuko siya kaniya ug ginsultohan siya. Si Gregory, bisan pa man, wala tagda ang dili matarong nga kasuko sa iyang agalon, nagpadayon sa pagpadayon sa hingpit nga pagtuo kang Kristo nga Dios.

Niadtong mga adlaw, ang mga Goto[6568] misalakay sa mga yuta nga iya sa mga Romano, ug napugos ang Emperador Romano niadtong panahona nga makig-away batok kanila. Sa dihang nagkadool ug nagtubangay ang

mga hukbo Romano ug Goto , gihagit sa prinsipe Goto ang Emperador Romano sa tagsa-tagsa nga pakig-away. Ang Emperador, nga nahadlok nga siya mismo ang motubag sa hagit sa prinsipe sa mga Goto, nangita og usa ka mandirigma nga makig-away sa prinsipe sa iyang ngalan; nakakaplag ang hari og ingon nga mandirigma sa mapisan nga si Tiridates, kinsa gipahiran niya og panimalay nga hinimo sa hari ug gipaila-ila nga hari aron ipadala batok sa prinsipe sa mga Goto. Sa pakig-away nila sa duwaan, napildi ni Tiridates ang prinsipe nga Gótico, nga walay espada, nadakpan siyang buhi ug gidala sa atubangan sa emperador nga Romano. Pinaagi niining maong buhat, nakab-ot ang kadaogan batok sa tibuok hukbong Gótico. Tungod niining kalampusan, gipataas sa Emperador Romano si Tiridates sa trono sa iyang amahan, gihimo siyang Haring sa Armenia, ug mipahigayon og usa ka kasabotan sa kalinaw alang kaniya tali sa mga Armenyo ug mga Persyano. Kauban niya, isip iyang matinud-anong sulugoon, mibalik usab sa Armenia si Banal Gregorio.

Sa dihang si Haring Tiridates naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan—ug labi na gayud sa diyosa nga si Artemis, nga iyang labing gipangga—kanunay niya ug mapugos nga gihangyo si Gregorio nga mouban kaniya sa paghalad sa mga dios-diosan. Wala mouyon si Gregorio ug gipahayag niya nga walay Dios sa langit o sa yuta gawas kang Kristo. Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo ni Tiridates nga grabeng pahiritsan si Gregorio. Una sa tanan, gibutang ang usa ka piraso sa kahoy taliwala sa iyang mga ngipon, nga nagpugos sa iyang baba nga magbukas aron dili niya kini mapiyong sa pagpakigpulong. Unya, gitali nila sa iyang liog ang usa ka dakong bug-at nga asin nga bato (sa Armenia, ginahukay ang ingon ani nga mga bato gikan sa yuta), ug gibitay nila siya nga nakalukop. Ang santo mapailubon nga nagbitay sa maong posisyon sulod sa pito ka adlaw; sa ikawalong adlaw, gisugdan nila siya og bugbog nga walay kalooy gikan sa ibabaw gamit ang mga baston, ug unya, sulod sa lain pang pito ka adlaw, gipahirapan siya samtang nagbitay nga baliktad gamit ang aso gikan sa gisunog nga abuno sa ilawom niya. Bisan pa samtang nagbitay, gidayeg niya ang ngalan ni Hesukristo ug, pagkahuman nga gikuha ang kahoy sa iyang baba, gihangyo niya ang mga tawo nga nagtindog ug nanan-aw sa iyang pag-antos nga motuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios. Sa dihang nakita nila nga ang santo nagpabilin nga lig-on sa iyang pagtuo ug mapasigarbuhon nga nag-antos sa iyang mga pag-antos, gipusil nila ang iyang mga bitiis taliwala sa mga tabla, giputot pag-ayo gamit ang pisi, ug gisaksak og mga pako sa puthaw sa iyang mga tikod ug talampakan, samtang gisugo siya nga molakaw. Ug mao nga naglakaw siya, samtang nag-awit sa salmo: *'Pinaagi sa pulong sa imong mga ngabil, nagpugong ako sa akong kaugalingon gikan sa mga dalan sa mga mapanglupig'* (Salmo 16:4). Ug usab: *'Ang molakaw nga nagahilak, nga nagadala sa binhi, mobalik nga malipayon, nga nagadala sa iyang mga manunulon'*[6568] (Salmo 125:6). Ang tortyurador, bisan pa, nagmando nga ipilo ang ulo sa santo gamit ang espesyal nga mga instrumento; unya, pagkahuman ibubo ang asin nga gisagol sa asupre sa iyang mga lungag sa ilong ug ibubo ang suka niini, giputos niya ang ulo sa usa ka sako nga puno sa uling ug abo. Ang santo nagpabilin sa ingon nga posisyon sulod sa unom ka adlaw. Unya gibitay siya pag-usab nga nakalukop, ug gipugos nila ang daghang tubig sa iyang baba, samtang ginayaw-an ang santo: kay kining mga tawo nga napuno sa tanang matang sa walay-hiya nga kahugawan walay bisan gamayng pagbati sa kaulaw. Human sa ingon nga mga pag-antos, gisulayan pag-usab sa hari ang pagtu-aw sa santo pinaagi sa malimbungong mga pulong aron mosimba siya og diyos-diyosan; apan sa dihang wala mosugot ang santo sa mga saad, gibitay pag-usab siya sa iyang mga mag-antos ug gikiskis nila ang iyang mga tadyaw gamit ang puthaw nga mga kuko. Human nilang gisi-gisi ang tibuok lawas sa santo, gihulbot nila siya nga hubo sa yuta nga gipangtabonan og hait nga mga puthaw nga pako. Gipailob sa martir ang tanang kagul-anan ug sa katapusan gisulod siya sa usa ka bilanggoan, apan didto, pinaagi sa gahum ni Kristo, wala siyay kadaut.

Sa sunod adlaw, gidala si San Gregorio gikan sa bilanggoan ug mitindog sa atubangan sa hari nga malipayon ang dagway, nga walay bisan usa ka samad sa iyang lawas. Sa pagkakita niini tanan, nabigla ang hari, apan samtang naglaum gihapon nga mosugot si Gregorio sa iyang gusto, misugod siya og pakigstorya kaniya nga malinawon, aron pailayon siya sa iyang kaugalingong pagkadautan. Apan sa dihang wala mosugot si Santo

[6568] Sumala sa interpretasyon ni San Juan Crisostomo, kini nga bahin sa salmo nagtumong sa mga Hudiyo nga gidala sa pagka-ulipon sa Babilonya. 'Sama sa mga nagatamnan nga nag-ani sa bunga sa ilang paningkamot; ingon usab, ingon sa propeta, sa dihang misulod kamo sa pagka-ulipon, sama kamo sa mga magtatanum, nga nag-antos sa nagkalain-laing kalisdanan ug nagahulog og mga luha. Sama sa ulan alang sa mga liso, mao usab ang mga luha alang sa mga nag-antos. Apan karon, ingon niya, nadawat na nila ang ilang ganti alang niining mga paningkamot.' Kung i-aplikar kang San Gregorio, kini nga hugna gikan sa salmo angay sabton ingon niini: ang santo, nga nag-antos pag-ayo sa iyang mga pag-antos, gipahupay ang iyang kaugalingon pinaagi sa paglaum sa umaabot nga ganti gikan sa Ginoo.

Gregorio sa iyang malimbongong mga pulong, gisugo sa hari nga isul-oban siya og puthaw nga botas ug, pagkahuman siya gibutang sa posas, bantayan sulod sa tulo ka adlaw. Paglabay sa tulo ka adlaw, gitawag niya ang santo ug miingon:

'Walay pulos ang imong paglaum sa imong Dios, kay wala kay makuhang tabang gikan Niya.'

Mitubag si Gregorio:

'Buang nga hari, ikaw mismo ang nagdala og kasakit sa imong kaugalingon; apan ako, nga nagasalig sa akong Dios, dili ko maluyogon. Dili ko pasayloon ang Iya o ang akong kaugalingong unod, kay samtang ang tawo sa gawas nagakadaut, ang tawo sa sulod ginabag-o.'

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga tunawon ang lata sa usa ka kaldero ug ibubo sa tibuok lawas sa santo, apan siya, nga nag-antos sa tanan niini, nagpadayon sa pag-angkon kang Kristo nga walay hunong.

Samtang si Tiridates naghunahuna og paagi aron mapugngan ang matinig-aong kasingkasing ni Gregorio, usa ka tawo gikan sa katawhan miingon kaniya:

'Ayaw pagpatay niining tawoha, Oh Hari—siya mao ang anak ni Anak, nga mipatay sa imong amahan ug gihatag ang gingharian sa Armenia sa kamot sa mga Persyano.'

Pagkadungog sa hari niining mga pulong, napuno pa gayud siya sa mas dako nga kasuko tungod sa dugo sa iyang amahan ug gisugo nga gapuson si Gregorio sa kamot ug tiil ug itambog sa usa ka lawom nga hukayan sa siyudad sa Artaxat. Kining hukayan usa ka kahadlok sa tanan, bisan sa paghunahuna lang niini. Gihukay kini para sa mga gisilotan sa malupit nga kamatayon, ug gipunoan og lapok nga lapok, mga bitin, alacdan, ug tanang matang sa mga makamandag nga reptilya. Gihagak sa kini nga kanal, nagpabilin didto si Santo Gregorio sulod sa napulo'g upat ka tuig, nga wala'y kadaut nga nadawat gikan sa mga reptilya. Pinaagi sa Balaang pag-atiman, usa ka balo nga babaye maglabay kaniya og pan matag-adlaw, nga mao ang iyang gigamit aron mabuhi. Sa pagtuo nga dugay na nga namatay si Gregorio, mihunong na si Tiridates sa paghunahuna kaniya. Pagkahuman niana, nakig-away ang hari batok sa mga Persyano, nakuha niya ang ilang mga yuta hangtod sa Siria mismo, ug mibalik sa iyang gingharian uban ang dakong kadaugan ug himaya.

Niadtong mga adlaw, ang Emperador Romano nga si Diocletian nagpadala og mga sugo sa tibuok niyang imperyo aron pangitaon ang labing gwapa nga dalaga aron mahimong iyang asawa. Nakita ang ingon nga dalaga sa pagkatawo ni Ripsimia nga Kristiyana, nga gihalad ang iyang pagkabirhen kang Kristo, ug nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa pagpuasa ug pag-ampo sa usa ka kombento, ubos sa pagdumala sa madre superiora nga si Gaiania. Gisugo sa mga sugo ang pagpintal og hulagway ni Ripsimia, nga ilang gipadala dayon sa hari. Nakahigugma pag-ayo ang hari sa hulagway ni Ripsimia tungod sa iyang katahum; napukaw ang iyang tinguha niini, busa gipadala niya ang usa ka tanyag aron siya mahimong iyang asawa. Pagdawat ni Ripsimia sa tanyag, misinggit siya sa iyang kasingkasing kang Kristo:

'Akong Nobyo, Kristo! Dili ko moliko gikan Kanimo, ni maghatag ko og kaulaw sa akong balaan nga pagkabirhen.'

Nangonsulta siya sa mga igsoon sa kumbento ug sa iyang abadesa, si Gaiania, ug busa, pagkahuman sila magtigom, siya ug ang tanang mga igsoon tinago nga nilayas gikan sa kumbento. Human sa dili masukod nga kalisod sa ilang pagbiyahe, nga nag-antos sa gutom ug sa daghang mga kalisdanan, nakaabot sila sa Armenia ug nagpuyo duol sa lungsod sa Ararat[6569] . Didto sila nagsugod sa pagpuyo sa mga ubasan, samtang ang labing kusgan kanila nangtrabaho sa lungsod, diin nakakwarta sila og igo aron masuportahan ang ilang kaugalingon ug ang ubang mga igsoon. Adunay tulo ka pulo ug pito ka dalaga sa kinatibuk-an nga miuyon sa pag-antos sa ingon niini nga paagi ug sa pag-agwanta sa kalisud ug kasubo sa ilang pagpanaw aron mapreserbar ang ilang pagkabirhen.

Pagkabaton og balita nga si Ripsimia ug ang ubang mga igsoon sa kombento nakalagpot paingon sa Armenia, gipadala ni Diocletian ang mosunod nga mensahe ngadto sa hari sa Armenia nga si Tiridates, nga suod kaayo ang ilang relasyon:

'Gipaling sa pipila ka mga Kristohanon si Ripsimia sa sayop nga dalan; gusto unta nako siyang himuong asawa, apan mas gipili niya nga maglibot-libot nga may kahuya sa mga langyaw nga yuta kaysa mahimong akong asawa. Pangitaa siya, unya ipadala siya kanamo, o, kung gusto nimo, kuhaa siya nga imong kaugalingong asawa.'

[6569] Kini lagmit nagtumong sa modernong Akkori – usa ka lugar nga ilado sa mga ubasan ug gipukan sa usa ka linog niadtong 1840.

Dayon nagmando si Tiridates nga pangitaon si Ripsimia sa bisan asa, ug sa pagkahibalo niya kung asa siya, gisugo niya nga butangan og mga guwardiya ang palibot sa iyang puloy-anan aron mapugngan siya sa pag-ikyas. Pagkabaton og balita gikan sa mga nakakita kang Ripsimia nga katingalahan ang iyang katahum, gisunog siya sa nagdilaab nga tinguha nga makuha siya ug gipadalaan siya sa tanang alahas nga angay sa dignidad sa usa ka hari, aron, nga nakadekorasyon niini, madala siya kaniya. Sa tambag ni Abadya Gaiaania, diin siya gipadako sukad pagkabata, gisalikway ni Ripsimia ang tanang alahas nga gipadala ni Tiridates ug misalikway sa pag-adto kaniya. Si Abadya Gaiaania mismo miingon sa mga sugo sa hari:

'Ang tanan niining mga dalaga gipangpakasal na sa Hari sa Langit, ug dili mahimo nga bisan kinsa kanila mosulod sa usa ka panag-asawa dinhi sa yuta.'

Pagkahuman niining mga pulong, kalit nga misinggit ang kusog kaayong dagundong sa langit, ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga misulti sa mga dalaga:

'Ayaw kahadlok, kay ako anaa uban kaninyo.'

Ang mga sundalong gipadala nahadlok kaayo sa kusog nga dagundong sa langit nga nanghapa sila sa yuta; ang uban nahulog gikan sa ilang mga kabayo ug namatay, gipyatakan sa tiil. Ang mga sugo mibalik sa hari nga walay dala, puno sa kahadlok, ug gisaysay nila kaniya ang tanan nga nahitabo.

Napuno sa kasuko, ang hari mipadala sa usa sa iyang mga prinsipe uban sa daghang tropa sa mga sundalo aron patyon ang tanang dalaga gamit ang ilang mga espada ug pugson si Ripsimia. Sa dihang ang mga sundalo, nga nakahugot na ang ilang mga espada, misulong sa mga dalaga, miingon si Ripsimia sa prinsipe:

'Ayaw pagpatay niining mga dalaga; dad-a nalang ko ingon baylo ngadto sa inyong hari.'

Ug gidala siya sa mga sundalo ug gipahawa, nga wala nila gilapas ang uban pang mga birhen, nga nilayas pagkahuman nilakaw ang mga sundalo.

Sa dalan, gitawag ni Ripsimia ang iyang Nobyo, si Kristo, alang sa tabang ug misinggit kaniya: *'Luwasa ang akong kalag gikan sa espada, ug ang akong kinabuhi gikan sa mga iro'*[6570] (Salmo 21:21). Sa dihang gidala si Ripsimia sa silid-tulugan sa hari, iyang gitangtang ang iyang mga mata—sa lawas ug sa espiritu—ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Diyos uban sa mga luha, nga panalipdan Niya ang iyang pagkabirhen nga dili masamdan sa Iyang gamhanang kamot. Sa samang higayon, iyang gihinumduman ang Iyang katingalahang ug maloloy-on nga tabang nga Iyang gihatag kaniadto sa mga tawo nga nag-antos: giunsa Niya pagluwas sa mga Israelita gikan sa kamot ni Paraon ug gikan sa pagkalunod (Ex. 14:1–31, 15:1–27), gipanalipdan si Jonas nga walay kadaut sa tiyan sa balyena (Jonas 1:1–16), gipanalipdan ang tulo ka batan-on gikan sa kalayo sa hurno (Daniel 3:1–100) ug giluwas ang bulahan nga si Susanna gikan sa mga tigulang nga mananapaw (Daniel 13:1–64), – ug siya nag-ampo sa Dios aron siya usab maluwas sa samang paagi gikan sa kalapasan ni Tiridates.

Niadtong takna, misulod ang hari sa kwarto ni Ripsimia ug sa dihang nakita niya ang iyang katingalahang katahum, nagdilaab ang iyang tinguha kaniya. Giduso sa dautang espiritu ug sa lamanong kahilakaw, miduol siya kaniya ug sa pagyakap kaniya, gisulayan siyang gahason; apan siya, nga gipalig-on sa gahum ni Cristo, matinud-anon nga misukol kaniya. Nagpakigbisog ang hari kaniya sa dugay nga panahon, apan wala gyud siya makadaot kaniya. Kay kining balaan nga dalaga, uban sa tabang sa Dios, napamatud-an nga mas kusgan pa kaysa bantog ug gamhanang mandirigma nga si Tiridates. Busa siya nga kaniadto nakadaog sa prinsipe sa mga Goth nga walay espada ug nakapatay sa mga Persyano, karon walay gahum nga mapildi ang dalagang alagad ni Kristo, kay siya, sama sa unang martir nga si Tecla nga miuna kaniya, gipanalanginan sa pisikal nga kusog gikan sa kataas-taasan.

Wala'y nahimo, mibiya ang hari sa kuwarto ug gisugo nga tawgon si Gaiana, kay nahibalo siya nga siya ang magtutudlo ni Ripsimia. Dali ra siyang nakaplagan ug gidala sa atubangan sa hari, nga misugod sa paghangyo kang Gaiana nga kumbinsihon si Ripsimia sa pagbuhat sa iyang gusto. Apan si Gaiania, sa pagduol niya kaniya, misugod og sulti sa Latin aron dili masabtan sa mga Armenyano nga naa didto ang iyang mga pulong. Wala niya gisulti kang Ripsimia ang gusto sa hari, kondili ang makapahimulos sa iyang pagkabirhen. Masigasig niya siyang gitun-an ug giyaan ni Ripsimia aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen, nga gipangasaw-an kang Kristo, hangtod

[6570] Sumala sa interpretasyon ni San Atanasio, gigamit sa Ginoo ang mga armas ug ang mga kamot sa mga iro aron isimbolo ang dautang buot ug kabuang sa mga Hudiyo. 'Bugtong Anak' – nagpasabot og usa ka nag-inusarang kalag, nga gipahawa sa tanan. Nag-ampo gamit kining mga pulong, naghangyo si Santa Ripsimia sa Ginoo nga luwasa siya gikan sa pag-abuso nga gihimo ni Haring Tiridates.

sa katapusan; hinumduman ang gugma sa iyang Nobyo ug ang korona nga giandam alang sa iyang pagkabirhen; ug kahadlok sa Katapusang Paghukom ug Gehenna, nga mokaon sa mga dili motuman sa ilang saad.

'Mas maayo pa para kanimo, birhen ni Cristo,' miingon si Gaiania, 'ang mamatay dinhi sa makadiyot kaysa mamatay didto sa walay katapusan. Wala ba ka kahibalo unsa ang giingon sa imong labing gwapong Nobyo—si Jesu-Cristo—sa Ebanghelyo: *'Ug ayaw kahadlok kanila nga mamamatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag'* (Mat. 10:28). Ayaw gayud pagtugot sa pagbuhat sa sala, bisan pa kon ang dautang hari maghukom sa pagpatay kanimo. Kini mao ang labing maayong pagdayeg sa imong pagkabirhen sa atubangan sa imong putli ug dili malaglag nga Nobyo.

Ang uban sa mga anaa nga nakahibalo og Latin nakasabot sa gisulti ni Gaiana kang Ripsimia ug gisultihan nila ang ubang alagad sa hari bahin niini. Pagkadungog niini, gisugdan siya og hampak sa baba gamit ang bato, nga nakapahugno sa iyang mga ngipon, samtang gipugos siya nga isulti ang gisugo sa hari. Sa dihang wala mohunong si Gaiana sa pagtudlo kang Ripsimia sa kahadlok sa Ginoo, gidala siya palayo gikan didto. Tungod kay nagpaningkamot kaayo siya sa iyang pakigbisog batok kang Ripsimia ug nakita nga walay makuha gikan kaniya, ang hari misugod, murag gihuptan sa dautang espiritu, sa pag-uyog ug pag-ikot-ikot sa yuta. Samtang nagkagabii, si Ripsimia milayas nga walay nakabantay gikan sa siyudad. Pagkita niya sa mga igsoon nga babaye nga nag-uban kaniya sa pag-antos, gisultihan niya sila sa iyang kadaugan batok sa kaaway ug nga siya nagpabilin nga dili hugaw. Pagkadungog niini, ila tanan gidayeg ug gipasalamatan ang Dios, nga wala itugyan ang Iyang nobya sa kahuya; ug sa tibuok gabii nag-awit sila og mga himno, nag-ampo sa ilang Nobyo, si Kristo.

Sa sunod buntag, gidakop sa mga daotan si Ripsimia ug gipailawom siya sa usa ka torturadong kamatayon. Una sa tanan, giputol nila ang iyang dila; unya, pagkahuman nga gihubo siya, gitali nila ang iyang mga kamot ug tiil sa upat ka haligi ug gisunog siya gamit ang mga kandila. Pagkahuman niana, giliso nila ang iyang sabakan gamit ang hait nga bato, aron motultol ang tanan niyang mga bituka. Sa katapusan, guk-atan nila ang iyang mga mata ug gipikas-pikas ang iyang lawas. Busa, pinaagi niining mapait nga kamatayon, ang balaan nga birhen mibiyahe paingon sa iyang mahigugmaong Nobyo – si Kristo[6571] .

Pagkahuman niini, gidakop nila ang nahibilin nga mga dalaga, ang mga igsoon ug kauban ni Santa Ripsimia, nga tulo ka pulo ug tulo ka tawo, ug gipatay sila gamit ang mga espada, ug gilabay ang ilang mga lawas sa mga hayop aron kan-on. Sa bahin ni Abadesa Gaiana, kauban ang duha pa ka dalaga nga uban kaniya, gipatay siya sa labing malupit nga paagi. Una sa tanan, pagkahuman silang tusloka sa tiil, gisabit sila nga nakalukop ug giuyat nga buhi; unya, pagkahuman silang gilakitan sa tutunlan gikan sa likod, gikuha ug giputol ang ilang mga dila; unya, gilubong ang ilang mga tiyan gamit ang hait nga bato, gikuha ang ilang mga bituka, ug giputol ang mga ulo sa mga martir. Busa mibiya sila aron makigkita sa ilang Nobyo – si Kristo.

Apan si Tiridates, murag buang, nibalik lang sa iyang pagka-husto sa ika-unom ka adlaw human sa kamatayon sa mga dalaga ug mipangayam. Pinaagi sa usa ka katingalahang banal nga pag-atiman, samtang anaa siya sa maong panaw, naigo siya sa ingon ka malupit nga silot nga sa iyang pagkabuang, nawala dili lang ang iyang panghuna-huna kondili pati na ang iyang pagkatawo, ug nahimong susama sa hitsura sa usa ka buang nga baboy, sama sa nahitabo kang Nebuchednezer, Hari sa Babilonia (Dan. 4:30). Ug dili lang ang hari mismo, kondili pati usab ang tanang kumander sa militar, mga sundalo ug, sa tinuod, ang tanan nga miuyon sa pagpanakit sa mga balaan nga birhen, nahilamoy ug midagan sa mga uma ug kakahoyan sa oak, gisi-gisi ang ilang mga sinina ug gikaon ang ilang kaugalingong unod. Busa, ang pagsilot sa Dios dali kaayo kanila tungod sa walay sala nga dugo nga ilang gibubo, ug wala silay makatabang: kay kinsa bay makasukol sa kasuko sa Dios?

Apan ang maloloy-on nga Dios, nga *'dili maglagot hangtod sa kahangturan, ni magpabilin ang Iyang kasuko hangtod sa kahangturan'* (Salmo 102:9), kanunay nga nagasilot sa mga tawo alang sa ilang kaugalingong kaayohan, aron usbon ang kasingkasing sa tawo paingon sa mas maayo. Ug ang Ginoo, sa Iyang kalooy, mipakita sa Iyang kaluoy kanila sa mosunod nga paagi: usa ka makahadlok nga tawo nga nagpakita sa dakong himaya kang Kusarodukte, igsoon sa hari, sa usa ka damgo ug miingon kaniya:

'Dili pag-ayo si Tiridates gawas kon ipagawas si Gregorio gikan sa hukay.'

Pagmata niya, gisaysay ni Kusarodukta ang iyang panan-awon sa iyang mga kawani sa korte, ug katingalahan kini sa tanan, kay kinsa bay makahuna-huna nga si Gregorio, nga gilabay sa usa ka lat-ang nga puno

[6571] Ang panghitabo nga gihulagway dinhi gikan sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

sa nagkalain-laing mga peste, buhi pa human sa napulo'g upat ka katuig nga puno sa kalisud nga iyang gipang-agi didto! Bisan pa niana, miduol sila sa kanal ug misinggit sa kusog, nga nag-ingon:

'Grigory, buhi pa ba ka?'

Ug mitubag si Grigory:

'Tungod sa grasya sa akong Dios, buhi pa ko.'

Ug siya—puti ang nawong, daghan kaayo og buhok ug kuko, payat ug nangitim tungod sa lapok sa lat-ang ug grabeng kakabus—gidala gikan sa kanal. Ang santo gihugas, gisul-oban og bag-ong sinina, ug pagkahuman gitagaan og pagkaon, gidala ngadto sa tsar, nga ang hitsura sama sa usa ka iladong baboy. Mibutho ang tanan aron sugaton si Santo Gregorio uban sa dakong pagrespeto; mitungo sila, mihulog sa iyang mga tiil, ug nangayo kaniya nga hangyoon ang iyang Dios nga tambalan ang hari, ang mga kumander, ug ang tibuok niyang hukbo. Ang bulahan nga si Gregorio una sa tanan nangutana kanila bahin sa mga lawas sa mga biniya nga napatay, nga wala mailubong sulod sa napulo ka adlaw.

Gitigom niya dayon ang nagkabulag-bulag nga mga lawas sa mga balaan nga birhen ug, samtang nagahilak sa dili makatawo nga kalupigan sa ilang daotan nga mga manlupig, gihatagan sila og angay nga lubong. Pagkahuman niini, gisugdan niya ang pagtudlo sa mga manlupig, nga nag-awhag kanila nga molikay sa mga dios-diosan ug motuo sa Usa ka Dios ug sa Iyang Anak, si Jesu-Kristo, ug ibutang ang ilang paglaum sa Iyang kaluoy ug grasya. Gisultihan sila ni Santo Gregorio nga gipabilin siyang buhi sa Ginoong Dios sa lungag, diin kanunay siyang gibisita sa Anghel sa Dios, aron madala niya sila gikan sa kangitngit sa idololohiya paingon sa kahayag sa pagkamatinud-anon; busa gitudloan sila sa santo sa pagtuo kang Kristo, ug gihangyo sila sa paghinulsol.

Sa pagkakita sa ilang pagpaubos, gisugo sila sa santo nga magtukod og usa ka dakong simbahan, nga ilang natukod sa dili madugay. Gidala ni Gregorio ang mga lawas sa mga bulahan nga martir sa maong simbahan uban sa dakong dungog, gibutang ang Balaang Krus sa sulod niini, ug gisugo ang mga tawo nga magkatigum didto ug mag-ampo. Gidala niya dayon si Haring Tiridates ngadto sa mga lawas sa balaan nga mga birhen nga gipatay sa hari, aron siya makahibalo sa pagpangayo sa ilang pag-ampo sa atubangan sa Ginoong Jesu-Kristo. Ug sa diha-diha nga nabuhat kini sa hari, nabalik kaniya ang iyang porma nga tawo, ug napalayas ang dautang mga espiritu gikan sa mga komandante ug sundalong gihuptan niini. Sa dili madugay, ang tibuok Armenia misunod kang Kristo; giba-guba sa mga tawo ang mga paganong templo ug sa ilang lugar nagtukod og mga simbahan alang sa Dios. Ang hari, sa iyang bahin, hayag niyang giangkon sa tanan ang iyang mga sala ug ang iyang kalupigan, samtang gipahayag ang paghukom sa Dios ug ang grasya nga gipakita kaniya. Pagkahuman niini, nahimo siyang lider ug tigpasiugda sa matag maayong buhat. Gipadala niya si San Gregorio sa Caesarea sa Cappadocia kang Arsobispo Leontius aron siya maordinahan nga obispo. Pagbalik gikan sa Caesarea human sa iyang ordinasyon, gidala ni San Gregorio uban kaniya ang daghang mga presbiter nga iyang giisip nga labing angay. Gibunyagan niya ang hari, ang mga gobernador, ang tibuok hukbo ug ang tanang uban pang mga tawo, gikan sa mga kortesano hangtod sa labing mapainubsanon nga mag-uuma. Sa ingon niini, gidala ni San Gregorio ang dili mabilang nga mga tawo sa pag-angkon sa tinuod nga Dios, pagtukod og mga simbahan ug paghalad og mga halad nga walay dugo niini.

Nagbiyahe gikan sa usa ka lungsod ngadto sa lain, nag-ordinar siya og mga pari, nagtukod og mga eskwelahan ug mitudlo og mga magtutudlo niini – sa mubo, gibuhat niya ang tanan nga nakatabang sa interes ug panginahanglan sa Simbahan ug gikinahanglan alang sa pag-alagad sa Dios; samtang ang hari naghatag og dagkong panag-iya sa mga simbahan. Si Santo Gregorio wala lang nakapabalhin sa mga Armenyo ngadto kang Kristo, apan usab sa mga lumolupyo sa ubang yuta, sama sa mga Persyano, Asiryano, ug Medo. Nagtukod siya og daghang mga monasteryo, diin milambo ug malampuson ang buhat sa pagpangwali sa Ebanghelyo.

Pagkahuman niyang naorganisar ang tanan, mibalik si San Gregorio sa kamingawan, diin, sa pagpalipay sa Dios, natapos niya ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta.[6572] Si Haring Tiridates, sa iyang bahin, nagkinabuhi uban sa dako kaayong pagkamaayo ug pagpugong sa kaugalingon nga siya kapariho sa mga monghe niining bahin. Sa dapit ni Santo Gregorio, gidala sa Armenia ang iyang anak nga si Arostan—usa ka tawo nga nailhan sa iyang hataas nga pagkamaayo; sukad pagkabatan-on nagpuyo siya sa kinabuhi sa monghe ug giordinar nga pari sa Kapadokya aron itukod ang mga simbahan sa Dios sa Armenia. Gipadala siya sa hari sa Ekumenikal nga Konseho

[6572] Ang kamatayon ni San Gregorio gipetsahan sa 335.

sa Nicaea, nga gitigum aron kondihon ang heresiya sa Arianismo, diin siya anaa uban sa tulo ka gatus ug napulo ug walo ka balaang mga amahan.

Busa ang Armenia mituo kang Kristo ug nag-alagad sa Dios sulod sa dugay nga panahon, nag-uswag sa tanang hiyas ug mapainubsanon nga nagdayeg kang Kristo Jesus, among Ginoo, ug naghimaya sa Dios, nga kaniya ang himaya karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Karong adlawa, kita, mga matinud-anon, dayegon sa mga awit ug kanta ang bulahan ug balaan nga pangulo sa tanan, ang martir alang sa kamatuoran, si Gregorio, ang matinindog nga magbalantay ug magtutudlo, ang unibersal nga kahayag ug kampyon: kay siya nag-ampo kang Kristo aron kita maluwas.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Gregorio, abad sa monasteryo sa Suba sa Pelshma, ang Milagro nga Gihimo sa Vologda

Gisaulog sa ika-30 sa Septiyembre

Ang Banal nga si Gregorio lumad sa lungsod sa Galich[6573] , natawo sa mahimayaon ug matinud-anon nga pamilya sa mga Lopotov sa Galich, ug hingpit nga natun-an ang mga arte sa pagkat-on. Sa pag-ila sa kawalay pulos sa kalibutan, iyang gisalikway kini ug mibiya sa balay sa iyang amahan. Sa pagpangita og angay nga lugar alang sa pagmumuni-muni, miadto siya sa Monasteryo sa Zheltovodsky kang Banal nga Hegumen Macarius[6574] , diin siya gipahigot og monastikong gupit, ug sa maong monasteryo nakat-on siya sa mga asetikong praktis sa kinabuhi sa monghe, labi na sa pagpuasa. Tungod sa iyang istrikto ug birtud nga kinabuhi, gikonsiderar siya nga angay makadawat sa pagka-pari ni Banal Makarios. Dayon gitudlo si Kagalang-galang Gregorio nga abbot sa Monasteryo sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios, duol sa Danaw sa Galich, ug busa midaghan ang iyang mga paningkamot ug responsibilidad. Ang balita sa birtud nga kinabuhi sa Kagalang-galang midangat dayon sa korte sa prinsipe. Si Prinsipe Yuri sa Galich[6575] nangayo sa Reverendo nga bunyagan ang iyang duha ka anak nga lalaki, samtang ang Dakong Prinsipe sa Moscow, si Vasily Dmitrievich[6576] , gustong itudlo ang Reverendo nga archimandrite sa , ang siyudad sa Rostov. Gipalayo ang kalibutanong himaya, gibiyaan sa Reverendo ang iyang posisyon isip abbot sa Monasteryo sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios ug misulod sa mga lugar nga wala mailhi sa bisan kinsa ug dili maabot sa tanan. Pagkadungog niya kang Banal Dionysius sa Glushitsy[6577] , miadto siya sa monasteryo niini ug nagpuyo didto sa pagsunod kaniya sulod sa napulo ka tuig. Pagkahuman niini, mibulag si Banal Gregory ngadto sa kamingawan sa sidlakan sa Monasteryo sa Glushitsy, diin siya misugod sa pagpuyo sa kinabuhi nga walay hunong nga paningkamot ug debosyon sa Dios. Sa dihang ang komunidad sa mga monghe nagsugod sa pagtigom sa iyang palibot didto, nagtukod siya og simbahan nga gihalad sa 'Honorable Synod of the Most Holy Mother of God', gipalibotan ang monasteryo og pader, ug nagpabilin sulod niini, nagbuhat sa walay hunong nga trabaho ug walay palya nga pagbantay sa tibuok gabii. Nailhan siya labi na sa iyang kahanas sa pag-uli sa panag-uyon sa mga nagkasumpaki o nasuko. Sa dihang gipahawa si Prinsipe Vasily Vasilyevich[6578] gikan sa Moscow ug gipugos ni Prinsipe Yuri ang pag-angkon sa dakong prinsipeng trono, miabot ang Banal nga si Gregory sa Moscow ug, pinaagi sa maisugon ug maalamon nga mga pulong, gihangyo si Prinsipe Yuri nga ayaw

---

[6573] Usa ka lungsod sa distrito sa Kostroma Governorate.

[6574] Ang Monasteryo sa Makariyevsky Zheltovodsky, duol sa Danaw sa Zheltye Vody sa wala nga baybayon sa Volga sa Gobernorado sa Nizhny Novgorod, gitukod ni Banal Makariy, nga namatay niadtong 25 Hulyo 1444.

[6575] Yuri Dmitrievich Galitsky, anak ni Dmitry Donskoy.

[6576] Ang igsoon ni Yuri, anak ni Dimitri Donskoy, namatay niadtong 1425.

[6577] Ang Banal nga Dionisio sa Glushitsy, nagtukod sa monasteryo nga nagbitbit sa iyang ngalan sa Vologda Governorate, namatay niadtong 1 Hunyo 1437.

[6578] Vasily Vasilyevich Temny, anak ni Vasily Dmitrievich, naghari gikan sa 1425 hangtod 1462; sa usa ka higayon gipahawa siya sa Moscow sa iyang tiyo, si Prinsipe Yuri Dmitrievich sa Galich.

paghawid sa trono nga panulondon sa uban ug mobalik sa iyang kaugalingong prinsipalidad – ang Galich. Didto, pinaagi sa pag-ampo sa Balaan, nabalik ang kalinaw tali nila Prinsipe Yuri ug Vasily, ug pareho silang mibalik sa ilang matarong nga trono. Niadtong panahona, miabot si Prinsipe Dimitri[6579] sa Vologda uban sa dakong hukbo ug naghatag og dakong kasakit sa mga lumolupyo sa lungsod. Si Santo Gregorio, nga masigasig alang sa kaayohan sa mga Kristohanong lumolupyo sa siyudad, miadto sa atubangan ni Prinsipe Dimitri ug gisaway siya tungod sa tanang kalamidad nga iyang gihimo sa mga Kristohanon. Tungod kay dili niya mapailub ang pagsaway sa reverendo, gisugo sa prinsipe nga itaktak siya gikan sa taytayan ngadto sa suba. Gidawat sa reverendo kining insulto uban sa kalipay, samtang nagpasalamat sa Diyos.

Pagkahuman sa daghang katuigan nga gipahinungod sa Diyos, sa pagbati nga nagkadool na ang iyang kamatayon, gitawag sa Reverendo nga Amahan ang komunidad sa mga monghe ngadto kaniya, gihatag kanila ang iyang katapusang mga instruksiyon, ug mitudlo og usa ka abbot nga mosunod kaniya. Human niini, nanghuyang ang Reverendo nga Amahan. Sa pagduol sa iyang kamatayon, gihatag niya sa komunidad ang iyang katapusang testamento, nga nag-ingon:

'Sa dihang ang akong kalag mabulag na sa akong lawas, ayaw ko hatagi og bisan unsang dungog, kondili, kuhaa lang ang akong lawas sa mga tiil, ug ilabay kini sa lat-ang.'

Pagkahuman niya niini, naghigda siya sa iyang higdaanan, naghimo sa tanda sa krus, ug gisumiter niya ang iyang balaang kalag[6580] sa mga kamot ni Kristo nga Diyos, nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on ug kinsa iyang nalipay sa tibuok niyang kinabuhi pinaagi sa tanang kadasig, pagkamatarong, ug pagkabalaan.

Karon, ang Banal nga Gregorio, uban sa panon sa mga balaan ug mga matarong, nga nagatindog sa atubangan sa trono sa Dios, nag-ampo sa Iyang kaayo alang kanato nga mga makasasala, nga nagtuo sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios nga gihimaya sa Trinidad ug gipasidunggan uban sa pagsimba, karon ug kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Tropario, Tono 8:

Gipahimakas sa gugma ni Kristo, O ikaw nga maalam sa Dios, gipahimutang ka sa mga hiyas; pagkahuman nimong gilutos ang tanang kalibutanong kalipay, nagpuyo ka sa kamingawan, diin nagpaningkamot ka pag-ayo sa kini nga panahong kinabuhi pinaagi sa mga awit, pagbantay ug pag-ayuno: Tungod niini, gipakabuhian ka ni Kristo sa gasa sa mga milagro. Apan hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong labing hayag nga handumanan, Gihigugma nga Amahan Gregorio, ug pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Napusilan ka sa gugma ni Kristo, O Dungogang Amahan, ug uban sa walay paglubad nga tinguha gisunod nimo Siya. Gibutang nimo ang kasina sa tanang kalibutanong kalipay, ug nagpuyo ka sa kamingawan, diin nagpaningkamot ka pag-ayo; tungod niini, gipanalanginan ka ni Kristo sa gasa sa mga milagro. Hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong labing himayaong handumanan, aron kami makatawag kanimo: Malipayon ka, Ginoong Gregorio, among Amahan.

Paghandum kang San Miguel, Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya, ang Tagahimo sa mga Milagro

Gisaulog sa ika-30 sa Septyembre

Si San Miguel mao ang unang Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya ug nagdumala sa atong Simbahan sa mga adlaw ni San Vladimir, Prinsipe ug Kapariho sa mga Apostoles.

[6579] Si Dimitry Shemyaka, anak ni Yuri Dmitrievich.

[6580] Ang Banal nga Gregorio namatay niadtong 30 sa Septyembre 1441.

Pagkahuman niyang mapildi ang Griyegong siyudad sa Chersonesus[6581] , si Prinsipe Vladimir midawat sa balaan nga bunyag didto ug gipangasawahan si Prinsesa Anna, igsoon sa mga emperador sa Byzantine[6582] . Apan, tungod kay determinado kaayo siya nga pasidan-an ang tibuok niyang dagkong gingharian sa kahayag sa Kristohanong pagtuo, ang Prinsipe nga Kapariho sa mga Apostoles sunod nga nagpadala og usa ka embahada gikan sa Korsun paingon sa Constantinople ngadto sa mga emperador ug sa patriyarka, nga naghangyo nga magpadala sila og mga ministro sa simbahan aron bunyagan ang mga yutang Ruso, nga natabonan sa kangitngit sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug aron pangulohan ang Simbahan sa Rus'. Si San Nicolas Chrysostom, Patriarka sa Constantinople[6583] , kauban ang konseho sa mga obispo, mipili ug gipahinungod si Michael—usa ka tawo nga dako kaayo og kinaadman, magtutudlo ug balaan sa iyang pagkinabuhi—isip Metropolitan sa Rus'. Walay nahibilin nga rekord mahitungod sa kahimtang sa kinabuhi ni San Miguel sa wala pa siya giordinar nga Metropolitan; bisan ang mga kronika naghatag og lain-laing bersyon sa gigikanan sa santo: ang uban nagtawag kaniya nga Siryano, ang uban Bulgaaryano. Pagdawat ni San Miguel sa mga katapusang instruksiyon sa patriyarka, mibyahe siya paingon kang Prinsipe Vladimir, kauban ang mga klero nga gitahasan aron motabang kaniya sa iyang pagdumala – unom ka obispo ug daghang presbiter ug klero. Gidawat sa prinsipe ang santo uban sa dakong kalipay ug selebrasyon, ug sa dili madugay, kauban niya ug ang iyang asawa, ang prinsesa, midali sila paingon sa kapital, ang Kyiv. Ang prosisyon sa bag-ong nabunyagan nga prinsipe ug sa bag-ong gikonkretong metropolitano paingon sa inahan sa mga siyudad sa Rus' daw usa ka balaang krusada aron wagtangon ang paganong politeismo ug idolatriya sa gingharian ni Vladimir. Nagbitbit sila og balaang relikya, krus, mga ikon ug balaang sudlanan sa simbahan. Kauban nila ang usa ka krusadang puwersa – mga klero sa Simbahan nga gikan sa Gresya ug gikuha gikan sa nasakop nga siyudad sa Chersonesos.

Ang tibuok mubo nga panahon sa pagpangulo ni San Miguel sa Simbahang Ruso gipahinungod sa mga buhat apostoliko: pagpangwali sa Ebanghelyo ngadto sa mga pagano, pagbunyag kanila, ug pagpalig-on sa mga bag-ong nahayag sa pagtuo. Sumala sa himno sa simbahan nga '[6584] ', si Santo Michael 'nagdala sa Ebanghelyo ni Kristo gikan sa Siyudad sa Hari ngadto sa yuta sa Rusya, nga gilutos sa kakabus sa kawalay pagtuo, ug gihatag kini kaniya'.

Ang unang buhat sa santo sa lingkoranan sa iyang arkipastoral nga ministeryo mao ang pagbunyag sa pamilya sa prinsipe – sa iyang mga anak nga lalaki; gisundan kini sa pagbunyag sa mga alagad sa prinsipe ug sa mga boyar.

Ang atong Simbahan nagpasidungog kang San Miguel isip magbunyag sa kapital nga Kyiv, ug nag-awit: 'Ang siyudad sa Kyiv hangtod karon nagapahitas-on, gisul-oban sa bisti sa bunyag nga Iyong gihatag, O Santo.' Kining hinungdanong buhat natuman uban sa dakong paningkamot, apan usab uban sa dakong kalampusan. Ang balaan nga metropolitan, ang mga obispo ug daghang mga pari nagtudlo sa mga walay kahibalo sa Kristohanong pagtuo, gipreparar sila aron dawaton ang balaang binunyag ug gipalayas ang ilang mga pagano nga pamahiin, 'pinaagi sa espada sa Ebanghelyo, gipukan ang mga idolatryang larawan'. Niining panahona, gisuportahan ni Prinsipe Vladimir ang kalampusan sa ilang pagpangwali pinaagi sa iyang awtoridad: gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga bungkagon ug dauton ang mga diyos-diyosan, ug gisugo ang mga tawo, batan-on ug tigulang—mga lalaki ug babaye, mga maharlika ug mga ordinaryong tawo, mga ulipon ug mga gawasnon—nga moadto sa suba sa gitudlo nga adlaw aron bawtismohan. Ug ang mga lumolupyo sa Kyiv mitigum sa baybayon sa Dnieper alang sa ilang pagbunyag, nga gihimo ni Santo Michael, kauban ang daghang mga klero, sa atubangan sa prinsipe, iyang pamilya ug ang mga boyar.

Ang pagbunyag sa Kyiv nagtukod og lig-on nga pundasyon alang sa kahayag sa Rus' pinaagi sa suga sa kamatuoran sa Ebanghelyo: ang Kristohanong pagtuo nga gipanghimatuud sa prinsipe ug sa mga boyar nahimong

---

[6581] Korsun – nailhan usab nga Chersonesos Taurica – usa ka karaang siyudad sa Griyego sa habagatan-kasadpang baybayon sa Tauric Peninsula, o Crimea, duol sa karon nga Sevastopol. Karong panahona, mga ruina na lang ang nahabilin niini.

[6582] Nahitabo kini tanan niadtong 988. Ang mga Emperador nga Byzantine niadtong panahona mao sila Basil II nga Gitawag og Bulgar-Slayer ug ang iyang igsoon nga si Constantine VIII, mga anak ni Emperador Romanus II. Naghari sila nga mag-uban sa halos tibuok panahon: si Basil gikan sa 975 hangtod 1025, ug si Constantine gikan sa 979 hangtod 1028, apan ang tinuod nga magmamando mao si Basil – ang mas abtik ug mas puno sa kusog sa duha.

[6583] Si San Nicolas II Chrysostom ang nangulo sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 983 hangtod sa 996.

[6584] Dinhi ug sa mosunod nga mga seksyon, gikuha ang mga sipi gikan sa serbisyo kang San Miguel.

pagtuo usab sa kapital sa Rus'. Apan karon, kinahanglan nga himuon kini nga pagtuo sa tibuok yuta sa Rus' gikan sa usa ka tumoy ngadto sa pikas, ang tibuok yuta nga sakop sa awtoridad ni Vladimir ug diin gitudlo si Santo Michael alang sa administrasyong eklesiastikal. Nahulog sa balaan mismo, si , ang pagtigom sa kawan sa espirituhanong mga karnero, aron mahimong ilang magbalantay ug magtutudlo. Busa ang masigasig nga arkipastor, uban sa tabang sa Prinsipe nga Katumbas sa mga Apostoles, naningkamot sa pagtukod sa pagtuo kang Kristo sa tibuok mga siyudad sa yutang Ruso. Gidayeg sa Simbahan si San Miguel isip usa ka saksi sa kamatuoran ug magwawali sa Ebanghelyo ni Kristo, nga nagpang-uga sa 'mga tunok sa idolotriya ug nagtanum sa mabungahong binhi sa pagkamaayo sa tibuok yutang Ruso'Ang labing importante nga mga siyudad sa Rus' pagkahuman sa Kyiv niadtong panahona mao ang: Veliky Novgorod, ang kapital sa amihanang sakop ni Prinsipe Vladimir, ug Veliky Rostov, ang pangunang siyudad sa rehiyon sa Zalesye[6585] . Nibyahe si Santo Michael ngadto niining duha ka siyudad aron usbon sa Kristohanong pagtuo ang mga pagano. Niadtong 990, kauban ang mga obispo, ang voivode sa prinsipe nga si Dobrynya ug si Anastas sa Korsun[6586] , mibisita ang santo sa Novgorod; didto gipukan niya ang mga diyos-diyosan, gibunyagan ang daghang mga tawo, nagtukod og daghang simbahan ug mitudlo og mga presbiter alang niini. Sa sunod tuig, mibiyahe usab si Santo Miguel ngadto sa Rostov aron ipangwali ang Ebanghelyo. Mas dako pa gayud ang kalampusan sa iyang pangwali niining higayona: iyang gibunyagan ang daghang mga tawo, nagtukod og daghang simbahan, mitudlo og mga presbiterio ug diyakono niini, ug nagtukod sa han-ay sa banal nga pagsimba ug administrasyon sa simbahan.

Niadtong 992, namatay si San Miguel nga Metropolita. Masubo kaayo si Santo Vladimir ug naghilak, kay sa namatay nga santo, wala lang niya nawala ang usa ka buotan ug masigasig nga magbalantay, apan usab ang iyang maalamon nga magtatambag sa mga butang sa administrasyon sa estado.

Pagkahuman sa pagbunyag sa Kyiv, gibendisyunan ni Santo Michael si Prinsipe Vladimir sa pagtukod sa Simbahan sa Ikapulo isip pasidungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Wala mabuhi ang santo aron makita ang paghuman sa pagtukod niini, apan kini nga simbahan ang midawat sa iyang mga labi, nga nagsilbi nga iyang lubnganan[6587] .

Sa dihang nasuta nga dili malata ang mga relikya ni Santo Michael sa ika-12 nga siglo, kini gilalin ngadto sa Kyiv-Pechersk Lavra, sa Kuweba ni Santo Antonio, ug gikan didto, niadtong 1730, ngadto sa Dakong Simbahan sa Pagkatulog ni Maria sa Lavra, diin nagpabilin kini nga dili malata hangtod karon[6588]

14 Oktubre

1 Oktubre (Daang Estilo)

Homiliya sa Pagpanalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios

Kumemorasyon sa 1 Oktubre

Niining bag-ohay nga mga panahon sa pagsuway, nga samtang nagkadaghan ang atong mga sala, nagkadaghan usab ang atong mga kasakit – aron matuman ang mga pulong ni San Pablo nga Apostol: *'sa katalagman gikan sa mga tulisan, sa katalagman gikan sa akong kaugalingong katawhan, sa katalagman gikan sa mga Hentil, sa katalagman sa siyudad, sa katalagman sa kamingawan, sa katalagman sa dagat, sa katalagman*

[6585] Ang Novgorod nahimutang sa Suba sa Volkhov diin kini mogawas gikan sa Danaw sa Ilmen; karon kini usa ka probinsyal nga lungsod. Ang Rostov, sa Danaw sa Nero, karon usa ka distritong lungsod sa Gobernorado sa Yaroslavl.

[6586] Si Dobrynya mao ang tiyo ni Vladimir sa inahan. Si Anastas sa Korsun usa ka Griyego nga mitugyan sa Korsun kang Vladimir. Sa ulahi nahimo siyang pangunang pari sa Simbahan sa Ika-sampu.

[6587] Ang Simbahan sa Ikapulo nakakuha sa ngalan gikan sa ikapulo (usa ka bahin sa napulo sa kabtangan) nga gitagana ni Prinsipe Vladimir alang sa pagmentinar niini; gitukod kini sa mga artesano nga gipatawag gikan sa Gresya sulod sa pito ka tuig (gikan sa 989 hangtod 996). Sa wala pa ang pagkonsagrasyon niini, lagmit nga pansamantalang gibutang ang mga relikya ni San Miguel sa lain nga lugar; bisan pa, posible nga kini gilubong sulod sa simbahan nga wala pa mahuman.

[6588] Ang pista ni San Miguel kaniadto gisaulog kada 15 Hunyo, sumala sa tradisyon, ang adlaw sa iyang kamatayon. Sukad pa niadtong 1730, gibalhin kini ngadto sa 30 Setyembre.

taliwala sa mga bakak nga igsoon' (2 Cor. 11:26); sa dihang, sumala sa mga pulong sa Ginoo mismo, ang nasud mosukol batok sa nasud ug gingharian batok sa gingharian, ug adunay kagutom, salot ug linog sa nagkalain-laing mga dapit (Mat. 24:7), sa dihang gilibotan kita sa pagsulong sa langyaw nga mga katawoan, sibil nga mga gubat ug makamatay nga mga samad – ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria, Ina sa Dios, nagpalapad sa Iyang panalipod kanato, aron luwason kita gikan sa tanang kalamidad, aron panalipdan kita gikan sa gutom, salot ug linog, aron luwason kita gikan sa mga gubat ug samad, ug aron mapabilin kitang walay kadaut ilawom sa Iyang panalipod. Kini nga timaan mitungha sa hariang siyudad nga Constantinople, sa paghari sa debotong Emperador Leo nga Maalamon[6589] , sa himayaong Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae[6590] . Didto, samtang gisaulog ang Banal nga Pagbantay Tibuok Gabii niadtong Domingo, unang adlaw sa Oktubre[6591] , sa ika-upat ka oras sa gabii, sa atubangan sa daghang katawhan, si San Andres, ang balaan nga buang alang sa Kristo, mitan-aw sa ibabaw ug nakita ang Reyna sa Langit, ang Manalipod sa tibuok kalibutan, ang Labing Balaan nga Birhen Inahan sa Dios, nagbarog sa hangin ug nag-ampo, nagdan-ag sa kahayag sa adlaw ug nagtabon sa mga tawo sa Iyang mahimayaong omophorion. Sa pagkakita niini, si San Andres miingon sa iyang disipulo, ang Bulahan nga si Epiphanius[6592] :

'Nakita ba nimo, igsoon, ang Reyna ug Ginoo sa tanan, nga nag-ampo para sa tibuok kalibutan?'

Mitubag si Epifanio:

'Nakita ko siya, balaan nga amahan, ug nabighani ako[6593] .'

Sama sa pagkakita ni San Juan nga Teologo kaniadto og usa ka dakong timaan sa langit—usa ka babaye nga nagsul-ob sa adlaw—mao usab si San Andres, sa Simbahan sa Blachernae, nga sama sa langit, nakakita sa Dili Makita nga Nobya, nga nagsul-ob og solar nga purpura. Ang timaan nga nakita ni Juan nga Teologo nagtagna sa atong Labing Maloloy-on nga Manalipod, kay ang maong timaan usab mitungha sa panahon nga gipakita sa manan-aw ang pagkaguba nga naghulga sa tanang binuhat: *'Ug misunod ang mga dalugdog sa langit, mga tingog, ug mga dalugdog sa langit, ug linog, ug dakong ulan sa yelo. Ug usa ka dakong timaan ang nagpakita sa langit: usa ka babaye nga nagsul-ob sa adlaw'* (Pahayag 11:19, 12:1). Ngano man, busa, kining timaan, nga nagtagna sa Labing Balaan nga Birhen, wala nagpakita sa wala pa ang mga kilat, ang dalugdog, ang mga tingog, ang linog ug ang ulan sa yelo, sa dihang ang tanang elemento nagahulay pa, kondili sa tunga-tunga sa labing grabeng kagubot sa langit ug sa yuta? Aron ipakita nga ang atong Labing Bulahan nga Manalipod nagdali sa pagtabang kanato sa labing lisod nga mga panahon, sa dihang ang pagkaguba naa na ibabaw nato, ug nagapanalipod kanato gikan sa panglimbong sa malimbungon, malangay-langay nga kahimayaan sa kalibutan, gikan sa mga tingog sa garbo ug kahimayaan sa kalibutan, gikan sa dalugdog sa kalit nga pag-atake sa atong mga kaaway, gikan sa unos sa mga pagbati, ug gikan sa ulan sa langitnong silot tungod sa atong mga sala nga naghulga kanato gikan sa kahitas-an.

[6589] Si Leo VI ang Maalamon mao ang Emperador Byzantino gikan sa 886 hangtod 912.

[6590] Ang Vlacherna usa ka distrito sa Constantinople nga nahimutang sa kasadpang kanto sa siyudad. Sa kasikatan sa Imperyo sa Byzantine, nailhan kini sa tibuok Sidlakan tungod sa mga balaan nga dapit niini.

[6591] Kini nga timaan nahitabo sa unang tunga sa ika-10 nga siglo, hapit na matapos ang kinabuhi ni San Andres nga Buang alang kang Kristo (namatay mga 936). Ang pista sa Pagpanalipod sa Inahan sa Dios gitukod sa Simbahang Ruso dili ulahi sa tunga-tunga sa ika-12 nga siglo. Makatingala nga ang panan-aw gihatag kang San Andres – usa ka Slav sa pagkatawo – ug nga ang pista natukod ug gisaulog sa mga yutang Slav. Sa Constantinople mismo, bisan tuod ang maong pista wala gisaulog, nahinumduman gihapon ang panan-aw ni San Andres. Sa Simbahan sa Blachernae adunay usa ka ikon sa Inahan sa Dios nga naglarawan Kaniya sama sa Iyang pagpakita kang San Andres.

[6592] Si Epifanio – usa ka batan-ong mahimayaon ug, sumala sa uban, usa ka disipulo ni San Andres – sa ulahi misulod sa monastikong panata ubos sa ngalan nga Polyeuctus ug nahimong Patriarka sa Constantinople.

[6593] Ang sugilanon sa Pagpanalipod sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios nagtapos sa mosunod nga mga detalye. Samtang si San Andres ug si Epifanio nagtan-aw niining katingalahang panan-awon, ang Inahan sa Dios nag-ampo sulod sa usa ka taas nga oras, nga nagahulog og mga luha sa Iyang Diosnong ug Labaw nga Putli nga nawong. Pagkahuman sa iyang pag-ampo didto, miduol siya sa trono ug nag-ampo usab didto alang sa mga tawo nga nagtigum sa atubangan niya. Sa katapusan sa iyang pag-ampo, gikuha niya gikan sa iyang kaugalingon ang dakong ug makapahadlok nga belo, nga misidlak sama sa kilat ug nga iyang gisul-ob sa iyang Labing Balaan nga ulo; ug, samtang gihuptan kini uban sa dakong kaseryosohan sa iyang Labing Balaan nga mga kamot, iyang gipahimay-himay kini ibabaw sa tanang mga tawo nga nagtindog didto. Ang mga katingalahang tawo nagtutok sulod sa pipila ka panahon sa tabing nga gipahimutang ibabaw sa katawhan ug sa himaya sa Ginoo, nga misidlak sama sa kilat; ug kutob nga anaa pa didto ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, makita gihapon ang tabing. Apan sa diha nga mibulag Siya, nahimong dili na kini makita. Bisan pa niana, sa pagdala Niya niini uban Niya, gibyaan Niya ang Iyang grasya sa mga anaa didto.

Kay sa dihang ang tanang kalamidad mopahamtang kanato, dayon, sama sa usa ka dakong timaan, ang paspas nga Tabang sa Kristohanong kaliwatan motungha, nagbantay ug nag-amuma kanato pinaagi sa iyang dili makita nga pag-ampo. Mao kana *ang 'bandila* [nga gihatag sa Ginoo sa mga nagahadlok kaniya], *aron ipataas nila kini tungod sa kamatuoran'* (Salmo 59:6); kay dinhi sa kalibutan, kita, sama sa pagkasulti, gipahimutang nga usa ka target sa pana. Molupad batok kanato ang mga pana gikan sa tanang kilid: ang uban gikan sa mga armas sa makita nga mga kaaway, nga daliang mopana sa ilang busog ug magpasigarbo sa atubangan nato sa ilang garbo; ang uban gikan sa busog sa dili makita nga mga kaaway, aron masubo nato nga maila nga dili nato mapugngan ang mga pana sa yawa; ug ang uban pa gikan sa atong kaugalingong unod, nga nakig-away batok sa espiritu; ug uban pa gikan sa pana sa matarong nga kasuko sa Dios ug sa hulga sa silot, ingon sa giingon ni San David: *'Kung [ang bisan kinsa] dili mobalik, Iyang gipahasa ang Iyang espada, gipilo ang Iyang pana ug gitutok kini, nag-andam Siya ug mga sudlanan sa kamatayon para kaniya, ug gihimo Siya nga kalayo ang Iyang mga pana'*[6594] (Salmo 7:13–14). Aron dili kita mamatay nga masamdan sa tanang mga pana ug aron makalingkawas kita sa katalagman, usa ka timaan ang gihatag kanato—ang panalipod sa Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria. Tungod kay natabonan kita sa Iyang manto, dili kita masamdan sa mga pana. Kay ang atong Manalipod adunay libo ka mga taming alang sa atong depensa, ingon sa Espiritu Santo nga nag-ingon mahitungod kaniya: *'Ang imong liog sama sa haligi ni David, nga gitukod alang sa mga armas; libo ka mga taming ang nakasabit niini—ang tanang taming sa mga gamhanan'*[6595] (Kanta sa mga Kanta 4:4).

Sa usa ka panahon, nagtukod si David sa iyang kaugalingong maanindot ug hataas nga haligi tali sa Siyon, nga nagtindog sa usa ka hataas nga bukid, ug sa Jerusalem, nga nahimutang sa ubos niini ug gitawag nga anak nga babaye sa Siyon[6596] . Ug ang maong haligi nagtindog tali nila, sama sa liog nga nagtindog tali sa lawas ug ulo, kay tungod sa kahitas-on niini nalabaw kini sa Jerusalem ug nakaabot sa Siyon. Sa maong haligi gisabit ang mga taming ug tanang armas nga gikinahanglan alang sa gubat ug sa pagpanalipod sa Jerusalem. Ang Espiritu Santo gipang-awhag ang Labing Balaan nga Birhen sa maong haligi ni David: kay Siya, nga anak ni David, mao ang tunga-tunggo tali sa Kristo, ang Ulo sa Simbahan, ug sa mga matinud-anon, nga naglangkob sa lawas sa Simbahan; Nilabaw siya sa Simbahan, kay tinuod nga mas hataas siya kaysa sa tanang miyembro niini, apan misaka usab siya ngadto kang Kristo, tungod kay siya ang naghatag kaniya og unod. Nagpabilin Siya nga usa ka tunga-tungahan bisan karon, nga nagbarug sa kahanginan tali sa langit ug yuta, tali sa Dios ug sa katawhan, tali sa Magtukod sa Simbahan—si Kristo—ug sa nagpakigbisog nga Simbahan, sama sa haligi ni David nga nagbarug tali sa Siyon ug Jerusalem, nga gibitayan og kusgan nga mga taming. Kini nga mga taming nagpasabot sa Iyang gamhanang pag-ampo alang kanato ngadto sa Dios, nga nadungog sa mga takus atol sa panan-awon sa Iyang dungganong Panalipod. Nagaampo Siya uban sa pagkamabuotan, sama sa usa ka Inahan ngadto sa Iyang Anak ug sa Magbubuhat, nga naglitok atol sa Iyang pag-ampo sa mosunod nga mga pulong, nga puno sa langitnong kaluoy ug gugma:

– O Langitnong Hari! Dawata ang matag tawo nga naghimaya Kanimo ug nagtawag sa Imong Labing Balaan nga Ngalan sa bisan unsang dapit – ug bisan asa hinumduman ang Akong ngalan, pagbalaana kana nga dapit; himayaa ang mga nagahimaya Kanimo ug pasidunggi Ako, ang Imong Inahan, uban sa gugma, dawata gikan kanila ang matag pag-ampo ug debotong saad, ug luwasa sila gikan sa tanang kadautan ug kalamidad."

Dili ba ang iyang mga pag-ampo sama sa mga taming nga nagpanalipod sa Militanteng Simbahan? Sa tinuod, kini mga dili mapukan nga taming, pinaagi niini mapalong nato ang tanang nagdilaab nga mga pana[6597] .

[6594] Pinaagi sa hulagway sa apokaliptikong babaye nga nagsul-ob sa adlaw, kadaghanan sa mga tawo nakasabot nga ang simbahan kini, ug ang adlaw – si Hesukristo. Sa samang higayon, kini nga babaye mahimo usab nga nagrepresentar sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nagsul-ob sa diyosnong, langitnong himaya.

[6595] Ang Haligi ni David, nga gibitayan og mga sandata ug taming sa kadaugan, nagtagna sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sama sa pagahisgutan pa unya. Walay laing nahibal-an gikan sa Balaang Kasulatan mahitungod niining bantog nga Haligi ni David, gawas nga kini gitukod sa usa ka bukid ug nga kini gitukod sa Falpiof, usa ka ngalan nga nagpasabot usab og mga kuta.

[6596] Ang Siyon – ang habagatan-kasadpan, pinakadako ug pinakataas sa upat ka bungtod diin gitukoran ang Jerusalem – girespeto sa mga Hudiyo ingon balaan ug sa sinugdanan nagsilbi nga relihiyosong sentro ug kuta sa Jerusalem. Tungod niini, kasagaran gitawag sa Kasulatan ang Jerusalem nga 'anak nga babaye sa Siyon'; tan-awa, pananglitan, Salmo 9:15; Isa. 1:8, 67:11; Jer. 6:23; Mat. 21:5.

[6597] Sa ato pa, nagkalain-laing kahimtang sa kalibutan ug mga tukso: labi na gayud ang nagdilaab nga mga pana sa Daotan, ang mga pag-atake sa yawa—ang karaang, makalilisang kaaway sa katawhan—nga daw nagatandog kanato sa usa ka makamatay nga kalayo.

Si San Ambrosio naghisgot sa haligi ni David[6598] , nga gihimo alang sa duha ka katuyoan: aron ipanalipod ang siyudad ug aron pagdayandayan niini. 'Si David,' ingon ni Ambrosio, 'nagtukod sa haligi aron protektahan ug palamutihan ang siyudad: kini nagsilbi nga depensa kay gikan sa haligi makita ang kaaway sa gilay-on ug mapalayas kini gikan sa siyudad; ug ingon usa ka palamuti kay tungod sa kahitas-on niini, milabaw kini sa tanang hataas nga mga bilding sa Herusalem.' Dili na katingalahan, busa, nga ang atong Manalipod gihulagway nga haligi, kay Siya usa ka lig-on nga haligi alang kanato batok sa atong mga kaaway: tinuod gayud, Siya nagapanalipod kanato ug nagapahimutang kanato. Gipanalipdan niya kita sa dihang iyang gipahawa ang mga kaaway nga makita ug dili makita gikan kanato, sa dihang iyang gihawan ang mga bihag gikan sa ilang mga gapos, sa dihang iyang giluwas ang mga gipanglutos sa hugaw nga espiritu, sa dihang iyang gihupay ang mga nag-antos, sa dihang siya mitindog isip manalipod sa mga gipanglutos ug hilum nga dalangpanan alang sa mga gipangbuno sa unos, ug sa dihang iyang gipakaon ang mga gutom ug gibisita ang mga masakiton. Gipahapsay niya kita pinaagi sa pagtabon sa makauwaw nga kahubas sa atong kinabuhi sa atubangan sa Dios pinaagi sa Iyang labawng mga merito, sama sa labing bililhon nga mga bisti, ug sa daghang grasya, sama sa usa ka dili mahurot nga bahandi, nga nagtabon sa atong kakabus ug naghimo kanato nga makapahimuot sa panan-aw sa Ginoo. Gidayandayan Niya kita sa dihang gitabonan Niya kita, nga kulang sa bisti sa kasal, sa Iyang bado, ug gihimo Niya nga daw dili makita ang atong makauwaw nga espirituhanong kahubas—nga sukad pa sa sinugdanan gitipigan sa yuta, nga dili makita ug walay porma, natabonan sa mga tubig (Gen. 1:1–2)—sa Mata nga Makakita sa Tanan. Ang walay porma ug walay sulod nga yuta usa ka hulagway sa makasasala nga kalag, nga nawala ang espirituhanong katahum, walay maayong buhat ug layo sa grasya sa Dios. Ang mga tubig nga nagtabon sa walay porma nga yuta, sa baylo, nagtagna sa kaluoy sa Inahan sa Dios, nga dili mahurot sama sa dagat, ug, sama sa mga suba nga nag-awas sa kadagahan, nagbubo sa tanan ug nagtabon sa tanan. Sa dihang ang Espiritu sa Dios naglupad ibabaw sa mga tubig, Siya usab naglupad ibabaw sa yuta, nga natago ilawom sa mga tubig ug gipahimutang sa kahayag sa grasya, ingon nga wala Niya makita ang kapintas niini. Kini misteryosong nagtagna nga ang kalag, nga natabonan sa labing maloloy-on nga panalipod sa Birhen nga Inahan sa Dios, bisan pa kon kini wala mapalamutian sa mga hiyas, dili kini pagawagtangon sa grasya sa Espiritu Santo; kay ang kapa sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios tabonan ang iyang kapintas, sama sa pagtabon sa tubig sa wala pa porma nga yuta, ug sa susama pa gayud, pagahumotan kini sa kahayag sa iyang grasya ug pagadani sa Espiritu Santo ngadto niini. Ang Labing Putli nga Birhen nagpalamuti kanato sa dihang iyang gihimo nga matarong ang makasasala ug putli ang hugaw, ingon sa giingon ni Beato Anastasiyo sa Sinai: 'Iyang gihimo ang mga salamangkero nga mga apostoles ug ang mga maniningil sa buhis nga mga ebanghelista, ug ang mga mananapaw nga takus sa mas dako nga dungog kaysa sa mga birhen. Busa, gihimo niya si Maria sa Ehipto, nga kaniadto usa ka puta, nga karon mas dungganon pa kaysa daghang mga birhen; siya nga kaniadto nangitngit ug hugaw karon nagdan-ag sama sa adlaw sa gingharian ni Cristo – pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Birhen Maria, nga nagpabilin nga panalipod ug palamuti alang sa tanan nga nagapangitag dalangpan kaniya. Gidayandayan usab Niya ang tibuok espirituhanong Jerusalem, o ang Simbahan ni Cristo, nga nag-awit sa Iyang mga pagdayeg karong adlawa: 'O katingalahang pagdayanday sa tanang matinud-anon, pagtuman sa mga propesiya, himaya sa mga Apostoles ug kahupayan sa mga martir, pagdayeg sa pagkabirhen ug katingalahang panalipod sa tibuok kalibutan'[6599] .

Sa haligi ni David, tupad sa mga taming, naa ang mga pana sa mga tigpanalipod sa nasud; ug ang Labing Balaan nga Birhen, kini nga buhing haligi, adunay usab sa Iyang kiliran ang mga pana sa mga gamhanan, mao ang mga pag-ampo sa mga santo nga nag-ampo uban Niya. Kay Siya wala magpakita nga nag-inusara sa templo, nagbarug sa hangin, kondili uban sa mga anghel ug kadaghanan sa mga balaan, nga matinahuron nga naglibot kaniya nga nagsul-ob og puti nga mga bisti. Ang mga pag-ampo sa tanang balaan alang kanato sama sa gamhanang mga pana, nga makapalayas sa tanang hukbo sa atong kaaway – ang yawa. Ang Labing Putli nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, nasayud nga ang atong kinabuhi dinhi sa yuta usa ka gubat: ang kaaway nakig-away kanato sa tibuok niyang kusog; iyang gipatawag ang iyang mga pwersa batok kanato ug gilibutan kita sa iyang mga legyon, sama sa giingon sa Salmist: *'Kay gilibutan ko sa mga iro; usa ka grupo sa mga salawayon ang nagpalibot kanako;*

[6598] Sa iyang homilía sa Salmo 119, si Ambrosio sa Milan (sa Italya) – ang labing iladong Amahan sa Simbahang Kasadpan ug usa ka Kristohanong manunulat sa ika-4 nga siglo (namatay niadtong 397). Ang iyang pista gisaulog matag ika-7 sa Disyembre

[6599] Banal nga Liturgiya alang sa Proteksyon sa Inahan sa Dios, 3 ka stichera sa 'O Ginoo, ako misinggit'.

gituslob nila ang akong mga kamot ug mga tiil; gibuka nila pag-ayo ang ilang mga baba batok kanako, sama sa leon nga gutom sa iyang biktima ug nagngurog' (Salmo 21:17, 21:14). Maong ang Reyna sa Langit, nga nagtinguha sa pagtabang kanato, gipukaw ang tanang langitnong gahum batok sa atong kaaway, gitawag ang mga propeta ug mga apostoles, gipundok ang mga martir ug mga birhen, gihiusa ang mga balaan ug mga matarong, ug nagpakita uban kanila aron motabang kanato, aron palibutan kita sa usa ka gamhanang panon ug aron ihatag kanato ang kadaugan batok sa atong mga kaaway: 'Pinaagi kaniya ang kadaogan nakuha, pinaagi kaniya ang mga kaaway napukan'[6600] . Miabot Siya uban sa mga anghel nga panon, kay Siya mao ang hagdanan nga gipanagna ni Jacob[6601] (Gen. 28:12–15), nga napalibotan sa kadaghanan sa mga anghel. Sa paghinumdom sa hagdan ni Jacob, mahimo nga mangutana: ngano nga ang mga anghel wala magpabilin nga walay lihok niini, kondili padayon nga misaka ug mibaba? Apan, sa pagkahibalo nga kini nga hagdanan usa ka hulagway sa Birhen Maria, sama sa gipahayag sa mga pulong sa usa ka himno sa simbahan: 'Maglipay ka, O tulay nga nagdala ngadto sa langit, ug O hataas nga hagdanan nga nakita ni Jacob'[6602] , masabtan nato ngano nga ang mga anghel wala magpabilin nga walay lihok sa hagdanan. Kay ang 'Kanunay nga Magmatngon nga Inahan sa Dios sa pag-ampo'[6603] nagmando sa mga Anghel nga walay hunong nga motabang sa mga tawo uban Niya: mosaka ngadto sa Dios aron ihalad ang mga pag-ampo sa mga tawo, ug mubaba aron dalhon kanila ang tabang ug mga panalangin gikan sa Dios. Kining maong hagdanan karon nagdala uban Niya og kadaghanan sa mga Anghel gikan sa langit, nga naghatag kanato og proteksyon ug depensa gikan sa kahitas-an. Miabot Siya uban sa mga Anghel aron sugoon sila nga panalipdan kita sa tanang agianan; Gidala Niya uban Niya ang kadaghanan sa tanang mga balaan, aron, human maghalad og panaghiusa nga pag-ampo alang kanato, sila magkahiusa sa pagpresentar sa atong makasasala nga mga pag-ampo ngadto sa Iyang Anak ug atong Dios. Sa taliwala sa tanang mga santo nga nagpakita sa simbahan uban sa Labing Balaan nga Birhen, adunay duha ka labing pinili: si San Juan nga Mawagtang, nga mahitungod kaniya gisulti, *'Sa tanan nga natawo sa mga babaye, wala pay mas dako pa kaysa kaniya'* (Mat. 11:11), ug si San Juan nga Teologo, *'kinsa ang gihigugma ni Jesus, ug kinsa, sa panihapon, misandig sa Iyang dughan'* (Juan 21:20). Ang atong Manalipod nagtaas kanila duha uban Niya, ingon nga mga adunay dakong kaisog sa atubangan sa Dios, aron uban kanila mas paspas Niya mapalihok ang Dios sa kaluoy: *'ang mainitong pag-ampo sa matarong makagahum'* (Santiago 5:16). Ug ang Labing Balaan nga Birhen mibutang taliwala sa duha ka birhen, sama sa Kaban sa Tugon taliwala sa duha ka Kerubin[6604] , sama sa trono sa Ginoo sa mga Hukbo taliwala sa mga Serapim, sama kang Moises nga nag-unat sa iyang mga kamot taliwala nila Aaron ug Hor; unya nahulog ang impyernong Amalek, kauban ang tibuok niyang ngitngit nga gingharian ug ang tanan niyang gahum[6605] (Ex. 17:11–14).

[6600] Akathist, ikos 2.

[6601] 'Ang Ginoo,' ingon ni San Juan sa Damasco mahitungod niining prototipo, 'nagtukod alang sa Iyang kaugalingon og usa ka buhing hagdanan, nga ang pundasyon niini natukod sa yuta, samtang ang tumoy niini moabot sa langit mismo, ug diin ang Dios natukod. Kini nga espirituhanong hagdanan, mao ang Birhen, natukod sa yuta: kay Natawo Siya sa yuta; ang Iyang ulo misumpay sa langit: kay ang Iyang ulo mao ang Dios ug ang Amahan."

[6602] Ang Serbisyo sa Pagpahibalo, stichera 1 sa 'O Ginoo, ako nang nagtuaw'.

[6603] Usa ka hugpong sa mga pulong gikan sa Kontakion alang sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Theotokos.

[6604] Ang Inahan sa Dios matarong nga gipaka-sama sa Kaban sa Tipan. Sa Daan nga Tugon, sulod sa Tabernakulo, ug sa ulahi sa Templo sa Herusalem, adunay sulod nga balaan nga dapit, ang 'Labing Balaan', nga ma-access lamang sa punong pari, ug kana usab kausa sa usa ka tuig. Niining santuwaryo gitipigan ang Kaban sa Tipan – usa ka kaban nga natabonan og bulawan sa sulod ug sa gawas, nga naglangkob sa labing balaan nga mga butang sa katawhang gipili sa Dios. Sa matag kilid niini nagtindog ang 'Kerubin sa Himaya', bulawanong representasyon niining labing hataas nga Langitnong Gahum, nga labing duol sa Dios. Kini nga Kaban ang nagpahibalo sa Inahan sa Dios, nga naglangkob sa Dios mismo sa Iyang sulod; mao kini ang hinungdan nganong ginadayeg Siya sa Simbahan ingon nga 'buhing Kaban sa Dios' (Canon sa Pagpahibalo, Ode 9). Ingon usa ka walay hunong nga manalipod alang sa katawhan sa atubangan sa trono sa himaya, Siya mao ang Arka alang kanato nga gilibutan sa daghang mga Kerubin, nga nagpanalipod kanato pinaagi sa ilang mga pag-ampo gikan sa tanang kalamidad ug kasakit.

[6605] Sa ilang pagpanaw sa Disyerto sa Arabia, napugos ang mga Israelinhon sa pakig-away sa Rephidim batok sa usa ka mapangawat nga nomad nga katawhan – ang mga Amalekita. Misaka si Moises, si Aaron, ug si Hur sa tumoy sa usa ka bungtod. Ug sa dihang gitaas ni Moises ang iyang mga kamot, nidaug ang Israel; apan sa dihang iyang gibaba kini, nidaug si Amalek. Sa dihang nangabug-at ang mga kamot ni Moises, gibutang siya nila sa ibabaw sa usa ka bato, ug gisuportahan ni Aaron ug Hur ang iyang mga kamot, nga nagpabilin nga nakataas hangtod sa pagsalop sa adlaw. Unya ang mga Israelinhon, nga gipangulohan ni Josue anak ni Nun, napildi ang mga Amalekita ug gipatay nila ang ilang katawhan. – Ang pag-alsa sa mga kamot ni Moises niining higayona nagsimbolo para sa Israel sa gahum sa pag-ampo. Klaro ang kahulugan sa pagtandi: sa iyang walay hunong nga pag-ampo, ang Inahan sa Dios, nga daw gisuportahan sa gahum ni

Busa, gisaulog nato ang Pagpanalipod sa Labing Balaan nga Theotokos, nga naghinumdom sa Iyang himayaong pagpakita sa Simbahan sa Blachernae, nga gisaksihan sa mga Balaan nga mga Apostol Andres ug Epifanio. Nagselebrar kita, nagpasalamat sa atong Manalipod sa Iyang dakong kaluoy nga gipakita sa mga Kristohanong katawhan, ug mapinanggaonong nag-ampo kita kaniya nga karon ug hangtod sa kahangturan, malumo Siya sa pagpanalipod kanato nga nangayo sa Iyang panalipod. Nag-ampo kita kay, kung wala ang Iyang panalipod, imposible alang kanato—nga kanunay nagapasuko sa Dios—nga mabuhi. Sa kanunay natong pagpakasala, napailalom kita sa daghang silot, sama sa giingon sa Salmista: *'Daghang kasubo sa daotan'* (Salmo 31:10). Nalaglag na unta kita tungod sa atong mga dautang buhat, kon wala ang pag-ampo sa labing maloloy-on nga Ginoo: 'Kay kon kining Manamagit wala unta mitindog sa Iyang atubangan sa pag-ampo,' 'kinsa pa kaha ang makaluwas kanato gikan sa daghang kalisdanan, kinsa pa kaha ang makapabilin kanato nga gawasnon hangtod karon?'[6606] . Ang propeta Isaias nagatambag sa mga Hudiyo: *'Itago ang inyong kaugalingon sa usa ka gutlo, hangtud nga molabay ang kasuko'* (Isaias 26:20). Apan asa kaha makapanalipod ang usa ka tawo gikan sa kasuko sa Ginoo? Sa mga panahon sa pag-antos, wala kami makakaplag og lain nga dalangpanan gawas sa usa ka Ginoo sa kalibutan, Nga naghisgot sa Iya mismo pinaagi sa baba sa Balaang Espiritu, nga nag-ingon nga Siya *'nagtabon sa yuta sama sa panganod'*[6607] (Sir. 24:3). Tinood gayud, nagapangitagò kami ilawom sa panalipod Niya nga, sama sa panganod, natabonan ang kalibutan. Apan ngano, O labing dungog nga Birhen nga Inahan sa Dios, itandi pa Man Nimo ang Imong kaugalingon sa usa ka butang nga ingon ana ka dili angay sama sa panganod? Wala ba Ka'y adlaw, bulan, ug mga bitoon nga ikapareho Kanimo, labi na kay ang Maalamon misulti bahin Kanimo uban sa katingala: *'Kinsa kaha kini nga sama sa kaagahon sa pagsubang, matahum sama sa bulan, hayag sama sa adlaw'*[6608] (Kanta sa mga Kanta 6:10)! Unsa man nga kaanyag ang anaa sa usa ka panganod nga wala Nimo ikauwaw nga itandi ang Imong Kaugalingon niini? Klaro ang misteryo: kon ang usa ka panganod motigum ibabaw sa yuta ug motabon niini, luwas ang tanang mga hayop gikan sa mga mangangayam, kay walay makadakop kanila. Mao nga ang Labing Balaan nga Birhen nagtawag sa Iyang Kaugalingon nga usa ka panganod: Gitabonan Niya kita gikan sa mga mangangayam. Kita, bisan pa, nga makasasala, sumala sa pangatarungan ni Crisostomo, sa atong kawalay pagkatawo, sama sa mga baka ug mga hayop: ginatugotan nato ang atong mga tinguha sama sa oso, ginapatambok nato ang atong unod sama sa asno, mapanghimalos kita sama sa kamelyo, mangayam sa uban sama sa lobo, naglagot sama sa bitin, motusok sama sa alacdan, malimbungon kita sama sa salagubang, ug nagtago sa hilo sa daután sulod nato sama sa echidna. Ang mga hayop sama nato ginapangdakop sa nagkalain-laing mangangayam: gisakop kita sa matarong nga kasuko sa Dios, nga nagasilot kanato tungod sa atong dautang mga buhat – ingon sa gisulat: *'O Dios sa panimalos, O Ginoo, Dios sa panimalos, ipakita ang Iyong kaugalingon!'* (Salmo 93:1). Ang atong kaugalingong mga dautang buhat mosunod usab kanato, aron ang matag-usa kanato makasulti: *'Ang akong mga dautang buhat misunod kanako, mao nga dili na ko makakita'* (Salmo 39:13). Ginasundan usab kita sa usa ka dili makita nga kaaway: *' ' 'Nahimo siya kanako sama sa oso nga nagpanago, sama sa leon sa tinagoan'* (Lamentations 3:10). Gihadlukan usab kita sa usa ka makita nga kaaway. Nagaingon siya*: 'Musunod ko, madakpan ko, pagabahinon ko ang gasa; mapahimakas ang akong kalag kanila; ikuha ko ang akong espada, ang akong kamot maoy mopapas kanila'* (Exodo 15:9). Apan aduna kita'y kaisog; aduna kita'y espirituhanong panganod nga nagatabon kanato—ang Labing Balaan nga Birhen Maria. Kaniya nato gitugyan ang atong paglaum; kaniya kita modagan; ilawom sa iyang panalipod, bisan usa ka buhok sa atong ulo dili malaglag, basta kita motawag uban sa debosyon: 'Tabuni kami sa imong panalipod, among Manalipod, Labing Balaan nga

---

San Juan nga Maninulti sa Pag-abot ug ni San Juan nga Teologo, mapildi, sama ni Moises, ang dili makita nga kaaway sa mga Kristohanon—ang yawa uban sa tanang pwersa niini—nga nag-atake kanato dinhi sa kalibutan, nga gipahisama sa usa ka disyerto.

[6606] Gikan sa troparion para sa Gamay nga Pagpanalangin sa Tubig.

[6607] Ang Inahan sa Dios kasagarang gitawag nga panganod (mga singaw sa ulap) sa Kasulatan ug sa mga awit sa Simbahan: gikan Kaniya 'ang matarong nga Adlaw misidlak kanato'; ikaduha, tungod kay siya 'nagbubo sa buhing tubig sa pagpasaylo' (sa mga sala) sa mga nangagpas ug gihatagan kita sa ' panganod sa pagkawalay-kadaut ni Kristo'; ikatulo, tungod kay pinaagi sa iyang Balaang pagpanalipod ug mainitong pag-ampo siya nagtabon ug nagpanalipod kanato gikan sa tanang dautan ug kasamok.

[6608] Kini nga propetikanhong pag-una dili lang limitado niining usa ka kahulugan. Sama sa kaagahon nga nagpahawa sa kangitngit sa gabii, nga nag-una sa masidlak nga adlaw nga nagkuha sa kahayag niini; ingon usab, ang Labaw nga Balaan nga Birhen direkta nga miuna sa 'Adlaw sa Pagkamatarong'—si Kristo—ug gikan Niya nadawat niya ang iyang himaya isip Inahan sa Dios. Sa pagkahimugso ni Kristo, nawala ang kangitngit sa idololohiya ug pagsimba sa daghang dios, ug misidlak ang walay katapusang adlaw sa kahibalo sa Dios ug pagkamatinud-anon.

Birhen: 'sa adlaw sa among mga kasakit, tabuni kami!' (cf. Salmo 26:5). Apan ang tanang adlaw sa atong kinabuhi puno sa kasakit, sama sa giingon ni Patriarka Jacob kaniadto: *'Ang akong kinabuhi mubo ug puno sa kasubo'* (Gen. 47:9). Labing makalilisang ang atong mga adlaw diin makasaksi kita sa dautan ug kita mismo ang nagbuhat og daghang dautan, *'nagtigom kamo og kasuko alang sa inyong kaugalingon sa adlaw sa kasuko'*[6609] (Roma 2:5). Kining tanan nga makalilisang nga mga adlaw nanginahanglan sa Imong maloloy-ong pagpanalipod, O Labing Balaan nga Birhen! Tabuni kami, busa, sa tanang adlaw sa among kinabuhi, ug labi na sa makalilisang nga adlaw sa pagbulag sa kalag gikan sa lawas. Alang sa among tabang, pabilin ka uban namo ug itago kami gikan sa dautang mga espiritu sa hangin ilawom sa langit, ug sa Adlaw sa Katapusang Paghukom, itago kami sa tinagoang mga dapit sa Imong Pagpanalipod! Amen.

Troparion, Tono 4:

Karon kami, mga matinud-anon, malipayon nga nagselebrar, gipanalanginan sa Imong pag-abot, O Inahan sa Dios, ug samtang nagtutok sa Imong labing putli nga hulagway, mapainubuson kaming nag-ampo: tabuni kami sa Imong dungganong panalipod, ug luwasa kami gikan sa tanang dautan, samtang nagapakakusog kami sa Imong Anak, si Cristo among Dios, aron luwason ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Karon ang Birhen nagtindog sa simbahan, ug uban sa panon sa mga balaan siya nag-ampo nga dili makita ngadto sa Dios alang kanato: ang mga anghel ug mga obispo nagluhod sa pagsimba, samtang ang mga Apostoles ug mga propeta nagalipay; kay ang Inahan sa Dios nag-ampo ngadto sa walay katapusang Dios alang kanato.

Ang Pagkamartir ni San Ananias nga Apostol

Gisaulog sa 1 Oktubre

Si San Ananias nga Apostol, usa sa Kapito-an, usa ka obispo sa siyudad sa Damascus[6610] . Nailhan siya sa pagbunyag kang Apostol Pablo. Sa usa ka higayon, ang Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon kaniya:

'Tindog ug adto sa kadalanan nga gitawag og Tuwid nga Kadalanan, ug pangutan-a sa balay ni Judas[6611] ang usa ka tawo nga taga-Tarsus nga ginganlan og Saulo; karon siya nag-ampo.'

Wala mouyon si Ananias sa pagbuhat niini, kay nahibalo siya sa kadako sa kadaut nga gihimo ni Saulo sa mga Kristohanon sa Jerusalem, ug nga miabot siya sa Damascus uban ang tuyo nga dakpon ang tanan nga nag-angkon sa ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo. Apan gihangyo sa Ginoo si Ananias, nga nagaingon:

'Adto, kay si Saulo gipili Nako aron ipahayag ang Akong Ngalan sa atubangan sa mga nasud ug mga hari ug sa mga anak sa Israel, ug ipakita Nako kaniya kung unsa kadako ang iyang pag-antos alang sa Akong Ngalan.'

Sa pagsunod sa sugo sa langit, miadto si Ananias kang Saulo ug, sa pagbutang sa iyang mga kamot kaniya, miingon:

'Igsoon nga si Saulo! Ang Ginoong Jesus, nga nagpakita kanimo sa dalan, nagsugo kanako aron ikaw makakita pag-usab ug mapuno sa Espiritu Santo!'

Gibalik dayon ni Saulo ang iyang panan-aw, ug gibunyagan siya ni Ananias. Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang nagkasabot ang mga Hudiyo nga patyon si Pablo tungod kay nahimo siyang magwawali sa

---

[6609] Sa Adlaw sa Kasuko, mao ang Ikaduhang Pag-abot ni Kristo ug ang katapusang Paghukom.

[6610] Damasco – ang pangunang ug pinakadato nga siyudad sa kalakalan sa Syria, usa sa pinakakaraan sa kalibutan; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa pampang sa Suba sa Barada, nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon.

[6611] Ang Tarsus usa ka dakong siyudad sa Cilicia (usa ka probinsya sa habagatan-sidlakan sa Asia Minor), nahimutang sa habagatan nga bahin sa probinsya, sa usa ka mabungahong kapatagan sa daplin sa Suba sa Cydnus, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo nga dili kaayo layo gikan didto. Bisan karon, nagpabilin kini nga usa ka hinungdanong sentro sa komersyo.

Ngalan ni Cristo gikan sa usa ka manlutos, gipaubos siya ni Ananias, uban sa ubang mga disipulo ni Cristo, gikan sa bungbong sa siyudad[6612] (Buhat 9:10–25) sa usa ka basket. Si Ananias mismo, misulod sa mga tigum sa mga Hudiyo[6613] , mapangahas nga nagwali sa Ngalan sa Ginoo. Ug iyang gipahayag ang pagtuo kang Kristo dili lamang sa mga Hudiyo, kondili bisan sa mga Hentil. Gikan sa Damasco miadto siya sa Eleutheropolis[6614] ug didto, samtang gipakita niya sa mga tawo ang dalan sa kaluwasan ug pag-ayo sa mga masakiton, daghan ang iyang napasudlan sa pagtuo kang Kristo.

Niadtong mga adlaw, si Lucian, nga nagasimba sa binuhat imbis sa Magbubuhat, mao ang gobernador sa Eleutheropolis. Gihagit siya sa Yawa batok sa mga Kristohanon ug giinspirar sa pag-isyu sa mosunod nga dekreto sa tibuok lalawigan:

'Kung kinsa man ang makit-an nga nagpasidungog kang Kristo ug nagsimba sa Gipa-krusipikar, among gisugo nga silotan sila sa kamatayon; apan kinsa man ang mosalikway kang Kristo ug maghalad og sakripisyo sa mga dios nga dili mamatay, hatagan namo og mga gasa ug dungog.'

Sa dihang gipagawas na kining dautan ug malimbongon nga sugo, si Santo Ananias nagahatag kahayag sa mga tawo sa maong dapit pinaagi sa pagwali sa Ebanghelyo ug pagtambal sa tanang matang sa mga sakit; ang Ginoo uban kaniya, nga nagbuhat ug daghang mga milagro pinaagi kaniya. Gidakop sa mga idolatra si Ananias ug gidala siya sa atubangan sa gobernador Lucian, nga naggamit og lain-laing paagi aron pugson siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Apan wala mosunod kaniya si Ananias ug mitubag siya:

'Dili ko mosimba sa bakak nga mga dios; nagsimba ko sa Usa ka tinuod nga Ginoo ug akong Dios, si Jesu-Cristo: Nakita ko Siya sa akong kaugalingong mga mata ug nakig-istorya ko Kaniya atubangan sa atubangan – dili lang sa dihang nagpuyo Siya sa yuta isip tawo, kondili pagkahuman sa Iyang pagsaka sa langit. Kay samtang naa ko sa Damascus, Siya mismo ang nagpakita kanako ug gisugo ko aron pag-ayo kang Saulo, nga pinaagi sa Iyang katingalahang kinaadman ug gahum, gidala Niya sa kahibalo sa kamatuoran. Giluwasan kita Niya tanan gikan sa gahum sa yawa ug gidala kita ngadto sa Iyang Amahan. Busa, Siya akong ginasimba, ug dili ang mga demonyo nga naningkamot sa paglaglag sa tibuok katawhan.

Unya ang gobernador misugod sa paghulga kang Ananias og pagpanakit kon dili niya tumanon ang gisugo kaniya; apan si Ananias, sama sa usa ka haligi nga dili matandog, nagbarug nga lig-on sa iyang pag-angkon kang Cristo. Gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug miingon siya:

'Ginoong Hesukristo, Anak sa bulahan nga Amahan! Paminawa ang akong pag-ampo ug hatagi ako og bahin sa bulahan nga kapalaran sa mga Apostoles sa umaabot nga kinabuhi. Ingon nga imong giluwas si Saulo pinaagi sa Imong kahayag, ingon usab luwasa ako gikan sa kamot niining dautang tawo nga mosupak sa kamatuoran: dili unta matuman ang iyang kabubut-on kanako, dili unta niya ako madani sa mga bitag sa iyang limbong; ni dili ko tangtangon sa Gingharian sa Langit, nga gitagana alang sa tanan nga nagahigugma sa dalan sa Imong kamatuoran, ingon sa Iyang gipakita, ug nga nagatuman sa Imong mga sugo!

Dili na makasabar sa mga pulong ni Ananias, gisugo sa gobernador nga ipahigda siya sa yuta ug bugbogon. Samtang walay kalooy nga gibugbog sa mga opisyal ang santo, misinggit ang heraldo:

'Paminawa ang gobernador; ayaw pagbatok sa iyang sugo; halad og halad sa mga dios nga ginasimba sa tibuok kalibutan.'

Pagkahuman nila og latigo sa santo, miingon ang gobernador kaniya:

'Sa labing gamay, kalooy-i ang imong kaugalingon karon ug, pinaagi sa pagsunod kanako, isalikway ang Gipa-krusipikar, aron dili ka masilotan pa og mas grabe nga pag-antos sa akong kamot.'

[6612] Lain pa nga karaang mga monumento, Ang Damascus nagpabilin nga nagpreserba sa lugar diin nabag-o si San Pablo nga Apostol sa Kristohanong pagtuo: ang gitawag nga Tuwid nga Dalan, ang balay ni Judas, diin nabawi ang iyang panan-aw ug nabunyagan siya, ug ang balay sa Apostol Ananias, ingon man usab ang dapit diin siya gipaubos gikan sa bungbong ug busa nakalingkawas siya sa iyang mga mananakit.

[6613] Sinagoga (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'mga tigum') – mga lugar sa relihiyosong tigum para sa mga Hudiyo, nga mga bukas nga estruktura nga gigamit alang sa publikong pagsimba ug pagtudlo, sa pagsulbad sa kontrobersyal nga mga isyu sa simbahan, ug sa pagdumala sa mga legal nga proseso; kining mga estruktura nagsilbi usab nga mga lugar sa debate, mga eskwelahan para sa mga bata, ug mga librarya. Ang pagtukod sa mga sinagoga nagsugod pa sa panahon sa Pagkabihag sa Babilonya.

[6614] Eleutheropolis – usa ka lungsod sa habagatan sa Palestina, sa dalan tali sa Herusalem ug Gaza. Karon, adunay baryo nga nagtindog niining dapita, nga nahimutang sa dapit diin ang Sefel Plain mosugot ngadto sa kabukiran sa Juda. Dili layo niini makita ang mga ruinas sa karaang Eleutheropolis.

Niini, mitubag si San Ananias:

'Ang akong gisulti kanimo sa sinugdanan, mao gihapon akong balik-balikon karon: Dili ko ikalimod ang akong Dios, ni mosimba ko sa walay kinabuhi nga bato ug kahoy, nga inyong giisip nga mga dios.'

Sa pagkakita nga dili mapugos ang santo, gisugo sa magmamando nga putlon ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko ug pasunogon ang iyang mga samad gamit ang kandila. Apan ang santo, samtang nag-antos niining mga pag-antos, mitan-aw sa langit ug nag-ampo nga matinud-anon. Human niining pagpanakit, miingon ang mananakit:

'Hangtud kanus-a ka magpadayon? Wala ba kay kalooy sa imong kaugalingon ug mosimba sa dagkong diyos? Mas makalipay ba gyud ba nimo nga mag-antos niining walay pulos nga pag-antos alang kang Kristo, nga gipako sa krus sa mga Hudiyo, kaysa nga dili ka masakitan ug magpabilin nga himsog?' Nagasumpa ko nga dili tika pasagdan nga mabuhi kung magpadayon ka sa imong pagkasukot!

Mitubag ang santo:

'Buhaton nimo ang gusto nimo, kaaway sa Dios ug amigo sa yawa – kay nadungog na nimo nga daghang higayon akong giingon nga dili ko mosimba sa inyong mga dios, kondili mosimba ra ko sa Usa ka Dios – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Magbubuhat sa langit ug yuta ug sa tanan nga naa niini. Gitugyan nako ang akong pagtuo kaniya, ug gihatagan niya ako og kusog nga magbarug nga lig-on sa atubangan ninyo sa tibuok adlaw ug aron masakop kining mga pag-antos uban sa kaisog. Ngano pa man nga magpaningkamot pa kamo? Nadungog na ninyo nga dili ko mosugot sa inyong kabubut-on; busa buhata na karon dayon ang inyong gipangandam!

Napuno sa kasuko, gisugo sa taga-pahirap ang mga tawo nga dakpon si San Ananias, ipagawas siya sa siyudad ug batuhon hangtod mamatay. Gidakpan siya sa mga walay balaod nga sulugoon sa taga-pahirap, gidala siya sa lugar sa pagbitay ug gibato hangtod mamatay, sama sa bag-ong Esteban[6615] . Apan siya misinggit sa kusog:

'Ginoong Hesukristo! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu.'

Sa ingon niana siya namatay, pagkahuman sa tanan niyang pag-antos, ug misulod sa langitnong puloy-anan. Ang mga tawo, pagkakita nga patay na siya, gibyaan siya nga walay lubong ug nagkabulag-bulag. Niadtong panahona, adunay pipila ka mga Kristohanon nga taga-Damasco nga naglabay; ilang gikuha ang balaan nga lawas sa Apostol ni Cristo, gidala kini nga may dungog paingon sa Damasco, ug gilubong kini sa iyang natawhan nga siyudad[6616] .

Kumemorasyon sa Banal nga Romano nga Melodista

Gisaulog sa 1 Oktubre

Si Santo Roman lumad sa Siria; gidako siya sa siyudad sa Emesa[6617] ug sukad pagkabata nagsugod siya sa pagpalipay sa Dios pinaagi sa pagkinabuhi nga putli ug matinahuron. Sa sinugdan, nagsilbi siya isip akólito[6618] sa usa sa mga simbahan sa siyudad sa Berytus[6619] , ug sa ulahi, sa panahon sa paghari ni Emperador Anastasius[6620]

[6615] Sa ato pa, sama sa dili pa dugay sa wala pa niini, gibato sa mga Hudiyo ang unang Kristohanong martir, si San Esteban nga Arkidiakono, tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo (Buhat 7:59).

[6616] Sunod, ang mga relikya ni San Ananias nga Apostol gibalhin sa Constantinople, diin nagpabilin kini sa sinugdanan sa ika-13 nga siglo; sa palibot sa tuig 1200, nakita kini sa Rusyano nga peregrino, ang monghe nga si Anthony.

[6617] Ang Emesa usa ka siyudad sa Syria, sa sidlakan sa Suba sa Orontes, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo sa amihanan-kasadpan sa Syria.

[6618] Usa ka sexton, o mas tukma, usa ka paramonarch – usa ka tig-alagad nga responsable sa pagbantay sa simbahan ug sa mga balaan nga dapit ug sa pagsiguro sa ilang kahinlo; sumala sa mga regulasyon sa simbahan, apil usab sa iyang mga katungdanan ang: pag-awit sa kampana aron tawgon ang mga matinud-anon sa pagsimba, pagpasiga ug pagpatay sa mga lampara sa liturhiya, ug pag-andam ug pagpresentar sa insenso.

[6619] Berytus – karon nga Beirut – usa ka karaang siyudad sa mga Fenicio sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, nga misidlak sa ika-5 nga siglo ug nailhan tungod sa prestihiyosong eskwelahan sa retorika, balak, ug balaod; karon, kini mao ang pangunang administratibong sentro sa Asian-Turkish Syria ug usa ka yawe nga sentro sa kalakalan sa baybayon sa Syria, nga adunay populasyon nga moabot sa 80,000.

[6620] Anastasius I – Emperador sa Byzantine gikan sa 491 hangtod 518.

, mibulag siya paingon sa Constantinople ug nagsilbi sa Simbahan ni Kyra[6621] nga gipahinungod sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Didto nagpuyo siya sa kinabuhi sa pagpuasa ug pag-ampo, gipaka-antos ang iyang lawas pinaagi sa daghang mga ascetic nga buhat ug mga pagbantay sa tibuok gabii. Sa gabii, moadto siya sa Blachernae ug magbarog didto sa pag-ampo sa tibuok gabii, sa wala pa siya mobalik. Gitudlo siya pagkahuman nga sexton sa Simbahan ni Santa Sofia[6622] . Si Santo Roman dili makabasa o makasulat, apan maalamon siya sa pagbuhat og maayong buhat, diin nalabaw pa siya sa labing maalamon nga mga eskolar; sa iyang hunahuna gipangita niya ang Dios labi pa kaysa sa mga nangita sa kinaadman ning kalibutan. Kay siya usa sa mga giingon sa Apostol: *'Gipili sa Dios ang mga maluya sa kalibutan aron pakaulawan ang mga kusgan'* (1 Cor. 1:27)[6623] . Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, nahigugma kaniya si Patriarka Euthymius[6624] , ug sa dihang nakita niya kung giunsa siya pagpaninguha sa simbahan ug sa iyang kadasig sa pagtuman sa iyang mga katungdanan, gihatagan siya og patas nga bahin uban sa mga klero[6625] . Apan ang mga klero mibulug batok sa patriarka, nga nagaingon:

'Gibutang nimo ang usa ka ignorante nga kapariho namo!'

Nibati sila og kasuko kang Roman ug misugod sa pagplano batok kaniya. Usa ka adlaw, sa gabii sa pag-abot sa Pista sa Pagkahimugso ni Kristo, sa dihang miabot ang tsar sa simbahan ug nag-andam si Roman sa mga lampara, gidakop siya sa mga pari ug gihatak ngadto sa pulpito[6626] , nga miingon: 'Nakadawat ka og patas nga bahin uban kanamo – busa, awita sama namo og himno sa pagdayeg sa Diyos gikan sa pulpito.'

Gibuhat nila kini tungod sa pagkainggit, aron siya mapahiya, kay nahibalo sila nga wala siya makasabot sa Kasulatan ug dili niya kini makaya. Human masinati ang ingon nga pagdaot sa kamot sa mga klero sa atubangan sa tsar ug sa tanang katawhan nga nagtigum sa simbahan, nabati ni Roman ang kaulaw ug naghilak. Sa katapusan sa serbisyo, sa dihang nanghawa na ang tanan sa simbahan, mihapa siya sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, naghilak sa kapait ug nag-ampo. Pagkahuman sa dugay nga paghilak ug pag-ampo, mitindog si Santo Roman ug mipauli; ug tungod sa kasubo nawala ang iyang gana sa pagkaon, natulog siya. Ug tan-awa, sa iyang pagkatulog, ang atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, ang tigpahupay sa tanan nga nagasubo, nagpakita kaniya, nga nagkupot sa kamot og usa ka gamay nga makinaon[6627] ug miingon kang Roman sa malumo nga tingog:

[6621] Cyril – usa ka bantugang makata ug prefekto sa kapital ubos ni Emperador Theodosius ang Bata, nga nahimong Obispo sa Smyrna ug himnograpo sa Simbahang Silangang Ortodokso († 470) – naghatag sa kapital og usa ka monumento nga sumala sa iyang kaugalingong panlasa ug debosyon: ang maanindot nga Simbahan sa Inahan sa Dios, nga nakakuha sa ngalan gikan kaniya ug pagkahuman nailhan nga Simbahan ni Cyrus. Sa ulahi, gitukod ang usa ka monasteryo niining simbahan. Wala mailhi kung adunay monasteryo nga kauban sa Simbahan ni Kyros sa panahon ni Romano; bisan pa, ang orihinal nga Griyego sa iyang hagiograpiya nagpakita nga si Romano dili lang nag-alagad sa Simbahan ni Kyros apan nagpuyo usab sa mga bilding nga iya sa maong simbahan.

[6622] Ang maanindot nga pangunang katedral sa Constantinople, nga gipahinungod kang Santa Sofia, ang Kaalam sa Dios, unang gitukod ni Constantine the Great. Sunod, kining katedral gi-restore ug gipalapdan sa mahanindot nga paagi ni Emperador Justinian the Great niadtong 537; niadtong 1453, pagkahuman sa pagsakop sa Constantinople sa mga Turko, kini giusab ngadto sa usa ka moske. Ang Hagia Sophia ni Justiniano hangtod karon nagpabilin nga labing katingalahan ug mahimayaong monumento sa Kristohanong arkitekturang estilo Byzantine, nga gikan sa mismong kasikatan sa pag-uswag niini.

[6623] Ikumpara sa 1 Cor. 3:18–19. Kini tungod kay ang kaalam sa tawo, kung pasagdan sa kaugalingon, nga dili naandan sa pagpaminaw sa tingog sa pagpadayag ug sa hunahuna sa Dios, mahulog sa sayop, balibaran ang hataas, makaluwas nga mga kamatuoran, ug hukman ang tanan uban sa garbo ug pagkaguba. Sa kabaliktaran, ang hunahuna nga nakatutok kang Kristo wala'y pagduha-duha kondili mapainubsanon nga midawat sa tanang butang pinaagi sa pagtuo; daw kabuang kini sa panan-aw sa kalibutan, apan kini mao ang tinuod nga kinaadman, nga, sumala sa Apostol, una sa tanan putli, dayon malinawon, malumo, bukas sa pangatarungan, puno sa kaluoy ug maayong bunga, dili mapihikan ug matinud-anon (Santiago 3:17). Kini nga kinaadman sa mga dili makabasa-basa naghimo kanila nga mas maalamon kaysa sa mga edukado sa kalibutan.

[6624] San Eutymio – Patriarka sa Constantinople gikan sa 490 hangtod 496.

[6625] Ang termino nga 'clergy' dinhi nagtumong sa mga ministro sa simbahan nga giordinar pinaagi sa espesyal nga panalangin sa obispo, pinaagi sa gitawag nga eklesiastikal nga ritwal sa 'chirotesia' – mga magbabasa ug mga mag-awit. Klaro nga si San Roman wala pa giihap taliwala kanila hangtod niadtong panahona.

[6626] Ang ambo (gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'gitaas nga plataporma') nagsugod sa tunga sa lain nga plataporma sa atubangan sa halaran – ang solea – ug misulong paingon sa simbahan. Sa karaang mga simbahan, ang mga ambon misobra kaayo og kataas gikan sa solea, ug usahay adunay pa gani hagdanan nga modala paingon niini. Ang mga ambo sa sinugdan gituyo dili lamang para sa pagpangwali ug pag-ampo sa mga klero, kondili usab para sa mga mag-aawit ug magbabasa nga nakadawat sa balaan nga orden, aron sila mas sayon makita ug madungog sa mga mananamba; sa ulahi, gitukod ang mga koro alang niini nga katuyoan. Apan, ang mga ministro sa simbahan nga ubos ang ranggo ug wala gi-ordinahan dili gani gitugotan mosaka sa pulpito.

'Ablihi ang imong baba!'

Sa pag-abli ni Roman sa iyang baba, gibutang sa Ginoo ang makulid sa sulod niini ug gisugo siya nga kan-on kini.

Gilunok ni Roman ang makulid ug dali siyang namata, apan wala siyay nakita sa iyang atubangan; kay ang Naga-pakita nahimong dili makita. Napuno ang iyang kasingkasing sa dili masukod nga katam-is ug espirituhanong kalipay, ug misugod siya sa pagpamalandong sa iyang nakita. Apan sa iyang hunahuna, kalit siyang nakasinati og lawom nga pagsabot, kay ang Birhen nga Inahan sa Dios, sama sa gibuhat sa Iyang Anak kaniadto alang sa Iyang mga apostoles, gibuksan ang iyang hunahuna aron masabtan ang mga Kasulatan (Lucas 24:27). Napuno siya sa dakong kinaadman ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, misugod siya sa pagpasalamat sa iyang Giya tungod kay, sa usa ka gutlo lang, gihatagan siya Niya og kahibalo nga dili unta niya makab-ot sa daghang katuigan.

Miabot na ang oras sa Pagbantay sa Tibuok Gabii, ug si Santo Roman, naglipay sa grasya nga gihatag kaniya sa Birhen nga gipanalanginan sa Dios, miadto sa simbahan.

Pag-abot sa takna sa pagkanta sa himno sa dungog sa pista, misaka si San Roman sa ambo ug sa matam-is nga tingog gikanta ang kontakion nga iyang gihimo sa hunahuna:

– "Karon ang Birhen nag-anak sa Daang-Katawhan, ug ang yuta nagtanyag og sabnong sa Dili-Masudlan. Ang mga anghel ug mga magbalantay nagdayeg, samtang ang mga Magi nagbiyahe uban sa bitoon: alang kanato, O Batang-Bata, ang Daang-Katawhan nga Dios natawo"[6628] .

Ang tanan nga nakakita ug nakadungog niini namangha ug nalipay sa pagkanta ni Roman, samtang naghunahuna sa kahulugan sa himno. Pagkahuman sa iyang kanta, nangutana ang patriyarka kung asa niya nakuha ang ingon nga kinaadman. Wala itago ni Roman ang milagro sa Inahan sa Dios, kondili gipahayag niya ang Iyang grasya ug gipadayeg ang Langitnong Magtutudlo nga naghatag kaniya og kahayag. Ang mga klero nga nanginsulto kaniya nabati og kaulaw ug, pagkahuman nila nga naghinulsol, mihulog sa tiilan ni Roman, nangayo kaniya og pasaylo . Gidumala dayon sa Patriarka si San Roman nga diakono, ug ang kinaadman misabwag gikan sa iyang mga ngabil sama sa suba; kadtong sa sinugdan nagpasipala kaniya tungod sa iyang pagka-simple ug kakulang sa kahibalo napugos sa ulahi nga makat-on gikan kaniya. Nagsulat siya og daghang kondaks[6629] para sa mga pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios ug sa dungog sa daghang mga balaan, nga ang ihap sa iyang mga kondaks milapas pa sa usa ka libo[6630] . Ug siya gihigugma ug girespeto sa tanan. Pagkahuman niyang mabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios ug matarong, mibiya siya paingon sa iyang walay katapusang puloy-anan ug karon, kauban sa mga anghel, nag-awit sa Trisagion ngadto sa Dios hangtod sa kahangturan[6631] . Amen.

[6627] Sa Griyego – kontakion, usa ka nipis nga pergamento nga makitid ang gilukot nga gisulat sa duha ka kilid; gigamit kini nga ngalan labi na sa mga gilukot nga naglangkob sa mga himno o serbisyo sa simbahan.

[6628] Kontakion para sa Pista sa Pagkahimugso ni Kristo.

[6629] Busa, si Roman Sladkopevets mao ang unang naghimo og kondaks ug matarong siyang giila sa mga Amahan sa Simbahan isip tighimo sa kondaks. Ang mismong ngalan nga 'kondaks' nagtumong sa iyang tighimo ug naggikan sa Griyegong ngalan sa pergamentong makulid nga gisugo sa Inahan sa Dios kang Roman nga lunokon sa usa ka damgo. Sukad niadto, kini nga ngalan nagpasabot sulod sa Simbahan sa mubo nga liturhikal nga mga awit sa pagdayeg sa mga pista sa Ginoo ug sa Inahan sa Dios, ingon man sa pagdayeg sa mga balaan ug sa paghinumdom sa mga nangamatay; kining mga awit naglatid sa kinauyokan sa mga pista ug, ingon pa, naghatag sa tema alang sa tibuok liturhikal nga han-ay.

[6630] Si San Roman nabilin sa kasaysayan sa Kristohanong himnograpiya isip 'Matam-is nga Mang-aawit' ug usa ka batid nga himnograpo, tungod sa kadato sa hunahuna nga anaa sa iyang mga awit ug sa ilang inspirasyong poetiko, pagka-mauswagon sa kalag, kalawom sa pagbati ug kahitas-an sa ilang sinultian. Sa iyang mga himno, gihimaya siya sa Simbahan ingon nga matam-is nga tunog nga lira sa Balaang Espiritu, ang matam-is ang tingog nga zither, ang plawta sa simbahan, ang bulo-bulo sa mga langitnong kanta, ang kwerdas sa himayaong mga pulong sa Espiritu, ug uban pa (Stichera). Gawas sa mga kondaks, si San Roman ang Melodista giisip usab nga ang nagmugna sa ikos, nga, sumala kang 'Mark of Ephesus', kauban sa mga kondaks ug petas, gitipigan sa maong matahum kaayo nga mga kwarto (gikan sa Griyegong oikos – balay, kwarto), diin naandan sa balaan nga tawo nga magpabilin sa pagbantay sa gabii; ug gikan niini nila nakuha ang ilang ngalan'. Sa Simbahan, ang 'ikos' nagtumong sa labing halapad nga mga himno aron pasidunggan ug handuman ang usa ka pista o sa paghinumdom sa mga namatay na. Sa sulod, pareho kini sa kondaks; gisulat kini sa parehas nga sukod ug ginaawit sa usa ka tono. Ang ikos kanunay mosunod sa kondak, kay kini nagrepresentar sa pagpadayon niini.

[6631] Ang kinabuhi ug buhat ni San Roman nga Melodista nagsugod sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo. Namatay siya sa katapusan niining maong siglo.

Kontakion, Tono 8:

Gidayandayan sukad pagkabatan-on sa mga banal nga hiyas sa Espiritu, O labing maalamon nga Roman, ikaw usa ka labing dungganong palamuti sa Simbahan ni Cristo, gipahimutang kini sa imong matahum nga pag-awit, O labing bulahan. Busa nag-ampo kami kanimo: hatagi kadtong mga nagtinguha sa imong banal nga gasa aron kami makahingaw kanimo: Malipayon ka, labing bulahan nga Amahan, kaanyag sa Simbahan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Savva sa Vishersk

Gisaulog sa 1 Oktubre

Ang Kagalang-galang Savva lumad sa Prinsipalidad sa Tver, gikan sa lungsod sa Kashin[6632] , ug gikan sa usa ka maharlika ug ginatahud sa tanan nga pamilya[6633] ; didto siya mitubo ug gipadako. Bisan pa sa iyang sayong mga katuigan, nailhan siya tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi; samtang nagsul-ob pa siya og sinina sa layko, gisundon niya ang mga ascetic nga buhat sa mga monghe, nag-ampo ug nag-ayuno sama sa hingpit nga monghe, ug mitambong sa balay sa Dios uban sa dakong debosyon. Gipalihok sa gugma sa Diyos, nagpasiya si Savva nga mopasa sa mga panata sa monastiko ug misugod sa pagkinabuhi nga hugot sa monastiko sa daghang monasteryo sa Tver, nga walay pagreklamo sa pagbuhat sa nagkalain-laing katungdanan sa monastiko: sa kusina, sa panaderya ug uban pang mga serbisyo. Sa pagbuhat niini, siya nailhan tungod sa iyang katingalahang pagka-mapainubsanon. Ang mga igsoon sa Savvinskaya Tver Hermitage[6634] , diin siya sa dili madugay nagpuyo, nahigugma kaayo kang Savva ug gihatagan siya og dakong pagpasidungog tungod sa iyang asetikong kinabuhi, nga giisip siya nga daw usa ka Anghel sa Dios taliwala nila ug gipili siya nga ilang abbot. Ang mga boyar ug ang tanang lumolupyo sa maong yuta misugod sa pagdayeg kaniya ingon usa ka balaan, ug ang balita sa iyang pagka-mapainubsanon, pagka-mapugong sa kaugalingon ug uban pang dagkong hiyas mikaylap sa halayo ug halapad. Apan ang Balaan gibug-atan sa dungog sa tawo, ug, aron malikayan kini, mibiya siya sa iyang yutang natawhan ug nagpuyo sulod sa taas nga panahon sa hingpit nga pagkawalay-kabantog sa usa ka langyaw nga yuta. Tungod sa tinguha nga masundon ang labing hataas nga mga buhat sa debosyon sa monastiko, mibiyahe si Savva paingon sa layo nga Bukid Athos, nga ilado sa balaan nga kinabuhi sa mga asketiko niini, ug didto gipahingpit niya ang iyang kaugalingon sa espirituhanong kinabuhi[6635] .

Sa iyang pagbalik gikan sa Bukid Athos, miabot ang Reverendo nga Amahan sa Veliky Novgorod, apan wala niya ipahibalo ang iyang pagkatawo bisan kinsa, nga naglibot-libot nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka pobre, dili mailhi nga biyahero. Giya sa Diyos, miabot siya sa Suba sa Vishera[6636] , nagtukod didto og krus[6637] ug,

---

[6632] Ang Kashin – karon usa ka lungsod sa distrito sa Tver Governorate, 188 ka verste gikan sa Tver sa Suba sa Volga – kabahin sa Prinsipalidad sa Tver; sa pipila ka panahon kini usa ka independente, gamhanan nga appanage sulod niini ug usa ka labing hinungdanon nga lungsod, apan sa ulahi nawala ang kaniadto nga kahinungdanon niini.

[6633] Si San Savva mao ang ikaduha sa walo ka anak nga lalaki ni Ivan Vasilyevich Borozda, usa ka boyar sa Kashin, gikan sa usa ka bantugang pamilya nga nailhan sa ilang kaisog sa pakig-away (mao nga ang ngalan sa pamilya: ang 'borozda' usa ka karaang termino sa militar alang sa hukayan o lungag sa yuta).

[6634] Ang Tver Savvina (Sretenskaya) Hermitage gitukod niadtong 1397 sa Balaang Savva ug Varsonofy sa Tver, mga kaubanan ni Savva sa Vishersk (ang ilang paghinumdom gisaulog kada Marso 2), ug nahimutang 20 ka verste gikan sa Tver, sa lugar nga karon mao na ang baryo sa Savvino.

[6635] Walay nahibal-an bahin sa kinabuhi ni Banal Savva sa Bukid Athos, ug dili usab masuta nga sigurado kung pila siya dugay nagpabilin didto; bisan pa, base sa pipila ka historikal nga timailhan gikan sa pinakaunang ug ulahing mga panghitabo sa kinabuhi sa Banal, mahunahuna nga miadto siya sa Bukid Athos mga tuig 1411 ug ang iyang pagpuyo didto wala molapas sa tulo ka tuig. Makita sa nahibilin nga kinabuhi sa Banal nga nagpabilin sa iyang kasingkasing sulod sa dugay nga panahon ang mga impresyon sa Bukid Athos. Nailhan usab nga gidala niya gikan sa Bukid Athos paingon sa Rusya ang usa ka kopya sa *Kormchaya Kniga* (*Ang Libro sa Pagmaneho*), nga ulahi gigamit ni Vassian, Arsobispo sa Rostov.

[6636] Ang Vishera usa ka suba sa Novgorod Governorate, usa ka tributaryo sa wala nga baybayon sa Volkhov. – Sumala sa makita gikan sa kasamtangang lokasyon sa Monasteryo sa Savvo-Vishera, mipuyo si Banal nga Savva sa wala nga baybayon sa Vishera, 10 ka verste sa amihanan-sidlakan sa Novgorod. Ang pagpuyo ni Savva sa Vishera nahitabo dili pa sa ulahi sa 1414 o 1415.

[6637] Ang krus nagbarug gihapon sa kapilya sa monasteryo. Sa pagkakaron, ang krus gipahimutang lang sa kahoy nga panelling ug gipalamuti sa atubangan sa mga hulma nga alabastro nga imahe sa mga santo.

pagkahuman nagtukod og gamay nga payag, misugod sa pagpuyo isip usa ka eremita. Nagbitbit siya og ikono sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin siya nag-ampo nga walay hunong. Nahitabo nga usa ka tawo gikan sa Novgorod ang naglabay sa maong dapit. Niadtong panahona, panahon sa pagpuasa sa mga Santo Pedro ug Pablo, ug grabe ka init ang panahon. Ang santo lawom kaayo ang pagka-malimot sa pag-ampo, murag wala siya makabantay nga ang iyang nawong tibuok natabunan sa gagmay nga langaw, nga tungod niini dili na siya makita. Ang nabigla nga tawo gikan sa Novgorod nagsulti sa uban sa iyang nakita, ug tungod niini nasabtan sa tanan nga siya usa ka tinuod nga tawo sa Dios. Sa pagkahibalo niya nga nakaila na kaniya, mibulag si Banal Savva gikan didto ug nagpuyo sa usa ka labi pang hilit nga dapit duol sa Suba sa Sosnitsa[6638] . Dinhi iyang gipadayon ang pag-ayuno ug pag-ampo, nga nagkinabuhi nga puno sa mas daghang kakabus.

Apan *'ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago'* (Mat. 5:14). Ang balita sa balaan nga kinabuhi ni Reverendo Savva mikaylap sa tibuok palibot, ug ang mga silingan misugod sa pagduol kaniya ug pagdala sa bisan unsang halad nga ilang makaya, nga gikinahanglan alang sa iyang pagkaon. Hinay-hinay, ang balita bahin niining balaan nga tawo sa Dios mikaylap sa tibuok rehiyon sa Novgorod ug nakaabot pa gani kang Arsobispo Juan mismo, nga niadtong panahona nagdumala sa Sede sa Novgorod[6639] . Busa, nagpadala si Juan og usa ka tawo aron mangutana bahin kang Banal nga Savva—kinsa siya, unsang klase nga tawo siya, ug unsa ang iyang kinabuhi. Gisugo sa arsobispo ang kasaligan nga sugo nga gipadala alang niini nga katuyoan nga pangutan-on si Savva ug pasanginlan siya sa kapakyas sa pagrespeto sa iyang episkopal nga awtoridad ug sa pagpuyo sa rehiyon sa Novgorod nga walay iyang panalangin.

Ang sugo sa arsobispo, nga mitungha sa atubangan sa Balaan nga Tawo sama sa nagdala og pagdili gikan sa arsobispo, miingon:

'Giunsa man nimo pag-establisar sa maong dapit nga walay pagtugot sa arsobispo?'

Mapainubuson nga mitubag si Savva pinaagi sa mosunod nga parabula.

'Usa ka dalaga,' ingon niya, 'nalingkod sa kilid sa bintana duol sa plasa, walay pagmahay nga nagtan-aw sa tanan nga naglabay; samtang ang usa pa, nga nalingkod sa lain nga bintana, matinahuron nga gipreserbar ang pagkabirhen sa iyang kalag. Ang mga naglabay, sa ilang pagkahibalo sa kawalay hiya sa unang dalaga, miingon: 'Dili niya mapreserbar ang iyang pagkabalaan tungod sa iyang pagka-walay seryoso ug pagka-distract'; samtang sa ikaduha, ilang giingon nga, uban sa ingon nga pagkamahiyain, mapreserbar niya ang walay-daot nga pagkabalaan sa iyang kalag. Mas labi pa gayud nga rason kini aron hatagan nato og partikular nga pagtagad ang atong kaugalingon ug bantayan ang atong kaugalingon sa dalan nga atong gisundan: nagpuyo kami dinhi sa disyerto, dili aron likayan ka, among arkipastor, kondili aron mosalikway sa kalibutan; apan kanunay namong gipangandoy ang imong mga pag-ampo ug panalangin, aron kini magpabilin uban kanamo.

Pagbalik niya, gisultihan sa mensahero ang arsobispo sa tanan mahitungod kang bulahang Savva, sa iyang kinabuhi, sa iyang pag-ayuno ug sa iyang pagka-imol. Pagkadungog niini, nasabtan sa arsobispo nga siya usa ka maalamon sa espirituhanong kinabuhi, ug busa, tungod sa kusgan niyang tinguha nga makita siya sa iyang kaugalingon, mibyahe siya paingon sa disyerto aron pangitaon siya.

Gipakita ni Banal Savva, nga nagsul-ob sa iyang kasagarang basahan, samtang nagpadayon pa siya sa dalan. Pagkita niya sa arsobispo, mihapa si Savva sa atubangan niya uban sa lawom nga pagpaubos ug mitungo kaniya uban sa pagrespeto nga angay sa iyang balaan nga katungdanan. Gipanalanginan sa arsobispo ang respetadong amahan, nga wala niya mailhi nga si Savva kini, kondili gihunahuna niya nga usa ra k nga ordinaryong biyahero. Gisuwayan niya siyang pabutang uban kaniya ug sakay paingon sa puloy-anan ni Savva, apan halos dili niya kini mapugos, kay ang mapainubuson nga asketiko wala magdahom nga tugotan ang iyang kaugalingon nga moupo tupad sa balaan nga tawo. Sa pagbiyahe, ang iyang pakighinabi sa respetadong monghe nagpaila sa arsobispo nga dili kini usa ka ordinaryong tawo, kondili usa ka tawo nga eksperyensyado sa espirituhanong kinabuhi, ug mas nahigugma pa gayud ang arsobispo kang Savva bisan wala pa niya siya mailhi. Sa wala pa gyud siya makaabot sa iyang puloy-anan, mipadayag si Savva, human sa mapainubuson nga pagyuko sa arsobispo, nga siya mao ang makasasala nga si Savva. Natingala ang santo sa iyang pagka-mapainubuson ug

[6638] Usa ka gamay nga suba nga nagdagan tupad sa Vishera, misulod sa usa ka lasang sa pino, diin kini nakakuha sa ngalan.
[6639] Si Arsobispo Juan nagdumala sa Sede sa Novgorod gikan sa 1387 hangtod sa 1415.

gipanalanginan siya uban sa gugma. Pagkahuman, misulod silang duha sa selda ni Savva ug dugay silang nag-istorya didto.

Sulod sa pipila ka oras, gihangyo sa arkipastor ang bililhon nga magpadayon nga walay paglubad sa pagkamapailubon ug sa mga paningkamot sa pagpanag-iya, ug nag-ambit siya sa yano nga pagkaon sa eremita uban kaniya. Sa iyang pagbalik sa Novgorod, gidayeg sa arsobispo ang halangdong kinabuhi sa tigulang nga dako kaayo ug makapahimuot sa Dios, ug sukad niadto gitagad niya pag-ayo si bulahan Savva, giisip siya nga usa ka bantugang tawo; pagkahuman niini, kanunay na siyang gipadalahan sa tanang gikinahanglan alang sa iyang kinabuhi sa kamingawan.

Samtang nagpadayon, ang Balaan nga si Savva naghukom sa pagtukod og usa ka monasteryo sa iyang kamingawan ug misugod, gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, sa pagtukod og mga selda para sa mga monghe nga miadto kaniya. Ang malimbungon nga kaaway sa katawhan wala makasabar niini ug, tungod sa pagkasina batok kaniya, nag-awhag sa mga tulisan aron samaran ang Balaan. Sa paghunahuna nga adunay siya'y kabtangan, miadto sila kaniya nga adunay dautang tuyo. Nagtukod si Savva og usa ka selda niadtong panahona. Pinaagi sa peke nga pagkapaubos, ang mga tulisan nagsugod sa pagpangayo og panalangin sa tigulang. Apan nasabtan niya ang ilang malimbungong plano ug nahibal-an nga mga tulisan sila. Busa gisultihan niya sila sa mosunod nga hangyo:

'Mga anak ko! Pakita ang inyong kaayo; tabangi ko sa pag-alsa niining troso ngadto sa bungbong.'

Samtang nag-istorya siya, gisugo sila sa tigulang nga kuptan ang nipis nga tumoy sa troso, samtang siya mismo ang nagkupot sa baga nga tumoy. Dili gyud nila madala sa ilang bahin sa troso bisan unsa pa ang ilang paningkamot, samtang ang tigulang, uban sa tabang sa Diyos, dali ra kaayo niyang naalsa ang troso paingon sa pader nga siya ra mag-usa. Natingala ang mga tulisan, nagtan-away sila nga puno sa kaulaw ug kahadlok, ug dali-dali silang nilakaw ang respetadong tigulang, kay nahadlok sila nga tungod kaniya basin sila makadawat og kadaut[6640] .

Paglabay sa pipila ka panahon, ang pipila ka monghe gikan sa monasteryo nga nahimutang sa gitawag nga Bukid sa Fox misugod sa pagkontra sa pagpadayon sa pagpuyo sa tigulang sa maong dapit, kay kini gamay ra nga mas taas kaysa sa gihisgutan nga monasteryo. Unya si Banal Savva, pagkadungog niya sa panaglalis bahin sa yuta, nagpadala sa usa sa iyang mga tinun-an nga ginganlan og Ephrem[6641] ngadto sa Novgorod sa mga magmamando sa rehiyon sa Slavic[6642] , uban sa hangyo nga itugyan kaniya ang usa ka dapit sa Suba sa Vishera alang sa usa ka hermitage. Malipayong gitugotan nila siya niini. Pagkahuman niini, nagpuyo na gayud didto si Banal Savva ug, sa iyang makakaya, nagpaningkamot sa tanang paagi aron pagtukod sa monasteryo. Pagkahuman niyang pagtukod og mga selda para sa mga kaigsuonan, nagpasiya siya nga magtukod og simbahan sa dungog sa himayaong Pag-alsa sa atong Ginoong Jesu-Kristo[6643] . Sa tabang sa Dios, dali ra natukod ug nabasbasan ang simbahan. Sukad niadto, daghang mga tawo ang misugod sa pagdagsa kang Banal Savva: ang uban alang sa espirituhanong kaayohan ug pagtudlo, ang uban aron magkinabuhi nga monastiko sa iyang monasteryo. Gidawat niya silang tanan uban sa kalipay.

Sa samang panahon, ang Reverendo nagpadayon sa pagpaningkamot nga mas kusog kaysa sa bisan kinsa sa pagpalambo sa bag-ong monasteryo, nga naghatag og ehemplo sa tanan pinaagi sa iyang walay kapoy nga pagkamapisan. Lakip sa uban, aduna'y usa ka layko nga nagtrabaho sa monasteryo sa Reverendo niadtong

---

[6640] Gisaulog usab kini nga milagro sa serbisyo sa Balaan. Kanon, Ode 6, Troparion 3.

[6641] Si Efrem mao ang pinalanggang disipulo sa Banal nga si Savva; pagkahuman sa kamatayon niini, mibulag siya ngadto sa baybayon sa Danaw Ilmen, diin iyang gitukod ang Monasteryo sa Perekom († 1492). Ang paghinumdom sa Banal nga si Efrem gisaulog sa ika-16 sa Mayo ug ika-26 sa Septyembre.

[6642] Ang Dakong Novgorod gibahin sa duha ka distrito: ang Torgovaya ug ang Sofiyskaya, nga sa ulahi gibahin pa sa gitawag nga 'mga tumoy'. Ang Slavyansky End nahimutang sa habagatan sa distrito sa Torgovaya. Ang mga distrito ug mga tumoy adunay kaugalingong administrasyon ug nagdumala sa mga distrito sa Rehiyon sa Novgorod nga pinakaduol sa Novgorod. Ang distrito diin nag-agos ang Suba sa Vishera niadtong panahona ug diin nahimutang ang Monasteryo sa Lisichiy napailalom sa hurisdiksyon sa Slavic End. Adunay usa ka nailhang selyo nga adunay krus sa tunga ug ang inskripsyon nga naglibot niini: 'Selyo sa Slavic End', samtang sa likod adunay hulagway sa usa ka santo nga nagsul-ob og korona ug ang inskripsyon: 'Paul the Confessor', diin klaro nga ang Slavic End adunay kaugalingong administrasyon.

[6643] Usa ka simbahan nga adunay mga selda gitukod sa monasteryo ni San Savva niadtong 1418 uban sa panalangin ni San Simeon, Arsobispo sa Novgorod († 1421). Ang iyang mga pista gisaulog matag ika-10 sa Pebrero ug ika-15 sa Hunyo.

panahona nga sobra ka tapulan sa pagbuhat sa iyang mga katungdanan isip monghe. Kanunay siyang makiglalis sa mas tigulang, nga nag-angkon nga daghan na kaayo ang iyang gibuhat nga trabaho. Apan si Savva mipahupay kaniya, nga miingon:

'Ayaw paglagot, anak; pag-antos lang niini sa pipila ka adlaw nga gitakda aron tumanon nimo ang imong mga katungdanan isip monghe, ug pagkahuman ganti-an ka namo og labaw pa kaysa among gisaad.'

Ang layko, nga naantig sa malumo nga mga pulong sa tigulang, nakamatikod nga kini usa ka tukso gikan sa kaaway, ug sukad niadto, nagtrabaho siya ug naningkamot pag-ayo labaw pa sa uban.

Niadtong panahona, usa ka monghe ang miadto sa monasteryo aron makita si bendito Savva; kay nakadungog siya gikan sa kadaghanan mahitungod sa iyang dakong kinabuhi sa pagka-asketiko. Ang tigulang mismo ang miadto aron sugaton siya. Kini ang iyang batasan, nga matag higayon nga adunay moanha kaniya gikan sa ubang monasteryo, mosugat kanila samtang layo pa sila sa iyang monasteryo, sa dapit diin adunay krus; Pagkahuman sa usa ka mubo nga pag-ampo didto, maglakaw siya uban sa bisita paingon sa simbahan, diin siya mag-ampo pag-usab, ug pagkahuman lang niini siya dad-on sa iyang selda ug pakighinabi kaniya.

Sa dihang ang maong monghe gisugat sa ingon niini nga paagi ni Venerable Savva, ang tigulang, human sa taas nga pakighinabi kaniya, sa pagkahulog sa gabii, gibyaan ang mibisita nga igsuon aron siya makapahulay; samtang siya mismo, gikuptan ang gilingan, nagagiling og rye. Busa nadungog sa bag-ong abot nga igsuon nga ang tigulang nagagiling og rye tibuok gabii, hangtod sa Matins, dili layo sa iyang selda, samtang nagasulti og mga salmo sa kusog nga tingog. Natingala ang monghe ug misugod sa pagsulti sa iyang kaugalingon nga mas daghan pa ang iyang nakita sa tigulang kaysa sa iyang nadungog gikan sa uban kaniadto. Sa sayong buntag, pagkahuman niya madawat ang panalangin sa tigulang, mibyahe siya pabalik sa iyang kaugalingong monasteryo, gisultihan ang tanan mahitungod sa katingalahang kinabuhi sa pagka-asketiko sa santo ug gisaway ang iyang kaugalingon tungod sa iyang katamaran ug pagpasagad.

Sa diha nga natukod na ang monasteryo, nagtukod si Banal nga Savva og haligi para sa iyang kaugalingon ug, sa pagsaka niini, nagpabilin didto sulod sa tibuok semana hangtod Sabado sa pag-ayuno ug pag-ampo; apan sa Sabado, moubos siya gikan sa haligi aron makig-uban sa mga kaigsuonan, modawat sa Balaang Komunyon uban kanila, motambong sa serbisyo sa Domingo, makig-kaon sa uban, ug human sa paghatag og sermon nga makapabuhi sa kalag sa mga kaigsuonan, mosaka pag-usab sa haligi ug sa susamang paagi ipadayon ang iyang mga ascetic nga paningkamot didto hangtod sa mosunod nga Sabado[6644] .

Sa panahon niining dakong buhat sa pagpuasa sa haligi, ang kaugalingong igsoon ni Venerable Savva, nga dugay na niyang wala makita, miabot gikan sa Tver paingon sa monasteryo aron siya makita. Apan ang tigulang wala gyud'y tinguha nga makita siya o makig-istorya kaniya. Ug sa dihang ang iyang igsoon nagpabilin sa kilid sa haligi sulod sa dugay nga panahon, naghangyo sa tigulang nga bisan gamay lang siya pasagdan makakita kaniya, sa katapusan mibaba ang tigulang gikan sa haligi ug gibendisyunan ang iyang igsoon; apan, nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong kaniya, misaka dayon siya pag-usab sa haligi. Ang igsoon sa Banal, sa dihang nakita niya siya, malipayon nga mibalik sa Tver, naghimaya sa Dios tungod sa katingalahang mga timaan sa Iyang grasya, nga siya nakapahimulos sa pag-saksi.

Bisan pa sa iyang pagpuyo sa haligi, nga daw layo kaayo sa monasteryo ug sa mga kabalaka niini, padayon gihapon nga gipanalipdan ni Banal Savva ang monasteryo pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Sa usa ka higayon, miduol ang mga tulisan sa monasteryo aron kini panakawan. Ang Reverendo nga Amahan, nga nagbarog sa haligi samtang nag-ampo, nakakita kanila gikan sa layo ug, sa pagkahibalo sa dautang tuyo nga ilang gidala, misugod sa paghampak sa bungbong gamit ang iyang tungkod. Ang mga tulisan, sa pagdungog sa pagkatok ug natabonan sa kahadlok, nilayas: kay napalayas sila gikan sa monasteryo pinaagi sa pag-ampo sa Reverendo[6645] . Sukad niadto, wala na mobalik ang mga tulisan sa monasteryo.

Samtang nagpadayon ang mga monghe ug mga layko sa pagdagsa kang Banal Savva gikan sa tanang dapit alang sa espirituhanong kaayohan nga ilang nadawat gikan kaniya; kay, sumala sa Apostol, siya nahimong tanan sa tanan (1 Cor. 9:22), nagtudlo sa tanan, nakig-amgo sa tanan ug nag-atiman kanila sama sa iyang kaugalingong

---

[6644] Sa pagdayeg sa mga asetikong buhat ni San Savva, gikumpara siya sa simbahan kang 'Simion nga Dako', mao si San Simion nga Stylita. Ang haligi, sa pagkasulti, mipuli sa dakong Bukid Athos alang sa maong balaan.

[6645] Gidayeg sa Simbahan kini nga milagro sa serbisyo nga gihalad sa Banal. Bersikulo 3 sa 'O Ginoo, ako misinggit'.

mga bukton, gitratar ang mga tigulang ingon sa iyang mga igsoon ug kapariho, ug ang mga batan-on ingon sa iyang kaugalingong mga anak. Ug wala'y bisan kinsa sa monasteryo ni Banal Savva nga napasipala o nakapasipala sa uban, kay ang tanan gipahupayon ug gipahiuli ni Banal Savva.

Samtang nagbuhat sa maong mga buluhaton ug nag-antos sa ingon ka grabeng kakabus ug kasubo sa tanang matang, ang Kagalang-galang Savva, sa kapito-an ka tuig sa iyang kinabuhi, nagkasakit. Samtang nag-andam siya sa pagbiya sa iyang lawas ug pagtuman sa iyang katapusang katungdanan sa kinaiyahan, gitawag sa Balaan ang tibuok kapatiran ug gisultihan sila sa iyang katapusang mga pagtulun-an nga makaluwas sa kalag, labi na gayud nga nag-awhag kanila nga magpabilin nga matinud-anon ug dili matuyok sa Ortodoksong pagtuo ug sa pagtuman sa ilang mga monastikong saad, ug labaw sa tanan, nga molabaw sa pagpaubos.

Sa pagtapos, miingon ang tigulang kanila:

'Bisan unsa ang inyong nakita nga akong gibuhat, buhata usab ninyo.'

Human niini, sa dihang iyang gisalig ang monasteryo ug ang mga igsoon sa pag-atiman ug pagdumala sa Arsobispo sa Novgorod, ug ang dayon nga pagdumala sa monasteryo ug paggiya sa mga monghe sa kamot sa pinakamaedaron sa mga igsoon—ang iyang labing suod nga mga disipulo nga sila Ephrem ug Andrew[6646] —nga labing nangibabaw tungod sa ilang mga paningkamot ug buhat sa maong monasteryo, ang Banal nga si Savva, nga nagkauswag sa espiritu apan nanghuyang sa lawas. Pagdawat niya sa Balaang Misteryo ni Kristo, malinawong iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo niadtong 1 Oktubre 1460. Sa wala pa siya mamatay, ang Balaan nagbilin sa mosunod ngadto sa iyang mga disipulo: 'Sa dihang mobiya ang akong kalag sa akong lawas, ayaw kamo paghimo og bisan unsang solemne nga ritwal sa lubong niini, kondili yano lang, nga walay bisan unsang preparasyon, dad-a ang lawas ngadto sa lubnganan ug ipahulay kini sa yuta.'

Ang mga disipulo sa Banal nga Tawo, sa pagkakita nga patay na ang ilang amahan ug magtutudlo, nangaluluoy kaayo sa pagkabulag kaniya. Unya, pagkahuman sa pagpasidungog sa iyang handumanan isip ilang amahan ug giya sa kaluwasan pinaagi sa pag-awit og mga salmo ug mga himno sa lubong, ilang gilubong ang iyang mapisan ug dugay nang nag-antos nga lawas sa yuta tali sa simbahan ug sa haligi diin iyang gigugol ang katapusang mga adlaw sa iyang kinabuhi.

Pagkahuman sa pagpanaw sa ilang espirituhanong amahan paingon sa Dios, ang mga disipulo ni Banal Savva nagpakabana pa gayud sa pag-organisar sa monasteryo, nga ginasiguro nga walay bisan unsa nga mapalampas gikan sa mga lagda ug pagtulon-an sa monastiko sa ilang espirituhanong amahan – si Banal Savva. Labaw sa tanan, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa ilang sulod nga espirituhanong kinabuhi, nga gisundon nila ang ehemplo nga ilang nakita sa ilang espirituhanong amahan ug magtutudlo, ug naningkamot pag-ayo sa pag-ayo sa ilang mga kakulangan. Ug nagpakita sila og ingon ana ka dagkong buhat sa debosyon niining bahin nga nahimong usa ka maayong ehemplo sa kadaghanan.

Paglabay sa taas nga panahon, sa tabang sa Diyos ug pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga Savva, milambo pag-ayo ang iyang monasteryo, unya usa ka dakong kalayo ang nibuto didto, nga gisunog ang tibuok monasteryo. Sa kalayo, ang mga selda, ang simbahan ug ang haligi diin nagpraktis og pagka-asketa ang Balaan sa iyang kinabuhi gilunok tanan; apan ang lubnganan ni Balaan Savva, nga nahimutang taliwala sa simbahan ug sa haligi, ug ang kapilya ibabaw sa lubnganan, wala gyud masamari sa kalayo, nga bisan pa gilibutan sila sa kalayo sa tanang kilid, wala kini makahikap kanila. Kini mao ang unang milagro pagkahuman sa pagpanaw sa balaan. Sukad niadto, nagpadayon ang lain-laing mga milagro sa lubnganan ni Balaan Savva, diin gipadayag sa Ginoo sa mga matinud-anon nga siya gayud ang Iyang pinalanggang sulugoon ug usa ka puno sa grasya nga manalagna sa mga milagro. Ang mosunod nga milagro labi pang nakapahimo sa tanan nga motuo niini. Usa ka si Zacarias, nga nag-andam sa pagpanumpa sa mga panata sa pagka-monasto sa monasteryo sa Banal nga Tawo, nakadungog og daghan gikan sa mga monghe didto mahitungod sa balaan nga kinabuhi sa santo ug sa mga milagro pagkahuman sa iyang kamatayon. Napuno sa matinahuron nga katingala sa iyang nadungog, gipamalandong kini ni Zacarias sulod sa daghang adlaw ug nag-ampo siya sa Dios nga siya usab unta mahimong takus nga masaksihan ang usa niini nga mga milagro sa iyang kaugalingon. Ug sa ingon, usa ka adlaw samtang nag-ampo siya, mipungko siya aron

[6646] Alang kang San Efren, tan-awa ang p. 282. Nahibal-an nga ang laing disipulo ni San Savva, si Andres, gikapoy kaayo ang iyang lawas tungod sa pagpuasa ug pagbantay nga nahimong panit ug bukog na lang siya. Apan, pagkahuman lang sa kamatayon ni San Savva, nahimong abad sa Monasteryo ni Savva si Abad Gelasius.

magpahulay, natulog-tulog ug natulog gayud; kalit lang nakakita siya sa atubangan niya og usa ka karaan nga lalaki nga wala niya mailhi, nga miingon kaniya: 'Kung gusto nimo makita si Savva, sundi ako – ug unya makita nimo siya.' Si Zacarias, sa iyang pagtan-aw, misunod sa tigulang, nakaabot sa lubnganan ni Santo Savva, ug nakakita didto og daghang mga santo, diin apil ang Banal nga Savva, nga nagtindog sa usa ka taas nga plataporma. Niyuko siya sa atubangan sa Banal, ug ang ulahi misulti og pipila ka mga pulong nga makapadasig kaniya ug nagpalig-on sa iyang pagtuo.

Samtang nagpadayon, ang mga masakiton ug ang tanan nga miabot uban sa pagtuo sa lubnganan sa Balaan padayon nga nakadawat og espirituhanong kahupayan sa ilang kasubo ug katingalahang pag-ayo gikan sa ilang grabeng mga sakit. Ang balita bahin niining mga milagro mikaylap sa tibuok rehiyon sa Novgorod, labi na sukad sa panahon nga ang abbot sa Monasteryo sa Savvinsky, si Hegumen Gelasius, pinaagi sa pag-ampo sa santo, naayo siya sa hilo nga nag-antos kaniya; sa iyang pag-ayo, nakita niya sa damgo si Banal Savva nga nag-ampo sa hayag nga bisti, ang iyang panan-aw nakatutok sa simbahan. Pagmata niya ug pagkahibalo nga naayo na siya, gidayeg ni Gelasius ang Dios, nga nagbuhat og katingalahang mga milagro pinaagi sa Iyang mga balaan nga sulugoon, ug midali siya ngadto sa Arsobispo sa Novgorod, diin iyang gisaysay ang iyang panan-awon ug ang iyang milagrosong pagkaayo. Unya miabot si Santo Jonah sa Novgorod sa Monasteryo sa Savvinsky Visher[6647] ug, sa pagdali ngadto sa lubnganan sa maalamat, naghimo siya og serbisyo sa pag-ampo sa atubangan niini. Gisugo niya dayon nga ipintalan ang usa ka ikon ni Banal Savva [6648] , nga buhaton ang usa ka serbisyo alang sa iyang dungog, ug nga isulat ang iyang kinabuhi[6649] , alang sa himaya sa Ginoong Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga katingalahang nagahimaya sa Iyang mga balaan bisan pa human sa ilang kamatayon.

Sunod, ang mga relikya sa Banal nga si Savva gilalin ngadto sa bag-ong natukod nga Simbahan sa Interesyon sa Labing Balaang Inahan sa Dios[6650] , ug gitukod ang usa ka pista sa iyang dungog sa Simbahang Ortodokso sa Rusya[6651] . Ug bisan karon, sa iyang halangdong lubnganan, daghang mga pag-ayo ang gihatag sa tanan nga moanha uban sa pagtuo aron mangayo sa pag-ampo sa Halangdon, nga walay hunong nga nag-ampo sa atubangan sa trono sa Labaw nga Ginoo alang sa tanan nga nagpasidungog sa iyang labing halangdong handumanan uban sa pagtuo.

Troparion, Tono 4:

Sukad pa sa imong pagkabatan-on, O Balaan, gipahinungod nimo ang imong kaugalingon hingpit sa Dios; ug tungod sa maong gugma, gibyaan nimo ang imong yutang natawhan ug mga paryente, nagpuyo ka sa kamingawan, diin nagkinabuhi ka sa pagka-mapainubsanon: nadawat nimo ang gasa sa mga milagro gikan sa Ginoo, O Balaang Savvo; pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

[6647] Si San Jonas, Arsobispo sa Novgorod, nagpangulo sa Simbahan sa Novgorod gikan sa 1458 hangtod sa iyang kamatayon niadtong 1470. Ang iyang pista gisaulog matag ika-5 sa Nobyembre. Ang Monasteryo sa Savvinovishersky gituohan nga natukod niadtong 1461.

[6648] Kining karaang ikon ni San Savva gitipigan gihapon sa iyang monasteryo hangtod karon. Kaniadto, kini gibutang ibabaw sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang balaang relikyas; karon, bisan pa, kini gibutang sa Katedral sa Pag-alsa sa monasteryo, sa kilid nga kapilya nga gihalad kang San Savva.

[6649] Ang pagkomponer sa hagiograpiya ni San Savva giatributo sa iladong hagiograpo sa ikaduhang tunga sa ika-15 nga siglo, si Pachomius Logofet, usa ka kaubanan ni San Jonah. Apan, ang ubang manuskrito sa hagiograpiya, nga nagngalan kang Pachomius isip awtor, nagtapos sa usa ka postscript nga nag-ingon nga 'ang kinabuhi sa bulahan nga si Savva gisulat pag-usab ug gikumpila ni monghe Gelasius, nga siya ang abad niadtong panahona sa maong monasteryo, sa tuig 6972', – diin mahimong makahukom nga ang kinabuhi sa balaan unang gisulat ni Abbot Gelasius niadtong 1464 ug pagkahuman giusab ni Pachomius Logofet.

[6650] Nahitabo kini niadtong 1523.

[6651] Ang pista sa dungog ni San Savva gitukod sa Simbahang Ruso pinaagi sa usa ka sinodal nga dekreto niadtong 1549. Sukad niadto, nailhan si San Savva nga ang Tagahimo sa mga Milagro sa Novgorod. Niadtong 1570, sa panahon sa paghari ni Ivan the Terrible, samtang nagpadayon ang pogrom sa Novgorod, 'gipaguba sa mga sundalo sa hari ang lubnganan sa tigbuhat sa milagro'; sa sunod tuig, gibutang ang mga relikya ni San Savva sa usa ka bag-ong reliquaryo ug gipahimutang sa bag-ong bato nga Simbahan sa Intercession sa monasteryo. Sa pagkakaron, ang mga relikya sa balaan nagpabilin ilawom sa halaran sa Kapilya sa Pag-interesasyon sa Katedral sa Pag-alsa sa monasteryo. Aduna'y duha ka simbahan sa monasteryo nga gipahinungod kaniya.

Kontakion, Tono 8:

Pagkahuman nimo sa pagbiya sa imong yutang natawhan, O Dungog nga Santo, ug pagpuyo sa kamingawan, didto misaka ka sa usa ka haligi, diin nagpuyo ka sa usa ka kinabuhi nga hugot; ug tungod kay nakapahingangha ka sa daghan pinaagi sa imong paagi sa kinabuhi, nadawat nimo ang gasa sa mga milagro gikan kang Kristo. Hinumdumi kami nga nagselebrar sa imong handumanan, aron makatawag kami kanimo: Malipayon ka, Savvas, among Amahan.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Domnin

Gisaulog sa 1 Oktubre

Si San Domnin lumad sa Tesalonica. Sa dihang si Emperador Maximiano[6652] nagtukod og palasyo para sa iyang kaugalingon sa Tesalonica[6653] , gidakop si San Domnin isip usa ka Kristohanon ug gidala sa atubangan sa emperador alang sa paghukom. Ang emperador miingon kaniya nga nasuko:

'Ngano, samtang naa ako sa siyudad, nagpahayag ka og laing Dios sa hayag? Maghalad ka og sakripisyo sa mga dios kung gusto ka mabuhi.'

Tungod kay wala mosunod ang santo, gisugo sa hari nga torturahon ang iyang lawas; unya, sa dihang nakita niya sa paglahutay sa santo ang usa ka pagsaway ug pagpanghimaraot nga gitumong kaniya, gisugo niya nga dad-on siya sa gawas sa siyudad ug putlon ang iyang mga bitiis sa tuhod. Sa pagputol sa iyang mga bitiis, ang balaang martir nag-antos sa kasakit sulod sa pito ka adlaw, nga wala magtilaw og pagkaon; ug unya, samtang nagpasalamat sa Dios, nga iyang gihigugma pag-ayo, iyang gisumite ang iyang bulahan nga kalag kaniya.

Paghandum kang Banal Michael sa Zovi ug sa mga nakig-antos uban kaniya

Komonemorasyon sa 1 Oktubre

Ang Kagalang-galang Michael, kauban ang ubang monghe, nagpuyo sa usa ka kinabuhi sa pagka-asketa sa panahon sa paghari ni Constantine ug Irene[6654] sa usa ka monasteryo nga gitawag Zovia duol sa Sebaste[6655] . Ang emir sa Agaria nga si Alim[6656] misalakay sa maong rehiyon ug gipangdakop sila. Gipalig-on sa gahum ni Kristo, ang mga reverendong amahan wala mosugot sa mga pag-awhag sa mga dili motuo nga biyaan si Kristo. Sa taliwala sa mga monghe, ang reverendong abá Michael mitindog ug nagtaas sa iyang tingog, nag-awhag kanila nga mamatay alang kang Kristo. Una, samtang nakayuko ang ilang mga ulo, giputol sila sa espada, ug unya giputol usab ang reverendong Michael.

[6652] Si Maximian Galerius, Emperador Romano gikan sa 305 hangtod 311.

[6653] Thessaloniki – usa ka labing hinungdanon nga karaang siyudad sa Macedonia – nahimutang sa lawom sa dakong Gulpo sa Thessaloniki o Fermea sa Dagat Aegean (Kapuloan). Karon, kining siyudad nailhan nga Thessaloniki sa Gresya.

[6654] Si Constantine VI Porphyrogenitus – Emperador Romano gikan sa 780 hangtod 797. Si Emperatris Irene, iyang inahan ug asawa ni Emperador Leo VI, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa pagsimba sa mga imahe, nagdumala sa estado alang sa napulo ka tuig sa ngalan sa iyang anak ug naghari pagkahuman kaniya hangtod sa 802.

[6655] Kini, siyempre, nagtumong sa Sebaste sa Armenia, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

[6656] Ang mga Agariano, o mga Saraceno ingon usab sila nailhan, mga Arabong Bedouin. Ang termino nga 'Agarian', nga sa sinugdan nagtumong niining nomadiko, tulisan nga tribo, sunod gigamit sa mga Kristohanong manunulat sa tanang Arabo, ug sa ulahi nahimong nagpasabot sa mga Muslim sa kinatibuk-an. Ang mga Bedouin sa Arabia gitawag nga 'Agarian' tungod kay, sumala sa tradisyon sa mga Hudiyo, sila mga kaliwat ni Ismael, anak ni Hagar, ulipon nga babaye ni Abraham. Ang 'Emir' (nga nagpasabot og 'prinsipe' sa Arabiko) mao ang titulo nga gihatag sa tanang independyente, kaugalingong nagpahayag nga mga manununod ni Muhammad pinaagi sa kaliwatan sa iyang anak nga babaye, nga nangulo sa tagsa-tagsa ka tribo ug lain-laing grupo sa mga Arabong mananakop.

15 Oktubre

2 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Cipriano, Pari-Martir, ug ni Santa Justina, Martir

Paghinumdom sa ika-2 sa Oktubre

Sa panahon sa paghari ni Decius[6657] , nagpuyo sa Antioch[6658] ang usa ka pilosopo[6659] ug ang iladong salamangkero[6660] nga ginganlan og Cyprian, lumad sa Carthage[6661] . Natawo gikan sa mga ginikanang walay Dios, gipahinungod siya nila sa pagkabata sa pag-alagad sa paganong diyos nga si Apollo[6662] . Sa edad nga pito, gisalig siya sa mga salamangkero aron tudloan siya sa salamangka ug kahibalo sa demonyo. Pag-abot niya sa napulo ka tuig, gipadala siya sa iyang mga ginikanan ngadto sa Bukid Olympus[6663] — nga gitawag sa mga pagano nga puloy-anan sa mga dios — aron mag-andam alang sa pagka-pari; didto adunay daghang mga idolo diin nagpuyo ang mga demonyo. Sa maong bukid, nakat-on si Cyprian sa tanang matang sa diabolikong limbong: Nakat-on siya sa lain-laing pagbag-o-porma sa demonyo, nakahibalo sa pag-usab sa kinaiya sa hangin, sa pagtawag sa hangin, sa paghimo og dalugdog ug ulan, sa pagpukaw sa balud sa dagat, sa pagdaot sa mga tanaman, ubasan ug umahan, sa pagpadala og sakit ug pig-ot sa mga tawo, ug sa kinatibuk-an nakat-on sa makadaot nga kinaadman ug dautang buhat nga puno sa kadautan. Didto iyang nakita ang dili mabilang nga mga pulok sa mga demonyo nga gipangulohan sa prinsipe sa kangitngit; sa atubangan niya, ang uban nagatindog sa pag-alagad, ang uban nag-alagad, ang uban misinggit sa pagdayeg sa ilang prinsipe, samtang ang uban gipadala sa kalibutan aron malimbongan ang mga tawo. Didto nakita usab niya, sa porma nga ilusyon, ang mga paganong diyos ug diyosa, ingon man usab lain-laing mga kalag ug mga hulagway, nga iyang nahibal-an nga tawgon samtang nagbuhat og hugot nga pagpuasa sulod sa kap-atan ka adlaw; mokaon ra siya pagkahuman sa pagsalop sa adlaw, ug dili tinapay o bisan unsang pagkaon, kondili mga bunga sa oak.

Pag-abot niya sa edad nga kinse anyos, nagsugod siya og pagdawat og pagtudlo gikan sa pito ka dagkong pari, diin nakakat-on siya og daghang sekreto sa demonyo. Dayon miadto siya sa siyudad sa Argos[6664] , diin, human siya mag-alagad sa diyosa nga si Hera[6665] sulod sa pipila ka panahon, nakakat-on siya og daghang arte sa

---

[6657] Decius – Emperador Romano gikan sa 249 hangtod 251.

[6658] Antioquia – usa ka ngalan nga kanunay gigamit alang sa mga siyudad. Dinhi, lagmit kini nagtumong sa Antioquia sa Fenicia, taliwala sa Syria ug Palestina, o sa Antioquia sa Pisidia, sa utlanan sa Frygia, sa kasadpang bahin sa Asia Minor.

[6659] Kini nagpasabot og usa ka paganong pantas, sa kahulugan nga usa ka bakak nga pantas.

[6660] Sa karaang panahon, ang termino nga 'magi' o 'mga salamangkero' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay lawom ug halapad nga kahibalo, labi na sa tinago nga mga pwersa sa kinaiyahan, nga dili maabot sa kasagarang mga tawo. Sa samang higayon, kini nga ngalan nalangkit sa mga konsepto sa salamangka, bruha, divinasyon, mga incantasyon, ug lain-laing porma sa limbong ug pamintahan. Ang mahika taas na kaayo og kalamboan sa mga pagano sukad pa sa karaang panahon; kini gisaway sa daghang bahin sa Balaang Kasulatan. Sumala sa daghang magtutudlo sa Simbahan, ang mga pagano nga magi naghimo sa ilang kaugalingong, usahay katingalahang, mga buhat sa salamangka ubos sa impluwensya ug uban sa tabang sa mga espiritu sa kangitngit.

[6661] Carthage – ang labing karaan ug bantog nga kolonya sa mga Fenicio sa Afrika sa Amihanan, nga nakaabot sa tumoy sa iyang gahum sa karaang kasaysayan ug gipapas niadtong 146 BC; Sa mga ruinas sa karaang Kartago, sa panahon sa paghari sa unang mga emperador sa Roma, mitindog ang bag-ong Kartago, nga nag-uswag uban sa dakong kahimayaan sulod sa taas kaayo nga panahon. Sa Kartago, ang pagano nga Greko-Romanhong kulto labi ka naugmad, uban sa tanang mga pamintuwahan, salamangka ug 'mga arte sa mahika'.

[6662] Si Apollo usa sa labing girespeto nga paganong diyos sa Greko-Romano. Girespeto siya isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa kaayohan ug kahusay sa publiko, tigbantay sa balaod, ug diyos sa propesiya. Usa sa mga nag-unang sentro sa iyang pagsimba mao ang, lakip sa uban pang mga lugar, ang Walog sa Tempe sa Amihanan sa Gresya, nga nag-abot sa tiilan sa Bukid Olympus, nga bantog sa karaang panahon.

[6663] Ang Bukid Olympus mismo naglangkob sa tibuok (habagatan-sidlakan) nga sanga sa han-ay sa kabukiran nga naglangkob sa utlanan tali sa Macedonia ug Thessaly sa Amihanan sa Gresya. Girespeto sa karaang mga Griyego ang Bukid Olympus ingon nga puy-anan sa ilang mga paganong diyos.

[6664] Ang Argos – ang karaang Griyegong kapital sa sidlakang rehiyon sa Peloponnese (habagatan sa Gresya) – Argolis; dili layo niini nagtindog ang bantugang templo sa paganong diyosa nga si Hera.

limbong gikan sa iyang pari. Nagpuyo usab siya sa Tauropolis[6666] , nag-alagad kang Artemis, ug gikan didto miadto siya sa Lacedaemon[6667] , diin iyang nahibal-an ang nagkalain-laing porma sa salamangka ug unsaon pagtawag sa mga patay gikan sa ilang lubnganan pinaagi sa anting-anting, nga nagpugos kanila sa pagsulti. Sa edad nga baynte, mibyahe si Cyprian paingon sa Ehipto, ug sa siyudad sa Memphis[6668] gitun-an siya og mas dagkong sorcery ug magic. Sa iyang katulo ka tuig, miadto siya sa mga Caldeo[6669] ug, pagkat-on didto og astrolohiya, nahuman niya ang iyang pagbansay, pagkahuman mibalik siya sa Antioquia, nga nahimong hingpit sa tanang matang sa kadautan. Busa nahimo siyang salamangkero, mago, ug mamamatay, usa ka dakong higala ug matinud-anong sulugoon sa prinsipe sa impyerno[6670] , kinsa iyang nakig-istorya sa nawong-sa-nawong, ug gihatagan siya niini og dakong dungog, sama sa iyang hayag nga gipamatuod.

'Too kamo kanako,' ingon niya, 'nakita gyud nako ang Prinsipe sa Kangitngit mismo, kay napalipay nako siya pinaagi sa mga halad; gipangumusta nako siya ug nakig-istorya ko kaniya ug sa iyang mga tigulang; nahigugma siya kanako, gidayeg ang akong kaalam ug miingon sa atubangan sa tanan: 'Tan-awa, usa ka bag-ong Zamvrius[6671] , kanunay andam mosunod ug takus kauban namo!' Ug siya misaad nga himuon ko niyang prinsipe pagkahuman ko mobiya niining lawasa, ug motabang kanako sa tanang paagi sa akong kinabuhi dinhi sa yuta; sa samang higayon, gihatag niya kanako ang usa ka legyon sa mga demonyo aron moserbisyo kanako. Sa dihang mibulag ko kaniya, gitubyan ko niya ug miingon: 'Pagkugi, masigasig nga Cyprian; baroga ug suki sa ako: pasagdi nga ang tanang mga tigulang sa mga demonyo mangha kanimo.' Busa, ang tanan niyang mga prinsipe mitagad kanako, sa dihang ilang nakita ang dungog nga gihatag kanako . Ang iyang dagway sama sa usa ka bulak; ang iyang ulo gikoronahan og korona nga gihimo (dili tinuod, kondili peke) sa bulawan ug mga nagdan-ag nga bato, nga nagpasiga sa tibuok luna—ug katingalahan ang iyang mga bisti. Sa matag higayon nga molingi siya sa bisan unsang direksyon, ang tibuok lugar mokurog; daghang dautang espiritu nga nagkalainlain ang ranggo ang matinud-anon nga nagtindog sa atubangan sa iyang trono. Ako usab, niadtong panahona, gipahinungod ang akong kaugalingon hingpit sa iyang pag-alagad, nagatuman sa matag sugo niya.

Mao kini ang giingon ni Cyprian bahin sa iyang kaugalingon pagkahuman sa iyang pagbag-o.

Gikan niini klaro kung unsang klase nga tawo si Cyprian: isip usa ka higala sa mga demonyo, iyang gihimo ang tanang binuhatan nila, nga naghimo ug kadaut sa mga tawo ug naglimbong kanila. Samtang nagpuyo sa Antioquia, gidala niya ang daghang mga tawo sa sayop nga dalan ngadto sa tanang matang sa kalapasan, gipapas ang daghan pinaagi sa mga hilo ug salamangka, ug naghalad sa mga batan-ong lalaki ug dalaga ngadto sa mga

---

[6665] Si Hera (Juno) girespeto sa karaang mga Griyego ug Romano isip igsoon ug asawa sa ilang labawng diyos nga si Zeus, ang labing labaw ug gipasidunggan sa tanang mga diyosa; giisip siya nga diyosa sa yuta ug pagkamabungahon ug patronesa sa kaminyoon.

[6666] Ang Tavropol, sa estrikto nga pagkasulti, usa ka templo nga gipahinungod sa diyosa nga si Artemis (Diana – diyosa sa bulan, nga giila usab isip manalipod sa presko ug nagabukadkad nga kinabuhi sa kinaiyahan) sa isla sa Ikaria, sa habagatan-sidlakan nga bahin sa Dagat Aegean (Kapuloan). Ang ngalan niining lugar naggikan sa kamatuoran nga ang mga Griyego, nga giisip nila si Artemis nga pareho kang Orsilochus, ang diyosa sa karaang mga lumolupyo sa Taurian Peninsula – ang mga Tauri – gitawag nila silang duha nga walay pihig nga Tavropol.

[6667] Lacedaemon o Laconia – ang habagatan-sidlakang rehiyon sa Peloponnese (Habagatang Gresya). Mas tukma, kini nga ngalan nagtumong sa kapital sa Laconia, mao ang Sparta, diin pipila ra ka gagmay nga ruina ang nabilin karon.

[6668] Ang Memphis – ang karaang ug gamhanang kapital sa tibuok Ehipto – nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto sa daplin sa Suba sa Nilo, taliwala sa pangunang suba ug sa sangang suba niini, nga nag-agos sa kasadpang bahin sa siyudad. Ang nahabilin karon sa maanindot nga kapital sa karaang Ehipto mao ang labing gamay ug walay pulos nga mga ruina duol sa mga baryo sa Metrasani ug Mogannan.

[6669] Ang mga Caldeo mao ang mga maalamon ug iskolar sa Babilonya nga nagtuon sa siyensya, labi na sa astronomiya ug sa pag-obserba sa mga langitnong lawas; sila usab mga pari ug mga salamangkero nga nagpraktis sa sekreto nga pagtulon-an, divinasyon, paghubad sa mga damgo, ug uban pa. Sa ulahi, kini nga ngalan gigamit, labi na sa Sidlakan, sa tanang matang sa mga manghuhula, salamangkero, ug mga mananagna sa kinatibuk-an, bisan pa dili sila mga Kaldeo, sa ato pa, dili sila naggikan sa Babilonia.

[6670] Sumala sa pagtulon-an sa Balaang Kasulatan, sa ngitngit nga gingharian sa dautan, sa mga nahulog nga espiritu, adunay pangulo nga magmamando, nga kanunay gitawag sa Kasulatan nga 'prinsipe sa mga demonyo', ingon man usab si Beelzebub, Belial, Satanas, ug uban pa, nga klaro nga nagpalahi kaniya gikan sa ubang mga demonyo, nga gihulagway nga daw sakop kaniya. Sa kinatibuk-an, ang Kasulatan nagpalahi sa mga dautang espiritu sumala sa ilang ranggo ug sa gilapdon sa ilang gahum.

[6671] Sa ato pa, usa ka bag-ong dautang salamangkero, usa ka mago ug matinumanon nga sulugoon sa yawa. Ang ngalan nga Zamvria dinhi klarong nagtumong sa bantugang karaang Ehipsiyong salamangkero, nga nailhan gikan sa karaang klasikal nga mga manunulat, nga nahimong bantog tungod sa iyang katingalahang mga orasyon ug kinsa, sumala sa mga Amahan sa Simbahan, nakig-uban sa ngitngit nga demonyong mga pwersa.

demonyo. Gitudloan niya ang daghan sa iyang makaguba nga salamangka: ang uban aron molupad sa hangin, ang uban aron molayag sa mga sakayan ibabaw sa mga panganod, ug ang uban pa aron molakaw ibabaw sa tubig. Girespeto ug gipadayeg siya sa tanang pagano isip pangunang pari ug labing maalamon nga sulugoon sa ilang makalilisang nga mga dios. Daghang nituyok kaniya sa ilang mga panahon sa panginahanglan, ug gitabangan niya sila pinaagi sa gahum sa demonyo nga napuno kaniya: sa uban gitabangan niya sa pakighilawas, sa uban sa kasuko, panagbangi, panimalos ug pagpanukmod. Naa na siya sa tibuok kalawom sa impyerno ug sa baba sa yawa; siya anak sa Gehenna, kaambit sa panulondon sa mga demonyo ug sa ilang walay katapusang pagkaguba. Apan ang Ginoo, nga dili maghandum sa kamatayon sa makasasala, Pinaagi sa Iyang dili masukod nga kaayo ug sa Iyang kaluoy, nga dili mapildi sa mga sala sa tawo, mipakita Siya aron pangitaon kining nawala nga tawo, aron kuhaon siya gikan sa kalawoman diin siya nalubong sa kahiladman sa impyerno, ug aron luwason siya, aron ipakita ang Iyang kaluoy sa tanang mga tawo; kay walay sala nga makalabaw sa Iyang gugma alang sa katawhan. Giluwas Niya si Cyprian gikan sa pagkaguba sa mosunod nga paagi.

Niadtong panahona, nagpuyo sa maong lugar sa Antioquia ang usa ka batan-ong dalaga nga ginganlan og Justina. Natawo siya sa mga pagano nga ginikanan: ang iyang amahan usa ka pari sa idolo nga ginganlan og Edesius, ug ang iyang inahan ginganlan og Cleodonia. Usa ka adlaw, samtang naglingkod siya sa kilid sa bintana sa iyang balay, kining batan-ong babaye—nga niabot na sa pagka-adulto—nakadungog sa mga pulong sa kaluwasan nga gisulti sa usa ka diakono nga ginganlan og Prailius samtang naglabay siya. Gihisgutan niya ang Inkarnasyon sa atong Ginoong Jesu-Kristo – kung giunsa Siya pagkahimugso gikan sa Labawng Balaan nga Birhen ug, pagkahuman Niya sa paghimo og daghang mga milagro, misugot Siyang mag-antos alang sa atong kaluwasan, nabanhaw Siya gikan sa mga patay sa himaya, misaka Siya sa langit, mipahiluna Siya sa tuo sa Amahan, ug nagahari Siya hangtod sa kahangturan. Ang maong sermon sa diakono natamnan sa mabungahong yuta sa kasingkasing ni Justina ug sa dili madugay misugod kini og bunga, gipang-ugat ang mga tinik sa kawalay pagtuo sa sulod niya. Gusto ni Justina nga mas lawom ug hingpit nga makat-on sa pagtuo gikan sa diakono, apan wala siya kaisog nga pangitaon siya tungod sa iyang pagka-babaeng mahiyumon. Bisan pa niana, tinago siyang mitambong sa Simbahan ni Cristo ug, tungod kay kanunay siyang nakadungog sa Pulong sa Dios, ug sa ilawom sa impluwensya sa Espiritu Santo sa iyang kasingkasing, mituo siya kang Cristo. Sa dili madugay, nakumbinsi niya ang iyang inahan niini, ug pagkahuman gidala usab niya ang iyang tigulang nga amahan sa pagtuo. Sa pagkakita sa kinaadman sa iyang anak nga babaye ug pagkadungog sa iyang maalamon nga mga pulong, naghunahuna si Edeisius sa iyang kaugalingon: 'Ang mga dios-diosan gihimo sa kamot sa tawo ug wala'y kalag ni gininhawa; busa, giunsa man sila pagka-dios?' Samtang naghunahuna niini, usa ka gabii, pinaagi sa Balaang pag-atiman, nakakita siya og katingalahang panan-awon sa usa ka damgo: nakakita siya og daghang maningning nga mga anghel, ug taliwala nila anaa si Kristo, ang Manluluwas sa kalibutan, nga miingon kaniya:

'Umari kanako, ug ihatag ko kanimo ang Gingharian sa Langit.'

Pagkabuntag, miadto si Edeus uban sa iyang asawa ug anak nga babaye sa usa ka Kristohanong obispo nga ginganlan og Ontatus, aron hangyoon siya nga tudloan sila sa Kristohanong pagtuo ug hatagan sila sa balaan nga bunyag. Niadto, iyang gisaysay ang mga pulong sa iyang anak nga babaye ug ang panan-awon sa anghel nga iyang nakita. Pagkadungog niini, ang obispo nalipay sa ilang pagbag-o ug, pagkahuman niya silang tudlo sa Kristohanong pagtuo, gibunyagan si Edeus, ang iyang asawa nga si Cleodonia ug ang iyang anak nga babaye nga si Justina; unya, pagkahuman niya silang gihatagan sa Balaang Sakramento, gipahawa niya sila nga malinawon. Sa dihang napalig-on si Edeisius sa Kristohanong pagtuo, ang obispo, sa pagtan-aw sa iyang pagkamatinud-anon, giordinar siya nga presbiter. Pagkahuman niini, human sa usa ka tuig ug unom ka bulan nga nagkinabuhi nga may pagka-binuotan ug sa kahadlok sa Dios, natapos ni Edeisius ang iyang kinabuhi sa balaan nga pagtuo. Sa bahin ni Justina, kusganon siyang naningkamot sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo, ug sa paghigugma sa iyang Nobyo, si Kristo, nag-alagad siya kaniya pinaagi sa masigasig nga pag-ampo, pagkabirhen ug pagkaputli, pag-ayuno ug dakong pagpugong sa kaugalingon. Apan ang kaaway, ang manigbasol sa katawhan, sa dihang nakita niya ang iyang kinabuhi sa ingon ani, nanghinaut sa iyang mga hiyas ug misugod sa pagdaot kaniya, naghatag kaniya og lain-laing kalisdanan ug kasubo.

Niadtong panahona, nagpuyo sa Antioquia ang usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Aglaides, anak sa mga ginikanan nga dato ug maharlika. Nagpuyo siya sa usa ka kinabuhi nga maluho, nga iyang gipahinungod gayud sa mga kahaw-as sa kalibutan. Usa ka adlaw, nakita niya si Justina samtang naglakaw paingon sa simbahan

ug nabihag siya sa iyang katahum. Apan ang yawa nagtanum og dautang tuyo sa iyang kasingkasing. Gipuno sa kahakog sa laman, gibuhat ni Aglaides ang tanan niyang makakaya aron makuha ang pabor ug gugma ni Justina ug, pinaagi sa nga pagpangdani, madala kining putli nga karnero ni Cristo ngadto sa kalapasan nga iyang gipangandam. Gitan-aw niya ang tanang agianan nga pag-aagian sa dalaga, ug sa matag higayon nga magkita sila, mosulti siya og mga mapaluyong pulong kaniya, gidayeg ang iyang katahum ug gipasidunggan ang iyang mga hiyas. Gipakita niya ang iyang gugma kaniya, ug gisulayan niya siyang madani sa pakighilawas pinaagi sa usa ka malimbungon nga bitag sa pagpangdani. Ang dalaga, bisan pa niana, miliko gikan kaniya ug naglikay kaniya, gisalikway siya ug wala gani maminaw sa iyang mapuslanon ug limbongong mga pulong. Wala mapugngan sa iyang tinguha sa katahum sa dalaga, ang batan-ong lalaki nagpadala og mensahero kaniya, nga nangayo sa iyang pagtugot nga mahimong iyang asawa.

Mitubag siya:

'Ang akong ikakasal mao si Kristo; nag-alagad ko Kaniya ug gipreserbar nako ang akong pagkabirhen alang Kaniya. Giya-bantayan Niya ang akong kalag ug lawas gikan sa tanang kahugawan.'

Pagkadungog sa ingon nga tubag gikan sa putli nga dalaga, si Aglaidas, nga gipukaw sa yawa, mas nagdilaab pa ang iyang kahiligon. Tungod kay wala niya siya mapangumbinsi, nagpasiya siya nga kuhaon siya pinaagi sa pwersa. Pagkahuman niya og tipon og grupo sa mga batan-ong walay hunahuna sama niya, nagpaabut siya sa dalan nga kanunay gisagdan sa dalaga paingon sa simbahan aron mag-ampo; didto niya siya naabtan, gikuptan, ug gipugos paingon sa iyang balay. Apan siya misinggit sa kusog, gisumbag siya sa nawong ug gilud-an siya. Pagkadungog sa iyang mga paghilak, ang mga silingan midagan gikan sa ilang mga balay ug gikuha ang walay sala nga karnero, si Santa Justina, gikan sa kamot sa dautang batan-on, sama sa pagkuha gikan sa baba sa lobo. Nipakatag ang mga salbahis, ug si Aglaides nibalik nga napahiya sa iyang balay. Wala siyay nahibaloan unsay buhaton sunod, ug samtang nagkagrabe ang iyang hugaw nga kahilambigit, nagpasiya siya nga magbuhat pa ug lain nga dautang buhat: miadto siya sa dakong salamangkero ug mago – si Cyprian, usa ka pari sa mga diyos-diyosan – ug pagkahuman niyang isulti kaniya ang iyang kasakit, nangayo siya ug tabang, nga nagsaad nga hatagan siya ug daghang bulawan ug pilak. Pagkahuman maminaw kang Aglaidas, gihupay siya ni Cyprian, ug gisaaran nga matuman ang iyang tinguha.

'Ako,' matod niya, 'mohimo nga ang dalaga mismo mangita sa imong gugma ug mobati og mas kusog nga pagbati para kanimo kaysa sa imoha para kaniya.'

Pagkahuman niya paglipay sa batan-on, gipadala siya ni Cyprian nga puno sa paglaum. Unya gikuha niya ang iyang mga libro sa tinago nga arte ug gitawag ang usa sa mga hugaw nga espiritu, nga iyang gisaligan nga dali rang makapabaga sa kasingkasing ni Justina sa pagnanasa alang sa batan-ong lalaki. Ang demonyo dali nga mitugot sa pagtuman niini ug mapahitas-on nga miingon:

– Dili kini lisod nga buluhaton para kanako, kay daghan na kaayong higayon nga akong gipahimakak ang mga siyudad, gisamdan ang mga pader, gipaguba ang mga balay, hinungdan sa pagdala og dugo ug pagpatay sa amahan, nagtanum og kasina ug dakong kasuko tali sa mga igsoon ug magtiayon, ug gidala ang daghan nga nagpanumpa sa pagkamakabalaan ngadto sa sala; sa mga monghe nga nagpuyo sa kabukiran ug naandan ang hugot nga pagpuasa, nga wala gani maghunahuna sa unod, gipukaw nako ang ilang malimot nga tinguha ug gitun-an sila sa pagtagamtam sa laman; gibalik nako sa dautang buhat ang mga nangamangno ug mibulag sa sala; gidala nako sa pakighilawas ang daghang matinahuron nga tawo. Sigurado nga dili ko mapakyas sa pagdani niining dalaga sa paghigugma kang Aglaidas? Unsa man akong gisulti? Ipakita nako sa dili madugay ang akong gahum sa buhat. Ani-a, kuhaa kini nga tambal (gihatag niya ang usa ka sudlanan nga puno sa usa ka substansiya) ug ihatag kini sa kana nga batan-on: pasabwag kini niya sa palibot sa balay ni Justina, ug makita nimo nga matuman gayud ang akong gisulti.

Pagkahuman niya'g sulti niini, nawala ang demonyo. Gitawag ni Cyprian si Aglaida ug gisugo siya nga lihim nga isabwag sa palibot sa balay ni Justina ang sulod sa sudlanan sa yawa. Sa pagkahuman niini, misulod didto ang demonyo sa pakighilawas uban ang nagdilaab nga mga pana sa lamanong kahilambigit, aron masamdan ang kasingkasing sa dalaga sa malaw-ay nga binuhatan ug aron pasigaon ang iyang unod sa hugaw nga tinguha.

Si Justina adunay batasan nga mag-ampo sa Ginoo matag gabii. Busa, sa dihang mibangon siya, sumala sa iyang batasan, sa ikatulong oras sa gabii aron mag-ampo sa Dios, kalit siyang nakasinati og kusog nga paglihok sulod sa iyang lawas, usa ka bagyo sa carnal nga kahilakaw ug mga kalayo sa Gehenna. Nagpabilin siya sa maong

kahimtang sa kagubot ug sulodnong pakigbisog sulod sa pila ka panahon: misulod sa iyang hunahuna ang batan-ong lalaki nga si Aglaides, ug mitumaw ang dautang mga hunahuna sa iyang sulod. Nabigla ug naulaw ang dalaga sa iyang kaugalingon, nga nabati ang iyang dugo nga nagbukal sama sa usa ka kaldero; karon nakit-an niya nga naghunahuna siya sa mga butang nga kanunay niyang gikaligtaan sama sa hugaw. Apan, salamat sa iyang pagka-maampingon, nasabtan ni Justina nga kini nga pakigbisog sa sulod niya gipukaw sa yawa; dayon siya mihimò sa armas sa Timaan sa Krus, nangayo og dalangpan sa Dios uban sa mainitong pag-ampo, ug gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing misinggit kang Kristo, ang iyang Nobyo:

'O Ginoo akong Dios, Hesukristo! – tan-awa, ang akong mga kaaway mitindog batok kanako, nagbutang sila og bitag aron dakpon ako, ug gikapoy nila ang akong kalag. Apan nahinumdom ako sa Imong ngalan sa gabii ug nalipay ako, ug karon, samtang nagpugos sila kanako, nagapanalipod ako Kanimo ug naglaum nga dili magdaug ang akong kaaway kanako. Kay Ikaw nakahibalo, O Ginoo nga akong Dios, nga ako, ang Imong sulugoon, gipreserbar ang pagkabirhen sa akong lawas para Kanimo ug gisalig ang akong kalag Kanimo. Busa, ampingi ang Imong karnero, O Maayong Magbalantay; ayaw ko itugyan nga kan-on sa hayop nga nangita sa paglamoy kanako; hatagi ako og kadaogan batok sa dautang tinguha sa akong unod.

Human sa dugay ug matinud-anong pag-ampo, napahiya sa balaan nga birhen ang kaaway. Napildi sa iyang pag-ampo, nilayas siya nga napahiya, ug mibalik pag-usab ang kalinaw sa lawas ug kasingkasing ni Justina; napalong ang kalayo sa kahilayan, mihunong ang pakigbisog, ug nanghupay ang nagbukal niyang dugo. Gidayeg ni Justina ang Dios ug nag-awit og kanta sa kadaugan. Ang demonyo, bisan pa niana, mibalik kang Cyprian uban ang masubo nga balita nga wala gyud siya makab-ot.

Nangutana si Cyprian kaniya ngano nga wala niya mapildi ang dalaga.

Ang demonyo, bisan pa man nga dili siya ganahan, gipadayag ang kamatuoran:

'Dili ko siya mapildi kay nakakita ko ug usa ka timaan kaniya nga nakapuno kanako og kahadlok.'

Unya gitawag ni Cyprian ang usa ka labi pang malisyoso nga demonyo ug gipadala kini aron tuksuhon si Justina. Ang ikaduha miadto ug gibuhat pa gyud og labaw pa kaysa una, gisulong ang dalaga uban sa mas dakong kasuko. Apan nag-andam siya sa mainitong pag-ampo ug mibuhat pa gyud og mas dako nga buhat: nagsul-ob siya og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa paglikay sa pipila ka pagkaon ug pag-ayuno, nga pan ug tubig ra ang iyang gikaon. Sa ingon nga napildi na niya ang mga tinguha sa iyang unod, napildi ni Justina ang yawa ug gipahawa kini nga napahiya. Siya, sama sa una, nga wala makab-ot bisan unsa, mibalik kang Cyprian. Unya gitawag ni Cyprian ang usa sa mga prinsipe sa mga demonyo, gisultihan siya sa kahuyang sa mga demonyo nga iyang gipadala—nga wala makapildi bisan usa ka dalaga—ug nangayo og tabang kaniya. Gisaway pag-ayo sa ulahi ang mga naunang demonyo tungod sa ilang kakulang sa kahanas niining maong butanga ug sa ilang dili pagkahimo sa pagpasiga sa tinguha sa kasingkasing sa dalaga. Pagkahuman mapahupay si Cyprian ug sa pagsaad nga madani ang dalaga pinaagi sa lain nga paagi, ang prinsipe sa mga demonyo mibisti sa porma sa usa ka babaye ug misulod sa kuwarto ni Justina. Ug misugod siya sa pakig-istorya kaniya sa usa ka matinud-anong paagi, ingon sa gustong mosunod sa ehemplo sa iyang mahimayaong kinabuhi ug pagkaputli. Samtang nag-istorya sila, gipangutana niya ang dalaga unsa kaha ang ganti alang sa ingon ana ka istrikto nga kinabuhi ug alang sa pagpreserbar sa pagkaputli.

Mitubag si Justina nga ang ganti alang sa mga nagpuyo nga matinahuron dako ug dili masukod, ug katingalahan kaayo nga wala gyud magtagad ang mga tawo sa ingon ka dako nga bahandi sama sa pagkabalaan sa mga anghel. Unya ang yawa, nga gipadayag ang iyang kawalay hiya, misugod sa pagtintal kaniya pinaagi sa malimbungon nga mga pulong:

'Unsaon man, unya, paglungtad sa kalibutan? Unsaon man pagkahimugso sa mga tawo? Kay kung napreserbar ni Eba ang iyang pagkabalaan, unsaon man pagdaghan sa kaliwatan sa tawo? Ang kaminyoon tinuod nga usa ka maayong butang, gitukod sa Dios mismo; gidayeg usab kini sa Kasulatan, nga nag-ingon: *"Ang kaminyoon pasidungganon sa tanan, ug ang higdaanan sa magtiayon dili pasipalahan"* (Heb. 13:4). Ug dili ba daghan sa mga balaan sa Dios ang nagminyo, usa ka panaghiusa nga gihatag sa Ginoo sa mga tawo ingon nga kahupayan, aron sila malipay sa ilang mga anak ug magdayeg sa Dios?

Pagkadungog ni Justina niining mga pulong, nakaila siya sa malimbongon nga manlimbong—ang yawa—ug, mas maalamon kaysa kang Eba, napildi niya kini. Wala na niya gipadayon ang pakighinabi, dayon siya midangop sa Krus sa Ginoo ug gibutang ang balaan nga timaan niini sa iyang nawong, samtang gitugyan niya ang

iyang kasingkasing kang Kristo, ang iyang Nobyo. Ug ang yawa kalit nga nawala, nga nakasinati pa gani ug mas dako nga kaulaw kaysa unang duha ka demonyo.

Ang hambog nga prinsipe sa mga demonyo mibalik kang Cyprian nga naglibog kaayo. Si Cyprian, sa pagkahibalo nga napakyas usab siya, miingon sa yawa:

'Sigurado gayud nga bisan ikaw, usa ka gamhanang prinsipe ug mas maalamon pa kaysa bisan kinsa sa ingon ani nga mga butang, dili nimo mapildi ang dalaga? Kinsa kaninyo ang makabuhat ug bisan unsa batok sa kasingkasing niining dili mapildi nga dalaga? Sultihi ako, unsang armas ang iyang gigamit sa pakig-away kanimo, ug giunsa niya paghimo nga walay gahum ang inyong gamhanang kusog?'

Napildi sa gahum sa Dios, ang yawa nag-ikyas nga mitug-an:

– Dili namo matan-aw ang tanda sa krus, kondili molayas kami niini, kay gisunog kami niini sama sa kalayo ug gipalayas kami niini sa layo.

Nasuko si Cyprian sa diyablo tungod kay napahiya siya, ug samtang ginapasipala ang demonyo, miingon:

'Mao kana ang gahum sa Diyos nga bisan ang maluya nga dalaga makadaog kanimo!'

Unya ang yawa, aron pahupayon si Cyprian, misulay pag-usab: mibisti siya nga si Justina ug miduaw kang Aglaidus sa paglaum nga, tungod kay sayop siya nga nagtuo nga tinuod nga si Justina kini, matubag sa batan-on ang iyang tinguha, ug sa ingon dili madayag ang iyang kahuyang isip demonyo ni mapasipala si Cyprian. Busa, sa dihang misulod ang demonyo sa kwarto ni Aglaida nga nagpakaaron-ingnon nga si Justina, ang batan-on nga lalaki, napuno sa dili masukod nga kalipay, mitindog dayon, midagan paingon sa gihunahuna niyang dalaga, giyakap siya ug gisugdan paghalok, samtang miingon:

'Ka nindot nga miadto ka kanako, gwapa nga Justina!'

Apan sa diha-diha nga gipagawas sa batan-ong lalaki ang pulong nga 'Justina', kalit nga nawala ang demonyo, kay dili niya ikaya bisan pa ang pagbanggit sa ngalan ni Justina. Nahadlok kaayo ang batan-ong lalaki ug midagan siya kang Cyprian, gisultihan siya sa nahitabo. Unya si Cyprian, pinaagi sa iyang salamangka, gihulma siya nga usa ka langgam ug, aron makalupad siya sa hangin , gipadala siya sa balay ni Justina, nga gisugo siya nga mosulod sa iyang kwarto pinaagi sa bintana. Gidala sa hangin sa demonyo, nilupad si Aglaidas sa porma sa usa ka langgam paingon sa balay ni Justina ug hapit na unta siya molanding sa atop. Niadtong mismong takna, si Justina nahitabo nga mitan-aw sa gawas sa bintana sa iyang kuwarto. Pagkita niya kaniya, gibyaan sa demonyo si Aglaidas ug nilayas. Sa samang higayon, ang hulagway nga pantasya ni Aglaidas—nga diin siya nagpakita nga usa ka langgam—nagkawala, ug hapit na mahulog sa makamatay nga kahimtang ang batan-on samtang nagkahulog paingon sa ubos. Gikuptan niya ang kilid sa atop gamit ang iyang mga kamot ug nagbitay didto; ug kung wala siya gipaubos sa yuta pinaagi sa pag-ampo ni Santa Justina, nahulog unta ang dautang batan-on ug nabangga. Busa, nga walay nahimo, mibalik ang batan-on kang Cyprian ug gisultihan siya sa iyang kamalasan. Sa pagkakita sa iyang kaulaw, nasubo kaayo si Cyprian ug nagpasiya nga siya mismo ang moadto kang Justina, nga nagsalig sa gahum sa iyang salamangka. Gihimo niya ang iyang kaugalingon nga babaye ug langgam, apan sa dili pa siya makaabot sa pultahan sa balay ni Justina, mawala ang hulagway sa babaye nga gwapa ug sa langgam, ug mobalik siya nga puno sa kasubo.

Pagkahuman niini, nagsugod si Cyprian sa pagpanimalos tungod sa iyang kaulaw ug, pinaagi sa iyang salamangka, nagdala og nagkalain-laing katalagman sa balay ni Justina ug sa mga panimalay sa tanan niyang paryente, silingan, ug kaila, sama sa gibuhat sa yawa kaniadto kang Job nga matarong (Job 1:15–19, 2:7). Gipatay niya ang ilang mga hayop, gipahamtang sa ilang mga sulugoon ang mga pig-ot, ug sa ingon gilubong sila sa dakong kasubo. Gihampak usab niya si Justina sa sakit, mao nga naghigda siya sa higdaanan samtang ang iyang inahan nagahilak kaniya. Si Justina, bisan pa niana, gipahupay ang iyang inahan pinaagi sa mga pulong sa propeta David: *'Dili ako mamatay, kondili mabuhi, ug ipahayag ang mga buhat sa Ginoo'* (Salmo 117:17).

Sa pagtugot sa Dios, gidala ni Cyprian ang mga kalamidad dili lamang kang Justina ug sa iyang mga paryente, kondili sa tibuok siyudad, tungod sa iyang walay pagpugong nga kasuko ug dakong kaulaw. Miturok ang mga paltos sa mga hayop ug nagkalain-laing sakit ang mikaylap sa mga tawo; ug, pinaagi sa buhat sa mga demonyo, mikaylap ang hungihong nga ang punong pari nga si Cyprian nag silot sa siyudad tungod sa pagsupak kaniya ni Justina. Unya miadto ang labing dungog nga mga lungsuranon kang Justina ug, sa ilang kasuko, gihangyo siya nga ayaw na paglagoti si Cyprian ug pakaslan si Aglaidas, aron malikayan pa ang mas dagkong kalamidad alang sa tibuok siyudad tungod kaniya. Apan siya, gipakalma sila tanan, nga nag-ingon nga sa dili

madugay mohunong na ang tanang kalamidad nga gipahinabo ni Cyprian uban sa tabang sa mga demonyo. Ug mao gayud ang nahitabo. Sa dihang si Santa Justina nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo, kalit nga mihunong ang tanang pag-antos nga dala sa demonyo; ang tanan nanaog sa ilang mga samad ug naayo sa ilang mga sakit. Sa dihang nahitabo kini nga kausaban, gidayeg sa mga tawo si Kristo, samtang ilang giyagong si Cyprian ug ang iyang mga salamangka, nga tungod sa kaulaw, dili na niya ipakita ang iyang nawong sa publiko ug naglikay pa gani sa pakigkita sa iyang mga kaila. Nituo nga walay makalabaw sa gahum sa tanda sa Krus ug sa Ngalan ni Cristo, nabalik ang buot ni Cyprian ug miingon siya sa yawa:

'O manlupig ug manlimbong sa tanan, gigikanan sa tanang kahugawan ug kalibugan! Karon nasayud na ako kung unsa ka-ubos ka; dili gani ka makabawi! Sa pagtagad pa gani nako kanimo, Kung dili nimo mapildi ang mga nagbuhat sa tanda sa krus, kinsa pa man ang imong kuhaon gikan sa kamot ni Kristo? Karon nasabtan na nako kung unsa ka-ubos ka; dili ka gani makabawi! Tungod kay gipatigayon tika, ako, nga ingon ani ka-ubos, nadani ug mituo sa imong limbong. Lakò gikan kanako, ikaw nga gisumpa, lakò—kay kinahanglan ko mangayo og kaluoy sa mga Kristohanon. Kinahanglan ko nga mobalhin ngadto sa mga matarong, aron sila makaluwas kanako gikan sa pagkaguba ug mag-atiman sa akong kaluwasan. Lakò, lakò gikan kanako, ikaw nga walay balaod, kaaway sa kamatuoran, supak ug manigbasol sa tanan nga maayo.

Pagkadungog niini, nilukso ang yawa kang Cyprian aron patyon siya, ug sa pag-atake kaniya, gisugdan siya og hampak ug pagduko. Sa dihang wala siyay makitang dalangpanan bisan asa ug wala siyay nahibaloan nga paagi aron matabangan ang iyang kaugalingon o makagawas sa mabangis nga pagkupot sa yawa, si Cipriano, nga hapit nang mamatay, nahinumdom sa tanda sa Balaang Krus, pinaagi sa gahum niini nga nakasukol si Justina sa tanang gahum sa yawa, ug misinggit:

'O Dios ni Justina, tabangi ako!'

Unya, gitaas niya ang iyang kamot, gihimo niya ang tanda sa Krus, ug ang yawa dayon milukso palayo kaniya sama sa usa ka pana nga gipana. Sa pagkahugot sa iyang kaisog, si Cipriano nahimong mas maisugon ug, sa pagtawag sa ngalan ni Kristo, gihimo niya ang tanda sa Krus sa iyang kaugalingon ug mapugos nga misukol sa yawa, nga nagpanumpa ug nagasaway kaniya. Ang yawa, bisan pa man, nagtindog sa gilay-on gikan kaniya ug wala magdagan sa pagduol, tungod sa kahadlok sa tanda sa krus ug sa Ngalan ni Cristo, naghulga kang Cipriano sa tanang paagi, nga nagaingon:

'Dili ka luwason ni Cristo gikan sa akong kamot!'

Unya, human sa taas ug mabangis nga mga pag-atake kang Cyprian, ang demonyo mihuros sama sa leon ug mibulag.

Gikuha ni Cyprian ang tanan niyang mga libro sa salamangka ug miadto sa Kristohanong obispo nga si Anfimus. Nihulog siya sa tiilan sa obispo ug nangayo og kaluoy, nga ipabunyag siya sa balaan nga tubig. Kay nahibalo ang obispo nga si Cipriano usa ka dakong salamangkero nga gikahadlok sa tanan, nagtuo siya nga adunay limbong sa luyo niini, busa gisalikway niya ang hangyo, miingon:

'Nagbuhat ka og daghang dautan sa mga pagano; biyai ang mga Kristohanon sa kalinaw, aron dili ka mismo malaglag sa takdang panahon.'

Unya si Cipriano, nga puno sa luha ang iyang mga mata, nag-ikumpisal sa tanan ngadto sa obispo ug gihatag ang iyang mga libro aron sunogon. Sa pagkakita sa iyang pagpaubos, gitudloan siya sa obispo ug giya ngadto sa balaan nga pagtuo, ug gisugo siya nga mag-andam alang sa bunyag; ang iyang mga libro gisunog sa atubangan sa tanang magtutuo.

Pagpaalam niya sa obispo nga mapinabubo ang kasingkasing, naghilak si Cipriano tungod sa iyang mga sala, nagwisik og abo sa iyang ulo ug naghinulsol sa tinuod, nga nagtawag sa tinuod nga Dios aron limpyohan siya sa iyang mga kalapasan. Sa pag-abot niya sa simbahan pagkasunod adlaw, nagpaminaw siya sa Pulong sa Dios uban sa malipayong debosyon, nagbarog taliwala sa mga matinud-anon. Apan sa dihang gisugo sa diyakono ang mga katekumeno nga molakaw, nga misinggit: 'Molayas kamo, mga katekumeno'[6672] – samtang ang uban nagahawa na, misalikway si Cyprian sa pagbiya, ug miingon sa diyakono:

[6672] Sa sayong Simbahan, ang termino nga 'katekumeno' nagtumong sa mga hamtong nga gustong bunyagan ug nag-andam niini pinaagi sa pag-ila sa mga pagtulon-an sa Simbahan. Bisan pa man gitugotan sila nga mosulod sa simbahan aron maminaw sa Balaang Kasulatan ug mga sermon, ug bisan pa sa pag-apil sa sinugdanan sa Liturhiya (ang Liturhiya sa mga Katekumeno), kinahanglan silang mobiya sa

'Ako usa ka alagad ni Kristo; ayaw ko pagpahawa dinhi.'

Mitubag ang diakono:

'Tungod kay wala pa ka makadawat sa Balaang Bunyag, kinahanglan ka mobiya sa simbahan.'

Niini mitubag si Cipriano:

'Sama sa pagkinabuhi ni Cristo, akong Dios, nga nagluwas kanako gikan sa yawa, nagpabilin nga putli si Birhen Justina, ug nagpakita kanako og kaluoy; dili nimo ako palagson gikan sa simbahan hangtod mahimong hingpit nga Kristohanon ako.'

Gisumbong kini sa diakono sa obispo, ug ang obispo, sa dihang nakita niya ang kadasig ug debosyon ni Cipriano sa Kristohanong pagtuo, gipatawag siya sa iyang atubangan ug dayon gipabunyag siya sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Pagkahibalo ni Santa Justina niini, nagpasalamat siya sa Dios, naghatag og daghang limos sa mga kabus, ug naghalad sa simbahan. Sa bahin ni Cyprian, sa ikawalong adlaw gitudlo siya sa obispo nga lektor; sa ika-20, subdiakono; sa ika-30, diakono; ug pagkahuman sa usa ka tuig, giordinar siya nga pari. Bug-os nga nabag-o ni Cyprian ang iyang kinabuhi; sa matag adlaw nga milabay, gidaghanan pa niya ang iyang mga maayong buhat ug, kanunay nga nagasubo sa iyang mga daang dautang binuhatan, gipaayo niya ang iyang kaugalingon ug misaka gikan sa usa ka hiyas ngadto sa lain. Dali ra siya giordinar nga obispo ug, sa maong katungdanan, nagkinabuhi siya sa ingon ka balaan nga paagi nga gikumpara siya sa daghang dagkong mga santo; Sa samang higayon, masigasig niyang gipang-atiman ang kawan ni Kristo nga gisalig kaniya. Gihimo niya si Santa Justina, usa ka dalaga, nga diakonisa, ug pagkahuman gisaligan niya siya sa usa ka kumbento, ug gitudlo siya nga abadesa sa ubang mga Kristohanong dalaga. Pinaagi sa iyang pamatasan ug pagtudlo, nakapabalhin siya sa daghang pagano ug nadani sila sa Simbahan ni Kristo. Busa, ang idolatriya nagsugod na og hunong niadtong yuta, ug ang himaya ni Kristo mitubo.

Sa pagtan-aw sa diyablo sa hugot nga kinabuhi ni San Cipriano ug sa iyang pag-amuma sa Kristohanong pagtuo ug sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, gipangagpas niya ang iyang ngipon kaniya ug gipukaw ang mga pagano aron siya pasipalahan sa atubangan sa magmamando sa sidlakang yuta, nga nag-angkon nga iyang gipakaulaw ang mga diyos, gipahilayo ang daghang mga tawo gikan kanila, ug gipadayeg si Kristo, nga kaaway sa ilang mga diyos. Ug busa daghang dautang tawo ang miadto sa atubangan sa maghuhari nga si Eutolmius, nga nagdumala niining mga yuta, ug nagpasipala kang Cipriano ug Justina, nga nag-akusar kanila nga supak sila sa mga dios ug sa hari, ug sa tanang awtoridad—nga ilang gi-gubot ang katawhan, ginatintal sila ug ginapalayo sa matarong nga dalan, ug ginadani sila sa pagsimba sa krusipiyong Cristo. Tungod niini, ilang gihangyo ang gobernador nga silotan og kamatayon si Cyprian ug Justina tungod niini. Pagkadungog niya sa ilang hangyo, gisugo ni Eutolmius nga dakpon si Cyprian ug Justina ug ibutang sila sa prisohan. Unya, sa dihang mibyahe siya paingon sa Damascus, gidala niya sila aron atubangon ang paglitis. Sa dihang gidala sa iyang atubangan alang sa paghukom ang mga priso ni Kristo, sila Cyprian ug Justina, nangutana siya kang Cyprian:

'Ngano man nga gibaliwala nimo ang imong kaniadto nga himayaong mga buhat, sa dihang ikaw usa ka iladong alagad sa mga dios ug gidala nimo ang daghang tawo ngadto kanila?'

Gisultihan ni San Cipriano ang magmamando kung giunsa niya pagkaila sa kahuyang ug limbong sa mga demonyo ug pagsabot sa gahum ni Kristo, nga gikahadlok ug gikurog sa mga demonyo, nga molayas sa timaan sa Balaang Krus; iyang gipatin-aw usab ang hinungdan sa iyang pagbalhin ngadto kang Kristo, alang Kaniya siya andam nga mamatay. Wala tagda sa torturer ang mga pulong ni Cyprian , apan tungod kay wala siya makatubag, gisugo niya nga bitayon ang santo ug ukayon ang iyang lawas, ug si Santa Justina hampakon sa mga ngabil ug mata. Sa tibuok nilang taas nga pag-antos, wala sila hunong sa pag-angkon kang Kristo ug nag-antos sa tanan uban sa pagpasalamat. Dayon gipriso sila sa torturador ug gisulayan sila pagpangumbinsi nga mobalik sa pagsimba sa mga diyos-diyosan pinaagi sa malumo nga pag-awhag. Sa dihang wala niya sila mapangumbinsi, gisugo niya nga ilabay sila sa usa ka kaldero; apan ang nagbukal nga kaldero wala gyud nakadaot kanila, ug ilang gidayeg ang Dios

---

simbahan sa dili pa magsugod ang labing importante ug kinauyokan nga bahin sa Liturhiya – ang Liturhiya sa mga Pananaligan – usa ka kamatuoran nga kusganong gipahibalo kanila sa diakon pinaagi sa usa ka aklamasyon, nga hangtod karon gipreserbar sa Simbahan atol sa pagsaulog sa Liturhiya.

sama sa pagkaanaa sila sa bugnaw nga lugar. Sa pagkakita niini, usa ka pagano nga pari nga ginganlan og Athanasius miingon:

'Sa ngalan sa diyos nga si Asclepius[6673] , ako usab mosulod niining kalayo ug pahiyaon ko kana nga mga salamangkero.'

Apan sa diha nga nahikap siya sa kalayo, namatay dayon siya. Pagkakita niini, nahadlok ang tortsurador ug, kay dili na niya gusto hukman sila, gipadala niya ang mga martir kang Gobernador Claudius sa Nicomedia[6674] , nga naghulagway sa tanan nga nahitabo kanila. Kining gobernador naghukom nga putlon sila sa ulo gamit ang espada. Sa dihang gidala sila sa lugar sa pagbitay, nangayo si Cyprian og gamay nga panahon aron mag-ampo, aron si Justina mauna nga patyon: nahadlok siya nga basin mahadlok si Justina sa pagtan-aw sa iyang kamatayon. Apan siya, malipayon nga mipanaog sa iyang ulo ilawom sa espada ug mibiyahe paingon sa iyang Nobyo, si Kristo. Sa dihang nakita sa usa ka si Theoktist, nga anaa didto, ang dili matarong nga kamatayon niining mga martir, nabati niya ang dakong kasubo alang kanila; samtang ang iyang kasingkasing naantig sa Dios, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa tiilan ni San Cipriano, gihalokan siya, ug gideklarar ang iyang kaugalingon nga usa ka Kristohanon. Kauban ni Cipriano, siya usab dayon gisilotan nga putlon ang ulo. Busa ilang gisumite ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios; samtang ang ilang mga lawas wala mailubong sulod sa unom ka adlaw. Ang pipila sa mga biyahero nga naa didto tinago nga gikuha kini ug gidala sa Roma, diin kini gisalig sa usa ka birtuoso ug balaan nga babaye nga ginganlan og Rufina, paryente ni Claudius Caesar[6675] . Iyang giilubong uban sa dungog ang mga lawas sa balaan nga mga martir ni Kristo: Cyprian, Justina ug Theoktist. Sa ilang mga lubnganan, daghang pag-ayo ang nahitabo sa mga miadto uban sa pagtuo. Hinaut nga ang Ginoo, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, mag-ayo sa atong mga sakit sa lawas ug espiritu!

Kontakion, Tono 1:

Pagbalhin gikan sa arte sa salamangka ngadto sa kahibalo sa Dios, O Dios-maalamon, nagpakita ka sa kalibutan isip labing maalamon nga mananambal, naghatag og tambal sa mga nagpasidungog kanimo, Cyprian ug Justina: mangaliya uban kaniya sa Mahigugma sa katawhan, ang Ginoo, aron maluwas Niya ang among mga kalag.

Ang Kinabuhi ni San Andres, ang Buang alang kang Kristo

Gisaulog sa ika-2 sa Oktubre

Sa panahon sa paghari sa Griyegong Emperador Leo nga Dako ug Maalamon[6676] , anak sa Emperador Basil nga taga-Macedonia[6677] , adunay usa ka tawo nga nagpuyo sa Constantinople nga ginganlan og Theognostus. Nipalit siya og daghang ulipon, ug usa kanila mao ang batan-ong lalaki nga taga-Slavic nga ginganlan og Andrew[6678] . Kini nga batan-on gwapo ug nailhan tungod sa iyang maayong kinaiya. Si Theognost nahigugma kaniya labaw pa sa iyang ubang mga ulipon, gitudlo siya nga iyang labing kasaligan nga sulugoon, ug gipadala siya aron pagtuon sa balaang mga kasulatan. Human makat-on sa Balaang Kasulatan, si Andrei kanunay mibisita sa mga simbahan, nag-ampo sa Diyos ug nagbasa sa balaang mga kasulatan. Usa ka gabii, samtang nag-ampo siya, ang dautang yawa, sa pagkakita niini, naselos sa maayong buhat ug misugod og kusog nga pagpanuktok sa

---

[6673] Si Asclepius, o Aesculapius, mao ang Griyego-Romanhong diyos sa medisina.

[6674] Nicomedia – usa ka siyudad sa Asia Minor. – Daghang mga ruina ang nagpabilin hangtod karon gikan sa karaang, mauswagon nga Nicomedia, nga nagpamatuod sa himaya sa miaging panahon niini.

[6675] Ang Emperador Romano nga si Claudius II naghari gikan sa 268 hangtod sa 270. – Ang pagkamartir ni San Cipriano, San Justina, ug San Theoktistus nahitabo mga tuig 268.

[6676] Ang Emperador nga Byzantine nga si Leo VI ang Maalam naghari gikan sa 886 hangtod sa 912.

[6677] Si Basil ang Masedoniyano, iyang amahan, naghari gikan sa 867 hangtod 886 ug nagtukod sa gitawag nga Masedoniyano nga dinastiya.

[6678] Sa tanang Slavic nga lista sa hagiograpiya, si San Andres nga Buang alang kang Kristo gitawag nga Slav; sumala sa orihinal nga Griyego, siya usa ka Sityano; apan sa dugay nga panahon sayop nga gigamit sa mga Griyego kini nga termino sa mga Silangang Slav usab, nga naglibog kanila sa mga buang nga nomad nga katawhan nga kaniadto nagpuyo sa Silangang Europa – ang mga Sityano.

pultahan sa kwarto diin naa ang batan-on. Nahadlok kaayo si Andrew, mihunong sa pag-ampo, dali-dali nga naghigda sa iyang higdaanan ug gitabonan ang iyang kaugalingon sa panit sa kanding. Pagkakita niini, naglipay si Satanas ug miingon sa lain nga yawa:

'Nakita ba nimo ning batan-on? Kaniadto lang nagakaon pa siya og beans, ug karon tan-awa—nag-andam na siya batok nato!'

Pagkahuman niya'g sulti niini, nawala si Satanas. Ang bulahan, bisan pa, natulog pag-ayo tungod sa kahadlok ug nakakita sa mosunod nga panan-awon sa iyang pagkatulog. Murag naa siya sa usa ka dako nga plasa, diin sa usa ka kilid nagtindog ang kadaghanan sa mga Etiyopiyano, ug sa pikas kilid ang kadaghanan sa mga balaan nga tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti. Sa taliwala sa duha ka kilid, murag adunay usa ka panagbangi ug pakigbisog. Ang mga Etiyopiyano, nga adunay usa ka itom nga higante sa ilang kiliran, mapahitas-on nga gihagit ang mga nagsul-ob og puti nga ipa-atubang gikan sa ilang taliwala ang usa ka manlalaban nga makigbisog sa ilang itom nga Etiyopiyano, ang kumander sa ilang dili mabilang nga legyon. Ang mga Etiopiyano nga itom ang panit nanghambog sa ilang kusog, apan wala'y tubag ang mga tawo nga nagsul-ob og puti. Si Banal Andres nagtindog didto nga nagtan-aw, sabik nga makita kinsa ang mangahas nga makig-atubang niining makahadlok nga kaatbang. Ug unya nakita niya ang usa ka gwapong batan-on nga nanaug gikan sa kahitas-an, nga nagkupot og tulo ka korona sa iyang mga kamot: ang usa gipahumotan sa putli nga bulawan ug bililhon nga mga bato, ang usa pa sa dagkong masidlak nga perlas, ug ang ikatulo – ang labing dako sa tanan – hinablon gikan sa dili malata nga puti ug pula nga mga bulak ug mga sanga gikan sa paraiso sa Dios. Kining mga korona katingalahan kaayo ang katahum nga dili masukod sa hunahuna sa tawo, ug dili usab kini mailarawan sa sinultian sa tawo. Sa pagkakita niini, nangutana si Andres sa iyang kaugalingon kung giunsa niya pag-angkon bisan usa sa tulo ka korona. Miduol siya sa batan-ong lalaki nga nagpakita, ug miingon:

'Tungod kang Kristo, sultihi ko, ginabaligya ba nimo kining mga korona? Bisan pa man dili ko makapalit niini, hulata lang ko og piskot; moadto ko ug sultihan ang akong amo—bayaran ka niya bisan unsa ang imong gusto alang niining mga korona.'

Ang batan-on, nga nagdan-ag ang nawong, miingon kaniya:

'Too-a ko, akong hinigugma, nga bisan pa dalhon nimo kanako ang tanang bulawan sa kalibutan, dili ko mobaligya bisan usa ka bulak gikan niining mga korona kanimo o sa bisan kinsa pa, kay kini nga mga korona hinablon gikan sa langitnong bahandi ni Kristo, dili gikan sa mga palamuti ning walay pulos nga kalibutan. Gihatag kini sa mga makadaog batok sa mga itom nga Etiopyan. Kung gusto nimo madawat—dili lang usa, kondili ang tulo ka korona—apan makig-away ka sa usa ka-usa ka batok niadtong itom nga Etiyopyan, ug sa diha nga mapildi nimo siya, kuhaon nimo gikan kanako ang tanang korona nga imong makita.

Pagkadungog niini, napuno si Andres sa determinasyon ug miingon sa batan-on:

'Tumana ko, buhaton nako ang imong gisulti; tudloi lang ko sa mga paagi sa maong buhat.'

Miingon ang batan-on:

'Wala ba ka kahibalo asa nagagikan ang iyang kalimbongan? Dili ba makalilisang ug makahadlok tan-awon ang mga Etiyopiyano? – apan huyang sila sa kusog. Ayaw kahadlok sa iyang dako kaayong panglawas ug makalilisang nga pagtan-aw: huyang ug nabubulok siya sama sa uga nga hilamon!'

Sa pagpalig-on sa determinasyon ni Andrei pinaagi niining mga pulong, ang gwapong batan-on misugod sa pagtudlo kaniya kung giunsa pagpakig-away sa Etiyopiyano.

Miingon siya:

'Sa dihang dakpon ka sa Etiyopiyano ug magsugod siya og pakigbisog kanimo, ayaw kahadlok, kondili pakigbisog kaniya sa tanda sa krus, ug makita nimo ang tabang sa Dios.'

Pagkahuman niini, ang bulahan misulong ug misinggit sa Etiopihano sa kusog nga tingog:

'Ani ug makig-away!'

Uban sa hulga nga dagway, miduol ang Etiyopyan, gikuptan si Andres ug sa taas kaayong panahon gilabay-labay siya padulong ug paatras. Misugod ang mga Etiyopihano sa pagpalakpak, samtang ang mga nagsul-ob og puti nga bisti murag nangitngit ang nawong, kay nahadlok sila nga basin ihaboy sa Etiyopihano si Andrey sa yuta. Hapít na mapildi si Andrey sa Etiyopihano, apan sa pagbawi niya sa iyang kaugalingon, misulong siya niini uban sa tanda sa krus. Ang demonyo nahugno sama sa usa ka dakong natumba nga kahoy; samtang nahugno siya, nabunggo ang iyang agtang sa usa ka bato ug misinggit: 'Lagmit, lagmit!' Ang mga nagsul-ob og maputi nga

bisti napuno sa dakong kalipay. Gitaas nila si Andrei sa ilang mga kamot, gisugdan siya og halok, ug gisaulog ang iyang kadaugan batok sa Etiyopyan.

Unya ang mga itom nga mandirigma, nga gipakaulaw kaayo, mituyok ug nilayas, samtang ang gwapong batan-on gihatag ang mga korona kang Andres ug, pagkahuman siya gikahoy, miingon:

'Lakaw sa kalinaw! Sukad karon, ikaw na among higala ug igsoon. Lakaw, ug buhata ang buhat sa pagkamaayo: maghubo ug mahimong balaan nga buang alang sa Akong tinguha[6679] , ug makita ka sa adlaw sa Akong gingharian isip usa ka partisipante sa daghang panalangin.'

Pagkadungog ni Balaan Andres niining mga pulong gikan sa gwapong batan-on, namata siya gikan sa iyang pagkatulog ug natingala sa katingalahang damgo. Sukad niadto, nahimong balaan nga buang siya alang kang Kristo.

Sa sunod adlaw, pagmata niya, nag-ampo siya, nagkuha og kutsilyo, ug miadto sa balon; didto iyang gikuha ang iyang mga sinina ug, nagpakaaron-ingnon nga buang, giputol-putol kini. Sa sayo sa buntag, ang kusinero miadto sa balon aron mangkuha og tubig ug, pagkakita niya kang Andres nga daw nasuko, miadto siya ug gisultihan ang ilang agalon bahin niini. Nagmasubo para kang Andrei, miadto ang ilang agalon kaniya ug nakit-an siyang daw nawala sa buot ug nagasulti ug walay pulos. Sa pagtuo nga gipanag-iya si Andrei sa demonyo, gibutangan siya og kadena nga puthaw ug gisugo nga dad-on siya sa simbahan ni Santa Anastasia. Sa tibuok adlaw, nagpakaaron-ingnon si Andrei nga nawawala sa buot, apan sa gabii nag-ampo siya sa Diyos ug kang Santa Anastasia. Apan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing, naghunahuna siya kon ang buhat nga iyang gisugdan makapahimuot ba sa Dios o dili, ug gusto siyang makadawat og timaan bahin niini.

Samtang naghunahuna siya niini, nakadawat siya og panan-aw diin nakita niya ang lima ka babaye ug usa ka tigulang nga lalaki nga may masidlak nga nawong nga naglibot-libot, nag-ayo ug nagbisita sa mga masakiton; miadto usab sila kang Andres, ug miingon ang tigulang nga lalaki sa pinakamatigulang nga babaye:

'Ginang Anastasia! Ngano man nga dili nimo siya tambalan?'

'Ginoo!' tubag sa babaye. 'Nakaayo na siya sa Usa nga miingon kaniya: "Mahimong balaan nga buang alang kanako, ug sa adlaw sa Akong gingharian makatagamtam ka sa daghang panalangin." Dili na siya kinahanglan pa og pag-ayo.'

Pagkahuman niini, misulod sila sa simbahan, diin wala na sila nibalik, bisan pa nga gitan-aw sila ni Andres hangtud nagsugod na og tingog ang mga kampana para sa Matins. Unya ang bulahan, sa pagkahibalo nga ang iyang pagpanagana makapahimuot sa Dios, nalipay sa espiritu ug misugod sa pagpaninguha nga mas masigasig pa – sa gabii sa pag-ampo, ug sa adlaw sa mga buhat sa balaan nga kabuang.

Sa usa ka gabii, ang bulahan nga si Andres, sumala sa iyang batasan, naghalad og mga pag-ampo sa kahiladman sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios ug kang Santa Anastasia nga Martir. Ug tan-awa, ang yawa miabot kaniya sa klaro kaayong porma, kauban ang daghang mga demonyo, nagbitbit og hacha; ang uban pang mga demonyo nagbitbit og mga kutsilyo, mga tungkod, mga poste ug mga pana, murag gusto nilang patyon ang bulahan. Ang Etiopiyano kaniadto usab mitungha, sa parehas nga porma sa dihang nakig-away siya kang Andres, ug nagngurog-ngurog batok kaniya gikan sa gilay-on. Nilusong siya padulong sa santo, naningkamot nga putlon siya sa tunga gamit ang hacha nga iyang gihuptan. Ang tanang uban nga demonyo misunod usab kaniya. Apan ang santo, nagtaas sa iyang mga kamot uban sa mga luha, misinggit ngadto sa Ginoo:

'Ayaw itugyan ang kalag nga naghatag Kanimo og himaya ug dungog ngadto sa mga hayop!'

Unya misinggit siya pag-usab:

[6679] Ang 'Buang para kang Kristo' literal nga nagpasabot og kabuang. – Ang pagka-'Buang para kang Kristo' nagrepresentar sa usa ka espesyal, labing hataas nga porma sa Kristohanong asetikismo. Gipukaw sa mainitong kadasig ug nagdilaab nga gugma alang sa Dios, ang mga balaan nga buang alang kang Cristo, nga dili kontento sa tanang uban pang kakabus ug pagsakripisyo sa kaugalingon, gisalikway ang labing pangunang kalainan sa tawo taliwala sa mga binuhat sa kalibutan – ang normal nga paggamit sa pangatarungan – boluntaryong gidawat ang dagway sa usa ka buang nga wala'y kahibalo sa angay ug wala'y pagbati sa kaulaw, – nga usahay, daw gitugotan nila ang ilang kaugalingon, sa pagpakita og makapahimulos nga pamatasan. […] – Bisan pa sa tanang kalisdanan, ang buhat sa balaan nga kabuang nanginahanglan sa mga balaan nga asketiko og hataas nga lebel sa kinaadman, aron mapahimulos nila ang ilang kaulaw ngadto sa himaya sa Dios ug pagtukod sa ilang mga silingan, nga masiguro nga walay sala sa makataw-anan, ug walay makadani o makapasakit sa uban sa daw dili angay. – Ang unang mga asketiko sa balaan nga kabuang nga nagwali kang Kristo mitungha sayo kaayo, sa sinugdanan sa monastisismo – sa Ehipto – sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo.

'San Juan nga Teologo, tabangi ako!'

Ug unya nidunggo ang dalugdog, mitungha ang daghang katawoan, ug usa ka halangdon nga tigulang, nga ang iyang nawong mas hayag pa sa adlaw, mitindog sa ilang atubangan, kauban sa daghang mga sulugoon. Mipamulong siya nga hugot ug seryoso ngadto sa mga kauban niya:

'Isira ang mga ganghaan, aron walay bisan usa kanila ang makalingkawas!'

Giduso dayon ang mga ganghaan, ug nadakpan ang tanang Etiope. Ug nadungog ni Andres ang usa ka demonyo nga naghinay-hinay nga nagsulti sa iyang kauban:

'Masaway unta ang takna nga nadani kita sa sayop nga dalan: kay si Juan walay kalooy ug buot pa gayud nga pag-antoson kita sa malupit nga paagi!'

Gisugo dayon ni San Juan ang mga tawo nga kauban niya, nga nagsul-ob og puti nga bado, nga tangtangon ang mga kadena nga puthaw sa liog ni Andres. Mitindog siya sa gawas sa ganghaan ug miingon:

'Dad-a kanako ang mga Etiyopiyano, usa-usa.'

Gidala nila ang unang demonyo ug gibutang siya sa yuta. Gikuha sa Apostol ang usa ka kadena, gipilo kini sa tulo ka bahin, ug gipukpok ang demonyo og usa ka gatos ka beses. Ang demonyo, sama sa tawo, misinggit:

'Tintalawa-a ako!'

Pagkahuman niini, gipahigda paingon sa yuta ang lain nga demonyo, ug gipukpok usab kini; unya ang ikatulo – ug nakadawat kini sa parehas nga gidaghanon sa hampak. Ang mga hampak nga gigamit sa Ginoo sa pagpukpok sa mga demonyo dili peke, kondili tinuod nga silot nga naghatag og pag-antos sa lahi sa demonyo. Sa dihang napunihan na ang tanang Etiyopiyano, miingon si Juan kanila:

'Adto ug ipakita sa imong amahan, si Satanas, ang mga samad nga gihatag kanimo – pasagdi siya nga makita kon malipay ba siya niini!'

Pagkahuman mibulag ang mga nagsul-ob og puti nga bisti, ug nawala ang mga demonyo, miduol ang maong matinahuron nga tigulang sa sulugoon sa Dios, si Andres, ug sa pagbutang og kadena sa iyang liog, miingon kaniya:

'Nakita nimo kung unsa kadali ko miabot aron motabang kanimo: kay giatiman kaayo tika, tungod kay gisalig ka kanako sa Diyos. Busa paglahutay: sa dili madugay makagawas ka ug makahimo ka sa pag-adto bisan asa nimo gusto, sumala sa imong gusto.'

'Ginoo,' miingon si Andres, 'kinsa ka?'

Mitubag ang tigulang:

'Ako mao ang nakahigda sa dughan sa Ginoo (Juan 13:22, 21:20).'

Pagkahuman niya og sulti niini, misidlak siya sama sa kilat ug nawala sa panan-aw sa batan-on. Si Banal nga Andres, sa iyang bahin, naghimaya sa Dios tungod kay gipadala Niya ang Iyang pinalanggang disipulo aron motabang kaniya.

Pagkahuman sa pagpakita ni San Juan nga Teologo, sa iyang pakig-istorya kaniya, ug sa mga pag-antos nga gihimo sa mga demonyo, si Banal nga Andres, nga nagapos pa gihapon, naghigda, nga nagtinguha sa pagkatulog – ug sa maong takna misulod siya sa kahimtang sa ekstasi. Nakita niya ang iyang kaugalingon sa mga kwarto sa hari. Nalingkod sa trono sa dakong himaya ang Hari, kinsa mitawag kang Andres sa Iyang kiliran ug nangutana:

'Gusto ba nimo sa tibuok nimong kasingkasing nga mag-alagad para Nako?'

Mitubag si Andres:

'Oo, Ginoo!'

Gihatagan siya sa Hari og usa ka butang nga mapait kaayo nga tilawan ug, samtang gibuhat niya kini, miingon kaniya:

'Mao kini ang masubo nga dalan sa mga nag-alagad kanako dinhi sa kalibutan.'

Pagkahuman niini, gihatagan niya si Andres og usa ka butang nga tilawan nga mas puti pa sa niyebe ug mas tam-is pa sa manna. Sa pagtilaw niini, nalipay si Andres ug nakalimot sa kapait sa unang subo. Ug miingon ang Hari kaniya:

'Mao kini ang pagkaon nga akong giandam alang sa mga nag-alagad kanako ug nagpailob nga maisugon hangtod sa katapusan. Ug ikaw usab, buhata ang imong buhat nga maisugon, sama sa imong pagsugod: kay human

makasinati og gamay nga pag-antos dinhi sa kinabuhi, magpuyo ka hangtod sa walay katapusan sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, nasabtan ni Andrei nga ang unang pagkaon nga iyang nakita—ang mapait—nagpasabot sa pagkamapailubon dinhi sa kalibutan, samtang ang katapusan—ang tam-is—nagpasabot sa kinabuhi nga walay katapusan.

Pagkahuman niini, gipabilin siya sa agalon ni Andres sa iyang kiliran sulod sa upat ka bulan, unya gipagawas siya. Nagpakaaron-ingnon nga buang si Andrei, ug misugod sa paglibot-libot sa kadalanan. Nilibot niya ang siyudad *nga nag-antos sa kalisud, kasakit, ug pagpanlupig; kadtong dili angay tagaan bili sa tibuok kalibutan* (Hebreohanon 11:37–38). Ang uban nagbinuang kaniya nga murag buang siya; ang uban gipalayas siya, gikaligut-an siya sama sa baho nga iro; ang uban giisip siya nga gipanag-iya sa demonyo; ug ang mga batan-ong lalaki nagbinuang ug nagbunal sa bulahan. Bisan pa niana, iyang gipailob ang tanan ug nag-ampo siya alang sa mga nagpasipala kaniya.

Kung adunay mga maloloy-on nga mananabang nga naghatag og limos kang Andres, dawaton niya kini, apan ihatag niya kini sa ubang mga pulubi. Apan, iyang gipang-apod-apod kini sa paagi nga walay nakahibalo nga nagahatag siya og limos; magkunwari siyang nasuko sa mga pulubi ug mura'g gusto sila hampakon, unya, sama sa usa ka balaan nga buang, iyang itambog ang kuwarta nga gihuptan niya sa ilang nawong, ug kuhaon kini sa mga pulubi. Usahay dili siya mokaon og pan sulod sa tulo ka adlaw; usahay usab magpuasa siya sulod sa tibuok semana; ug kung walay motugot kaniya og bisan tipik sa pan, magpuasa na usab siya sulod sa ikaduhang semana. Ang bugtong sinina ni Andrei mao ang usa ka gisi-gisi nga bisti nga walay pulos, nga hapit lang makatabon sa iyang kahubas. Sa tanang paagi nga nagsundog kang San Simeon, ang balaang buang alang kang Kristo, mudagan siya sa kadalanan sa adlaw ug mogugol sa gabii sa pag-ampo. Nagpuyo sa ingon ka dako nga siyudad, taliwala sa daghang populasyon, wala siyay 'duol diin ipahulay ang iyang ulo'. Gipahawa siya sa mga pulubi gikan sa ilang payag, samtang ang mga dato dili siya tugutan mosulod sa bakuran sa ilang mga balay. Kung kinahanglan na siya matulog ug pahulay sa iyang gikapoy nga lawas, mangita siya og tapok-tapok sa basura diin nagkatulog ang mga iro ug magpuyo taliwala nila. Apan bisan ang mga iro dili siya tugutan nga moduol kanila. Ang uban mosilot kaniya aron palagson siya, samtang ang uban molayas gikan kaniya sa ilang kaugalingong kabubut-on. Wala gyud siya matulog ilawom sa atop, kondili pirmi sa katugnaw ug kainit, naghigda sama ni Lazaro sa hugaw ug lapok, gipyatakan sa mga tawo ug mga hayop. Busa ingon niini nag-antos ang boluntaryong martir, ug ingon niini nagkatawa ang balaang buang sa tibuok kalibutan: *'kay ang kabuang sa Dios mas maalamon pa kay sa mga tawo'*[6680] (1 Cor. 1:25). Ug ang grasya sa Espiritu Santo nagpuyo sa sulod niya, ug nadawat niya ang gasa sa pag-ila, kay nakahibalo siya sa mga hunahuna sa mga tawo.

Sa usa ka higayon, sa Constantinople, namatay ang anak nga babaye sa usa ka maharlika; nagkinabuhi siya sa hingpit nga pagkabirhen. Sa iyang higdaanan sa kamatayon, nangayo siya nga ilubong siya sa gawas sa siyudad, sa sementeryo sa mga kabus nga nahimutang sa tanaman sa iyang amahan. Sa dihang namatay siya, gidala siya ngadto sa maong lugar, diin siya gilubong sumala sa Kristohanong batasan. Niadtong panahona, adunay usa ka maghuhukay sa lubnganan sa Constantinople nga samtang nagahukay sa mga lubnganan, tangtangon niya ang mga sinina sa mga patay. Nagbarog siya sa kilid sa dalan, nagbantay aron makita kung asa pagahilot ang dalaga. Pagkahuman niyang makita ang dapit sa lubnganan, nagplano siya nga sa pag-abot sa gabii, hukayon ang lubnganan ug kuhaon ang mga sinina sa patay nga babaye.

Nahitabo nga si San Andres, samtang nagbuhat sa iyang naandan nga buhat sa balaan nga kabuang alang kang Kristo, miadto sa maong dapit. Sa diha nga nakit-an niya ang mananako sa lubnganan, nasabtan niya pinaagi sa Espiritu ang dautang tuyo niini. Tungod kay gusto niyang mapahunong ang kawatan sa iyang giplanong buhat ug sa pagtan-aw niya sa silot nga moabot kaniya, gitan-aw siya ni San Andres nga seryoso ug, daw sa dakong kasuko, miingon:

[6680] Dinhi, bisan pa, importante kaayo nga masabtan pag-ayo ang panan-aw sa mga Apostoles sa balaan nga kabuang – nga ang kalibutan nagtan-aw sa paghalad sa kaugalingon ni Kristo ug sa Iyang mga sumusunod ingon kabuang, ingon balaan nga kabuang. Busa, dili hingpit nga husto ang paghisgot niining mga pulonga isip pagpasabot sa paagi sa kinabuhi sa mga balaan nga buang*, 'kay ang Dios wala'y gihigugma gawas sa mga nagpuyo uban sa kinaadman'* (Kinaadman 7; nota ni Hieromonk Naf).

'Ingon ani ang giingon sa Espiritu nga nagahukom sa mga nagnakaw sa bisti sa mga patay nga nagahigda sa ilang lubnganan: dili na nimo makita ang adlaw, ni makita ang kahayag sa adlaw, ni ang nawong sa tawo; ang mga ganghaan sa imong balay ipasirado kanimo ug dili na gayud mobalik pag-abli. Ang adlaw mawagtang alang kanimo ug dili na gayud mosidlak pag-usab.'

Pagkadungog niini, wala masabti sa magkukotkot sa lubnganan ang gisulti sa santo, ug nilakaw siya nga wala magtagad sa iyang mga pulong. Apan, gitanao pag-usab siya sa santo ug miingon:

'Mobiya na ka? Ayaw pagpangawat! Kay kung buhaton nimo kana, ako magpamatuod sa ngalan ni Jesus nga dili na gyud nimo makita pag-usab ang adlaw.'

Sa pagkahibalo nga siya diay ang gisultihan sa santo, natingala ang maghuhukay sa lubnganan kung giunsa niya nahibalo sa iyang tuyo, ug mibalik sa santo ug miingon:

'Sigurado nga gipanag-iya ka sa usa ka demonyo ug, ilawom sa impluwensya niini, nagasulti ka og mga butang nga misteryoso ug dili mailhi! Moadto ko didto aron makita kon matinuod ba ang imong mga pulong!'

Pagkahuman niana, mibulag ang santo, nga nagpadayon sa pagkunwari nga buang. Sa pag-abot sa gabii, sa pagpili og angay nga higayon, gilugsong sa kawatan ang bato gikan sa lubnganan, misulod sa sulod ug, una sa tanan, gikuha ang sinina sa gawas sa namatay ug ang tanan niyang alahas, kay bililhon kaayo kini. Pagkuha niya niini, nagplano na siyang molakaw, apan usa ka tingog sa sulod ang misulti kaniya: 'Kuhaa pud nimo ang iyang sinina: nindot kini.' Pagkahuman niyang gikuha ang sinina sa dalaga, hapit na mopataas ang tulisan sa lubnganan. Apan ang patay nga dalaga, pinaagi sa sugo sa Dios, gitangtang ang iyang tuo nga kamot ug gihampak ang maghuhukay sa nawong, ug siya dayon nabuta. Ang malisud nga tawo gilukop sa kahadlok ug nangurog pag-ayo nga tungod sa kahadlok, ang iyang mga panga, ngipon, tuhod ug tanang bukog nangurog.

Unya gibuksan sa patay nga dalaga ang iyang baba ug miingon:

'Ikaw nga malain ug gisalikway nga tawo! Wala ka magkahadlok sa Dios, ni wala nimo gihunahuna nga ikaw usab usa ka tawo! Dapat unta ikaw nahuya sa kahubas sa usa ka dalaga; igo na kaayo ang imong gikuha gikan kanako – unta nagbilin ka ug kamiseta para sa akong hubas nga lawas. Apan wala ka magpakita kanako og kalooy ug malupigon ka nga nagtratar kanako, nga nagtuyo nga himuon akong kataw-anan sa atubangan sa tanang balaan nga dalaga sa adlaw sa Ikaduhang Pag-abot sa Ginoo. Apan karon, atubangon tika sa ingon nga paagi nga dili na ka makawat pag-usab, aron mahibal-an nimo nga buhi si Jesu-Kristo, ug nga human sa kamatayon adunay paghukom, panimalos, ug silot.

Pagkahuman niya sa paglitok niining mga pulong, mibangon ang dalaga, gikuha ang iyang tunika, gisul-ob kini, ug pagkahuman niyang masul-ob ang tanan niyang sinina ug alahas, naghigda siya ug miingon: *'Ikaw ra, Ginoo, pabuhata ako sa kalinaw'* (Salmo 4:9).

Sa paglitok niya niining mga pulong, siya usab mipahulay sa kalinaw. Samtang ang gipahilayo, hapit na mahurot ang iyang kusog sa pagsaka gikan sa kabaong ug pagpangita sa bakod sa tanaman. Gipusil-pusil niya sa iyang mga kamot ang usa ka kilid sa bakod unya ang pikas, ug mibaktas paingon sa duol nga dalan ug nangalibang paingon sa ganghaan sa siyudad. Sa mga nangutana kaniya sa hinungdan sa iyang pagkabuta, nagsaysay siya og usa ka sugilanon— —nga lahi kaayo sa tinuod nga nahitabo. Apan sa ulahi, gisaysay niya sa usa lang ka higala ang tanan nga nahitabo kaniya. Sukad niadto, nagsugod siya sa pagpangayo og limos aron kini ang mahimong iyang panginabuhi. Ug kanunay niyang giingon sa iyang kaugalingon:

'Sumpaon ang akong tutunlan, kay tungod kanimo nahulog ko sa pagkabulag!'

Nahinumdom usab siya kang San Andres ug natingala sa paunsa nahitabo ang tanan, sama sa iyang gipaabot ug gipahayag sa santo.

Usa ka adlaw, samtang naglakaw sa siyudad, nakakita si San Andres og usa ka patay nga lalaki nga gidala paingon kaniya. Ang patay nga lalaki usa ka dato kaayo nga tawo, ug daghang mga tawo ang misunod sa iyang kabaong, nagbitbit og kandila ug insenso. Ang mga klero nag-awit sa kasagarang mga himno sa lubong, samtang ang pamilya ug mga hinigugma sa patay nga lalaki naghilak ug nag-aga. Sa dihang nakita sa balaan, pinaagi sa iyang matin-aw nga panan-aw, ang nahitabo sa patay nga lalaki, mihunong siya ug nagtan-aw. Ug unya, human siya nahugno sa hingpit nga kawalay-malay sulod sa dugay nga panahon, nakita niya sa iyang espirituhanong mga mata ang daghang mga Etiyopyan nga nagsunod sa kabaong ug nagsinggit sa kusog:

'Kaluoy-an siya, kaluoy-an siya!'

Ang uban kanila naggunit og mga sako sa ilang mga kamot, diin ilang gipanglapas ang abo sa mga tawo nga naglibot sa patay. Ang uban, ang mga demonyo, nagsayaw ug nagkatawa nga walay bayad sama sa mga malibog nga salamangkera; ang uban pa nagsaba sama sa mga iro, samtang ang uban nagungol sama sa mga baboy. Ang patay nga tawo mao ang tinubdan sa ilang kalipay ug kalingawan. Ang uban sa mga demonyo, nga naglibot sa patay nga tawo, gisabwag siya og baho nga tubig, samtang ang uban milupad sa hangin duol sa higdaanan diin siya natulog. Usa ka makabungog nga baho ang nagagikan sa bangkay sa patay nga makasasala. Nagsunod sa likod sa patay nga tawo, ang mga demonyo nagpalakpak sa ilang mga kamot ug nagatapak sa ilang mga tiil uban sa makalilisang nga kasaba, nagpasipala sa mga nag-awit ug nag-ingon:

'Dili unta kamo pasagdan sa Diyos nga makakita sa kahayag, kamong malisud nga mga Kristohanon, kay nag-awit man kamo alang niining iro: "Uban sa mga balaan, hatagi ang iyang kalag og pahulay", ug bisan pa niana, gitawag ninyo siya—nga nalumos sa tanang matang sa dautan—nga usa ka alagad sa Diyos.'

Pag-usab sa pagtan-aw, nakita ni Andres nga usa sa mga prinsipe sa mga demonyo, nga may nagdilaab nga pagtan-aw, naglakaw paingon sa kabaong sa maong gipahimulag, nagbitbit og pitch ug asupre, aron pagsunogon ang iyang lawas. Pagkahuman sa mga ritwal sa lubong, nakakita si San Andres og usa ka Anghel nga naglakaw sa porma sa usa ka gwapong batan-ong lalaki ug nagahilak og mapait nga luha. Sa iyang paglabay, miduol ang Anghel kang San Andres. Ang ulahi, nga nagtuo nga kining batan-ong lalaki usa sa mga paryente sa namatay ug nagahilak og ingon ana ka mapait tungod niini, miduol kaniya ug miingon:

'Gina-ampo ko ikaw, sa ngalan sa Dios sa langit ug yuta: sultihi ko ang hinungdan sa imong paghilak. Kay wala pa gyud ko makakita og bisan kinsa nga naghilak og ingon ka-pait alang sa mga patay sama kanimo.'

Mitubag ang anghel:

'Mao kini ang hinungdan nganong nagahilak ko: gitudlo ko nga magbantay sa namatay nga imong nakita samtang gidala paingon sa lubnganan. Apan gikuha siya sa yawa. Mao kana ang hinungdan sa akong paghilak ug kasubo.'

Niini, miingon ang santo kaniya:

'Nasabtan ko na karon kinsa ka; palihug, balaan nga Anghel, sultihi ko unsa ang mga sala nga nabuhat sa namatay, nga maoy hinungdan nga gikuha siya sa yawa?'

'Andres, pinili sa Dios!' tubag sa Anghel. 'Tungod kay gusto nimo kini mahibal-an, isulti ko kanimo, walay itago. Nakita nako ang kaanyag sa imong balaan nga kalag, nga nagdan-ag sama sa putli nga bulawan; sa dihang nakita tika, nakakaplag ko og pipila ka kahupayan sa akong kasubo. Kining tawo gihatagan og dakong dungog sa hari. Apan siya usa ka dautan kaayo nga makasasala ug nagkinabuhi sa krimen. Siya usa ka salbahis ug manlalapastangan, natakdan sa sala sa Sodoma; usa ka mapangdayeg, walay kalooy, mahiligon sa kuwarta, bakakon ug mapintas sa tawo; mapanghimalos, madawat og suhol ug manumpa sa bakak. Gipagutom niya ang iyang mga pobre nga sulugoon, gibunalan sila ug gibyaan silang hubo, walay sapatos o sinina sa tingtugnaw. Gipatay pa gani niya ang daghang ulipon ug gilubong sila ilawom sa salog sa mga kuwadra. Gidumala sa kahakog nga makalilisang sa Dios, gidalit niya ang tulo ka gatus ka kalag sa malaut ug makalilisang nga mga sala sa pakighilawas. Apan miabot usab kaniya ang panahon sa pagbayad, ug gikuha siya sa kamatayon samtang wala gihapon siya maghinulsol ug nabug-atan sa mga sala nga dili masukod. Gidala sa mga demonyo ang iyang kalag, ug ang iyang makalilisang nga lawas—sama sa imong nakita—gidala palayo sa dautang espiritu uban sa pagpanagata. Busa, balaan nga kalag, nagasubo ako; nalumos sa lawom nga kasubo, nagahilak ako, kay ang kaniadto nako gipanalipdan nahimong kataw-anan sa mga demonyo.

Sa pagdungog niini nga mga pulong sa Anghel sa Dios, miingon ang santo:

'Gi-awhag ko ikaw, akong higala,' undang na sa paghilak: ang namatay nagbuhat sa dautan, ug busa namatay siya nga walay paghinulsol; pasagdi nga mopamunga karon ang iyang kaugalingong mga binuhatan. Samtang ikaw, O mapaso, napuno sa tanang hiyas, alagad sa Labawng Ginoong Sabaoth, gikan karon ug hangtod sa kahangturan, anaa ka sa grasya sa imong Dios.'

Pagkahuman niining mga pulong, ang Anghel sa dili makita mibulag kang Andres. Ug ang mga naglabay-labay nagtuo nga ang santo nag-istorya sa iyang kaugalingon, ug nag-ingon sa usag usa:

'Tan-awa kana nga buang, giunsa niya paglingaw sa iyang kaugalingon ug pag-istorya og walay pulos sa bungbong.'

Samtang gibuhat nila kini, ilang gisiksik ug gipahawa siya, nga nag-ingon:

'Unsa may gusto nimo, ikaw nga balaan nga buang? – Dili gani ka angay makig-istorya sa mga tawo, apan nakig-istorya ka pa sa bungbong?!'

Milakaw ang santo nga hilom ug, pag-adto sa usa ka hilom nga dapit, naghilak siya sa kapait tungod sa kadaut sa malisud nga tawo nga iyang nakita nga gidala ngadto sa lubnganan.

Sa usa ka higayon, si San Andres naglakaw taliwala sa daghang tawo sa merkado duol sa haligi nga gitukod ni Tsar Constantine[6681] . Usa ka babaye nga ginganlan og Barbara, nga gihayag sa Espiritu Santo, nakakita uban sa kahadlok sa bulahan nga si Andres sa taliwala sa daghang tawo, nga nagdan-ag sama sa haligi sa kalayo. Samtang nagakahitabo niini, ang pipila ka buang nga mga tawo nagasiksik kaniya, samtang ang uban nagahampak kaniya; apan daghan, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Buang kining tawoha: nawala na iyang huna-huna. Dili unta kini mahitabo sa atong mga kaaway!'

Ang mga demonyo, bisan pa, nga nagsunod kang San Andres sa porma sa mga itom nga Etiyopiyano, miingon:

'Oh, unta dili na magpadala ang Dios ug lain nga sama kaniya dinhi sa yuta; kay walay nakapahugno sa among kasingkasing sama niining tawoha, nga tungod kay dili gustong magtrabaho para sa iyang agalon, nagpakaaron-ingnon nga balaan nga buang ug nagbinuang sa tibuok kalibutan.'

Ug nakita sa babaye nga ang mga Etiyopiyano nagtudlo sa mga nagbunal sa santo ug nag-ingon sa usag usa:

'Nalipay kami nga ginabugbog siya nila nga walay pag-amping, kay tungod sa pagpanakit niining inosenteng alagad sa Dios, sila pagahukman sa oras sa ilang kamatayon, ug walay kaluwasan alang kanila.'

Pagkadungog niini, ang bulahan, nga gipalihok sa Espiritu sa Dios, midagayday kanila sama sa kalayo, gilaglag ang mga timaan sa mga demonyo pinaagi sa katingalahang gahum, ug, sa iyang kasuko batok kanila, miingon:

'Dili ninyo silotan ang mga nagahampak kanako, kay nag-ampo ako sa akong Ginoo nga dili Niya ihap isip sala batok kanila ang mga paghampak nga ilang gihimo kanako. Gibuhat nila kini tungod sa ilang pagkawalay-hibalo, ug tungod sa ilang pagkawalay-hibalo, sila pasayloon.'

Sa dihang gisulti sa santo kining mga pulong, kalit nga nabuksan ang langit sama sa mga ganghaan, ug gikan niini misulod ang daghang labing matahum nga salampati; sa taliwala niini usa ka dako, puti-sama-sa-niebe nga salampati nga nagkupot og bulawanong sanga sa oliba sa iyang tuka. Ug ang salampati misulti sa santo sa sinultian sa tawo:

'Kuhaa kini nga dahon; gipadala kini kanimo sa Ginoo nga Labaw sa Tanan gikan sa Paraiso isip timaan sa Iyang pabor kanimo, kay nagpakita ka og kaluoy ug nagpasaylo sa mga nagpangigo kanimo, ug nag-ampo ka alang kanila aron kini dili ihap nga sala batok kanila.'

Sa pagkahuman niini nga mga pulong, mipahulay ang salampati sa ulo sa santo. Sa pagkakita niini tanan, namangha ang matinud-anong babaye, ug pagkahuman sa panan-awon, miingon siya:

'Pila kaha ka lampara ang Diyos nga naa sa kalibutan, ug walay nakahibalo kanila!'

Daghang higayon nga gusto na niyang isulti sa uban ang iyang panan-awon, apan ang gahum sa Dios nagpugong kaniya. Sa ulahi, nakasugat siya ni Santa Andres sa usa ka lugar ug miingon kaniya:

'Itago ang akong tinago, Barbara, ug ayaw isulti sa bisan kinsa ang imong nakita hangtod moabot ko *sa "katingalahang puloy-anan, bisan pa sa balay sa* Dios*"* (Salmo 41:5).'

'O matarong nga suga ug balaan sa Dios,' tubag ni Barbara, 'bisan pa gusto ko mosulti sa bisan kinsa bahin sa akong panan-awon, dili ko mahimo, kay ang dili makita nga gahum sa Dios nagpugong kanako.'

Samtang naglakaw sa siyudad, nakasugat si San Andres sa usa ka maharlika ug, pagkahibalo sa iyang kinabuhi, mituol kaniya, nga miingon:

'Ikaw nga limbongon nga salbahis, mapang-insulto sa Simbahan, nagpakaaron-ingnon ka nga moadto sa simbahan: moingon ka, "Moadto ko sa Matins," apan ikaw mismo moadto kang Satanas alang sa dautang mga buhat. O ikaw nga walay balaod, nga mobangon sa tungang gabii ug magpukaw sa kasuko sa Dios! Miabot na ang

[6681] Kini klaro nga nagtumong sa bantog nga purpura nga haligi sa Romano nga gitukod ni Constantine the Great isip mapasalamatong paghinumdom sa kadaugan nga iyang nakuha batok kang Maxentius pinaagi sa gahum sa Krus ni Cristo, ug pagkahuman gidala niya kini paingon sa Constantinople.

panahon nga atubangon nimo ang bunga sa imong mga binuhatan! O nagtuo ka ba nga makatago ka gikan sa makalilisang, makakita sa tanan ug makahibalo sa tanan nga mata sa Dios?"

Pagkadungog niini, gipadagan sa maharlika ang iyang kabayo ug nilakaw, aron dili siya mapahiya pa gayud. Paglabay sa pipila ka adlaw, grabe siyang nasakit ug nagsugod siya og kahuyang. Gidala siya sa iyang mga sulugoon gikan sa usa ka simbahan ngadto sa lain ug gikan sa usa ka doktor ngadto sa lain; apan wala kini nakahatag kaniya og kahupayan. Sa dili madugay, namatay kini nga gipahimulag ug misulod sa walay katapusang pag-antos. Sa usa ka gabii, nakakita ang santo sa Anghel sa Ginoo nga miabot gikan sa kasadpan duol sa balay sa maharlika. Ang Anghel mura'g nagdilaab nga kalayo ug nagkupot og dakong nagdilaab nga tungkod. Sa dihang miduol ang Anghel sa masakiton, nakadungog siya og tingog gikan sa ibabaw:

'Hatawi kining mapangahas sa Diyos, kining makalilisang nga Sodomita, ug samtang imo siyang hatawan, ingna: "Gusto pa ba gihapon nimo nga makasala ug hugawan ang tanang matang sa tawo? Magpadayon pa ba ka sa pagbuhat sa dautang buhat sa yawa, nga magpakaaron-ingnon nga paingon ka sa Matins?"'

Gisugdan sa anghel ang pagtuman sa gisugo kaniya. Nadungog ang tingog sa anghel ug ang iyang mga hampak, apan ang anghel mismo wala makita. Sa taliwala sa ingon nga pag-antos, namatay ang lalaki.

Sa usa ka higayon, samtang naa siya sa merkado, nakasugat si San Andres og usa ka monghe nga gidayeg sa tanan tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi. Tinuod nga nagpuyo siya sumala sa angay sa usa ka monghe, apan sobra kaayo siya hilig sa gugma sa kuwarta. Daghang lumolupyo sa lungsod, samtang nagkumpisal kaniya sa ilang mga sala, naghatag kaniya og daghang bulawan aron ipang-apod-apod sa mga kabus. Apan siya, tungod kay gipanag-iya sa dili mapugngan nga kahakog sa kuwarta, wala maghatag bisan unsa sa bisan kinsa, kondili gibutang kini tanan sa iyang bag, ug nalipay sa pagtan-aw nga nagkadako ang iyang bahandi. Samtang naglakaw sa dalan uban niadtong makaluluoy nga monghe, nakita ni Balaan Andres sa iyang matin-aw nga panan-aw nga usa ka makalilisang nga bitin ang naglikot sa maong tapulan. Miduol pag-ayo ang balaan sa monghe ug gisusi ang bitin. Apan ang monghe, nga nasayop nga si Andres usa sa mga pulubi nga nangayo og limos, miingon kaniya:

'Hinaut nga maluoy kanimo ang Dios, igsoon; wala koy ikahatag kanimo.'

Sa pagbalik og gamay nga lakang, nakabantay ang Balaan nga sa hangin ibabaw sa bitin, gisulat sa ngitngit nga mga letra ang mosunod nga mga pulong:

'Ang gamot sa tanang kadautan mao ang bitin sa kahakog.'

Paglingi pagbalik, nakakita ang santo og duha ka batan-ong lalaki nga nag-away sa usag usa – ang usa kanila kay itom ang panit ug itom ang mga mata; kini usa ka demonyo, samtang ang usa – usa ka Anghel sa Dios – puti sama sa kahayag sa langit. Ang itom miingon:

'Ako ang monghe, kay ginatuman niya ang akong kabubut-on. Walay kalooy siya ug gahaman sa pilak – wala siyay bahin kang Dios ug nagtrabaho para kanako, sama sa usa ka idolatra.'

'Dili, ako siya,' mibalik ang Anghel, 'kay nagapuasa ug nag-ampo siya, ug labaw pa, malumo ug mapainubsanon siya.'

Busa nag-away sila, ug wala silay pagkasinabtanay. Ug usa ka tingog ang miabot gikan sa langit ngadto sa hayag nga Anghel:

'Wala kay bahin niining monghe; biyaan siya, kay dili siya nag-alagad sa Dios kondili kang Mammon.'

Pagkahuman niini, ang Anghel sa Ginoo mibulag kaniya, ug ang espiritu sa kangitngit nakab-ot ang paghari kaniya. Sa pagkakita niini, ang bulahan nga si Andres namangha nga ang dautang demonyo nakadaog batok sa hayag nga Anghel sa panaglalis. Sa usa ka adlaw, sa dihang nakit-an sa santo ang monghe sa kadalanan, gikuptan niya ang tuo niyang kamot ug miingon:

'Alagad sa Dios, paminawa ako, ang imong alagad, nga walay kasuko, ug dawata nga may grasya ang akong mapainubsanon nga mga pulong, kay tungod kanimo dakong kasubo ang miabut kanako, ug dili na nako ikaya nga makita nga ikaw, nga kaniadto usa ka higala sa Dios, karon nahimong alagad ug higala sa yawa. Naa kay pako sama sa serapim: ngano man nga gihatag nimo ang imong kaugalingon kang Satanas, aron putlon niya kini sa gamot? Ang imong nawong misidlak sama sa kilat: ngano man nga nangitngit na karon? Kaauyaw nako! Naa kay panan-aw sama sa daghang mata, daw ingon ana, apan karon hingpit ka niyang gibuta sa bitin. Ikaw ang adlaw, apan misawsaw ka sa ngitngit ug makalilisang nga gabii. Ngano, igsoon, gilaglag nimo ang imong kalag? Ngano nga gihigala nimo ang demonyo sa kahakog, nga gitugotan nimo nga magpuyo uban kanimo? Ngano man nga nagtigom ka og bulawan? Ibulong ba ka niini sa lubong? Sa katapusan, pagkahuman sa imong kamatayon,

mahulog kini sa kamot sa uban! Tinuod ba gyud nga gusto ka nga madaut sa kahakog? Samtang ang uban nag-antos sa gutom, katugnaw, ug kauhaw, naglipay ka sa pagtan-aw sa imong daghang bulawan. Mao ba kini ang dalan sa paghinulsol? Mao ba kini ang lagda para sa mga monghe, nga nagmando kanila nga balewalaon ang mga kahaw-as sa kinabuhi? Tinuod ba nga imong gisalikway ang kalibutan ug ang tanan nga naa niini? Tinuod ba nga imong gipapako *ang imong kaugalingon* sa krus uban sa kalibutan ug sa tanan niini nga kawalay pulos? Wala ba ka makadungog sa Ginoo nga miingon: *'Ayaw kamo magdala og bulawan, o pilak, o tanso sa inyong mga hawak, walay bag para sa panaw, ni duha ka sinina'* (Mat. 10:9–10)? Ngano man, busa, nga nakalimot ka niining mga sugo? Kay ang atong kinabuhi mahuman karon o ugma; *'kanino man, busa, ang mga butang nga imong natigom?'* (Lucas 12:20)? Wala ba nimo mahibaloan nga ang Anghel nga nagbantay kanimo nagahilak ug milayo pag-ayo gikan kanimo, samtang ang yawa nagtindog sa imong kiliran, ug ang bitin sa kahakog naglibot sa imong liog, apan wala nimo kini mabantayi? Tinood nga ginasulti kaninyo, sa akong paglabay, nadungog nako ang Ginoo nga nagdumili kaninyo. Gidaug-daug ko kamo: ipangbahin ninyo ang inyong bahandi sa mga kabus, sa mga ulila, sa mga balo, sa mga walay-puy-anan ug sa mga biyahero nga walay dapit nga pag-ihig sa ilang ulo. Paninguha, busa, nga mahimong usab ka usa ka higala sa Dios . Apan kon dili ka maminaw kanako, makasinati ka og makalilisang nga kamatayon. Sa ngalan ni Jesu-Cristo, nagpamatuod ako nga makita nimo dayon ang yawa.

Pagkahuman niini, iyang gidugang:

'Makita ba nimo siya?'

Ug nabuksan ang espirituhanong mga mata sa monghe, ug nakita niya ang yawa, itom sama sa Etiyopiyano, hayop ang hitsura, nga adunay makalilisang nga baba; apan mitindog kini sa gilay-on ug, sa pagtan-aw kang Andres, wala kini misuway sa pagduol. Unya miingon ang monghe sa santo:

'Alagad sa Dios, nakita ko siya, ug usa ka makalilisang nga kahadlok ang misakop kanako; sultihi ako: unsa ang gikinahanglan alang sa kaluwasan sa akong kalag?'

Miingon pag-usab kaniya si Andres:

'Tumana ko: kung dili ka mosunod kanako, ipadala ko siya kanimo, aron siya magpahirap kanimo ug aron dili lang kining mga lungsoranon, kondili ang tibuok kalibutan makadungog sa imong kaulaw; busa mag-amping ka ug buhata ang akong gisulti kanimo.'

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang monghe ug nagsaad nga buhaton ang tanan nga gisugo sa santo. Ug sa diha-diha dayon nakakita si Andres og usa ka gamhanang espiritu nga miabot gikan sa sidlakan sa porma sa kidlat ug mihikap sa bitin, nga naglaglag sa gahum niini; ang bitin, nga dili na makasustiner niini, nahimong uwak ug nawala. Ang itom nga Etiyopiyano namatay usab, ug pag-usab ang Anghel sa Dios mibalik sa pagkontrol sa monghe. Sa dihang mibulag siya sa monghe, gitudloan siya sa balaan:

'Ayaw pag-ingon bisan kinsa bahin kanako, apan akong hinumduman ka sa akong pag-ampo adlaw ug gabii, aron ang Ginoong Jesu-Kristo magiya kanimo sa husto nga dalan.'

Pagkahuman niini, ang monghe miadto ug gipangbahin ang tanan niyang bulawan sa mga kabus, ug tungod niini, mas gipadayeg siya sa Dios ug sa mga tawo; daghan ang nagdala og bulawan kaniya aron ipangbahin niya kini sa mga kabus. Apan gisugo niya ang mga naghatag nga sila mismo ang mohatag niini, nga nagaingon:

'Unsa may maayo nga ako pa ang magbantay sa kabtangan sa uban?'

Samtang nagpuyo siya sumala sa angay sa usa ka monghe, nagpakita kaniya si San Andres sa usa ka panan-awon nga may malipayong dagway; gitudlo niya kaniya ang usa ka kahoy nga hayag kaayo sa usa ka uma, nga nagbitbit sa kolor sa tam-is nga bunga, ug miingon:

'Pasalamati ang Dios, Amahan, kay Gikuha ka Niya gikan sa baba sa bitin ug gihimo Niya ang imong kalag nga sama sa nag-usbong nga kahoy. Paninguhaa, busa, nga kining bulak himuon nga tam-is nga bunga. Kining matahum nga kahoy nga imong makita usa ka hulagway sa imong kalag.'

Sa dihang mibalik ang iyang pagkahibalo, ang monghe nahimong mas kusgan pa sa iyang espirituhanong paningkamot ug kanunay siyang nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang balaan nga si Andres, nga nagiya kaniya paingon sa dalan sa kaluwasan.

Si San Andres nakapahimuot kaayo sa Dios ug pinalangga kaayo sa Ginoo nga sa usa ka higayon, sama sa Apostol Pablo, gidala siya sa ikatulong langit (2 Cor. 12:2), diin iyang nadungog ang dili masukod nga mga pulong ug iyang nakita ang mga kaanyag sa paraiso, nga dili makita sa mga mortal. Gisaysay niya kini sa iyang matinud-anong higala nga si Nikiforos sa dili pa siya mamatay.

Sa usa ka higayon, miabot ang usa ka grabe nga tingtugnaw, ug ang kusog nga hamog-yelo mibutho sa Constantinople sulod sa duha ka tibuok semana; ang tanang puy-anan natabonan sa niebe; ang mga kahoy nabali sa unos ug ang mga langgam nahulog patay sa yuta, kay wala na sila makakita og pagkaon. Niadtong panahona, ang tanang kabus ug walay-puy-anan anaa sa dakong kasakit ug kalisod; nag-agak-agak, nagahilak ug nagkurog sa katugnaw, namatay sila tungod sa kakulang, kagutom ug katugnaw. Niadtong panahona, si Beato Andres, nga walay puy-anan o sinina, nakasinati og dakong kasakit tungod sa katugnaw. Sa dihang gusto niya nga makapahulay sa ilawom sa atop bisan sa mubo nga panahon, miadto siya sa ubang mga pulubi, apan gipalayas siya nila gamit ang mga baston sama sa iro, samtang nagasinggit kaniya:

'Palayo diri, ikaw nga iro!'

Tungod kay wala siyay dalangpanan gikan sa kalisdanan nga miabut kaniya ug nawad-an siya og paglaum alang sa iyang kinabuhi, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Bulahan ang Ginoong Dios! Bisan pa og mamatay ako tungod niining katugnaw, tugoti nga mamatay ako tungod sa akong gugma kaniya – apan ang Dios gamhanan kaayo aron ihatag kanako ang paglahutay sa niining katugnaw.'

Sa pag-adto sa usa ka hilit nga dapit, nakakita ang santo og iro nga naghigda didto, ug aron mapainit ang iyang kaugalingon, naghigda siya tupad niini. Apan sa pagkakita sa iro kaniya, mibangon kini ug midagan. Ug si Andres miingon sa iyang kaugalingon:

'Oh, unsa ka makasasala, ikaw nga maluoyon. Dili lang ang mga tawo, apan bisan ang mga iro nagdumot kanimo!'

Samtang naghigda siya, nangurog sa grabeng katugnaw ug hangin, ang iyang lawas nangyelo ug nangasul, naghunahuna siya nga miabot na ang panahon sa iyang katapusang gininhawa, ug misugod siya og pag-ampo nga dawaton sa Ginoo ang iyang kalag sa kalinaw . Ug kalit lang nabati niya ang kainit sa sulod, ug sa pag-abli sa iyang mga mata, nakita niya ang usa ka gwapong batan-on nga ang nawong misidlak sama sa adlaw. Nagkupot siya sa iyang kamot og usa ka sanga nga natabonan sa nagkalain-laing mga bulak. Sa pagtan-aw sa batan-on kang Andrei, miingon siya:

'Andrei, asa ka?'

Mitubag si Andrei:

'Sa pagkakaron, naa ko *sa "kawad-on, sa kalawoman"* (Salmo 87:7).'

Unya ang batan-ong lalaki nga mitungha hinay-hinay nga gitandog ang nawong ni Andrei gamit ang sanga nga puno sa bulak nga gihuptan niya sa kamot, ug miingon:

'Pasig-uli ang imong lawas.'

Ginhuyop ni San Andres ang humot sa mga bulak; misulod kini sa iyang kasingkasing, nagpainit ug nagpabuhi pag-usab sa tibuok niyang lawas. Pagkahuman niini, nakadungog siya og tingog nga miingon:

'Kuhaa siya, aron siya makapahulay dinhi sa pipila ka panahon, ug unya mobalik siya.'

Sa pagbati niini nga mga pulong, gisakpan siya sa usa ka matam-is nga tulog, ug iyang nakita ang dili masukod nga mga pagpadayag sa Dios, nga iyang gisaysay sa detalye kang Nikiforos nga giingon na kanhi, sa ingon niini nga mga pulong:

'Wala ko kahibalo unsay nahitabo kanako. Pinaagi sa kabubut-on sa Dios, nagpabilin ako sulod sa duha ka semana sa usa ka matam-is nga panan-awon, sama sa usa ka tawo nga natulog og lawom tibuok gabii, ug namata sa buntag. Nakita nako ang akong kaugalingon sa usa ka matahum ug katingalahang paraiso ug, samtang natingala ko niini sa akong kasingkasing, naghunahuna ako: "Unsa kaha ang kahulugan niini? Nasayud ko nga nagpuyo ko sa Constantinople, apan unsaon nako pag-abot dinhi – wala ko kahibalo.' Ug wala ko masabti, *'kung sa lawas – wala ko kahibalo, o gawas sa lawas – wala ko kahibalo: ang Dios ra ang nakahibalo'* (2 Cor. 12:2). Apan nakita nako ang akong kaugalingon nga nagsul-ob og bisti nga hayag kaayo, murag hinablon gikan sa kilid; sa akong ulo adunay korona nga hinablon gikan sa daghang mga bulak; gisapot ko og maharlikang sinturon ug nalipay kaayo ko sa pagtan-aw niining katahum; sa akong hunahuna ug kasingkasing nangahibulong ako sa dili masukod nga kaanyag sa paraiso sa Dios ug nalipay kaayo sa paglakaw-lakaw niini. Aduna'y daghang mga tanaman nga puno sa taas nga mga kahoy, nga samtang nag-uyog ang ilang mga tumoy, nagpalipay sa akong mga mata, ug usa ka katingalahang humot ang nagagikan sa ilang mga sanga. Ang uban niining mga kahoy kanunay nga mamulak, ang uban gidayandayan sa bulawanong dahon, samtang ang uban pa nagbunga og prutas nga dili masukod ang

kaanyag; sa ilang kaanyag, kining mga kahoy dili ikumpara sa bisan unsang kahoy dinhi sa yuta, kay kini dili tanom sa kamot sa tawo, kondili sa kamot sa Dios. Niining mga tanaman, adunay dili mabilang nga mga langgam nga may bulawanong pako, puti sama sa niebe ug daghang kolor. Nipahiluna sila sa mga sanga sa mga kahoy sa Paraiso ug nag-awit sa kaanyag nga sa pagdungog sa ilang matam-is nga awit, nawala ang akong pagbati sa kaugalingon: dako kaayo ang kalipay sa akong kasingkasing, ug nagtuo ako nga madungog pa gani ang ilang awit bisan pa sa kinatas-an sa langit. Ang mga matahum nga tanaman nagtindog sa han-ay, sama sa usa ka rehimento nga nag-atubang sa lain. Samtang naglakaw ako taliwala niini uban sa tibuok kasingkasing nga kalipay, nakita nako ang usa ka dakong suba nga nag-agos sa tunga-tunga sa paraiso, nga nagapainom sa mga matahum nga tanaman. Sa duha ka pampang sa suba mitubo ang mga baging, nga nagkalat ang mga sanga, nga gidayandayan sa mga dahon ug bulawanong kumpol sa ubas. Didto, gikan sa upat ka direksyon, mihuyop ang humok ug humot nga hangin, nga ang gininhawa nakapahuyop sa mga tanaman, samtang ang ilang mga dahon naghimo og katingalahang kalingog. Pagkahuman niini, usa ka kahadlok ang misulod kanako, ug mura'g nagbarog ko sa kinatas-an sa kalangitan, samtang sa akong atubangan naglakaw ang usa ka batan-on nga lalaki nga ang nawong hayag sama sa adlaw, nagsul-ob og purpura. Naghunahuna ko nga mao kini ang nakahampak kanako sa nawong gamit ang usa ka sanga nga nagbulak. Samtang nagsunod ko sa iyang mga lakang, nakakita ko og usa ka dako ug matahum nga Krus, nga sama sa bahaghari ang hitsura, ug nagbarog sa palibot niini ang mga mag-aawit, nga nagdilaab sama sa kalayo, nga nag-awit og usa ka matam-is nga himno, nga naghimaya sa Ginoo nga kaniadto gilansang sa Krus. Ang batan-on nga naglakaw sa akong atubangan, pagduol niya sa Krus, gikahoy kini, ug gisinyasan ko aron kaha usab ang Krus. Sa dakong kahadlok ug dako kaayong kalipay, gipadikit nako ang akong kaugalingon sa Balaang Krus ug gikahoy kini nako nga matinud-anon. Samtang gikahoy-koy nako kini, napuno ko sa dili masukod nga espirituhanong katam-is ug nabati nako ang humot nga mas kusog pa kaysa sa paraiso. Sa paglabay nako sa Krus, mitan-aw ko paubos ug nakita nako sa ilawom nako ang daw kalawoman sa dagat. Murag naglakaw ko sa hangin; nahadlok ko, busa misinggit ko sa akong giya:

'Ginoo, nahadlok ko nga basin mahulog ko sa kalawoman.'

Siya, nga mituyok kanako, miingon:

'Ayaw kahadlok, kay kinahanglan pa kitang mosaka sa mas taas pa.'

Ug giunat niya ang iyang kamot kanako. Sa dihang gikupot nako kini, naa na kami sa ibabaw sa ikaduhang kalangitan. Didto nakakita ko og katingalahang mga tawo. Ang ilang kalinaw ug ang kalipay sa ilang kombite, nga dili masukod sa sinultihan sa tawo. Pagkahuman niana, misulod kami sa usa ka katingalahang kalayo, nga wala kami gisunog, kundili gisidlak lang kami. Nisugod ko'g punô sa kahadlok, ug usab ang akong giya, nga mituyok, gipakita ang iyang kamot kanako ug miingon:

'Kinahanglan pa kitang mosaka sa mas taas pa.'

Ug busa, pagkahuman niining mga pulong, misaka kami sa ibabaw sa ikatulong langit, diin nakita ug nadungog nako ang kadaghanan sa langitnong mga puersa nga nag-awit ug naghimaya sa Dios. Miabot kami sa usa ka tabing nga nagdan-ag sama sa kilat, diin sa atubangan niini nagtindog ang dagkong ug katingalahang mga batan-on, nga daw usa ka nagdilaab nga kalayo; ang ilang mga nawong mas hayag pa kaysa sa adlaw, ug sa ilang mga kamot nagkupot sila og nagdilaab nga mga armas. Samtang nagtindog didto sa kahingawa, nakita nako ang dili masukod nga kadaghanon sa langitnong panon. Ug ang batan-on nga nag-agi kanako miingon kanako:

'Sa pagkabahin sa tabing, makita nimo ang Ginoong Kristo. Busa, yumuko ka sa atubangan sa Iyang trono sa himaya.'

Pagkadungog niini, nalipay ako ug nangurog, kay nabug-atan ako sa kahadlok ug dili masukod nga kalipay. Mitindog ako ug nagtan-aw, nagpaabot nga tangtangon ang tabing. Ug tan-awa, usa ka nagdilaab nga kamot ang mibulag sa tabing, ug ako, sama sa propeta Isaias, nakakita sa akong Ginoo, *'nalingkod sa hataas nga trono… Mga serapim ang nagatindog sa palibot Niya'* (Isa. 6:1–2). Siya nagsul-ob og mapula; ang Iyang nawong labing masidlak, ug ang Iyang mga mata mitan-aw kanako uban sa gugma. Sa pagkakita niini, mihapa ako sa Iyang atubangan, nagasimba sa Iyang labing masidlak ug makapahingangha nga trono sa himaya. Walay pulong makapadayag sa kalipay nga misakop kanako samtang gitan-aw nako ang Iyang nawong; bisan karon, sa akong paghinumdom niining panan-awon, napuno ako sa kalipay nga dili masukod. Nagkurog ko sa atubangan sa akong Ginoo, namangha sa Iyang kalooy nga gitugotan ako, usa ka daotan ug makasasala nga tawo, nga motindog sa Iyang atubangan ug makakita sa Iyang pagka-diyosnong katahum. Sa paghunahuna nako sa akong pagkawalay-

kaya ug sa pagdayeg sa kadungganan sa akong Ginoo, napuno ko og kasubo hangtod nga *naghilak* ko ug gibalik-balik nako sa akong kaugalingon ang mga pulong sa propeta Isaias: *'Mapukan ko! Nawala ko! Kay tawo man ko nga may hugaw nga mga ngabil, ug nagpuyo ko taliwala sa katawhan nga hugaw ang mga ngabil—ug nakita sa akong mga mata ang Hari, ang Ginoo sa mga hukbo'* (Isa. 6:5). Ug nadungog nako ang akong labing maloloy-on nga Manlalang, nga misulti kanako sa Iyang labing tam-is ug putli nga mga ngabil sa tulo ka diyosnong mga pulong, nga nakapahimakas sa akong kasingkasing ug nagdilaab niini sa gugma nga, gikan sa kainit sa Espiritu, natunaw ko hingpit sama sa waks, ug natuman kanako ang pulong ni David: *'Ang akong kasingkasing nahimong sama sa waks; natunaw kini sa sulod nako'* (Salmo 21:15). Pagkahuman niini, ang tibuok langitnong hukbo mitugtog og usa ka katingalahang ug dili masukod nga himno, ug unya – dili gani nako masabtan kung giunsa – nakit-an nako ang akong kaugalingon nga naglakaw pag-usab sa paraiso. Ug naghunahuna ako nga wala pa nako makita ang Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios. Ug tan-awa, nakakita ako og usa ka tawo, masidlak sama sa panganod, nagbitbit sa Krus ug nagsulti:

'Gusto ba nimo makakita dinhi sa Pinakahayag nga Reyna sa langitnong mga puwersa? Apan Wala Siya dinhi. Nibalik Siya sa kalibutan sa daghang mga pag-antos – aron motabang sa mga tawo ug makahupay sa mga nagminos. Ipakita unta tika Nako ang Iyang balaan nga dapit, apan wala nay panahon karon, kay kinahanglan ka nga mobalik pag-usab sa imong gigikanan: mao kini ang sugo kanimo sa Ginoo.'

Sa diha nga iyang gisulti kini nga mga pulong, mura'g natulog ko sa usa ka tam-is nga tulog; unya, pagmata nako, nakit-an nako ang akong kaugalingon sa samang dapit diin ako kaniadto, naghigda sa usa ka kanto. Ug natingala ko kung asa ako naadto atol sa panan-awon, ug sa mga butang nga gitugotan kong makita. Napuno ang akong kasingkasing sa dili masukod nga kalipay, ug nagpasalamat ako sa akong Ginoo, nga mipakita sa Iyang kalooy sa paghatag kanako og ingon nga grasya.

Gisaysay ni San Andres kini nga panan-awon sa iyang higala nga si Nikiforos sa wala pa siya mamatay, ug gipapanumpa siya nga dili kini isulti bisan kinsa hangtod nga makagawas na siya sa mga gapos sa unod. Apan, si Nikiforos mapisan nga nangayo sa santo nga ipadayag kaniya bisan usa sa tulo ka pulong nga gisulti sa Ginoo kaniya; apan dili buot ipadayag kini sa santo. Busa si San Andres, nga nadala sa ekstasi, sama kang Apostol Pablo, nakakita sa wala pa makita sa mata sa tawo, nakadungog sa wala pa madungog sa dalunggan sa tawo, ug naglipay sa pagpadayag sa ingon ana ka matahum nga langitnong kaanyag nga dili gani masukod sa hunahuna sa tawo (1 Cor. 2:9). Ug tungod kay, atol sa pagpadayag sa langitnong mga misteryo, wala niya makita ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, gihatagan siya sa grasya nga makita Siya dinhi sa yuta sa usa ka panan-awon sa Simbahan sa Blachernae, sa dihang Siya, nga miabot aron motabang sa mga tawo, nagpakita sa hangin, kauban ang mga propeta, ang mga Apostoles ug ang mga anghel nga hosta, nag-ampo para sa katawhan ug gitabonan sila sa Iyang balaan nga omophorion. Sa pagkakita Niya, ang bulahan miingon sa iyang disipulo nga si Epiphanius:

'Nakita ba nimo ang Reyna ug Ginoo sa tanan, nga nag-ampo?'

Mitubag si Epifanio:

'Nakita ko Siya, balaan nga Amahan, ug napuno ko sa kahadlok sa pagrespeto.'

Nagkinabuhi sa katingalahang paagi, si San Andres naghimo og daghang milagro ug nakasinati og daghang pag-abuso ug pagpanakit, sumala sa gisaysay sa laing libro sa iyang kinabuhi nga gisulat ni Nikiforos[6682] . Gitagna niya ang umaabot ug gidala ang daghang makasasala sa paghinulsol. Mibyaan niya unya ang kalibutan aron moadto sa walay katapusang puloy-anan sa kahangturan[6683] , diin kaniadto siya pansamantalang gidala; karon, nga nagpuyo na siya didto hangtod sa kahangturan, naglipay siya uban sa mga Anghel ug nagbarug sa kalipay sa atubangan sa Dios, ang Usa sa Tulo ka Persona: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kanila ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[6682] Sa orihinal nga Griyego sa Kinabuhi ni San Andres nga Buang alang kang Kristo, sa konklusyon, nagsulat ang awtor: 'Ako, si Nikiforos, pinaagi sa grasya sa Dios nga Labaw sa Tanan, gibilang sa mga pari sa Dakong Simbahan sa Hariang Siyudad, nga gitawag nga Kaalam (Sophia) sa Dios (i.e. Katedral sa Hagia Sophia), gisulat nako ang katingalahang ug himayaong kinabuhi sa kagalang-galang nga Amahan Andres, sumala sa akong nakita sa akong kaugalingong mga mata ug nahibal-an gikan sa himayaong Epiphanius, nga sa ulahi nahimong obispo."

[6683] Si San Andres nga Buang alang kang Kristo namatay sa edad nga 66. Ang iyang kamatayon nahitabo mga tuig 936.

Troparion, Tono 1:

Sa pagdungog sa tingog sa Imong Apostol nga si Pablo nga miingon, 'Kami mga buang alang kang Cristo', ang Imong alagad nga si Andres nahimong buang sa yuta, alang kanimo, O Cristo nga Dios. Busa, samtang among gihalad ang dungog sa iyang handumanan, nag-ampo kami kanimo: O Ginoo, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Sa imong kaugalingong pagpili, gisul-ob nimo ang porma sa usa ka buang; dili gyud nimo gikaligut-an ang katahum niining kalibutan, Gipangluya nimo ang kalibutanong kinaadman; pinaagi sa pagpuasa ug kauhaw, sa kainit sa adlaw ug sa matalom nga katugnaw, sa ulan ug niebe, ug wala gyud ka malikay sa ubang kalisud sa mga elemento, gipahapsay nimo ang imong kaugalingon sama sa bulawan sa pugon, O Bulahan nga Andres.

16 Oktubre

3 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Dionisio Areopagita, ang Balaang Pari-Martir

Gisaulog sa 3 Oktubre

Ang Balaang Martir Dionysius nga Areopagita[6684] natawo sa mga ginikanan nga maharlika nga pagano, ug gipadako sa bantog nga siyudad sa Athens[6685] . Sa iyang pagkabatan-on, gipadala siya aron magtuon sa Helenikong kinaadman[6686] , diin siya nangibabaw sa ingon ka dako nga paagi nga, sa edad nga baynte singko, nalabwan na niya ang tanan niyang kaedad sa kahibalo sa pilosopiya. Tungod sa tinguha nga hingpiton pa gayud ang iyang kahibalo sa pilosopikal nga mga siyensya, mibulag siya paingon sa Ehipsiyong siyudad sa Heliopolis[6687] , diin dugay nang nagpuyo ang mga bantugang magtutudlo. Didto, kauban ang iyang higala nga si Apollophanes, nagtuon si Dionysius sa astronomiya[6688] . Sa mismong adlaw nga gipako sa krus si Kristo nga Ginoo alang sa atong kaluwasan, ug sa udto nangitngit ang adlaw ug adunay kangitngit sulod sa tulo ka oras, misinggit si Dionysius sa katingala:

'O ang Dios, ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan, nag-antos, o kining makita nga kalibutan nagkadool na sa katapusan!'

Gisulti niya kining mga pulong mahitungod sa pag-antos ni Kristo pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu sa Dios, ug dili sumala sa mga pagtulon-an sa kinaadman niining panahona. Pagbalik niya gikan sa Ehipto paingon sa Atenas, nagminyo si Dionysius ug, tungod kay siya labaw sa iyang mga ka-siyudadano sa pagka-maharlika, kaalam, ug integridad, nahimong miyembro sa Areopagus. Sa dihang ang balaan nga Apostol Pablo, pag-abot niya sa Atenas, mitudlo didto sa Areopagus sa atubangan sa mga tigulang bahin sa Kristo nga gipako sa krus ug nabanhaw[6689] , si Dionisio, nga matinud-anon nga nagpaminaw sa mga pulong sa balaan nga Apostol, gidala kini

---

[6684] Areopagite – usa ka miyembro sa labing hataas nga konseho sa estado ug korte sa hustisya sa Atenas – ang Areopagus.

[6685] Athens – ang kapital sa karaang Griyegong estado; nailhan kini tungod sa mga bilding, estatwa, kalamboan sa kalakalan ug industriya, ug labi na sa mga eskwelahan. Hangtod sa medyo ulahi (ika-6 nga siglo BC), kini ang puloy-anan sa bantugang mga eskwelahan sa pilosopiya, diin ang mga tawo gikan sa karaang mga yuta nakadawat sa ilang edukasyon.

[6686] Hellenic – Griyego; usahay kini nga pulong nagpasabot og 'pagano'; sa panahon sa pagkahimugso ni Kristo, ang mga Griyego mao ang labing edukado nga mga tawo sa karaang panahon.

[6687] Heliopolis – usa ka siyudad sa Aprika; nahimutang sa tuo nga pampang sa Suba sa Nilo, sa usa sa mga sangang silangan niini, sa habagatan sa Ubos nga Ehipto.

[6688] Astronomiya – ang siyensya nga nagtuon sa mga balaod nga nagdumala sa lihok sa mga langitnong lawas. Ang mga eskolar sa Ehipto, labi na ang mga pari, ilado kaayo sa ilang pagtuon niini nga siyensya.

[6689] Sa ikaduhang dakong pagbiyahe ni Apostol Pablo aron ipangwali ang Ebanghelyo – mga tuig 54 AD.

sa iyang kasingkasing. Ang ubang mga tigulang sa siyudad nagduha-duha sa sermon sa Apostol ug miingon kaniya nga maminaw sila sa iyang sermon bahin kang Kristo sa lain nga panahon. Apan si Dionysius, nga mas maalamon kaysa sa uban, misugod sa paghisgot sa maong butang kang Pablo sa pribado[6690] . – Gipangutana siya ni Apostol Pablo:

'Kinsa ang imong giisip nga Diyos?'

Gipakita ni Dionysius kaniya si Cronus, Aphrodite, Zeus, Hephaestus, Hermes, Dionysus, Artemis ug daghan pa sa siyudad[6691] . Samtang nagtan-aw siya niining mga diyos uban ni Dionysius, nakakita si Apostol Pablo og usa ka dambana nga adunay inskripsyon: 'Alang sa Dili Nailhang Diyos'. – Nangutana siya kang Dionysius:

'Kinsa kining "Dili Iladong Dios"?'

'Siya,' tubag ni Dionysius, 'nga wala pa makita taliwala sa mga dios, apan moabot sa takdang panahon. Siya mao ang Dios nga magahari sa langit ug yuta, ug ang Iyang gingharian walay katapusan.'

Pagkadungog niini, ang Apostol misugod sa pagpangamutang sa binhi sa pulong sa Dios nga mabunga sa maayong yuta; base sa kaugalingong mga pulong ni Dionysius, gisultihan siya sa Apostol nga kini nga Dios miabot na, nga Iyang natawo gikan kang Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen Maria ug, pagkahuman nga gipako sa Krus, nag-antos alang sa kaluwasan sa katawhan. Tungod kay dili makaya sa adlaw ang pagtan-aw sa Iyang pag-antos, kini nahimong ngitngit, ug sulod sa tulo ka oras wala kini naghatag og kahayag sa uniberso. Kini gayud nga Dios ang nabanhaw gikan sa mga patay ug misaka sa langit. 'Busa, Dionysius,' pagtapos sa Balaang Apostol Pablo, 'tuohi Siya, ilhi Siya, ug alagari ang tinuod nga Dios, si Jesu-Cristo, sa pagkamatarong.'

Gihinumduman ni Dionysius ang kangitngit nga mitabon sa tibuok kalibutan, nga gihisgutan usab ni San Pablo, ug dayon mituo siya nga niadtong panahona ang Dios nag-antos sa porma sa tawo. Pagkahuman niini, gibuksan niya ang iyang kasingkasing sa pag-ila sa Dios nga kaniadto wala mailhi, ang Ginoong Jesu-Kristo. Gipasiugda sa kahayag sa grasya sa Diyos, si Dionysius misugod sa paghangyo sa Apostol nga siya ipangamuyo sa Diyos alang kaniya, aron siya kalooy-an ug ibilang sa Iyang mga sulugoon.

Samtang nagbiya si Apostol Pablo sa siyudad sa Atenas, usa ka bulag nga lalaki—nga nailhan sa tanan nga bulag sukad pagkahimugso—nangayo sa Apostol nga hatagan siya og panan-aw. Ang Balaang Apostol, samtang naghimo og tanda sa krus ibabaw sa mga mata sa bulag nga lalaki, miingon:

'Ginoo nakong Hesukristo, Kinsa *"mituwid sa yuta, naghimo og lapok sa laway, ug gihaplasan ang mga mata sa bulag sa lapok"* (Juan 9:6), ug gihatagan siya og panan-aw—pagpadayag usab Niya kanimo sa Iyang himaya!'

Ug pagkahuman niini, nakabaton dayon og panan-aw ang bulag. Gisugo siya ni Apostol Pablo nga moadto kang Dionisio ug moingon:

'Si Pablo, usa ka alagad ni Jesu-Cristo, gipadala ko kaninyo, aron, sumala sa inyong saad, moanha kamo kaniya ug, human mabunyagan, madawat ninyo ang pagpasaylo sa inyong mga sala.'

Mibiyahe ang bulag nga lalaki ug gisulti ang gisugo kaniya ni Apostol Pablo; sa samang higayon, nagwali siya mahitungod sa grasya nga gipakita sa Dios kaniya pinaagi sa Apostol. Sa pagkakita niya nga nakabawi na sa panan-aw ang buta nga lalaki nga iyang nailhan, napalig-on pa gayud ang pagtuo ni Dionysius kang Kristo. Kauban ang iyang asawa nga si Damara[6692] , ang iyang mga anak nga lalaki ug ang tibuok niyang panimalay, miduol dayon siya kang Apostol Pablo ug gibunyagan siya niini. Pagkahuman niini, gibyaan ni Dionysius ang iyang panimalay, asawa ug mga anak, miapil kang Apostol Pablo ug sulod sa tulo ka tuig misunod kaniya sa mga lugar diin nagpuyo ang Apostol. Ang nahibal-an ni Dionysius gikan kang Apostol Pablo gipamatud-an sa iyang

---

[6690] Gisaysay kini sa detalyado sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostol: 17:15–34.

[6691] Cronus o Chronos – ang diyos sa panahon, anak ni Uranus (Langit). Nagtuo ang mga Griyego nga siya ang nagdala sa Bulawanong Panahon sa yuta, nga naglungtad sa pinakaunang yugto sa kasaysayan sa tawo. – Aphrodite o Venus – ang diyosa sa kaanyag sa babaye ug gugma. – Si Zeus (o Jupiter, ingon sa pagtawag kaniya sa mga Romano) girespeto sa mga Griyego isip pangunang diyos, amahan sa mga diyos ug sa mga tawo, maghuhari sa langit ug yuta, dalugdog ug kilat, hangin ug ulan. – Si Hephaestus – diyos sa mga bukid nga nagbuga og kalayo ug patron sa arte sa panday. – Hermes – ang diyos ug patron sa kalakalan ug sa tanang porma sa komunikasyon tali sa mga tawo ug sa mga diyos – ang sugo sa kabubut-on sa mga diyos. – Dionysus o Bacchus – ang diyos sa bino ug kalipay. – Artemis o Diana, usa ka iladong pagano nga diyosa sa mga Griyego, nagrepresentar sa bulan ug giila nga patronesa sa lasang ug pagpangayam.

[6692] Gihisgutan usab si Damara sa Basahon sa Mga Buhat: Mga Buhat 17:34.

mga sinulat nga : 'Mahitungod sa Balaang Misteryo'[6693] . Sunod, gi-ordinahan si Dionysius nga obispo ni Apostol Pablo ug gipadala gikan sa Tesalonica paingon sa Atenas aron mag-alagad sa kaluwasan sa mga tawo didto. Nadungog ni Dionysius ang pagwali dili lamang ni Apostol Pablo, kondili sa tanang mga Apostoles. Apil siya sa ilang gidaghanon sa panahon nga nagtigom silang tanan alang sa paglubong sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Siya mismo misulat sa iyang mga libro nga naa siya sa Jerusalem sa Balaang Sepulkro, diin nakita ug nadungog niya si Santiago, ang igsoon sa Dios[6694] , ug ang Punong Apostol nga si Pedro. Didto usab, nakita ni Dionysius si Juan nga Teologo uban sa mga disipulo ni Apostol Pablo: sila San Timoteo ug San Hierotheus, ug daghan pang uban nilang igsoon, samtang nagwali siya didto mahitungod sa mga Misteryo sa Pagtuo.

Human sa iyang pagbag-o ngadto kang Kristo, nagpuyo si San Dionysius sa Atenas sulod sa pila ka panahon ug dako kaayo ang iyang pagpalapad sa Simbahan sa Dios nga gitukod didto sa Balaang Apostol Pablo. Pagkahuman niini, si Dionysius, sama sa mga balaang Apostoles, nangandoy nga ipangwali ang Ebanghelyo sa ubang mga nasud ug mag-antos alang sa ngalan ni Cristo, sama sa iyang magtutudlo – ang bulahan nga si Pablo – nga nag-antos alang kang Cristo sa kamot ni Nero[6695] sa Roma. Pagkahuman sa pagtudlo og obispo nga mosunod kaniya sa Atenas, mibalik si Dionysius sa Roma, diin siya malipayong gidawat ni Santo Clemente, Obispo sa Roma[6696] . Pagkahuman sa mubo nga panahon uban kaniya, gipadala ni San Dionisio ni San Clemente – kauban si Obispo Lucian, ang pari Rusticus, ang diyakono Eleutherius ug uban pang mga igsoon – ngadto sa Gaul[6697] aron ipangwali ang Pulong sa Dios sa mga pagano didto. Pag-abot niya sa Gaul uban kanila, si San Dionysius misugod sa pagwali sa Pulong sa Dios sa mga lumolupyo sa maong yuta, ug sa siyudad sa Paris[6698] nakahimo siya sa pagbalhin sa daghan gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ngadto sa pagtuo sa Ginoo. Didto nagtukod siya og simbahan[6699] gamit ang pondo nga nakolekta sa mga bag-ong tinunaw nga Kristohanon. Niining simbahan, naghimo si Dionysius og mga sakripisyo nga walay dugo, nag-ampo sa Dios nga hatagan siya og kusog aron madani ang daghang mga karnero Niya ngadto sa Simbahan. Samtang gipakatag didto ang Pulong sa Dios, usa ka ikaduhang pagpanlupig, nga misunod sa pagpanlupig ni Nero, gipasiugdahan ni Domitian[6700] . Kining emperador nagpadala sa kumander militar nga si Sisinnius sa Gaul aron ipailawom sa pagpanlupig ang mga Kristohanon didto. Pag-abot niya sa siyudad sa Paris, gisugo ni Sisinius, una sa tanan, ang pagdakop kang Dionysius—nga nailhan tungod sa iyang mga milagro ug sa kinaadman sa Dios—aron siya pasakitan; gidala usab uban kaniya si Rusticus ug Eleutherius, samtang ang uban pang mga igsoon mihawa aron mangwali sa ubang mga yuta. Si San Dionisio niadto tigulang na kaayo ug gikapoy sa mga paningkamot sa pagpangwali sa Ebanghelyo. Sa dihang siya, nga hugot kaayo ang paghigot, gidala uban nila Rustico ug Eleuterio sa atubangan sa kumander Sisinnius, ang kumander, sa pagtan-aw kaniya, misinggit sa kasuko:

'Ikaw ba kana nga daotan nga tigulang nga si Dionysius nga, pinaagi sa pagpanamastamas sa among mga diyos sa O[6701] , gipukan ang tanang pagsimba kanila ug supakon ang mga sugo sa hari?'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa, sama sa imong makita, tigulang na ang akong lawas, ang akong pagtuo nagbunga og kabatan-onan, ug ang akong pag-angkon sa pagtuo kanunay magbunga og bag-ong mga anak para kang Kristo.'

[6693] Ang 'Mystical Theology' – ingon usab nga nailhan kining buhat – nagpangatarungan nga ang tanang konsepto ug depinisyon sa Dios nga gihimo sa tawo napakyas sa pagpadayag sa Iyang kinaiyahan, ug nga ang pagtuon sa Dios kinahanglan maglangkob sa mistikal nga pagkontemplar sa dili masabtan nga Banal nga Pagkatawo.

[6694] Si San Santiago nga Apostol (ang Gamay) mao ang anak ni Alfeo (Cleofas) ug ni Maria, ang igsoon sa Inahan sa Dios (Juan 19:25; Marcos 15:40, 47, 16:1; Lucas 24:10; Mat. 13:55; Mark 6:3). Naghatag siya og dakong pagtagad sa pag-organisar sa Simbahan sa Jerusalem ug namartir niadtong AD 62. Iyang gibyaan ang labing karaan nga han-ay sa Liturhiya, nga siya mismo ang nagtigom.

[6695] Si Nero – Emperador Romano (54–68 AD) – mao ang unang walay kalooy nga manlutos sa mga Kristohanon. Niadtong 66 o 67, atol niining paglutos, si San Pablo Apostol nakasinati og kamatayon isip martir, pagkahukman sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada.

[6696] San Clemente, ang ikatulong Obispo sa Roma (92–101). Nakaantos siya og kamatayon isip martir ubos ni Emperador Trajan (niadtong 101). Ang iyang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto nagpamatood sa iyang mga buhat alang sa kaayohan sa Simbahan.

[6697] Gaul – karon nga Pransya.

[6698] Paris – karon kapital sa Pransya, sa Suba Seine; sa karaang panahon gitawag kini nga Lutetia.

[6699] Sa ulahi, gitukod dinhi ang bantog nga Abadya sa Saint-Denis, ang lubnganan sa karaang mga hari sa Pransya.

[6700] Naghari si Domitian gikan sa 81 hangtod 96.

[6701] Ang mga Romano adunay parehas nga mga dios sa mga Griyego, apan lain-lain ang mga ngalan.

Sa dihang nangutana si Sisinia, 'Kinsa ang iyang giila nga Diyos?', gipahayag ni Santo Dionysius kaniya ang pulong sa kamatuoran ug gikumpisal ang halangdong Ngalan sa Labing Balaan nga Trinidad – ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo.

Apan ang gobernador, sama sa usa ka bingi nga bitin[6702] ug dili gustong maminaw sa makaluwas nga sermon, nangutana sa tulo—si Dionysius, Rusticus ug Eleutherius—kung gusto ba nila mosunod sa hari ug maghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos. Sila, mura'g sa usa ka tingog, mitubag:

'Kami mga Kristohanon; ginasimba namo ang Usa ka Dios nga naa sa langit, ug Siya ang among ginasimba; apan dili namo tumanon ang sugo sa hari.'

Unya gisugo ni Sisinnius nga hubaron si Dionysius ug walay kalooy nga latigon siya gamit ang mga pisi. Gidala sa santo ang tanan niini, nagpasalamat sa Dios nga giisip siya nga takus nga magdala sa Iyang mga samad sa iyang kaugalingong lawas. Gitortyur usab si Rusticus ug Eleutherius sa parehas nga paagi, apan sila usab, nga napalig-on sa ehemplo ni Dionysius ug, labaw sa tanan, sa Dios mismo, gipadayeg si Kristo pinaagi sa ilang paglahutay. Nakahibalo si Sisinnius nga mas dali kapoyon ang mga kamot sa mga tortyurista kaysa mapakyas ang paglahutay sa mga santo, busa gisugo niya nga ibutang ang mga martir sa prisohan niadtong adlawa. Sa sunod buntag, gidala sa mga sulugoon si Santo Dionisio gikan sa bilanggoan ug, sumala sa sugo sa tigpahirap, gibutang siya sa nag-umol nga puthaw. Samtang nagbuhat niini, gisalmotan sa santo ang salmo: *'Ang imong pulong putli kaayo* [ug nagdilaab], *ug gihigugma kini sa imong alagad'*[6703] (Salmo 118:140). Pagkahuman niini, pagkahuman nilang gikuha ang santo gikan sa puthaw, ilang gilabay siya sa mga hayop aron kan-on. Apan ang santo wala usab masamari sa mga hayop, kay giselyohan sa Dios ang ilang mga baba. Unya gilabay ang santo sa nagdilaab nga kalayo, apan didto usab wala siya masamari, kay ang kalayo wala mihikap sa santo ni naghatag kaniya og kadaut; Pagkahuman niini, gibalibog pag-usab siya sa bilanggoan uban nila Rusticus ug Eleutherius. Daghan sa mga matinud-anon ang miadto sa bilanggoan diin gipabilin si Dionysius, ug didto gisaulog sa balaan ang Banal nga Misa para kanila ug gihatagan sila sa Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Samtang nag-awit siya sa Banal nga Misa, nakakita ang mga matinud-anon og dili masukod nga kahayag ibabaw sa bulahan nga Dionysius: ang Hari sa Himaya nagpakita uban sa daghang mga anghel, ug, kutob sa mahimo sa pisikal nga mga mata sa mga matinud-anon, ilang Siya nakita. Paglabay sa pipila ka panahon, si Dionysius, Gikuha si Rusticus ug si Eleutherius gikan sa bilanggoan ug gidala sa atubangan sa kumander militar, nga usab mipangayo kanila nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Wala mosugot ang mga santo sa pagsunod, apan ilang giangkon si Kristo nga Tinuod nga Dios. Unya ang tortyurador, sa iyang kasuko, nagsugo nga walay kalooy nga bugbogon ang mga santo, ug pagkahuman gisilotan sila nga putlon ang ulo gamit ang espada.

Samtang ginadala ang mga santo gikan sa siyudad paingon sa bukid nga gitawag og Areia[6704] , si Dionysius nangamuyo, nga nagasinggit:

'O Dios, akong Dios, nga nagmugna kanako ug nagtudlo kanako sa Imong walay katapusang kinaadman, nga nagpadayag sa Imong mga tinago kanako, ug nga anaa kanako bisan asa ako pa man. Nagpasalamat ako Kanimo sa tanan nga imong nahimo pinaagi kanako alang sa himaya sa Imong labing balaan nga Ngalan, ug sa pagbisita sa akong katigulangon—kapoy sa pagpanarbaho ug naghandum nga makita Ka—pinaagi sa pagtawag Kanako ngadto Kanimo uban sa akong mga higala. Busa, nag-ampo ako kanimo: dawata ako ug ang akong mga higala; mahigugmaon ka sa mga gipalit Nimo pinaagi sa Imong Dugo ug ihap kami sa Imong mga sulugoon alang sa among pag-alagad kanimo, kay imo ang gahum ug ang gahum, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan.

Unya, pagkahuman niyang gipahayag ang pulong nga 'Amen', giyuko sa santo ang iyang balaan nga ulo sa atubangan sa labing balaan nga ngalan ni Jesu-Kristo, ug giputol ang iyang ulo gamit ang usa ka bali-baling. Kauban niya, gisakripisyo usab nila San Eleutherius ug San Rusticus ang ilang kinabuhi alang kang Kristo.

[6702] Ang asp usa ka matang sa makamandag nga bitin. Sa mga liturhikal nga basahon, kining pulonga usahay gigamit aron motumong sa yawa.

[6703] Niining bersikulo sa salmo, ang salmista naghisgot sa pulong sa Dios ug sa mga sugo sa Dios, nga iyang gihigugma labaw sa tanan. Samtang nag-antos sa nagdilaab nga pag-antos, si San Dionisio daw nakalimot niini, nga ang pulong sa Dios ra ang naa sa iyang mga ngabil.

[6704] Areeva, i.e. kang Mars. Si Ares o Mars mao ang pagano nga diyos sa gubat.

Pagkahuman sa kamatayon sa Iyang alagad nga si Dionysius, ang Dios naghimo og usa ka himayaong milagro. Ang lawas sa santo, pagkahuman nga giputol ang ulo, mitindog sa iyang mga tiil pinaagi sa gahum sa Dios ug, gikuptan ang iyang ulo sa iyang mga kamot, naglakaw og duha ka stadia[6705] ngadto sa dapit diin nagtukod og simbahan ang mga Kristohanon. Pagkahuman niya nga gihatag ang iyang ulo sa usa ka matinud-anong babaye nga ginganlan og Catulla, nahulog kini sa yuta. Daghang dili motuo, sa pagkakita niini nga milagro, mituo kang Kristo. Pagdawat ni Catulla sa ulo sa santo, gusto usab niya nga kuhaon ang lawas, apan wala tugoti siya sa mga pagano. Gidapit dayon ni Catulla ang mga guwardiya sa iyang balay, giabi-abi sila ug gihatagan og mga regalo, samtang gisugo usab niya ang mga Kristohanon nga kuhaon ang balaang lawas ni Dionysius. Gikuha sa mga Kristohanon ang lawas ni Dionysius ug gilubong kini sa mismong dapit diin gihatag ang ulo kang Catulla.

Si Santo Dionisio nag-antos sa pagkamartir sa nobenta ka tuig sa iyang kinabuhi, sa nobenta'y unom ka tuig pagkahuman sa Pagkahimugso ni Kristo. Daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan alang sa himaya ni Kristo ug sa atong Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen[6706] .

Troparion, Tono 4:

Pagkat-on sa pagkamaayo ug pagpabilin nga matin-aw sa tanang butang, gisul-oban ka sa balaan nga himaya sa maayong konsensya; gikuha nimo gikan sa pinili nga sudlanan[6707] ang dili masukod, ug sa pagbantay sa pagtuo, natapos nimo ang imong dagan: Balaang Martir Dionisio, hangyoa si Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Pagkahuman nimong misulod sa langitnong ganghaan sa espiritu, isip usa ka disipulo sa Apostol[6708] nga nakaabot sa ikatulong langit, Dionysius, napuno ka sa tanang matang sa kahibalo nga labaw pa sa pulong, ug gipahayag nimo ang mga naglingkod sa kangitngit sa pagkawalay-hibalo. Busa nagasinggit kami: Malipayon ka, Amahan sa tibuok kalibutan.

Ang Sugilanon ni Santo Dionisio bahin kang Santo Carpo ug sa Duha ka Makasasala

Gisaulog sa Oktubre 3

Si San Dionisio Areopagita, sa iyang epistola[6709] ngadto sa monghe Demophilus, nga gisulat aron tudloan sa pagkamapainubsanon ug pagkamaayo, naghinumdom sa mosunod nga panghitabo.

'Nahitabo,' ingon niya, 'nga samtang nagbisita ko sa isla sa Crete[6710] , nagpuyo ko sa balay sa bulahan nga Carpus, usa ka disipulo sa Balaang Apostol Pablo[6711] .' Kini nga tawo dako sa iyang mga birtud ug nailhan tungod

---

[6705] Ang 'poplis' usa ka yunit sa gilay-on; katumbas kini sa 690 ka sazhens. Busa, ang duha ka 'poplis' katumbas sa 1,380 ka sazhens o 2.75 ka verst.

[6706] Gawas sa mga buhat nga gihisgutan sa ibabaw, si Dionysius ang Areopagite mao usab ang awtor sa mosunod nga mga traktado: a) 'Mahitungod sa Langitnong Hirarkiya', nga nagtukod sa doktrina sa siyam ka han-ay sa mga anghel, nga nagpatin-aw sa kinaiya ug katungdanan sa matag-usa; b) 'Mahitungod sa Eklesiastikal nga Hirarkiya' – nga nagtukod sa doktrina sa mga ranggo sa eklesiastikal nga hirarkiya uban sa susamang pagpasabot; c) 'Mahitungod sa mga Ngalan sa Dios'; dinhi gipasabot ni Dionysius ang kahulugan sa mga ngalan sa Dios nga gigamit sa Balaang Kasulatan; ug d) 'Napulo ka Sulat ngadto sa Nagkalain-laing mga Tawo'.

[6707] Ang 'piniling sudlanan' nga gihisgutan dinhi mao si San Pablo nga Apostol, nga naghatag og kahayag sa Kristiyanismo kang San Dionysius.

[6708] Mao kana, ang Apostol Pablo (2 Cor. 12:2).

[6709] Kini nga epistula, sumala sa *Great Menology*, gisulat kang Demophilus mahitungod sa iyang pagpahawa sa simbahan sa usa ka pari nga midawat sa komunyon sa simbahan ang usa ka igsoon nga niadto gipahawa sa simbahan.

[6710] Ang isla sa Crete (nga nailhan usab nga Candia – gikan sa kapital nga siyudad nga pareho ang ngalan) nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo, habagatan sa Dagat Aegean. Tungod sa kadako ug pagkamabunga niini, kaniadto kini gitawag nga 'reyna sa

sa labaw nga pagkabalaan sa hunahuna nga naghatag kaniya og dakong kapasidad alang sa mga langitnong panan-awon: dili siya mosugod sa pagsaulog sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo hangtod nga siya mapasagdan sa usa ka langitnong panan-awon gikan sa langit. Kining balaan nga tawo – sumala sa iyang gisaysay kang San Dionisio – nasubo tungod sa usa sa mga dili motuo. Ang hinungdan sa iyang kasubo mao nga gidala sa dili motuo ang usa sa mga magtutuo gikan sa Simbahan ngadto sa iyang kaugalingong pagkadautan. Ang Bulahang Carp nabalaka kaayo sa nahitabo. Dapat unta siya magpabilin nga mapailubon ug walay hunong nga magdasig sa usa nga nahulog gikan sa pagtuo pinaagi sa mga pulong sa kinaadman, samtang ginadaug ang dili motuo pinaagi sa iyang pagkamabuotan; Kinahanglan unta siya nga nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo, aron Iyang ibalik pag-usab ang usa nga naligaw sa dautan ngadto sa Iyang Balaang Simbahan ug pasigaon ang nagpuyo sa kangitngit sa kawalay pagtuo sa kahayag sa pagtuo. Apan si Carp, nga wala pa gayud makapakita og kawalay pag-antos sa bisan unsa, niining higayona gilumos sa lawom nga kasubo sa iyang kalag. Sa ulaning bahin sa gabii, samtang nagkadool na ang tungang gabii, mitindog siya aron mag-ampo. – Naa siya'y batasan nga motindog sa tungang gabii aron mag-ampo. – Samtang nag-ampo siya, wala niya mapildi ang lawom nga kasubo sa iyang kasingkasing nga gipahinabo sa duha ka lalaki nga gihisgutan. Nisugod siyang naghunahuna nga kining mga tawo nga walay balaod, nga nagaliko sa matarong nga mga dalan sa Ginoo, gitugotan nga mabuhi sa yuta sa dili matarong; ug misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga mahulog ang kalayo gikan sa langit ibabaw kanila ug laglagon silang duha. Samtang nag-ampo siya sa ingon niini, kalit lang nga ang kwarto sa taas diin siya nagtindog mihuyop ug nabahin sa duha gikan sa ibabaw, nga daw siya nagatindog sa usa ka patyo, ug usa ka hayag, nagdilaab nga kalayo ang nahulog ibabaw kaniya gikan sa langit. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa itaas, nakita niya nga nabuksan ang langit ug si Jesu-Cristo naglingkod sa sulod niini, gilibutan sa dili mabilang nga kadaghan sa mga anghel nga porma tawo. Unya, sa pagtan-aw niya paubos, nakita niya nga nabuka ang yuta, nagpadayag og lawom ug ngitngit nga kal-ang; ug sa daplin sa maong kal-ang nagtindog ang duha ka lalaki nga alang kanila nangayo si Carp, sa iyang kasuko, sa paghukom sa Dios. Nagtindog sila nga naghangyo ang mga mata ug uban sa dakong kahadlok ug pag-uyog, kay hapit na sila mahulog sa bangin; ug sa maong bangin, usa ka bitin ang nagliki-liki, nagngurog sa iyang mga ngipon. Aduna pa usab didto ubang mga tawo nga nagbunal, nagduso, ug nagdala sa duha ka makasasala paingon sa makalilisang nga bitin. Si Carpe, sa dihang nakita niya nga ang mga nakapasubo kaniya andam na mahulog sa kal-ang ug kan-on sa bitin, napuno sa dakong kalipay; ug si Carpe wala magtan-aw pag-ayo sa abli nga langit ug kang Hesukristo nga naglingkod didto, kondili sa hapit na nga kapahamakan niining duha ka makasasala. Apan tungod kay wala sila nahulog sa kalawoman, si Karp usab misugod pag-usab sa pagkabalaka ug pagmasubo, ug usab misugod sa pagpakiluoy sa Dios nga unta mahulog sila ug mapukan. Sa dihang gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit, sama sa una, nakita niya nga si Hesukristo, nga mibangon gikan sa Langitnong Trono, miduol sa mga tawo nga nagtindog sa daplin sa bangin ug gitanyag ang usa ka kamot nga motabang kanila; samtang ang mga anghel nagsuporta sa mga tawo ug, sa pagpabakod kanila, gikuha sila gikan sa bangin. Kang Carpus, miingon si Kristo:

'Ngano man nga gusto nimo nga madaut ang imong mga igsoon? Sunda ang akong ehemplo ug ayaw paghandum sa kamatayon sa usa ka makasasala, kay andam ko nga mag-antos pag-usab alang sa kaluwasan sa katawhan, basta lang nga ang mga tawo molikay sa ilang dautang mga buhat ug magdumot sa ilang mga sala.'

Sa pagsaysay niini nga sugilanon sa iyang epistula ngadto sa giingon nga monghe nga si Demophilus, gigamit kini ni Santo Dionysius aron tudloan kita nga dili magmaligutgot sa mga nakasala, ug dili mangandoy sa ilang silot, apan ang ilang paghinulsol ug pagbag-o – aron kita mag-ampo nga matinud-anon alang sa ingon nga

---

mga isla' sa Mediterraneo. Nagsugod ang Kristiyanismo dinhi sukad pa sa apostolikong kapanahonan; ang pundasyon niini gibutang sa mga saksi sa pagkanaug sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, kay ang mga taga-Creta anaa sa maong hitabo (Buhat 2:11). Sunod kini natukod ug napalapdan dinhi ni Apostol Pablo, sama sa makita sa iyang Epistola kang Tito, nga iyang gitudlo nga obispo sa Crete aron tumanon ang wala niya mahuman ug aron magtudlo og mga presbiter (Tito 1:5). Niadtong ika-17 nga siglo, ang isla sa Crete napailawom sa pagdumala sa Turko; karon kabahin na kini sa Gresya.

[6711] Si San Carpo (usa sa Kap-atan) usa ka disipulo ug kauban sa pag-alagad ni San Pablo nga Apostol, sumala sa makita sa paghisgot kaniya sa unang Apostol sa iyang sulat kang Timoteo: *'Sa imong pag-abot, dad-a ang kapa nga akong gibyaan kang Carpo sa Troas, ug ang mga libro, labi na ang mga pergamino.'* (2 Tim. 4:13). Gidala ni Carpus ang mga sulat ni Apostol Pablo sumala sa gisugo; nag-alagad siya isip obispo sa siyudad sa Berea sa Macedonia ug masigasig niyang gipasiugda ang paglapad sa Kristohanong pagtuo. Ang pista ni San Carpus nga Apostol gisaulog matag ika-26 sa Mayo

mga tawo ngadto sa Dios, nga dili maghandum sa kamatayon sa mga makasasala, aron Siya mismo, pinaagi sa Iyang grasya, mabalik sila ug maluoy kanila, kay gihigugma Niya ang mga matarong, apan nagpakita usab Siya og kaluoy sa mga makasasala. Himaya sa Ginoo hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Juan Hozevit, Obispo sa Caesarea

Gisaulog sa ika-3 sa Oktubre

Ang atong bililhon nga amahan nga si Juan nga taga-Hozevit[6712] lumad sa siyudad sa Thebes sa Ehipto. Gipa-monko siya sa iyang apohan ug, sa tambag niining maong tigulang, mibyahe siya paingon sa mga balaang dapit sa Jerusalem. Sa iyang pagbalik, nagpuyo siya og pipila ka adlaw uban sa tigulang, unya mibulag siya kaniya paingon sa usa ka masipit nga walog, diin nakakaplag siya og gamay nga langob ug nagpuyo didto, nga nagpanginabuhi lamang sa mga gamot ug mga tanom. Sa dihang gusto sa Dios nga himoon nga himayaon ang Iyang alagad, gipadayag Niya kini sa mosunod nga paagi. Niadtong mga dapit nagpuyo ang usa ka bantugang asketiko nga ginganlan og Ananias. Usa ka adlaw, gidala kaniya ang anak sa usa ka tawo nga gipahirapan sa usa ka hugaw nga espiritu. Wala siya midawat kaniya, apan uban sa dakong pagpaubos gisugo sila nga mosulod sa sulod sa nasud ug pangitaon si Juan nga Ehipsiyo, nga makahimo sa pag-ayo sa bata. Sa dihang nakit-an siya sa mga gipadala, gisultihan siya nila nganong miadto sila. Sa sinugdan misalikway si Juan, apan human sa daghang paghangyo misugot siya sa pagpahawa sa hugaw nga espiritu ug nag-ampo sa Diyos. Unya, mituyok siya sa demonyo ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo—dili ako, kondili si Ananias ang nagmando kanimo, hugaw nga espiritu, nga mogawas sa niining batang lalaki.'

Sa sugo sa santo, mibulag ang hugaw nga espiritu sa batang lalaki, ug nabalik ang panglawas sa batang lalaki ug gisultihan niya ang tanan mahitungod sa himsog nga milagro nga gihimo kaniya. Pagkahuman niini, napugos si San Juan, batok sa iyang kabubut-on, sa pagdawat sa obispado sa Caesarea; apan, tungod kay dili niya madawat ang ingon nga dungog ug nagtinguha sa pagpuyo nga monastiko, mibiya siya sa Caesarea ug mibalik pag-usab sa disyerto, diin siya nagpuyo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

Gipahimaya sa Dios ang Iyang balaan nga asketiko pinaagi sa katingalahang mga milagro. Ang batang anak sa usa ka tawo gipanglutos sa usa ka hugaw nga espiritu. Gibutang siya sa basket sa iyang amahan, gitabonan kini og sagbot, gidala ngadto kang Juan, ug gibutang tupad sa langob sa balaan. Sa dihang misugod sa paghilak ang bata, mitindog ang santo ug dayon nakaila nga adunay hugaw nga espiritu nga nagpuyo sa sulod sa bata; pagkahuman niyang gipahawa ang demonyo, gihimo ni Juan nga maayo ang bata. Apan ang gipahawa nga demonyo wala malipay ug nangita og panimalos batok sa asketiko, nagporma kini nga tawo. Sa pagtagbo sa santo sa usa ka bangin sa baybayon, nahulog ang demonyo sa iyang mga tiil, daw nangayo og panalangin. Ang alagad sa Dios, sa dihang nakakita siya sa nawong niini nga wala damha, nabigla, ug ang demonyo, sa pagkupot sa santo sa mga tiil, gilabay siya paingon sa baybayon; nahulog ang santo nga atubang una, apan, pinaagi sa grasya sa Dios, wala siyay kadaut, busa wala makab-ot sa mamamatay bisan unsa. Unya gihatud sa dautang espiritu ang alagad sa Dios sa kamot sa usa ka tulisan, nga nagpunggot sa santo, gisi ang iyang sinina ug gisunog pa gani ang iyang payag. Gidala sa santo ang tanan niini nga may pagkamapailubon ug miingon lang sa iyang kaugalingon:

'O Labawng Ginoo! Nagpasalamat ako Kanimo, kon mao kini ang Imong kabubut-on.'

Unya, sumala sa kabubut-on sa Labawng Ginoo, nadakpan ang tulisan ug nakasinati og makauwaw nga kamatayon, ug nakasinati ang sulugoon sa Dios og pipila ka panahon nga pahulay. Apan ang dautan wala gayud

---

[6712] Ang Banal nga si Juan nakadawat sa epiteto nga 'Hosevite' gikan sa Monasteryo sa Huzin, diin iyang gigugol ang kadaghanan sa iyang kinabuhi isip monghe. Kini nga monasteryo nahimutang sa disyerto sa Huziev o Hoseva, taliwala sa Herusalem ug Jerico, sa tuo sa nag-unang dalan ug dili layo sa pag-anaog paingon sa ubos nga Walog sa Jordan. Ang monasteryo nahimutang sa usa ka buang ug batuhan nga dapit. Ang mga simbahan ug ang mga selda sa mga monghe naa sa kahiladman sa usa ka bangin ug, nga nakabarog sa gitas-on nga 50 ka sazhens, mura'g nagkabit sa mga batuhan nga bungtod. Ang Monasteryo sa Huzai gitukod sa ika-5 nga siglo. Wala mailhi ang ngalan sa unang nagtukod niini. Ang panahon sa labing dakong kalamboan sa Khuziv Lavra mao ang ika-6, ika-7, ug ika-8 nga mga siglo, sa dihang kini ilado kaayo tungod sa pagka-austero sa kinabuhi sa mga asetik. Naglungtad pa kini nga Lavra sa ika-12 nga siglo. Wala'y nahibal-an bahin sa nahitabo niini pagkahuman.

mohunong sa iyang pakigbisog batok sa balaan. Sa usa ka higayon, sa dihang mibyahe ang balaan aron bisitahan ang mga igsoon, usa ka babaye ang nakasugat kaniya sa dalan ug mihulog sa iyang mga tiil, nga naghangyo kaniya nga mosulod sa iyang balay ug pagbulagon kini pinaagi sa iyang pag-ampo ug panalangin. Naantig ang santo sa iyang hangyo ug misulod siya. Unya gisirad-an sa dautang maninggit ang mga pultahan ug, pagkahuman niyang huboa ang iyang kaugalingon, nagbuhat siya og tanang matang sa makalilisang nga binuhatan, nga nagtinguha lang sa paghugaw sa dili mahugaw. Apan ang matinindog nga tawo mitindog nga lig-on batok sa mga limbong sa yawa ug, sa pagpalayo kaniya, migawas nga wala'y samad.

Si Banal Juan, pagkadungog niya mahitungod sa usa ka asketiko nga ginganlan og Marcian, nga ang dungog naglapta sa halayo ug halapad, nangandoy nga makita siya; Samtang, sa wala pa niini, si San Juan, aron malikayan ang bisan unsang tukso, nakahukom nga dili gayud mobiya sa iyang selda bisan unsa pa man ang kahimtang, ug alang niini gitali niya ang iyang kaugalingon sa mga pisi, nga nagtan-aw niini nga mga bugkos nga dili maputol. Ug busa, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagdala kang Marcian gikan sa iyang selda ug kalit siyang gibutang sa atubangan sa bulahan nga si Juan. Nagpangumustaay sila ug nakig-istorya sa espirituhanong paagi. Unya gidala pag-usab ni Marcian sa Anghel ug nahimong dili makita.

Gipahawa ni San Juan ang mga demonyo gikan sa daghang mga tawo, giayo sila sa grabeng mga sakit, nagpagawas og mga tinubdan sa tubig pinaagi sa pag-ampo, nagpanaug og ulan gikan sa langit, ug naghimo pa og daghang ubang mga milagro pinaagi sa gahum sa Dios; ug sa iyang tigulang na kaayo, malinaw-on niyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa Dios.

Kumemorasyon ni San Isichius nga Chorevite

Gisaulog sa Oktubre 3

Si Santo Isichius sa sinugdan wala gyud magtagad sa kaluwasan sa iyang kalag. Apan unya siya nagkasakit, ug sa iyang pagkasakit siya nangamubo. Unya iyang gihangyo ang tanan nga naa sa iyang palibot nga biyaan siya, ug nagpabilin siya sa pag-inusara sulod sa napulo'g duha ka tuig, sa hingpit nga kahilom[6713] , nga pan ug tubig ra ang iyang gikaon, ug gigahin ang tanan niyang oras sa pag-ampo ug mga luha.

Sa dihang nagkadool na ang iyang kamatayon, gipukan sa mga igsoon sa monasteryo ang pultahan ug misulod sila; apan bisan unsa pa ang ilang gisulti kang Hesychius, usa ra ka butang ang ilang nadungog gikan kaniya:

'Pasayloa ko! Ang bisan kinsa nga magpabilin sa paghinumdom sa kamatayon sa iyang kasingkasing dili makasala.' Natingala ang mga igsoon sa kausaban nga nahitabo kaniya pinaagi sa grasya sa Dios, ug pagkahuman sa iyang kamatayon, ilang gilubong ang iyang lawas uban sa dungog. Paglabay sa pipila ka panahon , ilang gisugdan ang pagpangita sa iyang balaang relikya, apan wala silay nakaplagan. Pinaagi niini, gipakita sa Ginoo sa tanan ang gahum sa tinuod nga paghinulsol alang sa mga gustong usbon ang ilang mga dalan, bisan pa sa taas nga panahon sa pagpasagad sa ilang kaluwasan[6714] .

17 Oktubre

4 Oktubre (Daang Estilo)

[6713] Ang kahilom usa ka importante nga Kristohanong asetikong praktis alang sa espirituhanong pagkahingpit. Ang mga balaang asetiko hingpit nga nakahibalo sa kahinungdanon niining praktis ug gipalabi nila ang kahilom. Nagsulat si San Ambrosio sa Milan: 'Mas lisod mahibal-an kung kanus-a maghilom kaysa mosulti. Nasayud ko nga daghan ang mosulti tungod kay wala sila kahibalo unsaon paghilom. Busa, maalamon ang usa nga nakahibalo unsaon paghilom. Busa, husto ang giingon sa Kasulatan: *'Ang maalamon maghilom hangtod sa husto nga panahon'* (Sirak 20:7)."

[6714] Ang salaysay kang San Isicio makita sa mga buhat ni San Juan Climacus, abá sa Monasteryo sa Sinai (Ladder, Kapitulo 6), nga kauban ni San Isicio sa panahon. Si Bulahan Isicio nabuhi sa ika-6 nga siglo ug nagpraktis og ascesis sa Bukid Horeb, diin niya nakuha ang ngalan nga Horebita.

Ang Kinabuhi sa mga Santo Gury, Arsobispo sa Kazan, ug Varsonofy, Obispo sa Tver.

Gisaulog sa 4 Oktubre

Ang Banal nga Gury, nga natawo nga Gregory, natawo sa lungsod sa Radonezh[6715] sa mga kabus ug dili kaayo mailhi nga boyar, ang mga Rugotin. Sa iyang pagkabatan-on, gipadala si Gregory aron mag-alagad sa panimalay ni Prinsipe Ivan Penkov. Si Gregorio malumo ug mapainubsanon sa kinaiya; ganahan siya nga kanunay moadto sa simbahan aron mag-ampo, ug nag-ampo usab sa balay; iyang gipanalipdan pag-ayo ang iyang pagkamakabubut-on ug nagsunod sa hugot nga pag-ayuno; ganahan usab siya nga mohatag og limos sa mga kabus ug nailhan tungod sa ubang Kristohanong hiyas. Pinaagi sa iyang maayong kinaiya ug pagkamatinud-anon, nakuha ni Gregory ang paghigugma sa iyang agalon, nga nagsalig kaniya sa tibuok pagdumala sa iyang panimalay. Apan kini nakapukaw sa pagpanukotuko sa mga kaulipon ni Gregory, ug ilang gisumbong siya sa prinsipe, nga giakusahan siya og pakighilawas sa asawa mismo sa prinsipe.

Ang prinsipe, nga mituo sa mga maninirang-puri, gisugo nga patyon si Gregorio. Apan ang anak sa prinsipe, nga mas maampingon ug mas makatarunganon kaysa sa iyang amahan, nangaliyong sa iyang amahan nga pasayloon si Gregorio ug dili maghatag ug kaulaw sa ilang pamilya pinaagi sa iyang paghukom; ug sa dihang nahibaloan niya nga bakak ra kini nga mga pasangil, giluwas niya si Gregorio gikan sa kamatayon. Apan, tungod sa pagkadautan sa prinsipe, gipriso niini si Gregory nga walay sala sa usa ka lawom nga bilanggoan. Ang bulahan nagpuyo didto sulod sa duha ka tuig, gilutos sa kagutom, kay ang pagkaon nga gihatag kaniya dili angay kan-on sa tawo: matag tulo ka adlaw, gihatagan siya og usa ka bukid sa oats ug gamay nga tubig. Grabe kaayo ang kahimtang sa inosenteng nag-antos, apan nakakuha siya og kusog gikan sa ehemplo sa mga karaang martir ug nakapahupay sa iyang hunahuna nga ang bilanggoan nakaluwas kaniya gikan sa mga tukso ug kabalaka sa kalibutan, ug nga ang iyang pagka-inusara naghatag kaniya og hingpit nga kagawasan aron mag-andam alang sa walay katapusan.

Nalapit na ang katapusan sa ikaduhang tuig sa iyang pagkabilanggo sa dihang ang usa sa kanhing mga higala ni Gregorio nangayo sa bantay sa prisohan nga tugutan siya nga moduol sa bintana sa prisohan ug makig-istorya kang Gregorio; mitugot ang bantay. Miadto ang higala kang Gregory sa gabii ug nagtanyag nga dad-an siya og maayong pagkaon. Apan misalikway si Gregory sa pagdawat og bisan unsang pagkaon gawas sa gihatag kaniya, nga miingon nga 'gipakaon siya sa daghan ug nag-awas nga grasya sa Dios'. Tungod niini, gihangyo ni Gregorio ang iyang higala nga imbes pagkaon, magdala kaniya og papel, tinta, ug mga pluma aron makasulat sa mga primer nga gigamit sa pagtudlo sa mga bata sa pagbasa ug pagsulat. Gisugo ni Gregorio ang iyang higala nga ibaligya kining mga primer, ug gihangyo nga ang kuwarta ipang-apod-apod sa mga kabus.

Paglabay sa duha ka tuig, ang maloloy-on nga Ginoo, sa pagtan-aw sa matinud-anong paglahutay sa Iyang alagad nga nag-antos nga walay sala, mipakita sa Iyang kalooy nga luwason siya gikan sa iyang mga gapus, sama sa pagluwas gikan sa impyerno, ug pinaagi sa dili makita nga gahum sa Iyang gahum, gibuksan ang pultahan sa prisohan para kaniya. Kalit lang, nakakita si Gregorio og kahayag sa ganghaan sa prisohan; napuno siya og kahadlok, nagtuo nga kini usa ka ilusyon sa demonyo – kay kaduha na ka tuig nga wala mabuksan ang maong pultahan – ug, mitindog siya, nagsugod sa pag-ampo. Ug usab, mibalik ang kahayag sa ganghaan, nga mas hayag pa kaysa kaniadto. Unya miduol si Grigory ug gihikap niya ang pultahan sa iyang kamot, ug ang pultahan misugod dayon og abli. Sa pagkahibalo nga ang Dios mismo ang nagpadala kaniya og kaluwasan gikan niining bilanggoan, nagpasalamat si Grigory sa Ginoo ug, gikuha ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga iyang gidala uban kaniya sa bilanggoan, migawas nga walay nakakita kaniya, bisan pa man hayag na kaayo ang adlaw. Ug gibyaan niya ang maong balay ug ang siyudad, ug miadto sa Monasteryo sa Dormition ug sa Monasteryo ni San Jose[6716] . Dinhi, si Gregorio mipasa sa mga panata sa pagka-monasto ubos sa ngalan nga Gury ug nahimong usa ka maayong

---

[6715] Ang Radonezh nahimutang 54 ka verste gikan sa Moscow padulong sa Rostov ug 10 ka verste gikan sa karon nga Trinity Lavra, padulong sa Moscow.

[6716] Ang Monasteryo ni Josephov nahimutang 18 ka verste gikan sa Volokolamsk. Gitukod kini ni San Jose sa Volokolamsk. Ang monasteryo ginganlan og 'Josephov' isip pagpasidungog kaniya.

monghe ug asketiko; tungod sa iyang ehemplaryong kinabuhi isip monghe, siya pagkahuman napili nga abá sa Monasteryo ni San Jose. Pagkahuman sa iyang pag-alagad isip abbot sa maong monasteryo sulod sa hapit siyam ka tuig, mibiya siya sa monasteryo tungod sa dili maayong panglawas ug nagpuyo sa pag-inusara sulod sa duha ka tuig, nga iyang gipahinungod sa pagpuasa ug pagpamalandong sa Dios. Dayon gipadala si Guria aron mag-alagad isip abbot sa Selizharov Monasteryo[6717] , apan wala siya magpabilin didto og labaw sa usa ka tuig.

Sa dihang gihatagan sa Diyos si Tsar Ivan Vasilyevich sa siyudad sa Kazan[6718] , unya, sa tambag ni Metropolitan Makarii[6719] , ang Konseho sa mga Santo sa Metropoliya sa Rusya mitudlo kang Gury, pinaagi sa pait, isip unang Arsobispo sa siyudad sa Kazan[6720] . Gipadala siya sa Tsar ngadto sa Kazan uban sa dakong dungog, gihatagan siya og daghang mga ikona, bililhon nga kasul-oban sa simbahan ug daghang mga libro; dugang pa, gihatagan usab siya ni Tsar og daghang bililhon nga mga gasa. Ang mga balaang amahan ug lain-laing mga monasteryo, sa ilang bahin, naghatag usab og daghang bililhon nga mga butang isip mga gasa alang sa panginahanglan sa bag-ong naebanghelyohan nga rehiyon[6721] . Niadtong Domingo sa mga Balaang Amahan pagkahuman sa Pasko sa Pagkabanhaw, Mayo 26, 1555, Sa taliwala sa pag-awit sa tanang kampana sa Kremlin, si Metropolitan Makarii, kauban si Obispo Nifont sa Krutitsy ug ang tanang archimandrite sa Moscow ug mga abbot, ingon man usab si Santo Gury uban sa iyang mga archimandrite ug ang mga konsagradong klero, mihimo og solemne nga serbisyo sa pag-ampo sa pagpaalam sa Katedral sa Dormition sa atubangan sa Tsar ug sa tibuok Synclite. Sa pagtapos sa serbisyo sa pag-ampo, si Santo Gury, kauban sa prosisyon sa Krus, mibiyahe paingon sa Suba sa Moskva, diin misakay siya sa mga bangka nga giandam ug, uban sa mga pag-ampo, mibiyahe siya uban sa tunog sa nag-uyog nga mga kampana. Sa tibuok dalan, sa matag lungsod, gisugat si Santo Gury sa mga pari uban sa prosisyon sa Krus ug naghimo og solemne nga mga pag-ampo, busa ang tibuok biyahe ni Santo Gury, hangtod sa Kazan, hapit usa ka walay hunong nga pag-ampo.

Paglabay sa duha ka bulan, miabot si Santo Guriy sa siyudad sa Kazan ug mipahimutang sa katungdanan isip obispo. Ingon nga obispo, nagpadayon siya sa sama nga debotong kinabuhi: gipakaon niya ang mga walay-puy-anan, gitagan niya ang mga nanginahanglan sa tanan nilang gikinahanglan, gipanalipdan niya ang mga kabus, mga balo, ug mga ulila, ug giluwas sila gikan sa nagkalain-laing mga kalisdanan. Nagpadayon siya sa pag-ampo sa gabii, samtang sa adlaw nagtudlo siya sa mga dili motuo bahin sa Dios ug sa pagtuo sa Labing Balaang Trinidad, ug pinaagi sa iyang pagtudlo gidala niya ang daghan ngadto kang Kristo[6722] . Ang dakong paningkamot sa santo, kauban ang kahuyang sa iyang pisikal nga kusog—nga nabungkag sa iyang pagkabatan-on tungod sa grabe nga pagkapriso—sa katapusan nakadaut sa panglawas ni Santo Guriy, ug siya nagkasakit. Ang iyang pisikal nga sakit wala gyud makapakunhod sa iyang espirituhanong pagkamatinud-anon: bisan pa nga dili siya

---

[6717] Ang Trinity Selizharov Monastery nahimutang sa Suba sa Selizharovka, 44 ka verste gikan sa lungsod sa Ostashkov, sa Diyosesis sa Tver; gitukod kini sa ika-15 nga siglo.

[6718] Ang Kazan gisakop sa mga Ruso niadtong 1552.

[6719] Si Macarius – Metropolitan sa Tibuok Rusya (1542–1564) – adunay dakong papel sa kasaysayan sa Simbahan sa Rusya ug sa literatura. Sa iyang pagdumala, gipahigayon ang bantog nga Konseho sa Stoglav (1551); natukod ang unang makinang pang-imprinta alang sa mga balaang libro ubos sa iyang pag-amuma; ug, sa iyang sugo ug uban sa iyang direkta nga pag-apil, gikompila ang gitawag nga 'Great Menaia-Chetii'.

[6720] Ang ordinasyon ni San Gury nahitabo niadtong 7 Pebrero 1555.

[6721] Aron matabangan si Santo Guriy, duha ka takus nga mongheng pari ang gitudlo sa iyang sugo: si German, ang kanhing arkhimandrita sa Monasteryo sa Staritsa (sa Diyosesis sa Tver), nga nagretiro sa Monasteryo sa Josephov, ug si Varsonofy, ang abadi sa Monasteryo sa Pesnosh.

[6722] Sa sayo pa kaayo nga mga adlaw sa iyang pagdumala sa Diyosesis sa Kazan, misugod si San Gury sa pagtukod og mga monasteryo sa rehiyon sa Kazan alang sa misyonaryong katuyoan. Gusto niya nga ang umaabot nga mga monghe sa mga monasteryo sa Kazan ihatag ang ilang tibuok oras sa pagpangwali sa Pulong sa Dios sa mga dili motuo ug sa edukasyon sa mga batang gagmay. Alang niini, giisip ni San Guriy nga gikinahanglan nga hatagan ang mga monasteryo og mga panag-iya ('votchiny'); gipadayag niya ang iyang tinguha sa usa ka sulat ngadto sa tsar – nga ang sulod niini nahibal-an gikan sa tubag ni Ivan the Terrible. 'Nisulat ka kanako,' ingon sa Tsar sa santo, 'nga nagtukod ka og usa ka monasteryo ("Zilantov") sa siyudad sa Kazan, ug nagplano ka nga magtukod pa og uban. Nagbuhat ka og maayong buhat: unta tabangan ka sa Diyos niini… Maayo ang imong sugyot, nga ang mga tigulang magtudlo sa mga bata ug magpabalik sa mga dili motuo sa pagtuo. Tudloa ang mga bata dili lang sa pagbasa ug pagsulat, kondili usab sa pagsabot sa ilang gibasa, aron sila usab makatudlo sa uban, bisan pa sa mga dili magtotoo. O Dios! Malipayon kaayo unta ang yutang Ruso kon ang tanang obispo mga tigulang, sama kang His Eminence Macarius ug ikaw mismo.' Dili walay pulos ang mga paningkamot ni San Gury – daghang langyaw (kasagaran mga Tatar) ang mibawtismo sa Kristiyanismo.

makapangulo sa Banal nga Misa, mitambong gihapon siya sa mga serbisyo nga gihimo sa uban, ug alang niini gisugo niya nga dalhon siya sa Banal nga Misa sa Simbahan sa Pagpahibalo sa Inahan sa Dios, nga iyang gitukod; diin siya molingkod o mosandig gani, samtang nagpaminaw sa serbisyo. Apan, bisan pa sa iyang pagkasakit, si Santo Gury wala biyai ang iyang kanunay ug madumala nga mga katungdanan[6723] , samtang nagpadayon usab sa pagpahiubos sa iyang unod pinaagi sa pagpuasa ug pag-agil. Busa nagpaningkamot ang balaan nga amahan sulod sa tulo ka tuig. Sa pagbati nga nagkadool na ang iyang pagpanaw paingon sa Dios, gitawag ni Santo Gury si Arkhimandrita Varsonofy, nga iyang gihigugma og 'dakong espirituhanong gugma', ug gipadayag ang iyang tinguha nga madawat gikan kaniya ang dakong anghelikong hulagway, mao ang eskim[6724] . Ang bulahan nga pagpanaw sa santo nahitabo niadtong 4 sa Disyembre 1564. Ang iyang bililhon nga lawas gilubong sa Monasteryo sa Spaso-Preobrazhensky[6725] , sa luyo sa halaran sa pangunang simbahan.

Ang Kagalang-galang nga si Barsanuphius, nga natawo nga si Juan, lumad sa Serpukhov[6726] . Siya mao ang anak sa pari nga si Basil, ug sukad pagkabata gitun-an siyang mobasa, mosulat, ug ang Balaang Kasulatan. Sa wala pa siya moabot sa hustong edad, gidakop si Juan sa mga Crimean Tatar[6727] . Sa pagsumite sa kabubut-on sa Ginoo, masigasig niyang gihimo ang mga buluhaton ug kaisog nga gihatag kaniya. Sa iyang pagka-bihag, nakakaplag siya og kahupayan sa kanunay ug mainitong pag-ampo ngadto sa Dios, nag-awit gikan sa memorya sa mga salmo nga iyang nahinumduman. Ang mga dili magtotoo, sa pagkakita sa maayong kinaiya ni Juan, sa iyang pagkamasinabtanon sa iyang mga buluhaton, sa iyang pagka-mapainubsanon ug sa iyang walay duhaduha nga pagsunod kanila sa iyang trabaho, gipagaan ang karga sa iyang mga buluhaton ug gitugotan siyang mabuhi nga mas gawasnon. Samtang napriso, nakat-on si Juan sa pinulongang Tatar, aron dili lang siya makasulti kondili makasulat usab niini nga hapsay. Paglabay sa tulo ka tuig, gibayran sa iyang amahan ang pantubos ni Juan gikan sa mga Tatar. Miduaw siya dayon sa imperyal nga siyudad sa Moscow ug naghimo sa mga monastikong panata sa usa ka monasteryo nga gitawag Andronikov[6728] , diin gihatagan siya sa ngalan nga Varsonofius. Dinhi, gisugdan ni Varsonofius ang pagpanginabuhi sa hugot nga pagka-asketiko ug pagkamaayo; Ingon nga pag-ila sa iyang hugot nga asetikong kinabuhi, gitudlo si Varsonofy ni Metropolitan Makarios isip abbot sa Pesnoshsky Monastery[6729] . Sa ulahi, nagsilbi siya isip archimandrite sa siyudad sa Kazan[6730] ; didto nagtukod siya og usa ka monasteryo alang sa pagpasidungog sa Himayaong Pagbag-o sa Ginoo ug nagtukod og mga simbahan ug mga selda niini. Samtang nagkupot sa ranggo nga arkhimandrita, gipadayon ni Varsonofius ang parehas nga banal nga kinabuhi: gipaka-antos niya ang iyang unod pinaagi sa dakong pag-agil ug pagbantay, ug nagsul-ob siya og mga kadena sa iyang lawas, bisan walay nakahibalo niini. Busa, sa tanang aspeto, siya usa ka ehemplo sa pagkamaayo alang sa mga igsoon. Sa Kazan, si Varsonofy masigasig nga mitabang kang Santo Gury sa buhat sa pagpalapnag sa Kristiyanismo taliwala sa mga Muslim ug mga pagano. Ang iyang kahibalo sa pinulongan ug pamilyaridad sa mga kostumbre sa Tatar dako kaayo og ikatabang kaniya niini nga paningkamot: iyang gipabawtismo ang daghang

---

[6723] 'Ang karon nga panahon,' miingon ni San Gury, 'panahon sa pagpaningkamot. Ang ganti madawat sa umaabot nga kinabuhi. Ang langitnong kalipay ihatag lamang sa mga naningkamot dinhi sa yuta, ug sa mga mibiya sa mga butang nga madunot aron makab-ot ang mga panalangin nga dili madunot. Kinahanglan maningkamot, bisan unsa pa ang kalisod o kasakit, kay *'ang kasamtangang pag-antos dili takos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato*' (Roma 9:18).

[6724] Schema – ang pagdawat sa dakong Anghelikong porma, ang dakong schema, ang kinabuhi sa usa ka nagbitbit og schema – mao ang labing hingpit nga pagbulag gikan sa kalibutan, ang labing dakong tinguha nga malaya gikan sa kalibutan ug aron makig-uban kang Kristo. (Fil. 1:23). (Ang Schema usa ka pulong sa Griyego nga nagpasabot og porma, hitsura, ranggo).

[6725] Gitukod kini ni Venerable Varsonofy niadtong 1556, nga siya usab ang unang arkhimandrita sa monasteryo.

[6726] Serpukhov – usa ka lungsod nga distrito sa Gobernorado sa Moscow.

[6727] Crimea – usa ka peninsula sa habagatan nga bahin sa European Russia. Gikolonya sa mga Tatar niadtong 1237, ug gisakop sa mga Ruso niadtong 1783.

[6728] Ang Monasteryo sa Andronikov, nga nailhan usab nga 'Spaso-Andronievʼ Monasteryo, nahimutang sa baybayon sa Suba sa Yauza sa Moscow. Gitukod kini mga tuig 1360 pinaagi sa pagsuporta ni San Alexius, Metropolitan, ug sa paningkamot sa Banal nga Andronikos, usa ka disipulo sa Banal nga Sergius.

[6729] Ang Peshnoshsky (o Peshnosh) nga Monasteryo ni San Nicolas ug San Metodio nahimutang 26 ka verste gikan sa lungsod sa Dmitrov, sa Gobernorado sa Moscow, sa panagtagbo sa sapa sa Peshnosh ug sa Suba sa Yakhroma. Gitukod kini niadtong 1301 sa Banal nga Metodio, usa ka disipulo ni San Sergio sa Radonezh, nga siya usab ang nagsilbi isip unang abá. – Ang Banal nga Varsonofy gitudlo nga abá sa Monasteryo sa Peshnosh niadtong 1544.

[6730] Gitudlo si Varsonofy nga arkhimandrita sa Kazan niadtong 1555, diin siya mibiyahe kauban si San Gury.

dili magtotoo ngadto sa Dios. Si Varsonofius nagpuyo og matinud-anong gugma kang San Guryo ug mituman kaniya sa tanang butang.

Gikan sa Kazan, gitawag si San Barsanuphius ngadto sa katungdanan sa obispo sa Tver[6731] . Didto, isip usa ka maayong magbalantay sa kawan ni Kristo, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa ascesis ug kanunay niyang gigahin ang iyang panahon sa pagpuasa, pag-ampo, mga luha, ug mga pagbantay sa tibuok gabii. Gipang-ayo niya ang daghang masakiton, kay maalamon siya sa arte sa medisina; apan wala gyud siya modawat og bayad gikan sa bisan kinsa, kondili gitambalan niya sila nga walay bayad; labi siyang nailhan sa pag-ayo sa mga kahuyang sa kalag, nga iyang giayo pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo. Wala usab niya pasagdi ang pisikal nga trabaho; ang iyang kasagarang buhat mao ang pagtahi og mga kapa, nga iyang gipang-apod-apod sa iyang mga igsoon, ug nangayo siya kanila nga mag-ampo sila sa Diyos alang kaniya.

Sa dihang ang santo nakaabot na sa taas kaayo nga edad, gibyaan niya ang iyang kawan ug mibalik sa monasteryo nga iyang gitukod sa siyudad sa Kazan. Didto iyang gisul-ob ang Dakong Schema. Bisan pa sa iyang katigulangon ug dakong kahuyang, wala siya milapas sa mga lagda sa asetikong kinabuhi, ug sa dihang, tungod sa iyang kakulang sa panglawas , dili na niya makapahiuli ang Banal nga Liturgiya sa iyang kaugalingon, gihangyo niya ang iyang mga disipulo nga dalhon siya sa simbahan. Sa dihang sa katapusan sobra na siya ka huyang ug nabati niya nga hapit na siya mobiya sa kalibutan, gidawat niya ang Balaang Komunyon ug natulog siya sa Ginoo niadtong Abril 11, 1576, ug gilubong didto sa monasteryo, duol kang Santo Gury.

Kadtong 4 sa Oktubre 1596, gisugdan ang pagtukod og simbahan nga bato sa dapit sa kahoy nga simbahan, nga gihalad sa Pagbag-o sa Ginoo, sumala sa sugo ni Tsar Theodore Ioannovich, 32 ka tuig human sa kamatayon ni Santo Gury ug 20 ka tuig human sa kamatayon ni Santo Varsonofy. Sa dihang gisugdan ang paghukay sa pundasyon ug nadiskubre ang mga lubnganan sa mga Balaan Gury ug Varsonofy – niadtong 4 Oktubre 1596 – kini gisumbong kang Metropolitan Hermogenes[6732] , nga siya ang arkipastor sa Kazan niadtong panahona. Ang Metropolitan, pagkahuman sa pagsaulog sa Liturgiya ug usa ka serbisyo sa handumanan, miadto sa monasteryo uban sa tibuok Balaang Sinodo. Sa pag-abli sa lubnganan ni Santo Gurius, ilang nakaplagan kini nga napuno sa mabangong mira; ang pagkadaut nakaapekto lamang sa gamay nga bahin sa ibabaw nga ngabil, ug bisan ang bisti sa santo buo pa ug nagpakita nga mas lig-on pa kaysa bag-ong mga bisti. Sa samang paagi, gibuksan nila ang kabaong ni San Varsonofius ug nasuta usab nga buo ug dili madunot ang iyang mga relikya, sama sa mga relikya ni San Gurius; ang pagkadaut nakaapekto lamang sa mga tiil sa balaan, apan wala nakaguba sa mga bukog, nga hingpit nga himsog. Ang balaan nga relikya sa mga santo gibalhin gikan sa maong mga kabaong ngadto sa bag-ong mga reliquaryo ug, samtang gipang-awit ang mga himno sa lubong, gibutang kini sa ibabaw sa yuta aron makita ug mahalokan kini sa tanan nga moanha uban sa pagtuo. Gipahibalo kini sa usa ka sulat kang Tsar Theodore Ioannovich ug Patriarka Job[6733] . Ang debotong Tsar ug ang Labawng Balaan nga Patriarka, ang tibuok nga konseho sa hari ug daghang katawhan, sa pagkahibalo niini, gipadayeg ang Dios, nga nagapadayeg sa Iyang mga balaan. Gisugo sa matinud-anon nga Tsar nga ang balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga relikya sa mga santo itago sa usa ka espesyal nga kilid-kapilya, sa habagatan nga bahin sa halaran sa dakong simbahan, nga tungod niining balaan nga relikya, sa dili madugay matahum kaayo nga gipahimutang. Niining maong kapilya sa kilid, sa diha nga nahuman na kini pag-andam, ang mga relikya sa mga santo gibutang sa maong bag-ong mga reliquaryo nga gihisgutan[6734] , nga naghatag og mga pag-ayo sa mga matinud-anon alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Trinidad, karon ug hangtod sa kahangturan. Amen.

[6731] Si San Varsonofy gitudlo nga Obispo sa Tver niadtong 1567; gikonsagra siya ni Metropolitan Philip sa Moscow.

[6732] Gikonsagra si Hermogenes isip Metropolitan sa Kazan niadtong 1589. Sa Kazan, nagpakita siya og dakong kadasig sa pagbalhin sa lokal nga mga tawo nga dili-Ortodokso ngadto sa Ortodoksiya. Niadtong 1606, sa paghari ni Tsar Vasily Shuisky, gihimo si Hermogenes nga Patriarka sa Tibuok Rusya. Tungod sa iyang pagsupak sa mga Polako ug sa mga rebelde nga boyar, gipahamtang siya sa hugot nga pagkabilanggo sa Monasteryo sa Chudov, diin siya namatay sa gutom niadtong 17 Pebrero 1612. – Sa iyang panahon isip Metropolitan sa Kazan, gisulat ni Hermogenes ang usa ka detalyadong hagiograpiya sa mga Balaan nga Guryo ug Barsanuphyo.

[6733] Job – ang unang Patriarka sa Tibuok Rusya sukad 1589. Pinaagi sa sugo sa Bakak nga Dmitry, gikuhaan si Job sa iyang patriarkal nga katungdanan niadtong 1605; namatay siya niadtong 1607.

[6734] Ang balaang relikya ni San Guryo ug San Barsanuphio nagpabilin sulod sa dugay nga panahon sa usa ka kilid nga kapilya sa bag-ong simbahan, nga gitukod aron pasidunggan kini nga mga santo, hangtod kini gibalhin ni Metropolitan Mateo niadtong 1630 gikan sa Monasteryo sa Pagbag-o ngadto sa Katedral sa Pagpahibalo. Ang pagbalhin gihimo uban sa dakong kaseremonya niadtong ika-20 ka adlaw sa Hunyo. Pagkahuman, ang mga balaang relikya gibalhin gikan sa kahoy nga reliquaryo ngadto sa usa ka pilak nga reliquaryo.

Tropario sa mga Balaan Gurius ug Barsanuphius, Tono 3:

Unang mga magtutudlo sa kaniadto ngitngit, apan karon nahan-ag ug bag-ong gipailawom nga siyudad sa Kazan, unang mga magbalita sa dalan sa kaluwasan, tinuod nga mga magbabantay sa mga tradisyon apostoliko, dili matuyok nga mga haligi, magtutudlo sa pagkamatinud-anon, ug mga giya sa Ortodoksiya, Guryo ug Barsanuphio, mangaliya kamo sa Ginoo sa tanan aron hatagan Niya og kalinaw ang kalibutan, ug dakong kaluoy ang among mga kalag.

Kontakion ni Varsonofius, Tono 6:

Pinaagi sa pagpailawom sa lawas sa Espiritu pinaagi sa pagsakripisyo sa kaugalingon, imong gihulma ang usa ka kalag nga katumbas sa sa mga anghel: tungod niini, gihatagan ka og dungog sa ranggo sa usa ka balaan, nga nagatindog sa atubangan sa Labing Balaan. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios, O Balaan, aron luwason ang among labawng gahum nga Emperador, ang magbubuhat sa pagkamatinud-anon, ug ang imong katawhan, O Balaan, aron kita tanan makasiyagit kanimo: Malipayon ka, ginagalang nga Amahan Barsanuphius, ang pagdayeg ug kusog sa among siyudad sa Kazan.

Kontakion ni Gurius, Tono 4:

Gipildi nimo ang mga tinguha sa unod, misidlak ka sa pagkabalaan sama sa adlaw; gipadayon nimo ang putli nga kinabuhi hangtod sa katapusan, gidala nimo ang daghan gikan sa kawalay pagtuo paingon sa pagtuo kang Kristo; ug tungod niini gipasidunggan ka sa Dios sa pagka-imortal, ug kami namangha sa imong mga milagro. Nag-ampo kami kanimo, Balaang Guria: pinaagi sa imong mga pag-ampo, luwasa kami gikan sa among mga kasakit, aron makahingalo kami kanimo: 'Maglipay ka, O katingalahang Amahan, ang pagdayeg ug kusog sa siyudad sa Kazan.'

Paghinumdom kang Santo Hierotheos, ang Balaang Martir ug Obispo sa Atenas

Gisaulog sa Oktubre 4

Si Santo Hierotheus usa sa mga miyembro o konsehal sa Areopagus. Nabalhin siya sa Kristiyanismo pinaagi kang Balaang Apostol Pablo, nga nag-ordinar usab kaniya isip Obispo sa Atenas. Sa dihang anaa siya uban sa mga apostoles sa paglubong sa atong Labaw nga Balaang Ginoo, ang Inahan sa Dios, si San Hierotheos mitugtog og mga himno sa langit samtang iyang giuban ang Labing Putli nga Lawas sa Inahan sa Dios paingon sa lubnganan, aron ang tanan nga nakadungog ug nakakita niini nakaila kaniya nga usa ka matarong ug balaan nga tawo. Human sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa pagtuo, sama sa angay sa usa ka balaan, ug nakapahimuot sa Dios pinaagi sa iyang pagkinabuhi ug sa maayong pagdumala sa iyang panon, namatay si San Hierotheos isip usa ka martir sa unang siglo AD.

Kontakion, Tono 8:

Gidayeg ka namo, O Obispo sa Atenas, tungod kay tinago kang natudloan sa katingalahan ug dili masukod: kay nagpakita ka nga usa ka himnograpo nga makapahimuot sa Dios. Apan pag-ampo, O labing bulahan

---

Aduna'y usa ka serbisyo nga gihalad kang mga Balaan Gurius ug Barsanuphius: kini gisulat (tan-awa ang Menaion ubos sa Oktubre 4) ni San Demetrius sa Rostov.

nga Hierotheos, aron maluwas kami gikan sa tanang among mga sala, aron makasiyagit kami: Malipayon ka, O Dios-maalam nga Amahan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Amahan Ammon

Gisaulog sa Oktubre 4

Ang atong Balaang Amahan Ammon natawo sa Ehipto. Bisan pa nga nawala siya sa iyang mga ginikanan sa sayo pa niyang edad, gipadako siya sa kahadlok sa Dios ug sukad pagkabatan-on, nahigugma siya sa pagbasa sa Balaang Kasulatan. Sa pagdako ni Ammon, gisugdan siya sa pag-awhag sa iyang tiyo nga magminyo. Mas gipili niya ang pagka-celibate kaysa kaminyoon, apan gusto usab niyang matuman ang tinguha sa iyang tiyo, busa gisugdan ni Ammon ang pagpamalandong kon giunsa niya paghiusa ang kinabuhi sa pagka-celibate ug sa kaminyoon. Ug sa ingon, sa adlaw sa kasal, sa dihang gidala siya ug ang iyang nobya sa kwarto sa magtiayon ug mibiya na ang tanan, gisirad-an niya ang pultahan ug miingon sa dalaga:

'Paminawa ko, igsoon, ug uyon sa akong isulti: ang kaminyoon nga atong gisulod dili gayud labaw pa sa pagkabirhen; busa, maayo unta nga magkatulog kita nga magbulag, aron, pinaagi sa pagpreserba sa atong pagkabirhen, malipay nato ang Dios.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gikuha niya ang usa ka basahon nga iyang gitago sa ilawom sa iyang sinina duol sa iyang dughan, ug gisugdan ang pagbasa sa dalaga—nga wala'y nahibaloan sa mga Kasulatan—sa mga pulong nga makaluwas sa Balaang pagtulon-an, sama sa pagpakigpulong alang kang Kristo ug sa mga Apostoles. Sa iyang gibasa, iyang gidugang, pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Dios, ang iyang kaugalingong mga pagtulon-an, ug gisugo siya nga magkinabuhi nga putli sama sa mga anghel. Siya, nga naantig sa kalooy, miingon:

'Ginoo! Uyon ko sa tanan nimong gisulti, ug tungod kay mas gusto nimo ang kinabuhi sa pagkabirhen, ako usab nangandoy niini ug mouyon sa pagbuhat sa bisan unsang imong sugo kanako.'

Unya miingon si Ammon:

'Gusto ko nga magbulag ta: ikaw sa usa ka balay, ug ako sa lain.'

Apan ang dalaga, nga dili gustong mabulag, miingon:

'Dili, akong ginoo, mag-uban kami sa usa ka balay, apan magbulag kami sa pagkatulog.'

Busa misugod sila sa pagpuyo nga matinahuron. Ang ilang kaminyoon daw usa ka tanaman nga nag-usbong sa mga liryo sa pagkabirhen, gilibotan sa pagkamatinahuron ug gipabugnaw sa hamog sa Espiritu Santo. Sa ingon nga kaminyoon nagpuyo sila sulod sa daghang katuigan, gipahinungod ang ilang oras sa dagkong mga buhat—pagpuasa, paglikay sa dautang tinguha, pagbantay sa gabii ug pag-ampo, , ug pisikal nga trabaho. Ang dalaga nagpaningkamot ug nag-atiman sa panimalay, samtang si Ammon adlaw-adlaw gikapoy ang iyang lawas, nagtrabaho tibuok adlaw sa iyang tanaman. Sa pagpauli niya sa gabii, mokaon siya og gamay nga tinapay uban sa iyang asawa—o mas tukma, iyang igsoon nga babaye; sa tungang gabii, mobangon silang duha aron mag-ampo, ug sayo sa buntag mobiya na usab si Ammon paingon sa iyang trabaho ug magpaningkamot hangtod sa gabii. Busa, sa ilang pagkabatan-on, bisan pa nga nagpuyo sila nga daw sa taliwala sa kalayo, wala sila masunog: kay napildi nila ang tanang unodnong tinguha sa ilang sulod. Nagpuyo sila sa ingon nga kinabuhi sa sulod sa napulo'g walo ka tuig ug nakab-ot nila ang hingpit nga pagkabalaan ug pagkahinlo. Ug busa sa usa ka adlaw miingon ang dalaga kang Ammon:

'Ginoo! Aduna koy isulti kanimo, ug kon paminawon mo ako, masayran nako gikan niini nga tinuod gayud nga gihigugma mo ako alang sa Dios.'

Mitubag siya:

'Sulti, igsoon, ug kon kini alang sa maayo, maminaw ko kanimo.'

Unya miingon ang dalaga:

Mas angay para kanato, akong ginoo, nga magbulag kita, kay ikaw usa ka balaan, matarong, ug putli nga tawo, ug akong sundon ang imong ehemplo kutob sa akong makaya; tugoti usab nga makapahimulos ang uban kanato; Magbulag kita: dili husto nga matago ang imong dakong pagkamaayo gikan sa mga makapahimulos niini ug makasundog sa imong pagkaputli, tungod lang kay mag-uban kita.

Pagkadungog niini, gidayeg ni Ammon ang Dios, nga nagpahimulos sa kasingkasing sa dalaga padulong sa kinabuhi nga pagbulag, nga dugay na niyang gipangandoy. Ug miingon siya sa dalaga:

'Akong igsoon! Kung kini makapahimuot kanimo, undang na kita sa pagpuyo nga mag-uban: magpabilin ka niining balay, ug ako moadto sa lain nga dapit.'

Pagkahuman sa ilang pag-ampo sa Dios, nagbulag sila: si Ammon miadto sa Bukid Nitria[6735] ug nahimong monghe, samtang ang iyang gitawag nga asawa, nagpabilin sa iyang panimalay, dali nga nakatigom og daghang mga dalaga ug gipangpakasal sila kang Kristo, ug nahimong ilang abadesa.

Pagpuyo niya sa Bukid Nitrian, gisugdan ni Ammon ang kinabuhi isip eremita, nagpaningkamot ug naningkob alang sa Dios, kinsa iyang gisilbihan adlaw ug gabii uban sa tibuok kainit sa iyang espiritu. Nagpuyo siya og duha ka pulo ug duha ka tuig sa kamingawan ug nakab-ot ang pagkahingpit sa kinabuhi sa monghe. Ang Dios, sa baylo, naghimaya sa Iyang sulugoon pinaagi sa paghatag kaniya sa gasa sa pagtambal, ug gitambal sa balaan ang nagkalain-laing mga sakit sa mga miadto kaniya.

Sa usa ka higayon, gidala kaniya ang usa ka batang lalaki nga gikagat sa usa ka buang nga iro. Sa iyang mga pagbuang, kakagaton niya ang iyang kaugalingong lawas. Ang mga ginikanan sa bata, mihulog sa tiilan ni Santo Ammon, nangayo kaniya nga tambalan ang ilang anak. Apan miingon kanila ang santo:

'Ngano man inyong gipahasol ko pinaagi sa pagpangayo kanako sa butang nga labaw pa sa akong gahum? Ang sakit sa bata ug ang iyang pag-ayo anaa sa inyong mga kamot, kay, tungod kay nangawat kamo og baka gikan sa usa ka balo (gipangalan sa santo ang babaye), tinago ninyo kini gipatay ug gikaon; busa, ibalik kaninyo kaniya ang usa ka buhing baka, ug mamaayo ang inyong anak.'

Ang mga ginikanan sa batang lalaki, nga nagkagubot ang hunahuna, nahadlok pagdungog niini, nga nakahibalo nga nahibalo ang santo sa ilang mga tinago; ug, pag-angkon sa ilang sala, seryoso silang misaad nga ibalik ang ilang gikawat. Unya ang santo, pagkahuman sa pag-ampo, giayo ang batang lalaki ug gipahawa sila nga malinawon. Sila, nga malipayon nga mibalik sa ilang balay, dayon dayon gihatagan ang balo og lain nga baka isip kapuli sa iyang gipatay.

Sa lain nga higayon, duha ka lalaki ang miadto sa balaan nga amahan aron mangayo sa iyang panalangin. Gipangayo sa balaan nga amahan kanila nga kuhaan siya og tubig para sa panginahanglan sa mga tawo nga moanha kaniya, kay ang usa kanila adunay kamelyo ug ang usa adunay asno. Nagdala sila og dako nga sudlanan ug nilugsong sa bukid aron manguha og tubig. Pagkapuno nila sa sudlanan og tubig, ang usa kanila, ang adunay kamelyo, miingon:

'Dako kaayo ang sudlanan, ug hataas ang bukid; busa, dili nako gusto kapoyon ang akong kamelyo sa ingon ana kabug-at nga karga.'

Ug, gibyaan niya ang iyang kauban, mipadayon siya sa iyang dalan, nga wala na mobalik sa santo. Ang nahabilin, bisan pa, gibutangan ang tubig sa iyang asno ug, sa dakong kalisud, halos dili na niya kini madala paingon sa bukid ngadto sa reverendo. Pagkita kaniya, miingon ang santo:

'Anak ko! Panalangini ka sa Diyos sa imong paningkamot. Hibaloa, karon ang imong kauban, nga misalikway sa pagdala og tubig para sa among panginahanglan, naa na karon sa kalisdanan, kay nawala ang iyang kamelyo.'

Unya, milarga kining tawo aron sundon ang iyang kauban ug nakit-an niya kini nga nagahilak, kay gilamoy sa mga lobo ang iyang kamelyo.

Gihinumduman ni Santo Atanasio sa Alexandria kining sugilanon ni Banal Ammon sa Kinabuhi ni Santo Antonio, diin iyang gisulat ang mosunod mahitungod kaniya.

Usa ka adlaw, naglakaw si Ammon nga Dapat Tahud kauban si Theodore, usa ka disipulo ni Anthony. Sa dihang kinahanglan nilang tabokon ang usa ka dakong suba nga gitawag og Lycos[6736] , diin kinahanglan nilang maghubo, nangayo si Ammon kang Theodore nga molayo siya gamay kaniya, aron dili nila makita ang kahubasan sa usag usa. Pagkahuman nilang nagbulag, si Ammon misugod sa paghunahuna kon giunsa niya pagtabok sa suba nga dili maghubo, kay siya putli kaayo ug mahiyain nga nabati pa gani niya ang kaulaw sa iyang kaugalingong kahubas, ug sa tibuok niyang kinabuhi wala gayud niya gipakita ang iyang lawas. Samtang naghunahuna siya

[6735] Ang Bukid Nitria nahimutang sa Ubos nga Ehipto, 70 ka milya gikan sa siyudad sa Alexandria.

[6736] Usa ka medyo kasagarang ngalan para sa mga suba nga kusog ang agos.

niini, gikuha siya sa usa ka Anghel sa Ginoo ug gidala sa pikas daplin sa suba sa pagkurap sa mata. Si Theodore, bisan pa, halos dili makalabang sa suba tungod sa dakong kalisud. Sa dihang nakita niya si Ammon nga nagtindog sa pikas pampas, namangha siya nga nakatawid dayon sa ingon ana kadali-daloy nga suba; ug sa pagkahibalo nga uga kaayo ang sinina ni Ammon, nabigla siya ug, sa pagkahulog sa tiilan sa santo, nangayo kaniya nga isulti kung giunsa niya pagtawid sa kusog nga suba. Tungod sa hangyo sa iyang kauban, gipadayag ni Ammon kaniya nga gidala siya sa pikas daplin sa usa ka Anghel. Sa samang higayon, gidili niya ang iyang kauban nga isulti kini sa uban hangtod siya, si Ammon, mobiya na sa kalibutan. Pag-abot niya kang San Antonio, nadungog sa reverendo kini nga mga pulong gikan kaniya:

'Gipadayag sa Dios kanako ang adlaw sa imong kamatayon. Mao nga giimbitar tika, aron malingaw kita sa usag usa samtang wala pa ka mibiya aron makig-uban sa Dios: mag-ampo kita alang sa usag usa.'

Pagkahuman nila og dugay nga pakighinabi, nakadawat sila og kahupayan gikan sa Espiritu Santo, ug si Ammon, nga nakadawat og panalangin, mihawa kang San Antonio.

Ug pagkahuman sa pipila ka adlaw, si San Antonio nga Dako, samtang naglingkod sa usa ka bungtod, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug nakita niya ang kalag ni Ammon nga malipayon nga gidala sa langit sa mga anghel. Sa pagkakita niini, dako kaayo ang kalipay ni Antonio; unya nangutana kaniya ang iyang mga disipulo:

'Amahan, unsa ang hinungdan sa imong kalipay?'

Mitubag siya:

'Karon namatay na si Abba Ammon, ug nakita nako ang iyang balaan nga kalag nga gidala sa langit sa mga anghel.'

Nahinumdom ang mga disipulo sa adlaw nga gisultihan sila ni San Antonio mahitungod sa kamatayon ni Ammon. Paglabay sa pipila ka adlaw, miabot ang mga igsoon gikan sa Nitria[6737] ug nagpahibalo nga si Santo Ammon mibalik na sa Ginoo[6738] . Pagkalkula sa mga adlaw, nasabtan sa mga disipulo ni Antonio nga si Ammon namatay sa maong adlaw nga nakita niya ang iyang kalag nga misaka paingon sa langit uban sa mga anghel, ug ilang gidayeg ang Dios.

Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Paul nga Yano

Gisaulog sa 4 Oktubre

Kining si Pablo usa ka mag-uuma sa usa ka baryo. Wala siya'y pormal nga edukasyon, apan sa iyang kasingkasing siya yano kaayo ug buotan. Naminyo siya og usa ka babaye nga gwapa sa hitsura apan daotan sa kasingkasing ug pamatasan; dugay na siyang nagpuyo sa pakighilawas sa luyo sa iyang bana. Usa ka adlaw, pag-uli niya gikan sa trabaho, nakit-an ni Pablo ang iyang asawa uban sa lain nga lalaki. Unya, samtang nagngisi gamay, miingon siya sa manlalaki:

'Sige lang, sige lang! Wala gyud ko'y labot ani. Gihangyo nako si Jesu-Cristo nga saksi nga dili na ko gusto mabuhi uban niya. Imo na siya karon, busa ikaw na ang mag-atiman sa mga anak, samtang ako molakaw na ug mahimong monghe.'

Ug sa dayon, gibyaan ang tanan, nilakaw si Pavel sa balay; wala siyay gisultihan bisan kinsa bahin niini, ni gisaway bisan gamay ang iyang dili matinud-anong asawa, kondili hilom nga miadto sa kamingawan. Didto miadto siya kang Banal nga Antonio ang Dako[6739] ug mituktok sa pultahan sa iyang selda. Gipangutana siya ni Antonio:

[6737] Kana mao, gikan sa Disyerto sa Nitria, diin nagpuyo si San Ammon isip usa ka eremita.

[6738] Ang bulahan nga pagpanaw ni Banal Ammon nahitabo sa palibot sa tuig 350. – Nagsulat si Banal Ammon og 19 ka 'mga kapitulo sa pagdasig', nga puno sa hinog nga espirituhanong kinaadman.

[6739] Si San Antonio nga Dako, ang unang nagtukod sa monastikong kinabuhi, lumad sa Ehipto, nagpuyo sa sidlakan nga baybayon sa Suba sa Nilo, duol sa Thebaid. Didto, nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug nagpuyo lamang sa mga tanom ug gamot, nagpuyo siya sulod sa 20 ka tuig nga wala mailhi, nagpadayon sa kanunay nga pagpanarbaho ug pag-ampo, nga napildi, pinaagi sa grasya sa Dios, ang espiritu sa manulaw nga nagpaningkamot kaniya sa mga tukso ug kahadlok. Sa ulahi, ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug ang mga milagro nga iyang gihimo nakadani sa daghang mga asketiko kang Antonio sa disyerto; nagpuyo sila duol kaniya ug gisunod

'Unsa man imong gusto?'

Mitubag si Pablo:

'Gusto ko nga mahimong monghe.'

Si Antonio, sa pagkakita nga tigulang na siya, miingon kaniya:

'Ikaw, tigulang, hapit na ka 60 anyos – dili ka mahimong monghe; balika sa imong baryo ug ipadayon ang imong trabaho, pagpasalamat sa Diyos; kay dili nimo makaya ang mga kaisog sa disyerto o makasukol sa mga tukso niini.'

Apan mitubag si Pablo:

'Amahan! Andam ko buhaton bisan unsa ang imong sugo.'

Apan si Antonio, wala magtagad kaniya, miingon:

'Gisultihan tika nga tigulang na ka ug dili na ka makahimo nga monghe. Palayo diri. Ug kung gusto ka nga mahimong monghe, adto ka sa usa ka monasteryo diin daghan ang mga igsoon nga makasabut sa imong mga kakulian; apan ako nag-inusara dinhi ug wala koy gikaon sulod sa lima ka adlaw; busa, dili ka makapuyo uban nako.'

Pagkahuman niini, gisirado ni Anthony ang pultahan ug wala mogawas sa iyang selda sulod sa tulo ka adlaw. Apan ang tigulang nagpabilin sa kilid sa selda sa tibuok panahon, wala maglihok. Sa ika-upat ka adlaw, gibuksan ni Anthony ang pultahan ug nakita pag-usab si Pablo; ug aron siya mohawa, miingon siya:

'Palayo ka, tigulang. Ngano man nga ginabother ko nimo? Ginasultihan tika nga dili ka pwede magpabilin dinhi.'

'Mas gusto ko nga mamatay dinhi kaysa mohawa,' tubag sa tigulang.

Si Anthony, sa dihang nakita nga ang tigulang walay tinapay o tubig, ug wala na siya makakaon sulod sa upat ka adlaw, naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Kining tigulang, nga dili na naandan ang pagpuasa og ingon ana kadugay, basin mamatay sa kagutom, ug ang sala mahulog sa akong konsensya.' Busa, misugot siya nga pasagdan siyang magpabilin uban kaniya ug miingon:

'Malikayan nimo ang kamatayon kung mosunod ka ug buhaton nimo ang akong gisugo.'

Mitubag si Pablo:

'Amahan, andam ko buhaton bisan unsa imong isugo kanako.'

Si Anthony, bisan pa, nga gustong mosulay kaniya, miingon:

'Pabilin ka dinhi ug pag-ampo sa niining dapita hangtud mobalik ako ug madala nako kanimo ang imong buhaton.'

Gibyaan ni Anthony si Pablo, unya misulod siya sa langob.

Sulod sa tibuok semana wala siya mogawas kaniya, apan gitutokan siya sa tago pinaagi sa bintana ug nakita siyang nagbarog nga walay lihok sa samang dapit adlaw ug gabii sa tibuok panahona.

Unya, pagkahuman niyang biyaan ang iyang selda, gidala ni Anthony sa tigulang ang pipila ka sanga sa palma nga datte ug, pagkahuman niya kini paglubong sa tubig, miingon siya kaniya:

'Maghabi ka og lubid, amahan, sama sa akong paghabi niini.'

Ug gilala ni Pablo ang lubid hangtod sa ikasiyam ka oras ug, sa dakong kalisud, nakahimo siya og lima ka pulo'g usa ka kubito[6740] . Apan si Anthony, pagkahuman niya tan-aw sa buhat, miingon:

'Wala nimo kini gilukot og tarong; buhata pag-usab ug lukota pag-ayo.'

Ika-pito na ka adlaw nga wala siyay gihatag nga pagkaon. Apan gibuhat kini ni Anthony aron palayason si Pablo gikan kaniya, kay nagtuo siya nga mobiya si Pablo kaniya tungod kay dili na niya makaya ang pagsulay. Apan si Pablo nagpadayon, uban sa dakong kalisud, sa pagbungkag sa lubid ug paghabi pag-usab; ug bisan pa sa iyang kagutom, wala siya mawadan og kadasig o magreklamo bisan gamay. Unya naluoy si Antony kaniya – ug sa dihang hapit na mosalop ang adlaw, miingon siya kang Pablo:

'Igko, gusto ka ba ug gamay nga pan?'

'Sumala sa imong gusto, Amahan,' tubag ni Pablo.

---

nila ang mga lagda nga gitukod ni Antonio ingon nga modelo sa ilang kinabuhi, nga mao ang nagsugod sa monastikong paagi sa kinabuhi. Namatay si San Antonio sa edad nga 105, niadtong tuig 356. Ang iyang pista gisaulog matag Enero 17.

[6740] Ang 'lakot' o 'lokot' usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 10.5 ka vershoks (mga katunga ka metro).

Naantig kaayo si Anthony sa mga pulong ni Pablo, nga bisan pa sa iyang kagutom, wala magdali sa pagpuno niini sa pan, apan gisumite niya ang iyang kaugalingon hingpit sa pagbuot ni Anthony.

Nikaon sila og gamay nga pan uban sa tubig ug, pagbangon gikan sa lamisa, nagpasalamat sila sa Ginoo.

Gisulayan usab ni San Antonio si Pablo sa pag-ampo, gipabilin siyang walay tulog tibuok gabii samtang nag-awit og mga salmo uban sa daghang pagyuko; apan bisan niini, mapailubon ug alerto gihapon si Pablo.

Sa usa ka higayon, samtang nagakaon sila, gisugo ni Anthony si Pablo nga mokaon pa og labaw kay sa iyang gikaon, kay naluoy siya kaniya, tungod kay wala pa siya naandan sa hugot nga pagpuasa.

Apan mitubag si Pablo:

'Kung ikaw, Amahan, mokaon pa, mokaon pud ko.'

'Sakto na para nako,' matod ni Anthony, 'kay usa ko ka monghe.'

Ug mitubag si Pablo:

'Sakto na pud para nako, kay gusto pud ko mahimong monghe.'

Ug si Pablo kanunay nga nagbuhat sa bisan unsang gisugo kaniya ni Anthony.

Usa ka adlaw, gisugo siya ni Anthony nga tahi-on ang pipila ka sinina; pagkahuman natahi ni Paul kini, miingon si Anthony:

'Sayop ka pagpanahi – buhata pag-usab ug tahi pag-usab.'

Ug gisugo niya nga buwagon ug tahi-on pag-usab ang bag-ong natahi.

Gibuhat ni Anthony kini tanan aron masulay ang pasensya ug pagsunod ni Pablo. Apan si Pablo wala gyud magreklamo bisan gamay; imbis, iyang gisunod ang tanang sugo ni Anthony uban sa kadasig ug pagkamaigmat.

Sa katapusan, napamatud-an ni Anthony ang kaangayan ni Pablo alang sa kinabuhi sa monghe ug miingon kaniya:

'Karon nahimo ka nang monghe sa ngalan sa Ginoong Jesus.'

Ug gisugo siya ni Anthony nga magpuyo sa kamingawan, pagkahuman siya nagtukod og usa ka selda para kaniya nga upat ka bato nga paglabay[6741] gikan sa iyang kaugalingon. Ug ang bulahan nga si Pablo nagpuyo duol kang Santo Antonio sa maong bulag nga selda, nagpaningkamot adlaw ug gabii sa monastikong pag-ascetismo; tungod niini nadawat niya gikan sa Dios ang gahum batok sa mga hugaw nga espiritu, aron ipahawa sila ug pag-ayo sa mga sakit.

Sa usa ka higayon, gidala sa mga tawo kang San Antonio ang usa ka batan-on nga lalaki nga gipuy-an sa usa ka hugaw nga espiritu—usa ka labing dautan ug gamhanan, usa sa mga prinsipe sa kangitngit—nga nagpasipala batok sa Dios.

Apan miingon si Anthony:

'Dili kini akong buluhaton, kay wala ko makadawat gikan sa Dios og awtoridad batok sa labing gamhanang mga demonyo, apan si Pablo nga Yano adunay kini nga gasa.' Ug miadto siya uban sa batan-on kang Pablo ug miingon kaniya:

'Abba Pablo! Pahawaa ang hugaw nga espiritu gikan niining batan-on, aron siya makabalik sa iyang panimalay nga himsog, nagdayeg sa Dios.'

Apan si Pablo miingon:

'Ug ikaw, Amahan, nganong wala nimo siya gipahawa?'

Mitubag si Anthony:

'Aduna koy usa ka dinalian kaayo nga buluhaton nga kinahanglan nakong atimanon, ug mao nga gidala ko siya kanimo.'

Ug, gibyaan ang batan-ong lalaki nga gihuptan sa demonyo ug si Pablo, nilarga si Anthony. Apan si Pablo, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, miingon sa demonyo:

'Yawa! Gisugo ka ni Abba Anthony nga mogawas ka sa niining tawo.'

Apan ang yawa mitubag og mga panamastamas:

'Dili ko mogawas, ikaw daotan ug limbong nga tigulang.' Unya si Pablo, gikuha ang panit nga iyang gisul-ob sa paglakaw, misugod sa paghampak kaniya, nga miingon:

'Gawas,' ingon sa gisugo kanimo ni Santo Antonio.

[6741] Kana mao ang gilay-on gikan sa selda nga maabot sa paglabay og bato upat ka beses.

Apan ang yawa misalikway sa paggawas. Unya si Pablo miingon:

'Mogawas ka, o mag-ampo ko kang Kristo ug magka-problema ka.'

Apan ang demonyo, nga nagpasipala kang Kristo, miingon:

'Dili ko mogawas.'

Unya nasuko si Pablo sa demonyo, ug sa udto, sa dihang ang adlaw sa Ehipto nagdilaab sama sa hurno sa kalayo, misaka siya sa usa ka bato ug mitindog ibabaw niini sama sa haligi nga dili matandog, nagtawag kang Kristo:

'Ginoong Hesukristo, nga gipako sa krus ni Poncio Pilato! Nasayud ka nga dili ko moubos gikan niining bato, bisan pa man og mamatay ako niini, ug dili ko motilaw og pan o tubig hangtod maminaw Ka kanako ug ipahawa ang demonyo gikan niining batan-on.'

Samtang nagpadayon pa siya sa paglitok niining mga pulonga, ang demonyo misinggit:

'Mopaingon na ko, mopaingon na ko, ug wala ko kahibalo asa ko paingon.' Ug pagawas niya sa batan-on, ang demonyo nahimong usa ka dakong bitin, kapitoan ka kubitos ang gitas-on, ug nagpuyo sa Itom nga Dagat[6742] . Busa napildi ni San Pablo ang yawa pinaagi sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkagamay; kay ang labing huyang nga mga demonyo gipahawa sa mga tawo pinaagi sa gahum sa pagtuo, samtang ang nagdumala nga mga prinsipe sa mga demonyo mapildi sa mga tawo pinaagi sa gahum sa pagkamapainubsanon, sama sa nahitabo kang San Pablo.

Gipanalanginan usab si San Pablo sa gasa sa pag-ila. Sa usa ka higayon, sa pagsulod niya sa usa ka monasteryo, mitindog siya tupad sa simbahan, nagmatngon kinsa ang mosulod niini ug unsang hunahuna ang ilang gidala. Panahon sa Vespers, ug ang tanan misulod sa simbahan nga may malipayong dagway ug hayag nga kalag; ug uban sa matag-usa kanila, misulod usab uban sa kalipay ang ilang Bantay nga Anghel. Apan usa ka igsoon, misulod sa simbahan nga malungkot ang nawong ug mapait ang kalag, gilibutan sa mga demonyo, nga ang matag-usa nagahila kaniya paingon sa ilang kaugalingon; samtang ang iyang anghel bantay nagsunod sa gilay-on, nga masubo ug nagahilak. Pagkakita niini, nasubo ang santo ug nangaluya sa lawom nga kasubo alang sa iyang nawala nga igsoon; tungod sa dakong kasubo, wala gani mosulod si Santo Pablo sa simbahan, kundili mipungko sa gawas nga nagahilak. Sa paghuman sa serbisyo, migawas ang tanang igsoon sama sa ilang pagsulod, ug ang Banal nga Kahayag misidlak kanila. Nakita usab ni Pablo ang kaniadto nga masulob-on; ug tan-awa, misidlak ang iyang nawong sama sa nawong sa usa ka anghel, ug ang grasya sa Espiritu Santo mipahulay kaniya, samtang ang iyang mananabang nga anghel malipayon nga gisapnan siya sa kamot; ang demonyo, bisan pa, naghilak gikan sa gilay-on ug wala gani misulay pagduol kaniya bisan gamay.

Sa pagkakita sa ingon nga kalit nga kausaban sa iyang igsoon, naglipay ang bulahan ug gipahunong niya kini, ug gisultihan niya ang mga naa sa iyang palibot sa iyang nakita; unya gipangutana niya ang iyang igsoon sa hinungdan sa kalit niyang pagbag-o.

Ang igsoon, sa pagkahibalo nga napadayag siya sa Diyos atubangan sa tibuok katilingban, nag-angkon sa tanan niyang sala:

'Ako,' ingon niya, 'usa ka dakong makasasala: sulod sa daghang katuigan nagpuyo ako sa pagkadautan hangtod karon. Sa pagsulod nako sa simbahan karong adlawa, nadungog nako nga gibasa ang basahon sa propeta Isaias—o mas tukma pa, ang Dios mismo ang nagsulti pinaagi sa propeta: *"Hugasi ninyo ang inyong kaugalingon, limpyoha ninyo ang inyong kaugalingon; kuhaa ninyo ang inyong dautang binuhatan gikan sa atubangan sa Akong mga mata; kat-oni ang pagbuhat sa maayo; ug bisan pa nga ang inyong mga sala mapula sama sa eskarlata, mahimong puti sama sa niyebe'* (Isa. 1:16–18)[6743] . Sa pagdungog niini, ang akong kalag napuno sa kalooy, nabuksan ang akong espirituhanong mga mata, ug sa pagkahibalo sa akong pagkadautan ug kawalay-pagkadiosnon, miingon ako sa Dios uban sa mapungot nga kasingkasing: Ikaw, O Ginoo, miabot sa kalibutan alang sa kaluwasan sa mga makasasala, sama sa imong gipadayag kanako karon pinaagi sa imong propeta; tuman-

---

[6742] Ang Chermnoe, o gitawag nga Dagat Pula, usa ka taas, masipit nga pasilyo sa Dagat Indian, nga nagbulag sa Peninsulang Arabya gikan sa Ehipto ug sa Asya gikan sa Aprika. Niagi sila sa tabok niining dagat ubos kang Moises sa ilang pagbiyahe gikan sa Ehipto paingon sa Yutang Saad, mao ang Palestina (Ex. 14:1–31).

[6743] ('Crimson', i.e. ngitngit nga pula). Nagpasabot kini nga akong hugasan ang mga mantsa sa sala gikan kanimo, ug hingpit kang limpyohan gikan niini (cf. Salmo 50:9). Ang Dios, sa Iyang kaluoy ngadto sa katawhan, nagpasaylo sa ilang mga sala, apan sa kondisyon lamang sa matinud-anong paghinulsol ug moral nga pagbag-o.

a kini sa buhat alang kanako, usa ka makasasala. Kay nagsaad ako sugod karon, uban sa Imong tabang, nga dili lang dili makadaot sa bisan kinsa, kondili usab biyaan ang tanang kalapasan ug pag-alagad Kanimo, O Ginoo, uban sa limpyo nga konsensya; dawata lang ako, nga naghinulsol, ug ayaw ko itambog samtang nagkakapit ako Kanimo. 'Uban niining mga saad,' padayon niya, 'mibiya ko sa simbahan, nga nakahukom sa akong kasingkasing nga dili na gayud makasala pag-usab sa atubangan sa Dios.'

Pagkadungog niini, ang tanan midayeg sa Dios sa kusog nga tingog, nga midawat sa bisan kinsa nga mobalik kaniya sa paghinulsol.

Mao kana ang kinaadman ni San Pablo, kay pinaagi sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkawalay dautang tuyo napuno siya sa grasya sa Dios. Ug kinsa pa ang mas makapahimuot sa Dios kay sa usa ka tawo nga walay dautang tuyo? 'Hinaut *nga ang pagkamatinud-anon ug pagkamatarung*,' ingon sa Ginoo pinaagi sa baba sa Salmistahan, *'maoy akong panalipod'* (Salmo 24:21).

Ang Reverendo nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa balaan nga pagkasimple ug, human sa pagbuhat og daghang mga milagro, mibiyahe paingon sa Ginoo[6744] . Siya nga yano ug walay pormal nga edukasyon sa yuta karon nahimong labing maalamon sa langit, labaw pa sa tanang maalamon sa kalibutan, ug kauban sa maalamon nga mga Kerubin nagpamalandong siya kang Kristo, ang Gahum sa Dios ug ang Kaalam sa Dios. Kay ang tinuod nga kinaadman mao ang pagkahadlok sa Dios ug, uban sa putli nga kalag ug kasingkasing nga walay dautang tuyo, pag-alagad Niya ug pagpalipay Niya.

Pinaagi sa mga pag-ampo, O Ginoo, sa Imong alagad, si Pablo nga Yano, hatagi usab kami og kinaadman sa pagtuman sa Imong mga sugo. Ihatag nga ang kahadlok kanimo mao ang sinugdanan sa among kinaadman, aron, tungod sa among pagrespeto kanimo, nga nakalikay sa sala, makabuhat kami og maayo sa imong atubangan ug makadawat sa Imong kaluoy hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa mga balaan nga martir Gaius, Faustus, Eusebius ug Herimon.

Gisaulog sa ika-4 sa Oktubre

Kining mga santo mga disipulo ni San Dionisio sa Alexandria. Gipanglutos si San Gaius ug San Faustus ug namartir kauban ang ilang magtutudlo. Si Eusebius ug si Cherimon, pagkahuman sa pagbannaw ni San Dionisio, uban sa tabang sa Diyos, mibisita sa mga nakabilanggo sa mga selda, gilubong ang mga lawas sa mga martir, ug nabuhi hangtod sa paghari ni Emperador Decius. Tungod sa ilang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, mitugot sila sa malupit nga pag-antos apan nagpabilin nga lig-on. Gitudloan nila og daghang pagano sa Kristohanong pagtuo ug gibunyagan sila sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo – ang uban sa tinago, ang uban sa hayag. Gidakpan sila pagkahuman, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada ug gisumite nila ang ilang bulahan nga mga kalag sa Ginoo[6745] .

Kumemorasyon sa Balaang Martir Davikt ug sa iyang anak nga babaye nga si Kallisthenia

Gisaulog kada 4 sa Oktubre

Kining si Davikt[6746] mao ang gobernador sa Efeso[6747] sa panahon sa paghari ni Emperador Maximian; tungod kay wala niya gitugotan nga ihatag ang iyang anak nga babaye sa pagminyo sa walay Dios nga paganong

---

[6744] Si San Pablo ang Dako namatay sa ika-upat nga siglo.

[6745] Si Faustus, si Eusebius ug si Cherimon, sumala sa pagpamatuod sa ilang kaugalingong magtutudlo, si San Dionysius, mga diakono. Gidugang ni Eusebius (ang historiyador sa simbahan) nga si Eusebius nga diyakono sa ulahi nahimong obispo sa Simbahan sa Laodicea sa Syria, samtang si Faustus, usa ka respetadong tigulang, namatay nga martir samtang buhi pa siya, pagkahuman siya giputol ang ulo. – Namatay sila sa ikaduhang tunga sa ikatulong siglo.

[6746] Sa mga tinubdan sa Griyego, si Davikt gitawag nga Adavkt.

emperador, gikuhaan si Davikt sa iyang dungog ug bahandi, gipahilayo sa Melitene[6748] ug didto giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Si Callisthenia, sa iyang bahin, unang nangitag silong sa Nicomedia, unya mibalik sa Thrace[6749] , diin siya nagpuyo uban sa usa ka babaye ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gipang-ayo ang masakiton nga mga mata sa anak nga babaye niining babaye. Pagkahuman sa kamatayon ni Maximian, mibalik si Callisthenia sa iyang yutang natawhan ug miadto kang Constance, ang asawa ni Haring Licinius, nga igsoon ni Santo Constantine nga Katumbas sa mga Apostoles ug usa ka nagpahayag nga Kristohanon. Didto iyang gisultihan ang reyna sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon. Gidayeg siya sa reyna ug gitabangan siya sa pag-angkon pag-usab sa kabtangan sa iyang amahan nga gikuha ni Maximian. Pagdawat niya niining kabtangan, gipangbahin ni Callisthenia kini tanan sa mga kabus. Gibalhin niya ang lawas sa iyang amahan gikan sa dapit sa iyang pagkabilanggo paingon sa Asia ug nagtukod og simbahan isip handumanan kaniya. Alang sa iyang kaugalingon, human niyang gipuyo ang nahibilin niyang kinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, siya namatay nga malinawon sa Ginoo.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Pedro, Presbiter sa Capetolium

Gisaulog sa ika-4 sa Oktubre

Si Santo Pedro natawo ug nagdako sa siyudad sa Capetolia[6750] ; siya minyo ug adunay tulo ka anak, nailhan tungod sa iyang kinaadman, ug gidala ang daghan sa tinuod nga dalan. Pagkahuman, gisapupo niya ang mga panata sa pagka-monasto ug, batok sa iyang kabubut-on, gi-ordinar nga presbiteryo ug gitudlo nga Obispo sa Bostra[6751] . Ingon usa ka Kristohanong magtutudlo, nadakpan siya sa mga Agarian ug gidala sa Damascus aron tortyuron. Didto, giputol ang iyang dila, apan sa katingalahang paagi, human niini mas klaro pa gyud siya nakasulti. Unya giputol ang iyang tuo nga kamot ug tiil, gipangkuha ang iyang mga mata, gipako siya sa krus ug, sa katapusan, giputol ang iyang ulo, samtang gisunog ang iyang lawas[6752] .

18 Oktubre

5 Oktubre (Karaan nga Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Charitina

Gisaulog sa 5 Oktubre

Sa panahon sa paghari ni Diocletian, nagpuyo sa Pontus ang usa ka maharlika ug dato nga lalaki nga ginganlan og Claudius; sa kinaiyahan siya buotan ug maloloy-on sa mga kabus. Usa ka adlaw, nakit-an ni Claudius ang usa ka gamay nga batang babaye nga ginganlan og Charitina, nga nawad-an sa iyang mga ginikanan sa pagkabata. Naluoy si Claudius kaniya, gidala siya sa iyang panimalay, gipadako, ug gihigugma sama sa iyang kaugalingong anak nga babaye. Sa tinuod, angay kaayo si Charitina sa ingon nga gugma. Sa dihang siya mitubo, dili lang siya nindot sa hitsura kondili nailhan usab siya tungod sa iyang maayong moral nga mga hiyas: pagkamabuotan, pagka-mapainubsanon, pagkasunuranon, pagkahilom, pagkabirhen, ug kinaadman. Sa dihang

---

[6747] Efeso – ang pangunang siyudad sa probinsya sa Asya sa Asia Minor; nahimutang sa Suba sa Cayster. Karon, sa dapit sa karaang siyudad sa Efeso, adunay usa ka kabus nga Turko nga baryo nga gitawag og Aysha Soluk.

[6748] Melitina – usa ka rehiyon sa amihanan nga bahin sa Gamay nga Armenia, dili layo sa Suba sa Euphrates. Sa paghari ni Emperador Trajan (98–117), ang usa ka panuluyan nga pareho ang ngalan sa rehiyon mitubo ngadto sa gidak-on sa usa ka dakong lungsod.

[6749] Thrace – usa ka rehiyon sa Imperyo sa Byzantine, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Balkan Peninsula.

[6750] Capetolia – usa ka lungsod sa dalan gikan sa Jerusalem paingon sa Damascus, taliwala sa Gadara ug Adra.

[6751] Bostra – usa ka siyudad sa Arabia.

[6752] Gituohan nga namatay si San Pedro sa ika-3 o sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

mituo siya kang Kristo, napuno siya sa mainit nga gugma alang Kaniya ug, sa pagpakasal niya sa Kaugalingon Niya, gipreserbar niya ang iyang pagkabirhen ug busa mipuyo siya sa usa ka lahi, hilit nga puloy-anan. Si Claudius, ang iyang tigbantay ug agalon, dili lang wala mosupak sa iyang mahimayaong tuyo, apan nalipay kaayo sa iyang matinahuron ug balaan nga kinabuhi. Nagtukod siya og espesyal nga balay para kaniya, diin siya nagpuyo nga nag-inusara, nagtuon sa Balaod sa Ginoo adlaw ug gabii. Nagsugod ang mga magtutuo sa pagbisita kaniya, ug gidala niya sila paingon sa kaluwasan, gitudloan sila sa mga pagtulon-an nga makaluwas sa kalag. Alang sa mga dili motuo, gidala niya sila sa tinuod nga pagtuo pinaagi sa pagwali kang Kristo kanila. Sa ingon niini, si Charitina nahimong magtutudlo sa pagtuo ug sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios alang sa tanan.

Niadtong panahona, ang walay Diyos nga Emperador Romano nga si Diocletian[6753] nagpahigayon og mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Pinaagi sa iyang sugo, gipangita ang mga Kristohanon bisan asa ug gipasailalim sila sa pagpanakit. Labi na, gitumong sa mga manlulupig ang mga giingong labing matinahuron ug maalamon nga mga tawo. Si Santa Charitina gisilotan sa ingon niini sa atubangan sa gobernador sa siyudad nga si Domitian; giakusahan siya nga usa ka Kristohanon ug nga nagpabawtismo, ug nagpadayon sa pagpabawtismo sa daghang uban pa ngadto sa pagtuo kang Kristo. Pagkadungog niini, ang gobernador sa siyudad misulat og sulat kang Claudius, nga nagmando kaniya nga ipadala si Charitina kaniya. Si Claudius, pagkahuman mabasa ang sulat sa gobernador, nasubo kaayo; nagsul-ob siya og sako nga sinina ug naghilak para kaniya, nga hingpit niyang nasabtan nga imposible nga supakon ang gobernador. Bisan pa niana, sa dihang gipadala ang mga sundalo aron kuhaon siya, siya—nga dili makabulag kang Charitina—misukol kutob sa iyang makaya, nagahilak ug hugot nga gikuptan siya sa iyang kaugalingong mga kamot, ug nagdumili nga itugyan siya sa mga nangdakop kaniya. Gidani siya sa mga sundalo paingon kanila, samtang si Claudius nagtindog sa ilang agianan, nga dili mosugot nga buhian siya. Samtang gihila siya sa lain-laing direksyon, si Santa Charitina miingon sa iyang agalon:

'Pahawaa ko, ginoo, ug ayaw pagmasubo, kondili maglipay ka, kay mahimo kong usa ka malipayong halad sa Dios alang sa akong mga sala ug sa imoha.'

Ang mga sundalo, nga nasuko kaayo, gipwersa nilang gikuha si Charitina gikan sa pagkupot ni Claudius, gikuha siya sama sa mga lobo nga nagkuha og karnero gikan sa kawan, ug gidala siya sa gobernador. Samtang gipapa-alis siya, miingon si Claudius nga nagahilak:

'Hinumdumi ako sa atubangan sa Hari sa Langit sa dihang motindog ka sa Iyang atubangan uban sa panon sa mga balaan nga martir!'

Gidala si Santa Charitina sa atubangan sa gobernador ug mitindog siya sa iyang atubangan, nagtawag sa Diyos sa tibuok niyang kasingkasing nga motabang kaniya.

Gipangutana siya sa gobernador:

'Tinuod ba, dalaga, ang akong nadungog bahin kanimo—nga ikaw mismo usa ka Kristohanon ug nagadala sa daghang uban sa sayop nga dalan, ginapabawtismo sila sa maong dili matinud-anong pagtuo?'

Mitubag si Santa Charitina nga mapangahas:

Tinuod nga usa ako ka Kristiyano, apan bakak nga ako magdala sa uban sa sayop nga dalan; dili ko sila dad-on sa sayop, kondili ako magpahilayo kanila gikan sa dautan ug sayop ug maggiya kanila sa tinuod nga dalan, nga magdala kanila kang Kristo, nga ang pagtuo Kaniya dili dautan, sama sa imong dili matarong nga pagtuo, kondili balaan ug matarong. Ang inyong pagtuo, bisan pa, puno sa tanang matang sa kahugawan, kay nagtuo kamo sa mga daotan ug limbong nga demonyo ug ginatuman ninyo ang ilang kabubut-on."

Pagkadungog sa tubag ni Santa Charitina, nasuko kaayo ang gobernador ug gisugo siya nga bug-at nga latigon. Unya, pagkahuman gisul-oban siya og puthaw nga kwelyo sa liog, gipadala siya aron atubangon ang paglitis sa atubangan sa gobernador sa probinsya. Kining dili matarong nga huwes, pagkahuman gipakita kang Charitina ang tanang galamiton sa pagpanakit, miingon kaniya:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon, aron dili ka mapukan sa malupit nga pag-antos. Paminawa ang akong tambag ug halad og sakripisyo sa mga di-mortal nga dios, ug unya makab-ot nimo ang tulo ka pilo nga kaayohan alang sa imong kaugalingon: mapalig-on nimo ang mga dios, makuha nimo ang pabor sa hari, ug mapreserbar nimo ang imong nag-usbong nga katahum nga dili matandog sa malupit nga pag-antos.'

[6753] Ang Emperador Romano nga si Diocletian naghari gikan sa 284 hangtod 305 AD.

Ingon tubag niini, ang martir mitan-aw sa langit, nangayo og proteksyon gikan sa taas. Unya, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, miingon siya sa huwes:

'Mapanukso ka, huwes, ug dili matarong! Apan dili nimo ako madani sa imong panukso o sa kahadlok sa pagpanakit; dili nimo ako madala sa imong kadautan, ni usbon nimo ang akong mainitong tinguha nga mag-antos alang kang Kristo.' Mas maayo pa nga hunahunaon nimo kung unsa ang mas mapuslanon para sa imong kaugalingong kalag, ug dili mosimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, aron dili ka malaglag kauban sa mga demonyo nga imong gisimba ingon nga mga dios.

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugdan sa hukom ang pagpanamastamas sa balaan nga martir ug gisugo nga putlon ang iyang buhok. Ang balaan, malumo sama sa karnero sa atubangan sa mag-aani sa lana, nagpabilin nga hilom, nakig-istorya sa iyang kasingkasing sa iyang pinalanggang Nobyo, si Kristo, ug naghangyo Niya nga tabangan siya sa pagtuman sa buhat sa pagkamartir. Sa pagputol sa iyang buhok, dayon, sa atubangan sa tanan, miturok ang bag-ong buhok sa iyang ulo, nga mas taas ug mas pinong kaysa kaniadto. Sa pagkakita niini, nasuko pag-ayo ang huwes ug gisugo nga tabunan og nagdilaab nga uling ang ulo sa martir, nga grabe kaayo ang pagkasunog niini. Unya, aron mas pasakitan pa ang balaan, gisabwag sa suka nga gisagol sa apdo ang iyang nasunog nga lawas. Apan ang balaan mitugot niini nga tanan nga may pagkamapailubon, nag-ampo sa Ginoo ug miingon:

'Ginoong Hesukristo, matinud-anong tig-amuma sa mga nagasalig Kanimo, nga nagpanalipod sa Imong tulo ka balaang batan-on nga walay samad taliwala sa nagdilaab nga kalayo, dali ug tabangi ako ug lig-ona ako sa mga pag-antos nga akong gina-agi alang Kanimo, aron ang akong mga kaaway dili makasulti: "Asa na ang iyang Dios?"'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, nabati niya ang kahupayan gikan sa iyang mga pag-antos ug nagpasalamat siya sa Diyos. Apan ang iyang manlupig nagplano pa ug mas grabe nga mga pag-antos para kaniya: pagkahuman niyang painitan ang mga puthaw nga baras, gisugo niya nga tuslagon ang iyang mga utong ug pagsunogon ang iyang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga kandila. Apan si Santa Charitina, murag wala gyud nabati ang pisikal nga kalayo, gisiga sa espirituhanong kalayo sa gilay-on nga gugma sa Diyos ug wala gyud mihunong sa pag-angkon kang Jesu-Kristo sa iyang kasingkasing ug mga ngabil. Sa pagkakita sa ingon nga pagkamapisan sa santa, gisugo sa taga-pahirap nga ilunod siya sa dagat. Gidala siya sa mga sulugoon ngadto sa dagat. Samtang naglakaw siya, misinggit ang santa ngadto sa Dios:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga alang sa imong balaan nga Ngalan, human sa pag-antos sa kalayo, moagi ako sa katubigan sa dagat; hatagi ako nga makita nga putli sa Adlaw sa Pagkabanhaw; apan bisan karon, sama sa kanunay, ipakita ang imong mga milagro pinaagi kanako, aron ang imong labing himayaong Ngalan labi pang mapadayeg.'

Samtang nagpadayon, gidala sa mga sulugoon si Charitina ngadto sa dagat ug, pagkahuman nila siya gitali og dakong bato sa iyang liog, ilang gilabay siya sa kalawoman sa dagat. Apan ang bato dali dayon nga nahimulag sa iyang liog ug nawala sa dagat, samtang ang balaan, nga gipalig-on sa dili makita nga gahum sa Dios, mitindog sa mga balud ug naglakaw sa ibabaw niini sama sa lig-on nga bato. Pag-abot niya sa baybayon, mibalik siya sa huwes ug miingon kaniya:

'Tan-awa ang gahum sa akong Kristo, ug tuohi Siya!'

Ang huwes, sa dihang nakita niya nga si Kharitina wala nalumos ug buhi pa, nahadlok kaayo nga hapit na siya mawadan og malay ug nagpabilin nga hilom. Sa diha nga nabawi niya ang iyang kaugalingon, iyang gideklarar nga usa siya ka salamangkera nga naggamit og salamangka aron maluwas gikan sa paglunod sa dagat, ug iyang gisugo nga dakpon siya ug gapuson nga hubo sa usa ka ligid, diin sa ilawom niini nagbarug ang nagkalain-laing hait nga puthaw nga galamiton, mga kutsilyo ug espada, ug daghang nagdilaab nga uling. Gisugo sa huwes ang iyang mga sulugoon nga paandaron ang ligid nga nakagapos ang balaan, aron ang mga hait nga galamiton nga gibutang sa ilawom makapunit sa iyang lawas, samtang ang nagdilaab nga uling mosunog niini, nga maghatag pa gayud ug mas dakong pag-antos sa balaan. Apan ang mga sulugoon wala makahimo sa pagsunod sa mando sa tortyurero, kay, pinaagi sa sugo sa Dios, dili molihok ang ligid, nanghuyang ang ilang mga kamot, ug nangapatay ang nagdilaab nga uling. Wala'y kadaut ang balaan, kay gipanalipdan ug gipamingwa sa Anghel sa Ginoo ang Nobya ni Cristo. Sa pagkakita niini, nasuko pag-usab ang huwes ug gisugo nga kuhaon ang iyang mga kuko sa kamot ug tiil ug pahugnoon ang iyang mga ngipon – apan giagwanta sa balaan bisan kining mga pag-antos

uban sa kaisog. Unya ang dautang huwes nagpasiya nga hugawan ang iyang pagka , ug alang niini gisugo niya nga tawgon ang daghang mga dautang lalaki aron hugawan ang santa. Si Santa Charitina, sa pagkadungog sa ingon ana ka walay-Diyos nga sugo gikan sa dili matarong nga huwes, miingon:

'Ang akong Kristo anaa uban kanako: Siya mopugong sa tanan ninyong dautang tinguha ug dad-on ako ngadto kaniya nga walay mantsa.'

Pagkahuman niya niini, gitangtang sa martir ang iyang mga kamot ug gitutok ang iyang panan-aw sa langit, nag-ampo nga matinud-anon sa Dios nga luwason Siya kaniya gikan sa kamot sa mga daotan. Sa dihang hapit na siyang hugawan sa mga daotan nga gipatawag, kalit niyang gisumiter ang iyang putli ug walay mantsa nga kalag sa kamot sa iyang Ginoo[6754] , ug ang iyang birhen nga lawas natulog sa kamatayon taliwala sa mga daotan, hugaw, ug maluoy nga mga tawo. Sa pagkakita sa huwes nga patay na ang santa, gisugo niya nga ibutang ang iyang lawas sa usa ka balde sa bino; pagkahuman pun-on kini og balas, gisugo niya nga ilabay kini sa dagat kauban ang lawas sa santa. Busa siya, nga sa iyang kinabuhi nakalakaw nga walay samad sa ibabaw sa mga tubig, nalunod sa dagat! Paglabay sa tulo ka adlaw, gidala sa balud ang lawas sa santa sa baybayon, nga wala'y kadaut gikan sa tubig. Si Claudius, nga nagpadako kang Santa Charitina ingon sa iyang kaugalingong anak nga babaye, gikuha ang iyang dungganon ug mapailubon nga lawas ug, uban sa mga luha ug kalipay, gihatagan kini og angay nga lubong, nga naghimaya kang Kristo ang Manluluwas, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen; Kaniya ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Sa lig-on nga hunahuna, Charitina, nga gipalig-on nimo ang imong kalag pinaagi sa pagtuo, imong napahiya ang kampyon sa kaaway; nagtindog ka sa atubangan ni Kristo, bulahan kaayo, nagbitbit sa usa ka bata nga nabuhat sa imong kaugalingong dugo, ug kanunay nagalipay uban sa mga Anghel: ampingi kami, mag-aantus.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Damian sa mga Kuweba

Gisaulog sa ika-5 sa Oktubre

Sa dihang kita, nga gilutos sa espirituhanon ug pisikal nga mga sakit, motawag sa mga presbiter alang sa tabang, sumala sa gitudlo sa Kasulatan, aron pahiran kita nila sa balaan nga lana, tawga usab nato sa atong hunahuna ang presbiter ug mananambal nga nakapahimuot sa Dios, ang bulahan nga Damian, nga nagpaningkamot sa mga maayong buhat sa Monasteryo sa Balaang Mga Kuweba atol sa pagka-abad sa Kagalang-galang nga si Teodosio.

Kining katingalahang monghe masigasig nga gisunod ang kinabuhi sa mga anghel ug ang tanang hiyas sa iyang ginagalang amahan ug magtutudlo, si Teodosio. Sumala sa testimonya sa daghan, mapainubuson siya sa kasingkasing, masunuron, ug matinumanon sa tanan; labi na gayud, ang mga nagpuyo uban kaniya sa samang selda mao ang mga saksi sa iyang pagkamapainubsanon, sa iyang pagbantay sa gabii, sa iyang masinabtanong pagbasa sa balaang mga libro, ug sa iyang kanunay nga pagmata aron mag-ampo. Kining maong mga saksi nagasaysay usab sa daghang ubang katingalahan sa maong tawo, nga usa ka hugot kaayo nga magpuasa ug nagpaila sa iyang kaugalingon pinaagi sa ingon ka hugot nga pag-agil nga, gawas sa pan ug tubig, wala siyay gikaon nga lain pa hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon. Tungod sa iyang debotong kinabuhi, gihatagan siya sa Ginoo sa gasa sa pagbuhat og mga milagro, ug labi na gayud sa grasya sa pagtambal sa mga masakiton, sama kang San Damian nga Walay Suhol ug Tagahimo og Milagro, nga mao usab ang ngalan nga iyang gidala. Sa matag higayon nga adunay magdala og masakiton nga bata ngadto sa Banal nga Amahan o magdala og hamtong nga nag-antos sa bisan unsang sakit ngadto kaniya, si Teodosio magmando kang bulahan Damian nga mag-ampo alang sa masakiton. Uban sa pagpaubos ug walay reklamo nga pagsunod, nga nagtuo nga dili siya takos sa gasa sa

[6754] Ang Balaang Martir Charitina nag-antos sa pagkamartir mga tuig 304 AD sa siyudad sa Amisus, sa Pontus, sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat.

pagtambal, si Damian maghalad dayon og mga pag-ampo alang sa mga masakiton ug pahiran sila og balaan nga lana; ug, pinaagi sa grasya sa Dios, ang tanan nanaog ug mibiya nga maayong panglawas.

Busa, sulod sa daghang katuigan, ang bulahan nga Damian nagpaningkamot sa mga buluhaton sa monastiko alang sa kalipay sa Dios ug, human makahimo og daghang buhat alang sa kaluwasan sa iyang kalag, nahimong takus sa kinabuhi nga walay katapusan. Pag-abot niya sa katapusan niining panahong kinabuhi, siya nagkasakit ug, sa dihang nakita niyang nagkadool na ang iyang kamatayon, misugod siya og pag-ampo sa Dios uban sa mga luha:

'O akong Ginoo, Hesukristo! Ihatag nga makigbahin ako sa himaya sa Imong mga balaan, ug uban kanila mahimong takus sa Imong magtutudlo, ang Balaan nga si Teodosio; apan ihap ako uban kaniya sa Imong kahayag, nga imong gipreparar alang sa mga matarong.'

Samtang nag-ampo siya sa ingon niini, kalit nga mitungha ang usa ka Anghel sa kilid sa iyang higdaanan, sa dagway sa Kagalang-galang Teodosio; miyukbo paingon kang Damian ug gihalokan siya nga puno sa gugma, miingon kaniya:

'Bata ko! Ang Ginoo, nga imong gina-ampo, gisugo ko karon sa pagpahibalo kanimo nga ang imong hangyo matuman: ikaw ibilang sa Iyang mga balaan ug magpuyo uban kanila sa Gingharian sa Langitnong Ginoo. Ug sa diha nga ang Ginoo magsugo kanimo sa pagbiya niining kalibutan ug pag-adto Kaniya, unya dili na kita mabulag niining kahayag usab.'

Pagkahuman niya og sulti niini, ang Anghel nahimong dili makita. Nasabtan ni Banal Damian nga nakadawat siya og panan-awon gikan sa Dios, kay wala man niya makita ang nakig-istorya kaniya nga misulod o migawas sa pultahan, apan sa maong lugar mismo diin siya nagpakita, didto siya nahimong dili makita. Gitawag dayon niya ang usa ka bag-uhan ug gipadala siya kang Banal Theodosius, nga naghangyo kaniya nga moanha kaniya. Pag-abot dayon sa santo, si Bulahan Damian, nga malipayon ang dagway, nangutana kaniya:

'Mao ba kini, balaan nga Amahan, sama sa imong gisaad kanako karon sa akong panan-awon?'

Ang Kagalang-galang Teodosio, nga wala'y nahibaloan bahin sa maong butang, mitubag:

'Wala ko kahibalo, anak ko, unsa akong gisaad kanimo.'

Unya gisultihan siya ni Banal Damian kung giunsa siya pag-ampo, ug giunsa pagpakita kaniya sa usa ka tawo nga susama kang Banal Teodosio, nga mao ang naghimo sa maong saad.

Pagkadungog niini, ang Diosnong giinspirar nga si Teodosio gidayeg ang Dios ug miingon sa Reverendo uban sa mga luha:

'Tinuod gayud, anak ko, matuman gayud ang gisaad kanimo, kay usa ka Anghel sa Dios ang nagpakita kanimo nga pareho sa akong dagway; apan ako, nga usa ka makasasala, giunsa man nako pagsaad sa ingon ana ka himaya nga gitagana alang sa mga matarong?'

Si Banal Damian, sa pagdungog niining mga pulong, napuno sa kalipay ug paglaum. Samtang nagkatigum ang mga monghe sa iyang selda; gihalokan niya silang tanan ug, human sa usa ka maayong pag-ako sa sala, malinawong gisumite niya ang iyang kalag sa kamot sa Ginoo sa dihang miabot ang mga Anghel aron kuhaon kini, ug misidlak ang iyang nawong, nga nagpadayag sa malipayong pagbulag sa kalag gikan sa lawas[6755] . Unya gisugo sa Kagalang-galang nga si Teodosio nga patugtogon ang kampana aron tawgon ang tibuok kapatiran; uban sa pag-awit ug dakong dungog, ilang gilubong ang kagalang-galang nga lawas niining alagad ni Kristo sa usa ka langob, alang sa dungog sa Dios, nga gipadayeg sa Trinidad.

Pinaagi sa pag-ampo sa maong bulahan nga mananambal, si Damian, ipangayo sa Ginoo nga kita usab, sa walay katapusan, makig-ambit sa Iyang Gingharian, diin walay sakit. Amen.

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang nga Jeremiah sa mga Kuweba

Gisaulog sa Oktubre 5

[6755] Ang Kagalang-galang Damian namatay niadtong 1070. Ang iyang mga relikya nagapahulay sa Kuweba ni San Antonio sa Kiev-Pechersk Lavra.

Ug ang among yutang Ruso gihatagan og dungog sa propeta Jeremias, dili ang karaan, kondili usa ka moderno; kaniya karon nato isaysay ang istorya. Ang among bulahan nga amahan Jeremias sa mga Kuweba nakaabot sa tigulang nga edad; nahinumdom pa gani siya sa bunyag sa yutang Ruso, nga nahitabo sa mga adlaw sa debotong Dakong Prinsipe Vladimir[6756] ; Niadtong panahona gipahimakas ang bulahan nga si Jeremias pinaagi sa balaan nga bunyag. Paglabay sa daghang katuigan, miadto siya sa balaan nga Monasteryo sa Pechersk ngadto sa atong ginagalang nga mga amahan nga sila Anthony ug Theodosius, midawat sa dakong anghelikong porma – ang eskim – ug niini nag-alagad sa paagi nga makapahimuot sa Dios, nga nagasundog sa kinabuhi sa mga balaang amahan. Tungod sa iyang dakong pagkamaayo, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagtan-aw sa umaabot ug sa pagsabot sa hunahuna sa tawo; sa matag higayon nga makamatikod ang balaan nga amahan og dautang hunahuna sa bisan kinsa, iyang sila pasanginlan sa tago ug dasigon nga magbantay batok sa mga sugyot sa yawa, labi na kon adunay igsoon nga naghunahuna sa pagbiya sa monasteryo; Sa ingon ana nga mga panahon, si Jeremias, nga nakamatngon niini, moadto sa igsoon, pagsawayon siya tungod sa iyang tuyo, ug pahupayon siya, pagdasigon siya nga magpailub, nga makigbisog og matinud-anon ug walay hunong batok sa magdumot sa kaayohan ug atong kaaway, ug dili mosugot sa pagduha-duha; ug palig-onon niya pag-ayo ang igsoon pinaagi sa iyang tambag nga biyaan na gayud niini ang iyang tuyo. Ug kon ang balaan magpanagna ug bisan unsa sa bisan kinsa, maayo man o dautan, ang pulong sa tigulang kanunay matuman.

Pagkahuman sa daghang katuigan nga pagpuyo ug pagtabang sa kadaghanan pinaagi sa iyang kinaadman, namatay si San Jeremias sa dakong katigulangon[6757] ug, pagkahuman niyang biyaan ang bisti sa iyang kalag—ang iyang lawas—sa langob, mibyahe aron makig-uban sa mga karaang propeta, aron siya makamatngon, atubangan sa atubangan, sa mga misteryo sa Labing Karaan sa mga Adlaw, ang Dios Amahan, kaniya ang himaya, uban sa Iyang Bugtong Anak ug sa Espiritu nga Pareho sa Iyang Kaugalingon, karon ug kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi sa Kagalang-galang Mateo sa mga Kuweba

Gisaulog niadtong Oktubre 5

Ang atong bulahan nga Amahan Mateo sa mga Kuweba dili lang pareho sa ngalan sa una sa mga Apostoles, ang Ebanghelista, apan sama sa ikaduha nga gitugotan nga makakita sa yuta sa Etiyopya ug mosaway sa kawalay pagtuo sa mga lumolupyo niini, ingon usab kining bulahan, samtang nagpuyo isip monghe sa Kiev-Pechersk Lavra sa mga adlaw sa balaan nga founders[6758] sa maong monasteryo, giisip siya nga takus sa Dios, tungod sa iyang dakong paningkamot, nga makadawat og ingon nga gasa aron klaro niyang makita ang mga nawong sa ilawom-yutang mga Etiyopiya – ang mga demonyo – supakon sila, ug ipadayag ang ilang tinagoang mga laraw alang sa kaayohan sa mga nangita og kaluwasan.

Ang bulahan nga tigulang nga si Mateo kaniadto nagtindog sa iyang kasagarang lugar sa simbahan; sa pag-alsa niya sa iyang mga mata, mitan-aw siya sa mga igsoon nga nagtindog sa duha ka koro ug nag-awit; ug nakakita siya og demonyo nga porma usa ka mandirigma nga naglakaw taliwala sa mga igsoon; sa mga manggas sa iyang bisti adunay mga mamikit nga bulak. Mopunit siya og bulak, ug itambog kini ngadto sa usa sa mga mag-aawit; ang igsoon nga diin nakadikit ang bulak, pagkahuman motindog og pila ka gutlo, tugotan ang iyang hunahuna nga mapildi sa kahuyang, ug, maghimo og pasangil, mobiya sa simbahan, moadto sa iyang selda ug maghatag sa iyang kaugalingon sa pagkatulog, ug dili na mobalik sa simbahan aron mag-awit. Apan kon ang bulak nga gilabay sa yawa dili mopilit sa bisti sa usa ka monghe, magbarog siya nga malipayon sa tibuok serbisyo sa Matins hangtod sa katapusan, ug unya pa lang siya moadto sa iyang selda. Gisultihan sa tigulang ang mga igsoon bahin sa iyang panan-awon, ug sukad niadto, nag-amping sila nga dili mobiya sa simbahan.

Ang bulahong tigulang adunay batasan, sa katapusan sa Matins, sa dihang ang mga igsoon magkabulag na paingon sa ilang mga selda, nga siya ang katapusan nga mobiya sa simbahan. Sa usa ka higayon, pagkahuman

---

[6756] Ang pagbunyag sa mga yuta sa Rus' nahitabo ubos kang Prinsipe Vladimir ang Dako niadtong 988.
[6757] Niadtong 1074.
[6758] Mga Santo Antonio ug Teodosio

niyang mobiya sa simbahan sa ingon ani nga paagi, mipahiluna siya sa ilawom sa kampana sa simbahan, nga nagtinguha nga makapahulay gamay, kay layo man ang iyang selda gikan sa simbahan. Ug unya nakakita siya, murag usa ka dakong grupo nga nagagikan sa ganghaan sa monasteryo; sa pag-alsa niya sa iyang panan-aw, nakita niya ang usa ka demonyo nga naglingkod nga mapahitas-on sa ibabaw sa usa ka baboy, ug sa iyang kiliran daghang mga demonyo nga nag-uban kaniya. Gipangutana sila sa tigulang:

'Asa ka paingon?'

'Human kang Mikhail Tobolkovich,' tubag sa demonyo nga naglingkod sa baboy.

Pagkahuman sa paghimo og tanda sa krus, miadto ang tigulang sa iyang selda. Sa pagsubang sa kaadlawon, ang santo, pagkahibalo sa kahulugan sa panan-awon nga iyang nakita, miingon sa iyang disipulo:

'Adto ug pangutan-a kon naa ba si Mikhail sa iyang selda.'

Miadto ang disipulo, ug gisultihan siya nga si Michael migawas sa gawas sa bungbong sa monasteryo karong adlawa pagkahuman sa Matins. Dayon gisaysay sa tigulang ang panan-awon sa abbot ug sa mga tigulang nga monghe. Gitawag sa abbot ang igsoon, gipangutana siya, ug pagkahuman siya gitudloan sa usa ka pulong nga makapadasig, gibalik siya sa iyang selda.

Ang maalamon nga Amahan Mateo nagtudlo sa uban pang mga igsoon uban sa gugma ug gisugo sila nga magpabilin sa ilang mga selda, kanunay nga hinumduman ang Dios ug mag-ampo alang sa pagpasaylo sa ilang mga sala.

Sa panahon sa Kagalang-galang Mateo, namatay ang bulahan nga abá nga si Teodosio; pagkahuman kaniya, nahimong abá si Esteban, ug pagkahuman ni Esteban, si Nikon. Niadtong panahon sa maong abá, nakasinati ang bulahan nga si Mateo sa mosunod nga panan-awon: usa ka adlaw, samtang nagbarog siya sa Matins, gitangtang niya ang iyang mga mata, nga nagtinguha nga makita ang abá, ang bulahan nga si Nikon, apan nakita niya nga usa ka asno ang nagbarog sa dapit sa abá; unya nasabtan ni Mateo nga wala moanhi si Nikon sa Matins. Gisaysay sa tigulang ang iyang panan-awon; diin nasabtan sa abbot nga kini nga panan-awon gihatag kaniya isip usa ka pagtulun-an, ug siya naghinulsol pag-ayo. Sukad niadto, gilabay niya dili lamang ang katamaran kondili usab ang matag apuradong katungdanan sa monastiko, ug iyang gipaningkamotan nga siya kanunay ang unang moabot sa simbahan. Busa, kini nga panan-aw nagpahinungdan kaniya nga mas maningkamot pa gayud alang sa pagkabendisyon. Kining bendisyonado nga tigulang aduna usab daghang uban pang mga panan-aw, ug gisaysay niya kini alang sa kaayohan sa mga igsoon. Pag-abot niya sa tigulang nga edad, natulog siya sa Ginoo samtang nagpabilin nga lig-on ang iyang pag-angkon sa pagtuo[6759] ; ang iyang balaan nga mga relikya nagpabilin nga dili malata sa usa ka langob[6760] uban sa mga balaang amahan, ug siya mismo nag-ampo para kanato, nga nagtindog sa atubangan sa trono sa Ginoo, aron kita maluwas gikan sa mga panamastamas sa kaaway ug makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan kang Kristo Jesus, atong Ginoo, nga kaniya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Paghandum sa Balaang Martir Mamelkha

Gisaulog sa Oktubre 5

Ang Balaang Martir Mamelkhfa, lumad sa Persia, sa sinugdan usa ka pari-babaye sa usa ka piho nga paganong goddess[6761] . Sa usa ka adlaw, nakakita siya og anghel sa usa ka damgo nga nagpadayag kaniya sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo. Pagmata niya nga puno sa kahadlok, gisugilon niya ang iyang damgo sa iyang igsoon nga babaye, nga usa ka Kristohanon. Gidala siya sa iyang igsoon ngadto sa obispo. Pagkadungog sa obispo sa damgo ni Mamelkhfa, gipangumbinsi siya sa pagdawat sa Kristiyanismo ug gibunyagan siya, diin ang iyang igsoon ang nahimong inahan sa bunyag sa balaan nga batisan. Tungod sa kasuko sa mga pagano sa pagbalhin ni Mamelkhfa sa Kristohanong pagtuo, gipusil siya nila og bato hangtod namatay samtang nagsul-ob pa siya sa iyang sinina sa bunyag[6762] . Ang iyang lawas gilabay sa usa ka kanal, diin kini gikuha sa duha ka Kristohanon ug

[6759] Niadtong 1088.

[6760] Sa Kuweba ni San Antonio.

[6761] Sumala sa pipila ka bersyon sa Prologo, si Mamelkha orihinal nga usa ka pari-babaye sa pagano nga diyosa nga Griego nga si Artemis, nga ang pagsimba lapad kaayo sa Sidlakan.

gihatagan og angay nga lubong. Pagkahuman, ang obispo sa siyudad diin nag-antos sa pagkamartir si Santa Mamelkhfa nangayo sa hari sa Persia og pagtugot aron bungkagon ang templo sa paganong diyosa ug pagtukod og simbahan sa iyang lugar nga gipahinungod kang Santa Mamelkhfa[6763] . Niining maong simbahan gibutang aron pahulayan ang lawas sa balaan nga martir. Sa pagbalhin sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Mamelkhfa, daghang mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo, ug daghan sa mga pagano ang mibalik sa Kristohanong pagtuo.

Fiesta sa mga Balaang Hierarkiya sa Moscow: Pedro, Alekseyo, Jonas ug Felipe

Gisaulog sa ika-5 sa Oktubre

Sama sa gihuptan sa tulo ka dagkong haligi sa Ortodoksiya—si Basilio nga Dako, si Gregorio nga Teologo ug si Juan Crisostomo—nga wala matandog ang estruktura sa karaang Simbahang Sidlakan atol sa mga pagpanlupig nga gipahamtang niini sa mga erehe, mao usab ang gibuhat sa tulo ka dagkong balaan sa Simbahan sa Moscow: si Pedro, Alexius ug Jonah nagpabilin nga buo ang Ortodoksiya sa balaan nga yuta sa Rusya atol sa lisud nga mga panahon sa internal nga panagbangi ug sa mga kalamidad nga gidala sa daghang langyaw nga kaaway. Ug sama sa Unibersal nga Simbahan, gawas sa mga pista nga gihalad sa matag usa sa tulo ka Ekumenikal nga Santo, nagtukod usab og usa ka espesyal nga pista nga gihalad sa tulo ka santo nga magkahiusa, nga hugot nga naghunahuna nga sila tanan nag-ambit sa usa ka pagtuo, usa ka kadasig alang niini, ug usa ka gugma alang sa ilang isigkatawo, nga nagpugos kanila nga ipahimutang sa katalagman ang ilang kinabuhi alang sa maong isigkatawo; ingon usab sa Rusya, sukad pa sa panahon ni Tsar Theodore Ioannovich ug Patriyarka Job (sukad 1596), ang tulo ka balaan nga ngalan sa Unang mga Hierark sa Moskwa gihiusa sa usa ka kinatibuk-ang selebrasyon kaniadtong ika-5 sa Oktubre.

Apan ang yutang Ruso adunay, taliwala sa mga Unang Hirarko sa Moscow, usa pa ka tigpanalipod sa Ortodoksiya, usa ka manlupig sa dautang mga batasan ug usa ka martir alang sa pagtuo ug kamatuoran, nga ang ngalan, tungod sa dili mailhi nga mga rason, dugay nga wala apil sa paghinumdom sa ika-5 sa Oktubre. Kini mao si San Philip, Metropolitan sa Moscow.

Ang Iyang Kabanalan nga si Inosente, Metropolitan sa Moscow, mao ang unang mipunting niini nga butang. Niadtong 1875, sa iyang hangyo, ang Balaang Sinodo nagmando nga, kauban sa balaang paghinumdom sa , ang mga Metropolitan sa Moscow—Peter, Alexius ug Jonah—ang paghinumdom sa Balaang Metropolitan Philip sa Moscow pagasubayon usab sa Oktubre 5. Niadtong samang tuig, giaprobahan usab sa Balaang Sinodo ang han-ay sa serbisyo para sa magkahiusang paghinumdom sa tanang upat ka mga balaan, nga gisagol ni Metropolitan Innokenty. Kining paghinumdom gisaulog gihapon sa Moscow hangtod karon. Sa gabii sa pista, mao ang Oktubre 4, ginahimo ang Serbisyo sa Gamay nga Vespers sa Dakong Katedral sa Dormition uban ang solemne nga pag-awit sa pag-ampo isip pagpasidungog sa mga Balaang Hierark, sama sa nakaugalian sa tanang simbahan ug monasteryo sa Moscow sa mga pista sa patron. Unya, sa takdang panahon, usa ka Tibuok-Gabii nga Pagbantay uban sa pagtunog sa 'pula nga mga kampana' ang ginahimo sugod sa gabii sa tanang simbahan sa kapital. Sa panahon sa pagpasidaan sa Vespers, ang lokal nga ikono ni San Alexius giprosesyon gikan sa Monasteryo sa Chudov paingon sa Katedral sa Dormition, diin kini nagpabilin hangtod sa Vespers sa sunod adlaw.

[6762] Sa karaang panahon, ang mga Kristohanon nagsul-ob sa puti nga sinina diin sila nabunyagan sulod sa walo ka adlaw pagkahuman sa ilang bunyag. Lagmit nga kining puti nga sinina, sa panan-aw sa mga pagano, nagsilbi nga klarong timailhan sa pagka-miyembro ni Mamelkhfa sa Kristohanong komunidad ug mao ang hinungdan sa iyang dali nga pagkamartir. Sumala sa usa ka mas detalyadong salaysay niini, pagkahuman sa pagbunyag ni Mamelkha, miduol kaniya ang mga pagano, nagmando nga maghalad siya og sakripisyo kang Artemis; apan misalikway siya ug maisugong gipahayag nga usa siya ka Kristohanon, nga mao ang hinungdan nga gipailawom siya sa daghang pag-antos, diin siya namatay.

[6763] Ang panahon sa pagkamartir ni Santa Mamalchfa gituohan nga nahitabo sa ika-5 nga siglo. Niadtong 422, ang Emperador nga Byzantine nga si Theodosius II ang Bata nakahimo og usa ka kasabotan sa kalinaw uban sa mga Persiano, nga nagdugay hangtod sa 502; nga nagpasabot nganong gitugotan sa hari sa Persia ang usa ka Kristohanong obispo sa pagbungkag sa maong paganong templo, tingali tungod sa tinguha nga mapadayon ang maayong, malinawon nga relasyon sa gamhanang Imperyo sa Byzantine.

Troparion, Tono 4:

Mga una nga nagbitbit sa trono sa Rusya, mga tigbantay sa apostolikong mga tradisyon, dili matuyok nga mga haligi, mga magtutudlo sa Ortodoksiya, Pedro, Alexio, Jonas ug Felipe, mangaliya kamo sa Ginoo sa tanan aron hatagan og kalinaw ang uniberso ug dakong kaluoy ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Nagkinabuhi kamo nga matinud-anon taliwala sa mga balaan, nagtudlo sa katawhan sa kahibalo sa Dios, ug nakapahimuot gayud sa Dios: busa gipahimaya kamo Niya pinaagi sa pagkawalay-kadaut ug mga milagro, ingon nga mga tinun-an sa grasya sa Dios.

Ang Kinabuhi ni Santo Dionisio, Obispo sa Alexandria

Gisaulog sa Oktubre 5

Si Santo Dionisio lumad sa Alexandria[6764] , natawo sa manggaranon ug maharlikang ginikanan nga mga pagano[6765] . Sa iyang pagkabatan-on, nakadawat siya og lig-on nga pagano nga edukasyon ug nagdedikar sa pagano nga pagsimba. Pagkahuman sa iyang edukasyon, si Dionisio unang nag-alagad isip usa ka retoriko[6766] ug nagtudlo sa mga batan-ong lalaki sa arte sa oratoryo, subay sa espiritu sa pagano nga kahibalo nga iyang nakuha. Apan ang iyang klaro ug hayag nga hunahuna dili mapakyas sa pag-ila sa dagkong sayop ug mga pamahiin sa paganong pagtuo diin siya natawo ug nagdako, ug sa kakulang sa paganong pilosopiya, sa mga prinsipyo diin siya gipadako. Ang iyang mausisaon nga espiritu, nga gutom ug uhaw sa kamatuoran, wala makakaplag og katagbawan sa kahibalo ug mga pagtuo sa pagano; nabati sa iyang kasingkasing ang kawalay pulos ug kabakak sa pagano ug, bisan wala pa siya nakaila sa tinuod nga Dios, naningkamot na siya paingon Kaniya. Busa si Dionysius, nga nangandoy nga masayran ang kamatuoran, nagpamilyar sa iyang kaugalingon sa nagkalain-laing pagtulon-an ug pagtuo sa tawo ug gikumpara kini sa usag usa. Kining matinud-anong dalan sa walay pagpihig nga pagsusi sa mga pagtulon-an sa tawo nagdala kang Dionysius, pinaagi sa iyang mainitong tinguha nga makakaplag sa tinuod nga pagtuo, ngadto sa kahibalo sa Usa ka Tinuod nga Dios ug sa tinuyo nga pagdawat sa Kristohanong pagtuo. Sa ulahi, misulti si San Dionisio bahin sa iyang kaugalingon, nga siya 'nilingi kang Kristo pinaagi sa gawasnong pagpangutana, nga walay pagpabor sa pag-usisa sa mga pagtulon-an sa tawo'.

Niadtong panahona sa Alexandria—nga ilado tungod sa mga paganong eskwelahan ug mga eskolar—niburobong pag-ayo ang Kristohanong edukasyon kauban sa daghang aspeto sa kalamboan sa pagkat-on sa paganong kalibutan niadtong panahona. Ang mga bantugang pangulo sa Kristohanong eskwelahan nga mitumaw didto—ang gitawag nga ' ' ([6767] , 'eskwelahan sa katekumeno')—nagtigom, pinaagi sa gahum sa ilang mga gasa, sa

---

[6764] Ang Alexandria usa ka bantugang siyudad nga gitukod ni Alexander the Great niadtong 331 BC sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa Ubos (Amihanang) Ehipto, sa bunganga sa Suba sa Nilo. Ang Alexandria, pagkahuman sa Roma, mao ang nanguna nga siyudad sa kalibutan ug nagsilbi nga sentro sa kalakalan, industriya, ug labi na sa pagtuon sa paganismo; sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini usa ka sentro sa pagkahayag sa Kristohanong panghunahuna. Sumala sa tradisyon, gidala dinhi ang Kristiyanismo sa ebanghelista nga si Marcos mga tuig 59–60 AD. Karon, ang Alexandria (nga nailhan nga 'Iskender' sa Turko ug Arabiko) usa sa labing lig-on nga gipandayagan nga mga siyudad-puerto ug labing hinungdanon nga mga sentro sa kalakalan sa Mediteranyo, nga adunay populasyon nga kapin sa 230,000.

[6765] Si San Dionisio sa Alexandria natawo mga tuig 195.

[6766] Sa ato pa, nagtudlo siya sa arte sa pampublikong pakigpulong, nga niadtong panahona nakaabot sa kinatumyan sa ka-uswagan ug gihatagan og dakong bili dili lamang sa pagano nga kalibutan kondili usab sa Kristohanong kalibutan, ug adunay dakong kahulugan sa relihiyon, politika, ug edukasyon.

[6767] Sa Alexandria, ang sentro sa pagkat-on sa paganismo, diin dugay nang adunay bantog nga museyo sa liberal nga arte, matematika ug pilosopiya, mitumaw ang usa ka Kristohanong eskwelahan—nga nailhan nga 'Katechetical School'—sa sayong panahon pa sa apostoliko aron supakon ang paganismo; ang impluwensya niini sa kaugmaon sa Kristiyanismo daghan kaayong aspeto ug dili masukod. Ang tradisyon matinahuron nga giila nga si Apostol ug Ebanghelista Marcos mismo ang nagtukod niining eskwelahan. Sa sinugdan, naghatag lang kini og batakang pagtudlo alang sa mga gustong bunyagan—sama sa gipakita sa mismong ngalan sa eskwelahan sa Alexandria, nga

teolohikal ug pilosopikal nga kahibalo sa ilang pagtudlo ug pamilyar kaayo sila sa pagano nga eskolarismo ug sa mga representante niini. Sa ilawom sa impluwensya niining mga magtutudlo nga Kristohanon, ang labing maalamon sa mga pagano kasagaran nakaila sa tinuod nga pagtuo ni Kristo ug mibiya sa ilang pagano nga kawalay-pagkabalaan. Si Dionysius, nga pamilyar na sa daghang Kristohanong sinulat, misulod sa suod nga pakig-uban sa mga magtutudlo nga Kristohanon sa Alexandria, nga gipangulohan ni Heraclitus[6768] ug, labi na gayud, sa bantog nga si Origen[6769] . Tungod kay si Origen usa ka talagsaong iskolar, daghang pagano ang nangabot kaniya aron maminaw sa iyang pagtudlo sa pilosopiya ug matematika; gipahimuslan kini ni Origen ug malampuson siyang nagtrabaho alang sa himaya sa ngalan ni Cristo, gamit ang iyang mga buhat ug kahibalo aron madala kining mga mamiminaw sa pakig-uban kang Cristo.

Si Dionysius dali nga nahimong masigasig nga disipulo ni Origen ug, uban sa tibuok kadasig sa usa ka mausisaon nga hunahuna, misugod sa pagtuon sa mga kamatuoran sa Kristohanong doktrina, nga iyang dayon nakaila sa pagka-labaw niini kaysa sa mga pagtulon-an sa pagano. Uban sa dakong kadasig ug gugma, gibasa niya ang mga Sulat sa mga Apostoles, labi na gayud kadtong ni San Pablo nga Apostol, nga nakahatag kaniya og lawom nga pagbati ug nakapahinabo og hingpit nga pagbag-o sa tanan niyang pagtuo ug panan-aw, nga miresulta sa iyang hingpit nga tinuyoang pagbalhin ngadto sa Kristiyanismo. Sa dihang hingpit na siyang napuno sa pagtuo sa kamatuoran sa Kristiyanismo, wala na siya maglangan sa pagdawat sa balaan nga pagbunyag[6770] , nga sa bahin usa ka impluwensya ni Origen, ug misulod sa Katekumenato, nahimong tinuod nga palamuti niini. Sukad niadto, si San Dionisio nagpahinungod pa gayud sa mas dako nga kadasig sa pagsuhid sa lawom nga kamatuoran sa Kristohanong doktrina, pagpanalipod sa pagkahinlo niini gikan sa mga heretiko nga bakak nga magtutudlo ug sayop nga panghunahuna nga misulod niini. Espesyal siyang duol sa iyang magtutudlo nga si Origen, nagpuyo sa iyang kasingkasing ang matinahuron nga pagpasalamat ug tinuoray nga paghigugma kaniya, ug wala gyud niya putla ang ilang panag-uban bisan pa sa pagka-pugos ni Origen nga mobiya sa Alexandria, ni sa dihang siya gipriso [6771] . Ang katingalahang pag-uswag ni San Dionysius sa pagsabot sa mga kamatuoran sa Kristiyanismo ug ang

---

'Katketikal'—samtang gikatudlo usab ang mga katekista mismo. Apan sa ulahi, ang Katekumenal nga Eskwelahan sa Alexandria, tungod sa iyang posisyon sa sentro sa kalibutanong kahibalo ug iskolarismo, nakuha ang kinaiya sa usa ka teolohikal ug iskolar nga institusyon sa edukasyon. Gipalambo kini labi na sa usa sa iyang mga katekista (mga magtutudlo), ang iladong si Pantene (180–191), ug sa iyang dili usab mapapaslang nga estudyante ug manunod, si Clemente sa Alexandria, nga nagtambag sa pilosopiya sa iyang mga estudyante isip giya sa pagtuo. Ang Eskwelahan sa Katekesis sa Alexandria miabot sa mas mauswagon nga kahimtang ilawom ni Origen.

[6768] Si Heraclitus – usa ka iladong magtutudlo nga Kristohanon – sa sinugdan katabang ni Origen sa pagtudlo sa Katolikong Eskwelahan sa Alexandria. Niadtong 231, gisundan ni Heraclitus si Origen isip ulo sa Katolikong Eskwelahan; niadtong 233, gipahimutang siya isip obispo sa Alexandria, namatay niadtong 246.

[6769] Si Origen – usa ka estudyante ni Clemente sa Alexandria ug ang labing bantugan nga magtutudlo nga Kristohanon sa ikatulong siglo – sa sinugdan usa ka iladong lektor sa Katechetical School sa Alexandria, apan pagkahuman giatake siya sa Obispo sa Alexandria ug sa ubang representante sa Simbahang Alexandriano ug, tungod sa mga akusasyon nga nagpalambo siya og pipila ka heretikal nga panan-aw ug nagpraktis og boluntaryong selibasiya, gikuhaan siya sa iyang pagkapari ug gipahawa gikan sa Alexandria, uban ang pagdili sa pagtudlo sa Simbahan; pagkahuman, mipuyo siya sa Caesarea sa Palestina, diin nagtukod siya og bag-ong eskwelahan, nga gidagsa sa mga tawo gikan sa tanang dapit aron paminawon ang iladong magtutudlo; Pagkahuman, nakabilanggo siya sa pipila ka panahon sa usa ka kal-ang; dayon, masigasig ug malampuson siyang nakigbatok batok sa mga heretiko sa iyang panahon; pagkahuman, atol sa pagpanlupig ni Maximian, mitago siya gikan sa iyang mga mananlupig; atol sa pagpanlupig ni Decius, nakab-ot niya ang dungog nga mahimong usa ka maisugong magtug-an kang Kristo; ug namatay siya sa Tyre niadtong tuig 254, sa ika-70 ka tuig sa iyang kinabuhi. Sa iyang daghang mga sinulat, gipakita ni Origen ang pipila ka mga panan-aw nga dili ortodokso ug heretikal, nga tungod niini gisaway siya ingon usa ka heretiko, bisan pa man wala gipresentar ni Origen ang iyang dili ortodoksong mga panan-aw ingon nga dili mausab nga kamatuoran, ug dili usab siya usa ka heretiko sa istriktong kahulugan sa pulong. Bisan pa ang labing bantugan sa mga Amahan sa Simbahan naghatag og labing taas nga pagtamod sa mga teolohikal nga buhat ug kalampusan ni Origen. Sa iyang mga eskwelahan, iyang gitudloan ang daghang talagsaong mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang uban kanila tungod kaniya nabag-o gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo; usa ka pagtuo nga iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang kahibalo ug pilosopiya. Labing angay usab timan-an ang iyang mga buhat sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, sa paghubad niini ug, labaw sa tanan, sa pagpanumbalik ug paghinlo sa tinuod nga teksto niini, ingon man ang iyang mga sinulat nga nagtumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga heretiko ug sa mga kaaway sa Kristiyanismo. Sa kinatibuk-an, dako kaayo ang iyang nahimo nga kontribusyon dili lamang sa iyang kaugalingong kapanahonan kondili usab sa mga sumusunod nga henerasyon, ug ang tanan nga dagkong magtutudlo sa Simbahan sa ika-upat nga siglo dako kaayo ang ilang pagkuha sa mga buhat ni Origen.

[6770] Si San Dionisio nabawtisan sa Kristiyanismo sa medyo hamtong na siya. Siya mismo ang gibawtisan sa Obispo sa Alexandria, si Demetrio (189–231).

iyang debotong kinabuhi nakadani sa atensyon ni Heraclitus, usa ka magtutudlo sa Eskwelahan sa Alexandria. Wala madugayi, giordinar si San Dionysius nga presbiter. Pagkahuman sa pagpahawa kang Origen gikan sa Alexandria, gisundan siya ni Heraclitus isip ulo sa katolikong eskwelahan sa Alexandria. Sa dihang gikonsagra si Heraclitus nga Obispo sa Alexandria, nahimong ulo si Dionysius sa katolikong eskwelahan; sa pagkamatay ni Heraclitus, siya ang misunod kaniya sa Katungdanan sa Alexandria[6772] .

Sa diha nga gisagop ni Dionysius ang Katungdanan sa Alexandria, ang tibuok niyang kinabuhi nahimong padayon nga serye sa mga buhat sa paghalad sa kaugalingon batok sa nagkalain-laing kaaway sa Simbahan, sa gawas ug labi na gayud sa sulod. Niadtong panahona, ang Simbahan ni Kristo nakasinati og dakong pag-antos tungod sa panlabay nga pagpanlupig sa mga paganong awtoridad ug labi pang nabahin-bahin tungod sa nagkalain-laing panagbangi, heretikal nga bakak nga pagtulon-an ug mga skisma, nga naghulga sa pagbungkag sa eklesiastikal nga panaghiusa ug sa sulodnong kalinaw sa Simbahan. Sa ingon ana kalisod nga mga panahon, si Santo Dionisio gitudlo mismo sa Dios aron mag-alagad isip usa ka lig-on nga haligi sa suporta alang sa mga matinud-anon. Tungod kaniya, sa tinuod, nagpabilin nga walay pag-uyog ang kalinaw sulod sa Simbahan taliwala sa tanang katalagman ug kagubot. Labaw pa, ang balaan ug debotong kinabuhi sa arkipastor, ang iyang walay pag-ilad nga gugma alang sa iyang panon, ang iyang pagkamainom, pagkamatinud-anon, ug pagka-mapainubsanon nagpukaw og unibersal nga pagtahud kaniya, bisan pa sa iyang mga kaaway ug mga heretiko. Ang tibuok niyang kinabuhi gipahinungod sa masigasig ug walay kapoy nga pag-alagad sa Simbahan sa Dios. Uban sa labi ka mainit nga kadasig, gipangita niya ang pagbag-o sa mga dili motuo; gitagad niya ang mga naligaw uban sa matinud-anon ug pagka-amahanong pagkamabuotan; ug gipaninguha niya nga ipauli sa panaghiusa ang mga nabahin. Sa mga panahon sa kalisod, gipakita niya ang labawng kaisog; sa iyang pagtuo, ang dili matandog nga pagkamapailubon; ug sa tibuok niyang kinabuhi, usa ka katingalahang ug lawom nga pagka-mapainubsanon – samtang ang tibuok Kristohanong kalibutan nangahibulongan sa iyang kahibalo ug mga hiyas.

Tungod kay napanunod niya kang Origen ang gugma sa tanang matang sa kahibalo, nasumpay ni San Dionysius kini sa Kristohanong doktrina ug nagpadayon sa maampingong pagbasa ug pagtuon sa mga buhat sa labing maalamon nga mga pagano ug lain-laing mga eretiko nga sa iyang panahon nagkaguliyang sa Simbahan sa Dios pinaagi sa ilang bakak nga mga pagtulon-an. Samtang gipanalipdan ang pagkahinlo sa Kristohanong doktrina sa simbahan batok sa mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an ug sa mga supak nga panan-aw, gisalikway kini ni San Dionisio, apan wala pa siya mopasagad hangtud nga pinaagi sa iyang kaugalingong pagtuo nakasiguro siya nga kini dili matindogan; unya lang siya nag-andam sa iyang kaugalingon sa kusog ug kaisog batok sa mga dautang heretiko.

Bisan pa sa tanan niyang kaalam ug kahibalo, si San Dionisio mapainubsanon ug mapainubuson, ug bisan pa sa iyang paglingkod sa pastoral nga katungdanan, nailhan siya sa espiritu sa pagkamapainubsanon ug pagkamoderado. Niadtong lisod nga mga panahon para sa mga Kristohanon, atol sa malupit nga pag-uyog sa kamot sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Decius[6773] , ang pipila ka mga obispo – dili tungod sa kahadlok sa pag-uyog sa kamot ug pag-antos, kondili aron dili biyaan ang kawan ni Kristo nga gisalig kanila nga walay giya, pagtukod ug kahupayan – – mibiya sila sa ilang mga siyudad paingon sa mas luwas nga mga lugar, ug gikan didto gipangdumala nila ang ilang mga kawan[6774] . Busa, niadtong lisod nga mga panahon, si Santo Dionisio

---

[6771] Busa, misulat si Dionysius og sulat kang Origen samtang kini nga ulahi gi-priso ubos ni Decius. Narekord nga pagkahuman sa kamatayon ni Origen, misulat si Dionysius og sulat kang Theotocus, Obispo sa Caesarea, nga nagdayeg kaniya.

[6772] Si San Dionisio nahimong ulo sa iladong Eskwelahan sa Alexandria niadtong 233 ug nagpabilin sa maong katungdanan sulod sa 14 ka tuig.

[6773] Ang Emperador Romano nga si Decius naghari gikan sa 249 hangtod sa 251. Siya usa ka malupit nga manunulilag sa mga Kristohanon; sa iyang paghari nahitabo ang unang kinatibuk-ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon.

[6774] Lakip sa uban, si San Cipriano sa Cartago nakasinati usab niini nga kapalaran, nga mapisan nga midawat sa kamatayon isip martir alang kang Kristo († 268). Sa susama, sa wala pa nila Dionysius ug Cyprian, si San Policarpo sa Smyrna (nga namatay isip martir niadtong 167) naglihok usab sa ingon niini sulod sa pipila ka panahon, ug pagkahuman nila, si San Atanasius sa Alexandria († 373). Sa iyang mga sulat kang Domitius ug Didymus (251 AD), ingon man usab kang Fabius, Obispo sa Antioquia, gisaysay ni San Dionysius ang usa ka lawom kaayo ug makapahinganghang kasinatian sa mga martir sa Alexandria, nga namatay atol sa unang pagpanlupig ni Decius pinaagi sa pagpamukol, kalayo o espada, samtang giisip niya ang iyang kaugalingon nga usa sa mga tawo nga bisan pa sa taas kaayo nilang kinabuhi, dili gihapon kini igo aron masiguro ang ilang pagdawat sa Ginoo, bisan pa sa iyang pagtuo nga gipreserbar siya ni Kristo alang sa lain nga angay nga panahon. Usa ka obispo nga ginganlan og Germanus daw gisaway siya, sama sa pagkasaway kang San

naglihok subay sa ispiritu sa langit, dili tungod sa kahadlok sa kamatayon alang sa ngalan ni Kristo, kondili tungod sa panginahanglan ug alang sa kaayohan sa Simbahan sa Alexandria, aron dili biyaan ang kawan nga walay magbalantay. Nagpadala si Prefekto Sabinus og usa ka espiya aron pangitaon si Santo Dionisio. Nagpabilin ang santo sa balay sulod sa upat ka adlaw, apan ang espiya, nga kumbinsido nga nakatakas siya, nangita kaniya sa mga uma, sa mga dalan ug sa daplin sa mga suba, ug wala gyud mosulod sa balay sa arkipastol. Pagkahuman niini, sa pagsunod sa sulod nga pagdani, si San Dionisio milayas uban sa pipila sa iyang mga ka-matuod, apan nadakpan ug gipadala sa Taposiris aron pahiritsan. Bisan pa, gipanalipdan sa Dios ang Iyang matinud-anong sulugoon. Sa dili matagna, siya milagrosong naluwas gikan sa kamot sa mga sundalo pinaagi sa usa ka grupo sa mga Kristohanong lumolupyo. Mao kini ang nahitabo.

Usa ka Kristohanon nga ginganlan og Timoteo wala madakpan kauban ni Santo Dionisio ug sa ubang mga magtutuo. Sa dihang nakit-an niya nga gi-bantayan ang balay, midagan siya sa dakong kahadlok ug gisultihan ang usa ka lumolupyo—nga padulong sa usa ka malipayong selebrasyon—nga ang arkipastor nadakpan na. Ang balita nakapahunong sa kalingawan, ug ang tanang mga bisita midali-dali paingon sa lugar diin gidala ang santo nga ingon ka dali nga ang mga guwardiya nakalingkawas. Si Dionysius ug ang iyang mga kauban gibutang nga halos hubad sa mga higdaanan nga walay habol, ug sa ilang pagdahom nga mga tulisan ang mga lumolupyo, nangayo sila nga ayaw sila patya. Apan ang santo gikuptan sa mga bukton ug mga tiil sa pipila ka dili mailhi nga mga higala ug, bisan pa sa iyang pagsukol, gidala gikan didto ug gibutang sa usa ka asno nga walay sadol. Unya siya, batok sa iyang kabubut-on, gidala sa usa ka luwas nga dapit. Ang pagkatawo sa mga higala nga nagluwas sa santo nagpabilin nga hingpit nga misteryo: klaro nga, milagrosong gipreserbar sa Ginoo si San Dionysius alang sa kaayohan sa Simbahan, nga niadtong panahona gipanglutos, gihumiliar, ug gipanglaglag sa internal nga kagubot ug kagubot.

Samtang nagpanago, nagpadayon si San Dionisio sa pagdumala sa kawan sa Alexandria, nagpadala og mga sulat kanila pinaagi sa mga kasaligan nga presbiter. Niadtong makalilisang nga panahon, ang Simbahan nakasinati og grabeng pag-antos ug kasubo sa kamot sa mabangis nga mga pagano. Tungod kay dili na nila ikapugos ang pag-antos sa tortyur ug pag-uyog, daghan sa mga matinud-anon ang nanghimakak kang Kristo. Pagkahuman, uban sa lawom nga paghinulsol ug tinuoray nga kasubo, mibalik sila pag-usab sa obispo, mapainubsanon nga nangayo kaniya nga dawaton sila pag-usab sa kasingkasing sa Simbahan ni Kristo. Mapainubsanon ug mahumok nga si Dionysius malumo nga gidawat sila pag-usab sa kawan sa Kristohanong Simbahan, nagpataw kanila og lain-laing mga pagdili ug penitensya, ug pinaagi niini giluwas sila gikan sa hingpit nga pagkawalay paglaum[6775] .

Sa pagpalala pa sa kahimtang, taliwala sa mga dautang naghulga sa Simbahan ni Cristo, mitungha ang skisma sa mga Novatian niining lisod nga panahona, nga labi pang nagkabahin-bahin sa Simbahan tungod sa panagbangi sa sulod. Si Novatian ug ang iyang mga sumusunod hayag ug matinud-anon nga misupak sa pagdawat pag-usab sa mga apostata sa sabakan sa Simbahan, nga busa nagpalala sa mga kasakit niini ug nagduso sa daghan ngadto sa pagkawalay paglaum[6776] . Niadtong panahona, si San Dionisio, nga malumo nga midawat sa mga

---

Cipriano sa Kartaha, tungod sa iyang pagkahadlok ug sa pagbiya sa iyang kawan. Isip tubag niini (258–259), gitawag ni Dionysius ang Dios nga saksi nga wala siya nilayas sa iyang kaugalingong kabubut-on, ug (sama ni Cyprian) gisandigan niya ang inspirasyon sa Dios sa iyang pagpanalipod.

[6775] Ang bantog niyang kaubanan sa panahon, si San Cipriano, Obispo sa Kartago, naglihok uyon gayud kang San Dionisio batok sa ingon nga mga kalag nga nahulog. Sa dili pa madawat pag-usab ang mga nahulog sa komunyon, nangayo sila og ebidensya sa paghinulsol gikan kanila ug wala magduha-duha sa pagpasaylo kanila, supak sa ekstremong panan-aw sa kadaghanan sa ilang mga kaubanan, nga sobra kaayo ang pagprotesta batok sa mga nahulog tungod kay nakahimo sila og makamatay nga sala. Ang pag-ampo sa mga martir ug mga nag-angkon sa pagtuo ni Kristo alang sa mga nahulog dako usab kaayo og kahulugan sa praktis sa Simbahan niadtong panahona.

[6776] Si Novatian usa ka bantugan ug maalamon nga presbiteryo nga taga-Roma atol sa pagpanlupig ni Decius, bisan pa, sumala sa mga lagda sa konsilyo, dili siya mahimong ordinahan, kay nakadawat lang siya og klinikal nga bunyag (i.e. bunyag sa iyang higdaanan sa kamatayon), nga walay mosunod nga krismasyon; Sunod niini, naningkamot siya pag-ayo aron makab-ot ang katungdanan nga obispo sa Roma; apan, tungod kay nasayop siya sa iyang paghukom, mibulag siya sa Simbahan, nahimong obispo nga Novatian, ug busa nagtukod sa usa ka makaguba nga eskisma sulod sa Simbahan, nga nagbitbit sa iyang ngalan ug naghulga sa Simbahan sa dakong kagubot ug kalamidad. Si Novatian labi na nga misupak sa pagdawat pag-usab sa Simbahan sa mga tawo nga mibulag niini. Sumala sa mga Novatian, ang Simbahan usa ka komunidad sa mga balaan; busa, ang tanan nga nahulog ug nakahimo og makamatay nga mga sala pagkahuman sa bunyag kinahanglan ipahawa gikan niini ug sa bisan unsang kahimtang dili na sila madawat pag-usab; Ang Simbahan, ilang giangkon, walay katungod sa pagpasaylo sa grabeng mga makasasala; kung pasayloon man niya sila, siya mismo mahugawan ug mihunong sa

nahulog, labi na sa pag-ampo sa mga nagpamatuod kang Kristo, mitindog batok sa mga Novatian ug gihangyo si Novatian nga biyaan kini nga eskisma, nga dako kaayo'g kadaut sa Simbahan sa Dios.

'Dapat unta nimo nga mapailubon ang tanan nga mahimo, apan dili unta nimo buwagon ang Simbahan sa Dios,' misulat ang masigasigong arkipastor ngadto niining bakak nga magtutudlo. 'Dili kini mas gamay ang himaya: ang mamatay aron dili mabahin ang Simbahan kaysa mamatay aron dili maghalad sa mga dios-diosan.' Sa akong paghukom, labi pang mahimayaon ang una, kay sa ikaduhang kaso mamatay ang usa ka tawo alang sa kaluwasan sa iyang kaugalingong kalag, samtang sa niini nga kaso mamatay ang usa ka tawo alang sa kaayohan sa tibuok Simbahan.

Ug ang maloloy-on nga magbalantay gigamit ang tanan niyang kusog aron sa ulahi nga ibalik, sa konseho, ang gipangandoy nga kalinaw sa Simbahan, nga nabungkag tungod niining makadaot nga eskisma; ug nakab-ot niya kini pinaagi sa iyang walay pag-isip sa kaugalingon nga paningkamot sa espiritu sa Kristohanong pagkamaisug ug pagkamapugngan[6777] .

Pagkahuman sa kamatayon sa dautang si Decius, sa mubo nga paghari ni Emperador Gallus[6778] , mihunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon, ug nabalik ang kalinaw sa Simbahan ni Kristo. Mas gidayeg kining kalinaw sulod sa Simbahan tungod kay nagtugot kini kang Santo Dionysius nga itutok ang iyang pastoral nga pag-atiman sa pagpahupay sa kagubot nga gipahinabo ni Nepot, Obispo sa Arsina, nga nagtudlo og heresiya nga nailhan nga Chiliasm[6779] . Ang balaan nga amahan dili lang misulat og traktado batok kang Nepot sa espiritu sa gugma[6780] , apan sa maong espiritu usab, nagdumala siya og mga deliberasyon sa konseho uban sa mga taga-suporta niining heresiya ug malampuson nga nabalik silang tanan sa eklesiastikal nga panaghiusa[6781] . Si Santo Dionisio usab

---

pagkabalaan. Gitawag sa mga Novatian ang ilang kaugalingong komunidad—nga diin dili madawat ang mga grabeng makasasala, samtang ang mga mibulag sa Ortodoksong Simbahan madawat lamang pinaagi sa pagbunyag pag-usab—nga 'Cafara', nga nagpasabot og komunidad sa mga putli. Ang mga komunidad sa Novatianista mikaylap sa Carthage, Alexandria, Syria, Asia Minor, Gaul ug Spain.

[6777] Busa, misulat si Dionysius og malumo ug makig-uli nga sulat kang Novatian, diin gikuha ang nahisgotan nga mga pulong sa Santo sa Alexandria—nga ang pagkamartir aron malikayan ang pagkabahin-bahin pareho ka himaya sa pagkamartir tungod sa pagdumili sa pagsimba sa mga dios-diosan. Sa samang higayon, iyang gipahimangnoan si Novatian nga sama sa usa ka amahan nga kon dili niya mapangumbinsi ang iyang mga sumusunod nga biyaan ang sayop nga lakang nga ilang gihimo, unya sa labing menos makaluwas siya sa iyang kaugalingong kalag; ug kung, sama sa giangkon ni Novatian sa iyang pagpanalipod, siya gikonsagra isip obispo batok sa iyang kabubut-on, kinahanglan niyang pamatud-an ang pagkamatinud-anon sa iyang pag-angkon pinaagi sa boluntaryong pagbiya sa iyang katungdanan, 'aron malikayan ang pagkabahin-bahin sa Simbahan sa Dios'. Bisan pa niining makig-uli nga mensahe, Si Dionysius, sa iyang kaugalingong mga pulong, supak kang Novatian tungod kay 'gihiwa-hiwa niya ang Simbahan ug gidala ang pipila sa mga igsoon ngadto sa kawalay pagtuo ug panamastamas, gipaila ang labing dili madawat nga doktrina mahitungod sa Dios, ug bakak nga gipakita ang maloloy-on nga Ginoo nga walay kalooy', ug uban pa. Ang santo misulat og daghang epistola batok sa mga Novatian ug kusganong nakigbisog batok kanila. Apan bisan pa sa iyang paningkamot ug sa ubang representante sa Simbahan, nabalik ang kalinaw sa sulod niini, daghan gihapon ang sumusunod sa mga Novatian, ug nagpadayon ang ilang mga komunidad hangtod sa ika-7 nga siglo.

[6778] Naghari si Gallus gikan sa 251 hangtod 253; nailhan siya tungod sa iyang malinawon nga kinaiya ug sa iyang pagkamapailubon ngadto sa mga Kristohanon.

[6779] Si Nepot mao ang obispo sa siyudad sa Arsinoe, o Arsinoi, sa Tunga-tungang Ehipto. – Ang Chiliasm mitumaw sayo kaayo ug sa katapusan sa ikaduhang siglo aduna na kini daghang mga sumusunod. Sa tunga-tunga sa ikatulong siglo, si Nepot usa ka masigasig nga tigpasiugda sa doktrina, nga adunay daghang sumusunod, labi na kay ang iyang pagtudlo nagsilbi, sa pagkasulti, ingon nga labing duol nga tinubdan sa kahupayan alang sa mga Kristohanon nga nag-antos sa pagpanlupig ug pagpanakit. Gitudlo ni Nepot nga, sumala sa mga pulong sa Pahayag (Pahayag 20:2–6), hapit na magsugod ang milenyal nga paghari ni Hesukristo sa yuta, diin ang mga matinud-anon ug mga deboto ra ang magpuyo; gilantaw sa mga Chiliast kini nga paghari sa usa ka sensoryo, materyal nga paagi isip usa ka yutang gingharian nga adunay yutang kalipay. Ang mga heretikal nga pagtulon-an ni Nepot nahibal-an lamang pagkahuman sa iyang kamatayon.

[6780] Ang iyang halapad nga buhat nga *On the Promises*, diin ang ikaduhang bahin ra ang nakaluwas nga kompleto, kauban ang pipila ka gagmay nga sipi gikan sa una. Sa iyang traktado, gipatin-aw ni San Dionisio nga ang mga saad mahitungod sa Gingharian ni Kristo angay sabton dili sa sensoryo nga paagi, kondili sa espirituhanong paagi, ug gipakita niya kini sa hingpit gikan sa Pahayag ug pinaagi sa pagsusi sa kinaiyahan sa tawo; sa maong buhat, gihisgutan usab niya ang Pahayag sa kinatibuk-an.

[6781] Alang niini, midali si Dionysius paingon sa Arsinoe, diin iyang gihangyo ang usa ka panagtigom uban sa mga sumusunod ni Nepo ug nagpuyo sulod sa tulo ka adlaw aron susihon ang iyang libro, samtang naningkamot nga hisgutan siya uban sa gugma ug pagtahod, gitawag siya nga iyang amahan ug igsoon ug gidayeg siya tungod sa iyang pagtuo, pagkamaunongon, masigasig nga pagtuon sa Balaang Kasulatan, ingon man usab sa iyang dagkong kalampusan sa pag-awit sa mga salmo, nga usa ka kalipay sa kadaghanan sa iyang mga igsoon. 'Gihigugma ko kining tawoha pag-ayo,' ingon ni San Dionysius, 'labi na kay nanguna siya sa pag-adto sa iyang kapahulayan sa wala pa kita. Bisan pa niana, ang kamatuoran kinahanglan nga hatagan bili ug dungog labaw sa tanan.' Ang resulta sa miting mao nga malampuson ang santo sa pagdani sa mga Chiliast ug nakadawat siya og tapat nga pagpasalamat gikan sa ilang lider, ang presbiter

miapil pag-ayo sa panaglalis nga misulpot niadtong panahona sulod sa Simbahan mahitungod sa pagbunyag sa mga heretiko[6782] , nga ang pangunang tumong mao ang pagpahupay sa kagubot nga nadala sa Simbahan tungod niini nga panaglalis, nga iyang nakab-ot pinaagi sa iyang mga pagdasig. Sa samang panahon, masigasig niyang gikombat ang dautan ug delikadong erehe ni Sabellius nga misulbong sa Simbahan sa Alexandria. Aron supakon ang makadaot nga bakak nga pagtulon-an niini nga erehe, nga nakapahinabo og dakong kalibog sulod sa Simbahan ni Kristo ug nakadani bisan sa pipila ka mga obispo sa iyang mga bitag sa , nagtigum si San Dionisio og mga konseho, nagsulat og mga sulat-piklat batok kang Sabellius, naningkamot sa pagwagtang sa pagkamatarug sa garboong hunahuna nga misalikway sa pag-ila sa Trinidad sa mga Persona sa Dios: ang Dios Amahan, ang Anak sa Dios ug ang Espiritu Santo[6783] .

Apan ang mga paningkamot ni San Dionysius sa pagpasiugda sa kalinaw ug kaayohan sa Simbahan kalit nga naputol tungod sa pagpanlupig nga gipasiugdahan sa bag-ong Emperador Romano nga si Valerian[6784] . Sa sinugdanan pa lang niining mabangis nga pagpanlupig, ang dakong magbalantay sa Alexandria gidakpan, bisan pa sa iyang grabeng sakit, ug kauban ang presbiter Maximus[6785] ug ang mga diakono Faustus, Eusebius ug Cherimon, gidala sa atubangan sa prefect Emilianus[6786] . Ang pagpanlupig dayon mibagsak sa bug-os nga kusog labi na batok sa mga obispo ug presbiter, isip mga representante sa Simbahan. Busa, gisulayan sa iyang mga tigpahirap ang tanang paagi aron mapugos si Dionysius sa pagsalikway kang Kristo ug paghalad sa mga diyos-diyosan, kay mosunod unta ang uban sa iyang ehemplo. Apan walay kahadlok mitubag si Dionysius:

'Kinahanglan nga mosunod kita sa Dios kaysa sa mga tawo.'

Unya si Emilian, nga nagdili sa santo sa bisan unsang pakig-uban sa mga Kristohanon, labi na gayud sa pagpanudlo kanila og mga pulong nga makapabakod sa pagtuo o sa pagpangwali sa Ebanghelyo, gipahiluna siya sa layo nga baryo sa Tsefro, nga nahimutang sa taliwala sa kalasangan sa Libya[6787] . Apan bisan pa didto, supak

---

Korakion, alang sa iyang tambag. Ang ulahi napuno sa pagtuo nga iyang gisalikway ang iyang kaugalingong panan-aw ug nangayo nga kini dili na hatagan og pagtagad, hisgutan, isulti o tudlo pa. Ang uban pang mga igsoon nga naa didto nalipay usab kaayo sa maong panaghisgot, ingon man sa espiritu sa pakig-uli ug kinatibuk-ang panaghiusa nga gipakita sa tanan. Sukad niadto, halos nawala na ang Chiliasm sa Simbahang Sidlakan.

[6782] Si Clemente, si Tertulliano, si San Cipriano sa Kartago ug uban pang mga Amahan sa Simbahan, ingon man usab pipila ka lokal nga konseho, nagkinahanglan nga ang mga heretiko pagabunyagan pag-usab sa dihang sila mobalik sa pagtuo; sa Roma ra sila gidawat human sa usa ka buhat sa paghinulsol. Si Dionysius, subay sa iyang mga panan-aw, misunod sa ikaduhang opinyon ug, sa mga nahibilin nga piraso sa pipila sa iyang mga sulat, klarong gisalikway ang pagbunyag pag-usab sa mga heretiko nga nabunyagan sa ngalan sa Balaang Trinidad—usa ka opinyon nga ulahi gidawat sa Unang Ekumenikal nga Konseho (325 AD). Apan labaw sa tanan, niining mainitong gidebatehan nga isyu, gipakita niya pag-usab ang iyang katingalahang papel isip tighusay. Nagsulat siya og daghang mga sulat bahin niini nga hilisgutan kang Papa Esteban sa Roma. Sa usa sa mga nakaluwas nga sulat, iyang gihisgutan kaniya ang kinatibuk-ang kalinaw sa mga simbahan; apan sa dihang gisalikway ni Esteban ang pakig-komunyon kang Firmilian, ang Obispo sa Kapadokya, nga nagdepensa sa supak nga panan-aw, iyang gihangyo siya nga hunahunaon ang seryosong sangputanan sa iyang gibuhat. Pagkahuman sa kamatayon ni Stephen, misulat si Dionysius bahin sa maong hilisgutan ngadto sa iyang mga manununod, sila Sixtus II ug Dionysius sa Roma, ug gisusi pag-ayo kini nga butang sa iyang libro nga *On Repentance*.

[6783] Si Sabelio, nga mibulag sa Kristohanong konsepto sa pagkahiusa sa Dios, nahulog sa usa ka ekstremo nga misangpot kaniya sa usa ka heretikal nga doktrina nga supak sa kaugalingong mga basihanan ug doktrina sa Kristohanong pagtuo. Gitudlo niya nga kung ang Dios usa sa kina-iya, dili mahimong adunay sabay nga Trinidad sa Banal nga Pagkatawo, ug ang Trinidad angay sabton lamang sa kahulugan sa sunod-sunod nga pagpadayag sa usa ug parehas nga Persona sa kalibutan ug sa katawhan; sumala sa pagtudlo ni Sabellius, wala'y tulo ka Persona sa Pagkadiosnon: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo mga porma ra nga nailhan diin nagpakita ang Dios sa mga tawo: sa Daang Tugon, isip Magahatag sa Balaod, Siya nagpakita isip Amahan; sa Bag-ong Tugon, isip Manluluwas sa katawhan, Siya nagpakita isip Anak ug nagpadayon sa pagpakita isip Espiritu nga nagbalaan kanila. – Ang Sabellianismo, nga misugod sa tunga-tunga sa ikatulong siglo, nanghina na sa katapusan niining maong siglo, bisan pa man aduna gihapon kini mga sumusunod sa ika-upat nga siglo.

[6784] Ang Emperador Romano nga si Valerian naghari gikan sa 253 hangtod 259. Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon nga iyang gipasiugdahan nailhan sa talagsaong, sobra kaayo nga kalupigan.

[6785] Si Maximus tinago nga gipadala sa Alexandria aron pahupayon ang mga Kristohanong gipanglutos. Siya unya mipuli kang Dionysius isip obispo (†282).

[6786] Si Emilianus mao ang prefecto sa Alexandria, nga mao ang gobernador, representante, ug bise-rey sa Emperador Romano. Apan sa tinuod, nagdumala siya sa iyang kaugalingon ug usa siya sa gitawag nga 'Tulo ka Pulo ka mga Tirano', nga niangkon sa gahum imperyal sa Ehipto niadtong panahona.

[6787] Ang Disyerto sa Libya – ang silangang bahin sa halapad nga Disyerto sa Sahara sa Aprika – usa ka medyo mubo nga rehiyon, puno sa mga oasis nga adunay mga lungsod ug baryo. Ang lugar diin gipahimakas si San Dionysius dili masabtan sa istriktong kahulugan nga disyerto, kondili sa kahulugan sa pagkamawalay-kinabuhi, pagkahilayo, ug pagkasibug sa lugar.

sa pagdili, nagpadayon ang balaan sa pagtudlo sa Pulong sa Dios ug, isip usa ka maisugong martir ni Cristo, misalikway sa pagtuman sa mga sugo sa iyang mga manlupig. Gihulga siya sa mga pagano sa bato pag-usab tungod niini. Bisan pa niini tanan, nakakaplag si Dionysius og kahupayan sa pagbag-o sa daghang pagano ngadto sa balaang pagtuo ni Cristo bisan pa sa disyerto. Ang kalampusan sa pagpangwali ni Dionysius labi pang nakapasuko kang Emilianus, ug gipahawa niya ang balaang obispo ngadto sa lungsod sa Collufo, nga nahimutang sa usa ka labi pang hilit ug katingalahang bahin sa Libyang Disyerto[6788] . Apan bisan gikan didto nakakaplag siya og kahupayan sa pagpadayon sa pakigkontak sa mga higala ni Kristo ug sa iyang panon, ug dili lang sa iyang kaugalingon, kondili usab sa ubang mga simbahan. Si San Dionisio kanunay nga naglihok sa ingon niini nga paagi kaniadto, kay hingpit niyang nahibaw-an nga, isip ulo sa usa sa mga nag-unang simbahan—nga ang tingog adunay impluwensya sa ubang simbahan ug Kristohanong komunidad—katungdanan niyang atimanon dili lamang ang iyang kaugalingong kawan kondili ang tibuok Simbahan ni Cristo, labi na aron supakon ang bisan unsang paningkamot nga makabalda sa unibersal nga kalinaw sulod sa Simbahan.

Nagpuyo si San Dionisio sulod sa tulo ka tuig sa kini nga malupigon ug grabe nga pagka-priso – ug ang mga kasubo ug pag-antos nga iyang naagian didto, ang Diyos ra ang nakahibalo. Sa pag-asdang ni Gallienus[6789] sa paghari, gipagawas siya gikan sa pagka-priso, nga dako kaayong kahupayan sa iyang kawan ug sa tibuok Simbahan ni Kristo.

Apan, bisan pa sa Alexandria, kining maisugong nag-antos alang kang Kristo wala matagbo sa kalinaw ug kalamboan, kondili sa madugo nga kagubot ug makalilisang nga pag-antos. Ang kasubo sa sibil nga gubat gisundan sa grabeng gutom, ug pagkahuman sa gutom miabot ang usa ka salot nga naglagot uban sa makalilisang nga kabangis. Sa tinuod nga pagka-amahanong gugma, gitagad ni Dionysius ang mga walay swerte, bisan kinsa pa sila – pagano man o mga magtutuo. Sa paghulagway ni Dionysius sa mga kalamidad nga gisagubang sa mga lumolupyo sa rehiyon sa Alexandria atol niining makaguba nga salot, ang santo misulat, lakip sa uban, ang mosunod: Daghang among mga igsoon, tungod sa lalom nga gugma, gibaliwala ang kabalaka sa ilang kaugalingong kinabuhi apan nag-amuma sa usag usa, mapangahas nga mibisita sa mga masakiton, kanunay silang giservisyohan, ug gi-ayo sila sa ngalan ni Kristo; malipayong namatay sila uban kanila, gikuha nila sa ilang kaugalingon ang ilang mga pag-antos, mura'g gidani nila ang sakit sa ilang kaugalingon ug malipayong gitangtang ang ilang mga samad. Daghan sa mga nagpakabana pag-ayo sa mga masakiton ug nagpabaskog sa ilang panglawas ang namatay usab... Ug kini nga matang sa kamatayon, tungod sa pagkamatinud-anon ug pagkamapailubon sa pagtuo, dili gayud ubos sa pagkamartir. Gikuha nila sa ilang kaugalingong mga kamot ang mga lawas sa mga balaan ug gibutang kini sa ilang mga tuhod, gipiyong ang ilang mga mata ug baba, gisapupo kini sa ilang mga abaga, gipaambot kini samtang giyakap, gihugas ug gisul-oban og bisti'[6790] .

Busa, si Santo Dionisio mibutyag sa makapahingangha nga paghulagway sa mga buhat sa Kristohanong gugma atol niining lisod nga panahon para sa Alexandria, labi na sa bahin sa mga klero; apan siya mismo ang labing maayong ehemplo sa mga matinud-anon sa ingon nga paghalad sa kaugalingon, nga milabaw pa sa buhat sa pagkamartir: kay *'Walay gugma nga labaw pa sa gugma sa usa ka tawo nga maghalad sa iyang kinabuhi alang sa iyang mga higala'* (Juan 15:13). Ug si San Dionisio, nga iyang gipahinungod ang tanan niyang kusog sa paglipay ug pagtabang sa mga masakiton, wala gani gipakaluoy ang iyang kaugalingong kinabuhi alang kanila, nga naghunahuna sa mga pulong sa Manluluwas: *'Kay bisan kinsa ang nagbuhat niini sa usa sa labing gamay niini nga akong mga igsoon, nagbuhat siya niini kanako'* (Mateo 25:40).

Sa niining mga kasubo ug sa iyang kaugalingong grabeng pisikal nga mga sakit, nadugang pa alang kang Santo Dionisio ang usa ka bag-ong kasubo: kini nga dili matuyok nga haligi sa Ortodoksiya ug kampeon batok sa kawalay pagtuo ug mga erehiya gisuspetsahan nga erehe, ug napugos siya—dili kaayo alang sa iyang kaugalingong pagpanalipod kondili aron pahupayon ang Simbahan—sa pagsulat og usa ka traktado diin iyang gipahayag ang iyang Ortodoksong pagtulon-an mahitungod sa Tulo ka Persona sa Balaang Trinidad[6791] . Nidaug

---

[6788] Apan nahimutang kini duol sa dalan, busa dali ra kaayo madakpan si San Dionisio ug ang iyang mga kauban nga gipahilayo bisan kanus-a.

[6789] Si Gallienus – Emperador Romano gikan sa 260 hangtod 268. Gihunong niya ang pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gisugdan ni Valerian ug nagpagawas og mga dekreto diin gibalik ang mga gipahawa ug gipahayag ang kagawasan sa relihiyon.

[6790] Usa ka sulat gikan kang San Dionisio ngadto sa Simbahan sa Alexandria nga nagtanyag og kahupayan atol sa gutom; kini gisang-at sa Kasaysayan sa Simbahan ni Eusebio.

ang kamatuoran, ug ang dakong pagdayeg nga gihatag kaniya sa tibuok Simbahan ug sa tanan niyang hugot kaayo nga Ortodoksong panan-aw—nga nagpanalipod sa pagkahinlo sa pagtuo atol niining lisod nga panahon para sa Simbahan—nabilin nga walay pag-uyog.

Sa katapusan, hingpit nang nawala ang pisikal nga kusog niining magtutumpay ni Kristo tungod sa katigulangon, kasubo ug sobra nga pagpaningkamot, bisan pa man lig-on gihapon ang iyang espiritu. Sa dihang ang Simbahan nasamokan sa mga heretikal nga pagtulon-an ni Pablo sa Samosata[6792] , usa ka konseho sa mga balaang Amahan ug magtutudlo sa Simbahan ang gitigum sa Antioquia[6793] , diin si San Dionisio usa sa unang giimbitar, kay gilauman sa tanan gikan kaniya ang usa ka mapagbuot nga tingog ug ang pagpanumbalik sa kalinaw sa Simbahan. Apan ang dakong magbalantay sa Simbahan sa Alexandria, nga nabug-atan sa katigulangon, nabati nga dili na gyud niya makaya ang kalisod sa ingon ana ka taas nga biyahe ug napugos nga balibaran ang imbitasyon; bisan pa niana, imbis nga siya mismo ang mosulti, nagpadala siya sa mga Amahan sa Konseho og usa ka taas nga sulat diin iyang gipahayag ang iyang ortodoksong panan-aw sa mga pagtulon-an ni Pablo sa Samosata[6794] . Paglabay sa pipila ka adlaw , malinawon niyang gihatag ang iyang espiritu sa Dios (265 AD), samtang ang mga primada sa mga Kristohanong Simbahan nagtigom sa Antioquia aron supakon si Pablo sa Samosata. Ang Simbahan nanghilak pag-ayo tungod niining grabeng kawad-on, kay sa Santo Dionysius nawala ang usa ka dakong magtutudlo ug Amahan sa Simbahan, ug usa ka dili matuyok nga haligi sa Ortodoksiya[6795] .

[6791] Gipangutana ang ortodoksiya ni San Dionisio base sa mga sulat mismo nga iyang gisulat ngadto sa lain-laing mga indibidwal aron ipanagang ang ortodoksiya batok kang Sabellius. Ang Balaang Amahan gisugdan pagpasanginlan og erehya, ingon man nga sayop siya pagtudlo mahitungod sa Anak sa Dios, kay sa iyang mga sulat gigamit ni Dionysius ang mga dili maampingong pagpadayag kabahin sa Balaang Trinidad, nga tungod niini gisaway siya sa iyang kaubanan sa panahon ug kapangalan, ang Papa sa Roma. Si Dionisio sa Alexandria dayon misulat og sulat kang Dionisio sa Roma aron ipanagang ang iyang kaugalingon, nga nagpunting sa sayop nga paghubad sa iyang mga pulong sa maong mga pagpadayag, nga bahín sa pag-atras sa iyang giisip nga mga sayop ug dili maampingong mga pagpadayag, ug paglatid sa hugot kaayong Ortodoksong doktrina mahitungod sa Anak sa Dios. Pagkahuman niini, nawala ang tanang pagduha-duha bahin sa pagka-ortodokso ni San Dionysius, ug siya, sa sukwahi, giila nga labaw pa kaysa kaniadto ingon usa ka haligi ug panalipod sa pagka-ortodokso.

[6792] Si Pablo sa Samosata (sumala sa iyang lugar nga natawhan), Obispo sa Antioquia, mitudlo og makadaot nga heresiya mahitungod sa Balaang Trinidad ug, labaw sa tanan, mahitungod sa Anak sa Dios. Sumala sa iyang pagtulon-an, walay kalainan sa mga persona sulod sa Pagkadiosnon: Ang Dios, ang Pulong ug ang Espiritu Santo anaa sa Amahan sa parehas nga paagi nga ang hunahuna ug espiritu anaa sa usa ka tawo. Wala niya mailhi ang Anak sa Dios nga nanaug gikan sa langit, ug giisip si Jesus nga usa lang ka tawo nga gipuy-an sa Pagkadiosnon, sama sa nahitabo sa mga propeta, apan sa mas dako nga sukod, ug gitawag lang siyang Anak sa Dios tungod niini. Kauban sa iyang mga heretikal nga panan-aw, si Pablo nakahatag pa gayud og mas dako nga kalibog ug panlimbong sulod sa Simbahan tungod kay siya gipakita nga adunay dautang mga hilig, nagkinabuhi sa karangyaan, gipapas ang karaang mga awit sa simbahan sa iyang diyosesis, Gipulihan niya ang mga himno sa pagdayeg sa Manluluwas og mga himno sa pagdayeg sa iyang kaugalingon, ug nagbuhat siya og mga lihok nga dili angay sa katungdanan sa obispo, nagpangayo og palakpak ug uban pa.

[6793] Ang Konseho sa Antioquia batok kang Pablo sa Samosata gitigum niadtong 264 AD, nga gilangkuban sa mga obispo gikan sa Siria, Asya ug Arabia. Apan sa maong konseho, nakahimo si Pablo sa pagtago sa iyang mga heretikal nga sayop ug napahupay ang mga miyembro sa konseho pinaagi sa iyang malumo nga pagpakigpulong ug sa pagsaad nga dili na siya mopasagdan sa bisan unsang matang sa tukso; apan napakyas siya sa pagtuman niini nga saad. Busa, duha pa ka dugang nga konseho ang gitigum sa Antioquia (sa mga tuig 267 ug 269), ug sa ikaduha gipahawa siya sa pagka-obispo; ang iyang pagtulon-an gideklarar nga heretikal, ug ang mga binyag nga iyang gihimo gikonsiderar nga dili balido, tungod kay gigamit niya ang mga ngalan sa mga Persona sa Balaang Trinidad dili sa ortodoksong kahulugan.

[6794] Sa iyang epistola, nga wala na matultol hangtod karon, si San Dionisio, sumala sa testimonya sa historyador sa simbahan sa ika-4 nga siglo nga si Eusebio sa Pampilia, naghukom sa hugot nga paagi batok sa mga heretikal nga panan-aw ni Pablo sa Samosata ug gikondena ang iyang sayop uban sa matinud-anong pagkasinaw.

[6795] Sukad pa sa karaang panahon, si San Dionisio giila sa tanan nga 'ang Dako'; ang iyang kaubanan sa panahon, si San Atanasio sa Alexandria, gitawag siya nga magtutudlo sa Tibuok Simbahan, ug gihatagan siya sa Simbahan og titulo nga balaan nga martir, kay bisan wala siya nakasinati og kamatayon isip martir alang kang Kristo, nakigbisog ug nagpaningkamot siya nga mapisan ug maisugon sa tibuok niyang kinabuhi alang kang Kristo ug sa Iyang Balaang Simbahan, ug mitugot sa pagkamakondena, mga pagpanamastamas, katalagman, pagpanlutos, pagbiyahe, kalisud ug tanang matang sa mga kalamidad ug kapakyasan dili moubos kaysa sa mga balaan nga martir. – Ang mga sinulat ni San Dionysius dako kaayo ang kahinungdanon sa kasaysayan sa pag-uswag sa Kristohanong panghunahuna, tungod sa ilang impluwensya sa mga teologo sa ika-upat nga siglo. Si Dionysius nailhan tungod sa iyang taas nga lebel sa edukasyon ug maalamon siya sa mga butang sa pagtuo ug sa kinatibuk-ang kahibalo. Ang mga hilisgutan sa iyang mga sinulat—nga nakaabot kanato sa mga piraso ra, ug dili gayud sa tibuok—mao ang dogma, ang pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan, ug ang disiplina sa simbahan, nga iyang gipaningkamotan nga ipatuman dili lamang sa mga simbahan sa Ehipto, kondili usab sa Roma, Armenia ug sa ubang mga lugar. Gawas sa iyang gihisgutan nga mga sulat sa pagpanalipod sa Ortodoksiya batok sa mga heretikal nga pagtulon-an sa iyang panahon, ang iyang

Pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga hierark, unta luwason sa Ginoong Dios ang Iyang Simbahan gikan sa tanang bakak nga kahibalo ug dibisyon, ug unta Iyang mapreserbar ang pagkakaisa ug kalinaw sa Simbahan, sa espiritu sa pagkamaulawon ug Kristohanong gugma.

19 Oktubre

6 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Tomas nga Apostol

Gisaulog sa 6 Oktubre

Si San Tomas Apostol, nga nailhan nga Kambal[6796] , natawo sa lungsod sa Paneas sa Galilea[6797] . Sa dihang ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa Iyang panahon dinhi sa yuta taliwala sa mga tawo, nagbiyahe sa mga lungsod ug baryo, nagtudlo sa mga tawo ug nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, si Tomas, pagkahibalo sa Iyang pagwali ug pagkita sa Iyang mga milagro, mipilit pag-ayo Kaniya sa tibuok niyang kalag. Gipalig-on sa matam-is nga mga pulong ni Hesukristo ug sa paghunahuna sa Iyang labing balaan nga nawong, misunod si Tomas kaniya ug gihatagan siya sa Ginoo og dungog nga mahimong usa sa Napulo ug Duha ka Apostoles, uban kanila misunod siya kang Kristo hangtod sa Iyang makaluwas nga Pag-antos. Human sa Pagkabanhaw sa Ginoo, si San Tomas, tungod sa iyang pagduha-duha sa mga sugilanon sa uban nga mga Apostol bahin niini nga hitabo, labi pang nagpalig-on sa pagtuo sa Simbahan ni Kristo; kay samtang ang uban nga mga disipulo ni Kristo miingon, *'Nakita namo ang Ginoo'*, wala siya motuo kanila hangtud nga siya mismo makakita kang Kristo ug makahikap sa Iyang mga samad. Walo ka adlaw pagkahuman sa Pagkabanhaw, samtang ang tanan nga mga disipulo nagkatigum ug kauban si Tomas, mipakita kanila ang Ginoo ug miingon kang Tomas: *'Ibutang dinhi ang imong tudlo ug tan-awa ang akong mga kamot; iunat ang imong kamot ug ibutang kini sa akong kilid; ug ayaw pagduha-duha, kondili motuo ka*.'

Pagkahuman nakakita kang Kristo ug nakahikap sa Iyang kilid nga nagahatag kinabuhi, misinggit si Tomas: *'Ginoo ko ug Dios ko'* (Juan 20:24–29).

Kini nga hitabo kang Tomas labing hayag nga nakapamatood sa tanan sa kamatuoran sa Pagkabanhaw sa Ginoo, kay si Kristo nagpakita sa mga disipulo dili ingon usa ka espiritu ni sa bisan unsang laing lawas, kondili sa mao gihapon nga lawas diin Siya nag-antos alang sa atong kaluwasan.

Pagkahuman sa pag-alsa ni Hesukristo ngadto sa langit ug sa pag-anhi sa Espiritu Santo, ang mga Apostoles nagpili-pili sa taliwala nila aron mahibal-an kung asa sila mag-adto aron ipangwali ang Pulong sa Dios. Napili si Tomas pinaagi sa suga nga moadto sa India, aron pasigaon ang mga yuta nga nangitngit tungod sa pagano ug pagtudlo sa tinuod nga pagtuo sa nagkalain-laing katawhan nga nagpuyo didto – ang mga Parthian ug Median, ang mga Persiano ug Hyrcanian, ang mga Bactrian ug Brahmin, ug sa tanang labing layo nga lumolupyo sa India[6798] .

---

lawom nga dogmatiko nga traktado *On Nature* ug ang gitawag nga mga Epistola *Paskwal*, nga gisulat subay sa usa ka karaang kostumbre diin ang Obispo sa Alexandria—nga diin namulak ang astronomiya ug matematika—maoy responsable sa pagtino, alang sa tibuok Simbahan, sa petsa sa tinuig nga pagsaulog sa Pasko sa Pagkabanhaw; Si Dionysius kanunay nga nag-uban sa mga pahibalo niining adlawa og mga dogmatiko ug moral nga pamalandong mahitungod sa Nabanhaw nga Manluluwas; kining mga sulat kanunay nga gibasa sa kusog nga tingog sa atubangan sa mga tigum sa mga matinud-anon sa mga simbahan.

[6796] Tomas – gihubad gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'kambal'; nailhan usab siya nga Didymus – usa ka pulong sa Griyego nga nagpasabot sa parehas nga butang.

[6797] Galilea – ang amihanan nga bahin sa Palestina. Paneada – usa ka lungsod sa amihanan nga Palestina, sa tiilan sa Bukid Hermon, duol sa sidlakang gigikanan sa Jordan, sa amihanan nga utlanan sa tribo ni Naphtali, nga nakakuha sa ngalan gikan kang Panion, usa ka baryo ug langob sa tiilan sa habagatang bakilid sa Bukid Lebanon. Si Felipe, anak ni Herodes, Hari sa mga Hudiyo, giusab ang ngalan sa siyudad ngadto sa Caesarea (Caesarea Philippi) aron pasidunggan si Cesar (Emperador Romano) Tiberio. Karon, kining kaniadto mauswagon nga siyudad nahugno na, ug gamay ra kaayo nga baryo ang nagbarug sa iyang dapit.

Nalisang pag-ayo si Tomas sa pagpadala kaniya ngadto sa ingon ana ka mabangis nga mga tawo; apan ang Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, nagpalig-on kaniya ug nagsugo kaniya nga magpakaisog ug dili mahadlok, ug nagsaad nga Siya mismo magpabilin uban kaniya. Sa dili madugay, gipakita Niya kaniya ang usa ka paagi aron makasulod sa maong mga yuta.

Ang hari sa India nga si Gundaphor, nga gustong magtukod og palasyo nga labing maanindot, nagpadala sa iyang negosyante nga si Avan paingon sa Palestina aron mangita og batid nga arkitekto nga eksperyensyado sa konstruksyon ug makahimo og mga palasyo nga susama sa mga palasyo sa mga emperador sa Roma. Pinaagi gayud niining maong si Avan nga gisugo sa Ginoo si Tomas nga moadto sa yuta sa India. Samtang nangita si Avan og mga batid nga arkitekto sa Paneas, nakigkita kaniya si Tomas ug gipaila-ila ang iyang kaugalingon nga usa ka tawo nga adunay kasinatian sa arte sa pagtukod. Pagkahuman siya kuhaon ni Avan, misakay sila sa usa ka barko ug nilarga, nga gitabangan sa paborableng hangin.

Pag-abot nila sa usa ka lungsod, nadungog nila ang tingog sa mga trumpeta ug uban pang mga instrumento sa musika. Ang hari sa maong siyudad nagpangasawa sa iyang anak nga babaye, ug nagpadala og mga heraldo aron ipahibalo sa tibuok siyudad nga ang mga dato ug pobre, mga ulipon ug mga langyaw, magtigom alang sa kasal; ug bisan kinsa nga mosalikway sa pag-anhi pagahukman sa hari. Pagkadungog niini, sila Avan ug Thomas, nga nahadlok—isip mga estranghero—nga basin makapukaw sa kasuko sa hari kon mosupak sila kaniya, miadto sa salo-salo sa kasal sa korte sa hari. Sa dihang nakaupo na ang tanan sa ilang mga lingkoranan ug nagsugod na sa pagsaulog, ang Apostol mipahimutang sa pinakahuling lingkoranan ug wala mokaon bisan gamay; wala usab siya miapil sa kalingawan, apan nalunod siya sa hunahuna. Gitan-aw siya sa tanan sama sa usa ka estranghero ug langyaw. Ang mga naglingkod tupad niya[6799] miingon kaniya:

'Ngano man nga niadto ka diri nga dili man ka mokaon o moinom?'

Mitubag ang Apostol:

'Miabot ako dinhi dili aron mokaon ug moinom, kondili aron matuman ang kabubut-on sa hari, kay ang mga heraldo nagpahayag sa kusog nga tingog nga bisan kinsa nga dili motambong sa kasal pagahukman sa hari.'

Niadtong panahona, sa taliwala sa mga naglingaw-lingaw, adunay usa ka babayeng Hudiyo nga nindot kaayo og pagpatukar sa plawta, nga nag-awit og pangumusta sa matag usa nga naglingkod sa salo-salo. Pagkita niya kang Tomas, nga wala maglipay apan kanunay nga nagtutok sa langit, nasabtan niya nga usa siya ka Hudiyo, ug samtang nagpatugtog sa atubangan niya, gikanta niya kaniya kini nga pagbalik-balik sa Hebreo: 'Usa ra ka Dios—ang Dios sa mga Hudiyo, nga nagmugna sa langit ug yuta.'

Ang Apostol, nga malipayong namati sa maong pag-usab-usab, nangayo kaniya nga usbon pa kini nga mga pulong sa daghang higayon.

Ang tag-alagad sa baso, pagkakita nga ang Apostol wala maglipay, gipukpok siya sa nawong, nga miingon:

'Gidapit ka sa kasal – ayaw kasubo, kondili lipaya ug apil sa mga nag-inom.'

Unya miingon ang Apostol sa tawo nga mibunal kaniya:

'Hinaut nga bayaran ka sa Ginoo niini bisan pa sa kini nga kinabuhi, ug hinaut nga makita nako ang kamot nga mibunal kanako nga gihaboy-haboy sa iro aron makita sa tanan!'

Paglabay sa pipila ka panahon, ang tag-alima sa baso nga nakahampak sa Apostol miadto sa balon aron mangkuha og tubig para sa mga bisita aron ihalo sa ilang bino. Didto, kalit nga nilukop siya sa usa ka leon, gipahulog siya ug gipatay; ug pagkahuman gisuyop ang iyang dugo , nilakaw kini. Unya midagan ang mga iro,

---

[6798] Ang India, sa modernong heograpikal nga kahulugan, nagtumong sa habagatan nga bahin sa kontinente sa Asya, nga naglangkob sa tunga sa tulo ka habagatang peninsula sa kontinente ug sa silingang bahin sa kontinente hangtod sa dagkong kabukiran nga nagbulag niini gikan sa Sentral Asya. Bisan pa, ang mga karaang manunulat kanunay nga gigamit ang kinatibuk-ang termino nga 'India' aron itumong ang tanang dato nga nasud sa habagatan sa Asya, nga ilang malabo ra ang pagsabot. Ang mga Medo nagpuyo tupad sa Persia, sa kasadpang bahin sa Iran, sa habagatan sa Dagat Caspian, ug sa ulahi napildi sa mga Persyano. Ang mga Parto usab nagpuyo tupad sa mga Persyano, sa usa ka halapad nga nasud nga naglangkob gikan sa Eufrates paingon sa Oxus ug gikan sa Dagat Caspian paingon sa Dagat Indian; sa ika-3 nga siglo BC napildi sila sa mga Romano. Ang mga Persyano nagpuyo sa habagatan nga bahin sa Iran. Ang mga Hyrcanian nagpuyo sa daplin sa suba sa Euphrates ug Tigris ug napildi sa mga Persyano. Ang mga Bactrian nagpuyo sa amihanan-sidlakan sa Iran. Ang mga Brahmin mao ang mga lumolupyo sa India mismo, kadaghanan mga pari sa India.

[6799] Sa karaang panahon, sa mga Hudiyo ug sa ubang mga katawhan, dili kasagaran ang paglingkod kondili ang paghigda sa panahon sa pagkaon.

gipikas-pikas ang iyang lawas, ug usa ka itom nga iro, gikuptan ang iyang tuo nga kamot, gihulbot kini ngadto sa salo-salo ug gilabay sa atubangan sa tanan. Ang tanan nga naa didto, pagkakita niini, napuno sa kahadlok ug nangutana kung kinsa ang tag-iya sa kamot. Ang babaye nga nagpapatugtog og plawta dayon misinggit:

'Aduna'y katingalahan ug misteryosong butang nga nagakahitabo karon taliwala nato: o ang Dios mismo o usa ka sugo sa Dios anaa dinhi uban nato, naglingkod uban nato.' Kay nakita nako ang tag-atag sa baso nga mibunalan ug usa ka tawo, ug nadungog nako kana nga tawo misulti sa Hebreo: 'Pasagdi nga makita nako ang imong tuo nga kamot nga gihulbot sa iro aron makita sa tanan', nga, sama sa inyong makita, natuman na.

Pagkahuman niining mga pulong, gikupot sa kahadlok ang tanan.

Sa katapusan sa salo-salo, ang hari, pagkahibalo sa nahitabo, mitawag sa balaan nga Apostol Tomas ug miingon:

'Adto sa palasyo ug panalangini ang akong anak nga babaye nga gihatag na sa kaminyoon.'

Ang Apostol, sa pagsulod niya sa kuwarto sa higdaanan, misugod sa pagtudlo sa mga bag-ong magtiayon sa pagkamakasil ug sa pagpanalipod sa ilang pagkabirhen; ug, pagkahuman sa pag-ampo para kanila, gipanalanginan niya sila ug mibulag. Sa ilang pagkatulog, nakita sa mga bag-ong magtiayon si Jesus, Kinsa nagpakita kanila sa dagway sa Apostol Tomas ug giyakap sila uban sa gugma. Ang bana, nga nagtuo nga si Tomas gayud ang nagbarug sa iyang atubangan, miingon kaniya:

'Mibiya ka namo sa wala pa bisan kinsa – giunsa ka pag-abot dinhi pag-usab?'

Mitubag ang Ginoo:

Dili ako si Tomas, kondili ang iyang igsoon, ug ang tanan nga misalikway sa kalibutan ug misunod Kanako, sama sa iyang gibuhat, dili lang mahimong akong mga igsoon sa umaabot nga kinabuhi, kondili magapanunod usab sa akong gingharian. Busa, ayaw kalimti, akong mga anak, ang tambag sa akong igsoon; ug kon, sumala sa iyang tambag, inyong panalipdan ang inyong pagkabirhen nga walay mantsa, kamo hatagan og dili malaglag nga mga korona sa akong langitnong palasyo[6800] .

Pagkahuman niini, ang Ginoo nahimong dili makita; apan sila, pagmata gikan sa ilang tulog, nagsaysay sa usag usa sa ilang nakita sa damgo, ug, pagmata, nag-ampo sila nga matinud-anon sa Diyos tibuok gabii; ug ilang gipresyur sa ilang kasingkasing ang mga pulong nga gisulti kanila sama sa bililhon nga perlas.

Sa buntag, misulod ang hari sa kwarto diin nagpuyo ang bag-ong magtiayon ug nakit-an sila nga naglingkod nga nagbulag. Nalibog siya, busa nangutana siya kanila sa hinungdan sa ilang pagbulag. Mitubag sila:

'Nag-ampo kami sa Ginoo nga Ihatag Niya kanamo ang kusog, hangtod sa katapusan sa among mga adlaw, sa pagbantay sa hingpit nga pagkamakabubut-on sa among kaminyoon, sama sa among gibuhat karon, aron kami pagakuroran sa dili malaglag nga mga korona sa langitnong palasyo, ingon sa gisaaran kanamo sa Ginoo nga nagpakita kanamo.'

Unya nasabtan sa hari nga mao diay ang estranghero nga naa sa palasyo gahapon ang nakapadasig kanila sa pagbantay sa ilang pagkamatinahuron; nasuko kaayo siya ug gisugo dayon niya ang iyang mga sulugoon nga dakpon ang Apostol, apan wala nila siya makita, kay nakabiyahe na siya paingon sa India uban ni Avan.

Pag-abot nila sa korte sa hari sa India nga si Gundaphorus, mipakita sila sa iyaha, ug miingon si Avan:

'Tan-awa, Ginoo, gidala ko kanimo ang usa ka batid nga magtutukod gikan sa Palestina, aron siya makatukod sa bisan unsang palasyo nga gusto sa Imong Kamahal.'

Nalipay kaayo ang hari; gipakita niya kang Tomas ang lugar diin gusto niya ipatukod ang mga palasyo, ug pagkahuman natino ang sukod niini, gihatagan niya siya og daghang bulawan para sa pagtukod, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa lain nga nasud.

[6800] Ang ingon nga pagdayeg sa pagkabirhen dili magpasabot nga imposible ang kaluwasan alang sa mga magtiayon bisan pa sa ilang panag-uyon sa kaminyoon. Bisan pa niana, sumala sa pagtulon-an sa mga karaang Amahan sa Simbahan, ang mga birhen makadawat sa labing hataas nga ganti sa Gingharian sa Langit, sama usab sa gipakita sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 14:1–5). Busa, ang Ginoo, sa Iyang balaan nga kahibalo sa unahan, nga nakahibalo sa espirituhanong kusog ug kapasidad alang sa usa ka putli nga kinabuhi—nga gipahinungod lamang sa Dios—sa maong batan-ong magtiayon, nag-awhag kanila nga panalipdan ang ilang pagkabirhen. Dugang pa, sumala sa orihinal nga Griyego sa Mga Buhat sa Pagkamartir ni San Tomas nga Apostol, gipahibalo usab sa Ginoo sa batan-ong magtiayon nga bisan kinsa nga anak nga matawo kanila mahimong masakiton, daotan, ug dili malipayon.

Si Tomas, pagdawat niya sa bulawan, gisugdan ang pag-apod-apod niini sa mga nanginahanglan – sa mga walay-wala ug kabus – samtang siya mismo, nga nagpunting sa pagpangwali sa Ebanghelyo, gidala ang daghan ngadto sa pagtuo kang Kristo ug gibunyagan sila.

Niadtong panahona, ang batan-ong lalaki nga, sa tambag ni Tomas, nanumpa nga magpabilin nga putli kauban ang iyang asawa, pagkadungog nga ang Apostol nagwali kang Kristo sa India, miadto sa Apostol kauban siya. Pagkahuman nga natudloan sila sa balaan nga Apostol sa Kristohanong pagtuo, nadawat nila gikan kaniya ang balaang bunyag. Niining higayona, ang dalaga gitawag og Pelagia ug sa ulahi iyang gibubo ang iyang dugo alang kang Kristo, samtang ang batan-ong lalaki gitawag og Dionysius ug sa ulahi gihimo siyang obispo.

Pagbalik nila sa ilang yutang natawhan uban sa panalangin sa Apostol, ilang gipakatag ang himaya sa Ngalan sa Dios, gipahimungtan ang mga dili motuo kang Kristo ug nagtukod ug mga simbahan sa mga lungsod.

Paglabay sa duha ka tuig, ang hari nagpadala og mga sugo ngadto sa Apostol aron mangutana: mahuman na ba sa dili madugay ang pagtukod sa mga palasyo? Mitubag ang Apostol sa mga sugo nga ang nahabilin na lang mao ang pagbutang sa atop. Nalipay ang hari, kay nagtuo siya nga tinuod gayud nga nagtukod si Tomas og palasyo para kaniya dinhi sa yuta, ug nagpadala pa gayud kaniya og daghan pang bulawan, nga nagsugo kaniya nga magtukod dayon og usa ka matahum kaayong atop para sa mga palasyo.

Si Tomas, pagdawat pa sa dugang bulawan, nagtan-aw sa langit uban sa iyang mga mata ug mga kamot, ug miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan, nga Ikaw nagdala sa kaluwasan sa mga tawo sa nagkalain-laing paagi!'

Ug usab niyang gipang-apod-apod ang bulawan nga gipadala sa hari ngadto sa mga nangayo kaniya og tabang, samtang siya nagpadayon sa mapisan nga pagwali sa Pulong sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, nahibaloan sa hari nga wala gani gisugdan ni Tomas ang iyang sugo; nga ang tanang bulawan iyang gipangbahin-bahin sa mga kabus; ug nga ang magtutukod wala'y tuyo nga magsugod sa pagtukod, apan samtang nagbiyahe sa mga lungsod ug baryo, nagwali siya bahin sa usa ka bag-ong Dios ug nagbuhat og katingalahang mga milagro. Misuko kaayo ang hari ug gisugo niya ang iyang mga sulugoon nga dakpon ang Apostol. Sa dihang gidala si San Tomas sa atubangan sa hari, nangutana kaniya ang hari:

'Nagtukod ka ba sa mga palasyo?'

Mitubag si Tomas:

'Gitukod ko kini, ug katingalahan ug matahum.'

Unya miingon ang hari:

'Adto kita karon ug tan-awa ang imong palasyo.'

Mitubag ang Apostol:

'Niining kinabuhi dili nimo makita kining palasyo, apan sa diha nga mobiya ka na sa kinabuhi, makita nimo kini, ug sa malipayong pagpuyo didto, magpuyo ka didto hangtod sa kahangturan.'

Ang hari, nga nagtuo nga nagbinuang siya kaniya, nasuko kaayo ug gisugo nga ipriso siya kauban ang negosyanteng si Avan nga nagdala kaniya didto, diin sila mag-antos samtang nagpaabot sa masakiton nga kamatayon: ang hari nagtuyo nga hubasan sila sa panit samtang buhi pa sila ug sunogon sila sa poste.

Samtang naa sila sa prisohan, gisugdan ni Avan ang pagpasangil sa Apostol:

'Ikaw,' ingon niya, 'nanglimbong kanako ug sa hari pinaagi sa pag-angkon nga ikaw ang labing maalamon nga magtutukod. Ug karon nasayang nimo ang bulawan sa hari nga walay pulos ug gipakaguba nimo ang akong kinabuhi. Tungod kanimo, nag-antos ako ug mamatay sa malupit nga kamatayon: malupit ang hari ug patyon kita duha.'

Apan ang Apostol, sa paglipay kaniya, miingon:

'Ayaw kahadlok; wala pa moabot ang panahon sa atong kamatayon; mabuhi kita ug mahimong gawasnon, ug pasidunggan kita sa Hari tungod sa mga palasyo nga akong giandam alang kaniya sa Gingharian sa Langit.'

Niadtong gabii mismo, nagmasakit ang igsoon sa hari ug nagpadala og sulat ngadto sa hari:

'Tungod sa imong kasubo, nabalaka usab ako, ug tungod niining kabalaka masakiton ako, nga karon ako nangamatay.'

Pagkahuman niini, namatay gayud ang igsoon sa hari. Ang hari, nga nakalimot sa iyang naunang kasubo, nabug-atan sa bag-ong kasubo ug naghilak nga dili mapugngan tungod sa kamatayon sa iyang igsoon. Ang Anghel

sa Dios, pagkuha niya sa kalag sa namatay, gidala kini ngadto sa langitnong mga puloy-anan ug, samtang naglabay siya sa mga puloy-anan didto, gipakita niya kini sa daghang maanindot ug masidlak nga mga lawak, nga ang usa niini ingon ka matahum ug masidlak nga ang kaanyag niini dili masukod. Ug ang Anghel nangutana sa kalag:

'Sa hain sa tanang palasyo nga kini ang labing gusto nimong puy-an?'

Samtang nagtutok siya sa labing matahum nga kwarto, miingon siya:

'Kung tugotan lang ko nga magpabilin bisan sa usa ka kanto sa maong kwarto, dili na ko magkinahanglan pa og bisan unsa.'

Miingon ang anghel kaniya:

'Dili ka makapuyo niining kwartoha, kay iya kini sa imong igsoon, nga sa bulawan niya gitukod ni Thomas, ang estranghero nga imong nailhan.'

Ug miingon ang kalag:

'Ginoo, palihug tugoti ko nga moadto sa akong igsoon, ug paliton nako kini nga kwarto gikan kaniya, kay wala pa siya kahibalo sa kaanyag niini – ug unya, pagkahuman nako mapalit kini, mobalik ko dinhi pag-usab.'

Unya gibalik sa Anghel ang kalag sa lawas, ug ang patay nga lalaki nabanhaw dayon; ug, sama sa pagmata gikan sa tulog, nangutana siya sa mga naglibot kaniya bahin sa iyang igsoon ug nangayo nga moanha dayon kaniya ang hari. Ang hari, sa pagkadungog nga nabanhaw ang iyang igsoon, nalipay kaayo ug midali-dali paingon kaniya; ug sa pagkakita kaniya nga buhi, mas midako pa gayud ang iyang kalipay. Ang tawo nga nabanhaw gikan sa kamatayon dayon misugod sa pagsulti kaniya:

'Sigurado ko, O Hari, nga gihigugma nimo ako sama sa imong kaugalingong igsoon; nahibalo ko nga naghilak ka nga dili mapugngan alang kanako, ug kon posible pa nga maluwas ako gikan sa kamatayon, ihatag pa gani nimo ang katunga sa imong gingharian alang niini.'

Mitubag ang hari:

'Oo, tinuod gyud kana.'

'Kung ingon ana ka kaayo nako,' ingon sa igsoon sa hari, 'nan mangayo ko kanimo og usa ka pabor—ayaw lang ko balibari niini.'

Mitubag ang hari:

'Ang tanan nga akong gipanag-iya sa akong gingharian – ihatag ko kini tanan kanimo, akong pinalanggang igsoon,' ug gipamatud-an niya ang iyang saad pinaagi sa panumpa.

Unya miingon ang nabanhaw nga igsoon:

'Ihatag kanako ang imong palasyo sa langit, ug kuhaa ang tanan nakong bahandi isip baylo.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nabigla ang hari ug nanghilom, murag nawala ang iyang abilidad sa pagsulti. Unya miingon siya:

'Unsaon man nako pagbaton og palasyo sa langit?'

'Tinuod,' tubag sa igsuon sa hari, 'anaay ingon ana nga kwarto sa langit, nga wala kay nahibaloan ug wala pa nimo makita sa tibuok kalibutan. Gitukod kini para kanimo ni Tomas, nga imong gipriso; nakita ko kini ug natingala ko sa dili masukod nga katahum niini, ug nangayo ko nga tugutan ko nga magpabilin bisan sa usa ka suok niini, apan wala kini gitugot kanako; kay ang Anghel nga nag-agi kanako miingon: 'Dili ka makapuyo didto, kay kini palasyo sa imong igsoon, nga gitukod ni Tomas, nga imong nailhan.' Nangayo ko sa Anghel nga tugotan ko nga moadto kanimo, aron mapalit nako kanimo kana nga palasyo. Busa, kon gihigugma mo ako, ihatag kini kanako ug kuhaa ang tanan nakong kabtangan isip baylo.

Unya ang hari nalipay sa pagkabanhaw sa iyang igsoon ug sa palasyo nga gitukod alang kaniya sa langit. Ug miingon siya sa iyang nabanhaw nga igsoon:

'Minahal kong igsoon! Nisaar ko nga dili tika balibaran sa bisan unsa nga naa sa akong gahum dinhi sa yuta, apan wala ko gisaar kanimo kana nga palasyo nga naa sa langit. Bisan pa niana, kung gusto ka, naa kami'y arkitekto nga makahimo usab og susamang palasyo para kanimo.'

Pagkahuman niini, gipadala dayon sa hari ang mga sulugoon sa bilanggoan aron kuhaon si San Tomas, kauban si Avan nga negosyante nga nagdala kaniya didto. Sa dihang mitungha sila sa atubangan sa hari, midali kining miatubang sa Apostol ug mihulog sa iyang mga tiil, nangayo og pasaylo sa sala nga iyang nabuhat batok kaniya tungod sa kawalay kahibalo. Ang Apostol, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, misugod sa pagtudlo sa duha ka magsoon sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug sila, nga naantig ang ilang mga kalag sa kalooy,

midawat sa iyang mga pulong uban sa gugma. Pagkahuman sa mubo nga panahon, gibunyagan niya sila ug gitudloan sila sa pagkinabuhi isip mga Kristohanon, samtang ang mga magsoon, pinaagi sa ilang daghang mga buhat sa kalooy, nakaseguro alang sa ilang kaugalingon og walay katapusang puy-anan sa langit. Pagkahuman sa pipila ka panahon nga nagpabilin uban kanila ug nagpalig-on kanila sa balaang pagtuo, ang Apostol miadto sa ubang kasikbit nga mga lungsod ug baryo, nagpaningkamot alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo.

Sa panahon nga gipahayag ni Tomas ang ebanghelyo sa mga yuta sa India, miabot ang takna sa mahimayaong pagpanaw sa Inahan sa Dios[6801] , ug ang tanang mga Apostoles gikan sa lain-laing yuta gisakay sa mga panganod sa langit ug gidala ngadto sa Gethsemane[6802] , sa lubong sa Labawng Banal nga Birhen. Niadtong panahona, ang Balaang Apostol Tomas gikuha usab gikan sa India, apan wala siya nakaabot sa takdang oras para sa adlaw mismo sa paglubong sa lawas nga gihimaya sa Dios sa Labing Putli nga Inahan sa Dios. Kini gihan-ay sa kabubut-on sa Dios aron kumpirmahon sa mga matinud-anon nga ang Inahan sa Dios gidala sa langit uban sa iyang lawas. Kay sama sa paglig-on sa atong pagtuo pinaagi sa pagduha-duha ni Tomas bahin sa Pagkabanhaw ni Kristo, ingon usab, bahin sa Pag-awit sa langit sa labing Balaan nga Birhen Maria, ang Inahan sa Dios, uban sa lawas, nahibal-an nato kini tungod sa paglangan ni Tomas. Niabot ang Apostol pagkahuman sa ikatulong adlaw sukad sa paglubong, ug nagmasubo nga wala siya makaanhi sa Gethsemane sa mismong adlaw sa paglubong aron, uban sa ubang mga Apostol, kauban ang lawas sa Inahan sa iyang Ginoo paingon sa lubnganan. Unya, pinaagi sa panag-uyon sa mga balaang Apostoles, gibuksan ang lubnganan sa Labing Balaang Inahan sa Dios alang kang San Tomas, aron sa dihang makita niya ang labing dungog nga lawas, siya makasimba niini ug makakaplag og kahupayan sa iyang kasubo. Apan sa pag-abli sa lubnganan, wala sila makakita og lawas, gawas lang sa punda nga nagpabilin didto. Ug tungod niini, napalig-on ang pagtuo sa tanan nga ang Inahan sa Dios, sama sa Iyang Anak, nabanhaw sa ikatulo ka adlaw ug gidala sa langit uban sa Iyang lawas.

Pagkahuman niini, mibalik si Tomas sa mga yuta sa India ug nagwali didto kang Kristo, nga nakapabalhin sa daghan ngadto sa pagtuo pinaagi sa mga timailhan ug katingalahan. Pag-abot niya sa Meliapor[6803] , gipahayag niya ang daghan didto pinaagi sa iyang pagwali sa Ebanghelyo ug gipamatud-an sila sa balaan nga pagtuo pinaagi sa mosunod nga milagro. Sa usa ka dapit adunay kahoy nga talagsaon ka kadako, nga dili makalihok sa bisan kinsa, bisan pa gani sa mga elepante; apan gitali ni Tomas ang iyang sinturon sa maong kahoy ug, gamit kini, gihila ang kahoy sulod sa napulo ka stadia[6804] ug gihatag kini alang sa pagtukod sa templo sa Ginoo. Sa pagkakita niini, napalig-on pa gayud ang pagtuo sa mga magtutuo, ug daghan sa mga dili magtuo ang mituo. Naghimo pa ang Apostol og lain nga milagro didto, nga mas dako pa kaysa sa una. Usa ka pari sa pagano ang nakapatay sa iyang anak ug giakusahan si San Tomas sa maong buhat, nga nag-ingon:

'Gipatay ni Tomas ang akong anak.'

Misangpot kini og kagubot sa mga tawo, ug gidakpan sa nagtigum nga katawhan si San Tomas isip usa ka mamamatay-tao ug nangayo sila nga silotan siya sa pagpanakit sa hukmanan. Apan sa dihang walay nakitang motestigo nga wala nalambigit si Tomas sa pagpatay, ang Apostol ni Kristo misugod sa pagpakiluoy sa huwes ug sa mga tawo:

[6801] Ang Pagkatulog sa Inahan sa Dios nahitabo sa ika-15 ka tuig human sa Pag-alsa sa Ginoo, o sa tuig 48 AD, sumala sa karaang tradisyon nga kasagarang gidawat.

[6802] Ang Gethsemane usa ka baryo o lugar duol sa Jerusalem, sa pikas daplin sa sapa sa Cedron, sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo, diin adunay usa ka tanaman diin ang Ginoo nag-ampo sa wala pa ang Iyang Pag-antos, ug diin ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagbilin nga ang Iyang labing putli nga lawas pagahigdaon aron magpahulay. Ang lugar nakakuha sa ngalan gikan sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga mitubo didto, diin daghang lana sa olibo ang naproduce (sa paghubad gikan sa Hebreo, ang Gethsemane nagpasabot og: 'lugar sa mga olibo', o 'piga', 'vice' para sa pagpiga sa katas gikan sa mga olibo). Ang Hardin sa Getsemani hangtod karon gipakita gihapon sa tiilan sa Bukid sa mga Olibo – sa habagatan nga bahin niini, diin nahimutang ang lubnganan nga kuweba sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug diin nagpabilin ang Iyang kabaong hangtod karon.

[6803] Ang Meliapore o Malipur usa ka lungsod sa sidlakan (Corromandel) nga baybayon sa Peninsulang Hindustan. – Sa mga Kristohanon niining bahin sa Asya, dugay nang tradisyon nga ang Kristohanong pagtuo unang gidala kanila ni Apostol Tomas o sa iyang mga disipulo. Sa unang pag-abot sa mga Portuges sa baybayon sa India niadtong 1500, ilang nakaplagan ang usa ka Kristohanong panimalay sa Malipur nga ang mga lumolupyo niini nag-angkon nga nadawat nila ang pagtuo gikan kang Apostol Tomas; ug sa katapusan sa miaging siglo, kining lungsod nailhan nga lungsod ni San Tomas. Sa kinatibuk-an, ang mga Kristohanong Indiano sukad pa sa karaang panahon nagtawag sa ilang kaugalingon nga 'Mga Kristohanon ni San Tomas' ug ginasubay nila ang gigikanan sa ilang simbahan niining Apostol.

[6804] Ang usa ka 'stadia' mga 88 ka sazhens; busa, ang 10 ka 'stadia' mga 1 *14 ka verst.*

'Pahawaa ko, ug ako, sa ngalan sa akong Dios, pangutan-on ang patay nga tawo aron siya mismo ang mosulti kinsa ang mipatay kaniya.'

Niadto silang tanan uban kaniya ngadto sa bangkay sa gipatay nga anak sa pari. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, nangamuyo si Tomas sa Ginoo ug dayon miingon sa patay nga tawo:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika, batan-on: sultihi kami kinsa ang mipatay kanimo?'

Ug sa diha-diha dayon miingon ang patay:

'Ang akong amahan ang mipatay kanako.'

Unya silang tanan misinggit:

'Dako ang Dios nga gipangwali ni Tomas.'

Gipagawas ang Apostol, ug busa napukan ang pari sa samang lungag nga iyang gihukay para sa Apostol. Human niining milagro, daghang mga tawo ang nibalik sa Ginoo ug nabunyagan sa Apostol.

Unya mibyahe paingon sa layo ang Apostol, sa yuta sa Kalamis, diin naghari si Haring Muzdius. Samtang nagwali siya kang Kristo didto, nabag-o sa santo ang usa ka babaye nga ginganlan og Syndikia, ang pag-umangkon ni Migdonia, asawa sa paborito sa hari, si Karizius. Gihagit ni Syndikia si Migdonia nga ilhon ang kamatuoran ug motuo sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tibuok uniberso, nga mao ang gipangwali ni Tomas. Unya miingon si Migdonia kang Syndikia:

'Gusto ko nga makita sa akong kaugalingon ang tawo nga nagwali sa tinuod nga Dios, ug madungog ang iyang pagtudlo gikan kaniya.'

Mitubag si Syndikia:

'Kung gusto nimong makita ang Apostol sa Dios, magsul-ob ka og daan nga bisti, mura'g ikaw usa ka yano ug pobre nga babaye, aron dili ka mailhan, unya uban ka nako.'

Gibuhat gayud ni Migdonia kini ug miuban kang Syndikia. Nakita nila ang Apostol nga nagwali kang Kristo sa taliwala sa daghang grupo sa yano ug kabus nga mga tawo. Nag-uban sila sa katawhan ug nagpaminaw sa pagtudlo ni Tomas; dugay siyang mitudlo mahitungod kang Kristo nga Ginoo ug nagtudlo sa pagtuo kaniya, samtang naghisgot usab siya sa kamatayon, paghukom, Gehenna ug sa Gingharian sa Langit. Pagkadungog niini tanan, naantig ang kasingkasing ni Migdonia ug mituo siya kang Kristo; pagbalik niya sa balay, kanunay niyang gihunahuna ang mga pulong sa Apostol ug, samtang nakig-istorya siya sa iyang pag-umangkon nga si Syndikia bahin kang Kristo, nagkugi pa gayud ang iyang gugma alang Kaniya. Sukad niadto, gisugdan niya pagdumot ang mga dili motuo ingon kaaway sa Dios ug likayan ang tanang pakig-uban kanila, bisan sa pakighinabi o sa mga kombiyerto, samtang gilay-on usab niya ang iyang kaugalingon gikan sa mga kalibutanong kalipay. Nagpasiya usab siya nga undangon ang pagpuyo uban sa iyang bana isip mag-asawa. Nakaguol kaayo kini kaniya, ug sa dihang wala niya mapangumbinsi si Migdonia nga usbon ang iyang hunahuna, misugod siya sa paghangyo kang Haring Muzdias nga ipadala ang iyang asawa, si Reyna Tertiana, aron palihokon si Migdonia nga dili likayan ang panag-uban sa magtiayon (magsoon si Reyna Tertiana ug si Migdonia, asawa ni Karizius). Miadto ang reyna kang Migdonia ug nangutana kaniya nganong siya dili mosunod sa iyang bana.

Mitubag si Migdonya:

'Tungod kay siya usa ka pagano ug kaaway sa Dios[6805] , samtang ako usa ka sulugoon sa Usa ka Tinuod nga Dios, si Jesu-Kristo, ug dili ko gustong madunggohan sa usa ka dili motuo ug hugaw nga lalaki.'

Gusto ni Tertiana nga masayran kinsa kining si Hesus Kristo, nga gitawag ni Migdonia nga tinuod nga Dios. Gisaysay ni Migdonia kaniya ang sermon sa Apostol Tomas ug gitudloan siya sa tinuod nga pagtuo. Si Tertiana, nga nagtinguha nga mas mailhan pag-ayo si Kristo ug mas masabtan pag-ayo ang pagtuo, nangandoy nga makita mismo ang Apostol ug madungog ang iyang sermon. Human makigsabot kang Migdonia, iyang tinago nga gipatawag ang Apostol ug, sa diha nga napatawag na siya, pareho silang nangayo kaniya nga giya sila paingon sa tinuod nga dalan. Siya, sa baylo, mitudlo kanila kang Kristo, gipahayag sila sa kahayag sa pagtuo, gibunyagan sila

[6805] Sumala sa pagtulon-an ni San Pablo nga Apostol (1 Cor. 7:12–14), kini dili makababag sa usa ka Kristohanong babaye nga ipadayon ang iyang kaminyoon uban sa pagano nga bana; apan, sa kaso ni Midonia ug Syndicia, ang Apostol Gipatuman ni Tomas ang mas istriktong kinahanglanon, o, mas tukma, sila mismo ang mas istrikto ug wala gustong mabuhi sa panag-asawa uban sa ilang pagano nga bana. Kini nga kahimtang walay duhaduha nga masabtan tungod sa kamatuoran nga pinaagi lamang sa pagtuman niini nga kinahanglanon mahitabo ang pagbag-o sa pagtuo sa ilang mga bana ngadto sa Kristiyanismo, sama sa gipamatud-an sa kinalabasan sa tibuok panghitabo.

sa balaan nga tubig sa bunyag, ug gitudloan sila sa pagtuman sa mga sugo sa Dios ug sa pagpraktis sa tanang matang sa mga hiyas. Si Tertiana ug si Migdonia, nga gilukop sa ilang kasingkasing ang tanan nga gisulti kanila, nagkasinabot nga mosilbi sa Ginoo sa pagkabalaan ug dili na makig-uban sa ilang mga bana, kay giisip nila kini nga mga dili motuo. Ang Apostol, pinaagi sa gahum sa Dios, nagpadayon sa pagbuhat og daghang mga milagro ug sa pagtambal sa tanang matang sa mga sakit; ug daghan, dili lamang gikan sa mga kasagarang tawo kondili bisan gikan sa korte sa hari, sa pagkakita sa mga tanda nga gihimo sa Apostol ug sa pagpaminaw sa iyang pagtulon-an, misalig kang Cristo. Usa sa kaugalingong anak sa hari, nga ginganlan og Azan, mituo ug nabunyagan sa Apostol; kay ang Ginoo mismo ang naglihok pinaagi sa mga Apostol, nagpadaghan sa Iyang Simbahan ug nagpakaylap sa himaya sa Iyang ngalan.

Si Reyna Tertiana, pagbalik gikan sa Migdonia, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagpuasa ug nagpadayon sa pagdumili sa pag-uban sa higdaanan sa iyang bana. Ang hari, namangha sa ingon nga kausaban sa iyang asawa, miingon sa iyang higala nga si Carisius:

'Sa akong tinguha nga ibalik kanimo ang imong asawa, nawala nako ang akoa, ug ang akoa gitrato pa gani og mas daotan kaysa sa pagtrato kanimo sa imoha.'

Tungod niini, ang hari ug si Carisius nagpahigayon sa labing hugot nga imbestigasyon aron masuta ang hinungdan sa kausaban nga ilang nabantayan sa ilang mga asawa, ug ilang nahibal-an nga usa ka langyaw nga ginganlan og Tomas, human sila tudlohan sa Kristohanong pagtuo, nakumbinsi kanila nga undangon ang pakighilawas sa ilang mga bana. Nahibaloan usab nila nga ang anak sa hari, si Azan, ug daghang mga sulugoon sa palasyo, ingon man usab ang mga opisyal ug dili masukod kadaghanan sa mga ordinaryong tawo, mituo kang Kristo tungod sa pagwali ni Tomas. Tanan niini nakapukaw sa ilang kasuko, ug ilang gidakop si Tomas ug gibilanggo siya. Pagkahuman niini, gidala ang Apostol sa atubangan sa hari alang sa paglitis. Nangutana ang hari kaniya:

'Kinsa ka – ulipon o gawasnon nga tawo?'

Mitubag si Tomas:

'Ako usa ka sulugoon sa Kadtong wala kay awtoridad.'

Miingon ang hari:

'Nakita nako nga ikaw usa ka dautang ulipon nga nilayas gikan sa imong agalon ug miabot niining yuta aron malimbongan ang mga tawo ug madani ang among mga asawa. Busa, sultihi ko, kinsa ang imong agalon?'

– Ang akong Ginoo, – tubag sa Apostol, – mao ang Ginoo sa langit ug sa yuta, ang Dios ug Magbubuhat sa tanang binuhat. Gisuad-an ko Niya aron ipangwali ang Iyang balaan nga Ngalan ug aron ibalhin ang mga tawo gikan sa sayop.

Miingon ang hari:

'Undang, ikaw nga manlimbong, sa imong malimbungon nga mga pulong ug tuman sa akong sugo: ingon nga pinaagi sa imong mga limbong nabulag nimo ang among mga asawa gikan kanamo aron dili na sila makig-uban kanamo, busa ibalik sila kanamo pag-usab. Kay kung dili nimo masiguro nga ang among mga asawa mobalik nga magpuyo uban kanamo sa ilang kaniadto nga gugma ug panag-uban, among patyon ka sa malupit nga paagi.'

Mitubag ang Apostol:

'Dili angay nga ang mga sulugoon ni Cristo makig-asawa sa mga bana nga walay balaod, ni ang mga matinud-anon madungisan sa daotan ug sa mga dili motuo.'

Pagkadungog niini, gisugo sa hari nga dad-on ang mga init kaayong puthaw nga plato ug ipahimutang ang Apostol nga walay sapin sa tiil ibabaw niini. Pagkahuman niini, kalit nga niturok ang tubig sa ilawom sa mga plato, nga nagpabugnaw niini. Unya si San Tomas gilabay sa usa ka kusog kaayong kainit nga hurno, apan sa sunod adlaw migawas siya niini nga buhi ug walay samad.

Human niini, gisultihan ni Carisius ang hari sa mosunod nga tambag:

'Pugos siya sa pagyuko ug paghalad og sakripisyo sa diyos nga adlaw[6806] , aron pinaagi niini iyang mapukaw ang kasuko sa iyang Dios, nga nagpanalipod kaniya nga walay kadaut taliwala sa iyang mga pag-antos.'

[6806] Sa tanang labing karaang paganong relihiyon, dako kaayo ang papel sa pagkadiyosnon sa adlaw. Labi na, ang pagsimba sa mga langitnong lawas (gitawag nga Sabianismo) laganap sa karaang panahon ilabi na sa tanang katawhang Silanganan.

Sa dihang gidala ang Apostol sa atubangan sa diyos-diyosan sa adlaw, dali dayon kini natunaw sama sa kandila. Nalipay ang mga magtutuo sa pagkakita sa ingon nga gahum gikan sa Langitnong Dios, ug daghang dili magtuo ang nibalik sa Ginoo. Ang mga pari nga idolatra misukol kang Tomas tungod kay gipukan niya ang ilang diyos-diyosan, ug ang hari mismo, nga nabati kaayo ang insulto, naghunahuna kung giunsa niya siya paglaglag; apan nahadlok siya sa katawhan, sa iyang mga sulugoon, ug sa daghang mga maharlika nga mituo na kang Kristo.

Gidala ni Thomas ang hari, mibiya siya sa siyudad uban sa iyang mga sundalo, ug nagtuo ang tanan nga gusto niya makasaksi og milagro gikan sa Apostol. Pagkahuman sa paglakaw og mga usa ka verst, gihatag sa hari si Tomas ngadto sa lima ka sundalo, nga gisugo nga dad-on siya sa bukid ug tusloka siya didto sa ilang mga pika, samtang siya mismo miadto sa siyudad sa Axiom. Si Asan, ang anak sa hari, ug usa ka tawo nga ginganlan og Sifor, midali nga misunod sa Apostol ug, pagkahuman nila siyang naabtan, naghilak sila alang kaniya. Unya si Tomas, pagkahuman mangayo og pagtugot sa mga sundalo aron makapangamuyo, nangamuyo siya sa Ginoo ug giordinar niya si Sifor nga pari ug si Azan nga diyakono, ug gisugo sila nga siguruhon ang pagtubo sa mga matinud-anon ug ang paglapad sa Simbahan ni Cristo. Pagkahuman niini, gilubong siya sa mga sundalo sa lima ka pika, diin siya namatay. Nagminuslog si Siphor ug Azan kaniya sulod sa dugay nga panahon ug gilubong ang iyang balaan nga lawas uban ang dungog[6807] . Pagkahuman sa lubong, naglingkod sila tupad sa lubnganan sa Apostol ug nagminuslog. Ug tan-awa, ang santo nagpakita kanila, nagmando kanila nga mosulod sa siyudad ug lig-onon ang mga igsoon sa pagtuo. Gisunod nila ang sugo sa ilang magtutudlo, ang balaan nga Apostol Tomas, ug pinaagi sa iyang mga pag-ampo, malampuson nilang gipangulohan ang Simbahan ni Cristo. Sa bahin ni Haring Muzdius ug Haring Karisius, ilang gipaka-antos ang ilang mga asawa sulod sa dugay nga panahon, apan wala nila sila mapugos sa pagtuman sa ilang mga tinguha. Sa pagkahibalo nila nga ang ilang mga asawa dili gyud mosunod kanila, bisan pa hangtod sa kamatayon, napugos sila nga pasagdan silang mabuhi nga gawasnon, sumala sa ilang kaugalingong kabubut-on. Gawas sa bug-at sa panag-asawa, ang mga babaye nagkinabuhi sa hugot nga pagpugong sa kaugalingon ug pag-ampo, nag-alagad sa Ginoo adlaw ug gabii, ug naghatag og dakong kaayohan sa Simbahan pinaagi sa ilang matinahuron nga kinabuhi.

Paglabay sa pipila ka tuig, usa sa mga anak ni Haring Muzdias nahulog sa pagpanag-iya sa demonyo, ug walay makahimo sa pag-ayo kaniya, kay usa ka labi ka mabangis nga demonyo ang nagpuyo sa sulod niya. Ang hari nabalaka kaayo sa sakit sa iyang anak ug nagpasiya nga ablihan ang lubnganan sa Balaang Apostol, aron kuhaon ang usa sa iyang mga bukog ug ibutang kini sa liog sa iyang anak, aron siya maluwas sa pag-antos sa demonyo; kay nakadungog siya nga si San Tomas, sa iyang kinabuhi , nakagawas sa daghang demonyo gikan sa mga tawo. Apan sa dihang hapit na buhaton kini sa hari, nagpakita kaniya si San Tomas sa usa ka damgo ug miingon:

'Wala ka motuo kaniya sa dihang buhi pa siya; nagtuo ka ba nga makakita ka og tabang gikan kaniya karon nga patay na siya? Apan ayaw pagpabilin sa imong kawalay pagtuo, ug ang akong Ginoong Jesu-Kristo magmaloloy-on kanimo.'

Kini nga damgo labi pang nagpalig-on sa tinguha sa hari nga ablihan ang lubnganan sa Apostol. Sa pagbiyahe paingon sa lubnganan sa santo, gibuksan ni Muzdius ang lubnganan, apan wala niya makita ang mga relikya didto, kay usa ka Kristohanon tinago nga gikuha ang balaang relikya, gidala kini sa Mesopotamia, ug gibutang sa angay nga dapit. Gikuha sa hari ang pipila ka yuta gikan sa maong dapit, ug gibitay kini sa liog sa iyang anak, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo! Pinaagi sa mga pag-ampo sa Imong Apostol nga si Tomas, tambala ang akong anak, ug motuo ako Kanimo.'

Ug ang demonyo dayon mibiya sa anak sa hari, ug naayo ang batang lalaki. Unya ang Hari Muzdiy mituo kang Kristo ug, kauban ang tanan niyang mga maharlika, gibunyagan siya sa pari nga si Sifor. Dako kaayong kalipay ang napuno sa kasingkasing sa mga magtutuo, kay ang mga dios-diosan gipikas-pikas ug ang ilang mga templo gipaguba, ug sa ilang dapit gitukod ang mga simbahan ni Kristo. Milapta ang Pulong sa Dios, ug napalig-on ang balaan nga pagtuo. Pagkahuman sa iyang pagbunyag, ang hari nangamangno sa iyang mga daang sala ug nangayo sa tanan og tabang ug pag-ampo. Apan si presbiter Sifor miingon sa tanang magtutuo:

[6807] Ang lugar sa pagkamartir ni San Tomas Apostol giingon nga nahimutang sa Kalurmin – sa usa ka hataas nga bato mga 6 ka verste gikan sa Malipur, diin kanunay mosangpit ang Apostol aron mag-ampo.

'Amo siyang ampinga sa pag-ampo alang kang Haring Muzdius, aron siya makadawat og kaluoy gikan sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug pasaylo sa iyang mga sala.'

Ug ang tibuok Simbahan nangamuyo alang sa hari. Sa mismong dapit diin gilubong ang balaan nga lawas sa Apostol, daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa iyang mga pag-ampo, alang sa himaya ni Cristo nga atong Dios[6808] . Ihatag kaniya ang dungog ug pagsimba, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gikan kanato hangtod sa kahangturan! Amen.

Troparion, Tono 2:

Isip usa ka disipulo ni Kristo ug miyembro sa Banal nga Apostolikong Konseho: pagkahuman nimo gipalayas ang kawalay pagtuo sa Pagkabanhaw ni Kristo, ug pagkahuman nimo gipamatud-an pinaagi sa imong kaugalingong kasinatian ang labing putli nga Pag-antos ni Kristo, O labing dayegong Tomas, karon mangaliya ka alang kanamo alang sa kalinaw ug dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 4:

Napuno sa kinaadman sa grasya, Apostol ni Kristo ug tinuod nga ministro, misinggit ka sa paghinulsol: 'Ikaw ang akong Dios ug akong Ginoo.'

20 Oktubre

7 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Sergius ug Bacchus

Gisaulog sa 7 Oktubre

Ang mga Balaang Martir nga sila Sergius ug Bacchus, nga taga-Roma, mao ang bantugang mga dignitaryo[6809] ug nanguna sa mga maharlika sa korte ni Emperador Maximian. Gihigugma ug girespeto kaayo sila sa emperador tungod sa ilang maampingong tambag sa mga miting sa konseho, sa ilang kaisog sa gubat, ug sa ilang pagkamatinud-anon sa serbisyo. Ug halos walay makaduol sa emperador uban sa hangyo gawas kanila, ang iyang labing matinud-anon nga mga magtatambag: gihatagan sila og dako kaayong pabor gikan kaniya nga wala'y lain. Apan, si Sergius ug Bacchus nangayo og pabor dili kaayo sa yutanong hari kondili sa Hari sa Langit: kay nagtuo sila sa atong Ginoong Jesu-Cristo, naningkamot sa paglipay kaniya pinaagi sa ilang kinabuhi, ug matinud-anon nga nag-alagad kaniya. Apan tungod sa kahadlok sa hari, gitago nila ang ilang pagtuo kang Kristo sa pagkakaron, kay si Maximian mitrato sa mga Kristohanon uban sa walay kinutuban nga pagdumot ug walay

---

[6808] Sumala sa mga manunulat sa simbahan, ang mga relikya ni San Tomas Apostol sunod nga (niadtong 385) gibalhin gikan sa India paingon sa Mesopotamia, ngadto sa siyudad sa Edessa (karon Orfa). Sa karaang mga martirolohiya sa Kasadpan, ang paghinumdom sa pagbalhin sa iyang mga relikya ngadto niining siyudad narekord alang sa ika-3 sa Hulyo. Apan, tungod kay nahibal-an nga aduna gihapon mga relikya ni San Tomas Apostol sa India, ang report sa pagbalhin niini paingon sa Edessa kinahanglan sabton nga nagpasabot nga usa ra ka bahin niini ang gibalhin gikan sa India. Sa Edessa, gitukod ang usa ka matahum nga simbahan ibabaw sa mga relikya sa Balaang Apostol, diin daghang mga peregrino ang miadto gikan sa layo nga mga nasud. Sunod, ang pipila ka bahin sa mga relikya ni San Tomas Apostol gibalhin ngadto sa Constantinople, diin gitukod ang usa ka simbahan nga gipahinungod kaniya atol sa paghari ni Emperador Anastasius (490–518) sa imperyal nga dignitaryo nga si Amantius. Sa panahon sa Ika-upat nga Krusada (1204), nadiskubre sa mga krusada, taliwala sa daghang uban pang balaang relikya, ang tuo nga kamot ni San Tomas Apostol, nga gidala pagbalik ni Haring Andres II sa Hungaria pagkahuman sa Ikalimang Krusada.

[6809] Sa orihinal nga hagiograpikal nga teksto, si Sergius gitawag nga 'primicarus', o ang unang kumander sa 'heneral nga rehimento' – nga gilangkoban sa mga kaalyado sa mga Romano (nga gitawag nga 'gentilles') – samtang si Bacchus gitawag nga 'secundator', o ang ikaduhang kumander niining rehimento.

pagpugong nga kasuko. Apan ang kahayag sa pagtuo kang Kristo wala magpabilin nga natago sa ilang sulod sa dugay nga panahon, ug sa dili madugay gipadayag kini sa hayag sa tanan.

Ang uban, nga nanginahanglan sa ilang taas nga dungog ug sa paghigugma sa hari kanila, ug gusto nga ipahamtang ang kasuko ug kalagot sa hari kanila, nagpahibalo kaniya nga sila Sergius ug Bacchus mga Kristohanon ug nagdumili sa pagsimba sa mga dios-diosan. Dili katuo si Maximian nga ang mga tawo nga pinalangga niya magdumili sa pagsimba sa mga dios – ug nahuya siya nga pangutan-on sila o pasanginlan, kay wala pa siya kahibalo sa tinuod. Bisan pa niana, nakahukom siya nga sulayan sila sa mosunod nga paagi.

Usa ka adlaw, nag-organisar siya og usa ka pista sa dungog sa iyang mga diyos ug mibiyahe, kauban ang tanang prinsipe ug mga dignitaryo, mga mandirigma ug mga sulugoon, ug napalibotan sa tibuok kahimayaan sa iyang gingharian, paingon sa templo sa pangunang diyos nga si Zeus[6810] aron maghalad og solemne nga sakripisyo didto. Samtang gibuhat niya kini, mitutok siya pag-ayo aron makita kon mosulod ba uban kaniya sa idolatrikong templo ang iyang pinalanggang mga maharlika, Sergius ug Bacchus. Apan sa dihang misulod ang hari sa templo, ang mga sulugoon ni Kristo nagpabilin sa gawas ug wala mosulod uban kaniya sa makalilisang nga templo; nagpundo sila sa gilay-on, nag-ampo sa tinuod nga Dios, nga hangyoon Siya sa paghayag sa kangitngit sa mga mata sa maong daotan nga katawhan ug sa paghimaya sa Iyang Labing Balaan nga Ngalan pinaagi kanila. Ang hari, sa dihang nakita niyang wala mosalmot sa selebrasyon uban kaniya si Sergius ug Bacchus, nagpadala og mga sulugoon aron dakpon sila ug pugson pagsulod sa templo.

Sa dihang gidala ang mga santo sa kini nga walay Diyos nga tigum, gisugo sila ni Maximian nga mosimba sa mga diyos-diyosan uban kaniya, maghalad og sakripisyo, ug mokaon sa mga halad nga gihalad sa mga diyos-diyosan.

Apan si Sergius ug Bacchus misalikway sa pagtuman sa sugo sa hari.

'Aduna kami,' ingon nila, 'usa ka Dios sa langit, usa ka Dios nga dili bakak ug dili walay pagbati sama sa inyong mga dios-diosan, kondili ang Tinuod ug Buhing Dios, nga nagkupot sa tibuok kalibutan sa Iyang gahum, ug Siya ang among ginasimba.'

Ug gisugdan nila pagdumot ang hari tungod sa iyang pagsimba sa mga dios-diosan, nga gihatag niya ang dungog nga angay lang sa Usa ka Dios ngadto sa mga dios-diosan—nga bulag, bingi ug bungol.

Unya ang hari, sa iyang kasuko, nagsugo nga tangtangon kanila ang tanang sagisag sa ilang hataas nga ranggo: ang ilang mga sinturon militar, ang ilang mga kwintas nga bulawan, ang ilang mga singsing, ug ang tanang sinina; ug aron sila pasipalahan, pasul-obon sila og sinina sa babaye sa ilawom ug butangan sila og kulyar nga puthaw sa ilang mga liog. Sa ingon nga kahimtang, giparada ang mga santo sa tibuok siyudad, – aron kini nga labing himayaon ug dungganong Romano nga mga dignitaryo pagataw-anan ug pagahimakakan sa tibuok katawhan tungod sa pagpasidungog nila sa Usa ka Tinuod nga Dios ug sa pagdaot sa bakak nga paganong mga dios, o, sa tinuod, sa mga demonyo mismo, nga kinsa kining mga sulugoon sa Dios—nga ilang gihalad na ang ilang kaugalingon isip halad kang Kristo—nagpugos nga dili maghalad.

Pagkahuman sa mga walay-Diyos nga halad, mibalik si Maximian sa iyang mga kuwarto ug, tungod sa kaluoy niya kang Sergius ug Bacchus—kay gihigugma gyud niya sila—gitawag niya sila kaniya ug miingon:

'Akong pinalanggang matinud-anong mga higala! Ngano man nga nagpasiya kamo nga pasipalahan ang among mga dios ug pasakitan ang inyong hari, nga buotan kaayo ug paborable kaninyo? Ngano man nga gidala ninyo ang ingon nga kaulaw sa inyong kaugalingon? Bisan pa sa akong dakong gugma kaninyo, dili nako matugotan ang pagpasipala sa akong mga dios ug mapugos ko nga ipailawom kamo sa pagpanakit, bisan supak pa sa akong kabubut-on. Busa, ako kamoa maghangyo, akong mga higala, nga talikdan kining Anak ni Tecton nga si[6811] , kinsa gisakitan sa krus sa mga Hudiyo, ingon usa ka kriminal, kauban ang ubang kriminal, ug ayaw kamo pasipalahon sa mga sugilanon ug salamangka sa Kristohanon; Balika kamo pag-usab sa among dagkong mga dios,

---

[6810] Si Zeus, o Jupiter, usa ka Greko-Romanhong diyos nga girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, ang amahan sa tanan—mga diyos ug mga tawo.

[6811] Sa ato pa, Si Hesukristo, kinsa gitawag gani sa mga Hudiyo sa Iyang panahon nga 'Anak sa Tekton' (Mat. 13:55), nga nagtan-aw kaniya ingon anak ni Jose, ang hinigugma sa Labawng Balaang Birhen Maria, nga nagpraktis sa pang-anit nga trabaho ('tekton' – gikan sa Griyego: anito, magtutukod). Kining titulo gigamit unya sa mga paganong Romano, nga ilang gigamit batok kang Kristo isip porma sa pagpangatawa ug pagdaot batok sa Hari sa mga Kristohanon.

ug ihatag ko kaninyo ang mas dako pa nga dungog ug mas dako pa nga pabor , ug malingaw kamo sa akong gugma ug makigbahin kanako sa tanang panalangin sa akong gingharian.

Apan si Sergius ug si Bacchus, nga dili gustong biyaan ang gugma sa Dios alang sa gugma sa hari, ni sa pagkawala sa walay katapusang mga panalangin alang sa mga panandaliang panalangin, misupak sa hari. Napuno sa grasya sa Espiritu Santo, misugod sila nga mapangahas ug mapakumbinsi sa pagpatunay sa hari sa hingpit nga kawalay gahum sa iyang bakak nga mga dios; mapangahas nilang giangkon sa atubangan niya ang gahum ug pagka-Diyos ni Hesukristo, ug gisugyot nila sa hari mismo nga mailhan niya kini nga langitnong kamatuoran. Ang dautang hari, nga ang kasingkasing natig-a ug ang hunahuna nabuta, wala modawat sa ilang maayong tambag; sa baylo, mas nagdilaab pa ang iyang kasuko ug kalagot. Tungod sa gugma kanila, ug dili niya gusto nga siya mismo ang magpahamtang kanila og pag-antos, gipadala sila niya sa hegemon sa sidlakan nga si[6812] , Antiochus. Kini nga tawo usa ka malupit nga manlutos ug manlupig sa mga Kristohanon; nakab-ot niya ang ranggo nga hegemon pinaagi sa pag-ampo ni Sergius ug Bacchus sa atubangan sa hari ug pagkahuman gipadala siya sa Sidlakan. Kini nga hegemon mao ang gipadalaan karon sa mga balaan.

Nagtuo ang hari nga mahadlok sila sa iyang kalupigan—nga ang mga hungihong niini mikaylap sa tibuok imperyo—ug sa samang higayon mahuya sila nga naa sila sa gahum sa usa ka tawo nga kaniadto hapit pa silang ulipon; ug busa, tungod sa kahadlok ug kahuya, ila siyang ikalimod si Kristo. Apan bisan pa kon wala kini nahitabo, mas gusto gihapon sa emperador nga sila pasakitan sa layo nga dapit kaysa sa atubangan mismo sa iyang mga mata.

Busa gidala ang mga santo gikan sa Roma nga nakadena. Pagkahuman sa usa ka adlaw nga biyahe, mihunong ang mga sundalong nag-eskort kanila aron matulog sa gabii sa usa ka panimalay. Didto, sa tungang gabii, samtang natulog pag-ayo ang mga sundalong nagbantay kanila, mitindog si Sergius ug si Bacchus aron mag-ampo ug misugod sa pagpangayo sa Diyos og kusog aron maisugon nilang maatubang ang tanang pag-antos nga nagpaabut kanila.

Samtang nag-ampo sila, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kanila, gipadan-ag sila sa langitnong kahayag ug gipalig-on sila pinaagi niining mga pulong:

'Pagkugi kamo, mga sulugoon ni Cristo, ug ingon nga maayong mga sundalo, pag-andam kamo batok sa yawa: sa dili madugay mapildi ninyo siya.'

Pagkahuman niining mga pulong, nawala ang Anghel.

Si Sergius ug Bacchus, nga napuno sa dili masukod nga kalipay, misugod sa pagdayeg sa Ginoo, nga midangop sa pagbisita sa Iyang mga sulugoon pinaagi sa ingon nga pagpakita sa anghel.

Sa tibuok nilang taas nga pagbiyahe paingon sa sidlakan, gigahin sa mga balaan nga martir ang ilang panahon sa pag-ampo ug pagkanta sa mga salmo, ug pinaagi niini, mas gipakusgan pa nila ang ilang kaugalingon batok sa mga dili makita nga espiritu sa dautang buhat. Pagkahuman nila sa paglabay sa daghang mga lungsod ug baryo, nakaabot sila sa siyudad sa sidlakan nga Varvalisso[6813] , diin niadtong panahona nagpuyo ang hegemon nga si Antiochus; kaniya gihatag sa mga sundalo ang mga bihag nga ilang nadala, kauban ang usa ka dekreto sa hari nga nag-ingon ingani:

– Maximian, ang walay katapusan nga hari, kang Antiochus, magmamando sa Sidlakang Gingharian. – Maayong pag-abot! Ang among mga dios dili motugot nga bisan kinsa, labi na gayud ang mga kampeon ug alagad sa among gingharian, mahimong daotan ug dili moapil sa paghalad kanila; busa among gisilotan si Sergius ug si Bacchus ug, isip mga sumusunod sa dautang Kristohanong pagtuo, among gihukman silang angay silotan sa kamatayon. Apan tungod kay dili sila angay nga madawat ang ilang silot gikan mismo sa hari, among sila gipadala kanimo. Kung sila maghinulsol, mosunod kanamo ug maghalad og sakripisyo sa mga dios, ipakita kanila ang kaluoy ug pasayloa sila sa gitudlo nga pagpanamastamas; sa samang higayon, saad nga malumo usab kami kanila, ug nga ang matag-usa kanila mabalik ang kanhi dungog ug makadawat gikan kanamo og mas dako nga pabor kaysa kaniadto. Apan kon mosupak sila sa pagsunod ug magpadayon sa ilang daang dautang pagtuo, ipahamtang kanila ang silot nga angay kanila ug hukmi sila nga patyon sa espada. Sa paglaum sa taas nga kinabuhi – maayong pagbulag.

[6812] Sa ato pa, sa magmamando sa mga probinsya sa sidlakan nga Asya sa Imperyong Romano.

[6813] Barbarissus – usa ka siyudad sa Mesopotamia, sa kasadpang pampang sa Suba sa Eufrates.

Pagkahuman mabasa ang mando sa hari, gisugo ni Antiochus nga ipriso si Sergius ug Bacchus hangtod sa buntag. Sa buntag, sa pagsulod niya sa praetorium[6814] , mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes ug, pagkahuman ibutang ang balaang mga martir sa iyang atubangan, gisultihan sila niini:

'Mga amahan ug mga manug-atiman kanako, kinsa nagpasiugda sa pag-angkon nako niining katungdanan, mga magtutukod sa akong karon nga himaya – unsa kaha ka dako ang kausaban sa inyong kahimtang! Karon naglingkod ako sa inyong atubangan isip hukom, samtang kamo, nga mga nakagapos nga priso, nagatindog sa akong atubangan – kamo nga kaniadto akong giservisyohan. Naga-ampo ako kaninyo, ayaw pagdala og kadaut sa inyong kaugalingon; tuman-a ang hari ug maghalad og sakripisyo sa mga dios – ug mabalik kaninyo ang inyong kanhing ranggo ug pagahimungon kamo pag-usab; apan kon dili ninyo kini buhaton, nan, bisan supak sa akong kaugalingong kabubut-on, mapugos ko kamo pinaagi sa pagpanakit sa lawas nga tumanon kining sugo sa hari: kay kamo mismo nakadungog unsay gisugo kanako sa hari sa iyang sulat. Busa, akong mga ginoo, kalooy-i ang inyong kaugalingon, ug ako usab, kay dili gyud ko gustong mahimong malupit nga manlutos kaninyo, akong mga manugbulig.

Mitubag kaniya ang mga santo:

'Walay pulos ang inyong pagsulay sa pagpanglimbong kanamo pinaagi sa inyong mga pulong: kay alang sa mga nangita sa umaabot nga kinabuhi, ang dungog ug kadaut, kinabuhi ug kamatayon, walay kalainan: *"Kay alang kanako, ang mabuhi si Cristo, ug ang mamatay usa ka ganansya"* (Fil. 1:21).

Nagpamulong og dugay si Sergius ug Bacchus, nagasaway ug nagasaway sa idolatriya ug kawalay-Diyos sa mga daotan. Busa, si Antiochus, nga nasuko kaayo, nagsugo nga ipriso si Santo Sergius, samtang si Bacchus gihubo, gipahigda sa yuta, ug gibugbog nga walay kalooy. Gibugbog ang santo sa tibuok lawas sulod sa taas kaayo nga panahon nga bisan pa ang mga sulugoon nga nagbugbog kaniya, tungod sa kakapoy, nag-ilis-ilis na. Tungod niining mga pagbugbog, daw nahimulag na ang lawas sa balaan nga martir gikan sa iyang mga bukog, ug midagayday ang dugo gikan kaniya sama sa tubig. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, gihatag ni San Bacchus ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo. Gisugo ni Antiochus nga dalhon ang lawas sa nag-antos alang kang Kristo gawas sa siyudad ug ilabay sa layo aron kan-on sa mga hayop ug langgam. Apan gipanalipdan sa Ginoo ang iyang mga bukog: ang uban sa mga Kristohanon, nga nagpanago gawas sa siyudad sa mga langob ug bangin tungod sa kahadlok sa mga mananamba sa diyus-diyosan, migawas sa ilang mga tagoanan sa gabii, gikuha ang lawas sa santo ug gilubong kini nga may dungog sa usa sa mga langob diin sila mismo nagpanago.

Si Sergius, samtang naglingkod sa iyang bilanggoan ug nakadungog sa kamatayon sa iyang higala, nabug-atan sa kasubo ug nagminos sa ilang pagkabulag sulod sa dugay nga panahon.

'Alaot ako, igsoon nakong si Bacchus,' iyang balik-balik nga gisulti, 'karon dili na kita makanta pa: *"Unsa ka maayo ug ka makapahimuot nga mag-uban ang mga igsoon sa usa ka pagkahiusa!"* (Salmo 132:1): gibyaan mo ako nga nag-inusara.'

Samtang nagahilak si San Sergius sa ingon niini, sa sunod nga gabii mitungha kaniya sa damgo si San Bacchus, nga adunay dagway sa usa ka anghel, nagsul-ob og bisti nga nagdan-ag sa langitnong kahayag. Nagsugod siya sa paglipay kaniya, gisultihan siya bahin sa ganti nga giandam alang kanila sa langit, ug gipalig-on siya alang sa pagkamartir nga hapit na moabot, diin makadawat siya og dakong grasya ug kaisog gikan kang Kristo nga Ginoo. Human niining pagpakita, napuno si Sergius sa kalipay ug, uban sa kasingkasing nga puno sa kalipay, misugod sa pagdayeg sa Ginoo.

Paglabay sa dili madugay, ang gobernador, nga mibiyahe paingon sa lain nga siyudad nga gitawag og Sura[6815] , gisugo nga dad-on si Sergius uban kaniya. Didto, sa dihang mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes, ingon niya sa santo:

Usa ka tawo nga walay pagtuo nga ginganlan og Bacchus ang misalikway sa paghalad sa mga dios ug gipili nga mamatay sa bayolenteng paagi kaysa pasidunggan sila – busa nadawat niya ang silot nga angay kaniya tungod sa iyang mga binuhatan. Apan ikaw, Sergius, ngano man nga nadani ka niining walay pagtuo nga pagtulon-an ug gipasakop nimo ang imong kaugalingon sa ingon ka dakong kalisdanan? Akong manulongan, ayaw pagpasakop sa

---

[6814] Praetorium – ang pinakataas nga hukmanan sa mga nag-unang siyudad sa mga probinsya sa Roma, diin ang mga kaso gihukman sa mga gobernador nga gitudlo sa mga emperador sa Roma, mao ang mga hegemon o mga magmamando sa daghang probinsya.

[6815] Sura – usa ka siyudad sa kasadpang pampang sa Eufrates.

imong kaugalingon sa pag-antos! Nakahuya ko sa mga pabor nga imong gihatag kanako kaniadto ug sa imong ranggo: kay nagbarog ka sa akong atubangan sama sa usa ka tawo nga gisilotan, samtang ako, nga naglingkod dinhi, naghukom kanimo: kaniadto usa ka walay bili nga tawo, karon, tungod sa imong pag-ampo sa atubangan sa hari, gipasidunggan ko sa usa ka hataas nga katungdanan ug karon mas labaw na ko kanimo; samtang ikaw, nga nangayo og daghan gikan sa hari ug naghatag og daghang kaayohan sa kadaghanan, karon nagtinguha og dautan para sa imong kaugalingon. Palihug – paminawa ang akong tambag – tuman-a ang sugo sa hari, halad og sakripisyo sa mga dios, ug ibalik ka sa imong kaniadto nga ranggo ug pasidunggan ka sa imong kaniadto nga himaya.

Mitubag kaniya si Santo Sergius:

Ang pansamantalang dungog ug himaya dali ra mawala; apan ang pansamantalang kaulaw gisundan sa walay katapusang himaya, ug alang kanako kining kalibutanong kaulaw wala'y bili; dili usab ko mangita og pansamantalang himaya, kay naglaum ko nga hatagan ako sa akong Manluluwas og tinuod ug walay katapusang dungog sa langitnong himaya. Nahinumdom kamo sa mga pabor nga akong gihatag kaninyo kaniadto – nga ako mipangaliya sa yutang hari alang kaninyo aron makab-ot ninyo ang ingon ana ka taas nga ranggo; apan karon nagaingon ako kanimo: paminawa ako, ug, sa diha nga mailhan na nimo ang kamatuoran, talikdi ang imong bakak nga mga dios ug simba, uban kanako, ang Langitnong Dios ug Hari sa mga kapanahonan; ug nagasaad ako nga mangamuyo uban Niya alang kanimo alang sa mas dagkong panalangin pa kaysa sa gihatag ni Maximian.

Unya si Antiochus, sa pagkahibalo nga wala siyay gahum nga mapahawa siya kang Kristo ug mapugos sa pagsunod sa kabubut-on sa hari, miingon:

'Pinugos nimo ako, Sergius, nga kalimtan ang tanan nimong kaayo ug ipailawom ka sa malupit nga pag-antos.'

Mitubag si Sergius:

'Buhaton nimo ang gusto nimo: Anaa kanako si Cristo nga akong manluluwas, nga miingon kaniadto: "Ayaw kahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag"; busa karon aduna moy gahum sa akong lawas aron pag-antos kini, apan kamo ug ang inyong amahan—si Satanas—wala moy gahum sa akong kalag.'

Pagkahuman niini, si Antiochus, nga nasuko kaayo, miingon:

'Nakita nako nga ang akong pagkamapailubon nakapahimo pa kanimo nga mas mapangahas,' ug gisugo niya nga ipasul-ob kaniya ang puthaw nga bota, nga adunay hait ug taas nga mga kuko sa ilawom, nga misulod sa tiil sa santo. Samtang nagsul-ob sa ingon nga sapatos, gisugo ni Antiochus nga ipadagan si Sergius sa atubangan sa iyang karwahe, samtang siya mismo misakay paingon sa siyudad sa Tetrapyrgium[6816] , diin siya magbiyahe paingon sa siyudad sa Rosafa[6817] .

Samtang nag-antos sa ingon nga pag-antos, ang santo nag-awit samtang nagbiyahe: *'Gitugyan ko ang akong pagsalig sa Ginoo, ug Siya mitutok kanako ug nadungog ang akong pagtuaw; Gikuha ko Niya gikan sa makalilisang nga lungag, gikan sa lapok nga pit, ug gibutang ang akong mga tiil sa bato ug gipatukod ang akong mga lakang'* (Salmo 39:2–3).

Pag-abot nila sa lungsod sa Tetrapyrgi, nga duha ka pulo ka verste ang gilay-on gikan sa Sura, gidala ang martir sa prisohan. Sa dalan, nag-awit siya: *'Bisan ang tawo nga nakig-uli kanako, nga akong gisaligan, nga nakakaon sa akong pan, mitindog batok kanako. Apan ikaw, Ginoo, kaluy-i ako ug pagtindog kanako, ug akong bayaran sila'* (Salmo 40:10–11).

Niadtong gabii sa bilanggoan, samtang nag-ampo ang martir, usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya ug giayo ang iyang mga samad. Sa sunod adlaw, gisugo ni Antiochus nga ipagawas si San Sergius gikan sa bilanggoan, nagtuo nga ang kasakit makapugong kaniya sa paglakang bisan usa ka lakang. Apan sa dihang nakita niya gikan sa gilay-on nga ang santo naglakaw sama sa hingpit nga himsog nga tawo, nga walay bisan gamayng pag-iling, nahadlok ang taga-pahirap ug miingon:

[6816] Tetrapyrgius – usa ka siyudad taliwala sa Sura ug Rosafa, duol sa Euphrates.

[6817] Ang Rozaf o Rezaf, nga sa ulahi ginganlan og Sergiopolis human sa bantog nga monasteryo nga gitukod didto isip pasidungog sa balaang martir nga si Sergius, usa ka lungsod nga nahimutang 6 ka versts gikan sa Sura.

'Tinuod gayud, usa ka salamangkero kining tawo, kay giunsa man niya paglakaw nga dili man gani magkiling human sa ingon ana ka grabe nga pag-antos? Apan tan-awa siya nga murag wala gyud siya nakasinati og kasakit sa iyang mga bitiis.'

Human niini, gisugo ni Antiochus nga isuot sa martir ang parehas nga bota ug dad-on siya sa iyang atubangan paingon sa Rosafa, nga nahimutang 70 ka stadia gikan sa siyudad sa Sura. Didto, pag-abot niya sa hukmanan, gisugdan ni Antiochus pagpugos kang San Sergius sa pagsimba sa mga dios-diosan; apan wala niya siya mapahawa sa iyang pag-angkon kang Kristo, busa gisilotan niya ang martir sa kamatayon. Sa dihang gidala ang santo gikan sa siyudad paingon sa lugar sa pagbitay, nangayo siya og panahon aron mag-ampo. Samtang nag-ampo, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga nagtawag kaniya paingon sa langitnong puloy-anan, ug, uban ang kalipay gipailawom niya ang iyang ulo sa espada, namatay siya. Ang iyang lawas gilubong sa mga Kristohanon sa maong dapit gayud.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga Kristohanon sa siyudad sa Sura nagkasabot nga tinago nga kuhaon ang lawas sa santo gikan sa Rosa ug dalhon kini sa ilang siyudad. Sa dihang nagkadool sila sa lubnganan sa gabii, usa ka haligi sa kalayo ang misaka gikan sa kabaong, nga misaka hangtod sa langit. Ang pipila ka sundalo nga naka-istasyon sa Rosafa, pagkakita nila sa tungang gabii sa haligi sa kalayo nga nagpasiga sa tibuok siyudad, misulong nga armado paingon sa maong dapit ug ilang nakita ang mga lungsoranon sa Sura nga gikurog sa kahadlok sa pagkakita niining kalayo nga panghitabo. Dali ra nawala ang milagrosong haligi. Pagkahuman niini, nasabtan sa mga lungsoranon sa Sur nga si San Sergius wala magtinguha nga mobiya sa dapit diin iyang gibubo ang iyang dugo ug gihalad ang iyang kinabuhi alang kang Kristo; ingon pagpasidungog sa martir, nagtukod sila og katingalahang lubnganan nga bato sa maong dapit gayud. Samtang mikaylap ang Kristiyanismo, gitukod ang usa ka simbahan sa siyudad sa Rosa sa ngalan sa balaan nga martir nga si Sergius. Napulo'g lima ka obispo gikan sa kasikbit nga mga lungsod ang nagtigom ug solemne nga gibalhin ang dili madaut ug mabangong mga relikya sa balaan nga martir ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan, ug gipahayag nga ang iyang handumanan pagasaulogon sa ika-7 sa Oktubre, ang adlaw sa iyang kamatayon. Sa duha ka lugar – sa simbahan, tupad sa mga relikya sa martir nga si Sergius, ug sa dapit diin siya namatay ug gilubong – daghan nga gipanag-iya sa demonyo ug nag-antos sa sakit ang nanaog sa ilang mga balatian[6818] .

Angay nga hinumduman nga matag tuig, sa adlaw sa pista sa santo, ang mga buangis nga hayop, daw nagsunod sa usa ka balaod, mogawas gikan sa naglibot nga mga disyerto ug magkatigum sa dapit diin unang gilubong ang balaan nga martir. Niining panahona, ang ilang mabangis nga kinaiya napulihan sa kalumo sa mga kordero: wala sila miatake sa mga tawo o sa mga hayop sa umahan, apan, kalmado nga naglibot-libot sa balaan nga dapit, mibalik pag-usab sa ilang mga disyerto. Busa gipahimaya sa Dios ang Iyang balaan, aron daw Iyang giinspirar dili lamang ang mga tawo kondili pati usab ang mga hayop sa pagsaulog sa iyang handumanan.

Pinaagi sa mga pag-ampo ni San Sergio, pasagdi nga mapugngan sa Ginoo ang kasuko sa atong mga kaaway, sama sa Iyang pagdominar kaniadto sa kabangis niining mga mananap sa kalasangan – alang sa Iyang himaya hangtod sa kahangturan – Amen.

[6818] Ang paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Sergius ug Bacchus giila ug gipasidunggan sa tibuok Sidlakan sukad pa sa karaang panahon, ug daghan ang nagbuhat ug debotong pagpanaw paingon sa ilang mga relikya. Ang tinuig nga pista sa martir nga si Sergius narekord sukad pa sa sayong bahin sa ika-5 nga siglo. Niadtong maong siglo, si Alexander, Obispo sa Hierapolis, nagtukod og usa ka matahum nga simbahan aron pasidunggan kining mga martir. Ang ilang balaan ug dili malata nga mga ulo gitipigan sulod sa pipila ka panahon sa Constantinople, diin kini nakita sa mga peregrinong Ruso: ang monghe Anthony (1200) ug si Stephen sa Novgorod (c. 1350). Gipalig-on sa Bizantino nga Emperador nga si Justiniano ang Dako (527–565) ang siyudad sa Rosafa, diin nag-antos si San Sergius ug diin gitipigan ang iyang mga relikya, ug sa sayo sa iyang paghari nagtukod og usa ka matahum nga simbahan duol sa iyang palasyo sa Constantinople nga gihalad kang mga Santo Sergius ug Bacchus, ingon pasalamat nga giluwas siya nila gikan sa prisohan bisan pa sa wala pa siya mosaka sa trono. Sa dihang ang Persyano nga hari Khosrow (532–579) misulong sa Rosafa—nga sa panahona giusab na ang ngalan ngadto sa Sergiopolis—ang pipila ka mga lumolupyo nga nangitag silong sa siyudad mitugyan kaniya ang tanan nilang bililhon nga butang sa paglaum nga luwason niya ang siyudad, gawas sa mga relikya sa balaan nga martir nga si Sergius, nga gibutang sa usa ka pabilin nga porma sa kahon nga gibutangan og pilak; Pagkahibalo ni Khosrow niini, gipalihok niya ang tibuok niyang hukbo paingon sa siyudad, apan usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga mandirigma, nga armado og mga taming ug andam sa pagpanalipod, mitungha sa mga pader; nasabtan ni Khosrow nga kini usa ka milagro nga gihimo sa martir ug, tungod sa kahadlok, mitalikod gikan sa siyudad. Ang iladong kronikista nga Frankish sa ika-6 nga siglo, si Gregory sa Tours, nagsulat nga sa iyang panahon kining santo dako kaayo ang pagdayeg kaniya sa Kasadpan tungod sa daghang mga milagro ug mga buhat sa kalooy nga iyang gihatag sa mga tawo nga miduol kaniya uban sa pagtuo.

Kontakion, Tono 2:

Gipahugtan ninyo sa kaisog ang inyong hunahuna batok sa inyong mga kaaway, gilaglag ninyo ang tanang pagpangdaye nila, ug, pagdawat ninyo sa kadaogan gikan sa kahitas-an, O mga martir nga labing dayegon, misinggit kamo sa usa ka tingog: 'Maayo ug matahum ang pag-uban sa Dios.'

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Julian ug Caesarius

Gisaulog sa ika-7 sa Oktubre

Sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador nga si Claudius, nga gipatay ang iyang inahan—usa ka tinagong Kristohanon—ug wala magpakita og kalooy sa mga Kristohanon sukad niadto, usa ka diakon nga ginganlan og Caesarius miabot sa siyudad sa Tarraquinia[6819] , nga sakop sa Imperyong Romano. Sa dihang nakita niya ang mga halad nga gihalad sa mga dios-diosan, gilud-an niya kini ug gipikas-pikas. Tungod niini, gipahamtang siya sa prisohan, diin nagpabilin siya sulod sa tulo ka adlaw nga gilutos sa kagutom. Unya giputot ang iyang mga kamot sa likod, ug gihulbot siya sa mga sundalo atubangan sa karwahe sa gobernador paingon sa templo ni Apollo. Sa ilang pagduol sa templo, ang santo nag-ampo, ug sa kalit lang nangabagsak ang templo hangtod sa pundasyon, nga nagpamatyag sa mga pari ug sa tanan nga naa sa sulod.

Sa pagkakita niini, ang ephor nga si[6820] , si Leontius, mihapa sa atubangan sa santo ug mituo kang Kristo. Gibunyagan siya sa publiko sa Kristohanong presbiterio nga si Julian ug gihatagan siya og Banal nga Komunyon; ug sa diha-diha dayon, pagkahuman sa pag-ampo sa santo, namatay si Leontius. Ang gobernador sa siyudad sa Loxoria, sa dihang nakakita niini, nagsugo nga itahi ang mga santo sa mga sako ug ilabay sa dagat.

Unya miingon kaniya ang mga santo:

'Ibato kami sa dagat, apan ikaw usab patyon sa usa ka mabangis nga bitin ug makasinati ka og makalilisang nga kamatayon.'

Paglabay og duha ka adlaw, samtang naglakaw si Loxorius sa baybayon nga balas, usa ka dakong bitin ang naglibot kaniya ug gipisil ang tanan niyang mga bukton ug tiil. Namatay dayon si Loxorius sa maong lugar ug nagpabilin didto, ang iyang lawas hingpit nga naghubag, nga usa ka makalilisang nga tan-awon sa tanan nga niagi.

Samtang, pinaagi sa gahum sa Dios, ang mga lawas sa mga santo gidala sa baybayon sa mga balud. Gidawat sa mga Kristohanon kini uban sa dungog, ug ilang gilubong duol sa siyudad. Apan si Leontius, anak sa doktor, giputol ang ilang mahimayaong ulo ug gilabay kini sa suba. Unya, si Quartus, ang presbiter sa siyudad sa Capua[6821] , nga giya sa Anghel sa Dios, gikuha ang mga relikya sa mga santo ug gibutang kini sa usa ka espesyal nga dapit alang sa himaya sa Dios[6822] .

Adlaw sa Kapistahan ni San Polychronius nga Martir

Gisaulog sa ika-7 sa Oktubre

Si Santo Polychronius, gikan sa rehiyon sa Gamfanida[6823] , mao ang anak sa mag-uuma nga si Vardanias, nga nagtudlo sa kabatan-onan sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo, ingon man usab sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug sa pagsunod sa gisulat niini. Sa panahon sa uga, tungod kay layo ang tubig, pinaagi sa pag-ampo sa

---

[6819] Tarraquinia – karon Terracina – usa ka lungsod sa baybayon sa Italya sa habagatan sa Roma, 92 ka verste ang gilay-on niini.

[6820] Kini nga ngalan gihatag sa mga tawo nga nag-alagad sa 'hipats' o imperyal nga mga gobernador. Si Leontius, nga gihisgutan dinhi, daw nag-alagad sa prinsipe o magmamando sa maong nasud, si Loxorius, nga siya ang gobernador sa emperador niadto.

[6821] Capua – usa ka lungsod ug kuta sa habagatan sa Italya sa wala nga pampang sa Suba Volturno, ang kapital sa karaang rehiyon sa Italya nga Campania, ug usa sa labing karaan nga mga lungsod sa tibuok Italya.

[6822] Ang mga relikya ni San Caesarius nga Martir nagpuyo sa Roma sa Simbahan sa Balaang Krus, samtang ang iyang bililhon nga kamot gipahimutang sa Simbahan sa Labing Balaan.

[6823] Ang rehiyon sa Gamfanis sakop sa parehas nga diyosesis o distrito sa Constantinople.

batan-ong si Polychronius, mibuto ang usa ka bukal sa maong dapit: kay pinaagi sa iyang pag-agil ug pagkamatinud-anon gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro. Sa pagdako niya, misugod siya sa pag-uma sa ubasan ug, pag-adto niya sa Constantinople, nakakaplag siya og trabaho didto ug nagtrabaho nga kapariho sa uban, nga mokaon lang kausa matag duha o tulo ka adlaw uban sa gamay nga tubig. Ang iyang amo namangha sa sulugoon sa Dios, nabati pag-ayo sa iyang mga hiyas, ug, pagkahuman nga nagpadala kaniya og daghang kuwarta, gisugo siya nga moingon:

'Pauli ka ug ampoa ako.'

Gidawat ni Polychronius ang bulawan ug, pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, naghimo siya og daghang milagro; gamit ang bulawan nga iyang nadawat, nagtukod siya og simbahan. Pagkahuman, mitambong siya sa Unang Ekumenikal nga Konseho isip usa ka lektor, ug sa ulahi giordinar siya nga pari. Pagkahuman sa kamatayon ni Constantine the Great, sa dihang misidlak ang erehya sa Arianismo, nadakpan siya sa mga erehe sa balaang halaran: nilusot sila kaniya, gilansang siya, ug gipikas-pikas sa ilang mga espada[6824] .

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Sergius sa Nurom, ang Tagahimo og Katingalahan sa Vologda ug Obnora

Gisaulog sa ika-7 sa Oktubre

Ang Kagalang-galang nga si Sergius nagsugod sa iyang monastikong kinabuhi sa Balaang Bukid sa Athos[6825] . Gikan didto, miabot siya sa teritoryo sa Moskow sa dakong estado sa Rusya ug nagpuyo sa rehiyon sa Radonezh[6826] . Ug miadto siya sa monasteryo sa dakong iladong Ruso nga si Sergius sa Radonezh, ang tigbuhat sa mga milagro[6827] . Niadtong panahona, buhi pa si Santo Sergius ug misidlak sama sa adlaw sa tibuok uniberso, nagpasiga sa kalibutan pinaagi sa mga maayong buhat ug nagiya sa iyang mga igsoon sa mga dalan sa Dios. Ug ang Balaan nga Sergius sa Nurom nagpabilin sulod sa dugay nga panahon ilawom sa giya sa bantog nga nga ilawom sa Rusya nga si Sergius, nagpaminaw kaniya ug nagsunod sa iyang balaan nga paagi sa kinabuhi. Dinhi iyang gipraktis ang daghang mga ascetic nga buhat ug nagbuhat og daghang maayong buhat, hangtud nga ang Balaang Milagrero sa Radonezh mismo namangha kaniya, sa dihang nakita niya ang ingon ana ka kusog nga kadasig alang sa Dios, ug ganahan siya makig-istorya kaniya bahin sa espirituhanong pag-uswag. Ang Banal nga si Sergius sa Nurom, sa pagkakita sa mga paningkamot ug katingalahan nga mga buhat niining dakong haligi, naningkamot usab sa pag-alig niini ug kapariho niya sa pagkabalaan. Gidawat sa Banal nga si Sergius sa Nurom kini tanan sa kasingkasing, sama sa mabungahong yuta nga modawat sa mga liso ug mosuhop sa ulan, ug nagbunga og usa ka gatus ka pilo alang sa Dios. Ug tungod niini gihigugma ug girespeto siya sa tanan. Apan wala niya gihigugma ang himaya sa kalibutan, kay nakita niya kini nga kadaut sa kalag, ug misugod siya og hunahuna

---

[6824] Si San Polychronius nag-antos sa pagkamartir sa tunga-tunga sa ika-4 nga siglo, sa panahon sa paghari ni Constantius II (337–362), anak ni Constantine the Great, nga pabor sa mga Ariano ug naglutos sa mga Ortodokso.

[6825] Ang Bukid Athos usa ka makitid, kabukiran nga peninsula sa habagatang Europa, nga misulod sa Arkipelago (dagat Aegean). Ang kinabuhi sa mga monghe didto adunay karaang gigikanan, bisan pa nga mitumaw kini ulahi kaysa sa Siria ug Palestina. Sukad pa sa karaan nga panahon, adunay daghang mga Slavic nga monasteryo sa Athos (Hilandar – gitukod sa ika-12 nga siglo ni Tsar Simeon sa Serbia ug sa iyang anak nga si Sava; ang Monasteryo ni St Panteleimon – gitukod sa ika-11 nga siglo sa mga Ruso; ug uban pa). Ang mga monasteryo sa Athos nagsilbi nga sentro sa espirituhanong kahayag alang sa mga Slav; Ang mga monghe nga nailhan tungod sa ilang kahibalo ug pagka-asketiko gikan didto miadto sa mga Slav, ug didto gikopya ug gihubad ang mga libro gikan sa Griyego ngadto sa Slavic nga pinulongan. Ang relasyon sa Rus' ug Mount Athos nagsugod pa sa sayo kaayo – uban sa nagtukod sa monastisismo sa Rusya, si San Antonio sa mga Kuweba (niadtong 1073). Nagpadayon ang mga pagpanaw sa mga Ruso paingon sa Bukid Athos ug pagpuyo didto sulod sa daghang mga siglo, gikan sa ika-11 nga siglo hangtod karon. Milig-on pag-ayo ang relasyon sa Bukid Athos labi na sukad sa ika-15 nga siglo paingon sa unahan, diin gikan ang unang mga salaysay sa mga Ruso nga peregrino bahin sa Bukid Athos. Ingon nga usa sa labing girespeto nga balaang dapit sa Kalibutan sa Silangang Ortodokso, ang Bukid Athos gibisita matag tuig sa liboan ka mga peregrino gikan sa Rusya, sa Balkan Peninsula ug sa mga teritoryo sa Asya sa Turkey. Sa pagkakaron, adunay 20 ka dagkong monasteryo sa Bukid Athos, pipila ka skete ug daghang indibidwal nga selda, nga moabot sa 700.

[6826] Sa dapit sa karaang Radonezh nagtindog ang baryo sa Gorodishche o Gorodok, nga nahimutang taliwala sa Moscow ug sa Trinity-Sergius Lavra, 12 ka verste gikan niini. (Nota: sayong bahin sa ika-14 nga siglo).

[6827] Ang mga monghe nagsugod sa pagtigom sa palibot sa Banal nga Sergio sa Radonezh sa tunga-tunga sa ika-14 nga siglo. Ang Banal nga Sergio namatay niadtong 25 sa Septyembre 1392.

kung giunsa niya pagpalayo sa mga tawo, samtang naghinumdom sa mga pulong sa propeta David: *'Mopalayo ako ug puy-anan sa kamingawan; magdali-dali ako sa pagpangita og dalangpan gikan sa alimpulos, gikan sa unos'* (Salmo 54:8–9). Sa kanunay nga pagpamalandong sa ingon niini, miadto siya sa iyang espirituhanong amahan, si Sergius, mihapa sa yuta sa atubangan niya ug, uban sa mga luha nga nag-agos sa iyang mga aping, gisugid niya kaniya ang iyang mga hunahuna ug nangayo sa iyang panalangin nga mibulag ngadto sa kamingawan. Ang Kagalang-galang nga si Sergius sa Radonezh nakakita pinaagi sa mata sa kinaadman nga siya usa ka sudlanan nga napuno sa Espiritu Santo, ug nga siya mahimong magtutudlo sa mga monghe ug usa ka maayong magbalantay sa panon ni Cristo; gipanalanginan niya siya, gihatagan siya og mga pagtulun-an kung giunsa pagpuyo sa kamingawan, ug gipadala siya sa kalinaw, nga nag-ingon:

'Lakaw, anak ko; uban kanimo ang Dios.'

Pagdawat niya sa panalangin gikan sa Balaang Amahan, naglipay ang Bulahan nga si Sergius sa Nurom ug, nga walay nakahibalo, mibyahe paingon sa disyerto. Misidlak ang iyang espiritu, sama sa langgam nga mibalik sa iyang pugad, ug gipangita ang dapit diin siya dad-on sa Dios, nga wala'y gidala gawas sa iyang kalag ug lawas. Nagpadulong sa amihanan, miabot siya sa usa ka dapit nga napalibotan sa kalasangan, lasang, lumot ug lat-ang. Didto nakakaplag siya og usa ka lugar sa distrito sa Obnorsk, sa Suba sa Nurme[6828] , diin siya sa ulahi nagtukod og usa ka monasteryo. Sa maong dapit nagpuyo usab ang bantog nga Paul, ang Obnorsky nga Himagsaon[6829] , nga niadtong panahona nagpuyo pa sa pag-inusara, sa usa ka sulodnong disyerto sa samang Suba sa Nurme: wala pa siyay monasteryo o kapatiran sa Kristo.

Pag-abot niya sa maong dapit ug pagtan-aw niini, ang Banal nga Sergius nahigugma kaayo niini ug nagpasalamat sa Dios nga wala niya pasagdi ang iyang mga pag-ampo, kondili gidala siya ngadto niini nga dapit. Ug gisulti niya ang mga pulong sa propeta David: *'Kini ang akong kapahulayan hangtod sa kahangturan; dinhi ako magpuyo, kay akoa kini gipili'* (Salmo 131:14), ug usab: *'Kaanyag sa imong mga puloy-anan, Ginoo sa mga kasundalohan! Ang akong kalag naghandum sa mga patyo sa Ginoo; ang akong kasingkasing ug ang akong unod nagtawag sa buhing Dios. Bisan pa gani ang langgam nakakaplag og puloy-anan, ug ang salampati og salag para sa iyang kaugalingon, diin siya makapahimutang sa iyang mga sisiw, sa imong mga halaran, Ginoo sa mga hukbo, akong Hari ug akong Dios!"*

'Bulahan ang mga nagpuyo sa imong balay; sila magdayeg kanimo hangtod sa walay katapusan. Bulahan ang tawo nga ang kusog naa kanimo, ug ang kasingkasing nakatutok kanimo. Sa ilang pag-agi sa walog sa mga paghilak, gihimo nila kini nga dapit sa mga tinubdan; ang ulan usab nagtabon niini sa mga panalangin... O Ginoo sa mga hukbo! Bulahan ang tawo nga nagasalig Kanimo!" (Salmo 83:2–7, 13).

Ug ang halangdon misugod sa pag-ampo sa Labawng Maloloy-on nga Dios: 'O Ginoong Labawng Gamhanan, Dios ug Amahan sa among mga amahan, nga nagluwas sa Israel gikan sa pagkaulipon ug sa tulo ka batan-on gikan sa nagdilaab nga hurno (Ex. 13:1–22, Dan. 3:1–100), tan-awa kini nga dapit ug panalangini kini; ipagpangayo nga pag-alagad ko Kanimo dinhi sa tanang adlaw sa akong kinabuhi; kay mianha ako dinhi aron pag-alagad Kanimo hangtod sa kahangturan, aron pinaagi usab kanako ang Imong labing balaan nga ngalan pagahimayaon, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen."

Pagkahuman sa pag-ampo, nagtukod ang santo og krus sa maong dapit ug nagtukod og kapilya ug gamay nga selda. Ug ang bulahan nagpabilin didto sulod sa daghang katuigan, nagbuhat og daghang mga paghago sa pagpanamastamas. Nakapalipay siya sa Dios, nagkinabuhi siya sama sa anghel, gipamatay ang unod pinaagi sa pagbantay ug pagpanagana sa tibuok gabii, ug napildi ang kaaway pinaagi sa pag-ampo, pagpuasa, ug pagkamaayo. Busa nagpaningkamot siya uban sa dakong pagkamapailubon, nag-antos sa mga pag-antos nga gihatag kaniya sa kamingawan sa mga demonyo ug sa mga tawo nga walay kahayag. Samtang ang santo nagkinabuhi sa ingon ana ka estrikto nga pagpanagana sa lawas, nag-alagad sa Ginoo, ang yawa—nga sukad pa sa sinugdan nagdumot sa katawhan—nanghinaut sa iyang pagkabalaan ug naghimo og mga pakana batok kaniya, ginapukaw ang mga tawo nga walay kahayag sa espirituwalidad, buang, ug daotan batok sa balaan, nga gusto

[6828] Ang Suba sa Nurma (sa Distrito sa Gryazovetsky sa Gobernadorato sa Vologda) usa ka sanga sa Suba sa Obnora, nga nag-agos sa mga Gobernadorato sa Vologda ug Yaroslavl ug moabut sa Suba sa Kostroma.

[6829] Ang Banal nga Pablo sa Obnora namatay niadtong 10 Enero 1429.

nilang gamiton kini aron kahadlukan siya ug paandaron siya palayo sa maong dapit. Apan ang Dios, nga kanunay andam sa pagtabang sa Iyang mga sulugoon, wala biyai ang bulahan.

Usa ka adlaw, giatake ang santo sa daotan ug buang nga mga tulisan. Gidukpan siya nila, ug gipanghampak siya nga walay kalooy, nga hapit na siya mamatay tungod sa daghang samad. Gibyaan siya nga hapit na lang mabuhi, nilakaw ang mga daotan nga tulisan. Ang bulahan, pagkahuman nga hapit na nakabawi gikan sa iyang mga samad, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon uban sa mga luha:

'Ginoo ug labing maloloy-ong Hari, tan-awa gikan sa langit ang mga samad nga akong nadawat tungod kay mibulag ako ngadto niining kamingawan alang kanimo. Nagpasalamat ako kanimo nga giisip nimo ako nga takus nga makig-ambit sa pag-antos sa imong mga pinili ug magbitbit og mga samad sa akong lawas alang sa imong balaan nga ngalan. Ihatag kanako ang kapalaran sa imong mga balaan. Tan-awa kung giunsa pagdaghan sa akong mga kaaway ug pagdumot nila kanako sa dili matarong nga pagdumot. Bantayi ang akong kalag ug luwasa ako, aron dili ako mapakyas, kay nagasalig ako Kanimo.

Human niining pag-ampo, nabati sa bulahan ang kahupayan gikan sa iyang mga pag-antos ug nagpasalamat siya sa Ginoo nga giisip siya nga takus, tungod sa iyang gugma kang Kristo, nga makadawat og mga samad sa iyang lawas. Ug miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Dili ko mobiya niining dapita, bisan pa og itumaw sa kaaway ang kangitngit sa iyang mga limbong batok kanako. Gusto ko nga mamatay dinhi, kay sa pagpangita kang Kristo ako miabot dinhi.'

Mao kini ang gisulti sa balaan, samtang gipalig-on niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa pulong sa Ginoo: *'Ug ayaw kamo kahadlok sa mga magapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadlok kamo kaniya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna. Dili ba'g duha ka gagmay'ng langgam mabaligya sa usa ka denario? Apan wala'y bisan usa kanila nga mahulog sa yuta nga wala'y kabubut-on sa inyong Amahan; ug bisan pa ang buhok sa inyong ulo giihap tanan; busa ayaw kamo kahadlok: mas bililhon kamo kaysa daghang gagmay'ng langgam. Apan bisan kinsa ang magpadayon hangtod sa katapusan maluwas'* (Mat. 10:28–31, 22).

Gidala sa kasingkasing ang tanan niini, napalig-on ang bulahan ug giandam ang iyang kaugalingon sama sa usa ka maisugong sundalo ni Cristo, gipukaw ang iyang espiritu batok sa panon sa mga espiritung dili makita; ug naningkamot siya sa dagkong buhat, nagdugang og paningkamot sa paningkamot, pag-ayuno sa pag-ayuno, pag-ampo sa pag-ampo, samtang naglaum sa ganti sa Langitnong Hari.

Apan si Satanas, ang prinsipe sa dautan, mibag-o pag-usab sama sa leon batok sa balaan ug gipaka-antos ang iyang kalag sa daghang kasakit. Apan ang santo mitugot sa tanang pagsulay gikan sa malimbungon nga mga demonyo ug sa daotan nga mga tawo uban ang kalipay, nga ang iyang kalag nagpabilin nga lig-on, sama sa usa ka kusgan nga adamant[6830] . Sa pagtan-aw sa iyang pagpaubos, ang daotan nga demonyo usab mihagit sa malimbungon ug daotan nga mga tulisan batok sa santo, nga nagtinguha pinaagi kanila nga ipahamtang kaniya ang usa ka masakiton nga kamatayon dinhi mismo.

Ug busa, sa usa ka gabii, gisikop pag-usab sa dautang mga tulisan ang santo. Niadtong panahona, ang bulahan nagtindog sa iyang selda samtang nag-ampo, naghalad sa iyang gabii nga mga paghangyo ngadto sa Dios. Apan ang dautan ug mabangis nga mga tulisan, sama sa mga buangis nga hayop, midagsa kaniya, naningkamot nga hikapon siya gikan sa iyang selda ug, sama sa mga lobo, putlon-putlon siya. Pagkadungog niya nga nagkadool sila, ang santo mitan-aw sa Dios ug nag-ampo uban sa mga luha:

'Ayaw ko pagbyae, Ginoo nga akong Dios; ayaw pag-ikyas gikan kanako, kondili paminawa ako, tabangi ako ug luwasa ang akong kalag.'

Ang Ginoo, bisan pa niana, kanunay nga andam sa pagtabang sa Iyang mga sulugoon, ingon sa giingon sa propeta: *'Tan-awa, ang mata sa Ginoo anaa sa mga nagahadlok kaniya ug sa mga nagalaum sa iyang kaluoy, aron siya makaluwas sa ilang mga kalag gikan sa kamatayon ug makasuporta kanila sa panahon sa kagutom'* (Salmo 32:18–19).

Sa dihang ang balaan nangayo og tabang sa Diyos pinaagi sa pag-ampo, ang mga dautang tulisan dali dayon natakpan sa kahadlok ug nagduha-duha sa pagpatuman sa ilang dautang plano. Ang kahadlok sa Diyos

---

[6830] Adamant (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makaskratch ug makaputol sa ubang mga bato nga dili madaut ang kaugalingon. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan gihatag sa daghang mga Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan nga nailhan tungod sa pagkamalig-on sa ilang pagtuo ug kinaiya.

misilot sa ilang mga kasingkasing sama sa usa ka bangga, ug, sa ilang pagkahadlok sa paghukom sa Diyos, nilayas sila gikan sa maong lugar, wala na mobalik didto ni naghimo og bisan unsang kadaut sa balaan. Ug natuman kanila ang mga pulong sa propeta nga si David: *'Ang daotan nagkuha sa espada ug nagpilo sa ilang busog aron ipahulog ang kabus ug ang nanginahanglan, aron tuslok ang mga nagalakaw sa dalan sa pagkamatarong: ang ilang espada mosulod sa ilang kaugalingong kasingkasing, ug ang ilang mga busog mabali; kalit silang mapukan'* (Salmo 36:14–15, 63:8).

Tanan niini nahitabo tungod sa pag-ampo sa santo. Kay ang pag-ampo sa mga santo nagdani sa kaluoy sa Dios dinhi sa yuta, sa Iyang tabang—usa ka kalayo nga manlupig ug kahadlok—kay ang Ginoo naghatag ug kahadlok sa tanan nga mosupak kaniya ug gisunog sila sa usa ka kalayo nga dili makita. Angay kitang mahibulong sa gahum ug tabang sa Dios nga napadayag niining balaan nga amahan, kay ang Ginoo nagluwas sa Iyang alagad dili pinaagi sa mga armas o hukbo, kondili pinaagi sa Iyang gamhanang tuo nga kamot ug Iyang bukton; pinaagi sa armas sa pagsalig sa pag-ampo, Iyang gihatag ang kadaugan gikan sa kahitas-an, nga dili makita. Gipahugpong sa kini nga armas, ang tanang mga balaan gihatagan sa kusog sa Dios; ilang napildi ang mga gingharian, napahilom ang mga baba sa mga leon, napalong ang kalayo, nakalikay sa hait sa espada, nahimong lig-on sa ilang kahuyang, ug napahawa ang mga hukbo sa kaaway, ingon sa giingon sa Apostol: *'Walay bisan unsa kami, apan kami ang nagpanag-iya sa tanan'* (2 Cor. 6:10). Kauban nila, angay kita nga mangha niining balaan, nga dili pinaagi sa armas o kusog, kondili pinaagi sa paglaum ug pag-ampo, nakadaog sa tanan nga misukol kaniya. Kay sa dihang misulod ang mga mabangis nga tulisan sa puloy-anan sa santo, naggunit sila og makamatay nga mga armas sa ilang mga kamot, nga nagtinguha nga mapildi ang santo pinaagi niini; siya, bisan pa, wala'y ingon ana, kondili naggunit lamang og gamay nga rosaryo sa iyang mga kamot, samtang sa iyang kasingkasing ug sa iyang mga ngabil anaa ang mapait nga paghinulsol ug pag-ampo. Ug sa pagkahuman, napildi niya sila ug ang ilang mga armas, ug ang pag-ampo sa santo mao ang iyang kadaugan ug kadaugan: *'Ang mainitong pag-ampo sa matarong gamhanan ug epektibo. Ang kalag sa mga matarong anaa sa kamot sa Dios, ug walay pagpanakit nga makahikap kanila'* (Santiago 5:16; Salmo 3:1).

Ang Kagalang-galang Sergius, sa pagkahibalo nga nagpabilin kaniya ang grasya sa Dios, nagpahinungod sa iyang kaugalingon uban sa labi pang dakong kadasig sa pagpuasa ug pag-ampo, nagdugang og paningkamot sa paningkamot, kalayo sa kalayo, tinguha sa tinguha, ug kadasig sa kadasig. Gidala niya sa iyang kasingkasing ang umaabot nga kalipay sa mga matarong, nagpaningkamot siya nga walay hunong ug gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa tibuok-gabii nga pagbantay ug pagpuasa, samtang ang iyang espiritu kanunay nga nakatutok sa mga butang sa itaas.

Ang Dios, maloloy-on sa Iyang gasa, mitagad sa mga pag-ampo, paningkamot, ug mga pagkamaayo sa bulahan. Dili gustong magpabilin nga wala mailhi ug dili maila sa mga tawo ang bulahan, sama sa natago sa ilang panan-aw, kondili gusto nga siya motungha sama sa lig-on nga kuta nga nagtindog sa kahitas-an, gipadayag sa Ginoo ang bulahan sa tanan ug gipahimulag siya, sama sa usa ka nagdan-ag nga sulo nga kaniadto natago. Busa gipaila sa Ginoo ang santo sa tanan, aron kinsa man ang moanha makakita sa kuta ug kinsa man ang motan-aw makakita sa kahayag. Ug ang dungog sa santo misangko sa tanang rehiyon sa Rus'; daghan ang misugod sa pagduol kaniya alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, samtang ang uban nagdala kaniya sa gikinahanglan sa lawas. Mga monghe ang miadto sa santo gikan sa daghang mga monasteryo ug nagpuyo uban kaniya, nga nagkat-on gikan sa iyang mga ascetic nga buhat. Apan si Banal nga Sergius midawat sa tanan uban ang kalipay, sama sa pagpadala kanila sa Diyos, ug gitagad sila tanan sama sa usa ka mahigugmaong amahan, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Naghimo ako nga tanan ngadto sa tanan, aron sa tanang paagi makaluwas ko sa pipila'* (1 Cor. 9:22). Pinaagi sa grasya sa Dios, ang gidaghanon sa mga kaigsuonan uban sa santo mitubo ngadto sa kap-atan ka lalaki, bisan wala pa sila'y simbahan o mga selda. Unya ang santo misugod sa pagtukod og simbahan ug mga selda. Ug nagtukod siya og simbahan sa ngalan sa Labing Maloloy-on nga Manluluwas, sa paghinumdom sa gigikanan sa Iyang Mahimayaong ug Nagahatag-kinabuhi nga Krus; nagtukod usab siya og mga selda ug nagtukod sa monasteryo.

Niadtong panahona, sa samang suba nga Nurma, sa sulod nga disyerto, ang atong dakong amahan nga si Pablo nagpuyo sa hilom ug hilit nga kinabuhi. Miabot siya dinhi gikan sa maong himayaong Lavra sa dakong ilawom sa Rusya nga si Sergius, diin usab gikan ang Balaan nga si Sergius, ang Himag-aw sa Nurma. Samtang anaa pa ilawom sa paggiya ni Banal nga Sergius sa Radonezh, si Santo Pablo maampingong nakakat-on gikan

kaniya mahitungod sa Dios. Uban sa panalangin ni Banal nga Sergius sa Radonezh, ang bantugang Pablo mibulag ngadto niining kamingawan, diin siya sa ulahi nagtukod og usa ka monasteryo. Ang monasteryo ni Banal nga Sergius sa Nurom nahimutang mga upat ka verste gikan sa puloy-anan sa bantugang Paul. Ang mga halangdon nga manalagna sa milagro sa Nurom kanunay nga nagbisita sa usag usa ug naghisgot sa tanang butang mahitungod sa espirituhanong pag-uswag, nga nagdasig sa usag usa sa ilang espirituhanong paningkamot. Labaw pa, ang Balaan nga si Pablo midawat sa Balaang Komunyon—ang mga Misteryo nga nagahatag kinabuhi, ang Lawas ug Dugo ni Kristo, among Dios—gikan sa balaan nga mga kamot sa Bulahan nga si Sergius, nga nag-ikumpisal sa tanan niyang hunahuna sa Bulahan; ug ang Balaan nga si Sergius nagsilbi nga espirituhanong amahan sa bantugang si Pablo. Busa, sa tanang butang gipaambit nila ang ilang mga hunahuna sa usag usa, ingon nga mga sulugoon ug sumusunod sa Usa ka Ginoo. Nagkonsulta sila sa usag usa mahitungod sa kalisod sa disyerto ug sa kahadlok sa mga demonyo, gipaambit nila ang ilang kasubo ug napalig-on sa Espiritu ug sa Pulong sa Dios, nakakaplag og kasiguruhan sa paglaum sa umaabot nga mga panalangin[6831] .

Usa ka adlaw, mibiya si Banal nga Pablo sa iyang selda, nga nagtinguha nga molakaw sa disyerto. Sa iyang pagbalik, nakita niya nga ang iyang selda gisamok gikan sa ibabaw hangtod sa ubos. Sa pagtan-aw niini, ang atong dakong amahan nga si Pablo, isip usa ka tawo, nahadlok. Puno sa kasubo ug nahadlok, miadto siya kang Banal nga Sergio ug gisultihan siya sa nahitabo. Apan giisip kini ni Banal nga Sergius nga usa ka delusyon sa demonyo ug miingon:

'Adto, Igsoon Paul. Imong makita nga wala'y kadaut ang imong selda.'

Ug iyang gihinumduman siya sa mga pulong sa propesiya: *'Ang Dios mao ang among dalangpanan ug kusog'* (Salmo 45:2).

Sa pagkatinuod, sa pagbalik ni San Pablo sa iyang selda, nakita niya nga buo ug wala'y kadaut, sama sa gisulti ni San Sergio.

Sa usa ka higayon, miadto si Banal nga Sergius kang San Pablo alang sa usa ka espirituhanong pakighinabi ug nakit-an siya nga nagtindog sa kilid sa iyang selda, nagapakaon sa mga langgam gikan sa iyang mga kamot. Daghang gagmay nga langgam ang naglingkod sa ulo ug abaga sa Reverendo, samtang sa atubangan niya nagtindog ang mga buangis nga hayop – usa ka oso, usa ka soro ug usa ka kuneho. Busa, bisan ang mga hayop nga walay pulong nadani ngadto sa eremita tungod sa iyang gugma.

Human sa daghang mga paningkamot ug mga buhat sa pagkamatinud-anon, nakaabot sa taas kaayo nga edad si Kagalang-galang Sergius. Tungod sa iyang katigulangon ug mga paningkamot, grabe siya nga nagkasakit ug nagpabilin sa hingpit nga kakapoy sulod sa dugay nga panahon. Pagkahibalo ni San Pablo sa sakit ni Kagalang-galang Sergius, miadto siya aron bisitahon siya, nga nagtuo nga hapit na ang iyang pagbalhin gikan sa kinabuhi sa kalibutan ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Nahadlok sa pagkawala sa iyang higala ug kasaligan, naghilak pag-ayo si San Pablo ug nangayo sa iyang panalangin ug pasaylo. Sa sinugdan, ang ilang mga luha nakababag kanila sa pagpakig-istorya. Sa katapusan, pagkahunong sa iyang paghagak, gisultihan ni Santo Pablo si Banal nga Sergius nga sa usa ka dapit sa iyang kamingawan, sa ilawom sa usa ka bukid duol sa Suba sa Nurme, nakadungog siya og kusog kaayong tingog nga nag-uyog ug nakakita og dili masukod nga kahayag, nga mas hayag pa kaysa sinag sa adlaw. Pagkadungog niini, ang Kagalang-galang Sergius wala kini giisip nga puro katingad-an, kondili giila kini nga buhat sa Dios.

'Niining maong dapita,' miingon ang Banal, 'tukoron ang usa ka monasteryo alang sa himaya sa Labing Balaang Trinidad, ug daghan ang maluwas niining maong dapita.'

Mao kini ang gipanghula sa bulahan. Pagkahuman niini, naghalokay sa usag usa uban sa mga luha ang mga tigbuhat og milagro sa Nur, ug ang bantugang Pablo misulod sa iyang sulod nga kamingawan. Sukad niadto, misugod siya sa pagdawat sa mga igsoon ug pagtukod og monasteryo[6832] . Sa mismong dapit diin iyang nadungog ang tingog ug nakita ang kahayag, nagtukod si San Pablo og simbahan sa ngalan sa Labing Balaan nga Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad, sumala sa propesiya ni Sergius, ang Himag-aw sa Nurom.

[6831] Ang Banal nga si Pablo gipasidunggan kaayo si San Sergius nga iyang giuban sa pagpauli sulod sa kapin sa duha ka ikatulo sa gilay-on gikan sa iyang kaugalingong puloy-anan. Ang dapit diin kasagarang naglakaw ang mga santo gimarkahan sa usa ka kapilya.

[6832] Ang monasteryo ni San Sergius, nga nahimutang 60 ka verste gikan sa Vologda (gisirado niadtong 1764), nahimutang 4 ka verste gikan sa Monasteryo sa Pavlovsk, paubos sa suba sa Nurma.

Sa katapusan, ang bulahan nga si Sergius hingpit nang napul-an tungod sa grabeng sakit ug katigulangon. Sa pagkahibalo nga duol na ang iyang katapusan ug sa pagtan-aw sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, gitawag niya ang tanang mga igsoon nga matinud-anon kang Kristo. Pag-abot nila ug pagkakita nga hapit na mahuman ang ilang amahan, sila nanghilak ug sa pagkahulog nila sa iyang mga tiil, miingon:

'Ayaw kami biyai, maayong Amahan, apan pabilin pa og dugay gamay uban kanamo.'

Apan ang Balaang Amahan, sa pag-alsa sa iyang mga mata ngadto sa langit, miingon kanila:

'Nagkadool na ang katapusan sa akong kinabuhi dinhi sa yuta, mga igsoon, ug kinahanglan nakong tumanon ang kinatibuk-ang katungdanan sa unod. Mao kini ang kabubut-on sa Ginoo. Ginasalig ko kamo, akong mga anak, sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Hinaut nga ang Dios sa kalinaw ug ang Iyang Labing Balaan nga Inahan mag-uban kaninyo hangtod sa katapusan sa panahon, ug hinaut nga panalipdan kamo Nila ug lig-onon kamo sa Ila nga gugma. Kamo, akong mga anak, ayaw kamo pagmasubo sa akong pagpanaw, kondili magpuyo kamo sa gugma sa Dios ug tuman kamo sa Iyang mga sugo, nga hinumduman uban sa kahadlok ug pag-uyog ang mga pulong sa atong Ginoong Kristo: *'Ang bisan kinsa nga adunay sa Akong mga sugo ug motuman niini, siya gayud ang nagahigugma kanako'* (Juan 14:21). Bantayi ang inyong kasingkasing uban sa kahadlok sa Dios, aron Iya kamo nga giya sa matag maayong buhat, kay *'ang kahadlok sa Ginoo mao ang sinugdanan sa kinaadman'* (Hulagway 1:7); pagpanamkon kamo sa pagka-mapainubsanon, likayi ang bakak nga panultihon, magtinuoray kamo sa usag usa, dumoti ang panamastamas, ug likayi ang pagkabig. Apan kon adunay bisan kinsa kaninyo nga nagpabilin nga masuko sa kasingkasing, kinahanglan ninyong mapinanggaong pagdani kaniya, kay giingon: *'Ayaw paglubog sa adlaw samtang nagasuko pa kamo'* (Efe. 4:26). Tumana ang inyong mga espirituhanong magmamando, kay ginabantayan nila ang inyong mga kalag, kay kinahanglan man sila maghatag og pasaylo sa Dios alang kaninyo. Buhaton ninyo ang serbisyo sa simbahan nga walay katamaran. Kon magpuyo kamo sa ingon ani nga paagi, panalanginan kamo.

Pagkadungog sa katapusang sugo gikan sa ilang amahan, ang mga igsoon nagbubo og daghang luha gikan sa ilang mga mata. Sa dihang hingpit nang nawala ang iyang kusog ug hapit na siya mamatay, gidawat niya ang Balaang Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo nga atong Dios. Pagkahuman niya madawat ang Balaang Misteryo, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug naghalad og tinago nga pag-ampo. Pagkahuman sa pag-ampo, gipilo ni Santo Sergius ang iyang mga kamot sa porma sa krus sa iyang dughan ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo. Ingon niini misulod ang santo sa kinabuhi nga walay katapusan. Ug ang iyang nawong, pagkahuman sa iyang pagpanaw ngadto sa Dios, hayag kaayo nga daw dili siya namatay kondili natulog, kay ang iyang kinabuhi walay sala. Sa pagkakita nga ang ilang amahan, ang Banal nga si Sergius, namatay na, ang iyang mga tinun-an nanghilak ug nangagaol, kay nawala ang ilang magbalantay ug magtutudlo sa Dios. Ang uban, mihilab-ay sa iyang kabaong, gisungolan ang iyang balaan nga lawas samtang nagahilak, murag dili gustong biyaan ang lawas sa santo. Ang uban, nagtindog sa gilay-on, nagtutok uban sa lawom nga pagbati sa lawas sa Balaan, nga nag-awas sa luha ug nagahilak. Gidala sa nagahilak nga mga igsoon ang iyang balaang relikya sa ilang mga ulo paingon sa simbahan, kauban ang mga himno sa lubong ug pagpasiga sa mga kandila, ug ilang gilubong ang mapisan ug balaang lawas sa ilang magbalantay duol sa simbahan sa Gigikanan sa Honrado nga Nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo[6833] , nga siya mismo ang nagtukod. Ang Kagalang-galang nga si Sergius namatay niadtong 7 Oktubre 1421, sa adlaw nga gisaulog ang mga halangdong martir nga sila Sergius ug Bacchus. Mao kana ang mga paningkamot ug paglahutay sa atong Kagalang-galang nga Amahan Sergius dinhi; mao usab kana ang iyang mga pag-antos ug mga pagsulay. Samtang gisaulog nato ang kinabuhi sa santo, sundon nato ang iyang mga hiyas ug ituhop sa atong kasingkasing ang iyang mga paningkamot ug ang iyang balaan nga paagi sa kinabuhi uban sa Dios. Kung buhaton nato kini, aduna kita kaniya nga usa ka walay hunong nga manalipod sa atubangan sa Dios.

Dili posible nga matago ang usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod, ni ang usa ka suga nga nagdilaab matago sa tanan. Dili usab posible nga ang mga hiyas sa mga santo magpabilin nga natago ilawom sa yuta sa dugay nga panahon, sama sa gilubong, ug malunod sa kalawmon sa kalimot sa daghang katuigan; kay gusto sa Ginoo nga ipadayag kini sa hayag sa tanan.

[6833] Karon, ang mga relikya sa santo nagapahulay sa simbahan.

Ang atong balaan nga amahan nga si Sergius gihatagan usab niini nga langitnong gasa pagkahuman sa iyang kamatayon.

Paglabay sa daghang katuigan human sa pagpanaw sa santo, nahitabo ang mosunod, pinaagi sa probidensya sa Dios:

Sa Monasteryo sa Nurom nagpuyo ang usa ka balaan nga tawo nga ginganlan og Nikifor. Sa usa ka gabii, human sa pagbantay sa pag-ampo, natulog siya og hinay ug nakita niya si Santo Sergius, nga miadto kaniya ug miingon:

'Sultihi ang abá ug ang mga igsoon nga limpyohan ang dapit sa akong lubnganan, kay ang Ginoo dili gustong kini magpabilin nga wala mailhi ug pasagdan.'

Dayon nangutana si Kapatid Nikifor:

'Kinsa ka, Ginoo?'

Mitubag ang santo:

'Ako si Sergius nga makasasala, nga mao ang abá sa niining balaan nga dapit.'

Gipakita usab sa balaan kaniya ang dapit sa iyang lubnganan.

Si Nikifor, bisan pa, giisip kini nga panan-awon ingon usa ka damgo ug wala mag-ingon bisan unsa sa abá. Unya ang santo mipakita kaniya sa ikaduhang higayon. Wala gihatagan og pagtagad ni Nikifor ang panan-awon sa ikaduhang higayon usab. Mipakita ang santo kaniya sa ikatulong higayon ug miingon nga mapintas:

'Kung dili nimo buhaton ang akong gisulti kanimo, itugyan ka sa kamot ni Satanas aron silotan.'

Wala gihapon tagda sa tigulang kini, ug gibaliwala pag-usab ang panan-awon ingon usa ka damgo. Unya kalit siyang naparalisa. Ang abá ug ang mga igsoon naghimo og pag-ampo alang sa iyang pag-ayo. Pagkahuman nga nakabawi siya gamay sa iyang sakit, gisaysay ni Nikifor sa abá ug sa mga igsoon ang tanan nga nahitabo kaniya ug naghinulsol uban sa mga luha. Gisaysay niya kung giunsa siya pagpakita sa santo ug gisugo siya nga isulti sa abad ug sa mga igsoon ang dapit sa iyang lubnganan, kung giunsa niya ang pagsuway pinaagi sa pagdahom nga damgo ra ang panan-awon, kung giunsa siya pagpakita sa santo sa ikaduhá ug ikatulong higayon, nga nagsugo kaniya sa pagbuhat sa samang butang, ug kung giunsa siya pagsilotan tungod sa iyang pagsuway. Ug gipakita ni Nikifor kanila ang dapit diin nahimutang ang balaan nga lawas sa santo. Dayon gidala sa abbot ug sa mga igsoon si Nikifor ngadto sa lubnganan ni Balaan Sergius – ug didto, pinaagi sa pag-ampo sa santo, kalit nga naayo si Nikifor sa iyang sakit, ug natapos niya ang iyang kinabuhi sa monasteryo ni Balaan Sergius, nga nagahilak sa kilid sa kabaong niini.

Ang abá ug ang mga igsoon dali nga gilimpyo ang dapit diin, sumala sa gisulti ni Nikifor, nahimutang ang kabaong sa santo. Kini nga kabaong nahimutang ilawom sa portiko sa simbahan. Ug gibutangan nila og reliquaryo ang lubnganan sa santo, nagtukod og lubnganan ug gipalamuti kini sa mga balaang ikon ug kandila. Ug sukad niadto, daghan ang mga milagro ug pag-ayo nga nahitabo gikan sa lubnganan sa santo – ang mga gihuptan sa demonyo naayo, ang mga bulag nakakita pag-usab, ang mga pilay nakalakaw pag-usab, ug ang mga nag-antos sa lain-laing mga sakit nakasinati og kahupayan. Dili mabilang ang mga milagro sa santo; sama sa usa ka dili mahurot nga bukal nga kanunay nagahatag og tubig, ingon usab kanunay nga nag-awas gikan niining santo ang pag-ayo sa espirituhanon ug pisikal nga mga sakit. Walay makasaysay sa tanan niyang mga milagro, apan ang uban niini gisaysay dinhi.

Usa ka lalaki nga ginganlan og Ivan, nga nailhan sa palayaw nga Chukholistov, nga nagpuyo sa rehiyon sa Ledam, grabe kaayo ang iyang sakit hangtud nga dugay siya nga hingpit nga naparalisa. Samtang naghigda siya sa iyang higdaanan tungod sa sakit ug nag-antos pag-ayo, kalit siyang natulog og hinay. Ug sa iyang damgo nakita niya ang usa ka masidlak nga tigulang nga miadto kaniya ug miingon:

'Ivan, ngano man nga dugay na kaayo ka naghigda didto, nag-antos pag-ayo sa imong higdaanan? Miabot na karon ang panahon para kanimo – adtoa ang Monasteryo sa Labawng Mapinanggaon nga Manluluwas sa Obnora ug pag-ampo sa lubnganan ni Sergius; siya mopangamuyo para kanimo sa Dios, ug ikaw mamaayo. Apan aron kini makab-ot, kinahanglan nga magpabilin ka nga matinahuron.'

Nimata ang lalaki ug, sa pagtuo sa panan-awon, gisugo nga dad-on siya sa Monasteryo sa Labawng Maloloy-on nga Manluluwas, ngadto sa lubnganan sa balaan. Pagkahuman sa pag-ampo sa lubnganan, naayo siya sa iyang sakit pinaagi sa pag-ampo sa balaan alang kaniya, ug mibalik sa iyang panimalay, naglipay ug naghimaya sa Dios.

Si Isidor, usa ka lumolupyo sa Lezhsky Volochok, nagmasakit sa iyang higdaanan – naparalisa ang iyang mga panga, ug pipila na ka tuig siyang pipì ug naparalisa. Pagkadungog ni Isidor nga si Banal nga Sergius, nga ang Dios nagahatag ug pag-ayo sa katawhan pinaagi kaniya, gisugo niya nga dad-on siya sa monasteryo sa milagrosong Sergius sa All-Merciful Saviour, sa Obnora. Sa dihang gihalad ang pag-ampo alang kaniya sa lubnganan sa balaan, ug gisugdan sa abá ang pagbasa sa Balaang Ebanghelyo, dali dayon nabuka ang baba sa masakiton ug misugod siya og sulti nga daw wala gyud siya kaniadto pipila. Pagkahuman sa pag-ampo, gisabwag siya og balaan nga tubig, ug diha-diha dayon nabalik ang kusog sa tanan niyang mga bukton, ug nabalik siya sa maayong panglawas, mura'g wala gyud siya masakit niining maong sakit. Ug gidayeg niya ang Dios ug nagpasalamat sa Balaan nga Milagro nga si Sergius, nga nakadawat kaniya og ingon nga grasya gikan sa Dios.

Aduna'y usa ka lalaki nga ginganlan og Zinovy, lumad sa Belozero, nga ang iyang hunahuna nahilubong sa kalibog, nga ang pagtan-aw kaniya nakapuno sa kahadlok sa mga tawo. Gidala siya sa Monasteryo sa Labing Maloloy-on nga Manluluwas ug sa Balaan nga si Sergius, ug gisugdan nila ang pag-ampo alang kaniya. Niadtong panahona, gipainit ang hurno sa refektoryo. Busa, samtang gi-awit ang serbisyo sa pag-ampo, nakagawas kining gipanag-iya nga lalaki sa pagkupot sa mga gitudlo nga nagbantay kaniya, midagan sa refektoryo ug mihagis sa kaugalingon sa nagdilaab nga hurno. Halos nila siyang nakuha ug gidala sa lain nga kwarto. Didto, nakakita ang nag-antos nga lalaki og daghang demonyo. Kalit lang, nakakita siya og usa ka balaan nga tigulang nga miduol kaniya, nga nagkupot sa ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa iyang mga kamot, ug nagpaila nga siya si Sergius. Sa dihang nakita sa mga demonyo si Banal nga Sergius nga nagkupot sa ikon ni Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sila tanan dayon gikupot sa kahadlok ug nawala sama sa aso. Ang uban kanila nilayas sa kalasangan, ang uban sa pundasyon sa maong simbahan, samtang ang uban pa, sumala sa nakita sa gipahiganti nga lalaki, nawala sa mga liki. Ug sukad niadto, ang gipahiganti nga lalaki naayo pinaagi sa mga pag-ampo sa santo.

Usa ka babaye nga ginganlan og Matrona, gikan sa baryo sa Ramenskoye, nawala usab ang iyang pag-isip. Gidala siya sa iyang mga paryente sa Monasteryo sa Labaw nga Mapinanggaon nga Manluluwas, ngadto sa lubnganan ni Banal Sergius. Human sa pag-ampo, gitali siya sa kampanaryo. Unya miabot kaniya ang mga kaaway sa katawhan, ang mga demonyo, nga nagporma og iro ug iring; gitawag nila siya sa ngalan ug miingon:

'Lakaw palayo gikan dinhi: gawas na ka.'

Pagbiya niya sa monasteryo, dali dayon nga nagsugod ang mga demonyo sa pagplano batok kaniya. Nagsul-ob sila og porma nga tawo, gisugat siya ug gisugo nga moadto sa kamingawan diin adunay lat-ang. Apan ang Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo, nga dili Niya gusto ang kamatayon sa makasasala kondili gusto Siya nga madala siya sa tinuod nga pagsabot, sa pagtan-aw Niya nga ang Iyang binuhat nagalaglag sa kamot sa mga apostata nga demonyo, mipakita Siya og kaluoy ug mipili nga maloloy-on sa niining babaye; kay ang propeta miingon bahin niini: *'Ang Iyang kasuko dili magpabilin hangtod sa walay katapusan'* (Salmo 102:9).

Busa ang Ginoo, nga nagtinguha sa paghimaya pa gayud kang Banal nga Sergius, Iyang pinalanggang sulugoon, naghan-ay sa mosunod pinaagi sa Iyang banal nga probidensya. Sa dihang mibiyahe ang babaye ngadto sa lawom nga kamingawan, diin gisugo siya sa dautang mga demonyo nga moadto, kalit lang nga mitungha sa iyang atubangan ang balaan nga tigulang, nga napuno sa katingalahang puti nga buhok. Gipaila-ila niya ang iyang kaugalingon nga si Sergius, gitawag niya siya sa iyang ngalan ug miingon:

'Asa ka paingon, babaye? Balik, adto sa akong lubnganan, ug ayaw pagpadayon sa imong paingon; ginadala ka didto sa mga demonyo.'

Pagkahuman niini, nawala sa panan-aw ang balaan nga amahan. Dali dayon nga mibangon ang babaye sa iyang pagbati, nasabtan niya nga gibisita siya sa santo ug gipakaulawan siya sa mga demonyo, ug miadto siya sa lubnganan sa santo. Didto nabati niya nga hingpit na usab siyang naayo ug mibalik sa iyang panimalay, naglipay, naghimaya sa Dios ug nagpasalamat sa balaan nga manggagahum sa katingalahan nga si Sergius.

Aduna'y usa ka pari nga nagpuyo 40 ka verste gikan sa monasteryo ni Santo Sergius. Kining pari adunay asawa nga ginganlan og Paraskeva, nga nag-antos sa paralisis sa tanang mga bukton ug tiil. Dugay na siyang nag-antos niining maong sakit. Ug sa ingon, usa ka gabii, human sa dakong pag-antos, natulog siya og hinay. Ug nakita niya nga ang Balaan nga si Sergius miadto kaniya, nagkupot og tungkod sa iyang kamot, ug miingon kaniya:

'Ngano man nga nag-antos ka og ingon ani kabug-at, babaye? Bangon sa imong higdaanan, kuhaa ang tungkod ug adtoa ang Labaw nga Maloloy-on nga Manluluwas sa Nurma, sa monasteryo ni Sergius. Kung buhaton nimo kini, makadawat ka og kalooy.'

Sa diha-diha dayon, gibalik sa santo ang iyang panglawas, giayo ang iyang sakit ug miingon:

'Karon nga maayo na ka, adto sa akong monasteryo ug mag-ampo sa maloloy-on nga Dios.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili na siya makita. Ang babaye, pagmata gikan sa iyang pagkatulog, nabati nga hingpit na siyang maayo, mura'g wala gyud siya masakit. Tungod kay naayo na ang iyang sakit, nakalimot siya sa pagbisita ug kalooy sa Banal nga si Sergius ug wala niya tagda ang iyang sugo; wala siya moadto sa monasteryo sa iyang lubnganan ug wala niya buhata ang pag-ampo nga serbisyo . Apan bisan pa niini, wala masuko kaniya si Rebendado Sergius; ug, ingon usa ka maloloy-on nga sulugoon sa maloloy-on nga Ginoo, gipakita niya ang kalooy kaniya, sama sa pagpakita sa Ginoo og kalooy sa makasasala nga babaye (Lucas 7:37–47). Nagpakita siya kaniya pag-usab ug, samtang nagasaway kaniya, miingon:

'O babaye, nganong nakalimot ka sa akong mga pulong ug wala nimo tuman ang akong sugo—nganong wala ka miadto aron mag-ampo sa Labaw nga Maloloy-on nga Manluluwas? Adto karon, ug ayaw kahadlok. Apan kon dili ka moadto ug dili ka maminaw kanako, makasinati ka og mas mapait pa.'

Pagmata niya, nahinumduman niya nga wala niya tagda ang mga pulong sa halangdon, ug sa pagkahadlok, midiretso dayon siya sa monasteryo sa santo ug, sa iyang paghulog sa katingalahang kabaong niini, naghilak siyang nangayo sa reverendo nga pasayloon siya sa iyang pagsuway sa sugo; nagsaad siya sa kabaong nga mobalik siya sa monasteryo matag tuig aron mag-ampo, ug mibalik sa iyang panimalay, nga naghimaya sa Dios.

Usa ka babaye nga ginganlan og Anastasia, gikan sa baryo sa Aleksino sa rehiyon sa Obnorsk, wala'y kontrol sa iyang kamot; mura'g iya na kini sa lain: dili niya kini mapalihok o mapaling. Gidala siya sa iyang mga paryente sa Monasteryo sa Labaw nga Mapinanggaon nga Manluluwas ug sa Banal nga Sergius. Didto, usa ka serbisyo sa pag-ampo ang gihimo alang sa iyang pag-ayo, sumala sa naandan. Human sa pag-ampo, gidala siya nila sa balon nga gikutkot mismo ni Banal nga Sergius, ug gihugas siya gamit ang tubig gikan sa maong balaang balon. Sa diha-diha dayon, naayo ang bukton sa babaye ug nahimong kusgan sama sa pikas. Samtang nagpasalamat sa Diyos ug nagdayeg kang Banal nga Sergius, mibalik si Anastasia sa iyang panimalay[6834]

21 Oktubre

8 Oktubre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaan nga Inahan Pelagia

Gisaulog sa Oktubre 8

[6835]Kinahanglan kanunay kitang magpasalamat sa atong Ginoo tungod kay dili Niya gusto ang kamatayon sa mga makasasala, kondili mapailubon Siyang nagpaabot sa ilang pagbag-o ngadto sa matarong nga kinabuhi. 'Usa ka katingalahang panghitabo,' sumulat ni Diakono James sa Simbahan ni San Pelagia sa Heliopolis, 'nahitabo sa atong mga adlaw; busa gipahibalo ko kini kaninyo, mga balaan nga igsoon, aron pinaagi sa inyong maampingong pagbasa, makab-ot ninyo ang dakong kaayohan.'

Ang Iyang Kasantosohan, ang Arsobispo sa Antioquia[6836] , mitawag sa walo ka obispo gikan sa mga silingang siyudad aron motagad sa mga panginahanglan sa Simbahan.

[6834] Pag-abot sa 1584, hangtod sa 80 ka milagro nga giisip nga gihimo sa Balaang Amahan ang naitala.

[6835] Ang Heliopolis sa Palestina, nga nahimutang sa amihanan sa Palestina, sa Coele-Syria, sa karon nga rehiyon sa Syria sa Asyanong Turkey, kaniadto usa ka sentral nga hub para sa tibuok paganong Sidlakan, apan sa ika-4 nga siglo nahimong sentro sa Kristiyanismo ug adunay kaugalingong mga obispo; pagkahuman, hinay-hinay nga gipaguba ang siyudad.

[6836] Ang Antioquia sa Siria – usa sa labing karaan ug manggaranon nga mga siyudad sa Siria, ug mao ang kapital niini; nahimutang kini sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo, taliwala sa mga kabukiran sa Lebanon ug Taurus; Gitukod kini 300 ka tuig sa wala pa si Kristo ni Seleucus Nicator ug ginganlan human sa iyang amahan, si Antiochus. Aduna'y talagsaong kahulugan ang Antioquia alang sa Simbahang Kristiyano isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem, ug isip inahan sa mga Simbahang Kristiyano nga gitukod taliwala sa mga Hentil. Ang iladong Simbahan sa Antioquia unang gitukod sa mga Santo nga sila Pablo ug Bernabe, ang mga Apostoles, ug pagkahuman gipamatud-an ni Apostol Pedro. Ang Antioquia mao ang lugar sa daghang bantugang konseho sa mga lider sa simbahan atol sa mga heretikal (Arian ug Nestorian) nga kontrobersiya;

Usa kanila mao ang balaan nga tawo sa Dios, ang akong obispo nga si Nonnus, usa ka labing katingalahang tawo, nga kaniadto mao ang labing asketikong monghe sa monasteryo sa Tavenna[6837] . Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, gidala siya gikan sa monasteryo ug giordinar nga obispo[6838] . Si Nonnus gikan sa Heliopolis, gidala ko niya uban kaniya. Sa dihang nagtigom ang mga obispo sa simbahan ni San Julian nga Martir, gusto nila makadungog og sermon gikan kang Nonnus ug tanan mipahimutang sa ilang lingkoranan sa kilid sa pultahan sa simbahan. Dali dayon misugod si Nonnus sa pagpangwali sa pulong alang sa kaayohan ug kaluwasan sa mga nagpaminaw. Tanan mitagad nga matinahuron sa iyang balaan nga pagtulon-an. Niadtong panahona, usa ka babaye—pagano ug puta nga nailhan sa tibuok Antioquia—naglabay sa atubangan sa pultahan sa simbahan uban sa dakong garbo, nagsul-ob og mamahaling sinina, gipalamuti sa bulawan, bililhon nga mga bato ug perlas, gilibutan sa daghang mga ulila ug batan-ong lalaki nga nagsul-ob og maayong bisti, nagbitbit og bulawan nga kuwintas. Kaanyag kaayo sa iyang nawong nga ang mga batan-ong lalaki nga daotan dili makabusog sa pagtan-aw sa iyang katahum. Sa iyang paglabay kanamo, napuno niya ang hangin sa humot nga insenso. Sa dihang nakita nila siya nga naglakaw nga walay pag-uyaw, nga walay tabon sa ulo ug hayag ang abaga, gipikit sa mga obispo ang ilang mga mata ug, sa hinay nga paghuyop, miliko sila nga daw gikan sa usa ka dakong sala. Apan ang bulahan nga si Nonn mitutok kaniya sa dugay nga panahon, hangtod nga nawala na siya sa panan-aw, ug unya, mituyok siya ngadto sa mga obispo ug miingon: 'Dili ba ninyo nakapahimuot ang katahum sa babaye?'

Wala sila mitubag. Niyuko si Nonus sa iyang ulo, nagahilak, ug ang iyang mga luha nagbasa dili lang sa panyo nga iyang gihuptan kondili pati na usab sa iyang dughan. Nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, iyang gipangutana pag-usab ang mga obispo: 'Wala ba kamo malipay sa pagtan-aw sa iyang katahum?'

Nagpabilin silang hilom. Miingon si Nonn: 'Sa tinuod, daghan akong nahibal-an gikan kaniya; kay tawgon sa Ginoo kining babaye aron panubagon sa Iyang makalilisang nga paghukom ug silotan kita pinaagi kaniya.' Pila kaha ka dugay, sa imong hunahuna, ang iyang gigahin sa iyang kuwarto sa pagligo, pag-sul-ob sa bisti, pagpanam-is sa iyang kaugalingon sa nagkalain-laing paagi, ug pagtan-aw sa iyang kaugalingon sa salamin, nga iyang gipahinungod ang tanan niyang hunahuna ug pag-atiman aron magpakita nga mas gwapa kaysa bisan kinsa sa mata sa iyang mga madaag-daag nga mananahod? Ug kita, nga adunay usa ka Imortal nga Nobyo sa langit, nga ginahandom sa mga Anghel nga tan-awon, wala magtagad sa pagpanamkon sa atong malisud nga kalag—nga hugaw, hubad ug napuno sa kaulaw— ni man usab namo paningkamotan nga hugasan kini sa mga luha sa paghinulsol ug bisti-on sa kaanyag sa mga hiyas, aron kini makapahimuot sa panan-aw sa Dios ug dili mapahiya ug itambog sa kasal sa Kordero[6839] .

Pagkahuman niining pagdasig, gidala ko sa bulahan nga si Nonn, ako nga iyang makasasala nga diakono, ug miadto kami sa selda nga gihatag kanamo sa maong simbahan ni San Julian. Sa pagsulod niya sa iyang kuwarto sa pagkatulog, ang akong obispo mihulog nawong paubos sa yuta ug, samtang nagahilak, miingon: 'Ginoong Hesukristo! Pasayloa ako, usa ka makasasala ug dili takus. Ang kabalaka niining babaye sa pagpanam-is sa iyang lawas milabaw pa sa tanan nakong pag-atiman sa akong kaguol nga kalag. Kining babaye, aron malipay ang iyang

---

sukad pa sa karaang panahon, ang Simbahan sa Antioquia nakatagamtam og espesyal nga mga pribilehiyo, kapariho sa mga Simbahan sa Alexandria, Jerusalem, Constantinople ug Roma; ang mga lider niini naggunit sa titulo ug pribilehiyo sa usa ka patriyarka; busa, niining bahin sa kinabuhi ni Santa Pelagia, ang termino nga 'patriyarka' ang angay sabton imbis nga 'arkobispo'. Sa pagkakaron, ang Antioquia naa sa ilawom sa pagdumala sa Turkey ug usa kini ka gamay ug pobre nga lungsod nga adunay populasyon nga moabot sa 10,000.

[6837] Ang Monasteryo sa Tabenna mao ang unang komunal nga monasteryo. Nahimutang kini sa Tabenna, sa Amo (Habagatan) nga Ehipto, sa amihanan sa karaang kapital niini, ang Thebes, sa baybayon sa Ilog sa Nilo; gitukod kini mga tuig 340 AD ni San Pachomius ang Dako, nga gisaulog matag ika-15 sa Mayo, ug dali nga mikaylap ang iyang lagda sa tibuok Kristohanong kalibutan. Ang Monasteryo sa Tabenna dako kaayo ug kahulugan sa kasaysayan sa sayong Kristohanong monastisismo, ug ang kalampusan sa lagda ni Pachomius dako kaayo, nga bisan sa wala pa siya mamatay, mga 7,000 ka monghe ang natigom sa Tabenna ug sa palibot niini. Sunod, ang Tabenna – usa ka ngalan nga sa sinugdan nagtumong sa usa ka isla sa Suba sa Nilo apan sa ulahi naglakip sa mga palibot nga dapit sa pampang sa suba diin nagpuyo si San Pachomius ug ang iyang mga disipulo – nahimong bantog tungod sa mga monasteryo niini.

[6838] Si Nonnus unang napili nga obispo sa Sede sa Edessa niadtong 448, nga misunod kang Iva nga gipahawa; apan sa dihang gibalik sa Konseho sa Chalcedon niadtong 451 ang Sede sa Edessa kang Iva, midumala si Nonnus sa Sede sa Heliopolis.

[6839] Usa ka panultihon nga gipahulam gikan sa apokaliptikong mistikong hulagway (Pahayag 19:7), nga naglarawan, sa porma sa usa ka kasal, sa kadaugan ni Kristo nga Mananaog ug sa Iyang Balaang Simbahan, pagkahuman sa katapusang kadaugan batok kang Satanas, ang Antikristo, ug sa ilang mga sulugoon, sa katapusan sa panahon.

mga mortal nga manan-aw, nagpakita og dakong kugi sa pagpanam-is sa iyang kaugalingon; apan ako wala magbuhat og bisan gamay nga paningkamot aron malipay Ka, akong Dios, kondili nagpabilin sa katamaran ug pagpasagad. Unsaon ko pag-atubang Kanimo? Unsaon ko pagdepensa sa akong kaugalingon sa Imong atubangan? Kaauyaw nako, usa ka makasasala! Nagbarog ako sa atubangan sa Imong balaan nga halaran, apan wala nako gihalad Kanimo ang katahum sa kalag nga imong gipangita kanako. Kadtong babaye, sa iyang pagkamapahitas-on, misaad nga malipay ang mga tawo pinaagi sa pagpakita sa iyang kaanyag, ug gibuhat niya ang iyang gisaad; apan ako misaad nga malipay Ka, akong Dios, ug nakakusog ko tungod sa akong katamaran. Hubo ako, kay wala nako gipadayon ang Imong mga sugo; wala nako ibutang ang akong paglaum sa akong kaugalingong mga buhat, kondili sa Imong kaluoy, ug gikan niini nagalaum ako nga makadawat og kaluwasan.'

Busa si Santo Nonnus misinggit sa dugay nga panahon, nga nagahilak. Nag-ampo usab siya alang sa maong babaye, nga nagaingon: 'Ginoo, ayaw laglaga ang buhat sa Imong mga kamot: ayaw pasagdi nga ang ingon nga katahum magpabilin sa pagpakawalay-hiya, ilawom sa gahum sa mga demonyo, kondili ibaling Siya kanimo, aron ang Imong balaan nga Ngalan mapadayeg kaniya: kay uban kanimo ang tanan posible.'

Paglabay sa adlaw ug gabii, pagkahuman sa Matins (Domingo na), miingon kanako si Santo Nonnus: 'Ago James, paminawa ang damgo nga akong nadawat kagabii. Murag nagbarog ko sa usa sa mga kanto sa balaan nga halaran. Ug tan-awa, samtang gisaulog ang serbisyo, mitungha ang usa ka itom nga salampati, natabonan sa hugaw ug nagpuno sa hangin sa baho nga baho; nilupad kini sa akong palibot, ug dili nako ikaya ang baho niini. Sa dihang miingon ang diakono, 'Mopalayo kamo nga nakadawat sa katekismo', nilupad ang salampati, ug wala nako kini nakita pag-usab hangtod nahuman ang Misa. Pagkahuman sa Misa, samtang nagbiya kami sa simbahan, kalit nako nakita pag-usab kana nga samang hugaw nga salampati sa , nga naglupad-lupad pag-usab sa akong palibot. Giyab-at nako ang akong kamot, nadakpan nako kini ug gilabay sa tubig nga naa sa atubangan sa simbahan; didto gilimpyo sa salampati ang tanan niyang hugaw, nilupad kini nga putli ug puti sama sa niebe, ug sa pagsaka niini sa kahitas-an sa langit, nahimong dili na makita."

Pagkahuman niyang gisugilon kanako kini nga damgo, gidala ko ni Nonn nga bulahan uban kaniya ngadto sa katedral uban sa ubang mga obispo, diin, pagkahuman nilang gipangumusta ang arsobispo, gisaulog nila ang Banal nga Misa. Sa pagtapos sa serbisyo, giimbitar sa Arsobispo sa Antioquia si Nonn nga bulahan sa paghatag og sermon sa katawhan. Gibuka ni Nonnus ang iyang baba ug nagtudlo sa mga tawo pinaagi sa gahum sa kinaadman sa Dios nga nagpuyo kaniya. Ang iyang mga pulong dili gihulagway sa pinong kinaadman niining kalibutan, kondili yano, masabtan sa tanan ug epektibo: kay ang Espiritu Santo misulti pinaagi sa iyang mga ngabil. Nagsulti siya mahitungod sa Katapusang Paghukom ug sa umaabot nga ganti para sa mga matarong ug sa mga makasasala. Ang tanan nga naa didto nabati kaayo sa iyang mga pulong nga nanghilak sila hangtod nga nabasa ang yuta sa ilang mga luha.

Pinaagi sa pagdumala sa maloloy-on nga Dios, nahitabo nga kining puta, nga among gisulti—nga wala pa gayud makatapakan sa simbahan ni maghunahuna sa iyang mga sala—nahitabo nga nakalabay sa simbahan niadtong maong takna. Sa pagdungog niya sa sermon ni San Nonnus, napuno siya sa kahadlok sa Dios; sa paghunahuna sa iyang mga sala ug sa pagkadungog sa pagtulon-an ni San Nonnus bahin sa walay katapusang pag-antos nga nagpaabut kaniya tungod niini, napuno siya sa kawad-on sa paglaum, nagbubo og daghang luha gikan sa iyang mga mata ug, uban sa nabungkag nga kasingkasing, dili na mapugngan ang paghilak. Unya miingon siya sa iyang duha ka sulugoon: 'Hulat kamo dinhi, ug sa diha nga mogawas na kana nga balaan nga tawo nga nagwali, sunda siya, pangitaa asa siya nagpuyo, ug sa inyong pagbalik, sultihi ako.'

Gisunod sa mga sulugoon ang iyang gisugo ug gisultihan nila ang ilang agalon nga ang santo nagpuyo sa simbahan ni San Julian nga Martir. Unya, dayon siyang misulat niining mensahe sa iyang kaugalingong kamot kang bulahang Non: 'Gikan sa usa ka makasasala ug disipulo sa yawa ngadto sa balaan nga disipulo ni Kristo. Nakadungog ko mahitungod sa imong Dios, nga Iyang gipanaug ang langit ug miabut dinhi sa yuta, dili alang sa mga matarong, kondili alang sa kaluwasan sa mga makasasala. Gipakumbaba Niya ang Iyang kaugalingon hangtod sa pag-ambit sa panihapon uban sa manininggil sa buhis collectors[6840] . Siya nga ang mga Kerubin dili gani

[6840] Ang 'mga manininggil sa buhis' mao ang ngalan nga gihatag sa mga tawo nga gitudlo sa mga Romano aron mangolekta og buhis gikan sa mga Hudiyo. Kasagaran, ilang gi-abang ang katungdanan sa pagkolekta niini nga mga buhis ug gigamit ang tanang posibleng paagi aron makuha ang pinakadako nga ganansya para sa ilang kaugalingon. Ingon nga mga tapulan ug hambog nga ahente sa usa ka pagano

makatutok kaniya misalmot uban sa mga makasasala ug nakig-istorya sa mga salamangkera (Lucas 7:37–50; Juan 8:3–11, ug uban pa).

Ginoo! Kung ikaw, sumala sa akong nadungog gikan sa mga Kristohanon, usa ka tinuod nga alagad ni Kristo, dili ka unta ko balibaran, nga naghandum, uban sa imong tabang, nga moadto sa Manluluwas sa kalibutan ug makita ang Iyang labing balaan nga nawong.'

Pagkahuman mabasa ni San Nonnus kining sulat, gisulat niya ang mosunod nga tubag kaniya: 'Bisan kinsa ka pa, nailhan ka sa Dios—ikaw mismo ug ang imong tuyo. Busa, ako naghangyo kanimo: ayaw ko pagtuptopa, kay dili ko takos; usa ko ka makasasala nga alagad sa Dios. Apan kon tinuod gayud nga aduna kay matinud-anong tinguha nga motoo sa akong Dios ug nga makakita kanako, aduna pa'y uban pang mga obispo dinhi uban kanako; busa, anhi, ug makakita ka kanako kauban nila. Apan dili ka unta makigkita kanako sa sekreto."

Pagdawat ug pagbasa niini, napuno sa dakong kalipay ang makasasala; midali siya paingon sa simbahan ni San Julian ug gipahibalo ang iyang pag-abot kang bulahan Nonnus. Siya, pagkatigom niya sa pito pa ka ubang obispo, gisugo siya nga mosulod. Sa diha nga mitungha siya sa atubangan sa konseho sa mga balaan nga obispo, nahugno siya sa yuta nga nagahilak ug mipahimutang sa iyang kaugalingon sa tiilan ni San Nonnus, nga nag-ingon: 'Gipangayo ko kanimo, ginoo, nga sundon ang ehemplo sa imong Maestro, ang Ginoong Jesu-Cristo; ipakita kanako ang imong grasya ug himoa akong Kristohanon: Usa akong dagat sa mga sala, ginoo, ug kalawoman sa kadautan; hugas-a ako hangtud malimpyo pinaagi sa bunyag.'

Ang tanang obispo ug klero nga naa didto, sa pagkakita sa puta nga miabot uban sa ingon ana ka dakong paghinulsol ug pagtuo, nanghilak. Ang Balaan halos dili siya mapugos nga motindog gikan sa iyang mga tiil.

'Ang mga lagda sa Simbahan,' matod niya, 'nagaingon nga ang usa ka patutot dili pagabunyagan kung walay mga ninong, kay mahadlok nga mobalik siya pag-usab sa maong kinabuhi sa kahilawotan.'

Pagkadungog niini nga tubag, iyang gibalibog pag-usab ang iyang kaugalingon sa tiilan sa santo, gihugas kini sa iyang mga luha ug gituyo gamit ang iyang buhok, sama sa paghugas sa makasasala nga babaye sa Ebanghelyo kaniadto sa tiil ni Cristo (Lucas 7:37–38).

'Manubag ka sa Diyos sa akong kalag kung dili mo ako bunyagan,' ingon niya. 'Pasagdi nga ang Diyos manubag kanimo sa akong kalag, ug ipasaka Niya kanimo ang akong dautang mga buhat. Kung balibaran mo ako nga dili bunyagan, , ikaw unya ang pasanginlan sa padayon sa akong dautan ug hugaw nga kinabuhi. 'Kung dili nimo ako luwason karon gikan sa akong dautang mga buhat, moliko ako gikan sa imong Dios ug mosimba sa mga dios-diosan. Kung dili nimo ako himoon nga nobya ni Cristo karong adlawa gayud ug dad-on ako ngadto sa imong Dios, wala kay bahin uban Niya o uban sa Iyang mga balaan.'

Ang tanan nga naa didto, sa pagkadungog niini ug sa pagkakita kung giunsa pagkasidlak sa usa ka puta sa tinguha alang sa Dios, naghimaya sa Dios, ang Mahigugma sa katawhan. Gipadala dayon ko ni Balaan Nonnus, ang mapainubuson nga si Santiago, ngadto sa arsobispo aron isulti kini kaniya. Ang arsobispo, sa pagkadungog sa nahitabo, nalipay kaayo ug miingon kanako: 'Adto, sultihi ang imong obispo: "Ginagalang nga Amahan, kining buluhaton para kanimo, kay nailhan tika pag-ayo—ikaw ang baba sa Dios, sumala sa Iyang pulong: *'Kon imong ipagawas ang bililhon gikan sa walay bili, ikaw mahimong sama sa akong baba'* (Jer. 15:19).

Ug pagtawag niya kang Gng. Romana, nga mao ang pangunang diakonesa sa simbahan[6841] , gipadala siya uban kanako.

---

nga gahum, gitan-aw sa mga Hudiyo ang mga maniningil og buhis ingon mga traydor ug maninikas sa ilang nasud ug sa Ginoong Dios. Usa ka makasasala, usa ka pagano ug usa ka maniningil og buhis – para kanila, pareho ra kini nga kahulugan; giisip nga sala ang pakig-istorya kanila, ug hugaw ang pakig-uban kanila, bisan pa adunay mga maayong tawo ug mahadlok sa Dios taliwala nila. Apan wala usab Sila gilantaw nga hamubo ni Kristo, nga mao ang hinungdan nga kanunay Siya gisaway (Mat. 11:19; Luc. 5:30, 7:34, 15:1–2).

[6841] Diakonisa – gikan sa Griyego: 'babayeng ministro'. Kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka espesyal nga klase sa mga ministro sa Simbahan, nga ang institusyon niini nagsugod pa sa apostolikong mga panahon (Roma 16:1; ikumpara sa 1 Timoteo 5:3–10). Ang mga tigulang (dili ubos sa 40 anyos) nga birhen o balo gipili alang sa katungdanan nga diakonesa. Ang ilang mga katungdanan mao ang pagtudlo sa mga babaye ug batang babaye nga nagpabawtismo kung giunsa nila paglihok atol sa bawtismo, pagtabang sa obispo atol sa ilang bawtismo, ug, alang kaniya, pagbuhat sa pag-uyog sa lana sa ubang bahin sa lawas gawas sa agtang, ug uban pa, aron masiguro ang kahusay ug angay nga pamatasan sa mga kababayen-an atol sa Balaang mga Serbisyo, sa pagbisita sa mga masakiton, mga kabos, ug sa mga nakabilanggo, sa pag-alagad sa mga nag-ako sa pagtuo ug mga martir nga nakabilanggo, sa pagtabang sa mga walay-puy-anan, ug uban pa. Mahitungod sa mga diakonisa, adunay pipila ka kanonikal nga lagda, nga mao ang: Lagda 15 sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Lagda 14 sa Ika-unom, ug Lagda 44 ni San Basilio nga Dako.

Pag-abot namo, among nakaplagan si Pelagia nga nagahigda pa sa yuta, sa tiilan sa bulahan nga Nonnus, nga halos dili siya mapahimangnoan sa pagtindog, nga miingon: 'Tindog, anak ko, aron ikaw makat-on sa katekismo sa wala pa ang imong bunyag.'

Mitindog siya, ug miingon ang obispo kaniya:

'Una, ipahayag ang imong mga sala.'

Mitubag siya nga nagahilak:

'Kung magsugod ko sa pagsusi sa akong konsensya, dili ko makakaplag bisan usa ka maayong buhat sa sulod nako; nahibalo lang ko nga mas daghan pa ang akong mga sala kaysa sa balas sa dagat, ug walay igo nga tubig sa dagat aron hugasan ang akong dautang mga buhat. Apan gibutang nako ang akong paglaum sa imong Dios, nga pagaan-on Niya ang karga sa akong mga dautang buhat ug tan-awon ko Niya uban sa kaluoy.'

Nangutana ang obispo kaniya:

'Unsa imong ngalan?'

Mitubag siya:

'Ginganlan ko sa akong mga ginikanan og Pelagia, apan giusab sa mga lungsoranon sa Antioquia ang akong ngalan ngadto sa Margarita[6842] tungod sa mga matahum ug bililhon nga alahas nga gigamit sa akong mga sala aron pagdayanday kanako.'

Unya gipahayag siya sa obispo, gibunyagan siya sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, gipahiran siya og balaan nga lana, ug gihatagan siya sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga Lawas ug Dugo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, alang sa kapasaylo sa mga sala. Ang espirituhanong inahan ni Pelagia mao si diakonisa Romana; pagdawat niya kaniya gikan sa batyismoan, gidala niya siya gikan sa simbahan paingon sa kwarto diin nagtigom ang mga katekumeno, kay naa usab kami didto. Miingon ang Bulahan nga Nonnus sa uban pang mga obispo: 'Mokaon kita, mga igsoon, ug maglipay uban sa mga Anghel sa Dios nga nakaplagan nato ang nawala nga karnero: mag-ambit kita og pagkaon nga adunay lana ug bino alang sa espirituhanong kahupayan.'

Sa pag-abot sa tanan ug sa pagsugod nila sa pagkaon uban sa bag-ong nabunyagan nga babaye, ang demonyo misugod sa pag-agak-agak aron madungog sa tanan. Nagahilak sa tingog sa tawo, miingon siya:

'Lagmit, lagmit, unsa pa kaha akong masinati gikan niining mapamulong nga mahiligon sa bino! O daotan nga tigulang! Dili pa ba igo kanimo ang traynta ka libong Saracen nga imong nabunyagan, nga imong gipanguha gikan kanako? Dili pa ba igo kanimo ang Heliopolis, nga imong gikuha gikan kanako ug gidala sa imong Dios – bisan kaniadto ako ang tag-iya niini, ug ang tanan nga nagpuyo niini nagsimba kanako![6843] Ug karon gikuha nimo ang akong katapusang paglaum. Unsaon nako pagbuhat, ikaw nga mapugos nga tigulang, ikaw nga manlimbong? Dili nako ikatugot ang imong mga limbong. Pinasipala ang adlaw nga ikaw natawo, ikaw nga dautan nga tigulang! Ang daghang luha nimo nitulo sa akong puloy-anan ug gibyaan kini nga walay sulod[6844] .

Busa, samtang nagahilak, misinggit ang yawa sa atubangan sa pultahan sa kwarto diin kami naa, ug ang tanan nga naa didto nakadungog sa iyang tingog. Ug usab, mituyok siya ngadto sa bag-ong nabunyagan nga babaye, miingon ang yawa:

'Unsa man imong gibuhat kanako, Gng. Pelagia? Ginasubay nimo si Hudas. Siya, nga gipasidunggan sa himaya ug dungog sa pagka-apostol, mibinuak sa iyang Ginoo, ug mao pud kana imong gibuhat kanako.'

Unya gisugo sa obispo si Pelagia, sulugoon sa Dios, nga buhaton ang tanda sa Krus. Pagkahuman niyang gibuhat ang tanda sa Krus ni Cristo sa iyang nawong, miingon siya sa yawa:

'Hinaut nga si Hesukristo, nga nagluwas kanako gikan kanimo, magpahawa kanimo!'

Sa diha nga nahuman niya kini pagsulti, kalit nga nawala ang yawa.

[6842] Ang Margarita, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'perlas'.

[6843] Sa sinugdanan sa ika-5 nga siglo, ang paganismo laganap pa kaayo sa Heliopolis, apan pinaagi sa mga paningkamot ni San Nonnus napukan sa katapusan ang impluwensya niini didto. – Ang termino nga 'Saracens' nagtumong sa mga Arabo, nga kadaghanan niini gipabawtismo ni San Nonnus ngadto kang Kristo samtang siya nagdumala sa Sede sa Heliopolis.

[6844] Ang 'gibyaan nga puloy-anan, nawala sa yawa' nga gihisgutan dinhi mao, siyempre, si Pelagia. Sumala sa panan-aw sa Bibliya, sama sa usa ka tawo nga matarong nga templo sa Espiritu Santo (1 Cor. 6:19), ingon usab ang usa ka daotan nga tawo nga templo sa espiritu sa kadautan. Mao nga gitawag sa yawa si Pelagia nga iyang kanhing puy-anan, nga nahibilin nga walay sulod alang kaniya pagkahuman sa iyang pagbag-o ngadto kang Kristo.

Paglabay sa duha ka adlaw, samtang natulog si Pelagia uban ni Ginang Romana, iyang espirituhanong inahan, mipakita kaniya ang yawa, gipukaw siya, ug misugod sa pakig-istorya kaniya:

'Akong pinalanggang ginoo, Margarita, unsa may dautan nga akong nabuhat kanimo? Wala ba tika gihatagan og bulawan ug pilak? Wala ba tika gipahimutang og mga bililhon nga bato, mamahong sinina ug bisti? Gina-ampo ko, sultihi ko: unsang kasubo ang akong gipahinabo kanimo? Bisan unsa ang imong sugo kanako, tumanon ko dayon; ayaw lang ko biyai ug ayaw ko pag-uyaw."

Samtang nagbuhat og tanda sa krus, mitubag si Pelagia:

'Hinaut nga ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagluwas kanako gikan sa imong mga kamot ug naghimo kanako nga nobya sa Iyang langitnong palasyo, pahawaon ka gikan kanako.'

Ug sa kalit lang, nawala ang yawa.

Gipukaw dayon ni Pelagia si Santa Romana, ug miingon siya kaniya:

'Amo ko pag-ampo, akong inahan: ginapanglutos ko sa dautan.'

Mitubag si Romana:

– Anak ko, ayaw kahadlok kaniya, kay karon siya nahadlok ug nagkurog bisan sa imong landong.

Sa ikatulong adlaw pagkahuman sa iyang pagbunyag, gitawag ni Pelagia ang usa sa iyang mga sulugoon ug miingon kaniya: 'Sulod sa akong balay, himoa ang listahan sa tanan nga anaa sa akong mga baul nga bulawan ug sa tanan nakong alahas, ug dad-a kini dinhi.'

Miadto ang sulugoon ug gibuhat niya ang gisugo kaniya. Unya ang bulahan nga si Pelagia, pagtawag niya kang balaan nga Obispo Nonnus, iyang gihatag kaniya ang tanan, nga nagaingon: 'Aniay ang bahandi nga gihatag kanako ni Satanas; gisalig ko kini sa imong balaan nga mga kamot: buhata kini sumala sa imong gusto, kay kinahanglan nakong pangitaon ang mga bahandi sa akong Ginoong Jesu-Cristo.'

Ang bulahan nga Obispo Nonnus, pagtawag niya sa tesorero sa simbahan, gihatag niya kaniya, sa atubangan sa tanan, ang mga bahandi nga gisalig kaniya ni Pelagia, ug miingon kaniya: 'Gina-implaw ko kanimo sa ngalan sa Balaan ug Dili-Mabahin nga Trinidad nga ayaw pagkuha bisan unsa niini nga bulawan ngadto sa puloy-anan sa obispo, ni sa simbahan sa Dios, ni sa imong kaugalingong balay, ni sa balay sa bisan kinsa sa mga klero: apan ipang-apod-apod nimo kini tanan sa imong kaugalingong mga kamot ngadto sa mga ulila, mga kabus, ug mga masakiton, aron ang nakolekta pinaagi sa dautan magasto alang sa maayo, ug ang makasasala nga bahandi mahimong bahandi sa pagkamatarong. Apan kon imo kining panata mabali, mahulog ang anatema sa imong panimalay, ug ang imong kapalaran pareho sa mga misinggit: *'Dala siya, dala siya, ipakrus siya'*[6845] (Lucas 23:21).

Ang sulugoon sa Dios, si Pelagia, wala magpabilin bisan unsa sa iyang mga kabtangan, bisan igo lang aron mapabuhi ang iyang kaugalingon, kondili gisuportahan siya sa diakonesa nga si Romana: kay nanumpa siya nga dili gyud gamiton ang makasasala nga bahandi. Gitigum niya ang tanan niyang mga sulugoon ug mga alagad nga babaye, gipagawas niya sila, ug gihatagan ang matag-usa og igo nga pilak ug bulawan.

'Gipagawas ko kamo gikan sa pansamantalang pagkaulipon,' ingon niya kanila, 'ug kamo usab, paningkamotan nga mapalaya ang inyong kaugalingon gikan sa pagkaulipon niining walay pulos nga kalibutan nga puno sa sala, aron kita nga nag-uban sa kinabuhi dinhi sa kalibutan mahimong takus nga mag-uban sa kinabuhi sa kalipay.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gipahawa ni Pelagia ang iyang mga sulugoon.

Sa ikawalong adlaw, sa dihang, sumala sa kostumbre sa mga bag-ong nabunyagan, iyang tangtangon ang puti nga bisti nga iyang nadawat sa iyang bunyag (Domingo man kana), si Pelagia mibangon sayo kaayo, gitangtang ang puti nga bisti nga iyang gisul-ob sa iyang bunyag, ug nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop. Gikuha niya ang gisi-gisi nga bisti sa bulahang Nonnus, tinago siyang nilakaw gikan sa Antioquia nga walay nakahibalo, ug sukad niadto, walay nakahibalo asa na siya. Ang diakonesa Romana nasubo ug naghilak alang kaniya. Apan ang Dios nga makahibalo sa tanan nagpaila kang Nonnus nga bulahan nga si Pelagia miadto sa Jerusalem, ug Gihalad-an Niya si Nonnus pinaagi kang Romana, nga nag-ingon: *'Ayaw paghilak, akong anak, kondili lipaya: si Pelagia, sama ni Maria, "nipili sa mas maayong bahin, nga dili kuhaon gikan kaniya"* (Lucas 10:42).

[6845] Kana mao, uban sa mga nag-ilad kang Kristo ug mga mamamatay sa Dios – ang mga Hudiyo. (Lucas 23:21).

Paglabay sa pipila ka adlaw, gitugotan kami sa arsobispo ug mibalik kami sa Heliopolis. Tulo ka tuig pagkahuman, nabati nako ang tinguha nga moadto sa Herusalem – aron mosimba sa Balaang Sepulkro sa atong Ginoong Jesu-Kristo[6846] – ug nangayo ko sa akong obispo, ang bulahan nga Nonnus, nga tugotan ko. Samtang gihatagan ko niya og panalangin, miingon siya: 'Igsoon James! Pag-abot nimo sa mga balaang dapit, pangitaa ang usa ka monghe nga ginganlan og Pelagia: siya usa ka eunuko[6847] , labing matinud-anon, ug nagpuyo sa pag-inusara sulod sa daghang katuigan. Sa diha nga imong makit-an siya, pakig-istorya kaniya, ug makadawat ka og dakong kaayohan gikan kaniya, kay siya usa ka tinuod nga sulugoon ni Cristo ug usa ka monghe nga nakaabot sa pagkahingpit.'

Mao kini ang gisulti ni Nonnus mahitungod sa sulugoonon sa Dios, si Pelagia, nga nagtukod og usa ka selda para sa iyang kaugalingon duol sa Herusalem sa Bukid sa mga Olibo[6848] , diin kaniadto nag-ampo ang atong Ginoo, ug pagkahuman nga mibulag siya didto, nagpuyo siya alang sa Dios. Apan wala kini gipadayag kanako ni Nonnus.

Pagkahuman nako sa akong mga preparasyon, miadto ko sa mga balaang dapit, nagpasidungog sa balaang Pagkabanhaw sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang Bililhon nga Krus, ug sa sunod adlaw nangita ko og monghe nga ginganlan og Pelagius, sumala sa gisugo sa akong obispo; nakit-an nako ang iyang selda sa Bukid sa mga Olibo. Kini nga selda gilibotan sa tanang kilid ug walay pultahan; nakakita lang ko ug gamay nga bintana sa bungbong, gituktok nako kini, ug sa pag-abli niini, nakita nako ang sulugoon sa Dios. Nakaila siya kanako, apan wala siya nagpaila kanako. Ako, bisan pa, wala siya mailhi. Ug giunsa ko kaha siya mailhi, nga ang iyang dakong katahum nangawala dayon, sama sa pagkalata sa usa ka bulak? Ang iyang mga mata lawom kaayo ang paglubong; ang iyang mga bukog ug ang mga lutahan sa iyang nawong makita tungod sa iyang dakong ug walay kinutuban nga pagsakripisyo sa kaugalingon. Gitan-aw siya sa tibuok Jerusalem nga usa ka eunuko; walay bisan usa ka tawo ang nakahibalo nga babaye diay siya, ug ako mismo wala sab nakahibalo: kay ang akong obispo nagsulti kanako bahin sa usa ka eunuko—usa ka monghe—ug gidawat nako ang iyang panalangin sama sa gikan sa usa ka monghe—usa ka lalaki. Miingon siya kanako:

'Sultihi ko, igsoon, dili ba ikaw si Santiago, ang diakono sa bulahan nga Obispo Nonnus?'

Natingala ko nga gitawag niya ako sa akong ngalan ug nakaila siya nga ako ang diakono sa bulahan nga si Nonnus, ug mitubag ako:

'Oo, Ginoo.'

Miingon siya kanako:

'Ingna ang imong obispo nga ipangamuyo ko, kay tinuod siyang balaan nga tawo ug Apostol ni Cristo.'

'Ug ikaw usab, akong igsoon,' iyang gidugang, 'hangyoon ko ikaw nga mag-ampo para kanako.'

Pagkahuman niini, gisirado sa bulahan nga babaye ang gamay nga bintana ug misugod sa pag-awit sa Ikatulong Oras. Nag-ampo ko ug mibulag; apan ang pagtan-aw sa maong anghelikong asketa ug ang iyang matam-is nga pakighinabi dako kaayo ug kaayohan alang kanako.

Pagbalik nako sa Herusalem, mibisita ko sa nagkalain-laing monasteryo, nakigkita sa komunidad sa mga monghe, nakig-istorya sa mga balaan nga tawo, nadawat nako ang ilang panalangin, ug nakadawat ko og dakong kaayohan alang sa akong kalag. Usa ka maayong dungog mahitungod sa eunuko nga si Pelagia mikaylap sa tanang monasteryo, ug ang ehemplo sa iyang kinabuhi usa ka tinubdan sa kaayohan alang sa tanan. Tungod niini, gusto

---

[6846] Kana mao, ang Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo, nga gitukod sa lugar sa Pagkabanhaw sa Ginoo, sa Lubnganan sa Ginoo ug sa ubang labing dagkong Kristohanong santuwaryo nga nahimutang didto.

[6847] Ang eunuco usa ka lalaki nga dili makabati og sekswal nga tinguha; sa labing hataas nga espirituhanong kahulugan, usa siya nga gipatay ang iyang kaugalingon, nga namatay sa iyang mga kahuyang.

[6848] Ang Bukid sa mga Olibo – usa sa mga bukid sa Judea, ginganlan ingon niini tungod sa kadaghan sa mga kahoy sa olibo nga mitubo didto, gawas pa sa lain-laing mga kahoy. Nahimutang kini sa sidlakan sa Jerusalem, gilain niini sa Walog sa Kidron, ug mas taas kaysa sa ubang silingang mga bukid; gikan sa tumoy niini, adunay katingalahang tan-awon sa tanang direksyon. Ang Bukid sa mga Olibo gihalad sa kasaysayan sa Bag-ong Tugon tungod sa daghang hinungdanong mga hitabo sa yutang kinabuhi sa Manluluwas, labi na ang Pag-alsa sa Nabanhaw nga Ginoo paingon sa langit gikan niining bukid. Karon, kining kaniadto talagsaong bukid, kauban ang palibot niini, nagpakita og usa ka labi ka kamingaw nga tan-awon ug wala na'y kaniadto nga mabusog nga tanom. Ang langob ni Santa Pelagia, nga nahimutang duol sa mismong dapit sa Pag-alsa (ang tunga-tungang tuktok sa bukid), nakita sa ika-12 nga siglo sa Rusyano nga peregrino, si Abad Daniel. Niadtong 1509, ang taga-Kasadpan nga peregrino nga si Anselm misulat: 'Sa ubos sa dapit sa Pag-alsa, mga 20 ka hakbang o hapit ana paubos, nahimutang ang lugar o gamay nga selda diin gibuhat ni Santa Pelagia ang iyang penitensya'.

ko usab nga m adto kaniya ug mapahupayon sa iyang makapabuhi sa kalag nga pakighinabi. Pag-abot nako sa iyang selda, gipukpok nako ang gamay nga bintana samtang nag-ampo, ug gikuha nako ang kagawasan nga tawgon siya sa ngalan, nga nagaingon: 'Abli, Amahan Pelagius!'

Apan wala siya mitubag.

Naghunahuna ko nga basin nag-ampo o nagpahulay siya, busa pagkahuman sa mubo nga paghulat, mibakod ko pag-usab, nangayo nga ablihan niya ang bintana, apan walay tubag; naghulat ko pa og dugay, ug mibakod pag-usab. Tulo ka adlaw ko nga naglingkod sa kilid sa gamay nga bintana ug nagtoktok sa mga takdang panahon, nga dako kaayo ang tinguha nga makita ang balaan nga nawong ni Pelagius ug makadawat sa iyang panalangin: apan wala'y tingog ni tubag. Unya miingon ko sa akong kaugalingon: 'O kaha mibiya na siya sa selda ug wala na'y tawo didto, o kaha namatay na siya.'

Nangahas ko nga pugson pag-abli ang gamay nga bintana ug nakita nako nga patay na si Pelagius nga naghigda sa salog. Nahadlok kaayo ko, ug nasubo kaayo ko nga wala ko makadawat sa iyang katapusang panalangin. Pagkahuman nako og sirado sa gamay nga bintana, mibyahe ko paingon sa Herusalem ug gipahibalo ang mga balaang amahan nga nagpuyo didto nga namatay na si Abba Pelagius, ang eunuko; ug sa dili madugay, mikaylap ang balita sa tibuok Herusalem nga si San Pelagius, ang monghe nga puno sa espiritu, mibya na paingon sa Ginoo. Ang mga monghe gikan sa tanang silingang monasteryo, ang tanang lumolupyo sa Jerusalem, ug ang dili masukod kadaghan sa mga tawo gikan sa Jerico ug sa pikas daplin sa Jordan mitigum alang sa paglubong sa iyang bililhon nga lawas. Pagkahuman nila pagbungkag sa gamay nga bintana sa iyang selda, naghimo sila og lungag nga igo ra alang sa usa ka tawo; Misulod sila sa agianan nga gihimo, ug gipagawas sa mga matinahuron nga lalaki ang balaan nga lawas. Niabot usab ang Patriarka sa Herusalem, kauban ang daghang uban pang mga amahan. Sa dihang, sumala sa ritwal, gisugdan nila ang pag-pahiran sa lawas og humot nga lana, ilang nakita nga ang namatay nga asketiko, sa kinaiyahan, usa ka babaye.

'O Dios, katingalahan sa taliwala sa mga balaan,' miingon ang mga nanan-aw uban sa mga luha, 'himaya kanimo: kay nagtago ka og mga balaan dinhi sa yuta, dili lang mga lalaki, kondili pati usab mga babaye.'

Gusto nila nga itago ang tinago ni Pelagia sa mga tawo, apan wala nila kini mabuhat: kay ang Dios nasayud nga dili kini itago, kondili ipadayag ug pasidunggan ang Iyang alagad. Ug nagtigom ang daghang katawhan; ang mga madre usab nangdagsang gikan sa ilang mga kumbento uban sa kandila ug insenso, uban sa mga salmo ug mga himno sa simbahan, ug, pagkahuman nila kuhaon ang dungog ug balaan nga lawas ni Pelagia, gidala kini uban sa angay nga dungog ngadto sa mismong selda diin siya nagpuyo isip usa ka asetik, ug didto nila siya gilubong[6849] .

Mao kana ang kinabuhi sa kanhing salamangkera, mao kana ang pagbag-o sa nawala nga makasasala, mao kana ang iyang mga paningkamot ug mga buhat, nga pinaagi niini iyang nalipay ang Dios. Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo magahatag nga kita, uban kaniya, makadawat og kalooy sa Adlaw sa Paghukom! Kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay, hangtod sa walay katapusan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Gipoypoy nimo ang imong lawas pinaagi sa pagpuasa, ug nagpakilusog ka sa Magbubuhat pinaagi sa mapangbantay nga pag-ampo alang sa imong mga buhat, aron makadawat ka sa hingpit nga kapasaylo: ug busa nahimo kang tinuod nga inahan, nga nagpakita sa dalan sa paghinulsol.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Thais

Gisaulog sa 8 Oktubre

[6849] Ang kamatayon ni Santa Pelagia nahitabo samtang si Nonnus, sumala sa iyang hagiograpiya, mao ang Obispo sa Heliopolis; nagkupot siya niini nga katungdanan gikan sa 451 hangtod sa 458. Ang pagbag-o ni Pelagia nahitabo sa samang panahon sa iyang ministeryo sa Simbahan sa Heliopolis; busa, ang iyang kamatayon kinahanglan itakda sa katapusan sa iyang termino sa Heliopolis, mga tuig 457.

Sa yuta sa Ehipto[6850] , kaniadto nagpuyo ang usa ka babaye nga daotan, walay hiya, ug hugaw sa iyang pamaagi sa kinabuhi. Adunay siya usa ka anak nga babaye nga ginganlan og Thais, ug gitudloan niya kini sa parehas nga makauwaw nga paagi sa kinabuhi nga iyang naandan; gidala niya kini sa usa ka bordel ug gihatag sa serbisyo ni Satanas, aron makaguba sa daghang kalag sa tawo pinaagi sa pagdani kanila sa iyang katahum; kay si Taisa matahum kaayo ang dagway ug bantog sa halapad nga dapit tungod sa kaanyag sa iyang nawong. Tungod sa ilang lamanong tinguha kang Taisa, daghan ang nagdala kaniya og daghang bulawan ug pilak, ingon man usab sa manan-aw ug mahal nga mga bisti. Pinaagi sa pagpangilad sa iyang mga mananaghoy, gidala niya sila sa ingon nga pagkaguba nga daghan, tungod kaniya, nawad-an sa ilang mga kabtangan ug nahulog sa kakabus, samtang ang uban, nag-awayay tungod kaniya, nag-awayay sa usag usa ug gipahugawan ang mga ganghaan sa iyang balay sa ilang dugo.

Pagkadungog niini, ang Banal nga Paphnutius[6851] , nagsul-ob og sekular nga sinina ug nagdala og usa ka bulawan nga sensilyo, misulod sa balay diin nagpuyo si Taisia. Pagkakita kaniya, gihatagan niya siya sa sensilyo ingon bayad, murag gusto siyang magpabilin uban kaniya. Si Taisia, pagdawat sa kuwarta, miingon kaniya:

'Sulod sa kwarto.'

Misulod si Paphnutius uban kaniya ug nakakita og taas nga higdaanan nga andam na; paglingkod niya niini, miingon siya kang Taisia:

'Wala bay lain nga kwarto, usa ka tinagoan, diin kita makapahiluna aron walay makahibalo kanato?'

Mitubag si Taisia:

'Aduna; apan, kung maulaw ka sa mga tawo, matago ka gani kanila bisan pa dinhi sa kwarto, kay sirado ang mga pultahan ug walay mosulod dinhi o makahibalo bahin nato; apan kung mahadlok ka sa Dios, walay lugar nga makatago kanimo gikan Niya, ug bisan pa magtago ka sa ilawom sa yuta, makita ka gihapon sa Dios didto.'

Pagkadungog ni Paphnutius niini nga mga pulong gikan kaniya, miingon siya kaniya:

'Nakahibalo usab ka bahin sa Dios?'

Mitubag si Taisia:

'Nasayud ko sa Dios, ug sa kalipay sa mga matarong, ug sa pag-antos sa mga dautan.'

Unya miingon kaniya ang tigulang:

'Kung nakahibalo ka sa Dios, ug sa umaabot nga kalipay ug pag-antos, ngano man nga ginahugawan nimo ang mga tawo ug nakaguba na ka sa daghang mga kalag? Gikondena ka sa nagdilaab nga Gehenna, mag-antos ka dili lang sa imong kaugalingong mga sala, kondili usab sa mga tawo nga imong gihugawan.'

Sa pagdungog niini, si Taissia nahulog nga nagahilak sa tiilan sa tigulang, nga misinggit:

'Nasayud ko pag-ayo nga adunay paghinulsol alang sa mga nakasala ug pasaylo sa mga sala, ug naglaum ako, pinaagi sa imong mga pag-ampo, nga makalingkawas sa akong mga sala ug makadawat sa kaluoy sa Ginoo. Apan akoa kining hangyo, hulata ko sa mubo nga panahon, tulo ka oras lang, ug unya bisan asa nimo ako sugoon moadto, moadto ako, ug bisan unsa nimo sugoon buhaton, buhaton ko.'

Gipakita sa tigulang kaniya ang dapit diin siya maghulat, ug mibulag siya. Unya si Taisia, gipundok ang tanan niyang bahandi—nga nakuha pinaagi sa pagpakawala, nga katumbas sa upat ka gatus ka litro nga bulawan—gidala niya kini sa tunga-tunga sa siyudad; didto siya nagsiga og kalayo, gibutang ang tanan niini, ug gisunog ang tanan sa atubangan sa tibuok katawhan, samtang nag-ingon: 'Umari kamo, tanan nga nakasala uban kanako, ug tan-awa ninyo samtang akong gisunog ang inyong gihatag kanako.'

Pagkahuman niyang gisunog ang iyang dautang nakuha nga bahandi, miadto siya sa dapit diin nagpaabot si Paphnutius kaniya. Gidala siya sa tigulang ngadto sa kumbento ug, pagkahuman nangayo og gamay nga selda, gidala si Thaissia didto ug gisirado siya didto; unya hugot niyang giselyohan ug gipako ang pultahan sa selda, nagbilin lang og gamay nga bintana diin mahimo ipasa ang gamay nga pan ug tubig ngadto kaniya.

[6850] Ang iyang yutang natawhan ug ang lungsod nga nakasaksi sa makaluluoy nga mga kadaugan ni Thais atol sa iyang kinabuhi sa pagka-bastos wala mailhi.

[6851] Ang paghisgot kang San Paphnutius dinhi klaro nga nagtumong sa abbot sa monasteryo sa Heraclea. Nailhan nga Heraclea sa mga Griyego, Ganes sa mga Hudiyo, ug Anas sa mga Arabo, kini usa sa mga siyudad sa probinsya sa Heptanome, nahimutang taliwala sa Ubos ug Itaas nga Ehipto, ug giisip nga kabahin sa Itaas nga Ehipto. Sumala kang Rufinus sa iyang History of Monasticism (kap. 16) ug kang Palladius sa iyang Lausaica (kap. 57), si Paphnutius usa ka dakong ascetic nga giisip nga anghel sa Dios. Masigasig alang sa kaluwasan sa mga kalag, gidala niya pagbalik sa dalan sa kaluwasan ang daghang mga layko nga naligaw.

'Giunsa, Amahan, ang pag-ampo sa Diyos?' pangutana ni Taissia kang San Paphnutius.

'Dili ka angay,' tubag sa tigulang, 'nga mosulti sa ngalan sa Ginoo o nga itas ang imong mga kamot ngadto sa langit, kay ang imong mga ngabil puno sa hugaw ug ang imong mga kamot hugaw sa kahugawan; ingna lang, nga kanunay mag-atubang sa sidlakan: "O Magbubuhat, kalooy-a ako!"'

Ug si Taisia nagpabilin sa maong selda sulod sa tulo ka tuig, nag-ampo sa Dios sumala sa pagtudlo kaniya ni Paphnutius, nagakaon lang ug gamay nga pan ug tubig, ug kana kaisa ra sa usa ka adlaw.

Paglabay sa tulo ka tuig, si Paphnutius, nga naluoy kaniya, mibyahe paingon sa dakong eremiteryo ni Anthony[6852] , aron mahibal-an kon gipasaylo ba siya sa Dios o dili.

Pag-abot niya sa puloy-anan sa tigulang, gisultihan niya kini sa tanan mahitungod sa kinabuhi ni Taisia. Gitawag ni Anthony ang iyang mga disipulo ug gisugo sila nga magpabulag-bulag sa ilang tagsa-tagsa ka selda ug mag-ampo sa Diyos tibuok gabii, aron ipadayag sa Diyos sa usa kanila ang kamatuoran mahitungod kang Taisia, nga naghinulsol sa iyang mga sala. Misunod ang mga disipulo sa sugo sa ilang amahan ug nangaliya sila sa Dios: Gipadayag Niya ang kamatuoran bahin kaniya sa usa kanila nga ginganlan og Pablo, nga nailhan nga 'ang Labing Yano'. Samtang nag-ampo siya niadtong gabii, nakakita siya sa usa ka panan-awon nga nabuksan ang langit, ug didto adunay usa ka higdaanan nga nagbarug, nga maluho kaayo ang pagkahimo ug nagdan-ag sa dakong himaya sa E ; tulo ka dalaga, nga nagdan-ag ang nawong, ang nagbantay niini, ug usa ka korona ang nakapatong sa maong higdaanan. Sa pagkakita niini, nangutana si Pablo:

'Tinood gayud nga kini nga higdaanan ug korona giandam alang sa walay lain kondili sa akong amahan nga si Anthony.'

Unya usa ka tingog ang misulti kaniya:

'Dili kini para kang Amahan Anthony, kondili para kang Thais, ang kanhing puta.'

Pagkahibalo niya sa iyang hunahuna, misugod si Pablo sa pagpamalandong sa iyang nakita, ug sa pag-abot sa buntag, miadto siya sa mga bulahan nga mga Amahan Anthony ug Paphnutius ug gisultihan sila sa iyang panan-awon. Sila, pagkadungog niini, gipadayeg ang Dios, nga midawat sa mga tinuod nga naghinulsol. Unya miadto si Paphnutius sa kumbento diin nag-inusara si Thais, ug pagkahuman niyang guba ang mga pultahan, gisulayan niya siyang paggawas. Apan misugod siya og pakakusog kaniya:

'Tugoti ako, Amahan, nga magpabilin dinhi hangtod sa akong kamatayon ug maghinulsol sa akong mga sala: kay daghan kaayo kini.'

Mitubag kaniya ang tigulang:

'Ginoo, ang Mahigugma sa katawhan, midawat na sa imong paghinulsol ug nagpasaylo na sa imong mga sala,' ug gidala siya gawas sa kumbento.

Unya miingon ang bulahan nga si Thais:

'Tuohi ko, Amahan, nga sa diha-diha nga misulod ko sa selda, gihunahuna nako ang tanan nakong mga sala sa akong hunahuna ug, sa pagtan-aw nako niini, naghilak ko nga walay hunong. Wala pa gani mawala sa akong panan-aw ang tanan nakong dautang binuhatan; nagbarug gihapon kini sa akong atubangan ug nagpahadlok kanako, kay pagahukman man ko niini.'

Napulo'g lima ka adlaw human mobiya sa kumbento, nagkasakit si Bulahang Taisia ug, human mag-antos sulod sa tulo ka adlaw, pinaagi sa grasya sa Dios, siya namatay sa kalinaw. Gikan sa iyang higdaanan sa masakiton, gidala siya ngadto sa higdaanan nga nakita ni Pablo nga Yano nga giandam para kaniya sa langit, diin siya gidayeg uban sa mga balaan sa himaya ug nagalipay hangtod sa kahangturan. Busa, usa ka makasasala ug usa ka salamangkera ang miuna kanato sa gingharian sa Dios[6853] .

Kumemorasyon ni Santa Pelagia, Birhen

Gisaulog kada 8 sa Oktubre

[6852] Si Antonio ang Dako mao ang unang nagtukod sa monastikong paagi sa kinabuhi.

[6853] Sumala sa mga pulong sa Manluluwas: *'Tinood, tinood, ingon ko kaninyo, ang mga maniningil sa buhis ug ang mga salamangkera misulod sa Gingharian sa Dios sa wala pa kamo'* (Mat. 21:31). – Ang kamatayon sa Benerable Thaïs nahitabo mga (dili ulahi kaysa) 340 AD, kay ang iyang mga buhat ug kamatayon nahitabo sa panahon sa kinabuhi ni Anthony the Great († 356) ug ni Paul the Simple († 340).

Si Santa Pelagia, nga nabuhi sa panahon sa paghari ni Diocletian sa Antioquia sa Siria, gikan sa maharlikang kaliwatan[6854] . Ang gobernador sa siyudad, pagkakahibalo nga siya usa ka Kristohanon, nagpadala og mga sundalo aron dakpon siya. Ang mga sundalo, nga nagsunod sa sugo sa gobernador, gilibutan ang balay diin nagpuyo si Pelagia. Nagsugod siya sa paghangyo sa mga sundalo nga maghulat, ug sa dihang miuyon sila, mituyok ang santa paingon sa sidlakan sa dapit diin siya kanunay nag-ampo; gipahaba niya ang iyang mga bukton ug gitutokan ang langit, ug matinud-anon siyang nag-ampo sa Dios nga dili siya ipahamtang sa mga sundalo, kondili makaduol Siya ingon usa ka walay sala ug putli nga halad. Pagkahuman niini, gisul-ob niya ang iyang labing maayong bisti, mihulog siya gikan sa atop sa balay ug gihatag niya ang iyang espiritu sa Diyos[6855] .

22 Oktubre

9 Oktubre (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Eventius ug Maximus, mga sundalo. Alang sa dugang mahitungod kanila, tan-awa ang ika-5 sa Septyembre, diin si Eventius gitawag usab nga Iuventinus.

Ang Kinabuhi ni San Santiago nga Apostol, anak ni Alfeo

Gisaulog sa 9 Oktubre

Si San Santiago nga Apostol mao ang anak ni Alfeo ug igsoon ni San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista, nga kaniadto usa ka manininggil sa buhis. Sa dihang ang atong Ginoong Jesu-Kristo, samtang nagpuyo sa yuta sa unod, mipili sa yano ug matinud-anon nga mga tawo alang sa katungdanan sa mga apostoles aron ipadala sila sa pagwali sa Ebanghelyo sa tibuok kalibutan, gipili usab Niya kining si Santiago ug, isip usa ka angay, giapil siya sa mga apostoles (Mateo 10:3; Marcos 3:18; Lucas 6:15). Ug si Santiago nahimong usa sa napulo'g duha ka apostoles, usa ka saksi sa iyang kaugalingong mga mata ug alagad ni Cristo, usa ka magwawali sa Iyang mga misteryo ug usa ka sumusunod kaniya[6856] . Pagdawat niya, kauban ang uban pang mga apostoles, sa Espiritu Santo, nga mibaba kanila sa porma sa mga dila sa kalayo[6857] , mibyahe siya ngadto sa mga Hentil aron ipangwali si Cristo ug aron giyaon ang mga nawala ngadto sa dalan sa kaluwasan. Nagdan-ag sa kalayo sa balaan nga kadasig, gipaso niya ang mga tinik sa kawalay Dios, gipikas ang mga dios-diosan, gipukan ang ilang mga templo, nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit, nagpagawas sa dautang espiritu gikan sa mga tawo, ug gidala ang daghang katawhan ngadto kang Kristo, busa nakadawat siya og bag-ong ngalan: ang Balaang Binhi. Kay gitamnan niya ang Pulong sa Dios sa kasingkasing sa mga tawo, gitanum ang pagtuo ug gipalambo ang pagkamasinabtanon: tungod niini gitawag siya nga 'Banal nga Binhi'.

Nagbiyahe sa daghang yuta, gitamnan niya ang langitnong binhi, gipang-ani ang ani sa kaluwasan sa tawo, ug gipahuman ang iyang panaw dinhi sa yuta sumala sa mga tiil ni Kristo: ingon usa ka nag-alig sa mga pag-antos ni Kristo, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Diyos samtang gipako sa krus[6858] .

[6854] Si Santa Pelagia usa ka disipulo sa balaan nga martir nga si Lucian, presbiter sa Antioquia († 312), nga ang handumanan gisaulog matag ika-15 sa Oktubre.

[6855] Si Santa Pelagia 15 anyos pa lang sa dihang malipayon siyang nag-antos aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen. Nahitabo kini sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo. Gihimo ni San Ambrosio si Santa Pelagia nga ehemplo sa pagkamartir, bisan wala siya nakasinati sa mga pag-antos sa iyang mga tagapahasol alang kang Kristo. Si San Juan Crisostomo adunay duha ka sinulat bahin kaniya, diin gidayeg kining batan-ong bulahan nga martir.

[6856] Kauban sa ubang mga apostoles, gipadala ni Ginoo si Santiago nga anak ni Alfeo aron magwali (Mat. 10:3).

[6857] Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, nagpabilin si Santiago nga anak ni Alfeo uban sa ubang mga apostoles sa Herusalem sa Kwarto sa Itaas sa Bukid Zion (Buhat 1:13), ingon man usab sulod sa pipila ka panahon pagkahuman sa pag-anhi sa Espiritu Santo (6:2).

[6858] Ang Apostol Santiago nga Anak ni Alfeo nagpatuman sa iyang ministeryo apostoliko una sa Judea, unya gisunod ang Apostol Si Andres nga Una nga Gitawag ngadto sa Edesa (Edesa – karon nga Orfa – ang karaang ug bantog nga siyudad sa Mesopotamia sa Suba sa Eufrates), nagwali sa mga pagtulon-an ni Cristo sa Gaza (usa sa labing karaang siyudad sa mga Filisteo sa utlanan sa Gingharian sa Judea, nga sakop sa Siria sa mga panahon sa mga apostoles) ug Eleutheropolis (usa ka siyudad sa habagatan sa Palestina sa dalan tali sa

Ug kini nga Banal nga Binhi, si San Santiago, gipangolekta uban sa mga bunga nga nagbunga og gatus ka pilo, ngadto sa langitnong kamalig; didto, samtang siya napuno sa panan-aw sa nawong sa Dios, nag-ampo siya alang kanato aron kita usab mapuno sa samang paagi.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato siya, kay hugot niyang gitamnan ang mga doktrina sa kinaadman sa mga kalag sa mga matinud-anon, ug giila nato siya nga Tagbitbit sa Dios, San Santiago: kay nagatindog siya sa atubangan sa trono sa himaya sa Ginoo, ug nagalipay uban sa tanang anghel, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa mga Banal nga Andronicus ug Athanasius

Gisaulog sa ika-9 sa Oktubre

Sa panahon sa paghari sa Bisantino nga Emperador Theodosius ang Dako[6859]

nagpuyo sa Antioquia ang usa ka tawo, usa ka bantugang alahero, nga ginganlan og Andronicus. Gikuha niya nga asawa ang anak nga babaye sa laing alahero, si Juan, nga ang ngalan kay Athanasia, nga nagpasabot og 'kabuhi nga walay katapusan'[6860] . Ug sa tinuod, si Santa Atanasia, pinaagi sa iyang balaan nga kinabuhi – sama sa gipakita sa iyang pagpanaw – nakab-ot ang di-mamatay nga himaya. Kining magtiayon – sila Andronikos ug Athanasia – nagkinabuhi nga matinud-anon ug matinumanon sa Diyos, ug nagpaila sa ilang kaugalingon pinaagi sa tanang matang sa hiyas. Gibahin nila ang nagkadako nilang bahandi sa tulo ka bahin: ang usa gigahin nila para sa mga kabus, ang usa para sa kaanyag sa simbahan, ug ang ikatulo para sa mga panginahanglan sa panimalay. Tungod sa ilang k nga pagkamapainubsanon ug maayong mga buhat, gihigugma ug girespeto sila Andronikos ug Athanasia sa tanang lungsoranon. Human sa pagkahimugso sa ilang anak nga lalaki nga si Juan ug anak nga babaye nga si Maria, mihunong sila sa pisikal nga panag-uban sa kaminyoon ug nagpuyo sa pagkabalaan, sama sa magsoon nga lalaki ug babaye. Naghatag sila og espesyal nga pag-atiman ug pagtagad sa mga kabus. Sa pag-alagad kanila, ilang gipasan sa ilang mga bukton ang mga masakiton, gihugas sila, gipakaon ug gipahinan, ug sa ilang kaugalingong gasto, gihatagan og tanang posible nga kahupayan ang mga walay-puy-anan ug mga biyahero. Dugang pa, matag semana gisaulog ni Andronikos ug Athanasia ang Miyerkules ug Biyernes sa pagpuasa ug pag-ampo.

Samtang nagpadayon sila sa pagkinabuhi nga matarong, ang Dios mipili sa pagtawag kanila ngadto sa usa ka labi pa ka hingpit nga kinabuhi – aron, pagbiya sa tanang butang sa kalibutan, sila mosunod sa ilang Ginoo nga usa ra, si Jesu-Cristo, Kinsa nagbilin kanato og ehemplo nga atong sundon sa Iyang mga tiil.

Usa ka adlaw, pagkahuman sa baynte ka tuig nga kaminyoon, si Athanasia, sa pagpauli gikan sa Matins sa simbahan, nakit-an niya ang iyang mga anak nga nag-init ug, nahadlok, mipungko tupad kanila sa higdaanan. Si Andronikos, nga nibalik gikan sa simbahan pagkahuman sa pipila ka gutlo, misugod og tawag sa iyang asawa, nga nagtuo nga natulog siya. Mitubag si Athanasia:

'Ayaw ko kasuko, akong ginoo, kay taas kaayo ang hilanat sa atong mga anak.'

Pagkahibalo niini, mibulag si Andronikos gikan sa mga masakiton nga anak, miingon:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Pagkahuman niini, miadto siya sa simbahan sa baryo ni San Julian nga Martir, diin gilubong ang iyang mga ginikanan. Didto siya nagpabilin sa pag-ampo hangtod sa ika-unom ka oras.

Samtang naa si Andronikos sa simbahan, namatay ang iyang duha ka anak – ang iyang anak nga lalaki nga si Juan, nga napulo'g duha ka tuig, ug ang iyang anak nga babaye nga si Maria, nga napulo ka tuig. Pagbalik gikan

---

Jerusalem ug Gaza) ug sa mga silingang rehiyon; gikan didto mibyahe siya paingon sa Ehipto, diin, sa siyudad sa Ostracine (usa ka siyudad sa baybayon sa utlanan sa Palestina), gipahamtang niya ang iyang apostolikong paningkamot pinaagi sa kamatayon isip martir sa krus.

[6859] Si Teodosio ang Dako – Emperador Romano gikan sa 379 hangtod 395. Sa iyang paghari, hingpit nga natukod ang Kristohanong pagtuo sa Imperyong Romano

[6860] Gikan sa Griyegong 'aphanasia' – pagkawalay kamatayon.

sa pag-ampo, nadungog ni Andronikos ang paghilak ug pag-aga sa iyang balay ug, sa iyang kahadlok, midali siya pauli. Nakita niya ang daghang katawhan sa lungsod nga nagtigom duol sa iyang balay, ug nakita niya nga patay na ang iyang duha ka anak. Pagbalik niya sa iyang kuwarto sa pag-ampo, mipailawom si Andronikos sa atubangan sa ikon sa atong Manluluwas, samtang nag-ingon sa mga pulong sa matarong nga si Job:

'Hubo ako nga gikan sa sabakan sa akong inahan, ug hubo usab ako nga mobalik. Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo ang nagkuha; bulahan ang ngalan sa Ginoo!' (Job 1:21).

Nagahilak alang sa iyang mga patay nga anak, nabug-atan kaayo si Athanasia sa iyang lawom nga kasubo nga gipangandoy pa gani niya ang kamatayon, nga nagbalik-balik:

– 'Oh, unta mamatay usab ko uban sa akong mga anak!'

Sa adlaw sa lubong sa mga anak ni Andronikos ug Athanasia, nagtigom ang tanang lumolupyo sa lungsod aron maghatag sa ilang pagrespeto, ug ang Patriarka mismo miabot uban sa tibuok niyang klero. Gilubong ang mga bata sa Simbahan ni San Julian, diin nagapahulay usab ang ilang mga katigulangan. Pagkahuman sa mga ritwal sa lubong, wala gustong mobalik si Athanasia sa ilang balay, kundili naglingkod siya nga nagahilak tupad sa lubnganan sa iyang mga anak.

Sa tungang gabii, ang balaan nga martir nga si Julian nagpakita kaniya didto nga nagsul-ob ug monghe ug gisultihan siya sa mosunod nga mga pulong:

'Babaye! Ngano man dili nimo biyaan ang mga nagapahulay dinhi sa kalinaw?'

Mitubag si Athanasia:

'Ginoo, ayaw ko paglagot, kay nag-antos ko sa grabeng kasubo: duha ka anak ang naa nako, ug karon gilubong nako silang duha nga mag-uban!'

Ang balaan nga martir nga si Julian nangutana kang Athanasia:

'Pila na ang edad sa imong mga anak?'

Mitubag si Athanasia:

Usa ka dose anyos, ug ang usa ka napulo anyos.'

Unya miingon kaniya ang santo:

Ngano man nga nagahilak ka para kanila? Mas mapuslanon pa para nimo kung maghilak ka para sa imong kaugalingong mga sala. Gisaad ko kanimo nga, sama sa pagkinahanglan sa pagkaon sa tawo, ingon usab ang imong mga anak nga namatay nagakaon sa langitnong mga panalangin gikan kang Kristo. Nag-ampo sila kaniya: "O matarong nga Hukom! Gikuhaan nimo kami sa mga panalangin sa yuta; ayaw pud kami pagkuhaan sa mga panalangin sa langit!

Pagkadungog niini nga mga pulong, naantig si Athanasia sa kalooy ug, imbis nga magmasubo, naglipay, nga miingon:

'Kung nagpadayon nga mabuhi sa langit ang akong mga anak, ngano man nga maghilak pa ko?'

Pagkahuman niya'g sulti niini, mituyok si Athanasia, nga nagtinguha nga makig-istorya pa og dugay sa usa ka tawo nga nagpakita kaniya, apan wala na niya siya makita. Gipa-ila-ila ni Athanasia ang tibuok simbahan aron pangitaon ang usa ka tawo nga nagpakita kaniya, apan wala siyay nakit-an. Unya miduol siya sa bantay sa ganghaan nga nagbantay sa pultahan sa simbahan ug nangutana kaniya:

'Asa na ang monghe nga nakig-istorya kanako?'

Mitubag ang bantay sa ganghaan:

'Dili ba nimo makita nga nakasusi ang mga pultahan ug walay bisan kinsa ang misulod dinhi? Ngano man nga ingon ka nga naay nakig-istorya nimo?'

Unya si Athanasia, sa pagkahibalo nga usa ra kini ka panan-awon, nahadlok; ug sa pagpauli, iyang gisugilon sa iyang bana ang iyang nakita ug nadungog, ug pinaagi niini nakakaplag siya og kahupayan sa iyang kasubo.

'Ginoo,' miingon si Athanasia kang Andronikos, 'bisan pa sa panahon nga buhi pa ang atong mga anak, gusto unta nako isulti kanimo ang usa ka tinguha nako, apan nahuya ko; karon, human sa ilang kamatayon, isulti na nako kini kanimo nga walay pagduha-duha: tugoti ko nga moadto sa monasteryo, aron didto ko magminaral sa akong mga sala.' Ug unya ang Ginoo, nga nagkuha sa atong mga anak gikan kanato, unta ipahimo kita nga mas andam sa pag-alagad Niya.

Mitubag si Andronikos:

'Adto, sulayi ang imong pagkamalahutayon sulod sa usa ka semana, ug kon dili ka mausab ang hunahuna, unya hisgutan nato kini pag-uban.'

Si Athanasia, nga nakalusot sa pagsulay, wala mag-usab ang iyang hunahuna; sa kasukwahi, pagkahuman sa daghang adlaw, napuno siya sa mas kusgan nga tinguha alang sa kinabuhi sa kumbento ug usab misugod sa pagpakiluoy sa iyang bana nga tugutan siya nga moadto sa kumbento.

Unya si Andronikos, pagtawag niya kang amahan ni Afanasy, miingon kaniya:

'Gusto namo nga moadto ug mosimba sa mga balaang dapit; busa, among gisalig kanimo ang among balay ug tanan namong kabtangan, ug among hangyo kanimo kini: kon adunay bisan unsang disgrasya nga moabot kanamo sa dalan, ipangbahin ang among kabtangan sa mga nanginahanglan, ug himoa ang among balay nga usa ka ospital para sa mga kabus ug usa ka dalangpanan para sa mga biyahero.'

Busa, pagkahuman niyang gisalig ang iyang balay ug mga kabtangan sa iyang biyenan, gihatagan usab ni Andronikos og kagawasan ang tanan niyang mga ulipon nga lalaki ug babaye.

Usa ka gabii, nagtigom si Andronikos ug si Athanasia, nagkuha og gamay nga bahin sa ilang mga kabtangan para sa biyahe, ug nilakaw sila sa balay nga walay nakabantay. Gipasakop nila ang ilang kaugalingon sa kabubut-on sa Dios, ug misugod sila sa ilang pagpanaw sa pagsimba.

Sa pagsubang sa adlaw sa sunod nga adlaw gawas sa siyudad, ang bulahan nga si Athanasia mitan-aw pagbalik ug nakita niya ang iyang panimalay sa gilay-on; unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa kalangitan, miingon siya:

'O Dios, nga miingon kang Abraham ug Sara: *"Lakaw gikan sa imong yutang natawhan, sa imong kinsan-lahi ug sa balay sa imong amahan, paingon sa yutang akong ipakita kanimo"* (Gen. 12:1)! Tan-awa usab kami, ug giya kami sa kahadlok Kanimo. Tan-awa, alang Kanimo gibiyaan namo nga bukas ang among panimalay; busa, ayaw siradi ang pultahan sa Imong gingharian batok kanamo.

Pagkahuman niini, nagpadayon sila sa ilang paglakaw samtang nagahilak. Pag-abot nila sa Herusalem, nagpasidungog sila Androniko ug Atanasio sa mga balaang dapit ug, pagkahuman nakadawat sa panalangin sa daghang mga tigulang, nakig-istorya sila kanila. Unya mibiyahe pa sila ngadto sa Alexandria aron pasidunggan ang mga relikya sa balaang martir nga si Mina. Sa dalan paingon didto, si Andronikos, sa pagtan-aw niya sa luyo, nakabantay og usa ka layko nga nag-away sa usa ka monghe, ug miingon sa layko:

'Ngano man ka nakiglalis sa usa ka monghe?'

Mitubag ang layman:

'Nag-abang ang monghe og asno gikan kanako aron mosakay paingon sa Skete, ug gisugyot nako kaniya nga molarga dayon aron makabiyahe kami sa gabii, nga dili kaayo kainit ang adlaw, ug makaabot sa Skete sa ika-unom ka oras sa buntag. Apan, dili maminaw ang monghe sa akong tambag.'

Unya nangutana si Andronikos sa layman:

'Aduna pa ba kay lain nga asno?'

Mitubag ang lalaki:

'Aduna ko.'

Miingon si Andronikos:

'Adto ug kuhaa kini, unya akong abangon kini gikan kanimo, kay gusto usab ko nga mobiyahe paingon sa Skete[6861] .'

Miingon si Andronikos sa iyang asawa nga si Athanasia:

'Hulat dinhi hangtod makaanhi ko sa Skete aron madawat ang panalangin sa mga amahan didto.'

[6861] Ang 'skit' – usa ka Ehipsiyong pulong – nagpasabot og timbangan, usa ka pagsulay sa kasingkasing. Ang uban nagagikan niini sa Griyego … – 'panit', usa ka pagkuha sa pulong nga nagpakita nga ang orihinal nga mga skit-dwellers – mga asketiko – wala'y husto nga tukod nga puy-anan, kondili gigamit lang nila ang mga payag nga gihimo gikan sa panit sa mga hayop sa kalasangan. Sa kini nga kaso, siyempre, dili kini nagtumong sa usa ka piho nga matang sa monastikong panuluyan, sa kahulugan nga tagsa-tagsa ka selda para sa mga nag-inusarang eremita, kondili sa usa ka iladong lugar, usa ka adlaw nga biyahe (25–30 ka verst) gikan sa Bukid Nitrian, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto. Usa kini ka uga ug batuhan nga disyerto, paborito nga puluy-anan sa mga Ehipsiyong eremita, nga nahimong bantog tungod sa mga asetikong buhat sa mga monghe nga nangita og dalangpanan didto. Gikan niining lugar nga nakuha ang ngalan ang mga monastikong puloy-anan sa disyerto, nga nailhan nga 'sketes'; kini mao ang mga lugar diin ang labing debotong monghe nagpuyo aron sa pagpangita sa labing hugot nga pag-inusara ug walay hunong nga kahilom – aron magpuyo sa Usa ka Dios.

'Dalha ko uban nimo,' hangyo ni Afanasy.

'Dili tugotan ang mga babaye nga

sa Skete.

Unya si Afanasy, nga naghilak, miingon sa iyang bana:

'Kung biyaan mo ko nga wala ko madala sa kumbento, kinahanglan nimo motubag niini sa balaan nga martir Mina.'

Nisaad si Andronikos nga dili biyaan ang iyang asawa hangtod matuman niya ang iyang tinguha.

Pagkahuman niini, mibiyahe si Andronikos paingon sa Skete, diin sa matag monasteryo[6862] nakadawat siya og panalangin gikan sa mga amahan sa Skete.

Pagkadungog niya kang Banal Daniel[6863] , si Andronikos, nga nakalampos sa dagkong kalisdanan, miadto kaniya, mihapa sa atubangan niya, ug pagkahuman sa pag-ampo, gisulti kaniya ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug sa iyang asawa, si Athanasia. Miingon si Banal Daniel kang Andronikos:

'Adto ug kuhaa ang imong asawa, ug hatagan tika og sulat para sa Thebaid[6864] aron madala nimo siya didto nga luwas ug ibutang siya sa monasteryo sa kababayen-an sa Tavenniot[6865] .'

Pagbalik kang Athanasia, gidala siya ni Andronikos sa balaan nga tigulang Daniel niadtong gabii. Ang tigulang Daniel misulti kanila bahin sa mga agianan padulong sa kaluwasan ug naghatag kanila og dakong espirituhanong kahupayan. Pagkahuman niya kanila gihatagan og sulat, gipanalanginan sila sa tigulang ug gipadala sa ilang paingon sa Konbento sa Tavenniot.

Pag-abot nila sa monasteryo, gibutang sa bulahan nga si Andronikos ang iyang balaan nga asawa, si Athanasia, sa kombento sa kababayen-an. Didto, pagdawat niya sa anghelnong dagway, misugod si Athanasia sa pagpuyo og kinabuhi nga susama sa mga anghel. Sa bahin ni Andronikos, mibalik siya sa halangdong abbot sa Lavra, si Daniel, nga nagtuli kaniya isip monghe ug, pagkahuman siya tudlo sa matarong nga kinabuhi, gihatagan siya og laing selda aron si Andronikos, nga nag-inusara didto, makatutok sa kahilom.

Busa ang bulahan nga si Andronikos, samtang nagpraktis sa iyang pagka-asketa nga may dungog, nagpabilin sa asketiko nga praktis sa hilom sulod sa napulo'g duha ka tuig. Pagkahuman niini, siya mipangayo kang Amahan Daniel nga tugutan siya nga moadto sa Herusalem aron dayewon ang mga balaang dapit. Human sa pag-ampo, gipadala siya sa Kagalang-galang Daniel sa iyang pagbiyahe uban sa iyang panalangin.

Samtang nagbiyahe sa mga rehiyon sa Ehipto, mipahulay si Andronikos sa ilawom sa pipila ka mga palumpong sa juniper. Ug tan-awa, pinaagi sa Balaang providensya, nakita niya ang iyang asawa, ang bulahan nga si Athanasia, nga naglakaw nga nagsul-ob og bisti sa lalaki. Nagpangumusta sila. Nakaila si Athanasia sa iyang bana nga si Andronikos, apan siya wala makaila kaniya. Ug giunsa man niya mailhan si Athanasia, nga ang iyang nawong nangayayat tungod sa pag-igsin ug nangitom sama sa usa ka babayeng Etiyopiya? Labaw pa, giusab ni Athanasia ang iyang dagway ug nagsul-ob siya og bisti sa lalaki. Nangutana siya kang Andronikos:

'Dili ba ikaw ang disipulo ni Amahan Daniel nga ginganlan og Andronikos?'

'Oo, ako kana,' tubag ni Andronikos.

Unya gipangutana niya pag-usab siya:

'Abba Andronikos! Asa ka paingon?'

'Moadto ko aron magpasidungog sa mga balaang dapit,' tubag ni Andronikos. 'Ug ikaw,' pangutana niya kang Afanasy, 'asa ka paingon, ug unsa imong ngalan?'

[6862] Ang 'Lavra' – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'bahin sa siyudad' o 'sipit' – nagtumong sa usa ka han-ay sa mga selda nga gipahimutang palibot sa puloy-anan sa abbot sama sa mga sipit sa siyudad, nga gilibotan sa bakod o pader. Ang mga monghe sa lavra nagpuyo sa usa ka hermitikong estilo sa kinabuhi ug nagpraktis sa ilang ascesis, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom alang sa mga banal nga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagpabilin sa hugot nga kahilom sa nahibilin nga mga adlaw; ang kinabuhi sa lavra mas lisod kaayo kaysa sa ubang monastikong panuluyan. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang termino nga 'lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Una kini nga mitumaw sa Ehipto ug pagkahuman sa Palestina. Sa pagkakaron, ang ngalan nga 'Lavra' gigamit sa atong nasud eksklusibo isip usa ka titulo sa dungog.

[6863] Gisaulog sa Simbahan si San Daniel sa Skete sa Sabado sa Keso.

[6864] Ang Thebaid mao ang rehiyon sa karaang Ehipsiyong siyudad sa Thebes, nga bantog sa karaang panahon; ang ngalan gigamit usab, human sa pangunang siyudad niini, sa tibuok Upper (Habagatan) nga Ehipto.

[6865] Sa taliwala sa ubang mga monastikong komunidad didto, ang Konbento sa Tavenisiot nailhan tungod sa hugot nga pagka-asketiko niini.

Mitubag siya:

'Moadto usab ko sa mga balaang dapit, ug ang akong ngalan mao si Athanasius' (giusab niya ang iyang ngalan sa ingon ani ug, imbis nga Athanasia, gitawag na niya ang iyang kaugalingon nga Athanasius).

'Mag-uban ta,' miingon si Andronikos. Mitubag si Athanasia:

'Kung gusto ka mosunod nako, "bantayi ang imong mga ngabil" (tan-awa Salmo 140:3), aron makalakaw kita nga hilom.'

Miingon si Andronikos:

'Sige, mahimo unta nga sumala sa imong gusto.'

Nagpadayon si Athanasia:

'Munta na kita, ug unta ang mga pag-ampo sa imong balaan nga tigulang mag-uban kanato.'

Sa pag-abot nila Andronikos ug Athanasia sa Jerusalem, gibisita nila ang tanang balaang dapit sa pagsimba didto. Pagkahuman niana, miadto sila sa Alexandria aron pasidunggan ang mga relikya sa balaang martir nga si Mina. Didto, pagkahuman sa pag-ampo, miingon si Athanasia kang Andronikos:

'Amahan, gusto ba nimo nga magpabilin kami duha sa samang selda?'

Mitubag si Andronikos:

'Magpabilin kita,' ingon niya, 'apan una, mangutana ko sa tigulang kon tugotan ba kita nga magpabilin sa samang selda.'

Nagpadayon si Atanasio:

'Adto ug pangutan-a, ug maghulat ko kanimo sa skete nga gitawag og Octodekaton[6866] , ug, kung tugotan sa tigulang, balika ko ug kuhaa ug magpuyo kita sa selda sa hilom, sama sa atong pagbiyahe sa hilom, apan kung dili ka makapabilin sa kahilom, ayaw na pagbalik para kanako, kay dili ko gustong mabuhi nga walay asetikong praktis sa kahilom, bisan pa man kung sugoon kini sa reverendong amahan.

Si Andronikos, pag-abot niya kang Abba Daniel, gisultihan niya siya sa tanan mahitungod sa iyang kauban nga si Athanasius.

Unya miingon si Daniel kang Andronikos:

'Balik na, higugma ang kahilom, ug pabilin uban ni Athanasia, kay siya usa ka hingpit nga madre.'

Pagkahuman niini, gidala ni Andronikos si Athanasia sa iyang selda, diin nagpuyo siya sa kahadlok sa Dios ug sa kahilom sulod sa napulo'g duha ka tuig pa. Bisan pa niini, wala mailhi ni Andronikos ang iyang asawa, kay nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios nga dili siya mailhi sa iyang bana. Si Abba Daniel kanunay nga mibisita kanila ug nagtudlo kanila. Sa usa ka higayon, pagkahuman nga nagpabilin uban kanila ug nakigpulong bahin sa daghang mga butang nga mapuslanon sa kalag, mibalik si Daniel sa iyang selda; sa dili pa siya makaabot niini, gisugat siya sa bulahan nga si Andronikos, nga miingon:

'Amahan Daniel, si Athanasia nagpanaw na paingon sa Ginoo!'

Pagbalik sa tigulang, iyang nakaplagan si Athanasia nga nag-antos sa dakong kasakit. Sa pagkakita niya sa tigulang, misugod og paghilak si Athanasia, ug miingon kaniya ang tigulang:

'Dapat maglipay ka, dili maghilak: kay makigkita ka sa Ginoo.'

Mitubag si Athanasia:

'Dili ko nagahilak para sa akong kaugalingon, kondili para kang Andronikos. Apan, Amahan, ipakita kanako ang imong gugma: human sa akong kamatayon, makakaplag ka ug sulat sa kilid sa akong higdaanan; basaha kini ug dayon ihatag kang Andronikos.'

Unya, pagkahuman sa pag-ampo, nadawat ni Athanasia ang Balaang Komunyon ug mibalik sa Ginoo. Miabot ang mga igsoon aron ilubong ang lawas ug ilang nakita nga usa kini ka babaye. Si Abba Daniel, sa dihang nakaplagan niya ang sulat sa ulohan sa higdaanan ni Athanasia, gibasa kini ug gihatag kang Andronikos. Niadtong panahona niya nahibaloan nga si Athanasia mao diay ang iyang asawa.

Pagkahuman niini, ang tanan naghatag og himaya sa Dios. Ang balita niini mikaylap sa tanang monasteryo, ug si Abba Daniel, pagkahuman nga nagpadala og mga sugo, mitawag sa tanang mga amahan nga Ehipsiyo ug sa mga nagpraktis og ascesis sa sulod nga disyerto. Ang mga pumoluyo sa tanang monasteryo sa Alexandria mitigum, kauban ang mga eremita nga nagsul-ob og puti nga bado (kay kini ang batasan sa mga

[6866] Ang mga monasteryo sa Disyerto sa Skete giihap sumala sa ilang gilay-on gikan sa Alexandria ('Octodekatos' – ang ika-18).

eremita nga magsul-ob og puti nga bado), ug ilang gilubong ang balaang lawas sa bulahan nga si Athanasia uban ang dungog, naghimaya sa Dios nga naghatag kaniya og ingon nga pagkamapailubon.

Pagkahuman sa paglubong kang Athanasia, nagpuyo si Elder Daniel uban ni Andronikos sulod sa pito ka adlaw, ug sa katapusang adlaw, pagkahuman sa paghinumdom sa mga namatay, gusto ni Daniel nga dad-on si Andronikos sa iyang selda. Samtang, si Andronikos nangaliya sa elder, nga nagaingon:

'Amahan, biyaa ko dinhi, aron ako mapangluban uban sa akong kauban nga si Athanasia.'

Gibyaan siya sa tigulang ug mibalik; apan sa dili pa siya makaabot sa iyang selda, gisugat siya sa lain nga monghe, nga miingon:

'Si Amahan Andronikos hapit nang mamatay aron moadto sa Ginoo.'

Gidali sa tigulang ang pagtawag sa mga amahan nga nilakaw ug miingon kanila:

'Uli kamo uban nako kang Amahan Andronikos.'

Pagbalik nila, ilang nasugatan si Andronikos nga buhi pa ug nadawat nila ang iyang panalangin. Sa dihang namatay si Andronikos sa kalinaw[6867] , misugod ang dakong panaglalis tali sa mga skete sa Monasteryo sa Octodecat ug sa laing monasteryo diin nagpuyo ang Banal nga Athanasia ug ang mga monghe niini nagsul-ob og puti nga bisti.

Miingon ang mga monghe sa ikaduhang monasteryo:

'Ang namatay among igsoon, ug gusto namo siya dad-on sa among skete, aron ang iyang mga pag-ampo makatabang kanamo.'

Sa samang paagi, miingon ang mga amahan sa Octodekaton Skete:

'Kining igsoon amo siya, busa pasagdi nga siya ipahulay uban sa iyang bulahan nga igsoon nga babaye nga si Athanasia.'

Unya miingon ang mga monghe sa lain nga monasteryo:

'Buhaton namo sumala sa gisugo sa arkhimandrita sa Octodekaton Skete.'

Gisugo sa tigulang nga ilubong si Andronikos uban ni Athanasia. Samtang, ang mga monghe sa White-Robed Skete dili mosugot nga motuman kaniya, kay sila ang kadaghanan, ug miingon sila:

'Ang tigulang labaw sa mga tinguha, ug labaw pa, wala siyay kahadlok sa kompetisyon; apan kami, nga mao ang pinakabata, gusto namo nga kauban namo ang among bulahan nga si Andronikos, aron matabangan kami niya sa iyang mga pag-ampo: igo na nga gibilin namo kaninyo si Athanasia!'

Pagkahuman niini, napasagol ra ang mga eremita ug gilubong nila ang Banal nga Andronikos uban sa Bulahan nga Athanasia, samtang nagdayeg sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan. Himaya Niya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Santo Abraham nga Husto

Gisaulog sa ika-9 sa Oktubre

Pagkahuman gilibog sa Dios ang mga pinulongan sa panahon sa Torre sa Babel[6868] , ang mga tawo, nga nagkatibulaag sa tibuok yuta ug nabahin sa daghang nasud, nakalimot sa tinuod nga Dios ug misugod sa pagsimba sa mga dios-diosan nga ilang gihimo, mga hayop, ang adlaw ug ang bulan, ug uban pang mga panghitabo sa kinaiyahan. Unya, aron bag-ohon ang Simbahan sa Daan nga Tugon ug aron mapreserbar ang tinuod nga kahibalo sa Dios sa sulod niini, ang Ginoo mipili og usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Abraham. Si Abraham sa sinugdan gitawag og Abram ug siya ang bungsong anak ni Terah[6869] , nga adunay duha pa ka anak nga lalaki: si Arran ug si Nahor; ang una kanila namatay sa pagkabatan-on, nagbilin og anak nga si Lot, nga gidala ni Abram aron atimanon. Nagpuyo si Terah uban sa iyang mga anak nga lalaki sa Ur sa mga Caldeo[6870] ; apan ang Ginoo

---

[6867] Namatay siya sa unang tunga sa ika-5 nga siglo.

[6868] Kini nga panghitabo giila nga katugbang sa panahon sa pagkahimugso sa anak ni Patriarka Ever, si Falek, nga ginganlan aron hinumduman kini nga panghitabo (Falek – gikan sa Hebreo – nagpasabot og 'pagputol', 'pagbahin'); mao nga mga 2,600 ka tuig sa wala pa si Kristo.

[6869] Si Pharrah – ang ika-napulo nga patriyarka, kaliwat ni Noe. Si Abraham natawo hapit 2,000 ka tuig sa wala pa si Kristo.

nakahukom nga bulagon si matinud-anong Abram, ang Iyang pinili, gikan sa dautang palibot sa mga nagasimba og diyos-diyosan. Busa nadawat ni Abram ang sugo gikan sa Dios:

'Biyae ang imong yutang natawhan, ang imong mga paryente ug ang balay sa imong amahan, ug adtoa ang yuta nga akong ipakita kanimo.' Himoon tika nga usa ka dakong nasud; panalanginan tika ug pasidunggan ang imong ngalan, ug ikaw mahimong tinubdan sa panalangin ug ehemplo sa kadaghanan. Panalanginan ko ang mga magpanalangin kanimo, ug sumpaon ko ang mga mosumpa kanimo; ug sa imo ang tanang kaliwatan sa yuta pagapanalanginan blessed[6871] .

Gidawat ni Abram ang sugo sa Dios uban sa pagtuo ug pagsunod, ug mibiyahe siya gikan sa Ur sa mga Caldeyo uban sa iyang asawa nga si Sarah, sa iyang amahan nga si Terah, ug sa iyang pag-umangkon nga si Lot. Pagpuyo sa pipila ka panahon sa Haran[6872] , diin namatay ang iyang amahan[6873] , gisugdan niya pag-usab ang iyang pagbiyahe uban sa iyang pamilya ug kang Lot. Pag-abot niya sa yuta sa Canaan, nibyahe siya niini hangtod sa Shechem, sa kahoy nga oak sa Moreh[6874] . Didto mitungha ang Ginoo kaniya ug nagsaad nga ihatag kini nga yuta sa iyang mga kaliwatan. Sa paghinumdom niining makalangitnong pagpakita ug sa pagpasalamat kang Dios sa Iyang saad, nagtukod si Abram og halaran sa maong dapit. Pagkahuman niini, mibiyahe si Abram sa tibuok yuta paingon sa habagatan, ug nagtukod pa siya og lain nga halaran alang sa Ginoo taliwala sa Bethel ug Ai[6875] .

Si Abram, kauban ang iyang pamilya ug si Lot, nagpuyo sa walog sa Shechem. Sa sinugdan, nagpuyo sila nga mag-uban ug dato sa mga panon sa hayop, pilak ug bulawan; apan sa ulahi, aron malikayan ang panagbangi tali sa ilang mga panimalay ug mga sulugoon, gipahawa ni Abram si Lot, ug gitugotan siya nga mopili sa iyang kaugalingong yuta. Gipili ni Lot alang sa iyang kaugalingon ang usa ka mabungahong kapatagan nga ginapainom sa tubig sa Jordan[6876] .

Pagkahuman nga mibulag si Lot kang Abram, ang Dios nagpakita sa Iyang pinili ug miingon:

'Itaas ang imong mga mata ug tan-awa gikan niining dapita diin karon ka, paingon sa amihanan, habagatan, sidlakan ug kasadpan: ang tanang yuta nga imong makita gikan sa bukid, ihatag ko kanimo ug sa imong mga kaliwatan hangtod sa kahangturan[6877] . Ug buhaton ko nga ingon kadaghan sa balas sa yuta ang imong mga

---

[6870] Ur sa mga Caldeo – usa sa mga hariang siyudad sa Caldeo, sa Mesopotamia, dili layo sa bunganga sa suba sa Eufrates; kini usa ka dakong sentro sa kalakalan. Karon, ang ngalan nga Ur gihatag sa mga ruinas nga nahimutang sa kasadpan sa ilog sa Euphrates (unom ka milya ang gilay-on), sa dapit diin kini misumpay sa Khatt-el-Khiye (usa ka sanga sa Tigris nga mosulod sa Euphrates).

[6871] Kini nga balaan nga saad adunay Mesiyanikong kahulugan, sama sa klarong gipakita ni San Pablo nga Apostol, nga nagtumong niining mga pulong sa Dios kang Abraham. 'Hibal-i, busa,' iyang gisulat, 'nga ang mga adunay pagtuo mao ang mga anak ni Abraham; ug ang Kasulatan, sa pagkahibalo daan nga ang Dios magahatag ug pagkamatarong sa mga Hentil pinaagi sa pagtuo, nagwali sa ebanghelyo daan kang Abraham, nga nag-ingon nga sa kaniya pagapanalanginan ang tanang nasud. Busa ang mga adunay pagtuo gipanalanginan uban kang matinud-anong Abraham' (Gal. 3:9).

[6872] Ang Harran usa ka lungsod sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Mesopotamia, taliwala sa Havor (usa ka sangang suba sa Euphrates) ug sa Euphrates mismo, sa usa ka lapad nga kapatagan nga napalibotan sa mga bukid, sa habagatan-sidlakan sa Edessa; sa karaang panahon kini usa ka importante nga sentro sa kalakalan sa dakong ruta sa kalakalan tali sa Dagat Mediterraneo ug sa Sidlakan. Karon, kini usa ka gamay ug walay bili nga lungsod sa Mesopotamia.

[6873] Ang uban nga magtutudlo sa Simbahan nagpatin-aw sa kamatayon ni Farra sa Harran ingon kabahin sa maalamon nga pagdumala sa Dios; kay dili buot sa Dios nga si Farra, nga nakasala sa pagsimba sa diyos-diyosan, mosulod sa kontaksyon sa pamintasan sa henerasyon nga pagabulagon gikan kaniya. Mao nga ang Kasulatan nagtala niining hitaboha nga tukma kaayo.

[6874] Ang yuta sa Canaan, sa labing hugot ug literal nga pagsabot, nagpasabot sa yuta sa niining daplin sa Jordan, ang Fenicia (ang amihanang bahin sa Canaan) ug ang yuta sa mga Filisteo; – sa mas bag-ong panahon, ang 'yutang Canaan' kasagaran masabtan nga nagpasabot sa tibuok Palestina, ang tibuok Yutang Saad, nga sa ulahi gipuy-an sa mga Israelita sa duha ka kilid sa Jordan. Ang Shechem usa ka karaang siyudad sa yutang Canaan, sa Samaria, sa Bukid sa Ephraim, usa ka 18-ka oras nga biyahe gikan sa Jerusalem; Si Abraham wala gyud nagbiyahe sa yuta sa Canaan hangtod sa Shechem—nga wala pa naglungtad niadtong panahona—apan hangtod sa dapit diin natukod unya ang Shechem. Ang Moreh usa ka kakahoyan sa roble duol sa Shechem.

[6875] Ang Bethel mao ang labing karaan nga siyudad sa mga Kanaanita; sa panahon ni Abraham gitawag kini nga Luz, nahimutang sa amihanan sa Jerusalem sa kabukiran nga rehiyon sa tribo ni Efraim, duol sa usa ka bukid nga ginganlan sa siyudad nga 'Bukid Bethel'; kini nga dapit katingalahan kaayo ang kalasangan ug karon wala'y lain kun dili usa ka kampo sa mga magbalantay sa tunga-tunga sa daghang tapok sa mga ruinas. Ang Gai usa ka karaang siyudad sa mga Kanaanita, sa amihanang bahin sa tribo ni Benjamin, sa sidlakan sa Bethel.

[6876] Ang Walog sa Jordan, nga gipili ni Lot nga puy-anan ug diin midagan ang suba sa Jordan, lapad kaayo; ang Dagat nga Patay, sumala sa kadaghanan sa mga eskolar, wala pa naglungtad niadtong panahona, ug ang Jordan mibahin-bahin sa daghang agianan ug lagmit midagan pinaagi sa walog paingon sa Gulpo sa Arabia, o sa Dagat Pula.

kaliwatan.' Tindog, lakaw-lakaw sa tibuok yuta sa gitas-on ug gilapdon niini; kay ihatag ko kini kanimo ug sa imong mga kaliwatan hangtod sa kahangturan.

Sa pagsunod sa sugo sa Dios, nilarga si Abram paingon sa habagatan ug nagpuyo sa tapad sa mga encina sa Mamre[6878] , diin nagtukod siya og halaran para sa Ginoo.

Samtang, sa Walog sa Jordan, nga gipili ni Lot nga iyang puloy-anan, adunay lima ka siyudad[6879] nga gipangulohan sa ilang kaugalingong mga hari, apan nga sulod na sa 12 ka tuig naa na ubos sa yugo sa Hari sa Elam[6880] . Sa ikalabing-tatlo ka tuig, misukol sila batok sa hari, apan napildi sila kaniya, ug daghan sa mga lumolupyo sa maong yuta, lakip na si Lot, ang nadakpan. Pagkahibalo ni Abram niini, gipahimutang niya ang iyang mga sulugoon, gipildi ang kaaway, gipagawas si Lot ug ang tanang bihag, ug nabawi ang tanang gikuha sa kaaway, nga iyang gibalik sa mga hari nga tag-iya niini. Sa pagbalik ni Abram nga mananaog, migawas ang mga hari aron masugat siya. Si Melchizedek, hari sa Salem ug pari sa Labing Halangdong Dios[6881] , nagdala og pan ug bino ug gipanalanginan si Abram, nga miingon:

'Bulahan si Abram sa Dios nga Labing Halangdon, Ginoo sa langit ug sa yuta. Ug bulahan usab ang Dios nga Labing Halangdon, nga naghatag sa imong mga kaaway sa imong kamot.'

Gihatagan ni Abram si Melchizedek og ikapulo sa tanang gikuha sa gubat; apan sa dihang gitanyag sa hari sa Sodom ang mga kabtangan nga nabawi gikan sa mga kaaway, wala siya modawat og bisan unsa.

Pagkahuman niini, si Abram nahimong bantog kaayo sa yuta sa Canaan. Ang iyang mga kalampusan nakapukaw sa pagkasina ug kahadlok sa mga lumolupyo niini. Unya ang Ginoo misulti kang Abram sa usa ka panan-awon sa gabii, nga nag-ingon:

'Ayaw kahadlok, Abram; ako ang imong taming; usa ka dakong ganti ang nagpaabut kanimo.'

Miingon si Abram:

'Ginoo! Unsaon man Nimo paghatag ug ganti kanako? Wala koy anak: wala Ka maghatag kanako ug bisan usa. Si Eliezer nga taga-Damascus ang nag-atiman sa akong panimalay: siya ang mahimong akong manunod.'

'Dili siya,' miingon ang Ginoo, 'apan ang imong kaugalingong anak maoy imong manunod.'

[6877] Ang pagtuman sa saad sa Dios nag-aplikar sa mga kaliwat ni Abram dili lamang sumala sa unod kondili usab sumala sa pagtuo, ug mao kana ang hinungdan nganong gitawag kining saad nga walay katapusan. Ang pagtuman sa tanang saad makita kang Kristo, Kinsa, pinaagi sa Iyang dugo, gipahinungod kining yuta ug nakuha kini alang sa tanang magtutuo, nga naghimo niini nga espirituhanong yutang natawhan sa kalag sa Kristohanon. Mao kini ang hinungdan, bisan pa sa dili mabilang nga mga nahabilin sa pinili nga katawhan nga pagkahuman gipakatag sa tibuok kalibutan, si Abraham, pinaagi sa pagtuo, adunay laing kaliwat nga alang kanila ang Palestina mao ang yuta sa kaluwasan, tinuod gayud nga ang Gisaad nga Yuta.

[6878] Si Mamre mao ang tinuod nga ngalan sa usa ka Amorita, kaalyado ni Abraham (Gen. 14:24). Ang kakahoyan ni Mamre nahimutang duol sa Hebron, ang labing karaang siyudad sa Canaan, nga nahimutang sa dalan paingon sa Jerusalem, sa usa ka mabungahong ug matahum nga rehiyon.

[6879] Sa mabungahong Walog sa Jordan, diin nagpuyo si Lot, adunay mosunod nga lima ka siyudad: Sodom, Gomora, Adma, Zeboyim ug Bela (nga nailhan usab nga Bala).

[6880] Ang mga Elamita usa ka katawhan nga naggikan kang Elam, ang panganay nga anak ni Sem. Ang ilang yuta nahimutang tupad sa yuta sa Canaan, sa Mesopotamia.

[6881] Si Melquisedec lagmit nga gikan sa mga tawo sa Canaan—ang mga Amorreo, nga nagpuyo sa Palestina niadtong panahona—kay siya mao ang ilang hari ug pari; niadtong panahona, posible nga nagpadayon pa ang pagkamatinud-anon sa mga tribo sa Canaan, ug wala pa mapuno ang sukod sa mga sala sa mga Amorreo. Ang Salim giila nga mao ang samang lugar nga sa ulahi nahimong Jebus, ug pagkahuman nahimong Jerusalem (Salmo 75:3). Pinaagi sa iyang titulo isip pari sa Labawng Dios, si Melquisedec lahi dili lamang sa mga nananambong sa bakak nga mga dios, apan usab sa ubang mga hari, ug bisan pa kang Abraham; busa dili malikayan nga makita siya nga usa ka espesyal nga ministro sa tinuod nga Dios, nga bantog sa tibuok Palestina. Gitago sa Balaang Kasulatan ang mga detalye mahitungod kaniya ug sa iyang kaliwatan, nga nagpadayag kaniya isip usa ka hulagway sa umaabot ni Kristo nga Manluluwas. Bisan pa sa Daang Tugon, nakita ni Haring Propeta David sa talagsaong pagka-pari ni Melchizedek ang usa ka hulagway sa pagka-pari sa Mesiyas, sa dihang miingon siya mahitungod sa Anak sa Dios: 'Ikaw usa ka pari hangtod sa kahangturan sumala sa han-ay (i.e. kapariho) ni Melchizedek' (Salmo 109:4); ang tipolohikal nga kahulugan ni Melchizedek gipadayag nga labi ka klaro ug detalyado sa Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Hebreohanon (Heb. 7:1–28). Si Melquisedec, sumala sa kahulugan sa iyang ngalan, mao ang Hari sa Pagkamatarung; sa titulo, siya ang Hari sa Salem, nga mao ang Hari sa Kalinaw, ug sa samang higayon usa ka pari sa Labawng Dios; siya gihulagway nga walay amahan, walay inahan, walay kaliwatan; ang iyang pagkapari walay katapusan; kay wala nato makita ang iyang mga nauna ni ang iyang mga nasunod; ang iyang panalangin labaw sa tanan, kay sa ngalan sa Labaw nga Labaw naghatag siya og panalangin sa amahan sa mga matinud-anon, ug si Abraham mismo dako kaayo ang pagdayeg ug matinahuron nga gidawat kini nga panalangin, sama sa mas gamay nga nakadawat gikan sa mas dako. Kining tanan nga gihimaya nga mga kinaiya ug pribilehiyo naghiusa lamang sa Anak sa Dios, si Jesu-Cristo.

Pagkahuman niini, gidala sa Ginoo si Abram sa gawas ngadto sa patyo ug miingon:

'Tan-awa sa kahangturan ug ihap ang mga bitoon, kon makaya nimo: ingon ana kadaghan ang imong mga kaliwatan[6882] .'

Mituo si Abram sa saad, ug kini nga pagtuo gikwenta kaniya ingon pagkamatarong[6883] ug nahimong basihanan sa usa ka matarong ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi.

Sa sunod nga adlaw, si Abram, sumala sa sugo sa Dios, gipikas ang usa ka baka nga tulo ka tuig ang panuigon, usa ka kanding, ug usa ka karnero, ug gibutang ang matag katunga atbang sa usag usa; gidugang usab ang usa ka salampati ug usa ka batan-ong salampati[6884] . Gitan-aw ni Abram ang mga bangkay aron mapugngan ang mga langgam nga maninila[6885] . Sa pagsalop sa adlaw, natulog siya og lawom, ug gisakpan siya sa kahadlok ug sa ngitngit nga kangitngit. Unya miduol kaniya ang Ginoo ug miingon:

'Hibal-i nga ang imong mga kaliwatan mahimong mga langyaw sa usa ka langyaw nga yuta sulod sa upat ka gatus ka tuig, ug sila pagahimongon nga mga ulipon ug pagapahimugoson[6886] . Apan ako maghimo ug paghukom batok sa nasud nga nagpahimo kanila nga mga ulipon, ug pagkahuman sila mogawas gikan didto nga daghan kaayong bahandi. Sa imo, makig-uban ka sa imong mga amahan sa kalinaw, ug ikaw pagahilot sa tigulang nga edad. Apan ang imong mga kaliwatan dili mobalik dinhi hangtod molabay ang upat ka henerasyon[6887] , kay wala pa mapuno ang sukod sa dautang buhat sa mga Amorita[6888] .

Sa pagsalop sa adlaw ug pag-abot sa kangitngit, misaka ang aso gikan sa gipikas nga mga hayop, sama sa gikan sa pugon, ug usa ka nagdilaab nga kalayo[6889] . Ug niadtong adlawa gihimo sa Ginoo ang Iyang pakigsaol kang Abram, nga nagaingon:

[6882] Kini nga saad sa Dios kang Moises dili lang mahimong literal nga pagsabot, sa kahulugan sa daghang mga Hudiyo nga naggikan kang Abraham. Kini nga saad adunay Mesiyanikong kahulugan ug dili mapabulag sa uban pang mga saad sa Dios kang Abraham.

[6883] 'Nagtuo si Abraham sa Dios, ug kini gikredito kaniya ingon nga pagkamatarung,' ingon sa Apostol (Roma 4:3), nga nagpamatuod nga ang pagkamatarung ni Abraham naggikan lamang sa iyang pagtuo (ang pulong nga 'pagkamatarung' dinhi, siyempre, masabtan sa kahulugan sa pagpakamatarung). Mituo si Abraham sa Dios, sa ato pa, mituo siya sa Iyang kamatuoran, pagkabalaan, kaalam, gahum ug kahangturan, sa dihang, bisan pa sa iyang tigulang nga edad nga usa ka gatus ka tuig, gidawat niya uban sa pagtuo ang saad sa Dios nga usa ka anak nga lalaki ang matawo kaniya – ug kini nga pagtuo ni Abraham gikredito kaniya ingon usa ka butang nga dili kini mahimong iya pinaagi sa iyang kaugalingong kinaiya – mao ang pagkamatarong. Ang pagkamatarong dinhi nagpasabot sa hingpit nga pagsunod sa kabubut-on sa Dios, nga wala pa makab-ot ni Abraham niadtong panahona; busa giila sa Dios ang iyang pagtuo ingon nga katumbas sa bili sa pagsunod. – Gi-obserbahan ni Metropolitan Filaret nga ang pag-ila sa pagtuo ni Abraham ingon nga pagkamatarong nahitabo pagkahuman sa hinay-hinay ug padayon nga pagpadayag. 'Ang pagtuo,' ingon niya, 'mao ang sangputanan ug ang kulminasyon sa misteryoso nga giya sa Dios: mao usab kini ang sinugdanan ug ang basihanan sa pabor sa Dios.'

[6884] Kini usa ka makita nga timaan sa Tugon sa Dios kang Abraham, o usa ka panata, nga ang Dios gayud motuman sa Iyang saad mahitungod sa mga kaliwat ni Abraham ug sa ilang panulondon sa tibuok yuta sa Canaan. Sa karaang panahon, ang mga mosulod sa usa ka panata kasagaran moagi taliwala sa gipikas-ipakas nga mga lawas sa mga hayop, ingon usa ka timaan nga sama sa kaniadto nga kining mga bahin naghimo og usa ka buhing binuhat, ingon usab sugod niadto maghimo sila og usa ka kalag, usa ka kinabuhi, paggiyahan sa usa ka espiritu, ug maglangkob sa usa ka komunidad. – Ang mga hayop nga gihisgutan dinhi mao kadtong, sumala sa karaang batasan, gigamit sa halad, kay si Abraham dinhi nagbuhat og tinuod nga halad, labi na ang klase nga gigamit sa pagtapos sa solemne nga mga pakigsaad.

[6885] Daghang naghubad sa mga langgam nga maninila dinhi ingon usa ka propetikanhong simbolo sa mga kaaway sa mga kaliwat ni Abraham: nagrepresentar kini sa tanang tribong idolatra nga nangita nga laglagon ang katawhan sa Israel o pugngan ang pagtuman sa pakigsaol pinaagi sa pagdani kanila sa idolatriya.

[6886] Kini, siyempre, nagtumong sa pagkaulipon sa mga Hudiyo sa Ehipto. Ang bilog nga numero nga 400 ka tuig ang gihatag imbis sa 405, tungod kay mao kana ang gidaghanon sa mga tuig nga nilabay gikan sa pagkahimugso ni Isaac hangtod sa pagpanaw sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto. Si Isaac, isip unang maglilibot ug langyaw gikan sa mga kaliwat ni Abraham, natawo niadtong 1901 BC, ug mibiya ang mga Hudiyo sa Ehipto niadtong 1496 BC.

[6887] Sa kinatibuk-an, ang upat ka henerasyon nga nagsunod-sunod mailhan nga sila si Levi, anak ni Jacob; si Kehath; si Amram; ug si Moises, nga naglangkob sa 268 ka tuig.

[6888] Ang mga Amorita – usa ka katawhang Kanaanita – nga naggikan kang Amor, anak ni Canaan, anak ni Ham – mao ang kanunay ug mapugos nga mga kaaway sa mga Hudiyo; kaniadto nagpuyo sila sa kasadpang baybayon sa Dagat nga Patay, apan sa ulahi misakop sa ubang mga dapit – ang sidlakan nga baybayon sa Dagat nga Patay ug ang Jordan; Nagpuyo sila kasagaran sa tunga-tunga sa yuta sa Canaan ug nagtukod og daghang gamhanang gingharian. – Sa Kasulatan, ang 'pagkapuno sa sukod sa pagkadautan' nagtumong sa katapusang espirituhanong pagkadaut ug kamatayon sa mga katilingban ug nasud, ang ilang pagbiya sa Diyos, ang paghukom kanila ug ang ilang pagkaguba.

[6889] Wala moagi si Abram taliwala sa gipikas-ipikas nga mga hayop; ang makita nga hulagway sa Ginoo ra ang miagi taliwala kanila, nga nagpasabot nga kini usa ka pakigsaol sa grasya, usa ka panalangin nga gisaaran ug klarong gipamatud-an pinaagi sa ritwal sa pakigsaol.

'Sa imong mga kaliwatan akong ihatag kini nga yuta, gikan sa Suba sa Ehipto hangtod sa Suba sa Eufrates'[6890] .

Daghang katuigan na ang nilabay sukad nga nagpuyo si Abram sa yuta sa Canaan. Human sa pagpadayag nga iyang nadawat sa Ur sa mga Caldeo, giusab sa Dios kaniya sa tulo ka higayon ang saad sa daghang kaliwat nga mogikan kaniya; apan si Sara, ang iyang asawa, wala pa'y anak, ug sa kana nga panahona sila duha tigulang na. Ang pagkawalay anak usa ka dakong pagsulay kang Abram[6891] .

Unya si Sara, nga nagtuo nga siya mismo ang babag sa pagtuman sa saad sa Dios, nagsugyot kang Abram nga kuhaon niya ang iyang sulugoon nga babaye, ang Ehipsya nga si Hagar, isip asawa; ug nanganak kini kaniya og usa ka anak nga lalaki, si Ismael[6892] .

Sa dihang 99 anyos na si Abram, mitungha kaniya ang Ginoo ug miingon:

'Ako mao ang Makagagahum nga Dios; lumakaw ka sa akong atubangan ug pagpakabalaan, ug akong pagtukod ang akong pakigsaad kanimo ug hatagan ka ug daghang kaliwatan.'

Si Avram, napuno sa kahadlok ug debosyon, mihulog sa iyang nawong. Miingon ang Dios kaniya:

Dili na ikaw tawgon nga Abram, kondili Abraham na ang imong ngalan[6893] ; kay akong himoon ikaw nga amahan sa daghang mga nasud. Mga nasud ug mga hari ang mogikan kanimo; ug pagtukod ko sa akong walay katapusang pakigsaad kanimo ug sa imong mga kaliwatan[6894] , aron ako mahimong imong Dios ug Dios sa imong mga kaliwatan pagkahuman kanimo, ug ihatag ko kanimo ang tibuok yuta sa Canaan ingon usa ka walay katapusang panulondon[6895] . Alang sa makita nga timaan sa pakigsaad tali kanako ug kanimo, ang matag lalaki kaninyo pagatuliun. Ang matag lalaking bata kinahanglan tul-on sa ikawalong adlaw human siya matawo, dili lang ang inyong kaugalingong mga anak, kondili usab ang mga ulipon nga inyong gipalit sa pilak gikan sa lain nga mga nasud. Bisan kinsa nga dili circunciso, ingon nga manalapas sa akong pakigsaad, pagaputlon siya gikan sa iyang katawhan[6896] . Ayaw pagtawag sa imong asawa nga si Sarai, kondili ang iyang ngalan pagatawgon nga si Sarah[6897] . Pagapanalanginan ko siya, ug mga nasud ang mogikan kaniya, ug mga hari sa mga nasud ang mogikan kaniya.

Asok ug kalayo – duha ka simbolo nga nagrepresentar sa mga kaliwat ni Abraham, taliwala sa mga pagsulay ug kalisud sa pagkaulipon, ug sa Ginoo mismo, nga ang pagpadayag ug saad mao ang kahayag ug kahupayan sa kangitngit sa kasubo. Busa, ang asok nagtimaan sa pag-antos sa Israel, ug ang kalayo nagtimaan sa kaluwasan.

[6890] Ang suba sa Ehipto, mao ang Nilo. Ang Eufrates usa ka dakong suba sa Mesopotamia, nga nagsugod sa kabukiran sa Armenia ug nag-agos paingon sa Gulpo sa Persia. Ang yuta nga gitumong dinhi unta hingpit nga nahimong kabahin sa Israel kon nagpabilin kini nga matinud-anon sa pakigsaad niini sa Dios. Apan, bisan pa sa kamatuoran nga ang pagkahugno sa katawhan nakababag sa pagtuman sa gikatakda, ang tanang yuta nga nahimutang tali sa mga bunganga sa sidlakan sa Nile ug Euphrates pansamantalang naa sa kontrol sa mga kaliwat ni Abraham.

[6891] Ang pagkawalay anak kanunay nga giisip nga kaulaw sa mga Hudiyo, samtang ang pagka-mabunga nagpasabot og espesyal nga panalangin gikan sa Dios. Mao nga gihatag ni Sara ang iyang sulugoon nga babaye sa iyang bana, aron ang saad matuman sa mas dali nga panahon. Si Abraham, bisan pa niana, subay sa mga kostumbre sa Sidlakan, tungod kay wala siyay direkta nga sugo gikan sa Ginoo nga pinaagi gayud kang Sara siya magka-anak nga lalaki, gitugotan siyang mangasawa og ikaduhang asawa nga wala pa gani kinahanglang diborsyohan ang una, bisan pa nga ang diborsyo gitugotan dili lang sa kostumbre kondili nakasulat pa gani sa Balaod ni Moises.

[6892] Si Ismael – gikan sa Hebreo: 'nadungog sa Dios' – ginganlan ingon niini tungod kay naluoy ang Ginoo sa pag-antos ni Hagar sa dihang, samtang nagdadalangtao, nilayas siya sa kamingawan aron makalikay sa pagpahasol ni Sarah; Gisuwayan siya Niya nga mobalik ug gihatagan siya og anak nga lalaki.

[6893] Ang ngalan nga Abram usa ka titulo nga pasidungog nga nagpasabot og 'amahan sa kahitas-an' o 'gipasidunggan nga amahan'. Si Abraham, sa laing bahin, usa ka ngalan nga nagpadayag sa pagtuman sa saad, nga nagpasabot og 'amahan sa kadaghanan' o 'amahan sa daghang nasud'. Gipunto ni Metropolitan Filaret nga ang pag-usab sa ngalan ginabuhat sa Sidlakan sa mga hari kon ilang gihimaya ang usa ka tawo. Niining konteksto, ang Dios, sa paghimaya kang Abraham, giusab ang iyang ngalan.

[6894] Ang walay katapusang pakigsaol natukod pinaagi kang Abraham dili lamang uban sa iyang pisikal nga mga kaliwatan, ang katawhan sa Israel, kondili labi pa gayud uban sa tibuok katawhan—nga nagpasabot, pinaagi niining ngalan, sa mga nakadawat sa saad pinaagi sa pagtuo—ug busa gitawag kini nga walay katapusang pakigsaol sa Mesiyanikong kahulugan.

[6895] Ang walay katapusang panulondon sa yuta sa Canaan kinahanglan sabton sa usa ka mistiko, tipolohikal nga paagi, nga nagpasabot sa Gingharian sa Dios ug sa Balaang Simbahan ni Cristo.

[6896] Ang pagtuli (sa balat-ari, ang pinakadaniil nga unod) nagsilbi nga timaan sa pakigsaol tali sa Dios ug kang Abraham ug sa iyang mga kaliwatan, ug usa ka selyo nga nagpalahi sa mga magtutuo sa Daan nga Tugon gikan sa mga Hentil. Sa labing hataas, mistikal nga kahulugan, ang pagtuli nagsilbi nga hulagway sa unahan sa Kristohanong pagbunyag. Gipasabot ni Apostol Pablo kining kahulugan sa pagtuli sa dihang gitawag niya ang pagtuli kang Abraham nga 'tampol sa pagkamatarong sa pagtuo' (Roma 4:11), ug ang atong dili pagtuli, nga dili buhat sa tawo, nga mao ang 'pagtuli ni Cristo' (Colosas 2:11). Ang una mao ang saad; ang ikaduha mao ang pagtuman niini, diin ang sulod nga tawo giputol, gisalikway ang yawa ug ang tanan niyang mga buhat; kini mao ang pagputol nga, sumala sa mga

Nalipay si Abraham ug nagkatawa, apan sa samang higayon nangutana siya sa iyang kaugalingon:

'Makaanak pa kaha ang usa ka lalaki nga usa ka gatus ka tuig na gayud? Ug makamanam pa kaha si Sarra nga siyamnapung anyos na gayud?'

Apan gisubli sa Ginoo ang Iyang saad ug gitagna ang tukmang ngalan sa ilang umaabot nga anak nga lalaki – si Isaac.

Paglabay sa pipila ka panahon, mipakita pag-usab ang Ginoo kang Abraham sa kahoy nga oak sa Mamre – ingon niini. Usa ka adlaw sa udto, naglingkod si Abraham sa daplin sa iyang tolda. Sa pag-alsa niya sa iyang mga mata, nakita niya ang tulo ka biyahero nga nagtindog sa atubangan niya. Dali dayon siyang miduol kanila ug, sa pagyuko sa yuta, miingon siya sa una kanila:

'Ginoo! Kung nakakaplag ko ug pabor sa imong panan-aw, ayaw paglabay sa imong sulugoon. Pasagdi ko nga magdala ug gamay nga tubig aron hugasan ang imong mga tiil[6898] ; unya pahulay sa ilawom niining kahoy[6899] . Ug magdala ko ug pan aron mapabugnaw ka sa imong pagbiyahe.'

Misugot ang mga biyahero[6900] sa iyang hangyo. Unya midali si Abraham sa tolda kang Sara ug gisugo siya nga dali pag-alsa sa harina sa trigo ug magluto og tinapay nga walay lebadura; unya midagan siya sa kawan, mipili og usa ka malumo, maanyag nga bisiro ug gisugo ang iyang sulugoon nga andamon kini. Sa dihang andam na ang walay lebadura nga pan ug ang baka, gidala ni Abraham ang keso ug gatas, ug gibutang kini sa atubangan sa iyang mga bisita. Nagsugod sila sa pagkaon, samtang si Abraham nagtindog tupad sa kahoy, nag-alagad kanila. Sa panahon sa panihapon, nangutana ang mga biyahero kang Abraham:

'Ain sa si Sarah, imong asawa?'

'Nia siya dinhi sa tolda,' tubag ni Abraham.

Unya usa kanila – mao diay kini ang Ginoo mismo – miingon: 'Sa sunod tuig, sa niining takna nga ako mobalik kanimo, ang imong asawa nga si Sarah magkaanak og lalaki.'

Nagtindog si Sara sa ganghaan sa tolda. Pagkadungog niya sa propesiya, nagkatawa siya sa iyang kaugalingon, nga naghunahuna:

'Makaangkon ba gyud ko niining kalipay sa akong katigulangon? Ug tigulang na usab ang akong bana.'

Apan miingon ang Ginoo kang Abraham:

'Ngano man nga nagkatawa si Sarah? Lisod ba kaayo alang sa Dios ang bisan unsa? Sa takdang panahon mobalik ako kanimo, ug si Sarah adunay anak nga lalaki.'

---

pulong sa Apostol, gihimo sa kasingkasing, sumala sa Espiritu, ug dili sumala sa letra. Sama sa pag-agi sa circumcision nga misulod ang tawo sa komunidad sa mga magtutuo, ingon usab pinaagi sa bunyag misulod ang tawo sa komunidad sa mga nagtuo kang Kristo (Juan 3:5; 1 Cor. 12:13); ug sama sa pagka-importante sa pagtuli, nga nakabase sa pagkamatinud-anon sa Dios ug sa tukmang pagtuman sa Iyang mga sugo, ingon usab, ang bunyag nagaluwas kanato dili pinaagi sa paghugas sa hugaw sa lawas, kondili pinaagi sa pagtangtang sa mga sala o, sa mga pulong sa Apostol, pinaagi sa pagtangtang sa makasasala nga lawas sa unod, ang saad sa limpyo nga konsensya, ug ang pagkabanhaw ni Cristo (1 Pedro 3:21; Efe. 5:26–27; Fil. 3:3, 9–11; Col. 2:11–13; Rom. 6:2–14). Ug tungod kay gipahimutang sa Apostol ang dili-pagpanghiwa (bunyag) sa suod nga kalambigitan sa pagkabanhaw sa Manluluwas, ang mga Amahan sa Simbahan nakakita sa mismong pagtudlo sa Diyos sa walo ka adlaw nga yugto alang sa pagpanghiwa sa Daang Tugon ingon usa ka pahibalo sa umaabot, – usa ka pagtumong sa adlaw sa Pagkabanhaw ni Kristo, nga nahitabo sa ikawalong adlaw pagkahuman sa ikapitong Sabado, ang Domingo nga nagtagna sa atong pagpakamatarong sa Kristo ug sa paghugas sa unodnong kahugawan sa bunyag. Busa, sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, ang bunyag sa mga bata kasagaran gihimo sa ikawalong adlaw pagkahuman sa pagkahimugso.

[6897] Ang unang ngalan, Sarah, nagpasabot og 'pagpanag-iya', o 'ginoo', ug usa ka kinatibuk-ang titulo sa dungog. Si Sarra, sa laing bahin, nagpasabot og 'prinsesa' o 'bata nga babaye nga maharlika'; ang ngalan mismo naglangkob og usa ka propesiya, nga natuman sa ulahi, nga ang mga hari magagikan kaniya.

[6898] Sa karaang panahon, ang mga biyahero nagsul-ob lang og sandalyas (nga adunay sapaw nga kahoy o panit nga gitali sa tiil gamit ang sintas), ug ang paghugas sa tiil pagkahuman sa biyahe mao ang unang buhat sa pag-abiabi, labi na sa Sidlakan.

[6899] Ang Kahoy sa Oak sa Mamre, diin sa landong niini gihatagan og dungog si Abraham sa pagdawat sa Ginoo mismo, sumala sa pagpamatuod ni Beato Jerome, naglungtad pa gani sa wala pa ang panahon ni Emperador Constantius (i.e. mga tunga-tunga sa ika-4 nga siglo) ug kanunay kining gipakita sa mga debotong peregrino nga mibisita sa mga balaang dapit. Sa pagkakaron, kini nga balaang dapit, uban sa kahoy nga nagpabilin didto, iya sa Misyon Ruso sa Herusalem.

[6900] Usa sa mga biyahero, diin sa porma nila nagpakita ang mga Anghel kang Abraham, mao ang Ginoo mismo – si Jehova, nga sa kini nga bahin sa Basahon sa Genesis (Gen. 17:9) klaro nga gilain gikan sa ubang mga Anghel. Ang uban nakakita sa pagpakita sa tulo ka anghel ingon usa ka pagpadayag sa dakong misteryo sa Balaang Trinidad; mao nga ang paglarawan sa tulo ka biyahero nga nagpakita kang Abraham kanunay gigamit aron ipakita kini nga misteryo.

Unya napuno si Sara og kahadlok. Nabati niya nga naa siya sa atubangan sa labawng Gahum sa Diyos, nga nakahibalo sa iyang labing tinago nga hunahuna, ug sa iyang kalibog misugod siya og pag-angkon nga wala siya nagkatawa. Apan gisaway siya sa Ginoo ug gisulti pag-usab nga nagkatawa siya. Sa ingon niini, Iyang gipadayag ang Iyahang kaugalingon isip Nakahibalo sa mga Kasingkasing, ug gitudloan si Sara nga mas magmatngon sa iyang kaugalingong mga hunahuna ug mas masumpo sa mga saad sa Dios.

Pagkahuman niini, mitindog ang mga biyahero ug nilarga gikan didto paingon sa Sodom. Si Abraham, sa mga pulong sa Apostol, *'nituo siya bisan walay paglaum, ug busa nahimong amahan sa daghang mga nasud, sama sa giingon: "Mao kini ang imong kaliwatan."' Ug, nga wala maluya ang iyang kasingkasing sa pagtuo, wala niya giisip nga ang iyang lawas, hapit na usa ka gatus ka tuig ang panuigon, halos patay na, ni nga ang sabakan ni Sarra baog; wala siya maluya sa saad sa Dios tungod sa kawalay pagtuo, kondili nagpabilin siyang lig-on sa pagtuo, naghatag og himaya sa Dios ug hingpit nga nagtuo nga Siya gamhanan sa pagtuman sa Iyang gisaad. 'Maong gikredito kini kaniya ingon nga pagkamatarong'* (Roma 4:18–22)[6901] . Sa pagtuo sa mahigugmaong saad sa daghang kaliwatan nga mogikan kaniya, gisugat ni Abraham ang iyang mga langitnong bisita uban sa labing buhi nga pagbati sa kalipay, pagpasalamat, ug pagrespeto.

Sa dalan, gipadayag sa Ginoo kang Abraham ang Iyang tuyo nga laglagon ang mga pumoluyo sa Sodom ug Gomorra tungod sa ilang daghang mga dautang buhat. Nagsugod si Abraham sa pagpangaliyong kang Dios nga pasayloon ang mga dautang siyudad, sa basihanan nga basin adunay lima ka pulo ka matarong nga tawo sa sulod niini. Apan wala gyud makita ang ingon nga gidaghanon sa mga matarong sa maong mga siyudad. Pagkahuman niini, nagsaad ang Ginoo kang Abraham, ingon tubag sa iyang pag-ampo, nga pasayloon ang dautang mga siyudad kon adunay bisan kap-atan, unya traynta, baynte, ug sa katapusan, bisan napulo lang ka matarong nga tawo nga makita didto. Apan bisan kana kadaghan sa mga matarong wala gyud makita sa Sodom ug Gomorrah. Niining panahona, napirmahan na ang kapalaran sa mga dautang siyudad. Bisan pa niana, ang pagpakitambag ni Abraham wala malasta o hingpit nga walay bunga; kay ang iyang pag-umangkon nga si Lot naluwas gikan sa kinatibuk-ang paglaglag.

Sa gabii, ang duha ka Anghel nga mibisita kang Abraham miabot sa Sodom nga nagpakaaron-ingnon nga mga biyahero, samtang si Lot naglingkod sa ganghaan sa siyudad. Pagkakita niya sa mga biyahero, mihapa si Lot sa yuta sa atubangan nila ug miingon:

'Mga ginoo! Palihug mosulod kamo sa balay sa inyong sulugoon ug magpabilin kamo dinhi sa gabii; hugas kamo sa inyong mga tiil, ug sa buntag kamo makapadayon sa inyong biyahe.'

Apan sa dihang misugod ang mga biyahero sa pagdumili, aron sulayan si Lot, ug sa pagbalibad sa iyang pag-abi-abi, gipangumbinsi gyud sila niya, ug misulod sila sa balay. Nag-andam si Lot og walay lebadura nga tinapay ug nag-alagad kanila og pagkaon, ug mikaon sila. Wala pa sila matulog sa dihang ang mga tawo sa Sodom, gikan sa tanang bahin sa siyudad, naglibot sa balay ni Lot ug nangayo nga ihatag kanila ang mga biyahero. Gawas si Lot aron pahupayon sila ug dasigon nga ayaw nila dautana ang mga biyahero nga nag-abi-abi kaniya; apan ilang gisupak siya ug naghulga nga buwagon ang mga pultahan. Unya ang mga anghel, nga nagpakita isip mga biyahero, gipahampak sa pagkabuta ang mga tawo sa Sodom, ug gidala si Lot sa sulod sa balay, ug gisugo siya nga kuhaon ang iyang mga paryente ug biyaan ang siyudad, nga gisilotan sa paglaglag tungod sa ilang dautang binuhatan; niining panahona gipadayag sa mga anghel kang Lot ang ilang tinuod nga pagkatawo, nga klaro nga gisugo sila kaniya sa Ginoo. Nagabuntag na, apan nagduha-duha pa gihapon si Lot. Unya gidakop sa mga anghel si Lot, ang iyang asawa, ug ang iyang mga anak nga babaye sa kamot, ug gidala sila paggawas. Usa sa mga anghel miingon kang Lot:

'Likayi ang kamatayon; ayaw pagtan-aw sa likod, ug ayaw paghunong bisan asa sa kapatagan; padulong sa hill[6902] , aron dili ka mapapas.'

Apan si Lot miingon:

[6901] Roma 4:18–22. Tan-awa sa ibabaw alang sa kahulugan niining pagtuo ni Abraham. 'Katarungan' – pagpasaylo; 'mituo siya sa paglaum batok sa paglaum', sa ato pa, bisan wala siyay basihanan sa paglaum, mituo gihapon siya, nga gipukaw sa paglaum nga gitukod sa wala pa makita sa mata ug wala pa masukod sa hunahuna – sa Dios ug sa Iyang saad.

[6902] Ang 'mga bukid' nga gihisgutan dinhi mao ang mga bukid sa Moab. Ang Zoar, diin nakapangitagpang si Lot gikan sa pagkaguba—sumala sa Hebreohanon nga teksto, ang Zoar (kaniadto Bela)—usa sa lima ka siyudad sa pakigsaad, nahimutang sa Walog sa Jordan, ug mao ang pinakasadpang siyudad sa maong rehiyon, tunga-tunga paingon sa mga bukid sa Moab.

'Dili, Ginoo! Ang imong alagad nakakaplag og pabor sa imong panan-aw, ug dako kaayo ang kaluoy nga imong gipakita kanako sa pagluwas sa akong kinabuhi; apan dili ko makadagan paingon sa bukid, basi makasugat ko og katalagman ug mamatay ko. Mas duol ning lungsod – ug gamay ra kini; palihug tugoti ko nga makalingkawas didto, aron maluwas ang akong kinabuhi.

Mitubag ang anghel:

'Ihatag ko kanimo kini nga pabor ug dili ko laglagon kining lungsod; padulong didto, apan ayaw paglangan bisan gamay: kay dili ko matuman ang akong tuyo hangtud makaabot ka didto.

Mao kana ang dakong kaluoy sa Dios ngadto sa mga matarong! Tungod kang Lot, nga huyang sa pagbuot apan putli sa kalag, ug tungod sa iyang kinship sa pinili sa Dios, si Abraham, ang Ginoo dili lang naghatag og kaluwasan sa siyudad, apan sa Iyang kalooy gipahinay ang pagpatuman sa Iyang matarong nga silot batok sa dautang mga siyudad hangtod nga si Lot makabaton og panahon sa pag-ikyas.

Pag-abot ni Lot sa maong siyudad, nanglagpot na ang adlaw. Unya gipahagis sa Ginoo gikan sa langit ang asupre ug kalayo ibabaw sa Sodom, Gomorra, Adma ug Zeboyim, ug gilaglag kining mga siyudad ug ang tibuok kapatagan, uban sa tanang pumoluyo niini – ug ang tibuok rehiyon nahimong usa ka danaw nga asin[6903] .

Ang asawa ni Lot wala mosunod sa sugo sa Anghel: sa dihang nagagawas siya sa Sodom, mitan-aw siya pagbalik; apan dayon nahimong haligi sa asin. Si Lot mismo, nahadlok nga magpabilin sa Zoar, misangko sa kabukiran uban sa iyang duha ka anak nga babaye ug nagpuyo didto sa usa ka langob.

Samtang nagpaabot, sa katapusan gipakita sa Dios ang Iyang kaluoy kang Sara. Sa dihang usa ka gatus na ka tuig si Abraham, nanganak siya og anak nga lalaki para kaniya, nga iyang ginganlan og Isaac, sumala sa propesiya nga gihatag mismo sa Dios. Sa ikawalong adlaw, giputol sa balat ni Abraham ang bata, sumala sa gisugo sa Dios kaniya. Ug si Sara, nga siyamnapung anyos, miingon:

'Gipahiyom ko sa Diyos[6904] ; malipay ang tanan nga makadungog mahitungod kanako. Kinsa may nag-ingon kang Abraham, "Si Sarah magapasuso og anak?" Kay sa iyang katigulangon nanganak ko kaniya og anak nga lalaki.'

Sa dihang mitubo na ang bata ug nahunong na sa pagpasuso, naghimo si Abraham og dakong kombiyerto aron sa pagsaulog niini. Si Sara, sa dihang nakita niya nga si Ismael—nga gipanganak ni Hagar nga Ehipsya kang Abraham—nagbinuang sa iyang anak nga si Isaac, miingon kang Abraham:

'Pahawaa kining ulipong babaye ug ang iyang anak; kay ang anak niining ulipong babaye dili magapanunod uban sa akong anak nga si Isaac.'

Nasubo si Abraham sa pagdungog niining mga pulong; isip amahan, gihigugma niya ug gikaluy-an si Ismael. Apan miingon ang Dios kaniya:

'Ayaw pagkabala sa batang lalaki ug sa imong sulugoon nga babaye; sa bisan unsa nga isulti kanimo ni Sarah, paminawa ang iyang tingog; kay pinaagi kang Isaac pagatawgon ang imong kaliwatan. Dugang pa, buhaton usab nako nga nasud ang anak sa sulugoon, kay siya usab imong offspring[6905] .'

[6903] Ang Dagat sa Asin, o Patay nga Dagat, nahimutang sa habagatan nga tumoy sa Walog sa Jordan, napalibotan sa mga batong gisi-gisi ug walay tanom. Gitawag kini nga Dagat sa Asin tungod kay daghan kaayo kini og asin; dugang pa, daghan dinhi og asfalto o dagta sa bato, nga hangtod karon mosaka gikan sa ilawom sa linaw, molutaw sa ibabaw ug mopagawas og singaw sa hangin. Kining dagat gitawag nga Patay nga Dagat tungod kay walay bisan unsang hayop ang makalahutay sa iyang tubig. Bisan ang mga baybayon niini, nga natabonan sa mga kristal sa asin, nagpakita og talan-awon sa hingpit nga kawalay kinabuhi; bisan ang mga tu-og sa kahoy, nga napuno sa asin nga tubig, nahimong bato. Busa, ang Dagat nga Patay nagtindog isip usa ka katingalahang monumento sa panalangin ug silot sa Dios batok sa mga dautang siyudad. Ang Dagat nga Patay porma og oblongo ug misakop sa 20 ka oras nga biyahe gikan sa amihanan paingon sa habagatan; ang giladmon niini sa amihanang bahin moabot sa 1,318 ka tiil o mga 190 ka fathom, samtang ang habagatang bahin kay hapit patag.

[6904] Si Isaac, sa Hebreo, nagpasabot og 'katawa'. Si Isaac gitawag og ingon niini tungod kay si Sarah, ang iyang inahan, mikatawa sa dihang nadungog niya ang saad sa iyang pagkahimugso; apan gitawag usab siya og ingon niini tungod kay siya naglangkob sa usa ka misteryosong pahibalo sa pag-abot ni Cristo, nga ang Manluluwas mismo miingon: *'Si Abraham, ang imong amahan, nalipay sa pagtan-aw sa akong adlaw; ug nakakita siya niini, ug nalipay siya'* (Juan 8:56).

[6905] Sama sa detalyadong pagpasabot sa Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Galacia, si Hagar ug si Sara nagsilbi nga mga tipo sa duha ka pakigsaad: ang Daang ug ang Bag-ong Pakigsaad, ingon man usab si Ismael ug si Isaac nagrepresentar sa mga miyembro sa Simbahan sa Daang Tugon ug Bag-ong Tugon (Gal. 4:22–31). Si Hagar—ang ulipong babaye—usa ka tipo sa Simbahan sa Daan nga Tugon, nga nasakop sa Balaod ug adunay ulipong kinaiya. Busa, si Ismael, ang anak sa ulipong babaye ug ni Abraham sumala sa unod, naglarawan sa mga Hudiyo, nga giisip sa wala pa si Kristo nga nag-inusarang nakadawat sa mga saad sa Dios. Si Sara naglarawan sa Bag-

Unya si Abraham, uban sa hingpit nga pagsumite sa kabubut-on sa Dios, gipahawa si Hagar uban sa iyang anak nga si Ismael. Samtang nagalibot-libot sila, nawala sila sa ilang dalan sa disyerto ug hapit na silang mamatay sa kauwaw, apan milagrosong giluwas sila sa Dios ug gipahupay ang nagmasubo nga inahan pinaagi sa saad nga itukod ang usa ka dakong nasud gikan sa iyang anak nga lalaki[6906] .

Niadtong panahona, si Abraham nakatagamtam og dakong impluwensya ug respeto tali sa mga silingang hari ug mga magmamando sa Canaan. Ang labawng pagpanalipod ug espesyal nga panalangin sa Diyos kang Abraham klaro kaayo sa tanan, mao nga si Abimelec, Hari sa Gerar, nangayo og alyansa kaniya. Bisan pa niini, nagpadayon si Abraham sa pagpuyo isip usa ka manlalakbay, nga walay kaugalingong permanente nga puloy-anan bisan asa.

Ang tibuok kinabuhi ni Abraham gimarkahan sa nagkalain-laing mga pagsulay, nga nagsilbi nga modelo sa pagkamapailubon, lig-on ug dili matuyok nga pagtuo ug paglaum sa Dios, ug sa labing hingpit nga debosyon sa Iyang kabubut-on. Apan ang iyang pagtuo nahimong labi pang lig-on human sa tanang kaayo sa Ginoo kaniya. Busa, pagkahuman sa daghang katuigan sa iyang kinabuhi, gipadala sa Ginoo kaniya ang katapusang pagsulay, usa ka pagsulay nga labaw pa sa kusog sa usa ka ordinaryong tawo. Aron masulayan ang pagtuo ni Abraham, gitawag siya sa Dios ug miingon:

'Kuhaa ang imong bugtong anak nga imong gihigugma, si Isaac; adtoa ang yuta sa Moriah, ug didto halada siya nga halad nga gisunog sa usa sa mga bukid nga akong ipakita kanimo.'

Bisan pa sa katingalahang kinaiya sa maong sugo ug sa iyang dakong gugma isip amahan kang Isaac, wala gyud maduhaduha si Abraham bisan sa usa ka gutlo nga kini gikan sa Dios, ug nga kinahanglan niya kini tumanon nga walay pagsupak. Dako kaayo ang iyang debosyon sa Dios nga wala siya magduha-duha sa paghalad kaniya sa iyang bugtong pinalanggang anak. Sa samang higayon, nagtuo siya nga si Isaac, nga karon mamatay nga walay anak, mahimong, sumala sa mga saad nga gihatag kaniadto, magbunga sa usa ka nasud ug mag-amahan sa gisaad nga Manluluwas. Nagtuo siya, ingon sa giingon sa Apostol, nga ang Dios makahimo sa pagbanhaw sa iyang anak sa saad gikan sa mga patay (Hebreohanon 11:19). Busa, nga wala magpahibalo sa bisan kinsa sa iyang tuyo, sayo sa buntag gisakitan ni Abraham ang iyang asno, gidala si Isaac ug duha ka sulugoon uban kaniya, nagtigom og kahoy para sa halad nga pagsunog, ug mibiyahe paingon sa kabukiran sa mga Jebusite, ngadto sa dapit nga gisulti sa Ginoo kaniya[6907] . Sa ikatulong adlaw, pinaagi sa usa ka espesyal nga timaan gikan sa Dios, nakita ni Abraham gikan sa gilay-on ang bukid nga gitudlo alang sa halad. Gisuwayan niya ang iyang mga sulugoon nga magpabilin didto uban sa asno; gidala niya ang kahoy para sa halad nga pagsunog ug gihatag kini kang Isaac aron dalhon, samtang siya mismo ang nagbitbit sa kalayo ug kutsilyo sa iyang mga kamot – ug misaka sila duha sa bukid.

Ug si Isaac miingon kang Abraham:

'Amahan! Anya ang kalayo ug ang kahoy – asa man ang karnero para sa halad nga pagsunog?'

---

ong Tugon, sama sa paglarawan ni Isaac sa mga Kristohanon, ang gawasnong mga anak sa Bag-ong Tugon, mga anak sa saad—sama ni Isaac—ug dili sa unod; kay sa sakramento sa bunyag, sa pagsulod nato sa Simbahan ni Cristo, natawo kita dili sa unod kondili sa saad sa Dios. Ug sama sa pagbalga ni Abraham kang Hagar ug Ismael, ingon usab, sa pag-abot sa Bag-ong Tugon, ang sinagoga sa mga Hudiyo gisalikway, ug ang yugo sa pagkaulipon ilawom sa Balaod gikuha gikan sa mga anak sa gawasnong Simbahan ni Cristo; ang panulondon sa grasya ug tanang saad sa walay katapusang kinabuhi kang Kristo madawat sa mga anak sa Kristohanong kagawasan, samtang ang mga Hudiyo, mga anak sa pagkaulipon, nga naningkamot nga para ra kanila kini, pagawagtangon niini. Sama sa pagka-walay anak ni Sara kaniadto ug unya nanganak sa anak sa saad, ingon usab ang Bag-ong Tugon nga Simbahan, nga walay anak sa wala pa si Kristo, magbunga, sumala sa mga pulong sa propeta (Isaiah 64:1), og mas daghang mga anak kaysa sa adunay bana, mao ang sinagoga sa mga Hudiyo; kay ang saad sa Dios naglangkob sa tanang nasud ug, pinaagi sa gahum sa grasya, ang tanan gidawat sa Bag-ong Tugon nga Simbahan ni Cristo.

[6906] Sa tinuod, daghan kaayong kaliwat ang nanggawas gikan kang Ismael. Ang iyang napulo ug duha ka anak nga lalaki mao ang mga katigulangan sa napulo ug duha ka tribo sa Arabo, nga hangtod karon nagpabilin nga mga nomad, nagpanalipod sa kagawasan ug sa buhing kinaiya sa ilang katigulangan. Nagpuyo sa Arabia, sila sa ulahi nakig-uban sa ubang mga nomad ubos sa kolektibong ngalan nga mga Arabo o Arabita.

[6907] Ang mga Jebusita – usa ka katawhang Canaanhon nga nagagikan kang Jebus, anak ni Ham – mao ang pipila sa pinakaunang mga lumolupyo sa yuta sa Canaan. Ang ilang yuta nahimutang sa samang rehiyon diin natukod unya ang Jerusalem, sa dapit sa ilang siyudad nga Jebus sa Bukid Zion. Moriah – gikan sa Hebreo: 'ang dapit nga gitudlo sa Dios'; kini ang ngalan nga gihatag sa yuta sa mga Jebusite ug sa bukid nga naa niini diin, sa sugo sa Dios, giplano ni Abraham nga ihalad si Isaac isip halad sa Dios. Gisaysay ni Efrem nga Siryano ang usa ka karaang tradisyon nga sumala niini nahitabo ang halad ni Isaac sa tumoy sa maong bukid diin gihimo ang labing balaan nga halad ni Kristo – ang Anak sa Dios.

Mitubag si Abraham:

'Ang Dios Mismo ang mag-andam og karnero para sa halad nga pagsunog, anak ko.' Ug nagpadayon sila sa pag-uban.

Pag-abot nila sa lugar nga gipakita sa Dios kaniya, nagtukod si Abraham og halaran didto, gihan-ay ang kahoy, ug pagkahuman gitali niya ang iyang anak nga si Isaac, gibutang siya sa halaran ibabaw sa kahoy. Unya giunat ni Abraham ang iyang kamot ug gikuha ang kutsilyo aron patyon ang iyang anak.

Apan sa kana nga takna, usa ka langitnong tingog ang mitunog gikan sa langit:

'Abraham! Abraham!'

Mitindog si Abraham aron paminawon ang sugo sa Dios.

'Ayaw pag-abot sa imong kamot sa bata,' padayon sa Ginoo, 'ug ayaw siya pagdaot; kay karon nahibaloan ko nga nahadlok ka sa Dios, ug wala nimo gipugngi kanako ang imong bugtong anak.'

Unya si Abraham, nga napuno sa lawom nga kalipay ug pagpasalamat sa Dios, mitan-aw gikan sa yuta ug nakakita sa iyang luyo og usa ka karnero nga lalaki, nga ang mga sungay naipit sa sapaw. Busa iyang gihawa si Isaac ug, pagkuha sa karnero, iyang gihalad kini isip halad nga gisunog sa dapit ni Isaac, ang iyang anak[6908] .

Pagkahuman niini, gitawag pag-usab sa Ginoo si Abraham gikan sa langit:

'Nagasumpa Ako sa Akong kaugalingon nga, tungod kay gibuhat nimo kini ug wala nimo gipugngan kanako ang imong bugtong anak, panalanginan gayud tika ug parobohon ang imong kaliwatan sama sa mga bitoon sa langit ug sa balas sa baybayon, ug ang imong mga kaliwatan makapanag-iya sa mga siyudad sa ilang mga kaaway, ug ang tanang nasud sa yuta pagapanalanginan pinaagi sa imong mga kaliwatan, tungod kay gituman nimo ang akong tingog.

Pagdawat niini nga dakong ug malumo nga saad, si Abraham ug si Isaac mibaba sa bukid nga adunay sagol nga kahadlok ug kalipay ug mibalik sa Beersheba[6909] , diin nagpuyo si Abraham niadtong panahona.

[6908] Sumala sa pagtulon-an sa Simbahan, ang halad ni Abraham kang Isaac isip halad ngadto sa Dios misteryosong nagtagna sa halad sa Manluluwas sa Krus, sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw. Sama sa gibuhat ni Abraham, nga tibuok niyang gisumite ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Dios ug wala niya gipanalipdan ang iyang bugtong anak aron ihalad kini isip halad sa Dios, ingon usab ang Dios *'wala magpanalipod sa Iyang kaugalingong Anak, kondili gihatag Siya alang kanato tanan'* (Roma 8:32) aron mag-antos sa krus ug mamatay. Ang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan nakamatikod og mga timaan sa Mesiyas sa matag detalye sa halad ni Isaac. Mibiya si Isaac sa balay sa iyang amahan paingon sa lugar nga gitudlo alang sa halad: si Kristo mobiya sa Jerusalem ug mag-antos sa gawas sa mga ganghaan niini (Hebreohanon 12:11). Samtang naglakaw si Isaac paingon sa iyang halad, gisundan siya sa usa ka asno ug sa iyang mga sulugoon: ingon usab, sa dihang si Kristo paingon sa Iyang Pag-antos, misakay Siya sa usa ka potang asno, nga nagtimaan sa pagtawag sa mga Hentil; gisundan Siya sa Iyang mga disipulo, nga nagasinggit og 'Hosanna'. Apan mibulag si Isaac sa iyang mga sulugoon samtang misaka siya sa bukid alang sa halad: ingon usab gibulag si Kristo sa Iyang mga disipulo samtang Nianha Siya sa Golgota aron mamatay alang kanato (Cyril sa Alexandria). Sa kamatuoran nga ang kahoy para sa halad gibutang kang Isaac, ug gidala niya kini sa iyang abaga paingon sa lugar sa halad, nakita sa mga Amahan sa Simbahan ang usa ka pahibalo sa pagdala ni Cristo sa Krus. Sa tibuok sugilanon sa halad ni Isaac, klaro kaayo ang iyang hingpit nga pagsunod sa iyang amahan; sa sugilanon sa pag-antos ni Hesukristo, makita nato ang Iyang walay kinutuban nga pagsunod sa Iyang Amahan, nga Iyang gisunod 'hangtod sa kamatayon, bisan pa kamatayon sa krus' (Fil. 2:8). Si Isaac gihalad isip halad nga wala'y bisan unsang sala nga iyang nabuhat: si Kristo nag-antos, nag-agwanta sa pagpanamastamas, gipanglankuban, ug gipako sa krus – ang Walay Sala. 'Si Isaac,' ingon ni San Efren nga Siryano, 'misaka sa bukid sama sa karnero nga walay dautang tuyo – ug ang Manluluwas misaka sa Golgota aron patyon alang kanato, sama sa karnero. Sa diha nga makita nimo ang kutsilyo didto, sabuta kini nga usa ka bangga. Sa diha nga motan-aw ka sa halaran, sabta ang kahulugan sa agtang. Sa hugpong sa kahoy, tan-awa ang krus. Sa diha nga makakita ka og kalayo, yakpa sa imong hunahuna ang gugma ug kadasig." – Apan si Isaac gisakripisyo lamang sa tinguha sa iyang amahan, sumala sa obserbasyon ni Crisostomo; sa iyang dapit, usa ka karnero ang gihalad isip halad. Apan dinhi, nga mihunong sa pagka-tipan sa nag-antos nga Kristo, si Isaac nahimong tipan sa nabanhaw nga Kristo, ug ang kakulang sa hulagway sa pag-antos napunan sa karnero, diin ang mga Amahan sa Simbahan nagkahiusa sa pag-ila sa hulagway sa Kordero nga gihalad – si Kristo, nga nag-antos sa unod (ang karnero), apan wala mag-antos sa Iyang Pagkadiyosnon (sama sa gipakita sa unahan ni Isaac). Ug sama sa pagtan-aw sa inahan ni Isaac nga si Sarah kaniya nga buhi sa ikatulong adlaw, ingon usab ang Simbahan, sa ikatulong adlaw human sa kamatayon sa Manluluwas sa krus, nakakita kaniya nga nabanhaw ug wala'y kadaut. – Sa katapusan, sama sa pagkahuman sa halad ni Isaac diin gipagawas sa Dios ang daghang panalangin kang Abraham ug sa tanan niyang mga kaliwatan, ingon usab ang halad ni Kristo naghatag ug dili masukod nga mga panalangin sa tibuok katawhan.

[6909] Beersheba – gikan sa Hebreo: 'ang balon sa panumpa' – nakuha ang ngalan tungod kay sa maong rehiyon (sa habagatan nga tumoy sa Palestina sa utlanan sa yuta sa mga Filistihon) Si Abraham mihukay ug balon ug didto misulod sa usa ka panata nga kasabotan uban ni Abimelec, hari sa mga Filistihon (Gen. 21:32). Dinhi sa ulahi nagtanum si Abraham ug usa ka tanoman ug nagpuyo didto sulod sa dugay nga panahon. Sunod, gitukoran didto ug usa ka lungsod.

Napulo'g duha ka tuig pagkahuman, namatay si Sara, asawa ni Abraham, ug gilubong siya sa Langob sa Machpelah[6910] duol sa Mamre, nga sa ulahi nailhan nga Hebron, sa yuta sa Canaan.

Tulo ka tuig pagkahuman, sa dihang si Isaac 40 anyos na ug si Abraham 140 anyos na, nakakaplag og kahupayan ang balaan ug matarong nga katigulangan sa pagminyo sa iyang anak kang matarong nga Rebekah, apo ni Nahor, igsoon ni Abraham. Sunod, si Abraham mismo misulod sa bag-ong kaminyoon kang Keturah, diin nanganak siya og unom pa ka mga anak nga lalaki: . Nabuhi si Abraham hangtod siya'y usa ka gatus ug pito ka pulo'g lima ka tuig, ug dayon malinawong gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoong Dios, kinsa iyang gisilbihan nga matinud-anon ug gipahimuot sa tibuok niyang kinabuhi, ingon usa ka sudlanan ug ehemplo sa pagtuo sa tinuod nga Dios, nga nagpanalipod niining pagtuo alang sa iyang mga kaliwatan gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon. Tungod sa mahimayaong mga kinaiya ug hiyas ni Abraham, gihigugma siya sa Ginoo, mao nga gitawag Niya ang Iyang kaugalingon nga iyang Dios ingon usa ka pagka-ila (Gen. 17:7, 26:24, 28:13), samtang ang Balaang Kasulatan nagtawag kaniya nga higala sa Dios (2 Cron. 20:7; Isa. 41:8; Sant. 2:23). Ang iyang mga kaliwat sa Daan nga Tugon, ug bisan pa ang mga balaan sa atubangan sa Dios—si Moises ug si David—nangayo og tabang kang Abraham isip manalipod sa atubangan sa Dios. Gikan niining katigulangan sa katawhang Hudiyo, diin napreserbar sa yuta ang tinuod nga pagtuo sa iyang kaliwatan, ang Kristo mismo nianak sumala sa unod, ug ang tanan nga tinuod nga nagtuo kang Kristo gitawag nga mga anak ni Abraham (Roma 6:7–8; Gal. 3:7, 26–29). Ug bahin sa atong umaabot nga kapalaran pagkahuman sa lubnganan – pinaagi lamang kang matinud-anong Abraham nga kita makalaum nga madawat ang panulondon sa walay katapusang kinabuhi ug kaluwasan. Ang Ginoo mismo, sa Iyang panultihon mahitungod sa adunahan nga tawo ug kang Lazaro, nagtumong kang Abraham ingon nga pumoluyo sa bulahan nga puloy-anan sa Gingharian sa Langit (Mat. 8:11; Lucas 16:22; Gal. 3:9, 29), nga unta ihatag kanato tanan ni Kristo, pinaagi sa pag-ampo sa balaan ug matarong nga si Abraham, ang Iyang katigulangan sumala sa unod. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Pedro

Gisaulog sa Oktubre 9

Si San Pedro, nga nailhan sa kalibutan nga si Leontius, nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Theophilus[6911] ug lumad sa Galatia[6912] , anak nila Theophilus ug Eudokia. Nailhan siya sa iyang gwapo ug mahimayaong dagway ug dakong pisikal nga kusog, busa napili siya nga magsilbi isip usa ka royal comite[6913] ug gihatagan siya sa emperador og lain-laing militar nga dungog. Apan si Leontius wala magdugay sa serbisyo. Gibyaan niya ang tanan ug mihimo sa kinabuhi sa monastiko, ug gitonsura siya, nga gihatagan og ngalan nga Pedro, sa usa ka monasteryo nga gitawag Daphneon[6914] . Dayon siya mibiyahe paingon sa Olbia[6915] , mibisita sa nagkalain-laing balaang dapit[6916] , ug miadto sa Laodicea ug Attalia[6917] , nga mapisan niyang gisagubang ang kalisud sa biyahe ug ang mga katalagman nga dala sa mga Muslim, sa wala pa siya mobalik pag-usab sa Olbia. Gigugol niya ang katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi, nga nagsugod na sa paghari ni Basil nga taga-

---

[6910] Gipalit ni Abraham ang Machpelah, atbang sa Mamre sa Hebron, gikan kang Efron nga Hetihita, aron ilubong didto si Sara. Gawas kang Sara, gilubong usab didto pagkahuman sila Abraham, Isaac ug Rebekah, ug ang ilang anak nga si Jacob uban sa iyang asawa nga si Leah. Pagkahuman, gitukod ang usa ka monumento niining langob, nga mao ang pangunang atraksyon sa Hebron ug makakuha sa atensyon sa tanang biyahero.

[6911] Teofilo – Emperador sa Byzantine gikan sa 829 hangtod 832, usa ka iladong iconoclast.

[6912] Galatia – usa ka gamay, kabukiran nga probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia.

[6913] Ang termino nga 'komites' sa sinugdan nagtumong sa mga tig-alagad sa pinakataas nga opisyal sa usa ka probinsya, ug sa ulahi sa mga tig-alagad sa mga emperador, nga naglangkob sa ilang pinakasuod nga grupo. Sukad pa sa panahon ni Constantine the Great, kini nga titulo nahimong ranggo para sa tanang opisyal sa korte ug estado, bisan pa kon wala sila sakop sa imperyal nga grupo.

[6914] Ang monasteryo nahimutang duol sa Antioquia sa Siria ug nakuha ang ngalan gikan sa suburbio sa Daphne, diin kini nahimutang.

[6915] Ang Olbia – karon Astak – usa ka lungsod sa amihanan-kasadpang rehiyon sa Bithynia.

[6916] Kini nagtumong, sa panguna, sa mga lugar sa Palestina nga gihalad sa balaan pinaagi sa kinabuhi, mga pagtulon-an, mga pag-antos ug pagkrusipisyon sa Manluluwas.

[6917] Ang 'Laodicea' dinhi tingali nagtumong sa pangunang siyudad sa Phrygia nga kaniadto nag-uswag, nga nahimutang sa Suba sa Lycus. Attalia – karon Adalia – usa ka siyudad sa baybayon sa Pamphylia.

Macedonia[6918] , sa monasteryo ni San Fokas[6919] , diin, human sa daghang mga buhat sa pagka-mona, malinawong siya nga namatay.

Adlaw sa Kapistahan ni Santa Poplia.

Gisaulog sa 9 Oktubre

Si Santa Poplia usa ka diakonisa sa Simbahan sa Antioquia sa panahon sa paghari ni Julian ug nailhan tungod sa iyang birtuoso nga kinabuhi. Sa iyang pagkabatan-on, siya gipangasawahan sa mubo nga panahon ug nanganak og usa ka anak nga lalaki, si Juan, nga sa ulahi nahimong usa ka matinud-anong presbiter. Pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana, iyang gipundok ang usa ka grupo sa mga birhen sa iyang panimalay[6920] , uban kanila iyang gidayeg ang Ginoo. Sa usa ka adlaw, nag-awit siya og Matins uban niining mga birhen; ug uban pa, ilang gipakanta sa kusog ang salmo: *'Ang mga dios-diosan sa mga pagano mao ang pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo: adunay sila'y mga baba, apan dili sila mosulti; Aduna silay mga mata, apan dili sila makakita; aduna silay mga dalunggan, apan dili sila makadungog, ug walay gininhawa sa ilang mga baba. Ang mga naghimo kanila, ug ang tanan nga nagsalig kanila, mahimong sama kanila...'* (Salmo 134:15–18). Sa dihang nahitabo, ang Emperador, nga niabot na sa Antioquia, naglabay didto niadtong takna; sa pagkadungog niya niining pagkanta, gisugo niya nga pahilomon sila. Apan si Poplia misugod og kanta nga mas kusog pa. Unya, sa kasuko, gisugo sa Emperador nga dad-on sa iyang atubangan ang lider sa koro ug gisugo ang matag sundalong kauban niya nga hampakon siya sa nawong. Niadtong takna, walay kahadlok nga gisaway sa balaan ang pagka-walay Diyos ni Julian ug gipahayag nga gihatagan niya og labaw nga bili ang kamatuoran sa Diyos kaysa sa bisan unsa pa man. Sa katapusan, gipagawas siya aron mobalik sa iyang panimalay, diin iyang gipadayon, sama sa una, ang pagdayeg sa Diyos uban sa iyang mga birhen. Paglabay sa pipila ka panahon, malinawong iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo[6921] .

23 Oktubre

10 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eulampius ug Eulampia

Gisaulog sa 10 Oktubre

Sa paghari ni Maximian, usa ka grabeng pagpanlutos sa mga Kristohanon ang gipahigayon; daghan sa mga matinud-anon, sa kahadlok sa pagpanlutos sa ilang mga mananakit, mibiya sa ilang mga panimalay ug nangitag dalangpanan sa mga bukid, langob, ug kamingawan. Niadtong panahona, adunay usa ka batan-ong lalaki nga halangdon ang kaliwatan, lumad sa siyudad sa Nicomedia, nga ginganlan og Eulampius, usa ka Kristohanon sa pagtuo ug sa buhat. Samtang nagpanago uban sa ubang mga Kristohanon, gisugo siya nila nga moadto sa siyudad aron mopalit og pan ug tinago kini dad-on sa disyerto. Pag-abot ni Eulampius sa Nicomedia, nakita niya ang imperyal nga edikto nga gipako sa ganghaan sa siyudad, gisulat sa pergamino, nga nagmando nga bugbogon ang

---

[6918] Si Basil nga taga-Macedonia mao ang Emperador sa Byzantine gikan sa 867 hangtod 886.

[6919] Ang Monasteryo ni San Fokas, ang Balaang Martir, nahimutang sa Constantinople.

[6920] Sa sayong Simbahan, bisan pa sa wala pa motumaw ang mga komunidad sa monghe ug madre alang sa kababayen-an ug sa unang mga adlaw sa ilang paglungtad, adunay usa ka espesyal nga klase sa mga birhen nga tibuok kasingkasing nga naghalad sa ilang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug nagsaad sa pagkamatinahuron. Ang ingon nga mga babaye gitawag nga mga birhen, ug sila gihatagan og dakong dungog sulod sa Simbahan ug giisip nga palamuti niini. Nagtigom sila aron sa pagpraktis sa kahilom, pagpamalandong sa Dios ug pag-ampo sa pribadong mga panimalay ubos sa giya sa mga tigulang nga babaye – mga mentor – nga adunay kasinatian sa espirituhanong kinabuhi. Kasagaran kaayo, gisalig sa Simbahan ang ilang giya ug pagdumala sa labing girespeto nga mga diakonisa.

[6921] † sa sinugdanan sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo.

mga Kristohanon. Sa pagbasa ni Eulampius sa mando, iyang gipakaulaw ang ingon ana ka walay pulos nga sugo gikan sa hari, nga dili batok sa mga kaaway sa yutang natawhan ang iyang pag-andam, kondili batok sa mga inosente, ug siya mismo ang nagaguba sa iyang kaugalingong yuta pinaagi sa pagpatay sa dili mabilang nga mga Kristohanon. Gidakpan dayon si Eulampius, gipangapos, ug gidala sa atubangan sa usa ka dili matarong nga hukmanan. Ang walay balaod nga huwes, sa pagkakita niya kang Eulampius sa iyang atubangan—nga batan-on ug gwapo—gipangtintal una siya sa limbong nga mga pulong aron mosimba sa mga dios-diosan, nga nagaingon:

Ang hitsura nimo nagpakita nga dili ka gikan sa yano nga kaliwatan, kondili sa maharlika ug dungganong lahi. Ayaw pagsayang sa imong kaanyag sa walay pulos, O gwapong batan-on, ni usab ilisan ang imong pagkamaharlika alang sa kadungot; kundili, sa sukwahi, paningkamoti nga makab-ot ang himaya ug dungog alang kanimo ug sa tibuok nimong kaliwatan: kung mosunod ka sa sugo sa hari ug mosimba ka sa mga dios uban kanamo, makadawat ka og dungog ug himaya gikan kanamo tanan, usa ka ganti ug hataas nga katungdanan gikan sa hari, ug malig-on ang imong kinabuhi sa kauswagan. Paminawa ang akong maayong tambag ug usa ka hunahuna kaon uban kanamo; Dinhi, ang tanang templo abli para kanimo; sulod niini nagtindog ang nagkalain-laing mga dios, ang mga halaran napuno sa mga halad, ug ang tanan nagalipay sa ilang mga dios ug nagluhod kanila. Sulod ug magsimba usab – ug unya makab-ot nimo ang dagkong panalangin para sa imong kaugalingon, hatagan kami og kalipay, ug ang mga dios kanunay nga maloloy-on kanimo.

Si Santo Eulampio, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo, mitubag sa huwes:

'Ang imong kasingkasing puno sa limbong, ug ang limbong nga mga pulong naa sa imong mga ngabil, apan ang tanan nimong mga saad walay pulos ug bakak. Dili nimo ako madani sa bisan unsa, ni dili nimo ako malikayan gikan kang Kristo. Oh, unta maminaw ka sa akong tinuod nga mga pulong ug matinud-anong tambag, ug mailhan nimo ang Tinuod nga Dios, Kinsa akong gihalaran ug gisimba! Ako ipangsaad kanimo, gikan Niya, dili ang panandaliang ug walay pulos nga dungog ug himaya, kondili ang walay katapusan ug tinuod nga dungog ug himaya, ug ingon ana nga mga ganti ug bahandi nga dili nimo, ni sa imong hari, ni sa tibuok kalibutan karon ang nagpanag-iya; apan tungod kay bingi ka sama sa bitin[6922] ug dili ka maminaw kanako, nga nagasulti lamang sa makapahimulos kanimo, kauban nimo sa kapalaran sa imong mga diyos nga sa nagdilaab nga Gehenna, ug tungod sa paghalad nimo og hugaw nga halad sa mga diyos, ikaw mismo mahimong halad sa ulod nga dili mamatay. Sa akong bahin, dili ko *maghalad* sa mga demonyo, kondili *'Maghatag ko og pagdayeg sa Dios ug tumanon ko ang akong mga saad sa Labawng Ginoo'* (Salmo 49:14).

Pagkadungog niini, gisugdan sa huwes ang paghulga sa santo og pagpanakit. Apan si Eulampius walay kahadlok nga nagpahayag nga andam siya nga moantos sa bisan unsang pagpanakit alang kang Kristo nga iyang Ginoo. Gisugo dayon siya sa huwes nga hubaron ug, pagkahigda niya sa yuta, bugbogon gamit ang mga lubid. Gibugbog ang santo og dugay ug walay kalooy, apan giatubang niya ang mga pag-antos nga mapisan: bisan pa sa grabeng kasakit nga gibati niya gikan sa iyang mga samad, mura'g wala gyud siyay gibati nga kasakit – ingon ana ka dako ang iyang espiritu! Ang tortyurador, sa dihang nakita niya ang iyang padayon nga pagkamapailubon, napuno sa mas dako pang kasuko ug gisugo nga bitayon siya sa kahoy ug bungkagon ang iyang lawas gamit ang mga puthaw nga instrumento, nga hinungdan nga grabe kaayo ang samad sa martir nga makita na ang iyang mga bukog tungod sa kalawom sa mga samad. Human sa dugay nga pag-antos, natagak siya sa yuta, natabonan sa dugo ug guba ang lawas; ang iyang lawas usa ka padayon nga samad. Apan wala pa nahuman didto ang iyang pag-antos: ang huwes naghimo og bag-ong pag-antos para kaniya. Gisuwayan niya nga itali ang iyang mga tudlo sa kamot ug tiil sa usa ka nipis nga strap ug higpitan kini pag-ayo, nga naghatag sa nag-antos og makalilisang nga kasakit, kay ang iyang mga bukton ug tiil gipugos nga maputol gikan sa ilang mga lutahan. Apan bisan pagkahuman niini, wala pa gihapon mapuno ang kasuko sa tigpahirap; sa miaging mga pag-antos sa martir, iyang gidugang pa ang usa ka bag-o: iyang gisugo nga painiton pag-ayo ang usa ka higdaanan nga puthaw ug ibutang ang santo niini, aron ang iyang lawas masunog sa maong higdaanan sama sa kandila ilawm sa kalayo. Sa dihang mapula na ang hurno, si San Eulampio, human sa paghimo sa tanda sa krus, misaka niini ug naghigda sama sa usa ka humok nga higdaanan. Ang lawas sa balaan nga martir, nga gisunog sa kalayo, misugod sa pagtunaw ug pagkalat. Murag unta namatay siya taliwala sa ingon ana ka makalilisang nga pag-antos. Apan ang Labawng Ginoong Dios mitagad sa

[6922] Ang asp usa ka partikular nga klase sa bitin nga ang hilo kusgan kaayo ug makapatay. Sa diwa, gigamit kini nga pulong aron ipasabot ang usa ka daotan kaayo ug makadaot nga tawo.

kinabuhi sa Iyang alagad ug, sa usa ka supernatural nga paagi, gipreserbar ang iyang kalag sulod sa iyang lawas, aron pinaagi niini ang gahum sa Dios, nga nahimong hingpit sa kahuyang, ug ang paglahutay sa martir mapadayag sa tanan. Sa dihang nagtuo na ang tanan nga si Eulampius siguradong mamatay na sa maong init kaayong higdaanan, nabati sa santo ang bag-ong kusog sa iyang sulod ug, mibangon gikan sa higdaanan, misugod sa paglakaw-lakaw nga hingpit ang panglawas, mura'g wala gyud siya nakasinati og bisan unsang pag-antos. Tungod sa lig-on niyang pagtuo sa Ginoo niyang Dios sa iyang kasingkasing, nagpakaaron-ingnon si Eulampius nga iyang gisalikway ang iyang pagtuo ug mouyon sa pagka-walay Dios sa daotan nga mga pagano; ug busa gidala siya nga may kadayewan ngadto sa paganong templo, ug ang tanan, kauban ang huwes, nalipay, nagtuo nga gisalikway ni Eulampius si Kristo ug gustong mosimba sa ilang mga dios; usa ka dagkong grupo ang misunod kaniya paingon sa templo. Apan sa iyang pagpadulong sa templo, ang santo nag-ampo nga matinud-anon kang Ginoong Jesu-Kristo nga ipadayag Niya ang Iyang gahum, pasigaon ang mga buta, ug himoon himayaon ang Iyang balaan nga Ngalan. Sa pagsulod ni Eulampius sa templo, nakita niya ang idolo ni Mars[6923] , ang pinakadako ug pinakamaanyag sa tanang idolo sa maong templo; sa pagduol niya niini, miingon siya:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika, hilum ug walay kalag nga diyos-diyosan, nga mahulog sa yuta ug mahimong abog.'

Sa diha-diha nga nahisgutan sa santo kining mga pulong, nahugno dayon ang diyos-diyosan uban sa kusog nga pagkabagsak ug nabungkag sa gagmay kaayong piraso. Sa pagkakita niini, ang mga tawo misinggit:

'Ang usa ka Kristohanong Dios dako ug gamhanan.'

Ug daghan ang mituo kang Kristo; apan ang huwes nasuko kaayo ug gisugo nga dakpon si Eulampius ug dad-on pag-usab aron usab pag-usab pasakitan.

Ang igsoon nga babaye ni Eulampius, usa ka dalaga nga ginganlan usab og Eulampius, pagkadungog nga nag-antos ang iyang igsoon alang kang Kristo, midagan siya ngadto sa lugar sa pagpanakit ug, mitindog sa tunga-tunga niini, miingon sa iyang igsoon:

'Dili ba pareho nga inahan ang nag-anak kanato, dili ba pareho nga suso ang nagpabuhi kanato, ug dili ba kita gitudloan nga motuo sa Usa ka Dios! Ngano kaha, samtang nag-antos ka alang kang Kristo, gipahilayo ko nimo sa parehas nga kapalaran? Ngano wala nimo ko gisultihan, aron sukad pa sa sinugdanan makasugakod ko uban nimo sa tanang pag-antos? Gusto usab ko mamatay alang sa akong Ginoo, sama kanimo; pasabta sa tanang magpapasakit nga Kristohana ko ug andam mamatay alang kang Kristo.

Sa huwes miingon siya:

'Paminawa, hukom, ug hibaloa kinsa ako. Usa ako ka sulugoon ni Cristo. Si Kristo mao ang akong kinabuhi ug kalipay sa akong kalag; gihigugma ko Siya ug gusto kong mahimong halad alang Niya; andama ang kalayo, dad-a ang mga mabangis nga hayop, ipahimutang ang mga ligid sa pagpanakit, haita ang inyong mga espada, paghimo og lain-laing pag-antos, ug bisan unsa pa ang inyong gustong pagbuhat kanako tungod kang Kristo, andam ko nga pag-antuson kini tanan, sama sa gibuhat sa akong hinigugma nga igsoon nga si Eulampius!"

Pagkadungog niini nga mga pulong, nabigla ang taga-pahirap sa iyang kaisog ug gisugo nga hampakon siya sa nawong. Gibunalan nila ang santa sulod sa taas nga panahon hangtod hingpit nga nabungkag ang iyang nawong ug midagayday ang dugo gikan sa iyang ilong ug baba. Apan gipadasig ni Santo Eulampio ang iyang igsoon nga babaye pinaagi niining mga pulong:

'Ayaw kahadlok, igsoon, *kay "mapatayon nila ang lawas apan dili nila mapamatay ang kalag"* (Mateo 10:28).'

Unya, sumala sa sugo sa tigpahirap, gipreparar ang usa ka kaldero nga nagbukal og tubig, diin ipahulog silang duha, si Eulampius ug si Eulampia. Si Eulampius midali sa pagsulod sa kaldero. Si Eulampia, bisan pa, nga usa ka batan-ong dalaga, misugod sa pagduha-duha, murag nahadlok. Ang iyang igsoon nga lalaki, sa dihang nakita niyang nagduha-duha siya, misugod sa pagtawag kaniya aron mouban kaniya sa nagbukal nga kaldero, ingon man daw kini usa ka bugnaw nga dapit, nga nag-ingon:

'Ayaw kahadlok, igsoon; pagpakaisog ug duola dinhi; tan-awa, wala ko'y kadaut ug wala koy gibati nga kasakit, ug sa diha nga mahikap nimo ang init nga kaldero, makasinati dayon ka sa tabang sa Dios ug magpabilin kang walay kadaut.'

[6923] Mars o Ares – ang Griyego-Romanong diyos sa gubat.

Ang santa, sa pagdungog sa mga pulong sa iyang igsoon, midali sa sudlanan, ug sa kalit lang mihunong ang nagdilaab nga gahum, mitugnaw ang sudlanan, ug ang mga santo wala'y kadaut, nag-awit ug nagdayeg sa Dios. Ang mga tawo, sa pagkakita sa maong milagro, natingala, ug duha ka gatus ka lalaki ang misalig; ilang gipahayag nga sila mga Kristohanon ug busa giputol sa espada sa kamot sa dautang mga mananamba. Gisugo sa walay-hustisya nga huwes nga kuhaon ang mga mata ni Eulampius, ug nga bugbogon ang iyang igsoon samtang gisabit sa iyang buhok. Sa taliwala sa iyang mga pag-antos, siya misinggit:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Dios ug akong Magbubuhat, nga giisip Mo ako, imong alagad, nga takus mag-antos alang sa Imong balaan nga Ngalan.'

Unya gisugo sa taga-pahirap nga pugson ang hurno hangtod kini mapula-pula sa kainit, aron mahagak ang mga martir niini. Sa dihang nagdilaab na ang hurno, si San Eulampius, nga buta na karon, gidala sa kamot, gitaas ug gilabay sa hurno. Si Santa Eulampia, bisan pa, wala maghulat nga adunay maggiya kaniya o maglabay kaniya, misulod sa iyang kaugalingon nga malipayon ug, sama sa pagsulod sa usa ka matahum nga palasyo, midali-dali sa masunog nga hurno. Apan bisan pa didto, ang mga santo wala'y kadaut: ang kainit nahimong katugnaw. Ang mga balaan nga martir mitugtog sa Awit sa Tulo ka Kabatan-onan sulod sa hurno ug gipanalangin ang Dios. Ang taga-usisa, nga wala nay lain nahuna-hunaon nga buhaton kanila, gisilotan sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Gidakop sila sa mga sundalo ug gidala palayo nga nakagapos ang ilang mga kamot sa likod. Pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, si Santo Eulampius mismo ang nagpahimutang sa iyang mahimayaong ulo ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo; si Santa Eulampia, bisan pa, gisumite na ang iyang kalag sa kamot sa Dios sa wala pa ang pagbitay, ug ang mga sundalo, pagkakita nga patay na siya, wala na giputola ang iyang ulo[6924] . Busa si San Eulampius, kauban ang iyang igsoon nga si Santa Eulampia, pagkahuman sa ilang pagkamartir, nag-uban silang miadto kang Kristo, ang Hukom sa pagkamartir, aron modawat gikan kaniya sa korona sa pagkamatarong.

Pinaagi sa ilang pag-ampo, hinaut nga himuon kita ni Kristo nga Ginoo nga takus sa Iyang gingharian; kaniya, kauban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, mao ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Hinaut nga atong pasidunggan ang mahimayaong mga martir, magsoon sa unod, ang maalamon nga Eulampius ug Eulampia: kay ilang gipahiya ang dautang mga tinguha pinaagi sa gahum sa Ginoo nga gilansang sa krus; busa, ang himaya ug pagdayeg sa mga martir gipadayag nga mag-uban.

Ang Kinabuhi sa Balaan nga Teofilo

Gisaulog sa Oktubre 10

Si Banal Theophilus natawo sa mga matinud-anon nga ginikanan duol sa siyudad sa Tiberiopolis sa Bulgaria[6925] , ug sa edad nga tulo siya gipahimulag sa balaan nga bunyag. Usa ka adlaw, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa Bukid Selentius aron makadawat og panalangin gikan kang balaan nga amahan Stephen. Gipanalanginan sila ni San Esteban ug ang ilang anak, ang bulahan nga si Teofilo, nakig-istorya kanila sa dugay nga panahon, ug pagkahuman sa pagtudlo kanila, gipahawa sila nga malinaw. Sukad niadto, ang batan-ong Teofilo, pinaagi sa panalangin sa respetadong amahan, nangibabaw sa pagbasa ug pagtuon sa Balaang Kasulatan ug kanunay nga maayo ang kinaiya ug mapainubsanon. Sa dihang siya nang-edad og katorse anyos, mibalik pag-usab si Teofilo sa respetadong Amahan Esteban. Ang santo, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Ngano man nga niadto ka kanako, akong anak?'

Mitubag ang batan-on:

[6924] Ang bulahan nga pagpahulay sa mga balaan nga martir nahitabo niadtong tuig 303. Si San Teofanes 'ang Nakatala', nga nabuhi sa ika-9 nga siglo, naghimo og usa ka kanonon alang sa ilang dungog; sa iyang panahon, adunay mga pag-ayo nga nahitabo pinaagi sa mga relikya nila San Eulampius ug Santa Eulampia.

[6925] Tiberiopolis – usa ka siyudad sa Macedonia; karon nailhan nga Strumica.

'Gitawag nimo ako, ginagalang nga Amahan, busa, pagkahuman nako biyaan ang akong mga ginikanan, miadto ako kanimo.'

Miingon ang Reverendo nga Amahan:

'Kanus-a, anak ko, ko nagtawag kanimo, ug unsa akong gisulti kanimo?'

Ug miingon ang batang lalaki:

Sa dihang naa pa ko sa akong kaugalingong lungsod, ikaw, Amahan, mitungha kanako ug, samtang nagtutok kanako, miingon: "Teofilo! Niliko ka gikan sa Ginoo, nga nagaingon: *'Dal-a ang imong krus ug sundi Ako'* (Mat. 16:24)." Kining mga pulong nakapahikap sa akong kasingkasing, ug gisundan ko ikaw hangtod sa ganghaan sa monasteryo; sa diha nga nakaabot kami dinhi, nahimo kang dili makita para kanako, ug akong nasugatan nga nakasusi ang mga ganghaan; ug karon, balaan nga Amahan, ayaw pagbalibad sa imong nawong kanako, nga naghandum nga maluwas."

Natingala ang Reverendo sa mga pulong ni Teofilo, kay nahibalo siya nga wala gyud kini mibiya sa iyang selda; ug, samtang nagpasalamat sa Diyos tungod sa katingalahang pagtawag niining malumo nga batan-on, gidawat niya kini aron tudloan sa kahadlok sa Diyos, sa kinabuhi sa monghe, sa pag-alagad sa Diyos, ug sa pagpraktis sa pagpuasa. Paglabay sa tulo ka tuig, sa dihang hingpit nang natudloan ang batang lalaki sa tanang disiplina sa monastiko sa iyang buotan nga magtutudlo, gitawag sa Reverendo Stephen ang abad gikan sa monasteryo ug gisalig niya kaniya ang masunuronon ug malumong batang lalaki alang sa iyang tonsura. Gidala siya sa abadi ngadto sa monasteryo, diin gihimo niya ang ritwal sa tonsura kaniya. Si Teofilo, pagkahuman madawat ang tonsura, nahimong usa ka batid nga monghe, napuno sa tanang hiyas, nagpuyo uban sa mga igsoon sama sa usa ka anghel ug nag-alagad sa tanan.

Ang iyang mga ginikanan, nga wala kahibalo asa na ang ilang pinalanggang anak, gilamoy kaayo ang ilang kasingkasing ug kanunay siyang gipangita bisan asa, nga naglaum nga makit-an ang usa nga, tungod sa gugma sa Dios, nagtago sa iyang kaugalingon gikan sa tanan niyang kaila ug tinago nga nag-alagad sa Ginoo taliwala sa mga matarong nga asketiko. Paglabay sa pipila ka tuig, nahibal-an sa iyang mga ginikanan kung asa na ang ilang anak; miadto sila sa monasteryo ug, samtang nagahilak, nangayo sila sa abbot nga ipakita kanila ang ilang anak. Sa dugay nga panahon, wala tugoti sa abbot nga ipakita kanila si Theophilus, apan, tungod sa ilang matinud-anong hangyo, ilang kasubo, ug ilang mapait nga mga luha, naluoy siya kanila. Sa dihang nakita sa mga ginikanan ang ilang anak nga nagsul-ob og bisti sa monghe, imbis nga malipay, mas gipagrabe pa nila ang paghilak. Nagpabilin sila sa monasteryo sulod sa pipila ka adlaw, nagtan-aw sa kinabuhi sa mga balaang amahan ug nagpaminaw sa ilang mga makapadasig nga pakigpulong. Didto dayon sila naghukom nga magtukod, sa ilang kaugalingong gasto, og usa ka monasteryo diin si Teofilo makapuyo isip usa ka monghe. Busa, nagsugod sila og mapinanggaong paghangyo sa abad nga tugotan si Teofilo ug ang mga kaigsuonan nga mobalik sa ilang panimalay, nga nagsaad nga buhaton dayon ang ilang plano. Wala mouyon ang abad, nga miingon nga dili angay nga ang usa ka batan-ong monghe magpuyo taliwala sa iyang mga paryente ug kaila. Apan ang Dios, nga nagahikay sa tanang butang alang sa kaayohan sa katawhan, gusto ipadayag ang Iyang kabubut-on mahitungod kang Teofilo. Sa dihang nagpadayon ang iyang mga ginikanan sa dili mapugngan nga pagpakiluoy sa abad, gitawag niini ang mga igsoon ug gisugo sila nga magpuasa ug mag-ampo sa tibuok gabii hangtod ipahibalo sa Dios mismo kanila kon mapagawas ba si Teofilo sumala sa hangyo sa iyang mga ginikanan o dili. Human sa mainitong pag-ampo, sa ikatulong adlaw nadungog ang usa ka tingog sa simbahan nga nagsugo nga buhian si Teofilo. Unya nasabtan sa tanan nga ang Dios mismo ang nagsugo niini, ug pagkahuman nila sa pag-ampo alang kaniya, gibuhi siya uban sa panalangin, ug gihatagan siya og tabang gikan sa pipila sa mga igsoon aron ang himaya sa Dios mapadaghan pa. Gidala siya sa iyang mga ginikanan, mipauli sila nga malipayon ug sa dili madugay nagtukod sila og usa ka monasteryo, diin ilang gipundok ang daghang mga igsoon, gihatagan sila sa tanang gikinahanglan ug gihatagan sila og hingpit nga kalinaw isip mga sulugoon sa Dios. Samtang naa sa maong monasteryo, misidlak si Teofilo sa mga hiyas sama sa kahayag, ug ang tanan nga nakakita sa iyang mga maayong buhat ug nakapahimulos niini naghimaya sa Langitnong Amahan.

Nagpadayon si Teofilo sa pagpanarbaho sa ingon niini sulod sa daghang katuigan sa dihang ang kaaway sa katawhan misugod og paglutos batok sa mga dungog ug balaang ikon, ug gipailawom sa pagpanakit sa kamot sa walay balaod nga Haring Leo nga taga-Isauria[6926] ang mga nagpasidungog niini. Niining emperador nahiganti sa

[6926] Si Leo nga taga-Isauria – usa ka emperador sa Byzantine nga naghari gikan sa 714 hangtod 741.

kahimayaan sa Balay sa Dios ug gikuhaan ang mga simbahan sa Ginoo sa ilang mga palamuti: gilabay niya ang mga balaang ikon sa lapok, gitapakan sila sa tiil, gisunog sila sa kalayo, ug gipaka-antos ang daghang mga magtutuo tungod sa pagsimba sa mga ikon. Si Santo Teofilo kusganong misupak niini ug nagtudlo sa tanan sa pagpasidungog sa mga ikono sa angay nga paagi ug sa pagsimba sa persona nga gipakita niini. Ang walay balaod nga hari, pagkahibalo niini, nagpadala og mga sundalo aron dakpon si bendito Teofilo ug, pagdala kaniya sa iyang atubangan, gisugo siya nga isalikway ang pagdayeg sa balaan nga mga ikono. Sa dihang misalikway si Banal Theophilus sa pagtuman, gisugo sa hari nga latigon siya gamit ang mga lubid nga panit sa baka; unya, samtang giputol ang iyang mga kamot sa likod, giparada siya sa siyudad sama sa usa ka kriminal, taliwala sa mga pagdaugdaug ug pagpanamastamas. Usa sa mga sundalo, nga ginganlan og Longinus, miapil kang Teofilo; iyang gisaway ang kabuang sa tortyurador ug nagtudlo sa mga tawo sa pagdayeg sa mga balaang ikon; tungod niini, gipahigda siya sa tortyurador sa yuta ug gisunogan og daghang ikon ang iyang ulo. Si San Teofilo, pagkahuman giparada sa tibuok siyudad sa Nicomedia, m , mibalik pag-atubang sa walay balaod nga hari alang sa paghukom, ug misulti nga mapangahas kaniya, gidepensahan ang mga ikon ug gisaway ang iyang sayop. Wala mapailub-an sa hari ang pagsaway sa santo, ug gisugo siya nga ipako nga hubo sa porma sa krus sa duha ka haligi ug latigon gikan sa atubangan ug likod gamit ang uga nga litid. Sa dihang nakita sa tsar ang dugo nga nag-awas gikan sa samdan nga lawas sa santo atol sa iyang mga pag-antos, nahimong sama siya sa usa ka mabangis nga hayop. Ug sama sa mga buangis nga hayop nga mas mabungis pa kon makakita og dugo, ingon usab ang tortyurero, sa dihang nakita niya ang dugo sa martir, nasilaw sa mas dakong kasuko: mitindog siya gikan sa iyang trono ug siya mismo ang nagpalo sa santo sulod sa taas nga panahon. Unya gisugo niya nga painiton pag-ayo ang mga puthaw nga bota, pugson ang santo pagsul-ob niini, ug ipadagan siya sa dalan. Ang balaan nga nag-antos mitugot sa tanang kagul-anan nga may kaisog. Usa sa mga dignitaryo sa hari, pagkakita niini ug namangha sa iyang maisugong pag-antos, gikuha siya gikan sa kamot sa iyang mga tigpanglutos, gidala siya ngadto kaniya ug miingon:

'Ikaw ba lang, Theophilus, ang nagluhod sa atubangan sa mga ikon—baliw ka ba—o kita ba tanan, nga wala mosimba kanila, ang baliw? Sigurado nga ang hari ug ang tibuok sinclite[6927] dili kulang sa kinaadman aron paghukman kung angay ba magluhod sa atubangan sa usa ka gipintalang hulagway sa Dios o dili?' Kung kinahanglan unta nga mouko sa atubangan sa mga ikon, dili unta nagmando ang Dios sa Balaod: *'Dili ka maghimo alang kanimo ug dios-diosan, o bisan unsang hulagway'* (Ex. 20:4).

Mitubag ang santo:

'Nakita nako, Prinsipe, nga kaila ka sa mga Kasulatan; busa mag-istorya kita.'

Nagsugod si Santo Teofilo sa pakig-istorya kaniya bahin sa pagdayeg sa mga balaang ikon, nga nagpasabot gikan sa Balaang Kasulatan nga bisan pa sa Daan nga Tugon gisugo ang pagdayeg sa mga ikon, sa bronse nga bitin nga gipataas ni Moises sa kamingawan ug sa bulawanong kerubin nga gibutang ibabaw sa Kaban sa Tugon. Sa Bag-ong Tugon usab, gipadayag sa Ginoo mismo ang Iyang hulagway sa usa ka panapton kang Abgar sa Edesa. Nagpadayon sa pagpakigpulong si Teofilo ug gisaway ang dignitaryo, mao nga miingon kini kaniya:

'Tinuod ang imong mga pulong, dungog nga tigulang. Buhaton ko ang akong makakaya aron makumbinsi usab ang hari niini. Apan ikaw, dawata ang akong pasaylo ug balika sa imong selda.'

Apan nasubo ang santo nga wala pa matapos ang iyang pag-antos; bisan pa niana, sa taliwala sa iyang mga samad, naglipay siya, nga miingon sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Naglipay ako sa akong pag-antos alang kaninyo, ug sa akong unod ginatuman ko ang kulang sa mga kasakit ni Cristo alang sa Iyang lawas, nga mao ang Simbahan'* (Col. 1:24).

Unya mibalik siya sa iyang monasteryo, nga dako kaayong kalipay sa tibuok komunidad sa mga monghe. Sa wala pa ang iyang kamatayon, nga gipahibalo kaniya daan, si Teofilo misulat og mga sermon para sa iyang kawan ug malinawong namatay aron sa Ginoo.

[6927] Ang Synklite usa ka militar ug sibil nga konseho nga naglangkob sa labing hinungdanon nga mga magtatambag ug mga dignitaryo sa imperyo.

Ang Pagkamartir ni San Theoktinos

Gisaulog kada Oktubre 10

Ang walay Dios nga Haring Maximian, sa dihang miabot sa Antioquia, nag-organisar og usa ka pista sa dungog sa iyang dautang mga dios ug nagpagawas og usa ka mando nga una ang mga sundalo ang maghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug unya ang tibuok katawhan. Sa taliwala sa mga sundalo, daghan ang mga Kristohanon nga, sa pagdumili sa pagtuman sa sugo sa hari, gilabay ang ilang mga sinturon sa militar ug miadto aron mag-antos alang kang Kristo. Apil kanila ang usa ka lalaki nga nailhan sa tibuok Antioquia, nga ginganlan og Theoteknos. Gihisgutan siya ni Maximian sa mosunod nga mga pulong:

'Ug ikaw, Theotekn, wala ka motuo sa mga dios—si Dias ug si Apollo; apan gusto unta nakong himuon ka nga ilang punong pari.'

Niini mitubag si Theotekn:

'Nagtuo ako kang Kristo nga Dios, ug gusto nakong ihalad ang akong kaugalingon isip halad kaniya.'

Gisugo dayon ni Maximian nga tangtangon ang iyang uniporme sa militar ug ilisan kini og bisti sa babaye, ug gipugos siya sa paghabi uban sa mga babaye. Paglabay sa tulo ka semana, gitawag pag-usab siya ni Maximian ug miingon:

'Maghalad ka og halad sa mga dios, o kung dili mamatay ka sa makalilisang nga pag-antos.'

Wala magtubag bisan usa ka pulong si Theotekn. Gisuwayan siya sa emperador nga gilakip sa usa ka kahoy, gibutangan og nag-umol nga puthaw sa ilawom sa iyang mga tiil, ug giputol ang tanan niyang litid gamit ang mga puthaw nga baras. Sa dihang nakita sa emperador nga wala gihapon siya maliso bisan pa niini, gisugo niya nga andamon ang usa ka kaldero nga nagbukal og asupre ug pitch ug ilabay ang santo niini. Sa dihang gilabay siya niini, ang kalayo dayon napalong pinaagi sa gahum ni Kristo, nangabugnaw ang kaldero, ug ang martir wala'y kadaut. Natul-og si Maximian ug gisugo nga dad-on ang balaang martir sa bilanggoan, diin siya gibutang ilawom sa mando sa usa ka senturyon nga ginganlan og Zegnatus, aron siya ang mohasol kaniya sumala sa iyang gusto.

Niadtong panahona, adunay usa ka batan-ong babaye sa bilanggoan nga ginganlan og Alexandra, nga gibilanggo tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo; gilabay ni Zegnatus si Theoteknos uban kaniya, ug miingon kanila duha:

'Aniay tulo ka adlaw aron maghunahuna kamo. Kung mouyon kamo sa pagsunod sa sugo sa hari, hatagan ko kamo og dakong dungog; apan kung dili, ipahamtang ko kaninyo ang makalilisang nga kamatayon.'

Paglabay sa tulo ka adlaw, gidala sila ni Zegnatus gikan sa bilanggoan ug gipangutana kon mosunod ba sila sa sugo sa hari ug mosimba sa mga diyos-diyosan. Apan nagpabilin silang matinud-anon kang Kristo. Unya gisugo ni Zegnatus ang duha ka sundalo nga abusohon ang balaan nga dalaga.

Si Theotekn, nga gustong malikayan ni Alexandra ang kahuy-an, miadto kaniya sa wala pa moabot ang mga sundalo ug, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang sinina, gihatag kini kaniya, nga miingon:

'Takas, takas, aron dili ka hugawan sa dautan.'

Siya mismo ang nagsul-ob sa iyang sinina ug mipahimutang aron hulaton ang mga sundalo. Pag-abot sa mga sundalo sa bilanggoan, ilang nakit-an si Theoktinos nga naglingkod didto nga nagsul-ob og sinina sa babaye imbis sa dalaga; ilang gidakop siya ug gidala sa atubangan ni Zegnatus. Si Zegnatus nasuko kaayo ug gisugo nga una putlon ang iyang dila, unya pahaboon siya sulod sa taas nga panahon. Gisugo niya dayon nga usa ka gilingan nga bato ang ibalot sa liog sa martir ug itambog siya sa suba. Mao kini ang paagi nga natapos sa martir ni Kristo ang iyang kinabuhi[6928] . Ang balaang relikya sa martir nakaplagan duol sa lungsod sa Rosa sa Cilicia; ang mga Kristohanon, pagkahuman nila kini nakuha, gipahulay kini uban sa dungog sa iyang yutang natawhan, samtang nagdayeg sa Usa ka Dios sa Trinidad. Kaluho kaniya hangtod sa walay katapusan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Vassian.

Gisaulog kada Oktubre 10

[6928] Ang kamatayon sa balaan nga martir gituohan nga nahitabo sa katapusan sa ika-3 nga siglo o sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

Ang Kagalang-galang nga si Vassian lumad sa sidlakan sa Siria. Sa panahon sa paghari sa debotong Emperador Marcian[6929] , miabot siya sa Constantinople. Duha ka bantugang lalaki, sila Severus ug Juan, ang mitabang kaniya sa pagtukod og usa ka monasteryo sa Constantinople. Bisan pa sa iyang pagkabuhi, ang Kagalang-galang nailhan tungod sa iyang mga hiyas ug mga milagro. Daghang mga tawo, nga nagtuman sa iyang mga pagtulon-an, ang misalikway sa kalibutan ug nagpangako sa monastikong panata. Ang gidaghanon sa mga disipulo ni Banal Vassian miabot sa 300. Giluwas niya ang daghan gikan sa gahum sa yawa ug gidala sila ngadto sa Dios; iyang gipahawa ang mga demonyo, giayo ang mga sakit ug naghimo og dili mabilang nga ubang mga milagro. Namatay ang Banal sa usa ka labi ka tigulang nga edad[6930] .

24 Oktubre

11 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Felipe nga Apostol

Gisaulog sa 11 Oktubre

Si San Felipe nga Apostol lumad sa Caesarea sa Palestina[6931] . Human sa iyang kaminyoon, siya adunay upat ka anak nga babaye nga nagpanagna (Buhat 2:19). Gipili siya pagkahuman sa Balaang mga Apostoles nga mahimong diácono ug, pagkahuman siya giordinar sa samang panahon uban ni San Esteban nga unang martir ug arkidiácono, misugod siya sa pag-alagad sa mga matinud-anon uban sa dakong kadasig, nag-atiman sa mga kabus ug mga balo[6932] . Pagkahuman sa , gipatay si San Esteban atol sa pagpanlupig sa Simbahan sa Jerusalem, ug ang tanang mga Kristohanon, gawas sa napulo'g duha ka Apostoles, napakatag sa mga rehiyon sa Judea ug Samaria; sa samang panahon, miabot si San Felipe sa Samaria[6933] . Didto iyang gipangwali si Kristo, ug ang tanang pumoluyo sa Samaria mitagad sa iyang pangwali sa usa ka hunahuna. Gipamatud-an ni San Felipe ang iyang pangwali pinaagi sa daghang mga milagro, pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug pagpahawa sa dautang espiritu, nga sa paggawas niini gikan sa mga tawo, misinggit kini sa kusog nga tingog. Ug adunay dakong kalipay sa maong siyudad niadtong panahona, kay ang mga nakadawat sa pagwali ni Felipe ug nagtuo sa tinuod nga Mesiyas napaabli dili lamang sa pisikal nga mga sakit kondili usab sa espirituhanong mga kasakit. Aduna usab didto usa ka bantugan ug iladong salamangkero nga ginganlan og Simon, nga nakapahingangha sa tibuok Samaria pinaagi sa iyang salamangka, ug ang tanan nagtan-aw kaniya ingon usa ka tawo nga dako kaayo og kahinungdanon. Sa dihang nakita niya ang dagkong mga timailhan ug katingalahan nga gihimo ni Felipe, ug nadungog ang pagwali sa balaan nga Apostol mahitungod sa Gingharian sa Dios ug sa ngalan ni Jesu-Cristo, mitoo si Simon ug nabunyagan uban sa uban (Buhat 8:5–13).

Usa ka adlaw, usa ka anghel sa Ginoo nagpakita kang Apostol Felipe, ug gisugo siya nga moadto sa habagatan, sa dalan nga gikan sa Jerusalem paingon sa Gaza[6934] . Samtang nagbiyahe sa maong dalan, nakigkita

---

[6929] Marcian – usa ka Emperador sa Byzantine – naghari gikan sa 450 hangtod 467.

[6930] † sa katapusan sa ika-5 nga siglo.

[6931] Caesarea – usa ka siyudad sa Palestina sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo, gitukod sa Hudiyong hari nga si Herodes sa dapit sa karaang siyudad sa Straton ug ginganlan aron pasidunggan si Caesar Augustus (ang Romanong emperador nga si Octavian Augustus). Kining siyudad gipukan sa daghang higayon ug karon mga ruina na lang ang nabilin, natabonan sa mga sagbot.

[6932] Si San Felipe nga Apostol usa sa pito ka diakon nga gisaligan sa mga Apostol sa pag-atiman sa mga balo ug mga ulila ug sa pag-alagad sa mga panihapon sa Kristohanong komunidad. Mga Buhat 6:1–5.

[6933] Ang Samaria, isip usa ka rehiyon o probinsya sa Palestina, nag-okupar sa sentral nga bahin sa Palestina, sa kasadpan sa Jordan. Gipalibotan kini sa amihanan sa Galilea, sa habagatan sa Judea, sa sidlakan sa Jordan, ug sa kasadpan sa Dagat Mediteranyo. Ang Samaria, ang pangunang siyudad sa yuta sa Samaria ug kaniadto kapital sa Gingharian sa Israel, nahimutang hapit tulo ka verste sa amihanan sa Jerusalem. Karon, wala nay bisan usa ka bato nga nabilin sa kanaang karaan ug himayaong siyudad; sa iyang dapit nagtindog na lang ang usa ka gamay ug pobre nga baryo nga gitawag og Sabustia (kaniadto siyudad sa Sebaste).

[6934] Ang Gaza usa sa labing karaang siyudad sa mga Filisteo, nga nagsilbi nga habagatan nga utlanan sa mga Cananeo sa Palestina. Pagkahuman, kining kaniadto mauswagon nga siyudad nawala ang tanang kahulugan, ug karon buhangin nga bungtod ug makaluluoy

si San Felipe sa usa ka Etiyopihano, usa ka eunuko ni Candace, Reyna sa Etiyopiya[6935] , nga nagpauli gikan sa Herusalem—diin siya miadto aron mosimba—padulong sa Gaza, nga sakop sa iyang pagdumala. Nalingkod sa iyang karwahe, ang eunuko nagbasa sa mga basahon sa mga propeta. Gitudloan siya sa Apostol sa pagtuo kang Ginoong Jesu-Kristo, ug samtang nagpadayon sila sa ilang pagbiyahe, gibunyagan siya didto sa daplin sa dalan[6936] .

Pagkahuman sa pagbunyag sa eunuko, gikuha si Apostol Felipe sa usa ka anghel ug gidala ngadto sa Ashdod[6937] , ug samtang nagbiyahe siya, nagwali siya sa pulong sa Dios sa tanang mga lungsod hangtod siya nakaabot sa Cesarea. Dinhi aduna siyay kaugalingong balay, diin siya nagpuyo sulod sa pipila ka panahon uban sa iyang upat ka anak nga babaye, nga mga birhen ug mga propetesa. Pagkahuman niini, mibalik siya pag-usab sa Jerusalem. Pagkahuman siya giordinar nga obispo didto sa mga Balaang Apostoles, gisugo siya nga mangwali sa Asia Minor, sa siyudad sa Tralles[6938] . Human niya nakapabalhin sa daghang tawo ngadto kang Kristo ug nakabuhat og daghang katingalahan, ang Apostol Felipe mibiyahe paingon sa Ginoo sa iyang katigulangan.

Kontakion, Tono 4:

Katingalahang mananap sa mga dila, ug kauban sa mga disipulo ni Cristo, si Felipe, ang napili daan sa mga Apostoles, karon nagahatag sa kalibutan og daghang panambal, nga nagapanalipod sa mga nagadayeg kaniya gikan sa kasakit. Busa, sa usa ka tingog kita nagatawag kaniya: Luwasa kami tanan pinaagi sa imong mga pag-ampo, O Apostoles.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Theophanes nga Magsusugid ug Kanonista

Gisaulog sa Oktubre 11

Ang Banal nga si Teofanes natawo sa mga matinud-anon nga ginikanan nga nagpuyo sa Palestina. Sila mga tawo nga mahadlokon sa Ginoo ug labi ka masigasig sa ilang pag-abi-abi sa mga estranghero. Si Teofanes adunay igsoon nga lalaki nga ginganlan og ' ' (ang Gimatikanan)[6939] , usa ka ngalan nga iyang nadawat sa ulahi tungod sa mga pag-antos nga iyang naagian sa kamot sa mga iconoclast. Pinaagi sa pag-atiman sa ilang mga ginikanan, si Theophanes ug ang iyang igsoon nga si Theodore natudloan sa tanang matang sa kaalam sa pagtuon ug nahimong batid nga mga pilosopo[6940] . Sa pagkahibalo nila sa kawalay pulos ug pagkawalay-puy-anan sa kalibutan karon, *'kay ang dagway sa kalibutan karon nagalabay'* (1 Cor. 7:31), gibyaan sa mga igsoon ang tanan ug miadto sa Lavra ni San Sava, diin ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa monastikong kinabuhi, diin

---

nga mga ruina ra ang nagpamatuod nga kaniadto adunay dakong siyudad dinhi. Dili kaayo layo gikan dinhi, adunay bag-ong lungsod nga bag-o pa lang natukod nga pareho usab og ngalan.

[6935] Kandakia – ang reyna sa Etiyopya o Meroe, usa ka estado nga nahimutang sa karaang Etiyopya, sa Aprika, sa habagatan sa Ehipto. Ang ngalan nga Kandakia usa ka kinatibuk-ang titulo para sa mga reyna sa Etiyopya. Eunuko – usa ka tigbantay sa harem sa hari sa Sidlakan; Sa ulahi, kini nga termino nahimong kinatibuk-ang titulo para sa mga kortesano. Ang eunuko nga gihulagway ni San Felipe usa ka proselyta, mao ang usa ka tawo nga mibali sa pagtuo sa mga Hudiyo gikan sa pagano; isip usa ka matinud-anong sumusunod niining pagtuo, miadto siya sa Jerusalem aron magsimba.

[6936] Tan-awa ang salaysay niini sa Mga Buhat 8:26–39.

[6937] Azotus – usa ka kara ug iladong siyudad sa mga Filisteo sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, dili layo sa Gaza. Karon, ang gamay nga baryo sa Yezud nagtindog sa maong dapit.

[6938] Trallia – usa ka siyudad sa Lydian sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[6939] Gisaulog sa Simbahan ang balaang martir nga si Teodoro, igsuon ni San Teofanes, sa ika-27 sa Disyembre tungod kay, human sa malupit nga pagpanakit nga ilang gisagubang isip mga tigdepensa sa pagsimba sa mga imahe, Gisugo sa Bizantinong Emperador Theophilus nga isulat ang mga makauwaw nga berso; ang makapahugno nga proseso sa pagsulat niini, gamit ang nag-aso nga mga dagom, gisunog ang nawong sa mga nag-ako sa pagtuo hangtod sa ilang kilay.

[6940] Ang pulong nga 'philosopher' gikan sa Griyego ug nagpasabot og 'higugma sa kinaadman', mao, usa ka eskolar nga nagdedikar sa iyang kaugalingon sa pagtuon sa labing hataas nga mga pangutana sa paglungtad: mahitungod sa Dios, sa gigikanan ug mga balaod sa kalibutan ug sa tawo, sa katuyoan sa tawo, ug sa katapusang mga tumong sa paglungtad sa kalibutan, ug uban pa.

naningkamot sila nga masigasig, nangibabaw sa pag-ampo ug sa tanang hiyas. Tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi, gipasidunggan si Theophanes sa ranggo nga presbiter.

Niadtong panahona, nagsugod ang walay-Dios nga pagpanlupig batok sa mga balaang ikon[6941] , nga nakapahinabo og dakong kabalaka sa tibuok Simbahan sa Dios, ug daghang mga Kristohanon ang gipailawom sa pagpanlupig ug pag-antos tungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon. Niadtong panahona gipadala kining maalamon nga mga magtutudlo ug mga tigdepensa sa Ortodoksiya sa Patriarka sa Herusalem[6942] – sama sa mga karnero nga gidala ngadto sa lobo – ngadto kang Emperador Leo ang Armenyo[6943] aron isaway ang iyang pagkadautan. Pag-abot nila sa Constantinople ug pagpakita sa ilang kaugalingon atubangan niining kaaway sa Dios, ilang mapangahas nga gisaway siya tungod sa iyang pagkadautan. Ingon niini, ang mga magsoon nga pilosopo nakasinati og dakong pag-antos, dili lang sa kamot ni Emperador Leo ang Armenyo, apan usab sa kamot sa mga misunod kaniya, sila Emperador Michael Balba ug Theophilus[6944] . Nagasabar sila sa lain-laing pag-antos, samad ug kadena, kagutom ug kauhaw, pagpahilayo sa yutang natawhan ug pagsunog sa nawong, pagkabilanggo ug daghang uban pang mga kalisdanan. Sulod sa kapin sa baynte ka tuig, gikan sa 817 hangtod 842, gipaka-antos ug gipanglutos sila sa mga iconoclasta. Sa taliwala niining mga pag-antos, namatay si San Teodoro[6945] , samtang si Teofanes nabuhi aron makita nga nabalik ang kalinaw sa Simbahan. Si Michael[6946] , anak sa Emperador nga Byzantine nga si Theophilus, pagkahuman niyang gikuptan ang sceptre sa mga emperador nga Byzantine kauban ang iyang inahan nga si Theodora, gibalik ang pagdayeg sa mga balaang ikon, gidala kini sa mga simbahan sa Dios, ug gipagawas gikan sa pagka-priso ang tanang mga balaang tawo nga nag-antos tungod sa pagdayeg sa mga ikon, ug gihatagan sila tanan og dakong dungog. Sa samang panahon, gipagawas usab si San Teofanes gikan sa pagka-bihag ug, pagkahuman siya giordinahan ni Patriarka Metodio[6947] , nga nakadaog sa erehe nga iconoclastic, gitudlo siya sa metropolitanong katungdanan sa Simbahan sa Nicea[6948] .

Si San Teofanes naghimo og usa ka solemne nga kanon bahin sa pagdayeg sa mga balaang ikon ug nagbilin og daghang uban pang mapuslanong sinulat para sa Simbahan ni Kristo[6949] . Mibiya siya sa kini nga kalibutan aron makig-uban sa Ginoo[6950] ug, human sa iyang daghang mga pagsulay ug pag-antos, karon nagalipay sa langitnong mga puloy-anan.

Kontakion, Tono 2:

Nagpahayag sa Banal nga Inkarnasyon ni Kristo, imong hingpit nga napakyas ang mga dili-mortal nga kaaway, O katingalahang Teofanes. Busa, kami tanan nagtawag kanimo uban sa pagtuo ug debosyon: pag-ampo nga walay hunong alang kanamo tanan.

[6941] Ang ikonoklastikong erehiya ug ang pagpanlupig sa mga nagdayeg sa mga ikonon misugod sa Bizansyo sa unang katunga sa ikawalong siglo ug nagpadayon hapit hangtod sa tunga-tunga sa ikasiyam nga siglo, gikan sa paghari ni Leo nga Isoyano (714–741) hangtod sa paghari ni Michael III ug sa iyang inahan, Emperatris Theodora.

[6942] Ang Patriarka niadtong panahona mao si San Nikiforos, nga pagkahuman gipahilayo tungod sa pagpanalipod sa Ortodoksong pagsimba sa mga ikono. Ang iyang pista gisaulog matag Marso 13.

[6943] Si Leo V ang Armenyo – Emperador sa Byzantium ug iconoclasta – naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[6944] Si Michael II nga Gitatawag nga Tatalingug, naghari gikan sa 820 hangtod 829. Si Teofilo naghari gikan sa 829 hangtod 842.

[6945] Sa mga tuig 840

[6946] Sa sinugdanan, pagkahuman sa pag-ukop ni Michael III sa trono (niadtong 842), ang estado gipangulohan sa iyang inahan, si Santa Teodora. Ang pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikono nahitabo sa Konseho sa Constantinople niadtong 842, ug isip paghinumdom niini, usa ka espesyal nga 'Serbisyo sa Ortodoksiya' ang gitukod sa Simbahan niadtong panahona, nga gisaulog gihapon karon sa unang Domingo sa Dakong Kwaresma.

[6947] San Metodio I – Patriarka sa Constantinople gikan sa 842 hangtod 846.

[6948] Nicaea (karon Iznik) – sa Asia Minor, usa ka siyudad nga dato ug mauswag sa karaang panahon ug sa Gitnang Panahon, apan karon kabus ug halos walay tawo. Ang Nicaea nakadawat og espesyal nga pabor gikan sa mga Emperador Romano ug sa ulahi sa mga Emperador Byzantine, ug ang Metropolitang Siyudad sa Nicaea giila nga usa sa labing bantugan. Ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konsilyo gipahigayon niining siyudad.

[6949] Nabilin si Theophanes og daghang mga buhat sa pagpanalipod sa Ortodoksiya ug ilado siya labi na isip tagsulat sa mga kanon, nga miabot sa 148. Ang iyang labing maayong mga kanon naglakip sa Kanon para sa Semana sa Ortodoksiya, tanang kanon para sa mga Apostoles, ug kadtong para sa mga namatay na. Dugang pa, nagsulat si San Theophanes og mga stichera para sa pipila ka mga adlaw.

[6950] Mga tuig 850 AD

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Zinaida ug Philonilla

Gisaulog sa ika-11 sa Oktubre

Ang balaan nga magsoon nga mga babaye, sila Zinaida ug Philonilla, lumad sa Tarsus sa Cilicia ug paryente sa Apostol Pablo.

Gibyaan nila ang ilang inahan ug gisalikway ang ilang mga kabtangan, nagtuon sila sa arte sa medisina ug nagbuhat og tinuod nga apostolikong buhat. Miadto sila sa siyudad ni Demetrio[6951] , diin sa duol niini sila nagpuyo sa usa ka langob. Dinhi, gipang-ayo ni Zinaida ang tanang matang sa mga sakit, samtang si Philonilla, nga nagpahinungod sa pagpuasa ug pagbantay, naghimo og dagkong mga milagro.

Ang mga pagano, nga miabot kanila sa gabii, gibato silang duha hangtod namatay. Busa sila nakapahulay nga malinaw sa Ginoo ug, sa usa ka bulahan nga pagkatulog, misulod sa langitnong puloy-anan.

Kumemorasyon sa milagro nga gihimo sa ikon sa Ginoong Hesukristo

Gisaulog sa ika-11 sa Oktubre

Sa lungsod sa Berytus[6952] , duol sa sinagoga sa mga Hudiyo, nagpuyo ang usa ka Kristohanon nga adunay ikon sa atong Ginoong Hesukristo. Paglabay sa pipila ka panahon, mipalit kini nga Kristohanon og lain nga balay, diin siya mibalhin, ug gidala ang tanan niyang gamit gikan sa unang balay gawas sa ikon sa Ginoo, nga iyang gibyaan pinaagi sa espesyal nga probidensya sa Dios. Pagkahuman mibalhin ang Kristohanon, usa ka Hudiyo ang mipuyo sa balay diin nahabilin ang ikon sa Ginoo, ug misugod siya'g puyo didto nga wala magtagad sa balaan nga ikon.

Usa ka adlaw, giimbitar niya ang usa ka higala, nga usa usab ka Hudiyo, sa panihapon. Samtang nagapanihapon, mitan-aw ang bisita sa bungbong sa balay, nakabantay sa ikon nga nagbitay didto, ug miingon sa tag-iya:

'Ngano man nga ikaw, nga usa ka Hudiyo, nagatipig niining ikon sa imong balay?'

Nagsugod og panumpa ang tag-iya sa balay, nga miingon nga wala niya kini nabantayi hangtod niadtong higayona. Apan ang bisita, pagkahuman mibiya, nagpasipala sa iyang higala sa sinagoga.

'Kining tawoha,' ingon niya, 'bisan pa man nga Hudio siya, adunay ikono ni Hesus nga taga-Nazareth sa iyang balay.'

Unya ang tanan nga naa sa sinagoga nasuko kaayo niini, apan wala sila'y mahimo niadtong adlawa kay gabii na. Sa sunod buntag, ang mga Hudiyo, ang mga pari ug ang mga tigulang, mitigom ug miadto sa balay diin gitipigan ang balaan nga ikon. Misulod sila sa balay nga saba kaayo, gikuptan nila ang ikon ug gidala kini gawas. Didto, nagtapok sila palibot sa ikon ug nagpasiya nga dauton kini, sama sa gibuhat sa ilang mga katigulangan sa pagdaot sa Ginoo nga gipakita niini. Nagsugod sila og luwa sa ikon ug paghampak sa hulagway sa nawong ni Hesukristo, unya miingon sila:

'Nakadungog kami nga gipako sa kahoy sa among mga amahan Siya: buhaton usab namo kini sa maong ikon.'

Nagkuha sila og mga pako, ug gipako nila ang ikon sa usa ka kahoy sa mga dapit diin gipakita ang mga kamot ug mga tiil. Unya, pagkahuman nila ibutang ang usa ka espongha nga gibabad sa suka sa usa ka tubo[6953] , ilang gipahimutang kini sa mga ngabil sa Ginoo; ug sa katapusan, nagdala sila og usa ka bangga ug gisugo ang usa

---

[6951] Demetriada – usa ka siyudad sa Cilicia, amihanan sa Tarsus, nga ginganlan human sa Griyegong paganong diyosa nga si Demeter, nga giila nga patronesa sa kalibutan sa tanom, mga butil, agrikultura ug pagkamabungahon.

[6952] Ang Berytus – karon Beirut – usa ka karaang-kaayo nga siyudad sa baybayon sa Fenisya sa tinubdan sa Suba sa Magara. Karon kini ang kapital sa rehiyon sa Asyano-Turko sa Syria ug ang labing importante nga sentro sa kalakalan sa baybayon sa Syria.

[6953] Suka nga gisagol sa apdo. Kini nga makahubog nga ilimnon, nga makapahuyang sa pagbati, gihatag sa mga gisilotan og kamatayon aron imnon, aron mapagaan ang ilang pag-antos sa pipila ka bahin.

kanila nga tuslokon ang kilid sa Ginoo. Ug sa diha-diha nga natuslob niya ang ikono sa bangag, dali dayon nga misibog gikan niini ang dugo ug tubig [6954] . Sa pagkakita sa ingon ka dako nga milagro, ang tanan nga naa didto napuno sa dakong kahadlok. Pagkahuman nila pagkolekta sa dugo ug tubig sa mga sudlanan, ilang gihukman nga dad-on ang mga bulag, mga pilay, ug mga gipuy-an sa dautang espiritu ug pahiran sila niining dugo.

'Kung ang atong dad-on maayo,' ingon nila, 'motuo kami tanan sa Gipako sa Krus.'

Unya gidala ang usa ka lalaki nga pilay sukad pagkahimugso – ug pagkahuman siya gipahiran sa dugo nga nibutho gikan sa balaang ikon, siya dayon naayo. Sunod, gidala ang mga bulag ug daghang mga tawo nga gipanag-iya sa demonyo, ug sila naluwas gikan sa ilang mga pag-antos pagkahuman gipahiran sila niining dugo.

Pagkadungog niini, ang mga lumolupyo sa lungsod midali-dali aron masaksihan ang ingon ana ka katingalahang milagro. Gidala nila ang tanan nga masakiton, ang mga paralitiko, ug ang mga ketungin, nga napag-ayo silang tanan. Unya ang tibuok komunidad sa mga Hudiyo nga nagpuyo sa maong lungsod mituo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ang mga Hudiyo, nga mihapa sa atubangan sa hulagway sa Ginoo, miingon uban sa paghinulsol:

'himaya kanimo, Kristo, Anak sa Dios, nga nagbuhat og ingon nga mga milagro! himaya kanimo, Kristo, nga gilansang sa krus sa among mga amahan, apan kinsa namo karon gituohan; dawata kami nga nagahulog sa among mga nawong sa atubangan nimo, O Ginoo!'

Pagkahuman niini, ang tanang mga Hudiyo sa maong siyudad—mga lalaki, babaye ug mga bata—miadto sa obispo ug nangayo kaniya nga pasidan-an sila pinaagi sa balaan nga bunyag. Gipakita nila kaniya ang ikon nga diin nanagawas ang dugo ug tubig, ug gisultihan siya bahin sa tanang mga binuhatan sa pagdaot nga ilang gihimo batok sa balaan nga ikon. Ang obispo, sa pagkakita sa ilang matinud-anong paghinulsol, midawat kanila uban sa kalipay ug, pagkahuman kanila pagtudlo sa balaang pagtuo, gibunyagan sila kauban ang ilang mga asawa ug mga anak, ug giusab ang ilang sinagoga ngadto sa usa ka simbahan sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Ug adunay dakong kalipay sa tanang pumoluyo sa siyudad, dili lamang tungod kay daghang masakiton ang napaayo, kondili tungod usab kay ang mga dili motuo nga Hudiyo nabunyagan ug gidawat ang balaan nga pagtuo, ingon sa resulta sa milagro nga nahitabo pinaagi sa ikon sa Ginoo.

Busa, ang tanan angay mosimba sa mga balaang ikon nga may pagtuo ug gugma, ug labi na gayud ang ikon nga nagpasidungog ug naghimaya sa Diyosnong Hipostasi, nga nahimong Dios-tawo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, angay gayud nga simbahon hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho

Paghinumdom sa Oktubre 11

Sa ika-11 sa Oktubre, ginahinumduman sa Balaang Simbahang Orthodox ang mga balaang amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Ang hinungdan sa pagtawag niini sa debotong Emperatris Irene ug sa Patriarka sa Constantinople, si Tarasius, mao ang gitawag nga erehesiya sa mga iconoclast.

Ang gigikanan niining heresiya nagsugod pa sa panahon ni Emperador Leo nga taga-Isauria, nga nagpagawas og usa ka dekreto nga nagmando nga tangtangon ang mga balaang ikon sa mga simbahan ug panimalay ug sunogon sa mga pampublikong plasa, ug nga ang mga hulagway sa Manluluwas, ang Inahan sa Dios ug ang mga balaang santo, bisan pa man gibutang sa mga bakanteng lugar sulod sa mga siyudad o sa mga bungbong sa simbahan. Sa dihang ang mga tawo misugod sa pagsukol sa pagpatuman niining dekreto, gidugang ni Leo ang ilang masigasig nga mga mananamba sa listahan sa mga balaang butang nga iyang gipanglutos. Dali dayon, gipagawas ang mando nga patyon ang tanan nga nagtigum sa kadaghanan. Ug daghan—ilabi na ang mga babaye—ang nahulog niadtong adlawa sa mga espada sa mga iconoclasta tungod sa ilang gugma ug debosyon sa mga balaang ikon. Gisugo dayon sa emperador ang pagsira sa labing hataas nga eskwelahan sa teolohiya sa Constantinople, nga nagwagtang sa mga Ortodoks sa maong makadaugong armas sa pakigbisog batok sa mga iconoclasta nga ilang nakuha gikan sa hingpit nga teolohikal nga edukasyon. Ang uban nga mga Byzantine nga

[6954] Nahitabo kini nga milagro sa palibot sa tuig 765.

historyador miingon pa gani nga, alang sa parehas nga katuyoan, gisunog niya ang halapad nga librarya sa eskwelahan. Apan ang mananlupig nakasinati og kusgan nga pagsupak sa iyang mga mando gikan sa tanang dapit. Gikan sa Siria, gikan sa Damascus, misulat batok kanila si San Juan sa Damascus. Gikan sa Roma, pagkahuman sa kamatayon ni Gregory II[6955] , ang iyang manununod, si Papa Gregory III, nagpadayon sa pagsulat batok kanila. Ug sa ubang mga lugar, ang mga tawo mitubag pa gani pinaagi sa hayag nga pag-alsa.

Ang anak ug manunod ni Leo, si Constantine Copronymus[6956] , nga nagpabilin matinud-anon sa agi nga gitakda sa iyang amahan bahin sa pagdayeg sa balaang mga ikon, nagpasiya nga itutok una ang iyang mga paningkamot sa mga klero, kay kadaghanan sa mga obispo ug monghe ang aktibong mga kaatbang sa mga iconoclasta bisan asa.

Alang niini, naningkamot siya nga magtawag og usa ka konseho[6957] diin gikondena ang pagdayeg sa mga ikon. Ang dayon nga sangputanan niining gitawag nga 'Ekumenikal nga Konseho' mao nga gipahawa ang mga ikon gikan sa mga simbahan ug kadaghanan gisunog, samtang ang mga pintal ug mosaikong balaan nga imahe sa mga bungbong sa simbahan gitabonan og puti nga pintura. Bisan ang maanindot nga Simbahan sa Inahan sa Dios sa Blachernae wala makalikay niini nga kapalaran; sa mga bungbong niini, gipintalan sa labing maayong mga artista ang tibuok yutang kinabuhi sa Dios-Tawo, ang tanan Niyang mga milagro, ug ang tanang mga hitabo sa naratibo sa Ebanghelyo, nga nagtapos sa Pag-anhi sa Balaang Espiritu ibabaw sa mga Apostoles. Gikan sa pagpanlupig sa mga ikono, mipadayon si Copronymus sa pagpanlupig sa mga balaang relikya; gisugo nga ilabay kini. Busa, pananglitan, niadtong 16 sa Septyembre, ang mga balaang relikya sa Dakong Martir nga si Euphemia gikuha gikan sa simbahan ug gilabay sa dagat, samtang ang maanindot nga Simbahan sa Chalcedon, nga gipahinungod sa iyang ngalan, gihimong kasarnal. Tungod kay giisip niya nga ang mga monghe mao ang pangunang mga tigdepensa sa pagsimba sa mga ikon, nagpasiya si Copronymus nga isira ang tanang monasteryo. Daghang mga monasteryo sa Constantinople, sugod sa bantog nga Dalmatian Monastery, giusab ngadto sa mga barracks o gibungkag. Daghang monghe ang gipahirapan hangtod mamatay. Sa pagbuhat niini, kasagaran gipukpok ang ulo sa mga monghe batok sa mismong mga ikon nga ilang gipanalipdan.

Sa paghari sa manunod ni Copronymus, si Leo IV[6958] , nakaginhawa og gamay ang mga iconodule. Apan ang hingpit nga kadaugan sa pagsimba sa mga ikon nakab-ot lamang sa ilawom ni Emperatris Irene[6959] , nga, tungod kay menor de edad pa ang iyang anak nga si Constantine, misaka sa trono sa iyang bana nga si Leo IV pagkahuman sa iyang kamatayon. Sa pagsaka niya sa trono, una sa tanan iyang gipabalik gikan sa exilio ang tanang monghe nga gipahawa tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon, ug iyang gitudlo ang mga masigasig nga iconodulo sa kadaghanan sa mga obispado. Unya iyang gibalik sa mga balaang relikya ang tanang dungog nga

---

[6955] Si Papa Gregorio II misulat og duha ka sulat ngadto sa emperador. Sa iyang unang sulat, gipatin-aw ni Gregorio ang tanang mga bahin sa Balaang Kasulatan nga, sa usa ka bahin, nagmando, ug sa pikas, daw nagdili sa paghimo og balaang mga hulagway, ug dayon mitumaw og ebidensya gikan sa karaang panahon. 'Sa panahon ni Kristo sa Jerusalem,' iyang gisulat, 'si Avgar, nga kanhi prinsipe ug magmamando sa Edessa, pagkahibalo sa mga milagro ni Kristo, misulat ug sulat ngadto Kaniya, ug si Kristo mitubag kaniya sa Iyang kaugalingong kamot ug usa ka balaan ug himayaong hulagway sa Iyang nawong. Adto ug tan-awa kini nga hulagway nga dili hinimo sa kamot sa tawo. Ang mga tawo gikan sa Sidlakan nagdagsa didto sa daghang gidaghanon ug naghalad sa ilang mga pag-ampo." Human ipresentar sa Papa sa Emperador ang ingon nga mga testimonya, iyang hayag nga gihulagway ang kasuko nga gipukaw sa mga imperyal nga dekreto taliwala sa populasyon sa Kasadpang Ortodokso: 'Sa bisan asa, ang mga tawo nagsugod na sa paglabay sa imong mga litrato sa yuta,' iyang gisulat, 'aron tapakan kini sa tiil ug dauton ang imong nawong', ug uban pa. Gitapos niya ang iyang sulat uban sa mainitong pag-ampo nga 'ang Dios, nga nanaug gikan sa langit, magahatag og kalinaw sa tanang Kristohanong simbahan hangtod sa kahangturan'. Ang Emperador mitubag og hulga, diin si Papa Gregorio II misulat sa iyang ikaduhang sulat, nga nag-awhag sa Emperador uban sa parehas nga pagkamatarong nga biyaan ang iyang giplanong buhaton.

[6956] Si Constantine Copronymus naghari gikan sa 741 hangtod sa 775.

[6957] Ang konseho gihimo niadtong 754. Ang lugar sa mga sesyon niini nabag-o pipila ka beses: usahay gihimo kini sa palasyo sa emperador, nga nailhan nga Hieria, sa Asianong baybayon sa Bosphorus; sa uban nga panahon sa Simbahan ni Birhen Maria sa Blachernae sa mismong Constantinople. Ang tanang mga fanatiko sa Ortodoksiya niadtong panahona napugos sa pag-antos sa daghang mga panalangin gikan niining konseho. Daghang bakak nga mga akusasyon ang gipahamtang batok kanila. Gibase sa konseho ang iyang bakak nga mga ikonoklastikong spekulasyon sa mga hinimo-himong sugilanon ug peke nga mga panultihon sa mga Amahan sa Simbahan.

[6958] Si Leo IV naghari gikan sa 775 hangtod sa 780.

[6959] Gidako si Emperatris Irene sa usa ka debotong pamilya nga nagpasidungog sa mga ikon, ug gipakita na niya ang iyang debosyon sa balaang mga ikon atol sa paghari sa iyang bana, si Leo IV, nga tungod niini nahulog siya sa dili pabor ug gipahawa pa gani sa palasyo.

gikuha kanila sa mga ikonoklasta. Apan nasabtan sa Emperatris nga kulang pa kini tanan alang sa hingpit nga pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikon. Kinahanglan nga magtigom og usa ka Ekumenikal nga Konseho nga, pinaagi sa pagdisdismisar sa bag-ohay nga konseho nga gitigom ni Copronymus, mobalik ang kamatuoran sa pagsimba sa mga ikon. Si Tarasius[6960] , labi na gayud, nagpugos niini sa dihang napili siya sa trono sa patriyarka.

'Kung tinuod gayud nga tinguha sa Emperatris,' iyang gipahayag, 'nga si Tarasius ang magdala sa bug-at sa pagdumala sa patriyarka, mouyon siya, apan sa kondisyon nga magtigum ang usa ka Ekumenikal nga Konseho.'

Pagkahuman madungog ang pagpasabot ni Tarasius, gidala siya sa Emperatris ngadto sa mga senador ug klero nga nagtigum sa Palasyo sa Matavra alang sa eleksyon sa Patriarka. Sa usa ka gamhanan ug maanyag nga pamulong sa atubangan niining asembliya, gipahayag ni Tarasius nga kon gusto nila nga dawaton niya ang patriyarkado, kinahanglan sila magtigom og usa ka Ekumenikal nga Konseho aron kumpirmahon ang pagdayeg sa mga ikon. Kadaghanan sa mga anaa midawat sa pagkahusto sa hangyo ni Tarasius, ug gikonsagra si Tarasius nga patriyarka sa pista sa Pagkahimugso ni Kristo niadtong tuig 784. Pagkahuman niini, sa ngalan ni Emperatris Irene ug sa iyang anak nga si Constantine—alang kaniya iyang gipangulohan ang estado tungod kay menor de edad pa siya—gipadala ang usa ka mensahe kang Papa Adrian sa Roma, nga nagdapit kaniya sa konseho. Gidugang ni Patriarka Tarasius ang iyang kaugalingong personal nga imbitasyon sa maong mensahe. Gidumili ang Papa sa dungog nga personal nga motambong sa konseho . Nagpadala siya og duha ka delegado alang kaniya: si Pedro, protopresbiter sa Simbahan ni San Pedro Apostol sa Roma, ug si Pedro, abad sa Monasteryo ni San Savvas, nga naa usab sa Roma. Niabot usab sa Constantinople ang mga representante sa mga Patriyarka sa Alexandria ug Antioquia. Kini mao ang mga senior nga sinkelo[6961] sa ilang tagsa-tagsa ka patriarkado: ang mga presbiter nga sila Juan ug Tomas. Gawas sa mga kredensyal gikan sa ilang mga patriarka, nagdala usab sila og sulat gikan sa Patriarka sa Herusalem, diin iyang gipadayag ang iyang pag-uyon sa pagpamatuod sa pagsimba sa mga ikon. Ang mga obispo sa Patriarkado sa Constantinople gitawag usab ngadto sa kapital. Sa sinugdan, giplano nga ablihan ang konseho sa ting-init sa 786 sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles sa Constantinople. Andam na gayud ang tanan alang sa pagbukas sa mga sesyon sa konseho sa dihang, sa gabii sa dili pa kini mabuhat, misiklab ang pag-alsa sa mga tropa sa Constantinople, nga nakapugong sa pagpadayon sa konseho. Wala mabuksan ang konseho hangtod sa tingdagdag sa sunod tuig (24 sa Septyembre), ug dili sa Constantinople kondili sa duol nga Nicaea—ang lugar sa Unang Ekumenikal nga Konseho—sa Simbahan ni Santa Sofia. Wala pa masuta ang eksaktong gidaghanon sa mga miyembro sa konseho. Sa bisan unsang kaso, sobra sila sa tulo ka gatus, kay ang mga akta sa konseho nagbitbit sa mga pirma sa 307 ka obispo. Nagsugod ang konseho sa usa ka pakigpulong ni Patriarka Tarasius, pagkahuman gibasa ang sulat sa emperador ngadto sa konseho. Sa diha nga nabasa na kini, gisugdan sa mga prosedyur ang pagsusi sa sala sa mga obispo nga nalambigit sa iconoclasm.

Pagkahuman niini, gipahinumduman sa sekretaryo imperyal nga si Leontius ang konseho sa panginahanglan nga paminawon ang sulat ni Papa Adrian ngadto sa emperador ug sa patriyarka bahin sa balaang mga ikon. Kini nga mga sulat nagpadayag sa labing lawom nga apostolikong karaanan ug nagpatin-aw kung giunsa sa Balaang Simbahan pagtan-aw sa mga ikon niadtong panahona[6962] . Pagkahuman mabasa ang duha ka

---

[6960] Si San Tarasio nagsilbi isip Patriarka sa Constantinople gikan sa 784 hangtod 806. Ang iyang pista gisaulog kada Pebrero 25.

[6961] Ang 'Synkellos' mao ang titulo nga gihatag sa mga klero nga nagpuyo sa parehas nga selda sa obispo. Kasagaran, ang mga obispo mopili og synkellos gikan sa mga mas edukado ug makatabang kanila sa pagsulbad sa labing hinungdanong mga isyu.

[6962] Gawas sa ebidensya gikan sa karaang panahon bahin sa pagdayeg sa mga balaang ikon, kini nga mga sulat naglangkob og mga sipi gikan sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan. Pananglitan, ang mosunod nga mga sipi gisaysay: 1) Ang mga pulong ni Basil nga Dako kang Julian nga Apostata: 'Gidawat ko ang mga Balaang Apostoles, mga propeta ug mga martir, nga naghalad og pag-ampo sa Dios. Busa, gipasidunggan ko ang ilang mga hulagway sa mga ikon ug hayag nga gisimba ko kini. Kini gipasa sa mga Balaang Apostoles ug dili kini angayng dilaran; busa, sa tanang among simbahan ginapakita namo ang ilang kasaysayan.' 2) Ang mga pulong ni San Esteban, Obispo sa Bostra: 'Mahitungod sa mga ikon, among gipahayag nga kini, sama sa bisan unsang buhat nga gihimo sa ngalan sa Dios, usa ka maayong ug balaan nga buhat, kay lain ang ikon ug lain ang idolo o estatwa. Bisan unsang hulagway nga gihimo sa ngalan sa Ginoo o sa mga Anghel, propeta o Apostoles, martir o mga matarong, balaan kini tungod kay ang pagsimba dili gihatag sa kahoy, kondili sa hulagway nga gihunahuna ug makita sa kahoy. Ginatahud nato tanan ang atong mga nakahigit ug gisugat sila uban sa gugma, bisan pa man sila makasasala; ngano man, busa, nga dili nato tahuron ang mga sulugoon sa Dios? Ngano man nga dili kita maghimo og mga hulagway alang sa ilang handumanan, aron dili sila malimtan?.. Alang sa paghinumdom sa mga balaan, ginapintalan nato ang ilang mga ikon, aron ang tanan, sa diha nga makakita kanila sa ikon, mahinumdom kanila ug maghimaya sa Ginoo nga naghimaya kanila.'

sulat, gusto mahibal-an sa mga representante sa Papa kung uyon ba ang Patriarka ug ang tanan nga miyembro sa konseho niini.

Mitubag si Taras nga gidawat niya ang tanan nga gisulat sa Papa.

'Kinahanglan kini sundon,' ingon niya, 'kay ang pagsupak niini mao ang paglihok nga walay kinaadman. Ug kami mismo, pagkahuman namo masusi ang kamatuoran base sa mga Kasulatan, pangatarungan ug ebidensya, ug pagkahibalo namo niini pinaagi sa pagtulon-an sa mga Amahan, hugot ug dili mausab namong gipanghimatuud, ug magpadayon kami sa paghimatuud niini, subay sa karaang tradisyon sa mga Balaang Amahan, mga ikon nga hayag kaayo ang hulagway, ginapasidunggan kini uban sa mainit nga gugma, kay kini man gihimo sa ngalan sa Ginoong Dios ug sa atong Walay Sala nga Ginooang Babaye, ang Balaang Inahan sa Dios, sa mga Balaang Apostoles ug sa tanang mga santo; apan ang atong pagsimba ug pagtuo atong itudlo ngadto sa Usa ka Tinuoray nga Dios.

'Ang tibuok Balaang Konseho nagtudlo usab,' mao ang tubag sa tanang myembro sa Konseho sa iyang mga pulong.

Unya gibasa ang sirkular nga sulat ni Patriarka Tarasius, nga gisulat niya ngadto sa mga obispo ug mga presbiter sa Antioquia, Alexandria ug Jerusalem sa dihang misaka siya sa patriarkal nga trono, ug ang tubag niini gikan sa mga patriarka sa Sidlakan. Pagkahuman sa pagbasa niining mga epistola, ang mga amahan sa konseho nagkahiusa nga nagpahayag: 'Uyon kami pag-ayo kanila; malugud namong dawaton ug pasidunggan ang balaan ug matinahuron nga mga ikon, ug among sila pagasimba.'

Sa pagsugod sa mosunod nga sesyon, sa tambag ni Patriarka Tarasius, gidesisyonan nga susihon ang tanang mga talata gikan sa Balaang Kasulatan, sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan ug sa mga hagiograpiya sa mga balaan nga mahimong basihan sa pagtukod sa dogma sa pagsimba sa mga ikon. Lakip niini daghan kaayong mga salaysay sa mga milagro nga gihimo sa balaang mga ikon ug relikya. Ania ang pipila niini:

Sa salaysay sa pagkamartir ni San Anastasius nga taga-Persia († 628), nga ang pista gisaulog matag ika-22 sa Enero, gisaysay nga samtang ang iyang mga relikya gibalhin paingon sa Caesarea sa Palestina, ug ang mga tawo nanag-awas gikan sa tanang direksyon aron masugat kini, usa ka babaye nga ginganlan og Areta nawad-an og pagtuo ug miingon:

'Dili ko mosimba sa mga relikya nga gikan sa Persia.' Pipila ka adlaw pagkahuman, ang balaang martir nagpakita kang Areta sa usa ka damgo ug nangutana:

'Nag-antos ka ba og sakit sa imong hawak?'

Sa dili pa makatubag si Areta nga siya maayo ra, kalit niyang nabati nga tinuod gayud nga naigo siya sa maong sakit. Nag-antos siya sa iyang sakit sulod sa dugay nga panahon; unya, pagkahuman nakasinati siya og pansamantalang kahupayan gikan niini, misugod siya og hunahuna sa hinungdan nganong naigo siya sa ingon nga sakit. Nagpuyo siya og upat ka adlaw sa ingon nga pagpamalandong. Sa kaagahon sa ikalima ka adlaw, mipakita pag-usab kaniya ang balaan nga martir ug miingon:

'Adto sa Tetrapil[6963] . Pag-ampo kang Santa Anastasia ug ikaw pag-ayo.'

Sa dihang gidala siya sa gisulti nga lugar, sa pagtan-aw niya sa ikon sa balaan nga martir, misinggit siya sa kusog:

'Mao gyud kini ang akong nakita sa akong damgo.' Nihapa siya sa plataporma, naghilak siya og dugay uban sa mga luha sa paghinulsol, ug mibangon nga hingpit nang naayo.

Pagkahuman nga nabasa ang salaysay niining milagro sa konseho, miingon ang mga representante sa Papa nga kining ikon ni Santa Anastasia, nga nagbitbit sa iyang bililhon nga ulo, karon gitipigan sa usa sa mga monasteryo sa Roma, samtang si Juan, Obispo sa Tauromenium, nagdugang sa ilang pahayag nga nakaila siya og usa ka babaye gikan sa Sicilyo nga, samtang naa sa Roma, naayo pinaagi sa ikon sa balaang martir.

Si Pedro, Obispo sa Nicomedia, dayon nagreport sa usa ka milagro nga nahitabo sa atubangan sa ikon sa Ginoo sa Berytus, ug gikuha ang usa ka sugilanon gikan kang Evagrius[6964] mahitungod sa milagro sa Edessa nga nalambigit ang hulagway sa Manluluwas nga dili hinimo sa kamot sa tawo. Ang milagro mao kini:

[6963] Ang Tetrapil usa ka distrito sa Constantinople diin gitipigan ang mga relikya ug ikon sa santo, ug diin gitukod niadtong panahona ang usa ka simbahan nga gipahinungod kaniya.

[6964] Si Evagrius usa ka historiyador sa simbahan sa ika-6 nga siglo.

Sa usa ka higayon, gilupig ang Edessa ni Khosrow, Hari sa Persia. Gikan sa dagkong bungtod sa yuta nga gitukod subay sa iyang sugo, gipusil sa mga sundalo ang mga lumolupyo sa ibabaw sa bungbong sa siyudad. Ang mga napalibotan nga lumolupyo naghukom nga maghukay og mga tunel ilawom sa pader sa siyudad ug dayon pasigaon kini. Apan ang kalayo nga ilang gipasiga sa mga tunel kanunay mapalong tungod kay wala'y preskong hangin nga makaabot niini. Unya gikuha sa mga tawo sa Edessa ang milagrosong ikon ug gidala kini ngadto sa mga hukay nga ilang nahukay.

Pagkahuman nila pagwisik og tubig sa ikon, gigamit nila ang mga tulo nga nagdagayday gikan niini aron patyon ang huyang nga kalayo sa natipong kahoy, ug sa kalit lang natabonan sa katingalahang kalayo ang tanang kahoy. Pagkahuman kini nahimong uling, misabwag ang mga siga ngadto sa mga kahoy sa ibabaw ug dali nga gipapas ang tanang kuta ni Khosrow.[6965]

Sa pagbasa niini nga salaysay, ang magbabasa sa dakong Simbahan sa Constantinople miingon:

'Ako mismo—usa ka dili takos nga sulugoon—sa dihang mibiyahe ko paingon sa Siria uban sa mga sugo sa imperyo[6966] , naa ko sa Edessa ug nakita nako kini nga hulagway nga dili buhat sa kamot sa tawo; gipasidunggan ug gisimba kini sa mga matinud-anon.'

Daghang uban pang mga sipi gikan sa mga buhat sa mga Balaang Amahan, susama sa mga gisgutan, gibasa sa mga sesyon sa Konseho nga misunod sa una. Sa dihang ang mga amahan sa konseho, sumala sa giingon ni Patriarka Tarasius, 'napuno na sa mga testimonya sa mga Balaang Amahan', usa ka halangdong ikon ang gidala sa tunga-tunga sa sesyon, ug sa atubangan niini ang tanan nga amahan nga anaa sa konseho, samtang naghalok niini, nagbasa sa baynte-dos ka mubo nga pahayag, nga gi balik-balik matag-usa sa tulo ka beses. Ang tanang nag-unang prinsipyo sa ikonoklasiya gisalikway ug gi-anatemisa niining mga pahayag.

Ang mga mosunod nga sesyon gipahinungod sa pag-analisar sa mga dekreto sa gitawag nga 'Ekumenikal' nga Konseho ni Copronymus. Kini nga pag-analisar gihimo uban sa labing hingpit nga pagka-detalyado. Gidumala kini sa tibuok sesyon sa duha ka indibidwal, nga nagrepresentar, ingon man, sa duha ka bahin: ang usa mibasa sa mga dekreto sa bakak nga konseho, samtang ang usa mibasa sa pagsupak sa mga bakak nga sulod niini. Ang mga talata gikan sa Balaang Kasulatan, nga sayop nga gihubad sa Konseho ni Kopronymus, karon gihatagan og bag-ong paghubad. Pananglitan: gikan sa Daang Tugon, aron ipanagang ang ilang panan-aw nga supak sa ikonodulya ( ), ang mga ikonoklasta nagtumong sa sugo sa Napulo ka Sugo: *'Dili ka maghimo alang sa imong kaugalingon og dios-diosan'* (Exod. 20:4). Mitubag niini ang mga Amahan sa Konseho:

– Ang mga pulong nga gisulti sa katawhan sa Israel, nga misimba sa bulawanong baka ug wala malikayan sa mga limbong sa mga Ehipsiyo, dili ikatugbang sa banal nga katiguman sa mga Kristohanon. Ang Dios, nga nagtinguha sa pagdala sa mga Hudiyo ngadto sa Yutang Saad, busa gihatag Niya kanila ang sugo: 'Dili ka maghimo alang sa imong kaugalingon og dios-diosan', tungod kay kana nga yuta gipuy-an sa mga mananamba sa dios-diosan nga nanamba sa mga demonyo, sa adlaw, sa bulan, sa mga bitoon ug sa ubang binuhat—bisan pa sa mga langgam, mga hayop nga upat ka tiil ug mga reptilya—ug wala mosimba sa Buhing ug Tinuod nga Dios nga nag-inusara. Sa dihang, sumala sa sugo sa Ginoo, gitukod ni Moises ang Tabernakulo sa Pamatud-an, siya, nga nagpakita nga ang tanan nag-alagad sa Dios, naghimo og mga kerubin nga sama sa tawo gikan sa bulawan, nga nagrepresentar sa hulagway sa makatarungang mga kerubin.

Ang pipila ka mga talata gikan sa sinulat sa mga Balaang Amahan sayop usab nga gihubad sa pseudo-ekumenikal nga konseho. Sa ilang pagpanalipod, gisang-at sa mga iconoclasta, pananglitan, ang mosunod nga talata gikan sa sinulat ni San Atanasius sa Alexandria:

'Unsaon man nga dili nato kalooyon ang mga nagpasidungog sa mga binuhat, tungod kay ang mga makakita mosimba sa mga bulag ug ang mga makadungog sa mga bingi? Ang usa ka binuhat dili gayud makaluwas sa usa ka binuhat.'

Apan gipatin-aw sa Konseho nga si San Atanasio, niining maong hugna, nagtumong sa mga pagano ug gipunting ang iyang mga pulong batok kanila; ang mga Kristohanon wala gayud mosimba sa usa ka binuhat nga

---

[6965] Ang pag-atake sa Edessa sa Persyano nga Hari Khosrow I nahitabo niadtong 545.

[6966] Ang 'Apocrisiaries' mao ang pansamantala o permanente nga mga representante sa mga obispo sa labing importante nga mga simbahan sa korte sa soberano, nga nagdumala sa tanang relasyon tali sa ilang simbahan ug sa mga primate niini ug sa labing hataas nga awtoridad.

butang isip pulihan sa Usa ka Dios sa tanan, sama sa giakusahan kanila sa mga ikonoklasta. Nahibal-an usab nga ang mga iconoclasta kanunay nga nagkuha sa mga pulong sa mga Balaang Amahan gawas sa konteksto – nga wala nila kini gihiusa sa pakigpulong nga miuna o misunod niini – nga nagtugot nga ang maong mga pulong makakuha og kahulugan nga angay sa ilang katuyoan.

Sa katapusan, ang uban sa mga pahayag nga gisang-at sa konseho sa mga iconoclasta napamatud-an nga hingpit nga hinimo-himo.

Sa diha nga nahimong klaro nga bakak ug dili igo ang mga rason nga gisang-at sa gitawag nga Ekumenikal nga Konseho aron ipangatarungan ang ilang mga doktrinal nga depinisyon, nahimong klaro sa tanan nga bakak usab ang mga depinisyon mismo nga gitukod sa ingon nga mga basihanan; ug busa ang mga Amahan sa Konseho dali nga mipadayon sa katapusang paghulma sa ilang kaugalingong konsilyal nga doktrinal nga depinisyon. Niining katapusang kredo, gituohan sa mga Amahan sa Konsilyo nga gikinahanglan una nga hisgutan ang rason sa pagtigum sa Konsilyo ug ang buhat nga gihimo niini; unya, i-quote nga pulong-pulong ang tibuok Kredo ug ang pagsupak sa tanang heresiya nga gisupak na sa unom ka miaging Ekumenikal nga Konsilyo; ug, sa katapusan, aron kumpirmahon alang sa walay katapusan ang dogma sa pagsimba sa mga ikon:

– Among gideklarar nga ang balaan ug matinahuron nga mga ikon ipresentar alang sa pagsimba sa eksaktong parehas nga paagi sa hulagway sa matinahuron ug nagahatag-kinabuhi nga Krus, bisan pa kini gihimo sa pintal, mosaic nga mga baldosa, o bisan unsang materyal, basta kini gihimo sa angay nga paagi, ug bisan pa kini makita sa balaan nga mga simbahan sa Dios, sa balaang mga sudlanan ug bisti, sa mga bungbong ug panel, o sa mga panimalay ug sa daplin sa dalan; ug bisan pa kini mga ikon sa Ginoo ug Dios, among Manluluwas nga si Jesu-Kristo, o sa among Walay Sala nga Gino-on, ang Balaang Inahan sa Dios, o sa mga dungogong Anghel ug sa tanang mga balaan ug matarong. Mas kanunay, pinaagi sa tabang sa mga ikon, mahimong hilisgutan sa atong pagmumuni-uni, mas mapukaw ang mga nagtan-aw niini nga mga ikon aron hinumduman ang mga orihinal nga hulagway mismo[6967] , motubo ang ilang gugma alang kanila, ug mapadasig sa paghalad kanila og mga halok, dungog ug pagsimba; apan dili gayud ang tinuod nga pagsimba nga, sumala sa atong pagtuo, angay lamang sa Balaang kinaiyahan. Ang mga nagtan-aw niining mga ikon gihagit sa paghalad og insenso sa mga ikon ug pagpasiga og kandila isip dungog kanila, sama sa gibuhat sa karaang panahon, tungod kay ang dungog nga gihatag sa usa ka ikon nag-angkon sa orihinal nga modelo niini, ug bisan kinsa ang mosimba sa ikon mosimba usab sa Hipostasis[6968] sa gipakita niini. Ang bisan kinsa nga mangahas sa paghunahuna o pagtudlo sa supak niini, bisan pa sila mga obispo o klero, tangtangon sa ilang katungdanan; kon sila mga monghe o layko, silotan sila og ekskomunikasyon.

Natapos ang Konseho sa paghimaya sa Ginoo sa tanang obispo, mga magistrado, mga opisyal militar ug uban pang mga lungsoranon sa Constantinople, nga napuno sa mga bulwagan sa palasyo sa dili masukod nga kadaghan. Gipadala ang mga kopya sa sa mga dekreto sa konseho ngadto sa Papa, sa mga Patriyarka sa Sidlakan, sa Emperatris ug sa Emperador, ug sa tanang simbahan sa Patriyarkado sa Constantinople.

Sa ingon niini, mitapos sa usa ka solemne nga paagi ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa[6969] , nga mibalik sa kamatuoran sa pagdayeg sa mga ikono ug hangtod karon ginasaulog matag tuig sa ika-11 sa Oktubre sa tibuok Simbahang Ortodokso sa Sidlakan.

Kontakion, Tono 2:

Siya nga misidlak gikan sa Amahan sa dili masukod nga paagi, ug natawo sa Birhen sa talagsaong kinaiyahan—sa pagtan-aw kaniya, dili namo balibaran ang hulagway: apan, sa paghulagway niini uban sa pagkamatinud-anon, among gihatagan kini og matinud-anong dungog; ug tungod niini, sa pagpalig-on sa tinuod nga pagtuo sa Simbahan, among gihalokan ang ikon sa Inkarnasyon ni Kristo.

[6967] Ang 'prototypes', mao kadtong gipakita sa mga ikon.

[6968] Ang termino nga 'hypostasis', nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'esensya' o 'pagkaanaa'; sa kalabotan sa usa ka ikon, kini nagtumong sa tawo nga gihalad ang ikon.

[6969] Kung ang 11 Oktubre mahulog sa usa ka adlaw sa semana, ang serbisyo para sa mga Amahan sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho pagahimoon sa pinakaduol nga Domingo.

25 Oktubre

12 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Tarach, Probus ug Andronicus

Paghinumdom sa 12 Oktubre

Sa paghari ni Diocletian ug Maximian, sa dihang ang prokonsul Numerus Maximus nagdumala sa Tarsus sa Cilicia, tulo ka Kristohanon—sila Tarach, Prov ug Andronicus—ang naaresto sa siyudad sa Pompeopolis[6970] ug gidala sa Tarsus aron atubangon ang paglitis sa atubangan sa prokonsul Maximus[6971] . Sa pagtan-aw kanila sa prokonsul, pagkakita nga si Tarah usa ka respetado ug tigulang nga lalaki, miingon siya kaniya:

'Unsa imong ngalan? Kay ikaw ang pinakamatigulang, ikaw ang angay pangut-an una sa uban.'

'Kristiyano ako,' tubag ni Tarah.

Miingon ang prokonsul:

'Ayaw ko paghisguti sa imong walay Dios nga pagtuo, apan sultihi ko ang imong ngalan.'

'Kristohanon ako,' miingon pag-usab si Tarah.

Unya gisugo ni Maximus ang iyang mga sulugoon:

'Hatawi siya sa baba ug ingna siya: "Ayaw tubag sa huwes ingon ana."'

Apan samtang gihampak siya, miingon si Tarah:

'Unsa akong ngalan? Moingon ko: Kristohanon ako; kini nga ngalan mas bililhon kanako kaysa ngalan nga gihatag sa akong mga ginikanan; apan kung gusto nimo mahibal-an usab kana nga ngalan, gitawag ko sa akong mga ginikanan nga Tarah, ug sa dihang usa ko ka sundalo, gitawag ko nga Victor[6972] .'

Gipangutana siya sa prokonsul:

'Unsa ang imong kaliwatan, Tarach?'

– Gikan ko,' tubag ni Tarach, 'sa usa ka Romanong pamilyang militar sa siyudad sa Claudiopolis sa Siria[6973] ug, sa dihang nahimong Kristiyano ako, gibyaan nako ang akong ranggo sa militar.

Miingon ang prokonsul:

'Dili ka angay mosilbi isip sundalo; bisan pa niana, sultihi ko unsaon nimo pagbiya sa militar.'

'Gipangayo nako sa akong kumander, si Publius,' matod ni Tarah, 'ug gipagawas niya ako.'

Miingon ang prokonsul:

'Pasayloa na lang ang akong katigulangon, ug tuman-a ang sugo sa among mga hari, aron matahud tika; duola ug halad og halad sa among mga dios, kay bisan pa ang mga hari mismo nga nagdumala sa uniberso nagasimba kanila.'

Mitubag si Tarach:

'Nadani sila sa sayop, gilimbongan ni Satanas.'

Pagkahuman sa tubag ni Tarach, gisugo sa prokonsul ang iyang mga sulugoon:

'Bali-a ang iyang mga panga, kay nagsulti siya batok sa mga hari, nga nadani sila ug naligaw.'

Samtang ginabugbog siya, miingon si Tarach:

[6970] Ang Pompeopolis – nga nailhan usab nga Soly – usa ka hinungdanong karaang siyudad sa Cilicia; karon, mga ruina na lang ang nahabilin niini.

[6971] Ang mga salaysay sa pag-antos sa mga balaang martir nga gihatag sa ubos mao ang tinuod nga martyrologia nga, sumala sa makita sa usa ka sulat gikan sa mga Kristohanon sa siyudad sa Anazarbus (sa Cilicia)—diin natapos ang kinabuhi sa mga balaang martir—ngadto sa mga Kristohanon sa siyudad sa Iconium, nakuha sa mga Kristohanon sa Anazarbus pinaagi sa usa ka tunga-tunga sa kantidad nga 200 ka denario.

[6972] Victor, gikan sa Griyego, nagpasabot og 'mananaog'.

[6973] Claudiopolis – usa ka siyudad sa Isauria, nga kabahin sa Cilicia.

'Kanunay nakong gipadayon, ug padayon gihapon nako, nga sila nadani sa sayop ingon nga mga tawo.'

Miingon ang prokonsul:

'Biyaa ang imong kabuang ug halad og sakripisyo sa among mga diyos.'

– Nag-alagad ako sa akong Usa ka Dios, – tubag ni Tarah, – ug wala ko maghalad kaniya og dugo, kondili usa ka putli nga kasingkasing.

Miingon ang prokonsul:

'Tungod sa pagtahod sa imong katigulangon ug sa espiritu sa pagkaluoy, akong tambagan ka nga biyaan ang imong buang nga Kristohanong pagtuo ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

'Dili ko mubuhat og ingon ana ka dautang buhat,' tubag ni Tarah, 'kay gihigugma nako ang balaod sa akong Dios, ug dili ko moliko gikan niini.'

Miingon ang prokonsul:

'Aduna pay lain nga balaod nga kinahanglan tumanon, ikaw dautang tawo.'

Mitubag si Tarach:

'Ang inyong balaod dautan, nga nagmando kaninyo, mga dili matinud-anon, sa pagpasidungog sa mga bato ug kahoy, mga buhat sa kamot sa tawo, ug sa pagsimba kanila.'

Gisugo sa prokonsul ang mga nagbarug nga hampakon si Tarach sa liog. Ang martir, nga mapailubon nga nag-antos sa mga hampak, miingon:

'Dili ko isalikway kining akong pag-angkon, nga nagaluwas kanako.'

'Pipugoson tika,' matod sa Prokonsul, 'nga mobalik gikan niining kabuang ug ipakita kanimo ang matarong nga panghuna-huna.'

'Buhaton nimo ang gusto nimo,' tubag sa martir, 'naa kay gahum sa akong lawas.'

Miingon ang Prokonsul Maximus:

'Huboa siya sa iyang sinina ug hampaka siya gamit ang mga tungkod.'

Si Tarach, samtang ginabugbog siya, miingon:

'Karon tinuod nga gihimo ninyo akong maalamon ug matin-aw, kay sa niining mga pag-antos mas misalig pa gayud ko sa Dios ug sa Iyang Cristo.'

'Ikaw, labing dautan ug kriminal nga tawo,' miingon ang prokonsul, 'sa sinugdan miingon ka nga nag-alagad ka sa Usa ka Dios, apan karon nag-angkon ka og duha—ang Dios ug ang Iyang Kristo; unsaon man karon nga nag-alagad ka sa duha, samtang gisalikway nimo ang among daghang mga dios?'

'Gipahayag ko,' tubag ni Tarah, 'ang Usa ka Tinuod nga Dios.'

Miingon ang prokonsul:

'Dili ba nimo gipangalan ang Dios ug ang Iyang Cristo?'

Mitubag si Tarach:

'Si Kristo mao ang Anak sa Dios (usa sa pagka-Dios uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo), ang paglaum sa tanang Kristohanon, ug maluwas kita pinaagi sa pag-antos alang Niya.'

Miingon si Maximus, ang prokonsul:

'Undang na sa imong walay pulos nga pakig-istorya ug halad og sakripisyo sa among mga diyos.'

– Dili ko mag-istorya og walay pulos,' matod ni Tarah, 'apan ang akong gisulti mao ang kamatuoran; nagkinabuhi ko sulod sa unom ka pulo'g lima ka tuig nga nagtuo niini, ug karon dili ko mobalik gikan sa kamatuoran.

Usa ka senturyon nga nagbarog didto, nga ginganlan og Demetrius, miingon:

'Luwasan ang imong kaugalingon, tigulang, ug simba ang among mga diyos; paminawa ang akong tambag.'

'Palayo ka nako,' tubag ni Tarah, 'uban sa imong tambag, ikaw nga alagad ni Satanas.'

Pagkahuman niini, ang prokonsul Maximus, nga nagsugo nga ang nag-antos alang kang Kristo gapuson sa puthaw nga kadena ug ipahamtang sa prisohan, miingon sa iyang mga sulugoon:

'Dad-a pa ang lain kanako.'

Niining panahona, miingon ang senturyon Demetrio:

'Ani-a siya, Ginoo; nagtindog siya sa imong atubangan.'

Ang prokonsul Numerus Maximus, sa dihang nakita niya ang lain nga Kristohanon nga nagtindog sa iyang atubangan, miingon kaniya:

'Una sa tanan, sultihi ko ang imong ngalan.' Mitubag ang lalaki:

'Ang akong labing una ug labing dunggan nga ngalan mao ang Kristiyano, ug ang lain nga ngalan nga gihatag kanako sa mga tawo mao ang Prov.'

Nangutana ang prokonsul:

– Unsa nga kaliwatan ka, Prov?

'Ang akong amahan,' tubag ni Prov, 'gikan sa Thrace, apan ako natawo sa Perga sa Pamphylia[6974] , ug ako usa ka Kristohanon.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Walay pulos kana nga ngalan para nimo; paminawa ko, halad og halad sa mga dios, ug makadawat ka og dungog gikan sa mga hari ug mahimong among higala.'

Mitubag si Prov:

'Dili ko nangandoy og dungog gikan sa mga hari ni sa imong pagkahigala, kay aduna man koy daghang bahandi nga akong gibilin aron mosilbi sa Buhing Dios.'

Miingon ang prokonsul:

'Huboa siya, ug human ninyong ipahigda, hampasa siya gamit ang mabangis nga latigo.' Samtang gihampas ang santo, miingon kaniya ang senturyon nga si Demetrio:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon; dili ba nimo makita nga ang imong dugo nag-agos sa yuta?'

'Ang akong lawas,' tubag ni Prov, 'anaa sa imong kamot; pag-antos kini sumala sa imong gusto, kay para kanako kining mga pag-antos sama sa balsamo.'

Miingon ang prokonsul Maximus:

'Biyaan ba nimo ang imong kabuang, o magpabilin ka ba nga mapugos hangtod sa katapusan?'

'Dili ko hambog,' tubag ni Prov, 'apan mas maisug pa kaysa kaninyo, kay ang akong kaisug gibase sa Ginoo.'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Ibalhin ninyo siya ug hampakon ninyo sa tiyan.'

Samtang nag-antos siya sa kini nga malupit nga pagpanakit, misinggit si Prov:

'Tabangi ako, O Ginoo, imong alagad!' Miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Samtang naggahoy ka kaniya, pangutan-a siya: "Asa na ang imong tig-tabang?"' Ug sa dihang gipangutana siya sa mga sulugoon, mitubag si Prov:

'Ang Ginoo motabang kanako ug motabang gihapon, ug gipasipala nako kaayo ang inyong mga pag-antos nga dili ko mosugot sa inyong kabubut-on.'

Si Maximus nga prokonsul miingon:

– Tan-awa ang imong lawas, kawalay-gama nga tawo, kay natabonan sa imong dugo ang yuta.

'Hibal-i kini,' tubag ni Prov, 'nga sa dihang ang akong lawas nag-antos alang kang Kristo, ang akong kalag naga-ayo ug nabuhi pag-usab.'

Pagkahuman nga gisugo nga dili na bugbogon ang santo, miingon ang huwes: 'Igapos ang iyang mga kamot ug tiil sa kadena ug ilabay siya sa bilanggoan, ug ayaw tugoti nga bisan kinsa mosulod kaniya, aron walay mag-atiman kaniya.'

Pagkahuman niini, sumala sa sugo sa prokonsul, gidala sa atubangan sa hukmanan ang ikatulong Kristohanon. Sa dihang gipangutana siya sa iyang ngalan, mitubag siya:

'Kristiyano ako.'

Miingon ang prokonsul:

'Ang mga miuna kanimo wala'y nakuha gikan niining ngalan, ug kinahanglan nga lain ang imong tubag.'

Miingon siya:

'Ang akong kasagarang ngalan mao si Andronicus.' Miingon ang prokonsul Maximus:

'Gikan ka sa unsang pamilya, Andronicus?'

[6974] Ang Pergia usa ka siyudad sa Asia Minor.

'Gikan ko sa usa ka bantog nga pamilya,' tubag ni Andronikos, 'anak sa usa sa labing inila nga mga lungsuranon sa Efeso.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Likayi ang imong kaugalingon ug paminawa ko sama sa usa ka amahan; kay kadtong miuna kanimo ug misulti og buang wala makab-ot bisan unsa para sa ilang kaugalingon, apan kinahanglan ka maghalad og halad sa mga dios, nga mao ang atong mga ginoo ug amahan.'

'Tama ka sa pagtawag kanila nga mga amahan,' miingon si Andronicus, 'kay ang imong amahan mao si Satanas, ug kamo mga anak sa yawa, nga nagbuhat sa iyang mga buhat.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Batan-on ka pa, apan ginapasipala ko! Wala ba ka kahibalo nga dagkong pag-antos ang gipreparar na para kanimo?'

'Ikaw, tirano,' tubag ni Andronicus, 'hunahunaa nga buang kaayo ko nga basin dili ko angay sa mga martir nga miuna kanako: andam ko sa bisan unsang pag-antos.'

Miingon ang tortyurador:

'Huboa siya, gapusa, ug bitay-a.'

Si Sentenaryo Demetrius miingon kang Andronicus sama sa iyang gisulti sa unang duha:

'Mawalay gasa nga tawo, paminawa ang gisugo kanimo, sa dili pa mahulog ang imong unod gikan sa imong mga bukog.'

'Pasagdi nga madaut ang akong lawas,' tubag ni Andronikos, 'basta dili ninyo buhaton sa akong kalag ang inyong gusto.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Sumalig ka namo ug maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, sa dili pa ka mapukan.'

'Sukad pagkabatan-on pa ko,' tubag ni Andronicus, 'wala gyud ko mosimba sa mga dios-diosan, ug dili ko maghalad og sakripisyo kanila karon.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Pahirita ang iyang lawas.'

Si Anxius, ang senturyon sa lain nga detachment nga nagbarog didto, miingon kang Andronikos:

'Tumana ang prokonsul; ako ang imong mas tigulang ug nagahatag kanimo og maayong tambag.'

'Tigulang ka,' tubag ni Andronikos, 'apan kulang ka sa kinaadman – nagahatag ka kanako og tambag nga mosimba sa bato ug maghalad sa mga demonyo.'

Samtang ginahirapan ang balaan nga martir, miingon ang prokonsul:

'Makaluluoy nga tawo, dili ba nimo mabati ang kasakit sa ingon ani nga mga pag-antos? Ngano man nga dili nimo luwason ang imong kaugalingon ug isalikway kana nga walay sulod nga pagtuo nga dili makaluwas kanimo?'

'Kana,' tubag ni Andronikos, 'nga inyong gitawag nga buang nga pagtuo, alang sa mga nagbutang sa ilang paglaum sa Ginoo, mao ang labing bililhon nga pag-angkon; samtang ang inyong panandaliang kinaadman nag-andam sa walay katapusang kamatayon.'

Nangutana ang prokonsul:

'Kinsa ang nagtudlo kanimo sa ingon ana ka kamangmang?'

'Ang Pulong sa Dios,' matod ni Andronicus, 'nga nagahatag ug kinabuhi ug pinaagi niini kita nabuhi, nga adunay Ginoo sa langit ingon paglaum sa atong pagkabanhaw.'

Miingon ang prokonsul Maximus:

'Biyaa ang imong kabuang sa dili pa nako ikaw ipailawom sa malupit nga mga pag-antos nga gitagana para kanimo.'

'Ang akong lawas,' tubag ni Andronikos, 'anaa sa imong atubangan; ikaw ang adunay gahum: buhata ang imong gusto.'

Miingon ang prokonsul:

'Hatawi siya sa baba sa kusog nga makaya nimo.'

'Hinaut nga makita ka sa Ginoo,' tubag ni Andronikos, 'ug hinaut nga hukman ka Niya tungod sa pagpanakit kanako sama sa usa ka mamamatay-tao.'

Miingon ang prokonsul:

'Dili nimo tagdon ang mga sugo sa hari ug wala ka magtagad sa akong paghukom.'

'Ginasagubang nako kining mga pag-antos,' tubag ni Andronikos, 'kay nagsalig ko sa Dios ug naglaum sa Iyang kaluoy ug hustisya.'

Misupak ang huwes:

'Busa nakasala usab ba ang mga hari? Dapat ikaw patyon.'

'Tinuod nga nakasala sila,' tubag ni Andronikos, 'kay kon maghukom ka uban sa matarong nga hunahuna, masabtan nimo nga ang paghalad og sakripisyo sa mga diyos usa ka dakong sala ug usa ka buhat nga walay balaod.'

Unya miingon ang tortsurador sa mga nagbugbog kaniya:

'Ibaliko ang inyong mga armas ug hampaka siya sa kilid.'

Si Andronikos, bisan pa niana, padayon nga nag-ingon:

'Ani-a ko sa imong atubangan: ipailawom ang akong lawas sa bisan unsang pag-antos nga imong angay.'

Sa panahon sa pagpanakit, miingon si Andronicus:

'Ang akong unod napalig-on niining mga samad.'

– 'Pinaagi sa hinay-hinay nga pag-antos,' ingon sa tortyurador, 'laglagon tika.'

'Dili ko mahadlok sa imong hulga,' tubag ni Andronicus, 'kay ang akong hunahuna labaw pa sa mga tiktik sa imong dautang tuyo; mao nga wala nako tagda kini nga mga pag-antos.'

Unya miingon ang tortyurero sa iyang mga sulugoon:

'Isul-ob siya og gapos, ug human ninyong gapuson ang iyang mga tiil, bantayi siya.'

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik sa iyang lingkoranan sa hukmanan ang prokonsul Numerus Maximus, ug gidala ang mga Kristohanon aron ipangutana[6975] . Una, gipugos sa huwes si Tarach, isip labing tigulang, sa paghimo og pagano nga halad, nga nagsaad kaniya og dungog. Apan sa dihang si Tarach dili lang mitumana kondili mitubag pa og bastos sa huwes, gisugo sa huwes nga durugon ang iyang mga ngabil gamit ang mga bato ug kuhaon ang iyang mga ngipon; unya miingon siya sa iyang mga sulugoon:

'Dala ang kalayo ug, samtang gipalapad ang mga bukton ni Tarah, ibutang kini ibabaw nila.'

Apan si Tarah miingon:

'Dili ko mahadlok sa imong pansamantalang kalayo, apan nahadlok ko nga, kon mosugot ko kanimo, usa ka walay pagtuo nga tawo, mahulog ko sa kalayo nga dili mapalong.'

Ug sa dihang gibutang ang kalayo sa iyang mga kamot, miingon ang prokonsul:

'Tan-awa, nagasunog na ang kalayo sa imong mga kamot; ngano man nga dili nimo biyaan ang imong kabuang ug maghalad og sakripisyo sa mga dios?'

'Gusto nimo,' tubag ni Tarah, 'pinaagi sa imong kalupigan, pugson ko sa ingon ana ka buang nga mosugot ko sa imong kabubut-on; apan hibaloa kini: uban sa tabang sa akong Dios, determinado kaayo ko nga pag-antuson ang tanang pag-antos nga imong gitagana para kanako.'

Pagkahuman niini, gisugo sa prokonsul nga ibitay siya nga nakalukop ug pasigaon ang kalayo sa ilawom niya, ug dayon ibubo sa iyang mga lungag sa ilong ang kusgan nga suka nga gisagol sa asin ug mustasa. Gipaka-antos usab niya si Probus ug si Andronicus sa nagkalain-laing paagi – pinaagi sa pagpalo, pagsunog, pag-uyog gamit ang hait nga puthaw nga mga instrumento, ug pagwisik og asin sa ilang mga samad; apan, tungod kay wala siya makab-ot og kalampusan, gisugo niya nga silotan sila og kadena hangtod sa pagkabuntag.

Sa buntag, miingon ang prokonsul kang senturyon Demetrio:

'Dal-a kanako kining mga Kristohanong walay Diyos.'

Mitubag ang senturyon:

'Ania sila sa imong atubangan, sir.'

'Wala pa ba kamo nabungkag sa mga pag-antos, samad, ug kadena?' miingon ang prokonsul kang Tarah. 'Paminawa ko, Tarah, ug isalikway ang imong pagtuo, nga walay pulos kanimo; maghalad og sakripisyo sa mga dios pinaagi kanila nahitabo kining tanan.'

[6975] Ang ikaduhang interogasyon sa mga balaan nga martir nahitabo sa Mopsuestia – usa ka lungsod sa probinsya sa Cilicia sa Asia Minor.

'Unsaon man,' tubag ni Tarah, 'nga ang mga tawo nga giandaman og kalayo ug walay katapusang pag-antos makahatag og kalinaw—ug dili lang sila, kondili usab ang tanan nga motuman sa ilang kabubut-on?'

Nagpadayon ang prokonsul:

'Undang na ba nimo ang imong pagpanamastamas, ikaw nga walay pagsimba? Wala ba ka kahibalo nga tungod sa ingon ana nga walay hiya nga mga pulong, ipaputol dayon nako ang imong ulo, ug pinaagi niini malikayan na nimo ang dugang pag-antos?'

Mitubag si Tarach:

'Sa sinugdan, tinuod nga gipangandoy ko nga maputol ang akong pag-antos pinaagi sa dali nga kamatayon; apan karon, padugaya pa ang akong mga pag-antos, aron motubo ang akong buhat sa pagtuo sa Ginoo.'

'Kauban nimo,' miingon ang prokonsul, 'kinahanglan usab nga mag-antos ug mamatay ang imong mga higala, sumala sa balaod.'

Mitubag si Tarach:

'Nagahisgot ka og binuang, nga nagasaad kanamo og kamatayon, kay ang mga daotan ra ang mamatay; apan kami, nga wala'y nahibaloan nga dautan apan nag-antos alang sa among Ginoo, nagpaabut sa among ganti gikan Niya.'

'Daotan ug dili angay kamo,' miingon ang prokonsul, 'unsa nga ganti ang inyong gilauman, nga nagkinabuhi kamo sa pagkadaotan ug pagsalikway sa balaod?'

'Dili para kanimo, pagano,' tubag ni Tarach, 'ang mahibal-an unsang ganti ang giandam sa Ginoo para kanamo sa langit, nga tungod niini among ginabati ang imong mabangis nga kasuko.'

'Aduna ba kay katungod,' miingon si Maximus, 'nga makig-istorya kanako nga ingon ana ka-bastos, mura'g suod ka nako nga higala?'

Mitubag si Tarach:

'Dili ko imong higala, apan naa koy katungod sa pagsulti, ug walay makapugong kanako niini samtang ginapalig-on ko sa Ginoo.'

'Kana nimong katungod,' matod ni Maxim, 'nga imong gipanag-iya, akong laglagon, ikaw daotan nga tawo!'

Mitubag si Tarach:

Walay makakuha niini nga katungod gikan kanako—dili ikaw, dili ang imong mga hari, ni ang imong amahan, si Satanas.

Miingon si Prokonsul Maxim:

'Gapus-a siya, kay buang siya.'

'Kung buang unta ko,' tubag ni Tarah, 'misugot na unta ko sa imong dautan.'

Sa dihang naputot na ang balaan, miingon ang prokonsul:

'Maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos sa wala pa nako ikaw pasakitan tungod sa imong mga binuhatan.'

'Buhaton nimo ang gusto nimo,' tubag ni Tarah, 'bisan pa man dili nimo angay ipahamtang kanako ang kasagarang pagpanakit, kay usa man ko ka mandirigma; apan aron dili ka magtuo nga nahadlok ko sa pagpanakit ug gustong mosugot sa imong kabubut-on, ipagawas kanako ang tanang limbong sa imong dautang buot.'

Miingon ang prokonsul:

'Ang mga sundalo kanunay maghalad og sakripisyo sa mga dios alang sa kahimsog sa ilang mga hari ug gihatagan sila sa dungog nga angay kanila, apan ikaw ang labing dautan sa tanan, kay gibyaan nimo ang imong puwesto sa militar ug dili ka mosugot sa paghalad og sakripisyo; tungod niini, ginapreparar na para kanimo ang labing malupit nga mga pag-antos.'

Miingon si Tarach:

'Ngano ka nasuko? Sulti ko nimo—buhaton nimo ang gusto nimo, ikaw nga daotan!'

'Ayaw paghunahuna,' miingon si Maximus, 'nga laglagon tika sa usa ka hampak; dili ko mohunong sa pagpanakit ug pagpakapoy kanimo, ug itugyan nako ang nahabilin sa imong lawas sa mga hayop aron kini ilang putlon-putlonon.'

'Ayaw lang sa pagsaad sa pulong,' matod ni Tarach, 'kundili tuman-a dayon ang imong tuyo.'

Miingon si Maxim:

'Nagtuo ka nga pagkahuman sa imong kamatayon, adunay mga babaye nga maglubong sa imong lawas uban sa insenso; apan ako ang motagad aron hingpit nga mapukan ang imong mga nahibilin.'

'Ug karon,' tubag ni Tarah, 'ug pagkahuman sa akong kamatayon, buhata ang bisan unsa nga gusto nimo sa akong lawas.'

'Una, maghalad ka og sakripisyo,' ingon ni Maxim.

'Buang ka,' ingon ni Tarah, 'dako na nakong giingon nga dili ko maghalad.'

Unya miingon ang tortyurador Maxim sa iyang mga sulugoon:

'Bugti ang iyang nawong ug ang iyang mga ngabil.'

Samtang ginabugbog siya sa mga sulugoon, miingon si Tarah:

'Gipangdaot nimo ang akong nawong, apan sa baylo gibanhaw nimo ang akong kalag.'

'Makaluluoy nga tawo,' miingon ang tortyurador, 'biyaa ang imong buang nga mga hunahuna ug halad og halad sa mga diyos, aron maluwas ka gikan niining mga pag-antos.'

Mitubag si Tarah:

– Gihunahuna ninyo nga buang ako kay, sa pagsalig nako sa Ginoo, sigurado ko nga mabuhi ako sa langit; apan kamo, nga nagatugot sa unod, mabuhi ra kamo sa mubo nga panahon, ug laglagon ninyo ang inyong kalag hangtod sa kahangturan.

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Painita ang puthaw ug ipislit kini sa iyang mga aping.' Nag-antos sa ingon nga pag-antos, miingon si Tarach:

'Bisan pa og buhaton ninyo ang mas grabe pa, dili ninyo mapugos ang alagad sa Dios sa paghalad og sakripisyo sa mga dios.'

Unya gisugo sa huwes nga dad-an ug labaha, aron putlon ang dalunggan sa martir ug hubasan ug panit ang iyang ulo, ug ibutang ang nagdilaab nga uling sa iyang ulo. Apan miingon si Tarach:

'Bisan pa kon sugoan ninyo nga hubasan og panit ang tibuok nakong lawas, dili ko moliko gikan sa akong Dios, Nga nagahatag kanako og kusog aron masustiner ang mga instrumento sa inyong malisiya.'

Samtang nagpadayon ang tanan niini, miingon ang prokonsul:

'Tipuna ang mga puthaw nga instrumento ug, human ninyo kini painita pa gyud, ibutang kini ilawom sa iyang mga kilikili!'

Apan si Tarach, nga nag-antos niini, miingon:

'Tan-awa sa Ginoo kini gikan sa langit, ug hukmi ka Niya!'

Nangutana ang prokonsul:

'Unsa nga Ginoo imong gihangyo, ikaw kriminal?'

– Ang Usa nga wala nimo mailhi, – tubag ni Tarach, – Ang Usa nga maghatag ug ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan.

Unya gisugo sa prokonsul nga dakpon si Tarah ug dad-a ang lain aron pangutan-on. Sa dihang gidala si Probus sa atubangan sa prokonsul, miingon ang senturyon nga si Demetrius:

'Tan-awa, ginoo, ania si Prov sa imong atubangan.'

'Ginasugyot ko ikaw, Prov,' miingon ang prokonsul, 'nga ayaw pagpasakop sa imong kaugalingon sa mga pag-antos nga imong naagian kaniadto, kay ang mga nagpabiling matig-a kaniadto nangamubo na; apan karon halad ka og halad, ug pagahimayaon ka namo ug sa mga dios.'

Mitubag si Prov:

'Usa ra ang among hunahuna, ug usa ra ang among kasingkasing sa pag-alagad sa Dios; ayaw pagdahum nga makadungog ka pa ug lain gikan kanamo, kay nadungog na nimo ug nakita na nga dili nimo kami mapahawa gikan sa Dios. Tan-awa, karon nagtindog ako sa imong atubangan ug wala koy kahadlok sa imong mga hulga; unsa pa man imong gipaabot?'

'Nisugot ka na,' matod sa prokonsul, 'sa imong dautang buot sa pagdumili sa mga dios.'

Unya, gisugo niya nga siya gapuson ug ibitay nga baliktad, nagpadayon siya:

'Luwasa ang imong lawas samtang wala pa kini'y kadaut; kay makita man nimo unsang mga pag-antos ang giandam para kanimo.'

'Buhata,' tubag ni Prov, 'bisan unsa ang imong gusto; ang tanang dautan nga inyong gipangandam para kanako mahimong kahupayan sa akong kalag.'

Miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Painita ang mga baras ug pasigaa ang iyang kilid, aron dili siya mabaliw.'

Apan miingon si Prov:

'Sa unsa ninyo ko giisip nga buang, ingon ana ko ka maalam sa balaod sa Ginoo.'

Pag-usab miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Isaksak ninyo ang mapaso nga mga baras sa iyang likod.'

Si Prov, samtang nag-antos niini, miingon:

'Hinaut nga makita sa Ginoo sa langit ang akong pagkamaubsanon ug pagkamapailubon!' Pagkahuman niini, ang tortyur, nga nagsugo nga dad-on ang halad nga karne ug bino, miingon:

'Ibubo ang bino ug isulod ang karne sa iyang baba.'

Samtang ginabuhat kini sa mga sulugoon, miingon si Prov:

– Hinaut nga ang Ginoo, gikan sa kahitas-an sa Iyang trono, makakita niining pagpanakit ug mohatag og paghukom batok sa inyong hukmanan!

'Dako kaayo imong pag-antos, kawawa ka nga tawo,' miingon ang huwes, 'apan gidawat gihapon nimo ang pagkaon nga gihalad sa mga diyos-diyosan.'

'Dili kini dakong butang,' tubag ni Prov, 'nga gihimo ninyo kanako og bayolensya; ang Ginoo nakahibalo sa akong tinguha.'

'Ikaw,' miingon si Hukom Maxim, 'nakakaon ug nakainom sa pagkaon sa halad.'

'Nasayud ang Ginoo,' tubag ni Prov, 'ug nakita Niya ang kapintas nga akong ginasagubang.'

Miingon si Prokonsul Maximus:

'Pukpuka ang iyang bukong-bukong gamit ang mapaso nga mga baras.'

Apan gisubli ni Prov:

'Ni kalayo, ni pag-antos, ni ang imong amahan—si Satanas—dili makapahawa sa sulugoon sa Dios sa pag-angkon kaniya.'

'Painita,' miingon ang prokonsul, 'ang pipila ka hait nga pako ug tusloka kini sa iyang mga kamot.'

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo,' miingon si Prov, 'tungod kay gitugotan Nimo bisan ang akong mga kamot nga mag-antos alang sa Imong Ngalan.'

Miingon ang prokonsul:

'Nawala na ang imong huna-huna tungod sa grabe kaayo nga pag-antos.'

'Ang imong dakong gahum,' tubag ni Prov, 'dili lang ikaw ang nahimong buang, apan gibuta pa gayud ka, kay wala ka gani kahibalo unsay imong gibuhat.'

Miingon ang prokonsul:

'Ikaw nga pilay, mangahas ka ba mosulti og ingon ana nga mga pulong kanako? Tungod kay wala nako gipakanaog ang iyang mga mata, kuhaa sila.'

Pagkahuman niini, miingon si Prov:

'Bisan pa nga gikuha nimo ang akong pisikal nga mga mata, dili nimo gayud makuha ang buhing mga mata sa pagtuo.'

Miingon ang prokonsul:

'Human sa ingon ana nga mga pag-antos, naglaum ka ba nga mabuhi pa? O nagtuo ka ba nga pasagdan ka namo nga mamatay sa kalinaw?'

'Mao kana gayud ang akong paningkamotan,' tubag ni Prov, 'nga magpamatuod sa kamatuoran ug patyon ninyo ako nga walay kalooy.'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Kuhaa siya diri ug, pagkahuman ninyo siya nga giputong, bantayi siya, aron walay bisan kinsa sa iyang mga kaila ang moanha kaniya ug mohatag kaniya og dungog tungod sa iyang pagsuway nga walay pagsimba sa diyos.'

Pagkahuman niini, miingon siya:

'Dad-a si Andronicus sa akong atubangan.'

'Ani siya,' tubag sa senturiyon, 'nagtindog siya sa imong atubangan, ginoo.'

Ug miingon ang prokonsul kang Andronikus:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, ug malaya ka gikan sa imong mga kadena.'

'Dili gyud kana mahitabo, magpapasakit,' tubag ni Andronicus, 'nga buhaton ko ang bisan unsa nga supak sa balaod sa akong Dios.'

Miingon ang prokonsul:

'Nagbinuang ka, Andronicus.'

'Kung ako gipanag-iya,' tubag ni Andronicus, 'motuman unta ko kanimo; apan, samtang nag-angkon ko sa akong Ginoo, dili ko gipanag-iya – ug ikaw mismo gipanag-iya ug buta, kay nagbuhat ka sa mga buhat sa mga demonyo.'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Pagbuo og mga bungkos sa mga sagbot, ibabad kini sa lana ug pasigaa sa iyang tiyan.'

Ug dayon gikuhaan sa mga sulugoon si Andronikos sa iyang mga sinina, gipa-ubos siya sa yuta, ug gisiga sa iyang tiyan ang daghang banig nga gibabad sa lana. Apan miingon siya:

'Bisan pa kon sunogon ninyo ako sa tibuok lawas, dili ninyo ako mapildi, ikaw daotan nga tawo, kay ang Ginoo nagatindog sa akong atubangan, nagalig-on kanako, ug Siya ang akong ginaserbisyohan.'

Miingon ang prokonsul:

'Painita ang mga baras ug ibutang kini taliwala sa iyang mga tudlo.'

Apan si Androniko miingon:

'Ikaw nga buang nga kaaway sa Dios, napuno ka sa dautang mga tinguha; makita nimo ang akong lawas, gikapoy tungod sa imong pagpanakit, ug nagtuo ka nga nahadlok ko kanimo; Anaa kanako si Cristo, ang Anak sa Dios, ug gilubong tika.'

'Daotan nga tawo,' miingon ang prokonsul, 'wala ka kahibalo kinsa imong gitawag—ang Tawo nga gipamatay ni Poncio Pilato, ug ang iyang pagpanakit narekord sa sinulat nga mga dokumento.'

'Hilom ka, walay Diyos nga tawo,' tubag ni Andronicus, 'kay dili ikaw ang angay mosulti og dautan batok Niya.'

Miingon ang prokonsul:

'Unsa may kapuslanan sa pagbutang sa imong paglaum sa Tawo nga imong gitawag nga Kristo?'

'Tinuod, dakong kaayohan,' tubag ni Andronikos, 'ug dakong ganti; mao nga ginabata nako kini tanan uban sa pagkamapailubon.'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Ablihi ang iyang baba ug ibutang ang unod sa halad niini, ug ibubo ang pipila ka bino.'

Pagkahuman nila niini, miingon si Andronikos:

'Ginoo, Ginoo! Tan-awa ang kalapasan nga akong ginasagubang.'

Miingon ang prokonsul:

'Hangtud kanus-a pa nimo pag-antos kining mga pag-antos? Sigurado nga natilawan na nimo ang halad nga gihalad sa atong mga dios.'

Miingon si Andronikos:

'Mao unta nga malaglag kamo ug ang inyong mga hari, kamo nga nagasimba sa mga dios-diosan!

'Ginasultohan nimo og dautan ang mga hari, ikaw nga dautan,' miingon ang prokonsul, 'nga naghatag og malungtarong kalinaw sa kalibutan.'

'Gisumpa nako ang mga manunukot ug mga madugo,' tubag ni Andronikos, 'nga nagagubot sa kalinaw, nga ang Ginoo pagahuboon ug laglagon sa Iyang gamhanang kamot.'

Unya miingon ang prokonsul sa iyang mga sulugoon:

'Isulod ang puthaw sa iyang baba, ug pahawaa ang iyang mga ngipon; putla ang iyang mapangahas nga dila, aron dili niya pagpasipalahan ang mga hari, ug pagsunoga ang iyang dila.' Ug gibuhat sa mga sulugoon ang tanan nga gisugo sa magpapasakit. Pagkahuman niini, gidakop si Androniko.

Mao kini ang katapusan sa salaysay sa pag-antos sa mga balaan nga martir, nga gikuha gikan sa mga rekord sa korte nga gisulat sa mga manunulat sa samang panahon nga ang mga balaan gihuwes ug gipahirapan; bahin sa uban pang pag-antos ug kamatayon sa mga balaan, ang tulo ka matinud-anong tawo: Si Macarius, Felix ug Berius,

nga nakasaksi sa kamatayon sa mga balaang martir, misulat sa mosunod sa ilang epistola ngadto sa mga matinud-anon[6976] :

Si Numerius Maximus, ang prokonsul sa Cilicia, pagtawag kang Terentianus, usa ka pari sa Cilicia, nagmando nga andamon ang usa ka amphitheatre sa sunod buntag, usa ka libo ka lakang gikan sa siyudad[6977] , diin tuyo nga itaktak ang mga martir sa mga hayop. Sa dihang napuno na ang amphitheatre sa mga tawo nga miabot aron motan-aw sa mga pagpanakit, miabot usab si Maximus aron motan-aw sa pasundayag, samtang kami nga mga[6978] nagbarug sa usa ka tinagoan nga dapit ug nagtan-aw uban sa dakong kahadlok. Ug busa, una ang uban pang mga gikondenar—nga daghan kaayo—gihatag sa mga hayop; unya gisugo ni Maximus ang mga sundalo nga dad-on ang mga Kristohanong martir—sila Tarach, Probus ug Andronicus.

Gipugos sa mga sundalo ang mga lalaki nga dalhon sa ilang abaga ang mga martir, kay dili na sila makalakaw tungod sa daghang samad. Samtang kami, sa dihang nakita namo sila nga gidala sa arena, mitalikod kami ug nanghilak. Ug ang mga santo gilabay sa tunga-tunga sa arena. Unya ang kahadlok misakop sa tanan, ug nagsugod sila'g pagreklamo batok kang Maximus tungod sa ingon nga paghukom; ug daghan ang mibiya sa pasundayag, nga nagpasipala kang Maximus ug sa iyang mabangis nga kalupigan. Sa pagkakita niini, gisugo ni Maximus ang mga sundalong nagbantay nga isulat ang mga ngalan sa mga mibiya, aron sa ulahi iyang masuta ang ilang sala.

Busa gisugo niya nga buhian ang mga hayop batok sa mga martir; ug sa dihang wala kini mihikap kanila, gisugo niya nga latigon ang mga tig-organisar sa pasundayag, nga ipabuhat ang pinakagrabe nga mga hayop. Gibuhian ang usa ka oso, nga nakapatay og tulo ka tawo niadtong adlawa; ug sa dihang miduol kini kang Andronicus, mipungko kini ug gisugdan pagdila ang iyang mga samad. Si Andronicus, bisan pa niana, gisugdan niya kini og provoke, nga naglaum nga kan-on siya niini, apan ang oso nagpabilin nga malumo. Ang nasuko nga prokonsul nagmando sa mga mamamana nga patyon ang oso. Unya si Terentian, nga nahadlok sa prokonsul, dali-dali nga gipagawas ang usa ka leona ngadto sa mga martir, nga gipadala gikan sa Antioquia. Pagpagawas kaniya sa arena, ang leona naglibot-libot, nagpahadlok sa mga nanan-aw; apan sa dihang miduol siya sa mga martir, gipanaog niya ang iyang ulo ug naghigda sa atubangan ni Tarach. Gikuptan siya ni Tarach sa kamot ug gihila, naglaum nga kon pasukahon siya, kan-on siya; apan ang leona nagpabilin sa kilid ni Tarach, malumo sama sa karnero.

Sa pagkakita sa katingalahan, ang katawhan misinggit sa dakong kasaba. Nakahiya ug nasuko sa katingalahan, ang prokonsul nagsugo sa iyang mga sulugoon nga pasukahon ang leon, apan kini, nga nagngurog sa kusog, miadto sa pultahan ug gisugdan ang pagnguya niini gamit ang iyang mga ngipon. Ang tibuok katawhan, sa kahadlok, misinggit:

'Gawas-a ang leona, kay nabungkag pa gani ang mga pultahan.'

Unya si Maximus, nga nasuko kaayo, nagpatawag kang Terentianus ug nagmando nga patyon ang mga balaan nga martir. Si Tarach, Prov, ug Andronicus gipatay gamit ang espada ug gipikas-pikas, ug mao kana ang ilang kamatayon[6979] . Sa dihang mibiya siya sa pasundayag, nagbilin si Maximus og napulo ka sundalo aron bantayan ang mga lawas sa mga martir, ug gisugo nga ibutang sila taliwala sa mga bangkay sa mga daotan, aron dili sila mailhan ug madala sa mga Kristohanon. Kami, sa among pagtan-aw niini, nag-ampo sa Ginoo nga hatagan kami og paborableng kahigayunan aron sekretohon namo silang kuhaon. Pagkahuman niini, samtang nagkadool kami, nakita namo ang mga bantay nga nagapanihapon ug adunay kalayo nga gisiga para sa pagbantay sa gabii; unya, mitikdo kami sa among mga tuhod, nag-ampo kami sa Ginoo ug sa Iyang Kristo nga matuman ang among tinguha – nga magpadala Siya og tabang gikan sa langit ug ihatag kanamo ang mga lawas sa mga balaan. Kalit lang, adunay linog, kauban ang dalugdog, kilat ug kusog nga ulan. Nag-ampo kami pag-usab ug, sa among pagduol sa mga lawas, among nakaplagan nga nawala na ang kalayo, ug wala na'y bisan usa ka sundalo nga nabilin, kay nilayas sila tungod sa ulan ug bagyo. Unya gialsa namo ang among mga kamot paingon sa langit, nag-

[6976] Usa ka paghisgot sa kamatayon sa mga balaang martir makita usab sa Epistula sa mga Kristohanon sa Anazarvus.

[6977] Ang amphitheatre usa ka oval nga estruktura sa gawas nga gidisenyo para sa mga pakig-away tali sa mga hayop ug tawo. Sa tunga-tunga niini nahimutang ang arena (ang lugar diin nahitabo ang mga pakig-away), nga natabonan og balas. Adunay bakod nga naglibot sa arena. Sa luyo sa bakod, adunay mga han-ay sa lingkoranan para sa publiko nga maabot pinaagi sa mga hagdanan.

[6978] Ang teksto gisulat gikan sa panan-aw sa mga Kristohanon.

[6979] Gituohan nga namatay ang mga balaan nga martir niadtong tuig 304.

ampo nga ipadayag kanamo sa Ginoo, pinaagi sa usa ka talagsaong timaan, ang mga relikya sa mga balaan nga martir, aron mailhan namo kini taliwala sa kadaghan sa uban pang mga bangkay. Ang gabii, bisan pa, nangitngit kaayo. Kalit lang, tulo ka kandila, sama sa mga bitoon, ang mitungha ibabaw sa mga relikya sa mga santo. Pagkahuman namo sa tinago nga pagkuha sa mga relikya sa balaan nga mga martir, mibiyahe kami, nga giya sa maong mga kandilang langitnon. Sa among pagsunod kanila, nakaabot kami sa pikas kilid sa bukid – ug nawala sa panan-aw ang mga kandilang langitnon. Sa dihang nakakaplag kami og usa ka langob nga gipangukit sa bato, among gibutang ang mga lawas sa mga santo sa sulod niini ug among gisirado pag-ayo ang bungbong, aron kini dili makaplagan sa bisan kinsa sa mga dili magtotoo[6980] . Pagkahuman niini, misulod kami sa siyudad aron masayran unsay nahitabo, ug among nadungog nga gipatay ni Maximus ang mga guwardiya. Kami, sa among bahin, nagpasalamat sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga buhi hangtod sa kahangturan.

Ako—si Macarius, Felix ug Berius—nangandoy nga didto na namo tapuson ang nahibilin namong kinabuhi, aron ang among mga lawas ibutang dinhi uban sa mga balaang martir. Hinaut nga ang among mga kalag mahimong takus sa langit nga mapuno sa kinabuhi nga walay katapusan uban sa mga balaang martir. Mahitungod sa mga tawo nga among gipadala kaninyo uban niining mensahe, dawata sila uban sa dungog, kay sila mga alagad sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Among gipangayo kaninyo nga hinumdumi kami sa inyong mga pag-ampo. Hinaut nga ang grasya sa Dios mag-uban kaninyo. Amen.

Troparion, Tono 5:

Ang mga balaang martir nakapahingangha sa langitnong gahum pinaagi sa ilang mga buhat, kay samtang anaa pa sila sa mortal nga lawas, gisukol nila ang dili makita nga kaaway pinaagi sa gahum sa Krus; human sa maayong pakigbisog, midaug sila batok sa dili makita: ug nag-ampo sila sa Ginoo nga maluoy sa atong mga kalag.

Kontakion, tono 2:

Gipadayag ninyo kanamo ang himaya sa Balaang Trinidad, kamo nga mga maisugong manlaban ug martir ni Cristo, kauban nila Tarach, Prov ug Andronicus: kay gipadayag ninyo ang kawalay-Dios sa tanan ninyong magpapahirap, samtang maisugong nag-antos kamo tungod sa inyong pagtuo.

Si Cosmas sa Maium, ang tighimo sa mga kanon

Gisaulog sa 12 Oktubre

Ang mga ginikanan ni San Juan sa Damasco[6981] , nga nagpuyo sa siyudad sa Damasco, midawat sa ilang panimalay ang usa ka Kristohanong ulila nga ginganlan og Cosmas, nga taga-Jerusalem ug nahimong ulila sa sayo pa niyang pagkabata; tungod sa ilang dakong pagkamatinud-anon ug pagkamaabiabihon, Gidawat siya sa mga ginikanan ni San Juan sa Damasco isip ilang kaugalingong anak ug gipadako siya kauban sa ilang anak nga si Juan, gitrato siya nga patas. Pagkahuman nila mapalit gikan sa mga Agariano[6982] ang usa ka monghe nga ginganlan usab og Cosmas isip ulipon, ilang gisalig ang duha ka batan-on, si Juan ug si Cosmas, sa iyang pag-atiman. Si Cosmas, pagkahibalo niya gikan niining maalamon nga monghe sa tanang kinaadman sa Kristohanong doktrina ug pag-abot sa hingpit nga rason ug pagkahamtong, mibiya sa walay pulos nga kalibutan ug, pag-atras ngadto sa usa ka monasteryo[6983] , , gisagop niya ang yoke sa monastikong tonsura ug nagpaningkamot pag-ayo didto; sama sa usa

---

[6980] Ang mga martir nakab-ot og dakong dungog sa karaang panahon. Sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo, si Auxentius II, Obispo sa Mopsuestia, nagtukod og simbahan sa maong siyudad nga gihalad ngadto sa mga balaang martir, ug pagkahuman nakadawat sa pipila sa ilang mga relikya gikan sa Anazarbus, gibutang kini sa maong simbahan.

[6981] Si San Juan sa Damasco – usa ka talagsaong Kristohanong himnograpo ug teologo – namatay niadtong 776. Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada ika-4 sa Disyembre.

[6982] Kana mao ang mga Arabo, nga sumala sa tradisyon, mga kaliwat ni Ismael, ang anak ni Abraham kang Hagar.

[6983] Kini nga puy-anan mao ang bantog nga monasteryo ni San Savvas nga Balaan. Sa kamingawan, gituon ni San Cosmas ang mga akademikong buhat ni Damascene ug, sumala kang Juan sa Herusalem, masigasig niyang gisundog si Damascene sa iyang gugma alang

ka bitoon nga nagdan-ag sa kalangitan, ingon usab siya nagdan-ag sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa iyang kinabuhi ug sa iyang langitnong kahayag. Sa paglitaw sa ikonoklasmo sa Simbahan, gidasig sa Banal nga Kosmas si San Juan sa Damasco nga mosulti aron ipanagang ang balaang mga ikon ug mosulat og usa ka traktado bahin sa pagdayeg sa mga ikon para sa mga Ortodokso, nga nag-ambit kang Juan sa Damasco sa buluhaton sa paghimo og mga sinulat batok sa mga ikonoklasta. Gipauswag usab niya ang mga banal nga serbisyo sa Simbahan pinaagi sa matahum ug inspirado nga mga tropario ug kanon. Gidayeg niya ang Pagkabanhaw ni Lazaro, ang boluntaryong pag-antos ni Kristo, ug pipila ka mga pista sa Ginoo pinaagi sa mga himno[6984] . Sunod, si Santo Cosmas gipahinungod nga Obispo sa Maium sa Patriarka sa Herusalem nga si[6985] ; sa kini nga katungdanan nagpaningkamot siya pag-ayo ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios, nga nagiya sa iyang panon ngadto sa makaluwas nga pastulan ni Cristo, ug unya siya malinawon nga nagpahulay sa Ginoo, pagkahuman nakaabot sa tigulang nga edad[6986] .

Kontakion, Tono 8:

Gipahimutang sa mga hiyas, O Cosmas nga giinspirar sa Dios, ikaw mao ang pagdayanday sa Simbahan ni Cristo: kay pinaagi sa mga himno gidayandayan nimo kining bulahan nga dapit. Apan hangyoa ang Ginoo nga luwason kita gikan sa tanang limbong sa kaaway, samtang nagtawag kami kanimo: Malipayon ka, Amahan sa mga Kabus.

---

sa espirituhanong mga himno, naghimo og matam-is ug melodiyosong mga himno para sa Simbahan, ug pinaagi sa iyang walay puas nga paningkamot gipresentar ang iyang kaugalingon isip labing melodiyosong Salmo ngadto sa Ginoo. Angay nga hinumduman nga sa labing karaan nga edisyon sa mga himno sa mga Santo Cosmas ug Juan—ingon man usab sa karaang mga manuskrito—ang mga awit ni San Cosmas kanunay nga gitawag nga mga awit ni Cosmas sa Herusalem, nga nagpamatuod sa panan-aw ni Juan sa Herusalem mismo nga si San Cosmas nagsulat sa iyang mga awit sa monasteryo ni San Savvas.

[6984] Gawas sa mga himno para sa Domingo sa Palms, ang Pagbanhaw ni Lazaro ug ang Pag-antos ni Kristo—nga husto nga giila nga labing maayo ug labing solemne nga mga buhat niining labing katingalahang himnograpo sa Simbahang Kristohanong Ortodokso—ang mga kanon nga giinspirar ni San Cosmas napreserbar alang sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, ang Pagkahimugso ni Kristo, ang Pagtaas sa Balaang Krus, ang Pagpresentar sa Ginoo (uban sa stichera), ang Pagbunyag sa Manluluwas, ang Pagbag-o sa Ginoo (uban sa stichera), Pentekostes, ug ang tripesnitsa para sa Lunes, Martes, Miyerkules ug Biyernes sa Semana Santa. Sa niini nga bahin, ang iladong historyador sa simbahan sa ika-14 nga siglo nga si Nikiforos Kallistos nagsulat nga si San Cosmas mao ang unang naghimo og tripesants 'sumala sa hulagway sa Balaang Trinidad'. Si San Cosmas sa Maium giila usab sa pagkomposo sa inspirado nga himno sa pagpasidungog sa Inahan sa Dios: 'Ang Labaw nga Gihimaya nga Kerubin', ang kanon para sa Dakong Huwebes, ang upat ka-estrofang himno para sa Dakong Huwebes, ang ikos ug 14 ka kondaks para sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios, ang mga kanon kang Jose nga Nobyo, Haring David, ang Dakong Martir nga si Jorge, Gregorio nga Teologo, ug uban pang pipila ka eklesiastikal nga mga himno. Mahitungod sa labing bantog nga himno sa Inahan sa Dios, 'Ang Labing Dungog nga Kerubin': usa ka tradisyon sa simbahan ang napreserbar nga kini nga himno labing makapahimuot sa Labing Balaan, ug Siya, nga nagpakita sa Banal nga Tawo uban sa malipayong nawong, miingon: 'Ang imong mga himno makapahimuot kanako, apan kini nga usa labing makapahimuot kaysa sa tanan; Nalipay ko sa mga nag-awit og espirituhanong mga awit, apan wala koy mas duol kanila kay sa dihang ilang gi-awit kini nga bag-ong awit nimo.' Gipasabot usab ni Nikiforos Kallistos nga ang mga makahimo sa pagpamalandong sa espirituhanong mga butang pagkahuman nakakita sa Labing Balaan nga Inahan sa daghang higayon nga nagpanalangin sa mga nag-awit niining awita. Kini nga tradisyon napamatud-an usab sa adlaw-adlaw nga paggamit niining himno, sumala sa gisugo sa mga liturhikal nga teksto. Sa tanang himno ni San Cosmas sa Maium, ang pinulongan kanunay nga puno sa kahulugan apan mubo, malindog, puno sa solemne nga kadungganan, pagrespeto ug taas kaayo nga artistikong Kristohanong inspirasyon. Sa Griyegong serbisyo ni San Cosmas, atong mabasa: 'Tan-awa ang espirituhanong salterio, ang balaang lira, nga nagtawag sa tanan ngadto sa mistikal nga panihapon: ang balaan ug himayaong Cosmas naghalad og himno nga tam-is sama sa dugos, nga balaan ang tuno... Ang pangulo sa mga mag-awit, kapariho sa mga magtutudlo, ang tinuod nga ehemplo sa harmoniyosong espirituhanong mga kanta, ang melodiyosong trumpeta, ang matahum nga tinubdan sa melodiyosong mga kanta, ang masigasig nga magdepensa sa anghelikong pag-awit—Gusto kong palamutian si Cosmas sa mga kanta." Ang mga himno ni San Cosmas sa Maiuma sukad pa sa karaang panahon kanunay nga gihatagan sa labing hataas ug labing lawom nga pagpasidungog sa Simbahan.

[6985] Ang Maium usa ka dakbayan-puerto sa Palestina, nga nagsilbi nga pantalan para sa Gaza, usa ka hinungdanon, karaang dakbayan sa maong nasud, nga dili layo sa Herusalem. – Si San Cosmas napili nga Obispo sa Maiuma, batok sa iyang kabubut-on, sa usa ka sinodo ug gikonsagran ni Patriarka Juan V sa Herusalem mga tuig 735. Bisan pagkahuman sa iyang konsagrasyon isip obispo, nagpadayon siya sa pagmintinar sa panaghigalaay kang San Juan sa Damasco.

[6986] San Cosmas sa Maium † mga tuig 787.

Ang Kinabuhi ni San Martin nga Mahinatagon, Obispo sa Tours

Gisaulog niadtong 12 Oktubre

Si Santo Martin lumad sa Pannonia, gikan sa lungsod sa Sabaria[6987] ; pagano ang iyang mga ginikanan. Ang iyang amahan kaniadto usa ka kasagarang sundalo, apan tungod sa iyang masinabtanong pag-alagad misaka siya sa ranggo nga militar nga tribuno[6988] ug nakab-ot ang hataas nga posisyon. Gipahinungod ni Martin ang iyang pagkabata sa Ticino[6989] , diin, samtang bata pa siya, napugos ang iyang amahan sa pagbalhin tungod sa mga kinahanglanon sa iyang serbisyo. Bisan pa sa sayo niyang edad, nalipay ang Dios sa balaan tungod sa iyang pagkamaulawon, kalooy, ug pagkabubut-on sa kasingkasing, nga nagpakita og mga timailhan sa usa ka tawag gikan sa kahitas-an. Niadtong panahona, ang Kristohanong pagtuo naglapnag nga paspas ug hayag sa tibuok Imperyo sa Roma, ug si Martin, sa dihang nakig-uban siya sa mga magtutuo, nakadungog gikan kanila sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug misugod sa pagpaningkamot alang niini sa tibuok niyang kalag, nga nasabtan ang kamatuoran pinaagi sa iyang putli ug walay hugaw nga kasingkasing. Napuno sa kadasig alang sa mga hiyas ug balaan nga kinabuhi sa mga Kristohanon, ang batang lalaki, sa edad nga napulo, supak sa gusto sa iyang mga ginikanan, nahimong usa ka katekumeno. Wala siya magpadayon sa sekular nga pagtuon, nga ang pagtulun-an lamang ni Kristo ang iyang gikontentohan. Sa dihang siya napulo'g duha anyos, nakabati siya og debotong tinguha nga mahimong eremita, nga nagsundog sa nag-inusarang asetikong kinabuhi ni San Antonio. Apan lahi ang plano sa Diyos, aron ang iyang pagka-diosnon mas hayag nga mapadayag bisan pa sa wala pa siya masangyaw sa batisan. Ang amahan ni Martin nasuko kaayo sa mahigalaong relasyon sa iyang anak sa mga Kristohanon ug sa iyang mga debosyonal nga hilig, labi na kay, tungod sa ambisyosong tinguha, gusto niya nga himuon kining kusgan ug masigla nga batang lalaki nga usa ka bantugang mandirigma nga magdala og himaya sa iyang ngalan sa gubat. Busa, sa dihang naka-kinse anyos na si Martin, sumala sa usa ka imperyal nga sugo nga nagmando nga ang mga anak sa mga beterano[6990] mosulod sa kasundalohan, gikuptan siya sa iyang amahan, gipangaposan og kadena, ug gipugos nga mopasa sa panata militar. Ingon nga anak sa usa ka tribuno ug usa ka bantugan ug lig-on nga batan-on, si Martin nahimong usa ka opisyal sa kabalyeriya ug nakuha ang dakong pagsalig sa iyang mga nakahataas.

Ang bag-ong kahimtang ni Martin sa pagkabantog wala nakausab sa iyang mapainubuson ug matinud-anong pagkinabuhi. Ang iyang kahimtang sa kinabuhi unta nagtugot kaniya nga adunay duha o labaw pa ka sulugoon gikan sa mga sundalo; apan kontento siya sa usa ra, nga iyang gitratar dili ingon ulipon kondili ingon usa ka higala ug igsoon, ug kaniya gihatagan pa gani og mas daghang serbisyo kaysa iyang nadawat. Nagpakita siya og dakong gugma sa iyang mga kauban nga sundalo ug nagdasig kanila dili lang sa tinuod nga paghigugma kondili usab sa matinahuron nga pagdayeg sa iyang istrikto ug matinud-anong kinabuhi taliwala sa kanunay nga mga tukso. Bisan pa nga usa ka sundalo, gipahinungod ni Martin ang iyang kaugalingon hingpit sa mga buhat sa Kristohanong kalooy. Gikuha lang niya sa iyang sweldo ang gikinahanglan para sa iyang panginabuhi ug gisalikway ang tanan nga uban pa, ug gigamit ang nahabilin aron tabangan ang mga walay swerte, tabonan ang mga hubad, pakan-on ang mga kabus ug buhaton ang ubang mga buhat sa kalooy.

Nagserbisyo si Martin sa Gaul[6991] . Kauban ang iyang mga tropa, gipahimutang siya sa winter quarters sa Amiens[6992] . Grabe kaayo ang katugnaw sa tingtugnaw, ug si Martin, nga kanunay mailhan tungod sa iyang kalooy, labi pang buotan niining panahona sa paghatag gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan alang sa pagkaon ug pag-atiman sa mga kabus. Usa ka adlaw, samtang naglabay siya sa ganghaan sa siyudad, nakit-an niya ang usa ka halos hubo nga pulubi, nga hapit na hingpit nga namatngon tungod sa grabeng katugnaw. Wala siya

---

[6987] Ang Pannonia usa sa mga hinungdanong rehiyon sa Imperyo Romano sa daplin sa Danube; karon kabahin na kini sa Hungary. Ang Sabaria karon nailhan nga Stein an der Anger. Si San Martin natawo sa unang katunga sa ika-4 nga siglo.

[6988] Kana mao, sa wala pa siya makab-ot sa ranggo nga kumander sa usa ka iladong independyenteng rehimento sa hukbo.

[6989] Ticin – karon Pavia, usa ka dakong siyudad sa amihanang Italya sa suba nga Ticino, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Po.

[6990] Kini ang termino nga gigamit sa mga Romano sa panahon sa Imperyo aron itumong sa mga beteranong sundalo nga wala pa gi-discharge; sila gi-exempt gikan sa tanang trabaho ug gitawag lamang alang sa aktibong serbisyo aron ipanagang ang yutang natawhan batok sa mga kaaway sa gawas.

[6991] Gaul – karon nga Pransya.

[6992] Amiens – karon kapital sa Pranses nga departamento sa Somme, sa baybayon sa suba nga pareho usab og ngalan, 124 ka verste sa amihanan sa Paris.

tagda sa mga naglabay-labay ug gibyaan siya nga walay tabang, tingali tungod kay sila mismo nanginahanglan ug wala silay ikahatag. Si Martin usab wala nay bisan unsa; wala siyay mahatag nga limos sa pulubi, kay gihatag na niya ang tanan niyang kuwarta. Apan ang iyang kasingkasing nasakitan sa kasubo ug kalooy sa pagtan-aw niining kalisod nga tawo. Busa si Martin, nga walay pagduha-duha ug tinguha lang nga matabangan dayon ang pobre nga tawo, dali niyang gikuha ang iyang sinturon militar, gihubo ang iyang kapa, ug gibahin kini sa duha ka bahin. Gihatag niya ang usa ka bahin sa pobre nga nag-antos sa katugnaw, samtang iyang gibalot ang iyang kaugalingon sa pikas nga bahin. Nakita sa pipila ka mga tawo nga naglabay ang maong buhat ug misugod sila og katawa kaniya sa pagkakita sa iyang katingalahang sinina. Apan ang kasingkasing sa maloloy-on nga mandirigma napuno sa kalipay; wala siya masamok sa pagpanag-iya, nga naghinumdom sa mga pulong sa Diosnong Manluluwas: *'Hubo ako, ug gisul-otan ninyo ako… kay bisan unsa ang inyong gibuhat alang sa usa sa labing gamay niini nga akong mga igsoon, gibuhat ninyo kini alang kanako'* (Mat. 25:36).

Ug gipalig-on sa Ginoo ang pagtuo ni Martin ug gihatagan siya og kahupayan tungod sa iyang dakong kalooy pinaagi sa usa ka langitnong panan-awon. Niadtong gabii, samtang natulog siya, Nakita ni Martin ang Ginoong Jesu-Kristo, nga nagpakita kaniya nga nagsul-ob sa tunga sa kapa, ug gisugo siya nga tan-awon ug tan-awa kon dili ba kini mao gihapon ang tunga nga iyang gihatag sa pulubi sa ganghaan; Mitindog si Martin sa matinahuron nga kahilom; samtang ang Kristo mituyok gikan kaniya paingon sa panon sa mga Anghel nga nagtindog sa atubangan Niya ug miingon sa kusog nga tingog:

'Gisul-oban ko ni Martin niining kapa, bisan pa man katekumeno pa lang siya.'

Nalipay sa ingon ana ka katingalahan ug makapahupay nga panan-awon, namata ang batan-on. Nahitabo kini tulo ka tuig human siya misulod sa serbisyo militar. Human niini, wala na magduha-duha si Martin ug dayon midawat sa balaan nga bunyag sa edad nga napulo'g walo. Pagkahuman sa iyang pagbunyag, mas nagkugi pa gyud siya sa pagbiya sa serbisyo militar, nga supak kaayo sa iyang debotong pagtuo ug dili mohaom sa iyang gipangandoy nga hilit ug asketikong kinabuhi. Bisan pa, napugos siya sa paglangan sa dayon nga pagtuman sa iyang tinguha. Ang iyang tribuno, nga kaniadto usa ka Kristohanon, dako kaayo ang pagduha-duha nga biyaan siya. Sa dihang gisultihan ni Martin ang tribuno sa iyang tinguha nga mobiya sa serbisyo militar ug mahimong monghe, misaad ang tribuno nga kon maghulat siya hangtod sa katapusan sa iyang termino sa serbisyo, mobiya usab siya sa serbisyo uban kaniya ug mosalikway sa kalibutan. Napugos si Martin nga motuman sa gusto sa tribuno ug nagpabilin sa hukbo sulod sa dugang duha ka tuig, miapil sa lisod nga mga kampanya ni Haring Constantius batok sa mabangis nga Alemanni[6993] .

Sa niining mga kampanya, nga gihimo aron mapugngan ang walay hunong nga pag-atake sa daghang mga barbaro sa utlanan sa Imperyong Romano, ang pagdumala sa detachment diin nag-alagad si Martin gisalig sa emperador sa iyang ig-agaw nga si Julian, nga gitudlo nga Caesar[6994] . Dili igo kadako ang detachment, ug si Julian, aron dasigon ang iyang mga tropa, nagdesisyon nga ipang-apod-apod ang mga ganti gikan sa mga nakuha sa Alemanni. Aron labi pang dasigon ang mga sundalo alang sa umaabot nga pakig-away, gisugo ni Julian nga tawgon ang matag sundalo pinaagi sa ilang ngalan ug personal niyang ihatag kanila ang mga ganti. Sa dihang gitawag si Martin, miabante siya ug mapangahas nga miingon sa iyang kumander:

'Caesar! Hangtod karon misilbihan ko ikaw sa kabalyeriya, apan karon tugoti ako nga mosulod sa pag-alagad sa Dios. Pasagdi nga ang lain, nga magpadayon sa imong pag-alagad, ang makagamit sa imong gasa! Ako, usa ka sundalo ni Cristo, ug busa dili na unta ko makig-away para kanimo.'

'Duwa-duwa ka, Martin,' tubag sa naglagot nga si Julian nga puno sa pagsaway. 'Makahitabo ang gubat ugma. Apan ang kahadlok sa gubat, dili ang kahadlok sa Dios, maoy nagpugos kanimo sa paglikay sa imong katungdanan.'

Apan padayon nga misulti si Martin nga mapangahas:

'Kung imo bang giisip ang akong pagbiya isip kabusog kaysa pagkamatinud-anon, ibutang ko unya nga nag-inusara ugma, nga walay armas, sa labing delikadong bahin sa gubat. Didto nimo makita nga, bisan walay

---

[6993] Ang mga Alemanni usa ka mabangis nga tribong Germanic nga nagpuyo taliwala sa Danube, Main, ug Upper Rhine, duol sa mga probinsya sa utlanan sa Imperyong Romano, diin kanunay silang nagpahigayon og makaguba nga mga pag-atake. Ang mga kampanya ni Emperador Constantius batok sa mga Alemanni nahitabo niadtong 354–355.

[6994] Sa ato pa, ang katabang ug kauban sa pagdumala sa emperador, nga gilauman nga mahimong iyang manununod sa tukmang panahon. Ang tinudlo nga 'Julian' mao ang ig-agaw ug manununod ni Constantius, nga nailhan sa kasaysayan isip si Julian ang Apostata.

armas, uban lamang sa ngalan ni Kristo ug sa timaan sa Iyang Balaang Krus, walay kahadlok kong mosulong sa han-ay sa kaaway.'

'Mao na,' ingon ni Julian, ug gisugo niya nga bantayan si Martin hangtod sa sunod adlaw.

Apan sa sunod adlaw mismo, sa pagkakita sa katingalahang organisadong hukbo ni Julian, ang mga Alemanni nagpadala og mga sugo kaniya aron makigsabot sa kalinaw, nga nagtanyag sa ilang hingpit nga pagsumiter. Napirmahan ang kalinaw. Pagkahuman niini, gipahawa si Martin sa iyang panata militar ug dali siyang mibiya sa hukbo. Mibiyahe siya paingon sa Poitiers aron pangitaon si Hilary, ang obispo sa maong siyudad[6995] , nga ilado tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug sa iyang ortodoksong Kristohanong kahibalo, aron ipailalom ang iyang kaugalingon sa espirituhanong giya niining balaan nga tawo. Gidawat ni Hilary ang batan-on nga lalaki uban sa matinud-anong paghigugma ug, pagkahuman sa mubo nga panahon sa pagsulay sa iyang kinaiya, gusto siyang ordinahan nga diyakono; apan si Martin, tungod sa iyang lawom nga pagpaubos, misalikway niini nga katungdanan, ug napugos lang siya sa pagdawat sa mas yano, bisan pa mas lisod, nga papel isip exorcist[6996] . Sa dihang gamay ra ang iyang nahimo sa bag-ong katungdanan, nagsugod si Martin og kabalaka sa hunahuna nga pagano pa ang iyang mga ginikanan, ug, human sa usa ka panan-awon sa damgo, mibyahe siya dayon paingon sa iyang yutang natawhan aron sila mabalhin sa pagtuo kang Kristo. Kinahanglan niyang tabokon ang Alps[6997] , kanunay siyang mawala sa dalan sa walay agianan nga kabukiran ug nag-atubang sa peligro gikan sa mga tulisan. Sa usa ka higayon, nahulog siya sa ilang kamot. Usa sa mga tulisan mibangon sa iyang espada aron putlon ang ulo ni Martin, apan ang iyang kauban, nga naluoy sa batan-on, mipahunong sa mananakit. Gitali si Martin ug gibutang ilawom sa pagbantay sa tulisan nga nakaluwas sa iyang kinabuhi:

'Kinsa ka?' pangutana sa tulisan.

'Kristiyano ako,' matubag sa batan-on nga malumo.

Usa ka taas nga pakighinabi ang misunod tali nila, diin nakahatag si Martin og dako kaayong impresyon sa tulisan nga napahiya ang ulahi sa iyang dautan ug makauwaw nga kinabuhi. Gidugangan dayon niya si Martin ug, uban sa mga luha, misugod siya og hangyo kaniya nga ipangamuyo siya. Human niadto, ang kanhing tulisan nagkinabuhi nga matinud-anon ug sa ulahi nagpuyo isip monghe sa Gallic nga monasteryo ni San Martin.

Sa dihang nakasulod na siya sa Italya ug nagpadayon sa iyang pagbiyahe, taliwala sa daghang mga pagsulay ug kalisdanan, nakasugat si Martin ug usa ka tawo nga grabe kaayo ang kasuklam-suklam ug kahadlokon nga dagway, nga misugod dayon sa pagbuto kaniya og daghang mga pangutana, nga nagpaningkamot gayud aron makuha ang tubag kon asa siya paingon.

'Plano nakong moadto,' tubag ni Martin, 'bisan asa ko tawgon sa Ginoo.'

'Maayo,' miingon ang iyang kaatbang nga nasuko, 'apan hinumdumi nga bisan asa ka moadto ug unsay imong buhaton, ako kanunay ang imong kaatbang.'

Kining panagtagbo ug panag-istorya nakahatag ug lawom nga pagbati kang Martin; bisan pa niana, wala siya mapahadlok, kundili nagpahibalo lang siya nga mapainubsanon uban sa lig-on nga pagsalig sa hingpit nga pagdumala sa Dios:

'Ang Ginoo anaa kanako; dili ko mahadlok sa bisan unsa nga buhaton sa bisan kinsa kanako.'

Sa pagdungog niini, kalit nga nawala ang iyang kaatbang. Niining panahona, nasabtan ni Martin nga kini mao ang karaang kaaway sa katawhan – ang yawa, nga nagporma nga tawo.

Pag-abot niya sa balay sa iyang pamilya, nakita ni Martin nga buhi pa ang iyang mga ginikanan. Ang iyang amahan mitrato kaniya nga daotan kaayo ug nagpabilin nga dili mosugot sa iyang pagwali. Apan ang iyang inahan napildi sa iyang mga argumento ug nasidlak sa kahayag sa Ebanghelyo, ingon man daghan pang uban nga mga

---

[6995] Si San Hilarion, Obispo sa Poitiers, ang iladong Amahan sa Simbahan ug tigpanalipod sa Ortodoksiya, † 368. Ang iyang pista sa Simbahang Romano gisaulog kada ika-14 sa Enero. Ang iyang ngalan wala makita sa kasamtangang mensiones sa Simbahang Griyego, bisan pa man nga ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi walay duhaduha ug gipamatud-an sa mga milagro. Ang Poitiers mao ang punoang lungsod sa departamento sa Vienne sa Pransiya, 340 ka verste sa habagatang-kasadpan sa Paris.

[6996] Kini usa ka espesyal nga opisina sulod sa klero sa sayong Kristohanong Simbahan, nga naglangkob sa pag-ampo sa espesyal nga mga pag-ampo alang sa mga gihuptan sa dautang espiritu, sa mga epileptiko, sa mga nag-antos sa epilepsy ug susamang mga sakit. Sa pagkakaron, wala nay ingon nga espesyal nga opisina sulod sa Simbahan.

[6997] Ang Alps mao ang labing hataas nga kabukiran sa Europa, nga nag-umol og arko nga naglibot sa tibuok amihanang Italya, nga nagbulag sa Peninsulang Apennine gikan sa mainland sa tanang kilid.

lumolupyo sa iyang lungsod. Bisan pa, ang kalampusan sa pagwali sa Ebanghelyo sa santo sa Sabaria mubo ra. Niadtong panahona, tungod sa proteksyon nga gihatag sa mga Ariano sa walay Diyos nga Haring Constantius, ang ilang erehiya mikaylap sa tibuok Pannonia; mitindog si Martin batok niining dautang doktrina ug, tungod niini, gipailawom siya sa pagpanlupig ug, pagkahuman siya gipahirapan, gipahawa siya sa siyudad. Mibiyahe siya paingon sa Italya ug, pagkahuman nga mipuyo sa Mediolanum[6998] , nagtukod siya didto og selda sa usa ka eremita; apan bisan gikan didto, pagkahuman niyang masinati ang tanang matang sa paglutos ug mga insulto, gipahawa siya sa Arian nga obispo nga si Auxentius. Nagpasiya ang santo nga mahimong eremita sa hilit nga batong isla sa Gallinaria, diin siya unya mibalhin sa Caprariа[6999] , nga hingpit nga walay puy-anan tungod kay puno kini sa mga delikadong bitin. Didto, nagpuyo siya sa kinabuhi sa pagpamalandong ug pag-ampo uban sa usa ra ka kauban, nga nagpanginabuhi lamang sa mga tanom sa kalasangan. Pinaagi sa probidensya sa Diyos, ang balaang asketiko milagrosong naprotektahan, ug wala siya'y nadaut gikan sa mga bitin.

Pagkadungog nga ang iyang magtutudlo, si Hilary, nga gipahawa sa Poitiers sa mga Ariano, gitugotan na nga makabalik, mibyahe si Martin aron makigkita kaniya sa Poitiers, ug, pagkahuman sa lima ka tuig nga pagkabulag, malipayon silang nagyakap pag-usab. Gihangyo pag-usab siya ni Hilariyo nga dawaton ang katungdanan nga presbiter o, sa labing gamay, diyakono, apan mapugos nga misalikway si Martin, nga gusto magpabilin nga yano nga monghe hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw. Gitugotan siya ni Hilari nga magtukod og usa ka komunidad sa mga monghe ug gitagaan siya og luna alang niini nga katuyoan nga dili layo sa Poitiers, sa baryo sa Locociag, o Ligouze[7000] . Ang mga higala ug mga disipulo dali nga nagtigom sa palibot sa matinud-anon nga batan-ong lalaki aron makat-on gikan kaniya sa hingpit nga kinabuhi sa monghe. Gidawat ni Martin ang tanan uban sa gugma ug nagsilbi isip labing maayong ehemplo sa usa ka asketiko, makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi alang sa tanan. Bisan tuod hapit wala siyay pormal nga edukasyon, pinaagi sa gahum sa grasya ni Kristo nga nagpuyo kaniya, nga giya sa pagpamalandong sa Diyos ug sa mga buhat sa usa ka birtudoso nga kinabuhi sa monghe, Gipahibalo ug giyaan niya bisan pa ang mga labing maalamon ug lawom kaayong napukaw nga mga indibidwal sa dalan sa tinuod nga Kristohanong kinabuhi; ang uban kanila, ubos sa iyang impluwensya, gisalikway ang walay pulos nga kalibutan, ug gipahinungod ang ilang kaugalingon hingpit sa pag-alagad sa Dios ug sa asetikong kinabuhi sa kamingawan. Ang monasteryo ni San Martin mitubo ug nakahimong bantog sa mubo nga panahon, nahimong unang monasteryo sa Gaul ug nahimong usa ka bantog nga duyan sa monastisismo sa maong yuta.

Niadtong panahona, usa sa mga katekumeno, nga misulod sa monasteryo ni San Martin aron makadawat og pagtulon-an nga makapadasig sa balaang pagtuo ug matinud-anong kinabuhi, apan wala pa nabunyagi, kalit nga natakdan og hilanat ug namatay. Wala ang Reverendo nga Amahan sa monasteryo niadtong panahona. Pagbalik niya, iyang nakaplagan ang walay kinabuhi nga lawas sa katekumeno taliwala sa mga maguol nga igsoon. Gipahawa sa Reverendo nga Amahan ang tanan gikan sa selda ug, samtang nagluhod sa pag-ampo, pagkahuman sa duha ka oras, pinaagi sa grasya ni Kristo, gibanhaw niya ang namatay. Ang lalaki, nga nabanhaw, dayon midawat sa Balaang Bunyag ug pagkahuman niini nagpuyo siya og kinabuhi nga makapahimuot sa Dios sulod sa taas nga panahon. Sa ulahi iyang gisaysay nga sa dihang mibulag ang iyang kalag sa iyang lawas, gidala siya sa atubangan sa usa ka makahadlok nga Huwes, nga naghukom kaniya nga nakasala; apan duha ka anghel ang miingon sa Huwes nga siya mao gayud ang ginapangamuyo ni Martin, busa gisugo sa Huwes nga ibalik siya kang Martin.

Sukad niadto, milapta ang dungog ni Martin isip usa ka balaan ug katingalahang apostolikong tawo, nga gihatagan og gahum gikan sa kahitas-an.

Nakadani siya og daghang mga disipulo[7001] gikan sa tanang han-ay sa kinabuhi ug kahimtang sa katilingban, ug naimpluwensyahan sila pinaagi sa ehemplo sa iyang birtuoso ug istriktong asketiko nga kinabuhi,

---

[6998] Ang Mediolan – karon Milan – mao ang labing importante nga siyudad sa Amihanan sa Italya, sa rehiyon sa Lombardy; natukod kini sa karaang panahon ug kanunay nga dako kaayo ang kahinungdanon.

[6999] Ang Gallinaria usa ka isla sa Dagat Tyrrhenian, sa Liguria sa amihanan sa Italya. Ang Capraria usa ka gamay nga isla sa maong dagat.

[7000] Ang Monasteryo ni San Martin nahimutang mga 8 ka verste gikan sa Poitiers. Mao kini ang unang husto nga naorganisar nga monasteryo sa Kasadpan, ug si Martin giila nga usa sa mga nag-unang nagtukod sa mga monasteryo sa Kasadpan.

si San Martin nakahatag usab og dakong impluwensya kanila pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Siya mismo klaro kaayo nga nakakita sa kamatuoran ni Kristo ug hingpit nga nakombinser niini, ug uban sa parehas nga kalinaw, kusog, kasimple, ug kadasig sa pagpangumbinsi, iyang nahibal-an ug naipatin-aw kini sa mga magtutuo ug dili magtutuo. Ganahan siya magtudlo pinaagi sa mga parabula, nga nakahatag og dakong impresyon sa iyang mga mamiminaw.

Sa pagtan-aw sa dagkong buhat ni San Martin ug tungod kay dili nila mapailub ang iyang balaan ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi, ang karaang kaaway sa katawhan – ang yawa – naglunsad og malisyosong gubat batok kaniya, nagpakita sa iyang atubangan ug gitintal siya sa tanang posible nga paagi. Apan bisan pa nga kanunay niyang nakita ang mga demonyo ug ang Prinsipe sa mga Demonyo mismo sa iyang palibot, wala gyud siya magpakita bisan gamayng kahadlok kanila. Gihagit pa gani niya pag-abli ang yawa sa pakig-away.

'Kung naa kay gahum kanako,' ingon niya, 'pamatud-i kini pinaagi sa imong mga buhat.'

Unya gisulayan ni Satanas nga limbongan ug dayaan ang santo pinaagi sa pagkuha sa dagway sa anghel sa kahayag, kay, ingon sa Apostol, usahay *'si Satanas mismo nagpakaaron-ingnon nga anghel sa kahayag'* (2 Cor. 11:14). Ug busa, sa usa ka adlaw, mipakita siya kang Martin samtang nag-ampo, gipangulohan ug gilibutan sa usa ka mapula nga kahayag, nagsul-ob og bisti sa hari, gidayandayan sa korona nga perlas ug bulawan, nagsul-ob og sandalyas nga gibutangan og bulawan, ug adunay malipayon ug masigla nga dagway. Sa pagkakita ni Martin niining katingalahang pagpakita, nahibulong siya sa sinugdan, ug naghilom silang duha sulod sa taas nga panahon. Sa katapusan, miingon ang yawa:

'Nasayud ka ba, Martin, kinsa ang imong karon nakita? Ako si Kristo. Sa dili pa ko mopakita pag-usab alang sa akong Ikaduhang Pag-abot, gusto nakong ipadayag ang akong kaugalingon kanimo.'

Nagduha-duha ang santo ug wala motubag.

'Ngano man nga nagduha-duha ka sa pagtuo niining panan-awon?' ingon sa yawa. 'Ako si Kristo.'

Unya si Martin, nga giinspirar sa Espiritu Santo, nakamatngon nga si demonyo diay kini, ug miingon:

'Ang akong Ginoong Jesu-Kristo wala magsaad nga Siya magpakita nga nagsul-ob og lila ug may masidlak nga korona. Dili ko gustong motoo nga akoa nang gisaksihan ang pagbalik sa Kristo hangtud nga Siya moanha sa parehas nga dagway nga iyang gisagubang sa pag-antos, ug labaw sa tanan, hangtud nga Siya klarong ipakita ang mga samad nga iyang nabati sa krus.'

Unya ang yawa nawala sama sa aso ug napuno ang selda sa usa ka makalilisang nga baho nga walay duhaduha nga mao gyud siya ang yawa.

Apan, kauban niining mga limbong nga panan-awon, nakasinati usab ang santo og makahupay ug grasya-puno nga mga pagpakita sa mga anghel ug sa mga santo sa Dios gikan sa kalibutan sa espiritu; busa, ang balaang mga apostoles nga sila Pedro ug Pablo nagpakita kaniya sa daghang higayon ug gihupay siya pinaagi sa pakighinabi nga giinspirar sa Dios. Ang grasya sa Dios klarong mipahulay kang San Martin, nga nagpakita sa Iyang presensya uban kaniya sa makita, sa atubangan mismo sa mga mata sa tanan niyang mga disipulo, labi na sa iyang makapahinganghang pagsaulog sa Banal nga Misa ug sa mga higayon nga iyang gipanalanginan ang katawhan. Busa, sa usa ka higayon ilang nakita nga sa dihang iyang gitangtang ang tuo niyang kamot aron magpanalangin, usa ka katingalahang kahayag ang misidlak gikan niini. Sa lain nga higayon, ilang nakita ang usa ka kahayag nga mitungha sa palibot sa iyang agtang.

Ang lungsod nga gitukod sa bukid dili matago. Ug dili usab ang mga tawo mosiga og suga ug ibutang kini ilawom sa banga, kondili ibutang kini sa lampara, ug kini magahatag og kahayag sa tanan sa sulod sa balay' (Mat. 5:15). Busa, bahin kang San Martin, nahimong klaro sa tanan nga gipili siya sa Dios dili lamang alang sa hilom nga mga buhat sa kaisahan ug kalinaw sa usa ka selula sa monasteryo, kondili aron ibutang siya sa kahitas-an sa kandelero sa Simbahan, aron, pinaagi sa iyang mga gasa nga puno sa grasya, maayong mga buhat ug balaan nga kinabuhi, siya makahatag og kahayag sa mga matinud-anon ingon usa ka magbalantay sa daghang panon sa karnero ni Cristo. Ang iyang dakô ug nagkadako nga dungog nagpasiguro nga ang kongregasyon sa usa ka simbahan sa dili madugay motawag kaniya alang sa pagka-obispo. Busa, sa dihang nahimong bakante ang

---

[7001] Usa kanila mao ang adunahan nga lalaki nga ginganlan og Sulpicius Severus, usa sa labing maalamon nga karaang manunulat sa Simbahang Kasadpan, nga sa ulahi nahimong biyograpo ni Martin, ug usa sa labing suod ug labing maayong mga disipulo sa santo – si Gallus, nga gikan sa iyang salaysay gisulat ni Sulpicius ang kadaghanan sa kinabuhi ni Martin.

katungdanan sa obispo sa siyudad sa Tours[7002] , gusto sa mga tawo nga si Santo Martin ang mahimong ilang obispo. Apan sa samang higayon, nahibalo ang tanan sa lalom nga pagpaubos ni Martin, nga kaniadto nagpugos kaniya sa padayon nga pagdumili sa ordinasyon isip pari o bisan pa isip diakono. Busa nagpasiya sila nga mogamit og limbong ug pwersa. Usa ka lungsoranon nga ginganlan og Ruricius miadto sa santo sa iyang monasteryo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo kaniya nga moanha ug mag-ampo alang sa iyang masakiton nga asawa. Miadto ang santo; apan didto gilibutan siya sa daghang katawoan, nga pwersado siyang gidala ngadto sa siyudad ug, sa sabay-sabay, gipahayag siya nga obispo.

Sa dihang napahimutang na siya sa pagka-obispo, wala gyud mausab si San Martin; nagpabilin siya, sama sa una, nga usa ka ehemplo sa lalom nga pagpaubos sa tanan, kontento sa yano nga bisti ug sa labing payat nga pagkaon, ug iyang gitagana ang kadaghanan sa iyang oras sa monastikong pag-ascetismo, nga nagpalayo sa kalibutan ug nangita og kahilom. Dili layo sa siyudad, mipili siya og usa ka hilaw, hilom nga dapit alang sa iyang monastikong asetasismo; kini nga dapit gipanalipdan sa mga bangin ug, sa usa ka kilid, sa Suba sa Loire, ug maagian lamang pinaagi sa usa ka agianan sa tiil. Dinhi, nagtukod si San Martin og usa ka selda nga kahoy. Ang ubang mga asketiko nga nangita og kinabuhi sa pag-inusara nagsugod usab og puy-anan duol kaniya. Ang uban nagtukod og payag para sa ilang kaugalingon, samtang ang uban naghimo og lungag sa mga langob sa bato sa bukid. Sa ingon niini, usa ka komunidad nga adunay hangtod 80 ka mga igsoon ang natigom palibot kang San Martin, ug natukod ang usa ka bag-ong monastikong panuknangan. Gitawag kini nga Monasteryo ni Martin, nga nailhan usab nga Dakong Monasteryo, ug sa ulahi Marmoutier ([7003]). Ang mga monghe sa maong monasteryo midawat sa lagda ni Martin ug nagpahinungod sa ilang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-ampo ubos sa iyang eksperyensiyadong giya, nga nagsalig sa iyang makapadasig apan sayon ug yano nga mga pagtulon-an, ingon man sa ehemplo sa iyang kaugalingong kinabuhi nga taas kaayo sa pagka-asketa. Ang mga igsoon wala'y kaugalingong butang; tanan gipanag-iya sa tanan. Dili sila gitugotan nga mopalit o mobaligya bisan unsa, ug sa tanang pisikal nga buluhaton, ang mga batan-ong monghe ra ang gitugotan sa pagkopya sa mga manuskrito sa balaan ug makapadasig nga mga libro; ang mga tigulang, sa laing bahin, nagpunting lamang sa pag-ampo. Rara ra sila mobiya sa ilang mga selda, gawas lang sa panagtigom alang sa pagsimba; walay mag-inom og bino, gawas tingali sa mga masakiton; ang ilang pagkaon, nga usa ra ka beses nila kan-on matag adlaw, puro lang tinapay, gulay, ug olibo; ang ilang sinina hinimo sa magaspang nga buhok sa kamelyo, bisan pa man daghan kanila ang gikan sa maharlikang kaliwatan. Ang mga igsoon nagpuyo sa walay kondisyon nga pagsunod ug, sa kadaghanan, sa hilom. Gikan niining monasteryo miabot ang daghang mga obispo nga nagpaningkamot pag-ayo sa pagpakaylap sa Kristohanong kahayag sa mga pagano.

Si San Martin mismo naningkamot pag-ayo sa pagbag-o sa mga pagano ug gipukan ang idololohiya sa kadaghanan sa Gaul. Niining apostolikong ministeryo, napamatud-an niya nga siya usa ka maisugon, walay kahadlok, ug mapainubuson nga magwawali sa kamatuoran ni Kristo. Alang niini, kanunay nga mobiya si Martin sa iyang pinalanggang monasteryo ug mobiyahe sa kasikbit nga mga yuta, nagaguba sa mga paganong santuwaryo ug nagaputol sa mga balaang kahoy sa mga mananamba sa dios-diosan; nagtukod siya og mga simbahan ug nagtudlo sa mga pagano sa Kristohanong pagtuo. Mas malampuson pa gayud ang pagwali ni San Martin sa Ebanghelyo tungod kay kasagaran kini gisundan sa mga tanda ug katingalahan, nga gihimo sa santo pinaagi sa gahum ni Cristo sa atubangan sa tanang dili motuo. Ang unang lugar diin nabag-o ang mga pagano mao ang Amboise[7004] . Pagkahuman niyang natukod ang usa ka simbahan didto pinaagi sa iyang pagpangwali, iyang gisalig ang pagdumala ug pag-atiman niini sa pipila sa iyang mga disipulo. Apan lig-on pa gihapon ang paganoismo didto, ug ang mga Kristohanon nakasinati og dakong katalagman gikan sa mga dili motuo; kay nagbarug pa gihapon ang usa ka pagano nga templo nga adunay dakong idolo, nga giila sa katawhan. Ang mga disipulo ni San Martin wala magkausab sa paglaglag niining santuwaryo sa idolatriya, bisan pa sa sugo sa santo. Mibalik si Martin mismo sa Amboise, apan nasabtan niya nga tinuod gayud nga lisod buhagon ang templo. Busa mipili siya og hilit nga dapit ug nagpabilin didto tibuok gabii sa mainitong pag-ampo sa Diyos. Ug nadungog sa Ginoo kining pag-ampo sa

[7002] Ang Tours usa ka siyudad sa Gaul, sa wala nga baybayon sa Loire, 238 ka bersta sa habagatang-kasadpan sa Paris.

[7003] Ang monasteryo sa Marmoutier sa ulahi nakab-ot og dakong dungog ug nagdula og hinungdanong papel sa kasaysayan sa monastisismo, dili lamang sa Gaul kondili sa tibuok Kasadpan.

[7004] Ang Amboise usa ka lungsod nga 22 ka verste gikan sa Tours.

Iyang matinud-anong sulugoon: sa buntag mitumaw ang usa ka makalilisang nga bagyo, nga gipahugno ang paganong templo hangtod sa yuta ug gipikas-pikas ang idolo nga naa niini.

Samtang nagbiyahe sa yuta sa mga Edouans[7005] aron ipangwali ang Ebanghelyo, nakaabot si San Martin sa lungsod sa Augustodona[7006] ug mihunong didto aron mag-ampo sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Symphorian ug aron motabang kang Obispo Simplicius sa paglaglag sa paganismo. Duol sa kapilya diin gipahimutang ang mga relikya ni San Symphorian[7007] , adunay usa ka paganong templo nga gipahinungod kang Saron[7008] , diin nagpuyo ang labing girespeto nga mga pari sa mga pagano – ang gitawag nga mga Druid ni Saron[7009] . Walay kahadlok nga misulod si San Martin niining paganong templo ug gipahulog ang estatwa ug halaran ni Saron. Gisikop siya dayon sa usa ka grupo sa mga armadong pagano nga nasuko sa iyang gibuhat. Usa kanila, ang labing maisug, nag-alsa na sa iyang espada batok kaniya, apan usa ka dili makita nga gahum ang nagpabagsak kaniya sa tiilan sa santo; natakdan sa kahadlok, ang hambog nga pagano mapainubsanon nga misugod, uban sa luha sa iyang mga mata, sa pagpakiluoy sa santo alang sa pasaylo ug kaluoy. Sa pagkakita niini nga milagro, ang tanang uban pang pagano nga naa didto mituo kang Kristo, ug ang pagano nga templo nahimong santuwaryo sa tinuod nga Dios.

Usa ka dili usab katingalahang milagro ang nahitabo pinaagi sa pag-ampo sa santo sa baryo sa Leproze[7010] . Giduso sa apostolikong kadasig, gusto usab niya nga laglagon ang templo didto, nga dako kaayo og pagrespeto sa mga pagano; apan gipalayas siya sa mga lumolupyo. Unya mibulag siya ngadto sa pinakaduol nga luwas nga dapit duol sa baryo, diin nagpabilin siya sa pagpuasa ug pag-ampo sulod sa tulo ka adlaw, naghangyo sa Dios nga laglagon ang paganong templo. Ingon tubag sa iyang mainitong pag-ampo, duha ka hayag nga anghel ang mitungha kaniya, sama sa nagsul-ob og baluti, nga nagpahibalo nga gipadala sila sa Dios aron motabang kaniya batok sa mga pagano.

Pagkadungog niini, si Martin dali dayon nga mibalik sa baryo ug, pinaagi sa gahum sa grasya ni Kristo, milagrosong gipahimoang abog sa atubangan sa mga mata sa mga tawo ang mga haladanan ug mga diyos-diyosan, nga napugos sa usa ka dili makita nga gahum sa Diyos. Sa pagtan-aw sa ingon nga milagro ug sa katingalahang pagkaguba sa templo, ang mga lumolupyo sa maong baryo nakaila sa kawalay pulos sa mga diyos-diyosan ug mibaling kang Kristo.

Sa usa ka higayon, si San Martin, kauban ang pipila sa iyang mga disipulo, naglabay sa daplin sa usa ka daghan kaayong pueblo padulong sa siyudad sa Carnot[7011] . Usa ka dakong grupo ang migawas aron masugat sila, nga puro pagano, kay walay bisan kinsa sa maong dapit ang nakaila kang Kristo o nakadungog sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo. Dako kaayo ang dungog niining balaan nga tawo nga nakadani gani sa kadaghanan sa mga pagano, nga mitabon sa mga uma sa halapad nga distansya. Nakita ni Martin nga kinahanglan niya molihok ug pugson kini nga kahigayunan aron madala ang mga dili motuo kang Kristo. Ug busa, gipukaw sa Espiritu Santo, gisugdan niya ang iyang mainit nga sermon sa kusog nga tingog, nagpahayag sa pulong sa Dios ngadto sa mga pagano ug kanunay nga nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kalag nga ingon kadaghan nga katawhan wala mailhi ang Ginoong Manluluwas.

Sa kana nga takna, usa ka babaye nga bag-ohay lang namatay ang anak nga lalaki ang nagdala sa patay nga lawas niini ug, gipahimutang kini sa tiilan sa santo ug gipadulong ang iyang mga kamot ngadto kaniya, miingon:

'Nasayud kami nga kamo usa ka higala sa Dios. Palihug ibalik kanako ang akong anak, kay siya ra ang akong bugtong anak.'

Ang mga tawo misuporta sa nagluok nga inahan ug misubay sa iyang mga hangyo.

[7005] Ang rehiyon sa Aedua nahimutang sa habagatan-sidlakan sa Paris, taliwala sa mga suba nga Loire ug Saône.

[7006] Ang Augustodon mao ang pangunang lungsod sa mga Aedui, nga nagpuyo sa rehiyon sa Aedua; karon kini mao ang Autun sa departamento sa Loire-et-Saône, nga adunay daghang mga ruina.

[7007] Si San Symphorian, usa ka martir nga giila sa Simbahang Romano, † atol sa paghari ni Emperador Marcus Aurelius niadtong 178.

[7008] Saron – usa ka maalamat nga hari sa Gaul, nga gihatagan sa mga Aedui og dungog isip diyos ug patron sa ilang nasud.

[7009] Ang mga Druid – ang labing hataas nga klase sa mga pari, nga naghari sa Gaul sukad pa sa karaang panahon ug nakatagamtam og dakong pagrespeto ug impluwensya sa mga Gaul.

[7010] Léproz – karon Levru, usa ka gamay nga lungsod mga 250 ka verste sa habagatan sa Paris.

[7011] Carnot – karon Chartres, usa ka lungsod nga 84 ka verste sa habagatan-kasadpan sa Paris.

Gikuha ni San Martin ang lawas sa namatay, gipahimutang kini sa iyang kaugalingong mga kamot, mitukkod uban sa tanang katawhan, ug pagkahuman sa pag-ampo, mitindog ug gibalik ang batan-on nga lalaki sa iyang inahan nga buhi na. Sa pagkakita niini, ang tanan nga naa didto misugod sa usa ka tingog sa pag-angkon kang Kristo nga Dios, ug sa pagyuko sa ilang mga nawong sa tiilan sa santo, mapinanggaon nilang gihangyo siya nga himuon sila nga mga Kristohanon. Ang santo, walay paglangan, didto mismo sa uma, gibutang niya ang iyang mga kamot ibabaw nila ug gipahayag kanila ang pulong sa kamatuoran. Ang balita bahin niining milagro dali nga mikaylap sa tibuok yuta[7012] . Sa parehas nga kalampusan, gipakatag ni San Martin ang kahayag sa Ebanghelyo sa ubang mga rehiyon sa Gaul.

Sa usa ka higayon, usa ka layko nga ginganlan og Evanphius, nga gilutos sa grabeng sakit ug hapit na mamatay, nagpatawag kang Martin sa iyang higdaanan. Ang santo dayon mibiyahe paingon kaniya; apan sa wala pa siya nakaabot sa tunga sa dalan, ang masakiton, sa pagbati sa gahum sa nagkadool ug tungod kay kalit siyang naayo, siya mismo ang migawas aron sugaton si San Martin ug ang mga disipulo nga kuyog niya. Sa sunod adlaw, hapit na mobiyahe pagbalik si Martin, apan nagpabilin siya tungod sa mapugos nga hangyo sa tawo nga iyang giayo. Samtang nagpadulong pa si Martin, usa ka bitin ang nakagat sa usa ka batang lalaki gikan sa pamilya ni Evanfia, nga nakamatay kaniya. Gidala ni Evanfia ang batang lalaki nga nag-antos sa kamatayon sa iyang abaga ngadto sa tiilan sa balaan nga tawo, nga nagasalig sa iyang dakong gahum nga milagros ug kombinsido nga walay butang nga imposible para kaniya. Ang hilo sa bitin mikaylap na sa tibuok lawas sa batang lalaki; nanghubag ang iyang mga ugat, ug ang sulod sa iyang tiyan mitubo sama sa usa ka supot. Gipalapad ni Martin ang iyang kamot, gihapuhap kini sa tibuok lawas sa batang lalaki, ug gipislit ang iyang tudlo duol kaayo sa samad nga gipahinabo sa makamatay nga turok sa bitin. Ug unya, nakita sa tanan nga anaa didto nga nabigla nga ang hilo misugod og dagayday gikan sa tibuok lawas sa batang lalaki paingon sa tudlo ni San Martin ug migawas, kauban ang dugo, gikan sa samad. Human niini, mitindog ang batang lalaki nga hingpit nang naayo, ug ang tanan nga nakasaksi sa milagro naghimaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan.

Naghimo si San Martin og usa ka milagro nga dili usab ubos sa katingalahan sa lungsod sa Carnota, mahitungod sa usa ka bingi nga babaye. Usa ka dose-anyos nga babaye, bingi sukad pagkahimugso, gidala kang Martin. Ang iyang amahan nangayo sa santo nga buhian ang iyang dila pinaagi sa iyang pag-ampo. Gitugyan sa santo kini nga buluhaton kang Obispo Valentine ug Victorius, nga kuyog niya, nga nag-ingon nga kini labaw pa sa iyang gahum, ug nga para kanila, nga mas hingpit sa pagkamatinud-anon, posible ang tanan nga butang. Apan sila, sa paghiusa sa ilang mga hangyo sa pagpakiluoy sa amahan nga walay swerte, napugos si Martin sa pagbuhat sa milagro nga gipaabot kaniya. Unya gisugo ni Martin ang nagtigom nga katawhan nga mohawa ug, sa presensya lamang sa mga obispo ug sa amahan sa dalaga, mihapa siya sa mainitong pag-ampo; unya gibasahan niya og bendisyon ang gamay nga lana ug gibubo kini sa baba sa dalaga, samtang gipipit niya ang dila niini taliwala sa iyang mga tudlo. Ug usa ka katingalahang milagro ang nagpamatuod sa pagtuo sa santo. Sa dihang gipangutana sa santo ang dalaga sa ngalan sa iyang amahan, dayon siyang nitubag nga klaro – ug ang iyang amahan, nga nagkupot sa mga tuhod sa santo, misinggit sa kalipay ug mga luha ug nagpamatuod sa atubangan sa tanan nga nagtigum nga kini mao ang unang pulong sa iyang anak nga babaye.

Sa usa ka higayon, samtang si Martin mosulod sa Paris kauban ang daghang katawo, nakit-an niya ang usa ka leper nga naa sa labing kaluoy-luoy nga kahimtang, nga gilikayan sa tanan. Apan ang santo, nga naluoy kaniya, gihalokan ug gipanalanginan siya – ug tan-awa, kalit nga nawala ang ketong sa maong nag-antos ug miadto siya sa simbahan pagkasunod adlaw, nagpasalamat sa iyang pagka-ayo.

Si Pauline, usa ka debotong estadista nga sa ulahi nailhan tungod sa iyang balaan nga kinabuhi, nagsugod og grabe nga pag-antos tungod sa sakit sa mata, ug nangitngit na ang iyang panan-aw; apan gihikap ni San Martin ang iyang mata gamit ang usa ka piraso sa panapton, ug nawala dayon ang kasakit.

Ang mga buhat sa kalooy ug Kristohanong gugma ni San Martin alang sa mga walay swerte ug kabus dili masukod, busa nakuha niya ang titulo nga 'Ang Maloloy-on'. Usa ka adlaw sa tingtugnaw, samtang paingon siya sa simbahan, nakit-an niya ang usa ka halos hubad nga pulubi nga nangayo kaniya og sinina. Gitawag sa santo ang arkidiakono ug gisugo siya nga hatagan og sinina ang nagkurog nga lalaki; unya, pagkasulod niya sa sakristiya[7013]

[7012] Sa paghinumdom niining milagro, gitukod dayon sa Chartres ang usa ka simbahan nga gihalad kang 'San Martin nga Maloloy-on, Tagahatag sa Kinabuhi'.

, naglingkod siya didto nga nag-inusara sumala sa iyang batasan ; apan tungod kay wala gihatagan sa diakono og sinina ang pulubi, misulod kini sa balaan nga tawo ug misugod sa pagreklamo bahin sa klerigo ug sa katugnaw. Unya, tinago niyang gikuha ang iyang tunika[7014] gikan sa ilawom sa iyang gawasnong bisti, gisugo niya ang pobre nga isul-ob kini ug molakaw. Paglabay sa mubo nga panahon, misulod ang diakono ug gipahibalo sa balaan nga obispo nga panahon na aron sa pagsaulog sa solemne nga serbisyo, kay nagpaabot na ang mga tawo sa simbahan. Niini mitubag ang santo, samtang nag-istorya sa iyang kaugalingon:

'Una, kinahanglan nga mabisti ang pobre: dili ko makasulod sa simbahan kung dili pa nabisti ang pobre.'

Ang diakono, nga wala'y nasabtan, kay wala niya namatikdi nga hubad ang santo sa ilawom, misugod sa pagpanghangyo, nga miingon nga wala niya makita ang pobre.

Apan mipugos si Martin:

'Ihatod nila kanako ang mga sinina nga giandam: dili pasagdan nga walay sinina ang pobre.'

Tungod sa kakulang, ang klerigo, nga nasuko na, nangawat og usa ka mubo ug magras nga bisti gikan sa silingang puwesto sa lima ka sensilyo ug gisabwag kini uban sa kasuko sa tiilan ni Martin, nga miingon:

'Ani-a ang mga sinina, apan wala'y pobre.'

Ang santo, bisan pa niana, malinawong gisugo siya nga maghulat og gamay gawas sa pultahan ug, pagkahuman niyang tinagoang pagsul-ob sa maong sinina, misulod siya sa simbahan aron sa pagsaulog sa Misa. Ug ang Ginoo dali nga mibayad kang Martin alang niining tinago nga buhat sa Kristohanong kalooy. Niadtong adlawa, samtang nagpanalangin siya sa halaran atol sa Balaang Serbisyo, usa ka nagdan-ag nga bola sa kalayo ang mitungha gikan sa iyang ulo, nga ang kalayo misaka paingon sa taas ug naghimo og taas nga sinag. Kining himsog nga panghitabo niadtong adlawa, sa atubangan sa daghang katawhan, gisaksihan lamang sa pipila ka pinili, mao sila: usa ka matinud-anong disipulo ni San Martin nga ginganlan og Gall, usa sa mga birhen, usa sa mga presbiter, ug tulo sa mga monghe.

Ang pagkamabuotan nga nagpalahi kang Martin hinungdan nga gihigugma siya bisan sa mga pagano. Halos wala gyud siyay kaaway, apan kung aduna man, gikaligut-an siya nila tungod sa mga hiyas nga wala nila ug dili nila matagad. Samtang nagpadayon, si Martin wala gayud maghukom sa bisan kinsa, ni mibaylo sa dautan og dautan. Sa atubangan sa tanang insulto, siya mapailubon kaayo nga usahay siya ginasultihan og walay silot sa ubos nga ranggo sa iyang mga klero: wala gayud niya sila gipahawa tungod sa kasubo nga ilang gihimo kaniya ug, kutob sa iyang mahimo, wala gayud niya sila gipugngan sa iyang gugma. Walay nakakita kaniya nga naglagot, nasuko, o nagkatawa. Kanunay siya nga pareho, nga nagbitbit sa iyang nawong og usa ka matang sa langitnong kalipay. Walay lain kanunay sa iyang mga ngabil kondili ang ngalan ni Cristo. Walay lain usab sa iyang kasingkasing kondili ang pagkamatinud-anon, kalinaw, ug kalooy. Kanunay siyang maghilak tungod sa mga sala bisan pa sa iyang mga manlalapang, nga sa iyang atubangan man o sa iyang pagkawalay didto, giatake siya gamit ang mga ngabil nga sama sa bitin ug mga dila nga puno sa hilo.

Ang mosunod nga pananglitan klaro nga nagpakita sa pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon ni San Martin ngadto sa iyang mga manlalait. Sa taliwala sa mga klero sa monasteryo, adunay usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Briktius, nga naggikan sa labing ubos nga antas sa katilingban, apan gidawat, gipadako, ug sa ulahi gi-ordinar ni Martin isip diakono. Gihagit sa dautang espiritu, si Briktius misugod sa grabeng pagpanaway sa iyang buotan nga magtutudlo, sa iyang nawong ug sa iyang likod. Ang balaan nga tawo misulay sa pagpahunong kaniya pinaagi sa malumo nga mga pahimangno; apan wala kini epekto sa buang, ug nagpadayon siya sa pagpagawas pa gani og mas dagkong panamastamas sa wala pa siya kataposan nga nilayas. Sa pagkasugat niya sa usa ka masakiton nga lalaki sa dalan nga nangutana kaniya kung asa niya makit-an si San Martin, gitawag ni Briktius ang santo nga tigulang nga manlimbong ug uban pang mga ngalan nga makauwaw. Pagkahuman nga naayo ang maong masakiton, sa dili madugay nakasugat si Martin kang Briktius, ug malumo lang siyang gipangutana:

'Ngano man nga gitawag mo ko nga manlimbong?'

'Wala tika'y gitawag ana,' tubag sa diakono.

[7013] Ang sekretariato usa ka espesyal nga departamento nga nakadugtong sa simbahan.

[7014] Ang tunika – ang kasagarang panapton sa ilawom sa mga lungsoranon sa Roma – usa ka matang sa kamiseta ug kasagaran hinimo sa lana.

'Dili ba naa ang akong dalunggan sa imong ngabil, bisan pa man nga nagsulti ka sa akong likod?' matod sa santo. 'Ikaw usab, sa dihang mamatay ko, mahimong obispo, ug kinahanglan ka mag-antos pag-ayo.'

Pagkahuman niini, si Briktius nagsugod og mga atake sa kabuang, ug sa usa ka higayon, samtang si Martin naglingkod sa bangko sa atubangan sa iyang selda, kalit siyang gisugdan ni Briktius og kusog nga mga panumpa; sa mga bato sa kilid, nakita niya ang duha ka demonyo nga nag-awhag kaniya sa kabuang.

'Mas balaan ko kaysa nimo,' matod sa diakono, 'gidako ko sa usa ka monasteryo, samtang kaniadto ikaw usa ka sundalo.'

Gipangayo sa mga igsoon nga himuon si Briktsius nga usa ka ehemplo ug tanggalon sa iyang katungdanan; apan si Martin malinawong nga nag-antos sa iyang pag-insulto. Sa dili madugay pagkahuman, si Briktsius—nga naimpluwensyahan sa pagkamaulawon sa santo—nibalik ang iyang maayong paghuna-huna ug mihilab sa iyang tiilan, gilutos sa pagbasol, ug si Martin miingon lang:

'Si Brikcius nakadaot lamang sa iyang kaugalingon, dili kanako. Ang Ginoong Jesu-Kristo gani mitugot kang Hudas sa Iyang presensya: dili kaha unta nako tugotan kining batan-on sa akoa?'

Natuman ang prediksyon ni Martin. Pagkahuman, nabag-o kaayo si Brikcius nga sa pagkamatay sa santo, siya ang gitudlo nga manunod kaniya, ug pagkahuman niini, kinahanglan pa niyang pag-antos sa daghang kasubo ug pagsaway sa wala pa siya namatay nga malinawon[7015] .

Ang mosunod nga mga pananglitan nagpakita kung unsa ka dili mapugngan ug gamhanan ang impluwensya ni Santo Martin bisan pa sa labing hambog ug mapintas nga mga tawo, lakip na ang mga gamhanan ning kalibutan. Bisan sa sinugdanan pa lang sa iyang pagkabalaan, ang Tours napuno sa kahadlok tungod sa pagbisita sa malupit nga gobernador sa probinsya nga si Avicianus, nga ang iyang kasuko dili moubos sa kasuko sa mga mabangis nga hayop. Gisundan sa taas nga han-ay sa mga priso ang iyang pangkat, nga tuyo sa malupit nga gobernador nga ipapatay aron makapahadlok sa siyudad. Ang maloloy-on nga si Martin, nga wala matul-og sa kasuko sa gobernador, nagpasiya nga mangamuyo alang sa iyang mga priso ug sa iyang siyudad nga episkopal, ug sa tungang gabii mibiyahe paingon sa ganghaan sa palasyo ni Avician. Niadtong gabii, ang walay kapahulayan nga pagkatulog sa gobernador kalit nga naputol, ingon sa iyang pagbati, tungod sa kusog nga pag-uyog, ug usa ka dili mailhi nga tingog miingon kaniya:

'Ikaw natulog dinhi, samtang ang alagad sa Dios naghigda sa gawas sa imong pultahan, sa hagdanan niini.'

Gisugo ni Avitian ang iyang mga sulugoon nga motan-aw sa gawas sa pultahan, apan pagkahuman sa usa ka dali nga pagsusi, ilang gipahibalo kaniya nga imahinasyon ra kini; busa, napahupay ang iyang kasingkasing ug natulog pag-usab, aron lang mabalik sa kusog nga tingog: 'Nagtindog si Martin sa pultahan.' Pagkahibalo sa mga sulugoon nga tinuod gayud kini. Gisugo sa gobernador sa probinsya nga dad-on ang santo sa iyang atubangan ug gipangutana siya:

'Ngano man nga imo kini gibuhat?'

'Nasayud ko sa imong tuyo,' matapang nga tubag ni San Martin, 'bisan wala pa nimo kini gipahayag. Lakaw, ug ayaw tugoti nga laglagon ka sa kasuko sa Langit.'

Nahadlok sa inspirado ug propetiko nga tingog sa santo ug gisaway sa iyang kaugalingong konsensya, si Avitian dali-dali nga mipahigayon sa sugo: gipagawas niya ang mga priso ug mibiya sa siyudad. Ang mga pagsaway ni San Martin nagpadayon nga adunay mapuslanong impluwensya sa kinaiya niining malupit nga gobernador sa probinsya. Sa usa ka higayon, sa dihang mibisita pag-usab si Avitian sa siyudad sa Tours, misulod ang santo sa iyang kwarto ug, sa hilom, mitutok pag-ayo kaniya.

"Ngano man nga nagatutok ka nako ingon ana kaayo, balaan nga tawo?" pangutana ni Avitian.

'Dili ikaw ang akong gitan-aw,' tubag ni Martin, 'kundi ang makalilisang nga demonyo nga naglingkod sa imong liog.'

Ug usab, ang mga pulong sa santo nakahatag og maayong epekto ug nakapugong sa malupit nga gobernador sa probinsya sa pagtuman sa iyang dautang tinguha.

[7015] Si Bricius napili nga Obispo sa Tours pagkahuman ni Martin, apan 33 ka tuig pagkahuman gipahawa siya sa mga tawo sa dungog tungod sa usa ka bakak nga akusasyon; pagkahuman sa pito ka tuig sa mapait nga pag-exile, gibalik siya sa iyang obispal nga lingkoranan, diin sa katapusan siya namatay sa kalinaw. Si Briktius nabag-o kaayo ang kinaiya ug nahimong bantog tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, mao nga siya gikan niadto gikanonisa sa Simbahang Romano (ang iyang pista gisaulog didto matag ika-13 sa Nobyembre).

Si Emperador Valentiniano I[7016] , nga nakadungog gikan sa tanang dapit sa dungog ni San Martin, nagpahayag sa tinguha nga makig-amigo kaniya; apan ang iyang asawa nga si Justina, nga usa ka masigasig nga Ariano, wala magtugot kaniya nga buhaton kini. Busa, sa dihang miabot si Martin sa Trier[7017] alang sa usa ka importante nga buluhaton, diin nahimutang ang korte sa emperador niadto, ang emperador—nga naimpluwensyahan sa iyang asawa batok kaniya—nidumili sa pagdawat kaniya. Human sa walay pulos nga mga pagsulay sa pagpakita sa iyang kaugalingon sa hari, ang santo nagpahinungod sa pag-ampo ug pagpuasa. Sa ikapitong adlaw, usa ka anghel ang nagpakita kaniya ug gisugo siya nga moadto sa palasyo aron makita ang emperador. Pagdawat niya niining giluhang inspirasyon, midali si Martin paingon sa palasyo ug sa dihang nakit-an niyang abli ang mga pultahan, mipakita siya sa atubangan sa emperador nga walay bisan unsang pahibalo. Nasuko kaayo si Valentinian, apan kalit niyang nabati nga daw ang trono sa ilawom niya hingpit nga gilukop sa kalayo gikan sa ilawom. Napugos siyang motindog, kalit niyang giusab ang iyang pamatasan ug gidawat ang santo uban sa mainit nga yakap; nakig-istorya siya kaniya og dugay, gipabilin siya isip usa ka pinalanggang bisita sulod sa pipila pa ka adlaw, nagsaad nga ihatag kaniya bisan unsa k nga iyang pangayoon, ug sa dihang mibulag na sila, gihatagan siya og daghang bililhon nga gasa, nga ang santo, apan, misalikway niini, busa nakadawat pa gyud siya og mas dako nga pagtahod.

Niadtong tuig 383, gipahayag sa mga tropang Romano si Maximus nga emperador, samtang ang anak ug manunod ni Valentinian I – si Gratian[7018] – napildi ug napatay tungod sa pag-alsa sa mga sundalo; ang iyang igsoon, si Valentinian II, napugos sa pag-ikyas ug gikuhaan sa trono, ug napabilin lamang kaniya ang pipila ka bahin sa iyang gingharian. Mibyahe dayon si San Martin paingon sa Trier aron makigkita kang Emperador Maximus ug mangamuyo alang sa mga nakig-alyado kang Gratian nga karon nag-atubang sa hulga sa kamatayon. Labing importante kaayo para kang Maximus nga maseguro ang pagkamatinud-anon sa mga klero ug, labaw sa tanan, kung mahimo, ang pagkamatinud-anon sa usa ka hinigugma ug iladong obispo sama ni San Martin. Busa gidayeg kaayo niya ang pag-abot ni Martin ug giimbitar ang santo sa palasyo alang sa usa ka maharlikang salo-salo. Apan misalikway si Martin ug mitubag uban sa katingalahang kaisog:

'Dili ko makalingkod sa lamisa sa usa ka tawo nga gikuhaan og kinabuhi ang usa ka emperador ug gikuhaan og trono ang usa pa.'

Sa samang higayon, gipahimangnoan ni Martin ang emperador nga, bisan pa sa iyang inisyal nga kalampusan sa iyang mga paningkamot, mubo ra ang iyang paghari ug nagpaabot kaniya ang usa ka dali nga kamatayon[7019] . Gipugngan ni Maximus ang iyang kasuko ug kumbinsihong gipasabot sa santo nga wala niya gikuha ang korona sa iyang kaugalingong kagustuhan, kondili gibutang kini sa iyang mga sundalo aron iprotektar ang gingharian gikan sa mga kaaway. Sa katapusan, sa pagsunod sa paghangyo sa Emperador, misugot si San Martin nga motambong sa bangkete sa hari, diin nagtigom ang labing hataas nga mga opisyal ug labing bantugan nga mga personalidad; gipahimutang si Martin sa labing dungganan nga lingkoranan, samtang ang pari nga kauban niya gipahimutang sa lingkoranan taliwala sa igsuon ug tiyo sa Emperador. Sa panahon sa salo-salo, gipresentar ang usa ka baso sa bino sa emperador, ug gisugo niya nga kini unaunang ihatag kang Martin, aron siya kini madawat pagbalik gikan sa kamot sa santo. Apan si Martin, pagkahuman niya'g inom og usa ka higop, gibalik kini dili sa emperador, kondili sa usa sa mga anaa, ingon man nga kini nga tawo mas taas og ranggo kaysa sa emperador. Natingala niini ang emperador ug ang tanan nga naa didto. Bisan pa, si Maximus dili lang wala masuko, apan sukad niadto gisugdan pa gyud niya pagpakita og mas dako nga pagtahod kang San Martin. Kanunay nga gi-tawag sa emperador si Martin ug gidawat siya uban sa dungog sa iyang palasyo, nakig-istorya kaniya bahin sa mga panghitabo sa panahon, sa kinabuhi sa umaabot, sa walay katapusang himaya sa mga santo, ug sa ubang mga butang nga mapuslanon sa kalag. Ang debotong emperatris, sa samang higayon, nagpaminaw uban sa lawom nga pagbati ug mga luha sa balaan nga mga pakighinabi ug pagtulon-an ni San Martin; ug sa

---

[7016] Valentinian I – Emperador sa Kasadpang Imperyong Romano – naghari gikan sa 364 hangtod 375.

[7017] Trier o Treves – usa ka daghan og tawo, nag-uswag nga kapital sa amihanang rehiyon sa karaang Gaul (nga nailhan nga Belgica).

[7018] Gratian – Emperador sa Kasadpang Imperyo Romano gikan sa 375 hangtod 383.

[7019] Natuman gayud sa tukmang pulong ang propesiya ni San Martin: sa sinugdan, gipahawa gyud ni Maximus si Valentiniano II gikan sa Italya niadtong 387. Apan si Teodosio II ang Bata, Emperador sa Sidlakang Imperyo Romano, nga kaniadto nagpanalipod kang Valentiniano II samtang menor de edad pa siya, malampusong gibalik ang iyang mga katungod sa sunod tuig. Napildi si Maximus, gidala sa atubangan ni Teodosio ug gipatay.

katapusan, uban sa pagtugot sa iyang bana, nag-andam siya og usa ka panihapon sa iyang kaugalingong balay para lamang kang San Martin, nga iyang giluto sa iyang kaugalingong mga kamot, nagsilbi sa iyang kaugalingon samtang naglingkod sa iyang mga tiil, ug nagtanyag kaniya og pagkaon ug ilimnon; unya, sa katapusan sa panihapon, iyang gipangtipon ang tanang mumo ug nahibilin ug gihimong pagkaon kini para sa iyang kaugalingon. Apan si Santo Martin mitan-aw niini tanan uban sa labawng pagpaubos, ug sa iyang kasingkasing ug hunahuna nagpabilin siya sa iyang selda sa monasteryo, uban sa mga yano nga monghe nga iyang gipangtigom sa iyang palibot.

Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, si Martin, pagkadungog nga usa ka grabeng panagbangi ang nahitabo tali sa mga klero sa distrito sa Kanda[7020] , midali didto aron ibalik ang panaghiusa tali sa mga nagkasumpaki nga klero. Pagkatigum niya sa iyang mga monghe, gipahibalo niya kanila ang pagduol sa iyang kamatayon, ug mibiyahe siya, kauban ang ilang mga luha ug mga paghilak. Pagpahimulos sa kalinaw sa Kanda, ang santo naigo sa grabeng hilanat didto ug, sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gisugo niya ang iyang mga disipulo nga ibutang siya sa salog nga nakabalot sa sudlo ug abo, kay, sa iyang kaugalingong mga pulong, mao kini ang husto nga paagi sa pagkamatay sa mga Kristohanon. Samtang naghigda siya, daw nakita niya ang yawa nga nagtindog duol kaniya.

'Ngano man nga nagbarog ka dinhi, ikaw makalilisang nga hayop?' ingon sa santo. 'Walay gahum ikaw kanako: ang sabakan ni Abraham modawat kanako.'

Mao kini ang iyang katapusang mga pulong, ug ang mga igsoon nga naglibot kaniya nabighani sa kahayag ug kaanyag sa iyang nawong samtang naghigda siya, nga patay na[7021] . Duha ka libo ka monghe ug usa ka koro sa mga birhen ang misalmot sa pagdala sa iyang lawas paingon sa Tur, diin, taliwala sa dakong tigum sa katawhan, gihatagan siya og solemne nga lubong. Pagkahuman sa bulahan nga pagpanaw sa Iyang dakong santo ug tigbuhat sa milagro, gitagaan siya sa Diyos og grasya nga mapreserbar ang iyang lawas gikan sa pagkadaut, ug daghan kaayong mga milagro ang nahimo sa iyang lubnganan[7022] , alang sa himaya sa Diyos, nga katingalahan sa Iyang mga santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon ni Santa Domnica nga Martir

Gisaulog kada Oktubre 12

Mibuhi si Santa Domnica atol sa paghari ni Emperador Diocletian. Gidala siya sa atubangan ni Lysias, ang gobernador sa Anazarbus sa Cilicia, tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo. Una siyang gibugbog gamit ang panit sa baka, samtang gisunog ang iyang mga tiil gamit ang mapaso nga puthaw; unya siya gibugbog nga grabe ka malupit gamit ang mga tungkod nga nabungkag ang iyang mga lutahan. Sa katapusan, gipahamtang siya sa usa ka prisohan, ug iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo samtang nagpasalamat sa iyang mga samad sa pagkamartir (286 AD).

Fiesta nga naghinumdom sa pagbalhin sa mga relikya sa Malta

Komemorasyon sa Oktubre 12

Sa Simbahan sa Rusya, ang ika-12 sa Oktubre nagtimaan sa selebrasyon sa pagbalhin gikan sa isla sa Malta paingon sa Gatchina sa tulo ka dagkong relikya: usa ka piraso sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo, ang milagrosong ikon ni Mahal nga Ginoo sa Filermos, nga gipintalan ni San Lucas nga Ebanghelista, ug ang tuo nga

---

[7020] Usa ka lungsod sa panagtagbo sa Loire ug Vienne.

[7021] Si San Martin namatay niadtong 11 Nobyembre sa mga tuig 400, sa edad nga mga 80 anyos.

[7022] Ang Obispo Perpetuus nagtukod og usa ka maanindot nga simbahan ibabaw sa lubnganan ni San Martin. Ang uban pang mga relikya gipangbahin-bahin sa nagkalain-laing simbahan. Niadtong 1562, gipanguha sa mga Protestante ang sulod sa iyang lubnganan ug gisunog ang iyang mga relikya sa Tours. Ang nahibilin nga mga bahin sa iyang mga relikya gilubong ug gitipigan gihapon sa Katedral sa Tours. Daghan sa mga milagro ni San Martin pagkahuman sa iyang kamatayon unang gihulagway sa ika-6 nga siglo ni Gregorio sa Tours, nga gikan sa Kasadpan ug nakasinati mismo sa katingalahang gahum sa katingalahan niining tawo sa Dios.

kamot ni San Juan nga Maminar. Atong balikan sa mubo nga paghisgot ang kasaysayan sa gigikanan sa matag balaang relikya ug ang pagtukod sa adlaw sa pista alang kanila.

I.

Niadtong tuig 326, ang Balaang Krus milagrosong nadiskubre ni Santa Helena, ang Emperatris, sa Golgota. Pagkahuman niini, pinaagi sa imperyal nga mando, gitukod dinhi ang usa ka bag-ong simbahan nga gihalad sa Pagkabanhaw ni Kristo, nga nahimong tigbantay niining dakong relikya sa tibuok Kristohanong kalibutan sulod sa daghang katuigan. Ang maong simbahan nagpadayon sa pagbantay niining relikya hangtod karon. Apan, dili na kini mapakita sa tibuok, sama sa dihang nadiskubre kini ni Santa Helena. Ang tradisyon nagsulti kanato sa daghang mga piraso sa Krus sa Ginoo, nga nabulag niini sa karaang panahon ug gipakatag sa upat ka kanto sa kalibutan alang sa pagbalaan niini[7023] . Kining mga piraso gipreserbar sa Sidlakan, ug usab sa Kristohanong Kasadpan.

Sa samang paagi, sa milabay nga libong ka tuig sa Kristohanong kasaysayan, ang Balaang Rus' nakadawat sa daghang higayon gikan sa Sidlakan sa mga piraso sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo, nga gitipigan hangtod karon sa mga katedral, karaang monasteryo, simbahan sa parokya, palasyo sa hari ug bisan sa pribadong panimalay. Apan usa niini nga mga piraso nadawat gikan sa Kasadpan, gikan sa mga Kabalyero sa Orden sa Malta. Ang kapalaran niining Orden kanunay nga nakig-uban sa kapalaran sa Ortodoksong Sidlakan, ug bisan pa sa kapalaran niadtong Honerableng Kahoy, nga kanunay mao ang iyang dili matandog nga kuta ug madaugong armas batok sa tanang kalamidad ug mga pakana gikan sa langyaw nga Muslim ug paganong kalibutan.

Samtang ang uban nga mga Kristohanong Kasadpan, nga armado sa baston sa peregrino, mihimo og debotong pagbiyahe paingon sa Sidlakan aron pasidunggan ang mga balaan nga dapit niini—nga diin ang Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus walay duhaduha nga pirme nag-una— ang uban, nga nagsul-ob og armadura, nidali-dali paingon sa aron ibubo ang ilang dugo, nagdepensa sa mga peregrino ug sa balaang mga dapit mismo, nga nagdani kanila paingon sa[7024] – samtang ang ikatulong grupo gihimo nilang katungdanan, pinaagi sa pagtukod og mga katilingban, ang paghatag og puloy-anan sa langyaw nga yuta para sa una ug ang pag-atiman sa mga samad sa ikaduha. Usa sa labing karaan nga ingon nga mga katilingban mao ang Orden ni San Juan[7025] , nga ginganlan ingon niini tungod kay ang simbahan sa kauban niini nga ospital gipahinungod kang San Juan Bautista. Sa sinugdan usa ka institusyon nga dedikado lamang sa mga katuyoan sa kawanggawa, ang Orden sa ulahi—sa dihang ang pagdumala niini gisalig sa masigasig nga Pranses nga si Raimund de Puy[7026] —nag-angkon og bag-ong charter, diin ang mga kalihokan niini karon naglakip usab sa armado nga pagpanalipod sa mga peregrino sa ilang pagbiyahe paingon sa Herusalem. Kini nga pagpalapad sa ilang mga kalihokan sa Europa gisugat uban sa dakong kadasig: ang mga debotong kabalyero gikan sa nagkalain-laing estado midali sa pag-apil sa bag-ong Orden. Pito ka gatus ka tuig nga pakigbisog batok sa mga dili magtotoo sa pagdepensa sa Kristiyanismo naghatag sa mga Kabalyero Hospitaller og walay katapusang himaya. Sunod, napugos ang mga Kabalyero ni San Juan sa pagbiya sa Palestina, apan napakita na nila ang katingalahang kaisog ug paghalad sa kaugalingon atol sa ilang panahon sa Herusalem (1118–1187) sa mga pakig-away batok sa mga hukbo sa mga kalipa sa Ehipto ug

---

[7023] Gipamatud-an usab kini ni San Cirilo sa Herusalem, nga nabuhi sa ika-4 nga siglo (ang maong siglo diin nadiskubre ang Krus sa Ginoo). Sa usa sa iyang mga 'Catechetical Sermons', iyang giingon nga bisan sa iyang panahon, ang tibuok uniberso adunay na mga piraso sa Krus. Sa tinuod, bisan ang mismong salaysay sa pagkadiskubre sa Balaang Krus naghisgot nga si Santa Helena, ang Emperatris, nagtipig og usa ka piraso sa nadiskubrehong Krus ug gipadala kini sa iyang anak nga si Constantine aron panalanginan ang iyang gingharian. Sa ikalimang siglo, ang mga piraso sa Balaang Krus dili lang gipanggunitan sa daghang simbahan sa Sidlakan apan, sumala sa gipamatuod ni San Juan Crisostomo, bisan ang mga pribadong indibidwal 'kanunay nga gibutang ang usa ka piraso sa Krus sa bulawan ug gisul-ob kini sa ilang mga liog'.

[7024] Labing angay timan-an niini mao ang mga ekspedisyon militar gikan sa Kasadpang Europa sa katapusan sa ika-11 nga siglo, nga nailhan nga mga Krusada. Ang ngalan nga gihatag kanila klarong nagpamatuod sa hinungdan nga nagduso sa mga Kristohanong Kasadpan, sa dili mabilang nga mga hukbo, sa pagtabok sa mga dili mailhi nga yuta, dagat, ug disyerto: gipalihok sila sa tinguha nga makita nga ang Kahoy sa Balaang Krus dili malapasan. Aduna'y walo ka dagkong kampanya: ang una niadtong 1096, ang ikaduha niadtong 1147, ang ikatulo niadtong 1190, ang ikaupat niadtong 1202, ang ikalima niadtong 1217, ang ikaanom niadtong 1228, ang ikapito niadtong 1248, ug ang ikawalo niadtong 1270.

[7025] Ang Orden ni San Juan gitukod niadtong 1047. Ang nagtukod niini giisip nga usa ka adunahan nga negosyante nga ginganlan og Maurus gikan sa Amalfi, nga kauban sa pipila pa, nakakuha og pagtugot gikan sa kalipa sa Ehipto aron magtukod og usa ka dalangpanan ug simbahan para sa mga peregrino sa Jerusalem.

[7026] Napili si Raymond de Puy nga Grand Master sa Orden ni San Juan niadtong 1118.

Baghdad[7027] . Ingon nga ganti sa ilang mga kabayanihan, gihatagan sila og usa ka piraso sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo, nga ilang gipreserbar uban sa dakong pagrespeto sa Ptolemais ug sa mga isla sa Cyprus, Rhodes ug, sa katapusan, Malta[7028] , diin ilang gidala kini paingon sa Rusya atol sa paghari ni Emperador Paul.

II.

Sa samang panahon nga gidala ang piraso sa Kahoy nga Nagahatag Kinabuhi sa Krus sa Ginoo, usa pa ka relikya, nga pareho ka-gagalang ug dugay nga gipreserbar sa mga Kabalyero ni San Juan, gidala gikan sa isla sa Malta paingon sa Rusya: ang Ikono sa Filerma sa Inahan sa Dios – ang Odigitria[7029] .

Sumala sa usa ka tradisyon nga gikan pa sa karaang panahon, kini gipintalan ni San Lucas nga Ebanghelista ug gikonsagra pinaagi sa panalangin sa Birhen nga Kanunay nga Balaan, nga kanunay niyang gipresentar ang mga buhat sa iyang mga kamot. Sa palibot sa tuig 46, gidala kini sa yutang natawhan ni San Lucas, ang Antioquia, diin kini nagpabilin hangtod sa paghari ni Constantine the Great, sa dihang, kauban ang uban pang materyal nga relikya sa kalibutanong kinabuhi ni Hesukristo ug sa mga Apostoles, kini gilipat ngadto sa Jerusalem, nga gibalik-tukod ni Constantine. Sa palibot sa tuig 480, gipadala kini ni Emperatris Eudoxia isip panalangin ngadto sa Constantinople kang Santa Pulcheria, igsoon ni Emperador Teodosio ang Bata. Didto, gitukod ni Santa Pulcheria ang bag-ong Simbahan sa Blachernae, diin gipahimutang kining balaan nga ikon sa Inahan sa Dios; sulod sa daghang mga siglo, kini nagsilbi nga manalipod sa Constantinople.

Sukad pa sa panahon ni Santa Pulcheria, sumala sa tinguha sa nagtukod, nahimong batasan nga maghimo og pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios matag Martes sa Simbahan sa Blachernae; ug sukad pa sa tuig 626, pagkahuman sa iyang milagrosong paghimaya, gidugang sa maong pag-ampo ang pagbasa sa Akathist[7030] . Ug walay hunong nga mga pagdayeg sa dungog sa Inahan sa Dios ang nag-uyog sa maong simbahan hangtod miabot ang magubot nga panahon sa iconoclasm, sa dihang, sumala sa pulong sa usa ka samtangnan, siya gikuhaan 'sama sa pagkuha sa purpura sa usa ka reyna'.

Pagkahuman sa pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikon, ang ikon sa Inahan sa Dios usab mibalik sa angay niyang puwesto sa simbahan nga gitukod alang sa iyang dungog, nga napasidunggan pag-usab pinaagi sa milagrosong pagpakita sulod niini sa Panalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug pinaagi sa iyang bag-ong pag-ampo batok sa dugay nang mga kaaway sa Constantinople – ang mga Saracen[7031] . Apan nanghuyang na ang pagtuo sa mga lumolupyo sa Constantinople, ug nawad-an sila sa ilang Manag-ampo. Nidugang sa mga Muslim nga kaaway ang bag-ong mga kontra: ang mga Kristohanong Kasadpan – ang mga Krusada. Sa panahon sa Ika-upat nga Krusada, ang ikon sa Odigitria, kauban ang daghang uban pang relikya sa Constantinople, gikuha sa mga Krusado gikan sa Simbahan sa Blachernae ug gipadala sa Kasadpan. Pagkahuman kini mibalhin pag-usab ngadto sa Palestina, nahulog kini sa pagpanag-iya sa mga Kabalyero Hospitaller. Sa katapusan sa mga Krusada, sa dihang gipangayo sa mga Kabalyero nga mobiya sa Ptolemais, diin sila nagpuyo hangtod niadto, ug mobalhin sa isla sa Rhodes, gidala nila ang balaang ikon uban kanila. Nagpabilin kini nga usa ka hinungdanon nga bahin sa ilang mga kabtangan sa tanang sunod nilang pagbalhin, hangtod nga ilang gihatag kini isip usa ka regalo kang Emperador Paul.

III.

Ang tuo nga kamot ni San Juan Bautista mao ang ikatulong relikya nga gihinalaran og pista sa Rusya kada Oktubre 12. Ang Ebanghelista Mateo, sa paghisgot sa mga kahimtang sa pagkamartir ni San Juan Bautista, nag-

---

[7027] Kalipa – ang titulo sa mga manunod kang Muhammad, nga naggunit sa labing hataas nga espirituhanon ug sekular nga awtoridad sa mga Muslim.

[7028] Ptolemais – usa ka siyudad sa Fenicia, sa habagatan sa Tiro; Cyprus – usa ka isla sa amihanan-sidlakan sa Dagat Mediterraneo, duol sa baybayon sa Asia Minor; Rhodes – ang pinakasidlakang isla sa Dagat Aegean; Malta – usa ka isla sa Dagat Mediterraneo, taliwala sa Sicily ug sa baybayon sa Amihanan Aprika.

[7029] Ang Inahan sa Dios gitawag nga Hodigitria – ang Giya – tungod kay Giya-a Niya ang mga tawo paingon sa dalan sa kaluwasan.

[7030] Niadtong 626, sa panahon sa paghari sa Bizantino nga Emperador Heraclius, gilobohan ni Syvar, usa ka heneral sa Persyano nga Haring Khosrow, ang hingpit nga walay depensa nga Constantinople gikan sa dagat ug yuta (ang emperador ug ang iyang hukbo naa sa layo nga kampanya). Ug sa dihang gilubong ni Patriarka Sergius ang bisti sa Inahan sa Dios sa tubig sa golpo, mitungha ang usa ka bagyo, nga nagkurog sa tubig sa golpo ug nagpalunod sa mga barko sa kaaway nga nakadaug didto. Isip handumanan sa maong hitabo, gisulat ang usa ka himno sa pagpasalamat ngadto sa Inahan sa Dios, nga gikinahanglan paminawon sa mga magtutuo samtang nagtindog; mao kini ang hinungdan nganong kini nailhan nga 'tindog nga himno' o akathist.

[7031] Saracen, o Arabo.

ingon nga pag-abot sa iyang mga disipulo, ilang gikuha ang lawas (gawas ang ulo) ug gilubong kini[7032] . Sa dapit sa paglubong sa Munauna sa siyudad sa Samaria nga Sebaste[7033] , gitukod na sukad pa sa ika-3 nga siglo ang usa ka simbahan nga gihalad sa iyang ngalan. Ang paghinumdom kaniya ug ang pagdayeg sa iyang balaan nga mga relikya gisugdan na sa panahon pa sa mga apostoles.

Sumala sa usa ka tradisyon nga nagsugod pa sa karaang panahon, si San Lucas nga Ebanghelista, samtang nagwali mahitungod kang Kristo sa Sebaste, nagpasidungog sa mga relikya sa Iyang Minalang ug nangayo sa mga lumolupyo sa Sebaste nga tugutan siya nga ibalhin kini ngadto sa Antioquia, diin kini maluwas gikan sa paglapas ug pagkaguba sa mga dili motuo. Apan gitugotan siya sa mga tawo sa Sebaste nga dad-on lamang ang tuo nga kamot sa Mambabunyag, nga iyang gidalit nga may pagrespeto paingon sa Antioquia. Sukad nga gipreserbar kining relikya sa Antioquia, napreserbar usab ang usa ka tradisyon mahitungod sa usa ka katingalahang milagro nga nahitabo pinaagi niini.

Sulod sa utlanan sa Antioquia, adunay usa ka halimaw nga binuhat nga, sumala sa pamintasan sa mga lokal nga pagano, usa sa mga birhen sa siyudad ang ginahalad matag tuig pinaagi sa suerti. Sa usa ka higayon, ang makalilisang nga suerti nahulog sa usa ka batan-ong babaye gikan sa Antioquia, ang anak nga babaye sa usa ka Kristohanon. Ang iyang amahan nga gikapungot sa kasubo, nga dili mosugot nga isakripisyo ang dugo sa Kristohanon alang sa paglapas sa pagano nga pamahiin, nangayo og tabang sa Langit. Human sa mainitong pag-ampo sa simbahan kang San Juan nga Maninulti, gihalokan niya ang mga dili madaut nga relikya nga gitipigan didto, ug gamit ang iyang ngipon giputol niya ang usa ka piraso sa tudlo sa santo, nga iyang gitago. Pag-abot sa takna sa makalilisang nga halad ug hapit na ablihan sa halas ang baba aron dakpon ang inosenteng dalaga, gilabay sa amahan, nga niabot na niadto, sa baba niini ang piraso sa tuo nga tudlo sa Bawtista nga iyang gitago, ug dayon natumba nga patay ang halas. Dako kaayo ang kahibulong sa mga pagano nga nakasaksi niini nga talan-awon. Pagkahibalo nila sa tinuod nga hinungdan sa kalit nga kamatayon sa halimaw, daghan kanila ang mibiya sa ilang karaang mga pamahiin ug mibaling sa Kristo. Sa dapit diin nahitabo ang pamahiinong pagpatay, nagtukod sila og simbahan isip pasidungog kang Juan nga Maminaral. Ang tradisyon nga naglibot niining milagrosong hitabo nagpatin-aw sa karon nga hitsura sa tuo nga kamot ni Juan nga Maminaral, nga kulang ang usa ka bahin sa gamayng tudlo. Ug dako kaayo ang pagtuo sa mga tawo sa Antioquia niining bililhon nga relikya nga napreserbar sa ilang siyudad. Nahibalo si Julian nga Apostata bahin niining relikya, ug nahibalo siya sa debosyon sa mga tawo sa Antioquia niini, kay siya mismo nagpuyo sa Antioquia sa iyang pagkabatan-on. Sa dihang gisugo niya nga sunogon ang tanang butang nga nagpahinumdom sa Kristiyanismo, dili niya ikalimod kining relikya sa dihang miabot siya sa Antioquia samtang nagmartsa paingon sa gubat batok sa mga Persiano (niadtong 362). Nahitabo usab, sa tukmang panahon, nga ang iyang pinalanggang templo ni Apollo sa Daphne[7034] nasunog. Nagduda nga ang mga Kristohanon maoy nagpasunog, ang nasuko nga emperador misugo, isip panimalos batok kanila, sa publikong pagsunog sa pangunang santuwaryo sa Antioquia – ang tuo nga kamot ni San Juan Bautista. Apan nasuta nga ang matinud-anong mga tawo sa Antioquia, bisan pa sa dili pa pag-abot ni Julian, gitago na ang ilang relikya sa usa k sa mga tore sa siyudad, ug napakyas ang tanang paningkamot sa mga nagpatuman sa sugo sa hari aron kini makaplagan. Pagkahuman sa kamatayon ni Julian, gibalik nila ang relikya sa pangunang katedral sa siyudad, diin kini nagpabilin sulod sa unom ka gatus ka tuig, hangtod sa pagsakop sa Syria sa mga Muslim. Niadtong tuig 639, nahulog ang Antioch, ug kauban niini nadala sa pagkabihag sa mga Muslim ang tuo nga kamot sa Baptist. Sa daghang higayon, gisulayan sa mga Emperador sa Byzantine nga kuhaon kini gikan sa Antioch, apan napakyas ang tanan nilang paningkamot sa pag-angkon sa gitinguhang resulta. Sa katapusan, gisugo sa Ginoo nga ang Kristohanong relikya ibalhin gikan sa siyudad, nga napailalom sa pagdumala sa usa ka walay Diyos nga katawhan, ngadto sa kapital sa Kristohanong gingharian. Niadtong tuig 959, ang debotong diakono sa Simbahan sa Antioquia, si Job – nga sa daghang higayon misulay apan napakyas sa pagdani sa tigbantay sa Simbahan ni San Pedro, diin gitipigan ang tuo nga kamot ni Juan nga Ebanghelista sa usa ka espesyal nga kwarto tupad sa mga

---

[7032] Mateo 14:12. Sumala sa pipila ka mga manunulat, sa paghari ni Julian nga Apostata, ang mga relikya ni San Juan Bautista, nga gipahimutang sa Sebaste, gisunog hangtod nahimong abo ug gipanglupad sa hangin.

[7033] Sebaste – ang pangunang siyudad sa Samaria. Nakadawat ang siyudad niining ngalan pagkahuman kini gihatag ni Augustus kang Herodes nga Dako, nga hingpit nga nagpahiuli ug nagpalamuti niini; ingon pasalamat kang Augustus, gitawag niya kini og Sebaste, nga nagpasabot og 'siyudad ni Augustus'.

[7034] Ang Daphne usa ka suburbio sa Antioquia.

balaang sudlanan ug uban pang bililhon nga mga butang, aron ihatag kaniya kini nga relikya – – sa katapusan nakahukom siya nga gamiton ang kahuyang sa tagabantay: samtang natulog pag-ayo kini tungod sa sobra nga pag-inom og bino, gikuha ni Job ang yawi sa simbahan ug gikawat ang relikya sa gabii. Uban sa iyang bililhon nga kargamento, mibiyahe siya diretso paingon sa Constantinople. Pag-abot niya sa Chalcedon[7035] , nagpadala siya og balita sa Constantinople bahin sa bahandi nga iyang nadala gikan sa Antioch. Pagkahuman niini, miabot sa Chalcedon ang usa ka barko sa hari nga nagdala sa patriyarka ug sa mga dignitaryo sa hari. Paglabay sa mubo nga panahon, gidawat sa emperador ug sa tibuok populasyon ang relikya—nga nakuha sa dako kaayong kalisud—sa Bosphorus uban sa dakong kaseryoso, lawom nga pagbati ug kalipay, 'sama sa pagka- Bautista mismo ang miabot gikan sa langit'. Gidala kini sa simbahan sa palasyo. Katingalahan nga ang tuo nga kamot sa Baptist, nga kaniadto nakahikap sa ulo sa Ginoo, gidala sa maong simbahan sa mismong gabii sa Pista sa Epipanya, ug labi pa, sa wala pa ang pagpanalangin sa tubig. Kining pagkasabay sa mga hitabo nagpalalom sa kaseremonya sa pagbalhin ug sa matinahuron nga kalipay sa hari ug sa katawhan. Bisan wala gihiusa ang pista sa pagbalhin sa tuo nga kamot sa Mibabaye sa pista sa Epipanya, gisugo sa Simbahang Griyego nga ang paghinumdom niining hitabo pagasaulogon sa pista ni San Juan nga Mibabaye, Enero 7. Sama sa nahitabo sa Antioquia, ang praktis sa pag-alsa sa tuo nga kamot sa Mibabag sa Ginoo sa atubangan sa katawhan gitukod usab sa Constantinople, apan kini nga ritwal gihimo dili sa Pagtaas sa Balaang Krus (sama sa Antioquia), kondili sa pista sa Pagkahimugso sa Mibabag – Hunyo 24. Sa pagkahugno sa Constantinople niadt[7036] , tungod sa pag-atake sa mga Turko, gisugo ni Sultan Mehmed II, sa pagsulod niya sa siyudad, nga ang tuo nga kamot sa Mibabaye, kauban ang ubang Kristohanong relikya, ibutang sa iyang imperyal nga baul ug selyohan sa iyang selyo. Apan, ang Orden ni San Juan, nga nahisgutan sa ibabaw, nga niadtong panahona nakabase sa isla sa Rhodes, mitindog aron ipanalipdan ang gilapasan nga siyudad ug ang mga gilapasan nga relikya niini. Ang mga Kabalyero ni San Juan dili lang nga maisugong napugngan ang tanang pag-atake sa mga Turko sa isla sa Rhodes, apan nagsugod usab sila og hulga sa kaugalingong teritoryo sa mga Turko. Unya ang sumunod kang Mehmed II, si Bayezid II, nga gustong makuha ang ilang pabor, nagpadala k[7037] , ang tuo nga kamot ni Juan nga Manunubig, isip usa ka regalo ngadto sa Gran Maestro sa ilang Orden, si Peter Obuson. Usa ka bahandi nga walay bili sa panalapi sa Muslim usa ka bililhon nga bahandi alang sa mga Kristohanong kabalyero, nga ang ilang Orden, sukad pa sa pagtukod niini, gibutang ilawom sa langitnong panalipod ni San Juan Bautista. Bisan asa mipuyo ang mga Kabalyero ni San Juan, gitukod ang mga simbahan aron pasidunggan si San Juan nga Manunubig, ug sukad niadto, sa matag pagbalhin, gidala ang iyang tuo nga kamot ngadto sa bag-ong mga simbahan. Gitukod ni Aubuson ang ingon nga simbahan sa isla sa Rhodes, ug usa ka susamang simbahan ang gitukod pagkahuman sa Grand Master sa Orden, si La Valette, sa isla sa Malta.

IV.

Sa dihang nasakop ang isla sa Malta ni Napoleon, ug ang korona sa Grand Master sa Orden mibalhin[7038] ngadto sa Emperador sa Rusya nga si Paul Petrovich, nga natingala sa himayaong kasaysayan sa mga Kabalyero sa Malta sukad pa sa pagkabata, ang mga Kabalyero ni San Juan, mapasalamaton kaniya sa iyang pagsuporta, nagpasiya nga ibalhin ngadto sa iyang pagpanag-iya ang tulo ka dagkong bahandi, nga wala pa nila kini gilain sukad pa sa pagdawat nila niini.

Ang tuo nga kamot ni Juan nga Maninubig mao ang unang relikya nga ilang gidala paingon sa Rusya. Niadtong 1798, kini pansamantalang gibutang sa kapilya sa Orden sa St Petersburg. Sa sunod tuig, niadtong Oktubre 12, 1799, gidala ang mga relikya sa Gatchina[7039] , kauban ang duha pa ka balaang relikya: mga piraso sa Tinuod nga Krus ug ang ikon ni Mahal nga Birhen sa Filerma.

Gidawat sa Imperyal nga Korte ang mga balaan nga relikya nga gihatag isip usa ka regalo uban sa dakong seremonya. Sa alas 10 sa buntag, usa ka tibuok prosisyon ang nilarga gikan sa Gatchina Palace paingon sa Ingeburg, diin unta ipahigayon ang pagdawat sa mga relikya, nga gipangulohan sa Emperador ug giuban sa mga miyembro sa Imperyal nga Pamilya ug daghang mga kauban. Ang panagtagbo nahitabo sa gitawag nga Spassky Gates, diin gisugdan sa solemne nga prosisyon ang pagbalik ngadto sa palasyo. Ang mga klero ang nanguna sa usa

[7035] Chalcedon – usa ka siyudad duol sa Constantinople.
[7036] Nahitabo ang pagkahugno sa Constantinople niadtong 1453.
[7037] Nahitabo kini niadtong 1484.
[7038] Niadtong 29 Nobyembre 1798.
[7039] Gatchina – usa ka lungsod sa distrito sa Tsarskoye Selo sa Gobernorado sa St Petersburg.

ka relihiyosong prosisyon. Sa ilang luyo, sa usa ka marangyang bulawanong karwahe, gidala ang tuo nga kamot ni San Juan Bautista sa usa ka bulawanong reliquaryo nga gibutang sa usa ka pula nga velvet nga pungan. Sunod, sa parehas nga paagi, gisundan kini sa ikon sa Inahan sa Dios ug usa ka piraso sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo. Ang Emperador mismo, nga nagsul-ob sa tibuok regalia isip Gran Maestro sa Orden sa Malta, naglakaw sa likod sa unang karwahe. Sa dihang miabot ang prusisyon sa palasyo, gikuha mismo sa Emperador ang tuo nga kamot sa Baptist ug, samtang gisaawit ang troparion nga giassign niini, gidala kini sa simbahan sa korte, nga bag-o lang gidekorasyonan, diin iyang gibutang kini sa gitagana nga lugar. Ang ikon sa Inahan sa Dios ug ang piraso sa Nagahatag-kinabuhi nga Kahoy gibutang usab didto. Ang tanang detalye niining solemne nga hitabo gisagol unya sa serbisyo nga gihimo subay sa mga sugo sa Balaang Siyodo alang sa 12 Oktubre. Niini, 'ang hari nga gipili sa Dios gipahisama kang David, ang malumo ug matinud-anon, nga malipayon nga nagdala sa iyang balay, sama sa karaang panahon paingon sa Siyon, sa bag-ong Kaban sa labing labaw nga karaang balaan. Kay didto ang kaban sa Tawag nga nagbitbit og mana; dinhi, ang ikon nga nagbitbit kang Kristo sa sabakan. Didto ang mga tabla sa Daang Tugon; dinhi, ang kamot nga nagtagna sa Bag-ong Tugon, nagpahayag sa kaluwasan ug dakong kaluoy sa kalibutan. Didto ang tungkod; dinhi, ang Krus ni Kristo, ang magbabantay sa uniberso[7040] .

Ang matinud-anong kalipay ni Pablo nagdala kaniya sa paghalad sa mga balaang dapit og daghang bulawanong reliquaryo nga gipahimutang sa diyamante ug uban pang bililhon nga mga bato, ug usa ka bag-ong, pareho ka bililhon nga bado para sa ikon sa Inahan sa Dios.

Gisulod sa Balaang Sinodo ang Oktubre 12 sa mga adlaw sa pista sa kalendaryo sa Rusya.

Apan, ang Gatchina dili dugay nahimong pahulayan sa mga relikya nga taga-Malta. Ang imperyal nga pamilya, sa ilang pagbiyahe paingon sa St Petersburg sa tingdagdag, gidala kini uban kanila, aron sa sunod tuig, 1800, ang pista nga naghinumdom sa ilang pagbalhin gisaulog sa Simbahan sa Winter Palace. Sulod sa kapin kalim-an ka tuig, ang maong selebrasyon nga gitukod aron pasidunggan ang ilang pagbalhin paingon sa Rusya gisaulog dinhi matag Enero 7, imbis sa Oktubre 12. Gipabalik ni Emperador Nicholas Pavlovich ang iyang pagtagad sa nalimtan nga lungsod sa Gatchina. Isip handumanan sa iyang amahan, ang nagtukod sa Gatchina, nagpamutang siya og katedral nga gipahinungod kang Apostol Pablo didto. Alang sa konsagrasyon niining katedral[7041] , ang mga relikya sa Malta gidala pag-usab gikan sa Winter Palace paingon sa Gatchina. Sa tingdagdag niadtong maong tuiga, mibisita ang Tsar sa simbahan. Ang mga nagkatigum nga parokyano, ingon pagpasalamat sa Tsar nga nagmando sa pagtukod sa simbahan, nagdugang sa ilang hangyo nga ang bag-ong natukod nga simbahan magsilbi nga permanente nga puy-anan sa mga relikya sa Malta, nga unang gidala sa Gatchina.

Isip tubag niini nga hangyo, gisultihan sila sa Tsar nga dili niya mabalhin ang kabtangan sa Imperial House ngadto sa pagpanag-iya sa usa ka pribadong simbahan, apan mouyon lamang siya sa ilang temporaryo nga tinuig nga pagbalhin didto gikan sa St Petersburg. Busa nabalik ang pagsaulog sa pista niadtong Oktubre 12, nga karon gisaulog sa kapilya sa korte ug sa Katedral sa Pavlovsk. Ang mga relikya gidala gikan sa St Petersburg sa gabii sa wala pa ang pista. Gipasidunggan sila niining adlawa atol sa Tibuok Gabii nga Pagbantay sa kapilya sa korte. Sa sunod adlaw, human sa sayong Misa sa kapilya sa korte, ila kining ibalhin ngadto sa katedral, diin sila magpabilin sulod sa napulo ka adlaw hangtod sa pista sa Ikono sa Kazan sa Inahan sa Dios, diin, human sa prusisyon sa lungsod, ila kining ibalik sa St Petersburg.

Ang Oktubre 12 dili lang mao ang nag-unang ug unibersal nga pista alang sa mga tawo sa Gatchina, apan usab usa ka adlaw sa pagdayeg sa mga relikya sa Malta sa daghang mga peregrino nga moanha sa Gatchina gikan sa kapital, sa mga kasikbit nga baryo ug lungsod, ug bisan gikan sa ubang mga probinsya sa Rusya. Niining adlawa, ang tibuok Rusya naghatag og himaya sa Dios, 'kay Siya nga naghimaya niini hangtod karon pinaagi sa kadagatan sa mga balaang relikya wala mohunong sa paghimaya niini karon: kay Iyang gipahimutang nga ihatag kini nga bililhon nga bahandi, nga kaniadto natago sa nagkalain-laing yuta'[7042] .

[7040] Usa ka stichera sa serbisyo sa stichera.

[7041] Ang simbahan gikonsagrahan niadtong 1852.

[7042] Festal nga stichera.

26 Oktubre

13 Oktubre (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir nga sila Carpus, Papylus, Agathodorus ug Agathonica

Paghinumdom sa ika-13 sa Oktubre

Dako kaayo ang kaayohan sa paghinumdom sa mga nag-antos alang kang Kristo, kay ang paghinumdom mismo sa ilang mga pag-antos makapukaw sa gugma sa Dios sa atong mga kalag ug, daw, maghatag ug pako sa atong paningkamot alang sa pagkamaayo, – aron, alang sa umaabot nga ganti, atong hunahunaon ug pag-antos sa samang mga pag-antos nga gi-antos sa mga martir sa unod. Lakip sa daghang mga nag-antos nga nagbuhat og mga buhat sa pagkamartir niining kinabuhi mao sila Carpus ug Papylus – dagkong haligi ug basihanan sa Simbahan[7043] .

Ang duha natawo sa himayaong siyudad sa Pergamum[7044] ngadto sa matinud-anong ginikanan ug, pinaagi sa ilang matinahumong kinabuhi, gipadayag nila ang pagkamaayo sa ilang ginikanan: kay ang balaan nga sanga moturok gikan sa balaan nga gamot, ang maayong bunga nagtumong sa maayong kahoy, ug ang putli nga suba naghatag og himaya sa iyang gigikanan. Sila duha kontento lang sa pinakasimple nga panginahanglan sa pagkaon ug ilimnon, gisalikway ang tanan nga mosangpot sa lain-laing klase ug sobra; sa tinuod, gamay ra kaayo ang ilang gikaon bisan sa gikinahanglan, nga ang ilang kalainan sa mga anghel naa ra sa unod, busa tungod sa ilang dakong pagpugong sa kaugalingon, daw halos dili na sila makita nga may lawas. Sa dihang, pinaagi sa ingon nga kinabuhi, nakaangkon na sila og pagkahingpit sa pagkamaayo, gihimo silang takus nga saligan sa pagdumala sa Simbahan: si Carpus giordinar nga obispo ug gipangwali ang Pulong sa Dios sa mga lumolupyo sa Tiatira[7045] , samtang si Papylus, nga gihatagan ni Carpus og dungog sa katungdanan nga diakono, nagpakita og kadasig, subay sa iyang ranggo, sa susamang mga buluhaton.

Ang dungog sa mga Balaan Carpus ug Papylus mikaylap sa tanang kasikbit nga yuta – sama sa pagkamatinud-anon, sa kinatibuk-an, dili magpabilin nga natago kondili kanunay mosidlak. Busa, daghang mga tawo ang nagsugod sa pagdagsa ngadto niining mga balaan nga lalaki; samtang mapainubsanon silang nagpaminaw sa ilang pagtulon-an, sila nang-usab sa pagtuo ngadto sa Kristiyanismo. Ang yawa, kaaway sa tanang maayo (cf. Juan 8:44), pagkakita niini, wala makapahilum; sa dihang nakakaplag siya og mga masigasig nga sulugoon sa iyang dautang buot, gipukaw niya sila aron maghimo og bakak nga pasangil batok sa mga santo sa atubangan sa dautang Haring Decius[7046] . Busa gisumbong batok kang Carpus ug Papylus nga dili lang sila

---

[7043] Ang titulo nga 'Balaang mga Martir, mga Haligi ug Pundasyon sa Simbahan' nagpahayag sa ideya nga dako kaayo ang ilang kontribusyon sa pagtukod sa Simbahan ni Cristo – pinaagi sa ehemplo sa ilang maisugong kinabuhi ug pinaagi sa grasya sa Dios, nga gihatag sa mga matinud-anon pinaagi kanila. Sa Balaang Kasulatan, ang Punong Bato ug Pundasyon sa Simbahan ginganlan nga Awtor sa atong kaluwasan, ang Ginoong Jesu-Kristo (Salmo 117:22; Isa. 28:16; Mat. 21:42; 1 Ped. 2:4; 1 Cor. 3:11, ug uban pa.). Ang mga martir ni Kristo, sama sa mga propeta ug mga apostoles, matawag lamang nga mga basihanan sa Simbahan sa diadikal nga paagi – ingon nga sila mismo natukod sa ibabaw ni Kristo. Sila, sama sa pagkasulti, mao ang unang han-ay sa mga bato sa tukuranan sa Simbahan ni Kristo, nga gibutang sa ibabaw sa Iyang dakung ug walay katapusang basihanan – si Kristo. Ang mga mosunod nga han-ay sa mga bato niining tukuranan mao kita, ang mga magtutuo kang Kristo, nga gisulat sa Apostol: *'gitukod ibabaw sa pundasyon sa mga apostoles ug mga propeta, nga si Cristo Jesus mismo ang batong pang-ukit'* (Efe. 2:20).

[7044] Ang Pergamo – usa ka siyudad sa dakong rehiyon sa Mysia (sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor) – mao ang kapital sa Gingharian sa Pergamo. Sa karaang panahon, kini nailhan tungod sa kadato, karangyaan ug halapad nga librarya, ingon man usab sa imbensyon, o mas tukma pa, sa pagpaayo sa pergamento (nga nagsilbi nga kapuli sa papel sa pagsulat karon). Sunod, kini nga siyudad giapil sa Imperyong Romano. Nahisgutan kini sa Basahon sa Pahayag (Pahayag 2:12). Ang Apostolikong Konstitusyon (7:46) naghisgot kang Gaius, ang unang Obispo sa Pergamum, nga giordinar ni Apostol Juan. Mao kini si Gaius nga gisulatan ni Apostol Juan sa iyang Ikatulong Epistola (3 Juan 1:1).

[7045] Ang Tiatira usa ka siyudad sa Lidia, sa utlanan sa Misia, sa habagatan-sidlakan sa Pergamo; kaniadto kabahin kini sa monarkiya sa Siria, unya napailawom sa pagdumala sa Roma. Nagsugod ang pagkatarong sa Kristiyanismo didto sukad pa sa panahon sa mga Apostoles. Nahisgutan ang Tiatira sa Basahon sa Mga Buhat 16:14; Pahayag 1:11, 2:18, 24.

[7046] Naghari si Decius gikan sa 249 hangtod 251 AD.

mosimba sa mga diyos, kundili gisumpa pa gayud nila kini ug misunod sa pagtulon-an sa Kristohanong. Sa dihang nadungog kini ni Decius, nasuko kaayo siya ug gipadala niya ang iyang magtatambag nga si Valerius sa Asia – usa ka masigasig nga pagano ug malupit nga tawo; sa samang higayon, gisultihan siya sa hari sa tanan niyang nahibaw-an mahitungod sa mga santo ug gihatagan siya og hingpit nga awtoridad batok kanila. Si Valerius, pagdawat niya sa iyang mga sugo, nilarga dayon ug sa pag-abot niya sa dapit diin nagpuyo ang mga santo, gusto niyang maghalad og sakripisyo sa iyang mga dios. Iyang dayon gipagawas ang usa ka mando sa tibuok yuta sa Tiatira, nga nagmando sa tanang pumoluyo niini nga magtigom dayon sa dapit sa halaran aron pagsimba sa mga dios. Busa, ang dautang tawo dili lang usa ka masigasig nga mananamba sa mga paganong diyos , apan nangita usab siya og paagi aron madani ang uban sa pagbuhat sa sama. Sa diha nga nakatigom na ang tanan sa dapit sa halaran, duha ka Kristohanon, sila Carpus ug Papylus, wala makita sa ilang taliwala, kay naa sila sa lain nga dapit nga naghalad og tinuod nga halad sa Tinuod nga Dios—mao ang pag-ampo. Sa dihang wala niya sila makita sa tunga sa katiguman, gisugo sa tigpahirap nga pangitaon sila; pagkahuman nga nakaplagan ug nadala sila sa iyaha, mapahitas-on niyang gipangutana sila:

'Ngano nga wala kamo mitambong uban sa uban aron maghalad sa mga dios?' – unya iyang gidugang: 'Dali kamo sa pag-ayo sa inyong sala sa akong atubangan, aron ang kasuko sa mga nangdaot kaninyo mahulog sa ilang kaugalingong ulo, ug ang inyong himaya mapadaghan pa kaysa kaniadto.'

Ang mga santo, bisan pa, nga walay kahadlok ug wala magpangita og himaya sa tawo, mitubag nga maisugon:

'Dili para kanamo, O hukom, ang pagpukaw sa kasuko sa among Dios ug ang pagka-dili mapasalamaton sa Iyang mga panalangin kanamo! Kay bisan pa gani ang mga hayop mahimong saksi batok sa among kawalay pagpasalamat—tungod kay bisan sila nakaila sa ilang agalon; apan kami mopakita nga ignorante sa among Magbubuhat kon among pasidunggan ang bakak nga mga dios samtang biyaan namo ang among Tinuoray nga Ginoo.'

Samtang nagsulti sila niini, gipamatud-an sa Dios ang ilang mga pulong pinaagi sa mosunod nga timaan: kalit nga misangpot ang kusog nga linog, ug ang tanang mga diyos-diyosan natumba ug nabungkag hangtod nahimong abog. Apan ang dautang buot ni Valerius kusgan ug dili malukop: imbis nga mangha sa dili masukod nga gahum sa Dios ug pag-uyaw sa hingpit nga kawalay bili sa mga bakak nga dios, napamatud-an niya nga mas buang ug walay sentido pa gayud siya. Nakahuya siya sa pagkamapainubsanon ug pagkamaulawon sa mga tawo, busa wala niya dayon ipahamtang kanila ang labing grabeng pag-antos, ug gisugo nga ibutang sa ilang mga liog ang mga kadena nga puthaw ug iparada silang hubad sa siyudad. Busa, kining mga maisugong asketiko, nga angay unta sa labing hataas nga dungog, giparada sa kadalanan sa kaulaw; ang angay untang dayegon sa walay sukod nga mga pagdayeg gipakaulaw ug gisamokan. Ang huwes, bisan pa, nagtuo nga tungod sa ingon nga kaulaw nga silot, maluya na karon ang ilang pagkamalig-on sa pag-angkon, nagpangandoy nga makuha sila sa iyang kiliran pinaagi sa mapaluyong mga pulong ug misugod sa pagsulti:

'Kung wala ko kamo giisip nga maalamon nga mga tawo, dili unta nako kamo gihatagan og maayong tambag, kondili pugson unta nako kamo sa pagdawat sa among pagtuo pinaagi sa pagpanakit, batok sa inyong kabubut-on. Apan tungod kay ang inyong pagka-maalamon ug pagkamaayo nagpakita sa inyong abilidad—nga kinaiya sa mga bantugang tawo—sa husto nga paghukom sa mga butang, nakahukom ko nga mahimong maayong magtatambag kaninyo. Sa akong hunahuna, dili na kamo katingalahan nga ang himaya ug dungog gihatag sa mga di-mortal nga dios sukad pa sa karaang panahon, ug nagpabilin kini hangtod karon, dili lamang sa taliwala nato nga nakahibalo sa Griyego ug Romano nga mga pinulongan[7047] , apan usab sa taliwala sa mga barbaro; kay pinaagi sa ingon nga debosyon sa mga dios, ang mga siyudad ginadumala sa maayong mga balaod, ang kadaogan makuha batok sa mga kaaway, ug ang kalinaw masiguro. Ngano man, busa, nga ang mga Emperador ug mga Prinsipe sa Roma nakab-ot og ingon nga himaya nga ilang napukan ang mga siyudad ug nasud ug napailalom sa ilang paghari ang tanan nilang kaaway? Dili ba tungod kay ilang gihatagan og dungog ang mga dios ug gisimba sila? Busa, dungga sila, kamo mismo. Ug kon, tungod sa mga pulong sa mga walay kahibalo, nadani kamo sa sayop ug bag-ong mitumaw nga Kristohanong pagtuo, nan, magpahimangno kamo karon ug mobalik sa mas maayo. Unya ang

[7047] Kana mao, mga edukadong tawo. Gitan-aw sa mga Griyego ug Romano ang tanang uban nga mga tawo nga dili nila kaugalingong kaliwatan ug wala makahibalo sa ilang mga pinulongan ingon nga hilaw ug walay edukasyon, ug gitawag sila nga mga barbaro.

mga dios magpakita kaninyo og kaluoy, ug malingaw kamo sa daghang panalangin nga atong gipanag-iya; ug dagkong pabor ang nagpaabut kaninyo gikan sa hari. Apan kon magpadayon kamo sa inyong daang pagkatig-a sa ulo, mawagtang kaninyo kining mga panalangin ug mapugos kami sa pagtratar kaninyo sa labing hugot nga pagkapintas.

Sa pagkadungog niini sa mga santo, ilang gitutok ang ilang mga mata sa langit, naghimo sa tanda sa krus, ug mitubag kang Valerius:

'Nagalaum ka nga dali ra nimo kami maliso sa imong dautan, sama sa among pagka ignorante; apan hibaloa nga dili nimo kami kaatubang nga mga mahuyang ang kasingkasing o maluya ang hunahuna. Dili namo giisip nga dungganon ang inyong pagtuo tungod lang kay karaan kini, kay dili tanan nga karaan angay gayud nga dungganon: karaan usab ang dautang buot, apan dili kini angay respetuhon tungod lang sa pagkadugay niini. Ang pangutana dili kung karaan ba ang inyong pagtuo, kondili kung angay ba kini dawaton. Nakahukom kami nga molikay niini ug, kutob sa among makaya, tangtangon kini sa taliwala namo, ingon usa ka butang nga nag-andam og makalilisang nga Gehenna alang sa mga nagahigugma niini. Kung gusto nimo masayran ang kamatuoran, hunahunaa kini, ug imong makaplagan nga ang imong mga dios wala'y lain kondili buhat sa kamot sa tawo: sila hilom ug bingi ug walay bisan unsang ikatabang, dili lang sa uban kondili bisan sa ilang kaugalingon. Ang tinuod nga Dios dili masukod sa Iyang kina-iya, dili masabtan sa atong hunahuna, ug walay sukod sa panahon, kay Wala Siya'y sinugdanan; Siya ang nagmugna sa tanan nga makita ug masabtan sa atong hunahuna; Gihimo Niya ang tawo, gibutang siya sa Paraiso, ug gihatagan siya og usa k a sugo, aron ang tawo masanay sa pagsunod sa iyang Magbubuhat. Tungod sa pagkasina sa yawa, ang tawo nahulog sa pagsuway ug nahimong sakop sa kamatayon. Apan ang yawa wala malipay sa pagkahulog sa tawo ug nagdali sa pagpaling sa mga kaliwat niini gikan sa Dios, aron ang mga tawo mamatay dili lang sa lawas kondili usab sa espiritu: busa, sa pagbiya nila sa Dios ug sa pagpaling sa ilang mga mata gikan sa kahayag sa kamatuoran, ang mga tawo nahulog sa kangitngit sa idolatriya. Busa, ang maloloy-on ug labing grasya nga Magbubuhat, aron luwason ang katawhan gikan sa gahum sa yawa, mibaba Siya sa yuta, samtang nagpadayon nga nagpuyo sa sabakan sa Amahan, ug nahimong sama kanato, gawas sa sala; gipako Siya sa Krus, Siya namatay aron luwason kita gikan sa atong makasasalaong pagkahulog. Pagdaug Niya sa atong kaaway, ang yawa, pinaagi sa Iyang kamatayon, misaka Siya sa langit ug nagtawag usab kanato didto, kay gihimo Niya nga maabtan nato ang pag-anhi ngadto kaniya.

– Ikaw, O huwes, makasulti ka ba ug susama bahin sa imong mga dios? Ug dili ka ba mahiya sa pagtawag kanila nga mga dios?

– Mahitungod sa inyong mga bahandi ug sa mga dungog nga gihatag kaninyo sa hari—nga inyong gihigugma kaayo—wala namo kini tagda, kay nagpaabot kami sa among ganti gikan sa Dios, Kang Kinsa among hugot nga gisugot nga mag-antos ug mamatay.

Pagkadungog ni Valerius niini nga mga pulong, nasuko siya kaayo. Gihilabtan niya ang iyang mapanghimaraot nga pagkamapainubsanon ug, nga wala na magtago sa iyang kalupigan, una sa tanan iyang gihatag ang mga kabtangan sa mga santo sa mga maninirang-puri aron kini ilupig; samtang ang mga santo mismo, gipabugkos niya sa mga kabayo ug gisugo nga dad-on sila sa Sardis[7048] . Ug ang mga kabayo, nga nakatali kanila ang mga santo, gipadagan og paspas kaayo ug walay pahulay, aron makaabot sila sa Sardis gikan sa Phiatira sa usa ka adlaw[7049] . Lisod kaayo ang biyahe para sa mga maisugong nag-antos, kay tungod kay dili na nila makasabay sa kabayo, gipadagan sila pwersado ug sa pagkahulog nila sa yuta, nakasinati sila og dakong kasakit. Sa ilang pagkasunod, misunod ang sulugoon sa mga balaan nga martir, ang bulahan nga si Agathodorus, nga nakig-amgo ug nagahilak alang sa iyang mga agalon. Pag-abot nila sa Sardis, wala sila magpahulay human sa ilang lisod nga pagbiyahe, kondili gigugol nila ang kadaghanan sa maong gabii sa pag-ampo ug mga himno ngadto sa Dios. Sa dihang nakatulog sila sa mubo nga panahon, gipahupay sila sa mga Anghel sa Dios pinaagi sa usa ka panan-awon ug gipalig-on sila aron makasugakod sa ilang mga pag-antos. Pagmata nila, gisugilon nila ang usag usa ang ilang

[7048] Ang Sardis o Sardy – usa ka siyudad sa Lydia (sa kasadpang bahin sa Asia Minor), habagatan sa Pergamum ug Thyatira – mao ang kapital sa gingharian sa Lydia ug nailhan sa kadato. Sa panahon sa mga apostoles, daghan ang mga Kristohanon didto. Ang simbahan sa Sardis gihisgutan sa Pahayag 1:11, 3:1–4.

[7049] Ang gilay-on tali sa duha ka siyudad mga 33 ka milya.

mga panan-awon ug naglipay sila pag-ayo, nagpasalamat sa Dios sa kahupayan sa ilang kasubo ug sa saad sa tabang sa ilang pag-antos, ug naghandum sila nga mag-antos alang kang Cristo.

Miabot si Valerius sa Sardis uban ang paglaum nga, human sa mga pag-antos nga ilang naagian sa ilang pagbiyahe, mas sayon na nga mapugos ang mga martir sa pagsalikway sa ilang pagtuo: wala masayri sa dautang tawo nga ang mga santo napalig-on pa gayud sa ilang determinasyon pinaagi sa grasya sa Dios, nga gipadayag kanila sa usa ka panan-awon. Sa dihang nakita ni Valerius nga mas hayag pa kaysa kaniadto ang ilang mga nawong, nga lig-on sila sa espiritu ug walay kahadlok sa kasingkasing, nawala ang iyang paglaum nga mapildi sila pinaagi sa pagpanakit ug mibalik pag-usab sa limbong, naningkamot nga limbongan ug pahuyangon ang lig-on nga pagtuo sa mga santo kang Kristo pinaagi sa malumo nga mga pulong ug tanang matang sa pagpangdayeg. Ug daw usa ka soro ang nakigbisog sa mga leon, kay ang iyang mga limbong wala magbunga ug wala makadaog sa mga gipalig-on sa tabang sa Labawng Ginoo. Sa dihang nakita ni Valerius nga wala siyay makab-ot, naghukom siya nga lain ang iyang buhaton kanila: iyang gibutang si Carpus ug Papylus, mga tawo nga matinud-anon ug napili, ilawom sa bantay; samtang ang bantugan nga si Agathodorus, kauban sa mga sulugoon—nga siya mismo usa ka hingpit nga martir ug, tungod sa gugma kanila, nahimong ilang higala ug nakig-ambit sa ilang pag-antos—kini nga si Agathodorus iyang gipahigda sa yuta nga nakatubang sa ubos ug gisugo nga walay kalooy nga latigan gamit ang panit sa baka. Ug ang huwes ug ang martir nag-asob sa usag usa: ang huwes naningkamot nga mapildi ang martir pinaagi sa kadaghan sa mga samad nga gihatag, samtang ang martir midawat sa mga samad uban sa ingon ka dakong kalipay nga daw nahadlok siya nga basin kapoy na ang mga manigbak ug tapuson dayon ang iyang pag-antos. Sa ingon ana ka malupigon ug dugay nga pagpangigo, misabwag ang dagan sa dugo gikan sa martir sama sa usa ka tuburan; nahulog ang unod, nabutyag ang iyang mga bituka, ug nabungkag ang iyang mga bukog sa lutahan; tinuod gayud, ang maisugong tawo nakasinati og dakong pag-antos. Apan gisukol niya ang mga pag-antos uban sa ingon ka lig-on nga paglahutay nga daw wala gyud siyay nabati nga kasakit; sa hilom niyang gidala ang iyang grabeng mga samad, ug ang hunahuna nga nag-antos siya alang kang Kristo igo nang kahupayan alang kaniya taliwala sa iyang malupit nga pag-antos. Sa dihang napul-an si Valerius, napul-an usab ang iyang mga tigpahirap; apan alang kang Agathodorus, ang mga pag-antos nakapadugang lamang sa iyang kalipay. Si Kristo, nga nagtan-aw sa iyang buhat gikan sa langit ug nag-andam sa iyang ganti, sa pagtan-aw sa maisugong paglahutay sa Iyang alagad, gitawag Siya ngadto Kaniya, aron makakaplag siya og pahulay human sa ingon kadako nga kakapoy. Giduso dayon niya ang iyang espiritu sa kamot sa iyang Ginoo, ug gibyaan ang iyang patay nga lawas sa mga nagpahirap kaniya. Sumala sa sugo ni Valerius, gibyaan kini nga walay lubong—aron pagkaon sa mga hayop ug langgam; apan sa pag-abot sa gabii, ang pipila sa mga matinud-anon mikuha sa lawas sa balaan nga martir ug tinago kini gilubong.

Pagkahuman niini, gitawag ni Valerius ang mga balaang martir, sila Carpus ug Papylus, ug miingon kanila:

'Ang imong buang nga alagad nakasinati og kamatayon nga angay sa iyang mga binuhatan, tungod kay wala siya mosugot sa paghalad og sakripisyo sa mga di-mortal nga diyos. Ngano man karon, nga maalam ka, dili ka mopili sa maayo para kanimo, apan gusto ka nga sama niadtong tinuod nga malisud nga tawo nga buangon nga gipili ang makalilisang nga kamatayon kaysa kinabuhi ug kalipay?'

Pagkadungog niini, gisaway sa mga santo si Valerius ug gitawag siyang buang; pagkahuman sa pagdayeg kang Santo Agathodorus tungod sa kaisog nga iyang gipakita sa pag-atubang sa kamatayon, miingon sila nga gusto usab nila ang ingon ana nga kamatayon alang kang Kristo.

Unya ang torturador, nga nagdilaab sa kasuko, misugo pag-usab nga si Carpus ug si Papylus ikapusil sa mga kabayo ug paspasan ang pagdagan sa atubangan niya gikan sa Sardis paingon sa Pergamum. Ug pag-usab gipadagan ug gihulbot ang mga balaan sa dalan, nag-antos sa dagkong pag-antos ug kasakit, ug ang matag-usa kanila misulti uban ni David: 'Tungod sa pulong sa imong mga ngabil, gipahilayo ko ang akong kaugalingon gikan sa mga dalan sa mapanglupig' (Salmo 16:4). Sa gabii, ang ilang kasakit sa mga samad gipagrabe pa sa hugot nga gapus ug sa malupit nga pagkabilanggo sa dungeon. Ang mga santo, bisan pa man, human sa ilang lisod nga pagbiyahe, nagpabilin nga nagmata, nag-ampo sa Dios sa tibuok gabii. Ug ang Ginoo napalipay pag-usab sa pagbisita kanila: ang Anghel sa Ginoo mitungha kanila, giayo ang ilang mga samad ug napuno ang ilang mga kasingkasing sa langitnong kalipay, nga nagpalig-on kanila alang sa usa ka mas dako nga buhat. Pag-abot sa buntag, nagtuo ang mananakit nga dili na gyud makalakaw ang mga santo human sa biyahe sa miaging adlaw, ug

gisugo niya nga dad-on sila sa iyang atubangan aron masaksihan niya ang ilang pag-antos. Ug sa dihang nakita niya nga sila himsog ug kusgan, nga ang ilang mga bitiis wala'y samad ug ang ilang mga nawong hayag ug malipayon, giisip niya kini nga tungod sa gahum sa ilang salamangka, ug busa gidugangan pa gyud niya ang ilang pag-antos. Pagkahuman niyang giputot ang mga lawas sa mga santo sa bug-at nga puthaw nga gapos, gipadagan niya sila sa usa ka mas taas pa nga panaw. Sa tunga-tunga sa panaw, sa usa ka dapit, naghalad siya og sakripisyo sa mga diyos-diyosan ug mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom. Gitawag niya si Karp, ug misugod siya sa pakig-istorya kaniya sa mahigalaong paagi, sama sa tinuod nga nagmaloloy kaniya:

Tan-awa, ang mga dios, tungod sa ilang kalooy sa imong katigulangon, mitabang kanimo aron makahimo ka niining panaw nga walay kalisud. Ngano man karon nga nagpakita ka og kawalay-pagtahud sa imong mga mananabang, ug ginadunggo ang ilang dungog? Paminawa ang akong maayong tambag, ug uban ka kanako sa mga dios, kay gitagad ko ang imong katigulangon, gikaloy-an ka, ug gisubo ang imong kasakit—dili sama sa kasakit sa lain, kondili tinuod gayud nga sama sa akoa. Apan unsaon man? Nasayud ka nga dako kaayo ang imong pagkasakitan kanako, ug dili na nako kini ikapugong: ug kung dili ka maminaw sa akong maayong tambag karon, dili nako pasagdan ang imong pagsuway, kung dili man tungod sa akong kaugalingong dungog, nan tungod sa mga dios.

Mitubag si Santo Carp niini:

Walay bisan kinsa ang motawag sa imong tambag—nga nagdala gikan sa kahayag ngadto sa kangitngit ug gikan sa kinabuhi ngadto sa kamatayon—nga maayo; imbis, itawag nila kini nga limbong ug bitag. Kung gihatagan nimo og dungog ang akong katigulangon, ngano man nga dili ka motuo kanako sa dihang nagtanyag ko kanimo og tambag sama sa usa ka amahan? Kay mas masubo ko sa imong kapahamakan kaysa sa imong pagsubo sa akong pag-antos, ug masubo kaayo ko sa imong kamalasan—nga gibutang nimo ang imong paglaum sa kawalay pulos[7050] ug nagsimba ka sa ingon nga mga dios nga dili ka maluwas gikan sa walay katapusang pag-antos: kay walay kalag kini, gihimo sa kamot sa tawo, ug dili gyud matawag nga mga dios, kay mga bakak ug walay pulos nga dios-diosan.

Dili na makaya ni Valerius ang kahuy-an nga gidala sa iyang mga diyos ug gisugo ang mga tigpapatay nga dakpon si San Carp ug, pagkahuman siya giputong, bug-atan siya sa malupit nga mga baston nga natabonan sa dagom. Samtang gibug-atan ang santo, nabutho ang tibuok niyang lawas, ug ang mga piraso sa unod, nga nahulog sa ilawom sa mga hampak, milupad paingon sa yuta. Apan dili gihapon kini igo para sa tortyurador – nagpatawag pa siya og ubang mga tigpapatay. Ang uban gisunog nila ang mga tadyaw ni Carp gamit ang kandila, samtang ang uban nagwisik og asin sa iyang mga samad, nga hinungdan nga nababad sa dugo sa santo ang yuta; nibuto ang iyang mga ugat, nga naghatag kaniya og grabeng kasakit; apan ang martir, samtang nagkadako ang iyang pag-antos, nagkauswag usab ang iyang gugma sa Diyos ug ang iyang pagkamapailubon. Nagbarog didto nga nakagapos, mipahiyom siya taliwala sa iyang mga pag-antos, ug nangutana kaniya ang prinsipe:

'Ngano ka nagkatawa, Carp?'

Mitubag siya:

'Nakita nako ang grasya sa akong Kristo nga gitagana para kanako, ug busa nalipay ako.' Kay niadtong takna nakita sa santo nga nabuksan ang langit, ang Ginoo nga naglingkod sa Iyang trono, ug ang mga Kerubin ug Serapin nga naglibot Kaniya.

Busa gipahupay sa Ginoo ang Iyang alagad taliwala sa iyang mga pag-antos, ug ang grasya sa Dios nakadaog sa tanan niyang pag-antos, nga mao nga nakalimot ang balaan sa iyang masakiton nga mga samad ug sa grabeng mga pag-antos nga iyang mapisan nga gisagubang. Gipahirapan siya hangtod napul-an ang iyang mga mananakit; ug pagkahuman siya gipriso human sa iyang pagsulay, nagpasalamat siya sa Dios, nga nagtahud kaniya nga takus nga mag-antos alang Niya.

Unya, gitawag ni Valerius si San Papylus aron motungha sa iyang atubangan, ug gisugdan niya ang pagpangutana kaniya, ingon sa unang higayon nga nakakita kaniya:

'Unsa ang imong kaliwatan ug lugar nga gigikanan, ug unsa ang imong pagkabuhian?'

'Nasayud na ka bahin kanako,' tubag sa santo, 'nga ako natawo gikan sa maharlikang ginikanan sa siyudad sa Pergamon, ug nagpraktis ko sa arte sa pagtambal—dili kana nga nagsalig sa mga tanom nga moturok sa yuta,

[7050] Pasabot niini, – sa mga walay pulos ug bakak nga diyos, nga sa tinuod dili man diay mga diyos.

kondili kana nga gihatag gikan sa taas sa Diyos; kining pagtambal dili lang makatabang sa lawas, kondili makatambal usab sa mga sakit sa kalag.'

Unya miingon ang huwes:

'Walay maalamon nga pagtambal gawas sa pagtuon sa mga sinulat ni Galen[7051] ug Hippocrates[7052] , nga kanila gihatagan sa mga diyos ang arte sa pagtambal.'

Mitubag si Papila:

'Si Galen, si Hippocrates ug ang ilang mga disipulo makahimo lamang sa pag-ayo sa masakiton kung ang akong Kristo, sa Iyang dili masukod nga kaluoy, mopahimulos sa paghatag sa Iyang panambal kanila. Kung dili, mapakyas ang ilang arte ug walay pulos ang ilang kasinatian sa propesyon sa medisina; ug kinsa ba kamo nagtawag og diyos, giunsa man nila pag-atiman sa panglawas sa uban kung dili gani nila matabangan ang ilang kaugalingon sa bisan unsang paagi! Ug gusto ninyo masayran ang kamatuoran, sulayi kini: dinhi inyong makita nga ang lalaki nga naglingkod tupad kaninyo buta sa usa ka mata; tugoti sa inyong mga dios nga makita siya, ug dili na ko mosulti pa pagkahuman ana.

'Aduna bay bisan kinsa nga makahimo sa pag-ayo kaniya?' tubag ni Valerius.

'Dili lang kana,' tubag sa santo, 'apan ang tanang matang sa uban pang dili na matambal nga mga sakit matambal sa bisan kinsa nga motawag kang Kristo, ang Mananambal sa tanang mga sakit.'

'Busa, tan-awa nato karon unsay imong isulti,' miingon si Valerius, 'ug kon makahimo ka, tambala siya sa atubangan namo, aron makakita siya.'

'Dili ko gustong buhaton kini dayon,' tubag ni Papila, 'basig inyong i-angkon ang milagro sa inyong mga demonyo; apan pasagdi una ang inyong mga doktor nga tawgon ang usa sa ilang mga dios, ug unya ipakita nako ang gahum sa akong Kristo.'

Unya gitawag ni Valerius ang iyang mga pari ug gisugo sila nga tawgon ang mga dios aron tambalan ang iyang bulag nga magtatambag. Nagsinggit sila sa ilang walay pulos nga mga dios, ang matag-usa nagtawag sa iya: ang usa mitawag kang Apollo, ang lain kang Asclepius, ang usa kang Zeus, ang lain kang Hermes. Ug kini usa ka kataw-anan nga talan-awon: tibuok adlaw silang nag-ampo sa mga dili makahatag og tabang, nagtawag sa mga bingi, naghalad sa mga walay kalag, ug tungod kay sila mismo nabuta sa espiritu, napamatud-an nga dili nila mabalik ang panan-aw sa bisan usa ka mata sa lawas.

Unsa man, busa, ang gibuhat sa usa ka alagad ni Cristo? – Gitangtang niya ang iyang pisikal ug espirituhanong mga mata paingon sa langit ug gitawag ang maloloy-on nga Ginoo; unya gihikap niya ang buta nga mata sa iyang kamot, gihimo ang tanda sa krus ibabaw niini, ug ang masakiton nga lalaki dayon nakabawi sa iyang panan-aw. Pinaagi niini, dili lang nga nabawi niya ang panan-aw sa iyang pisikal nga mata, apan nasidlak usab siya sa mga mata sa iyang kalag: kay ang Balaang kahayag mitandog sa iyang kasingkasing, ug siya, sama sa pagmata gikan sa tulog, nakaila sa kahuyang sa walay pulos nga mga dios ug nasabtan ang gahum sa Usa ka Dios, si Jesu-Kristo, ang tinuod nga Kahayag nga naghatag kahayag sa matag tawo nga moanhi sa kalibutan (Juan 1:9), ug siya mituo kaniya. Dili lang kana nga tawo, kondili daghan pa nga uban ang miabot, pinaagi niining milagro, sa kahibalo sa kamatuoran; kay kinsa man ang wala madala sa katingala ug pagtuo niining labing himayaong milagro? – ug ang tanan, sa pagkakita ug pagkadungog niini, miingon: 'Tinuod gayud, dako ang gahum ni Cristo, ug Siya mao ang tinuod nga Dios!' Apan bisan pa nga ang tanan naghimaya sa tinuod nga Dios, ang dautang si Valerius wala mosugot nga maila Siya ug mas gipuno pa siya sa kasuko batok kang San Papylus; imbis nga magpasalamat sa ingon nga panalangin, gisugo niya nga siya ipatali sa usa ka kahoy ug bugbogon nga walay kalooy.

Sa panahon sa maong pagpanghampak, si San Papilo wala magmasubo nga siya gipanghampak, kondili nga wala siya makasinati pa ug mas grabe nga mga pag-antos. Sa sukwahi, si Valerius, sa dihang nakita niya nga napildi sa kaisog sa martir ang iyang mga pag-antos, mas nasuko pa gayud ug gidugangan pa ang iyang pag-antos:

[7051] Si Galin, nga nailhan usab nga si Galen, usa ka bantugang doktor ug iskolar. Natawo siya niadtong 131 AD sa Pergamon; nagtuon siya og lawom ug nagbiyahe sa daghang lugar; nagsilbi siya isip doktor sa korte sa mga Emperador Romano sa iyang panahon, ug namatay sa sinugdanan pa sa ikatulong siglo. Naka-impluwensya siya og dako kaayo sa mga doktor sa tibuok kalibutan, ug nagpabilin nga dili matandog ang iyang awtoridad sa ilang panan-aw hangtod sa ika-16 nga siglo.

[7052] Si Hippocrates – usa pa ka bantugang Griegong doktor gikan sa isla sa Kos, nga nabuhi sa taas nga panahon sa wala pa si Galen (gikan sa 460 hangtod 356 BC). Daghan sa iyang mga buhat ang nakaluwas, ug si Galen nakat-on niini.

gisunog niya ang kilid ni Papylus ug gisugo nga batoon siya. Apan gisagubang sa martir bisan ang kalayo uban sa pagkamapailubon, samtang ang mga bato nahulog sa lain nga dapit, mura'g nagpasidungog sa lawas sa martir nga nag-antos alang kang Kristo; wala gyud kini makadaot sa balaan, kay ang mga bato mitama sa mga naglabay niini imbis kaniya. Sa dihang napul-an na si Valerius ug wala na siyay maisip nga laing pag-antos nga ipahamtang sa mga santo, nagpasiya siya nga maglangan lang sa pipila ka panahon, nga nagtuo nga kon buhian niya ang mga santo sa mubo nga panahon, mosakit ang ilang mga samad ug, pinaagi sa pagpadako sa ilang pag-antos, mapaluya sila alang sa paglitis nga nagpaabut kanila. Apan ang mga martir, nga si Kristo mao ang ilang mananambal—alang kaniya ilang malipayong gidawat ang ilang mga samad—nakaayo dili lang sa ilang pag-antos kondili usab sa ilang mga samad ug pig-ot, nga wala na gani bisan gamay nga bakas sa ilang mga samad ang nabilin nga makita, nga nakapasuko pag-ayo sa buang nga manlutos: Sa diha nga mas napagaan ang ilang pag-antos, mas napasipala ug nasiga sa kasuko sama sa kalayo ang kasingkasing ni Valerius.

Paglabay sa mubo nga panahon, mibalik ang manlutos sa iyang lingkoranan sa paghukom, nagpagawas og kalupigan ug nagtutok uban sa masuko nga mata. Ang mga balaan nga martir, bisan pa niana, nagtindog sa atubangan niya nga nagdan-ag ang ilang mga mata ug malipayon ang dagway, sama sa gitawag sa usa ka kombiyerto. Ang walay balaod naningkamot nga hadlukan sila pinaagi sa iyang ka-grabe nga kasuko; apan gikan sa ilang walay kahadlok nga kasingkasing ug maisugong mga ngabil nadungog niya kini nga mga pulong:

'Ngano, O torturador, gikapoy pa nimo ug sa imong mga sulugoon ang pagdala kanamo dinhi ug pagkuha kanamo pirmi, pagpanakit kanamo nga wala pa nimo ipahayag ang katapusang paghukom kanamo? Naglaum ba ka nga maliso kami gikan kang Kristo ug sa kamatuoran?' – 'Apan makita ninyo kami nga patay una pa kaysa kami mosugot sa inyong walay-Diyos nga sugo.'

Pagkahuman niini, sa sugo sa manlutos, gipanglapak sa yuta ang mga piraso sa palayok ug mga pako nga puthaw; gipahigda sa nawong paubos sa ibabaw niini ang mga hubad nga martir, ug gisugdan sila og guyod, samtang naghatag og malupit nga mga hampak. Apan bisan pa sa taliwala niining mga pag-antos, wala biyai sa Ginoo ang Iyang mga sulugoon. Midali Siya sa pagtabang kanila, *'nagahuyop sa ilang mga nawong ug nagaluwas kanila gikan sa ilang kasakit'* (Nahum 2:1): kalit lang, nawala ang mga piraso sa palayok ug mga pako nga puthaw nga walay bisan unsang bakas, samtang ang mga balaan wala'y kadaut. Nakapukaw kini og mas dako nga kasuko sa huwes, ug gisugo niya nga putlon sa labaha ang ilang mga kilid; apan ang mga balaan, nga naghimaya sa Dios, mapisan nilang gisagubang ang tanan niini.

Pagkahuman niini, nagtigom siya og mga mabangis nga hayop ug nagpahigayon og usa ka pasundayag: gidala ang mga martir, ug usa ka oso nga babae ang gipahimutang ibabaw kanila. Nagtuo ang tanan nga dayon dayon niya silang patyon ug putlon-putlon ang ilang mga lawas, apan wala gyud siya magpakita og kahigugma sa dugo ug, daw nagpasidungog sa mga santo, naghigda sa ilang mga tiil ug giyakap sila. Pagkahuman niini, gipagawas ang usa ka leon, nga dili lang mapinanggaon sama sa oso nga babaye, apan diin ang gahum sa Dios nagpahayag sa mas milagrosong paagi pa – kay sa dihang mihuros kini, misulti kini sa tingog sa tawo, nagasaway sa mga manlutos ug sa ilang pagkamapahitas-on sa kalupigan. Apan sila nagtabon sa ilang mga dalunggan, giisip kini nga tanan nga salamangka, ug gisugo sa huwes nga itambog ang mga balaan nga martir sa usa ka lungag nga puno sa apog. Apan ang buang naningkamot sa walay pulos, nga misupak sa Dios, Kinsa nagpanalipod sa Iyang mga sulugoon nga walay kadaut bisan asa sila; kay pagkahuman nila og tulo ka adlaw sa maong apog, migawas sila nga himsog ug walay samad.

Sa diha nga mas napuno si Valerius sa pagtuo nga dili niya mapildi ang mga santo, mas misiga ang iyang kasuko batok kanila; gisul-oban niya sila og putyokan nga puthaw nga puno sa hait nga pako, ug gipugos sila sa pagdagan niini; apan bisan kini napakyas sa pagpildi sa dili mapildi nga mga mandirigma ni Kristo. Pagkahuman niyang gipainit pag-ayo ang hurno, gilabay niya ang mga santo niini – ug uban kanila, si Bulahan Agathonica, igsoon nga babaye ni Santo Papylus, misulod sa kalayo, nga nagtinguha nga makig-ambit sa samang mga buhat ug mamatay alang kang Kristo. Apan ang nagdilaab nga hurno dili lang napaso kanila; pinaagi sa gahum ni Kristo, nahimong bugnaw nga lugar kini, kay misayaw ang dakong ulan, nga nakapalong sa kalayo ug nakapabugnaw sa hurno. Sa dihang migawas ang mga santo gikan sa hurno nga wala'y samad, gibilanggo sila pag-usab, diin nag-awit sila sa Dios sama sa naa sa simbahan. Ang tigdusa, nga wala nay nahibaloan nga buhaton ug nahuya nga napildi siya, gipahayag ang katapusang silot sa mga martir – gisugo nga putlon ang ilang mga ulo gamit ang espada. Samtang gidala ang mga santo, kauban si Agathonica, ngadto sa lugar sa pagbitay, naglipay sila; ug, sa

pag-alsa nila sa ilang mga mata ug kamot paingon sa langit, nangamuyo sila dili lamang para sa ilang kaugalingon kondili usab para sa mga nagapatay kanila, ug sa ingon nakumpleto nila ang ilang buhat, nga giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Ang ilang balaan nga mga lawas gipanglabay sa dili matarong nga paagi ug gibyaan nga walay nagbantay; ang mga matinud-anon, pagkahuman sa ilang pagkuha niini sa tago, naghatag kanila og angay nga lubong, nga naghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat unta ang dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen[7053] .

Kontakion, Tono 2:

Kay ikaw usa ka bililhon nga bahandi, O Ginoo, ug usa ka bukal nga nagapadayag sa mga sapa sa pagtambal; gihatag nimo ang imong mga relikya sa mga anaa sa yuta, nga nagawagtang sa nagkalain-laing mga sakit ug mga pagbati, ug walay hunong nga nagahatag ug grasya sa mga kalag. Busa, sumala sa imong gugma, O Banal nga Martir, gisaulog namo kining pista.

Paghandum kang San Florentino nga Martir

Gisaulog sa Oktubre 13

Ang Balaang Martir nga si Florentius lumad sa siyudad sa Tessalonica. Ingon usa ka Kristohanon ug masigasig nga magtatanggol sa tinuod nga pagkamatinud-anon[7054] , iyang gisaway ug gisupak ang pagtuo sa bakak nga diyos-diyosan sa mga pagano ug gikondena ang pagsimba kanila. Sa samang higayon, samtang nagtudlo sa tanan sa tinuod nga pagtuo kang Kristo, iyang gipalig-on ang mga Kristohanon niining pagtuo ug gipangumbinsi sila sa pagtuman sa mga sugo sa Dios. Tungod niini, gidala si Florentius sa atubangan sa maghuhari sa maong yuta aron atubangon ang paglitis; apan atol sa iyang interogasyon, hayag niyang gipahayag ang iyang pagtuo sa Ginoo nga among Dios, si Jesu-Kristo, samtang gihulagway niya ang mga diyos-diyosan sa mga pagano nga kahoy, bato, bulawan, pilak, tanso, ug puthaw—mga diyos-diyosan nga walay kalag ug walay pagbati. Nakapungot kaayo niini ang magmamando sa maong yuta, ug gisilotan siya niini sa pagpanakit. Gipailawom siya sa mabangis nga pagpanakit; gilukot ang iyang lawas sa hait nga mga instrumento, unya gilabay siya sa usa ka dakong nagdilaab nga siga nga gisindihan sa ilawom niya, diin siya malipayon nga namatay samtang nag-ampo ug nagpasalamat sa Dios[7055] .

Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Nikita nga Kumpesor[7056]

Gisaulog kada 13 sa Oktubre

Si Santo Nikita natawo sa Paphlagonia[7057] ngadto sa mga debotong ginikanan. Siya usa ka layo nga paryente ni Emperatris Theodora, asawa ni Emperador Theophilus nga Iconoclast. Pagkahuman sa iyang edukasyon, sa edad nga 17, miadto si Nikita sa Constantinople. Niadtong panahona, ang trono sa imperyo gihuptan ni Irene, ang balo sa namatay nga Emperador Leo IV, samtang ang iyang anak nga si Constantine[7058] ,

---

[7053] Si Santa Helena, Reyna ug Kapariho sa mga Apostoles, nagtukod og usa ka monasteryo sa Constantinople nga gihalad kang Carpus ug Papylus, nga gihulagway sumala sa Balaang Sepulkro. Ang peregrino nga si Anthony, nga nagsulat niadtong 1200, miingon: 'Ang mga Santo Carpus ug Papylus nagahigda sa usa ka lubnganan sa usa ka kumbento; ug didto (sa Constantinople) nagtukod si Emperador Constantine og simbahan'.

[7054] Si Santo Florentius usa ka apostolikong disipulo

[7055] sa sinugdanan sa ika-3 nga siglo.

[7056] Sa sayong Kristohanong Simbahan, ang termino nga 'mga nag-angkon' gigamit sa mga tawo nga, atol sa pagpanlutos sa Kristiyanismo, hayag nga nagpahayag sa ilang pagka-Kristohanon ug, human makasinati og pagpanakit, gipasaylo sa ilang mga mananakit ug nakaluwas. Ang ingon nga mga indibidwal nakadawat og espesyal nga pagtahod sulod sa Kristohanong katilingban: busa gihatagan sila og katungod nga makig-uban pag-usab sa Simbahan sa mga nahulog.

[7057] Si Santo Nikita natawo mga tuig 763. – Paphlagonia – usa ka batuhan ug kabukiran nga rehiyon sa amihanan nga bahin sa Asia Minor, nga nagutlanan sa Pontus ug Bithynia.

menor de edad pa. Pagka-dawat niya sa serbisyo imperyal, dali nga misaka si Nikita sa ranggo; gipataas siya sa ranggo nga patrician ug gitudlo nga tigbantay sa tibuok palasyo imperyal, ug pagkahuman gitudlo siya nga kumander sa mga tropa sa Sicily[7059] . Sa pag-angkon og hataas nga posisyon, nasabtan ni Nikita ang kawalay pulos ug garbo sa mga titulo ug bahandi sa kalibutan ug naimpluwensyahan sa usa ka matinud-anong tinguha nga mohimo og monastikong panata. Bisan pa, ang Emperador Nikiforos ug ang iyang anak nga si Stavrakios[7060] , nga nakaila sa mga serbisyo ni Nikita sa estado, dili mosugot nga wagtangon siya sa iyang katungdanan o tugotan siyang mosulod sa usa ka monasteryo. Sa dihang gisunod sila ni Michael Rangav[7061] sa trono, nangayo si Nikita og pagtugot kaniya aron biyaan ang iyang katungdanan ug mokuha og mga monastikong panata[7062] . Apan, wala siya gitugotan nga mobiya sa kapital; imbis niini, gisugo sa emperador nga hatagan siya og puy-anan sa Golden Gates, sa gitawag nga Chrysonicia[7063] , diin siya kinahanglan magpabilin kanunay. Nagpabilin si Santo Nikita nga nakakulong sa maong monasteryo hangtod sa paghari sa iconoclastic nga Emperador Leo ang Armenyo[7064] . Sa dihang nakita ni Santo Nikita ang paglapas sa balaod nga gihimo sa mga balaang ikon niining walay balaod nga emperador, mibiya siya sa Constantinople ug miapil sa han-ay sa mga ubos nga ranggo nga monghe sa usa ka monasteryo sa daplin sa siyudad, diin iyang gigugol ang iyang panahon sa pagpuasa ug pagpaningkamot. Samtang ang mga iconoclasta nakahibalo nga aduna siyay ikon sa Manluluwas nga nakuha niya gikan sa Roma, ilang gisumbong kini sa emperador. Gipadala ang mga opisyal kang Nikita, kinsa pinaagi sa hulga gipugos siya sa paghatag niini nga ikon. Apan sa dihang hugot nga misalikway si Santo Nikita sa paghatag niini, gisundan sa mga sugo ang usa ka monghe nga mipadayag sa nahimutangan sa balaan nga ikon. Misulod sila sa simbahan, gikuha ang balaan nga ikon, ug gilapasan kini sa balaan nga paagi. Kining paglapas sa balaan nakahatag og dakong kasubo kang Santo Nikita. Dili pa gihapon kontento niini, ang mga sugo sa tsar, sa dihang mobiya na sila sa monasteryo, gisugo si San Nikita nga dili mobiya sa lugar bisan unsang rason pa. Sunod, sa dihang misaka sa trono ang lain pang mananakop sa mga ikon – si Teofilo[7065] – gipadala sa Balaan ang usa ka kortesano nga si Teodosio; sa atubangan sa tanan nga nagtigum, ug ubos sa hulga sa pagpahawa, iyang gipangayo nga ilhon niya ang ikonoklastikong Patriarka Anthony[7066] ug isalikway ang pagsimba sa mga ikon. Apan mitubag ang balaan:

'Dili gyud ko mohunong sa pagsimba sa ikon ni Kristo ug sa akong Dios, ug dili ko tawgon si Anthony nga patriarka, kondili usa ka mananapaw ug usa ka kriminal… Ikaw, bisan pa niana, buhata ang imong gusto.'

Tungod niining maisugong buhat sa pagtuo, gipahawa dayon si Santo Nikita gikan sa monasteryo. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos ug pagdala sa tulo sa iyang mga ka-monghe uban kaniya, mibiyahe siya paingon sa lain nga monasteryo, diin iyang gisugdan ang Dakong Kuwaresma ug ang panahon nga nag-andam sa Pentekostes, sa wala pa siya mibiya usab niining monasteryo. Human sa daghang paglibot-libot ug kalisdanan, sa katapusan mipuyo siya sa usa ka monasteryo sa daplin sa dagat, diin natapos niya ang iyang kinabuhi sa ika-76 ka tuig sa iyang edad[7067] . Sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon, naghimo siya og daghang mga milagro.

[7058] Naghari si Leo IV ang Khazar gikan sa 775 hangtod 780. Ang iyang asawa, si Irene, ang nagdumala sa estado atol sa paghari sa ilang batang anak nga si Constantine VI Porphyrogenitus, ug pagkahuman siya mismo ang naghari gikan sa 797 hangtod 802.

[7059] Ang isla sa Sicily anaa niadtong panahona ilawom sa pagdumala sa Byzantine, nga nagdugay gikan sa tunga-tunga sa ika-6 nga siglo hangtod sa 827, sa dihang nakuha sa mga Arabo ang isla.

[7060] Ang Emperador nga Byzantine nga si Nikephoros I naghari gikan sa 802 hangtod 811. Ang iyang anak nga lalaki, si Stavrakios, naghari pagkahuman kaniya sulod sa duha ka bulan ug unom ka adlaw lamang.

[7061] Ang Emperador Michael I Rangab naghari gikan sa 811 hangtod sa 813.

[7062] Gituohan nga si Santo Nikita mipasa sa mga monastikong panata mga tuig 813. Niadtong panahona, siya 50 anyos na.

[7063] Sa Asyanong bahin sa Constantinople, sa dapit sa karaang siyudad sa Chrysopolis sa Bithynia, nga mura'g usa ka suburb sa Constantinople.

[7064] Kana mao, sa wala pa ang 820.

[7065] Niadtong 829.

[7066] Si Anthony I, usa ka iconoclast, mao ang Patriarka gikan sa 821 hangtod sa 832.

[7067] Sa palibot sa tuig 838.

Kumemorasyon ni San Benjamín, Diakono ug Martir

Gisaulog sa ika-13 sa Oktubre

Nabuhi si San Benxamin nga Diakono atol sa paghari sa Persyano nga hari nga si Izidgerd[7068] . Tungod kay nakapabawtismo siya sa daghang pagano nga Persyano ngadto sa Kristiyanismo, gisumbong siya, gidakpan, gipailawom sa grabeng pagpanghampak ug gibilanggo, diin siya nagpuyo sulod sa duha ka tuig. Usa ka Griyegong sugo nga gipadala sa korte sa Persia, sa dihang nahibalo sa kahimtang ni Benjamin, nangayo sa hari nga buhian siya. Misugot ang hari sa paghatag niini nga hangyo basta mouyon si Benjamin nga dili niya pabawion sa Kristiyanismo ang mga Persyano. Gihatag sa sugoan ang maong saad alang kang Benjamin. Apan sa dihang nadungog kini ni Benjamin, miingon siya:

'Dili posible para kanako nga ikalimod ang kahayag nga akong nadawat sa batyismo. Unsa kaha kadako nga pag-antos ang nagpaabot sa usa ka tawo nga nagtago sa talento nga gihatag kaniya, o sa usa ka tawo nga tinuyoang nagtago sa mga pagtulon-an sa Ebanghelyo!'

Tungod kay wala na niya kini ikapailob, gisugo sa hari nga pahasaon ang baynte ka mga tinik ug isaksak kini ilawom sa mga kuko sa kamot ug tiil ni San Benjamín. Human niini, sa dihang nakita sa hari nga giisip sa santo ang mga pag-antos ingon usa ka matang sa kalipay, gipailawom siya sa mas dako ug mas dili masabar nga mga pag-antos, ug sa katapusan gisugo siya nga tuslagon sa usa ka baga ug puno sa buhol nga poste, human niini ang maong maisugong asketiko mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa Dios[7069] .

27 Oktubre

14 Oktubre (Daang Estilo)

Ang pag-antos sa mga balaan nga martir Nazarius, Gervasius, Protasius ug Celsus

Gisaulog kaniadtong 14 Oktubre

Si Santo Nazarius natawo sa Roma; ang iyang amahan usa ka Hudiyo, samtang ang iyang inahan, nga ginganlan og Perpetua, usa ka Kristohanon: nakadawat siya sa balaan nga pagbunyag gikan mismo kang Apostol Pedro. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, gipamalandong pag-ayo ni Nazarius kung unsang pagtuo ang iyang sundon – ang pagtuo sa iyang amahan o sa iyang inahan. Sa katapusan, nagpasiya siya nga mosunod sa mga bakas sa iyang balaan nga inahan, nga ang mga pag-ampo dako kaayo ang natabang sa iyang espirituhanong kahayag, ug nabunyagan siya ni Obispo Linus[7070] .

Sa pagdako ni San Nazarius, napamatud-an usab niya nga hingpit siya sa pagkamatinud-anon: sa masigasig nga pag-alagad sa Ginoo, wala lang siya magtagad sa iyang kaugalingong kaluwasan kondili usab sa kaluwasan sa uban, kay daghan niyang napasulod sa pagtuo kang Kristo. Apan sa dili madugay mibiya si Nazarius sa Roma; gidala niya ang iyang bahin sa panulondon gikan sa iyang mga ginikanan ug misugod sa pagbuhat og maayong buhat alang sa mga kabus didto; ug pag-abot niya sa Milan, iyang gipang-apod-apod ang tanan niyang gipanag-iya didto, naghatag og limos sa mga kabus ug gigamit ang iyang bahandi aron suportahan ang mga priso nga nag-antos alang kang Kristo.

Niadtong panahona, sa paghari sa dautang si Nero[7071] , adunay dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ug daghang nag-angkon kang Kristo ang gipangputos sa kadena ug gipangtortyur; si San Nazario,

---

[7068] Ang Persyano nga hari nga si Izidgerd I naghari gikan sa 399 hangtod sa 420. Sa iyang paghari, si San Avda, magtutudlo ug obispo ni Deakono Benjamin, nag-antos sa pagkamartir (niadtong 418). Ang iyang pista mao ang Marso 3 (16).

[7069] Si San Benjamín nga Diakono nag-antos sulod sa tulo ka tuig pagkahuman sa pagkamartir ni San Avda, ilawom na sa manununod ni Izdigerd, ang iyang anak nga si Varahran V, niadtong tuig 421.

[7070] Si San Lin, Obispo, mao ang unang obispo sa Simbahan sa Roma pagkahuman ni San Pedro nga Apostol; giisip siya nga usa sa 70 ka Apostoles. Ang iyang pista gisaulog sa Nobyembre 5 ug Enero 1 kauban ang ubang mga Apostoles.

samtang nag-alagad kanila, nagpalig-on kanila sa pagtuo ug nagdasig kanila sa ilang pagkamartir. Niadtong panahona, ang pipila ka balaan nga martir, sila Gervasio ug Protasio, gidakpan sa gobernador Anulinus ug gipriso. Kanunay silang gibisita ni San Nazario ug gihupay sa iyang mga matinud-anong pulong: nahigugma siya pag-ayo kanila, kay nakita niya nga napuno sila sa balaan nga gugma ug mainitong nangandoy nga isakripisyo ang ilang kinabuhi alang sa Ginoo, nga naghalad sa Iyang kaugalingong kinabuhi alang kanato sa krus. Nabati ni Nazarius ang dako kaayong gugma alang kanila nga dili niya gusto nga bulagon sila, ug gipili niyang mag-antos ug mamatay uban kanila. Dali ra kini nahibaw-an sa gobernador sa maong probinsya nga si Nazarius, samtang nagbisita sa mga priso sa bilanggoan, nagdala kanila sa tanan nilang gikinahanglan ug nagpalig-on kanila sa Kristohanong pagtuo. Busa gisugo niya nga dakpon si Nazarius ug dad-on sa iyang atubangan; sa paglitis, una niya siyang gipangutana kinsa siya ug asa siya gikan. Pagkahibalo nga si Nazarius usa ka Romano sa pagkatawo ug Kristohanon sa pagtuo, gihangyo siya ni Anulin nga dili isalikway ang mga diyos sa iyang mga katigulangan, nga gipasidunggan sa mga Romano sukad pa sa karaang panahon pinaagi sa halad ug pagsimba. Apan ang santo, dili lang misugot sa iyang tambag, kondili misulti siya batok kaniya, gisaway ang iyang bakak nga mga dios ug gipahayag ang Usa ka Tinuod nga Dios, si Jesu-Kristo. Busa gisugo sa gobernador nga siya patongan sa baba. Apan wala mohunong ang santo sa makaisog nga pagsulti ug pagpanamastamas sa dautang buhat sa gobernador. Pagkahuman niini, mas nasuko pa gayud ang gobernador ug gisugo nga bugbogon og baston ang martir, unya gipahawa siya sa siyudad nga napakaulaw. Si Banal Nazarius, human siya mapalayas, nalipay nga giisip siyang takus nga makadawat og samad alang kang Kristo ug, isip usa ka gipalayas tungod sa pagkamatarung, iyang gihinumduman ang mga pulong ni Kristo: *'Mapalad kamo kon pag-insultohon kamo ug pag-uusig kamo, ug ingon-ingon kamo sa tanang dautang pulong tungod kanako'* (Mat. 5:11). Ang iyang bugtong kasubo mao nga nabulag siya sa iyang pinalanggang mga higala, sila Gervasio ug Protasio, nga uban unta niya gusto mamatay. Sa ulahi natuman sa Ginoo kini niyang tinguha, apan sa pagkakaron kinahanglan pa niyang mag-alagad alang sa kaluwasan sa mga tawo sa lain nga yuta ug magtultol sa daghan gikan sa sayop nga dalan. Sa sunod nga gabii, mitungha kaniya sa usa ka panan-awon ang iyang bulahan nga inahan, nga nagsugo kaniya nga moadto sa Gaul ug magpaningkamot didto sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo. Pagmata niya, mibyahe siya, sumala sa gisugo sa iyang inahan, paingon niadtong yuta ug, samtang nagwali kang Cristo, gipahayag niya sa kahayag sa pagtuo ang mga tawo nga naglingkod sa kangitngit ug sa landong sa kamatayon[7072] . Samtang si San Nazario naa sa lungsod nga gitawag og Melia[7073] , gidawat niya gikan sa usa ka mahimayaon ug debotong babaye nga taga- ang usa ka tulo ka tuig nga batang lalaki nga ginganlan og Celsus, gibunyagan siya, ug gipadako sa pagkabalaan. Ang batang lalaki mitubo sa edad ug sa pagsabot, napuno sa grasya sa Dios; ug sa dihang siya miabot na sa hustong edad, gisunod niya ang iyang magtutudlo, si San Nazario, nagkat-on gikan kaniya sa labing hataas nga kinaadman ug gipangbilin sa iyang kasingkasing ang mga pulong nga giinspirar sa Dios ug ang amahanong pagtulon-an. Ang batan-on kaayo ka maalamon sa mga butang nga may kalabotan kang Kristo nga siya nakatupong sa iyang magtutudlo, ug miserbisyo alang sa kaluwasan sa katawhan uban kaniya; samtang nagwali kang Kristo, siya mitugot sa pag-antos sa paglutos ug pag-antos uban kang Nazarius, ug pagkahuman giisip siyang takus sa parehas nga korona sa martir sama sa iyang magtutudlo.

Si Dinovius, ang magmamando sa maong yuta, pagkahibalo nga si Nazarius nagpakaylap sa Kristiyanismo sa daghang mga siyudad, gidakop dayon siya kauban si Celsius ug pagkahuman sa ilang pagpalu, gibilanggo sila duha, nga nagtuyo nga ipailawom sila sa tanang matang sa pag-antos sa sunod buntag. Pag-abot sa buntag, ang asawa sa gobernador, sa dihang nakita niya si Celsius, usa ka gwapong batan-on, nga gidala aron patyon, naluoy kaniya ug, mihilab-as sa tiilan sa iyang bana, nangayo kaniya nga pasayloon ang batan-on ug buhian siya, kauban ang iyang magtutudlo nga si Nazarius; Pinaagi sa iyang walay hunong nga pagpakusog, wala siya molakaw sa kiliran sa gobernador hangtod napugos niya kini nga buhian silang duha. Sa dihang gipagawas na sila, miingon ang gobernador:

'Ang pag-ampo sa akong asawa nagluwas kaninyo gikan sa tanang pag-antos.'

[7071] Si Nero (54–68 AD) usa sa labing malupigon, hambog ug daotan nga mga emperador sa Roma. Iyang gipasiugdahan ang unang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Roma, diin nag-antos ang mga apostol nga sila Pedro ug Pablo.

[7072] Sa ato pa, mga tawo nga wala mailhi ang Tinuod nga Dios ug nagkaguba sa espirituhanong paagi. Ang panultihon gikuha gikan sa Exodo 9:2; cf. Mateo 4:16.

[7073] Melia o Kimella – usa sa mga siyudad sa Galyo, duol sa karon nga Nice, sa habagatan sa Pransya.

Apan ang mga balaan nga martir nasubo nga wala pa nila makab-ot ang gipangandoy nga korona sa pagkamartir ni wala pa nila matapos ang ilang panaw dinhi sa yuta aron makagawas sa lawas ug magpuyo uban ni Kristo[7074] . Sa ilang pagpadayon gikan didto, miabot sila sa siyudad sa Timir[7075] ug, sumala sa ilang batasan, mitudlo sa Ebanghelyo didto, ug nakadaug og daghang mga kalag alang kang Kristo.

Apan ang yawa, nga dili kini makaya, nagpukaw sa kasuko sa mga idolatra; mitindog batok kang San Nazarius ug San Celsus, gidakop sila sa daotan ug gipadala ngadto sa ilang malupit nga hari, si Nero. Sa dihang mitindog ang mga santo sa atubangan sa hari, ilang giangkon si Kristo nga Magbubuhat ug Dios; tungod niini, gipahulog si Nazarius sa yuta ug gitapakan, samtang si Celsus gibugbog gamit ang mga tungkod. Gipugos sila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios, ilang gipukan ang ilang mga dios-diosan sa yuta pinaagi sa ilang mga pulong, ug tungod niini gilabay sila sa mga hayop aron kan-on; apan wala sila'y kadaut nga nadawat gikan sa mga hayop. Gibato sila sa dagat, apan naglakaw sila sa ibabaw sa tubig sama sa patag nga yuta. Sa pagkakita niini, ang mga sulugoon sa hari mituo kang Kristo; pagkahuman nabunyagan ni San Nazario, mibiya sila sa korte sa hari ug, mihawa sa kagubot sa kalibutan, nagpahinungod sa pag-alagad kang Kristo.

Si Santo Nazario, sa samang higayon, miadto uban sa iyang disipulo, si Santo Celsus, pabalik sa Mediolanum ug nakaplagan nga buhi pa ang mga balaan nga martir nga sila Gervasio ug Protasio, bisan pa man nag-antos sa prisohan.

Sa dihang misugod siya sa pagwali sa Ebanghelyo sa Mediolanum, nadakpan pag-usab siya sa gobernador nga si Anulin. Gipangutana siya ni Anulin kung asa siya naadto hangtod niadto. Pagkahibalo niya nga naa siya sa kamot mismo ni Nero, namangha ang gobernador kung giunsa niya pag-ikyas nga buhi ug himsog, kay nahibalo siya nga si Nero usa ka malupigon ug dili makatawo nga magmamando, nga walay kalooy nga mamamatay dili lang sa may sala kondili pati sa walay sala. Gipugos sa gobernador si Nazarius nga mosugot ug mosimba sa ilang mga diyos; apan dili lang siya misugot, nagsugod pa gani siya sa pagpanamastamas batok kanila. Unya gisugo ni Anulin nga hampakon siya sa baba, ug ang santo, human makasugakod sa daghang pagpanakit kauban ang iyang disipulo nga si Celsius, gipahamtang sa prisohan – aron makig-uban nila Santong Gervasio ug Protasio. Nalipay kaayo si Nazarius nga giisip siyang takus nga makita ang iyang pinalanggang mga higala ug mag-antos sa pagkabilanggo alang kang Kristo uban kanila sa samang selda.

Niadtong panahona, ang gobernador Anulin nagpadala og sulat kang Emperador Nero nga nagpahibalo kaniya bahin kang Nazarius. Ang Emperador, sa pagkadungog nga buhi pa si Nazarius, nasuko kaayo sa mga sulugoon nga gisugo nga palubongon siya sa kalawoman sa dagat. Gipangita niya sila pag-ayo, nga tuyoang patyon sila – kay nagtuo siya nga gipasagdan nila si Nazarius nga makatakas – apan wala niya sila makaplagan; kay nilayas na sila sa kalibutan ug boluntaryo silang nagdedikar sa ilang kaugalingon sa balaan nga pag-alagad kang Kristo. Nagsulat ang emperador kang gobernador Anulin, nga nagmando kaniya nga patyon dayon si Nazarius. Si Anulin, pagdawat niya sa sulat sa emperador, gidala si Santo Nazarius ug ang iyang disipulo, si Santo Celsus, gikan sa bilanggoan ug giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada.

Usa sa mga magtutuo, nga nagpuyo sa daplin sa siyudad, tinago niyang gikuha ang ilang balaang relikya ug gidala kini sa iyang balay. Niadtong panahona, ang iyang anak nga babaye nga paralisado naghigda sa iyang katre; sa dihang gidala ang mga relikya sa mga balaang martir sa balay, dali siyang mibangon gikan sa iyang katre, himsog sama sa wala pa gyud siya masakit. Ang agalon sa balay, kauban ang iyang panimalay, dako kaayo ang ilang kalipay niini, ug gihatagan nila og dungganong lubong ang mga lawas sa mga martir sa ilang tanaman.

Dili madugay pagkahuman sa pagputol sa ulo sa mga balaang martir Nazarius ug Celsus, miabot sa siyudad ang kumander militar nga si Astasius, nga mibiyahe aron makig-away batok sa mga Moravian[7076] . Giduso siya sa mga paring pagano nga patyon ang mga balaan nga martir nga sila Gervasio ug Protasio, nga nagpabilin sa prisohan; ug si Gervasio gibugbog gamit ang mga tungkod nga tanso ug sa dili madugay namatay; samtang si Protasio nakumpleto ang iyang pagkamartir pinaagi sa pagputol sa iyang ulo gamit ang espada. Usa ka Kristohanon nga ginganlan og Felipe, pagkuha niya sa ilang mga lawas uban sa iyang anak, gilubong sila sa iyang kaugalingong balay.

[7074] Ang pagpadayag gikuha gikan sa Mga Taga-Filipos 1:23.

[7075] Timir – nga nailhan usab nga Trier, usa ka daghan og tawo ug nag-uswag nga siyudad sa amihanang Gaul.

[7076] Ang mga Moravo – usa ka tribong Slavic nga karon nagpuyo sulod sa utlanan sa Austria-Hungary.

Ang mga relikya sa tanang upat ka martir—Nazarius ug Celsus, Gervasius ug Protasius—nabilin nga natago sa ilawom sa yuta, gilubong og lawom[7077] , ug walay nakahibalo niini hangtod sa panahon ni San Ambrosio, Obispo sa Milan. Nadiskubre niya ang mga relikya ni Gervasius ug Protasius pinaagi sa diwibino nga pagpadayag sa panahon sa paghari ni Theodosius ang Dako, samtang ang mga relikya ni Nazarius ug Celsus nakaplagan sa panahon sa paghari ni Arcadius ug Honorius[7078] .

Gisaysay sa presbiterio nga si Paulinus ang pagkadiskubre sa mga relikya ni Nazarius ug Celsus sa Kinabuhi ni San Ambrosio ingon niini:

– Ang mga relikya sa balaan nga martir Nazarius, nga nakaplagan sa gawas sa siyudad sa usa ka tanaman, dayon gidala ni Ambrosio ngadto sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles. Nakita namo, sa kabaong diin nakahigda ang mga relikya sa martir, ang dugo nga daw bag-o pa lang nabubo; ang ulo, uban sa buhok ug bungot, maayo kaayo ang pagpreserba nga mura'g bag-o lang gibutang sa kabaong, ug ang nawong hayag kaayo nga mura'g bag-o lang gihugas pipila ka gutlo ang milabay. Ug unsa kaha ka-milagro kini – sa dihang ang Ginoo mismo sa wala pa niini nagsaad sa Ebanghelyo nga *'wala'y bisan usa ka buhok sa inyong ulo nga malaglag'* (Lucas 21:18)[7079] ? Niadtong higayona, nabati namo ang usa ka humot nga milabaw sa tanang baho. Pagkahuman namo sa pagkuha sa mga relikya sa martir ug pagbutang niini sa usa ka karwahe, kami, kauban ni San Ambrosio, dayon misugod sa pagpangita sa mga relikya sa martir nga si Celsus. Gikan sa mga tag-iya sa maong tanaman, nahibal-an namo nga ang ilang mga katigulangan nagbilin kanila og sugo nga dili gayud mobiya sa maong dapit, tungod kay didto gitago ang dagkong bahandi. Ug tinuod gayud, aduna gayud didto ingon nga mga bahandi, nga *'dili gub-on sa ulod o kalawang, ug dili usab kuhaon sa mga kawatan'*[7080] (Mat. 6:19).

Mao kini ang gisulti ni Presbiter Pavlin bahin sa mga relikya nila Nazarius ug Celsus. Mahitungod sa mga relikya nila Gervasius ug Protasius, ania ang mosunod nga salaysay ni Santo Ambrosio.

'Si Ambrosio, usa ka sulugoon ni Kristo, ngadto sa mga igsoon sa tibuok Italya – Gipaabot ko kaninyo ang walay katapusang kaluwasan sa Ginoo.

Ang Balaang Kasulatan nagtawag nga mananapad bisan kinsa nga, pagkahuman makadawat og bisan unsang butang nga walay bayad[7081] gikan sa Ginoo, dili kini ipaambit sa uban; kay siya, sama sa pagpanakaw, nagkuha og butang gikan sa Simbahan kon iyang gipugngan ang makapahimulos sa uban. Busa miingon si David: 'Wala nako gitago ang Imong pagkamatarung sa sulod sa akong kasingkasing; gipahayag nako ang Imong pagkamatinud-anon ug ang Imong kaluwasan; wala nako gitago ang Imong kaluoy ug ang Imong kamatuoran gikan sa dakong katiguman.' Ug daw nangayo og ganti alang niini nga buhat, iyang gidugang: *'Ayaw pagbabag, Ginoo, sa Imong mga kaayo gikan kanako'* (Salmo 39:11–12). Siya, daw, nag-ingon: ingon nga gitugotan nako ang uban nga makakaplag og kaluoy, busa ayaw usab pagkuha sa Imong kaluoy gikan kanako.

Apan nganong kinahanglan pa namo isulat kini nga pasiuna? Ipahibalo ko kaninyo, nga mga deboto ug maalamon sa Ginoo ug mga nagtuo, ug tawgon ko kamo sa paglipay sa pagkadiskubre sa mga balaang relikya.

Sa miaging Balaang Kuwaresma, sa dihang pinaagi sa grasya sa Dios, usa ako sa mga nag-ayuno ug nag-ampo, nagbarog ako sa pag-ampo sa usa ka gabii.

Ug busa nahulog ako sa usa ka kahimtang nga, bisan wala ko natulog, wala gyud koy nabati. Ug nakakita ako og duha ka batan-ong lalaki nga nagsul-ob og puti nga bisti, nga nagtangay sa ilang mga kamot ug nag-ampo; tungod sa pagkatulogon, wala ko makahimo og pakigpulong kanila. Sa dihang mibangon ang akong hunahuna, nawala na sila.

Ug nag-ampo ako sa maloloy-on nga Ginoo nga, kon kini usa ka limbong sa demonyo, tangtanga Niya kini kanako; apan kon adunay kamatuoran nga natago dinhi, ipadayag Niya kini nga mas klaro kanako.

[7077] I.e. – sa tinago, sa natagoan nga lugar.

[7078] Arcadius – anak ug manunod ni Teodosio ang Dako, nga nagdumala sa sidlakan nga bahin sa imperyo (395–408). Si Honorius usab anak ug manunod ni Teodosio ang Dako, nga nagdumala sa kasadpan nga bahin sa imperyo (395–422).

[7079] Lucas 21:18. Niining mga pulong, gihatag ni Hesukristo sa mga apostoles—ug sa tinuod gayud sa tanang nag-angkon sa Kristohanong pagtuo—ang saad sa espesyal nga pag-atiman sa Dios alang kanila.

[7080] Kining mga pulong gisulti ni Hesukristo mahitungod sa walay katapusan ug dili malaglag nga langitnong mga panalangin (Mat. 6:19), nga ang usa ka Kristohanon kinahanglan ipangandam alang sa iyang kaugalingon pinaagi sa usa ka matinahuron nga kinabuhi.

[7081] Tono – ingon usa ka gasa, walay bayad, nga walay bisan unsang partikular nga merito (tan-awa Mateo 10:8).

Aron makab-ot ang akong gipangayo sa Ginoo, gipakusog pa nako ang akong pag-ayuno, ug sa ikaduhang gabii, samtang nagkukukok ang manok, nakita nako pag-usab ang pareho sa unang higayon: kana gihapon nga mga batan-on nga nag-ampo uban kanako.

Sa ikatulong gabii, sa dihang ang akong lawas, gikapoy sa pagpuasa, dili na makatulog, mipakita pag-usab kanako ang mga batan-ong lalaki; niadto, nagmata ko ug nabighani lang ko sa tanan niini. Kauban nila ang ikatulong talagsaong lalaki, nga sama sa balaang Apostol Pablo – sama sa iyang gipakita sa ikon; siya ra ang nakigsulti kanako, samtang ang uban nagpabilin nga hilom.

Ug siya misulti ingon niini:

'Kini mao ang mga tawo nga, pagtagad sa akong mga pulong, gisalikway ang kalibutan ug kabtangan ug misunod sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga wala maghandum og bisan unsang butang nga kalibutanon o lamanon; pagkahuman sa paggahin og napulo ka tuig dinhi sa Milan sa pag-alagad sa Dios, giisip silang takus nga mahimong mga martir ni Cristo; imong makita ang ilang mga lawas nga nagahigda sa usa ka lubnganan sa yuta sa mismong dapit diin ikaw nagtindog ug nag-ampo; hukasa kini gikan sa yuta ug pagtukod ug simbahan isip pasidungog kanila.

Nangutana ko sa ilang mga ngalan, ug mitubag siya:

'Makakaplag ka ug usa ka basahon sa kilid sa ilang ulo, diin narekord ang ilang pagkatawo ug kamatayon.'

Pagtawag nako sa mga igsoon ug sa mga obispo ug pag- sulti kanila sa akong nakita, ako mismo ang unang misugod og hukay, samtang ang mga obispo mitabang kanako. Ug among nakaplagan, sama sa gisulti ni San Pablo, usa ka lubnganan diin among nakita ang mga lawas sa mga santo, mura'g bag-o pa lang kini gilubong ug nagpagawas og katingalahang humot.

Sa kilid sa ilang mga ulo nakakaplag kami og usa ka basahon diin ang tanan narekord sa han-ay nga ingon ani: 'Ako, si Philip, usa ka sulugoon ni Cristo, gidala nako ang mga lawas niining mga balaan sa akong panimalay ug gipa-pahulay sila.' Ang ilang inahan mao si Valeria, ang ilang amahan si Vitalius; nanganak sila niining kambal nga mga anak nga lalaki ug ginganlan ang usa nga Protasius ug ang usa Gervasius. Si Vitalius usa ka sundalo ug nagpuyo sa Mediolanum, tinago nga nag-alagad sa Dios uban sa iyang asawa. Samtang siya kauban ni hukom Paulinus sa siyudad sa Ravenna[7082] , nadiskubre didto nga siya usa ka Kristohanon. Gipailawom siya sa tortyur, apan wala niya ikalimod si Kristo; gilabay siya sa usa ka lawom nga lungag, gibato gikan sa ibabaw, ug namatay siya nga gilubong nga buhi.

Ang iyang asawa, pagkahibalo sa kamatayon sa iyang bana, miadto aron kuhaon ang iyang lawas aron matultolan kini sa ilang kaugalingong panimalay, ingon nga kahupayan sa iyang pagbalo.

Apan ang mga lungsoranon sa Ravenna, nga mga Kristohanon, gipugngan siya sa pagkuha sa lawas sa iyang bana: naglipay sila sa ingon nga bahandi ug gibyaan ang lawas sa santo didto aron siya mahimong ilang manalipod.

Sa napakyas siya sa iyang tuyo, mibalik si Valeria paingon sa Mediolanum ug, sa dalan, sa usa ka baryo, nakit-an niya ang usa ka walay Diyos nga pista sa daotan nga mga tawo nga naghalad sa ilang hugaw nga diyos nga si Silvanus[7083] . Ang mga nagasimba sa diyus-diyosan, nga naghalad sa mga biyahero og karne gikan sa halad sa diyus-diyosan sumala sa ilang batasan, nagdapit kang Valeria, nga naglabay lang didto, aron matilawan kini nga karne. Apan gikaligtaan niya kini nga hugaw, ug sa pagdumili nga moapil sa demonyong halad, gipahayag niya nga siya usa ka Kristohanon. Ang mga dautang lalaki, nga nasuko kaayo, walay kalooy siyang gibugbog gamit ang mga baston, nga sa dihang gidala siya sa iyang mga kauban paingon sa Milan, hapit na siya mamatay.

Pag-abot niya sa iyang panimalay ug pagpanudlo sa iyang mga anak nga lalaki, sila Gervasius ug Protasius, sa tinuod nga pagtuo, iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios sa ikatulong adlaw. Sa dihang nahimong ulila sila Gervasio ug Protasio human sa ilang mga ginikanan, nga gihatagan sa korona sa martir, ilang

---

[7082] Usa ka siyudad nga adunay pantalan sa Dagat Adriatico, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Apennine. Gipalibotan kini og kusgan nga kuta ni Emperador Augustus, ug giisip nga kuta sa Italya. Ang mga emperador, sugod kang Honorius, nagpuyo dinhi. Naglungtad gihapon karon ang Ravenna ug mao ang nag-unang mauswagon nga siyudad sa rehiyon sa Italya nga pareho usab og ngalan.

[7083] Si Sylvanus girespeto sa mga Romano isip diyos sa mga lasang – mao nga ingon ana ang iyang ngalan – mga uma ug mga panon sa hayop. Tulo ka estatwa ang gipahinungod niining diyos: usa sa kilid sa balay, usa sa uma, ug ang ikatulo sa propriedad; mao nga, mahunahuna nato, dili gyud kaha wala si Valeria sa malipayong panagtigom aron pasidunggan kini nga diyos.

gibaligya ang ilang balay ug mga kabtangan, gipangbahin ang tanan sa mga kabus ug gipagawas ang ilang mga ulipon; alang sa ilang kaugalingon, human sila magpuyo sa usa ka payag, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa sulod sa napulo ka tuig sa pag-ampo, pag-ayuno ug pagbasa sa Balaang Kasulatan. Sa ikalabing-usa ka tuig, pagkahuman silang gipriso ni gobernador Anulin, nag-antos sila alang kang Kristo. Sa dihang ang militar nga kumander nga si Astasius nagmartsa gikan sa Mediolanum aron makig-away batok sa mga Moravio, ang mga paganong pari nanguna aron masugat siya sa dalan ug miingon:

'Kung gusto ninyo nga mobalik sa hari nga magdaug, pugosa ninyo si Gervasius ug si Protasius sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos, kay nasuko ang mga diyos nga ginapasipala sila sa duha ka tawo, ug dili na nila gusto motubag sa among mga pangutana.'

Pagkadungog niini, gidala ni Astasius ang mga santo gikan sa ilang bilanggoan, gipahimutang sila sa iyang atubangan, ug miingon:

'Gisugo ko kamo nga ayaw pagpasipala sa among mga diyos, kondili maghalad kamo kanila og halad uban sa dungog, aron malig-on ang among panaw.'

Miingon si Gervasio:

'Kinahanglan mangayo kamo sa Labawng Ginoo nga Dios mismo alang sa kadaugan batok sa inyong mga kaaway, dili sa mga dios-diosan nga wala makakita, makadungog, makasulti, o makaginhawa.'

Unya gisugo ni Astasius nga bugbog-on si Gervasius gamit ang mga tungkod nga hinimo sa lata hangtod siya mamatay, ug napildi si San Gervasius sa grabeng pagbugbog.

Pagkahuman nga gisugo nga dalhon ang iyang lawas, miingon si Astasius kang Protasius:

'Malain nga tawo! Pasayloa ang imong kinabuhi; ayaw pagkabuang sama sa imong igsoon.'

Mitubag si Protasius:

'Wala ko kahibalo kung kinsa kanato ang mapintas: ako, nga wala magkahadlok kanimo, o ikaw, nga nagkahadlok kanako.'

Miingon si Astasius:

'Unsa! Nahadlok pa ba ko nimo, salbahis?'

Miingon ang santo:

'Nahadlok ka nga basin pasipalahan tika pinaagi sa pagdumili sa paghalad sa mga diyos-diyosan; kung dili ka mahadlok, dili nimo ko pugson sa paghalad. Ako, dili tika kahadlukan ug gilubong nako ang imong mga hulga; giisip nako nga walay bili ang imong mga diyos-diyosan, ug nagasimba ra ko sa Usa ka Dios nga nagahari sa langit.'

Unya gisugo ni Astazio nga bugbogon siya gamit ang mga tungkod, ug dugay siyang gibugbog didto; sa dihang gipataas siya gikan sa yuta, miingon si Astazio: – Kawawa ka! Ngano kaayo ka mapahitas-on ug dili mosugot? Gusto ba gyud nimo nga mapukan sama sa imong igsoon?

Mitubag si Protasius:

'Wala koy pagdumot kanimo, Astasius, kay nakita nako ang pagkabuta sa imong mga mata: ang imong kawalay pagtuo maoy nakapugong kanimo sa pagtan-aw sa mga butang nga gikan sa Dios. Ang akong Ginoo wala magpanamastamas sa mga naglansang kaniya sa krus, kondili nag-ampo Siya para kanila, nga nag-ingon nga wala nila masayri ang ilang gibuhat. Ug kamo wala usab masayri unsay inyong gibuhat; maong nagkaluy-on ko kaninyo. Bisan pa niana, padayon ninyo sa inyong gisugdan, aron karon makita ko, kauban sa akong pinalanggang igsoon, ang akong Manluluwas.

Unya gisugo ni Astasius nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Sa dihang nahitabo kini, ako, si Felipe, usa ka sulugoon ni Cristo, kauban ang akong anak, tinago namong gidala ang ilang mga lawas ngadto sa akong balay sa gabii—usa ka butang nga ang Dios ra ang nakahibalo—ug gipahulay namo sila niining marmol nga lubnganan. Nagtuo ako nga, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, makadawat usab ako og kaluoy gikan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga buhi ug nagahari hangtod sa kahangturan uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo.

Sa dihang gipangkuha kining mga balaang relikya, ang mga masakiton nang-ayo, ang mga demonyo napalayas gikan sa mga tawo, ug ang mga bulag nakakita. Gihisgutan mismo ni San Ambrosio nga sa ilang siyudad adunay usa ka bulag nga nailhan sa tanan, nga ginganlan og Severus; sa diha nga iyang nahikap ang tumoy sa mga sinina nga nagsul-ob sa mga relikya sa mga santo, dayon dayon nabawi niya ang iyang panan-aw[7084] .

Pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga balaan, O Ginoo, pasiga ang mga mata sa among kalag, aron makalakaw kami sa kahayag sa Imong nawong ug malipay sa Imong ngalan hangtod sa kahangturan[7084] . Amen.

Kontakion, Tono 2:

Nagpakita nga sama sa masidlak nga mga suga, O mga banal nga martir, nagpasiga kamo sa binuhat sa kahayag sa mga milagro, nagpahawa sa mga sakit ug sa lawom nga kangitngit sa gabii, ug walay hunong nga nag-ampo kang Kristo, ang usa ka Dios, alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Paraskeva.

Gisaulog sa 14 Oktubre

Si Santa Paraskeva[7085] natawo sa Serbia, duol sa lungsod sa Kalliokratia, sa baryo sa Epivat[7086] . Ang iyang mga ginikanan matinud-anon nga mga tawo: hugot nilang gisunod ang tanang sugo sa Dios ug nailhan sila sa halapad nga dapit tungod sa ilang mga buhat sa kalooy ug gasa. Gawas sa ilang anak nga si Paraskeva, aduna usab sila'y anak nga lalaki. Gipadala nila siya sa eskwelahan, samtang ang ilang anak nga babaye gipadako sa balay sa iyang matinud-anong mga lolo ug lola. Ang igsuon ni Paraskeva nga lalaki, pagkahuman siya makat-on pag-ayo sa Balaang Kasulatan, mipasa sa mga panata sa pagka-monasto uban sa pagtugot sa iyang mga ginikanan, ug nagpangalan nga Euthymius. Si Euthymius sa ulahi nahimong obispo sa Madita[7087] , diin siya nailhan tungod sa iyang matinahuron nga kinabuhi ug naghimo og daghang himayaong milagro sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, si Paraskeva misugod sa pagpuyo og kinabuhi nga puno sa kasubo ug kakabus. Masigasig niyang gihulagway ang kinabuhi sa mga santo, gipaka-antos niya ang iyang lawas pinaagi sa pagpuasa ug pagbantay ug gipailawom kini sa iyang espiritu. Napuno sa usa ka banal nga tinguha nga mabuhi alang sa Ginoo, si Paraskeva wala magtinguha nga mabuhi og dugay niining masamok nga kalibutan; apan, pagbiya niya sa tanang butang sa kalibutan, mibulag siya sa kalibutan ug, pag-abot niya sa disyerto sa Jordan[7088] , misugod siya sa pagpuyo og kinabuhi nga kapariho sa mga anghel. Sumala sa ehemplo sa Diosnong propeta Elias ug ni Juan nga Maminyo, nagpuyo siya pinaagi lamang sa mga liso sa disyerto, nga gikaon lang niya sa gamay nga kantidad, ug pagkahuman sa pagsalop sa adlaw. Hinay-hinay siyang nagkahuyang, karon tungod sa kainit, karon tungod sa katugnaw, gitutokan niya ang iyang panan-aw ngadto lamang sa Usa ka Dios, nga makaluwas sa mapainubsanon sa kasingkasing *'gikan sa alimpulos, gikan sa bagyo'* (Salmo 54:9). Kinsa may makasaysay pila ka luha ang iyang gipaluha? Kinsa may mosaysay sa iyang kanunay ug walay hunong nga mga paghilak? Kinsa may maglarawan sa detalye sa iyang walay puas nga mga pagyuko ug lain-laing mga buhat sa pisikal nga pag-asketismo? Ang Makakita sa Tanan ra ang nakakita sa mga buhat sa maong bililhon. Wala siyay

---

[7084] Tan-awa usab Salmo 88:16.

[7085] Ang sekular nga ngalan ni Paraskeva mao si Petka. Sa pagkabata pa lang, nagpakita na kang Petka-Paraskeva ang mainitong tinguha nga mabuhi alang sa Ginoo. Ang mga pulong sa Ebanghelyo: *'Bisan kinsa nga gustong mosunod kanako kinahanglan magdumili sa iyang kaugalingon'* (Marcos 8:34), nga nadungog ni Paraskeva sa simbahan, misulod sa iyang kasingkasing sama sa usa ka pana, ug sa dihang mibiya siya sa simbahan, gihatag niya ang iyang maanindot nga sinina sa usa ka pobre nga lalaki nga iyang nakit-an, gipulihan kini sa iyang mga panapton. Paglabay sa pipila ka panahon, gihatag na usab ni Paraskeva ang iyang sinina sa usa ka pulubi nga babaye, ug gibalik-balik niya kini nga buhat sa daghang higayon. Gikritiko siya tungod niini, apan mitubag siya nga dili siya makabuhi sa lain nga paagi.

[7086] Epivat (Pivat, Turkish Bayados) – usa ka gamay nga lungsod sa baybayon, taliwala sa Selimvri ug Constantinople.

[7087] Madith – usa ka pantalan sa Chersonesos sa Thrace.

[7088] Sumala sa impormasyon nga nakolekta sa monghe sa Banal nga Bukid nga si Nicodemus, sa wala pa siya mibalik sa disyerto sa Jordan sa Palestina, mibisita si Paraskeva sa Constantinople ug naglibot sa mga balaan nga dapit niini; didto siya maminaw sa mga pagtulon-an sa masigasig nga mga asketiko. Sa ilang tambag, nagpuyo siya sa suburbio sa Heraclius duol sa hilit nga Simbahan sa Proteksyon sa Inahan sa Dios, diin iyang gigugol ang lima ka tuig sa pag-ampo, pagpuasa, ug mga luha. Unya, aron matuman ang dugay na niyang tinguha, mibyahe siya paingon sa Palestina ug, pagkahuman sa pagdayeg sa mga balaang dapit nga gipabalaan sa kinabuhi sa Manluluwas, nagpabilin siya aron magpuyo sa kamingawan sa Jordan.

pagtagad didto sa mga kahimayaan sa kalibutan: ang iyang giatiman lamang mao ang paghinlo sa iyang kalag, ang iyang pag-atubang sa umaabot nga paghukom, ug ang iyang pakigkita sa Langitnong Nobyo. 'Ikaw, akong Nobyo, ang akong gipangita,' miingon ang Banal nga Paraskeva, nga kanunay niyang gihuptan sa hunahuna ang mga pulong gikan sa Awit sa mga Awit: *'Isulti kanako, ikaw nga gihigugma sa akong kalag'* (Awit sa mga Awit 1:6).Ang iyang labing dakong kabalaka mao kung giunsa pagdayanday sa iyang lampara ug, kauban sa mga maalamon nga birhen, paggawas aron masugat ang Langitnong Nobyo, aron madungog ang Iyang matam-is nga tingog ug malingaw sa pagtan-aw sa Iyang kaanyag. *'Kanus-a ako moanha ug magpakita sa atubangan sa nawong sa Dios!'* (Salmo 41:3) – kanunayng giingon sa balaan.

Samtang ang Kagalang-galang Paraskeva nagpuyo sa kamingawan, ang malimbungon nga kaaway nanghinaut sa iyang mga hiyas ug nangita nga kahadlukan siya pinaagi sa mga panan-awon ug mga hulagway. Sa kanunay, sa pagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa lain-laing mga mananap, mosulong siya sa balaan, nga nagtinguha sa paghimo og babag alang kaniya sa dalan sa iyang mga asetikong paningkamot. Apan si Paraskeva, ang maayong nobya ni Kristo, mobalik-balik sa pag-ingon: *'Gipili nimo ang Labawng Kataas ingon imong dalangpanan*' (Salmo 90:9) ug, uban sa Iyang tabang – pinaagi sa timaan sa Iyang Balaang Krus – iyang gipalayas ang iyang mga kaaway ug, daw gibungkag, ang sapot sa mga limbong sa yawa, ug hingpit siyang napildi. Ang Balaan, samtang gipadayon ang iyang pagkababae, adunay tinuod nga pagka-lalaki sa hunahuna ug napildi ang yawa, sama sa pagdaog ni David kang Goliath. Sa pagpanamkon sa iyang kalag sa ingon nga mga buhat ug hiyas, si Paraskeva nahimong pinalanggang nobya ni Kristo, aron matuman kaniya ang pulong sa propesiya: *'Ang Hari maghandum sa imong kaanyag'* (Salmo 44:12). Busa, kining Hari mipuyo sulod kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ug nagpuyo kaniya, sama sa Iyang pagpuyo sa Iyang balaan nga Simbahan; kay si Santa Paraskeva, nga napreserbar ang iyang kalag gikan sa sala ug hugaw, nahimong templo sa Buhing Dios.

Sa usa ka gabii, pagkahuman sa dugay niyang pagpuyo sa kamingawan, si Paraskeva nagtindog sa pag-ampo, sumala sa iyang batasan, nga malumo niyang gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit. Kalit lang, sa porma sa usa ka labing masidlak nga batan-on, nakakita siya og usa ka Anghel sa Dios, nga miduol kaniya ug miingon:

'Biyaa ang kamingawan ug balika sa imong yutang natawhan, kay didto angay nimo nga itugyan ang imong lawas sa yuta ug moadto uban sa imong kalag ngadto sa Ginoo.'

Ang bililhon nga babaye, pagsabot sa kahulugan sa panan-awon, nakahibalo nga kini nagdala sa sugo sa Dios; nalipay siya nga hapit na ang panahon sa iyang pagbiya sa lawas, apan nasubo siya nga mobiya sa kahilom sa disyerto – kay walay makapahimolom sa kalag ug makaduol niini sa Orihinal nga Hulagway sama sa disyerto ug kahilom. Apan, sa pagsunod sa kabubut-on sa Langit, mibiya ang mahimayaong babaye sa disyerto ug mibyahe paingon sa iyang yutang natawhan.

Pag-abot niya sa imperyal nga siyudad sa Constantinople, misulod siya sa maanindot nga Simbahan sa Kaalam sa Dios didto, ug mibisita usab sa Simbahan sa Blachernae; pagkahuman niyang giila ang milagrosong ikon sa Inahan sa Dios, mibalik siya sa iyang lungsod natawhan nga Epivat, diin siya nagpuyo sulod sa pipila ka panahon, nagpabilin nga matinud-anon sa iyang naandan nga pagka-asketiko sa disyerto—pagpuasa ug pag-ampo. Sa pag-abot sa panahon nga siya mibyahe paingon sa Dios, si Paraskeva nag-ampo nga matinud-anon alang sa iyang kaugalingon ug sa tibuok kalibutan, ug samtang nag-ampo, iyang gisumite ang iyang bulahan nga kalag sa Dios. Ang iyang lawas gilubong sa mga matinud-anon, sumala sa Kristohanong batasan, apan dili sa pampublikong sementeryo – sama sa angay sa lawas sa usa ka biyahero nga wala magpahibalo bisan kinsa kinsa siya o asa siya gikan[7089] .

Ang Dios, nga gustong pasidunggan ang Iyang balaan, gipadayag ang iyang mga relikya pagkahuman sa daghang katuigan sa mosunod nga mga kahimtang.

Duol sa dapit diin gilubong ang bililhon nga babaye, usa ka asceta sa haligi ang nagpraktis sa pag-ascetismo sa hilom sa ibabaw sa haligi. Nahitabo nga ang lawas sa usa ka marinero, nga nagkasakit sa grabeng sakit samtang naa sa dagat ug namatay, nadala sa mga balud didto. Usa ka makapahugno nga baho ang misibog gikan sa bangkay, nga dili na gani makalusot sa maong dalan; bisan ang estilita, nga nagpraktis sa iyang askétikong disiplina duol sa maong dapit, wala makasugakod sa baho, ug napugos siya nga moubos gikan sa iyang

[7089] Nahitabo kini sa unang tunga sa ika-11 nga siglo.

haligi. Busa gisugo niya nga hukayon og lawom nga lubnganan ug ilubong didto ang bangkay nga baho. Samtang naghukay ang mga trabahante sa lubnganan, pinaagi sa probidensya sa Diyos nadiskubre nila ang usa ka dili mabulok nga lawas nga natago sa yuta ug dako kaayo ang ilang katingala niini. Apan tungod kay ang mga trabahante mga walay kasinatian ug walay edukasyon nga mga tawo, wala nila tagda ang nahitabo, giisip kini nga usa ka yano ug walay pulos nga butang. Naghisgot-hisgot sila sa ilang kaugalingon ingon niini:

'Kung balaan unta kini nga lawas, ipadayag kini sa Diyos pinaagi sa usa ka milagro.'

Sa hunahuna nga ingon niini, gitabonan pag-usab nila ang dili mabulok nga lawas sa yuta, gilabay usab nila ang baho nga bangkay didto, ug dayon mipauli sila. Sa pag-abot sa gabii, usa kanila, usa ka tawo nga ginganlan og George, usa ka debotong tawo, nag-ampo sa Diyos sa iyang balay. Sa pagkatulog niya sa kaadlawon, nakita niya sa damgo ang usa ka reyna nga naglingkod sa labing hayag nga trono, uban sa daghang hayag nga mga mandirigma nga nagbarog sa iyang palibot. Napuno sa kahadlok ug dili na niya ikaya nga makita ang ingon ana ka maharlika ug himaya, nahugno si George sa yuta. Unya usa sa mga maningning nga mandirigma ang mihikap sa kamot ni George, gipataas siya ug miingon:

'George! Ngano man nga imong gitratara sa ingon ka pagdumot ang lawas sa Banal nga Paraskeva ug imong gilubong kini tupad sa usa ka bangkay nga baho? Kuhaa dayon ang lawas sa Banal ug ibutang kini sa angay nga dapit, kay gipili sa Dios nga pasidunggan ang Iyang sulugoon dinhi sa yuta.'

Ingon usab, ang maong hayag nga reyna miingon kaniya:

'Dali ug kuhaa ang akong mga relikya ug ibutang kini sa angay nga dapit, kay dili na nako ikaya ang baho sa maong bangkay. Kay usa man ko ka tawo, ug ang akong yutang natawhan mao ang Epivat, diin kamo karon nagpuyo.'

Niadtong gabii mismo, usa ka matinud-anon nga babaye nga ginganlan og Euphemia nakakita usab sa susamang panan-awon. Sa buntag, gisultihan nila ang tanan sa ilang nakita. Pagkadungog niini, ang mga debotong tawo mibiyahe uban sa nagdilaab nga kandila paingon sa mga relikya ni Banal Paraskeva ug, human nila kini gipahawa sa yuta uban sa dakong pagrespeto, naglipay sila nga daw nakakaplag og bililhon nga bahandi. Ang balaan nga relikya gisulod nga solemne sa Simbahan sa mga Santo Pedro ug Pablo nga Apostoles sa baryo sa Epivat, diin, pinaagi sa pag-ampo ni Santa Paraskeva, daghang pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton gikan sa iyang mga relikya: ang mga bulag nakakita pag-usab, ang mga pilay nakalakaw, ug ang tanan nga huyang ug kadtong gihuptan sa demonyo nabalik ang panglawas.

Niadtong 1238, sa panahon sa pagdumala sa mga Crusader (Katoliko) sa Constantinople, ang labing debotong si John Asen[7090] , Hari sa Bulgaria ug Serbia, nakadawat og balita bahin sa lugar diin nagpuyo ang balaang relikya sa Balaan nga si Paraskeva. Gitahasan niya si Beato Mark – nga niadtong panahona mao ang Metropolitan sa Pereyaslav sa Bulgaria – kauban ang daghang mga obispo ug pari, sa buluhaton sa pagbalhin niining mga bililhon nga relikya ngadto sa kapital nga siyudad sa yutang Bulgaryano – ang Ternov[7091] . Didto, ang balaang relikya gihatagan og dungog nga pag-ensayo sa simbahan sa korte, diin, nga nagpabilin nga dili madaut, naghatag kini og lain-laing pag-ayo sa tanan nga miduol kanila uban sa pagtuo.

Paglabay sa taas nga panahon, pinaagi sa pagtugot sa Dios, hinay-hinay nga nakuha sa mga Muslim ang tibuok Imperyo sa Griyego, ug kauban niini napailalom nila ang mga gingharian sa Bulgaria ug Serbia. Nahitabo kini nga pagsakop sa ika-14 nga siglo, sa panahon sa paghari sa Turko nga Sultan Bayezid[7092] . Sa dihang nakuha ni Sultan Bayezid ang Bulgaryanong siyudad sa Tarnovo, gipanguha ang tanang bahandi sa simbahan ug mga regalya sa hari. Niadtong panahona, ang balaang relikya ni Paraskeva, nga giputos sa usa ka panapton, gidala

---

[7090] Si Juan Asan o Asen II, anak ni Asen I (nga naghari gikan sa 1221 hangtod 1241) – ang labing bantugan sa mga magmamando sa Imperyong Bulgaryano; gipahimaya ug gipahayag niya ang Imperyong Bulgaryano labaw pa sa bisan kinsa sa mga hari nga miuna kaniya; nagtukod siya og daghang mga monasteryo ug gipahimutang kini sa bulawan ug bililhon nga mga bato; naghatag siya og daghang mga gasa sa tanang simbahan, ug gihatagan og dakong dungog ang ilang mga klero; si Juan Asen gihigugma dili lamang sa iyang kaugalingong mga Bulgaryano, apan usab sa mga Griyego.

[7091] Ternov – ang kapital sa Bulgaria, sa Suba Etre o Yantra, nga musulod sa Danube – karon nailhan nga Veliko Tarnovo.

[7092] Si Bayezid I, ang Turkong sultan, misaka sa trono niadtong 1389. Pinaagi sa pag-abuso sa panagbangi tali sa Emperador sa Byzantine nga si John ug sa iyang anak nga si Andronikos, gipailawom ni Bayezid ang Imperyo sa Byzantine sa iyang hingpit nga kontrol; nakuha niya ang Bulgaria, Macedonia, Thessaly ug daghan pang ubang mga yuta. Niadtong 1402, nadakpan si Bayezid isip priso sa Monggol nga mananakop nga si Tamerlane, ug sa iyang pagka-priso namatay siya niadtong 1403.

ngadto sa Wallachia[7093] . Pagkahuman sa pagsakop sa mga Turko sa Wallachia niadtong 1396, ang balaang relikya gidala ngadto sa Belgrade sa Serbia[7094] , sumala sa hangyo sa Reyna Milica sa Serbia ngadto sa Sultan.

Niadtong 1521, pagkahuman nakuha ni Sultan Suleiman II[7095] ang Belgrade, gikuha usab niya ang balaang relikya ni Santa Paraskeva gikan didto; gidala niya kini sa Constantinople ug gibutang sa iyang kaugalingong mga kuwarto. Apan kining bililhon nga bahandi wala usab nawala didto, kay ang daghang mga milagro nga nahimo pinaagi sa mga relikya sa Banal nga Paraskeva nakatampo sa iyang paghimaya dili lamang sa mga Kristohanon, kondili bisan sa mga Muslim. Ang mga Muslim, nabalaka sa nahitabo ug nahadlok nga ang pagtuo sa milagrosong gahum sa mga relikya ni Santa Paraskevi mosanong pa gayud – tungod sa kadasig ug pag-atiman sa mga Kristohanon – gihatag nila kining mga balaang relikya sa mga Kristohanon sa Constantinople, nga matinahuron nilang gipahimutang sa Simbahan sa Patriarka.

Niadtong 1641, ang debotong si Vasile Lupul[7096] , voivode ug prinsipe sa Moldavia, sa dihang nahibaloan niya nga ang mga relikya ni Santa Paraskevi gitipigan sa Patriarchal nga Simbahan sa Constantinople, mapisan niyang gipangandoy nga kini ilalin gikan didto uban sa dungog ngadto sa iyang himayaong prinsipalidad. Ang iyang tinguha gitugotan sa Ginoo, nga gihimaya sa Iyang mga balaan, ug nga gustong himayaon usab ang Balaan nga Paraskeva sa Moldavia. Unya ang Patriarka sa Constantinople, si Parthenius[7097] , uban sa pagtugot sa tibuok niyang Balaang Sinodo ug sa pag-uyon sa ubang labing dungog nga mga patriarka, gipadala ang bililhon nga mga relikya ni Santa Paraskevi ngadto sa matinud-anong hari, si Voivode Basil, sa iyang kapital nga siyudad, ang Iași[7098] . Dinhi, sa Simbahan sa Tulo ka Balaang Hierark, uban sa dakong dungog ug taliwala sa dakong kalipay ug pagdayeg sa mga lumolupyo sa tibuok Moldavia, gipahimutang ang mga balaang relikya niadtong tuig 1641, pagkahuman sa Pagkahimugso ni Kristo, sa ika-14 ka adlaw sa Oktubre[7099] .

Troparion, Tono 4:

Tungod kay imong gihigugma ang kinabuhi sa pag-inusara ug kahilom, ug masigasig nga misunod sa mga bakilid ni Kristo, imong Nobyo, ug gidawat ang Iyang humok nga yugo sa imong pagkabatan-on, imong giandam ang imong kaugalingon nga maisugon batok sa mga dili makita nga kaaway pinaagi sa tanda sa krus, pinaagi sa mga asetikong paningkamot, pagpuasa, pag-ampo ug mga luha, gipalong nimo ang mga uling sa mga pagbati, O mahimayaong Paraskevi: ug karon, nagbarog ka sa atubangan ni Kristo sa langitnong monasteryo uban sa mga maalamon nga birhen, ampoa kami nga nagpasidungog sa imong balaan nga handumanan.

Kontakion, Tono 6:

Mga mag-awit kita nga matinud-anon sa labing gipasidunggan nga Paraskevi, ang balaan nga manalipod sa tanan nga nag-antos: kay siya, pagkahuman biyaan ang iyang mortal nga kinabuhi, nadawat ang dili malaglag nga kinabuhi hangtod sa kahangturan. Tungod niini nakab-ot niya ang himaya, ang grasya sa mga milagro, pinaagi sa sugo sa Dios.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Nicholas Svyatosha

Gisaulog sa Oktubre 14

[7093] Wallachia – ang habagatan-kasadpang bahin sa karon nga Gingharian sa Romania.
[7094] Ang Belgrade, kapital sa Gingharian sa Serbia, nahimutang sa panagtagbo sa mga suba sa Danube ug Sava.
[7095] Ang paghari ni Suleiman II nagtimaan sa kasikatan sa gahum sa mga Turko. Gitan-aw siya sa mga Turko ingon nga labing bantugan sa ilang mga hari.
[7096] Vasile Lupu – Prinsipe (i.e. magmamando) sa Moldavia, gikan sa 1634 hangtod 1654.
[7097] Parfenius I – Patriyarka sa Constantinople, gikan sa 1639 hangtod 1644.
[7098] Iași – kapital sa Moldavia, usa sa mga prinsipalidad sa Danube nga, kauban ang Wallachia, karon naglangkob sa Gingharian sa Romania.
[7099] Ang mga balaan nga relikya nagpabilin didto hangtod karon.

'Ang karon nga dagway niining kalibutan nagalabay… Ang paghari-hari nagalalin gikan sa usa ka katawoan ngadto sa lain… Ang Ginoo nagapukan sa mga trono sa mga magmamando ug nagapahimutang sa mga mapainubsanon sa ilang dapit' (1 Cor. 7:31; Sir. 10:8, 17). Ang debotong Prinsipe Nikolaus[7100] nakamatngon sukad pa sa iyang pagkabatan-on sa pagkawalay-puyong sa kining malabay nga paghari dinhi sa yuta. Klaro niyang nakita nga sa langit lamang adunay dili malaglag nga gingharian, nga magpabilin hangtod sa kahangturan, puno sa dili masukod nga mga panalangin sa kahangturan nga giandam sa Ginoo alang sa mga nagahigugma kaniya. Busa, sama sa gibuhat kaniadto sa prinsipe nga Indiano nga si Joasaph, iyang gisalikway ang himaya ug bahandi, dungog ug gahum sa iyang panandaliang, kalibutanong pagka-prinsipe alang sa langitnong Gingharian nga walay katapusan; ug, pag-abot niya sa Monasteryo sa Kiev Caves, iyang gisapupo ang balaan nga mga panata sa pagka-mona[7101] . Sa kinabuhi sa pagka-monasto, ang Bulahan nga si Nikola misidlak sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi nga ang tanan, sa dihang nakakita sa iyang mga maayong buhat, mainitong gipadayeg ang Ginoo alang kaniya. Labaw sa tanan, siya nangibabaw sa pagkasunuson. Sa sinugdan, si Santo Nicolas nagtrabaho para sa kapatiran sa kusina; didto siya nagputol og kahoy gamit ang iyang kaugalingong mga kamot ug mapainubsanon kini nga gidala gikan sa pampang sa suba sa iyang abaga, masinabtanon nga gihimo ang tanang ubang buluhaton nga gikinahanglan sa pag-andam sa pagkaon. Nagpaningkamot na siya pag-ayo sa dihang nahibaloan sa iyang mga igsoon, sila Izyaslav ug Vladimir, ang iyang mga buhat; nagsugod sila sa pagsulay sa pagpahunong kaniya gikan sa ingon nga trabaho. Apan kining matinud-anon nga monghe nangayo kanila uban sa mga luha nga tugutan siya nga magtrabaho sa kusina para sa kapatiran sulod sa usa pa ka tuig. Busa, uban sa hingpit nga dedikasyon ug kadasig, nag-alagad siya sa kapatiran dinhi sulod sa tibuok tulo ka tuig. Pagkahuman niana, isip usa ka masulayan ug masaligan nga tawo nga makahimo sa bisan unsa, gitahasan siya sa pagbantay sa ganghaan sa monasteryo, ug niining katungdanan, wala gyud siya molihis bisan asa gawas sa simbahan, nagpabilin usab siya didto sulod sa tulo ka tuig. Gikan didto, gitudlo siya aron mag-alagad sa pagkaon sa mga igsoon; ug gihimo niya kini nga katungdanan uban sa ingon ka dakong kadasig ug pagkamatinud-anon nga nakuha niya ang pabor sa tibuok komunidad.

Sa ingon, pagkahuman niyang nilabay kining tanang hugna sa pagsunod nga walay sala, gisugdan niya ang asetikong praktis sa pagpahilum uban sa pagtugot sa abad ug sa tibuok komunidad, aron sa kahilom, matagad niya ang iyang kaugalingong kaluwasan. Samtang ginabuhat kini nga katungdanan, nagtukod siya og usa ka tanaman sa kilid sa iyang selda gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, ug sa tibuok katuigan sa iyang monastikong kinabuhi, wala gyud siya makita nga walay buhat; Kanunay siyang adunay buhat sa iyang mga kamot, ug sa iyang mga ngabil kanunay nga nag-uyog ang Pag-ampo ni Hesus: 'Ginoong Hesukristo, Anak sa Dios, kalooy-i ako!' Wala gyud siya mokaon og bisan unsa gawas sa komunal nga panihapon sa refektoryo, ug bisan pa niini, gamay ra gayud ang iyang kan-on. Kung, supak sa iyang kabubut-on isip usa ka prinsipe, makadawat siya og bisan unsa gikan sa mga suod kaniya, dali niya kini ipang-apod-apod tanan aron matubag ang panginahanglan sa mga biyahero ug pulubi ug alang sa pagtukod sa simbahan, nga tungod niini daghang mga libro ang napalit para sa simbahan gamit ang iyang pondo.

Kining bulahan nga prinsipe, samtang nagdumala pa sa iyang gingharian, adunay usa ka batid kaayo nga doktor nga nag-alagad kaniya nga ginganlan og Pedro, lumad sa Syria, nga misunod kaniya paingon sa monasteryo. Kining doktor, sa dihang nakita niya ang boluntaryong pagkabos sa iyang amo, mibiya kaniya ug nagpuyo sa Kyiv, diin daghang mga tawo ang iyang gitambalan. Apan, mibisita siya sa maong bulahan sa daghang higayon ug, sa dihang nakita niya nga nag-antos kini sa dakong kakabus ug walay kinutuban nga pag-ayuno, nag-alagad sa kusina ug nagbantay sa ganghaan sa monasteryo, gihangyo niya siya nga biyaan kini nga paagi sa kinabuhi:

'Prinsipe, kinahanglan nimong atimanon ang imong panglawas, aron dili nimo hingpit nga pahuyangon ang imong lawas pinaagi sa sobra nga pagpaningkamot ug pag-igom; kay kon kapoy ka, ang yugo nga imong gipili nga dalhon alang kang Cristo mahimong dili na nimo makaya. Kay ang Dios dili mangayo og pag-igom o

---

[7100] Si Sviatoslav Sviatosha (gitawag ingon niini tungod sa iyang pagkamatinud-anon) gibunyagan nga Pankratius ug, sa pagkuha sa monastikong panata, ginganlan og Nicholas. Siya mao ang anak ni David Sviatoslavich, Prinsipe sa Chernihiv, ug apo ni Sviatoslav Yaroslavich, Prinsipe sa Kyiv ug Chernihiv, nga nagtukod sa balaan, sa Diyos nga gimugna nga Simbahan sa Mga Kuweba.

[7101] Nahitabo kini niadtong tuig 1107.

pagkamapainubsanon nga labaw pa sa kusog sa usa ka tawo, kondili usa ra ka putli ug mapainubsanon nga kasingkasing. Nagahago ka para sa mga monghe sama sa usa ka napalit nga ulipon; kay dili ka naanad sa ingon nga kalisud, ug sa tinuod dili kini angay kanimo, tungod kay ikaw usa ka prinsipe. Alang sa imong mahimayaong mga igsoon nga sila Vladimir ug Izyaslav, ang imong pagka-imol usa ka tinubdan sa kasubo ug dakong kaulaw, kay gikan sa ingon ana ka dako nga himaya ug dungog miabot ka sa ingon ana ka daghang kakabus nga ginapaka-antos nimo ang imong lawas ug, tungod sa kakulang sa pagkaon, nagkasakit ka. Kaniadto nagpanginabuhi ka sa lamiang mga prutas, apan karon gisilotan nimo ang imong kaugalingon sa grabeng kakabus, nagkinabuhi lang sa hilaw nga mga dahon ug uga nga pan. Apan pag-amping nga dili ka hingpit nga masakiton; kay kung mawala na ang imong kusog, mawala ang imong kinabuhi, ug dili ko na ikaw matabangan; busa nagdala ka og dili matagbaw nga kasubo sa imong mga igsoon. Tan-awa ang mga boyar nga kaniadto nagsilbi kanimo ug, tungod kanimo, kaniadto mahimayaon – sila usab, nga nawala na ang tanang paglaum, nagasubo alang kanimo ug nalumos sa lawom nga pagkawalay paglaum. Apan nagtukod sila alang sa ilang kaugalingon og dagkong mga balay ug karon nagpuyo didto, samtang ikaw walay bisan diin ipahimutang ang imong ulo, ug naglingkod karon sa tapok sa basura, karon sa kusina, karon sa daplin sa ganghaan. Kinsa sa mga prinsipe sa Rusya ang kaniadto nagpuyo sa ingon ani nga paagi? Dili ba kini ang imong bulahan nga amahan nga si David, o ang imong kanunay hinumduman nga apohan nga si Sviatoslav? Ug sa tinuod, walay bisan usa sa mga boyar ang gustong mabuhi sa ingon ana ka walay dungog nga kinabuhi, gawas lang kang Varlaam, nga kaniadto mao ang abbot dinhi.

Busa, kon dili nimo paminawon ang akong tambag, mamatay ka sa dili pa moabot ang imong panahon.

Ang doktor nga si Pedro, nga gitudloan sa mga igsoon ni San Nicolas, kanunay siyang gisultihan og ingon ani nga mga pulong sa dihang maglingkod sila uban, usahay sa kusina, usahay sa ganghaan.

Ang Balaan kanunay motubag kaniya:

'Igsoon Peter! Sa kanunay nga paghunahuna sa kaluwasan sa akong kalag, nakahukom ako nga dili ko pasagdan ang unod, aron kini dili makigbisog sa espiritu ug magmugna og panagbangi sulod sa akong kalag. Kung mapul-an kini sa paningkamot sa pagdumili sa kaugalingon, kini mapahiubos, apan dili kini maluya; ug bisan pa kon kini maluya, dili ba miingon ang Apostol: *'Ang akong gahum nahimong hingpit sa kahuyang'* (2 Cor. 12:9). Ug usab: *'Kay ang atong karon nga mga kasakit, sama sa usa ka gutlo nga pag-antos kon itandi sa himaya nga ipadayag kanato'* (Rom. 8:12). Ang Dios nangandoy og mapainubuson ug putli nga kasingkasing, apan kini dili makab-ot kung walay pag-ayuno ug pagkamakasuroy, kay ang pag-ayuno mao ang inahan sa pagkamatinahuron ug pagkaputli. Ug giingon usab: *'Gipakainubuson Niya ang ilang kasingkasing pinaagi sa pagpanarbaho'* (Salmo 106:12). Nagpasalamat ako sa Dios nga Ginoo nga Gipalaya ko Niya gikan sa mga kabalaka sa kalibutan ug gihimong sulugoon sa Iyang mga sulugoon—kini nga mga bulahan nga monghe; kay ako, nga usa ka prinsipe, samtang nagpakita nga nagtrabaho alang kanila, sa tinuod nagtrabaho gayud alang sa Hari sa mga hari. Mahitungod sa akong mga igsoon, sila na ang mag-atiman sa ilang kaugalingon: *'Ang matag-usa magdala sa iyang kaugalingong pabug-at'* (Gal. 6:5). Igo na kanila ang akong panulondon—nga akong gibyaan, kauban ang akong yutang pagka-prinsipe, aron makadawat og panulondon sa Gingharian sa Langit: *'Tungod kaniya, gisalikway ko ang tanan, ug gikonsiderar kini nga basura, aron ako makab-ot kang Cristo'* (Fil. 3:8). Ngano man, busa, nga ginabantayan ninyo ko sa kamatayon, ginapang-insulto ninyo ko tungod sa akong pagka-imol ug sa akong paglikay sa maluho nga pagkaon? Kay sa diha nga magtambal kamo sa pisikal nga sakit, dili ba ninyo ginatudloan ang pasyente sa pagpakunhod ug sa hingpit nga paglikay sa pipila ka pagkaon? Ug kinahanglan usab nako nga tambalan ang mga sakit sa kalag sa samang paagi. Bisan pa kon mamatay ako sa lawas, sigurado nga *ang 'kamatayon'* alang kang Cristo *usa ka 'ganansya'* para kanako (Fil. 1:21). Apan kon maglingkod ko taliwala sa tapok sa basura, ngano man nga giisip nimo nga mas ubos pa ko kaysa sa mga boyar? Kay akoa man ang bahin nga maghari uban ni Job, nga giingon nga siya ang labing bantugan sa tanang anak sa Sidlakan (Job 1:3).

Kung walay prinsipe nga Ruso nga nakabuhat niini sa wala pa nako, nan ako, nga nagsunod sa Hari sa Langit, magtukod sa usa ka ehemplo; tingali sugod karon adunay mosundog kanako, nga mosunod sa akong ehemplo. Sa katapusan, kauban sa mga nagtudlo kanimo, akong tambag kanimo nga mas pag-ampingan nimo ang imong kaugalingon!

Nahitabo usab kini sa daghang higayon. Sa dihang kini nga bulahan nga prinsipe, gikapoy sa pagpaninguha sa pagsunod, masakiton, si doktor Pedro, sa diha nga nahibalo niini, dali dayon mag-andam sa tambal nga

gikinahanglan para sa maong sakit. Apan ang prinsipe, pinaagi sa grasya sa Dios, kanunay nga makabawi sa iyang panglawas sa wala pa moabot ang doktor uban sa tambal ug wala gayud tugoti nga siya tambalan.

Sa usa ka higayon, ang doktor mismo ang nagkasakit. Ang bulahan nga prinsipe nagpadala ug mensahe kaniya, nga nag-ingon:

'Kung dili ka moinom sa tambal, dali ra kaayo ka maayo; apan kung dili ka mosunod kanako, mag-antos ka sulod sa taas nga panahon.'

Apan wala maminaw ang doktor ug gikuha niya ang iyang tambal; sa tinguha nga maayo ang iyang sakit, hapit na siya mamatay, bisan pa man nga pagkahuman naayo siya pinaagi sa pag-ampo sa santo. Sa dihang dali ra usab masakit ang maong doktor, gisugo sa Balaan nga ipahibalo kaniya ang parehas nga mensahe:

'Kung dili ka magpa-tambal, makabawi ka sa ikatulong adlaw.'

Human mapriso tungod sa iyang unang pagsuway, karon misunod ang doktor sa Balaan ug, sama sa iyang giingon, nakabawi siya sa ikatulong adlaw. Sa samang higayon, nahuman na ni Balaan Nikolaus ang iyang termino isip bantay sa ganghaan sa monasteryo; gitawag niya ang doktor nga nakabawi ug miingon kaniya:

Petro! Angay ka nga mopasa sa mga panata sa monghe ug, sa akong dapit, mag-alagad niining monasteryo alang sa Ginoo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, kay sa tulo ka bulan pa mobiya na ako ning kalibutan.

Pagkadungog niini, si Pedro nga doktor mihulog sa iyang tiilan ug misinggit, nagahilak sa kapait:

– Ka-ulaw nako, Ginoo, akong manalangin, akong bililhon nga kinabuhi! Kinsa may modawat kanako inig-abot nako dinhi? Kinsa may magpakaon sa mga ulila ug mga kabus, kinsa may motindog alang sa mga ginadumtan, kinsa may magpakita og kaluoy sa daghan nga nangayo og tabang? Wala ba nako ikaw gisultihan, Prinsipe, nga sa dili madugay magdala ka og kasubo nga dili mapahupay sa imong mga igsoon? Wala ba nako ikaw gisultihan: 'Prinsipe, luwasa ang imong kinabuhi, kay makatabang ka sa daghan, ug sa imong kinabuhi nag-agad ang kinabuhi sa daghang mga tawo.' Dili ba ikaw ang nag-ayo kanako pinaagi sa gahum sa Dios ug sa imong pag-ampo? Asa man karon ikaw paingon, O maayong magbalantay? Kung ikaw mismo, akong mananambal, nagmasakit, isulti kanako, imong sulugoon, ang imong sakit; ug kung dili ko ikaw maayo, itugot nga ang akong kinabuhi ug kalag ihatag nga baylo sa imoha. Ayaw ko pagbyae nga hilom, akong ginoo, apan sultihi ako, asa gikan ang ingon nga balita kanimo? Kung gikan kini sa mga tawo, ihatag nako ang akong kinabuhi alang kanimo; apan kung gipadayag kini kanimo sa Ginoo, mangaliya ka kaniya nga ako ang mamatay imbis kanimo. Kung biyaan nimo ako, asa ako molingkod ug maghilak sa akong kawad-on—dinhi ba sa tapok-tapok sa basura diin kanunay ka naglingkod? Bisan pa dinhi, dili ko sila motugot nga mosulod. Ug makabaton pa ba ko og tsansa nga makapanunod og bisan unsa gikan sa imong kabtangan, samtang ikaw mismo walay gipanag-iya? Kining gipandikit-dikit nga panapton nga imong gisul-ob ba mao ra ang imong nahabilin? Apan bisan pa niini, samtang mobiya ka sa kalibutan, ikaw ipahulay. Ihatag kanako, bisan gamay—sama sa pagpakita ni Elias og kaluoy kang Eliseo—ang imong pag-ampo, aron pinaagi niini makigbahin ako sa kahiladmon sa imong kasingkasing ug sa tubig sa akong kinabuhi[7102] ug makapanaw paingon sa halayo nga dapit sa dalangpan, sa balay sa Dios, diin karon gusto ka moadto. Kay bisan ang hayop, sa pagsalop sa adlaw, makahibalo nga kinahanglan kini mubalik ug matulog sa iyang lungib, apan ako wala kahibalo asa ako paingon human sa imong paglarga. Ug ang langgam*: 'Bisan ang gamay nga langgam makakaplag og puloy-anan para sa iyang kaugalingon, ug ang salampati og salag para sa iyang kaugalingon, diin siya makapahimutang sa iyang mga sisiw'* (Salmo 83:4), apan nagpuyo ka sa monasteryo sulod sa unom ka tuig ug wala ka makakaplag og lugar para sa imong kaugalingon: diin man nimo ako biyaan? Gipaalsa sa bulahan ang nagahilak nga doktor ug miingon kaniya: 'Petro! Ayaw paghilak: *"Mas maayo ang pagsalig sa Ginoo kay sa pagbutang sa paglaum sa mga prinsipe"* (Salmo 117:9). Nasayud ang Ginoo unsaon pagpreserbar sa Iyang mga binuhat, nga Siya mismo ang nagmugna. Siya ang mag-atiman nga mapakaon ang mga gutom, Siya ang motindog alang sa mga kabus ug moluwas sa mga nag-antos, ug Siya ang mahimong dalangpanan para kanimo. Sa bahin sa akong mga igsoon sumala sa unod, ayaw sila paghilak para kanako, kondili para sa ilang kaugalingon ug sa ilang kaugalingong mga butang, niining masubo nga walog sa kalibutan, aron sila makadawat og kahupayan ug kalipay sa umaabot nga kinabuhi. Wala ko'y gikinahanglan, alang sa kining panandaliang

[7102] Kini mao ang pagtangtang sa kasakit sa kasingkasing ug kasubo sa kinabuhi. Ang maong pagpadayag gihunahuna nga nagtumong sa usa ka iladong sugilanon gikan sa kinabuhi sa propeta Elisha.

kinabuhi, og medikal nga pagtambal, kay dugay na kong namatay sa tanan nga panandaliang butang: *'Ang mga patay dili na mabuhi pag-usab'* (Isaias 26:14) (sa natural nga pagsabot), ingon sa giingon ni Isaias.

Pagkahuman niini, ang bulahan nga si Nikola Svyatosha mibyahe paingon sa langob uban sa doktor ug nag-andam didto og lubnganan para sa iyang kaugalingon. Samtang nagbuhat siya niini, miingon siya sa doktor:

'Kinsa sa ato ang mas nahigugma niining dapita?'

Mitubag si Pedro nga nagahilak:

'Nasayud ko nga kon gusto nimo, mangaliya ka sa Ginoo aron hatagan ka pa og dugang panahon sa pagkinabuhi, samtang ako matulog dinhi.'

Miingon kaniya ang balaan:

'Himoon nato sumala sa imong gusto, kon buot sa Ginoo. Busa mag-ampo kita sa Iyang atubangan, apan isip mga monghe lamang.'

Unya, sa tambag sa Balaan, ang doktor mipasa sa mga panata sa pagka-monasto ug nagpuyo sulod sa tulo ka bulan sa pag-ampo nga walay hunong, adlaw ug gabii, nga nagahulog og luha.

Usa ka adlaw, miingon kaniya ang Balaan nga si Nikola:

'Igsoon Peter, gusto ba nimo nga dad-on tika uban nako?' Mitubag siya, sama sa una, nga nagahilak:

'Gusto unta nako nga tugotan nimo nga mamatay ako para kanimo, samtang magpabilin ka dinhi ug mag-ampo para kanako.'

Miingon ang Balaan kaniya:

'Igsoon, lig-ona ang imong kasingkasing ug andama ang imong kaugalingon, kay, sumala sa imong gipangandoy, sa ikatulong adlaw mobiya ka niining kinabuhi.'

Sa pag-abot sa gitudlo nga panahon, si Pedro, pagkahuman midawat sa balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo, mihigda sa iyang higdaanan ug gitugyan ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo. Pagkahuman sa kamatayon sa doktor, nagpadayon ang bulahan nga Prinsipe Nicholas Svyatosha sa iyang asetikong kinabuhi sulod sa laing traynta ka tuig, nga wala gayud mobiya sa monasteryo; ug, sa pag-angkon, sama sa gipasabot sa iyang epiteto, sa pagkahingpit sa balaan nga kinabuhi, mibiya siya paingon sa walay katapusang kinabuhi uban sa Labing Balaan sa tanang mga Santo, ang Hari sa Kapaubos – si Jesus[7103] . Sa adlaw sa pagpanaw niining balaan nga prinsipe, hapit ang tibuok siyudad sa Kyiv mitigum aron hatagan siya og katapusang pagpasidungog ug, uban sa daghang luha, mangayo sa iyang mga pag-ampo.

Ang mga igsoon sa maayong tawo, sila Izyaslav ug Vladimir, naghilak nga labi ka mapait. Si Izyaslav mituyok ngadto sa abad sa monasteryo ug nangayo nga ihatag kaniya, alang sa panalangin ug kahupayan, ang krus sa namatay, ang iyang unlan, ug ang bangko diin siya mitukkod sa pag-ampo. Sa paghatag niini kaniya sa abad, miingon siya:

'Pinaagi sa imong pagtuo, makadawat ka og tabang gikan niini sa bisan unsang imong gusto.'

Si Izyaslav, pagdawat niya niining mga butanga uban sa dakong pagrespeto, nagpadala og daghang bulawan sa monasteryo, aron dili siya makadawat sa mga butang sa iyang igsoon nga walay pulos.

Kining maong Izyaslav kaniadto grabe kaayo ang sakit ug wala na gani naglaum nga makabangon pa gikan sa iyang higdaanan. Niadtong panahona, ang iyang asawa, mga anak, ug tanang boyars anaa uban kaniya. Milabay ang pipila ka panahon nga ingon ani; unya ang masakiton, nga nakabawi na gamay, mibangon ug nangayo og inom nga tubig gikan sa balon sa Pechersk. Apan sa dili madugay nawala pag-usab ang iyang gahum sa pagsulti ug, pagkahuman niana, dili na gyud siya makasulti og bisan usa ka pulong. Gipadala ang usa ka sugo sa Monasteryo sa Pechersk, ug didto ilang gikuha ang usa ka sudlanan sa tubig nga gigamit sa paghugas sa kabaong sa Banal nga si Teodosio kaniadto. Gipadala usab sa abá ang buhok nga sinina sa Banal nga si Nicolas, aron kini isul-ob sa iyang lawas. Ug sa wala pa makabalik ang sugo uban sa tubig ug sa buhok nga sinina, misulti si Prinsipe Izyaslav:

'Dali ug paggawas aron masugat ang mga Balaang Amahan Theodosius ug Nicholas sa gawas sa siyudad.'

Sa dihang misulod ang sugo uban sa sinina nga buhok ug sa tubig, misinggit pag-usab ang prinsipe:

'Nikola, Nikola Svyatosha!'

[7103] Nahitabo kini niadtong 14 Oktubre 1143. Ang mga relikya ni San Nicolas Svyatosha nagpabilin nga dili malata sa lungib ni San Antonio.

Gihatagan siya nila og pipila ka tubig gikan niini aron imnon, gisul-otan siya sa sinina nga buhok, ug dali ra siyang nakaayo; ug ang tanan naghimaya sa Dios ug sa Iyang mga balaan.

Sukad niadto, si Izyaslav kanunay nga nagsul-ob niining sinina nga buhok sa karnero matag masakit siya, ug dali ra siyang mobalik sa maayong panglawas. Labaw pa, kanunay niya kini gisul-ob sa dihang moadto siya sa gubat, ug sa ingon niini, wala siya'y kadaut. Sa usa ka higayon, tungod kay nakasala siya, wala na siya misul-ob niini, ug sa maong higayon napatay siya sa gubat; apan, gisugo na niya daan nga kini ang iyang lubongon.

Ingon usab, pinaagi sa pagsalig sa pag-ampo niining halangdong prinsipe, nga ang iyang kaluwasan klarong ebidensya nato, aron kita, pinaagi sa gahum sa iyang mga pag-ampo, hatagan og tambal gikan sa tanang mga sakit ug kasakit, panalagsaon ug langitnon – pinaagi sa grasya sa Hari sa pagpaubos, ug sa samang higayon Hari sa himaya, ang Ginoong Dios ug atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum kang San Silvano, ang Balaang Martir

Gisaulog sa ika-14 sa Oktubre

Ang Balaang Hieromartir Silvanus lumad sa Gaza, diin siya nagsilbi isip presbiter. Tungod sa iyang kadasig sa pagpalapnag sa Kristohanong pagtuo, siya gipahilayo aron magtrabaho sa mga minahan sa Phaen[7104] ; pagkahuman, siya giputol ang ulo kauban ang 40 ka Kristohanong mandirigma[7105] .

28 Oktubre

15 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Euthymius nga Bag-o

Gisaulog sa 15 Oktubre

Ang Banal nga si Euthymius, nga natawo nga si Nikita, natawo niadtong 824 sa baryo sa Opsos, duol sa siyudad sa Ancyra sa Galatia[7106] . Ang mga ginikanan ni Nikita, sila Epiphanius ug Anna, adunahan apan matinud-anon kaayo nga mga tawo, nagsilbi nga buhing ehemplo dili lamang sa ilang mga ka-siyudadno kondili usab sa tanang lumolupyo sa kasikbit nga mga rehiyon. Sila mapinanggaon, malumo, maabiabihon ug maloloy-on sa mga kabus, ug nailhan sa tanang Kristohanong hiyas. Tungod kay gikan siya sa mga ginikanan nga matinud-anon sa pagtuo, napuno si Nikita sa grasya sa Espiritu Santo sukad pa sa iyang pagkahimugso ug busa, bisan sa iyang pagkabata, mapainubsanon, matinud-anon, masunuron ug matinumanon sa iyang mga ginikanan; gilikayan usab niya ang mga kasagarang dula ug ganahan siya nga kanunay motambong sa mga serbisyo sa simbahan. Sa dihang pito pa lang ka tuig si Nikita, namatay ang iyang amahan. Gawas kang Nikita, napugos ang iyang inahan sa pag-atiman sa duha ka anak nga babaye – sila Maria ug Epiphania. Sa dili madugay, si Nikita, nga sukad pagkabata nagpakita na og pagkahamtong nga labaw pa sa iyang edad, nahimong masigasig nga katabang sa iyang inahan sa tanang buluhaton sa panimalay ug sa pamilya. Sumala sa mga regulasyon sa serbisyo militar, napugos ang inahan ni Nikita nga iparehistro siya sa militar. Bisan pa man samtang nag-alagad isip sundalo, nagpabilin si Nikita nga haligi sa suporta sa iyang inahan sa tanang aspeto: isip anak, tig-tabang, ug tigpanalipod sa tanang buluhaton sa pamilya ug panimalay. Ang tigulang nga inahan ni Nikita, nga nagtinguha nga mapagaan ang karga sa iyang mga

---

[7104] Usa ka lungsod sa Palestina, diin duol niini adunay minahan.

[7105] Namatay siya niadtong 311. Ang iyang pista gisaulog usab kada ika-4 sa Mayo; nailhan usab siya nga Obispo sa Caesarea.

[7106] Galacia – usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong probinsya sa Asia Minor, nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia. Ang ngalan niini gikan sa mga Galacian – mga mapanlaban nga tribo nga gikan sa Gallic o Celtic. – Ang Ancyra usa sa labing katingalahang siyudad sa Galacia.

buluhaton sa panimalay, dali-dali nga nangita og angay nga nobya para kaniya. Pinaagi sa probidensya sa Diyos, dali ra niyang nakaplagan ang usa ka maalamon ug mapainubsanon nga batan-ong babaye nga ginganlan og Euphrosyne, anak sa mga ginikanan nga dato ug ilado; kaniya gipangasawahan ni Nikita. Paglabay sa pipila ka panahon, gipanalanginan sa Ginoo ang ilang kaminyoon sa pagkahimugso sa usa ka anak nga babaye, nga ginganlan og Anastasia sa iyang balaan nga pagbunyag. Pagkahuman niini, si Nikita, nga nagtuo nga igo na ang bag-ong natawo nga bata nga kahupayan alang sa iyang inahan ug asawa, nagpasiya nga biyaan ang iyang pamilya ug itugyan ang tibuok niyang kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo isip usa ka monghe. Usa pa ka rason nga iyang gibati nga matarong ang pagbiya sa iyang pamilya mao nga ang iyang igsoon nga babaye nga minyo na, si Maria, nagpuyo sa ilang panimalay ug busa napugos nga magpabilin isip katabang sa ilang inahan.

14 sa Septiyembre – ang pista sa Pagtaas sa Krus – mao ang katapusang adlaw nga gigugol ni Nikita uban sa iyang pamilya. Sa sunod adlaw – ang pista sa iyang kapangalan, ang balaang martir nga si Nikita – mibiya siya sa iyang pamilya hangtod sa kahangturan, miingon nga moadto siya aron susihon ang iyang kabayo nga nagpang-ot sa walog. Sulod sa dugay nga panahon, ang iyang nagmasubo nga pamilya wala makahibalo sa tinuod nga rason nganong mibiya si Nikita sa ilang panimalay.

Samtang si Nikita, nga nakabiyahe sa daghang mga lugar ug nakabisita sa daghang mga asketiko, sa katapusan nakaabot sa dili maabot nga kahitas-an sa Bukid Olympus[7107] , diin niadtong panahona bantog si Banal Ioannikios ang Dako tungod sa iyang mga katingalahang buhat.

Usa ka adlaw, usa ka dakong grupo ang nagtigom sa palibot niining bantugang asketiko, nga nagpaabut sa pagpaminaw og pulong nga makapadasig gikan kaniya. Sa taliwala sa maong katawoan, nalibog si batan-ong Nikita. Nabantayan ni Amahan Ioannikios nga nagbitbit sa Diyos ang mainitong tinguha ni Nikita alang sa kinabuhi sa monghe, ang iyang umaabot nga himaya ug kalampusan sa pagkamaayo, ug gusto niyang ipadayag sa tanan ang pagkamaayo nga natago pa sa sulod niya.

'Kinsa kaha ning tawo nga, bisan pa nga nagpakita nga usa ka layko, buotan kaayo siya sa uban?' pangutana ni Ioannikios sa mga monghe nga naglibot kaniya, nagpakaaron-ingnon nga wala siya kahibalo.

'Wala kami kahibalo,' ilang tubag.

'Kining batan-on daotan kaayo: usa siya ka mamamatay-tao,' miingon si Ioannikiy nga nagkunwari nga nasuko, 'dakpa ninyo siya ug gaposa.'

Mitutok ang mga monghe sa batan-ong lalaki nga nabigla ug nagpangutana-utana: tinuod ba gyud nga usa siya ka mamamatay-tao? Apan ang batan-ong lalaki, nga nakahimo na sa pag-ugmad sa pagka-masunuron ug pagka-mapainubuson bisan pa sa wala pa siya mopaso sa mga panata sa pagka-monghe, nagpahayag sa iyang kaugalingon nga tinud-anay nga mamamatay-tao, angay sa grabeng silot, ug andam nga madawat nga boluntaryo ang mga gapos nga gibutang kaniya.

'Igo na,' gipahunong sa tigulang ang mga monghe, 'giakusahan ko siya sa inyong atubangan nga usa ka mamamatay-tao ingon lang usa ka pagsulay. Kung, bisan pa sa iyang pagkabatan-on ug samtang naa pa sa kalibutan, nga wala pa nakasinati sa among paagi sa kinabuhi, iyang giangkon ang iyang sala sa ingon nga krimen tungod sa pagka-masunuron, nan unsa kaha ka daghan nga mga hiyas ang iyang ipakita sa diha nga mahimo na siyang monghe!'

Pagkadungog niini, ang mapainubuson nga si Nikita mibulag kang Santo Ioannikios. Nakahibalo siya nga kung magpabilin siya duol kang Ioannikios, taliwala sa iyang mga monghe, dili siya makalikay sa dungog nga iyang gikaligtaan sukad pa sa pagkabata ug diin, sa pagpangita og dalangpan, mibiya siya sa iyang kaugalingong baryo. Usa pa ka tigulang, si Juan, nga nagpuyo layo kang Ioannikius, malipayong gidawat si Nikita sa dihang miadto siya kaniya ug, pagkahuman niya pagtudlo kaniya sa mga leksyon sa kinabuhi sa monghe, sa dili madugay gisul-oban siya sa anghelnong hulagway, ug ginganlan siyang Euthymius sa iyang paggupit sa buhok.

Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo uban ni Juan ug pagkat-on gikan kaniya sa kahilom ug pagka-asketiko sa kinabuhi sa eremita, si Euthymius, sumala sa sugo sa iyang magtutudlo, miadto sa komunidad monghe sa Pissadion nga gitawag nga[7108] , aron didto makat-on gikan sa mga tigulang sa mga asketiko nga praktis sa kinabuhi

[7107] Ang Bukid Olympus usa ka bukid sa Asia Minor, sa utlanan tali sa Phrygia ug Bithynia.

[7108] Kinovia – (gikan sa Griyegong 'kinos', nga nagpasabot og 'komon', ug 'vios', nga nagpasabot og 'kinabuhi') – mao ang termino nga gigamit alang sa komunal nga mga monasteryo diin ang mga igsoon dili lamang makadawat sa ilang pagkaon kondili usab sa ilang sinina

monghe. Ang abá sa maong monasteryo, si Nicholas, nga nagdumala sa iyang coenobium uban sa dakong pag-amping, midawat sa bag-ong nobis ug sa sinugdan gihatagan siya sa labing yano nga mga buluhaton. Wala magreklamo si Euthymius niini, bisan pa man nga kini nga mga buluhaton nagkinahanglan og dakong paningkamot: giisip niya kini nga tinuod nga tambal para sa iyang batan-ong lawas. Ang hunahuna sa iyang gibyaan—ang iyang asawa, paryente, ug bahandi—nakapukaw sa iyang kalag sa daghang higayon, apan samtang nagbuhat sa iyang mga katungdanan, nakapahupay si Euthymius sa iyang kaugalingon pinaagi sa mga pulong sa Manluluwas: *'Ang bisan kinsa nga mobiya sa mga balay, o igsoon nga lalaki, o igsoon nga babaye, o amahan, o inahan, o asawa, o mga anak, o mga umahan, tungod kanako, modawat og gatus ka pilo ug panulondon ang kinabuhi nga walay katapusan. Ang bisan kinsa nga nahigugma sa amahan o inahan labaw pa kanako, dili takus kanako'* (Mat. 19:29, 10:37). Sa matag higayon nga kinahanglan ni Euthymius nga mag-antos sa mga insulto ug pag-abuso – nga usa ka dili mapabulag nga bahin sa pagbuhat sa mga yano nga buluhaton – gidala niya kini nga walay reklamo ug uban sa kalipay. Pinaagi sa ingon nga pagsunod, pagpaubos ug pagpaningkamot, sa katapusan nakaabot si Euthymius sa punto diin napahilom ang tanang dautang pagbati sulod kaniya.

Pagkakusgan sa mga hiyas sa kinabuhi sa monghe, nagpasiya si Euthymius nga molarga paingon sa kamingawan, aron didto, sa kahilom, makab-ot pa niya ang mas dako nga pagkasuod sa Dios. Nagpaabut pa kaniya ang dalan sa hugot nga kahilom. Niadtong panahona, ang dungog sa mga asketiko sa Bukid Athos mikaylap na sa halayo ug halapad, ug karon nagpasiya na si Euthymius nga moadto kanila. Gipadayag niya ang iyang tinguha sa usa sa mga bantugang asketiko sa Bukid Olympus, si Elder Theodorus. Gipanalanginan sa balaang tigulang ang masigasigong monghe sa iyang bag-ong panaw ug, sa kahibalo nga si Tigulang Juan, nga mao ang naghatag kang Euthymius sa iyang unang tonsura, wala na buhi, gisul-oban siya sa dakong anghelikong ikon nga[7109] . Walo ka adlaw pagkahuman, andam na si Euthymius sa pagbiyahe, mibiya sa Bukid Olympus human sa napulo'g lima ka tuig nga pagpuyo didto. Nakakaplag usab siya og kauban sa pagbiyahe – ang monghe nga si Theostirikt, nga sama kaniya, nangandoy sa labing hataas nga mga buhat sa monastisismo.

Ang agianan gikan sa Olympus paingon sa Athos mipasar sa Nicomedia. Pag-abot ni Euthymius sa Nicomedia, napahupay siya sa malipayong balita nga buhi pa ang tanan niyang paryente nga iyang gibyaan kaniadto sa balay sa iyang amahan. Aron mapagaan ang ilang kasubo sa pagkabulag kaniya, gipadala niya kanila ang usa ka balaang krus ug gisugo ang mensahero nga sultihi sila nga wala na silay paryente nga ginganlan og Nikita, apan karon aduna na silay monghe, si Euthymius, nga nagtambag kanila nga sundon ang iyang ehemplo. Sa sinugdan, nanghilak ang iyang mga igsuon nga babaye sa pagdawat nila sa maong balita gikan kaniya, apan tungod kay dako kaayo ang ilang gugma kaniya, sa ulahi, nga gipalig-on sa tabang gikan sa taas, nagpasiya sila nga sundon usab ang ehemplo ni Euthymius. Gawas lang sa anak nga babaye sa maong respetadong lalaki, nga niadto nakigminyo na, nahimong mga madre silang tanan.

Pag-abot niya sa Bukid Athos, masigasig niyang gisugdan ang pagsunod sa lagda sa kinabuhi sa monghe didto. Tungod kay si Theostiriktos, nga dili na makasustiner sa kalisod ug pag-antos sa istrikto ug hilom nga kinabuhi, mibalik sa Olympus, si Santo Euthymius nakig-uban sa usa ka monghe nga si Jose, nga si Jose nagpraktis na sa pag-ascetismo sa Bukid Athos bisan pa sa wala pa siya. Apan sa dili madugay, ang mas bata nahimong magtutudlo sa mas tigulang.

'Igsoon! Tungod kay kita, samtang naa sa kahimtang sa dungog, ingon sa giingon ni David, "[7110] ", pinaagi sa paglapas sa mga sugo, nahimong sama sa mga hayop nga walay pagsabot ug nawala ang atong pagkamakatawo, atong ituring ang atong kaugalingon nga mga hayop ug, sulod sa kap-atan ka adlaw, magpuyo lang sa hilamon, ug itungo ang atong mga ulo sa yuta sama sa mga hayop. Tingali, pagkahuman kitang mapalimpyo niini, mabalik pag-usab kanato ang atong kaanyag sumala sa hulagway ug pagkapareho sa Dios."

Mao kini ang nadungog ni Jose gikan kang Euthymius.

---

ug uban pa gikan sa monasteryo, sumala sa gisugo sa abad, samtang, sa ilang bahin, obligado silang ihatag ang tanan nilang paningkamot ug ang bunga niini alang sa komon nga panginahanglan sa monasteryo.

[7109] Sa ato pa, ang Dakong Schema.

[7110] *'Apan ang tawo dili magpabilin sa dungog; siya mahimong sama sa mga hayop nga nagakawala'* (Salmo 48:13).

Miuyon si Jose niining sugyot, ug sila duha nagpuyo sulod sa kap-atan ka adlaw nga nag-antos sa kauhaw, katugnaw, kagutom, ug kainit. Sa diha nga nakasaka pa sila sa bag-ong hagdanan sa hagdanan sa Kristohanong mga birtud, mipresentar pag-usab si Santo Euthymius sa mosunod ngadto sa iyang kauban:

'Baya na nato karon, minahal kong Jose, ang kalisod sa kinabuhi nga walay puloy-anan – itago nato ang atong kaugalingon sa usa ka langob ug magpabilin didto, nga dili mailhi sa tanang uban pang monghe dinhi; Maghimo kita og usa ka lagda para sa atong kaugalingon – sama sa pag-abot niini kanato gikan sa Dios – nga walay bisan kinsa kanato ang mobiya sa langob sa dili pa matapos ang tulo ka tuig. Apan kon ang usa kanato mamatay sulod niining tulo ka tuig, siya tinuod nga bulahan, ingon usa nga nagpabilin sa hunahuna ang paghunahuna sa kamatayon hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, ug himoa nga kini nga langob maoy iyang kabaong. Ug kon, sumala sa kabubut-on sa Dios, kita duha mabuhi pa, mamatay ang atong mga pagbati ug mga tinguha sa unod—bisan kutob sa mahimo—ug kita mabag-o alang sa kaayohan.

Gidawat usab ni Jose kini nga sugyot. Ang mga asketiko nakakaplag og langob para sa ilang kaugalingon, gisirad-an nila ang ilang kaugalingon didto, ug hapit lang nilang nabuhi ang ilang kaugalingon sa gamayng pagkaon nga gikan sa tanom, nga naglangkob sa mga bunga sa oak ug kastanyas nga moturok duol sa langob. Ang tibuok nilang kinabuhi napuno sa labing dagkong buhat sa pagka-asketiko, sama sa: pagbantay sa tibuok gabii, walay hunong nga pagpuasa, kanunay nga pagluhod, pagkatulog sa yutang walay higdaanan, ug paggahin sa ilang panahon sa langob nga walay pagpasiga og kalayo. Istrikto silang nagpabilin nga hilom sa ilang taliwala, ug usahay ra nila kini maputol, ug kana aron lang hisgutan ang pag-ampo ug uban pang mga butang nga mapuslanon sa kalag. Pagkahuman sa usa ka tuig, ang mga asketiko wala gani'y bisan usa ka gisi-gising nga baslak nga makaprotektar kanila gikan sa daghang lain-laing insekto nga naghatag og dili matagbaw nga kasakit sa ilang mga lawas. Sila, sa hingpit nga kahulugan sa pulong, mga martir nga walay pagpanlupig. Apan, pagkahuman sa usa ka tuig, ang kauban ni Euthymius nakamatikod nga dili na niya makaya pag-antos sa krus sa pag-antos nga iyang boluntaryong gidala sa iyang kaugalingon. Napoy sa kakapoy, mibulag siya kang Euthymius. Mao na kini ang ikaduhang monghe nga napakyas sa pagsabay sa mga kaisog ni Euthymius. Apan si Euthymius mismo nagpadoble pa gayud sa iyang paningkamot pagkahuman niini. Kinahanglan niyang atubangon dinhi ang daghang mga tukso gikan sa dautang espiritu. Sa ilawom sa impluwensya sa dautang espiritu, una siyang nabuntog sa kalungkutan ug kasubo tungod sa paglarga sa iyang igsoon, dayon sa kahadlok sa pag-inusara; sa katapusan, kanunay siyang gub-an sa mga hambog nga hunahuna bahin sa kahitas-on sa agianan sa pagka-mona nga iyang naagian. Apan kining tanan, ingon man daghan pang uban nga mga tukso, nabuntog ni Euthymius.

Pagkahuman sa tulo ka tuig nga iyang pagpuyo sa langob, sumala sa iyang saad, mibiya si Euthymius niini. Ug sa gawas sa langob, daghang mga asketiko ang dugay nang nagpaabot kaniya, nga nakadungog bahin kaniya gikan kang Jose ug nagtinguha nga mosunod sa iyang ehemplo. Pagkahuman niya silang tudlohan, mibiya pag-usab si Euthymius paingon sa Bukid Olympus, diin siya gipatawag ni Elder Theodore—nga mao ang nagbisti kaniya sa dakong eskema—aron sila makapanaw nga mag-uban paingon sa Bukid Athos. Natuman ang hangyo sa tigulang, ug sa Bukid Athos, sa kilid sa higdaanan ni Theodore – kay huyang ug maluya siya tungod sa iyang taas nga kinabuhi sa pagka-asketa – gitudlo si Euthymius sa pagbuhat og bag-ong buhat: ang pag-alagad sa mga masakiton ug maluya, subay sa sugo sa Manluluwas. Siya mismo ang nagtukod og bag-ong selda para kang Theodore ug nag-alagad kaniya didto uban sa dakong debosyon. Nagpadayon kini hangtod ang masakiton nga tigulang, nga nag-antos sa grabeng kasakit, mibyahe paingon sa Thessaloniki aron mangayo og tabang medikal didto. Didto siya nakakaplag sa iyang walay katapusang pahulay.

Ang iyang gugma sa namatay nagpugos kang Euphemia nga moadto sa Thessaloniki aron maghatag sa iyang pagrespeto sa iyang kabaong. Halos ang tibuok populasyon sa Thessaloniki, nga dugay nang nakadungog sa mga pagkamaayo ni Euphemia ug karon nakahibalo sa iyang pag-abot, migawas aron sugaton siya, pangumustaon siya ug dawaton ang iyang panalangin. Apan wala magdugay si Euphemia sa Thessaloniki. Ang kinabuhi sa siyudad nakasamok sa iyang kahilom. Mibiya siya sa Thessaloniki ug, sama ni Simeon nga Stylita, misaka sa usa ka haligi nga nahimutang dili layo sa siyudad. Gikan niining haligi, nagtudlo si Euthymius sa tanan nga miadto kaniya. Nagpabilin siya sa haligi sulod sa taas nga panahon, nagtudlo sa mga tawo sa usa ka matinahuron nga kinabuhi ug nag-ayo kanila sa dili na matambalan nga mga sakit. Apan unya, nangandoy na usab siya nga mobalik sa kinabuhi sa kahilom sa Bukid Athos, tungod kay ang kadaghanon sa mga debotong tawo bug-at kaayo alang sa mapainubsanon nga nagpuyo sa haligi. Sa pagbiya niya sa Tessalonica, si Euthymius, sa tambag ni Theodore,

Arsobispo sa Tessalonica, , giordinar nga diakono aron siya mismo – pinaagi sa 'Reserve Gifts' – makatagamtam sa Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo sa kamingawan[7111] .

Apan, wala magdugay si Euthymius sa Bukid Athos, kay wala niya makaplagan didto ang kahilom nga iyang gipangita. Ang kanhing kamingawan napuno na sa daghang bag-ong mga asketiko. Pagkahibalo nila sa pag-abot taliwala kanila sa usa ka 'gipahinungod' nga asketiko, ug pagpasidungog kaniya isip labaw sa tanan, nagsugod sila sa kanunay nga pagbisita kaniya. Gipili ni Euthymius ang usa ka bag-ong dalangpanan para sa iyang kaugalingon – usa ka walay lumolupyo nga isla nga nailhan nga 'Novykh' – diin siya mibulag kauban ang duha pa ka monghe nga pareho sa iyang panan-aw, sila Simeon ug Juan Kolov. Sa pagtugot sa Dios, giatake sa mga Saraceno kining isla. Pagkahuman sila mitabok didto gamit ang duha ka barko, ilang gidakop ang mga monghe ug tuyoang dad-on sila uban kanila. Gipahimuslan ang paborableng hangin, malipayon nga gitaas sa mga barbaro ang mga layag sa ilang mga barko ug mipadayon sa ilang pagbiyahe. Apan dili dugay ang ilang kalipay. Kalit nga mihunong ang barko nga nagdala sa mga bihag sa tunga-tunga sa dagat ug wala na gyud makalihok bisan gamay, samtang ang usa ka barko nagpadayon nga gawasnon. Nakamatikod ang usa sa mga barbaro sa tinuod nga hinungdan sa paghunong sa barko ug miingon sa iyang mga kauban:

'Buwang ba kita nga dili nato masabtan nga nahitabo kini kanato tungod sa kapintas nga atong gibuhat sa mga alagad sa Dios? Kung dili nato gusto malunod sa dagat, buhian nato sila dayon!'

Ang iyang mga kauban misugot dayon: silang tanan mihulog sa tiilan sa mga balaan nga bihag ug nangayo og pasaylo, nga dayon nilang nadawat. Pagkahuman niini, ang barko, nga wala maglihok hangtod niadto, mibiyahe sa kaugalingon niini, ug sa dili madugay nakaabot sa isla nga bag-o lang gipanglaglag. Nakabawi sa kagawasan ang tulo ka lumolupyo sa isla. Nangayo sila sa mga barbaro nga ibalik kanila ang ilang gamayng kabtangan, nga bisan gamay ra, importante kaayo kanila isip mga lumolupyo sa disyerto. Apan ang malupit nga mga barbaro, nga bag-o lang silang gipakitaan sa tudlo sa Dios, wala magtagad sa ilang hangyo. Ug usab, gitudlo sila nga masinati ang bug-os nga kusog sa nag silot nga tuo nga kamot sa Dios tungod niini. Sa diha nga naa na sila sa dagat, kalit nga mihuyop ang hangin nga supak sa direksyon ug gibalik ang ilang mga barko paingon sa isla nga ilang bag-o lang gibyaan. Karon dili na nila mapugngan ang hangyo sa mga monghe. Usa ra sa mga barbaro, nga nasuko kay kinahanglan pa niyang ibalik ang iyang nakuha, gikuptan si Juan Kolov ug gibunalan siya nga walay kalooy hangtud nga gipahunong siya sa iyang mga kauban. Si San Euthymius, nga anaa niini, malumo lang miingon:

'Mga Arabo! Kung gipahawa mo kami nga walay nakasakit, nakaabot unta kami sa among yutang natawhan nga malinawon; apan karon, pinaagi sa pagpasakit sa usa ka igsoon, gipasipala ninyo ang Dios, ug sa dili madugay inyong masayran kung unsa kadako ning dautang inyong nabuhat.'

Wala madugay, natuman ang maong panagna. Usa ka bag-ong kalisdanan ang nagpaabot kanila sa dagat: giatake sila sa mga barkong pandigma sa Romano, nga nakuha ang mismong barko nga gisakyan sa mga nakasala batok sa mga matinahuron nga tawo, samtang ang usa ka barko, supak sa tanang gilauman, nakalingkawas. Busa kining tulo ka dagkong tawo, nga naghimaya sa Dios sa tibuok nilang kinabuhi, gihimaya usab bisan pa sa taliwala sa mga barbarong walay Dios.

Nahinumdom kining mga tawo sa sugo sa Ginoo nga nagdili sa pagtu-aw sa Dios ug nagmando kanila nga likayan ang mga delikadong dapit (Mateo 10:23), busa, pagkahuman nila masinati ang katalagman sa ilang bag-ong puloy-anan, ilang gihukman nga biyaan kini. Apan bisan ang Bukid Athos, diin sila mibalhin pag-usab, dili na usa ka luwas nga dapit. Nasayud ang mga barbaro sa kasamtangang mga pumoluyo niini ug busa kanunay silang naglansar og mga pag-atake niini. Daghan sa mga monghe sa Athos ang ilang nadakpan na. Tungod niini, ang tulo ka bag-ong pumoluyo sa Athos nagpasiya nga magkabulag ngadto sa ubang, mas luwas nga mga lugar. Ang Banal nga si Juan nagpuyo sa gitawag nga Sidirokavsia, ang Banal nga si Simeon mibalik sa Hellas[7112] , ug ang Banal nga si Euthymius miadto sa Vrastama. Dinhi siya gitakda nga makigkita pag-usab sa iyang kanhing kauban – ang Kagalang-galang Jose. Dugang pa, daghan pang uban nga mga igsoon sa Ginoo ang nagtigum didto, nga nagtinguha nga mopuyo duol kang Euthymius. Si Euthymius nagtukod og mga selda para kanila, samtang siya

[7111] Sa ato pa, tungod kay ang mga dili ordinado dili tugotan nga hawiran sa ilang kaugalingong mga kamot ang mga Misteryo ni Kristo, si Santo Euthymius giordinar nga diakono aron siya mismo makatagamtam sa Balaang mga Gasa sa disyerto.
[7112] Sa ato pa, Gresya.

mismo nagpuyo nga nag-inusara sa usa ka hukayan. Usahay mobiya si Banal Euthymius sa iyang kanal aron bisitahan ang mga igsoon, samtang sa ubang panahon, tungod sa iyang kadasig sa kahilom, mosaka siya sa kataas-taasan sa Athos ug didto, sa pakig-ampo sa Dios, limpyohan niya ang iyang hunahuna ug kasingkasing hangtod nga gihatagan siya og mga langitnong panan-aw ug mga pagpadayag. Ug sa usa ka higayon, samtang didto siya, nakadungog siya og tingog nga miingon kaniya:

'Euthymius! Adto sa Thessaloniki: didto, sa mga bukid sa sidlakan sa siyudad, makakaplag ka og tuktok nga gitawag og Peristera, nga adunay tinubdan sa tubig, ug didto makita nimo ang simbahan ni San Andres nga Unang Gitawag nga Apostol – ang kaniadto nga , nga ang kahimayaan karon nahimong toril sa mga karnero – limpyoha kini nga dapit ug pagtukod didto og usa ka monasteryo: dinhi daghan ang makakaplag sa ilang kaluwasan. Tabangan tika sa tanan. Dili na ka magpabilin pa sa kamingawan nga nakig-away sa mga demonyo, kay nilayas na sila gikan kanimo, dugay na silang napildi sa imong pagkamaayo.

Sa pagsunod sa mandang langitnon, mibiya ang balaan nga amahan sa mga tuktok sa Athos ug, gidala ang duha ka monghe – sila Ignatius ug Ephrem – mibiyahe uban kanila gikan sa Athos paingon sa Thessaloniki. Niining higayona, gidawat siya sa Thessaloniki 'sama sa usa ka anghel nga nanaug gikan sa langit'. Pagkahibalo niya sa usa ka lugar nga ginganlan og Peristera, si Euthymius mikuha og pipila ka mga giya ug mibyahe uban kanila paingon sa bukid nga gipakita kaniya, diin nakakaplag gyud siya og toril sa karnero. Ang mga timaan nga gipadayag kaniya gikan sa kahitas-an nagpakita nga dinhi gayud unta pangitaon ang mga ruinas sa kanhing simbahan, apan wala'y bisan kinsa sa mga lumolupyo ang nakahibalo bahin niini nga simbahan. Ang mga lokal nga Kristohanon dugay nang nagmintinar og kawan sa karnero didto, nga wala gyud magdahom nga ilang ginapasipala ang lokal nga santuwaryo. Ang halangdong monghe nanghilak sa kapait sa dihang nakita niya ang ingon nga pagpasipala sa santuwaryo. Ang mga paghukay nga iyang gisugdan dali nga nakapadayag sa tibuok pundasyon sa simbahan. Unya ang mga lumolupyo, nga nabighani sa katingalahang gasa sa pagsabot sa tigulang nga miabot kanila, malipayong gidala ang gasto sa pag-ayo sa nakalimtan nga simbahan. Sa ingon niini, daw gusto nila nga maghinulsol sa sala sa ilang kaniadto nga pagkawalay pagtagad niini. Sa ingon niini natukod ang simbahan ni San Andres nga Apostol, nga adunay mga kapilya sa kilid: sa tuo, alang kang San Juan nga Mambabanhaw, ug sa wala, sa ngalan ni San Euthymius nga Dako. Apan, sa wala pa mahuman ang pagtukod sa simbahan, ang Reverendo nga Amahan mismo nakasinati og daghang kalisud ug kasubo. Tungod sa dautang buhat sa mga demonyo, usahay mubagsak ang andamyor nga naglibot sa bilding, ug usahay mubungkag ang wala nga bahin, nga bag-o pa lang nahuman. Sa pag-atubang sa ingon nga mga kalisdanan, dili sayon alang sa Reverendo nga Amahan ang pagdani sa mga magtutukod nga ipadayon ang ilang gisugdan nga trabaho. Gagugol niya ang iyang mga gabii sa pag-ampo, ug sa adlaw dili siya mobiya sa kiliran sa mga trabahante, nga naghatag kanila og ehemplo pinaagi sa iyang kaugalingong pagpaningkamot. Sa katapusan, niadtong 863, nahuman ang simbahan. Ubos sa iyang giya, sa hangyo sa lokal nga populasyon, dali ra natukod didto ang usa ka monasteryo, nga sa ulahi nahimong bantog tungod sa kadaghan sa mga monghe nga nagpuyo didto. Nahibalo ang Banal nga Daghan nga Tawo nga daghan ang nadani dinhi tungod sa lapad nga paglapta sa balita bahin sa milagro nga nahitabo dinhi, ug busa siya nabalaka kaayo nga ang mga bag-ong giputol og buhok nga monghe, nga nadani lang dinhi tungod niining balita ug wala pa masulayi ang ilang kaugalingong kusog, mahimong dili makasugakod sa lisod nga kinabuhi sa monghe. Busa, naghatag siya og daghang sermon sa mga bag-ong monghe, gisultihan sila mahitungod sa mga katalagman nga dala sa yawa, gipakita ang mga paagi aron malikayan kini, gidayeg ang pagkabalaan sa pagpaningkamot, gisaway ang mga dautang huna-huna ug nanawagan sa pagkamaparihon.

'Mga igsoon!' miingon si San Euthymius sa mga monghe, 'ang atong kaaway, ang yawa, sumala sa Kasulatan, nagalibot sama sa usa ka leon nga nagngurog, nga nangita og bisan kinsa nga dili magmatngon sa ilang kaluwasan: busa, magmatngon kita ug magbantay (cf. 1 Ped. 5:8). Kung gisalikway nato ang kalibutan, putla nato ang mga tinguha sa unod; kung gipako nato ang atong unod ug nagsul-ob kita sa kamatayon sa Ginoo, ayaw kita pagpadala sa mga kahimut-an sa unod kondili maglakaw kita sumala sa Espiritu; kung, alang sa Gingharian sa Langit, nagsul-ob kita sa hulagway sa mga anghel, nan kinahanglan usab nga mabuhi kita sama sa mga anghel; kung tinuod nga gihigugma nato ang Ginoo, kinahanglan natong tumanon ang Iyang mga sugo. Magtrabaho kita sa atong kaugalingong mga kamot, kay pinaagi sa kapabayaan ug katamaran mapul-an ug maluya kita sa pagbuhat sa maayong mga buhat – ug unya ang kawalay bunga ug kakabus mahimong dili malikayan natong kapalaran: *'Ang makaguba sa iyang kaugalingong panimalay makadawat sa hangin ingon nga iyang bahin'* (Proverbio

11:29), ingon sa Maalamon; ug si Apostol Pablo miingon: *'Kung kinsa ang dili gustong magtrabaho, dili unta siya mokaon'* (2 Tesalonica 3:10). Pagpabilin nga mapainubuson, mahigugmaon, ug masunuron sa imong espirituhanong amahan; pagtuo kaniya ug ayaw pagtago kaniya og bisan unsa: ipahayag kaniya ang imong mga hunahuna, ug pinaagi niini limpyoha ang imong kasingkasing ug hunahuna, kay kini ang dalan paingon sa kaluwasan.

Sa pagpaminaw kang Euthymius, miingon ang mga monghe sa iyang monasteryo nga ang Balaang Espiritu mismo ang naghuyop sa diyosnong grasya kaniya, sama sa Iyang paghuyop niini sa mga balaang apostoles. Lakip sa mga bag-ong monghe mao si Basil, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Thessaloniki; tungod sa iyang mga paningkamot napreserbar hangtod karon ang handumanan sa mga katingalahan ni Banal Euthymius. Gisaysay niya ang balaan nga kadasig nga napuno sa mga monghe sa bag-ong monasteryo, nga gidasig sa ilang balaan nga magbalantay. Busa, pananglitan, sa dihang usa ka heretikal nga libro ang nakasulod sa ilang monasteryo, gisunog dayon nila kini.

Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, gihatagan si Euthymius sa gasa sa pagpanagna ug sa gasa sa paghimo og mga milagro. Busa, gisaysay sa giingon nga si Basil nga si Kagalang-galang Euthymius mismo ang nagpanagna sa iyang pagka-obispo. Sa ikatulong adlaw human sa iyang pagtuli sa ulo, miadto kaniya sa simbahan ang Banal, diin siya magpabilin sulod sa pito ka adlaw isip bag-ong gituli nga monghe, ug miingon:

'Basil! Bisan pa man nga dili ko takos sa kahayag sa suga o sa gasa sa pagpanagna, tungod kay kamo ug ang uban misalig sa akong dili takos nga pagdumala alang sa kaayohan sa inyong mga kalag, ang Labaw nga Maayong Dios mipakita sa Iyang kalooy ug nagtugot kanako og pipila ka grasya, aron, sa akong pagpanagna sa mga mahitabo kaninyo, makapamulong ko kaninyo og mga pulong nga mapuslanon alang sa inyong kaluwasan. 'Hibal-i, busa, nga tungod sa gugma sa pagkat-on, mopahawa ka sa monasteryo sa dili madugay ug mahimong obispo; apan bisan pa niini, hinumdumi ako ingon sa imong amahan, ug ang atong monasteryo, ug ang mga igsoon.'

Gikan sa kinabuhi sa Banal nga Tawo, nga gisulat ni Arsobispo Basil, klaro kaayo nga makita kung unsa ka dako ang iyang gugma ug pagrespeto sa handumanan sa tawo nga iyang gisaysay ang mga katingalahan ug milagro nga iyang nasaksihan. Ania ang pipila sa mga milagro nga gisaksihan ug gisaysay niya, nga gihimo sa Banal nga Euthymius. Sa usa ka higayon, samtang si Basil, kauban ang laing igsoon nga si Juan nga nailhan nga ang Hilom, naa sa usa ka walay sulod nga dapit ug nanghulga sa kamatayon tungod sa gutom ug kakapoy, kalit nga mitungha ang Banal sa ilang atubangan ug, pinaagi sa pagkaon nga gidala niya, gibalik ang ilang kusog sa ingon ka dako nga paagi nga nakapadayon sila sa ilang pagbiyahe. Sa lain nga higayon, si Basil, kauban ang Reverendo, naa sa layo sa monasteryo, ug kalit lang gisultihan siya sa Reverendo nga duha ka magsoon, sila Juan ug Antonio, sa maong takna nagbiya na sa monasteryo tungod sa panagbangi nga nahitabo tali nila ug sa uban pang mga igsoon. Sa Thessaloniki, si Euthymius, samtang nagpraktis og pagka-asketa sa usa ka haligi, nagpahawa og dautang espiritu gikan sa usa ka tawo. Si Santo Euthymius naghimo pa og daghang ubang milagro; ang uban niini gisaksihan mismo sa kronikista sa iyang kinabuhi, si Basil, samtang ang uban iyang nadungog gikan sa ikatulong partido.

Daghang monghe ang nakadawat sa ilang tonsura gikan sa Banal. Gidani usab niya ang daghang mga layko ngadto sa dalan sa monastisismo pinaagi sa iyang mga asetikong buhat ug mga milagro. Daghang bag-ong mga monasteryo ang natukod pinaagi sa iyang paningkamot ug pag-atiman sa Bukid Olympus, Bukid Athos ug sa Thessaloniki.

Sa katapusan, kap-atan ug duha ka tuig human siya mobiya sa balay sa iyang amahan, nakatunong si Euthymius, nga dako kaayo ang iyang kalipay, sa iyang kaugalingong mga paryente usab, usa ka butang nga iyang gihangyo kanila samtang naa pa siya sa Nicomedia, sa dihang unang nagbiyahe siya paingon sa Athos gikan sa Olympus. Siya, daw usa ka ikaduhang Jose – pareho ka putli sa iyang paagi sa kinabuhi, pareho ka gipadayeg pagkahuman sa mga pagsulay ug kalisdanan nga iyang naagian, ug nailhan lang sa iyang mga paryente pagkahuman sa kwarenta y dos ka tuig, sa dihang sa katapusan ilang nasabtan ang kawalay pulos sa kalibutan ug nagpasiya nga magmonasto na usab. Gidala niya ang iyang mga paryente nga lalaki sa iyang monasteryo, samtang alang sa iyang mga paryente nga babaye nagtukod siya og bag-ong kumbento sa usa ka yuta nga iyang gipalit alang niini nga katuyoan. Ang igsoon nga babaye sa Banal nga Tawo, nga nagkuha sa monastikong ngalan nga Euphemia, gitudlo nga abbess sa kini nga kumbento. Human niya itugyan kining duha ka monasteryo sa pag-atiman ni Methodius, Metropolitan sa Thessaloniki, ug paghatag kanila sa iyang mga instruksiyon, misaka pag-

usab ang Banal nga Tawo sa iyang kanhing haligi duol sa Thessaloniki aron magpuyo sa kahilom. Ug aron makakaplag og walay katapusang pahulay gikan sa iyang kinabuhi sa yuta, gidala sa Ginoo ang Banal ngadto sa kinatas-an sa Bukid Athos diin iyang gihimo ang halos tanan niyang mga paghago sa pagpanamastamas.

Sa dihang naulana na niya ang adlaw sa iyang pagpanaw, si Santo Euthymius, niadtong Mayo 7—ang pista nga naghandum sa pagbalhin sa mga relikya ni Santo Euthymius nga Dako—nagpatawag sa mga igsoon gikan sa mga monasteryo sa Athos nga labing duol kaniya alang sa usa ka panyapon, ug pagkahuman sa pagsaulog niining adlawa uban kanila, mibulag siya kanila; Sa sunod adlaw, nga wala magpahibalo sa bisan kinsa, gidala lang niya ang usa ka monghe, si George, aron motagad sa iyang mga panginahanglan, ug mibulag siya uban kaniya gikan sa Bukid Athos paingon sa usa ka hilit nga dapit, nga gitawag nga 'Balaang Isla'. Niining isla, nagpuyo siya isip usa ka eremita sulod sa hapit upat ka bulan sa usa ka langob nga iyang nakaplagan, ug sa katapusan, hapit walay kasakit, namatay siya niadtong 15 Oktubre 889. Gitagaan siya sa Ginoo og walay kasakit nga pagbiya niining mortal nga kalibutan isip kabaylo sa tanang pag-antos nga napugos sa iyang batan-ong kasingkasing sa dihang gibyaan niya ang balay sa iyang amahan, diin siya nagpuyo, naghigugma sa tanan ug gihigugma sa tanan.

Duha ka tuig pagkahuman, gusto sa mga monghe sa Peristera nga ibalhin ang lawas sa namatay nga santo ngadto sa ilang monasteryo, aron siya makahimo sa pag-ampo alang sa ilang komunidad bisan pa sa iyang kamatayon. Alang niini, ilang gipadala si hieromonk Vlasios ug ang monghe Paul ngadto sa Balaang Isla. Pag-abot nila didto, nakit-an sa mga sugo ang lawas ni Santo Euthymius nga naghigda sa maong langob diin siya namatay. Wala gyud natandog sa pagkadaut ang iyang lawas, bisan pa man nga dugay na kini nagpabilin didto. Niadtong Enero 13 sa mosunod nga tuig, ang balaang relikya sa Kagalang-galang gibalhin ngadto sa siyudad sa Solun, o Thessaloniki, diin kini nagapahulay hangtod karon[7113] .

Pinaagi sa mga pag-ampo sa atong bililhon ug Dios-bitbit nga Amahan Euthymius, unta maluwas kitang tanan gikan sa espirituhanon ug lawasnong mga kakulian, ug unta mahimong takus kita sa Gingharian sa Langit pinaagi kang Kristo Hesus, atong Ginoo, nga angay paghatagan sa tanang himaya, dungog ug pagsimba , kauban sa Iyang Amahan nga walay sinugdanan ug sa Balaang Espiritu, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa imong walay samad nga pag-agi sa kagubot sa kadaghanan, O Diosnong-maalamon ug halangdong Euthymius, imong hugot nga napildi ang mga dili-mortal nga kaaway pinaagi sa dagan sa imong mga luha; ug, human nimo madawat ang gasa sa mga milagro, imong giayo ang tanang pagbati: mag-ampo ka walay hunong alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaan nga Martir Lucian, Pari sa Antioquia

Gisaulog sa ika-15 sa Oktubre

Si Santo Lucian nanganak sa matinud-anong ginikanan sa siyudad sa Samosata[7114] , sa Siria. Sa edad nga dose ka tuig, nahimong ulila si Lucian ug gipangbahin niya ang tanang kabtangan nga gibilin kaniya sa iyang ginikanan ngadto sa mga kabus; siya mismo mibyahe paingon sa siyudad sa Edessa kang Makario nga magtutumpaw ug, ubos sa iyang giya, masigasig siyang misugod sa pagtuon sa Balaang Kasulatan. Sa samang panahon, nagpuyo si Lucian sa usa ka hugot kaayo nga asketikong kinabuhi. Wala gyud siya mag-inom og bino, kondili tubig ra; ang iyang pagkaon mao ang uga nga pan ug tubig, apan bisan kana usa ra ka beses sa usa ka adlaw

[7113] Mao kini ang hinungdan nganong si San Euthymius nga Bag-o gitawag nga taga-Tesalonica – bisan pa nga ang iyang natawhan mao ang baryo sa Opsos, nga nahimutang sa layo kaayo gikan sa Tesalonica; ang siyudad sa Thessaloniki nakasinati sa proteksyon ug pag-ampo ni San Euthymius, sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon, ug daghang mga milagro ang nahimo didto pinaagi sa mga relikya sa santo.

[7114] Samosata – ang kapital sa probinsya sa Siria nga Commagene, sa kasadpang pampang sa Suba Euphrates; karon gitawag na kini nga Samsat.

niya kan-on, ug usahay molabay siya og tibuok semana nga walay pagkaon[7115] . Tungod sa iyang hugot kaayo nga debotong kinabuhi, ingon man sa iyang masigasig nga pagwali sa Pulong sa Dios sa mga Hudiyo ug Hentil, giordinar si Lucian nga presbiter sa Antioquia. Dinhi gitukod ni Lucian ang usa ka eskwelahan, nagtigom og daghang mga disipulo ug nahimong magtutudlo sa akademiko ug espirituhanong kinaadman: nagtudlo siya sa paghubad sa Balaang Kasulatan ug, sa samang higayon, gitudloan niya ang iyang mga estudyante sa mahimayaong kinabuhi[7116] . Niining panahona, gidugang ni Lucian sa iyang mga kalihokan ang buluhaton sa pag-ayo sa teksto sa Balaang Kasulatan, nga grabeng gikadaut sa mga heretiko nga adunay malisyosong tuyo. Tungod niining mapuslanong buhat, una nga gitun-an ni Lucian ang pinulongang Hebreo[7117] .

Sa paglapta sa balita sa mga kaayo ni Lucian sa halayo ug lapad nga dapit, nahibaloan siya sa dautang emperador Maximian Galerius. Tungod sa tinguha nga wagtangon ug laglagon ang balaang pagtuo sa mga yutang sidlakan, gipahirapan ug gipatay ni Maximian ang daghang mga Kristohanon, labi na ang labing maalamon ug bantugang mga magtutudlo nga Kristohanon. Ang walay balaod nga magmamando nagtuo nga kon matumba niya kining mga haligi sa Simbahan, dali ra usab matumba ang Simbahan ni Kristo. Sa kana nga panahon, gipatay na niya si San Anphimus sa Nicomedia ug si San Pedro sa Alexandria[7118] . Pagkadungog niya kang San Lucian, gisugo niya nga pangitaon siya ug dad-on aron pahiritsan. Unya usa ka pari nga nagpuyo sa Antioquia, nga ginganlan og Pancratius – usa ka sumusunod sa heresiya sa Sabellian – nagsulti sa mga sugo sa hari kung asa nagpuyo si Lucian. Dugay nang nainggit si Pancratius sa maayong dungog ni Lucian ug, sama ni Hudas, , gibaligya niya ang inosenteng tawo ngadto sa kamatayon. Pagkahuman niini, gidakop si San Lucian sa mga daotan ug gidala sa Nicomedia[7119] aron atubangon ang pagpanakit.

Niadtong panahona, ang mabangis nga tortyurador nasuko kaayo batok sa mga Kristohanon nga, sama sa ikaduhang Herodes, gipatay pa gani niya ang mga batang Kristohanon. Tungod kay gusto niyang hugawan ang mga bata pinaagi sa pagkaon nga gihalad sa mga diyos-diyosan, gisugo niya nga pugson sila sa pagkaon niini; apan sila, nga giya sa Espiritu Santo, misalikway sa pagkaon niini, ug tungod niini gipatay sila.

Nahitabo nga duha ka mahimayaong batan-on—magsoon sa pagkahimugso—ang naa didto; natudloan sila sa ilang mga ginikanan, ug labi na gayud sa Dios, busa ilang gikaligtaan pag-ayo ang pagsimba sa diyos-diyosan. Gitawag sa taga-uyamot ang mga batan-on ngadto kaniya, gisugdan sila og lansi sa mahigalaong mga pulong ug gitintal sila sa mga tam-is nga halad sa pagsimba sa diyos-diyosan, aron mahimong kauban sila sa demonyo nga kahugawan. Apan gilabay sa mga batan-on ang pagkaon, ug miingon:

'Gisugo kami sa among ginikanan nga dili mokaon niining mga pagkaon, kay kinsa man ang motilaw niini, makapasuko sa Kristo.'

Tungod niini, gisugo sa taga-usig nga latigon sila nga walay kalooy; apan ang mga batan-on, sama sa hamtong nga mga lalaki, nag-antos sa mga pag-antos uban sa dakong pagkamapailubon. Unya usa sa mga katiwala sa hari miingon:

[7115] Tungod sa iyang debotong kinabuhi, si Lucian, sumala sa iyang hagiograpiya, gihatagan og espesyal nga gasa sa grasya sa Diyos, aron sa dihang molakaw siya sa siyudad, ang uban makakita kaniya samtang siya nagpabiling dili makita sa uban (Prologo para sa Oktubre 15).

[7116] Dinhi usab siya miapil sa pagkopya sa Balaang Kasulatan, diin siya nakab-ot og dakong kahanas; pinaagi niining paningkamot, gitagaan ni Lucian ang iyang kaugalingon ug ang mga kabus.

[7117] Ang labing bantog nga akademikong buhat ni Lucian mao ang pag-rebisa ug pag-ayo sa Griyegong teksto sa Bibliya. Si San Jeronimo, presbiteryo sa Simbahan sa Antioquia, nagpaningkamot kaayo sa Balaang Kasulatan nga hangtod karon ang uban nga kopya nailhan nga 'Lucian'. Nadiskubre ni San Lucian ang mga sayop sa balaang teksto, nga gisulod dili lamang tungod sa paglabay sa panahon kondili usab sa mga malisyosong indibidwal, ug busa nagpasiya siya nga gamiton ang iyang paningkamot ug kahibalo aron mahatagan ang Simbahan sa labing tukmang teksto nga mahimo. Si San Atanasius misulti niini bahin sa mga buhat ni San Lucian: 'Gisusi ni Lucian ang mga naunang hubad ug ang mga Hebreohanon nga basahon, gitagad pag-ayo kung unsay kulang o sobra, ug gitul-id ang tanan sa husto nga dapit.' Ang buhat ni San Lucian, aron maprotektahan kini gikan sa mga kaaway sa pagtuo atol sa iyang pagkamartir, gitago sa sulod sa usa ka bungbong, diin ang kahon nga naglangkob sa manuskrito giselyohan og apog; kini nakaplagan didto sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine ang Dako, gibalik-tan-aw ni San Lucian, ug nagsugod sa paggamit sa kadaghanan.

[7118] Ang pista ni San Amphimus gisaulog kada ika-3 sa Septyembre, ug ang ni San Pedro sa Alexandria kada ika-26 sa Nobyembre.

[7119] Niadtong tuig 308, sa paghari ni Emperador Diocletian, si Lucian usa sa mga nag-angkon sa pagtuo sa Nicomedia, diin niadtong panahona adunay grabeng pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; gikan didto iyang gipahibalo ang Simbahan sa Antioquia mahitungod sa pagkamartir ni San Amphimus sa Nicomedia; apan niining higayona, supak sa tanang gilauman, siya gipagawas ug mibalik sa Antioquia, diin iyang gipadayon ang iyang naunang ministeryo nga Kristohanon.

'Dakong kaulaw kini kon ang gagmayng mga bata, nga bag-o pa lang gikan sa lampin, mapildi ang hari sa Roma pinaagi sa ilang pagkamapailubon. Ihatag kanako kining mga bata, O dakong hari, ug tudloan ko sila sa pagsimba sa mga dios.'

Gihatag sa hari ang mga bata kaniya. Gihablian dayon niya ang ilang ulo ug, pagkahuman niya silang pahiran og kusgan nga mustasa, gisira sila sa usa ka init nga paliguan; ingon niini, ang ulo sa mga bata misiga sama sa kalayo, mura'g natandog sa kilat; namatay ang duha ka magsoon sa maong pag-antos. Una nga namatay ang manghud, ug sa dihang nakita sa maguwang ang patay niyang igsoon, misinggit siya:

'Nidaug ka, igsoon ko, nidaug ka; unta ang Dios ang imong magtabang!' Pagkahuman niini, gisagol niya og halok ang lawas sa iyang patay nga igsoon, ug siya usab mibulag sa iyang espiritu. – Nahitabo kini sa Nicomedia, diin si Santo Lucian gidala aron ipamatay tungod sa iyang pagtuo.

Sa Cappadocia, nga nahimutang sa dalan paingon sa Nicomedia, nakakita si Lucian og mga sundalo nga tungod sa kahadlok sa pagpanakit, gisalikway ang Kristo. Nagsugod si Lucian sa pagdasig kanila nga pag-antoson pag-ayo ang ilang mga pag-antos ug miingon:

'Unsa ka dakong kaulaw ug kahuya para kaninyo! Ingon nga mga sundalo, kanunay ninyong gipusta ang inyong panglawas sa gubat alang sa usa ka makalupyo ug temporaryo nga hari, ug gihatag ninyo ang inyong kinabuhi alang kaniya; apan dili kamo andam nga makigbarug nga maisugon alang sa Langitnong ug Walay Katapusan nga Hari, si Kristo, ug dili lang nga gipanalipdan ninyo ang inyong kaugalingon, gisalikway pa gani ninyo Siya! Hunahuna-a: unsa may kapuslanan para kaninyo sa pagsunod sa usa ka yutang hari? Ug sa samang higayon, hunahuna-a usab unsa ang inyong gibilin pinaagi sa dili pagsunod sa sugo sa Langitnong Haring? Tungod sa walay pulos nga dungog ug himaya, ginadala ninyo ang inyong kaugalingon sa ingon nga pagkaguba; apan tungod sa inyong Ginoo, nga nag-ula sa Iyang dugo alang kanato ug nag-andam ug dili masukod nga mga panalangin alang sa Iyang mga sulugoon, dili kamo gustong mag-antos sa panandaliang kasakit aron kamo maghari uban Niya hangtod sa kahangturan. Kuhaa ang kaulaw gikan sa gagmayng mga bata ug sa maluya nga mga babaye nga napamatud-an nga mas maisug kaysa kaninyo: kay, sa ilang maisugong pagtindog alang sa ilang Ginoo, napamatud-an nila ang ilang kaugalingon, sama sa pagkasulti, nga sila mga kusgan nga lalaki, samtang kamo, sa kahadlok sa mga pag-antos, nahimong sama sa mga babaye ug gagmayng mga bata. Unsa kaha kaha ang mahitabo kaninyo sa dihang tawgon kamo ni Cristo sa Iyang paghukom?

Pagkadungog niini, ang mga sundalo mibalik pag-usab kang Kristo sa paghinulsol ug miadto sa ilang pagkamartir, nga nag-angkon sa ilang kasingkasing ug mga ngabil sa balaan nga ngalan sa Ginoong Jesu-Kristo. Ug niadtong panahona, mga kap-atan ka sundalo ang namartir alang kang Kristo. Busa, si San Lucian, pinaagi sa iyang malumo nga sinultian nga puno sa langitnong grasya, gibalik pag-usab ngadto kang Kristo ang mga nangalayo ug gipalig-on sila alang sa pagkamartir.

Sa pagdala kang Lucian sa Nicomedia, nakit-an niya didto ang daghang mga Kristohanon nga kaila niya ug ang iyang kaugalingong mga disipulo, nga nahadlok sa paglutos ug dako kaayo ang ilang kahadlok. Ang uban kanila nagtago, samtang ang uban gustong mosalikway sa pagka-Kristohanon, tungod sa kahadlok sa mabangis nga pag-antos ug kamatayon. Si Santo Lucian, pinaagi sa gahum sa iyang mga pulong, gipukaw ang ilang kaisog ug gipalig-on sila sa pagtuo, aron dili sila mahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili sa kalag (Mat. 10:28).

Gisulti nga usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Pelagia, usa ka disipulo ni Lucian, gipangita aron pagahirason tungod sa iyang pagtuo kang Kristo; tungod kay nahadlok siya nga malapas ang iyang pagkabirhen, gilukso niya ang iyang kaugalingon gikan sa usa ka hataas nga bintana ug, sa pagkahulog, nadugmok siya hangtod mamatay; gipasidunggan siya sa mga matinud-anon isip usa ka martir[7120] .

Tungod kay nadungog ni Maximian nga si Lucian adunay ingon ka matahum nga dagway ug makapahimuot kaayo ang iyang pakig-istorya nga bisan kinsa nga motan-aw ug maminaw kaniya dili gyud malikayan nga mahimong Kristohanon, nahadlok ang emperador nga basin siya usab mahimong Kristohanon kon makig-istorya siya mismo kang Lucian. Busa, sa dihang gidala si Lucian sa atubangan sa emperador, mitultol siya kaniya gikan sa gilay-on, pinaagi sa usa ka kurtina[7121] . Sa sinugdan, nagsaad siya kang Lucian og daghang gasa

[7120] Ang iyang pista mao ang ika-8 sa Oktubre.

[7121] Ang historyador sa Simbahan nga si Eusebius misulat nga si San Lucian, nga gidala sa atubangan ni Emperador Maximian tungod sa iyang pagtuo, unang gipahayag ang Gingharian ni Cristo sa Langit sa pulong pinaagi sa iyang Apolohiya, ug unya sa buhat. Sa iyang

ug dungog; apan sa dihang nagkatawa ang santo sa iyang mapaluyong ug limbongong mga pulong, gisugdan ni Maximian ang paghulga kaniya og dugang nga mga pag-antos. Wala gyud mahadlok si Lucian sa iyang mga hulga; gilabay siya sa usa ka bilanggoan, diin nag-antos siya sa daghang lain-laing pag-antos. Didto siya gitali sa mga pisi, gibugbog gamit ang hait nga mga bato, ug gipailawom sa dugay nga gutom ug kauwaw. Usa sa iyang daghang pag-antos mao kini: gipahawa ang tanang lutahan sa iyang lawas, ug gibutang siya nga nakahigda sa iyang likod sa ibabaw sa mga hait nga piraso sa palayok, diin siya nagpabilin sulod sa 14 ka adlaw. Sa pag-abot sa pista sa Epipanya sa Ginoo, ang santo nagpahayag sa tinguha nga siya ug ang tanang Kristohanon uban kaniya tugutan nga makadawat sa Balaang Misteryo ni Kristo. Nag-ampo siya sa Dios nga matuman ang iyang hangyo, ug gihan-ay sa Dios nga samtang wala magbantay ang mga guwardiya, ang pipila sa mga magtutuo mitigum sa selda ni Lucian ug nagdala kaniya og pan ug bino. Unya si San Lucian miingon sa iyang mga disipulo ug sa tanang Kristohanon sa prisohan:

'Tindog kamo sa akong palibot ug kamo ang Simbahan, kay nagtuo ko nga ang buhing Simbahan mas maayo ug mas makapahimuot sa Dios kaysa sa usa nga gitukod sa kahoy o bato.'

Sa dihang nagtigom na ang tanan palibot ni Lucian, miingon siya:

'Saulog ta sa Liturhiya ug mag-ambit sa mga Misteryo sa Diyos.' Unya nangutana kaniya ang mga disipulo:

'Asa, Amahan, nato ibutang ang pan para sa pagsaulog sa Balaang Misteryo?' 'Wala kami'y lamisa dinhi.'

Siya, nga naghigda nga nakagapos ug nakatutok ang nawong pataas, miingon:

'Ibutang kini sa akong dughan, ug kini mahimong buhing halaran alang sa Buhing Dios.'

Busa, sa dungeon, sa dughan sa santo, gisaulog ang Banal nga Liturhiya, uban sa tanang angay nga pag-ampo – sa husto nga han-ay, sumala sa angay – ug ang tanan giisip nga takus nga makatagamtam sa Balaang Misteryo.

Sa buntag, gipadala sa hari ang mga sulugoon aron susihon kon buhi pa ba si Lucian. Sa pagsulod sa mga sulugoon sa bilanggoan, si San Lucian, sa dihang nakakita kanila, misinggit tulo ka beses:

'Kristiyano ako!'

Ug uban niining mga pulong iyang gihatag ang iyang espiritu sa kamot ni Kristo, iyang Dios[7122] .

Ang mga sulugoon, pagbalik nila kang Maximian, nagreport nga patay na si Lucian. Gisuwayan dayon sa hari nga ilabay sa dagat ang lawas sa martir; gisunod sa mga sulugoon ang gisugo kanila: pagkahuman nila og gapos sa bato sa nag-antos nga lawas ni San Lucian, ilang gilabay kini sa kalawoman sa dagat, diin kini nagpabilin sulod sa traynta ka adlaw.

Pagkahuman niini, ang martir nagpakita sa usa sa iyang mga disipulo nga ginganlan og Glycerius, ug gisugo siya nga moadto sa baybayon, kuhaon ang iyang lawas, ug hatagan kini og angay nga lubong. Miadto si Glykerios sa baybayon uban sa ubang mga Kristohanon aron pangitaon ang lawas sa santo; ug didto ilang nakita ang mga lumba-lumba sa dagat nga nagdala sa dili madaut nga lawas sa martir; pagkahuman nga nakalangoy duol sa baybayon, ilang gibutang kini sa uga nga yuta. Unya malipayon nga gidala sa mga magtutuo ang lawas sa balaan nga martir ug gilubong kini uban sa dungog.

Paglabay sa daghang katuigan, si Santa Helena, Reyna ug Kapariho sa mga Apostoles, inahan ni Constantine ang Dako, nagtukod ug simbahan[7123] ibabaw sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Lucian, alang

---

Apolohiya, sa dihang naghisgot siya bahin sa Pagkabanhaw ni Cristo, misulat si Lucian: 'Ako magkuha sa pagpamatuod sa mismong lugar diin nahitabo kini: ang lugar mismo mouyon kanako. Ang Bukid Golgotha, nga nagdan-ag sa himaya sa Krus, kana nga langob nga, pinaagi sa pag-abli sa mga ganghaan sa Hades, mibalik sa buhing Lawas, aron kini mosaka sa langit sa mas dako nga kahimayaan... Gitawag ko ang langit mismo nga saksi, nga, sa pagkakita sa gibuhat sa mga daotan sa yuta, nagtago sa iyang kahayag sa udto. Tan-awa sa inyong mga kronika ug inyong makaplagan nga sa panahon ni Pilato, sa dihang nag-antos si Kristo, ang adlaw naputol sa usa ka eklipse sa adlaw." – Gawas pa niini nga mga buhat, mibiya si San Lucian og usa ka Kredo mahitungod sa Balaang Trinidad.

[7122] Si San Lucio namatay niadtong tuig 312 AD, sa ika-7 sa Enero, sumala sa gipamatuod sa mga pulong ni San Juan Crisostomo sa adlaw sa iyang paghinumdom: 'Busa, gahapon ang atong Ginoo nabunyagan sa tubig, ug karon ang Iyang sulugoon nabunyagan sa dugo.' Sa Simbahang Griyego, ang pista ni San Lucian gibalhin sa Oktubre 15, samtang ang Enero 7 gireserba alang sa pagsaulog sa Synaxis ni San Juan nga Mambabanhaw.

[7123] Kini nga maanindot nga simbahan gitukod ni Santa Helena, ang Reyna nga Kapariho sa mga Apostoles, niadtong tuig 326 (sa Bithynia, sa lungsod sa Drepanum, nga ginganlan human ni Santa Helena – Helenopolis). Sa paghari sa Romanong Emperador nga si Charlemagne, ang mga relikya ni San Lucian gilalin gikan sa Helenopolis paingon sa siyudad sa Arles sa Pransya.

sa himaya sa Dios, ang Usa sa Trinidad; Kaniya usab, paanaa karon ang himaya, dungog ug pagsimba gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Sa pagdan-ag una sa pag-ascetismo, ug ikaduha sa pag-antos, kita tanan, sama sa labing hayag nga suga, paghimayaon si Lucian pinaagi sa mga himno, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Sarvil ug Vevae

Kumemorasyon sa Oktubre 15

Si Santo Sarvil, nga nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Trajan[7124] , sa sinugdan usa ka pagano nga pari sa Edessa[7125] , ug unya, pagkahuman nga natudloan sa usa ka matinud-anong Kristohanong obispo, nabunyagan uban sa iyang igsoon nga babaye nga si Vevea. Gipasakaan og kaso sa atubangan sa prinsipe sa Edessa tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo nga Kristiyano, gidala siya sa paglitis ug gibugbog gamit ang mga tungkod. Tungod kay gisaway sa santo ang prinsipe nga kusgan kaayo ug napamatud-an ang kawalay pulos sa mga diyos-diyosan sa pagano, ang nasuko nga prinsipe misugo nga ibutang siya sa rack pito ka beses, ug sa matag higayon gipukpok siya gamit ang litid sa baka, gikiskis gamit ang puthaw nga suklay ug gisunogan gamit ang kandila. Apan ang santo mitutok sa Ginoo ug nag-ampo, ug ang Ginoo sa mga Hukbo gipahupay ang iyang pag-antos. Ang tortyurador, sa pagtan-aw sa maisugong paglahutay sa santo, nagsugo nga ipasok ang mga pako sa iyang ulo, nga nakapahadlok sa tanan. Unya si Vevaya, ang igsoon nga babaye sa santo, mitug-an nga siya usab usa ka Kristohanon, ug gipasakitan ug gibilanggo. Ang panit ni Santo Sarvil gilukot, apan naghingos pa siya. Unya pareho silang giputol ang ulo[7126] . Gikuha sa mga magtutuo ang ilang mga lawas ug gilubong kini.

Adlaw sa Kapistahan ni San Savin, Obispo sa Catania

Gisaulog kada Oktubre 15

Ang Bulahang Savin, tungod sa iyang dagkong pagka-balaan ug kinaadman, napili sa pagka-obispo sa Catania[7127] ; apan sa ulahi iyang gisalikway ang mga kahimayaan sa kalibutan alang sa pagka-balaan sa kahilom ug naningkamot nga may dakong kadasig sa dalan padulong sa pagkahingpit, nga iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagbantay ug pag-ayuno, nga bisan pa sa iyang pagkabuhi gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro ug sa pagpanagna. Gipangumbinsi niya ang daghan nga biyaan ang kalibutan ug mag-alagad lamang kang Kristo. Namatay siya sa kalinaw niadtong[7128] , human niya ihatag ang iyang espiritu sa Ginoo ug ang iyang dungganong lawas sa iyang yutang natawhan.

Ang Kinabuhi ni San Juan, Obispo sa Suzdal[7129]

Gisaulog sa Oktubre 15

[7124] Ang Emperador nga Romano nga si Trajan naghari gikan sa 98 hangtod sa 117.
[7125] Ang Edes usa ka siyudad sa Cilicia – usa ka habagatang-sidlakang rehiyon sa Asia Minor.
[7126] Namatay siya sa sinugdanan sa ikaduhang siglo.
[7127] Ang Catania usa ka karaang siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Sicily; karon kini usa ka nag-uswag nga sentro sa edukasyon ug komersyo, usa ka siyudad nga daghan og populasyon nga kapin sa 100,000.
[7128] Namatay siya mga tuig 760.
[7129] Base sa usa ka hagiograpiya nga gikompila sa ikaduhang kwarter sa ika-17 nga siglo ni Gregory, usa ka monghe sa Spassky Euthymius Monastery, nga nagsalig sa lokal nga mga tradisyon ug sinulat nga mga tinubdan.

Alang sa atong kining bililhon nga amahan, ang himayaon ug matinud-anong giya, si Obispo Juan, ang langitnong Herusalem mao, ingon pagkasulti, ang iyang natawhan ug yutang natawhan; kay, tungod sa iyang kinabuhi, ang balaan mahimong tawgon nga usa ka anghel sa kalibutan ug usa ka tawo sa langit.

Walay nahibilin nga impormasyon bahin sa lugar sa pagkahimugso sa santo – kon kini usa ka siyudad o baryo – sa iyang mga ginikanan, sa iyang edukasyon, o sa panahon nga siya mipangako sa mga monastikong panata. Nahibal-an lang nga si San Juan nagpuyo sa usa ka monasteryo, diin, sa pagbuhat sa mga katungdanan nga gisalig kaniya, napasidunggan siya tungod sa iyang pagkamasunuron sa abad ug sa mga igsoon, gipamatay ang iyang lawas pinaagi sa dakong pagpugong sa kaugalingon, ug napildi ang mga pagbati ug ang mga limbong sa yawa. Ug gihigugma ug gihatagan siya og dungog sa mga monghe sa monasteryo ug sa abad, kay gipakita niya ang tanang hiyas, sumala sa mga pulong sa Apostol Pablo: *'Ang bunga sa Espiritu mao ang gugma, kalipay, kalinaw, paglahutay, pagkabuotan, pagkamaayo, pagkamatinud-anon, pagkamapainubsanon ug pagpugong sa kaugalingon; batok niini walay balaod'* (Gal. 5:22–23), ug ingon sa giingon sa Salmist: *'Bulahan ang mga walay kapintasan ang ilang agi, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo. Bulahan ang mga nagabantay sa Iyang mga sugo, nga nangita kaniya sa tibuok nilang kasingkasing. Bulahan ang tawo nga nahadlok sa Ginoo ug malipay pag-ayo sa Iyang mga sugo. Ang iyang mga kaliwatan magigahum sa yuta'* (Sal. 118:1–2, 111:1–2).

Ang abad sa maong monasteryo, usa ka tawo nga eksperyensyado sa kinabuhi sa monghe, nagiya kang Beato Juan ug nagtudlo kaniya sa lagda sa pagkamonghe, nga magpabilin kanunay ang kahadlok sa Dios sa iyang atubangan, dili pasagdan ang mga kabus, dili madala sa mga panan-awon, kondili magpabilin nga mapainubuson, ug dili mawadan og kadasig sa mga panahon sa kasubo; apan atubangon kini nga mapisan ug dili magreklamo sa mga pagsulay nga miabot kaniya. Kay, pinaagi sa inspirasyon sa Espiritu Santo, nakabantay ang abá nga si Bulahan Juan gitakda nga mosagop sa katungdanan sa pagka-obispo ug matinud-anon nga mag-amuma sa kawan ni Cristo.

Sa pagdawat niya sa espirituhanong pagtulon-an sa abbot, gipatuman kini sa bulahan uban sa labi pang dakong pagkamabinantayon, sama sa usa ka mabungahong yuta nga nagbunga og gatus ka pilo gikan sa mga binhi nga gitamnan. Nag-ayuno siya sa ingon nga sukod nga mokaon ra siya matag ikatulo ka adlaw, ug usahay dili siya mokaon sulod sa tibuok semana, ug tubig ra ang iyang imnon. Masigasig niyang gitun-an ang Balaang Kasulatan, gibasa kini nga walay bisan gamayng pagduha-duha ug gihubad ang kahulugan niini sa iyang kaugalingon uban sa lawom nga pagbati, samtang ang iyang hair-cloth sticharion nababad sa mga luha. Ug ingon ana kadaghan ang mga luha nga gihatag kaniya sa Ginoo nga, kung wala kini, dili siya makatilaw og pan ni makasulti bisan usa ka pulong, kanunay nakatutok ang iyang hunahuna sa pagpaubos, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Ang Dios mosupak sa mga hambog apan nagahatag og grasya sa mga mapainubuson'* (Santiago 4:6; cf. 1 Pedro 5:5).

Niadtong panahona, si Boris Konstantinovich[7130] mao ang Dakong Prinsipe sa Suzdal. Pinaagi sa probidensya sa Dios, si Beato Juan, tungod sa iyang dakong pagkamaayo, pagpaubos, ug malampusong kinabuhi sa pagka-mona, gitudlo sa Patriarka sa Constantinople isip Obispo sa mga siyudad sa Suzdal, Nizhny Novgorod, ug Gorodets. Pagkahuman niya itugyan ang kawan kang Beato Juan, gipadala siya sa Patriarka sa kalinaw paingon sa siyudad sa Suzdal.

Sa pagduol sa obispo sa siyudad, ang debotong Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich migawas aron sugaton siya, kauban ang mga dignitaryo. Ang balaang sinodo, ang mga monghe, ang tibuok klero nga nagbitbit og krus, ug ang daghang katawhan—mga lalaki ug babaye, mga tigulang, mga batan-on ug mga bata—migawas usab aron sugaton ang obispo. Sa dihang hapit na ang obispo sa ganghaan sa siyudad, gilibutan siya sa tibuok katawhan; mitungo sila sa atubangan niya, midawat sa panalangin sa balaan, ug gihalokan ang iyang mga tiil, samtang nag-awit og mga himno sa pag-ampo uban sa mga luha sa kalipay. Si San Juan, sa iyang bahin, nagtudlo sa mga tawo nga kanunay nga mosinggit, 'Ginoo, kaluy-i kami', ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod sa pag-ampo:

– O Ginoo, Hesukristo, among Dios, Hari sa mga hari ug Ginoo sa mga ginoo, Magbubuhat sa tanang makita ug dili makita nga binuhat, Anak nga pareho sa kina-iya ug ka-angayan sa Amahan nga walay sinugdanan! Usa ka pulubi ug usa ka mapait nga tawo, nagasugot ko nga tawagon ang Imong katingalahang, makahadlok ug balaan nga ngalan. Nagatawag ako Kanimo, ang Dili Masulti nga Kahayag, nga nagsul-ob sa maluya nga unod nga

[7130] Si Boris mao ang apo sa tuhod ni Andrei, anak ni San Alexander Nevsky

imong gikuha alang sa among kaluwasan. Ayaw balibara ang akong mapainubsanon nga pag-ampo; luwasa kining siyudad, diin ang imong grasya nagtino nga magpuyo ang akong pagkaubos. Luwas ang matag siyudad ug matag nasud gikan sa makaguba nga gutom, linog, baha, kalayo ug espada, gikan sa pagsulong sa langyaw nga mga tribo ug gubot sibil, kay Ikaw maloloy-on, ug Kanimo namo itugyan ang himaya hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman sa pag-ampo, miingon ang santo:

'Ang kalinaw uban kaninyong tanan.'

Mitubag ang mga tawo: 'Amen'.

Unya ang tanan mibiyahe paingon sa siyudad, naghimaya sa Dios. Pagkahuman sa mga awit sa pag-ampo, misulod si Obispo Juan sa Simbahan sa Labing Balaan ug Labing Bulahan nga Ginoo nga Inahan, ang Kanunay nga Birhen nga si Maria, sa okasyon sa iyang dungganon ug himayaong Pagkahimugso[7131] . Ang uban sa mga tawo misulod sa simbahan uban sa obispo aron motambong sa Banal nga Liturgiya, samtang ang uban, nga wala na kasulod sa simbahan, mitindog sa palibot niini, nagpasalamat sa Dios tungod kay gihatagan sila og ingon ana ka katingalahan ug balaan nga obispo. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya, ang debotong Prinsipe Boris Konstantinovich ug ang uban pa uban kaniya gihatagan og katingalahang panan-awon. Nakita nila nga ang Banal nga grasya mibaba sa santo sa porma sa usa ka dakong kahayag ug gilibutan siya niini. Pagdawat nila sa prosphora gikan sa kamot sa obispo, ang debotong Prinsipe Boris Konstantinovich ug ang mga lungsoranon naghatag og himaya kang Kristo nga Dios, gihalokan nila si Blessed John, ug ang matag-usa mibalik sa ilang kaugalingong panimalay.

Sa sunod buntag, sa Domingo, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, gipahimutang si Bulahan Juan sa katungdanan sa obispo. Iyang gihatagan og kalinaw ang iyang matinud-anong kawan ug gipuno ang kasingkasing sa tanan og espirituhanong kalipay. Gidawat sa obispo ang tanan nga nagtigum uban sa mga pulong sa kahupayan; ug ang iyang panultihon, ingon sa Apostol*, 'gipahumotan sa asin'* (Col. 4:6), ug kini nagpabugnaw sa ilang mga kasingkasing sama sa suba nga nag-agos og dugos. Sa usa ka Domingo, pagkahiusa niya sa tanang lungsuranon, gisultihan sila sa obispo sa mosunod nga espirituhanong pagdasig:

'Nahadlok ako, mga igsoon, kay ang katungdanan sa usa ka obispo labaw pa sa akong kusog; nahadlok ako sa dihang hunahunaon nako ang akong pagpanaw ug maghunahuna sa kadako sa buluhaton nga gisalig kanako, kay nakita nako nga dili ako angay sa katungdanan sa usa ka obispo. Apan ang Ginoo nagtudlo kanako nga magbalantoy sa Iyang panon pinaagi sa Pulong, ug gidala ko Niya niining ministeryo pinaagi sa mga agianan nga Siya ra ang nakahibalo, nga mao ang *'lalom nga dagat'* (Sal. 35:7). Busa, sala alang kanako ang maghilom, ug kinahanglan nga tan-awon nako ang akong kaugalingon dili ingon usa ka suking magbalantoy, kondili ingon usa ka magbalantoy. Nagaawhag ko kaninyo, mga igsoon, nga magbarog nga lig-on ug magpahugot sa tinuod nga pagtuo, nga molikay sa tanang kahugawan, pakighilawas, bakak, pagpangawat, pagpanukotuko, pagpanamastamas ug pagsimba sa diyos-diyosan, nga likayan ang tanang heresiya ug tanang dautan, nga kanunay nga motambong sa balaan nga mga simbahan sa Dios, ug magbuhat sa pagkamatarong. Kay ang Apostol miingon: *'Walay bisan kinsa ang makapatukod og lain nga pundasyon gawas sa pundasyon nga natukod na, nga mao si Jesu-Cristo'* (1 Cor. 3:11). Kini nga pundasyon gitukod pinaagi sa balaang mga apostoles ug sa balaang mga Amahan nga nagbitbit sa Dios; kini mao ang Ortodoksong pagtuo, nga gipangwali, gipamatud-an ug gipasabot sa balaang mga Ekumenikal nga Konseho. Sa ibabaw niining pundasyon sa pagtuo, kita, sumala sa Apostol, kinahanglan magbutang og bulawan, pilak, ug bililhon nga mga bato[7132] – aron yano lang: pagbuhat og maayong mga buhat sa ibabaw niining pundasyon. Kay ang kinabuhi nga walay tinuod nga pagtuo sa Dios usa ka kinabuhi nga walay kahayag, ug ang pagtuo nga walay maayong mga buhat dili kita madala ngadto sa Dios. Kinahanglan natong obserbahan ang duha, aron kita hingpit nga mahimong katawhan sa Dios ug aron ang atong kinabuhi dili

---

[7131] Kini nga simbahan gitukod sa unang mga adlaw sa Kristiyanismo sa Suzdal ug gipatukod pag-usab sa daghang higayon. Ang batong simbahan gitukod niadtong 1221 ni Dakong Prinsipe Georgy Vsevolodovich ug gibalik-tukod niadtong 1528. Ang simbahan nagkupot og mga reliquaryo nga naglangkob sa dili madaut nga mga relikya sa mga Santo Juan ug Teodoro, mga obispo sa Suzdal. Sa santuwaryo sa simbahan, sa luyo sa halaran, nagtindog ang usa ka krus, ug sa tiilan niini, sa usa ka pilak nga reliquaryo, nahimutang ang usa ka piraso sa kinabuhi-hatag nga kahoy sa Krus sa Ginoo. Ang simbahan usab nagkupot sa milagrosong ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga Odigitria, nga nailhan nga Ikono sa Smolensk. Kini nga ikon gidala dinhi atol sa pagkaepiskopo ni Santo Juan sa Gorodets.

[7132] 1 Cor. 3:12.

mag-antos sa bisan unsang kakulangan; kay miingon ang Apostol nga *ang 'pagtuo nga naglihok pinaagi sa gugma' ra* ang makaluwas (Gal. 5:6).

Dili madugay pagkahuman sa iyang pag-asumir sa katungdanan, si Juan, sa sugo sa matinud-anon nga Dakong Prinsipe Boris, mibyahe aron susihon ang siyudad, naglakaw sa siyudad ug sa palibot niini kauban ang Balaang Sinodo ug ang mga klero, nagbitbit og mga krus ug mga ikon, samtang nag-awit og mga himno sa pag-ampo ngadto sa Ginoo. Ug ang debotong Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich miduol kaniya, kauban ang ubang mga maharlika, mga prinsipe ug mga boyar, nangayo sa iyang panalangin. Gipanalanginan sila sa obispo. Unya gihatagan siya sa Dakong Prinsipe og lima ka gatus ka zlatniks ug miingon:

'Imong Gracya, ingon usa ka bag-ong gi-ordinar ug bag-ong miabot, daghan na karon ang imong ikahatag sa mga kabus nga anak sa Simbahan. Dawata kini namong halad.'

Apan wala dawata ni Juan kini. Unya miingon pag-usab kaniya ang Dakong Prinsipe:

'Dawat-a, O labing dungog nga Amahan, kining gamay nga halad gikan sa imong anak.'

Sa pagkakita sa iyang kadasig, gidawat sa reverendo ang gasa ug gihatag ang bulawan sa mga sulugoon aron ipang-apod-apod; apan sa matinud-anong prinsipe, miingon siya sa mga pulong sa salmista:

– 'Ihatag Niya kanimo ang tinguha sa imong kasingkasing ug tumanon ang tanan nimong plano. Hinaut nga hinumduman Niya ang tanan nimong halad ug himuon nga mabungahong halad ang imong halad-sunog' (Salmo 19:5, 4).

Pagkahuman sa iyang paglibot sa siyudad, ang obispo, kauban ang balaang sinodo, ang mga klero, ang mga prinsipe, ang mga maharlika ug ang katawhan, misulod sa balaang simbahan sa Labing Putli nga Inahan sa Dios ug nagsaulog didto sa Balaang Liturgiya ug usa ka pag-ampo nga serbisyo. Sa pagtapos sa seremonya, ang prinsipe mikaon sa refektoryo sa obispo ug nagsugo nga hatagan og pan ang tanang katawhan. Pagkahuman nila mokaon hangtud busog, nagkabulag-bulag ang tanan, ang matag-usa paingon sa ilang kaugalingong panimalay.

Si Obispo Juan mipahinungod sa iyang kaugalingon nga may kugi sa mga espirituhanong butang, nagtudlo ug nagpahimangno, nagpalig-on ug naglipay; siya buotan nga mitabang sa mga kabus, ug sa iyang mga binuhatan nagtukod alang sa tanan og usa ka ehemplo ug modelo sa usa ka debotong kinabuhi. Sa dihang nakita niya nga sobra ka daghan ang kita sa diyosesis, gisugo ni Juan nga ang usa ka bahin niini ihatag sa ospital nga iyang gipaayo, ug gisalig niya ang pagdumala niini sa duha ka debotong pari aron masiguro nila nga kini matagaan sa tanan nga gikinahanglan. Kanunay nga mibisita ang obispo sa mga masakiton ug gihatagan sila sa tanan nilang gikinahanglan, nag-atiman sa ilang pagkaayo. Gitudloan niya sila sa espirituhanong kahupayan ug gipalig-on sila; kay samtang nagpaminaw sila sa iyang mga pulong nga makaluwas sa kalag, nakalimot sila sa ilang mga pag-antos. Samtang nag-alagad isip obispo, iyang gihalad ang iyang kinabuhi alang sa mga karnero sa iyang kawan, sumala sa Ebanghelyo (Juan 10:11), ug gipangita uban sa gugma ang kaluwasan sa tanan. Lisod gayud nga husayon ang tanang paningkamot nga gihimo niining matinud-anong sulugoon sa Dios. Naghalad siya og mga pag-ampo sa Dios; ug samtang nag-ampo siya, dili siya matandog sama sa usa ka estatwa nga gihulma sa bronse. Mapainubsanon ug malumo siya, wala gayud siya masuko, ug nagpuyo sa walay kinutuban nga gugma – pareho alang sa mga maharlika ug sa mga ordinaryong tawo; gilikayan niya ang garbo ug limbong. Gawas pa niini nga mga hiyas, aduna siya'y gasa sa pagtudlo ug maayong pagsulti, busa daghan ang miadto kaniya alang sa giya, dili lamang gikan sa Suzdal kondili usab gikan sa ubang silingang mga towns[7133] . Ang santo wala maggamit og mabulokon nga panultihon, kondili nagtudlo sa makapadasig nga paagi, nga nagtawag sa tanan sa paghinulsol. Gitudloan niya ang mga dato nga dili magpasigarbo sa ilang bahandi ug dili magbutang sa ilang paglaum sa maluya nga kayamanan; ug ang mga balo nga itugyan ang ilang kaugalingon sa pagpuasa ug pag-agil, ug likayan ang pagpanam-is sa ilang sinina.

Pagkabaton nila og espirituhanong mga gasa gikan sa santo ug kaayohan alang sa ilang mga kalag, ang mga iyang natudloan mibalik sa ilang mga panimalay, nagpasalamat sa Diyos tungod sa ingon nga magbalantay. Daghan kanila, bisan pa, ang misalikway sa kalibutan ug misumpa sa mga monastikong panata.

Usa ka adlaw, ang bulahan nga si Juan, sumala sa iyang naandan, mitindog sa pag-ampo sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Ginoong Jesu-Kristo ug, samtang kanunay siyang nagtutok sa ikon, nag-ampo siya ingon niini:

[7133] Gireport nga si Santo Juan masigasig nga nagtamnan sa binhi sa pulong sa Dios taliwala sa mga Mordvin, nga ang uban niini napailalom ni Constantine, ang amahan ni Gran Prinsipe Boris.

'O Labing Balaan nga Ginoo-an, Inahan sa Dios, matinindogong manalipod ug manabang sa katawhan, pag-ampo ka alang kanamo sa atubangan sa Imong Anak, aron Siya motan-aw gikan sa kahitas-an niining siyudad ug niining monasteryo.'

Pagkahuman niya sa pag-awit sa kanon sa pagpasalamat sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa pagtuman sa iyang adlaw-adlaw nga debosyon, mipahulay si Beato Juan. Apan sa maong higayon, miadto kaniya ang debotong Prinsipe Boris Konstantinovich. Pagdawat niya sa panalangin sa santo ug paghalad og pag-ampo, misugod siya og pakighinabi kaniya sa pribado bahin sa mga butang nga makapahimulos sa espiritu. Napuno sa matinud-anong hunahuna, gisugid sa prinsipe kaniya ang iyang mahimayaong tuyo:

'Bendisiha ako, balaan nga amahan, ug pag-ampo kang Ginoong Dios nga, pinaagi sa imong balaan nga pag-ampo, Iya kong ikatugot ang tinguha sa akong kasingkasing. Sa among gingharian, sa siyudad sa Suzdal, wala pay komunal nga monasteryo. Kung motabang kanako ang Ginoo, pinaagi sa imong pag-ampo, sa pagtukod og simbahan nga bato sa ngalan sa Ginoong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, ug sa Iyang Maluho nga Pagbag-o, ug pagtukod og monasteryo tupad niini—mao kana ang tibuok nakong tinguha. Panalangini ako, Amahan, ug hangyoa ang Dios alang niini. Alang kanako, pinaagi sa inyong mga pag-ampo, mopaingon ako sa Nizhny Novgorod, ngadto sa Monasteryo sa Pechersk sa bantugang Banal nga Amahan Dionysius[7134] . Didto, hangyoon ko siya nga ihatag kanako ang usa sa iyang mga disipulo, nga maalamon sa pagtukod sa balay sa Dios ug sa pag-organisar sa usa ka monasteryo. Miingon si San Juan:

'O dakong prinsipe, gusto nimong buhaton ang usa ka maayong buhat – unta ang Ginoong Dios ang imong manluluwas ug giya niining paningkamot alang sa kaluwasan sa imong kalag, ug unta panalipdan Niya ang imong dalan.'

Pagkahuman sa pag-ampo alang sa prinsipe, gipanalanginan siya sa obispo, gihatagan siya og espirituhanong halok sa ngalan ni Cristo, ug gipadala siya sa iyang dalan sa kalinaw. Ang debotong Prinsipe Boris napuno sa dakong kalipay ug mibyahe paingon sa Nizhny Novgorod, sa halangdong monasteryo sa Pag-alsa sa atong Ginoong Hesukristo, aron makita si Reverendo nga Amahan Dionysius, nga iyang nabisita na kaniadto, aron mangayo sa iyang pag-ampo ug panalangin. Tungod sa iyang paghigugma sa monasteryo sa Pechersk, gihatagan kini sa prinsipe og tanang gikinahanglan. Niadtong panahona, adunay 780 ka monghe didto.

Pag-abot niya sa monasteryo, Mibulag si Prinsipe Boris ngadto sa usa ka selda uban sa Banal nga Dionysius, nakig-istorya siya kaniya sa taas nga panahon bahin sa mga butang nga makapahimulos sa espirituwal, ug gisultihan siya mahitungod sa balaang Obispo Juan ug sa iyang kinabuhi—unsaon niya pag-atiman sa mga kabus, pagbisita sa mga masakiton ug pagtabang sa mga balo, ug giunsa siya pagpanalangin aron pagtukod og komunal nga monasteryo isip sentro sa kinabuhi sa mga monghe. Nagluhod sa yuta sa atubangan sa Banal Dionysius, miingon ang prinsipe:

'Bendisyona ako, Amahan, ug hatagi ako gikan sa imong monasteryo og usa sa imong mga disipulo nga maalamon sa pagtukod og mga monasteryo, aron dili ako mobalik sa Suzdal nga wala matuman ang akong tinguha.'

Ang Kagalang-galang Dionysius nagpasalamat sa Diyos sa tanan, gidayeg Siya sa Iyang dili masukod nga kaluoy, ug miingon:

'O Prinsipe, nagbuhat ka og maayong buhat. Hinaut nga ang atong Ginoo, si Jesu-Kristo, motabang sa imong paningkamot sa pagluwas sa kalag ug magiya kanimo sa imong pagpangita sa pagkamatinud-anon, kay *"ang matag maayong gasa ug matag hingpit nga panalangin naggikan sa itaas, gikan sa Amahan sa mga suga"* (Santiago 1:17).'

Pagkahuman sa pag-ampo, gipanalanginan ni Dionysius nga Dungog ang prinsipe ug, pagkahuman sa pagsaad kaniya sa tanan niyang gipangayo, gipahawa siya sa malinawong paagi. Ang debotong Prinsipe Boris Konstantinovich napuno sa kalipay ug pagdayeg, kay gitugotan sa Ginoo ang tinguha sa iyang kasingkasing, ug

[7134] Si San Dionisio sa Suzdal – nagtukod sa Monasteryo sa Pechersk, lima ka verste gikan sa Nizhny Novgorod. Si San Alexio, ang Metropolitan, mitudlo kaniya nga Obispo sa Suzdal (ang unang o ikaduhang obispo human ni San Juan). Si San Dionisio gikonsagra isip arsobispo sa Patriarka sa Constantinople ug, duha ka tuig pagkahuman, isip Metropolitan sa Kyiv. Namatay siya niadtong 1384; ang iyang pista gisaulog kada 26 sa Hunyo.

mibiyahe siya paingon sa siyudad sa Suzdal. Sa samang higayon, gisugo niya nga ipadala ang bato ug apog alang sa pagtukod sa monasteryo.

Ang Kagalang-galang Dionysius, sa hangyo sa prinsipe, mipili gikan sa mga igsoon sa iyang monasteryo og usa ka masunuronong disipulo nga ginganlan og Euthymius.

'Anak,' miingon ang Reverendo kang Euthymius, 'ayaw kawala'g paglaum sa imong mga kasubo; ang Ginoo mao ang imong manluluwas ug giya sa matag maayong buhat; adtoa ang siyudad sa Suzdal nga giluwas sa Dios. Didto, sa himayaong simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, makita nimo ang balaan nga Obispo Juan.'

Niadtong panahona, ang bulahan nga si Euthymius batan-on pa sa edad, apan sa espirituhanong kinaadman milabaw siya sa mga tigulang nga abohon na ang buhok tungod sa daghang katuigan. 36 anyos pa lang siya. Pagdawat niya gikan kang Reverendo Dionysius og usa ka pag-ampo—sama sa hait nga pana batok sa makita ug dili makita nga mga kaaway—mibiyahe si Euthymius paingon sa kasadpan gikan sa monasteryo.

Ug gihatagan siya sa Ginoo og kusog aron mahuman ang iyang pagbiyahe nga sayon ug walay paglangan, ug sa dili madugay nakaabot siya sa siyudad sa Suzdal. Sa pagkakita niya sa katingalahang ug matahum nga simbahan nga gihalad sa Inahan sa Dios, misulod si Euthymius niini ug mihapa sa atubangan sa mga balaan nga ikon sa atong Ginoong Jesu-Kristo, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug sa tanang mga santo. Pagkahuman niyang nag-uyog sa atubangan ni Obispo Juan, nangayo siya kaniya og panalangin ug pag-ampo. Gipanalanginan ni Juan si Euthymius, gihalokan siya sa ngalan ni Kristo, ug gidala siya sa mga kuwarto sa obispo.

Didto siya nakigsulti og dugay kang Euthymius bahin sa kaayohan sa kalag; ug pagkahuman sa ilang pakighinabi, nag-ampo sila og tibuok gabii ngadto sa Ginoo, nga naghangyo Kaniya nga magpadala kanila og usa ka Anghel, usa ka matinud-anong maggiya, aron motabang kanila. Sa pagsubang sa adlaw, si San Juan, human niya pag-awit sa naandan nga mga himno sa buntag ug paghatag sa timailhan sa kalinaw, gihalokan niya si Euthymius sa aping ug gipadala siya sa iyang dalan.

Sa sunod adlaw, Domingo, pagkahuman sa Matins ug sa Banal nga Liturgiya, gitawag pag-usab ni Obispo Juan si Euthymius alang sa usa ka espirituhanong pakighinabi.

Pagkahibalo ni Euthymius sa pag-abot ni Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich sa Suzdal, miadto siya aron siya makita. Nalipay kaayo ang prinsipe sa pagbisita kaniya, gidawat siya uban sa dakong dungog, ug gisultihan siya nga dugay na niyang gihandom ang iyang pag-abot, *'sama sa usa ka usa nga nagahilakip sa mga sapa sa tubig'* (Salmo 41:2).

Human sa taas nga pakighinabi, miadto sila kang Kanyang Grasya Obispo Juan ug nakig-ambit sa panihapon sa iyang lamisa. Gisultihan ni Prinsipe Boris Konstantinovich si Banal Juan sa tanang detalye mahitungod kang Banal Dionisio sa mga Kuweba, sa iyang kinabuhi, sa iyang dagkong paningkamot ug sa iyang mga katingalahan.

Mitubag si Juan:

'O Prinsipe, padayona nga walay pagduha-duha o pagduha-duha ang imong gisugdan, sumala sa mga pulong sa Apostol: *"Kung kinsa ang dili makahibalo sa pagdumala sa iyang kaugalingong panimalay, unsaon pa kaha niya pag-atiman sa Simbahan sa Dios?*" (1 Tim. 3:5). Ang maayong sinugdanan, pinaagi sa grasya sa Dios, magdala ngadto sa malampusong katapusan. Kay nadawat na nimo ang panalangin ug mga pag-ampo sa dungog ug balaan nga tigulang, ang Kagalang-galang Dionysius, ug karon gipadala niya kanimo ang iyang masunuron nga tinun-an, usa ka mapisan ug debotong tawo, kini nga si Euthymius, nga, pinaagi sa grasya sa Dios, makahimo sa pagsugod ug pagtapos sa inyong paningkamot ug mahimong ehemplo sa uban niining mga buhat alang kang Cristo.

Unya mibangon ang prinsipe gikan sa iyang lingkoranan ug miyuko sa yuta sa atubangan sa obispo, nga nangayo kaniya nga mouban kanila ni Euthymius paingon sa lugar sa umaabot nga monasteryo, bisan asa sila dad-on sa Ginoo: Ug mibyahe sila aron pangitaon kini nga dapit, kauban ang tibuok balaan nga sinodo ug klero, nga nagbitbit og mga krus ug mga ikon, samtang nag-awit og mga himno sa pag-ampo. Gikuyog sila sa mga dignitaryo, mga prinsipe ug mga boyar, ug sa daghang katawhan—mga lalaki, mga babaye ug mga bata. Sa dalan, gidala sa mga tawo ang mga paralitiko sa atubangan ni Juan, naghangyo kaniya sa pag-ayo. Nag-ampo ang santo sa tinago sa Diyos alang sa ilang pag-ayo, gibutang niya ang iyang mga kamot ug ang krus ibabaw kanila, ug gisabwag sila og balaan nga tubig – ug sukad niadto nga gutlo, mihunong ang ilang sakit, ug gihagkò nila ang tiil

sa santo, nagpasalamat sa Diyos. Napuno sa dakong kalipay ang tibuok katawhan; ang tanan namangha ug miingon nga ang santo sama kang San Gregorio, Obispo sa Simbahan sa Akragas[7135] .

Ug busa ang Dakong Prinsipe, si San Juan ug ang Banal nga Euthymius nagpadayon sa paglakaw, gilibutan sa mga tawo, nga nag-awit og mga himno sa pag-ampo. Giya sa Diyos, nilapas sila sa siyudad, gisusi ang palibot sa upat ka direksyon, ug mipadayon paingon sa amihanan, subay sa suba nga gitawag og Kamenka, diin sa baybayon niini tukoron ang ilang siyudad. Dinhi, duol sa lungsod, sa pampang sa suba sa tumoy sa usa ka hataas nga bungtod, nakakaplag sila og usa ka dapit nga matahum tan-awon ug angay alang sa pagtukod og usa ka monasteryo, ug gipili nila kini alang niining katuyoan. Si San Juan, kauban ang tibuok katiguman, gipanalanginan ug gikonsagran kining dapita ug naghalad og pag-ampo sa Ginoo:

'O Ginoo among Dios, imong gibubo ang imong dugo alang sa pagbag-o sa imong balaang Simbahan; karon mapainubsanon kami nga nag-ampo kanimo: ipagawas ang grasya sa Espiritu Santo sa pundasyon sa simbahan nga tukoron alang kanimo dinhi sa kini nga dapit. Hinaut nga kini mahimong puloy-anan sa Imong himaya; hinaut nga ang Imong kadakila pagadayegon niini pinaagi sa mga salmo ug mga awit; ug hinaut nga kadtong mga mag-ampo sa sulod niini makadawat gikan Kanimo sa mga panalangin nga napuno sa langit ug yuta. Ligtasi sila, panalipdi sila gikan sa umaabot nga mga kalisdanan, ug hatagi sila sa Imong himaya.

Pinaagi sa pag-ampo, gitukod ni San Juan ang balaang krus sa dapit diin ibutang ang halaran. Dayon, gikuha sa matinud-anong Dakong Prinsipe ang pala sa iyang kaugalingong mga kamot ug gisugdan ang paghukay sa kanal para sa pundasyon sa simbahan. Nahitabo kini niadtong tuig 1352.

Pinaagi sa grasya sa Dios, natukod ang usa ka matahum nga simbahan nga bato sa ngalan sa Ginoong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Cristo, ug sa Iyang mahimayaon ug pagka-Diosnong Pagbag-o. Ug ang debotong Dakong Prinsipe nagpalamuti niini sa tanang paagi; gitudlo ni San Juan ang Bulahan nga Euthymius isip archimandrite ug gisugo siya nga mag-alagad nga nagsul-ob og mitre, uban sa crosier ug ripida. Gihatagan ni Prinsipe Boris Konstantinovich si Banal nga Euthymius sa tanan nga gikinahanglan alang sa pagtukod sa monasteryo. Busa nagsugod ang pagtukod sa usa ka komunal nga monasteryo. Sa dili madugay, ang gidaghanon sa mga monghe didto miabot sa 300.

Sa pista sa Pagbag-o sa dagway sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ang Bulahan nga Arkhimandrita Euthymius, kauban ang ubang mga asketiko ug maalamon nga monghe, mibyahe gikan sa monasteryo paingon sa puloy-anan sa obispo aron makigkita kang San Juan. Ug ilang gihangyo ang santo nga magsaulog sa Banal nga Misa para kanila sa ilang monasteryo. Pagkabaton sa iyang pagtugot, si Arkhimandrita Euthymius dayon mibalik sa monasteryo ug migawas uban sa tanang mga igsoon aron sugaton ang obispo. Pagkahuman sa paghalok kang bulahan Euthymius, misulod sa simbahan uban kaniya ug sa ubang mga monghe—ang mga sanga sa ubasan ni Cristo ug espirituhanong mga karnero—nga nag-awit og mga himno sa pag-ampo. Sa panahon sa Liturgiya, ang matinud-anon nga Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich misulod sa Simbahan sa Pagbag-o sa atong Ginoong Hesukristo ug nakakita didto og katingalahang panan-awon. Murag usa ka tawo nga nagsul-ob og hayag nga bisti ang nag-alagad tupad sa obispo, nga ang masidlak nga dagway makapahadlok ug dili masukod. Sa katapusan sa Liturgiya, gikuha sa prinsipe ang kahigayunan, miduol siya kang San Juan ug, mitungo sa yuta, nangayo sa obispo nga ipasabut kaniya ang iyang nakita. Ang obispo, nga dili gustong ipadayag kini nga misteryo, miingon sa prinsipe:

'O Prinsipe, unsa may katingalahan sa akong pagdumala sa Banal nga Liturgiya uban sa maayong magbalantay niining espirituhanong panon? Gikuyog lang kami dinhi sa mga mongheng pari nga inyong nailhan; wala nay lain nga pari uban kanamo.'

Apan nagpadayon ang prinsipe sa paghangyo kang San Juan nga ipasabut kaniya ang panan-awon. Unya miingon kaniya ang santo:

'Kung gipadayag sa Dios kanimo kini nga panan-awon, giunsa nako kini pagpanago? Ang Anghel sa Ginoo mao ang nakig-uban sa paghalad uban kanako, dili lang karon kondili kanunay, pinaagi sa grasya sa Dios, bisan pa ako dili takos. Apan ayaw pagsulti bisan kinsa sa imong nakita samtang buhi pa ako.'

[7135] Si Santo Gregorio, Obispo sa Agrigento sa Sicily, nailhan tungod sa kadagaya sa iyang espirituhanong gasa nga makahimo siya sa pagpang-ayo sa mga sakit pinaagi sa usa lang ka paghikap sa iyang kamot. Ang iyang pista gisaulog kada 23 sa Nobyembre.

Mao kana ang gisulti sa santo, kay siya, nga mapainubuson, wala magtinguha nga maila sa uban ang iyang mga maayong buhat ug ang ganti nga iyang nadawat gikan sa Dios. Ug sa dihang gipangutana siya kung unsa ang labing hataas nga hiyas, mitubag siya: 'kadtong ginabuhat sa tago'.

Ang Bulahang Euthymius, kauban ang iyang mga igsoon, nangayo sa matinud-anong prinsipe ug sa balaan nga Obispo Juan nga pasidunggan ang panyapon pinaagi sa ilang presensya. Sa pag-andam sa panyapon, nagpasalamat sila tanan sa Ginoo ug, pagkahuman nila mokaon hangtud busog, misugod sila sa espirituhanong pakighinabi. Unya, sa hangyo sa Dakong Prinsipe ug sa paghangyo sa Arkimandrita Euthymius ug sa mga monghe nga kauban niya, naghatag og sermon si Beato Juan: 'Mga amahan ug mga igsoon, dili angay nga ako, nga dili takus ug maluya, magtudlo kaninyo sa mga butang nga may kalabotan sa espirituhanong kaayohan. Nahibaloan sa tanan nga bisan kinsa ang gustong maluwas kinahanglan, una sa tanan, ipatigbabaw ang pagtuo ug magkinabuhi subay niini. Kay ang kinabuhi nga pagpugong sa kaugalingon, kung walay tinuod nga pagtuo, dili magdala og kapuslanan; ingon man usab, ang pagtuo nga walay maayong buhat dili makaduol kanato sa Ginoo. Apan aron makab-ot ang pagkahingpit, kinahanglan anaa ang duha. Ang pagtuo, labaw pa, kinahanglan nga *'pagtuo nga naglihok pinaagi sa gugma'* (Gal. 5:6). Ang gugma mao ang tinubdan sa tanang mga hiyas; gikan kini tanan niini. Kinahanglan kita molikay sa dautang mga buhat ug magpabilin sa maayong mga buhat, nga maghunahuna lamang sa angay sa langit. Sumala sa Ebanghelyo ni Kristo, kinahanglan kita magkinabuhi sa pagpaubos, pagsunod, pagkabalaan, pagpugong sa mga kahimut-an sa unod, gugma, kalooy, pagkamaayo ug kahadlok sa Dios, sumala sa mga pulong: *'Ang akong unod nangurog sa imong kahadlok, ug ako nahadlok sa imong mga paghukom'* (Salmo 118:120). Dili nato pasagdan nga molabay ang panahon nga wala kitay paningkamot sa pagpaayo sa atong kaugalingon; kay wala kita kahibalo unsay madala sa ugma, kay bisan pa man og daghan ta'g plano, kasagaran sa sunod adlaw wala kitay naangkon sa atong gipangtuyo. Busa, kon molikay kita sa dautan ug maningkamot alang sa mga hiyas nga gihisgutan, maluwas kita ug, sa paglakaw sa masipit ug lisod nga dalan, makab-ot nato ang Gingharian sa Langit.

Sa katapusan niining pakigpulong, si San Juan mibalik sa puloy-anan sa iyang obispo. Sa pagtan-aw sa iyang putli nga kinabuhi, ang yawa, nga sukad pa sa karaang panahon nagdala og kadaut sa katawhan, nakig-away batok sa matarong nga tawo. Ang diakono sa santo, nga ginganlan og Eleutherius, kauban ang pipila ka opisyal sa simbahan, nakumbinsi ang usa ka babayeng puta, nga nagsaad kaniya og daghang pilak, ug nagsugod sila pagpangita og paborableng kahigayunan aron isilotan ang obispo sa atubangan sa prinsipe. Gipukaw nila ang katawhan ug, pag-abot nila sa puloy-anan sa obispo, gipahawa nila si San Juan sa siyudad uban sa dili dungog ug pagdumot. Siya, bisan pa niana, nga naghinumdom sa pagkamapailubon sa iyang Ginoo nga si Jesu-Kristo, wala magtubag batok sa ilang mabangis nga pag-atake; apan, sa dihang mibiya siya sa siyudad, gituyok niya ang iyang nawong paingon sa sidlakan ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo siya sa Dios alang sa mga nagdumot kaniya, nga nagaingon:

'Ginoo! Ayaw kini itala kanila nga sala.'

Ug sa diha-diha dayon, samtang ang pag-ampo naa pa sa iyang mga ngabil, ang paglagot sa Ginoo mibunal sa mga klero; gikupot sila sa kahadlok ug pag-uyog, ug gilibotan sila sa kangitngit; hingpit silang nabuta ug nanginahanglan og giya. Sa pagkakita niini, ang mga tawo mihulog sa mga tiil sa santo ug, uban sa mga paghilak ug luha, nangayo og pasaylo. Gipasaylo sila sa santo ug gipanalanginan sila. Sa paghinulsol sa iyang sala, si Eleutherius nahulog nga nagahilak sa tiilan ni Juan, nga nag-ingon:

'Kaluy-i ako, alagad sa Dios, ug pasayloa ako, usa ka mapainubuson nga tawo, sa akong dautan ug malisyosong plano batok kanimo. Sama sa pagkinabuhi sa akong Ginoong Dios, dili ko molakaw gikan sa imong balaan nga tiilan hangtod sa imong pagsaad sa pasaylo alang sa akong dautan nga plano. Ayaw hinumdumi ang dautan nga akong nabuhat, halangdong amahan.'

Ug sa dugay nga panahon gisulti kini ni Eleutherius sa halangdon. Apan mitubag ang bulahan nga si Juan:

'O tawo, dili kita ang makapromisa og pasaylo, sama sa imong gihunahuna, kondili ang usa ra ka Maloloy-on nga Dios ang makapasaylo. Siya nga nag-antos alang sa atong ikatulod maoy nag-ayo sa mga samad sa atong kalag. Iya kitang gipakitaan og pasaylo sa atong mga kalapasan ug limpyohan kita, kay Siya mismo ang nagpasan sa mga sala sa kalibutan.'

Gibangon ni Juan si Eleutherius gikan sa yuta ug miingon kaniya:

'Ang Ginoo, anak ko, magpasaylo kanimo.'

Ang santo nag-ampo sa atubangan sa tanang katawhan alang kang Eleutherius nga nakasala, ug alang sa mga klero nga iyang naliso, ug naghimo siya og tanda sa krus ibabaw kanila. Sa diha-diha dayon nabawi nila ang ilang panan-aw. Ang tanang katawhan napuno sa kahadlok ug gidayeg ang Dios, nga nagbuhat og katingalahang mga milagro pinaagi sa Iyang mga santo.

Sa dapit diin nahitabo ang milagro nga gihimo ni Santo Juan, ang mga lungsuranon sa Suzdal nagpasiya sa pagtukod og simbahan nga gipahinungod sa milagro ni Santo Miguel, ang Arkanghel sa Dios, sa Khonekh, kay ang milagro gihimo sa obispo sa pista sa Arkanghel Miguel. Sa panalangin ni San Juan, natukod dayon kini nga simbahan, ug gitagana sa mga lungsoranon ang usa ka bahin sa ilang yuta alang sa simbahan, nga ginganlan nila, human sa santo, nga baryo sa Ivanovskoye[7136] .

Usa ka adlaw, ang debotong Prinsipe Andrei, igsoon sa Dakong Prinsipe Boris Konstantinovich, miadto kang San Juan. Human sa naandan nga panalangin ug pag-ampo, miingon ang prinsipe sa obispo:

'O balaan nga tawo sa Dios, gusto ko mangayo kanimo og usa ka pabor.'

Mitubag ang buotan nga magbalantay:

'Walay bisan unsa nga gidili kanimo.'

'Gusto ko nga imong hatagan ko og panalangin aron makatukod ko og kumbento para sa mga madre – kay usa ka milagro ang nahitabo kanako.' Usa ka adlaw, naglayag kami sa suba sa Volga gikan sa Nizhny Novgorod, sa dihang misaka ang kusog kaayong hangin sa suba; ang mga sakayan nasamdan sa daghang dagkong balod, ug ang kamatayon naghulga kanamo tanan. Unya, sa k , ang mga marinero misugod sa pag-ampo sa Diyos; nag-ampo usab ko uban kanila, nga luwason kami sa Ginoo gikan sa nagbitin nga katalagman. Ug nagsaad ko sa Diyos nga magtukod og simbahan sa ngalan sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, alang sa dungog ug himaya sa Iyang Pag-ampo, ug magtukod og kumbento isip puloy-anan ug pahulayan sa mga madre. Sa diha-diha dayon, mihunong ang kagubot sa suba ug nibalik ang kalinaw. Karon na ang panahon aron tumanon ang akong saad.

Mitubag ang obispo:

'Dili ko mosukwahi sa imong tinguha.'

Miingon ang debotong prinsipe:

'Padalhan nato og tawag si Reverendong Amahan, Archimandrite Euthymius, ug hangyoon siya og luna sa pampang sa suba diin angay itukod ang usa ka kumbento.'

Pagkahuman sa ilang pagkonsulta sa usag usa, gipatawag nila ang arkhimandrita. Miabot siya, miyuko kanila ug nangutana:

'Ngano man inyong gitawag ako, akong mga ginoo? Ngano man nga kinahanglan pa nga moanha ako kaninyo?'

Miingon sila:

'Hatagi kami og usa ka luna sa yuta, pito ka sazhens ang gitas-on ug gilapdon; kay, uban sa tabang sa Dios, gusto namo magtukod og usa ka kumbento sa daplin sa suba diin kamo nagpuyo, O maayong magbalantay ug mag-uuma sa ubasan ni Cristo.'

Gisultihan siya sa prinsipe bahin sa nahitabo kaniya sa Volga ug sa iyang saad – kung giunsa niya pagsaad nga magtukod og usa ka monasteryo aron puy-an sa mga madre. Apan miingon ang Balaan nga Euthymius:

'O Prinsipe! Ang yuta iya sa Ginoo, ug ang tanan nga anaa niini. Kung buot sa Dios, panalanginan unta ang dapit nga imong gipili alang sa pagtukod sa kumbento.'

Ang prinsipe miyuko kang bendito Euthymius ug naghatag sa monasteryo og daghang kalooy. Dayon mipili siya og lugar sa Suba sa Kamenka, atbang sa monasteryo sa Kagalang-galang Euthymius. Dinhi, uban sa tabang sa Dios, gitukod ang usa ka kahoy nga simbahan sa ngalan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, isip paghinumdom sa Iyang himayaong pag-ampo, ug natukod ang usa ka monasteryo[7137] . Nahitabo kini niadtong

---

[7136] Sa habol nga gibutang ibabaw sa kabaong ni San Juan niadtong 1578 ni Prinsesa Eupraxia, asawa sa prinsipe nga tagapagmana nga si Vladimir Andreevich, gilakip ang usa ka troparion nga nag-ingon: 'Sugo ug tudlo ang malisyosong klero aron makita niya ang kahayag pinaagi sa pag-ampo, sama sa gibuhat ni San Leontius kaniadto – gapusa siya ug panalangini pag-usab.'

[7137] Gipahayag sa Banal nga Euthymius ang himaya niining monasteryo. Dinhi gihimo sa asawa ni Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich sa Tibuok Rusya, si Solomonia – nga nagkuha sa monastikong ngalan nga Sophia – ang iyang mga panata. Pagkahuman sa iyang 17 ka tuig sa kombento, namatay siya niadtong 16 Disyembre 1542. Ang iyang mga relikya nagpuyo sa usa ka reliquaryo ilawom sa portiko sa Simbahan sa Intercession.

1364. Gihatagan ni Obispo Juan ang pagdumala sa monasteryo sa pag-umangkon nga babaye sa Balaan nga si Euthymius, nga iyang gilipat gikan sa Lavra ni Santo Alexander ang Dako nga Martir, nga nahimutang sa maong siyudad sa Suzdal, sa bungtod[7138] . Paglabay sa pipila ka panahon, mibisita si Obispo Juan sa monasteryo, gidayeg ug gibendisyunan kini, ug pagkahuman niyang tudloan ang mga madre sa mga kaayohan sa espirituhanong kinabuhi, mibalik siya sa iyang kaugalingong puloy-anan.

Mao kini ang pag-atiman ni San Juan sa iyang espirituhanong panon, nga gidala sila sa espirituhanong mga pastulan. Ug kini nga balaan misidlak sama sa usa ka bitoon dili lamang sa Suzdal, kondili usab sa mga layo nga yuta. Sa pagdumala sa iyang panon sa paagi nga makapahimuot sa Dios ug nakasentro kang Kristo, nakaabot siya sa usa ka balaan nga katigulangan.

Pagkahuman niyang biyaan ang katungdanan isip obispo[7139] , nagretiro siya sa Monasteryo sa Bogolyubsk sa Labing Balaang Inahan sa Dios[7140] , diin siya gisang-at sa eskema ug nagpuyo sa walay hunong nga kahilom.

Sa pagduol sa panahon sa iyang bulahan nga pagpanaw, nagmasakit si San Juan, apan dili kini dugay. Sa takna sa iyang pagbiya niining kinabuhi, gidawat niya ang Balaang Komunyon sa Labing Balaan ug Putli nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Hesukristo, among Ginoo, ug natulog siya sa Ginoo niadtong ika-15 nga adlaw sa Oktubre sa tuig 1373. Ang iyang balaang relikya gidala, kauban ang mga himno, ngadto sa siyudad sa Suzdal.

Sa pag-abot sa balita sa kamatayon ni San Juan sa Suzdal, si Obispo Dionisio ug uban pang mga klero ug mga layko migawas sa siyudad dala ang mga kandila ug insenso aron sugaton ang mga relikya sa santo. Pagdawat nila niini uban sa pagrespeto, gihatagan sila og dungog nga pahulay sa Katedral nga Simbahan sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa tuo nga kilid, diin nagpabilin silang dili malata hangtod karon, nga nagtabang ug nag-ayo sa mga moanha uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Cristo nga among Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan.

Niadtong 27 Oktubre 1743, sa pista sa Balaang Martir Nestor, nahitabo ang usa ka milagro sa lubnganan ni San Juan.

Pagkahuman sa naandan nga pagtunog sa mga kampana alang sa Matins, tulo ka oras sa wala pa ang kaagahon, sa dihang hapit na matapos ang Opisina sa Tangon, sa dihang migawas ang tigbantay sa simbahan gikan sa Katedral sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios aron ipahimutang ang pagtunog sa mga kampana, usa ka lalaki misulod sa simbahan nga walay sapin sa tiil ug nagsul-ob lang ug bukas nga caftan. Dali dayon siyang midagan paingon sa tuo nga haligi, padulong sa mga reliquaryo sa mga balaan nga manggagahum og milagro, sila Juan ug Teodoro, mga Obispo sa Suzdal, ug misinggit:

'Balaan, Amahan Juan, alagad ni Kristo, kalooy-i ako.' Unya, samtang nagahilak, mihapa siya.

Pagkadungog sa katingalahang pagtu-aw sa estranghero, miduol kaniya ang mga pari nga naa sa simbahan, gikuha siya gikan sa yuta ug gisugdan siya pagpangutana kinsa siya ug unsay hinungdan sa iyang pagtu-aw. Siya, nga puno sa luha ang iyang mga mata, gisaysay ang mosunod:

– Ako si Ivan Vasilyevich Zhinikin; taga-pangpang ning lungsod ko; sukad pa sa Marso gilutos ko sa usa ka grabeng sakit – nangluya ang akong tuo nga bukton ug wala nga tiil, ug ang akong dila dili na makalihok; dili ko makasulti og klaro niadtong panahona; nagpagawas ko og mga pisi nga dili klaro ug dili makasabot, ug nakig-istorya ko pinaagi sa mga senyas gamit ang akong wala nga kamot. Niadtong gabii, samtang naghigda ko sa akong higdaanan, misugod ko og paghilak, sa paghinumdom sa akong mga sala, nga nakapasuko sa Ginoong Dios. Ug sa akong hunahuna, nagsugod ko og tawag kang Inahan sa Dios alang sa tabang—nga ang balaan niyang ikoniya nagbarug duol sa akong higdaanan—ug, uban kaniya, ang mga santo sa Dios, ang mga balaan nga hierarko ug mga tigbuhat og milagro nga sila Juan ug Teodoro, mga Obispo sa Suzdal, ug ang Balaan nga Sergius nga Tigbuhat og Milagro, Abad sa Radonezh. Natulog ang tanan sa akong panimalay niadtong panahona, kay ulahing gabii na. Samtang nagahilak ako, nakakita ko og kahayag nga misidlak sa kwarto diin ako naghigda. Ug tan-awa, usa ka

[7138] Ang Konbento ni San Alexander nga Martir, nga tradisyonal nga giingon nga gitukod ni San Alexander Nevsky aron pasidunggan ang iyang kapangalan.

[7139] Pagkahuman sa kamatayon ni Prinsipe Andrei Konstantinovich niadtong 1365, misiklab ang mabangis nga panagbangi tali sa iyang mga igsoon, sila Prinsipe Boris ug Prinsipe Dmitry. Niadtong panahona, ang Suzdal, Nizhny Novgorod ug Gorodets gibutang ilawom sa hurisdiksyon sa metropolitan.

[7140] Duol sa siyudad sa Vladimir.

lalaki ang nagpakita, nga nagsul-ob og puti. Nagtindog siya tupad sa akong higdaanan, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug nag-ampo:

'Maloloy-on nga Ginoo, kaloy-i ang Imong binuhat.'

Pagkadungog nako niini, wala na nako nabati ang kasakit sa akong sulod, ug nangahas ko sa pagpangutana sa nagpakita:

'Kinsa ka, balaan sa Dios?'

Mitubag siya:

Ako si Juan, Obispo sa Suzdal; adtoa ang katedral, diin nahimutang ang akong mga relikya, ug didto ka makadawat og hingpit nga kaayohan gikan sa imong sakit.'

Gusto unta nako nga mohulog sa iyang mahimayaon ug balaan nga tiilan, apan kalit lang siyang nawala sa panan-aw, nibalhin, ug ang kahayag nga nagsidlak sa kwarto nawala usab. Sa pagbangon nako gikan sa higdaanan diin ako naghigda sulod sa walo ka bulan, nabati nako nga maayo na ako ug diretso ko nga miadto sa katedral, nagpasalamat sa balaan sa Ginoo.

Pagkadungog sa mga pulong sa napaayo nga lalaki, ang nabigla nga mga klero nagpadala sa bantay sa simbahan sa iyang balay, nga duol sa Monasteryo ni San Basil, aron ipahibalo sa iyang pamilya ang nahitabo. Ang pamilya sa lalaki nabigla kaayo nga wala siya sa balay. Paglabay sa pipila ka panahon, miabot sa katedral ang iyang inahan ug asawa, nagdala sa iyang kasagarang sinina ug nagsulti sa mga naa didto nga kining si Ivan tinuod nga nag-antos sa grabeng sakit, ug wala sila kahibalo unsaon siya pag-ayo. Nagluhod sila sa atubangan sa balaan nga relikya sa sulugoon sa Dios, naghalad og tibuok kasingkasing nga pagpasalamat uban sa mainit nga mga luha kang balaan nga maninag-obra sa milagro nga si Juan, ug pagkahuman sa pag-ampo mibalik sila sa ilang panimalay.

Ang nanaog nga lalaki, bisan pa man, wala mouban kanila, kundili nagpabilin sulod sa tulo ka adlaw sa katedral, nga nagpaminaw uban sa mga luha sa mga awit sa simbahan. Paglabay sa tulo ka adlaw, gipaputli niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa sakramento sa kumpisal sa atubangan sa iyang espirituhanong amahan, ang pari sa Monasteryo sa Vasilyevsky, ug, pagkahuman nga nadawat niya ang Balaang Komunyon sa Lawas ug Dugo ni Kristo sa monasteryo, mibalik siya sa iyang panimalay, naglipay, naghimaya ug nagpasalamat sa Dios, ug nagdayeg sa pag-ampo ug tabang sa dakong balaan ug tigbuhat sa milagro nga si Juan, Obispo sa Suzdal. Gipamatud-an ni Ivan kini nga milagro pinaagi sa pagpirma gamit ang iyang naayo nga tuo nga kamot; ang mga klero nga naa sa simbahan niadtong panahona mipamatuod usab sa milagro.

Tropario kang Juan, Obispo sa Suzdal:

Gigiyahan ang Katolika ug Apostolika nga Simbahan sa Dios, ug gipamintuna ang mga sugo sa Dios, imong gipangulo pag-ayo ang panon sa Pulong; Pinaagi sa iyang pag-ampo, gisugo niya ang dautang klerigo nga makita ang kahayag, ug gitudloan siya, sama sa gibuhat ni Santo Leontius, ang nagpadali sa kaluwasan sa yutang Ruso ug magtutudlo sa Rostov, nga unang nagbugkos kaniya ug dayon nagpanalangin kaniya; mao usab, hinaut nga ang balaan nga Obispo sa Suzdal, pinaagi sa pag-ampo ni Juan, Manluluwas ug Tagahimo sa mga Katingalahan, nga among gipangduol aron makalingkawas sa among mga kasakit, mag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Tropario kang Juan ug Teodoro, mga Obispo sa Suzdal:

Ingon nga mga magtutudlo sa rehiyon sa Suzdal, kapariho sa espiritu sa mga Apostoles, ug maalamon nga mananambal sa kalag ug lawas, ug mga sulugoon nga makapahimuot sa Dios, midagan kami ngadto sa mga reliquaryo sa inyong mahimayaong mga labi ug nagpanalangin kaninyo, O mga Diosnong-gipanalanginan nga mga Hierark, Teodoro ug Juan; ug uban sa mga kanta ug himno, sa kalipay, among gihimaya si Kristo, nga naghatag kaninyo sa grasya sa pagtambal ug sa among siyudad sa Suzdal og dakong kumpirmasyon pinaagi kaninyo.

29 Oktubre

16 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Longinus ang Sentruryon, ang Balaang Martir

Kumemorasyon sa 16 Oktubre

Sa panahon sa Iyang kamatayon ug pagkabanhaw, usa ka senturyon nga ginganlan og Longinus, lumad sa Kapadokya, nga sakop sa mando ni Pilato, gitudlo, kauban ang iyang mga sundalo, aron bantayan si Jesu-Kristo atol sa Iyang pag-antos ug pagkrusipisyon, kamatayon ug Pagkabanhaw, usa ka senturyon nga ginganlan og Longinus, lumad sa Kapadokya, nga sakop sa awtoridad ni Pilato, gitahasan, kauban ang iyang mga sundalo, aron mag-alagad atol sa Pag-antos ug paglansang kang Jesu-Kristo. Sa dihang nasaksihan niya ang mga milagro nga nahitabo sa krus ni Kristo—ang linog, ang eklipse sa adlaw, ang pag-abli sa mga lubnganan ug pagbangon sa mga patay gikan niini, ug ang pagkabali sa mga bato—ang senturyon Longinus miangkon nga si Kristo mao ang Anak sa Dios. Ang banal nga ebanghelista Mateo misulti bahin niining hitabo ingon niini: *'Ang senturyon ug ang mga kauban niya nga nagbantay kang Jesus, sa dihang nakakita sila sa linog ug sa tanang nahitabo, nahadlok kaayo ug miingon, "Tinuod gayud nga Anak sa Dios kini"'* (Mat. 27:54; cf. Marcos 15 ug Lucas 23:47). Busa ang Balaang Ebanghelyo nagpamatuod kang senturyon Longinus, nga mituo kang Kristo. Apan, ang tradisyon sa simbahan nagdugang sa salaysay nga anaa sa Ebanghelyo nga si Longinus mao ang sundalong misaksak sa kilid sa gipako sa krus nga Ginoong Hesukristo ug, pinaagi sa dugo ug tubig nga nibutho, nakadawat siya og pag-ayo para sa iyang masakiton nga mga mata. Kining maong Longinus apil usab sa mga guwardiya nga gitudlo ni Pilato aron bantayan ang Lawas nga nagahatag kinabuhi ni Hesukristo samtang kini nagahigda sa lubnganan. Sa dihang ang Ginoo malimbungon nga mibanhaw gikan sa lubnganan ug, pinaagi sa Iyang katingalahang pagkabanhaw, nakapahadlok sa kasingkasing sa mga guwardiya[7141] , si Longinus ug duha pa ka sundalo mituo kang Kristo sa hingpit, ug nahimong mga magwawali sa Pagkabanhaw ni Kristo – kay ilang gisultihan si Pilato ug ang mga punoang pari sa tanan nga nahitabo. Ang mga punoang pari ug mga tigulang, pagkahuman sa ilang panagtigom, naghatag sa mga sundalo og igo nga kuwarta aron itago ang Pagkabanhaw ni Cristo ug mosulti nga ang mga disipulo ni Cristo miabot sa gabii ug gikawat Siya samtang sila natulog (Mat. 28:11–13). Apan, wala dawata ni Longinus ang kuwarta ug misalikway sa pagtago sa milagro; sa baylo, mas gipaningkamotan pa niya ang pagpamatuod niini, ug tinuod ang iyang pagpamatuod. Busa, si Pilato ug ang tibuok katilingban sa mga Hudiyo nanglagot kang Longinus ug gituyok nila ang tanang kasuko nga kaniadto ilang gibati batok kang Kristo ngadto kaniya. Si Longinus hayag nga nagwali mahitungod kang Kristo, nagpahayag nga Siya mao ang Tinuod nga Dios, ug nga siya, si Longinus, nakasaksi sa iyang kaugalingong mga mata sa kamatayon ug pagkabanhaw ni Kristo nga naghatag kinabuhi. Tungod niining pagpamatuod, gipunoan og kasina ug gipanglutos si Longinus sa mga kaaway ni Hesukristo, nga misugod sa pagpangita og rason aron siya mapatay; apan, tungod kay wala silay nakitang sala kaniya, wala sila misugot sa paglihok, kay si Longinus mao ang pinakamaedad sa mga sundalo, usa ka dungog nga tawo ug nailhan mismo ni Cesar. Sa dihang nahibalo si Longinus sa ilang dautang tuyo, nagpasiya siya nga mas maayo pa nga itulak siya nila ug magpabilin uban ni Kristo kaysa magpuyo sa mga puloy-anan sa mga Hudiyo. Gibiyaan niya ang iyang ranggo militar, ang iyang uniporme ug ang iyang sinturon, ug gidala niya ang duha ka higala nga pareho niyang kadasig alang kang Kristo, mibulag siya sa mga tawo ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Usa ka Dios. Pagkahuman siya nabunyagan sa balaang mga apostoles, dali ra siyang mibiya sa Jerusalem ug miuban sa iyang mga higala paingon sa Kapadokya; didto nahimong magwawali ug apostol ni Cristo siya, ug gidala niya ang daghan gikan sa sayop ngadto sa Dios. Pagkahuman, pagbiya niya sa

---

[7141] Gihulagway sa Ebanghelista kini nga hitabo ingon niini: *'Usa ka anghel sa Ginoo ang mibanaog gikan sa langit, miadto ug gilukot ang bato gikan sa pultahan sa lubnganan ug mipungko ibabaw niini… ug ang mga guwardiya, nahadlok kaniya, nangurog ug nahimong sama sa patay'* (Mateo 28:2, 4).

siyudad, miadto si Longinus sa pagpuyo sa baryo sa iyang amahan, nagkinabuhi sa kahilom—gipahinungod sa pag-ayuno ug pag-ampo.

Dali ra kini nahibaloan sa tibuok komunidad sa mga Hudiyo sa Herusalem nga si Longinus nagpakaylap sa iyang mga pagtulon-an sa tibuok Kapadokya ug nagwali mahitungod sa pagkabanhaw ni Kristo. Unya ang mga punong pari ug mga tigulang sa mga Hudiyo, napuno sa pagkainggit ug kasuko, miadto sila kang Pilato uban sa daghang mga gasa ug nangayo kaniya nga magpadala og mensahe ngadto sa Cesar sa Roma, nga si Longinus mibiya sa iyang ranggo militar, misalikway sa pagsumpo sa awtoridad sa Roma, ug nagpukaw sa katawhan sa Cappadocia pinaagi sa pagpangwali bahin sa lain nga hari. Si Pilato, pagdawat niya sa mga gasa, mitugot sa hangyo sa mga Hudiyo ug nagpadala og mensahe kang Cesar Tiberio[7142] nga naglangkob og grabeng panamastamas batok kang Longinus. Kauban sa sulat ni Pilato, ang mga Hudiyo nagpadala og daghang bulawan ngadto sa Cesar alang sa ilang kaugalingon, nga mao ang nakapahukom sa kamatayon ni San Longino: kay pagkahuman sa mubo nga panahon, miabot ang usa ka mando gikan kang Cesar Tiberio nga patyon si Longino isip kaaway sa Cesar. Gipadala dayon ni Pilato ang mga sundalo sa Kapadokya aron putlon ang ulo ni Longinus ug dad-on ang iyang ulo sa Herusalem aron kumpirmahon sa asembleya sa mga Hudiyo ang kamatayon ni Longinus. Sa hangyo sa mga Hudiyo, gisugo usab ni Pilato nga patyon ang duha ka sundalong kuyog ni Longinus nga mibiya sa ilang ranggo militar ug nagwali kang Kristo uban kaniya didto sa Kapadokya.

Pag-abot sa mga sugo sa yuta sa Kapadokya, nagsugod sila og seryosong pagpangutana bahin kang Longinus, nangutana sila asa siya nagpuyo; pagkahibalo nila nga nagpuyo siya sa baryo sa iyang amahan, midali sila paingon didto, naningkamot nga ipakita nga ilang gipangita si Longinus dili aron patyon siya, kondili aron pasidunggan siya. Nahadlok sila nga makalingkawas si Longinus sa ilang pagdakop ug mapugos silang mobalik sa nagpadala kanila nga walay dala; mao nga gusto nila siyang dakpon sa tago.

Samtang si San Longino, pinaagi sa diwibong pagpadayag, nakahibalo sa korona sa martir nga nagpaabot kaniya. Mibiyahe siya mismo aron atubangon ang mga gipadala ni Pilato ug gisalubong sila nga matinahuron. Apan sila, tungod kay wala nila siya mailhi, nangutana:

'Ain sa Longinus, nga kaniadto usa ka senturyon?'

"Ngano man inyong gikinahanglan siya?" pangutana ni Longinus kanila.

'Nadungog namo,' tubag sa mga sundalo, 'nga maayong tawo siya, ug gusto namo siyang bisitahan; mga sundalo kami, ug siya kaniadto usa ka senturyon sa mga sundalo—mao nga gusto namo siyang makita.'

Unya miingon si Longinus:

'Palihug, mga hinoon, mosulod kamo sa akong balay ug magpahulay gamay gikan sa inyong biyahe, ug pasultihan nako si Longinus nga ania kamo, kay kabalo ko asa siya nagpuyo, ug unya siya mismo ang moanha kaninyo, kay dili man siya layo nagpuyo gikan dinhi.'

Miadto ang mga sundalo sa balay ni Longinus, ug gihatagan niya sila og maluho nga salo-salo. Sa pag-abot sa gabii ug samtang nalipay na kaayo ang mga sundalo tungod sa bino, gisultihan nila si Longinus nganong gipadala sila. Apan una nila siyang gipangutana ug gipapanumpa nga dili niya ipadayag kini nga tinago sa bisan kinsa; nahadlok ang mga sundalo nga basin adunay mosulti kang Longinus ug makalingkawas siya gikan kanila; sa samang higayon, miingon sila kaniya:

'Gipadala kami aron putlon sa ulo si Longinus ug ang iyang duha ka amigo, kay ingon ana ang sugo nga miabot kang Pilato gikan kang Cesar.'

Si Longinus, sa pagkadungog nga gusto usab nila patyon ang iyang mga amigo, gipatawag dayon sila ug giimbitar nga moanha kaniya; apan dili pa niya gusto ipahibalo sa mga sundalo—hangtud moabot ang iyang mga amigo—nga siya mao si Longinus. Sa dihang natulog na ang mga sundalo, misugod si Longinus sa pag-ampo, ug tibuok gabii nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios, nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa kamatayon. Sa pagsubang sa adlaw, ang mga sundalo, nga nagdali sa pagbiyahe, nangayo kang Longinus nga ipakita kanila ang tawo nga ilang gipangita. Unya miingon si Longinus kanila:

'Paghulat lang og mubo, akong mga ginoo,' ingon niya, 'gipatawag na nako siya, ug moanha dayon siya kaninyo: tuohi ko, ang inyong gipangita mopasa sa iyang kaugalingon sa inyong mga kamot – maghulat lang mo og mubo.'

[7142] Naghari si Tiberio gikan sa AD 14 hangtod 37. Sa iyang paghari gipako sa krus ang Ginoong Jesu-Kristo.

Unya nahibalo si Longinus nga padulong na ang iyang mga higala: dali dayon siya paggawas aron masugat sila, ug pagkahuman sa paghalok ug pagyakap kanila, miingon siya:

'Maglipay kamo, mga sulugoon ni Cristo, akong kauban nga mga mandirigma; maglipay kamo uban kanako, kay hapit na ang atong kalipay – miabut na ang panahon sa atong kagawasan gikan sa mga gapus sa unod; karon magbarog kita nga magkahiusa sa atubangan sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Nakita nato Siya nga nag-antos, gipako sa krus, gilubong ug nabanhaw sa himaya; karon makita nato Siya nga naglingkod sa tuo sa Dios, ug mapuno kita sa pagtan-aw sa Iyang himaya.

Pagkahuman niya og sulti niini sa iyang mga higala, gisultihan sila ni Longinus nga miabot ang mga sundalo gikan kang Pilato ug sa Sanhedrin sa mga Hudiyo aron patyon sila tungod kay nagpamatuod sila sa pagkabanhaw ni Cristo. Pagkadungog niini, nalingaw sila, nga giisip silang takus nga makigbahin sa korona sa martir ug sa dili madugay motindog sila sa atubangan sa ilang Ginoo, nga ilang gihigugma sa tibuok nilang kasingkasing. Unya, gidala ni Longinus ang iyang mga higala ngadto sa mga sundalo ug miingon:

'Ani-a si Longinus ug ang iyang duha ka higala! Ako si Longinus, ang inyong gipangita; ug kini mao ang akong duha ka higala, nga kauban nako nakasaksi sa Pagkabanhaw ni Cristo ug mituo; buhata kami sumala sa gisugo kaninyo sa mga nagpadala kaninyo.'

Pagkadungog niini, natingala ang mga sundalo ug sa sinugdan wala sila motuo nga si Longinus mismo ang nagbarog sa ilang atubangan; apan sa dihang nasuta na nila ang kamatuoran, napuno sila sa kaulaw ug wala na nila gustong patyon ang ilang manluluwas. Bisan pa niana, gihangyo sila ni Longinus nga tumanon ang ilang sugo, nga nagaingon:

'Walay mas maayong paagi aron makapasalamat kamo kanako sa akong gugma kaninyo kaysa sa pagpadala kanako ngadto sa akong Ginoo, nga dugay na nakong gipangandoy nga makita.'

Pagkahuman niini, nagsul-ob siya og puti nga bado sa lubong ug nagtudlo sa iyang kamot paingon sa duol nga bungtod, gisugo ni Longinus ang iyang panimalay nga ilubong didto ang iyang lawas ug ang lawas sa iyang duha ka higala. Human niini, pagkahuman sa pag-ampo ug paghatag og katapusang halok sa tanan, gipailawom ni Longinus ug sa iyang duha ka friends[7143] ang ilang mga ulo sa espada. Giputol sa mga sundalo ang ilang mga ulo, gidala nila ang balaan nga ulo ni San Longinus ug nilakaw sila; apan ang mga lawas sa mga santo gilubong uban sa dungog sa mismong dapit nga gipakita mismo ni San Longinus.

Pag-abot nila sa Herusalem, gidala sa mga sundalo ang balaan nga ulo ni San Longinus didto ug gihatag kini kang Pilato isip ebidensya kaniya ug sa tibuok katiguman sa mga Hudiyo sa pagpatay kang Longinus. Si Pilato ug ang mga Hudiyo, sa pagkakita sa ulo sa santo, gisugo nga ilabay kini sa gawas sa siyudad, ug nagpabilin kini didto sulod sa dugay nga panahon taliwala sa hugaw hangtud natabonan kini sa abog.

Apan ang Ginoo*, nga 'nagbantay sa tanang bukog'* (Salmo 33:21) sa Iyang mga balaan, gipabilin nga buo ang ulo ni San Longinus, nga natambak sa hugaw.

Ug sa dihang gusto sa Ginoo nga himoon himayaon ang Iyang sulugoon sa yuta sa atubangan sa mga tawo, kinsa Iyang gihimong himayaon na sa langit sa atubangan sa mga anghel, gipadayag Niya ang ulo sa santo sa ingon niini nga paagi. Usa ka Kristohanang babaye, usa ka balo nga taga-Kapadokya, nawala ang panan-aw sa iyang duha ka mata ug dugay nang nangayo og tabang sa mga doktor, apan wala'y kapuslanan. Busa nagpasiya siya nga moadto sa Herusalem – aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug mangayo didto og tabang sa Diyos alang sa iyang mga mata nga bulag. Gidala niya ang iyang bugtong anak nga lalaki, ug misugod siya sa iyang panaw. Apan sa pag-abot niya sa mga balaang dapit, nagkasakit ang iyang anak nga lalaki ug namatay pagkahuman sa pipila ka adlaw; ang balo gilukop sa dakong kasubo tungod sa kamatayon sa iyang anak: naghilak siya tungod sa doble nga kawad-on, kay nawala kaniya ang panan-aw ug ang iyang anak, nga daw kahayag sa iyang mga mata ug giya. Busa, samtang nagahilak pag-ayo ug dili mapahupay ang balo, mipakita kaniya si Santo Longinus sa usa ka panan-awon ug gipahupay siya, nga nagasaad nga makita niya ang iyang anak sa langitnong himaya ug mobalik ang kahayag sa iyang mga mata. Gisultihan niya siya sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon: kung giunsa siya pag-apil sa pag-antos ni Kristo, sa paglansang sa krus, sa paglubong ug sa pagkabanhaw; ug kung giunsa niya pagwali si Kristo sa Kapadokya pagkahuman, ug pag-antos alang Niya uban sa iyang mga higala. Dayon gisugo niya siya

[7143] Sumala sa karaang mga kasaysayan, sila mao sila Isaur ug Aphrodisius; ang ilang pista mao ang ika-19 sa Abril.

nga moadto sa gawas sa siyudad ug pangitaon didto ang iyang ulo, nga nagahigda sa tapok sa basura ug natabonan sa abog.

'Mao kini ang imong kapalaran,' miingon ni San Longinus, 'aron makapangita niini alang sa imong kaayohan.'

Nalipay sa iyang kaguol, mibangon ang balo ug nangayo nga dad-on siya sa gawas sa siyudad; ug samtang gidala siya didto, miingon siya sa mga kauban niya:

'Bisan asa ka makakita ug dakong tapok sa gikalot nga basura, ibutang ko didto.'

Ug mao gyud ilang gibuhat. Pagkita nila og dako nga tapok sa basura nga natipon, gidala nila siya didto, ug siya mismo ang nagsugod sa pag-usisa sa basura ug paghukay sa abog gamit ang iyang kaugalingong mga kamot: bisan wala siya makakita gamit ang iyang mga mata, dako kaayo ang iyang pagtuo sa mga pulong nga gisulti kaniya ni San Longinus sa usa ka panan-awon. Ug sa kalit lang, pinaagi sa probidensya sa Dios, nadawat niya ang iyang gipangita ug kalit siyang nakakita sa kahayag sa adlaw; kay nabuksan ang iyang mga mata ug nakita niya ang ulo sa santo nga nagahigda sa abog. Ang balo wala maglipay kaayo sa pagkakita sa sinag sa adlaw kondili sa pagkaplag sa ulo sa santo, nga pinaagi niini nabawi ang iyang panan-aw. Ug gidayeg niya ang Dios ug gipasidunggan ang Iyang alagad, si San Longino.

Gikuha sa babaye ang ulo sa santo ug gihalokan kini, malipayon niyang gidala sa iyang balay; gihugas niya kini, gipahiran og humot nga pahid, ug dako kaayo ang iyang kalipay sa nadiskubrehan nga espirituhanong bahandi nga nakalimot siya sa kasubo tungod sa kamatayon sa iyang anak. Sa sunod nga gabii, mipakita pag-usab kaniya si Santo Longino sa usa ka dakong kahayag; gidala niya ang iyang anak kaniya, nga nagsul-ob og masidlak nga sinina sa kasal, ug, samtang giakbay kini nga puno sa gugma ug pagka-amahan, miingon siya sa balo:

Tan-awa, akong asawa, ang imong anak nga imong ginaluoy ug gisuboan: tan-awa ang dungog ug himaya nga gihatag kaniya – tan-awa siya ug makapahupay ka. Gihisgot siya sa Dios sa mga langitnong puwersa nga nagpuyo sa Iyang Gingharian. Ako, sa akong bahin, karon gikuha ko siya gikan sa Manluluwas, ug dili na siya mabulag kanako. Tan-awa, kuhaa ang ulo ug lawas sa imong anak, ug itabon kini sa usa ka kabaong; ug ayaw paghilak alang sa imong bugtong anak, ug ayaw pasagdi nga masamok ang imong kasingkasing, kay dako nga himaya, kalipay ug walay katapusang kalipay ang gihatag kaniya sa Dios[7144] .

Pagkadungog niini sa babaye, dali-dali siyang mitindog ug gibutang ang ulo sa martir sa samang kabaong uban sa lawas sa iyang namatay nga anak, unya mibalik siya sa iyang panimalay, naghimaya ug nagdayeg sa Dios. Pag-abot niya sa iyang yutang natawhan, gilubong niya ang lawas sa iyang anak ug ang ulo sa martir sa usa ka dungganonong dapit, samtang naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Karon nasayud ko nga *"ang tanan nga mga butang naghiusa aron sa kaayohan sa mga nagahigugma sa Dios, nga gitawag sumala sa Iyang tuyo*" (Roma 8:28): nangita ko og tambal para sa akong pisikal nga mga mata, apan sa samang higayon nakakaplag ko og tambal para sa mga mata sa akong kalag. Gipuno sa kasubo ang akong kasingkasing tungod sa kamatayon sa akong anak, apan karon naa siya kanako sa langit, nagtindog sa atubangan sa Dios sa himaya, uban sa mga propeta ug mga martir; uban kanila siya malipay hangtod sa kahangturan ug, kauban ni Longinus, nagbitbit sa krus—ang timaan sa kadaogan—sa Gingharian ni Cristo, taliwala sa mga anghel, ug ingon nga disipulo ni Longinus malipayong nag-awit: 'Tinuod gayud nga Anak kini sa Dios'—ug mao kini, ug hangtod sa kahangturan. Ang Iyang Gingharian mao ang Gingharian sa tanang kapanahonan, ug ang Iyang paghari molungtad sa matag henerasyon ug kapanahonan. Himaya kaniya hangtod sa kahangturan. Amen[7145] .

Kontakion, Tono 4:

Ang Simbahan naglipay uban sa kalipay, naghinumdom karon sa kanunay hinumduman nga martir nga si Longinus, nga nagasinggit: 'Ikaw ang akong kusog, O Kristo, ug akong suporta.'

[7144] Si San Teofanes nagsulti sa mga milagro nga gihimo pinaagi sa mga relikya ni San Longino sa serbisyo para sa martir (tan-awa ang Menaion, 16 Oktubre). – Ang bililhon nga kamot ni San Longino nga Senturyon gitipigan sa Roma, sa Basilika ni San Pedro sa Vatican.

[7145] Ang awtor sa hagiograpiya ni San Longinus mao si San Isichius, usa ka presbiteryo sa Jerusalem († 434), nga nakakaplag sa mga buhat sa martir sa aklatan sa Simbahan sa Banal nga Sepulkro ug, base niini, gisulat ang iyang salaysay, diin klaro nga giputol ang ulo sa martir niadtong 16 Oktubre.

30 Oktubre

17 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Andres sa Crete, ang Balaang Martir

Gisaulog sa 17 Oktubre

Dugay na ang milabay sukad natapos ang daghan ug malupit nga pag-antos sa Simbahan ni Kristo, nga gipasiugdahan sa dautang mga hari ug prinsipe. Sukad niadto, ang Simbahan sa Dios, sama sa gitanum sa mabungahong yuta ug gipainom sa matarong nga dugo sa mga sulugoon sa Dios, mikaylap sa upat ka kanto sa kalibutan. Naghari ang kalinaw ug pagkahiusa sa pagtuo sa Balay sa Ginoo; milambo ang pagkamatinud-anon; mitunaw ang maayong pamatasan sa katawhan; gisunod ang mga sugo sa Ginoo; ug ang mga matinud-anon milambo sa tanang hiyas. Unya ang yawa, nga nanghinaut niini, misugod sa pagpaliko sa mga matinud-anon gikan kang Kristo. Apan, wala siya naglihok sa hayag, sama sa kaniadto, kondili sa tago – uban sa iyang kinaiyanhong kalimbongan. Alang niini, iyang gipukaw ang ikonoklasmo sa taliwala mismo sa mga Kristohanon. Sa pagpukaw sa yawa, mitungha sa taliwala sa mga Kristohanon ang mga tawo nga, sa ilawom sa tabon sa kaisog alang sa Dios, misugod sa pagdumili sa pagdayeg sa mga balaang ikon. Gipang-instilar kini sa yawa sa mga tawo aron, pinaagi sa pagdumili sa ikon ni Kristo, madumili usab nila si Kristo mismo – kay ang tanan nga gipakita sa usa ka ikon may kalabotan sa gipanghulagway niini. Ug busa ang kaaway sa kaluwasan sa tawo, ang yawa, nag-awhag kang Emperador Constantine alang niini, – dili ang Kapariho sa mga Apostoles nga naghayag sa kalibutan pinaagi sa pagtuo kang Kristo, kondili lain, nga nagbitbit sa parehas nga ngalan, nailhan nga Copronymus, nga nagpasabot og 'ang ginganlan human sa nana'[7146] , tungod kay siya ang unang nagdaut sa batyanan sa iyang pagbunyag pinaagi sa nana, ug unya sa Simbahan ni Kristo pinaagi sa iyang walay-Dios nga erehiya. Ang buang nga tsar misugod sa pag-angkon nga dili angay alang sa mga Kristohanon ang pagsimba ug pagdayeg sa mga ikon, kay kini pagano nga idolatriya. Wala niya masabti nga kung ang usa ka butang sa iyang kaugalingon makadaot sa kalag, makadaot usab ang hulagway niini sa kalag ug dili kini angay tugotan. Kung, bisan pa, ang usa ka butang sa kinaiyahan maayo ug mapuslanon sa kalag, nan ang hulagway niining butanga usab maayo ug mapuslanon sa kalag. Ang mga diyos-diyosan sa pagano dautan ug makaguba sa kalag, busa ang pagdayeg kanila gidili. Sa samang paagi, ang ilang mga hulagway dautan ug makaguba sa kalag, ug ang Balaod sa Dios nagdili sa pagdayeg niini. Balaan ang atong Ginoo nga Dios nga si Jesu-Cristo; balaan ang Iyang mga sulugoon, ug dako kaayo ang ilang pag-alagad kanato alang sa kaayohan sa atong mga kalag, ingon sa giingon ni David: *'Ang imong mga higala, O Dios, pinalangga kaayo kanako'* (Salmo 138:17). Busa, ang mga imahe sa Ginoo ug sa Iyang mga dungogong higala—nga gisultihan sa Ginoo, *'Kamo mao ang akong mga higala'* (Juan 15:14)—balaan ug mapuslanon sa kalag, ug kinahanglan nato silang pasidunggan, nga nasayud nga ang dungog nga gihatag sa mga ikon gi-transfer ngadto sa tawo nga gipakita niini. Ang walay balaod nga emperador Copronymus, tungod kay wala niya kini nasabti, nagpagawas og usa ka mando sa tanang yuta sa iyang gingharian nga ang tanang ikoniya ipahawa sa mga simbahan sa Ginoo ug nga walay bisan kinsa ang angay mosuway sa pagtipig niini sa ilang mga panimalay. Sa pagbuhat niini, iyang gipahamtang ang makalilisang nga pagpanamastamas ug kamatayon sa tanan nga mosupak sa iyang sugo; ug niadtong panahona adunay dakong kasubo, kasakit ug paghilak sa Simbahan sa Dios[7147] . Daghan sa mga matinud-

---

[7146] Ang ngalan nga 'Constantine Copronymus' naggikan sa Griyegong pulong nga 'kopros' – manure, hugaw.

[7147] Ang taas nga paghari ni Emperador Constantine Copronymus (741–775) usa ka panahon nga ang ikonoklasmo nakaabot sa kinatumyan sa pag-uswag ug impluwensya sulod sa Simbahang Griyego. Si Emperador Constantine Copronymus mismo usa ka masigasig nga ikonoklasto. Ang ehemplo nga gipakita sa iyang amahan, si Leo nga Isauriano (716–741), ug ang iyang pagpadako subay sa hugot nga mga prinsipyo sa iconoclasmo naghimo kaniya nga usa ka walay puas nga kaaway sa pagsimba sa mga icon. Ang mga masigasig nga nagsimba sa mga icon napugos sa pag-ikyas sa gawas sa nasud – labi na sa Roma – o sa pagtagò sa mga hilit nga lugar. Ang labing maisug, determinado, ug makalilisang nga mga kaatbang sa mga lakang ug dekreto sa emperador mao ang mga monghe, nga nagpamatuod nga sila walay kahadlok nga mga tigdepensa sa Ortodoksiya. Ang kadasig sa mga monghe adunay dakong impluwensya sa

anon, nga nahadlok sa makalilisang nga hulga sa hari, nilayas ug mitago: ang mga siyudad gibyaan, ang mga tawo nanglalis ngadto sa mga kamingawan, ug sa mga nabilin, ang uban mituman sa sugo sa hari ug mihunong sa pagsimba sa mga ikon, samtang ang uban, nga nagkupot pag-ayo sa tradisyon sa mga balaang amahan, walay kahadlok nga misukol sa mga iconoclasta ug gisailaw sa nagkalain-laing pag-antos tungod niini. Ang tanang mga lugar sa pagkabilanggo, mga selda ug lawom nga mga hukay napuno dili sa mga tulisan, kawatan o uban pang dautang tawo, kondili sa mga obispo, pari, monghe ug uban pang mga debotong tawo.

Niadtong panahona, sa isla sa Crete, adunay usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo nga ginganlan og Andres; iyang gisalikway ang kalibutan ug ang himaya niini ug gilapas ang tanang kalibutanong kalipay: gikuha niya ang iyang krus, naglakaw siya sa makipot nga dalan padulong sa langit, ug gidala ang daghan uban kaniya ngadto sa parehas nga kinabuhi nga makapahimuot sa Dios. Pagkadungog niya nga sa Constantinople, ang walay balaod nga si Copronymus, alang sa usa ka bag-ong heretikal, mapanghimaraot, ug iconoclastic nga doktrina, nagapugong sa daghang mga santo sa kadena, napukaw si Andres sa kadasig alang sa pagtuo ug gugma kang Kristo ug mibyahe paingon sa Constantinople. Didto, walay kahadlok kondili dako ang iyang kaisog, hayag niyang gitudloan ang mga tawo nga dili malimbong sa mga pulong sa emperador o sa mga heretikal nga pagtulon-an; ug gipalig-on niya ang mga matinindog sa pagtuo, gidasig sila sa tinuod nga pag-angkon sa pagtuo ug paglahutay sa pag-antos.

Sa dihang nakita ni Andres nga ang mga iconoclasta, sumala sa sugo sa emperador, nag silot sa mga nagpasidungog sa balaan nga mga ikon—ang uban ginabugbog sa bastos nga paagi, ang uban ginapasiga sa kalayo, ang uban ginakuhaan og mata o ginaputol og dila, ug ang uban pa ginaputol og kamot ug tiil—dili na niya ikatugot nga makasaksi pa niini. Dali dayon miadto si Andres sa simbahan sa Balaang Martir Mamant, diin anaa ang tsar niadtong panahona uban sa daghang mga dignitaryo niya. Misiksik siya sa tunga sa katawhan nga nagtigum didto, mitindog nga mapangahas sa atubangan sa tsar ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Ngano, Oh Hari, nagtawag ka sa imong kaugalingon nga Kristohanon ug sulugoon ni Kristo, samtang ginatamakan nimo ang mga ikon ni Kristo ug naghatag ka og daghang kadaut sa Iyang mga sulugoon?'

Hapit na magpadayon si Andres sa iyang pakigpulong, apan gisugo sa hari nga dakpon siya. Dayon, nidagsa ang mga sulugoon kang Andres; ang uban gikuptan siya sa ulo, ang uban sa mga bukton, ug ang uban pa sa abaga ug sa iyang sinina; pagkahuman nilang itambog si Andres sa yuta, gisugdan nila siya og hampak, gihulbot sa yuta ug gitamakan sa ilang mga tiil. Tungod sa tinguha nga ipakita ang iyang kaluoy sa gawas, gisugo sa tsar nga undangon nila ang pagpanghampak kang Andrei ug, pagawas niya sa simbahan, gitawag siya sa iyang kiliran ug siya mismo ang misulti kaniya:

'Asa,' ingon niya, 'nakuha nimo ang kaisog nga moanha dinhi ug mosulti ug dautan bahin kanako sa akong nawong? Tungod ba kini sa kabuang, o adunay tinago nga tuyo? O aron lang ba ikaw mailhan nako?'

Mitubag si Andres:

'Dili ko kini gibuhat tungod sa kabuang, ni tungod sa bisan unsang tinago nga tuyo, ni tungod kay nangita ko og walay pulos nga himaya gikan kanimo; kay gilapas ko ang tanan nimong gipanag-iya dinhi sa kalibutan sama sa damgo ug giisip kini nga aso. Apan nadungog nako ang imong dautang pagtulon-an, diin imong gipakaulaw ang mga balaang ikon ug gipanglutos ang balaang Simbahan sa Dios. Busa, *'ang kadasig alang sa Imong balay nagasunog kanako'* (Salmo 68:10), ug miabot ako dinhi gikan sa layo, aron kaha mapugos ka o mamatay ako alang sa akong Kristo. Kung Siya—ang akong Ginoo—namatay alang kanako, dili ba ako, isip Iyang hulagway, kinahanglan mamatay alang sa Iyang hulagway?

Mitubag ang hari kang Andres:

"Unsa kaha ka buang ug ka walay huna-huna ang paghatag og himaya sa dili malaglag nga Dios pinaagi sa kahoy, pintal, ug bato, ug pagbalewala sa gisugo sa Dios kang Moises—nga dili maghimo og bisan unsang hulagway! Asa man gikan kining kabuang nga naa kanimo, nga imong supakon ang ingon ka klaro nga

---

hunahuna sa Kristohanong katilingban niadtong panahona. Ang kalala sa kalupigan sa pagpanlupig sa mga monghe makita sa mga pagbitay nga ilang naagian. Sumala kang Nikephoros, usa ka historyador sa simbahan niadtong panahona, nahitabo nga ang mga ulo sa mga monghe gibunggo batok sa mismong mga ikono nga ilang gisulod aron ipanagang. Ug sa taliwala sa mga layko, kadtong mas maisug sa pagpanghimatuud sa Ortodoksiya nakasinati usab og dakong paglutos sa paghari ni Copronymus. Sa tinuod, ang paglutos sa mga Ortodokso ilawom ni Copronymus grabe kaayo nga kini misubay sa labing malupit sa mga paglutos sa mga Kristohanon sa mga paganong emperador – ang paglutos ni Diocletian.

kamatuoran ug itugyan ninyo ang inyong kaugalingon sa pagkaguba? Tuohi ko, dili tungod sa kamatuoran, ni tungod kang Kristo, kondili tungod sa inyong walay-hiya nga kaisog ug pagsuway nga akong pag-antoson kamo.

Dili na makasabar si Andres sa ingon ana ka dautang pagpasipala ug miingon:

'Ikaw nga daotan nga tawo! Dili ba ang nag-antos alang sa mga ikon ni Kristo nag-antos alang kang Kristo mismo? Dili ba ang pagdaot nga imong ipahamtang sa usa ka ikon moabot usab sa Iya nga gipakita niini? Ngano man, busa, nga imong malupit nga patyon ang mga nagdaot ug nagbalibad sa imong mga larawan ug estatwa? Alabut lang ka karon, ug ugma mawala ka; apan gusto ka gihapon nga pasidunggan pinaagi sa imong mga larawan. Mas dako pa gayud, busa, ang sala sa paglapas sa Larawan ni Kristo, kay ang paglapas sa usa ka ikon ni Kristo mao ang paglapas kang Kristo mismo, nga ang Iyang dagway gipakita sa ikon.

Unya si San Andres hapit na unta magpatin-aw kung unsang mga larawan ang gisugo sa Dios pinaagi ni Moises nga gamiton puli sa mga dios, apan wala tugoti siya sa hari nga magpadayon, ug miingon:

'Kung masuko ang mga hari sa mga hulagway lang nila, labi pa gayud silang masuko kung pasipalahan sila sa ilang nawong.'

Ug dayon gisugo niya nga hubaron ug bugbogon nga walay kalooy ang santo. Apan mapisan nga gisagubang sa santo ang tanang pag-antos; unya ang hari misugod sa pagpangumbinsi kang Andres, pinaagi sa pagpangdayeg, aron mosunod sa iyang dautang sugo. Si Santo Andres, bisan pa niana, mitan-aw sa langit, ug miingon:

'Dili gayud ko mosalikway sa akong Kristo sa Iyang balaan nga ikon; ikaw, Oh Hari, mas maayo pa nga atimanon nimo ang mga buluhaton sa militar ug pagdumala sa katawhan kaysa paglutos sa Kristo ug sa Iyang mga sulugoon.'

Unya gisugo sa hari nga bug-atan pag-usab si Andres, nga ang yuta pa gani natapakan sa iyang dugo. Ang uban sa mga nanan-aw, aron mapasaya ang hari, misugod sa paghulog og bato kang Andres, nga nabuak ang iyang mga ngabil ug nabug-bog ang iyang mga tadyaw. Sa katapusan, human sa daghang pag-antos, gibilanggo ang santo, diin, human nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, gipalig-on niya ang pagtuo sa mga magtutuo nga miadto kaniya. Human niini, gisugo sa hari nga ipagawas pag-usab si Andres gikan sa prisohan ug usab siya gipahirapan, gilukop pag-usab ang iyang mga daang samad; atol niining pag-antos, ang lawas sa santo misugod sa pagkabuwag-buwag ug pagkabungkag. Sa katapusan, pagkahuman nila og gapos sa mga tiil sa santo, gihila siya nila sa yuta paingon sa dapit diin gipatay ang mga daotan, ug didto gisugo sa tortyurista nga patyon si San Andres. Samtang gidani siya paingon didto sa plasa sa merkado, usa sa mga heretiko – usa ka tigbaligya og isda – pagkahibalo sa hinungdan sa pag-antos sa santo, ug tungod kay gipanag-iya sa demonyo, mikuha og kutsilyo ug gilason ang bitiis sa martir: pinaagi niini natapos ang dugay na nga pag-antos ni Andres, kay ang martir namatay dayon tungod sa samad nga nadawat niya[7148] .

Ang lawas ni San Andres gilabay sa bangin uban sa mga bangkay sa daotan ug nagpabilin didto sulod sa kapin sa 12 ka semana. Sa sugo sa Dios, ang mga gihuptan sa hugaw nga espiritu misugod sa pag-abot didto gikan sa lain-laing mga yuta: ilang gikuha ang lawas ni San Andres gikan sa bangin, taliwala sa mga bangkay, ug gibutang kini sa usa ka balaan nga dapit; ug dayon, ingon nga angay nga ganti niini, sila naayo. Pinaagi sa pag-ampo sa santo sa iyang lubnganan, daghan nga nag-antos ang napanalipdan, kay si San Andres adunay kaisog sa atubangan sa Dios ug nag-ampo alang kanato tanan, nagbarog uban sa mga balaan sa atubangan sa trono sa Ginoo hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Pagkahuman sa pagpraktis sa pagka-asketa sa Bukid[7149] , O labing bulahan, gipapas nimo ang mga hukbo sa kaaway pinaagi sa hingpit nga panagang sa Krus. Pag-usab, imong maisugon nga gisul-ob pag-usab ang kapa

[7148] Si San Andres namatay niadtong 767; usa ka gatus ka tuig pagkahuman, si San Jose nga Himnograpo naghimo og usa ka kanon isip pagpasidungog kaniya (tan-awa ang Menaion para sa Oktubre 17).

[7149] Kini, siyempre, nagtumong sa isla sa Crete, nga daghan og kabukiran ug nailhan sa mga patagilid sa baybayon nga hait, ug sa ubang dapit dili masudlan.

sa pag-antos, gipatay nimo si Copronymus sa espada sa pagtuo; ug tungod niining duha ka buhat gikoronahan ka sa Dios, O kanunayng hinumduman nga balaan nga martir nga si Andres.

Kontakion, Tono 8:

[7150]Nagpasalamat kami sa modelo sa kaisog, si San Andres, ug tungod sa among gugma kanimo, O gipanalanginan sa Diyos, naghalad kami og himno sa pagdayeg sa tinago nga magtutudlo sa pagkamatinud-anon; apan pinaagi sa imong kaisog sa atubangan sa Ginoo, luwasa kami gikan sa tanang dautan, aron kami makanta: Malipayon ka, kanunay nga hinumduman nga Amahan.

Paghandum sa Balaang Propeta Oseas

Paghinumdom sa 17 Oktubre

Ang Balaang Propeta Hosea, anak ni Beeri, gikan sa tribo ni Isakar[7151] . Niadtong panahona, daghan sa mga tawo sa Israel ang miliko gikan sa tinuod nga Dios ug, tungod kay nakalimot sila sa Iyang mga panalangin ug mga milagro, nagsimba sila sa mga dios-diosan. Apan si Hosea, nga usa ka tawo nga mahadlok sa Dios, misilbi sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug nagpagawas sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto pinaagi sa gamhanang kamot. Gitudloan ni Hosea kadtong nangawala gikan sa kamatuoran ug, pinaagi sa iyang maalamon nga mga pagdasig, gidala sila pagbalik sa pagkamatinud-anon sa ilang mga katigulangan.

Gipukaw sa Espiritu Santo, si Oseas nagpanghimatuud og daghan mahitungod sa katawhan sa Israel. Gisaway niya ang mga walay balaod nga pumoluyo sa Gingharian sa Israel, ug gitagna niya ang dagkong kalamidad nga moabot kanila gikan sa ilang mga kaaway, ang ilang pagdeportar ngadto sa pagkaulipon sa Asirya, ug pagkahuman ang ilang pagbalik ngadto sa Dios ([7152]). Gitagna usab niya ang paglapad sa tinuod nga kahibalo sa Dios sa tibuok yuta (Hos. 2:20. Ikumpara sa Jer. 31:34), ang paghunong sa Aaronikong pagka-pari ug sa mga halad sa Daan nga Tugon (Hos. 3:5), ingon man usab ang pagbalik ni Jesus nga bata gikan sa Ehipto[7153] , ang Iyang pagkabanhaw sa ikatulong adlaw[7154] , ug ang Iyang kadaugan batok sa kamatayon[7155] . Tanan niini nga mga

---

[7150] Kini nagpasabot nga sinonimo o katumbas sa 'kaisog'. Ang ngalan nga Andres, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'maisug'.

[7151] Ang propeta Oseas nagpuyo sa gingharian sa Israel ug nagpamulong sa mga adlaw ni Hoshea, Jotham, Ahaz ug Hezekias – mga hari sa Juda – ug sa mga adlaw ni Jeroboam II, hari sa Israel (Ose. 1:1). Sa taliwala sa gitawag nga Mga Gamay nga Propeta, ang iyang mga kaubang nabuhi mao sila Micah ug Amos; sa taliwala sa Mga Dako nga Propeta, si Isaiah. Sumala sa pagtulon-an sa mga Santo nga sila Efrem nga taga-Siria, Dorotheus ug Epiphanius, ang propeta Hosea lumad sa Beel-Mof, usa ka lungsod sa tribo ni Isacar.

[7152] Ang mga propesiya ni Oseas naglangkob sa: 1) usa ka pagpanamastamas sa dautang buhat sa kapanahonan, pagsimba sa diyos-diyosan ug moral nga pagkadaut, ingon man usab sa pagpanamastamas sa mga pakig-alyansa sa mga Hudiyo sa mga pagano nga nasud sa paglaum sa ilang kusog, ug usa ka panawagan sa paghinulsol ug reporma; 2) mga hulga sa pagkaulipon sa Asirya; 3) kahupayan pinaagi sa pagtagna sa pagluwas gikan sa pagkaulipon ug sa pag-abot sa Gingharian ni Mesiyas, nga, subay sa pagkabata sa kahimtang sa katawhan, gipakita sa mga pulong sa kalibutanong kadungganan.

[7153] Ang propesiya mahitungod sa pagbalik sa Mesiyas gikan sa Ehipto makita sa kapitulo 11 sa Basahon ni Oseas. Sa paglista sa Iyang mga kaluoy ngadto sa mga Hudiyo, miingon ang Ginoo: *'Gikan sa Ehipto gitawag ko ang akong Anak'* (Oseas 11:1). Kini gayud nga bersikulo ang gitumong sa Ebanghelista Mateo sa dihang miingon siya: *'aron matuman ang gisulti sa Ginoo pinaagi sa propeta, nga nagaingon, "Gikan sa Ehipto gitawag ko ang akong Anak"'* (Mat. 2:16). Sama sa katawhang Hudiyo sa kinatibuk-an nga usa ka pahibalo sa umaabot sa Mesiyas, ingon usab ang piho nga mga hitabo sa kinabuhi sa katawhan adunay pahibalo nga 'Mesiyanikong' kahulugan. Ang mga Hudiyo nagpuyo sa Ehipto aron makalikay sa gutom sa panahon ni Jacob. Sa dihang milabay na kini nga katalagman, gidala sa Dios ang mga Hudiyo gikan didto aron matuman ang ilang kapalaran sa Palestina. Sa samang paagi, ang Mesiyas—si Kristo—nilikay, sumala sa sugo sa Dios, ngadto sa Ehipto aron makalikay sa dautang tuyo ni Herodes. Sa dihang milabay na ang katalagman, pagkahuman sa kamatayon ni Herodes, gitawag sa Dios ang Mesiyas gikan sa Ehipto paingon sa Palestina aron tumanon ang Iyang kapalaran didto.

[7154] Ang propesiya mahitungod sa pagkabanhaw sa Mesiyas sa ikatulong adlaw makita sa Oseas 6:2. Sa iyang Unang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto, gigamit ni Apostol Pablo kini nga propesiya kang Kristo nga nabanhaw sa dihang miingon siya nga si Kristo *'gibanhaw sa ikatulong adlaw, sumala sa mga Kasulatan'* (1 Cor. 15:4).

[7155] Sa bersikulo 14 sa kapitulo 13, gipadayag sa propeta Oseas ang ideya (sa porma sa pangutana) sa kawalay gahum sa impyerno atubangan sa Dios: *'Ilaluwas ko sila gikan sa gahum sa impyerno; ilaluwas ko sila gikan sa kamatayon. O Kamatayon! Asa na ang imong*

propesiya gisulat ni Hosea sa iyang libro, nga naglangkob og 14 ka kapitulo . Tungod kay kini gipahayag pinaagi sa Espiritu Santo, ang tanan niini nga mga propesiya giisip nga kabahin sa ubang mga libro sa Balaang Kasulatan nga giinspirar sa Diyos.

Ang propeta Oseas nagpuyo sulod sa daghang katuigan[7156] ug namatay sa taas kaayo nga edad, 820 ka tuig sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo, ug gilubong sa kalinaw sa iyang kaugalingong yuta.

Ang Pagkamartir sa mga Santo Cosmas ug Damian, nga mga Walay Bayad

Gisaulog sa 17 Oktubre

Aduna tulo ka pares sa balaan nga mga doktor nga walay bayad nga nailhan sa ngalan nga Cosmas ug Damian. Ang usa ka pares natawo sa usa ka pagano nga amahan ug sa usa ka inahan nga ginganlan og Theodota, usa ka matinud-anong Kristohanong babaye; sila namatay sa malinawong paagi[7157] ug gilubong sa usa ka lugar nga gitawag og Fereman[7158] . Ang uban nagpuyo sa Roma ug gipatay sa ilang maseloso nga magtutudlo, nga naglimbong kanila aron mosaka sa bukid, kuno aron mangolekta og mga tanom nga panulundon, ug didto gipagbato hangtod namatay sila[7159] . Ang ikatulong grupo, nga karon ginahinumduman, taga-Arabia sila. Sa dihang nakatuo sila kang Kristo, nagsugod sila sa pag-ayo sa daghang masakiton nga walay bayad, dili pinaagi sa mga tanum o ubang tambal sama sa ginabuhat sa mga batid nga doktor, kondili pinaagi sa gahum ni Kristo; kay samtang naglibot sila sa mga lungsod ug baryo, nagwali sila kang Kristo ug sa Iyang ngalan naghatag og kaluwasan sa tanan nga nag-antos.

Sa dihang nailhan na sila sa tanang dapit tungod sa ilang pagtudlo ug mga milagro, gidakpan sila sa gobernador; nahitabo kini sa panahon sa paghari sa dautang mga hari nga sila Diocletian ug Maximian, ang mga manlutos ug manlupig sa mga Kristohanon. Pagdala kanila sa siyudad sa Cilicia, kining mga balaan nga doktor, sila Cosmas ug Damian, mitindog sa atubangan sa gobernador Lysius. Nagsugod siya sa pagpangutana kanila bahin sa ilang mga ngalan, ilang yutang natawhan ug ilang pagtuo; pagkahuman niini, gipugos niya sila sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Apan tungod kay misalikway ang mga balaan sa pagtuman ug mapangahas nilang gipangwali si Kristo, unang gisugo sa gobernador nga latigon sila nga walay kalooy ug dili makatawo, ug unya, pagkahuman nga gipanghigot sila, gilabay sila sa kalawoman sa dagat; apan ang mga santo, pinaagi sa gahum sa Dios, naluwas gikan sa paglunod, kay ang Anghel sa Ginoo gipaluag ang ilang mga gapos ug gidala sila nga luwas sa baybayon. Ang gobernador, sa dihang nakakita niini, gisugo sila nga dad-on sa iyang atubangan ug nangutana:

'Sultihi ko, pinaagi sa unsang mahika kamo nakalingkawas gikan sa dagat? Kay gusto usab nako mosunod sa inyong pagtulon-an.'

Mitubag sila:

'Kami nga mga Kristohanon wala'y nahibaloan nga salamangka ug wala namo kini gikinahanglan: Anaa kanamo ang gahum ni Cristo, nga nagluwas kanamo gikan sa matag kalamidad ug nagluwas sa matag tawo nga motawag sa Labing Balaan nga Ngalan ni Cristo.'

Pagkahuman niini, gidala ang mga santo sa prisohan. Sa sunod adlaw, gidala sila gikan didto, ug gisugo sa torturer nga ilabay sila sa kalayo; apan bisan pa sa kalayo, wala sila'y kadaut, kay nawala ang natural nga gahum

---

turok, O Hades? Asa na ang imong kadaugan?" Miingon si Apostol Pablo: *"Sa dihang kini nga madunot nga lawas masul-oban sa pagkawalay-kadaut, ug kini nga mamatay nga lawas masul-oban sa pagkawalay-kamatayon, kanus-a matuman ang pulong nga gisulat: 'Gilatong sa kadaogan ang kamatayon.' O Kamatayon! Asa na ang imong turok? Hades! Asa na ang imong kadaugan?'* (1 Cor. 15:54–55). Busa, gihatag sa Apostol ang pagtuman sa propesiya sa katapusang kadaogan batok sa kamatayon sa adlaw sa kinatibuk-ang pagkabanhaw sa mga patay.

[7156] Ang propetikanhong ministeryo ni Hosea milungtad og kapin sa 60 ka tuig.

[7157] Ang ilang paghinumdom ginahimo kada Nobyembre 1

[7158] Ang Fereman nahimutang sa Asya, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Amida (sa Turko, Diyarbakir), ug gipaguba sa mga Turko sa ilang sayong mga pananakop.

[7159] Namatay sila isip mga martir ubos kang Emperador Carinus niadtong tuig 284; ang ilang paghinumdom gisaulog kada 1 Hulyo

sa kalayo, wala kini sila hikapa, ug wala sila'y kadaut. Ang gobernador, nga dako kaayo ang katingala niini, gisugo nga bitayon ang balaang mga doktor ug walay kalooy nga torturahon sila. Unya, sa sugo sa tigpahirap, ang mga sulugoon misugod sa paglabay og mga bato batok sa mga santo aron patyon sila, apan ang mga bato mibalik gikan sa ilang mga lawas sama sa pagbunggo sa bungbong ug mibangga sa mga naglabay niini, nga sila pa ang napatay.

Pagkahuman niini, gisugdan nila pagpana sa mga balaan, apan ang mga pana, sama sa mga bato, wala makadaot sa ilang mga lawas ug nakasamad sa mga nagpana mismo. Sa katapusan, ang gobernador, sa dihang nakita niyang dili mapilde ang mga martir, gisilot sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Busa ang balaan nga magsoon nga si Cosmas ug Damian, kauban ang ilang tulo ka igsoon—si Leontius, Amphimus ug Eutropius[7160] — giputol ang ulo alang sa pagkahimulos kang Kristo; tanan sila gilubong nga mag-uban. Dili lang sa ilang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa ilang kamatayon, nadawat nila ang gasa sa paghimo og daghang milagro, nga nagpakita sa mga masakiton ug naghatag kanila og tambal. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, unta makadawat usab kita gikan kang Kristo og tambal alang sa atong espirituhanon ug pisikal nga mga sakit. Amen.

Kumemorasyon ni San Lazaro nga Husto, ang upat ka adlaw nga patay

Gisaulog sa ika-17 sa Oktubre

Si San Lazaro nga Husto, igsoon ni Marta ug Maria, nagpuyo uban sa iyang mga igsoon nga babaye dili layo sa Herusalem, sa baryo sa Betania. Si Lazaro ug ang iyang mga igsoon nga babaye pinalabi sa Ginoong Jesu-Cristo (Juan 11:3). Sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta, kanunay nga mibisita ang Ginoo sa ilang panimalay sa Betania; gitawag Niya si Lazaro nga Iyang higala (Juan 11:11), ug sa dili pa ang Iyang Pag-antos, gibanhaw Niya si Lazaro gikan sa mga patay, human siya nga upat ka adlaw nang lubong ([7161]). Human niining hitabo, si Lazaro gihisgutan pag-usab sa usa ka higayon sa Balaang Kasulatan, mao kana sa unom ka adlaw sa dili pa ang Paskwa, nga ang Ginoo mibalik sa Betania, diin anaa usab si Lazaro nga nabanhaw (Juan 12:1–2). Samtang ang Ginoo naa sa Betania, daghan sa mga Hudiyo ang nakahibalo nga Siya didto, ug miadto dili lang aron makita si Jesus Kristohanong Ginoo, kondili aron usab makita si Lazaro, nga Iyang gibanhaw gikan sa mga patay. Daghan kanila ang nakombinser sa kamatuoran sa milagro nga gihimo sa Ginoo, misalig kaniya ug nahimong mga sumusunod Niya. Sa pagkakita niini, ang mga punoang pari dayon nakahukom nga patyon usab si Lazaro (Juan 12:9–11). Wala na kitay nahibal-an pa bahin kang Lazaro gikan sa Ebanghelyo.

Sumala sa tradisyon, si Lazaro, pagkahuman sa iyang pagkabanhaw, nagpuyo pa og dugang 30 ka tuig, nagsilbi nga obispo sa isla sa Cyprus[7162] , diin, sama sa mga Apostoles, siya naningkamot pag-ayo sa pagpalapnag sa Kristiyanismo, ug didto siya namatay nga malinawon. Sa ika-9 nga siglo AD, nadiskubre ang balaang relikya sa matarong nga si Lazaro sa siyudad sa Kiti[7163] , diin kini natago sa ilawom sa yuta, sa usa ka marmol nga sarcophagus nga may nakasulat nga mga pulong: 'Si Lazaro nga upat ka adlaw na patay, higala ni Cristo'. Kining bililhon nga bahandi gikuha gikan sa yuta ug gibutang sa usa ka pilak nga reliquaryo; ubos sa pagdumala sa Bizantino nga Emperador Leo ang Maalamon, kini gilalin ngadto sa Constantinople ug gipahimutang sa simbahan nga gihalad kang Balaan nga Lazaro, nga gitukod sa Emperador Basil ang Masedoniano.

[7160] Ang ilang paghinumdom gisaulog sa samang adlaw, 17 Oktubre.

[7161] Juan 11:17–44. Ang Simbahan naghinumdom sa pagbanhaw ni Lazaro sa Sabado sa ika-unom ka semana (Sabado ni Lazaro) sa Dakong Kwaresma. Kini nga milagro usa sa labing dagkong milagro sa Ginoong Jesu-Kristo: naghatag kini sa labing klarong pagpamatuod sa Iyang pagka-diyosnong makagagahum ug sa Iyang paghari sa kamatayon, samtang nagsilbi usab nga buhing timaan sa atong panag-uyon nga pagkabanhaw ug usa ka pahibalo sa Iyang kaugalingong pagkabanhaw.

[7162] Sumala sa tradisyon, si Lazaro, samtang nag-alagad isip obispo, gihatagan og dungog sa pagbisita sa Inahan sa Dios ug nakadawat gikan kaniya og omophorion nga gihimo sa Iyang Labing Balaan nga mga kamot.

[7163] Ang Kiti usa ka lungsod sa habagatan nga baybayon sa isla sa Cyprus, duol sa karon nga lungsod sa Larnaca. Kini usa sa siyam ka karaang siyudad sa Phoenicia. Gikan sa ngalan niining siyudad nga ginganlan sa mga Hudiyo ang tibuok isla nga 'Khetim'. Sunod, sama sa ubang mga siyudad sa Cyprus, kini gisakop sa mga Griyego.

Troparion kang Lazaro nga Patay Sulod sa Upat ka Adlaw, Obispo sa Kition:

Kay usa ka dako nga bahandi ug kayamanan ang miabot kanato gikan sa Cyprus nga wala gipangawat, Lazaro, pinaagi sa Pag-amuma sa Dios, pinaagi sa sugo sa matinud-anong hari, nga nagahatag sa mga nagatahud kanimo sa gasa sa pagtambal, nagaluwas gikan sa kalisdanan ug sa tanang kadaut sa mga nagatawag kanimo uban sa pagtuo: luwasa kami tanan pinaagi sa imong mga pag-ampo, Lazaro, among amahan.

31 Oktubre

18 Oktubre (Daang Estilo)

Niining adlawa, ang pagkamartir sa tigulang Marinus, nga nag-antos ubos ni Diocletian sa siyudad sa Tarsus.

Ang Kinabuhi ni San Lucas nga Apostol ug Ebanghelista

Gisaulog sa 18 Oktubre

Si San Lucas nga Ebanghelista natawo sa siyudad sa Antioquia sa Siria. Ang iyang mga ginikanan dili sakop sa katawhang Hudiyo: napamatud-an kini sa bahin pinaagi sa ngalan mismo nga Lucas, usa ka pag-abbreviate sa Latin nga pulong nga ' ' ('Lucan')[7164] , ug labi na sa usa ka talata gikan sa Epistula ni Apostol Pablo ngadto sa mga Colossian, diin klaro nga gilain ni San Pablo si Lucas gikan *sa 'mga tawo sa circumcision'*, mao ang mga Hudiyo (Col. 4:10–15). Sa iyang mga sinulat, bisan pa, gipakita ni Lucas ang hingpit nga pagkahibalo sa Balaod ni Moises ug sa mga kostumbre sa mga Hudiyo; busa makatarunganon nga hunahunaon nga gidawat na ni Lucas ang pagtuo sa mga Hudiyo bisan pa sa wala pa ang iyang pagbag-o ngadto kang Kristo[7165] . Dugang pa, sa iyang yutang natawhan, nga nailhan tungod sa mauswagon nga kahimtang sa siyensya ug arte, gipauswag ni Lucas ang iyang hunahuna sa lainlaing akademikong kahibalo. Gikan sa Epistola ni Apostol Pablo ngadto sa mga Colossiano, makita nato nga nagtuon si Lucas sa arte sa medisina[7166] ; ang tradisyon usab nagasiguro kanato nga siya usa usab ka pintor. Walay duhaduha, usab, nga nakadawat siya og maayong edukasyon sa kinatibuk-an, kay ang Griyegong pinulongan sa iyang mga sinulat mas putli ug mas husto kaysa sa ubang mga manunulat sa Bag-ong Tugon.

Sa dihang ang balita sa mga milagro ug pagtulon-an sa Ginoong Jesu-Cristo mikaylap gikan sa Galilea paingon sa Siria ug sa tanang palibot nga mga dapit, miabot si Lucas gikan sa Antioquia paingon sa Galilea, diin gisugdan sa Ginoong Jesu-Cristo ang pagtanum sa mga binhi sa Iyang makaluwas nga pagtulon-an (Mat. 4:24–26; Lucas 4:37). Kining mga binhi nakakaplag og mabungahong yuta sa kasingkasing ni Lucas ug nagbunga og usa ka gatus ka pilo nga ani didto. Sa dili madugay, gipasidunggan si San Lucas sa pagdawat sa han-ay sa Kap-atan ka Apostoles ni Kristo ug, pagdawat niya gikan sa Ginoo sa mga pulong sa pagtulon-an ug sa gahum sa pagbuhat og mga milagro, misugod siya sa paglakaw 'sa atubangan' sa Ginoong Jesu-Kristo, nagwali sa pag-abot sa Gingharian sa Dios ug nag-andam sa dalan para kang Kristo nga Manluluwas[7167] .

[7164] Kini nga ngalan – 'Lukan' – makita sa pipila ka karaang manuskrito sa Latin nga hubad sa Ebanghelyo ni Lucas. Usa ka pananglitan sa susamang pagpakunhod sa ngalan makita sa ngalan nga 'Sila', nga gipakunhod gikan sa 'Siluan' (Buhat 15:22; 2 Cor. 1, ug uban pa.).

[7165] Ang mga pagano nga midawat sa pagtuo sa mga Hudiyo gitawag nga 'mga tigbantay sa ganghaan', samtang kadtong sa ilang taliwala nga, kauban sa pagtuo sa mga Hudiyo, mipailawom usab sa pagtuli gitawag nga 'mga matarong nga tigbantay sa ganghaan'. Makita ang ingon niini sa sayong simbahan: ang eunuko sa Etiyopiyanhang reyna Candace, nga gibunyagan sa apostol nga si Felipe (Buhat 8:27–40); mao usab kini ang Romano nga senturyon nga si Cornelio (Buhat 10:1–3); mao usab kini ang usa sa pito ka diakono—si Nicolas, usa ka lumad, sama ni Lucas, sa Antioquia (Buhat 6:6)—ug daghan pa (Mat. 23:15; Buhat 2:10).

[7166] Ang Apostol Pablo klaro nga nagtumong kang Lucas isip iyang 'hinigugmaong doktor': *'Si Lucas, ang hinigugmaong doktor*, *nagpadala kaninyo sa iyang pangumusta*,*'* ingon niya (Col. 4:14).

[7167] Lucas 10:1–24. – Kini nga tradisyon dili supakon sa mga pulong ni Lucas mismo, diin daw iyang giila nga wala siya apil sa gidaghanon sa mga Apostoles – ang mga saksi sa Kaugalingon sa Pulong (Lucas 1:2). Pinaagi niining mga pulong, gusto lang ipasabot ni San Lucas nga wala siya sakop sa grupo sa Napulo'g Duha ka Apostoles, nga siyempre, mas daghan ang ilang nasaksihan nga mga hitabo sa Ebanghelyo kaysa sa pitop ka disipulo sa Ginoo nga miuna Niya sa panahon sa ministeryo ni Kristo.

Sa katapusang mga adlaw sa yutang kinabuhi sa Manluluwas, sa dihang ang mga karnero sa Iyang panon nangalat pagkahuman sa kapildihan sa Magbalantay, si San Lucas naa sa Herusalem, nagahilak ug nagasubo alang sa Iyang Ginoo, nga malipayon nga nag-antos. Lagmit nga sa panahon sa Iyang pagkrusipisyon, si Lucas, kauban ang uban nga nakaila kang Jesus, nagtindog *'sa gilay-on'* ug nagtutok uban sa kasubo sa Gikrusipisyon (Lucas 23:49). Apan sa dili madugay, ang iyang kasubo nahimong kalipay, kay ang Nabanhaw nga Ginoo, sa mismong adlaw sa Iyang Pagkabanhaw, naghatag ug kahupayan kang Lucas pinaagi sa usa ka pagpakita ug pakig-istorya, nga gisaysay mismo ni Lucas sa daghang detalye ug klaro kaayo sa iyang Ebanghelyo[7168] . Nagmasubo tungod sa kamatayon sa Iyang Magtutudlo ug nalibog sa Iyang pagkabanhaw, nga gisulti kaniya sa mga babayeng nagbitbit og mira, si Lucas naglakaw uban sa usa pa sa mga disipulo sa Ginoo, si Cleopas, gikan sa Jerusalem paingon sa Emmaus[7169] , ug sa dalan paingon sa maong baryo napahimulosan siya nga mahimong kauban Niadtong 'mao *ang dalan, ang kamatuoran ug ang kinabuhi'*[7170] . Ang duha ka disipulo naglakaw ug nag-istorya sa usag usa sa dihang si Jesus mismo miduol kanila ug naglakaw uban kanila. Sumala sa salaysay sa ebanghelista nga si Marcos, ang Ginoo nagpakita kanila *'sa lain nga porma'* (Marcos 16:12), ug dili sa porma nga ilang nailhan kaniya kaniadto. Labaw pa, pinaagi sa espesyal nga pagdumala sa Dios, *'gipugngan ang ilang mga mata* nga dili Siya mailhan*'* (Lucas 24:16), aron dili nila mailhan ang Ginoo nga nagpakita kanila. Abi nila nga usa sa mga peregrino nga miadto sa Jerusalem alang sa Pista sa Paskwa ang naglakaw uban kanila.

"Unsa may inyong ginaestoryahan samtang naglakaw kamo, ug ngano man nga masulob-on kaayo kamo?" pangutana sa Ginoo kanila.

Mitubag si Cleopas niini:

'Dili ba ikaw ra ang usa sa mga miabot sa Jerusalem nga wala kahibalo sa nahitabo didto karong mga adlawa?'

'Unsa man?' pangutana pag-usab ni Jesus.

'Unsa may nahitabo kang Jesus nga taga-Nazaret,' ilang tubag, 'nga usa ka propeta, gamhanan sa buhat ug sa pulong sa atubangan sa Dios ug sa tanang katawhan; giunsa sa mga punoang pari ug sa among mga magmamando ang paghatol kaniya sa kamatayon ug pagkrusipisyon kaniya.' 'Ug kami naglaum,' padayon sa mga disipulo, 'nga Siya mao ang magluwas sa Israel; apan karon ikatulo na ka adlaw sukad niining nahitabo. Labaw pa, nakapahingangha kanamo ang pipila sa among mga babaye: miadto sila sa lubnganan sayo ning buntaga ug wala nila makita ang Iyang lawas; ug sa pagbalik nila, nagreport sila nga nakakita sila og panan-awon sa mga anghel nga miingon nga Buhi Siya. Ang pipila sa among mga kauban miadto sa lubnganan ug nakit-an nila kini sumala sa gisulti sa mga babaye, apan wala nila Siya makita. Unya miingon ang Ginoo kanila:

'O mga buang, ug hinay sa kasingkasing sa pagtuo sa tanan nga gisulti sa mga propeta! Dili ba kinahanglan nga ang Cristo mag-antos niini nga mga butang ug mosulod sa Iyang himaya?'

Ug sugod kang Moises, gipasabot sa Ginoong Kristo kanila ang gisulti mahitungod Kaniya sa tanang Kasulatan sa tanang propeta.

Samtang nag-istorya sila sa Ginoo sa ingon niini nga paagi, naduol na sa Emmaus ang mga disipulo nga wala nila mabantayi; ug tungod kay nalingaw sila sa pakighinabi, ug ang ilang Kauban daw determinado nga mopadayon pa, gisugdan nila ang paghangyo kaniya nga magpabilin uban kanila.

'Pabilin ka namo, kay hapit na mahurot ang adlaw,' ingon nila kaniya.

Ug misulod Siya sa baryo ug nagpuyo uban kanila sa usa ka balay. Sa dihang naglingkod na Siya[7171] uban kanila sa panihapon, gikuha Niya ang pan gikan sa lamisa, nagpasalamat, gibali kini ug gihatag kanila. Sa diha-diha nga nabuhat kini sa Ginoo, nakaila dayon ang mga disipulo kaniya. Lagmit nga nabuhat na sa Ginoo kining buhat kaniadto sa atubangan sa Iyang mga disipulo; dugang pa, tingali nakaila sila kaniya pinaagi sa mga samad

---

[7168] Lucas 24:13–32. Bisan tuod wala gihisguti ni Lucas ang iyang kaugalingong ngalan sa iyang Ebanghelyo, ang detalye sa iyang salaysay nagpakita nga siya mao kana nga laing disipulo nga wala niya ngalanan. Ang tradisyon sa Simbahan usab naghisgot niini. Ug sa pag-ampo sa Simbahan alang sa mga molarga sa biyahe, mabasa nato: 'O Manluluwas, nga mibiyahe uban ni Lucas ug Cleofas paingon sa Emmaus, karon pag-anaa sa Imong mga sulugoon nga gustong mobiyahe.'

[7169] Ang Emmaus usa ka baryo nga nahimutang 60 ka stadia (mga 12 ka verst) sa kasadpan sa Jerusalem.

[7170] Ang mga pulong sa Kristo nga Manluluwas mismo, Juan 14

[7171] Ang karaang mga Hudiyo wala maglingkod, kundili nagapahigda sa lamisa

sa pako nga ilang nakita sa Iyang mga kamot. Apan niadtong takna nahimo siyang dili makita kanila, ug miingon sila sa usag usa:

'Dili ba nagdilaab ang among kasingkasing samtang Nagaestorya Siya kanamo sa dalan, ug samtang Iyang gipasabot kanamo ang mga Kasulatan?' (Lucas 24:17–32)

Tungod sa ilang tinguha nga ipaambit ang ilang kalipay sa ubang mga disipulo sa Ginoo, si Lucas ug si Cleopas dali dayon nga mibangon gikan sa ilang panihapon ug nilarga paingon sa Jerusalem. Didto ilang nasugat ang mga Apostoles ug ang ubang mga disipulo nga nagtigum sa usa ka balay, ug siyempre, gipahibalo dayon nila kanila nga nabanhaw si Cristo, ug nga ilang nakita ug nakig-istorya Siya kanila. Ang mga Apostoles, sa ilang bahin, nagpahupay kanila, nga nag-ingon nga ang Ginoo tinuod nga nabanhaw ug nagpakita kang Simon. Dayon gisaysay ni Lucas ug Cleopas sa mga Apostoles sa detalye ang tanan nga nahitabo kanila sa dalan ug kung giunsa nila maila ang Ginoong Kristo sa pagbungkag sa pan. Sa panahon niining panag-istorya, kalit nga mitungha ang Nabanhaw nga Ginoo sa taliwala sa mga Apostoles, gihatagan sila sa Iyang kalinaw, ug gipakalma ang ilang nabalisa nga mga kasingkasing. Aron mapasiguro kadtong nagtuo nga hulagway lang sa ilang namatay nga Magtutudlo ilang nakita, gipakita sa Ginoo kanila ang mga samad sa pako sa Iyang mga kamot ug tiil ug mikaon Siya. Dinhi, ang Ebanghelista Lucas nakadawat pag-usab sa pribilehiyo nga madungog gikan sa Ginoo ang pagpasabot sa tanan nga gisulti bahin Niya sa Balaang Kasulatan sa Daang Tugon, ug nadawat ang gasa sa pagsabot sa mga Kasulatan (Lucas 24:18–49).

Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo, nagpabilin si San Lucas sulod sa pipila ka panahon sa Jerusalem, uban sa ubang mga Apostoles, apan unya, sumala sa tradisyon, mibiyahe siya paingon sa iyang yutang natawhan, ang Antioquia, diin daghan na daan ang mga Kristohanon. Sa iyang pagbiyahe paingon didto, mipasar siya sa siyudad sa Sebaste[7172] samtang nagwali, diin gitipigan ang dili madaut nga mga relikya ni San Juan nga Maninulti. Sa dihang mobiya na siya sa Sebaste, gusto ni San Lucas nga dad-on kini uban kaniya paingon sa iyang yutang natawhan, apan ang mga lokal nga Kristohanon, nga mainitong nagpasidungog sa Maninulti sa Ginoo, wala nagtugot kang Lucas nga dad-on ang iyang balaang mga relikya. Gikuha ni San Lucas gikan kanila ang tuo nga kamot diin kaniadto gipanaug ni Kristo ang Iyang ulo samtang gidawat Niya ang bunyag gikan kang Juan. Kauban niining bililhon nga bahandi, miabot si San Lucas sa iyang yutang natawhan, nga dako kaayo ang kalipay sa mga Kristohanon sa Antioquia. Mibiya siya didto lamang sa dihang nahimong kauban ug kauban sa pag-alagad ni San Pablo nga Apostol, nga, sumala sa pipila ka karaang mga manunulat, paryente pa gani niya. Nahitabo kini, bisan pa, atol sa ikaduhang apostolikong pagbiyahe ni San Pablo[7173] . Niadtong panahona, si San Lucas, kauban ni Apostol Pablo, mibyahe aron mangwali sa Gresya ug gibyaan siya ni Pablo aron itukod ug organisahon ang Simbahan sa siyudad sa Filipi sa Macedonia; sukad niadto, sulod sa daghang katuigan, nagpaningkamot si San Lucas sa pagpalapnag sa Kristiyanismo sa Macedonia[7174] .

Sa dihang mibisita pag-usab si Apostol Pablo sa Filipo sa katapusan sa iyang ikatulong apostolikong pagbiyahe, si Lucas, sa iyang hangyo ug sa pagpili sa tanang magtutuo, miadto sa Korinto aron mangolekta og halad alang sa kaayohan sa mga kabus nga Kristohanon sa Palestina[7175] . Pagkahuman makatigom sa mga kalooy, mibiyahe si San Lucas paingon sa Palestina uban ni Apostol Pablo, nga mibisita sa dalan sa mga simbahan nga nahimutang sa mga isla sa Kapupud-an, sa baybayon sa Asia Minor, sa Fenicia ug sa Judea. Sa dihang ang Apostol Pablo gipriso sa siyudad sa Cesarea sa Palestina, nagpabilin si San Lucas sa iyang kiliran. Wala siya mobiya sa kiliran ni Apostol Pablo bisan pa sa dihang gipadala siya sa Roma aron atubangon ang paglitis sa atubangan ni

---

[7172] Sebaste – ang kapital sa Samaria.

[7173] Kini nga apostolikong pagbiyahe nagdugay gikan sa tuig 52 hangtod 55 AD.

[7174] Buhat 20:6. – Ang Macedonia nahimutang sa amihanan sa Gresya, taliwala sa Illyria, Thrace, ang Dagat Aegean ug ang Kabukiran Haemus o Balkans. Sa pipila ka panahon, kini nahimong usa ka independyenteng estado, nga misaka sa dakong pagkabantog ug dungog ilawom ni Haring Alexander the Great; bisan pa, nahulog kini ingon kadali sa pagsaka niini. Sa panahon sa mga apostoles, ang Macedonia kabahin sa Imperyong Romano. Karon, kini naa na sa ilawom sa pagdumala sa Turko. – Philippi – usa ka lungsod sa utlanan sa Macedonia, nga ginganlan ingon pagpasidungog sa hari sa Macedonia nga si Philip, nga nagtukod pag-usab ug nagpabakod niini.

[7175] 'Gipadala namo uban kaniya ang among igsoon (ang Apostol Tito), nga gidayeg sa tanang simbahan tungod sa iyang buhat sa ebanghelyo, ug nga gipili sa mga simbahan aron kauban kami sa buhat sa kaluoy nga among gihimo alang sa himaya sa Ginoo mismo ug sumala sa inyong kadasig' (2 Cor. 8:18–19). Ang mga karaang komentador nagsabot sa termino nga 'igsoon' nga nagtumong kang Apostol Lucas. Si San Juan Crisostomo nakakita dinhi og timailhan sa konsagrasyon ni San Lucas isip usa ka obispo (gikonsagra sa pulong) sa Griyego – 'chirotonifis'.

Cesar. Kauban ni Apostol Pablo, iyang gisagubang ang tanang kalisud sa biyahe sa dagat, bisan pa sa pag-atubang sa katalagman nga mawala ang iyang kinabuhi[7176] .

Pag-abot niya sa Roma, nagpabilin usab si San Lucas uban ni Apostol Pablo ug, kauban nila Marcos, Aristarco ug uban pang mga kauban sa Apostol, nagwali sila kang Kristo sa maong kapital sa karaang kalibutan[7177] . Didto sa Roma gisulat ni San Lucas ang iyang Ebanghelyo ug ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostol[7178] . Sa Ebanghelyo, gipakita niya ang kalibutanong kinabuhi sa atong Ginoong Jesu-Kristo dili lamang base sa iyang kaugalingong nakita ug nadungog, kondili gisaligan usab ang tanan nga gipasa *sa 'mga tawo nga sukad pa sa sinugdan mao ang mga saksi sa ilang kaugalingong mga mata ug mga ministro sa Pulong'*[7179] . Giyahan siya sa Balaang Apostol Pablo sa maong buhat ug pagkahuman giaprubahan ang Ebanghelyo nga gisulat ni San Lucas. Sa susama nga paagi, ang Basahon sa Mga Buhat gisulat, sumala sa tradisyon sa simbahan, sa sugo sa Apostol Pablo[7180] .

Pagkahuman sa duha ka tuig nga pagkabilanggo sa Romanhong kadena, napalaya si Apostol Pablo ug, pagkahuman niyang mobiya sa Roma, mibisita sa pipila ka mga simbahan nga iyang natukod kaniadto. Kauban usab niya niining panaw si San Lucas. Wala madugayi, gipahigayon ni Emperador Nero ang mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa Roma. Niining panahona, mibalik pag-usab si Apostol Pablo sa Roma, aron pinaagi sa iyang mga pulong ug ehemplo mapadasig ug masuportahan ang gipanglutos nga Simbahan ug, kon buot sa Dios, makigbahin sa korona sa martir uban sa mga magtutuo. Gidakop siya sa mga pagano ug gisulod sa prisohan. Si San Lucas nagpabilin nga matinud-anon sa iyang magtutudlo bisan karon, ug siya ra ang usa sa mga kauban sa apostol nga anaa uban kaniya niadtong panahona, usa ka panahon nga grabe ka lisud nga ang apostol mitandi sa iyang kaugalingon sa usa ka halad nga gitudlo alang sa pagpatay.

'Gibubo na ako sama sa usa ka halad,' misulat si Apostol Pablo sa iyang disipulo nga si Timoteo, 'ug ang panahon sa akong pagpanaw miabut na: paningkamoti nga moanha ka sa akong daplin sa dili madugay. Kay si Demas mibiya kanako, tungod kay gihigugma niya kining kalibutan, ug miadto sa Tesalonica; si Crescens sa Galacia; si Tito sa Dalmacia.' Si Lucas ra ang kuyog nako[7181] .

Lagmit kaayo nga nakasaksi si Lucas sa pagkamartir ni Apostol Pablo sa Roma. Pagkahuman sa kamatayon ni Apostol Pablo, si San Lucas, sumala sa tradisyon sa simbahan, mitudlo sa Ebanghelyo ni Kristo sa Italya, Dalmatia, Gaul, ug labi na sa Macedonia – diin siya kaniadto nag-alagad sulod sa pipila ka tuig – ingon man sa Achaea, nga silingan sa Macedonia[7182] .

[7176] Ang kalisod sa kining taas nga panaw gihulagway sa balaan nga Apostol Lucas sa mga kapitulo 27 ug 28 sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles.

[7177] Kini klaro kaayo nga makita gikan sa mga epistola ni Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Colosas ug kang Filemón, nga gisulat niadtong panahona.

[7178] Base sa suod nga koneksyon tali niining Ebanghelyo ug sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (Lucas 1:1–4; Buhat 1:1), nga gisulat pagkahuman sa Ebanghelyo ug nigawas sa Roma mga tuig 63, kinahanglan nga ilhon nga gamay ra kaayo ang panahon nga nilabay tali sa pagsulat sa duha ka libro, ug nga ang Ebanghelyo usab nigawas sa Roma mga tuig 61 o 62. Gipamatud-an usab kini sa mga colophon nga makita sa pipila ka manuskrito. – Gisulat ni San Lucas ang iyang Ebanghelyo ug ang Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles alang sa usa ka 'iladong' Teofilo (Lucas 1:3; Mga Buhat 1:1). Ang karaang tradisyon naghisgot sa usa ka iladong Kristohanon – si Teófilo sa Antioquia – nga giila nga mao gayud ang tawo nga gisulat ni San Lucas sa Ebanghelyo ug sa Mga Buhat sa mga Apostoles.

[7179] Lucas 1:2. – 'Kung itandi sa ubang mga manunulat sa Ebanghelyo, si San Lucas lahi, ingon ni San Juan Crisostomo, tungod sa mas halapad nga paglangkob nga iyang gihimo sa mga hitabo sa Bag-ong Tugon, sugod sa pagkahimugso ni San Juan nga Manggagawas, nga siya ra ang naghisgot. Sa samang paagi, ang katapusang hitabo sa Ebanghelyo – ang Pag-alsa ni Hesukristo ngadto sa langit – nga wala gyud gihisguti ni Mateo ug Juan, ug gihisgutan lang sa mubo ni Marcos, gisaysay sa detalyado ni San Lucas lamang." – Ang Balaang Ebanghelyo sumala kang San Lucas, subay sa mga regulasyon sa Simbahang Orthodox – gawas lang sa talagsaong mga kaso – ginabasa sa Liturgiya sa tanang adlaw gikan sa ika-17 hangtod sa ika-29 nga semana human sa Pentekostes; gikan sa ika-29 ka semana hangtod sa Domingo sa Pagkaon sa Carne – sa Sabado ug Domingo lamang, ug sa Lunes, Martes ug Huwebes sa Semana sa Pagkaon sa Carne.

[7180] Sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles, gihulagway ni Lucas sa detalyado ang pag-anhi sa Espiritu Santo sa mga Apostoles ug ang ilang mga buhat, nga gihimo pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo aron ipakaylap ug pagtukod sa Kristohanong pagtuo sa Judea ug sa ubang bahin sa kalibutan. 'Labaw sa tanan, si San Lucas,' ingon ni San Juan Crisostomo, 'gideskribi dinhi ang mga buhat ni San Pablo nga Apostol, nga siya ang pinalanggang disipulo ug labing suod nga kauban.'

[7181] 2 Tim. 4:6, 10. – Tingali gigamit ni San Lucas, kaniadto ug karon, ang iyang kahanas sa medisina aron mapamenos ang mga kasakit sa apostol—usa ka priso nga, sumala sa eklesiastikal nga tradisyon, nag-antos sa sakit sa ulo ug uban pang pisikal nga mga kakulian—ug tungod niini nakadawat siya gikan sa apostol sa titulo nga *'hinigugmaong doktor*'.

Bisan pa sa iyang tigulang nga edad, ang Apostol Lucas mibyahe paingon sa layo nga Ehipto ug nag-antos didto og daghang kalisdanan ug kasubo alang sa himaya sa balaang ngalan ni Jesus. Miabot siya sa Ehipto human una siyang mibiyahe sa tibuok Libya[7183] , ug sa Ehipto – sa Thebaid – daghan ang iyang napasulod sa pagtuo kang Kristo. Sa siyudad sa Alexandria, giordinar niya si Avilius isip obispo aron mopuli kang Annianus, nga giordinar sa ebanghelista Marcos ug misilbi sulod sa 22 ka tuig. Sa iyang pagbalik sa Gresya, nagtukod siya pag-usab og mga simbahan didto – labi na sa rehiyon sa Boeotia[7184] – nag-ordinar og mga pari ug diyakono, ug nag-ayo sa mga nag-antos sa pisikal ug espirituhanong mga sakit. Sama sa iyang higala ug magtutudlo, ang Apostol Pablo, si San Lucas *'nakigbisog sa maayong pakigbisog, natapos ang lumba, ug napadayon sa pagtuo*'. Namatay siya sa edad nga 84 sa Achaea, usa ka kamatayon sa martir; partikular, gisabit siya—tungod kay walay krus—sa usa ka kahoy nga oliba[7185] . Ang iyang balaan nga lawas gilubong sa Thebes – ang kapital sa Boeotia – diin nagpabilin ang iyang balaan nga relikya, nga naghimo og daghang pag-ayo, hangtod sa ikaduhang tunga sa ika-upat nga siglo, pagkahuman niini gilalin kini sa kapital sa Sidlakang Imperyo – Constantinople.

Ang nahimutangan sa mga relikya ni San Lucas nga Apostol nahibal-an sa ika-upat nga siglo pinaagi sa mga pag-ayo nga nahitabo didto. Labi na daghan ang mga pag-ayo nga nahitabo didto sa mga nag-antos sa sakit sa mata[7186] . Si Emperador Constantius, anak ni Constantine the Great, Kapariho sa mga Apostoles, pagkahibalo niya gikan sa usa ka obispo sa Achaea nga ang lawas ni San Lucas nagpuyo sa Thebes, nagpadala kang Artemius, ang gobernador sa Ehipto, aron ibalhin ang mga relikya ni San Lucas ngadto sa kapital; ug gihimo ni Artemius kini nga pagbalhin uban sa dakong kaseremonya[7187] .

Sa pagbalhin sa balaan nga relikya ni Lucas gikan sa baybayon paingon sa simbahan, nahitabo ang usa ka milagro. Usa ka si Anatolius, usa ka eunuco (usa sa mga tig-atiman sa kwarto sa hari), nag-antos sa usa ka dili na matambalan nga sakit. Naggasto siya og daghang kuwarta sa mga doktor, apan wala siya naayo; ug karon, sa pagtuo sa makagagahong gahum sa bililhon nga relikya ni Apostol Lucas, misugod siya sa pag-ampo sa santo alang sa pagkaayo. Sa pagbuhat niya niini, miduol siya sa balaang reliquaryo ug, sa tibuok niyang kusog, mitabang sa pagbitbit niini. Ug unsa man ang nahitabo? Mibiya ang iyang sakit sa diha-diha dayon pagkahuman siya nakalakaw og pipila ka lakang. Human niini, malipayon niyang gidala ang balaang reliquaryo ngadto sa Simbahan sa mga Balaang Apostoles, diin gibutang ang mga relikya ni San Lucas ilawom sa halaran, kauban ang mga relikya nila San Andres ug San Timoteo nga mga Apostoles. Dinhi, ang mga balaang relikya nahimong tinubdan sa mga milagro ug gipasidunggan uban sa espesyal nga debosyon sa mga Ortodoksong Kristohanon.

Nagreport ang karaang mga manunulat sa simbahan nga si San Lucas, aron matuman ang matinud-anong tinguha sa unang mga Kristohanon, mao ang unang nagpintal og hulagway sa Labing Balaang Inahan sa Dios nga naggunit sa Iyang mga bukton sa Walay Katapusang Bata, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, sa Iyang mga bukton; ug pagkahuman gipintalan niya ang duha pa ka ubang ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug gipresentar kini sa Inahan sa Dios alang sa Iyang pag-apruba. Siya, pagkahuman sa pagsusi niining mga ikon, miingon:

'Hinaut nga ang grasya sa Kadtong Natawo gikan kanako ug ang akong kaluoy mag-uban niining mga icons[7188] .'

[7182] Dalmatia – ang habagatan nga bahin sa probinsya sa Illyria, nga nag-utlanan sa Pannonia sa amihanan ug sa Italya ug Dagat Adriatico sa kasadpan. – Ang Gaul naglangkob sa mga yuta nga nahimutang taliwala sa kadagatan, ang Pyrenees, ang Dagat Mediterraneo, ang Alps ug ang Rhine. Achaea – usa ka rehiyon sa habagatan sa Gresya, nga naglangkob sa amihanang bahin sa peninsula sa Morea.

[7183] Libya – usa ka probinsya sa Afrika sa Amihanan. Aduna'y daghang kolonya sa mga Griyego didto (bisan pa man usahay gitawag sa mga Griyego ang tibuok Afrika nga Libya).

[7184] Boeotia – usa ka rehiyon sa sentral nga Gresya.

[7185] Sumala sa gipamatuod ni San Gregorio nga Teologo sa iyang unang homilía mahitungod kang Emperador Julian.

[7186] Sama sa paghinumdom sa medikal nga kahanas sa Apostol Lucas, ang Ginoo nagpadagsa og usa ka ulan sa 'kallourion'—usa ka medisinal nga pahid para sa mga sakit sa mata—sa dapit sa lubnganan sa balaang apostol.

[7187] Gisaulog sa Simbahan ang pagbalhin sa mga relikya ni San Lucas niadtong 22 Abril.

[7188] Ang Simbahang Ortodokso, sa pagpasidungog sa mga balaang ikon sa Inahan sa Dios, nagtawag Kaniya ingon niini sa Iyang mga awit: 'Sa imong unang gihimong ikon, magbalantiyag sa mga misteryo sa Ebanghelyo, ug kanimo; gidala sa atubangan sa Reyna, dawata Niya kamo, ug pabakoda ug luwasa ang mga nagpasidungog kanimo, ug maglipay ka, nga mahigugmaon kanunay, kauban sa among kaluwasan." (Stichera gikan sa serbisyo sa Ikono sa Kazan sa Inahan sa Dios, 22 Oktubre). – Sa Moscow, sa Katedral sa Dormition, gitipigan ang Icono (Vladimir) sa Inahan sa Dios, nga, sumala sa tradisyon sa simbahan, gihulagway usab ni San Lucas.

Si San Lucas usab nagpintal sa mga panel sa mga hulagway sa balaan nga pangunang mga apostoles nga sila San Pedro ug San Pablo, ug pinaagi niini gitukod ang basihanan sa usa ka maayong ug dungganong paningkamot – ang pagpintal sa mga balaang ikon alang sa himaya sa Dios, sa Inahan sa Dios ug sa tanang mga Santo, alang sa pagpanamkon sa mga balaang simbahan ug alang sa kaluwasan sa mga matinud-anon nga matinahuron nga nagpasidungog niini nga mga balaang ikon. Amen.

Troparion, Tono 5:

Si Lucas nga Ebanghelista, magsusaysay sa Mga Buhat sa mga Apostoles ug hayag nga kronikista sa Ebanghelyo ni Cristo, nga gihimaya sa Simbahan ni Cristo, pagdayeg nato sa balaan nga Apostol pinaagi sa balaang mga awit, kay siya usa ka mananambal nga nag-ayo sa mga kakulian sa tawo, sa mga sakit sa unod, ug sa mga samad sa kalag, ug nag-ampo nga walay hunong alang sa atong mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato si Lucas nga Balaan, ang magtutudlo sa tinuod nga pagkamatinud-anon, ang orador sa dili masukod nga mga misteryo, ug ang bitoon sa Simbahan: kay ang Pulong mipili kaniya, kauban ni Pablo, ang maalamon nga magtutudlo sa mga pinulongan, ang Nakahibalo sa kasingkasing.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Julian.

Gisaulog sa Oktubre 18

Ang Banal nga si Hulyano natawo sa yano ug mapainubsanon nga mga ginikanan. Sa iyang pagkabatan-on, wala siyay pormal nga edukasyon, apan nakab-ot niya ang tinuod nga pagsabot sa Kristohanong pagtuo dili lang sa mga pulong, kondili sa mga buhat.

Pag-abot niya sa pagkahamtong, mibulag si Julian sa kalibutan ug nagpuyo sa usa ka langob nga nahimutang sa Disyerto sa Parthian[7189] . Didto, iyang gipaningkamotan, kutob sa mahimo, nga pugngan ang tanan niyang makalibutanong tinguha ug molabaw sa tanan nga maluya ug panandaliang; alang niini, mokaon siya og pan, asin, ug tubig kaisa ra sa usa ka semana. Ang iyang kahupayan ug espirituhanong pagkaon naggikan sa mga salmo sa balaang propeta ug Haring David, ug sa kanunay nga meditasyon ug mapangamyon nga pakig-istorya sa Dios.

Sama sa lampara nga gibutang sa tumoy sa bukid nga dili matago, ang matarong nga kinabuhi sa santo dili pud matago sa mga tawo. Ang mga hungihong bahin sa balaan nga asketiko dali nga nakaabot sa dunggan sa mga tawo, ug sa dili madugay daghang mga tawo ang nagtigom sa palibot ni Julian, nga nagtinguha nga ipangulo ang ilang kinabuhi ubos sa iyang giya ug mosunod sa iyang ehemplo. Paghangyo nila sa pagtugot sa balaang amahan, nagpuyo sila duol sa iyang langob sa mga tolda nga ilang gihimo, ug nagsugod sa pagpraktis sa ascesis ubos sa giya sa ilang maalamon nga magtutudlo.

Dili dugay nagpuyo si San Julian uban sa mga miadto kaniya. Tungod kay gusto niyang magkinabuhi sa hingpit nga pag-inusara ug pag-ampo, mibiya siya sa komunidad ug misulod sa kalasangan nga 50 ka verste ang kalawom, diin gisugdan niya ang kinabuhi nga hingpit nga pag-inusara, ug usahay lang mobalik sa komunidad nga iyang gibyaan aron ipaambit ang iyang mga pagtulon-an.

Sa usa ka higayon, samtang ang santo, pagkahuman sa pagtudlo sa mga kaigsuonan, hapit nang molarga paingon sa kamingawan, usa ka batan-on nga lalaki nga ginganlan og Asterius—nga nadako sa kahimayaan apan adunay kadasig sa pagkamatinud-anon nga milabaw pa sa iyang kaugalingong kusog—mipangayo kaniya nga dalhon siya. Sa sinugdan, gisulayan ni Julian nga pugngan ang batan-on sa pagpadayon sa lisod nga pagbiyahe paingon sa disyerto, diin walay bisan tubig; apan, tungod sa iyang tinguha, mitugot siya sa hangyo ug gidala siya uban. Malipayon nga misunod si Asterius sa tigulang; apan pagkahuman sa tulo ka adlaw, nanguyaw siya ug

[7189] Ang kamingawan misakop gikan sa yuta sa Parthia hangtod sa baybayon sa Eufrates.

nagsugod na og kaluya. Sa katapusan, tungod kay gikapoy na gyud siya kaayo, misugod siya sa pagpakisayud sa balaang tigulang nga kalooyon siya ug tabangan sa iyang kahimtang. Gitugotan siya sa santo nga mobalik, apan si Asterius gikapoy kaayo nga dili na gyud siya makalakaw; labaw pa, wala siya kahibalo unsaon pagpangita sa dalan pabalik sa langob. Unya ang tawo sa Dios, nga naantig sa pag-antos sa iyang kauban ug nagpakita og kaluoy sa iyang kahuyang, mitukkod ug nag-ampo nga mainit kaayo ngadto sa Dios alang sa kaluwasan sa batan-on nga ang iyang mga luha nabasa pa gani sa yuta. Gitubag ang pag-ampo sa santo; ang mga tulo sa iyang luha nga nahulog sa yuta nagpamutang og bukal sa tubig gikan sa yuta.

Sa paghisgot sa dakong pagkamaayo sa pag-ampo ni Julian, dili malimod ang iyang pagka-mapainubsanon, nga napamatud-an sa mosunod nga hitabo. Sa usa ka higayon, si Asterius, ang nahisgotan nga disipulo ni San Julian—nga nahimong usa ka asketiko ug giya sa uban, ug kanunay nga mibisita sa iyang pinalanggang magtutudlo—nagdala og dakong sako sa igos sa iyang abaga isip regalo kaniya, ingon usa ka timaan sa iyang debosyon; gidala niya kini nga bug-at nga karga sulod sa pito ka adlaw nga biyahe. Nailaw ug nabalaka si Julian nga naghimo pa gyud og ingon ana ka dako nga paningkamot ang laing tawo alang kaniya, busa dili niya gustong samantalahon ang paningkamot ni Asterius ug gisalikway ang halad. Sa dihang gisulayan ni Asterius pagpasalig sa tigulang nga dili niya ibutang sa yuta ang karga hangtod mouyon siya sa pagdawat sa halad, gidawat sa tigulang—bisan pa nga dili siya gustong modawat og pagkaon nga nakuha pinaagi sa paningkamot sa uban—kini nga serbisyo sa dihang nakita niya ang matinud-anong tinguha ni Asterius nga moserbisyo kaniya.

'Ihatag ko ang imong hangyo,' matod sa santo, 'apan una, ibutang dayon kini nga karga sa labing dali.'

Sa panahon sa gubat ni Emperador Julian nga Apostata batok sa mga Persiano, daghang mga magtutuo, nga nakaila sa reverendo isip matinud-anong sulugoon sa Dios, nangayo kaniya nga mag-ampo alang sa pagkahugno niining kaaway sa mga Kristohanon. Ang reverendo nag-ampo sulod sa napulo ka adlaw alang sa kaluwasan gikan sa dautang manlupig ug, sa katapusan, nakadungog siya og tingog:

'Ang hugaw ug dautang hayop nangamatay na.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, malipayon nga mibalik ang Reverendo sa mga igsoon. Sa dihang gipangutana siya nila sa hinungdan sa iyang kalipay, mitubag si Julian:

'Mga igsoon, panahon kini sa kalinaw ug kalipay: wala na ang daotan; siya nga misukol batok sa Ginoo nakasinati sa angay nga kapildihan sa kamot sa Usa nga misunod kaniya. Mao nga malipayon ako, sa akong nakita nga ang mga simbahan nga iyang gipanglutos nagadaug, ug ang apostata wala gyud makadawat og tabang gikan sa mga demonyo nga iyang gisimba[7190] .'

Si Santo Julian nagpaningkamot pag-ayo sa pakigbatok sa erehe nga Arianismo, nga mikaylap niadtong panahona. Alang niini, siya—nga usa ka mahigugmaon sa hilom nga disyerto—mibiya niini aron dili maghilom bahin sa kamatuoran.

Ang mga Ariano, aron ikalat ang ilang bakak nga doktrina, nagpakaylap og hungihong sa Antioquia nga ang Banal nga Julian misunod sa mga dogma nga ilang gipangwali. Unya si Akakios ug Asterios, mga disipulo sa santo, nga gipadasig sa mga matinud-anong lalaki nga sila Flavian ug Diodorus, mibyahe paingon kang Julian aron siya makatabang sa mga Ortodokso nga nagakamatay tungod sa limbong. Pag-abot nila sa santo, ilang gisulti kaniya ang pag-antos sa mga Kristohanon sa kamot sa mga Ariano[7191] . Pagkadungog niini, ang tigulang mibiyahe dayon paingon sa Antioquia. Pag-abot niya sa usa ka baryo sa pagkahapon, mihunong siya aron magpahulay sa balay sa usa ka debotong babaye nga adunay pito ka tuig nga anak nga lalaki. Samtang ang santo nagapanihapon, ang iyang anak nga lalaki hilom-hilom nga nilayas gikan sa lamisa ug nahulog sa usa ka balon. Ang debotong babaye, pagkahibalo niini, wala magpakita og kasubo ug, pagkahuman niyang ipahimutang og tabon ang balon, nagpadayon sa pag-alagad sa santo. Dako kaayo ang iyang pagtuo nga sa atubangan sa tawo sa pag-ampo—nga nailhan na sa iyang gasa sa paghimo og mga milagro—wala'y kadaut nga madawat sa iyang panimalay. Ug gitugotan sa Ginoo ang iyang hangyo sumala sa iyang pagtuo.

Sa wala pa mokaon, nangutana ang santo bahin sa batang lalaki, mitubag ang tag-iya sa balay:

[7190] Misunod ang kamatayon ni Julian niadtong 363.

[7191] Grabe kaayo ang kahimtang sa mga Ortodokso, labi na kay ang trono sa imperyo gipuy-an niadtong panahona sa Arian nga si Valens (364–378), nga naningkamot sa pagpakaylap sa Arianismo pinaagi sa nagkalain-laing mapugos nga mga lakang.

– Naigo siya sa usa ka klase sa sakit ug naghigda lang didto. Gipugos sa santo nga muanhi kaniya ang batang lalaki aron madawat ang iyang panalangin. Napugos ang asawa sa balay nga isulti kaniya ang trahedya nga miigo kanila. Mibiya dayon ang santo ug, sa pag-alsa niya sa takup sa balon, nakita niya ang batang lalaki nga gilukso-lukso sa tubig, hingpit nga himsog; ug, sa pag-unat niya sa kamot ngadto kaniya, gikuha niya siya gikan sa balon. Sa dihang gisugdan nila pagpangutana sa batang lalaki unsay nahitabo kaniya, miingon siya:

'Wala ko'y kadaut, kay gidala ko sa balaan nga tigulang tabok sa tubig, nga nagpugong sa akong pagkalumos.'

Gikan didto, ang reverendo mibyahe paingon sa Antioquia ug nagpuyo sa samang langob diin kaniadto nagpangitaguan si San Pablo nga Apostol. Daghang katawo ang nagtigom sa palibot sa langob aron makadawat og kahupayan ug panalangin gikan sa santo, apan siya, nga gilupigan sa grabeng 'fire-fever' (taas nga hilanat), nawala ang malay. Sa katapusan, nibalik siya sa iyang pagka- , nag-ampo para sa iyang kaugalingon – ug dayon mibiya kaniya ang sakit. Unya, pagawas niya sa mga nagpaabot, mapainubsanon siyang miingon:

'Kung ang akong panalangin makahatag kaninyo og bisan unsang kaayohan, hinaut nga ihatag kini kaninyo sa Dios.'

Dinhi, ang balaan nga asketiko naghimo dili lang og pisikal kondili usab og espirituhanong pagtambal pinaagi sa iyang mga pulong, ug sa dili madugay napadayag ug napahiya ang mga maninirang-pugong, samtang ang mga sumusunod sa kamatuoran napalig-on ug napuno sa kalipay.

Sa usa ka higayon, nakit-an niya ang usa ka masakiton nga lalaki nga naghigda sa kilid sa dalan; pagkahuman sa lalaki nga nakahikap sa pambungot sa iyang bado, dali siyang mibangon ug misunod kaniya, sama sa pagsunod sa pilay nga lalaki kang Pedro ug Juan (Buhat 3:1–11). Ang Balaang Amahan wala lang ibalik ang pisikal nga kahimsog sa masakiton nga lalaki kondili gipalig-on usab niya siya sa Ortodoksong pagtuo.

Unya mibalik siya sa iyang disyerto ug, pagkahuman nagpabilin didto hangtod sa iyang tigulang nga edad, malinawong mibiyahe paingon sa Ginoo[7192] .

Nobyembre

1 Nobyembre

19 Oktubre (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa Balaang Propeta Joel

Kumemorasyon sa 19 Oktubre

Si Propeta Joel – usa sa napulo ug duha ka gagmay nga propeta – mao ang anak ni Bafuiel[7193] . Sumala sa karaang tradisyon nga narekord ni Santo Efren nga taga-Sirya, ingon man usab ni Epifanio ug Doroteo, si Propeta Joel naggikan sa rehiyon sa sidlakan sa Jordan[7194] , ug nagpuyo sa lungsod sa Beth-horon o Beth-far[7195] .

Ang dakong kalamidad nga miigo sa Gingharian sa Juda[7196] mao ang hinungdan nga gipadayag ni propeta Joel ang iyang mga propetikanhong orakulo. Ang dugay nga uga ug daghang panon sa tipaklong hingpit nga naglaglag sa yuta sa Juda. Sa atubangan sa ingon nga kalamidad, bisan ang mga lig-on sa pagtuo nawad-an og kaisog, labi na gayud ang mga maluya ang kasingkasing. Busa, ang propeta Joel nagtawag sa katawhan nga mobalik sa Ginoo[7197] uban sa pag-ampo alang sa tabang, kay *'duol na ang adlaw sa Ginoo'* (Joel 2:1). Kini nga

---

[7192] Ang Kagalang-galang nga si Hulyano namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo

[7193] Mao kini ang paagi nga gitawag sa propeta Joel ang iyang kaugalingon (Joel 1:1).

[7194] Gikan sa tribo ni Gad o ni Reuben.

[7195] Beforon (Bef-Oron) – usa ka lungsod sa utlanan tali sa mga tribo sa Efraim ug Benjamin

[7196] Gipahigayon ni Joel ang iyang ministeryo nga propetiko sa Gingharian sa Juda, ug ang tanan niyang mga kalihokan may kalabotan sa unang 25 ka tuig sa paghari ni Joash, mao ang mga tuig 868–843 BC.

adlaw mahimong usa ka adlaw sa makalilisang nga mga kalamidad. Ang mga kasakit nga miigo sa Juda (ang mga tipaklong ug ang uga) nagsilbi nga simbolo ug pahibalo niini. Sa dili pa moabot kana nga adlaw, ang langit ug ang yuta pagayugyogan, ang tanang langitnong lawas mangitngit, ug unya magpakita si Jehova uban sa Iyang dakong panon. Apan bisan karon, nagpahimangno si Joel nga aduna'y paagi aron maluwas gikan sa ingon nga dagkong kalamidad: ang mga kasamtangang nag-antos kanila (tipaklong ug uga) ug ang mga nagpaabut sa umaabot (ang Adlaw sa Ginoo). Kinahanglan kita nga mobalik sa Ginoo uban sa tibuok natong kasingkasing, ug luwason unya sa Ginoo ang Iyang katawhan gikan niining dagkong kalamidad. Ipahibalo ang usa ka kinatibuk-ang pagpuasa, ingon sa propeta, ug magtigom ang tanan, walay bisan kinsa nga pasagdan, sa templo. Unya pasinggiti sa mga pari ang Ginoo alang sa tibuok katawhan: *'Ginoo, pasayloa ang imong katawhan; ayaw itugot nga ang imong panulondon mahimong usa ka dautang pagbinuang, aron dili sila pagadaw-an sa mga nasud; kay unsa man ang ilang isulti sa taliwala sa mga nasud: "Asa na ang ilang Dios?"'* (Joel 2:17)

Gipatigbabaw sa mga Hudio ang tingog sa propeta ug mibalik sila kang Jehova uban sa pag-ampo alang sa tabang, ug ang Ginoo mipakita og kaluoy sa Iyang katawhan. Pinaagi sa baba sa Iyang propeta nga si Joel, nagasaad ang Ginoo sa katawhan, ingon tubag sa ilang paghinulsol, og , kalamboan ug kadagahan sa mga panalangin sa kalibutan. Ang Ginoo magpadala og tukmang ulan, ug moturok ang hilamon sa mga pastulan; ang mga kahoy mamunga og daghang bunga; mapuno ang mga gihawan sa pan, ug ang mga lagayan sa ubas sa katas sa ubas. Unya maila sa mga anak sa Israel nga si Jehova dili mobiya sa Iyang katawhan ni motugot nga sila mapasipala (Joel 2:19–27).

Ang kaluoy sa Ginoo ngadto sa mga Hudio nga mibalik kaniya dili lang kutob sa paghatag og mga panalangin sa kalibutan, sumala sa propesiya ni Joel: ang katawhan sa Dios gihatagan usab og espirituhanong saad. Nakita sa propeta ang halayo, bulahan nga mga panahon sa Mesiyas. Moabot ang panahon nga pagabuboan ang Balaang Espiritu sa tanang unod, nga walay paglahi sa sekso, edad, o kahimtang sa katilingban. *'Ako magabubo*,' ingon sa Ginoo pinaagi sa propeta, *'sa akong Espiritu sa tanang unod; ug ang inyong mga anak nga lalaki ug ang inyong mga anak nga babaye magprofesiya; ang inyong mga tigulang magdamgo og mga damgo, ug ang inyong mga batan-on makakita og mga panan-awon. Ug bisan sa mga sulugoon nga lalaki ug babaye ibubo usab Nako ang akong Espiritu niadtong mga adlaw'*[7198] (Joel 2:28–29).

Gipahayag usab sa propeta Joel ang pag-abot sa unibersal nga paghukom (*'ang Adlaw sa Ginoo'*), nga daan pangunahan sa makalilisang nga mga panghitabo sa langit ug sa yuta, ug diin kinsa lamang ang motawag sa ngalan sa Ginoo ang maluwas[7199] . Sa pag-abot sa Adlaw sa Ginoo, si Jehova maghukom sa mga Hentil sa Walog sa Jehoshaphat, ug usa ka makalilisang nga silot ang moabot kanila (Joel 3:19). Bisan pa, samtang ang Adlaw sa Ginoo usa ka adlaw sa kahadlok para sa mga Hentil, dili kini ingon ana para sa Israel. Alang sa Israel, kini usa ka adlaw sa kaluwasan, kay si Jehova mao ang ilang panagang ug depensa. Unya moabot ang kalipay sa Israel, ug ang tanang kaaway sa Israel mausab: *'Mabuhi ang Juda hangtod sa kahangturan, ug ang Jerusalem gikan sa*

[7197] Jehova (sa Slavonic: 'Ang Naglungtad') – usa sa mga ngalan sa Dios. Nagpasabot kini sa pagka-usa, pagka-walay katapusan, ug pagka-dili mausab sa Banal nga Pagkatawo, ug kanunay kini gigamit sa Balaang Kasulatan aron motumong sa usa ka tinuod nga Dios.

[7198] Ingon nga sukaranan ug sentral nga higayon sa pagtuman niining propesiya, gitumong ni Apostol Pedro ang pag-anhi sa Espiritu Santo ibabaw sa mga apostoles sa adlaw sa Pentekostes (Buhat 2:14). Sa dihang ang mga tawo, sa adlaw sa pag-anhi sa Espiritu Santo, nakadungog sa mga apostoles nga nagasulti sa lain-laing mga pinulongan, nangutana sila nga nalibog: 'Unsa kini nga buot ipasabot?' – ang Balaang Apostol Pedro mitubag sa mga nagtigum pinaagi sa usa ka pamulong diin iyang gipasabot nga kini nga katingalahang panghitabo gitagna ni Joel, ug gisaysay niya ang tibuok nga propesiya niini nga pulong-pulong. Pagkahuman niyang gipakita ang pagtuman sa propesiya ni Joel, nagpadayon si Apostol Pedro: (human ang katawhan nga nagpaminaw kaniya mibalik ngadto sa mga apostoles uban ang pangutana: 'Unsaon namo pagbuhat, mga tawo, mga igsoon?') – *'Maghinulsol kamo, ug kamo tanan pagpa-bunyaga sa ngalan ni Jesu-Cristo alang sa pagpasaylo sa inyong mga sala, ug madawat ninyo ang gasa sa Espiritu Santo; kay ang saad alang kaninyo ug sa inyong mga anak, ug alang sa tanan nga layo, kutob sa mga tawgon sa Ginoo nga atong Dios'* (lakip na ang mga Hentil) (Buhat 2:37–39). Busa, ang pagtuman sa propesiya mahitungod sa pagbubo sa Espiritu Santo—nga mao ang daghang paghatag sa Iyang mga gasa—nagsugod sa adlaw sa unang Kristohanong Pentekostes ug magpadayon hangtod sa kahangturan, hangtod makasulod na ang hingpit nga gidaghanon sa mga Hentil sa Gingharian ni Cristo (*'ang pagkahingpit sa mga Hentil'* – Roma 11:25). – Ang Kapitulo 2 sa Basahon sa Propeta Joel ginabasa sa simbahan isip paremia sa adlaw sa Pentekostes.

[7199] *'Ang bisan kinsa nga motawag sa ngalan sa Ginoo maluwas'* (Joel 2:32). Giplikar ni Apostol Pablo kining mga pulong sa propeta Joel alang sa mga Hentil. 'Dinhi (mao nga, sa Kristiyanismo),' ingon niya, 'wala'y kalainan tali sa Hudiyo ug Hentil, kay usa ra ang Ginoo sa tanan, nga manggaranon sa tanan nga nagtawag kaniya; kay ang bisan kinsa nga magtawag sa ngalan sa Ginoo maluwas' (Roma 10:12–13).

henerasyon ngadto sa henerasyon. Labaan ko ang ilang dugo nga wala pa nako malaba, ug ang Ginoo magpuyo sa Siyon' (Joel 3:20–21). Busa ang mensahe sa propeta Joel nagtapos sa usa ka makapahupay nga nota. Ang Israel, bisan pa sa tanang kalamidad nga miigo sa ilang yutang natawhan, makakaplag og kahupayan ug kaaliwan niining saad. Makahandum kini nga si Jehova, nga labing maloloy-on ug mapailubon, dili kalimtan ang Iyang katawhan ug luwason sila, bisan unsang kalamidad pa ang ilang atubangon.

Tropario kang Joel:

O Propeta Joel, nga nakamatikod sa pag-abot sa Dios sa unod ug sa pagbubo sa Espiritu Santo, ug nagtagna sa umaabot nga Paghukom: luwasa pinaagi sa imong mga pag-ampo ang mga nagpasidungog kanimo gikan sa tanang kasubo.

Ang pagkamartir sa balaan nga martir Uar ug sa pito ka Kristohanong magtutudlo uban kaniya, ug ang paghinumdom sa bulahan nga Cleopatra ug sa iyang anak nga si Juan

Paghinumdom sa ika-19 sa Oktubre

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano Maximian, sa kapital nga siyudad sa Ehipto, Sa Alexandria, nagpuyo ang usa ka sundalo nga ginganlan og Uar, nga tinago nga nag-alagad sa Hari sa Langit: nahadlok sa mga walay balaod nga t nga mananamba sa diyos-diyosan, gitago niya ang iyang pagtuo sa tinuod nga Dios sa pipila ka panahon, apan sa ulahi gipadayag kini sa tibuok kalibutan sa dihang, alang kang Cristo, siya *'nahimong usa ka pasundayag sa mga anghel ug sa mga tawo'* (1 Cor. 4:9)[7200] .

Niadtong panahona, gisugdan ni Maximian ang pagpanlutos batok sa mga Kristohanon ug nagpagawas og mando sa tanang yuta ilawom sa iyang pagdumala nga ipapatay ang tanang Kristohanon nga misalikway sa paghalad sa mga diyos. Niabot usab kini nga dekreto sa yuta sa Ehipto, ug didto misugod ang walay kalooy nga pag-ula sa dugo sa mga Kristohanon, kay ang tanan nga misimba sa Magbubuhat imbis sa mga binuhat gisilotan sa lain-laing porma sa pagpanakit.

Niadtong panahona, si Uar mibisita sa mga selda sa gabii diin gipriso ang mga magtutuo tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo; ug, pagkahuman niyang mopalit og dalan sa mga guwardiya gamit ang bulawan, ihungaw niya ang mga gapos sa mga balaang martir, hugasan ang ilang dugo, tapuson ang ilang mga samad, dad-an sila og pagkaon, ug hangyoon sila nga ipangamuyo siya sa Ginoo.

Sa usa ka higayon, pito ka Kristohanong teachers[7201] nga nagpanago sa mga disyerto ang nadakpan ug gidala sa atubangan sa gobernador sa Ehipto. Ang gobernador, pagkahuman niya silang gipangutana ug nahibaloan nga lig-on sila sa ilang pagtuo, gipaka-antos sila pag-ayo ug unya, pagkahuman niya silang gipanghigot, gilabay sila sa bilanggoan. Pagkahibalo niini, si Uar, sumala sa iyang batasan, midali sa gabii ngadto sa bilanggoan diin gilabay ang mga balaan, ug, pagkahuman niya paghatag og bulawan sa mga guwardiya, misulod aron makita ang mga balaan. Pagkahuman niyang gisi ang mga gapos sa ilang mga kamot ug gipagawas ang ilang mga tiil gikan sa posas[7202] , gihatagan niya sila og pagkaon ug gihangyo nga mokaon, kay wala sila mokaon bisan unsa sulod sa walo ka tibuok ka adlaw. Sa samang higayon, mihulog siya sa ilang mga tiil, gihalokan sila ug gidayeg ang ilang mga pag-antos, nga nag-ingon:

– Bulahan kamo, mga maayong matinud-anon nga sulugoon sa Ginoo, nga mosulod sa kalipay sa inyong Ginoo, kay mitindog kamo nga lig-on alang Kaniya bisan pa sa pag-ula sa inyong dugo (Heb. 12:4)[7203] . Bulahan kamo, mga maayong asketiko, nga alang kaninyo ginahimo ang mga korona sa langit sa kamot sa Labaw nga

---

[7200] Kini usa ka tinubdan sa kaulaw – sa dihang nahimong sentro siya sa pagtagad.

[7201] Sa ato pa, ang mga eremita nga gibisita sa mga ordinaryong Kristohanon aron mangayo og giya.

[7202] Usa ka kahoy nga tabla nga adunay mga lungag para sa mga kamot, tiil, ug bisan sa ulo, nga gibutang ibabaw sa mga priso sa kal-ang aron mapugngan sila sa pag-ikyas.

[7203] Pasabot, ilang gibubo ang ilang dugo alang kang Kristo.

Ginoo, kay *'pinaagi sa pagkamapailubon padagana nato ang lumba nga gibutang sa atubangan nato'* (Hebreohanon 12:1), ug ugma, sumala sa akong kasiguruhan, inyong tapuson ang inyong mga pag-antos. Bulahan kamo, mga mag-aantos sa pag-antos ni Kristo, nga kaninyo bukas ang Gingharian sa Langit, kay nag-antos kamo uban ni Kristo, nga nag-antos alang kanato; *'nagaantos kita uban Niya aron kita usab pagadayegon uban Niya'* (Roma 8:17). Naghangyo ko kaninyo, balaan nga mga alagad sa Dios, ampoa ako sa Ginoong Kristo, aron Siya magpakita kanako og kaluoy; kay gusto usab unta nako nga mag-antos alang Niya, apan kulang ko sa kaisog aron buhaton kini: nahadlok ko sa mga pag-antos nga, sumala sa akong nakita, inyong gina-antos.

Mitubag ang mga santo:

'Minahal, walay bisan kinsa ang makab-ot sa pagkahingpit samtang nagpuyo ang kahadlok sa ilang kasingkasing; walay bisan kinsa ang mag-ani gawas kon magtanum siya; walay bisan kinsa ang makakorona gawas kon mag-antos siya. Hinumdumi ang mga pulong sa Ebanghelyo: *"Bisan kinsa nga mosalikway kanako sa atubangan sa mga tawo, mosalikway usab ako sa akong Amahan nga naa sa langit"* (Mat. 10:33); kon mahadlok ka sa panandaliang pag-antos, dili ka makalikay sa walay katapusang pag-antos; kon mahadlok ka nga ipahayag si Kristo dinhi sa yuta, dili ka mapuno sa panan-aw sa Iyang nawong sa langit. Busa, adto ka, igsoon, ug paglakaw uban kanamo sa dalan sa pagkamartir paingon sa Ginoo, nga nagtan-aw sa atong mga buhat; pag-antos uban kanamo, kay dili ka dayon makakaplag og lain nga kauban sama niini.

Pagkadungog ni Uar niini nga mga pulong, napuno siya sa gugma alang sa Dios ug nabati sa iyang sulod ang kusog nga makasugakod sa tanang matang sa pag-antos alang sa ngalan ni Cristo. Gigugol niya ang tibuok gabii sa bilanggoan uban sa mga balaang martir, nagpaminaw uban sa dakong kalipay sa ilang mga pagtulon-an.

Sa pag-abot sa kaadlawon, miabot ang mga sulugoon sa gobernador sa bilanggoan aron dad-on ang mga balaan nga martir sa paglitis; didto nila nakit-an si Uar nga naglingkod taliwala sa mga priso ug nagpaminaw sa ilang mga pulong uban sa lawom nga pagbati. Natingala sila, ug miingon kaniya:

'Unsa man imong gibuhat dinhi, Uar? Husto pa ba imong huna-huna, nga nagtugot ka nga malimbongan sa mga bakak nga sugilanon niining mga limbong nga tawo? Wala ka bay kahadlok nga, kung adunay mosulti sa gobernador ug sa mga maharlika bahin niini, mawagtang dili lang ang imong ranggo sa militar kondili pati na ang imong kinabuhi?'

Mitubag si Uar:

'Kinsa sa inyo ang mosumbong kanako sa gobernador? Sa katapusan, mga higala man ko ninyo. Ug bisan pa mosumbong kamo kanako, andam ko nga mamatay alang kang Kristo uban sa mga Kristohanon.'

Unya nanghilom ang mga sulugoon ug gidala nila ang unom ka mga martir; apan ang ikapito, tungod kay gikapoy na kaayo sa iyang mga samad, nagpabilin sa bilanggoan ug, pagkahuman namatay, miadto kang Kristo, ug gihatag niya ang iyang puwesto kang Uar aron siya, nga mopuli kaniya, matapos na ang iyang pag-antos.

Sa dihang gidala ang mga nabilanggang santo sa atubangan sa gobernador, nga naglingkod nga may garbo sa lingkoranan sa huwes, gipugos sila sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan; ug tungod kay misalikway sila sa pagsunod, gihubo sila ug walay kalooy nga gibugbog sa mismong mga bahin sa ilang lawas nga naangol na daan. Ang paghatag og bag-ong samad sa daan nang samad nagpalala sa ilang pag-antos, apan gisagubang nila kini, nga nag-ingon lang:

'Kristohanon kami.'

Pagkahuman niini, mitan-aw kanila ang gobernador ug miingon:

'Dili ba pito sila? Ug karon unom na lang; asa na ang ikapito?'

Sa diha-diha nga nakasulti ang gobernador, si San War, nga niabot didto, napuno sa langitnong kadasig; mitindog siya sa taliwala nila ug miingon:

Ako ang ikapito; kay usa na ang nakahuman sa iyang dagan – siya nagpakita na sa atubangan ni Kristo, ug gibyaan ako ingon nga manunod sa iyang mga pag-antos. Busa, unsa man ang iyang utang kaninyo, andam ko nga bayaran kini alang kaniya; gusto ko nga mag-antos sa iyang dapit kauban kining mga mahimayaong martir alang sa tinguha ni Kristo, kay usa ako ka Kristohanon.'

Ang gobernador, sa pagkadungog niini nga mga pulong, nangutana sa mga nagtindog sa iyang atubangan:

– Kinsa kining tawo? Mitubag sila:

'Ang mandirigma nga si Uar, kumander sa kompanya sa spiya sa Chian[7204] .'

Natingala ang gobernador ug miingon kang Uar:

'Unsang demonyo ang nagdala kanimo sa paglakaw padulong sa sigurado nga kapahamakan? Kay mawala ang imong dungog sa militar, mawagtang ang mga pribilehiyo nga imo, ug ibutyag nimo ang imong kinabuhi sa dagkong kalamidad.'

Mitubag ang bulahan nga si Uar:

Mas gusto nako ang pan nga nanaog gikan sa langit ug ang balaan nga kalis sa labing bililhon nga Dugo sa akong Ginoo kaysa sa inyong dungog ug kita; alang kanako, walay mas bililhon pa kaysa sa akong Kristo. Kung Wala Siya, wala koy bili sa imong dungog, sa akong ranggo, sa dagkong bahandi, o bisan sa kinabuhi mismo. Kay nakita nako ang akong dungog sa pag-antos alang kang Kristo; ang akong ganansya sa pagkawala sa tanan alang kang Kristo; ug makaplagan nako ang kinabuhi sa pagkamatay alang kang Kristo.

Ang gobernador, samtang naglantaw sa unom ka martir uban sa masuko nga panan-aw, miingon:

'Kini inyong binuhatan, kamo nga mga walay Diyos nga manlimbong. Kamo ang nakadani niining maharlikang mandirigma; inyong gipabuang siya pinaagi sa inyong salamangka. Busa—nagasumpa ako sa akong mga dagkong dios!—laglagon tika sa iyang atubangan, ug bayaran tika sa kahuy-an nga imong gidala sa among mga dios; dili ka angay mabuhi, kay imo ginasumpa ang mga di-mortal nga dios ug, pinaagi sa usa ka matang sa limbong, pugson nimo ang uban sa pagbuhat niining dautang buhat.

Mitubag ang mga santo:

'Wala namo gihikaw si Uar, kondili giluwasan siya namo gikan sa paglimbong; wala namo siya gihimong buang, kondili, sa sukwahi, gipabalik namo siya sa hustong paghuna-huna. Ang Dios mismo ang naghatag kaniya og kusog ug kaisog aron buhaton kini nga katingalahan, aron, kauban namo, mapildi niya ang inyong gahum ug ang gahum sa inyong mga dios, nga walay pulos; hulat lang og pila ka gutlo ug makita ninyo ang iyang kaisog sa pag-alagad kang Kristo, kay among giila siya nga usa sa han-ay sa mga anghel. Nagapasigarbo ba kamo nga makaguba kanamo? Apan mao kana gayud ang among gipangandoy: itugyan ang among kinabuhi alang sa Ginoo sa tanang katawhan.

Miingon dayon ang gobernador:

'Didab-on ko dayon ang inyong mga lawas kon dili kamo mosimba sa mga diyos sa Ehipto!'

Mitubag ang mga santo:

'Gibulag namo ang mga dios nga wala maghimo sa langit ug yuta (Jer. 10:11).'

Ang Balaan nga si Uar, nga gustong pukawon pa gayud ang gobernador, miingon kaniya:

'"*Ang mga walay kahibalo mosulti og binuang*," ingon sa propeta Isaias (Isaias 32:6)[7204] . Tan-awa, ang ilang mga lawas nagahigda sa atubangan nimo – buhata sila sumala sa imong gusto!'

Ang gobernador, nga nasuko kaayo, gisugo nga hubaron si Uar ug bitayon sa kahoy aron sugdan ang iyang pagpanakit, samtang sa mga balaan miingon siya:

'Tan-awa nato kinsa ang madaug – ikaw, pinaagi sa pag-antos sa imong mga pag-antos, o kami, pinaagi sa pagpahamtang niini kanimo. Nagasaar ko nga kon madaog mo kami pinaagi sa imong paglahutay, biyaan nako ang akong mga dios ug motuo ko sa imong Kristo.'

Mitubag ang mga santo:

'Sulayi ang inyong kusog sa usa kanamo: kon mapildi ninyo ang usa, mahimo ninyong dalhon ang sama nga paglaum alang sa uban.'

Apan si Uar, nga gisugdan na ang iyang pagpasakit, miingon sa mga balaan nga martir:

'Mga Balaang Nag-antos! Panalangini ako, inyong alagad, aron ako mahimong takus sa inyong bahin. Amo akong ipangamuyo sa Ginoong Kristo, aron Iya akong hatagan og pagkamapailubon, kay Siya nakahibalo sa atong kinaiyahan: nga ang espiritu andam, apan ang unod maluya (Mat. 26:41).'

Ang mga santo, nga nagtutok sa langit, nag-ampo nga matinud-anon alang kaniya, samtang sa maong higayon ang mga sulugoon sa gobernador misugod sa paghampak kang Uar sa tibuok lawas gamit ang mga baston. Samtang gisagubang ni Uar ang maong paghampak, miingon ang gobernador:

'Sultihi ko karon, Uar, unsa may maayong gibuhat kanimo sa imong Kristo?'

Matapang nga mitubag si Uar:

[7204] Sa laing pagkasulti, makadungog ra ka ug buang nga pakigpulong gikan sa usa ka buang.

'Dili masukod nga mas dako kaysa sa imong makuha gikan sa imong mga demonyo.' Samtang nagdasig ang mga santo kang Uar, nagtawag sila kaniya: 'Pagkugi, Uar, ug barog nga lig-on, kay si Kristo nagbarog sa imong atubangan, nagpalig-on kanimo sa dili makita.' Mitubag si Uar:

'Sa tinuod, nabati nako ang tabang sa akong Ginoo, kay giisip nako kining mga pag-antos nga walay bili.'

Dayon gisugdan sa mga mananakit ang paghiwa sa iyang lawas gamit ang puthaw nga kutsilyo ug pang-ukit; ug pagkahuman, pagkahuman siya ilang gipako sa kahoy nga nakabaliktad, ilang gihubo ang panit sa iyang likod, samtang gihampak ang iyang tiyan gamit ang hugot nga baston hangtod kini nabuka ug nahulog sa yuta ang tanan niyang bituka. Ang mga balaan nga martir, sa ilang pagkakita nga natagak ang iyang mga bituka, nanghilak, ug ang taga-panglutos, sa pagkakita sa nagahilak nga mga martir, misinggit sa kusog:

'Karon napildi na kamo, karon naubos na kamo; nagahilak kamo, kay nahadlok kamo sa mga pag-antos. Unsa pa man ang inyong kinahanglan aron masabtan nga si Kristo dili makaluwas kaninyo gikan sa among kamot? Ang nahabilin na lang kaninyo karon mao ang pagsimba sa among mga dios.'

Apan mitubag ang mga balaan:

'Hayop ka, dili tawo! Dili kami mapildi; sa kasukwahi, kami mismo ang mananaog pinaagi kang Jesus, nga nagpalig-on kanamo; ug kung maghilak kami, dili tungod kay nahadlok kami sa pagpanakit, kondili tungod sa natural nga gugma alang sa among igsoon, nga inyong ginapanakit sa dili makatawo nga paagi; apan sa among kasingkasing naglipay kami, kay nakita namo nga usa ka korona ang giandam na para sa maayong martir."

Gisugo dayon sa gobernador nga dad-on sila sa prisohan, ug sa dihang si Uar, nga nakabitay sa kahoy ug nag-antos sa pag-antos, nakakita sa mga santo nga gidala sa kadena paingon sa prisohan, misinggit siya:

'Mga magtutudlo ko! Pag-ampo kamo alang kanako sa katapusang higayon kang Kristo, kay ako nang magbulag sa akong lawas; ug nagpasalamat ko kaninyo nga gidala ninyo ako sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Pagkahuman sa iyang pag-antos sulod sa lima ka oras, gisumite ni San Uar ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa kamot sa Ginoo[7205] . Apan ang iyang mga tigpahirap, sa pagtuo nga buhi pa siya, gibugbog ug gipahirapan ang iyang bugnaw nga lawas; unya, sa pagkahibalo nga patay na siya, ilang gikuha siya gikan sa kahoy ug, sumala sa sugo sa tigpahirap, gihulbot siya gawas sa siyudad ug gilabay sa mga iro sa dapit diin gilabay ang mga bangkay sa hayop.

Usa ka debotong balo nga ginganlan og Cleopatra, lumad sa Palestina – nga ang bana kaniadto usa ka kumander militar sa Ehipto, ug adunay usa ka anak nga lalaki, nga bata pa kaayo, nga ginganlan og Juan – nagtan-aw sa mga pag-antos ni Uar uban sa kasubo gikan sa layo. Sa dihang gipagawas na ang lawas sa santo gikan sa siyudad, gidala niya ang pipila sa iyang mga ulipon niadtong gabii ug tinago niyang gidala ang nag-antos nga lawas ni San War; pagkahuman madala kini sa iyang balay, naghimo siya og lubnganan para kaniya sa iyang kuwarto, atubangan sa iyang higdaanan, ug gilubong siya didto.

Sa sunod buntag, gidala sa gobernador ang uban pang mga martir gikan sa bilanggoan ug, human sila dugay niyang gipangtortyur, giputol niya ang ilang mga ulo gamit ang espada ug gilabay ang ilang mga lawas gawas sa siyudad, nga walay lubong; ang ilang mga lawas gilubong usab niadtong gabii mismo sa pipila ka tinago nga mga magtutuo sa Kristohanong pagtuo. Si Cleopatra, sa iyang bahin, padayon nga nagsiga og kandila ug nagasunog og insenso ibabaw sa kabaong ni Santo War, nga nagpasidungog kaniya isip iyang dakong manalipod ug mananambag sa atubangan sa Dios.

Paglabay sa pipila ka tuig ug pagkahuman nga mihunong na ang pagpanlupig, gusto ni Cleopatra nga mobalik sa iyang yutang natawhan ug dugay niyang gihunahuna kung giunsa niya madala ang mga relikya ni San War uban kaniya. Sa katapusan, pagkahuman niyang nag-andam og bililhon nga gasa, miduol siya sa gobernador pinaagi sa usa ka tunga-tunga uban sa mosunod nga hangyo:

Ang akong bana usa ka kumander sa militar ug namatay dinhi samtang nag-alagad sa hari; wala pa siya maila sa lubnganan, kay sa lain nga nasud dili posible nga ilubong siya sa paagi nga angay sa usa ka importante nga kumander sa militar; ug ako, nga nahabilin nga balo sa lain nga nasud, gusto na nga mobalik sa akong yutang natawhan ngadto sa akong pamilya. Busa, tugoti ako, akong ginoo, nga madala ang mga kalabera sa akong hinigugma nga bana uban kanako ug itulog kini uban sa dungog sa akong yutang natawhan, sa lubnganan sa akong mga katigulangan, kay dili ko gustong mabulag kanila bisan pa sa kamatayon.

[7205] Ang kamatayon ni San Uar nahitabo niadtong tuig 307.

Mao kini ang gibuhat sa babaye, kay nahadlok siya nga basin pugngan siya sa mga Kristohanon, sa dihang mahibaloan nila nga gidala niya ang mga relikya sa balaang martir gawas sa ilang siyudad, ug kuhaon kini nga bililhon nga bahandi gikan kaniya. Ang gobernador, pagdawat sa gasa, gitugotan siya nga dad-on ang lawas sa iyang bana, ug siya, pagkuha sa mga relikya ni San War imbis kaniya, gidala kini—sama sa usa ka bililhon nga bahandi—gikan sa Ehipto paingon sa Palestina ug, sa iyang baryo nga gitawag Edra, nga nahimutang duol sa Bukid Tabor, gilubong kini uban sa iyang mga katigulangan. Adlaw-adlaw siya moadto sa lubnganan sa santo, maghalad og insenso didto ug magpasiga og kandila; ug, sumala sa iyang ehemplo, ang ubang Kristohanon nga nagpuyo sa maong dapit misugod usab sa pag-uban kaniya sa pagbisita sa lubnganan sa santo ug pagdala didto sa ilang mga masakiton, nga pinaagi sa pag-ampo ni Santo Uar, napaayo sa iyang lubnganan. Ug ang dungog ni Santo Uar mikaylap sa tanang palibot nga mga lugar, ug ang tanan nangdagsang sa iyang lubnganan uban sa pagtuo.

Si Cleopatra, sa dihang nakita niya nga ang mga Kristohanon nagkatigom aron mag-ampo sa lubnganan sa santo, naghukom sa pagtukod og simbahan sa ngalan niya ug gisugdan ang pagpatuman sa iyang desisyon. Niadtong panahona, ang iyang anak nga si Juan nakaabot na sa edad nga 17, ug si Cleopatra naningkamot nga makakuha og puwesto para kaniya sa hari nga hukbo[7206] ; Sa tabang sa pipila ka mga manalipod, nangayo siya sa hari og usa ka dungganong puwesto sa hukbo para sa iyang anak; gisulod siya sa serbisyo militar ug nadawat niya ang insinyas sa iyang ranggo sa mismong panahon nga nagsugod ang pagtukod sa simbahan nga gihalad kang San Uar. Unya miingon si Cleopatra:

'Dili mosilbi ang akong anak sa hari nga hukbo hangtod mahuman ang pagtukod sa balay sa Dios; kay gusto nako siya ang magbitbit sa lubong sa balaan nga martir uban kanako, ug unya lang niya tumanon ang sugo sa hari.'

Sa pagkahuman sa pagtukod sa simbahan, Gitawag ni Cleopatra ang mga obispo, pari, ug monghe, ug gikuha ang balaang relikya sa martir gikan sa kabaong, gibutang kini sa usa ka bililhon nga andador; ibabaw sa mga relikya iyang gibutang ang sinturon ug sinina militar nga isuot sa iyang anak, aron kini masagrado pinaagi sa pagdikit sa mga relikya sa santo; Sa samang higayon, nag-ampo siya nga matinud-anon sa santo nga mahimong tabang sa iyang anak, nga gipanalanginan sa tanang mitigum nga mga obispo ug pari. Walay ihap nga kadaghanan sa mga Kristohanon ang nagtigum didto, ug ang bier nga nagbitbit sa mga relikya gidala sa sulod sa simbahan – si Cleopatra ug ang iyang anak mao mismo ang nagbitbit sa mga relikya. Human sa konsagrasyon sa simbahan, ang mga relikya sa santo gibutang ilawom sa halaran, diin pagasaulogon ang Banal nga Misa[7207] . Si Cleopatra, sa samang higayon, samtang nagluhod sa atubangan sa mga relikya ni Santo War, nag-ampo sa mosunod nga mga pulong:

'Nag-ampo ako kanimo, Martir ni Kristo, hangyoa ang Dios alang kanako sa bisan unsang makapahimuot kaniya ug makapahimulos kanako, ingon man sa akong bugtong anak; wala na koy laing hangyo gawas sa gusto sa Ginoo mismo; Siya mismo ang nakahibalo unsay maayo para kanato, ug unta matuman kanato ang Iyang maayo ug hingpit nga kabubut-on!'

Sa katapusan sa Banal nga Liturhiya, nag-andam si Cleopatra og usa ka maluho nga salo-salo para sa tanan nga nagtigum, ug siya mismo, kauban ang iyang anak, ang nag-alagad sa mga bisita. Niadtong panahona, samtang nag-alagad siya sa mga bisita, kalit nga nasakitan ang iyang anak ug nangadto sa iyang higdaanan aron matulog. Pagkahuman mibangon sa lamisa ang tanan nga mga bisita, gisugdan ni Cleopatra pagtawag sa iyang anak aron matilawan niya ang nahabilin nga pagkaon, apan si Juan dili makapahayag bisan usa ka pulong, tungod sa kainit sa hilanat. Sa pagkakita nga masakiton ang iyang anak, miingon ang iyang inahan:

'Mangako ko sa Ginoo nga dili ko mosulod og bisan usa ka subo nga pan sa akong baba hangtod makita nako kung unsaon pagtapos sa sakit sa akong anak!'

Ninglingkod siya tupad kaniya, gibuhat ang tanan niyang makaya aron pabugnawan ang hilanat nga nagkagahak kaniya, ug nagminos alang sa iyang bugtong anak. Sa tungang gabii namatay ang batang lalaki, nga nagbilin sa iyang inahan sa walay paglaum nga kasubo. Nagahilak, midali siya paingon sa templo ni Santo War ug, sa paghulog sa iyang kaugalingon sa lubnganan niini, misinggit:

[7206] Sa ingon ani nga edad, kasagaran gipahimutang sa serbisyo militar ang mga batan-ong lalaki.

[7207] Ug bisan karon, kon pagtukod sa mga simbahan nga Orthodox, ginasunod kini nga karaang batasan – nga ang mga altar gitukod ibabaw sa mga bukog sa mga martir.

'Mao ba kini ang imong gipangbaylo kanako, O balaan sa Dios, sa tanang kakapoy nga akong gisagubang alang kanimo? Mao ba kini ang tabang nga imong gipakita kanako, sa dihang akong gibaliwala ang akong bana alang kanimo ug gibutang ang tanan nakong paglaum kanimo? Gitugotan nimo nga mamatay ang akong bugtong anak, gipapas nimo ang akong paglaum, ug gikuha nimo ang kahayag sa akong mga mata. Kinsa kaha karon ang mag-atiman kanako sa akong katigulangon? Kinsa kaha ang magtapak sa akong mga mata sa dihang mamatay ako? Kinsa kaha ang maglubong sa akong lawas? Mas gusto pa ko nga mamatay kaysa makita nga patay ang akong anak, sama sa bulak nga nangalot sa dili pa ang takdang panahon. Ibalik kanako ang akong anak, sama sa gibuhat ni Elisha kaniadto para sa babayeng taga-Shunem (2 Mga Hari 4), o kundi ayaw na lang ko pabilin dinhi, kay ang akong kinabuhi nahimong bug-at tungod sa akong mapait nga kasubo.

Samtang nagahilak siya sa kilid sa kabaong sa santo, dali ra siyang natulog tungod sa grabeng kakapoy ug lawom nga kasubo. Sa iyang damgo, mitungha si Santo Uar sa atubangan niya, nga gihuptan ang kamot sa iyang anak; pareho silang hayag sama sa adlaw ug ang ilang mga bisti mas puti pa kaysa niyebe; nagsul-ob sila og bulawan nga mga sinturon ug korona sa ilang mga ulo, nga dili masukod ang kaanyag. Pagkakita kanila, mihulog si bulahang Cleopatra sa ilang mga tiil, apan gipataas siya ni Santo Uar, nga miingon:

'O babaye, nganong nagreklamo ka batok kanako? Tinood ba nga nakalimot ko sa mga pabor nga imong gipakita kanako sa Ehipto ug sa biyahe? O nagtuo ka nga wala ko mabati bisan unsa sa dihang gikuha nimo ang akong lawas gikan sa tapok sa patay nga mga baka ug gibutang nimo kini sa imong kuwarto? Dili ba nako kanunay tagdon ang imong mga pag-ampo ug mag-ampo sa Diyos alang kanimo? Ug una sa tanan, ako nangamuyo sa Diyos alang sa imong mga paryente, kinsa kauban nimo naglubong kanako sa lubnganan, aron pasayloon ang ilang mga sala. Unya gidala nako ang imong anak sa pag-alagad sa Hari sa Langit. Dili ba ikaw mismo ang nangayo kanako dinhi aron mangaliya sa Dios alang kanimo alang sa mga butang nga makapahimuot kaniya ug mapuslanon kanimo ug sa imong anak? Busa nag-ampo ako sa Labawng Maayong Dios, ug Siya, sa Iyang dili masukod nga kaayo, midawat nga ang imong anak madawat sa Iyang langitnong panon; ug karon, sama sa imong makita, ang imong anak nahimong usa sa mga nagatindog sa atubangan sa trono sa Dios. Apan kon gusto nimo, kuhaa siya ug padalha siya sa pag-alagad sa yutanon ug panandaliang hari; nakita nako nga dili nimo gusto nga siya mag-alagad sa Langitnong ug Walay Katapusan nga Hari.

Ang batan-on, nga naglingkod sa mga bukton ni Uar, giyakap siya ug miingon:

'Dili, Ginoo! Ayaw paminawa ang akong inahan—ayaw ko ibalik sa kalibutan nga puno sa kawalay-hustisya ug sa tanang matang sa paglapas sa balaod, diin ako naluwas tungod sa imong pag-ampo; ayaw ko bawi-a, Amahan, sa pakig-uban kanimo ug sa mga balaan.'

Unya, mituyok siya ngadto sa iyang inahan ug miingon:

'Ngano man ka nagahilak ingon ani, inahan ko? Nabilang ako sa panon sa Hari—si Kristo—ug gihatagan ako og katungod nga motindog sa Iyang atubangan sa langit uban sa mga Anghel, apan karon imo nang gipangayo nga kuhaon ako gikan sa gingharian ngadto sa pagka-mapasipala.'

Ang Bulahan nga si Cleopatra, sa pagkakita nga ang iyang anak gisul-oban sa ranggo sa usa ka anghel, miingon:

'Dad-a ko uban kanimo, aron makig-uban usab ko kanimo.'

Apan mitubag si Santo Uar:

'Bisan pa nga nagpabilin ka dinhi sa yuta, uban ka gihapon namo; lakaw sa kalinaw, ug unya, sa dihang sugoan ka sa Ginoo, moanha kami aron kuhaon ka.'

Pagkahuman niining mga pulonga, nahimong dili makita silang duha. Sa dihang mibalik ang iyang pagbati, nabati niya ang dili masukod nga kalipay sa iyang kasingkasing ug gisultihan niya ang mga pari sa iyang panan-awon; kauban nila, gihawan niya sa halangdong paagi si Santo War ug ang iyang anak nga lalaki, nga wala na maghilak kondili naglipay sa Ginoo. Pagkahuman niini, iyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus, samtang siya mismo, nga mibiya na sa kalibutan, nagpuyo sa simbahan ni San War, nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo. Kada semana sa Domingo, samtang siya nag-ampo, mipakita kaniya si San War, kauban ang iyang anak, sa usa ka hayag nga kahayag. Pagkahuman sa pito ka tuig sa ingon nga mga pagpanagasa, namatay ang bulahan nga si Cleopatra, nga nakapahimuot sa Dios. Ang iyang lawas gipahulay sa simbahan ni Santo Uar, tupad sa lawas sa iyang anak nga si Juan, samtang ang iyang balaan nga kalag, kauban

nila Santo Uar ug Juan, nagatindog sa kalipay sa atubangan sa Dios sa langit; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion kang Wara ug sa pito ka Kristohanong magtutudlo uban kaniya:

Sa taliwala sa panon sa mga balaan, O martir nga nag-antos sa matarong alang sa mga nag-antos, bisan pa nga sila gipaka-usaran sa dili matarong, gipakita nimo ang imong kusog uban sa pagkamakasarigang lalaki. Midiretso ka sa pag-antos sa imong kaugalingong kusang pagbuot, ug nangandoy ka nga mamatay alang kang Kristo; ikaw nga nakadawat sa dungog sa kadaugan pinaagi sa imong pag-antos, O Wara, pag-ampo alang sa kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O martir Uare, nga nagsunod kang Kristo, nga nakatilaw sa Iyang kopa ug gikoronahan sa pagkamartir, karon nagalipay ka uban sa mga anghel: pag-ampo nga walay hunong alang sa among mga kalag.

Paghandum sa atong bililhon nga amahan nga si Juan sa Rylsk

Kumemorasyon sa 19 Oktubre

Ang atong reverendo nga amahan nga si Juan sa Ryl, usa ka dakong asketa, lumad sa baryo sa Skrina sa Bulgaria, duol sa himayaong siyudad sa Sredets[7208] . Nanginabuhi siya sa panahon sa paghari ni Pedro nga mahigugmaon sa Diyos, Tsar sa Bulgaria, ug ilawom sa Griyegong Emperador Constantine Porphyrogenitus[7209] . Sa pagkamatay sa iyang matinud-anong ginikanan, gipangbahin ni Juan ang tanang kabtangan nga nabilin kaniya sa mga kabus – kay sukad pagkabatan-on gihigugma niya ang Dios labaw sa tanan – samtang siya mismo misulod sa mga panata sa monastiko ug mibiya sa iyang natawhan nga baryo, nga wala'y gidala gawas sa usa ka panapton nga panit. Misaka siya sa usa ka hataas ug walay sulod nga bukid, ug didto nagsugod siya og kinabuhi nga hugot nga pagka-asketiko; nagpuyo siya sa usa ka Mibiya si Juan sa maong bukid paingon sa Disyerto sa Rylsk[7210] , diin iyang gipadayon ang iyang hugot nga asetikong kinabuhi; didto siya nagpuyo sa usa ka dako nga lungag sa kahoy, gigugol ang iyang panahon sa pag-ayuno ug mga luha, ug naghalad ug walay hunong nga pag-ampo sa Dios. Nagpuyo siya sa disyerto sulod sa sisenta ka tuig; didto nagpuyo siya nga tanum ra ang iyang gikaon, wala gyud siya makakita og lain nga nawong sa tawo, ug napalibotan lang siya sa mga buangis nga hayop. Isip pag-ila sa pagkamapailubon ni Juan, gipamunga sa Dios ang sitaw niadtong dapita, ug kining mga sitaw ang iyang gikaon sulod sa daghang katuigan.

Usa ka adlaw, nadiskubre sa pipila ka mga magbalantay sa karnero ang tagoan ni Juan ug gipakatag nila ang balita sa halayo ug lapad nga dapit[7211] . Daghan ang misugod sa pag-adto kang Juan ug nagdala sa mga masakiton kaniya, nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo, napaayo. Ang dungog sa Banal nga Juan misabwag sa tibuok yuta, ug daghan, nga napukaw sa asetikong kinabuhi ni Santo Juan, ang gustong puyo duol kaniya. Sa usa ka silingang langob, nagtukod sila og simbahan ug monasteryo, diin si Banal Juan mao ang abad ug espirituhanong

---

[7208] Sredets – sa karaang panahon, Sardica. Karon, ang siyudad gitawag nga Sofia ug mao ang kapital sa Prinsipalidad sa Bulgaria.

[7209] Si Peter nagdumala sa Bulgaria gikan sa 927 hangtod 968 – si Constantine VII Porphyrogenitus nagdumala sa Byzantium gikan sa 912 hangtod 959.

[7210] Gikuha niini ang ngalan gikan sa Suba sa Rilo, sa distrito sa Raslog

[7211] Mao ni ang nahitabo: ang mga karnero, kalit nga gikahadlukan, nidagan sa kusog nga agos sa suba hangtod nakaabot sila sa dapit diin nagpuyo ang usa ka eremita. Ang mga magbalantay, nga misunod kanila, nabigla sa pagkakita sa eremita. 'Gutom na mo pag-abot diri: kuhaa ninyo ang pipila sa akong mga gisantes ug kan-a,' ingon sa eremita. Nikaon sila ug nabusog; usa ra kanila ang nakatigom og daghang mga busag aron itigom isip reserba, nga walay panalangin sa eremita, ug sa dihang gihatag niya kini sa iyang mga kauban sa dalan, wala'y bisan usa ka gisantes nga makita sa mga gipangawat nga busag. Nibalik sila sa buotan nga tigulang, puno sa pagbasol. Gipasaylo sila sa tigulang ug miingon uban sa pahiyom: 'Makita ninyo, akong mga anak, kining mga bunga gitakda sa Dios alang sa pagkaon sa mga nagpuyo sa disyerto.'

amahan. Ingon usa ka maayong magbalantay sa iyang panon, gidala ni Juan ang daghang dili motuo ngadto sa Ginoo ug naghimo og dagkong himayaong milagro sa Iyang ngalan[7212] .

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, si Juan namatay nga malinaw[7213] , nga gihatagan sa walay katapusang kalipay sa langit, ug gilubong sa iyang mga disipulo.

Paglabay sa pipila ka panahon, mipakita si Juan sa iyang mga disipulo ug gisugo sila nga ibalhin ang iyang mga relikya ngadto sa siyudad sa Sredets. Sa pag-abli sa kabaong, ilang nakita nga buo ug dili nabubulok ang lawas ni Juan, nagpagawas og humot nga baho, ug ilang gidayeg ang Dios tungod niini. Gidala nila siya uban sa dungog ngadto sa siyudad sa Sredets ug gipahulay siya sa simbahan ni San Lucas nga Ebanghelista. Pagkahuman, gitukod sa maong dapit ang usa ka matahum nga simbahan nga gipahinungod kang Banal nga Juan, ug gibutang didto ang iyang balaan nga mga relikya, diin nanubag ang katingalahang ug himayaong mga pag-ayo.

Paglabay sa daghang katuigan, ang Hari sa Hungary, uban sa dakong hukbo, misulong sa teritoryo sa Gresya ug gisakop kini sa iyang pagdumala. Pag-abot niya sa lungsod sa Sredets, gidala niya ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa santo. – kay nakadungog siya og daghan mahitungod sa mga milagro sa santo – ug gisugo niya nga dad-on kini uban sa dungog paingon sa iyang kaugalingong nasud ug ibutang sa siyudad sa Esztergom[7214] . Apan ang Arsobispo sa Esztergom, pagkadungog nga ang Banal nga Juan sa Rila dako sa atubangan sa Dios ug bantog tungod sa iyang mga milagro sa tanang yuta, misalikway sa pagtuo niini.

'Wala'y paghisgot ang karaang mga libro bahin sa ingon nga tigbuhat og milagro,' ingon niya, 'ug misalikway siya sa pag-adto aron magpasidungog sa santo. Unya, kalit lang, natamnan ang iyang dila. Sa pagkahibalo nga ang hinungdan sa iyang pagkabuta mao ang pagpanamastamas niya sa Balaan, ang arsobispo midali-dali paingon sa reliquaryo sa santo ug, sa pagkahugno sa atubangan niini, gihalokan ang iyang balaan nga mga relikya, nga naghangyo og pasaylo sa iyang sala. Dali ra nga nadungog sa Diosnong San Juan ang pag-ampo sa arsobispo: giluwagan dayon niya ang iyang dila ug gibalik ang iyang abilidad sa klarong pagsulti. Human siya nangaayo, ang arsobispo, nga nagahilak, nag-ampo sa iyang sala sa atubangan sa santo sa tanan nga naa didto, ug gidayeg ang Dios ug gipasidunggan ang Iyang Diosnong alagad, si San Juan.

Ang santo naghimo pa og daghang ubang himayaong milagro sa yuta sa Hungary. Natingala sa mga milagro ni San Juan, ang Hari sa Hungary nagpalamuti sa reliquaryo sa santo og pilak ug bulawan ug, pagkahuman niya kini gikahoy, gibalik kini uban sa dakong dungog sa siyudad sa Sredets. Busa, pagkahuman sa pipila ka panahon, gipahimuslan sa Dios ang pagbalik sa kagawasan sa estado sa Bulgaria, nga napul-an sa kalapasan sa mga Griyego, ug kini nga pagkabanhaw sa gingharian sa Bulgaria nahitabo ubos sa pagdumala sa Kristohanong Tsar John Asen. Kining tsar, sa sinugdanan pa lang sa iyang paghari, gitukod pag-usab ug gipalig-on ang mga guba nga siyudad sa Bulgaria ug nakig-away batok sa mga silingang yuta, ug gidugang ang bag-ong mga siyudad sa iyang gingharian. Pag-abot niya sa siyudad sa Sredets ug pagdaug niini, iyang nakita didto ang mga relikya sa Banal nga si Juan sa Rila ug, pagkahibalo sa mga milagro nga nahimo pinaagi niini, nagpasidungog siya sa balaan niyang relikaryo. Pagkahuman niyang paghalok sa iyang labing dungganong mga relikya, gisugo niya si Patriarka Basilio ug ang iyang mga klero nga dad-on ang himayaong reliquaryo sa santo ug dalhon kini uban sa dakong dungog ngadto sa kapital sa Bulgaria, ang Tarnovo; ug, sumala sa sugo sa tsar, 300 ka pinili nga mga mandirigma ang miapil sa prosisyon.

[7212] Daghang mga tawo ang miadto kang Banal Juan ug gidala ang ilang mga masakiton, nga nanaog pinaagi sa pag-ampo sa santo. Usa ka lalaki nga gipanag-iya sa hugaw nga espiritu sulod sa pipila ka tuig, sa dihang nakakita sa mga padulong sa disyerto ni Juan, misunod kanila. Wala pa siya nakaabot og usa ka verst gikan sa Disyerto sa Rylsk sa dihang nahulog siya sa yuta ug misinggit: 'Dili na ko makapadayon: adunay kalayo nga nagasunog kanako.' Ang iyang mga kauban, pagkahuman nilang giputlan ang tawo nga gipanag-iya, gidala siya ngadto sa Banal nga Amahan ug nangayo kaniya nga tambalan siya. 'Mga anak ko,' miingon siya, 'labaw pa kini sa akong gahum; usa ko ka maluya nga tawo, sama ninyo; ang Dios ra ang makahimo sa pag-ayo kaniya.' Nagpangayo sila kaniya nga mapugos, ug ang eremita nag-ampo para kaniya: kalit lang nga nabalik ang panglawas sa masakiton, ug ang tanan naghimaya sa Dios.

[7213] Si San Juan namatay niadtong 18 Agosto 946, sa edad nga 70.

[7214] Ang Esztergom usa ka siyudad sa Hungary, sa tuo nga pampang sa Suba sa Danube, atbang sa bunganga sa Suba sa Gara. Kini usa ka karaang-kaayo nga siyudad ug mao ang duyan sa Kristiyanismo sa Hungary. Ang mga lumolupyo niini mga Romano Katoliko. Ang Arsobispo sa Esztergom mao usab ang Prinsipe-Primate sa tibuok Hungary. (Ang Primate mao ang titulo sa usa ka Katolikong arsobispo, nga katumbas sa kasadpan sa titulo nga patriyarka sa sidlakan.) Ang Kagalang-galang gibutang pag-usab sa lubnganan sa iyang balaan nga simbahan niadtong tuig 1097 AD.

Gibutang ni Patriarka Basil ang labing dungganong reliquaryo sa usa ka karwahe, ug nagbiyahe silang tanan nga malipayon, naghimaya sa Dios ug gipanalipdan sa mga pag-ampo sa santo; apil kanila ang mga monghe sa monasteryo nga gitukod sa Benerable, kauban ang ilang abadi, si Ioannikios. Ang debotong Tsar John-Asen mismo ang nanguna sa prosisyon ug, sa dihang midali siya paingon sa kapital, nagmando nga andamon didto ang usa ka simbahan ug usa ka dapit alang sa reliquaryo sa santo.

Sa dihang nahibaloan sa Tsar nga nagkadool na ang prusisyon nga nagdala sa mga relikya sa Banal, siya mismo ang miadto aron masugat kini sa 'trench'[7215] kauban ang iyang mga maharlika, ang mga awtoridad ug daghang katawhan, ug ang tanan nalipay ug nagmalipayon[7216] . Sa pagkakita nila sa balaan nga mga relikya, ang tanan mihapa sa atubangan niini. Ang mga relikya sa Banal nga Tawo nagpabilin sa 'trench' sulod sa pito ka adlaw, hangtod nga natukod pag-usab ang simbahan. Ug sa dihang natukod pag-usab kini, ang balaang mga relikya gilalin didto ug gipahulay uban sa dakong dungog, samtang ang simbahan mismo gikonsagrasyon. Didto, hangtod karon, nagahigda ang mga relikya nga nagabuhat og milagro sa Balaan, usa ka kanunay nga tinubdan sa pagtambal: kadtong moanha uban sa pagtuo – ang mga bulag makakita, ang mga pipì magsugod og pakig-istorya, ang mga masakiton mobalik sa maayong panglawas, ug kadtong gihuptan sa mga demonyo ayo.

Tropario kang Juan sa Rylsk, Tono 1:

Ang basihanan sa paghinulsol, ang ehemplo sa pagmugos sa kasingkasing, ang hulagway sa kahupayan, ang imong kinabuhi usa ka espirituhanong pagkahingpit, kapariho sa mga anghel, O Dungogong Santo. Nagpuyo sa pag-ampo, pag-ayuno ug mga luha, Amahan Juan, hangyoa si Kristo nga among Dios alang sa among mga kalag.

Troparion alang sa pagbalik sa mga relikya gikan sa Ternovo ngadto sa Monasteryo sa Rylsk:

Pinaagi sa pagbalik sa imong mga relikya, ang imong monasteryo napalambo; ug ang imong simbahan, nga nakadawat niini, nahan-ag ug napalamutian, nagtawag sa mga matinud-anon sa pagsaulog sa imong hayag nga pista uban sa kalipay, nga nagaingon, 'Umari, ug dawata ang mga gasa sa grasya.'

Kontakion, Tono 8:

Tungod sa tinguha nga sundon ang kinabuhi sa mga anghel, O Balaan, gibyaan nimo ang tanang butang sa kalibutan ug midali kang Kristo; ug, gipanalipdan sa Iyang mga sugo, napamatud-an nimo nga ikaw usa ka haligi nga dili matuyok batok sa mga pag-atake sa kaaway.

- Sa maong adlaw, ang pagkamartir sa balaan nga pari-martir nga si Zadok, Obispo sa Persia, ug uban kaniya 128 ka mga martir. Ang ilang paghinumdom gisaulog usab sa 20 Pebrero

2 Nobyembre

20 Oktubre (Daang Estilo)

Santong Artemio nga Martir

Gisaulog sa 20 Oktubre

[7215] Ang rampart mao ang pader sa siyudad.

[7216] Ang pagbalhin sa mga relikya ni San Juan nga Dungog nahitabo niadtong 1238. Kini nga pagbalhin gisaulog sa Simbahan kada 19 sa Oktubre.

Ang karaang mga kasaysayan nagasulti nga ang Balaang Martir Artemius natawo sa usa ka iladong pamilyang Romano, nagkupot sa ranggo nga senador, ug, ubos ni Emperador Constantius, siya ang nagdumala sa tanang imperyal nga mga panag-iya.

Nagsugod si Artemius sa iyang pag-alagad ubos kang Constantine ang Dako, sa hukbo niining matinud-anong emperador. Sa dihang, kauban ni Constantine, nakasaksi siya sa milagrosong timaan sa Balaang Krus sa kalangitan, napalig-on ang iyang pagtuo sa Kristohanong pagtuo ug nahimong matinud-anong sulugoon ni Emperador Constantine ug sa iyang panimalay[7217] . Human sa kamatayon ni Constantine, nagpabilin siya nga kanunay sa kiliran sa iyang anak, si Constantius[7218] , isip iyang labing suod nga higala, ug gisaligan siya sa emperador sa labing dungganong mga katungdanan. Busa, sa dihang nahibalo si Constantius gikan sa usa ka obispo nga ang mga lawas sa mga apostoles ni Kristo nga sila Andres ug Lucas gilubong sa Achaea[7219] , iyang gisugo si Artemius sa pagbalhin niining bililhon nga mga relikya ngadto sa Constantinople. Gipatuman ni Artemius ang sugo sa hari, gidala niya ang mga relikya sa balaang mga apostoles ngadto sa imperyal nga siyudad uban sa dakong dungog, ug tungod niini nakadawat siya og promosyon gikan sa hari nga angay gayud kaniya: gihimo siya sa hari nga Duke ug Augustalian[7220] sa Ehipto, ug nagpuyo didto si Artemius, nga nakapahimuot sa Dios. Sa pagpalapad sa dungog ug himaya sa ngalan ni Hesukristo, iyang gipukan ug gilaglag ang daghang mga dios-diosan sa Ehipto.

Sa dihang namatay si Haring Constantius, anak ni Constantine ang Dako, gikuptan sa walay Dios nga apostata nga si Julian[7221] ang gahum sa tibuok Imperyo Romano; kaniadto tinago, ug karon hayag, mibulag siya sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug nagsugod sa hayag nga pagsimba sa mga dios-diosan. Nagpagawas siya og usa ka mando sa tibuok yuta sa iyang gingharian, sa sidlakan ug kasadpan, nga ang mga templo nga sa panahon sa paghari ni Constantine ang Dako gikuha sa mga Kristohanon gikan sa mga pagano, karon ibalik na sa mga pagano; sa samang higayon, gisugo niya nga ibangon pag-usab ang mga dios-diosan sa niining mga templo ug nga maghalad og mga sakripisyo sa mga dios.

Busa, kining walay Diyos nga hari gibalik ang pagsimba sa daghang diyos sa bisan asa, nga gipahunong sa balaan nga Emperador Constantine, samtang gipailawom ang mga Kristohanon sa grabeng pagpanlupig, gipangtortyur ug gipatay sila, gipanguha ang ilang kabtangan ug naglabay og mga panamastamas batok sa balaan nga ngalan ni Hesukristo.

Aron mapahiya ang Kristiyanismo, Gikuha sa walay Diyos nga si Julian gikan sa reliquaryo ang mga bukog sa balaan nga propeta Elias ug ang mga relikya ni San Juan Bautista – gawas sa iyang balaan nga ulo ug tuo nga kamot, nga naa sa Sebaste – ug, pagkahuman niyang gisagol kini sa mga bukog sa mga hayop ug sa mga walay Diyos nga tawo, gisunog niya kini, ug gipanglapas ang abo sa hangin; Gitigom sa mga Kristohanon ang abo ug ang mga bukog nga nabilin pagkahuman sa pagsunog ug gipreserbar kini sa usa ka dungganan nga dapit.

Nakat-on siya unya nga sa lungsod sa Paneada[7222] adunay estatuwa ni Kristo nga Manluluwas, nga gitukod sa babaye nga nag-antos sa pagdugo nga naayo sa dihang nahikap niya ang tumoy sa bado ni Kristo (Mateo 9:20). Gipahulog sa hari ang maong estatwa ug gisugo nga guyuron kini sa tibuok plasa hangtod hingpit nga nabungkag; apan ang ulo ra sa estatwa ang gikawat ug gipreserbar sa usa ka Kristohanon. Sa dapit diin nagtindog ang estatwa, gisugo sa hari nga itukod ang iyang kaugalingong estatwa, apan kini natumba sa kidlat.

[7217] Si Constantine mibangon sa armas batok sa iyang gamhanang kaatbang, si Maxentius. Wala siya kahibalo kinsa iyang pag-ampoan alang sa tabang, ug unya, samtang nagalubog ang adlaw sa kasadpan, nakakita si Constantine og nagdan-ag nga krus sa langit nga adunay inskripsyon sa ilawom niini: 'Pinaagi niining timaan, ikaw mananaog'; nakita usab sa iyang mga tropa kini nga timaan. Niadtong gabii, sa usa ka damgo, mipakita mismo kang Constantine si Kristo ug gisugo siya nga maghimo og bandila nga porma sa krus ug ipintal ang krus sa mga taming ug helmet sa iyang mga sundalo. Gibuhat ni Constantine ang gisugo kaniya – ug sa dili madugay hingpit niyang napildi ang mga pwersa ni Maxentius. Human niini, hayag niyang gipahayag ang iyang simpatiya sa Kristiyanismo.

[7218] Naghari siya gikan sa 337 hangtod sa 361.

[7219] Usa ka probinsya sa Gresya.

[7220] Dux – usa ka kumander sa militar. Augustus – usa ka titulo nga katumbas sa modernong titulo nga 'His Highness'.

[7221] Si Julian, ang pag-umangkon ni Constantine the Great, kauban nga maghuhari niining emperador samtang buhi pa si Constantius, nga nagdumala sa kasadpang mga probinsya sa Imperyong Romano.

[7222] Usa ka siyudad sa amihanan sa Palestina (kilala usab nga Caesarea Philippi).

Pagkahuman niya pagtigom og dakong hukbo, ang walay Diyos nga si Julian nagpasiya nga mosulong batok sa mga Persyano; ug atol niining kampanya, pag-abot niya sa Antioquia, iyang gipasiugda, sumala sa iyang batasan, ang pagpanlupig sa Simbahan ni Cristo, ug gipatay ang mga magtutuo.

Niadtong panahona, duha ka presbiterio gikan sa Antioquia, sila Eugene ug Macarius—mga tawo nga maalamon—ang gidala sa iyang atubangan. Si Julian nakiglalis og dugay kanila bahin sa mga dios, nga nagtumong sa nagkalain-laing mga sinulat sa mga paganong Griegong manunulat aron suportahan ang iyang mga dautang ideya, apan wala niya mapahilom ang mga ngabil sa maalamon nga mga tigulang nga nagasulti sa Dios; Sa baylo, siya mismo ang napukan nila, napahiya ug napadayag nga usa ka walay pagsimba nga tawo. Tungod kay dili niya ikapagdala ang iyang kaulaw, gisugo ni Julian nga latigon nga walay kalooy ang mga santo, human una silang huboa; si Eugene nadawat og lima ka gatus ka latigo, samtang si Macarius nadawat og dili mabilang nga gidaghanon.

Samtang kining mga balaan gipailawom sa grabeng pag-antos, ang bantugang Artemius nahitabo nga naa sa lugar sa pagbitay. Pagkadungog niya nga si Julian misaka sa trono ug nagpadulong batok sa mga Persyano—busa gisugo usab siya nga moanha sa Antioquia uban sa tanan niyang mga tropa— – Miabot si Artemius dinhi uban sa iyang mga tropa, gitagad si Julian sumala sa angay sa usa ka hari, naghatag kaniya og mga gasa, ug mitindog tupad sa hari samtang ang balaan nga mga nag-ako sa pagtuo, sila Eugene ug Macarius, gipaka-antos. Pagkadungog ni Artemius nga ang walay Diyos nga si Julian nagpasipala sa Ginoong Jesu-Kristo pinaagi sa iyang hugaw nga baba, napuno siya sa kadasig ug, miduol sa hari, miingon:

'Ngano man, O labaw, nga imo kining dili makatawong pag-antos ang paghatol niining mga inosenteng tawo, nga gihalad sa Dios, ug pugson sila sa pagsalikway sa Ortodoksong pagtuo? Hibaloa nga ikaw usab usa ka maluya nga tawo; bisan pa man gitudlo ka sa Dios nga hari, mahimo ka gihapon matintal sa yawa; Nagtuo ako nga ang punoang mananugyot sa dautan mao ang malimbungong yawa. Sama sa iyang paghangyo kaniadto sa pagtugot sa Dios aron tuksuhon si Job ug sa pagdawat niini, ingon usab karon gipahimutang ka niya batok kanamo ug gipukaw ka aron gamiton ang imong kaugalingong mga kamot sa paglaglag sa trigo ni Cristo ug pagtanum sa iyang kaugalingong mga sagbot. Apan walay pulos ang iyang paningkamot ug gamay ra kaayo ang iyang gahum; kay sukad nga miabot ang Ginoo ug gitukod ang krus, diin gipahitas-on si Kristo, nahugno ang garbo sa mga demonyo ug napukan ang ilang gahum. Busa, Oh Hari, ayaw paglimbong, ug ayaw paglutos, aron mapasaylo ang mga demonyo, sa mga Kristohanong katawhan nga ginapanalipdan sa Dios. Hibaloa nga ang kusog ug gahum ni Cristo dili mapildi ug dili malabwan.

Pagkadungog niini, nasuko kaayo si Julian ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Kinsa kaha ning dautan nga tawo, ug asa siya gikan, nga misulti kanamo nga ingon ka mapangahas ug nangahas pa nga mosal-ot kanamo sa atubangan?'

Mitubag ang mga nagbarog sa atubangan sa hari:

'O Hari! Siya mao ang dux ug Augustalis sa Alexandria.'

'Unsa?' miingon ang hari, 'mao ba kini si Artemius nga daotan nga miapil sa pagpatay sa akong igsoon nga si Gallus[7223] ?'

'Oo, O gamhanang Hari, siya gayud kana,' tubag sa mga nagbarog sa atubangan niya.

Miingon dayon ang hari:

Kinahanglan ko magpasalamat sa mga di-mortal nga dios, ug labi na gayud kang Apollo sa Daphne[7224] , sa paghatud niining kaaway sa akong kamot, nga miabot dinhi sa iyang kaugalingong kabubut-on. Busa, kuhaa kining salbahis sa iyang katungdanan; kuhaa ang iyang sinturon[7225] ug silotan dayon siya; ug ugma, kon buot sa mga dios, ako maghukom kaniya tungod sa pagpatay sa akong igsoon. Ako panimalos sa walay sala nga dugo

[7223] Si Gallus, igsoon ni Julian, gihimong manununod sa trono ni Constantius – nga walay anak – apan sa ulahi nakasuko siya kang Constantius tungod kay hayag niyang gipaningkamotan nga patalsikon siya. Gipadala ni Constantius ang iyang mga kasaligan aron kuhaan si Gallus sa awtoridad sa mga probinsya sa sidlakan, ug kining mga sugo, aron mapasaya ang ilang hari, gipatay si Gallus.

[7224] Ang Daphne usa ka suburbio sa Antioquia. Kini usa ka talagsaong matahum nga dapit, diin daghan kaayong matang sa kahoy ang mitubo, diin nag-agos bisan asa ang mga sapa nga kristal ang kalimpyo, ug diin nagtindog ang estatwa sa diyos sa adlaw, si Apollo, nga giila ni Julian nga labaw sa tanang uban nga mga diyos.

[7225] Ang sinturon usa ka talagsaong marka sa usa ka kumander militar.

kaniya ug laglagon siya dili sa usa ka silot, kondili sa daghan, kay wala niya gibubo ang dugo sa ordinaryong tawo, kondili ang dugo sa usa ka hari.

Sa dihang nahuman na sa hari ang paglitok niining mga pulong, dayon gidakop sa iyang mga tagadala sa armadura si Artemius ug pagkahuman sa pagtangtang sa iyang sinturon sa kumander ug uban pang mga insinyas sa ranggo, gibyaan siyang hubo. Ug ang santo gihatag sa mga tigpamatay, nga pagkahuman giputlan ang iyang mga kamot ug tiil, gipahilab-ay siya sa upat ka direksyon[7226] , ug gibugbog siya sa likod ug tiyan gamit ang litid sa baka sulod sa taas kaayo nga panahon nga kinahanglang ilisan ang upat ka pares nga tigpamatay tungod sa kakapoy. Apan ang santo nagpakita og tinuod nga labaw sa tawo nga pagkamapailubon, ug nagpakita sa tanan nga daw siya hingpit nga walay pagbati: wala siyay bisan usa ka tingog nga gipagawas, wala mag-agak-agak, wala maglihok bisan gamay, ug wala magpakita og bisan unsang timailhan sa pag-antos, sama sa kasagarang ginabuhat sa mga tawo nga nag-antos sa pagpanakit. Ang yuta nababad sa iyang dugo, apan nagpabilin siyang walay pag-uyog, busa ang tanan nangahibulong kaniya, apil na ang walay Dios nga si Julian mismo. Unya gisugo sa emperador nga hunongon ang pagpanghampak, ug gidala ang balaan ngadto sa prisohan uban sa mga balaang martir nga sila Eugene ug Macarius. Niadtong panahona, ang mga magdala sa pag-antos mitugtog ug nag-awit: *'Gisulayan Mo kami, O Dios; gipalimpyo Mo kami sama sa pagpalimpyo sa pilak. Gidala Mo kami sa lambat; gibutangan Mo kami og gapus sa among hawak; gibutangan Mo kami og tawo sa among ulo. Nagaagi kami sa kalayo ug sa tubig, ug gidala Mo kami sa kagawasan'* (Salmo 65:10–12)[7227] .

Pagkahuman sa pagkanta, miingon si Artemius sa iyang kaugalingon:

'Artemius, tan-awa, ang mga samad ni Cristo gimarkahan sa imong lawas; ang nahabilin na lang mao ang paghalad nimo sa imong kalag alang kang Cristo uban sa dugo nga nabilin sa sulod nimo'; ug iyang gihinumduman ang pulong sa propeta: *'Gitagana Nako ang akong likod sa mga nagahampak kanako, ug ang akong mga aping sa mga nagapunit sa akong bungot'* (Isa. 50:6)[7228] . 'Apan ako ba, nga dili takos,' miingon siya, 'nakasinati pa ba ug labaw pa kaysa akong Ginoo?' Ang tibuok Iyang lawas natabonan sa mga samad: gikan sa Iyang mga tiil hangtod sa Iyang ulo wala gyud Siyay usa ka himsog nga bahin; ang Iyang ulo natuslob sa mga tunok; ang Iyang mga kamot ug tiil gipako sa krus tungod sa akong mga sala, samtang Siya mismo wala mailhi ang sala ug wala gani Siyay gipagawas nga usa ka dili matarong nga pulong. Oh, unsa kadako, kung itandi sa akoa, sa mga pag-antos sa akong Ginoo, ug unsa pa ka layo ako, usa ka maluya nga tawo, sa Iyang pagkamapailubon ug pagkamabuotan! Nagalipay ug maligaya ako, kay gipahumotan ako sa mga pag-antos sa akong Ginoo: kini nagapahupay sa akong mga pag-antos. Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoo, sa pagkorona kanako sa Imong mga pag-antos! Naghangyo ako Kanimo, idala ako hangtod sa katapusan sa dalan sa pagkamartir; ayaw ko pasagdi nga mahimong dili takus niining buhat nga gitagana para kanako; kay gibutang ko ang akong paglaum sa Imong mga kalooy, O labing maloloy-on nga Ginoo, Mahigugma sa Katawhan!

Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa sulod sa iyang kasingkasing, miabot ang santo sa bilanggoan ug nagpabilin didto sa tibuok gabii uban nila San Eugenio ug San Macario, nga naghimaya sa Dios.

Pag-abot sa buntag, gisugo pag-usab ni Julian nga Apostata ang mga martir nga motungha sa atubangan sa hukmanan, ug didto, nga wala sila pasakop sa interogasyon, gibulag niya sila: gipabilin niya si Artemius uban kaniya, samtang gipadala niya sila Eugene ug Macarius sa exilio ngadto sa Oasis sa Arabia[7229] . Kana nga yuta dili kaayo puy-anan: adunay makamatay nga hangin nga mohuyop didto, ug walay bisan kinsa nga moabot didto ang makalahutay og labaw sa usa ka tuig, kay dili gyud sila makalikay sa grabeng sakit nga moresulta sa kamatayon. Busa, ang mga Balaan nga sina Eugenius ug Macarius, pagkahuman gipadala didto, nakab-ot ang usa ka bulahan nga pahulay pagkahuman sa pipila ka panahon[7230] , samtang ang Balaan nga si Artemius nag-antos sa daghang

---

[7226] Ang mga kamot ug tiil sa mga ginahirasan gitali sa upat ka poste nga gituslok sa yuta, aron dili makasukol ang mga biktima sa ilang silot.

[7227] Dinhi, ang teksto nagtumong sa mga Hudiyo, diin ang pagkaulipon sa Babilonya sama sa pilak sa nagdilaab nga hurno o sama sa langgam nga naipit sa lambong. 'Kasakit sa likod' – pagpanghampak sa likod. 'Mga tawo sa ulo' – mga manlupig nga nagkupot sa atong kinabuhi sa ilang gahum.

[7228] Ang propeta, sa tinuod, naghisgot sa umaabot nga pag-antos sa Manluluwas, apan ang iyang mga pulong mahimo usab ipahimutang sa mga magtutuo nga nagdala sa ilang kaugalingon sa yugo sa pag-antos ni Cristo.

[7229] Ang Oasim usa sa mga oasis sa Arabia. Sa Disyerto sa Arabia, ang mga oasis mao ang mga lugar nga adunay tanom ug tubig.

[7230] Ang ilang pista mao ang Pebrero 19

mga pag-antos. Apan una, si Julian, sama sa usa ka lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero, mitingog nga malumo, ingon nga nakig-amgo ug nagpakita og kalooy kang Artemius, nga nag-ingon:

'Tungod sa imong walay hunahuna nga kaisog, Artemius, napugos ko nga dili ko na pasidunggan ang imong katigulangon ug nakadaot sa imong panglawas, nga akong ginasubo pag-ayo. Karon, gipangayo ko nga moanhi ka ug maghalad og sakripisyo sa mga dios, una sa tanan sa diyos sa Daphni, si Apollo, nga akong gihatagan og espesyal nga pagpasidungog. Kung matuman nimo kini, pasayloon ko ang imong kalapasan batok sa akong igsoon ug ganti-an tika sa usa ka mas himayaon ug dungganong katungdanan: himoon tika nga punong pari[7231] sa mga dagkong diyos ug pangulo sa mga pari sa tibuok uniberso; tawgon tika nga akong amahan, ug ikaw ang ikaduha lang kanako sa akong gingharian. Ikaw, Artemius, kabalo kaayo nga ang akong igsoon, si Gallus, gipatay sa dili matarong ni Constantius tungod sa puro kasina. Ang among kaliwatan mas dako og katungod sa trono kaysa kang Constantine, kay ang akong amahan, Si Constantius, nga natawo sa akong apohan nga si Constantius, pinaagi sa anak nga babaye ni Maximian, samtang si Constantine natawo kang Helena, usa ka babaye nga yano ang gigikanan[7232] . Dugang pa, wala pa nahimong Caesar ang akong apohan sa dihang natawo ang iyang anak kang Helena, samtang ang akong amahan natawo pagkahuman nga misaka na siya sa trono. Apan si Constantine walay hiya nga gikuha ang imperyal nga gahum. Ang iyang anak, si Constantius, gipatay ang akong amahan ug ang iyang mga igsoon, ug bag-ohay lang gipatay usab ang akong igsoon nga si Gallus. Gusto usab niya ko patyon, apan giluwas ko sa mga dios gikan sa iyang mga kamot. Sa pagbutang sa akong paglaum kanila, gisalikway nako ang Kristiyanismo ug nibalik sa relihiyong Hellenic; Nasayud kaayo ko nga ang pagtuo sa Hellenic ug Romano mao ang labing karaan, samtang ang Kristiyanismo bag-o pa lang misugod; ug gidawat kini ni Constantine, gisalikway ang karaang matinud-anong mga lagda sa kinabuhi sa Romano, tungod lamang sa iyang kaugalingong pagkawalay-hibalo ug kabuang. Ug ang mga diyos nasuko kaniya ingon usa ka daotan nga tawo, dili takus sa ilang pagsalig. Gikaligut-an siya sa mga dios ug gipahawa gikan sa ilang presensya, samtang ang iyang walay-dios nga mga kaliwat gipapas gikan sa mga buhi[7233] . Dili ba tinuod ang akong gisulti, Artemius? Ikaw usa ka tigulang ug maalamon nga tawo – hukmi sa imong kaugalingon, tinuod ba ang akong gisulti? Busa, ilhon ang kamatuoran ug mahimong usa kanamo, kay gusto ko nga ikaw mahimong akong higala ug katabang sa pagdumala sa gingharian.

Pagkadungog niini ug paghunong sa usa ka gutlo, si Santo Artemio misugod sa pag-ingon ingon niini:

Una sa tanan, O Hari, bahin sa imong igsoon, kinahanglan isulti nako nga dili ako ang angay basulon sa iyang kamatayon – sa tinuod, wala gyud nako siya gisamaran sa bisan unsang paagi, pinaagi sa buhat o sa pulong; bisan unsa pa ka-hugot nimo susihon, dili ka gyud makakita og bisan gamayng ebidensya nga magpamatuod nga ako ang responsable sa iyang kamatayon. Nasayud ko nga tinuod siyang Kristohanon, deboto ug matinumanon sa balaod ni Cristo. Hinaut nga ang langit ug yuta, ang tibuok panon sa mga balaang anghel, ug ang akong Ginoong Jesu-Cristo nga akong giserbisyohan, magpamatuod nga dili ko man salarin sa pagpatay sa imong igsoon ug wala ko motabang sa bisan unsang paagi sa iyang mga mamamatay. Wala gani ko kuyog kang Haring Constantius sa panahon nga gihisgutan ang bahin sa imong igsoon: nagpabilin ko sa Ehipto sa tibuok niining panahona hangtod karong tuiga. Mahitungod sa inyong hangyo nga isalikway nako si Kristo, akong Manluluwas, motubag ako kaninyo pinaagi sa mga pulong sa tulo ka batan-on nga kauban ni Nebucadnezzar (Dan. 3:18): 'Hibaloi ninyo, Oh Hari, nga dili ko mosilbi sa inyong mga dios, ug dili ko gayud pagasimbaon ang bulawanong larawan ni Apollo, nga inyong gihigugma.' Gipasipala nimo si Constantino nga gipanalanginan ug ang iyang kaliwatan, gitawag nimo siyang kaaway sa mga dios ug buang. Apan siya giliko gikan sa inyong mga dios paingon kang Kristo pinaagi sa

---

[7231] Ang kahinungdanon sa opisina sa labawng pari klaro tungod kay ang titulo nga 'labawng pari' usa sa mga titulo sa Emperador sa Roma. Kini nga pari adunay katungod sa paghatol og kamatayon sa mga ubos nga pari nga misupak kaniya. Nagpuyo siya sa karaang palasyo sa hari ni Numa.

[7232] Si Maximian Hercules, Emperador sa Kasadpang Imperyo, naghari gikan sa 284 hangtod 305 AD. – Si Constantius, nga nailhan nga Chlorus, ang iyang manununod, unang gipangasawahan si Helena (Santa Helena, Kapariho sa mga Apostoles); unya, sa sugo ni Emperador Diocletian, gikansela niya ang ilang kaminyoon ug gipangasawahan si Theodora, ang anak ni Maximian Herculus. Si Constantine ang Dako, bisan pa man, isip iyang panganay nga anak, gihimong manunod sa trono.

[7233] Si Constantine the Great adunay tulo ka anak nga lalaki: Constantine, Constantius ug Constans. Ang panganay nagdumala sa Upper Gaul, Britain, Germania ug Hispania; ang bungsong nagdumala sa Lower Gaul, Italy, Illyria ug Africa; ug ang tunga-tunga nga anak nagdumala sa mga probinsya sa sidlakan ug Ehipto. Si Constantine dali ra namatay sa gubat, samtang si Constans gipatay sa iyang kasaligan nga si Magnentius samtang nagpanikas.

usa ka espesyal nga tawag gikan sa kahitas-an. Paminawa ko bahin niini, kay ako usa ka saksi niining maong hitabo. Sa dihang nagmartsa kami paingon sa gubat batok sa mabangis nga manlutos ug dugo-dugo nga si Maxentius[7234] , hapit sa udto mitungha sa langit ang usa ka krus nga mas hayag pa kaysa sa adlaw, ug sa maong krus, nga gihimo sa mga bitoon, adunay mga pulong sa Latin nga nagsaad kang Constantine og kadaugan. Nakita namo tanan ang krus nga nagpakita sa langit ug nabasa namo ang nakasulat niini. Ug bisan karon, daghan pa gihapon nga mga beteranong sundalo sa hukbo ang klarong nakahinumdum sa ilang nakita sa ilang kaugalingong mga mata. Pangutan-a kon gusto nimo, ug makita nimo nga nagsulti ako sa kamatuoran. Apan ngano man nga ako nagasulti niini? Gipahibalo sa mga propeta ang pag-abot ni Kristo sa dili pa Siya moabot, sama sa imong nahibaloan. Daghan kaayong ebidensya nga Siya gayud miabot sa yuta, ug bisan ang inyong kaugalingong mga diyos kanunay nga nagpanagna sa pag-abot ni Kristo—ang Sibylline Books ug si Virgil nagsulti sa samang butang[7235] .

Nagpadayon ang santo sa pagsulti kung giunsa sa mga demonyo nga nagpuyo sa mga diyos-diyosan, nga kanunay, pinaagi sa gahum sa Dios batok sa ilang kabubut-on, mosugid kang Kristo isip tinuod nga Dios. Si Julian, bisan pa, nga dili makasustiner sa tinuod nga mga pulong ni Artemius, nagmando nga hubaron og hubad ang martir ug tuslokon ang iyang kilid gamit ang nag-aso nga pako, samtang ang matulis nga tridente gisaksak sa iyang likod. Si Artemius, bisan pa niana, sama sa kaniadto, daw wala gyud nabati og kasakit, wala nagsinggit ni naghuyop bisan gamay, nga nagpakita og katingalahang pagkamapailubon sa iyang pag-antos. Human niining mga pagpanakit, gibalik siya ni Julian sa prisohan, ug gisugo nga gutomon ug pahilab-on ang santo, samtang siya mismo miadto sa usa ka lugar nga gitawag og Daphne aron maghalad sa iyang diyos nga si Apollo ug mangutana kaniya bahin sa kinalabasan sa iyang gubat batok sa mga Persyano[7236] . Nagpabilin siya didto sulod sa pila ka panahon, naghalad og daghang mga hayop isip halad sa dautang Apollo matag-adlaw, apan wala gihapon niya madawat ang tubag nga iyang gipangandoy. Kay ang demonyo nga nagpuyo sa sulod sa idolo ni Apollo, nga kanunay motubag sa mga tawo, nanghilom sukad sa pagbalhin sa mga relikya ni San Babylus (Obispo ug Martir sa Antioquia) ngadto sa maong dapit, kauban ang mga nahibilin sa tulo ka bata nga nag-antos uban ni Babylus[7237] . Busa, wala gyud motubag si Apollo kang Julian. Sa dihang nahibaloan sa emperador, human sa taas nga imbestigasyon, nga namahilom si Apollo tungod kay ang mga relikya ni Vavila gibutang dili layo kaniya, gisugo dayon niya ang mga Kristohanon nga kuhaon ang mga relikya gikan didto; apan sa diha-diha nga gikuha ang balaan nga mga relikya gikan sa ilang dapit, usa ka kalayo ang nibuhos gikan sa langit sa templo ni Apollo ug gisunog kini, kauban ang idolo nga naa niini.

Sa bahin ni Artemius, samtang siya naa sa prisohan, gibisita siya sa Ginoo mismo ug sa Iyang mga balaan nga Anghel. Samtang nag-ampo si Artemius, mipakita kaniya si Kristo ug miingon:

'Ayaw kahadlok, Artemius! Anaa Ako uban kanimo ug luwason tika gikan sa tanang kasakit nga ipahamtang kanimo sa imong mga mananakit, ug nag-andam na Ako ug korona sa himaya para kanimo. Kay ingon nga imo Ako gipanghimatuud sa atubangan sa mga tawo dinhi sa yuta, ingon usab Ako ikaw ipanghimatuud sa atubangan sa Akong Langitnong Amahan. Busa pagpakaisog ug paglipay: kauban ka Nako sa Akong Gingharian.

Pagkadungog niini gikan sa Ginoo, ang martir dayon misugod sa paghimaya kaniya; wala nay nahabilin nga bisan usa ka samad o pilas sa iyang balaan nga lawas, napuno ang iyang kalag sa langitnong kahupayan, ug siya nag-awit ug nagpanalangin sa Dios. Samtang, sukad sa higayon nga siya gipresohan, wala siya mokaon o

---

[7234] Gisugdan ni Constantine niadtong 312 ang maong militar nga kampanya batok sa Emperador Romano nga si Maxentius.

[7235] Sa karaang Roma, ang mga babayeng manghuhula nailhan nga mga Sibyl. Ang ilang mga propesiya gipundok sa tulo ka libro, nga gitipigan sa Templo ni Jupiter Capitolinus ug sa ulahi sa Templo ni Apollo sa Palatine Hill. Gitun-an usab sa mga Kristohanong manunulat kining mga propesiya, ug nakit-an nila niini ang pipila ka mga pahimangno sa pag-abot sa Gingharian ni Kristo. – Virgil Maro – ang bantugang Romanong makata (natawo niadtong 70 BC). – Si Artemius klaro nga nagtumong dinhi sa iyang balak nga *The Bucolics*.

[7236] Nagtuo ang mga pagano nga ang mga diyos, tungod sa ilang pag-amuma sa katawhan, gusto ipadayag kanila ang ilang kabubut-on. Busa mituo sila sa mga damgo, nga giingong gipadala kanila sa mga diyos. Dugang pa, ang mga pagano adunay espesyal nga orakulo – mga lugar ug templo diin ang mga pari o mga indibidwal nga makasulod sa usa ka espesyal nga kahimtang sa ekstasi mosulti sa ngalan sa mga diyos, magpagawas og lain-laing mga pulong nga dayon pagahimoon sa mga pari nga mas o menos magkasinabot nga mga pahayag. Ang diyos nga si Apollo kasagarang giila nga nagdumala niining mga orakulo.

[7237] Ang pista sa balaan nga martir nga si Babylas gisaulog matag ika-4 sa Septyembre

miminom bisan unsa, ug nagpadayon kini hangtod sa iyang kamatayon. Si Artemius gipakusgan gikan sa kahitas-an – pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo.

Pagbalik nga napasipala gikan sa iyang mga halad, gipasanginlan ni Julian ang mga Kristohanon sa pagsunog sa Templo ni Apollo – miangkon nga sila ang nagpasiugda sa kalayo niadtong gabii – ug, pagkahuman niyang nakuha ang mga balaang simbahan gikan sa mga Kristohanon, iyang giusab kini ngadto sa mga paganong templo ug gisugdan ang grabeng pagpanlutos sa mga Kristohanon. Gisugo niya dayon nga dad-on si Artemius sa iyang atubangan gikan sa prisohan ug miingon kaniya:

'Nakadungog ka, siyempre, sa nahitabo sa Daphne—kung giunsa sa mga Kristohanong walay Diyos pagsunog sa templo sa dakong diyos nga si Apollo ug paglaglag sa iyang matahum nga imahe. Apan ayaw tugoti nga malipay ang mga walay balaod niini, ayaw sila pasagdi nga magbinuang kanato, kay akong bayaran sila og kapitoan ka pito, ingon sa imong giingon: "[7238] '.

Mitubag si Santo Artemius:

'Nakadungog ko nga, sa pagtugot sa masuko nga Dios, mikanaog ang kalayo gikan sa langit ug gilaglag ang inyong dios ug gisunog ang iyang templo. Apan kung ang inyong Apollo usa ka dios, ngano wala siya makaluwas sa iyang kaugalingon gikan sa kalayo?'

Miingon dayon ang hari:

'Ug ikaw, salbahis, nagkatawa ka ug naglipay ba sa pagsunog ni Apollo?'

'Nagkatawa ko sa imong kabuang,' tubag ni Artemius, 'nga mosilbi ka sa usa ka dios nga wala gani makaluwas sa iyang kaugalingon gikan sa kalayo. Unsaon man niya pagluwas kanimo gikan sa kalayo sa kahangturan? Naglipay ko sa iyang pagkahugno ug nagasawo ko sa tanan nga katingalahang gihimo sa akong Kristo.' Ug kon maghambog ka nga balos ka og kapito-pito sa mga inosenteng Kristohanon nga wala magbuhat og dautan kanimo, madawat nimo ang angay nimong bayran niini sa dihang ihaboy ka sa dili mapalong nga kalayo ug sa walay katapusang pag-antos nga hapit na moabot kanimo. Kay hapit na ang imong kapahamakan, ug sa dili madugay malaglag ang imong handumanan uban sa usa kcrash[7239] .

Ang tortyurador, nga nasuko kaayo, nagsugo sa mga magbabatong nga bungkagon ang usa ka dakong bato sa duha ug dayon itulod kini gikan sa ibabaw paingon kang Artemius, nga nakagapos ug gibutang sa usa ka lapyahan sa bato sa ilawom niining batoha. Sa pagkahuman niini, ang bato nga nahulog kaniya natabonan ang tibuok lawas sa martir ug gipisil siya pag-ayo nga nabali ang tanan niyang mga bukog; nibutho ang iyang mga bituka, nabungkag ang iyang mga bukton ug mga tiil, ug nibuto ang iyang mga mata gikan sa ilang mga lungag. Ug unsa ka dako nga milagro! Bisan pa nga gipisil sa taliwala sa mga bato, nagpabilin nga buhi ang santo ug mitawag sa Dios, iyang Tabang, nga nagasulti sa mga pulong ni David:

– 'Gipataas Mo ako sa bato, diin dili ko maabot, kay Ikaw ang akong dalangpanan, Ikaw ang akong lig-ong panalipod batok sa kaaway' (Salmo 60:3–4)[7240] *. 'Gipahimutang Mo ang akong mga tiil sa bato ug gipatukod ang akong mga lakang'* (Salmo 39:3)[7241] . Dawat-a karon, O Bugtong Anak, ang akong espiritu, kay nasayud Ka sa akong grabeng kalisod, ug ayaw ko biyai sa kamot sa kaaway.

Busa, gipisil sa ilawom sa bato, ang santo nagpuyo sulod sa tibuok adlaw. Unya gisugo ni Julian nga tangtangon ang bato, nagtuo nga patay na ang santo, apan sa katingala sa tanan, buhi pa diay siya ug mitindog ug naglakaw-lakaw. Ug kini usa ka makalilisang nga tan-awon alang sa tanan: sa ilang atubangan nagtindog ang usa ka hubad nga tawo, gipisil sama sa tabla, nga nabungkag ang mga bukog ug nagawas ang iyang mga bituka; gipisil ang iyang nawong, ang iyang mga mata migawas sa ilang mga lungag, apan nagpabilin pa ang kinabuhi kaniya; makalihok pa ang iyang mga bitiis ug klaro pa gihapon ang iyang paglitok. Ang torturer mismo, sa pagkakita sa ingon nga milagro, nahadlok kaayo ug miingon sa iyang mga tig-alagad:

'Tawo ba kini o multo? Wala ba magbuhat og anting-anting kanato kining salamangkero? Kay atubangan namo karon ang usa ka makalilisang nga tan-awon nga supak sa kinaiyahan.' Kinsa may nagdahom nga buhi pa

---

[7238] Gibali-baliko ni Julian ang kahulugan sa teksto gikan sa Mateo 18:22. Kini nga talata dili mahitungod sa pagbalos o silot, kondili mahitungod sa pagpasaylo sa usa ka magsoon nga nakasala hangtod kapito-pito ka pulo.

[7239] Sa laing pagkasulti, ang imong pagkahugno katingalahan ug magmugna og dakong kagubot sa mga tawo.

[7240] Sa ato pa, 'Ikaw, O Ginoo, gibutang ako sa ibabaw sa bato, sama sa usa ka dapit nga luwas; nahimo Ka nga lig-on nga haligi o tore para kanako, diin ako makakaplag og kaluwasan.

[7241] Pagpahimutang sa mga tiil sa husto – pagbutang kanila sa tinuod ug tul-id nga dalan.

siya? Ug karon, nga nagawas na ang iyang mga bituka ug nabungkag ug maluya ang tanan niyang mga lutahan, nagalihok pa gihapon siya, nagalakaw ug nagsulti. Apan daw gipabilin siyang buhi sa atong mga diyos isip usa ka pagtulun-an sa uban, aron kinsa ang misalikway sa pag-ila sa ilang awtoridad magpabilin nga usa ka makalilisang nga multo sa tanan nga makakita kaniya.

Ug si Julian miingon sa martir:

'Ani na ikaw, salbahis, nga gikuhaan na sa imong mga mata, ug ang matag bahin sa imong lawas hingpit nang guba—unsaon pa man nimo pagpadayon sa paglaum Niya nga kinsa imong gibutang ang imong paglaum kaniadto nga walay pulos? Apan hangyoa ang kaluoy gikan sa maloloy-on nga mga dios, aron sila magpugong ug dili ka nila itugyan sa mga pag-antos sa impyerno.'

Apan ang martir ni Kristo, sa pagkadungog niya niining mga pag-antos, ngumisi ug miingon sa hari:

'Ihatod ba ko sa akong mga dios ngadto sa pag-antos? Sila mismo dili makalikay sa mga pag-antos nga giandam para kanila, ug uban kanila, ikaw usab, nga gilabay sa walay katapusang kalayo, mag-antos hangtod sa kahangturan, kay imong gisalikway ang Anak sa Dios ug gitamay sa imong tiil ang Iyang balaan nga dugo, nga gibubo para kanato, ug misalaway sa grasya sa Espiritu Santo, nga nagsunod sa mga demonyo nga makaguba. Sa akong bahin, alang sa gamay nga kasakit nga imong gihatag kanako, naglaum ako, pinaagi sa akong Ginoo nga akong ginasakit, nga makakaplag og walay katapusang pahulay sa Iyang langitnong palasyo.

Pagkadungog niini, gipahayag ni Julian ang mosunod nga silot batok sa martir:

'Si Artemius, nga misalaway batok sa mga dios, nilapas ang balaod sa Roma ug ang among kaugalingong balaod, nagpahayag nga dili siya usa ka Romano kondili usa ka Kristohanon, ug gitawag ang iyang kaugalingon nga taga-Galilea imbis nga dux o Augustus—gikondenar namo siya sa kamatayon ug gisugo nga putlon sa espada ang iyang daotan nga ulo.'

Human niini nga silot, gidala ang santo ngadto sa lugar sa pagbitay ug naglakaw didto uban sa dili masukod nga kalipay, nga nagtinguha *'nga makagawas ug makauban kang Kristo'*[7242] . Pag-abot niya sa lugar diin ipatuman ang iyang pagbitay, nangayo siya og panahon aron mag-ampo ug, mituyok paingon sa sidlakan, mitukmod tulo ka beses ug nag-ampo og dugay. Pagkahuman niini, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga nagaingon:

'Sulod uban sa mga balaan aron madawat ang ganti nga giandam para kanimo.'

Ug sa dayon miyuko ang balaan ang iyang ulo ug giputol sa ulo sa usa ka sundalo sa ika-20 ka adlaw sa bulan sa Oktubre; ang adlaw nga iyang gipahigayon ang iyang pagkamartir usa ka Biyernes. Usa ka babaye nga ginganlan og Arista, usa ka diakonisa sa Simbahan sa Antioquia, nangayo sa tortyurador sa iyang dungganon ug balaan nga lawas; pagkahuman niya kini pahiran sa bililhon nga mga pahumot, gibutang niya kini sa usa ka reliquaryo ug gipadala sa Constantinople, diin kini gilubong uban sa mga dungog. Daghang katingalahang milagro ang nahimo pinaagi sa iyang mga relikya, ug lain-laing pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton; bisan karon, si Santo Artemius nagahatag niini sa tanan nga moduol kaniya uban sa pagtuo.

Sa dili madugay pagkahuman sa kamatayon ni Artemius, natuman ang propesiya nga iyang gisulti diretso kang Julian mahitungod sa iyang kaugalingong kamatayon: 'Gitudlo ka sa hapit na nga pagkaguba, ug dili na madugay mawala ang imong handumanan uban sa dakong kasaba.' Si Julian, human patyon si Santo Artemius, mibiyahe gikan sa Antioquia uban sa iyang mga hukbo ug misulong batok sa mga Persiano. Pag-abot niya sa siyudad sa Ctesiphon[7243] , nakasugat siya og usa ka Persiano—usa ka tigulang, respetado ug kaayo maalamon nga tawo. Nisaad siya kang Julian nga traydoron niya ang gingharian sa Persia ug nagboluntaryo nga maggiya sa walay balaod nga hari ug sa tibuok niyang hukbo paingon sa Persia. Apan kini wala magdala ug kaayohan sa daotan ug madugo nga tawo, kay kining Persyano gilimbongan siya ug, nagpakaaron-ingnon nga nagpadulong kaniya sa usa ka tul-id ug husto nga dalan, gidala ang salawayon paingon sa Disyerto sa Carmanite[7244] , sa dili matabok nga yuta, diin kanunay nga makita ang mga bangin, diin walay tubig ug walay pagkaon, mao nga ang tanang sundalo napul-an sa gutom ug kauwaw, samtang ang mga kabayo ug kamelyo nangamatay. Pagkahuman niini, miangkon ang

---

[7242] Fil. 1:23. Pagagawas – pagbiya sa kinabuhi dinhi sa yuta.

[7243] Usa ka Persyano nga siyudad sa wala nga pampang sa Suba Tigris; sa panahon sa mga Romano kini usa ka lig-on nga kuta, nga sa daghang higayon napailawom sa kontrol sa mga Romano.

[7244] Carmania – ang karon nga probinsya sa Persia nga Kerman. Ang amihanang bahin niini (Steppe Carmania) hapit tibuok walay bunga nga disyerto, samtang ang habagatan nga bahin daghan kaayo og balas, bisan pa man daghang suba ang nag-agi niini.

giya nga tinuyo niyang gidala ang mga Romano sa ingon ana ka desyerto ug makalilisang nga mga lugar aron pahuyangon ang ilang kusog. 'Gibuhat ko kini,' ingon niya, 'aron dili nako makita nga masakop sa kaaway ang akong yutang natawhan; ug mas maayo pa nga ako ra ang mamatay dinhi sa inyong kamot kaysa ang tibuok yutang natawhan nako.' Ug pagkahuman niining pag-angkon, giputol-putol sa mga sundalo ang Persyano. Samtang naglibot-libot sa disyerto, ang mga Griyego ug Romano, batok sa ilang kabubut-on, nakasugat sa hukbong Persyano, ug sa nahitabo nga pakig-away didto, daghan sa mga sundalo ni Julian ang nahulog. Dinhi miabot ang banal nga silot kang Julian mismo, kay natuslob siya sa kilid sa usa ka dili makita nga kamot gikan sa itaas ug sa usa ka dili makita nga armas, nga misulod sa iyang tiyan. Nag-agak-agak siya sa bug-at nga pag-antos, ug sa pagkuha og dakop nga dugo sa iyang kamot, gilabay niya kini sa hangin ug misinggit:

'Nakapadaog ka, Kristo! Kontento na ka, Galileano!'

Ug didto, samtang nag-antos sa grabeng kasakit, gipagawas niya ang iyang dautan ug hugaw nga kalag ug namatay uban sa dakong kasaba, sumala sa propesiya ni San Artemius[7245] . Sa bahin sa Romanong hukbo, pagkahuman sa kamatayon ni Julian, ilang gipahimutang si Jovian isip emperador, nga usa ka Kristohanon ug nga, pagkahuman makigkareporma sa mga Persiano, mibalik sa ilang yutang natawhan. Busa, nag-antos si Julian sa impyerno uban ni Hudas[7246] , samtang si Artemius nagalipay sa langit uban sa mga balaan[7247] , nga nagtindog sa atubangan sa Usa ka Dios sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato nga takus si Artemius pinaagi sa mga himno, ang deboto ug koronahang martir nga nakadaog batok sa iyang mga kaaway, ang labing bantugan sa mga martir ug labing mapinabangon sa paghatag og mga milagro: kay siya nag-ampo sa Ginoo alang kanato tanan.

Paghinumdom sa Balaan nga Artemius, ang Milagro-gaw-ang sa Verkol [7248]

Gisaulog sa ika-20 sa Oktubre

Ang balaan ug matarong nga si Artemius, ang Milagro-gaw-on sa Verkola, natawo niadtong 1532 sa baryo sa Verkola, sa rehiyon sa Dvina, sa Suba sa Pinega, duha ka verste paingon sa ulahi gikan sa Kevrola[7249] . Ang iyang mga ginikanan – ang iyang amahan nga si Kosma, nga gitawag og 'ang Mas Bata', ug ang iyang inahan nga si Apollinaria – mga mag-uuma gikan sa maong baryo. Gidako nila ang ilang anak sa kahadlok sa Dios ug sa Kristohanong pagkamakatawo. Sukad sa lima ka tuig ang edad, nagsugod na siya sa paglikay sa mga batasan sa mga bata; dili siya ganahan sa mga dula sa mga bata, hilumon, malumo, mahadlokon sa Diyos, masunuron sa iyang mga ginikanan, ug masigasig nga motabang sa iyang amahan sa mga buluhaton sa uma kutob sa iyang makaya isip usa ka batang lalaki sa iyang edad.

Usa ka adlaw, sa dihang siya 12 anyos na, nagtrabaho siya uban sa iyang amahan sa uma, nag-arado sa yuta. Kalit lang, misulod ang usa ka mabangis nga panganod; nangitngit kini sama sa gabii; misugod ang usa ka

---

[7245] Namatay si Julian niadtong tuig 363 AD.

[7246] Pagkahuman sa iyang kamatayon, gilubong si Julian sa usa ka paganong templo; pagkahuman, ang iyang lawas gilalin ngadto sa Constantinople ug gilubong sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles tupad sa lawas sa iyang asawa, apan walay seremonya sa lubong, sumala sa angay sa lawas sa usa ka apostata.

[7247] Namatay si San Artemio niadtong 20 Oktubre 363. Ang iyang mga relikya pagkahuman gibutang sa Simbahan ni San Juan Bautista, nga gitukod ni Emperador Anastasius, nga nahimong nailhan nga Simbahan ni San Artemio.

[7248] Gikompila gikan sa lain-laing manuskrito sa karaang hagiograpiya.

[7249] Ang Pinega usa ka suba sa mga probinsya sa Vologda ug Arkhangelsk, sa mga distrito sa Solvychegodsk ug Pinezhsky; kini usa ka navigable nga sangang suba sa tuo nga baybayon sa Northern Dvina. Kevrola o Kevrol – ang pangunang panuluyan sa volost nga gikan niini ang ngalan, karon baryo sa Voskresenskoe, diin gilalin ang administrasyon sa distrito ngadto sa parokya sa Volok-Pinezhsky, nga sa ulahi gitawag nga lungsod sa Pinega.

bagyo nga kusog kaayo ang ulan; usa ka makalilisang nga dalugdog ang mibuto ibabaw sa ulo sa nahadlok nga si Artemius – ug ang bulahan nga batan-on natumba nga patay[7250] .

Busa, ang maloloy-on ug labawng maalam nga Ginoong Dios mipahimulos sa pagdawat sa kalag sa Iyang matarong nga sulugoon ngadto sa Iyang langitnong puloy-anan.

Ang mga kauban ni Artemius sa baryo, tungod sa ilang pagkawalay kahibalo, wala masabti kini nga pagbisita gikan sa Dios ug, tungod sa pamintasan, giisip nila ang kalit nga kamatayon sa bulahan nga batan-on ingon usa ka matarong nga paghukom sa Dios, nga nag silot kang Artemius tungod sa pipila ka tinago niyang mga sala. Ang lawas sa bulahang Artemius, ingon usa ka tawo nga kalit lang namatay, wala mailubi ug wala'y seremonya sa lubong; gibutang kini sa usa ka bakanteng dapit sa lasang sa pino, sa yuta, natabonan sa mga sanga sa kahoy ug balat sa birch, ug gipalibotan sa bakod nga kahoy. Ingon niini kini nagpabilin sulod sa 32 ka tuig, nga nakalimtan sa tanan.

Sa usa ka adlaw sa ting-init, si Agafonik, ang tag-atiman sa simbahan sa St. Nicholas nga Tagahimo sa mga Milagro sa baryo sa Verkola, naglakaw sa maong lasang aron mangolekta og kabute sa dihang nakakita siya og kahayag ibabaw sa dapit diin natulog ang bulahan nga batan-on; miduol siya ug nadiskubrehan ang iyang dili madunot nga lawas. Gidali-dali niya kini gisulti sa mga lumolupyo sa Verkola. Apan sila, sa ilang kamangmangan, gikuha lang ang lawas ni Artemius, gidala kini sa ilang parokyal nga simbahan nga walay bisan unsang dungog, ug gibutang sa portiko, nga gitabonan ang kabaong sa panit sa birch nga kaniadto nagpanalipod sa matarong nga batan-on sa lasang[7251] .

Apan ang Ginoo malipayong gipahimaya ang Iyang balaan sa yuta sa Kevrol: gikan sa iyang mga relikya, misugod ang walay hunong nga pag-awas sa mga pagka-ayo alang sa mga masakiton. Niadtong tuiga, sa pagtugot sa Dios, misabwag ang usa ka grabeng hilanat sa tibuok rehiyon sa Dvina. Daghan ang namatay tungod niining grabeng sakit, labi na ang mga babaye ug mga bata. Ang anak ni Kallinik, usa ka mag-uuma gikan sa Verkols, naigo usab niining sakit. Sa lawom nga kasubo, nag-ampo si Kallinik alang sa kaayohan sa iyang anak, unya miadto siya sa simbahan, gisaulog ang kabaong sa matarong nga si Artemius ug, pagkuha sa panit sa birch nga nagtabon sa iyang dili malata nga mga relikya, uban sa pagtuo gitali kini sa krus sa dughan sa iyang anak nga nag-antos sa kamatayon. Namaayo ang batang lalaki. Nalipay kaayo si Kallinik, gisultihan niya ang tanan niyang ka-uma bahin niini; nagkatigum sila nga malipayon sa Simbahan ni San Nicolas ug misugod sa pagkanta og mga pag-ampo ug paghinumdom sa matarong nga batan-on nga si Artemius. Ug ang Ginoo mipakita og kaluoy sa Iyang mga alagad: ang hilanat sa maong yuta dali ra nga mihunong.

Sukad niadto, misugod na og daghan ang mga milagro ni San Artemio. Usa ka lalaki nga ginganlan og Pablo, nga nag-antos sa grabeng sakit, napihit kaayo ang iyang liog nga ang iyang ulo natuyok paatras ug nakapiyong ang iyang mga mata. Sa iyang kaguol, si Pablo mitunong sa mainitong pag-ampo ngadto sa Dios ug sa matarong nga si Artemios – ug ang ulo sa masakiton nituyong, ug nabuksan ang iyang mga mata. Ang napaayo nga lalaki dali-dali nga misulti sa tanan sa iyang baryo sa nahitabo. Human niadt , ang mga tawo sa Verkol nagtukod og usa ka espesyal nga daplin nga kapilya tupad sa Simbahan ni San Nicolas, diin ilang gibalhin ang mga relikya ni Artemius gikan sa portiko, ug gibutang kini sa usa ka bag-ong kabaong. Nahitabo kini niadtong 1584.

Sa dihang gidala ang mga relikya sa bulahan nga batan-on ngadto sa kilid nga kapilya, miabot didto ang usa ka babaye nga nagbitbit og usa ka paralisis nga bata; nangayo siya og pag-ampo, gibutang niya ang iyang anak batok sa kabaong ni Artemy – ug naayo ang naangol nga bukton sa bata. Sa hapit sa samang panahon, usa ka mag-uuma nga si Andrei ug usa ka babayeng mag-uuma nga si Irina, nga nag-antos sa sakit sa mata, nabawi ang ilang panglawas ug klarong panan-aw pagkahuman nila paghikap sa balaang reliquia sa bag-ong nailhang tigbuhat sa milagro. Usa ka babaye nga ginganlan og Maria, nga nag-antos sulod sa kap-atan ka tuig tungod sa grabeng sakit sa tiyan nga kanunay siyang mawagtangan sa malay sulod sa duha o tulo ka oras tungod sa iyang grabeng pag-antos, pagkahibalo niya sa mga milagro nga nagagikan sa mga relikya ni Artemius, nangaliya siya kaniya ug dali siyang nakaayo.

Sa pagkakita sa pagdagsa sa mga pagka-ayo pinaagi sa mga relikya, duha ka pari, sila Juan ug Tomas, nagmando nga pintalan ang daghang mga ikon ni Artemius nga matarong sa mga tabla sa usa ka karaang

---

[7250] Ang kamatayon sa Balaan nga Artemius nahitabo niadtong 23 Hunyo 1545.

[7251] Ang mga relikya sa matarong nga si Artemius nadiskubre niadtong 1577.

lubnganan. Nabilin ang pipila ka tapakan gikan sa maong mga tabla. Maampingong gipangolekta ni Pari Juan kining mga tapakan ug gipahimutang kini sa simbahan alang sa pag-amping. Ang mga matinud-anong deboto ni Artemius nga matarong, nga nagdala niini nga mga tapakan uban sa pagtuo, napaayo sa ilang mga sakit.

Usa ka lalaki gikan sa Pinega, nga ginganlan og Pankratius, nga naglabay sa Verkola niadtong 1601, nagdala sa usa sa mga ikon ni Artemius ngadto sa Veliky Ustyug, ug daghan ang napaayo pinaagi niining imahe niadtong panahona.

Niadtong 1619, gipamatud-an ni Metropolitan Makarii sa Novgorod ang mga relikya sa matarong nga tawo ug gipanalanginan ang pagbalhin niini ngadto mismo sa simbahan sa pista ni San Nicolas nga Magbubuhat og Katingalahan, Disyembre 6,[7252] . Paglabay sa pipila ka panahon, si Hilarion Artemyev, usa ka lumolupyo sa lungsod sa Kholmogory, miadto sa Verkola ug nagasaysay nga dugay na siyang nag-antos sa sakit sa mata, wala na gyud siya makakita ug grabe kaayo ang iyang kasakit nga sa iyang pagkawalay paglaum, misulay siya nga magbitay; apan napugngan lang kini sa iyang mga silingan nga niabot sa tukmang panahon. Pagkadungog niya sa mga milagro nga nagagikan sa mga relikya sa matarong nga si Artemius, siya mitagad kaniya uban sa mainitong pag-ampo alang sa iyang pagka-ayo.

'Niadtong mismong takna,' matod sa nanaayo nga lalaki, 'nibalik ang akong panan-aw ug nakita nako, sa usa ka panan-awon, si Santo Artemius nga nagsul-ob og puti nga bado, nagkupot og gamay nga tungkod sa iyang wala nga kamot ug krus sa iyang tuo. Gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kanako ug miingon:

'Tawo! Ngano man nga nag-antos ka? Barog: Si Kristo, pinaagi kanako, ang Iyang alagad, nag-ayo kanimo. Adto sa Verkola, pasidunggi ang akong lubnganan, ug sultihi ang pari ug ang tanang mag-uuma bahin niini.'

Sa niining mga pulong, gikuptan ako sa kamot sa matarong nga batan-on, murag nag-awhag kanako sa pagbuhat niini, unya nawala siya. Ako, pagmata nako, nabati nako nga hingpit na akong kaayohan, murag wala gyud ko masakit. Busa, miabot ako dinhi aron pasidunggan ang iyang balaan nga mga relikya.'

Labing katingalahan ang milagro nga nahitabo sa usa ka mag-uuma gikan sa baryo sa Kivokurya, sa distrito sa Ustyug, nga ginganlan og Patrikiy Ignatyev. Sukad pagkabata, grabe kaayo siya nga nag-antos sa hernia. Pagkadungog niya sa mga milagro sa matarong nga si Artemius, nag-ampo siya kaniya uban sa pagtuo, nagsaad nga halukan ang iyang kabaong, ug naayo siya; apan pagkahuman nakalimot siya sa saad nga iyang gihimo. Paglabay sa pipila ka tuig, nabati niya pag-usab ang kasakit sa iyang hernia, nga nagsugod sa pag-antos kaniya nga mas grabe pa kaysa kaniadto. Nangaliya pag-usab si Patricius kang Artemius nga matarong ug nahinumduman niya ang iyang wala pa natuman nga saad. Nadungog ang pag-ampo sa nag-antos, apan nakalimot pag-usab si Patricius sa saad nga iyang gihimo. Unya, usa ka lawom nga kasubo ang misulod kaniya, ug usa ka dili masudlan nga kangitngit ang mitabon sa iyang mga mata. Nahinumdom pag-usab ang malisud nga tawo sa iyang wala pa natuman nga saad, naghinulsol sa kasubo, ug nagsaad nga tumanon dayon ang iyang katungdanan. Ang matarong nga si Artemius pag-usab nagluwas kang Patrikiy gikan sa iyang sakit, ug ang nangaayo nga lalaki malipayong midali paingon sa Verkola sa kabaong ni Artemius, nagpahigayon og serbisyo sa pag-ampo alang sa iyang dungog, gisungag uban sa luha ang milagrosong kabaong, ug gikumpisal sa atubangan sa tanan ang milagro nga nahitabo ug ang iyang makasasalaong pagkalimot.

Niadtong Marso 1636, si Afanasy Pashkov, nga gitudlo nga voivode sa Kevrola ug Mezen, nagbiyahe paingon didto. Sa dalan, mihunong siya sa Verkola, apan wala niya gibisita ang reliquaryo ni Artemius nga matarong ug wala usab siya nagpahigayon og serbisyo sa pagpasalamat alang kaniya. Sa Kevrol, ang iyang anak, ang batan-ong si Jeremiah, grabe kaayo ang sakit sa hilanat ug nag-andam na sa kamatayon. Unya nahinumduman sa amahan nga wala pa siya mag-alagad sa pag-ampo para sa matarong nga si Artemius, ug nagsaad nga mopa-pilgrimage sa Verkola. Ug kalit lang, ang anak ni Pashkov, nga naghigda sa lawom nga pagkawalay-malay, mibangon sa iyang higdaanan sa kusog sa kaugalingon ug, samtang nagkupot sa kuadro sa bintana, misugod og pangutana sa iyang amahan kung unsang agianan ang ilang kuhaon aron makaabot kang Balaan Artemius. Natingala sa nahitabo, gidala sa amahan ang iyang anak sa Verkola. Didto, aron matuman ang saad, gihimo ang

[7252] Si Macarius mao ang Metropolitan sa Novgorod gikan sa 1619 hangtod 1626. Pinaagi sa iyang panalangin ug instruksyon, gisagol ang hagiograpiya ni Artemius, lakip na ang mga salaysay sa iyang mga milagro pagkahuman sa kamatayon, nga narekord sukad pa niadtong 1605 gikan sa mga pulong sa mga napaayo.

usa ka pag-ampo; gikuha nila ang panit sa birch gikan sa kabaong sa milagrosong tawo aron isuot sa dughan sa masakiton nga batang lalaki kauban ang krus, ug naayo ang bata. Ang mapasalamaton nga amahan nagtukod og simbahan sa Verkola, sa lugar diin nakaplagan ang mga relikya ni Artemius, aron pasidunggan ang matarong nga batan-on, ang martir nga si Artemius, nga pareho sila og ngalan.

Paglabay sa pipila ka panahon, nasunog ang simbahan sa Verkola – ug ang mga relikya ni Artemius nga Matarong nasunog usab. Ang lokal nga pari, si Lavrenty, ug ang mga parokyano sa baryo sa Verkola, aron maprotektahan ang mga relikya ni Artemius gikan sa susamang mga kalamidad, nagtukod og espesyal nga kapilya ibabaw niini, gibutang kini sa bag-ong reliquaryo ug gitabonan kini sa bag-ong belo.

Sukad niadto, nagsugod ang bag-ong mga milagro nga nagagikan sa reliquaryo sa santo. Pananglitan, giluwas sa matarong nga si Artemius si Simeon Kazarinov gikan sa pagkalunod. Human sa Adlaw ni San Juan, naglayag siya sa usa ka barko uban sa iyang mga kauban tabok sa Dagat Arctic gikan sa Mangazeya[7253] paingon sa Arkhangelsk. Kalit lang, misidlak ang kusog kaayong bagyo, ug hapit na malubong ang barko. Ang mga nakasakay nabalotan sa kahadlok ug kawad-on sa paglaum. Sa dihang wala na silay nakitang paglaum sa luwas gikan sa bisan asa, misugod sila sa pagpangandam sa kamatayon ug, samtang nagpaabot niini, nagpaalam na sila sa usag usa. Unya mibalik sila sa ilang pagka-husto ug, uban sa mga luha sa ilang mga mata, misugod sila og pag-ampo sa Ginoong Dios ug sa matarong nga si Artemius alang sa ilang kaluwasan, nga nagsaad nga maghimo og usa ka serbisyo sa pagpasalamat alang sa balaan sa Dios. Ug, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, nanghupay ang dagat, ug kadtong nalumos nakalikay sa sigurado nga kamatayon.

Ang dungog sa mga pagka-ayo nga giila nga gikan sa mga relikya sa matarong nga si Artemius milapta sa halayo ug halapad. Si Cyprian, ang Metropolita sa Novgorod, nagpadala og mga tawo aron usisahon pag-usab ang iyang dili malata nga mga relikya; iyang gikumpirma pinaagi sa iyang kaugalingong pirma ang listahan sa mga pagka-ayo nga gipadala kaniya, ug nagpadala og bag-ong gihimo nga serbisyo para sa mananaghimo og milagro ngadto sa simbahan sa baryo sa Verkoly.

Niadtong 1648, usa ka dekreto gikan sa Tsar Alexei Mikhailovich ang gipadala sa Kevrol, nga gi-address kang Anichkov, ang lokal nga voivode: gisugo nga ibutang ang mga relikya sa matarong nga si Artemius sa usa ka bag-ong reliquaryo, ug gihatagan og pagtugot ang pagtukod og usa ka monasteryo sa dapit diin nakaplagan ang iyang mga relikya; kini, subay sa sulat sa Tsar, gilipat didto sa sunod tuig ug gibutang sa Simbahan ni San Artemius nga Martir, nga kaniadto gitukod sa voivode Pashkov. Niadtong panahona, daghang pag-ayo ang nibutho gikan sa balaang relikya ngadto sa tanan nga miduol niini uban sa pagtuo. Ang dagkong katawhan nga nagtigom naghalad og matinud-anong pag-ampo kang Kristo nga Dios ug sa Iyang balaang alagad, ang matarong nga si Artemius, ang Tagahimo og Katingalahan sa Verkolsk, nga naghimaya sa grasya sa Dios nga napadayag kaniya alang sa kahupayan sa tanang Ortodoksong Kristohanon. Sunod, tungod sa mga sunog, ang mga relikya sa matarong nga si Artemius gikuha gikan sa simbahan sa monasteryo sa tulo ka higayon, hangtod sa katapusan, niadtong 1793, gitukod ang usa ka simbahan nga bato sulod sa monasteryo, nga gi-konsaghar aron pasidunggan ang matarong nga si Artemius, diin gibutang ang iyang mga relikya[7254] .

Troparion, Tono 2:

Pinaagi sa sugo sa Labawng Ginoo, sa taliwala sa panganod nga nagdalugdog nga nagngitngit sa kalangitan, ug nagkislap nga kilat, ug ang dagundong sa dalugdog nga gisundan sa pagbuto niini, imong gisumiter ang imong kalag sa mga kamot sa Ginoo, O labing maalamon nga Artemius, ug karon nagtindog ka sa atubangan sa Trono sa Ginoo sa tanan; O ikaw nga, pinaagi sa pagtuo ug gugma, nagahatag og tambal sa tanan nga moanha

---

[7253] Ang Mangazeya usa ka luna sa yuta sa Gobernasyon sa Yenisei, sa rehiyon sa Turukhansk, sa tuo nga pampang sa Suba sa Taza, diin karon nagtindog ang kapilya ni San Basil nga Martir sa Mangazeya. Ang Mangazeya mao ang unang lungsod nga Ruso sa Sidlakang Siberia, natukod niadtong 1601, apan nahugno kini hingpit 60 ka tuig pagkahuman; karon mga bakas na lang niini ang nabilin.

[7254] Ang paghinumdom sa matarong nga si Artemius, ang Tagahimo og Katingalahan sa Verkol, ginahimo sa 23 Hunyo ug 20 Oktubre. Sa orihinal nga manuskrito sa ikonograpiya, sa ilawom sa 20 Oktubre, narekord ang: 'nga, samtang migawas sa uma uban sa iyang amahan nga si Kozma, usa ka mag-uuma, namatay tungod sa kusog kaayong dalugdog, usa ka batan-ong lalaki nga 12 anyos, nagsul-ob og kamiseta, nagbitbit og sanga sa baging sa kamot, hayag ang tuhod.' – Sa pagkakaron, ang mga relikya ni San Artemius nagpabilin nga gilubong sa dili na magamit nga Monasteryo sa Verkols.

kanimo nga walay paglangan, nagahatag og tambal sa tanan nga walay paglangan, ug nag-ampo kang Kristo among Dios alang sa kaluwasan sa atong mga kalag.

Awit sa Pagdayeg:

Gidayeg ka namo, Artemio, martir ni Cristo, ug gihatagan namo og dungog ang imong balaan nga handumanan, kay ikaw man nag-ampo alang kanamo sa atubangan ni Cristo nga among Dios.

Kontakion, Tono 8:

Karon misidlak ang labing hayag nga handumanan sa labing maalamon nga si Artemius: Ang grasya nga gikan sa Dios nag-awas sama sa mga suba gikan sa balaan ug nagahatag-kinabuhi nga relikaryo sa iyang mga relikya, usa ka katingalahang tinubdan sa pagtambal, pinaagi niini kita maluwas gikan sa nagkalain-laing mga sakit, samtang gidawat kini uban sa pagtuo ug nagasinggit: Malipayon ka, Artemius, maalamon sa Dios.

3 Nobyembre

21 Oktubre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Hilarion ang Dako

Gisaulog sa 21 Oktubre

Ang Balaan nga si Hilarion natawo niadtong tuig 291 sa baryo sa Fawafa sa Palestina, duol sa siyudad sa Gaza. Ang iyang mga ginikanan mga Griyego[7255] . Sama sa usa ka rosas nga nagbarug taliwala sa mga tinik, mao usab ang pagkahimugso sa Balaan gikan kanila nagdala sa humot ni Cristo ngadto sa kalibutan. Gipadala siya sa Alexandria aron magtuon sa mga siyensya, ug dili lang niya dali nga nahasa ang tanang kahibalo nga gipangandoy sa mga Griyego, apan nahimong pamilyar usab siya sa espirituhanong kinaadman. Sa dihang mituo siya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, gidawat niya ang Balaang Bunyag[7256] ug sa iyang kanunay nga pagbisita sa simbahan, mitagad siya pag-ayo sa mga pulong sa Balaang Misa. Sa pagpalambo sa maayong kinaiya ug uban sa kasingkasing nga nagdilaab sa gugma sa Dios, misugod siya sa pagpamalandong kon giunsa niya pagpalipay kaniya. Pagkadungog niya kang San Antonio nga Dako, nga ang dungog sa iyang matinud-anong kinabuhi naglapta sa halayo ug lapad niadtong panahona, si Hilarion dali nga mibiyahe paingon sa santo, puno sa mainitong tinguha nga makita siya. Pag-abot niya sa lugar diin siya nagpuyo sa kamingawan, nakita ni Hilarion ang iyang balaan nga dagway ug nadungog ang iyang matam-is nga mga pulong, nga nagpakita kaniya sa dalan padulong sa pagkahingpit. Nagpabilin siya og pila ka panahon uban ni San Antonio, nga nagtan-aw sa iyang anghelikong paagi sa kinabuhi, sa iyang mainit ug kanunay nga pag-ampo, sa iyang panlimbong ug walay hunong nga pagpaningkamot, sa iyang pag-ayuno ug pag-agil, sa iyang gugma sa iyang isigkatawo, sa iyang pagkawalay labot sa mga butang sa kalibutan, ug sa ubang mga buhat sa kinabuhi sa monghe[7257] .

Daghang mga tawo ang nangabot kang Banal nga Antonio: ang uban aron pag-ayo sa ilang mga sakit, ang uban aron madawat ang iyang panalangin, ug ang uban pa aron maminaw sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos ug makapabuhi sa kalag. Sa dihang nakamatikod siya nga dili niya makab-ot ang hingpit nga pag-inusara ug kahilom didto, wala magpabilin si Hilarion, kundili nagpasyag sa pagpangita og lugar diin siya makapuyo nga

---

[7255] Ang termino nga 'Griyego' nga gigamit dinhi aron ilarawan ang mga ginikanan ni San Hilarion nga Dako kinahanglan sabton una sa tanan nga nagpasabot sa mga edukadong pagano nga deboto sa relihiyong Griyego-Romano. Mao kini ang basihanan sa sunod nga pagtandi kanila sa mga tinik.

[7256] Si San Hilarion gibunyagan ni San Pedro, Obispo sa Alexandria (nga namatay niadtong 311).

[7257] Miadto si San Hilarion kang San Antonio nga Dako niadtong 306, sa edad nga 15, ug nahimong usa sa iyang pinakaunang mga disipulo sa panahon ug espiritu, bisan pa man nga nagpabilin siya uban kaniya sulod lang sa duha ka bulan.

nag-inusara uban sa Dios, layo sa tanang kasaba ug kagubot. Pagkabaton og panalangin gikan kang Banal nga Antonio, mibalik siya sa iyang yutang natawhan, ug sa pagkahibalo nga wala na buhi ang iyang mga ginikanan, gibahin niya ang iyang mga kabtangan sa duha ka bahin: ang usa gihatag niya sa iyang mga paryente, ang usa pa sa mga kabus, samtang wala siyay gipreserbar para sa iyang kaugalingon, *'giisip ang tanan nga kawad-on'* (Fil. 3:8), gisalikway ang tibuok kalibutan ug bisan ang iyang kaugalingon, aron siya mahimong disipulo ni Cristo ug masundon ang Iyang pagka-imol.

Sa ingon nga napalaya na siya gikan sa mga kabalaka sa kalibutan, miadto si Hilarion sa disyerto nga nahimutang pito ka verste gikan sa Maiuma sa Gaza, ug nagpuyo didto taliwala sa dagat ug sa lanaw. Adunay mga tulisan nga nagpuyo sa maong disyerto, ug pipila ka kaila ang nagpahimangno kaniya nga mobiya sa lugar aron dili siya mahulog sa kamot sa mga tulisan ug mapamatay. Apan ang balaan nga amahan wala mahadlok sa pisikal nga kamatayon, kay ang iyang tinguha mao lamang ang paglikay sa espirituhanong kamatayon.

'Kinahanglan likayan ang mga tulisan nga mamamatay sa kalag; apan kadtong mamamatay sa lawas, wala ko'y kahadlok kanila,' ingon niya: *'Ang Ginoo mao ang akong suga ug akong kaluwasan; kinsa pa man akong kahadlukan? Ang Ginoo mao ang kuta sa akong kinabuhi; kinsa pa man akong kahadlukan?'* (Salmo 26:1).

Ug ang reverendo misugod sa pagpuyo didto sa walay hunong nga pag-ampo ug pag-ayuno. Wala siya mokaon og labaw sa napulo'g lima ka igos[7258] matag adlaw – ug bisan pa niana, pagkahuman lang sa pagsalop sa adlaw – samtang ang iyang sinina usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop[7259] ug usa ka mubo nga panit nga kapa nga gihatag kaniya sa reverendo Anthony.

Ang yawa, ang kaaway sa tanang maayo, sa dihang nakita niya nga napildi siya sa batan-ong monghe, nagpakig-away batok kaniya[7260] . Sa tinguha nga mapildi ang espirituhanong mandirigma pinaagi sa lamanong kahilambigit, gisugdan niya ang pagpasiga sa batan-ong lawas ni Hilarion ug paglibog sa iyang hunahuna sa hugaw nga mga hunahuna. Sa pagbati sa hugaw nga bitin nga naningkamot sa pagsamad kaniya pinaagi sa turok sa sala, gipahiya ni Hilarion kini pinaagi sa labi pang pagpahinabo sa iyang lawas ug napildi ang kaaway, nga nag-andam sa iyang kaugalingon pinaagi sa masigasig nga pag-ampo ngadto sa Dios. Gihugpong niya ang usa ka pagpuasa sa lain ug usa ka paningkamot sa lain, wala siya mokaon sulod sa tulo, ug usahay bisan upat ka adlaw, gikapoy niya ang iyang lawas sa trabaho—usahay naghukay sa yuta, usahay naghimo og basket—ug gi balik-balik niya sa iyang kaugalingon ang mga pulong sa Apostol: *'Kung kinsa ang dili gustong magtrabaho, dili siya magkaon'* (2 Tes. 3:10). Sa bahin sa hugaw nga mga hunahuna, iyang gipalayas kini sa iyang kasingkasing pinaagi sa paghampak sa iyang dughan, sama sa publikano, ug sa paghuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing. Gitawag ni Hilarion ang iyang unod nga asno ug gisultihan kini ingon niini:

'Apanon tika, O asno: dili tika pakan-on og cebada kondili og dayami; gutumon ug kauomon tika; pas-anon tika og bug-at nga karga, aron mas hunahunaon nimo ang pagkaon kaysa sa kahugawan.'

Gipatuman niya kining mga pulong, nga giingon niya sa iyang kaugalingong lawas, ug gikapoy niya kaayo ang iyang lawas hangtud nga mga bukog nalang nga natabonan sa panit ang nahabilin niini.

Ang Yawa, bisan pa, sa dihang nakita nga wala siya makab-ot sa maong pag-abuso ug dili lang napakyas sa pagdaog sa santo kondili siya mismo napildi, nagpasiya nga kahadlukan siya pinaagi sa mga kalag ug mga hulagway. Usa ka gabii, samtang nag-ampo siya, nadungog ni San Hilarion ang mga paghilak sa mga bata, ang pag-agol sa mga babaye, ang pag-ungol sa mga leon, ug ang mga tingog sa ubang mabangis nga mga hayop, kauban ang kasaba ug kagubot nga daw gikan sa usa ka dakong gubat. Gitawag sa demonyo ang daghang mga sumusunod kaniya, nga nagngalngal sa lain-laing mga tingog, aron mahadlok si Hilarion sa ilang pagngalngal lang ug modagan, biyaan ang disyerto. Apan, sa pagkahibalo nga kining tanan mga kahadlok lang nga gihimo sa mga demonyo, ang santo naghimo sa tanda sa krus, nag-andam sa iyang kaugalingon sa taming sa pagtuo ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, naghalad og mainitong pag-ampo sa Dios, nga naghangyo Kaniya nga hatagan siya

---

[7258] Ang igos nailhan nato nga 'wine berry'; kini motubo sa mga kahoy sa igos, nga sakop sa pamilya sa mulberi ug lumad sa mga tropikal nga klima. Ang igos usa ka pangunang pagkaon sa Sidlakan, labi na sa mga Kristohanong asketiko.

[7259] Ang sinina nga buhok sa kabayo usa ka magaspang nga bisti nga hinimo sa buhok sa kabayo, nga gisul-ob sa mga asketiko diretso sa panit.

[7260] Ang 'Struggle' usa ka termino sa monastikong asetik nga nagpasabot sa padayon ug dugay nga tukso nga gipahamtang sa yawa sa mga monghe nga misupak kaniya. Tungod niining pakigbisog batok sa yawa, ang mga monghe kanunay gitawag nga 'mga espirituhanong mandirigma' sa pinulongan sa mga asetik.

og tabang gikan sa kahitas-an. Busa, samtang nagluhod sa yuta sa pag-ampo[7261] , napildi ni Hilarion ang kaaway nga misulong kaniya. Apan sa diha-diha nga iyang gipataas gamay ang iyang kaugalingon, aron makita sa iyang kaugalingong mga mata ang iyang nadungog sa iyang mga dalunggan (kay usa kini ka gabii nga gisidlak sa bulan, hayag kaayo), usa ka dakong karwahe nga gipadagan sa makalilisang ug mabangis nga mga kabayo midagan paingon kaniya uban sa dakong kasaba.

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako!' miingon ang santo, 'ug sa kalit lang nabahin ang yuta ug gilunok ang tanang gahum sa demonyo. Unya nag-awit si Hilarion, sama sa pagsaulog sa iyang kadaugan batok kang Paraon[7262] :

– *'Gibato Nimo ang kabayo ug ang nagasakay niini sa dagat. Gipahaba Nimo ang Imong tuo nga kamot: gilunok sila sa yuta… Ang uban sa karwahe, ang uban sa kabayo, apan kami magapasigarbo sa ngalan sa Ginoo nga among Dios: sila natumba ug nahugno, apan kami mitindog ug nagbarog'* (Salmo 19:8–9).

Apan ang napildi nga kaaway wala gayud mihunong sa pagrebelde ug pagtindog batok sa santo, gitusok siya sa lain-laing paagi: sa dihang nagpahulay si Hilarion, murag adunay mga hubad nga babaye nga walay bayad nga nagbinuang kaniya nga naghigda tupad niya; sa dihang gutom o kauwaw siya, ipakita sa mga demonyo kaniya ang lain-laing tam-is nga mga putahe ug ilimnon; Sa dihang nag-ampo siya, usahay motungha ang usa ka lobo nga mosinggit, nagbarug sa iyang atubangan; sa ubang higayon molukso-lukso ang usa ka soro, o mag-away ang mga mandirigma, ug usa kanila, nga grabe kaayo ang samad, mahulog sa tiilan sa santo ug mangayo kaniya nga ilubong siya.

Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo siya, nawala ang konsentrasyon ni Hilarion, ug ang iyang hunahuna, nga napildi sa natural nga kahuyang, nanglalis sa lain-laing mga hunahuna. Ang demonyo dayon misaka sa iyang abaga, sama sa usa ka mandirigma, ug, samtang gisipa siya sa sikad ug gibugbog ang iyang abaga ug liog gamit ang latigo, miingon:

'Dali, dali, nganong natulog ka!' ug, nagkatawa, nangutana: 'Gusto ka ba og cebada?'[7263]

Apan wala tagda sa santo ang tanang dautang limbong ug gipalayas sila gikan kaniya, samtang nag-armas sa tanda sa krus.

Naghimo siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, sama sa kabaong, nga gamay kaayo nga hapit dili siya masulod, ug nagpuyo didto, naningkamot sa iyang pakigbisog batok sa mga espiritu nga dili makita. Usa ka gabii, ang pipila ka tulisan nagplano nga atakehon siya, naglaum nga makakita ug butang kaniya, ug nangita kaniya tibuok gabii apan wala'y nakaplagan. Pagkita nila kaniya pagkasayong buntag ug pagkakita nga wala siyay bisan unsa, nangutana sila sa santo:

'Unsa may imong buhaton kung atakehon ka sa mga tulisan?'

'Ang usa ka hubad nga tawo walay kahadlok sa pagpangawat,' matubag niya.

'Apan mahimo ka unta nilang patyon,' ingon nila pag-usab.

'Dili ko mahadlok sa mga tulisan, kay andam gayud ko mamatay,' tubag ni Hilarion.

Natingala sa ingon ana ka dako nga kaisog ug pagtuo, mitug-an sa mga tulisan kaniya nga gipangita siya nila tibuok gabii apan wala nila siya makaplagan. Unya nilakaw sila, nga nagsaad nga usbon ang ilang kinabuhi.

Pagkahuman nga nagpuyo si Banal Hilarion sulod sa daghang katuigan sa maong kamingawan, ang balita sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi mikaylap sa tibuok Palestina, ug ang mga tawo misugod sa pagdagsa kaniya, nangayo og tabang pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo[7264] . Ang unang miabot mao ang usa ka babaye gikan sa Eleutheropolis[7265] , nga napangasawahan sulod sa kinse ka tuig ug wala gihapon'y anak. Nag-antos siya

---

[7261] Ang mga unang Kristohanon mohulog sa yuta sa pag-ampo, maglapad sa ilang mga bukton ug maghimo og porma sa krus gamit ang ilang mga lawas.

[7262] Exodo 16:1–2. Kini nga kanta gisulti ni Moises ug sa mga Israelita pagkahuman nila makalabang sa Dagat Pula, sa dihang gipaluwas sila sa Ginoo gikan sa pagdakop ni Paraon: 'Ibubo Nimo ang kabayo ug ang mananakay sa dagat. Giyab-at Nimo ang Imong tuo nga kamot: gilunok sila sa yuta.' Sa taliwala sa mga karaang Amahan sa Simbahan ug mga Kristohanong manunulat, ang 'Paraon' usa ka simbolikong ngalan sa yawa, nga naglutos sa mga magtutuo sa kinabuhi sa kalibutan, nga sa pinulongan sa maong mga manunulat kanunay gitawag nga disyerto.

[7263] Ang demonyo klaro nga nagtumong sa palayaw nga gihatag ni San Hilarion sa iyang kaugalingong lawas. Tan-awa sa ibabaw.

[7264] Nahitabo kini 22 ka tuig human niya gisugdan ang iyang mga ascetic nga paningkamot sa disyerto, nga nagsugod niadtong tuig 328.

[7265] Eleutheropolis – usa ka lungsod sa habagatan sa Palestina, sa dalan tali sa Jerusalem ug Gaza. Karon, adunay baryo sa maong dapit, diin duol ang mga ruinas sa karaang siyudad

sa kanunay nga pagsaway ug insulto gikan sa iyang bana tungod sa iyang kawalay anak, busa nangahas siya nga moadto sa santo ug mohapa sa iyang tiilan. Sa dihang nakita siya ni Hilarion, mitalikod siya. Unya misugod siya sa pagpakisayud kaniya uban sa mga luha:

'Ngano man nga naglikay ka kanako, alagad sa Dios, samtang ako nagmasubo? Ngano man nga modagan ka gikan kanako samtang ako nagpakilusot kanimo uban sa mga hikak? Ayaw tan-awa ang babaye, kondili tan-awa ang kasakit sa iyang kasingkasing ug ang iyang mga luha! Kaluy-i ako, alagad ni Cristo! Hinumdumi nga gipasidunggan sa Manluluwas ang among sekso pinaagi sa pagkuha sa unod nga tawo gikan niini, ug nga ikaw mismo natawo gikan sa usa ka babaye. Busa, ayaw ko pagbalibari nga walay tabang, kay miadto ko kanimo nga naglaum nga ang imong mga pag-ampo makahatag og tambal sa akong pagkawalay anak, nga kanunay kong gisaway ug gipasipala sa akong bana.

Ang mga pulong nakapukaw sa kalooy ni Santo Hilarion: iyang gitangtang ang iyang mga mata paingon sa langit ug nag-ampo siya para kaniya. Unya gisugo niya siya nga mobalik sa iyang balay, ug miingon:

'Adtoa uban sa walay-pakaulaw nga paglaum, ug ang Ginoo motubag sa imong hangyo.'

Nipauli ang babaye nga naglipay ug nagsalig sa mga pulong sa santo. Ang Dios usab nakadungog sa pag-ampo sa Iyang sulugoon, ug sa dili madugay, sumala sa propesiya ni Hilarion, naburos ang babaye ug nanganak og usa ka lalaki. Sa sunod tuig, miadto siya kaniya nga nagbitbit sa bata sa iyang mga bukton ug miingon:

– Tan-awa ang bunga sa imong balaan nga pag-ampo, O tawo sa Dios; panalangini ang anak nga imong gipangamuyo alang kanako sa atubangan sa Dios.

Gipanalanginan sa santo ang bata ug ang iyang inahan ug gipahawa sila nga malinaw. Mibiya ang babaye, nagdayeg sa Ginoo ug nagpasidungog sa Iyang alagad sa tibuok yuta.

Pagkahuman niini, usa pa ka babaye ang miadto kaniya, nga ginganlan og Aristena, usa ka Kristohana ug asawa sa usa ka maharlika nga ginganlan og Elpidius. Ang iyang tulo ka anak nga lalaki, nga nakakuha og usa ka makahawa nga sakit, grabe kaayo ang pagkasakit niadtong maong adlaw; walay doktor nga makahimo sa pag-ayo kanila, ug hapit na sila mamatay. Pagkadungog niya kang Santo Hilarion nga monghawa, miadto kaniya kining babaye uban sa iyang mga sulugoon nga babaye ug mga eunuko ug, samtang nagahilak, mihulog sa iyang mga tiil.

'Gina-implaw ko kanimo pinaagi sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug sa Iyang balaan nga Krus,' ingon niya, 'adtoa ang Gaza ug tambala ang akong tulo ka anak nga lalaki nga hapit na mamatay tungod sa ilang sakit, aron ang ngalan sa Ginoo mapadayeg bisan pa sa niining pagano nga siyudad, ug ang bakak nga diyos sa Gaza, si Marnas[7266] , nga gisimba sa mga dili matuong, mapahiya.'

Wala mouyon ang santo, miingon nga wala pa gyud siya mobiya sa disyerto ug dili siya mosuod bisan sa siyudad o sa mga baryo. Apan gipangulit siya sa babaye sa iyang mga paghangyo nga puno sa luha hangtud nga misaad siya nga moadto kaniya pagkahuman sa pagsalop sa adlaw. Sa ulahing bahin sa gabii, miabot ang santo sa Gaza. Sa diha nga gihikap niya ang mga masakiton nga batan-on, samtang gihangyo ang ngalan ni Hesukristo ibabaw kanila, kalit silang nabuhsan og daghang singot, mura'g gikan sa nagbubo nga tuburan. Dali dayon silang mibangon, nabawi ang ilang panglawas, ug pagkahuman mokaon, misugod sila sa pagpasalamat sa Dios ug paghalok sa balaan nga mga kamot sa ilang mananambal. Milapta ang balita sa tibuok Gaza, ug sukad niadto, ang mga tawo nga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit misugod sa pag-anhi sa disyerto aron makita si Banal Hilarion ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, napaabli – nga tungod niini daghang mga pagano ang mibali sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Daghang gustong mosunod sa iyang mahimayaong kinabuhi ug, pagbiya sa kalibutan, nagpuyo sila duol kaniya sa disyerto. Sa dili madugay, mitubo ang gidaghanon sa mga tinun-an ni Banal Hilarion, ug ang santo nahimong nangunang magtutudlo sa mga monghe sa Gaza ug Palestina, sama sa nahimo ni Banal Antonio sa Ehipto.

Sa usa ka higayon, gidala sa mga tawo ngadto sa Banal nga Amahan ang usa ka babaye; buta siya sukad pa sa edad nga napulo ka tuig ug naubos ang tibuok niyang bahandi sa pagpang-adto sa mga doktor apan wala kini'y kapuslanan. Gipanambal siya sa santo pinaagi sa pagluwa sa iyang nawong, nga nagsundog sa gibuhat sa Ginoo (Juan 9:6): sa pagluwa, nakabawi dayon siya sa iyang panan-aw, ug ang tanan naghimaya sa Dios.

[7266] Girespeto sa mga pagano si Marnas isip diyos sa siyudad sa Gaza ug ginoo sa ulan; sa panahon sa kalamidad, gihimo ang solemne nga relihiyosong prosisyon aron mapasagdan siya. Ang templo ni Marnas sa Gaza wala gipaguba hangtod sa tuig 401 AD.

Usa ka sulugoon ug karwahe-manehante sa usa ka maharlika gikan sa Gaza, nga gikupot sa demonyo samtang nagmaneho sa iyang karwahe, nahimong hingpit nga paralisado, nga wala siyay makalihok bisan usa ka lutahan; ang iyang dila ra ang nabilin nga gawas. Kining sulugoon gidala sa disyerto kang Banal Hilarion. Pagkakita kaniya, miingon ang santo:

'Dili ka maayo sa imong pag-antos hangtud motuo ka kang Kristo nga Ginoo, nga adunay gahum sa pag-ayo kanimo.'

'Nagtuo ako Kaniya; pabuwota lang nga ayo-on ko Niya,' tubag sa masakiton nga tawo nga matinud-anon.

Pagkahuman sa pag-ampo, giayo siya sa santo pinaagi sa gahum ni Kristo ug, pagkahuman siya tudlo sa balaan nga pagtuo, gisugo siya nga magpabunyag. Busa, kining ulipon mibalik sa iyang balay nga gawas sa pagkaulipon sa demonyo ug himsog sa lawas ug kalag.

Usa pa ka batan-on nga lalaki gikan sa palibot sa Jerusalem, nga ginganlan og Marsit, adunay dakong kusog, nga makahimo sa pag-alsa ug pagdala og kinse ka sukod sa trigo, ug wala siyay gikinahanglan nga asno aron magdala og bug-at nga karga. Tungod sa ingon nga kusog, usa ka demonyo misulod kaniya ug misugod sa pagpanakit kaniya, gipadagan siya sa mga disyerto ug mga uma. Sa dihang nadakpan siya sa mga lumolupyo, gipanghigot nila ang iyang mga kamot ug tiil gamit ang puthaw nga gapus ug kadena ug gibantayan siya pag-ayo, nga gitan-aw siya sa duol. Apan makalingkawas siya, dali ra niyang mabali ang mga gapus ug mga kandado sa pultahan, tungod sa iyang doble nga kusog—ang kusog sa demonyo ug ang iya—ug atakehon niya ang tanan niyang masugat sa iyang dalan: sa uban, kagat-on niya ang ilong, dalunggan, ug ngabil; sa uban, bali-on niya ang mga bukton ug mga tiil; sa uban, kuhaon niya ang mga mata; ug sa katapusan, gipatay niya sila pinaagi sa pagkaon sa ilang mga tutunlan. Naghimo siya og daghang uban pang mga kalautan sa maong mga dapit, ug walay makasupil kaniya. Sa dihang nagtigom sila sa kadaghanan, nadakpan siya sa mga tawo, gitali ang tibuok niyang lawas sa puthaw nga kadena, ug gihatud siya sa atubangan sa Balaang Amahan, sama sa usa ka buang nga baka. Sa pagtan-aw ni Hilarion sa tawo nga gipanag-iya, gisugo niya nga buhian siya, ug nahimo siyang malumo sama sa karnero. Pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo alang kaniya, miingon ang santo sa demonyo nga naa sa sulod niya:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, gisugo tika, hugaw nga espiritu, nga mogawas ka niining tawoha ug modagan ka ngadto sa mga walay tubig nga dapit.'

Mituaw ang demonyo, gikurog ang masakiton ug gipahulog siya sa yuta, ug siya dayon nangaayo pinaagi sa grasya sa Ginoo ug sa mga pag-ampo sa santo, ug misugod sa mainitong paghimaya kang Banal Hilarion. Apan ang Banal nagpugong kaniya ug sa tanan nga naa didto, nga nagaingon:

'Dili kini nahimo pinaagi sa among kaugalingong gahum, kondili pinaagi sa gugma sa katawhan ug sa grasya sa Manluluwas, nga nag-aagwanta sa among mga pag-antos tungod sa Iyang dili masukod nga kaluoy kanamo, Iyang mga sulugoon. Kinahanglan nga walay hunong kita sa paghimaya, pagpasalamat, ug pagdayeg kaniya.'

Samtang siya nagasulti, gidala sa iyang atubangan ang lain nga lalaki nga ginganlan og Orion, usa sa mga dato ug bantugan nga lungsuranon sa siyudad sa Ayla[7267] . Siya gipanag-iya sa usa ka legyon sa mga demonyo ug gidala nga nakagapos sa puthaw nga kadena. Sa dihang miduol siya sa santo, gipagawas niya ang iyang kaugalingon gikan sa mga kamot sa mga nagdala kaniya ug, gikan sa luyo, gikuptan niya ang reverendo nga amahan ug gipataas siya sa hangin nga mas taas pa kaysa sa iyang kaugalingong gitas-on. Ang tanan misinggit sa kahadlok, basi ipahulog niya siya sa yuta ug mabungkag ang iyang mga bukog, nga nahimong maluya tungod sa dugay nga pagpuasa. Apan ang santo mipahiyom ug miingon:

'Pasagdi ang akong kaatbang nga makigsangka kanako.' Gipalapad niya ang iyang kamot sa likod, gikuptan niya sa buhok ang tawo nga gipanag-iya sa demonyo, gibutang siya sa atubangan sa iyang mga tiil, gitali ang iyang mga kamot, ug samtang gisikop ang iyang mga bitiis, miingon siya:

'Pag-antos, legyon sa mga demonyo, pag-antos!'

Ang mga demonyo sa sulod sa lalaki misinggit sa daghang tingog, naghimo og saba nga daw gikan sa usa ka dagkong katawhan. Unya ang santo misugod sa pag-ampo:

[7267] Aila – ang pinakasadpang siyudad sa Palestina, nahimutang lawom sa Gulpo sa Pula nga Dagat.

'Ginoong Hesukristo! Luwasa kining malisud nga tawo gikan sa legyon sa mga demonyo, kay sama sa imong pagdaog sa usa kanila, dali ra usab nimo mapildi ang daghan.'

Sa kusog nga pagsinggit, migawas dayon ang mga demonyo gikan sa lalaki, ug siya nanawo, naluwas sa iyang mga pag-antos, ug nagpasalamat sa Diyos ug sa Iyang alagad, si Santo Hilarion, tungod sa iyang pagkaayo. Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik siya pag-usab uban sa iyang asawa ug mga higala kang Santo Hilarion, nagdala og daghang halad isip pagpasalamat sa iyang pagka-ayo. Apan wala kini dawata sa santo ug miingon:

'Wala ba ka makadungog sa nahitabo kang Gehazi[7268] nga naantos tungod kay midawat siya og bayad gikan sa usa ka tawo nga napaayo sa ketus? Ang grasya sa Ginoo dili ibaligya. Lakaw, ipangbahin kini sa mga kabus sa imong siyudad; kay alang kanamo nga nagpuyo sa kamingawan, walay pulos ang mga kabtangan.'

Busa gipabalik niya siya uban sa mga gasa.

Pagkahuman niini, gidala sa atubangan sa santo ang usa ka paralisis nga magbato gikan sa lungsod sa Maiyuma nga ginganlan og Zanana, ug siya dayon naayo pinaagi sa pag-ampo sa reverendo.

Sunod, gidala gikan sa rehiyon sa Gaza ang usa ka dalagang gihuptan sa demonyo. Ang demonyo misulod kaniya tungod sa mosunod nga hinungdan. Usa ka batan-ong lalaki nahigugma kaniya ug gusto makighilawas kaniya; apan misukol siya ug wala mosugot sa iyang hugaw nga tinguha. Sa dihang nakita niya nga dili siya molampos bisan pa sa mapahiangay nga mga pulong o mahal nga mga gasa, ang batan-ong lalaki miadto sa Ehipsiyong siyudad sa Memphis[7269] ngadto sa mga pari ni Asclepius[7270] ug gisultihan sila sa kasakit nga nakasamad sa iyang kasingkasing tungod sa gugma alang niining dalaga. Pagkabaton niya gikan kanila og pipila ka mga pulong sa mahika nga gisulat sa usa ka tanso nga plake, mibalik siya sa iyang panimalay ug gilubong ang plake ilawom sa ganghaan sa balay diin nagpuyo ang dalaga: mao kini ang gisugo kaniya sa mga salamangkero nga buhaton. Ug sa kalit lang misulod ang demonyo sa dalaga ug gipabaga siya sa sobra ka dakong kahilakaw nga misugod siya og singgit nga walay ulaw, nagtawag sa ngalan sa batan-ong lalaki aron matubag ang iyang kahilakaw, gikuha ang iyang mga sinina, gipadayag ang iyang kaugalingon, ug nagkurog-kurog sa tanang paagi, gisunog sa kalayo sa pakighilawas. Pagkakita niini, nasabtan sa iyang mga ginikanan nga ang iyang pag-antos gipahinabo sa yawa, ug gidala siya nila sa monasteryo aron makita ang Balaang Amahan (niadtong panahona, nakatigom na ang Balaang Amahan og daghang komunidad sa mga monghe ug nagtukod na og usa ka dakong monasteryo). Sa dihang gidala siya nila kaniya, ang demonyo nga naa sa sulod niya misinggit ug naghilak.

'Mas maayo pa ko,' ingon niya, 'sa dihang naa ko sa Memphis nga naglimbong sa mga tawo pinaagi sa mga panan-awon sama sa damgo, kaysa karon nga gipadala ko dinhi.'

Sa dihang gidala siya sa atubangan sa santo, misinggit ang demonyo:

'Misulod ko niining dalaga batok sa akong kabubut-on, ug gipugos nga ipasulod kaniya sa akong agalon. Karon nag-antos ko pag-ayo ug dili makagawas, kay nakadena ko sa usa ka tanso nga plato ug gilubong sa ilawom sa ganghaan. Dili ko molakaw hangtud nga motugot ang batan-ong lalaki nga nagkadena kanako!'

Mihiyom gamay ang santo ug miingon:

'Busa hangtod lang diay ni sa imong gahum, O Yawa—nga naputos ka sa usa ka hilo ug gipugngan sa usa ka tanso nga plato? Ngano man, unya, nga wala ka mosulod sa batan-ong lalaki nga nagpugong kanimo?'

'Ang akong higala, ang malibog nga demonyo, naa na sa sulod niya,' matubag niya.

Pagkahuman sa pag-ampo, gipahawa siya sa balaan gikan sa dalaga ug gipaandam siya nga mag-amping sa mga bitag sa kaaway ug likayan ang pakig-istorya sa mga batan-ong lalaki nga walay hiya.

Usa ka prinsipe nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu miadto sa santo ug naayo. Ingon pasalamat, nagdala siya ug napulo ka libra nga bulawan ngadto sa iyang doktor, si Santo Hilarion, nga wala siya bayri sa pagtambal, ug nangayo siya nga dawata ang gasa. Unya gipakita sa santo kaniya ang iyang tinapay nga barley.

[7268] 2 Mga Hari 5:20–27. Si Gehazi, usa ka disipulo sa propeta Elias, midawat og bayad gikan kang Naaman nga taga-Sirya, nga gihayag sa propeta gikan sa ketus; tungod niini, gipahamtang sa propeta kaniya ug sa iyang mga kaliwatan ang ketus ni Naaman.

[7269] Memphis – ang karaang ug gamhanang kapital sa Ehipto – nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto sa suba nga Nilo, taliwala sa pangunang suba ug sa sangang suba niini, nga nag-agos sa kasadpang bahin sa siyudad. Karon, ang nahabilin na lang sa maanindot nga kapital sa karaang Ehipto mao ang labing walay bili nga mga ruina duol sa mga baryo sa Metrasani ug Mogannan.

[7270] Si Asclepius, o Aesculapius, mao ang Greko-Romanong diyos sa medisina ug pagtambal sa tanang matang sa mga sakit. Ang pagsimba kaniya sa ulahi misangko usab sa Ehipto. Nasabtan sa mga Kristohanon nga kini nga ngalan nagtumong sa usa sa mga demonyo.

'Ang mokaon sa ingon nga pan nagtan-aw sa bulawan sama sa lapok sa lat-ang,' ingon niya, ug sa pagdumili sa bulawan, gipahawa niya ang prinsipe nga himsog.

Ang Banal nga si Antonio, pagkadungog niya kang Hilarion ug sa iyang mga milagro, nalipay sa espiritu ug kanunay siyang gisulatan. Sa mga tawo nga miadto kaniya gikan sa Siria nga nangayo og tambal, iyang giingnan:

'Ngano man nga gikapoy ninyo kaayo ang inyong kaugalingon sa pagbiyahe og layo aron lang makakita kanako, samtang anaa man kaninyo ang akong anak sa Kristo, si Hilarion, nga duol ra, nga nadawat gikan sa Dios ang gasa sa pagtambal sa tanang matang sa mga sakit?'

Nagsugod og moturok ang mga monasteryo sa tibuok Palestina ubos sa panalangin ni San Hilarion, ug ang tanang monghe miadto kaniya aron paminawon ang iyang mga pulong nga makapaedukar. Ug iyang giya ang tanan sa dalan padulong sa kaluwasan.

Usa ka adlaw, nangaliya ang mga igsoon kaniya nga bisitahan ang mga monasteryo nga midaghan tungod sa iyang mga pag-ampo ug panalangin, aron kini iyang kumpirmahon ug hatagan sila og lagda sa kinabuhi sa mga monghe. Sa dihang mibiyahe siya, usa ka dakong kadaghanan sa mga igsoon, nga mga tulo ka libo ang gidaghanon, nangdagsang ngadto kaniya ug misunod sa iyang luyo, naglipay sa iyang labing tam-is nga mga pagtulon-an. Samtang nagbiyahe siya gikan sa usa ka monasteryo paingon sa lain ug mibisita sa mga igsoon, ang santo naghimo og daghang mga milagro. Usa ka magsoon, nga ilado sa iyang pagkamahigalaon, adunay kaugalingong ubasan, diin siya makapamupol og mga usa ka gatus ka metro nga ubas matag tuig. Gidawat niya si Santo Hilarion uban sa gugma ug gihangyo ang mga magsoon nga mosulod sa iyang ubasan ug mamupol og kutob sa ilang gusto, kay hinog na ang mga ubas. Ang matag-usa mipunit kutob sa iyang gusto; ug aduna, sama sa nahisgutan sa ibabaw, mga tulo ka libo ka mga igsoon. Sa pagkakita sa ingon nga gugma gikan sa maong igsoon, gipanalanginan sa Reverendo nga Amahan ang iyang ubasan, ug niadtong tuiga nakapamunga ang igsoon og kapin sa tulo ka gatus ka sukod nga ubas gikan sa iyang ubasan. Busa, ang panalangin sa Reverendo nga Amahan nagpataas sa pagkamabungahon sa ubasan tungod sa pagkamahigalaon sa igsoon. Apan ang usa ka igsoon, nga duwag ug malupigon, sa dihang nakakita sa balaan nga naglabay uban sa iyang espirituhanong panon, nagbutang og bantay sa iyang ubasan aron masiguro nga walay bisan kinsa makapunit bisan usa ka hugpong; ang bantay mibato sa mga igsoon, nag-ingon kanila nga ayaw pagduol sa ubasan, kay kini iya sa lain. Kining igsoon wala makadawat sa panalangin sa santo ug gamay ra kaayo ang iyang naani nga ubas, ug bisan kining gamay, aslom pa.

Usa ka adlaw, mibyahe ang Reverendo paingon sa Disyerto sa Kadis[7271] aron bisitahan ang usa ka disipulo. Sa iyang pagbiyahe, nakalabay si Hilarion sa pagano nga lungsod sa Elus[7272] . Didto nakit-an niya ang usa ka demonikong pista, diin daghang pagano gikan sa kasikbit nga mga baryo ang nagtigom, nagsaulog ug naghalad og dili matarong nga mga sakripisyo sa ilang diyosa nga si Aphrodite[7273] sa templo. Pagkadungog nila nga nagkadool na si San Hilarion, migawas sila aron sugaton siya uban sa ilang mga asawa ug mga anak, kay dugay na silang nakadungog sa mga hungihong nga siya usa ka dakong tigbuhat og milagro. Pagkakita nila kaniya, mipakubkos sila sa ilang mga ulo ug misinggit sa Sirianong pinulongan: 'Varach! Varach!' – nga nagpasabot: 'Bendisyona kami! Bendisyona kami!' Dayon gidala nila kaniya ang daghang mga masakiton ug mga gihupasan, ug ang Reverendo, pinaagi sa gahum ni Cristo, gipang-ayo sila. Pagkahuman niyang tudlo sa mga pagano mahitungod sa Usa ka Tinuod nga Dios, gidala niya silang tanan sa Kristohanong pagtuo ug wala siya mibiya sa siyudad hangtud nga gibungkag nila ang pagano nga templo, gipukan ang mga dios-diosan, nagtukod og balaang simbahan ug nabunyagan sa ngalan sa Ginoo. Pagkahuman niyang gipalig-on sila sa pagtuo ug gihatagan sila sa iyang panalangin, ang santo mibiyahe na.

Ang Kagalang-galang Hilarion nakadawat og ingon nga gasa gikan sa Dios nga pinaagi sa iyang pangamoy ug paghikap, mahibaloan niya kung unsang paglutos ang nag-antos sa usa ka tawo. Sa usa ka higayon, usa ka kuripot ug mahiligon sa kuwarta nga igsoon ang nagpadala sa balaan og prutas gikan sa iyang tanaman. Pag-abot

---

[7271] Cades – nga nailhan usab nga Kadesh – usa ka disyerto sa pinakasadpang bahin sa Palestina.

[7272] Elusa – karon El-Kulasa – usa ka lungsod sa habagatan sa Palestina, sa amihanan sa Disyerto sa Cadis, duol sa utlanan sa Arabia, habagatan-kasadpan sa Dagat nga Patay.

[7273] Aphrodite – ang Griyegong diyosa sa gugma ug katahum. Ang mga pista sa iyang dungog gisundan sa mga pasundayag sa grabeng kahilaw ug kalibog.

sa gabii ug sa dihang mipungko ang balaan aron magpanihapon, gitanyag sa iyang mga tinun-an kaniya ang prutas nga gipadala sa kuripot nga igsoon. Pagkakita niini, mitaliwang si Hilarion.

"Kuhaa na kini," ingon niya, "dili nako ikasabar ang baho nga nagagikan niining mga bunga."

Ang iyang disipulo, ang bulahan nga si Isichius, misugod sa pag-awhag kaniya nga tilawan ug panalanginan ang gasa sa iyang igsoon.

'Ayaw pagbalibad, Amahan,' matod niya, 'sa halad sa imong igsoon, kay gidala niya kanimo ang unang bunga sa iyang ubasan uban sa pagtuo.'

'Dili ba nimo mabati,' tubag sa santo, 'nga usa ka baho sa kahakog ang nagagikan niining mga bunga?'

'Unsaon man sa bunga, gawas sa iyang natural nga baho, pagpagawas sa baho sa bisan unsang pagbati?' pangutana ni Hesychius.

'Kung dili ka motuo kanako, ihatag kining mga bunga sa mga baka, ug tan-awa kon mokaon ba sila niini.'

Gikuha ni Isichius ang mga ubas ug gibutang kini sa sabnanan sa atubangan sa mga baka, apan sa pag-amoy niini sa mga baka, misinggit sila sa kabuang ug, tungod kay dili na nila ikatugot ang baho nga gikan sa mga ubas, mibulag sila gikan sa sabnanan ug nilayas.

Niadtong panahona, 63 anyos na ang santo. Daghan kaayong mga igsoon ang nagtigom sa iyang palibot, nga mao nga napugos nga palapdan ang monasteryo. Daghang mga kabalaka ang nakasamok sa kahilom sa reverendo. Labaw pa, daghang mga tawo ang miadto kaniya, ang uban nangayo og tambal, ang uban nangayo og panalangin. Miabot ang mga obispo ug mga pari, kauban ang ubang ministro sa Simbahan, ingon man usab ang mga prinsipe ug mga maharlika gikan sa daghang mga lungsod ug rehiyon, aron paminawon ang pulong sa Dios gikan kang Hilarion ug aron madawat ang iyang panalangin. Ang santo nabalaka kaayo nga ang mga miabot wala magtugot kaniya nga magpabilin sa kahilom, ug siya mihilak samtang nahinumdom sa kahilom sa unang mga adlaw sa dihang siya nag-inusara sa kamingawan. Sa dihang nakita siya sa iyang mga igsoon nga kanunay nagasubo ug nagahilak, gipangutana siya nila:

'Ngano man nga masubo ka kaayo ug nagahilak, Amahan?'

Mitubag siya:

'Nagahilak ug nagasubo ako kay nibalik na ako sa kalibutan ug nadawat na nako ang akong ganti dinhi sa yuta; kay ang tanang siyudad sa Palestina ug sa kasikbit nga mga rehiyon nagpasidungog kanako, ug kamo usab nagtahud kanako ingon nga usa ka ginoo ug nagtawag kanako nga "mgaestro" sa tanan nga nagpuyo sa monasteryo.'

Pagkadungog nila niining mga pulong gikan sa reverendo nga amahan, nasabtan sa mga igsoon nga gusto niyang molayas sa ilang tago, busa gisubay-subay nila siya pag-ayo aron dili siya makahawa. Ang tigulang nagmasubo sa ingon niini sulod sa duha ka tuig.

Usa ka adlaw, miadto kaniya si Aristena, asawa sa eparco nga si[7274] , Elpidia; siya mao ang babaye nga ang tulo ka anak nga lalaki nga hapit na mamatay kaniadto gipang-ayo sa santo. Nangayo siya kaniya og panalangin ug pag-ampo para sa iyang pagbiyahe, kay nagplano siya nga moadto sa Ehipto aron magdayeg kang Banal nga Antonio. Pagkadungog sa ngalan ni Anthony, ang santo mihuyop sa gininhawa ug miingon:

'Oh, unta makaanhi usab ko didto ug makita sa unod ang akong balaan ug pinalanggang amahan nga si Anthony. Apan gipugos ko dinhi sa mga igsoon, ug dili ko makadto kaniya.'

Pagkahuman sa mubo nga hilom, siya naghilak nga mapait.

'Duha na ka bulan karon,' matod niya, 'nga ang tibuok kalibutan nagminuslaw sa pagkawala sa usa ka dakong suga, kay ang Kagalang-galang Anthony mibiya na sa iyang lawas.'

Pagkadungog niini, nasabtan sa babaye ug sa tanan nga naa didto nga nakadawat siya og pahibalo gikan sa Dios mahitungod sa pagpanaw sa Balaang Anthony. Mibalik si Aristhenes sa iyang panimalay, ug pagkahuman sa pipila ka adlaw miabot ang balita sa kamatayon ni Anthony.

Tungod kay dili na niya ikaya ang mga hungihong ug ang dungog nga gihatag kaniya sa mga tawo, ug sa kahibalo, pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios, nga Gusto Niya nga mobiya na siya didto, gitawag ni San Hilarion ang pipila sa iyang mga disipulo ug gisugo sila nga mouban kaniya. Nagkuha sila og asno ug gipahimutang nila ang bililhon nga amahan niini, tungod kay dili na siya makalakaw tungod sa iyang

[7274] Eparco – ang magmamando sa usa ka siyudad o rehiyon.

katigulangon, ug gisapnan siya nila samtang nagbiyahe uban kaniya. Sa dihang nahibaloan sa uban pang mga igsoon, ingon man sa mga lumolupyo sa kasikbit nga mga baryo ug lungsod, nga mibiya na kanila ang bililhon nga amahan, nagtigom sila nga napulo ka libo ka tawo ug misunod kaniya hangtud nga ilang nasapnan siya. Nagahilak, ilang gipanaog ang ilang kaugalingon sa tiilan sa santo ug nangayo kaniya nga ayaw sila biyai.

'Human sa Dios, giisip ka namo nga among amahan sa Palestina, nga nagpalig-on ug nagtabang kanamo. Ayaw kami biyai nga nag-inusara, sama sa mga karnero nga walay magbalantay.'

"Ngano man, akong mga anak, nga ginabuak ninyo ang akong kasingkasing?" ang santo nagpahimangno kanila. 'Hibal-i kini: wala ko mibiya nga walay tugot sa Ginoo. Nangamuyo ko sa Ginoo, ug gisugo ko Niya nga mobiya niining dapita, aron dili ko masaksihan ang kasubo nga moabot sa Simbahan sa Dios, ni makita ang paglaglag sa balaang mga templo, ang paglapas sa mga halaran, ni ang pag-ula sa dugo sa akong mga anak. Ayaw ninyo ko pagpugong, akong mga anak.

Pagkadungog nila nga gipadayag kaniya ang umaabot nga kalamidad, nangaliya pa gyud sila kaniya nga mas mapainubsanon – labi na gayud nga dili siya molayas kanila, kondili tabangan sila sa ilang kasubo pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Sa kasubo, gipukpok sa santo ang yuta gamit ang iyang baston ug miingon: 'Dili ko mokaon o moinom hangtod buhian ninyo ako; apan kung gusto ninyo nga makita akong patay, pugngi ninyo ako.'

Sulod sa pito ka adlaw gipugngan nila ang reverendong amahan pinaagi sa ilang mga paghangyo ug, sa katapusan, sa dihang napalig-on na ang ilang pagtuo sa iyang hugot nga pagbuot, gipasagdan nila siya nga milakaw sa malinaw. Ang tibuok kadaghanan sa mga tawo misunod kaniya sa layo, nga nagahilak. Pag-abot niya sa lungsod sa Bethulia[7275] , ang santo mituklow, nag-ampo uban sa tanan ug, pagkahuman niyang gisalig sila sa Ginoo, gipabalik sila sa ilang mga panimalay. Pagpili niya og kap-atan ka miyembro sa kapatiran nga iyang nahibaloan nga makasugakod sa kalisod sa biyahe—pagpuasa ug pagkaon lang og gamay human sa pagsalop sa adlaw—gidala niya sila uban kaniya. Human sa lima ka adlaw nga biyahe, miabot ang santo sa Pilusia[7276] . Pagkahuman sa pagbisita sa mga igsoon nga nagpuyo sa duol nga disyerto sa usa ka rehiyon nga nailhan nga Lichnos, mibiya siya gikan didto ug, tulo ka adlaw pagkahuman, miabot sa siyudad sa Favast. Dinhi nakigkita siya kang Obispo Dracontius ang Konpesor, nga naa sa pagka-priso, ug pareho silang napahupay sa usa ka pakighinabi nga giinspirar sa Diyos[7277] . Pagkahuman sa laing biyahe nga milungtad og pipila ka adlaw, ang tigulang miabot sa Babilonia uban sa dakong kalisud aron bisitahan si Obispo Philo[7278] , ang magtutuo. Kining duha ka lalaki gipahilayo sa maong mga dapit ni Haring Constantius, nga nagtabang sa dautang mga Ariano. Pagkahuman sa pakigkita sa bulahan nga si Philon ug pakig-istorya kaniya, nagpadayon ang reverendo sa iyang pagbiyahe ug nakaabot sa siyudad sa Aphroditopolis; unya, human sa tulo ka adlaw nga pagbiyahe sa usa ka makalilisang ug lisod nga disyerto, nakaabot siya sa hataas nga bukid diin nagpuyo ang reverendo nga si Anthony.

Dinhi, nakit-an ni Banal Hilarion ang duha sa iyang mga disipulo, sila Isaac ug Pelusian, nga malipayon kaayo sa pagtan-aw sa santo. Nindot kaayo ang lugar, ug gisuroy kini sa santo uban sa dakong kadasig. Gipakita nila Isaac ug Pelusian kang Hilarion ang tanang mga lugar nga gihalad sa pagkabalaan pinaagi sa mga paningkamot ni Banal Anthony.

'Dinhi sa niining dapita nag-awit ang atong balaang amahan nga si Anthony,' ingon nila, 'ug didto siya nagpraktis sa kahilom; dinhi siya nag-ampo, ug didto siya naglingkod ug naghabi og mga basket; dinhi siya kanunay magpahulay gikan sa iyang mga paningkamot, ug dinhi siya matulog; siya mismo ang nagtanum niining mga ubasan ug niining mga kahoy, ug gitukod kini nga galingan sa iyang kaugalingong mga kamot; iyang giburot kini nga dapog aron siya mismo ang magdunot sa tanaman, uban sa dakong paningkamot ug pagpaningol; mao kini ang pala nga dugay niyang gigamit sa pagburot sa yuta.

Gipakita nila kini nga mga butang ug daghan pa kang San Hilarion. Siya, pag-abot niya sa dapit diin kanunay magpahulay si Antonio, gihalokan niya ang higdaanan uban sa sagol nga kahadlok ug kalipay ug naghigda niini. Sa tumoy sa bukid adunay duha ka selda nga bato, diin magretiro si Santo Antonio aron mag-inusara, nagpanago gikan sa kasamok sa mga bisita nga moanha kaniya. Gidala sa mga disipulo si Hilarion

---

[7275] Bethulia – nailhan usab nga Betulia – usa ka lungsod sa Palestina, nahimutang sa habagatan sa Gaza.

[7276] Pilusia, o Pelusa, ingon man usab kadtong gihisgutan pa sa unahan: Lichnos, Favas, Babilonia (sa Ehipto; karon kabahin sa Cairo), Aphroditopolis ug Bruchia – mga siyudad ug lungsod sa Ubos (Amihanan) nga Ehipto.

[7277] Si Dracontius – Obispo sa Hermopolis (sa Ehipto), usa ka disipulo ni San Pamvas.

[7278] Philo – Obispo sa Cirene (Cirene – usa ka rehiyon sa Amoong Libya sa amihanan nga baybayon sa Aprika, kasadpan sa Ehipto)

paingon sa hagdanan padulong sa maong mga selda, gipakita nila kaniya ang mga baging ug lain-laing kahoy nga mamunga, nga puno sa bunga, ug gisultihan siya nga si Santo Antonio maoy nagtanum niini tulo ka tuig na ang milabay.

Pagkahuman sa iyang pagpahulay didto uban sa iyang mga kaigsuonan, mibalik pag-usab si Banal Hilarion sa Aphroditopolis ug gipahawa niya ang mga kaigsuonan, gisugo sila nga mobalik sa Palestina sa ilang monasteryo, samtang duha ra ang iyang gidala uban kaniya. Kauban sila, mibiyahe siya paingon sa disyerto nga dili kaayo layo sa maong siyudad, diin siya nagpuyo, ug nagpahinungod sa kahilom, pagpuasa, pag-ampo, ug mga dakong pagpanagasa sa lawas nga daw bag-o pa lang siya nagsugod sa iyang monastikong kinabuhi kang Kristo.

Pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga Antonio, adunay tagtuyot sa maong rehiyon sulod sa tulo ka tuig, ug naghari ang gutom sa tibuok yuta, kay ang yuta nasunog sa kainit sama sa kalayo. Miingon ang mga tawo nga dili lamang ang mga tawo ang nagminosyon sa kamatayon sa Banal, kondili ang yuta mismo nagasubo, samtang ang langit nagpugong sa ulan. Ang mga tawo ug mga hayop sa panimalay nangamatay sa gutom ug kauwaw. Pagkadungog nila nga si San Hilarion, usa ka disipulo ni Antonio, nagpuyo sa maong dapit, usa ka daghang katawhan, uban sa ilang mga asawa ug mga anak, nagtigum ug mibyahe paingon kaniya sa disyerto. Pag-abot nila, ilang gisugdan ang mapinanggaong paghangyo kaniya:

'Gipadala ka sa Diyos kanamo isip kapuli ni Antonio: kalooy-i kami ug ampoa sa Ginoo aron sa Iyang dakong kaluoy, ipadala Niya ang ulan sa among yuta nga nangalanga tungod sa kakulang sa ulan.'

Sa dihang nakita ni Santo Hilarion ang kaguol sa mga tawo nga nangamatay sa gutom ug kauwaw, iyang gitangtang ang iyang mga mata ug kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo uban sa mga luha. Dayon, misagasa ang kusog nga ulan ug hingpit nga gipainom ang tibuok yuta[7279] . Gikan sa sukad niadto, ang mga tawo misugod sa pagduol sa balaan nga amahan, nagdala sa ilang mga masakiton. Sa pagkahibalo nga bisan dinhi ginabalaak siya ug dili tugotan nga maghilom, gusto sa santo nga mubalik sa Disyerto sa Oasis[7280] , ug pagkahuman sa iyang mga preparasyon, mibiyahe uban sa iyang duha ka disipulo. Paglabay sa Alexandria, nakaabot siya sa Bruchia, diin nakit-an niya ang pipila ka mga igsoon nga kaila niya, nga malipayon nga midawat kaniya. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo uban kanila, naghukom siya nga molakaw, apan wala siya tugotan sa mga igsoon ug nangayo sila nga magpabilin siya uban kanila. Busa naghukom siya nga lihim nga molayas sa gabii, apan samtang ang iyang mga disipulo nag-andam og asno para kaniya, nahibaloan kini sa mga igsoon ug miadto sila ug natulog sa atubangan sa pultahan.

'Mas maayo pa namo nga mamatay nga naghigda sa imong tiilan,' ingon nila, 'kay sa madali nga pagkabulag nato!'

'Banhaw kamo, akong mga anak,' pagpakiluoy sa Pari kanila, 'mas maayo alang kaninyo ug kanako nga pasagdan ninyo ko nga molakaw dayon, kay nakadawat ko og pahibalo gikan sa Dios nga nagsugo kanako sa pagbiya niining dapita. Mao nga naningkamot ko nga molakaw gikan kaninyo sa labing dali aron dili kamo malumos sa kasubo tungod kanako.' Tinuod, masabtan ninyo unya nga dili kini walay hinungdan nga nagdali ko ug nagpili nga dili na magpabilin uban kaninyo.

Pagkadungog nila niining mga pulonga, mitindog ang mga igsoon, ug ang balaan nag-ampo, giyakap sila, ug nilakaw. Ang grasya sa Dios nagpanalipod kaniya sa iyang pagbiyahe sa dili matabok nga kamingawan.

Sa sunod adlaw pagkahuman niyang biyaan si Brukhia, miabot dinhi ang mga pagano gikan sa Gaza uban sa ilang mga tigpamatay ug nangutana kung asa si Hilarion. Pagkahibalo nila nga mibiya na siya, nag-ingon sila sa usag usa:

'Tan-awa kining salamangkero: nasayud siya sa among giplano kaniya ug nilayas.'

Sa sinugdanan pa lang, nainggit na ang mga tawo sa Gaza nga walay pagtuo sa santo, kay ang mga tawo nagdagsang ngadto kaniya ug mihunong sa pagsimba sa ilang diyos, si Marnas. Ang mga pari ni Marnas labi pang nasuko sa santo tungod niini; ilang gisulayan sa tanang paagi nga laglagon siya, apan wala nila kini makaya, kay ang tanang kasikbit nga lungsod ug baryo naghatag ug dakong pagrespeto sa santo. Sa dihang namatay si Haring Constantius ug misaka sa trono ang dautang alagad sa mga demonyo, si Julian nga Apostata, giisip sa mga tawo

---

[7279] Nahitabo kini niadtong tuig 359.

[7280] Ang Oasis – o ang Dakong Libyano nga Oasis – nahimutang sa kasadpan sa Disyerto sa Thebaid; kini usa ka karaang kolonya sa Griyego nga nagsilbi usab nga lugar sa pagpahiluna sa mga exilado: busa, ang erehe nga si Nestorius gipahiluna dinhi.

nga walay balaod nga kini ang angay nga panahon aron ipatuman ang ilang dugay nang giplanong dautang tinguha. Ang mga pagano sa siyudad sa Gaza miduol sa walay Diyos nga hari, gisumbong nila si Banal Hilarion ug ang iyang mga disipulo sa atubangan niya, ug nakakuha og sinulat nga mando nga nagmando sa paglaglag sa iyang mga monasteryo duol sa Gaza, sa pagpahawa sa iyang mga disipulo gikan sa rehiyon—human una silang gibugbog—ug sa pagpatay kang Hilarion mismo, ingon man sa iyang katabang, si Hesychius. Gipatuman sa mga daotan ang ilang plano: ilang gilupig ang mga monasteryo ug gipanglalis ang kawan ni Kristo. Si Isichius, bisan pa man—nga gihigugma kaayo ni Hilarion tungod sa iyang masigasig nga pagsunod, diin siya milabaw pa sa ubang mga disipulo—nagtago sa mga kamingawan, naglayas gikan sa kamot sa mga dili matuohan.

Samtang ang Kagalang-galang Hilarion, nga gipanalipdan sa Dios, nagpuyo sa Disyerto sa Oasis. Pagkahuman sa hapit usa ka tuig didto, miabot kaniya ang iyang disipulo nga si Adrian uban ang balita nga napatay na si Emperador Julian – ug gitawag siya pabalik sa Palestina sa iyang kanhing puwesto, tungod kay nabalik na ang kalinaw sa Simbahan. Gihigugma ang kahilom, wala gustong mobalik sa Palestina ang santo; apan, sa pagkahibalo nga bisan pa sa Disyerto sa Oasis dili siya makatago gikan sa mga tawo, mibiyahe siya tabok sa disyerto paingon sa mga rehiyon sa Libya uban sa usa sa iyang mga disipulo, si Zeno; samtang si Adrian, uban sa lain nga disipulo, mibalik sa Palestina.

Pag-abot niya sa baybayon nga lungsod sa Pareton[7281] , misakay si Hilarion sa usa ka barko ug nilarga paingon sa Sicily aron makalikay sa kasikatan sa kalibutan. Ang kapitan sa barko adunay anak nga lalaki nga gipanglutos sa usa ka hugaw nga espiritu, nga misinggit sulod kaniya:

'Alagad sa Dios, Hilarion! Ngano man nga dili ka maghatag namo og kalinaw, bisan pa sa dagat? Pahungot kami hangtod makaabot kami sa baybayon, basi ipahulog ko sa kalawoman gikan dinhi.'

Mitubag ang santo:

'Kung ang Dios nagmando kanimo nga magpabilin sa Iyang binuhat, magpabilin ka; apan kung Iyang ipahawa ka, unsa man na kanamo? Usa ako ka makasasala nga tawo.'

Pagkadungog niini, ang amahan sa masakiton nga batang lalaki, kauban ang tanan nga naa sa barko, mihulog sa tiilan sa santo, naghangyo kaniya nga kalooyon ang iyang anak ug ipahawa ang demonyo gikan kaniya. Apan misalikway ang santo, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga usa ka makasasala.

'Kung saad-an ninyo ako,' miingon siya sa katapusan, 'nga dili ninyo isulti bahin kanako sa bisan kinsa sa yuta nga among padulngan, nan mag-ampo ako sa akong Ginoo aron ipahawa Niya ang dautang espiritu.'

Mipromisa sila nga matinud-anon. Unya, pagkahuman sa pag-ampo, gipagawas sa reverendo nga amahan ang demonyo gikan sa batang lalaki, ug ang tanan naghimaya sa Dios.

Sa dihang mipundo ang barko sa Bukid Picon sa Sicily[7282] , gihatagan sa santo ang kapitan sa barko, isip bayad sa biyahe, og usa ka Ebanghelyo nga iyang gisulat sa iyang kaugalingong kamot sa iyang pagkabatan-on: wala siyay lain nga ikahatag, kay siya walay kabtangan sa kalibutan sama sa iyang pagka-walay espiritu. Apan ang tag-iya sa barko dili modawat sa bayad gikan kaniya, bisan pa nga ang santo misugyot kaayo nga dawata kini.

'Dili ko modawat og bisan unsa gikan kanimo, kay ikaw mismo walay-wala ug walay gipanag-iya,' tubag sa kapitan sa barko.

Ang santo, bisan pa niana, nalipay sa espiritu, kay nakita niya nga siya hingpit nga walay-wala ug wala'y gipanag-iya sa kalibutan. Pagkahuman mibiya sa baybayon og mga baynte popolsch, nagpuyo siya didto uban sa iyang disipulo. Adlaw-adlaw, ang disipulo magtigom og hugpong sa kahoy, dad-on kini sa pinakaduol nga baryo ug, gamiton ang kuwarta nga iyang nakuha aron mopalit og pan, nga mao ang ilang pagkaon, samtang nagpasalamat sila sa Diyos.

Apan *'ang siyudad nga gibutang sa bungtod dili matago'* (Mat. 5:14). Usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo sa Basilika ni San Pedro sa Roma misinggit:

'Si Hilarion, usa ka sulugoon ni Cristo, bag-o lang miabot sa Sicily; walay nakaila kaniya, ug nagtuo siya nga makatago siya: apan moadto ko didto ug itudlo siya.'

Ug mao kini ang nahitabo. Kining tawo gidala sa Sicily; sa Pihon nakit-an niya si Santo Hilarion, mihapa sa atubangan sa iyang selda ug, pinaagi sa mga pag-ampo sa santo, naayo siya. Sukad niadto, nakaila kaniya ang

[7281] Pareton – usa ka lungsod sa baybayon sa Ubos nga Ehipto.
[7282] Pichon – usa ka pangpang sa habagatan sa isla sa Sicily.

mga lumolupyo sa maong yuta. Daghang mga tawo ang misugod sa pagduol kaniya, nangayo og tambal sa ilang mga sakit, ug wala gyud sila mobalik sa ilang panimalay nga wala makadawat sa ilang gipangayo. Ang lalaki nga gihisgutan sa ibabaw, nga gikan sa Roma ug nalingkawas sa pagpanag-iya kaniya sa mga demonyo, nagtanyag sa santo og daghang bililhon nga mga gasa isip pagpasalamat sa iyang pagkaayo; apan wala kini dawata sa santo, miingon siya:

'Nakasulat: *"Walay bayad nga nadawat ninyo, walay bayad usab kamo magahatag"*[7283] (Matt. 10:8).

Samtang nagpuyo ang Balaang Amahan sa Sicily, ang iyang pinalanggang disipulo, si Beato Isichius, mipahinungod og tulo ka tuig sa pagpangita sa tibuok kalibutan sa iyang pinalanggang espirituhanong amahan, si Balaang Hilarion: nagbiyahe siya sa daghang nasud, kabukiran, ug kamingawan, apan wala niya siya makaplagan bisan asa. Samtang naa siya sa Peloponnese[7284] , sa baybayon nga lungsod sa Methone, nadungog niya gikan sa usa ka Hudiyong negosyante nga usa ka Kristohanong propeta ang nagpakita sa Sicily, nga nagbuhat og daghang mga milagro.

'Unsa man iyang ngalan, ug unsa man siya ka hitsura?' pangutana ni Isichius.

'Wala pa nako siya makita ug wala ko kahibalo sa iyang ngalan,' tubag sa Hudiyo, 'nadungog ra nako siya.'

Pagkahibalo nga kini nga propeta mao gayud ang iyang gipangita, misakay si Isichius sa usa ka barko ug nilarga paingon sa Sicily. Bisan pa sa kalisod, nakahibalo siya og gamay bahin sa santo gikan sa iyang mga kauban, nga nag-uyon nga naghimo siya og daghang milagro ug wala gyud siya mokuha bisan usa ka hiwa sa pan gikan kanila ingon baylo. Sa dihang nakit-an ni Isichius ang santo sa Pichon, mihulog siya sa iyang mga tiil, gikahoy-koy ug gihugas kini sa iyang mga luha. Halos dili na madala sa tigulang ang iyang disipulo, nga nagahilak sa kalipay, gikan sa yuta, ug gipahupay siya pinaagi sa usa ka pakighinabi nga makaluwas sa kalag.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang nakita niya ang daghang mga tawo nga nagkadool kaniya ug nagdayeg kaniya, miingon ang tigulang sa iyang mga disipulo, sila Zinon ug Isichius:

'Dili kita magpabilin dinhi, akong mga anak; adtoa nato ang lain nga yuta diin walay makaila kanato.'

Pagkahiusa nila, tinago siyang nilakaw uban kanila paingon sa Dakbayan sa Epidaurus sa Dalmatia[7285] , diin siya gipadala sa Dios aron makatabang sa kadaghanan didto. Wala pa gani siya nakapuyo og pila ka adlaw sa usa ka hilom nga dapit duol sa Epidaurus, nahibaloan na sa mga lumolupyo sa maong dapit ang pag-abot sa ilang taliwala sa balaan sa Dios, nga kaniadto naa sa Sicily. Gipadayag sa Dios ang Iyang alagad sa katawhan ug gipahimaya Siya. Pagkadungog nila bahin kaniya gikan sa usag usa, ang mga lumolupyo mitigom ug miduol kaniya; pagkahuman sa ilang pagyuko, nagsugod sila sa pagpakilusot kaniya nga tabangan sila sa ilang dakong kaguol: usa ka makalilisang nga bitin ang nagpuyo sa maong dapit, dako kaayo nga gikaon niini ang dagkong baka ug gilunok ang mga tawo nga buo. Sa ingon niini, daghan na kaayong mga tawo ug mga hayop ang napatay niini. Pagkadungog niini, gisugo sa santo nga tigumon ang daghang kahoy pang-sunog ug pagasigaon ang dakong kalayo; samtang siya mismo, nga nagluhod, nag-ampo sa Ginoo nga magpakita Siya og kaluoy sa Iyang katawhan ug, alang sa himaya sa Iyang balaan nga Ngalan, luwason sila gikan sa makaguba nga bitin. Unya gisugdan niya pagtawag sa bitin: ' '. Ug tan-awa, mitungha ang bitin, daw gihuyop sa usa ka pwersa paingon sa iyang kapahamakan. Nagtan-aw ang tanan nga puno sa kahadlok. Gisugo kini sa santo nga mosulod sa kalayo, ug sa dayon, nga nagsunod sa iyang gisulti, misulod ang bitin sa kalayo ug nasunog hangtod nahimong abo. Unya gidayeg sa mga tawo ang Dios ug nagpasalamat kang Santo Hilarion.

Sukad niadto, daghan ang misugod sa pagduol kaniya alang sa tabang. Apan ang tigulang nabalaka ug naghunahuna kung asa siya makakaplag og lugar diin siya makatago gikan sa mga tawo ug mapuyo sa kahilom. Niadtong panahona, usa ka dakong linog ang mitumaw, hinungdan nga ang dagat kusog kaayo ang pag-alon ug misaka ibabaw sa baybayon. Misaka kaayo ang mga balod nga natabonan ang dagkong kabukiran, ug ang mga barko, nadala sa kusog sa tubig, nabyaan nga natanggong sa hataas nga yuta. Ang mga lumolupyo sa Epidaurus, nga nahimutang sa baybayon, sa pagkakita niining mga kalamidad, nagtuo nga nagsugod na ang ikaduhang baha; ug sa kahadlok, nagpaabut sa pagkaguba sa tibuok kalibutan ug sa ilang dili malikayan nga kamatayon, sila

---

[7283] Mat. 10:8. 'Walay bayad nga nadawat ninyo, walay bayad nga ihatag ninyo.' Pinaagi niining mga pulong, gipugngan sa Manluluwas ang pagbaligya sa grasya nga nadawat gikan sa Espiritu Santo.

[7284] Ang Peloponneso – ang habagatan nga bahin sa Gresya sa Peninsulang Balkan.

[7285] Epidaurus – usa ka siyudad sa baybayon sa Dagat Adriatico, nga gipukan sa ika-6 nga siglo. Karon nailhan nga Ragusa.

nagahilak sa kusog. Nahinumdom sa Santo Hilarion, ang tanan midali ngadto kaniya—bata ug tigulang, mga asawa ug mga anak—ug samtang nagahilak, nangayo sila kaniya nga mag-ampo siya sa Diyos alang kanila, aron Iyang ilikay ang Iyang matarong nga kasuko gikan kanila. Mibangon ang santo ug misunod kanila paingon sa lungsod. Pag-abot niya, mitindog siya taliwala sa siyudad ug sa dagat; ang dagat, sa samang higayon, misaka og taas sa kahanginan ibabaw sa Epidaurus, nga daw nakahikap sa mga panganod, ug hapit na gayud malumos ang siyudad. Gihimo sa santo ang tulo ka krus sa balas ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, misugod siya sa mapinanggaong paghangyo sa Dios nga nahigugma sa katawhan aron kalooy-an ang Iyang binuhat. Samtang nag-ampo siya, gipadayag sa Dios ang Iyang gugma alang sa katawhan: pinaagi sa sugo sa Ginoo, hinay-hinay nga nibaba ang dagat ug nibalik sa iyang dapit, mihunong ang linog, ug nangahilom ang mga hangin. Tungod sa dakong gahum sa Ginoo ug sa mapangamihon nga pag-ampo ni Banal Hilarion sa siyudad sa Epidaurus, gipasa sa mga amahan ang maong sugilanon gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon ngadto sa ilang mga anak.

Samtang si Santo Hilarion, nga gilalangan ang himaya sa tawo, mibiya sa lugar sa gabii ug sa dihang nakakita og barko padulong sa Cyprus, misakay kini uban sa iyang mga disipulo. Sa pagbiyahe, giatake sila sa mga tulisan, ug ang tanan nga anaa sa barko nahadlok kaayo; apan gipahupay sila ni Hilarion.

'Mas daghan pa ba kamo kaysa sa mga sundalo ni Paraon? Apan gilunod sila sa Dios sa dagat,' matod niya.

Sa dihang ang mga pirata miduol sa barko nga hapit na makabato, ang santo, gikan sa barko, gipataas ang iyang kamot ngadto kanila ug miingon:

'Igo na nga nakaabot kamo hangtod dinhi.'

Kalit nga mihunong ang mga barko sa pirata, dili na makasulay pa og layo o makaduol sa barko nga gisakyan sa santo. Nagsapupo sa walay pulos nga pagpaningkamot ang mga pirata sa pag-uyog sa layag, ug nibalik sila nga napahiya, napalayas gikan sa barko pinaagi sa gahum sa Dios.

Pagkahuman molarga paingon sa isla sa Cyprus[7286] , si Santo Hilarion mipuyo sa usa ka walay sulod nga dapit nga duha ka versts gikan sa siyudad sa Paphos[7287] . Apan bisan pa dinhi, wala siya makakaplag og dalangpanan: ang mga demonyo mismo, nga nagpuyo sulod sa mga tawo, nagpahibalo sa pag-abot niya sa mga tawo. Sa sugo sa Diyos, ang mga gihupayan gikan sa tibuok nasud—nga miabot sa 200, lalaki ug babaye—nagtigom ug miadto sa santo; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, silang tanan nakagawas sa ilang pagka-ihupay. Pagkahuman sa duha ka tuig didto, ang reverendo nagdesisyon nga mobiya, nangita og hilom nga lugar diin siya makahuman sa iyang kinabuhi sa kahilom. Pagkahuman sa pagbiyahe og dose ka verste gikan sa dagat, nakakaplag siya og hilit, buhing dapit taliwala sa hataas nga mga bukid. Daghang mga kahoy nga mamunga ang mitubo sa iyang palibot (apan ang bunga niini wala gyud niya natilawi bisan kaisa); ang tubig nga angay imnon misulod gikan sa bukid; aduna usab usa ka namulak nga tanaman ug usa ka gibyaan nga paganong templo, diin nagpuyo ang daghang mga demonyo. Nalipay ang santo sa maong dapit tungod sa grabeng kamingaw niini, ug nagpuyo siya didto sulod sa lima ka tuig. Adlaw ug gabii, nagsinggit pag-ayo ang mga demonyo, naningkamot nga kahadlukan ang santo ug paandaron siya palayo didto; siya, bisan pa niana, nakigbatok kanila pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo ug nagpahuway sa kahilom, kay tungod sa kalisod sa pag-adto sa iyang puloy-anan ug sa kadaghan sa mga demonyo nga nagpuyo sa maong lugar, walay bisan kinsa ang nangahas nga moanha kaniya.

Sa usa ka higayon, sa dihang migawas siya sa iyang payag, nakakita ang tigulang og usa ka paralisadong lalaki nga naghigda sa atubangan niini ug nangutana kang Isichius:

'Kinsa kining tawo, ug kinsa ang nagdala kaniya dinhi?'

'Siya ang tag-iya sa dapit nga atong gipuy-an,' tubag ni Isichius.

Naantig ang santo hangtod sa paghilak, gipahaba niya ang iyang kamot ibabaw kaniya ug miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, baroga ug lakaw!'

Ug ang paralisado nga tawo dali dayon mibangon, hingpit nga naayo, ug misugod sa paglakaw, nagdayeg sa Dios. Human niining milagro, ang tanang lumolupyo sa maong dapit misugod sa pagduol sa santo, nga wala na'y kahadlok sa mga dautang espiritu o sa lisod ug delikadong biyahe.

[7286] Sa palibot sa Septiyembre 365.

[7287] Paphos – usa ka lungsod sa baybayon sa Cyprus, nailhan tungod sa pagwali ni Apostol Pablo. Dinhi, iyang gipaka-ilad si Elimas, usa ka salamangkero nga misupak kaniya. Mga Buhat sa mga Apostoles, kapitulo 13.

Sa paghinumdom sa mga igsoon sa Palestina, gipadala sa Reverendo ang Kagalang-galang Isichius aron bisitahan sila ug kumustahon sa iyang ngalan. Siya mismo misugod sa paghunahuna sa iyang pagpanaw, kay bisan dinhi gipasidunggan siya ug gipabug-atan sa mga tawo nga miadto kaniya, apan naghulat siya nga mobalik si Isichius. Niining panahona, namatay ang iyang disipulo, ang Bulahan nga si Zinon, ug miabot na usab ang panahon aron tapuson niya ang iyang bug-at nga panaw dinhi sa yuta (80 anyos na siya).

Sa pagkahibalo niya sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, gisulat sa Reverendo nga Amahan sa iyang kaugalingong kamot ang iyang testamento alang sa mga igsoon, nga nagbilin kang Isichius sa Balaang Ebanghelyo nga siya mismo ang nagsulat, usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, ug usa ka dasig sa pag-ampo[7288] . Human niini, ang iyang lawas nagsugod na sa pagkahuyang.

Sa pag-abot sa balita sa sakit ni San Hilarion sa mga lumolupyo sa Paphos, ang tanang matinud-anong mga lalaki dayon miadto aron bisitahan siya, ug uban kanila usa ka debotong babaye nga ginganlan og Constance, nga ang masakiton niyang anak nga babaye gihayag sa Balaang Amahan pinaagi sa pag-haplas kaniya og balaang lana.

Sa pagkahibalo nga ang Ginoo nagtawag kaniya ngadto sa Iyang kaugalingon, ang santo misugod sa pagpangayo sa iyang mga bisita nga, pagkahuman sa iyang kamatayon, ilubong dayon ang iyang lawas sa tanaman diin siya nagpuyo. Samtang nag-antos sa kamatayon, si Hilarion misulti, nga nagpamalandong uban sa usa ka naputli nga hunahuna sa pagbulag sa kalag gikan sa lawas:

'Gawas, akong kalag, nganong nahadlok ka? Gawas, nganong nabalaka ka? Nag-alagad ka kang Kristo sulod sa walumpung ka tuig – apan nahadlok gihapon ka sa kamatayon?'

Sa ingon niini nga mga pulong, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa Dios[7289] . Nagahilak alang kaniya sama sa usa ka amahan ug magtutudlo, gilubong siya sa mga nanan-aw sa dapit nga iyang gisugo.

Pagbalik niya gikan sa Palestina ug pagkakita nga wala ang iyang magtutudlo, ang bulahan nga si Isichius naghilak sulod sa daghang adlaw sa lubnganan niini. Giplano niya nga ibalhin ang lawas ngadto sa Palestina para sa mga igsoon, apan wala niya kini mabuhat, kay ang tanang lumolupyo nagbantay sa lawas aron walay makadala sa ingon nga bahandi gikan sa ilang yuta.

Busa nagpakaaron-ingnon si Isichius nga gusto niyang magpuyo sa maong dapit ug miingon:

'Tugoti ko nga mamatay ug ibutang dinhi sa lubnganan tupad sa akong amahan.'

Tungod kay mituo sila kaniya, gitugotan siya sa mga tawo nga magpuyo sa dapit diin gilubong si San Hilarion. Paglabay sa napulo ka bulan, gibuksan ni Isichius ang kabaong sa santo ug nakita niya ang balaan niyang lawas, mura'g bag-o pa lang namatay, nga may masidlak nga nawong ug humot nga baho. Gikuha niya ang lawas ug tinago nga mibyahe paingon sa Palestina. Nakadungog ang mga monghe ug mga layko sa Palestina nga gidala ni Isichius ang mga relikya ni San Hilarion ug nagtigom sila gikan sa tanang monasteryo ug lungsod nga nagbitbit og kandila ug insenso; pagkahuman sa ilang dungogong pag-eskort, ilang gibutang kini sa Maiuma, sa iyang unang monasteryo.

Dili usab nato kalimtan ang gibuhat sa gihisgutan nga si Constance. Tungod kay siya usa ka birtuoso ug adunay dakong debosyon kang Banal Hilarion, pagkahuman sa iyang kamatayon, nagsugod siya sa kanunay nga pagbisita sa iyang lubnganan, nag-ampo sa tibuok gabii ug nakig-istorya kaniya nga daw buhi pa, naghangyo sa iyang mga pag-ampo alang kaniya. Sa dihang nahibaloan niya nga gikawat ang lawas sa santo, nahugno siya sa kasubo ug namatay, ug pinaagi sa iyang kamatayon gipakita niya ang kalalumon sa iyang pagtuo ug gugma alang sa santo.

Ang mga tawo sa Cyprus ug Palestine nag-away sa ilang kaugalingon, ang matag-usa nagpasigarbo bahin kang Santo Hilarion. Miingon ang mga tawo sa Palestine:

'Anaa kanamo ang lawas ni Santo Hilarion.'

'Apan kami adunay iyang espiritu,' tubag sa mga taga-Cyprus.

Sa duha ka lugar—sa Kipria, diin siya gilubong, ug sa Palestina, diin gidala ang iyang mga labi—daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa iyang balaang pag-ampo, ug dili masukod nga mga pag-ayo ang gihatag alang sa himaya sa Dios, ang Usa sa Trinidad, nga kaniya ang dungog, pagpasalamat ug pagsimba gikan kanamo hangtod sa kahangturan. Amen.

[7288] Ang kukol usa ka monastikong kalo nga nagsilbi nga simbolo sa pagkabalaan ug pagkamaayo. Usahay gisulod sa kukol ang krus.
[7289] Namatay siya niadtong 21 Oktubre, sa tuig 371 o 372.

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa dagan sa imong mga luha gipamunga nimo ang walay bunga nga kamingawan, ug pinaagi sa mga paghuyop gikan sa kalawom nagbunga ka sa bunga pinaagi sa gatus ka paningkamot; ikaw usa ka suga sa kalibutan, nagdan-ag sa mga milagro, Hilarion, among amahan: pag-ampo kang Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Ingon sa suga nga dili malubog, usa ka maalamon nga adlaw, mitigum kami karon aron dayegon ka sa kanta: kay gisidlak ka sa mga naa sa kangitngit sa pagkawalay-hibalo, nga nagdala sa tanan ngadto sa langitnong kahitas-an, Hilarion. Busa nagasinggit kami: Malipayon ka, Amahan, saligan sa tanan nga nag-ayuno.

Paghandum kang San Hilarion sa Meglin

Kumemorasyon sa Oktubre 21

Ang Bulgaryanong Tsar Kaloyan[7290] , igsoon ni Tsar Asen, nakadaog sa mga Griyegong yuta – Thrace, Macedonia, Neada ug Hellas – ug nakuha ang siyudad sa Meglin[7291] . Didto iyang nakaplagan ang reliquaryo sa Banal nga Hilarion[7292] , Obispo sa Meglin, ug, gipukaw sa matinud-anong kadasig, gusto niyang ibalhin ang mga relikya sa santo ngadto sa iyang kapital, Tarnovo[7293] , ug gidala kini uban kaniya. Sa dihang nahibalo ang Patriarka sa Bulgaria sa pag-abot sa santo, miadto siya aron sugaton ang balaang relikyas uban sa mga kandila ug humot nga insenso, kauban ang mga obispo, ang tibuok klero, ang mga maharlika, ug ang tanang katawhan. Gidala ang mga

---

[7290] Si Kaloyan mao ang ikaduhang manunod kang John Asen (1186–1196). Gipamatay siya niadtong 1207 sa iyang pag-umangkon nga si Boril, pagkahuman niini misaka sa trono ang anak ni Asen, si John II (1218–1241)—nga naa sa Rusya sa panahon sa kalapasan ni Boril.

[7291] Sumala sa uban, kini usab ang karaang Edessa; apan ang uban nagtuo nga ang Slavic nga lungsod sa Vodena mao ang Edessa, diin ang Meglina nahimutang 30 ka verste sa amihanan-sidlakan. Kining lungsod wala na karon.

[7292] Ang Kagalang-galang Hilarion natawo sa mga ginikanan nga dato ug maharlika. Human siya makadawat og Kristohanong pagpadako, sa edad nga 18 iyang gisalikway ang kalibutan ug misulod sa usa ka monasteryo, diin siya dali nga gitudlo nga abá tungod sa iyang hugot nga estilo sa kinabuhi. Tungod sa kabalaka sa kaluwasan sa mga kalag nga gisalig kaniya, iyang gihangyo sila nga ayaw usikan ang bililhon nga panahon nga gihatag alang sa ilang kaluwasan. Labi na, dili niya mapailub ang pagkalasing. Niadtong 1134, siya gipahimutang nga Obispo sa Meglin ni Eustathius, Arsobispo sa Bulgaria. Niadtong panahona, ang erehya sa Bogomil laganap sa Bulgaria; kini nagsuporta sa usa ka dualistikong doktrina nga sumala niini ang maayo ug dautan duha ka independyenteng prinsipyo nga nagpakigbisog. Si Santo Hilarion, nga nag-andam sa iyang kaugalingon sa apostolikong kadasig ug mainitong pag-ampo, naningkamot nga ilikay ang mga tawo gikan niining bakak nga pagtulon-an. Walay kapoy siya sa pagpanaway sa kawalay pagtuo sa mga Bogomil, ug gikuha ang maskara sa mapanghimaraot nga pagka-matuor nga gigamit nila sa pagpanglimbong sa uban. Ang mga lider sa erehiya nangahas mosulod sa hayag nga debate uban ni Santo Hilarion. Human mapamatud-an nga sayop ang mga kontra sa mga Bogomil, gipahuman sa santo ang iyang pakigpulong uban niining mga pulong: 'Ngano kamo, mga Bogomil, naglimbong sa inyong kaugalingon ug sa uban, nga nagtawag sa inyong kaugalingon nga mga Kristohanon bisan pa dili man kamo tinuod nga mga Kristohanon – kaaway kamo sa krus ni Kristo nga Manluluwas, dili ninyo giila ang usa ka Dios sama sa pagtuo sa mga Kristohanon, ug ginapasipala ninyo ang karaang pagpadayag, nga gihatagan og dungog sa mga Kristohanon sumala sa pulong sa Ginoo? Gilinlan ninyo ang mga yano pinaagi sa inyong mapanghimaraot nga pagkamapainubsanon, samtang napuno kamo sa garbo. Walay tinuod nga pagkamatinud-anon sa mga dili mosugot sa pagkadautan sa ilang kaugalingong kasingkasing ug dili mangita sa grasya sa Dios pinaagi sa pag-ampo ug pagka-mapainubsanon! Unsa may pulos sa inyong pagpuasa? Susihon ninyo sa inyong kaugalingon sa matinud-anon – ug makita ninyo nga ang dautang hunahuna, pagpanukotuko, garbo, pagka-walay seryoso, limbong, bakak ug panikas dili buhat sa usa ka dautang substansya sa sulod nato ug dili mapildi pinaagi sa pagpuasa; hinungdan, kini mga bunga sa nadaut nga paghigugma sa kaugalingon ug busa nagkinahanglan og espirituhanong pakigbisog aron mapildi kini." Gipatalingbahan ang pagdasig sa pastor, daghan sa mga Bogomil ang naantig sa ilang kasingkasing ug, pagkahuman nilang gisaway ang ilang kanhing pagkadautan, naghiusa sila sa Simbahan ni Cristo. Sa susamang espiritu, nakiglalis usab si San Hilarion sa mga Armenyo nga nagsunod sa Monophysitism, nga nag-ila kang Kristo nga adunay usa ka kinaiya – ang Pagkadiyosnon. Namatay sa malinawong paagi si Beato Hilarion niadtong 1164.

[7293] Ang Ternov usa sa mga dagkong siyudad sa Bulgaria, nga kaniadto pa gani nagsilbi nga kapital niini sa karaang panahon.

relikyas sa santo ug gipahimutang sa balaan nga siyudad sa Ternovo nga gipanalipdan sa Diyos niadtong 21 Oktubre.

Sa pag-asdang ni Juan Asen II sa trono, human niya mapalapdan pag-ayo ang utlanan sa iyang gingharian, gitukod sa Tarnovo, sa sugo sa tsar, ang usa ka simbahan nga gihalad sa Kwarenta ka mga Martir, diin gipahimutang ang mga relikya ni San Hilarion.

Troparion, Tono 3:

Usa ka milagro ang napadayag; misidlak ka uban sa mga hiyas sa Dios; imong gipangulo ang mga han-ay sa mga monghe; imong gipahapsay ang mga katungdanan sa mga obispo; ug, nga wala matulga sa mga atake sa erehya, imong gipanalipdan ang Simbahan ni Kristo, O Banal nga Hilarion. Namatay ka nga daw natulog, ug ang imong lawas napreserba nga tibuok ug dili madunot; kini naghatag og tambal sa mga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit ug nagpalayas sa mga demonyo. Tungod niini nangamuyo kami kanimo: ipangamuyo ang kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Kay ang imong handumanan, O Obispo, nagpakita ingon usa ka masidlak nga kahayag; wagtanga ang kangitngit sa kawad-on sa paglaum, ug pasidlak ang kahayag sa langitnong mga gasa, nga nagtawag sa tanan ngadto sa kalipay: kay gikan sa Dios, O Hilarion, nakadawat ka og grasya, ug nakaangkon ka sa ranggo sa monghe.

Paghandum sa mga Balaang Martir Dasius, Gaius ug Zoticus

Gisaulog sa ika-21 sa Oktubre

Ang mga Balaang Martir Dasius, Gaius ug Zoticus, samtang naa sa Nicomedia, misulod sa usa ka paganong templo ug gipukan ang mga halaran. Tungod niini, gipailawom sila sa tanang matang sa pagpanakit ug pag-antos. Gibitay sila sa kahoy, samtang gikiskis sila gamit ang suklay sa kabayo ug gipahid ang ilang mga lawas sa mga panapton nga daghan og buhok. Sa dihang ilang gisalikway ang tanang matang sa pagpanakit, samtang ilang gisaway ang kawalay pulos sa mga diyos-diyosan ug gipahayag si Kristo nga Diyos, nga pareho sa Amahan ug sa Espiritu Santo, gibitay sa ilang mga magpapahirap ang mga bato sa ilang mga liog ug gilabay sila sa dagat, diin nakapahulay ang mga santo[7294] .

4 Nobyembre

22 Oktubre (Daang Estilo)

Niadtong maong adlaw, ang paghinumdom sa Pito ka Balaang Kabatan-onan sa Efeso: Maximinian, Iamblichus, Martinian, Dionysius, Antoninus, Constantine (Exacustodian) ug Juan. Ang ilang paghinumdom gisaulog usab sa 4 Agosto. Ang Menologion sa 1870 nag-ingon nga ang balaang mga batan-on namatay niadtong 4 Agosto ug gibanhaw gikan sa mga patay atol sa paghari ni Teodosio ang Bata niadtong 22 Oktubre.

Paghandum kang San Avercius, Katumbas sa mga Apostoles, Obispo sa Hierapolis

Gisaulog sa 22 Oktubre

[7294] Ang mga santo nag-antos sa kamatayon sa pagkamartir atol sa paghari ni Diocletian niadtong tuig 303.

Sa panahon sa paghari ni Marcus Aurelius[7295] , anak ni Antoninus, sa siyudad sa Hierapolis[7296] nga kadaghanan gipuy-an sa mga pagano, nag-alagad si Santo Avercius isip obispo. Usa ka adlaw, usa ka dakong pista sa dungog sa mga diyos-diyosan ang gihimo didto, ug ang tanang dili motuo, nga nagtigom sa ilang templo, naglipay ug nagsimba sa ilang walay kalag nga mga diyos – ang mga diyos-diyosan – naghalad kanila og mga sakripisyo. Sa pagkakita niini nga talan-awon, naghilak si Santo Averky, nga masubo nga ang mga tawo, nabuta sa kamangmangan, mibiya sa Dios aron mosimba sa mga demonyo, ug, nakalimot sa Magbubuhat, gipasidunggan ang buhat sa kamot sa tawo. Nagpaka-inusara sa iyang balay, ang obispo nag-ampo, nga nag-ingon:

'O Dios sa mga kapanahonan ug Ginoo sa kaluoy, Ikaw ang nagmugna sa tibuok uniberso ug nagahari niini; Imo gipadala ang Imong Bugtong Anak sa yuta aron siya mahimong tawo alang sa katawhan – tan-awa karon sa maluyonong mata gikan sa langit ang tibuok kalibutan; ayaw biyai kining siyudad, diin imo akong gitahasan nga magbalantay sa imong panon sa pulong; tan-awa kining mga tawo nga nalimbong: ang dungog nga angay unta kanimo ilang gihatag dili kanimo, kondili sa mga dautang demonyo ug mga dios-diosan nga ilang kaugalingon gihimo; Luwasa, O Ginoo, kining mga tawo nga nagalapas sa dalan gikan sa pagkaguba; pagguyod kanila gikan sa kangitngit ngadto sa Imong tinuod nga kahayag, ug ihap sila sa Imong piniling panon!

Human niining mainitong pag-ampo, natulog ang santo, kay gabii na; ug tan-awa, sa usa ka damgo nakakita siya og usa ka batan-ong lalaki nga talagsaon kaayo ang kaanyag; gibutang niya ang usa ka tungkod sa kamot ni Averky, ug miingon siya:

'Adto, Averky, sa Akong ngalan, ug gamita kini nga tungkod aron durugon ang mga prinsipe sa sayop!'

Pagmata gikan sa iyang tulog, nasabtan ni Averky nga ang Ginoo mismo ang nagpakita kaniya sa panan-awon, ug nabati niya ang dili masukod nga kalipay sa iyang kasingkasing. Napuno sa kadasig, mibangon dayon siya ug, gikuha ang usa ka poste nga iyang nakaplagan, mibiyahe niadtong gabii sa ikasiyam nga oras[7297] paingon sa templo ni Apollo, diin nahitabo ang usa ka pagano nga pista sa miaging adlaw ug daghang halad ang gihalad. Niining templo adunay daghang bililhon ug matahum nga mga diyos-diyosan. Sa pagduol ni Averky sa templo, nakita niyang sirado ang mga pultahan; gitumbok niya kini, ug kining mga pultahan dayon nabuksan sa iyang atubangan. Sa pagsulod sa templo, ang balaan nga obispo unang gitumbok ang pangunang diyos-diyosan ni Apollo, ug unya ang uban pa. Gibungkag niya silang tanan ug gipisag-pisag. Ang mga bingi ug pipì nga diyos-diyosan, nga walay kalag ug walay gahum, wala makaprotektar sa ilang kaugalingon samtang gipisag-pisag sila sa balaan. Ang tunog lang sa ilang pagkahulog ang nadungog.

Ang mga paring pagano, nga nagpuyo dili layo sa templo, nabanhaw gikan sa ilang tulog ug sa pagdungog sa dakong kasaba nga naggikan sa templo, wala nila masabti unsay kahulugan niini. Nagdali-dali sila paingon sa templo, ug ilang nakita nga ang mga dios-diosan sa ilang mga diyos nagahigda sa yuta nga naguba, samtang si Santo Averky gitamakan ang mga piraso sa mga dios-diosan sa iyang tiil ug gibungkag kini gamit ang iyang tungkod. Sa pagkakita niini, gikurog sa kahadlok ang mga pari; apan ang santo, nga mituyok kanila, miingon nga masuko:

'Adto kamo sa mga pangulo sa siyudad ug sa tanang katawhan, ug sultihi sila nga ang inyong mga dios, tungod kay hubog sila sa kagahapon nga pista nga inyong giandam para kanila, nag-away sa ilang kaugalingon ug, pagkahulog sa yuta, nabungkag.'

Pagkahuman niini, miadto ang santo sa iyang balay, sama sa usa ka gamhanang tawo nga nakadaog sa iyang mga kaaway; ug mao gayud kana ang mga diyos-diyosan, nga nagdala sa daghang kalag sa katawhan ngadto sa ilang kapahamakan.

Ang mga pari sa idolotriya miadto sa mga opisyal sa siyudad ug gisultihan sila sa tanan nga gibuhat ni Averky. Sa pagsubang sa adlaw, dali kaayo nga mikaylap sa tibuok siyudad ang balita sa nahitabo, busa ang tanan, batan-on ug tigulang, mga ordinaryong tawo ug mga opisyal, nagtigom sa templo. Sa pagkakita nila nga ang ilang mga diyos-diyosan nabungkag ug nagkalat sa yuta, nangatingala sila sa sinugdan. Unya, napuno sa kasuko, nagsugod silang tanan og singgit:

'Kamot kang Averky!'

[7295] Naghari siya gikan sa 161 hangtod sa 180.

[7296] Ang Hierapolis usa ka dato nga siyudad sa Phrygia, usa ka rehiyon sa Asia Minor

[7297] Gihesap ang mga oras gikan sa pagsubang sa adlaw, busa ang ika-siyam ka oras katumbas sa alas 3 sa kaadlawon sa atong pagkwenta.

Ang uban midugang:

'Ipadala siya sa hari; didto siya mag-antos og pag-antos nga katumbas sa iyang krimen!'

'Dili, adtoan nato siya dayon ug sunogon siya ug ang tibuok niyang panimalay,' sugyot sa ikatulong grupo.

Gipahunong sa mga lider ang katawhan:

– Ayaw ninyo pagdangog sa pagsunog sa balay ni Averky; nahadlok kami nga ang tibuok siyudad maapektohan sa kalayo kung sunogon ninyo ang balay ni Averky; mas maayo nga dakpon nato siya ug atong ipahigayon ang paglitis, o ipadala siya sa labing hataas nga maghuhukom alang sa paghukom.

Samtang ang katawhan nagkaguliyang ug hapit na gyud mosulong sa balay ni Averky, ang mga silingan sa obispo, pagkadungog niini, miadto sa iyang balay; ilang siya nakaplagan nga nagtudlo sa mga magtutuo nga nagtigum didto ug gisultihan siya sa tanan nilang nadungog gikan sa katawhan, nga gusto mosulong sa iyang balay ug dakpon siya ingon usa ka salawayon.

Pagkadungog niini, napuno sa kahadlok ang mga magtutuo ug nangayo sila sa ilang magbalantay nga mobiya sa balay ug mangitag dalangpanan sa pipila ka panahon, hangtud nga mihunong ang kagubot sa katawhan. Apan mitubag kanila ang balaan nga walay kahadlok:

Gisugo sa Ginoo ang Iyang mga apostoles nga ipangwali ang pulong sa kaluwasan ngadto sa tanang nasud uban sa kaisog ug walay kahadlok: busa angay pa ba ko mahadlok sa mga tawo nga mitindog batok kanako ug nangita sa akong kinabuhi tungod sa akong kaisog alang sa akong Dios? Bisan pa kon makatago ko gikan sa kamot sa tawo, unsaon nako paglikay sa kamot sa Dios? Unsang dapit ang makatago kanako gikan Kaniya? Sa tinuod, ingon ko kaninyo, mga igsoon, dili angay nga mahadlok kita o motago samtang ang Ginoo mismo, ang Magbabanhaw sa atong kinabuhi, ang motabang kanato; usa ka panalangin ang pag-antos alang Kaniya, ug ang kamatayon alang Kaniya mas tam-is pa kaysa bisan unsang kinabuhi nga malambuon.

Pagkahuman niya og sulti niini, mibiya ang santo sa iyang balay ug misulod sa tunga-tunga sa siyudad, samtang gisundan siya sa mga magtutuo. Pag-abot niya sa lugar diin kasagarang nagtigom ang mga tawo, ug paglingkod niya sa usa ka pataas nga plataporma, gisugdan ni Averky ang pagtudlo sa mga naa didto, aron mailhan nila ang tinuod nga Dios, masabtan ang limbong sa mga demonyo ug ang kabula-an sa ilang mga dios, ug talikdan ang pagsimba sa mga dios-diosan; gihangyo niya sila nga matinud-anon nga mosilbi sa Usa ka Dios, nga nagpuyo sa kahitas-an, ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan. Unya ang pipila sa mga pagano miadto sa mga magistrado sa siyudad ug sa mga tawo nga nagtigum sa templo ni Apollo—nga nasuko sa pagbungkag sa mga dios-diosan—ug nagpahibalo nga si Averky nagwali sa Kristohanong pagtuo sa mga tawo sa sentro sa siyudad. Pagkadungog niini, mas naglagot pa gyud sila kang Averky, nga dili lang gipukan ang ilang mga diosdiosan kondili nagpakaisog pa gani sa pagwali sa iyang Kristohanong pagtuo sa hayag sa tanan. Pagkahuman nila mobiya sa templo, miadto sila uban sa grabeng kasuko sa dapit diin naa ang santo, aron patyon siya dayon. Sa taliwala sa daghang tawo, adunay tulo ka batan-on nga dugay nang gipanag-iya sa mga demonyo. Sa dihang nagkadool ang daghang tawo sa santo, ang mga batan-on, gipalihok sa mga demonyo, kalit nga nahugno sa kalibog ug, sa paghuyop og makalilisang nga pagsinggit, nakapahadlok sa kasingkasing sa tanan.

Gihuyang nila ang ilang mga sinina, unya gisugdan nila pag-nguya ang ilang kaugalingong unod ug pag-agat sa ilang mga kamot. Nahulog sila sa yuta, nagpagulong-gulong, nagbula ang baba ug nagasinggit nga walay hunong sa makalilisang nga tingog:

'Averky, among hangyo kanimo pinaagi sa usa ka tinuod nga Dios nga imong gipangwali: ayaw kami pag-antos sa wala pa ang among takdang panahon.'

Sa pagkakita sa ingon ana ka makalilisang nga talan-awon, napuno sa kahadlok ang mga tawo samtang ilang gitan-aw ang mabangis nga pag-antos sa mga batan-on ug ilang nadungog ang ilang makalilisang nga mga paghilak. Nalimot sila ngano sila miabot, ug nagpabilin silang naglibog aron makita unsay mosunod ug unsa ang buhaton ni Averky—nga ang mga demonyo nangayo nga pasagdan sila sa kalinaw—sa mga batan-on. Apan ang santo misugod sa pag-ampo:

Amahan sa Imong pinalanggang Anak nga si Jesus, pasayloa ang among mga sala, bisan pa daghan kaayo kini, Ikaw nagahatag kanamo sa bisan unsa nga among hangyoon Kanimo alang sa among kaayohan – karon ako nagapakilusot ug nag-ampo Kanimo – panalipdi kining mga batan-on gikan sa pag-atake sa mga demonyo, aron sila pagkahuman makalakaw sa dalan sa Imong mga sugo, nga nagsunod sa Imong balaan nga kabubut-on. Sa

pagtan-aw nila sa milagrosong timaan nga imong buhaton kanila, daghan ang motuo kanimo, ang Usa ka Labaw nga Ginoo – ug maila nga wala nay lain gawas kanimo.

Pagkahuman sa pag-ampo, ang santo mituyok ngadto sa mga batan-on nga gihilantan sa mga demonyo ug, samtang hinay-hinay niyang gitapik ang ilang ulo gamit ang baston nga iyang gihuptan, miingon:

Sa ngalan sa akong Kristo, gisugo ko kamo, mga demonyo, nga mogawas kamo gikan niining mga batan-on nga walay bisan gamayng kadaut nga mahitabo kanila.'

Sa makalilisang nga tingog, migawas ang mga demonyo gikan sa mga batan-on, nga natumba sa yuta sama sa patay.

Gikuptan niya sa kamot ang matag-usa kanila, gipataas sila ni San Averky gikan sa yuta. Sa diha-diha dayon, nabalik ang ilang hingpit nga panglawas ug, mihulog sila sa tiilan sa santo, gisunggo nila ang iyang balaan nga mga tiil.

Sa pagkakita niini sa mga tawo, ilang gikalimtan ang ilang kasuko ug misinggit:

'Usa ra ka tinuod nga Dios, nga gipangwali ni Averky!' Unya misugod sila pagpangutana sa balaan mismo:

'Sultihi kami, tawo sa Dios, dawaton ba kami sa imong Dios kon kami mobalik kaniya? Pasayloon ba niya ang among daghang mga sala? Tudloi kami unsaon pagtuo kaniya!'

Gibuka ni Santo Averky ang iyang baba ug gisugdan ang pagtudlo sa mga tawo sa kahibalo sa Dios, ug nagpadayon sa iyang pagtudlo hangtod sa ikasiyam ka oras sa adlaw; gisugo usab niya nga dal-on kaniya ang tanan nga masakiton ug giayo sila, samtang nagtawag sa ngalan ni Hesukristo ug nagbutang sa iyang mga kamot ibabaw kanila. Pagkadungog nila sa iyang pagtudlo ug pagkakita sa mga milagro, mituo ang tanang katawhan kang Ginoong Jesu-Kristo ug nangayo kang Averky nga hatagan sila sa Balaang Bunyag. Tungod kay gabii na, gipahibulag sa santo ang ilang bunyag hangtod sa pagkabuntag, ug gisugo ang tanan nga mag-andam aron madawat ang Balaang Sakramento. Sa dihang nagtigom ang mga tawo pagkasunod buntag, gidala niya silang tanan ngadto sa simbahan ug nagtudlo pag-usab kanila; unya, human siya maghalad sa naandan nga mga pag-ampo, gibunyagan niya ang 500 ka lalaki niadtong adlawa. Ug sulod sa pipila ka adlaw, gidala niya dili lamang ang Hierapolis kondili pati na usab ang ubang kasikbit nga mga lungsod ug baryo ngadto sa pagtuo kang Kristo ug gihiusa sila sa Dios pinaagi sa bunyag. Ug ang iyang dungog mikaylap sa halayo ug halapad. Daghang mga masakiton gikan sa lain-laing ug layo nga mga yuta ang miadto kaniya, ug nakadawat sila og hingpit nga pag-ayo—sa lawas ug sa kalag.

Usa ka maharlikang babaye nga ginganlan og Friela, inahan ni Euxenian Poplion, ang Prokonsul sa Sidlakan, nga bulag ug nakadungog nga si Averky nakapang-ayo sa daghang lain-laing mga sakit, nagsugo nga dad-on siya sa balaan nga tawo. Nakita niya si Averky nga nagtudlo sa mga tawo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo siya sa balaan nga ablihan ang iyang mga mata, nga nawala na ang panan-aw. Una sa tanan, nga nakatutok sa paghayag sa mga mata sa kalag ni Friella, gipangutana siya sa santo kon nagtuo ba siya kang Kristo, nga nagbukas sa mga mata sa tawo nga natawo nga bulag. Sa dihang nagsaad si Friella nga motuo ug nagahulog og daghang luha sa mga tiil ni Averky, ang santo, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, gihikap ang iyang mga mata ug miingon:

'Tinuod nga Kahayag, Hesukristo, anhi ug ablihi ang mga mata sa Imong sulugoon!'

Sa diha-diha dayon, nabawi ang panan-aw ni Friella, ug gibunyagan siya sa santo.

Pagkahuman siya nabunyagan, iyang gihatag ang katunga sa iyang kabtangan sa santo aron ipang-apod-apod sa mga kabus, ug pagkahuman madawat ang iyang pagtulun-an, mibalik siya sa iyang panimalay. Ang iyang anak nga lalaki, si Prokonsul Euxenian Poplion, sa dihang nakita nga nabawi sa iyang inahan ang iyang panan-aw ug nasayud nga si Santo Averky ang nagbukas sa iyang mga mata pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gusto siyang makita ug pasalamatan alang sa pagka-ayo sa iyang inahan. Ang santo, sa baylo, nagtudlo kang Euxenian sa pagtuo ug nagpabawtismo kaniya kang Kristo.

Pagkahuman niini, tulo pa ka babaye nga naangol usab sa pagkawalay-kita ang miduol sa santo ug, sa pagyuko nila sa atubangan niya, miingon:

'Kami usab nagtuo kang Jesu-Cristo nga imong gipangwali; busa among hangyo nga ablihan usab nimo ang among mga mata, sama sa pag-abli nimo sa mata ni Friella.'

Niini mitubag ang santo:

'Kon tinuod gayud nga nagtuo kamo sa usa ka tinuod nga Dios, sama sa inyong giangkon, makakita kamo sa Iyang kahayag.'

Pagkahuman niini, gitangtang sa santo ang iyang mga mata paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo. Samtang nag-ampo ang santo, usa ka sinag sa dili masukod nga kahayag, nga milabaw pa sa kahayag sa adlaw, mibaba gikan sa langit ug gipahayag ang dapit diin nagbarog si Santo Averky sa pag-ampo. Ang tanan nga naa didto dili makasustiner niining dili masukod nga kahayag; nahulog sila sa yuta, ug tulo ra ka bulag nga babaye ang nagbarog nga walay lihok. Sa dihang natandog sa sinag ang mga mata sa mga bulag nga babaye, nabawi nila ang ilang panan-aw, ug mihunong ang kahayag sa langitnong sinag.

Nangutana ang santo sa mga babaye nga nabawi ang ilang panan-aw:

'Unsa ang unang butang nga inyong nakita pagbalik sa inyong panan-aw?'

Unya ang una miingon:

'Nakita nako ang Labaw sa mga Adlaw[7298] , Kinsa mihikap sa akong mga mata.'

Usa pa miingon:

'Nakita nako ang labing gwapong Batan-on, Kinsa mihikap sa akong mga mata.'

– 'Ug nakita nako,' miingon ang ikatulo, 'nga usa ka labing masidlak nga Batan-on ang mihikap sa akong mga mata.'

Pagkadungog niini, ang santo ug ang tanan nga uban kaniya naghimaya sa Dios, ang Usa sa Trinidad, nga nagbuhat og katingalahang ug himayaong mga milagro.

Unya si Averky, sa dihang nahibaloan niya nga daghan ang nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit sa kasikbit nga mga lungsod ug baryo, mibyahe didto uban sa iyang mga tinun-an ug, sumala sa ehemplo sa iyang Ginoo, nibyahe sa mga lungsod ug baryo, nagtudlo sa mga tawo mahitungod sa Gingharian sa Dios ug nag-ayo sa mga masakiton. Pag-abot niya sa usa ka dapit nga nahimutang sa daplin sa suba, nga ginganlan og Selishche, mituhop siya ug misugod sa pag-ampo ingon niini:

'O mapinanggaon nga Ginoo, paminawa ako, ang imong alagad; ihatag ang imong grasya niining dapita, aron usa ka bukal sa init nga tubig ang mosabwag dinhi, aron kadtong maligu sa niini ay matambalan gikan sa tanang sakit ug samad.'

Pagkahuman niya sa iyang pag-ampo, kalit lang, sa ilawom sa hayang langit, mibuto ang dalugdog; nahadlok kaayo ang tanan nga anaa didto sa dihang, pagkahuman sa dalugdog, misabwag ang usa ka bukal sa init nga tubig sa mismong dapit diin nag-ampo si Averky nga nagluhod. Gisugo dayon sa santo ang mga tawo nga kauban niya nga maghukay og lawom nga mga lubnganan diin matigom ang mainit nga tubig; gisugo niya ang tanang masakiton nga maligo niini – ug ang tanan nga nilubong sa maong tubig nakaayo pinaagi sa pag-ampo sa santo.

Sa usa ka higayon, ang yawa, nga gustong tuksoon si Averky, mibisti sa porma sa usa ka babaye ug miduol sa santo, nangayo sa iyang panalangin. Sa pagtan-aw sa santo sa nawong sa demonyo, gusto na niya nga moliko, apan niadtong takna natapakan niya ang iyang tuo nga tiil sa usa ka bato ug grabe kaayo ang kadaut nga nahimo'g pig-ot sa iyang bukong-bukong. Bisan pa sa grabeng kasakit, nagbarog lang ang santo didto nga wala maghuyop bisan usa ka huros, nagkupot lang sa iyang kamot ibabaw sa dapit diin nahimutang ang samad. Nangatawa ang yawa ug, pagbalik sa iyang orihinal nga dagway, miingon sa santo:

'Ayaw ko ihap sa mga walay bili ug walay pulos nga demonyo nga imong gipahawa; ako ang ilang pangulo; ug karon nakadawat ka og samad gikan kanako: samtang ginapaayo nimo ang uban sa ilang mga sakit, ikaw mismo karon naantos.'

Pagkahuman niini, misulod ang yawa sa usa ka batan-on nga lalaki nga nagbarog duol sa santo ug gisugdan siya og pag-antos. Apan si Santo Averky, pagkahuman sa pag-ampo sa Dios, gisaway ang demonyo ug gipahawa kini gikan sa batan-on. Sa pagbiya sa batan-on, misinggit ang demonyo:

'Dako kaayo imong kadaut kanako, Averky, ug dili ko pasagdan nga malinaw ang akong pagpuyo dinhi; maningkamot ko nga panimalos kanimo ug pugson ka nga moadto sa Roma sa imong katigulangon.'

[7298] Ang Labaw sa mga Adlaw – mao kini ang ngalan nga gihatag sa Unang Persona sa Balaang Trinidad. Gigamit kini nga titulo sa propeta Daniel sa paghulagway sa usa sa iyang misteryosong mga panan-awon sa Babilonia: 'Sa katapusan,' ingon sa balaang propeta, 'nakita nako nga gibutang ang mga trono sa ilang lugar ug ang Labaw sa mga Adlaw mipahimutang sa Iyang lingkoranan.'

Pagbalik niya sa iyang panimalay, wala siya mokaon o miminom sulod sa pito ka adlaw, kondili nagpabilin siya sa pagpuasa ug pag-ampo tibuok gabii; nag-ampo si Averky sa Dios nga dili Niya tugotan ang kaaway nga pugson siya sa pag-adto bisan asa nga gusto sa demonyo. Sa ikapitong gabii, mipakita ang Ginoo sa santo sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Pinaagi sa Akong probidensya, Averky, anaa ka sa Roma, aron maila usab ang Akong ngalan didto. Busa, ayaw kahadlok, kay ang Akong grasya mag-uban kanimo.'

Kining panan-awon nagpalig-on kang Averky, ug gisultihan niya ang mga igsoon sa iyang nadungog gikan sa Ginoo nga nagpakita kaniya. Pagkahuman niini, ang demonyo, nga nagpasigarbo nga mapugos si Averky sa pag-adto sa Roma, nagsugod sa malimbungon nga pagpatuman sa iyang plano.

Niadtong panahona, ang Emperador Romano nga si Marcus Aurelius mitudlo kang Lucius Verus isip iyang kauban nga maghuhari ug gipangasaw-an ang iyang anak nga si Lucilla kaniya. Apan sa wala pa mahitabo ang selebrasyon sa kasal, misulod ang demonyo sa dalaga ug gisugdan ang pagpanakit kaniya. Nalumos sa kasubo tungod sa sakit sa dalaga, ang iyang amahan ug ang iyang hinigugma mitigom og mga batid nga doktor, salamangkero, ug pari gikan sa tibuok gingharian, naningkamot sa tanang paagi aron maayo si Lucilla. Dili lang nga napakyas ang ilang mga paningkamot, apan ang kahimtang sa dalaga nagkagrabe adlaw-adlaw. Ug ang demonyo misugod og paghilak sulod kaniya:

'Walay makapahawa kanako dinhi gawas kang Averkius, Obispo sa Hierapolis.'

Sa diha nga nadungog kini sa amahan sa dalaga, si Emperador Marcus Aurelius, dali dayon siyang nagpadala og mensahe kang Euxenianus Poplion, iyang proconsul sa Sidlakan[7299] , nga naglangkob sa mosunod:

Nakaabot sa atensyon sa among Kamahal nga sa probinsya nga sakop sa imong hurisdiksyon adunay usa ka si Averkius, Obispo sa Hierapolis; usa ka tawo nga lig-on kaayo sa Kristohanong pagtuo nga makapahawa siya sa mga demonyo ug makahimo sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit. Tungod kay gikinahanglan namo ang iyang serbisyo, nagpadala kami og duha sa among mga dignitaryo, sila Valerius ug Vassianus, aron dad-on siya kanamo uban sa angay nga dungog; gisugo ka namo, sa pagkakaron, nga pahimangnoan siya nga moanhi kanamo, ug alang niini makadawat ka og dakong ganti gikan kanamo."

Pagdawat niya sa maong mensahe gikan sa emperador, ang prokonsul miadto kang Avercius ug gisugdan siya pagpangumbinsi nga moadto sa Roma uban sa mga sugo sa emperador. Si Avercius, nga nahinumdom nga ang demonyo nanghambog nga napugos siya, sa iyang katigulangon, sa pag-agum sa lisod nga pagbiyahe paingon sa Roma, naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Bisan pa ikaw, kaaway sa katawhan, naningkamot sa pagtuman sa imong gisaaran kanako sa imong garbo, dili ka malipay; Gitugyan ko ang akong lig-on nga pagsalig sa Dios ug naglaum ko nga ang akong mga paningkamot sa akong katigulangon dili mawala sa walay pulos, apan didto pagagub-on nako ang imong garbo pinaagi sa gahum sa akong Kristo, Nga nagsaad kanako sa Iyang grasya sa usa ka panan-awon."

Pagkahuman niyang giandam ang tanan niyang gikinahanglan para sa biyahe, mibiyahe ang santo, naghangyo sa Labawng Ginoo alang sa tabang. Ang iyang mga preparasyon para sa biyahe mao kini: nagdala siya og gamay nga tinapay ug gibubo ang bino, lana, suka, ug tubig sa usa ka panit nga wineskin, nga nag-amping nga dili mag-uban ang mga likido. Sa matag higayon nga magkinahanglan siya og bino samtang nagbiyahe, bino ra ang mogawas gikan sa panit nga sudlanan; kung magkinahanglan siya og suka, suka ra ang mogawas; ug kung magkinahanglan siya og tubig, tubig ra ang mogawas; busa ang matag likido mogawas nga bulag, bisan pa man nga nagkahiusa sila sa samang sudlanan. Sa usa ka higayon, usa sa mga disipulo sa santo, nga walay panalangin gikan kaniya, misulay og pag-ibot og usa ka tasa nga bino para sa iyang kaugalingon, ug dayon misugod dayon ang pag-awas sa tanang likido: bino, lana, suka, ug tubig, nga hinungdan nga imposible na para kaniya nga matilawan kini nga sagol; Sa kahadlok, iyang gikumpisal ang iyang sala sa santo, nangayo og pasaylo, ug unya, sa panalangin sa balaan, ang matag likido misugod pag-usab og dagayday nga tagsa-tagsa.

Sa pag-abot ni Santo Averky sa Roma, gidawat siya sa Emperador, kauban ang iyang asawa nga si Faustina, uban sa dungog ug gidala siya ngadto sa ilang anak nga babaye nga ginahasol sa usa ka demonyo. Ang demonyo, sa dihang nakita niya nga niabot na si Santo Averky, mihiyom ug miingon:

[7299] Prokonsul – mga opisyal nga nagdumala sa mga probinsya sa Imperyo Romano.

'Dili ba nako ikaw gisultihan, Averky, nga panimaloson tika tungod sa imong pagpanawa ug, sa imong katigulangon, pugson ka nga moanha sa Roma?'

'Oo, tinuod kana,' matod sa santo, 'apan dili kini makalipay kanimo, gisumpa nga yawa.'

Ug gisugo sa santo nga ipagawas ang dalaga gikan sa kwarto. Samtang gidala siya palayo, misukol ang demonyo, dili gustong moadto, apan napugos gihapon ang dalaga nga madala; unya gisugdan siya sa demonyo og itambog sa yuta ug gibunalan, samtang si San Averky, nga nagtan-aw sa langit, nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo alang sa pag-ayo sa nag-antos nga dalaga. Unya ang demonyo misugod og pag-agakak:

'Gipangayo ko kanimo sa imong Kristo, ayaw ko pagpadala sa kalawoman, ni sa bisan unsang lain nga dapit, kondili tugoti ko nga mobalik sa diin ako karon.'

Mitubag ang santo:

'Moadto ka sa imong amahan, Satanas, O espiritu sa dautang buot; apan tungod kay imo kong gipukaw, usa ka tigulang, ug gipugos ko nga moanha dinhi, dili usab ka makalikay sa pagpanarbaho ni sa pagpauli gikan dinhi nga walay dala; dinhi nagbarug ang usa ka bato – (sa atubangan sa palasyo nagbarug ang usa ka bato nga dako kaayo nga ang daghang mga tawo maglisod kaayo sa paglihok niini bisan sa mubo nga gilay-on; mao kini gayud ang bato nga gitudlo sa santo), Gisugo tika sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Cristo nga dalhon kini nga bato ngadto sa akong yutang natawhan, sa Hierapolis, ug ibutang kini sa tupad sa habagatan nga ganghaan.

Ug busa ang yawa, sama sa ulipon ug bihag, nga napugos sa panumpa, migawas gikan sa anak nga babaye sa hari, gikuha niya ang maong bato ug, uban sa bug-at nga pag-ungol, gidala kini sa hangin tabok sa hipodromo[7300] . Ang tanan nga naa didto nagtan-aw nga namangha samtang ang bato naglupad sa hangin ug nakadungog sa dakong pag-ungol sa yawa, apan wala nila siya makita. Pagkahuman madala sa bato ngadto sa Hierapolis, gibutang kini sa diyablo sa dapit diin gisugo siya ni Santo Averky; ang mga lumolupyo sa Hierapolis, sa ilang pagkakita sa dakong bato nga kalit lang nahulog gikan sa langit, nangahibulong kaayo, ug nasabtan ra nila kini nga misteryo sa dihang mibalik kanila si Santo Averky.

Pagkahuman nga napalaya gikan sa iyang dautang manlupig, ang anak nga babaye sa hari dili gihapon makabangon gikan sa yuta ug nagpabilin nga natulog sa tiilan ni Averky, nga walay bisan gamayng tingog nga gipagawas. Pagkita niini, ang iyang inahan, si Reyna Faustina, nagtuo nga namatay ang iyang anak ug misugod sa paghilak; apan gikuha sa santo ang iyang kamot ug gipatindog ang dalaga, buhi, himsog ug hingpit ang iyang pangisip. Unya napuno sa dakong kalipay ang mga ginikanan sa dalaga, ug naglipay ang tibuok palasyo sa pagka-ayo sa prinsesa. Gipadala sa iyang mga ginikanan ang malipayong balita sa ilang manugang, si Lucius Verus, nga niadtong panahona naa sa usa ka kampanya batok sa mga Parthian[7301] , aron ipahibalo kaniya sa pagkaayo sa iyang nobya. Alang sa santo, gihatagan siya nila og daghang mga regalo ug gisaaran nga ihatag kaniya bisan unsa ang iyang pangayoon. Apan wala madawat ni Averky ang bulawan, pilak, o bisan unsang kabtangan, nga miingon:

'Walay pulos ang bahandi alang sa usa ka tawo nga pareho ra kaniya ang pan ug tubig sama sa usa ka maharlikang salo-salo ug dakong pista.'

Nangayo lang siya og duha ka butang: una, nga sa Hierapolis tulo ka libo ka sukod sa trigo, nga gikuha gikan sa buhis para sa hari, ipang-apod-apod matag tuig sa mga kabus; ug ikaduha, nga ang hari magmando sa pagtukod, sa gasto sa iyang kaban, og mga paliguan sa tinubdan sa init nga tubig, nga gipagawas sa santo gikan sa kalawmon sa yuta pinaagi sa pag-ampo alang sa pag-ayo sa mga masakiton. Malipayong mitugot ang hari sa pagtuman sa mga hangyo sa santo ug gihatagan siya og sinulat nga sertipiko alang niini.

Samtang nagpabilin pa ang santo sa Roma sulod sa pipila ka panahon pagkahuman, nga nagpalig-on sa Simbahan ni Cristo sa pagtuo, gipakita siya ni Cristo sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Angay kaayo para kanimo, Averky, nga naa ka sa Siria ug didto ipangwali ang akong ngalan, lig-onon ang akong mga simbahan ug tambalan ang daghang nag-antos.'

Human niining panan-awon, nangayo si Averky sa hari nga tugutan siya nga molakaw; apan wala mouyon ang hari sa iyang hangyo, kay nahadlok siya nga sa pagkawala sa santo, mosulod pag-usab ang demonyo sa iyang

---

[7300] Ang Hippodrome – usa ka lugar para sa lumba sa kabayo ug karwahe.

[7301] Ang mga Parthian nag-okupar sa mga rehiyon sa Asya nga nahimutang tali sa Euphrates ug sa kabukiran nga daplin sa Indus. Ang mga Parthian mga nomad ug wala nila kini nga kinaiya nawala sa ulahi nga mga panahon, nagpaila sila sa tanang gubat isip maayo ug maisugong mga mananakay sa kabayo, hingpit nga maalamon sa paggamit sa pana ug sibat. Ang gubat batok sa mga Parthian malampusong natapos niadtong 165 ni Lucius Verus.

anak nga babaye. Gidasig siya sa santo nga ilabay ang iyang kahadlok, ug gipasiguro kaniya nga dili na mobalik ang demonyo; niadto pa lang, ug bisan pa man nga nagduha-duha, gitugotan sa hari nga molakaw ang santo.

Misakay sa barko si Averky ug nilarga paingon sa rehiyon sa Siria; una niyang gibisita ang Antioquia, unya mibyahe paingon sa Apamea[7302] ug sa ubang kasikbit nga mga lungsod, aron ibalik ang kalinaw sa mga simbahan nga nabalisa tungod sa erehya sa mga Marcionite[7303] . Pagkahuman niya makalabang sa Eufrates, mibisita ang santo sa mga simbahan sa Nisibis[7304] ug sa tibuok Mesopotamia; gikan didto mibyahe siya paingon sa Cilicia[7305] ug Pisidia[7306] , ug mibisita usab sa Synada[7307] , ang metropolitano nga sentro sa Phrygia. Sa tanang maong mga rehiyon ug siyudad, naghatag siya og dakong kaayohan sa Simbahan; nakapabalhin siya sa daghang dili motuo ngadto sa pagtuo kang Kristo, napahiya ang mga erehe ug napugos silang mohawa, napalig-on ang pagtuo sa mga matinud-anon, giya ang mga naligaw paingon sa dalan sa kamatuoran, gipahawa ang mga hugaw nga espiritu gikan sa daghang tawo, ug nakapaayo sa daghang nag-antos sa lain-laing mga sakit. Nagsugod ang tanan sa pagtawag kaniya nga 'kapariho sa mga Apostoles', kay walay lain, gawas sa mga Apostoles, nga nakabiyahe sa ingon kadaghan nga mga nasud ug siyudad. Busa, ang balaang obispo naglapnag sa himaya ni Kristo nga Dios ug dako kaayo ang iyang pag-alagad sa katawhan alang sa ilang kaluwasan ug kahayag. Pagkahuman niini, mibalik siya sa Hierapolis.

Ang mga lumolupyo sa Hierapolis, pagkadungog nga mobalik na kanila ang ilang santo ug dili na siya layo sa siyudad, nangdagsang tanan—gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, uban sa ilang mga asawa ug mga anak—aron sugaton siya; ug uban sa labing dakong kalipay, nagkupot kaniya sama sa pagkupot sa mga anak sa amahan, gidawat nila ang iyang panalangin, nga dugay na nilang gihandom nga madawat.

Pag-abot niya sa siyudad, miadto si Averky sa simbahan ug, paglingkod niya sa iyang trono, gipangumusta niya ang tanan uban ang kalinaw ug gisugdan ang pagtudlo sa mga tawo.

Ug ang tanan nalipay sa pagbalik sa balaan nga tawo; labi na gayud ang mga kabus ug walay gipuy-an ang nakasinati og dakong kahupayan, kay gidala ni Averky ang usa ka royal decree nga nagmando nga itugyan kanila matag tuig ang tulo ka libo ka sukod sa trigo gikan sa buhis sa hari. Ug kini nga trigo gipangbahin hangtod sa panahon ni Julian the Apostate, nga mibawi sa maong mando ug gikuha pag-usab ang charter. Pinaagi sa paningkamot sa santo, ug pinaagi sa dekreto sa hari, gitukod usab ang mga paliguanan duol sa mainit nga tuburan.

Si Santo Averky nagpuyo sa nahibilin niyang kinabuhi sa pagkamatinud-anon ug pagkamatarong, nga maalamong nag-umol sa iyang mga karnero. Gipahimangnoan siya sa iyang kamatayon: ang Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Averky, miabot na ang panahon nga magpahulay ka sa imong mga paningkamot.'

Pagkahuman niini, gitigom ni Averky ang tanan niyang panon ug, pagkahibalo nga hapit na matapos ang iyang kinabuhi, misugod, sumala sa iyang batasan, sa pagtudlo sa tanan, nga naghangyo sa iyang mga mamiminaw nga magpabilin nga matinindog sa ilang pagtuo, dili mawagtang ang paglaum, ug maghigugmaay sa tinuoray. Unya, pagkahuman niyang giandam ang iyang kabaong ug gihatag ang iyang katapusang panalangin sa pastol sa tanan, iyang gisumiter ang iyang balaan nga kalag sa Ginoo. Busa si Santo Averky, Kapariho sa mga Apostoles, natapos ang iyang panaw dinhi sa yuta sa ika-73 ka tuig sa iyang kinabuhi[7308] . Pagkahuman sa ilang pagminosalida kaniya, ang mga lumolupyo sa Hierapolis matinahuron nga gilubong ang iyang balaang lawas ug, uban sa dakong paningkamot, gibutang sa lubnganan sa santo ang bato nga kaniadto gidala gikan sa Roma sumala sa sugo sa santo. Ug pinaagi sa pag-ampo sa balaan, daghang mga pag-ayo ang nahitabo, gikan sa iyang kabaong ug gikan sa bukal sa init nga tubig nga napagawas pinaagi sa iyang mga pag-ampo, pinaagi niini unta ipagawad sa Ginoo kanato ang Iyang kaluoy hangtod sa kahangturan. Amen.

[7302] Ang Apamea usa sa mga siyudad sa Siria.

[7303] Ang mga Marcionite mao ang mga erehe sa ikaduhang siglo nga nag-ila sa duha ka prinsipyo: ang Maayong Dios ug ang materya, nga naa sa gahum sa yawa, o ang dautan, usa ka walay katapusan ug malisyosong binuhat.

[7304] Ang Nisibis, o Nisibida, usa ka dakong ug daghan og tawo nga siyudad sa probinsya sa Migdonia, sa Mesopotamia.

[7305] Cilicia – usa ka rehiyon sa baybayon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

[7306] Pisidia – usa ka rehiyon sa Asia Minor.

[7307] Synad o Synnady, usa ka lungsod sa amihanan sa Phrygia, duol sa usa ka han-ay sa kabukiran diin nahimutang ang bantog nga mga minahan sa marmol sa Synnad. Karon nahugno na kini duol sa Eskikari – Gassaf.

[7308] Namatay siya mga tuig 167.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga labing balaan nga pari ug kauban sa mga Apostoles, gipasidunggan ka sa Simbahan, O Averkius, sa atubangan sa tanang matinud-anon: kay pinaagi sa imong mga pag-ampo, O bulahan, panalipdi kami, dili mapildi ug dili matandog batok sa matag erehya, ug walay mantsa, ingon usa ka kanunay nga hinumduman.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Alexander nga Obispo, Heraclius nga sundalo, ug sa upat ka babaye: Anna, Elizabeth, Theodota ug Glyceria

Gisaulog sa Oktubre 22

Daghang tawo ang napasudlan ni San Alexander sa pagtuo ug nabunyagan niya sila sa pagtuo kang Kristo. Gidakop siya sa gobernador ug, gipugos nga maghalad sa mga diyos-diyosan, nakasinati siya og daghang pag-antos, apan wala gyud siya mosurender. Sa pagkakita sa iyang paglahutay, ang sundalong si Heraclius mituo kang Kristo ug, human sa malupit nga pagpanakit, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Si Santo Alexander, bisan pa niana, pinaagi sa grasya sa Dios, kalit nga naayo sa iyang mga samad. Pagkahuman niini, iyang gipabawtismo sa Kristohanong pagtuo ang upat ka babaye: si Anna, Elizabeth, Theodota ug Glyceria, nga mitindog usab sa atubangan sa gobernador ug, tungod sa ilang pagpanamastamas sa kawalay pulos sa mga dios-diosan, gipamutol ang ilang mga ulo gamit ang espada. Human niini tanan, namatay usab si Santo Alexander pinaagi sa espada ug gisumite niya ang iyang balaan ug bulahan nga kalag sa Ginoo[7309] .

Kumemorasyon sa Banal nga Theodoret ug Paul sa Rostov[7310] , mga magtutukod sa Monasteryo ni Boris ug Gleb

Gisaulog sa 22 Oktubre

Sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Dimitri Donskoy, ubos sa pagdumala ni Prinsipe Konstantin Vasilyevich sa Rostov[7311] , usa ka monghe nga ginganlan og Theodore ang miabot sa karaang siyudad sa Rostov the Great gikan sa rehiyon sa Novgorod; wala mailhi kung asa siya natawo o asa siya naghimo sa iyang mga panata sa pagkamonghe.

Sa dalan nga gikan sa Kargopol ug Lawa Bela paingon sa Rostov ug Moscow, mihunong siya sa usa ka ngitngit nga lasang sa daplin sa Suba Ustye, mga napulo'g walo ka verste gikan sa Rostov. Pagkahuman niyang pagtukod og payag sa lasang gikan sa mga sanga sa kahoy, nagpuyo na siya didto sa permanente. Sa kilid sa dalan, iyang gibitay sa kahoy ang usa ka sudlanan nga gihimo gikan sa panit sa kahoy, ug ang mga naglabay-labay ug mga biyahero, sa pagkahibalo nga adunay eremita nga nagpuyo didto, nagsugod sa pagbutang og pan, gulay, ug uban pang limos sa sulod niini. Ang eremita, nga wala'y nakakita kaniya, tinago niyang kuhaon ang mga halad ug ipangbahin kini sa iyang mga kabus nga igsoon; sa pagkahibalo niini, ang mga tawo gikan sa daghang baryo

---

[7309] Ang mga santo nag-antos sa pagkamartir sa Adrianople sa ika-3 nga siglo.

[7310] Ang salaysay nga gipresentar dinhi gibase sa 'Ang Sugilanon sa Monasteryo sa Borisoglebsky: bahin sa pila ka tuig na ang milabay sukad kini natukod ug giunsa kini nahimong, sama sa among unang nadungog gikan sa mga karaang tigulang ug nakakaplag og gamay nga sinulat nga rekord niini', nga gisulat sa ika-16 nga siglo sa mismong Monasteryo sa Borisoglebsky ug napreserbar sa usa ka manuskrito sa ika-16 nga siglo sa librarya sa Lavra sa Trinity-Sergius, sa koleksyon ubos sa Blg. 782. – Ang Borisoglebsky Monasteryo nga Ikaduhang Klase naglungtad gihapon hangtod karon ug nahimutang sa Lalawigan sa Yaroslavl, sa Distrito sa Rostov, 18 ka verste gikan sa Rostov sa dalan (nga karon usa na ka highway) gikan sa Rostov paingon sa Uglich, sa Suba sa Ustye, nga pagkahiusa niini sa Suba sa Versa—nga naga-agos gikan sa Danaw sa Rostov—siyam ka verste gikan sa Rostov, nagmugna sa Suba sa Kotrost, nga mosulod sa Volga sa Yaroslavl.

[7311] Si Dimitri Ioannovich Donskoy naghari gikan sa 1363 hangtod sa 1389 – Si Prinsipe Konstantin III Vasilievich sa Rostov naghari sa Rostov pagkahuman sa kamatayon sa iyang igsoon nga si Feodor Vasilievich, gikan sa 1331 hangtod sa 1365.

misugod sa pag-adto sa eremita aron mangayo og halad, ug iyang gipangbahin ang tanan niyang makita sa nakasabit nga basket.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot kaniya ang usa ka monghe nga ginganlan og Pablo; malipayon siyang gidawat ni Teodoro ug nagpuyo uban kaniya sa kamingawan.

Sa unang mga tuig sa paghari ni Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich, ubos ni Metropolitan Alexius sa Tibuok Rusya, ubos sa maong Prinsipe Constantine sa Rostov ug ni Obispo Ignatius sa Rostov[7312] , ang Balaan nga si Sergius sa Radonezh moanha sa Rostov aron pagsimba sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa katedral ug sa mga milagrosong santo sa Rostov[7313] . Pagkahibalo niini, ang mga eremita nga sila Theodore ug Paul mibyahe paingon sa Rostov; nangayo sila sa prinsipe ug sa obispo og pagtugot nga magtukod og simbahan sa ilang disyerto ug magtukod og monasteryo, ug nangayo sila kang Banal nga Sergius nga susihon ang lugar diin nila tuyoang tukoran ang simbahan ug panalanginan kini.

Gitugotan sa Banal nga Sergius ang ilang hangyo ug miapil kanila paingon sa ilang disyerto. Naglakaw sila sa disyerto sulod sa dugay nga panahon. Una gipakita ni Theodore ug Paul ang usa ka dapit, unya ang lain; gisusi pag-ayo sa Banal nga si Sergius ang tanan ug sa katapusan napili niya ang dapit diin karon nagtindog ang monasteryo. Gihatagan niya og panalangin aron pagtukod didto og simbahan sa ngalan sa mga Dakong Nag-antos alang kang Kristo, sila Boris ug Gleb, ug miingon siya sa mga eremita:

'Hinaut nga ang Ginoong Dios ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios motan-aw sa kini nga dapit uban sa pabor, ug hinaut nga ang mga dakong Naga-antos alang kang Kristo mahimong inyong mga tigtabang. Ug kini nga dapit molambo kaayo ug, sa umaabot nga mga panahon, pagataason kauban sa mga dagkong komunidad sa mga monghe.'

Paghatag sa iyang kalinaw ug panalangin sa mga eremita, mibiyahe si Banal Sergius paingon sa iyang pagpauli.

Ang mga halangdong eremita misugod sa paglimpyo sa kalasangan ug pag-andam sa dapit nga gipanalanginan ni Santo Sergius alang sa pagtukod og simbahan. Usa ka adlaw, samtang nagpahulay sila gikan sa ilang mga buhat, duha ka masidlak nga mandirigma, nga armado ug nagsul-ob og maharlikang lila nga kapa, nagpakita kang Theodore ug Paul sa usa ka gaan nga tulog ug miingon:

'Magpaningkamot kamo dinhi: ang Dios ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios dili kamo biyaan dinhi, ug magpabilin kami dinhi kanunay aron motabang kaninyo ug sa mga mosunod kaninyo nga mag-andam niini nga dapit.'

Ang mga respetadong amahan mihulog sa ilang mga tiil ug miingon:

'Kinsa kamo, among ginoo?'

Apan kalit lang nga nawala sa panan-aw ang mga sundalo; tingog ra ang nadungog nga nagtawag sa usa nga 'Roman' ug sa usa pa nga 'David'[7314] .

Pagkahuman nila makabawi gikan sa ilang dakong kahadlok ug kahilakaw, ang duha ka eremita nagsugod sa pagdasig sa usag usa ug, sa eksaktong parehas nga mga pulong, gisaysay nila ang ilang nakita ug nadungog sa ilang damgo.

Pagkahuman niini, uban sa bag-ong kadasig, nagsugod sila sa trabaho ug naningkamot sa pag-andam sa lugar.

Ug ang mga igsoon ug mga layko—mga anluagi—nagsugod sa pagtigom palibot kanila aron motabang sa trabaho.

Sa dili madugay, mitubo na ang gidaghanon sa mga igsoon, ug nagsugod silang tanan sa paghangyo kang Theodore nga mahimong ilang abá. Ug mao kini ang nahitabo.

Sa tabang sa Diyos, nagpadayon ang pagtukod sa monasteryo, ug daghang mga mahigugma kang Kristo, nga gibyaan ang tanang materyal nga butang, nangita sa kinabuhi sa monghe dinhi. Gidawat sila sa Balaan nga si Theodore uban sa kalipay ug gidala sila sa pagka-miyembro sa kapatiran.

[7312] Si Obispo Ignatius II nagdumala sa Sede sa Rostov gikan sa 1356 hangtod 1364.

[7313] Niadtong 1363 – Ang mga ginikanan sa Banal nga Sergius gikan sa siyudad sa Rostov.

[7314] Roman ug David mao ang mga ngalan nga gihatag kang Boris ug Gleb sa ilang balaan nga pagbunyag.

Daghang mga maharlika gikan sa rehiyon sa Rostov ang nagsugod sa pagtino sa ilang mga testamento nga sila pagahilot sa Monasteryo ni Boris ug Gleb, ug gipamana ang ilang mga kabtangan, mga baryo, ug mga ani ngadto niini alang sa paghinumdom sa ilang mga kalag.

Tungod niini, mitubo ang mga kapanguhaan sa monasteryo, ug labi pa gyud nga nagpahinungod si Banal Theodore sa pag-organisar niini ug sa pagtigum sa komunidad sa mga monghe. Nagpatukod siya og usa ka ginapainitan nga simbahan nga gihalad sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Inahan sa Dios alang sa panag-ampo sa komunidad.

Sulod sa daghang katuigan, pinaagi sa grasya sa Dios, sa panalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug uban sa tabang sa mga Manggag-antos ni Kristo nga sila Boris ug Gleb, ang Balaan nga si Theodore naningkamot sa pagtukod sa monasteryo: nagtukod siya og mga simbahan, naghimo og mga selda, Nag-organisar sa tanan sumala sa monastikong lagda, nakapalit og mga uma ug arang yuta para sa monasteryo, nag-empleyo og daghang tawo aron mosilbi sa monasteryo, ug nakatigom og daghang mga hayop.

Bisan pa sa iyang katigulangon, nagpadayon siya sa pagpanarbaho ug pag-atiman sa kaayohan sa monasteryo: wala siya magpahulay, ug nagpasiya nga mangita og angay nga lugar alang sa pagpangisda aron matubag ang mga panginahanglan sa monasteryo.

Gitugyan niya ang monasteryo sa Ginoong Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, uban sa mga dakong nag-antos alang kang Kristo, sila Boris ug Gleb, isip iyang mga manalipod, ug gitugyan usab ang pagdumala sa monasteryo ug sa mga monghe sa iyang kauban nga asketiko ug igsoon sa Kristo, si Pablo, mibyahe si Teodoro paingon sa rehiyon sa Vologda, nga gidala ang duha ka monghe gikan sa iyang mga disipulo.

Didto nakakaplag siya og usa ka dapit nga ginganlan og Balaang Lucas. Pagkahuman niyang susihon ang lugar ug masuta nga angay kini alang sa pagtukod og monasteryo, gusto niyang magpuyo didto ug nagtukod og gamay nga simbahan.

Ang mga lumolupyo—ang katawhang Chud, nga wala pa nabunyagan niadtong panahona—nakahibalo niini ug gipahawa nila ang halangdong asketiko gikan didto.

Ang gipahilayo nga asketiko nagpadayon sa iyang pagbiyahe, nag-ampo alang sa mga nagdaot kaniya ug naglipay sa iyang mga disipulo: 'Ayaw kamo pagmasubo, mga igsoon: *"Ang Dios mao ang among dalangpanan ug kusog, usa ka kanunay nga tabang sa kalisdanan"* (Salmo 45:2): Miingon ang Ginoo sa Iyang mga disipulo: *'Kung gipanglutos kamo sa usa ka lungsod, lumayas kamo sa lain'* (Mat. 10:23)."

Pagkahuman sa pag-agi sa daghang mga walay sulod nga lugar, sama sa usa ka batid nga mangangayam nga nangita sa iyang gikinahanglan, ang Banal nga si Teodoro mibyahe paingon sa rehiyon sa Belozersk ug, pagkahuman niyang gisusi ang kamingawan sa palibot sa tibuok Danaw Beloye, nakakaplag siya og usa ka matahum nga dapit, angay alang sa pagtukod og usa ka monasteryo, sa pikas daplin sa Danaw Beloye: bag-ong gikalot nga mga uma ug mga bakante sa bunganga sa Suba sa Kovzha[7315] .

Ang Danaw Beloye niadtong panahona iya sa appanage nga prinsipe Andrei Dimitrievich, anak ni Dimitri Ioannovich Donskoy. Sa dihang nakakaplag og ingon ana ka angay nga dapit, ang Banal nga Theodore, nga nagbutang sa iyang paglaum sa Makagagahum nga Dios ug uban ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios isip iyang tabang, mibyahe paingon sa imperyal nga siyudad sa Moscow, nagluhod siya og mihangyo kang Prinsipe Andrei Dimitrievich sa Mozhaisk ug Beloezero nga ihatag kaniya, , ang napiling dapit alang sa pagtukod og simbahan nga gihalad kang San Nicolas nga Managhimog Milagro ug usa ka monasteryo. Ug, pinaagi sa grasya sa Dios, natuman ang iyang hangyo: Gihatagan ni Prinsipe Andrei Dimitrievich ang Banal nga Teodoro og usa ka charter alang sa paggamit sa mga pastulan, ani, ug mga lugar sa pangisda.

Pagdawat niya sa mga sulat sa gasa, mibalik ang Banal nga Teodoro sa iyang Monasteryo ni Boris ug Gleb.

Didto iyang gisalig ang katungdanan sa abbot sa iyang kauban nga monghe, si Paul. Pagkahuman niya ibutang ang monasteryo, ang abbot, ug ang mga igsoon ilawom sa panalipod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa pag-ampo sa mga mag-aantos nga si Boris ug Gleb, mibyahe pag-usab si Balaan Theodore paingon sa Beloozero aron magtukod og bag-ong monasteryo didto.

[7315] Ang bunganga sa Suba sa Kovzha kay 40 ka verste gikan sa Beloozero.

Pag-abot niya sa lugar nga iyang gipili kaniadto, ang Balaan nga Teodoro nagtrabaho nga walay kapoy, una sa pagtukod sa usa ka simbahan nga gihalad kang San Nicolas nga Managhimag, ug unya sa mga bilding sa monasteryo.

Pagkahibalo sa mga lokal nga Orthodox nga residente sa mga paningkamot sa Kagalang-galang, nagsugod sila sa pagdagsa ngadto sa tigulang alang sa iyang panalangin, samtang ang uban miabot aron mohimo og mga panata sa pagka-mona. Gidawat ni Tigulang Teodoro ang tanan uban sa kalipay.

Ang Balaang Amahan nagpuyo dinhi sulod sa daghang katuigan; gitukod niya ang simbahan, gitukod ang monasteryo, nagtigom og komunidad sa mga monghe, mitudlo og usa ka abá para kanila, ug karon sa iyang katigulangan ug sa pagkahibalo nga hapit na ang iyang katapusan, mibyahe paingon sa iyang unang monasteryo – ang Borisoglebsky.

Didto, gidayeg si Elder Theodore uban sa dakong kalipay ni Abbot Paul ug sa komunidad sa mga monghe; naglipay silang tanan sa espiritu ug sa lawas, nagpasalamat sa Diyos ug sa Labing Balaang Inahan sa Diyos sa kalampusan sa mga paningkamot sa elder.

Gisugo sa Kagalang-galang Theodore nga ang Nikolsky Monasteryo idugtong sa Borisoglebsky Monasteryo, ug ang iyang pinalanggang igsoon, si Abad Paul sa Borisoglebsky, ang magdumala sa abad, sa mga igsoon, ug sa pagtukod sa bag-ong natukod nga monasteryo[7316] .

Human sa tanang mga katingalahan ug mga paghan-ay, sa dili madugay, ang Mapinadayonon nga Magtukod sa Monasteryo sa Borisoglebsky namatay sa kalinaw niadtong 22 Oktubre 1409. Ang Mapinadayonon nga Abad Paul ug ang mga igsoon nangaluluoy sa namatay ug gilubong ang iyang lawas uban sa dungog.

Pagkahuman sa kamatayon ni Theodore, ang iyang nakaluwas nga kauban nga si Paul nagtrabaho pa gayud og mas kusog ug nag-atiman pag-ayo sa duha ka monasteryo; tungod kay nakabuhi usab siya hangtod sa tigulang nga edad, mibiya siya ngadto sa Ginoo uban sa maayong pag-angkon sa iyang pagtuo.

Ang mga pulong nga propetiko sa Banal nga si Sergius, nga nagpanalangin sa pagtukod sa Monasteryo sa Borisoglebsky ug nagtagna sa pagpalapad niini, natuman gayud sa tukma. Human sa kamatayon sa mga nagtukod, sila Banal nga Theodoret ug si Paul, ang ilang mga kahalili, ang mga abá sa Borisoglebsky, nagpadayon sa masigasig nga pag-atiman sa kaayohan sa monasteryo, nga hinay-hinay nagsugod sa pagkab-ot og halapad nga dungog. Sa panahon sa pagdumala sa ikatulong manununod kang Banal nga Pablo, si Abad Ion, ug sa ikaupat, si Pitirim, ang deboto ug mahigugmaon kang Kristo nga Dakong Prinsipe Vasily Vasilyevich Temny[7317] ug ang iyang matinud-anong inahan, si Prinsesa Sophia, nagpakita og labawng kadasig alang sa monasteryo; Nagpagawas sila og daghang sulat-patente pabor sa monasteryo[7318] , ug gitawag na gayud sa Dakong Dukes Vasily Vasilyevich kining monasteryo nga iyang kaugalingon. Kini nga Hegumen Pitirim ang nagbunyag sa anak ni Dakong Dukes Vasily Vasilyevich nga si Ivan[7319] .

Ang ika-sampung manunod kang Pablo, si Abad Teofilo, nahimong ilado kaayo tungod sa iyang mga buhat ug paningkamot alang sa kaayohan sa monasteryo; gidumala niya ang monasteryo isip abad ug maninukod sulod sa traynta ka tuig.

Sumala sa sugo sa Dakong Prinsipe Vasily Ivanovich[7320] ug sa panalangin ni Arsobispo John sa Rostov[7321] , gisugdan niya pagtukod og mga bilding nga bato sa dapit sa mga simbahan nga kahoy ug uban pang mga istruktura sa monasteryo. Niadtong ika-18 sa Hunyo 1522, gibutang ang pundasyon nga bato para sa simbahan nga bato sa mga Balaan nga Boris ug Gleb, ug kini gikonsagran niadtong 22 sa Septiyembre 1524 sa maong Arsobispo Juan, nga niadtong ika-8 sa Hunyo sa maong tuig gipanalanginan ang sa pagbutang sa pundasyon nga bato para sa

---

[7316] Ang Monasteryo ni San Nicolas sa Kovzha, nga kauban sa Monasteryo ni Boris ug Gleb, gilangkoban sa mga kahoy nga bilding; tungod sa kadaut sa kahimtang ug kakabus, kini gipahunong sa wala pa ipatuman ang mga monastikong balaod niadtong 1764.

[7317] Si Vasily Vasilyevich Temny mao ang Dakong Prinsipe gikan sa 1425 hangtod 1462, nga adunay mga paghunong-hunong.

[7318] Sumala sa mga rekord sa donasyon ug pagmentinar sa monasteryo, klaro nga gihatagan ni Vasily Vasilyevich ang monasteryo sa baryo sa Shulets (unom ka verste gikan sa monasteryo), kauban ang mga kasikbit nga baryo niini, isip handumanan sa iyang mga ginikanan ug mga ninuno, ang mga Dakong Prinsipe.

[7319] Ang ulahi nga bantog nga Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich III.

[7320] Naghari siya gikan sa 1505 hangtod sa 1533.

[7321] Nagdumala siya sa katungdanan gikan sa 1520 hangtod 1526.

usa ka ginainitan nga simbahan nga gipahinungod sa Pagpahibalo sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Kini nga simbahan gikonsagra ni Cirilo, Arsobispo sa Rostov ug Yaroslavl[7322] , niadtong ika-7 sa Oktubre 1527.

Sa panahon niining mahal ug lisod nga mga buhat sa pagtukod, ang masigasig nga magtutukod nga si Teofilus nakasinati og daghang kalisdanan; apan, pinaagi sa tabang sa Diyos ug sa pag-ampo sa Labawng Balaang Inahan sa Diyos ug sa mga patron nga santo sa monasteryo, ang Balaang mga Mag-antos Boris ug Gleb, malampuson niyang nalampasan ang tanang babag. Usa ka karaang kronikista sa pagtukod ug kasunod nga kasaysayan sa Monasteryo ni Boris ug Gleb nagasaysay sa mosunod nga milagro.

Samtang nagtukod sa mga bilding nga bato, si Abad Teofilo nakasinati og grabeng kakulang sa apog: kinahanglan kini dalhon gikan sa layo ug pinaagi sa lisod nga agianan, partikular, kinahanglan magpadala og mga bangka para sa apog sa mga suba sa Ust', Kotorost, ug Volga paingon sa Pleso (duol sa lungsod sa Kostroma), diin gikan niini, ang pagbiyahe paingon sa taas sa agos sa niining mga suba lisod kaayo ug dili gayud mubo. Sa pag-atubang niining grabeng panginahanglan, mapainubuson nga nangayo si Teofilus og pagtugot kang Dakong Prinsipe Vasily Ivanovich aron gawasnon, ug walay buhis, mangita og mga deposito sa apog sa labing duol nga mga yuta—bisan pa man kini sa monasteryo, sa prinsipe, o sa mga boyar. Ang Dakong Prinsipe nagpagawas og charter nga nagtugot sa gawasnong pagkuha sa apog sa tibuok distrito sa Rostov ug Pereyaslav. Ang Abad Theophilus nagpadala og mga espiya sa halayo ug sa halapad, apan walay madaug. Lalom kaayo ang iyang kasubo, busa naghalad siya og mainitong pag-ampo sa Ginoong Dios, sa Mananaghulagway, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug sa mga balaan nga mananabang nga sila Boris ug Gleb.

Ug nahitabo nga sa usa ka adlaw, samtang si Teofilo nagbarog sa iyang selda nagbuhat sa iyang naandan nga pag-ampo sa gabii ug nahilubong sa hunahuna ug natulog, duha ka masidlak nga mga mandirigma ni Kristo, ang mga Manggag-antos nga si Boris ug Gleb, nagpakita kaniya ug miingon:

'Ayaw pagbalaka bahin sa apog: ang Labing Balaan magahatag kanimo og apog gikan sa among panimalay, duol sa monasteryo, ug ang pagtukod sa mga bato nga bilding sa monasteryo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios dili mohunong sa imong panahon o pagkahuman nimo, ug kami motabang sa pagtukod sa monasteryo.'

Ug sa niining mga pulong, nawala sila sa panan-aw.

Paglabay sa tulo ka adlaw, usa ka mag-uuma gikan sa baryo sa monasteryo sa Kocharki nagdala sa abbot og usa ka sako nga puno sa mga bato[7323] ug gipasabot nga nakit-an niya kini nga nagkatibulaag sa ibabaw sa yuta sa usa ka uma. Gipadala sa abbot ang mga bato ngadto sa pugon sa panaderya. Sa dihang nasunog na ang mga bato ug gibalik aron ipakita sa abbot, nahimong apog kini, puti sama sa niebe.

Nagpadala ang abá og mga tiktik, ug sa gipahimangnoang dapit nakaplagan ang igo nga kantidad sa apog, alang sa mga bilding niadtong panahona ug sa mga mosunod pa, sumala sa propesiya[7324] .

Gawas pa niini nga mga simbahan, sa panahon ni Teofilo ug sa iyang mga sunod nga labing duol, gitukod sa palibot sa monasteryo ang lig-on ug hataas nga mga bungbong nga bato nga adunay daghang tore, kauban ang duha ka ganghaan sa kilid nga nag-atubang sa Rostov ug Uglich, diin sa ibabaw gitukoran og mga simbahan nga bato aron pasidunggan si San Sergio ug ang Presentasyon sa Ginoo. Ang tanan niining mahimayaon ug matahum nga mga estruktura nagbarug gihapon karon.

Sa katedral nga simbahan nga gihalad kang mga Banal nga Prinsipe Boris ug Gleb, sa amihanan-kasadpan nga kanto, nagapahulay sa ilawom sa halaran ang mga relikya sa mga magtukod sa monasteryo, ang Banal nga Theodoret ug Paul.

[7322] Si Kirill III nagdumala sa katungdanan gikan sa 1526 hangtod 1529.

[7323] Ang lugar diin kaniadto nahimutang kini nga baryo gitawag gihapon og Kocharka, pito ka verste gikan sa monasteryo; ug hangtod karon makita pa ang mga hukay diin gikuha ang apog. – Zobenka – usa ka karaang sukod sa daghang materyales. Sumala sa sugilanon, mawagtang ang bisa sa apog kung adunay tinago nga kuha niini alang sa kaugalingong gamit. Sa dihang nahuman na ang mga bato nga bilding sa monasteryo ubos sa mga kahalili ni Theophilus, nahurot na ang suplay sa apog.

[7324] Ang milagro sa pagkadiskubre sa apog gisaysay sa arkitekto sa mga simbahan ni Boris ug Gleb, nga si 'Si Grigory Borisov, lumad sa Rostov, usa ka batid nga magtutukod sa simbahan ug magmamason', kinsa gisugihan mismo ni Abad Theophilus sa usa ka panan-awon mahitungod kang mga Balaan nga mga Boris ug Gleb, nga nagsugo kaniya nga dili kini ipadayag bisan kinsa hangtod sa iyang kamatayon. – Kining iladong arkitekto sa Rostov, si Grigory Borisov, nahuman ang pagtukod sa Simbahan sa Dormition sa Monasteryo sa Spasokamennoye (sa Danaw sa Kubenskoye, Lalawigan sa Vologda) niadtong 1543; ang monasteryo gitukod sa laing lumad sa Rostov, ang arkitekto nga si Pakhomius Goryainov.

Sumala sa ehemplo sa iyang amahan, si Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich, ang iyang anak, si Tsar Ioann Vasilyevich, nagpakita usab og dakong debosyon niining monasteryo; siya mismo ang mibisita niini ug naghatag og daghang donasyon sama sa mga baryo, gagmay'ng baryo, kuwarta ug bililhon nga mga butang sa handumanan ni[7325] .

Sa katapusan sa ika-16 nga siglo ug sa pagsugod sa ika-17 nga siglo, gidala ni Venerable Irinarkh ang dungog sa kini nga monasteryo pinaagi sa iyang mga buhat, labi na sa Panahon sa mga Kasamok, sa dihang kini nga monasteryo, sama sa uban pang mga monasteryo sa palibot , nag-atubang sa hulga sa pagkaguba sa kamot sa mga mananakop nga grupo sa Poland-Lithuania. Ang mga relikya niining santo nagahulog sa ilawom sa salog sa kapilya sa habagatan-kasadpan sa katedral nga simbahan[7326] .

5 Nobyembre

23 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Santiago nga Apostol, igsoon sa Ginoo sa unod

Gisaulog niadtong 23 Oktubre

Si San Santiago mao ang anak sa matarong nga si Jose, nga gi-ipangasawa kaniya ang Labing Balaan nga Birhen[7327] . Sukad pagkabatan-on gisagop niya ang usa ka hugot nga pamaagi sa kinabuhi: wala gyud siya mosuway og lain-laing karne, ni mogamit og lana, apan pan lang ang iyang pagkaon; niinom man siya ug bino o bisan unsang ilimnon nga makapahubog, apan gipawala lang niya ang iyang kauhaw pinaagi sa tubig; wala usab siya moadto sa paliguanan – sa mubo, iyang gisalikway ang tanan nga makahatag ug kalipay sa lawas; kanunay siyang nagsul-ob ug magaspang nga sinina nga hinimo sa buhok sa iyang lawas; Gidala niya ang matag gabii sa pag-ampo, ug matulog lang siya sa mubo nga panahon; tungod sa kanunay niyang pagyuko, ang panit sa iyang mga tuhod nahimong garas sama sa panit sa kamelyo. Gipreserbar ni Santiago ang pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi[7328] .

Mahitungod sa ngano nga siya gitawag nga igsoon sa Dios, ang mosunod nga tradisyon ang nakaabot kanato. Sa dihang gibahinbahin sa iyang amahan nga si Jose ang yuta sa iyang mga anak sa unang asawa, gusto usab niya nga hatagan og bahin si Ginoong Jesu-Kristo, nga natawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen, nga ipangasawa unta kang Jose; Tanan nga mga anak ni Jose misupak sa tinguha sa ilang amahan; si Santiago ra ang midawat kang Jesu-Cristo (nga bata pa niadto) isip kauban sa iyang bahin, mao nga gitawag siya nga igsoon sa Ginoo. Kining titulo gihatag usab kang Santiago sa mosunod nga okasyon. Sa dihang ang atong Ginoong Jesu-Kristo nahimong tawo, ug ang Labing Balaan nga Birhen Maria midagan uban Niya paingon sa Ehipto, si Santiago midagan usab uban kanila, nga nag-uban sa Labing Balaan nga Birhen Maria ug ni San Jose, ang iyang amahan.

[7325] Ang mga donasyon ni Tsar Ivan Vasilyevich gihulagway sa detalyado sa karaang mga libro sa donasyon ug limos sa Monasteryo sa Borisoglebsky.

[7326] Ang pista ni San Irinarh gisaulog kada ika-13 sa Enero.

[7327] Ang pista ni San Jose nga Husto, nga betrothed sa Labing Balaan nga Birhen Maria, gisaulog sa ika-26 sa Disyembre (Matt. 13:55; Mark 6:3; Gal. 1:17). Supak sa opinyon sa pipila ka mga komentador, klaro nga gilain sa Simbahan ang Balaang Apostol Santiago, igsoon sa Ginoo sa unod, gikan kang Santiago nga anak ni Zebedeo, nga usa sa Napulo'g Duha ka Apostoles ug ang pista gisaulog niadtong 30 Abril, ug kang Santiago nga anak ni Alfeo, nga ang pista gisaulog niadtong 9 Oktubre. Ginganlan siya nga anak ni Jose sa iyang unang asawa. Siya ang magsoon sa Apostol Judas, nga nailhan nga 'anak ni Santiago', ug ni Josiah, usa sa Pito ka Pulo ka mga Apostoles, ug nailhan usab nga si Santiago 'ang Gamay' o 'ang Mas Bata' (Marcos 15:40).

[7328] Gikan pa sa iyang pagkahimugso, si San Santiago nga Apostol usa ka Nazareo, usa ka tawo nga gihalad sa Diyos, nga boluntaryong naghimo og panata sa hugot nga paglikay sa tanang bino ug sa tanang ilimnon nga kusgan, sa dili pagputol sa iyang buhok, ug uban pa. Ang mga panata sa pagka-Nazareo nagsilbi nga usa ka pagpadayag sa pagkabalaan ug pagkabalaan sa kinabuhi nga angay nga maghulma sa tibuok katawhan sa Israel, ingon usa ka katawhan nga gipili sa Dios ug busa balaan.

Sa dihang miabot na sa hustong edad si Hesukristo ug nagtudlo sa mga tawo mahitungod sa Gingharian sa Dios, nga nagpadayag sa Iyang kaugalingon isip tinuod nga Mesiyas, mituo kaniya si San Santiago ug, sa pagpaminaw sa Iyang banal nga pagtudlo, mas nagdilaab pa ang iyang gugma sa Dios ug misugod sa pagpanginabuhi nga labi pang mapainubsanon ug matinud-anon. Ug ang Ginoo adunay espesyal nga gugma kang San Santiago. Busa, human sa Iyang boluntaryong pag-antos ug pagkabanhaw gikan sa mga patay, ang Kristo nagpakita kang Santiago, Iyang igsoon sumala sa unod, sa wala pa ang ubang mga apostoles, sama sa giingon ni Apostol Pablo, nga nag-ingon:

'Unya mipakita Siya kang Santiago, ug unya sa tanang mga apostoles' (1 Cor. 15:7)[7329] .

Sa pagtan-aw sa matarong ug makapahimuot sa Dios nga kinabuhi ni Santiago, gitawag siya sa tanan nga matarong – ug giihap siya sa kapito-an ka mga apostoles. Gitugyan kaniya ang bag-ong gipasiugda nga Simbahan sa Jerusalem[7330] . Giya sa Espiritu Santo, si Santiago ang unang naghimo ug nagsulat sa han-ay sa Banal nga Liturhiya – nga sa ulahi gipamubo tungod sa pagtagad sa kahuyang sa tawo, una ni Basilio ang Dako ug unya ni Juan Crisostomo[7331] . Samtang nag-atiman sa kawan ni Kristo sa Jerusalem, kining balaan nakapabalhin sa daghang mga Hudiyo ug Griyego ngadto sa Dios pinaagi sa iyang pagtudlo ug gipahimutang sila sa husto nga dalan. Nabilin usab niya ang usa ka ekumenikal nga epistola ngadto sa napulo'g duha ka tribo sa Israel – usa ka tinubdan sa tinuod nga gipukaw sa Diyos ug makapabuhi sa kalag nga pagtulon-an, diin napalamutian ang tibuok Simbahan ni Kristo, nga nakakat-on mahitungod sa pagtuo ug maayong buhat[7332] . Dili lang ang mga magtutuo[7333] , apan bisan ang mga dili magtutuo nagpakita og dakong pagtahod ug pagdayeg kang San Santiago tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi: ang mga punong pari, nga misulod sa Balaan sa mga Balaan[7334] kaisahan ra sa usa ka tuig

---

[7329] Gidugang sa tradisyon nga, atol sa Pag-antos ni Kristo, si San Santiago Apostol nagtago sa usa ka langob sa Walog sa Josafat, nga nanumpa nga dili mokaon og bisan unsang pagkaon hangtod nga ang Ginoo mabanhaw gikan sa mga patay, ug nga ang Ginoo, pagkahuman sa Iyang Pagkabanhaw, gipasidunggan Siya pinaagi sa usa ka espesyal nga pagpakita dinhi mismo sa maong langob. Busa, sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, kini nga langob gihimong simbahan, ug hangtod karon gipakita gihapon kini sa mga debotong mananamba.

[7330] Sumala sa karaang mga manunulat nga duol sa apostolikong kapanahonan (Clement sa Alexandria, Eusebius sa Caesarea ug uban pa), pagkahuman sa Pag-alsa sa Manluluwas, ang mga apostoles Pedro, Si Santiago nga anak ni Zebedeo ug si Juan—bisan pa pinalabi sa Ginoo—wala nila gikwestiyon ang dungog, apan gipili nila si San Santiago nga obispo ug primado sa Simbahan sa Jerusalem—ang inahan sa mga Kristohanong simbahan—sa dihang siya 34 anyos na, subay sa iyang predestinasyon ug pagtudlo niini nga ministeryo mismo ni Kristo.

[7331] Ang Banal nga Liturhiya, nga gisulat ni San Santiago nga Apostol, igsoon sa Ginoo, gisaulog gihapon sa Herusalem sa pista niining apostol.

[7332] Ang Epistola gisulat ni San Santiago mga tuig 59 AD ngadto sa mga Kristohanong Judio nga nagpuyo sa diaspora, atol sa pagpanlupig sa mga Kristohanon nga napugos kanila sa pagbiya sa Jerusalem. Kini nga Epistola napuno sa lawom nga pagtulon-an ug espiritu sa Ebanghelyo. Naglangkob kini og nagkalain-laing matang sa moral nga mga pagdasig ug, sa kinatibuk-ang sulod niini, mahimong ilarawan kini nga usa ka pagdasig sa pag-antos sa kasakit uban sa pagkamapailubon. Sa mga banal nga serbisyo sa Simbahang Orthodox, ang Epistola ni San Santiago gibasa sa tibuok, dili lamang isip usa ka regular nga apostolikong pagbasa atol sa Misa, apan usab atol sa ubang mga serbisyo (pananglitan, atol sa Pagpahid sa mga Masakiton, sa usa ka pag-ampo nga serbisyo atol sa uga, ug bisan pa sa Tibuok-Gabii nga Pagbantay, isip usa ka paremia).

[7333] Ang unibersal nga pagrespeto kang Apostol Santiago nga gibati sa mga matinud-anon, nga gipangulohan mismo sa mga Apostoles, labi ka kusgan nga gipadayag sa Apostolikong Konseho nga gihimo sa Jerusalem mga tuig 60 AD aron masulbad ang pangutana: kung ang mga nagbag-o sa Simbahan gikan sa mga Hentil dapat pugson nga magpabutang ug magsunod sa seremonyal nga balaod sa Daang Tugon. Ang Apostol Santiago ang nangulo niining konseho ug, human sa taas nga mga debate ug deliberasyon, pagkahuman sa usa ka pakigpulong sa Apostol Pedro ug sa usa ka paglaysay sa mga Apostol Pablo ug Bernabe bahin sa kalampusan sa ilang pagpangwali sa mga Hentil, gipahuman niya ang deliberasyon sa konseho pinaagi sa usa ka pakigpulong diin iyang gipadayag, sa kinatibuk-an, ang iyang panan-aw sa maong butang, nga nag-ingon nga 'dili nato ipahimutang ug bitag sa atubangan sa mga Hentil nga nagalihok paingon sa Dios', kondili mosulat kanila aron maglikay sa pagkaon nga gidaot sa mga dios-diosan, sa pakighilawas, sa gilumos, ug sa dugo, ug dili nila buhaton sa uban ang dili nila gusto nga buhaton kanila' (Buhat 15:13–20). Kining desisyon ni Santiago nga matarong, nga gihatagan og dakong pagrespeto sa tanan, gidawat sa tibuok konseho ug gipamatud-an sa kabubut-on sa Espiritu Santo, nga klaro kaayo sa tanan (bersikulo 28). Sa parehas nga panahon, ang Apostol Pablo, nga gustong masiguro ang pagkahinlo sa iyang pagtulon-an, mitumong sa mga apostoles: Si Pedro, si Juan ug si Santiago, nga iyang giisip nga mga haligi sa Simbahan ni Cristo, nga gipahimutang si Santiago sa una taliwala kanila (Gal. 2:10) – ug ila siyang giila nga adunay dakong dungog isip magtutudlo sa mga Hentil. Padayon nga gihatagan ni Apostol Pablo og dakong pagdayeg si San Santiago pagkahuman niini. Pag-abot niya sa Jerusalem pagkahuman sa iyang unang pagkabilanggo, giisip niya nga unang katungdanan ang pag-adto kang San Santiago ug pagsulti kaniya, isip haligi sa Simbahan ni Cristo ug ulo sa karaang Simbahan sa Jerusalem, sa mga gibuhat sa Dios taliwala sa mga Hentil pinaagi sa iyang ministeryo (Buhat 21:18–19).

aron mag-alagad, wala magpugong sa matarong nga tawo nga mosulod didto ug pag-ampo. Sa pagtan-aw sa pagkahapsay sa iyang walay sala nga kinabuhi, giusab pa gani nila ang iyang ngalan, nga mao: gitawag siya nila og Oblí o Oflí[7335] , nga nagpasabot og 'usa ka panalipod, usa ka suporta sa katawhan', o gitawag siya nila nga labing matarong sa tanan. Kasagaran, dili lang sa adlaw kondili bisan sa gabii, mosulod si Santiago sa Labing Balaan nga Puloy-anan ug didto, samtang nagluhod, mag-ampo siya sa Ginoo uban sa mga luha alang sa tibuok kalibutan. Gihigugma siya sa tanang katawhan tungod sa iyang pagkabalaan; daghan sa mga tigulang sa mga Hudiyo ang mituo sa pagtulon-an nga iyang gipangwali, ug ang tanan malipay sa pagpaminaw kaniya; daghang katawo ang nagtigom sa iyang palibot: ang uban aron maminaw sa iyang pagtulon-an, ang uban aron mahikap ang tumoy sa iyang bado. Niadtong panahona, si Ananias[7336] nahimong punong pari sa mga Hudiyo. Sa dihang nakita ni Ananias nga ang tibuok katawhan nagpaminaw pag-ayo sa pagtulon-an ni Santiago, ug daghan ang nagbalik sa Kristo, siya, kauban ang mga eskriba ug Pariseo, tungod sa pagkaselos batok sa balaan, nasuko kaniya ug, nga nagbitbit og dautang tuyo sa ilang kasingkasing, nagsugod sa pagplano kung giunsa siya pagpatay. Ug nagplano sila nga hangyoon ang santo nga gamiton ang iyang pagtulon-an aron palikayon ang mga tawo gikan kang Kristo; sa samang higayon, nagkasabot sila nga kon mosalikway siya, patyon siya.

Samtang nagkadool ang Pista sa Paskwa, daghang mga tawo ang nanag-awas gikan sa nagkalain-laing dapit paingon sa Herusalem aron sa pagsaulog sa maong pista didto.

Si Festus, ang prokonsul nga nakaluwas kang Apostol Pablo gikan sa kamot sa mga Hudiyo[7337] ug gipadala siya sa Roma, namatay na niadto, ug wala pa gipadala nga sumunod gikan sa Roma. Gamit kini nga kahigayunan, ang mga eskriba ug mga Pariseo miduol kang Santiago sa templo uban sa mosunod nga hangyo:

'Gipangayo namo kanimo, matarong nga tawo, sa adlaw sa pista sa Paskwa, sa dihang daghang katawhan ang nagtigom gikan sa tanang dapit, nga maghatag ka og sermon kanila; kumbinsihi sila nga sayop sila sa pagtan-aw kang Jesus nga Anak sa Dios, ug dasiga sila sa pagbiya sa ilang bakak nga pagtuo.' Girespeto ka namo tanan ug maminaw kami kanimo – ingon man ang tanang katawhan; kombinsido kami nga wala kay isulti kundili kamatuoran ug dili ka mananapod; busa, kumbinsiha ang mga tawo nga dili sila malimbong sa Krusipiyong si Jesus; Gina-hangyo namo ikaw – motindog sa hataas nga atop sa templo, aron makita ug madungog ka sa tanan, kay, sama sa imong makita, daghan kaayong tawo ang nagtigom alang sa pista, mga Hudiyo ug mga tawo gikan sa ubang nasud.

Pagkahuman niining mga pulong, gidala nila siya sa atop sa templo ug misinggit sila sa kusog nga tingog:

'O matarong! Kinahanglan motuo kami tanan kanimo. Kining katawhan naligaw tungod sa pagsunod kang Jesus nga gipako sa krus; busa, sultihi kami sa tinuod, unsa man imong hunahuna bahin kang Cristo?'

Niini mitubag ang balaan sa kusog nga tingog:

Ngano man inyong pangutan-on ako bahin sa Anak sa Tawo, nga sa kusa niyang pagbuot mitugot sa pag-antos, gilansang sa krus, gilubong, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw? Karon naglingkod Siya sa langit sa tuo sa Labaw nga Ginoo, ug mobalik Siya sa panganod sa langit aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay.'

[7334] Ang 'Balaan sa mga Balaan' mao ang pinakadentro ug pinakabalaan nga bahin sa Templo sa Jerusalem, diin gitugotan lamang ang punong pari nga mosulod, ug bisan pa niana, kaisahan ra sa usa ka tuig, sa Adlaw sa Paghinulsol, diin iyang ibutang ang iyang insinsero nga adunay insenso ug isabwag ang dugo sa halad ibabaw sa lingkoranan sa kaluoy aron paghinulsol sa mga sala sa katawhan. Apan, ang Kaban sa Tipaniid uban sa mga balaan nga butang niini (ang tungkod ni Aaron nga mibuto og mga bulak, ang bulawanong banga sa mana, ug ang mga lapida sa Balaod nga gihatag sa Dios pinaagi kang Moises) wala na sa Templo niadtong panahona. Usa ra ka bato ang nabilin gikan sa unang Templo ni Solomon, ug ang tabing nga nagbulag sa Pinakabalaan gikan sa sunod nga bahin sa Templo – ang Balaan nga Dapit – nabungkag sa duha, gikan sa ibabaw paingon sa ubos, sa panahon sa pagkrusipisyon ni Hesukristo.

[7335] Sa Griyego: 'ovlias' – ang proteksyon o kuta sa katawhan ug kamatuoran.

[7336] Ananias – usa ka Hudiyong punong pari, anak ni Nebedeus, nga nakadawat sa katungdanan nga punong pari gikan kang Herodes Agripa II; siya usa ka hugot nga kaaway sa mga Kristohanon ug, sa kinatibuk-an, usa ka mapanghimagsik, malupigon ug dili matarong nga tawo, ug miyembro sa sekta sa mga Sadusiyo, nga misalikway sa tradisyon, Divina Providensya, espiritwalidad ug pagkawalay kamatayon sa kalag, paglungtad sa mga anghel – ug kinsa nanglubong sa senswal nga kalipay, mga bisyo ug mga interes sa kalibutan. Tungod kay siya ang responsable sa kamatayon ni Apostol Santiago, si Ananias pagkahuman dili usab matarong nga gisilotan si Apostol Pablo ug naningkamot nga laglagon siya (Buhat 23:2, 14–15, 24:1–9), apan tungod sa iyang kaugalingong mga kawalay-hustisya, siya mismo nakasinati sa labing mapait nga kapalaran: gikuhaan siya sa katungdanan isip punong pari ni Haring Agripa mismo ug sa katapusan gipatay atol sa pag-alsa sa mga Hudiyo batok sa mga Romano.

[7337] Si Festus, nga nailhan usab nga Porcius, mao ang Romanong gobernador sa Judea, nga nagdumala sulod sa dili molapas sa tulo ka tuig ug namatay mga tuig 62 AD; naningkamot siya sa pagpahiuli sa kahusay sa Palestina, gamit ang kapintas ug hustisya alang niini.

Pagkadungog sa mga tawo sa maong pagpamatuod ni Santiago mahitungod kang Jesu-Cristo, sila nangalipay pag-ayo, ug sa usa ka tingog misinggit sila:

'Gloria sa Dios! Hosanna sa Anak ni David!'

Apan ang mga Pariseo ug mga eskriba miingon:

'Nabuhat nato ang dili matarong sa pagtugot kang Santiago nga makasulti bahin kang Jesus, kay mas nalibog pa gayud ang mga tawo.'

Busa, sa ilang kasuko ug kalagot, ilang gipahulog si Santiago gikan sa atop sa templo aron mahadlok ang tanan, aron dili motuo ang mga tawo sa mga pulong sa balaan.

'Napalipat ang matarong,' ilang gisiyagit.

Pagkahulog niya gikan sa atop sa templo, grabe kaayo ang samad ni Santiago; hapit na siya mamatay, napukan ang matarong sa iyang mga tuhod ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo siya ingon niini:

'Ginoo! Pasayloa sila niining sala, kay wala sila kahibalo sa ilang gibuhat.'

Ang mga Pariseo, bisan pa niana, misugod sa paglabay og mga bato sa santo, nga nakasamad kaniya. Usa ka tawo gikan sa kaliwatan ni Richav misinggit:

'Undang! Unsa man inyong gibuhat? Ang matarong nag-ampo para kaninyo, apan inyong gipangbato siya.'

Niadtong higayona, usa ka lalaki nga naggunit og roller sa puti nga pintura midagan pag-atake sa santo ug gihampak siya sa ulo sa kusog kaayo nga paagi nga ang iyang utok natagak sa yuta, ug sa niini nga pag-antos gisumite ni Santiago ang iyang espiritu sa Ginoo.

Ang iyang balaan nga lawas gilubong didto, duol sa simbahan, samtang ang mga matinud-anon nagminusmus sa matarong nga tawo. Sulod sa 30 ka tuig, ang balaan mao ang obispo sa Simbahan sa Herusalem, ug sa ika-66 nga tuig sa iyang kinabuhi nag-antos siya alang kang Kristo, Kang Kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, magpabilin ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan[7338] . Amen.

Troparion, Tono 2:

Ingon nga disipulo sa Ginoo, O matarong, nadawat nimo ang Ebanghelyo; ingon nga martir, nagbaton ka og dili masukod nga kaisog; ingon nga igsoon sa Dios, nag-ampo ka isip usa ka hierark: hangyoa ang Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

O Balaang Pulong, ang bugtong Anak nga Anak sa Amahan, nga miabot kanato niining katapusang mga adlaw, O Balaang Santiago: ang katawhan sa Herusalem unang nakaila kanimo ingon ilang magbalantay ug magtutudlo, ug ingon usa ka matinud-anong magtutukod sa espirituhanong mga misteryo. Busa kami tanan nagpasidungog kanimo, O Apostol.

[7338] Ang pagkamartir ni Apostol Santiago nahitabo mga tuig 63 AD. Namatay siya sa tigulang na edad. Gilibingan siya sa mismong dapit diin siya namatay; hangtod karon, adunay usa ka monumento nga nagtindog ibabaw sa iyang lubnganan duol sa templo. Sumala kang Origen, usa ka eklesiastikal nga manunulat sa ikatulong siglo, ang kamatayon ni Santiago nga Husto, nga nahitabo sa dili madugay sa wala pa ang Gubat sa mga Hudiyo, nakahatag og dakong impresyon sa mga Hudiyo nga ang mga kalamidad sa gubat ug ang pagkaguba sa Jerusalem nga misunod giisip nila nga silot sa Dios alang sa pagpatay niining matarong nga tawo. – Niadtong ika-11 nga siglo, si San Teofanes nga Himnograpo, Arsobispo sa Nicea, si Banal nga si George sa Nicomedia, ug sa ulahi sa Byzantium naghimo og daghang mga himno sa pagpasidungog kang San Santiago nga Apostol, nga karon ginaawit sa adlaw sa iyang paghinumdom. Ang mga relikya ni San Santiago nga Apostol naa sa Constantinople niadtong tuig 1200, atol sa pagbisita sa Rusyano nga peregrino nga si Anthony, sa usa ka kilid nga kapilya sa Simbahan sa Chalcopratia, samtang ang iyang ulo naa sa Simbahan sa Balaang mga Apostol. Sa pagkakaron, sumala sa pipila ka mga kasaysayan, ang iyang mga relikya naa sa Roma, sa Simbahan sa Napulo ka Duha ka Apostol. Sa Moscow, sa Old Jerusalem Metochion, gipreserba ang usa ka bahin sa iyang mga relikya, nga gipadala ni Patriarka Hierotheos sa Alexandria niadtong 1853.

Paghandum kang San Santiago sa Borovitsky

Kumemorasyon sa Oktubre 23

[7339]Walay bisan unsa kitang nahibaloan bahin sa lugar sa pagkahimugso niining bulahan ug matarong nga Santiago, ni sa mga ngalan sa iyang mga magtutudlo sa pagkabatan-on, – ang tanan niini gitago kanato sumala sa kabubut-on sa Dios, aron masayran nato nga ang mga balaan sa Dios dili mangita og kalibutanong panimalay kondili usa ka langitnong panimalay; dili sila mapahitas-on sa ilang kalibutanong kaliwatan, kondili gipahitas-on sila sa ilang pakig-uban sa mga langitnong puwersa; dili sila mapahitas-on sa ilang lawasnong Amahan kondili sa ilang espirituhanong Amahan, ang Dios nga Anaa sa Tanan. Nasayud kita nga kining dungog nga manalagna sa mga milagro, bisan pa nga natawo siya sa unod, nagkinabuhi sa espirituhanong paagi, ang iyang kasingkasing nagdilaab sa gugma alang sa Dios ug nagpaningkamot nga matinud-anon alang sa Ginoo; bisan pa nga nagpuyo siya sa usa ka materyal nga lawas, apan sa iyang dili materyal nga hunahuna nakig-istorya ug nagpuyo siya sa pakig-uban sa mga balaang Anghel; Sa lawas nagpuyo siya sa yuta, apan sa iyang hunahuna, nga gipahayag sa kahibalo sa Dios, nagtindog siya sa atubangan sa Dios, nga nagpuyo sa langit; sa tanang butang kanunay niyang gipakita ang iyang kaugalingon nga matinud-anong sulugoon sa Dios, naghatag og ehemplo sa pagkamapailubon, mapainubsanon nga nag-antos sa mga kalisdanan ug mga trabaho, ug walay hunong nga naningkamot sa pagbantay ug pag-ayuno. Sa dihang nahuman na ang pagpuyo sa Bulahan dinhi sa kining panandaliang kinabuhi nga puno sa kasubo, ang iyang matarong nga kalag, nga gipahimutang sama sa usa ka nobya pinaagi sa mga hiyas, gidala sa mga Anghel sa Dios ngadto sa palasyo sa Manluluwas, samtang ang iyang dungganong lawas gipahulay sa usa ka reliquaryo sumala sa Kristohanong ritwal.

Sa rehiyon sa Veliky Novgorod nag-agos ang Suba Msta[7340] , diin sa baybayon niini nahimutang niadtong panahona ang baryo sa Borovichi[7341] . Sa pag-abot sa panahon nga ang balaan pagadayegon, ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya niining balaan, nga naglutaw pinaagi sa sugo sa Dios sa usa ka tipik sa yelo batok sa agos sa maong suba – niining Martes sa Semana sa Kahayag – mihunong duol sa kusog ug saba nga mga rapids sa Borovichi[7342] sa pampang nga dili kaayo layo sa baryo sa Borovichi. Ang mga lumolupyo sa maong baryo, nga nagduha-duha, misalikway sa pagdawat sa balaan nga relikya niining dakong tawo sa Dios, ug gamit ang mga kawit nga nakasumpay sa pisi, gihila kini ngadto sa tunga-tunga sa suba. Apan ang mga milagrosong relikya wala biyai ang mga tawo nga misalikway kanila: mibalik kini pag-usab kanila ug mipahulay pag-usab sa mismong dapit diin kini ilang gipahawa; apan bisan pa niadto wala mabantayan sa mga tawo nga nagpuyo didto ang katingalahang milagro nga ang bangka nga nagdala sa mga relikya naglutaw batok sa agos: ilang gipahawa kini pag-usab, ug usab gikuhaan nila ang ilang kaugalingon sa bahandi nga gihatag sa Dios pinaagi sa pagkuha pag-usab sa mga relikya; wala nila kini gibuhat tungod sa dautang tuyo, kondili tungod sa pagkawalay-hibalo, kay sila walay pino ug walay pagtulun-an sa pagtuo, ug busa kining buhat gipasaylo kanila. Ang balaan nga mga relikyas nilunod paingon sa baybayon sa ikatulong higayon sa maong dapit gayud. Unya ang bulahan nga tigbuhat sa milagro mismo nagpakita sa damgo sa mga dungog ug matinud-anon nga mga tawo ug miingon:

'Ngano, O matinud-anong mga sulugoon ni Cristo, nga dili ninyo ako dawaton? Kay usa usab ako ka Kristohanon sama kaninyo; sama kaninyo, matinud-anon usab akong pagtuo kang Cristo sa akong kinabuhi dinhi sa yuta. Kung buhaton lang ninyo kini tungod kay wala kamo kahibalo sa akong ngalan, ipahibalo ko kini kaninyo: Ako si Santiago, nga nakadawat niini nga ngalan aron pasidunggan si Santiago, ang igsoon sa Ginoo.'

Kining mga tawo, pagmata gikan sa ilang tulog, nabati ang katingalahang kalipay sa ilang kasingkasing tungod sa mga pulong sa santo ug gisultihan nila ang tanan mahitungod sa panan-awon. Busa ang tanang lumolupyo sa maong baryo midali-dali paingon sa dapit diin ilang mapangahas nga gipahawa ang balaan nga relikya ni Haksim, ug nangita nga makita kini; sa ilang pagkaplag niini, naglipay sila, matinahuron kini nga gidala

---

[7339] Ang nahibal-an lang mao nga si Bulahan nga Santiago usa ka yano apan masigasig nga huwes nga gikuha sa iyang kaugalingon ang lisod nga kinabuhi sa usa ka balaang buang; siya namatay, natamaan sa kilat, mga tuig 1540.

[7340] Ang Msta usa ka suba nga nagsugod sa Danaw Mstina sa Tver Governorate ug nag-agos paingon sa Danaw Ilmen sa Novgorod Governorate; kini 412 ka verste ang gitas-on.

[7341] Niadtong 1770, gihatagan og status nga lungsod ang baryo sa Borovichi.

[7342] Ang 'Rapids' nagtumong sa usa ka grupo sa mga bato nga nagbabag sa agos sa suba ug nagmugna og hugpong sa mga gamay nga talon o mga paikot-ikot nga agos.

gikan sa tubig, gibutang kini uban sa dungog sa baybayon sa samang kabaong, ug nagtukod sila og kahoy nga bakod palibot niini.

Ang Labing Mapinanggaon nga Dios, sa paghimaya sa Iyang sulugoon, gihatagan ang iyang balaan nga mga relikya og gahum sa paghimo og katingalahang mga milagro ug sa pagtambal sa nagkalain-laing mga sakit; sa pagkakita niini, ang mga tawo nagpasalamat pag-ayo sa Labing Maloloy-on nga Dios, Nga nagpadala kanila og usa ka mapinanggaon nga mananambal; ug ilang gihimaya usab ang halangdong tigbuhat sa milagro, nga nag-ayo sa tanang sakit. Tungod kay gusto nilang ibutang ang iyang mga relikya sa mas angay nga lugar, miadto sila sa Arsobispo sa Veliky Novgorod, ang Kanyang Eminensya Theodosius, ug uban sa lawom nga pagbati gisaysay nila kaniya ang tanang milagro nga nahitabo pinaagi sa reliquaryo sa halangdong santo; Sa usa ka sulat ngadto sa primate sa tibuok Rusya, si Metropolitan Macarius, gisaysay ni Theodosius ang tanang milagro nga iyang nadungog; pagkahuman nga nakadawat siya og husto nga giya gikan kaniya, gisugdan ni Theodosius ang masigasig nga pagpangutana bahin sa mga milagro sa santo gikan sa mga tawo nga naayo sa ilang mga sakit. Pagkahibalo nga tinuod ug tinuod gayud ang tanan nga gisulti kaniya, gipadala ni Arsobispo Teodosio si Constantine, ang abad sa monasteryo nga gipahinungod sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios, kauban ang mga pari ug diyakono, ngadto sa baryo sa Borovitsy. Gikan didto, ang halangdon ug makahimo og milagro nga mga relikya sa balaan ug matarong nga Santiago solemne nga gibalhin ngadto sa bag-ong Simbahan sa Pagpanlakaw sa Balaang Espiritu nga Nagahatag Kinabuhi; didto kini gibutang sa habagatan nga mga ganghaan sa simbahan niadtong ika-23 nga adlaw sa Oktubre 1545. Gidiktar nga sa maong adlaw pagasaulogon matag tuig ang handumanan niining bulahan nga manalangino, alang sa himaya ni Kristo nga Dios, nga gihimaya sa mga Balaan hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Gipahimakas sa grasya sa Diyos, ug nagahatag og panambal bisan pagkahuman sa kamatayon sa mga miduol kanimo, O labing maalamon nga Santiago: busa karon among gihatagan og dungog ang pagbalhin sa imong mga balaan nga relikya, nagalipay kami uban sa kalag ug lawas. Busa kami tanan nagasinggit: Himaya sa Iya nga naghatag kanimo og kusog! himaya sa Kaniya nga nagkorona kanimo! himaya sa Kaniya nga nagabuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo!

Kontakion, Tono 8:

Pinaagi sa pagtuo ug gugma, O Bulahan, panalipdi ug bantayi ang mga nagselebrar sa imong halangdong pagbalhin gikan sa tanang dautang tuyo ug sa bitag sa bitin: kay aduna ka'y kaisog sa atubangan ni Kristo nga Dios, ang Ginoo sa tanan. Pag-ampo Kaniya aron luwason ang Ortodoksong Emperador ug ang mga tawo nga nag-ampo kanimo, aron kita tanan makasiyagit kanimo: 'Malipayon ka, Amahan James, panalangin sa tibuok yuta sa Rusya.'

Paghinumdom kang Santo Ignacio, Patriarka sa Constantinople

Kumemorasyon sa Oktubre 23

Si San Ignacio mao ang anak ni Emperador Michael Rangava[7343] ug ni Emperatris Procopia, igsoon ni Teofilo[7344] ug apo ni Emperador Nikephoros. Sa dihang siya usa ka 15-anyos nga batang lalaki, gipadala siya sa usa ka monasteryo[7345] ug sa ulahi nahimong abbot sa Monasteryo sa Arkanghel, nga unang nailhan nga Silangang Monasteryo ug sa ulahi nga Monasteryo sa Satira. Gitudlo siya nga Patriarka sa Constantinople[7346] ug nagpabilin

[7343] Mikhail Rangav naghari gikan sa 811 hangtod 813.
[7344] Si Teofilo naghari gikan sa 829 hangtod sa 842.
[7345] Gibuhat kini subay sa sugo ni Emperador Leo ang Armeniyano (813–820), nga nagpahawa sa trono sa amahan ni Ignatius, si Michael.
[7346] Nahitabo kini niadtong 846.

sa trono sa patriarka sulod sa 11 ka tuig ug 5 ka bulan, hangtod siya gipahawa ni Emperador Michael[7347] . Sa iyang lugar, gitudlo si Photius[7348] , protospatharios ug protosynkritos[7349] sa Simbahan sa Constantinople—nga kaniadto usa ka yano nga monghe. Pagkahuman nga gipahawa si Photius ni Emperador Basil[7350] , mibalik si Ignatius sa pagka-patriarka – karong higayona sulod sa 10 ka tuig – ug usab gipahawa siya ni Emperador Nikephoros[7351] , nga pagkahuman gipatay sa mga Bulgaryano. Gisundan siya ni Santo Esteban[7352] , anak ni Emperador Basil, samtang si Santo Ignacio mibalik sa monasteryo sa Satira, diin siya malinawon nga namatay sa edad nga otsenta'y siyete.

6 Nobyembre

24 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Arefa

Gisaulog sa 24 Oktubre

Samtang naghari si Justin[7353] sa Gresya ug si Elezvoy[7354] sa Etiyopya – pareho nga ortodokso ug matinud-anon nga mga hari – misaka sa trono sa yuta sa Omirit[7355] ang usa ka dili matarong nga hari nga ginganlan og Dunan, usa ka Hudiyo sa pagkatawo ug pagtuo, usa ka mapangdaot sa ngalan ni Kristo ug usa ka dakong manlutos sa mga Kristohanon. Ang tanan niyang mga magtatambag, mga sulugoon ug mga sundalo kay mga Hudiyo o mga pagano nga nagasimba sa adlaw, sa bulan ug sa mga dios-diosan. Gitinguha niya nga palagson ang tanang Kristohanon gikan sa iyang gingharian ug wagtangon gikan sa yuta sa Omyrite bisan ang paghandum sa halangdong ngalan ni Kristo. Sa iyang masigasig nga pagpanlupig sa Simbahan sa Dios, iyang gipahirapan ug gipatay ang mga matinud-anon nga wala mosunod sa iyang mga sugo ug misalikway sa pagpuyo subay sa balaod sa mga Hudiyo.

Pagkadungog ni Elezvoy, Hari sa Ethiopia, nga gisugdan ni Dunan ang pagpanlupig sa mga Kristohanon sa iyang yuta, nabalaka kaayo siya; gitigom niya ang iyang mga tropa ug nakig-away batok kaniya[7356] ; human sa daghang mga pakig-away, napildi niya si Dunan ug pagkahuman nga nahimong vasalo niya, mibalik siya sa iyang kaugalingong yuta. Paglabay sa mubo nga panahon, mibangon pag-usab si Dunan batok kang Elezwoy, gilapas ang ilang kasabotan ug, pagkahuman niyang tipuon ang iyang mga pwersa, gilaglag ang tanang garnisyon ni

---

[7347] Niadtong 867, gipahawa si Ignatius sa katungdanan tungod kay wala siya mosugot sa gusto ni Varda – nga nagdumala sa imperyo samtang menor de edad pa si Michael – nga ipa-tonsura si Theodora, inahan ni Michael, nga sa daghang paagi nakababag sa mga lihok ni Varda, aron mahimong madre. Dili lang siya misugot niini, apan gisalikway pa gani niya si Varda sa Banal nga Komunyon.

[7348] Ang iyang pista mao ang Pebrero 6.

[7349] Protospatharios – usa ka maharlika ug hataas nga ranggo nga opisyal sa korte sa Griyegong emperador. Protosynkritos – ang pangulo sa mga opisyal sa korte, nga adunay katungod mosulod sa kuwarto sa emperador.

[7350] Ang pag-exile ni Photius nahitabo niadtong 867.

[7351] Ang ikaduhang pagdeponi kang Ignatius nahitabo niadtong 877; ang iyang kamatayon misunod niadtong maong tuig.

[7352] Ang iyang pista mao ang ika-17 sa Mayo.

[7353] Justin – ang tiyo ni Justiniano, naghari gikan sa 518 hangtod sa 537.

[7354] Etiopia – sa Aprika, katugbang sa karon nga Abyssinia. Nahimutang kini sa ibabaw nga dagan sa Suba sa Nilo ug gipalibotan sa rehiyon sa Thebaid sa Ehipto sa amihanan, Libya sa kasadpan, habagatan sa Etiopia sa habagatan, ug sa Gulpo sa Arabia ug Dagat Pula sa sidlakan. Ang kapital niini mao ang Axum. Sa unang mga siglo sa Kristiyanismo, ang Etiyopya usa ka gamhanang imperyo; nagkupot usab kini og bahin sa Arabia. Gikabig kini sa Kristiyanismo sa ika-6 nga siglo ni Edeesius ug Frumentius. Sa ika-7 nga siglo, napildi ang mga Etiyopiyano sa mga Arabo. Sukad pa niadtong 727, natukod didto ang hierarkiya sa Kopta.

[7355] Ang mga Omiri mao ang mga lumolupyo sa habagatan sa Arabia nga nagpuyo duol sa Gulpo sa Arabia. Sa sayong mga siglo sa Kristiyanismo, ang Arabia gipuy-an sa 11 ka tribo. Niini, ang mga Omiri ug mga Sabaean ra ang mga Kristiyano; ang ubang mga tribo, tungod sa kanunay nga pakigkontak sa mga Hudiyo, kadaghanan misunod sa relihiyong Hudiyo. Ang mga Omirita nabunyagan sa Kristiyanismo ni Teofilo sa India, ang ikaduhang obispo sa kapital sa Ethiopia, Axum. Sa ika-6 nga siglo, adunay sila tulo ka bantugang obispo: si Pablo, nga gipatay ni Haring Dunaan; si Juan, nga gitudlo atol sa paghari ni Justiniano; ug si San Gregorio, usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya.

[7356] Busa ang Hari sa Etiyopya miabut aron ipanagang ang mga Kristohanon – ang mga Omirita – tungod kay nadawat nila ang Kristiyanismo gikan sa Etiyopya ug, sa tanang posibilidad, anaa sila sa ilawom sa eklesiastikal nga hurisdiksyon sa Metropolis sa Axum.

Elezwoy nga gibyaan aron magbantay sa mga siyudad, human niini mas gipabug-aton pa niya ang iyang armas batok sa mga Kristohanon. Gipahibalo niya sa tibuok niyang gingharian nga ang mga Kristohanon kinahanglan mobalhin sa pagtuo sa mga Hudiyo o patyon nga walay kalooy. Wala nay bisan kinsa sa iyang gingharian nga misugot ipahayag ang pagtuo kang Kristo, ug sa usa ra ka dakong siyudad nga daghan og tawo, ang Nagran[7357] that, gipadayeg ang ngalan ni Kristo. Ang balaan nga pagtuo misidlak didto sukad pa sa panahon nga si Constantius, anak ni Constantine the Great, nagpadala sa iyang mga sugo ngadto sa mga Sabean, karon nailhan nga mga Omirite[7358] , nga nagasubay sa ilang kaliwatan paingon kang Keturah, ang concubine ni Abraham. Pag-abot nila didto, nakuha sa mga maalamon ug matinud-anon nga sugo ang kasingkasing sa hari sa maong yuta alang kang Constantius, nagtudlo sa mga lumolupyo sa pagtuo kang Jesu-Kristo, ug nagtukod og mga simbahan. Sukad niadto, milambo ang pagkamatinud-anon sa Nagran, mikaylap ang Kristohanong pagtulon-an, misaka ang gidaghanon sa mga monastiko, natukod ang mga monasteryo, gipasiugda ang pagkamatinahuron sa tanang aspeto sa kinabuhi, ug ang mga matinud-anon milambo ug mitubo sa pagkamaayo. Wala nila gitugotan bisan usa ka tawo nga lain ang pagtuo nga magpuyo uban kanila: dili ang usa ka Griyego[7359] , dili ang usa ka Hudiyo, dili ang usa ka heretiko[7360] ; ug sila mismo, isip mga anak sa usa ka inahan, ang Katoliko ug Apostoliko nga Simbahan, nagpuyo sa hingpit nga pagkamatinud-anon ug pagkabalaan.

Tungod sa pagkainggit sa dakong pagkamatinud-anon sa maong siyudad, gipukaw sa yawa ang Judaising Dunaan batok niini. Pagkadungog niya nga ang mga lumolupyo sa siyudad sa Nagran wala mosunod sa iyang sugo ug dili gustong mabuhi subay sa balaod sa mga Hudiyo, si Dunaan misulong batok kanila uban sa tanan niyang tropa, nga nagtinguha sa paglaglag sa mga Kristohanon sa iyang gingharian ug, pinaagi niini nga paglaglag, aron pasukahon si Elezvu, Hari sa Etiyopya. Pagkadool niya sa siyudad, gilobohan niya kini sa usa ka dagkong hukbo, gilibotan kini og mga hukay, ug nagpasigarbo nga dali ra niya kini makuha ug laglagon ang mga pumoluyo niini nga walay kalooy. Miingon siya sa mga lungsoranon:

'Kung gusto ninyo nga madawat ang akong kaluoy ug magpabilin nga buhi, tangtanga ninyo ang mga gisumpa nga simbolo (mao kana ang iyang pagtawag sa balaang krus, kining salbahis) nga inyong gitukod sa atop sa inyong hataas nga mga simbahan, ug usab isalikway ninyo ang Gipa-krusipikar[7361] , nga gipakita niining mga simbolo.'

Sa samang higayon, ang mga sulugoon sa hari nanglibot sa siyudad, nagasinggit:

'Tumana ang hari: unya mabuhi kamo ug makadawat og mga gasa gikan kaniya; apan kon dili, malaglag kamo sa kalayo ug sa espada.'

Si Dunan mismo nagpanamastamas kang Kristo ug sa mga Kristohanon gamit ang mga blasphemous nga pulong:

'Pila ka Kristohanon ang akong gipapas! Pila ka pari ug monghe nila ang akong gipatay sa espada! Pila na ang akong gisunog sa poste! Ug wala'y bisan usa kanila nga giluwas ni Kristo gikan sa akong kamot. Sa tinuod, Siya mismo wala makaluwas sa Iyang kaugalingon gikan sa kamot sa mga naglansang kaniya sa krus[7362] . Ug karon, miabot ako kaninyo, mga lumolupyo sa Nagran, aron ekskommunikahon kamo gikan kang Kristo, o aron laglagon kamo hangtod sa katapusan.

Mitubag kaniya ang mga lungsoranon:

[7357] Ang Nagrán, o Anagrán, usa ka siyudad sa Gulpo sa Arabia, nga nag-utlanan sa mga teritoryo sa Dunaan. Kini nga siyudad, nga nakuha ni Aelius Gallus, usa ka heneral ubos kang Emperador Augustus, niadtong tuig 25 AD, naa sa pagpanalipod sa mga emperador sa Roma. Tingali tungod niini, mas independente kini sa mga butang sa relihiyon kaysa sa mga siyudad sa mga Omiritan.

[7358] Ang mga Sabean ug mga Omiritan, nga nagpuyo duol kaayo sa baybayon sa Arabia ug paryente sa usag usa sa ilang gigikanan, pinulongan, ug relihiyon, nagsanib ngadto sa usa ka tribo sa ika-6 nga siglo ug kasagaran gitawag nga pareho nga Sabean o Omiritan.

[7359] Sa wala pa si Kristo, ang termino nga 'Hellenes' nagtumong sa mga Griyego, apan sa Balaang Kasulatan gigamit kini nga ngalan aron ipasabot ang mga pagano sa kinatibuk-an, Griyego man o ubang katawhan, tungod kay daghan kanila ang nagsulti og Griyego (cf. Mga Buhat 11:20, 16:1–3).

[7360] Ang heretiko mao ang usa ka tawo nga nasayop bahin sa mga doktrina sa Simbahan ug kinsa paburot nga nagbaliko sa Kristohanong kamatuoran (2 Pedro 2:1; Tito 3:10).

[7361] Mao kini ang pagtawag sa mga naglutos sa mga Kristohanon kang Ginoong Jesu-Kristo – aron Siya mapakaulaw – labi na kay ang kamatayon pinaagi sa krus giisip sa mga Romano nga labing kaulaw nga porma sa pagbitay.

[7362] Gisubli ni Dunaan ang mga panamastamas batok sa Ginoo nga gipahayag sa mga punong pari sa mga Hudiyo, mga eskriba, mga Pariseo ug mga anciano, ingon man usab sa usa sa mga kriminal nga gipako sa krus tupad Niya (Mat. 27:41–43; Lucas 23:39).

'O Hari! Sobra ka mapangahas sa imong paghisgot sa gamhanang Dios. Nahimo ka nga sama ni Rapsak, ang kumander ni Sennacherib, nga mapahitas-on miingon kang Hezekias: "Dili unta ka itas sa Ginoo nga imong Dios, nga imong gisaligan!"' Apan ang ingon nga blasfemiya wala pasagdan nga walay silot. Nahibalo ka ba pila ka libo ka sundalo ang nangamatay sa usa ka oras tungod sa ingon nga blasfemiya[7363] ? Busa, pag-amping, basig mahitabo usab kini kanimo, ikaw nga nagblasfemiya sa among Ginoong Jesu-Kristo, ang Anak sa Dios, ang gamhanan ug makagahum sa tanan, ang makahadlok nga naghatag og kahadlok sa kasingkasing sa mga prinsipe! Ang Ginoo mahimo usab nga magpamugos kaninyo ug ipahimong walay pulos ang inyong hambog ug mapangblasphemong garbo. Nagpasigarbo kamo nga o kaha palayo kami kang Kristo o hingpit nga laglagon kami. Tinood nga mas lagmit nga laglagon kami kaysa palayo kami kang Kristo, among Manluluwas, nga alang Niya andam kami tanan mamatay.

Tungod kay dili na niya ikapugos ang ingon nga mga pulong, napuno pa gayud ang hari sa mas dakong kasuko ug gilibotan niya ang siyudad sa tibuok niyang kusog, nga nagtuyo nga kon mapakyas siya sa pagsakop niini pinaagi sa kusog, pahuyangon niya kini pinaagi sa gutom pinaagi sa dugay nga paglibot. Sa kabaryohan palibot sa siyudad, sa mga baryo ug kamingawan, nakakaplag siya og daghang mga Kristohanon; gidakop niya sila ug gipatay sa nagkalain-laing paagi, samtang ang uban gibaligya niya isip mga ulipon. Napakyas ang iyang mga pagsulay sa pagsulong sa siyudad: ang mga lungsoranon misukol nga mapisan gikan sa mga pader ug napildi ang daotan. Ang hari ug ang iyang mga hukbo naningkamot pag-ayo, apan wala nila makuha ang siyudad ni mapugos kini sa pag-antos sa gutom, tungod kay ang mga lungsoranon nagtigom og pagkaon nga igo sulod sa daghang katuigan. Sa pagkawalay paglaum sa iyang mga tinguha, ang dautang hari naghimo og usa ka limbong nga hait sama sa labaha, ug nagpadala og mga sugo sa siyudad uban sa mosunod nga mga pulong, nga gipakusgan sa usa ka panumpa:

'Dili ko gusto nga makadaot kaninyo o mopalayo kaninyo sa inyong pagtuo; ang akong gipangita mao lamang ang naandan nga buwis nga obligado kamo nga bayaran kanako isip inyong hari. Ablihi ninyo ang ganghaan sa siyudad para kanako, aron makasulod ko ug susihon kini. Kuhaon nako ang naandan nga buhis gikan kaninyo, ug nagapanumpa ako sa Dios ug sa balaod nga dili ko kamo pasakitan, dako man o gamay, kondili pasagdan ko kamo nga mabuhi sa kalinaw – subay sa inyong pagtuo.

Mitubag kaniya ang mga lungsoranon:

Kami nga mga Kristohanon nakakat-on gikan sa Balaang Kasulatan sa pagsunod sa hari ug pagpasakop sa mga awtoridad (Roma 13:1–2). Kung buhaton nimo ang imong gisaad sa panumpa – nga dili kami palikason gikan sa among Ginoong Jesu-Kristo – ablihan namo kanimo ang ganghaan sa siyudad. Sulod ka niini sama sa usa ka hari ug kuhaa ang buhis nga nakaugat gikan kanamo. Apan kon imo kami dautan, ang Dios, nga nakadungog sa imong mga panumpa, silotan ka sa dili madugay. Ug dili kami moliko gikan kang Kristo among Manluluwas, bisan pa kon mawala dili lang ang among mga kabtangan kondili pati na ang among mga kinabuhi."

Ang hari miburot pag-usab sa seryosong panumpa nga dili niya sila pasakitan bisan gamay. Tungod kay mituo sila kaniya, gibuksan nila ang mga ganghaan sa siyudad ug mitungo sila sa atubangan sa dautang tawo, naghatag kaniya og mga regalo. Misulod ang hari sa siyudad uban sa tibuok niyang hukbo, sama sa lobo nga nagsul-ob og panapton sa karnero nga misulod sa kawan; gikuptan niya ang mga pader ug ganghaan sa siyudad ug gipahimutang ang iyang mga sundalo didto. Sa dihang nakita niya ang katahum sa siyudad ug kadaghan sa mga tawo niini, gihatagan niya sila og mahigalaong pagtratar, kay gitago pa niya ang hilo nga natago sa iyang kasingkasing. Pagkahuman sa gamayng pahulay sa siyudad, gipamuno niya pag-usab ang iyang mga tropa ug, aron patuman ang dautang plano nga iyang gihimo, gisugo niya ang mga dungog nga lalaki ug ang mga kumander sa siyudad nga moanhi sa iyang atubangan. Sa iyang sugo, ang tanan sa siyudad—ang mga halangdong tigulang ug mga lider, ang mga respetado ug adunahan—migawas aron makigkita kaniya. Apil kanila ang bulahan nga si Arephas, ang pinakamatigulang sa edad ug kinaadman, ug labing bantugan sa ranggo ug dungog. Sa edad nga siyamnapulo'g lima, siya usa ka prinsipe ug kumander militar nga gisaligan sa tibuok administrasyon sa siyudad. Tungod sa iyang maalamon nga tambag ug maampingong pagdumala, dugay na nga maisugong misukol ang mga

[7363] Si Rapsak, usa ka kumander militar ubos kang Sennacherib, Hari sa Asirya, gipadala uban sa dakong hukbo aron sakopon ang Juda ubos kang Haring Esekias. Apan ang mga pwersa sa Asirya (185,000 ka kusgan) gipapas sa usa ka anghel sa usa ka gabii lang, ug ang nahabilin napugos nga mobalik sa ilang kaugalingong yuta sa kaulaw (2 Mga Hari 18:13–37; Isaias 36:37).

lungsoranon batok sa ilang mga kaaway. Sa pagpakita sa atubangan sa walay balaod nga hari, nga gipangulohan ni Arefa, ang mga lungsoranon nagpakita kaniya og angay nga pagrespeto ug nagpasalamat sa iyang mga tuyo, tungod kay nanumpa siya nga dili siya maghimo og kadaut kanila. Wala pa sila kahibalo sa iyang limbong. Apan, dili niya dugay matago ang iyang kalagot ug dayon niyang gipadayag ang dautang tuyo nga iyang gipangtago sa iyang kasingkasing: iyang gisalikway ang panata nga iyang gihimo sa mga lungsoranon ingon nga duwa-duwa sa bata ug gisugo nga ang tanan nga lungsoranon, kauban si Santo Arephus, gapuson sa kadena ug ipriso. Pagkahuman niini, nagpadala siya og mga tawo sa ilang mga panimalay ug gipanakawan ang ilang mga kabtangan. Nangutana usab siya kung asa si Pablo, ang ilang obispo:[7364] Pagkahibalo niya nga namatay ang obispo duha ka tuig na ang milabay, gisugo niya nga hukayon ang lubnganan; pagkahuman gikuha ang lawas sa namatay, gisunog kini ug gipanglupad ang abo sa hangin. Unya, pagkahuman niyang pagpasiga sa usa ka dakong siga, iyang gipundok ang daghang mga pari, mga klerigo[7365] , mga monghe, mga madre ug mga birhen nga gipahinungod sa Diyos, nga may ihap nga upat ka gatos ug baynte-siyam, ug gilabay sila sa kalayo, gisunog sila, samtang miingon:

'Sila ang angay basulon sa pagkaguba sa uban, kay gisugo nila ang mga tawo nga simbahon ang Gipako sa Krus ingon Dios.'

Dugang pa, gisugo niya ang mga heraldo nga molibot sa siyudad ug ipahibalo nga ang tanan kinahanglan mosalikway kang Kristo ug mabuhi subay sa balaod sa mga Hudiyo, sama sa gibuhat sa hari.

Gihimo niya dayon nga tawgon ang mga nangunang lungsuranon sa siyudad nga gipriso, ug misugod siya sa pakigpulong kanila, labi na kang Arephes:

'Unsa kaha ning inyong kabuang—ang pagtuo sa Gipako sa Krus isip Dios! Makasakit ba ang Dios nga walay lawas? O mamatay ba ang imortal? Sigurado ko nga aduna'y uban kaninyo nga, sumusunod sa ehemplo ni Nestorio[7366] , nagasimba kang Cristo dili isip Dios kondili isip propeta?' Dili ko kamo ginadasig sa pagsimba sa adlaw, sa bulan, o sa bisan unsang binuhat; ginapugos ko kamo sa paghalad og halad dili sa mga pagano nga diyos, kondili sa Dios ra, ang Magbubuhat sa tanang binuhat.

Sa niining mga pulong mitubag si Santo Arephas alang sa tanan:

Nasayud kami nga ang Pagkadiyos dili makasinati og pag-antos, apan ang pagkatawo, nga gipanamkon ni Hesukristo gikan sa Labing Balaan nga Birhen, nag-antos alang kanato, sumala sa gipamatuod sa mga propeta nga inyong nahibaloan usab; samtang si Kristo nga Ginoo nagpadayag sa Iyang Pagkadiyos pinaagi sa dili masukod nga mga milagro. Apan unsa pa man ang pulos sa taas nga debate? Gikumpisal namo nga Siya mao ang Dios ug Anak sa Dios, ug sa ngalan sa tanang lungsuranon sa siyudad among gipahayag nga walay pag-antos nga dili namo andamon pag-antos alang kang Jesu-Cristo, among Dios. Wala kami'y pagtagad kang Nestorius, nga gisaway sa mga balaang Amahan: wala kami magbulag sa mga persona sa Kristo[7367] , kondili nagtuo kami nga ang Iyang pagkatawo naghiusa sa Pagkadiyosnon sa usa ka Diyosnong Persona. Ug ikaw, nga nagasulti og mga pulong nga blasphemous batok sa among Ginoo, ang silot sa Diyos moabot dayon kanimo tungod niining blasphemy ug sa paglapas sa imong panumpa.

Ang taga-pahirap nagpaminaw niining mga pulong uban sa pagpailub (kay nahiya siya sa kinaadman ni Arefa ug sa pagkamakabana sa ubang mga lungsoranon), ug misugod sa pagdaug sa ilang mga kasingkasing pinaagi sa mahigalaong mga pulong, nga nagsaad kanila og mga gasa ug dungog; sa ingon niini gusto niyang ibalhin ang ilang pagkamatinud-anon ug kadasig alang kang Kristo ngadto sa iyang kaugalingong kawalay-balaod. Apan sila, mitan-aw sa langit, misinggit sama sa usa ka tingog:

[7364] Sumala sa uban, si Obispo Pablo gipatay sa sugo ni Dunan. Sa dihang nangutana ang hari bahin kaniya, gipadayag niya ang iyang pagduha-duha: natuman ba gayud ang iyang sugo?

[7365] Klerigo – mga miyembro sa klero sa simbahan.

[7366] Nestorius – Obispo sa Constantinople sukad 429. Sumala sa mga pagtulon-an ni Teodoro, Obispo sa Mopsuestia, iyang gipanghimatuud nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, kondili usa ka tawo, anak nila Jose ug Maria, nga tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios, ug nga nagaluwas kanato dili pinaagi sa usa ka kamatayon nga pagtubos, kondili pinaagi sa iyang mga pagtulon-an ug sa ehemplo sa iyang kinabuhi. Tungod niining heresiya, gipahawa si Nestorius sa Simbahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho ug namatay siya sa Thebaid niadtong 436.

[7367] Sumala sa dekreto sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho (451), sa pagkahiusa sa duha ka kinaiyahan ni Hesukristo 'walay sagol, walay kausaban, walay pagbahin, ug walay pagbulag'.

'Dili ka namo ikalimod, O Bugtong Anak nga Pulong sa Dios, Hesukristo; dili kami malimbong sa imong labing balaan nga pagkatawo gikan sa Walay Sala nga Birhen, ni among pagamakan ang imong dungganong Krus.'

Sa pagkakita sa pagkamapisan sa mga balaan nga lalaki sa ilang pagtuo, gipahunong sa hari ang ilang pagpanakit sa pipila ka panahon ug nibaling batok sa katawhan, ug daghan ang iyang gipangbuno nga walay kalooy. Gisuwayan niya nga dad-on sa iyang atubangan ang mga asawa ug mga anak sa mga balaan nga martir, nga nakagapos uban ni Arephus. Kauban niining mga birtwusong babaye miabot usab ang daghang uban pang mga babaye, mga balo, mga birhen ug mga madre. Sa sinugdan, gisulayan sa hari nga dayaw-dayawon silang tanan aron madani, apan unya gihulga sila sa pagpanakit, nga nag-awhag kanila nga isalikway si Kristo. Dili lang sila misugot, apan mitubag pa sila sa mga pulong nga nakapasuko pag-ayo sa hari. Ang mga konsagradong birhen labi na gayud ang mibasol sa hari, gisaway siya tungod sa iyang kawalay pagka-Diyosnon. Tungod kay dili na niya mapugngan ang ilang pagkamapailubon, gisugo sa hari ang iyang mga sundalo nga patyon silang tanan gamit ang espada. Miduaw sila sa ilang kamatayon sama sa usa ka selebrasyon. Niadtong takna, misangpot sa usa ka panaglalis tali nila: ang mga konsagradong birhen, nga nagtinguha nga sila ang unang mamatay, miingon sa ubang mga babaye:

'Nasayud kamo nga sa Simbahan ni Kristo gihatagan kami og labaw nga dungog kaysa sa uban. Hinumdumi nga kami kanunay ang una: kami ang unang misulod sa templo sa Ginoo, ang unang nakatagamtam sa Labing Balaang mga Misteryo, ug kami ang nagtindog ug naglingkod sa labaw nga dapit sa templo. Busa, angay ra nga kita ang unang makadawat dinhi sa dungog sa pagkamartir; kita ang unang gustong mamatay ug moadto sa atubangan ninyo ug sa inyong mga bana ngadto sa atong Nobyo, si Jesu-Cristo."

Ang uban pang mga asawa nag-asob-asob, nag-uyub sa ilang mga ulo ilawom sa espada. Sa samang paagi, ang gagmayng mga bata nagduso-duso taliwala sa ilang mga inahan, sabik nga mamatay, ug ang matag bata misinggit sa kusog:

'Putla ang akong ulo, patya ako!'

Ang ilang kadasig nga mamatay alang kang Kristo dako kaayo nga nakapahingangha sa dautang Hudiyo nga si Dunaan ug sa tanan niyang mga maharlika. Ug ang walay balaod nga hari miingon:

'O, giunsa kaha sa kana nga taga-Galilea, si[7368] , paglimbong sa mga tawo nga giisip nila nga walay bili ang kamatayon, ug alang kaniya gubaon nila ang ilang mga kalag ug lawas!'

Sa maong siyudad sa Nagran nagpuyo ang usa ka balo nga ginganlan og Synklitikiya, maharlika ug matinahuron, gwapa sa nawong apan labi pang gwapa sa kalag – dato sa kabtangan apan labi pang dato sa mga hiyas. Tungod kay nabalo siya sa sayo pa niyang edad, iyang gigugol ang iyang panahon sa balay uban sa iyang duha ka anak nga babaye sa pag-ayuno ug pag-ampo. Wala siya magtinguha nga magminyo pag-usab, apan, tungod kay gisaad na niya ang iyang kaugalingon kang Kristo, nag-alagad Siya adlaw ug gabii. Bisan pa man batan-on siya sa edad, maalamon siya labaw sa iyang edad – labi pang maalamon kaysa sa mga tigulang – sa iyang pagtuman sa mga sugo sa Ginoo. Pagkadungog kaniya, gisugo sa dautang Hudiyo nga si Dunaan nga dad-on si Synklitikia ug ang iyang mga anak nga babaye sa iyaha uban sa dungog. Pag-abot niya, gitanao siya sa hari nga may pagkamabuotan ug, sa malumo nga tingog, misugod siya og sulti kaniya:

'Nakadungog kami bahin kanimo, dungog nga babaye, nga ikaw mahimayaon, matinahuron ug maalamon. Ang imong nawong ug ang tibuok nimong pamatasan nagpamatuod nga tinuod ang tanan nga gisulti bahin kanimo. Ayaw na pagpaninguha sa pag-alig sa mga buang nga babaye nga akong gipapas tungod sa ilang kabuang; ayaw pagtawag Kaniya nga Dios nga gilansang sa krus, kay Siya usa ka mahiligon sa pagkaon, usa ka higala sa mga maniningil og buhis ug mga makasasala (Mat. 11:19), ug usa ka supak sa mga balaod sa atong mga katigulangan. Busa, paglihok nga angay sa imong mahimayaong pagkatawo; isalikway ang Nazareo[7369] ug usa ka

---

[7368] Ang Ginoo nagwali sa Ebanghelyo sa Galilea mas kanunay kaysa sa ubang mga rehiyon sa Palestina. Gikan sa Galilea, Niya gihimo ang mga biyahe paingon sa Herusalem; gikan sa mga taga-Galilea Niya gipili ang Iyang mga Apostoles; ug sa Galilea Siya nagpakita pagkahuman sa Iyang pagkabanhaw gikan sa mga patay. Ang ubang mga Hudiyo wala magtahud sa mga taga-Galilea, ug ang mismong pulong nga 'taga-Galilea' gigamit uban sa pagdumot (Mat. 13:64–67; Juan 7:41–62). Niining maong hitabo, gisunod ni Dunaan ang ehemplo sa mga Hudiyo ug ni Julian nga Apostata, nga nagtawag kang Ginoong Jesu-Kristo nga taga-Galilea

[7369] Mao kini ang pagtawag sa mga Hudiyo kang Ginoong Jesu-Kristo, tungod kay gigugol Niya ang kadaghanan sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta niining gamay ug kabus nga lungsod (Mat. 2:23).

hunahuna kauban kami. Ug kauban ka sa reyna sa mga kwarto sa hari, gipasidunggan sa tanan, ug mabuhi ka sa kahupayan, walay kalisud nga may kalabotan sa pagbalo. Nakadungog kami og daghang pagdayeg kanimo, ug ang mga kamatuoran mismo nagpamatood niini. Sa tinuod, aduna kay dakong bahandi, daghang mga kabtangan sa tanang matang, mga ulipon nga lalaki ug babaye; gipasidunggan ka sa tanan, batan-on ug gwapa; apan, bisan pa sa tanang kauswagan, wala ka magbuot nga magminyo pag-usab. Gisulti usab nga ikaw usa ka matinahuron ug maampingon. Buhat karon sumala sa angay nimo buhaton: magpabilin nga maampingon hangtod sa katapusan, paminawa ang akong maayong tambag, ug ayaw pagdahom nga isurender ang imong kaanyag ug pagkabatan-on, ingon man ang pagkawalay sala sa imong mga anak, sa kamot sa mga manlupig nga magdala kanimo og mas dakong kaulaw ug dili dungog kaysa kasakit. Undang na sa pagdayeg sa Gipako sa Krus ug, pinaagi sa pagsunod sa among mga balaod, pilia ang labing maayo para kanimo ug sa imong mga anak.

Ang bulahan ug mahimayaong babaye mitubag sa hari sa mosunod nga mga pulong:

'Ikaw unta, Oh Hari, pasidunggan Siya nga naghatag kanimo sa awtoridad, ug kining purpurang bado, ug kining diyadema[7370] — sa tinuod, labaw pa niini: Iyang gihatag kanimo ang paglungtad ug ang kinabuhi mismo. Siya mao ang Anak sa Dios ug ang Dios mismo. Apan nagpakita ka og kawalay pagpasalamat alang sa ingon ana kadako nga panalangin gikan Kaniya, ug pinaagi sa hambog nga mga pulong gisal-anan nimo ang imong Maninabangon. Wala ba kamo mahadlok nga ang dalugdog gikan sa kahitas-an mopukan kaninyo? Gusto ninyo nga hatagan ko og dakong dungog, apan giisip nako ang inyong mga dungog nga kaulaw sa akong kaugalingon, ug dili ko gustong dayegon sa dila nga nagpasipala sa akong Dios. Dili usab ko ingon ana ka buang nga magpuyo uban sa mga kaaway sa Dios sa mga balay sa mga makasasala.

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ang hari ug, mituyok sa iyang mga maharlika, miingon:

'Nakita ba ninyo kung unsa ka walay-uba kining daotan nga babaye sa pagpanamastamas kanato!'

Gisugo dayon niya nga tangtangon ang mga belo sa ulo ni Synklitiki ug sa iyang mga anak nga babaye, ug iparada siya sa siyudad nga walay tabon sa ulo ug magubot ang buhok, aron siya pagataw-anan ug pagahimakak-an. Samtang gidala siya sa kaulaw sa mga kadalanan sa siyudad, nakita niya nga daghang mga babaye ang nagahilak tungod sa pagpanamastamas ug kaulaw nga gibubo kaniya. Mituyok siya kanila ug miingon:

'Nasayud ko, akong mga higala, sa inyong kasubo nga ako ug ang akong mga anak nga babaye gipakaulaw! Apan ayaw kamo paghilak samtang ako naglipay, ug ayaw kamo paghilak samtang ako malipayon. Kining adlawa mas malipayong alang kanako kaysa sa akong adlaw sa kasal, kay nag-antos ako alang sa akong Nobyo[7371] , Kang Kinsa akong gipreserbar ang akong pagka-balo sa pagkabalaan. Tungod kaniya gipreserbar usab nako ang putli nga pagkabirhen sa akong mga pinalanggang anak nga babaye. Nalipay ko karon nga ang akong Ginoo nakakita sa akong pag-antos, nakadungog sa akong pag-ako, ug nakaila sa akong kadasig; wala ko maghandum og dungog o bahandi, ni gani kining panahong kinabuhi. Ang akong bugtong tinguha mao ang pagpangita kang Kristo, ang pagpakita sa Iyang atubangan uban sa balaan nga mga martir, ug ang pagdala kaniya sa bunga sa akong sabakan— kini nga akong mga anak nga babaye. Busa, akoa kamo akong hangyo, akong mga igsoon, ayaw kamo paghilak alang kanako, kondili maglipay kamo uban kanako nga ako pagahiusa sa akong dili malaglag nga Langitnong Nobyo.

Pagkahuman niini, gidala siya pag-usab sa atubangan sa hari. Miingon ang hari kaniya:

'Ikaw pagsalikway sa imong pag-angkon kang Kristo, ug mabuhi ka.'

Mitubag ang balaan:

'Kung ikalimod ko si Kristo alang sa kining temporaryong kinabuhi, kinsa may makaluwas kanako gikan sa walay katapusang kamatayon ug sa kalayo nga dili mapalong?'

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, miingon siya:

Dili unta mahitabo, O imortal nga Hari, nga ako ikalimod Ka, ang Bugtong Anak sa Dios, ug maminaw sa mapangahas sa pagpanamastamas ug mapalapas sa panumpa, nga pinaagi sa limbong nakuha ang siyudad ug naglutos sa Imong balaan nga Simbahan.

[7370] Ang Porphyra usa ka mahal nga purpura nga bisti, nga porma og taas nga kapa, nga gisul-ob sa mga hari sa mga seremonyal nga okasyon. Ang diadem usa ka korona sa hari.

[7371] Kini nga termino nagtumong, siyempre, kang Ginoong Jesu-Cristo, ang Nobyo sa Iyang Simbahan ug sa matag Kristohanong kalag (Awit sa mga Awit 4:9; Juan 3:29; Mat. 25:13).

Napuno sa mabangis nga kasuko ang Hari ug misinggit:

'O dautang babaye! Niining takna mismo, pagabungkagon ko ang imong lawas, bubuhaton ko ang imong sabakan, itaktak tika sa mga iro aron kan-on ka, ug tan-awon kon ang taga-Nazaret, nga imong gilauman, makaluwas ba kanimo gikan sa akong kamot!'

Dili na niya ikapugos ang mga pulong nga gikan sa iyang tigpanglutos, ang panganay nga anak nga babaye ni Synklitiki, nga napulo'g duha ka tuig ang panuigon, mituol sa iyang nawong. Dayon, ang mga sulugoon nga nagbarog didto giputol ang iyang ulo, ug kauban niya, gipatay usab nila ang iyang manghud nga babaye gamit ang espada.

Busa, ang duha ka anak nga babaye namatay sa atubangan sa ilang bililhon nga inahan. Unya gisugo sa hari nga tipuon ang ilang dugo ug dad-on sa ngabil sa ilang inahan aron imnon niya kini. Pagkatilaw niya sa dugo, miingon siya:

'Gidayeg ko Kamo, O Ginoo akong Dios, tungod kay gitugotan ninyo ako nga matilawan ang putli nga halad sa akong mga kabus nga anak nga babaye. Kaninyo, O Ginoo nga Kristo, gihalad ko kining akong halad. Kanimo ko gipresentar kining mga martir, kining mga putli nga birhen nga gikan sa akong sabakan. Pagsumpay kanako kanila, dad-a ako sa Imong palasyo, ug, sumala sa giingon ni San David, ipadayag ako ingon nga *'usa ka inahan nga nagalipay sa iyang mga anak'* (Salmo 112:9).

Unya gisugo sa taga-pahirap nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Busa ang inahan namatay uban sa iyang mga anak nga babaye ug misulod sa puloy-anan sa walay katapusang kalipay. Apan ang taga-pahirap mipahayag uban sa panumpa:

'Sa tibuok nakong kinabuhi, wala pa ko makakita og ingon ana ka gwapa nga babaye o ingon ana ka gwapa nga mga dalaga sama kanila, nga wala gipanalipdan ang ilang kaanyag o ang ilang kinabuhi.'

Sa sunod adlaw, samtang naglingkod sa hataas nga dapit, gitawag sa hari si Areph ug ang iyang mga kauban, nga adunay tulo ka gatus ug upat ka lalaki. Sa dihang miabot sila, ang hari, nga nagtubag kang Areph isip kamagulangan, miingon:

'Ikaw, daotan nga tawo, misukol ka batok sa among awtoridad, gipukaw nimo ang tibuok siyudad batok kanamo ug gisugo sila nga mosukol kanamo. Gipugos nimo ang mga lungsoranon sa pagtuman sa imong mga pulong sama sa balaod, samtang gisalikway nimo ang among mga balaod ug mga sugo.' Gitudloan nimo ang mga tawo nga pasidunggan ang Gipako sa Krus ingon Dios, ug ituring nga manluluwas Siya nga wala gani makaluwas sa Iyang kaugalingon sa dihang Siya gipako sa krus. Ngano wala ka mosunod sa imong amahan, nga samtang nagdumala sa Nagran, mituman sa mga hari nga miuna kanamo? Sa tinuod, ikaw ug ang tanan nimong sumusunod angay gayud nga mapaka-antos, sama sa mga lalaki ug babaye nga among gipatay na, nga ang Anak ni Maria ug ang karpentero nga si[7372] wala gayud makahatag og bisan gamay nga tabang.

Niadtong takna, ang tigulang naghunahuna paglawom, nag-antos pag-ayo sa hambog nga mga pulong sa walay Diyos nga hari. Unya mihuyop siya gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug miingon:

Dili ikaw, Oh Hari, ang angay basulon sa tanan nga nahitabo, kondili ang among mga lungsoranon, nga wala maminaw sa akong tambag. Gipasidan-an ko sila nga ayaw pag-abli sa ganghaan sa siyudad para kanimo – usa ka malimbungon ug limbongon nga tawo – kondili makig-away kanimo nga maisugon. Apan wala nila tagda ang akong mga pulong. Gusto unta ko mogawas uban sa gamay nga grupo batok sa tanang imong mga hukbo, sama sa gibuhat ni Gideon kaniadto batok sa mga Midianita[7373] , kay gibutang nako ang akong paglaum sa akong Kristo, , nga imong ginasal-ut karon. Siya untang motabang kanako aron mapildi, mapukan, ug mapahiya ka, ikaw nga walay Diyos nga nanumpa sa bakak, nga nakalimot sa kasabotan nga atong gitukod, diin ikaw matinud-anon nga nanumpa nga pasayloon ang siyudad ug ang mga lungsoranon niini.

Usa sa mga naglingkod uban sa hari miingon sa balaan:

[7372] Gitan-aw ni Dunan ang Ginoong Jesu-Cristo nga usa ka yano nga tawo, anak ni Maria ug Jose.

[7373] Gideon – usa ka huwes sa Israel (1245 BC). Gitawag sa Dios aron luwason ang Israel gikan sa mga Midianita, gilibutan niya ang kampo sa kaaway sa gabii uban sa 300 ka walay armas nga mga mandirigma ug gipahilabtan sila sa ingon ka dakong kalibog nga nag-awayay sila sa usag usa, nilayas sila ug pagkahuman gipukan (Mga Hukom 7:1–25). Ang mga Midianita nagpuyo sa Arabia. Gikan sila kang Midian, anak ni Abraham kang Ketura, ug paryente sa mga Omita. Mao nga gihisgutan sila ni San Areph.

'Mao ba kini ang gitudlo kaninyo sa Balaod ni Moises? Nagmando kini: *"Dili ninyo pasipalahan ang maghuhari sa inyong katawhan"* (Exod. 22:28). Labaw pa, ang inyong kaugalingong Kasulatan nagtudlo kaninyo sa pagpasidungog sa hari, dili lamang sa maayo ug malumo, kondili usab sa mabug-at' (1 Pet. 2:17–18).

Mitubag ang santo:

'Wala ba nimo madungog unsa ang gisulti sa propeta Elias kang Ahab? Sa dihang miingon si Ahab kang Elias, "Ikaw ba ang nagpalayo sa Israel?", mitubag si Elias, "Dili ako ang nagpalayo sa Israel, kondili ikaw ug ang panimalay sa imong amahan" ([7374]). Tan-awa: iyang gisaway ug gisaway pag-ayo dili lang si Ahab kondili ang tibuok niyang panimalay; apan wala siya makalapas sa balaod. Sa pagkatinuod, bisan kinsa nga matinahuron nga nagpasidungog sa Dios dili makalapas sa balaod kon isaway niya ang usa ka dautang hari tungod sa iyang pagkadautan—usa ka hari nga wala mahadlok sa pagpanamastamas sa Dios ug pagpanamastamas sa Magbubuhat. Apan nakita nako nga imong gibaliwala ang taas nga pag-antos sa Dios ug gusto nimo nga pugson kami sa pagbuhat sama kanimo. O dili matarong, walay Dios, ug dili makatawo nga hari! Gitrato ba nimo kami sumala sa imong gisaad? Ang ingon nga pamatasan ba angay sa usa ka hari? Ingon ba ani ang mga hari nga naghari sa wala pa nimo? Sa tinuod, dili sila ingon ani, kondili maayo ug malumo, maloloy-on ug matarong; gipanindigan nila ang ilang saad ug nagpakita sila og kaluoy sa ilang katawhan. Apan ikaw, usa ka manumpa sa bakak, dili ka mapuno sa dugo sa tawo! Busa, hibaloa nga ang Dios nga makahibalo sa tanan dili madugay tangtangon ka sa trono sa gingharian ug ihatag kini sa usa ka matinud-anon ug maayong tawo; ingon usab, Iyang patukoron ug pasidunggan ang Kristohanong pagtuo ug tukoron pag-usab ang simbahan nga imong gisunog hangtod sa yuta ug gipapas pag-ayo. Sa akong bahin, giisip ko nga bulahan ako, kay sa akong tigulang na kaayo nga edad—siyam ka pulo'g lima ka tuig—nga nakita nako ang mga apo sa akong mga anak nga lalaki ug mga anak nga babaye, gidawat nako ang kamatayon isip martir ug gihalad nako ang akong natawhan isip halad sa Dios.

Unya mituyok siya ngadto sa katawhan ug sa iyang mga kauban nga martir, ug misugod siya og sulti ingon niini:

Mga lungsuranon, mga higala ug mga pinalangga sa akong kasingkasing! Nalimbong kita aron motuo sa mga panata ug limbongong mga pulong niining walay Diyos nga hari; apan karon, nakita nato ang iyang kabakak ug nadungog nato ang iyang mga blasphemous nga pulong. Mas maayo unta nga misukol kita kaniya sa gubat ug mitindog nga lig-on hangtod sa katapusan! Ang Diyos unta motabang kanato sa pagdaog kaniya. Apan tungod kay lahi na ang nahitabo, ug karon atubangan nato ang usa ka kapilian: mosumite ba kita sa kaaway ug mabuhi nga mapait niining maluya nga kalibutan, o pinaagi sa pagdumili sa pagsumite, makab-ot nato ang usa ka bulahan nga katapusan – paningkamotan nato nga makapanunod sa di-mortal nga himaya pinaagi sa pag-antos. Unsa pa kaha ang mas himaya kay sa pagkamartir, ug unsa pa kaha ang mas dungog kay sa pag-antos alang kang Kristo! Sulod na sa dugayng panahon, gipuy-an nako sa akong kasingkasing ang hunahuna ug tinguha nga mag-antos alang kang Cristo. Karon, nga nadawat nako ang akong gitinguha ug nakaplagan nako ang akong gipangita, naglipay ako ug andam na dayon mamatay. Kamo, mga igsoon, ayaw kahadlok ug ayaw pagduha-duha; ayaw pagpakita og bisan unsang pagkapilit niining temporaryo nga kinabuhi, aron dili ninyo kini ikapawala sa inyong walay katapusang kinabuhi. Sa samang paagi, ang atong manlupig magapasigarbo kung, pinaagi sa pagpahadlok kanato sa mga hulga, makapahawa siya sa bisan kinsa kanato gikan sa balaan nga pagtuo; magalipay siya sa iyang garbo, ingon nga napildi na niya kita tanan, ug padugangan pa niya ang iyang mga panamastamas batok sa Anak sa Dios. Apan kon adunay bisan kinsa sa atong taliwala nga nahadlok sa kamatayon ug naghunahuna sa pagsalikway kang Kristo—ang Kinabuhi nga Walay Katapusan—pahawa siya dayon sa atong taliwala, ipahimulay niya ang iyang kaugalingon gikan sa atong nagkahiusa ug nagkasinabtanay nga katiguman, ug ayaw niya dalia ang ngalan nga Kristohanon nga walay hinungdan. Kinsa man ang modumili Kanimo, Kristo, ang Pulong sa Dios, alang sa kining panandaliang kinabuhi, mawala kini kaniya! Apan kon kinsa man sa akong mga paryente o silingan, nga napildi sa tinguha sa mga butang panalagsaon, mobiya Kanimo, O Manlalang, ug mosunod sa mga tiil sa dautang hari, nan ayaw tugoti siya, O Hari Kristo, nga malingaw sa mga butang nga iyang gihunahuna nga maayo ug kahupayan, kondili ipahamtang kaniya ang tanang matang sa kalamidad ug kasamok!

[7374] (3 Hari 18:17–18). Si Ahab, anak ni Omri, Hari sa Israel (924–903 BC). Gipaila niya ang pagsimba kang Baal ug Astarte sa Israel. Ang propeta Elias nga Tisbita kusganong gisaway ang dautang hari (3 Hari 17–19).

Sa dihang nahisulti na kini sa santo, ang tanang Kristohanon nga walay eksepsyon, samtang nagahulog og init nga mga luha, mitubag:

'Ayaw kabalaka, among pangulo ug magtutudlo! Walay bisan kinsa nga mobiya kanimo; walay bisan kinsa nga mobulag sa among han-ay. Andam kami tanan nga mamatay alang kang Kristo una pa kaysa kanimo ug makadawat sa usa ka bulahan nga katapusan.'

Mitubag ang santo:

'Munauna ko kaninyo; ako ang unang mamatay ug mahimong inyong pangulo. Sama sa inyong paghatag kanako og pagka-pangulo sa siyudad, tugoti usab nga ako ang unang motungha dinhi sa atubangan ni Kristo.'

Unya miingon pa ang santo:

'Kung adunay bisan kinsa sa akong mga anak nga mabuhi sa balaan nga pagtuo, siya ang mahimong manunod sa akong mga kabtangan. Niini, akong gibilin ang tulo ka baryo sa Balaang Simbahan, nga sa dili madugay mabalik. Kay kining walay-balaod nga manlutos malaglag sa dili madugay, ug ang Simbahan ni Kristo dinhi sa siyudad matukod ug molambo, sama sa pula nga bulak, nga nahugasan sa dugo sa daghang mga sulugoon ni Kristo.

Pagkahuman niini, gipanalanginan sa santo ang mga tawo, ug sa pagtangga sa iyang mga kamot ug pagtutok sa langit, misinggit siya:

'himaya kanimo, Ginoo, sa tanan nga nahitabo!' Pag-atubang sa hari, miingon siya:

'Nagpasalamat ako kanimo, Oh Hari, sa imong pagpakita og pasensya nga wala nimo giputol ang akong mga pulong, apan sa paghatag kanako og panahon sa pakig-istorya sa akong mga higala. Karon, ayaw na paglangan pa, kondili buhata ang imong gusto, kay nakita nimo ang among pagkamahukom; nahibal-an na nimo ang among panghunahuna ug nakita nimo nga imposible alang kanamo nga ikalimod si Kristo ug mosunod sa imong pagkawalay Diyos.

Sa pagkakita sa ilang pagkamapailubon, gisilotan sila sa hari nga patyon tanan; gidala ang mga balaan ngadto sa usa ka sapa nga ginganlan og Odias aron didto sila patyon pinaagi sa pagputol sa ulo. Pag-abot nila sa gitudlo nga lugar, ang mga balaan mitugyan ang ilang kaugalingon sa mainitong pag-ampo. Nagaampo sila: 'O Ginoo, O Ginoo! Paglaum sa among kaluwasan! Gipanalipdan Nimo ang among mga ulo sa adlaw sa among pakigbisog. Karon, idala kami sa kinabuhi nga walay katapusan, kay wala kami maghigugma og bisan unsa labaw pa Kanimo: dili ang among yutang natawhan, dili ang among mga paryente, dili ang bahandi, kondili gibilin namo kining tanan alang Kanimo. Gani gisalikway namo ang among kinabuhi ug nahimong sama sa mga karnero nga dad-on sa kataban. Mapainubsanon namo nga gihangyo Kanimo: panimalos sa dugo sa Imong mga sulugoon; ipahaba ang Imong kamot batok sa garbo sa dautang hari; ilakip sa Imong panalipod ang mga anak sa mga namatay alang Kanimo; ug lig-ona ang siyudad nga nagapasigarbo sa Imong bililhon nga dugo, sa Imong Krus ug sa Imong Pag-antos. Nakita Nimo unsa ang gibuhat sa Imong mga kaaway niini: ilang gipapas ang kahimayaan niini, ilang gidalit ang Imong balaan nga puloy-anan, ug ilang gisunog ang Imong balaan nga templo. Busa, itindog kini pag-usab, ug ihatag ang scepter[7375] sa mga Kristohanong hari!

Samtang nag-ampo pa ang mga balaan, gisugdan na sa mga sundalo ang pagpatay kanila. Una, giputol nila ang ulo sa balaan ug bantugang Arephes, isip pangulo sa mga Kristohanon, ug dayon sa tanang uban pang balaang martir. Busa, tulo ka gatos ug upat ka lalaki ang nakab-ot sa usa ka bulahan nga katapusan.

Aduna usab usa ka debotong babaye nga anaa didto, usa ka lungsoranon niining siyudad. Kauban niya ang iyang anak nga lalaki, usa ka gamay nga bata nga dili molapas sa lima ka tuig ang edad. Sa dihang nakita niya nga giputol ang ulo sa mga balaan nga martir gamit ang espada, midagan siya ngadto kanila ug, pagkuha og gamay sa ilang dugo, gihaplasan niya kini sa iyang kaugalingon ug sa iyang anak. Unya, napuno sa kadasig, gisumpa niya ang hari ug misinggit siya sa kusog:

'Makaantos unta kini nga Hudiyo sa parehas nga kapalaran sa mga Pharaoh[7376] .'

[7375] Ang sceptre usa ka mubo nga tungkod, simbolo sa labing hataas nga awtoridad. Sa ilang koronasyon, gihuptan kini sa mga monarko sa tuo nilang kamot.

[7376] Paraon – usa ka kinatibuk-ang termino para sa karaang mga hari sa Ehipto. Sa Balaang Kasulatan, ang ngalan nga 'Paraon' kasagaran gamiton nga nag-inusara, nga walay piho nga ngalan. Dinhi, siyempre, nagtumong kini sa paraon nga ginganlan og Thutmose, o Amenhotep, nga naghari sa panahon sa Pagagawas sa mga Hudiyo gikan sa Ehipto (Exodo 5–14). Napatay siya uban sa tibuok niyang hukbo sa Dagat Pula (Exodo 14:1–21).

Gidakop siya sa mga sundalo ug gidala sa atubangan sa hari, ug gisulti pag-usab nila ang iyang mga pulong. Wala siya pasudla sa pag-istorya o pangutan-a sa bisan unsa, gisugo sa hari nga siya dayon sunogon sa poste.

Sa dihang gisiga na ang dakong kalayo ug gisugdan sa mga tortyurista ang paghigot sa maong bulahan nga babaye aron itambog siya sa siga, misugod sa paghilak ang iyang batang anak nga lalaki. Pagkakita niya sa hari nga naglingkod didto, midagan ang batang lalaki ngadto kaniya, mipilit sa iyang mga tiil ug, uban sa mga mata nga puno sa luha, nangayo sa labing makaya alang sa kaluwasan sa iyang inahan.

Gikuha sa hari kining gwapo ug maalamon nga batang lalaki sa iyang lap ug nangutana:

'Kinsa imong mas gihigugma: ako ba, o ang imong inahan?'

Mitubag ang batang lalaki:

Gihigugma nako ang akong inahan; mao nga niadto ko kanimo. Palihug, sugoa nga tangtangon ang iyang mga gapos: pasagdi nga dad-on ko niya uban kaniya aron atubangon ang pag-antos nga kanunay niyang gipahimangnoan kanako.'

Nangutana ang hari kaniya:

'Unsa kini nga pag-antos nga imong gihisgutan?' Ang batang lalaki, nga napuno sa grasya sa Dios nga nagalihok sa sulod niya, mitubag:

'Ang pag-antos mao ang pagkamatay alang kang Kristo aron makig-uban ko Niya pag-usab.'

Nangutana ang hari:

'Ug kinsa kining Kristo?'

Mitubag ang batang lalaki:

'Uban ka nako sa simbahan, ug ipakita ko Siya kanimo.' Unya, sa pagtan-aw pag-usab niya sa iyang inahan, miingon ang bata nga nagahilak:

– Pabayaan ko; moadto ko sa akong inahan.

'Ngano man nga miadto ka kanako, nga gibyaan nimo ang imong inahan?' supak sa hari. 'Ayaw siya adtoa, kundili pabilin ka uban namo. Hatagan tika og mansanas, mga mani ug tanang matahum nga prutas.'

Busa ang hari misulti kaniya nga daw usa ka yano nga bata, nga nagtuo nga bata ra ang iyang panghuna-huna. Apan ang panghuna-huna sa bata labaw pa sa iyang edad, ug mitubag siya nga matinud-anon:

'Dili ko magpabilin uban nimo; gusto ko nga moadto sa akong inahan. Nagtuo ko nga Kristohanon ka ug miadto ko aron mangayo sa imong tabang alang sa akong inahan. Apan Hudio ka diay; busa, dili ko gusto magpabilin uban nimo, ug dili usab ko modawat og bisan unsa gikan sa imong kamot. Gusto lang nako nga pasagdan nimo ko nga moadto sa akong inahan.'

Natingala ang hari sa ingon ana ka dako nga kinaadman gikan sa usa ka gamay nga bata. Apan ang bata, sa dihang nakita niya nga gilabay sa kalayo ang iyang inahan, gikagat pag-ayo ang hari. Sa pagbati sa kasakit, gipahawa siya sa hari, ug dayon gisugo ang usa sa mga maharlika nga nagbarug didto nga kuhaon siya ug pabuhi subay sa balaod sa mga Hudiyo, ug itudlo kaniya ang pagdumot sa Kristiyanismo. Gidala sa maharlika ang bata ug, namangha sa iyang kinaadman, gidala siya sa iyang tolda. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka amigo, mihunong, ug misugod sa pagsulti kaniya bahin sa bata. Nagbarog sila nga dili kaayo layo sa dapog diin gilabay ang balaan nga inahan sa bata. Samtang nag-istorya pa sila, nakalingkawas ang batang lalaki sa pagkupot sa lalaking nagdala kaniya, midagan og paspas ug milukso sa kalayo; didto, gikuptan niya ang iyang inahan ug silang duha gisunog hangtod namatay. Busa, ang inahan ug anak nahimong usa ka mabangong halad nga gisunog sa atubangan sa Dios.

Mangahimaya ang Dios, nga nagiya sa gamay nga bata aron matuman ang mga pulong sa propesiya mahitungod kaniya: *'Gikan sa baba sa mga bata ug sa mga pasuso imong gipahimutang ang pagdayeg, tungod sa imong mga kaaway, aron mapahilom ang kaaway ug ang manimalos'* ([7377]).

Samtang nagpadayon kini nga tanan, ang mga prinsipe ug mga kumander sa dautang hari nanghilak tungod sa dako kaayong pag-awas sa dugo sa mga Kristohanon. Nangayo sila sa hari, nga hangyoon siya nga hunongon ang pagdala og dugo ug dili niya laglagon ang siyudad, diin daghan kaayong buhis ang gibayad matag tuig. Ang walay balaod nga magmamando mituman sa ilang hangyo ug mihunong sa pag-ula sa dugo sa mga inosente. Bisan

[7377] (Salmo 8:3). Ang salmo nagtagna sa pagdayeg gikan sa baba sa mga bata sa pagsulod sa Ginoo sa Jerusalem (Mateo 21:16).

pa niana, gipili niya ang daghang libo ka mga sanggol ug dalaga, gikan sa maong siyudad ug sa tibuok rehiyon sa Nagran, gikuha ang uban aron himuong ulipon para sa iyang kaugalingon ug gipangbahin ang uban, sumala sa iyang gusto, sa iyang mga maharlika ug sundalo. Gipailawom niya sa mabug-at nga pagkaulipon ang tibuok siyudad, nga kaniadto nagasimba sa Labing Balaan nga Trinidad nga gawasnon, ug pagkahuman niini mibiyahe siya paingon sa iyang kapital.

Samtang ang maong Hudiyong mapintas sa Diyos nagpauli, usa ka kalayo ang mitungha sa langit ug nagdan-ag sa kalangitan sa tibuok gabii. Tungod niini nga kalayo, si Dunan ug ang tanan niyang mga tropa gikupot sa dakong kahadlok. Ug ang kalayo misugod sa pag-ulan sa yuta sama sa ulan, nga nagdala og dakong kadaut. Kini usa ka timaan sa kasuko sa Dios ug sinugdanan sa pagpanimalos alang sa dugo nga nabubo. Apan, ang bag-ong Paraon misalikway sa paghinulsol ug wala mosumite sa gamhanang kamot sa Dios. Gihigot siya sa grabe kaayo nga kasuko batok sa mga Kristohanon nga nagpasiya siya nga laglagon sila dili lamang sa iyang kaugalingong nasud, kondili usab sa ubang mga rehiyon ug gingharian. Sa tinuod, nagpadala siya og mga sugo ngadto sa Persyano nga hari nga si[7378] , nga nag-awhag kaniya sa pagbuhat sa sama ug pagpatay sa tanang Kristohanon sa iyang gingharian, kon gusto niya 'nga ang adlaw ug ang amahan sa adlaw, ang Dios sa mga Hudiyo, magpakita kaniya og kaluoy'. Ang mga Persyano nagsimba sa adlaw isip diyos. Mao nga si Dunan, nga nagtinguha sa pagpukaw sa hari sa Persya batok sa mga Kristohanon, gitawag ang Diyos sa mga Hudiyo nga 'ama sa adlaw'. Nagsulat usab siya sa Saracen nga hari sa[7379] nga si Alamundar, nga nagsaad kaniya og daghang bulawan kon patyon niya ang mga Kristohanon nga sakop sa iyang gingharian.

Pagkadungog niini tanan, ang matinud-anong Griyegong Haring Justin nabalaka kaayo ug, sa kasubo sa iyang kasingkasing tungod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, nagpadala og sulat kang Asterius, Arsobispo sa Alexandria, nga naghangyo kaniya aron dasigon ang Etiyopyanong Haring Elezvoy sa pagpakig-away batok sa walay Diyos nga Hudiyo isip panimalos sa dugo sa mga Kristohanon. Dugang pa, siya mismo misulat kang Haring Elezvo bahin sa tanan nga gibuhat ni Dunan sa mga Kristohanon sa yuta sa Omirit, labi na sa siyudad sa Nagran, ingon man usab bahin sa kamatuoran nga nagpadala siya og mga sugo sa hari sa Persia ug sa prinsipe sa Saracen, aron armasan sila batok sa mga Kristohanon pinaagi sa paghangyo ug suhol. Sa samang higayon, si Justin nangayo kang Elezvo, isip silingan ni Dunaan, nga makig-away batok niining mapangdaot, nga nagahilakaw sa dugo sa mga Kristohanon. Gihagit ni Arsobispo Asterius si Elezvoy sa pagpakig-away, samtang siya mismo nag-ampo nga matinud-anon sa Diyos alang sa tabang sa mga Kristohanon ug alang sa kapildihan sa ilang mga kaaway. Nagpadala usab siya og mga mensahe sa tanang monghe nga nagpuyo sa Nitria ug sa mga hermitage[7380] , nga nangayo sa ilang pag-ampo. Ang Etiopianong hari Elezvoy nakahibalo sa tanan nga nahitabo sa yuta sa Omirit, dili lang gikan kang Haring Justin ug Arsobispo Asterius – nahibalo na siya niini daan, kay ang iyang mga tropa nga gibyaan aron magbantay sa kasikbit nga mga lungsod gipatay tanan. Nagdilaab sa kadasig alang sa Dios ug nasubo sa iyang kasingkasing alang sa mga Kristohanon, gusto niya dayon nga mosulong batok kang Dunaan, apan dili mahimo tungod kay tingtugnaw pa; busa naghulat siya sa ting-init, nga nag-andam sa tanang gikinahanglan alang sa gubat. Paglabay sa tingtugnaw, iyang gipundok ang usa ka hukbo nga usa ka gatus ug baynte ka libo ka lalaki gikan sa iyang kaugalingong tropa ug gikan sa mga mandirigma sa ubang nasud nga miabot aron motabang kaniya. Sa tingtugnaw, iyang giarmahan ang pitopulo ka barkong Indiano, ug nakakuha usab siya og sisenta ka barko gikan sa mga negosyanteng Persyano ug Etiyopiyano nga miabot aron makigbaligya; iyang gi-ayo usab ang daghang mga barko nga kadaut. Sa pag-abot sa tingpamulak, nilarga si Elezua aron makig-gubat uban sa iyang mga pwersa. Gikan sa Lower Ethiopia[7381] gipadala niya ang bahin sa iyang hukbo pa-yuta ngadto sa mga rehiyon

---

[7378] Ang Persia nag-utlanan sa Arabia sa amihanan-sidlakan. Ang hari nga gihisgutan dinhi mao, siyempre, si Khosrow Nughirvan, usa ka kaubanan ni Justin nga Griyego.

[7379] Ang mga Saraceno usa ka tribong Arabo nga nagpuyo sa habagatan sa Dagat Caspian ug sa Caucasus, nga misakop hangtod sa Siria ug Palestina. Ang ilang ngalan mismo naggikan o sa Sarah, ang asawa ni Abraham, o sa Turko nga pulong nga 'Sharakün', nga nagpasabot og 'sidlakan'.

[7380] Sa habagatan sa Alexandria nahimutang ang Disyerto sa Nitria, diin ang mga asetik sa Ehipto – ang mga Pheraeans – nagkinabuhi sa pagka-asetiko. Ang monastisismo dinhi gitukod ni Santo Ammon, usa ka kaubanan ni Santo Antonio (ika-3 nga siglo). Sa Nitria mismo, nagtukod si Santo Ammon og usa ka monasteryo, samtang si Santo Antonio maoy nanguna sa pagtukod sa mga skete. Sa katapusan sa ika-4 nga siglo, adunay kapin sa 60 ka monasteryo dinhi, nga gi-organisar subay sa lagda ni Santo Pachomius. Sa habagatan sa Nitria nahimutang ang Disyerto sa Scetic, puloy-anan sa daghang mga monghe.

sa Omirit, samtang siya mismo, uban sa nahibilin nga mga tropa, misakay sa mga barko ug nilarga. Giplano niya nga lusobon ang yuta sa Omirit pinaagi sa yuta ug dagat, aron napalibotan ang Haring Hudiyo sa tanang kilid. Apan ang Dios, nga nagahikay sa tanang butang uban sa kinaadman ug naglihok dili sumala sa kabubut-on sa tawo kondili sumala sa Iyang dili masabtan nga mga sugo—nga nakahibalo unsay makatabang alang sa kaayohan—gipugngan ang mga plano sa bulahan nga Haring Elezvo. Ang iyang mga tropa, nga gipadala pa-overland ngadto sa mga Omirita, nawala sa ilang dalan sa mga disyerto ug kabukiran, sa mga lugar nga dili matabok ug walay tubig, ug wala nila maabot ang yuta sa Omir ni makabalik. Naglibot-libot sila sulod sa daghang adlaw, napildi sila sa kauhaw ug natumba nga patay. Pipila ra ang nakaluwas ug, pagbalik sa ilang yutang natawhan, nagdala sila og makapaguol nga balita. Ingon usab, ang hari, nga naglayag sa dagat sa mga barko, wala usab makasinati og mas maayong kapalaran. Pag-abot niya sa usa ka lungsod nga ginganlan og Dakelu[7382] , mibaba ang hari ug miduol sa usa ka simbahan nga nahimutang sa baybayon. Didto iyang gikuha ang iyang korona ug purpurang bestido, ang iyang mga bisti sa pagkahari ug ang mga simbolo sa iyang dungog, ug, gibyaan kini sa pultahan sa simbahan, misulod nga nagsul-ob sama sa usa ka pulubi ug nag-ampo sulod sa dugay nga panahon uban sa lawom nga debosyon sa atubangan sa halaran.

Sa iyang paghinumdom sa pag-ampo sa mga milagro nga gihimo sa Dios sa Ehipto ug sa kamingawan alang sa mga dili mapasalamaton nga mga Hudiyo, miingon ang hari:

'Ang mga Hudiyo walay pagpasalamat kanimo, ilang Manunabang – dili lang kadtong imong gipagawas gikan sa Ehipto, apan usab ang ilang mga anak ug ang tibuok nasud, hangtod karon. 'Nasayud Ka, O Ginoo, unsang dautang gibuhat nila batok sa Imong siyudad sa Nagran, diin ilang nadakpan ang Imong katawhan pinaagi sa limbong. Nagplano sila og dautang tinguha batok sa Imong mga balaan ug naningkamot nga pahawaon ang nahibilin nga mga Kristohanon gikan sa nawong sa yuta. Kung ang tanan niini nahitabo tungod sa among mga sala, nan among hangyoon ang Imong kaluoy; ayaw kami itugyan sa ilang kamot, kondili siloti kami mismo sumala sa Imong pagtan-aw nga angay, kay ang kadungganan ug kaluoy mga kinaiya Nimo! Ayaw kami itugyan sa among mga kaaway, basi pa sila moingon:

'Ain diay ang ilang Kristo, nga ilang gilauman, ug asa man ang ilang Krus, nga ilang pagapasigarboan?'

Pagkahuman sa pag-ampo uban sa mga luha, mibiya ang hari sa simbahan ug nilakaw gikan sa siyudad. Didto iyang nadungog nga adunay usa ka balaan nga monghe nga ginganlan og Zinon nga nagpuyo sa pag-inusara sa usa ka selda nga duol ra sa siyudad sulod sa kaluhaan ug lima ka tuig, ug tungod sa iyang matarong nga kinabuhi nakadawat siya gikan sa Dios sa gasa sa pagpanagna ug kahibalo sa umaabot. Ang hari miadto kang niining monghe nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka yano nga sundalo; gidala niya ang usa ka sudlanan sa insenso[7383] , ug gitago ang bulawan sa ilawom niini, sa paglaum nga ang tigulang, tungod sa iyang pagkawalay-hibalo, modawat sa bulawan kauban sa insenso. Sa pagsulod sa hari sa puloy-anan sa tigulang, mitungo siya sa atubangan niini ug, samtang gipresentar ang gasa nga iyang gidala, nangayo siya og pag-ampo alang kaniya, ug nangutana: motabang ba ang Dios kanila sa gubat batok sa Hudiyong si Dunaan, nga ilang gilakaw aron panimalos sa dugo sa mga Kristohanon?

Tungod kay clairvoyant siya, nailhan siya sa tigulang nga mao ang hari, ug nasayud usab siya nga adunay bulawan nga gitago sa taliwala sa insenso. Wala niya dawata ang gasa ug miingon siya:

'Wala ba nimo nadungog ang giingon sa Ginoo: *"Akoa ang pagpanimalos; Ako ang magbayad" ([7384]*)? Nipakig-away ka alang sa imong kaugalingong pagkaguba. Kuhaon ang imong gingharian gikan kanimo, ug daghan ang mapatay uban kanimo.'

[7381] Ang 'Ubos' nga Ethiopia nagtumong, siyempre, sa amihanang kapatagan. Gipadala ni Elezwo ang iyang mga pwersa sa yuta pinaagi sa Thebaid ug Ehipto paingon sa amihanang bahin sa mga peninsula sa Sinai ug Arabia. Sa amihanang bahin sa usa niini o sa pikas (wala pa masayri kon asa gyud), nawala ang mga tropa sa mga disyerto ug kabukiran ug kadaghanan kanila namatay.

[7382] Kini tingali nagtumong sa siyudad sa Skylis sa entrada sa Arabian Gulf, nga nagsilbi nga pantalan alang sa kalakalan paingon sa India.

[7383] Ang insenso usa ka natural nga produkto sa baybayon sa Etiyopya, diin, kauban ang mira ug kanela, ang mga lumolupyo sa nasud nakigbaligya sa halapad nga kalakalan.

[7384] (Roma 12:19). Ang kahulugan sa teksto mao nga ang Ginoo ra ang adunay katungod sa pagsilot sa mga tawo tungod sa ilang mga binuhatan.

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang hari ug, samtang nagahilak ug nagasubo, nilakaw siya gikan sa santo. Sa dakong kasubo ug kasakit, nagpamalandong siya tibuok gabii, nalibog unsay buhaton. Sa katapusan, nakahukom siya nga molayas. Apan, pag-abot sa buntag, mibalik siya sa monghe. Miingon ang monghe kaniya:

'Walay siyudad sa kalibutan diin ka makalingkawas sa kamatayon. Apan kon gusto ka nga mabuhi ug mapildi ang dautang hari, nan saad nga mopili ka sa kinabuhi sa monghe pagkahuman.'

Si Elzevoy mitug-an sa matinud-anon, nga miingon:

'Kung hatagan ko sa Diyos og kadaogan batok kang Dunaan, mobiya dayon ko sa gingharian ug mahimong monghe.'

Pagkadungog sa mga pulong sa hari ug pagkakita sa iyang mga luha, ang tigulang nag-ampo sa Diyos alang kaniya ug gipanalanginan siya, sama sa pagpanalangin ni Saul kang David batok kang Goliath (1 Sam. 17:37), ug miingon:

'Kauban unta ka sa Diyos! Lakaw, tabangan ka sa mga halad sa mga martir, sa mga pag-ampo ni Arsobispo Asterius ug sa mga balaang amahan sa disyerto nga nag-ampo para kanimo, ug usab sa mga luha sa bulahan nga Haring Justin. Imong mapildi si Dunaan ug mabalesan ang dugo sa mga inosente.'

Nakakaplag ang hari og kahupayan sa iyang kasubo, gidawat ang panalangin, ug miadto sa iyang mga tropa, naglipay ug naghimaya sa Dios.

Niadtong panahona, si Haring Dunaan sa Omyr, sa pagkadungog nga si Elezvoy, Hari sa Ethiopia, nagpadulong batok kaniya sa dagat ug yuta, nagtigom usab og dakong hukbo ug, nga bug-at kaayo og armas, mipahimutang sa utlanan sa iyang yuta, nagpaabot sa paglusob ni Elezvoy. Apan sa dihang nadungog niya nga ang mga pwersa ni Elezvoy, nga nagmartsa sa yuta, nangamatay sa disyerto, nalipay siya ug wala na mahadlok sa pag-atake gikan sa yuta, apan nagbantay lang sa pag-atake gikan sa dagat. Bisan pa, wala'y katalagman didto. Sa taliwala sa Etiyopya ug sa yuta sa Omirit, adunay usa ka mabaw nga dapit sa dagat ug usa ka kipot nga pasilyo, nga dili molapas sa duha ka stadia ang gilapdon[7385] . Nagkabulag-bulag niini ang daghang dagkong hait nga bato, nga hapit lang natabonan sa tubig. Busa, kining agianan lisod kaayo paglayag sa mga barko. Sa niini, nagdugang pa si Dunan og usa ka dakong babag. Gipahaba niya ang usa ka baga ug dako kaayong kadena nga puthaw ug gigamit kini aron barugan ang mabaw nga dapit, aron dili lang ang daghang mga bato kondili pati na ang kadena makababag sa agianan ni Elezvu ug mapugngan ang iyang mga barko nga makaabot sa pikas daplin.

Apan ang Dios, *'kinsa ang kinaadman dili masukod'* (Salmo 146:5), gipakyas ang mga limbong sa maalamon nga Hudiyo. Pinaagi sa Iyang milagrosong gahum, Iyang gihatag ang luwas nga agianan alang sa mga Kristohanon pinaagi niining dili matabok nga dapit.

Sa dihang nilarga si Elezvoy gikan sa siyudad sa Dakela uban sa dakong paglaum, mitungha ang usa ka paborableng hangin. Pagkahuman sila makasakay sa barko, nilarga sila nga paspas kaayo ug sa pipila ka adlaw nakaabot sa utlanan sa yuta sa Omirit. Sa dihang nagkadool sila sa masipit nga mabaw nga dapit sa dagat ug wala pa sila kahibalo sa katalagman, gisugo sa hari nga unang motabok ang napulo ka barko, ug pagkahuman niini gisugo niya ang dugang baynte ka barko sa pagtabok, diin siya mismo anaa, nagbantay sa pagtabok gikan sa kahitas-an. Ang nahibilin nga bahin sa flotila nagpabilin sa layo sa likod, nagpaabot nga makatawid ang panguna. Apan sa diha nga nakalarga na ang unang napulo ka barko, ang Ginoong Dios, nga Iya ang pagdumala sa dagat, midali sa pagtabang sa Iyang mga matinud-anon; ug diin unta gikatakda nga malaglag ang mga barko, didto, labaw pa sa tanang gilauman, giandam sa Ginoo ang ilang kaluwasan. Kalit lang, misaka ang dakong bagyo sa dagat, ug misaka ang mga balod nga sama sa kabukiran. Gikuptan sa mga balod ang mga barko ug gidala kini tabok sa kana nga delikadong dapit. Usa ra ka barko ang mipundo sa usa ka puthaw nga babag ug daw natapot sa bato – apan pinaagi sa gahum sa Dios, misaka ang tubig ug gidala kini tabok. Busa natuman ang gisulti sa propeta nga si David: *' ' 'Ang mga naglayag sa dagat sa mga barko, nga nagbuhat sa ilang panaw sa dagkong katubigan, nakakita sa mga buhat sa Ginoo ug sa Iyang mga katingalahan sa kalawoman'* (Salmo 106:23–24)[7386] .

[7385] Ang usa ka 'stadia' katumbas sa 87½ ka fathom. Busa, ang gipasabot nga masikip nga agianan mas gamay pa kaysa katunga sa usa ka verst.

[7386] (Salmo 106:23–24). Kining mga pulong nagpasabot nga ang Dios ang nagmando sa kapalaran sa mga tawo ug nagpadulong sa ilang mga agianan sa tanang kahimtang sa kinabuhi, nga nagwagtang sa mga babag ug katalagman.

Ang ingon nga milagro gihimo sa gamhanang kamot sa Dios. Dili lang kini nagdala sa mga pangunang barko sa balud pinaagi sa usa ka delikadong agianan nga gipugngan sa mga bato ug sa usa ka puthaw nga kadena, apan gibungkag usab niini ang puthaw nga babag mismo pinaagi sa bagyo ug sa nag-alsa nga mga balud, ug gilimpyohan ang usa ka luwas nga agianan para sa nahibilin nga mga barko.

Pagkahuman madala sa mga balud ang unang napulo ka barko sa delikadong dapit, gilabay sila sa baybayon, duha ka gatus ka stadia gikan sa dapit diin nagtindog si Haring Dunan uban sa tanang tropang Omiritian. Sa laing baynte ka barko, diin nagbiyahe usab si Haring Elezvoy, bisan pa nakatawid sila sa pasilyo, napaling sila sa dagan sa hangin ug wala nila maabtan ang mga nauna; imbis, napakatag sila sa dagat sa mga balod. Pagkahibalo ni Dunan sa mga barko nga nakaabot sa baybayon, dali dayon siyang nagpadala og traynta ka libo ka armado nga mandirigma nga nagsakay sa kabayo aron pugngan ang mga Kristohanon sa pagbaba sa barko. Samtang ang mga barko nga nagkalat sa dagat, nakaabot ra sila sa napulo ka nanguna nga barko pagkahuman nga mihunong ang bagyo; apan mihunong sila, ug ang mga tawo wala makahimo sa pag-apak sa yuta tungod kay grabe silang giatake gikan sa baybayon sa mga mandirigma ni Dunaan. Ang nahibilin nga daghang barko nakatawid lang sa delikadong dapit sa ikatulong adlaw ug mihunong dili kaayo layo sa baybayon. Bisan pa, wala sila makig-uban sa mga nanguna nga barko ug, tungod kay nagkalayo sila sa usag usa, wala sila magkahibalo sa kahimutangan sa usag usa.

Sa pagtuo nga ang hari sa Ethiopia naa sa dapit diin nahimutang ang nagkalat nga flota, mipadulong didto si Dunaan uban sa iyang mga tropa ug nagpahimutang duol sa baybayon, aron mapugngan ang kaaway sa pag-abot sa uga nga yuta. Busa nagpabilin sila didto sulod sa dugay nga panahon, ug ang duha ka panig nagsugod sa pag-antos sa dakong kalisod. Ang mga Etiyopiyano sa mga barko kulang sa pan ug tubig, samtang ang mga Omirita nga naka-estasyon sa baybayon gipildi sa grabeng kainit sa adlaw. Unya gipadala ni Dunaan ang usa sa iyang paryente, usa ka prinsipe, uban sa baynte ka libong mangangabayo aron tabangan ang traynta ka libong mandirigma nga nagbantay sa mga pangunang barko, nga nagpugong sa mga Kristohanon sa paglapag sa baybayon. Kauban niining prinsipe ang usa ka eunuko sa hari nga nagbitbit og lima ka bulawanong pika[7387] . Sulod sa daghang adlaw nakig-away sila batok sa mga Kristohanon, nga nag-abot sa gagmay nga grupo ug nagtukod og kampo sa baybayon. Usa ka adlaw, ang prinsipe nga gipadala ni Dunaan, uban ang eunuko nga nagbitbit sa bulawanong mga pika ug pipila ka mga sulugoon, mibiya sa iyang kampo aron mangayam ug didto na nagpabilin hangtod sa gabii. Niadtong gabii mismo, pipila sa mga mandirigma ni Elezvoy, nga naa sa baybayon ug nag-antos sa kagutom, misugot nga molayas. Pagkahuman nila og kuha og pipila ka kabayo, misakay sila niini ug nilayas gikan sa kampo. Sa dihang swerte—o mas tukma pa, pinaagi sa probidensya sa Diyos—nakasugat sila sa prinsipe sa Omirit ug sa eunuko sa hari, nga nagpanago aron mangayam, ug nakig-away kanila. Pagdaog nila kanila, ilang nadakpan ang prinsipe—paryente sa tsar—ug ang eunuco, kauban ang ilang mga pika, samtang ang uban napatay sa espada; unya mibalik sila sa ilang mga barko, gidala ang mga buhing bihag ngadto sa ilang tsar ug gidala usab ang mga bulawanong pika. Nalipay kaayo ang hari ug nagpasalamat sa Dios, nga nagsugod na sa paghatag sa mga kaaway sa Balaang Krus sa iyang kamot, ug nagsaad siya nga ihatag ang bulawanong mga pika sa simbahan aron pagpanamkon sa halaran. Sa sayo sa buntag, pagkahuman niyang giandam ang iyang mga mandirigma para sa gubat, gisakay sila sa hari sa gagmay nga sakayan. Pag-abot nila sa baybayon, nangayo sila og tabang sa Ginoo ug misalmot sa mabangis nga pakig-away batok sa mga Omirita. Ang mga Omirita, nga nawala ang ilang lider, nasulod sa kalibog ug, sa pagpadayag sa ilang likod, milayas. Gisundan sila sa mga Kristohanon ug gipamatay sila sama sa mga tangbo sa trigo. Anaa ang Dios uban kanila, ug wala'y bisan usa ka kaaway ang nakalingkawas; tanan nahulog sa espada sa mga Kristohanon, mao nga wala nay nahabilin nga makapahibalo sa Haring Hudiyo sa pagkaguba sa iyang mga tropa. Ingon pasalamat sa kadaogan nga gihatag kanila, ang mga Kristohanon naghalad og mga pag-ampo sa pagpasalamat sa Dios.

Apan wala pa moabot ang panahon sa hingpit nga kadaugan sa mga Kristohanon. Ang kadaghanan sa hukbo ni Elezvoy, nga naa sa mga barko sa likod, naa sa dakong kalisod tungod sa duha ka rason: hapit na mahurot ang ilang suplay sa pagkaon ug ilimnon; ug wala pud sila kahibalo asa nahimutang ang ilang hari uban sa mga pangunang barko. Si Elzevoy, sa laing bahin, pagkahuman niyang nadakpan ang paryente sa hari ug usa ka eunuko, mibyahe paingon sa kapital nga siyudad sa yuta sa Omirit, nga gitawag og Far, diin nahimutang ang

[7387] Ang bulawanong mga pika usa ka timaan sa ranggo sa pangunang magdala sa armas sa hari.

palasyo ni Haring Dunaan. Wala siya makakita og guwardiya sa siyudad, busa dali ra niya kini nakuha. Unya misulod siya sa mga kwarto sa hari ug mipahimutang sa trono ni Dunaan; giagaw ang tanan niyang bahandi, ug gipreso ang reyna ug ang iyang korte. Ang uban, bisan pa, nga nakalingkawas gikan sa siyudad, miadto sa ilang hari, si Dunaan, nga nagpadayon sa pakiggubat batok sa mga barko ni Elezvoy, ug gisultihan siya sa tanan: kung giunsa ni Elezvoy pagdaog ang mga hukbo ug pagdakop sa kapital ug sa reyna.

Pagkadungog niini, si Dunan nahadlok kaayo. Napildi siya sa kahadlok, nawala ang iyang kaisog, ug wala siya kahibalo unsay buhaton. Gikuha sa Ginoo ang iyang panghuna-huna ug gisugdan ang pagpanimalos sa walay sala nga dugo sa mga Kristohanon. Ang walay balaod nga si Dunan nahadlok dili lang kang Elezvoy, apan usab sa iyang kaugalingong mga maharlika ug paryente. Tungod kay wala siya misalig kanila, ug nahadlok nga basin traidoron siya nila ug mosuporta kang Elezvo, gipangtali niya silang tanan—ug siya mismo—sa bulawanong kadena ug gisirado ang kaugalingon sa iyang kampo, nagpaabot sa iyang katapusang pagbitay. Busa ang gisumpa nga hari nawala ang iyang huna-huna, kay gikupot siya sa kahadlok, sama sa kaniadto nga gikupot ang mga magmamando sa Edom, Moab ug Canaan, nga gisulat sa Balaang Kasulatan: *'Unya ang mga prinsipe sa Edom nahadlok, ang mga pangulo sa Moab gikupot sa kaguol, ug ang tanang pumoluyo sa Canaan nangaluya ang kasingkasing*' ([7388]).

Niadtong panahona, ang mga Kristohanon nga nagpabilin sa daghang barko nga nakadaug sa likod wala makahibalo sa nahitabo ug, tungod sa dakong kalibog ug kasubo, layo sa ilang hari, nangaliya sila nga matinud-anon. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya sa mga barko ug pagdawat sa Balaang Misteryo, misinggit sila sa usa ka tingog ngadto sa Dios, nangayo og tabang. Ug sa kalit lang nadungog gikan sa langit ang usa ka tingog nga nagtawag:

'Gabriel, Gabriel, Gabriel!'

Pagkadungog niini nga tingog, napalig-on ang espiritu sa mga magtutuo, ug, pagkahuman sila mag-andam sa pakig-away, mibiyahe sila sa gagmay nga sakayan paingon sa baybayon. Ug tan-awa, usa ka mandirigma ang mitungha taliwala kanila, nga nagkupot sa iyang mga kamot og puthaw nga tungkod, diin sa tumoy niini adunay krus; ang pikas tumoy sa tungkod hait sama sa bangkaw. Pinaagi niining armas, ang mandirigma midagan paingon sa baybayon sa wala pa ang uban; dayon niyang giatubang ang usa ka armado nga mandirigma nga nagkabayo ug gitusok kini, kauban ang kabayo. Sa pagkahulog sa kabayo ug sa nagkabayo, ang tanang kaaway dali dayon nahadlok ug nilayas gikan sa baybayon. Ang mga Kristohanon, pag-okupa sa baybayon, misulong sa han-ay nga han-ay batok sa mga walay Diyos. Usa ka dakong pagpatay ang nahitabo. Gipaubos sa Ginoo ang mga Hudiyo ug ang mga pagano, ug wala sila makasukol sa mga Kristohanon. Busa ang tibuok hukbo sa walay Diyos nga Haring Dunaan nahulog sama sa hilamon nga gipamutol sa karit.

Sa pag-abot sa mga Kristohanon sa tolda sa hari, ilang nakaplagan ang hari nga nakagapos sa bulawanong kadena, naglingkod sa kahimtang sa kabuang uban sa iyang mga prinsipe ug mga paryente. Ug sila tanan nabigla sa katingalahang tan-awon. Wala sila magbuhat og bisan unsa batok kanila, gipanalipdan sa mga Kristohanong mandirigma ang ilang mga bihag hangtod nadunggan nila nga ang ilang hari, ang bulahan nga si Elezvoy, nakuha na ang kapital sa kaaway. Unya gipadala nila kaniya ang balita sa kadaugan nga gihatag sa Dios batok sa daotan nga Hudiyo. Gibilin niya ang bahin sa iyang hukbo sa siyudad aron bantayan kini, ug si Haring Elezvoy mismo midali sa pag-apil sa iyang mga Kristohanong pwersa. Sa dihang nakit-an niya si Dunaan ug ang iyang mga kauban nga naglingkod sa bulawanong kadena, gipatay sila ni Elezvoy sa iyang kaugalingong kamot. Dako kaayo ang kadaugan sa mga Kristohanon, ug ang ilang kalipay walay pulong sa mga pulong: *'Maglipay ang mga matarong sa dihang makita nila ang pagpanimalos'* (Salmo 57:11).

Pagbalik niya sa siyudad, gipatay ni Elezvoy ang tanang dili motuo nga naa sa mga kwarto sa hari uban sa reyna, ug hingpit niyang gipapas ang tanang kaaway ni Kristo. Gipadala niya dayon ang balita kang Haring Justin ug sa Arsobispo sa Alexandria, nga nagpahibalo kanila nga ang Ginoo nagpakita kanila sa Iyang dakong kaluoy, gipailawom ang ilang mga kaaway sa ilang mga tiil, ug gibalesan ang dugo sa mga Kristohanon. Ang tanan nagpasalamat sa Dios. Ang arsobispo dayon misugo og mga obispo ug pari ngadto sa mga Omirita aron tudloan ang nahibilin nga mga tawo sa pagtuo ug bunyagan sila. Si Elezvoy, sa iyang bahin, misugod sa pagtukod og mga

[7388] (Ex. 15:15) Ang pagtabok sa Dagat Pula sa mga Israelita ug ang pagkaguba ni Paraon ug sa iyang mga hukbo nakapahadlok sa kasingkasing sa tanang mga Kananeo, nga nakakita niini nga hitabo sa tabang ug proteksyon sa Dios alang sa Iyang pinili nga katawhan.

simbahan sa mga lungsod ug sa pagpakaylap sa himaya sa ngalan ni Jesu-Cristo. Pag-abot niya sa martiradong siyudad sa Nagran, iyang gibalik ang simbahan nga gisunog sa dautang si Dunaan; iyang matahum nga gipahimutang ang mga lubnganan sa mga balaang martir, ug gihagit ang tanang Kristohanon, gideklarar silang gawasnon. Gitudlo niya ang nabuhi nga anak nga lalaki ni San Arefa isip kumander sa siyudad, ug sa dili madugay gilimpyohan niya ang tibuok yuta sa Omirit gikan sa dautang pagkawalay Diyos ug gipahayag kini sa balaan nga pagtuo. Gitudlo niya ang usa ka matinud-anon ug maayong tawo nga ginganlan og Avraamia isip hari, nagtukod og Kristohanong eklesiastikal ug sibil nga mga balaod, ug pagkahuman mapalig-on ang mga reporma, mibalik siya uban sa iyang mga tropa sa iyang kaugalingong nasud, naghimaya sa Dios. Mibalik siya uban sa dagkong bahandi, kay daghan kaayong samsam ang nakuha sa iyang mga tropa.

Pag-abot niya sa iyang kaugalingong yutang natawhan, nagpasalamat si Yelesevoy sa Diyos sa tanan ug gipadala niya ang iyang maharlikang korona ngadto sa Herusalem; pipila ka adlaw pagkahuman, pag-isumite niya sa gingharian sa Etiyopya ug sa iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Diyos, gibyaan niya ang tanan. Sa gabii, lihim siyang migawas gikan sa mga kwarto sa hari ug sa siyudad, nagsul-ob og yano nga sinina, dili ingon usa ka hari kondili ingon usa k , ug nagpuyo sa usa ka selda sa duol nga monasteryo, diin wala na siya mogawas hangtod sa iyang kamatayon, nagtrabaho para sa Diyos adlaw ug gabii. Ang iyang pagkaon usa ka pan nga patag matag tulo ka adlaw; usahay mokaon siya og igos ug datiles. Sa iyang selda, wala siyay lain butang gawas sa usa ka piraso sa felt, usa ka kahoy nga balde, ug usa ka gamay nga basket. Wala gyud siya makatilaw og bino o lana. Busa iyang gisalikway ang tibuok kalibutan ug ang himaya niini, gitutok niya ang tanan niyang hunahuna sa Dios, ug Siya ra ang iyang gisilbian, human siya mabuhi nga usa ka monghe sulod sa napulo'g lima ka tuig. Gitagaan siya og bulahan nga pagpanaw ug namatay siya sa kalinaw. Tungod niini tanan, himaya sa atong Dios kanunay, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Ang pista sa magdala-sa-sidlak nga nag-antos naghatag kanato og kalipay karong adlawa; samtang gisaulog nato kini, gidayeg nato ang Ginoo nga naa sa langit.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Arefa sa mga Kuweba

Gisaulog sa Oktubre 24

Tinood nga angay ug matarong nga magpasalamat kanunay sa Dios, dili lamang sa mga panalangin nga Iyang gihatag, kondili usab sa mga kasakit; kay ang mga kasakit dili lamang magpadaghan sa grasya alang sa mga matarong, sama sa nahitabo kang Job, kondili usab magbag-o bisan sa usa ka dakong makasasala ngadto sa usa ka hingpit nga balaan. Usa ka pananglitan niini mao ang Banal nga Arefa, nga ang Banal nga Obispo Simon, nga nakasaksi mismo, nagpamatuod niini ingon niini.

Aduna'y usa ka monghe sa Monasteryo sa Kiev Caves nga ginganlan og Arefa, lumad sa siyudad sa Polotsk[7389] . Sa iyang selda, tinago niyang gitipigan ang dagkong bahandi, apan napuno siya sa kahakog nga wala gyud siya maghatag bisan usa ka sinsilyo nga limos sa usa ka pulubi, ni wala siya mogasto bisan unsa bisan pa sa iyang kaugalingong panginahanglan. Usa ka gabii, miabot ang mga kawatan ug gikawat ang tanan niyang bahandi. Busa, napuno siya sa kasubo ug pag-antos nga hapit na siya mamatay. Samtang nangita sa gikawat, misugod siya sa pag-atake sa mga inosente ug sa walay-hustisya nga pagpanglutos sa daghan. Ang tibuok komunidad nangayo kaniya nga undangon na ang ingon nga pagpangita ug gihatagan siya og kahupayan pinaagi sa mga pulong:

'Igsoon, *"Ihatag sa Ginoo ang imong kabalaka, ug Siya ang magpadayon kanimo"* (Salmo 54:23).'

Apan wala siya magtagad kanila ug gipaka-antos ang tanan sa pait nga mga pulong.

Paglabay sa pipila ka adlaw, grabe siyang masakit; apan bisan pa niana, wala gihapon siya mohunong sa iyang pagreklamo ug pagpanapaw. Ang maloloy-on nga Ginoo*, 'nga nagahandom nga ang tanan nga tawo maluwas ug makaabot sa pag-ila sa kamatuoran'* (1 Tim. 2:4), nagpamatuod sa Iyang katingalahang kalooy

[7389] Ang Polotsk – karon usa ka lungsod sa distrito sa Vitebsk Governorate – mao ang kapital sa Prinsipalidad sa Polotsk.

kaniya. Sa usa ka higayon, samtang naghigda sa higdaanan nga daw patay na, si Arefa—human sa daghang adlaw nga hilom—kalit lang, sa katingala sa tanan, misinggit sa kusog:

'Ginoo, kalooy-a ko! Ginoo, pasayloa ko! Ginoo, nakasala ko. Imoha ang tanan – ug wala ko magmahay sa akong nawala.'

Unya, mibangon dayon siya gikan sa iyang higdaanan sa masakiton, gipatin-aw niya sa mga igsoon ang hinungdan sa iyang mga paghilak ug gisaysay ang mosunod nga panan-awon

'Nakita nako,' ingon niya, 'nga miabot kanako ang mga anghel, ingon man usab ang daghang mga demonyo, ug nagsugod sila og panaglalis bahin sa bahandi nga gikawat gikan kanako. Miingon ang mga demonyo: "Wala niya gihimaya ang Dios niini, kundili nagpasipala siya: busa, iya kami siya ug kinahanglan nga ihatag kanamo."' Ang mga anghel, bisan pa, miingon kanako: 'O ikaw nga maluoy, kon nagpasalamat ka unta sa Dios sa kabtangan nga gikuha gikan kanimo, kini unta giisip nga limos alang kanimo, sama sa nahitabo kang Job – kay ang bisan kinsa nga magahatag og limos adunay dakong merito sa atubangan sa Dios, tungod kay buhaton nila kini sa ilang kaugalingong kagustuhan. Apan kung ang bisan kinsa makasugakod sa mapugos nga pagkawalay uban ang pagpasalamat, nga mopuli sa gawasnong kabubut-on, kana nga tawo gitintal sa yawa. Kay ang yawa magpataw og pagkawalay sa usa ka tawo, nga nagtinguha sa pagpukaw og panamastamas sulod kaniya. Apan ang usa ka mapasalamaton nga tawo isalig ang tanan sa kabubut-on sa Dios, ug ang pagkawala sa ingon nga kaso katumbas sa paglimos. Sa pagdungog nako niini, misinggit ko: 'Ginoo, pasayloa ko! Ginoo, nakasala ko! Imoha ang tanan – ug wala ko magmasubo sa gikawat.' Unya kalit lang nga nawala ang mga demonyo. Ang mga Anghel, bisan pa, nalipay ug, giisip ang nawala nga pilak nga daw limos alang kanako, nilakaw sila.

Pagkadungog niini, gidayeg sa mga igsoon ang Dios, nga naggiya sa mga makasasala paingon sa dalan sa paghinulsol ug nagpadayag kanila sa dakong gahum sa pagpasalamat. Sa bahin sa bulahang Arephas, pagkahuman siya mashayahan sa Dios, sukad niadto hingpit siyang nabag-o alang sa kaayohan, sa hunahuna ug sa kinaiya, nga ang tanan nangahibulong ug misulti bahin kaniya sa mga pulong sa Apostol: *'Diin daghan ang sala, didto labi pang nagdagsa ang grasya'* (Roma 5:20).

[7390]Siya nga kaniadto walay nakapahunong sa pagpanamastamas, sa ulahi wala na gyud mihunong sa pagdayeg sa Dios, naghimaya ug nagpasalamat Kaniya adlaw-adlaw pinaagi sa mga pulong ni Job*: 'Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo ang nagkuha; pagpanalanginon ang ngalan sa Ginoo!'* (Job 1:21). Ingon usab, siya naghinulsol pag-ayo sa iyang ubang mga kalapasan, nagpakita og kadasig sa matinud-anong pagka-imol, sa pagsunod—dili lang sa atubangan sa mga tawo—ug sa pagkabalaan sa gawas ug sulod. Gitugyan niya ang iyang kaugalingon sa kanunay nga pag-ampo, hugot nga pag-ayuno ug daghang uban pang mga birtud, pisikal ug espirituhanon, diin gidala siya sa iyang birtud sa pagpasalamat. Nagkamananagdon siya sa mga hiyas ug debosyon sa Dios kaysa sa bulawan ug pilak, ug pagkahuman sa daghang mga pag-antos, mibalik siya sa langitnong kahimayaan. Gihiluna siya uban sa dungog sa usa ka langob, ug pinaagi sa milagrosong pagkawalay-kadaut sa iyang mga relikya, nagpamatuod kini sa iyang kalipay, nga kapariho sa kalipay sa mga maloloy-on, nga, sumala sa pulong sa Ginoo, makadawat usab ug kalooy (Mat. 5:7). Pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, hinaut nga kita usab, nga nagkinabuhi uban sa pagpasalamat, hatagan usab og kaluoy, ug hinaut nga kita mahimong takus, uban kaniya, sa Gingharian sa Langit, sa pagpasalamat sa Dios sa Balaang Trinidad, hangtod sa kahangturan. Amen.

7 Nobyembre

25 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Marcian ug Martyrius

Kumemorasyon sa 25 Oktubre

[7390] Si San Areph namatay dili ulahi sa 1190.

Sa pagkatibulaag sa dautang erehiya ni Ario, nga nagmugna og dakong panagbulag sulod sa Simbahan ni Kristo, nagsugod ang malupit nga pagpanlutos batok sa matinud-anong mga Kristohanon, gikan sa mga Ariano ug sa mga mananamba sa dios-diosan. Niadtong panahona, ang tanan nga nag-ila kang Kristo isip Magbubuhat, dili usa ka binuhat – ang Dios ang naghimo sa tawo, dili lang usa ka tawo – gipanglutos, gipangtortyur, gipahawa sa ilang yutang natawhan, ug gipatay. Ang mga Ariano labi pang mitibay sukad sa dihang ang Emperador Constantius mismo, anak ni Constantine the Great, nahulog sa maong heresiya ug gidala sa iyang korte ang duha ka hataas nga opisyal, sila Eusebius ug Philip – mga Ariano nga masigasig nga naglutos sa mga Ortodokso ug naghimo og kadaut sa Simbahan ni Cristo. Busa, sila ang responsable sa pag-exile ug kamatayon sa atong balaan nga amahan nga si Pablo ang Kumpesor; gisugo nila ang ilang mga kauban nga parehas og pagtuo nga biyaan siya, nga ilang gihimo. Sa iyang dapit, ilang gipahimutang si Macedonia sa patriyarkal nga trono[7391] . Ug ilang gipapas usab ang daghang uban pang mga kumpesor ug magtutudlo sa pagkamatinud-anon sa lain-laing paagi. Sa taliwala niining mga masigasig nga magtatanggol sa Kristohanong pagtuo, adunay duha ka lalaki, sila Marcian ug Martyr, nga pinaagi sa ilang pagtudlo ug mga sinulat, nagpasiugda sa Simbahan sa Dios ug, 'sama sa duha ka utong sa Simbahan, nagbubo sa gatas sa doktrina, nagpakaon sa espirituhanong mga anak'[7392] . Sa wala pa, nagsilbi sila ubos sa giingon nga balaang konpesor nga si Pablo: si Marcian isip usa ka magbabasa, ug si Martirius isip usa ka subdiakono. Sila usab mga notaryo[7393] , nga nagtala sa mga pagtulon-an sa patriyarka ug gisulat ang mga buhat nga nagpasiugda sa pagkamatinud-anon sa pagtuo. Sa samang higayon, sila mismo mga bantugang magtutudlo sa Pulong sa Dios ug mga tigdepensa sa Simbahan, nga ilang gipanalipdan sama sa duha ka taming batok sa mga pana sa erehya. Gihatagan sila sa Ginoo, isip Iyang matinud-anong mga disipulo, og dila ug kinaadman nga ang tanan nga misupak kanila dili makasupak o makasukol kanila (cf. Lucas 21:15) – ang mga Ariano. Pagkahuman sa pag-exile ug kamatayon ni San Pablo, gitutokan sa mga lider sa erehiya ang ilang hilo sa mga tinun-an niya, sila Marcian ug Martirius. Una sa tanan, gitago nila ang ilang dautang buot ilawom sa tabon sa kalimbongan, sama sa siga sa kalayo sa abo, naningkamot sila, pinaagi sa malimbungong pagpangdayeg, nga ilihis sila gikan sa Ortodoksiya paingon sa ilang kaugalingong kawalay-pagtuo. Gihatagan nila ang mga santo sa Dios og daghang bulawan, nagsaad nga mangamuyo sa hari alang kanila aron makadawat og dagkong pabor, aron itas sila sa pagka-obispo ug himuon silang tag-iya sa dagkong mga panag-iya, basta mouyon lang sila sa erehe nga ilang gipaila. Apan gisalikway sa mga balaan sa Dios ang tanan niini: wala sila modawat og bulawan, gisalikway nila ang mga dungog nga gisaad kanila, ug gipangatawa nila ang kalimbong sa mga daotan, kay mas gipili nila, alang sa pagkamatinud-anon, nga mag-antos sa pagpanamastamas, kawad-on sa dungog, pag-antos, ug bisan kamatayon, kaysa, samtang nagpuyo sa erehesia, mag-angkon sa bahandi, himaya, ug dungog. Unya ang mga heretiko, sa pagkahibalo nga dili gyud nila mapangumbinsi ang mga balaang konosesor sa pagdawat sa ilang bakak nga pagtuo, gisilotan sila sa kamatayon, nga gitinguha sa mga santo, alang kang Kristo, labaw pa kaysa kinabuhi mismo. Sa dihang gidakpan sila ug gidala ngadto sa lugar sa pagbitay, nangayo sila og gamay nga panahon aron pag-ampo. Sa pag-alsa sa ilang mga mata ngadto sa langit ug sa pag-alsa sa ilang mga kamot, nag-ampo sila:

– O Ginoong Dios, nga sa dili makita gimugna ang among kasingkasing ug nagmando sa among tanang binuhatan, dawata ang mga kalag sa Imong mga sulugoon sa kalinaw, kay gipatay kami tungod Kanimo ug giihap nga sama sa mga karnero nga dad-on sa kataban (Salmo 32:15; 43:23). Nagakalipay kami nga mobiya sa kini nga kinabuhi pinaagi sa ingon nga kamatayon alang sa Iyang ngalan. Hatagi kami nga makig-ambit sa walay katapusang kinabuhi uban Kanimo, ang Tinubdan sa kinabuhi.

Human sa ingon nga pag-ampo, gipailawom nila ang ilang balaan nga ulo sa ilawom sa espada ug gipatay sa dautang mga Ariano tungod sa ilang pag-angkon sa pagka-Diyos ni Hesukristo. Ang uban sa mga matinud-anon nagkuha sa ilang balaan nga relikya ug gilubong kini sa Melandian Gates, sa maong siyudad sa Constantinople.

[7391] Si Macedonius mao ang nagtukod sa usa ka bag-ong erehiya. Wala niya giila ang Espiritu Santo ingon nga Dios, kondili giisip Niya nga usa ka binuhat, nga walay bahin sa pagka-Dios ug himaya sa Amahan ug sa Anak. Ang erehiya sa mga Macedoniano gisaway sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho ubos ni Teodosio ang Dako niadtong 381.

[7392] Ang Liturgical Menaion, ika-25 nga adlaw sa Oktubre, Ode 4.

[7393] Notaryo – literal nga nagpasabot og 'magsusulat sa mubo nga sinulat'. Sa unang mga siglo AD, kini ang termino nga gigamit alang sa mga sekretaryo sa imperyo nga nagpamatood sa pagka-opisyal sa mga dokumento. Sa panahon ni Constantine the Great, gitukod ang usa ka sekreto nga kanselaria sa mga notaryo, nga ang buluhaton mao ang pagtipig sa mga minos sa labing importante nga mga konseho sa estado. Sa samang panahon, ang mga sekretaryo sa Patriarka sa Constantinople gitawag usab nga mga notaryo.

Pagkahuman, ang atong balaang amahan nga si Juan Crisostomo nagtukod og simbahan alang sa ilang handumanan, diin daghang mga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton pinaagi sa pag-ampo sa mga balaang martir, alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Trinidad hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Tungod kay nagpuyo ka og matinud-anong kinabuhi sukad pagkabata, Marcian ug ang maalamon nga Martir, imong napukan ang heretiko nga si Arius, gipreserbar nimo ang Ortodoksong pagtuo nga walay samad, pinaagi sa pagsunod sa maalamon nga magtutudlo nga si Pablo. Busa, kauban niya, nakab-ot nimo ang kinabuhi nga walay katapusan, isip labing takus nga mga kampyon sa Trinidad.

Paghandum kang San Anastasiyo nga Martir

Gisaulog kaniadtong 25 Oktubre

Si San Anastasio[7394] boluntaryong mipakita sa atubangan sa iyang mga tigpahirap ug mapangahas nga nagpamatuod kang Kristo ingon sa Tinuod nga Dios ug Manlalang sa tanang butang. Tungod sa ingon nga pagkamapundok sa tinuod nga pagtuo, giputol siya sa ulo gamit ang espada, ug ang iyang lawas gilabay sa dagat. Usa ka debotong babaye, human sa dakong paningkamot, nakuha ang balaang relikya sa santo gikan sa dagat ug, pagkahuman sa paglangkob niini og insenso ug pagbisti niini og mga sinina sa lubong, gibutang kini sa iyang kapilya sa balay[7395] . Daghang mga pag-ayo ang nahitabo sa lubnganan sa santo.

8 Nobyembre

26 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ug mga Milagro sa Balaan ug Himayaong Dakong Martir Demetrius

Gisaulog sa 26 sa Oktubre

Si San Demetrio, ang Dakong Martir, anak sa mahimayaon ug matinud-anong ginikanan, lumad sa siyudad sa Tesalonica, diin ang iyang amahan nagsilbi isip usa ka kumander sa militar. Niadtong panahona, ang mga hari nga dili matinuoron sa Dios nagpahamtang og malupit nga pag-antos batok sa mga Kristohanon; busa, ang amahan ni Demetrius, nga tinago nagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug nagpamintahom sa Iyang mga sugo, wala magdagan sa pag-angkon sa Iyang labing balaan nga ngalan sa hayag, tungod sa kahadlok sa makalilisang nga hulga sa mga pagano. Sa sulod sa iyang mga kuwarto, sa usa ka tinago nga kwarto, gitipigan niya ang duha ka balaang ikon, nga gipahimutang sa bulawan ug bililhon nga mga bato; ang usa naglarawan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, ug ang usa sa Labing Balaang Inahan sa Dios; sa atubangan niining mga ikon, nagsiga siya og kandila ug nagasunog og insenso. Niining hilit nga santuwaryo, kauban ang iyang asawa, kanunay sila nag-ampo sa Tinuoray nga Dios, nga nagpuyo sa kahitas-an, sa Iyang Bugtong Anak, ug sa Walay Sala nga Ginoo nga Babaye. Kining matinud-anong magtiayon buotan nga nagahatag og limos sa mga kabus ug wala gyud nila balibara ang mga

---

[7394] Si San Anastasiyo usa ka trabahante sa pagpalambot sa tela. Pagkahuman sa iyang pagbiyahe gikan sa Aquileia (usa ka siyudad sa amihanang Italya) paingon sa Salona, usa ka lungsod sa baybayon sa Dalmatia, iyang gipahayag ang iyang pagtuo kang Kristo, ug tungod niini siya nanasakitan hangtod mamatay isip usa ka martir atol sa paghari ni Diocletian (284–305).

[7395] Kining debotong babaye – ang adunahan nga matron nga si Asclepsia – nagsaad og ganti sa bisan kinsa nga makapangita sa balaang relikya. Sa dihang nadiskubre sa mga Aprikano ang balaang relikya, gipugos sila sa mga sulugoon sa babaye nga ihatag kini lamang sa mga tawo nga ilang gustong ireport sa ilang mga nakahataas. Apan ang mga Aprikano nagkuha og usa ka bahin sa mga relikya – nga gituohan nga ang ulo – ug gipadala kini sa Aprika.

nanginahanglan. Usa ra ka butang ang nakapasubo pag-ayo kanila: wala silay anak. Mapinanggaon nilang gihangyo ang Ginoo nga hatagan sila og manunod, ug pagkahuman sa pipila ka panahon natuman ang ilang tinguha.

Gidungog sa Labawng Ginoo ang ilang pag-ampo ug gihatagan sila og anak nga lalaki, si San Demetrio. Dako kaayo ang kalipay sa mga ginikanan, ug nagpasalamat sila pag-ayo sa Ginoo. Ang tibuok Thessalonica nakigbahin sa kalipay sa ilang gobernador, nga nag-organisar og usa ka pista para sa tibuok siyudad, labi na para sa mga kabus.

Sa pagdako sa batang lalaki ug pagsabot niya sa kamatuoran, gidala siya sa iyang mga ginikanan sa simbahan, diin adunay mga balaang larawan, ug samtang nagtudlo niini, miingon sila:

'Aniya ang hulagway sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, ug ani-a ang hulagway sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Gitudloan siya nila sa balaan nga mga sugo ni Kristo, gipasabot kaniya ang tanan nga paagi aron mailhan sa usa ka tawo ang atong Ginoong Jesu-Kristo, ug gipakita kaniya kung unsa ka walay pulos ug makadaot ang pagtuo sa dautang paganong mga dios.

Sukad niadto, si Demetrio, nga giya sa mga pulong sa iyang mga ginikanan ug labi na gayud gitudloan gikan sa ibabaw sa Balaang Espiritu, nakaila sa kamatuoran: ang grasya sa Dios nagapahulay na kaniya; sa tibuok niyang kalag mituo siya sa Ginoo ug, samtang nagsimba sa mga balaan nga ikon, gikahoy kini uban sa pagrespeto.

Unya, ang mga ginikanan ni Dimitri, pagkahuman nila pagtawag sa usa ka pari ug pipila ka mga Kristohanon nga ilang nailhan, gibunyagan ang batang lalaki sa ilang tinagoang kapilya sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo.

Pagkahuman madawat niya ang balaan nga bunyag, gitudloan si Dimitri sa tinuod nga pagtuo; mitubo siya sa edad ug sa pagsabot, misaka pa ug pa sa hagdanan sa mga hiyas – ug ang grasya sa Dios nagpadayon sa paghayag ug paggiya kaniya.

Sa pagdako ni Demetrius, namatay ang iyang mga ginikanan, nga nagbilin og ehemplo sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios alang sa ilang anak ug nagbilin kaniya nga manununod sa tibuok nilang kabtangan.

Samtang nagdungog si Haring Maximian sa kamatayon sa gobernador sa Tesalonica, gitawag niya ang iyang anak, si San Demetrio, ngadto sa iyang korte. Sa pagkahibalo nga maalamon ug maisug siya sa pakig-away, gitudlo siya sa hari nga gobernador sa tibuok rehiyon sa Tesalonica; samtang gisalig kaniya kining katungdanan, miingon siya:

'Protektahi ang imong natawhan ug limpyoha kini sa mga dili matinud-anong Kristohanon; patayi bisan kinsa nga motawag sa ngalan sa Gipa-krusipikar.'

Gidawat ni Demetrius ang pagtudlo sa hari, mibalik siya sa iyang lungsod ug gidawat uban sa dungog sa mga lumolupyo niini. Sa dugay na nga panahon, gipangandoy niya nga itukod ang kahayag sa tinuod nga pagtuo sa iyang natawhan nga lungsod ug nasubo siya sa dihang nakita niya nga ang mga tawo sa Tesalonica nagsimba sa mga dios-diosan nga walay kalag. Karon, pag-abot niya sa siyudad, dali dayon siyang misugod, sa atubangan sa tanan, sa pag-angkon ug paghimaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo; gitudloan niya ang tanan sa mga sugo ni Kristo, giusab ang mga pagano ngadto sa balaan nga pagtuo ug gipapas ang daotan nga buhat sa pagka-politeista; sa mubo, siya mao ang ikaduhang Apostol Pablo sa mga tawo sa Tesalonica. Ang balita niini dali nga nakaabot kang Maximian mismo. Ang emperador, sa pagkahibalo nga si Dimitrius, ang gobernador nga iyang gitudlo, usa ka Kristohanon ug nakapabalhin na og daghan sa iyang pagtuo, nasuko kaayo. Niadtong panahona, samtang nagpauli gikan sa gubat sa Sarmatiya[7396] , mihunong ang emperador sa Thessaloniki. Bisan pa sa wala pa moabot si Maximian sa siyudad, gisalig ni Demetrius sa iyang matinud-anong sulugoon nga ginganlan og Luppus ang tanang kabtangan nga iyang napanunod gikan sa iyang mga ginikanan—bulawan, pilak, bililhon nga mga bato ug mga bisti—ug gisugo nga ipang-apod-apod kini sa mga kabus ug nanginahanglan.

'Bahina kini nga kayamanan sa kalibutan kanila,' dugang pa sa santo, 'ug mangita kita og kayamanan sa langit para sa atong kaugalingon.'

[7396] Ang ngalan nga 'Sarmatians' nagtumong sa nagkalain-laing tribo nga nagpuyo sa habagatan sa karon nga Rusya, ingon man sa pipila ka bahin sa Alemanya ug Austria

Siya mismo misugod sa pag-ampo ug pagpuasa, busa nag-andam sa iyang kaugalingon alang sa korona sa martir. Ang hari dayon misugod sa pagsusi kon tinuod ba ang iyang nadungog mahitungod kang Demetrius. Wala'y kahadlok nga mitindog sa atubangan sa hari, gikumpisal ni Demetrius nga siya usa ka Kristohanon ug misugod sa pagbatikos sa pagano nga pagsimba sa daghang diyos. Gisugo dayon sa dautang tortyurero nga ipriso ang nag-angkon sa tinuod nga pagtuo. Sa pagsulod niya niini, ang santo nag-ampo gamit ang mga pulong sa propeta David: *'Dali, O Dios, sa pagluwas kanako; dali, O Ginoo, sa pagtabang kanako'* (Salmo 69:2). *'Kay Ikaw ang akong paglaum, O Ginoong Dios, akong saligan sukad pagkabatan-on. Gipalig-on ko Nimo gikan pa sa sabakan; gikuha ko Nimo gikan sa sabakan sa akong inahan; ang akong pagdayeg kanimo dili gayud mohunong. Nagmalipayon ang akong baba sa pag-awit kanimo, ug ang akong kalag nga imong gipaluwas; ug ang akong dila magpahayag sa imong pagkamatarong matag-adlaw'* (Salmo 70:5, 6, 23, 24).

Sama sa usa ka hayag nga palasyo, si Demetrio naglingkod sa iyang selda sa prisohan, nagdayeg ug naghimaya sa Dios. Ang yawa, nga nagtinguha sa pagkahadlok kaniya, mihimo sa iyang kaugalingon nga usa ka alacrán ug naningkamot sa pag-atake sa balaan sa bitiis. Pagkahuman niya sa paghimo sa tanda sa krus, walay kahadlok nga gitapakan sa santo ang alacrán, samtang gipahayag ang mga pulong ni David: *'Ikaw magatapakan sa alacrán ug sa basilisk; imong tapakan ang leon ug ang dragon'* (Salmo 90:13).

Samtang nagpuyo siya sa prisohan sa ingon ani nga paagi, gihatagan ang santo og dungog sa pagbisita sa usa ka Anghel sa Dios; ang langitnong mensahero mitungha sa iyang atubangan sa usa ka hayag nga kahayag, nagsul-ob og matahum nga langitnong korona, ug miingon:

'Sumala kanimo ang kalinaw, nag-antos alang kang Kristo; pagpakaisog ug paglig-on!' Sa dihang mitubag ang balaan:

'Nagakalipay ako sa Ginoo ug nagalipay sa Dios, akong Manluluwas!' Kining pagpakita sa Anghel nakapahupay ug nakapadasig sa balaan nga nag-antos; mas naghandum pa siya nga timplahan sa iyang dugo ang iyang pag-angkon sa tinuod nga pagtuo kang Kristo.

Samtang nag-andam ang emperador og mga dula ug nagsugod sa paglingaw-lingaw sa mga pasundayag. Aduna siyay usa ka bantugang manlalaban, usa ka Vandal nga natawo sa[7397] , nga ginganlan og Lee. Gipahimoan siya og hataas nga plataporma, ug nanan-aw si Maximian nga malipayon kaayo samtang nakig-away si Lee sa iyang mga kaatbang ug, pinaagi sa paglabay kanila gikan sa kahitas-an ngadto sa mga pika, gipailawom sila sa masakiton nga kamatayon. Lakip sa mga nanan-aw usa ka batan-on—usa ka Kristohanon—nga ginganlan og Nestor; Siya napailalom sa espirituhanong panaghigalaay kang San Demetrio, nga mao ang iyang magtutudlo sa pagtuo. Sa dihang nakita niya nga daghan ang gipatay ni Lee ug labi na gayud nga walay kalooy sa mga Kristohanon – nga gipugos sa pakig-away kang Lee – kining batan-on, nga nabati ang iyang espiritu, gusto makig-away sa manlalaban sa emperador. Apan sa wala pa siya mosulod sa gubat, miadto siya sa bilanggoan aron makita si San Demetrio. Didto, gisultihan ni Nestor si Demetrio sa tanan nga gibuhat ni Liy, gipahibalo kaniya nga gusto niyang makig-away niining walay kalooy nga manlupig sa mga Kristohanon, ug nangayo sa balaan sa iyang panalangin ug pag-ampo. Pagkahuman siya timplahan sa tanda sa krus, nagpanagna si Demetrio kaniya:

'Magdaug ka batok kang Li ug mag-antos alang kang Kristo!'

Sa pagduol niya sa arena, misinggit si Nestor aron madungog sa tanan:

'O Dios ni Demetrius, tabangi ako sa akong pakigbisog batok sa akong kaatbang!'

Unya, sa pakig-away niya kang Lias, napildi niya ang manlalaban sa hari ug gilabay siya gikan sa plataporma paingon sa hait nga mga pika sa ubos. Ang kamatayon ni Lias gikapungot pag-ayo sa hari; gisugo dayon niya nga patyon si Nestor nga bulahan. Apan wala kini makapahupay kang Maximian; tibuok adlaw ug tibuok gabii siya nagminuslaw sa kamatayon ni Lias. Pagkahibalo sa hari nga nakig-away si Nestor kang Lias sa tambag ug panalangin ni Demetrius, gisugo niya nga tuslok usab sa mga pana ang balaan nga dakong martir.

'Si Lias,' huna-huna sa walay balaod nga mananakit, 'gitambog sa kamot ni Nestor sa tumoy sa mga pika; ang parehas nga kamatayon nga iyang nabati kinahanglan usab mabati ni San Demetrio—pabayaan siya nga mapukan sa parehas nga kamatayon nga gigamit niya sa paglaglag sa atong pinalanggang manlalaban, si Lias.'

[7397] Ang mga Vandal usa ka katawhan nga adunay Germanic nga gigikanan nga nagpuyo kasagaran sa baybayon sa Dagat Baltic.

Apan ang buang nga mananakit nilimbong ang iyang kaugalingon, nagtuo nga pareho ang kamatayon sa matarong ug sa makasasala; nasayop siya niini, kay ang kamatayon sa mga makasasala malupigon, samtang ang pagpanaw sa mga balaan dungganon sa panan-aw sa Ginoo.

Sa pagsubang pa lang sa adlaw niadtong 26 sa Oktubre, misulod ang mga sundalo sa bilanggoan ni Demetrio; ilang nakaplagan ang balaan nga lalaki nga nag-ampo, ug dayon gisulong nila siya ug gituslok sa ilang mga pika. Sa ingon niini, gitugyan niining magtutumpaw sa pagtuo kang Kristo ang iyang dungganon ug balaan nga kalag sa kamot sa Magbubuhat[7398] .

Sa gabii, tinago nga gikuha sa mga Kristohanon ang lawas sa santo, nga walay dungog nga gilabay sa abog, ug gilubong kini uban sa pagrespeto.

Sa dihang nahitabo ang bulahan nga pagpanaw sa balaan nga dakong martir, didto ang iyang matinud-anong sulugoon, ang giingon nga si Lupp; uban sa pagrespeto gikuha niya ang bado sa iyang agalon nga nababad sa iyang bililhon nga dugo, ug gituslob niya ang iyang singsing niini. Pinaagi niining bado ug singsing, naghimo siya og daghang mga milagro, nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug nagpagawas sa dautang espiritu.

Ang mga hungihong bahin niining mga milagro mikaylap sa tibuok Thessaloniki, busa ang tanang masakiton misugod pagdagsa kang Luppus. Pagkahibalo ni Maximian niini, gisugo niya nga dakpon ug putlon ang ulo sa bulahan nga si Luppus. Busa kining maayong sulugoon misunod sa iyang agalon, si San Demetrio, ngadto sa langitnong puloy-anan.

Paglabay sa taas nga panahon ug pagkawagtang sa pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, gitukod ang usa ka gamay nga simbahan ibabaw sa lubnganan ni San Demetrio; daghang milagro ang nahitabo didto, ug daghang mga masakiton ang napaayo sa ilang mga sakit. Usa ka maharlika gikan sa Illyria nga ginganlan og Leontius[7399] , nagkasakit sa usa ka grabeng dili na matambalan nga sakit. Pagkadungog niya sa mga milagro sa balaan nga Martir, mituon siya uban sa pagtuo kang balaan nga Dakong Martir Demetrius. Sa dihang gidala siya sa simbahan ug gibutang sa mismong dapit diin gilubong ang mga relikya sa balaan nga Dakong Martir, dali siyang naayo ug mitindog nga hingpit nga maayo, nagpasalamat sa Dios ug naghimaya sa Iyang balaan nga sulugoon nga si Demetrius.

Tungod sa pagpasalamat sa santo, gusto ni Leontius nga magtukod og usa ka dako ug matahum nga simbahan aron pasidunggan kining himayaong Dakong Martir. Gibuwag ang daang gamay nga simbahan, ug sa dihang nagsugod sila og hukay sa kanal para sa pundasyon, nadiskubrehan ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir Demetrius nga buo kaayo ug walay bisan unsang timailhan sa pagkadaut; usa ka humot nga mira ang nitulo gikan niini, nga napuno ang tibuok siyudad sa humot nga baho niini.

Daghang katawo ang mitigum alang niining espirituhanong selebrasyon. Uban sa dakong pagrespeto, gikuha gikan sa yuta ang balaang relikyas, samtang dili masukod nga mga masakiton ang napaayo pinaagi sa pagpahiran sa mira nga misabwag[7400] . Si Leontius wala maglipay kaayo sa iyang kaugalingong pagkaayo kondili sa pagkadiskubre sa balaang relikyas. Sa dili madugay natapos niya ang buhat nga iyang gisugdan ug nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan sa maong dapit sa ngalan ni San Demetrio. Dinhi, sa usa ka reliquaryo nga gilibotan sa bulawan ug pilak ug gipalamutian sa bililhon nga mga bato, gibutang ang bililhon nga mga relikya sa

---

[7398] Ang santo namatay sa palibot sa tuig 306.

[7399] Si Leontius nagkupot og usa ka bantugang posisyon sa Illyria, diin sakop usab niadtong panahona ang rehiyon sa Thessaloniki.

[7400] Usa sa labing katingalahang mga milagro diin ang Dios mipili sa paghimaya sa Iyang dakong santo mao ang pag-agos sa mira gikan sa iyang balaang relikya. Kini nga pag-agos usa ka katingalahang timaan sa grasya sa Dios. Nagsugod ang pag-agos sa mira sa ika-7 nga siglo. Daghang mga manunulat ug historyador ang nagpamatuod niining dili masabti nga panghitabo. Sipi-on nato ang testimonya sa usa ka ingon nga manunulat, si Demetrius Chrysologus, nga nabuhi sa ikaduhang tunga sa ika-14 nga siglo: 'Kini (mao ang mira) sa iyang kinaiyahan dili tubig, kondili mas lapok pa kaysa tubig, ug wala'y susama sa bisan unsang substansiya sa yuta—dili likido, dili usab solido—ni bisan unsa nga gihimo sa artipisyal nga paagi... Mas katingalahan kini kaysa sa tanang humot, dili lang kadtong gihimo sa kahanas sa tawo, apan usab kadtong gimugna sa Diyos sa kinaiyahan." Daghang mga pag-ayo ang nahitabo pinaagi sa pag-pahid niini nga mira; bisan ang mga tawo nga wala motuo kang Kristo naghatag ug dakong pagdayeg niini nga katingalahang substansya. Busa, atol sa pagsakop sa Thessaloniki sa mga Turko niadtong 1429, ang mas maampingon sa mga kaaway nagtumong sa pagdala uban kanila ug usa ka piho nga kantidad niini nga mira, nga ilang madungog pag-ayo ang gahum niini sa pag-ayo. Ang Balaang Simbahan, nga nagtawag kang San Demetrio nga 'Magtugot og Mirra', nagdayeg niining asketiko ni Kristo sa ingon ani nga mga pulong: 'O Demetrio, mabango ug dungganong mirra, ikaw usa ka nagbukal nga tinubdan' (Canon, Ode 1). 'Ang imong kanunay nga nag-agos nga mga tinubdan sa mirra nagbubo.'

Dakong Martir. Apan ang kabalaka ni Leontius milapad pa gyud: mipalit siya og mga baryo ug ubasan ug gihatag kini aron suportahan ang mga klero nga nag-alagad niining simbahan. Sa pag-abot sa panahon nga siya mobalik sa iyang yutang natawhan, nagplano siya nga magdala og usa ka bahin sa mga relikya sa santo uban kaniya, aron makatukod siya og simbahan nga gihalad kang Demetrius sa iyang kaugalingong lungsod. Apan ang santo mitungha kaniya ug gipugngan siya sa pagkuha og bisan unsang bahin sa mga relikya. Busa, gikuha lang ni Leontius ang sudlo nga nataptan sa dugo sa santo ug, pagkahuman kini ibutang sa usa ka bulawanong reliquaryo, mibiyahe paingon sa iyang panimalay sa Illyria. Sa iyang pagbiyahe, daghang mga milagro ang nahitabo pinaagi sa pag-ampo sa santo, tungod niining sudlanan sa dugo. Sa usa ka higayon, samtang nagbalik, kinahanglan ni Leontius nga moagi sa usa ka suba nga misobra sa iyang bangko ug naglagot nga delikado[7401] ; gikupot siya sa kahadlok ug kahingawa, apan kalit lang nga mitungha si Santo Demetrio sa iyang atubangan ug miingon:

'Kuhaa sa imong mga kamot ang reliquaryo nga naglangkob sa panapton ug ayaw na kahadlok.'

Gisunod ni Leontius ang tambag sa santo: siya ug ang tanan nga kauban niya nakatawid nga luwas. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, ang pinakaunang gibuhat niya mao ang pagtukod og usa ka matahum nga simbahan nga gihalad kang Balaang Dakong Martir Demetrius. Sa pagtawag sa ngalan niining dakong asetik sa Kristo uban sa pagtuo, naghimo si Leontius og mga milagro pinaagi sa pag-ampo sa santo. Grabe kaayo ang sakit sa magmamando sa Illyria, nga ang pus ug mga pilas mitabon sa tibuok niyang lawas gikan sa ulo hangtod sa tiil. Apan giluwas ni Leontius ang masakiton gikan sa iyang grabeng pag-antos pinaagi sa pag-ampo kang San Demetrio; milagrosamente usab niyang giayo ang usa ka tawo nga nag-antos sa pagdugo ug giayo usab ang lain nga gipanag-iya sa demonyo; daghan pang ubang milagro ang nahitabo didto pinaagi sa pag-ampo sa santo. Apan aduna'y labi na daghang milagro sa Tesalonica, diin gipahimutang ang mga relikya niining Dakong Martir.

Usa ka adlaw, nasunog ang simbahan nga gipahinungod sa balaan nga Dakong Martir. Ang pilak nga payong ibabaw sa mga relikya sa balaan sa Dios labi ka grabe ang kadaut: natunaw kini sa kalayo. Si Eusebius, nga Arsobispo niadtong panahona, dako kaayo ang tinguha nga mapabuwelo pag-usab ang canopy. Apan kulang kaayo siya og pilak. Niining simbahan adunay usa ka pilak nga trono, nga wala gyud madaut atol sa kalayo. Giplano sa arsobispo nga tunawon kini nga trono aron himuon nga canopy para sa kabaong sa santo, apan wala pa niya kini gisulti sa bisan kinsa. Sa samang panahon, adunay usa ka debotong presbiter sa maong simbahan nga ginganlan og Demetrius. Nagpakita kaniya ang Balaang Dakong Martir ug miingon:

'Adto ug sultihi ang obispo sa siyudad: ayaw pagdahum nga ipa-usab paghimo ang trono sa akong simbahan.'

Si Dimitri dayon miadto kang Eusebius ug gisultihan siya nga biyaan ang iyang plano. Sa sinugdan, natingala kaayo ang arsobispo sa mga pulong sa presbiter, apan unya, sa pagdahom nga basin nahibalo si Dimitri sa iyang tuyo, nawala ang iyang katingala ug gani gisaway pa niya ang presbiter. Paglabay sa pipila ka adlaw, gipatawag na sa arsobispo ang mga mananambo aron motungha sa iyang atubangan. Niadtong mismong takna, miadto si presbiter Dimitri kang Eusebius sa ikaduhang higayon ug miingon:

'Ang Balaang Dakong Martir mipakita na usab kanako, usa ka makasasala, sa usa ka damgo ug gisugo ko nga sultihi ka: alang sa akong tinarungan, ayaw ipintal pag-usab ang trono.'

Gipahawa usab sa arsobispo ang presbiterio nga may hugot nga pagdili, apan wala pa gihapon siya nagmando nga ipintalan pag-usab ang trono. Paglabay sa pipila ka panahon, hapit na usab niya ipapintalan pag-usab ang trono, apan si Santo Demetrio, nga nagpakita sa maong presbiterio, miingon:

– Ayaw pagkawalay paglaum; ako mismo ang mag-atiman sa akong simbahan ug sa akong siyudad; ihatag kana nga kabalaka kanako ra.

Unya dili na mapugngan sa arsobispo ang iyang mga luha ug miingon sa tanan nga naa didto:

'Maghulat pa kita og pila ka gutlo, mga igsoon, kay ang balaan mismo ni Kristo nagsaad kanato sa iyang tabang.'

Sa diha nga nahuman pa lang sa arsobispo ang iyang pakigpulong, miabot dayon ang usa ka lungsoranon sa Tessalonica nga ginganlan og Mina, nga nagdala og 75 ka libra nga pilak.

[7401] Kini mao ang Suba Danube.

'Si San Demetrio,' matod ni Mina, 'kanunay nakong giluwas gikan sa katalagman ug gani giluwas ko gikan sa kamatayon. Dugay na nakong gipangandoy nga mohatag og donasyon sa simbahan sa akong mahigugmaong patron ug katingalahang manalipod. Niining buntaga mismo, usa ka tingog ang nag-awhag kanako:

'Adto ug buhata ang dugay na nimong tuyo.' Sa paghatag niya sa pilak, nangayo si Mina nga gamiton kini aron pagtukod og payag ibabaw sa lubnganan sa Dakong Martir. Pagkahuman niini, misugod usab ang ubang mga lungsoranon sa Tesalonica sa pagdala og pilak. Gikan niining mga donasyon, gitukod ang usa ka matahum nga payag ibabaw sa lubnganan ni San Demetrio nga Dakong Martir.

Sa paghari ni Emperador Maurice[7402] , ang mga Avar[7403] nangayo og bug-at nga buwis gikan sa mga lumolupyo sa Byzantium, apan wala mosugot si Maurice sa ilang hangyo. Busa nagtigom sila og dakong hukbo, nga kadaghanan Slav, ug nagpasiya nga sakupon ang Thessaloniki, nga ilado sa halapad nga kalakalan ug dakong bahandi. Bisan pa nga nagpadala si Emperador Maurice og pwersa ngadto sa siyudad, ang salot nga bag-ohay lang misangko didto nakapakunhod pag-ayo sa gidaghanon sa mga lumolupyo sa Thessaloniki, ug dako kaayo ang kaaway nga hukbo: kini adunay 100,000 ka tawo. Napulo ka adlaw pa sa pag-abot sa kaaway, nagpakita si San Demetrio kang Arsobispo Eusebio ug gisultihan siya nga ang siyudad nag-atubang og dakong katalagman. Apan ang mga tawo sa Tesalonica nagtuo nga dili pa moabot ang hukbo sa kaaway sa siyudad sa dili pa dugay. Kalit lang, supak sa gipaabot, mitungha ang kaaway dili layo sa pader sa siyudad. Mahimo pa unta silang makasulod sa siyudad nga walay babag sa gabii, apan ang gamhanang tuo nga kamot sa Labawng Ginoo, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Demetrio, milagrosong mipahunong sa makalilisang nga mga kaaway dili layo sa siyudad. Nasayop ang mga kaaway ug giisip nila nga ang usa sa mga gipakusgan nga monasteryo nga nahimutang sa gawas sa siyudad mao mismo ang Thessaloniki, ug nagpabilin silang nakapuwesto sa ilawom niini tibuok gabii; Sa sunod buntag, nasabtan nila ang ilang sayop ug midagan sila paingon sa siyudad mismo. Misugod og direkta nga pag-atake ang mga tropang kaaway, apan unya, sa atubangan sa tanan, mitungha si Santo Demetrio sa pader sa siyudad nga nagsul-ob og armadong mandirigma, ug gipukan niya sa iyang pika ang unang kaaway nga nakasaka sa pader ug gilabay siya paubos. Sa dihang nahulog siya, nadani usab niya paubos ang uban pang mga mananakop – kalisang kalit nga misakop sa mga kaaway – ug sila dayon mibakwit. Apan ang pag-atake sa siyudad wala pa mahuman; bag-o pa kini nagsugod. Sa pagkakita sa kadaghanon sa mga kaaway, ang kawad-on sa paglaum misakop bisan sa labing maisug. Sa sinugdan, nagtuo ang tanan nga dili na malikayan ang pagkaguba sa siyudad. Apan sa dihang nakita nila ang paglayas sa mga kaaway ug ang pagpanalipod sa ilang katingalahang mananabang, napalig-on ang kasingkasing sa mga lumolupyo ug nagsugod sila og paglaum nga ang manalipod sa Tesalonica, si San Demetrio, dili biyaan ang iyang natawhan nga siyudad ug dili tugotan nga mahulog kini sa kamot sa kaaway. Samtang nagpadayon, gisugdan sa mga kaaway ang pag-atake sa siyudad, gidala nila ang ilang artilerya ug gisugdan ang pag-uyog sa pundasyon sa mga pader sa siyudad; usa ka bagyo sa mga pana ug bato, nga gipagawas gikan sa mga katapult, nagpamawala sa kahayag sa adlaw – ang tanang paglaum nakasalig sa tabang gikan sa langit, ug napuno sa daghang katawhan ang simbahan nga gihalad kang San Demetrio. Niadtong panahona, adunay usa ka tawo nga mahadlokon sa Dios ug labing matinahuron sa siyudad nga ginganlan og Illustrius. Pag-abot niya sa simbahan ni San Demetrio nga Dakong Martir sa gabii, nag-ampo siya nga matinud-anon sa portiko sa simbahan ngadto sa Dios ug sa Iyang himayaong santo alang sa kaluwasan sa siyudad gikan sa mga kaaway niini, ug kalit lang siya gihatagan og usa ka katingalahang panan-awon: duha ka masidlak nga batan-ong lalaki ang nagpakita sa iyaha, nga sama sa mga bantay sa hari – sila mao ang mga Anghel sa Dios. Ang mga pultahan sa simbahan kusog nga nabukas sa ilang kaugalingon sa ilang atubangan, ug misulod sila sa simbahan. Misunod kanila si Illustrius, nga gusto makita unsay mosunod nga mahitabo. Pagkasulod nila, miingon sila sa kusog nga tingog:

'Ain sa agalon nga nagpuyo dinhi?'

Unya mitungha ang laing batan-on nga murag sulugoon, ug nangutana kanila:

'Ngano man inyong gipanginahanglan siya?'

'Gipadala kami sa Ginoo kaniya,' ilang tubag, 'aron mosulti kaniya og usa ka butang.'

[7402] Naghari si Mauricius gikan sa 582 hangtod sa 603.

[7403] Ang mga Avar, nga ang mga sakop mao ang mga Slav—nga wala pa masidlak sa kahayag sa Kristohanong pagtuo—nagpuyo sa Don, duol sa Dagat Caspian.

Tungod kay nagtudlo sa kabaong sa santo, miingon ang batan-ong sulugoon:

'Ani na siya!'

'Sultihi siya nga naa kami diri,' ingon nila.

Unya gitaas sa batan-on ang kurtina, ug gikan sa sulod migawas si Santo Demetrio aron sugaton sila; siya tan-awon eksakto sama sa iyang paglarawan sa mga ikon; usa ka hayag nga kahayag, sama sa adlaw, ang misidlak gikan kaniya. Tungod sa kahadlok ug tungod sa makasilaw nga kahayag, wala makatan-aw si Illustrius sa santo. Ang mga batan-on nga miabot mitingog kang Demetrio.

'Ka-grasya unta kaninyo,' tubag sa santo, 'unsa may nakapahimo kaninyo sa pagbisita kanako?'

Mitubag sila:

'Gipadala kami sa Ginoo, nga nagmando kanimo nga mobiya sa siyudad ug moadto Kaniya, kay gusto Niya nga itugyan kini sa kamot sa mga kaaway.'

Pagkadungog niini, ang santo mitungo sa iyang ulo ug naghilom, samtang nagahilak og mapait. Ug ang batan-ong sulugoon miingon sa mga miabot:

'Kung nahibalo ko nga ang inyong pag-abot dili maghatag ug kalipay sa akong agalon, dili unta nako siya pasultihan bahin kaninyo.'

Unya ang balaan misugod sa pagsulti:

'Mao ba kini ang gipahimangno sa akong Ginoo? Kabubut-on ba sa Maghuhari sa tanan nga itugyan ang siyudad, nga napalit sa Iyang bililhon nga dugo, ngadto sa kamot sa mga kaaway nga wala makaila Niya, wala motuo Niya, ug wala magpasidungog sa Iyang balaan nga ngalan?'

Niini, mitubag ang mga miabot:

Kung wala ang kabubut-on sa atong Ginoo, dili unta Niya kita gipadala kaninyo!

Unya miingon si Dimitri:

– Lakaw, mga igsoon, ug sultihi ang akong Ginoo nga ang Iyang alagad nga si Dimitri nagaingon niini:

– Nasayud ako sa Imong pagkamaayo, O maloloy-on nga Ginoo; bisan pa ang mga dautan sa tibuok kalibutan dili makalabaw sa Imong kaluoy; alang sa mga makasasala gibubo Nimo ang Imong balaan nga dugo, gihalad Nimo ang Imong espiritu alang kanamo; karon, busa, ipakita Nimo ang Imong kaluoy niining siyudad ug ayaw ko sugoa nga mobiya niini. Ikaw mismo ang nagtudlo kanako nga magbantay niining siyudad; tugoti ako nga sundon Ka, akong Ginoo: ipagawas nga ikatugyan nako ang akong kinabuhi alang sa mga pumoluyo niining siyudad, ug kon gitudlo sila nga malaglag, nan malaglag usab ako uban kanila; Ayaw laglaga, Ginoo, kining siyudad diin ang tanan nagtawag sa Imong balaan nga ngalan; bisan pa nga nakasala kining mga tawo, wala sila mibulag gikan Kanimo: kay Ikaw mao ang Dios sa mga maghinulsol.

Ang mga batan-on nga miabot nangutana kang Demetrio:

'Mao ba kini ang atong tubag sa Ginoo nga nagpadala kanato?'

'Oo, tubaga siya ingon ani,' ingon niya, 'kay nahibalo ko nga ang Ginoo *"dili maglagot hangtod sa walay katapusan, ni magpabilin ang Iyang kasuko hangtod sa kahangturan"* (Salmo 102:9).

Pagkahuman niini, misulod ang santo sa lubnganan, ug gisirad-an ang balaan nga kaban; ug ang mga Anghel nga nakigstorya kaniya nahimong dili makita. Mao kini ang gipahamtang kang Illustrius nga makita sa usa ka katingalahang ug makapahadlok nga panan-awon. Sa katapusan, sa pagka-pahimangno niya, nahulog siya sa yuta, nagpasalamat sa santo sa iyang pag-atiman sa siyudad, ug gidayeg siya tungod kay nag-ampo siya sa Ginoo nga dili isugat ang mga lumolupyo sa Tesalonica sa kamot sa ilang mga kaaway. Sa buntag, gisaysay ni Illustrius sa mga lungsoranon ang tanan niyang nakita ug gihangyo sila nga makig-away nga maisugon batok sa ilang mga kaaway. Pagkadungog sa mga tawo sa gisaysay ni Illustrius, ang tanan, uban sa luha sa ilang mga mata, nangaliya sa Ginoo nga pasayloon sila ug mitawag kang Santo Demetrio alang sa tabang. Pinaagi sa pag-ampo sa santo, ang siyudad wala'y kadaut: sa dili madugay, ang mga kaaway mitikaw gikan sa mga pader uban sa dakong kaulaw, kay wala na sila'y kusog aron kuhaon ang siyudad, nga gipanalipdan sa himayaong santo sa Dios. Sa ikapitong adlaw sa pag-atake, ang mga kaaway, nga walay klarong hinungdan, kalit nga nangdagan sa kagubot, gibyaan ang ilang mga tolda ug mga makinarya sa pag-atake. Sa sunod adlaw, mibalik ang pipila sa mga kaaway ug gisaysay ang mosunod:

'Gikan pa sa unang adlaw sa pag-atake, nakita namo ang kadaghanon sa inyong mga tigdepensa nga milabaw pa sa among hukbo. Nagtuo kami nga ang inyong mga pwersa nagtago sa luyo sa inyong mga pader. Kagahapon, kalit lang silang misulong kanamo, ug kami milayas.'

Unya nangutana ang mga nabigla nga lungsoranon: 'Kinsa ang nangulo sa hukbo?'

'Nakita namo,' tubag sa mga mibalik nga kaaway, 'usa ka tawo nga nagdan-ag sa kahayag, nagsakay og puti nga kabayo ug nagsul-ob og puti ka-snow nga bisti.'

Pagkadungog niini, nasabtan sa mga lungsoranon sa Tesalonica kinsa ang nakapahimakak sa kaaway. Mao kini ang paagi sa pagdepensa ni San Demetrio sa iyang siyudad.

Pagkahuman nga mibakwit ang mga kaaway gikan sa Tesalonica, usa na usab ka kalamidad ang mitumaw sa siyudad. Sa panahon sa pag-atake, daghang kaaway ang nangawat sa tanang reserba sa humay, hinungdan nga usa ka dakong gutom ang nibuto sa siyudad mismo: daghang mga tawo ang namatay tungod sa kakulang sa pagkaon. Sa pagkakita nga ang iyang natawhan nga siyudad nag-antos sa kagutom, ang santo nagpakita sa daghang higayon sa mga barko nga naglayag sa dagat, mibisita sa mga pantalan ug daghang mga isla, ug nagmando sa mga barkong puno sa trigo nga mopaingon sa Thessaloniki, ug sa ingon niini, iyang giluwas ang iyang siyudad gikan sa kagutom[7404] .

Sa pag-abot sa matinud-anon nga Emperador Justiniano[7405] , nagtukod siya og matahum ug maanindot nga simbahan sa Constantinople sa ngalan sa Kaalam sa Dios, ug nagpadala siya og mga dungog nga tawo sa Thessaloniki aron madala gikan didto ang usa ka bahin sa mga relikya sa santo alang sa pagdekorar ug pagkonsagrasyon sa bag-ong natukod nga simbahan. Pag-abot nila sa Thessaloniki, miduol ang mga sugo sa balaan nga reliquaryo diin nagpuyo ang mga relikya sa Dakong Martir aron tumanon ang sugo sa emperador; kalit lang, misidlak ang haligi sa kalayo gikan sa reliquaryo, nagbubo sa tanan og daghang mga siga, ug nadungog ang tingog gikan sa kalayo:

'Baroga ug ayaw pagsuway.'

Napuno sa kahadlok, nangahulog sa yuta ang mga naa didto; unya ang mga sugo, nga nakakuha lang ug gamay nga yuta gikan sa maong dapit, mibalik sa hari ug gisultihan siya sa tanan nga nahitabo kanila. Ang tanan nga nakadungog sa ilang sugilanon nabigla kaayo. Gihatag sa mga sugo sa hari ang katunga sa yuta nga ilang nakuha, ug gibutang ang pikas nga katunga sa reliquaryo sa simbahan.

Katungdanan sa usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Onisiphorus ang pagpasiga sa mga kandila ug pag-atiman sa mga lampara sa simbahan ni San Demetrio. Gihagit sa yawa, gisugdan niining batan-ona ang pagpangawat sa mga kandila ug tinago kini nga gibaligya, ug iyang gipang-angkon ang kuwarta gikan sa halin alang sa iyang kaugalingon. Dili pasagdan ni San Demetrio nga mahitabo ang ingon ana ka dautang buhat sa simbahan nga gipahinungod kaniya: mipakita siya kang Onisiphorus sa usa ka damgo ug, uban sa labawng pagpailub, gisugdan niya ang pagpangutya kaniya:

'Igsoon Onisifor, masubo ko nga nagpanakaw ka og kandila; pinaagi niini, nagpahinabo ka og kawad-on sa mga nagdala niini; dili lang kana, nagadaut pud ka sa imong kaugalingon; hinumdumi nga nagpaabut ang pagsilot sa mga naglihok sama nimo; biyaa kini nga dautang buhat ug maghinulsol ka.'

Si Onisiphorus, pagmata niya, nabati ang kaulaw ug kahadlok; apan pagkahuman sa pipila ka panahon nakalimot siya sa sugo sa santo ug nagsugod pag-usab sa pagpangawat og kandila sama sa iyang nabuhat kaniadto – ug sa dili madugay naigo siya sa silot. Usa ka adlaw, usa ka matinud-anon nga tawo, nga namata sayo sa buntag, miadto sa Simbahan ni San Demetrio ug nagdala og daghang dagkong kandila. Gihayag niya kini, gibutang tupad sa kabaong sa Dakong Martir ug, pagkahuman sa pag-ampo, mibiya sa simbahan. Sa pagduol ni Onesifor sa mga kandila, gipahaba niya ang iyang kamot aron kuhaon kini, sa dihang kalit nga misinggit ang usa ka tingog gikan sa kabaong sa santo:

'Gibuhat na pud nimo pag-usab!'

Natandog sa tingog sama sa dalugdog, dali dayon natumba si Onisiphorus sa yuta ug nagpabilin didto nga murag patay hangtod misulod ang usa sa mga pari. Gibangon sa lalaking miabot ang batan-on nga nabalotan sa kahadlok. Pagkabawi ni Onisifor sa iyang pagkahibulong, gisaysay niya ang tanan: ang iyang makasasala nga

---

[7404] Nahitabo kini nga milagro niadtong 547.

[7405] Naghari si Justinian gikan sa 527 hangtod sa 566

tinguha, ang unang pagpakita kaniya sa santo sa usa ka damgo, ug ang ikaduhang pagsaway ni Demetrius. Unya, pagkadungog niini nga sugilanon, napuno sa dakong kahadlok ang tanan.

Daghang mga bihag ang gipagawas sa balaan nga dakong martir nga si Demetrio gikan sa gapus sa mga dili motuo. – Busa, usa ka obispo ang nadakpan sa mga barbaro ug gipangapos og kadena, apan ang santo mipakita kaniya, gipagawas siya sa iyang mga gapos, ug, gipanalipdan sa santo, ang obispo nakalabang nga luwas sa Thessaloniki. Sa lain nga higayon, ang mga barbaro, pagkahuman nila pagsulong sa siyudad, nagdala sa daghang mga pumoluyo niini. Sa taliwala sa mga bihag naa ang duha ka matahum nga dalaga; maalamon sila sa pagbordar ug sa paghulagway sa tela sa nagkalain-laing bulak, kahoy, langgam, hayop, ug nawong sa tawo. Gidala sila sa mga barbaro sa ilang kaugalingong yuta ug gipresentar isip regalo sa ilang prinsipe. Sa pagkahibalo sa ilang kahanas, miingon ang prinsipe kanila:

'Nasayud ko nga sa inyong yuta adunay usa ka dakong dios, si Demetrius, nga nagbuhat og katingalahang mga milagro; burdaa ang iyang hulagway sa usa ka piraso nga panapton, ug pagasimbaon ko siya.'

Mitubag ang mga dalaga:

'Dili, Prinsipe, si Demetrius dili Diyos, kondili usa ka dako nga alagad sa Diyos ug usa ka tig-tabang sa mga Kristohanon. Dili namo tumanon ang imong hangyo, kay nahibalo kami nga dili nimo siya gustong simbahon, kondili aron dunggoan ang iyang hulagway.'

'Ang inyong kinabuhi ug kamatayon naa sa akong gahum,' tubag sa prinsipe. 'Pilia ang inyong gusto: buhata ang akong gipangayo, ug mabuhi kamo; o, kon mosupak kamo sa akong sugo, ipapatay kamo dayon.'

Tungod sa kahadlok sa ilang kinabuhi, ang mga bihag misugod sa pagpanahi og hulagway ni San Demetrio. Sa dili pa moabot ang adlaw sa pagsaulog sa pista sa santo, nahuman sa mga dalaga ang ilang buhat, ug sa gabii sa Oktubre 26, samtang naglingkod sa ilang mga lamesa sa pagpanahi, gipanaog nila ang ilang mga ulo ibabaw sa hulagway nga ilang gipanahi ug misugod sa paghilak:

'Ayaw kami paglagot, Martir ni Kristo,' ingon nila, 'kabalo kami nga gusto sa dautang prinsipe nga pangatawa ang imong hulagway; gitawag ka namo nga saksi nga wala namo gustong burdahon ang imong hulagway; napugos kami sa pagbuhat niini tungod sa hulga sa usa ka makalilisang nga kamatayon.'

Samtang nagahilak sila sa larawan sa santo, natulog sila.

Samtang natulog sila, si San Demetrio, sa milagrosong paagi—sama sa gibuhat kaniadto sa Anghel ni Habakuk—gidala ang mga dalaga, kauban ang ilang mga buhat, niadtong gabii mismo paingon sa Tesalonica alang sa iyang pista, ug gibutang sila sa simbahan tapad sa iyang mga relikya atol sa Tibuok Gabii nga Pagbantay. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, nangahibulong ang tanan, ug ang mga dalaga, pagmata nila, misinggit:

'Kaluoy sa Dios. Asa na kami?'

Natingala kaayo sila nga dili sila makabawi sa ilang pagbati ug nagtuo nga nahitabo kini tanan sa usa ka damgo.

Sa katapusan, napasiguro na gyud sila nga naa sila sa Thessaloniki, nga makita nila ang lubnganan sa santo sa ilang atubangan, ug nga nagtindog sila sa iyang simbahan, diin daghang mga tawo ang nag-ampo. Unya, sa atubangan sa tanan, nagsugod sila sa pagpasalamat sa ilang manalipod, si Santo Demetrio, ug gisaysay nila ang tanan nga nahitabo kanila . Ang mga tawo sa Tesalonica, nga malipayon kaayo sa ingon ana ka katingalahang milagro, nagselebrar sa pista ni San Demetrio uban sa dakong kalipay; gibutang nila ang burdang ikon sa ibabaw sa halaran, ug daghang mga milagro ang nahimo pinaagi niini alang sa himaya sa Dios, Usa sa Trinidad. Hinaut nga ang himaya, dungog ug pagsimba gikan sa tanang binuhat kaniya hangtod sa kahangturan, amen.

Tropario, Tono 3:

Ang tibuok kalibutan nakakaplag kanimo nga usa ka dakong manalipod sa mga panahon sa kalisdanan, O magdala sa pag-antos, mananaog sa mga dila. Kay sama sa imong pagpaubos sa garbo ni Liev ug pagdasig kang Nestor sa usa ka maisugong buhat, busa, O Balaan nga Demetrio, hangyoa si Kristo among Dios nga ipagani kanamo ang Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 3:

Pinaagi sa mga sapa sa imong dugo, Demetrio, ipintal sa Dios ang Simbahan, nga maghatag kanimo og dili mapildi nga kusog ug magpanalipod sa imong siyudad nga walay kadaut: kay ikaw mao ang iyang panalipod.

- Niining maong adlaw gisaulog usab nato ang Banal nga Athanasius, nga nag-alagad sa Monasteryo sa Midiki sa Bithynia; siya namatay mga tuig 814. Ang iyang sugilanon makita sa Kinabuhi sa Banal nga Nikita sa Midiki (3 Abril)

9 Nobyembre

27 Oktubre (Daang Estilo)

Niining adlawa gisaulog nato ang martir nga si Mark ug kadtong gipatay uban kaniya human sa nagkalain-laing pag-antos tungod sa pagpangwali kang Kristo sa Asya.

Ang Pag-antos ni San Nestor nga Martir

Gisaulog sa 27 Oktubre

Ang dautang Haring Maximian, nga nailhan usab nga Hercules ug usa ka higala ni Diocletian, pag-abot niya sa siyudad sa Tessalonica, gipakulong si San Demetrio tungod sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, samtang siya mismo naglingaw-lingaw sa mga pasundayag ug mitambong sa mga dula.

Sa samang panahon, nagpasigarbo siya sa usa sa iyang mga manlalaban, nga ginganlan og Li, nga gikan sa tribong Vandal, nga miingon nga walay makadaog kaniya.

Kining si Liem usa ka ikaduhang Goliath[7406] : siya mas taas kaysa tanang tawo, sama sa hayop ang hitsura ug pamatasan, ug ang iyang tingog sama sa pagngurog sa leon. Sa diha pa lang nga makita siya ug madungog ang iyang tingog, nangurog ang tanan nga nakakita kaniya; katingalahan ang kusog sa iyang lawas, ug dili mapildi ang iyang gahum, kay adunay hugaw nga mga espiritu nga nagpuyo sa sulod niya, ug tungod niini walay makasukol kaniya. Gipatay na niya ang dili mabilang nga mga maisug ug kusgan nga lalaki ug pinalabi siya sa hari tungod sa iyang kusog. Tungod kay ang hari mismo dili gyud makabusog sa dugo sa tawo, iyang gipalabi ang lalaki nga iyang gipahinungod ang tanang pisikal nga kusog sa pagbubo sa dugo sa tawo.

Alang niining dautang si Liy, ang hari nagpapatukod og taas ug lapad nga plataporma nga gibase sa mga haligi sa tunga-tunga sa siyudad, diin si Liy makahimo sa paghimo og mga paligsahan sa kusog sa atubangan sa tanan. Sa ilawom sa maong plataporma gipako ang daghang mga pana ug uban pang armas, nga nakatutok paingon sa taas – aron si Lee ikahaboy ang iyang mga napildi ngadto niini nga matulis nga mga armas, diin sila matuslok ug mamatay samtang nagahulog. Ug sa tinuod, si Lee, sa diha nga nakig-away siya sa mga tawo, iyang ihaboy sila sa ilawom sa plataporma ngadto sa mga pana ug patyon sila. Ang hari, kauban ang tibuok hukbo sa iyang mga mandirigma, nanan-aw niini uban sa kalipay ug natingala sa iyang manlalaban. Ang mga tawo sa Tesalonica nanan-aw usab niining talan-awona, lakip na a , diin daghan ang mga magtutuo. Sa dihang nakita nila ang dugo sa tawo nga gibubo niining dili-tawo nga hayop, ilang gininhawa og lawom: kay si Lee nakapatay na sa daghang mga Kristohanon, nga gipugos sa mga daotan nga mosaka sa plataporma ug makig-away kaniya.

Sa maong siyudad nagpuyo ang usa ka batan-on nga lalaki nga ginganlan og Nestor, kusgan sa lawas, gwapo sa nawong, nga bag-o pa nagsugod motubo ang iyang bungot. Duol siya kang Dakong Martir Demetrius, diin niya nahibal-an ang balaan nga pagtuo. Sa dihang nakita niya nga gipatay sa dili matarong ang mga Kristohanon, napuno siya sa kadasig ug nagpasiya nga makig-away batok sa kusgan nga si Lee. Miadto siya kang San Demetrio, nga naa sa prisohan, ug gisultihan siya kung pila ka mga Kristohanon ang gipatay ni Liy niadtong adlawa.

[7406] Goliath – usa ka higanteng Filisteo nga talagsaon ang gitas-on – nga gipatay ni David gamit ang pana (1 Sam. 17).

'Amo kong ampinga sa pag-ampo, O alagad sa Dios,' ingon niya, 'aron pinaagi sa imong balaan nga pag-ampo matabangan ko sa Dios. Moadto ko ug makig-away batok niadtong kaaway, mapildi ko siya, ug mapanalipdan ang mga Kristohanon.'

Gihimo ni San Demetrio ang tanda sa krus sa iyang agtang ug dughan, gipanalanginan siya, ug nagpanagna:

'Imong mapildi si Lee ug mamartir ka alang kang Kristo.' Pagdawat sa panalangin, si Santo Nestor dayon miadto sa lugar sa pakigbisog, gikuha ang iyang panapton sa gawas sa atubangan sa tanan ug kusog nga nagpahayag:

'Gusto nakong makigbuno kang Lias!'

Sa pagkakita sa maong kaisog sa batan-on, nabigla ang hari ug, samtang naghinanakit sa iyang katahum ug pagkabatan-on, miingon kaniya:

'Wala ba nimo makita pila ka mga tawo nga mas maisug ug mas kusgan kaysa nimo ang napildi ni Lee? Ug karon ikaw, nga mubo ang tangkag ug batan-on pa, nangahas nga mosukol sa usa nga walay sama ilawom sa adlaw.'

Mitubag si Nestor:

'Bisan gamay ug huyang ako, ang gahum sa akong Kristo dako ug dili mapildi; Niya akong gibutang ang akong paglaum, ug sa Iyang ngalan gusto nakong makig-away niining higante.'

Pagkadungog sa ngalan ni Kristo ug pagkahibalo nga si Nestor usa ka Kristohanon, nasuko ang hari ug gisugo siya nga moadto dayon sa plataporma sa pakigbuno, nga nagtuo nga pareho usab nga kapalaran ang modangat kang Nestor sama sa nahitabo sa uban. Maampingong misaka si Santo Nestor sa plataporma sa pakigbisog; si Liy, apan, nagbinuang ug nagkatawa, misugod sa pagduol sa santo. Sa pagkakita nga nagkadool si Liy, naghimo si Nestor sa tanda sa krus aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon ug misinggit sa kusog nga tingog:

'O Dios ni Demetrius, tabangi ako!'

Unya giatubang niya ang iyang kaatbang ug nagsugod sila og pakigbisog. Ang Dios, nga kaniadto nagpalig-on kang David sa iyang pakigbisog batok kang Goliath, nagpalig-on usab sa Iyang alagad nga si Nestor batok sa dautang si Liy—alang sa kaulaw sa dautang hari, ug alang sa kalipay sa Iyang mga matinud-anon. Ug sa pagkatinuod, bisan gamay ang panglawas, napamatud-an ni Nestor, pinaagi sa iyang kaisog, nga mas kusgan kaysa gamhanang si Liy. Gikupot niya kini sama sa usa ka langgam, ug gilabay ang higante gikan sa hataas nga plataporma ngadto sa mga hait nga pana. Pagkahulog ni Lias ibabaw niini sama sa lig-on nga kahoy sa oak, gipagawas niya ang iyang mapait nga katapusang gininhawa sa kaulaw; ug busa nangalaglag ang iyang handumanan uban sa kusog nga pagkabungkag, nawala ang iyang hambog nga kusog, ug natapos ang walay pulos nga pagpanghambog ni Maximian bahin sa iyang manlalaban. Ang tanang katawhan sa Tesalonica—labi na ang mga Kristohanon—nga nakasaksi niining dili gilauman ug himayaong kadaogan, misinggit sa kusog nga tingog:

'Dako ang Dios ni Demetrio!'

Ang hari, nga napuno sa kaulaw, miadto sa iyang kuwarto, nagmasubo ug nagluok alang sa iyang pinalangga, si Lias. Siya nasuko kaayo kang San Nestor ug gisugo nga dakpon siya. Sa pagkahibalo, bisan pa, nga si Demetrio usab ang basulon sa kamatayon ni Lie—tungod kay gidasig niya si Nestor sa pagbuhat sa maong buhat pinaagi sa pagtagna sa iyang kadaugan—gisuwayan sa hari nga patyon silang duha. Si San Demetrio gituslob sa mga pika, ug si San Nestor giputol ang ulo gamit ang espada. Karon, sila duha nakadawat gikan kang Kristo, ang Maghahatag sa mga Katingalahan, sa mga korona sa kadaugan sa Gingharian sa Langit; hinaut nga kita usab mahimong takus niini pinaagi sa mga pag-ampo sa mga balaan nga nag-antos.

Kontakion, Tono 2:

Human ka makasinati og pag-antos, karon napanunod na nimo ang di-mamatay nga himaya, kay ikaw usa ka maisugong mandirigma sa Ginoo; pinaagi sa pag-ampo ni San Demetrio nga Martir: kay uban kaniya, O maalamon nga Nestor, ayaw hunong sa pag-ampo alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa Balaan nga Nestor nga Kronikista

Gisaulog sa Oktubre 27

Bisan unsang hitabo, kon dili kini masulat, malimtan ug mawala sa kahibalo. Busa, kon si Moises, nga gitudloan sa Dios, wala magbilin kanato sa iyang mga libro sa mga salaysay sa sinugdanan gayud ug unang paglalang sa kalibutan, ingon man usab sa atong katigulangan nga si Adan, ang tanan niini natabonan unta sa paglabay sa panahon, sama sa kangitngit, ug natugyan sa kalimot. Apan ang Dios, nga nagpanalipod sa hunahuna sa mga tawo aron hinumduman ang Iyang mga katingalahan, nagatukod og mga kronikista sa panahon nga Iyang gipili, aron ang mga umaabot nga henerasyon, sa pagbasa nila sa ilang gisulat, makabenepisyo niini. Sa susamang paagi, gipadayag sa Ginoo sa atong kaugalingong yutang Ruso, sa balaang Kiev-Pechersk Lavra, ang kanunayng hinumduman nga manunulat, ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Nestor, nga nagpasidlak sa atong mga mata pinaagi sa pagpadayag sa mga butang nga mapuslanon kanato, ug pinaagi niini nagpukaw kanato sa pagpasalamat sa Dios[7407] . Nagsulat siya kanato bahin sa sinugdanan ug unang pag-organisar sa atong kalibutanong Rusyano, dili lamang sa mga panlabang aspeto kondili labi na sa sulod, espirituhanong aspeto – mao ang pagtukod ug pagpalambo sa Rus' sa monastikong kinabuhi, nga gitukod, sama sa paraiso, sa Banal nga Monasteryo sa Mga Kuweba, ingon man usab bahin sa atong espirituhanong katigulangan, ang Banal nga Antonio, ug sa ubang mga Santo sa mga Kuweba nga misunod kaniya ug napukaw sa iyang espiritu. Usa kanila mao kining labing dayegong manunulat, nga nagtala sa ilang hingpit kaayong kinabuhi dili lamang gamit ang panit ug panit nga pluma, kondili usab pinaagi sa susamang mga ascetic nga buhat sa iyang kaugalingong putli nga kalag. Pinaagi niining paningkamot, gisulat niya ang iyang kaugalingon sa mga basahon sa kinabuhi nga walay katapusan, aron siya usab angay nga madungog nga giingon kaniya: *'Maglipay kamo nga ang inyong mga ngalan nasulat sa langit'* (Lucas 10:20).

Sa panahon nga ang Kagalang-galang Antonio nagdedikar sa iyang kaugalingon sa hilom sa usa ka langob, ug ang Bulahan Teodosio nagtukod og usa ka monasteryo, kining bulahan nga amahan nato, si Nestor—nga kanhi napulo'g pito anyos pa lang—miadto kanila, nga nagtinguha sa pagsugod sa balaan nga monastikong kinabuhi. Bisan pa sa wala pa siya nahimong monghe, gipakita na niya ang natural nga abilidad sa tanang monastikong hiyas, sama sa: pag-atiman sa pisikal ug espirituhanong pagkabalaan, boluntaryong pagkabos, lawom nga pagpaubos, walay duhaduha nga pagsunod, istriktong pagpuasa, walay hunong nga pag-ampo, walay undang nga pagbantay, ug uban pang mga buhat nga angheliko, diin siya usa ka masigasig nga tig-alig sa kinabuhi sa unang mga santo sa mga Kuweba – sila Anthony ug Theodosius. Gikan niining balaan nga magtiayon, sa nag-usbong nga katahum sa iyang pagkabatan-on, gidawat niya ang matag sugo uban sa parehas nga gugma sama sa usa ka sanggol nga modawat og gatas gikan sa suso, ug sama sa usa ka uhaw nga usa nga moinom og tubig gikan sa duha ka tinubdan nga nag-agos taliwala sa mga bukid ug sa mga langob. Sa tinuod, sa iyang mga sinulat gipadayag niya ang dakong gugma nga iyang gipuy-an alang niining mga dungogong magtukod sa monasteryo – usa ka gugma nga gipadayag *'dili sa pulong o sa sinultian, kondili sa buhat ug sa kamatuoran'* (1 Juan 3:18). Sa pagtan-aw sa maningnindot nga mga maayong buhat niining duha ka dagkong mananagsa sa langit sa Rusya, iyang matinud-anon nga gipadayeg ang Dios *'sa iyang lawas ug sa iyang espiritu'* (cf. 1 Cor. 6:20). Pagkahuman sa matarong nga kamatayon sa atubangan sa Ginoo sa mga halangdong amahan, sila Anthony ug Theodosius, ang atong bulahan nga amahan nga si Nestor mismo namatay sa kalibutan, dili lamang sa mga butang sa kalibutan – nga iyang gihimo pa kaniadto, tungod kay iyang gilikayan ang tukso – apan usab sa panagway sa kalibutan, sa dihang iyang gisul-ob ang balaan, anghelikong dagway sa usa ka monghe gikan kang Balaan Stephen, ang abá sa mga Kuweba. Gidiyoskano siya sa maong abbot. Busa, pagkahuman siya gipahimutang sa ikaduhang anghel nga katungdanan—ang pagka-monghe ug pagka-diakono—gipadaghan niya ang iyang mga hiyas adlaw-adlaw, gipamatay ang tanang makalaut nga tinguha sa unod ug gisunod ang matag kamatuoran, aron hingpit siyang makagawas gikan sa

---

[7407] Ang Benerableng Nestor mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa edad nga 17 sa Kiev-Pechersk Lavra; niadtong 1091, miapil siya sa pagdiskubre sa mga relikya sa Benerableng Teodosio sa mga Kuweba; nagtrabaho siya sa pagtigom sa Kronika sa Rusya ug sa mga hagiograpiya sa mga santo sa Kiev ug sa mga Kuweba. Gawas sa kronika, ang mosunod nga mga buhat ang nakaluwas: ang Kinabuhi sa Banal nga Teodosio sa Mga Kuweba ug ang Kinabuhi sa mga Balaan nga Boris ug Gleb. Namatay siya niadtong 27 Oktubre, mga tuig 1114.

paghari sa unod ug mahimong hingpit nga espirituhanon, ingon man usa ka tinuod nga sulugoon ug manimba sa Dios. Kay nahibalo gayud siya sa gisulti sa Ginoo mismo: *'Ang Dios espiritu; ug ang mga nagsimba kaniya kinahanglan mosimba sa espiritu ug kamatuoran'* (Juan 4:24). Ug sa tinuod, gipakita pag-ayo ni Nestor sa iyang mga sinulat kung giunsa niya pagdaog ang espiritu sa dautang usa, nga layo sa tanang kamatuoran: gipakita niya ang labing dakong pagpaubos sa tibuok panahon ug kanunay siyang nagpaubos sa iyang kaugalingon, nga nagtawag sa iyang kaugalingon nga 'dili takus, bastos, ignorante ug puno sa daghang mga sala'.

Sa dihang, pinaagi sa inspirasyon sa Diyos, ang mga igsoon sa usa ka konseho nakahukom sa paghukay sa mga balaan nga relikya ni Balaan Theodosius ug pagbalhin niini gikan sa langob paingon sa balaan, sa Diyos nga gimugna nga Simbahan sa mga Langob, si bulahan Nestor ang unang misagop niini nga buluhaton. Sa paghukay sa yuta uban sa dakong pagtuo ug pag-ampo, nagpaningkamot siya tibuok gabii ug nadiskubre ang usa ka bililhon nga bahandi para sa Monasteryo sa Balaang Kuweba – ang mga relikya sa Kagalang-galang Teodosio. Gidala niya kini gikan sa kuweba ug nasaksihan ang dagkong mga milagro nga nahitabo niini, sama sa iyang kaugalingong pagpamatuod.

Ug siya nagpuyo sulod sa daghang katuigan, nagpaningkamot sa pagtigom sa kronika. Sa paghinumdom sa mga kapanahonan sa walay katapusan, iyang nalipay ang Magbubuhat sa mga kapanahonan, nga mao ang iyang gisulod pagkahuman sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Gilibing siya sa langob, diin ang iyang dili madaut ug dungog nga lawas nagapahulay gihapon hangtod karon, nga nagahimo ug mga milagro ug pinaagi niini nagapamatuod nga kining maayong tig-tipon sa mga kinabuhi sa mga balaan ug sa kronika nakaseguro alang sa iyang kaugalingon ug dili madaut nga puloy-anan sa langit ug giisip nga takus sa usa ka dili madaut nga korona sa Gingharian sa Dios. Pinaagi sa mga pag-ampo niining mahimayaong manunulat, unta mahimong takus usab kita nga masulat sa mga libro sa kinabuhi sa Kordero sa Dios, nga ang mga katuigan dili gayud mahurot. Kaniya, kauban sa Dios Amahan ug sa Espiritu nga Mamatngon sa Kinabuhi, ang tanang himaya, dungog ug pagsimba ang angay kanato ihatag, karon ug sa kanunay, ug hangtod sa walay katapusan. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Capetolina ug Erotiida

Gisaulog sa 27 Oktubre

Kining mga santo nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian ug sa ilawom sa pagdumala niof[7408] Zelikintia, gobernador sa Cappadocia. Si Santa Capetolina, nga gikan sa usa ka dato ug maharlikang pamilya[7409] , gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug gipagawas ang iyang mga ulipon. Ingon usa ka Kristohanon, siya gidakpan ug gipriso; pagkahuman, tungod kay misalikway siya sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Ang iyang sulugoon nga babaye, si Erotiida, gipailawom sa tortyur pinaagi sa pamalo tungod kay mihagis siya og bato sa gobernador samtang nagdepensa sa iyang agalon. Human nga wala siyay samad gikan sa tortyur, giputol usab ang iyang ulo gamit ang espada.

10 Nobyembre

28 Oktubre (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni Santa Paraskeva, ang Dakong Martir

Gisaulog sa 28 Oktubre

[7408] Ang Kapadokya mao ang silangang bahin sa Asia Minor.

[7409] Sa dihang gipangutana bahin sa iyang kaliwatan, giangkon ni Sta. Capetolina nga siya gikan sa parehas nga pamilya ni Firmilian, Arsobispo sa Kapadokya (nga nabuhi sa tunga-tunga sa ikatulong siglo). Sumala sa ubang mga sugilanon, giisip niya ang iyang kaugalingon nga espirituwal lang niyang anak. Ang iyang bulahan nga pagpanaw nahitabo niadtong tuig 304.

Sa panahon nga ang walay Diyos nga Emperador Diocletian nagsugod sa paglutos batok sa mga Kristohanon, nagpuyo sa siyudad sa Iconium ang usa ka mahimayaon ug gwapa nga dalaga nga ginganlan og Paraskeva. Ang iyang mga ginikanan, nga mga Kristohanon, pagkahuman sa pagpadako ug pagtudlo sa ilang anak nga babaye sa pagsunod sa balaan nga pagtuo ug sa mga sugo sa Ginoo, namatay. Gibilin nila ang ilang bulahan nga anak nga babaye nga manununod sa usa ka dako nga panulondon.

Pag-abot niya sa pagka-adulto, ang dalagang si Paraskeva misugod sa pagsunod sa pagtuo ug mga buhat sa iyang mga ginikanan. Gidispenso niya ang iyang bahandi dili sa pagpanam-is sa iyang pagkabatan-on ug pagka-batan-on, ni sa usa ka maluho nga kinabuhi, kondili sa pagpanapton sa mga hubad, pagpakaon sa mga gutom, ug paghatag og pag-abiabi sa mga biyahero. Wala tagda ni Paraskeva ang iyang mga manliligaw nga nangandoy nga makigpuyo uban kaniya: sa dili madugay nahimo siyang nobya sa Usa ka Imortal nga Nobyo, ang Bugtong Anak sa Dios, nga alang Niya siya nagpuyo sa pagkabalaan ug pagkamatarong. Walay hunong siya sa pag-angkon sa Iyang Labing Balaan nga Ngalan sa atubangan sa mga tawo, adlaw-adlaw, nga nagdala kanila sa kahibalo sa kamatuoran.

Ang uban sa mga tawo mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, samtang ang uban, ang mga dili motuo, nagpanamastamas sa balaan. Apan si Paraskeva, nga mapangahas, mitudlo sa Pulong sa Dios sa ilang atubangan ug gipadayag ang kawalay pulos sa mga dios-diosan nga walay kalag. Tungod kay dili nila gustong maminaw sa iyang mga pagdumili, gidakop siya sa mga dili motuo, gibunalan, ug gipriso.

Niadtong panahona, miabot sa Iconium ang usa ka militar nga kumander nga gipadala sa rehiyon ni Emperador Diocletian aron laglagon ang tanang Kristohanon didto. Miduol kaniya ang mga lungsoranon ug miingon:

'Pinakailadong kumander, adunay usa ka dalaga dinhi sa siyudad nga nagtuo sa Kristo nga gilansang sa krus ug nagwali mahitungod Kaniya; nagbuhat siya og salamangka ug daghan na niyang napalingaw sa paghalad sa among mga dios pinaagi sa iyang panggamut. Wala gyud siya hunong sa pagpanamastamas batok sa mga larawan sa among mga dios ug batok mismo sa hari.' Pagkadungog namo sa sugo sa hari nga ang tanan nga dili mosimba sa among mga dios pagapatyon, among gidakop kining dalaga ug gihuptan siya sa bilanggoan.

Pagkadungog niini, gisugo sa kumander nga dad-on ang balaan nga dalaga sa iyang atubangan alang sa paghukom; samtang gidala ang balaan nga martir paingon sa lugar sa paghukom, mibaba ang Espiritu Santo kaniya, ug ang iyang nawong misidlak, nga ang tanan nga nakakita kaniya nangahibulong ug miingon:

'Tan-awa! Wala gyud siya nabug-atan sa kasubo; murag nagdan-ag pa gani ang iyang nawong.'

Sa dihang mitindog siya sa atubangan sa mga huwes, gitan-aw siya sa kumander ug, namangha sa katahum ug pagka-maharlika sa iyang nawong, miingon sa mga anaa:

'Walay pulos ang inyong pagpanamastamas niining labing gwapa nga dalaga: kay imposible nga laglagon ang ingon ani ka-gwapa nga sama sa adlaw.'

Ug miingon siya kaniya:

'Dalaga, sultihi kami sa imong ngalan!'

Mitubag si Santa Paraskeva:

'Kristiyano ako, usa ka sulugoon ni Kristo.'

Miingon ang kumander:

'Ang pagtan-aw sa imong matahum nga nawong naghatag kanako og kalumo, apan ang mga pulong nga mogawas sa imong mga ngabil nakapaguol kanako sa kinahiladman sa akong kalag: Dili ko gustong maminaw og ingon ana nga pakigpulong!'

Mitubag ang balaan:

'Ang matag magmamando nga nagpatuman sa hustisya malipay kon madungog niya ang kamatuoran, apan ikaw, pagkadungog nimo sa kamatuoran nga akong gisulti, nasuko ka.'

Miingon dayon ang tortyurador:

'Nasuko ko kay wala ka motubag kanako; kay nangutana ko sa imong ngalan, apan wala nimo kini gisulti kanako.'

Mitubag ang santo:

'Una sa tanan, angay unta nako ipahayag ang akong ngalan sa kinabuhi nga walay katapusan, ug unya lang ipadayag ang akong ngalan dinhi sa kinabuhi nga panalagman. Busa, gipahayag nako ang akong ngalan sa

kinabuhi nga walay katapusan—nga ako usa ka Kristohanon, usa ka alagad ni Kristo—samtang dinhi sa kinabuhi nga panalagman gitawag ko sa akong mga ginikanan og Paraskeva, tungod kay natawo ko sa adlaw ni Paraskeva (ang Paraskeva nagpasabot og "Biyernes" sa Griego).'

'Ang akong mga ginikanan,' padayon sa santo, 'kanunay nga gihatagan og dungog ang ika-unom ka adlaw—nga mao ang adlaw sa makaluwas ug nagahatag-kinabuhi nga pag-antos sa atong Ginoong Jesu-Kristo—pinaagi sa pagpuasa, pag-ampo, ug paghatag og limos. Gibuhat nila kini aron pasidunggan si Kristo, nga nagtuo nga, tungod sa gugma alang sa katawhan, niadtong adlawa Iyang gibubo ang Iyang dugo ug gihalad ang Iyang kinabuhi alang kanato sa krus. Ug gitagaan sila sa Dios sa bunga sa ilang matinahuron nga kaminyoon—ako, ang Iyang dili takos nga sulugoon—niadtong maong adlawa nga ilang matinahuron nga gisaulog, nga nagahinumdom sa Pag-antos sa ilang Ginoo. Nalipay sila nga tawgon ko sa ngalan nga gigamit sa pagtawag niining adlawa, ug busa, sukad sa adlaw ni Paraskeva, gitawag usab ko nga Paraskeva – ako nga kauban sa pag-antos ni Kristo.

Miingon ang kumander:

'Undang na sa pagsulti aning mga buang nga pulong ug halad ka sa among mga dios; unya kuhaon tika nga akong asawa, ug ikaw mahimong tag-iya sa dagkong bahandi, ug daghan ang magpasidungog kanimo dinhi sa yuta.'

Niini mitubag si Santa Paraskeva:

'Aduna koy Nobyo sa langit, si Jesu-Cristo, ug wala na koy gikinahanglan nga lain nga bana.'

Unya miingon ang kumander:

'Dili nako dauton ang imong katahum ug maluoy ko sa imong pagkabatan-on.'

'Ayaw kaluoy niining malabay nga katahum,' miingon ang balaan, 'kay karon kini mamulak, apan ugma kini malang; kaluoyi imbis ang imong kaugalingon, kay ang walay katapusang pag-antos nagpaabot kanimo.'

Pagkahuman niini, nasuko pag-ayo ang kumander ug gisugo nga gisi-on ang iyang sinina ug siya bunalon gamit ang mabangis nga latigo. Samtang ginabugbog ang santa, wala siyay bisan gamay nga tingog nga gipagawas, apan hilom, sa iyang mga ngabil ug sa iyang kasingkasing , misinggit siya kang Kristo, nangayo og tabang sa Iyang pag-antos. Ang kumander, bisan pa man gikaluy-an niya ang iyang katahum (kay nabihag siya sa iyang kaanyag), gisugo nga hunongon ang pagbugbog ug misugod sa malumo nga pakig-istorya kaniya:

'Dalaga! Pasagdi ang imong pagkabatan-on; ayaw paglaglag sa imong labing matahum nga pagkabatan-on! Maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, ug mabuhi ka ug hatagan pa gani ka namo og mas dako nga dungog.'

Wala siya tubaga. Unya ang kumander, nga nasuko na, miingon:

'Ako ba imong gisalikway sa pagtubag, ikaw nga dautang anak sa Kristiyano?' Ingon tubag, gilud-an siya sa balaan sa iyang nawong. Busa ang tortyurador, sa grabeng kasuko, gisugo nga siya ibitay sa kahoy ug ang iyang mga tadyaw walay kalooy nga gisi sa puthaw nga mga kuko, samtang ang iyang mga samad gipahid sa sinina nga hinimo sa buhok sa hayop; busa ang iyang unod nabungkag hangtod sa bukog. Ang gobernador, nga nagtuo nga hapit na mamatay ang martir tungod kay hapit na siya makahuyop, gikuha siya gikan sa kahoy ug gilabay sa bilanggoan. Samtang naghigda siya nga hapit na patay ug wala nay tingog tungod sa iyang malupit nga mga samad, usa ka Anghel ang mitungha kaniya sa tungang gabii; ang iyang abaga ug dughan gisul-oban og gintunggo nga sinturon, ug sa iyang mga kamot gikuptan niya ang mga instrumento sa Pag-antos ni Kristo: ang krus, ang korona sa mga tunok, ang bangag, ang tungkod ug ang lalagyanan sa tupâ. Miingon ang Anghel kaniya:

'O dalaga, kauban sa Pag-antos ni Kristo, bangon! Gipadala ako aron bisitahon ka; ug ingon nga kahupayan kanimo sa imong mga pag-antos, gidala nako ang mga instrumento sa Pag-antos sa atong Ginoo.' Tan-awa kining mga mahimayaong instrumento: ang krus ug ang korona sa mga tunok sa dili malaglag nga Nobyo; tan-awa ang bangkaw nga misaksak sa mga tadyaw nga nagahatag kinabuhi, ang tungkod nga nagsulat sa pagpasaylo sa mga sala sa tibuok kalibutan, ug ang espongha nga nagtangtang sa sala ni Adan. Busa, bangon! Si Kristo nga Ginoo nag-ayo kanimo!

Ug tan-awa, ang martir mibangon sama sa pagmata gikan sa tulog, ug ang Anghel nga nagpakita miduol ug, gamit ang iyang labi, gihikap ang tanang samad sa balaan nga martir; ug ang tibuok niyang lawas nahimong lig-on ug himsog, samtang ang katahum sa iyang nawong labi pang nitahum. Mapinanggaon niyang gihalokan ang mga instrumento sa Pag-antos ni Kristo ug gidayeg ang Dios. Pagkahuman niini, ang langitnong binuhat nahimong dili makita.

Sa pagsubang sa adlaw, miabot ang mga bantay sa prisohan ug ilang nakaplagan si Paraskeva nga himsog ug nag-ampo; wala'y bisan usa ka samad sa iyang lawas. Nahadlok sila, busa ilang gisumbong kini sa kumander. Gisuwayan niya nga dad-on siya sa iyang atubangan, ug sa pagkakita niya nga siya himsog, nabigla siya: wala niya damha nga makaluwas pa siya gikan sa ingon ana ka grabeng mga samad. Samtang natingala pag-usab sa iyang katingalahang kaanyag, miingon siya kaniya:

'Paraskeva, tan-awa nimo kung giunsa sa among mga diyos pagpasagdan ang imong katahum ug pagpreserba kanimo, nga naghatag kanimo og kinabuhi.'

Niini, mitubag ang balaan:

'O kumander, ipakita kanako kadtong naghatag kanako og kinabuhi!' Gipadala siya sa kumander sa templo sa iyang mga diyos aron makita niya ang ilang mga diyus-diyosan. Ang mga pari nga idolatra ug daghang katawhan ang miuban kaniya; nagtuo silang tanan nga gusto ni Paraskeva nga mosimba sa ilang mga diyos. Sa dihang misulod sila sa templo nga napuno sa daghang mga diyos-diyosan, nag-ampo si Paraskeva sa hilom ngadto sa Usa ka Tinuod nga Dios nga nagpuyo sa kahitas-an, ug sa pagkupot niya sa tiil sa diyos-diyosan ni Apollo, miingon siya:

Nagaingon ako kanimo, ikaw nga walay kalag, ug sa tanang mortal nga diyos-diyosan nga nagbarug uban kanimo: ingon niini ang sugo sa akong Ginoong Jesu-Kristo – mahulog kamo tanan sa yuta ug mahimong abog.

Ug tan-awa, sa pulong sa santo, nahugno ug nabungkag sa abog ang tanang diyos-diyosan. Unya ang tanan nilayas gikan sa paganong templo ug misinggit:

– Dako ang Kristohanong Dios!

Ang mga dautang pari, sa pagkakita sa pagkaguba ug kadaut sa ilang mga dios-diosan, miadto sa kumander ug, samtang nagahilak, miingon kaniya:

'Komandante! Gisultihan ka namo: "Pataya kini nga salamangkera, kay ginapalayo niya ang among siyudad sa husto nga dalan," apan wala ka maminaw kanamo, ug karon, pinaagi sa iyang salamangka, gipukan niya ang tanan namong diyos.'

Napuno sa kasuko, ang kumander misugod sa masuko nga pagpangutana kang Santa Paraskeva:

'Pinaagi sa unsang salamangka nimo kini gibuhat?'

Mitubag ang balaan:

'Sa ngalan sa among Ginoong Jesu-Cristo nga naa sa akong mga ngabil, misulod ako sa templo sa inyong mga diyos ug nag-ampo ako sa akong Ginoo ingon niini: "Pakita-a ako, akong Manluluwas—Ikaw nga naghatag kanako og kinabuhi." Ug tan-awa, ang akong Ginoo ug akong Dios mismo nagpakita kanako, samtang ang inyong mga dios, sa diha nga nakakita sila Kaniya, nangurog sa kahadlok ug, nahulog sa yuta, nabungkag, nga nagpakita nga kung dili nila matabangan ang ilang kaugalingon, unsaon pa kaha nila pagtabang sa uban!

Unya gisugo sa kumander nga ibitay pag-usab si Paraskeva sa kahoy ug pagasunogon ang iyang mga tadyaw gamit ang mga kandila. Samtang nagbitay didto ug gisunog sa kalayo, ang balaan naghuyop ngadto sa Dios ug miingon:

'O Ginoo ug akong Dios, Magbubuhat ug Maninagana sa tanang binuhat! Gipabugnaw Mo ang nagdilaab nga hurno para sa tulo ka batan-on; Giluwas Mo ang unang martir nga si Tecla gikan sa kalayo; luwasa usab ako, bisan dili ko takos, gikan sa kamot niining mga mananakit.'

Ug kalit lang mitungha ang usa ka Anghel, gihikap ang mga kandila, ug misiga ang usa ka kusog kaayong kalayo nga naglaglag sa daghang mga tawo nga dautan. Ug misinggit ang mga tawo:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Ug sa kana nga panahon, daghang katawhan ang mituo kang Kristo; apan ang kumander, sa pagtan-aw niya sa kagubot sa katawhan, nahadlok nga mosukol sila kaniya, ug dali-dali niyang gisugo nga putlon sa espada ang ulo sa balaan. Sa dihang giputol na ang iyang ulo, adunay nakadungog og tingog gikan sa langit nga nagaingon:

'Maglipay kamo, mga matarong, kay ang martir nga si Paraskeva ginakoronahan na!'

Gitahud sa mga Kristohanon ang paglubong sa lawas sa santa sa iyang balay. – Busa, pagkahuman sa iyang pagkamartir, ang labing gwapa nga dalaga mibyahe paingon sa iyang Nobyo, nagdala og dugo imbis lana: karon naa na siya uban sa mga maalamon nga dalaga sa palasyo ni Kristo.

Sa sunod buntag, ang walay balaod nga kumander militar nilarga aron mangayam, apan kalit nga nangbuang ang iyang kabayo ug gilabay siya sa usa ka bangin: sa pagkahulog, nadugmok ang kumander ug sa ingon makalilisang siyang namatay.

Apan ang balaan ug putli nga kalag sa Dakong Martir Paraskeva milarga ngadto sa Ginoo, ug gikan sa iyang balaan nga mga relikya daghang pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton, alang sa himaya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, pagadawat ang dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan, amen.

Tropario, Tono 4:

O labing maalamon ug gidayeg nga Martir ni Kristo, Paraskeva, nga nagbaton sa kusog sa usa ka lalaki ug gisalikway ang kaluyahon sa usa ka babaye, imong napildi ang yawa ug napahiya ang imong magtutul-og, nga nagasinggit ug nag-ingon: 'Ani, hiwaa ang akong lawas sa espada ug sunuga kini sa kalayo, kay ako, nga nagalipay, moadto kang Cristo, akong Nobyo.' Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O Cristo among Dios, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Sa paghalad nimo sa labing balaan ug walay bahid nga pagkamartir isip labing dungganong dote kang Kristo, ang imortal nga Nobyo, gipalipay nimo ang panon sa mga anghel ug napildi nimo ang mga limbong sa yawa: busa gihatagan ka namo og dungog uban sa pagtuo, O mapailubon nga Martir Paraskevi.

Paghandum kang San Cirio, Balaang Hieromartir ug Patriarka sa Herusalem

Gisaulog sa Oktubre 28

Si San Cirio, nga mituo kang Kristo ug nabunyagan pagkahuman sa pagkadiskubre sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi, mao ang Obispo sa Herusalem. Nabuhi siya hangtod sa paghari ni Julian nga Apostata. Ang ulahi, samtang nagkampanya batok sa mga Persyano, miabot sa Herusalem ug didto gipatawag si San Ciryaco aron atubangon ang paglitis, gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan; apan ang santo matinud-anon nga misalikway niini. Unya gisugo sa emperador nga putlon ang iyang tuo nga kamot:

'Nakasulat ka og daghang sulat gamit ning imong kamot,' ingon niya, 'ug gidala nimo ang daghan gikan sa pagsimba sa mga diyos.'

Gisugo niya dayon nga ibubo ang natunaw nga tingga sa baba sa santo ug ibutang siya sa usa ka mainit kaayong higdaanan nga tanso. Ang inahan sa santo, si Anna, nga miabot sa lugar sa iyang pagkamartir, gidakop, gisabit sa iyang buhok ug gikiskisan gamit ang puthaw nga . Human sa iyang pagkamartir, namatay usab si Santo Cyriacus, human siya gilabay sa nagbukal nga kaldero ug gituslob sa bangga[7410] .

Paghandum sa mga Balaang Martir Terentius ug Neonilla

Gisaulog kada 28 sa Oktubre

[7410] Si San Cirio, nga nailhan nga si Hudas sa wala pa siya nabunyagan, nagtudlo kang Santa Reyna Helena. Si Santa Reyna Helena, nga nagtinguha sa pagpangita sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi, mitawag sa mga Hudiyo ug nangaliyong kanila nga ipakita kaniya ang dapit diin nila gitago ang Balaang Krus. Pagkahuman lang sila gihulga, ila nang gitudlo ang usa ka tigulang nga Hudiyo nga ginganlan og Judas, nga makahibalo sa nahimutangan sa Balaang Krus; apan si Judas usab misalikway sa pagtuman sa tinguha sa emperatris, busa gilabay siya sa usa ka lungag. Pagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon, siya misaad nga mosulti na. Unya, sumala sa mga instruksyon ni Judas, mibiyahe sila paingon sa dapit diin giplano ni Hadrian, ang Emperador Romano, nga pagtukod og templo para sa diyosa nga si Venus; dinhi nakaplagan ang Balaang Krus (alang sa dugang detalye, tan-awa ang ika-14 sa Septyembre

Ang Bulahang Terentius, usa ka matinud-anong Kristohanon, matarong nga nagminyo sa iyang ka-magtutuong si Neonilla, ug gikan niining kaminyoon nanganak sila og pito: sila Sarvil, Phot, Theodulus, Hierax, Nit, Vil ug Euniquia, nga ilang gipadako sa pagkamatinud-anon. Sa dihang ang mga anak, kauban ang ilang mga ginikanan, gidakop sa mga daotan ug gidala sa atubangan sa usa ka dili matarong nga hukmanan, ilang hayag nga gipanghimatuud si Kristo ug gipakaulaw ang mga dios-diosan. Tungod niini, sila gipabitay ug gipangtortyur pinaagi sa paggasgas, samtang ang ilang mga samad gibuhusan og kusog nga suka ug gisunogan sa kalayo. Apan ang mga balaan nag-ampo nga matinud-anon ug nagpakig-ambitay sa usag usa. Wala pasagdi sa Dios ang ilang mga pag-ampo ug gipadala Niya ang Iyang mga balaang anghel, nga nagpalaya kanila gikan sa ilang mga kadena ug nag-ayo sa ilang mga samad. Sa pagkakita sa mga daotan nga kalit nga napalaya ang mga santo gikan sa ilang mga kadena ug naayo ang ilang mga samad, napuno sila sa kahadlok. Pagkahuman niini, gilabay ang mga santo sa mga hayop aron kan-on sila, apan wala sila'y kadaut, kay ang mga hayop, pinaagi sa sugo sa Dios, nahimong malumo sama sa mga karnero. Unya gilabay sila sa usa ka kaldero nga nagbukal nga katamisan, apan sa kalit naway ang kalayo ug nangabugnaw ang kaldero, ug ang katamisan nahimong sama sa bugnaw nga tubig. Sa dihang nakita sa dautang mga magtutortyur nga wala gyud makadaot sa mga balaan ang mga pag-antos, giputol nila ang ilang mga ulo gamit ang espada[7411] .

Kontakion, Tono 4:

Karong adlawa gisaulog nato ang dungogong handumanan sa martir, ang labing malipayon, ang labing maalamon nga si Terentius ug sa iyang mga kauban. Mopanlikay kita kanila uban sa kainit sa kasingkasing aron makadawat kita og tambal: kay nakadawat sila og grasya gikan sa Espiritu Santo, nagatambal sila sa mga kakulian ug mga sakit sa atong mga kalag.

11 Nobyembre

29 Oktubre (Daang Estilo)

Kumemorasyon ni Santa Anastasia, ang Dakong Martir sa Roma

Kumemorasyon sa 29 Oktubre

Sa mga adlaw ni Emperador Decius ug sa iyang kauban nga si Valerian, ubos sa mando sa heneral Probus, dili layo sa siyudad sa Roma, sa usa ka hilit ug dili kaayo mailhi nga dapit, adunay usa ka gamay nga kumbento. Daghang mga birtuoso nga asketiko ang nagpuyo didto, diin apil ang madre superiora nga si Sophia, tigulang na ug hingpit sa pagkamatinud-anon. Ang bulahang birhen nga si Anastasia, lumad sa Roma nga nahimong ulila sa edad nga tulo, nagpuyo usab sa maong kumbento. Gipatigbabaw siya ni Sophia sa iyang kombento ug gitudloan siya sa tanang hiyas, busa sa pag-ayuno, mga asetikong buhat ug sa tanang matang sa paningkamot nalabaw siya sa tanan. Pag-abot niya sa edad nga baynte anyos, nahimong labing gwapa si Anastasia, nga tungod niini ang pipila ka maharlikang Romanong lungsoranon, pagkadungog nila sa iyang katahum, mainitong nangandoy nga siya ilang mahimong asawa. Apan ang balaan nga birhen, giisip ang tanan nga butang ingon walay pulos, nahimong nobya ni Kristo ug, gipreserbar ang iyang pagkabirhen alang Kaniya, nagpuyo siya adlaw ug gabii sa pag-ampo. Ang Yawa misulay sa daghang higayon nga dad-on ang nobya ni Kristo gikan sa iyang anghelikong kinabuhi ug madani siya sa kalibutanong pag-eksister, nga nagtinguha sa paglibog kaniya sa mga dili diosnon nga hunahuna, sa mga tukso sa limbong nga mga ngabil, ug sa lain-laing mga limbong pa niya. Apan wala gyud siya makab-ot og kalampusan sa iyang pakig-away batok kaniya, kay ang gahum ni Kristo nagpuyo na sa iyang maluya nga kinaiyahan, nga nagatamakan sa gisumpa nga ulo sa bitin ilawom sa mga tiil sa dalaga. Tungod kay napakyas siya sa pagdaog batok sa dili mapildi nga Nobya ni Kristo niining paagiha, ang yawa misukol kaniya sa hayag, ug

[7411] Ang mga santo nag-antos sa pagkamartir atol sa paghari ni Decius (249–251).

nagpahamtang og mabangis nga mga manlupig kaniya. Niadtong panahona, adunay grabeng pagpanlutos sa mga Kristohanon, ug ang yawa nag-awhag sa pipila ka mga dili motuo, nga supak sa mga Kristohanon, aron isilotan si Anastasia sa atubangan sa militar nga kumander nga si Provus. Sa pag-abot nila sa atubangan niining dautang tawo, gisugdan sa mga pagano ang pagsulti kaniya nga sa usa ka hilit nga dapit taliwala sa mga kabus ug mga babayeng walay bana, nagpuyo didto ang usa ka dalagang ginganlan og Anastasia, nga ang sama sa iyang katahum dili makaplagan sa tibuok Roma.

'Kining dalaga,' ingon nila, 'dili lang siya mosugot nga magminyo, apan ginahimakak usab niya ang among estilo sa kinabuhi, ginapanagak ang among mga dios, ug nagtuo sa Naka-krusipisyon.'

Pagkadungog sa katahum ni Anastasia, gisugo dayon sa kumander ang iyang mga sulugoon nga kuhaon siya. Pag-abot nila, dugay nila nga wala mabuksan ang ganghaan sa kombento, busa napugos sila sa pagkuha og mga palakol ug pagbungkag sa mga pultahan. Ang mga madre, pagkakita niini, nahadlok kaayo, ug pagkahuman nila ablihan ang lain nga pultahan sa pikas kilid, nilayas sila gikan sa kombento. Apan si Abadessa Sophia wala nagtugot kang Anastasia nga molakaw, miingon:

'Bata ko, Anastasia! Ayaw kahadlok, kay miabot na ang panahon sa buhat nga gusto ka koronahan sa imong Nobyo, si Jesu-Kristo. Dili ko gusto nga modagan ka gikan sa kumbento; dili ko gusto nga wagtangon ka, akong perlas—nga akong gidawat sa edad nga tulo, gipadako, ug gipanalipdan hangtod karon sama sa itlog sa akong mata—sa korona sa martir.

Sa dihang misulod ang mga sundalo sa kumbento, migawas si Sophia aron atubangon sila, nga miingon:

'Kinsa inyong gipangita, ug unsa inyong gusto?'

Mitubag sila:

'Laguna! Ihatag ang dalagang si Anastasia nga imong gihuptan, kay gipangayo siya ni Komandante Prov.'

'Oo, malipayong ihatag ko siya kaninyo,' tubag ni Sophia, 'apan palihug inyong paghulat og pipila ka oras samtang akong siya pag-andamon aron siya mahimong makapahimuot sa mata sa inyong amo.'

Ang mga sulugoon, nga nagtuo nga gusto lang ni Sophia nga baksan siya sa ordinaryong sinina ug alahas sa kalibutan, mitugot nga maghulat. Apan ang iyang espirituhanong inahan, si Sophia, nga nagtinguha nga baksan ang iyang anak sa mga kaanyag sa kalag aron siya mahimong makapahimuot sa iyang Langitnong Nobyo, gidala siya ug gidala sa simbahan. Gipahimutang siya sa atubangan sa halaran, ug misugod si Sophia sa pakig-istorya kaniya samtang nagahilak:

'Bata ko, Anastasia, miabot na ang panahon aron ipakita kanimo, pinaagi sa imong kaugalingong mga lihok, unsa ang kahulugan sa paghigugma sa Ginoo sa tibuok nimong kasingkasing. Niining taknaha, kinahanglan nga magbarog ka uban sa imong hinigugma nga Nobyo—si Kristo—bisan pa sa dugo, ug ipamatud-an nga ikaw mao ang Iyang tinuod nga nobya. Gihigugma nakong anak! Gina-implaw ko nimo: ayaw tugoti nga malimbong ka sa dila nga hait sama sa labaha; ayaw pasukol sa himaya ug mga gasa niining walay pulos nga kalibutan; ug ayaw kahadlok sa panandaliang pag-antos nga magsiguro sa imong kinabuhi nga walay katapusan. Tan-awa, ang palasyo sa Nobyo abli na sa imong atubangan; tan-awa, ang higdaanan sa walay katapusang pahulay nga gitagana para kanimo; tan-awa, ang korona nga hinablon para kanimo; tan-awa, ang Nobyo nagtawag na kanimo paingon sa kasal: busa adtoa Siya uban sa kalipay, adtoa nga natabonan sa dugo, sama sa nagsul-ob og sinina sa kasal. Gina-implaw ko ikaw, anak ko, paminawa ang akong mga pulong ug hinumdumi ang akong mga paningkamot ug kabalaka para kanimo, kung giunsa tika pagpadako, sukad pagkabata nga gidawat tika, ug gibuhat ang tanang paningkamot aron ipresentar ka nga usa ka putli nga nobya sa Hari sa Himaya. Mao kini ang akong gipangga, mao kini ang akong gipangamuyo, ug mao kini ang akong gitudlo kanimo adlaw ug gabii—nga ikaw mahiusa sa Ginoo hangtod sa kahangturan uban sa tibuok nimong kasingkasing ug kalag. Busa, anak kong babaye, ayaw ko pagkahiya—ang imong inahan—sa atubangan sa Ginoo karon, ug ayaw ko pagpadala sa lubnganan sa akong katigulangon sa dili pa ang takdang panahon. Kung makadungog ko og bisan unsa mahitungod kanimo nga supak sa gugma ni Cristo, kalit lang ko mamatay. Apan kung madungog ko nga nagbarug ka nga lig-on sa imong gugma kang Cristo ug dili nimo ikatagana ang imong kinabuhi alang Kaniya, nan mahimong usa ka inahan nga malipay sa iyang kdaughter[7412] ; *'Gipataas Nimo ang akong sungay sama sa sungay sa usa ka uniko, ug gipahiran ko og bag-ong lana'* (Salmo 91:11). Busa, anak kong babaye, ayaw pag-amping sa imong pisikal nga kaanyag, ug ayaw

[7412] Ang panultihon gikuha gikan sa Salmo 112:9.

pagbutang sa imong kasingkasing niining malabay nga kinabuhi. Ug kon paninguhaon ka nilang limbongan sa malimbungong mga pulong, ikaw *'ayaw tugoti nga madani ang imong kasingkasing sa malimbungong mga pulong'* (Sal. 140:4); ug kon magsugod sila sa pagkahadlok kanimo pinaagi sa mga pag-antos, ingna: *'Dili ko kahadlok sa imong kahadlok, ni malisang, kay ang akong Dios uban kanako'* (cf. Isa. 8:12); ug kon magsugod sila sa pagbunal kanimo nga walay kalooy, *'ayaw kahadlok sa mga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag'* (Mat. 10:28). Kon ilang pasakitan ug latigon ang imong unod, lipaya sa imong pag-antos, kay sa imong unod ginatuman nimo ang kulang sa pag-antos ni Cristo (Col. 1:24). Kon hiwa-hiwaon ka nila, hinumdumi nga bisan ang buhok sa imong ulo gibilang sa Ginoo (Mat. 10:30), Kinsa magbantay sa tanang bukog nimo, ug wala'y bisan usa niini nga malaglag (Sal. 33:21). Kon paninguhaon nila nga putlon ang imong ulo, tan-awa ang Ulo sa tibuok Simbahan—si Cristo, nga mao ang imong himaya ug Siya ang nagataas sa imong ulo (Sal. 3:4). Ayaw kahadlok, akong anak, sa malupit nga pag-antos. Ang imong Nobyo motungha nga dili makita sa imong atubangan, pahupayon ang imong mga kasakit ug luwason ka gikan sa grabeng pag-antos. Ug sa dihang ikaw mag-agak-agak, Iya kang pahupayon; sa dihang ikaw mapul-an, Iya kang palig-onon; sa dihang ikaw matumba tungod sa imong mga samad, Iya kang itindog; sa dihang ikaw mapuno sa kasubo tungod sa imong grabeng mga samad, Iya kang pahumotan ang kasingkasing, pasig-uli ang imong kalag, ug dili ka biyaan hangtod, Gikuha ka Niya gikan sa kamot sa imong mga manlupig, gidala ka Niya sa Iyang langitnong palasyo ug, pagkahuman Niya pagtawag sa tanang anghel ug sa mga koro sa tanang balaan, gihatagan ka Niya og kalipay ug gikoronahan ka Niya, isip Iyang nobya, og korona nga dili malata, ug maghari ka uban Niya sa walay katapusang himaya.

Mitubag si Anastasia:

Andam na ang akong kasingkasing sa pag-antos alang kang Kristo; andam na ang akong kalag sa pagkamatay alang kang Jesus, nga labing tam-is kanako, kay ang tanan nakong tinguha ug pangandoy gitumong aron, isip usa ka pagpamatuod sa akong gugma alang sa Ginoo nga pinalangga kanako, mahatag nako ang akong kalag alang Kaniya. Karon, nga miabut na ang panahon aron matuman ang akong tinguha, malipayon kong motindog sa atubangan sa akong magpahirap ug ipanghimatuud ang labing balaan nga ngalan sa akong Dios. Ikaw, akong inahan ug ginoo, ayaw kahadlok para kanako; ayaw pagduha-duha tungod sa akong pagkabatan-on: Nagtuo ako sa akong Ginoong Jesu-Cristo, ug Siya magpalig-on kanako, ang Iyang sulugoon. Minahal kong inahan, mag-ampo usab ka kaniya, aron dili Niya ako biyaan o balibaran hangtod makompleto nako ang akong pagkamartir alang sa Iyang ngalan ug mapahiya ang kaaway nga mitindog batok kanato.

Milungtad ang ilang pakighinabi og kapin sa duha ka oras, nga tungod niini ang mga sulugoon nga gipadala sa kumander, nga napul-an na sa paghulat kanila, nangadto na sa simbahan aron pangitaon sila. Didto nila nakaplagan ang mga balaan nga babaye, nga wala magtagad sa pisikal nga pagpanam-is, kondili nag-istoryahanay uban sa lawom nga pagbati, nagahupay ug nagapalig-on sa usag usa sa Ginoo. Nalagot sila, gikupot nila si Anastasia sama sa mga lobo nga nagkupot og karnero, gibutangan siya og kadena nga puthaw sa iyang liog ug gihulbot paingon sa siyudad, diin gidala siya sa atubangan sa kumander. Sa pagtindog niya sa atubangan niya, gitutok niya ang iyang espirituhanong mga mata ngadto sa iyang Nobyo, si Kristo. Ang tanan nga nakakita kang Anastasia namangha sa iyang katahum, sa iyang mapainubsanon nga pagtan-aw ug sa iyang malumo nga dagway. Ang kumander mitubang kaniya, nga nagaingon:

'Unsa ang imong kaliwatan, unsa ang imong pagtuo, ug unsa ang imong ngalan?'

Gipanaog niya ang iyang panan-aw, ug mitubag ang balaan sa malinawong tingog:

'Ako ang anak sa usa ka lungsoranon sa Roma; gipadako ako sa Kristohanong pagtuo, ug ang akong ngalan mao si Anastasia.'

Miingon ang kumander:

'Talagsaon kana nga ngalan sa mga Romano; wala ko kahibalo unsay buot ipasabot sa Anastasia.'

– Anastasia,' tubag sa balaan, 'nagpasabot og "pagkabanhaw", kay gibuhi ko sa Diyos aron mosulti batok kanimo hangtod mapildi nako ang imong amahan – si Satanas.

Nagpadayon ang kumander:

'Dalaga, tubaga ko og malumo, basi mapukaw nimo ang akong kasuko: kay gipasagdan ko ang imong pagkabatan-on ug dili ko gustong laglagon ang imong katahum; busa paminawa ko sama sa usa ka amahan nga gustong mohatag kanimo og maayong tambag. Ngano man nga nadani ka sa dautang pagtulon-an sa Kristiyanismo ug walay hinungdan nga ginasayang nimo ang imong mga katuigan, gipahilayo nimo ang imong kaugalingon sa

maayong kinabuhi ug sa mga kalipay nga gihatag sa mga dios sa katawhan aron ilang malingaw? Unsa man ang kahupayan sa paglikay sa pakig-uban sa mga tawo ug sa paggahin sa imong kinabuhi sa pag-inusara? Unsa may kapuslanan sa boluntaryong pagpasakop sa imong kaugalingon sa pag-antos ug kamatayon alang sa Krusipiyado? Dili ba mas maayo nga simbahon nato ang atong mga di-mortal nga diyos, nga magkuha og matinud-anon ug mahimayaong bana, nga malingaw sa mga kalipay, nga malingaw sa mga anak, nga mabuhi uban sa mga maayong tawo sa himaya ug dungog, nga makapanag-iya og dagkong bahandi, bulawan ug pilak, ug dili usikan sa hingpit nga kakabus ug kawad-on ang kinabuhi nga gihatag sa mga dios alang sa usa ka malambuong pag-eksister? Busa, akong tambag kanimo: duola ug simba ang mga dios, ug diha-diha dayon makabaton ka og bana nga halangdon ang kaliwatan, dungganan, himayaon, ug dato, duol sa trono sa hari , ug adunay dakong gahum. Kauban niya, malingaw usab ka sa dakong dungog ug, sa tibuok nimong kinabuhi, malingaw ka sa tanang matang sa panalangin.

Si Santa Anastasia, nga nagtangtang sa iyang mapanaug nga mga mata ug nagtutok sa kumander, mitubag sa niining mga pulong:

'Ang akong bana, ang akong bahandi, ang akong kinabuhi ug akong kalipay mao ang akong Ginoong Jesu-Cristo, nga Dili Ninyo ako paliklon pinaagi sa inyong mga pulong nga makapahimulos, ni dili ninyo ako limbongan sama sa bitin nga nilimbong kang Eba, ni dili ninyo pahumotan para kanako ang kapait sa inyong silot, ni dili ninyo, pinaagi sa kahadlok sa pag-antos, bulagon ako sa akong Ginoo, nga alang Niya, kon mahimo pa gani, Andam ko nga mag-antos og pag-antos sa gatus ka beses.

Gisugo sa kumander ang mga nagbarug nga hampakon siya sa nawong, nga miingon: 'Mao ba kini ang angay nimong tubag kang Iyang Kahalagahan?' Unya, aron siya mapahiya, gisugo niya nga buwagon ang iyang mga sinina ug ipahimutang siyang hubo sa atubangan sa tanan, ug gipangutana siya:

'Malipay ka ba, dalaga, nga motindog nga hubo sa atubangan sa tanan?'

'Buang ka, walay hiya ug puno sa tanang matang sa kahugawan,' tubag sa santa. 'Dili kini akong kaulaw, kondili imoha, kay ang akong Ginoo nasayud nga wala pa gayud makita sa adlaw ang akong kahubas, apan ikaw nagpahubas kanako sa atubangan sa daghang mga mata sa tawo; hibaloa nga mas dako pa ang imong kaulaw kaysa sa imong gipakaulaw kanako.' Kay tungod niining kaulaw, akong Nobyo magsul-ob kanako sa bisti sa himaya, samtang ikaw tabunan hangtod sa kahangturan sa kaulaw sa imong kaugalingong nawong; ug karon ang matag maalamon nga tawo moingon: 'Kung ang kumander wala untang walay hiya ug napuno sa hugaw nga kahilambigit, dili unta niya gipadayag ang lawas sa usa ka dalaga aron makita sa tanan.'

Ug, mituyok siya ngadto sa mga naghubo kaniya, miingon siya:

'Kung gibulag ninyo ang akong lawas, kung giandam na ninyo alang kanako ang mga instrumento sa nagkalain-laing pag-antos, nganong naglangan pa kamo? Hampak, hiwa, gisi-gisi ako; tabuni ang akong hubad nga lawas sa mga samad, tabuni ang akong gipadayag nga kaulaw sa dugo; tan-awa, makita ninyo nga andam na ako sa pag-antos, ug ayaw ninyo pagdahum nga makadungog kamo og lain pa gikan kanako kondili ang akong tinguha nga mamatay alang sa akong Kristo."

Unya, sa sugo sa kumander, gipahaba siya ug gitali nga nakahiluna sa upat ka poste; gibutangan og kalayo nga asupre ug katran sa ilawom niya, ug gipanglutos siya gikan sa ilawom sa kalayo ug baho nga aso, samtang walay kalooy nga gipukpok ang iyang likod sa mga kahoy. Si Santa Anastasia, bisan pa man, samtang nag-antos sa mga hampak, nagkalumos sa aso ug gisunog sa kalayo, nagpailob sa tanan ug, imbis nga nag-agak-agak, gisulti ang salmo ni David hangtod sa katapusan: 'Kaluy-i ako, O Dios…' Giigo siya hangtud nga napul-an ang mga mamamatay. Pagkahuman niana, pagkahuman siya nilang gisalsal gikan sa mga poste ug gikuha gikan sa siga, gitali siya sa mga ligid ug, sa pagpaikot sa ligid, nabali ang tanan niyang bukog ug napikas ang iyang mga litid. Siya, bisan pa niana, nag-ampo sa Ginoo:

'Akong dalangpan ug Akong Manalipod, ayaw ko biyai, kay ang akong espiritu nanghuyang tungod sa sakit ug ang akong mga bukog nabali.'

Human niining pag-ampo, kalit nga mihunong ang ligid, ug ang balaang martir, nga napalaya sa usa ka dili makita nga gahum, nakit-an nga hingpit nga wala'y kadaut ug himsog. Ang tanan nga naa didto hingpit nga nabigla sa pagkakita sa ingon nga milagro. Ang kumander, bisan pa man, dili lang nga wala maghunahuna pag-ayo—kay gipabulag siya sa dautang buot—apan uban sa mas grabe pang kalupigan gisugdan pag-usab ang pag-antos sa balaan pinaagi sa lain-laing pagpanakit: gisugo niya nga, samtang siya gisabit, ipahapsay ang iyang mga tadyaw

ug buwagon ang iyang lawas. Siya, bisan pa man, misugakod niini tanan nga mapisan ug gitutok ang iyang mga mata kang Dios lamang, nga nagaingon:

'Akong Nobyo, tan-awa ang akong pag-antos nga akong giagwantan alang sa Imong tultulon, ug kaluy-i ako, ang Imong dili takos nga sulugoon, aron ang pag-ula sa akong dugo mahimong makapahimuot Kanimo, ug aron dili ako itambog gikan sa panag-uban sa mga balaan nga martir.'

Pagkahuman niini, gikuha siya gikan sa kahoy, ug nangutana kaniya ang kumander:

'Anastasia! Maayo na ba ka karon?'

– Maayo kaayo gayud, – tubag sa balaan, – kay unsa man nga pag-antos alang sa Ginoo nga akong gihigugma labaw pa sa akong kinabuhi ang dili maayo ug makapahimuot kanako?

Nagpadayon ang kumander:

– 'Kung malingaw ka sa mga pag-antos nga gihatag alang sa Krusipiyado, modaghan pa Ako niini.' Gisuwayan niya nga putlon ang iyang mga utong gamit ang labaha. Samtang nagdugo siya hangtod mamatay, nangluya kaayo ang santa ug nangayo og usa ka baso nga tubig. Usa sa mga nagbarug duol, nga ginganlan og Cirilo, nagdala og tubig ug gihatag kini kaniya. Pagkahuman niyang nakainom og gamay, miingon siya sa lalaki nga naghatag kaniya:

'Dili unta mawala ang imong ganti gikan sa Ginoo, kay miingon Siya: *"Kinsa ang magahatag kanimo og usa ka baso nga tubig sa akong ngalan, tungod kay ikaw iya kang Cristo, tinuod gayud nga moingon ako kanimo, dili mawala ang imong ganti"* (Marcos 9:41).'

Miingon ang kumander kaniya:

'Nakasinati na ba ka og igo nga pag-antos, o gusto pa ba nimo nga masinati pa ang laing pagpanamastamas?'

'Buhaton ninyo ang inyong gusto,' tubag sa balaan, 'gamhanan ang akong Dios ug lig-onon Niya ang akong nagakunhod nga kusog alang sa mas dagkong pag-antos, ug pabubuhon Niya ang inyong garbo.'

Gisugo sa tigpahirap nga punitan ang iyang mga kuko sa mga tudlo, unya putlon ang iyang mga kamot ug tiil, ug pahawaon ang tanan niyang ngipon.

Nihuyang pag-usab ang balaan ug nangayo og tubig, samtang usa ka suba sa dugo ang nag-awas gikan sa iyang baba. Gihatagan siya ni Cirilo og gamay pa nga imnon. Ang tortyur, pagkakita nga gihatagan ni Cirilo og tubig ang martir ug nagtuo nga usa usab siya ka Kristohanon (nga tinuod gayud), nagmando nga patyon dayon siya gamit ang espada. Pagkahuman siya maputol ang ulo, ang Bulahan nga si Cirilo miadto sa Ginoo aron dawaton ang iyang ganti alang sa baso sa bugnaw nga tubig nga, sa ngalan ni Cristo, iyang gigamit aron pahupayon ang kauhaw sa martir ni Cristo. Pagkahupay sa tubig, ang santo mipahulay gamay ug nag-ampo, nga nag-ingon:

'O Dios, akong Manluluwas, ayaw ko biyai!'

Sa dihang gisugo sa kumander nga putlon ang iyang dila, miingon ang balaan:

'Daotan ug dugo-hilakawong tawo! Bisan pa kung putlon nimo ang akong dila, ang akong kasingkasing dili mohunong sa pag-agulo ngadto sa Ginoo. Kay ang Ginoo maminaw sa mga nag-ampo kaniya bisan pa sa hilom.'

Usa ka sulugoon, nga nagkuha og pliers, gisulod kini sa baba sa santa, gipugos ang iyang dila gamit kini, ug giputol kini. Ang mga tawo misugod og protesta, gisaway ug gisumpa ang kumander tungod sa ingon ana ka malupigon ug dili makatawo nga porma sa pagpanakit. Apan, ang kumander, nga nasuko sa mga tawo, nagmando nga dad-on ang santa gawas sa siyudad ug putlon ang iyang dungganong ulo gamit ang espada. Busa, ang balaan ug angay dayegong Dakong Martir ni Kristo, si Anastasia, nakab-ot ang iyang buhat sa pagkamartir. Ang iyang balaan nga lawas gibyaan nga walay lubong aron kan-on sa mga langgam ug mga hayop, apan, pinaagi sa Balaang pag-atiman, kini nagpabilin nga buo. Sa pag-abot sa gabii, usa ka anghel nagpakita sa bulahan nga tigulang nga si Sophia ug gisugo siya nga kuhaon ang lawas ni Santa Anastasia, nga naghigda sa usa ka uma sa gawas sa siyudad. Si Sophia, nga nagkuha og limpyo nga panapton, mibiya sa kombento, nga wala siya kahibalo asa paingon. Pagkahuman sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios, mibiyahe siya ug, giya sa Dios mismo, nakaabot siya sa dapit diin nahigda ang balaan nga lawas sa iyang espirituhanong anak; gisugdan niya kini paghalok ug paghugas, daw sa tubig, uban sa daghang luha, nga nag-ingon:

'Akong pinalanggang anak, nga akong gipadako sa kalisod ug kahilom, sa pag-ayuno ug pag-ampo; nga akong gipanalipdan sa pagkabirhen ug pagkamatinahuron; nga akong gitudloan sa kahadlok sa Dios ug sa Iyang

balaan nga gugma; akong pinakamatam-is nga anak, nga kanunay nakong gisuboan, hangtod nga nagpabilin kang matinud-anon kang Cristo hangtod sa katapusan! Nagpasalamat ako kanimo sa pagpaminaw kanako, imong mapainubuson nga inahan, ug sa pagtuman sa akong tinguha. Ang akong mga paningkamot alang kanimo wala'y pulos, kay mitindog ka sa atubangan sa imong Nobyo nga nagsul-ob sa sinina sa kasal sa imong putli nga pagkabirhen, nga gidayandayan sa imong kaugalingong dugo. Busa, naghangyo ako kanimo karon, dili isip anak nga babaye, kondili isip akong inahan ug ginoo: pagka-usa ka tabang kanako sa akong katigulangon pinaagi sa imong mga pag-ampo sa Dios, ug, samtang nagalipay ka uban sa Ginoo, hinumdumi ako. Ug sa diha nga Siya magsugo kanako nga mobiya niining mortal nga lawas, hangyoa ang Iyang kaayo nga maluoy Siya sa akong mga sala.

Samtang nagahilak siya, naghunahuna siya unsay buhaton niya: nag-inusara siya, ug labi pa, huyang kaayo; halos dili na siya makalakaw tungod sa tungkod ug dili niya mahimo nga buhaton ug dalhon ang balaang lawas o itabon kini didto dayon, busa siya nasubo, nalibog unsay buhaton. Ug unya, pinaagi sa pagdumala sa Diyos, duha ka lalaki nga wala niya mailhi—matahum ang hitsura, buotan sa ilang mga pulong, ug Kristohanon sa pagtuo—nakakita sa tigulang nga babaye nga nagahilak ibabaw sa lawas; gitabangan siya nila ug, pagkahuman nila tipuon ang mga naputol nga bahin sa lawas—ang mga bukton ug mga tiil (kay gipahawa kini gikan sa siyudad ngadto sa maong dapit) ug ang balaan nga ulo— gidugtong nila kini tanan sa lawas, ang matag bukton sa husto nga dapit, ug, pagkahuman nila kini gilukot sa usa ka panapton, gidala nila kini sa usa ka dungganong dapit diin, samtang nag-awit og mga awit sa lubong ug naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ilang gilubong kini nga bililhon nga bahandi.

Kontakion, Tono 3:

O Balaan, nga napalimpyo sa tubig sa pagkabirhen ug gikoronahan sa dugo sa pagkamartir, Anastasia, ikaw nagahatag og tambal ug kaluwasan sa mga nanginahanglan ug nag-antos sa sakit, nga moduol kanimo uban sa matinud-anong kasingkasing: kay si Kristo nagahatag kanimo og kusog, samtang ikaw nagapadayag sa walay hunong nga grasya.

Ang Kinabuhi ni Avraam nga Eremita ug Banal nga Maria

Gisaulog sa ika-29 sa Oktubre

Si Bulahan Avramius anak sa matinud-anong ginikanan; sukad pagkabatan-on ganahan siya moadto sa mga balaang simbahan, didto maminaw uban sa debosyon sa Pulong sa Dios ug makat-on gikan niini.

Tungod sa dakong gugma nila sa ilang anak, gihangyo siya sa iyang mga ginikanan nga magminyo. Sa sinugdan mitanggi siya, apan pagkahuman sa daghang matinud-anong hangyo, supak sa iyang kaugalingong kabubut-on, mituman siya sa iyang mga ginikanan.

Sa ikapitong adlaw pagkahuman sa kasal, samtang naglingkod si Avramius nga nag-inusara sa iyang kuwarto uban sa iyang asawa, kalit nga misidlak sa iyang kasingkasing ang grasya sa Dios sama sa kahayag, ug, nga wala mag-ingon bisan usa ka pulong sa bisan kinsa, tinago siyang nilakaw gikan sa balay. Pinaagi sa ispirasyon sa Diyos, mibiya siya sa siyudad sa[7413] , ug duha ka libo ka lakang gikan niini, nakakaplag siya og usa ka walay sulod nga payag; didto siya nagpuyo uban sa malipayong kasingkasing, naghimaya sa Diyos. Ang iyang mga ginikanan ug paryente, nga nagmasubo sa iyang pagkawala, nangita sa bisan asa nga dapit alang sa balaan. Paglabay sa kapitoan ka adlaw, ilang nakaplagan siya sa iyang selda nga nag-ampo sa Dios, ug sila nangahibulong pag-ayo. Unya miingon kanila ang balaan:

'Ayaw kamo katingala, kondili himoa nga himayaon ang Dios, ang Mahigugma sa katawhan, nga nagluwas kanako gikan niining walay pulos nga kalibutan; ug pag-ampo kamo sa Ginoo alang kanako, aron Iya kong ikahatag ang kusog nga makasustiner hangtod sa katapusan sa maayong yugo nga Iyang gihatag kanako; ug

[7413] Tenia, duol sa Lampsacus, usa ka dakong siyudad sa Mysia (usa ka amihanang-kasadpang rehiyon sa Asia Minor).

biyaan ninyo ako nga magpuyo dinhi sa hilom tungod sa gugma sa Dios, aron matuman nako ang Iyang balaan nga kabubut-on.'

Ang mga ginikanan sa Balaan, sa pagkakita sa iyang dili matuyok nga pagkamapilì, miingon, 'Amen.'

Nagsugod si Santo Avraam sa pagpakilooy kanila nga ayaw siya samoki sa ilang pagbisita, ug pagkahuman niyang sirad-an ang mga pultahan, nagbilin lang siya og gamay nga bintana diin siya modawat sa iyang pagkaon. Human niini, ang hunahuna sa Banal labi pang gipakahanaw sa grasya, ug siya nangibabaw sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, sa dakong pagpugong sa kaugalingon, pagkapaubos, gugma ug pagkamatinahuron. Ang iyang dungog milapta sa halayo ug halapad, ug ang tanan nga nakadungog kaniya miadto aron makakita ug maminaw kaniya, kay siya gihatagan sa gasa sa mga pulong sa kinaadman, pagsabot ug paglipay. – Napulo ka tuig human mibiya ang bulahan sa panimalay sa iyang mga ginikanan, namatay ang iyang mga ginikanan ug gibyaan siya og dakong bahandi. Si Avraam, nga dili gustong biyaan ang iyang pag-ampo ug kahilom, nangayo sa usa ka suod nga higala nga ipang-apod-apod ang tanang kabtangan nga iyang napanunod ngadto sa mga kabus; Pagkahuman niini, nagpabilin siyang walay kabalaka; kay ang pangunang kabalaka sa bulahan mao nga ang iyang hunahuna dili masandig sa mga butang sa kalibutan, ug busa wala siyay gipanag-iya sa yuta gawas sa usa ka sinina sa gawas, usa ka sinina nga buhok, usa ka pitsil nga iyang gigamitan sa pagkaon ug pag-inom, ug usa ka banig nga iyang higdaanan. Sa tibuok niyang mga katuigan sa kinabuhi isip monghe, wala gyud siya makalapas sa iyang lagda, ug nagpuyo siya og limampung katuigan sa monghismo, uban sa dakong gugma ug debosyon sa Diyos.

Sa taliwala sa mga puloy-anan nga naglibot sa siyudad, adunay usa ka dako kaayong village[7414] diin ang tanan, gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, mga pagano, ug walay bisan kinsa nga makapabalhin kanila ngadto sa Dios. Daghang mga presbiterio ug diakon, nga gipadala didto sa obispo sa maong rehiyon, napakyas sa pagpahawa kanila gikan sa ilang idolatrikong ilusyon, kay wala nila madala ang tanang kalisud ug insulto nga ilang nasinati. Daghang monghe usab ang balik-balik nga misulay sa pagbag-o sa mga pagano, apan tungod kay wala silay nakab-ot, gibyaan sila. Sa usa ka higayon, samtang nakig-istorya sa iyang mga klero, gihinumduman sa obispo ang bulahan nga si Avramius ug miingon:

'Sa tibuok nakong kinabuhi, wala pa gyud ko makakita og tawo sama ni Avramius – kining tawo nga nakab-ot ang pagkahingpit sa matag maayong buhat nga makapahimuot sa Dios.'

Mitubag ang mga klero:

'Oo, Kahalad-an, siya usa ka sulugoon sa Dios ug usa ka hingpit kaayong monghe.'

Unya miingon ang obispo kanila:

'Gusto ko siyang himuong pari para sa niining baryo: pinaagi sa iyang pagkamapailubon ug gugma, makuha niya ang ilang mga kasingkasing ug matultol sila ngadto sa Dios.'

Ug dayon, kauban ang mga klero, mibyahe siya aron makita ang bulahan. Pag-abot nila ug pagbinayloay sa pangumusta, ang obispo misugod og sulti kang Avramius bahin sa maong baryo ug nangayo kaniya nga moadto didto. Pagkadungog niini, si Avramius nabalaka kaayo ug miingon sa obispo:

'Balaang Amahan! Pasayloa ako: tugoti lang ako nga maghilak tungod sa akong mga sala; ako maluya ug dili angay alang niini nga buluhaton.'

'Pinaagi sa gahum sa grasya sa Dios,' tubag sa obispo, 'makahimo ka niini: ayaw pagduha-duha sa pagsunod.'

Unya miingon ang bulahan:

'Gipangayo ko sa imong pagkabalaan, pasayloa ang akong pagka-ubos, aron ako makahilak sa akong mga sala.'

Mitubag kaniya ang obispo:

'Tan-awa, gibyaan na nimo ang kalibutan ug gikaligtaan ang tanan nga naa sa kalibutan; gipako ka uban kang Kristo ug natuman nimo ang tanan Niyang mga sugo, apan kulang ka sa pagsunod.'

Pagkadungog niini, si Avrami nanghilak sa mapait ug miingon:

'Kinsa man ko? Usa ka baho nga iro—ug unsa man akong kinabuhi, kung ing-ana nimo ko gihunahuna?'

'Pinaagi sa pagpabilin dinhi,' tubag sa obispo, 'ikaw ra ang imong maluwas; apan didto, uban sa tabang sa grasya sa Dios, maluwas ka ug daghan ang imong madala ngadto sa Ginoo.'

[7414] Ang maong panimalay nahimutang sa baybayon sa Hellespont (ang Dardanelles Strait tali sa Dagat Marmara ug sa Kapupud-an).

Unya ang bulahan, nga nagahilak, miingon:

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Dios! Mopaingon ako tungod sa pagsunod.'

Gidala siya sa obispo gikan sa iyang selda, gidala siya sa lungsod, giordinahan siya, ug uban sa dakong kalipay, gipadala siya uban sa mga klero ngadto sa maong baryo.

Sa iyang pag-agi, ang bulahan nangamuyo sa Dios ingon niini:

'O Maayong Mahigugma sa Katawhan! Nakita Nimo ang akong kahuyang. Padal-a ang Imong grasya aron tabangan ko, aron ang Imong Labing Balaan nga Ngalan mapadayeg.'

Pag-abot niya sa baryo ug pagkakita sa mga tawo nga gipahigop sa demonyo ug nagasimba sa mga diyos-diyosan, si Avraam nanghilak sa kapait. Gitaas niya ang iyang mga mata ngadto sa langit ug miingon:

'O Dios, Ikaw ra ang Walay Sala! Ayaw pagdumoti ang buhat sa Imong mga kamot.'

Pagkahuman niini, nagpadala siya og mensahe sa usa ka suod niyang higala sa lungsod, nga iyang gisaligan sa pag-apod-apod sa kabtangan nga gibilin sa iyang mga ginikanan ngadto sa mga kabus, nga ipadala kaniya ang usa ka bahin sa kuwarta aron makatukod siya og simbahan. Ang iyang higala wala maglangan sa pagpadala kaniya sa kuwarta nga iyang gikinahanglan. Unya ang bulahan misugod sa pagtukod sa templo sa Dios ug sa dili madugay, nagtukod siya og usa ka matahum kaayong simbahan ug gipahimutang kini sama sa labing gwapa nga nobya. Samtang gitukod pa ang simbahan, ang bulahan nga tawo moanha ug mag-ampo sa Dios taliwala sa mga dios-diosan, nga wala mag-istorya bisan kinsa. Pagkahuman natukod ang simbahan, iyang gipangamuyo kini nga pag-ampo sa Ginoo didto uban sa mainit nga mga luha:

'O Ginoo! Tipuna kining mga tawo nga nagkawalat ug idala sila dinhi sa kini nga simbahan; hayaga ang ilang pangisip, aron mailhan ka nila, Ikaw nga Usa ka Maayo ug Mahigugmaong Dios.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mibiya siya sa simbahan, ug, gipikas ang pagano nga halaran, gipahulog niya ang tanang diyos-diyosan. Pagkakita sa mga pagano sa nahitabo, midagayday sila sa santo sama sa mga buang nga hayop ug, samtang gipukpok siya, gipahawa siya sa baryo. Niadtong gabii mibalik siya, nipisil pagbalik sa baryo, ug sa pagsulod niya sa simbahan, misugod siya og pag-ampo sa Ginoo uban sa mga paghilak ug pagngagak, aron maluwas Niya ang mga tawo nga nagakaguba. Sa pagsubang sa adlaw, nakit-an siya sa mga pagano nga nag-ampo sa simbahan ug napuno sila sa kahadlok. (Moanha sila sa simbahan matag-adlaw – dili aron mag-ampo, kondili aron pagdayeg sa kadungganan ug katahum sa bilding.) Ang Balaan misugod sa paghangyo kanila nga mailhan nila ang Dios, apan gibunal siya nila og mga poste sama sa usa ka walay kinabuhi nga bato; pagkahugno niya sa yuta, gibutangan siya nila og lubid sa iyang liog ug gihulbot paingon sa gawas sa baryo. Sa pagtuo nga patay na siya, gibutangan siya og bato ug gibyaan siya didto. Apan siya, bisan pa halos patay na, nabanhaw ang iyang hunahuna sa tungang gabii; mitindog siya, nagsugod sa paghilak nga mapait ug nag-ampo sa Ginoo ingon niini:

'O Ginoo! Ngano man nga imong gisalikway ang akong mga luha ug ang akong pagpaubos? Ngano man nga imong giliko ang imong nawong gikan kanako ug gisalikway ang buhat sa akong mga kamot? Tan-awa karon, O Ginoo, ang Imong alagad; paminawa ang akong pag-ampo; lig-ona ako; ug luwasa ang Imong mga alagad gikan sa mga gapus sa yawa, ug hatagi sila og kahibalo kanimo, ang Usa ka Tinuod nga Dios, kay walay lain Ginoo gawas kanimo.

Unya miabot si Avraam sa baryo ug, misulod sa simbahan, mitindog didto nga nag-awit og mga himno ug naghalad og pag-ampo. Pag-usab, sa pagsubang sa adlaw, miabot ang mga pagano ug, sa ilang pagkakita nga buhi pa siya, nabigla sila sa sinugdanan, apan unya gisugdan pag-usab nila ang pagpanakit sa balaan: pagkahuman nila siya gipahulog sa yuta, gibutangan nila og pisi ang iyang liog ug gihulbot siya sa tibuok baryo. Busa ang bulahan nag-antos sulod sa tulo ka tuig, nag-agwanta sa tanang matang sa pag-antos ingon usa ka bato sa pagtuo, ginabugbog ug ginapasipala. Sa tibuok niining mga pag-antos, wala siyay kasuko batok kanila, wala magreklamo, wala maluya ang kasingkasing, ug samtang nag-antos, wala mapukan ang iyang kaisog, kondili mas nagdilaab pa ang iyang gugma sa Dios ug kalooy alang sa mga naligaw; nangaliya ug nagtudlo – ang mga tigulang ingon mga amahan, ang mga batan-on ingon mga igsoon, ug ang mga bata ingon iyang kaugalingong mga anak – samtang siya mismo nag-antos sa mga insulto ug pag-abuso.

Sa usa ka higayon, ang tanang pumoluyo sa maong baryo, gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, nagtigum ug, namangha sa kinabuhi ni Avraam, nagsugod sa pag-ingon sa usag usa:

'Nakita ba ninyo ang dakong pagkamapailubon niining tawoha? Nakita ba ninyo ang iyang dili masukod nga gugma alang kanato? Bisan pa nga among gitrato siya sa dakong pagdumot, wala siya mobiya niining dapita, ni misulti siya og bisan usa ka mapait nga pulong sa bisan kinsa, ni misalikway kanato, kondili ginasagubang niya kini tanan uban sa dakong kalipay. Tinuod gayud, gipadala siya kanato sa Dios, nga kanunay niyang ginasulti; nagaingon siya nga moabot ang Gingharian sa Langit, ang paraiso ug ang kinabuhi nga walay katapusan, ug tinuod ang iyang mga pulong; kay kung dili unta ingon sa iyang gisulti, dili unta siya nakasugakod og ingon kadaghan nga dautan sa among kamot. Gipadayag usab niya ang pagkawalay gahum sa atong mga diyos, kay wala nila siya silotan sa dihang gipisil niya sila. Sa tinuod, siya usa ka sulugoon sa Buhing Dios, ug ang tanan niyang gisulti kanato mao ang kamatuoran. Busa, moduol kamo ug motuo sa Dios nga iyang gipahayag.

Busa, silang tanan, nagdali-dali nga miapil, misulod sa simbahan uban sa usa ka tingog, nagasinggit:

'himaya sa Dios sa langit, nga nagpadala sa Iyang alagad aron luwason kita gikan sa limbong sa yawa!'

Sa pagkakita niya sa mga pagano nga miabot, ang bulahan napuno sa dakong kalipay, ug ang iyang nawong misidlak sama sa kahayag sa kaadlawon. Gibuksan niya ang iyang baba, ug miingon kanila:

'Mga amahan, mga igsoon, ug mga anak! Umari kamo, ug atong himayaon ang Dios, nga nagpasidlak sa mga mata sa inyong kasingkasing, aron kamo makaila kaniya ug malimpyohan gikan sa kahugawan sa idolatriya. Busa, tuohi sa tibuok ninyong kasingkasing ang Buhing Dios, kay Siya mao ang Magbubuhat sa langit ug yuta ug sa tanang anaa niini—ang walay sinugdanan, ang dili masukod, ang dili masabtan, ang Magahatag sa kahayag, ang Mahigugma sa katawhan, ang makahadlok ug matarong nga Ginoo. Tumoo usab kamo sa Iyang Bugtong Anak, nga mao ang Iyang kinaadman, gahum, ug kabubut-on, ug sa Iyang Labing Balaan nga Espiritu, ang Magahatag sa kinabuhi sa tanan – ug, sa pagtuo ninyo, madawat ninyo ang kinabuhi nga langitnon.

Mitubag silang tanan:

'Amahan namo ug giya sa kinabuhi! Nagtuo kami sumala sa imong gisulti ug pagtudlo kanamo, ug andam kami buhaton bisan unsa ang imong sugo kanamo.'

Pagkahuman niini, ang bulahan, pagkahiusa niya kanila, gibunyagan sila, batan-on ug tigulang—mga usa ka libo ka kalag—sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo; ug matag-adlaw iyang gibasa kanila ang Balaang Kasulatan, nagtudlo ug nagpahimangno kanila mahitungod sa Gingharian sa Langit, paraiso, sa nagdilaab nga Gehenna, pagkamatarong, pagtuo, ug gugma. Nahimong sila, sama sa usa ka mabungahong yuta, nga midawat sa maayong binhi ug nagbunga—usahay usa ka gatus ka pilo, usahay unom ka pulo ka pilo, usahay tulo ka pilo (Mat. 13:23). Busa, uban sa dakong kadasig, pagkamaigmaton ug kalipay, maminaw sila sa iyang pagtulon-an ug mosunod sa iyang mga pulong. Sa pagkakita nila sa Balaan sa ilang mga mata nga daw usa ka Anghel sa Dios, ug tungod kay napasibo sila kaniya sa panalipdang sa gugma, ilang gitagad ang iyang balaan nga pagtulon-an.

Pagkahuman sila makatuo, ang bulahan nagpuyo uban kanila sulod sa usa ka tuig, nagtudlo kanila sa Pulong sa Dios adlaw ug gabii. Ug unya, sa pagkahibalo niya sa ilang gugma sa Dios ug sa ilang lig-on nga pagtuo, gusto na niya silang biyaan, kay nakita niya nga nahigugma na sila kaniya pag-ayo ug gipasidunggan siya sa labing hataas nga pagtamod, ug nahadlok siya nga basin ang iyang hunahuna masangit sa mga butang sa kalibutan ug siya maluyloy sa iyang mga paningkamot sa pagka-mona. Busa, sa usa ka gabii, mitindog siya ug nag-ampo sa Dios ingon niini:

'O Ikaw nga Bugtong Walay Sala, O Ikaw nga Bugtong Balaan, nga nagapahulay sa taliwala sa mga balaan, O Ikaw nga Bugtong Mahigugma sa Katawhan ug Maloloy-ong Ginoo, nga nagpasiga sa mga mata niining mga tawo ug nagluwas kanila gikan sa limbong sa idolatriya, nga naghatag kanila sa pagsabot aron mailhan Ka, bantayi ug panalipdi sila, Ginoo, hangtod sa katapusan, ug panalipdi kini nga maayong panon Nimo, nga imong nakuha pinaagi sa imong dakong gugma alang sa katawhan; panagang-i sila sa panalipod sa imong grasya; padayong pasiga ang ilang mga kasingkasing, aron, sa pagkahimamat Nimo, sila mahimong takus sa imong Langitnong Gingharian: Panalipdi usab ako, nga huyang ug dili takus, ug ayaw kini ituring nga sala batok kanako, kay Ikaw, nga Maalamon sa tanan, nasayud nga gihigugma ug gipangandoy ko Ikaw.

Sa katapusan sa pag-ampo, ang santo naghimo sa tanda sa krus ug tinago siyang nilakaw gikan niadtong dapita paingon sa lain, nagpahilom siya gikan kanila. Pag-abot sa buntag, ang mga bag-ong nabunyagan, sumala sa ilang batasan, miadto sa simbahan ug sa pagpangita nila sa santo, wala nila siya makita; ug, napuno sa katingala, nangalibang-libang sila sama sa mga nawala nga karnero, nagtawag sa ngalan sa ilang magbalantay uban sa mga luha samtang gipangita siya nila. Pagkahuman sa ilang pagpangita bisan asa ug wala siya nila makaplagan,

nangalumos sila sa kasubo ug dayon miadto sila sa obispo aron isulti kaniya ang nahitabo. Pagkadungog niini, nasubo ang obispo ug dali-dali siyang nagpadala og daghang sulugoon aron pangitaon ang balaan, labi na tungod sa mga luha ug hangyo sa iyang mga karnero – ug ang mga gipadala nangita kaniya sama sa usa ka bililhon nga bato, apan wala gihapon siya nila makaplagan. Ang obispo, pag-abot niya uban sa iyang mga klero sa baryo ug , sa dihang nakita niya nga lig-on sa pagtuo ug gugma kang Kristo ang tanan, mipili siya og mga angay nga lalaki gikan kanila, gi-ordinar sila isip mga presbiterio ug diakon, ug pagkahuman sa pagpanalangin kanila, mibiya na siya.

Pagkadungog niini, ang bulahan nalipay sa tibuok niyang kasingkasing, gidayeg ang Dios ug miingon:

'Unsa man akong ikabalos Kanimo, O akong maayong Ginoo, sa tanan nga imong gihatag kanako? Nagasimba ug nagadayeg ako sa Imong pagdumala!'

Pagkahuman sa pag-ampo, mibalik siya sa iyang selda diin siya nagpuyo kaniadto. Nagpahimutang siya og lain nga gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, nga bulag sa una, ug sa iyang kalipay sa Manluluwas nga Dios, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa sulod niini. Apan si Satanas, sa dihang nakita niya ang tanang binuhatan ni Avraam, napuno sa mas dako pang kasina ug nangita sa tanang paagi aron pabuhian kining maayong manlaban ni Kristo. Sa tinguha nga itanom kaniya ang hunahuna sa garbo, miadto siya kaniya usa ka adlaw nga nagbitbit og mga pulong sa pagdayeg. Sa usa ka higayon, samtang ang bulahan nag-ampo sa tungang gabii, kalit nga misidlak ang kahayag sa iyang selda ug nadungog kining mga pulong, daw gikan sa Dios:

'Avramy! Bulahan ka, bulahan, kay walay bisan kinsa sa mga tawo ang nakatuman sa Akong kabubut-on sama kanimo.'

Apan ang bulahan dayon nakaila niini nga usa ka malisyosong limbong ug, sa pagtaas sa iyang tingog, miingon:

'Ikaw nga puno sa pagpangdayeg ug pagkaguba! Hinaut nga ang imong dautang buot magdala kanimo sa pagkaguba uban kanimo! Ako usa ka makasasala nga tawo, apan gibutang nako ang akong paglaum sa grasya ug tabang sa akong Dios, ug dili tika kahadlukan, sama sa dili ko pagkahadlok sa imong mga pagpakita. Alang kanako, ang ngalan sa akong Manluluwas, si Jesu-Cristo, nga akong nahigugma na, usa ka pader nga dili masudlan; ug sa Iyang ngalan gipugngan tika, hugaw nga iro, sa pagbuhat niini.

Ug kalit lang nawala ang yawa sama sa aso.

Sa lain nga higayon, pipila ka adlaw pagkahuman, samtang ang bulahan nag-ampo sa gabii, miabot si Satanas nga nagkupot og palakol sa iyang kamot, ug sa pagbunggo niini sa tanan, gisugdan usab niya ang paglaglag sa iyang selda. Ug sa dihang hapit na gayud mapukan ang selda, misinggit ang demonyo sa ubang mga demonyo sa kusog nga tingog:

'Mga higala, dali, dali kamo, aron makasulod kita ug makapamatay kaniya.'

Apan ang bulahan miingon:

'Gilibutan ko sa tanang nasud, apan sa ngalan sa Ginoo gipukan ko sila' (Salmo 117:10).

Ug si Satanas nawala dayon, ug ang selda wala'y kadaut. Ug pagkahuman sa pipila ka adlaw, samtang nag-ampo siya sa tungang gabii, nakita niya nga ang banig nga iyang gitindogan nagdilaab sa kusog nga kalayo. Sa paglakang niya sa kalayo, miingon siya:

– *'Ako magatampaling sa halas ug sa basilisko; akoatampaling ang leon ug ang bitin'* (Salmo 90:13) ug sa tanang gahum sa kaaway, tungod sa ngalan sa akong Ginoo, si Jesu-Cristo, nga motabang kanako.

Nilayas si Satanas ug misinggit sa kusog nga tingog:

– 'Mapildi tika, ikaw nga malumpay, kay nakahimo ko og bag-ong limbong batok kanimo.'

Usa ka adlaw, samtang ang bendito nagakaon, misulod pag-usab ang yawa sa iyang selda nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka batan-ong lalaki ug, sa pagduol, naningkamot nga ipahulog sa yuta ang mangkok nga iyang gikaonan. Sa pagkahibalo niini, gipadayon sa bendito ang paghawid sa mangkok ug pagkaon, nga walay bisan gamayng kahadlok, samtang ang yawa nagtindog sa atubangan niya. Unya gibutang sa yawa ang usa ka lampara nga adunay kandila ug, sa kusog nga tingog, misugod siya og kanta:

– *'Bulahan ang mga walay sala sa ilang dalan, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo'* (Salmo 118:1), – ug gida-aw niya kana nga salmo hangtod sa katapusan.

Wala motubag ang santo kaniya hangtod nahuman niya ang iyang pagkaon. Pagkahuman niini, naghimo siya og tanda sa krus ug miingon, nga nagtumong sa yawa:

– 'Ikaw hugaw, tulo-mata, walay gahum ug duwag nga iro! Kung kabalo ka nga bulahan ang mga walay sala, ngano man imo silang samokon? Kay ang tanan nga nagalaum sa Dios ug nagahigugma kaniya sa tibuok nilang kasingkasing, bulahan ug tulo ka beses nga bulahan.'

Mitubag ang yawa:

'Gipaka-antos ko sila aron mapildi sila: Tilaw-on ko sila ug paliklon ko sila gikan sa matag maayong buhat.'

Apan ang Balaan miingon kaniya:

'Ikaw nga gisumpa! Dili unta ka magmalampuson, aron dili nimo madaog o matintal bisan kinsa sa mga nagahadlok sa Dios. Makadaog ka sa mga sama nimo, nga mibulag sa Dios sa ilang kaugalingong kabubut-on; imong limbongan ug mapukan sila, kay walay Dios sa ilang sulod; apan sa mga nagahigugma sa Dios, mawala ka sama sa aso sa atubangan sa hangin: usa ra ka pag-ampo nila makapahawa kanimo, sama sa hangin nga nagapahawa sa abog. Samtang buhi ang akong Ginoo, ang Balaan nga gipanalanginan hangtod sa kahangturan, akong himaya ug akong pagdayeg, dili ka nako kahadlukan, bisan pa magpabilin ka dinhi sulod sa usa ka tuig o mas dugay pa, ug wala koy buhaton, ikaw daotan nga iro, sumala sa imong kabubut-on. Gitalimad-an tika, sama sa pagtalimad-an sa usa ka patay nga iro.

Sa dihang nakasulti na ang bendito niining mga pulong, kalit lang nga nawala ang yawa. Paglabay sa lima ka adlaw, samtang naghuman na ang bendito sa iyang pag-awit sa Opisina sa Tangon sa Tunga-tunga sa Gabii, mibalik pag-usab kaniya ang kaaway, kauban ang daw daghang katawoan; gisapaw nila og lubid ang iyang selda ug gihila kini palayo, unya nag-awhagay sila:

'Ihulog nato siya sa kanal.'

Ang bulahan, sa pagkakita kanila, miingon:

'"*Gilibutan ko nila sama sa panon sa mga putyukan [sa alay], apan napalong sila sama sa kalayo sa taliwala sa mga tinik: sa ngalan sa Ginoo gipahulog ko sila*" (Salmo 117:12).'

Apan si Satanas mitubag sa pagsinggit:

'Sa katapusan, wala na gyud ko kahibalo unsa ang buhaton. Napildi na nimo ako sa tanang paagi ug, sa imong pagdumot kanako, gipakunhod nimo ang akong gahum, apan dili tika biyaan hangtud mapildi ug mapailalom ka kanako.'

Mitubag kaniya ang Bulahan:

'Masumpa ka, ikaw nga dautan, ug ang tanan nimong buhat! Apan sa among Ginoo, ang Usa ka Balaang Dios, nga nagpahinungdan nga ang imong gitatampakan among pasidunggan ug himayaon—himaya ug pagsimba. Ikaw nga mapanghimaraot ug walay ulaw! Hibaloa karon nga wala kami mahadlok kanimo ni sa imong mga limbong.'

Sulod sa taas nga panahon, gisukol sa yawa ang santo sa ingon ani nga paagi, naningkamot nga kahadlukan siya sa nagkalain-laing mga hulagway, apan wala niya mapildi kining matinindog nga alagad sa Dios; sa tinuod, siya mismo ang napildi sa santo. Ang bulahan, bisan pa niana, milambo sa iyang mga pagpanumangil ug gugma sa Dios, kay gihigugma niya ang Dios sa tibuok niyang kasingkasing ug nagkinabuhi siya sa paagi nga giisip siya nga takus sa grasya sa Dios; ug busa wala siya mapildi sa yawa. Sa tibuok niyang mga katuigan sa pagka-mona, wala gyud usa ka adlaw nga milabay nga walay luha; wala gyud siya magngisi, wala gyud siya maghugas sa nawong, apan nagpuyo siya nga daw mamatay matag-adlaw.

Kining bulahan nga tawo adunay igsoon nga lalaki, nga adunay usa ra ka anak nga babaye. Sa dihang namatay ang iyang amahan, nahimong ulila ang batang babaye. Gidawat siya sa iyang mga kaila ug gidala siya sa iyang tiyo sa dihang siya pito ka tuig ang panuigon. Gitudloan siya sa bulahan nga tawo nga magpabilin sa gawasnong selda, samtang siya mismo nagpuyo nga nakasirado sa sulodnong selda. Sa taliwala sa duha ka selda adunay gagmay nga pultahan diin iyang gitun-an ang Salmo ug uban pang mga libro sa iyang pag-umangkon. Ang batang babaye, sama kaniya, nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo ug sa tanang birtud sa monastiko. Ang Balaan nag-ampo sa Diyos alang kaniya sa daghang higayon uban sa mga luha, aron higugmaon niya ang Ginoo ug dili itutok ang iyang kasingkasing sa mga kahaw-ang niining kalibutan. Ang iyang amahan nabilin kaniya og dagkong bahandi, nga sa diha-diha nga gidala siya kaniya, gisugo sa santo nga ipangbahin-bahin kini sa mga kabus. – Ang dalaga, bisan pa niana, mihangyo sa iyang tiyo ingon niini:

'Amahan, ipangamuyo ko sa Diyos, aron maluwas ko gikan sa tanang matang sa bitag sa yawa.'

Sa iyang kinabuhi isip monghe, gisunod niya ang iyang tiyo sa tanang paagi, ug ang tigulang, sa dihang nakita niya ang iyang mga maayong buhat, ang iyang mga luha ug ang iyang mapainubsanon nga kinaadman, ang iyang kahilom, ang iyang pagkamapainubsanon ug ang iyang gugma sa Dios, nalipay niini. Sulod sa baynte ka tuig, nagpuyo siya isip madre uban kaniya, sama sa putli nga karnero, sama sa walay mantsa nga salampati. Apan sa katapusan sa baynte ka tuig, ang yawa, nga nagtinguha sa pagdakop kaniya ug pinaagi niini pagpasipala kang bulahan Avraam ug pagpaliko sa iyang hunahuna gikan sa Dios, nagtukod og mga bitag sa dalan sa iyang kaluwasan. Niadtong panahona, adunay usa ka monghe nga nagbitbit lang sa ngalan nga monghe, apan wala sa mga buhat. Moanha siya sa balaan nga babaye uban sa pasangil nga mangayo og pagtulun-an gikan kaniya. Sa dihang nakita niya si balaan nga Maria sa pultahan, nasiga siya sa usa ka hugaw nga tinguha para kaniya, ug ang iyang kasingkasing nasunog sama sa kalayo sa buang nga pagkahigugma kaniya. Busa napuno siya sa kahakog sulod sa hapit tibuok tuig, hangtod sa katapusan, uban sa tabang ni Satanas, sa usa ka adlaw gibuksan niya ang pultahan sa selda ni Maria ug, pagsulod, gipanglimbong ug gidalian siya. Pagkahuman sa pagpakasala, nahadlok kaayo ang dalaga; gisi-gisi niya ang iyang sinina, gisugdan niyang hampakon ang iyang nawong, ug sa iyang kasubo, gusto pa gani niyang patyon ang iyang kaugalingon. Naghunahuna siya sa iyang kaugalingon ingon niini:

'Nakasala ko ug patay na ang akong kalag; gipahugno nako ang akong kinabuhi. Ang akong debosyon sa monastiko, ang akong pag-agil ug ang akong mga luha wala'y pulos, kay nasuko nako ang Dios, gipahugno nako ang akong kaugalingon ug gilubong ang akong bililhon nga tiyo sa mapait nga kasubo. Gihugawan ko sa yawa; ngano pa kaha nga magpadayon pa ko sa pagkinabuhi, usa ka maluoy nga kalag? Kaluoy-an ako! Unsa man akong nabuhat? Kaluoy-an ako! Unsa kaha ka lawom akong nahulog? Wala gani nako namatikdi nga natabonan ang akong hunahuna, ug giunsa ko paglaglag! Usa ka ngitngit nga kasubo ang nitabon sa akong kasingkasing, ug wala ko kabalo unsa akong buhaton o asa ko magtago. Asa ko paingon , sa unsang lungag ko ipahulog ang akong kaugalingon! Asa na ang mga pagtulon-an sa akong respetadong tiyo ug asa na ang mga instruksyon sa iyang higala nga si Ephrem[7415] ? Miingon sila kanako:

'Pag-amping sa imong kaugalingon ug panalipdi ang imong kalag nga walay mantsa alang sa imortal nga Nobyo, kay Balaan Siya ug husto ang Iyang paghukom.' Sukad karon, dili na ko kaisog nga motan-aw pa sa langit, kay patay na ako sa Dios ug sa mga tawo. Dili usab ko magpabilin dinhi, kay giunsa kaha nako, usa ka makasasala nga nalumos sa kahugawan, makig-istorya pag-usab niadtong balaan nga amahan? Kung mosulay ko, ang kalayo nga migikan sa maong pultahan mopaso kanako. Mas maayo nga modagan ko ngadto sa lain nga yuta, diin walay makaila kanako, kay sukad nga namatay ako, wala na'y nahabilin nga paglaum sa kaluwasan para kanako.

Giputos dayon niya ang iyang mga butang, mibiyahe paingon sa lain nga lungsod, ug pagkahuman nga giusab niya ang iyang dagway, nagpuyo siya sa usa ka panimalay. – Samtang kini nahitabo kaniya, ang bulahan nga si Avraam nakadawat og panan-awon. Nakita niya ang usa ka makalilisang ug kahadlukan kaayo nga dakong bitin, bati kaayo ang hitsura ug nagaginhawa og kasuko, nga misulod sa iyang selda; nakakita kini og kalapati, gilunok kini ug mibalik sa iyang dapit. Pagmata gikan sa iyang tulog, ang bulahan nabug-atan sa kasubo ug naghilak sa kapait, miingon sa iyang kaugalingon:

'Tinood gayud nga si Satanas magpagawas og paglutos batok sa Balaang Simbahan ug madani ang daghan sa layo gikan sa pagtuo; tinood gayud nga motungha ang panagbangi sulod sa Simbahan?'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo sa Ginoo, miingon siya:

'O Ginoo, Mahigugma sa Katawhan ug Makahibalo sa Tanan, Ikaw ra ang nakasabot niining panan-awon.'

Paglabay sa duha ka adlaw, ang maong bitin mipakita pag-usab kaniya sa usa ka panan-awon sa ikaduhang higayon; nakita sa balaan nga tigulang nga migawas kini gikan sa iyang lungib, misulod sa iyang selda ug, pagkahuman ibutang ang iyang ulo ilawom sa tiil sa balaan nga tigulang, nabuka kini; sa dihang nakit-an ang salampati sulod sa tiyan sa bitin, gipahaba sa balaan nga tigulang ang iyang kamot ug gikuha kini, buhi ug walay samad. Pagmata pag-usab, ang bulahan mitawag sa daghang higayon gikan sa iyang selda pinaagi sa gamay nga pultahan ngadto sa dalaga nga kauban niya sa selda, nga nagaingon:

'Ngano man nga nagpahulay ka na sa ikaduhang adlaw ug wala magdayeg sa Ginoo?'

Apan walay tubag. Sa pag-abli niya sa pultahan sa selda, wala niya makita ang iyang pag-umangkon ug sa pagkahibalo nga ang panan-awon nga iyang nadawat mahitungod kaniya, naghilak siya ug miingon:

[7415] Lagmit usa sa mga disipulo sa reverendo.

'Lagmit ko na gayud: kay gikawat sa lobo ang akong gamay nga karnero, ug ang akong anak nabihag.' Ug uban sa mga luha sa iyang mga mata, misinggit siya:

'Manluluwas sa tibuok kalibutan! Ibalik ang Imong karnero, si Maria, sa kawan sa Imong panon, aron ang akong katigulangon dili mahulog sa impyerno uban sa kasubo. O Ginoo! Ayaw pagsalikway sa akong paghangyo, kondili padalha ang Imong grasya, aron kini makuha siya gikan sa baba sa bitin.'

Duha ka adlaw na ang nilabay sukad sa paglarga sa balaan, diin nakita ni Avraam ang nahisgotang panan-awon. Si Maria, sa laing bahin, nagpuyo nga walay amahan sulod sa duha ka tuig, samtang siya nag-ampo sa Diyos para kaniya adlaw ug gabii. Paglabay sa duha ka tuig[7416] , gisultihan siya sa usa ka tawo kung asa siya ug unsa na ang iyang kahimtang. Gisugo sa santo ang usa niyang kaila nga moadto sa maong lugar aron mangita og dugang kasayuran bahin kaniya. Mibiyahe ang sugo, ug pagkahibalo na siya bahin kang Maria, mibalik siya ug gisultihan ang balaan sa tanan. Pagkadungog niini, ang bulahan nga lalaki misul-ob og sinina sa sundalo, mitabon sa iyang ulo og dako kaayo ug taas nga kupya aron matabonan ang iyang nawong, nagdala og usa ka bulawanong sinsilyo, misakay sa iyang kabayo, ug mibyahe. Miabot siya sa karwaan diin nagpuyo si Maria ug, samtang nagngisi, miingon sa tagdumala sa karwaan:

'Higala, nadungog nako nga adunay matahum nga dalaga nga nagpuyo uban nimo; ipakita siya kanako aron malingaw ko sa pagtan-aw kaniya.'

Ang tag-iya sa inn, sa dihang nakita niya ang abohon ug uban na niyang buhok, nagkatawa sa iyang kaugalingon, kay nasabtan niya nga ang lalaki nangutana bahin kaniya aron makighilawas, ug mitubag:

'Tinuod, aduna gyud koy ingon ana nga babaye nga nagpuyo uban nako, ug siya matahum kaayo.'

Ang bulahan nga dalaga tinuod gayud kaayo nga gwapa. Pagkahuman niana, ang tigulang, nga may malipayong tan-aw sa iyang mga mata, miingon kaniya:

'Imbitaa siya kanako, aron malingaw ko karong adlawa.'

Ug sa dihang giimbitar si Maria, miadto siya sa tigulang. Pagkakita sa santo kaniya sa iyang malandi nga sinina, gusto na siyang maghilak. Apan, aron dili siya mailhan, ug aron kung mailhan man siya, dili siya modagan gikan kaniya, gipugngan niya ang iyang mga luha, bisan pa sa dakong kalisud. Samtang naglingkod sila ug nag-inom, kining katingalahang lalaki mismo ang nagsugod sa pagpakighalok kaniya, ug siya, mitindog, giyakap siya ug gisugdan paghalok ang iyang liog. Samtang gihalokan niya siya, nabati niya ang humot nga nagagikan sa iyang putli nga lawas, nga natimplahan sa daghang mga buhat sa kaisog. Unya, sa paghinumdom niya sa unang mga adlaw sa iyang pagkabirhen, siya mihuyop, napuno og luha ang iyang mga mata, ug miingon:

'Lagmit gayud ako!'

Ang tagdumala sa inn nangutana kaniya:

'Maria, duha na ka tuig ka nagpuyo dinhi uban namo, ug wala pa gyud ko makadungog og ingon ana nga mga pulong o mga hungihong gikan kanimo kaniadto. Unsa man ang nahitabo nimo karon?'

Mitubag siya:

'Kung namatay ko sa sayo pa, malipayon unta ko.'

Bendito Avraam, aron dili siya mailhan ni Maria, miingon kaniya sa hugot nga tingog:

'Karon lang, sa pag-abot nimo kanako, nahinumduman nimo ang imong mga sala.'

Gikuha niya ang usa ka sensilyo, gihatag kini sa tagdumala sa inn ug miingon:

'Akong higala, pag-andam og usa ka maayong salo-salo para nato, aron malingaw ta uban niining dalaga. Gikan pa ko sa layo alang kaniya.'

Oh, unsa kadako sa iyang kinaadman, unsa ka lawom nga espirituhanong panabot!

Usa ka tawo nga sa tibuok kalim-an ka tuig sa iyang kinabuhi isip monghe, wala gayud makatagbaw sa pan ni sa tubig, karon, aron maluwas ang usa ka nawala nga kalag, nagakaon og karne ug nagainom og bino. Sa langit, ang mga han-ay sa balaang mga anghel nangahibulong sa ingon nga buhat sa bulahan nga amahan, sa iyang pagkamaabiabihon ug sa iyang maalamon nga plano. Nikaon siya og karne ug miminom og bino aron maluwas ang usa ka nawala nga kalag gikan sa kahugawan sa sala.

O kinaadman sa maalamon! O pagsabot sa maalamon!

Pagkahuman sa salo-salo, miingon ang dalaga kaniya:

[7416] Mibalik siya sa lungsod sa Ass, duol sa Lampsacus.

'Ginoo, motindog ta ug moadto sa higdaanan aron makatulog kita didto.'

Mitubag siya:

'Amo nang biyahe.'

Sa pagsulod nila sa kuwarto sa higdaanan, nakita ni Avraam ang usa ka dako nga higdaanan, taas ug maayo pagkahimo; mipahiluna siya niini ug miingon kang Maria:

'Isira ang mga pultahan, duola dinhi ug tangtanga ang akong sapatos.'

Gisira niya ang mga pultahan, miduol siya kaniya, ug miingon siya kaniya:

'Dalagang Maria, duola pa nako.'

Sa dihang miduol siya, gikuptan niya siya, gihawiran pag-ayo aron dili makalingkawas, ug gihalokan pag-usab. Unya, gikuha niya ang iyang kupya militar sa ulo, mihilak siya og kusog ug miingon kaniya:

'Bata ko, Maria, dili ba nimo ako mailhan? Dili ba ako ang nagpadako kanimo? Unsa may nahitabo kanimo, bata ko? Kinsa may naglaglag kanimo? Asa na ang imong langitnong nawong kaniadto, bata ko? Asa na ang imong pagkamaputli ug ang imong mapait nga paghilak? Asa na ang imong kanunay nga pagbantay ug ang imong pag-ampo nga pagyuko sa yuta? Murag nibaba ka gikan sa kahitas-an sa langit ngadto sa usa ka kanal, anak ko! Sa dihang nakasala ka, nganong wala ka mosulti kanako, aron ako makig-uban kanimo sa pagbuhat sa buhat sa paghinulsol uban sa akong hinigugma nga si Efrem? Ngano man nga gibuhat nimo kini, ug nganong gipasipala nimo ako ug gilubong ako sa ingon ka grabe nga kasubo? Kinsa ang walay sala, gawas lang sa Dios?

Pagkadungog niini, gipahigda siya ni Maria sa iyang mga bukton sama sa usa ka walay kinabuhi nga bato, puno sa kahadlok ug kaulaw. Ug nagpadayon ang bulahan:

'Dili ka motubag, anak nakong si Maria? Ako ba, kinabuhi nakong, ang dili nimo tubagon? Dili ba alang kanimo nga niabot ko dinhi? Ako ang motubag sa Diyos alang kanimo sa Adlaw sa Paghukom. Ako ang mopasan sa penitensya alang sa imong mga sala.'

Busa, samtang nagahilak, gihangyo ug giamgo niya siya hangtod sa tungang gabii. Siya, nga nakahupay na gamay, miingon kaniya taliwala sa iyang mga luha:

'Nahuya ko, ug dili tika matan-aw – ug giunsa ko pag-ampo sa Ginoo samtang nadisturbo ko sa hugaw nga mga buhat?'

Niini mitubag siya:

'Bata ko, ipahamtang ang imong sala kanako; hinaut nga kuhaon sa Dios ang imong sala gikan sa akong mga kamot, apan paminawa lang ko: adto ug itago pag-usab sa imong selda. Naga-ampo usab si Efraim sa Dios alang kanimo. Bata ko, kalooy-i ang akong katigulangon; nagahangyo ko kanimo, akong kinabuhi, uban kanako.'

'Kung segurado ka,' tubag niya, 'nga aduna koy higayon nga maghinulsol, ug dawaton sa Dios ang akong pag-ampo, nan moadto ko ug mohapa sa atubangan sa imong pagkabalaan ug halukan ang talahik sa imong balaan nga mga tiil, tungod kay gipakita nimo kanako ang ingon nga kalooy ug miadto ka dinhi aron dalhon ako palayo niining hugaw nga kinabuhi.'

Ug, gisandig niya ang iyang ulo sa iyang mga tiil, naghilak siya tibuok gabii ug miingon:

'Unsaon nako pagbayad kanimo sa tanan niini?'

Pag-abot sa buntag, miingon siya kaniya:

'Bata ko, bangon ug lakaw sa kalinaw.'

'Aduna koy gamay nga bulawan ug pipila ka sinina dinhi,' ingon ni Maria, 'unsaon nako pagbuhat niini tanan?'

'Biyaa lang ninyo dinhi tanan,' ingon sa bendito, 'kay kini kay bahandi nga nakuha sa dautang paagi.'

Ug sa pagmata dayon, mibiyahe sila. Pagkahuman gipahimutang ni Avraam si Maria sa kabayo, gidala niya kini samtang siya mismo ang naglakaw sa unahan. Naglakaw siya nga malipayon; sama sa magbalantay sa karnero, kon makakaplag siya og nawala nga karnero, malipayon kini nga gikuha sa iyang abaga (Lucas 15:4–5), ingon usab ang bulahan nga naglakaw nga malipayon sa iyang kasingkasing. Pag-abot niya sa iyang puloy-anan, iyang gibulag pag-usab si Maria sa sulod nga selda, diin siya mismo kaniadto nagpraktis og pag-ascetismo, samtang siya nagpabilin sa gawas nga selda. Si Maria, nga nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, mapainubsanon nga nagtawag sa Diyos alang sa tabang, naghinulsol uban sa dakong kadasig. Ang iyang paghinulsol ug pag-ampo ingon ana ka dako nga, kung itandi sa atong kaugalingong paghinulsol ug pag-ampo, kini murag landong ra ug walay pulos. Ug ang maloloy-on nga Dios, nga dili Niya gusto nga adunay malaglag

kondili nga ang tanan maghinulsol, mipakita og kaluoy sa Iyang tinuod nga naghinulsol nga sulugoon ug gipasaylo ang iyang mga sala. Isip timaan sa iyang pagpasaylo, gihatagan Niya siya og grasya sa pagpang-ayo sa mga sakit sa mga tawo nga miadto kaniya. Nabuhi pa si Banal Avramius sulod sa napulo ka tuig; sa dihang nakita niya ang dakong paghinulsol ni Maria, ang iyang mga luha, ang iyang mga pag-ayuno, ang iyang mga paningkamot ug ang iyang masigasig nga mga pag-ampo sa Diyos, nakasinati siya og kahupayan ug gidayeg ang Diyos. Pagkahuman niini, natulog siya sa Ginoo. Namatay siya sa edad nga kap-atan ug pito[7417] . Hapìt tibuok siyudad ang nagtigum sa takna sa iyang pagpanaw, ug ang tanan miduol sa iyang bililhon nga lawas uban sa debosyon, samtang ang mga masakiton nakadawat og pag-ayo. Sa bahin ni Maria, ang Karnero ni Cristo, pagkahuman sa kamatayon sa iyang tiyo, nagpuyo siya sa dakong pag-igsin, nga nag-ampo sa Dios adlaw ug gabii sulod sa dugang nga lima ka tuig; ang mga nagpuyo didto, nga naglabay sa gabii, nakadungog og paghilak ug walay kinutuban nga pag-agol sa daghang higayon, ug, mihunong sila sa ilang paglakaw, namangha ug naghimaya sa Dios. Busa, sa tinuod nga paghinulsol ug nakakaplag og pabor sa Dios, ang bulahan nga si Maria namatay sa kalinaw; ug karon, nga naghilak uban sa paghinulsol, nagalipay siya uban sa mga balaan sa Ginoo, nga kaniya unta ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

Nipakita ka sa yuta sa unod sama sa usa ka anghel, ug pinaagi sa pag-ayuno sama ka sa usa ka tanom nga gitanum, nga napalig-on sa tubig sa pagpugong sa kaugalingon, ug nahugasan ang hugaw pinaagi sa suba sa imong mga luha. Tungod niini, O Avramius, nahimo kang puloy-anan sa Balaang Espiritu.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Avraam sa Rostov

Gisaulog sa Oktubre 29

Ang Balaang Amahan Avraam anak siya sa mga matinud-anong ginikanan[7418] . Sa pagkabatan-on pa lang niya, gibyaan niya ang panimalay sa iyang ginikanan ug ang mga kahalayan sa kalibutan, gisaad ang mga panata sa pagka-mona ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa Diyos[7419] .

Sa dihang napailalom niya ang unod sa espiritu, gikapoy niya ang iyang kaugalingon pinaagi sa mga asetikong paningkamot, gipahapsay niya ang iyang kalag pinaagi sa mga luha, ug gihatagan siya sa grasya sa paghimo og mga milagro.

Sa iyang panahon, dili pa tanan sa Rostov[7420] nakadawat sa balaan nga binyag, ug daghan ang nagpabilin nga pagano: ang distrito sa Chudsky sa siyudad nagsimba sa bato nga diyos-diyosan nga si Veles[7421] . Ang hugaw nga espiritu nga nagpuyo sa sulod sa diyos-diyosan naghatag og kahadlok sa kasingkasing sa tanan, ug ang mga

---

[7417] Kini mga tuig 360.

[7418] Ang kinabuhi sa Banal nga Avramius sa Rostov gipakita dinhi sumala sa labing karaang 'kinabuhi', nga gisaysay pag-usab sa pinasimple nga porma sa Prologo ug uban sa pipila ka ulahing dugang sa Dakong Menaia-Chetia ni Metropolitan Makarios. Ang karaang hagiograpiya sa Banal nga Avramius gisuplementohan pagkahuman og duha ka beses, labi na sa unang bahin, nga nagasaysay sa kinabuhi ni Avramius sa wala pa siya moabot sa Rostov.

[7419] Ang unang dugang nag-ingon nga si Avraam natawo sa rehiyon sa Galich, sa lungsod sa Chukhloma (karon sa Kostroma Governorate), nibyahe paingon sa rehiyon sa Novgorod aron maila ang monastikong ascesis sa lokal nga mga monasteryo, ug naghimo sa iyang mga monastikong panata sa Monasteryo sa Valaam sa Danaw sa Ladoga. Ang ikaduhang suplemento nag-ingon nga ang mga ginikanan ni Avraam sa Chukhloma mga pagano pa. Si Avraam orihinal nga gitawag og Iberik ug, hangtod siya nakaabot sa edad nga napulo'g pito, nagpabilin nga higda tungod sa paralisis ug dili makalakaw. Ang mga negosyante nga mibisita gikan sa Novgorod maoy nagpaila kaniya sa mga batakang pagtulon-an sa Kristohanong relihiyon. Human sa lawom nga pagpamalandong, mituo si Iberik kang Kristo, kalit siyang nangaayo sa iyang sakit, mibyahe paingon sa rehiyon sa Novgorod, ug nabunyagan sa Valaam ubos sa ngalan nga Averky, sa wala pa siya mopasa sa mga panata sa pagka-mona nga Avraamy.

[7420] Kini, siyempre, nagtumong sa karaang Rostov, kaniadto nailhan nga Rostov the Great; karon kini usa ka lungsod sa distrito sa Yaroslavl Governorate, nahimutang sa kalsada ug linya sa tren gikan sa Yaroslavl paingon sa Moscow; ang Rostov nahimutang sa daplin sa usa ka lanaw nga nailhan nga Lanaw sa Rostov o Lanaw sa Nero.

[7421] Ang 'Chudskoy End' nagtumong sa bahin sa lungsod nga naa sa wala nga kilid sa dalan gikan sa Yaroslavl. – Ang paganong diyos sa karaang mga Slav sa Rusya, si Veles, nailhan usab nga si Volos, nga, sumala sa mga kronika, giisip nga patron sa mga hayop.

Kristohanon nahadlok nga moagi duol niini. Ang Banal nga Avramius napuno sa kadasig aron wagtangon ang nahibilin nga pagano sa Rostov. Nagaampo siya sa Ginoong Dios nga hatagan siya og kusog ug grasya sa Espiritu Santo aron laglagon ang diyos-diyosan, apan dugay nga wala'y tubag ang iyang pag-ampo.

Usa ka adlaw, si Banal Avramius, nga puno sa kasubo ug kalibog, naglingkod duol sa diyus-diyosan. Ug tan-awa, nakakita siya og usa ka mahimayaong tigulang nga nagkadool kaniya. Mitindog si Avramius ug midali sa pagsugat kaniya. Human sa pagbinayloay sa pangumusta ug panalangin, nangutana ang Banal:

'Taga-asa ka, Amahan? Gikan sa unsang nasud ka?'

'Taga-Constantinople ko sa sinugdanan, Amahan; sa inyong yuta, usa ko ka langyaw ug lumalabay.' 'Sultihi ko, Amahan, ngano man nga naglingkod ka nga masubo duol niining diyos-diyosan ni Veles?'

'Nag-ampo ko sa Ginoong Dios nga hatagan ko og kusog aron mabungkag ang diyos-diyosan,' tubag ni Avramius, 'apan wala tagda sa Ginoo ang akong mga pag-ampo, busa ania ko naglingkod dinhi sa kasubo.'

'Kung gusto ka, Amahan, nga makadawat sa imong gipangandoy,' miingon ang tigulang kang Avramius, 'adtoa ang Constantinople, pangitaa ang balay ni Juan nga Teologo, suloda kini, ug pag-ampo sa atubangan sa ikon ni San Juan nga Teologo – ug dili ka mobiya nga walay dala, kondili makadawat ka sa imong gipangandoy.'

Napawala ug kadasig si Banal Avramius sa paghunahuna sa taas nga panaw, apan miingon ang tigulang: 'Ang Ginoong Dios mopamubo sa imong panaw!'

Si Banal Avramius, nga napuno sa Espiritu Santo, midawat sa panalangin sa tigulang ug mibiyahe, nga nakalimot kung unsa pa ka layo ang unahan.

Sa dihang si Banal nga Avramius, pagkahuman niyang biyaan ang siyudad, mitabok sa Suba Ishnu[7422] , nakasugat siya og usa ka estranghero nga ang hitsura nakapahadlok sa pagrespeto; hapit lubos siyang kalbo, adunay dako ug lingin nga bungot, ug ang iyang nawong nagpakita og pagrespeto; gwapo siya. Nagbitbit siya og tungkod sa iyang kamot.

Niyuko si Banal Avramius kaniya.

Usa ka dili mailhi nga lalaki miingon:

'Asa ka paingon, tigulang?'

'Mopaingon ko aron pangitaon ang balay ni Juan nga Teologo,' tubag ni Avramius.

Miingon ang estranghero:

'Ani dinhi, tigulang, kuhaa kini nakong tungkod ug balik; duola ang idolo ni Veles, hampaka kini gamit ang tungkod sa ngalan ni Juan nga Teologo – ug ang maldito mahimong abog.'

Ug sa niining mga pulong, nawala ang estranghero.

Nasabtan ni Banal nga Avramius nga si Juan nga Teologo kini

Napuno sa kahadlok ug kalipay, mibalik si Avramius, miduol sa diyus-diyosan nga walay babag, gipukpok kini sa tungkod sa ngalan ni Juan nga Teologo – ug ang diyus-diyosan dayon nahimong abog.

Sa dapit diin nakigkita si Avramius sa balaan nga tigulang, nagtukod siya og simbahan nga gihalad kang Juan nga Teologo; ug diin kaniadto nagtindog ang idolo ni Veles, ang respetado, uban sa panalangin sa obispo, nagtukod og gamay nga simbahan nga gihalad sa Epipanya sa Ginoo, nagtukod og mga selda tupad niini, nagtigom og mga monghe, ug nagtukod og usa ka komunidad sa mga monghe[7423] .

Ang Banal nga Avramius nakasinati og daghang kadaut sa kamot sa mga pagano nga wala motuo kang Kristo. Sa usa ka higayon, ilang gisulayan pa gani nga laglagon ug sunogon ang santuwaryo nga iyang gitukod, apan wala tugoti sa Dios nga mahitabo kini, tungod sa pag-ampo ug pagkamapailubon sa Banal.

Apan, pinaagi sa iyang pagtudlo ug pagkamapailubon, gidala sa Banal nga Avramius ang tanan nga dili motuo kang Kristo: ang tanan, gikan sa labing bata hangtod sa labing tigulang, nabunyagan ug misugod sa pag-apil sa Balaang Liturgiya ug sa Tibuok Gabii nga Pagbantay, apil na ang mga babaye ug mga bata. Gipalig-on ni Banal Avramius ang ilang kasingkasing sa pagtuo pinaagi sa pagtuon sa Kasulatan ug espirituhanong pagtudlo. Daghan

---

[7422] Ang Suba Ishna mitabok sa dalan gikan sa Rostov paingon sa Moscow sa dapit nga kini misagol sa Danaw Nero duol sa siyudad sa Rostov mismo, upat ka verst gikan sa dapit diin kaniadto nagtindog ang idolo ni Veles.

[7423] Ang Monasteryo sa Epipanya, nga gitukod ni Avramius nga Gihimaya, nagbarog gihapon karon sa maong lugar, usa ka verst gikan sa Rostov Kremlin, sa pagsulod sa Rostov gikan sa Yaroslavl, sa wala nga bahin sa dalan.

sa mga bata ang mibiya sa panimalay sa ilang ginikanan, tinago nga miadto kang Banal nga Tawo ug naghimo og mga monastikong panata. Busa mitubo ang kapatiran, ug gitudloan sila ni Banal nga Tawo sa Pulong sa Dios.

Unya nagtukod si Banal Avramius og usa ka dakong simbahan, gipahimutang kini—sama sa Nobya ni Cristo—sa mga katingalahang ikon ug balaang basahon, ug nagtukod og maanindot nga pag-awit.

Ang mga Prinsipe sa Rostov, nga naghatag sa labing dakong pagrespeto kang Amahan Avramius, naghatag og espesyal nga mga pribilehiyo sa monasteryo nga iyang gitukod: ilang gihatag ang dagkong mga propyedad alang sa pagtukod sa monasteryo ug mga baryo aron suportahan ang mga monghe.

Sa pagkakita sa pagtubo ug kalamboan sa monasteryo, ang Obispo sa Rostov, pagkahuman sa pakigkonsulta sa mga prinsipe, gipataas ang Monasteryo ni Avraam ngadto sa ranggo sa usa ka monasteryo sa arkhimandrite, ug gitudlo si Banal nga Avraam isip arkhimandrite.

Sukad niadto, si Avraam nagpahinungod pa gayud sa iyang espirituhanong mga buluhaton, nagdugang og trabaho sa trabaho, nagpahinungod sa pagpuasa ug pag-ampo; siya usa ka ehemplo sa tanan, nailhan tungod sa iyang pagpaubos, ug nagpakita og matinud-anong gugma sa tanan nga miadto kaniya, bisan dako o gamay.

Ang yawa, ang daang kaaway sa pagkamaayo, wala magbilin sa Reverendo nga malinawon; gisugdan niya ang pag-atake kaniya ug gipahugno siya sa lawas ug hunahuna adlaw ug gabii. Apan, protektado sa grasya ni Kristo ug sa tanda sa krus, wala mahadlok si Avraam.

Sa usa ka higayon, samtang ang Kagalang-galang Avramius naa sa iyang selda sa wala pa ang Liturgiya, pagkahuman niyang mabasa ang naandan nga mga pag-ampo para sa Banal nga Komunyon, hapit na siyang maghugas sa iyang mga kamot sa wala pa moadto sa simbahan sa dihang misulod ang yawa sa lababo, nga nagtinguha sa paghatag og kalisdanan sa Kagalang-galang. Pagkahibalo nga adunay hugaw nga espiritu nga naa sa sudlanan, ang Reverendo mikuha og balaan nga krus, gibutang kini ibabaw sa sudlanan, gisagop kini sa tanda sa krus, ug gibyaan kini ingon ana, nga wala kini hikapa sulod sa dugay nga panahon. Ang demonyo, natumba sa gahum sa krus, gilutos ug dili makahawa sa sudlanan.

Kaugalian sa mga prinsipe sa Rostov niadtong panahona ang paggawas sa siyudad aron mangayam ug, sa ilang pagpauli, mubisita sa monasteryo aron mag-ampo sa simbahan ug madawat ang panalangin gikan kang Banal nga Avraam. Ingon usab niini nahitabo niining higayona. Sumala sa ilang batasan, miadto ang mga prinsipe sa selda sa Reverendo, apan wala siya didto, kay batasan niya ang magbuhat adlaw-adlaw para sa mga igsoon: usahay siya magputol og kahoy para sa panaderya sa monasteryo, usahay siya maglabô sa mga sinina nga may buhok para sa mga igsoon, ug usahay siya magdala og tubig paingon sa kusina. Pagkadungog niya nga miabot na ang mga prinsipe, midali siya paingon sa iyang selda aron panalanginan sila.

Samtang ang mga prinsipe naa sa selda nagpaabot sa reverendo nga amahan, ilang nakita ang usa ka sudlanan nga natabonan sa balaan nga krus ug nangutana sila unsa kini kahulugan. Usa sa mga prinsipe misulay pagtangtang sa krus gikan sa sudlanan aron makadawat og panalangin gikan niini – ug usa ka dautang espiritu dayon misabwag gikan sa sudlanan sama sa itom, baho nga aso, nga nakapahadlok sa tanan nga naa didto.

Sa pagduol sa Reverendo sa selda, gisugat siya sa dautang espiritu sa atubangan sa pultahan ug gisugdan ang pagpanamastamas kang Avraam ug paghulga kaniya:

'Sama sa imong pagpugos kanako, pinaagi sa gahum sa dili makita nga Dios, nga mag-antos ug masunog sa gahum sa krus, mao usab akong pagdala ug kadaut kanimo; sa dili madugay mapildi tika: magpakalat ko ug bakak batok kanimo, ipailawom ka sa pag-antos ug kaulaw: ikaw ipasakay sa usa ka piebald nga asno nga walay sadol ug gisul-oban sa pula nga sapatos sa babaye. Ug mag-antos ka pa sa daghan pang mga butang, sama sa akong naantos sa imong mga kamot."

Ang Reverendo naghimo sa tanda sa krus, ug ang demonyo dayon nawala.

Sa dihang misulod si Avraamy sa iyang selda, ang mga prinsipe nangutana bahin sa nahitabo, bahin sa baho nga aso nga misaka gikan sa sudlanan nga natabonan og krus, apan wala maghisgot ang Balaang Amahan bahin niini; nagpanalangin lang siya sa mga prinsipe uban sa makapadasig nga tambag ug gipahawa sila sa kalinaw.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa tinguha nga makabawi sa Pari, ang demonyo mibag-o sa porma sa usa ka mandirigma, mipakita sa Atubangan sa Dakong Prinsipe sa Vladimir, ug misugod sa pagpasaka og grabeng mga akusasyon batok kang Avraamy.

'Ginoo, gusto kong ipadayag kanimo ang usa ka dakong tinago,' ingon sa demonyo, 'aduna sa imong gingharian, sa siyudad sa Rostov, usa ka monghe nga ginganlan og Avraamy, usa ka salamangkero nga, bisan pa man, nagpakita nga mapainubuson ug balaan ug naglimbong sa mga tawo.' Nakakaplag siya og dakong bahandi sa ilawom sa yuta—usa ka tanso nga sudlanan nga puno sa bulawan—nga, sumala sa katarungan , angay unta nga iya sa imong gingharian. Ang mga bulawanong sudlanan nga nakaplagan sa maong tipon, ang mga bulawanong sinturon ug kadena, dili masukod ang bili, ug ang pilak ug uban pang bililhon nga bahandi dili na mabilang. Pinaagi niining mga bahandi, nagtukod siya og usa ka dakong simbahan, apan wala niya kini gisulti kanimo.

Ang Dakong Prinsipe nasuko pag-ayo sa Pari ug nagpadala og usa ka mabangis nga mandirigma aron sundon siya, nga nagmando nga dakpon si Avraam nga walay bisan usa ka pulong nga isulti kaniya ug ibalik siya eksakto sa paagi nga nakaplagan siya.

Tanan kini nahitabo tungod sa pagpukaw sa usa ka dautang espiritu.

Pag-abot sa mandirigma nga gipadala sa prinsipe, ang Reverendo nga Amahan, nga bag-o lang nahuman sa panalangin sa komunidad, nag-ampo sa iyang selda nga nagsul-ob lang ug sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug walay sapin. Ang mandirigma, nga walay gipakita nga kalooy, nga wala gani gitugotan ang Reverendo nga Amahan nga makasulti bisan usa ka pulong, o makasul-ob sa iyang sinina o sapatos, gikupot siya, gipahimutang sa iyang kabayo, ug nilakaw paingon sa siyudad sa Vladimir.

Sa pikas daplin sa Danaw sa Rostov, nakakita sila ug usa ka lalaki nga nag-arado gamit ang usa ka asnong puti-puti ang balhibo ug nagkupot ug pares nga pula nga sapatos sa babaye sa iyang kamot. Gipasakay sa sundalo ang Reverendo sa asno, gisul-oban siya sa sapatos sa babaye, ug dali siyang gidala sa ingon ana ka-kaulaw nga kahimtang ngadto sa Dakong Prinsipe.

Gisugo sa Dakong Prinsipe nga dad-on usab sa iyang atubangan ang mandirigma nga miakusar kaniya.

Ang giingong mandirigma mibalik sa parehas nga mga akusasyon batok sa reverendo bahin sa bahandi sama sa kaniadto.

Pagkadungog niini, gitangtang sa reverendo ang iyang mga kamot paingon sa langit ug gisaway ang dautang espiritu, nga nag-ingon:

'Gidili tika, sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga isulti kanako kinsa ka, ikaw nga nagpasipala kanako pinaagi sa ingon ani nga mga pulong?'

Nagkurog ang demonyo ug miingon:

'Ako usa ka demonyo nga sukad pa sa walay katapusan nagdumot sa pagkamaayo sa katawhan, labi na sa mga monghe nga mahadlok sa Dios. Tan-awa, tigulang, gibuhat ko gayud ang akong gisulti kanimo kaniadto – kay gipaka-antos ko nimo sa imong maluya nga lawas.'

Pagkahuman niini, kalit nga nawala ang demonyo.

Ang Dakong Prinsipe, sa pagkakita sa limbong sa yawa ug sa pagpanamastamas niini sa respetadong monghe nga nagtindog sa iyang atubangan, napuno sa dakong kahadlok, ingon man usab ang tanan nga naglibot kaniya. Ug ang prinsipe misugod sa pagpakisaylo sa respetadong monghe, nga miingon uban sa mga luha:

'Amahan, ako ang salarin sa imong dili tuyo nga pag-abot; dako kaayo akong sala kanimo. Pasayloa ko, Amahan, sa tanang paagi nga akong nakapasuko kanimo. Ang kaaway, Amahan, nagtabon sa akong kasingkasing ug nagpukaw sa akong kasuko batok kanimo, ug gidala ko niini sa pagkasala.'

Miingon ang tigulang:

'Pasayloon ka sa Ginoo, akong ginoo, kay buhat kini sa karaang kaaway, ang yawa; busa, akong ginoo, ayaw pagkahibulong niini: sukad pa sa sinugdan nga nagdumot siya sa katawhan, naandan na gayud niya ang pagbutang og mga babag alang sa mga nahadlok sa Dios.'

Ang prinsipe, sa dihang nakita niya ang pagpaubos sa reverendo ug ang iyang malumo ug mahumok nga mga pulong, nga daw wala gyud masamdan ang tigulang, mas gipangdayeg pa gayud siya ug gihatagan siya og dakong dungog.

Alang sa pagtukod sa monasteryo, gihatagan sa prinsipe ang reverendo og daghang mga balay, mga panag-iya ug mga ulipon; gihimo niya ang Avraamiev Monasteryo nga iyang kaugalingong monasteryo ug gibutang kini sa ibabaw sa tanang ubang monasteryo sa Rostov, ug gipamatud-an niya kini tanan pinaagi sa mga patenteng sulat.

Pagkahuman niini tanan, gipahawa sa prinsipe ang balaan uban sa dakong dungog.

Ang Balaan nga si Avramius nagpuyo sa iyang monasteryo uban sa dakong pagpaubos, nagpaningkamot nga walay hunong, ug malinawon nga namatay aron sa Ginoo, nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on[7424] .

Troparion, Tono 1:

Gipahibalo sa Balaang grasya, imong giya ang mga dili motuo ngadto sa kahayag sa kahibalo sa Dios; ug pagkahuman sa imong kamatayon, pinaagi sa kahayag sa imong kinabuhi, naghatag ka og panambal sa mga nagduol kanimo uban sa pagtuo. Abraham, among amahan, hangyoa si Kristo nga Dios nga ipagani kanamo ang Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 2:

Gidawat nimo ang yugo ni Cristo, Abraham, ug sa pagkuha Nimo sa Iyang krus sa imong abaga, misunod Ka Niya; gitamnan sa balay sa Ginoo, mitubo ka sama sa kahoy nga palma ug sama sa sedro sa Lebanon; gipadaghan nimo ang imong mga anak, usa ka tawo nga adunay espirituhanong mga pangandoy: nakadawat og grasya gikan sa pinalanggang Apostol Juan nga Teologo, pinaagi sa imong tungkod gipisag sa imo ang diyos-diyosan ug gipanglata kini sama sa abog; ug napamatud-an nimo nga ikaw usa ka dakong tigbuhat sa mga katingalahan, O Balaan; busa, mag-ampo ka nga walay hunong kang Kristo nga among Dios alang kanato tanan.

12 Nobyembre

30 Oktubre (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Zinovius, Obispo sa Aegea, ug sa iyang igsoon nga babaye nga si Zinovia

Gisaulog sa 30 Oktubre

Kining mga balaang martir – sila Zinovy ug ang iyang igsoon nga si Zinovia – natawo sa siyudad sa Egae, sa rehiyon sa Cilicia[7425] , sa mga debotong ginikanan. Didto sila gipadako sa kahadlok sa Dios ug sa pagkamatinud-anon. Samtang mga bata pa sila, namatay ang ilang mga ginikanan ug gibyaan sila og dagkong kabtangan. Bisan pa sa ilang pagkabatan-on, si Zinovy ug si Zinovia maalamon labaw sa ilang edad ug lig-on sa pagkamatinud-anon; sa pagkahibalo nila sa kawalay pulos sa kalibutan, nagpasiya sila nga biyaan ang tanan ug mosunod kang Kristo. Gihatag ni Zinovia sa iyang igsoon ang bahin sa panulondon nga nadawat niya gikan sa ilang ginikanan, aron kini iyang ipang-apod-apod sa mga kabus, samtang siya mismo nagpuyo sa boluntaryong pagkabus, nagpabilin nga hilom ug nagpanalipod sa pagkabirhen sa pagkabalaan alang sa iyang Langitnong Nobyo. Si Zinovy, pagdawat niya sa duha ka bahin sa panulondon—ang iya ug ang sa iyang igsoon—nagsugod sa pag-apod-apod niini sa mga kabus ug sa dili madugay nahurot kini tanan, nga nahimong daw usa sa mga kabus. Apan ang Dios, nga nag-amuma sa mga ulila ug dili mobiya sa mga nagsalig kaniya, gipanalanginan ang balaan

---

[7424] Ang Banal nga Avramius gilubong sa monasteryo nga iyang gitukod. Ang iyang mga balaan nga relikya karon makita sa publiko sa usa ka pilak nga reliquaryo sa kapilya sa kilid nga gipahinungod kaniya, nga nakadugtong sa pangunang bato nga simbahan sa monasteryo nga gipahinungod sa Epipanya sa Ginoo, nga gitukod subay sa sugo ug sa gasto ni Tsar Ivan Vasilyevich ang Makalilisang ug gipahinungod sa iyang presensya niadtong 2 Oktubre 1553. Si Tsar Ivan Vasilyevich mibisita sa Rostov sa daghang higayon ug nagpasidungog sa mga lokal nga balaang dapit. Sa usa sa iyang mga pagbisita sa Monasteryo ni San Avraam, bisan pa sa wala pa ang pagdakop sa Kazan, gikuha niya ang tungkod nga gitipigan sa lubnganan ni San Avraam, nga gigamit sa maalamon nga monghe aron bungkagon ang idolo. Ang tanso nga krus nga nagsilbing hawakan sa tungkod gitipigan gihapon sa usa ka laing dambana sa arkada sa entrada sa kapilya nga gipahinungod kang San Avraam.

[7425] Ang Egi usa ka siyudad sa Cilicia (usa ka habagatang-sidlakang rehiyon sa Asia Minor), nga nagsilbi nga base sa dagat atol sa Imperyong Romano.

nga magsoon sa iyang langitnong mga panalangin ingon baylo sa bahandi nga ilang gihatag sa mga kabus: Ang Iyang gamhanang tuo nga kamot nagpanalipod kang Zinovy sa tibuok niyang kinabuhi gikan sa tanang kalisdanan ug nagpahawa sa mga demonyong tukso; si Zinovy, sa iyang bahin, nakadawat gikan sa Ginoo sa gasa sa pagpang-ayo sa mga sakit pinaagi sa paghikap sa iyang mga kamot. Busa, kining mga kamot nga buotan kaayo sa pag-apod-apod sa limos sa mga kabus gipanalanginan sa Dios sa gahum sa pagbuhat og mga milagro. Bisan unsang pag-antos ang giagian sa usa ka tawo, bisan unsang sakit ang iyang giantos, sila naayo sa diha-diha dayon nga gihikap sila ni Santo Zinovy sa iyang kamot. Kining alagad sa Dios nagpakita og dakong kalooy sa tibuok niyang kinabuhi, usahay iyang gipang-apod-apod ang iyang bahandi sa mga kabus, usahay, pinaagi sa grasya sa Dios, naghatag og tambal sa mga masakiton; iyang gipahawa ang daghang hugaw nga espiritu gikan sa mga tawo, gihupay ang mga nagasubo, ug gitabangan ang mga naa sa kalisdanan. Nagdan-ag sa mga hiyas ug nailhan tungod sa iyang mga milagro, napili siya nga obispo sa iyang natawhan nga siyudad. Kining maayong magbalantay matinud-anon nga nag-atiman sa Simbahan sa Dios, kanunay nga nagtabang ug nagbuhat og maayong buhat alang sa mga tawo, ug nag-ayo sa mga masakiton. Sa usa ka higayon, usa ka babaye nga gikan sa Antioquia ang miadto sa santo, nga nag-antos sa usa ka dili naay tambal nga ulser sa iyang dughan. Gasto na sa babaye ang daghang kuwarta alang sa iyang pagtambal, naningkamot nga makakita og tambal sa iyang sakit gikan sa mga doktor, apan wala sila makatabang kaniya; sa kasukwahi, ang iyang makalilisang nga pag-antos nagpadayon sa paggrabe, nga karon nag-atubang na siya sa kamatayon. Sa pagtan-aw kaniya ni Santo Zinovy, naluoy siya: gihikap niya ang ulser gamit ang iyang kamot ug gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa apektadong bahin. Kalit lang nga nawala ang ulser, ug ang babaye, nga nabalik na sa hingpit nga panglawas, mibalik sa iyang panimalay sa Antioquia uban sa dakong kalipay.

Usa pa ka babaye, nga wala motuo kang Kristo—ang asawa sa usa ka opisyal nga ginganlan og Indis—nag-antos sa parehas nga sakit; apan pinaagi sa pag-ayo ni San Zinovius, siya usab nakagawas sa iyang pag-antos. Natingala sa milagro nga nahitabo, siya mismo, kauban ang iyang bana ug mga anak, mibaling kang Kristo. Napailawom silang tanan sa balaan nga bunyag. Busa, kining babaye nakadawat sa pisikal nga pag-ayo ug espirituhanong kaayohan.

Samtang nagpadayon, ang walay Dios nga Emperador Diocletian nagpahamtang og makalilisang nga paglutos batok sa mga Kristohanon. Niadtong panahona miabot si Prinsipe Lysius sa probinsya sa Cilicia aron pasakiton ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo. Ang una nga nakasinati og pag-antos sa Aegae mao ang tulo ka batan-ong Kristohanon: sila Claudius, Asterius, ug Neon. – Pagkadakop kanila, gipailawom sila ni Lysius sa nagkalain-laing pagpanakit ug, sa katapusan, gipako sila sa krus sa gawas sa siyudad. Pagkadungog niya kang San Zinon, gipadala niya ang iyang mga sundalo aron dakpon siya. Sa dihang gidala ang asketiko sa atubangan ni Lysius, miingon ang prinsipe kaniya:

'Dili ko gustong makig-istorya og dugay kanimo, kay nahibalo ko nga kamo mga Kristohanon hilig kaayo sa daghang pulong: mubo ra akong istorya kanimo. Naghatag ko kanimo og kapilian tali sa kinabuhi ug kamatayon: kinabuhi, kon mosimba ka sa among mga dios; kamatayon, kon dili ka mosimba.' Pilia alang sa imong kaugalingon ang imong gusto: maghalad ka og sakripisyo – unya mabuhi ka, ug sa tinuod pa, hatagan ka namo og dungog – o mahimo ka magpabilin sa imong sayop nga pagtuo, apan unya mag-antos ka sa makalilisang nga pagpanamastamas ug makasinati ka og makalilisang nga kamatayon."

Si San Zinovy, nga wala gyud mahadlok sa mga pulong sa prinsipe, mitubag nga lig-on:

'Kining panandaliang kinabuhi nga walay Kristo dili kinabuhi, kondili kamatayon; dili, mas gusto pa nako nga mag-antos sa panandaliang pag-antos alang sa akong Magbubuhat ug unya mabuhi uban Niya sa walay katapusan, kaysa isalikway Siya alang niining panandaliang kinabuhi ug unya mag-antos sa walay katapusan sa impyerno.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa dautang prinsipe nga hubaron og hubad ang santo, ipako sa krus, ug bug-at nga latigon.

'Makita nato,' ingon niya, 'kung moabot ba si Kristo aron luwason siya!'

Si Bulahan Zinovia, sa pagkahibalo nga ang iyang igsoon, si Santo Zinovio, nag-antos alang kang Kristo, midali-dali paingon sa dapit diin ginahilakpan ang santo. Sa pagkakita niya sa iyang igsoon, nga nagdugo ug natabonan sa mga samad, nga nakabitay sa krus, napuno siya sa kaisog sa pagtuo ug, mitindog sa atubangan sa magpapahirap, miingon kaniya:

'Kristiyano ako, sama sa akong igsoon: Gituohan ko ang usa ra ka Dios ug ang among Ginoong Jesu-Kristo. Busa, sugoa nga tortyuron usab ako, sama sa imong pagtor-torter sa akong pinalanggang igsoon. Gusto nakong imnon ang parehas nga baso sa pag-antos ug pagkoronahan sa parehas nga korona.'

Natingala ang torturer sa kaisog ug determinasyon ni Santa Zinovia ug miingon:

'Ayaw pagsulay, babaye, sa pagdala sa imong kaugalingong pagkaguba; ayaw pag-ayo og ingon ana kaulaw nga pag-antos, diin ikaw malain ug mag-antos. Kay masinati ka og dakong kaulaw inig pugos ka sa pagtangtang sa imong sinina; kinahanglan nimong pag-antus ang grabeng kasakit inig pasakaan ka og pagpanakit. Busa, mao ni ang akong tambag kanimo: halad og sakripisyo sa mga diyos, ug maluwas ka gikan sa tanang dautan.

Niini mitubag ang balaan:

'Ang kahubas sa kalag makapahiya kanako labaw pa kaysa sa lawas; ang walay katapusang pag-antos dili masukod nga mas bug-at kaysa sa pansamantalang pag-antos; wala ko'y kabalaka nga hubaron ko pag-ayo, kay nagsul-ob ako kang Kristo; wala ko'y kahadlok sa mga kamot sa akong mga magpapasakit, kay ako gipako sa krus uban kang Kristo. Buhaton nimo ang gusto nimo, tortyurador; dili nimo ko mapugos sa pagsalikway sa akong Ginoong Kristo bisan pa sa unsang paagi.

Unya gisugo ni Lysius nga hubaron siya ug bugbog-on, sama sa pagkabugbog sa iyang igsoon nga si Santo Zinovius. Wala siya makontento niini, busa gisugo sa tigdusa nga andamon ang usa ka higdaanan nga puthaw nga gipainit, ibutang ang duha ka santo niini, ug pasigaon ang kalayo sa ilawom nila:

'Pasagdi,' ingon niya, 'nga si Kristo magpakita dinhi ug motabang kanimo.'

Apan mitubag ang mga santo:

'Ang among Kristo anaa uban kanamo; dili ninyo Siya makita. Gihab-on Niya kami gikan sa langit sa hamog sa Iyang grasya, aron dili namo mabati ang kasakit niining mga pag-antos.'

Unya gilabay ang mga santo sa nagbukal nga kaldero, apan bisan pa didto wala sila'y kadaut: nagtindog sila nga daw naa sa bugnaw nga tubig, nag-awit sa salmo ni David: 'Apan Ikaw ang magluwas kanamo gikan sa among mga kaaway ug magapahiya sa mga nagdumot kanamo.' Sa pagkakita niini, gisugo sa taga-antos nga dad-on sila sa gawas sa siyudad ug putlon ang ilang mga ulo didto. Uban sa dili masukod nga kalipay, ang mga balaan mitungha paingon sa ilang kamatayon; pag-abot nila sa lugar sa pagbitay, nagsugod sila sa pag-ampo ingon niini:

– Nagpasalamat kami Kanimo, O Ginoo among Dios, sa paghatag kanamo og kusog sa paghimog maayong buhat, sa pagtuman sa among panaw, ug sa pagbantay sa among pagtuo. Himua kami nga kauban sa Imong himaya; ihap kami sa han-ay sa mga balaan nga nakapahimuot Kanimo. Bulahan Ka hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman sa ilang pag-ampo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit, nga nagasaad kanila og mga korona ug nagatawag kanila sa walay katapusang pahulay. Samtang nagkadool ang mga sundalo, giputol nila ang ilang mga ulo. Human sa ingon nga mga pag-antos, mibiya sila sa kalibutan ug misaka sa langit[7426] . Ang ilang balaan nga mga lawas nagpabilin sa yuta tibuok adlaw nga walay lubong; apan sa pag-abot sa gabii, tinago kini gikuha sa presbiterong si Hermogenes ug gibutang sa usa ka kabaong. Busa kining mga balaan karon walay hunong nga naghimaya sa Amahan ug sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga gihimaya sa tanang binuhat, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Tinuod nga mga saksi ug magtutudlo sa pagkamatinud-anon, silang duha nagapahulay nga angay sa mga awit sa pagdayeg, si Zinovy uban sa maalamon nga si Zinovia, nga nagkinabuhi ug naglakaw nga mag-uban, ug nakadawat sa dili malaglag nga korona sa pagkamartir.

Paghandum sa Balaang Martir Eutropia

Gisaulog sa ika-30 sa Oktubre

[7426] Ang ilang balaang pagkatulog nahitabo niadtong 30 Oktubre 285.

Si Santa Eutropia giakusahan sa atubangan sa gobernador Appellian nga mibisita ug nagpalig-on sa pagtuo sa mga Kristohanong nakabilanggo sa mga selda. Tungod niini, gbitay siya ug gisunogan ang iyang lawas gamit ang mga kandila, apan gisagubang niya ang pag-antos sama sa tubig imbis nga kalayo. Ug sa tanan nga naa sa iyang palibot, lakip na ang mga sundalong nagpahirap kaniya, klarong nakita nila ang usa ka tawo—nga nagpahinam sa tanan, nga nagpabugnaw sa kalayo ug nagpabuhos og hamog sa balaang martir. Sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo[7427] .

Paghinumdom sa mga Balaang Apostol Tertius, Marcos, Justus ug Artema

Gisaulog sa Oktubre 30

Si Santo Tertius mao ang misulat sa Epistola ni Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Roma, diin iyang giingon mahitungod sa iyang kaugalingon: *'Ako, si Tertius, nga misulat niining sulat, nagpangumusta kaninyo sa Ginoo'* (Roma 16:22). Siya ang ikaduhang obispo sa Iconium, pagkahuman ni Sosipater[7428] , diin siya namartir.

Si San Marcos, pag-umangkon sa Apostol Bernabe, mao ang obispo sa Apolonia[7429] , nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Colossian: *'Pagpangumusta gikan kang Aristarchus, akong kauban nga priso, ug kang Marcos, ang pag-umangkon ni Bernabe, (nga inyong nadawat: kon moanha siya kaninyo, dawata siya)'* (Col. 4:10).

Si San Justus mao ang obispo sa Eleutheropolis; si San Artemas mao ang obispo sa Lystra[7430] . Gihisgutan sa Apostol Pablo ang ikaduha sa iyang Epistula kang Tito: 'Sa dihang ipadala ko kang Artemas o kang Tychicus kanimo, paningkamoti nga moanhi ka kanako' (Tito 3:12).

Kumemorasyon ni San Marcian, Obispo sa Syracuse

Gisaulog sa Oktubre 30

Si San Marcian, Obispo sa Syracuse, usa ka disipulo ni San Pedro nga Apostol, miabot gikan sa Antioquia sa Syracuse, usa ka siyudad sa isla sa Sicily[7431] . Pinaagi lamang sa iyang mga pag-ampo, gipaguba niya ang mga paganong templo ug gidala ang daghang mga tawo kang Kristo, nga naghimo kanila nga mga anak sa kahayag, samtang nagbuhat siya og daghang mga milagro. Gipamatay siya tungod kang Kristo sa mga Hudiyo[7432] .

13 Nobyembre

31 Oktubre (Daang Estilo)

Nobyembre

[7427] Namatay siya sa Alexandria sa mga tuig 260.

[7428] Ang iyang pista mao ang ika-10 sa Nobyembre ug ika-4 sa Enero

[7429] Daghang mga siyudad ang nagbitbit niini nga ngalan sa karaang panahon: usa ka siyudad sa Sicily; usa sa Illyria, nga ang mga lumolupyo gitawag og mga Apollonian; usa sa Thrace; usa sa Chalcedon; ug uban pa.

[7430] Ang Lystra usa sa mga siyudad sa Lycaonia; dinhi gihimo ni Apostol Pablo ang pag-ayo sa usa ka pilay nga tawo, ug ang mga pagano, sa dihang nakasaksi niini nga milagro, giisip siya ug si Bernabas nga mga dios.

[7431] Ang Sisilia usa sa pinakadakong mga isla sa Dagat Mediterraneo, duol sa Peninsulang Apennine; ang Syracuse usa sa mga unang kolonya sa Griyego sa baybayon sa sidlakan sa isla, nga gitukod, sumala sa tradisyon, sa mga taga-Corinto mga 746 BC, ug sa ulahi nahimong pinakadako ug pinakadato nga siyudad sa isla.

[7432] Si San Markian, pag-abot niya sa isla sa Sicily, nagpuyo sa usa ka langob duol sa siyudad sa Syracuse ug malampuson nga naglapnag sa Kristohanong pagtuo. Ang iyang mga relikya karon nagpuyo sa Gaeta (usa ka pantalan ug kuta sa Italya).

Komonemorasyon sa Balaang Martir Epimachus

Komemorasyon sa 31 Oktubre

Ang Balaang Martir Epimachus, anak sa mga debotong Kristohanon, lumad sa Ehipto; sukad pa sa iyang pagkabatan-on gihigugma niya ang Dios sa tibuok niyang kasingkasing ug nagpasiya nga Siya ra ang iyang pag-alagad. Pinaagi sa ehemplo ni San Juan nga Maminar, misulod siya sa kamingawan ug nagpuyo og dugay sa Bukid Pelusium[7433] .

Wala siyay espirituhanong magtutudlo taliwala sa mga Balaang Amahan, apan ang iyang magtutudlo niining hugot nga kinabuhi sa disyerto mao ang Balaang Espiritu mismo; ang iyang gugma sa Dios nagpabakod ug nagpalig-on kaniya niining lisod nga paningkamot. Kay gugma lamang sa Dios ang makatudlo sa usa ka tawo sa pagkamapariho sa tanang butang; kini nga gugma maoy misangpot sa mga balaang apostoles nga biyaan ang tanan ug mosunod sa Ginoo, nga walay yutan-ong bahandi; kini usab nga gugma maoy nagdasig sa mga halangdong Amahan, nga *'naglibot-libot sa mga disyerto ug kabukiran, sa mga langob ug bangin sa yuta'* (Heb. 11:38); ug ang mga martir, mga lalaki ug mga babaye, nga gipalihok niining gugma, misakit nga maisugon alang kang Kristo, nga nagasinggit: 'Gihigugma tika, akong Nobyo, ug sa pagpangita kanimo, nag-antos ako'. Kining gugma usab nagtudlo kang San Epimachus sa pag-antos sa mga pakigbisog ug trabaho sa pagka-asketa sa disyerto, sa pagsukol sa tanang matang sa pag-atake gikan sa mga dili makita nga kaaway, sa pagpuyo og balaan nga kinabuhi sa Dios, ug sa pag-andam sa pag-antos og kamatayon alang Niya. Human sa daghang katuigan nga nagpuyo sa iyang kamingawan, nahibaloan ni San Epimachus nga ang mga Kristohanon sa Alexandria nag-antos sa grabeng pagpanlupig; ang uban sa mga sumusunod kang Kristo, tungod sa kahadlok sa malupit nga pag-antos, nagtago sa kabukiran ug kamingawan, samtang ang uban nangalayo sa pagtuo. Napuno sa kadasig alang sa Dios, mibiya ang balaan nga eremita sa iyang kamingawan ug mibyahe paingon sa Alexandria, nga nagtinguha nga pirmahan ang iyang pag-angkon kang Cristo pinaagi sa iyang kaugalingong dugo, mag-antos alang sa Ginoo, ug sa ingon lig-onon ang mga maluya. Pag-abot niya sa Alexandria, iyang nakita ang malupit nga pagpanlupig nga gihimo sa mga pagano nga mananamba sa diyos-diyosan batok sa mga magtutuo; uban sa lawom nga kasubo sa iyang kasingkasing, iyang nabantayan nga misaka pag-ayo ang pagkadautan sa yawa, ug daghang mga Kristohanon ang nagduha-duha; gani gisamdan pa gani sa mga pagano ang templo sa Ginoo. Sa pagkakita niini, misulod ang santo nga walay kahadlok sa templo sa mga pagano. Didto, tungod kay pista sa mga pagano, daghang tawo ang nagtigum; ang Bulahan nga si Epimachus, sa atubangan sa tanan, walay kahadlok nga gilabay ang mga dios-diosan sa yuta ug gipikas-pikas kini. Gidakpan dayon siya sa mga pagano ug gidala sa atubangan sa gobernador nga si Apellian. Sa pagkakita nga ang gobernador naglingkod sa lingkoranan sa paghukom ug naghukom sa mga Kristohanon sa pagpasakit, ang santo misulong kaniya nga puno sa kaisog aron patyon ang walay Diyos nga tawo; ug dili untang nakalingkawas si Apellian sa kamot ni Santo Epimachus kung wala gipugngan sa mga tawo nga naglibot ang santo: ingon ana ka dako ang kadasig alang sa Ginoong Diyos nga gipakita niining asetik. Natingala ang gobernador sa ingon ana ka dako nga kaisog gikan sa usa ka tawo nga hapit na hubad ang sinina. Gisuwayan niya nga dad-on siya sa prisohan ug ipabilin didto hangtud nga makapili siya kung unsang klase sa pagpanakit ang ipahamtang kaniya.

Niadtong panahona, daghan ang matinud-anon nga mga sulugoon sa bilanggoan, nga gipriso tungod sa ilang pag-angkon sa halangdong ngalan ni Cristo; gipalig-on sila tanan ni Epimachus alang sa dakong buhat sa pagkamartir; Ang iyang mga pagdasig nakapadasig ug nakapahimakas sa mga magtutuo, nga wala'y bisan usa kanila nga nahadlok o nangaliso sa pagtuo, kondili malipayon silang tanan nga nagbubo sa ilang dugo alang sa tinuod nga Dios, ug silang tanan, pagkahuman sa pag-antos sa nagkalain-laing malupit nga pagpanamastamas, gisumite nila ang ilang mga kalag sa Ginoo. Sa katapusan, si Santo Epimachus mismo gisailawom sa mabangis nga pagpanakit tungod kay dili lang siya mituo kang Kristo ug giputol ang ilang pista, apan misaka pa gani siya batok sa gobernador mismo, nga nagtinguha sa pagpatay kaniya. Una, gisabit ang santo ug gikiskis gamit ang mga kuko nga puthaw; unya gisugdan nila siya og bato, nga nagbungkag sa iyang mga bukog, samtang siya nag-agaw sa kasakit:

[7433] Sa Ubos nga Ehipto, dili layo sa Suba sa Nilo.

'Kung ang akong Ginoong Jesu-Kristo gipako sa krus alang kanako, gilubong sa banga ug gihatagan og suka nga imnon, dili ba usab ako angay makig-ambit sa Iyang mga pag-antos? Gusto ko nga ipailawom ko ninyo sa mas grabe pang pag-antos kaysa niini: pahurga ko, tuka ko, butangi ko og korona sa mga tunok sa akong ulo, hatagi ko og tanol sa akong kamot, pun-a ang tibuok nakong lawas og apdo, tabuni ko og mga samad, ipako ko sa krus ug tusloka ko sa bangkaw. Bisan unsa ang gisagubang sa akong Ginoo, gusto usab nako nga masagubang.

Daghang katawo ang nagtindog sa palibot ug nagtan-aw sa pag-antos ni San Epimachus. Sa taliwala sa mga tawo, adunay usa ka babaye nga usa ra ka mata ang makakita, kay ang pikas mata niya adunay katarata. Sa dihang nakita niya ang pag-antos sa santo, siya mihilak. Niadtong takna, usa ka tulo sa balaan nga dugo sa martir misabwag ug nahulog sa iyang masakiton nga mata. Sa diha-diha dayon naayo ang iyang mata, nga nakakita na usab kini sama sa pikas. Sa niining milagrosong pag-ayo, misinggit ang babaye:

'Dako ang Dios, nga giangkon niining nag-antos.'

Unya giputol sa mga tigpahirap ang ulo sa martir ni Kristo. Busa gihatag ni San Epimachus ang iyang kalag sa Ginoo, nga iyang gipaka-antos pag-ayo[7434] .

Kumemorasyon sa mga Balaang Apostoles Stachys, Amilius, Urvan, Narcissus, Apellius ug Aristobulus

Gisaulog sa Oktubre 31

Si Santo Stachys giordinar nga obispo sa Bizansyo sa balaang Apostol Andres; kauban niya, nagtukod si Santo Stachys og simbahan sa Argyropolis[7435] ; pagkahuman niyang nakatigom og daghang matinud-anon didto, gitudloan niya sila sa mga sugo ni Kristo. Busa nag-alagad siya sulod sa tibuok napulo'g unom ka tuig ug, human sa ingon nga mga buhat sa pagkamatinud-anon, gihatag niya ang iyang kalag sa Ginoo. Ang maong Apostol Andres nag-ordinar kang Amplias ug Urvan isip mga obispo – si Amplias sa Diospolis[7436] ug si Urvan sa Macedonia.

Masigasig nilang gipangwali ang mga pagtulon-an ni Kristo ug gipaguba ang daghang pagano nga mga santuwaryo; pinaagi niini, ilang gipukaw ang pagdumot sa mga Griyego ug mga Hudiyo batok kanila.

Kining mga kaaway sa Kristohanong pagtuo gipailawom sa pagpanakit ang mga balaan nga martir, ug ang mga martir giisip nga takus nga makadawat og dili malatawang korona.

Nagwali usab sila Narciso, Apeles, ug Aristobulo sa Ebanghelyo ni Kristo: si Narciso sa Atenas, si Apeles sa Heraclea, ug si Aristobulo sa Britanya; kining mga balaan nga tawo, human sa daghang mga paningkamot ug mga buhat sa kaisog, gisumite nila ang ilang mga kalag sa Ginoo.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga balaang bahandi sa Labawng Balaang Espiritu, ug kahayag sa Adlaw sa Himaya, atong angayng awitan ang mga maalamon nga apostoles: Apelles, Urvan, Aristobulus, Amplias, Narciso ug Stachys: nga mga grasya-puno nga gasa sa atong Dios.

Ang Kinabuhi sa mga Banal nga Spiridon ug Nicodemus

Gisaulog sa Oktubre 31

Ang matag kalag nga gipailawom sa grasya gikan sa kahitas-an yano (Prov. 11:26); walay limbong ni pagpangdayeg niini; kini usa ka sudlanan ug puloy-anan sa Dios mismo. Maong miingon ang Apostol: *'Gipili sa Dios ang mga maluya sa kalibutan aron pakaulawan ang mga gamhanan'* (1 Cor. 1:27)

[7434] Ang pagkamartir sa santo nahitabo mga tuig 250.

[7435] Ang Argyropolis, karon Fundukli, usa ka suburbio sa Constantinople, duol sa Pera ug Galata.

[7436] Ang Diospolis nahimutang sa Palestina, sa amihanan-kasadpan sa Jerusalem.

Ang atong Balaang Amahan Spyridon usa sa mga napili. Kining bulahan nga tawo gikan sa usa ka gamay nga baryo; wala siya makat-on sa mga arte sa pagtuon, ni maalamon siya sa pagsulti, apan dako siya sa iyang espirituhanong pagsabot ug mga buhat nga matarong. Sa iyang kasingkasing adunay kahadlok sa Ginoo, nga mao ang sinugdanan sa tanang kinaadman, miadto siya sa Monasteryo sa Kiev Caves ug nagsugod sa pagpuyo og hugot nga kinabuhi sa pagka-monasto didto. Bisan dili na siya batan-on, nagsugod siya sa pagkat-on og mobasa ug mosulat. Gituon niya pag-ayo ang tanang langitnong inspiradong Salmo ni David ug nahibal-an niya kini sa kasingkasing. Ang balaan nga asketiko nagpaningkamot uban sa walay paglubad nga kadasig ug nag-atiman sa kaluwasan sa iyang kalag; aduna siyay usa ka matinud-anong batasan: matag-adlaw siya mopasipala sa Salterio ni David ug dili mohunong hangtod mahuman niya kini sa maong adlaw. Si Pimen ang Managpas-pas, nga mao ang abbot niadto, sa dihang nakita nga si Santo Spyridon nailhan tungod sa iyang pagpaubos ug pagkamaigmat, kanunay nga nagpabilin sa pag-ayuno ug pag-ampo ug walay sala sa tanang butang, gisaligan siya sa usa ka buluhaton nga makapahimuot sa Dios: ang pagluto sa pan nga gidala sa Banal nga Misa para sa Balaang Lawas ni Kristo, mao ang prosphora. Si Banal Spyridon, pag-estar niya sa panaderya, wala biyai ang iyang kanhing espirituhanong mga paningkamot, kondili gisugdan niya pagtuman sa buluhaton nga gisalig kaniya uban sa hingpit nga pagrespeto ug kahadlok sa Dios. Sa pagkahibalo nga ang paningkamot sa iyang mga kamot gituyo alang sa putli ug walay dunggoan nga halad nga gihalad sa pari, iyang gihimo kini samtang nagdayeg sa Dios sa iyang mga ngabil: bisan pa man siya nagputol og kahoy o nagmasa sa harina, kanunay siyang nag-awit sa mga Salmo ni David sa iyang mga ngabil, aron, sumala sa iyang batasan, mahuman niya ang tibuok Basahon sa mga Salmo matag adlaw.

Usa ka adlaw, samtang nagbuhat sa iyang kanunay nga buluhaton, gipainit niining bulahan nga asketiko ang hurno aron magluto og prosphora. Kalit lang, misiga ang kalayo gikan sa baba sa hurno ug gilukop niini ang atop sa bilding diin naa ang balaan. Gikuha ni Banal Spyridon ang iyang kapa, gitabonan niini ang baba sa hurno, ug pagkahuman gitali ang mga manggas sa iyang sinina nga panit sa buhok, midali-dali siya niini paingon sa balon; pagkapuno niini og tubig, mibalik siya dayon, gitigum ang mga igsoon ug gihangyo ang mga monghe nga tabangan siya sa pagpatay sa kalayo. Pagkatigom nila, nakasaksi ang mga igsoon og katingalahang talan-awon: ang kapa nga gigamit sa Balaan aron tabunan ang bunganga sa pugon wala masunog, ug wala usab tubig nga nitulo gikan sa panit nga sinina. Dali dayon nga napalong sa mga monghe ang nagdilaab nga bilding gamit ang tubig nga ilang gidala ug malipayon nilang gidayeg ang Dios. Kining Bulahan nga Spiridon adunay usa ka kauban sa iyang mga paningkamot, usa ka igsoon nga ginganlan og Nicodemus; siya ug Santo Spiridon nagkahiusa sa tanang butang. Sama niining Bulahan, si Santo Nicodemus usab nag-ampo nga matinud-anon ug miapil sa iyang pisikal nga mga paningkamot.

Kining mga asketiko nagpaningkamot sa balaan ug makapahimuot nga paagi sulod sa traynta ka tuig, gipahigayon ang ilang katungdanan—ang pagpanluto sa prosphora—uban sa pagkabalaan ug integridad. Busa, sa ilang pagbiya niining kinabuhi uban sa maayong pag-angkon[7437] , napuno sila sa himaya sa Dios, nga ilang gitan-aw dili sa porma sa gipresentar nga pan, kondili atubangan sa atubangan; aron kita usab, pinaagi sa ilang balaan nga mga pag-ampo, matuman nga mapuno sa tinapay sa kinabuhi – ang grasya ug himaya ni Hesukristo, nga uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu Santo, angayng hatagan og dungog, himaya, ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan. Amen.

14 Nobyembre

1 Nobyembre (Karaan nga Estilo)

[7437] Ang ilang bulahan nga pahulay nahitabo sa tunga-tunga sa ika-12 nga siglo. Ang ilang mga relikya nagapahulay sa Kuweba ni San Antonio.

Ang Kinabuhi ug mga Milagro sa mga Santo Cosmas ug Damian, nga Walay Bayad ug mga Manlilikha sa mga Milagro

Kumemorasyon sa 1 Nobyembre

Sina Cosmas ug Damian, magsoon nga natawo sa usa ka inahan, taga-Asya sila[7438] Pagano ang ilang amahan, samtang ang ilang inahan, nga ginganlan og Theodota, usa ka Kristiyana. Nagpabilin siyang balo pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana ug gipahinungod ang iyang panahon sa labing masigasig nga pag-alagad kang Kristo, ug gipahinungod niya ang tibuok niyang kinabuhi sa pagpalipay sa Dios. Ug siya sama sa balo nga gidayeg sa Apostol: *'Ang tinuod nga balo, nga nag-inusara, nagbutang sa iyang paglaum sa Dios ug nagpadayon sa paghangyo ug pag-ampo sa gabii ug sa adlaw'* (1 Tim. 5:5). Samtang nagkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, gitudlo usab niya kini sa iyang mga pinalanggang anak, sila Cosmas ug Damian, kay gipadako niya sila uban sa matarong nga pagtulon-an sa Kristohanong pagtuo ug sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, ug gidala sila sa matag pagkamaayo. Pag-abot nila sa hustong edad ug pagpatukod sa ilang kaugalingon sa usa ka kinabuhi nga walay sala sumala sa balaod sa Ginoo, si Cosmas ug Damian daw duha ka suga sa yuta, nga nagdan-ag sa ilang mga maayong buhat. Gidawat nila gikan sa Dios ang gasa sa pagtambal ug naghatag sila og kahimsog sa mga kalag ug lawas, nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, nag-ayo sa matag kapansanan ug matag samad sa taliwala sa mga tawo, ug nagpagawas sa dautang espiritu. Naghatag sila og tabang dili lamang sa mga tawo kondili usab sa mga hayop, ug wala silay gikuha bisan kinsa isip baylo: kay gibuhat nila kini tanan dili alang sa ganansya, ni aron mapalambo ang ilang kaugalingon sa bulawan ug pilak, kondili alang sa Dios, nga nagtinguha sa pagpadayag sa ilang gugma alang Niya pinaagi sa gugma sa ilang silingan. Wala usab sila nangita sa ilang kaugalingong himaya pinaagi niining pagtambal sa mga tawo, kondili ang himaya sa Dios; ug gitambal nila ang mga sakit aron himoon ang ngalan sa Ginoo, nga mao ang naghatag kanila sa ingon nga gahum sa pagtambal. Gitambal nila ang mga sakit dili pinaagi sa mga tanum kondili sa ngalan sa Ginoo, nga walay bayad o ganti, libre, aron matuman ang sugo ni Cristo: *'Libre kamo nadawat, libre kamo magahatag'* (Mateo 10:8)[7439] . Tungod niini, gitawag sila sa mga matinud-anon nga 'walay bayad nga mga doktor' ug 'mga dili mangita og ganansya'. Tungod kay ilang gipuyo ang ilang kinabuhi sa ingon ana ka matinud-anong paagi, sila namatay nga malinaw ug matinud-anon sa pagtuo. Nangilala sila tungod sa daghang mga milagro, dili lang sa ilang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa ilang kamatayon, ug sila mainitong mga mananaghaw ug buotan nga mananambal sa atong mga sakit, espirituhanon man o pisikal.

Aduna'y usa ka sugilanon mahitungod sa ilang pagka-dili-mabug-at sa kalibutan ug sa ilang pagpraktis sa medisina nga walay bayad.

Usa ka babaye nga ginganlan og Palladia, dugay na nga naghigda sa higdaanan tungod sa sakit ug wala'y nakuha nga tabang gikan sa nagkalain-laing doktor. Pagkadungog niya nga si San Cosmas ug San Damian makahimo sa pagtambal sa tanang matang sa sakit, nagpadala siya og hangyo kanila, nga bisitahon siya sa wala pa siya mamatay. Ang mga santo, nga mituman sa hangyo, miadto sa iyang balay, ug sa diha-diha dayon kining babaye, pinaagi sa iyang pagtuo, naayo sa pag-abot sa mga balaan nga doktor ug mitindog nga himsog, naghimaya sa Dios sa paghatag og ingon nga grasya sa pag-ayo sa Iyang mga sulugoon. Tungod sa iyang pagpasalamat sa mga nag-ayo kaniya alang niining buhat sa pagkamaayo, gusto niya nga hatagan sila og regalo. Apan wala sila modawat bisan unsa, bisan kanus-a o gikan sa bisan kinsa, kay wala nila gibaligya ang grasya nga ilang nadawat gikan sa Dios. Nagpaningkamot ang babaye nga mangaliyong bisan usa kanila nga modawat bisan sa labing

---

[7438] Ang Asya, o Gamay nga Asya – kining ngalan wala gigamit sa parehas nga kahulugan sa karaang panahon. Sa sinugdanan, nagtumong kini sa usa ka gamay, dato sa tubig, lat-ang nga kapatagan sa Lydia, nga mao ang sentral nga bahin sa kasadpang seksyon sa karon nga peninsula sa Gamay nga Asya, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Aegean. Gibahin sa mga Romano ang maong peninsula sa duha ka hapit patas nga bahin: ang amihanang-sidlakan nga bahin, nga nag-utlanan sa Itom nga Dagat, gitawag Pontus, samtang ang habagatang-kasadpan nga bahin gitawag Asia mismo; Ang matag bahin gibahin sa daghang (dili kanunay pareho ang gidaghanon) probinsya; pagkahuman sa pagtukod sa Kristiyanismo, ang matag usa niini nga mga probinsya gibahin usab, sa eklesiastikal nga paagi, sa daghang mga obispado (ang Basahon sa Pahayag naghisgot sa pito ka simbahan sa Asya – Pahayag 1:4–11). Sa paglabay sa panahon, ang ngalan nga 'Asia' gigamit sa tibuok peninsula sa karon nga Asia Minor ug, sa katapusan, sa tibuok rehiyon sa kalibutan nga nahimutang sa sidlakan sa Europa, sa samang kontinente niini.

[7439] Ang pulong nga 'tune' nagpasabot og 'walay bayad', 'walay bayad'.

gamay nga regalo gikan kaniya; Nagkuha siya og tulo ka itlog, lihim siyang miadto kang San Damian ug nagpakusog sa paghangyo kaniya sa ngalan sa Dios nga dawaton kining tulo ka itlog gikan kaniya sa ngalan sa Balaang Trinidad. Si Damian, sa pagdungog sa ngalan sa Dios nga Trinidad, gidawat niya kining gamay nga gasa gikan sa babaye, tungod sa seryosong panumpa nga iyang gipabug-aton kaniya. Si San Cosmas, pagkahibalo niya niini sa ulahi, dako kaayo ang iyang kasubo ug, sa wala pa siya mamatay, naghimo siya og testamento nga nagmando nga si Damian dili pagahiliton tupad kaniya, kay iyang gilapas ang sugo sa Ginoo ug midawat og bayad gikan sa usa ka babaye alang sa usa ka pagtambal.

Namatay si San Cosmas sa Ginoo, ug sa husto nga panahon miabot usab ang takna sa pagpanaw ni Damian, ug mibiya siya niining temporaryong kinabuhi paingon sa walay katapusan.

Nalibog ang mga tawo kung asa nila ilubong si Damian, kay nahibalo sila sa testamento ni San Cosmas ug wala sila kaisog nga ilubong ang iyang igsoon tupad kaniya.

Samtang naghunahuna pa sila niini, kalit nga mitungha ang usa ka kamelyo, nga kaniadto gipanag-iya sa demonyo ug napaabalo sa mga santo. Nagsulti kini sa tingog sa tawo, nga nag-ingon kanila nga ayaw pagduha-duha sa paglubong kang Damian duol kang Cosmas, kay gikuha niya ang tulo ka itlog gikan sa babaye dili tungod sa ganti, kondili alang sa ngalan sa Dios.

Busa, ang ilang bililhon nga mga relikya gilubong nga mag-uban sa lugar nga nailhan nga EFereman[7440] .

Usa ka adlaw, sa panahon sa pag-ani, usa ka lumolupyo ang miadto sa iyang uma aron mag-ani. Gikapoy sa grabeng kainit sa adlaw ug gusto na magpahulay, misulod siya sa ilawom sa usa ka kahoy nga oak, naghigda ug natulog og lawom. Samtang natulog siya, usa ka bitin ang misulod sa iyang abli nga baba. Pagmata niya, wala dayon nabati sa mag-uuma ang kasakit, busa mibalik siya sa pag-ani sa iyang uma. Apan, sa pag-abot sa gabii, sa dihang mibalik ang mag-uuma sa balay ug natulog pagkahuman sa panihapon, nakasinati siya og grabeng kasakit samtang ginasam-ok sa bitin ang sulod sa iyang tiyan. Tungod kay dili na niya ikapugos ang kasakit, misinggit ang nag-antos, nga nakapukaw sa tibuok panimalay gikan sa ilang pagkatulog. Ang iyang pamilya, nga miduol kaniya ug nakakita sa iyang makalilisang nga pag-antos, wala gyud makatabang kaniya sa bisan unsang paagi; wala gani nila masabti unsang klase nga sakit kini. Unya ang masakiton, nga wala'y nadawat nga tabang gikan sa mga tawo sa iyang palibot, mitawag sa iyang dali nga mga tigtabang, sila Cosmas ug Damian, ug misinggit: 'Balaang mga doktor, Cosmas ug Damian, tabangi ako!' Dali dayon nga miduaw ang mga santo aron motabang kaniya: natulog og lawom ang masakiton, ug samtang natulog siya, usa ka bitin ang migawas gikan sa iyang baba. Ang mga nakasaksi niining milagro napuno sa kahingawa ug gidayeg ang balaang mga martir. Pagkahuman migawas ang bitin, dali nga nabanhaw ang lalaki ug, uban sa tabang sa balaang mga doktor nga walay bayad, hingpit siyang naayo.

Aduna pay lain nga lalaki sa maong dapit nga ginganlan og Malch. Nagpuyo siya duol sa simbahan sa balaang mga doktor, Cosmas ug Damian, sa Feraman. Sa iyang pagplano nga molarga sa usa ka taas nga panaw, gidala niya ang iyang asawa sa simbahan ug miingon kaniya:

'Molarga ko sa usa ka taas nga panaw, ug gisalig tika sa pagpanalipod nila Cosmas ug Damian: pabilin ka lang sa balay hangtud ipadala nako kanimo ang gikasabotang timaan sa akong maayong kahimtang, nga imong mailhan nga ako gayud kini. Ug kon buot sa Ginoo, ipadala nako kanimo kini nga timaan ug dad-on tika aron ka mag-uban kanako.'

Sa ingon nga pagsalig niya sa iyang asawa sa mga santo, nilarga si Malch sa iyang pagbiyahe. Paglabay sa pipila ka adlaw, ang Yawa miporma nga usa ka tawo nga kaila niya ug, pagduol niya kang asawa ni Malch, gipakita niya ang timaan nga gisulti sa iyang bana nga pangitaon, nga nag-ingon: 'Magpadala ko kanimo og timaan ug dad-on ka aron kauban nako.'

Gipakita niya kaniya kini nga timaan, ug gisugo siya sa Yawa nga mosunod kaniya paingon sa iyang bana.

'Ako,' matod niya, 'gipadala sa imong bana aron kuhaon ka ug dalhon kaniya.'

Mitubag ang babaye:

[7440] Ang Fereman nahimutang sa Mesopotamia, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Amid (nga nailhan sa Turko nga Diyarbakir, sa ibabaw nga bahin sa Suba sa Tigris), ug gipaguba sa mga Turko atol sa ilang unang mga pananakop; niadtong panahona, ang mga relikya sa mga Santo Cosmas ug Damian gibalhin sa Amid, diin nagpabilin kini hangtod karon.

'Kaila ko niining timaan, apan dili ko gustong moadto, kay gisalig ko sa balaan nga magsoon nga Cosmas ug Damian; ug kung gusto nimo nga mouban ko nimo paingon sa akong bana, nan, uban ka nako sa simbahan sa mga balaan, hawira ang kilid sa halaran ug panumpa kanako nga dili ko nimo pasakitan sa dalan.'

Gisaad kini sa Yawa ug, samtang nagpadulong sila sa simbahan uban kaniya, gikuptan niya ang kilid sa halaran ug nanumpa, nga miingon:

'Nagpanumpa ko sa gahum ni Cosmas ug Damian – dili tika dauton sa dalan, apan dad-on tika sa imong bana.'

Ang babaye, pagkadungog sa panumpa, mituo sa limbong nga demonyo, nga nagpakita sa porma sa usa ka pamilyar nga lalaki, ug mibiyahe uban kaniya. Apan gikuptan siya sa manulaw ug gidala ngadto sa usa ka hilom ug dili maabot nga dapit, aron siya didto panamastamahan ug patyon. Sa dihang nakita niya ang iyang kaugalingon nga naa sa dakong kalisod, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug misinggit sa Dios gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing, nga nagaingon:

'O Dios, pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga balaan, Cosmas ug Damian, tabangi ako ug daliang luwasa ako gikan sa kamot niining mamamatay!'

Ug sa kalit lang, mitungha ang paspas nga mga tigluwas: ang balaan nga magtiayon nga mga doktor, Cosmas ug Damian. Ang yawa, sa dihang nakakita kanila, mibiya sa babaye ug nilayas; misaka sa usa ka hataas nga pampang, gilukso niya ang iyang kaugalingon sa kalawoman ug nawala, samtang ang mga santo, gikuha ang babaye, gidala siya pabalik sa iyang panimalay.

Ang babaye, nga nagluhod sa atubangan nila, miingon:

'Nagpasalamat ko kaninyo, akong mga ginoo, sa pagluwas kanako gikan sa mapait nga pagkaguba. Palihug—sultihi ko kinsa kamo, aron mahibal-an nako kinsa ang angay nakong pasalamatan sa nahibilin nakong kinabuhi.'

Mitubag sila:

'Kami ang mga sulugoon ni Kristo, sila Cosmas ug Damian, kinsa gisaligan ka sa imong bana sa wala pa siya mibiyahe; mao nga midali kami sa pagtabang kanimo ug, pinaagi sa grasya sa Dios, giluwas ka namo gikan sa Yawa.'

Pagkadungog niini, nahugno ang babaye sa yuta tungod sa kahadlok ug kalipay, samtang ang mga santo nahimong dili makita. Ug ang babaye misinggit, nagdayeg ug nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang mga balaan nga sulugoon, Cosmas ug Damian. Pag-abot niya sa simbahan, siya mihilak sa atubangan sa ikon sa mga santo ug gisultihan niya ang tanan sa nahitabo – kung giunsa siya pagpakita sa kaluoy sa Ginoo pinaagi sa pag-ampo sa Iyang mga santo. Ug siya nag-ampo sa mosunod nga mga pulong:

'O Dios sa among mga amahan, Abraham, Isaac, Jacob, ug sa ilang matarong nga kaliwatan! Gipatay Mo ang nagdilaab nga hurno alang sa tulo ka batan-on; Gitabangan Mo ang Imong sulugoon nga si Thekla sa iyang pagsulay; Nagpasalamat ako Kanimo nga giluwas Mo bisan ako, usa ka makasasala, gikan sa bitag sa yawa pinaagi kang Cosmas ug Damian, nga nakapahimuot Kanimo. Ginasimba ko Kamo, nga nagbuhat og katingalahang ug himayaong mga milagro, ug gidayeg ko Kamo, Amahan, Anak, ug Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Caesarius ug Dasius

Gisaulog sa 1 Nobyembre

Ang mga Balaan Caesarius ug Dasius nadakpan sa siyudad sa Damascus[7441] , ug bisan pa sa nagkalain-laing pag-antos nga ilang nadawat, wala nila biyai ang Kristohanong pagtuo, busa giputol sila sa ulo sa espada ug nadawat nila ang korona sa pagkamartir[7442] .

[7441] Ang Damascus mao ang pangunang ug pinakadato nga siyudad sa kalakalan sa Syria; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa baybayon sa Suba sa Barad nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. Sa pagkakaron, ang Damascus, nga kabahin sa Imperyo sa Ottoman, usa sa pinakadato nga siyudad sa Asya ug adunay populasyon nga miabot sa 150,000.

Ang pag-antos sa balaan nga martir Erminingeld, Prinsipe sa mga Goto

Gisaulog sa 1 Nobyembre

Si Erminingeld, anak sa Gótiko nga hari[7443] , si Leovigild[7444] , nabag-o gikan sa Arianong erehiya[7445] ngadto sa ortodoksong pagtuo pinaagi sa Espanyol nga obispo Leander. Si Leovigild, nga usa usab ka Ariano, nabalaka nga gibyaan sa iyang anak ang heresiya sa Arianismo, ug naningkamot nga palayoon siya sa Ortodoksiya ug ibalik sa iyang kaugalingong heresiya. Gisulayan niya siyang dasigon sa mahigugmaong mga pulong, sama sa usa ka amahan, nga naghangyo ug nag-awhag kaniya nga biyaan ang Katolikong pagtuo ug maghunahuna sama kaniya, sama sa kaniadto. Apan sa dihang nakita niya ang pagkamapisan sa iyang anak, gisugdan niya siya og kahadlok pinaagi sa mga hulga sa pagpanakit ug samad. Bisan pa niana, nagpabilin nga lig-on sa iyang pagtuo ang anak, sama sa usa ka haligi, nga wala magtagad sa pagpangdayeg o sa mga hulga sa iyang amahan. Si Leovigild, nga nagdilaab sa kasuko batok kaniya, una niyang gikuhaan ang iyang anak sa trono sa hari ug sa pagka-kauban sa pagdumala, sa iyang panulondon ug sa tanan niyang kabtangan; unya, sa dihang wala siya mabag-o ang hunahuna, giputlan niya ang iyang liog, mga kamot ug mga tiil sa puthaw nga gapus ug gisulod siya sa usa ka masipit ug ngitngit nga bilanggoan. Apan ang bulahan nga si Erminingeld, bisan pa batan-on sa edad, hamtong na ang panghuna-huna: wala niya tagda ang kayutaanong gingharian, gipangita niya ang langitnong gingharian sa tibuok niyang kalag, ug samtang nakagapos sa bilanggoan, nag-ampo siya sa Labawng Ginoo nga lig-ona siya niining pag-antos. Sa pagduol sa dakong pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw, Gipatawag ni Haring Leovigild ang usa ka Ariang obispo ug gipadala siya sa gabii ngadto sa iyang anak sa bilanggoan, aron si Erminingeld makadawat sa ilang Ariang komunyon gikan sa kamot niining obispo : ug kon siya mokaon niini, nagsaad siya nga ibalik ang iyang kaniadto nga paghigugma ug dungog isip amahan. Apan ang balaan nga martir, nga nasuko sa pagdumili sa obispo nga Arian ug maisugong gisaway ang iyang heresiya, gipahawa siya, ug wala madawat ang heretikal nga komunyon. Gihatagan siya sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo sa usa ka Ortodoksong presbiter, nga tinago nga gipadala kaniya ni San Leander nga Obispo; samtang ang Arianong obispo mibalik sa iyang amahan nga napildi ang dungog ug gisaysay kaniya ang tanan niyang nadungog gikan sa iyang anak. Unya ang hari, napuno sa dili masukod nga kasuko ug nagagutgot sa iyang mga ngipon, dayon misugo gikan sa iyang mga boyar og usa ka grupo sa mga kasaligan nga tawo, nga patyon ang iyang anak nga si Erminingeld sa selda; miadto sila ug giputol nila ang iyang mahimayaong ulo gamit ang wasay. Ug ang pinakamatam-is nga mga tingog sa mga balaang anghel nadungog nga nag-awit ibabaw sa iyang balaang lawas, ug nakita nga nagdilaab ang mga kandila sa tibuok gabii. Ang mga matinud-anon, sa pagkakita niini,

---

[7442] Ang mga santo namartir sa pagdakop sa Damascus sa mga Muslim (ika-7 nga siglo). Ang mga ngalan sa mga namartir uban nila San Caesarius ug San Dasius mao sila: Savva, Savinian, Agrippa, Adrian ug Thomas.

[7443] Ang mga Goto nagpuyo sa sidlakan sa Danube ug nabahin sa Suba sa Dniester ngadto sa mga Ostrogoto ug mga Visigoto. Sukad sa ika-3 nga siglo AD, nagsugod sila sa pakig-uban sa mga Romano, nga ilang gisulong nga walay hunong, ug hinay-hinay nilang gidawat ang Kristiyanismo gikan kanila. Sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo, tungod sa presyur sa mga Huns nga mibalhin gikan sa Asya, gitugotan ang mga Visigoth nga mopuyo sa Thrace, sulod sa Imperyong Romano, sa kondisyon nga sila tanan mobalhin sa Kristiyanismo. Mikalat ang Kristiyanismo taliwala kanila sa porma sa Arianismo. Pagkahuman silang gipahawa sa Imperyong Romano, gidala sa mga Visigoth ang Arianismo paingon sa Espanya, diin ilang gitukod ang ilang kaugalingong gingharian niadtong 415. Dinhi nahitabo ang mga panghitabo nga gihulagway niining hagiograpiya.

[7444] Naghari siya sa ikaduhang tunga sa ika-6 nga siglo. Gihimo niya ang iyang anak, si San Erminingeld, nga kauban niya sa paghari, ug gitakda ang Seville isip sentro sa iyang panggobyerno, samtang siya mismo nagpuyo sa Toledo (mga siyudad sa Espanya).

[7445] Ang ngalan sa heresiya naggikan kang Ario, usa ka presbiteryo sa Alexandria nga nabuhi sa ika-4 nga siglo. Sa pagpangita nga tangtangon sa Kristohanong doktrina sa Trinidad ang tanan nga dili masabtan sa hunahuna sa tawo, nagtudlo si Ario nga ang Anak sa Dios dili gayud nga gipanganak gikan sa kina-iya sa Dios Amahan, kondili gimugna Niya gikan sa walay sulod sa panahon, ug dili siya sa parehas nga substansya Niya ni sa patas nga dungog. Kini nga erehiya tinago nga naglakip sa hingpit nga pagdumili sa pagka-Diyos ni Hesukristo ug sa atong kaluwasan pinaagi Niya; sa mubo, ang pagbungkag sa tibuok Kristiyanismo. Ang Arianismo laganap sa Sidlakan ug Kasadpan nga Kristohanong kalibutan. Sa dugay nga panahon kini nakabalisa sa hunahuna ug nakahatag og kagubot sulod sa Simbahan – bisan pagkahuman kini gisaway sa Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea niadtong 325. Kining heresiya nakakaplag sa labing kusgan ug labing masigasig nga kontra, sa konseho ug pagkahuman niini, sa persona ni San Atanasio sa Alexandria.

nalipay ug nagpasalamat sa Dios, nga naghimaya sa Iyang ortodoksong sulugoon pinaagi sa ingon nga mga milagro human sa iyang kamartiryo; apan ang mga dili motuo, nahiya ug napuno sa kahadlok. Ang mamamatay sa bata—ang amahan, nga naghinulsol sa pagpatay nga iyang gihimo batok sa usa ka inosenteng bata—namasakit tungod sa kasubo; gusto niyang biyaan ang Arianismo ug yakpon ang Ortodoksiya, apan nahadlok siya sa mga Ariano ug busa wala siya giisip nga takus nga ihap sa mga matinud-anon. Sa dihang nagkadool na ang iyang kamatayon, matinahuron niyang gitawag sa iyang kiliran si Leander, nga sa kana nga panahon usa ka obispo, Leander—nga kaniadto iyang dili ganahan ug gipanglutos—ug nangayo kaniya nga tudluan sa tinuoray nga pagtuo ang iyang manghud nga anak nga si Rechader, nga iyang gihimong manununod sa iyang gingharian, pinaagi sa iyang pagtulon-anon nga giinspirar sa Diyos, sama sa iyang gibuhat kang Ermingeld. Namatay si Leovigild, ug si Rechader, sa diha nga misaka sa trono, dayon gidawat ang Katolikong pagtuo, sumala sa pagtudlo ni San Leander nga Obispo, ug gidala ang tibuok yuta sa mga Goto[7446] ngadto sa tinuod nga pagtuo, nga kaniadto naimpluwensyahan sa Arian nga erehiya. Gipasidunggan niya ang lawas ni San Ermininged, ang iyang maguwang, sa dungog nga angay sa usa ka martir ni Kristo, diin natuman ang mga pulong sa Ebanghelyo: *'Kon ang liso sa trigo mahulog sa yuta ug mamatay, magpabilin kini nga usa ra; apan kon mamatay kini, magbunga kini og daghang bunga'* (Juan 12:24). Kay kining nag-antos alang kang Kristo, sama sa usa ka liso sa trigo, mao ang nag-inusara sa mga Goto nga namatay alang kang Kristo; apan ang bunga sa iyang kamatayon mao ang Ortodoksong kinabuhi sa tibuok katawhan sa maong yuta: tanan misugod sa pagtuo kang Kristo nga Dios sa Ortodoksong pagtuo, nga pareho sa kina-iya ug pantay sa dungog sa Amahan ug sa Espiritu Santo; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Kyriena ug Juliana.

Gisaulog sa Nobyembre 1

Ang mga balaan nga babaye nga sila Kyriena ug Juliana nag-antos sa panahon sa paghari ni Emperador Maximian[7447] . Si Kyriena gikan sa siyudad sa Tarsus sa rehiyon sa Cilicia, samtang si Juliana gikan sa siyudad sa Rosson[7448] . Tungod sa ilang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, gidakpan sila sa gobernador Marcian, nga nagpugos kanila sa pagsalikway kang Kristo. Tungod sa ilang pagkamapundok sa tinuod nga pagtuo, gisugo ni Marcian ang mga walay Diyos nga sundalo nga putlon ang buhok ni Kyriena, hiwon ang iyang mga talawan, ug pagkahuman siya hubaron, iparada siya sa palibot sa siyudad sa Tarsus[7449] . Gidala siya, kauban si Santa Juliana, ngadto sa siyudad sa Rosson, diin gisunog sila sa poste.

Kumemorasyon sa mga Balaang Martir Juan ug Santiago

Gisaulog sa Nobyembre 1

Sina San Juan ug San Santiago—ang una usa ka obispo ug ang ikaduha usa ka presbiteryo—sa panahon sa paghari ni Shapur nga Persyano[7450] . Gidala nila ang daghan ngadto sa pagkamatinud-anon, busa gidakpan sila sa hari ug gipailawom sa nagkalain-laing mga pag-antos ug pag-uyog. Human sa ilang pag-antos, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada.

[7446] Si San Ermininged namatay nga usa ka martir niadtong 586, ug niadtong 589, sa Konseho sa Toledo, gisalikway sa mga Goth ang Arianismo ug gidawat ang Ortodoksiya.

[7447] Kini nagtumong, siyempre, kang Maximian Galerius, nga unang kauban sa pagdumala ni Diocletian ug unya nahimong emperador sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano gikan sa 305 hangtod 311.

[7448] Ang Tarsus, ang karaang kapital sa Cilicia, usa ka habagatang-sidlakan nga rehiyon sa Asia Minor, karon nailhan nga Tasso o Tarsus. Kini nga siyudad mao ang natawhan ni Apostol Pablo. Ang Rosson o Ros nahimutang gamay sa amihanan sa Antioquia sa Syria.

[7449] Sumala sa kalendaryo ni San Basil, gidala nga hubo si Santa Kyriena sa usa ka asno, ug dayon gipukpok siya sa mga baston sa mga walay buhat nga bata. Apan ang santa, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, wala makita nga hubo sa mga tawo.

[7450] Si Sapor II, nga nailhan nga ang Dako, usa ka hari sa Persia nga naghari gikan sa 310 hangtod 381 AD; nailhan siya sa iyang malampusong mga gubat batok sa mga Romano; usa siya ka malupit nga manlutos sa Kristiyanismo.

15 Nobyembre

2 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Akindin, Pigasius ug Anempodistus

Gisaulog kaniadtong 2 Nobyembre

Sa dihang ang Persyano nga hari nga si Sapor[7451] , nabuta sa pagsimba sa mga diyos-diyosan[7452] ug napuno sa tanang matang sa kalapasan, nagpahigayon og dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa iyang gingharian, aduna niadto tulo ka tinago nga Kristohanon sa iyang mga kawani sa korte: sila Akindin, Pigasius ug Anempodistus. Nag-alagad kang Kristo sa tinago, gidala nila ang daghan sa susamang pagkamatinud-anon pinaagi sa ilang tinago nga pagtulon-an. Ang uban misumbong niining tulo ka mga santo sa atubangan sa hari, nga nag-angkon nga dili lang sila ang nagtuo sa Gipa-krusipikar, apan nagahawa usab sila sa uban, sama sa hilo, sa maong pagtuo.

Miingon ang hari nga nasuko sa mga maninirang:

'Ngano man nga sa dugay na ninyong pagkaila kanila, wala ninyo sila gisumbong kanako o gidala sa akong atubangan?'

Mitubag sila:

'O gamhanang Hari! Kung imo silang sugoan, dal-on namo sila sa imong atubangan karon dayon.'

Ang hari dayon mipagawas og ingon ana nga sugo, ug miadto sila aron kuhaon sila. Sa pagduol nila sa balay diin nagpuyo ang mga santo, ilang nasuta nga nakasusi ang mga pultahan; kay ang matinud-anong mga sulugoon sa Ginoo nag-ampo ug wala gustong ablihan ang pultahan sa mga tawo, samtang nakig-istorya pa sila sa Dios. Gibungkag nila ang mga pultahan, gidakop ang mga santo, gitali sila, ug gidala sa atubangan sa hari.

Ang hari, sa pagkakita niya sa mga santo, misugod sa malumo nga pagpangutana kanila:

'Taga-asa kamo, akong mga anak?'

Mitubag ang mga santo:

'Nangutana kamo kanamo bahin sa among yutang natawhan, O Hari? Ang among yutang natawhan ug among kinabuhi mao ang Labing Balaan, Parehong- kinaiya ug Dili Mahimulag nga Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios.'

Miingon ang hari:

'Walay pag-ayo ang imong kawalang-hiya sa pag-angkon og lain nga Dios sa akong atubangan, kay wala pa nimo masinati unsa ang mga samad ug lain-laing matang sa pag-antos.'

Mitubag ang mga balaan:

'Matinagdanon kami tungod sa among paglaum sa among Dios ug andam kami nga mag-antos sa bisan unsang samad ug pag-antos alang Kaniya; kon dili ka motuo sa among mga pulong, sulayi kami: samadi kami, ipahamtang ang bisan unsang pag-antos nga gusto nimo – ug makita nimo kon biyaan ba namo ang among Dios.'

Samtang nagpadayon sa pagpakigpulong ang mga balaan, naghimaya sa Usa ka Dios ug nagasaway sa hari tungod sa iyang pagsimba sa diyos-diyosan, nasuko pag-ayo ang hari ug nagmando nga ang matag-usa kanila, nga

---

[7451] Sa Balaang Kasulatan, ang mga Persyano gitawag nga mga Elamita, tungod kay sila mga kaliwat ni Elam, anak ni Sem. Nipuyo sila sa Asya, duol sa Gulpo sa Persia (nga napalibotan sa Peninsulang Arabya ug sa kontinente). Ang hari nga si Sapor nga gihisgutan dinhi – lagmit si Sapor II – nabuhi sa ika-4 nga siglo. Nakit-an niya nga ang iyang mga Kristohanong sakop tinago nga kaalyado sa iyang mga kaaway – ang mga Romano. Ang pagkamartir ni Akindin, Pigasius, Anempodistus ug uban pa nahitabo, sumala sa pipila ka tinubdan, niadtong 330, ug sumala sa uban, niadtong 345.

[7452] Girespeto sa mga Persyano si Mithra, o ang adlaw, isip ilang labing labaw nga diyos. Nagasimba usab sila sa kalayo ug nag-ila og duha ka diyos: si Ormuzd, ang magbubuhat sa tanang maayo, ug si Ahriman, ang hinungdan sa tanang dautan. Gikonsiderar si Zoroaster nga ang nagtukod niining relihiyon, ug ang pangunang balaang teksto sa mga Persyano mao ang Zend-Avesta.

nakahigda nawong paubos sa yuta, bugbogon sa upat ka tawo gamit ang mga baston nga dagom. Bisan pa niana, ang mga balaan nagpanalangin sa Dios taliwala sa pagbugbog, nga nag-uban sa pag-ingon:

'Tan-awa kami, O Ginoo; ayaw paghilom, ug ayaw kami biyai, aron maila sa tanan ang gahum sa Imong tuo nga kamot; ug Ikaw mismo, O Ginoo, tabangi kami.'

Samtang ang mga santo nag-awit niini taliwala sa ilang mga pag-antos, napul-an ang mga magbubuno, ug ang hari mitudlo og lain aron ipadayon ang pagpangigo kanila. Ug ilang gibunalan ang mga martir sulod sa taas nga panahon, nga tingali unta namatay na sila tungod sa taas kaayo nga pagpangigo, kon wala gipalig-on sa Dios mismo ang ilang mga kinabuhi. Ang hari, sa dihang nakita niya ang ingon nga pagkamapailubon nila—nga wala sila misinggit ni nawala ang ilang kusog—nahibulong; usa ka matang sa kahadlok ang misakop kaniya, ug nahulog siya gikan sa iyang maharlikang trono. Ang mga santo, bisan pa, misinggit kaniya, nga nagaingon:

'Ang among Ginoo, nga nagahatag kanimo sa kinabuhi, nagapalig-on pag-usab kanimo, aron pinaagi kanamo makita nimo ang Iyang gahum.'

Ang mga tawo sa iyang palibot nagtuo nga ang hari gipamatay sa iyang kaugalingong kamot, busa midagan sila ug gikuha siya. Mitindog siya, hapit na lang patay, ug bag-o lang nabalik ang iyang hunahuna. Pagkahuman niini, mas misamot pa ang kasuko ni Sapor, nagtuo nga ang mga martir nagdala niini kaniya pinaagi sa usa ka matang sa salamangka; kay ang mga daotan, nga ila gayud gipailawom sa impluwensya sa mga demonyo, kanunay mosangko sa katingalahang mga milagro sa Dios nga gihimo sa mga santo ingon nga salamangka ug pangkukulam. Gisugo sa walay balaod nga hari nga bitayon ang mga balaan nga martir ug pasigaon ang nagdilaab nga kalayo sa ilawom nila, aron sila mamatay, nga isuko ang ilang mga kalag taliwala sa pag-antos sa ilang mga kadena ug sa kalayo.

Ang mga santo, samtang nagbitay didto sa dugay nga panahon, nag-awit:

– O Kahayag sa among mga kalag ug among Magbubuhat, kinsa gilimbong tungod kanamo, gilud-an, gisaway, gisakitan sa kahoy sama sa usa ka kriminal, apan nagkupot sa tanang butang sa Iyang tuo nga kamot, O Ginoo! Umari karon ug tan-awa ang among pag-antos, ug ipakita kanamo ang Imong kaluwasan; tan-awa ang among mga kasakit ug kalooy-a kami; ipahibalo sa tanan nga Ikaw ang among Ginoo—ang Usa ka Dios sa langit.

Ug sa kalit lang, ang Ginoo nagpakita kanila sa porma sa tawo, ang Iyang nawong masanag sama sa adlaw: sa Iyang pagpakita, naputol ang mga kadena, napalong ang kalayo, ug ang mga santo naayo ang panglawas. Sa pagkakita nila sa Ginoo, napuno sila sa dili masukod nga kalipay, samtang ang Ginoo nahimong dili na makita pag-usab. Ug ang mga balaan mitindog sa atubangan sa hari nga daw wala gyud sila nakasinati bisan usa ka pag-antos. Ang hari, sa dihang nakita niya sila nga himsog, namangha ug miingon kanila:

'Unsa may nahitabo kaninyo?'

Mitubag sila:

'Makita nimo sa imong kaugalingon: giluwas kita ni Kristo nga atong Dios gikan sa imong mga pag-antos; ilhi ang Iyang gahum ug ikaw mahiya.'

Ang dautang tawo misugod sa pagpanamastamas batok kang Kristo. Apan ang mga balaan misinggit:

'Tumawa unta ang mapandayong mga ngabil nga nagpasipala sa tinuod nga Dios!'

Ug sa diha-diha dayon, natul-og ang hari ug nawala ang iyang tingog.

Miingon ang mga santo:

– Unsa man ang nahitabo kanimo, Oh Hari, nga wala ka mag-istorya kanamo? Tinood ba nga mobiya kami sa imong korte nga wala makadawat og katapusang paghukom?

Ang hari misugod sa paghatag og senyas sa mga tawo sa iyang palibot pinaagi sa iyang mga mata ug kamot, nagmando kanila nga dakpon ang mga santo ug ibutang sila sa prisohan; apan walay bisan kinsa sa mga anaa ang nakasabot sa iyang gisugo pinaagi sa iyang mga lihok. Unya ang hari, gikuha ang iyang purpurang bestida[7453] , gilabay kini sa yuta ug, sama sa usa ka buang, gisugdan kini og tapakan sa atubangan sa tanan. Ang mga tawo, pagkakita niini, nangahibulong ug nakaluoy sa ilang hari, nga nahulog sa ingon nga kabuang.

Apan miingon ang mga santo sa katawhan:

[7453] Usa ka kapa nga kolor purpura, nga nailhan usab nga porphyry. Ang tina para niini nga panapton gikan sa dugo sa pipila ka mga kabibi o kuhol nga makita sa Dagat Mediterraneo. Kini mao ang bisti sa mga hari, simbolo sa ilang gahum ug kadungganan. Usahay, bisan pa, ang mga pribadong indibidwal – ang mga mausikong dato – mosul-ob usab og ingon nga kapa.

'O kamo nga mga bulag sa hunahuna! Makakita kamo apan wala magtan-aw, makadungog kamo apan wala magpaminaw, kay nangalig-on ang inyong kasingkasing!...'

Samtang nagasulti pa ang mga santo niining mga pulong, usa ka panon sa masidlak nga mga anghel ang nagpakita gikan sa langit, nga nakita sa kadaghanan sa mga tawo; tungod kay dili nila sila matutokan, nahugno sila sa kahadlok ug mituo kang Kristo, samtang ang mga santo misugod sa pagkanta: *'Ang Dios mao ang among dalangpan ug kusog, usa ka kanunay nga tabang sa kalisdanan; busa dili kami mahadlok, bisan pa man kung ang yuta makurog, ug ang mga bukid matintal paingon sa kasingkasing sa dagat. Bangon aron tabangan kami, ug luwasa kami tungod sa imong kaluoy'* (Salmo 45:2–3, 43:27).

Ang hari, nga dili makahimo og bisan unsa tungod kay napahilum siya, misugod sa paghampak sa iyang kaugalingong nawong sa kasuko. Si Akindin, sa dihang nakita niya siya nga ingon ana ka-antos, napuno sa kasubo ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo, among Ginoo, sulti.'

Ug sa diha-diha dayon nabuksan ang iyang dila, ug misugod siya og sulti; apan wala niya gipanalanginan ang Dios; sa sukwahi, uban sa mapalig-on nga kasingkasing, mas nagpasipala pa siya: bisan pa nga nakita niya ang gamhanang kamot sa Dios ibabaw kaniya, wala gihapon siya mosugot nga ilhon ang kamatuoran. Gituohan niya nga kini tanan mao ang salamangka sa mga balaan nga martir, busa mas naglagot pa siya kanila ug, imbis nga magpasalamat, sa diha-diha nga nawala ang iyang pagkabuta, gipagawas niya kining mga pulong:

'Ihatagan nako og malupit nga kamatayon si Akininda, Pigasius ug Anempodistus, ug panimaloson ko kamo nga ania dinhi tungod sa inyong pagsuway kanako sa dihang gisugo ko kamo, pinaagi sa mga timaan, nga dakpon kining daotan nga mga Kristohanon ug pahiritsan sila alang kanako; kay gitali nila ang akong dila pinaagi sa ilang salamangka.'

Ug gisugo sa hari nga pasigaon ang usa ka puthaw nga higdaanan ug ibutang ang mga martir niini. Samtang gisunog sila sa maong higdaanan sulod sa daghang oras, nag-ampo sila nga matinud-anon sa Dios ug nag-awit og salmo ni David nga angay sa maong okasyon:

– 'Gisulayan Mo kami, O Dios; gipalimpyo Mo kami sama sa pagpalimpyo sa pilak[7454] *. Gidala Mo kami sa lambat; gibutangan Mo og gapus ang among mga hawak*[7455] *; nagbutang Ka og tawo sa among ulo*[7456] *. Nagaagi kami sa kalayo ug sa tubig, ug gidala Mo kami sa kagawasan'* (Salmo 65:12). Hatagi kami og kusog sa pag-antos sa mga pag-antos nga nagpugos kanamo uban sa lig-on nga espiritu ug maisugon nga kasingkasing; hatagi nga ang mga naglibot kanamo, sa atubangan kinsa nimo gipadayag ang imong gahum ug mga katingalahan, makaila sa imong balaan nga ngalan.

Samtang nagasulti pa ang mga balaan niining mga pulong, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagaingon:

'Tungod kay gipamatuod ninyo ang inyong pagtuo pinaagi sa inyong mga buhat, ang inyong mga hangyo pagatubagon.'

Daghang mga tawo nga nagatindog sa palibot, nga gihatagan sa pribilehiyo nga makadungog niining banal nga tingog, misinggit:

'Aduna'y usa ra ka tinuod nga Dios, nga giila sa mga martir; Siya ra ang gamhanan, Siya ra ang dili mapildi, ug walay lain Dios gawas Niya. Bulahan kamo, mga martir, nga nagpamatuod sa Iyang pag-abot sa yuta ug, tungod sa inyong gugma kaniya, gihatag ninyo ang inyong mga kalag sa kamatayon, human niini gitagaan kamo og kinabuhi nga walay katapusan! Amo usab kamo pag-ampo sa Iyang kaluoy, aron Iya kami tabangan sa Iyang makagagahong kamot gikan sa kahitas-an ug luwason kami gikan sa kalawoman sa pagkaguba.

Ang mga balaan nga martir, samtang nagtutok sa langit, nag-ampo alang kanila, nga nagaingon:

– O Dios, nga nagpuyo sa kahitas-an! Tan-awa ang Imong mga alagad nga tinuod nga nagtawag sa Imong ngalan, ug ipahulog ang ulan sa Imong bag-ong panulondon – kining mga tawo nga karon mituo na Kanimo;

[7454] Ang pilak, kon matunaw sa kalayo, malimpyo gikan sa hugaw ug makab-ot ang pinakaputli nga porma niini. Sa samang paagi, ang pagkamaayo sa mga martir, pinaagi sa pagsulay sa kalayo, gipasidunggan ug nakab-ot ang pinakaperpekto nga porma niini.

[7455] Gikan sa Hebreo: 'gibutangan niya og gapus sa among hawak' (o: 'sa among hita'). Niining maong pananglitan, nagtumong kini sa pag-antos sa mga paso.

[7456] Sa ato pa, 'nagsaka siya kanamo' – usa ka hulagway sa labing kabos nga pagkaulipon. Kini nga pagpadayag nagpakita sa sukdanan sa grabeng pagpaubos nga gisagop sa mga balaan nga martir.

himoa nga ang hamog nga nagagikan Kanimo ug naghugas sa makasasala nga mga kakulian mahimong tambal ug panambal kanila[7457] , ug mahibalo ang tanan nga Ikaw mao ang Usa ka Dios, ug mosumpo ang tanan sa Imong awtoridad.

Sa dihang nahuman sa mga santo ang ilang gipamulong ug pag-ampo, kalit nga misidlak ang kilat sa langit, nadungog ang kusog nga dagundong sa langit, ug misugod ang kusog nga ulan; ang mga dili motuo, napuno sa kahadlok ug kahingawa, nilayas; ang mga nagtuo kang Kristo ra ang nagpabilin uban sa mga martir.

Miingon ang mga santo kanila:

'Ayaw kamo kahadlok, kay nahitabo kini alang kaninyo, aron pinaagi niining ulan mahatag kaninyo ang sakramento sa bunyag.'

Samtang ang tanan nagkahiusa sa pagdayeg sa Dios, nakita ang daghang mga anghel nga nag-anaog gikan sa langit, nga nagsul-ob sa mga bag-ong bininyagan og puti nga mga bisti, nga nagpakita nga ang ilang mga kalag napahimakas pinaagi sa balaan nga pagtuo ug sa tubig nga mibuhos ibabaw kanila gikan sa kahitas-an. Kining ulan gipalong ang kalayo, gipabugnaw ang nagdilaab nga brasero, ug ang mga santo mibangon, buhi ug himsog; itom ra ang ilang mga lawas, sama sa mga kahoy nga gisunog sa kalayo.

Gitawag pag-usab sa hari ang mga santo, ug miingon kanila:

'Bisan pa nga inyong napalong ang kalayo pinaagi sa inyong salamangka, dili kamo makalikay sa akong kamot hangtod pugson ko kamo sa pagsimba sa mga diyos, o kaha patyon ko kamo sa malupit nga paagi.'

Mitubag sila sama sa usa ka tingog:

'Ihatag kanamo bisan unsang kamatayon nga imong gusto, apan dili kami moliko gikan sa Usa ka Dios nga nagpuyo sa langit ug nag-andam alang kanamo sa kinabuhi nga walay katapusan.'

Nangatawa ang hari ug miingon:

'Mga anak ug higala! Kung inyong gihatagan og dungog ang Usa ka Dios, ako usab nagpugos kaninyo nga dili magdayeg sa daghang mga dios, kondili sa usa ra—mao ang akong gihatagan og dungog ug akong gisimba.' Kay ako usab adunay usa ka diyos nga akong gihigugma ug gipasidunggan labaw sa tanan: ang dakong Zeus, ang kamagulangan sa tanang diyos[7458] ; apil kamo kanako sa pagpasidungog kaniya ra; bahala na ang uban pang mga diyos – buhata ninyo ang inyong gusto; igo na ang pagrespeto sa usa.

Ang bulahan nga si Anempodistus miingon sa hari:

'Sa unsang paagi ninyo kami gisugo nga pasidunggan ang Usa ka Dios?'

Ang hari, sa pagkadungog niini, nalipay, kay nagtuo siya nga gusto nila pagsimba sa iyang dautang Zeus, ug miingon kanila:

'Ani, akong mga anak, uban kanako sa templo sa dakong Zeus; buhata sama sa akong gibuhat, ug magsimba kita sa akong diyos nga magkahiusa.'

Mitubag ang mga santo:

'Ikaw, O Hari, mag-ampo sumala sa imong kaugalingong ritwal, apan kami mag-ampo sumala sa among gitun-an gikan pa sa una.'

Ang hari, nga wala kasabot sa ilang gisulti, nalipay, kay nagtuo siya nga misugot na sila sa iyang pagsimba sa diyos-diyosan, ug miingon kanila:

'Ngano kaha nga wala kamo gustong magpakita og pagkahiusa sa hunahuna kanamo kaniadto? Kung buhaton unta ninyo, dili unta kamo nakasinati og ingon ani nga pag-antos. Apan karon, pasayloa ako sa paghatag kaninyo og kasubo; nagsaad ako nga bayaran ko kini kaninyo pinaagi sa akong matinud-anong gugma.'

Gisugo niya nga andamon ang iyang karwaheng hari, ug sa pagsaka niya niini, gitawag niya ang mga balaang martir aron mouban kaniya.

Mitubag ang mga santo:

'Dili, O Hari, dili kami molakaw sa karwahe, kondili molakaw kami sa tiil.'

[7457] Sa paglabay sa panahon, ilawom sa impluwensya sa mga silingang katawhan, ang mga Persyano nagsugod sa paghiusa sa pagsimba sa adlaw ug kalayo uban sa pagsimba sa langyaw nga mga dios.

[7458] Girespeto sa mga Griyego si Zeus ingon nga labing labaw sa mga diyos (Jupiter sa mga Romano), ang maghuhari sa kilat ug amahan sa mga diyos ug tawo.

Ug mao nga nakaabot sila sa kana nga makalilisang nga templo. Gikuptan sila sa kamot sa hari, misulod siya uban kanila sa templo ug misugod siya og singgit:

'Dako kaayo ang diyos Zeus, ug dako usab ang iyang gahum! Umari, akong mga hinigugma, ug mag-ampo kamo sa akong atubangan sa dakong diyos Zeus.'

Mitubag ang mga santo:

'Sumala sa imong gisugo, buhaton namo.'

Gihimo nila ang tanda sa krus sa ilang mga agtang, mihapa sila sa ilang mga tuhod ug, gitaas nila ang ilang mga kamot paingon sa langit, nagsugod sila og ampo sa Dios, ang Usa sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo; ug sa kalit lang nangurog ang lugar, ug ang templo nagsugod og guba. Ang hari, nga gikupot sa kahadlok, nilayas uban sa tanan nga kauban niya, ug ang templo nangabagsak kauban ang mga dios-diosan, ug ang tanan sulod sa templo nahimong abog. Ang mga santo, bisan pa, wala'y kadaut samtang nangabagsak ang templo; naglipay sila sa pagtan-aw sa gahum ni Cristo ug nagkatawa sa kawalay-kaya sa mga paganong dios.

Gipuno sa mabangis nga kasuko ang hari batok sa mga santo ug miingon kanila:

'Mao ba kini ang inyong pag-atubang ug pagsimba kang Zeus? Mao ba kini ang inyong pag-ampo—nga pinaagi sa inyong salamangka gipaguba ninyo ang templo ug gipisil ninyo ang mga diyos?'

Mitubag ang mga balaan:

'Sama sa among pagkat-on kaniadto, mao usab kana among pag-ampo sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tibuok kalibutan; wala kami kahibalo sa salamangka; ug dili pinaagi sa bisan unsang salamangka, kondili pinaagi sa gamhanang ngalan sa Dios, nga among gitawag sa pag-ampo, nga ang gisumpa nga templo uban sa inyong hugaw nga mga dios gipukan.'

Gisugo sa hari nga andamon ang tulo ka kaldero ug pun-on kini og tingga, asupre, ug pitch; gisugo usab niya nga putlon ang mga daang sakayan isip panggatong[7459] ug gamiton aron pag-asok sa dakong kalayo ilawm sa mga kaldero. Sa pagkahuman niini, ug samtang nagbukal ug nagbula ang mga pula kaayong kaldero, gipanghigot sa kadena ang mga santo ug gipaubos sa kaldero gikan sa ibabaw, una hangtod sa ilang hawak, unya hangtod sa ilang dughan, ug sa katapusan hangtod sa ilang liog. Sa taliwala sa mga pag-antos, mitan-aw sila sa langit, ug ang matag-usa kanila mitugtog og kanta gikan sa mga Salmo ni David. Ang Bulahan nga Pigasius misinggit: *'Kay uban Kanimo ang tinubdan sa kinabuhi; sa imong kahayag makakita kami og kahayag'* (Salmo 35:10).

Miingon ang Bulahang Anempodistus: *'Ang akong tiil nagbarug sa tul-id nga dalan; sa mga katiguman pagapanalanginan ko ang Ginoo'* (Salmo 25:12).

Nagsugod og pag-awit si Bulahang Akindin:

– 'Ang mga kalisdanan sa kamatayon mipalibot kanako, ug ang mga suba sa kadautan nakapahadlok kanako' (Salmo 17:5), apan tungod kay *'Nakaagi kami sa kalayo ug tubig, ug gidala Mo kami sa kagawasan'* (Salmo 65:12). Ikaw mismo, O Ginoo, igiya kami paingon sa pahulay.

Ang mga santo, samtang nag-ampo sa ingon niini nga paagi sulod sa mga kaldero, wala'y kadaut nga nabati gikan sa nagbukal nga lata, asupre, ug katam-is, ug ang mga kadena, nga kusang napaluya, nahulog gikan kanila. Ang mga santo migawas nga walay samad sa atubangan sa tanan; daghan sa mga anaa, nga namangha sa katingalahang milagro, nakaila sa kamatuoran ug, pagdayeg kang Kristo, mituo kaniya. Ingon usab, usa sa mga tigpahirap, nga ginganlan og Athonius, sa pagkakita niini nga milagro, mituo kang Kristo ug misinggit:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Sa hari, bisan pa man, miingon siya:

'O hari nga walay Diyos ug mapintas sa tawo! Hangtud kanus-a ka magpadayon sa paglutos niining mga inosenteng tawo? Kami nga nagpahirap kanila mas gikapoy pa kaysa kanila nga nag-antos sa pagpanamastamas, apan ikaw nagpabilin nga daw hinimo sa puthaw ug bato, ug ang imong kasingkasing nagpabilin nga walay pagbati.'

Gisugo dayon sa hari nga putlon ang iyang ulo.

Si Afonij, sa pagdungog sa tubag sa hari nga naghukom kaniya nga putlon ang ulo gamit ang espada, nagtan-aw sa langit ug miingon:

[7459] Gibuhat kini aron makapahimo ug mas kusog nga kalayo, kay ang ilawom ug kilid sa mga sakayan kasagaran gipahiran og daghang pitch, labi na sa gawas, aron mapugngan ang tubig nga mosulod.

'Kahimaya kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, Dios, nga gituohan sa mga Kristohanon! Ako usab nagtuo kanimo, nagsimba kanimo ug mamatay alang kanimo: luwasa ako, bisan dili ako takus, pinaagi sa imong dakong kaluoy.'

Ang tigbitay, nga miduol kaniya, gibutangan siya og lubid sa liog aron dad-on siya gawas sa siyudad para sa pagbitay. Apan siya, nga mituyok ngadto sa mga balaan nga martir, miingon:

'Mga ginoo ug amahan, kalimti ninyo ang dautan nga akong nabuhat kaninyo pinaagi sa pagpanakit kaninyo sa sugo sa dautang hari. Amo ko pag-ampo sa Dios, aron pasayloon Niya ang akong daghang mga sala, ibilang ko sa panon sa mga nagtuo Niya, ug tugoti ko nga makita ko kamo pag-usab sa Iyang Gingharian.'

Miingon kaniya ang mga balaan nga martir:

'Maglipay ka, igsoon, kay moadto ka kang Kristo sa wala pa namo, ug siguroa nga makakaplag ka og kaluoy kaniya, ug siya maghatag kanimo og ganti sumala sa imong pagtuo.'

Pagkahuman gikiss ni Afonia ang mga santo, gidala siya gawas sa siyudad; samtang nagtawag sa labing balaan nga ngalan ni Hesukristo, gipailawom niya ang iyang liog sa espada ug nilakaw siya, naglipay, paingon sa Ginoo. Gikuha sa mga Kristohanon ang iyang lawas, gilukot kini sa limpyo nga panapton, ug gihatagan siya og dungganong lubong isip usa ka martir ni Kristo.

Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga si Akininda, Pigasius ug Anempodistus itahi sa mga panit nga sako ug ihaboy sa dagat. Pagkahuman niini, mipakita si Santo Atanasius, kauban ang tulo ka anghel nga naglakaw sa ibabaw sa dagat; pagkuha nila sa mga balaan nga martir gikan sa dagat, ilang gipagawas sila sa panit ug gibutang sila sa uga nga yuta, buhi ug himsog, daw wala gyud sila nakasinati bisan gamay nga pag-antos. Pagkadungog sa hari nga buhi pa ang mga balaan nga martir, nasuko siya pag-ayo sa mga sundalong iyang gisugo nga ilabay ang mga santo sa kalawoman sa dagat. Nagtuo siya nga wala sila mosunod sa iyang sugo ug gipagawas nila kini, busa una niyang giputol ang mga kamot sa upat ka sundalo, ug dayon gisugo nga malumos sila sa dagat. Sa wala pa sila mamatay, gitawag nila ang atong Ginoong Jesu-Kristo, nag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan, nagtuo kaniya ug nag-ampo kaniya, ug busa nalumos sila sa tubig sa dagat. Ang mga balaang martir, sila Akindin, Pigasius ug Anempodistus, gidakop pag-usab, gipriso ug gibutang sa bitbitan. Sa iyang kasubo, ang hari miadto sa iyang kuwarto, naghigda sa iyang higdaanan, gitawag ang iyang mga maharlika ug misugod sa pagsulti kanila nga nasuko, nga gibyaan siya nila aron siya ra ang magpaningkamot sa paglitis sa mga Kristohanon ug wala siya nila gitabangan sa bisan unsang paagi, sa pulong man o sa buhat. Mitubag sila nga dili maayo nga mopasaka og ingon nga mga paglitis ug hukman ang mga inosenteng Kristohanon sa kamatayon. Apan ang hari mitubag kanila ingon niini:

'Unsa man inyong gihunahuna sa dihang nagtindog mo didto gahapon ug sa miaging adlaw, nga nagtabon sa inyong mga baba sa inyong mga kamot?'

Usa sa mga maharlika nga ginganlan og Elpidifor, nagkatawa ug miingon:

'Nagkatawa kami sa sulod sa among kasingkasing sa imong kabuang, ug buang kami hangtod karon nga misunod kanimo.'

Gisugo sa hari ang usa sa mga sulugoon nga naa didto nga hampakon si Elpidiphor sa nawong. Ang tanang maharlika, pagkakita niini, napuno sa kasuko ug miingon sa hari:

'Hibal-i kini, Oh Ari: dili kami anaa sa imong kiliran.'

Ang hari, pagkakita nga ang tanang maharlika nagbarug uban ni Elpidiphorus, nahadlok ug, aron dili na sila masuko pa, miingon:

'Pasayloa ko, kay tungod sa akong dakong kasubo, napailawom ko sa kasuko.'

Mibulag ang mga maharlika sa hari ug nilakaw, labi na kay nagkagabii na. Apan ang hari, gilutos pa gayud sa kasuko sa iyang kasingkasing, naghunahuna kon giunsa niya paglaglag ang mga balaan ug pagpanimalos sa mga maharlika. Sa buntag, gisugo niya nga ilabay ang mga balaang martir sa usa ka lungag nga puno sa mga makamandag nga reptilya; apan bisan pa didto wala sila'y kadaut, napahupayon sila sa pagpakita sa mga anghel, ug gipagawas sila gikan didto nga wala'y samad. Unya gbitay sila ug gikiskis ang ilang mga lawas hangtod sa bukog, apan napamatud-an pag-usab nga wala'y kadaut ang mga martir. Sa katapusan, ang hari, nga wala nay nahunahuna nga buhaton, gisilot sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Samtang gidala ang mga santo gikan sa siyudad aron ipatuman ang silot, gisundan sila sa daghang mga magtutuo, nga misinggit kanila:

'Mga sulugoon sa tinuod nga Dios, nganong biyaan ninyo kami nga walay pagtulun-an?'

Mitubag ang mga santo:

'Ang maloloy-on nga Dios maghatag sa inyong gikinahanglan, sumala sa Iyang nahibaloan ug kabubut-on: motuo lang kamo kaniya nga walay pagduha-duha, ug Iya kamo hatagan sa makapahimulos kaninyo.'

Ang uban sa mga sulugoon sa hari miadto sa hari ug nagreport nga ang tibuok katawhan mitigom sa palibot niining tulo ka Kristohanon ug basin mapugngan nila ang pagputol sa ilang mga ulo.

Miingon ang hari:

'Padal-a ang tulo ka gatus ka armado nga sundalo gawas sa siyudad aron patyon ang mga tawo nga nagsunod niining mga manlimbong.'

Gisultihan siya sa mga sulugoon nga apil sa mga tawo ang pipila ka mga maharlika, ug naa usab didto si Elpidiphor, ug nangutana sila kon mahimo ba usab silang patyon uban sa uban. Gisugo sa hari nga tawgon si Elpidiphor kaniya. Si Elpidiphor, nga gidala ang tulo pa ka ubang dignitaryo, miadto sa atubangan sa hari. Ang hari, mitungo sa iyang ulo, nagpungko sa hilom sulod sa dugay nga panahon; unya, sa pag-alsa sa iyang ulo, miingon siya:

'Elpidiphor! Ngano, pagbiya nimo sa mga diyos sa inyong mga katigulangan, gipili nimo nga mosulod sa bakak nga Kristyanong[7460] ? Hibal-i kini: Dili ko magpakita og kalooy sa bisan kinsa nga motuo sa Gipakrusipikar.'

Mitubag si Elpidifor:

'Buhaton nimo ang gusto nimo; andam kami nga mamatay dayon alang kang Kristo nga gipako sa krus, kay Siya ra gayud ang tinuod ug matarong nga Dios, ug wala nay lain gawas Niya. Apan ang tanan nimong dios, mga demonyo sila, nga among gisalikway ug gisalikway; ug ikaw—usa ka alagad sa mga demonyo—ug ang imong mahigpit nga idolatrous nga mga halad, among gilutos.'

Gihukman sila sa hari nga patyon ug gipahayag ang mosunod nga silot batok kanila: 'Si Elpidiphorus ug ang tanan niyang kauban nga nagtuo, nga mibiya sa labing hayag nga mga diyos ug gipili ang kamatayon kaysa niining kinabuhi—ginasugo ko nga patyon sila sa espada, aron madawat nila ang ilang gipangandoy; ug bisan kinsa nga gustong kuhaon ug itago ang ilang mga lawas, mahimo kini buhaton nga walay kahadlok.'

Gidakpan dayon sila sa mga sundalo ug gidala sa gawas sa siyudad ngadto sa balaan nga mga martir ug sa tanang tawo nga misalig kang Kristo. Sa dihang gibasa didto sa atubangan sa tanan ang sugo sa hari, misinggit silang tanan:

'Kahimaya kanimo, O Dios, kay gipakita Nimo kanamo ang maayong dalan, aron, nga gipagawas gikan niining ngitngit ug malimbongong kalibutan, makaabot kami kanimo, among Dios, mosimba sa imong trono, ug makakita kanimo, ang Dili Masuod nga Kahayag.'

Nagsugod sila sa paghalok sa usag usa. Apan ang mga sundalo, pagpalibot kanila, gibunalan sila, ug niadtong panahona mga pito ka libo ka mga magtutuo kang Kristo ang nahulog sa espada, kauban ni San Elpidiphorus.

Wala giputol sa ulo si Akindin, Pigasius ug Anempodistus, apan, sumala sa sugo sa hari, gibalik sila sa prisohan.

Sa buntag, gisugo sa hari nga andamon ang usa ka hurno nga nagdilaab aron pagsunogon ang mga balaang martir. Sa dihang gidala ang mga santo gikan sa bilanggoan, miingon ang hari kanila:

'Nakita ba ninyo kini nga pugon? Gihimo kini para kaninyo.'

Miingon ang Bulahan nga Akinidin:

'Usa ka labi pang dakong pugon ang gipreparar para kaninyo sa nagdilaab nga Gehenna, diin magsunog kamo hangtod sa walay katapusan kauban ang mga demonyo nga pareho ninyo og ngalan.'

Miingon ang hari nga nasuko:

'Demonyo ba ko?'

Mitubag ang santo:

[7460] Lagmit nga ang hari, pagkadungog niya sa tulo ka Persona sa Pagkadiyosnon, nagdahom nga ang mga Kristohanon nagsimba usab og daghang diyos, diin ang usa mao ang pangulo.

'Ang imong mga buhat ug ang imong ngalan nagpadayag sa demonyo nga naa sa sulod nimo, kay gibuhat nimo ang kinaiya sa mga demonyo, ug ang imong ngalan nagpasabot og "hari sa mga demonyo"; ug husto ang imong inahan sa pagngalan kanimo og Sapor, kay usa ka hunahuna ka sa mga demonyo.'

Miingon ang hari sa mga naglibot kaniya:

'Patawaga dinhi ang akong inahan.'

Pag-abot sa iyang inahan, mitindog siya gikan sa iyang trono; pagkahuman siya pasidunggan, gipahimutang niya siya sa iyang kiliran ug miingon:

'Sultihi ko, akong inahan, unsa ang akong ngalan?'

Mitubag ang iyang inahan:

'Nagbitbit ka sa ngalan sa imong apohan: ang imong apohan gitawag og Sapor, ug ang imong ngalan kay Sapor.'

Ang hari, samtang nagtudlo sa mga santo, miingon:

'Ug kining mga walay balaod nga tawo nagaingon nga dautan ang akong ngalan.'

Nangatawa ang iyang inahan niini – kay nagtuo na siya kang Kristo, apan gitago lang niya ang iyang pagtuo gikan sa dautang anak. Ang hari, pagkakita nga nangatawa ang iyang inahan, nasuko kaayo ug miduol kaniya, gisugdan niya og hampak sa nawong. Siya, bisan pa, nahulog sa tiilan sa mga balaan nga martir ug misinggit:

'Luhaa ako sa akong katigulangon, mga sulugoon ni Cristo, kay nakita nako nga dili lang sa ngalan, kondili sa tinuod, nanganak ko og demonyo ug sa gisumpa nga Satanas.'

Ang hari, pagkakita nga ang iyang inahan misalig usab kang Kristo, nagsugo nga ilabay usab siya sa nagdilaab nga hurno, kauban ang mga balaan nga martir. Labaw pa, baynte-walo sa mga sundalong anaa didto misalig usab, ug silang tanan gilabay sa hurno, kauban nila Akindin, Pigasius ug Anempodistus, ug ang bulahan nga inahan sa hari; nag-ampo taliwala sa kalayo, ilang gisumite ang ilang balaan nga mga kalag sa Dios. Ang mga tawo nga matinahuron nakakita og daghang balaang anghel nga nag-awit sa palibot sa pugon ug nagdawat sa mga kalag sa mga santo, samtang usa ka dili masukod nga humot ang nagagikan sa mga lawas sa mga martir. Pagkatapos nga napalong ang hurno, mibalik ang hari sa iyang kwarto ug nangkawalat ang tanan; unya, ang uban sa mga matinud-anon miadto sa hurno ug ilang nakaplagan nga buo ug wala'y kadaut ang mga lawas sa mga balaan tungod sa kalayo; ilang gikuha kini ug gihatagan og dungganong lubong, samtang gidayeg nila ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 2:

O mga nag-antos alang sa Ginoo, bulahan ang yuta nga nababad sa inyong dugo, ug balaan ang gabon nga midawat sa inyong mga lawas: kay sa mga bilanggoan sa kaaway kamo madaug, ug mapangahas nga nagpahayag kang Cristo. Nag-ampo kami nga Siya, nga Maayo, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Matinud-anon ug Diosnong mga martir, nga mibiya sa tanang butang dinhi sa yuta, gidawat kamo sa kalipay sa Iyang mga bulahan ug sa pahulay, Akindin, Pigasius, Anempodistus, ug uban kanila si Affonius ug si Elpidiphorus, O Labing Maayo.

Paghandum sa Banal nga si Marcian

Gisaulog sa Nobyembre 2

Ang atong bililhon nga amahan Marcian lumad sa Cyrus. Pagkahuman niyang biyaan ang iyang yutang natawhan ug mga kabtangan, mibulag siya ngadto sa usa ka hilit nga kamingawan. Didto nagtukod siya og gamay kaayong selda nga usa ra ka tawo ang masulod, ug pagkahuman siya magsul-ob og hugaw nga sinina nga buhok, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon didto. Ang iyang pagkaon mao ang tulo ka ongii[7461] nga pan ug gamay nga

tubig, apan bisan kana pagkahuman pa sa pagsalop sa adlaw. Paglabay sa pipila ka panahon, gidawat ni Marcian ang duha ka bisita nga nagtukod og tolda. Siya, bisan pa niana, nagpabilin sa iyang pag-inusara sama sa kaniadto, wala gayud mosiga og kandila, kay aduna siya'y Balaang Kahayag nga misidlak kaniya sa gabii ug pinaagi niini mibasa siya sa iyang 'gagmayng Salmo'. Sa usa ka higayon, usa ka dakong bitin nga nagtindog sa gawas sa ilang payag nakapahadlok pag-ayo sa mga asketiko. Apan ang santo naghimo og tanda sa krus gamit ang iyang tudlo, gipahuyop kini, ug sama sa uga nga kawayan nga gilunok sa kalayo, dayon nalamat ang bitin.

Sa lain nga higayon, si Flavian, Patriarka sa Antioquia[7461] , ang Obispo sa Kyrkos, ug pipila pa ka ubang bantugan ug maalamon nga mga obispo miadto kaniya ug gisulayan siya nilang dasigon, pinaagi sa paghisgot sa pipila ka mga bersikulo gikan sa Balaang Kasulatan, nga siya, alang sa kaayohan sa kadaghanan, biyaan ang iyang pag-inusara; apan wala gani siya maminaw kanila. Kining katingalahang tawo nagpabalik sa daghang mga tawo gikan sa lain-laing mga erehesiya ngadto sa tinuod nga Orthodox nga pagtuo.

Ang igsoon nga babaye sa santo, kauban ang iyang anak nga lalaki, kaisa mibyahe aron bisitahan siya, nga nagdala og nagkalain-laing pagkaon. Wala niya gusto makita ang iyang igsoon nga babaye, wala siya modawat bisan unsa sa iyang gidala, ug gitugotan lang niya ang iyang pag-umangkon nga moanha kaniya. Sa dihang gihangyo siya sa iyang igsoon nga dawaton ang gidala niya, nangutana si Santo Marcian:

'Gitanyag ba nimo kini sa bisan unsang monasteryo nga imong nilabay sa imong pag-anhi dinhi?'

'Dili, wala namo kini gihalad bisan asa niini,' tubag sa iyang igsoon nga babaye.

'Paadto na,' tubag sa santo, 'sa dala nimo, kay gibuhat nimo kini tungod sa inyong natural nga pagkapamilya.'

Kining dakung ug katingalahang santo gihigugma sa mga duol ug sa mga layo. Pagkahibalo niya nga daghan ang nag-away sa ilang kaugalingon kung kinsa, pagkahuman sa iyang kamatayon, ang makabaton sa iyang lawas – alang niini nga katuyoan nag-andam sila og mga reliquaryo ug nagtukod og mga simbahan – gipapanumpa sa santo ang iyang disipulo nga si Eusebius nga itabon niya ang iyang lawas sa tinago, layo sa selda. Pagkahuman sa maong hangyo, mibyahe siya paingon sa Ginoo[7462] .

16 Nobyembre

3 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Akepsimus nga Obispo, Jose nga Presbiteryo ug Aifal nga Diakono

Gisaulog sa Nobyembre 3

Sa yuta sa Persia, sa usa ka siyudad nga gitawag Naesson[7463] , nagpuyo ang usa ka matinud-anong obispo nga ginganlan og Akepsim. Gipraktis niya sukad pagkabatan-on ang tanang matang sa mga hiyas, ug gipadayon niya ang pagkabalaan sa iyang kinabuhi hangtod sa katigulangon. Bisan pa sa iyang kawalo ka tuig nga edad, samtang nagpadayon pa sa iyang mga buluhaton, nagpabilin ang iyang kusog sa pagbuhat sa hugot nga pagpuasa ug pag-ampo, ug masigasig niyang gipang-atiman ang kawan nga gisalig kaniya. Apan nagpakita siya og mas dako pang buhat sa panahon sa iyang kamatayon, sa dihang mitindog siya nga lig-on, hangtod sa pagdugo, alang sa iyang Ginoo, Kang kinsa siya masigasig nga nagtugyan sa iyang kaugalingong kalag human sa taas ug mabug-at nga mga pag-antos. Pipila ka tuig sa wala pa ang iyang pagkamartir, nadawat niya kini nga propesiya mahitungod sa iyang pag-antos:

[7461] Si San Flaviano nagsilbi isip Patriarka gikan sa 381 hangtod 404. Ang iyang pista gihapon gisaulog kada ika-18 sa Pebrero.

[7462] Ang kamatayon sa Banal nga Marcian nahitabo sa tuig 388. Ang iyang pista giisa gihapon kada Enero 18.

[7463] Usa sa mga dili kaayo mailhi nga lungsod; sa eklesiastikal nga pagtan-aw, lagmit kini nasakop sa Metropolis sa Mosul (Mosul – sa Suba Tigris) o sa Nineveh.

Sa usa ka higayon, samtang nagpahulay siya sa iyang balay, ang iyang batan-ong sulugoon, nga napuno sa espiritu sa pagpanagna, gikissohan siya sa ulo ug miingon:

'Bulahan kining ulo, kay kini mag-antos alang kang Kristo.'

Nalipay siya niini nga propesiya ug miingon:

'Mahitabo unta kini kanako, anak ko, sumala sa imong pulong.'

Nalingkod uban ni Akepsimus niadtong panahona ang usa sa iyang labing pinalanggang higala, ang obispo sa usa ka silingang lungsod. Pagkadungog niya sa mga pulong nga gisulti sa batan-on, mipahiyom siya ug miingon kaniya:

'Sultihi ko, anak, aduna pa ba kay nahibaloan bahin kanamo?'

Mitubag ang batan-on nga giinspirar sa Diyos:

– Dili na nimo makita pag-usab ang imong siyudad, apan mamatay ka sa dalan paingon didto, sa baryo sa Etradán[7464] .

Natuman ang propesiya sa batan-on alang sa duha ka obispo. Usa napatay sa dalan, sa maong baryo nga nahisgutan, samtang ang ulo ni Obispo Akepsimus tinuod nga gihatagan sa korona sa martir. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Ang walay Diyos nga Persyano nga hari nga si Sapor nagpahamtang og dakong pagpanlupig batok sa mga Kristohanon sa iyang gingharian. Sa mismong adlaw sa makaluwas nga pag-antos ni Kristo, nagpadala siya og mando sa tanang yuta ilawom sa iyang paghari, nga ang tanan nga nag-angkon kang Kristo sa tibuok Persia patyon. Ug niadtong panahona, dili masukod nga mga Kristohanon ang walay kalooy nga gipatay sa mga daotan sa mga lungsod ug baryo.

[7465]Ang mga pari ug mago nga si[7466] , mao ang labing nasuko batok sa mga Kristohanon; ilang gipangita pag-ayo ang mga nagtago ug, gipagawas sila gikan sa ilang mga panimalay ug tinagoan, gipatay sila sa malupit nga paagi. Ang uban sa mga magtutuo misumiter sa ilang kaugalingon sa ilang kamot ug mapisan nilang gibubo ang ilang dugo. Daghang mga kortesano ang gipatay alang kang Kristo. Ang eunuko nga si Azadis, nga gihigugma kaayo sa hari, gipatay usab uban kanila, isip usa ka matinud-anong sulugoon ni Hesukristo ug usa ka nag-angkon sa Iyang Labing Balaang Ngalan.

Ang hari, sa pagkahibalo sa kamatayon sa iyang pinalanggang eunuko nga si Azadis, gilumos sa kasubo alang kaniya ug gipahunong ang daghang paglaglag sa mga Kristohanon, nagpagawas na lang og mando nga pangitaon ang mga pangulo ug magtutudlo sa Kristohanong pagtuo aron patyon sila.

Sa pagkahibalo sa Tsar sa kamatayon sa iyang pinalanggang eunuco nga si Azadis, gilain kaayo niya ang pagminos ug gipahunong ang walay pagpili-pili nga pagpatay sa mga Kristohanon, ug nagmando na lang nga pangitaon ang mga pangulo ug magtutudlo sa Kristohanong pagtuo aron sila patyon. Sa maong panahon, nadakpan usab ang balaan nga Obispo Akexim. Samtang gidala siya sa gawas sa iyang balay sa mga tawo nga miabot aron dakpon siya, usa sa iyang panimalay miduol sa santo ug mihisgot sa iyang dalunggan:

Niadtong panahona, nadakpan usab ang balaan nga Obispo Akepsim. Samtang gidala siya sa gawas sa iyang balay sa mga nagdakop kaniya, usa sa iyang panimalay miduol sa balaan ug mihisgot sa iyang dalunggan:

'Himoa ang usa ka testamento bahin sa imong balay.'

[7464] Usa ka baryo nga dili kaayo layo sa Naesson.

[7465] Sa karaang panahon, ang termino nga 'magi' nagtumong sa mga maalamon nga lalaki nga adunay lawom ug halapad nga kahibalo, labi na sa natago nga mga pwersa sa kinaiyahan, sa mga langitnong lawas, sa balaang mga sinulat, sa hieroglyphs, ug uban pa. Gitan-aw nila ang mga natural nga panghitabo, gihubad ang mga damgo, ug gitagna ang umaabot; sa kadaghanan, bisan pa, sila usab mga pari ug gidayeg sa dakong kahinungdanon ug respeto, sa mga korte sa hari ug sa katawhan. Ang mga magi nga Persyano gihisgutan sa Basahon ni Daniel (Dan. 2:1–49 ff.), ug lagmit gikan sa Persia ang mga magi nga miabot aron mosimba sa bag-ong natawo nga Manluluwas (Matt. 2:1–23). Aduna usab mga mago sa ubang mga nasud, pananglitan sa Babilonia, Asiria ug Media (tan-awa ang Basahon ni Daniel; cf. Num. 22:1–41, 23:1–30) ug sa Ehipto (Gen. 41:8; Exod. 7:11). Ang pulong nga 'magi', nga sa sinugdan parehas sa pulong nga 'maalamon', sa ulahi gigamit sa mga salamangkero, mago, managna, necromancer ug uban pa nga susama.

[7466] Ang pulong nga 'eunuko' literal nga nagpasabot og usa ka lalaki nga giputol ang sekswal nga organo. Sa Sidlakan, ang ingon nga mga lalaki nagsilbi isip mga tigbantay sa harem sa hari; sa karaang panahon, kasagaran sila mosaka gikan niini nga posisyon aron makab-ot ang hataas nga mga opisina sa gobyerno. Sunod, ang pulong nga 'eunuko' usahay gigamit sa mas kinatibuk-an aron motumong sa usa ka tawo nga naggunit og hataas nga puwesto sa gobyerno, usa ka kortiyano o usa ka maharlika, bisan pa kon ang maong tawo wala gyud giputol ang sekswal nga organo.

Siya, sa pagtumong sa balay gamit ang iyang kamot, miingon:

'Kini nga balay dili na akoa, kay moadto na dayon ako sa langitnong puloy-anan[7467] .'

Pag-abot niya sa siyudad sa Arbel[7468] , gidala siya sa atubangan sa prinsipe sa mga Magi nga ginganlan og Adrah. Nangutana ang prinsipe kang Santo Akepsimus:

'Kinsa ka?'

Si Akepsimus kusganong nagpahayag nga siya usa ka Kristohanon.

Miingon ang prinsipe kaniya:

'Tinuod ba ang ilang giingon bahin kanimo – nga wala ka mosunod sa sugo sa hari ug nagwali ka sa Usa ka Dios?'

Walay kahadlok nga mitubag ang santo:

– Tinuod ang tanan nga inyong nadungog bahin kanamo: Gipangwali ko ang Usa ka Dios ug gihangyo nako ang mga moanha kanako nga mailhan Siya ug motuo Siya uban kanako.

Miingon ang prinsipe:

'Nadungog namo nga mas maalam ka kaysa sa uban, apan karon nakita namo nga wala kay labaw kaysa sa mga walay sentido nga bata – kay unsa may kaalam sa pagsupak sa sugo sa hari ug sa pagdumili sa pagsimba sa hayag nga adlaw ug sa kalayo, nga gisimba mismo sa hari?'

Mitubag ang santo:

'Ang inyong hari ug kamo mismo hingpit nang nabuang, kay gibyaan ninyo ang Magbubuhat ug nagsimba kamo sa binuhat.'

Miingon ang prinsipe nga nasuko:

'Gitawag nimo kami nga buang, kami nga nagpasidungog sa ingon nga kusog sa kinaiyahan ug nagsimba sa adlaw nga nagahatag kinabuhi ug kahayag sa tanang butang? – Ikaw nga limbongon nga tigulang! Tinuod gayud, ikaw mismo ang buang, ug kon dili ka mosunod sa sugo sa hari, dili ka malikayan sa grabeng pag-antos sa imong katigulangon, ug ang imong gipako-krusipikong Dios[7469] dili ka maluwas gikan sa among kamot.

Miingon ang santo:

'Hunong sa imong binalang panultihon nga nagpasipala batok sa akong Dios, ikaw dautang tawo! Gusto ka nga kahadlukan ko sa imong mga hulga, aron biyaan nako ang mga tradisyon sa akong mga katigulangan, nga akong nahibal-an sa akong pagkabatan-on ug diin ako nabuhi hangtod sa akong pagkatigulang. Bisan pa man kon magpasigarbo ka sa imong garbo sa akong atubangan—nga ni ang katigulangon ni ang akong Dios makaluwas kanako gikan sa inyong mga kamot—bisan pa niana, dili ko ilisan ang maayo alang sa dautan: kay unsa may kapuslanan kanako sa pagka-luwas gikan sa inyong mga kamot sulod niining pipila ka adlaw? Kay sa dili madugay, ug lahi pa kanimo, pagatawgon ako sa paghukom alang sa komon nga katungdanan sa mortal nga kinaiyahan[7470] . Dili ko mosimba sa adlaw, ni magpasidungog sa kalayo, basi adunay mosipala sa akong katigulangon, basi adunay maghunahuna nga mas bililhon kanako ang kinabuhi kaysa sa akong Dios; dili ko ipamalit ang ingon ana kadako nga langitnong panalangin alang sa usa ka malangayong kinabuhi.

Ang salamangkero dayon mi-utos nga ibutang nga hubo sa yuta ang santo ug bug-atan pag-ayo gamit ang mga kurut nga kahoy; ug gibug-atan nila siya sa tibuok lawas hangtud nga natapakan sa iyang dugo ang yuta.

Ang tortyurista, pagkahuman sa taas nga pagpanghampak, gibutang siya pag-usab sa atubangan niya ug miingon:

'Akexim! Asa na ang imong Dios? Pasagdi Siya nga moanha karon ug luwasa ka gikan sa akong kamot.'

[7467] Siyempre, kini nagtumong sa langitnong puloy-anan diin mosulod ang tinuod nga mga sumusunod kang Kristo, sumala sa Iyang kaugalingong sugo (Juan 14:2–3). Ang pulong nga 'langitnon' nagpasabot og 'pinakataas', 'itaas' o 'celestial' (tan-awa Ezequiel 41:7, Colosas 3:2).

[7468] Ang Arbel usa ka lungsod sa usa sa mga sangang suba sa Suba Zapata (nga nailhan usab nga Zabata), nga kini usa ka sangang suba sa wala nga daplin sa Suba Tigris. Ang maong siyudad nahimutang dili layo sa Nineveh ug nailhan tungod kay 12 ka milya sa kasadpan niini, duol sa Gaugamela, nahitabo ang usa ka gubat diin napildi ni Alexander the Great si Darius Codaman sa ikaduhang higayon, ug busa nahimong magmamando sa tibuok Imperyo sa Persia.

[7469] Kini nga mga pulong naglangkob og blasphemous nga pang-uyaw, kay ang pagbitay sa **krus** giisip nga kaulaw, ug kini gihatag sa labing kriminal ug labing makalilisang nga mga tawo.

[7470] Siyempre, ang kamatayon—o mas tukma, ang kamatuoran nga ang tanan nga tawo mortal sa kinaiyahan.

Mitubag ang santo:

'O walay balaod! Ang akong Dios anaa bisan asa. Puno Niya ang langit ug yuta ug aduna Siya'y gahum nga luwason ako gikan sa imong mga kamot. Apan ako nag-ampo sa Iyang kaluoy, dili aron luwason ko Niya gikan sa mga pag-antos nga imong gihatag kanako, kondili aron hatagan ko Niya og paglahutay taliwala niining mga pag-antos, aron, sa paglahutay hangtod sa katapusan, makapanunod ako sa korona sa kinabuhi. Unsa nga pag-antos ug kamatayon ang angay kanimo, ikaw nga nagrebelde batok sa Buhing Dios, ikaw nga abog ug uling ra man? – Sa tinuod, angay ka nga masunog sa kalayo nga imong gisimba karon ingon usa ka dios – paunsa ka sa imong dios nga masunog hangtod sa kahangturan.

Pagkadungog niini, ang prinsipe sa mga Magi nasiga sa kasuko ug gisugo nga gapuson ang santo sa bug-at nga puthaw nga gapos ug ibutang sa bilanggoan.

Sa sunod buntag, gidala si presbiterio Jose[7471] , kap-atan anyos, ug si diakono Aifal[7472] ; pareho silang matarong ug balaan nga mga tawo, nga ang ilang kadasig alang sa Dios sama sa kampit-kampit nga espada, nga nagputol sa kawalay-Dios. Gidala sila sa atubangan sa dautang salamangkero, ug siya, nga nagtan-aw kanila nga mapahitas-on, miingon:

'O mga nawala nga kalag! Ngano, imbis nga moagi sa ordinaryong mga tawo, ginatintal ninyo sila sa inyong dili matarong nga mga pagtulon-an?'

Mitubag ang presbiter:

'Dili namo limbongan ang mga tawo, kondili ginalihok namo sila gikan sa limbong paingon sa tinuod nga Dios, Kinsa mao ang Ginoo ug Magbubuhat sa adlaw ug kalayo ug sa tanang makita ug dili makita nga mga binuhat; ug ang among pagtulon-an matarong kay nagtudlo kini mahitungod sa Usa ka Matarong nga Dios.'

Miingon ang salamangkero:

'Asa nga pagtulon-an ang mas matarong: kana nga gisunod sa hari ug sa tanan niyang mga kumander, o kana nga gisunod sa daotan, gipahilayo, walay-puy-anan ug walay-kabuluhan nga mga tawo – sama kaninyo?'

Mitubag ang presbiter:

Tinuod nga kita mao ang mga mapanglaw ug gipahimulag nga katawhan ning kalibutan, kay ang atong Ginoo dili man magpakita og pabor sa mga nagpuyo sa kadato ug garbo sa kalibutan—nga makaguba sa kalag—kundi sa atong pagka-imol ug pagka-mapainubsanon; Tungod niini, daghan kanamo ang malipayong nagapagamay sa among kaugalingon nga pobre ug mapainubuson, human namo ipangbahin ang among mga kabtangan sa mga nanginahanglan, ug nagalaum kami nga makadawat og ganti nga usa ka gatus ka beses gikan sa among Ginoo. Ug kon among itugyan ang among kaugalingon sa pagtigom og bahandi, kami, pinaagi sa among pagpaningkamot sa among kaugalingong mga kamot, mahimong mas manggaranon pa kaysa kaninyo, nga wala'y gibuhat kondili mag-ani sa bunga sa paningkamot sa uban ug, pinaagi sa pagpanglupig, kuhaon ang kabtangan sa uban, ang mga kabus; apan alang kanamo, igo na ang among paningkamot aron mapakaon namo ang among kaugalingon sumala sa gikinahanglan, ug aron mapakaon usab ang among mga igsoon nga mas huyang.

Nasayud kami nga lisod alang sa mga dato ang dalan paingon sa Gingharian sa Langit, ug nga kadtong naningkamot nga manggaranon mahulog sa tukso.

'Undang na inyong taas ug limbongong pakigpulong ug yuko kamo sa kalayo ug sa adlaw,' miingon ang salamangkero, nga nagputol sa iyang pakigpulong.

Mitubag ang presbiterio:

'Ayaw paglaum nga makita nimo ako nga nagbuhat sa imong walay balaod nga kabubut-on, kay dili ko biyaan ang Nagmugna sa kalayo ug sa adlaw, ni mosimba ko sa usa ka binuhat.'

Pagkadungog niini, gisugo sa salamangkero nga hubaron og hubad si San Jose, ipahigda ug bugbogon gamit ang mga sanga sa rosewood—nga ang mga sanga punô sa dagom sama sa baging—hangtod nga nabunalan ang tanang panit niya ug nagsugod na ang unod sa paghulog gikan sa iyang mga bukog.

Ang salamangkero dayon misugo nga, samtang nakahigda nga hubo sa yuta ang santo, bug-at siyang hampakon gamit ang mga baluktot nga kahoy; ug gihampak nila siya sa tibuok niyang lawas hangtud nga natapakan sa iyang dugo ang yuta.

[7471] Si Jose usa ka presbiterio gikan sa Beth-Ketuba sa Adiabene.

[7472] Si Aifal usa ka diakono gikan sa rehiyon sa daplin sa Eufrates sa Babilonia.

Ang santo, natabonan sa dugo, misinggit:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga imong gipili nga hugasan ako sa akong mga sala pinaagi sa akong kaugalingong dugo.'

Human sa dugay nga pagpanghampak, giputotan siya sa duha ka puthaw nga gapos ug gipadala sa bilanggoan aron kauban si San Akexim, diin nakakaplag sila og kahupayan sa usag usa taliwala sa ilang pag-antos, naghatagay og kadasig sa usag usa pinaagi sa paglaum sa kaluoy sa Dios.

Sa dihang gidala ang presbiteryo sa prisohan, nagpabilin si diakono Aifal sa atubangan sa prinsipe sa mga Magi, nagbarog didto nga gipanghigot.

Ang salamangkero, sa pagtan-aw kaniya, miingon:

'Unsa man imong isulti? Mosunod ka ba sa sugo sa hari? Muko-uko ba ka sa atubangan sa dakong adlaw? Moinom ba ka sa dugo sa halad aron malikayan ang mga kalamidad nga nagpaabot kanimo? O magpabilin ka ba nga mapugos ug mapanghimaraot sama sa uban?'

Mitubag ang balaan nga diakono:

'Ang pag-inom og dugo mao ang buhat sa imong dautang uban; imong giisip nga Diyos ang gihimo sa Diyos. Dili ko ingon kanimo ka-buta sa mata sa akong kalag, ni dili ko pasidunggan ang binuhat labaw pa sa Magbubuhat.'

Unya gisugo sa tigpahirap nga igapos ang iyang mga kamot sa ilawom sa iyang mga tuhod ug ipasaksak ang usa ka dakong poste sa iyang gipangapos nga mga kamot, samtang unom ka mga mamamatay—tulo sa matag kilid—ang mosikad sa tumoy sa poste aron mapisak ang santo, samtang walay kalooy siyang gibunal sa mga sanga nga daghan og dagom. Ang mga sundalo, misaka sa estaka, gibunalan ang mga lutahan sa martir, giligo siya sa mga tungkod, ug gipikas-pikas ang iyang lawas.

Ang santo, nga maisugong nag-antos niini, miingon sa salamangkero:

'Nagakalipay ka, mag-antos, sa pagtan-aw sa usa ka guba nga lawas sa tawo, sama sa iro o uwak nga nagakalipay sa pagtan-aw sa bangkay, nga naghandum nga mokaon niini. Apan hibaloa kini, ikaw daotan nga tawo: Wala nako giisip kining mga pag-antos.'

Ang salamangkero, nga nagdilaab sa mas grabe nga kasuko, nagmando nga bugbogon pa gyud ang santo sa mas grabeng paagi, hangtod nabali ang iyang mga bukog ug ang iyang unod nagsugod na og katagak gikan sa iyang mga bukog. Unya, pagkahunong sa pagpanghampak, gidala siya nila sa bilanggoan, kay halos dili na gyud siya makalakaw tungod sa iyang grabeng mga samad; ug pagkahuman nila siya madala didto, ilang gilabay siya sa ubos, sama sa usa ka karga, taliwala sa unang duha ka martir.

Paglabay sa lima ka adlaw, gidala ang mga santo gikan sa bilanggoan ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og Paraiso, diin nahimutang ang templo sa diyos sa kalayo, nga gisimba sa mga Persyano nga walay Diyos.

Ang prinsipe sa mga mago, nga naglingkod didto sa lingkoranan sa paghukom, miingon sa mga santo:

'Sultihi ko karon dayon: magpadayon ba kamo sa inyong kabuang, o, human kamo mausab ngadto sa maayo, mouyon kamo kanamo?'

Mitubag ang mga santo:

'Ipahibalo kanimo, O huwes, nga hangtod karon nagpabilin kami sa pagtuo nga among gipanghupot sukad pa sa sinugdan, ug magpabilin kami niini hangtod sa katapusan. Ni ang hulga, ni ang pagpanakit, ni ang mga gasa, ni bisan unsang paagi dili makapabag-o kaninyo sa among matarong nga pag-angkon. Nasayud kami ug nag-angkon sa Usa ka Dios, ang Ginoo sa tanan; Siya ra ang among gituohan, ug Siya ra ang among gisimba."

Pagkadungog niini, ang salamangkero dali dayon nga naghimo og bag-ong porma sa pagpanakit. Gisuwayan niya nga ang mga bukton, hita, ug bukong-bukong sa mga martir igapos gamit ang mga pisi; dayon gisulod ang mga kahoy nga tukod sa mga pisi ug gipihit, hinungdan nga mas nipingot pa ang mga pisi sa ilang palibot. Samtang ginabuhat kini, ang mga santo mitugot sa malupit nga pag-antos ug kasakit, kay nabali ang ilang mga bukog, nga ang pagkabali niini madungog bisan pa sa mga nagbarog sa gilay-on.

Miingon kanila ang ilang mga tigpahirap:

'Ayaw pagbatok sa kabubut-on sa hari.'

Mitubag sila:

'Ang bisan kinsa nga mosunod sa kabubut-on sa inyong walay-balaod nga hari nagasupak sa Dios.'

Busa gipaka-torture ang mga santo gikan sa ikatulong oras hangtod sa ika-unom[7473] . Unya gisugo sa torturer nga ibalik sila sa bilanggoan, apan dili na makalakaw sa ilang kaugalingon ang mga santo, busa gidala sila sama sa mga karga, ug gibalik sa samang lugar diin sila kaniadto. Ang torturador nagmando sa mga guwardiya nga dili tugotan bisan kinsa nga mabisita kanila, ug nga bisan kinsa nga gustong mohatag kanila og pagkaon, ilimnon o sinina, dakpon dayon ug patyon. Ug ang mga martir ni Kristo nagpabilin sa maong bilanggoan sulod sa tulo ka tuig sa dakong kaguol, nag-antos sa gutom ug kauwaw ug nag-agwanta sa grabeng kasakit gikan sa ilang nagbaga nga mga samad, nga bisan ang mga guwardiya mismo, sa pagkakita sa ilang malisud nga kahimtang, naantig sa kalooy ug naghilak sa daghang higayon. Apan, tungod kay hugot kaayo silang gisugo sa prinsipe, nahadlok sila nga hatagan sila og bisan unsang tabang; sa tago ra usahay usa kanila, o usa sa ubang mga priso didto, makahatag kanila og usa ka piraso nga pan o gamayng tubig – mao kana ilang gipailob tungod sa gugma kang Kristo.

Tulo ka tuig pagkahuman, sa pag-abot ni Sapor, Hari sa Persia, didto, kauban niya ang pangunang prinsipe sa tanang magi sa Persia, nga ginganlan og Ardashabor. Sa pagkahibalo niya bahin sa mga balaang martir nga sila Akepsimus, Jose ug Aifal, nga naa sa prisohan, gisugo niya nga dad-on sila sa iyang atubangan.

Sa dihang migawas ang mga balaan gikan sa bilanggoan, sama sila sa mga tuge nga nag-uyog sa hangin—tungod kay grabe na gayud ang ilang kahuyang. Gikapoy sa gutom ug kauwaw, nangalot sila sama sa uga nga dayami, gipaspasan sa hangin, ug dili na makalakaw nga dili tabangan. Sa dihang gidala sila sa atubangan ni Prinsipe Ardasabor, katingalahan ang ilang hitsura, kay mura sila og bangkay nga nakahigda sa kabaong: ang ilang mga mata luspad kaayo, ug ang ilang mga bukog natabonan na lang sa panit.

Ang prinsipe, sa pagkakita kanila, miingon:

'Kristiyano ba kamo?' Mitubag sila:

'Oo, kami mga Kristohanon; nagtuo kami sa Usa ka Buhing Dios ug nagasimba kaniya.'

Miingon ang prinsipe:

'Nakita ba ninyo unsang kalamidad ang gidala sa inyong pagtuo kaninyo, unsang mga kapintasan ug kasubo? Kay tungod sa inyong daghang pag-antos ug taas nga pagkabilanggo, nawala na ang hitsura ninyo nga buhing tawo ug nahisama na kamo sa mga bangkay nga nagahigda sa kabaong. Ginasugo ko kamo nga simbahon ang labing hayag nga adlaw. Kung dili kamo mosunod kanako, mamatay kamo sa usa ka makalilisang nga kamatayon.'

Ang mga santo nagkahiusa sa pagdumili sa ingon nga pagka-dili-matinud-anon ug nag-angkon sa Tinuoray nga Dios, nga nagmugna dili lang sa adlaw kondili sa tanang binuhat, ug nagpakita nga sila hingpit nga andam nga mamatay alang sa Magbubuhat sa tanang butang.

Human sa taas nga panaglalis, sa dihang nasayran sa prinsipe nga dili niya sila mapugos sa iyang kabubut-on, gisugo niya nga si Santo Akexim una nga bugbogon sa likod ug tiyan gamit ang baga nga sinturon; ug traynta ka sundalo ang mibugbog kaniya, samtang ang heraldo misinggit:

'Tumana ang sugo sa tsar, ug mabuhi kamo.'

Ang santo, samtang naa pa siyay kusog, mitubag:

'Naningkamot ko nga matuman ang kabubut-on sa akong Ginoo uban sa tanang kusog nga akong nadawat gikan Kaniya.'

Unya, sa dihang nanghuyang na siya, mitahimik siya. Pagkahuman niini, naputol ang iyang balaan nga ulo; ug natuman ang propesiya sa batan-ong giinspirar sa Diyos, nga kaniadto, samtang gihalokan ang iyang ulo, miingon:

'Bulahan kining ulo, kay kini mag-antos alang kang Kristo.'

Ang lawas sa balaan nga martir gipagawas sa kadalanan ug gilabay sa mga iro aron kan-on, samtang ang mga guwardiya nagtindog sa gilay-on, nagbantay aron masiguro nga dili kini kuhaon sa mga Kristohanon. Paglabay sa tulo ka adlaw, sa dihang ang mga guwardiya nangadto sa lain nga dapit, gikuha sa mga Kristohanon kini nga bililhon nga bahandi ug gihatagan kini og angay nga lubong.

Pagkahuman sa pagkamartir ni San Akexim, sumala sa sugo sa tigpahirap, gisugdan nila og bugbog si San Jose nga Presbiter, samtang ang heraldo misinggit:

[7473] Sa Sidlakan, giisip nga magsugod ang adlaw, sumala sa atong sistema sa pag-ihap sa oras, sa alas 6 sa buntag. Busa, ang ikatulong oras sa adlaw katumbas sa alas 9 sa buntag sa atong pag-ihap, ug ang ika-unom nga oras katumbas sa alas 12 sa udto.

'Mabuhi ka kon mosugot ka sa kabubut-on sa hari.'

Apan ang santo misinggit:

'Ang Dios usa ra, ug wala nay lain gawas Niya, Nga mao ang among gipangabuhi, among gipangalihok, ug among gipangahimong pagkatawo[7474] ; Niya kami nagtuo, Siya among gihalaran – apan ang sugo sa hari among balewalaon.'

Human sa dugay nga pagpanghampak, napul-an siya ug natulog nga murag patay. Ang iyang mga tigpahirap, sa pagtuo nga patay na siya, gihulbot siya ug gilabay sa plasa sa merkado; unya, sa pagkahibalo nga nagaginhawa pa siya, gidala siya ug gipriso.

Pagkahuman gikuha si San Jose, ang prinsipe misugod sa pakig-istorya kang San Aifal:

'Dinhi, sa atubangan sa imong mga mata, nagbarug ang kinabuhi ug kamatayon, dungog ug kawad-on sa dungog; ayaw pagpili sa mas dautan para sa imong kaugalingon samtang biyaan nimo ang mas maayo – ayaw pagsunod sa agianan nga gisundan sa mga buang nga nakadawat og silot nga angay sa ilang mga binuhatan. 'Apan paminawa ang akong tambag, aron ikaw hatagan og dagkong dungog ug makadawat og mga gasa gikan sa kamot mismo sa hari; apan kon dili ka maminaw kanako, ikaw ra ang masisi sa imong kaugalingong pagkaguba.'

Mitubag ang balaan nga diakono:

'Dakong kaulaw kini para kanako, sa atubangan sa langit ug yuta, kon dili ko mosunod sa sama nga dalan sa akong mga katigulangan nga nanguna kanako. Kon sila, nga tigulang na ug huyang ang lawas, nakasugakod nga maisugon, ako pa kaha, nga mas batan-on ug mas kusgan ang lawas, mahadlok niining mga panandaliang nga pag-antos?' 'Dili ko mahadlok sa kamatayon alang kang Kristo, nga namatay alang kanako; dili ko gustong mawala ang walay katapusang kinabuhi alang sa usa ka pansamantalang kinabuhi; dili ko ibaligya ang akong pagkamatinud-anon alang sa inyong mga gasa ug dungog.'

Unya ang prinsipe misulti nga puno sa kasuko sa mga tawo nga naa sa iyang palibot:

'Dala siya ug hampaka siya og mas kusog kaysa sa uban.'

Miingon ang santo:

'Ikaw nga baho, hugaw nga iro! Kining mga pag-antos makapahadlok lamang sa mga mahuyang ang kasingkasing, dili sa mga lig-on nga ang ilang kalag nagdilaab sa tinguha nga makig-uban kang Kristo.'

Ug gisugdan nila og bugbog si Santo Aifal sa grabeng paagi. Miingon ang prinsipe sa iyang mga tawo nga nabigla:

'Ngano man nga kini nga mga Kristohanon ginatamay kining kinabuhi, apan ginahandom ang kamatayon sama sa kalibutanong kaayohan?'

Mitubag ang mga naa sa iyang palibot:

'Nakadawat sila og pagtulon-an nga gipasa sa ilang mga amahan, nga nag-ingon nga aduna pay lain kalibutan, nga mas maayo pa kaysa niini; sa pagtuo niini nga pagtulon-an, ilang gipasagdan kining kalibutan sa paglaum sa usa ka mas maayo, ug busa malipayong gipili nila ang kamatayon alang sa ilang kaugalingon.'

Samtang ang prinsipe naggahin og daghang oras sa ingon nga pakighinabi uban sa iyang mga kortesano, ang santo nakasinati og dili mabilang nga mga samad niadtong panahona.

Unya ang prinsipe, nga nagkunwari nga malumo, gisugo nga hunongon ang pagpanakit, ug miingon sa santo:

'Mosugot ka sa kabubut-on sa tsar ug pag-ayo ka, kay aduna kami'y mga doktor nga makahimo sa pag-ayo sa tanan nimong samad.'

Mitubag ang santo:

'Bisan pa kon imong maayo ang akong mga samad sa usa ka pulong lang, dili gihapon ko mosugot sa imong kawalay balaod.'

Miingon ang prinsipe:

'Gisulti ko kini aron masulayan ka; kay bisan pa unta nga misumite ka, imposible na unta nga maayo ka sa ingon kadaghan nga mga samad, nga kamatayon ra ang makahimo sa pag-ayo niini. Busa, pagpakita og ehemplo[7475] sa tanang Kristohanon—aron dili sila mosukol sa hari o mosipala sa iyang mga prinsipe.'

[7474] Ang pagpadayag gikuha gikan sa Mga Buhat 17:28.

[7475] Sa ato pa – usa ka makalilisang nga pananglitan kung giunsa pagsilotan ang mga dili mosunod sa kabubut-on sa hari.

Mitubag ang santo:

'Daotan nga huwes! Bisan pa man nga pirmi ka mosulti og bakak, karon, nga wala nimo tuyoa, nasulti nimo ang kamatuoran—nga ako mahimong ehemplo sa kaisog ug pagkamaabiabihon sa tanang Kristohanon; kay daghan sa mga matinud-anon, sa pagtan-aw kanako ingon usa ka buhing ehemplo ug sa pagtan-aw sa akong matinud-anong pag-antos alang kang Kristo, mapuno sa kadasig alang sa Ginoo nga ilang Dios ug maatubang usab ang parehas nga mga pag-antos alang sa Iyang ngalan.

Ang prinsipe, nga namangha sa iyang kaisog ug paglahutay, mitan-aw sa iyang pinalanggang higala nga nagbarog duol, nga ginganlan og Adesha, nga taga-siyudad sa Arbel, ug miingon kaniya:

'Dad-a kining duha ka Kristohanon, si Jose ug si Aifal, ngadto sa inyong siyudad ug siguroha nga batohon sila hangtod mamatay sa kamot sa ilang kaugalingong mga Kristohanon.'

Dili niya gusto nga siya mismo ang mopatay kanila gamit ang espada, aron ang mga magtutudlo nga Kristohanon matapos sa kamot sa ilang kaugalingong mga Kristohanon.

Gipahimutang sila ni Adesha sa mga hayop[7476] sama sa mga bungkos sa humay o patay nga kahoy, kay dili sila makalakaw o makalingkod tungod kay naparalisa ang tanang mga bukton ug tiil nila tungod sa daghang pag-antos – mao nga gitali sila sa mga hayop ug mibiyahe uban kanila paingon sa iyang siyudad. Sa dalan, matag higayon nga kinahanglan mohunong aron magpahulay o matulog sa gabii, gibutang sila sa yuta, gihawan sa mga hayop sama sa patay nga lawas, kay dili na nila makalihok ang ilang mga bukton o mga tiil tungod kay napalong na ang ilang kinabuhi sa mga pagpanakit; ug kon kinsa man, tungod sa kalooy, gustong mohatag kanila og pagkaon o gamay nga tubig, ila kini ipasulod sa ilang baba gamit ang ilang kaugalingong mga kamot; ug usab, sa pag-alsa kanila gikan sa yuta, ila silang ibutang sa mga hayop ug, paghigot kanila nga daw patay na, dad-on sila pag-usab. Pag-abot nila sa siyudad sa Arbel, gipriso sila sa usa ka baho kaayong bilanggoan, ug walay Kristohanon nga gitugotan nga mabisita kanila o motagad sa ilang mga panginahanglan sa bisan unsang paagi. Ang ilang mga samad grabe kaayo ang impeksyon; nanagawas ang nana ug dugo gikan sa ilang mga pilas, ug walay bisan kinsa nga motambal sa ilang mga samad, mobalhin kanila sa pikas kilid, o mohatag kanila og usa ka tasa nga bugnaw nga tubig nga imnon. Busa nag-antos ang mga balaan alang sa Dios.

Aduna'y usa ka matinud-anon ug balaan nga babaye sa maong siyudad nga ginganlan og Snandulia, nga tinago nga nag-atiman sa mga nag-antos sa prisohan alang sa tinguha ni Kristo. Pagkahibalo niya nga si Joseph ug si Aifal naa sa prisohan, miadto siya didto sa gabii uban sa iyang mga sulugoon; pagkahuman niya og hatag sa mga bantay og daghang bulawan, misulod siya sa prisohan ug nakit-an sila nga hapit na lang mamatay: dili na sila makasulti ug hapit na lang usab sila makaginhawa. Nangaliya si Salandulia sa mga guwardiya nga tugutan siyang dad-on ang mga santo sa iyang balay sa mubo nga panahon, nga nagsaad nga ibalik sila sa bilanggoan sa pagsubang sa adlaw – ug gitugotan siya sa mga guwardiya. Gidala niya ang mga martir sa iyang balay, nga dili layo sa bilanggoan; Gibutang sila sa usa ka higdaanan, gihugas niya ang ilang mga samad, gihikap ang ilang dugo gamit ang limpyo nga tuwalya, gipahid kini sa iyang kaugalingong lawas, gihaplasan sila sa bililhon nga mira, gibalotan og bendahe ang ilang mga tigulang nga samad, gihalokan ang ilang nabali nga mga kamot ug mga tiil, ug naghilak siya og mapait alang kanila. Sa dihang medyo mihupas na ang ilang pag-antos, nabalik ang hunahuna ni Jose ug sa dihang mitan-aw siya, nakita niya kining matinud-anong babaye nga nagahilak pag-ayo alang kaniya; nagsugod siya og sulti kaniya hinay-hinay:

'Ingon ana ka dako imong pagkabuotan, O balaan nga babaye, nga makapahimuot sa Dios ug kanamo nga nag-antos alang sa Iyang ngalan; apan dili angay nga maghilak ka og ingon ana ka pait alang kanamo, ug ang ingon nga paghilak wala mag-uyon sa atong Kristohanong paglaum ug pagtuo.'

Mitubag ang babaye:

'Nalipay ako nga gihatagan ka ni Kristo og ingon nga kaisog aron mapailubon ka sa kining mabangis nga mga pag-antos; mas malipay pa unta ako kon makita ko nga imong pag-antoson kini hangtod sa katapusan; apan ang paghilak natural ra sa tawo.'

Miingon kaniya si Santo Jose:

[7476] Kini nagtumong sa mga mula ug asno, nga gisakyan ug gigamit sa pagdala og bug-at nga karga. Gigamit ang mga kamelyo sa pagdala og mas bug-at nga karga ug sa mas layo nga distansya.

'Apan, dili ka maghilak para namo, kay nahibalo ka nga ang tanang kasubo nga gipang-antos alang kang Kristo magdala sa walay katapusang kalipay.'

Sa pagsubang sa kaadlawon, gidala dayon ang mga santo sa bilanggoan. Paglabay sa unom ka bulan – nga sa ingon niana nakabawi na gamay ang mga santo gikan sa ilang mga samad, nakabarog ug nakalakaw na gamay, bisan pa man nga ang mga bukton ni Aifal nagbitay nga walay lihok – – Si Adesch, nga gikuha sila gikan kang Ardasabor alang sa pagbitay, gikuhaan sa iyang gahum, ug sa iyang dapit miabot ang lain nga huwes, nga mas malupigon pa kaysa sa una, nga ginganlan og Zerov. Sa dihang miabot siya sa siyudad ug misugod sa paghalad sa templo sa ilang diyos—Kalayo—gipasidaan siya sa mga pari bahin sa balaan nga mga martir, sila Jose ug Aifal, nga nagaingon:

'Aduna'y duha ka Kristohanong magtutudlo sa bilanggoan nga kaniadto gipangtorture ni Ardasabor ug dayon gidala dinhi aron ang mga Kristohanon mismo ang magbato kanila. Tungod kay dili na sila makalakaw tungod sa ilang mga samad, wala namo sila gipagawas aron patyon, apan naghulat kami hangtud nga nakabawi sila aron mapugos namo sila nga mouyon kanamo.'

Pagkadungog niini, gisugo dayon sa huwes nga dad-on sila sa iyang atubangan ug nakiglalis kanila sa dugay nga panahon, gamit ang mga pang-awhag ug hulga aron pugson sila sa pagsimba sa kalayo ug pag-apil sa ilang mga halad. Sa dihang napakyas siya hingpit niini, gisugo una niya nga bitayon si San Jose nga hubo, ulo paubos, ug latigon gamit ang litid sa baka. Ug samtang grabe kaayo siya nilang gibugbog, ang mga samad nga hapit na lang nakaayo nibuka pag-usab, ug midagayday ang dugo sama sa sapa, mura'g gikan sa tinubdan. Ang pipila sa mga mago nga naa didto miduol sa santo ug hilom nga miingon:

'Tawo! Kung maulaw ka sa atubangan sa mga tawo nga mosulod sa templo sa among dios sa atubangan sa tanan ug maghalad uban namo, nan saad nga buhaton kini sa tinago, ug maluwas ka niining pag-antos.'

Apan ang santo misinggit sa kusog nga tingog: *Salmo 6:9 – 'Layo kamo kanako, kamong tanan nga nagabuhat sa dautan, kay nadungog sa Ginoo ang tingog sa akong paghilak.*'

Giigo siya sulod sa tulo ka oras; unya gisugo sa tigpahirap nga ibaba siya ug dad-on sa bilanggoan, kay dili na siya makalakaw tungod sa iyang mga bukas nga samad.

Sa dihang gikuha si San Jose ug gidala sa bilanggoan, gisabit si San Aifal sa iyang lugar ug gihampak usab siya nga walay kalooy sulod sa taas nga panahon. Siya, bisan pa, nagasinggit nga walay hunong:

'Kristiyano ako.'

Sa dihang gikuha usab si San Aifal, usa ka tawo nga Manichaean heresy[7477] was ang gipabitay sa iyang lugar; pagkahuman niyang gikumpisal ang iyang heretikal nga pagtuo sa atubangan sa tanan, iyang gisaway usab ang mga Persyano tungod sa ilang kawalay pagtuo. Pagkahuman nila siya gipabitay, gisugdan nila siya og panukog. Sa sinugdan gisagubang niya ang mga samad nga gihatag kaniya; apan sa dihang gisugdan siya nilang hampakon sa mas malupit nga paagi, misinggit siya sa kinatas-an sa iyang tingog, nagpanumpa batok sa iyang magtutudlo, nagbiya sa iyang pagtuo ug nagsaad nga mosimba sa mga diyos sa Persia. Si San Aifal, nga naa didto, sa pagdungog niini napuno sa kalipay ug nagkatawa kaniya, nga miingon:

'Bag-o pa lang ka nakatilaw sa pag-antos, ug gisalikway na dayon nimo ang imong Manichaean nga pagtuo. Bulahan si Kristo nga atong Dios, nga nagpalig-on kanato sa tanang labing grabeng pag-antos ug naghatag kanato og kusog aron dili madaug ug dili matandog sa atong matinud-anong pagtuo!'

[7477] Ang Manikeismo usa ka erehiya nga mitumaw sa Persia ubos sa impluwensya sa usa ka paningkamot nga paghiusa sa Kristiyanismo sa mga tinuohan sa Persyano nga relihiyon ni Zoroaster, nga nagtudlo sa dualismo, mao ang walay katapusang paglungtad sa duha ka independyenteng prinsipyo o gingharian – maayo ug dautan. Ang nagtukod sa Manikeismo, si Manes (nga nabuhi sa ika-3 nga siglo), sa sinugdan usa ka magus; siya unya mibali sa Kristiyanismo ug nahimong presbiter, apan sa dili madugay gipahawa siya sa Simbahan tungod sa iyang pagkahilig sa paganong relihiyon sa Persia ug pagkahuman gipatay siya ubos sa hari sa Persia nga si Varun I. Sumala sa iyang pagtulon-an, si Kristo usa lamang ka hayag nga aeon (espiritu) nga nanggikan sa Amahan sa Kahayag pinaagi sa emanasyon. Ang katunga kaniya gisuyop sa materya ug nahimong kalag sa makita nga kalibutan, ang gitawag nga nag-antos nga Hesus; ang pikas nga katunga, uban sa tabang sa lain nga aeon, ang Espiritu nga nagahatag-kinabuhi, gipagawas gikan sa materya ug mipuyo sa adlaw; kini mao ang gitawag nga 'Impasible nga Hesus'. Ang Inkarnasyon ni Kristo mao ang pag-anaog sa Impasible nga Hesus gikan sa adlaw aron luwason ang Nag-antos nga Hesus, nga ang mga partikulo sa kahayag niini, daw, gipundok ni Satanas ug, aron mas sayon niyang makontrol kini, gipahimutang sulod sa porma sa usa ka tawo. Sumala niining doktrina, ang Inkarnasyon ni Kristo usa lamang ka ilusyon (Doketismo). Sa moral nga aspeto, nagwali kini og pakigbisog batok sa materya aron palayloon ang kahayag gikan niini, pinaagi sa hinay-hinay nga pagpatigbabaw sa unod sa kaugalingon. Ang erehe nga Manikismo labi ka laganap sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo.

Pagkadungog niini, nasuko ang huwes sa santo ug gisugo nga bugbogon pag-usab siya gamit ang mga sanga sa rosas nga daghan og dagom. Ug gibugbog nila siya hangtud nga ilang gihunahuna nga patay na siya; unya, gihulbot nila siya ug gilabay sa kilid sama sa usa ka patay. Usa sa mga mago, sa dihang nakita niya ang hubad nga lawas nga naghigda didto, naluoy kaniya, misugot sa iyang natural nga pagbati, ug gitabonan siya og habol. Ang uban niyang kauban, sa dihang nakakita niini, gisultihan ang hukom sa iyang gibuhat, ug gidakop siya, ug gibunalan siya nga walay kalooy. Mao kana ang gibaylo sa mga walay kalooy nga tawo sa iyang kaayo; apan sa dihang nasayud sila nga nagaginhawa pa si Santo Aifal, gikuptan nila siya sa mga tiil ug gibalik sa bilanggoan.

Paglabay sa pipila ka panahon, gidala pag-usab ang mga balaan nga martir sa atubangan sa hukom gikan sa bilanggoan, ug miingon siya kanila:

'Kaluy-i ninyo ang inyong kaugalingon, mga tawo; tilawi ninyo ang dugo sa halad ug kaluwason kamo gikan sa inyong mga pag-antos.'

Apan mitubag sila sa tingub:

'Dili angay sa tawo ang pag-inom og dugo, kondili para lamang sa mga iro nga maninila. Apan tungod kay ikaw, bisan tawo sa kinaiyahan, usa ka iro sa pamatasan, nga nag-ugak batok sa Dios nga nagmugna kanimo, imom ka sa dugo ug pagabusug ka niini.'

Ang huwes, nga nasuko kaayo, nagmando nga latigon sila pag-usab. Ang mga nanan-aw, nga naluoy kanila, misugod sa pagsulti:

'Imbis nga dugo, tilawi lang ang nilagang unod sa halad, aron maluwas ka sa imong mga pag-antos.'

Mitubag ang mga santo:

'Dili namo hugawan ang among putli nga pagtuo bisan unsa pa man.'

Pagkahuman niini, ang hukom, kauban ang iyang mga magtatambag, nagpaguwa niini nga silot batok sa mga balaan nga martir: nga batohon sila hangtod mamatay sa mga Kristohanon.

Si San Jose, bisan pa, miingon:

– Gusto kong ipadayag sa hukom ang usa ka tinago.

Ang huwes dayon miduol kaniya, nagtuo nga gusto siya maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan ang santo, nga nagluwa sa nawong sa huwes, miingon:

'Walay ba kay ulaw, ikaw nga walay kalooy nga huwes, sa pagpakigbisog nga ingon ka malupigon batok sa kina-iya sa tawo ug sa pagpadayag sa imong kasuko batok sa mga nag-antos na sa kamatayon?'

Ug ang huwes mibalik sa iyang lingkoranan nga napuno sa kaulaw. Dali dayon, gipadala ang daghang mga sulugoon sa mga balay sa mga Kristohanon, ug pwersado nilang gikuha ang mga Kristohanon gikan sa ilang mga balay paingon sa lugar sa paghukom, aron sila makabato kang San Jose. Pagkahuman nila siya gikuha ngadto sa usa ka bakanteng luna, gamay ra ang gilay-on gikan sa lugar sa paghukom, ilang gikutkot ang usa ka lungag hangtod sa iyang mga hita ug gibutang ang santo sa sulod niini, kay kung dili dili siya makatindog. Giputlan nila ang iyang mga kamot sa likod ug gipahimutang ang mga Kristohanon sa iyang palibot. Gibutangan sa mga sulugoon og mga bato ang mga Kristohanon sa ilang mga kamot ug gipugos sila sa paglabay og bato batok sa santo, nga ilang gibuhat bisan pa sa ilang dili gustong buhaton. Gidala usab nila ang bulahang Snandulia ug gipugos siya sa paglabay og bato batok sa santo.

Apan siya misinggit:

'Sa dili pa kailhan sa kadugayan, wala pay nakadungog nga pugson ang usa ka babaye sa pag-alsa sa iyang kamot batok sa mga balaan nga tawo, sama sa inyong gibuhat, nga nagpakig-away dili batok sa mga kaaway kondili batok kanamo, ug nagpuno sa among malinawon nga yutang natawhan sa pagdala og dugo ug pagpatay.'

Gitapot sa dautang mga lalaki ang usa ka puthaw nga pako sa usa ka taas nga poste ug gibutang kini sa kamot ni Snandulia aron siya makatusok sa santo gamit kini gikan sa gilay-on. Apan miingon siya:

'Mas maayo pa unta nga ituslok kini sa akong kaugalingong kasingkasing kaysa sa paghikap sa balaan ug inosenteng lawas.'

Gipundok sa daghang bato ang santo, aron ang iyang ulo ra ang makita. Usa sa mga dautang tawo, mibira og dakong bato, gitibulaag kini ibabaw sa ulo sa santo ug gihampak kini sa iyang ulo, nga nabungkag ang bungo. Busa ang maayong nag-antos mipahawa sa iyang espiritu ngadto sa kamot sa Ginoo. Gipahimutang ang usa ka bantay aron bantayan ang lawas sa martir, sama sa usa ka bahandi, aron kini dili makawat sa mga matinud-anon. Paglabay sa tulo ka adlaw, nahitabo ang usa ka dakong linog. Nahulog ang kalayo gikan sa langit, nga naglaglag

sa mga bantay ug nagkatibulaag sa mga bato sama sa abog. Sa dihang mihunong na ang linog, dalugdog ug kilat, miabot ang mga tawo sa dapit diin gibato ang lawas sa santo, ug ilang nakita nga nagkawalat ang mga bato, apan wala sila makakita og bisan gamay nga bakas sa lawas sa santo, kay ang Ginoo, pinaagi sa mga paagi nga Siya ra ang nakahibalo, iyang gilalin kini sa dili mailhi nga mga dapit.

Si San Diakono Aifal gidala sa usa ka baryo nga gitawag og Patrias[7478] , diin gipagbato usab siya hangtod mamatay sa mga Kristohanon didto ubos sa pagpugos; apan ang iyang balaan nga lawas tinago nga gidala sa mga monghe nga nagpuyo sa duol, nga miabot sa gabii, ug gihatagan og usa ka dungganong lubong. Sa dapit diin gipatay si Santo Aifal, mitubo ang usa ka kahoy nga 'mersina'[7479] , diin napag-ayo ang tanang matang sa mga sakit pinaagi sa pag-ampo sa balaan nga martir. Ug kini nga kahoy mitindog sulod sa lima ka tuig, nag-ayo sa mga sakit sa tanan nga miadto niini. Sa pagkakita niini, ang mga daotan, tungod sa pagkainggit, giputol kini sa gamot. Daghang mga matarong ang nakakita sa maong dapit sa kahayag sa langit ug sa mga anghel nga nag-awit ug naghimaya sa Dios, nga nagpasidungog sa Iyang mga balaan; pinaagi sa ilang mga pag-ampo, hinaut nga kita usab mahimong takus nga makaawit, uban sa mga anghel, sa himaya sa Dios sa kataas-taasan hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa balaang kinaadman, ikaw giya sa tinago nga walay bahid; ikaw usa ka makapahimuot ug bulahan nga halad: kay imong gisimsim ang kopa ni Cristo nga himayaon, O Balaang Akepsimos, kauban ang imong mga kauban nga martir, nga walay hunong nga nag-ampo alang kanato tanan.

Konsagrasyon sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Lydda

Paghinumdom sa Nobyembre 3

Sa Nobyembre 3, ginahinumduman sa Simbahang Ruso ang pagpanumbalik sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Lydda.

Si San Jorge nga Dakong Martir nag-antos atol sa mabangis nga pagpanlupig sa Simbahan sa Imperador nga Romano nga si Diocletian. Sa iyang pag-antos, samtang nakabilanggo, nangayo si San Jorge sa gaoler nga tugutan ang iyang sulugoon nga mabisita siya sa selda, ug sa dihang napasulod ang sulugoon, gihangyo niya kini nga dalhon ang iyang lawas paingon sa Palestina pagkahuman sa iyang kamatayon. Gipatuman sa sulugoon ang hangyo sa iyang agalon. Pagkuha niya sa giputol-ulo nga lawas sa Dakong Martir gikan sa bilanggoan, gilubong niya kini uban ang dungog sa siyudad sa Ramla[7480] .

Sa panahon sa paghari sa debotong Emperador Constantine, ang mga deboto sa Balaang Dakong Martir nagtukod og usa ka matahum nga simbahan alang kaniya sa Lydda. Sa panahon sa pagkonsagrasyon niini, ang dili madaut nga mga relikya sa Balaang Dakong Martir gilipat gikan sa Ramla ngadto niining simbahan. Nahitabo kini nga panghitabo niadtong Nobyembre 3. Wala mailhi kung natukod na ba ang tinuig nga pagsaulog niining adlawa niadtong panahona; bisan pa man, sa bulanan nga kalendaryo sa Simbahang Siryako sukad pa sa tuig 1030, gimarkahan ang Nobyembre 3 isip usa ka pista.

[7478] Ang maong panuluyan nahimutang sa rehiyon sa Bet-Nugard. Ang Nugard usa ka siyudad nga adunay bispapiya nga sakop sa Metropolis sa Mosul.

[7479] Ang Mersina nagpasabot og 'mirto' o 'kahoy nga mirto'. Motubo kini sa Asya, sa mga tropikal nga rehiyon sa Amerika, sa Aprika – sa Ehipto – ug sa habagatan sa Europa, sa baybayon sa Dagat Mediteranyo. Ang kahoy motubo hangtod sa tulo ka sazhens ang gitas-on, pula-pula ang panit sa kahoy ug taas, lig-on nga mga sanga nga adunay gagmay, permi-berde nga mga dahon ug puti, mabangong mga bulak nga mamulak sa Mayo. Ang kahoy nga mirto mao ang labing pinalangga sa mga karaang panahon; kini gitamnan sa mga tanaman, gigamit sa pagdekorar sa mga panimalay sa panahon sa mga pista, ug ang mga korona nga mirto gisul-ob sa ulo sa panahon sa mga kombira, labi na sa mga kasal. Sa mga karaang panahon, ang mirto kasagarang girespeto isip simbolo sa gugma ug hilum nga kalipay, nga nagrepresentar sa malipayong kahimtang sa karon ug sa hayag nga paglaum para sa umaabot.

[7480] Ang Ramla usa ka lungsod sa Palestina, dili layo sa Joppa.

Pagkahuman, ang maanindot nga simbahan sa Dakong Martir, nga usa sa mga nag-unang atraksyon sa siyudad sa Lydda, nahulog sa dakong pagpasagad. Ang altar ug ang lubnganan sa Dakong Martir ra ang nagpabilin nga buo, diin nagpadayon ang mga Kristohanon sa pagdumala sa ilang mga serbisyo. Ang interes sa Simbahan sa Orthodox nga Rusya nabanhaw pag-usab sa ikaduhang tunga sa ika-19 nga siglo. Ang mga donasyon gikan sa mga mananabang ug dagkong pondo nga gihatag sa gobyerno sa Rusya nagtugot sa Lydda nga mabalik ang maong simbahan ug matahum nga mapalamuti pag-usab. Ang pagkonsagrasyon sa nabag-ong simbahan gihimo niadtong Nobyembre 1872, sa anibersaryo sa adlaw nga kini unang gikonsagrasyonan. Ang Simbahang Ruso nagpadayon sa paghinumdom niining hinungdanong hitabo matag-tuig hangtod karon; isip pagpasidungog niining selebrasyon, daghang mga monasteryo ug simbahan ang natukod sa Rusya.

Kontakion, Tono 2:

Kami, mga matinud-anon, nga nagpanalangin sa imong napili ug paspas nga pag-ampo, nag-ampo nga kami, mga mag-aawit sa pag-antos ni Kristo, maluwas gikan sa mga tukso sa kaaway ug gikan sa tanang kalisdanan ug kadautan, samtang among ginadayeg ka; ug atong isinggit: Malipayon ka, Martir Jorge.

Paghandum kang Banal Akexim

Kumemorasyon sa Nobyembre 3

Nabuhi si Santo Akexim sa panahon sa paghari ni Teodosio ang Dako[7481] . Gipa-inusara niya ang iyang kaugalingon sa usa ka gamay nga selda, diin siya nagpuyo sulod sa 60 ka tuig, nga nag-antos sa grabeng kainit ug katugnaw, wala'y nakit-an nga bisan kinsa, wala'y nakig-istorya, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon lamang sa pag-ampo sa Dios. Ang iyang selda gikutkot sa yuta ug dili kaayo komportable puy-an; ang iyang pagkaon mao ang lentehas nga gisagol sa tubig, ug bisan kana usa ra ka beses sa usa ka semana. Gikuha niya ang tubig nga iyang gikinahanglan imnon gikan sa labing duol nga bukal sa gabii, aron dili siya makita sa bisan kinsa. Human sa daghang pagpangayo, gidawat niya ang katungdanan nga obispo ug, human siya makabuhat og daghang mga milagro, malinawong iyang gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Atticus, Agapia, Eudoxia, Kateria, Istukaria, Paktovia ug Nikopolion

Gisaulog kada Nobyembre 3

Ang mga Balaang Martir nga sila Atticus ug Eudoxius, sa paghari ni Decius[7482] , nag-alagad isip mga sundalo sa siyudad sa Sebaste[7483] kauban nila Caterius ug Istukarius. Ang mga santo, tungod sa pagpanudlo sa pagtuo kang Kristo, gidakop sa kumander nga si Marcellus, nga nagpahamtang kanila og daghang pagpanakit. Gibutang sila sa prisohan, diin gipalo sila sa abaga ug tiyan gamit ang litid sa baka, ug pagkahuman gipisil ang ilang mga ngipon. Sa panahon sa pagpanakit, ang kumander, nga mituyok kang Santo Katerios, nangutana:

'Gitudloan ba nimo ang mga tawo sa pagsupak sa mga sugo sa hari?'

'Wala nako gitun-an ang mga tawo,' matud niya, 'sa pagsupak sa hari, apan gitun-an ko sila sa pagtuo sa walay kamatayon nga Hari, si Kristo.'

Pagkahuman niini, gidala ang mga santo nga sila Istukari, Paktovius ug Nikopolion; ilang gipanghimatuud si Kristo nga Diyos, busa sila gisilotan ug gibugbog gamit ang mga poste, ug nakasinati usab og daghang uban pang mga pag-antos; sa katapusan, kauban ang uban, sila gisilotan nga sunogon sa poste ug busa mibyahe sila paingon sa Ginoo.

[7481] Teodosio ang Dako – Emperador Romano gikan sa 379 hangtod 395. Sa iyang paghari, hingpit nga natukod ang Kristohanong pagtuo sa Imperyong Romano.

[7482] Decius – Emperador Romano ug usa ka walay kalooy nga manlutos sa mga Kristohanon; naghari siya gikan sa 249 hangtod 251.

[7483] Daghang mga siyudad ang nailhan niining ngalan. Dinhi, ang tinutukoy mao ang Sebaste sa Armenia.

17 Nobyembre

4 Nobyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Juan ang Dako

Gisaulog niadtong 4 Nobyembre

Ang Kagalang-galang Ioannikios natawo sa rehiyon sa Bitinia[7484] , sa usa ka baryo nga ginganlan Marikati[7485] . Ang ngalan sa iyang amahan mao si Myritrikios, ug ang ngalan sa iyang inahan mao si Anastasia. Sa pagdako ni Ioannikios, gisugo siya sa iyang mga ginikanan sa pag-atiman sa ilang mga hayop. Bisan wala siya makadawat og pormal nga edukasyon, nalabaw siya sa daghang eskolar sa kinaadman, kay iyang gitun-an ang mga sugo sa Ginoo. Gipangulohan sa Espiritu Santo nga naghatag kaniya og kahayag, siya labing matinud-anon, malumo, mapainubuson, mapailubon ug masunuron; ug siya dako kaayo og kadasig sa pag-ampo nga kanunay niyang biyaan ang iyang panon ug mogugol og tibuok adlaw nga nagtindog sa usa ka hilom nga dapit, nag-ampo nga mainit kaayo ngadto sa Dios. Sa matag higayon nga siya mibulag aron mag-ampo, iyang gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa iyang panon, ug ang iyang panon dili maligaw; ni ang mga buangis nga hayop ni ang mga kawatan makadala kanila, ug ang bulahan nga batan-on, sa pagbalik sa gabii gikan sa iyang pag-inusara, iyang pauli ang panon.

Ingon niini gigahin sa santo ang iyang kinabuhi hangtod siya miabot sa pagkabatan-on. Niadtong panahona, ang walay Diyos nga si Leo, anak ni Constantine Copronymus, nga naimpluwensyahan sa ikonoklastikong erehiya[7486] , naghari sa Gresya. Kining emperador misugod sa pagrekrut og mga batan-on gikan sa tibuok imperyo ngadto sa iyang hukbo, pagpili sa mga nailhan tungod sa ilang katahum ug kaisog. Ang mga gipadala niya aron buhaton kini nga pagrekrut miabot usab sa rehiyon sa Bithynia. Sa pagbisita nila sa baryo diin nagpuyo si Ioannikios, ilang nakita nga gwapo, taas, lig-on ang panglawas, ug angay sa serbisyo militar kini nga batan-on; busa gidala nila siya ug giapil sa mga excubitors[7487] . Sukad niadto, gisugdan ni Ioannikios ang iyang serbisyo militar ug gitahud siya sa iyang mga kaaway tungod sa iyang kaisog, samtang ang iyang pagkamapainubsanon ug pagkamaulawon nakapahimo kaniya nga pinalangga sa iyang mga kauban; labaw sa tanan, siya labing makapahimuot sa Dios, tungod kay iyang gisunod pag-ayo ang Iyang balaan nga mga sugo. Apan ang yawa, tungod sa pagkainggit sa matarong nga kinabuhi ni Ioannikios, gidala siya sa sayop nga heresiya sa pagdumot sa mga balaang larawan. Niadtong panahona, kini nga heresiya nagdala og dakong kagubot sulod sa Simbahan sa Dios: ang mga balaang larawan gipahawa sa mga simbahan sa Ginoo, ug kadtong nagsimba niini gipailawom sa pagpanlupig. Ug busa nadani kaayo si Ioannikios niining heresiya nga dili gani siya maminaw og bisan usa ka pulong bahin sa mga balaang ikon. Apan ang Dios, nga nagtinguha sa kaluwasan sa tanan, giluwas usab siya gikan sa ingon nga limbong sa mosunod nga paagi.

Pinaagi sa probidensya sa Dios, gipadala si Ioannikios uban sa iyang grupo paingon sa sidlakan ug, sa iyang pagpauli gikan didto, mipasar sa Bukid Olympus[7488] , diin niadtong panahona nagpuyo ang usa ka monghe nga nailhan tungod sa iyang talagsaong pagsabot. Kining monghe, pagkahibalo niya gikan sa Espiritu sa Dios nga naglabay diay si Ioannikios uban sa iyang grupo, migawas gikan sa iyang selda sa disyerto ug miingon kaniya:

[7484] Ang Bitinia usa ka probinsya sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor. Karon, naglangkob kini sa amihanang bahin sa Anatolia. Ang Kristiyanismo miabot sa Bitinia sa sayo pa nga panahon sa mga Apostoles. Karon, ang Diyosesis sa Bitinia naglangkob sa 12 ka obispado, nga tanan ilawom sa awtoridad sa Arsobispo sa Nicomedia.

[7485] Ang baryo *sa Marikati* nahimutang sa amihanan sa Apollonia, usa ka iladong kolonya sa baybayon sa Pontus, sa Thrace.

[7486] Si Leo IV nga Isoyuriano, gikan sa 775 hangtod 780 AD. Ang mga Iconoclasta mga erehe nga misukol batok sa pagdayeg sa mga balaang imahe. Ang pagpanlupig sa mga imahe nagsugod ubos ni Emperador Leo nga Isoyuriano niadtong 626.

[7487] Mga guwardiya nga nagpanalipod sa imperyal nga palasyo.

[7488] Olympus – usa ka bukid sa Bithynia, nga nakadani sa daghang mga eremita tungod sa iyang pagkabulag ug kalasangan.

'Anak kong Ioannikios! Kung nagtawag ka sa imong kaugalingon nga Kristohanon, ngano man nga ginatamay nimo ang ikon ni Kristo? Ang tanan nimong paningkamot alang sa usa ka matinahuron nga kinabuhi walay pulos kon wala kay tinuod nga pagtuo.'

Pagkadungog niini, natingala si Ioannikios nga ang tawo, nga wala siya mailhi, nakahibalo sa iyang ngalan, ug nga ang usa ka tawo nga wala pa gayud siya makita nakahibalo sa iyang mga binuhatan. Sa pagkahibalo niya, bisan pa, nga ang tawo nga nakigstorya kaniya napuno sa Espiritu sa Dios ug nahibalo sa tanan niyang mga binuhatan tungod sa iyang pagka-klaro-panlantaw, si Ioannikios nahulog sa yuta sa atubangan niya, miyuko ug nangayo sa iyang pasaylo. Miingon siya nga nakasala siya tungod sa iyang pagkawalay-hibalo, ug misaad nga ihatag ang angay nga dungog ug pagsimba k , sa ikon ni Kristo ug sa mga hulagway sa tanang mga balaan. Sukad niadto, ang bulahan nga si Ioannikios misugod sa pagdayeg sa mga balaang ikon nga may dakong kadasig ug naghinulsol pag-ayo sa iyang pagpasipala niini tungod sa iyang pagkawalay-hibalo. Aron mabayran ang iyang sala, gisugdan niya ang pagpaguol sa iyang kaugalingon pinaagi sa pag-ayuno ug pagpamatay sa unod sa nagkalain-laing paagi. Samtang naa siya sa pasilyo sa palasyo, motulog siya sa lapyahan nga yuta, nag-ampo tibuok gabii ug gamay ra kaayo ang iyang kan-on; apan kon kinahanglan siyang makig-ambit og pagkaon sa mga sundalo, iyang paningkamotan nga itago kanila ang iyang pag-ayuno.

Pagkahuman niyang paggahin og unom ka tuig sa ingon nga mga pagpanumangil sa lawas, ang mga Bulgaryano misugod og dakong opensiba batok sa mga Griyego ug gisakop ug gipanglaglag ang Tracia[7489] . Ang hari sa Griyego mipakig-away batok kanila uban sa tibuok niyang hukbo, diin nag-alagad niadtong panahona ang bulahan nga Ioannikios. Sa dihang nagkita ang duha ka hukbo ug nagsugod ang gubat, ug ang mga Bulgaryano nagsugod na og labaw sa mga Griyego, gipakita ni Ioannikios ang katingalahang kaisog, gipatay niya ang mga langyaw sama sa bag-ong David; sa atubangan mismo sa hari, giluwas niya ang iyang detachment gikan sa mga espada sa kaaway, maisugon niyang gisukol ang pag-atake sa kaaway ug giputol sila sama sa mga kawayan. Giluwasan usab niya ang usa ka bantugang Griyegong maharlika nga nakig-away sa mga Bulgaryano ug nadakpan na nila: miduol siya kanila, gipatay ni Ioannikios ang uban sa iyang espada ug gipahawa ang uban, ug sa ingon naluwas ang nadakpang maharlika. Ang Tsar, sa pagkahibalo sa iyang kaisog, nangutana mahitungod sa iyang yutang natawhan, kaliwatan, ug ngalan, ug gisugo nga itala kini tanan sa basahon sa paghinumdom[7490] aron, sa diha nga mahuman na ang gubat, ang ingon nga maisugong mandirigma pasidunggan sa hataas nga ranggo ug uban pang mga gasa. Samtang nagpadayon, nakakita si Ioannikios og usa ka Bulgaaryano nga makalilisang tan-awon, sama ni Goliath – nga nagbabag sa agianan sa mga Griyego ug nagapatay kanila – midagan siya padulong kaniya ug dayon giputol ang iyang ulo. Mao kana ang kabayanihan sa bulahan nga si Ioannikios sa pakigbisog batok sa makita nga mga kaaway; kini nagtagna sa iyang umaabot nga pakigbisog batok sa dili makita nga mga kaaway ug sa iyang kadaugan batok kanila.

Pagbalik gikan sa gubat ug paglabay sa Bukid Olympus, nahinumduman ni Ioannikios ang monghe nga migawas gikan sa kamingawan aron makigkita kaniya, nga miakusar kaniya sa ikonoklastikong erehe. Sa paghinumdom niini, nagpasiya siya sa iyang kasingkasing nga biyaan ang tanan ug, pag-establisar sa maong bukid, magpuyo sa kahilom isip usa ka monghe, nagpabilin sa pakig-uban sa Diyos lamang. Dali ra niyang gipahigayon ang iyang desisyon. Kay sa dihang miabot siya sa kapital sa gingharian ug unta madawat niya ang usa ka honoraryong titulo ug mga gasa gikan sa tsar tungod sa iyang kabayanihan sa gubat, iyang gisalikway kini tanan, kay giisip niya kini nga mga walay pulos nga butang[7491] . Pagkahuman sa pagpaalam sa iyang mga kauban sa armas, miadto siya sa mga monghe sa ika-25 ka tuig sa iyang pagserbisyo militar, aron magsugod og bag-ong pakig-away – batok sa 'mga espiritu sa kadautan sa langitnong mga dapit'[7492] . Pag-abot niya sa Monasteryo sa

---

[7489] Trace – (sa pinakalapad nga pagsabot) sa karaang panahon gilakip ang kasadpang bahin sa Hungary karon, Transylvania, Bessarabia, Moldavia, Wallachia, Bulgaria, Serbia ug ang sidlakan nga bahin sa Rumelia. Bisan pa, sa istriktong pagkasulti, ang termino nga 'Trace' nagtumong lamang sa sidlakan nga bahin sa karon nga Rumelia. – Ang mga Bulgaryano, nga nagpuyo sa amihanan sa Gresya, kanunay nga naglunsad og mga pag-atake batok sa Imperyong Griyego niadtong mga panahona.

[7490] Ang mga opisyal sa hari nagpadayon sa paghimo og espesyal nga mga diaryo diin narekord ang tanang labing hinungdanon nga mga panghitabo nga nahitabo sa imperyo.

[7491] Sa ato pa, giisip kini nga yano nga basura nga ipahawa sa balay. Mga Taga-Filipos 3 – *'Ug giisip ko nga kawad-on ang tanang butang tungod sa labaw nga kahimayaan sa pagkaila kang Kristo Jesus nga akong Ginoo: tungod kaniya, gisalikway ko ang tanan, ug giisip kini nga basura, aron ako makab-ot kang Cristo'*;

Avgar ug mainitong gidawat sa mga monghe nga nagpuyo didto, gipadayag ni Ioannikios sa abá, si Gregory, ang iyang tinguha nga moadto sa kamingawan ug magpuyo didto sa pag-inusara ug kahilom. Sa sinugdan, gidawat sa abá ang iyang desisyon, apan unya miingon siya:

'Bisan pa nga maayo ang imong tuyo, akong hinigugma, dili ko ikaw tambagan nga mopili og hugot kaayo nga kinabuhi sa kamingawan ug molayo sa mga tawo sa dili pa ka masanay sa mga lagda ug batasan sa monastiko. Busa, una, puyo ka uban sa mga putli ug batid nga monghe; pagkat-on gikan kanila kung kanus-a ug unsaon pag-ampo; pagkat-on sa pagpaubos, pagsunod, ug pagkamapainubsanon; ug unya lang ka paingon sa disyerto. Pag-amping, akong anak, basi sa pagsugod nimo sa ingon nga kinabuhi nga walay pagtudlo, ikaw mismo masamdan ug mapildi sa kaaway, imbis nga ikaw ang makasamdan ug makapildi kaniya.

Si Ioannikios, nga nagtagad niining maayong tambag, gibutang sa kilid ang iyang tinguha sa pipila ka panahon ug miadto aron magpuyo uban sa mga matinud-anon nga tawo, aron siya makasanay sa ilang matinud-anon nga paagi sa kinabuhi. Gisunod niya ang mga lagda ug pamaagi sa kinabuhi sa monastiko sa tulo ka monasteryo; sa sinugdan nagtuon siya sa monasteryo sa Avgar, ug unya miadto sa lain nga monasteryo nga gitawag og Utotelas, diin, tungod kay dili siya makabasa ug makasulat, nagsugod siya sa pagkat-on sa pagbasa ug pagsulat. Apan, sa dihang nakita niya nga kini nga monasteryo kanunay gibisita sa mga layko ug ang ilang presensya nakasamok sa kahilom sa monasteryo, mihukom siya nga biyaan kini nga dapit ug miadto sa ikatulong monasteryo, ang Antidiev, diin siya nagpuyo sulod sa duha ka tuig. Didto iyang nahibal-an ang traynta ka Salmo ni David ug nakadawat siya og daghang kaayohan alang sa iyang kinabuhi isip monghe gikan sa mga monghe didto.

Paglabay sa duha ka tuig, napuno pag-usab si Ioannikios sa tinguha nga mabuhi sa kahilom sa disyerto ug nagpasiya nga mosaka sa duol nga bukid ug, pagkahuman nga nagpuyo didto sa pag-inusara, magsugod sa kinabuhi sa pag-inusara. Apan sa wala pa niya kini buhaton, nag-ayuno siya sulod sa pito ka adlaw ug nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoo aron siya magiya kaniya sa dalan nga iyang gipili. Sa ikapitong adlaw, kining bag-ong Moises nakadungog og tingog gikan sa kahitas-an nga nagsugo kaniya nga mosaka sa maong bukid. Gibyaan ni Ioannikios ang Monasteryo sa Antidios ug midali paingon sa bukid nga dili kaayo layo didto. Pagkahuman niyang masaka kini, nangita siya og puy-anan didto. Didto iyang nakita ang duha ka mongheng eremita, nagsul-ob og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug nagkinabuhi sa mga tanom nga moturok sa kamingawan. Sa iyang pagduol kanila, ang bulahan mitungo kanila; sila mitindog, nag-ampo, ug dayon nakig-istorya kaniya. Gisultihan ni Ioannikios sila sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug gipadayag ang iyang mga tuyo, samtang ang mga monghe, sa ilang bahin, wala siya biyai nga walay giya. Gipahibaloan nila siya nga, human sa limampung ka tuig sa pagka-asketa, sa katapusan gayud sa iyang kinabuhi, matintal siya sa mga masinupakon nga tawo, 'apan,' ingon sa mga balaan, 'ang mapait nga sangputanan niining tintal mahulog sa ilang kaugalingong ulo, samtang ikaw mismo dili masamdan', nga nahitabo gayud, sama sa makita sa mosunod—sa pagpanagna niini kang Ioannikios, gihatagan siya sa mga bulahan nga eremita og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, nga sa lokal nga pinulongan gitawag og 'levitonar'. Kini nga sinina nagsilbi nga dili masudlan nga taming para kang Ioannikios batok sa tanang pana sa kaaway, sama sa iyang gisaysay sa ulahi. Sa katapusan niining makapadasig nga panag-istorya, nagbulag ang mga eremita ug mibalik sa usa ka hilit nga disyerto, samtang si Ioannikios misaka sa bukid nga gitawag Trichalix ug nagpabilin didto, nga walay selda, direkta ilawom sa abli nga langit. Pagkahibalo kaniya sa giingon nga abbot sa Avgar Monastery, si Gregory, nagtukod siya og gamay nga payag sa maong bukid, diin makapanalipod ang balaan gikan sa unos, ulan ug niebe, ug si Ioannikios, nga misulod sa pag-inusara, nagpuyo sa maong payag. Sa ulahi, ang mga kaigsuonan nga monghe misugod sa pagbisita kaniya, nga nagtinguha sa pagpaminaw sa iyang makapadasig nga pakig-istorya. Nakapasuko kini kaniya, kay nakasamok kini sa iyang kahilom; busa, mibiya siya sa maong bukid ug nangita og lain nga dapit alang sa usa ka kinabuhi sa kahilom. Sa iyang paglabay sa usa ka baryo nga nahimutang sa Hellespont[7493] , nakakita siya og lain nga hataas nga bukid duol, nga adunay dili matabok nga mga sagbot ug bangitbangit; nagpuyo siya didto ug, pagkahuman niyang nakahukay og usa ka makitid, lawom nga langob sa yuta, misugod siya sa pagpuyo niini, nga wala na gyud siya mibiya niini.

[7492] Efeso 6 – *'Kay ang atong pakigbisog dili batok sa unod ug dugo, kondili batok sa mga pangulo, batok sa mga awtoridad, batok sa mga gahum niining ngitngit nga kalibutan ug batok sa espirituhanong mga puwersa sa dautan sa langitnong mga dapit*'.

[7493] Ang Hellespont mao ang karon nga Dardanelles Strait. Ang ngalan nga Hellespont gigamit usab sa rehiyon sa sidlakang baybayon niining pasilyo sa dagat.

Nakadawat siya sa iyang pagkaon gikan sa usa ka magbalantay nga nag-atiman og mga kanding sa maong bukid. Kada bulan, ang magbalantay magdala sa santo og gamay nga pan ug tubig, ug madawat niya gikan kaniya ang labing dako nga gasa sa tanan – usa ka panalangin ug usa ka pag-ampo. Nagpuyo ang santo didto sulod sa tulo ka tuig, nag-ampo ug naghimaya sa Dios adlaw ug gabii. Samtang gina-awit niya ang mga Salmo ni David, iyang gidugang kining mga pulong sa matag bersikulo:

'Ang akong paglaum anaa sa Amahan, ang akong dalangpan anaa kang Kristo, ang akong manalipod mao ang Espiritu Santo.'

Busa nakakaplag og kahupayan ang santo sa pagbalik-balik niining mga pulong; sumusunod sa iyang ehemplo, daghan gihapon ang nakig-ana sa kanunay nga paglitok niini: '[7494] '.

Pagkahuman sa tulo ka tuig nga pagpuyo sa usa ka masipit nga langob, usa ka adlaw mibyahe ang santo paingon sa usa ka simbahan nga dili kaayo layo kaniya. Sa dihang swerte lang, pipila ka mga sundalo nga kaniadto nagsilbi uban ni Ioannikios ug maayong magkasinabot kaniya ang misulod sa maong simbahan. Usa kanila, sa pagkakita kang Ioannikios, nakaila kaniya ug sa pagyakap kaniya, mihilak sa kalipay ug gihinumduman kaniya ang ilang kaniadto nga kinabuhi ug ang kaisog nga ilang gipakita sa gubat, ingon man usab ang mga dungog nga gihatag kang Ioannikios sa hari. Natingala ang sundalo kung ngano nga si Ioannikios, nga gibyaan na kini tanan, mipili nga mabuhi sa kakabus. Sa dihang mituyok ang sundalo sa uban, nga gusto isulti kanila ang bahin kang Ioannikios, kalit lang nga nakalingkawas si Ioannikios kanila ug, aron mas makatago pa gayud sa tanan, mibiyahe paingon sa Kabukiran sa Konturian[7495] , diin daghan kaayong mga buangis nga mananap ug mga bitin. Didto mipuyo ang santo, gilikayan ang himaya sa tawo; nagpuyo siya taliwala sa mga buangis nga hayop ug mga bitin ug miingon kang David: *'Molayo ako ug puyo sa kamingawan; magdali-dali ako sa pagpangitag dalangpan gikan sa alimpulos, gikan sa unos'* (Salmo 54:8–9).

Paglabay sa pipila ka panahon, nagdesisyon si Ioannikios nga moadto sa Efeso sa simbahan ni San Juan nga Teologo aron mag-ampo didto. Sa dalan paingon sa Efeso, samtang naglabay siya sa usa ka balay sa pag-ampo[7496] , nakasugat siya sa pagsalop sa adlaw sa usa ka magtiayon nga padulong sa maong balay aron mag-ampo alang sa ilang mga ginikanan nga namatay na. Sa pagkakita kaniya, nahadlok ang magtiayon, kay makalilisang siya tan-awon: taas, nagsul-ob og gisi-gisi nga bisti, walay sinina, ug tibuok lawas natabonan sa buhok. Ang balaan, sa pagkakita nga nagkurog sila sa kahadlok, malumo niyang giingnan sila:

'Ayaw kahadlok, akong mga anak, apan sultihi ako, asa paingon ning dalan?'

Gisultihan siya nila nga ang dalan padulong sa usa ka suba nga niadtong panahona nagbaha pag-ayo, busa imposible nga makatawid kung walay bangka. Si Ioannikios, bisan pa niana, mibyahe paingon sa suba ug sa pag-abot didto mipahulay siya sa pipila ka gutlo; unya sa tungang gabii mibangon siya ug mitabok sa pikas pampang sa tubig sama sa paglakaw sa uga nga yuta, nga wala mabasa ang iyang mga tiil. Pag-abot niya sa Efeso ug pagduol sa simbahan ni San Juan nga Teologo, ang mga pultahan sa simbahan kusang mibukas sa iyang atubangan. Sa pagsulod niya, nag-ampo siya sumala sa angay, nagluhod ug naghalok sa balaan nga ikon sa pinalanggang disipulo ni Kristo. Sa pagbiya niya sa simbahan, ang mga pultahan dayon mihapsay ug nagsira sa ilang kaugalingon, ug mibiyahe na usab siya paingon sa iyang puloy-anan sa Kabukiran sa Kontouri. Nahitabo nga niadtong panahona miagi siya sa usa ka kumbento, diin adunay usa ka madre nga kuyog ang iyang batang anak nga babaye; kining anak, napildi sa unodnong tinguha, gusto biyaan ang kinabuhi sa pagka-monastek ug ang iyang inahan, ug, pagbalik sa kalibutan, magminyo. Ang iyang inahan, nga nagahilak, mihangyo kaniya nga pag-antuson ang mga pagsulay sa unod tungod sa iyang gugma kang Kristo, nga dili biyaan ang kinabuhi sa pagka-mona, ug nga dili siya itugyan sa pagdumot ug pagkaguba nga gihimo sa yawa. Apan wala niya mapangumbinsi ang dalaga, nga nasunog sa kalayo sa kahiligon ug nakahukom na nga molayas sa kumbento. Pagkahibalo ni bulahan Ioannikios niini tanan, nakabati siya og kalooy sa batan-ong babaye ug, pagtawag kaniya, miingon:

'Ibutang, anak ko, ang imong kamot sa akong liog.'

[7494] Ang pag-ampo ni San Johnnickius gigamit gihapon karon sa mga banal nga serbisyo sa Simbahan, labi na sa katapusan sa Vespers.
[7495] Sa kasadpan sa Asia Minor.
[7496] Kini tingali usa ka kapilya. Ang mga kapilya o mga balay sa pag-ampo gitukod sa mga eremita, nga para kanila layo kaayo ang paglakaw paingon sa simbahan, o sa mga pribadong indibidwal, labi na sa mga lugar diin namatay ug gilubong ang ilang mga ginikanan.

Sa pagbuhat niini sa dalaga, ang santo, nga naghilak, nangamuyo sa Diyos nga maluwas ang dalaga gikan sa iyang pagbati ug sa tukso sa yawa, ug nga ang bug-os nga karga sa iyang mga pag-antos ug mga pagbati sa unod ibalhin kaniya. Ug mao gayud kini ang nahitabo. Ang dalaga napalaya gikan sa tanang hugaw nga hunahuna ug lamanong tinguha ug nagpabilin sa iyang kombento, nagkinabuhi sa walay pagka-gusto ug debosyon sa Diyos; si Ioannikios, sa laing bahin, mipadayon sa iyang pagbiyahe paingon sa Konturia. Sa dalan, nabati niya ang kalayo sa lamanong kahilambigit sa sulod niya, ug ang dautang mga hunahuna misulong kaniya sama sa usa ka makalilisang nga bagyo; ang hugaw nga mga tinguha misiga sa sulod niya, ang iyang dugo misilab sama sa usa ka kaldero, ug ang tanang pag-antos nga naagian sa dalaga nahulog sa bahin sa bulahan nga si Ioannikios. Apan giagwantan niya kini nga mapisan, gipamatay ang iyang unod pinaagi sa dagkong buhat sa pagpugong sa kaugalingon. Sa usa ka higayon, sa dihang nakakita siya og dakong bitin nga nagahimo og salag sa usa ka dako nga liki sa bukid, nagpasiya si Ioannikios nga ihalad ang iyang kaugalingon aron kan-on siya niini, kay nakahukom siya nga mas maayo pa ang kamatayon kaysa tugotan ang hugaw nga mga hunahuna ug hugawan ang iyang putli nga lawas. Gipanglabay niya ang iyang kaugalingon sa bitin, nagtuo nga kan-on siya niini, apan wala kini siya hikapa. Sa dihang gisuk-an siya ni Ioannikios, nga nagtinguha nga kan-on siya, kalit nga namatay ang bitin. Sukad niadto, wala na mibutho ang dautang hunahuna kang Ioannikios; napalong ang iyang pagbati, mikunhod ang iyang kahilakaw, ug nibalik ang kalinaw sa iyang lawas. Sa samang higayon, gihatagan siya og gahum nga matilawan ang makita ug dili makita nga mga bitin ug mapisak ang ilang mga ulo. Usa ka adlaw, ang santo nagbarog ug nag-awit sa mga Salmo ni David, sa dihang kalit nga ang usa ka tumpok sa mga bato duol kaniya misugod og igog. Sa pagtan-aw niya sa maong direksyon, nakakita ang balaan og usa ka makalilisang nga bitin nga nagdilaab ang mga mata nga migawas gikan sa taliwala sa mga bato. Gitandog niya ang bitin gamit ang iyang tungkod, ug kini namatay dayon. Sa lain nga higayon, sa panahon sa tingtugnaw, misulod ang balaan sa usa ka lawom nga langob ug nakakita og bitin nga nagahimo og salag didto, nga nagdilaab ang mga mata sama sa kalayo. Wala siya kahibalo nga bitin diay kana sa iyang atubangan, ug nagtuo nga kalayo gayud kini, busa ang santo mitigom og kahoy panglayo ug gisugdan ang pagpatong niini ibabaw sa bitin, aron mapainit ang iyang kaugalingon sa kalayo tungod sa grabeng katugnaw. Nag-uyog ang bitin, natangtang ang mga kahoy, ug didto pa lang nasayud ang santo nga kini usa ka bitin. Bisan pa niana, wala siya mahadlok, hinungdan nga nagpuyo siya sa tuo nga bahin sa langob ug nagpabilin didto uban sa bitin hangtod natapos ang tingtugnaw.

Sa paghuman sa ika-labinduhang tuig sa pagpuyo ni Ioannikios sa kamingawan, usa ka tingog gikan sa kahitas-an ang nagsugo kaniya nga moadto sa usa ka monasteryo nga ginganlan og Eriste ug maghimo sa mga monastikong panata didto. Mibiyahe dayon siya paingon sa maong monasteryo ug, pag-abot didto sa panahon sa pag-ani, nagpakaila siya sa abbot sa maong monasteryo, si Stephen. Kining ulahi, pagkahuman sa naandan nga pag-ampo sa buntag, gisul-otan si Banal Ioannikios sa monastikong habol; siya, bisan pa man, hingpit na nga monghe, nga milabaw sa kadaghanan sa iyang mga buhat sa pag-ascetismo. Busa, pagkahuman nga gisul-oban siya sa monastikong bisti, ang Balaan labi pang nagpahinungod sa pagka-asketa, nga misaka gikan sa usa ka buhat ngadto sa lain. Nipuyo siya sa usa ka dapit nga ginganlan og Kritama ug gitali ang iyang kaugalingon sa puthaw nga mga kadena[7497] , nga unom ka kubito ang gitas-on[7498] , ug nagpabilin siya sa pag-inusara ug sa kadena sulod sa tulo ka tuig isip usa ka boluntaryong priso ug martir ni Kristo.

Paglabay sa tulo ka tuig, gusto ni Ioannikios nga moadto sa Helidon aron makita si George, ang bantugan sa mga nagapuasa, didto. Pagkahuman niyang tangtanga ang iyang mga gapos, mipadayon siya sa iyang pagbiyahe, ug sa pag-abot niya sa suba nga gitawag Gorum, nakasugat siya og usa ka bitin nga nagkurog-kurog sa tubig sa suba ug nagpahunong sa agos niini: pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus, gipatay niya kana nga bitin. Pag-abot niya kang San Jorge, nagpabilin siya uban kaniya sulod sa tulo ka tuig, natun-an niya gikan kaniya ang tibuok Salmo, ug dayon mibalik siya sa monasteryo sa Antioquia uban sa iyang disipulo nga si Pachomios.

Ang pipila ka mga panghitabo sa kinabuhi sa Banal nga si Ioannicius mapuslanon kaayo nga pagtulun-an. Samtang nagpuyo sa Monasteryo sa Avgar, niadto si Ioannicius uban sa ubang monghe aron tan-awon ang bag-ong monasteryo nga gitukod sa usa ka bukid nga dili kaayo layo didto. Sa iyang pagduol sa maong bukid, usa ka katingalahang kadako nga kanding ang mitungha gikan sa kamingawan. Ang mga monghe nga nag-uban kang

[7497] Mabug-at nga mga kadena, nga isul-ob sa mga asketiko sa ilang kaugalingon aron patyon ang unod.
[7498] Ang usa ka siko nagasukod og 10.5 ka vershoks.

Ioannikios misugod sa paghunahuna kung giunsa nila pagdakop niining kanding, nga gikan sa panit niini makakuha sila og maayong balhibo. Ang Ginoong Amahan, sa pagsabot sa ilang hunahuna, nagsugo sa usa ka monghe nga ginganlan og Savva nga moadto ug dad-on kaniya ang kanding. Mitubag si Savva:

'Apan kung modagan ang kanding, unsaon nako pagdakop niini?'

Miingon ang santo kaniya:

'Buhat lang sa gisugo kanimo, ug ang kanding moanha kanimo sa iyang kaugalingon ug mosunod kanimo.'

Unya, mituyok siya sa ubang monghe ug nangutana kanila:

'Ang panit sa kanding ba angay gamiton sa paghimo og balhibo?'

Mitubag sila:

'Angay kaayo kini; naisip na namo kini sa wala pa nimo kini giingon.'

Sa dihang gidala ang kanding sa iyaha, gisugdan sa reverendo nga amahan ang paghapuhap niini sa iyang kamot, samtang nagatudlo usab sa mga igsoon nga pasagdan ang kinabuhi sa mga hayop ug pugngan ang ilang mga tinguha; ug pagkahuman niana, gibuhi pag-usab niya ang kanding aron magpastol sa disyerto.

Ang respetadong amahan usab adunay gasa sa pagtan-aw sa unahan; gitagna niya ang hapit na kamatayon ni Tsar Nikiforos, ug natuman ang iyang propesiya, kay namatay siya human masamdan sa pakig-away batok sa mga Bulgarians. Gitagna usab niya ang hapit na kamatayon sa anak ni Nikiforos, si EStavrikios[7499] , nga misunod kaniya isip hari. Samtang nagpuyo siya sa Bukid Prusentios, nga nahimutang tupad sa hataas nga Bukid Olympus, adunay usa ka monghe didto nga ginganlan og Guriy, usa ka hipokrito nga nangita og himaya gikan sa mga tawo, ug sa tinuod gidayeg sa tanan ingon usa ka dakong asetik. Kining monghe, sa dihang nakita niya nga layo siya sa pagka tinuod nga birtudoso nga asketiko sama ni Santo Ioannikios, napuno sa pagkainggit. Tungod kay gusto niyang laglagon si Ioannikios, miduol siya kaniya, sama ni Hudas, uban sa mapaluyong mga pulong, ug gisulod niya ang makamatay nga hilo sa iyang ilimnon; Ang respetadong monghe, nga usa ka buotan nga tawo, nagtuo nga si Gurias adunay tinuod nga pagkahigala kaniya ug, nga walay pagduha-duha, imnon ang makamatay nga hilo; pagkahuman niini, nakasinati siya og grabeng kasakit ug nahadlok pa gani siya alang sa iyang kinabuhi. Apan, ang Dios wala nagtugot nga sayo nga mamatay ang Iyang balaan sa ingon ani nga paagi, kondili gipadala Niya ang Iyang balaang martir nga si Eustathius[7500] aron motabang kaniya; sa usa ka panan-awon, ang martir mitambal kaniya sa iyang sakit ug gibalik ang iyang panglawas. Isip pagpasalamat niini, nagtukod ang reverendo og simbahan didto sa ngalan sa Balaang Dakong Martir nga si Eustathius ug nagtukod usab og monasteryo tupad niini.

Usa ka gabii, samtang nag-ampo si Ioannikios, nakakita siya og panan-awon: sa sidlakan nga bahin sa bukid, misabwag ang usa ka tuburan nga daghan kaayong tubig, ug duol niini nagbarog ang daghang mga karnero nga nag-inom sa tubig nga nag-awas gikan niini. Natingala ang santo sa maong panan-awon, kay nahibalo siya nga wala gayud'y tinubdan o karnero sa kana nga kamingawan. Sa sunod buntag, miadto siya sa maong dapit, apan wala siyay nakit-an – ni karnero ni tinubdan; bisan pa niana, napamatud-an nga maayo kaayo ug angay puy-an ang maong lugar. Nasayran sa Reverendo gikan sa mga tigulang nga kaniadto adunay simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga natukod sa maong dapit, busa gihubad niya ang iyang panan-aw ingon niini: ang bukal sa tubig nga nagbubo og daghang tubig nagrepresentar sa grasya sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga ibubo sa maong dapit, samtang ang mga karnero nagrepresentar sa mga tawo nga modawat sa grasya gikan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Ug ang Reverendo misugod sa pagbuhat sa tanang paningkamot aron pagtukod pag-usab og simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa maong dapit, nga sa dili madugay iyang nahuman. Nagtukod siya og matahum nga simbahan, nagtukod og monasteryo didto, ug nagtigom og dagkong komunidad sa mga monghe didto uban sa tabang ug suporta sa Labing Bulahan nga Inahan sa Dios.

Sa panahon sa pagtukod sa simbahan, ang Kagalang-galang Ioannikios nagtrabaho gamit ang iyang kaugalingong mga kamot, nagdala og mga bato ug nagtabang sa mga magtutukod. Sa usa ka higayon, sa dihang

---

[7499] Naghari si Nikiforos I gikan sa 802 hangtod 811. Ang iyang anak, si Stavrikios, naghari sulod sa duha ka bulan lamang, ug namatay tulo ka bulan pagkahuman sa iyang pagtangtang sa paghari.

[7500] Ang ngalan nga Eustathius nalambigit sa paghinumdom sa daghang mga martir (ilabi na sa 7 Hulyo, 20 Agosto, 27 Septiyembre, 24 Oktubre, ug uban pa). Wala mailhi kung unsang martir ang gitumong dinhi. Lagmit kini nagtumong kang Eustathius, Obispo sa Kii o Prussiada, nga nag-antos alang sa mga balaang ikon. Si Ioannikios nagpuyo niadtong panahona sa kabukiran duol sa Prussiada.

iyang gipahimutang ang kamot aron kuhaon ang usa ka bato gikan sa yuta, usa ka bitin ang nibutho gikan sa ilawom niini ug, pagkahuman kini nakagat sa iyang kamot, mipilit niini. Siya, bisan pa niana, sama sa usa ka bag-ong Pablo, gikurog kini, ug wala gyud siya'y bisan unsang kadaut. *'Apan siya, pagkahuman niyang giliso ang bitin ngadto sa kalayo, wala gayud siya'y kadaut'* (Buhat 28:5).

Samtang nag-ampo siya, ang Kagalang-galang Ioannikios mosaka dili lang sa espiritu kondili pati sa lawas, nga mosaka siya og taas kaayo ibabaw sa yuta. Sa usa ka higayon, ang iyang disipulo ug tighisgot sa iyang balaan nga kinabuhi, ang Bulahan nga si Eustratius, samtang ang Reverendo nag-inusara nga naglakaw paingon sa simbahan aron mag-ampo, tinago siyang gisundan ug, nagtago sa usa ka kanto sa simbahan, matinam-aw siyang gitutokan samtang siya nag-ampo. Nakita niya nga ang Balaang Amahan nagtanghoy sa iyang mga kamot pataas ug, misaka taas sa ibabaw sa yuta, nagbarog sa hangin samtang nag-ampo, ug kini napuno kang Eustratius og kahadlok. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mibalik ang Balaang Amahan sa yuta ug, pagkakita niya kang Eustratius, nasuko siya ug miingon: 'Nakasulat: *"Kay Ikaw usa ka Dios nga dili mahigugma sa dautan; walay dautang* tawo *nga nagpuyo uban Kanimo*" (Salmo 5:5), nga nagpasabot nga ang usa ka dautan dili mosuod sa gipanalipdan sa Dios – apan ikaw misulod sa kaisog sa pagpaniktik sa akong makasasalaong pag-ampo.'

Gidili sa reverendo kang Eustratius nga isulti kini sa bisan kinsa.

Ang katingalahang Ioannikios naghimo og daghang mga milagro. Sa usa ka pulong lang, iyang gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, gi-ayo ang tanang matang sa sakit pinaagi sa tanda sa krus ug pag-ampo, ug nakaluwas sa daghan gikan sa kagat sa bitin. Busa, daghang mga tawo ang nangdagsang ngadto kaniya – ang uban nangayo og tambal sa sakit, ang uban og kaluwasan gikan sa hugaw nga espiritu, ug ang uban nangayo lang og panalangin ug pag-ampo. Nakabalda kini sa kahilom nga iyang gipahinungod sa kaugalingon, ug, gikapoy niini, mibalik siya pag-usab sa Bukid Trikhalika ug nagpabilin didto nga walay bisan unsang puloy-anan. Si Eustratius, usa ka monghe sa Monasteryo sa Avgar, nga nagbati og mainitong gugma alang sa bulahan nga amahan ug nagtinguha nga makita siya, nangita kaniya nga may kadasig ug nakaplagan siya sa Bukid Trichalika. Pagkahuman sa kasagarang pag-ampo, gipangutana ni Eustratius ang bulahan nga si Ioannikios bahin kang Leo nga Armenyo[7501] , nga nagahari sa Gresya niadtong panahona – hangtod kanus-a pa siya magpadayon sa pagsamok sa Simbahan sa Dios pinaagi sa iyang ikonoklastikong erehe? Ang santo dayon mitubag nga si Leo sa dili madugay mamatay na. Mao gyud kini ang nahitabo, kay si Michael, nga nailhan usab nga Valbos o Travlos, gipatay si Leo ang Armenyo ug siya ang misunod kaniya sa trono[7502] .

Sa iyang katigulangon, nasanay na si Ioannikios sa paglakaw gamit ang tungkod. Usa ka adlaw, samtang naglakaw siya sa usa ka masipit nga agianan sa kabukiran, aksidenteng natangtang sa iyang kamot ang tungkod ug nawala kini, tungod kay nahulog kini gikan sa bukid ngadto sa usa ka bangin, busa wala na kini makita. Ang santo, nga masubo sa pagkawala sa iyang tungkod, mituklow aron ipangamuyo ang iyang kanunay nga pag-ampo sa Ginoo; sa maong higayon, ang tungkod, nga gidala sa hangin sa usa ka dili makita nga pwersa, mibalik sa kamot sa santo.

Sa lain nga higayon, samtang naglakaw sa disyerto, ang bulahan nakit-an ang usa ka bakanteng langob nga gipuy-an sa mga demonyo. Nalingaw ang reverendo sa maong langob ug nakahukom nga himuon kini niyang puy-anan. Apan ang mga demonyo, nga dili makasabar sa iyang presensya, misukol kaniya sa hayag ug naghatag kaniya og tanang matang sa kalisdanan, naglaum nga mahadlok siya ug mapalayas. Nagsinggit sila kaniya, nagngurog sa ilang mga ngipon, nagbinuang kaniya, nagpahadlok kaniya, nagdagan-dagan, giatake siya ug, daw, gipahuyop ang tibuok langob. Apan ang santo, subay sa mga pulong ni Pablo, mitindog sama sa adlaw sa gubat, nagsul-ob sa armadura sa pagkamatarong ug nagkupot sa taming sa pagtuo, ug wala gyud mapahadlok sa mga pag-atake sa kaaway. *'Kuhaa ang tibuok armadura sa Dios, aron makasugakod kamo sa adlaw sa dautan ug, pagkahuman ninyo sa tanan, magpabilin nga lig-on. Busa, baroga kamo nga lig-on, nga gibalotan ang inyong hawak sa kamatuoran ug nagsul-ob sa panon sa pagkamatarung, ug gisul-oban ang inyong mga tiil sa pagkaandam sa pagwali sa ebanghelyo sa kalinaw; ug labaw sa tanan, kuhaa ang taming sa pagtuo, nga inyong magamit sa pagpatay sa tanang nagdilaab nga mga pana sa dautan'* (Efe. 6:13–16); samtang ang mga demonyo misinggit:

[7501] Si Leo V nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820.

[7502] Si Michael II nga Litung-tong naghari gikan sa 820 hangtod sa 829.

'Ug tan-awa, misinggit sila: "Unsa may among kalabotan Kanimo, Jesus, Anak sa Dios? Miadto ka ba dinhi sa wala pa ang takdang panahon aron pag-antos kanamo?'" (Mat. 8:29). Ug, tungod kay dili nila mapildi ang Dili Mapildi, nilayas sila gikan Niya, nga sila mismo napildi Niya.

Niadtong panahona, ang anak nga babaye sa usa ka boyar, usa ka tinuod nga magtutuo, naghigda nga gikapoy sa iyang higdaanan ug nag-antos pag-ayo. Sa dihang gidala siya sa santo, dayon siya migawas aron sugaton siya ug, tungod sa kalooy kaniya tungod sa iyang pagkamatinud-anon—kay giila niya ang mga balaang larawan, bisan pa man nga nagpuyo siya taliwala sa kadaghanan sa mga iconoclasta—gipang-ayo niya siya sa iyang sakit pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus. Ang bayaw sa santo, nga nakigminyo sa iyang igsoon nga babaye, naa diay didto; nabuta siya sa heresiya sa pagdaot sa mga ikon, ug dugay kaayo ang santo nga naningkamot sa pagdani kaniya aron maila ang tinuod nga dalan sa tinuod nga pagtuo ug hatagan og angay nga dungog ang mga balaang ikon. Apan sa dihang nakita niya nga walay epekto kaniya ang iyang mga pagdasig (kay ang tawo, sama ni Paraon, nagpabilin nga mapugos), ang bulahan, nga gibaliwala ang ilang suod nga pagkahigala sa dugo, nag-ampo sa Dios nga pabulagon ang pisikal nga mga mata sa iconoclasta kon wala siya'y mata sa kalag. Ug mao kini ang nahitabo: ang iyang manugang nabuta ug nakasinati og silot nga angay sa iyang pagkadautan.

Kining dakong amahan adunay batasan nga moubos gikan sa bukid aron masugat bisan kinsa nga, sumala sa mga report, nagplano nga mubisita kaniya. Gibuhat niya kini aron dili masamokan ang iyang mga bisita, kay lisod ug bug-at ang pagsaka sa bukid. Sa usa ka higayon, duha ka obispo, ang mga obispo sa Chalcedon ug Nicaea[7503] , padulong kaniya, kauban nila si Pedro ug si Teodoro nga Studita[7504] , uban usab nila si Jose ug si Clemente. Ang Balaan, pagkahuman niyang pag-anaog gikan sa bukid, gisugat sila ug gipangumusta uban sa gugma. Pagkahuman sa naandan nga pag-ampo, samtang naghisgot sila og espirituhanong makapadasig nga panag-istoryahanay, miingon ang Balaan kang usa sa mga naa didto, mao si Jose:

'Ayaw pagkahadlok, Igsoon Joseph, apan kinahanglan nimong andamon ang imong kaugalingon alang sa imong pagpanaw.'

Niadtong panahona, wala nila masabti ang mga pulong sa balaan. Apan pagkahuman sa napulo'g walo ka adlaw ug pagkamatay ni Jose, nahinumdom sila sa mga pulong sa Balaan Ioannikios ug nasabtan nila nga, pinaagi sa iyang clairvoyant nga mga mata, nauna na niyang nakita ang kamatayon ni Jose ug gipahibalo kini kaniya, nga nagsugo kaniya nga mag-andam para sa iyang pagpanaw.

Sa ikalima ka tuig sa paghari ni Michael, sa katapusan sa ika-katorse ka tuig sukad sa kamatayon ni Tsar Nikifor, sa dihang daghang bantugang boyar ug mandirigma ang nadakpan sa mga Bulgarians—nga nakadaog sa mga Griyego—ug gipusil sa kadena ug gisulod sa mga dungeon, Nahinumdom ang Reverendo sa mga bihag ug nabati niya ang espesyal nga kalooy alang kanila sa iyang kasingkasing, kay nadungog niya nga anaa sila sa labi ka grabe nga kahimtang, gipriso sa usa ka bahô ug ngitngit nga bilanggoan, gipangapos sa kadena, ug nga mas gusto pa unta nila nga dawaton ang kamatayon kaysa magpabilin nga buhi taliwala sa ingon nga pag-antos. Tungod sa iyang kalooy kanila, gibyaan ni Ioannikios ang iyang kinabuhi nga nag-inusara ug hilom ug mibyahe paingon sa yuta sa Bulgaria aron putlon ang mga kadena sa mga nakagapos ug buhian ang mga bihag. Pag-abot niya sa siyudad diin gipriso ang mga Griyego, miduol siya sa bilanggoan nga wala'y nakabantay, aron dili siya makita sa mga sundalong nagbantay sa pultahan. Gihimo niya ang tanda sa krus sa pultahan, ug dayon mibukas ang bilanggoan. Sa pagsulod niya niini, pinaagi sa tanda sa krus, gipagawas sila tanan sa ilang mga gapos sa Balaang Amahan ug gisugo sila nga mosunod kaniya. Gawas ang tanang priso gikan sa bilanggoan, samtang ang mga bantay didto wala gani makabantay. Ang santo, pagkahuman niyang gipagawas ang mga Griyego gikan sa ilang mga gapos ug sa bilanggoan—sama sa pagluwas ni Kristo sa mga kalag sa mga matarong gikan sa impyerno—gidala sila sa tibuok gabii, sama sa usa ka bag-ong Moises, sa kahayag sa usa ka milagrosong suga, ug gidala sila sa utlanan sa Imperyo sa Griyego. Sa dalan, gitun-an niya sila nga dili sama sa ilang mga katigulangan nga mapugos nga katawhan nga nakapasubo sa Dios[7505] , kondili itugyan ang ilang pagsalig kaniya ug dili

---

[7503] Chalcedon – usa ka siyudad sa Bithynia. Didto gihimo ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho. Nicaea – usa ka siyudad sa maong rehiyon. Didto gihimo ang Unang Ekumenikal nga Konseho.

[7504] Ang mga Studita mao ang mga monghe sa Monasteryo sa Studion sa Constantinople, nga gitukod sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo ni konsul Studius isip pagpasidungog kang Juan nga Maninabtan; nailhan sila nga 'walay tulog' tungod kay, nga gibahin sa tulo ka bahin, nagpadayon sila sa walay hunong nga pagsimba sa simbahan.

[7505] Ezek. 3:9; Jer. 7:18–19.

kalimtan ang iyang mga panalangin ug mga milagro. Sa dihang miabot siya aron paalamon sila, mitultol silang tanan sa iyang mga tiil, naghangyo kaniya nga isulti ang iyang ngalan, ug miingon:

'Sultihi kami, tawo sa Dios, kinsa ka?'

Wala itago sa reverendo ang iyang ngalan, apan gisugo usab niya sila nga magpasalamat lamang sa Dios; unya mibalik siya pag-usab sa iyang hilom nga pag-inusara.

Sa usa ka higayon, misakay ang respetadong amahan sa barko ug nilarga paingon sa monasteryo ni San Theophanes nga nahimutang sa Sigrian[7506] , aron mag-ampo didto. Sa dihang mibalik siya gikan didto ug mibakod sa isla sa Fas[7507] , ang mga lumolupyo sa maong isla—mga monghe ug mga layko—nga nakadungog sa pag-abot ni Ioannikios, miduol kaniya ug nangayo sa balaan nga palagson ang mga bitin gikan sa ilang isla, kay niadtong panahona misobra na kaayo ang kadaghan sa mga bitin didto. Ang balaan, sa pagtagad sa ilang hangyo, naghalad sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios, ug sa kalit lang ang tanang bitin sa isla, nga nagtigom, mihulog sa kalawoman sa dagat; ug sukad niadto, wala nay bitin nga nakita sa maong isla. Mibulag dayon ang Reverendo gikan didto paingon sa lain nga hilit nga dapit. Kauban niya niadtong panahona si Daniel, ang abá sa monasteryo nga nahimutang sa isla sa Fase. Sa kaigsuonan ni Brother Daniel nga monghe, si Euthymius, gipahibalo sa balaan ang umaabot nga kamatayon, nga nag-ingon:

'Andama ang imong kaugalingon, Igsoon Euthymius, kay sa dili madugay mubiyahe ka paingon sa "langitnong"[7508] .'

Pagkahuman niini, misulod ang respetado sa usa ka gamay nga langob aron magpahulay, ug nakakaplag siya og usa ka demonyo nga nagpuyo didto, nga mas mabangis kaysa sa mga nauna. Bisan pa niini, nagpabilin si Ioannikios ug si Daniel sa maong langob aron magpuyo. Ang demonyo, bisan pa, tungod kay nasuko sa ilang presensya, nagpakita kanila isip usa ka itom, makalilisang nga porma ug giatake sila uban sa kasuko, naningkamot nga mapalayas sila gikan sa langob; apan sila, nagsalig sa Ginoo, nagpabilin didto nga walay kahadlok. Sa katapusan, kining karaang mamamatay[7509] miduol kanila, gipanghigot ang mga tiil ni Daniel, samtang naghatag og grabeng kasakit sa kilid ni Ioannikios nga wala siya makasulti bisan usa ka pulong sulod sa pito ka adlaw; ang demonyo mismo nilayas gikan sa langob, kay dili siya makapabilin sa samang dapit uban sa mga balaan sa Dios. Pagkahuman niini, mibalik pag-usab ang Banal nga si Ioannikios sa Bukid Trichalika ug gipahayag ang hapit na nga kamatayon sa usa ka monghe nga ginganlan og Isakios, nga pasagad sa iyang kaugalingong kaluwasan; dugang pa, pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa Balaang Krus, gipalayas ni Ioannikios ang mga ulod nga nagdala og dakong kadaut sa mga ubasan.

Sa usa ka higayon, usa ka tigulang nga babaye, ang abbess sa Monasteryo sa Klui[7510] , miadto kaniya aron mag-ampo, kauban ang iyang anak nga babaye. Gikuha niya ang tungkod nga naa sa kamot sa inahan ug gibutang kini sa kamot sa iyang anak nga babaye[7511] . Ang inahan, nabigla, miingon:

'Amahan, kinahanglan ko ning tungkod aron masuportahan ang akong huyang nga lawas tungod sa akong katigulangon.'

Walay bisan usa ka pulong nga gisulti isip tubag, gitagna niya ang umaabot pinaagi sa iyang buhat; kay, pagkahuman sa mubo nga panahon, namatay ang tigulang nga babaye, ug ang iyang anak nga babaye napili aron mopuli kaniya isip abbess. Human niini, ang bulahan mibiyahe gikan didto uban sa iyang disipulo nga si Eustratius paingon sa lain nga bukid, nga hilabihan ka lasang ug dili matabok, nga nailhan nga Voronova. Pagpuyo didto sulod sa pipila ka panahon, misulod siya sa kabukiran sa Monasteryo sa Antidius ug, pagkahuman pagtukod og gamay nga selda didto, nagpuyo siya sa paghiusa uban sa Dios. Naghimo siya og daghang milagro didto: gipang-

---

[7506] Si Teofanes nga Kumpesor, gipriso ni Leo nga Armenyo tungod sa iyang pag-angkon sa tinuod nga pagtuo. Siya mao ang abá sa rehiyon sa Sigrian, duol sa Cyzicus, sa Asia Minor. Ang iyang pista gisaulog matag ika-11 sa Oktubre.

[7507] Ang isla sa Fas o Fazos usa ka isla sa Dagat Aegean. Ang pagkamabungahon niining isla nahimong hilisgutan sa usa ka panultihon sa mga karaang panahon.

[7508] Sa ato pa, mosulod siya sa makalangitnong puloy-anan,

[7509] Mao kini ang pagtawag sa Ginoong Jesu-Kristo sa yawa (Juan 8:44), tungod kay siya mao ang unang hinungdan sa espirituhanon ug pisikal nga kamatayon sa mga tawo, human niya sila gitintal sa Paraiso.

[7510] Kluvijski – gikan sa Griyegong pulong kluvos, nga nagpasabot og 'hawla'. Sa pipila ka komunal nga monasteryo, aduna usab mga bulag nga kwarto, o selda, alang sa mga gustong mag-inusara.

[7511] Ang mga abá ug abadesa sa mga monastikong komunidad nagbitbit og tungkod isip simbolo sa ilang katungdanan.

ayo niya ang mga masakiton, gitul-id ang paglitok sa usa ka litong, gihimo niyang malumo ang mga mabangis ug masuko, gidala ang mga heretiko gikan sa sayop ngadto sa Ortodoksiya, ug gitagna ang kamatayon sa daghan, kay napuno siya sa grasya sa Espiritu Santo nga nagpuyo kaniya.

Kining halangdong amahan nakaabot sa ingon ka kataas nga espirituhanong kinabuhi nga dili bisan kinsa gitugotan nga makakita kaniya, ug daghan nga gustong makakita kaniya, sa pag-abot sa iyang selda, wala gihapon siya makita. Sa dihang mibulag sila, ang mapainubuson nga amahan mosulti sa iyang disipulo:

'Igsoon Eustratius! Pinaagi sa imong mga pag-ampo ako nagpabilin nga dili makita sa mga miabot.'

Sa usa ka higayon, samtang gitukod pa ang simbahan ni San Juan Bautista sa maong bukid—nga ang plano gihimo sa Kagalang-galang Ioannikios—miabot ang pipila ka mga igsoon nga monghe gikan pa sa layo, nga nagtinguha nga makita ang masidlak nga nawong sa pinalanggang Anak sa Dios. Pag-abot nila sa simbahan nga gitukod pa, mipungko sila didto, nagpaabot sa pag-abot sa respetadong amahan nga ilang gustong makita. Miabot usab didto si Banal Ioannikios aron susihon kon ang simbahan gitukod ba sumala sa gihatag nga plano; mitindog siya sa atubangan sa mga igsoon nga miabot alang kaniya, nagtutok sa tukuran, apan k , wala siya nila makita. Pagpabilin niya uban kanila sulod sa pila ka panahon, mibalik siya sa iyang selda nga wala magpakita sa mga tawo nga miabot ug nagpaabut sa iyang pag-abot. Usa sa mga monghe nga nagpuyo duol kaniya, nga ginganlan og Juan, pagkahibalo niya sa nahitabo, miingon kaniya:

'Amahan! Dili nimo unta gipahawa ang mga igsoon, nga nagbiyahe og taas kaayo alang kanimo, nga masubo, nga wala nimo sila gitugotan nga makita ang imong nawong; kini makapasubo ug makabalisa sa akong kasingkasing.'

Ang santo, pagdayeg sa paningkamot ug kadasig sa mga igsoon, misugod sa pag-ampo alang kanila; ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, mituyok siya kang Juan ug miingon:

'Igsoon! Wala kitay kaugalingong kabubut-on, apan ginabuhat sa Dios kanato ang Iyang gusto. Kung gusto sa Diyos nga makita ko sa mga igsoon nga miabot, makita unta nila ako bisan pa og nagtago ako gikan kanila; apan nagbarug ako sa ilang atubangan sa dugay nga panahon nga wala magtago, ug kung wala nila ako makita, nan mao kana ang kabubut-on sa Diyos.

Sa lain nga higayon, sa dihang miabot ang pipila ka mga igsoon kang Reverendo nga Amahan ug naglingkod sa gawas sa iyang selda samtang nag-istorya, kalit nga mitungha ang usa ka dako ug makalilisang nga babaing oso nga nagpadulong kanila gikan sa duol nga uma. Pagkakita nila kaniya, nahadlok kaayo sila.

Apan miingon kanila ang santo:

'Gihatag kanato sa Ginoo, nga kita Iyang mga sulugoon, ang gahum sa pagyatak sa leon ug sa bitin, nga mas makalilisang pa kaysa sa tanang ubang mga hayop, apan kamo mahadlok sa usa ka oso nga babae?'

Gisugo niya sila nga ihagis kaniya ang usa ka piraso nga pan, nga gidawat niya ug nilakaw paingon sa kamingawan.

Ang Kagalang-galang Ioannikios sobra ka lawom ang espirituhanong kinabuhi ug klaro kaayo ang iyang espirituhanong panan-aw nga makita niya ang mga langitnong espiritu ug ang mga kalag sa mga matarong. Busa, usa ka adlaw samtang nag-ampo siya, nakita niya ang kalag sa usa ka Archimandrite nga si Pedro, nga gidala sa mga anghel uban sa himaya paingon sa langit, napalibotan sa kahayag nga katingalahan, ug gisaysay niya kini sa iyang mga tinun-an alang sa ilang pagtukod sa espirituhanong kinabuhi.

Sa panahon nga naghari si Teofilo nga Iconoclasta[7512] sa mga Griyego, kini nga hari nagpadala og duha ka maharlika kang Banal Ioannikios aron pangutan-on siya kon ang hulagway ni Kristo angay ba pasidunggan. Sa pag-abot sa mga sugo sa atubangan sa balaan, gibuksan niya ang iyang mga ngabil nga giinspirar sa Dios, ug sa diha nga nagsugod siya sa pagsulti uban sa gahum sa kinaadman nga gihatag kaniya gikan sa kahitas-an, napahiya ang mga tawo, kay wala sila makahatag ug bisan unsang pagtubag batok kaniya. Ang Dios mismo ang misulti pinaagi kaniya, Siya nga miingon sa Iyang mga disipulo sa Ebanghelyo:

'Ayaw kamo kabalaka daan unsa inyong isulti, ni paningkamot sa paghunahuna niini; kondili unsa ang ihatag kaninyo niadtong takna, sultihi kana; kay dili kamo ang mosulti, kondili ang Espiritu Santo'[7513] (Marcos

[7512] Gikan sa 829 hangtod sa 842

[7513] Sa ato pa, ayaw kaayo kahadlok kung kinahanglan ka mosulti sa atubangan sa mga gamhanan ug maharlika, kay hatagan tika nako og abilidad sa makahisgot og maalamon. Marcos 13 ug Lucas 21:15.

13:11). Sa klaro nga pagpakita nga ang mga balaang ikon angay hatagan og angay nga dungog, iyang gipahimutang kini sa tinuod nga dalan, ug sila, pagbiya sa heresiya sa iconoclastic, misimba sa hulagway ni Kristo.

Sa usa ka higayon, si Eustratius, ang abá sa Monasteryo sa Avgar, nangutana kang Banal Ioannikios:

'Amahan, hangtod kanus-a pa man gipyat-ipyat sa tiil ang mga balaang ikon, hangtod kanus-a pa man dili sila ibalik sa Simbahan, samtang ang ilang mga manlupig nagakusog ug ang kawan ni Cristo gipikas-pikas sa mga mabangis nga hayop?'

Mitubag ang Banal Ioannikios:

'Pagpaabot lang og pila ka panahon, igsuon, ug makita nimo ang gahum sa Dios nga naglihok, kay usa ka si Methodius ang mopangulo sa Simbahan sa iyang kaugalingong kamot. Sa paggiya sa Espiritu Santo, iyang ipahapsay ang Simbahan, wagtangon ang mga erehya, itukod ang Simbahan sa ortodoksong mga doktrina, ibalik ang kalinaw ug panaghiusa sa hunahuna, ug ang tuo nga kamot sa Labaw nga Labing Kataas-taasan magdaug sa iyang mga kaatbang.

Dali ra natuman kining propesiya ni Ioannicius, kay pagkahuman sa pipila ka panahon namatay si Haring Theophilus, ang iconoclast, ug ang iyang anak nga si Michael[7514] misaka sa trono; tungod kay menor de edad pa siya, ang iyang inahan nga si Theodora ang nagdumala sa imperyo; samtang si Methodius gitudlo nga Patriarka. Gibalik niya ang mga balaang ikon sa mga simbahan, gipasiugda ang Ortodoksiya, gipahunong ang tanang panaglalis ug kagubot, ug gipahawa ang kagubot. Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang gipukaw pag-usab sa yawa ang mga tawo nga nagdala og kalibog ug nagkabahin-bahin sa Simbahan ni Kristo, miabot ang Balaan nga si Ioannikios aron motabang sa bulahan nga si Methodius, nga nagdaog batok sa mga heretiko pinaagi sa gahum sa Pulong sa Dios. Usahay personal, usahay pinaagi sa iyang mga sulat, gipanalipdan ni Juan ang Ortodoksiya ug gibalik sa Simbahan ang mga nangahawa niini; sa bahin ni Obispo Metodio, nga sa daghang higayon hingpit nang gikapoy sa iyang pakigbisog batok sa mga heretiko, gipalig-on ug gihagit sa Balaan siya pinaagi sa iyang mga sulat. Sa usa ka higayon, samtang gibasa ang sulat ni Ioannicius sa konseho, ang mga heretiko misugod sa pagdaot sa bulahan sa tanang paagi ug sa pagpanamastamas batok kaniya; ang reverendo, pagkakahibalo niini pinaagi sa Espiritu sa Dios, kalit nga mitungha sa konseho ug misugod sa pagsulti mahitungod sa Dios ug sa Balaan sa ingon nga paagi nga ang tanan nangahibulong sa iyang kinaadman ug pagsabot. Ug ang mga pulong gikan sa iyang mga ngabil nga giinspirar sa Dios wala magpabilin nga walay epekto; kay, sama sa nahitabo kaniadto sa asembleya sa Jerusalem atol sa pakigpulong ni Apostol Pedro, ingon usab dinhi, ang mga nakadungog kang Banal Ioannicius naantig sa ilang mga kasingkasing, gidawat nila ang iyang mga pulong uban sa gugma, ug nibalik sa tinuod nga pagtuo. Ingon niini ang pag-atiman sa Reverendo alang sa kalinaw sa Simbahan ug sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, ug sa dili madugay, pinaagi sa iyang pag-atiman ug mga pag-ampo, napugngan ang erehiya ug nabalik ang kalinaw sa Simbahan; samtang ang yawa, nga nagpaguol sa Simbahan, nilayas nga napasipala, kay nahadlok siya kang Juan ug nawala sa iyang mga pag-ampo sama sa kandila sa atubangan sa kalayo.

Sa usa ka higayon, sa monasteryo sa Reverendo, gihimo ang konsagrasyon sa usa ka kapilya—nga siya mismo ang nagtukod. Sa dihang nagtigom na ang tibuok komunidad, apan wala pa moabot ang santo, kalit nga mitungha ang daghang mga demonyo, nga nibaba gikan sa bungtod sama sa tinuod nga mga tawo. Ang tanan nahadlok kaayo, wala silay nahibaloan unsa ang buhaton; apan ang santo, bisan wala siya pisikal nga anaa uban kanila, nakita niya sa espiritu ang nahitabo. Dali dayon siyang mipangamuyo, gituyok niya ang iyang mga kamot paingon sa taas, ug misugod sa pag-ampo sa Diyos, nga sama sa mga pana, mibangga sa grupo sa mga demonyo ug napalayas sila. Ang mga igsoon, pagkakita sa paglayas sa mga demonyo, nga daw napildi sa mga hampak ug nasamdan, mihunong sa kahadlok ug malipayon nilang gisaulog ang ilang pista.

Niadtong panahona, ang mga Ismaelita[7515] nakig-away sa mga Griyego ug, pagkahuman nilang mapildi ang pwersa sa Griyego, daghan ang ilang nadakpan ug gibutang sa kadena. Usa sa mga mahimayaong Griyego, nga ang paryente, usa ka batan-on, nadakpan usab, nangayo kang Banal Ioannikios nga luwason ang iyang paryente gikan sa pagka-priso, sama sa iyang pagluwas kaniadto sa mga Griyego nga gipriso sa mga Bulgaryano. Ang Banal, nga maloloy-on, miadto sa yuta sa mga Ismaelita ug, pag-abot niya sa bilanggoan, gipagawas dili lang

---

[7514] Ang Emperador nga Byzantine nga si Michael III, gikan sa 842 hangtod 867.

[7515] Ang mga Ismaelita, nga nailhan usab nga mga Arabo, mao ang mga kaliwatan ni Ismael, anak ni Abraham. Niadtong panahona, ang mga Arabo nagtukod og usa ka gamhanang estado.

kana nga batan-on kondili pati na usab ang uban pang mga Griyego nga nakadena uban kaniya, samtang wala'y nakita ang mga bantay, kay sa atubangan sa Banal ang mga pultahan mibukas sa ilang kaugalingon ug ang mga kadena nahulog sa ilang kaugalingon. Samtang nagpadulong sila paingon sa teritoryo sa mga Griyego, giatake sila sa daghang mabangis nga mga iro[7516] , nga gipabulag sa balaan, aron makalusot ang mga bihag taliwala nila nga walay kadaut.

Sa maong bukid diin nag-ayuno ang reverendo, dili kaayo layo nagpuyo ang usa ka monghe nga ginganlan og Epiphanius, nga bantog sa iyang pagka-asketiko. Gihagit sa Yawa ang pagbati sa pagpanagak batok kang Ioannicius, ug nagsugod siya og pagbati og kasuko batok sa bulahan, nagpanagak sa himaya nga gihatag sa Dios kang Ioannicius, nga nagaingon: *'Kay dili biyaan sa Ginoo ang tungkod sa daotan ibabaw sa bahin sa mga matarong, aron dili makaylap ang mga matarong sa ilang mga kamot ngadto sa dautan'* (Salmo 124:3). Nagpasabot kini nga dili tugotan sa Dios nga madaog sa mga makasasala ang mga matarong.

Tungod sa pagka-inggit, nagplano si Epifanio nga laglagon ang inosente ug putli ang kasingkasing nga si Ioannikios; alang niini, gisunog niya ang mga sanga sa kahoy nga daghan sa bukid diin nagpanalipod ang balaan, aron masunog si Ioannikios sa maong kalayo kauban ang iyang selda. Apan ang Dios, nga nagluwas sa mga batan-on gikan sa kalayo sa Babilonia (Dan. 3:1–100), nagpanalipod sa Iyang alagad, ang bulahan nga si Ioannikios, nga walay kadaut. Ang bulahan, sa dihang nakita niya ang dautang tuyo sa iyang kaaway, wala masuko kaniya, ni nasubo pa gani; apan, sa tinguha nga mapildi ang dautan pinaagi sa pagka-maayo ug wagtangon ang pagdumot pinaagi sa pagkamabuotan, miduol siya kang Epiphanius uban sa pagpaubos, nangutana sa hinungdan sa iyang kasuko, ug naghangyo sa iyang pasaylo. Apan sa dihang ang ulahi, sa kasuko, gisumbag ang santo sa tiyan gamit ang tungkod nga adunay hait nga puthaw nga tumoy, nga tuyoang tuslok siya, ang *Ginoo—'Kay dili biyaan sa Ginoo ang tungkod sa daotan ibabaw sa bahin sa matarong, aron ang matarong dili makayab-ay sa ilang mga kamot ngadto sa dautan'* (Salmo 124:3), napreserbar ang santo nga wala'y kadaut gikan sa hampak. Mao kini gayud ang pagsulay nga gipahibalo sa bulahan sa duha ka eremita nga nahisgutan kaniadto, nga mao ang naghatag kaniya sa Levitonic ug miingon kaniya niadtong panahona:

'Sa pagkahuman sa imong kinabuhi, atubangon ka sa usa ka tukso gikan sa mga masinupakon nga tawo, apan ang mapait nga sangputanan niining tukso mahulog sa ulo sa kaaway, samtang ikaw mismo dili masamdan.'

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, ang atong kagalang-galang nga amahan Ioannikios, nga ang iyang lawas gikapoy na sa daghang mga paningkamot ug mga asetikong buhat, miadto sa monasteryo sa Antidion ug, pagkahuman pagtukod og gamay nga selda didto, gisirhan ang iyang kaugalingon sa sulod niini; ug bisan pa kon mosulod siya sa gawas sa iyang selda usahay, samtang naglakaw sa kasagarang agianan, nagpabilin siyang dili makita sa mga tawo nga dili niya gustong masugat.

Sa ikalima ka tuig sa paghari ni Michael, si Patriarka Methodius—nga sa ulahi giapil sa mga balaan—nakabantay sa pagduol sa pagbiya ni Ioannicius paingon sa Ginoo ug miadto kaniya uban sa iyang mga klero, aron mangayo sa iyang katapusang panalangin ug mga pag-ampo. Ang Kagalang-galang Ioannikios, human sa taas nga pakighinabi kang Santo Methodius ug pagpanudlo sa iyang mga kauban sa Ortodoksong pagtuo, nagtagna kang Methodius nga siya usab, human sa iyang kaugalingong pagpanaw, dili madugay molabay gikan niining panandaliang kinabuhi ngadto sa kinabuhi nga walay katapusan. Unya, pagkahuman sa pag-ampo ug pagbinayloay sa katapusang halok, nagbulag sila; ang Patriarka mibalik sa iyang puloy-anan, samtang ang Banal nga Amahan nagpabilin sa iyang selda, nag-andam sa iyang pagpanaw pinaagi sa pag-ampo. Sa ikatulong adlaw human sa pagpanaw sa Patriarka, ang atong kagalang-galang ug Diosnong Amahan Ioannikios mipanaw ngadto sa Ginoo, sa ika-upat ka adlaw sa Nobyembre, human mabuhi og siyamnapulo'g upat ka tuig sukad sa iyang pagkahimugso. Sa ikawalong bulan pagkahuman sa iyang pagpanaw, niadtong ika-katorse sa Hunyo, ang Iyang Kasantosohan nga Patriarka Methodius mipahulay usab sa Ginoo. Ug busa natuman ang propesiya sa Kagalang-galang Ioannikios, nga iyang gisulti sa Patriarka, nga mosunod usab kaniya ang Patriarka gikan sa kining panahong kinabuhi paingon sa kahangturan. Sa dihang hapit nang mamatay ang atong bililhon nga amahan Ioannikios, ang mga monghe nga nagpuyo niadtong panahona sa Bukid Olympus nakakita og haligi sa kalayo nga misaka gikan sa yuta paingon sa langit, diin sa atubangan niini naglakaw ang mga Anghel, nga nagbukas sa mga ganghaan sa Paraiso alang kaniya ug nagdala kaniya ngadto sa langitnong kalipay. Tungod niini nasabtan sa mga

[7516] Sa Sidlakan adunay katingalahang kadaghan sa mga iro nga buangon, nga nailhan sa grabeng kalupigan.

monghe nga si Kagalang-galang Ioannikios, pagkahuman sa kaisog sa iyang kinabuhi, nag-agi na paingon sa langitnong pahulay. Ang Kagalang-galang naghimo og daghang milagro dili lang sa iyang kinabuhi, apan usab pagkahuman sa iyang pagpanaw, kay daghang mga masakiton, sa paghikap sa iyang balaang relikya, nakaayo, ang uban naluwas gikan sa mga demonyo, ang mga paralisado mibangon gikan sa ilang mga higdaanan, ug bisan kinsa, unsa pa man ang ilang sakit, dayon nangaayo basta makahikap lang sila sa iyang reliquia. Busa gipadayeg sa Dios ang Iyang balaan pinaagi sa mga milagro sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon. Pinaagi sa iyang mga pag-ampo, ipakita sa Ginoo kanato ang Iyang kalooy ug tambalan kita sa atong mga sakit, espirituhanon man o pisikal, alang sa himaya sa Iyang balaan nga ngalan. Amen.

Kontakion, Tono 8:

Nipakita ka nga sama sa usa ka bitoon nga walay kinutuban ang kahayag, nga nagpasiga sa kalibutan ug nagpahawa sa kangitngit sa mga pagka-ilad: nipakita ka nga labing gamhanan sa mga mananambal. Apan tungod kay nadawat nimo ang grasya sa pagtambal, hatagi og tambal ang mga nangaliya kanimo, aron kami makasiyagit: Maglipay ka, Amahan Ioannikios.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Nicander, Obispo, ug Hermas, Presbiteryo

Gisaulog sa Nobyembre 4

Ang mga Santo Nicander ug Hermas napasidan-an sa kahayag sa pagtulon-an ni Kristo ug giordinahan sa pagka-pari ni Santo Apostol Tito. Gipabalik nila sa pagtuo sa Kristo ang daghang mga Griyego[7517] gikan sa sayop nga pagsimba sa paganismo. Tungod niini, gidakop sila ug gidala sa atubangan sa gobernador[7518] nga si Libanius alang sa interogasyon. Sa dihang si Libanius, human sa taas nga paningkamot aron ilisyaw sila gikan kang Kristo, wala makab-ot bisan unsa, gisugo niya nga sila ibutang sa lubot sa kusgan nga mga kabayo ug, pinaagi sa pagpadagan sa mga kabayo, ipadagan silang mga alagad ni Kristo. Gidala sa ingon ani sulod sa taas nga panahon, ilang gipahugawan ang yuta sa ilang dugo. Ang ilang mga lawas, nga nagbangga sa yuta batok sa mga bato ug punoan sa kahoy, napuno sa mga samad ug, sumala sa balaod sa tawhanong kinaiyahan, unta mamatay sila kon wala gipalig-on sa Ginoo mismo sila atol sa ilang mga pag-antos. Unya, hapit nang patay, gilabay sila sa usa ka prisohan ug gipaka-gutom ug gipaka-uhaw; apan gipakaon sila sa Ginoo sa pan sa langit[7519] ug gi-ayo ang ilang mga samad. Paglabay sa pipila ka panahon, gidala sila pag-usab sa atubangan sa inkuisitor ug, sa dihang wala sila mosugot sa pagsunod kaniya, gisabit sila sa kahoy, gikiskis gamit ang puthaw ug gisunog uban sa mga kandila. Gibutang sila sa nagdilaab nga pugon, apan wala sila'y kadaut, kay ang Anghel sa Ginoo mibaba kanila, gipabugnaw ang pugon ug gipanalipdan sila gikan sa kalayo. Sa katapusan, gisugo sa taga-pahirap nga ituslok ang mga puthaw nga pako sa ilang ulo, kasingkasing, ug tiyan; pagkahuman niini, gilukon ang usa ka lubnganan para kanila, ug samtang naghingos pa sila, gilabay sila niini ug gilubong sa ilawom sa yuta. Human masinati ang ingon ana ka malupigon ug makalilisang nga kamatayon, nakab-ot sa mga Balaan Nicander ug Hermas ang walay katapusang malipayong kinabuhi uban sa Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pagkatulog sa Balaan Simon sa Yuryevets

Gisaulog sa Nobyembre 4

[7517] Ang termino nga 'Hellenes' nagtumong sa mga Griyego; bisan pa, sa kinabuhi sa mga santo, kining ngalan usahay gigamit aron ipasabot ang mga pagano sa kinatibuk-an.

[7518] Komit – gobernador sa siyudad.

[7519] Ang 'langitnong pan' mahimong magpasabot sa tinuod nga pagkaon, nga milagrosong gipadala sa balaang mga martir sa prisohan, o, sa mas kinatibuk-an, sa ilang sustansya gikan sa kahitas-an, nga tungod niini wala na sila magkinahanglan og pagkaon.

Kining bulahan nga amahan nato natawo sa baryo sa Odeleve, sa Plesskaya volost[7520] , sa matinud-anong ginikanan nga sila Herodion ug Mary. Sukad pagkabata, gidawat niya ang asetikong kinabuhi isip usa ka balaan nga buang ug tinago siyang mibiya sa balay sa iyang ginikanan paingon sa siksik ug dili masudlan nga mga kakahoyan. Usa ka adlaw, ang mga lumolupyo sa baryo sa Yalnatskaya sa distrito sa Yuryevets sa rehiyon sa Volga, samtang nagputol og kahoy ug nangolekta og dugos, nakakaplag niining bulahan nga Simon sa kamingawan. Nagsugod sila sa pagpangutana kaniya kinsa siya ug asa siya gikan. Apan wala siyay gisulti kanila gawas sa iyang ngalan. Sa dihang nakita sa mga lumolupyo nga gisi-gisi kaayo ang sinina ni San Simon, naluoy sila kaniya ug gidala siya sa ilang baryo ngadto sa usa ka pari nga ginganlan og Jose. Sa balay niining pari, misugod si San Simon sa pagtrabaho; hilabihan niyang gihigugma ang pagbuhat sa bug-at nga trabaho, aron mapakaulaw ang unod: kanunay siyang nagagiling og harina sa gilingan nga ginapadagan sa kamot, nagahilut og kahoy para sa tanang lumolupyo, ug wala gyud siya modawat og bayad gikan sa bisan kinsa. Kanunay usab siya ug matinud-anon nga motambong sa balay sa Dios, diin iyang gihalad ang iyang mga pag-ampo sa Ginoo ug gihimaya ang Iyang balaan nga ngalan. Sa kapin sa usa ka higayon, ang santo gisulayan sa pagpangatawa ug pag-insulto, apan gidala niya kini tanan nga mapainubsanon, nga walay dautang buot batok sa iyang mga manlupig. Sa tingtugnaw ug ting-init, usa ra ka kamiseta ang kanunay niyang gisul-ob ug wala gyud siyay sapin; ang yuta mao ang iyang higdaanan, ug ang langit mao ang iyang atop. Human nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa baryo sa Yalnatskoye, mibalhin si Simon sa lungsod sa Yuryevets ug didto usab, nagpadayon siya sa pagpraktis sa ascesis sa balaan nga kabuang alang kang Kristo. Kanunay siyang hatagan sa mga buotan og sinina o bota, apan biyaan niya kini tanan ug magsul-ob siya og magaspang nga sinina nga hinimo sa sako. Naa sa batasan sa santo nga kanunay nga mubisita sa usa ka karwahehan. Sa tingtugnaw, kanunay siyang magpabilin didto sa gabii. Mag-ampo siya ug magbantay; kasagaran, papagawas siya sa mga tag-iya sa inn ug sa mga nagpuyo didto ngadto sa katugnaw. Kanunay siyang molakaw sa baybayon sa Suba sa Volga, ug sa tingtugnaw makita kanunay ang mga bakas sa iyang hubag nga tiil. Tungod sa iyang lisod nga kinabuhi, ang iyang panit nahimong itom kaayo ug nipis kaayo nga nakadikit sa iyang mga bukog. Kanunay siya, sa atubangan sa daghan, mosaway ug mosaway sa iyang kaugalingon; pinaagi niini iyang gipakumbaba ang iyang unod ug espiritu. Tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, gihatagan siya sa gasa sa clairvoyance samtang buhi pa, aron makita niya ang mga butang nga natago sa uban.

Sa usa ka higayon, samtang nagpakaaron-ingnon nga balaan nga buang, misulod siya sa balay sa voivode nga si Tretyak Tregub. Nasuko ang voivode sa balaan ug gisugo siya nga pugosong ipahawa sa balay. Samtang nagbiya na siya sa balay, miingon ang santo nga usa ka disgrasya ang moabot kanila sa sunod adlaw. Ug mao gyud kini ang nahitabo. Sa sunod adlaw mismo, nahulog ang asawa sa gobernador samtang mogawas sa veranda ug nakasinati og grabeng mga samad. Sukad niadto, girespeto sa gobernador si Banal Simon.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik si Banal Simon sa maong voivode ug nagtagna nga usa ka dakong kalayo ang mosiga sa lungsod. Dali ra kini nahitabo. Kapin sa pitopulo ka balay ang nasunog na. Gisugo dayon sa voivode nga dad-on si Banal Simon sa iyang atubangan. Nakita siya nga nagluhod sa atubangan sa usa sa mga simbahan sa lungsod. Nag-ampo siya uban sa mga luha sa atubangan sa usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Gidala ang Balaan sa atubangan sa gobernador. Ang gobernador, kauban ang ubang mga lungsoranon, misugod sa pagpakilooy sa santo nga luwasa sila niining makalilisang nga kalamidad. Gipalapad ni Simon ang iyang kamot, gitudlo ang kalayo ug, nagpakaaron-ingnon nga buang, gihampak ang gobernador sa aping – ug dayon mihunong ang kalayo.

Bisan pa sa iyang kinabuhi, nadawat sa santo ang ingon nga grasya gikan sa Ginoo nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nagakahitabo ang nagkalain-laing mga milagro ug gihatagan og tambal ang mga masakiton. Usa ka lumolupyo sa Yuryevets, si Joseph Zubarev, nagtabok sa Suba sa Volga. Kalit lang mitumaw ang kusog nga hangin, ug ang mga balod misugod sa pagbaha sa gamay nga bangka. Nahadlok, kalit nga nakita ni Jose ang bulahan nga si Simon sa pampang; nagsugod siya sa hilom nga pagpakiluoy sa santo nga luwason siya gikan sa sigurado nga kamatayon pinaagi sa iyang pag-ampo. Niadtong maong higayon, nagsaad si Jose nga ihatag sa santo ang bag-ong nga sinina ug sapatos. Kalit nga mihunong ang bagyo, ug nakatawid si Joseph sa suba nga luwas.

[7520] Ang Ples karon usa ka lungsod sa Distrito sa Nerekhotsky sa Gobernorado sa Kostroma, nahimutang sa baybayon sa Suba sa Volga.

Apan pagkahuman, sama sa kasagaran mahitabo, nakalimot siya sa iyang saad. Paglabay sa daghang adlaw, nakit-an niya ang Bulahan.

'Josep,' ingon sa santo kaniya, 'wala nimo natuman ang imong saad. Nahinumdom ka ba unsa ang imong gisaad sa dihang nalumos ka sa Volga?'

Unya nahinumdom si Jose sa iyang saad ug nabati niya ang kaulaw. Nihulog siya sa tiilan sa santo ug nangayo og pasaylo.

'Adto,' ingon sa balaan, 'ug ihatag sa mga kabus ang imong gisaad kanako, ug ayaw sila kalimti, kay ang limos makaluwas kanato gikan sa mga kalamidad ug kalisod.'

Ang pari sa katedral sa Yuryevets, nga gipahinungod sa balaan ug himayaong Dakong Martir nga si San Jorge, nga ang ngalan kay Alimpiy, kaisa nakalunok og bukog samtang nagakaon og isda. Nasilot kini sa iyang tutunlan. Nag-antos siya sa dugay nga panahon; nagkagrabe ang iyang kahimtang, ug nagsugod na siya og pagkawalay paglaum nga makabawi pa. Usa ka adlaw nakigkita siya kang Banal Simon ug nangayo og tabang. Gihikap sa balaan ang tutunlan sa pari gamit ang pipila ka tudlo, ug giludtod dayon niya ang bukog kauban ang pipila ka dugo ug hingpit siyang nabawi ang panglawas.

Sa usa ka adlaw sa tingdagdag, misangpot og kusog nga bagyo sa Volga. Usa ka lumolupyo sa Yuryevets nga ginganlan og Peter, nga nagpuyo dili layo sa pampang sa suba, kalit nga nakabantay og usa ka tawo nga naglakaw sa mga balod. Nahadlok siya. Apan, sa pagtuo nga basin nasayop siya, miadto siya sa mismong daplin sa pampang ug misugod og tan-aw pag-ayo. Kalit lang niyang klarong nakita nga si Banal Simon ang naglakaw sa ibabaw sa tubig nga nagbitbit og tungkod sa kamot. Natingala kaayo si Peter nga wala siya makalihok gikan sa iyang puwesto. Sa pagduol kaniya, miingon ang balaan nga tawo kaniya:

'Ayaw isulti bisan kinsa ang imong nakita samtang buhi pa ako.'

Pagkahuman sa kamatayon sa santo, gisultihan ni Pedro ang tanan bahin niining dakong milagro. Ang tanan namangha ug gipadayeg ang Ginoo, nga nagpadala sa Iyang himayaong mga santo sa kalibutan.

Sa pagbati nga hapit na ang iyang pagbiya sa kalibutanong kinabuhi, miadto ang santo sa balay sa bag-ong gobernador, si Theodore Petelin. Ang gobernador, nga nasuko kaayo ug wala mailhi ang balaan, gisugo siya nga bugbogon. Grabe kaayo ang sakit nga giantos ni Simon. Gibilin sa patyo sa gobernador, gitawag sa santo ang usa ka pari. Pagkahuman niyang makumpisal sa iyang mga sala, uban sa dakong pagrespeto, gihatagan siya og Banal nga Komunyon ug gisumite niya ang iyang balaan nga kalag sa Ginoo. Pagkahibalo ni Theodore sa kamatayon sa balaan, naghilak siya sa kasubo ug naghinulsol sa iyang sala. Samtang nagpadayon, ang tibuok lungsod nagtigum alang sa lubong sa santo. Kauban ang pagkanta sa mga salmo ug espirituhanong mga awit, ang lawas sa balaan nga tawo gilubong sa Monasteryo sa Epiphany sa Yuryevets. Nahitabo kini niadtong Nobyembre 4, 1584. Sa lubong sa santo, naghatag si Voivode Theodore Petelin og daghang limos. Pagbalik niya sa balay, iyang nakaplagan nga wala gyud mikunhod ang iyang kuwarta. Nasabtan niya nga nahitabo kini pinaagi sa katingalahang pagdumala sa Diyos ug nagpasalamat siya sa Ginoo ug sa atong himayaong amahan nga si Simon. Niadtong 1619, gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa lubnganan sa bulahan nga tawo aron pasidunggan ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga si Odigitria, nga adunay mga kapilya sa kilid nga gipahinungod kang propeta Elias ug kang Santo Macarius sa Zheltovodsk. Ang dapit ibabaw sa lubnganan ni bulahan Simon gimarkahan og kahoy nga lubnganan aron walay bisan kinsa nga aksidenteng matapakan kini. Niadtong panahona, usa ka babaye nga ginganlan og Salome ang miadto sa lubnganan ug nangayo sa pari nga maghimo og serbisyo sa paghinumdom ibabaw sa kabaong sa santo.

'Sulod sa kapin 18 ka bulan, grabe kaayo akong pagkasakit. Usa ka adlaw, usa ka lalaki ang mitungha kanako, nagsul-ob lang ug kamiseta, hubag ang tiil, taas ang itom nga buhok, ug katamtaman ang gitas-on. Sa pagtindog niya sa akong atubangan, miingon siya: "Adto ka sa Monasteryo sa Epiphany ug hangyoa nga ipahigayon ang usa ka memorial service sa lubnganan ni Simon the Fool alang sa gugma ni Cristo."' Nabati nako nga hingpit na akong kaayohan ug miadto ko aron mag-ampo sa lubnganan niining matarong nga tawo.

Ang tanan nga naa didto nabigla kaayo sa iyang gisulti, kay wala pa gyud nila makita si bendito Simon. Ang uban nga mga tigulang miingon nga si Simon mismo ang nagpakita kaniya: ang iyang dagway eksakto sama sa iyang paghulagway kaniya.

Daghang uban pang mga milagro ang nahitabo sa lubnganan sa balaan. Niadtong 1635, gisugo ni Patriarka Jose nga tukoron ang usa ka reliquaryo ug ipintalan ang usa ka ikon sa niining balaang tawo sa Dios, nga hangtod karon nagpadayon sa pag-ampo sa Ginoo alang sa kaluwasan sa atong mga kalag. Amen.

18 Nobyembre

5 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir sa Balaang Kagalang-galang nga mga Martir Galaktion ug Epistima

Gisaulog sa Nobyembre 5

[7521]Sa Fenicia[7522] , sa siyudad sa Emesa, nagpuyo ang usa ka si Clitophon, usa ka maharlika, iladong ug adunahan nga lalaki. Ang iyang asawa, nga ginganlan og Leukippia, anak sa eparco nga si Memnon, baog ug masubo kaayo tungod niini, kay tungod sa iyang pagka-baog kanunay siyang makasinati og pasipala gikan sa iyang bana, ug usahay mosagubang pa gani siya og pag-abuso ug pagpanghampak. Pareho silang pagano, nagsunod sa bakak nga pagtuo sa Hellenic nga[7523] ug labi na gayud nga nagpasidungog sa diyosa nga si Artemis[7524] .

Niadtong panahona, ang siyudad gipangulohan sa usa ka si Secundus nga taga-Sirya, nga nagtratar sa mga nagtuo kang Kristo uban sa grabeng kalupigan ug kawalay kalooy. Naghimo siya og daghang lain-laing instrumento sa pagpanakit ug gipakita kini sa sentro sa siyudad aron makapahadlok sa kasingkasing sa mga Kristohanon. Busa, daghan sa mga magtutuo, nga nahadlok sa grabeng pag-antos, mitago; samtang ang uban, nga maisugong nagpanghimatuud kang Cristo, mitugyan ang ilang kaugalingon sa ilang mga mananakit ug namatay alang sa ngalan sa ilang Ginoo. Apil kanila ang usa ka monghe nga ginganlan og Onuphrius nga, aron dili siya mailhan nga Kristohanon, gitago ang iyang monghe nga bisti ilawom sa panapton sa usa ka pulubi; ug, naglibot-libot gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain ug gikan sa usa ka balay ngadto sa lain, nangayo siya og usa ka subo nga pan ingon usa ka pobre, samtang sa samang higayon, sa bisan asa nga mahimo, gitudlo niya ang tinuod nga pagtuo ug gitultol ang mga kalag sa mga tawo paingon sa Dios. Sa ingon niini nakaabot siya sa balay ni Clitophon, ug samtang nagtindog sa ganghaan, misugod siya og hangyo og pan. Si Leucippia, sa dihang nakakita siya og tawo nga nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug nangayo og pan, nagsugo sa usa sa iyang mga sulugoon nga babaye nga isirado ang pultahan sa iyang nawong: niadtong adlawa nasuko siya, kay gihampak siya sa iyang bana tungod sa iyang pagka-walay anak. Ang monghe, bisan pa niana, nagpadayon, sumala sa batasan sa mga pulubi, sa pagtindog sa ganghaan, nangayo og limos. Dali ra, mipahumok si Leukippia, gisugo niya nga pasudlon ang tigulang sa patyo, ug gihatagan siya sa tanan niyang gikinahanglan. Samtang gidawat sa tigulang ang limos, nadungog niya ang bug-at ug tinuoray nga paghuyop ni Leukippia ug nangutana siya kaniya:

'Unsa may hinungdan sa imong kasubo, ginoo, nga ingon ana ka kalalom ang imong paghuyop?'

Mitubag siya:

[7521] Eparco – ulo sa usa ka probinsya.

[7522] Phoenicia – usa ka nipis nga piraso sa yuta nga nag-unat sa silangang (Asyano) baybayon sa Dagat Mediterraneo, sa amihanan sa Palestina. Kining nasud nailhan sukad pa sa karaang panahon ug orihinal nga gipuy-an sa usa ka katawhan nga paryente sa mga Hudiyo; sila ang unang mga tawo nga naglayag ug nangalakal sa karaang kalibutan, nga nagtukod sa ilang mga kolonya ug mga postahan sa kalakalan sa lain-laing bahin sa kalibutan. Sa karaang panahon, ang mga nag-unang siyudad sa Fenicia naglangkob sa usa ka bulag ug independyenteng komunidad; sa ulahi, naghimo sila og usa ka konfederasyon nga gipangulohan sa siyudad sa Tiro. Sa ika-8 nga siglo BC, napildi ang Fenicia sa mga Asiriano ug pagkahuman napailawom sa pagdumala sa nagkadaiyang mga katawhan sa sunod-sunod: ang mga Babilonyo, Persyano, Griyego, Romano, Arabo, Seljuk Turko ug Ottoman Turko, nga ila gihapon hangtod karon. Ang sinugdanan sa Kristiyanismo sa Fenisia nagsugod pa sa panahon sa mga Apostoles.

[7523] Pasagdan, pagano.

[7524] Artemis – ang pagano nga diyosa sa mga Griyego sa bulan ug pagpangayam. Ang Iyang maanindot nga templo sa Efeso, sa Asia Minor, gihisgutan sa Basahon sa Mga Buhat (Mga Buhat 19:24–29).

'Walay anak ko, tigulang, kay baog man ko, ug tungod niini ginahimus ug ginapahawa ko sa akong bana; daghan na kaayong bulawan akong gihatag sa mga doktor ug salamangkero aron matabangan ko nila ug matambalan ang akong kabao, apan wala koy nadawat nga tabang gikan kanila, ug mas nagkalalom pa gayud ang akong pagkawalay paglaum.'

Nangutana ang tigulang:

'Asa nga diyos imong giserbisyohan?'

'Nag-alagad ko sa dakong diyosa nga si Artemis,' tubag niya.

'Mao kana gyud ang hinungdan nganong ikaw baog: kay wala kay paglaum sa Dios nga makahatag kanimo og anak,' tubag sa tigulang.

'Apan sa unsang Dios ko ibutang ang akong paglaum, nga makahatag kanako og ingon nga grasya aron matawag ko nga inahan?' pangutana ni Leucippia.

'Ibutang ang imong paglaum sa tinuod nga Dios, si Jesu-Cristo,' tubag sa tigulang, 'ug tuohi Siya, ug ang Iyang Amahan nga walay sinugdan, ug ang Espiritu Santo, nga pareho sa Amahan ug nagahatag kinabuhi.'

Nangutana si Leucippia:

'Dili ba ikaw naghisgot kanako sa Dios nga gisaadya sa mga taga-Galilea?'[7525]

'Siya gayud kana,' tubag sa tigulang, 'kay Siya ang nagmugna sa kalangitan, nagtukod sa yuta, ug naghimo sa tawo ug sa tanang buhing binuhat.'

'Nahadlok ko,' matod ni Leukippia, 'nga basin mahibalo ang gobernador sa probinsya, si Secundus, sa akong pagtuo ug patyon ko niya, sama sa iyang gibuhat sa daghang uban: gipatay niya nga walay kalooy ang tanan nga nagtuo sa Dios nga imong gihisgutan.'

'Kung nahadlok ka sa gobernador sa probinsya,' miingon ang tigulang, 'nan mahimo nimong sambahon ang Balaang Trinidad sa tago: Ani-a ako, nagkurog sa hulga sa magtutortyur, tinago nga nag-alagad sa akong Dios ug, pinaagi sa Iyang grasya, naglaum nga makab-ot ang kaluwasan; kay, sama sa imong makita, usa ako ka Kristohanon, monghe ug presbiteryo, ug nagpakaaron-ingnon ako aron dili ko mailhan; sa gawas, sa tanan, usa ra ako sa mga pulubi, apan sa tinuod usa ako ka sulugoon ni Kristo. Busa ikaw usab, pinaagi sa tinago nga pag-alagad kang Kristo, dili ka tungod niini mawad-an sa kaluwasan.

'Kon dawaton nako kini nga pagtuo, Amahan,' pangutana ni Leukippia, 'apan magpabilin nga pagano ang akong bana, dili ba mahimong walay pulos ang akong pagtuo tungod sa akong dili motuo nga bana?'

'Dawata lang ang tanda ni Cristo, mao ang balaang binyag, ug tuohi nga walay pagduha-duha ang tinuod nga Dios; ug kon magpabilin ka nga matinud-anon sa tinuod nga pagtuo, maluwas ka ug maluwas usab nimo ang imong bana, kay ingon sa atong mga Kasulatan: *'Kay ang dili motuo nga bana ginasagrado sa nagtuo nga asawa, ug ang dili motuo nga asawa ginasagrado sa nagtuo nga bana. Kon dili, ang inyong mga anak mahugaw unta, apan karon sila balaan'* (1 Cor. 7:14).

Sa dihang napadasig ni Onuphrius si Leucippia pinaagi niining mga pulong, miingon siya:

'Amahan! Mahimo ba nimo ako pagbunyagan sa balaan nga pagbunyag?'

Mitubag siya:

'Aduna bay tubig? Kay panahon na gayud kini niini.'

Pagkahuman niyang gisugo ang mga sulugoon nga babaye nga ayaw pagsulti bisan kinsa sa nahitabo, gisugo ni Leucippia nga dad-an ug usa ka banga nga puno sa tubig, ug dayon gibunyagan siya ni Bulahan Onuphrius sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ug gitudloan siya sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo ug sa tanang mga sugo. Sa dihang paingon na siya sa paggawas, ang bag-ong nabunyagan nga babaye nangayo kaniya nga ayaw siya kalimti, bisitaha siya kanunay kutob sa mahimo, ug tudloa siya sa pagkamapainubsanon ug pag-ampo.

Pagkahuman nilakaw ang monghe, nagpakaaron-ingnon si Leucippia nga masakiton aron dili siya hikapon sa iyang bana sulod sa walo ka adlaw. Sa ingon niini, napreserbar niya sa pagkabalaan ang grasya sa Espiritu Santo nga nadawat niya sa iyang pagbunyag. Paglabay sa walo ka adlaw, nakita niya sa usa ka panan-awon ang atong Ginoong Jesu-Kristo nga gipako sa krus; ug daw nahulog siya sa Iyang mga tiil ug nakadungog gikan sa Iyang

---

[7525] Ang mga taga-Galisiya mao ang mga sumusunod kang Kristo, nga ilang gitawag nga 'Jesus nga taga-Galisiya' (Mat. 26:69), tungod kay gigugol Niya ang Iyang pagkabata ug pagkabatan-on sa Nazaret, usa ka gamay nga lungsod sa Galisiya.

labing putli nga mga ngabil og usa ka makapahupay nga saad nga tambalan ang iyang pagkawalay anak ug hatagan siya og usa ka anak nga lalaki nga mosunod sa mga pag-antos sa Manluluwas sa krus ug makigbahin sa Iyang Gingharian. Tungod niining panan-awon, napuno si Leukippia sa dakong espirituhanong kalipay ug nakabaton og mainit nga gugma alang sa Dios. Sukad niadto, wala gayud siya makalimot sa mga pag-antos sa Ginoo; kanunay niyang gihunahuna ang Kristo nga gipako sa krus ug, daw, makita Niya nga nagtindog sa atubangan niya.

Paglabay sa mubo nga panahon, naburos siya. Nalipay kaayo ang iyang bana niini ug miingon kaniya:

'Karon nahibalo ko nga pinalipay ka sa mga dios: gihatagan ka nila og anak sa imong sabakan; busa, adto kita ug maghalad og halad kanila.'

Unya mihuyop si Leucippia ug miingon:

'Dili ang mga dios nga imong gipatawag kanako ang naghatag kanako niini nga gasa, kondili lain nga Dios, Nga nagpakita kanako sa usa ka damgo sa wala pa ako maburos ug Nga akong nakita nga gipako sa krus. Ug kon gusto nimo, akong ginoo, maghalad kita og halad sa pagpasalamat Kaniya.'

'Ang Dios nga imong nakita,' matod sa iyang bana, 'mao ang Dios sa mga taga-Galilea, nga akong nadungog gikan sa daghan nga Siya tinuod nga gilansang sa krus ug nagbuhat og katingalahang mga milagro.'

'Ngano man,' matod niya, 'nga dili kita motuo Niya, nga Siya gamhanan kaayo ug maloloy-on kaayo kanimo ug kanako nga natuman Niya ang tinguha sa among kasingkasing—gipang-ayo ang akong pagkawalay anak?'

'Wala ba ka makadungog,' tubag sa iyang bana, 'nga ang gobernador sa probinsya walay kalooy sa pagpanakit ug pagpatay sa mga nagtuo sa Napako sa Krus?'

'Apan kung dili kita makatuo Niya sa hayag,' miingon si Leukippia, 'motuo kita sa tinago ug, subay niining pagtuo, itudlo nato ang atong kinabuhi ngadto sa pagbuhat sa maayo.'

'Walay bisan kinsa,' matod ni Clitophon, 'nga makatudlo kanato niining bag-ong pagtuo ug makasugo kanato kon giunsa nato pag-alagad niadtong maayong Dios nga imong nakita sa imong damgo ug nga nagtugot kanimo sa pagpanamkon.'

Si Leucippia, sa pagkakita nga uyon ang iyang bana kaniya, gisultihan niya kini sa tanan nga nahitabo kaniya ug gipadayag nga usa na siyang Kristohanon ug natudloan na sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo sa usa ka monghe. Naminaw si Clitophon niini uban sa kalipay ug nangandoy nga mabunyagan. Sa diha nga miabot si bulahan Onuphrius sa ilang panimalay aron bisitahan ang bag-ong nabunyagan nga babaye, gipaila-ila siya sa iyang bana, ug nabunyagan si Clitophon sa balaan nga tigulang. Ug ang magtiayon nagpuyo sa hingpit nga pagkamatinud-anon ug pagkabalaan, tinago nga nag-alagad sa Tinuoray nga Ginoo.

Sa dihang natawo ang usa ka batang lalaki kanila, gitawag nila ang ilang espirituhanong amahan ug magtutudlo, si Onuphrius, nga nagbunyag sa bata ug ginganlan siya og Galaktion. Niadtong panahona, gipahayag sa balaan nga tigulang ang mosunod nga propesiya mahitungod kaniya: 'Mas higugmaon niining bata ang kinabuhi sa langit kaysa sa kinabuhi dinhi sa yuta.'

Sa pagdako ni Galaktion, Giatiman sa iyang mga ginikanan ang iyang edukasyon ug, uban sa tabang sa Diyos, dali siyang nangibabaw sa tanang hilisgutan nga iyang gitun-an; ug sa dihang siya nang-edad og 24 – nga niadto patay na ang iyang inahan – gusto sa iyang amahan nga siya magminyo ug, pagkahuman nakakaplag og usa ka dalagang gwapa nga ginganlan og Epistima, gipangakabana niya ang iyang anak kaniya. Tungod kay napalangan ang kasal, kanunay siyang mibisita aron makita ang iyang mapangasaw-onon; apan wala gyud niya siya giabiabi – sumala sa kostumbre – pinaagi sa paghalok, kay wala pa siya nabunyagan. Masubo kaayo si Epistima niini. Ang iyang amahan, pagkakita sa iyang kasubo ug pagkahibalo sa hinungdan niini, miingon kang Galaktion:

'Nganong, batan-on, dili nimo tagdon ang akong anak—ang imong hinigugma—sa naandan nga halok? Kung dili nimo siya gihigugma, nganong mipasalig ka kaniya sa sinugdanan pa lang?'

Si Galaktion, nga wala motubag kaniya, miduol sa batan-ong babaye ug gisultihan siya sa lihim:

'Epistima! Kabalo ka ngano nga wala tika gitagay og halok?'

Mitubag siya:

'Wala ko kahibalo, akong ginoo, ug masubo kaayo ko niini.'

Miingon si Galaktion:

'Tungod kay dili ka Kristohanon ug hugaw ka tungod sa imong hugaw nga pagano nga pagtuo, dili ko gustong hikapon ang imong kahugaw, basi masakitan nako ang Espiritu sa Dios; apan kon gusto nimong makuha ang akong gugma, talikdi ang mga dios-diosan, tuohi ang Dios, nga akong gituhuan, ug dawata ang balaan nga bunyag: unya mohalok ako kanimo, higugmaon tika sama sa akong paghigugma sa akong kaugalingon, tawgon tika nga akong asawa, ug mag-uban kita sa gugma nga dili mabulag hangtod sa katapusan."

Mitubag si Epistima:

'Buhaton ko ang bisan unsa nga imong sugo, akong ginoo: nagtuo ko sa imong Dios ug gusto kong mabunyagan.'

Miingon siya:

'Maayo kaayo, maalamon nga dalaga, karon tinuod na gyud nga nagsugod na ko paghigugma kanimo. Apan tungod kay walay makabunyag kanimo—kay ang Kristohanong pagtuo nakasinati og mabangis nga paglutos, ug ang mga presbiterio ug klero gipatay o nilayas sa kamingawan—kinahanglan ako mismo ang mubunyag kanimo. Busa, dad-a ang pipila ka puti nga bisti ug paingon sa Suba sa Kifos—sama sa pagkaligo—ug sa samang higayon mobiya ko sa akong balay ug mogawas sa kaumahan nga magkunwari nga maglakaw-lakaw; ug sa diha nga makit-an tika sa daplin sa suba, bapisohan tika."

Miadto si Epistima sa suba; miadto usab didto si Galaktion ug sa Kifos gibunyagan niya ang iyang hinigugma sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ug gitun-an niya siya unsaon pag-ampo. Unya nagbulag sila sa ilang tagsa-tagsa nga dalan, ug walay nakahibalo sa ilang tinago. Sa parehas nga panahon, gipabalhin ni Galaktion sa tinuod nga pagtuo ang usa sa mga ulipon sa iyang biyenan ug gibunyagan siya, sama sa iyang gibuhat sa iyang hinigugma. Kining ulipon, nga ginganlan og Eutolmius, sa ulahi nahimong monghe ug misulat niining hagiograpiya.

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, nagpabilin si Epistima sa balay sa iyang mga ginikanan, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagpamalandong sa Dios ug sa pag-ampo, nga iyang gihimo sa tinago, kay iyang gitago sa iyang amahan nga gidawat niya ang pagtuo nga Kristohanon.

Sa ikawalong adlaw pagkahuman sa iyang pagbunyag, sa dihang miadto si Galaktion kaniya, miingon siya kaniya:

'Aduna koy isulti kanimo nga katingalahang butang, akong ginoo. Sukad nga nadawat nako ang balaan nga pagbunyag, kanunay nakong nakita ang mga maanindot nga bulwagan, ug sulod niini tulo ka grupo[7526] nga nag-awit: ang usa ka grupo gilangkoban sa mga monghe; ang usa naglangkob sa mga nga matahum nga dalaga, ug ang ikatulo sa pipila ka mga lalaki nga may pako, nagdilaab, ug may maharlikang dagway; ug gikan niining katingalahang panan-awon ug sa matam-is nga tunog sa pagkanta niining mga tawo, ang akong kasingkasing nakasinati og katingalahang kalipay.

Si Galaktion, pagkahuman sa paghunahuna sa nakita ni Epistima, miingon kaniya sa mosunod:

Ang mga monghe mao kadtong mibiya sa ilang bahandi, asawa ug mga higala ug misunod kang Kristo, naglakaw sa masipit ug masubo nga dalan sa kinabuhi sa pagka-imol, pagkabalaan ug pagkamapailubon. Ang mga matahum nga dalaga mao kadtong mibiya sa ilang mga hinigugma sa kasal ug ginikanan, ug sa tanang kalibutanong pangdani—mahal nga bisti, kabtangan ug uban pang kahaw-asan—ug misunod kang Kristo. Ug ang mga lalaking may pako mao ang mga Anghel sa Dios, uban kanila ang mga dalaga malipay ug magdayeg sa langit, naghimaya sa Dios pinaagi sa mga awit sa pagdayeg.

'Oh, unta tugotan kita sa Dios nga malipay uban kanila,' matod ni Epistima.

'Kon mapreserbar nato ang atong pagkabirhen,' miingon si Galaktion, 'ug, sama nila, isalikway nato ang kalibutan, unya ang Labawng Maayong Dios magahatag kanato sa parehas nga ganti.'

'Kung mouyon ka,' tubag ni Epistima, 'andam ko nga panalipdan ang akong pagkabirhen, apan dili ko gusto nga mabulag kita, kay kung mabulag kita, unsaon man nato pag-ambit sa atong kalipay sa usag usa?'

'Saad-a ko karon dayon,' miingon si Galaktion, 'nga imong panalipdan ang imong pagkabirhen ug mosunod ka sa kinabuhi sa monghe uban kanako, ug dili kita magbulag niining kinabuhi o sa sunod.'

Gihatag ni Epistima kaniya ang saad nga iyang gipangayo, nga miingon:

[7526] Ang 'Lik' nagpasabot og host o tigum.

'Ingon sa akong hugot nga pagtuo kang Ginoo nato nga si Jesu-Kristo, mao usab akong saad kanimo nga tumanon ko ang imong tinguha, ug sundon tika bisan asa ka paingon.'

Miingon si Galaktion:

'Magpasalamat kita sa atong Dios nga maloloy-on Siya kanato ug paminaw sa atong mga pag-ampo! Hinaut nga iyang kumpirmahon ug panalipdan ang atong panata nga dili mabungkag hangtod sa katapusan!… 'Mopauli na ko karon sa akong panimalay ug mag-andam para sa biyahe; kinahanglan buhaton usab nimo ang pareho: ihatag ang tanan nimong gipanag-iya sa mga kabus, sama sa akong buhaton, ug sa ikatulong adlaw mobiya ta sa atong mga panimalay nga mag-uban ug moadto bisan asa kita dad-on sa Ginoo. Dad-a usab nimo ang sulugoon nga si Eutolmius—usa siya ka matinud-anong tawo ug magkinabuhi usab siya sa monastikong kinabuhi uban kanato.'

Pagkahuman niining pakighinabi, nagbulag sila San Galaktion ug Santa Epistima; sa tinago nilang gipangbahin ang tanan nilang kabtangan sa mga kabus ug nag-andam sa biyahe, mibiya sila sa ilang mga panimalay sa gabii, sumala sa ilang gikasabutan, ug mibiyahe silang mag-uban, kauban ang sulugoon nga si Eutolmius.

Paglabay sa napulo ka adlaw, nakaabot sila sa usa ka bukid nga ginganlan og Publion[7527] , diin adunay usa ka monasteryo nga gipuy-an sa napulo ka monghe nga nangitag dalangpanan. Sa dili kaayo kalayo, adunay usa ka gamay nga kumbento nga gipuy-an sa upat ka tigulang nga babaye nga nagbantay og istriktong pag-ayuno; nagdumala kanila ang usa ka diakonisa nga putli ug balaan ang kinabuhi. Si Galaktion ug Epistima, kauban si Eutolmius, misulod sa monasteryo, mitahud sa abad, ug gisultihan siya sa ilang tinguha nga maghimo og panata sa pagka-monasto didto. Ang abá, nga nakaila sa tawag kanila sa Diyos, midawat kanila ug giputol ang ilang buhok isip mga monghe: gipadala niya si Epistima sa kombento aron moapil sa upat ka balaang asketiko, samtang iyang gipabilin sila Galaktion ug Eutolmius sa iyang kaugalingong monasteryo ug gitudloan sila sa pagbuhat sa tanang katungdanan nga kasagarang buhaton sa kinabuhi sa monghe. Ug ang Kagalang-galang Galaktion hingpit nga nagsunod sa abbot ug sa mga kaigsuonan ug masigasig nga nag-alagad sa Dios. Ug kinsa may makahulagway sa iyang mga kaisog ug mga paningkamot? Dili siya gayud makita nga naglingaw-lingaw; hinuon, kanunay siyang nagbuhat og butang nga gikinahanglan sa monasteryo o nag-ampo; talagsaon ang iyang pag-ayuno: usahay dili siya mokaon sulod sa tibuok semana; gipanalipdan niya pag-ayo ang iyang pagkamakusog ug pagkabalaan nga nagpaningkamot siya nga dili gani makakita sa nawong sa babaye, ug sa tinuod, wala gyud siya makakita og usa sulod sa dugay nga panahon; Sa daghang higayon, ang pipila sa mga igsoon nangimbitar kaniya nga mouban kanila aron makita ang maong balaang diakonisa, nga nagpuyo isip madre sulod sa siyamnapung ka tuig ug dako kaayo ang iyang ikatabang sa tanan nga maminaw sa iyang mga pagtulon-an mahitungod sa kaluwasan sa kalag, tungod kay siya nailhan tungod sa iyang kinaadman, makapadasig nga mga pulong ug matinahuron nga kinabuhi – ug, sa laing bahin, aron bisitahan si Igsoon Epistima. Apan misalikway si Galaktion, nga miingon:

'Igong-igo na alang kanako, mga balaang amahan, nga makapahimulos sa inyong mga pagtulon-an; bahin sa akong igsoon, dili ko siya gusto makita hangtod moabot ang panahon nga ang Ginoo mismo ang mosugo kanako nga makita siya.' Ug si Santa Epistima, iyang igsoon sa Kristo, nagpuyo sa iyang kombento ilawom sa pag-atiman sa balaan nga diakonisa, sama sa usa ka Anghel sa Dios, gigahin ang iyang panahon, sama ni Galaktion, sa mga paningkamot sa pag-asketiko ug mga buluhaton, ug sa walay paagi nga napakyas sa pagkapareho sa iyang igsoon sa ilang paagi sa kinabuhi. Ang magsoon nga mga , sama sa duha ka suga nga nagdilaab sa gugma alang sa Dios, samtang ang mga monghe nga nag-alagad uban kanila natudloan sa ehemplo sa ilang mahimayaong kinabuhi ug naghimaya sa Langitnong Amahan.

Samtang nagpadayon nga walay hunong ang pagpanlupig sa mga Kristohanon: napugos ang tanan sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan, ug kadtong mosupak gipailawom sa pagpanakit. Ang pipila ka mga pagano, nga nakahibalo sa mga monghe nga nagpanalipod sa kabukiran, nagreport kanila sa gobernador sa probinsya, si Ursus. Iyang gipadala dayon ang iyang mga sundalo uban ang sugo nga dakpon ang tanang monghe ug dad-on sila sa iyaha aron pagahukman. Bisan pa sa dili pa moabot kining mga sundalo, si Santa Epistima nakasinati sa mosunod nga damgo sa usa ka gabii: nagdamgo siya nga nagtindog siya sa palasyo sa hari kauban ang iyang hinigugma ug espirituhanong igsoon nga si Galaktion, ug usa ka masidlak nga Haring nagkorona kanila

[7527] Ang Bukid Publion, o Publion, sumala kang Simeon Metaphrastes, nahimutang duol sa Bukid Sinai.

og matahum nga mga korona. Pagmata niya, namangha siya sa iyang nakita ug, sa pagsubang sa adlaw, nagpadala siya ug sulat ngadto sa abad nga naghangyo kaniya nga moanha kaniya aron maminaw sa usa ka importante nga butang (kay, sumala sa kostumbre, ang mga madre dili moadto sa monasteryo sa mga lalaki; imbis, ang abá, nga nagsilbi nga espirituhanong amahan sa duha ka monasteryo, siya mismo ang moanha sa mga nag-ayuno nga madre ug motagad sa ilang espirituhanong panginahanglan: paminawon niya ang ilang mga kumpisal, pagasaulogon niya ang Banal nga Liturhiya para kanila, pagahatagon niya sila sa Balaang Misteryo, ug unya mobalik sa iyang kaugalingong monasteryo). Pagdawat niya sa sulat gikan kang Epistima, ang abá mibyahe paingon sa monasteryo sa mga balaan nga babaye nga nag-obserba sa pagpuasa, diin gisaysay ni Santa Epistima kaniya ang panan-aw nga iyang nadawat sa damgo sa miaging gabii. Miingon ang abá:

Ang palasyo mao ang Gingharian sa Langit, ug ang Hari mao si Jesu-Kristo. Siya ang atong Ginoo ug Dios, ug ang mga korona nagpasabot sa mga ganti nga ikaw, akong anak, ug ang imong espirituhanong igsoon, si Galaktion, madawat sa takdang panahon tungod sa inyong mga pag-antos ug mga buhat sa pagkamatinud-anon; apan una kamo kinahanglan mag-antos pag-ayo ug mamatay sa kamatayon sa martir. Gina-implorar ko ikaw, akong anak, ayaw kahadlok sa malupit nga pag-antos ug ayaw kawad-i og kasingkasing sa taliwala sa imong mga pag-antos: hibaloa nga tungod sa imong pag-antos, nagpaabut kanimo ang walay katapusan ug dili masukod nga mga panalangin, nga imong madawat kauban ang imong igsoon gikan sa kamot sa Magahatag sa mga Katingalahan[7528] .

Si Epistima, nga puno sa luha ang iyang mga mata, mitubag:

'Mahitabo ang kabubut-on sa Ginoo: ipahimutang Niya ang tanang butang nga may kalabotan kanato sumala sa Iyang pagbuot, sumala sa Iyang kaayo!'

Sa diha-diha nga nakabalik ang abbot sa iyang selda, giatake ang monasteryo sa mga lalaki sa mga sundalong gipadala ni Urs; ang tanang monghe milayas ug nangitag dalangpanan sa mga disyerto ug kabukiran, ug si Banal Galaktion ra ang nabilin sa monasteryo, nga nadakpan sa mga sundalo samtang ilang nakaplagan siya sa iyang selda nga nagbasa sa Pulong sa Dios. Sa samang paagi, ang mga balaan nga babaye nga nag-obserba sa pag-ayuno nilayas gikan sa ilang mga selda ug mitago, kauban ni Epistima. Si balaan Galaktion ra gayud, sama sa karnero nga gidala sa katul-anan[7529] , gipadpad sa atubangan ni Ursus aron atubangon ang paghukom ug pag-antos. Apan si kagalang-galang Epistima, nga nagtago uban sa ubang mga birhen sa usa ka langob, sa dihang nahibaloan niya nga ang iyang hinigugma ug igsoon nga lalaki nadakpan sa mga pagano ug gidala aron pahirason, nanghugno sa paghilak sa tiilan sa balaan nga diakonisa, nga nagaingon:

'Gina-ampo ko kanimo, akong ginoo, pasagdi ko nga moadto, aron masunod nako ang akong ginoong Galaktion: kay nadungog nako nga gidakpan siya sa mga sundalo ug gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya aron pahiritsan, ug dili nako ikaya nga mabulag kaniya; nagasakit ang akong kasingkasing alang kaniya, ug gusto ko nga mamatay uban kaniya alang kang Kristo nga atong Ginoo.'

Mitubag ang diakonesa:

'Dili, anak kong Epistima, ayaw pagsunod kaniya, ug ayaw paghatag sa imong kaugalingon sa kamot sa mga pagano, basi mahulog ka sa bitag sa kaaway: batan-on pa ka, ug nahadlok ako para kanimo, basi tungod sa kahadlok sa pagpanakit, ikalimod nimo si Kristo ug busa madaut ang imong pagkabirhen; unsa pa, ang tanan nimong paningkamot sa pagka-monastiko mahimong walay pulos, ug mawala ang tanan nimong paglaum sa kaluwasan.

'Dili ko mabuhi nga wala ni Galaktion,' tubag ni Epistima, 'pinaagi kaniya nakaila ko kang Kristo, ang akong tinuod ug maloloy-on nga Dios; sa iyang mga kamot gihugas ako sa tubig sa bunyag gikan sa pagka-pagano; siya ang nagpahimutang kanako sa dalan padulong sa kaluwasan ug nagdala kanako ngadto niining monastikong

---

[7528] Ang 'Organisador sa mga paligsahan' usa ka hubad sa Griyegong pulong nga nagpasabot, sa mga karaang Griyego, sa labing dungganong katungdanan *sa mga nag-organisar sa mga kompetisyon* (sa pagdagan, pagsakay sa kabayo, pakigbisog, ug uban pa). Dinhi, nagpasabot kini, siyempre, kang Ginoong Jesu-Kristo, nga pinaagi sa Iyang kamatayon sa krus, nagtukod sa basihanan ug gisugdan ang mga paningkamot sa pagpamatay sa unod ug espirituhanong pagkahingpit, diin ang mga Kristohanon *gipapako* sa krus uban ni Cristo—sa ato pa, sila makigbahin, ingon ba, sa Iyang mga pag-antos—ug sa samang higayon isip Huwes niining mga paningkamot ug tagahatag sa ganti alang niini.

[7529] *Sama sa karnero nga gidala sa pagpatay.* Kining mga pulong gikuha gikan sa Isaias 53 ug naglangkob sa usa ka propesiya mahitungod sa pag-antos sa Manluluwas sa krus (ilabi na, ang Iyang malumo nga pag-antos niini).

paagi sa kinabuhi ug sa inyong balaang monasteryo; ang iyang mga pag-ampo mitabang kanako sa tanan nakong panginahanglan; siya ang akong betrothed, akong igsuon, akong magtutudlo, akong amahan sa Dios, ug ang tigbantay sa akong pagkabirhen; ug dili ko siya mapabulag bisan karon o sa umaabot nga kinabuhi, apan mag-uban kami sa kamatayon. Kung iyang itugyan ang iyang kalag alang sa Tinuod nga Dios, itugyan usab nako ang akoa; paagasa ang iyang dugo uban sa akoa alang sa Magbubuhat sa tanan – uban kaniya moadto ko ug motindog sa atubangan sa trono sa Hari sa Himaya, Kinsa akong nakita sa damgo ug Kinsa mi-korona kanamo nga mag-uban... Pabiyaa ko, akong ginoo, pabiyaa ko ug ampoa ako!

Ang diakonesa, sa pagkakita sa iyang mga luha ug sa iyang mainitong gugma alang sa Dios ug sa iyang hinigugma, miingon:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo, akong anak, ug panalanginan usab ang tibuok nimong panaw! Hinaut nga makab-ot nimo ang buhat sa imong pagkamartir, sama sa gibuhat sa bulahan nga si Tecla. Busa, sugod na sa kini nga panalangin nga panaw, ug hinaut nga ang nagpalig-on nga kamot sa Ginoo mag-uban kanimo!'

Pagkahuman niini, ang Bulahang Epistima, pagkahuman niyang gihalokan ang balaan nga diakonesa, iyang espirituhanong inahan, ug ang tanan niyang mga igsoon, midali sa pagsunod sa iyang pinalanggang igsoon nga lalaki.

Pagkadool niya sa mga sundalo ug pagkakita niya kang San Galaktion nga gidala nga nakadena, misinggit siya:

'Gihigugma nakong ginoo ug igsoon! Akong magtutudlo, nga nagiya kanako paingon sa kaluwasan, pinaagi kanimo nakaila ako kang Kristo, ang Tinuoray nga Dios, hulata ako; ayaw biyai nga nag-inusara ang imong kabos nga igsoon nga babaye ug sulugoon! Dal-a ko uban kanimo sa akong pagkamartir, ako nga imong giluwas gikan sa idolatrous nga ilusyon ug sa tanang kahimayaan sa kalibutan; idala ako, nga imong gipaila sa kinabuhi sa monghe, ngadto sa korona sa martir! Hinumdumi nga imong gisaaran ako nga dili mo ako biyaan, ni karon ni unya!"

Ang mga sundalong kauban ni Galaktion midali paingon kang Epistima ug gidakop siya. Sa dihang nakita ni Galaktion si Epistima, napuno siya sa kalipay tungod sa iyang lig-on nga determinasyon nga mag-antos alang kang Kristo, nga misangpot sa pagbubo sa iyang mga luha sa kalipay. Nagpasalamat siya sa Diyos sa tibuok niyang kasingkasing tungod kay gihatagan Niya ang iyang igsoon og ingon nga pagkamapailubon ug mainit nga gugma alang sa Diyos, ug nag-ampo siya sa tago alang kaniya, nga suportahan siya sa Ginoo hangtod sa katapusan sa iyang pag-antos ug nga dili siya mahadlok sa malupit nga mga pag-antos.

Giputlan siya sa mga sundalo kauban si Galaktion—nga dugay na niyang kauban sa usa ka espirituhanong panag-igsoon—ug gidala sila sa gobernador sa probinsya. Sa dalan, gitudloan ni Galaktion si Epistima, nga miingon:

'Pag-amping, igsoon, ayaw paglimbong sa bisan unsang tukso niining dautang kalibutan, ug ayaw kahadlok sa mga pag-antos: dili kita mag-antos dinhi og dugay, apan tungod niini makadawat kita og walay katapusang korona gikan sa atong Ginoo sa langitnong palasyo.'

Mitubag kaniya si Santa Epistima:

'Mosunod ako sa imong mga bakas, ginoo, ug buhaton ang imong gibuhat; ug nagtuo ako nga ang atong Ginoo dili kita biyaan, kondili lig-onon ka ug tabangan ako, bisan pa ako maluya, aron sa Iyang tinguha makasugakod sa parehas nga pag-antos sama kanimo, mag-antos ug mamatay sa parehas nga paagi, aron *"sa pagkamatarong makita nako ang imong nawong; sa dihang ako magmata, ako mapahimakas sa imong dagway'* (Salmo 16:15).

Samtang nag-istorya sila sa ingon niini, nakaabot sila sa patyo ni Ursus. Usa ka sulugoon ang migawas aron atubangon ang mga sundalo ug miingon nga gisugo sa kumander nga bantayan ang mga Kristohanon hangtod sa buntag. Busa, gipabilin sa mga sundalo nga nakagapos ang mga balaan tibuok gabii.

Sa sunod buntag, miadto si Urs sa hukmanan, ug sa dihang gidala na sa iyang atubangan sila Galaktion ug Epistimus, gitutokan sila niya ug miingon:

'Kinsa kamo, mga itom nga tawo?'

Mitubag si Santo Galaktion:

'Kami mga Kristohanon ug monghe.'

Nangutana si Urs:

'Ug kinsa si Kristo?'

'Si Kristo mao ang tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa tanang butang nga naa niini,' tubag sa santo.

'Kung ang inyong Kristo mao ang naghimo sa tanan,' padayon ni Urs, 'unsa kaha ang among mga diyos, ug unsa man ang ilang nahimo?'

'Ang inyong mga dios,' tubag ni Galaktion, 'bato ug kahoy; mapapas sila ug wala'y gihimo, kundili gihimo sila sa kamot sa tawo; apan inyong ginasimba ang buhat sa kamot sa tawo ug giila nga mga dios ang inyong kaugalingong gihimo gikan sa lain-laing materyal.'

Sa kasuko, gisugo ni Urs ang mga anaa sa interogasyon nga huboon si Galaktion ug bugbog-on siya nga mabangis gamit ang mga lubid tungod sa pagpanamastamas batok sa mga diyos.

Samtang gipalo si Galaktion, naghilak si Santa Epistima ug gisaway ang kumander.

'Walay kalooy nga manlutos!' ingon niya. 'Wala ba kay kahuya sa paglutos sa usa ka sulugoon sa Dios nga walay sala, ug sa pagtabon sa iyang lawas—nga nangayayat na tungod sa pag-ayuno—sa mga samad?'

Apan si Urs miingon:

'Huboa usab siya, ug pahugot pa ang paghampak kaniya.'

Sa dihang gikuha sa walay-hiya nga mga sulugoon ang iyang monastikong bisti ug gipahubas siya hangtod sa iyang sinina nga hinimo sa buhok, miingon ang santa sa tortyurador:

'Maka-sumpa ka, walay-hiya nga mananakit! Sukad pagkabata, wala pay nakakita sa akong kahubas, ug ikaw pa man ang nagsugo nga hubaron ko sa atubangan sa tanan. Pabuta unta ang imong makasasala nga mga mata, aron dili nimo makita ang akong pagkabaklang nga kahubas!'

Sa diha-diha nga nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, ang prinsipe ug ang tanan nga naa sa iyang palibot nabuta, ug ang matag-usa nanghikap sa mga bungbong gamit ang ilang mga kamot aron mangita og giya, ug walay bisan kinsa nga nakakita sa kahayag. Napuno silang tanan sa kahadlok ug misinggit:

'Luwasa kami, alagad ni Cristo, gikan niining kangitngit, ug motuo kami sa imong Dios!'

Unya ang santo nangamuyo sa Dios, ug nakakita pag-usab ang tanan; labaw pa, lima ka pulo ug tulo sa mga anaa didto ang tinuod nga mituo kang Cristo. Apan si Urs, bisan pa nga nabawi niya ang iyang pisikal nga panan-aw, mas nabuta pa gayud siya sa espiritu, kay, gipukaw sa yawa, iyang gihatag kining milagro dili sa Ginoong Jesu-Cristo, kondili sa iyang bakak nga mga dios: 'Nakasala kami sa pagpanamastamas,' iyang gihunahuna, 'batok sa among dagkong diyos sa among hunahuna, ug, nasuko niini, gipahamtang nila kanamo ang silot aron kami mahimong mas maampingon ug dili na mosuway sa paghunahuna og dautan bahin kanila... Busa, ayaw nato pasayloa kining mga klarong mananamastamas ug panimalos kita sa mga nagpasipala sa among mga diyos.'

Ug gisugo ni Urs nga ipasulod ang mga hait nga pako ilawom sa mga kuko sa kamot ug tiil sa mga martir. Gidala sa mga santo kining pag-antos uban sa kaisog ug misinggit sila:

'Nag-alagad kami kang Kristo, ang Usa ka Tinuod nga Dios, ug gisalikway namo ang mga bakak nga dios!'

Pagkahuman niini, gisugo ni Urs nga putlon ang ilang mga kamot. Nagsinggit sila:

– *'Bulahan* ang atong *Ginoo*, *nga nagtudlo sa* among *mga kamot alang sa gubat ug* sa among *mga tudlo alang sa pakig-away,* among *kaluoy ug* among *panalipod*, among *dalangpanan ug* among Manluluwas' (Salmo 143:1–2), nga nagluwas kanamo gikan sa kamot sa among mga kaaway!

Unya gisugo ni Urs nga putlon usab ang ilang mga tiil, diin misinggit sila:

– *'Bangon aron tabangan kami ug luwasa kami tungod sa imong kaluoy'* (Salmo 43:27). Nasayud Ka, O Ginoo, nga, nagdilaab sa gugma alang Kanimo, gisunod namo Ka ug gisubay ang dalan sa pag-antos; karon, apan, idala kami sa walay katapusang pahulay, ug unta ang among mga tiil motindog sa Imong langitnong puloy-anan, diin ang tanan nga nakapahimuot Kanimo nagtindog sa Imong atubangan!

Ug ilang gibangon pag-usab ang ilang mga tingog, nga nagaingon:

'Sumpaon ang mga diyos-diyosan sa pagano ug ang tanan nga nag-alagad kanila!'

Unya miingon si Urs:

'Kining mga daotang tawo wala gihapon mihunong sa pagpanamastamas sa among mga dios! Tangtanga ang ilang mga dila, aron dili na sila makapanamastamas!'

Busa giputol ang mga dila sa mga santo. Apan bisan pa nga napugngan ang mga baba sa mga magtutumpaw kang Kristo sa pagsulti, wala hunong ang ilang mga kasingkasing sa pagtawag kang Dios. Sa

katapusan, gisugo sa tigpahirap nga putlon ang ilang mga ulo. Gidala sila sa gawas sa pader sa patyo, giputol ang ilang mga ulo gamit ang espada, ug ang ilang mga lawas gibyaan nga walay lubong. Apan si Eutolmius, usa ka sulugoon sa biyenan ni Galaktion ug kauban sa duha ka santo, nagsunod kanila gikan sa gilay-on sa dihang gidakop sila ug gidala sa paglitis, human niya ilisan ang iyang monghe nga bisti ug sinina sa sekular aron dili siya mailhan. Gisaksihan niya ang ilang pag-antos ug kamatayon; pagkahuman nga tinago niyang gikuha ang ilang balaang relikya, naghilak siya niini ug gihatagan sila og dungganong lubong. Girekord usab niya ang ilang kinabuhi ug mauswagon nga pag-antos alang sa kaayohan sa mga mambasa ug maminaw, ug alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya sa Balaang Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Niapil sa han-ay sa mga martir ni Kristo, nakigbisog nga maisugon ug nag-alagad nga himayaon, O himayaong Galaktion, kauban ang imong dungog nga asawa, si Epistima, nga nakig-ambit sa imong mga pag-antos, mag-ampo kamo nga walay hunong sa Usa ka Dios alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi ni San Jonas, Arsobispo sa Novgorod

Gisaulog sa Nobyembre 5

Si Santo Jonas, nga natawo nga si Juan, natawo sa katapusan sa ika-14 nga siglo. Sa dihang tulo pa siya ka tuig ang edad, ang iyang inahan, sumala sa kabubut-on sa Dios, mipahawa sa kalibutan ug ang iyang espiritu mibalik sa Ginoo, ug upat ka tuig pagkahuman, ang pito ka tuig nga batang lalaki nahimong hingpit nga ulila. Apan wala siya biyai sa Ginoo nga walay pag-atiman Niya. Gihangyo Niya ang usa ka birtuoso nga balo, si Natalia Medovartseva, nga dawaton sa iyang panimalay ang pobre nga ulila aron atimanon. Uban sa pag-atiman sama sa inahan, gi-atiman niya ang batang si Juan, nga huyang ang panglawas sukad pagkahimugso ug nanginahanglan og maayong pag-atiman. Gipakaon ug gipahinan-an ni Natalia Medovartseva ang batang lalaki. Wala usab niya siya biyai nga walay espirituhanong pagkaon: gisalig niya siya sa pag-atiman sa usa ka diakono, nga nagtudlo usab sa daghang ubang mga bata. Tungod kay huyang sukad pagkahimugso ug mahiyagon tungod sa kakabus, ang balaan nga batang lalaki klarong lahi sa iyang mga kauban sa klase sukad pa sa unang pagsulod niya sa eskwelahan. Wala siya moapil sa saba nga mga dula sa mga bata; gihigugma niya ang kahilom ug pag-inusara. Gitudlo niya ang iyang kaugalingon sa pagtuon uban sa dakong kadasig ug pagkamaunongon, ug pinaagi sa iyang paspas nga pag-uswag ug malumo nga kinaiya, labi pa niyang nakuha ang paghigugma sa iyang inahan nga nagpadako kaniya.

Usa ka adlaw, pagkahuman sa Vespers, ang mga kauban ni San Juan sa klase nagsugod og dula sa kadalanan. Naa usab didto ang matinud-anong batang lalaki. Wala siya miapil sa dula sa iyang mga kauban, kundili nagtan-aw lang kanila. Niadtong higayona, usa ka lalaki ang mitungha sa kadalanan nga wala pa mailhi sa Novgorod ug susama sa usa ka balaan nga buang. Mao kini si San Michael Klopsky. Gikan sa layo nga rehiyon nga wala pa mailhi sa bisan kinsa sa Novgorod ug wala mailhi ang bisan kinsa sa mga lumolupyo, unang higayon pa lang siya sa Novgorod, bisan pa sa wala pa siya mosulod sa Monasteryo sa Klopsky. Sa pagkakita nila og usa ka lalaki nga nagsul-ob og katingalahang sinina, usa ka grupo sa mga bata midagan paingon kaniya ug nagsugod og tan-aw kaniya. Ang labing saba nagsugod og katawa sa balaan nga tawo, samtang ang uban gani naglabay og mga bato ug basura sa iyang mga tiil. Si San Juan nagtindog sa layo sa kadalanan, samtang hapit na mahuman ang adlaw. Ninghulog na ang kagabhion sa kalibutan, ug ang tanan sa iyang palibot nangahimong ngitngit. Apan nakita ni San Miguel nga klaro ug hayag ang kaugmaon sa bulahan nga batan-on. Wala niya tagda ang kasaba ug mga binuang sa mga bata, miduol siya kang Juan, gikuptan niya ang iyang buhok, gitaas siya ibabaw sa iyang kaugalingong gitas-on, ug miingon:

Ivan, pagtuon pag-ayo sa imong mga libro: gitakda ka nga mahimong Arsobispo sa Veliky Novgorod!

Pagkahuman niini, giyakap niya ang bata, gihalokan siya ug mibiya. Busa si San Miguel, bisan wala pa niya mailhi daan ang ngalan sa bata, nagtagna sa tinuod nga mahitabo kalim-an ka tuig pagkahuman, upat ka tuig human sa iyang kaugalingong bulahan nga pagpanaw.

Samtang ang batan-ong si Juan, pag-abot sa hustong edad, nagpasiya nga ihalad ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Ginoo. Sukad pagkabata, hugot niyang gisunod ang tanang sugo ni Kristo ug gihigugma ang pag-inusara. Karon, nagpasiya siya nga mohimo sa mga panata sa pagka-monasto. Lima ka pulo ka verste gikan sa Novgorod, taliwala sa dagkong kalasangan ug layo sa puloy-anan sa tawo, nahimutang ang Otnya Hermitage. Dinhi miadto si San Juan. Si Chariton, ang arkhimandrita sa maong monasteryo, mainitong gidawat ang bag-ong abot ug giputol ang iyang buhok isip usa ka monghe, ug gihatagan siya og ngalan nga Juan. Nagsugod si Santo Iona sa pagpuyo og hugot ug mapainubsanon nga kinabuhi, nga puno sa dagkong mga buhat sa pagka-mona. Ang iyang mga buhat nakapahingangha sa mga kaigsuonan, nga hangtud nga pagkahuman sa kamatayon ni Chariton, nagkahiusa ang mga monghe sa pagpili kang Santo Iona nga magmamando sa ilang monasteryo. Sa iyang bag-ong katungdanan, napamatud-an sa bulahan nga siya usa ka maalamon nga magmamando, usa ka tinuod nga magbalantay, usa ka malumo nga lider ug usa ka eksperyensiyadong magtutudlo. Ang balita sa iyang mga paningkamot ug mga buhat dali nga mikaylap; sa dili madugay, nailhan siya bisan pa sa Veliky Novgorod. Daghang mga lumolupyo sa Novgorod ug sa ubang mga lugar ang misugod sa pagduol sa santo, aron makadawat og pagtul-id gikan sa iyang maalamon nga mga pagtulun-an ug mangayo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Daghang mga tawo ang nagsugod sa paghatag og donasyon sa monasteryo, busa ubos sa maalamon nga pagdumala ni Santo Jonah, ang Monasteryo sa Otnya—nga kaniadto gamay ug kulang sa kapanguhaan—nagsugod sa pag-uswag; midaghan ang mga monghe niini, ug gisundon nila si Santo Jonah kutob sa ilang makaya.

Niadtong 1458, namatay si Santo Euthymius sa Novgorod. Gihinulsulan siya sa tibuok katawhan; kining magbalantay, nga gihigugma ug girespeto, gilubong nga may dungog[7530] .

Ang mga lungsoranon sa Novgorod nagkahiusa sa ilang tinguha nga makita si Santo Jonah sa trono sa arkipastor. Masakit sa iyang kasingkasing ang pagbiya sa hilom nga Otny Hermitage, apan wala siya magkausab sa pagsuway sa kabubut-on sa katawhan. Niadtong 1458 miabot siya sa Novgorod, ug niadtong 1459 gikonsagra siya nga Arsobispo sa Novgorod ni San Jonah, Metropolitan sa Tibuok Rusya. Ang bag-ong arsobispo gipanalanginan sa tanang hiyas, busa ang mga tawo sa Novgorod nakakita kaniya nga hingpit nga takos nga manunod kang San Euthymius. Kining balaan nga tawo nailhan tungod sa iyang gugma sa iyang kawan; labi na, iyang gipanalipdan ang mga kabus ug mga ulila, nga naghinumdom sa iyang kaugalingong pagka-ulila. Ang mga pulong ni Job hingpit nga natuman kaniya: 'Ang panalangin sa nagakamatay miabot kanako, ug gidala nako ang kalipay sa kasingkasing sa balo. Gisul-otan ko sa pagkamatarong, ug ang akong hustisya nagsul-ot kanako sama sa bado ug kapa. Ako ang mga mata sa mga bulag ug mga tiil sa mga pilay' (Job 29:13–15).

Walay bisan kinsa nga makasulti og dautan bahin sa santo; gihigugma siya sa tanan ug nangandoy nga makakita kaniya, ug ang tanan nga makadungog kaniya malipay. Samtang nagkupot siya og ingon ana ka taas nga posisyon, mapainubsanon ug mahumok siya sa tanan. Naningkamot siya nga makabuhat og maayo alang sa tanan ug maghatag og maalamon nga tambag. Dili lang ang mga tawo sa Novgorod ang nagrespeto sa ilang obispo; bisan ang mga prinsipe sa Moscow nahigugma kang Santo Jonas, gipasidunggan siya pag-ayo, ug kanunay siyang gipadalahan og mga mensahe ug gipangayoan og tambag. Kay ang santo kanunay magpanagna sa umaabot, ug ang iyang mga pulong kanunay matuman gayud. Niadtong panahona, bisan pa man, ang mga prinsipe sa Moscow nga sila Vasily nga Bulag ug ang iyang anak nga si Juan III ([7531]) labi ka dili mosalig sa mga tawo sa Novgorod, nga wala makalimot sa ilang kaniadto nga kagawasan gikan sa Moscow ug busa nakasamok sa kasuko sa tsar sa kapin sa usa ka higayon. Si Santo Jonas, nga gihatagan og dako kaayong pagrespeto sa mga Dakong Prinsipe sa Moscow, gipanalipdan ang iyang mga kauban nga lungsoranon ug gipakalma ang kasuko sa tsar. Ang mga tawo sa Novgorod mismo nangayo kaniya nga mang-ampo sa atubangan sa mga Dakong Prinsipe sa Moscow; kanunay usab niyang gipahunong ang ilang padayon nga kagubot ug panagbangi pinaagi sa iyang awtoritatibong pulong.

Ang santo kanunay nga gitawag aron moapil sa mga sibil nga kalihokan. Sa dili madugay pagkahuman sa iyang pag-ukupa sa katungdanan, nagsugod usab ang kagubot sulod sa Simbahan. Usa ka disipulo sa bakak nga Metropolitan Isidore miabot sa Lithuania gikan sa Roma ug nag-angkon sa kontrol sa Kasadpang Rusyano nga Simbahan. Usa ka konseho ang gitigum sa Moscow, diin napagpasyahan nga dili siya ilhon nga metropolitan. Ang

---

[7530] Ang iyang pista mao ang Marso 11

[7531] Si Vasili nga Bulag mao ang Dakong Prinsipe gikan sa 1425 hangtod 1462, ug ang iyang anak nga si Juan III gikan sa 1462 hangtod 1505.

obispo sa Novgorod mismo wala mitambong niining konseho sa Moscow. Bisan pa, gipadala sa Metropolitan sa Moscow kaniya ang desisyon sa konseho ug gihangyo siya nga magbarug nga lig-on alang sa Ortodoksiya, paligonon ang iyang kawan sa tinuod nga pagtuo, ug kumbinsihon ang mga naligaw ug ibalik sila sa kamatuoran.

Kasagaran, kinahanglan niyang pahimangnoan ang iyang mga ka-siyudadano. Niadtong 1460, miabot sa Novgorod si Dakong Prinsipe Vasily sa Moscow uban sa iyang duha ka anak nga lalaki, sila Yuri ug Andrei. Niining higayona, miadto siya sa Novgorod sa malinawon nga paagi, kay gusto niya nga pasidunggan ang mga tawo nga nakahimo og milagro sa Novgorod ug mangolekta og buhis gikan sa mga lumolupyo. Pipila ka tuig ang milabay, miabot siya sa Novgorod uban sa usa ka gamhanang hukbo ug gipaka-antos ang mga tawo sa Novgorod tungod sa ilang simpatiya sa iyang mga kaaway. Ang uban sa mga lumolupyo, nga nahinumdom niini, nagplano og usa ka mapangahas nga plano aron patyon ang prinsipe. Sa dihang nahibaloan sa santo ang maong buang nga plano, dayon siya miduaw sa tigum sa mga konspirador.

"Mga buang," miingon ang santo kanila, "unsa man inyong gipangplano? Bisan pa og patyon ninyo ang Dakong Prinsipe, unsa man inyong makab-ot? Magdala lang kamo og kadaut ug kalaglagan sa Novgorod. Ang iyang panganay nga anak nga si Juan, sa diha nga mahibalo sa inyong dautang binuhatan, moabot dayon uban sa usa ka gamhanang hukbo ug laglagon ang yuta.

Kini nga pahimangno nakahatag og lawom nga epekto sa mga konspirador; nasabtan gyud nila ang ilang kalisod.

Gidawat sa mga tawo sa Novgorod ang Dakong Prinsipe uban sa dungog. Nagpakita usab ang Santo og pagtahod kaniya. Kanunay nga nakig-istorya ang Dakong Prinsipe sa bulahan nga arkipastor ug gisunod niya ang tanan niyang tambag. Nahigugma siya kaniya sama sa iyang kaugalingong amahan ug gipatigbabaw ang iyang tambag sa tanang butang. Gitagad niya pag-ayo ang Santo tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi. Sa panahon sa pagpuyo sa Dakong Prinsipe sa Novgorod, nahitabo ang usa ka katingalahang pag-ayo sa chamberlain sa prinsipe sa reliquaryo ni San Barlaam sa Khutyn. Kining batan-on, usa ka miyembro sa pamilya nga boyar sa Ryazan, kalit nga grabe ang pagkasakit. Ang iyang kusog dali kaayo nga nagkawala. Sa katapusan, daw namatay na gyud siya. Sa dihang gidala siya sa reliquaryo ni Santo Barlaam, kalit siyang nabanhaw ug nabalik ang iyang hingpit nga panglawas. Kini nga katingalahang milagro nahitabo sa atubangan mismo sa Mataas nga Prinsipe, sa iyang mga boyar ug sa uban pang anaa. Kadtong mga miabot sa Novgorod nakaila nga kini nga siyudad adunay espesyal nga panalipod gikan sa Diyos. Gidiktar dayon ni Santo Jonas nga isulat kining milagro alang sa umaabot nga mga henerasyon ug gisalig ang maong buluhaton kang Pakhomius Logofet, nga gikan pa sa Balaang Bukid. Paglabay sa pipila ka panahon, mibyahe pagbalik ang prinsipe paingon sa Moscow. Sa dihang nagpaalam siya sa balaang pastor, giimbitar siya sa Dakong Prinsipe sa usa ka konseho sa Moscow.

Dali ra, kinahanglan nang molarga ang santo paingon sa Moscow. Nasuko pag-usab ang prinsipe sa mga lumolupyo sa Novgorod. Ang pipila ka mga maharlika naningkamot sa pagpalala sa kasuko sa prinsipe batok sa mga tawo sa Novgorod. Si Santo Jonas, nga gustong pahupayon ang iyang kasuko, nilarga paingon sa Moscow bisan pa sa iyang katigulangon, ug wala niya tagda ang tanang kalisud sa taas nga biyahe . Samtang nagkadool siya sa siyudad, nahinumduman niya ang dakong tigpanalipod sa yutang Ruso – ang Banal nga Sergius sa Radonezh – ug nagsaad nga sa iyang pagbalik, magtukod siya og simbahan aron pasidunggan kining himayaong asetik ug katingalahang tawo sa Dios. Lima ka verste gikan sa Moscow, gisugat sa mga boyar ug pipila ka mga abbot ang santo. Sa pag-abot sa santo sa siyudad, gisugat siya sa Metropolita sa Moscow uban sa gugma. Dugay na nga gihulat sa prinsipeng korte ang balaan nga arsobispo. Didto siya gisugat sa mga boyar. Sa hagdanan nga padulong sa mga kuwarto sa Dakong Prinsipe, gikuptan siya sa mga bukton sa mga anak ni Vasily Vasilyevich. Ang prinsipe mismo malipayon kaayo sa pagkakita sa maalamon nga prelate sa iyang atubangan. Gidawat niya ang halad ug mga gasa nga gidala sa balaan gikan sa iyang kaugalingong siyudad. Sa tibuok pagpuyo sa balaan sa Moscow, gipakita sa Dakong Prinsipe kaniya ang labing dakong pagtahud. Kanunay niya siyang gipatawag sa iyang atubangan ug nakig-istorya kaniya bahin sa nagkalain-laing mga butang nga sibil ug eklesiastikal. Sa usa ka higayon, gipatawag niya ang Balaan sa Novgorod ug ang Metropolitan sa Moscow sa iyang atubangan ug gipadayag ang iyang pagkadili kontento sa mga tawo sa Novgorod. Nagreklamo siya kang Santo Jonas nga andam silang mouyon sa mga kaaway sa yutang Ruso – ang mga Lithuanian – samtang gamay ra kaayo ang ilang pagtahod kaniya, ang Dakong Prinsipe, ug miingon pa gani nga nagplano siya nga mopamartsa uban sa usa ka hukbo batok sa mga mapanghimagsik nga tawo sa Novgorod aron tapuson na gayud ang ilang kagubot ug kawalay

balaod. Si Santo Juan, isip usa ka tinuod nga magbalantay, misugod sa mainitong pag-ampo alang sa iyang espirituhanong panon; gisultihan niya ang prinsipe nga daghan ang gipakita nga bakak kaniya aron pukawon ang iyang kasuko. Gihangyo niya si Vasily nga ayaw tagda ang mga pulong sa mga masinupak nga manlalait, ayaw tugoti ang kasuko, kondili magpakita og kaluoy sa mga tawo sa Novgorod.

'O dakong hari, ayaw tugoti nga makuha sa kasuko ang imong kasingkasing; ayaw tagda ang mga manlalait ug ang mga masinaot; ayaw silota ang daghang inosente tungod sa pipila ka mga salarin, apan, sama sa usa ka amahan, itul-id ang mga lumolupyo sa among siyudad ug ipakita kanila ang imong gugma ug kaluoy. Apan, kon dili ka maminaw sa among mga paghangyo ug magsugod ka sa paglutos sa mga tawo sa Novgorod, mag-amping ka nga dili mosangpot sa panagbangi bisan pa sa imong kaugalingong mga anak. Dili, Prinsipe, ayaw pagdala sa mga panamastamas batok sa yuta sa inyong mga katigulangan, kondili tan-awa sa maayong pagtan-aw ang inyong katawhan. Ayaw pagbutang kanila og bag-ong buhis ug bayrunon. Hibal-i nga hapit na matapos ang inyong mga adlaw. Ang inyong anak nga si Juan mosaka sa trono sa Dakong Prinsipe pagkahuman kaninyo. Kauban sa akong kawan, mag-ampo ako sa Ginoo alang kaniya, aron ang gamhanang tuo nga kamot sa Dios makaluwas kaniya gikan sa kalapasan sa mga walay Dios nga Tatar, aron itas Siya kaniya ibabaw sa tanan niyang kaaway ug lig-onon ang iyang gingharian, basta siya motuman sa mga sugo sa Ginoo ug magdumala sa iyang yuta uban sa pagkamaulawon.

Kining mga pulong nakapahimuot pag-ayo sa Dakong Prinsipe, nga ang gihandom niyang damgo mao ang kagawasan gikan sa gapus sa mga Tatar. Sa pagkahibalo nga ang mga panagna sa balaan nga arsobispo natuman gayud sa letra, misaad si Vasily kang Santo Jonas nga biyaan ang tanang kasuko batok sa mga tawo sa Novgorod ug hatagan sila og kalinaw. Iyang gihatag ang iyang pulong sa arsobispo bahin niini sa atubangan sa metropolitano. Sa katapusan niining panag-istorya, napaluha ang Arsobispo sa Novgorod. Nalibog niini, nangutana ang Dakong Prinsipe ug ang Metropolita sa balaan kon unsa ang hinungdan sa iyang paghilak.

'Kinsa,' tubag sa balaan, 'ang makapailawom ug makapahiubos sa usa ka siyudad nga ingon ka lig-on ug kadaghanan sa among siyudad? Ang mga lungsuranon ra mismo, pinaagi sa ilang kaugalingong panagbangi. Nag-ampo ako sa Ginoo nga unta dili kini mahitabo sa akong kinabuhi.'

Busa klaro nga nakita ni San Jonas ang umaabot nga pagkahugno sa Novgorod. Sa pagkahibalo niini, nangayo siya kang Vasily ug sa iyang anak nga si John sa katungod sa hurisdiksyon sa iyang pinalanggang monasteryo sa Otnya. Malipayong gitugotan sa mga prinsipe ang hangyo sa santo. Gihatagan nila siya og charter nga adunay selyo sa ilang dakong-prinsipe.

Nagtuo pag-ayo ang Dakong Prinsipe sa mga pulong sa Obispo sa Novgorod nga gisulat niya ang iyang testamento niadtong mismong takna. Niini, pagkahuman niyang gitagana ang mga appanage para sa iyang mga anak nga lalaki ug sa iyang asawa, gisugo sa Dakong Prinsipe nga ang buwis bayran lamang sa mga Tatar hangtod sa panahon nga sila pa ang maghari sa yutang Ruso. 'Apan moabot ang panahon,' ingon ni Vasily dinhi, 'nga mubungkag ang ilang gahum, ug luwason sa Ginoo ang mga prinsipe sa Rusya gikan sa ilang gapus – unya dili na obligado ang mga prinsipe sa pagbayad og buhis ngadto sa Dakong Prinsipe alang sa kaayohan sa Khan sa Horde.'

Pagkahuman niini, ang Santo sa Novgorod mibyahe aron mobalik sa iyang kawan. Ang prinsipe ug ang mga boyar naghatag sa girespetong arkipastor og usa ka dungganong pagpaalam. Gidawat sa mga lungsoranon sa Novgorod ang ilang obispo uban sa parehas nga paghigugma, tungod kay siya mainitong nangamuyo alang kanila sa atubangan sa Dakong Prinsipe. Pag-abot niya sa iyang diyosesis, gipatuman dayon sa santo ang saad nga iyang gihimo: gitukod niya ang unang simbahan sa Novgorod aron pasidunggan ang atong ginatahud nga amahan nga si Sergius sa Radonezh. Gidayandayan niya ang bag-ong simbahan sa tanang kahimayaan, gihatagan kini og mga liturhikal nga basahon ug mga ikon, ug kanunay niya kining gibisita. Si Santo Jonah nagpakabana pag-ayo aron masiguro ang espirituhanong kahayag sa iyang panon; tungod kay siya mismo mailhan sa iyang halapad nga pagbasa ug lawom nga kahibalo sa Balaang Kasulatan, gusto usab niya nga ang iyang mga espirituhanong anak makat-on ug adunay, alang sa makapadasig nga pagbasa, usa ka talaan sa mga bantugang asketiko sa rehiyon sa Novgorod. Alang niini, uban sa pagtugot ni Santo Jonah, Metropolitan sa Tibuok Rusya, gisugo sa Arsobispo sa Novgorod ang maalamon nga monghe nga si Pachomius Logofet, nga miabot gikan sa Balaang Bukid, aron usbon ug isulat ang pipila ka mga kinabuhi sa mga santo. Dugang pa, daghang mga liturhikal nga basahon, nga gisulat uban sa panalangin ni Arsobispo Jonah, ang nakaabot kanato.

Dili madugay pagkahuman sa iyang pagbalik gikan sa Moscow, si Metropolitan Jonah sa Tibuok Rusya nagpadala og mensahe ngadto sa Bulahan nga Santo sa Novgorod. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gusto usab ni Metropolitan Jonah nga makigkita pag-usab sa Obispo sa Novgorod ug malingaw sa ilang espirituhanong pakighinabi. Sa samang higayon, gihangyo sa Metropolita si Santo Jonah nga personal nga moapil sa pagpili sa usa ka angay nga manunod ug siya mismo ang magdumala sa iyang lubong. Pagkabasa ni Santo Jonah niining mensahe, napuno siya sa kasubo ug mihilak samtang misinggit:

– Ang Moscow karon gipahimulag sa usa ka dakong panalangin, ug uban niini ang tibuok yuta sa Rusya.

Apan, tungod sa kabug-aton sa edad ug sa iyang masakiton nga mga bitiis, si Santo Jonás mismo wala makabiyahe paingon sa Moscow. Nagpadala siya og sulat ngadto sa Metropolitan sa Moscow, diin, samtang naghatag kaniya og kahupayan, misulat siya:

– Ayaw kasubo nga dili kita magkita karon, kay magkita kita pag-usab sa umaabot nga kinabuhi, human kita mobiya niining mortal nga lawas. Ang atong panagtagbo unya mahimong malipayon, kay unya madawat nato ang atong ganti gikan sa Punong Magbalantay mismo.

Gisalig ni San Jonás ang pagpili sa iyang manunod sa Ginoo ug sa gipahinungod nga konseho:

'Kinsa man ang pilion ug panalanginan sa Espiritu Santo, andam ko nga dawaton!'

Si San Jonah, Metropolitan sa Moscow, namatay niadtong Marso 31, 1461. Tungod sa kahibalo sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gisugo sa Santo sa Novgorod si Pakhomius Logofet nga naghisgot na aron maghimo og usa ka kanon. Pagkahuman sa mubo nga panahon, ang Santo sa Moscow giapil sa han-ay sa mga santo.

Niadtong 1462, pagkahuman sa kamatayon ni Vasily, ang iyang anak nga si Juan III misaka sa trono sa Dakong Prinsipe. Mibyahe si Santo Jonah paingon sa Moscow aron makigkita sa bag-ong prinsipe. Gipahinumduman niya kini sa gipangpanagna niya sa amahan niini, ug gidugang:

'Dili balewalaon sa Ginoo ang mga pag-ampo sa daghang mga tawo nga gipanglutos; Iya kining palapason ang Horde, apan hinaut nga magpabilin nga matinud-anon ang Imong Kagalantiyahan ug hugot nga magbantay sa mga sugo sa Dios.'

Sa samang higayon, gihangyo sa santo ang Dakong Prinsipe nga kumpirmahon ang miaging charter para sa Otenya Hermitage, aron ang maong monasteryo adunay katungod sa pagpatuman sa hustisya. Si Juan, nga naghatag sa santo og labing dakong pagrespeto, malipayong mitugot sa iyang hangyo. Gikumpirma niya ang charter nga giisyu sa iyang amahan ug gibutangan kini og selyo nga adunay hulagway sa iyang kaugalingon.

Niadtong panahona, nahitabo ang usa ka masubo nga pagkabahin-bahin sulod sa Simbahang Ruso. Si Gregorio, nga gikonsagra isip obispo sa Roma, nagproklamar sa iyang kaugalingon nga Metropolitan sa Rusya ug, tungod kay paborable siyang gidawat sa Hari sa Poland, misugod sa pagdumala sa mga buluhaton sa simbahan sa habagatang-kasadpan sa Rusya, nga niadto naa sa ilawom sa awtoridad sa hari sa Poland. Daghang mga Ortodoksong Kristohanon, ug ang Dakong Prinsipe mismo, misulat sa santo bahin niini nga butang, nangayo sa iyang tabang ug suporta. Si Santo Jonas, nga lig-on sa pagtuo sa Ortodoksiya, misupak niini nga eskisma sa tanang paagi ug kanunay niyang gi-instruksyon ang iyang mga karnero, nga nag-awhag kanila nga dili biyaan ang karaang pagtuo sa Ortodoksiya ug magpabiling matinud-anon sa Sede sa Metropolitano sa Moscow; Ingon usa ka tinuod nga magbalantay, mapangahas ug walay kahadlok niyang gipugngan ang tanang pakana sa mga kaaway sa Ortodoksiya ug gipanalipdan ang iyang espirituhanong panon.

Si Santo Jonah nakasinati og daghang kalisdanan. Pinaagi sa iyang maalamon nga mga pulong ug gugma, iyang gipahunong ang panagbangi tali sa mga tawo sa Novgorod ug sa Pskov sa daghang higayon. Ang mga lumolupyo sa Pskov, gikapoy sa ilang pagdepende sa Obispo sa Novgorod, misugod sa pagpangayo sa Dakong Prinsipe nga magtudlo og espesyal nga obispo para kanila sa Pskov. Gikuha pa gani nila ang bahin sa mga yuta ug propriedad nga iya sa Arsobispo sa Novgorod. Apan wala tugoti sa Dakong Prinsipe ang ilang hangyo, ug gisugo sila nga mosunod sa bulahan nga santo sa Novgorod sa tanang butang ug ibalik ang ilang dili matarong nga gikuha. Gibuhat gayud kini sa mga tawo sa Pskov. Si Santo Jonas mismo dako kaayo ang iyang natampo niini pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo. Wala gani siya nangayo og bayad gikan sa mga tawo sa Pskov alang sa mga kapildihan nga ilang nahimo sa katungdanan sa obispo. Sa pagtan-aw sa iyang gugma ug pagkabuotan, kadaghanan sa mga tawo sa Pskov mas mitahud pa kaniya ug gipakita kaniya ang dungog nga angay kaniya.

Si Santo Jonas nag-amping pag-ayo sa pagtukod ug pagdekorar sa mga simbahan sa Dios. Gawas sa pagtukod og simbahan isip pasidungog kang Banal nga Sergius sa Radonezh, giatiman usab sa santo ang iyang pinalanggang Monasteryo sa Otnya, diin nagsugod ang iyang mga monastikong paningkamot ug mga buhat. Didto siya nagtukod og simbahan nga bato nga gihalad sa Tulo ka Balaang Hierark ug gipahimutang kini sa maluho nga paagi. Alang niini, iyang gipatawag ang labing maayong mga pintor sa ikon ug gipanggasto pag-ayo ang iyang bahandi, aron pun-on pag-ayo ang bag-ong simbahan sa mga balaan nga butang ug mga libro. Tupad niini nga simbahan, nagtukod siya og lain pa nga simbahan alang kang Juan nga Maminar, ang Manunulti sa Ginoo, nga mao ang ngalan nga iyang gidala sa iyang sekular nga kinabuhi. Niining maong simbahan, gikutkot niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang iyang lubnganan ug gibilin nga didto ipahulay ang iyang lawas. Sa monasteryo sa Otnya, nagtukod ang balaang arkipastor og lain pang simbahan nga gihalad kang San Nicolas. Sa Novgorod mismo, iyang gipahiuli ug gipahapsay ang Simbahan ni San Demetrio sa Trading Side, nga, sumala sa tradisyon, unang gitukod aron sa paghinumdom sa kadaugan ni Dmitry Donskoy batok kang Mamai.

Ang debotong kinabuhi niining maalamon nga santo gipasidunggan dili lamang sa mga Dakong Prinsipe sa Moscow, kondili usab sa mga prinsipe sa Tver, Smolensk, Polotsk ug Lithuania. Ang rehiyon sa Novgorod, nga gipangulohan ni Santo Jonas, nakatagamtam og kalinaw ug espesyal nga panalipod sa Diyos sa tibuok panahon sa ministeryo niining bulahan nga tawo. Ang mga lungsuranon, nga nagtuman sa iyang mga pagtulon-an, naghigugmaay; bisan ang yuta mismo niadtong panahona nailhan tungod sa talagsaong pagkamabungahong. Tanan kini tungod sa mga pag-ampo sa santo. Usa ra ka beses nga ang mga yuta sa Novgorod ug Pskov nakasinati og makalilisang nga kalamidad. Sa katapusan sa 1466, misugod ang usa ka salot nga nailhan nga Simonov Plague. Namaga ang mga glandula sa mga pasyente, ug sa ikatulo o ikaupat ka adlaw namatay sila. Sa mosunod nga tuig, 1467, nibangon pag-usab ang sakit nga mas kusog. Sa tibuok rehiyon sa Novgorod, 220,652 ka tawo ang namatay. Dako kaayong kasubo ug kahadlok ang misakop sa mga lumolupyo. Apan ang arkipastor mismo mas lalom pa ang kasubo alang sa iyang espirituhanong mga anak. Gipaambit niya sila ug wala'y hunong sa pag-ampo sa Ginoo aron matapos na kining makalilisang nga kalamidad. Ug nadungog ang iyang pag-ampo. Sa Nerevsky End, sa Zverin Monasteryo, gitukod ang usa ka dako nga lubnganan para sa mga patay. Usa ka adlaw, samtang nag-ampo, nadungog sa santo ang usa ka tingog:

'Adto kamo uban sa mga krus, kauban ang tibuok gipahinungod nga kongregasyon, sa Nerevsky End, sa Monasteryo sa Zverin, sa Simbahan sa Pag-interesyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa lubnganan. Adtoa ang dapit diin nagpakita ang ikon ni San Simeon nga matarong nga Nagtugot sa Dios. Tukora didto ang usa ka simbahan alang sa iyang dungog, ug mohunong ang salot.'

Gipahibalo sa santo kini sa mga lungsoranon, ug sa buntag sa ika-1 sa Oktubre, sa pista sa Pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nakasaksi ang mga tawo sa Novgorod og usa ka bag-o ug katingalahang milagro. Niadtong adlawa, ang santo, kauban ang iyang tibuok klero ug mga lungsoranon, miadto sa gitudlong dapit ug, mitukkod sa atubangan sa ikon ni Simeon nga Nagtugot sa Diyos, nag-ampo uban sa mga luha sa Ginoo aron pahupayon ang kasuko sa Langit. Niadtong panahona, ang mga tawo misugod sa pagdala og mga troso, ug natukod ang simbahan sa sulod lang sa usa ka adlaw. Gikonsagran kini ni Santo Jonahan niadtong maong adlaw ug gisaulog niya didto ang Banal nga Misa. Sukad niadtong adlawa, mihunong na ang salot. Sa sunod tuig, niadtong 1468, nagtukod si Santo Jonahan og simbahan nga bato sa dapit sa maong simbahan nga kahoy isip pagpasidungog kang Simeon nga matarong, nga nagbarog pa hangtod karon, nga nagpamatuod sa dili masukod nga kaluoy sa Dios.

Niadtong panahona gisugdan ang pagtukod sa Monasteryo sa Solovetsky. Si Santo Jonahan naghatag og dakong tabang ug suporta sa bag-ong monasteryo. Kauban ang mga sekular nga awtoridad sa Novgorod, gihatagan niya si Santo Zosima og usa ka charter diin iyang gihatag ang tibuok isla sa Solovetsky, uban sa tanang yuta niini, ngadto sa bag-ong monasteryo.

Daghang maayo ang nabuhat sa santo sa Novgorod alang sa tanan, apan kinahanglan usab niyang pag-antos sa daghang kalisod. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gisulat niya ang iyang katapusang testamento, diin iyang gibilin nga ang iyang lawas ilubong sa Otnya Monastery. Human siya makadawat sa Balaang Komunyon, malinawong siya nga mibyahe paingon sa Ginoo niadtong Nobyembre 5, 1470. Uban sa angay nga dungog, gilubong sa mga anak sa Novgorod ang lawas sa ilang pinalanggang magbalantay, magtutudlo, ug mananaghawa. Ang iyang bililhon nga lawas gilubong sa Monasteryo sa Otena sa usa ka lubnganan nga iyang

kaugalingon ang nag-andam tupad sa Simbahan ni San Juan nga Maninulti. Sulod sa kap-atan ka adlaw, wala tabuni sa mga magsoon ang lubnganan og yuta. Gipalipay sa Ginoo nga himoon himayaon ang dili madaut nga nahabilin sa Iyang himayaong sulugoon. Ang mga igsoon sa Otney Monasteryo ug ang uban nabigla pag-ayo sa dihang ilang nakita nga ang lawas sa santo wala magpagawas bisan gamayng baho sa pagkadaut. Upat ka pulo ka adlaw na ang nilabay sukad sa kamatayon sa matarong nga tawo, apan walay bisan kinsa nga nakamatikod og baho sa pagkadaut. Unya ang mga igsoon, nga hugot ang pagtuo nga malipay ang Ginoo sa pagpadayag sa mga relikya sa Iyang sulugoon, wala nila tabuni og yuta ang lubnganan, kondili nagtukod lang sila og plataporma nga kahoy ibabaw niini. Mas katingalahan pa gayud kini nga milagro tungod kay ang dapit diin nahimutang ang simbahan ubos, ug ang yuta didto basa ug mamasa-masa.

Sa tinuod, dili walay pulos ang paglaum sa mga magtutuo. Mga usa ka gatus ka tuig ang nilabay sa dihang gipili sa Ginoo nga himoon nga himayaon ang Iyang matinud-anong sulugoon ug asetik sa usa ka milagrosong paagi. Kini mao ang labing lisod nga panahon para sa mga lumolupyo sa Novgorod. Sa panahon ni Tsar Ivan Vasilyevich the Terrible ug Arsobispo Leonid sa Novgorod, sa buntag sa Setyembre 13, kalit nga nisiga ang panaderya sa Otnya Monasteryo. Usa ka kusog nga hangin ang nagpasiugda sa kalayo. Ang mga siga, nga naglangkob sa tanang simbahan sa monasteryo, nagpadayon sa paglapad uban sa dili mapugngan nga kusog. Gisunog pa gani sa kalayo ang Simbahan ni San Juan Bautista, diin nahimutang ang lubnganan nga naglangkob sa mga relikya ni San Jonas. Sa pagkakita sa katalagman, duha ka ordinaryong tawo nga nagpasidungog sa handumanan sa balaan nga arsobispo midali misulod sa Simbahan ni San Juan Bautista, gikuha ang kahoy nga tabon sa lubnganan ug gidala kini sa plasa sa monasteryo. Ang bug-at nga kabaong nga oak mura'g gaan kaayo para kanila. Samtang ang kalayo nakalukop na sa tibuok bilding ug sa mga duol sa plasa sa monasteryo, nga naghulga sa mga relikya mismo. Apan usa ka katingalahang talan-awon ang mitumaw sa tanan: hapit na gyud napalibotan sa kalayo ang lubnganan, apan wala kini masamdan bisan gamay. Ang uban misulay sa pagdala sa lubnganan, apan wala nila kini mabangon. Unya nasabtan sa tanan nga ang Ginoo mismo, pinaagi sa Iyang dili makita nga gahum, nagpanalipod sa mga relikya sa santo gikan sa kalayo.

Ang maloloy-on nga Ginoo malipayong naghimaya sa santo bisan pa sa iyang kamatayon: usa ka sapa sa mga milagro ang nagagikan sa iyang kabaong. Bisan kinsa nga mosugba sa atubangan sa reliquaryo nga naglangkob sa iyang mga relikya o motawag sa iyang balaan nga ngalan sa pag-ampo uban sa pagtuo makadawat og pag-ayo, bisan unsang sakit pa ang ilang giantos. Atong hisgutan dinhi ang labing hinungdanong mga milagro ni San Jonás.

Si Sylvester, usa ka monghe gikan sa Monasteryo sa Otney, kauban ang iyang nobis nga si Klim, usa ka higayon gipadala sa Moscow aron kumpirmahon ang mga miaging dekreto sa hari nga iyang gidala. Gikan sa Vyshny Volochek, mibiyahe pa sila paingon sa ubos sakay sa bangka. Aduna silay kauban nga usa ka adunahan nga negosyante. Ang timonero, nga gipukaw sa yawa, nagplano nga kuhaon ang kuwarta sa negosyante. Sa usa ka kusog og agos nga bahin sa suba, gidala niya ang bangka ngadto sa usa ka bato. Nabaliktad ang bangka ug nahulog sa tubig ang tanan nga naa niini. Ang timonero gipakitaan og silot sa matarong nga paghukom sa Diyos tungod sa iyang dautang tuyo: nalumos siya, samtang ang tanan nga uban nakalabang, usa-usa, paingon sa baybayon. Naluwas usab si Klim nga bag-ohan. Sa katapusan, nagtigom ang tanan sa pampas; si monghe Silvestr ra ang wala. Dili siya kahibalo molangoy. Nagtuo na gyud ang tanan nga namatay na siya, sa dihang kalit nilang nakita ang ilang bangka, nga gidala sa baybayon sa mga balod, nga naa si elder Silvestr sa sulod. Kining milagro nakapahingangha kanila tanan. Nalipay ang mga monghe sa ilang pagluwas; apan usa ka butang ang nakapasubo kanila: ang mga sulat sa tsar, kauban ang uban nilang mga butang, nawala sa pagkasalpok sa bangka. Naguol kaayo sila niini ug misinggit sila kang Santo Jonas, nangayo og tabang kaniya, ug natubag ang ilang mga pag-ampo: sa pagkahapon, ilang nakabantay og usa ka butang nga naglutaw paingon sa baybayon sa ibabaw sa suba. Gihimo ang tanda sa krus, nilugsong ni Klim sa mga balod, ug sa pag-abot niya niini, sa iyang dakong kalipay, nakita niya ang panit nga bag diin ilang gidala ang mga royal nga dekreto. Sa katingalahang paagi, wala madaut sa tubig ang mga dokumento; bisan pa gani ang mga pirma sa tsar hingpit nga wala'y kadaut. Pagkahuman nila pagpasalamat sa Ginoo ug sa Iyang balaang alagad, si San Juan, mipadayon sila sa nahibilin nilang biyahe ug, pag-abot nila sa Moscow, malampuson nilang nahuman ang buluhaton nga gisalig kanila.

Sa usa ka panahon, atol sa Panahon sa mga Kasakit, ang mga Cossack naglayag sa Suba sa Volkhov, naglaglag sa mga baryo ug nagpanikas sa mga lumolupyo, nga walay gipasaylo. Miabot sila sa usa ka monasteryo

ug nag-andam na sa pag-atake niini. Nangutana ang ataman kinsa ang tag-iya sa monasteryo. Mitubag ang usa ka mag-uuma nga si Georgy:

'Kini nga baryo iya sa Otney Monasteryo, sa balaang amahan ug dakong tigbuhat sa milagro nga si Jonah, Arsobispo sa Novgorod.'

Pagkadungog sa ngalan sa santo, ang pangulo hugot nga nagsugo sa iyang mga kauban nga ayaw paghikap bisan kinsa o bisan unsa sa kini nga baryo. Sa dihang gipangutana siya ngano nga iyang gipugngan sila sa pagbuhat niini, miingon siya:

Sa usa ka higayon, nasuko kanako ang hari ug gisugo nga patyon ako, apan ako, usa ka maluya nga tawo, sa paghinumdom nako kang Jonah, ang dakung mapinanggaon ug mahigugmaong tigbuhat og milagro, naghalad sa akong dili angay nga pag-ampo kaniya sa tibuok nakong kasingkasing, sa akong makakaya, aron siya moampo alang kanako batok sa kasuko sa tsar. Niadtong mismong takna, nadawat ang usa ka sugo gikan sa Tsar nga nagpawagtang sa akong pagbitay. Sukad niadto, kanunay nakong gipasalamatan ang akong paspas nga manalipod, si San Jonas.

Daghang uban pang mga milagro ang nahitabo pinaagi sa mga relikya ni San Jonas. Kita usab, kanunay nato siyang tawagon sa atong mga pag-ampo, nga naghimaya sa Dios nga Talo-usa. Amen.

Troparion, Tono 4:

Pinaagi sa pagpatul-id sa pagtuo ug sa ehemplo sa pagkamaumahon, ug sama sa usa ka tanaman sa tunga-tunga sa Paraiso, nagahatag ka og kahayag sa kalibutan pinaagi sa imong mga buhat nga puno sa pagkamaayo. Ug tungod niini among gihikap uban sa gugma ang imong balaan nga mga relikya, ug matinud-anon nga nagasinggit: Mangaliya ka alang sa mga nag-awit sa imong hayag nga handumanan, Amahan Ion, ug ipangamuyo ang kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Nakadawat ka gikan sa kahitas-an sa langit sa balaan nga grasya aron mangampaw sa Diyos ug sa tawo, naghalad sa halad ingon nga labawng pari, ug nagdala og kalinaw sa imong katawhan, ug kadagahan sa bunga, O bulahan nga Ion: kay ikaw ang garbo sa dakong Novgorod, ug kalipay sa mga nagpuyo niini.

Paghinumdom sa mga Balaang Apostoles Patros, Ermas, Linus, Gaius ug Philologus

Gisaulog sa Nobyembre 5

Ang Balaang Apostol Patros mao ang obispo sa Naples ug Puteoli[7532] , diin iyang gibunyagan ang daghan ug gidala sila kang Kristo. Si Santo Herm usa ka obispo sa Philippopolis[7533] . Gihisgutan ni Apostol Pablo si San Patros ug si San Herm sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano (Rom. 16:14).

Si San Lino nga Apostol, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Ikaduhang Sulat kang Timoteo (2 Tim. 4:21), mao ang obispo sa Roma nga misunod kang San Pedro nga Apostol.

Si Santo Gayo nga Apostol, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Taga-Roma (Roma 16:23), nga nag-ingon, *'Si Gayo, akong magtatagad ug sa tibuok simbahan*, *nagpadala kaninyo og pangumusta'*, mao ang obispo sa Efeso[7534] , nga misunod kang Santo Timoteo.

[7532] Naples, ang kapital sa probinsya sa Gingharian sa Italya nga pareho ang ngalan; nahimutang sa amihanan nga baybayon sa Gulpo sa Naples. Pozzuoli – usa ka lungsod sa baybayon sa sentral nga Italya.

[7533] Philippopolis – usa ka karaang gibastyonan nga siyudad sa Thrace, karon sa Eastern Rumelia, sa Suba sa Maritsa.

[7534] Ang Efeso, sa Dagat Aegean, usa ka importante nga siyudad sa kalakalan sa Asia Minor. Ang unang mga pundasyon sa Kristohanong pagtuo gitukod didto sa mga disipulo ni Juan nga Maninabtol; nakakaplag na didto si Apostol Pedro og mga Kristohanon, apan ang Ebanghelyo gipangwali didto sa panguna ni Apostol Pablo; sa ulahi, ang iyang disipulo nga si Timoteo nagsilbi didto isip obispo; sa

Si San Filologo nga Apostol, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa maong epistola (Roma 16:15), nga nag-ingon: *'Pangumusta kang Filologo'*, gitudlo nga obispo sa Synon ni San Andres nga Unang Gitawag[7535] .

Ang mga Balaang Apostoles, samtang nagpadayon sa ilang ministeryo isip obispo sa maong mga siyudad, mitugot sa daghang mga pagsulay ug kasakit alang sa Ebanghelyo, ug pagkahuman sa pagtudlo sa daghan ug pagdala kanila kang Kristo, mibiya sa kalinaw paingon sa Ginoo.

Kumemorasyon ni San Gregorio, Obispo sa Alexandria

Gisaulog sa Nobyembre 5

Ang atong balaang amahan nga si Gregorio gihigugma si Kristo sukad pagkabata ug gipahimutang ang iyang kaugalingon sa tanang hiyas. Pagkahuman sa kamatayon sa Papa sa Alexandria, gitudlo siya nga Arsobispo sa Alexandria sa mga obispo ug sa katawhan nga nagtigum alang niini nga okasyon. Siya usa ka ehemplaryong magtutudlo sa Ortodoksiya: malumo, mapainubuson, maloloy-on, amahan sa mga ulila, tigpanalipod sa mga balo, giya sa mga naligaw, mananambal sa mga masakiton, ug tigpahupay sa mga nag-antos. Apan ang manulaw, ang yawa, nakumbinsi kang Leo nga Iconoclast[7536] , nga naghari niadtong panahona, nga ipadala si Gregory nga gipusil sa Constantinople. Sa dihang nahibalo si San Gregorio niini, mitungha siya sa atubangan sa emperador ug gisaway siya sa tibuok sinclite[7537] , gitawag siyang heretiko ug dili matinahuron nga tawo. Ang emperador, nga dili makasustiner sa pagpasaway ni , gisugo siya nga latigan gamit ang panit sa baka ug gutomon sa prisohan. Gidala sa santo ang tanan niini uban sa pagpasalamat, nga miingon: 'Tungod kang Kristo akong Dios ug tungod sa balaang ikon, andam pa gani ko nga putlon-putlon.' Pagkahibalo niini, ang malupit ug walay Dios nga hari nagsugo nga siya ipahilayo sa nasud. Ang bulahan, pagkahuman sa tulo ka tuig nga pagpahilayo sa nasud, iyang gisumiter ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo.

19 Nobyembre

6 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Pablo nga Kumpesor, Arsobispo sa Constantinople

Gisaulog niadtong 6 Nobyembre

Sa panahon sa paghari ni Emperador Constantius[7538] , anak ni Constantine the Great, ang mga Kristohanon gipailawom sa paglutos sa mga heretiko—ang mga Ariano—nga gisapnan sa emperador mismo, nga nahigugma usab sa heresiya sa Ariano. Niadtong panahona, naghari ang dakong kagubot ug kaguliyang sulod sa Simbahan, kay pipila na lang ka mga bantugan nga manalipod sa Ortodoksiya ang nabilin aron suportahan kini: si Santo Atanasio, Arsobispo sa Alexandria, ang labing bantugan nga manalipod sa Ortodoksiya, gipahawa sa iyang katungdanan, samtang si Santo Alexander, Patriyarka sa Constantinople, namatay na niadto.

---

katapusan, ang Efeso mao ang puy-anan sa Apostol ug Ebanghelista nga si Juan, nga didto usab namatay. Karon, sa dapit sa karaang siyudad sa Efeso, adunay usa ka kabus nga Turko nga baryo nga gitawag og Aysha Soluk.

[7535] Synon, usa ka lungsod sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat.

[7536] Leo nga Armenyo – gikan sa 813 hangtod 820. Gihulagway ni Theodore nga Studite ang mga kasakit nga gisagubang sa Simbahan atol niining paghari ingon niini: 'Oh, unsa ka makalilisang paminawon! Ang halangdong ikon sa Manluluwas, nga gikatahod gani sa mga demonyo, gisulod sa pag-abuso ug pagdaot, dili lang sa imperyal nga kapital kondili sa tanang dapit ug siyudad; ang mga halaran gipukan, ang mga balaang dapit gilapas. Ang tanang matinud-anong mga ngabil nanghilom tungod sa kahadlok sa kamatayon, samtang usa ka daotan ug mapangblasphemong dila gipagawas."

[7537] Ang Synclite mao ang militar ug sibil nga kagamhanan nga naglangkob sa labing hinungdanong mga magtatambag sa hari ug mga dignitaryo.

[7538] Si Emperador Constantius naghari gikan sa 337 hangtod sa 361.

Samtang nag-antos sa kamatayon si Santo Alehandro, nangutana kaniya ang mga tawo nga naglibot sa iyang higdaanan sa kamatayon:

'Kanino nimo kami biyaan, imong espirituhanong mga anak, Amahan? Kinsa imong biyaan nga mag-umol kanamo isip among magbalantay sa imong dapit? Kinsa ang magdumala sa Simbahan ni Cristo nga adunay susamang kaisog?'

Gitultol niya kanila ang duha ka takus nga lalaki, mao sila ang presbiterio nga si Pablo, lumad sa Tesalonica[7539] , ug ang diakono nga si Macedonia; apan iyang gidugang nga kung gusto nila og magbalantay nga usa ka magtutudlo ug nagkinabuhi sa matarong, pilion nila si Pablo; apan kon gusto nila og pastor nga respetado ug talagsaon sa hitsura, pilion nila si Macedonia. Pagkahuman niini, namatay ang kanunay hinumduman nga patriyarka. Sa konseho nga gihimo pagkahuman sa iyang kamatayon, samtang naghisgot kung kinsa sa duha ang itudlo sa patriyarkal nga trono—si Pablo o si Macedonia—misugod ang panaglalis tali sa mga Ortodokso ug mga Ariano, nga daghan kaayo sa konseho. Ang mga Ortodokso pabor kang Pablo, samtang ang mga Ariano mas pabor kang Macedonia; apan mibuntog ang mga Ortodokso, ug napili si San Pablo nga Patriyarka sa Simbahan ni Santa Irene. Sa pag-ukupa niya sa trono sa patriyarka, gisugdan niya ang pag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya uban ang dungog.

Sa panahon sa eleksyon ug konsagrasyon ni San Pablo, si Emperador Constantius wala sa Constantinople: naa siya sa Antioquia[7540] . Busa, wala siya'y paborableng pagtan-aw sa bag-ong patriyarka. Pagbalik niya gikan sa Antioquia paingon sa Constantinople, gipakita sa emperador ang klarong pagkadismaya batok sa patriyarka tungod kay misaka siya sa trono sa pagka-patriyarka batok sa kabubut-on sa emperador. Naimpluwensyahan sa mga Ariano, ang emperador mitawag og usa ka konseho nga, sa dili matarong nga paagi, gipahawa si Santo Pablo sa trono—usa ka tawo nga walay sala, putli ang kasingkasing, ug dako kaayo og ikatabang sa Simbahan ni Kristo, kay pinaagi sa iyang kinaadman ug pamaagi sa kinabuhi siya usa ka tinuod nga kahayag sa kalibutan[7541] ug misidlak sa Simbahan sama sa bitoon sa kaadlawon taliwala sa mga panganod. Sa pag-ilis kang San Pablo nga gipahawa, gipahimutang sa Emperador si Eusebio, Obispo sa Nicomedia, ug mibalik pag-usab sa Antioquia. Si Eusebius, nga naimpluwensyahan sa erehe nga Arianismo, misugod sa pagdala og kalibog sa Simbahan pinaagi sa iyang mga erehe nga pagtulon-an ug naningkamot sa tibuok niyang kusog nga tangtangon gikan sa ang mga pulong nga 'gipanganak, walay sinugdan, pareho sa kina-iya' gikan sa Kredong Niceno, tungod kay wala niya giila nga ang Anak sa Dios mao ang Dios ug sa tanang aspeto pantay sa Dios Amahan. Samtang ang gipahawa nga si Pablo mibyahe paingon sa Roma, diin iyang nakit-an si San Atanasio ug daghan pang ubang mga obispo nga gipahilayo ni Eusebio, ug nagpuyo uban kanila. Apan si Eusebio, nga dili gustong makapahulay si Atanasio ug si Pablo gikan sa pagpanlupig sa Roma, nagpadala og sulat kang Julio, ang Papa sa Roma, nga puno sa mga bakak batok kanila[7542] . Wala hatagi og pagtuo sa sulat ang Papa ug gisugo niya si Atanasio, si Pablo ug ang ubang mga obispo nga mobalik sa ilang ministeryo; aron matabangan sila, misulat siya sa mga obispo sa Sidlakan, nga nag-awhag kanila nga dawaton pag-ayo ang mga mibalik ug dili pugngan ang ilang pagbalik sa ilang kaniadto nga mga katungdanan.

Busa, pagkahuman nga gipahawa sila sa ilang mga katungdanan, mibalik ang matag obispo sa ilang kaugalingong simbahan ug gipadala ngadto sa mga nagpahawa kanila ang mga sulat gikan kang Papa Julius nga ilang gidala gikan pa sa Roma.

Apan ang mga kaaway sa Ortodoksiya, pagdawat nila sa sulat, naningkamot pag-usab sa tanang paagi sa pagtago sa kamatuoran pinaagi sa bakak ug naghukom sa pagtigum og konseho sa Antioquia, samtang naningkamot usab sa pagtubag kang Papa Hulyo pinaagi sa ilang kaugalingong espesyal nga sulat. Apan, namatay

---

[7539] Thessaloniki – ang Rusyano nga adaptasyon sa Griyegong ngalan sa siyudad sa Thessalonica, nga gitawag karon *nga 'Saloniki'*. Kini nga siyudad, nga orihinal nga gitawag og Phere, nahimutang sa Turko sa Europa sa amihanang tumoy sa Gulpo sa Thessaloniki (Dagat Mediteranyo). Ang Kristohanong pagtuo unang gipangwali dinhi sa Balaang Apostol Pablo X. – Tan-awa 1 Tes. 1:1). Ang Balaang Apostol Pablo misulat og duha ka sulat ngadto sa mga pumoluyo sa Solun, nga giila sa mga komentador nga mao ang pinakamauna sa mga sinulat niining Apostol.

[7540] Kini, siyempre, nagtumong sa Antioquia sa Siria, kaniadto ang maanindot nga kapital sa estado sa Siria, apan karon usa na lang ka gamay ug pobre nga lungsod sa Asyanong Turkey.

[7541] Ikumpara sa Mat. 5:14.

[7542] Si Santo Papa Hulyo nagdumala sa Simbahan sa Roma gikan sa 337 hangtod sa 352.

si Eusebius sa dili pa mahitabo ang konseho. Dayon malipayon nga gidawat sa mga Ortodoksong lumolupyo sa Constantinople si Pablo ug gipahimutang siya sa katungdanan sa arsobispo, samtang ang mga Ariano mitigum sa lain nga simbahan ug gipili si Macedonius, nga mibiyahe ngadto sa ilang kiliran, isip ilang obispo. Nagdala kini og dakong kagubot sa Constantinople, ug daghan ang nasamdan o napatay sa panagbangi tali sa duha ka panig. Ang balita niini nakaabot kang Emperador Constantius, nga naa sa Antioch, ug gipadala niya si Komandante Hermogenes sa Constantinople uban sa usa ka hukbo, nga nagmando kaniya nga ipahawa si Pablo gikan sa Simbahan sa Constantinople. Pag-abot niya, gipugos ni Hermogenes ang mga tawo nga ipahawa si San Pablo, nga walay sala sa bisan unsang dautang buhat, ug tungod niini misangpot sa mabangis nga pag-alsa sa siyudad, kay ang mga tawo hugot nga misalikway sa pagtuman sa gusto sa emperador. Gisuwayan ni Hermogenes nga gamiton ang pwersa militar, apan ang katawhan misulong sa iyang balay uban sa kasuko ug gisunog kini, samtang si Hermogenes mismo gipagawas ug gipatay.

Si Emperador Constantius, sa pagkahibalo sa pagpatay kang Hermogenes, midali gikan sa Antioquia paingon sa Constantinople, gipahawa ug gipahilayo si Paul, ug nasuko kaayo sa mga lumolupyo tungod kay gidawat nila si Paul batok sa iyang kabubut-on, ug tungod sa ilang pagrebelde ug sa pagpatay kang Hermogenes. Tungod niini tanan, gikuha sa Emperador ang katunga sa mga pabor nga gihatag ni Constantine the Great sa siyudad, mao kini: gipakunhod niya sa katunga ang gidaghanon sa pan nga ginapanghatag matag-adlaw sa mga kabus gikan sa mga granaryo sa imperyo. Pagkahuman niyang gitudlo si Macedonia nga Patriarka sa Constantinople, mibalik si Constantius sa Antioch. Si San Pablo mibulag pag-usab paingon sa kasadpan ug, pagpakita niya sa atubangan ni Papa Julio, gisaysay niya kaniya—ug usab sa Romanong Emperador nga si Constans[7543] —ang tanan nga nahitabo. Si Constant, ang igsoon ni Constantius, ug ang Papa misulat og sulat kang Constantius, nga nag-awhag kaniya nga dawaton si Pablo isip usa ka tinuod nga magtutuo, ug gisalig nila kini nga sulat kang Pablo mismo, nga mibiyahe pag-usab gikan sa Roma paingon sa Constantinople, diin ang mga Ortodoksong Kristohanon nagkatigum pag-usab ug gidawat siya uban sa dakong kalipay; Gipadala niya ang sulat gikan kang Constans ug Papa Julio pinaagi sa usa ka bantugang maharlika ngadto sa Antioquia, kang Emperador Constantius. Apan gisabot ni Constantius kining mga mensahe nga usa ka pagsaway batok kaniya ug wala niya dawata si Pablo. Sa sukwahi, mas nasuko pa gayud ang emperador kaniya tungod kay mibalik siya sa ikaduhang higayon sa pagka-episkopo nga walay pagtugot sa emperador, ug sa dili madugay nagpadala siya og sugo kang Philip, ang gobernador sa probinsya sa Constantinople, aron pabuhian sa katungdanan ug ipahawa pag-usab si Pablo ug iluklok si Macedonia. Si Philip, nga nahadlok sa pag-alsa sa katawhan ug nga basin maagian siya sa parehas nga kapalaran ni Hermogenes, naghukom nga tinago nga wagtangon si Pablo sa katungdanan sa obispo. Alang niini, nga wala magpahibalo sa bisan kinsa mahitungod sa mando sa emperador, miadto siya sa usa ka pribadong puloy-anan sa baybayon nga gitawag og 'Zeuxippus', diin nagkatigum ang mga tigpanigum sa buhis. Didto, miingon si Philip nga miabot siya aron mangolekta og buhis; samtang nagpadala siya kang Pablo og pormal nga imbitasyon aron motambong sa usa ka tinago nga tigum, nga daw mahitungod sa usa ka butang nga alang sa kaayohan sa publiko. Si Pablo, nga nagtuo kaniya, nilarga nga walay pagduha-duha. Si Felipe, nga nahadlok sa daghang katawo nga nagtigom uban sa santo, wala magbuhat ug bisan unsa kaniya sa atubangan sa tanan, apan, gikuptan niya sa kamot ug nakig-istorya kaniya, gidala siya sa sulod nga patyo. Didto iyang gisugo nga ablihan ang mga likurang ganghaan nga nag-atubang sa dagat; ug sa paggawas niya sa balaan pinaagi niini, iyang gipahibalo kaniya ang sugo sa emperador, gipahimutang siya sa usa ka barko nga daan nang giandam, ug busa ang balaan, uban sa tanang pag-amping, gipadala sa pag-exile. Gisugo siya nga magpuyo sa iyang yutang natawhan, sa siyudad sa Tesalonica, nga gitugotan nga mabisita ang tanang kasikbit nga mga lungsod, apan gidili nga moadto sa mga probinsya sa sidlakan.

Pagkahuman sa pag-exile kang San Pablo, ang gobernador sa probinsya mibiyahe sa usa ka solemne nga prosisyon uban ni Macedonia nga anaa sa karwahe, kauban ang daghang tropa, paingon sa templo. Pagkahibalo niini, ang mga lumolupyo sa Constantinople nabalaka kaayo, ug ang mga Ortodoksong Kristohanon ug mga Ariano nagdali-dali paingon sa templo, naningkamot nga malabwan ang usag usa aron makakuha dayon og lugar didto. Si Felipe, pag-abot niya sa simbahan, wala makasulod tungod sa kadaghan kaayo sa mga tawo. Gidala niya si Macedonia gikan sa karwahe, samtang gipahawa sa mga sundalo ang mga tawo pabalik; apan tungod sa

[7543] Naghari si Constant gikan sa 337 hangtod sa 350.

kasiksikan, ang mga unang han-ay sa mga tawo wala makahawa; Ang mga sundalo, bisan pa man, nasuko kaayo ug nagsugod sa paggamit sa ilang mga armas, aron makahimo og agianan paingon sa simbahan para sa gobernador sa probinsya ug kang Macedonia, diin 3,150 ka tawo ang namatay – ang uban tungod sa armas sa mga sundalo, ang uban tungod sa grabeng kasiksikan, ug tanan niini tungod kang Macedonia, nga misaka sa trono sa patriyarka sumala sa gusto sa hari ug pinaagi sa pwersa militar, apan supak sa mga balaod sa simbahan. Isip paghinumdom sa giingong pagpanumbalik sa kalinaw sa simbahan, nagtukod si Emperador Constantius og simbahan nga gihalad kang Santa Sofia (ang Kaalam sa Dios, ang ikaduhang Hipostasi sa Balaang Trinidad, ang Anak sa Dios) ug gilibotan kini sa usa ka parehas nga pader uban sa Simbahan ni Irene, nga gitukod ni Constantine the Great – (dili ang martir, kondili ang kalinaw ni Kristo)[7544] .

Human nagpuyo og pila ka panahon sa Tessalonica, mibiya si San Pablo gikan didto paingon sa Corinto[7545] , ug gikan didto paingon sa Roma. Didto iyang nakit-an pag-usab si San Atanasio, gisultihan siya sa tanan niyang mga kasakit, ug magkahiusa silang nagreport sa ilang kapalaran kang Emperador Constans. Nasuko kaayo ang emperador sa iyang igsoon ug misulat kaniya, nagmando nga magpadala siya og tulo ka obispo gikan sa Sidlakan, nga maghatag og taho sa pagtangtang ni Athanasius ug ni Paul ug, sa samang higayon, magdala og sinulat nga pahayag sa kredo. Pagdawat niini nga mensahe, si Constantius, nga naa pa sa Antioquia, nahadlok sa kasuko sa iyang igsoon ug nagpadala kaniya og upat ka obispo: si Narciso sa Cilicia, si Teodoro sa Tracia, si Maris sa Calcedonia ug si Marcos sa Siria[7546] . Kining mga obispo, pag-abot nila sa Roma aron makigkita sa emperador, wala magdagan sa paghisgot o pagdebate kang Athanasius ug Paul; ilang gitago ang ilang tinuod nga heretikal nga pagtuo, nga ilang gipahayag sa Antioquia, ug, pagkahuman nila og paghimo og lain nga pahayag, ilang gipresentar kini sa emperador. Ang maong pahayag nagbasa ingon niini:

Nagtuo kami sa Dios Amahan nga Labaw sa Tanan, Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang, nga gikan Niya ang tanang butang sa langit ug sa yuta; ug sa Iyang bugtong Anak, among Ginoong Jesu-Cristo, nga gikan sa Amahan sa wala pa ang tanang kapanahonan, Dios gikan sa Dios, Kahayag gikan sa Kahayag, Pinaagi Kaniya nahimo ang tanang butang sa langit ug sa yuta, makita ug dili makita; ang tinuod nga Pulong, ug Kaalam, ug Gahum, ug Kinabuhi, ug ang tinuod nga Kahayag; Nga sa katapusang mga adlaw nahimong unod tungod kanato ug natawo sa Balaang Birhen, Gipako sa krus ug namatay, ug gilubong, ug nabanhaw pag-usab sa ikatulo ka adlaw, ug misaka sa langit, ug naglingkod sa too sa Amahan, ug moanhi sa katapusan sa kapanahonan aron hukman ang mga buhi ug ang mga patay ug aron mubayad sa matag-usa sumala sa iyang mga buhat, ug ang Iyang gingharian walay katapusan ug magpadayon hangtod sa kahangturan. Nagtuo kami sa Espiritu Santo, nga mao ang Mananambag, nga gisaad sa Ginoo sa mga Apostoles ug gipadala Niya kanila pagkahuman sa Iyang pag-alsa sa langit, pinaagi kaniya ginasagrado ang mga kalag sa mga tinuoray ug matinud-anon nga nagtuo kaniya. Apan kadtong nagaingon nga ang Anak lahi ang substansya ug dili gikan sa Dios Amahan, ug nga aduna'y panahon nga wala pa Siya, dili madawat sa balaan, katolika ug apostolika nga Simbahan.'

Pagkahuman nila ipresentar kini nga pahayag sa pagtuo sa Emperador ug sa daghang uban pang mga dignitaryo, mibiya ang mga obispo sa Roma. Tulo ka tuig pagkahuman, ang mga obispo sa Sidlakan mitigum pag-usab alang sa usa ka konseho, naghimo og lain nga deklarasyon sa pagtuo, ug gipadala kini ngadto sa mga obispo sa Italya. Apan kining mga ulahi, tungod sa kadaghan sa pulong ug gitas-on sa bag-ong deklarasyon, wala kini dawata, kay hingpit na silang kontento sa pag-angkon sa pagtuo nga gipahayag sa mga balaan nga Amahan sa Konseho sa Nicaea. Busa, mitumaw ang mga panagbangi ug dagkong dili pagsinabtanay tali sa Simbahang Sidlakan ug Simbahang Kasadpan, nga hinungdan nga ang duha ka emperador mitawag sa mga obispo sa usa ka

---

[7544] Ang pulong nga 'irini' gikan sa Griyego ug nagpasabot og 'kalinaw' o 'kaginhawaan'.

[7545] Ang Korinto usa sa labing bantog nga mga siyudad sa karaang Gresya; nahimutang kini sa peninsula sa Peloponneso (ang habagatan nga tumoy sa Balkan Peninsula) sa Gulpo sa Korinto; sa karaang panahon, nailhan kini tungod sa kahayag sa hunahuna ug halapad nga kalakalan, apan usab tungod sa luag nga moralidad sa mga pumoluyo niini. Ang Kristiyanismo unang gipaila dinhi ni San Pablo nga Apostol ug ni Apolos. Nagsulat si San Pablo og duha ka taas nga sulat ngadto sa mga Kristohanon sa Korinto. Karon, kini nga karaang siyudad kabahin sa Gingharian sa Gresya ug gitawag nga Korinthos.

[7546] Cilicia – usa ka rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor. Thrace – usa ka probinsya sa Byzantine sa habagatang-sidlakan nga suok sa Balkan Peninsula; karun mao ang probinsya sa Turkey *nga Rumelgia;* Chalcedon – usa ka siyudad sa baybayon sa Asia Minor sa Bosporus atbang sa Constantinople, nailhan sa kasaysayan sa simbahan tungod kay kini ang nag-host sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho; Syria – usa ka probinsya sa amihanan-sidlakan sa Palestina.

konseho sa Sardica aron susihon ang kredo ug makab-ot ang katapusang desisyon sa mga kaso nila Athanasius ug Paul. Kapin sa tulo ka gatos ka mga obispo sa Kasadpan ang nagtigom sa konseho sa Sardica[7547] , samtang pito ra ka pulo ug unom ka mga obispo sa Sidlakan ang anaa. Naimpluwensyahan sa Arianismo, apan sa samang higayon nahadlok mosulod sa debate uban sa mga kampyon sa ortodoksiya sama nila Athanasius ug Paul, ug busa gusto silang tangtangon sa konseho, ang mga obispo sa Sidlakan misalikway sa pakig-uban sa mga diskusyon sa konseho uban sa mga obispo sa Kasadpan hangtod nga ilang mapalayas si Athanasius ug si Paul gikan sa ilang han-ay. Unya si Obispo Protogenes sa Sredets[7548] , ang Banal nga si Kudrovy ug uban pa miingon sa mga obispo sa Sidlakan:

'Nagtigom kami dinhi alang gayud niining katuyoan: aron hisgutan dili lamang ang pagka-usa sa kina-iya sa Anak uban sa Amahan, kondili usab ang kaso nila Athanasius ug Paul.'

Pagkadungog niini, ang mga obispo sa Sidlakan mibulag sa mga taga-Kasadpan, mibiya sa Sardica, ug sa ilang pagpauli, pag-abot nila sa siyudad sa Philippopolis, sa Macedonia[7549] , nagtigum sila og ilang kaugalingong bulag ug dili matinahuron nga konseho diin ilang gideklarar nga ang Anak dili angay ipahayag nga pareho sa Pagkakabana sa Amahan ug hayag nilang gikondena ang doktrina sa pagkapareho sa Pagkakabana isip anatema. Gipahibalo nila kini nga heretikal nga dekreto sa tibuok nilang mga diyosesis pinaagi sa espesyal nga mga sulat.

Pag-abot sa balita niini sa mga Amahan sa Konsilyo sa Sardica, una nilang gikondena ang mga nahulog sa erehiya tungod sa ilang bakak nga pagtulon-an mahitungod sa Anak sa Dios, ug dayon gipahawa nila sa ilang mga katungdanan ang mga nag-akusa, sila Athanasius ug Paul; Gikilala dayon nila ang hingpit nga pagka-balido sa Kredong giporma sa Nicaea ug gi-excommunicate ang tanan nga wala nag-angkon nga ang Anak parehas sa substansya sa Amahan. Si Emperador Constans, sa iyang bahin, misulat sa iyang igsoon nga si Constantius, nga nag-awhag kaniya nga ibalik sila Athanasius ug Paul sa ilang mga katungdanan isip obispo, ug dayon gipadala si Paul sa Constantinople, giuban siya og duha ka obispo isip kauban ug gipadala uban kaniya ang usa ka sulat para kang Constantius, diin iyang gisulat, lakip sa uban pa:

'Kauban pa nako si Atanasio, ug gipadala nako si Pablo kanimo aron ang imong awtoridad mosugo kaniya nga mobalik sa iyang katungdanan; pareho usab akong gipangayo alang kang Atanasio, kay nahibaloan nako nga pareho silang gipahilayo tungod sa ilang pagkamatinud-anon ug gisilotan sa dautang mga pulong...' Gidugang ni Constant ang usa ka butang nga labi pang kusgan niini, nga mao nga, kon balibaran sa iyang igsoon, siya, si Constant, personal nga mubangon batok kaniya uban sa pwersa militar ug, bisan pa batok sa kabubut-on ni Constant, ibalik ang ilang mga simbahan kang Athanasius ug Paul.

Pag-abot ni San Pablo sa korte ni Emperador Constantius, gihatag niya kaniya ang sulat ni Constant. Nahadlok sa hulga sa iyang igsoon, gipahawa ni Constantius si Macedonia ug gipataas si Pablo sa katungdanan sa patriyarka; sa samang paagi, gipatawag niya si Athanasius pinaagi sa sulat ug gipadala siya sa Alexandria aron modumala sa patriyarkado. Dako kaayo ang kalipay sa mga Ortodokso alang sa ilang mga magwawali, ug sulod sa taas nga panahon nagpuyo sila sa lalom nga kalinaw, nga nakakaplag og kahupayan sa mga pagtulon-an sa mga bantugan, gipukaw sa Diyos nga unibersal nga magtutudlo. Si Atanasio sa Alexandria ug si Pablo sa Constantinople nahimong mga suga sa pagkamatinud-anon alang sa tibuok kalibutan, nga nagpahawa sa kangitngit sa Arianismo sa halayo ug sa halapad. Apan unya, gipatay sa heneral ni Constantius nga si Magnentius ug sa iyang mga kauban ang emperador samtang nagpanikas siya. Sa diha nga wala na didto ang tigpanalipod sa Ortodoksiya, ang debotong Emperador Romano nga si Constans, dali dayon mitindog ang mga Ariano ug gisugdan ang pagpanlupig batok sa mga Ortodokso. Una sa tanan, misukol sila batok sa mga unibersal nga kampyon sa Ortodoksiya: si Atanasio mismo mibiya sa Katungdanan, nilayas gikan sa mga Ariano nga nangita sa iyang kamatayon, samtang si Bulahan nga si Pablo gipahilayo sa lungsod sa Kukuzi sa Armenia[7550] , diin siya

---

[7547] Sardica – usa ka siyudad sa probinsya sa Mysia (sa tunga-tunga sa Peninsulang Balkan).

[7548] Sredets – karon nga Sofia, ang kapital sa Bulgaria.

[7549] Philippopolis sa Macedonia, o Philippi – usa ka siyudad nga ginganlan human kang Philip, Hari sa Macedonia, amahan ni Alexander the Great (sa tunga-tunga sa ika-4 nga siglo BC). Macedonia – kaniadto usa ka gamhanang estado, ug sa ulahi nahimong probinsya sa Imperyo sa Byzantine. Si San Pablo nga Apostol (uban nila Lucas, Timoteo ug Silas) nagwali dinhi sa Kristiyanismo, nagtukod sa Simbahan sa Filipos—nga bantog sa karaang panahon—ug mibisita sa maong siyudad sa daghang higayon (Buhat 16:12–40).

[7550] Armenia – usa ka probinsya sa Imperyong Romano-Byzantine, nahimutang sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Asia Minor. Hangtod sa 70 BC, ang Armenia kabahin sa Gingharian sa Pontus, ug pagkahuman gisakop sa mga Romano.

gipriso sa usa ka laing payag. Dinhi, samtang nagselebrar siya sa Banal nga Liturhiya, gisikop siya sa mga Ariano ug gipugngan sa iyang omophorion.

Busa, si Macedonius nahimong Patriarka sa Constantinople pag-usab ug nakahatag pa og dakong kadaut sa Simbahan sa Dios pinaagi sa paglutos ug paglaglag sa mga Ortodokso. Tungod kay dako ang iyang suporta gikan sa eparco nga si Philip, iyang gipahawa sa katungdanan ang daghang mga obispo nga Ortodokso ug gipulihan sila og mga Ariano; ug, pinaagi sa pagpasakit kanila sa nagkalain-laing paagi, iyang gipamatay ang daghang mga tawo nga misalikway sa pakig-ambit sa simbahan uban kaniya, ug wala siya magpatawad bisan sa mga babayeng men r. Sumala sa iyang sugo, ang uban gipunit ang utong gikan sa ilang suso; ang uban gipugos pag-abli sa ilang baba gamit ang puthaw ug gipugos nga modawat sa komunyon sa mga Arian; ang uban giputol ang ilong ug dalunggan; ug ang uban gisunogan sa kalayo – sa mubo, ang dugo sa mga Ortodoks misabwag nga walay kalooy. Sa tukmang panahon, giputol sa mga Ariano ang ulo sa duha ka klerigo, sila Marcian ug Martyr, nga kaniadto mga notaryo kang Balaan Pablo ug mga kampyon sa Ortodoksiya. Ang pagpanlutos ni Macedonius misangko pa gani hangtod sa Paphlagonia[7551] . Sa dihang nahibaloan niya nga daghan didto ang mga Ortodoksong Kristohanon, nagpadala siya og tulo ka armadong grupo sa mga sundalo aron pugson sa espada ang mga Ortodokso nga mouyon sa mga Ariano. Ang mga lumolupyo sa lungsod sa Mantinea[7552] , pagkadungog nila sa nagkadool nga hukbo, misangko sa armas—ang uban nagbitbit og lagari, ang uban og karit, ug ang uban yano lang og mga poste—nagtigum sila ug migawas aron atubangon ang nagkadool nga pwersa; misangpot kini sa usa ka sibil nga panagbangi diin daghang tawo sa duha ka panig ang napatay. Pag-usab, si Macedonius ra gihapon ang angay basulon sa kini nga pagdugo.

Sa katapusan, si Macedonia, nga walay mando gikan sa Emperador, mihimo sa iyang kaugalingon sa pagkuha pag-usab sa mga relikya ni San Constantino nga Dako ug pagbalhin niini ngadto sa lain nga dapit. Niadtong panahona, ang tibuok Simbahan, aron isulti, nababad sa dugo tungod sa panagbangi sa sulod tali sa mga Ortodokso ug mga Ariano. Ang Emperador nasuko kaayo kang Macedonius ug sa eparco nga si Philip tungod niini, ug silang duha, sa pagpugos ni Constantius, gikuhaan sa ilang mga katungdanan – ang una sa katungdanan sa patriyarka, ug ang ikaduha sa iyang eparquia. Bisan pa niini, nagpadayon gihapon ang mga erehya ni Ario ug Macedonio ug gibahin-bahin ang Simbahan sulod sa lain pa nga kap-atan ka tuig – hangtod sa paghari ni Emperador Teodosio[7553] , nga sa katapusan nagtigum og usa ka konseho sa Constantinople nga hingpit nga nagkondena niining mga erehya[7554] . Pagkahuman niini, ang matinud-anong emperador mibalhin sa mga relikya ni San Pablo, ang Mankumpisal kang Kristo, gikan sa Kukuz paingon sa Constantinople uban sa dakong dungog, nga naghatag og himaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo.

Troparion, Tono 3:

Pinaagi sa iyang pag-angkon sa balaan nga pagtuo, gipakita sa Simbahan nga ang laing Pablo usa ka masigasig nga magtatanggol taliwala sa mga pari; si Abel nagasinggit ngadto sa Ginoo pinaagi kanimo, ingon man ang matarong nga dugo ni Zacarias: O halangdong Amahan, pag-ampo kang Kristo among Dios aron Iya kami hatagan sa Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 2:

Sama sa usa ka bitoon nga misidlak sa kalibutan ug nagpasidlak sa kalangitan, karon ginasidlak nimo ang Katawhang Simbahan, diin ikaw nag-antos, gihalad nimo ang imong kalag, O Pablo; ug sama sa dugo ni Zacarias ug ni Abel, ingon usab ang imong dugo nagasinggit pag-ayo ngadto sa Ginoo.

[7551] Paphlagonia – usa ka karaang rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa sentral nga bahin sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat. Hangtod sa 64 BC, kini kabahin sa Gingharian sa Cappadocia, ug sukad niadto nahimong kabahin sa probinsya sa Roma nga Bithynia-Pontus, sa wala pa kini nahimong kabahin sa Imperyong Byzantine.

[7552] Ang Mantina usa ka gamay nga lungsod sa Paphlagonia.

[7553] Kini, siyempre, nagtumong kang Emperador Theodosius ang Dako, nga naghari gikan sa 379 hangtod 395 AD.

[7554] Kini, siyempre, nagtumong sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho (381 AD) nga gihimo sa Constantinople atol sa paghari ni Emperador Theodosius ang Dako, nga nagkondena sa Arianismo ug sa tanang erehiya nga nanggawas gikan niini – labi na ang erehiya ni Macedonius, nga nagtudlo og blasphemous nga mga butang mahitungod sa Espiritu Santo.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Barlaam, ang Milagrero sa Novgorod

Gisaulog kaniadtong 6 Nobyembre

Ang atong Balaang Amahan Barlaam natawo sa Novgorod gikan sa mga matinud-anon ug debotong ginikanan. Gidako siya sa kahadlok sa Dios ug gitun-an ang pagbasa ug pagsulat. Ang balaang batan-on kanunay ug masigasig nga mobasa sa Balaang Kasulatan, ug labi na gayud sa mga salmo nga giinspirar sa Dios sa Hari ug Propeta David. Sukad pagkabata, iyang gilikayan ang mga dula sa mga bata, gisalikway ang tanang kalibutanong kalipay, ug napili siya nga sudlanan sa Espiritu Santo. Kanunay siyang naghunahuna-hunahuna ug m , ingon niini: 'Tinood gayud, mubo ug malabay ang atong kinabuhi. Niini, ang tanan mag-usab; ang tanan moliko sama sa ligid. Sama kini sa usa ka damgo.'

Gibyaan sa santo ang kalibutan ug ang tanan nga naa niini, ug mihawa ngadto sa usa ka walay sulod nga lugar. Gisundan siya ni Prokopius Malyshevich, nga sa ulahi mipanaug sa monastikong panata ubos sa ngalan nga Porphyrius, sa iyang igsoon nga si Theodore, ug sa ubang mga lumolupyo sa Novgorod nga gustong itugyan ang ilang kaugalingon sa ascesis sa hilom ug kalinaw. Si Santo Barlaam nakadawat sa monastikong tonsura gikan sa usa ka mongheng pari. Nagpatukod siya og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, diin siya walay hunong nga nag-ampo sa Ginoo, adlaw ug gabii. Ang santo mipahinungod sa iyang kaugalingon nga may kugi sa pagpuasa ug pagpaningkamot; siya mismo ang nagputol og kahoy, naglagari og troso, ug nag-arado sa yuta, nga nagtuman sa mga pulong sa Balaang Kasulatan: *'Kay sa diha pa kami uban kaninyo, among gihatag kaninyo kini nga lagda: "Kung kinsa ang dili gustong magbuhat, ayaw siya pagkaon'"* (2 Tes. 3:10).

Matag gabii magbantay siya ug nagpalayas sa mga demonyo pinaagi sa pag-ampo. Ang mga hugaw nga espiritu mosulay sa pagsamok sa balaan nga tawo mismo o mopukaw sa uban aron samokon ang bulahan. Mapailubon nga gisagubang sa balaan ang tanang mga pagsulay, nga gipanalipdan ug gipakusgan sa tuo nga kamot sa Dios. Ang balita sa iyang mga buhat misugod sa paglapta sa halayo ug halapad. Daghan ang misugod sa pagdagsa kaniya: mga prinsipe, mga boyar, ang mga dato ug ang mga kabus. Ang Mapinanggaon nga si Barlaam walay kapoy nga nagtudlo sa tanan nga miadto kaniya:

'Mga anak ko, panalipdi ninyo ang inyong kaugalingon batok sa tanang pagkadautan; ayaw pag-inggit, ayaw pagpanamastamas. Pugngi ang kasuko; ayaw pagpahulam og kuwarta nga adunay usura. Pag-amping nga dili maghukom sa dili matarong. Ayaw pagpanumpa sa bakak; **kon nakapanumpa na**, tuman-a kini. Ayaw pag-uyon sa mga kahuyang sa unod.

Kanunay kamo nga mapainubsanon ug tratuhon ang tanan uban sa gugma. Kini nga hiyas mao ang sinugdanan ug gamot sa tanang maayong butang.

Busa, matag adlaw gitudloan sa bulahan ang tanan nga miadto kaniya, samtang iyang gipakusog ang iyang pag-ampo ug gipaka-antos pa gayud ang iyang unod. Paglabay sa pipila ka panahon, nagtukod siya og gamay nga simbahan nga gihalad sa Pagbag-o sa Atong Ginoong Jesu-Kristo. Sukad niadto, natukod na ang monasteryo. Nagpadayon sa pagtubo ang gidaghanon sa mga igsoon. Ang santo mismo, sama sa una, nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga hugot kaayo nga pagka-ascetiko. Ang iyang pagkaon mao ang pan o mga bunga sa yuta, ug bisan pa gani, sa pinakagamay nga kantidad. Ang uban pang mga monghe nagpuyo usab og susamang hugot nga kinabuhi.

Usa ka adlaw, usa ka prinsipe ang miadto sa selda sa santo ug nangayo sa iyang panalangin. Ang santo, samtang nagpangumusta kaniya, nagpahayag sa iyang pagdayeg sa pagkahimugso sa iyang anak nga lalaki. Natingala ang prinsipe niini. Ug sa tinuod, samtang wala ang prinsipe, nanganak siya og usa ka anak nga lalaki, ug si Santo Barlaam mismo ang nahimong godfather niini sa balaan nga pagbunyag.

Usa ka tawo nga dako kaayo ang pagtuo sa balaan nga tawo mibyahe aron makita ang balaang amahan uban sa iyang bugtong anak nga lalaki nga masakiton. Gusto niya nga mag-ampo ang santo alang sa pagka-ayo sa iyang anak. Apan sa dalan, namatay ang masakiton nga batang lalaki. Nag-ampo si Santo Barlaam, ug mibanhaw ang batang lalaki nga hingpit nang maayong panglawas.

Sa usa ka higayon, nagkadool na ang dakong pista sa Pagkabanhaw sa Ginoong Jesu-Kristo. Gipadala sa santo ang pipila ka mga mangingisda aron mangdakop og isda para sa pista. Dako kaayo ang nadakpan.

Nakadakop ang mga mangingisda og usa ka dako nga sturgeon, apan, gitintal sa yawa, ilang gitago kini ug gidala lang ang nahibilin nga mga isda sa monasteryo. Si Santo Barlaam, nga nagkupot sa iyang tungkod, misugod sa pagsusi sa mga isda nga ilang gidala ug miingon:

'Mga anak ko, gamay ra nga isda ang inyong gidala. Asa na ang dako?'

Ang mga mangingisda, namangha sa kinaadman sa santo, mihapa sa atubangan niya, nangamubo sa ilang sala, ug gibalik ang isda nga ilang gitago.

Sumala sa kabubut-on sa Diyos, miabot gikan sa Constantinople si Anthony, kauban ni Santo Barlaam sa panahon. Nalipay kaayo ang bulahan sa pagbalik sa iyang higala. Gikasaligan niya si Anthony sa pagdumala sa monasteryo, nga miingon:

'Akong pinalanggang igsoon! Ang grasya sa Dios nagpuyo niining monasteryo. Karon, gisalig ko kanimo kining monasteryo. Bantayi ug ampingi kini. Paingon na ako sa Hari sa Langit. Apan ayaw pagkahugno tungod niini: bisan pa mobiya ko kaninyo sa lawas, sa espiritu mag-uban gayud ko kaninyo.'

Ug pagkahuman niyang maghatag og pagtulun-an sa iyang mga igsoon, nga nagsugo kanila sa pagbarog sa Ortodoksong pagtuo ug sa kanunay nga pagpuyo sa pagpaubos, gihatag ni Santo Barlaam ang iyang espiritu sa Ginoo. Ang Obispo sa Novgorod, uban sa angay nga kaseremonya, kauban ang mga kandila ug balaang himno, gilubong ang iyang dungganong lawas. Ang bulahan nga pagpanaw sa Banal nga si Barlaam nahitabo niadtong 6 Nobyembre 1192. Karon, kauban sa han-ay sa mga matarong, iyang gidayeg ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 3:

Ikaw nga sa imong pag-anaa pa sa yuta gikapoy ang imong lawas pinaagi sa pag-ayuno, paglikay sa pagkaon, ug pagpangamuyo sa gabii, O Balaan, gipatay nimo ang tanang kahuyang sa unod, ug nahimong walay hunong nga bukal sa pagtambal alang sa mga nagkumpol uban sa pagtuo sa reliquia sa imong balaang mga nahabilin, Varlaam, among amahan. Iampo kami kang Kristo among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Sama sa gibuhat sa laing Elias nga gipahunong ang adlaw ug gipahingangha ang hari, ingon usab ikaw naglipay sa imong katawhan ug nag-andam alang sa ilang kalipay. Kay ang dakong siyudad sa Novgorod dako kaayo ang garbo kanimo, nga adunay sulod niini ang imong mga relikya: panalipdi kini nga dili matandog gikan sa mga kaaway, aron kami makasiyagit kanimo: Maglipay ka, Balaang Barlaam, among Amahan.

Ang Kinabuhi ni Santo Herman, Arsobispo sa Kazan

Gisaulog sa Nobyembre 6

Sa taliwala sa mga pamilyang boyar sa estado sa Muscovite sa ika-15 ug ika-16 nga mga siglo, ang pamilyang Polev, mga kaliwatan sa mga prinsipe sa Smolensk, nagpaila sa ilang kaugalingon tungod sa ilang talagsaong pagkamatinud-anon ug kadasig sa pag-alagad. Daghang miyembro sa kini nga pamilya ang misulod sa monastiko ug nailhan tungod sa ilang matinud-anon nga kinabuhi ug Kristohanong mga hiyas. Sa sinugdanan kaayo sa ika-17 nga siglo, sa lungsod sa Staritsa[7555] , si Teodor Afanasyevich Polev adunay anak nga lalaki, nga ginganlan og Gregorio sa iyang balaan nga pagbunyag, sa dungog ni San Gregorio nga Dekapolitano. Mao kini ang mahimong umaabot nga dakong suga sa kahayag ug masigasig nga magbalantay sa kawan ni Kristo – si San Herman. Ang pagkamatinud-anon sa iyang mga ginikanan ug ang ilang hugot nga pagsunod sa mga sugo ni Kristo adunay dakong impluwensya sa batang lalaki. Sukad pagkabata, naanad siya sa hugot nga pagpuasa ug kanunay siyang nag-ampo. Naningkamot ang mga ginikanan sa santo nga itanom sa kasingkasing sa ilang anak ang kahadlok sa Dios. Sukad sa iyang sayong mga katuigan, ang grasya sa Dios nagpuyo sa batang lalaki. Sa iyang

[7555] Ang Staritsa usa ka lungsod sa distrito sa Tver Governorate sa daplin sa Suba Volga.

mga kaedad, siya nailhan tungod sa iyang pagka-mapainubsanon, pagka-malumo, ug pagka-maalamon. Wala siyay hilig sa mga dula sa bata o sa saba nga pagduwa, apan mas ganahan siya nga lipayon ang iyang kalag pinaagi sa mga makapabulos nga pamalandong ug pakighinabi. Ang debotong mga ginikanan ni Gregorio nagtudlo sa ilang anak sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, nga niadtong panahona mao ang pangunang porma sa edukasyon. Ang balaan nga batan-on mipahinungod sa iyang kaugalingon uban sa dakong kadasig sa pagbasa sa mga basahon nga giinspirar sa Diyos. Kanunay niyang gibasa ang mga Salmo ni David, kay kini nagpalig-on ug nagdasig sa debotong batan-on. Sukad pagkabata, wala gyud siya mapakyas sa pag-adto sa simbahan atol sa mga banal nga serbisyo. Kanunay siyang molayo sa usa ka hilom nga lugar, diin, sa taliwala sa kahilom, siya mag-ampo nga matinud-anon ug maghunahuna sa katuyoan sa kinabuhi sa tawo ug sa probidensya sa Diyos. Ang balaan nga batan-on daghan og hunahuna bahin sa kawalay pulos sa kinabuhi sa tawo. Kini malabay, sama sa damgo, iyang gihunahuna; mamatay ang usa ka tawo, ug ang handumanan kaniya mawala. Pareho ra ka dali mawala ang tanang panalangin niining kinabuhi: kini madunot, moabot sa dali ug mawala usab sa parehas nga kadasig. Aduna'y usa ra ka butang nga importante: ang pagpalipay sa Dios, ang pag-alagad Niya sa tibuok kalag, ug ang paghigugma Niya sa tibuok kasingkasing. Ang debotong batan-on misugod sa pagpuyo og mas hugot pa nga kinabuhi kaysa kaniadto; labi na, iyang gisunod ang pagpuasa sa ingon ka istrikto nga hapit na siya mamatay tungod sa iyang dakong pagdumili sa kaugalingon. Apan, pinaagi sa pagdaug-daug sa iyang unod sa ingon niini nga paagi, gipahayag ug gipahimutang niya ang iyang kalag. Sa pagkakita sa grabeng pagsakripisyo sa ilang anak, ang iyang mga ginikanan, nga nahadlok para sa iyang panglawas, nangayo kaniya nga pakunhodon ang iyang mga pagpaninguha sa pag-ascetismo. Apan iyang gipakusog pa gayud ang iyang mga paningkamot. Dugay nang nangandoy ang iyang kalag sa pag-inusara. Nagpasiya siya nga ihatag ang tibuok niyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug moapil sa han-ay sa mga monghe. Pagkahuman niyang pangayoon ang panalangin sa iyang mga ginikanan, misulod siya sa Monasteryo sa Volokolamsk, nga ilado sa kaigpit sa kinabuhi sa mga monghe. Ang mga ig-agaw ni Amahan Grigoriev nakapanumpa na sa ilang mga panata sa pagkamonghe sa maong monasteryo. Niadtong panahona, didto nagpuyo ang umaabot nga Metropolitan sa Kazan, si Gury, ug ang Bulahan nga si Maximus ang Griyego[7556] — nga nailhan tungod sa iyang kahibalo ug dili matarong nga gipriso niining monasteryo tungod sa mga intriga sa iyang mga kaaway —. Sa edad nga mga baynte singko, misulod si Gregory niining monasteryo, diin sa ulahi nagpuyo usab ang iyang amahan ubos sa ngalan nga Philotheus. Paglabay sa dili madugay, gitonsura si Gregorio nga monghe ug gihatagan siya og ngalan nga Herman. Sa pagyakap niya sa kinabuhi sa monghe, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa labi pang dakong kadasig sa mga buhat sa pagkamatinud-anon. Nagpaningkamot siya pag-ayo sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, kanunay siyang nakig-istorya sa maalamon nga si Maximus , ug nakabenepisyo siya pag-ayo gikan niining mga pakighinabi. Sama sa kaniadto, hugot niyang gisunod ang iyang mga pagpuasa ug nagpadayon sa pag-adto sa simbahan nga walay palya. Naghatag og ehemplo sa tanan pinaagi sa iyang asetikong kinabuhi, nailhan siya sa talagsaong pagpaubos ug malipayong nagsilbi sa kapatiran, gipahigayon ang tanang katungdanan nga gisalig kaniya. Labing ganahan siya sa pagkopya sa mga liturhikal nga libro. Pinaagi sa kamot ni Herman—ang 'katapusan sa mga monghe', ingon sa iyang pagtawag sa iyang kaugalingon—ang mga Himno sa Inahan sa Dios ug ang Ebanghelyo, nga nagpadayon hangtod karon, gikopya.

Ang asetikong kinabuhi ni German nakahatag kaniya og dakong pagrespeto gikan sa mga monghe sa Monasteryo sa Volokolamsk. Natingala sila sa iyang mga paningkamot, napadasig sa iyang pagpaubos, ug nagpasalamat sa Ginoo. Sa dili madugay, ang balita sa debotong kinabuhi ni Herman nakaabot sa iyang lungsod natawhan – ang lungsod sa Staritsa. Ang mga monghe sa Staritsa Dormition Monastery, pagkadungog sa mga buhat ni Herman, mapainubsanon siyang gihangyo nga dawaton ang posisyon isip abbot sa ilang monasteryo. Dugay nga misalikway si mapainubsanon nga Herman, apan sa katapusan mitugot siya sa mapinanggaong hangyo sa mga kaigsuonan ug mibyahe aron makita si Arsobispo Akakios sa Tver, kinsa midawat sa balaan uban sa gugma, gipataas siya sa ranggo nga archimandrite ug gipanalanginan siya alang sa iyang bag-ong ministeryo. Mainitong gidawat sa mga igsoon sa Monasteryo sa Staritsa ang ilang bag-ong abá, nga dugay na nilang gipangandoy nga makita sa ilang monasteryo. Sa pagdawat niya sa pagdumala sa monasteryo, gipaningkamotan

[7556] Si Banal Maximus nga Griyego, nga gitawag gikan sa Balaang Bukid aron usbon ang mga liturhikal nga basahon, mibiya og daghang mga sinulat. Human sa taas nga panahon sa pagkabilanggo, siya namatay sa Holy Trinity St Sergius Lavra niadtong 1656.

ni Santo Herman nga mapaayo kini uban sa pastoral nga kadasig: nagtukod siya og mga bilding ug matahum nga gipahimutang ang mga simbahan. Apan mas nabalaka siya sa sulod nga kaanyag: nagtukod siya og ehemplo sa usa ka debotong kinabuhi alang sa tanan, nagsilbi nga modelo sa pagpaubos ug pagkamapainubsanon alang sa mga monghe, nagdasig sa tanan, gipangumbinsi sila nga hugot nga tumanon ang ilang mga katungdanan sa pagka-monghe, ug gipaila ang lagda sa Monasteryo sa Volokolamsk sa iyang kaugalingong puloy-anan – sa mubo, usa siya ka tinuod nga magbalantay, usa ka buotan nga amahan ug usa ka ehemplo nga angay sundon. Ang mga monghe naningkamot nga mosunod sa mga bakas sa ilang balaan nga arkhimandrite ug milambo sa ilang espirituhanong paningkamot ubos sa giya sa usa ka magbalantay nga eksperyensyado kaayo sa espirituhanong kinabuhi. Apan sa dili madugay, kinahanglan nilang biyaan ang ilang arkhimandrite. Tungod sa tinguha nga mapadayon ang kinabuhi sa pag-inusara, mibiya si Santo Germanus sa Monasteryo sa Staritsa pagkahuman sa duha ka tuig aron mobalik sa usa ka hilit nga selda sa Monasteryo sa Volokolamsk, diin iyang gibalik ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pag-ayuno. Gihatag niya ang pagpangulo sa Monasteryo sa Staritsa kang monghe Job, kinsa iyang gitonsura ug sa ulahi nahimong iladong asketiko ug martir alang sa yutang Ruso – ang Patriarka sa Moscow. Pag-abot niya sa Monasteryo sa Volokolamsk, gisugdan ni Santo Herman ang pagdedikar sa iyang kaugalingon sa askeytisismo isip usa ka yano nga monghe. Apan wala siya gitakda nga magpuyo og dugay sa kamingawan ug kahilom. Niadtong panahona, usa ka bag-ong heretiko, si Mateo Bashkin, mitungha sa Moscow; iyang gisalikway ang pagtuo sa Balaang Trinidad ug wala niya giila ang mga Balaang Sakramento. Niadtong 1553, usa ka konseho ang gitigum sa Moscow aron atubangon siya. Gitawag si Santo Herman sa mga sesyon sa konseho, kauban ang iyang amahan. Gikondena sa konseho ang erehya ni Bashkin ug nagpasiya nga ipadala siya sa Monasteryo sa Volokolamsk aron tudloan siya ni Santo Herman. Busa, ang asketiko ug balaan nga kinabuhi niining masigasig nga tigdepensa sa Kristohanong pagtuo nahibal-an sa tanan.

Apan lahi nga mas lisod nga buluhaton ang nagpaabot sa santo. Sa maong panahon, napildi ni Tsar ug Dakong Prinsipe Ivan Vasilyevich ang Makalilisang ang Kazan, ang pangunang kuta ug bastiyon sa Tatar nga Gingharian sa Kazan. Ang Tsar sa Moscow nagpasiugda sa pagpakaylap sa kahayag sa tinuod nga Kristohanong pagtuo taliwala sa mga Muslim ug pagano – ang mga dili Kristohanon – sa nasakop nga yuta. Usa ka arsobispado ang gitukod sa Kazan, diin si Santo Gury, kaniadto nga abbot sa Monasteryo sa Volokolamsk, ang gitudlo nga unang arsobispo. Gihatagan si San Gury og tahas sa pagtukod og usa ka monasteryo sa lungsod sa Sviyazhsk[7557] . Si San Herman, nga miabot sa Sviyazhsk uban ni Gury niadtong 1555, gitudlo nga abbot sa maong monasteryo sumala sa sugo ni Gury. Human makadawat og daghang pinansyal nga suporta gikan sa Tsar ug sa mga santo, masigasig nga gisugdan ni Herman ang pagtukod sa monasteryo. Kinahanglan niyang mogahin og daghang paningkamot ug kusog sa pagtukod sa monasteryo. Ang kakulang sa gikinahanglan nga materyales, ang taas nga gasto sa trabaho, ug ang pagdumot gikan sa mga dili motuo – kining tanan nga mga hinungdan nakababag ug nakapahinay sa pagtukod sa monasteryo. Apan uban sa tabang sa Diyos, nahuman ang trabaho pagkahuman sa usa ka tuig ug tunga. Gitukod ni Santo Herman ang Simbahan ni San Nicolas, nga nagbarug gihapon hangtod karon, kauban ang usa ka taas nga kampanaryo nga nakadugtong niini; unya nagtukod siya og usa ka matahum nga simbahan, nga nagpabilin hangtod karon, aron pasidunggan ang mahimayaong Pagkatulog sa Inahan sa Dios. Gihumotan ni Herman kining mga simbahan sa mga ikon ug uban pang balaang butang.

Si German labi ka masigasig sa pagpakaylap sa tinuod nga pagtuo ni Kristo sa mga Muslim ug mga pagano. Ang mapainubsanon ug asetikong kinabuhi sa balaan nga pastor nakadani sa daghang mga tawo kaniya. Ang uban miabot alang sa tambag, ang uban alang sa panalangin. Gidawat sa Balaan ang tanan uban sa gugma, wala magbuhat og kalainan tali sa mga Ortodoksong Kristohanon ug dili motuo, gitabangan niya ang tanan sa patas nga paagi ug gitagad sila sa parehas nga pag-atiman. Ang pamatasan sa balaan nga tawo adunay kusgan kaayong epekto sa mga pagano nga nagsugod sila og dawat sa tinuod nga pagtuo ni Kristo. Si Santo Herman buotan nga mitabang sa tanan nga nangayo kaniya og tabang. Apan samtang buotan ug maloloy-on sa uban, ang santo istrikto ug mapangayo sa iyang kaugalingon. Ang gamay ug masipit nga selda sa santo, nga 1.5 ka sazhen ang gitas-on ug hapit usa ka sazhen ang gilapdon, napreserbar gihapon hangtod karon. Samtang nagtabang sa tanan, naningkamot siya nga dili magkinahanglan og tabang gikan sa gawas, ug iya mismo gi-ayo ang iyang mga sinina. Hangtod karon, ang palasyo, mga dagom, ug hilo nga gigamit ni Santo Herman gipreserbar gihapon.

[7557] Ang Sviyazhsk usa ka lungsod sa distrito sa Kazan Governorate sa Suba sa Sviyaga.

Samtang nag-amuma sa kaluwasan sa iyang kaugalingong kalag, kining maayong magbalantay wala usab mapaluya ang pag-amuma sa mga monghe sa Monasteryo sa Sviyazhsk. Sama sa abbot, ang tanang monghe napugos sa pagpuyo sa kinabuhi nga may labing istriktong disiplina. Gikan kanila, gipili ni Santo Herman ang angay nga magwali sa Pulong sa Dios ngadto sa mga dili motuo, ug siya mismo ang naghatag kanila og ehemplo. Pinaagi sa paningkamot sa santo, daghang mga sinulat-kamay nga libro—mga liturhikal ug uban pang mga buhat nga gikinahanglan alang sa dakong buluhaton sa pagwali—ang natigom. Ang Monasteryo sa Sviyazhsk sa Inahan sa Dios nahimong sentro diin nagsugod ang paglapad sa kahayag sa Kristohanong pagtuo. Tungod sa walay puas nga pag-atiman sa santo, natuman sa kini nga monasteryo ang iyang halangdong katuyoan ug nagpabilin nga sentro sa kahayag sa amihanan-sidlakan nga Rusya sulod sa daghang katuigan. Ang panag-uyon sa pagka-igsuonan naghiusa kang Santo Herman ug sa Bulahan nga Gury. Gitagad kaayo niining arkipastor ang mga merito ug paningkamot sa usa ka masigasig nga kauban sama ni Herman. Kanunay silang nagkorespondensya bahin sa nagkalain-laing mga butang nga may kalabotan sa edukasyong eklesiastikal. Sa bahin ni Santo Guriy, iyang gisaligan pag-ayo kining masigasigong magtutudlo sa Kristohanong pagtuo. Gikasaligan ni Herman mismo dili lamang ang pagdumala ug pag-atiman sa Monasteryo sa Sviyazhsk, kondili pati na usab ang tanang simbahan sa rehiyon sa Sviyazhsk. Nailhan usab sa Tsar ang tanan niyang mga paningkamot. Busa, nagserbisyo si Santo Herman sulod sa kapin sa walo ka tuig.

Niadtong Disyembre 6, 1563, pagkahuman sa daghang mga paningkamot ug buhat, si Guriy, ang Primate sa Kazan, malinawon nga gisumite ang iyang putli nga kalag sa Ginoo. Gipatawag ni Tsar Ivan Vasilyevich the Terrible ug ni Metropolitan Athanasius sa Moscow si Santo Herman, aron itudlo siya isip arkipastor sa Kazan. Nadungog na nila ang daghan mahitungod sa kaisog sa pagtuo niining balaan nga tawo ug nakita nila kaniya nga siya ra ang takus nga manunod ni Santo Gury. Si Santo Herman, nga gitawag sa Moscow pinaagi sa usa ka dekreto sa sinodo, unang misalikway, apan sa ulahi napugos nga motuman sa mga hangyo sa Tsar ug sa gipahinungod nga sinodo. Niadtong 12 Marso 1564, siya gipahinungod nga Arsobispo sa Kazan ug Sviyazhsk. Sa pagdumala sa iyang kawan, matinud-anon siyang misunod sa mga bakas sa iyang dakong magtutudlo ug mentor, si Santo Gury. Labi siyang masigasig sa pagpalambo sa Kristohanong pagtuo. Alang niini, iyang gipaila ang komunal nga pagpuyo sa Monasteryo sa Zilantovsky[7558] aron mapadaghan ang gidaghanon sa mga monghe sa maong monasteryo ug mapalapdan ang eskwelahan para sa mga anak sa mga langyaw. Usa sa iyang kaubanan sa panahon, si Prinsipe Kurbsky—usa ka iladong personalidad sa kasaysayan sa Rusya—niingon niini mahitungod kang Santo German: 'Si German usa ka tawo nga halangdon ang pagkatawo, nga nailhan dili tungod sa iyang panglawas kondili tungod sa iyang kaalam; usa ka tawo nga matinud-anon ug balaan ang kinabuhi, usa ka eskolar sa Balaang Kasulatan ug usa ka masigasig nga alagad sa Dios sa espirituhanong mga butang; dili siya nalambigit sa bisan unsang porma sa limbong o pagkunwari, kondili usa siya ka tawo sa pagkamapainubsanon, pagkamatinud-anon ug pagkamapailubon, usa ka dakong tigtabang sa mga nag-antos sa kasakit ug kalamidad, ug labing maloloy-on sa mga kabus."

Pinaagi sa tabang sa Santo, natukod ang Ivanovsky Kazan Monasteryo sa Kazan niadtong panahona, ug nagbarog gihapon kini hangtod karon. Kini usa ka makita nga timaan sa masigasig nga paningkamot sa Santo alang sa kaanyag sa mga simbahan sa Dios. Samtang nagbuhat sa ingon nga mga buluhaton, gipangulohan sa Santo ang kawan sa Kazan sulod sa hapit duha ka tuig. Niadtong 1566, si Metropolitan Athanasius sa Moscow, tungod sa nagkadaiyang panglawas, mibiya sa iyang pagdumala sa Simbahan. Ang istriktong kinabuhi nga pagka-asceta ni Santo Herman nailhan kaayo ni Ivan the Terrible, ug gusto niya nga si Herman ang mosulod sa arkipastoral nga trono. Pinaagi sa sugo sa Tsar, ang Santo sa Kazan gitawag ngadto sa Moscow. Niadtong panahona, nahitabo ang usa ka masubo nga kausaban sa kinaiya ni Ivan: ang iyang mapanusisaon nga kinaiya nga nailhan na kaniya sukad pa kaniadto nagsugod pag-usbaw. Gipalibotan niya ang iyang kaugalingon sa usa ka grupo sa dili angay nga mga Oprichniki, nga nag-abuso sa pagsalig sa Tsar ug nagbuhat og mga buhat sa kawalay-hustisya ug pagpanglutos. Gipatawag sa Moscow sa sugo sa tsar, sa sinugdan gisalikway ni Herman ang bug-at nga gibutang kaniya. Wala magtugot ang tsar og bisan unsang pagsupak, ug napugos si Herman nga mopuyo sa mga kuwarto sa metropolitan bisan wala pa siya gikonkistar isip metropolitan. Apan, wala siya magpabilin didto

[7558] Ang Monasteryo sa Zilantovsky duol sa Kazan gitukod pinaagi sa sugo ni Ivan the Terrible sa dapit diin gilubong ang mga sundalong namatay atol sa pagsakop sa Kazan.

og dugay. Nakita niya ang mga kawalay-hustisya nga gihimo sa mga dautang alagad sa tsar batok sa katawhan; uban sa kasubo , iyang namatikdan kung unsa ka dako ang kausaban sa kinaiya ni Ivan the Terrible – ug wala niya kini makaya: matinud-anon sa iyang pastoral nga katungdanan, gisulayan niya nga pabalikon sa husto ang tsar, gisultihan siya mahitungod sa panginahanglan sa matinud-anong paghinulsol, sa umaabot nga pag-antos ug sa walay katapusang kalipay. Dili mapailub-an sa Makalilisang nga Tsar ang mga pagsaway sa balaan nga santo. Mibiya siya sa presensya ni Herman nga may masulub-on nga dagway. Ang mga Oprichniki, pagkahibalo niini, misugod sa pagdani sa Tsar. Kaila kaayo sila sa santo ug nasabtan nila nga kini nga pastor usa ka makahadlok nga manaway kanila, usa nga walay hunong ug maisugong mosulti sa kamatuoran sa Tsar.

'Dakong hari,' ingon sa mga traydor nga Oprichniki, 'dili angay nga paminawon nimo ang walay pulos nga mga pulong sa imong alagad. Tinuod ba nga gusto nimo nga maulipon sa mas grabe pa nga pagkaulipon kaysa sa imong naagian sulod sa daghang katuigan ni Silvestr ug Adashev?'

Ang paborito sa Tsar, si Alexei Basmanov, ug ang iyang anak misulti sa pinakagrabe nga pagbatok batok sa santo. Ang tanang Oprichniki walay hunong nga nangayo sa Tsar nga ayaw pag-alsa kang Herman sa Katungdanan sa Moscow. Si Ivan ang Makalilisang mitagad sa iyang mga paborito. Gisuwayan niya nga ipahibalo kang Herman ang mosunod:

'Wala pa ka gipataas sa Katungdanan sa Moscow, apan gikuhaan na nimo ako sa akong kagawasan.'

Ang santo nagpabilin sa Moscow nga gipakaubos sulod sa hapit duha ka tuig. Dili siya gitugotan nga mobalik sa Kazan, bisan pa man nga siya ang giila nga Arsobispo sa Kazan. Niining panahona, gibantayan siya sa mga alagad sa balaod ug gipabilin sa pagkabilanggo. Apan bisan pa sa iyang pagkabilanggo, kining walay pagkompromiso nga nagpadayag sa kawalay-hustisya nagpabilin nga usa ka dakong hulga sa mga Oprichniki. Niadtong Nobyembre 6, 1567, namatay si Santo Herman. Gituohan nga ang mga Oprichniki maoy mamamatay sa niining balaan nga tawo. Si Arkhimandrita Herodion sa Monasteryo sa Sviyazhsk, nga kauban sa santo sa Moscow, maoy naglubong sa lawas ni Santo Herman sa Simbahan ni Santo Nicolas, nga nailhan nga 'the Wet'[7559] .

Apan gipahimulos sa Ginoo ang kahigayunan aron paghimayaon ang Iyang sulugoon pinaagi sa mga milagro ug lain-laing mga timaan. Sa panahon sa pagrekonstrak sa Simbahan ni San Nicolas, nadiskubre ang mga relikya niining balaan. Niadtong 1592, ang mga lumolupyo sa Sviyazhsk, pagkahibalo sa mga milagro nga gihimo sa mga relikya ni San Herman, nangayo og tabang kang Tsar Theodore Ioannovich ug sa Patriarka sa Tibuok Rusya, si Job, nga hangyoon ang pagtugot sa pagbalhin sa mga relikya sa santo gikan sa Moscow paingon sa Monasteryo sa Sviyazhsk, nga siya mismo ang nagtukod. Gitugotan kini nga hangyo: niadtong 25 sa Septyembre 1592, solemne nga gidawat sa mga lumolupyo sa Sviyazhsk ang mga relikya sa santo. Daghang katingalahang pag-ayo ug mga timaan ang nahitabo niining maong okasyon. Sa diha nga gidala ang mga relikya ni Santo Herman sa Simbahan sa Pagkatulog sa Monasteryo sa Sviyazhsk, usa ka katingalahang humot ang mikaylap sa tibuok monasteryo. Niadtong higayona, nakabawi sa ilang panan-aw ang duha ka bulag nga lalaki, ug daghan pang mga milagro ang nahitabo. Kapin sa usa ka gatus ka tuig ang milabay, niadtong 1696, gisusi pag-usab ang mga relikya sa santo, ug sukad niadto, nagsugod ang unibersal nga pagsaulog sa handumanan sa santo sa tibuok Rusya. Niadtong 1704, ang mga relikya sa santo gibalhin gikan sa halaran sa Simbahan sa Dormition ngadto sa pangunang bahin sa simbahan mismo. Kini nga pagbalhin nahitabo niadtong Hulyo 23, 1704 ubos kang Metropolitan Tikhon. Ang paghinumdom niining hitabo gihapon giisa ug gisaulog hangtod karon.

Mao kana ang kinabuhi ni Santo Herman, mao kana ang iyang mga paningkamot, ug mao kana ang iyang pagkamapailubon sa pagtuo kang Kristo. Kita usab, sundon nato kini nga asketiko, gayaron ang iyang mahimayaong kinabuhi, ug kanunay nga itugyan sa atong hunahuna kining bantugang santo sa Simbahang Ruso, samtang ginatawag nato ang iyang balaan nga ngalan, aron siya mag-ampo sa Ginoo alang kaninyo; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ingon nga usa ka dakong magbalantay, usa ra ang hunahuna, ug magtutudlo sa tibuok kalibutan, usa ra ang kasingkasing, usa ka masigasig nga sulugoon sa Simbahan sa Dios ug usa ka matinahuron nga magtutukod sa mga

[7559] Ang Simbahan ni San Nicolas nga Basang-tubig nahimutang sa Kitay-Gorod sa Moscow, sa Zaryadye.

misteryo ni Cristo, kita, ang mga matinud-anon nga nagtigum sa monasteryo sa Diosnong-maalamon nga magtukod sa Svyazhsk ug ang bag-ong nasangyaw sa pagtuo nga kawan ni Santo Herman sa Kazan, pagdayeg kaniya uban sa mga himno ug mga awit, nga nagaingon: Ayaw hunong sa pagbisita pinaagi sa imong mga pag-ampo niining monasteryo ug sa tibuok imong panon; panalipdi ang monasteryo sa pagkabalaan, ug panalipdi ang panon nga walay kadaut sa pagtuo ug pagkamasinugatanon.

Kontakion, Tono 4:

Nagbantay sa pag-ampo, ingon usa ka matinud-anong magtatagad sa pagsunod, imong nakuha ang imong kalag pinaagi sa paglahutay, sa pagpraktis sa mga hiyas sa pagpaubos ug pagkamapainubsanon; imong gipahimutang ang trono sa pagka-pari sa ortodoksong pagtuo ug pagkamatinud-anon, Amahan ug Obispo Germanus: pag-ampo kang Kristo nga atong Dios alang sa monasteryo ug sa tibuok nimong panon, ingon nga basihanan sa imong panon, ug usa ka masidlak nga palamuti sa mga balaan nga nagsunod sa imong mga bakod.

Paghinumdom kang San Lucas

Gisaulog sa ika-6 sa Nobyembre

Ang atong bulahan nga amahan nga si Lucas lumad sa lungsod sa Tauromenia sa Sicily[7560] . Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, mitambong siya sa mga simbahan sa Dios uban sa kadasig ug dili lang mamati kondili nagpraktis usab sa Balaang Kasulatan. Ug sa dihang ang iyang mga ginikanan nangandoy nga makapangita ug asawa para kaniya, mibiya siya sa balay sa iyang mga ginikanan sa gabii ug misulod sa usa ka dili matabok nga kamingawan, diin siya nagpuyo uban sa mga buangis nga hayop. Pagkahuman sa 14 ka adlaw nga pagpuasa, gipanalanginan siya sa pagbisita sa Dios ug sa mga anghel. Sa katapusan, nakaabot siya sa usa ka monasteryo, diin gisumpa niya ang mga panata sa pagka-monasto ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa hugot nga kinabuhi sa pagpuasa: sulod sa tulo o upat ka adlaw, mokaon lang siya og gamay nga pan ug tubig, ug halos dili gyud siya matulog. Nipuyo siya sa ingon niini sulod sa usa ka tuig ug tunga. Unya, kauban ang usa pa ka monghe, mibulag siya gikan didto paingon sa Bukid Etna, diin iyang gipraktis ang pagka-asketiko, nga nagpuyo lamang sa mga tanom nga moturok sa maong bukid; gamay ra iyang pahulay, gamay ra iyang tulog, ug kanunay siyang nagsul-ob sa parehas nga sinina ug walay sapin sa tiil. Panuntunan ug naandan niyang buhat ang dili paggawas sa iyang selda hangtod mahuman niya og basa ang tibuok Basahon sa Salmo. Kasagaran, mahuman niya kini sa ikatulong oras. Gikan sa ikatulong oras hangtod sa ika-unom, magpaningkamot ang kagalang-galang. Ug pagkahuman lang sa ika-unom ka oras siya mokaon og gamay nga pagkaon, samtang nagpadayon sa iyang mga buluhaton. Pinaagi niini, gihatagan siya og dakong grasya ug nasabtan niya ang tanang kinaadman, nga ang uban, sa ilang katingala, moingon: 'Giunsa niya pagkahibalo niining mga basahon?' Human sa usa ka pagpadayag nga iyang nadawat, mibyahe siya paingon sa usa ka piho nga lugar, diin iyang gipundok ang napulo'g duha ka monghe ug nag-amping pag-ayo sa pag-organisar sa ilang kinabuhi. Alang niini, mibyahe pa gani siya paingon sa Byzantium, diin iyang gisusi ang organisasyon sa mga komunidad sa monghe ug gihisgutan kini uban sa mga lokal nga amahan. Gikan didto, miadto siya sa Korinto, diin, human siya nagpuyo sa usa ka monasteryo sulod sa pito ka bulan, malinawon siyang namatay aron makig-uban sa Ginoo.

20 Nobyembre

7 Nobyembre (Daang Estilo)

[7560] Ang Tavromene usa ka dakong lungsod sa sidlakan nga baybayon sa Sicily.

Ang Pagkamartir ni San Hieron ug sa iyang mga kauban

Gisaulog kaniadtong 7 Nobyembre

Ang yutang natawhan ni San Hieron mao ang Ikaduhang (Dakong) Kapadokya[7561] ; siya natawo sa siyudad sa Tiana[7562] sa usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga inahan nga ginganlan og Stratonice, atol sa paghari sa mga emperador nga sila Diocletian ug Maximian, nga pareho nga masigasig nga nanimba sa mga dios-diosan ug mga manlutos sa mga Kristohanon.

Sa dihang nahibaloan sa mga emperador nga ang mga lumolupyo sa mga probinsya sa Armenia ug Cappadocia, supak sa mga imperyal nga sugo, misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan, sila, human sa taas nga pagtagad, mipili og duha ka malimbungon, hugot nga pagano ug malupigon nga mga lalaki, Agricola ug Lysius, ug gipadala ang una sa Armenia ug ang ikaduha sa Cappadocia, nga nagmando kanila, una, nga patyon ang tanang lokal nga Kristohanon nga misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug, ikaduha, nga ipasulod sa kasundalohan ang tanang lalaki ug batan-on nga lig-on ang panglawas ug angay sa serbisyo militar.

Pag-abot ni Lysius sa Cappadocia, gisugdan niya ang pagpangita bisan asa sa mga lalaki nga angay ipasoldado. Lakip sa uban, gisultihan siya bahin kang Hieron, nga gihulagway nga usa ka himsog ug kusgan nga lalaki nga nailhan tungod sa iyang talagsaong kaisog. Dali dayon gipadala ni Lysius ang mga sundalo aron dakpon siya ug dad-on. Wala nila siya nakaplagan sa balay: naa siya sa uma nagtrabaho. Miadto ang mga sundalo ug gisulayan siya og dakpa; apan si Hieron, sa pagkahibalo nga siya dad-on para sa serbisyo militar, misalikway sa pag-uban kanila, kay gihunahuna niya nga dautan alang sa usa ka Kristohanon ang makig-uban ug mosilbi uban sa mga mananamba. Gisuwayan siya og dakpa sa pwersa sa mga sundalo, apan si Hieron nga nasuko kaayo mikuha og usa ka piraso sa kahoy nga nakita niya ug gisugdan sila og hampak; napamatud-an nga mas kusgan siya kaysa sa mga sundalo mao nga nilayas sila, samtang gisundan sila niya sama sa leon nga nagasundan sa mga kanding. Ang mga sundalo, nga iyang napahimulag, nagtigom pag-usab sa usa ka dapit. Nakahuya sila sa usag usa, dili lang tungod kay napildi sila sa usa ka tawo, apan tungod usab kay napalayas sila niini. Nahadlok sila nga mobalik sa nagpadala kanila nga walay dala ug miingon sa usag usa nga kung mobalik sila nga wala si Hieron, dili lang sila pagataw-anan sa tanan tungod kay napildi sila sa usa ka tawo, apan silotan usab sila pag-ayo tungod sa ilang pagka-duwag. Busa, nangayo sila og tabang sa ilang mga kauban ug, sa mas daghang gidaghanon, gisugat nila si Hieron pag-usab. Pagkadungog niini, nagtigom siya og grupo nga napulo'g walo ka Kristohanong lalaki, nangitag silong uban kanila sa usa ka duol nga langob, ug gikan didto gipugngan niya ang pag-atake sa mga pagano nga nagpalibot kaniya. Samtang, gisultihan sa ulahi ang ilang kumander nga si Hieron ug ang uban pang mga Kristohanon nagbarikada sa ilang kaugalingon sa langob, ug wala nila siya makuha. Nagpadala pa ug daghang sundalo ang kumander aron motabang kanila, apan wala gihapon sila makabuhat ug bisan unsa, kay tungod sa kahadlok kang Hieron, walay bisan kinsa ang nangahas nga mosuod sa bungbong sa langob. Gipadala dayon sa kumander ang usa sa mga higala ni Hieron nga ginganlan og Cyriacus, aron motultol kanila. Pag-abot ni Cyriacus sa nahitaboan, gisugo niya ang mga sundalo nga mohawa sa langob, kay, matod niya, mapildi ra si Hieron pinaagi sa kalumo ug maayong tambag, ug dili gayud pinaagi sa pwersa. Pagkahawa sa mga sundalo, misulod si Cyriacus aron makigkita kang Hieron ug napasabtan niya siya nga dili mosukol sa mga awtoridad ug moapil sa kasundalohan. Pinaagi sa iyang malinawong mga pulong, napakalma niya si Hieron, gidala siya gikan sa langob ug gidala sa balay sa iyang inahan – usa ka tigulang, bulag nga balo. Nagsugod siya og kusog nga paghilak alang sa iyang anak, gitawag siya nga haligi sa iyang katigulangon ug kahayag sa iyang bulag nga mga mata, ug naghinanakit nga gikuhaan siya sa iyang bugtong kahupayan sa iyang masubo nga pagbalo. Samtang, gipugos sa mga sundalong naglibot kang Hieron nga mosunod kanila. Pagkahuman niyang gi-paalam ang iyang nagahilak nga inahan, mga silingan, ug mga kaila nga nagtigum didto, gidala ni Hieron ang usa sa iyang paryente nga ginganlan og Victor, ug mibyahe paingon sa siyudad sa Melitina[7563] kauban ang mga sundalo, gisundan sa duha sa iyang suod nga paryente, sila Matronian ug Anthony, ug daghan pang uban niyang ka-tuo. Wala nila naabot ang

---

[7561] Ikaduhang o Dakong Cappadocia usa ka lapad kaayo nga rehiyon sa tunga-tunga sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor, sa kasadpan sa ibabaw nga agianan sa Suba sa Euphrates. Ang Kapadokya kaniadto usa sa mga dagkong estado sa Asya, apan sa ulahi nawala ang iyang kagawasan ug nahimong kabahin sa Imperyong Romano isip usa sa mga probinsya niini (sa tuig 17 o 18 AD).

[7562] Ang Tiana usa ka lungsod sa habagatan-kasadpan nga bahin sa Cappadocia. Karon kini nailhan nga Nigri o Nigdel.

[7563] Ang Melitene usa ka lungsod sa Armenia, nga karon nailhan nga Malatya.

Melitina sa dili pa mosulob ang adlaw[7564] ug nagpabilin sila sa gabii bisan asa sila nahimutang sa pag-abot sa kangitngit. Sa tunga sa gabii, usa ka tawo nga nagsul-ob og puti ang nagpakita kang bulahan Hieron ug nagpahibalo kaniya sa malumo ug mahigugmaong tingog:

'Kaluwasan, Hieron, nagdala ako ug maayong balita kanimo! Nagaagi ka sa husto nga dalan, kay naningkamot ka alang sa Langitnong Hari ug dili ka makig-away alang sa malabay nga himaya ning kalibutan... Sa dili madugay moadto ka sa Langitnong Hari ug madawat nimo ang dungog ug himaya gikan Kaniya tungod sa imong mga buhat.'

Pinaagi niining mga pulong, napuno sa dili masukod nga kalipay ang kasingkasing ni Hieron.

Sa dihang nawala na siya, namata si Hieron ug malipayon niyang gipahibalo sa iyang mga higala ug paryente nga kauban niya:

'Nakat-on ko sa tinago sa pabor sa Dios kanako, ug karon molakaw ko uban sa kalipay sa dalan nga naa sa unahan nako. Aduna'y usa ra ka tinuod nga bahandi, usa ra ka tinuod nga panulondon, usa ra ka tinuod nga kayamanan—ang mga butang nga natago sa langit; apan ang mga butang sa kalibutan walay kapuslanan gayud sa mga nakadawat niini: *'Unsa may kapuslanan sa tawo nga makab-ot pa gani ang tibuok kalibutan, apan mawala ang iyang kalag? O unsa man ang ikabaylo sa tawo alang sa iyang kalag?'* (Mat. 16:26)[7565] . Para kanako, walay mas bililhon o mas maayo pa kaysa sa akong kalag... Gigahin na nako ang igo nga panahon sa akong kinabuhi sa pag-alagad sa kahaw-as; karon paingon na ako sa Dios. Usa ra ka butang ang nakapaguol kanako – ang kasubo sa akong inahan, usa ka tigulang ug huyang nga balo, nga wala nay panan-aw ug walay tabang o manalipod. Apan mamatay ako alang kang Cristo, ug kaniya, ang Amahan sa mga ulila ug mga balo, gisalig ko ang akong inahan.'

Pagkahuman niini, mihilak si Hieron og pipila ka luha alang sa iyang inahan ug mibiyahe siya. Sa Melitene, si Santo Hieron, kauban ang tulo ka pulo ug tulo pa ka uban pang mga Kristohanon, gipriso. Didto, misulti siya sa iyang mga kauban nga priso:

'Paminawa, mga higala ug igsoon, ang akong tambag, nga magpulos kaninyo dili niining kinabuhi, kondili sa umaabot nga kinabuhi. Ang tanan nga mahadlok sa Dios dili mangita og panalangin nga kalibutanon ug panandaliang, kondili ang umaabot, nga walay katapusan. Nadungog ninyo nga ugma sa buntag ilang tuyo nga pugson kita sa paghalad og sakripisyo sa bakak nga diyos-diyosan sa pagano: ayaw kita magsunod, ayaw kita mosimba sa mga diyos-diyosan, ug ayaw kita maghalad og sakripisyo kanila; Hinuon, maghalad kita og halad sa pagdayeg sa atong tinuod nga Dios ug itugpa nato ang atong mga pag-ampo kaniya; sa diha nga madungog Niya kini, Ihatag Niya kanato ang kusog aron masustiner nato ang atong pag-antos uban sa pagkamapailubon ug kaisog, ug Ihatag Niya kanato ang usa ka bulahan nga katapusan.

Mitubag sa tingub ang mga tigpaminaw ni Hieron:

'Ang inyong mga pulong tam-is kanamo sama sa dugos! Nagatambag kamo kanamo sa unsay tinuod nga mapuslanon ug makaluwas para kanamo, ug mas gusto namo nga mamatay alang kang Kristo kaysa mabuhi sa kawang human mosimba sa mga dios-diosan.'

Gisumbong sa mga bantay sa prisohan kang Lysias mismo ang desisyon sa mga priso. Sa sunod buntag, gisugo niya nga dad-on ang mga balaan nga martir gikan sa kalapaan ngadto kaniya alang sa paghukom; gipahimutang niya sila sa iyang atubangan ug nangutana nga masuko:

'Unsa nga demonyo ang nagdala kaninyo niining buang nga pagbuot sa pagrebelde batok sa mga awtoridad ug sa pagsuway sa sugo sa hari nga mosimba sa dagkong mga dios?'

'Matinud-anon, mahimong buang kami ug dulaan sa mga demonyo,' tubag sa mga balaan, 'kon ihatag namo ang dungog nga para lamang sa Dios ngadto sa mga hinimo sa kahoy ug bato sa kamot sa tawo. Apan karon nagbuhat kami sa matarong, kay nagasimba kami sa Magbubuhat sa tanang butang, nga naghimo sa langit ug yuta pinaagi sa Iyang pulong ug gidala kini gikan sa walay-ayamo pinaagi sa gininhawa sa Iyang lips[7566] .

Niadtong takna, usa sa mga anaa sa paglitis mitudlo kang Hieron kang Lysias ug miingon:

[7564] Niadtong panahona, ang mga ganghaan sa siyudad—mao ang mga agianan nga gipahimutang sa bungbong nga naglibot sa tibuok siyudad—gisirahan sa pagsalop sa adlaw, ug pagkahuman niini dili na posible ang pagsulod sa siyudad.

[7565] Ang mga pulong sa Manluluwas. *Ang pagdaot sa kalag* nagpasabot sa paghimo niini nga pabor sa kalibutanong kahaw-ang ug dili na makab-ot ang walay katapusang kalipay, ug, ingon nga sangputanan, pagpasakop niini sa walay katapusang pag-antos sa impyerno.

[7566] Ang tubag sa martir nga si Lysias gibase sa mga pulong: *'Pinaagi sa pulong sa Ginoo nahimo ang mga langit, ug ang tanang kasundalohan niini pinaagi sa gininhawa sa Iyang mga ngabil'* (Salmo 32:6).

'Mao ni ang tawo nga misupak sa inyong mga sugo; siya ang nagbuhat sa tanan nga inyong nadungog.'

Si Lysias, samtang nagtutok kang Hieron, nangutana kung asa siya gikan, ug sa dihang gipangalanan ni Hieron ang iyang yutang natawhan ug lugar nga natawhan, nangutana pag-usab siya kaniya:

'Ikaw ba ang misupak sa sugo sa hari, nagsalig sa imong pisikal nga kusog, ug gipukpok ang mga sundalong gipadala aron dakpon ka?'

'Oo, ako kana,' matapang nga tubag ni Hieron, '*"Dili ba nako pagdumtan ang mga nagdumtan kanimo, Ginoo, ug pagkahadlokon ang mga nanag-alsa batok kanimo?"* (Salmo 138:21). Mao nga gipukpok ko sila ug gipahimakas sama sa mga duwag nga kuneho.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nasuko pag-ayo si Lysius ug, tungod kay wala niya gihatagan og angay nga pag-ila ang kaisog ug kusog ni Hieron, gisaway siya tungod sa iyang pagsuway ug miingon:

'Ang imong kabuang nagdala kanimo sa ingon nga pagka-mapangahas nga wala ka mosunod sa sugo sa hari, wala pud ka mosunod sa akong sugo, ug imong gipukpok ang mga among gipadala. Tungod niini, akong gisugo nga putlon sa siko ang imong bastos nga kamot nga misunod sa imong buang nga ulo.'

Ug dayon giputol ang kamot ni San Hieron, samtang ang uban pang mga santo, sumala sa sugo sa maong tortyurador, walay kalooy nga gibugbog sulod sa taas nga panahon.

Dayon gipabalik silang tanan sa prisohan, diin nagpasalamat sila sa Dios tungod kay giisip sila nga takus nga makasinati og ingon nga mga pag-antos alang sa Iyang balaan nga ngalan. Apan usa kanila, si Victor nga nahisgutan na, paryente ni San Hieron, nga napaluya sa mga pagpanakit nga iyang nadawat ug nahadlok pa sa mas grabe pa sa umaabot, tinago niyang gitawag ang opisyal nga nagtala sa mga Kristohanon nga nadakpan ug gipasakitan, ug mapainubsanon siyang nangayo kaniya nga tangtangon ang iyang ngalan, Si Victor, gikan sa listahan sa mga priso nga nag-antos alang kang Kristo, nagsaad nga hatagan siya og usa ka panulondon ingon baylo. Tungod sa gisaad nga gasa, gitugotan sa opisyal ang hangyo ni Victor – giwagtang niya ang ngalan ni Victor sa rehistro ug gipagawas siya sa prisohan niadtong gabii dayon. Apan si Victor, pagkahuman makagawas sa prisohan, dali ra namatay ug busa nawala kaniya ang iyang kabtangan ug ang iyang kinabuhi, ingon man ang korona sa martir.

Pag-abot sa kaadlawon, nahibaloan ni San Hieronymus ang nahitabo ug, napuno sa walay kinutuban nga kasubo, naghilak siya sa kusog alang sa iyang paryente, nga misinggit:

'Ala, Victor! Unsa man imong gibuhat? Oh, unsa kabug-at nga bayad ang imong gibayad! Ngano man nga imong gihatag ang imong kaugalingon sa kaaway? Ngano man nga imong gipili ang kahuya sa paglayas kaysa korona sa himaya? Ngano man nga imong gipangilisan ang walay katapusang kinabuhi alang sa usa ka pansamantala? Ngano man nga imong gibutang ang pansamantalang kahupayan labaw pa sa walay katapusang kalipay? Oh, giunsa ka paglibog sa mga malabay nga pag-antos gikan sa mga gamay nga samad—mga samad nga walay pulos ikumpara sa walay katapusang pag-antos nga nagpaabut kanimo sa paghukom sa Dios!

Pagkahuman sa iyang paghilak alang sa usa nga nahulog gikan sa han-ay sa mga martir, gitawag ni San Hieron sa iyang atubangan ang iyang duha ka paryente, sila Anthony ug Matronian, nga misunod kaniya, ug miingon kanila:

'Paminawa ang akong katapusang testamento ug, pagbalik ninyo gikan dinhi, tuman-a kini. Ang akong kabtangan nga nahimutang sa Pisidia[7567] , akong gibilin sa akong igsoon nga babaye nga si Theotimia, aron, sa pagdawat niya sa gikinahanglan alang sa iyang pagkabuhi, siya maghimo og serbisyo sa paghinumdom alang kanako sa adlaw sa akong kamatayon. Ang tanan nakong nahibilin nga kabtangan akong gibilin sa akong inahan, tungod sa iyang pagka-balo ug kay balo siya nga adunay mga anak; ihatag usab kaniya ang akong giputol nga kamot ug ingna siya nga mosulat sa gobernador sa siyudad sa Ancyra[7568] , ang mahimayaong Rusticus, aron hangyoon siya nga hatagan siya og usa ka balay sa Vadisana[7569] , diin mahimutang ang akong kamot.

[7567] Ang Pisidia usa ka probinsya sa sulod sa Roma sa Asia Minor, nahimutang sa habagatan-kasadpan sa Cappadocia. Dinhi gipangwali ni San Pablo nga Apostol ang Kristiyanismo.

[7568] Ancyra – ang kapital sa probinsya sa Roma nga Galatia sa Asia Minor, karon nailhan nga Angora. Ang Galatia nag-okupar sa tunga-tunga gyud sa peninsula sa Asia Minor, samtang ang Ancyra nahimutang sa amihanan-kasadpan nga daplin sa probinsya.

[7569] Wala mailhi kung unsa ang gipasabot sa 'Vadisanmont'. Gituohan nga kini mao ang sama sa Vasadon o Valvadon – usa ka lungsod sa Cappadocia.

Pagbilin niini nga testamento sa iyang mga paryente, ang bulahan nga si Hieron malinawong nagpaabot sa iyang kamatayon isip martir. Ug busa, sa ikalima ka adlaw, mibalik si Lysius sa lingkoranan sa huwes ug, sa pagtawag sa mga santo, gipugos sila sa pagsimba sa mga dios-diosan. Gipaningkamotan niya sa dugay nga panahon, pinaagi sa pagpangdayeg ug hulga, nga ilisyaw sila gikan kang Kristo, apan wala siya magmalampuson; busa gisugo niya nga unang bugbog-on sila nga walay kalooy gamit ang mga tungkod, ug dayon gikondena sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Human sa daghang pag-antos, gisilotan og kamatayon ang mga balaan nga martir. Gipangulohan sa bulahan nga si Jeronimo, malipayon nilang gi-awit ang mga pulong sa salmo samtang padulong sila sa lugar sa pagbitay:

'Bulahan ang mga walay sala sa ilang dalan, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo' (Salmo 118:1). Pag-abot nila sa lugar sa pagpatay, mitukkod sila ug nag-ampo sa Ginoo:

– Ginoong Hesukristo, dawata ang among mga kalag!

Unya giputol sa espada ang ilang balaan nga mga ulo. Nilingi sila kang Lysius ug nangayo nga tugutan sila nga madala ang lawas sa ilang paryente nga si Hieron, ug sa dihang misalikway si Lysius, nangaliya sila kaniya nga ihatag man lang kanila, bisan pa man, ang putol nga ulo ni Hieron. Mitubag siya nga ihatag ra niya ang ulo kon baylo sa bulawan nga katumbas sa gibug-aton niini. Nagsubo kaayo si Anthony ug Matronian kay wala sila'y igong bulawan nga gipangayo ni Lysius alang sa ulo, bisan pa man nga, walay duhaduha, ang bililhon nga ulo sa martir mas bililhon pa gayud. Unya giinspirar sa Dios ang usa ka adunahan ug dungog nga tawo nga ginganlan og Chrysaphius aron bayran ang hulam para sa ulo sa balaan nga martir nga si Hieron: gihatagan niya si Lysius og bulawan nga katumbas sa gibug-aton sa ulo, ug pagkahuman niya kini madawat, gihuptan niya kini nga may dungog sa iyang pagpanag-iya. Ang gahakog nga si Lysius dayon nangita sa putol nga kamot sa santo, nga naglaum nga makadawat usab og bulawan alang niini; apan sa dihang nahibalo si Anthony ug si Matronian niini, nilayas sila paingon sa ilang yutang natawhan sa gabii, gidala nila ang balaang kamot, samtang ang mga lawas ni Hieron ug sa ubang balaang martir nga giputol ang ulo uban kaniya, tinago nga gikuha sa ubang mga Kristohanon ug gilubong sa usa ka tinago nga lugar. Ang maong mga igsoon nagdala sa kamot ni San Hieronimo ngadto sa iyang inahan, si Stratonica, ug gipresentar kaniya ang balaang relikya. Ang inahan, sa pagkuha sa kamot sa iyang pinalanggang anak—nga giputol alang kang Kristo—gihugas kini sa iyang mga luha, gihalokan kini sa halok sa usa ka inahan, ug gipislit kini sa iyang mga mata. Nagmalipayon siya alang sa iyang anak samtang misugot usab sa iyang natural nga kasubo, miingon siya taliwala sa iyang mga luha:

'Akong pinalanggang anak, nga akong gipanganak nga buhi ug himsog! Karon, gamay ra kaayo nga bahin sa imong patay nga lawas ang naa nako, apan mas nagpadako kini sa kasubo sa akong kasingkasing. Hala, anak ko! Gidala tika sa akong kaguol, gipadako tika sa kalisod, naglaum ko nga ikaw ang haligi sa akong katigulangon, suporta sa akong sakit, kahupayan sa akong mga kasubo; apan, sa baylo, nawala ka nako, ang kahayag sa akong bulag nga mga mata. Apan ngano man ko nagahilak kun unta maglipay ug malingaw ko nga ako ang inahan sa usa ka martir, nga gihalad nako ang bunga sa akong sabakan ngadto sa Dios, nga ikaw, akong pinalanggang anak, wala mamatay sama sa kasagarang kamatayon sa mga tawo? Kay ang kamatayon sa martir nga mao ang imong pagpanaw nagdala og daghang dakong panalangin! Apan, bisan pa nga mibulag ka nako, ayaw ko hingpit nga biyai, akong anak, ug sa imong mga pag-ampo, ipangamuyo ko sa Ginoo, nga alang Niya nimo gibubo ang imong dugo, aron Siya usab sa madali ko nga kuhaon gikan niining kinabuhi nga puno sa kakapoy ug gilibotan sa tanang matang sa kasakit.

Pagkahuman niining paghinanakit, gibutang ni Stratonica ang kamot sa santo sa dapit nga iyang gipili nga ipakita, ug gipatuman ang tanan niyang gibilin. Ug si Chrysaphius, nga mibayad og gansilyo nga bulawan alang sa ulo ni San Hieron, sa ulahi nagtukod og simbahan sa dapit diin giputol ang ulo sa mga balaan nga martir, ug uban sa dungog gibutang ang ulo sa martir sa sulod niini, nga naghimaya sa Balaang Trinidad.

Kontakion, Tono 8:

Ang ilang dagway isip mga martir nagdan-ag, ang ilang panon hayag; tungod kay miabot sila kanato sa kinaadman, karon ilang gipahayag ang Simbahan pinaagi sa katingalahang sinag. Busa, samtang gisaulog nato ang

ilang dungganong handumanan, among gihangyo Kanimo, among Manluluwas: pinaagi sa ilang pag-ampo, luwasa kami gikan sa mga kasakit, aron makanta kami Kanimo: Aleluya.

Paghandum sa mga Balaang Martir Melasippus, Cassinia ug Antoninus

Gisaulog sa Nobyembre 7

Ang mga balaan nga martir nga sila Melasippus, ang iyang asawa nga si Cassinia, ug ang ilang anak nga si Antoninus nag-antos sa panahon ni Julian nga Apostata[7570] sa siyudad sa Ancyra[7571] . Si Antoninus gipahamtang sa prisohan, samtang sila Melasippus ug Cassinia gipabitay, pagkahuman niini gisugdan sa ilang mga manlupig ang pagpanit ug pagsunog sa ilang mga lawas. Sa maong proseso, giputol ang mga suso ni Santa Cassinia, samtang giputol sa tuhod ang mga bitiis ni Santo Melasippus. Samtang nagpadayon kining mga pagpanakit, gidala ang ilang anak nga si Antoninus gikan sa bilanggoan. Pagkakita niya sa pag-antos sa iyang mga ginikanan, gisugdan niya ang paglipay kanila ug gikuha ang giputol nga mga bahin sa ilang lawas ug gihalokan kini. Sa taliwala sa ingon ka malupit nga pagpanakit, gisumite ni Melasippus ug Cassinia ang ilang matarong nga mga kalag sa Ginoo. Unya gituslak ni Antoninus ang laway sa nawong ni Julian. Gisugo sa malupit nga tortyurador nga bitayon si Antoninus ug balhison ang iyang lawas; gipikas ang iyang mga bukong-bukong ug gitali ang bug-at nga bato sa iyang mga tiil; unya, pagkahuman siya gikuha gikan sa kahoy, gibutang siya sa nag-aso nga init nga puthaw nga rehas. Human sa tanang mga pag-antos, giputlan og buhok ang ulo sa martir, gitali ang bato sa iyang liog, ug giparada siya sa tibuok siyudad. Dili pa gihapon kontento niini, gipadala siya sa militar nga kumander nga si Agrippinus, nga nagsugo nga ilabay siya sa nag-aso nga pugon ug dayon itugyan sa mga hayop aron kan-on; apan sa unang ug ikaduhang pagpanlupig, wala gyud masamdan ang santo. Kwarenta ka batan-ong lalaki nga nakasaksi niining mga pag-antos ang mituo kang Kristo, busa giputol ang ilang mga ulo. Si San Antoninus gibutang sa usa ka pula kaayong init nga higdaanan nga puthaw ug gibugbog gamit ang mga puthaw nga baras. Apan sa dihang wala gihapon siya'y kadaut bisan pa niini, gisugo sa tigpahirap nga putlon ang iyang ulo.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Avkt, Taurion ug Thessalonica

Gisaulog sa Nobyembre 7

Ang balaang martir nga si Tesalonica anak siya sa usa ka pagano nga pari. Tungod kay natudloan siya sa Kristohanong pagtuo, nabunyagan siya ug nahimong tinuod nga Kristohana, busa, bisan pa sa pagpugos sa iyang amahan nga isalikway si Kristo ug mosimba sa mga dios-diosan, wala siya mosunod kaniya; tungod niini, gihubo siya sa iyang dautang amahan ug gibugbog sa mga poste nga grabe kaayo nga nabungkag ang iyang mga tadyaw. Gipahawa niya siya sa balay ug gipahawa sa panulondon, busa napugos siya nga nagpuyo gawas sa siyudad gamit ang gamayng ikabuhos nga gihatag sa iyang inahan. Pagkahibalo sa mga buhat sa pari, duha ka lalaki, sila Avkt ug Taurion, misugod sa pagsaway kaniya. Apan siya miadto sa gobernador sa maong probinsya ug gisultihan siya nga sila nagbarug alang kang Santa Thessaloniki. Gipasailalim sila sa gobernador sa pagpanakit tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo: gilab-og sila, gilabay sa kalayo ug, sa katapusan, gitali-tali ug gilabay sa usa ka lanaw; apan ang mga balaan nga lalaki wala'y kadaut. Giputol dayon ang ilang mga ulo gamit ang espada. Si Tesalonica usab gipasakitan tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, diin siya namatay. Ang iyang lawas gipahulay uban sa dungog sa Amphipolis[7572] , tupad sa mga balaan nga martir nga sila Avkt ug Taurion.

[7570] Naghari si Julian gikan sa 361 hangtod sa 363.
[7571] Ang Ancyra mao ang kapital sa Phrygia (usa ka kasadpang rehiyon sa Asia Minor).
[7572] Usa ka siyudad sa sidlakan nga Macedonia.

Kumemorasyon sa Banal nga Lazarus

Gisaulog kada Nobyembre 7

Ang Kagalang-galang Lazarus natawo sa Asia Minor, sa siyudad sa Magnesia[7573] . Sa wala pa siya matawo, ang Dios, pinaagi sa usa ka talagsaong milagro, nagpahibalo sa pag-abot niining kahayag sa kalibutan: usa ka dakong kahayag ang misidlak sa balay sa iyang mga ginikanan nga ang mga babaye nga naa didto milayas, ug ang iyang inahan ra ang nabilin, nga nagbitbit sa balaan nga bata sa iyang sabakan. Pagkahimugso niya, mitindog siya dayon ug mituyok paingon sa sidlakan sa baruganan sa pag-ampo, nga nakapilo ang mga kamot sa iyang dughan. Gikan pa sa pagkabata, nailhan siya sa iyang pagkawalay dautang buot, pagkamaisog, kalooy, ug gugma sa mga kabus. Sa iyang pagkabatan-on, bisan pa edukado, gilikayan niya ang tanang kalibutanong kalipay ug, sumala sa matinud-anong hilig sa iyang kalag, mibyahe siya aron mosimba sa Balaang Dapit sa Herusalem, diin misulod siya sa monasteryo ni San Savvas. Nagpuyo siya didto sulod sa napulo ka tuig, nilabaw sa tanan niyang kauban nga monghe sa pagsunod ug sa tanang hiyas, ug giordinahan siya nga pari sa Patriarka sa Herusalem. Sa balaan nga panahon sa Kwaresma, mibiya siya sa monasteryo ug misaka sa bukid nga walay gidala, ug nagpuyo sa pagkaon sa mga hilawplants[7574] nga makita sa kalasangan. Didto nakadungog siya og tingog nga nagsugo kaniya nga mobalik sa iyang yutang natawhan; sa dalan, nakasugat siya og mga babag sa porma sa mga dautang hulagway, apan napildi niya kini. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, nakigkita siya sa iyang inahan, apan wala siya nagpabilin uban kaniya. Sa pagpangita og kinabuhi nga hilom, mipuyo si Lazaro sa walay puy-anan nga Bukid Galisius, dili layo sa Efeso. Dinhi, samtang nag-ampo, usa ka higayon nabantayan niya ang mosunod nga panan-awon: nakita niya ang usa ka haligi sa kalayo nga misaka paingon sa langit, gilibutan sa daghang mga anghel nga nag-awit: 'Mosubang pag-usab ang Dios, ug magkatibulaag ang Iyang mga kaaway!' Gikuha niya kini nga usa ka timaan gikan sa langit ug, uban sa tabang sa Emperador nga Byzantine nga si Constantine Monomachos[7575] , nagtukod siya og simbahan sa maong dapit nga gipahinungod sa Pagkabanhaw ni Kristo. Nagpatukod si San Lazaro og haligi tupad sa simbahan, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga asetikong praktis sa pagpuasa ug pag-ampo, nga nag-antos sa kainit ug katugnaw ug uban pang kalisud sa kinabuhi sa usa ka haligi-asetiko. Gihatagan siya sa Diyos sa gasa sa mga milagro ug propesiya, busa ang mga debotong tawo, nga naghandum sa iyang giya, misugod sa pagtigom sa iyang palibot. Gipaabot na sa Dios ang iyang kamatayon, apan ang mga igsoon nangayo kaniya nga hangyoon ang Dios, alang kanila, nga pahaboin pa ang iyang kinabuhi, ug ang Dios misaad kaniya nga mabuhi pa siya og dugang nga 15 ka tuig. Paglabay sa 15 ka tuig, sama sa nahitabo sa wala pa siya matawo, usa ka langitnong kahayag ang misidlak sa iyang haligi. Sa dihang siya namatay ug ang iyang mga igsoon nanghilak kaniya, nga nagasubo nga wala siya magbilin og testamento, siya mibangon ug, murag buhi, gihatag kanila ang iyang testamento; unya siya mihigda ug, sa hangyo sa iyang mga igsoon, mibangon pag-usab aron pirmahan ang testamento. Namatay siya sa edad nga 72[7576] , gilubong sa haligi ug gipahimaya pagkahuman sa iyang kamatayon pinaagi sa daghang milagrosong pag-ayo nga nibutho gikan sa iyang balaan nga relikya.

21 Nobyembre

8 Nobyembre (Daang Estilo)

[7573] Magnesia – usa ka siyudad sa Lydian sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor, sa Suba Hermes.

[7574] Kasagaran, mobiya ang mga monghe sa monasteryo alang sa Dakong Kwaresma sa panahon sa Semana sa Syropustnaya, human una nilang buhaton ang ritwal sa pamamaalam, mao nga kini nga Domingo nailhan nga 'Domingo sa Pamamaalam'. Mobalik ang mga monghe sa monasteryo sa Sabado ni Lazaro.

[7575] Si Constantine Monomachos naghari gikan sa 1042 hangtod sa 1054.

[7576] Ang iyang bulahan nga pagpanaw nahitabo niadtong 1053.

Fiesta ni San Miguel Arkanghel ug sa ubang dili-mortal nga langitnong mga puwersa

Kumemorasyon sa 8 Nobyembre

Gidawat sa Balaang Simbahan ang debotong pagsaulog sa Synaxis sa mga Balaang Anghel sumala sa tradisyon sa mga Amahan nga giinspirar sa Dios, pagkahuman gisalikway ang karaang dili matinud-anong pagdayeg sa mga anghel nga gitukod sa mga heretiko ug mga mananamba. Bisan pa sa Daang Tugon, sa dihang ang mga tawo miliko gikan sa Dios, ilang Magbubuhat, nagsugod sila sa pagsimba sa binuhat sa Dios ug sa mga buhat sa ilang kaugalingong mga kamot, naghimo og mga dios-diosan nga susama sa makita nga mga binuhat, ug naghalad og mga halad sa adlaw, sa bulan ug sa mga bitoon, diin, sa ilang panan-aw, nagpuyo ang usa ka buhing kalag. Ang maong pagpadayag gikuha gikan sa Exodo 20 – *'Dili ka maghimo alang sa imong kaugalingon og dios-diosan o bisan unsang hulagway sa mga butang nga naa sa kahitas-an sa langit, o sa yuta sa ilawom, o sa mga tubig ilawom sa yuta'* – niadtong panahona ang mga tawo misimba usab ug naghalad og halad ngadto sa mga anghel, sama sa gisulat sa Basahon sa Mga Haring: 2 Mga Haring 23 *'Ug iyang gikuha ang mga pari nga gitudlo sa mga hari sa Juda aron magsunog ug insenso sa mga hataas nga dapit sa mga lungsod sa Juda ug sa palibot sa Jerusalem—nga nagasunog ug insenso kang Baal, sa adlaw, sa bulan, sa mga kahonbiddang bituon, ug sa tanang panon sa langit*.' Lucas 2 – *'Ug kalit lang miuban sa anghel ang daghang langitnong puhonan, nga nagadayeg sa Dios ug nag-ingon'*, nga mao, ngadto sa mga anghel, kay sila man ang langitnong puhonan, ingon sa giingon sa Ebanghelyo: Ang ingon nga dili angay nga pagdayeg sa mga anghel laganap kaayo sa mga adlaw sa mga balaan nga Apostoles. Ang Balaang Apostol Pablo misulti mahitungod sa ingon nga dili angay nga pagdayeg ingon niini:

Col. 2:18–19 – *'Ayaw tugoti nga adunay makadani kaninyo pinaagi sa iyang kaugalingong pagpaubos ug pagsimba sa mga anghel, nga nagasagol sa mga butang nga wala niya makita, nga mapahitas-on tungod sa hunahuna sa unod ug wala magpabilin nga nakig-angot sa Ulo'*, mao si Cristo. Kay niadtong panahona adunay pipila ka mga heretiko nga, bisan pa nga nagpakita og pagpaubos sa hitsura, mapahitas-on sa ilang kasingkasing, nagtuo nga pinaagi sa ilang pag-agil ug putli nga pagkinabuhi ginapasubay nila ang mga anghel. Gitudlo nila nga ang mga anghel angay pagsimbaon sa parehas nga paagi sama sa Dios mismo. Sa ulahi, mitungha ang ubang mga heretiko nga nagwali nga ang mga anghel mao ang mga magbubuhat sa makita nga binuhat ug, tungod kay dili sila lawasnon, mas labaw ug mas angay dayegon kaysa kang Kristo, ang Anak sa Dios; samtang ang Arkanghel Miguel gitawag nga Dios sa mga Hudiyo[7577] . Sa katapusan, aduna pay uban nga nanag-aw sa salamangka ug nanglimbong sa mga tawo; sa ngalan sa mga anghel, ilang gitawag ang mga demonyo ug gisilbihan kini, ug gitawag sila nga mga anghel. Labi na, misabwag ang ingon nga mga erehiya sa Colosas[7578] , nga sakop sa Metropolis sa Laodicea, diin daghan ang tinago nga nagpraktis niining dili diosnon nga porma sa pagsimba sa anghel, susama sa idolatriya[7579] . Apan sa dihang kini nga sayop nga pagdayeg sa mga anghel gisaway ug gisalikway, gitukod ang usa ka matinud-anon ug angay nga pagdayeg ug pagsaulog kanila, isip mga ministro sa Dios ug mga magbabantay sa katawhan[7580] . Ug sa maong rehiyon sa Colossae, diin kaniadto tinago ug dili

---

[7577] Mahitungod sa mga erehe nga gihisgutan, si Santo Epifanio sa Cyprus miingon sa mosunod sa iyang libro nga *On Heresies*: 'Gitawag sila nga Satornilian—gikan kang Satornil, ang nagtukod niining erehiya. Nagpuyo si Satornil sa Syria, duol sa Danfis, diin niya unang gipakatag ang iyang pagtulon-an. Ang iyang aktibong katabang mao si Vasilid, nga nagpalapnag niini nga pagtulon-an sa Ehipto. Ang ilang pagtulon-an mahitungod sa mga anghel naglangkob sa mosunod: pito ka anghel ang nagmugna sa kalibutan ug sa tanang butang nga naa niini. Ang paglalang sa tawo nahitabo sa mosunod nga paagi: ang mga anghel, pagkahiusa, nakahuna-huna sa plano ug sa magkahiusa naglalang sa tawo sa hulagway sa usa ka hayag nga imahe nga nanaog gikan sa kahitas-an... Apan sa dihang nalalang na ang tawo, ang mga anghel, tungod sa ilang kaugalingong kakulang sa gahum, wala makahuman sa iyang paglalang. Ang tawo natulog sa yuta, napahiubos sama sa ulod nga nagagapang, hangtod ang Labaw nga Gahum, nga mihana ug mipakita og kaluoy, alang sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho, nagpagawas og siga sa Iyang gahum sa kaluoy ug busa gibalik ug gipabuhi ang tawo pinaagi niini. Kini nga siga mao ang kalag sa tawo, nga kinahanglan gayud nga maluwas.'

[7578] Ang *Colossae* usa ka dakbayan nga daghan og katawhan sa karaang Phrygia (sa Asia Minor) sa Suba sa Lycus (usa ka sanga sa Suba sa Meander). Sa tuig 65 AD, kining siyudad, kauban ang mga silingang siyudad sa Laodicea ug Hierapolis, hapit hingpit nga gipukan sa usa ka makalilisang nga linog, apan pagkahuman gitukod pag-usab ug milambo hangtod sa ika-12 nga siglo. Sa ulahi nailhan kini nga Choni.

[7579] Sama sa makita sa Kanon 35 sa Konsilyo sa Laodicea, kini nga kanon nagasaway sa mga heretiko nga nag-ampo dili sa Diyos, kondili sa mga anghel ra, ingon nga sila mao ang mga magbubuhat ug magmamando sa kalibutan.

matarong ang pagdayeg sa mga anghel, gisugdan nga hayag nga gisaulog ang Ortodoksong selebrasyon sa Synaxis sa mga Anghel, ug gitukod ang mga matahum nga simbahan sa ngalan ni San Miguel nga Arkanghel – ang pangulo sa mga anghel. Busa, sa Khony, ibabaw sa milagrosong bukal, gitukod ang usa ka matahum ug katingalahang simbahan, diin mismo ang Labawng Balaang Arkanghel Miguel nagpakita kang Santo Arkipo. Ang pista sa Sinaxis sa mga Balaang Anghel pagaselbaron sa bulan sa Nobyembre – ang ikasiyam ka bulan gikan sa Marso, ang unang bulan sa paglalang sa kalibutan – aron ipakita ang gidaghanon sa mga ranggo sa anghel, nga gipatin-aw ni San Dionysius Areopagita, usa ka disipulo ni San Pablo nga Apostol, nga gidala sa ikatulong langit, diin iyang nakita ang kalainan sa mga ranggo sa balaang mga anghel ug gipasabot kini kang Dionysius, iyang disipulo. 2 Cor. 12 – *'Nailhan ko ang usa ka tawo nga anaa kang Kristo, nga napulo'g upat ka tuig na ang milabay (kung sa lawas, wala ko kahibalo; kung gawas sa lawas, wala ko kahibalo: ang Dios ra ang nakahibalo), gidala sa ikatulong langit*'.

Ang siyam ka han-ay sa mga anghel gibahin sa tulo ka han-ay sa ranggo, nga ang matag-usa adunay tulo ka han-ay: ang labing taas, ang tunga, ug ang labing ubos.

Ang una—ang labing hataas nga hirarkiya ug ang labing duol sa Labing Balaang Trinidad—gibug-os sa *mga Serapim, mga Kerubin*, ug *mga Trono.*

Ang labing duol sa tanan sa ilang Magbubuhat mao *ang mga Serapim* nga mahigugmaon sa Dios *ug* adunay unom ka pako*,* sumala sa nakita sa propeta Isaias, nga miingon: Isa. 6 – *'Ang mga Serapim nagtindog sa palibot Niya; ang matag-usa kanila adunay unom ka pako: sa duha ka pako gitabonan niya ang iyang nawong, sa duha gitabonan niya ang iyang mga tiil, ug sa duha siya milupad*.' Sila sama sa kalayo, samtang nagbarug sila sa tapat nga presensya Niya nga gisulat: Hebreohanon 12 – *'kay ang atong Dios usa ka kalayo nga naglaglag*'.

Nagatindog sa atubangan sa ingon nga himaya, ang mga serapim sama sa kalayo, ingon sa gisulti:

Dan. 7 – *'Sa katapusan nakakita ako nga gibutang ang mga trono, ug ang Daang mga Adlaw mipahimutang sa Iyang lingkoranan; ang Iyang bisti puti sama sa niebe, ug ang buhok sa Iyang ulo sama sa putli nga lana; ang Iyang trono sama sa kalayo nga nagdilaab, ug ang mga ligid niini nagdilaab nga kalayo*'. Exodo 24 – *'Ang panan-aw sa himaya sa Ginoo sa tumoy sa bukid atubangan sa mga mata sa mga Israelinhon sama sa naglaglag nga kalayo*.'

Salmo 103 – *'Gihimo Nimo ang Imong mga anghel nga espiritu, ug ang Imong mga sulugoon nga nagdilaab nga kalayo*.' Nagdan-ag sila sa gugma alang sa Dios ug nagdasig sa uban sa maong gugma, sama sa gipasabot sa ilang ngalan, kay ang 'Seraphim' nagpasabot og 'nagdilaab' sa Hebreo.

Pagkahuman sa mga Serapim, sa atubangan sa Dios nga makahibalo sa tanan nga nagpuyo sa dili masudlan nga kahayag, nagbarug *ang* daghang-mata *nga mga Kerubin* sa dili masukod nga kahayag*;* mas hayag sila kaysa sa ubos nga mga ranggo, kanunay nga nagdan-ag sa kahayag sa kahibalo sa Dios, sa pagsabot sa Iyang mga misteryo ug sa kalawom sa Iyang kinaadman, sila mismo gipadan-ag ug nagapadan-ag usab sa uban. Ang ilang ngalan – 'Cherubim' – kon hubaron gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'dakong pagsabot' o 'pagbubo sa kinaadman', kay pinaagi sa mga Cherubim nga ang kinaadman gihatag sa uban ug ang kahayag gihatag sa mga mata sa hunahuna alang sa panan-aw ug kahibalo sa Dios.

Sunod, sa atubangan Niya nga naglingkod sa hataas ug gihimaya nga trono*,* nagatindog *ang mga* 'God-bearing' *nga trono* (sama sa gitawag ni San Dionysius the Areopagite kanila)*,* kay sa ibabaw niini, sama sa mga rasyonal nga trono (sama sa gisulat ni San Maximus the Confessor), ang Dios nagapahulay sa usa ka rasyonal nga paagi. Gitawag silang 'nagbitbit sa Dios' dili tungod sa ilang kinaiyahan, kondili tungod sa grasya ug sa katungdan sa ilang ministeryo, samtang ang unod ni Hesukristo (sumala sa gisulat ni San Basilio nga Dako) gitawag nga 'nagbitbit sa Dios' sa kinaiyahan, kay kini dili mapabulag nga naghiusa sa Dios nga Pulong mismo. Ang mga trono usab gitawag nga 'nagbitbit sa Dios' dili tungod sa ilang kaugalingong kinaiya, kondili tungod sa grasya nga gihatag kanila alang sa ilang ministeryo – samtang misteryoso ug dili masukod nilang gipuyo ang Dios sa ilang sulod. Nagapahulay sa ibabaw nila sa usa ka paagi nga dili masabtan, ang Dios nagapatuman sa Iyang matarong

[7580] Ang Lokal nga Konseho sa Laodicea, diin gisalikway sa Lagda 35 ang dili matarong nga pagdayeg sa mga anghel ug gitukod ang husto nga pagdayeg kanila ug ang pagsaulog sa ilang pista, nahitabo sa panahon ni San Silvestro, Papa sa Roma, pipila ka tuig sa wala pa ang Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicea. Ang Konseho sa Laodicea nahitabo niadtong 319, bisan pa sumala sa ubang tinubdan, niadtong 320 o 321; adunay 32 ka obispo nga mitambong sa konseho, nga gipangulohan ni Nunecius, Metropolitan sa Laodicea.

nga paghukom, sama sa giingon ni David: Salmo 9:5 – 'kay gihukman Mo ang akong kaso ug ang akong panaglalis; naglingkod Ka sa trono, O matarong nga Hukom'.

Busa, pinaagi kanila pangunahin nga gipadayag ang hustisya sa Dios: sila nag-alagad sa Iyang hustisya, nagpasidungog niini, ug nagbubo sa gahum sa hustisya ibabaw sa mga trono[7581] sa mga hukom sa kalibutan, nga nagtabang sa mga hari ug mga magmamando sa pagdumala sa matarong nga paghukom.

Ang tunga-tungang hirarkiya naglangkob usab sa tulo ka orden sa balaan nga mga anghel: *mga Dominyon, mga Gahum*, ug *mga Awtoridad.*

Ang *mga Dominyon* gitawag ingon niini tungod kay nagahari sila sa uban nga mosunod niining mga orden sa mga anghel, samtang sila mismo gawasnon. Human nila ilabay ang kahadlok sa pagkaulipon, ingon ni San Dionisio Areopagita, nag-alagad sila sa Dios nga walay hunong, malipayong ug malinawontong. Gihatagan usab nila og gahum sa maampingong pagdumala ug maalamon nga pagdumala ang mga awtoridad nga gitudlo sa Dios dinhi sa yuta, aron maayo nilang mapadumala ang mga nasud nga gisalig kanila. Dugang pa, gitudloan kita nila sa pagkontrol sa atong mga pagbati, sa pagpugong sa sulod nato sa dili maayong mga tinguha ug pagbati, sa pagpailawom sa unod sa espiritu, sa pagdumala sa atong kaugalingong kabubut-on, ug sa paglabaw sa tanang tukso.

Kining mga gahum, nga napuno sa gahum sa langitnong, dayon dayon nagatuman sa kabubut-on sa ilang Ginoo, ang Labaw nga Labing Halangdon ug Makagagahum, nga gamhanan ug kusgan. Nagahimo sila og dagkong milagro ug nagahatag usab sa sama nga grasya sa paghimo og milagro sa mga balaan sa Dios, nga angay modawat niini nga grasya, aron makahimo usab sila og mga milagro – pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit ug pagtagna sa umaabot. Ang Balaang Gahum motabang usab sa mga nagpaningkamot ug nabug-atan sa mga katungdanan nga gibutang kanila – mao nga gitawag sila nga 'Gahum' – ug mag-aakma sa mga kaluyahon sa mga huyang. Gipalig-on usab nila ang matag tawo sa pagkamapailubon—aron dili sila mapildi sa kasubo, kondili makasukol sa tanang pag-antos uban sa lig-on nga espiritu ug kaisog, uban sa pagpaubos, nga nagpasalamat sa Dios sa tanang butang, nga nagahikay sa tanan alang sa atong kaayohan.

Ang mga Gahum gitawag ingon niini tungod kay aduna silay awtoridad batok sa yawa, aron mapugngan ang gahum sa mga demonyo, aron mapalayas ang mga tukso nga ilang gipang-awhag sa mga tawo, ug aron mapugngan ang mga demonyo sa pagdaot sa bisan kinsa kutob sa ilang gusto. Ang mga Gahum nagpalig-on sa mga maayong asketiko sa ilang espirituhanong pakigbisog ug paningkamot, nagpanalipod kanila aron dili nila mawala ang espirituhanong gingharian; *samtang* nagtabang sa mga nakigbisog batok sa mga pagbati ug kahakog aron mapalayas ang dautang hunahuna ug ang panamastamas sa kaaway, ug aron mapildi ang yawa.

Sa ubos nga hirarkiya, aduna usab tulo ka orden: *ang mga Prinsipalidad, ang mga Arkanghel,* ug *ang mga Anghel.*

Ang mga Prinsipalidad gitawag ingon niini tungod kay sila nag-ehersisyo og awtoridad ibabaw sa ubos nga mga anghel, nga nagmando kanila sa pagtuman sa mga sugo sa Dios. Gitahasan usab sila sa pagdumala sa uniberso ug sa pagpanalipod sa tanang gingharian ug prinsipalidad, mga yuta ug sa tanang katawhan, tribo ug mga pinulongan; kay ang matag gingharian, tribo ug katawhan adunay, gikan sa langitnong han-ay nga nailhan nga mga Prinsipalidad, usa ka manalipod ug magmamando nga piho para kanila alang sa tibuok nilang yuta[7582] . Dugang pa – ang ministeryo niining anghelikong han-ay (sumala sa pagpatin-aw ni San Gregorio nga Dialogista) naglangkob sa pagtudlo sa mga tawo nga ihatag sa matag awtoridad ang dungog nga angay sa ilang ranggo. Sa katapusan, ang mga anghel niining han-ay nagtaas sa mga takus nga tawo ngadto sa nagkalain-laing posisyon sa dungog ug nagtudlo kanila sa pagdawat sa awtoridad dili alang sa ilang kaugalingong kaayohan o benepisyo, dili alang sa pagpahimulos sa kaugalingon o walay pulos nga garbo, kondili alang sa dungog sa Dios, alang sa paglapad ug pagpadaghan sa Iyang balaan nga himaya, ug alang sa kaayohan sa ilang silingan – sa pag-alagad sa komon nga panginahanglan sa tanan nilang sakop.

[7581] 'Ang mga trono sa mga hukom sa kalibutan' – usa ka piguratibong pagpadayag nga nagtumong sa mga utlanan sa awtoridad sa mga hukom sa kalibutan.

[7582] Ang pagtulon-an nga ang matag nasud ug ang matag gingharian adunay kaugalingong anghel gibase sa mga pulong sa propeta Daniel (Dan. 10:13), nga naghisgot sa mga anghel sa mga gingharian sa Persia ug Juda.

Ang mga Arkanghel gitawag nga dagkong mga magbalita, nga nagpahayag sa dagko ug himayaon. Ang ilang ministeryo (sumala sa giingon sa bantugang Dionysius the Areopagite) naglangkob sa pagpadayag sa mga propesiya, kahibalo ug pagsabot sa kabubut-on sa Dios, nga ilang nadawat gikan sa mas hataas nga mga ranggo ug ilang gipahayag ngadto sa mas ubos nga mga ranggo—ang mga Anghel—ug pinaagi kanila ngadto sa katawhan. Si Santo Gregorio nga Dialogista, bisan pa, nagaingon nga ang mga Arkanghel nagpalig-on sa balaan nga pagtuo sa mga tawo, nagpasiga sa ilang hunahuna sa kahayag sa kahibalo sa Balaang Ebanghelyo ug nagpadayag sa mga misteryo sa matinud-anong pagtuo.

Ang mga anghel, sa langitnong hirarkiya, mao ang labing ubos sa tanang orden ug labing duol sa katawhan. Ila gipadayag ang mas gamay nga mga misteryo ug katuyoan sa Dios ug nagtudlo sa mga tawo sa pagkinabuhi nga may hiyas ug matarong alang sa Dios. Gitudlo sila aron magbantay sa matag usa kanato nga mga magtutuo: gisuportahan nila ang mga buotan aron dili mahulog, gitabang nila ang mga nahulog, ug dili gayud kita biyaan, bisan pa nakasala kita, kay kanunay silang andam sa pagtabang kanato, basta kita mismo ang maghandum niini.

Apan ang tanang mas hataas nga langitnong ranggo kolektibo nga nailhan sa ngalan nga 'Anghel'. Bisan pa man nga lain-lain sila og ngalan sumala sa ilang ranggo ug sa grasya nga gihatag kanila sa Dios (sama sa Serapim, Kerubim, Trono ug uban pang han-ay), ginatawag silang tanan nga mga Anghel, kay ang pulong nga 'Anghel' dili ngalan sa usa ka binuhat kondili ngalan sa usa ka ministeryo, ingon sa gisulat:

'Dili ba sila tanan mga espiritu nga nag-alagad, nga gipadala aron mag-alagad alang sa mga magapanunod sa kaluwasan?' (Heb. 1:14)

Ang ilang ministeryo, bisan pa, nagkalainlain ug dili pareho, ug ang matag han-ay adunay kaugalingong espesipikong ministeryo; kay ang Labawng Maalamon nga Magbubuhat dili nagpadayag sa mga misteryo sa Iyang katuyoan sa tanan sa patas nga sukod, apan pinaagi sa mga mas hataas ginapasidlak Niya ang mga mas ubos, ginapadayag Niya kanila ang Iyang kabubut-on ug ginasugo sila nga tumanon kini, sama sa klarong makita sa basahon sa propeta Zacarias. Didto gisaysay kung giunsa, pagkahuman sa pakig-istorya sa propeta, usa ka anghel nakigkita sa lain, nga nagsugo kaniya nga mobalik sa propeta ug ipadayag ang umaabot nga kapalaran sa Jerusalem: *'Ug tan-awa, ang anghel nga nakigsulti kanako migawas, samtang laing anghel ang miadto aron makigkita kaniya, ug miingon kaniya: "Dali, ingna kining batan-on* (mao si propeta Zacarias)*: 'Ang Jerusalem mapuy-an sa palibot niini tungod sa kadaghan sa mga tawo ug mga hayop sa sulod niini.' 'Ug ako,' ingon sa Ginoo, 'usa ka bungbong nga kalayo sa palibot niini, ug ako pagahimayaon sa taliwala niini'* (Zacarias 2:3–5). Sa paghunahuna niini, si Santo Gregorio miingon:

'Sa dihang ang usa ka anghel mosulti sa lain, *"Lakaw, sultihi"*, walay duhaduha nga ang pipila ka mga anghel nagpadala sa uban: ang mga ubos gipadala, samtang ang mga hataas nagpadala'[7583] .

Sa susama, sa propesiya ni Daniel atong makita nga usa ka anghel nagsugo sa lain nga anghel nga ipasabot ang panan-awon sa propeta (Dan. 8:16). Gikan niini, klaro nga ang mga anghel sa mas hataas nga ranggo nagpadayag sa balaan nga kabubut-on ug katuyoan sa ilang Magbubuhat ngadto sa mga anghel sa mas ubos nga ranggo, nagahatag kanila og kahayag, ug nagasugo kanila ngadto sa katawhan.

Ang Militanteng Simbahang Ortodokso, nga nanginahanglan sa tabang sa mga Anghel, nagselebrar sa pista sa tanang siyam ka han-ay sa mga Anghel uban sa espesyal nga mga pag-ampo, sama sa angay, sa ikawalong adlaw niining buwana nga Nobyembre, nga mao ang, ang ikasiyam ka bulan, kay magkatigum kining siyam ka han-ay sa mga anghel sa Adlaw sa Paghukom sa Ginoo, usa ka adlaw nga gitawag sa mga Balaang Magtutudlo sa Simbahan nga ikawalong adlaw; kay, ingon nila, sa katapusan sa pito ka libong tuig, moabot ang ikawalong adlaw, ingon sa pagkasulti.

Dan. 8 – *'Ug nakadungog ako og tingog sa tawo gikan sa tunga-tunga sa Ulai, nga misinggit ug miingon: "Gabriel! Ipasabut kini nga panan-aw kaniya!"'*

Mat. 25 – *'Sa pag-abot sa Anak sa Tawo sa iyang himaya, ug uban kaniya ang tanang balaan nga anghel, unya molingkod siya sa trono sa iyang himaya*.' Mateo 24 – *"ug pagasugoan Niya ang Iyang mga anghel uban sa kusog nga tingog sa trumpeta, ug tigumon nila ang Iyang mga pinili gikan sa upat ka hangin, gikan sa usa ka tumoy sa langit hangtod sa pikas*," nga mao, gikan sa sidlakan, kasadpan, amihanan ug habagatan.

[7583] Sant Gregorio nga Dialogista. Komentaryo 4 sa Ebanghelyo.

Oh, unta ipundok nila kita karon, ang katiguman nga nagselebrar uban sa dungog, aron makasalmot sa han-ay sa mga pinili sa Dios!

Labaw pa sa siyam ka langitnong han-ay sa mga anghel nga nahisgutan sa ibabaw, gitudlo sa Dios ang balaan nga Arkanghel Miguel nga kumander ug pangulo, ingon usa ka matinud-anong sulugoon sa Dios[7584] . Sa panahon sa makaguba nga pagkahulog ni Satanas sa garbo, sa iyang pagbiya sa Dios ug sa iyang pagnaug ngadto sa kalawoman, pagkahuman niya pagtigum sa tanang han-ay ug mga puwersa sa mga Anghel, misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Magbarog kita nga lig-on sa atubangan sa atong Magbubuhat ug ayaw nato hunahunaa ang bisan unsang supak sa Dios! Hunahunaa nato unsay nahitabo sa mga gimugna uban kanato ug kinsa, hangtod karon, nakigbahin sa Balaang Kahayag uban kanato! Hunahunaa nato kung giunsa sila, tungod sa garbo, kalit nga nahulog gikan sa kahayag ngadto sa kangitngit ug gipahulog gikan sa kahitas-an ngadto sa kalawoman! Hunahunaa nato kung giunsa ang Bituon sa Kabuntagon[7585] , nga misaka gikan sa langit sa kaagahon, nahulog ug nabungkag sa yuta![7586]

Samtang nagasulti ingon niini sa tibuok katiguman sa mga Anghel, mitindog siya sa unahan ug, kauban ang mga Serapim, mga Kerubin, ug tanang langitnong han-ay, misugod sa paghimaya sa Labing Balaan, Parehong- kinaiya ug Dili mabulag nga Trinidad, ang Usa ka Dios, nga nag-usa sa pag-awit sa solemne nga himno:

'Ug nagtawag sila sa usag usa, nga nag-ingon: "Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga kasundalohan! Ang tibuok yuta napuno sa Iyang himaya!'" (Isaias 6:3). Kini nga tigum sa balaan nga mga anghel gitawag nga Konseho sa mga Anghel, kay magkahiusa ug sa usa ka tingog sila naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo – ang Balaang Trinidad; kaniya usab ipahatag ang himaya hangtod sa kahangturan gikan kanato nga nagpuyo sa yuta. Amen.

Tropario, Tono 4:

Mga Arkistratego sa langitnong kasundalohan, kami nga kanunay nga dili takus, nagapakilooy kaninyo: pinaagi sa inyong mga pag-ampo, panalipdi kami sa payong sa inyong mga pako sa dili-mamatay nga himaya, ug panalipdi kami samtang mapainubuson kami nga nagasumigarbong ug nagasinggit: luwasa kami gikan sa kadaut, kay kamo man ang mga kumander sa langitnong kasundalohan.

Kontakion, Tono 2:

Mga Arkanghel sa Dios, mga ministro sa langitnong himaya, mga pangulo sa mga anghel ug mga maggiya sa katawhan, mangaliya kamo alang kanamo ug hangyoa ang dakong kaluoy, ingon nga mga arkanghel nga walay lawas.

[7584] Sumala sa kahulugan sa pulong, si Michael usa ka anghel nga adunay katingalahang, walay sama nga gahum sa espiritu. Sa basahon ni Daniel, siya gipakita isip usa ka espesyal nga tigpanalipod ug magbabantay sa katawhang Hudiyo (Dan. 10:13, 21, 12:1). Sa Pahayag ni San Juan nga Teologo (nga nailhan sa Griyego nga Apocalipsis), ang Arkanghel Miguel gipakita isip tigpanalipod sa mga Kristohanon ug siya ang naglabay sa dragon uban sa iyang mga anghel: *'Adunay gubat sa langit; Nilaban si Miguel ug ang iyang mga anghel batok sa halas, ug ang dakong halas gipahulog—ang karaang bitin nga gitawag og Yawa ug Satanas—uban sa iyang mga anghel ngadto sa yuta'*; unya, sa iyang kasuko, misugod siya sa pagdaot sa Simbahan ni Cristo ug nagpadayon sa pakiggubat batok sa mga balaan (Pahayag 12:1–17); apan, ingon nga kahupayan sa mga magtutuo, gipadayag sa Basahon sa Padayag nga kini nga dugay nang pakigbisog batok sa kaaway sa atong kaluwasan matapos sa hingpit nga kadaogan sa Kordero (Padayag 19:1–21, 20:1–15), ug nga sa pakigbisog batok sa bitin aduna kita sa labing hataas nga mga tigpanalipod ug mga bantay, nga gipangulohan ni San Miguel nga Arkanghel. Ang pagsimba kang San Miguel nga Arkanghel sa Simbahang Orthodox nagsugod pa sa labing karaang mga panahon.

[7585] Ang Bituon sa Kabuntagon – ang pagsubang sa kaagahon. Dinhi, ang Bituon sa Kabuntagon nagtumong sa nahulog nga anghel, si Satanas, nga gimugna sa Dios sa wala pa ang makita nga kalibutan isip usa ka hayag nga espiritu, sama sa mosubang nga hayag nga kabuntagon; apan, tungod sa iyang pagpasigarbo ug pagrebelde batok sa Dios, nahulog siya sa kalawoman ug nasilotan sa walay katapusang silot.

[7586] San Gregorio nga Dialogista. Komentaryo 4 sa Ebanghelyo.

22 Nobyembre

9 Nobyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Banal nga Inahan Matrona

Gisaulog kaniadtong 9 Nobyembre

Si Santa Matrona natawo sa Perga sa Pamphylia[7587] ngadto sa mga debotong ginikanan. Sa pagdako niya, gipangasaw-an siya sa usa ka respetado ug mahimayaong lalaki nga ginganlan og Domitian, ug nahimong inahan sa usa ka anak nga babaye, nga iyang ginganlan og Theodota.

Usa ka adlaw, misunod ang bana ni Matrona kaniya paingon sa Byzantium. Didto, samtang nagabisita siya sa mga simbahan sa Dios ug nag-ampo nga matinud-anon sulod niini, nakaila si Matrona og usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Eugenia, nga napreserbar ang iyang pagkabirhen pinaagi sa pagpuasa ug mga praktis sa pag-asketisismo, ug naghalad sa iyang kaugalingon sa pag-ampo adlaw ug gabii.

Gisubay ni Matrona ang estilo sa kinabuhi ni Eugenia; wala gyud siya mobiya sa simbahan; nagpabilin siya didto sa pag-ampo gikan sa buntag hangtod sa gabii, ug mobalik lang sa balay sa gabii; ug sayo sa buntag mobalik siya sa simbahan aron mag-ampo, gipaka-antos ang iyang lawas, nga anaa pa sa kasibot sa pagkabatan-on, pinaagi sa paglikay ug pag-ayuno. Niadtong panahona, siya baynte singko anyos ug mapisan siyang nag-ampo sa Dios nga Siya, sumala sa Iyang kaugalingong paghibalo, luwason siya gikan sa kaminyoon, aron makaserbisyo siya sa Ginoo nga walay babag. Ang iyang bana, si Domitian, sa dihang nakita nga ang iyang asawa mobiya sa balay sayo matag buntag ug mobalik lang sa gabii, nagsuspetsa nga dili siya moadto aron mag-ampo, kondili aron mohimo og dautang buhat. Busa, nasuko siya kaniya ug wala na niya tugoti nga mobiya sa balay. Nagpakusog si Matrona sa pagpakiluoy sa iyang bana nga ayaw siya pugngi sa pag-adto sa simbahan; apan, gisalikway ang iyang hangyo, busa siya nangasubo pag-ayo, kay *mas* gusto niya *nga 'motindog sa ganghaan sa balay sa Dios kaysa magpuyo sa mga tolda sa kadautan'* (Salmo 83:11). Usa ka adlaw, nangaliya si Matrona sa iyang bana nga tugutan siya nga moadto sa simbahan aron mag-ampo. Nagdali-dali siya paingon sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles, Gibubo niya ang iyang kasingkasing sa atubangan sa Dios, nag-ampo Niya uban sa lawom nga pagbati aron luwason Siya kaniya gikan sa bug-at nga yugo nga usa ka dakong babag sa iyang pagpamalandong sa Dios, ug, human siya luwason gikan sa walay pulos ug magubot nga kalibutan, igiya Siya kaniya ngadto sa usa ka kinabuhi sa kahilom, diin siya makapahimuot kaniya nga walay samok. Nagpabilin siya sa ingon ana ka mainitong pag-ampo tibuok adlaw.

Sa pag-abot sa ulahing gabii, gisugo sa portero sa simbahan ang tanan nga mohawa aron mapasirad-an niya ang pultahan sa simbahan. Unya migawas usab si Banal Matrona sa simbahan; apan wala siya gustong mobalik sa iyang balay, hinungdan nga nagpabilin siya sa portiko. Didto niya nakatagbo ang usa ka batan-ong babaye nga si Susanna, nga sukad pagkabata iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon kang Kristo, ug gigugol ang iyang kinabuhi duol sa simbahan sa pag-ayuno ug pag-ampo. Pagkahibalo niya kang Susanna, mibisita si Matrona sa iyang selda ug nakig-istorya kaniya tibuok gabii, gisultihan siya sa tanan mahitungod sa iyang kaugalingon ug sa iyang kinabuhi. Gipahupay siya ni Susanna ug gihangyo nga ibutang ang iyang paglaum sa Ginoo, nga sumala sa Iyang kabubut-on, naghatod sa kaluwasan sa katawhan:

'Ang Ginoo nagasuporta sa mga lakang sa ingon nga tawo, ug malipay Siya sa iyang agi' (Salmo 36:23), matod niya.

Human niining pakighinabi kang Susanna, napuno si Matrona sa labi pang dakong gugma alang sa Dios ug nagpasiya nga molayas gikan sa iyang bana aron, sa diha nga makatago siya kaniya, makaserbisyo siya sa Dios sa tago.

Pag-abot sa buntag, miadto si Matrona kang Eugenia nga gihisgutan ug gipadayag kaniya ang iyang tuyo.

[7587] Perga – usa ka siyudad sa Pamphylia sa habagatan nga bahin sa Asia Minor, sa tuo nga pampang sa Cestra, nga adunay templo sa paganong Greko-Romanong diyosa nga si Artemis nga bantog sa karaang panahon; sa ulahing yugto sa Romano, ang Perga mao ang administratibong sentro sa probinsya. Karon, ang Turkong siyudad nga Bergama nagtindog niini nga dapit.

Miingon kaniya si Eugenia:

'Una sa tanan, igsoon, kinahanglan nimong mag-andam alang sa imong anak nga si Theodota, nga bata pa kaayo; hunahunaa lang, unsaon man niya pagdumala kung wala ang iyang inahan?'

Mitubag si Matrona:

Gisalig ko ang akong anak nga si Theodota kang Dios ug kang Inahan Susanna; ako, mopaingon sa kamingawan, diin ako giyaon sa Dios.'

Pagkahuman niyang tinago nga gidala ang iyang anak gikan sa balay, iyang gisalig siya kang Susanna nga bulahan, naghangyo kaniya nga dawaton si Theodota ingon kaugalingong anak ug pabalagon siya sa kahadlok sa Ginoo. Si Susanna, sa dihang nakita niya nga si Matrona nagdilaab sa mainitong gugma alang sa Dios ug napuno sa walay paglubad nga tinguha alang sa usa ka kinabuhi sa kahilom, gidawat niya ang bata gikan kaniya ingon sa iyang kaugalingong anak nga babaye, samtang si Matrona misinggit ngadto sa Dios, aron Iya siyang giyaon sa matarong nga dalan, ug misulti kaniya sa mga pulong sa salmo:

'Ipakita kanako, [O Ginoo,] ang dalan nga akong pagalaktan' (Salmo 142:8).

Tungod sa kakapoy, nakatulog siya og gamay, ug nakakita si Matrona og panan-awon sa iyang damgo: daw siya naglayas gikan sa usa ka lalaki nga nagsunod kaniya; sa dihang hapit na siya makuha niini, midagan siya ngadto sa pipila ka monghe, nga nagtago kaniya gikan sa nagasundan kaniya. Gipasabot ni Matrona ang maong panan-awon nga kinahanglan siyang magpakaaron-ingnon nga lalaki ug moadto sa usa ka monasteryo sa mga lalaki sa pipila ka panahon, kay didto siya makatago gikan sa iyang bana ug sa tanan niyang kaila. Giputol ni Matrona ang iyang buhok ug, pagkahuman nagsul-ob sa bisti sa usa ka eunuko, miadto uban kang Eugenia nga gipanalanginan sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles, diin, pagkahuman sa pag-ampo, gibuksan niya ang Balaang Ebanghelyo, nga nagtinguha nga masayran kon ang iyang tuyo makapahimuot ba sa Dios, ug didto iyang nakita ang mosunod nga mga pulong: *'Kon kinsa ang gustong mosunod kanako, isalikway niya ang iyang kaugalingon, kuhaa ang iyang krus, ug sundi ako'* (Mateo 16:24).

Sa pagkaplag niya sa niining mga pulong og usa ka bulahan nga paglaum nga ang Dios mao ang iyang tabang, gihalokan ni Matrona si Eugenia ug, sa iyang pagbulag kaniya, miadto sa monasteryo sa Banal nga Vassian, diin siya gidawat isip usa ka eunuco. Sa dihang gipangutana siya sa iyang ngalan, iyang gitawag ang iyang kaugalingon nga si Babyl. Pagkasugot nga madawat sa pagka-monghe, nagpuyo siya og usa ka matinud-anong kinabuhi sa monastiryo, mapainubsanon nga nagbuhat sa iyang mga katungdanan, gipamatay ang unod pinaagi sa pag-ayuno ug pagbantay, ug kanunay nga nag-ampo. Nag-amping kaayo si Matrona aron masiguro nga walay makahibalo nga babaye siya, busa nagpabilin siya nga hilom kaayo ug nagpahilayo sa tanan. Ang tibuok komunidad sa mga monghe namangha sa iyang kinabuhi nga puno sa dakong pagkabalaan, gidayeg ang iyang mga buhat, ug giisip siya nga usa ka hingpit nga monghe.

Busa si Santa Matrona nagpabilin sa monasteryo sulod sa taas nga panahon uban sa mga monghe, nagdan-ag sa iyang mga hiyas sama sa bulan taliwala sa mga bitoon. Nahitabo nga usa ka adlaw siya nagtrabaho sa tanaman uban sa ubang mga monghe. Usa ka monghe nga ginganlan og Barnabas, samtang nag-araro sa yuta uban kaniya, mitan-aw sa iyang nawong tungod sa kuryosidad ug, pagkakita nga nabutasan ang duha niyang dalunggan, nangutana:

'Ngano man nga gipabutangan og lungag ang imong mga dalunggan?'

Miingon kaniya ang Banal:

'Dapat unta ikaw, igsoon, mag-araro sa yuta, dili magtan-aw sa nawong sa uban, kay supak kana sa kinabuhi sa monghe. Apan tungod kay nakita na nimo ang akong butas nga dalunggan, isulti ko kanimo ang hinungdan niini: sa dihang bata pa ko, gihigugma ko pag-ayo sa akong magtutudlo ug gipahimutangan ko og alahas nga bulawan; gibutasan niya ang akong dalunggan alang sa bililhon nga hikaw.'

Mao kini ang tubag ni Matrona nga bulahan kang Bernabe, ug napuno ang iyang kasingkasing sa kahadlok; naghunahuna siya og dugay, nga nahadlok nga basin masuta ang iyang tinago, busa nag-ampo siya sa Ginoo:

'Pinaagi sa Imong sugo, O Ginoo, miabot ako niining monastikong puloy-anan; Gitawag Mo ako, ug wala koy tuyo nga mobalik. Busa, tabuni ang akong kahuyang sa Imong grasya ug dalha sa maayong katapusan ang kinabuhi nga akong gisugdan, aron dili ako mapakyas sa akong paglaum Kanimo!'

Apan ang Dios, nga nahigugma sa katawhan, sa Iyang dili masukod ug dili masuta nga mga paagi, angay nga ipadayag sa mga abbot sa duha ka monasteryo nga usa siya ka babaye, aron ipakita pa gayud niya ang mas dako nga kadasig alang sa kinabuhi sa monghe.

Usa ka adlaw, samtang natulog ang Banal nga Vassian, usa ka gwapo ug masidlak nga lalaki ang nagpakita kaniya ug giusab tulo ka beses:

'Ang eunuko nga si Babila, nga nagpuyo isip monghe sa inyong monasteryo, usa ka babaye!'

Gipanalanginan si Akakios, ang abá sa Monasteryo ni Abraham, nakasinati usab sa samang panan-awon. Pag-abot sa kaadlawon, gitawag ni Vassian ang usa sa mga monghe nga ginganlan og Juan, nga iyang kinasenior, ug gisultihan siya sa iyang nakita. Samtang nag-istorya pa sila, miabot ang usa ka sugo nga gipadala ni Abad Akakios gikan sa Monasteryo sa Abraham nga nagdala og balita kang Banal Vassian nga niadtong gabii mismo, gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon bahin sa eunuko nga si Vavila nga siya, sa tinuod, usa ka babaye. Ang Reverendo, nga nabigla ug nagtinguha nga mas masuta pa gayud kini nga misteryo (kay nahadlok siya nga basin kini usa ka matang sa limbong sa kaaway, ug wala dayon motuo sa panan-awon nga iyang nakita sa iyang damgo), nagbukas sa Ebanghelyo ug ang iyang panan-aw nahulog sa mosunod nga mga pulong: *'Unsa kaha akong ikapareho sa Gingharian sa Dios? Sama kini sa lebadura nga gikuha sa usa ka babaye ug gisagol sa tulo ka sukod nga harina hangtud nga ang tibuok masa nabuô'* (Lucas 13:20–21).

Pagkahuman niini, sa dihang mituo na siya sa panan-awon, gitawag ni Vassian si Matrona nga bulahan ug, samtang nagtutok kaniya uban sa masuko nga pagtan-aw, miingon siya kaniya sa hulga:

'Ngano man nga miadto ka namo, babaye? Unsaon man nimo pagpadayon nga nagpabilin ka sa taliwala sa mga monghe sulod sa ingon ana kadugay? Gusto ba nimo nga makadala og dunggoan sa among monasteryo, o mianha ka aron tuksuhon kami?'

Ang Balaan Matrona, natandog sa wala damhang pagsaway ug nahadlok kaayo sa hulga sa tan-aw ug tingog sa abad, nahulog sa iyang balaan nga mga tiil, nangayo og pasaylo, ug mapainubsanon nga mitubag:

'Wala ko magtintal sa bisan kinsa, apan aron maluwas ko gikan sa tintal sa kaaway ug malikayan ang mga bitag sa Daotan, miabot ako, balaan nga Amahan, sa mga karnero sa imong kawan.'

Miingon pag-usab kaniya ang abá:

– Unsaon man nimo, isip usa ka babaye, nga moduol sa Banal nga mga Misteryo nga walay tabon sa ulo ug mohalok sa mga igsoon sa baba?

Mitubag si Matrona:

'Sa dihang nag-ambit ko sa Banal nga mga Misteryo (1 Cor. 11:5), wala nako hingpit nga gipadayag ang akong ulo, kondili gamay ra; ug sa paghalok sa mga igsoon sa baba, akong gihunahuna nga dili ko ginahikap ang mga ngabil sa mga tawo, kondili ang sa mga Anghel nga walay pagbati.'

Ang Reverendo, namangha sa ingon ana ka maalamon nga tubag, nangutana pag-usab kaniya:

'Ngano man, unya, nga miadto ka sa monasteryo sa mga lalaki imbis sa sa mga babaye?'

Ang Banal, nga nawala na ang iyang kahadlok, misugod sa pagsaysay kaniya sa tanan niyang kabubut-on sa detalye:

'Gipangasawahan ko ug nahimong inahan sa usa ka bugtong anak nga babaye; kanunay nakong gihigugma ang pagbisita sa mga simbahan sa Dios ug ang pagpabilin didto adlaw ug gabii sa pag-ampo. Apan ang akong bana nagdili kanako sa ingon nga debosyon; pinaagi sa panlupig ug pagpangigo, gisulayan niya nga iliso ang akong hunahuna gikan sa akong matinud-anong paghandum sa simbahan ug pag-ampo, ug gipugngan ang akong pagpangita sa Dios sa tanang paagi. Busa, nagpasiya ko nga molayas kaniya aron mas gawasnon kong maserbisyohan ang Dios. Usa ka panan-awon ang nagdala kanako kaninyo. Sa akong damgo, nakita nako ang akong kaugalingon nga nagpalagyo gikan sa akong bana, nga nagsunod kanako, ug gitago sa pipila ka monghe. Pagkahuman nako og hunahuna sa panan-awon ug pagkahibalo nga ang bugtong paagi aron makatago ko gikan sa akong bana mao ang pagpakabisti isip monghe, gipang-ilis nako ang akong sinina nga babaye ug nagsul-ob ko og sinina sa lalaki, giusab nako ang akong ngalan ngadto kang Vavila; nagpakaaron-ingnon nga usa ka eunuco, miadto ko niining monasteryo.

Ang Kagalang-galang Vassian, nga matinud-anon nga nagpaminaw sa mga pulong sa Bulahan Matrona, natingala kaayo sa iyang kinaadman ug debosyon sa Dios, ug miingon kaniya:

'Ayaw kahadlok, anak; ang imong pagtuo makaluwas kanimo.'

Pagkahuman niya og hatag kang Matrona og pipila ka labing makapadasig nga pagtulun-an, gipadala siya ni Vassian sa tago kang balaan nga Susanna, samtang siya mismo ang nangako nga mag-atiman kaniya, basta magpadayon siya sa matinud-anong pag-alagad kang Kristo.

Niadtong panahona, namatay si Theodota, ang anak ni Matrona nga iyang gisalig kang Susanna; kay ang maayong Ginoo, nga nagtinguha nga pahulayon ang Iyang sulugoon nga si Matrona gikan sa iyang mga kabalaka—aron, nga walay babag sa responsibilidad sa pag-atiman sa iyang anak, mas gawasnon siya sa pag-alagad Kaniya—gikuha ni Ginoo si Theodota ug gidala Siya kaniya sa langitnong puloy-anan. Busa, imbis nga masubo, napuno si Matrona sa kalipay, sa pagtan-aw sa iyang anak nga babaye—nga wala pa mailhi ang mga pangilad ning dautang kalibutan—nga mibiyahe paingon sa Ginoo ug nagpakita sa Iyang atubangan sa pagkabalaan. Alang sa iyang kaugalingon, nangitag dalangpanan siya kang Susanna; o, mas tukma pa, giprotektahan siya sa Dios pinaagi kang Susanna.

Samtang nagpadayon, si Domitian, bana ni Matrona, nangita kaniya bisan asa, nagbiyahe sa daghang mga lungsod, baryo, ug lain-laing monasteryo, gipangita siya ug gipangutana ang tanan bahin kaniya bisan asa siya moadto, apan wala gyud niya siya makaplagan. Unya nadungog niya nga sa monasteryo ni Venerable Vassian adunay usa ka babaye nga nagsul-ob og bisti sa lalaki, nagpuyo ingon usa ka eunuco (kay ang mga hungihong bahin niini unang mikaylap sa tibuok komunidad sa mga monghe, ug unya sa mga nagpuyo sa kalibutan). Pagkahibalo nga siya diay ang iyang asawa, miadto si Domitian sa monasteryo ug, samtang kusog niyang gihampak ang ganghaan, misinggit siya nga puno sa kasuko:

'Gipaka-inahan ninyo ko, mga monghe – dakong sayop: gilimbong ninyo ang akong asawa ug gihuptan ninyo siya; mao ba kini ang angay nga pamatasan sa mga monghe? Mao ba kini ang inyong paagi sa kinabuhi? Ibalik kanako ang akong asawa!' Ngano man nga inyong ilegal nga g bulag-bulagon ang mga gihiusa sa Diyos alang sa usa ka maayong kinabuhi? Ibalik kanako ang akong kauban sa kinabuhi.

Ang mga monghe, bisan pa, mitubag kang Domitian, nga nagaingon:

'Wala kami'y asawa nimo dinhi, kay dili gyud mosulod ang mga babaye sa among monasteryo. Sa una, aduna kami'y usa ka eunuco, ang monghe nga si Babylas, nga nagpuyo uban namo sa pipila ka panahon, apan sa dihang gusto niyang bisitahan ang mga balaang dapit sa Jerusalem, mibiya na siya kanamo sa dugay na kaayo, nga nahibaloan sa tanan. Mahitungod sa iyang karon nga nahimutangan, wala kami kahibalo; ang Makahibalo sa Tanan nga Dios ra gayud ang nakahibalo niini, nga sa Iyang atubangan walay natago.

Pagkadungog niini, si Domitian, nga nabalisa sa selos ug sa samang higayon nasubo tungod sa iyang gugma sa asawa, mihawa nga puno sa kasubo. Ug ang bulahan nga si Vassian naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Ang Dios mismo ang mipili niining babaye aron mag-alagad Kaniya ug, gikuha Siya gikan sa iyang malikay-on ug dautang bana ilawom sa Iyang mahigugmaong yugo, gisalig Siya sa akong pagkawalay-takos, aron ako mag-atiman sa iyang kalag; apan akong gipadayag ang iyang tinago sa atubangan sa daghan ug gipahibalo ang tanan mahitungod kaniya. Kung karon makit-an siya sa iyang bana, ibalibad siya gikan sa matarong nga dalan nga iyang gisudlan, ug ipahimutang sa katalagman ang iyang kaluwasan, nan ako ang manubag sa iyang pagkaguba.

Pagpatawag ni Vassian sa pipila sa mga tigulang nga miyembro sa konseho sa monasteryo, miingon siya kanila:

'Kita, mga igsoon, kinahanglan atimanon nato ang igsoon nga babaye nga mibiya sa atong monasteryo, kay bisan pa man babaye siya, miyembro gihapon siya sa atong pagka-igsoon. Busa, unsa may buhaton nato aron masiguro nga ang iyang kinabuhi, nga nagsugod sa paagi nga makapahimuot sa Dios, moabot sa usa ka maayong katapusan, aron ang kaaway, nga kanunay nangita sa atong kapukan, dili makadaog sa iyang kaisog, makapahawa kaniya sa mga paningkamot sa monastiko, o mobalik kaniya sa gugma sa kalibutan, gamit ang iyang bana isip angay nga instrumento alang niini nga katuyoan?

Mao kini ang gisulti ni Vassian sa mga igsoon. Usa kanila, nga ginganlan og Marcellus, usa ka diyakono sa iyang katungdanan, miingon sa halangdong amahan:

'Sa siyudad sa Emesa, diin ako natawo, adunay usa ka kumbento diin nagpanumpa sa iyang mga saad ang akong igsoon nga babaye: busa, Amahan, kon imo gusto, padalha nato siya didto, ug sa ingon niini mihunong na ang among kabalaka alang kaniya.'

Pagkadungog niini, si Vassian ug ang uban pang mga tigulang misugot sa tambag ni Marcellus ug nagsugo nga pangitaon ang usa ka barko nga paingon niadtong nasud. Sa dili madugay, pinaagi sa probidensya sa Dios,

nakit-an ang usa ka barko nga gikan sa Emesa, nga pagkahuman sa pagpamalit sa Bizantiyum, nagpauli na paingon sa ilang yutang natawhan. Gipa-sakay dayon nila ang bulahan nga si Matrona niining barkoha ug gipadala siya ngadto sa kombento sa Emesa ngadto sa mga birhen nga nagpuyo didto isip mga madre, nga midawat kaniya uban ang dungog. Nagpuyo didto nga matinahuron ug nagpadayon sa iyang naandan nga mga praktis sa pagka-asketiko, nilabaw siya sa tanan sa pagka-mapainubsanon, kahilom, pagpuasa ug pagbantay, ug sa tanang pagka-asketiko sa monastiko; nakapahingangha siya sa tanan sa iyang paagi sa kinabuhi, nga nahimo siyang ehemplo sa lisod ug hagit nga dalan padulong sa Gingharian sa Dios. Paglabay sa mubo nga panahon, namatay ang madre superiora sa maong kumbento, ug si Santa Matrona gipili sa tanan ingon nga angay nga manunod sa namatay. Ingon nga madre superiora, misidlak siya sama sa kandila nga gibutang sa kandelerohiya, nagpagawas sa hayag nga kahayag sa pagkamaayo, ug masigasig niyang gitagad ang kaluwasan sa mga madre nga gisalig kaniya.

Niadtong panahona, usa ka lalaki, samtang nag-arado sa iyang uma, nakabantay nga adunay kalayo nga misaka gikan sa yuta sa usa ka dapit. Nakita niya kini dili lang kausa, kondili daghang higayon, kay sulod sa daghang adlaw nagpadayon ang paglitaw sa kalayo gikan sa yuta. Ang maong lalaki misulod sa siyudad ug gisultihan ang Obispo sa Emesa bahin niini. Ang Obispo, nga nakaila niini nga usa ka espesyal nga timaan, miadto sa maong lugar uban sa iyang mga klero ug, pagkahuman sa pag-ampo, gisugo nga hukayon ang yuta. Sa pagbuhat niini, nakaplagan sa ilawom sa yuta ang usa ka sudlanan, nga wala maglangkob og bulawan o pilak, kondili usa ka bahandi nga labaw pa sa tanang bahandi sa kalibutan – ang ulo ni San Juan nga Manggagawas ug Maminyoo sa Ginoo[7588] . Milapta dayon ang balita sa halayo ug halapad, ug nagtigom ang tanang lumolupyo sa maong dapit—dili lang gikan sa siyudad sa Emesa, kondili gikan usab sa tanang kasikbit nga mga lungsod ug baryo. Miabot usab ang Kagalang-galang Matrona gikan sa iyang kombento uban sa tanang mga madre aron pagdayeg sa nabawi nga ulo ni San Juan nga Mambabunyag. Kining balaang ulo nagbubo og humot nga mira, nga gigamit sa mga pari sa pag-pahid sa mga nagtigum, samtang naghimo sila og tanda sa krus sa ilang mga agtang. Ang Kagalang-galang Matrona nagkuha og pipila ka mira sa usa ka gamay nga sudlanan isip panalangin para sa iyang kumbento. Apan ang daghang mga tawo, nga naghandum sa balaang mira, nagsiksik pag-ayo kaniya nga dili na siya makalihok; samtang ang uban, sa pagkakita sa balaang mira nga naa sa iyang pagpanag-iya, nangayo kaniya nga pahiran usab sila niini, tungod kay, tungod sa kadaghan sa tawo, dili sila makaduol sa mga pari; ug, sa pagka-pugos, mituman siya. Aduna didto usa ka bulag nga lalaki nga sukad pa sa iyang pagk , wala pa gayud makakita sa kahayag sa adlaw. Nangayo usab siya kang Matrona nga pahiran siya sa balaang mira; Gihirisan niya ang iyang mga mata, ug dayon nakakita siya pag-usab. Gituohan sa tanan nga kini nga milagro dili lang tungod sa tambal nga mira ni San Juan, kondili usab sa Banal nga Matrona, kay daghan man kaayong pari didto nga nag-apod-apod sa maong balaan nga mira sa katawhan, apan walay kamot sa bisan kinsa ang makapabalik sa panan-aw sa usa ka tawo nga natawo nga bulag. Ug ang matinahuron nga kinabuhi sa Banal nga Matrona gisaulog sa katawhan. Paglabay sa pipila ka panahon, nadungog sa iyang bana, si Domitian, ang mahitungod kang Matrona ug midali-dali paingon sa siyudad sa Emesa. Apan, sa dihang nahibaloan niya nga dili siya tugutan mosulod sa kombento diin nagpuyo ang Banal nga Matrona, ni sa pagtan-aw sa asawa nga iyang gipangita (kay adunay lagda sa maong kombento nga dili gayud mosulod ang mga lalaki), naghukom siya nga makab-ot ang iyang tumong pinaagi sa usa ka limbong. Gipangumbinsi ni Domitian ang pipila ka mga laykay nga moadto kang Matrona ug sultihan siya:

'Aduna'y usa ka lalaki, nga nakadungog sa imong pagkabalaan ug hingpit nga matinud-anong kinabuhi, nga gikan pa sa layo aron magpasidungog kanimo ug madawat ang imong panalangin ug balaan nga pag-ampo.' Busa, alang sa Ginoo, pakita kaniya ang imong kaayo ug ayaw pagdumoti kining tawo nga nibyahe og lisod kaayong dalan alang kanimo, apan paggawas ka kaniya, pahupaya siya sa mga pulong nga sama sa balsamo sa kalag, ug padal-a siya sa iyang dalan uban sa imong panalangin."

Pag-abot nila sa puloy-anan ni Matrona, misulti ang mga babaye sumala sa ilang gisugo. Balaan Matrona, sa pagkahibalo sa limbong, nangutana sa mga babaye kung unsa ang dagway sa lalaki nga nagpadala kanila kaniya. Gihulagway nila kaniya ang iyang dagway. Nakamatikod ang balaan nga siya mao ang iyang bana, ug miingon siya sa mga babaye:

[7588] Klaro nga kini nga talata nagtumong sa ikaduhang pagkadiskubre sa bililhon nga ulo sa Manggagawas, nga nahitabo niadtong tuig 452.

'Sultihi kana nga lalaki nga maghulat siya og pito ka adlaw; sa ikapitong adlaw magpakita ako kaniya, ug makita niya ako, sumala sa iyang gusto.'

Pagkahuman niyang gipahawa ang mga babaye, si Balaan Matrona misugod sa pag-ampo nga itago siya sa Ginoo gikan sa iyang bana. Pag-abot sa gabii, nagsul-ob siya og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug nagdala og gamay nga pan, ug tinago, nga walay nakahibalo, mibiya siya sa kombento ug mibyahe paingon sa Herusalem. Samtang nagpaabot si Domitian sulod sa pito ka adlaw, naglaum nga makita ang babaye nga iyang gipangandoy ug pugson siya, ingon sa iyang legal nga asawa. Sa ikapitong adlaw, gisugo niya pag-usab ang parehas nga mga babaye ngadto sa bililhon nga madre, nga mangayo nga motungha siya sa iyang atubangan, sumala sa iyang saad. Pag-abot sa mga babaye sa kumbento, ilang nakaplagan nga ang tanang madre nagahilak ug nagasubo alang sa ilang madre superiora, kay wala sila kahibalo asa siya miadto. Sa ilang pagbalik, ilang gisulti kini kang Domitian. Ug siya, nga napuno pa gayud sa selos ug kasubo, nangita kaniya bisan asa. Nibyahe siya hangtod sa Jerusalem ug, sa diha nga mihunong siya sa usa ka panimalay, nangutana siya sa mga babaye nga nagpuyo didto kon nakakita na ba sila ug babaye nga may ingon nga dagway (ug gihulagway niya ang iyang dagway). Mitubag sila:

'Nahinumdom kami nga usa ka madre nga susama kaniya kanunay moabot nga ulahi sa usa sa mga simbahan didto, apan wala kami kahibalo asa na siya karon.'

Si Domitian nangita kaniya didto nga masigasig, naglakaw sa mga dalan ug nangutana sa mga hananan. Sa usa ka higayon nagkita sila, ug nakaila si Matrona sa iyang bana, apan wala siya mailhi sa bana; kay sa dihang milabay si Domitian kaniya, gitabonan niya ang iyang nawong ug miyuko nga daw nagkuha og butang, ug tungod niining limbong wala siya mailhi sa iyang bana. Natingala siya sa pagkamapadayonon sa iyang bana sa pagpangita kaniya, ug tungod kay nahadlok siya nga basin makita siya pag-usab sa lain nga lugar ug mailhan, mibiyahe siya paingon sa Bukid Sinai; apan bisan didto gipangita ug gisundan gihapon siya sa iyang bana. Unya miadto siya sa Berith[7589] ug, sa dihang nakakaplag siya og bakanteng paganong templo, misulod siya niini ug nagpuyo didto. Ang mga demonyo, nga dili na makasabar sa iyang presensya didto, gipahadlok siya sa nagkalain-laing paagi, naningkamot nga mapalayas ang santa: usahay misinggit sila batok kaniya nga wala magpakita, samtang sa uban nga panahon misulong sila kaniya sa hayag; ug sa matag higayon nga si Matrona mosinggit sa mga salmo, ginaputol siya sa mga demonyo pinaagi sa pagpanaway. Apan gipalayas sa balaan ang tanang ingon nga demonyong ilusyon ug mga panan-aw pinaagi sa tanda sa krus ug sa pag-ampo nga gipahinungod sa Diyos. Sa iyang pagpuyo sa maong paganong templo, ang pagkaon sa balaan mao ang mga liso nga nagtubo sa palibot, ug ang iyang ilimnon mao ang tubig gikan sa usa ka bukal nga milagrosong nibuto alang kaniya. Sa usa ka higayon, sa iyang pagkabati og kauhaw, nangita siya og tubig sa palibot apan wala siyay nakaplagan, kay uga ug nasunog sa kainit sa adlaw ang yuta. Pagkaplag niya og usa ka gamay ug hait nga bato, gigamit niya kini aron makahukay og gamay nga lungag sa yuta—mga kasukod sa dakop sa usa ka tawo—ug pagkahuman biyaan niya kini didto ug miadto siya aron mag-ampo. Sa sunod buntag mibalik siya sa maong dapit ug nakakita og nagbubo nga bukal; sa palibot sa bukal miturok ang lamiang mga liso. Kini nahimong pagkaon para sa Nobya ni Cristo – usa ka pagkaon nga mas tam-is pa kaysa bisan unsang maharlikang salo-salo. Gitilawan niya ang lamiang mga liso ug giminom sa tubig, samtang nagpasalamat sa Dios, nga *nag- , 'nagahatag og pagkaon sa tanang unod, kay ang Iyang kaluoy magpabilin hangtod sa kahangturan… Imo gubanan ang imong kamot ug mapahimakas ang tanang buhing butang sumala sa imong kaayohan'* (Salmo 135:25, 144:16).

Usa ka adlaw, usa ka demonyo ang nagporma nga usa ka gwapa nga babaye ug miadto kang Banal nga Matrona, nga nagpasigarbo:

'Ngano man, akong ginoo, nga imong gipili ang ingon ani ka katingalahang paagi sa kinabuhi para sa imong kaugalingon?' Kini nga dapit walay sulod, ug wala'y bisan unsa dinhi nga makatagbaw sa panginahanglan sa lawas. Labaw pa, batan-on pa ka ug gwapa; nahadlok ko nga basin adunay makakita kanimo, malimbong sa imong kaanyag ug makadaut kanimo, ug unya walay makatabang o makaluwas kanimo gikan sa iyang mga kamot. Busa, ginoo, biyai kining paagi sa kinabuhi ug uban ka kanako paingon sa siyudad, kay didto mahimo ka usab nga mabuhi nga hilit. Pangitaon ko para kanimo ang angay nga balay nga puy-an, ug naa kay tanan nga imong gikinahanglan; walay bisan kinsa ang mangahas nga makasamok kanimo, kay ang imong mga silingan motabang ug moprotektar kanimo gikan sa bisan unsang kadaut.

[7589] Berytus – ang labing karaan nga siyudad sa baybayon sa Fenisya sa Asia Minor.

Sa pagdungog sa ingon ana ka mapaluyong mga pulong, nasabtan ni Santa Matrona nga kini mao ang mga pana sa kaaway ug dayon *niyang gikuha ang 'dili mapukan nga taming—ang pagkabalaan'* (Kabalaan 5:19); ug dili lang niya gipanalipdan ang iyang kaugalingon batok sa mga pana sa Daotan, apan gisamdan pa gayud niya ang mismong mamana pinaagi sa pag-ampo, sama sa usa ka espada, ug gipahawa siya. Tungod niini, ang demonyo nahimong usa ka tigulang nga babaye, nga gikan sa iyang mga mata misiga ang kalayo. Misulong kini nga babaye kang Matrona nga puno sa kasuko, gikuptan niya siya sa mga tiil, samtang naglabay og walay hiya nga mga pulong ug mga hulga. Apan ang balaan, wala magtagad kaniya, kondili nagbarog nga nag-ampo sa Dios; ug sa pagkahuman, kalit nga nawala ang demonyo.

Human niining mga pag-atake sa demonyo, ang Ginoo, pinaagi sa usa ka banal nga pagpadayag, gipahupay ang bulahan nga Matrona ug gipuno ang iyang kasingkasing sa dili masukod nga espirituhanong kalipay ug langitnong kahupayan; kay Kabalo Siya unsaon paglipay sa mga nag-alagad Niya sa ilang kasubo, pagtabang kanila sa ilang mga pag-antos, ug pag-usab sa ilang kasubo ngadto sa kalipay, ingon sa giingon ni David: Salmo 93 – *'Sa dihang ang akong mga kasubo nagkadaghan sa sulod sa akong kasingkasing, ang Imong mga paglipay nagapamamyô sa akong kalag*'.

Ug ang Ginoo nangandoy, pinaagi niining Iyang sulugoon, nga makahatag og kaayohan sa kadaghanan ug magiya sa kadaghanan paingon sa dalan sa kaluwasan; busa Iyang gipadayag siya sa mga lumolupyo sa Berytus. Nadiskubre siya sa tulo ka Kristohanon nga, sa ilang paglabay sa maong templo sa usa ka gabii, nakakita kaniya nga nag-ampo. Gisultihan nila ang uban bahin niini, ug daghan ang misugod sa pagduol kaniya, nga nangandoy nga makakita kaniya. Tungod kay nadawat niya gikan sa Dios ang grasya sa pagtudlo, gipangwali niya kanila ang Pulong sa Dios ug, pinaagi sa iyang makalangit nga panultihon, gidala kanila ang dakong kaayohan ug giya sila sa dalan padulong sa kaluwasan. Ang uban nga mga babaye ug mga dalagang batan-on miadto usab kaniya ug, namangha sa iyang kinabuhi nga sama sa anghel, gusto mosunod sa iyang ehemplo ug magkinabuhi nga monastiko uban kaniya. Ang unang miadto sa kinasampatan mao ang usa ka babaye nga ginganlan og Sofronia, nga bisan pagano, gihigugma gihapon ang paglikay sa daotan ug pagkabalaan ug nagpuyo isip madre – usa ka birhen – uban sa uban pang mga babaye nga misunod sa iyang estilo sa kinabuhi ug mga pagtulon-an. Pagkadungog niya kang balaan Matrona ug sa iyang hugot nga pagkinabuhi, gusto niya siyang makita ug miadto kaniya uban sa iyang mga higala. Si Santa Matrona, sa pag-abli sa iyang mga ngabil nga giinspirar sa Dios, misugod sa pagsulti kaniya mahitungod sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug sa Iyang Bugtong Anak – kung giunsa Siya pagkatawo gikan sa Birhen, nga wala mailhi sa bisan kinsa nga lalaki ug walay sala, nag-antos alang sa atong kaluwasan, mibanhaw pag-usab, misaka sa langit sa unod, ug moanhi aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay. Pagkahuman ipadayag ni Matrona kang Sofronia ang daghang mga misteryo sa Kristohanong pagtuo, iyang gipabawtismo si Sofronia ug ang iyang mga kauban kang Kristo. Sa dili madugay, pagkahuman sila nabunyagan sa Obispo sa Berit, nagsugod sila sa pagpuyo nga monastiko kauban si Banal Matrona sa maong paganong templo, ug gikan sa lungib sa mga tulisan nahimong puy-anan kini para sa mga nobya ni Kristo.

Human niini, usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Euchea, nga usa ka idolatrous nga pari-babaye ug nanumpa sa pagkabirhen, miadto kang Banal Matrona ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nangayo kaniya nga tudloan siya sa pagtuo kang Kristo Hesu ug tugutan siyang magpuyo uban kaniya. Ang balaan, pagkahuman niyang igo nga natudloan ang dalaga sa mga pulong sa Dios, gipukaw niya ang kasingkasing niini sa gugma kang Cristo ug sa tinguha nga biyaan ang kalibutan. Niadtong panahona, adunay usa ka pagano nga walay Dios nga pista nga nagpadayon didto, ug ang mga pagano nga naa sa Berytus mitigum sa atubangan sa ilang mga dios-diosan aron sa pagsaulog sa pista. Sa dihang wala silay nakitang pari sa mga diyos-diyosan nga maghalad sa sakripisyo sumala sa pagano nga batasan, nangahibulong sila kung asa siya miadto. Pagkahibalo nila nga miadto siya kang Matrona, ang uban kanila—labi na ang mga paryente sa dalaga—miadto didto ug sa dihang nakit-an nila si Euchea nga naglingkod uban ni Matrona ug nagpaminaw nga matinud-anon sa balaan nga mga pulong, miingon sila kaniya:

'Ngano man, dalaga, nga imong gibaliwala ang dagkong diyos ug gibyaan ang halad para kanila? Tan-awa, tungod kanimo, ang mga tawo misukol batok kanato, kay dili na nila kaya ang kahuy-an nga gihimo sa ilang mga diyos. Busa, uban ka namo karon sa pagsaulog sa pista!'

Apan ang dalaga wala gani maminaw sa ilang mga pulong, ni motan-aw pa gani kanila; apan sama sa paglingkod ni Maria sa tiilan ni Jesus, mao usab siya ang naglingkod sa atubangan sa iyang magtutudlo – ang kagalang-galang Matrona – nga mitingog nga malumo ug puno sa gugma ngadto sa mga miabot:

'Pasagdi nga magpabilin kining sulugoon sa tinuod nga Dios uban kanamo; siya nga kaniadto usa ka sulugoon sa inyong walay pulos nga mga dios, kay dili na siya makig-uban kaninyo, tungod kay gusto niya nga ipangasaw-on kang Cristo.'

Ang mga paryente nga miabot naningkamot pag-ayo, pinaagi sa mga paghangyo ug hulga, aron pahawaon ang dalaga gikan kang Matrona; gisulayan pa gani nila siya kuhaon pinaagi sa pwersa, apan ang dili makita nga gahum sa Dios mipugong kanila. Sa ilang kapakyasan, miingon sila:

'Kung dili kamo mosunod kanamo ug moanhi karon aron sa pagsaulog sa pista sa mga dios, unya ugma sa buntag moanha kami, among pasigaon kining templo, ug sunogon ang tanan nga naa niini—apil na kamo.'

Pagkahuman nila sa hulga, nilakaw sila. Si Santa Matrona, kauban ang mga igsoon nga nag-uban kaniya, nagtigom og daghang kahoy-paning ug sanga-sanga; pagkahuman nila kini gipundok palibot sa templo, nagpadala siya og mensahe sa mga nagahawa nga pagano, nga nagaingon:

'Tan-awa, andam na ang kalayo ug ang kahoy. Tuman-a na ang inyong saad—sunuga kami, aron mahimo kaming usa ka mabangong halad kang Kristo among Dios.'

Ang mga pagano, natingala sa kaisog nga pagkaandam nila sa pagkamatay alang sa ilang Dios, wala masayri unsaon pagtubag, ug wala na sila mibalik pa kanila pag-usab.

Samtang nagpaabot, ang Banal nga Matrona mituyok ngadto sa obispo uban ang hangyo nga padalhan siya og usa ka presbiter. Pag-abot sa presbiter, iyang gisalig ang dalaga sa iyang pag-atiman, aron siya hatagan og balaan nga bunyag ug dayon ibalik kaniya – ug ang presbiter dayon gipatuman ang iyang mga hangyo. Pagkahuman siya nabunyagan, ang dalaga mipahinungod sa matinud-anong pagpuasa ug pag-ampo uban sa ubang mga igsoon nga babaye, nga walo ka tanan uban ni Santa Matrona. Sila tanan sama sa maalamon nga mga birhen, nag-andam sa ilang mga sulo ug nag-andam sa pagtagbo sa ilang Nobyo[7590] .

Samtang nagkinabuhi sa ingon niini si Banal Matrona, nagtrabaho adlaw ug gabii uban sa iyang mga igsoon alang sa Dios ug nagdala og daghang mga tawo ngadto Niya, nabati niya ang tinguha nga makita pag-usab ang iyang espirituhanong amahan – si Banal Vassian. Gusto unta niya nga moadto sa Constantinople, apan ang hunahuna nga didto nagpuyo ang iyang bana nga si Domitian nakapugong kaniya sa maong plano, ug nahadlok siya nga basin mailhan siya niini. Sa samang higayon, naghunahuna siya sa iyang kaugalingon:

'Dili na ko magpabilin dinhi, kay daghan ang moanha kanako ug nagadayeg kanako isip usa ka babaye nga may pagka-binuotan, ug nahadlok ko sa garbo. Labaw pa, nahadlok ko nga madungog sa akong bana ang bahin kanako, kay nahibalo na ang tibuok nasud bahin kanako ug basin naay mosulti kaniya; ug kon moanha siya dinhi ug makit-an ko, laglagon niya ang tanan nakong paningkamot sa pagka-monastiko.' 'Busa, mobiya ko niining dapita ug moadto sa Alexandria o sa Antioquia.'

Sa paghimo niya niini nga desisyon, ang santa misugod og matinud-anong pag-ampo sa Ginoo aron ipadayag Niya kaniya kung asa siya moadto, asa siya makapuyo aron makahatag og labing dakong kaayohan. Samtang nag-ampo siya bahin niini, nakakita siya sa usa ka damgo og tulo ka lalaki nga nag-away sa ilang kaugalingon tungod kaniya, kay ang matag-usa gusto siya nga mahimong asawa. Apan siya misalikway, nga miingon:

'Dugay na kong nilayas sa kaminyoon, ug bisan pa gustohon ko kini pag-usab karon, dili gihapon kini mahitabo. Apan kinsa ka?'

Mitubag ang una:

'Ako si Alexander.'

Miingon pa ang usa:

'Ako si Antiochus.'

Ang ikatulo miingon:

'Ako si Constantine.'

[7590] Sa parabula ni Kristo mahitungod sa napulo ka birhen. Mateo 25:1.

Pagkahuman niini, nagbuot sila pinaagi sa suga aron mahibal-an kinsa ang makadala kaniya, ug ang suga nahulog sa kamot sa pinakabata, nga nagtawag sa iyang kaugalingon og Constantine. Siya ang gustong modala kaniya. Namata si Matrona nga nahadlok ug naghunahuna sa iyang nakita. Gihubad niya ang iyang damgo ingon niini: 'Ang tulo ka lalaki – si Alexander, Antiochus ug Constantine – mao ang tulo ka siyudad nga akong gihunahuna, mao sila: Alexandria, Antioch ug Constantinople; ug ang suga nga nahulog kang Constantine nagpasabot sa maayong kabubut-on sa Dios nga moadto ko sa Constantinople ug makita ang akong amahan – ang bulahan nga Vassian. Ang Ginoo, nga nagagiya kanako, gamhanan kaayo aron matago ko didto, aron dili ko mailhan sa akong bana: *'Bisan pa man kon maglakaw ako sa walog sa landong sa kamatayon, dili ako mahadlok sa bisan unsang dautan, kay Kauban Ka kanako; ang Imong tungkod ug ang Imong baston—mao kini ang nagapahupay kanako'* (Salmo 22:4).

Ug pagkahuman niyang tiguma sa iyang mga butang, hapit na siya molakaw. Apan ang iyang mga igsoon nga babaye, sa pagkahibalo nila sa iyang tuyo nga mobiya kanila, wala siya tugoti nga molakaw, samtang nagasinggit sa ilang mga luha:

Ngano, O among inahan, mobiya ka namo—ang imong mga anak nga wala pa lig-on sa balaod sa Ginoo? Ngano mobiya ka niining mga batan-ong sanga sa pagtuo nga wala pa igong napalig-on sa tubig sa doktrina? Asa ka paingon, O among inahan? Kanino mo kami biyaan? O ngano dili mo kami dad-on uban nimo?

Ang Kagalang-galang, pagkahuman niya silang napakalma, gisultihan sila sa kabubut-on sa Dios nga gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon – nga siya paingon sa Constantinople. Ug dayon siya nagpadala og sulat sa obispo, nga naghangyo kaniya nga ipadala kaniya ang duha ka diakonisa, nga batid sa pagkamatinud-anon ug walay kapintasan sa ilang pamatasan, aron iyang masaligan sila niining bag-ong natigom nga gamay nga panon ni Cristo. Gitungha sa obispo ang iyang hangyo – gipadala niya kaniya ang mga diakonisa nga iyang gihangyo. Gitugyan niya kanila ang iyang mga espirituhanong anak sama sa usa ka bililhon nga bahandi, ug pagkahuman sa pagpaalam, mibulag si Banal Matrona, nga gidala lang ang usa ka igsoon – ang bulahan nga si Sophronia. Pag-abot niya sa baybayon, nakakita siya og barko nga padulong sa Constantinople ug misakay niini. Tungod sa paborableng hangin, nakaabot sila sa Constantinople, ug si Matrona ug si Sofronia midali paingon sa Simbahan ni Santa Irene, nga nahimutang duol sa dagat. Pag-abot niya sa simbahan, nakigkita siya sa giingon nga diyakono nga si Marcellus, nga nagtambag sa bulahan nga si Vassian nga ipadala siya sa usa ka kumbento sa siyudad sa Emesa. Gipadayag ni Santa Matrona sa maong diyakono ang iyang pagkatawo ug gisultihan siya sa tanan niyang detalye – kung giunsa siya paglutos sa iyang bana sa Emesa, sa Jerusalem ug sa Bukid Sinai, kung giunsa niya pagpuyo sa Berytus, sa usa ka paganong templo, ug pagtigom og mga igsoon nga babaye sa iyang palibot, kung giunsa pinaagi kaniya pag-usab sa Ginoo sa daghang mga tawo ngadto Kaniya, ug ngano nga iyang gihimo ang ingon nga panaw gikan sa Berytus paingon sa Constantinople aron makita ang iyang espirituhanong amahan – ang Kagalang-galang Vassian. Si Marcellus, sa iyang bahin, gisultihan ang Banal nga Amahan bahin sa pag-abot ni Matrona ug gisaysay kaniya ang tanan niyang nadungog gikan kaniya. Dayon gisugo sa Banal nga Amahan si Marcellus nga mangita og hilom nga balay duol sa iyang monasteryo ug dad-on didto si Matrona. Pagkahuman niini, nakigkita kaniya si Banal Vassian, gipanalanginan siya, ug sa dihang nahibaloan niya ang iyang mga paningkamot, nalipay siya sa iyang mga buhat ug sa iyang mainitong gugma alang sa Dios. Sukad niadto, nagpuyo si Banal Matrona sa Constantinople nga walay kabalaka, kay namatay na ang iyang bana. Si Banal Vassian, sa iyang bahin, gihatagan siya sa tanan niyang gikinahanglan ug gidala ngadto kaniya ang mga igsoon nga nabilin sa Berytus: sa iyang hangyo, nagpadala siya og sulat sa Obispo sa Berytus, nga nangayo kaniya nga tugutan ang mga madre nga gipundok ni Matrona nga moadto sa Constantinople aron mag-uban kaniya, isip ilang espirituhanong inahan. Sa dili madugay, nakaabot sila tanan didto ug nagsugod sa pag-alagad uban ni Banal Matrona, nag-alagad sa Dios sa pagkamatarong ug pagkamapaambition. Si Matrona usa ka ehemplo sa pagkinabuhi nga matinud-anon sa Dios alang sa tanan: sa pagtan-aw kaniya, dili lamang kadtong nagsaad sa monastikong panata, kondili daghan usab nga mga layko ang napadasig. Ang dungog sa iyang mga birtud mikaylap sa halayo ug lapad, ug ang Langitnong Amahan napasidunggan pinaagi kaniya.

Ang balita bahin kang Matrona nakaabot kang Reyna Verina, asawa ni Haring Leo ang Dako nga nagdumala niadtong panahona[7591] . Pagkadungog niya sa hingpit nga birtud nga kinabuhi nga gipanguna sa Banal

[7591] Si San Leo I (ang Dako) – Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 457 hangtod 474.

nga Matrona, gusto niya siyang makita ug personal siyang miadto kaniya. Gidawat ni Matrona ang reyna uban sa dungog ug nag-andam alang kaniya og usa ka salo-salo nga sama ra sa ikahatag sa usa ka dakung ug mapainubsanon nga asetik. Natingala ang reyna sa iyang estilo sa kinabuhi, ug labi na sa kamatuoran nga wala gyud nangayo ang bililhon nga babaye kaniya, bisan pa man nga nagtuyo ang reyna nga hatagan siya og daghang mga regalo. Human makadawat og espirituhanong kaayohan alang sa iyang kaugalingon gikan sa iyang pag-uban ug pakighinabi kang bulahan Matrona, mibalik ang reyna sa iyang mga kuwarto.

Daghang mga masakiton usab ang miadto sa Banal nga Matrona ug nabalik ang ilang panglawas: kay gamhanan kaayo ang iyang pag-ampo sa pagtambal sa mga sakit – dili lang sa lawas, kondili usab sa espiritu.

Usa ka iladong babaye nga ginganlan og Euphemia, asawa sa eparco nga si Anphimus, nga nagkasakit sa usa ka grabeng ug dili na matambalan nga sakit – human siya napakyas sa pagpangita og tabang gikan sa mga doktor – miadto sa Banal nga Matrona. Gikuptan ni Euphemia ang kamot sa Matrona ug gibutang kini sa mga masakiton nga bahin sa iyang lawas, ug pinaagi sa paghikap sa kamot, nabalik siya sa hingpit nga kahimsog. Sa pagkakita nga ang balay diin nagpuyo ang Banal kauban ang iyang mga igsoon kay masipit ug, labaw pa, dili pa gani iya, gusto ni Euphemia nga magtukod alang sa iyang tig-ayo – ang Banal nga Matrona – og usa ka kumbento nga lapad ug komportable puy-an, nga iyang nakab-ot sa dili madugay.

Pagbalhin gikan sa masiksik nga balay ngadto sa bag-ong natukod nga kumbento, ang bililhon nga babaye nagtigom og mas daghang kawan sa espirituhanong mga karnero—mga batan-ong babaye ug mga minyo nga babaye—gihanyag niya sila kang Kristo, ug masigasig niyang gitagad ang ilang kaluwasan.

Paglabay sa mubo nga panahon, naaninaw sa Banal nga Matrona ang iyang hapit na nga pagpanaw paingon sa Dios, kay kini gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon. Murag naglakaw siya sa usa ka labing matahum nga dapit, diin nagtanum ang mga punuan sa kahoy nga puno sa bunga ug nag-agos sa tunga-tunga ang mga tinubdan sa putli nga tubig; sa unahan, adunay uma nga puno sa mamulak; daghang matahum nga mga langgam ang nag-awit didto sa nagkalain-laing matahum nga tingog; ang mga kahoy hinay-hinay nga nag-uyog sa malumo nga huyop sa hangin; ug ang mga bukal naghungihong sa duol – sa pagkatinuod, ang katahum sa maong dapit dili masukod, kay kini mao ang paraiso sa Dios. Nagtindog didto ang mga mahimayaon ug mahimagsik nga babaye, nga nagpakita sa bulahan nga Matrona og usa ka masidlak nga kwarto, nga gimugna sa kamot sa Dios ug dili sa kamot sa tawo, ug miingon kaniya:

'Tan-awa, mao kini ang imong puloy-anan, Matrona, nga giandam para kanimo sa Dios. Ania ug puyo dinhi!'

Gikan niining panan-awon, nasabtan sa bililhon nga biyuda nga nagkadool na ang iyang katapusan, ug misugod siya sa pagpangandam sa iyang pagpanaw, nag-ampo pa gayud siya nga mas mainit sa Ginoo, nga alang kaniya giisip niya nga walay bili ang tanang butang. Unya gitawag niya ang tanan niyang mga igsoon nga babaye ug gitudloan sila pag-ayo mahitungod sa gikinahanglan alang sa kaluwasan. Pagkahuman niya silang gipamintuan, natulog siya sa Ginoo ug mibiya sa iyang kalibutanong puloy-anan paingon sa langitnong puloy-anan nga giandam para kaniya, nga kaniadto niyang nakita sa usa ka panan-awon. Busa, ang Banal nga Matrona namatay sa usa ka tigulang nga edad nga puno sa panalangin[7592] . Nipuyo siya og baynte singko ka tuig sa kalibutan ug baynte singko ka tuig isip madre; ang kinatibuk-ang gidugayon sa iyang kinabuhi miabot sa usa ka gatus ka tuig. Ug karon nagpuyo siya sa walay katapusang kinabuhi, nagatindog sa atubangan sa trono sa Nagahatag-kinabuhi ug Dili-mahimong-bahin nga Trinidad—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo—ang Usa ka Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 2:

Tungod sa gugma sa Ginoo, Balaan nga Matrona, gikaligtaan nimo ang tinguha sa pahulay, sa paghayag sa imong espiritu pinaagi sa pagpuasa: kay imong mapuslanong gipildi ang mga mananap, ug pinaagi sa imong mga pag-ampo imong gipapas ang pagduha-duha sa imong mga kaaway.

[7592] Santa Matrona, nga namatay niadtong 492.

Ang Kinabuhi sa Balaan nga Theoktista.

Gisaulog sa Nobyembre 9

Sa Dagat Aegean nahimutang ang isla sa Paros[7593] . Sa maong isla adunay usa ka matahum nga simbahan nga gipahinungod sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios. Tungod sa dili mailhi nga mga hinungdan, ang tibuok isla, apil na ang simbahan, nangalaglag ug nahimong puloy-anan dili sa mga tawo, kondili sa mga mabangis nga hayop.

Usa ka adlaw, pipila ka mga mangangayam nga nagpuyo sa usa ka bukid sa baybayon nga gitawag og Euboea ang nagkasabot nga molarga paingon sa kana nga walay sulod nga isla aron mangayam og mga buangis nga hayop, kay daghan man og mga usa ug kanding sa isla. Pag-abot nila sa isla, mibaba ang mga mangangayam gikan sa barko dala ang ilang mga armas ug misugod sila sa pagtabok sa isla aron mangita og ayayamon. Usa kanila mao ang usa ka mangangayam nga mahadlok sa Ginoo ug nabalaka sa iyang kaluwasan. Pagbulag niya sa iyang mga kauban, naglibot siya nga nag-inusara sa bungkag nga isla, nagasubay sa mga hayop; ug sa dihang nakit-an niya ang maong bungkag nga templo, misulod siya niini ug misugod sa pag-ampo sa iyang makakaya, kay siya usa ka yano ug dili makabasa nga tawo. Samtang nagluhod ug nag-ampo siya, nakabantay siya og gamay nga lungag sa yuta nga puno sa tubig, ug sa sulod niini nababad ang mga liso sa tanom nga gitawag og 'oliotropion'[7594] (kini nga tanom daghan kaayo sa maong isla), ug miingon siya sa iyang kaugalingon: 'Duna'y tingali sulugoon sa Dios dinhi nga nagakaon niini nga mga liso.' Apan, dali dayon mibiya ang mangangayam sa templo, nagdali aron makasabay sa iyang mga kauban. Ang iyang mga kauban nagpabilin sa isla sulod sa pipila ka adlaw, nagdakop ug daghang usa ug kanding sumala sa ilang gusto, ug nagpauli na sila gikan sa disyerto paingon sa barko nga daghan ang ilang nadakpan. Unya ang mangangayam nga nahisgutan sa taas mibulag pag-usab sa iyang mga kauban ug misulod sa templo aron mag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; labaw pa, naglaum siya nga makita ang usa nga nagbabad sa mga liso sa mirasol sa tubig. Samtang nagbarog siya sa tunga-tunga sa simbahan nga nag-ampo, nakakita siya, sa tuo sa balaan nga halaran, og daghang sapot sa gagamba, ug sa luyo niini usa ka klase sa binuhat, nga daw nag-uyog sa hangin. Tungod kay gusto niyang masayran unsa ang nag-uyog sa luyo sa sapot sa gagamba, miduol siya ug hapit na niyang tangtangon ang sapot, apan kalit siyang nakadungog og tingog:

'Pahunong, tawo, ayaw na pagduol pa; nahuya ko, kay usa ko ka hubad nga babaye.'

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo ang mangangayam ug gusto molayas, apan wala niya kini mahimo tungod sa iyang dakong kahadlok: nangurog ang iyang mga bitiis, ang buhok sa iyang ulo mitindog ug nahimong hait sama sa mga tunok – ug nagbarog siya didto sa kahadlok. Pagkahuman nga nakabawi siya gamay sa iyang kaisog, nangahas siya sa pagpangutana:

'Kinsa ka, ug giunsa ka nagpuyo dinhi sa kamingawan?'

Ug usab nakadungog siya og tingog nga gikan sa luyo sa sapot:

'Ako nangayo kanimo,' ingon niini, 'ihagak og bisti, ug sa diha nga natabonan na ang akong kahubas, unya, kutob sa gisugo kanako sa Ginoo, isugilon ko kanimo ang akong bahin.'

Gikuha sa mangangayam ang iyang panapton sa gawas, gibutang kini sa yuta ug migawas siya sa templo. Pagkahuman sa mubo nga paghulat nga makasul-ob na ang iyang asawa sa iyang sinina, misulod siya pag-usab ug nakita niya kini nga nagtindog sa samang dapit diin siya kaniadto. Labihan ka kahadlok ang iyang hitsura, kay daw lang siya tawo – walay timailhan sa buhing tawo kaniya, apan daw usa siya ka bangkay: ang iyang mga bukog natabonan lang sa panit, puti ang iyang buhok, itom ang iyang nawong, lawom kaayo ang iyang mga mata – ug, sa kinatibuk-an, ang tibuok niyang hitsura sama sa usa ka bangkay nga naghigda sa kabaong; Halos dili na siya naghingas ug makasulti ra sa hinay nga tingog. Sa pagtan-aw kaniya sa mangangayam, mas nahadlok pa gayud siya ug, nahugno sa yuta, misugod sa pagpangayo niining babaye sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Unya, mituyok siya paingon sa sidlakan, gitangtang niya ang iyang mga kamot ug misugod sa pag-ampo; wala madungog sa mangangayam ang mga pulong sa iyang pag-ampo, apan nakadungog lang siya og malumo nga tingog nga misaka paingon sa Dios. Unya, mituyok siya kaniya, miingon ang balaan:

[7593] Ang Dagat Aegean – karon nailhan nga *Aegean Archipelago.* Paros – usa sa mga nag-unang isla sa Cycladic sa Aegean Archipelago.
[7594] Iliotropion – mirasol.

'Hinaut nga maluoy kanimo ang Dios, tawo – sultihi ko, nganong niabot ka niining disyerto? Unsa may imong buhaton dinhi sa kini nga walay tawo nga isla, diin walay nagpuyo? Apan sukad, sa akong hunahuna, gidala ka dinhi sa Ginoo alang sa akong pagkapaubos ug gusto ka makakat-on bahin kanako, ipadayag ko kanimo ang tanan.'

Ug gisugdan niya ang pagsaysay sa iyang sugilanon ingon niini:

Ang akong yutang natawhan mao ang Lezvie; natawo ko sa lungsod sa Mefimne[7595] ; ang akong ngalan mao si Theoktista; sa akong kinabuhi usa ko ka madre, kay sa dihang namatay ang akong mga ginikanan samtang bata pa ko, gisalig ko sa akong mga paryente sa usa ka kumbento ug naghimo ko sa mga monastikong panata. Sa usa ka higayon, sa pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, sa dihang ako'y napulo'g walo anyos, miadto ako uban sa panalangin sa usa ka duol nga baryo aron bisitahan ang akong igsoon nga babaye, nga nagpuyo didto uban sa iyang bana, ug nagpabilin ako sa gabii sa iyang balay. Sa tungang gabii, giatake ang baryo sa mga Arabo nga gipangulohan sa mabangis nga si Nizar. Gidaplin nila ang tibuok baryo; ako, kauban ang uban, nadakpan isip bihag, ug sa pag-abot sa kaadlawon, gisakay mi nila sa ilang mga barko ug nilarga. Pagkahuman sa usa ka adlaw nga paglayag, mipundo sila sa gabii dinhi sa isla, ug sa pagbaba nila sa mga bihag, gisusi nila kini aron mahibal-an pila ang hulam nga andam bayaran sa matag usa. Gidala ko gawas uban sa uban, ug sa pagkakita nako og usa ka parang duol lang, mituyok ko paingon niini ug nilayas. Gisundan ko sa akong mga mananakop ug gilutos sama sa mga mangangayam nga nagdakop sa usa ka hayop, apan gitabonan ko sa kamingawan—o mas tukma, gipanalipdan ko sa Diyos sa kamingawan sa Iyang grasya ug gipanalipdan ako gikan sa kamot sa akong mga manunukituki, aron dili nila ako makita o masundan. Niadto ko sa sulod nga disyerto niining isla ug wala ko mihunong sa pagdagan sa kahadlok hangtud nga ang mga punuan nga daghan og dagom ug mga palungpung, ingon man ang mga hait nga bato, grabeng nakagasgas sa akong mga tiil. Wala na ko makadagan pa, mao nga nahulog ko sa yuta nga daw patay, ug natabunan sa akong dugo ang yuta, nga nag-awas gikan sa akong mga samdan nga tiil. Gibuhat nako ang tibuok gabii sa grabeng kasakit, apan nagpasalamat ako sa Dios nga Giluwas ko Niya gikan sa kamot sa akong mga kaaway ug gipabilin nga walay mantsa. Ug nahunahuna nako nga mas maayo pa nga mamatay dayon dinhi sa kamingawan samtang birhen pa kaysa mabuhi taliwala sa dautang mga tawo ug mawala ang pagkabirhen nga akong gipahinungod kang Cristo. Sa buntag nakita nako nga ang dautang mga tulisan nilarga na gikan sa isla, ug napuno ko sa kalipay nga nakagawas ko sa ilang pagkaulipon; ug sa akong dakong kalipay nakalimot ko sa akong sakit. Busa, sukad niadto hangtod karon, nagpuyo ko niining isla sulod sa katrenta'y unom ka tuig. Nagpabilin kong buhi pinaagi sa mga liso sa olotropion, nga daghan dinhi moturok, apan mas gipakaon pa gayud ko sa Pulong sa Dios: kay nahinumdom pa man ko sa tanang salmo, himno, ug pagbasa nga akong nahibal-an sa akong kombento, ug pinaagi niini makakaplag ko og kahupayan ug mapakaon ang akong kalag. Ang akong mga sinina dali ra nga naguba ug nahabilin akong hubad, nga ang grasya sa Dios ra ang akong tabon, nga nagapanalipod kanako gikan sa tanang dautan.

Pagkahuman niya kini gisulti kaniya, ang balaan nga dalaga mitaas sa iyang mga kamot paingon sa langit ug nagpasalamat sa Dios sa Iyang dili masukod nga kaluoy nga gipakita kaniya. Unya, sa pagbalik niya sa mangangayam, miingon siya:

'Nasulti na nako kanimo karon ang tanan mahitungod sa akong kaugalingon; usa ra ka butang akong hangyo kanimo, nga akong gipangayo nga imong tumanon alang kanako, alang sa Ginoo: sa diha nga moanha ka mangayam dinhi sa isla sa sunod ting-init (Nasayud ko nga moanha ka gayud, kay mao kana ang kabubut-on sa Dios), unya kuhaa ang usa ka bahin sa Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo sa usa ka limpyo nga sudlanan ug dad-a kini dinhi kanako; kay sukad nagsugod ko'g puyo dinhi sa kamingawan, wala pa ko giisip nga takus nga makatagamtam sa ingon nga gasa. Karon, adto sa kalinaw ngadto sa imong mga kauban ug ayaw paghisgot kanako.

Nisaad ang mangangayam nga tumanon ang iyang mga sugo ug, pagkahuman sa pagyukol sa katingalahang sulugoon ni Kristo, nilakaw siya, naglipay ug nagpasalamat sa Dios nga Iyang gipadayag kaniya ang ingon nga bahandi Niya, gihatagan siya sa pribilehiyo sa pagtan-aw ug pakig-istorya kaniya, ug gikonsiderar

[7595] Lesvia – Lesbos – usa ka isla sa Dagat Aegean, nga ulahi ginganlan human sa pangunang siyudad niini, ang Mytilene. Sa amihanan nga bahin sa isla nahimutang ang lungsod sa Mephimna, karon gitawag nga Molyvos, uban sa dagkong pantalan niini, nga nangaguba na sukad pa sa panahon sa Gubat sa Peloponeso (406 BC).

siyang takus sa mga pag-ampo ug panalangin sa usa nga ang tibuok kalibutan dili takus. Pag-abot niya sa baybayon, nasugat sa mangangayam ang iyang mga kauban nga nagpaabot kaniya ug nabalaka sa iyang paglangan, kay ilang gihunahuna nga nawala siya sa disyerto. Apan wala niya gipadayag kanila ang sekreto nga gisugo kaniya nga itago – ug busa mibalik sila sa ilang panimalay. Samtang nagpaabot ang mangangayam sa umaabot nga ting-init sama sa usa ka dakong kalipay, naghandum nga makita pag-usab ang putli nga Nobya ni Cristo nga nagpuyo sa disyerto sama sa usa ka palasyo. Sa pag-abot sa dugay na niyang gihulat nga panahon, mibalik siya sa pagplano uban sa iyang mga kauban nga molarga paingon sa isla sa Paros aron mangayam. Sa dili pa mosakay sa barko, gikuha niya gikan sa presbiter, sa usa ka gamay ug limpyo nga kabaong, usa ka partikulo sa Labing Putli ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo, sumala sa gisugo kaniya sa bulahan nga si Theoktista, ug, uban sa pagrespeto nga pagdala niining partikulo uban kaniya, mibiyahe siya. Pag-abot niya sa isla, midala siya sa Balaang Misteryo ngadto sa kana nga bungkag nga simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, diin nakig-istorya siya sa bulahan niadtong miaging tuig; apan sa pagsulod niya sa simbahan, wala niya makita si Santa Theoktista. Ug iyang gihunahuna nga ang bililhon misulod tingali sa layo nga kamingawan o nagpahimo sa iyang kaugalingon nga dili makita, tungod kay ang uban niyang mga kauban miuban sa maong mangangayam. Sa kasubo, mibiya ang mangangayam sa simbahan ug misunod sa iyang mga kauban. Paglabay sa mubo nga panahon, lihim siyang nilayas kanila ug, sa pagbalik nga nag-inusara, miadto sa simbahan – ug sa kalit lang, mitungha ang Kagalang-galang Theoktista sa samang dapit diin siya nagbarog kaniadto, nagsul-ob sa samang bisti nga gihatag kaniya sa mangangayam sa miaging tuig. Pagkita niya sa bulahan, nahugno ang mangangayam sa yuta ug mihapa sa atubangan niya. Siya, sa baylo, dali nga miduol kaniya ug miingon uban sa mga luha:

'Ayaw pagbuhat ani, tawo, kay gikuptan nimo ang Balaang mga Gasa; ayaw paglapas sa mga Misteryo ni Kristo, ug ayaw paglagot sa akong kahuyang, kay usa akong dili takus nga babaye.'

Ug gikuptan niya ang mangangayam sa iyang bisti, gipataas niya kini gikan sa yuta. Siya, sa baylo, gikuha ang kaban nga naglangkob sa Balaang Misteryo ug gihalad kini kaniya[7596] . Ang mahimayaong babaye unang nahulog sa yuta atubangan sa Balaang Misteryo ug gibasa ang yuta sa iyang mga luha. Unya, sa pagbangon, gidawat niya ang Balaang mga Gasa sa iyang mga kamot, gikaon kini, ug miingon uban sa lawom nga pagbati:

'Karon, Ginoo, tugoti ang imong alagad nga molakaw sa kalinaw, kay nakita sa akong mga mata ang akong kaluwasan, ug nadawat nako sa akong mga kamot ang kapasaylo sa mga sala. Karon moadto na ako asa man ang imong kaayo magdala kanako.'

Pagkahuman niya og sulti niini, iyang gitangtang ang iyang mga kamot sa kasubo ug mitindog sulod sa taas nga panahon, nag-ampo ug naghimaya sa Dios. Unya, uban sa panalangin, iyang gipabalik ang mangangayam sa iyang mga kauban.

Pagkahuman sa pipila ka adlaw sa kamingawan, nakadakop ang mga mangangayam og daghang kanding ug usa ug mibalik sa barko. Apan ang maong mangangayam mibulag pag-usab kanila ug miadto nga nag-inusara sa templo, aron mangayo sa mga pag-ampo ug panalangin sa bililhon nga babaye alang sa iyang panaw. Miadto siya sa dapit diin kaniadto sila nakig-istorya ug nakita niya ang bililhon nga babaye nga patay na sa yuta; ang iyang mga kamot nakatupi sa iyang dughan, samtang ang iyang balaan nga kalag mibyahe na ngadto sa kamot sa

---

[7596] Sa iyang salaysay bahin niini, nagsulat si San Demetrio sa Rostov: 'Sa karon, ang pipila ka mga Kristohanon nabigla nga ang Banal nga mga Misteryo gisalig sa maong mangangayam aron dad-on kini sa kamingawan, ug nga siya, usa ka layko ug dili ordinado, nangahas sa pagdala niining mga Misteryo, nga angay lamang dalhon sa mga pari. Apan ayaw sila pagkahibulong niini – mao kana ang batasan sa unang Simbahan: niadtong mga panahona, bisan ang mga dili ordinado gitugotan nga kuhaon sa ilang mga kamot ang Banal nga Komunyon ug dad-on kini uban kanila, paingon sa mga panimalay nga layo sa simbahan ug sa mga taas nga pagbiyahe... Apan sa ulahi gidili sa mga balaang Amahan ang mga dili ordinado sa pagkuha sa Lawas ni Kristo sa ilang mga kamot ug pagdala niini gawas sa simbahan; si San Juan de la Cruz, labi na, gidili kini, ug gibuhat niya kini tungod sa mosunod nga rason. Sa iyang pagka-patriarka sa Constantinople, usa ka iladong babayeng maharlika, pagkahuman nakadawat og bahin sa Labing Balaan nga Lawas ni Kristo sa simbahan, gidala kini sa iyang balay ug gisagol sa usa ka potion alang sa salamangka. Pagkahibalo niini, si San Juan de Chrysostomo nagmando nga sugod niadto sa tanang simbahan, ang Lawas ni Kristo dili na ibutang sa kamot sa mga tawo, kondili, kauban sa Balaang Dugo—nga gitago isip bino—ihatag kini sa baba pinaagi sa usa ka kutsara. Sa wala pa niadtong panahona, wala pa gigamit ang mga kutsara sa Simbahan; imbis niini, ang mga piraso sa Lawas ni Kristo gibutang diretso sa mga kamot sa mga matinud-anon, samtang ang Bililhon nga Dugo gihatag gikan sa kalis. Sukad niadto, pinaagi sa sugo ni San Krisostomo, ang Banal nga Komunyon gisugdan nga ihatag pinaagi sa kutsara, ug gitugotan lamang ang mga inisyado sa pagdawat niini, samtang ang mga dili inisyado dili tugutan nga hikapon kini sa bisan unsang paagi, aron malikayan ang bisan unsang paglapas sa Balaang Misteryo.

Dios[7597] . Nihapa siya sa atubangan sa iyang balaan nga mga relikya, gikahagkag sa mangangayam ang iyang balaan nga mga tiil ug gihugas kini sa iyang mga luha. Ug sa pag- , wala siyay nahunahunaon unsay buhaton, kay usa man siya ka yano kaayo nga tawo ug kadaghanan sa iyang kinabuhi gigugol sa kamingawan, uban sa mga buangis nga mananap, imbis sa mga lungsod uban sa mga tawo. Wala gani misulod sa iyang hunahuna nga moadto sa ubang mga mangangayam ug isulti kanila ang nahitabo, aron magkahiusa sila sa paghatag niining balaan nga lawas og angay nga lubong. Pagkahuman niya og hukay og gamay nga yuta sa pinakapaspas nga mahimo niya, siya ra ang naglubong sa bangkay sa bililhon nga babaye niini. Sa pagbuhat niya niini, nangahas siya nga putlon ang usa ka kamot gikan sa balaan nga lawas isip panalangin para sa iyang kaugalingon, nga nagtinguha nga itago kini nga kamot uban sa dungog sa iyang kaugalingong panimalay. Apan bisan pa nga gibuhat niya kini sa pagtuo, tungod sa gugma ug debosyon sa halangdon, ang maong buhat dili makapahimuot sa Dios, sama sa makita sa mosunod nga salaysay. Pagkahuman niyang putlon ang kamot, giputos niya kini sa usa ka limpyo nga panyo ug, gisulod niya kini sa iyang dughan, miduol siya sa iyang mga kauban nga naa na sa barko, apan wala siya mag-ingon bisan unsa kanila. Ug ulahi na kaayo sa dihang nilarga sila gikan sa baybayon, ug pagkahuman nila'g itas ang mga layag, nagpadayon sila sa paglayag uban sa maayong hangin. Ug ang tanang mangangayam nagtuo nga paspas kaayo ang paglayag sa ilang barko – sama sa langgam nga naglupad – busa naglaum sila nga makaabot sa Bukid Euboea sayo sa buntag. Apan sa pagsubang sa adlaw, nasuta nila nga naa na usab sila sa samang dapit – sa gawas sa baybayon sa isla sa Paros – ug ang ilang barko nagbarog nga walay lihok, mura'g gipugngan sa usa ka angkla o gihila paatras sa usa ka isda nga remora[7598] . Gikupot sila sa kahadlok, ug nangutana sila sa usag usa kon kinsa ang nakasala ug kinsa ang sala ang nagpugong kanila, nga maoy hinungdan nga ang barko dili gani makalihok gikan sa iyang puwesto. Unya ang mangangayam nga nagkuha sa kamot sa santo, sa dihang nakamatikod sa iyang sala, mibiya sa barko ug, nga wala mahibaloan sa iyang mga kauban, miadto sa simbahan. Sa pagduol niya sa relikya sa santa, gibutang niya ang balaan niyang kamot sa dapit nga gikinahanglan, sa husto nga lugar, ug pagkahuman sa mubo nga pag-ampo, mibalik siya sa iyang mga kauban. Pag-uli niya sa barko, dali dayon kini milarga ug nagpadayon nga walay babag, ug naglipay ang tanan. Samtang paspas ang paglayag sa barko ug hapit na kini moabot sa Euboea, gisugdan sa mangangayam ang pagsulti sa iyang mga kauban sa tanan nga nahitabo kaniya: kung giunsa niya pagkaplag kang Banal nga Theoktista sa miaging ting-init; kung giunsa niya pagdala kaniya sa Balaang mga Gasa niining ting-init; ug kung giunsa niya pagkuha sa kamot sa balaan pagkahuman sa iyang kamatayon, ug tungod niini napugngan sila sa paglayag tibuok gabii. Pagkadungog nila sa tanan nga nahitabo, nabati kaayo sila, apan misugod sila'g reklamo ug nasuko sa mangangayam tungod kay wala niya sila pasultihi bahin niini samtang naa pa sila sa maong isla, 'aron,' ingon nila, 'makadawat usab kami sa panalangin sa pinalangga sa Dios'. Gipabaliktad nila ang barko, mibalik sila sa Paros sa dakong pagdali, ug pag-abot nila sa isla, nangadto sila sa simbahan nga magkuyog. Misulod sila niini uban sa kahadlok, miduol sa dapit diin gituohan nga natulog ang balaang lawas sa bililhon nga babaye; ilang nakaplagan ang dapit, apan wala silay nakitang lawas—ang ilang nakita lang mao ang bakas sa usa ka lawas nga natulog sa yuta, kay klaro kaayo ang mga marka sa dapit diin nakapahulay ang iyang ulo ug mga tiil. Natingala kaayo sila tanan ug nalibog kon asa nawala ang bililhon nga babaye. Ang uban miingon nga nabanhaw siya gikan sa mga patay; ang uban miingon nga wala pa siya nabanhaw sa wala pa ang kinatibuk-ang pagkabanhaw, apan gidala sa mga kamot sa mga anghel ngadto sa lain nga dapit ug gilubong, sama sa nahitabo kang balaan nga martir nga si Catherine kaniadto. Bisan pa niana, nangalatag sila sa tibuok isla aron pangitaon siya, nga naglaum nga makit-an siya—buhi man, nabanhaw, o patay ug gidala sa lain nga lugar. Tungod kay yano ug dili edukado nga mga tawo sila, naningkamot sila nga masabtan ang mga misteryo sa Dios, nga walay nakahibalo. Pagkahuman nilang gipangita siya bisan asa ug wala gyud siya nila kaplagan, mibalik sila sa simbahan ug uban sa lawom nga pagbati, gihumokan nila ang dapit diin nahigda ang lawas sa iladong balaan. Pagkahuman sa pag-ampo, mibalik sila sa ilang mga panimalay ug gisultihan ang mga tawo sa tanan nga mahitungod sa iladong balaan nga si Theoktista, ug ang tanan nangahibulong ug naghimaya sa Dios, nga katingalahan sa Iyang mga balaan; kaniya na ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[7597] Si San Theoktistus namatay niadtong 881, human sa 36 ka tuig nga pagpaninguha sa pagsakripisyo sa isla sa Paros.

[7598] Ang maong isda gitawag nga remora tungod kay, kon kini magkatigum sa dagkong grupo sa palibot sa usa ka barko, kini makapugong sa pag-uswag sa barko.

Ang Kinabuhi sa Banal nga si Juan Kolov

Gisaulog sa Nobyembre 9

Sa Nobyembre 9, gihatagan og dungog sa Simbahang Orthodox ang Banal nga si Juan Kolov[7599] . Nakadawat si Banal Juan niining ngalan tungod sa iyang mubo nga panglawas[7600] . Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, iyang gisalikway ang kalibutan ug miadto uban sa iyang igsoon nga si Daniel sa Disyertong Skete sa Ehipto[7601] . Sa sinugdan, siya ug ang iyang igsoon nga si Daniel nagpuyo og kinabuhi sa nga ascesis sa hingpit nga pag-inusara, apan sa ulahi nakamatikod siya nga, tungod sa iyang masiga ug dili mapugngan nga kinaiya, ang hugot nga ascesis mahimo lamang buhaton ubos sa istriktong giya sa ubang mas eksperyensiyadong mga asketiko – ang mga tigulang. Nadala siya niini nga pagkahibalo sa panginahanglan og istrikto ug eksperyensiyadong magtutudlo tungod sa mosunod nga panghitabo, nga nahitabo dili madugay pagkahuman nila sa disyerto. Usa ka adlaw, kalit lang, miingon siya sa iyang igsuon ug kauban nga asketiko:

'Dili na ko gustong mabalaka sa bisan unsa; gusto nakong mabuhi sa disyerto nga walay kasubo, sama sa usa ka anghel.'

Pagkahuman niya niini, gikuha niya ang iyang mga sinina ug mibiya sa iyang selda. Niadtong gabii, adunay grabeng katugnaw: hubad, nakigbisog si Juan sa katugnaw sulod sa dugay nga panahon; sa katapusan, tungod kay dili na niya kini makaya, nagpasiya siya nga mobalik sa iyang selda.

'Kinsa na?' mao ang tingog ni Daniel gikan sa sulod sa dihang gipukpok ni Juan ang pultahan samtang nagkatugnaw siya.

'Ako ni, imong igsoon; dili na nako kaya ang katugnaw ug mibalik ko dinhi aron moserbisyo kanimo,' tubag ni Juan.

'Lakaw, demonyo,' tubag ni Daniel, 'ug ayaw ko pagtuptopa; ang usa ka anghel wala magtagad sa iyang lawas ni magkinahanglan og pagkaon.'

Niadto, nasabtan sa Banal nga si Juan nga sobra ang iyang pagsalig sa kaugalingong kusog, nga wala pa masulayi sa pakigbisog batok sa pag-antos ug tukso; nasabtan niya ang iyang sayop ug naghilak siya og mapait tungod niini. Unya gibuksan ni Daniel ang pultahan sa iyang selda para kaniya ug miingon:

'Iga ko, tungod kay ikaw sa unod, kinahanglan ka mag-antos alang sa imong lawas ug unod.'

Sumala niining pahimangno, dali ra niyang gibyaan si Daniel ug mibyahe aron makita ang usa ka tigulang nga ginganlan og Pimen. Gusto niyang palambuon sa iyang kaugalingon ang usa ka lig-on nga kabubut-on, andam sa bisan unsang hagit, nga dili gayud maliso gikan sa agianan nga iyang gipili; sa samang higayon, si Banal Pimen nailhan gayud tungod sa pagkamalig-on ug dili matandog nga kinaiya sa iyang kabubut-on. Ang pagbiya ni Banal Pimen sa kalibutan hingpit kaayo nga gisalikway gani niya ang pagtan-aw sa iyang kaugalingong inahan, nga miadto sa hermitahan aron bisitahan siya. Kini nga tigulang, nga adunay ingon ana ka lig-on nga kinaiya, mao ang giduol ni Juan nga dili mapailubon, mapinanggaon, ug masigasig—nga wala pa hingpit nga nakapahimutang sa walay hunong nga pagpangita sa iyang gipiling mga pagpanamastamas. Pag-abot ni Juan, misaad siya nga mosunod sa tanang butang, bisan unsa pa man ang iyang ipabuhat. Ang Kagalang-galang Pimen, nga gustong sulayan ang iyang pagkamapailubon, gisugo siya sa pagdidilig sa usa ka lubos nga uga nga kahoy, ug sulod sa tulo ka tuig nagpaningkamot siya sa pagdidilig niini, bisan pa nga uga na kaayo kini nga ang tanan nagtuo nga hingpit nga walay pulos ang iyang paningkamot. Apan sa tinuod, ang paningkamot ug pagkamapailubon sa Kagalang-galang Juan wala mag-usik: pagkahuman sa tulo ka tuig, ang uga nga kahoy natabonan sa luntiang dahon ug nagbunga og daghang bunga. Sa tanan nga nakasaksi sa milagro, gitawag ang kahoy nga 'kahoy sa pagsunod'[7602]

[7599] Si San Juan Kolov nabuhi ug nag-alagad sa unang katunga sa ika-5 nga siglo.

[7600] Ang 'Kolov' sa Griego nagpasabot og 'mubo sa tangkad'.

[7601] Ang Desyerto sa Skete sa Ehipto, nga nailhan usab nga 'ang Skete', nahimutang usa ka adlaw nga biyahe (25–30 versts) gikan sa Bukid Nitrian, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto. Usa kini ka uga ug batuhan nga disyerto, paborito nga puluy-anan sa mga eremita sa Ehipto, nga nahimong bantog tungod sa mga asetikong buhat sa mga monghe nga nangita og dalangpanan didto. Gikan niining dapita, ang ubang mga monastikong puloy-anan sa disyerto gitawag nga 'sketes', diin ang labing debotong monghe nagpuyo aron pangitaon ang labing hugot nga pag-inusara ug walay hunong nga kahilom sa Usa ka Dios.

. Sa pagduol niya kang Banal Pimen nga puno sa mainitong pagtuo, nakuha ni Banal Juan gikan kaniya ang kalumo ug pagkapaubos sa usa ka karnero. Sa usa ka higayon, miingon kaniya ang usa ka igsoon:

'Daotan ang imong kasingkasing.'

'Tinuod kana,' tubag ni Juan nga malumo, 'ug mas daotan pa kaysa sa imong gihunahuna.'

Mao kana ang iyang kahanas sa pagdawat sa mga pagpasipala uban sa kalumo.

Sa sinugdan, nagpuyo siya ilawom sa giya sa uban; unya nakab-ot ni Banal Juan ang kahanas sa maalamong paggiya sa uban. Gitudlo siya sa Ginoo nga magiya ug magtutudlo sa Banal nga si Arsenius ang Dako, nga sa ulahi, sama kaniya, nahimong ilado tungod sa iyang dagkong mga buhat[7603] . Kining si Arsenius, usa ka patrician sa pagkatawo, miadto sa disyerto diretso gikan sa imperyal nga korte, diin siya ang magtutudlo sa mga anak ni Emperador Theodosius ang Dako: sila Honorius ug Arcadius. Pagkahuman niyang biyaan ang korte, diin napalibotan siya sa dagkong dungog, siya—bisan pa medyo batan-on pa (mga kap-atan anyos siya niadto) apan usa na ka espirituhanong eksperyensyadong asketa—nagpasiya, aron mapadayon ang iyang espirituhanong pag-uswag ug dugang pagpaayo sa kaugalingon, nga ihatag ang iyang kabubut-on nga walay kondisyon kang Banal nga Juan. Sa sinugdan, katingalahan sa pipila sa mga igsoon nga ang usa ka tawo nga taas kaayo og edukasyon ug adunay mahimayaong kaliwatan sa , moadto pa sa yano ug walay pormal nga edukasyon nga mga tigulang alang sa dugang kahayag. Usa sa mga igsoon wala mapugngan ang iyang kuryosidad ug nangutana kaniya sa usa ka adlaw:

'Giunsa man nga ikaw, nga nakat-on sa Griyego ug Romano nga kahibalo, nangayo og giya gikan sa usa ka yano ug walay-edukadong tigulang?'

'Tinuod nga aduna koy akademikanhong edukasyon,' tubag ni Arsenius, 'apan wala pa gani nako nahibal-an ang alpabeto sa kahibalo niining yano ug walay-edukadong tawo, kay,' iyang gipatin-aw, 'ang pagpaubos mao ang basihanan sa tanang hiyas, sama sa alpabeto nga basihanan sa kinabuhi sa literatura.'

Mao kana kadako sa iyang pagpasidungog sa pagpaubos, nga namulak sa monasteryo sa kaniadto mainit ug hambog nga si Juan. Paglabay sa pipila ka tuig sa ilang gipaambit nga kinabuhi sa pag-asceta, sa dihang nadungog ni Arsenius ang usa ka misteryosong tingog nga nagtawag kaniya sa paglayas gikan sa mga tawo ug pagpabilin sa kahilom, kay 'ang kahilom mao ang gamot sa pagkawalay-sala', didto siya gipanalanginan ni Banal nga Juan sa pagbiya sa komunidad ug paghalad sa iyang kaugalingon sa hingpit nga pag-inusara ug kahilom sa disyerto. Apan ang iyang lawom nga gugma alang sa iyang mapainubsanon nga magtutudlo ug sa tanan niyang mga disipulo nagdala kaniya sa daghang higayon nga biyaan ang iyang kamingawan sa disyerto ug mobalik sa monasteryo sa pipila ka panahon.

Tungod sa iyang tinguha sa kaugalingong kaluwasan, si Kagalang-galang Juan nag-atiman usab sa kaluwasan sa uban uban sa parehas nga kadasig. Sa siyudad sa Alexandria, sa iyang panahon, nagpuyo ang usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Thais. Gidako sa mga matinud-anong ginikanan, pagkahuman sa ilang kamatayon gigamit niya ang tibuok kabtangan nga iyang napanunod alang sa mga buhat sa kalooy. Ang mga tigulang sa skete, diin nagpuyo ang Banal nga Juan, kanunay mosulod sa iyang balay isip kapuy-an kon moanhi sila sa siyudad. Kalit lang, nakaabot sa mga tigulang ang mga hungihong nga dugay na niyang nahurot ang iyang bahandi ug karon, tungod kay dili na niya makaya ang kakabus, gigamit na niya ang iyang katahum ug pagkabatan-on isip tinubdan sa kita aron masuportahan ang iyang kaugalingon. Ang mga tigulang nangaluluoy kaayo sa pagkahibalo sa ingon nga pagkahulog sa grasya sa maayong pagkatawo nga si Taisia ug sa katapusan nagpasiya nga paningkamotan nga giyaon ang ulila aron malikayan ang makaguba niyang sayop. Nagpasiya sila nga itugyan kini nga lisod nga buluhaton kang Reverend John.

'Gihatagan ka sa Diyos og kinaadman,' ingon nila kaniya, 'apan nakaabot kanamo ang mga hungihong nga si Igsoon Taisia, nga buotan kaayo kanamo, nagkinabuhi sa usa ka maluoy nga paagi. Palihug, Abba, adtoa siya ug pakig-istorya kaniya; tingali ang imong mga pulong makapabalik kaniya sa hustong paghuna-huna.'

Nag-ampo si Reverendo Juan ug mibiyahe dayon. Nahibalo siya nga walay panahon nga maglangan sa ingon ani nga butang. Sa matag oras nga milabay, si Taisia mahimong mas malubong sa iyang pagkahugno. Didto siya, nagtindog sa atubangan sa balay ni Taisia, apan karon sirado na ang entrada para sa mga tigulang. Sama sa

---

[7602] Usa ka kaubanan ni Juan nakakita niining kahoy niadtong tuig 402. Ang Kahoy sa Pagmasunuron nagpabilin nga buo hangtod karon, punô sa bunga ug napalamutian sa daghang luntiang dahon.

[7603] Paghinumdom kang Banal Arsenius ang Dako sa ika-8 sa Mayo

kaniadto nga bisan kinsa nga gustong kuhaon ang bisan unsa gikan sa balay para sa ilang kaugalingong panginahanglan gitugotan mosulod, karon, sa sukwahi, kadtong nagbitbit og kuwarta ug bahandi ra ang gitugotan mosulod. Hinay-hinay nga gihangyo sa tigulang ang sulugoon nga ipahibalo sa iyang agalon ang iyang pag-abot. Apan sama sa pagbag-o sa disposisyon sa agalon, nabag-o usab ang disposisyon sa iyang mga sulugoon. Ang bastos nga sulugoon, nga nakahibalo nga ang mapainubsanon nga tigulang walay ikatabang sa iyang agalon, mitubag sa iyang hangyo uban sa daghang mga panamastamas. Gidawat sa halangdong tigulang ang iyang panamastamas uban sa pagkamapainubsanon ug gibalik pag-usab ang iyang hangyo, nga gidugang lang kini:

'Sultihi usab ang imong agalon nga makakuha ko og bililhon nga mga butang para kaniya.'

Unya nagpasiya ang sulugoon nga babaye nga ireport siya sa iyang agalon.

'Pasud-a siya,' ingon ni Taisia, 'ang mga monghe molakaw sa baybayon, ug usahay makakita gyud sila og bililhon nga mga kabibe ug bato.'

Misulod si Reverend John sa kuwarto ni Taisia, mitungko tupad niya, gininhawa og bug-at ug misugod sa paghilak.

"Ngano man ka nagahilak?" nangutana si Taisia nga nabigla.

"Unsa may nakapahawa kanimo gikan kang Hesukristo, ang Imortal nga Nobyo? Ngano man nga nakalimot ka sa Iyang langitnong palasyo ug nagpadungot sa imong kaugalingon sa hugaw nga mga buhat?" pangutana sa Reverendo nga Amahan.

Ug kalit lang nahinumduman sa malisud nga babaye si Kristo, nga dugay na niyang nakalimtan, ug kinsa iyang gitudlo sa paghigugma sa iyang mga namatay na nga ginikanan sa iyang pagkabata. Ang mga pulong sa tigulang sa Dios, sama sa kalayo, gisunog ang tanang sagbot nga nakababag sa maayong binhi nga dugay nang gipugas sa iyang kasingkasing. Ang matinud-anong paghinulsol dali kaayo mibabag ug mihugot sa iyang tibuok pagkatawo.

'Amahan! Amahan! Sultihi ko: aduna bay pasaylo para sa sama nako?' iyang gisiyagit sa grabeng kagubot sa kasingkasing.

'Anaa,' tubag sa tigulang, 'ang Manluluwas kanunay nagpaabot ug nagpasaylo sa mga tinuod nga maghinulsol. Hinulsol, ug ang tanang anghel sa langit malipay alang kanimo!'

'Busa, panguloa ko, panghawaa ko ning dapita; panguloa ko bisan asa nimo gusto, ipakita lang nako ang usa ka lugar nga angay alang sa paghinulsol,' pagpakisayud ni Taisia sa tigulang.

Gibilin niya uban kaniya ang iyang panimalay, nga nadungisan sa mga sala sa daghang adlaw, nga wala gyud magbuhat bisan unsang paghan-ay mahitungod sa iyang gipanag-iya nga nakuha sa dautan. Gidominar siya sa nagdilaab nga tinguha nga dili na gayud mubalik sa malisod ug walay pag-amping nga dalan sa kinabuhi nga iyang gipili. Natingala si Reberendo John sa katingalahang paglihok sa grasya sa Dios, ug, samtang gidayeg ang Labaw nga Ginoo nga Makagagahum ug Maloloy-on, gidala niya ang iyang peregrino padulong sa mas lagyong dapit sa kamingawan, layo sa makasasala nga siyudad diin hapit na niyang gipahimakak ang iyang kaugalingon. Miabot ang gabii. Alang sa gikapoy nga biyahero, naghimo si Reberendo og sandalan sa ulo gikan sa balas ug miingon, 'Pahulay na karon.' Human siya paghimò og tanda sa krus, nilayo siya kaniya ug, pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo sa gabii, mihawa aron siya mismo makapahulay na sa gabii. Ug sa iyang damgo, nakita sa tigulang ang dapit diin iyang gibyaan si Taissia: napalibotan kini sa usa ka katingalahang kahayag nga misaka hangtod sa langit; ug didto, sa taliwala niining kahayag, usa ka anghel gikan sa langit ang nag-alsa sa iyang nag-antos nga kalag paingon sa Ginoo mismo. Sa diha nga namata ang tigulang gikan sa iyang tulog, dali dayon siyang midagan paingon sa lugar diin niya gibyaan si Taisia, ug sa pag-abot niya didto, nakit-an gyud niya nga patay na kini.

'Usa ka oras sa matinud-anong paghinulsol sa bahin niining makasasala nakatagbaw sa Maloloy-on nga Huwes ug gibalik ang naligaw nga anak ngadto sa iyang Mahigugmaong Amahan,' miingon ang reverendo nga amahan, ug, pagkahuman niyang gugol sa gabii sa pag-ampo hangtod sa kaagahon, gilubong niya ang lawas sa bulahang Taissia niadtong buntaga. Pagbalik niya sa monasteryo, gidala niya ang dakong kalipay sa tanang monghe pinaagi sa iyang pagsaysay sa katingalahang paghinulsol ug paghimaya ni Taisia, nga ila tanang nailhan.

Ang Kagalang-galang Juan Kolov nailhan usab nga usa ka manunulat. Gawas sa iyang daghang mga pulong, nga narekord sa ubang monghe, mibiya siya og detalyado ug matahum nga salaysay sa kinabuhi sa Kagalang-galang Paissius, nga gitigom, sumala sa iyang giingon, 'alang sa kaayohan sa tanan'. Napahimoon ni

Rebe Huwon kining si Paissius, nga nalayo sa husto nga dalan, nga mouyon sa iyang hangyo, hangtud nga kining ulahi, kalit ug dili na mabalik nga gisalikway ang tanan niyang kabtangan sa kalibutan, ug gigugol ang nahibilin niyang kinabuhi sa paghinulsol sa kamingawan. Human niya gisaysay sa hagiograpiya ang daghang mga milagro nga gihimo ni Banal Paissius, giisip ni Banal Juan nga gikinahanglan nga idugang ang mosunod niyang kaugalingong pahayag:

'Ayaw pagduha-duha ang bisan kinsa, sa pagkadungog sa iyang himayaon ug supernatural nga mga buhat, ni maghunahuna nga nagdugang ko og bisan unsa nga ako mismo aron madugangan ang dungog niining amahan nga pinalangga nako. Siya labaw pa sa tanang dungog sa tawo ug dili na nanginahanglan og pagdayeg gikan sa mga ubos nga kahimtang, kay gidayeg siya sa labing hataas sa mga balaang anghel. Gisaysay ko kini alang sa kaayohan sa mga nagapaminaw ug gustong mosubay sa iyang mga hiyas; gisaysay ra nako ang akong nakita sa akong kaugalingong mga mata ug nadungog sa akong kaugalingong mga dalunggan.

Kini nga mubo nga pahayag klarong naglarawan sa kinaiya ni Kagalang-galang Juan isip usa ka manunulat.

Ang tukmang petsa sa bulahan nga pagpanaw ni Reverendo Juan wala pa matino. Kasagaran kini gibutang sa tuig 422 o 430. Mahitungod sa lugar diin kini nahitabo, kini mao ang kamingawan duol sa Koltsum, o karon nga Suez. Ang iyang mga balaan nga relikya gitipigan sa Simbahan ni San Mina nga Martir sa Ehipto. Ang iyang ngalan, isip usa ka karaang kampyon sa pagkamatinud-anon, nailhan bisan pa sa gawas sa utlanan sa Simbahang Orthodox.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir nga sila Onisiphorus ug Porphyrius

Gisaulog sa Nobyembre 9

Ang balaan nga mga martir nga sila Onisiphorus ug Porphyrius nagpuyo sa panahon sa paghari sa Romanong Emperador Diocletian. Sa panahon sa malupit nga pagpanlupig sa mga Kristohanon nga gipasiugdahan niining dautang emperador, giisip silang takus nga mag-antos og grabeng pag-antos alang kang Kristo. Gipailawom sila sa dili makatawo nga pagpanakit sa tibuok nilang lawas ug sa lain-laing makalilisang nga pagpasakit. Pagkahuman, gibutang sa mga taga-tortyur kining mga martir ni Kristo sa taas nga griddle ug, pagkahuman gisiga ang kalayo, gisunog sila. Sa katapusan, gitali sila sa mabangis ug buang nga mga kabayo. Gidani sila niini sa bato-bato ug dili pantay nga yuta, hingpit nga nabungkag ang balaan nga mga martir ug, sa taliwala sa ingon nga mga pag-antos, gihatag nila ang ilang mga kalag sa Dios. Ang mga magtutuo tinago nga gipangolekta ang ilang mga nahibilin sa gabii ug gilubong kini uban sa dungog sa baryo sa Pangian, diin daghang mga milagro ug pag-ayo ang misugod nga nagagikan niini, alang sa himaya sa Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan ug gipadayeg sa Trinidad[7604] .

Kontakion, Tono 2:

Ang duha ka martir, human sa dakong pag-antos ug pagpaubos sa garbo sa kaaway ngadto sa yuta, gipailawom sa grasya sa dili-gama nga Trinidad; O himayaong Onisiphorus ug Porphyrius, mag-ampo kamo nga walay hunong alang kanato tanan.

Paghinumdom kang Banal nga Eustolia ug Sosipatra.

Paghandum sa Nobyembre 9

[7604] Ang mga Balaang Martir Onesiphorus ug Porphyrius nag-antos sa pagkamartir sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo. Ang baryo sa Pangian, nga nailhan usab nga Pankian, nahimutang sa Macedonia, duol sa Bukid Pangaeus, diin kini nakakuha sa ngalan. Ang presensya sa mga relikya sa mga santo niining baryo ug ang mga milagro nga nibutho gikan niini gimention sa ika-9 nga ode sa kanon nga gisulat ni Joseph the Hymnographer (troparion 3).

Santa Eustolia, anak sa matinud-anong ginikanan, nagpuyo sa Roma sa panahon sa paghari ni Emperador Mauricio[7605] . Sukad pagkabata gipadayon niya ang pagkamahigpit sa pagkinabuhi, nag-ayuno ug nagbantay. Sa pag-abot niya sa hustong edad, sobra kaayo ang iyang paghigugma sa pagkamatinud-anon nga mibiya siya sa Roma ug mibalik sa Constantinople, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa asetikong kinabuhi sa usa sa mga monasteryo.

Usa ka adlaw, si Sosipatra, anak sa Emperador Maurice, miadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen nga si Maria sa Blachernae[7606] . Didto niya nakaila si Eustolia, nga ang dungog sa iyang matinud-anong kinabuhi nakaylap na sa tibuok siyudad. Gihangyo dayon ni Sosipatra ang bulahan nga si Eustolia nga mahimong iyang espirituhanong inahan ug tigbantay sa iyang lawas. Mitugot si Eustolia, ug mipangako si Sosipatra sa mga panata sa pagka-monastiko, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga buluhaton ug mga praktis sa pagka-asketa. Nangayo siya sa iyang amahan og angay nga lugar ug, pagkahuman pagtukod og kumbento didto, nagpuyo siya didto kauban ni Santa Eustolia. Sa paglabay sa panahon, pipila ka matinud-anong batan-ong babaye ang nagsugod sa pagpangayo kanila nga tugutan sila nga makig-ambit sa lisod nga kinabuhi sa monghe ug dawaton sila sa ilang panimalay. Wala balibari sa mga balaan nga babaye ang ilang hangyo. Human sa daghang katuigan sa pagpanumli, si Beato Eustolia, nga nakagiya sa daghan paingon sa dalan sa kaluwasan, mibyahe paingon sa Ginoo, ug gibyaan si Beato Prinsesa Sosipatra isip iyang manunod. Gipangulohan ni Banal Sosipatra ang kombento sumala sa ehemplo sa iyang espirituhanong inahan ug, pagkahuman makab-ot ang pagkahingpit sa usa ka matinahuron nga kinabuhi, malinawong mibyahe paingon sa Ginoo, Kinsa iyang nahigugma ug alang Kaniya giakma niya ang ingon nga kinabuhi nga puno sa kalisud[7607] .

Kumemorasyon ni San Antonio nga Martir

Gisaulog kaniadtong 9 Nobyembre

Si San Antonio lumad sa Siria ug nagtrabaho isip tig-ukit sa bato. Naluoy siya sa mga pagano nga naghalad sa ilang mga templo, busa gihangyo sila sa balaan nga mobalik gikan sa ingon nga kawalay pagtuo. Sa dihang wala sila maminaw kaniya, mibulag siya ug mibalik sa usa ka walay sulod nga dapit. Didto nakaila siya og usa ka eremita nga ginganlan og Timoteo, ug nagpuyo uban kaniya sulod sa duha ka tuig. Gipalig-on sa iyang mga pag-ampo, mibiyahe pag-usab aron i ang mga naligaw nga tawo sa iyang kaugalingong siyudad, aron giyaon sila sa dalan sa kamatuoran. Niabot siya sa iyang siyudad sa dihang ang mga lumolupyo nagselebrar og pista sa dungog sa ilang mga demonyo. Misulod siya sa ilang templo ug gipikas-pikas ang mga idolo, busa gipasailum siya sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit ug gipugos nga mobiya sa siyudad. Dayon mibyahe siya paingon sa Apamea sa Syria[7608] ug didto nangayo siya sa obispo nga tugutan siya sa pagtukod og simbahan sa ngalan sa Balaang Trinidad. Sa dihang gisugdan na niya pagtukod sa simbahan, nahibaloan kini sa mga lumolupyo sa iyang siyudad ug sa gabii miabot sila ug gipikas-pikas siya gamit ang ilang mga espada. Busa iyang gihatag ang iyang espiritu sa Diyos.

[7605] Naghari si Mauricius gikan sa 582 hangtod sa 602.

[7606] Si Banal nga Sosipatra nagsugod na sa pag-andam sa iyang kaugalingon sa kinabuhi sumala sa Ebanghelyo sa wala pa niining panahona. Ang iyang tiya nga si Damiana mao ang madre superiora sa usa ka kumbento sa Herusalem ug sa ulahi nagpuyo isip usa ka mongha nga nag-inusara. Nibyahe si Sosipatra paingon sa Herusalem aron pagdayeg sa mga balaang dapit niini ug nagpuyo og usa ka tuig uban sa iyang tiya, nga nagpaminaw sa iyang mga pagtulon-an mahitungod sa espirituhanong kinabuhi. "Sa usa ka panahon," ingon ni Banal Damiana (tan-awa ang *The Spiritual Meadow* ni John Moschus), "ang akong pag-umangkon, anak nga babaye ni Emperador Maurice, miabot sa Balaang Siyudad ug nagpuyo dinhi sulod sa tibuok tuig. Usa ka adlaw, gidala ko siya uban kanako, miadto kami sa mga Santo Cosmas ug Santo Damian. Nagbarog sa simbahan, miingon ko sa akong pag-umangkon: 'Tan-awa, akong ginang, kung moanha ang usa ka tigulang nga babaye ug mohatag kanimo og duha ka numulae (katunga sa pennies), dawata kini; ayaw pagpasigarbo.' Mitubag siya nga may pag-agah: 'Unsaon nako pagdawat niini?' Gisultihan nako siya, 'Dawat-a sila; kining babaye dako kaayo sa panan-aw sa Dios. Kada semana, iyang ginapangbahin ang iyang mga numuli sa mga naa sa simbahan. Dawat-a ang gagmay nga sinsilyo; pagkahuman nimo makuha kini, ihatag sa lain; ayaw lang balibari ang maayong buot sa tigulang nga babaye.'

[7607] Ang kamatayon ni Santa Eustolia nahitabo niadtong 610, ug ang kamatayon ni Santa Sosipatra niadtong 625.

[7608] Ang Apamea sa Syria nahimutang sa habagatang-kasadpan sa Syria, sa pampang sa Orontes, ang pinakadako nga suba sa Syria. Sa karaang panahon, ang Apamea mao ang kapital sa probinsya sa Syria nga Apamea ug nakuha ang ngalan gikan kang Apamea, asawa ni Seleucus I, magmamando sa Syria.

Paghinumdom kang San Alexander, Martir sa Tessalonica.

Gisaulog sa Nobyembre 9

Si Santo Alexander mitugot sa grabeng pag-antos ilawom ni Emperador Maximian[7609] . Sa pag-angkon niya nga usa siya ka Kristohanon, gidakop siya ug gipugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Dili lang siya misugot, apan, napuno sa mas dako pang kadasig alang sa Dios, gibaliktad niya ang halaran nga adunay sakripisyo. Sa kasuko, gisugo ni Maximian nga putlon ang iyang ulo. Ang maghuhukom, pagkuha sa iyang espada, kalit nga mihunong.

'Ngano man nga nagatindog ka didto,' miingon ang emperador, 'ug wala magpatuman sa akong sugo?'

'Ako,' matud niya, 'nakakita ko og panan-awon ug naglibog ko unsa kini buot ipasabot.'

Unya nangayo ang santo og usa ka oras aron mag-ampo. Human siya sa paghalad og mainitong pag-ampo, giputol ang iyang ulo. Sa dihang nakita sa emperador nga usa ka anghel ang miuna sa iyang kalag, gitugotan niya ang mga Kristohanon nga ilubong ang lawas sa santo sa siyudad sa Thessaloniki.

23 Nobyembre

10 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang pagkamartir ni San Orestes.

Kumemorasyon sa 10 Nobyembre

Sa dihang naghari sa Roma ang walay Diyos nga Emperador Diocletian, usa sa iyang mga dignitaryo nga ginganlan og Maximinus miadto kaniya sa usa ka adlaw ug miingon:

'O dakong hari, gipili sa mga dios ug labawng pangulo, ako naghangyo kanimo nga sugoan ako sa pagbiyahe sa mga yuta sa Cilicia ug Cappadocia ug ipailawom ang makalilisang nga mga Kristohanon—ang mga kaaway sa atong mga dios ug sa imong awtoridad—sa nagkalain-laing pagahirap. Sunogon ko sila sa kalayo, malumos sa tubig, durugon ang ilang mga lawas sa mga ligid ug bungkagon ang ilang mga bukog, patyon sa espada, itugyan sa mga hayop aron kan-on, ug, pinaagi sa paglaglag kanila sa tanang posible nga paagi, pahawaon ko gikan sa nawong sa yuta bisan ang hinumduman sa mga dili mosimba sa dagkong diyos ug dili mosumite sa imong paghari."

Nalipay kaayo ang hari sa pakigpulong ni Maximinus, ug mitubag siya:

'Gihatagan tika og awtoridad sa paglaglag sa tanang dautang Kristiyanismo, dili lamang sa Cilicia ug Cappadocia, kondili sa tibuok nakong gingharian, aron ang himaya sa atong katutubong mga dios, ang atong mga ginoo ug manalipod sa tibuok kalibutan, mapadaghan ug mapataas.'

Pagkabaton niya og ingon nga gahum gikan sa hari, si Maximinus, uban sa dakong garbo ug dautang buot—sama sa usa ka mabangis nga lobo nga nag-atake sa mga karnero, o usa ka leon nga nagngurog sa labing huyang nga mga hayop—nagsugod sa paglaglag sa mga inosenteng Kristohanon. Pag-abot niya sa probinsya sa Cappadocia, misulod siya sa usa ka lungsod nga ginganlan og Tiana[7610] , ug sa dihang nagsugod siya og pangutana didto bahin sa mga Kristohanon, nadungog niya gikan sa mga lungsoranon nga adunay usa ka doktor sa maong lungsod, usa ka Kristohanon nga ginganlan og Orestes, nga matag-adlaw, uban sa dakong kadasig, nagtudlo sa mga tawo sa pagdayeg sa Anak sa Dios, si Jesu-Kristo, ug sa pagdeklara nga walay lain nga dios gawas sa Usa ka Tinuoray nga Dios nga nagpuyo sa langit. Pagkadungog niini, gisugo ni Prinsipe Maximinus nga dakpon dayon si Orestes ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paglitis.

[7609] Sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo,

[7610] Tiana, usa ka karaang siyudad sa Cappadocia, sa tiilan sa Bukid Taurus, duol sa Cilician Gorges.

Sa dihang gidala si Orestes sa atubangan sa dautang hukmanan, mitan-aw kaniya ang prinsipe nga puno sa garbo ug nangutana nga puno sa hulga:

'Kinsa ka? Ipa-ila namo ang imong ngalan!'

Mitubag ang santo:

'Ako usa ka alagad sa akong Ginoong Jesu-Cristo, ang Usa ka Dios sa tanan; ang akong ngalan Kristiyano, kay nagpasigarbo ako sa ngalan sa Kadtong akong ginaserbisyohan.'

Miingon ang prinsipe kaniya:

'Tungod kay misuway ka sa pagtawag kang Kristo nga diyos ug nagpahayag ka nga usa ka Kristohanon, angay ka patyon; apan isalikway ang imong kabuang ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka mag-antos sa pagsilot.'

Mitubag si San Orestes:

– 'Sultihi sila niini: "Ang mga dios nga wala magbuhat sa langit ug sa yuta mawala sa yuta ug sa ilawom sa langit" (Jer. 10:11), ug sukad pagkabata nakakat-on ko sa paghalad og halad sa pagdayeg sa buhing Dios, nga akong gihalaran uban sa putli nga kasingkasing; apan dili ko mosimba sa inyong walay hiya ug walay pulos nga mga demonyo, nga inyong gitawag nga mga dios.

Nangutana pag-usab ang prinsipe kang Orestes:

'Ngano dili nimo isulti kanamo ang imong ngalan, ang gihatag kanimo sa imong pagkahimugso?'

'Gisulti na nako kaninyo,' tubag sa santo, 'nga usa ko ka Kristohanon, ug kini nga ngalan mas himayaon kaayo para kanako kaysa sa gihatag sa akong mga ginikanan, ug mas labaw pa kaysa sa tanang bantugang ngalan sa kalibutan. Apan, kon gusto nimo mahibal-an ang ngalan nga gihatag kanako sukad pagkahimugso, isulti ko kini kanimo: gikan sa akong pisikal nga pagkahimugso nakadawat ko sa ngalan nga Orestes, samtang gikan sa akong espirituhanong pagkahimugso gitawag ko nga Kristohanon; ug tungod kay ang espirituhanong pagkahimugso labaw pa sa pisikal nga pagkahimugso, giisip nako nga mas dako nga dungog ang matawag nga Kristohanon kaysa matawag nga Orestes.

Unya ang prinsipe, nga naglaum nga matintal ang sulugoon ni Cristo pinaagi sa limbong, misugod sa pagsulti kaniya ingon niini:

Nagmalasakit ko sa imong pagkabatan-on, Orestes, ug gusto tika pasayloon; nadungog ko nga maalamus ka usab sa arte sa medisina, busa dili ko tapuson ang imong kinabuhi, apan tambagan tika nga tumanon ang sugo sa hari. Kung buhaton nimo kini, mahimo kang sama sa akong anak; pagahimungdan ka ug pagadayeg sa tanan; madungog ka sa hari, ug gikan kaniya makadawat ka og dakong pabor.

Apan mitubag ang santo:

'Dili nimo ako malimbongan, Prinsipe, sa imong malimbungon nga mga pulong, kay dili ko man nangita og pansamantalang dungog, ni likayan nako ang pagpanamastamas alang sa akong Ginoo, kondili andam ko nga mag-antos sa tanang matang sa pag-antos alang Kaniya, kay gusto ko nga makakaplag og pabor Kaniya ug matawag nga anak Niya sa Gingharian sa Langit, kay *'sa tanan nga midawat Kaniya, nga nagtuo sa Iyang ngalan, gihatagan Niya og katungod nga mahimong mga anak sa Dios'* (Juan 1:12).

Niini, miingon ang prinsipe kang Orestes:

'Ikaw, buang ug hambog nga tawo, nadani ka sa pagtan-aw kang Kristo ingon sa tinuod nga Dios, kinsa gipako sa krus sa mga Hudiyo ingon usa ka kriminal.'

Mitubag si Orestes:

'Kung nahibalo ka sa dakong gahum sa Gipa-krusipikar, balibaran nimo ang walay pulos nga pagsimba sa mga dios-diosan ug sumimba Siya nga tinuod nga Dios, nga natawo gikan sa tinuod, dili makita nga Dios, Kinsa pinaagi sa Iyang kaugalingong kabubut-on naghiusa sa pagka-divino sa pagka-tawo ug nagluwas kanato gikan sa makaguba nga limbong sa yawa.'

Pagkadungog sa tubag ni Orestes, miingon ang prinsipe kaniya:

Ang imong malimbungon nga mga pulong makasamok sa akong dalunggan; tinuod ba gyud nga gusto nimo nga ako usab imong ipa-usab sa imong walay-Dios nga pagtuo? Hibal-i kini: Dili ko biyaan ang akong mga dios, ni mosimba ko sa inyong Kristo; apan ingon ko kanimo: biyaan ang inyong Kristo, simbaa ang among mga dios ug halad og halad kanila, ug kon buhaton nimo kini, makadawat ka og gahum nga kapariho sa akoa.

Apan wala kini makapahagit sa santo, ug mitubag siya sa prinsipe:

'Nag-alagad ko sa walay katapusan nga Dios, nga kanunay nagahatag sa Iyang panalangin kanako—ang Ginoong Jesu-Cristo—ug nag-alagad ko kaniya; apan dili ko maghalad og halad sa inyong mga demonyo, ni motunga gayud ko sa inyong makaguba nga dautan.'

Pagkahuman niini, gidala sa prinsipe si Santo Orestes sa usa ka paganong templo, nga gipahimutang sa bulawan ug pilak ug napuno sa bililhon nga mga dios-diosan, ug didto miingon siya kaniya:

'Samba, Orestes, kining mga dungganong diyos.'

Apan mitubag ang santo:

'Nasayop ka pag-ayo, Prinsipe, kay wala ka kahibalo sa kamatuoran: ang inyong mga dios gihimo sa bulawan, pilak, tanso ug puthaw aron limbongan ang mga tawo; wala sila makakita ni makadungog, kay buhat sila sa kamot sa tawo, ug dili nila matabangan ang ilang kaugalingon ni makabuhat ug maayo sa bisan kinsa – busa nganong mosimba pa man ko kanila?'

Unya miingon pag-usab ang prinsipe sa santo:

'Tubaga ko sa katapusan, Orestes: mosimba ka ba sa mga diyos, o dili? Kung dili, adunay pag-antos nga nagpaabot kanimo.'

Mitubag ang santo:

'Nagtuo ka, Prinsipe, nga mahadlok ko sa imong mga hulga? Dili, ayaw paglaum nga mahadlok ko sa mga pag-antos, apan buhata ang imong gusto; kay wala ka kahibalo nga ang Ginoong Jesu-Kristo, ang akong manluluwas, anaa uban kanako.'

Pagkahuman niini, gisugo sa prinsipe nga hubaron si Santo Orestes ug bug-at nga latigon didto mismo sa paganong templo. Ug sa dihang gisugdan na nila siya pag-antos, gitangtang sa santo ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Tan-awa ako gikan sa langit, akong Dios, ug tabangi ako, imong alagad.'

Gibugbog ang santo nga walay kalooy gamit ang nagkalain-laing himan: mga baston, lubid, ug litid sa baka – ug dugay kaayo nila siyang gibugbog nga nag-ilis-ilis ang kap-atan ka sundalo, naputol ug nabali ang mga himan, ug walay bisan usa ka bahin sa lawas sa santo nga wala'y samad, nabutyag ang iyang mga bituka. Apan gisagubang ni San Orestes ang tanan uban sa dakong pagkamapailubon, nga ang tanan nangahibulong sa iyang pagkamapailubon.

Samtang ginabugbog ang santo, miingon kaniya ang prinsipe:

'Maghalad ka og halad sa mga diyos, ug buhian tika.'

Apan wala'y gitubag ang nag-antos. Unya gisugo sa prinsipe nga pagasunogon ang mga tadyaw sa santo gamit ang mapaso nga puthaw, nga ibubo ang suka nga gisagol sa apdo sa iyang mga samad, ug nga budburan kini og asin. Ug ang balaan nga martir, nga nagtutok sa langit ang iyang mga mata, nag-ampo: *'Ipakita ang imong pabor kanako, aron makita ug mapahiya sa mga nagdumot kanako, kay ikaw, O Ginoo, mitabang ug naglipay kanako'* (Salmo 85:17). Ug pagkahuman sa pag-ampo, gipahuyop niya ang iyang gininhawa sa mga diyos-diyosan nga nagtindog sa templo, ug kini tanan dali dayon natumba ug nabungkag ngadto sa abog. Unya miingon ang santo sa prinsipe sa kusog nga tingog:

'Ain-a kaha ang gahum sa inyong mga dios? Ngano wala nila gitabangan ang ilang kaugalingon?'

Nilayas ang tanan gikan sa templo, gikupot sa dakong kahadlok; migawas usab ang balaang martir, ug sa diha-diha dayon nga mibiya siya, ang tibuok templo nangurog ug nangalagsak.

Gisugo sa prinsipe nga dad-on si Santo Orestes sa sulod nga bilanggoan ug gisugo ang carcelero nga dili hatagan ang santo og pan o tubig, kondili pahiritsan siya sa gutom ug kauhaw. Ug si Santo Orestes, pag-abot niya sa bilanggoan, gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit ug misugod sa pag-ampo:

'Ginoong Hesukristo, nga nagtudlo kanako sa pagkamatinud-anon sukad pagkabatan-on, ug nagtaboy gikan kanako sa tanang dautang tinguha, limbong ug tukso; nga nagmugna sa langit, yuta ug dagat alang sa katawhan; nga gidala ang Imong mga balaan nga sila Abraham, Isaac ug Jacob ngadto sa Imong kapahulayan! Gina-ampo ko Kanimo, ayaw usab ko pagbaya, kay gihatag ko ang akong kaugalingon hingpit Kanimo; ibilang usab ako uban sa mga nag-antos tungod sa Imong Ngalan ug nakapanunod sa Imong Gingharian.

Mao kini ang pag-ampo sa balaan, ug nagpabilin siya sa bilanggoan nga walay pagkaon o ilimnon sulod sa pito ka adlaw. Sa ikawalong adlaw, gisugo sa prinsipe nga ipagawas ang balaan gikan sa bilanggoan ug dad-on sa iyang atubangan alang sa paghukom, diin miingon siya kaniya:

'Ikaw nga walay huna-huna ug walay Diyos nga tawo, kaaway sa among mga diyos, nagbarug ka gihapon ug dili mosumiter! Hibal-i kini: kung dili ka mosimba sa mga diyos, ipailawom tika sa makalilisang nga pagpanakit ug, nga walay kalooy, kuhaon nako ang imong kinabuhi, ug sugoan nako nga ilunod ang imong lawas nga walay Diyos sa tubig.'

Mitubag si Santo Orestes:

'Andam ko nga mag-antos sa bisan unsang pag-antos, kay sa akong kasingkasing kanunay nakong gidala ang hulagway sa akong Ginoong Jesu-Kristo.'

Unya ang tortyurador, nga napuno sa kasuko, nagsugo nga dad-on ug ituslok sa mga tikod ni San Orestes ang dose ka puthaw nga pako, nga tagsa ka pyad'en ang gitas-[7611] . Sa pagkahuman niini, gisugo sa prinsipe nga siya ipatali sa usa ka buang nga kabayo ug guyuron hangtod mamatay ang santo. Ang kabayo, gipadagan sa bug-os nga kusog, gilakaw-lakaw ang santo sa mga dalan ug sa mga uma, sa ibabaw sa mga baging ug hait nga bato, ug taliwala niining mga pag-antos, ang balaan nga magdadala sa pag-antos Orestes gihatag ang iyang espiritu sa Ginoong Dios[7612] , human siya madala sa kabayo sulod sa kwarentay-dos ka stadia[7613] gikan sa siyudad. Gisugo sa iyang tigpahirak nga ilabay ang iyang lawas sa suba nga gitawag og Phaeon. Apan kalit lang mitungha ang usa ka tawo, masidlak sama sa adlaw, nga nagtigom sa mga relikya sa santo ug gibutang kini sa usa ka bukid duol sa siyudad sa Tiana. Himaya sa atong Dios, kanunay, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Ang awtor niining hagiography[7614] , nga nahuman na niya pag-andam alang sa pag-imprinta sa Balaang Dakong Kiev-Pechersk Lavra, sa tuig 1685 gikan sa Pagkahimugso ni Kristo, ug pagkahuman niyang nahuman ang salaysay sa mga pag-antos niining balaang martir nga si Orestes sa usa ka gabii sa balaang kwaresma sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo, sa dili pa ang Matins, nakadawat siya og usa ka pagpadayag sa damgo mahitungod sa labi pang dagkong pag-antos sa balaang martir. Sa iyang damgo, ang balaan nga martir nga si Orestes mismo ang nagpakita kaniya ug, samtang nagtutok kaniya uban sa malipayong pagtan-aw, miingon:

'Mas daghan pa akong pag-antos alang kang Kristo kaysa sa imong gisulat.' Pagkahuman niini, gibuksan sa martir ang iyang dughan ug gipakita ang usa ka dakong samad sa iyang wala nga kilid, nga misulod hangtod sa iyang sulod sa tiyan, ug miingon:

'Gisunog kini kanako gamit ang puthaw.'

Unya, gipakita niya ang iyang tuo nga bukton hangtod sa siko, ug gipakita ang usa ka samad duol sa siko mismo, nga nag-ingon:

'Gipikas kini.'

Makita sa maong samad ang naputol nga litid. Ingon usab, sa paghayag sa iyang wala nga bukton, gipakita sa santo ang usa ka samad niini nga susama sa naa sa tuo niyang bukton, ug miingon:

'Ug dinhi usab, giputol ko.'

Pagkahuman niini, mitungo siya, gipahubas sa martir ang iyang usa ka bitiis hangtod sa tuhod ug nagtudlo sa samad sa lukot sa tuhod; gipahubas usab niya ang pikas niyang bitiis hangtod sa tuhod ug nagtudlo sa susamang klase sa samad sa samang dapit, nga nag-ingon:

'Ug kini gibuksan gamit ang karit.'

Unya, mitindog siya og tul-id ug gitutokan ang nawong sa nagsulat niining hagiograpiya, miingon ang martir:

'Makita nimo nga mas daghan akong pag-antos alang kang Kristo kaysa sa imong gisulat.'

Samtang naghunahuna ang manunulat kinsa kaha kini nga si Orestes—kung siya ba mao ang usa sa lima ka martir nga nag-antos[7615] —mitubag ang balaan nga martir sa iyang hunahuna:

'Dili ako ang Orestes nga nag-antos uban sa lima ka martir, kondili ako ang usa nga ang kinabuhi nimo gisulat karong adlawa.'

[7611] Ang pyaeden usa ka karaang yunit sa gitas-on. Katumbas kini sa gilay-on gikan sa tumoy sa dakulag hangtod sa tumoy sa gamay nga tudlo.

[7612] Ang martir nga si Orestes namatay mga tuig 304. Ang iyang pista gisaulog usab kada Hulyo 9.

[7613] Ang 'popryshche' usa ka yunit sa gilay-on nga katumbas sa 690 ka sazhens. Busa, ang kwarentay-dos ka popryshche katumbas sa gamay ra kapin sa katorse ka versts.

[7614] Mao kana, si San Demetrio sa Rostov

[7615] Ang iyang handumanan gisaulog sa Simbahan kada 13 sa Disyembre

Sa dihang gisulti ni Santo Orestes kining mga pulong, mitunog ang mga kampana alang sa Matins, ug natapos ang panan-awon.

Ang Pagkamartir sa Balaang Martir Milij

Gisaulog sa 10 Nobyembre

Si San Milios, Obispo, lumad sa probinsya sa Persia nga[7616] .

Pagkabanhaw niya sa balaan nga binyag, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagtuon sa Balaang Kasulatan sukad pagkabata. Sa pag-abot niya sa pagkahamtong, nagpasiya siya nga mosulod sa militar ubos sa hari sa Persia niadto. Apan, nakadawat siya og panan-aw gikan sa Dios diin hugot siyang gidili sa pagsulod sa militar. Pagkahuman niini, human siya makadawat og Kristohanong edukasyon[7617] , iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa walay hunong nga pag-ampo alang sa iyang kaugalingon ug sa iyang mga tawo, ug, pagkahuman sa pipila ka panahon, mibiya siya sa iyang siyudad ug misugod sa kinabuhi nga monastiko sa Susa, sa yuta sa Elam[7618] . Siya unya giordinahan nga obispo ni Gennadius, ang martir ug katekista. Nagpaningkamot pag-ayo si Santo Milios, gisaway niya sa pulong ug buhat ang mga daang pagano nga nagpuyo didto, busa gisukol siya nila og mabangis nga mga insulto ; sa katapusan, gipukpok siya sa usa ka naglagot nga grupo ug gibyaan nga hapit na mamatay gawas sa siyudad. Napugos kini kaniya sa pagbiya sa Susa. Sa iyang pagbiya, nagpanagna ang santo sa hapit na nga pagkaguba sa Susa.

Wala pa gani molabay ug tulo ka bulan sa dihang natuman kini nga propesiya. Ang hari[7619] nasuko kaayo sa maong siyudad tungod sa mga kalapasan ug konspirasyon sa gobernador sa siyudad ug sa ubang maharlikang Elamita, ug nagpadala siya ug hukbo nga hingpit nga naglaglag sa siyudad mismo ug gipatay ang mga pumoluyo niini. Ang santo, bisan pa niana, mibyahe paingon sa Jerusalem, ug gikan didto miadto kang Ammon, usa ka disipulo sa bantugang Anthony, sa Disyerto sa Nitria. Human siya nagpuyo didto sulod sa duha ka tuig, mibalik siya sa Persia. Sa iyang pagbiyahe, mibisita siya sa usa ka monghe nga nagpuyo sa usa ka langob. Sa pagsulod niya sa langob, nakakita siya og dakong bitin ug miingon:

'Pasagdi nga laglagon ka sa armas sa Ginoo, bitin!'

Ug, samtang nagbuhat sa tanda sa krus, gipahuyop sa santo ang bitin, ug kini namatay dayon. Gikan didto, mibyahe siya paingon sa iyang kaugalingong siyudad, diin nagtukod siya og simbahan aron mangayo og pasaylo para sa mga tawo nga dili masunuron ug nakasinati na og grabeng silot.

Paglabay sa daghang katuigan, mibiyahe siya paingon sa Ctesiphon[7620] , diin niadtong panahona nagpadayon ang usa ka konseho batok sa usa ka obispo nga ginganlan og Papa[7621] . Niining konsehoha, gisaway ni Milios kining obispo tungod sa iyang dili matarong nga mga pag-angkon. Ug pagkahuman gisugdan ni Obispo Papa ang pagpasaway ug pagpaubos sa santo, nga nagpasigarbo sa iyang kaugalingong mga paningkamot, gitagna sa santo nga dili madugay moabot kaniya ang paghukom sa Diyos. Ug sa tinuod, sa sunod tuig mismo, namatay ang gikondenang si Papa.

Gikan sa Ctesiphon, mibiyahe si Milio paingon sa lain nga lungsod. Ang prinsipe sa maong lungsod grabe kaayo ang sakit sulod sa duha ka tuig. Pagkahibalo sa pag-abot sa santo, nagpadala siya og mensahero aron hangyoon siya nga bisitahan ang nag-antos ug pag-ampo alang kaniya. Sa dihang gisulti kini sa mensahero sa santo, miingon ang santo kaniya:

[7616] Gikan sa rehiyon sa Rakhizinsky.

[7617] Si San Milij nakadawat sa iyang akademikong edukasyon sa Bet-Lapet, 80 ka verst gikan sa Isfahan, usa sa labing hinungdanon nga mga siyudad sa Persia.

[7618] Ang nasud o rehiyon sa Elam nahimutang sa pikas daplin sa Tigris, taliwala sa habagatan sa Mesopotamia, Media, Babilonia ug Iran. Ang Susa mao ang labing karaan nga siyudad sa Persia, kaniadto dato nga kapital sa Susiana ug sentro sa mga hari—una sa Elam, unya sa Persia.

[7619] Kini, siyempre, nagtumong sa Persyano nga hari nga si Shapur II.

[7620] Seleucia-Ctesiphon – usa ka magkatupad nga siyudad sa Suba Tigris, usa sa labing importante nga karaang sentro sa kalakalan sa Sidlakan.

[7621] Nahitabo kini niadtong tuig 334. Misulbong ang usa ka eskisma sulod sa Simbahan tungod kay ang usa ka Obispo Papa, nga gisalikway ang iyang katungdanan napulo ka tuig na ang milabay, nag-angkon og dili lehitimong awtoridad sulod sa Simbahan.

'Adto ug sultihi ang masakiton nga nagpadala kanimo: ingon ani ang sugo sa obispo: sa ngalan ni Jesu-Cristo, Kinsa ako, bisan dili takos, nagwali, hikasa ang imong hawak, bisan unsa pa ang imong sakit, ug umari kanako, aron makita tika.'

Sa diha nga mibalik ang mensahero ug gipahibalo ang sugo sa santo sa prinsipe, nawala ang sakit sa prinsipe, ug naayo siya nga daw wala gyud masakit. Pag-abot niya sa santo, mihulog siya sa balaan niyang mga tiil ug, gikuptan kini, gihungawan. Sa samang higayon, nagpasalamat siya sa Dios, nga nagpasidunggan kaayo niining balaan nga tawo. Kining katingalahang milagro nagdala sa daghang mga tawo ngadto sa Kristohanong pagtuo. Gipalayas ni Santo Milios ang mga demonyo gikan sa mga tawo sa maong yuta; giayo niya ang usa ka paralisadong babaye, nga napulo ka tuig nang dili makabangon sa iyang higdaanan, pinaagi sa paghikap sa iyang kamot; ug usa ka lalaki nga naghimo og dili matarong nga paghukom, nanumpa pa gani og bakak, ug wala magtagad sa mga pulong sa santo—gipaka-lepra niya kini, sama sa gibuhat ni Eliseo kang Gehazi (2 Mga Hari 5:1–27), alang sa pagtukod sa daghan. Tungod niini, daghan ang miadto kaniya ug nagpahayag sa pagtuo nga Kristohanon. Si Santo Milios naghimo usab og daghang mga milagro sa ubang mga lugar.

Sa katapusan, mibalik siya sa iyang yutang natawhan ug didto daghan ang iyang napabalhin sa pagtuo kang Kristo. Pagkadungog niini, ang gobernador sa probinsya sa Hormizd, si Gufriz, nagsugo nga ipriso si Milios ug duha sa iyang mga disipulo. Sa dihang gidala na sa iyang atubangan ang mga balaan nga nag-angkon sa ilang pagtuo alang sa paglitis, sumala sa iyang gisugo, ang malupit nga gobernador misugod sa pagpangutana kanila bahin sa ilang pagtuo, ug gihulga sila sa kamatayon kon dili nila mapamatud-an ang kamatuoran sa ilang pagtuo. Apan mitubag si Milios nga walay kahadlok:

'Tinuod ang akong pagtuo, ug dili ko kini panalipdan tungod sa inyong bakak nga mga pulong. Putli ang akong pagtulon-an, ug dili ko kini ipadayag sa inyong hugaw nga mga dalunggan, apan isulti ko kaninyo ang kamatuoran. Alaot kanimo, daotan nga walay Diyos, ug sa tanan nga sama kanimo nga nagpasipala batok sa Diyos!' Sumala sa Iyang kamatuoran, Iyang hukman ka sa umaabot nga kapanahonan ngadto sa Gehenna ug sa makalilisang nga kangitngit niini, ug pagahirason ka hangtod sa kahangturan uban sa paghilak ug pag-ungol sa ngipon, kay dili ka mosugot nga mailhan ang Maghahatag sa mga panalangin nga imong ginapanghambog ug ginasandigan.

Sa dihang nakita niya ang lig-on nga pagtuo sa mga magtutumpaw kang Kristo ug nasuko siya sa pagsaway ni Santo Milio, misaka si Hormizd sa kasuko ug gituslob niya ang espada sa dughan sa santo. Ingon usab, ang igsuon sa magmamando, si Nerses, nga gikuptan sa parehas nga kasuko sa pagpanamastamas, gilamoy ang santo sa kasingkasing gamit ang kutsilyo. Apan ang Nag-antos alang kang Kristo, samtang nagaginhawa pa, miingon sa hari ug sa iyang igsoon:

'Tungod kay naghimo kamo og sabwatan aron patyon ako, bisan pa hingpit akong pagkawalay sala, ugma, sa samang takna nga gilubong ninyo ako, magdala kamo og dugo sa usag usa, ug ang inyong inahan mahimong walay anak.'

Pagkahuman niya niini, iyang gipagawas ang iyang espiritu. Ang dautang mga magmamando nagsugo nga batohon hangtod mamatay ang duha ka disipulo sa santo[7622] . Ang mga lawas sa balaan nga mga martir gihatagan og dungganong lubong sa mga matinud-anon, kauban ang mga himno sa simbahan.

Sa sunod adlaw, ang dautang magmamando mipahawa aron mangayam uban sa iyang igsoon, nga wala magtagad sa mga pulong sa santo. Pagkita nila og usa ka usa, misunod sila niini ug gisundan kini. Sa dihang napulan na nila ang usa, nagsugod sila og pagpusil niini, apan aksidenteng nagpusilay sila ug mao kana ang ilang katapusan.

Paghandum sa mga Balaang Apostol Olympus, Rhodion, Sosipater, Erastus ug Quartus

Gisaulog sa Nobyembre 10

[7622] Nahitabo kini niadtong 12 Nobyembre sa tuig 341, apan aron pasidunggan si San Juan Crisostomo, gibalhin ang paghinumdom ngadto sa 10 Nobyembre.

Kini nga mga santo sakop sa kapito-an ka mga Apostoles ni Kristo. Niini, si Olympus o Olympan, nga gihisgutan ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga taga-Roma (Roma 16:15), misunod kang Apostol Pedro paingon sa Roma, ug didto, sa sugo sa Emperador nga si Nero, giputol ang iyang ulo gamit ang espada sa mao gihapon nga adlaw nga gipako sa krus si Balaan nga Apostol Pedro.

Sa susama, ang Apostol Rodion o Herodion, nga paryente sa balaan nga Punong Apostol Pablo (Roma 16:11) ug nagwali sa Pulong sa Dios sa Patras[7623] , diin siya usab nagsilbi nga obispo, misunod sa Apostol Pedro paingon sa Roma ug giputol ang iyang ulo sa adlaw sa iyang pagkrusipisyon[7624] .

Ang Balaang Apostol Sosipater lumad sa Achaia[7625] ug paryente usab siya ni Apostol Pablo, sama sa giingon mismo ni Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Taga-Roma (Roma 16:21). Kauban sa Balaang Apostol Jason, siya usa ka disipulo ni Apostol Pablo ug miapil sa mga Apostolikong Pagbiyahe. Sa ulahi, nagsilbi siya nga obispo sa Simbahan sa Iconium[7626] ug namatay siya sa malinawong katiguwangan[7627] .

Sa susamang paagi, ang Balaang Apostol nga si Erasto, nga gihisgutan usab ni Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Taga-Roma (Roma 16:23), mibiya sa kinabuhi sa kalinaw aron makig-uban sa Ginoo. Ang Balaang Apostol nga si Erasto unang usa ka diakon ug tigpangulo sa panalapi sa Simbahan sa Herusalem, ug sa ulahi nahimong obispo sa Paneas[7628] .

Si Santo Quartus, nga gihisgutan ni Santo Pablo nga Apostol (Roma 16:23), nakasinati og dakong pag-antos tungod sa iyang pagkamatinud-anon, nakapabalhin sa daghang mga Griyego ngadto sa pagtuo kang Kristo, ug namatay nga malinawon samtang nag-alagad isip Obispo sa siyudad sa Verita[7629] .

Karon, ang tanan niining mga balaan nga Apostoles nagatindog sa atubangan sa trono sa Dios sa walay katapusang kalipay, nga nagadawat gikan sa Dios sa ilang ganti alang sa ilang daghang mga buhat ug paningkamot[7630] .

Kontakion, Tono 2:

Pagkahuman nimo sa paghayag sa hunahuna sa langitnong kahayag, naghimo ka og mapanultihong mga pakigpulong uban sa dakong kinaadman; ug pagkahuman nimo sa pag-angkon sa tanang pinulongan, O kagalang-galang nga mga Apostoles, gidala ninyo ang katawhan ngadto sa Ginoo, nagtudlo kanila sa paghimaya sa Balaang Trinidad.

24 Nobyembre

11 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni Santa Mina, ang Dakong Martir

Kumemorasyon sa 11 Nobyembre

Ang Balaang Martir Mina taga-Ehipto; nagpahayag siya sa Kristohanong pagtuo ug misilbi sa hukbo nga gibase sa rehiyon sa Kotuan[7631] , ubos sa mando sa kumander nga nagdumala sa usa ka libo ka sundalo, si

---

[7623] Ang Patras – karon Patras – usa ka manggaranon nga siyudad sa kalakalan sa Gingharian sa Gresya, sa baybayon sa Gulpo sa Patras.
[7624] Ang bulahan nga pagpanaw sa mga Apostol nga sila Olympus ug Rhodion nahitabo sa tuig 67.
[7625] Usa ka probinsya sa Gresya.
[7626] Iconium – usa ka siyudad sa taas, mabungahong kapatagan sa kasingkasing sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus; kaniadto mao kini ang kapital sa rehiyon sa Lycaonia; karon nailhan nga Konya, ang kapital sa probinsya sa Turkey nga Karaman sa Asia Minor.
[7627] Sa unang siglo, sa isla sa Corfu, diin iyang gipangwali ang Kristiyanismo uban kang Apostol Jason
[7628] Usa ka siyudad sa amihanan sa Palestina.
[7629] Berytus – karon Beirut – usa ka karaang siyudad sa Fenicia, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Karon kini ang kapital sa Lebanon.
[7630] Kauban niining mga balaang Apostoles, ginahinumduman sa Simbahan karong adlawa ang Apostol nga si Tertius; alang sa iyang paghinumdom ug ikon, tan-awa ang Oktubre 30, ang mga Balaang Apostoles.

Firmilian. Niadtong panahona, duha ka imperador nga walay Diyos, sila Diocletian ug Maximian, ang nagdumala sa Roma[7632] . Kining mga imperador nagpagawas og usa ka mando sa tibuok yuta, nga nag-ingon nga ang tanang Kristohanon nga dili mosimba sa mga dios-diosan pagasakiton ug patyon. Sumala niini nga mando, napugos ang mga magtutuo kang Kristo sa bisan asa nga lugar sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Niadtong panahona, ang bulahan nga si Mina, nga dili gustong makasaksi sa ingon nga kalamidad ug sa pagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag, gisalikway ang iyang ranggo sa militar ug misulod sa kabukiran, sa mga walay sulod nga lugar, nga mas gipili nga mabuhi uban sa mga hayop kaysa uban sa mga tawo nga wala mailhi ang Dios. Naglibot-libot si San Mina sa dugay nga panahon sa kabukiran ug kamingawan, nagtuon sa Balaod sa Dios, naghinlo sa iyang kalag pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo, ug nag-alagad sa Usa ka Tinuoray nga Dios adlaw ug gabii. Busa, milabay ang taas kaayo nga panahon.

Usa ka adlaw, sa kapital nga siyudad sa rehiyon sa Kotuan, gihimo ang usa ka pagano nga pista diin daghang pagano ang nagtigum. Nagpahigayon sila og nagkalain-laing dula, pasundayag, karera sa kabayo, ug mga kompetisyon sa pakigbisog aron pasidunggan ang ilang mga pagano nga diyos, ug ang mga lumolupyo sa tibuok siyudad nagtan-aw niini gikan sa mga espesyal nga plataporma nga gitukod alang sa pagtan-aw. Si Balaan Mina, nga gipahimangnoan daan sa Espiritu Santo bahin niining pista, napuno sa kadasig alang sa Dios ug, pagbiya sa kabukiran ug kamingawan, misulod sa siyudad. Misulod siya sa tunga-tunga sa arena diin gihimo ang mga pasundayag, mitindog ang martir sa usa ka taas nga plataporma aron makita siya sa tanan, ug misinggit sa kusog nga tingog: *'Ang mga wala mangita kanako nakakaplag kanako; nagpaila ako sa akong kaugalingon sa mga wala mangutana kanako'* (Roma 10:20).

Sa dihang misinggit si San Mina ingon niini, ang tanan nga naa sa pasundayag mitutok kaniya ug nanghilom, namangha sa iyang kaisog. Ang prinsipe sa maong siyudad, nga ginganlan og Pyrrhus, nga naa usab sa pasundayag, nagsugo nga dad-on ang santo sa iyang atubangan ug nangutana kaniya:

'Kinsa ka?'

Misinggit si San Mina sa kusog sa atubangan sa tibuok katawhan:

'Ako usa ka alagad ni Hesukristo, Ginoo sa langit ug sa yuta.'

Gipangutana pag-usab sa prinsipe ang santo:

'Langyaw ka ba o lumolupyo? Asa nimo nakuha ang kaisog nga mosinggit ingon ana sa tunga-tunga sa pasundayag?'

Samtang nagasulti pa ang prinsipe, ug wala pa makatubag ang santo, nakaila ang pipila ka sundalo nga nagbarog duol sa prinsipe kang Mina ug misinggit:

'Mao ni si Mina ang mandirigma, nga misilbi ubos sa mando sa tribuno nga si Firmilian.'

Unya miingon ang prinsipe kang Santo Mina:

'Tinuod ba nga ikaw usa ka mandirigma, sama sa ilang giingon mahitungod kanimo?'

Mitubag ang santo:

'Oo, tinuod kini, usa ko ka sundalo ug naa ko niining siyudad, apan sa pagkakita sa pagkadautan sa mga tawo, nga nadani sa mga demonyo ug nagsimba sa mga dios-diosan imbis sa Tinuod nga Dios, gisalikway nako ang akong ranggo sa militar ug mibiya sa siyudad aron dili mahimong kauban sa ilang kawalay-balaod ug pagkaguba. Hangtod karon naglibot-libot ako sa mga disyerto, naglikay sa pakig-uban sa mga daotan, mga kaaway sa akong Dios; apan karon, nga nadungog ko nga nag-organisar kamo og usa ka pista nga walay Diyos, napukaw ang akong kadasig alang sa akong Diyos ug miabot ako dinhi aron ipadayag ang inyong pagkabuta ug mangwali kaninyo mahitungod sa Usa ka Tinuoray nga Diyos, nga nagmugna sa langit ug yuta pinaagi sa Iyang Pulong ug nga nagpadayon sa tibuok uniberso.

Pagkadungog niini nga mga pulong, gisugo sa prinsipe nga dad-on ang santo sa prisohan ug bantayan hangtod sa buntag, samtang siya mismo naggahin sa tibuok adlaw sa pag-apil sa pista ug sa mga pasundayag.

[7631] Cotuan – usa ka karaang siyudad sa Phrygia. Phrygia – usa ka dakong rehiyon sa Asia Minor, nga sa sinugdan naglangkob sa tibuok tunga-tungang bahin sa kasadpang katunga sa peninsula, ingon man sa habagatang baybayon sa Propontis (dagat sa Marmara) hangtod sa Hellespont (Dardanelles), nga sa ulahi giisip nga kabahin sa Mysia. Ang mga utlanan niini mao ang: sa kasadpan – Mysia, Lydia ug Caria; sa habagatan – Lycia, Pisidia ug Lycaonia; sa sidlakan – Cappadocia; ug sa amihanan – Galatia ug Bithynia.

[7632] Ang duha ka emperador nagdumala pag-uban gikan sa 284 hangtod 305 – si Diocletian sa Sidlakan ug si Maximian sa Kasadpan.

Sa sunod buntag, mipahimutang ang prinsipe sa lingkoranan sa paghukom ug, pagkahuman niyang gisugo nga dad-on si Santa Mina gikan sa bilanggoan, naningkamot siya sa tanang paagi aron mapugos siya sa pagsimba sa mga diyos-diyosan: pinaagi sa pagsaad og mga gasa ug pinaagi sa paghulga kaniya og pagpanakit. Sa dihang wala niya mapangumbinsi ang santo sa pagbuhat sa dautan pinaagi sa iyang mga pulong, gisugdan na niya ang pagpugos kaniya pinaagi sa puwersa, gisugo niya ang upat ka sundalo nga hubuon ang santo, ipahigda siya, ug bug-atan siya nga walay kalooy gamit ang panit sa baka, nga ang dugo misabwag sama sa suba gikan sa mga samad sa martir. Usa ka tawo nga naa sa maong talan-awon, nga ginganlan og Pigasius, miingon kang Santo Mina:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon, tawo, ug tuman sa sugo sa prinsipe, sa dili pa hingpit nga madaut ang imong lawas. 'Ginasugo tika: yuko lang sa mga dios sa mubo nga panahon, aron makagawas ka niining mga pag-antos, ug unya pag-alagad pag-usab sa imong Dios, nga dili maglagot kanimo tungod niining imong pagsalikway, kon maghalad ka sa mga dios-diosan karon lang ug mosalig kanila sa mubo nga panahon, tungod sa panginahanglan, aron makagawas ka niining grabeng pag-antos.'

Apan mitubag ang santo nga nasuko:

'Layo ka kanako, ikaw nga manlalapas; nakahalad na ako og halad sa pagdayeg, ug ihalad ko kini pag-usab alang lamang sa akong Dios, Kinsa nagahatag kanako sa Iyang tabang ug busa nagpalig-on kanako sa pagkamapailubon, aron kini nga mga pag-antos daw gaan kaayo ug makapahupay kanako, imbis nga makapasakit.'

Ang tortyurador, namangha sa pagkamapailubon sa martir, nagmando nga ipailawom pa gayud si Santo Mina sa mas grabe pang mga pag-antos. Gbitay siya sa usa ka kahoy ug gikiskis ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, samtang ang tortyurador, nga nagbinuang sa santo, miingon kaniya:

'Nabati ba nimo ang kasakit, Mina, o katingalahan ba kaayo ning mga pag-antos para nimo, ug gusto ba nimo nga among palig-on pa kini?'

Apan ang balaan nga martir, bisan pa sa iyang dakong pag-antos, mitubag gihapon nga lig-on sa prinsipe:

'Dili nimo ako mapildi, tortyurista, pinaagi niining mga panandaliang pag-antos, kay gitabangan ko sa mga mandirigma sa Hari sa Langit, nga dili nimo makita.'

Gisugo sa prinsipe ang iyang mga sulugoon nga pahugot pa gyud ang pagpanakit sa santo ug isulti kaniya:

'Ayaw pag-angkon dinhi og bisan kinsa nga hari gawas sa mga emperador sa Roma.'

Niini mitubag ang martir:

'Kung nakaila ka sa tinuod nga Hari, dili ka magpasipala sa Iyang akong gipangwali, kay Siya mao ang tinuod nga Hari sa langit ug yuta, ug walay lain gawas Niya. Apan imo Siyang ginasal-ut nga wala Nimo mailhi, ug imo Siyang ikumpara sa inyong mga mortal nga hari, nga gimugna gikan sa abog, nga gihatagan Niya og ginghariano ng dungog ug awtoridad, kay Siya ang Ginoo sa tanang binuhat.

Unya miingon ang prinsipe sa santo:

'Kinsa kining nagahatag og awtoridad sa mga hari ug nagahari sa tanan?'

Mitubag ang martir sa prinsipe:

'Si Hesukristo, ang Anak sa Dios, nga buhi hangtod sa kahangturan, nga ang tanang butang sa langit ug sa yuta nasakop kaniya; Siya maoy nagpahimutang sa mga hari sa ilang mga trono ug nagahari, nga nagahatag og awtoridad ug nagagawi sa gahum.'

Miingon dayon ang tortsurador kang Santo Mina:

'Wala ba ka kahibalo nga ang mga Emperador Romano nasuko kaayo sa tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo ug nagmando nga patyon ang ingon nga mga tawo?'

Mitubag ang martir:

'Ang Ginoo nagahari: magkurog ang mga nasud! Nalingkod Siya ibabaw sa mga kerubin: magkurog ang yuta' (Salmo 98:1). Kung ang inyong mga hari nasuko kang Kristo ug sa mga Kristohanon nga nag-angkon sa Iyang ngalan, unsa may kalabotan ana kanako ? Wala ko magtagad sa ilang kasuko, kay usa ko ka sulugoon sa akong Kristo, ug usa ra ang akong tinguha: nga mahimong mag-angkon sa Iyang labing balaan nga ngalan hangtod sa akong kamatayon, ug malingaw sa Iyang matam-is nga gugma, nga walay makabulag kanako: *'Kinsa may makabulag kanato sa gugma sa Dios? Ang kalisdanan ba, o kaguol, o paglutos, o gutom, o kahubas, o katalagman, o espada?'* (Roma 8:35).

Pagkahuman niini, gisugo sa tigpahirap nga kusganong ipahid sa mga samad sa santo ang usa ka panapton nga hinimo sa buhok. Ug samtang ginabuhat kini, miingon ang balaan nga martir:

'Karon, akong tangtangon kining panapton nga panit ug isul-ob ang bado sa kaluwasan.'

Dugang pa, gisugo sa taga-pahirap nga pasunugon ang balaan gamit ang nagdilaab nga kandila, apan bisan pa nga gisunog ang tibuok niyang lawas, nagpabilin siyang hilom.

Unya nangutana kaniya ang prinsipe:

'Nabati ba nimo kini nga kalayo, Mina?'

Mitubag ang santo: *'Ang atong Dios usa ka kalayo nga manununaw'* (Heb. 12:29).

Ang Ginoo nga akong gisagdan ang nagatabang kanako, busa dili nako mabati ang kalayo nga inyong gigamit aron pagsunog kanako, ug dili usab ko mahadlok sa inyong nagkalain-laing pag-antos, kay nahinumdom ko sa mga pulong sa akong Ginoo sa Ebanghelyo: *'Ayaw kahadlok sa mga magapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; kondili kahadloki Siya nga makalaglag sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Mat. 10:28).

Unya miingon ang prinsipe sa martir:

'Asa man gikan ang ingon ani ka maalamon nga pagpanulti? Suldado ra man ka kanunay; giunsa man nimo pagkasulti sama sa usa ka tawo nga nakabasa og daghang libro?'

Mitubag ang balaan sa prinsipe:

'Ang atong Ginoong Jesu-Cristo miingon kanato: *"Ug igatugyan kamo sa mga gobernador ug mga hari tungod kanako, aron magpamatuod kamo kanila ug sa mga Hentil. Apan sa diha nga igatugyan kamo, ayaw kamo kabalaka unsaon o unsay inyong isulti; kay niadtong takna hatagan kamo sa gikinahanglan nga isulti"* (Matt. 10:18–19).

Nangutana ang prinsipe sa santo:

Nasayud ba ang imong Kristo nga mag-antos ka og ingon ana nga pag-antos alang kaniya?

Mitubag ang martir:

– Tungod kay Siya mao ang Tinuod, aduna Siya'y kahibalo sa umaabot. Nahibalo Siya ug nahibalo sa tanan nga naglungtad; ang tanan nga umaabot nahibal-an Niya, ug Siya nakahibalo daan sa tanan natong hunahuna.

Ang prinsipe, nga wala kabalo unsaon pagtubag sa santo, miingon kaniya:

– 'Undang na inyong walay pulos nga pakigstorya, Mina, ug pilia ang usa sa duha ka butang: mahimong usa kanamo, ug undangan namo ang pagpanakit kanimo, o mahimong iya kang Kristo, ug patyon ka namo.'

Niini mitubag ang santo sa kusog nga tingog:

'Ako kanhi ni Kristo, ako karon ni Kristo, ug ako unya ni Kristo.'

Miingon ang prinsipe:

'Kung gusto nimo, buhian tika sulod sa duha o tulo ka adlaw, aron mahuna-huna nimo kini pag-ayo ug ihatag nato kanamo ang imong katapusang tubag.'

Apan mitubag ang santo:

Dili kini duha o tulo ka adlaw, kondili daghang katuigan na nga gipahayag nako ang pagtuo kang Kristo; apan wala gyud kini misulod sa akong hunahuna nga isalikway ang akong Dios, busa dili na angay nga maghunahuna pa ko niini karon. Ayaw pagdahum, Prinsipe, nga makadungog ka pa ug lain gikan kanako; apan kini na ang akong katapusang pulong: Dili ko ikalimod ang akong Dios, dili ko maghalad sa imong mga demonyo, ug dili ko mouko sa akong mga tuhod sa atubangan sa mga diyos-diyosan nga walay kalag.

Ang matinud-anong tubag sa martir nakapahimo sa prinsipe nga masuko kaayo, ug iyang gisugo nga ipakatag sa yuta ang mga kawit, trident, ug lain-laing puthaw nga pako, ug igdudol ang napusil nga balaan nga martir ibabaw niini. Apan siya, sama sa gidala ibabaw sa humok nga mga bulak, gisaway pa gyud pag-ayo ang pagsimba sa daghang diyos sa mga pagano ug gipakaulaw ang kabuang sa mga tawo nga nadani sa mga demonyo. Ug gisugo sa prinsipe nga ang santo, samtang gidala, bugbogon usab gamit ang mga tungkod nga hinimo sa lata. Busa si Santo Minus gipahirapan sulod sa dugay nga panahon.

Niadtong takna, usa sa mga sundalong anaa, nga ginganlan og Iliodor, miingon sa tigpahirap:

'Prinsipe, wala ba kamong kahibalo nga ang mga Kristohanon buang ug wala magkahadlok sa pagpanamastamas, nga ilang ginabati kini sama sa walay kinabuhi nga bato o kahoy, ug giisip ang kamatayon nga usa ka tam-is nga ilimnon? Ayaw na pagkabala-balaka pa, kondili sugoa nga kining masukot nga Kristohanon patyon dayon.'

Ug dayon gipahayag sa prinsipe ang kini nga silot batok sa santo: 'Gisugo namo nga si Mina, ang dautang mandirigma, nga nahulog sa Kristohanong pagkawalay pagtuo ug misalikway sa sugo sa hari nga maghalad sa mga dios, putlon sa espada, ug pasunogon ang iyang lawas sa atubangan sa tanang katawhan.'

Gidakop sa mga sundalo ang balaan nga martir nga si Mina ug gidala siya sa gawas sa siyudad, diin giputol nila ang iyang ulo; unya, pagkahuman nila pagpasiga sa dakong siga, ilang gilabay ang mapailubon nga lawas sa balaan nga martir niini.

Sa dihang nangaminus na ang kalayo, ang pipila sa mga matinud-anon miadto sa maong dapit ug gipangtigom ang nahabilin sa relikya sa santo nga nakaluwas sa pagsunog; giputos kini sa limpyo nga sudlo, gipahiran nila kini og humot nga lana[7633] . Paglabay sa mubo nga panahon, gidala nila kining mga balaang nahabilin ngadto sa ilang siyudad nga natawhan sa Alexandria[7634] , diin ilang gilubong kini sa usa ka dungganong dapit. Sunod, gitukod sa maong dapit ang usa ka simbahan nga gihalad sa balaang martir, ug pinaagi sa pag-ampo ngadto sa santo, daghang mga milagro ang nahitabo didto.

Ang Salaysay ni Timoteo, Arsobispo sa Alexandria, mahitungod sa mga Milagro ni San Mina, ang Dakong Martir

Pagkahuman sa kamatayon sa daotan ug supak sa Diyos nga mga Emperador Romano nga sila Diocletian ug Maximian, misaka sa trono ang matinud-anong si Constantine ang Dako; sa iyang paghari, dako kaayo ang pagtubo sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Niadtong panahona, pipila ka mga tawo nga mahigugma sa Kristo sa siyudad sa Alexandria, sa dihang ilang nakaplagan ang dapit diin gibutang ang bililhon nga mga relikya sa balaan ug himayaong martir sa Kristo, si Mina, nagtukod sila og simbahan sa maong dapit sa iyang ngalan.

Nahitabo nga usa ka matinud-anong negosyante gikan sa yuta sa Isauria[7635] , miabot sa Alexandria aron mopalit og mga butang. Pagkadungog niya sa daghang mga milagro ug pag-ayo nga nahitabo sa simbahan ni San Mina, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Moadto usab ako ug mosimba sa balaan nga relikya sa martir ug maghalad sa iyang simbahan, aron ang Dios magpakita kanako og kaluoy pinaagi sa pag-ampo sa Iyang nag-antos.'

Pagkahuman niini, mibiyahe siya paingon sa simbahan, dala ang usa ka sako nga puno sa bulawan. Pag-abot niya sa Danaw sa Pomeranian ug nakakita og ferry, misakay siya paingon sa usa ka dapit nga gitawag Lozoneta. Pag-abot niya sa baybayon, nangita ang negosyante og kapuy-an para sa gabii, kay nangitngit na. Busa, misulod siya sa usa ka balay ug miingon sa tag-iya:

'Igsoon, palihug tabangi ko ug tugoti ko nga magpabilin dinhi sa imong balay karong gabii, kay nanglubog na ang adlaw ug nahadlok ko nga magpadayon nga mag-inusara, kay wala koy kauban.'

'Sulod, igsoon,' tubag sa tag-iya sa balay, 'ug magpabilin ka dinhi hangtod sa kaagahon.'

Midawat ang bisita sa imbitasyon ug sa pagsulod niya sa balay, natulog siya. Apan ang tag-iya sa balay, pagkakita sa bag sa bulawan sa biyahero, natintal ug sa pagdani sa dautang espiritu, nagplano sa pagpatay sa bisita aron makuha niya ang bulawan para sa iyang kaugalingon. Sa tungang gabii, gilapos niya ang negosyante, gipikas-pikas ang iyang lawas, gibutang kini sa usa ka basket ug gitago sa sulod nga kwarto. Human sa pagpatay, nabalaka kaayo siya ug, samtang nagtan-aw-tan-aw, nangita og tinagoan nga lugar aron ilubong ang biktima.

Samtang naghunahuna pa siya niini, ang balaan nga martir nga si Mina mitungha kaniya nga nakasakay sa kabayo, sama sa usa ka mandirigma nga gipadala sa hari. Misulod sa ganghaan sa balay sa mamamatay, nangutana ang martir kaniya bahin sa patay nga bisita. Ang mamamatay, nga nagpakaaron-ingnon nga wala siya kahibalo, miingon sa santo:

[7633] Ang pagkamartir ni San Mina nahitabo sa tuig 304. Sa serbisyo sa simbahan niining adlawa, kauban ni San Mina nga martir, gihatagan usab og dungog sila San Victor, San Vincent ug San Stephanida, bisan pa man kadaghanan sa mga himno sa simbahan gipahinungod kang San Mina nga martir.

[7634] Alexandria – usa ka bantog nga siyudad nga gitukod ni Alexander the Great mga tuig 333 BC sa usa ka promontoryo nga misulod sa habagatan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo (medyo habagatan sa karon nga siyudad nga pareho ang ngalan); kaniadto kini usa ka sentro sa pagkat-on ug nanguna nga siyudad sa kalibutan sa komersyo; sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, nahimong sentro sa Kristiyanismo ug lingkoranan sa patriyarka.

[7635] Isavria – usa ka gamay, dili kaayo natun-an nga rehiyon sa karaang Asia Minor, natago sa kabukiran, nag-utlanan sa Lycaonia sa sidlakan, kabahin sa Phrygia sa amihanan, ug Pisidia sa kasadpan. Ang pangunang siyudad sa Isavria mao ang Isavra (karon Ulubuyar), nga dato kaayo ug daghan kaayo ang populasyon.

'Wala ko kahibalo unsa imong gipasabot, sir; wala koy bisita dinhi.'

Apan ang santo, mibaba sa iyang kabayo, misulod sa sulod nga kwarto, nagkuha og basket, gidala kini sa gawas ug miingon sa mamamatay:

'Unsa ni?'

Nahadlok kaayo ang mamamatay og tawo ug nahimatay sa tiilan sa santo. Apan ang santo gibalik ang mga putol nga bahin sa lawas, nag-ampo, ug gibanhaw ang patay, nga miingon kaniya:

'Dayeg sa Diyos.'

Mibangon ang lalaki, sama sa pagmata gikan sa tulog, ug sa pagkahibalo nga siya gisamaran sa tag-iya sa balay, gidayeg niya ang Dios ug mihapa sa pagpasalamat sa mandirigma nga miabot. Ug ang santo, pagkuha sa bulawan gikan sa mamamatay, gihatag kini sa lalaki nga iyang gibanhaw, nga miingon:

'Lakaw na sa kalinaw.'

Dayon, pag-atubang sa mamamatay, gikuptan siya sa santo ug hugot kaayo siyang gibunalan. Naghinulsol ang mamamatay ug nangayo og pasaylo. Unya gipasaylo siya sa martir sa pagpatay ug, pagkahuman sa pag-ampo para kaniya, misakay sa iyang kabayo ug nawala sa panan-aw.

Sa Alexandria, nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Eutropius. Kining si Eutropius nanumpa nga mohatag og usa ka pilak nga pinggan sa simbahan ni Santo Mina. Busa, pagtawag niya sa usa ka alahero, gisugo niya kini nga maghimo og duha ka pinggan, ug isulat sa usa: 'Ang pinggan sa Balaang Dakong Martir Mina', ug sa usa pa: 'Ang pinggan ni Eutropius, usa ka lungsoranon sa Alexandria. Nagsugod sa trabaho ang panday-pilak sumala sa gisugo ni Eutropius, ug sa dihang nahuman na ang duha ka platero, ang usa nga gituyo para kang Santa Mina mas nindot ug mas hayag kaayo kaysa sa iya. Human niya gisulat ang mga ngalan nila Santa Mina ug Eutropius sa mga platero, gihatag kini sa panday-pilak kang Eutropius.

Usa ka adlaw, samtang naglayag sa dagat sa usa ka barko, gigamit ni Eutropius ang duha ka bag-ong plato sa panihapon; ug sa dihang nakita niya nga ang plato nga gituyo nga regalo para kang San Mina mas matahum kaayo kaysa sa iya, wala na niya gustong ihatag kini sa santo, apan gisugo niya ang iyang sulugoon nga magsilbi sa iyang pagkaon niini, samtang iyang tuyo nga ipadala ang pinggan nga may ngalan niya isip regalo sa simbahan ni Santa Mina. Pagkahuman sa panihapon, gikuha sa sulugoon ang pinggan nga may ngalan sa martir ug, pag-abot sa kilid sa barko, gisugdan niya kini og hugas sa dagat. Kalit lang, gikurog siya sa kahadlok ug nakakita siya og usa ka lalaki nga migawas gikan sa dagat, nga gikuha ang pinggan gikan sa iyang mga kamot ug nawala. Ang sulugoon, tungod sa grabeng kahadlok, mihagis sa iyang kaugalingon sa dagat aron sundon ang pinggan. Pagkakita niini, nahadlok usab ang iyang agalon ug, samtang nagahilak sa kasubo, misugod sa pagsulti:

'Lagmit ko na, usa ka malisud nga tawo, nga gusto nakong kuhaon alang sa akong kaugalingon ang pinggan ni Santa Mina: busa nawala nako ang pinggan ug ang akong sulugoon. Apan Ikaw, O Ginoo nga akong Dios, ayaw ko paglagot hangtod sa katapusan, ug ipakita ang Imong kaluoy sa akong sulugoon. Tan-awa, nagbuhat ako og panata: kon makaplagan nako ang lawas sa akong sulugoon, magpabuhat ako og pinggan nga susama niini, ug ihalad nako kini isip gasa sa Imong balaan nga sulugoon nga si Mina, o kon dili, ihatag nako sa simbahan ni Santa Mina ang kantidad sa kuwarta nga katumbas sa bili sa pinggan.

Sa pag-abot sa barko sa baybayon, mibaba si Eutropius ug misugod sa pagtan-aw sa baybayon, naglaum nga makit-an ang lawas sa iyang sulugoon nga nadala sa dagat ug matabonan kini sa hustong paagi. Samtang nagmatngon siya, nakita niya ang iyang sulugoon nga misaka gikan sa dagat nga nagkupot sa pinggan sa iyang mga kamot. Nahadlok apan malipayon kaayo, misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Dayegon ang Dios! Dako kaayo ka, balaan nga martir Mina!'

Pagkadungog sa iyang pagtuaw, ang tanan nga naa sa barko mibaba sa baybayon, ug sa ilang pagkakita sa sulugoon nga nagkupot sa bandeha, napuno sila sa katingala ug gidayeg ang Dios. Sa dihang gisugdan nila pagpangutana sa sulugoon kon giunsa niya pag-ikyas human nahulog sa dagat ug giunsa niya pagawas nga walay samad, mitubag siya:

'Sa diha nga gilabay ko ang akong kaugalingon sa dagat, usa ka maharlika ug duha pa ka uban ang mibira kanako ug naglakaw uban kanako gahapon ug karon, nga nagdala kanako dinhi.'

Si Eutropius, gidala ang sulugoon ug ang bandeha, miadto sa simbahan ni Santa Mina; ug pagkahuman sa iyang pagyuko sa pagrespeto ug paghalad sa bandeha isip usa ka halad, sumala sa iyang saad sa balaan, mibulag siya, samtang nagpasalamat sa Dios ug naghimaya sa Iyang balaan nga sulugoon, si Santa Mina.

Usa ka babaye nga ginganlan og Sophia ang paingon sa simbahan ni Santa Mina aron mosimba. Sa dalan, nakasugat siya og usa ka sundalo nga, sa dihang nakita niyang nag-inusara siya sa pagbiyahe, nagplano nga atakehon siya. Nagpakita siya og kusgan nga pagsukol, nagtawag sa balaang martir nga si Mina alang sa tabang. Ug ang santo wala magpugong sa iyang tabang, apan gipahamtang niya og silot ang lalaki nga gustong mang-abuso kaniya, samtang gipanalipdan siya nga wala'y kadaut. Sa dihang ang sundalo, human niya nga gitali ang iyang kabayo sa tuo niyang bitiis, hapit na niyang pasakitan ang babaye, kalit nga nasuko pag-ayo ang kabayo ug dili lang kini nakapugong sa tinguha sa iyang agalon kondili gihila pa siya sa yuta, ug wala kini mihunong o mitagad hangtod nadala siya niini sa simbahan ni Santa Mina. Sa kusog nga pag-ikyag ug nagkadako ang kasuko niini, nakadani kini og daghang katawhan sa maong dapit, kay pista man ug puno sa mga tawo ang simbahan. Ang mandirigma, sa dihang nakakita sa daghang katawhan ug nasabtan nga naglagot pa gihapon ang kabayo ug wala siyay lain nga adtoan para mangayo og tabang, nahadlok nga basin makasinati pa siya og mas grabe pa nga kadaut gikan sa iyang kabayo. Busa, gipahawa niya ang iyang kaulaw, ug gikumpisal niya ang iyang dautang tuyo sa tibuok katawhan, ug ang kabayo dayon nanghupay ug nahimong malumo; samtang ang mandirigma, misulod sa simbahan ug mihapa sa atubangan sa relikya sa santo, nag-ampo, nangayo og pasaylo sa iyang sala.

Duol sa simbahan sa balaan nga martir, kauban sa daghang uban, adunay usa ka pilay nga lalaki ug usa ka bungol nga babaye nga nagpaabut nga sila ayohon. Sa tungang gabii, samtang natulog ang tanan, mipakita si Santa Mina sa pilay nga lalaki ug miingon kaniya:

'Lakaw nga hilom ngadto sa batingog nga babaye ug hawira siya sa tiil.'

Mitubag ang pilay sa martir:

'Alagad sa Dios, usa ba ko ka salawayon nga gisugo ka nako sa pagbuhat niini?'

Apan giusab sa santo ang iyang mga pulong kaniya sa tulo ka beses ug gidugang:

'Kung dili nimo kini buhaton, dili ka maayohon.'

Ang pilay nga lalaki, nga nagsunod sa sugo sa santo, mihilab-ot ug gikuptan ang bitiis sa bungang babaye. Siya, nga nabanhaw ang hunahuna, misinggit, nasuko sa pilay nga lalaki. Nahadlok, mitindog ang pilay sa duha ka tiil ug midagan dayon. Busa, nabati sa duha ang ilang pagka-ayo – ang bingi nga babaye nakasulti na, ug ang pilay midagan paspas sama sa usa ka usa; ug silang duha, nga naayo na, nagpasalamat sa Diyos ug sa balaan nga martir nga si Mina.

Usa ka Hudiyo adunay Kristohanong higala. Usa ka adlaw, samtang nagbiyahe paingon sa layo nga yuta, iyang gisalig sa iyang higala ang usa ka gamay nga kahon nga naglangkob og usa ka libo ka bulawan nga sinsilyo aron itago. Sa dihang na-atraso siya sa maong yuta, ang Kristohanon nakahukom nga dili na ibalik ang bulawan sa Hudiyo pagbalik niini, kondili iyang ipabilin para sa iyang kaugalingon, nga mao usab iyang gibuhat. Pagbalik sa Hudiyo, miduaw siya sa Kristiyano ug nangayo sa pagbalik sa bulawan nga iyang gipangasalig kaniya. Apan misalikway ang Kristiyano, miingon:

'Wala ko kabalo unsa imong gipangayo nako. Wala ka maghatag ug bisan unsa nako, ug wala pud ko kuha ug bisan unsa gikan nimo.'

Pagkadungog niini nga tubag gikan sa iyang higala, nasubo ang Hudiyo ug, nagtuo nga nawala na ang iyang bulawan, miingon siya sa Kristiyano:

'Igsoon, walay nakahibalo niini gawas sa Diyos, ug kung dili ka mobalik sa bulawan nga gisalig kanimo alang sa pag-amping, nga nag-ingon nga wala nimo kini gikuha gikan kanako, nan kumpirma kini pinaagi sa panumpa. Munta kita sa Simbahan ni Santa Mina, ug didto panumpa ka kanako nga wala nimo gikuha gikan kanako ang kahon nga naglangkob sa usa ka libo ka bulawan nga sinsilyo.'

Miuyon ang Kristiyano, ug nag-uban sila paingon sa simbahan sa santo, diin nanumpa ang Kristiyano sa Hudiyo sa atubangan sa Diyos nga wala niya kuhaa ang bulawan gikan kaniya alang sa pag-amuma. Pagkahuman sa panumpa, nilakaw sila sa simbahan nga mag-uban, ug sa diha-diha nga misakay sila sa ilang mga kabayo, ang kabayo sa Kristohanon misugod og kabuang, nga hapit na dili mapugngan; giputol niini ang bitil, mitindog sa iyang mga likod nga tiil ug gilabay ang iyang agalon sa yuta. Sa pagkahulog sa Kristiyano gikan sa kabayo, usa ka singsing ang nahulog gikan sa iyang tudlo ug usa ka yawi ang nahulog gikan sa iyang bulsa. Mitindog ang Kristiyano, gikuptan ang kabayo, gipakalma kini, misakay pag-usab, ug nilakaw uban sa Hudiyo. Pagkahuman sa mubo nga pagsakay, miingon ang Kristiyano sa Hudiyo:

'Higala, ania na ang angay nga dapit; maglubong ta aron mokaon og pan.'

Pagkahuman nila og sakay, gipasagdan nila ang mga kabayo nga mokaon sa hilamon samtang sila nagapanihapon. Paglabay sa mubo nga panahon, mitan-aw ang Kristohanon palibot ug nakita niya ang iyang sulugoon nga nagtindog sa ilang atubangan, nagkupot sa kahon sa Hudiyo sa usa ka kamot ug sa singsing nga nahulog gikan sa iyang tudlo sa pikas. Sa pagkakita niini, nahadlok kaayo ang Kristohanon ug nangutana sa sulugoon:

'Unsa man ni nga pasabot?'

Mitubag ang sulugoon:

'Usa ka makahadlok nga mandirigma nga nakasakay sa kabayo ang miadto sa akong agalon ug, gihatagan siya sa yawi uban sa singsing, miingon: "Ipadala dayon ang kahon sa Hudiyo, aron dili mahulog sa dakong kalamidad ang imong bana." Ug gisugo ko nga dalhon kini kanimo, sumala sa imong gisugo.'

Pagkakita niini, natingala ang Hudiyo sa maong milagro ug, uban sa kalipay, mibalik uban sa iyang amigo sa simbahan ni Santa Mina nga Martir. Nagluhod sa yuta sulod sa simbahan, nangayo ang Hudio og balaan nga bunyag, kay mituo tungod niining milagro nga iyang nasaksihan, samtang ang Kristohanon nag-ampo kang San Mina aron pasayloon siya, tungod kay nakalapas siya sa usa ka balaang sugo. Nakadawat silang duha sa ilang gipangayo – ang usa, balaan nga pagbunyag; ang usa, pagpasaylo sa iyang sala – ug ang matag-usa mibiya sa iyang dalan, naglipay, naghimaya sa Dios ug nagdayeg sa Iyang balaan nga sulugoon nga si Mina.

Kontakion, Tono 4:

Ligtasi kami gikan sa mga hukbo sa kalibutanon, ug ipakita kanamo ang dili malata nga langitnong kauban, ang magdala-sa-pag-antos nga si Mina, si Kristo among Dios, nga mao ang dili malata nga korona sa mga martir.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga sila Victor ug Stephanida

Gisaulog sa Nobyembre 11

Sa panahon sa paghari sa Romano nga Emperador Antoninus[7636] , ubos sa mando sa gobernador Sebastian, nag-alagad ang usa ka sundalo, lumad sa Italya, nga ginganlan og Victor. Kining si Victor mituo sa atong Ginoong Jesu-Cristo ug hayag niyang gipahayag ang Iyang labing balaan nga ngalan sa atubangan sa tanan. Sa dihang gipahigayon ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon niadtong panahona, gitawag sa gobernador ang bulahan nga si Victor ug miingon kaniya:

'Nakadawat kami og usa ka hariong sugo nga nagmando kanamo nga pugson kamo, mga Kristohanon, sa paghalad og sakripisyo sa among mga dios, ug ipailawom sa grabeng pag-antos ang mga mosupak. Busa, Victor, paghalad og sakripisyo sa mga dios, aron dili ka ipailawom sa pag-antos ug mawala ang imong kalag.'

Apan mitubag si San Victor sa gobernador:

'Dili ko mosunod sa walay Diyos nga sugo sa usa ka mortal nga hari, ni tumanon ang iyang kabubut-on, kay ako usa ka alagad sa imortal nga Hari, ang akong Dios ug Manluluwas nga si Jesu-Cristo, nga ang Gingharian walay katapusan, ug ang mga nagbuhat sa Iyang kabubut-on mabuhi hangtod sa kahangturan; samtang ang imong mortal nga hari ug ang iyang gingharian panandaliang, ug ang mga nagbuhat sa iyang dili diosnon nga kabubut-on malaglag hangtod sa kahangturan.

Niini, miingon ang gobernador kang Victor:

'Ikaw usa ka sundalo sa among hari; tuman-a ang iyang sugo ug halad-a ang halad.'

'Dili,' tubag ni Victor, 'dili na ako sundalo sa inyong mahimong hari sa yuta, kondili sa Hari sa Langit; ug bisan pa man kon pansamantala akong nahimong sundalo ubos sa awtoridad sa inyong hari, wala gayud ko mihunong sa pag-alagad sa akong Hari, ug karon dili ko Siya biyaan, ni maghalad og halad sa inyong mga dios-

[7636] Si Antoninus – usa ka Emperador Romano, nga mas nailhan nga si Marcus Aurelius ang Pilosopo, naghari gikan sa 161 hangtod sa 180.

diosan.' Buhaton nimo kanako ang gusto nimo: ang akong lawas naa sa imong kamot, ug naa kay gahum niini; apan sa akong kalag, ang akong Dios ra ang may gahum.

Unya ang gobernador misugod sa pagpangumbinsi kang Victor:

'Ikaw mismo,' matod niya, 'nagdalot sa kalamidad sa imong kaugalingon pinaagi sa pagsuway sa sugo sa hari; akong tambag kanimo nga maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos, aron malikayan nimo ang mga pag-antos nga nagpaabot kanimo.'

'Mao gyud kana ang akong gipangandoy,' tubag ni San Victor nga lig-on, 'ang pag-antos sa pag-uyamot alang sa akong Ginoo, ug malipayon kaayo ako nga ako mahimong takus nga mag-antos alang sa Iyang ngalan.'

Unya gisugo dayon sa gobernador nga bungkagon ug piliten ang iyang mga tudlo hangtod maputol sa lutahan. Pagkahuman, gisugo sa taga-pahirap nga pasigaon pag-ayo ang hurno ug itambog si San Victor niini; sa maong hurno nagpabilin ang martir sulod sa tulo ka adlaw ug migawas nga buhi ug walay samad, sama sa nahitabo sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonia (Dan. 3:50)Ang tortyurador, nga wala nagdahom nga mabuhi si San Victor, nagsugo nga sa ikatulong adlaw ablihan ang hurno, kuhaon ang abo sa martir gikan niini ug ihalo sa suba. Apan sa pag-abli sa hurno, migawas ang santo nga wala'y kadaut, naghimaya sa Dios nga wala siya matandog o masamdan sa kalayo.

Sa dihang nakita niyang napakyas siya, gitawag sa gobernador ang usa ka salamangkero ug gisugo siya nga patyon si San Victor gamit ang hilo. Nagluto ang salamangkero og karne nga adunay makamatay nga hilo ug gihatag kini sa santo aron kan-on.

Miingon ang santo:

'Bisan pa man nga dili angay para kanako nga dawaton ug kan-on kining hugaw nga karne gikan kanimo, kan-on ko kini bisan pa man aron masabtan ninyo nga ang inyong makamatay nga hilo walay mahimo batok sa gahum sa akong Ginoo, ang Maghahatag sa Kinabuhi.'

Unya, pagkahuman sa pag-ampo, gikaon sa martir ang hilaw nga karne nga gilasonan ug wala gyud siya'y nadaut. Ang salamangkero, pagkakita nga wala'y nadaut sa balaan tungod sa hilo nga iyang gikaon, nag-andam og lain nga putahe nga karne nga gisagolan sa pinakakusgan nga hilo ug miingon sa balaan:

'Kung mokaon ka niining karne ug mabuhi ka, biyaan nako ang tanan nakong mahika ug salamangka ug motuo ko sa imong Dios.'

Gikaon ni San Victor kini nga karne nga gisagolan sa labing kusgan nga hilo, apan wala gyud siya'y kadaut. Unya misinggit ang salamangkero sa kusog nga tingog:

'Imong napildi ang gahum sa akong salamangka, Victor, ug naluwas nimo ang akong kalag—nga dugay nang nawala—gikan sa impyerno, kay nakatuo na ako sa Ginoong Jesu-Cristo nga imong gipangwali.'

Pagkahuman niini, ang salamangkero miadto sa iyang balay, gipundok ang tanan niyang mga libro sa salamangka ug tanan niyang mahiwagang talisman, gisunog kini, ug nahimong tinuod nga Kristohanon.

Ang gobernador, sa dihang nakita nga walay makadaot sa santo, nasuko kaayo ug gisugo nga buwagon ang mga litid sa martir gikan sa iyang lawas; pagkahuman gisugo niya nga ilabay ang martir sa nagbukal nga lana.

Ug miingon ang santo niadtong takna:

'Kini nga nagbukal nga lana sama ra ka-malumo para kanako sama sa bugnaw nga tubig para sa usa ka uhaw.'

Ang pagkamapailubon ni San Victor nakapukaw pa gayud sa mas dako nga kasuko sa iyang tigpahirap, ug gisugo niya nga bitayon ang santo sa kahoy ug pagasunogon ang iyang lawas gamit ang mga kandila; ug aron mas mapalala pa ang iyang pag-antos, ilang gisagol ang abo sa suka ug gibubo kini nga sagol sa baba sa martir.

Apan miingon siya:

'Kining suka ug imong makamatay nga hilo para kanako sama ra sa dugos ug mga pugong sa dugos.'

Unya ang tortyurador, nga nagpadayon sa paglagot, nagmando nga kuhaon ang mga mata sa sumusunod kang Kristo. Human niini, gisabit nila ang santo nga baliktad, unya mibiya ang mga sundalo ug gibyaan siya nga nakasabit sa maong posisyon sulod sa tulo ka adlaw. Sa ika-upat ka adlaw, sa pagtuo nga namatay na ang martir, miadto ang mga sundalo aron tan-awon siya, ug sa ilang pagkaplag nga buhi pa siya, nabigla sila. Sa niini, gikupot sila sa kahadlok, nabuta, ug ang matag-usa kanila misugod sa pagpangita og maggiya.

Ang santo, nga naluoy kanila, nag-ampo nga matinud-anon sa Dios ug miingon kanila:

'Sa ngalan sa akong Ginoong Hesukristo, dawata ang imong panan-aw!'

Ug dayon nabawi nila ang ilang panan-aw ug, miadto sila sa kumander ug gisultihan siya sa nahitabo. Apan ang kumander mas nasuko pa gayud ug gisugo ang mga sundalo nga hubasan og panit si San Victor. Samtang gipatuman pa kini nga dautang sugo, usa ka babaye nga ginganlan og Stephanida—usa ka Kristiyana sa pagtuo ug asawa sa usa sa mga sundalo—nga miabot aron masaksihan ang pag-antos sa santo, nakakita og duha ka matahum nga korona nga nag-anaa gikan sa langit. Ang usa sa mga korona mipanaug sa ulo sa balaan nga martir nga si Victor, ug ang usa pa sa iyang kaugalingong ulo.

Pagkakita niini, gidayeg ni Stephanida ang martir sa kusog nga tingog:

'Bulahan ka, Victor, ug bulahan ang imong pag-antos alang kang Cristo; ang imong halad makapahimuot sa Dios, sama sa halad ni Abel (Gen. 4:4), kay uban sa matarong nga kasingkasing imong gihalad ang imong kaugalingon kaniya! Gidawat ka sa Dios sama sa pagdawat Niya kaniadto sa matarong nga si Enoch, nga gidala Niya gikan sa yuta paingon sa paraiso, aron dili niya matilawan ang kamatayon sa kalibutan (Gen. 5:24); matarong ka sama ni Noe, puno sa maayong buhat ug labing balaan sa imong katawhan (Gen. 6:9). Nituo ka sama ni Abraham; gihalad nimo ang imong kaugalingon isip halad sa Dios sama ni Isaac; nakasukol ka sa kalisdanan sama ni Jacob. Maalam ka sama ni Jose, nga gihatagan sa gahum sa pagtan-aw sa umaabot; nakasukol ka sa mga tukso sama ni Job, nga human sa daghang pag-antos, napildi ang yawa ug nahimong ehemplo sa pagkamapailubon (Libro ni Job, Santiago 5:10–11)! Sama ka ni Isaias, nga gipikas sa lagda ni Haring Manases; wala ka matandog sa kalayo, sama sa dili pagkatandog niini sa tulo ka batan-on sa hurno ni Nebucodonosor (Dan. 3:1–100); gibutang nimo ang imong paglaum sa Dios, sama ni David, anak ni Jesse. Tan-awa, nakakita ko og duha ka korona nga gipanaug gikan sa langit, ang usa mas dako ug labing matahum, ang usa gamay; ang mas dako gidala kanimo sa napulo'g duha ka anghel, ug ang gamay kanako; kay ako usab, bisan pa man usa ka maluya nga sudlanan, andam modawat sa buhat sa pagkamartir ug mag-antos nga maisugon alang sa ngalan sa atong Ginoo ug itugyan ang akong kalag alang Niya.

Pagkadungog niini nga mga pulong gikan kang Stephanida, gisugo sa gobernador ang mga sundalo nga dakpon siya ug dad-a sa iyang atubangan. Mitutok kaniya nga mapahitas-on, nangutana siya:

'Kinsa ka?'

'Kristiyano ako,' tubag sa santa.

Unya gipangutana siya sa gobernador sa iyang ngalan ug edad, ug sa dihang nahibaloan niya nga si Stephanida ang iyang ngalan, napulo'g lima ka tuig ug walo ka bulan ang iyang edad, ug usa ka tuig ug upat ka bulan na siyang minyo, misugod siya og mahinay nga pakig-istorya kaniya:

'Ngano man nga gusto nimo biyaan kining matahum nga kalibutan, ang imong maayong kinabuhi ug ang imong kaminyoon sa sayo pa kaayo, ug pangitaon nga laglagon ang imong batan-ong kinabuhi pinaagi sa boluntaryong paghatag sa imong kaugalingon sa kamatayon alang sa Nakhusok sa Krus?'

Niini, mitubag ang balaan sa iyang tigpanglutos:

'Biyaan ko kining panandaliang ug walay pulos nga kalibutan, ang tanang makalaut nga tinguha sa unod, ug ang akong mortal nga bana, aron makuyog ko sa mga maalamon nga birhen sa pagtagbo sa dili malata ug dili mamatay nga Nobyo, si Kristo akong Manluluwas.'

Miingon ang gobernador kaniya:

'Ayaw paglitok og ingon ana ka walay pulos ug bakak nga mga pulong bahin sa imong Dios; balika ang among mga dios ug halad-a sila og halad.'

Apan mitubag si Santa Stephanida nga lig-on:

'Ikaw ug ang imong mga dios napuno sa bakak, apan ako nagasulti sa kamatuoran, kay ang akong Ginoo matinuoron ug walay bakak kaniya. Dili ko maghalad og sakripisyo sa bakak nga mga dios, apan gusto ko mahimong usa ka makapahimuot nga sakripisyo sa Tinuoray nga Dios nga nagpuyo sa langit, aron dili nako mawala ang korona nga giandam para kanako sa Iyang Gingharian.'

Unya gisugo sa tigdusa nga ipilo paubos sa yuta ang tumoy sa duha ka kahoy-nga-date nga nagtindog didto ug igapos ang balaan kanila, aron siya mapikas. Gipanghigot ang usa niyang bitiis sa tumoy sa usa sa mga gipilo nga kahoy-nga-date, ug ang usa pa sa tumoy sa pikas, ug gipagawas kini; ang mga kahoy, sa pag-alsa paingon sa taas, gipikas ang martir sa duha. Ang balaan nga kalag sa martir, sama sa langgam nga nakalupad gawas sa gisi nga lambong, nakakaplag og pugad sa langit sa korona nga giandam para kaniya.

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador nga putlon sa espada si San Victor. Pagkadungog niini nga sugo, nagpasalamat si San Victor sa Dios. Sa dili pa nila putlon ang iyang ulo, gitagna niya ang kamatayon sa iyang mga tigpanglutos, nga nag-ingon:

'Sa diha nga moabot na ang dose ka adlaw, mamatay ka, ug ang imong gobernador madakpan sa kaaway sa diha nga moabot na ang kwarentay-dos ka adlaw.'

Pagkahuman niya niini nga pagpanagna, ang santo nag-ampo ug mitungo sa iyang ulo aron putlon. Ug ang mahimayaong ulo sa balaan nga martir naputol sa espada.

Pagkahuman naputol ang ulo ni San Victor, gatas nga sagol sa dugo ang nitulo gikan sa iyang lawas, ug daghan sa mga dili motuo, sa pagkakita niini nga milagro, mituo kang Kristo. Labaw sa tanan, daghan ang mituo sa dihang ilang nakita ang pagtuman sa propesiya sa martir, kay sama sa iyang gipahayag, mao usab ang nahitabo: kalit nga nangamatay ang iyang mga manlupig, ug nadakpan ang gobernador sa kaaway.

Si San Victor ug ang balaan nga martir nga si Stephanida nag-antos niadtong 11 Nobyembre sa siyudad sa Damascus. Ug karon nagpuyo sila sa siyudad nga wala nay gikinahanglan sa adlaw o sa bulan aron mosidlak niini, kay ang himaya sa Dios naghayag niini, ug ang Kordero sa Dios mao ang kahayag niini.

Ang pagkamartir ni San Vicente.

Gisaulog sa Nobyembre 11

Ang yutang natawhan ni San Vicente mao ang Espanya. Sukad pagkabatan-on, gipahinungod niining balaan ang iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios ug, pinaagi sa masigasig nga pagtuon sa Balaang Kasulatan, gitun-an niya ang Balaod sa Dios sa adlaw ug sa gabii. Naa siya'y labing maalamon ug birtuoso nga magtutudlo, ang Bulahang Valerius, Obispo sa siyudad sa Augustopolis[7637] . Kining obispo, sa dihang nakita niya nga ang iyang tinun-an nga si Vicente maampingon ug maayo ang kinaiya, giordinar siya nga diakono ug gitudlo siya nga magtutudlo sa Pulong sa Dios. Kay bisan pa man siya kaayo kahibalo sa Balaang Kasulatan, dili siya maalamon sa pagsulti ug dili klaro ang iyang panultihon; busa iyang gisalig sa iyang diakono, ang Bulahan nga si Vicente—usa ka tawo nga may bili, kinaadman, ug kaisog sa pagsulti—ang buluhaton sa pagtudlo sa katawhan sa simbahan ug pagpangwali sa Pulong sa Dios. Pagdawat niya niining sugo ug panalangin gikan sa iyang obispo, si San Vicente mapisan nga nagtudlo ug nagpanambag sa mga tawo, dili lamang sa simbahan kondili bisan asa nga angay buhaton, nga nagpakita kanila sa dalan padulong sa kaluwasan sa kalag.

Niadtong panahona, ang dautang Emperador Diocletian nagpadala og hukom nga ginganlan og Datian paingon sa Espanya; siya Griyego ang gigikanan, malupigon sa kinaiyahan, ug usa ka mabangis nga manlutos ug manlupig sa mga Kristohanon. Gisugo si Datian nga patyon, nga walay kalooy, ang tanan nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo. Kining huwes, pag-abot niya sa siyudad sa Valencia sa Espanya[7638] , nagbubo didto og daghang dugo sa mga Kristohanon, gipanguha ang mga karnero ni Cristo sama sa usa ka lobo. Pagkadungog niya didto kang Obispo Valerius ug sa iyang diakono nga si Vicente, nga nagpuyo sa Augustopolis, gipadala ni Datian ang iyang mga sundalo aron dakpon sila, gisugo nga silotan sila ug ibutang sa bug-at nga kadena aron dad-on sila sa iyang atubangan alang sa paghukom. Ang mga sundalo, nga nagpatuman sa sugo ni Datian, gidakpan ang duha ka santo, giputlan sila og bug-at nga puthaw nga gapus, ug gidala sila sa Valencia, nga naghatag kanila og dakong kalisud sa dalan, gikapoy sila sa gutom, kauhaw, ug sa paspas nga paglakaw; kay ang mga sundalo mismo misakay og kabayo ug midagan og paspas, samtang ang mga santo, nga dili makasabay sa mga nagsakay, nahulog, ug gihaboy sa taas nga panahon, sama sa mga troso, nga nakagapos sa mga kabayo.

[7637] Ang Augustopolis (i.e. ang siyudad ni Augustus) nakakuha sa ngalan gikan sa Romanong Emperador nga si Octavian – Augustus – nga sa 27 BC nagtukod dinhi og Romanong kolonya militar uban sa iyang mga beterano. Ang Augustopolis nailhan usab nga Zaragoza. Karon, ang Zaragoza – ang pangunang siyudad sa rehiyon sa Espanya nga pareho ang ngalan ug kapital sa kanhing Gingharian sa Aragon, nahimutang sa tuo nga baybayon sa Suba Ebro – adunay populasyon nga hapit 100,000.

[7638] Ang Valencia mao ang kapital sa probinsya sa Espanya nga pareho ang ngalan. Gitukod kini ni Brutus, nga nagtukod og kolonya sa Romano didto pagkahuman sa iyang kadaugan batok sa mga Lusitanian niadtong 138 BC. Nahimutang sa kasingkasing sa usa ka katingalahang mabungahong walog, ang Valencia usa sa labing matahum ug katingalahang mga siyudad sa Iberian Peninsula.

Sa pag-abot nila sa siyudad sa Valencia, gisugo sa taga-pahirap nga ilabay dayon sila sa usa ka ngitngit ug baho nga bilanggoan, diin sila gipabilin sulod sa dugay nga panahon nga walay pagkaon o ilimnon. Apan gipalig-on sila sa Diyos pinaagi sa Iyang grasya, aron dili sila mapul-an o mawala ang kusog sa pagtuman sa ilang pagkamartir. Samtang ang tortyuror nahadlok nga basin mamatay ang mga priso ug wala siyay ikapagawas sa iyang kasuko, gisugo niya nga dad-on sila sa iyang atubangan. Sa dihang nakita niya nga wala sila mag-antos bisan gamay sa gutom, kauhaw o sa bug-at nilang kadena, kundili mas lig-on pa ang ilang lawas ug masanag ang ilang mga nawong, miingon ang tortyuror sa gaoler:

'Ngano man nga gihatagan nimo sila og pagkaon ug ilimnon? Ndaghan kaayo ilang gibug-aton.'

Ang guwardiya nanumpa, gipanghimatuud nga wala gyud siya maghatag ug bisan unsa sa mga priso.

Unya ang torturer misugod og seryosong pakig-istorya sa obispo, nagtuo nga kung mapahadlok niya ang obispo pinaagi sa iyang kabangis, labi pa gayud niyang mapahimungtan ug mapahadlok ang diakono. Apan wala kini nahitabo, kay ang Ginoo, nga nagpanaug sa mga gamhanan gikan sa ilang mga trono ug nagataas sa mga mapainubsanon, nalipay nga ang garbo sa maong hambog nga tortyurista mapahiya sa pinakabata ug pinakababa sa ranggo. Una sa tanan, gipangutana ni Datian ang obispo:

'Ngano man nga imo gisupak ang imperyal nga sugo ug dili mosimba sa among mga dios, apan imbis niana imo gipasidunggan ang usa ka Kristo?'

Mitubag si Datian sa obispo sa hilum nga tingog ug uban sa pagka-mapainubsanon, murag nagpakita siya og kahadlok. Unya si Diakono Vicente, napuno sa Espiritu Santo, napasiga sa kadasig alang sa Dios ug miingon sa iyang obispo:

"Ngano, Amahan, nga nag-istorya ka og hinay kaayo, murag nahadlok, ug ngano nga wala ka motubag og maisugon sa pag-ugak niining iro?" Ipahibalo sa kusog nga tingog ang gahum ni Cristo, ug hayag nga ipadayag ug daoga ang kabuang niining dautang tawo, nga gustong mosupak sa Dios, ang iyang Magbubuhat, nga mao ang naghatag kaniya og ingon nga gahum, ug nga gustong ihatag sa mga demonyo ang dungog nga angay sa Dios. Karon na ang panahon aron hingpit nga mapildi kana nga yawa, nga daghang tawo, tungod kay giisip siya nga huyang ug duwag, gipalayas sa ngalan ni Cristo, ug aron mapisak ang ulo niining bitin.

Si Datian, pagkadungog niining mga pulong ug pagkakita nga wala tagda sa balaan nga diakono nga si Vicente ang tanan niyang kusog, gahum, ug hulga, miingon sa mga naa didto:

'Kuhaa ninyo ang obispo gikan dinhi; makig-istorya ko niining batan-ong diakono.'

Unya mituyok siya ngadto sa mga tigpapatay, ug miingon kanila ang tortyurador:

'Andama ang tanang instrumento sa pagpanakit, aron masukwahi nato sa parehas nga paagi ang nagpahiya kanato sa iyang mga pulong.'

Gisugo niya dayon nga ang santo ikaputol sa kahoy ug ang iyang lawas hikason ug punitan gamit ang puthaw nga mga kuko. Samtang gipatuman sa mga sundalo ang sugo ni Datian, nababad sa dugo ang yuta nga nag-agos sama sa baha gikan sa iyang gisi-gisi nga lawas, ug nakita na ang mga bukog sa martir pinaagi sa iyang lawom nga mga samad. Ang tortyurador, nga nagbinuang sa santo, miingon kaniya:

'Unsa na imong isulti karon, Vincent? Nakita ba nimo kung giunsa pagdaot ug pagkabungkag sa imong lawas?'

Apan mitubag ang santo:

'Nakadawat ko sa akong gipangandoy, kay kini gayud ang akong gipangandoy sa tibuok nakong kalag; tuohi ko, hukom, nga alang kanako walay mas dako nga tinguha kaysa pag-antos alang sa akong Ginoo; ug walay lain nga nagpakita kanako niini nga pabor gawas kanimo.' Bisan pa nga gibuhat nimo kini tungod sa dautang tuyo, gihapon nga nagbuhat ka og pabor kanako pinaagi sa pagpahamtang kanako og pag-antos; kay sa kadako sa imong pagpadaghan sa akong pag-antos, mao usab kadako ang pag-andam sa akong Ginoo og ganti para kanako sa langit. Pinaagi niining grabeng mga pag-antos, sama sa pagsaka sa hagdanan, misaka ako ngadto sa akong Dios nga nagpuyo sa kahitas-an: pinaagi sa akong paglaum Niya, daw nakahikap na ako sa langit, samtang gisalikway nako ang mando sa hari ug ginatawa ang imong kabuang. Ayaw ninyo puha-a ang akong mga pag-antos, kondili ipailalom pa ninyo ako sa mas dakong kasakit: akoa kamo'g hangyo, pagmalupigon pa gayud kamo kanako ug sugoa ang inyong mga sulugoon nga ayaw hunong sa pagpanakit kanako hangtod mamatay ang akong lawas; kay ako, isip sulugoon ni Kristo, akong Ginoo, andam motungtong sa tanan alang sa Iyang ngalan.

Ang tortyurador, pagkadungog niya niining mga pulong sa santo, nasuko kaayo ug misinggit sa iyang mga sulugoon nga ayaw pagtipid sa bisan unsang paningkamot sa ilang pagpanakit ug panakiton pa gyud pag-ayo ang martir ni Kristo. Sa dihang nakita niya nga napul-an na ang mga sulugoon, mitindog siya ug gisugdan sila og hampak.

Apan ang santo nangatawa sa iyang kasuko ug miingon kaniya:

'Unsa man imong gibuhat, huwes? Ngano man nimo gibunalan ang imong mga sulugoon? Gitudlo-tudlo ko nila, apan ikaw pa ang nagpanimalos kanila tungod niini.'

Si Datian, nga nasamdan sa mga pulong sa martir ug sa iyang dili mapugngan nga pagkamapailubon, nasuko pa gayud pag-ayo: gipipit niya ang iyang mga ngipon, nangitngit ang nawong sama sa kamatayon ug nangurog sa kasuko. Unya, pagkahuman nga nakapahupay siya gamay sa iyang kaugalingon, mitingog siya nga malumo sa iyang mga sulugoon:

'Unsa ni, akong matinud-anong mga sulugoon? Ngano kaha nga kining salawayon wala'y gibati nga kabug-aton sa inyong mga kamot ug wala'y kahadlok sa pag-antos, apan nagkatawa pa gani kaninyo sa paagi nga wala pa'y nakatawa kaniadto?' Daghan na kamo'g gipaka-antos nga mga tulisan, salbahis, mamamatay sa ginikanan, ug salamangkero pinaagi sa inyong kusgan nga mga kamot, apan wala pay usa sama niini nga karon naa sa inyong mga kamot ug nagkatawa kanako ug kaninyo. Ipasagdan ba gyud ninyo ang ingon ani nga pagdaot? Tipuna ang tanan ninyong kusog ug pasakiton pa gyud siya pag-ayo.

Apan si San Vicente milingi pa gayud sa ilang kahuyang ug miingon:

'Dili ko ikaw hangyoon, tortyurista, nga undang sa pagpanakit kanako, kondili nga maghimo pa ka ug mas grabe pang pagpanakit; kay ang gahum ni Cristo, nga nagpalig-on kanako, labaw pa gayud sa imong gahum, nga nagpahamtang kanako sa pag-antos, ug dili ako maluya sa pag-angkon ug paghimaya kang Jesu-Cristo, ang Usa ka Tinuoray nga Dios.' Oh, unta makaila usab kamo niining Diosa, sa pagtan-aw sa Iyang dakong gahum nga gipadayag kanako, bisan pa ako maluya—usa ka gahum nga kamo, uban sa inyong tanang sulugoon, dili makalupig; apan kamo, bisan pa makakita, dili makasabot, ug bisan pa makadungog, dili makaintindi, ug wala kamo mohunong sa pagbuhat sa kabubut-on sa yawa alang sa kadaut sa inyong kaugalingong kalag!

Ang huwes, nga wala'y nakab-ot pinaagi sa pagpanakit (kay ang hait nga puthaw misulod sa mga lutahan ug bukog sa martir hangtod sa iyang bituka, apan wala siya'y kadaut), nagpasiya nga dayaw-dayawon ang santo aron madani siya sa iyang dautang buhat, ug misugod siya'g sulti kaniya nga malumo:

'Luwasa ang imong pagkabatan-on, Vincent, ug ayaw pagbuot nga malata ang bulak sa imong kinabuhi sa dili pa ang takdang panahon; ayaw pagputol sa taas nga katuigan sa imong kinabuhi, kondili luwasa ang imong kaugalingon ug ipakita kanamo ang paghinulsol, aron dili ka hingpit nga mapukan. Kay kalooyon tika ug gusto tika makita nga dili sa kaulaw ug pag-antos, kondili sa dungog ug himaya, kay hatagan tika og dakong dungog kon maminaw ka kanako."

Mitubag si San Vicente sa maong mapaluyong mga pulong ni Datian:

Ang imong malimbungon nga kaluoy mas dautan pa para kanako kaysa sa imong kasuko, kay mas nahadlok ko sa imong mapuslanong mga pulong kaysa sa pag-antos. Undang-i kini nga limbong, nga makaguba sa akong kalag, ug itutok ang tibuok kusog sa imong pagpanakit kanako; pasakit-a ko nga walay kalooy, ug mailhan nimo ang gahum ni Cristo, nga nagpuyo sa sulod sa mga nagahigugma kaniya.

Kining mga pulong sa martir napukaw pag-usab sa mabangis nga kasuko sa taga-antos, ug gisugo niya nga ipako sa krus ang martir ug antuson ang tibuok niyang lawas sa nagkalain-laing paagi. Sa dihang ang mga sulugoon, nga nagpatuman sa sugo sa taga-antos, gibunalan ang balaan nga nakapako sa krus ug gisunog ang iyang mga samad gamit ang mapaso nga puthaw, kalit nga nahulog ang martir ni Kristo gikan sa krus paingon sa yuta. Ang mga sulugoon, nga nagtuo nga patay na ang santo, gikuptan siya aron dalhon palayo. Apan ang santo, nga napalig-on sa grasya ni Kristo, nakalingkawas sa ilang pagkupot ug mibitay pag-usab sa krus. Samtang gibuhat niya kini, gisaway niya ang mga sulugoon tungod sa ilang kapabayaan, nga nag-ingon nga ilang gihimo ang sugo sa ilang agalon nga walay kadasig. Unya nasuko pag-ayo ang mga sulugoon ug gisugdan nila ang pagpanakit sa santo sa tanang paagi nga ilang makaya, hangtod hingpit silang napul-an. Human niining mga pagpanakit, sa sugo sa tigpahirap, gibilanggo si Santo Vicente sa usa ka bilanggoan, diin, natabonan sa mga samad, nabungkag ang iyang mga bukton ug bitiis, ug napikas ang iyang mga ugat, gibutang siya sa ibabaw sa mga hait nga piraso sa palayok. Sa pag-abot sa gabii ug samtang natulog pag-ayo ang mga bantay, kalit nga misidlak ang kahayag sa

prisohan ug ang mga nawong sa mga anghel mibanaog gikan sa langit ngadto sa santo, nga naghatag ug kahupayan kaniya sa iyang mga pag-antos. Ang balaan nga martir nga si Vicente, nga naayo ang iyang mga samad tungod niining pagbisita sa anghel ug napuno sa dili masukod nga kalipay, naghimaya sa Dios. Ang mga sundalong nagbantay kaniya nabanhaw sa dihang nadungog nila siya nga nag-awit uban sa kalipay ug, sa pagkakita sa dili masukod nga kahayag sa bilanggoan, nahadlok kaayo ug midagan aron ireport kini kang Datian. Siya, bisan pa, anaa sa dakong kasubo, kay tibuok gabii siyang naghunahuna unsa pa ang buhaton sa dili mapildi nga martir, ug sa katapusan nakahuna-huna siya og mosunod nga limbong. Nagmando siya nga andamon ang usa ka marangyang higdaanan; pagkahuman gibutang ang usa ka humok nga kutson niini, gipahigda ang santo sa ibabaw niini. Sa samang higayon, gisugo sa torturer nga ibutang ang mga manuksuhay sa kilid sa santo, ug gisugo sila nga pahiran ang iyang dugo, tapalan ang iyang mga samad ug atimanon ang iyang matag panginahanglan, sama sa nagpakita og kaluoy kaniya ug nagasubo para kaniya, ug samtang naghalok sa iyang mga tiil, mangayo sila kaniya nga pasayloon sila, ug dili sila pasakaan pa ug mas grabe nga pag-antos, kondili tumanon ang sugo sa hari. Sa dihang gipatuman kining sugo ni Datian, miingon ang santo:

'Para kanako, mas maayo pa unta ang higdaanan sa pag-antos sa ibabaw sa mga piraso sa palayok kaysa niini; ug pinaagi niini, kamo nga mga malimbungon nga manulaw, ayaw ninyo ko paglimbonga.'

Ang tortyurador, sa dihang nakita nga wala siyay makab-ot pinaagi sa iyang limbong, mibalik pag-usab sa pagpanakit. Nagmando siya nga painiton ang mga puthaw nga plato ug ipislit sa kilid sa santo. Unya, sa iyang sugo, gibutang ang martir sa ibabaw sa puthaw nga rehas, ug gisindihan og dakong kalayo sa ilawom niini, aron ang martir mapangluto sama sa karne para sa lamisa.

Ang martir, bisan pa niana, mitugot sa tanang kaguliyang nga may kalig-on, nag-angkon sa ngalan ni Hesukristo, ug natuman ang buhat sa iyang pagkamartir, gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa iyang Ginoo[7639] .

Ang mananakit, pagkakita nga namatay na ang santo, nagsugo nga dad-on ang iyang lawas sa uma ug biyaan nga walay lubong, aron kan-on sa mga langgam ug mananap; ug nagsugo siya og bantay nga ipahimutang sa gilay-on, aron dili kuhaon sa mga Kristohanon ang lawas sa martir. Apan ang Dios*, nga 'nagpanalipod sa tanang bukog'* (Salmo 33:21) sa mga matarong, ug nagtudlo ug usa ka talagsaong tigbantay sa lawas sa martir, nga nagsugo sa usa ka uwak nga bantayan kini. Ang mga bantay nga gipahimutang ni Datian sa gilay-on nakakita nga sa matag higayon nga daghang mga langgam nga maninila ang mosulong sa lawas sa santo, gipalayas sila tanan sa uwak ug wala kini nagtugot nga bisan usa ka langgam ang molingkod sa lawas sa martir. Ug bisan pa nga ang uwak mismo, sa iyang kinaiyahan, hilig kaayo sa pag-uyog sa mga patay nga lawas, napugngan kini sa gahum sa Dios; wala kini gilambigit ang lawas sa santo mismo, ni gitugotan ang ubang langgam nga makahikap niini. Ug labi pa gayud nga katingalahan mao kini: sa dihang miabot ang usa ka lobo ug naningkamot nga dalhon ang lawas sa santo, gisugat kini sa uwak uban sa dakong kusog, gihampak kini sa iyang mga pako, ug gipalayas usab. Sa dihang gisultihan kini ni Datian sa mga guwardiya, siya nabigla kaayo; apan wala gihapon niya giila ang gahum sa Dios niini ug gisugo nga ilabay ang lawas sa martir sa dagat. Ang mga sundalo, pagkahuman nila madala ang dungganong lawas ni Vicente, misakay sa barko ug pagkahuman nakalayo sa dagat, ilang gilabay kini sa kalawoman sa dagat, samtang sila mibalik sa baybayon. Sa dihang nagkadool na sila sa baybayon, ilang nakita ang lawas sa martir nga nagahigda sa baybayon. Nahadlok kaayo sila, busa nilayas. Apan ang mga Kristohanon, pagkuha sa balaang nahabilin sa martir, gilubong kini uban sa dungog, samtang gidayeg ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo.

Ang Kinabuhi sa Atong Gihimaya nga Amahan Theodore nga Studite

Gisaulog kada Nobyembre 11

Sa Constantinople, kaniadto nagpuyo ang usa ka adunahan ug mahimayaong lalaki nga ginganlan og Photinus[7640] , nga minyo sa usa ka mahimayaong babaye nga ginganlan og Theoktista. Pareho silang deboto ug

[7639] Ang bulahan nga pagpanaw sa martir nga si Vicente nahitabo niadtong tuig 304. Ang mga relikya sa santo nagpuyo sa Roma, sa simbahan nga ginganlan sa iyang ngalan, sa usa ka monasteryo sa daplin sa siyudad.

[7640] Si Photius, ang amahan ni San Theodoret sa Studion, usa ka tigkolekta sa buhis sa imperyo.

mahadlokon sa Dios. Gikan kanila natawo ang bulahan nga si Theodore. Ang iyang mga ginikanan, pagkahuman siya gipahimulag sa balaan nga bunyag, gipadako siya subay sa maayong mga prinsipyo ug gipadala aron magtuon sa klasikal nga mga sinulat. Sa pag-abot sa paghari sa dautang Emperador Constantine Copronymus[7641] , ang heresiya sa iconoclastic misugod sa paglapad ug usa ka grabeng pagpanlupig batok sa mga Ortodokso ang gipahigayon. Busa, si Photinus, pagkahuman niyang biyaan ang iyang gipangulohan nga importanteng puwesto sa gobyerno ug pagkahuman sa pakigkonsulta sa iyang asawa, gipangbahin-bahin ang tanan niyang kabtangan ug, pagbiya sa kalibutan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon, kauban si Theoktista, sa kinabuhi sa monghe, diin sila masigasig nga nagpaningkamot hangtod sa ilang kamatayon. Sa bahin ni Balaan Teodoro, nga gitudloan sa Helenikong kahibalo, nahimo siyang bantugang orador ug maayong pilosopo, ug nakiglalis sa dautang mga heretiko bahin sa Ortodoksong pagtuo. Siya maayo kaayo sa Balaang Kasulatan ug doktrina nga ang mga heretiko wala gayud makasukol kaniya.

Pagkahuman sa kamatayon sa dautang Emperador Constantine Copronymus, ang iyang anak nga si Leo[7642] misaka sa trono; siya usab usa ka iconoclasta, apan mubo ra ang iyang paghari ug sa dili madugay namatay siya. Pagkahuman kaniya, ang iyang asawa nga si Irene misaka sa trono kauban ang iyang anak nga si Constantine[7643] . Nagbitbit og ngalan nga nagpasabot og 'kalinaw'[7644] , gitinuod niyang gibalik ang kalinaw sa Simbahan ug gitapos ang kagubot sa iconoclastic. Gitigom niya ang daghang mga respetadong amahan ug, kauban si Kabanalan Patriarka Tarasius, gitigom ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea, diin, pagkahuman gisalikway ang dautang mga pagtulon-an sa mga heretiko, iyang gibalik, sama sa kaniadto, ang pagdayeg sa mga banal nga icon ug ang pagsimba niini[7645] . Kapin sa tulo ka gatos ka mga Amahan ang mitigum sa Konseho; apil kanila ang Banal nga si Plato, nga sa sinugdan nagpuyo isip usa ka eremita sa Bukid Olympus[7646] . Siya ang tiyo sa inahan sa Bulahan nga si Theodore; ang Espiritu sa Dios nagpuyo kaniya ug, isip usa ka tawo nga maalamon sa Balaang Kasulatan ug usa ka maalamon nga orador, dako kaayo ang iyang ikatabang sa tanan.

Sa pagtapos sa konseho, gidala ni Plato ang bulahan nga si Theodore ug uban kaniya ang iyang duha ka igsoon, sila Joseph ug Euthymius, nga nagpahayag sa tinguha nga mopasa sa mga monastikong panata[7647] . Sa pagbiyahe uban kanila, miabot siya sa usa ka hilit nga dapit nga gitawag og Sakudion[7648] .

Kini nga dapit matahum kaayo ug hingpit alang sa mga nangita og kalinaw. Nahimutang kini sa usa ka bukid nga bilog ug patag, napalibotan sa nagkalain-laing hataas nga mga kahoy, adunay lami nga nag-agos nga tubig, ug ma-access lamang pinaagi sa usa ka masipit nga agianan sa tiil. Nalipay kaayo si Plato ug ang iyang mga kauban niining dapita, ug nagpuyo sila didto ug sa dili madugay nagtukod sila og simbahan nga gipahinungod kang San Juan nga Teologo. Sa dihang misugod na og daghan ang mga kaigsuonan, nagtukod si Plato og usa ka monasteryo[7649] ; samtang si bendito Teodoro, nga gipamona ni Plato mismo, gipakaulaw pa gyud niya ang iyang unod kaysa sa uban pinaagi sa mga pagpanarbaho sa pagka-asceta ug pag-ayuno. Sa iyang pagpangita sa pagpaubos, gipili niya para sa iyang kaugalingon ang labing lisod ug labing ubos nga mga buluhaton ug katungdanan. Ug katingalahan kaayo sa kadaghanan nga ang anak sa dato ug maharlikang ginikanan, nga gipadako sa kaharuhay ug kaginawan, misugot sa iyang kaugalingon sa ingon ka hugot nga mga praktis sa pag-asketismo: pagputol og kahoy, pag-alsa og tubig, paghukay sa yuta sa ubasan, pagdala og mga bato, ug masigasig

---

[7641] Si Constantine V Copronymus, ang Byzantine iconoclastic nga emperador, naghari gikan sa 741 hangtod sa 775.

[7642] Si Leo IV ang Khazar naghari gikan sa 775 hangtod sa 780.

[7643] Si Santa Irina, asawa ni Leo nga Khazar, nagdumala sa estado pagkahuman sa iyang kamatayon, samtang ang iyang anak nga si Constantine Porphyrogenitus menor de edad pa, gikan sa 780 hangtod 797, ug unya nagdumala sa iyang kaugalingon hangtod sa 802.

[7644] 'Irene' – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'kalinaw'.

[7645] Nicaea (karon Iznik) – sa amihanan-kasadpang baybayon sa Asia Minor, sa baybayon sa Danaw Askanius, kaniadto usa ka dato ug mauswagon nga siyudad sa Bithynia, karon hilabihan ka kabos ug halos walay tawo. Ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho gipangulohan mismo ni Tarasius. Ang paghinumdom sa Ika-pito nga Ekumenikal nga Konseho ginahimo kada 11 sa Oktubre

[7646] Olympus – usa ka bukid sa Mysia sa utlanan sa Phrygia ug Bithynia sa Asia Minor. Dinhi nagtindog ang usa ka monasteryo, nga nailhan nga 'Symbols', bantog sa pagka-asketiko sa mga nanimuyo niini, diin nagpuyo si San Plato nga Magtutug-an isip usa ka monghe. Ang iyang handumanan gisaulog kaniadtong 5 Abril

[7647] Sumala sa giingon mismo ni San Teodoro sa usa sa iyang mga sinulat, kaniadto siya minyo, apan sa dihang siya nakaabot sa edad nga 22, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong kinabuhi, ingon man usab ang iyang asawa nga si Anna.

[7648] Ang Sakudion – nga sa ulahi nahimong usa ka bantog nga monasteryo – nahimutang dili layo sa Bukid Olympus sa Bithynia.

[7649] Ang komunidad monastiko gitukod ni San Plato niadtong 782.

nga pagbuhat sa uban pang susamang mga buluhaton; pananglitan, kanunay siyang nagdala og abuno sa ubasan aron patambahon ang yuta. Sa samang higayon, gitabangan sa balaan ang labing huyang sa iyang mga igsoon, kadtong pisikal nga masakiton, ug nag-alagad ingon usa ka sulugoon sa tanan. Giatiman usab niya nga ikumpisal ang tanan niyang hunahuna ug buhat sa iyang espirituhanong amahan – si Santo Plato. Sa pagduol kaniya uban sa gugma, si Teodoro mokumpisal ug matinud-anon nga modawat sa iyang giya. Kanunay siyang magreserba og oras matag adlaw alang sa paghunahuna sa Dios, aron sa pagtindog sa atubangan sa Usa ka Dios, layo sa tanang butang nga kalibutanon ug walay pulos, makahimo siya og usa ka misteryosong pag-alagad kaniya. Apan ang iyang pagkabalaan dili matago; kay ang mga luha mismo nga daghan kaayo nga nitulo gikan sa iyang mga mata mao ang dili ikalimod nga ebidensya sa iyang daghang mga pagkabalaan. Katingalahan ug maampingon ang pagpugong sa kaugalingon sa santo. Wala niya likayi ang pagkaon, apan sa samang higayon, wala usab niya gibug-atan ang iyang tiyan; hinuon, maalamon niyang gipukan ang ulo sa walay pulos nga bitin: kay wala siya mag-ayuno lampas sa oras nga gitakda para sa tanang igsoon; apan kon ang tanan naa na sa lamisa, moupo usab siya ug mokaon uban sa uban. Bisan pa niana, gamay ra gyud ang iyang gikaon: kutob lang sa gikinahanglan aron matubag ang labing batakang panginahanglan sa lawas; ug sa samang higayon naningkamot siya nga itago ang iyang pagpugong sa kaugalingon gikan sa uban, aron dili nila masayran nga hapit dili gyud siya mokaon, ug dili siya magpakita nga nagapuasa. Daghang misunod niini nga buhat niya ug, kutob sa mahimo, naningkamot nga sundon ang iyang ehemplo. Lakip kanila mao ang mosunod: Si Jose, iyang igsoon sa dugo, nga sa ulahi gitudlo nga pastor sa Simbahan sa Tesalonica tungod sa iyang mahimayaong kinabuhi[7650] ; si Euthymius, usa pa sa iyang mga igsoon; unya si Athanasius, Navcratius, Timothy ug daghan pa sa mga asketiko, nga, sumusunod sa ehemplo sa hunahuna ug pamatasan ni Theodore, nangibabaw sa pagkamaayo. Nangibabaw sa walay hunong nga mga buhat sa pag-ampo ug pagpamalandong, ang bulahan nga si Teodoro adunay dakong kadasig sa pagbasa sa mga libro nga makaluwas sa kalag; masigasig niyang gibasa ang Daang Tugon ug Bag-ong Tugon ug ang mga sinulat sa mga Balaang Amahan. Labina, gihigugma niya ang pagbasa sa mga buhat ni San Basilio nga Dakung, nga daw pagkaon sa iyang kalag, ug gikan niini nakab-ot niya ang dakong espirituhanong kalipay. Hingpit niyang gisunod ang mga Lagda ug Statuto sa monastikong kinabuhi nga gitukod ni San Basilio ang Dako[7651] , ug wala gyud siya nakalapas bisan sa usa ka probisyon niini; giisip niya nga dili mga monghe, kondili mga layko, ang mga tawo nga wala mosunod niining mga lagda bisan sa labing gamay nga detalye.

Sa pagkakita kang bulahang Teodoro nga nagdan-ag sa ingon ana ka-balaan nga kinabuhi, ang Mapinadayonon nga Plato dako kaayo ang iyang kalipay alang kaniya. Sa paghukom nga pasidunggan si Santo Teodoro sa balaang orden, mibiyahe siya uban kaniya paingon sa Byzantium kang Kabanalan Patriarka Tarasius, nga nag-ordinar kang Teodoro isip presbiter, dili kaayo sa iyang kaugalingong kagustuhan kondili tungod sa pagpugos; kay ang bulahan, nga naghunahuna nga dili siya angay, wala gustong dawaton ang ingon nga katungdanan ug miingon nga kini labaw pa sa iyang kusog. Apan, tungod kay dili niya mapugngan ang kabubut-on sa iyang espirituhanong amahan nga si Plato ug sa Patriarka, ug labi na gayud ang Balaang Kabubut-on, mituman siya ug midawat sa pagka-pari. Pagbalik niya pagkahuman sa monasteryo, ang Banal nga Teodoro nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa mas dagkong mga buhat ug paningkamot nga dili masukod.

Paglabay sa pipila ka tuig, si Banal nga Plato, tungod kay nanghuyang na siya tungod sa daghang katuigan sa pagpaningkamot ug sa katigulangon, nagpasiya nga biyaan ang iyang pagdumala sa monasteryo ug gipangandoy nga si Banal nga Theodore ang mosunod kaniya. Kanunay niya kini gisulti kaniya, naghangyo ug nagpahimangno aron mapagaan ang karga sa iyang amahan ug mouyon nga mahimong abbot sa monasteryo. Gisalikway ni Teodoro ang maong katungdanan sa tanang paagi, kay mas gusto niya nga mabuhi ilawom sa awtoridad sa uban kaysa maghari ibabaw kanila, nga nagtuo nga mas sayon ug mas mapuslanon alang sa kaluwasan sa usa ka tawo ang modawat og giya gikan sa uban kaysa magtudlo sa uban. Ang Kagalang-galang nga si Plato, sa dihang nakita nga si Theodore wala motuman sa iyang mga tinguha bahin niini, naghimo sa mosunod

[7650] Gikanan siya og kanonisasyon; ang iyang pista gisaulog matag ika-26 sa Enero.

[7651] Si San Basilio ang Dako mismo usa ka istriktong asketiko ug masigasig nga tigpanalipod sa asketismo sa monastiko. Gituon niya ang banal nga kinabuhi sa mga Kristohanong asketiko sa Ehipto ug sa ubang mga nasud diin milambo ang monastisismo, ug sa ulahi nagtukod siya og usa ka monasteryo sa Pontic Desert, nga nahimong modelo para sa ubang mga monasteryo. Sunod, iyang gihimo ang usa ka lagda sa monastiko, ang gitawag nga 'Mas Dako ug Mas Gamay nga Lagda sa Monastiko', isip giya sa kinabuhi sa mga monghe; kini gidawat ug gipakatag sa tibuok Sidlakan isip mga balaodnong probisyon para sa mga komunidad sa monastiko.

nga limbong: Nihigda siya sa kama, ingon nga masakiton – bisan pa sa tinuod nga wala siya'y sakit – ug, pagtawag sa tibuok komunidad, nagpahibalo nga nabati niya nga duol na ang iyang katapusan, ug dayon nangutana: kinsa ang ilang gusto nga mahimong ilang abá pagkahuman niya, kinsa ang ilang giisip nga labing angay sa maong katungdanan? Nasayud ang Reverendo nga wala silay lain gustong mahimong ilang abbot gawas kang Theodore, kay gihigugma siya sa tanan ug gipasidunggan tungod sa iyang dagkong kaayo. Ug mao kini ang nahitabo: mitubag silang tanan sa usa ka tingog:

'Amahan! Himoong among abá si Teodoro pagkahuman kanimo!'

Gibalhin dayon ni Plato ang tanang awtoridad kang Theodore, ug ang bulahan nga si Theodore dili makasupak sa gusto sa tibuok komunidad ug, batok sa iyang kaugalingong kabubut-on, gidawat niya ang katungdanan nga[7652] . Sa samang higayon, gidawat niya ang mas dagkong mga buluhaton, nagsilbi nga ehemplo sa tanan, nagtudlo pinaagi sa pulong ug buhat ug nagtul-id sa mga kalapasan sa mga monghe sa mga lagda sa monastiko; kay ang uban niadto wala na mosunod sa mga lagda sa monastiko, labi na sa mga panata sa dili pagpanag-iya ug pagkabos. Masubo sa ingon ani nga mga butang, ang Bulahan nga si Teodoro nagdali sa pag-ayo niini sa labing dali nga panahon ug nakapahimulos usab sa ubang mga monghe sa kasikbit. Apan kon adunay mosinggit batok kaniya, wala niya kini tagda, kay wala siya magtagad sa gisulti sa mga mosinggit bahin kaniya, kondili nabalaka siya nga ang iyang mga lihok makapahimuot sa Dios. Pagkahuman, bisan ang mga mosinggit, sa dihang nahadlok na sa Dios, mituman sa kabubut-on sa reverendo ug gipadayag nila kaniya ang ilang mga hunahuna. Gitan-aw niya kini pag-ayo, ug gireseta ang angay nga tambal para sa matag-usa, gipadasig ang labing tapulan sa mga buhat sa debosyon, samtang gipagaan gamay ang karga sa labing masigasig, aron dili sila mapul-an sa mga buluhaton nga ilang gihimo. Apan karon panahon na aron isaysay ang mga pag-antos sa santo, nga iyang gisagubang tungod sa iyang kaisog alang sa Dios ug sa balaod sa Dios, aron atong masaksihan ang maisugong paglahutay ni Teodoro sa iyang mga kasakit.

Niadtong panahona, si Haring Constantine, anak sa matinud-anong Reyna Irene, sa pag-abot sa hustong edad, gikuha ang iyang inahan gikan sa trono ug siya mismo ang misugod sa pagdumala sa gingharian[7653] . Tungod kay batan-on ug daotan siya, iyang gipasagdan ang sobra sa iyang mga kahilig ug sa maluoy nga kinabuhi. Busa, iyang gihukman nga ipahawa ang iyang asawa nga si Maria ug pinaagi sa bayolenteng pamaagi gipugos siya sa pagpanumpa sa mga monastikong panata; sa iyang dapit, gikuha niya ang lain nga asawa nga ginganlan og Theodota, nga paryente sa iyang amahan[7654] . Apan, ang Iyang Kasantidad nga Patriarka Tarasius wala mouyon sa pagpanapaw sa hari ug misalikway sa pagpanalangin sa ilang kaminyoon. Apan usa ka presbiterio nga ginganlan og Jose, nga mao ang tesorero sa Dakong Simbahan[7655] , pagkahuman niyang nalapas ang balaod sa Diyos ug wala mituman sa patriarka, miuyon sa pagdumala sa sakramento sa kaminyoon alang kanila. Tungod niining kriminal nga kabangis – sama sa ipakita sa mosunod nga salaysay – sa dili madugay nakadawat siya sa angay niyang silot. Ang Patriarka naningkamot sa tanang paagi aron pawalang-bisa kining adultero nga kaminyoon sa hari, apan wala niya kini makaya, tungod kay naghulga ang Tsar nga buhion pag-usab ang ikonoklastikong erehiya kon kini nga kaminyoon pagadilihon. Busa, gitugotan sa Patriarka ang Tsar nga magpadayon sa iyang panag-uyon sa kaminyoon, aron ang Simbahan ni Cristo dili maantos sa usa ka labing grabeng dautan. Kining kawalay-balaod, nga nagsugod sa palasyo sa Tsar, mikaylap sa halayo ug lapad, dili lamang sa duol nga mga siyudad kondili usab sa layo nga mga rehiyon. Ang mga prinsipe ug mga maharlika nga nagpuyo sa daplin sa Bosporus ug taliwala sa mga Goto[7656] , ingon man usab ang mga magmamando sa ubang mga rehiyon, nagsugod sa paglihok sa parehas nga paagi, gipahawa ang ilang mga asawa ug, pinaagi sa pwersa, gipugos sila sa pagpanumpa sa mga panata sa

---

[7652] Niadtong tuig 794.

[7653] Niadtong Oktubre 790, sa dihang si Constantine kay baynte anyos pa.

[7654] Ang unang asawa ni Constantine mao si Maria, apo sa matarong nga si Filaret ang Maloloy-on (sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor), nga taga-Armenia; Gipangasaw-an siya ni Constantine sa sugo sa iyang inahan. Ang ikaduhang kaminyoon sa emperador, kang Theodota, nga kaniadto usa ka tagapag-alaga sa maharlika, nahitabo niadtong 795.

[7655] Ang opisina sa 'Oikonomos sa Dakong Simbahan', nga mao ang Simbahan sa Constantinople, usa sa labing hinungdanong posisyon ilawom sa Patriarka sa Constantinople; ang 'Oikonomos sa Dakong Simbahan' mao ang nagdumala sa tibuok kaban sa patriyarka ug adunay dakong impluwensya sa mga eklesiastikal nga kalihokan.

[7656] Ang Bosporus mao ang pasilyo sa Constantinople, tali sa Itom nga Dagat ug Dagat sa Marmara. Niadtong panahona, ang mga Goto nagpuyo sa daplin sa ubos nga Danube.

pagka-monastiko, samtang nagpili og lain sa ilang lugar ug nakighilawas kanila. Pagkadungog niini, ang bulahan nga si Teodoro nasubo sa iyang kalag ug mihuyop og lawom tungod sa ingon ka hayag nga pagpakasala, nga nahadlok nga kining pakighilawas mahimong batasan, nga ang kawalay balaod mopuli sa balaod, ug nga ang balaod sa Dios mapukan. Napuno sa kadasig alang sa balaod sa Dios, nagpadala si Teodoro og mensahe sa tanang monghe, gipasabut kanila ang paglapas sa hari ug gihangyo sila nga ituring ang hari nga gipahawa sa Simbahan ni Cristo, ingon usa ka manunukob sa balaod sa Dios ug usa ka manikas sa daghan. Ang balita sa kadasig ug kaisog ni Theodore mikaylap sa halayo ug halapad, nga nahibaloan kini sa hari mismo ug nasuko siya batok sa respetadong monghe. Bisan pa, tungod kay giisip niya si Theodore nga usa ka matarong nga tawo nga adunay dakong dungog ug pagpasidungog sa tanan, wala niya gipakita pag-abli ang iyang kasuko ug sa sinugdanan naningkamot siya nga makuha siya sa iyang kiliran pinaagi sa pagkamaayo. Busa gisugo niya ang iyang adulterous nga asawa nga magpadala og daghang bulawan ngadto sa santo alang kaniya, nga naghangyo og pag-ampo para sa iyang kaugalingon ug sa iyang pamilya. Apan wala dawata sa santo ang bulawan ug gipahawa niya ang mga sugo, kay nagtabang sila sa paglapas sa balaod sa tsar. Unya ang hari naghimo og lain nga plano: mibiyahe siya paingon sa dapit diin nagpuyo ang halangdon, nga daw tungod sa pipila ka panginahanglan, apan sa tinuod aron makig-istorya kang Theodore ug madani siya sa iyang kiliran; nagtuo ang hari nga si Theodore ug ang iyang mga kaigsuonan motagbo kaniya ug hatagan siya sa angay nga dungog. Sa paglabay sa hari sa monasteryo, wala mogawas aron sugaton siya ang respetadong monghe o bisan kinsa sa iyang mga kaubang monghe; imbis niini, gisirad-an nila ang ilang kaugalingon ug nagpabilin silang hilom; ug sa dihang misugod na og tuktok sa ganghaan ang mga sulugoon sa hari, walay mitubag. Unya mas naglagot pa gayud ang tsar, ug pagbalik niya sa iyang palasyo, gipadala dayon niya ang usa ka dignitaryo uban sa mga sundalo ngadto sa monasteryo sa maalamat, nga nagmando nga ang santo ug ang ubang monghe nga pareho og pagtuo kaniya pasakitan sa nagkalain-laing paagi, pagpahawaon sa monasteryo samtang gibugbog, ug ipa-exile. Ang sugo, pagkahuman mibiyahe, kalit nga giatake ang monasteryo ug, pagdakop sa tanan nga naa didto, sugod kang Reverend Theodore, gilutos sila nga walay kalooy, nga ang mga piraso sa unod nahulog gikan sa ilang mga samad ug ang yuta natapakan sa dugo. Human niining mga pag-antos, gipadala niya ang Banal nga si Theodore ngadto sa Thessaloniki[7657] aron ipa-exile, kauban ang onse ka mga tigulang nga amahan sa monasteryo, nga tungod sa kaluoy alang sa Banal, mapisan nilang gisagubang ang mga gapus ug kasubo uban kaniya, nagalipay nga sila gipailawom sa pag-antos ug gipahawa tungod sa pagkamatarong.

Ang mga presbiter ug monghe sa Chersonesus[7658] ug sa Bosporus, sa pagkadungog nila sa pagkamapailubon ni Theodore ug sa mga monghe nga kuyog niya, ug sa ilang mga pag-antos, nangahilak kaayo sila niini ug, sa pagsunod sa ilang ehemplo, nagsugod usab sila sa pagsulti batok sa kawalay-hukom sa hari ug sa iyang pagsupak sa Simbahan, nga mao ang hinungdan nga daghan kanila ang napahilayo sa ilang yutang natawhan.

Samtang siya mismo naa sa pagka-bilanggo, misulat si Beato Teodoro sa uban nga gipahilayo sa ilang yutang natawhan tungod sa parehas nga hinungdan ug karon naa usab sa pagka-bilanggo, aron dasigon sila ug pahimangnoan nga dili mohunong sa ilang pakigbisog, dili mawagtang ang kaisog sa ilang mga kasakit, kondili magpabilin nga mas lig-on pa ug mag-antos alang sa kamatuoran. Nagsulat usab siya kang Papa sa Roma, si[7659] , aron ipahibalo kaniya ang kalapdon sa iyang mga pag-antos sa kamot sa walay balaod nga hari ug ang mga hinungdan niini. Ang Papa, sa iyang bahin, mitubag, gidayeg ang iyang pagkamapailubon ug gipadayeg ang iyang kadasig alang sa Dios ug ang iyang dili matandog nga kaisog. Apan ang Dios wala maglangan sa pagpanimalos sa dili matarong nga insulto sa Iyang mga sulugoon: Gikuha Niya kaniya ang iyang kinabuhi ug ang iyang gingharian, ug ang dautang hari nakasinati og malisud nga katapusan. Ang iyang inahan ug ang mga boyar, nga misukol batok kaniya, gipilas ang iyang mga mata[7660] , ug sa dili madugay siya namatay tungod sa iyang sakit.

[7657] Niadtong tuig 796. – Ang Solun o Tesalonica – usa ka labing hinungdanong karaang siyudad sa Macedonia – nahimutang sa lawom sa dakong Gulpo sa Solun o Fermea sa Dagat Aegean (Kapuloan). Sa pagkakaron, kining siyudad, nga nailhan nga Tesalonica, adunay daghang populasyon.

[7658] Pasabot niini, kadtong nagpuyo sa Krimea o Taurian Peninsula (sa kasadpan ug sidlakan nga bahin niini), diin niadtong panahona daghan ang mga kolonya sa Griyego nga natukod pa sa karaang panahon.

[7659] Niadtong panahona, si San Leo III (796–816) ang Papa.

[7660] Niadtong 19 Agosto 797.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, sa dihang misaka pag-usab si Irene sa trono sa Byzantine, gipagawas ang tanan gikan sa pagka-priso, ug ang bulahan nga si Theodore gitawag paingon sa Constantinople gikan sa Thessaloniki ug, isip usa ka magtutumpaw kang Kristo, gihatagan siya og dakong dungog sa patriyarka ug sa emperatris. Niadtong panahona, ang gihisgutan nga presbiter nga si Jose, nga nangahas sa pagpanalangin sa dili matarong nga kaminyoon sa hari, gikondena subay sa mga lagda sa mga Balaang Amahan, gikuhaan sa iyang katungdanan isip presbiter ug gipahawa sa Simbahan. Si Santo Teodoro, bisan pa, mibalik sa iyang monasteryo, ug ang tanan nalipay sa iyang pagbalik ug midali aron lang makakita kaniya, nga napaninaw sa kamatuoran nga ang ingon ka masigasig nga magtatanggol sa balaod sa Dios, nga nakasinati og pag-antos ug pagbannaw alang sa kamatuoran, nabalik na usab sa iyang panon. Ang Reverendo nga Amahan, pagkahuman niyang natigom ang tanan niyang nagkawalat nga espirituhanong panon, nagpadayon sa pag-amuma kanila, nagpuyo sa kinabuhi nga makapahimuot sa Dios ug nagdan-ag sa tanan, sama sa kandila sa kandelero, pinaagi sa iyang dagkong mga hiyas.

Paglabay sa pipila ka tuig, misalakay ang mga Agariano sa mga Griyego, nagsugod sa paglaglag ug pag-angkon sa mga rehiyon sa Gresya[7661] . Tungod sa kahadlok kanila, daghan ang nilayas ngadto sa mga lungsod nga gipakusgan. Niining panahona, ang Kagalang-galang Teodoro, nga wala magpailalom sa iyang kaugalingon o sa iyang mga monghe sa boluntaryong pag-antos, kondili nagtuman sa mga pulong: *'Lakaw, katawhan ko, sulod kamo sa inyong mga lawak ug siradi ang inyong mga pultahan sa inyong luyo; itago ninyo ang inyong kaugalingon sa mubo nga panahon, hangtod nga molabay ang kasuko'* (Isaias 26:20); mibiya siya sa Sakudion ug miadto uban sa iyang mga igsoon sa Constantinople. Gidayeg sa emperatris ug sa patriarka ang iyang pag-abot: nalingaw sila sa iyang presensya ug nangayo kaniya nga siya ang magdumala sa Monasteryo sa Studion ug magtukod didto sa labing maayong pamaagi sa kinabuhi.

Diri, angay hinumduman ang gigikanan niining monasteryo. Sa milabay nga panahon, usa ka maharlika ug impluwensyal nga tawo ang miabot sa Constantinople gikan sa Roma, nga naggunit sa dungog nga patrician ug proconsul[7662] . Nagtukod siya og usa ka dako ug matahum nga simbahan nga gihalad kang San Juan Bautista ug nagtukod og monasteryo nga kauban niini.

Pagpatawag niya sa mga monghe gikan sa monasteryo sa 'All-Night Vigil'[7663] , gihangyo niya sila nga magpuyo sa iyang monasteryo ug mosunod sa ilang tibuok lagda. Ang ngalan niining tawo mao si Studios; gikan sa iyang ngalan nakuha ang ngalan sa monasteryo ug nahimong nailhan kini nga Studite Monastery. Nagpuyo didto ang mga monghe hangtod sa paghari ni Emperador Copronymus, nga nagsunod sa lagda sa mga monghe sa 'All-Night Vigil'. Apan ang daotan nga si Copronymus, human niyang gub-on ang Simbahan sa Dios pinaagi sa pagdumot sa mga larawan, gipahawa ang tanang monghe gikan sa Byzantium, ug ang Monasteryo sa Studite nahibilin nga walay sulod. Human sa pagkahugno niining daotan nga emperador ug sa katapusan sa pagpanlupig, ang mga monghe mibalik sa pagpuyo sa Simbahan sa Studite, bisan pa man gamay ra ang ilang gidaghanon. Sa panahon nga miabot ang Banal kauban ang iyang mga igsoon sa Constantinople, napulo'g duha na lang ka monghe ang nabilin sa monasteryo. Sa hangyo ni Emperatris Irene ug sa Kabanal-banalan Patriarka Tarasius, gikuptan ni Banal Theodore ang pagdumala sa Monasteryo sa Studion ug nagpuyo didto[7664] . Sa dihang nasuta niya nga ang maong lugar angay alang sa puy-anan sa mga monghe, iyang gibalik ug gipalapdan ang monasteryo ug nagtigom og daghang komunidad sa mga igsoon. Ang mga monghe gikan sa ubang monasteryo miadto usab kaniya, nga nagtinguha nga mabuhi ilawom sa iyang giya ug siya ang ilang magtutudlo ug magtatambag. Gidawat sa Banal

---

[7661] Ang mga Agariano, mao ang mga Arabong Muslim, ginganlan human kang Hagar, inahan ni Ismael, diin naggikan ang tribong Arabo. Niadtong panahona, sa pagpahimulos sa kanunay nga kagubot sa korte sa Byzantine, ang mga Arabo nagpahigayon og makaguba nga mga paglusob sa utlanan sa Imperyo sa Byzantine.

[7662] Sa Imperyo sa Roma ug sa Sidlakan (Byzantine), ang termino nga 'patrisiyano' nagtumong sa mga miyembro sa labing taas nga klase sa katilingban, nga katumbas sa atong panulundon nga kadungganan. Ang 'prokonsul' mao ang mga gobernador sa imperador sa mga probinsya ug rehiyon.

[7663] Ang Monasteryo sa 'Wala Matulog' gitukod sa ika-5 nga siglo sa Constantinople ni San Alexander (namatay niadtong 430); pagkahuman sa iyang kamatayon, ang mga monghe niining monasteryo mibalhin sa Bithynia, usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor, diin nagtukod sila sa ilang kaugalingong monasteryo ug gikan niini mibalik pag-usab sa Constantinople. Ang mga monghe niining mga monasteryo gitawag nga 'Ang mga Walay-tulog' tungod kay ang mga banal nga serbisyo gisaulog didto nga walay hunong, sa tibuok adlaw ug gabii.

[7664] Si San Teodoro nga Studite gitudlo nga abá sa Monasteryo sa Studite niadtong 798; siya nailhan nga 'ang Studite' human sa ngalan sa maong monasteryo.

nga Amahan ang tanan uban sa pagkamaamahanong kalooy ug gihigugma sila sa tinuoray. Sa iyang panan-aw, pantay-pantay silang tanan; gihigugma niya silang tanan sa patas nga paagi ug gitagad sila sa samang pamaagi. Nahibalo siya nga ang monastikong paagi sa kinabuhi usa ra ug pareho bisan asa kini gisagop, sama sa grasya sa binyag nga usa ra ug pareho bisan asa kini madawat. Apan, sumala sa mga birtud sa mga monghe, nagkalainlain ang ilang ganti. Ang mga disipulo niining mahimayaong amahan nangibabaw gayud sa pagkamatinud-anon; ug samtang ang dungog sa ilang balaan nga kinabuhi mikaylap sa halayo ug halapad, daghan ang miadto sa ilang monasteryo, nga nagtinguha nga sundon ang ilang mga buhat sa pag-ascetismo, ug ang gidaghanon sa mga monghe midaghan dayon, hangtod kini nakaabot sa usa ka libo ka mga igsoon. Tungod sa kadaghan sa mga disipulo ug sa dili mahimo nga usa ka tawo ang magbantay kanila tanan ug masuta ang binuhatan, mga pulong, ug hunahuna sa matag-usa, ang Ginoong Amahan, sama sa ikaduhang Moises, mitudlo og mga pangulo gikan sa taliwala sa mga monghe nga iyang giisip nga labing maalamon, labing eksperyensyado, ug labing matinud-anon sa pagkamaayo; sa matag-usa kanila gihatagan niya og angay nga titulo: sa usa – oikonomos, sa lain – ecclesiarch[7665] , sa ikatulo – tigbantay sa kahusay sa simbahan, ug uban pa. Naghimo usab ang Balaan og mga lagda bahin sa paagi nga matuman sa matag-usa kanila ang katungdanan nga gisalig kanila, gikan sa una hangtod sa katapusan.

Mahitungod sa mga sala, nagtukod siya og penitensya: alang sa uban, usa ka piho nga gidaghanon sa mga pagyuko; alang sa uban, hugot nga pagpuasa; ug alang sa matag sala, usa ka katugbang nga silot. Kung kinsa man ang dili motambong sa Banal nga Liturhiya, o makabuak og sudlanan, o pasagad nga makahulog og butang, o magpadayag og kapabayaan, o makasala sa igsoon sa bisan unsang paagi, o, pinaagi sa walay pagpugong nga pakigpulong, mosulti og dili kinahanglan nga mga pulong, o motawa og kusog, o dili molakaw nga malumo ug mapainubuson, o nakig-istorya atol sa pagkaon samtang wala maminaw sa makapadasig nga pagbasa, o nagreklamo bahin sa pagkaon, o gipaling-paling ang ilang panan-aw nga walay hiya ug walay pagtagad, o nakabuhat og bisan unsang susamang sala – alang sa tanang ingon nga mga igsoon, gipahamtang ni Banal Theodore ang mga penitensya nga angay sa ilang mga kalapasan. Labaw pa, gitukod sa Reverendo ang komunal nga pagpuyo sa iyang monasteryo, aron walay bisan kinsa nga moangkon og bisan unsa ingon kaugalingon, kondili ang tanan ipahigayon nga komunal: komunal nga pagkaon, komunal nga sinina, ug ang tanang butang ipaambit. Giatiman usab sa reverendo nga dili kanunay mobiya ang iyang mga monghe sa monasteryo paingon sa lungsod aron atimanon ang mga panginahanglan sa monasteryo, kay nahibalo siya sa mga katalagman nga nag-atubang sa usa ka monghe sa lungsod tungod sa pakig-uban sa mga layko ug pakig-apil sa makalibog nga pakighinabi. Busa, gusto niyang organisahon ang praktis sa nagkalain-laing mga kahanas sulod mismo sa monasteryo. Ang mga igsoon sa Monasteryo sa Studion misugod sa pagkat-on sa nagkalain-laing mga panginabuhi: ang uban misugod sa karpentriya ug pagtukod, ang uban sa pagpanamayo, ang uban sa pananahi, ug ang uban pa sa pag-ukit sa bato – sa mubo, matag matang sa trabaho nga gikinahanglan sa monasteryo. Apan, samtang nagtrabaho sila, kanunay nilang ginapangamuyo ang Pag-ampo ni Hesus ug ang mga Salmo ni David. Ang dungog sa pamaagi sa kinabuhi sa Monasteryo sa Studite, sa mga balaod ug regulasyon niini, mikaylap sa halayo ug lapad, ug daghang uban pang mga monasteryo—dili lamang sa kasikbit nga mga lungsod kondili usab sa mga layo nga yuta—ang midawat sa Lagda sa Studite[7666] ug nagsunod niini; sa tinuod, ang uban nagpadayon sa pagbuhat niini hangtod karon. Ang Reverendo nga Amahan misulat usab og daghang mga libro nga dako kaayo og espirituhanong kaayohan ug naghimo og mga himno sa pagpasidungog sa mga pista sa Ginoo ug sa Inahan sa

[7665] Ang eklesiarko – gikan sa Griyego, 'ulo sa simbahan' – mao ang responsable sa pagdumala sa bilding sa simbahan ug sa pagkahinlo niini, ingon man sa han-ay sa mga banal nga serbisyo sa monasteryo, subay sa mga balaod sa simbahan.

[7666] Sa pagkakaron, ang mosunod nga mga buhat ni San Teodoro nga may kalabotan sa lagda sa monastiko ug mga ritwal sa liturhiya nailhan gikan sa mga naglungtad nga manuskrito: 'Usa ka Deskripsyon sa Mga Lagda sa Monasteryo sa Studite', mga penitensya para sa tibuok komunidad sa mga monghe, ug usa ka dekreto nga may kalabotan sa Semana sa Kwaresma. Ang Lagda sa Studite lahi sa ubang mga lagda sa monastiko, lakip na ang Lagda sa Jerusalem, kay mas nagpunting kini sa mga lagda sa kinabuhi sa monastiko kaysa sa mga liturhikal nga praktis. Bisan pa, ang liturhikal nga lagda dako usab ang utang kang San Teodoro tungod sa iyang mga dugang bahin sa estruktura ug pagkakompleto sa mga serbisyo sa simbahan. Ang Banal nga Liturhiya sumala sa Lagda sa Studite medyo mas mubo ug dili kaayo solemne kaysa sa sumala sa Lagda sa Jerusalem. Sa ulahi, sa katapusan sa ika-11 nga siglo, gidawat kini sa Simbahang Ruso ug nagpabilin nga gigamit didto hangtod sa tunga-tunga sa ika-14 nga siglo, sa dihang gisugdan na kini og ilisan sa Jerusalem Statute; apan sa pipila ka mga lugar nagpabilin kini nga balido sulod sa mas dugay pa nga panahon, ug sa pipila ka mga monasteryo sa Ruso gisunod pa kini bisan hangtod sa bag-ohay lang nga mga panahon.

Dios, gipasidunggan si San Juan Bautista sa labing matahum nga mga himno, naghimo og daghang mga kanon ug tripes, ug, sama sa usa ka suba nga napuno sa tubig sa kinaadman, gipawala ang kauhaw sa Simbahan sa Dios ug gipahimuot kini sa mga sapa sa iyang mga pagtulon-an ug mga himno[7667] . Samtang nagpadayon, si Nikiforos nga Martir ilegal nga gikuptan ang trono sa Byzantine, pwersado niyang gipahawa ang matinud-anong Emperatris Irene[7668] . Sa samang panahon, namatay ang Kabanalan nga Patriarka Tarasius; ug sa iyang dapit gipataas ang usa ka matinud-anong tawo, angay sa ingon nga ranggo, ngadto sa patriyarkal nga katungdanan; siya nagbitbit sa parehas nga ngalan sa bag-ong emperador[7669] . Unya nibuto pag-usab ang panagbangi sulod sa Simbahan, kay ang emperador, pinaagi sa iyang awtoridad, gidawat pag-usab sa Simbahan ang gi-excommunicate nga si Joseph ug gisugo nga ibalik ang iyang katungod sa pagsaulog sa Banal nga Misa. Sa kutob sa mahimo, misukol ang patriyarka sa hari; apan sa dihang nakita niya nga ang hari nasuko kaayo, nahadlok siya nga basin ang tibuok Simbahan mag-antos og malupit nga paglutos sa kamot niya, sama sa kadaghanan sa mga kadaut nga naagian na niini sa kamot sa mga miaging hari, busa gibalik niya si Jose sa komunyon, bisan pa man batok sa iyang kabubut-on. Ang Tsar, bisan pa niana, gibuhat kini aron pasakitan ang kasingkasing sa Banal nga Theodore, aron siya mapukaw; kay nahibalo siya nga dili kini pasagdan sa Banal, ug mao gyud kini ang nahitabo. Gisaway ni Teodoro ang hari tungod sa pagpanamastamas sa Simbahan pinaagi sa paggamit sa iyang sekular nga gahum aron pasudlon sa Simbahan ang usa nga gi-excommunicate ni Santo Patriarka Tarasius, kauban ang tibuok niyang klero. Ang hari nasuko kaayo kang Banal Theodore ug gipadala siya sa exilio sa usa sa mga isla sa baybayon sa siyudad[7670] . Gibuhat usab niya kini sa iyang igsoon nga si Joseph, sa labing bulahan nga tigulang nga si Plato, ug sa daghang uban pang monghe sa Studion.

Samtang nagpadayon, miabot sa hari ang balita nga ang mga barbaro miatake sa Thrace[7671] ug naglaglag sa rehiyon[7672] . Ang hari dayon mipreparar alang sa gubat. Apan dili ingon kaayo ang iyang tinguha nga mapildi ang iyang mga kaaway kondili ang Banal nga Teodoro, ug samtang nagmartsa uban sa iyang hukbo batok sa mga Skita, nagpadala siya og mga sugo kang Teodoro, naningkamot pinaagi sa pagdayeg ug hulga aron mapalihok siya sa iyang panghunahuna. Mitubag si Teodoro:

'O Hari, kinahanglan usab nga maghinulsol ka sa sala nga imong nabuhat ug magbayad-sala sa kadaut nga imong nabuhat, ug pagkahuman niini pa lang ka moadto sa gubat. Apan tungod kay wala nimo kini gibuhat, karon gipahibalo kini kanimo sa Makakita-sa-Tanan pinaagi kanako, usa ka dili takos: hibaloa nga dili na ka mobalik gikan sa dalan nga imong ginaagian.'

[7667] Gawas sa Lagda, si San Teodoreto sa Studion misulat og daghang ubang mga buhat, nga ang nag-unang tuyo mao ang pagtukod sa kalag alang sa kaluwasan. Si San Teosterikto, usa sa mga Amahan sa Simbahan nga kauban ni Teodoreto sa panahon, gitawag siya nga 'usa ka masigasig nga magtutudlo sa Simbahan'. Ang Kagalang-galang misulat og mga sermon, mga proklamasyon, mga sulat ngadto sa nagkalain-laing mga indibidwal, mga epigramo ug mga biyograpiya. Ang iyang mga dogmatiko nga buhat naglakip sa: usa ka dogmatiko nga traktado bahin sa mga ikon batok sa mga iconoclasta, pito ka kapitulo batok kanila, ug daghan sa iyang mga sulat nga nagdetalye sa kasaysayan sa iconoclasm. Dugang pa, ang mga sinulat sa Reverendo naglangkob og mga pagdasig sa pagpanginabuhi nga Kristohanon; taliwala niini, duha ka katekismo ang nailhan kaayo: ang 'Dakong Katekismo', nga adunay 264 ka mga instruksyon, ug ang 'Gamay nga Katekismo', nga adunay 134. Ang Reverendo mismo ang naghatag niining mga instruksyon ug pagdasig sa mga igsoon, nga iyang giangay sa matag adlaw. Dugang pa, ang mosunod nga mga buhat ni San Teodoro ang nakaluwas: usa ka libro sa mga himno para sa mga pista sa Ginoo, para sa mga pista sa Inahan sa Dios ug ni San Juan nga Mambabunyag; pipila ka kapitulo mahitungod sa ascesis; mga epigrama; ug mga berso nga iambic, diin gisulat: usa ka libro mahitungod sa paglalang ug pagkahulog ni Adan, ang pagpatay ni Cain sa igsoon niya, si Enoch, Noe ug ang iyang mga anak, ug usa ka himno kang San Juan nga Manugpahibalo. Sunod mao ang mga kanon ug tripes uban sa stichera, nga apil sa Lenten Triodion (alang *sa Sabado* sa Meatfare sa Katapusang Paghukom ni Kristo, alang sa Sabado sa Cheesefare sa pagpasidungog sa tanang mga Amahan, alang sa ikatulong semana sa Dakong Kwaresma sa pagpasidungog sa Balaang Krus, tripes uban sa stichera alang sa matag adlaw gawas sa Semana Santa, upat ka stichera para sa ikaduhang, ikatulong, ikaupat ug ikalima ka semana sa Dakong Kwaresma, ug uban pa), ug usa ka makapahinganghang kanon kang Ginoong Hesus 'nga pagadayegon sa gabii'.

[7668] Naghari si Nikiforos I gikan sa 802 hangtod 811. Sa paghari ni Irene, nagsilbi siya isip tigbantay sa kaban sa estado.

[7669] Ang manunod kang San Taras, si San Nikiforos I (ang Kumpesor), nagdumala sa Sede gikan sa 806 hangtod 815. Namatay siya niadtong 826. Ang iyang pista mao ang Hunyo 2.

[7670] Nahitabo kini niadtong tuig 809.

[7671] Thrace – usa ka rehiyon sa Imperyong Byzantine, sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Peninsulang Balkan.

[7672] Ang mga 'barbaro', nga pag-aabot pagatawgon nga mga Skita, giila nga mao ang mga Bulgaryano, nga niadtong 809, ubos sa pagpangulo ni Krum, misugod og pag-atake sa amihanang utlanan sa imperyo.

Wala tagda sa hari ang mga pulong sa santo; hinuon, mas nasuko pa siya kaniya ug naghulga nga sa diha nga mobalik siya gikan sa kampanya, maghatag siya og mas dakong kadaut sa santo. Apan si Nikiforos wala na mabuhi aron makabalik, kay, sumala sa propesiya sa santo, gipatay siya sa mga barbaro. Pagkahuman kaniya, ang iyang anak nga si Stavrikios misaka sa trono, apan siya usab namatay sa dili madugay tungod sa samad nga nakuha niya sa gubat diin nakig-away siya uban sa iyang amahan. Pagkahuman sa iyang kamatayon, gipili si Michael[7673] sa trono; sa panahona siya naggunit sa ranggo nga kiropalates[7674] , usa ka tawo nga tinuod nga angay sa hari-hariang awtoridad – buotan ug ortodokso. Sa pag-angkon niya sa gahum, gipagawas niya ang Banal nga Theodore ug ang iyang mga kauban nga pareho og pagtuo gikan sa pagka-priso, gihatagan sila og angay nga pagtahod, ug gitapos ang eskisismo sa simbahan. Si Joseph, bisan pa, gipahawa pag-usab sa Simbahan isip dili angay nga miyembro.

Sa dili madugay pagkahuman, ang balaan ug kagalang-galang nga si Plato mibyahe paingon sa Ginoo[7675] . Sa pagdungog sa iyang pagpanaw, ang Patriarka, kauban ang tibuok niyang klero, miadto sa Monasteryo sa Studion ug, pagkahuman sa paghalok sa iyang balaan nga mga relikya, gihatagan sila og dungganong lubong. Sa bahin sa Banal nga Teodoro, pagkahuman sa pagpanaw sa iyang espirituhanong amahan nga si Plato, nagpuyo siya sa kalinaw uban sa iyang mga igsoon sulod lamang sa duha ka tuig. Sa katapusan niining panahona, usa ka mabangis nga unos mibagsak pag-usab kaniya ug sa tibuok Simbahan ni Kristo gikan sa dautang si Leo nga Armenyo, nga sa sinugdan nagsilbi isip kumander ubos sa matinud-anong Haring Michael. Gipadala siya sa Sidlakan aron makig-away sa mga barbaro, nagtigom siya didto og dakong hukbo ug, sa iyang garbo, mibangon batok sa iyang mananambong, si Haring Michael. Napabor sa iyang kiliran ni Leo ang Armenian ang tanang dignitaryo ug sundalo nga sakop sa iyang mando – ang uban pinaagi sa mga saad, ang uban pinaagi sa mga gasa, ug ang uban pa pinaagi sa lain-laing porma sa pagpangdayeg – ug, uban sa ilang tabang, gipahayag niya ang iyang kaugalingon nga hari. Pagkahibalo niini, ang matinud-anon nga Tsar Michael dali dayon mibaylo sa iyang maharlikang purpura nga bado ngadto sa usa ka monastikong sinina nga hinimo sa buhok sa hayop, aron malikayan ang sibil nga gubat, ug pagkahuman niyang gihatag ang gingharian sa iyang kaaway, siya mismo misulod sa kinabuhi sa pagka-mona.

Pag-angkon niya sa gahum sa hari, si Leo nga Armenyo sa sinugdan nagpakita nga matinud-anon ug mapainubsanon, hangtod napalig-on niya ang iyang posisyon sa trono sa hari ug nakatigom sa iyang palibot og mga kauban sa iyang dautang binuhatan.

Tungod niini, misugod siya sa pagpanulti og mga panamastamas batok sa mga balaang ikon ug sa pagsaway sa mga nagpasidungog niini, nga iyang gitawag nga buang. Gidumili sa Patriyarka ang iyang pagkadautan ug, pinaagi sa Balaang Kasulatan, nakigdebate kaniya bahin sa mga balaang ikon; apan wala siya magmalampuson, ug nakapukaw pa gayud sa mas dako nga kasuko sa buang nga hari. Si Leo nga Armenyo, pagtawag niya sa tanang bantugang pari, monghe, ang Patriyarka, ug kauban nila si Teodoro nga bulahan, hayag niyang gipakita ang iyang dautang buot sa ilang atubangan, nagpasipala ug nagasaway sa mga nagpasidungog sa balaan nga mga ikon, samtang gidayeg ang mga iconoclasta.

'Dili ba mao ang karaang balaod, nga gisulat sa tudlo sa Dios,' ingon niya, 'nga nagdili kanato sa pagsimba sa buhat sa kamot sa tawo: "Dili ka maghimo alang kanimo og dios-diosan o bisan unsang hulagway," ingon niini. Busa, dili angay nga pag-alayon ang mga ikon nga gihimo sa kamot sa tawo. Unsaon man paglarawan sa Dili Masaysay sa usa ka ikon, pagbutang sa Dili Masabtan sa gagmay nga tabla, ug pagtawag sa gilarawan sa mga kolor sa ngalan sa Dios?'

Gisupak sa mga Balaang Amahan ang walay sulod nga mga pulong sa iconoclastic nga emperador sa tanang paagi, gisalikway ang iyang mga blasphemous nga gipahayag ug miingon:

'Kung atong sundon sa hingpit ang Balaod nga gihatag pinaagi ni Moises, nan walay pulos ang atong Kristohanong pagtuo, walay pulos ang pagpangwali sa mga Apostoles, magpabilin nga walay pulos ang tanang banal nga tradisyon sa mga Balaang Amahan, ug (makalilisang pa gani nga isulti kini) ang pagka-Inkarnado

---

[7673] Si Michael I Rangav, bayaw ni Stavrikios, naghari gikan sa 811 hangtod 813.

[7674] Sa korte sa Byzantine, ang mga kumander sa bantay sa palasyo nailhan nga 'kiropalates'.

[7675] San Platon (namatay niadtong 814)

mismo sa Ginoo pagadumilon, pinaagi niini nakaila kita sa Iyang porma nga tawo ug gidawat nato ang pagdayeg sa mga ikono, nga nagpasidungog sa mga ikono sa Kadtong hulagway Niya nga gipakita niini.

Sa dihang nakasulti ingon niini ang mga balaan, ang Mabaraan nga si Teodoro, nga hingpit nga nakahibalo sa tibuok Kasulatan sa Daang ug Bag-ong Tugon, mapangahas nga nangutana sa hari:

Ngano, Oh Hari, nga imong gipanghimaraot ang hulagway ni Cristo, nga mosulod og ingon nga heretikal nga hunahuna sa Balaang Simbahan, ug buwagon ang iyang bado, nga hinablon gikan sa labing hataas nga grasya ug sa pagtulon-an sa mga Apostoles ug sa mga Amahan? Nagahuna-huna ka base sa Daang Tugon – apan kini natapos na sa bag-ong grasya nga miagi kang Jesu-Cristo. Kung ang usa ka tawo magbantay sa Daang Tugon, nga imong gipangandoy, kinahanglan usab siyang iputol ang balhibo sa ari, magbantay sa Sabado, ug buhaton ang tanang uban pang mga butang nga gisulat niini. Dili ba nimo, O Hari, nasabtan nga ang Balaod gihatag alang sa usa ka panahon ug alang lamang sa usa ka katawhan, nga migikan sa Ehipto? Apan sa pag-abot sa grasya, ang landong mihunong na. Labaw pa, bisan kana nga Balaod dili man gani kini masunod sa tanang dapit sa mga gisugo niini. Pananglitan, nagsugo kini nga dili maghimo og bisan unsang hulagway ug dili pagasimbaon ang buhat sa kamot sa tawo, apan gibutang man niini ang mga hulagway sa mga kerubin ibabaw sa Kaban. Dili ba buhat sa kamot sa tawo kana nga mga kerubin? Bisan pa niana, girespeto kini sa tanan. Apan sa pagpakita sa bag-ong grasya, ang Ginoo mismo, pagkahuman nga gihulagway Niya ang Iyang nawong sa usa ka panapton, gihatag kini kang Abgar, nga sa paghikap niini, naayo sa iyang dugay nang sakit[7676] . Pagkahuman niini, si San Lucas, Apostol sa Ginoo ug Ebanghelista, gihulagway ang nawong sa Inahan sa Dios sa iyang kaugalingong kamot ug gibyaan kini nga hulagway alang sa umaabot nga mga henerasyon. Sa ulahi, ang hulagway sa Manluluwas, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, nga nagpakita sa Fenicia , naghimo og daghang katingalahang mga milagro. Dili ba ang mga milagro nga gipakita sa ubang balaang mga ikono, nga mas hayag pa kaysa adlaw, nagpamatuod nga angay silang hatagan og angay nga pagdayeg?

Apan ang hari, nga wala magtagad sa mga pulong sa reverendo, miingon:

'Dili ko gustong ipinta sa pintal ang dili makita ug dili masabtan nga Pagkadiyosnon.'

Mitubag si Theodore:

'O Hari, dili namo gihulagway ang Pagkadiyosnon, apan among giangkon ug gituohan nga kini dili masukod. Pinaagi sa ikonograpiya, bisan pa, among gihulagway ang unod sa Anak sa Dios, nga Iyang gikuha gikan kanato; kini mao ang among gisimba ug gihalad og pagdayeg.'

Samtang ang Banal nga Amahan nagasulti niining mga pulong ug daghan pa, nga nagkuha sa Balaang Kasulatan ug sa mga pagtulon-an sa mga Amahan, ug nagasupak sa sayop sa Hari, ang Hari, nga napuno sa kasuko, masuko nga miingon sa Banal nga Amahan:

'Nasayud ko nga dali ka mosulti, ug usa ka panaglalison nga tawo ka, hambog ug kaatbang sa tanan. Karon usab, miabot ka aron mosumbong ug mosaway kanako, nagsulti kanako dili sama sa usa ka hari, kondili sama sa usa sa mga ordinaryong tawo; tungod niini, angay ka sa daghang pag-antos. Apan sa pagkakaron pasagdan tika, hangtod mas klaro nga husto ang atong paghukom. Ug kung dili ka mosumite pagkahuman ana, makadawat ka og angay nga silot alang sa imong kabuang ug pagsupak.

Sukad niadto, wala na'y gisulti pa ang mga reverendo nga amahan sa hari, samtang naghunahuna-huna sa ilang kaugalingon:

'Unsa may among isulti sa usa ka kalag nga ingon ka dautan ug dili gustong mamaayo?'

Apan si Banal Teodoro, nga naggunit sa espirituhanong espada, mitubag sa hari ingon niini:

'O Hari, sabta ug sabaka nga dili imong buluhaton ang pagsusi ug pag-usisa sa mga eklesiastikal nga dekreto: ang kinaiya sa imong awtoridad mao ang paghisgot ug pagdumala sa mga butang sa kalibutan, samtang ang mga eklesiastikal nga butang nasakop sa hurisdiksyon sa mga balaan nga obispo ug magtutudlo sa Simbahan; ikaw, sa imong bahin, gisugo lamang nga mosunod ug motuman kanila. Ingon usab miingon ang Apostol: *'Ug ang Dios nagpahimutang sa Iglesya, una, mga apostoles; ikaduha, mga propeta; ikatulo, mga magtutudlo; unya, sa*

[7676] Si Avgar – prinsipe sa Edessa, usa ka siyudad nga nahimutang sa usa sa mga sapa sa wala nga baybayon sa ibabaw nga Euphrates – giingon nga samtang buhi pa ang Manluluwas, nakadungog siya sa Iyang mga milagro ug nagpadala ug mensahe kaniya nga naghangyo nga moanhi ug tambala kaniya sa iyang sakit. Gipadala sa Manluluwas kaniya ang usa ka panyo nga adunay hulagway sa Iyang nawong; sa paghikap ni Avgar sa panyo, naayo siya. Busa, mipakita ang Hulagway sa Manluluwas nga Dili Gihimo sa Kamot, nga sa ulahi – niadtong 16 Agosto 944 – gibalhin gikan sa Edessa paingon sa Constantinople.

uban, ang pagbuhat sa mga milagro; sa uban, mga gasa sa pagpang-ayo; sa uban, ang pagtabang sa uban; sa uban, ang pagdumala sa mga butang; *sa uban, lain-laing matang sa mga pinulongan'* (1 Cor. 12:28), ug dili mga hari. Ug sa ubang mga bahin, ang Balaang Kasulatan nagmando nga ang mga buluhaton sa simbahan pagadumalahan sa mga magtutudlo sa simbahan, dili sa mga hari.

Nangutana ang hari sa reverendo:

'Busa, dili ba ninyo ako papahawaon sa Simbahan?'

Mitubag ang Balaang Amahan:

'Dili ako, kondili ang mga tradisyon sa Balaang mga Apostoles ug sa mga balaang Amahan ang nagpahawa kanimo. *"Apan bisan pa kami o usa ka anghel gikan sa langit magwali kaninyo og lain nga ebanghelyo kaysa among gipangwali kaninyo, ipanghimaraot siya"* (Gal. 1:8).

Kung gusto ka magpabilin sa sulod sa Simbahan ni Cristo, uban kanamo nga nagasimba sa ikon ni Cristo, nan sundi ang Patriarka ug ang dungog nga konseho nga nagbarug uban kaniya!

Sa pagdungog niini nga mga pulong, mas naglagot pa gayud ang hari ug gipahawa sila tanan gikan kaniya nga napahiya. Pagkahuman nila mibiya sa presensya sa hari, ang mga gipahilayo nga respetadong amahan, kauban ang Patriarka, mitigom sa palibot sa bulahan nga si Teodoro, gidayeg siya sa ilang mga ngabil ug sa ilang mga kasingkasing tungod kay sa dakong pagka-maampingon ug kaisog, misukol siya sa manlutos ug hingpit siyang napahiya pinaagi sa maisugong pagpadayag sa iyang kawalay-pagkadiosnon.

Samtang nagkabulag-bulag na sila paingon sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay, miabot ang usa ka sugo gikan sa gobernador: 'Ayaw paghisgot o pagdebate sa bisan unsang butang sa pagtuo, kondili tumanon sa tanan ang sugo sa hari.' Ang mga gipadala uban niining mando nakaabot usab kang Banal nga Theodore. Pagkadungog niya niining mando, mitubag siya kanila:

'Hukmi ninyo sa inyong kaugalingon: husto ba nga maminaw kamo kaysa sa Dios? Mas maayo pang putlon ang akong dila kaysa maghilom ko ug mapakyas sa pagpanalipod sa tinuod nga pagtuo.'

Ug ang kagalang-galang nagdasig sa tanan nga magpabilin nga hugot sa balaan nga pagtuo nga walay pagduha-duha, nagpatawag sa uban kaniya, mibisita sa uban sa personal, ug nagpadala og mga sulat sa uban, busa napalig-on niya ang mga espiritu nga nangaluya. Kanunay siyang mibisita sa Patriarka, nga naglihok isip usa ka maalamon nga magtatambag kaniya, ug gipahupay siya, kay nakita niya nga siya nagmasubo ug nag-antos sa iyang kalag.

'Amahan, ayaw kasubo!' mao kini iyang kanunayng gisulti kaniya, 'tuohi nga dili kita biyaan sa Ginoo; dili Niya tugotan ang mga pagsulay nga labaw sa atong kusog, ni pasagdan Niya nga magmalampuson ang dautan batok kanato. Bisan pa man gani nga gipahamtang sa kaaway ang paglutos sa Simbahan, sa takdang panahon kini nga kasubo mobalik sa iyang kaugalingong ulo.' Nasayud ka sa pulong sa Ginoo: *'Kaulaw sa kalibutan tungod sa mga babag! Kay dili malikayan nga moabot ang mga babag; apan kaulaw sa tawo nga pinaagi kaniya moabot ang babag'* (Mat. 18:7).

Pila kaha ka heresiya ang mitumaw batok sa Simbahan gikan sa mga tawo nga dautan ang hunahuna sukad pa sa panahon sa mga Balaang Apostoles hangtod sa karon! Unsa kaha kadako ang pag-antos nga gisagubang sa mga balaang amahan nga nanguna kanato sa ilang mga kamot! Bisan pa niana, ang Simbahan nagpabiling dili mapildi; ang mga nag-antos gihimaya ug gikoronahan, samtang ang mga heretiko nakadawat sa ilang angay nga silot sumala sa ilang mga binuhatan.'

Pagkadungog niini, ang Patriarka ug ang tanang mga Amahan sa Konseho napalig-on ang kasingkasing, ug andam na nga mag-antos sa tanang pag-antos alang sa katin-awan sa pagtuo ug dili mosugot sa erehiya.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang Iyang Kasantosohan nga Patriyarka Nikiforos gipahawa sa trono sa pagka-patrirko sa dautang hari ug gipahawa sa Constantinople[7677] ; ang tanang Ortodoksong obispo gisilotan usab og pagkabilanggo. Unya usa ka makalilisang nga talan-awon sa makalilisang nga blasfemiya ang nahitabo, nga gihimo sa mga walay Diyos nga iconoclast. Ang uban nilang balaang ikon gihulog sa yuta, ang uban ilang gisunog, ug ang uban pa ilang gipahid og hugaw, samtang nagbuhat pa sila og daghang ubang mga buhat sa kalapasan. Sa

[7677] Si San Nikiforos nga Kumpesor, Patriarka, gipahilayo sa 1 Marso ngadto sa isla sa Prokonis (karon Marmara sa Dagat Marmara); sa iyang dapit, usa sa mga opisyal sa korte, si Theodotus, usa ka iconoclasta, gipahimutang nga Patriarka.

pagkakita sa ingon ana ka dautan, ang Banal nga si Teodoro nasubo kaayo ug, sa paghanga sa taas nga pag-antos sa Dios, miingon uban sa mga luha:

'Giunsa kaha pag-antus sa kalibutan ang ingon ani ka dakong kalapasan?!'

Apan, kay dili gustong magpabilin nga tinago ang iyang pagsimba sa Dios ug maghinay-hinay sa paghinulsol sa ingon nga kalamidad, iyang gisugo – (sa pag-abot sa Domingo de Ramos) – ang iyang mga igsoon nga kuhaon sa ilang mga kamot ang mga balaang ikon ug maglibot sa monasteryo, gipataas kini sa ibabaw sa ilang mga ulo samtang nag-awit sa kusog:

'Ginasimba namo ang Iyang labing putli nga hulagway, O Maayo'[7678] , ug uban pang mga himno sa kadaugan sa dungog ni Kristo. Sa pagkahibalo niini, ang hari nagpadala pag-usab og mga sugo ngadto sa santo, nagdili kaniya sa ingon nga mga lihok ug naghulga nga, kon mosupak siya, makasinati siya og pagkabilanggo, pagpanakit ug kamatayon. Ang santo, bisan pa, dili lang wala mohunong sa pagdasig sa mga matinud-anon sa ilang pagdayeg sa mga ikon, apan labi pa gayud nga napalig-on ang iyang kaisog, hayag nga nag-awhag sa tanan nga magpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo ug maghatag sa angay nga dungog sa mga balaang ikon. Unya ang tsar, sa dihang nasabtan nga ang pagdayeg ug hulga dili makapahunong sa kaisog ug kadasig sa Banal nga Teodoro, gisilotan siya sa pagkabilanggo. Apan ang Banal, pagkahuman pagtawag sa tanan niyang mga tinun-an ug paghatag kanila og mga pagtulon-an nga makapadasig, miingon:

'Mga igsoon! Karon, luwasa sa matag-usa kaninyo ang inyong kalag sa paagi nga inyong makita nga angay, kay lisod kaayo kining mga panahon.'

Unya, nga masubo ug nagahilak, mibulag siya sa iyang mga igsoon nga nagahilak usab kaniya, ug pagsakay niya sa barko, gidala siya sa Apollonia ug gibilanggo sa usa ka kal-ang sulod sa kuta nga ginganlan og Metopa[7679] . Apan bisan pa didto, nagpadayon siya sa pagtudlo sa tanan sa tinuod nga pagtuo: nakig-istorya sa uban sa personal, ug nagpadala og mga sulat sa uban. Ang iyang mga sulat nakaabot mismo sa hari. Ang hari usab nagpadala pag-usab sa usa ka si Nikita, anak ni Alekseev, uban sa sugo nga dad-on ang santo sa mas hilit nga dapit nga gitawag Vonita[7680] ug, pagkahuman siya gipriso didto, bantayan pag-ayo aron masiguro nga dili siya makig-istorya bisan kinsa didto ni dili mosulat bisan unsa mahitungod sa pagsimba sa mga ikon. Si Nikita, pag-abot niya sa maong balaan, gisultihan siya sa mando sa tsar. Mitubag ang balaan:

'Malipayon ko nga midawat niining pagbalhin gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, kay wala man koy tinuod nga panimalay niining kinabuhi; bisan asa ko dad-on, didto ang akong lugar, kay ang tibuok kalibutan yuta sa Dios. Apan dili ko mahimong hilom o mopugong sa pagtudlo sa Ortodoksong pagtuo, ug dili ko kamo mosugot niini nga butang, ni dili ko mahadlok sa inyong mga hulga.'

Busa ang santo, pagkahuman nadala sa maong lugar ug gipriso, nagpadayon gihapon sa masigasig nga pag-angkon sa Ortodoksiya bisan pa didto. Ang Tsar, sa dihang nahibaloan nga si Theodore dili mosugot sa iyang gusto bisan unsa pa, nasuko kaayo ug gisugo si Nikita nga ipailawom ang Pari sa malupit nga pagpanakit. Pag-abot ni Nikita, iyang gisultihan ang Reverendo sa sugo sa Tsar; ang Reverendo, pagkadungog niini, misugod sa pagtangtang sa iyang mga sinina, nga miingon: 'Dugay na nakong gipangandoy nga mag-antos alang sa mga balaang larawan', ug gipasakop ang iyang lawas sa pag-antos. Si Nikita, nga usa ka maloloy-on nga tawo, sa dihang nakita niya ang hubad niyang lawas, nga nipis tungod sa pag-ayuno ug walay hunong nga pag-awhag sa lawas, naantig sa kalooy ug wala magdagan sa paghikap kaniya, kay nahadlok siya sa Dios, ug nilakaw siya nga wala maghimo og kadaut sa balaan. Apan, nagpadayon gihapon siya sa pagpalapnag sa iyang Ortodoksong pagtulon-an sa halayo ug sa halapad, kay bisan pa gani ang mga guwardiya natingala kaniya ug wala nila siya mapugngan sa pagbuhat niini, bisan pa nga gisugo sila, ubos sa hulga, nga pugngan si Teodora sa pagtudlo sa bisan kinsa sa Ortodoksong pagtuo. – Nagsulat usab siya sa iyang mga disipulo nga nagkalat sa lain-laing nasud; giatiman niya sila pag-ayo, gisugo sila nga ipadayon ang tinuod nga pag-angkon sa pagtuo nga walay kahadlok, bisan pa kon sila mag-antos sa malupit nga paagi sa walay ihap ka beses. Gipahinumduman niya sila nga ang kasamtangang panandaliang pag-antos walay pulos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato sa umaabot nga

---

[7678] Tropario sa Dili-Gihimong-Larawan sa Manluluwas.

[7679] Apollonia – usa ka kasagarang ngalan sa karaang mga siyudad. Dinhi, siyempre, nagtumong kini sa karaang siyudad sa Illyria, nga nailhan nga usa sa mga bantugang sentro sa Romano nga kahibalo. *Metopa* – ang kuta sa Apollonia.

[7680] Vonita, o Bonita – sa Anatolia, nga nailhan usab nga Asia Minor.

kinabuhi, nga madawat sa tanang tinuod nga martir ni Cristo.[7681] Nagsulat usab siya sa labing balaan nga mga patriyarka: sa Patriyarka sa karaang Roma[7682] , sa Patriyarka sa Herusalem[7683] ug sa Patriyarka sa Alexandria[7684] , nga nagpahibalo kanila sa detalye kung giunsa paglapas sa mga balaang ikon sa Byzantium, kung giunsa pagdakop ug pagkapungko sa mga Ortodokso, ug kung giunsa paghalad sa kamatuoran alang sa bakak. Ug nangayo siya kanila og tabang aron maprotektahan ang Ortodoksong pagtuo. Daghan ang miadto sa halangdon nga anaa sa prisohan aron maminaw sa iyang matam-is nga mga pagtulon-an ug mibalik nga nakadawat og daghang kaayohan alang sa ilang kaugalingon.

Sa usa ka higayon, usa ka klerigo gikan sa Simbahan sa Asia nga si[7685] , nga naglabay lang didto, mibisita sa santo. Pagkadungog niya sa pagtulon-an bahin sa Ortodoksong pagtuo, dayon niyang gisalikway ang ikonoklastikong erehiya ug gipasidunggan ang mga balaang ikon. Pagbalik niya sa iyang puloy-anan, iyang gisalikway ang pakig-uban sa komunyon sa iyang obispo, nga iyang giisip nga heretiko. Gidasig usab niya ang laing klerigo, usa ka higala niya, nga mobalhin sa Ortodoksiya ug biyaan ang pakig-uban sa komunyon sa mga heretiko. Ang obispo, pagkakahibalo nga si Theodore ang responsable sa maong kausaban sa iyang mga klero, gisumbong ang maong butang sa usa ka sulat ngadto sa tsar, nga nagreklamo batok kang Theodore. Ang tsar, sa baylo, mibutang pag-usab og mando sa kumander sa Asia nga ipailawom si Theodore sa pinakagrabeng pagpamukpok. Ang gobernador nagpadala sa usa sa iyang mga sakop nga adunay sugo nga patukan si Theodore og limampung hampak. Sa dihang miadto ang sakop kang Theodore ug gisultihan ang balaan sa hinungdan sa iyang pagbisita, gikuha ni Theodore ang iyang sinturon ug sinina, malipayong gitanyag ang iyang abaga sa mga hampak ug miingon:

'Gusto kaayo unta nako nga tangtangon kini nga lawas uban sa mga samad niini, aron makadali ko paingon sa Ginoo uban sa hubas nga kalag.'

Ang tawo, napahiya sa balaan, miyuko sa atubangan niya, nangayo og pasaylo, ug nilakaw.

Unya miabot ang lain nga sugo gikan sa hari, nga ginganlan og Anastasius, usa ka tawo nga puno sa kalupigan ug kawalay kalooy. Pagkahuman niyang gibugbog ang santo gamit ang iyang kaugalingong mga kamot ug nakahatag kaniya og hangtod usa ka gatos ka hampak, iyang gipriso siya. Gibuhat pud niya kini sa iyang disipulo nga ginganlan og Nicholas, nga kanunay misunod sa iyang magtutudlo ug nakig-ambit sa iyang mga pag-antos; pagkahuman niya og paghampak kang Nicholas, gipriso siya ni Anastasius tupad ni Theodore, ug gisugo ang mga guwardiya nga ipailawom sila sa grabeng kakabus – unya mibiya siya. Dili masukod sa pulong ang pag-antos nga gidala sa maalamat nga tawo sa maong ngitngit nga bilanggoan. Ang iyang lawas, nga nipis kaayo tungod sa pag-ayuno ug pagpanamastamas sa pagka-monasto, nagsugod na og pagkabulok ug nagpagawas og baho nga baho. Labaw pa, ang bilanggoan mismo napuno sa hugaw ug abog.

Sa tibuok tingtugnaw, nabugnaw ang reverendo sa selda tungod sa katugnaw, kay wala gani siyay gikinahanglan nga sinina, gawas sa usa ka daan ug gisi-gisi nga basahan. Sa ting-init, sa laing bahin, nag-antos siya sa kainit, kay walay huyop sa hangin nga mosulod sa selda aron kini pabugnawon. Dugang pa, ang selda napuno sa dili masukod kadaghan nga hugaw nga mga insekto ug mga reptilya. Labaw pa, ang mga guwardiya, nga nakadawat og sugo ubos sa hulga, misugod sa pagtratar kaniya nga malupigon ug walay kalooy. Gidaot ug gisaway siya nila, gitawag siyang buang ug kaaway sa tsar. Pinaagi sa gamay nga bintana, ilabay lang nila kang Teodoreto ug sa iyang disipulo ang usa ka gamay nga hiwa sa pan ug hatagan sila og gamay nga tubig, ug bisan kana dili kanunay, kondili matag usa o duha ka adlaw, o usahay pagkahuman sa daghang adlaw – ug busa ilang gipaka-gutom ug gipaka-uhaw sila. Ug si Banal nga Teodoreto miingon sa iyang disipulo:

'Anak ko! Nakita nako nga gusto kita patyon niining mga tawo dili lang pinaagi sa sige'g pagpanakit ug kining hugot nga bilanggoan, apan usab pinaagi sa gutom ug kauhaw. Apan atong ibase ang atong paglaum sa Dios, nga nakahibalo unsaon pagpadayon kanato dili lang sa pan, kondili sa mas maayong pagkaon, ug pinaagi sa Iyang sugo napadayon ang tanang buhing binuhat. Ako karon, sugod karon, himuon nako nga pagkaon sa lawas ug kalag ang Komyunyon sa Lawas sa Ginoo.

[7681] Sa ato pa, ang atong karon nga panandaliang pag-antos walay bili kon itandi sa himaya nga ipadayag kanato sa umaabot nga kinabuhi.
[7682] Si San Paschalius, nga nagserbisyo isip Papa gikan sa 817 hangtod 824.
[7683] Tomas I, Patriarka sa Herusalem (namatay pagkahuman sa 820).
[7684] Si Christoph, Patriarka sa Alexandria (805–836).
[7685] Ang 'Asia' nagtumong sa Asia Minor, o mas tukma, sa kasadpang bahin niini.

(Ang Reverendo kanunay nga nagdala uban kaniya og usa ka partikula sa Nagahatag-kinabuhi nga Lawas, nga gisagulan sa dugo ni Kristo nga Ginoo, nga iyang gitagana samtang nagselebrar sa Banal nga Misteryo – matag higayon nga mahimo kini niya). 'Tugoti ko nga kini ra akong kuhaon,' ingon niya, 'nga dili na mosagol pa ug lain. Ug ang pan nga gitanyag para kanato duha, para ra kanimo, ingon man usab ang tubig. Ikaw mismo makakita nga gamay ra kaayo nga pan ang gihatag kanato, hapit lang igo para nimo aron mapakabuhi ang imong lawas; mas maayo nga mabuhi ka ug ipahibalo sa mga igsoon ang akong pagpanaw, kon kabubut-on sa Dios nga mamatay ako niining masipit ug kagamot nga pagka-priso."

Paglabay sa pipila ka panahon, Siya nga *'nagbukas sa Iyang kamot ug nagapahapno sa tanang buhing butang sumala sa Iyang kaayohan'* (Salmo 144:16) wala biyai ang Iyang alagad, nga nag-antos sa grabeng gutom, nga walay tabang, kondili gitabangan siya sa ingon niini nga paagi. Usa ka maharlika nga opisyal sa hari, sa iyang paglabay sa selda, nakahibalo sa tanan mahitungod sa santo—nga siya nag-antos sa pagpanlupig ug kagutom. Gipalihok sa Dios ang kasingkasing sa maharlika ngadto sa kalooy, ug gisugo niya ang mga bantay nga hatagan si Teodoro ug ang iyang disipulo og igo nga pagkaon ug, sa umaabot, dili na sila pasakitan o gub-on, kondili tugotan silang mabuhi sa mas komportableng paagi. Busa, tungod kay napagaan sila sa grasya sa Dios gikan sa daghang mga kasakit nga nahisgutan sa ibabaw, nabawi nila ang ilang pisikal nga kusog. Apan bisan pagkahuman niini, ang balaang amahan nagpadayon sa pakigbisog sa daghang mga pagsulay, kay nag-antos siya sa sakit sa tiyan ug dali ra siyang masakitan og grabe. Busa ang mga balaan nga sulugoon ni Cristo nagpuyo sa prisohan sulod sa kapin tulo ka tuig, nga nakadawat og pan nga daotan ang kalidad gikan sa mga guwardiya, ug bisan pa kana gisabay sa mga pang-insulto ug pag-abusar. Apan gisagubang nila kini tanan alang sa katinuan sa Ortodoksiya, uban sa kalipay.

Wala pa gani sila makabawi sa ilang kasubo ug mga sakit, napugos na sila sa pag-atubang sa bag-ong, labi pang grabeng mga pag-antos. Gikan sa usa ka dili mailhi nga tinubdan, usa ka sulat nga gisulat sa bulahan nga si Teodoro nahulog sa kamot sa Tsar; niini, iyang gisaway ang kawalay pagtuo sa Tsar ug gihangyo ang mga matinud-anon sa pagkamatinud-anon ug Ortodoksiya. Pagkabasa sa tsar niining sulata, gisakpan siya sa labing mabangis nga kasuko ug nagpadala siya og usa ka walay kalooy nga gobernador kang Teodoro – aron ipakita kaniya ang sulat ug pangutan-on kon iya ba kini, ug aron bugbogon siya hangtod sa kamatayon. Pag-abot sa gobernador, gipakita niya ang sulat sa bulahan, ug gipamatud-an gayud niini nga siya ang nagsulat sa maong sulat, ug wala'y lain. Dayon gisugo sa gobernador nga unang bugbogon ang iyang disipulo nga si Nicholas, nga gihubo siya sa yuta, tungod kay siya ang misulat sa sulat alang kang Theodore. Unya, pagkahuman niyang huboa usab ang Banal nga si Teodoro, iyang gipukpok siya nga walay kalooy, gisi-gisi ang tibuok niyang lawas ug hapit na gani nabungkag ang iyang mga bukog. Gibyaan siyang hapit nangamatay, mibalik ang gobernador sa iyang disipulo nga si Nicolas, nga usahay ginapahimungot siya ug usahay ginatahak, aron dili na siya mosimba sa mga balaang larawan. Ug tungod kay nagpabilin siyang matinud-anon sa Ortodoksiya, gisugdan siya og hampak nga mas grabe pa kaysa kaniadto ug gibyaan siyang hubo sa katugnaw sa tibuok gabii, aron makasinati siya og doble nga pag-antos, kay Pebrero man ang bulan. Apan si Teodoro nga Dungog, mitungtong siya og sakit tungod sa grabeng pagpanakit—usa ka sakit nga halos dili na niya makaya—ug naghigda siya nga murag patay, halos dili na makaginhawa, ug wala magkaon o mag-inom. Si Nicholas, sa dihang nakita niya nga hingpit nang napaluya ang iyang magtutudlo, nakalimot sa iyang kaugalingon—bisan pa man siya mismo nag-antos sa labing grabeng kasakit tungod sa iyang mga samad—ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon aron masiguro ang pagkaayo ni Theodore. Pagkahuman siya nangayo og ilimnon nga barley, gipahumok niya ang uga nga dila sa reverendo gamit niini ug gihatagan siya og gamay nga imnon aron mabuhi pag-usab. Sa dihang nakabantay siya nga hinay-hinay nang nabawi sa reverendo ang iyang kusog, gisugdan niya ang pagtambal sa nahibilin nga nagbulok-bulok nga bahin sa iyang lawas. Daghang bahin sa iyang lawas, nga nangasul, nangabati ug nagbitay nga walay kusog ug hingpit nga walay pulos, giputol niya gamit ang gamay nga kutsilyo ug gilabay, aron mas epektibo nga makaayo ang nahabilin nga unod. Sa dihang ang reverendo nagsugod na og pag-ayo hinay-hinay, gitagad usab niya ang iyang disipulo.

Samtang ang mga santo nag-antos sa ingon ani sulod sa siyamnapung ka adlaw ug wala pa hingpit nga nakabawi gikan sa ilang mga samad, miabot ang lain nga malupigon ug dili makatawo nga sugo gikan sa tsar, nga gisugo nga dad-on si Theodore ug ang iyang disipulo nga si Nicholas paingon sa Smyrna[7686] . Kini nga sugo gahakog sa kuwarta ug, sa pagduda nga si Theodore nagakuha og bulawan gikan sa mga miadto kaniya alang sa

pagtulun-an, nagmando nga susihon ang matag lungag sa bilanggoan, bungkagon ang mga bungbong ug kuhaon ang yuta, sa paglaum nga makakaplag og bulawan. Apan, sa wala'y nakaplagan, gisugdan niya ang pagpatuman sa sugo sa hari uban sa labaw nga kalupigan. Gidani niya ang Banal nga Amahan ug ang iyang disipulo gikan sa bilanggoan taliwala sa mga insulto ug pagduso, gihatag sila sa mga sundalo, ug gidala sila paingon sa Smyrna. Sa bahin sa bulahan, bisan pa nga nagkagamay ang iyang pisikal nga kusog, gipakusgan siya sa Dios ug naglakaw siya kauban sa mga walay kalooy nga sundalo; gidala siya nila nga walay pahulay sulod sa tibuok adlaw, ug sa gabii gitali nila ang iyang mga tiil sa usa ka kahoy. Busa, uban sa dakong kalisud , hapit na siya dili makaabot sa Smyrna, diin siya gihatag sa usa ka dautang tawo ug kampyon sa kadautan. Gipriso siya niini sa usa ka mubo ug ngitngit nga payag. Ang iyang disipulo nga si Nicholas gipriso usab uban kaniya, ug busa kining mga bulahan nga alagad ni Kristo nag-antos nga mag-uban. Sa dili madugay, mibalik pag-usab ang giingon nga walay kalooy nga si Anastasius subay sa sugo sa tsar, ug pagkahuman gipahamtang pag-usab ang usa ka gatus ka hampak sa halangdon, mibiya siya; apan ang halangdon mitugot sa tanan niini uban sa pagpasalamat.

Niadtong panahona, ang gobernador sa rehiyon sa Smyrna mao ang pag-umangkon sa tsar ug ka-tuohan, nga naigo sa usa ka malupit, dili na matambalan nga sakit ug hapit na mamatay. Usa sa iyang mga sulugoon, nga nagsunod sa Ortodoksong pagtuo, miadto sa masakiton ug gisultihan siya nga ang Balaan nga si Teodoro adunay grasya gikan sa Dios aron pag-ayo sa tanang matang sa mga sakit. Ang lalaki dayon nagpadala sa iyang mga sulugoon kang Balaan nga si Teodoro uban ang hangyo nga pag-ampo sa Dios alang kaniya ug aron luwason siya gikan sa kamatayon nga nagkadool na. Mitubag si Balaan nga si Teodoro sa mga sugo:

'Sultihi ang nagpadala kanimo,' miingon si Teodoro, 'nga kinahanglan nimong hinumduman nga sa adlaw sa imong kamatayon motubag ka sa Dios tungod sa imong dili matinud-anong kinabuhi ug sa dautang imong gibuhat batok sa mga matinud-anon. Sa imong daghang uban pang mga kalapasan, gidugang pa nimo ang pagpasakop sa akong mga monghe sa walay ihap nga mga kalamidad ug, pinaagi sa pagpanakit, gipatay nimo si Thaddeus, nga bantugan sa pagkamaayo. Ug karon nagalipay siya uban sa mga balaan; apan kinsa may makaluwas kanimo gikan sa walay katapusang pag-antos? Sa labing gamay, samtang nagkadool ka sa imong katapusan, maghinulsol ka sa imong dautang mga buhat.

Pagbalik sa mga sugo, ilang gisulti sa nag-antos nga gobernador ang tanan nga pulong ni Theodore. Ang gobernador nahadlok kaayo sa paghunahuna sa iyang mga dautang binuhatan, ug usab siya nagpadala og mga sugo ngadto sa Reverendo, nga nagpakakusog og pasaylo ug nagsaad nga dawaton ang Ortodoksong pagtuo kon siya mobalik sa maayong panglawas pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Nagpadala ang Reverendo sa gobernador og ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga nagsugo kaniya nga itago kini uban kaniya nga matinahuron sa tibuok niyang kinabuhi. Ang gobernador, pagdawat niya niadtong balaang ikon, nakasinati og kahupayan sa iyang mga sakit ug nagsugod na siyang namula. Apan sa dili madugay, sa ilawom sa impluwensya sa Obispo sa Smyrna, nga usa ka heretiko, mibalik siya sa iyang daang heresiya. Pagdawat niya sa balaan nga lana gikan kaniya, mura'g panalangin kini para sa iyang kaugalingon, busa gihaplasan niya kini sa iyang kaugalingon, nga naglaum sa hingpit nga pagkaayo. Apan pagkahuman niini, nibalik ang iyang kaniadto nga sakit. Pagkahibalo niini, nagtagna ang halangdon og makalilisang nga kamatayon alang sa makasasala, nga natuman man diay – kay sa dili madugay nakasinati siya og masakiton nga katapusan. Samtang si halangdon Teodoro, nga nag-antos sa pag-inusara, nag-antos sa pagkabilanggo sa Smyrna sulod sa usa ka tuig ug tunga. Pagkahuman niini, ang dautang Emperador Leo nga Armenyo gipugos nga biyaan ang iyang kinabuhi, gipatay sa iyang kaugalingong mga sundalo, ug pagkahuman kaniya ang imperyal nga trono gikuptan ni Michael, nga nailhan nga si Traulian, nailhan usab nga si Valbos[7686] . Bisan pa man nga dili matinud-anon kini nga emperador, wala gihapon niya gipanglutos ang mga Ortodokso, apan gitugotan ang tanan nga motuo sumala sa ilang gusto. Busa, sa iyang paghari, ang tanang mga amahan ug mga nag-angkon sa pagtuo sa Ortodokso gipagawas gikan sa bilanggoan, gipagawas gikan sa ilang mga selda ug gibalik gikan sa exilio. Niadtong panahona nakasinati og kahupayan sa iyang mga pag-antos ang Banal nga si Teodoro. Ug ang pipila sa iyang kanhing mga disipulo miadto kaniya, diin apil si Dorotheus, nga nangibabaw sa pagkamaayo sukad pagkabata, gisundan nila si Vissarion, James, Dometian, Timothy ug daghan pa, nga nagpaila sa ilang kaugalingon pinaagi sa ilang matinud-anong kinabuhi ug sa ilang mainit ug walay

[7686] Si Michael II ang Traulian, o Valvos (nga nagpasabot og 'ang nagsulti og Griyego'), naghari gikan sa 820 hangtod sa 829.

paglubad nga gugma alang sa ilang espirituhanong amahan, si Theodore. Miabot ang sugo gikan sa hari ngadto sa Smyrna nga si Theodore, sama sa uban, buhian aron mobalik sa iyang monasteryo.

Sa pagbalik sa bulahan gikan sa pagka-exile, gidawat siya sa mga Ortodoks bisan asa uban ang kalipay, nagpahibalo sa usag usa ug naningkamot nga dawaton siya sa ilang mga panimalay, aron sila mahimong takus sa iyang mga pag-ampo ug panalangin ug malingaw sa iyang matam-is nga mga pagtulon-an. Ang tibuok Simbahan nalipay sa pagbalik ni Theodore, ug ang tanan nagpasidungog kaniya isip usa ka tawo nga nakasinati og daghang pag-antos alang sa mga balaang larawan ug kinsa, pinaagi sa iyang pagtudlo, nagpalig-on sa tanan sa Ortodoksong pagtuo. Sa iyang pagbalik, ang Balaan miabot sa Chalcedon[7687] aron bisitahan ang bulahan nga monghe nga si Theoktistus, nga kaniadto naggunit sa katungdanan nga Magister[7688] , ug, human makasinati og kahupayan sa espirituhanong pakighinabi kaniya, mibyahe aron bisitahan ang iyang kauban sa pag-antos, ang Iyang Kasantosang Patriarka Nikiforos, nga gipahilayo sa dautang Haring Leo nga Armenyo. Pagkahuman sa usa ka espirituhanong pakighinabi kaniya, ang Balaan mibalik sa mga dapit sa Kriskentius[7689] ug naghatag og kalipay sa daghan pinaagi sa iyang presensya, naghatag kanila og pagtulon-an nga makaluwas sa kalag. Pagbalik niya gikan didto sa ikaduhang higayon ngadto sa Patriarka, miapil siya uban kaniya ug sa ubang mga obispo aron makigkita sa hari ug gihangyo siya nga dawata ang Ortodoksiya. Apan ang hari, tungod kay dili siya maalamon ug wala makat-on sa Pulong sa Dios, wala magtagad sa mga pulong sa mga balaang amahan ug miingon lang kanila sa mosunod:

'Dili ko kamo pugngan sa pagbuhat sa inyong gusto; apan dili ko tugotan nga ibutang ang mga ikon sa imperyal nga siyudad; ibutang na lang sila sa lain nga dapit alang sa ilang kaugalingon, bisan asa gusto sa bisan kinsa; sa akoa, dili ko gusto mosimba sa mga ikon.'

Sa dihang gisulti niya kining mga pulong sa iyang kabuang, ang mga halangdong Amahan mibulag gikan sa Byzantium. Si Banal Teodoro, kauban ang iyang mga tinun-an, nagpuyo sa rehiyon sa Criscentius. Paglabay sa mubo nga panahon, atol sa gubat nga gipasiugdahan sa usa ka Tomas, nga nagtinguha sa pag-angkon sa imperyal nga trono, gikinahanglan sa balaan nga mobalik sa Constantinople uban sa iyang mga igsoon[7690] . Pagkahuman sa gubat, ang balaan, nga dili gustong puyo taliwala sa katawhan nga naimpluwensyahan sa heresiya sa iconoclastic, mibiya usab didto. Pagkahuman niyang biyaan ang Constantinople, wala na siya moadto sa mga rehiyon sa Criscentius, kundili nagpuyo siya sa Akrit's Chersonesus[7691] , diin adunay simbahan nga gipahinungod kang San Trifon, ug didto, kauban ang iyang mga disipulo, nagpuyo siya og usa ka kinabuhi sa monastiko nga makapahimuot sa Ginoo ug gipahinungod sa matinud-anong pag-ascetismo. Pagkahuman sa mubo nga pagpuyo sa ingon niini uban sa iyang mga pinalanggang higala, ang Banal nga Amahan nagkadool na sa iyang bulahan nga pagpanaw, sa edad nga kap-ot ug pito. Sa wala pa siya mamatay, sa bulan sa Nobyembre, siya gilupigan sa grabeng sakit ug nakasinati og grabeng kasakit sa tiyan. Ang balita nga masakiton na ug hapit nang mamatay ang bulahan nga si Theodore mikaylap sa halayo ug halapad. Unya, daghang debotong Kristohanon ang misugod sa pagdagsa kaniya, gikan sa imperyal nga siyudad ug sa nagkalain-laing kasikbit nga baryo, aron maminaw sa panultihon sa Ginoong Pari ug matilawan ang iyang katapusang mga pulong, o aron lang makakita kaniya samtang siya nagpaingon sa Ginoo. Gihunahuna nila nga usa ka dakong panalangin bisan pa ang pag-anhi lang sa iyang presensya: kay kining katingalahang tawo buotan sa paglitok, maalamon sa hunahuna, ug napuno sa tanang hiyas. Samtang ang Bulahan naghigda sa higdaanan, nga labi nang gikapoy tungod sa iyang grabeng sakit, siya gihapon,

---

[7687] Ang Chalkedon mao ang pangunang siyudad sa Bithynia, sa amihanan-kasadpang baybayon sa Asia Minor, sa habagatan nga tumoy sa Bosporus, atbang sa Constantinople. Ang Chalkedon nailhan sa kasaysayan sa Simbahan isip lugar sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho (451).

[7688] Ang titulo nga 'magister' nagtumong sa usa sa labing hataas nga opisina sa korte imperyal sa Byzantine, nga may ranggo nga mas taas pa kaysa sa usa ka patrician.

[7689] Ang maong dapit nahimutang dili kaayo layo sa Constantinople.

[7690] Niadtong Disyembre 821, ang peke nga si Thomas, nga nag-angkon nga anak siya ni Emperador Constantine VI ug nagproklamar sa iyang kaugalingon nga emperador sa Asia Minor sa hapit na matapos ang paghari ni Leo ang Armenyo, misulong paingon sa Constantinople. Nahadlok nga basin mosuporta kaniya ang mga Ortodokso, misaad si Michael nga Magkakayugyog nga magtawag og usa ka konseho aron ipauli ang panag-uyon nila sa mga manlutos sa balaang mga ikon. Niining maong higayona, miabot usab sa Constantinople si Theodore nga taga-Studite. Apan, wala gihimo ang konseho, kay ang nagpakaaron-ingnon gipatay sa iyang kaugalingong mga kauban sa krimen, ug nawala na ang katalagman sa emperador.

[7691] Ang Akrit usa ka kapwa sa Bithynia, duol sa Nicomedia, atbang sa Constantinople.

kutob sa iyang makaya, nagpahigayon og makapadasig nga mga pakighinabi uban sa iyang mga tinun-an. Apan gamay ra ang masabtan sa iyang gisulti, kay natigang na ang iyang dila tungod sa hilanat. Busa, usa sa mga manunulat, nga naglingkod sa duol ug nagpaminaw, misulat sa iyang mga pulong aron ang tanan nga gustong makahibalo makabasa sa mga pagtulon-an sa bulahan alang sa kaayohan sa ilang mga kalag. Sa tunga-tunga sa panag-istorya, ang Reverendo nga Amahan misugod og pagbati og mas maayo, hangtud nga mitindog pa gani siya ug misugod sa paglakaw. Niadtong Domingo, pag-abot niya sa simbahan, gisaulog niya ang Banal nga Liturgiya, mitudlo siya sa mga igsoon ug nakig-ambit sa panihapon uban kanila. Sa samang paagi, sa buntag sa Nobyembre 6 – ang pista sa atong balaang amahan nga si Pablo nga Kumpesor – nagsaulog siya sa Banal nga Misa sa simbahan, mitudlo og sermon sa mga igsoon ug nitambong sa Vespers niadtong adlawa; unya, pagbalik niya sa iyang selda, naghigda siya sa iyang higdaanan ug naospital pag-usab. Nagmasakit siya sulod sa upat ka adlaw, ug sa ikalima ka adlaw natapos ang iyang sakit – ug nagsugod ang iyang walay-pagsakit nga kinabuhi. Sa dihang nagkadool na ang iyang kamatayon, daghan kaayong mga igsoon ang nagtigom sa iyang palibot, ug naghilak sila alang kaniya sama sa ilang amahan ug magtutudlo. Sa pagtan-aw niya kanila, mihulagway siya og pipila ka luha ug miingon:

'Mga Amahan ug mga igsoon! Miabot na karon ang katapusan sa akong kinabuhi. Kinahanglan kitang tanan moinom gikan niining komon nga baso: ang uban sayo, ang uban ulahi, apan walay bisan kinsa kanato ang makalikay niadtong takna. Busa, molakaw na ako sa agianan nga gisundan sa atong mga amahan, paingon sa dapit diin adunay kinabuhi nga walay katapusan, ug labaw sa tanan, diin anaa ang Ginoo ug Dios, nga gihigugma sa akong kalag. Gitinguha ko Siya sa tibuok nakong kasingkasing; gitawag ko ang akong kaugalingon nga Iyang sulugoon, bisan pa wala nako natuman ang akong pag-alagad kaniya. Kamo, akong mga igsoon ug pinalanggang mga anak, magpabilin nga matinud-anon sa mga pulong nga akong gisalig kaninyo, pagpanindigan ang tinuod nga pagtuo ug usa ka diosnon nga kinabuhi. Nasayud kamo nga wala gyud ko mihunong sa pagpangwali sa Pulong sa Dios kaninyo, sa tago man o sa panagtigom sa tanan. Busa karon, akong mapainubuson nga gihangyo kamo: itugot kini sa inyong hunahuna ug pag-umol kini pag-ayo, kay ginamahal ko kamo sama sa usa ka tawo nga gustong motubag alang kaninyo. Busa, pag-amping kamo aron makagawas kamo dinhi nga walay ikasaway. Sa akong bahin, kon makuha nako ang kaisog sa atubangan sa Ginoo, nagsaad ko nga mag-ampo ako alang kaninyo, aron ang inyong monasteryo kanunay nga magpabilin nga , sa labing maayong kahimtang, ug aron kamo matag-usa, uban sa tabang sa Dios, makahimo og mas dako nga kalamboan sa pagkamaayo.

Pagkahuman niya og sulti niini ug sa pagpaalam niya sa tanan, gisugo niya ang mga disipulo nga magbitbit og kandila sa ilang mga kamot ug sugdan ang seremonya sa pagpaalam. Ang mga disipulo, nga nagbarog sa palibot sa higdaanan, mitugtog og kanta: *'Bulahan ang mga hingpit sa ilang dalan, nga naglakaw sa balaod sa Ginoo'* (Salmo 118:1). Ug samtang nagkanta, ilang gipahayag kining mga pulong: *'Dili ko gayud kalimtan ang imong mga sugo, kay pinaagi niini gihatagan mo ako og kinabuhi'* (Salmo 118:93), ang Banal nga si Teodoro, pinaagi niining maong mga pulong, gisumite ang iyang balaan nga kalag sa Dios. Pagdawat niini, gidala kini sa mga Anghel sa Dios ngadto sa Trono sa Ginoo, sumala sa klarong pagpamatuod sa dili masayop nga pagsaksi sa Banal nga si Hilarion sa Dalmatia (†845).

Sa mismong adlaw nga namatay si Theodore—mao kana, sa ika-onse sa Nobyembre, ang pista sa Balaang Martir Mina—naglakaw si Banal Hilarion sa usa ka ubasan, nagtrabaho samtang nag-awit sa mga Salmo ni David. Kalit lang, nakadungog siya og katingalahang mga tingog ug nakabati og dili masukod nga humot. Natingala siya ug mihunong, nangita kung asa gikan ang tingog. Sa pagtan-aw niya sa langit, nakita niya ang dili masukod nga kadaghanon sa mga anghel, nagsul-ob og puti nga bisti, masidlak ang ilang mga nawong, nga naganaog gikan sa langit uban sa mga himno aron sugaton ang usa ka bililhon nga tawo. Pagkakita niini, ang bulahan nga si Hilarion, nga gipuno sa dakong kahadlok, nahugno sa yuta ug nakadungog og tingog nga misulti kaniya:

'Tan-awa ang kalag ni Theodore, ang abá sa Monasteryo sa Studion, nga nag-antos pag-ayo alang sa mga balaang ikon ug nagpabilin nga matinud-anon sa iyang mga pag-antos hangtod sa katapusan; karon ang kalag sa namatay, nga nagalipay, misaka paingon sa langit, gisugat sa langitnong mga puwersa.'

Gisaysay ni bulahang Hilarion kining panan-awon sa ubang mga maayong amahan. Girekord nila ang adlaw ug oras sa panan-awon ug, pagkahuman sa pipila ka panahon, nahibal-an nila nga niadtong maong takna namatay na ug misaka gikan sa yuta paingon sa langit ang dayegong Theodore sa Studion.

Ang atong bililhon nga amahan Theodore naghimo og daghang mga milagro sa iyang kinabuhi ug pagkahuman sa iyang kamatayon; atong isaysay dinhi ang pipila niini, alang sa kaayohan sa kalag.

Usa ka tagahatag nga ginganlan og Leo gidala si Banal Theodore sa iyang balay aron magpahulay samtang siya nagpauli gikan sa pagka-exile. Pagkahuman, kining si Leo nakakaplag og nobya para sa iyang anak. Ug busa, samtang ginahikay na ang kasal, kalit nga nangmasakit pag-ayo ang nobya ug natakdan sa taas nga hilanat, nga ang tanan nawad-an na og paglaum sa iyang kinabuhi.

Si Leon, sa iyang bahin, nagpadala og mensahe sa Paring Ginoo, nagpahibalo kaniya sa nahitabo ug naghangyo nga tabangan sila pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Pagkahuman pagpanalangin sa lana, gipadala kini sa Paring Ginoo kang Leon, nga nagsugo kaniya nga pahiran ang masakiton nga babaye niini. Pagkahuman niini, dali dayon mibangon ang nobya, himsog sama sa wala pa gyud siya masakit. Kana gihapon nga si Leon, samtang nagbiyahe nga nag-inusara paingon sa usa ka hilit nga baryo alang sa negosyo, nakasugat og usa ka lynx sa dalan; ang mananap, pagkakita kang Leon, milukso kaniya, nga nagtinguha nga putlon-putlon siya. Gitawag ni Leon sa kusog nga tingog ang ngalan sa Banal nga Amahan Theodore, ug tan-awa – ang mananap, pagkadungog sa ngalan sa santo, mihunong ug miyukbo sa yuta, miliko gikan sa dalan ug nilayas. Si Leon, nga wala'y kadaut nga nadawat gikan sa mananap, nagpadayon sa iyang paglakaw.

Usa ka babaye nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu gidala sa atubangan sa Reverendo nga Amahan. Ang espiritu nga nagpahirap kaniya kusgan kaayo nga siya mismo, nga wala magbati og kasakit, gikalot ug gikaon ang iyang kaugalingong unod. Sa dihang nakita sa Reverendo ang iyang pag-antos, naluoy siya kaniya, naghimo og tanda sa krus ibabaw sa iyang ulo gamit ang iyang kamot ug nag-ampo og eksorsismo alang kaniya; ug sa kalit lang mibiya ang hugaw nga espiritu kaniya ug, tungod sa pag-ampo sa Reverendo, dali kining nawala.

Usa pa ka babaye nga halangdong kaliwatan ang nagasaysay sa mosunod kang bulahan nga abad Sophronius[7692] pagkahuman sa kamatayon ni Reverendo Theodore. 'Sa usa ka higayon,' ingon niya, 'naa'y kalayo sa akong balay. Ang kalayo, nga nibalot niini sa tanang kilid, nagasunog sa tanan sulod uban ang kusog nga pagngurog, ug wala namo mapahunong ang kusog sa mga siga bisan pa sa tubig o sa bisan unsang paagi, ug wala kami kabalo unsa ang buhaton. Unya nahinumduman nako ang usa ka sulat nga nadawat nako gikan kang Banal nga Theodore, nga gisulat niya kanako dili pa dugay sa wala pa kini. Misulod sa akong hunahuna nga itambog kini sa kalayo, naghunahuna kung basin motahod ang mga siga sa usa ka sinulat sa balaan nga kamot ni Theodore, ug kung kini makapawala sa siga, bisan gamay lang. Tungod niini, gitambog nako ang sulat sa kalayo ug miingon: 'Santo Teodoro, tabangi ako, imong alagad nga naa sa kalisod!' Ug niadtong mismong nga takna nakabantay kami nga ang kusog kaayong kalayo mikunhod, nanghina ug nasunog sa aso.' Ingon ana kadako ang gahum sa pagtawag sa ngalan niining balaan sa Dios!

Ang gihisgutan nga si Sophronius nagsaysay usab og laing susamang hitabo. 'Nagbiyahe kami,' ingon niya, 'uban sa bulahan nga si Nicholas, usa ka disipulo ug kauban sa pag-antos sa bantugang Theodore, paingon sa Paphlagonia[7693] . Sa biyahe, samtang nagkagabii, nagpahulay kami sa usa ka uma diin daghan kaayong gipamutol nga hilamon. Aduna usab didto pipila ka mga sundalo nga, human sa pagbiyahe sa maong dalan sa ulahing hapon, mihunong sa maong uma ug, pagkahuman sa pagpasiga og kalayo, nag-andam sa ilang panihapon. Pagkahuman, sa tunga sa gabii, ang maong kalayo sa dili matugkad nga paagi misidlak ug, hinay-hinay nga misaka nga walay tingog, nahimong kusog nga kalayo nga naglaglag sa tanang dayami. Ang mga sundalo, pagmata kalit, midagsa sila namo, nagtuo nga kami ang nagpasiga niini, ug hapit na nila kaming dakpon ug pasakitan; apan kami, wala kami kahibalo unsa ang buhaton, nangayo kami og tabang kang Theodore nga bantugan, nga nag-ingon: 'Reverendo nga Amahan! Tabangi kami, ug pinaagi sa imong mga pag-ampo luwasa kami gikan niining kalamidad nga dili matarong nga gipahamtang kanamo.' Sa among paglitok niining mga pulong, kalit nga misugod ang kusog nga pag-ulan ug hingpit nga napalong ang kalayo. Ang mga sundalo, sa pagkakita niini nga milagro, nahimong mapainubsanon ug, sa pagkahulog sa among mga tiil, nangayo og pasaylo.

Sa isla sa Sardinia[7694] adunay usa ka matinud-anon nga tawo nga, sa iyang pagpanag-iya sa sinulat nga mga buhat sa Banal nga Theodore, nagbasa niini uban sa pagkamalig-on; gihigugma usab niya ang mga himno nga gisulat niining balaang amahan, nga gikanta atol sa Dakong Kwaresma, nga gitawag nga Triodion o Basahon sa Tulo ka Awit. Ang pipila ka mga mongheng dili deboto, nga naglabay sa dalan, miabot sa balay niining tawoha ug

---

[7692] Si Sofronius mao ang abbot sa Monasteryo sa Studite gikan sa 861 hangtod 864.

[7693] Paphlagonia – usa ka rehiyon sa amihanan sa Asia Minor.

[7694] Sardinia – usa ka dakong isla sa Dagat Mediterraneo, sa kasadpan sa Italya.

nagpuyo uban kaniya atol sa Kwaresma. Sa dihang nakita nila ang mga himno ug pagtulon-an nga gisulat sa Kagalang-galang Teodoro, gisugdan nila kini pagdaot, nga nagaingon nga kini gisulat supak sa rason ug puno sa kabuang. Apan ang matinud-anong tawo nga midawat kanila nadani sa ilang pakigpulong ug wala na niya gibasa ang makapadasig nga mga pagtulon-an sa Reverendo, ni wala na siya nag-awit sa tripesnitsa nga gisulat sa Reverendo pagkahuman sa pag-ampo sa buntag, sama sa iyang naandan kaniadto. Sa dihang nawala siya sa dalan, usa ka gabii mitungha kaniya si Banal Teodoro – gamay ang tangkad, sama sa iyang pagkaanaa sa kinabuhi, nga adunay mahimayaong dagway ug kalbu ang ulo. Misunod kaniya ang uban pang mga monghe, nga naggunit og mga tungkod sa ilang mga kamot, nga gisugo niya nga hampakon kini nga tawo, nga nadani sa sayop nga dalan sa mga dautang monghe. Samtang gihampak siya, miingon ang Reverendo:

'Ngano, tungod sa imong kawalay pagtuo, imong gisalikway ang akong mga buhat, nga kaniadto imong gihigugma ug gihatagan og dungog? Ngano wala nimo hunahunaa nga kung ang Simbahan sa Dios wala makakita og bisan unsang kaayohan niini, dili unta kini gidawat? Kay kini dili binubuo sa malimbungong bakak, ni sa mga pampanitikan nga pulong, kondili sa tanang butang naglangkob kini og matinud-anon ug mapainubuson nga mga pulong, nga makapahinulsol sa kasingkasing ug makapahumok sa kalag. Matam-is ug mapuslanon kini alang sa mga tinuod nga nangandoy og kaluwasan.

Human silotan ang makasasala, mihawa si Banal Teodoro. Sa pagsubang sa adlaw, ang lalaki naghigda sa kama, masakiton tungod sa mga hampak nga iyang nadawat, nga adunay daghang pasa sa iyang lawas, nga iyang gipakita sa tanan samtang iyang gisaysay ang silot nga miabut kaniya. Dayon niya gipahawa sa iyang balay ang mga monghe nga nagpadala kaniya sa sayop nga dalan, giisip sila nga hinungdan sa iyang mga sala ug sa ingon nga silot. Sukad niadto, mitubo ang iyang pagtuo kang Banal Theodore nga mas lig-on kaysa kaniadto, ug gihigugma niyang gibasa ang mga sinulat ug himno nga gihimo niini, nga naghangyo nga pasayloon ang iyang kaniadto nga mga sala.

Daghang mga pag-ayo usab ang gihatag gikan sa lubnganan sa Balaan. Sa usa ka higayon, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang miadto sa iyang lubnganan. Sa gabii, ang Balaan nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug, pagkahuman kaniya gihatagan og pag-ayo, gibalik siya sa maayong panglawas. Pagmata niya, nabati sa maong tawo nga nakagawas siya sa pag-antos nga gihimo sa kaaway ug gidayeg niya ang Dios ug ang Iyang balaan, si Kagalang-galang Teodoro.

Usa pa ka lalaki mikaon og pagkaon nga gilagotan og hilo, nga nakahawa sa tanang sulod niyang mga organo sa hilo, ug hapit na siya mamatay. Apan sa dihang gisawsaw niya sa iyang baba ang lana gikan sa lampara nga naa tupad sa kabaong sa Banal nga si Teodoro, dali dayon niyang gisuka ang makamatay nga hilo, nabawi ang iyang panglawas ug wala siyay kadaut.

Ang ikatulong lalaki nag-antos pag-ayo sa sakit sa tiyan; apan sa diha nga iyang gitan-aw ang ikon ni Banal Theodore ug gitawag ang iyang ngalan, siya dayon naayo. Usa pa ka lalaki, nga gihuptan sa usa ka matang sa kahadlok, naa sa kahimtang sa kabuang, nga nahadlok ug naglikay sa tanan. Pagdala kaniya sa lubnganan sa maong bililhon nga tawo ug pag-haplas kaniya og lana, kalit siyang nakagawas k gikan niining kaguol ug, pagbalik sa iyang pagka-husto sa pangisip, nagpasalamat siya sa Dios ug sa Iyang balaan.

Daghang uban pang mga milagro ang nahimo pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaan nga Teodoro sa iyang lubnganan, alang sa himaya sa Usa ka Dios sa Trinidad; kaniya magahatag kita og dungog ug pagsimba karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

Giya sa Ortodoksiya, magtutudlo sa pagkamapaunongon ug pagkabalaan, kahayag sa uniberso, Diyosnong inspirasyon sa kahupayan sa mga monghe, labing maalamon nga Teodoro, imong gipahayag ang tanan pinaagi sa imong mga disipulo: espirituhanong bukal, hangyoa si Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa imong asketiko ug anghel-sama nga kinabuhi, gipadayag nimo ang imong mga paningkamot pinaagi sa imong mga pag-antos, ug nagpakita ka nga kauban sa mga anghel, O bulahan nga Theodora: uban kanila, ayaw hunong sa pag-ampo kang Kristo nga among Dios alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi ni Santo Esteban sa Dečani, Hari sa Serbia[7695]

Gisaulog sa Nobyembre 11

Si Stefan Uroš III sa Dečani usa ka hari sa Serbia, usa sa mga matinud-anon nga hari ug mga magmamando sa karaang Ortodoksong estado sa Serbia. Siya ang anak ni Balaang Haring Stephen Uroš II Milutin[7696] , apo ni Stephen Uroš I[7697] ug apo sa tuhod ni Balaang Stephen, ang unang gikoronahan nga Hari sa Serbia[7698] , igsoon ni Balaang Sava, ang unang Arsobispo sa Serbia, ug anak sa Dako nga Serbian Župan nga si Balaang Stephen (nga nailhan sa monastikong kinabuhi isip Simeon) Nemanja[7699] , nagtukod sa karaang estado sa Serbia. Ang iyang inahan mao ang unang asawa ni Milutin, si Elizabeth, anak nga babaye ni Haring Stephen V sa Hungary. Apil sa matinud-anong pamilya sa hari sa Serbia, gipadako si Stefan sukad pagkabata sa Kristohanong pagkamatinud-anon.

Sa sayo pa niyang pagkabatan-on, napugos si Stephen nga masaksihan ug makasugakod sa daghang grabeng kalamidad. Sa Serbia niadtong panahona, kanunay adunay kagubot ug panagbangi sa sulod sa pamilya royal, mga pag-alsa ug sedisyon sa mga maharlika, ug padayon nga mga gubat batok sa mga silingan nga katawhan – ang mga Bulgarians, Griyego, ug Tatars.

Ang mga Tatar, kaaway sa Sidlakang Ortodoksong Kristiyanismo, pagkahuman nila mapukan ug mapasakop ang Ortodoksong Rus', naglaglag sa ubang mga Slavic nga Ortodoksong estado ug naghulga sa Bulgaria ug Serbia.

Usa ka labi ka grabeng katalagman ang naghulga sa mga Slavic nga estado sa Balkan Peninsula gikan kang Crimean Khan Nogai. Ang mga hukbong Tatar nga gipadala ni Nogai naglaglag sa Bulgaria ug Macedonia, ug misalakay usab sa Serbia. Ang mga Bulgarians nahulog pa gani, sa pipila ka panahon, ilawom sa dominasyon sa mga Tatar, ug ang susamang kapalaran naghulga sa Serbia. Apan ang Hari sa Serbia nga si Milutin mihimo og desisibo nga aksyon. Tungod kay dili niya mapugngan pinaagi sa kusog ang gamhanang khan sa Tatar, misulod siya sa negosasyon uban kaniya, nga nakalikay sa paglusob sa Tatar, apan napugos siya sa pagpadala sa iyang batang anak nga lalaki sa kampo sa Tatar isip usa ka bihag, kauban ang pipila ka bantugang boyar sa Serbia.

Apan gitabangan sa Diyos si Balaan nga Esteban sa iyang mga kasakit. Ang panagbangi sa sulod nga dali nga misulbong taliwala sa mga Tatar natapos sa pagpatay kang Nogai. Gipahimuslan ni Esteban ang kagubot sa mga Tatar ug mibalik sa iyang yutang natawhan.

Aron makig-away sa mga Tatar nga magkahiusa, ang Bularyanong Tsar Smilets nakig-alyansa sa Haring Milutin sa Serbia; kini nga alyansa gipirmahan pinaagi sa kaminyoon sa anak ni Milutin, si Stefan Uroš, sa anak nga babaye sa Bularyanong Tsar Smilets.

Pagkahuman sa iyang kaminyoon, gihatagan si Stefan Uroš og usa sa labing importante nga probinsya—ang Zeta, o Dioclea, karon mao ang habagatan sa Montenegro—aron magdumala nga independente. Dinhi nagdumala si Stefan sulod sa pipila ka panahon.

[7695] Duha ka hagiograpiya ni San Esteban sa Dečani ang nailhan ug nakalabang hangtod karon: ang usa gisulat sa usa ka kaubang panahón, usa ka manunod sa buhat sa Serbian Arsobispo Daniel, nga mao ang nagsulat sa *Rodoslov*, o *Tsarestavnik*, nga mao ang mga hagiograpiya sa mga hari ug arsobispo sa Serbia; ang usa gisulat mga unom ka pulo ka tuig pagkahuman ni Gregory Tsamblak, ang abá sa Monasteryo sa Dečani nga gitukod ni San Esteban, nga sa ulahi nahimong Metropolitan sa Kyiv. Kining mga hagiograpiya mao ang basihanan sa kasamtangang salaysay.

[7696] Naghari si Milutin sa Serbia gikan sa 1282 hangtod 1320.

[7697] Naghari siya gikan sa 1243 hangtod sa 1276.

[7698] Si San Esteban nga Unang Gikoronahan namatay niadtong 1224; naghari siya sukad pa niadtong 1195.

[7699] Si San Esteban (Simion) Nemanja naghari gikan sa 1159 hangtod sa 1196.

Apan, sama sa kasagaran nga nahitabo kaniadto, nibuto pag-usab ang kagubot sa Serbia, kauban ang kasagarang mga kalamidad ug kasakit.

Ang madrasta ni Stefan, ang ikaduhang asawa ni Milutin, si Simonida—anak sa Emperador sa Byzantine nga si Andronikos ang Karaan[7700] ug sa iyang asawa nga si Irina—nangandoy nga ang manunod sa trono sa Serbia dili si Stefan Uroš, ang iyang hipag, kondili ang iyang kaugalingong anak nga si Constantine. Gihagit sa iyang inahan nga si Irina, gisugdan niya ang pagpahimutang og pagduhaduha kang Haring Milutin bahin sa iyang anak nga si Stephen ug ang pagpakaylap og mga bakak, nga nag-angkon nga si Stephen nagtinguha sa pag-angkon sa trono gikan sa iyang amahan.

Sa samang higayon, daghan sa mga Serbianong maharlika ang nagpahimangno kang Stefan sa katalagman nga naghulga kaniya, apan ilang gisugyot nga wagtangon niya kini pinaagi sa pagrebelde batok sa iyang amahan ug pagkuha sa iyang maharlikang gahum.

Samtang nagmalisyoso nga mga tawo nakumbinsi sa iyang amahan, si Milutin, nga ang iyang anak nagplano og pag-alsa batok kaniya ug gustong wagtangon siya sa trono. Mibiyahe dayon si Milutin paingon sa gingharian sa iyang anak ug nagpadala og mga tawo aron dakpon siya. Gibilanggo sa mga sugo si Stefan, gipriso siya sa usa ka dungeon sa Skopje[7701] ug gipabulag siya.

Nahitabo kini sa rehiyon sa Serbia nga gitawag og Ovče Pole. Didto nagtindog ang usa ka simbahan nga gipahinungod kang San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro. Ang nabulag nga si Stefan nakasinati og makalilisang nga pag-antos ug gipabakod ang iyang kaugalingon pinaagi lamang sa pag-ampo. Sa taliwala sa ingon ka grabeng pag-antos, ang hapit nangamatay nga martir, sa usa ka maluya nga damgo, nakakita sa atubangan niya og usa ka mahimayaong balaan nga tawo nga nagsul-ob og bisti sa obispo, ang iyang nawong nagdan-ag; kini nga tawo nagkupot sa gipunit nga mga mata ni Stefan sa iyang tuo nga palad ug miingon:

'Ayaw paghilak, Esteban! Ania sa akong kamot ang imong mga mata,' ug uban niining mga pulong gipakita niya kini kaniya.

Sa pagtuo nga kalag kini, miingon si Stephen kaniya:

'Kinsa ka, Ginoo, nga nagpakita og ingon ani nga pag-atiman kanako?'

Mitubag ang hulagway:

'Ako si Nicholas, Obispo sa Myra.'

Pagmata gikan sa iyang tulog, nabati sa nag-antos ang pipila ka kahupayan sa iyang sakit ug nagpasalamat siya sa Diyos.

Wala pa natapos didto ang pagpanlupig kang Esteban.

Tungod sa tinguha nga hingpit nga maprotektahan ang iyang kaugalingon batok sa gihunahuna nga mga plano sa iyang anak, gipahawa ni Haring Milutin si Stephen sa iyang yutang natawhan, gipadala siya sa Constantinople ngadto sa iyang biyenan, si Tsar Andronikos ang Karaan, aron siya ibutang ilawom sa iyang pagdumala, kauban ang iyang duha ka gagmay nga apo, ang mga anak ni Stephen – sila Dušan ug Dušica.

Apan bisan pa sa pagka-exile, wala biyai sa Diyos si Stefan nga mapasensyon. Tinuod, apan gikuhaan siya didto sa iyang kagawasan. Sa sinugdan, gihatagan siya og pribadong puy-anan ug bug-os nga pag-atiman gikan sa tsar, apan gidili siyang mobiya nga gawasnon. Sa ulahi, gilalin si Stefan ug ang iyang mga anak aron puyo sa Monasteryo sa Pantokrator (Ginoong Labaw sa Tanan) sa Constantinople ilawom sa pagdumala sa abbot, nga kung wala ang pagtugot niini, dili siya tugtan nga modawat og bisan kinsa o makig-istorya sa bisan kinsa. Apan gihimo ni Stephen nga mapisan ang tanang kalisod sa iyang pagkabilanggo uban sa pagpaubos; kanunay niyang giuli-ulit: 'Paglahutay, Stephen, *"pinaagi sa inyong paglahutay luwasa ang inyong mga kalag"* (Lucas 21:19), ingon sa Ginoo'.

Kanunay siyang nag-ampo nga nagluhod ug nakakaplag og kahupayan niini. Sa dihang magkatigum ang komunidad sa mga monghe alang sa adlaw-adlaw nga pagsimba, siya ang una nga moabot sa pag-ampo ug magbarog nga walay lihok hangtod matapos ang pagsimba, nga naghimo sa abbot ug sa mga igsoon nga namangha sa iyang kusog ug kadasig. Tungod niini, gihigugma siya sa tanan ug girespeto. Kasagaran mosangko ang mga tawo kaniya alang sa espirituhanong pakighinabi. Kining tanan napansin sa tsar mismo. Sa dihang nadungog niya

---

[7700] Si Andronikos nga Karaan Palaiologos mao ang Emperador sa Constantinople gikan sa 1281 hangtod sa 1332.

[7701] Usa ka lungsod sa Macedonia sa Suba sa Vardar; karon nailhan sa Turko nga Üsküb.

ang bililhon nga kinabuhi sa exilado, kanunay niya siyang gipatawag sa iyang presensya, nakighinabi kaniya bahin sa espirituhanong kaayohan, ug nakig-ambit sa panihapon uban kaniya.

Sa usa ka ingon nga pakighinabi bahin sa kaluwasan ug mga kalihokan sa estado, ang diskusyon nibalhin kang Barlaam, usa ka heretiko nga gikan sa Kasadpan ug nagdala og dakong kasubo sa daghang mga Ortodoksong Kristohanon sa Griyegong gingharian, tungod kay siya nagtudlo og bakak mahitungod sa kahayag nga misidlak sa Ginoong Jesu-Kristo atol sa himayaong Pagbag-o sa Moriya sa Tabor. Gipahayag ni Esteban ang mosunod nga panan-aw: 'Dili matarong ug dili angay nga ang hari, ang magbalantoy sa ingon kadako nga kawan ni Cristo, magpuyo sa Iyang mga kaaway sulod sa Iyang kawan; kinahanglan silang palagson, sama sa mga lobo nga naglaglag sa mga kalag.'

Ang konseho nga gitigum sa hari ug ni Patriarka Atanasio gisaway ang erehya ni Barlaam, ug ang erehe gipahawa gikan sa utlanan sa Griyegong gingharian.

Pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, iyang kinaadman ug iyang tambag, nakuha ni Esteban ang unibersal nga paghigugma dili lamang sa komunidad sa mga monghe ug sa hari, kondili usab sa tanang mga maharlika sa Constantinople, sa patriyarka ug sa mga dignitaryo.

Sa halad nga nadawat niya gikan sa emperador, gamay ra kaayo ang gigasto ni Esteban para sa iyang kaugalingong pag-atiman, ug iyang gihatag ang nahabilin sa abá aron ipang-apod-apod sa mga kabus.

Usa sa mga kauban ni Esteban, usa ka daang kaila ug tagahanga kaniya, nga gustong makapahupay sa kahimtang sa inosenteng priso, nagpadala kaniya, pinaagi sa usa ka kasaligan nga sulugoon, og dakong kantidad sa bulawan para sa nagkalain-laing panginahanglan. Gihatag sa mensahero ang kuwarta kang Stephen ug gipasa ang mga pulong sa simpatiya sa iyang higala. Nagpasalamat si Stephen sa benefaktor, nag-ampo para kaniya sa Ginoong Dios, apan pagkahuman gipatawag niya ang abad, iyang gihatag ang tanang bulawan nga gipadala kaniya aron ipangbahin sa mga nanginahanglan. Gihangyo sa abá si Stephen nga magtipig bisan gamay nga bahin para sa iyang kaugalingong batakang panginahanglan, apan mitubag siya nga ang Dios mismo ang nagmando nga magpuyo siya sa lain nga yuta ug suportahan sa uban, ug mao kini ang angay nga mahitabo; ang gipadala nga kuwarta kinahanglan ihatag sa mga tinuod nga nanginahanglan – ang mga kabus.

Human siya pagpakita og kaayo sa sugo ug pag-uban kaniya sa pipila ka panahon, gipabalik niya kini sa iyang higala sa iyang yutang natawhan, samtang nagpasalamat ug nag-ampo sa Ginoong Dios alang kaniya.

Tungod sa ingon nga pagkamatinud-anon, wala gayud biyai ni Dios si Esteban sa Iyang grasya. Sa ikalima ka tuig sa iyang pagka-bihag, naghimo ang Ginoong Dios ug dakong milagro pinaagi kaniya.

Usa ka adlaw, sa pista nga naghandum sa dakong santo ug tigbuhat sa milagro nga si San Nicolas, si Esteban, sumala sa iyang batasan, mitambong sa solemne nga Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii. Samtang gibasa ang kinabuhi ug mga milagro sa santo, mipahiluna siya, sumala sa iyang batasan, sa bangko tupad sa iyang lingkoranan ug, tungod sa kakapoy sa dugay nga pagpaningkamot ug pagbantay, natulog siya. Ug tan-awa, nakita niya sa iyang atubangan ang maong banal nga tawo nga miadto kaniya kaniadto.

'Nahinumdom ka ba,' miingon ang nagpakita kang Stefan, 'sa akong gisulti kanimo sa dihang nagpakita ko kanimo kaniadto?'

Nihulog si Stephen sa yuta ug miingon:

'Nailhan ko nga ikaw mao ang bantugang San Nicolas, apan dili ko mahinumdom sa imong gisulti.'

Miingon si Santo Nikola:

'Gisultihan tika nga ayaw pagmahay, kay anaa sa akong kamot ang imong mga estudyante, ug gipakita ko sila kanimo.'

Nagsugod si Stephen sa paghinumdom sa miaging pagpakita sa santo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, misugod sa pagpakisayaw og kaluoy. Miingon ang santo:

'Ang akong gisulti kanimo kaniadto, karon ako miabot aron tumanon.'

Ug, sama sa pag-uli sa iyang panan-aw, iyang gipataas si Esteban, gihimo ang tanda sa krus sa iyang nawong, gihikap ang iyang mga mata ug miingon:

'Hinaut nga ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga naghatag og panan-aw sa tawo nga natawo nga bulag, ihatag usab sa imong mga mata ang ilang orihinal nga panan-aw!'

Ug sa niining mga pulong, nawala sa panan-aw ang santo.

Napuno sa kahingawa, si Esteban, sa pagbalik sa iyang pagka-husto, misugod, pinaagi sa dili masukod nga kalooy sa Dios, sa pagtan-aw sama sa kaniadto.

Gikuha niya ang iyang baston, mibiya siya sa simbahan sama sa kanunay niyang buhaton, ug pag-abot niya sa iyang selda, nag-inusara siyang nag-ampo nga mainit kaayo ug nagpasalamat sa iyang pag-ayo. Human sa taas nga pag-ampo, samtang gitabonan gihapon ang iyang mga mata og tuwalya sama sa una, mibalik siya pag-usab sa simbahan ug mitindog sumala sa iyang batasan, nga gitago sa tanan ang milagro nga nahimo kaniya; ug walay nakamatikod nga nabawi na ang iyang panan-aw hangtod sa adlaw nga gipahimutang sa Ginoo, sa dihang mibalik siya sa iyang yutang natawhan, nga itudlo siya nga matarong nga Haring sa Serbia.

Pipila ka adlaw pagkahuman sa milagrosong pagka-ayo sa panan-aw ni Stefan, ang iyang bungsong anak nga si Dušica, grabe kaayo ang sakit ug namatay. Gidala ni Stefan kining kawad-on nga walay pagreklamo, nga nagbalik-balik sa mga pulong: 'Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo ang nagkuha', mao nga ang tanan sa iyang palibot natingala sa pagkamapailubon ni Stefan.

Nagpadayon ang pag-antos ni Stefan sa pagka-exile sa lain nga nasud sulod sa duha pa ka tuig. Bisan pa sa pagkamapailubon ni Stefan sa iyang exile—isip usa ka krus nga gibutang kaniya sa probidensya sa Diyos—nangandoy gihapon siya nga makabalik sa iyang yutang natawhan.

Busa misulat siya og sulat nga puno sa luha ngadto sa Bukid Athos, sa Serbianong Monasteryo sa Hilandar, diin niadtong panahona nagpuyo ang Serbianong obispo—nga sa ulahi nahimong Arsobispo Daniel—nga kanunay niyang gihigugma ug gihigala. Sa iyang sulat, iyang hayag nga gihulagway ang iyang kaguol ug nangayo kang Daniel, kauban ang mga dagkong tigulang sa Bukid Athos, nga mangampo sa iyang amahan, si Haring Milutin, ug mangayo og kalooy ug sa iyang pagbalik sa iyang yutang natawhan.

Gitigum ang usa ka kinatibuk-ang konseho sa mga tigulang sa Bukid Athos aron hisgutan ang maong butang. Gidesisyonan nga magsulat og sulat ngadto kang Arsobispo Nicodemus sa Serbia ug ipadala kini, kauban ang pipila ka pinili nga respetadong mga tigulang, ngadto sa Serbia aron mangampawala alang sa pagbalik sa iyang anak ug apo.

Ang maanyag nga sulat ug ang mga pamulong ni Arsobispo Nicodemus ug sa mga sugo nakapahikap sa kasingkasing sa amahan.

Sa samang panahon, ang abad sa Monasteryo sa Pantokrator, diin gipabilin si Stephen ug ang iyang anak, miabot sa Serbia gikan sa Constantinople. Kini nga abá, nga usa ka maalamon ug maalamon sa pakigpulong nga tawo, gipadala sa Emperador sa Byzantine nga si Andronikos Palaiologos ngadto sa iyang manugang, ang Hari sa Serbia nga si Milutin, aron mangayo og tabang militar batok sa mga kaaway sa Griyegong Imperyo.

Human nila hisgutan ang mga butang sa estado, giimbitar ni Haring Milutin ang imperyal nga sugo, ang abá sa Pantokrator Monasteryo, alang sa usa ka pribadong pakighinabi ug gisugdan niya pagpangutana bahin sa iyang anak nga si Stephen.

Gisaysay sa abá sa amahan sa detalye ang mga birtud, mga kabubut-on ug pagkamapailubon sa iyang anak, ug miingon nga ang tanang bahandi sa hari dili makatupong niini. Kining mga sugilanon nakapahikap pag-ayo kang Milutin. Labaw pa, ang biyenan niya, ang inahan ni Simonida, si Emperatris Irene—ang punoang hinungdan sa pagduhaduha ug pagdumot sa iyang amahan batok sa iyang anak—bag-o lang namatay. Tungod niini tanan, nagpasiya si Milutin nga ibalik ang iyang anak sa ilang panimalay.

Nagpadala siya og embahada kang Emperador Andronikos, nga naghangyo nga ibalik sa ilang yutang natawhan, ang Serbia, ang iyang anak nga si Stephen ug ang iyang apo nga si Dušan. Si Emperador Andronikos, nga nahigugma na kang Stefan ug dako ang iyang pagrespeto kaniya, mipahawa sa Serbian nga exilado ug gipadala siya sa iyang dalan, gihatagan siya sa tanan niyang gikinahanglan ug buotan nga gihatagan siya og mga regalo. Nahibalo si Andronikos sa pagka-ayo sa panan-aw sa nag-antos, apan wala niya kini gipadayag bisan kinsa, aron dili na madala pa ang dugang pagduhaduha ug paglutos kang Stefan.

Busa, pagkahuman sa walo ka tuig nga pagbannaw sa layong yuta, mibalik si Stefan sa iyang nasud kauban ang iyang nagkadako nga anak nga si Dušan. Makapahingangha ang ilang panagtagbo. Nagkig-uli ang amahan sa iyang anak. Gikasaligan niya siya sa pagdumala sa gamay nga rehiyon sa Budiml sa Dioclea (Zeta) aron kini mahimong panginabuhi, samtang gidala niya ang iyang apo nga si Dušan aron siya ang mag-atiman—o tingali aron siya mahimong panalipod sa pagkamatinud-anon sa iyang anak.

Tulo ka tuig pagkahuman, namatay si Haring Milutin sa Serbia (29 Oktubre 1320). Ang mga sumuporta sa madrasta ni Stefan, si Simonida, mipukaw og mubo nga kagubot pabor sa iyang anak nga si Constantine, apan ang kadaghanan sa mga Serbian nga maharlika misuporta sa lehitimong manunod sa trono, ang panganay nga anak ni Milutin nga si Stefan, nga miabot gikan sa Dioclea ngadto sa kapital sa Serbia niadtong panahona, ang siyudad sa Prizren[7702] , ug niadtong Enero 1321 gikoronahan siya sa maharlikang diadem sa Arsobispo sa Serbia nga si Nicodemus, uban sa tabang sa tibuok asembleya sa mga klero sa Serbia. Sumala sa kaugalian sa Byzantine, ang iyang anak nga si 'Stefan, ang batan-ong hari', nga nailhan usab nga si Dušan, gikoronahan usab nga 'hari' kauban sa iyang amahan. Nagsugod si Stefan sa paghari ubos sa ngalan nga Uroš III. Karun gikuha na ang piring sa mata, ug nahimong klaro sa tanan nga ang katingalahang pagka-ayo sa panan-aw ni Stefan nahitabo pinaagi sa pag-ampo sa dakong tigbuhat sa milagro nga si San Nicolas.

Ang paghari ni Stefan Uroš III dili malinawon ni malinawom. Wala pa mapahunong ang internal nga kagubot.

Ang igsoon ni Stephen nga si Constantine, anak sa Griegang babaye nga si Simonida, mitigom og hukbo ug misulong batok kang Stephen, nga nag-awhag kaniya nga ihatag kaniya ang trono. Si Stephen, sa iyang bahin, mitigom usab og hukbo ug misulong batok kang Constantine. Sa wala pa mahitabo ang gubat, nagpadala si Stefan og sulat sa iyang igsoon, diin iyang gihangyo nga ayaw pagpakig-away batok sa iyang yutang natawhan uban sa tabang sa langyaw nga mga tropa, kondili maghari nga malinawon sa rehiyon nga ihatag n a kaniya: 'Makabuhi kitang duha nga kontento sa ingon ka halapad nga yuta.' Apan wala tagda ni Constantine kining mga malinawon nga sugyot; misulod siya sa gubat ug napatay, samtang ang iyang mga tawo mibiyahe ngadto sa kiliran ni Stefan.

Usa pa ka pag-alsa batok kang Stefan Uroš III ang gipasiugdahan sa iyang ig-agaw, si Vladislav, anak ni Dragutin, Hari sa Srem ug igsuon ni Milutin; apan kining pag-alsa napabor usab kang Stefan. Napugos si Vladislav sa pagsumpo kaniya.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang unang asawa, usa ka prinsesa nga Bulgaryano, si Stefan Uroš nagminyo pa og duha ka beses: kang Blanca, anak ni Philip sa Taranto, Duke sa Achaea[7703] , ug, pagkahuman sa kamatayon niining ikaduhang asawa, kang Maria, anak ni John Palaiologos, ang gobernador sa Thessaloniki.

Sa panahon sa kalinaw, gitagad ni Stefan ang kaayohan sa iyang mga sakop ug ang mga kalihokan sa Simbahan. Gipamatud-an niya ang mga miaging charter ug gisiguro ang mga yutang panag-iya ug uban pang kita para sa mga simbahan. Gisiguro usab niya ang pagkaputli sa pagtuo ug ang pagwagtang sa mga erehiya sulod sa iyang gingharian. Usa ka kaubang panahona ang nagsulat sa mosunod nga talaan sa iyang basahon sa Ebanghelyo mahitungod kang Stephen Uroš III:

'Gipili ug gipahimaya siya sa Ginoo alang sa iyang yutang natawhan ingon usa ka hayag ug manan-aw nga bitoon; gipalig-on niya ang iyang yutang natawhan, gipanag-iya ang daghang mga siyudad ug rehiyon, ug gipakatag ang iyang mga kaaway. Gipadala niya ang iyang anak batok sa mga walay Diyos ug dautang Babuni. Pinaagi sa tabang sa Diyos, nidaug ang anak batok kanila, nga daghan ang nahulog nga dugo, nakakuha og daghang bihag, ug mibalik sa iyang amahan." – Ang 'Babuni' mao ang mga Bogomil, mga delikadong erehe nga nagpuyo sa kabukiran sa Babuna, duol sa lungsod sa Prilep sa Macedonia, ug gikan didto naglunsad og mga pag-atake batok sa mga Ortodokso.

Sa panahon ni Stefan Uroš III, nakasinati ang Serbia og hingpit nga kalinaw sulod sa daghang katuigan; wala'y internal nga kagubot, ni adunay gubat sa mga silingan niini. Ang debotong Haring Stefan nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa mga buhat sa kalooy ug sa pagtukod ug pagpanamkon sa mga simbahan sa Ginoo, sa iyang kaugalingong nasud ug sa gawas sa utlanan niini.

Apan sa pagkahuman sa iyang paghari, misiklab ang usa ka mabangis nga gubat batok sa silingang Gingharian sa Bulgaria, nga pareho og pagtuo ug etnikong gigikanan. Sa ilawom sa Serbian nga Haring Milutin, ang Bulgaria—nga nabahin-bahin tungod sa panagbangi sa sulod ug gilupig sa mga pag-atake sa Tatar—nahimong labi ka huyang ug dili makigkompetensya sa gahum sa Serbia. Sa dihang si Michael, ang Despot sa Bdin, nahimong Tsar sa Bulgaria[7704] , iyang gipakusog ang gahum sa tanang nabahin-bahin nga rehiyon sa

[7702] Ang lungsod sa Prizren nahimutang sa Daang Serbia, nga karon kabahin na sa Turkey, duol sa Suba sa Belaga Drina, sa gamay nga sangang suba niini sa wala, ang Maritsa.

[7703] Usa ka rehiyon sa habagatan sa karon nga Gresya.

Bulgaria, nga nagtinguha nga mabalik ang pipila ka mga lungsod nga nakuha sa Serbia; sa tinuod, tungod kay nakab-ot na niya ang dakong gahum, nagplano pa gani siya nga pasipalahon ang Serbia.

Gipahamtang ni Tsar Michael sa Bulgaria ang mapait nga pagkahiya kang Stefan Uroš III. Siya minyo sa igsoon mismo ni Stefan, si Anna nga anak ni Milutin (kilala usab nga Nede), gipahawa niya ang iyang asawa nga walay hinungdan, gipriso siya sa usa ka kumbento kauban ang ilang batang anak nga si Stefan, samtang siya mismo nagminyo kang Theodora, ang igsoon ni Andronikos nga Bata—usa ka nag-angkon sa trono sa Byzantine—ug biyuda sa Bulgarian Tsar Svyatoslav. Ang pagdumili tali sa mga magmamando sa duha ka magkasikbit ug magkasugor nga tribo labi pang mitumaw tungod kay ang hari sa Serbia mipili sa kiliran sa lehitimong emperador sa Byzantine, si Andronikos ang Karaan, nga nahigugma sa hari sa Serbia nga si Stefan bisan pa sa iyang pagka-priso sa Constantinople, ug gitagad siya pag-ayo; samtang ang Bulgarian Tsar Michael nakig-alyansa sa kaatbang ni Andronikos ang Karaan, ang iyang apo nga si Andronikos ang Bata, nga malampuson sa pagkuha sa trono gikan sa iyang lolo. Nagporma si Andronikos nga Bata ug si Michael sa Bulgaria og usa ka alyansa sa depensa ug opensa batok sa Serbia. Kining duha ka alyado nagdesisyon nga sabay nga atakehon ang Serbia niadtong 1330.

Nasayud si Stefan Uroš sa niining mga pag-andam sa pag-atake ug hinay-hinay siyang nag-andam sa pagpanalipod sa iyang nasud, nag-ipon og armas ug nag-tipon og hukbo. Niadtong panahona, ang iyang anak nga si Stefan Dušan nakaabot na sa hustong edad ug nagtabang sa iyang amahan sa mga pag-andam sa militar.

Ang Bulgaaryong Tsar Michael misugod sa usa ka kampanya sa ting-init sa 1330. Aduna siyay hangtod napulo'g lima ka libo ka kaugalingong Bulgaaryong tropa, apan hapit parehas kadaghan ang mga kaalyado ug bayarang sundalo – mga Wallachian[7705] (ubos sa voivode Ivanka Bessarab), mga Itom nga Tatar, ug mga Yasian (nga nagpuyo sa karon nga Moldova)[7706] . Gitan-aw sa mga Serbo kini nga pagsulong ingon usa ka paglusob sa mga tawo nga walay Diyos ug pagano.

Sa samang panahon, subay sa mga termino sa kasabotan, ang Emperador nga Byzantine nga si Andronikos nga Bata mihimo usab og aksyon batok sa mga Serbo. Gamay ra ang iyang mga tropa nga magamit. Wala siya makasugakod sa pagsugod sa pakiggubat ug mipahimutang sa utlanan sa Serbia sa Macedonia aron maghulat ug tan-aw kung giunsa pagtapos ang panagbangi sa mga Bulgaryo ug sa mga Serbo.

Ang paspas nga pag-uswag sa duha ka gamhanang hari batok sa Serbia, siyempre, nakapahadlok sa hari sa Serbia. Bisan pa nga andam na siya, gusto niya nga malikayan ang pagdala og dugo. Nagpasiya siya nga magpadala og mensahe sa tsar sa Bulgaria, nga nag-awhag kaniya sa pagpugong sa pagdala og dugo. Sa kini nga mensahe gisulat niya: 'Ngano man nga nagtinguha ka sa paglaglag sa mga Bulgaryano ug Serbo? Ang gihatag kanimo sa Diyos naa na sa imong kamot; kontento na ka niini, ug ayaw paghandum sa gipanag-iya sa uban; ayaw paghandum sa gihatag sa Diyos sa uban. Kung ikaw man gani mahiligon sa gubat, gamita ang imong armas batok sa mga tawo nga lain ang pagtuo, dili batok sa katawhan ni Cristo, nga ako, pinaagi sa Iyang grasya, usa ka magbalantay, ug wala magbuhat kanimo og dautan. Hunahuna-a kung pila ka dugo ang pagabubo, pila ka inahan ang magminatay, pila ka bangkay sa duha ka panig ang biyaan aron kan-on sa mga langgam ug mananap, ug unsa ka grabe silotan sa Dios ang nakaguba kanila? Biyaa kami sa kalinaw. Kuhaa ang gipanag-iya nga matarong nimo ug balika ang imong kaugalingong katawhan. Kay kadtong naningkamot sa pag-angkon sa gipanag-iya sa uban, mawagtang pa gani kanila bisan kadtong, sa tan-aw, ilang gipugngan nga lig-on. Mao kini ang paghukom sa Makakita-sa-Tanan nga Mata.'

Apan ang madasigon nga mensahe sa kalinaw ni Esteban wala'y epekto kang Michael; sa baylo, miingon siya: 'Kung ang hari sa Serbia dili motungha sa akong atubangan ugma nga adunay mapailubon nga ulo, sugoan ko nga dad-on siya sa akong atubangan nga nakagapos sa kaulaw ug patyon sa masakit nga paagi.'

Walay lain kapilian si Stephen kondili ang pagsalig sa tabang sa Diyos ug ang pagsugat sa kaaway sa gubat.

Ang mga pwersa sa Serbia nagkatigum duol sa utlanan sa Serbia ug Bulgaria sa Dobrich Valley, sa panagtagbo sa mga suba sa Toplica ug Morava, diin daghang higayon na nga nahitabo ang mabangis nga

---

[7704] Si Michael sa Bdin o Vidin (gikan sa lungsod sa Vidin sa Danube) mao ang Tsar sa Bulgaria gikan sa 1323 hangtod 1330.

[7705] Wallachia – ang habagatan-kasadpang bahin sa karon nga Gingharian sa Romania.

[7706] Moldavia – sa amihanan sa Wallachia. Kauban niini, naglangkob kini sa Gingharian sa Romania.

internasyonal nga mga gubat. Gipaabot nga moabot dinhi ang tsar sa Bulgaria gikan sa Bdin. Samtang nag-abot ang balita nga si Michael misulong uban sa iyang mga tropa paingon sa Sofia[7707] ngadto sa Macedonia, tingali naglaum nga makig-alyado sa Emperador sa Byzantine nga si Andronikos. Dali dayon ni Stephen gipalihok ang iyang mga tropa paingon sa habagatan. Sa iyang agianan nahimutang ang mga monasteryo ni San Jorge sa Nagorichin (duol sa Kumanovo) ug ni San Joachim sa Sarandapor, nga pareho gitukod sa iyang amahan. Dinhi, si Haring Stephen nag-ampo nga matinud-anon, labi na kang San Jorge nga Mananaog, nga miabot aron motabang sa iyang mga katigulangan, ang mga matinud-anong Serbian nga magmamando.

Miabot ang mga Serbo sa kampo sa mga Bulgaryano sa Suba sa Struma, sa utlanan sa Serbia, duol sa baryo sa Zemelna; mihunong sila sa sapa sa Kamenche, tupad gayud sa lungsod sa Velbuzhda (nga karon gitawag nga Kyustendil).

Sulod sa hapit tulo ka adlaw, nagbinayloay og mensahe ang duha ka kampo nga wala mag-away. Nagpaabot si Haring Stefan sa Serbia sa pag-abot sa pipila ka mga maharlika nga naulahi, samtang daghan sa hukbo sa Bulgarian nga hari ang nagkawalat sa palibot aron mangolekta og suplay.

Sa katapusan, miabot ang Sabado, Hulyo 28. Nihugyaw ang kampo sa mga Serbo; nag-andam na ang tanan para sa gubat. Ang tsar sa Bulgaria, tungod sa pagka-hinay sa mga Serbo, wala nagdahum og pag-atake niadtong adlawa ug wala niya natigom ang iyang mga tropa, nga nagkawalat sa halapad nga dapit.

Ang mga tropang Serbian giandam sa pakig-away sa maisug nga anak sa hari, ang batan-ong si Stefan Dušan. Ang eliteng pwersa sa Serbia, nga nagsul-ob og marangyang baluti ug gipangulohan sa usa ka laing grupo sa mga bayarang kabalyero ubos sa mando ni Stefan Dušan, misulong batok sa mga Bulgaryano. Misugod ang usa ka mabangis nga gubat, diin gipakita ni Dušan ang ehemplo sa personal nga kaisog. Sa dili madugay, ang hukbong Bulgaryano, nga wala magdahom sa ingon ana ka-sinkronisadong pagsulong, napildi ug napahawa.

Ang Tsar Michael mismo sa Bulgaria midagan usab. Natumba ang iyang kabayo sa ilawom niya, ug nahulog ang Tsar niini, nga nakasinati og grabeng mga samad. Gilibutan siya dayon sa mga Serbo, ug si Stefan Dušan mismo ang nagputol sa iyang ulo.

Ang lawas sa malas nga tsar sa Bulgaria gidala sa hari sa Serbia, nga masubo nga naghinanakit nga wala maminaw ang iyang kaatbang sa iyang mga tanyag sa kalinaw ug mga pahimangno.

Human niining mabangis nga pagdugo, ang tibuok hukbong Bulgaryano misurender sa hari sa Serbia.

Pagkasunod adlaw sa gubat, sayo sa buntag sa Domingo, ang mga gikuha nga butang gikan sa mga Bulgarians matinahuron nga gipresentar sa hari sa Serbia: mga armas, bililhon nga bisti sa hari ug mga regalia, mga maanindot nga kabayo; ang mga boyar sa Bulgaria gidala nga nakadena. Wala sila katuo nga namatay na ang ilang tsar; nagtuo sila nga nakalikay siya sa kamatayon. Apan ang pagtan-aw sa bangkay sa tsar igo na aron mapakombinser sila sa dili na mabalik nga kamatayon sa ilang tsar, ug ang nahabilin na lang nila mao ang paghilak. Sa pagsunod sa hangyo sa mga boyar, gisugo sa hari nga ang napatay nga tsar sa Bulgaria ilubong uban sa dungog sa Serbianong Monasteryo ni San Jorge sa Nagoričani.

Nagpasalamat sa Ginoong Dios sa kadaogan nga gihatag kaniya, dayon gisultihan ni Haring Esteban ang iyang asawa nga si Maria ug ang Arsobispo sa Serbia nga si Daniel, kauban ang tibuok Sinodo sa Serbia, bahin sa kadaogan pinaagi sa mosunod nga mensahe: 'Ipahibalo nga, pinaagi sa tabang sa Dios ug sa pag-ampo sa atong balaang ginoo, ang Balaang Amahan Simeon ug ni Santo Sava, ug pinaagi sa inyong mga pag-ampo, nga armado ug gipanalipdan sa pag-ampo, nagpalig-on ug gahum sa Espiritu Santo, Ako, ang Hari sa Serbia, kauban ang among pinalanggang anak nga si Stephen ug ang among mga mandirigma, mga anak sa akong yutang natawhan, napildi namo ang among malimbongon nga kaaway, ang Tsar sa Bulgaria—nga miuban sa daghang langyaw nga tribo ug nagpasigarbo batok sa among yutang natawhan—sa usa ka gubat nga nahitabo sa usa ka dapit nga gitawag Zemlen, sa among gingharian, ug gipatay namo ang Tsar mismo ug gikuha namo kanila ang ilang dakong bahandi ug himaya pinaagi sa grasya sa Dios. Sa kalipay niini, hatagi og angay nga pagdayeg ang Dios. Kami, sa among bahin, magpadayon sa among panaw paingon sa yuta sa Bulgaria.'

Kini nga malipayong balita gidawat uban sa dakong kadasig sa tibuok Serbia, ug gihimo ang solemne nga mga pag-ampo sa tanang simbahan aron timan-an kini nga dakong buhat sa kaluoy sa Dios.

[7707] Ang Sofia usa ka siyudad sa Bulgaria, ang kasamtangang kapital sa Prinsipalidad sa Bulgaria.

Si Haring Stephen, kauban ang iyang anak, mibiyahe sa solemne nga prosisyon aron ibalik ang kahusay sa Bulgaria. Kauban niya ang mga bihag nga boyar sa Bulgaria. Sa dili madugay, ang mga boyar nga nagpabilin sa Bulgaria ug nagdumala sa mga lungsod ug probinsya mibutho aron sugaton siya; sa ilang pangulo mao si Belaur, igsoon sa napatay nga Tsar Michael. Sa ngalan sa tibuok Bulgaria, misumite sila sa awtoridad sa Serbian nga hari ug nag-andam alang sa panaghiusa sa Bulgaria ug Serbia ngadto sa usa ka nagkahiusang estado.

Apan dili kini ang gusto ni Stefan. Gusto niya nga ibalik sa trono sa Bulgaria ang iyang gipaka-injustisya ug gipaka-ulaw nga igsoon nga si Anna, kauban ang iyang anak nga si Stefan. Pagkahuman sa iyang kadaugan batok kang Michael, nagpadala siya og sulat kaniya samtang siya naa sa monastikong pagkabilanggo, nga nag-awhag kaniya nga dili mawadan og paglaum apan maglaum alang sa mas maayong kaugmaon. Karon, pinaagi sa usa ka espesyal nga embahada, giimbitar niya siya ug ang iyang anak nga lalaki sa pag-anhi sa kapital sa Bulgaria, Tarnovo, ug nagpadala sa gikinahanglan nga tabang militar.

Gi-anunsyo ni Haring Stefan sa mga boyar sa Bulgaria nga siya mismo ang personal nga misalikway sa trono sa Bulgaria ug gitudlo niya ang anak sa iyang igsoon nga babaye, si Stefan (Shishman II), nga mahimong Haring sa Bulgaria, nga kaniya sila maghatag sa ilang pagkamatinud-anon; sila mismo mahimong magpabilin nga luwas ug mapadayon sa ilang kaniadto nga mga posisyon.

Human ipakita ang ingon nga pagkamaayo sa mga napildi, ang hari sa Serbia mibalik sa iyang yutang natawhan uban sa iyang hukbo.

Pagkahuman sa iyang pagbalik gikan sa Bulgaria, si Stefan sa Dečani, kauban ang iyang anak nga si Dušan, misugod og kampanya paingon sa Macedonia. Gusto sa hari nga silotan ang lain niyang kaaway, ang Emperador nga Byzantine, tungod sa pakig-alyansa niini kang Michael sa Bulgaria. Milungtad kini nga kampanya og usa ka semana. Wala'y engkwentro o pakig-away sa emperador; nabawi sa mga Serbo ang mga lungsod ug kuta nga pansamantalang gi-okupar ni Andronikos, nga karon nakatakas na, ug gidugtong usab nila ang pipila ka mga lungsod sa Suba sa Vardar[7708] — mao ang Veles, Prosek ug Štip — nga boluntaryong nagsumiter kanila. Pagkahuman nilang biyaan og mga gobernador nga Serbo ang mga lungsod, mibalik sa ilang tagsa ka puloy-anan ang duha ka kumander: ang amahan sa iyang panimalay sa Nerodimlja[7709] , ug ang anak sa Skadar[7710] .

Busa ang lisod nga tuig 1330 natapos sa malipayong paagi para sa mga Serbo.

Human sa mga kadaugan batok sa mga langyaw nga kaaway, nga naghatag og himaya sa armas sa Serbia, gipahinungod ni Haring Stephen ang iyang kaugalingon hingpit sa mga buhat sa kalooy, sa pagtukod ug pagpanamkon sa mga simbahan sa Dios, ug sa ubang debotong paningkamot, nga kanunay nga kalipay sa iyang kinabuhi.

Sa tibuok niyang kinabuhi, si Santo Esteban usa ka deboto sa mga balaang dapit sa Ortodoksiya, dili lamang sa iyang yutang natawhan kondili usab sa gawas niini. Sama sa kaniadto, ug labi na karon, nagpadala siya og daghan ug mahalon nga mga gasa ngadto sa Jerusalem ug sa tibuok Banal nga Yuta, sa Bukid Sinai, sa Ehipto ug Alexandria, ingon man usab sa Constantinople, labi na sa Monasteryo sa Pantocrator didto, diin siya nagpuyo samtang siya nabihag; naghatag usab siya og mga kalooyong donasyon sa mga monasteryo sa sa Thessaly[7711] ug, labi na gayud, sa Balaang Bukid sa Athos, diin nahimutang ang himayaong Hilandar Lavra, nga gitukod ug gipahimutang sa mga Serbian nga krals ug sa ulahi sa mga tsar. Gawas sa pagpadala og daghang mga gasa, gihatagan ni Haring Stephen ang kadaghanan niini nga mga monasteryo og mga yutang nagmugna og kita ug gipamatud-an kining mga gasa pinaagi sa iyang mga charter.

Ang tanan nga miaging mga Serbian nga magmamando, mga katigulangan ni Stephen, nagtukod alang sa ilang kaugalingon og 'zadushbinas'—mao ang mga simbahan uban sa mga monasteryo—nga ilang gipamana nga didto sila pagahilotbon ug pagahinumduman alang sa kalinaw sa ilang mga kalag. Ingon usab, pagkahuman sa kadaogan batok sa mga Bulgaryano, nga naghatag kaniya og mga bahandi, si San Esteban Uroš III, ingon

---

[7708] Ang Vardar nag-agos sa rehiyon sa Macedonia sa Turkey, sa kilid sa lungsod sa Kalkandelen.

[7709] Ang Nerodimlja nahimutang sa Suba sa Nerodimka, usa ka sanga sa ibabaw nga Vardar, duol sa dapit nga nagbahin sa Dagat Aegean, diin modagayday ang Vardar, ug sa Danube, diin modagayday ang Suba sa Sitnica—nga dinhi nagsugod—pinaagi sa bantog nga Kosova Field ngadto sa Suba sa Ibar, nga moawas sa Morava sa Serbia, nga mosulod usab sa Danube.

[7710] Skadar, sa habagatan sa Danaw Skadar, duol sa tinubdan sa Suba Bojana, nga nag-agos paingon sa Dagat Adriatico.

[7711] Ang Tesalonica karon nahimutang sa Turkey, nga nag-utlanan sa Gingharian sa Gresya sa amihanan-sidlakan niini.

pasalamat sa Ginoong Dios ug alang sa kalinaw sa iyang kalag, nagpasiya sa pagtukod og simbahan aron pasidunggan ang Ginoong Hesukristo.

Alang sa tambag ug tabang, mihangyo siya sa iyang Serbian Arsobispo Daniel, nga iyang girespeto ug gihigugma. Kauban niya ug sa iyang gisaligan nga mga boyar, misugod siya sa pagpangita sulod sa iyang mga gingharian og usa ka lugar nga angay ug angayan alang sa usa ka halangdong simbahan. Nibisita sila sa daghang mga lugar; sa katapusan, napili ni Stefan ang usa ka kabukiran nga rehiyon sa daplin sa Suba sa Bistrica, nga nag-agos paingon sa White Drin, sa amihanan-kasadpan sa Prizren ug tulo ka oras nga biyahe gikan sa lungsod sa Peć—nga sa ulahi nahimong lingkoranan sa mga patriyarka sa Serbia—sa usa ka lugar nga gitawag og Dečani. Talagsaon kaayo ang katahum sa maong dapit. Usa kini ka gamay nga walog nga natabonan sa nagkalain-laing matang sa kahoy, dato sa mga tinubdan sa tubig, ug napainom sa Suba sa Bystrica uban sa iyang matahum ug putli nga tubig. Napalibotan kini sa tanang kilid, labi na sa kasadpan, sa mga hataas nga bukid. Dinhi gihukman ni Stefan nga magtukod og usa ka maanindot nga simbahan. Gihimugsoan ug gikonsagran ni Arsobispo Daniel ang dapit, ug dayon gisugdan ang pagtukod.

Gipatawag ni Stefan Uroš ang mga artista ug mga artesano gikan sa iyang mga sakop sa baybayon sa Dagat Adriatico. Daghang mga trabahante ang nagsugod sa paghatud sa mga materyales – nagkalain-laing matang sa bato, makolorful nga bililhon nga marmol, ug uban pa. Una sa tanan, gisukod ug gilibotan sa hataas nga pader nga may tore ang lugar para sa monasteryo; sa habagatan nahimutang ang ganghaan, diin sa ibabaw mitindog ang labing taas nga tore. Sa sulod, gitukod sa kilid sa mga pader ang mga selda para sa mga monghe, nga sama sa salag sa langgam. Gitukod ang usa ka komunal nga kan-anan, nga nailhan sa kadako niini ug labi na sa artistikong kalidad sa dekorasyon. Giandam ang laing pasilidad para sa kusina ug panaderya. Usa ka matahum nga laing gusali ang gitukod para sa abbot. Apan ang pangunang pokus ug prayoridad mao ang pagtukod, sa tunga-tunga sa luna sa monasteryo sulod sa mga pader, sa matahum nga Simbahan sa Pag-alsa sa Ginoo. Ang tibuok dako kaayong simbahan gitukod gikan sa nagkalain-laing kolor nga gipilas nga marmol, gipalamutian sa mga ukit, haligi, ug arko nga katingalahan ang pagka-artistiko ug kaanyag. Kining katingalahang gusali nagpabilin hangtod karon. Mao kini ang paghulagway sa usa ka Rusyano nga biyahero, si[7712] , nga mibisita niining Serbian nga santuwaryo mga kalim-an ka tuig ang milabay:

'Ang simbahan dako ug taas, gitukod sa porma sa krus, nga adunay usa ka taas ug lingin nga kupola. Bisan ang gawas nga mga bungbong makapahingangha sa ilang kaanyag: gikan sa ubos paingon sa taas, kini gilangkoban sa mga slab sa marmol nga han-ay sa limpyo nga pahalang nga mga banda: ang ubos nga han-ay puti nga marmol, ang ikaduha pink, ang ikatulo puti pag-usab, ang ikaupat abo; unya magsugod pag-usab ang parehas nga han-ay. Angay usab hinumduman nga ang ubos nga han-ay kanunay mas lapad, ang ikaduha mas nipis, ug ang ikatulo ug ikaupat labi pang nipis. Ang atop sa simbahan natabonan og tingga; ang kupula usab natabonan og tingga, nga ingon ka bug-at 'nga ang atop sa kupula, ingon nila, wala gyud nanginahanglan og pag-ayo sukad natukod ang simbahan niadtong 1335. Ang tingga sa kupola, sa paglabay sa panahon, nakab-ot og katingalahang kinang nga sama sa kolor sa tanso. Adunay usa ka dako nga krus nga nagbarug nga buo sa kupola, nga giingon nga hinimo sa purong pilak. Sa sidlakan nga bahin sa simbahan, makita ang klarong bilog nga plano sa hataas nga halaran, nga gipalibotan sa duha ka mas gamay nga bilog nga plano alang sa duha ka kapilya sa kilid nga gipahinungod kang San Nicolas ug San Demetrio, ang proskomidia sa hataas nga halaran, ug ang sakristya. Kining lima ka nagkonektar nga bilog nga mga plano naghimo og usa ka katingalahang matahum nga panag-uyon sa mga linya'.

Ang kaanyag ug ka-imahan sa gawas gisubay sa mga dekorasyon sa sulod sa pangunang simbahan ug sa mga kilid nga kapilya, nga gihimo gikan sa inukit nga bato, bulawan ug uban pang bililhon nga materyales. Ang simbahan daghan kaayong gamit nga liturhikal nga panapton, mga sudlanan nga bulawan ug pilak, ug mga sinina sa liturhiya nga hinimo sa bililhon nga tela, nga gipalamuti sa mga butil ug hiyas.

Pagkahuman sa pagtukod niining maanindot ug mabungahong simbahan, gitudlo ni Stefan si Abad Arsenius—nga ilado tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi—isip abad niini ug solemnementeng gikonsagran ang bag-ong natukod nga simbahan sa usa ka seremonya nga gitambongan sa mga klero sa Serbia, nga gipangulohan ni Arsobispo Daniel. Aron masiguro ang kaugmaon sa monasteryo, gihatagan niStefan Uroš ang

[7712] A. F. Hilferding; tan-awa ang tinipong mga buhat, Bolyum III: Bosnia, Herzegovina ug Daang Serbia. St Petersburg, 1873, p. 129.

monasteryo, pinaagi sa ilang mga charter, og daghang mga baryo, mga panag-iya sa yuta, ug uban pang mga kabtangan nga nagmugna og kita sa nagkalain-laing bahin sa ilang halapad nga gingharian.

Gawas sa kapilya sa kilid nga gipahinungod sa iyang patron ug mananaghoy, si San Nicolas, sa habagatan nga bahin sa pangunang simbahan, nagtukod si Stephen og laing simbahan sa iyang dungog gawas sa monasteryo, duol ra, alang sa walay hunong nga pagsimba niining santo.

Si Santo Esteban Uroš kanunay nga nailhan tungod sa iyang gugma sa mga kabus ug kalooy sa mga walay swerte, ug karon iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon labi na gayud niining matang sa pag-atiman. Tulo ka verste gikan sa Monasteryo sa Dečani, nagtukod siya og laing espesyal nga monasteryo alang sa pag-atiman sa mga masakiton, mga dunay kapansanan, ug mga tigulang gikan sa tibuok niyang gingharian. Ang lapad nga mga kuwarto sa maong mapinanggaong institusyon gipahimutang og mga higdaanan ug tanang gikinahanglan sa mga masakiton ug mga dili makalihok. Usa ka dakong komunidad sa mga monghe ang natigom aron atimanon ang mga nag-antos. Kanunay nga mibisita si Stephen mismo niining monasteryo. Naghatag kini kaniya og dakong kalipay nga matabangan ang mga nag-antos. Usahay mubisita siya diretso sa ospital isip hari, ug pahupayon ang mga walay swerte pinaagi sa iyang mga pulong ug pakig-istorya; sa ubang panahon, moanhi siya nga nagpakaaron-ingnon nga sundalo ug maghatag og daghang limos. Kini nga institusyon gisuportahan usab pag-ayo sa mga gasa ug donasyon gikan sa hari. Ang mga masakiton ug mga dunay kapansanan nangdagsang dinhi gikan sa tanang kanto sa Serbia; ang uban, pagkaayo nila, mibiya aron makapuli sa ubang pasyente, samtang ang uban nagpabilin dinhi hangtod sa katapusan sa ilang pag-antos.

Sa dili pa dugay sa iyang kamatayon, ang kanunay nga matinud-anong manalipod ug manluluwas ni Stephen, si San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, nagpakita kaniya ug miingon:

'Andama ang imong kaugalingon, Stefan, alang sa imong pagpanaw: kinahanglan nga magpakita ka sa Ginoo sa dili madugay!'

Ang katapusang mga adlaw sa kinabuhi ni Stefan Uroš III natabonan sa usa ka dakong kalisdanan – ang pagdumot sa iyang anak, ang 'bata nga hari' Stefan Dušan, batok sa iyang amahan, nga natapos sa pagkamartir sa dugay nang nag-antos nga si Stefan Uroš.

Si Stefan Dušan, nga napahimutang ang iyang kaugalingon pinaagi sa mga buhat sa kaisog sa gubat batok sa mga Bulgarians, nagdumala sa rehiyon sa Zeta. Ang mga makasariling boyars sa iyang serbisyo misugod sa pag-awhag kaniya nga kuhaan ang iyang amahan sa trono ug mahimong hari sa tibuok Serbia. Gipahadlok nila si Stefan pinaagi sa pagsulti kaniya nga masinati niya ang parehas nga kapalaran sa iyang amahan, nga gipabulag sa pagkabata sa iyang apohan nga si Milutin. Nituo ang ambisyosong si Stefan sa ilang panamastamas, ug usa ka pag-alsa ang nibuto sa iyang probinsya batok sa iyang amahan.

Dili gusto ni Uroš nga magkaaway sila; naghimo siya og mga lakang aron mapahunong ang pag-alsa ug, human sa taas nga pakig-negosasyon, nakigkita siya sa iyang anak nga nagsaad nga dili molihok batok sa iyang amahan. Gibyaan pag-usab ni Stefan Uroš ang iyang anak nga malinawon, ug gibutang niya ang iyang paglaum sa Diyos. Apan dili kini ang gusto sa mga boyar. Nagsugod sila og sulti kang Dušan nga ang iyang amahan adunay tinago nga pagdumot batok kaniya ug laglagon siya. Tungod kay mituo niini, hapit na unta mobiya si Stefan sa iyang yutang natawhan paingon sa langyaw nga nasud, apan wala kini gitugotan sa mga boyar ug gihangyo pag-usab nila si Stefan nga patyon ang iyang amahan. Misugot si Dušan sa ilang pagpangumbinsi – ug usa ka dakong kalautan ang nahimo sa Serbia.

Human sa usa ka makig-uli nga panagtagbo sa iyang anak, si Stefan Uroš nagpuyo nga malinawon sa iyang mga panag-iya, nga nagbalhin-balhin gikan sa usa ka kastilyo ngadto sa lain, nagpahinungod sa mga buhat nga kalooy ug wala magbuhat og espesyal nga lakang alang sa iyang kaugalingong kaluwasan. Samtang nagpuyo si Stefan Uroš sa hilit nga kastilyo sa bukid nga Petriche duol sa Nerodimlje, kalit nga miabot didto ang mga boyar sa Zeta nga gipangulohan ni Stefan Dušan, gilibutan nila ang kastilyo ug nadakpan nila si Stefan Uroš kauban ang tibuok niyang pamilya. Gisugo ni Dušan nga si Stefan Uroš mismo dad-on sa hilit, tinago, ug lisod maabot nga kastilyo sa Zvečan[7713] , samtang ang iyang asawa ug mga anak gidala sa lain nga lugar.

[7713] Ang Kastilyo sa Zvečan, nga ang mga guho niini nagbarug gihapon karon, nahimutang sa amihanan-kasadpan sa Kosova nga kapatagan, lampas sa lungsod sa Mitrovica, sa wala nga baybayon sa Suba sa Ibar.

Apan dili pa kana ang katapusan sa maong panghitabo. Gidesisyonan nga tapuson na gayud ang daang hari sa Serbia sa hingpit. Sa sugo ni Stefan Dušan, pipila sa iyang suod nga kauban ang mibyahe paingon sa Zvečan, ug namatay si Stefan Uroš isip usa ka martir, gipamatay sa paghangos sa kuta[7714] .

Ang lawas sa martir gidala sa bag-ong natukod nga Monasteryo sa Dečani ug solemne nga gilubong sa usa ka marangyang lubnganan sulod sa Simbahan sa Pag-alsa, nga si Stephen mismo ang nagtukod.

Giingon nga namatay si Stefan Uroš sa natural nga hinungdan, apan siyempre dali ra nakahibalo ang tanan sa kamatuoran ug giisip ang namatay nga hari nga usa ka martir.

Pito ka tuig pagkahuman, nakasinati ang eklesiarko sa monasteryo sa Dečani og usa ka milagrosong pagpakita: sa usa ka damgo, usa ka dili mailhang lalaki ang nagsugo kaniya nga hukayon ang lawas sa namatay nga Haring Stephen. Gisaysay sa eklesiarko ang panan-awon sa abadi. Ang maampingong abadi gipahupay ang eklesiarko nga kini usa ra ka damgo. Apan mibalik ang pagpakita. Sa katapusan, sa ikatulong higayon, ang makahadlok nga lalaki nagpakita dili lang sa eklesiarko kondili usab sa abá, ug gihimo niya ang parehas nga hangyo.

Dayon gisumbong sa abbot ang tanan niini sa arsobispo. Gitigum ang usa ka sinodo sa mga klero sa Dečani. Human sa usa ka pag-ampo nga serbisyo, gibuksan ang kabaong ni Stephen, ug usa ka humot nga baho ang mikaylap sa tibuok simbahan ug sa gawas pa niini; nakita sa tanan ang dili madaut nga mga relikya sa balaan nga martir. Niadtong maong higayon, daghang mga milagro ang nahitabo: usa ka bulag nga lalaki nga mihulog sa ibabaw sa mga relikya sa martir nakabawi sa iyang panan-aw; uban pang mga masakiton ang napaayo usab.

Ug pagkahuman niini, daghang mga pag-ayo ug uban pang mga milagro ang nahitabo. Si Santo Esteban kanunay nga mitabang sa mga miadto kaniya uban sa pagtuo nga nangayo sa iyang pag-ampo, ug kanunay niyang gipanalipdan ang iyang monasteryo gikan sa mga kaaway nga nangita sa pag-angkon sa mga kabtangan niini. Sukad nadiskubre ang mga relikya sa balaan nga martir, ang Monasteryo sa Dečani nahimong bililhon nga santuwaryo para sa mga Ortodoksong Serbian.

Paghinumdom kang Banal Maximus, ang balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo, sa Moscow

Komemorasyon sa Nobyembre 11

Ang Maloloy-on nga Ginoo nagbukas og daghang agianan padulong sa kaluwasan ug pag-angkon sa walay katapusang kalipay. Apan ang labing lisod ug bug-at niini mao ang buhat sa boluntaryong kabuang alang kang Kristo. Gipili ni Blessed Maximus kining agianan alang sa iyang kaugalingon ug gisunod kini nga matinud-anon hangtod sa iyang kamatayon. Wala natipigan sa panahon alang kanato ang detalyadong kasaysayan sa kinabuhi niining milagrosong tawo sa Moscow. Pagbiya niya sa tanang kahupayan sa kinabuhi, naglakaw siya sa kadalanan sa Moscow nga hapit hubad, nga nag-antos sa katugnaw ug kainit. Pinaagi sa iyang mga pulong, nakapugong siya sa daghan batok sa dautan o nakadasig kanila sa ilang mga paningkamot. 'Bisan pa man hugot ang tingtugnaw, matam-is ang paraiso,' kanunay niyang isulti. 'Tungod sa pagkamapailubon, hatagan ka sa Diyos og kaluwasan.' 'Dako ang Ginoo; Iyang ilantaw ang bakak. Dili ka Niya matintal, ni ikaw Siya.' 'Ang tanan nabunyagan, apan dili tanan nag-ampo.'

Mibuhi si Banal Maxim sa unang tunga sa ikalabinglima nga siglo. Lisod kaayo ang panahon alang sa mga yutang Ruso: ang pagpanlupig sa mga Tatar, gutom, uga ug ang salot nagpahirap sa mga tawo. Pinaagi sa iyang kaugalingong pagkamapailubon, gitun-an sa santo ang mga tawo nga magpailubon. Siya mismo nga nagpuyo og yano nga kinabuhi, gusto niya nga ang uban dili kalimot sa ilang kalag alang sa pansamantalang bahandi; iyang gipugngan ang mga negosyante sa Moscow gikan sa dili patas nga pakig-negosyo: 'Ang Diyos naa sa balay, apan ang konsensya gibaligya. Si Abraham pinaagi sa iyang bungot, apan si Ham pinaagi sa iyang mga buhat.'

Human sa ingon nga mga buhat, namatay si Beato Maxim niadtong Nobyembre 11, 1433 ug gilubong sa Simbahan sa mga Santo nga magsoon nga Boris ug Gleb sa Varvarskaya Street. Gipaabot sa Ginoo nga himayaon ang Iyang alagad pinaagi sa mga milagro. Busa, niadtong 1506, usa ka lalaki nga naparalisa ang bitiis naayo sa

[7714] Ang pagkamartir ni San Esteban sa Dečani nahitabo niadtong 11 Nobyembre 1331.

lubnganan sa santo. Niadtong 13 Agosto 1547, nadiskubre ang dili madaut nga relikya ni Beato Maxim, ug sa samang higayon gitukod ang usa ka pista alang kaniya. Ang mga relikya nagpabilin nga gilubong. Ang mga debotong mananamba sa handumanan sa santo nagtukod og usa ka kapilya sa kilid ibabaw sa mga relikya ni Santo Maxim sa Moscow isip pagpasidungog kang Banal Maxim nga Kumpesor. Niadtong 1698, tungod sa kadasig sa mga Muscovite nga sila Maxim Verkhovitin ug Maxim Sharovnikov, gipaguba ang karaang mga simbahan. Sa panahon niining buhata, usa ka bato nga nahulog gikan sa bungbong nagpadayag og dakong bahandi – ang mga relikya nga makapa-ayo ni Blessed Maxim. Dungogong gibalhin sila sa usa sa mga katedral sa Moscow, diin nagpabilin sila sa tibuok panahon sa pagtukod sa bag-ong simbahan. Kini nga simbahan, nga nagbarug gihapon hangtod karon, gipahinungod sa ngalan ni Santo Banal nga Maximus, uban ang usa ka kapilya sa kilid nga gipahinungod kang Maximus ang Kumpesor.

Ang mga relikya sa Banal gipabilin sa maong simbahan sulod sa kapin kwarenta ka tuig. Niadtong 1737, usa ka dakong sunog, nga nailhan nga 'Troitsky Fire', ang nibuto. Ang kalayo nibalot sa simbahan nga gipahinungod kang Banal Maximus sa Moscow. Ang tibuok simbahan nasunog hangtod sa yuta, ug ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya ni Santo Maximus nadaut usab. Ang mga nahibilin nga piraso sa balaan nga relikya gipangtipon uban ang dakong pagrespeto ug gidala niining simbahan niadtong 1768. Dinhi, hangtod karon, nagapahulay ang mga relikya ni San Maximus, nga nagahatag og panambal alang sa himaya sa Dios. Amen.

25 Nobyembre

12 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni Juan nga Mahigugmaon, Patriyarka sa Alexandria

Kumemorasyon sa 12 Nobyembre

[7715][7716]Si Juan natawo sa isla sa Cyprus ug anak siya ni Prinsipe Epiphanius[7717] . Sukad pagkabatan-on, gipadako siya sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios, nga mao ang sinugdanan sa kinaadman alang kaniya. Sa pag-abot niya sa hustong edad, sumala sa gusto sa iyang mga ginikanan, siya nagminyo ug nakabaton og mga anak. Apan sa dili madugay, namatay ang mga anak ni Juan, ug unya ang iyang asawa, kay kabubut-on sa Dios nga si Juan, nga napalaya na gikan sa mga gapos sa unod, magpahinungod sa espirituhanong kinabuhi. Pagkahuman siya mapalaya gikan sa mga panagutan sa kaminyoon, nagpasalamat siya sa Diyos ug sukad niadto, nga walay babag na, misugod siya sa masigasig nga pag-alagad sa Ginoo, nagpahinungod sa kanunay nga pag-ampo ug sa tanang buhat nga makapahimuot sa Diyos. Labi na gayud, siya maloloy-on ug mapinanggaon sa tanan nga nag-antos sa kalisud sa kakabus. Tungod niining mga hiyas, gipadayeg siya sa Dios sa atubangan sa mga tawo; ug siya gipasidunggan ug gipadayeg dili lamang sa iyang mga kaubanan, kondili sa emperador mismo. Paglabay sa pipila ka panahon, ang patriyarkal nga lingkoranan sa simbahan sa Alexandria nahabilin nga walay magbalantay; busa si Emperador Heraclius, pinaagi sa Balaang pag-atiman, gipasidunggan si Juan sa katungdanan nga patriyarka. Bisan tuod wala kini gipangandoy sa balaan, napugos siya sa pagdawat sa konsagrasyon ug nahimong pangunang magbalantay sa Simbahan sa Alexandria.

Sa pag-asdang niya sa trono sa patriyarka, si Juan, una sa tanan isip magbalantay sa kawan sa Pulong, nagpaningkamot sa pagpanglimpyo sa iyang kawan gikan sa heresiya nga nakasamok sa kawan ni Kristo. Kining heresiya nagsugod kang usa ka Pedro, nga nailhan nga si Fullon, o Knafea, ang bakak nga patriyarka sa Antioquia; nangahas siya sa pagdugang og ingon ana ka blasfemong mga pulong sa Trisagion: 'Balaan nga Dios, Balaan nga Gamhanan, Balaan nga Walay Katapusan, gilansang sa krus alang kanato, kaloy-i kami' – ingon man nga ang Pagkadiyos nakasinati og pag-antos sa atong Ginoo[7718] .

[7715] Alexandria – usa ka siyudad sa Ehipto, sa kasadpang sanga sa Suba sa Nilo; gitukod ni Alexander the Great niadtong 331 BC.

[7716] Ang Emperador Heraclius naghari gikan sa 610 hangtod sa 641.

[7717] Ang Cyprus usa ka isla sa amihanan-sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo. – Si Epiphanius mao ang pangunang kumander militar sa isla. Si San Juan natawo sa lungsod sa Ama Founta, sa habagatan nga bahin sa isla sa Cyprus.

Pagkahuman niyang wagtangon kining heretikal nga pagtulon-an, si San Juan mipahinungod sa tibuok niyang kaugalingon sa masigasig nga pagtuman sa mga sugo sa Dios ug sa mga buhat sa kalooy. Walay nanginahanglan nga mibiya kaniya nga masubo o walay dala; sa tanan nga nangayo, si Juan nagahatag og limos; gihatagan niya og kahupayan ang tanan sa ilang kasubo, dili lang sa pulong kondili usab sa buhat; gipakaon niya ang mga gutom, gipahinan ang mga hubad, gipagawas ang mga bihag, ug gitagad ang mga biyahero ug ang mga masakiton. Ang iyang pagkamaabiabihon sama sa suba nga nag-agos nga walay hunong ug daghan kaayo, nga nagpahupay sa kauhaw sa tanan nga uga.

Sa pagsugod sa iyang ministeryo, gitawag ni Juan ang mga tesorero sa simbahan[7719] ug gihatagan sila sa mosunod nga sugo:

'Adto kamo sa tibuok siyudad ug himoa ang rehistro sa tanan kong mga ginoo.'

Nangutana kaniya ang mga tagdumala:

'Kinsa man kaha kining inyong "mga ginoo"?'

Mitubag ang Patriarka:

'Sila mao kadtong inyong gitawag nga mga pulubi ug mga kabus; sila mao akong mga ginoo, kay sila gayud makatabang kanako sa pag-angkon sa kaluwasan ug magdala kanako sa walay katapusang puloy-anan.'

Miadto ang mga katiwala ug girehistro ang tanang walay-puy-anan nga ilang nakaplagan sa kadalanan, sa mga ospital, ug sa tapok sa basura. Sa kinatibuk-an, nakaplagan ang pito ka libo ug lima ka gatus ka tawo, ug gisugo ni San Juan nga hatagan silang tanan sa tanang gikinahanglan alang sa ilang adlaw-adlaw nga panginabuhi.

Niadtong panahona, ang mga Persyano misugod og pag-atake sa Siria ug Palestina, gisunog ang balaang siyudad sa Jerusalem, gikuha ang Bililhon nga Kahoy sa Balaang Krus, ug daghang Kristohanon ang ilang gipangdakop[7720] . Si Balaan Juan nagpadala og mga barko nga puno sa bulawan ug trigo aron bayran ang mga bihag ug aron motabang sa mga nag-antos; Busa, pinaagi sa iyang kalooy, gipagawas niya ang daghan gikan sa pagka-ulipon ug giluwas sila gikan sa mga kalamidad sa pagka-ulipon. Ug tungod kay dili tanan makaduol kaniya nga walay babag—kay ang iyang mga sulugoon wala magpahibalo sa Patriarka sa matag bisita—gipili niya ang duha ka adlaw sa usa ka semana: Miyerkules ug Biyernes, ug sa maong mga adlaw moupo siya uban sa pipila ka matinud-anong mga tawo sa ganghaan sa simbahan, modawat sa bisan kinsa nga gustong moanha, maminaw sa

---

[7718] Sa Constantinople, atol sa pagka-episkopo ni San Proklus (434–447), usa ka disipulo ni Juan Crisostomo, usa ka kusog nga linog ang mituma, ug ang tibuok populasyon gikupot sa kahadlok. Ang mga Kristohanon nagpahigayon og relihiyosong prosisyon sa siyudad, nag-ampo sa Dios nga tapuson ang kalamidad ug nagasinggit uban sa mga luha: 'Ginoo, kalooy-i kami!' Kalit lang, samtang nag-ampo sila, usa ka batang lalaki ang gipataas sa hangin sa usa ka dili makita nga pwersa, ug sa dihang mibalik siya sa yuta, iyang gisaysay nga nakita niya ang mga nawong sa mga anghel nga nag-awit: 'Balaan nga Dios, Balaan nga Gamhanan, Balaan nga Walay Kamatayon, kalooy-i kami!' Sa diha nga nabalik-balik kini nga awit, mihunong ang linog. Gikan niadto, gisugo nga gamiton kini nga balaan nga himno sa mga anghel sa panahon sa mga banal nga seremonya. Apan sa pagkatibulaag sa erehe nga Monophysite—nga nag-angkon nga sa sulod ni Hesukristo nagpuyo, sa tinago, ang usa ka bugtong kinaiyahan nga diyos nga gisuyop ang kinaiyahan sa tawo—usa ka si Pedro Fullon, nga nailhan usab nga Knafei, nga nagpasabot og 'managsala sa tela', tungod kay iyang gipraktis kini nga panginabuhi sa iyang pagkabatan-on (ang Fulon mao ang termino sa Latin para sa managsala sa tela, samtang ang Knafei mao ang Griyego), samtang presbiter pa siya, gidugang niya ang mga pulong nga 'gipako para kanato' sa Trisagion. Sa ulahi, kining si Pedro nahimong Patriarka sa Antioquia (sa mga tuig nobenta sa ika-5 nga siglo). Tungod kay usa siya ka Monophysite, gituyo niya pinaagi niining dugang nga ipadayag nga sa mga pag-antos sa Manluluwas dili lamang ang Iyang Pagkadiyos ang nag-antos, kondili ang tibuok Balaang Trinidad. Ang mga sumusunod kang Pedro mitukod og usa ka talagsaong sekta, nga nailhan nga mga Theopaschite, nga nakapahinabo og dakong kabalaka sa kalibutan sa Orthodox; daghan niini nga mga sumusunod ang naa sa Alexandria atol sa pagka-patriarka ni Juan nga Mahigugmaon (609–620).

[7719] Ang mga oikonomoi mao ang nagdumala sa pinansya sa simbahan. Ang oikonomos nga kauban sa patriyarka mao ang responsable sa kita sa patriyarkado.

[7720] Nipahigayon si Heraclius og makalilisang nga gubat batok kang Khosrow II, Hari sa Persia. Gikuptan ni Khosrow ang Syria ug Palestina; usa sa iyang mga detachment nakadaog sa Ehipto, samtang ang usa pa misulong hangtod sa Chalcedon, nga nahimutang sa pikas baybayon gikan sa Constantinople. Ka brutal kaayo ang gubat nga, pananglitan, sa dihang na-okupar ang Jerusalem, gipaguba ni Khosrow ang mga simbahan ug gilapas ang mga balaang dapit. Dugang pa, sumala sa tradisyon, 90,000 ka Kristohanon ang gipakusog hangtod mamatay, ug daghan kanila ang gipalit sa mga Hudiyo alang sa katuyoan nga pabugbogon sila. Nahitabo kini niadtong 614. Sa taliwala niining makalilisang nga mga pag-antos, napamatud-an ni Patriarka Juan nga Maloloy-on nga usa ka tinuod nga mananambal sa kasubo sa mga Kristohanon. Natapos ang gubat sa kalinaw pagkahuman sa mga kadaugan ni Heraclius batok kang Khosrow. Ang kasabotan sa kalinaw nahuman niadtong 628 sa anak ni Khosrow, si Haring Siroes, nga nakadakop og mga bihag ug sa Balaang Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo.

ilang mga hangyo, mosulbad sa bisan unsang panagbangi nga mitumaw, moprotektahan ang mga gipangdaugdaug, ug mobalik ang kalinaw sa taliwala sa mga matinud-anon. Sa ingon ana nga mga panahon, ang balaan nga patriyarka moingon sa mga naa sa iyang palibot:

'Kung ang pagduol sa Ginoo nga akong Dios dili gayud gisalikway kanako, ug sa pag-ampo nakig-istorya ko Niya ug mangayo kaniya sa akong gusto, ngano man nga dili ko hatagan ang akong silingan og walay babag nga pagduol kanako, aron isulti niya kanako ang iyang mga reklamo ug mga panginahanglan ug mangayo kanako sa iyang gusto?' Kinahanglan natong kahadlukan Siya nga miingon: *'Sa sukod nga inyong igasukod, sukdon usab kamo'* (Mat. 7:2).

Usahay mahitabo nga walay bisan kinsa ang moanha kang bulahan Juan nga adunay hangyo samtang naglingkod siya sa ganghaan sa simbahan, nagpaabot sa mga gustong mangayo sa iyang tabang; unya mobangon siya nga masubo, ug mobalik sa balay nga nagahilak. Sa ingon ana nga mga higayon, usahay pangutan-on siya sa uban:

'Ngano man nga nagasubo ug nagahilak ka?'

Motubag ang santo:

'Karon, ang mapainubsanon nga si Juan wala makakaplag ug wala makadala ug bisan unsa ngadto sa Dios alang sa iyang mga sala.'

Ang iyang higala, ang bulahan nga si Sophronius, miingon kaniya:

'Kinahanglan gayud nga malipay ka karon, Amahan, kay ang imong panon nagpuyo sa kalinaw, walay panagbangi o panaglalis, sama sa mga anghel sa Dios.'

Usa ka adlaw, gisultihan ni mga tesorero sa simbahan si Santo Juan nga sa taliwala sa daghang mga kabus adunay mga batan-ong babaye nga maayo og sinina nga nangayo og limos, ug gipangutana nila siya kon kining mga batan-ong babaye, sama sa ubang mga nangayo og limos, hatagan ba usab og limos. Mitubag ang Patriarka:

– Kung kamo tinuod nga mga sulugoon ni Kristo ug matinud-anong mga ministro sa mapainubsanon nga si Juan, nan hatagi sama sa gisugo ni Kristo, nga walay pagpabor sa bisan kinsa, ug walay pagsusi sa kinabuhi sa mga ginahatagan ninyo. Hibal-i ninyo nga dili namo gihatag ang among kaugalingon, kondili ang kang Kristo; busa hatagi kita sama sa Iyang gisugo. Apan kon nagtuo kamo nga dili igo ang kabtangan sa Simbahan alang sa ingon ka dako nga buhat sa kalooy, dili ko gustong mahilakip sa inyong kawalay pagtuo. Nagtuo ko sa Dios nga bisan pa kon magtapok sa Alexandria ang tanang kabus gikan sa tibuok uniberso aron mangayo og limos kanato, dili gihapon mahurot ang kabtangan sa atong Simbahan.

Ug aron dili sila mahimong gamay ang pagtuo, gisaysay sa santo ang mosunod:

'Sa dihang ako, sa edad nga napulo'g unom, naa pa sa isla sa Cyprus, usa ka gabii samtang natulog, nakakita ko og labing gwapa nga dalaga; nagsul-ob siya og hayag kaayo nga bisti ug korona sa mga sanga sa oliba sa iyang ulo. Nagtindog siya tupad sa akong higdaanan, gihikap ko niya ug gipukaw ko. Pagmata nako, nakita nako siya nga nagtindog sa akong atubangan, dili na sa damgo kondili sa tinuod, ug nangutana ko kaniya:

'Kinsa ka, ug giunsa man nimo pag-abot dinhi sa akong kwarto?'

Siya, nga nagtutok kanako uban sa hayag nga mga mata ug ngumisi uban sa malumo nga mga ngabil, miingon:

Ako ang panganay nga anak nga babaye sa Dakong Tsar ug ang una sa iyang mga anak nga babaye.'

Pagkadungog niini, mitungo ako kaniya. Nagpadayon siya:

'Kung himoon nimo ako nga imong kauban, ako mosinggit alang kanimo sa Hari alang sa usa ka dakong pabor ug dad-on ka sa Iyang Presensya, kay walay lain nga adunay ingon ana nga gahum ug kaisog sa Iyang atubangan sama kanako. Ako ang nagdala Kaniya gikan sa langit paingon sa yuta ug nakumbinsi Kaniya nga magsul-ob og unod sa tawo alang sa kaluwasan sa katawhan.'

Pagkahuman niya'g sulti niini, nahimong dili na siya makita. Natingala kaayo ko sa katingalahang panan-awon, ug miingon ko sa akong kaugalingon:

'Tinuod gayud, ang Kaluoy nagpakita kanako sa dagway sa usa ka dalaga. Gipatud-an kini sa korona sa oliba nga naa sa iyang ulo, nga usa ka timaan sa kaluoy; mao usab kini ang gipakita sa mga pulong nga gisulti niadtong dalaga: "Ako," ingon niya, "gidala ang Dios gikan sa langit paingon sa yuta, ug Siya nahimong tawo." Ang Magbubuhat, sa pagtan-aw sa pagkalaglag sa katawhan, nangandoy nga luwason sila gikan sa pagkaguba, gipalihok sa walay lain kondili kalooy, kay gusto Niya nga magpakita og kalooy sa Iyang binuhat. Busa, bisan

kinsa nga gustong makakaplag og pabor sa Dios kinahanglan magpakita og kalooy sa ilang isigkatawo ug maghatag og limos.

Busa, pagkahuman nako sa paghunahuna niini sa akong kaugalingon, dali-dali ko nga mibangon ug miadto sa simbahan sa pagsubang sa adlaw. Sa dalan, nakasugat ko og usa ka hubad nga pulubi nga nagkurog sa katugnaw. Gihubad nako ang akong panapton sa gawas ug gihatag kini sa pulubi, samtang nag-ingon sa akong kaugalingon: 'Karon masayran nako kon tinuod ba ang akong nakita o usa ra ba kini ka ilusyon' – ug nagpadayon ko sa akong paglakaw. Sa dili pa ko makaabot sa simbahan, nakasugat ko og usa ka tawo nga nagsul-ob og puti nga mitugyan sa akong kamot og usa ka pakete nga adunay usa ka gatos ka pilak nga sinsilyo. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya: 'Higala! Kuhaa kini ug gamita sumala sa imong gusto.'

Gidawat ko kini nga malipayon, apan dali ra nako gibati ang pagbasol sa akong gibuhat, kay naghunahuna ko nga walay pulos kanako ang sulod sa pakete; busa nibalik ko, aron ibalik ang akong nadawat; apan, bisan pa sa akong pagpangita pag-ayo, wala na nako makita ang tawo nga naghatag kanako sa pakete. Unya nasabtan nako nga ang akong nakita mao ang kamatuoran, ug dili usa ka ilusyon. Ug sukad niadto, matag higayon nga mohatag ko ug bisan unsa sa usa ka kabus, gusto nako sulayan kon gantihan ba ko sa Ginoo niini, sama sa Iyang giingon, usa ka gatus ka beses. Ug human nako kini masulayan sa daghang higayon, nakumbinse ko nga tinuod gayud kini. Sa katapusan, miingon ko sa akong kaugalingon: 'Undang, akong kalag, sa pagtu-aw sa Ginoo nga imong Dios!'

Usa ka adlaw, samtang si San Juan padulong sa ospital aron bisitahan ang mga masakiton (nga iyang ginabuhat kaduha o kakatlo matag semana), nakasugat siya og usa ka biyahero nga nangayo og limos. Gisugo ni Juan ang iyang sulugoon nga ihatag sa biyahero ang unom ka pilak nga sinsilyo. Pagkuha sa mga sinsilyo, mipadayon ang biyahero sa iyang dalan. Apan sa ulahi, aron sulayan ang pagkamaabiabihon sa santo, gipausab niya ang iyang sinina ug, pinaagi sa lain nga agianan, nakigkita pag-usab siya kang Beato Juan ug nangayo kaniya:

'Tabangi ako, ginoo, usa ka pobre nga bihag.'

Gisugo pag-usab ni Juan nga hatagan siya og unom ka pilak. Apan ang sulugoon hilom nga miingon sa patriyarka:

'Imong Kahaladman, sigurado gayud nga mao kini kana nga parehas nga pulubi nga nakadawat og unom ka pilak kaniadto.'

Apan ang patriyarka, nagpakaaron-ingnon nga wala madungog ang maong pahayag, gibalik pag-usab ang iyang sugo nga hatagan ang pulubi og unom ka sinsilyo. Ang biyahero, pagdawat pag-usab og limos, mibag-o pag-usab sa iyang sinina ug, sa pag-agi sa lain nga dalan, nakasugat sa patriyarka ug nangayo kaniya og limos sa ikatulong higayon. Miingon pag-usab ang sulugoon sa patriyarka:

'Imong Ginoo! Ang tawo nga nakakuha og unom ka pilak gikan kanimo sa unang ug ikaduhang higayon karon nangayo na usab og limos sa ikatulo ka higayon.'

Unya mitubag ang balaan sa sulugoon:

'Hatagi siya og dose ka sinsilyo; dili ba si Kristo ang nagsulay kanako?'

Usa ka negosyante, nga nawala ang tanan niyang bahandi sa dagat ug nahulog sa hingpit nga kakabus, nangayo sa santo nga tabangan siya. Gihatagan siya sa santo og lima ka litro[7721] nga bulawan. Pagdawat niya sa bulawan, ang negosyante nakapalit og daghang paninda ug, misakay sa barko, mibiyahe paingon sa ubang mga siyudad. Apan, tungod kay nalunod ang barko, nawala pag-usab ang tanan niyang butang ug hapit na siya malumos. Unya mibalik siya kang San Juan ug gisultihan siya sa nahitabo. Miingon si Juan kaniya:

'Naa pud kay lain nga bulawan nga nakuha sa dili matarong nga paagi, ug imong gisagol kini sa bulawan sa simbahan nga akong gihatag kanimo. Mao nga nawala silang duha.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gihatagan siya niini og dugang bulawan, doble sa miaging kantidad, mga napulo ka litro. Apan sa ikatulong higayon, nakasinati pag-usab ang negosyante sa parehas nga kalamidad. Nawala ang tibuok kargamento niya sa dagat, ug wala na siya misugot nga magpakita sa nawong sa Patriarka, kundili naglingkod siya nga nagahilak sa iyang balay, nga nagwisik og abo sa iyang ulo ug nagplano sa pagpakamatay. Pagkahibalo niini, gitawag sa santo ang negosyante ug miingon kaniya:

[7721] Ang 'litra' usa ka libra, usa ka Byzantine nga yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka 'zolotniks'; sa pilak kini nagkantidad og hangtod 42 ka roubles, ug sa bulawan hangtod 606 ka roubles. Kinahanglan kini nga yunit ibulag gikan sa 'litra' nga gigamit sa pagsukod sa daghang mga butang ug likido.

'Ngano man nga magpaubos ka sa kaguol tungod sa imong kasubo? Salig ka sa Ginoo, ug dili ka niya biyaan! Apan sa akong hunahuna, kini nga kalisdanan miabot kanimo tungod kay nagpanag-iya ka og barko nga nakuha sa dili matarong nga paagi.'

Pagkahuman niini, gisugo ni Juan nga hatagan ang negosyante og barko sa simbahan nga puno sa trigo, ug dayon gipahawa siya. Pagdawat sa barko nga puno sa trigo, nilarga ang negosyante. Ug kalit lang, misaka ang kusog nga hangin ug gidala ang barko ngadto sa usa ka dili mailhi nga yuta. Ang negosyante, sa dihang nakita niya sa usa ka panan-awon ang iyang manulongan, si San Juan nga Mahinatagon, Patriyarka sa Alexandria, nga nagtindog sa ulahi nga tumoy sa barko ug nagmaniobra niini, nagpabilin nga puno sa paglaum nga, pinaagi sa pag-ampo sa santo, ang biyahe matapos sa malipayong paagi.

Sa laing pagkasulti: kung gusto nimo nga patas ang pagtratar kanimo sa uban, kinahanglan buhaton pud nimo ang susama.

Paglabay sa baynte ka adlaw ug baynte ka gabii, nakaabot sila sa baybayon sa Britanya. Aduna'y grabeng gutom niadtong panahona sa maong nasud. Ang mga tawo, pagkahibalo nga aduna'y barkong puno sa trigo nga miadto sa ilang siyudad, nalipay kaayo ug nagdali-dali sa pagpalit sa trigo. Busa, gibaligya sa negosyante ang trigo didto nga adunay ganansya, nga nadawat niya ang bayad sa katunga sa iyang nabaligya nga bulawan, ug sa lain nga katunga nga tingga[7722] . Sa iyang pagbalik nga biyahe, nakaabot siya sa Decapolis[7723] . Sa tinguha nga ibaligya ang tingga didto, nakita niya nga nahimong bulawan kini tanan. Sa ingon nga nahimong dato, malipayon nga mibalik ang negosyante sa Alexandria ug gisultihan ang tanan bahin niining katingalahang milagro, nga nahitabo pinaagi sa mga pag-ampo ug limos ni San Juan.

Sa usa ka higayon, samtang naglakaw paingon sa simbahan ang santo, miduol kaniya ang usa ka dungog ug mahimayaong tawo nga gikawatan sa mga kawatan ang tanan niyang kabtangan, nga nagbilin kaniya nga walay bisan unsa. Naluoy sa kamatuoran nga ang usa ka bantog ug iladong tawo kalit lang nahulog sa grabeng kakabus, ang patriyarka hilom nga mitan-aw sa usa ka sulugoon ug gisugo siya nga sultihan ang mga tig-atiman sa bahandi sa simbahan nga ihatag sa maong tawo ang kinse ka litro nga bulawan. Apan ang mga tesorero, sa dihang nakita nila nga gamay ra ang bulawan sa tesorerya sa simbahan, wala mosunod sa sugo sa patriyarka ug naghatag lang og lima ka litro, samtang gipreserbar nila ang napulo para sa ilang kaugalingon. Samtang ang balaan nga patriyarka pauli gikan sa simbahan, usa ka dato kaayo ug iladong babaye ang miduol kaniya ug gibutang sa iyang kamot ang usa ka dokumento, diin iyang gisulat nga nagdonar siya og lima ka gatus ka litro nga bulawan sa simbahan. Pagdawat ug pagbasa sa dokumento, nasabtan sa patriyarka, pinaagi sa grasya sa Espiritu Santo, nga wala gihatag sa babaye ang tibuok kantidad nga iyang gipangandoy nga ihatag. Gihimo kini sa Ginoong Dios aron mapadayag ang mga katiwala, nga wala maghatag sa tibuok kantidad sa pobre nga tawo nga gisugo sa patriyarka nga hatagan og kinse ka litro. Pag-abot niya sa balay, gitawag ni Juan ang mga katiwala ug gipangutana sila pila ang ilang gihatag sa tawo nga gikawatan sa mga kawatan. Mitung-an sila, miingon:

'Sumala sa imong gisugo, Kahalayan: kinse ka litro.'

Sa pagpadayag sa ilang mga bakak, pagkagahaman, ug pagkamasuwon, miingon ang santo kanila:

'Hinaut nga kuhaon sa Dios kaninyo ang usa ka libo ka litro nga bulawan, kay ang matinud-anong babaye nagtinguha unta og hatag kanamo og usa ka libo ug lima ka gatus. Apan tungod kay wala kamo motuman kanako ug gipugngan ninyo ang napulo, gipahimo sa Dios nga ang babaye usab mipugong og usa ka libo. Kung dili kamo motuo kanako, masayran ra ninyo kini sa dili madugay.'

Gipatawag niya ang babaye ngadto kaniya, ug gipangutana siya sa atubangan sa mga katiwala:

'Sultihi kami, maam, pila ka bulawan ang imong giplano nga ihatag sa simbahan kaniadto, tungod sa imong gugma sa Diyos?'

Siya, sa pagkahibalo nga ang iyang tuyo wala natago sa santo, miingon:

'Sa tinuod, Kahalangdon, pipila ka adlaw ang milabay naghukom ko nga ibutang ang usa ka libo ug lima ka gatus ka litro nga bulawan sa imong balaan nga mga kamot, diin naghimo ko og sinulat nga sertipiko. Apan karon, sa pag-abli nako niini, nakaplagan nako—wala ko kahibalo giunsa—nga ang pulong nga 'usa ka libo'

[7722] Ang Britanya, o karon nga Inglatera, nailhan sa karaang panahon tungod sa kadagahan sa tingga.

[7723] Ang Dekapolis, o ang Napulo ka Siyudad, sa amihanang bahin sa Palestina, mao ang mga siyudad nga gipuy-an sa mga Griyego.

gilabyan; 'lima ka gatus' ra ang nabilin, ug naghunahuna ko sa akong kaugalingon nga dili na angay sa Dios nga mohatag ko og labaw pa sa lima ka gatus ka litro sa imong balaang santuwaryo. Ug mao kana akong gibuhat.

Pagkadungog niini, ang mga tagdumala nahadlok kaayo ug naulaw, ug sa pagkahulog nila sa tiilan sa santo, nangayo sila og pasaylo.

Sa usa ka higayon, sa Alexandria, tungod sa paglusob sa mga langyaw[7724] , nagtigom ang daghang katawhan, nga miresulta sa grabeng gutom. Si San Juan, tungod sa kalooy sa mga nagagutom, gigasto ang tanang kabtangan sa simbahan ug nahimo pa gani siyang utang og usa ka libo ka litro nga bulawan. Unya usa ka klerigo nga mibalik og kaminyoon—ug tungod sa iyang pagbalik kaminyoon, dili na siya maordinar nga pari—nisulat sa mosunod ngadto sa patriyarka:

'Daghan kaayo kog trigo, nga gusto nako ihatag tanan kang Kristo pinaagi kanimo; nagasaad usab ko og usa ka gatus ug lima ka litro nga bulawan – himoa lang ko nga diakono.'

Ang santo, pagtawag kaniya, misugod sa pagsaway kaniya tungod sa iyang tinguha nga paliton ang balaang katungdanan pinaagi sa kuwarta.

'Maghinulsol ka sa imong sala ug kahadlok sa silot ni Giezi[7725] ; gamhanan kaayo ang Dios aron mapakaon kita sa panahon sa gutom bisan wala pa ang imong trigo.'

Sa dihang nagasulti pa siya, miabot ang usa ka sugo nga nagdala og balita nga duha ka barko ang miabot gikan sa Sicily[7726] nga nagdala og daghang trigo; sa pagdungog niini, ang patriyarka mihapa sa iyang mga tuhod ug nagpasalamat sa Dios, nga dili mobiya sa mga nagbutang sa ilang paglaum kaniya.

Angay nga balikan dinhi ang pagkamapainubsanon, pagkamaulawon, ug pagkawalay dautang tuyo ni San Juan. Duha ka klero ang gipahamtang og temporaryong ekskomunikasyon gikan sa Simbahan tungod sa usa ka paglapas. Ang usa kanila nangamubo, apan ang usa, sa pikas bahin, mas milalom pa sa iyang dautang tuyo ug, sa iyang kasuko batok sa patriyarka, nagbuhat og daghang dautang buhat. Pagkadungog niini, gusto siya tawagon sa patriyarka ug malumo nga dasigon nga biyaan ang iyang dautang buot; apan nakalimot siya sa pagbuhat niini, pinaagi sa Banal nga pag-atiman, aron alang sa kaayohan sa tanan, mapadayag ang pagka-mapainubsanon ug pagkamalumo ni Juan. Usa ka Domingo, samtang nagselebrar siya sa Banal nga Misa sa simbahan, nahinumduman ni Juan ang klerigo nga nasuko kaniya ug, sa samang higayon, nahinumduman usab niya ang mga pulong ni Kristo: *'Busa, kon magdala ka sa imong halad sa halaran ug didto mahinumduman nimo nga adunay gisupak kanimo ang imong igsoon, biyaan ang imong halad didto sa atubangan sa halaran, ug una ka nga moadto aron makig-uli sa imong igsoon, unya balik ka ug ihalad ang imong halad'* (Mat. 5:23–24). Pagkahuman, gitawag niya ang klerigo ug mihapa sa iyang tiilan, nangayo og pasaylo. Ang klerigo, sa pagkakita sa ingon nga pagpaubos sa iyang patriyarka, nabalot sa kahadlok ug siya mismo mihapa sa iyang tiilan, naghilak samtang nangayo og pasaylo. Busa, nakig-uli si Juan sa iyang klerigo, mibalik sa halaran ug, sa mapangahas nga paghalad sa halad, nakahimo siya, uban sa limpyo nga konsensya, sa paglitok sa mga pulong sa Pag-ampo sa Ginoo: *'ug pasayloa kami sa among mga utang, ingon nga among gipasaylo ang among mga mananapasaylo'* (Mateo 6:12).

Ang maong klerigo, pagkahuman nga nagbag-o, nagpadayon sa pagkinabuhi nga matarong ug pagkahuman giila nga angay sa pagka-pari.

Dili usab kulang sa kahibulongan ang laing pananglitan sa pagkamapainubsanon nga gipakita ni San Juan. Usa ka tag-iya sa karwahe sa Alexandria misulto og bastos ug mapintas nga mga pulong batok sa pag-umangkon sa bulahan nga lalaki, nga ginganlan og George. Pagbalik niya sa iyang tiyo, si George nagreklamo nga puno sa kasuko bahin sa lalaki nga misulto kaniya.

Sa dihang nakita niya nga ang iyang pag-umangkon nabalaka kaayo ug aron pahupayon siya, miingon si Juan:

[7724] Kini, siyempre, nagtumong sa paglusob sa Persia sa Ehipto niadtong 618, nga gipangulohan ni Khosrow.

[7725] Sa Ika-upat nga Basahon sa Mga Hari, gisaysay kung giunsa sa propeta Elisha pag-ayo sa komander sa Siria nga si Naaman gikan sa ketus nga wala magdawat og bayad. Apan si Gehazi, sulugoon ni Elisha, nga nagbasol nga wala magdawat ang iyang amo og bisan unsa gikan kang Naaman, naglimbong kaniya aron makuha ang daghang pilak ug duha ka sinina. Pagkahibalo ni Elisha niini, miingon siya kang Gehazi: 'Hinaut nga ang ketus ni Naaman mahulog kanimo ug sa imong mga kaliwatan hangtod sa walay katapusan.' Ug mibiya si Gehazi sa atubangan sa propeta, puti tungod sa ketus, puti sama sa niyebe (2 Mga Hari 5:1–27).

[7726] Usa ka isla sa habagatan sa Italya sa Dagat Mediteranyo, ilado sa pagkamabungahon sa yuta niini, ug busa giisip sa karaang panahon nga tipigan sa pan sa Italya.

'Nangahas pa gani kana nga salbahis sa pag-insulto sa akong pag-umangkon! Naga-panumpa ko sa Dios nga panimaloson ko kining nakasala ug atubangon siya sa paagi nga ang tibuok Alexandria mahibulong!'

Pagkahuman nga nakalma gamay sa mga pulong sa patriyarka, mihunong si George sa paghilak. Unya si Juan, nga malumo ug mapainubuson sa kasingkasing, misugod sa pakig-istorya kaniya:

'Minahal kong anak! Kung gusto ka nga mahimong akong paryente, andama dili lang ang pag-antos sa mga insulto, kondili usab ang pagdawat sa mga samad, ug pasayloa ang imong silingan sa tanan alang sa Dios. 'Gusto ba ka nga mahimong maharlika?' 'Kung mao, pangitaa ang pagkamaharlika dili pinaagi sa dugo, kondili pinaagi sa pagkamaayo. Ang tinuod nga pagkamaharlika gipalamutian dili ingon kaayo sa himaya sa mga katigulangan kondili sa mga maayong buhat ug kinabuhi nga makapahimuot sa Dios!'

Busa, pagkahuman niyang napakalma ang iyang pag-umangkon, gitawag sa santo ang tagdumala sa mga karwahehan ug gisugo siya nga ayaw pagkolekta sa buhis sa simbahan—nga obligado nga bayaran matag tuig sa tawo nga nagpasipala kang George—kundi tugotan siya nga mabuhi nga gawasnon.

Ug sa tinuod, si Juan, matinud-anon sa iyang pulong, gitrato ang nakasala sa paagi nga ang tibuok Alexandria nabigla: imbis nga silotan ug panimalos, gipakita niya kaniya ang pagkamaayo.

Tungod kay gusto niyang kanunay nga hinumduman ang iyang pagkamortal, nagsugo si Banal Juan nga himoan siya og kabaong, apan gisugo nga kini dili mahuman. Gisugo usab niya ang mga tagdumala nga moanha kaniya sa tanang solemne nga adlaw sa pista ug, sa atubangan sa tanan, mosulti sa kusog nga tingog:

'Imong Grasya! Wala pa mahuman ang imong kabaong; ipahuman kini, kay ang kamatayon moabot sama sa usa ka kawatan, ug wala ka kahibalo sa unsang takna kini moabot.'

Busa, si Santo Juan kanunay nga nagpabilin sa hunahuna ang kamatayon ug kanunay siyang andam niini.

Usa ka adlaw, usa ka adunahan nga maharlika miadto sa santo, ug nakita niya ang higdaanan sa santo nga natabonan og nipis nga habol. Pagbalik niya sa iyang panimalay, gipadala sa maharlika sa Patriarka ang usa ka habol nga nagkantidad og traynta'y sais ka piraso nga bulawan ug gihangyo siya nga tabunan kini sa iyang kaugalingon. Ang Patriarka, nga dili gustong masakitan ang maharlika, midawat sa habol sa iyang mapugos nga hangyo ug gitabonan kini sa iyang kaugalingon sulod lang sa usa ka gabii. Samtang gibuhat niya kini, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Kaluoy-a, ikaw nga malain nga Juan, kay samtang nagbabalot ka sa bililhon nga habol, ang mga igsoon ni Kristo—ang mga kabus—nagkatugnaw sa katugnaw. Pila kaha ka tawo ang nagpabilin sa gabii nga walay tabon sa hangin ug katugnaw, nga adunay gamay ra nga banig o gisi-gisi nga panapton! Pila kaha ka hubad nga tawo ang natulog sa tapok sa hugaw, nagkurog sa katugnaw, nag-antos sa doble—sa gutom ug sa katugnaw—nga wala matulog sa tibuok gabii, naghandum og pagkaon apan namatay sa katugnaw!

Kaluoy-a ako! Pila kaha ka mga kalag nga mapakaubsanon, sama ni Lazaro, ang naghandum nga mapuno ang ilang gutom sa mga tipik nga mahulog gikan sa akong lamisa! Kaluoy-a ako! Pila kaha ka mga biyahero ug langyaw ang naa niining siyudad, nga walay masulod nga ulo, nga sa paggahin sa ilang mga gabii sa kadalanan ug pag-antos sa tanang matang sa kalisod, nagpasalamat sa tanan ngadto sa Ginoong Kristo! Apan ikaw, Juan, nga nagtinguha sa makab-ot ang walay katapusang pahulay, nagpuyo dinhi sa kahayahay ug kalinaw ug naa kanimo ang tanan nimong gipangandoy: nagpuyo ka sa marangyang mga kwarto, nagsul-ob ka og humok nga bisti, nag-inom ka og bino, ug mokaon ka sa labing maayong isda. Ug labaw pa niini tanan, giputos pa gani nimo ang imong kaugalingon sa usa ka bililhon nga habol. Unsa kaha, busa, ang imong gilauman sa umaabot nga kapanahonan? Dili, maluoy nga Juan, pinaagi sa pagkinabuhi og ingon niini dili ka magpanunod sa walay katapusang Gingharian, kondili madungog nimo ang sama sa giingon sa manggaranon nga tawo sa Ebanghelyo: *'Ikaw buang! Niining gabii pa gani kuhaon ang imong kalag; kinsa kaha ang makapanunod sa imong gipreparar?'* (Lucas 12:20). Ang Dios maoy akong saksi nga si Juan nga mapainubuson dili na magtabon sa iyang kaugalingon niining habol sa lain nga gabii, apan ang kuwarta gikan sa pagbaligya niini gamiton aron panapton ang mga kabus ug mga nanginahanglan!

Sa pagsubang sa adlaw, nagdali ang santo sa pagdala sa habol sa merkado aron ibaligya, aron sa kwarta nga makuha niya, makapalit siya og sinina para sa mga walay-wala. Apan samtang gibaligya ang habol, nahitabo nga ang maharlika nga naghatag niini kang Balaan Juan naglabay diha. Sa dihang nakita niya nga gibaligya kini, gipalit kini sa maong maharlika ug gibalik kini kang Juan, nga naghangyo kaniya nga tabonan ang iyang kaugalingon niini. Gikuha sa santo ang habol ug gipadala kini aron ibaligya pag-usab. Ang maharlika, pagkakita

nga gibaligya pag-usab ang habol, gipalit kini sa ikaduhang higayon ug gibalik kang Juan, nga naghangyo nga siya mismo ang magsul-ob niini. Apan si Juan, gipadala pag-usab ang habol aron ibaligya sa ikatulo ka higayon, apan gipalit usab kini sa ikatulo ka higayon sa maharlika ug gibalik kini kang Juan. Human niini, nagpadala si Juan og sulat sa maharlika:

'Tan-awon nato kinsa sa ato ang unang kapoy: ako ba sa pagbaligya niini, o ikaw sa pagpalit ug pagbalik niini kanako.'

Sa ingon niini, nakadawat si San Juan og daghang bulawan gikan sa maong maharlika, nga iyang gipangbahin-bahin sa mga kabus.

Ang bulahan nakahibalo unsaon pagdani bisan sa mga kuripot ug mahiligon sa kuwarta aron mohatag og limos. Sa pagkahibalo niya sa usa ka obispo nga ginganlan og Troilus, nga kuripot kaayo ug mahiligon sa kuwarta, giimbitar ni Juan siya nga mouban kaniya sa ospital aron bisitahan ang mga masakiton ug ang mga kabus. Sa pagkahibalo nga adunay bulawan si Troilus, miingon siya kaniya:

'Amahan Troilus! Mao ni ang imong higayon nga pahupayon kining mga kabus nga igsoon pinaagi sa paghatag kanila og limos.'

Si Troilus, nga nahuya nga ipakita nga kuripot siya, misugod, batok sa iyang kabubut-on, sa paghatag og limos sa tanan, gikan sa una hangtod sa katapusan, ug nagasto og traynta ka litra nga bulawan. Apan pagkahuman, nagmahay siya nga nakahatag siya og ingon kadaghan nga bulawan sa mga kabus. Sa pagpauli, si Troilus nasubo kaayo sa bulawan nga iyang gihatag nga nahugno siya sa higdaanan. Samtang nagpaabot, gipatawag siya ni San Juan, nga nagdapit kaniya sa panihapon. Wala mouyon si Troilus nga moadto sa panihapon, miingon nga masakiton siya. Sa pagduda ni San Juan sa hinungdan sa iyang sakit—nga nasakit siya samtang nagasubo sa kuwarta nga iyang gigasto—midala si San Juan og traynta ka litro nga bulawan uban kaniya ug mibyahe aron bisitahan ang masakiton. Pag-abot niya, miingon siya:

'Ani-a, gidala nako kanimo ang bulawan nga gipahulam nimo kanako sa ospital – dawata kini, ug hatagi ko og sulat nga nag-ingon nga gihatag nimo kanako ang ganti gikan sa Ginoo nga para unta kanimo alang sa bulawan nga imong gihatag.'

Sa pagkakita niya sa bulawan, nalipay kaayo si Troilus; ug pagdawat niya niini, dali siyang nabawi ang iyang panglawas ug dayon misulat sa mosunod:

'Makapang-ayo nga Dios! Ihatag ang ganti sa akong ginoong John, Patriyarka sa Alexandria, alang sa traynta ka litro nga bulawan nga akong gipang-apod-apod sa mga kabus, kay gibalik niya kanako ang akong bulawan.'

Pagdawat ni Juan sa maong sulat gikan kang Troilus, giimbitar niya siya sa iyang balay aron magpanihapon. Samtang nag-atiman kaniya, ang santo nag-ampo sa sulod sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios nga luwasa si Troilus gikan sa ingon nga kahakog. Ug niadtong gabii mismo, nakakita si Troilus sa usa ka panan-awon og usa ka labing matahum nga balay nga dili masukod ang kaanyag, diin sa ibabaw sa mga pultahan niini adunay bulawanong inskripsyon: 'Puy-anan ug walay katapusang pahulayan ni Obispo Troilus'.

Nalipay kaayo si Troilus sa ingon ana ka maanindot nga balay nga giandam para kaniya. Apan kalit lang mitungha ang usa ka mahimayaon ug makahadlok nga tawo, nga sama sa usa ka opisyal sa hari[7727] , ug miingon sa mga sulugoon:

'Gisugo sa Ginoo sa tibuok kalibutan nga pahawaon kining inskripsyon.'

Ug dayon gipapas kini sa mga sulugoon. Sa ikaduhang pagpakita, miingon pag-usab ang maong tawo sa mga sulugoon:

'Isulat kini: mao kini ang puy-anan ug walay katapusang kapahulayan ni Juan, Patriyarka sa Alexandria, nga gipalit kini para sa iyang kaugalingon sa kantidad nga traynta ka litra nga bulawan.'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, napuno si Troilo sa kahadlok; masubo kaayo siya nga nawala kaniya ang panimalay nga giandam alang kaniya sa langit ug gisaway ang iyang kaugalingon tungod sa iyang paghigugma sa bulawan. Pagmata niya, midali siya ngadto kang balaan Juan ug gisultihan siya sa iyang nakita. Si balaan Juan, sa iyang kanunay nga pagkamaulawon, naghatag kaniya og tambag ug gipahawa siya nga malinaw. Sukad niadto, mibag-o si Troilo ug nahimong mapinanggaon ug maloloy-on kaayo sa tanan.

[7727] Cuvicularis – usa ka tig-andam sa higdaanan sa hariang korte.

Ang Ginoo, nga kaniadto misulay sa pagkamapailubon sa matarong nga si Job, gisulay usab ang bulahan nga si Juan sa usa ka grabeng pagsulay. Usa ka adlaw, ang mga barko nga iya sa Simbahan sa Alexandria, nga puno sa mga kargamento, naglayag sa Dagat Adriatico[7728] . Kalit lang mitumaw ang bagyo, kauban ang kusog kaayong balud nga hapit nalunod ang mga barko. Dako kaayo ang katalagman nga napugos sila sa paglabay sa tibuok kargamento sa dagat. Nahitabo kini pinaagi sa Balaang pagdumala, *'aron ang pagkamatinud-anon sa inyong pagtuo—nga mas bililhon pa kaysa bulawan nga malaglag, bisan pa kini masulayan sa kalayo—makaplagan nga magbunga og pagdayeg, himaya, ug dungog sa pagpadayag ni Jesu-Cristo'* (1 Pedro 1:7)[7729] . Adunay napulo'g tulo ka barko, ug ang kantidad sa tanang kargamento miabot sa tulo ka libo ug tulo ka gatus ka litra nga bulawan. Sa pagkawalay niining bahandi, nga magamit unta niya sa pagpakabusog ug pagpanapton sa mga kabus sa dugay nga panahon, gidala ni San Juan kini uban sa pagpasalamat, kanunay niyang giuli ang mga pulong ni Job: *'Ug miingon siya: "Hubo ako nga gikan sa sabakan sa akong inahan, ug hubo usab ako nga mobalik. Ang Ginoo naghatag, ug ang Ginoo nagkuha; [sumala sa pagbuot sa Ginoo, mao kini ang nahitabo;] bulahan ang ngalan sa Ginoo!"'* (Job 1:21).

Apan sa dihang daghan sa mga nangunang lungsuranon sa siyudad ang miadto kaniya, nga gustong pahupayon siya sa iyang kasubo, mitubag siya kanila:

'Ako ang angay basulon sa pagkawala sa kabtangan sa simbahan, kay kung wala ko namahitas-on sa paghatag og ingon ana kadaghang limos, dili unta nawala sa dagat ang ingon ana bili nga kabtangan. Namahitas-on ako, nagahatag dili sa akong kaugalingon, kondili sa iya nga sa Ginoo. Busa ang Ginoo, aron ako mapakumbaba, gitugotan nga mahulog ako sa ingon ani ka dakong kakabus, kay ang kakabus makapakumbaba sa tawo. Karon, bisan pa man, nasabtan nako nga tungod sa akong garbo, nawala ang akong ganti gikan sa Dios ug nakapahinabo ko og dakong kadaut sa mga kabus; kay ang mga wala na'y pagkaon magutom. Apan dili alang kanako, kondili alang kanila, dili biyaan sa Ginoo ang mga kabus ug ihatag Niya kanila ang tanan nilang gikinahanglan.

Busa, ang mga miabot aron pahupayon si Juan nakadawat usab og kahupayan ug pagtulun-an gikan kaniya. Ug sa dili madugay, gipadala sa Ginoo kang Juan ang doble sa kaniadto.

Si Juan naghatag og daghang limos sa mga kabus ug labi na siyang nitabang sa mga nakasinati og kalapasan. Sa usa ka higayon, samtang naglakaw siya paingon sa Simbahan sa mga Balaang Martir nga sila Cyrus ug Juan, usa ka pobre nga balo ang miduol kaniya ug, human isulti kaniya ang dakong sayop nga gibuhat kaniya sa iyang manugang, nangayo sa balaang patriyarka og proteksyon. Ang mga kauban ni Juan miingon kaniya:

'Imong Gracya, palihug paminawa ang hangyo niining balo sa diha nga mobalik ka sa imong balay!'

Mitubag ang santo:

'Unsaon kaha sa Dios pagdungog sa akong pag-ampo karon, kon dili ko dayon maminaw sa iyaha?'

Ug wala siya molihok gikan sa maong dapit hangtod nadungog niya pag-ayo ang pagreklamo sa balo ug naprotektahan siya batok sa sayop nga nabuhat kaniya.

Usa ka batan-on nga lalaki, pagkahuman sa kamatayon sa iyang mga ginikanan, napabilin nga walay bisan unsang paagi sa pagpanginabuhi. Si Juan, pagkakahibalo niini, nangutana sa mga kauban niya kon giunsa kining batan-on nahimong kabus (kay nakadungog siya nga dato kaayo ang iyang mga ginikanan). Gisultihan siya sa mga tawo nga mahadlok sa Diyos nga ang ginikanan sa batan-on mapinanggaon kaayo ug ilang gipangbahin ang tanang bahandi nila sa mga kabus, nga nagbilin lamang sa ilang anak og napulo ka litro nga bulawan. Apan sa wala pa siya mamatay, ang amahan sa batan-on (namatay na ang iyang inahan kaniadto), pagtawag kaniya, nagtanyag kaniya og kapilian tali sa bulawan ug sa usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Diyos, ug miingon:

'Akong pinalanggang anak! Sa tanan natong kabtangan, napulo na lang ka litro nga bulawan ang nabilin; among gisalig ang tanan natong butang sa kamot ni Kristo. Ingna ako, unya: unsa ang imong gusto—ang bulawan, o ang ikon ni Mahal nga Birhen, ang Inahan sa Dios, imong tig-amuma ug tigpanalipod?'

Ang batang lalaki, nga gisalikway ang bulawan, gikuha ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug nangayo nga ang bulawan ipangbahin-bahin sa mga kabus. Ug busa, bisan pa ang ilang katapusang kabtangan

---

[7728] Ang Dagat Adriatico, nahimutang taliwala sa mga peninsula sa Apennine ug Balkan.

[7729] Ingon niini gisulat sa Apostol Pedro ngadto sa mga Kristohanon sa Asia Minor, nga nag-awhag kanila nga dawaton ang ilang mga kasakit uban sa kalipay (1 Pedro 1:6), aron ang ilang pagtuo, nga nasulayan na, mapamatud-an nga mas bililhon pa kaysa bulawan nga malaglag, bisan pa kini masulayan sa kalayo (1 Pedro 1:7).

gihatag sa mga nanginahanglan. Sa dihang namatay ang iyang amahan, ang batang lalaki nahabilin nga walay-wala, ug karon nag-antos sa tanang matang sa kalisod. Bisan pa niini, siya nag-ampo adlaw ug gabii sa simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Pagkadungog niini nga sugilanon, namangha ang Banal nga si Juan sa pagkamatinud-anon ug kinaadman sa maong batan-on; nahigugma siya kaniya pag-ayo ug sukad niadto, sama sa tinuod nga amahan sa mga ulila, gitagad niya siya ug naghunahuna kung unsang kaayo ang iyang mapakita kaniya. Usa ka adlaw, tinago niyang gitawag ang iyang katiwala ug miingon kaniya:

'Gusto ko nga mosalig kanimo og usa ka tinago, apan pag-amping nga ayaw kini isulti bisan kinsa.'

Nisaad ang tagdumala nga iyang tipigan ang sekreto nga isulti sa santo kaniya. Unya miingon ang patriyarka:

'Adtoa, kuhaa ang karaang pergamino ug isulat niini ang usa ka huling testamento sa ngalan sa usa ka si Theonemptus, aron kini nga testamento maghatag og impresyon nga suod kitang duha, ako ug kining pobre nga batang lalaki, nga magparis.' Unya adtoa ang batan-ong lalaki ug ingna siya: 'Igsoon, nahibalo ka ba nga suod ka nga paryente sa Patriarka? Busa, makauwaw kaayo nga magpabilin ka sa imong kakabus.' Sa ingon niini, ipakita kaniya ang imong gisulat ug idugang: 'Bata, kung maulaw ka mosulti sa Patriarka nga paryente ka niya, ako na lang ang mosulti kaniya bahin kanimo.'

Pagkadungog sa mga sugo ni Juan, ang tagdumala mibuhat sumala sa gisugo sa patriyarka. Nagsulat siya og testamento sa usa ka gisi-gisi nga piraso sa pergamino, nga nagpaila sa pagkapareho sa batan-ong lalaki sa patriyarka. Unya, gitawag niya ang batan-ong lalaki ug gipakita kaniya ang testamento ug miingon nga nakit-an niya kini taliwala sa karaang mga papel sa iyang amahan. Pagkabasa sa testamento, sa sinugdan nalipay kaayo ang batan-on, apan unya nabati niya ang kaulaw tungod kay pobre kaayo siya ug nagsul-ob og gisi-gisi, busa nangayo siya sa steward nga siya na lang ang makig-istorya sa Patriyarka alang kaniya. Ang steward, pag-adto sa santo, gisulti niya ang hangyo sa batan-on, ug miingon ang santo:

'Ingna ang batan-on nga ingon niini ang Patriarka: Nahinumdom ko nga ang akong tiyo adunay anak nga lalaki, apan wala pa nako siya personal nga nakita. Maayo nga dad-on nimo siya kanako. Dad-a usab ang testamento uban kanimo.'

Gidala sa steward ang batan-on ug gipakita ang manuskrito sa balaang amahan. Gikuptan sa Patriarka ang batan-on nga puno sa gugma ug miingon:

'Maayo nga miabot ka, kay ikaw ang anak sa akong tiyo.'

Gihatagan sa santo ang batan-on og dako nga panulundon, gipalit siya og balay ug tanan niyang gikinahanglan sa kinabuhi, gipangasaw-an siya sa usa ka maharlikang dalaga, ug naningkamot siya nga mahimong dato, dungog-dungog ug matarong, aron matuman ang mga pulong sa salmo: *'Batan-on pa ako ug nangatuo na, apan wala pa gyud ko makakita nga gibyaan ang mga matarong, ni ang ilang mga kaliwat nga nangayo og pan'* (Salmo 36:25). Kanunay kaayo nga mibisita si San Juan sa mga masakiton, nga siya mismo ang nag-atiman, ug gihatagan og paglig-on ang mga nag-antos sa kamatayon pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nga nagtabang kanila sa takna sa ilang pagpanaw. Labaw pa, kanunay siyang nagselebrar sa Banal nga Misa alang sa mga minatay ug miingon nga ang Banal nga Misa nga gisaulog alang sa mga minatay nagahatag og dakong kaayohan sa mga namatay na. Ingon panamkon niini, gihisgutan sa santo ang usa ka hitabo nga nahitabo dili pa dugay sa isla sa Cyprus.

'Usa ka bihag gikan sa Cyprus,' miingon siya, 'gihuptan sa hugot nga bilanggoan sa Persia. Ang iyang mga ginikanan, nga nagpuyo sa Cyprus, gisultihan nga siya namatay na, busa nagminos sila kaniya sama sa usa ka patay.' Tulo ka beses sa usa ka tuig, gisugdan nila ang paghinumdom kaniya, naghalad sa simbahan alang sa iyang kalag aron ang Balaang Liturgiya mapasiugdahan. Paglabay sa upat ka tuig, nakalingkawas ang ilang anak gikan sa pagka-priso ug mibalik sa balay. Ang iyang mga ginikanan, sa dihang nakita siya, nabigla, nagtuo nga nabanhaw siya gikan sa mga patay. Nagmalipayon sila sa iyang pagka-gawas, ug gisultihan siya nila nga gisaulog siya tulo ka beses matag tuig. Nangutana ang anak kung sa unsang mga adlaw sila nagbuhat sa mga pagsaulog. Mitubag sila nga kini nahitabo sa Kapistahan sa Epipanya, sa Pasko sa Pagkabanhaw, ug sa Pentekostes. Pagkadungog niini, nahinumdom siya ug miingon:

'Niadtong mga adlaw, usa ka matahum nga lalaki ang moanha kanako sa akong bilanggoan nga nagbitbit ug lampara; ang mga kadena motangtang sa akong mga tiil, ug ako mahimong gawasnon. Apan sa uban nga mga adlaw, mobalik ko sa pagkadenado, sama sa usa ka priso.'

Si Banal Juan dili kaayo gustong mosaway sa mga tawo tungod sa ilang mga sala, labi na sa mga monghe. Sa usa ka higayon, nahitabo nga wala sa hustisya iyang gisaway ang usa ka monghe, ug pagkahuman niadto, wala na siya modawat og bisan unsang akusasyon batok kanila ug wala na usab siya mosaway kanila. Ang nahitabo mao kini. Usa ka batan-ong monghe ang naglibot-libot sa Alexandria sulod sa pipila ka adlaw uban sa usa ka batan-on ug gwapa kaayo nga dalaga. Sa pagkakita niini, ang uban nadani sa sayop nga pagtuo, nagtuo nga nagkinabuhi siya og daotan uban kaniya, ug gisumbong nila ang maong panghitabo sa balaang patriyarka. Gisugo sa Patriarka nga dakpon dayon silang duha, silotan sa pisikal nga paagi, ug ipriso nga bulag sa usag usa sa usa ka kal-ang. Sa pag-abot sa gabii, ang monghe mitungha sa damgo sa Patriarka, gipakita niya kaniya ang iyang mga abaga nga grabe kaayo ang pasa tungod sa pagpanakit, ug nangutana kaniya:

'Mao ba kini ang imong gusto, Kahalangdon? Mao ba kini ang imong nahibal-an gikan sa Apostol sa pag-amuma sa panon ni Cristo, dili pinaagi sa pagpugos kondili sa boluntaryo (1 Ped. 5:2)? Tuohi ko: nadani ka, sama sa usa ka tawo!'

Sa ingon niini nga mga pulong, mihawa siya kaniya. Ang Patriarka, bisan pa, pagmata gikan sa iyang tulog, nagpamalandong sa kahulugan sa iyang nakita; ug, sa pagkahibalo sa iyang sala, mipahimutang sa iyang higdaanan, nagahilak ug nagasubo. Sa pagsubang sa kaadlawon, nagmando siya nga dad-on sa iyang atubangan ang monghe, aron makita kon susama ba siya sa hulagway nga nagpakita kaniya sa iyang damgo. Ang monghe miabot uban sa dakong kalisud, kay halos dili na siya makalihok tungod sa daghang samad. Ang Patriarka, sa pagkakita kaniya, napaluyong ang dila, wala'y masulti, ug nagpasiugda lang sa iyang kamot nga moupo ang monghe tupad niya. Unya, pagkahuman mibalik ang iyang kaisog, gisugo niya ang monghe nga tangtangon ang iyang sinina ug ipakita ang iyang mga abaga, aron masuta kon grabe ba kaayo ang samad sama sa iyang nakita sa damgo. Sa dihang, human sa daghang hangyo, gisugdan na sa monghe ang pagtangtang sa iyang mga bisti, nakita sa tanan nga usa siya ka eunuco. Ang Patriarka, sa pagkakita sa iyang samdan nga lawas, dako kaayo ang iyang pagbasol sa nahitabo ug, pagtawag niya sa mga nangdaot sa monghe, gipahawa sila sa Simbahan sulod sa tulo ka tuig; sa bahin sa monghe, nangayo siya og pasaylo kaniya:

'Pasayloa ko, igsoon,' ingon niya kaniya, 'kay wala ko kahibalo sa akong gibuhat. Nakasala ko sa atubangan sa Dios ug sa imoha. Apan, dili unta ka angay nakig-uban nga ingon ana ka-kampante sa usa ka batan-ong babaye, nga nakapasakit sa pagbati sa mga tawo sa kalibutan, kay nagsul-ob man ka sa sinina sa monghe.'

Mapainubsanon nga mitubag ang monghe:

'Imong Grasya, tuohi ako, dili ko magbakak kanimo, kondili mosulti ko sa kamatuoran. Kaniadto, sa dihang naa ko sa Gaza[7730] , ug padulong ko sa pagdayeg sa lubnganan sa mga balaan nga martir nga sila Cyrus ug John, kini nga batan-ong babaye nakigkita kanako sa gabii ug, sa pagkahulog niya sa akong mga tiil, nangayo siya sa akong kalooy uban sa mga luha nga ayaw ko pagdili sa pag-uban kanako. Apan gipahilayo nako siya ug midagan ko. Siya, bisan pa niana, misunod pag-ayo kanako ug misinggit:

'Gina-imploro ko ikaw sa Dios ni Abraham, nga miabot aron luwason ang mga makasasala ug maghuhukom sa buhi ug sa patay – ayaw ko pagbaya!'

Pagkadungog niini, miingon ko kaniya:

'Bata nga babaye, ngano man nga ingon ani ka'g hangyo kanako?'

'Hudiyo ako,' tubag niya samtang nagahilak, 'ug gusto nakong talikdan ang dautang pagtuo sa akong amahan ug mahimong Kristiyano. Gidaug-daug ko ikaw, Amahan! Ayaw ko pagsalikway, kondili luwasa kining kalag nga nagahandum nga motuo kang Kristo.'

Pagkadungog niini, nahadlok ko sa paghukom sa Dios ug gidala nako ang dalaga uban kanako, gitudloan nako siya sa balaan nga pagtuo. Pag-abot namo sa lubnganan sa mga balaang martir, gibunyagan nako siya sa simbahan ug, sa pagkamapainubsanon sa akong kasingkasing, nagbiyahe kami uban kaniya, nga nagtuyo nga ibutang siya sa usa ka kumbento.

Pagkadungog sa salaysay sa monghe, ang Patriarka misangpit sa gininhawa ug miingon:

[7730] Gaza – usa ka siyudad sa Palestina, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo, habagatan-kasadpan sa Jerusalem.

'Kita nga mga kalag nga mapintas wala'y ideya kung pila ka tinago nga sulugoon ang naa sa Dios sa Iyang pag-alagad.'

Gisugilon niya dayon ang iyang damgo sa tanan nga naa didto ug, pagkuha og usa ka gatos ka bulawan nga sinsilyo, gusto niya kini ihatag sa monghe; apan ang monghe misalikway sa pagdawat bisan usa, nga miingon:

'Kung ang usa ka monghe motuo nga ang Dios nag-atiman kaniya, dili na niya kinahanglan ang bulawan; apan kung gihigugma niya ang bulawan, dili siya motuo nga naglungtad ang Dios.'

Pagkahuman niya niini, mihukom siya sa patriyarka ug nilakaw. Sukad niadto, ang bulahan nga si Juan labi pang mitahud sa mga monghe; nagtukod siya og usa ka monasteryo aron mahatagan og pahulayan ang mga nagalibot-libot nga monghe ug naglikay sa paghukom.

Gitudloan sa Maayong Magbalantay ang iyang espirituhanong panon nga dili paghukman ang bisan kinsa, bisan pa og nahibalo sila sa sala sa uban, kondili tan-awa ang ilang kaugalingong mga sala imbis sa sala sa uban. Nahitabo nga usa ka batan-on nga lalaki gikan sa Alexandria milayas paingon sa Constantinople uban sa usa ka madre. Nagsugod ang tanan sa paghukom kaniya, nga nag-ingon:

'Gipahugno niya ang duha ka kalag: ang iya ug ang sa madre; ug labaw pa, nahimo siyang salabutan sa tanan.' Apan nasulat sa Ebanghelyo: *'Ka-alaot sa kalibutan tungod sa mga salabutan! Kay dili malikayan nga moabot ang mga salabutan; apan ka-alaot sa tawo nga pinaagi kaniya moabot ang salabutan'* (Mat. 18:7).

Unya si San Juan miingon kanila:

– Mga anak ko, undang na sa inyong paghukom, kay kamo usab nakasala sa duha ka sala: una, pinaagi sa paghukom sa makasasala, gilapas ninyo ang sugo sa Dios: *'Busa ayaw kamo paghukom sa bisan unsang paagi sa wala pa ang takdang panahon, hangtod moabot ang Ginoo, nga magpadayag sa natago sa kangitngit ug ipahibalo ang mga tuyo sa kasingkasing, ug unya ang matag-usa makadawat og pagdayeg gikan sa Dios'* (1 Cor. 4:5). Ug sa laing bahin, inyong ginapanamastamas ang inyong igsoon, nga wala kamo kahibalo kon nagpadayon pa ba siya sa pagpakasala o nakahinulsol na.

Aron tudloan sila, gisulti niya kanila ang mosunod nga sugilanon.

'Aduna'y usa ka monghe nga naglakaw sa kadalanan sa siyudad sa Tiro[7731] . Nakita siya sa usa ka puta nga ginganlan og Porphyria, nga ilado sa tibuok siyudad, ug misinggit siya sa likod sa monghe:

'Amahan! Luwasa ako, sama sa pagluwas ni Kristo sa malapastangan!'

Apan ang monghe, nga wala magtagad sa paghukom sa uban, miingon kaniya:

– 'Sumunod ka kanako!'

Ug gikuptan niya ang kamot niini, gidala niya kini gawas sa siyudad sa atubangan sa tanan. Human niini, misabwag ang hungihong sa tibuok siyudad nga gikuha sa monghe ang babayeng puta, si Porphyria, ingon niyang asawa. Samtang gidala siya sa monghe paingon sa kumbento, nakakaplag si Porphyria og usa ka biyud nga bata sa kilid sa dalan ug gidala kini, nga nagtuyo nga itudlo ingon niyang kaugalingong anak. Paglabay sa pipila ka panahon, pipila ka mga lungsoranon sa Tiro ang nahimong naa sa nasud diin nagpuyo ang tigulang ug si Porfiria. Sa ilang pagkahibalo nga siya adunay anak, ilang giingon kaniya sa pagpanamastamas:

'Maayo kaayo, Porphyria, nanganak ka.'

Pagbalik nila, gisultihan nila ang tanan nga si Porphyria nanganak og anak sa monghe: 'Nakita namo siya sa among kaugalingong mga mata,' ingon nila, 'ug siya adunay katingalahang pagkapareho sa monghe.' Sa dihang natagna sa tigulang ang iyang kaugalingong kamatayon ug ang iyang pagpanaw paingon sa Ginoo, miingon siya kang Pelagia (ingon sa bag-ong ngalan nga iyang gihatag kang Porphyria pagkahuman sa iyang pagpanumpa sa pagka-monghe):

'Adto kita sa Tiro, diin ako karon paingon. Gusto ko nga kauban ko ka.'

Sumusunod sa kabubut-on sa tigulang, miuban si Pelagia kaniya. Misulod sila sa siyudad, gidala nila ang bata nga pito na ka tuig ang panuigon. Pag-abot nila sa siyudad, nagkasakit ang tigulang, ug daghang mga lumolupyo ang miadto aron bisitahan siya. Unya miingon ang tigulang sa mga miadto aron bisitahan siya:

'Dala-a kanako ang insinsador.'

[7731] Ang Tiro, ang karaang kapital sa Fenicia, nahimutang sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, sa amihanan sa Palestina.

Gidala nila kini kaniya. Gikuha niya ang insinsero, gipangbubo niya ang nagdilaab nga uling gikan niini sa iyang dughan ug gihuptan kini didto hangtud nga nangabugnaw. Wala gisunog sa uling ang iyang lawas o ang iyang sinina. Sa pagkakita niini, miingon ang tigulang sa mga tawo:

'Bulahan ang Dios, nga kaniadto nagpanalipod sa tanom nga dili masunog sa kalayo! Siya ang saksi nga, sama sa paunsa kining mainit nga uling wala gisunog ang akong lawas ug ang kalayo wala nakaigo sa akong bisti, ingon usab, sukad pa sa adlaw sa akong pagkahimugso, wala ko mailhi ang bisan unsang sala sa unod.'

Pagkahuman niini, gihatag sa tigulang ang iyang espiritu sa Ginoo. Ang tanan nga nakasaksi niini nangahibulong ug naghimaya sa Dios, nga nagpaduol sa Iyang mga alagad nga nagahago sa tago ngadto kaniya. Pagkahuman gisaysay ni San Juan kini nga sugilanon sa mga tawo, gitudloan niya sila pinaagi niining mga pulong:

'Busa, akong mga igsoon ug mga anak, ayaw pagdali sa paghukom. Kanunay natong makita ang sala sa makasasala, apan wala nato makita ang iyang paghinulsol nga iyang ginabuhat sa tago.

Mao kini ang gibuhat sa maayong magbalantay sa pagtudlo sa iyang panon ug sa pagdumala sa Simbahan ni Kristo uban sa pagpaubos.

Nahitabo nga ang mga Persyano misulong sa ilang nasud. Si Juan, nga nahinumdom sa mga pulong sa Manluluwas: *'Kung gipanglutos kamo sa usa ka lungsod, lumayas kamo sa lain. Kay tinuod gayud nga isulti kaninyo, dili pa ninyo maagian ang tanang lungsod sa Israel sa dili pa moabot ang Anak sa Tawo'* (Mat. 10:23), nagpasiya siya nga pansamantalang molarga paingon sa Constantinople. Sa dihang misakay siya sa barko gikan sa Alexandria, siya nagkasakit ug napugos nga magpabilin sa iyang higdaanan. Ug tan-awa, sa usa ka panan-aw nakita niya ang usa ka hayag nga tawo nga naggunit og bulawanong sceptre ug miingon:

'Gitawag ka sa Hari sa mga hari ngadto kaniya.'

Gikan niining panan-awon, nasabtan sa santo nga nagkadool na ang katapusan sa iyang kinabuhi. Pagkahuman sa paglayag paingon sa iyang yutang natawhan sa Cyprus, wala na siya makapadayon sa iyang pagbiyahe ug, pag-abot niya sa iyang lungsod nga natawhan nga Amaphunt, malinawon siyang namatay ug mibalik sa Ginoo. Samtang nag-antos sa kamatayon, miingon si Santo Juan:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga giisip Nimo ako nga takus sa paghalad Kanimo sa Iyang gipanag-iya, ug nga sa mga butang ning kalibutan wala nay nahabilin para kanako gawas sa usa ka ikatulo sa usa ka pilak nga sinsilyo; apan bisan pa niini nga bahin, akong gibilin nga ihatag kini sa mga kabus.' 'Sa dihang gitudlo ako nga Patriarka sa Alexandria, nakakaplag ako sa akong diyosesis og mga walo ka libo ka litro nga bulawan; ug gikan sa mga halad sa mga matinud-anon nga mahigugma sa Diyos nakatigom ako og kapin sa napulo ka libo ka litro, nga tanan akong gihatag kang Kristo. Kaniya usab karon akong itugyan ang akong kalag[7732] .'

Ang Balaan gilubong sa iyang natawhan nga lungsod sa Amaphunt, sa Simbahan ni San Tikhon nga Milagrero, kauban ang duha ka obispo nga gilubong usab didto. Niadtong panahona, nahitabo ang mosunod nga panghitabo. Sa dihang gisulayan nila nga ibutang si Santo Juan tupad nila, ang mga lawas mibulag, mura'g buhi, mibulag gikan sa usag usa ug naghimo og luna sa tunga para sa lawas ni Juan. Ang tanan nga naa didto nakasaksi niini nga milagro sa ilang kaugalingong mga mata ug, napuno sa katingala, gipadayeg nila ang Dios.

Dili usab nato mapakyas nga hisgutan ang mosunod nga milagro, nga nahitabo pagkahuman sa paglubong kang San Juan. Usa ka babaye, nga nahulog sa grabeng sala ug nahuya nga ikumpisal kini sa iyang espirituhanong amahan, miduol uban sa pagtuo kang bulahan Juan samtang buhi pa siya, bisan pa man masakiton na ug hapit na mamatay. Nagluhod sa iyang tiilan, siya misinggit taliwala sa daghang luha:

'O labing bulahan! Ako usa ka grabe ka makasasala, ug ang akong sala ingon ka grabe nga dili ko kini ikapadayag bisan kinsa. Apan nahibalo ko nga kon gusto nimo, mapatawad ko. Kay ang Ginoo miingon kanimo: *'Bisan unsa ang imong paghigot dinhi sa yuta, kini pagahigoton usab sa langit; ug bisan unsa ang imong pagbuhi dinhi sa yuta, kini pagabuhi usab sa langit'* (Mat. 16:19; Juan 20:23).

Mitubag ang Bulahan:

'Kung miabot ka uban sa pagtuo, isugid ang imong sala sa akong atubangan.'

[7732] Namatay si Balaan Juan niadtong Nobyembre 11, 619. Ang iyang pista gisaulog kada Nobyembre 12 tungod kay sa Nobyembre 11, solemne nga gisaulog sa Ehipto ang pista sa martir nga si Mina, samtang sa Constantinople gisaulog ang pista ni Teodoro nga Studite. Ang mga relikya ni San Juan nga Mahinatagon unang gidala sa Constantinople (23 Enero), ug sa ulahi sa siyudad sa Pressburg sa Hungary, diin nagpabilin kini hangtod karon.

Niingon ang babaye niini:

'Ginoo, dili nako ikumpisal ang akong sala, kay nabug-atan ko sa dakong kaulaw.'

Miingon kaniya ang Pari:

'Kung sobra ka kaulaw nga ikumpisal kini sa imong kaugalingong mga ngabil, adto ka, isulat kini sa usa ka piraso nga papel ug dad-a kini kanako.'

Apan miingon siya:

'Dili gani nako kana mahimo.'

Unya miingon ang santo:

'Isulat kini, selyoha, ug ihatag kini kanako.'

Pagkahuman niya pagsulat sa iyang sala, nangayo ang babaye sa santo nga ayaw pagbungkag sa selyo o pagbasa sa iyang sulat. Pagdawat ni Juan niini, namatay siya pagkahuman sa ikalima ka adlaw. Wala niya gisultihan bisan kinsa bahin sa maong sulat. Wala ang babaye sa siyudad niadtong panahona. Sa buntag, pagkahuman sa iyang lubong, miabot kining babaye sa siyudad ug sa dihang nahibaloan niya nga namatay ug gilubong na si Patriarka , nagmasubo siya kaayo, kay nagtuo siya nga pagkahuman sa iyang kamatayon, gikuha sa uban ang iyang sulat ug nabasa ang iyang sala. Pag-abot niya sa kabaong sa santo, misinggit siya kaniya nga daw buhi pa siya:

'Tawo sa Dios,' iyang gisiyagit, 'wala ko kaisog nga ako mismo ang mokumpisal sa akong sala kanimo, ug karon nahibal-an na kini sa tanan. Oh, unta wala nako gihatag kanimo kana nga dokumento nga naglangkob sa akong mga sala. Ka-ulaw nako, kawawa nga babaye! Nahiya ko sa atubangan nimo, apan karon napuno ko sa labi pang dakong kahuya, ug nahimong kataw-anan ko sa tanan. Bisan pa niana, dili ko mobiya sa imong lubnganan hangtod isulti nimo kanako kung asa nimo gibutang ang akong sulat. Kay dili ka patay, apan nagpadayon ka gihapon sa pagkinabuhi hangtod karon."

Nagpabilin siya sa ingon ani nga kahimtang sa lubnganan ni San Juan sulod sa tulo ka adlaw. Sa ikatulong gabii, mibanhaw si San Juan gikan sa iyang kabaong, kauban ang duha ka obispo nga naghigda tupad kaniya, ug miingon sa nagahilak nga babaye:

'Babaye, hangtod kanus-a ka dili mohawa kanamo sa kalinaw ug undang sa pagbabad sa among sinina sa imong mga luha?'

Pagkahuman niini, gihatag niya kaniya ang usa ka selyadong sulat, nga nag-ingon:

'Kuhaa ang imong sulat ug, pagkahuman nimo kini gisi, tan-awa sa sulod.'

Pagkahuman niini, mibalik sa ilang mga kabaong ang mga patay. Ang babaye, pagkuha sa sulat, nakita nga buo pa ang selyo; ug sa pagbuka niini, iyang nakita nga napapas ang iyang gisulat, ug sa baylo niini gisulat ang:

'Tungod sa akong sulugoon nga si Juan, gipasaylo na ang imong sala.'

Ang babaye, nga nadawat ang milagrosong pagpasaylo sa iyang mga sala, nalipay kaayo ug mibalik sa iyang balay, naghimaya ug nagdayeg sa Dios ug nagpasidungog sa Iyang balaan, si San Juan nga Mapinanggaon, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, nga ipakita usab kanato sa Ginoo ang Iyang kaluoy, pahawaon ang tanan natong mga sala, ug isulat kita sa Basahon sa Kinabuhi hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 8:

Pinaagi sa imong pagkamapailubon nakuha nimo ang imong ganti, O halangdong Amahan, nga wala'y hunong sa pag-ampo, gihigugma ang mga kabus, ug gitagbaw ang ilang mga panginahanglan: apan iampo kami kang Kristo nga among Dios, O bulahan nga si Juan nga Maloloy-on, aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Imong gipanghatag ang imong bahandi sa mga kabus, ug karon nadawat na nimo ang langitnong bahandi, O maalamon nga Juan: busa kita tanan nagpasidungog kanimo, samtang gisaulog nato ang imong handumanan, ug naghalad og limos sa adlaw sa imong ngalan!

Paghandum kang Banal nga Nilus nga Managpuasa.

Kumemorasyon sa Nobyembre 12

Ang Banal nga Nilus lumad sa Constantinople, diin siya nakadawat og labing maayong edukasyon, nakahibalo sa tanang kaalam sa pagtuon ug usa ka labing maalamon nga orador[7733] . Sa pag-abot niya sa pagkahamtong, siya nagminyo og usa ka birtuoso nga babaye, nga ila gihiusa ang duha ka anak – usa ka anak nga lalaki ug usa ka anak nga babaye. Tungod sa iyang mahimayaong pagkahimugso ug personal nga mga hiyas, gitudlo si Nilus nga prefect sa kapital[7734] . Nagpuyo siya og usa ka kinabuhi nga matinud-anon ug matarong; apan ang mga dautang batasan nga naghari sa imperyal nga korte nakapahadlok kaniya alang sa iyang kaluwasan ug napugos kaniya sa pagbiya sa hataas nga katilingban. Sa pagkahibalo niya sa kawalay pulos niining kalibutan, nga hingpit nga nahimutang sa dautan (1 Juan 5:19), ug sa pagkasiguro nga walay permanente, walay walay katapusan o matarong niini, kondili ang tanan baluktot ug puno sa kawalay-hustisya, Nagsugod si Nile sa pagpangita sa masipit apan makaluwas nga dalan padulong sa walay katapusang kinabuhi, nga puno sa tinuod ug dili mausab nga kalipay ug walay katapusang kalinaw. Gipangumbinsi niya ang iyang asawa nga mouyon sa iyang pagbiya sa kalibutan. Pagkahuman nila ipangbahin ang tanan nilang kabtangan sa mga kabus, ilang gihawa ang ilang mga ulipon nga lalaki ug babaye; unya ilang gibahin ang pag-atiman sa ilang mga anak. Ang asawa ni Neil midala sa ilang anak nga babaye, samtang siya midala sa ilang anak nga lalaki nga si Theodulus, kinsa iyang gidala sa pagbiya sa Constantinople, nga gibyaan ang kalibutan ug tanang kalibutanong pagka-apil[7735] . Ang asawa ni Nilus ug ang ilang anak nga babaye mibalik sa Ehipto, diin sa usa sa mga monasteryo sa kababayen-an, siya mipasa sa mga panata sa monastiko ug misugod sa masigasig nga pag-alagad sa Ginoo pinaagi sa mga buhat sa pagkamatinud-anon. Sa bahin sa bulahan nga Nilus, mibalik siya sa Bukid Sinai[7736] uban sa iyang anak nga si Theodulus; pagkahuman nga mitukod siya sa disyerto, gisubay niya ang kinabuhi sa mga halangdong amahan sa disyerto, gigahin niya ang iyang panahon sa pagpuasa, mga paningkamot sa pag-asketiko, masigasig nga pag-ampo ug pagbantay, ug pagpamatay sa unod pinaagi sa lain-laing mga buluhaton sa monastiko.

Didto, ang Reverendo nagpuyo sa usa ka langob nga iyang gikutkot sa iyang kaugalingong mga kamot, diin siya nagpuyo isip usa ka eremita sulod sa kap-atan ka tuig. Ang balita bahin kaniya dali nga mikaylap sa halayo ug halapad, ug daghang mga tawo gikan sa tanang ranggo ug kahimtang ang misugod sa pagduol kaniya alang sa giya ug pag-ampo.

Sa dihang nadungog sa reverendo ang pagbiya ni San Juan Crisostomo ngadto sa bilanggohan[7737] , mapangahas ug walay kahadlok niyang gipataas ang iyang tingog gikan sa iyang lawom nga kahilom ug dayon niyang gisaway si Emperador Arcadius, nga nagsulat kaniya og sulat nga adunay hugot nga pagsaway sa iyang mga kawalay-hustisya batok sa dakong santo.

Samtang nagpuyo siya isip eremita ug nagasunod sa mga asetikong praktis sa monastisismo, usa pa ka espesyal nga pagsulay ang gipadala kaniya aron masulay ang iyang gugma sa Ginoo. Gisalak sa mga Barbarians[7738] ang maong kamingawan; sama sa mga buangis nga hayop, kalit silang misalakay, nagpamatay og daghang balaang amahan ug nagdakop sa uban. Kauban sa uban, gidakop usab nila ang anak ni Nil, si Theodulus. Naghilak og mapait si Nilus alang sa iyang anak, labi na sa dihang nadungog niya nga gisilot siya sa mga barbaro aron ihalad sa mga diyos-diyosan. Apan gipanalipdan sa Dios si Theodulus nga buo ug himsog, kay gipalit siya sa Obispo sa Emesa[7739] gikan sa mga barbaro ug pagkahuman gitudlo siya nga klerigo sa Simbahan. Pagkahibalo niini, mibyahe si Nilus paingon sa siyudad sa Emesa ug gidawat siya didto uban sa dungog sa obispo, nga supak

---

[7733] Si San Nil natawo sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo ug usa ka disipulo ni San Juan de la Cruz

[7734] Usa sa labing taas nga ranggo nga opisyal, nga nagdumala sa senior nga administrasyon sa kapulisan sa siyudad.

[7735] Nahitabo kini mga tuig 390.

[7736] Ang Bukid Sinai nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Arabia, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Pula. Halos sukad sa sinugdanan sa Kristohanong monastisismo, ang Sinai nahimong pinalabi nga lugar alang sa asetikismo sa Sidlakan ug nailhan tungod sa mga katingalahang buhat sa mga monghe niini.

[7737] Niadtong tuig 405.

[7738] Kini, siyempre, nagtumong sa tribo sa Vlemmids, nga sakop sa usa ka Arabong tribo ug nagpuyo sa Arabia.

[7739] Ang Emes usa ka siyudad sa Syria, sa sidlakan sa Suba sa Orontes, nga nag-agos paingon sa Dagat Mediteranyo sa amihanan-kasadpan sa Syria.

sa iyang gusto, giordinar siya nga presbiter ug gihangyo nga magpabilin uban kaniya. Apan, sa dihang misalikway si Banal nga Nilus sa pagpabilin didto ug nagpasiya nga mobalik sa Sinai, gibalik sa obispo ang iyang anak kaniya ug gipahawa sila nga malinawon. Ang Bulahan nga Nilus, pagkahuman nga mibalik pag-usab uban sa iyang anak ngadto sa lugar sa iyang unang pagpuyo sa Sinai, nagpuyo didto sulod sa daghang katuigan sa wala pa siya malinawong mamatay ug moadto sa Ginoo[7740] . Ang Mapaambitong Nilus mibiya og daghang makapadasig nga asketikong sinulat, puno sa kinaadman, ug mga sulat ngadto sa nagkalain-laing mga tawo bahin sa lain-laing mga hilisgutan sa Kristohanong pagtuo ug pagkamapaambiton[7741] .

Paghinumdom sa Balaang Propeta Ahijah

Gisaulog sa Nobyembre 12

Ang Balaang Propeta Ahijah lumad sa lungsod sa Silo[7742] ug nabuhi sa panahon sa paghari ni Solomon ug ni Jeroboam[7743] . Sa panahon sa paghari ni Solomon, nagpahayag siya kang Jeroboam nga ang gingharian ni Solomon pagabahinon ug napulo ka tribo ang mobulag niini aron maporma ang Gingharian sa Israel. Sa pakigkita niya kang Jeroboam nga nag-inusara sa uma, Gihabog ni Ahijah ang bisti nga iyang gisul-ob ngadto sa napulo'g duha ka piraso ug gisugo nga ihatag ang napulo niini kang Jeroboam isip timaan nga ang Ginoo, ang Dios sa Israel, magahatag sa napulo ka tribo ngadto sa iyang kamot, kuhaon ang gingharian gikan sa kamot ni Solomon, ug ihatag ang Israel kaniya kon maglakaw siya sa mga dalan sa Dios. Sa ulahi, sa dihang nagmasakit si Abijah, anak ni Jeroboam, nagpanagna si Ahijah sa asawa ni Jeroboam nga ang tibuok panimalay ni Jeroboam laglagon tungod sa iyang dautang buhat, ug nga ang mga Israelita malatag paingon sa baybayon sa Eufrates. Natuman ang panagna ni Ahijah, nga nagsugod sa dayon nga kamatayon ni Abijah.

Ang Kinabuhi sa Bulahan nga si Juan nga Balahibo, ang Himagsaon sa Rostov

Gisaulog sa Nobyembre 12

Mibuhi si Banal Juan sa siyudad sa Rostov atol sa paghari ni Tsar Ivan Vasilyevich nga Gakasilakon. Wala mailhi ang iyang gigikanan. Sa Rostov, nagpuyo siya isip usa ka balaan nga buang alang sa tinguha ni Kristo; wala siyay permanente nga puloy-anan ug usahay lang siya mibisita sa usa ka debotong balo ug sa iyang espirituhanong amahan, si Padre Pedro, ang pari sa Simbahan sa Tanan nga mga Balaan, aron magpahulay. Sa iyang panahon sa

---

[7740] Ang kamatayon ni San Nilus nga Asketiko nahitabo mga tuig 450. Naggugol siya og kinatibuk-ang 60 ka tuig sa disyerto.

[7741] Si San Nilus, sama sa iyang dakong magtutudlo, si San Juan de la Cruz, naghatag sa kadaghanan sa iyang panahon sa paghubad sa Balaang Kasulatan ug sa pagpatin-aw sa mga dogma sa pagtuo; siya labi nga nailhan tungod sa iyang mga sinulat nga asketiko. Ang iyang labing maayong asetikong buhat mao ang usa ka libro mahitungod sa pag-ampo. Gisundan kini sa: usa ka traktado sa *asetikismo,* sa boluntaryong *pagka-imol, sa mga bentaha sa nag-inusarang kinabuhi,* mga instruksyon para kang Eulogius nga naglangkob og matahum nga mga pamalandong bahin sa pagtalikod sa kalibutan, sa pagkamapailubon sa pakigbisog, sa pagkamapailubon sa mga kasakit ug sa pakigbisog batok sa mga pagbati, ug uban pa., 'Manwal ni Epictetus', nga nagtukod og mga lagda sa praktikal nga kinaadman nga gikuha gikan sa mga buhat niining paganong manunulat, nga giusab sa pipila ka bahin pinaagi sa Kristohanong mga ideya; ug ang mga sulat ni San Nilus, nga gipadala sa lain-laing mga indibidwal ug sa lain-laing mga okasyon, nga moral ang kinaiya. Ang tanang sinulat ni San Nilus, samtang mailhan sa taas nga kalidad sa ilang sulod, gipasiugdahan sa pagkaputli ug kaanyag sa ilang pinulongan; nagbubo kini og pagkamatinud-anon sa pagbati ug napuno sa gahum sa hunahuna, nga kanunay hayag sama sa kahayag sa Dios.

[7742] Ang Shiloh usa ka lungsod sa tribo ni Efraim, nahimutang hapit sa tunga-tunga gayud sa Yutang Saad. Dinhi, pagkahuman sa pagtabok sa Jordan ug sa pagdaug sa Yutang Saad, gitukod ang Tabernakulo ni Moises, nga naglangkob sa Kaban sa Tugon; busa dinhi gikan ang ngalan sa lungsod ('Shiloh' nagpasabot og 'kalinaw' o 'kaginhawaan'). Dako kaayo ang kahulugan niining siyudad sa Israel, apan sa ulahi gibaliwala sa Ginoo ang Iyang puloy-anan sa Shiloh tungod sa mga sala sa mga anak sa Israel.

[7743] Si Solomon, anak ni David, ang ikatulong Haring sa Israel—ang labing maalamon ug bantugan sa mga hari sa Israel—sa ulahi nadaut ang iyang paghari tungod sa moral nga pagkahugno ug idolatriya, mao nga gipikas sa Dios ang gingharian sa Israel gikan sa iyang kaliwatan, ug gihatagan si Jeroboam sa napulo ka tribo, nga kaniadto usa ka sulugoon ni Solomon apan pagkahuman sa pagbahin sa gingharian ni Solomon nahimong unang hari sa gingharian sa Israel. Ang ministeryo sa propeta Ahijah busa nagsugod gikan sa 1010 hangtod 963 BC.

Rostov, ang bulahan nga balaan nga buang si Juan—nga nailhan sa palayaw nga 'Dako nga Kuwelyo'—nga sa ulahi miadto sa Moscow ug gilubong didto sa Simbahan sa Intercession sa Moat—makig-istorya kaniya, sama sa iyang pagbuhat uban sa bantog nga asetik sa Borisoglebsk, si Santo Irinarkh.

Si Banal Juan sa Rostov kanunay nagbitbit ug nagbasa og usa ka pergamentong basahon – usa ka Salmo sa Latin. Wala mailhi kon kanus-a o diin niya nahibal-an kini nga pinulongan.

Namatay si Banal Juan niadtong Setyembre 3, 1580. Ang iyang lawas, pinaagi sa pag-atiman sa maong debotong balo ug sa iyang espirituhanong amahan, ang pari nga si Pedro, gilubong tupad sa Simbahan ni San Blas, sa likod sa halaran. Ang lubong gisundan sa mga timaan: misaka ang kusog nga bagyo, mikidlap ang kilat ug nurog ang dalugdog.

Pagkahuman sa pagpanaw sa Balaan, daghan ang misugod sa pagduol sa iyang kabaong; nag-awit sila og mga pag-ampo sa simbahan ngadto sa Ginoong Dios, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug ni Juan nga Mambabanhaw, nangayo og tubig nga pagabaw-an ug giinom kini, gisagol sa balas gikan sa lubnganan ni Beato Juan; ang uban gihaplasan ang ilang masakiton nga mga lawas niini ug, sumala sa ilang pagtuo, nangaayo sa nagkalain-laing mga sakit.

Pagkadungog sa mga milagro nga nahitabo sa lubnganan ni Beato Juan, gisugo ni Metropolitan Cirilo sa Rostov[7744] — nga gikapoy sa katigulangon ug nag-antos sa grabeng sakit, nga nawala na ang paggamit sa iyang mga bukton ug mga tiil — nga siya dad-on sa Simbahan ni San Juan nga Buhisan ngadto sa ikon ni San Juan ug sa lubnganan ni Beato Juan nga Buhisan. Sa panahon sa pag-ampo, samtang gibasa ang Balaang Ebanghelyo, dayon nabati sa nag-antos nga santo nga naayo siya sa iyang sakit; nabawi niya ang paggamit sa iyang kamot, aron makahimo na usab siya sa pagbuhat sa iyang balaan nga mga katungdanan ug pagdumala sa Metropolis sa Rostov, ug nabuhi pa siya sulod sa usa ka tuig ug lima ka bulan[7745] .

Daghang milagrosong pag-ayo ang nahitabo sa lubnganan ni Beato Juan taliwala sa mga masakiton nga nangabot didto uban sa pagtuo. Kining mga milagro narekord ug gipahibalo kang Tsar Mikhail Feodorovich.

Usa ka debotong negosyante, nga nakasaksi sa kaluoy sa Diyos ug daghang pagka-ayo sa iyang kaugalingon ug sa iyang panimalay, nagpatukod og simbahan ibabaw sa lubnganan sa Bulos.

Sa pagkakaron, ang mga relikya ni Beato Juan nagpabilin ilawom sa salog sa likod sa wala nga koro sa bato nga simbahan sa Tolgskaya Icon sa Inahan sa Dios, nga adunay kapilya sa kilid nga gipahinungod kang San Juan nga Manunulti ug sa Balaang Martir Blasiyo, nga gitukod niadtong ika-18 nga siglo.

Usa ka dako nga krus nga sipres nga iya sa Balaan ug usa ka salter nga gisulat sa matahum nga Gotikong sinulat dugay nang gipreserbar tupad sa lubnganan. Usa sa mga inskripsyon sa manuskrito nag-ingon nga si Santo Dimitri sa Rostov, samtang nag-inspeksyon sa mga simbahan sa Rostov pagkahuman sa iyang pag-ukol isip Metropolita sa Rostov niadtong 1702, napansin niya kini nga Salterio, nakita ang kadaut niini, ug gisugo nga ibalot pag-usab ug itago, sama sa kaniadto, sa lubnganan sa Banal. Ang lain nga inskripsyon, nga gisulat sa Latin, nag-ingon: 'Uban sa labing dakong pagrespeto, gikuptan nako kini nga basahon sa akong kamot ug gikahungan kini. Nil, Arsobispo sa Yaroslavl. 14 Mayo 1856'[7746] .

26 Nobyembre

13 Nobyembre (Daang Estilo)

[7744] Gidumala niya ang Metropolis sa Rostov sukad pa niadtong 1605, apan gikuha siya sa iyang katungdanan atol sa Panahon sa mga Kagubot ug nabalik siya sa iyang opisina niadtong 1612, sa dihang nagmartsa sila Pozharsky ug Minin aron luwason ang Moscow. Niadto si Metropolitan Cyril sa pagkamatay ni Tsar Boris Fedorovich Godunov ug, duol sa Moscow, gidawat ug gikoronahan si Tsar Mikhail Fedorovich Romanov, nga bag-ohay lang napili pagkahuman sa Panahon sa mga Kasamok.

[7745] Ang pag-ayo kang Metropolitan Kirill gi-tala niadtong 1618.

[7746] Ang alamat nga 'Mahitungod sa mga Milagro sa Balaan Juan nga Maloloy-on nga Balhibo, ang Tagahimo og Katingalahan sa Rostov', nga gikompila ug gipalapdan sa Rostov sukad pa sa ika-17 nga siglo, gipatik sa daghang higayon sa duha ka edisyon sa Yaroslavl Diocesan Bulletin (niadtong 1860 ug 1877) ug ingon nga mga bulag nga pamflet (niadtong 1877 ug 1884).

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Juan Chrysostom, Patriarka sa Constantinople

Gisaulog sa 13 Nobyembre

Si San Juan Crisostomo, kahayag sa kalibutan, magtutudlo sa uniberso, haligi ug basihanan sa Simbahan, magwawali sa paghinulsol, lumad sa Antioquia sa Siria ug natawo mga tuig 347. Ang iyang mga ginikanan, sila Secundus ug Anfusa, sakop sa nangunang mga sirkulo sa katilingban sa Antioquia ug nagpanghimatuud sa Kristohanong pagtuo. Si Secundus usa ka kumander sa militar ug adunay dungog nga posisyon; bisan pa, wala niya maimpluwensyahan ang pagpadako sa iyang anak, kay namatay siya samtang bata pa si Juan. Busa, ang tibuok responsibilidad sa pagpadako ni Juan nahulog sa iyang inahan, ang debotong si Anfusa. Tungod kay nawala ang iyang bana sa sayo pa niyang edad (mga baynte anyos siya niadto), nagpili siya nga dili na maminyo pag-usab, apan gihatag niya ang tibuok niyang kaugalingon sa pagpadako sa iyang anak. Gikan kaniya nadawat sa batan-ong si Juan ang iyang unang mga leksyon sa Kristohanong kamatuoran ug pagkamatinud-anon.

Pagpalig-on sa Kristohanong pagtuo sa iyang anak, gisalig ni Anfusa siya kang sofista Libanius ug pilosopo Andragaphius aron magtuon og retorika ug pilosopiya[7747] . Sa ulahi, sa dihang napulo'g walo na si Juan, siya—nga wala pa makadawat sa balaan nga pagbunyag, nga sumala sa kostumbre sa panahona gihatag sa pagkabatan-on—gipadala sa Atenas[7748] aron ipadayon ang iyang pagtuon sa retorika ug pilosopiya. Samtang nagtuon didto, dali ra kaayo nakalabaw si Juan sa iyang mga kaedad ug sa daghang mga pilosopo sa kinaadman, kay natun-an na niya ang tanang Griyegong libro ug siyensya, ug nahimong usa ka maalamon nga pilosopo ug usa ka maalamon nga orador.

Sa Atenas, aduna siyay usa ka labing malisyosong kaatbang sa pilosopong si Anphimios. Kining ulahi, tungod sa pagkainggit sa maayong dungog ni Juan, nagpanamastamas batok kaniya, ug nagpukaw og kasuko batok kaniya sa uban. Apan ang santo, uban sa tabang sa Diyos, napahiya ang iyang kaatbang ug sa samang higayon nakapabalhin sa daghang tawo ngadto kang Kristo. Nahitabo kini k sa mosunod nga paagi. Sa dihang si Amphimius, sa usa ka panaglalis kang Juan, misugod sa pagsulti og mga pulong nga blasphemous batok sa atong Ginoong Jesu-Kristo, kalit siyang gikuptan sa usa ka hugaw nga espiritu ug gisakit siya. Natumba si Anfimios sa yuta, nagkurog-kurog ug naglikay-likay ang tibuok niyang lawas, ang iyang baba dako kaayo nga abli, diin nag-awas ang bula. Sa pagkakita niini, nahadlok kaayo ang tanan nga naa didto, ug daghan ang nilayas sa kahadlok. Ang mga nabilin misugod sa paghangyo kang Juan nga pasayloon ug tambalan ang tawo nga gipanag-iya. Mitubag si Juan:

'Kung dili siya maghinulsol ug motuo kang Kristo nga Ginoo, kinsa iyang gisal-otan, dili siya maayo.'

Dali dayon mitubag si Amphimius:

'Giangkon ko nga walay lain Dios sa langit o sa yuta gawas sa Iyang giangkon ni Juan.'

Sa diha nga gisulti niya kini nga mga pulong, migawas ang hugaw nga espiritu gikan kaniya, ug mitindog si Anfimios, nga nabalik na ang iyang panglawas. Ang tanang katawhan nga nakasaksi niini nga milagro misinggit:

'Dako ang Kristohanong Dios! Siya ra gayud ang nagbuhat og mga milagro!'

Si San Juan, pagdili niya kang Amphimius sa pagpanamastamas sa Anak sa Dios ug pagpanudlo kaniya sa tinuod nga pagtuo, gipadala siya sa Obispo sa Atenas, ug si Amphimius, kauban ang tibuok niyang pamilya, midawat sa balaan nga bunyag gikan kaniya. Kauban ni Amphimius, daghan sa mga iladong lungsuranon sa siyudad ang misalig usab sa pagtuo ug nabunyagan. Pagkahibalo sa obispo nga kining pagbag-o sa mga Griyego ngadto kang Kristo nahitabo pinaagi sa pag-ampo ni Juan, nagpasiya siya nga i-ordinar si Juan isip pari ug pabilin siya sa Atenas, aron pagkahuman sa kamatayon sa obispo (kay tigulang na kaayo siya) si Juan ang mosunod kaniya isip obispo. Nabalo si Banal Juan niini, tinago siyang nilakaw gikan sa Atenas ug mibalik sa iyang yutang natawhan, ang Antioquia.

[7747] Ang mga Sofista mga magtutudlo sa retorika ug mga abogado. Si Libanius nakab-ot og dakong dungog isip magtutudlo sa retorika; si Julian nga Apostata nagtuon ubos kaniya, ug sa taliwala sa mga Amahan sa Simbahan, si Basil nga Dako nailhan nga usa sa labing lawom ug seryoso nga mga pilosopo sa iyang panahon.

[7748] Ang Atenas mao ang kapital sa Gresya, nahimutang sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Peninsulang Balkan. Sa panahon ni Chrysostom, nailhan kini tungod sa mga eskwelahan sa pilosopiya ug retorika. Nagtuon didto ang mga manggaranon ug edukadong batan-on. Sa laing bahin, pipila sa mga Amahan sa Simbahan nagtuon usab didto: Basil the Great, Gregory the Theologian ug uban pa.

Tungod kay gisalikway niya ang walay pulos nga himaya sa kalibutan ug ang tanang kalibutanong dungog, nagpasiya siya nga mopili sa usa ka mapainubuson nga kinabuhi sa pagka-monasto ug mag-alagad sa Dios, nga nagpasan sa dagway sa usa ka anghel. Si San Juan napadasig usab niini sa iyang higala nga si Basilio[7749] , nga taga-Antioquia usab. Tungod kay mag-uban silang nagdako, pareho silang gitudloan sa mga magtutudlo ug adunay lawom nga paghigugma sa usag usa, kay magkasinabtanay ang ilang espiritu ug pareho ang kinaiya. Kining si Basilio, nga siya mismo unang naghimo sa mga panata sa pagka-monasto, nagtambag sa iyang kaubanan – si San Juan – nga pilion usab ang kinabuhi sa pagka-monasto.

Gisunod ni Juan ang maayong tambag kaniya, busa gusto dayon siyang mibalik sa usa ka monasteryo ug mahimong monghe, apan gipugngan siya sa iyang inahan. Pagkahibalo sa tinguha ni Juan, mitan-aw siya kaniya nga puno sa luha ang iyang mga mata:

'Anak ko! Wala ko malipay nga dugay nakong nakigpuyo sa imong amahan; sa iyang kamatayon, sumala sa kabubut-on sa Dios, nahimo kang ulila ug ako usa ka balo. Apan walay kalamidad ang makapugos kanako sa pagminyo pag-usab o sa pagdala og lain nga bana sa balay sa imong amahan. Sa tabang sa Ginoo, mapailubon nakong gidala ang kasakit sa pagka-balo, nga nakakuha ko og dakong kalipay ug kahupayan sa kanunayng pagtan-aw sa imong nawong, nga susama sa nawong sa imong amahan. Labaw pa, wala nako gisayang ang kabtangan sa imong amahan, kondili gitipigan ko kini nga buo alang sa imong mga panginahanglan sa kinabuhi. Busa, ako nimong hangyoon, akong anak, ayaw ko pagbiyaan nga biyuda pag-usab, ug ayaw usab, pinaagi sa imong paglarga, pagpasiga pag-usab sa akong kasubo alang sa imong amahan nga karon namahupay na; apan hulat ka sa akong kamatayon, nga akong gihulat adlaw-adlaw. Sa diha nga imo na kong gilubong tupad sa mga bukog sa imong amahan, unya buhata ang imong gusto. Apan karon, pabilin ka uban kanako ug hulat lang gamay samtang buhi pa ko.'

Naluoy sa hangyo sa iyang inahan, nagpasiya si Juan nga dili pa mobiya sa balay sa pagkakaron; apan, samtang nagpabilin sa balay, gipulihan niya ang iyang mga mamahong sinina og yano nga sinina ug misugod sa pagpuyo sama sa usa ka monghe, nga gigahin ang iyang panahon sa pag-ampo ug pagtuon sa Pulong sa Dios. Niining panahona, nahimong suod si Juan kang Meletio, ang Obispo sa Antioquia, usa ka tawo nga may maayong kinaiya, nga nag-awhag kang Juan nga magpabunyag sa labing dali nga panahon; pagkahuman siya nabunyagan, gitudlo siya nga magbabasa sa simbahan. Gidumala ni Juan kining katungdanan sulod sa tulo ka tuig. Niining panahona namatay ang inahan ni Juan. Pagkahuman sa paglubong kaniya, gipangbahin dayon ni Juan ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus, gihatagan og kagawasan ang iyang mga ulipon nga lalaki ug babaye, ug nagpuyo sa monasteryo ni E[7750] , diin nahimong monghe siya, nagpaningkamot adlaw ug gabii alang sa Ginoo uban sa dakong kugi ug debosyon. Dinhi niya gisulat ang mga libro nga *On the Priesthood* ug *On Contrition*, nga naglangkob sa daghang mapuslanong butang, ug ang *Epistle to the Fallen Monk Theodore*[7751] .

Si San Juan gipanag-iya gikan sa Dios ang gasa sa pagtudlo ug ang grasya sa Espiritu Santo, nga napadayag kang usa ka monghe nga ginganlan og Isichius, nga nagpuyo niadtong monasteryo. Tungod kay tigulang na ug hingpit sa pagka-binuotan, si Isichius adunay gasa sa clairvoyance. Usa ka gabii, samtang

---

[7749] Dili kini nga Basil angay ipagubot sa bantog nga Amahan sa Simbahan nga si Basil the Great, nga lumad sa Cappadocia ug adunay taas na nga ranggo sa dihang bata pa si Juan; niadtong 370 nahimong obispo na siya, ug namatay siya niadtong 379.

[7750] Ang monasteryo nahimutang dili kaayo layo sa Antioquia, sa mga bukid nga duol niini.

[7751] Gisulat ni Crisostomo ang iyang 'Mga Pulong Mahitungod sa Pagka-Pari' sa mosunod nga okasyon. Samtang nagpuyo si San Juan uban sa iyang higala nga si Basil layo sa mga butang sa kalibutan, ang mga obispo nga nagtigum sa Antioquia nagpasiya nga ordinahon silang duha isip mga obispo; nakaabot ang balita niini kang Juan ug kang Basil. Si Juan, nga nagtuo nga dili pa siya andam sa husto nga pagtuman sa mga katungdanan sa usa ka magbalantay sa Simbahan ni Kristo, tinago nga nilayas gikan sa tanan, bisan pa sa iyang higala nga si Basilio, paingon sa kamingawan. Si Basilio, bisan pa niana, gikonsagral isip Obispo sa Rafana, duol sa Antioquia. Sa dihang nakigkita na usab siya kang Juan, gisugdan niya ang mahigalaong pagsaway kaniya tungod sa paglikay niini sa balaan nga katungdanan. Isip tubag niining mga pagsaway, gisulat ni San Juan ang 'Unom ka Pulong Mahitungod sa Pagka-pari', diin maanyag niyang gihisgutan ang hataas nga dungog sa ministeryo sa pagpastol. Ang Epistola kang Teodoro gisulat sa mosunod nga okasyon: Si Theodore, nga usa ka higala ni Juan, nakahukom nga magkinabuhi isip monghe, apan sa ulahi nibalhin ang iyang hunahuna, gibyaan ang kinabuhi sa monghe ug nagminyo. Tungod sa kasubo niini, misulat si Juan og duha ka epistula nga kusgan kaayo kang Theodore, diin, human niyang hayag nga gihulagway ang kawalay pulos sa kalibutan, iyang gihangyo ang iyang higala nga mobalik sa kinabuhi sa monghe. Nakaimpluwensya ang sulat kang Theodore: mibalik siya sa kinabuhi sa monghe, ug sa ulahi nahimong Obispo sa Mopsuestia (sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Asia Minor).

nagbantay ug nag-ampo siya, misaka ang iyang hunahuna ug nakita niya ang mosunod nga panan-awon. Duha ka maanindot nga lalaki, nagsul-ob og puti ug nagdan-ag sama sa adlaw, mibaba gikan sa langit ug misulod sa bulahan nga si Juan samtang nagbarog siya sa pag-ampo. Ang usa kanila naggunit og usa ka makina nga gisulatan, samtang ang usa pa naggunit og mga yawi. Pagkakita kanila, natukaw si Juan ug dali-dali siyang mihapa sa yuta sa atubangan nila. Sa samang higayon, gikuptan sa mga lalaki si Juan sa kamot, gitindog siya, ug miingon:

'Lig-ona ang imong kasingkasing ug ayaw kahadlok!'

Nangutana si Juan kanila:

'Kinsa kamo, akong mga ginoo?'

Mitubag dayon sila:

'Ayaw kahadlok, tawo sa tinguha, bag-ong Daniel, nga diin, tungod sa pagkabalaan sa imong kasingkasing, ang Balaang Espiritu mipuyo! Gisuwayan ka namo sa Dakong Magtutudlo, ang atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo.'

Pagkahuman niining mga pulong, usa sa mga lalaki nga nagpakita ang nag-unat sa iyang kamot ug gihatagan si Juan og usa ka rolyo, nga nag-ingon:

'Kuhaa kini nga rolyo gikan sa akong kamot! Ako si Juan, nga misandig sa dughan sa Ginoo sa Huling Panaag sa Panihapon ug nakadawat og mga langitnong pahibalo gikan Kaniya.[7752] Hinaut nga hatagan ka usab sa Ginoo og kahibalo sa tibuok kalawom sa kinaadman, aron mapakaon nimo ang mga tawo sa dili malaglag nga pan sa pagtulon-an ni Cristo ug, sa imong kaugalingong mga ngabil, mapahilom nimo ang mga heretiko ug mga Hudiyo nga nagpasipala batok sa Dios.

Ang usa, nga nag-unat sa iyang kamot kang Juan, gihatagan siya sa mga yawi, nga miingon:

'Ani-a kining mga yawi, kay ako si Pedro, nga gisaligan sa mga yawi sa Gingharian. Gisaligan usab ka sa Ginoo sa mga yawi sa balaang mga simbahan, aron bisan kinsa nga imong gapuson, mapugos, ug bisan kinsa nga imong buhian, mapalaya.'

Mibalik pagluhod si Bulahan Juan ug miyuko sa atubangan sa mga Apostoles nga nagpakita, nga nagaingon:

'Kinsa man ako, usa ka makasasala ug labing gamay sa tanang tawo, nga mag-andam ko sa pagdawat ug pag-ako sa ingon ka dako ug kahadlukan nga ministeryo?'

Apan ang balaan nga mga Apostoles nga nagpakita gikuptan siya pag-usab sa tuo nga kamot ug gitindog siya, nga nagaingon:

– 'Tindog, pagpakaisog, paglig-on, ug buhata ang gitawag kanimo sa atong Ginoong Jesu-Kristo, alang sa pagkabalaan ug pagpalig-on sa Iyang katawhan, alang sa kaluwasan nga Iyang gibubo ang Iyang dugo. Ipanudlo ang Pulong sa Dios; walay kahadlok nga hinumdumi ang Ginoo, nga miingon: *"Ayaw kahadlok, gamay nga panon! Kay ang imong Amahan malipay sa paghatag kaninyo sa Gingharian'* (Lucas 12:32)[7753] . Busa ayaw kahadlok, kay ang Kristo nga among Dios malipay sa pagbalaan sa daghang mga kalag pinaagi kanimo ug sa pagdala kanila ngadto sa kahibalo Niya. Tungod sa kamatuoran, mag-antos ka sa daghang mga pagsulay ug kasubo, apan batona kini uban sa kusog sa usa ka lig-on nga diyamante[7754] , kay pinaagi niini panunod nimo ang Gingharian sa Dios.

Pagkahuman niini, ang mga lalaki nga miabot naghimo og tanda sa krus ibabaw ni Juan ug, pagkahuman sa paghalok kaniya sa ngalan sa Ginoo, nilakaw sila. Gisultihan ni Isichius, ang Kagalang-galang, ang ubang mga igsoon nga eksperyensyado sa ascesis bahin sa iyang nakita, ug nangahibulong sila ug gipadayeg ang Dios, nga nagbantay sa Iyang mga sulugoon nga nagahago sa tago. Sa samang higayon, gisugo ni Hesychius nga dili nila isulti sa bisan kinsa ang bahin sa panan-awon, aron dili mahibalo si Juan ug mobiya kanila, ug dili sila mawad-an sa pag-uban sa ingon ka bantugang tawo sa Dios.

Si Banal Juan, sa iyang bahin, masigasig nga nangita sa iyang kaugalingong kaluwasan, nagpaningkamot sa pulong ug buhat; samtang malampuson siyang naningkamot alang sa iyang kaugalingon, gihagit niya ang uban

---

[7752] Mao kana, si San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo.

[7753] Sa maong talata, gitawag sa Ginoo ang Iyang mga disipulo, nga nag-awhag kanila nga dili magdikit sa mga butang sa kalibutan, kondili pangitaon una ang Gingharian sa Langit. Ang 'gagmay nga panon' nagtumong una ug labaw sa tanan sa mga disipulo, ug unya sa tanang sumusunod kang Kristo, nga daan nang gipili sa Dios alang sa Gingharian sa Langit.

[7754] Adamant – usa ka diyamante, ang pinakalisod nga bato, nga makaputol sa ubang mga bato.

nga mosunod sa iyang ehemplo ug gihangyo ang mga tapulan nga maningkamot alang sa langitnong mga butang, pinaagi sa pagpamatay sa ilang unod ug pagpailawom niini sa espiritu. Samtang nagbuhat siya sa usa ka matinud-anong paagi sa monasteryo, ang Bulahan naghimo og daghang mga milagro niining panahona.

Usa ka lumolupyo sa Antioquia, usa ka tawo nga dato ug halangdong kaliwatan, nag-antos pag-ayo sa sakit sa ulo, nga ang iyang tuo nga mata migawas ug nagbitay sa iyang aping. Gasto na niya ang kadaghanan sa iyang bahandi sa mga batid nga doktor, apan wala siya nakasinati og kahupayan gikan kanila. Unya, pagkadungog niya kang San Juan, miadto siya kaniya sa monasteryo; pagduol niya sa santo, giyakap niya ang iyang mga tiil, gihalokan kini ug nangayo og pag-ayo.

Miingon kaniya si San Juan:

'Ang ingon ani nga mga sakit moabot sa mga tawo tungod sa ilang mga sala ug kakulang sa pagtuo. Busa, kon motuo ka sa tibuok nimong kasingkasing nga si Kristo adunay gahum nga mag-ayo kanimo, ug kon mobalik ka gikan sa imong mga sala, makita nimo ang himaya sa Dios.'

Mitubag ang masakiton:

'Nituo ko, Amahan, ug buhaton ko ang bisan unsa nga imong sugo kanako.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gikuptan niya ang bisti sa bulahan nga si Juan ug gibutang kini sa iyang ulo ug ibabaw sa iyang masakiton nga mata. Kalit dayon nga nawala ang sakit, nibalik ang mata sa husto nga posisyon, ug ang tawo nahimong himsog sama sa wala pa gyud masakit; samtang naghatag og himaya sa Dios, mibalik siya sa iyang balay.

Sa samang paagi, usa pa ka lalaki nga ginganlan og Archelaus, usa ka tigulang sa siyudad sa Antioquia, nga nag-antos sa ketus sa iyang nawong, miadto kang San Juan ug nangayo og pag-ayo. Pagkahuman siya tudlo-on sa mga kamatuoran sa pagtuo, gisugo siya ni Juan nga hugasan ang iyang agtang sa tubig nga gisagol sa mga igsoon sa monasteryo. Pagkahuman niini, napalimpyo ang masakiton sa iyang ketus ug, pagbiya sa kalibutan, nahimong monghe.

Usa pa ka lalaki nga ginganlan og Eukleios, nga buta sa tuo niyang mata sukad pagkabata, miadto sa monasteryo diin nagpuyo si Beato Juan ug mipasa sa mga panata sa pagka-mona. Miingon kaniya si Juan:

'Hinaut nga pag-ayoon ka sa Dios, igsoon, ug pasigaon ang mga mata sa imong kalag ug sa imong lawas.'

Sa diha-diha nga nahisgutan sa santo kining mga pulong, kalit nga nabawi ang buta nga mata ni Eukleios, ug nakakita pag-ayo ang masakiton. Sa pagkakita sa katingalahan, nangahibulong ang mga igsoon ug miingon:

'Tinuod gayud, si Juan usa ka sulugoon sa Dios, ug ang Espiritu Santo nagpuyo sa sulod niya.'

Usa ka babaye nga ginganlan og Christina, nga nag-antos sa pagdugo, nangayo sa iyang bana nga dad-on siya kang Santo Juan. Pagkahuman gipahimutang sa bana ang iyang asawa sa asno, mibiyahe siya paingon sa monasteryo ug gibyaan siya sa ganghaan sa monasteryo, samtang siya mismo misulod aron makita ang santo ug misugod sa paghangyo kaniya nga ayohon ang iyang asawa gikan sa iyang sakit. Si Santo Juan miingon sa lalaki:

'Sultihi ang imong asawa nga usbon niya ang iyang dautang kinaiya ug undang sa pagka-malupigon sa pagtratar sa iyang mga sulugoon, hinumdumi nga siya usab gihimo gikan sa samang abog sama kanila[7755] .' Ug pasagdi siyang mag-atiman sa iyang kalag pinaagi sa paghatag og limos sa mga kabus ug sa walay hunong nga pag-ampo. Usab, praktisiha ang pagpugong sa kaugalingon ug magpabilin nga putli sa inyong kaugalingon sa mga adlaw sa pagpuasa ug sa mga balaan nga adlaw, ug ang Dios maghatag og kaayohan sa imong asawa.

Pagkahuman sa iyang pagpaalam, gisultihan sa bana ang iyang asawa sa tanan niyang nadungog gikan sa santo. Nisaad siya sa tibuok niyang kasingkasing nga tumanon ang tanan nga gisugo hangtod sa iyang katapusang gininhawa. Mibalik ang bana sa santo ug gisultihan siya sa saad sa iyang asawa. Mitubag ang santo:

'Lakaw na sa kalinaw! Gipaabli na siya sa Ginoo.' Pagbalik sa iyang asawa, nakita niya nga naabli na kini, ug nibalik sila sa ilang balay nga malipayon, naghimaya sa Dios.

Nahitabo nga niadtong panahona, dili kaayo layo sa monasteryo diin nagpuyo si Juan, usa ka mabangis nga leon ang mitungha, nga naglibot-libot sa mga dalan, nagakaon og mga tawo ug mga hayop. Daghang higayon nga ang mga lumolupyo sa kasikbit nga mga baryo magtigom aron hulaton ang mananap nga may dala nga armas ug pana, nga naglaum nga mapatay kini, apan sa matag higayon mapakyas sila. Gikan sa kakahoyan sa oak, ang mananap mosulong sa mga tawo uban sa kasuko, mopatay sa kadaghanan kanila dayon, makasamad sa uban nga

[7755] Luad – luwad, hugaw, ang abog sa yuta.

grabe kaayo nga hapit na sila makalingkawas, ug magbitbit sa uban nga buhi paingon sa iyang lungib, diin kini kan-on sila. Sa dihang miadto sila kang Juan, gisultihan siya sa mga lumolupyo bahin niini ug nangayo sila sa iyang tabang pinaagi sa pag-ampo. Gihatagan ni Juan ang mga nangayo og kahoy nga krus, ug gisugo sila nga itukod kini sa dapit diin migawas ang halimaw. Gibuhat nila ang gisulti niya, ug pagkahuman sa pipila ka adlaw ilang nabantayan nga wala na magpakita ang halimaw. Unya, ang mga lumolupyo mibalik sa krus ug didto ilang nakaplagan ang bangkay sa leon. Naluwas sila gikan niining kalamidad pinaagi sa gahum sa Krus, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Juan, busa sila naglipay ug naghimaya sa tawo sa Dios.

Nagpabilin si Juan sa maong monasteryo sulod sa upat ka tuig. Unya, tungod kay nangandoy siya og mas dakong pag-inusara, tinago siyang nilakaw gikan didto paingon sa kamingawan, nakakaplag og langob didto, ug nagpabilin niini sulod sa duha ka tuig, nagpuyo nga nag-inusara.

Paglabay sa duha ka tuig, tungod sa kakapoy sa iyang bug-at nga mga buhat ug sa katugnaw, nagkasakit si Juan, busa wala na siya makapang-atiman sa iyang kaugalingon. Busa napugos siya sa pagbiya sa disyerto ug pagbalik sa Antioquia. Nahitabo kini pinaagi sa probidensya ug pag-atiman sa Diyos alang sa Simbahan, aron ang ingon nga suga dili matago sa kamingawan, sama sa gibutang ilawom sa sudlanan, kondili mosidlak alang sa tanan. Gitugotan sa Ginoo nga masakit si Juan, pinaagi niini gidala siya gikan sa pagpuyo uban sa mga hayop ngadto sa pagpuyo uban sa mga tawo, aron siya makahatag og kaayohan dili lamang sa iyang kaugalingon kondili usab sa uban.

Sa pag-abot ni Juan nga bulahan sa Antioquia, gidayeg siya sa Kabanalan Patriarka Meletio uban sa kalipay, gihatagan siya og puy-anan, gisugo siya nga magpuyo uban kaniya, ug sa dili madugay gi-ordinar siya nga diyakono. Nag-alagad siya niini nga katungdanan sulod sa unom ka tuig, nagpalamuti sa Simbahan sa Dios pinaagi sa iyang mahimayaong kinabuhi ug makapadasig nga mga sinulat. Sa iyang panahon isip diakono, gisulat ni Santo Juan ang mosunod nga mga buhat: 'Ang Basahon sa Pagkabirhen', 'Alang sa Usa ka Batan-ong Balo', ug, alang sa pagpanalipod sa pagtuo: 'Usa ka Diskurso Mahitungod sa Balaang Bata, ingon man Batok kang Julian, ug Alang sa mga Pagano'[7756] .

Niadtong panahona, kinahanglan nga mibyahe si Santo Meletio paingon sa Constantinople alang sa pag-instalar ni Santo Gregorio sa Nazianzus isip Patriarka. Pag-abot pa lang niya didto, natulog sa Ginoo si Santo Meletio. Pagkadungog niya sa kamatayon sa iyang patriyarka, mibiya pag-usab si Juan sa Antioquia ug mibalik sa monasteryo diin siya unang nagpuyo. Nalipay ang mga monghe sa iyang pagbalik, nag-organisar og usa ka espirituhanong selebrasyon, ug midawat sa iyang naandan nga mga pagtulon-an. Nagpahinungod sa Diyos sa hilom, nagpabilin si Juan didto sulod sa tulo ka tuig.

Si Flavian[7757] ang nahimong patriyarka sa Simbahan sa Antioquia. Sa usa ka gabii, samtang nag-ampo siya, usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Ugma, adtoa ang monasteryo diin nagpuyo si Juan, ang sulugoon sa Dios; dad-a siya gikan didto ngadto sa siyudad ug ordinaha siya nga presbiter, kay siya mao ang pinili nga sudlanan sa Dios, ug gusto sa Dios nga madala Niya ang daghan ngadto sa tinuod nga pagtuo pinaagi kaniya.'

Sa samang higayon, ang Anghel nagpakita usab kang San Juan, samtang siya, sumala sa iyang batasan, nag-ampo sa gabii sa iyang selda, ug gisugo siya nga moadto uban ni Flavian sa siyudad ug madawat ang ordinasyon gikan kaniya. Sa pagsubang sa adlaw, miabot ang Patriarka sa monasteryo; ang tanang monghe, kauban si bendito Juan, migawas aron sugaton siya; pagyuko nila, nadawat nila ang panalangin sa Patriarka, ug unya, uban sa angay nga dungog, giakompanya siya paingon sa simbahan. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturhiya ug pagdumala sa tanang Balaang Misteryo sa tanan nga naa didto, gihatag sa Patriarka ang iyang panalangin sa mga igsoon ug, gidala si Juan uban kaniya, mibyahe paingon sa siyudad. Ang mga monghe nanghilak nga dili mapahupay samtang nagbulag sila niining balaan nga tawo sa Dios.

[7756] Ang mga traktado nga 'Mahitungod sa Pagkabirhen' ug 'Alang sa Balo' napuno sa labing halangdong mga hunahuna. Niini, gipakita ni San Juan ang iyang kaugalingon isip usa ka masigasigong tigpanalipod sa pagkabalaan sa lawas ug gipakita ang mga paagi aron paligonon ang espiritu sa pakigbisog batok sa mga tukso sa unod. Sa iyang traktado batok kang Julian, iyang gihisgutan, panguna, ang Pag-atiman sa Diyos ug iyang gisaway ang apostasiya ni Emperador Julian, nga, human siya mapailawom sa Balaang Bunyag, iyang gisalikway ang Kristohanong pagtuo, nahimong pagano ug kaaway sa mga Kristohanon. Sa kasaysayan, si Julian nga Apostata nailhan nga usa ka masigasig nga tigpanalipod sa paganismo, nga naningkamot nga hatagan kini og labaw nga gahum kaysa Kristiyanismo.

[7757] Si San Flaviano ang nag-okupar sa Katungdanan sa Antioquia pagkahuman sa kamatayon ni Meletio gikan sa 381 hangtod 404.

Sa sunod buntag, gihimo ang ordinasyon ni Juan isip presbiter; sa dihang gibutang sa Patriarka ang iyang kamot sa iyang ulo, kalit nga mitungha ang usa ka puti, masidlak nga salampati nga naglutaw sa ibabaw sa ulo ni San Juan. Ang Patriarka Flavian ug ang tanan nga naa sa simbahan nabigla ug namangha niini sulod sa dugay nga panahon. Ang balita bahin niining milagro mikaylap sa tibuok Antioch, Syria[7758] ug sa mga kasikbit nga lungsod, ug ang tanan nga nakadungog niini miingon:

'Unsa kaha klase nga tawo si Juan? Kay tan-awa, sukad pa sa sinugdanan ang himaya sa Ginoo nagpakita kaniya!'

Ingon nga presbiter, labi pang gipahinungod ni Juan ang iyang kaugalingon sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Usahay usa o duha ka beses sa usa ka semana, ug usahay bisan adlaw-adlaw, nagtudlo siya sa mga tawo sa simbahan, naghatag og sermon gikan sa pulpito. Nahitabo nga, pagkahuman niyang mag-sermon sa usa ka simbahan, naglakaw siya nga gikapoy paingon sa katedral diin nag-alagad ang obispo; ug ang obispo, ingon tubag sa kinatibuk-ang tinguha sa kongregasyon, nangayo kaniya nga mag-sermon pag-usab. Sa iyang ministeryo isip presbiterio sa E , si San Juan naghatag og daghang sermon, nga ang uban niini napreserbar hangtod karon. Sa pagbuhat niini, gikan sa kahitas-an sa pulpito sa simbahan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa kadasig sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan. Nagsulat siya og daghang komentaryo nga makapadasig sa espirituhanong kinabuhi sa daghang mga libro sa Daang Tugon, sa mga Ebanghelyo sumala kang Mateo ug Juan, ug sa Mga Buhat sa mga Apostoles; labi niyang gihigugma ang mga sulat ni Pablo, ang Apostol sa mga Hentil, ug gipatin-aw niya ang kadaghanan niini sa mga tawo pinaagi sa iyang mga sermon.

Si San Juan Crisostomo kanunay nga naghatag sa iyang mga sermon nga walay sinulat nga teksto, usa ka kamatuoran nga nakapahingangha pag-ayo sa tanang lumolupyo sa Antioquia, nga nagdayeg sa maong bulahan, kay hangtod niadto wala pay nakapangwali sa Pulong sa Dios nga walay libro o kuwaderno: si Juan mao ang unang ingon nga magwawali taliwala kanila. Ang iyang mga pagtulon-an kusgan kaayo nga ang tanan nga nakapaminaw dili gyud makabusog niini. Busa daghang mga eskriba ang misulat sa mga sermon ni Juan sa pergamino[7759] , ug pinaagi sa pagkopya niini, ilang gipasa kini sa uban. Ang iyang mga pagtulon-an gibasa sa mga panihapon ug sa mga pampublikong plasa, ug ang mga mamiminaw nakat-on sa iyang mga pulong sa kasingkasing, sama sa ilang pagbuhat sa Salmo. Si Juan usa ka maalamon kaayo nga orador ug buotan kaayo nga magtutudlo sa tanan, nga wala'y bisan usa ka tawo sa siyudad nga dili gustong maminaw sa iyang mga pulong; ug sa matag higayon nga masayran nga gustong mosulti si Juan, malipayon nga magdagsang ang tanan paingon sa simbahan. Ang mga magistrado ug huwes sa siyudad gibyaan ang ilang mga katungdanan, ang mga negosyante ang ilang panalitan, ug ang mga artesano ang ilang mga buhat, ug nagdali-dali sila aron paminawon ang pagtudlo ni Juan, nga nag-amping nga dili malaktawan bisan usa ka pulong nga mogawas sa iyang mga ngabil. Gitutokan sa tanan nga usa ka dakong kawad-on kung dili nila madungog ang matam-is nga mga pulong ni Juan. Mao nga gihatagan siya og lain-laing dungog nga mga titulo. Ang uban nagtawag kaniya nga 'ang baba sa Dios ug ni Cristo', ang uban 'ang matam-is sa pulong', ug ang uban pa 'ang dila nga tam-is sama sa dugos'.

Usahay mahitabo nga ang bulahan, labi na sa sinugdanan sa iyang pagka-pari, naghatag og mga sermon nga ang sulod dili kanunay masabtan sa mga mamiminaw nga dili kaayo edukado. Sa usa ka higayon, usa ka babaye, nga nagpaminaw apan wala makasabot sa gisulti, misaka ang tingog sa taliwala sa katawhan ug miingon kang Juan:

– Espirituhanong magtutudlo, o mas tukma pa, Juan Crisostomo, ang tinubdan sa imong balaan nga pagtulon-an lawom kaayo, apan ang among panghuna-huna mubo ra ug dili makaabot sa kalawoman niini.

Unya daghan sa mga tawo miingon:

'Ang Dios mismo, pinaagi sa baba sa usa ka babaye, gihatag kini nga ngalan kang Juan; busa sugod karon tawga siya *nga Chrysostom.'*

Sa tinuod, sukad niadto hangtod karon, gipadayon sa Simbahan kini nga titulo alang kang Juan.

Sa pagkahibalo nga dili angay ang paghatag sa mga tawo og komplikadong sermon, gikuha ni San Juan sukad niadto ang pag-amping sa pagpanamastamas sa iyang panultihon dili pinaagi sa sopistikadong elokwensya,

---

[7758] Ang Siria nagtumong sa baybayon nga rehiyon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, nga gilibotan sa Kabukiran sa Taurus, sa ibabaw nga Eufrates ug sa Disyerto sa Arabia.

[7759] Sa pergamento, panit nga mga dahon, papiro ug uban pang materyales nga gigamit niadtong panahona alang sa pagsulat.

kondili pinaagi sa yano ug mapuslanong mga pulong, aron bisan ang labing yano nga mamiminaw makasabot ug makabenepisyo. Samtang nagtudlo sa mga lumolupyo sa Antioquia sa Kristohanong pagtuo ug estilo sa kinabuhi, si San Juan Crisostomo nagsilbi usab nga maghupay sa iyang mga ka-siyudadano sa panahon sa katalagman sa katawhan.

Sa Antioquia, misiklab ang usa ka popular nga pag-alsa pagkahuman sa pagpahamtang sa usa ka buhis nga bug-at kaayo nga karga sa mga kabus nga lumolupyo sa siyudad. Gibungkag sa naglagot nga katawhan ang mga estatwa sa emperador ug sa mga miyembro sa iyang pamilya nga nagtindog sa siyudad ug gipikas-pikas kini. Apan sa dili madugay, gipulihan sa kahadlok ug pagkawalay paglaum ang mabangis nga kasuko. Ang mga tawo sa Antioquia nagsugod sa pagpaabot sa pagpadayag sa kasuko sa emperador batok sa mga rebelde. Sa pagsunod sa hangyo sa katawhan, ang debotong San Flaviano sa Antioquia mibyahe paingon sa emperador aron mangamuyo alang sa siyudad nga nakasala; apan si San Juan iyang gibyaan sa siyudad aron pahupayon ug tambalan ang nag-antos nga mga kalag. Nisugod ang Kwaresma, nga tinuod gayud nga panahon sa paghinulsol ug kasubo para sa mga tawo sa Antioquia. Adlaw-adlaw, si Juan, ang Silew sa Dios, mosaka sa pulpito sa simbahan ug motagad sa mga tawo uban sa gamhanang mga pulong sa paglipay ug pagtukod. Usahay, iyang gipalig-on ang determinasyon ug kaisog sa mga tawo; usahay, iyang gibanhaw pag-usab ang ilang paglaum sa kaluoy sa emperador; ug usahay pa, iyang gipukaw sa ilang kasingkasing ang paglaum alang sa kinabuhi nga umaabot. Sa samang higayon, iyang gisaway ang mga dautang batasan sa iyang mga ka-siyudad: ang pagkama-kuripot sa mga dato, kahakog, pagpakawala sa kaugalingon, pagka-hipokrito, kalupigan ug pamahiin; miingon siya nga pinaagi niining mga dautang batasan gidala sa mga tawo sa Antioquia ang ingon nga kalisdanan sa siyudad, ug gihangyo sila nga magbag-o. Tingali wala pa gayud masubaya ang Kwaresma nga ingon ka hugot, ni gipahigayon uban sa ingon nga espiritu sa paghinulsol nga misakop sa tibuok populasyon. Nagdagsang ang mga tawo sa simbahan ug mipaminaw nga uhaw sa mga sermon ni Crisostomo, diin nila nakaplagan ang kahupayan sa ilang kasubo. Samtang nag-atubang si San Flaviano sa emperador uban sa hangyo sa kaluoy, gipatawad sa Kristohanong emperador ang mga nakapasipala sa labawng awtoridad. Ang balita sa kapasaylo gidala ni Flaviano ngadto k , sa mismong Adlaw sa Pasko sa Pagkabanhaw. Sa unang adlaw pa lang sa pista, gipahayag ni San Juan ang maayong balita sa mga tawo ug nagtapos sa pag-ingon:

'Maglipay kamo sa espirituhanong kalipay; magpasalamat kamo sa Dios dili lamang sa katapusan sa mga kalamidad, kondili usab sa kamatuoran nga Iyang gipadala kini.'

Sa pag-ingon niini, nagtumong si San Juan sa kahulugan sa mga kalamidad nga nahuman na aron pukawon ang espiritu sa paghinulsol sa mga tawo sa Antioquia ug pagpukaw sa ilang espirituhanong kinabuhi.

Kining tawo sa Dios usa ka tawo nga lig-on dili lamang sa pulong kondili usab sa buhat. Pinaagi sa gahum ni Cristo, naghimo siya og mga milagro, nag-ayo sa mga masakiton. Ania ang pipila sa mga milagro sa santo.

Usa ka babaye nga ginganlan og Euklia adunay bugtong anak nga lalaki nga nagkasakit sa hilanat ug hapit na mamatay. Pag-abot niya sa santo, nangayo siya og hangyo nga ayuon ang masakiton nga batang lalaki. Si Juan, pagkuha og tubig, naghimo sa tanda sa Balaang Krus ibabaw niini tulo ka beses, sa ngalan sa Balaang Trinidad, ug gisabwag ang tubig sa masakiton nga batang lalaki. Kalit nga nawala ang hilanat ug, pagkaayo na, mihapa ang masakiton sa atubangan sa santo.

Ang kumander sa kuta sa Antioch usa ka sumusunod kang Marcionite heresy[7760] , nga nakahatag og dakong kadaut sa mga deboto. Ang iyang asawa naigo sa grabeng sakit nga walay medikal nga tambal ang makahimo sa pag-ayo. Samtang nagkagrabe adlaw-adlaw ang labing grabeng sakit, gitawag sa kumander sa kuta

[7760] Ang erehiya nga Marcionite nakakuha sa ngalan ni Marcion, nga nabuhi sa ika-2 nga siglo AD. Gitudlo ni Marcion nga dili lang ang Dios ang walay katapusan, kondili pati usab ang substansiya diin gimugna ang kalibutan (materya), kauban ang magmamando niini, si Satanas. Giila ni Marcion nga ang paglalang sa kalibutan dili gikan sa Dios, kondili gikan sa usa ka mas ubos nga binuhat – ang Demiurge, nga nagrepresentar sa usa ka butang nga tunga-tunga sa Dios ug materya. Ang kalag sa tawo usab usa ka binuhat sa Demiurge ug nag-ambit sa tanan niyang kinaiya; sa ato pa, kini medyo mas espirituhanon kaysa sa makita nga kalibutan. Apan ang materya hinay-hinay nga nagsugod sa paglunod sa kalag. Walay pulos ang tanang paningkamot sa Demiurge aron maluwas ang katawhan gikan niining paglunod. Unya, ang maayong Dios mibaba sa yuta, nagsul-ob og lawas nga panan-aw ra, ug nagpaila Siya sa mga tawo isip Dios sa kaluoy ug gugma. Apan ang Demiurge, nga nanghinaut sa Iyang himaya, nag-awhag sa mga Hudiyo batok Niya, ug ilang gilansang sa krus ang Manluluwas; apan ang Iyang mga pag-antos usa ka ilusyon, kay ang Iyang lawas espirituhanon. Busa, wala mailhi ni Marcion ang makaluwas nga pag-antos sa Manluluwas ug giisip ang Iyang tibuok buhat nga puro pagtudlo lang sa mga tawo sa mga langitnong kamatuoran.

ang mga heretiko sa iyang balay, naghangyo kanila nga tabangan ang iyang asawa. Nag-ampo ang mga heretiko nga walay hunong alang sa masakiton nga babaye uban sa dakong kadasig sulod sa tulo ka adlaw o labaw pa, apan wala kini'y kapuslanan. Unya miingon ang asawa sa iyang bana:

Nakadungog ko bahin sa usa ka presbiterio nga ginganlan og Juan, nga nagpuyo uban ni Obispo Flavian; siya usa ka disipulo ni Kristo, ug kon mangayo siya og bisan unsa kang Dios, itugot kini kaniya. Palihug, dad-a ko kaniya aron siya mag-ampo alang sa akong pagka-ayo, kay nakadungog ko nga daghan siya og gihimong milagro. Ang mga Marcionite, bisan pa man, wala gyud makatabang kanako, ug gikan niini klaro kaayo ang ilang pagkadautan. Kay kung tinuod unta ang ilang pagtuo, unta nadungog sa Dios ang ilang pag-ampo."

Gipatigbabaw sa bana ang mga pulong sa iyang asawa ug miadto sila sa Simbahang Orthodox. Apan, tungod kay heretiko siya, wala siya kaisog nga pasudlon siya sa sulod; imbis, gibutang niya siya sa atubangan sa pultahan sa simbahan ug gipatawag si Obispo Flavian ug ang presbiterio nga si Juan, nga nangayo kanila nga mag-ampo sa Ginoong Jesu-Kristo alang sa pagkaayo sa iyang asawa, nga nag-antos kaayo. Ang obispo, nga migawas uban ni Juan, miingon:

'Kung imo isalikway ang imong erehiya ug mosulod ka sa Balaan, Katoliko ug Apostoliko nga Simbahan, makadawat ka og tambal gikan kang Kristo nga atong Dios.'

Pagkahuman nila niini, gisugo ni Juan nga dad-on ang tubig ug gihangyo si Flavian nga buhaton ang tanda sa krus ibabaw sa tubig. Misunod si Flavian sa hangyo sa santo. Gisugo ni Juan nga ibubo kini nga tubig ibabaw sa masakiton nga babaye, ug siya dayon mibangon nga hingpit ang pagkaayo, naghimaya sa Dios. Human niining katingalahang milagro, ang kumander sa kuta, kauban ang iyang asawa, misulod sa Balaang Simbahan. Dako kaayo ang kalipay sa mga Ortodokso tungod niining pagbag-o; apan ang mga heretiko nabalaka kaayo ug nasuko kang Juan, naglapnag og mga panamastamas ug bakak batok kaniya sa halapad nga dapit ug nag-angkon nga siya usa ka salamangkero ug mago. Apan sa dili madugay, gipahilom sila sa Dios pinaagi sa paghatag kanila og hugot nga silot. Mao kini ang nahitabo.

Sa dakong linog nga mibunggo sa Antioquia, ang templo diin nagkatigum ang mga heretiko nahugno; daghan kanila ang nangamatay ilawom sa mga ruina. Apan, wala'y bisan usa ka Ortodoksong Kristohanon ang namatay sa maong linog. Sa pagkakita niini, dili lamang ang mga nakaluwas nga heretiko kondili pati na ang mga pagano nakaila sa gahum ni Kristo ug, sa pagtudlo ni San Juan, mibalik sa tinuod nga Dios.

Pagkahuman sa kamatayon ni Nectarius, Patriarka sa Constantinople[7761] , ang manunod kang Gregory sa Nazianzus, dugay sila wala makakaplag og usa ka tawo nga angay sa patriarkal nga katungdanan. Unya gisultihan nila si Emperador Arcadius bahin kang Juan (kay ang iyang dungog mikaylap sa halayo ug halapad). Ang emperador dayon nagpadala og sulat kang Flavian nga sugoan siya nga buhian ang santo ug ipadala siya sa Constantinople. Ang mga tawo sa Antioquia, sa pagkahibalo niini ug nagdilaab sa gugma kang Juan, nagtigum sa simbahan. Tungod kay dili nila gustong mawad-an sa ilang magtutudlo, misukol ang mga tawo sa mga sugo sa emperador, wala magtagad sa mga pagdasig sa ilang patriyarka, ug wala tugoti nga madala si Juan; sa tinuod, ang santo mismo wala gustong moadto sa Constantinople, tungod kay sa iyang pagpaubos, nakahukom siya nga dili siya angay sa katungdanan sa patriyarka. Pagkahibalo niini, nabigla ang emperador ug mas napalig-on pa gyud ang iyang determinasyon nga makita si Juan sa trono sa patriyarka. Gisuwayan niya si Asterius, ang gobernador sa Sidlakan, nga tinago nga kuhaon si Juan gikan sa Antioquia, ug kini gipatuman.

Sa pagduol ni Juan sa Constantinople, ang tibuok siyudad migawas aron sugaton siya, kauban ang daghang mga maharlika nga gipadala sa emperador. Ang emperador, kauban ang Balaang Sinodo sa mga hierarkiya ug ang katawhan, midawat kang San Juan uban ang dungog, ug ang tanan nalipay sa paglingkor niining mananagsa sa Simbahan sa katungdanan sa patriyarka.

Ang nag-inusara nga wala malipay mao sila si Teofilo, Patriyarka sa Alexandria[7762] , ug ang iyang mga kaubang nagpares sa hunahuna. Nabusikad siya sa himaya ni Juan ug, tungod sa pagdumot kaniya, nagplano nga

---

[7761] Si Santo Nektario ang nangulo sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 381 hangtod 397. Sa wala pa siya mapili sa episkopal nga katungdanan, siya usa ka senador ug nag-andam pa lang alang sa bunyag. Pagkahuman sa iyang pagkapili, siya dayon gibunyagan. Ang iyang pista gisaulog kada Sabado sa Keso.

[7762] Si Teófilo nagdumala sa Sede sa Alexandria gikan sa 385 hangtod 412.

itas ang iyang kaubos, ang presbiterong si Isidoro, sa trono sa patriyarka. Apan wala kini makababag sa pagtigum sa konseho, diin pinaagi sa ilang mando napili si San Juan sa patriyarkado.

Ang Banal gipahimutang isip Patriarka niadtong 26 Pebrero 398. Ang hari, gisundan sa tanang prinsipe ug maharlika, miadto kang Juan aron madawat ang panalangin sa bag-ong gipahimutang nga Patriarka. Human siya mag-ampo alang sa hari ug sa katawhan ug pagpanalangin kanila tanan, gibuksan ni Juan ang iyang mga ngabil nga giinspirar sa Dios ug mitug-an og sermon nga makaluwas sa kalag, diin iyang gihangyo ang hari nga magpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo, likayan ang mga heretiko, kanunay nga motambong sa simbahan, ug mahimong matarong ug maloloy-on. Miingon siya:

'Ipahibalo sa imong pagkamatinud-anon nga dili ko mahadlok, kon kinahanglanon, sa paghatag og mga pahimangno ug pagsaway alang sa kaayohan sa imong kalag, sama sa wala mahadlok ang propeta Natan sa pagsaway sa mga sala ni Haring David[7763] .'

Gihagit usab ni Juan ang tanang espirituhanon ug sekular nga mga magmamando ug ang ilang mga sakop nga tumanon ang ilang mga katungdanan sa matinud-anon nga paagi. Ang tanan nga nakapaminaw nalipay sa iyang mga pulong sa pagtulun-an. Samtang nagasulti si Juan sa iyang mga karnero, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang mitungha taliwala sa katawhan; sa usa ka pag-atake, iyang gilabay ang iyang kaugalingon sa yuta ug misinggit sa makalilisang nga tingog, nga ang tanan sa simbahan napuno sa kahadlok. Gisugo ni Blessed John nga dad-on siya sa iyang atubangan, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya ug, pagkahuman niyang gipahawa ang hugaw nga espiritu, gibalik niya sa maayong panglawas ang lalaki nga gihuptan sa demonyo. Sa pagkakita niini, ang hari ug ang tanang katawhan nalipay ug gipadayeg ang Dios, nga naghatag kanila og ingon ana ka dako nga kahayag – usa ka mananambal sa kalag ug sa lawas.

Sa pagdawat niya sa pagka-lider sa Simbahan, ang Iyang Kasantosang Patriarka Juan misugod sa masigasig nga pag-atiman sa kawan ni Kristo, gipanglaglag ang dautang mga batasan sa mga tawo sa tanang ranggo (ilabi na sa mga klero), ug gipangpahawa ang kahugaw, pagkasina, bakak, ug ang tanang buhat nga dili makapahimuot sa Dios. Sa samang panahon, gipalambo niya ang moral nga pagkabulos, gugma, hustisya ug kalooy; gipangitan niya ang mga birtud sa kasingkasing sa mga tawo ug, pinaagi sa iyang maalamon nga mga pulong, gitudloan niya ang tanan sa pagkamatinud-anon. Ang mga dautang huna-huna nakapasakit pag-ayo kang San Juan, apan ang matinud-anong paghinulsol nakapahimo kaniya nga pasayloon ang tanan.

Sa usa ka higayon, sa dili pa ang Pasko sa Pagkabanhaw, nasubo si Juan sa dili angay nga pamatasan sa mga tawo nga iyang gihigugma pag-ayo ug gitagad pag-ayo ang ilang espirituhanong kaayohan. Niadtong Miyerkules sa Semana Santa, misugod ang usa ka makalilisang nga bagyo. Ang nahadlok nga mga tawo nidali-dali paingon sa mga simbahan, nangayo sa kaluoy sa Diyos; nagsugod ang komunal nga pag-ampo ug mga prusisyon. Milabay ang kalamidad, ug pag-abot sa Biyernes Santo ug Sabado Santo, nakalimot na ang mga tawo sa pag-apil sa Diyos, ug ilang gihatag ang ilang kaugalingon sa malipayong mga pasundayag sa sirko ug teatro. Sa dakong kasuko, gisultihan sa balaan nga magbalantay, si , ang iyang walay pagpasalamat nga panon sa unang adlaw sa Pasko sa Pagkabanhaw pinaagi sa iyang bantog nga sermon nga 'Batok sa mga Palabas'. 'Mapailub ba kini? Matugotan ba kini? Nagreklamo ko kaninyo bahin sa inyong kaugalingon,'—mao kini ang sinugdanan sa sermon sa bulahan nga santo. Klaro ug makumbinsing gihulagway niya ang makaguba nga epekto sa teatro sa moralidad ug gipahamtang niya og hulga sa ekskomunikasyon ang mga nakasala. Ang mainitong sermon sa balaang magtutudlo nakahatag og lawom nga impresyon sa mga tawo nga nahigugma kaniya, ug nakapukaw sa matinud-anong paghinulsol.

Dili lang sa Constantinople, kondili usab sa tanang kasikbit nga mga lungsod ug baryo, kining balaan nga tawo sa Dios nagpakabana pag-ayo sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Nagpadala siya og mga eksperyensyado ug mahadlokon sa Ginoo nga mga tawo gikan sa iyang mga klero aron suportahan ang Ortodoksiya pinaagi sa pagpangwali sa Pulong sa Dios, aron wagtangon ang dautan ug erehiya, ug aron giyaon ang mga naligaw ngadto sa dalan sa kaluwasan. Gipaubos niya sa yuta ang mga paganong templo nga nagtindog sulod sa daghang mga siglo sa Fenicia[7764] . Maalamon niyang giusab ang pagtuo sa mga Celt[7765] , nga naimpluwensyahan sa Arianismo,

[7763] Gikuha ni David kang Batseba, ang asawa ni Uria nga mandirigma, nga naa sa kampanya batok sa mga Ammonita, gikan kaniya. Kining sala ni David gipadayag sa propeta Natan, nga dako kaayo ang impluwensya sa hari nga Hudiyo hangtud nga siya nangamangno sa iyang sala, ug gisulat ang iladong salmo nga nagsugod sa mga pulong: 'Kaluy-i ako, O Dios, sumala sa imong dako nga kaluoy'.

ngadto sa Ortodoksiya, gisugo ang mga presbiterio ug diakon nga napili alang niini nga katuyoan nga makat-on sa pinulongang Celt ug gipadala sila sa mga Celt aron mangwali sa pagkamatinud-anon sa ilang kaugalingong pinulongan. Sa samang paagi, gipahibalo ni Juan ang mga Skita[7766] nga nagpuyo sa daplin sa Danube. Gipahawa niya ang heresiya sa Marcionite gikan sa mga yutang sidlakan ug gipahayag ang tibuok kalibutan sa kahayag sa tinuod nga doktrina.

Labi na, gitagad ni Juan ang mga masakiton ug ang mga kabus, gipakaon ang mga gutom, gipahinan ang mga hubad, ug giatiman ang mga ulila ug mga balo. Aron makahatag og kahupayan sa mga masakiton ug mga biyahero nga walay puwesto nga matulogan, nagtukod siya og daghang ospital, gitagaan ang mga masakiton sa tanan nilang gikinahanglan, gitudlo kanila ang mga sulugoon ug mga doktor, ug gisaligan ang duha ka pari nga mahadlok sa Diyos sa pag-atiman kanila. Sa samang panahon, siya mismo ang masigasig nga nagdumala sa administrasyon sa Simbahan, mahigugmaong nagsuporta sa mga maayo ug nag silot ug nag pasidaan sa mga dautan.

Sa panahon sa pagka-patriarka ni San Juan Crisostomo sa Constantinople, daghan pa gihapon ang mga sumusunod sa erehe nga Arianismo nga nagpahayag sa ilang pagtuo ug nagsaulog sa ilang mga banal nga serbisyo nga walay babag. Ang Balaan naghunahuna kon unsaon pagwagtang sa maong erehe sa siyudad, ug sa pagdakop sa usa ka paborableng kahigayunan, miingon siya sa emperador:

'O matinud-anong Emperador! Kung adunay usa ka tawo nga magbutang sa imong korona, tupad sa mga bililhon nga bato nga nakapahimutang na niini, og usa ka yano nga bato—itom ug hugaw—dili ba nila pasipalahan ang tibuok korona?'

Mitubag ang hari:

'Oo, tinuod.'

Nagpadayon si Juan:

'Ingon usab niini ang dakbayan nga hugaw, nga bisan pa nga Orthodox kini, nagpabilin gihapon sa mga pumoluyo niini ang mga dili matinud-anong Ariano. Ug sama sa imong paglagot, O Hari, sa pagkahugaw sa imong korona, ingon usab ang Dios nga Labaw sa Tanan nasuko sa dakbayan nga hugaw tungod sa Arianong erehiya.' Busa, kinahanglan nimo nga dalhon ang mga heretiko ngadto sa pagkahiusa sa pagtuo, o kaha palagson sila sa siyudad.

Pagkadungog sa mga pulong ni Juan, gisugo sa hari nga dalhon dayon sa iyang atubangan ang tanang lideres nga Arian ug gisugo sila, sa atubangan sa patriyarka, nga ipahayag ang ilang pagtuo. Apan misugod sila og sulti og mga pulong nga puno sa kawalay-pagrespeto ug panamastamas batok sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Unya gisugo sa hari nga ipalayas sila sa siyudad.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga Ariano, nga adunay mga tigsuporta ug manalipod sa taliwala sa mga opisyal sa korte sa hari—mga tawo nga may taas nga dungog—nagsugod pag-usab sa pagsulod sa siyudad matag Domingo, nga miduol sa ilang katedral uban sa mga heretikal nga awit diin ilang gisal-ut ang Labing Balaang Trinidad. Pagkahibalo niini, ang Iyang Kasantosohan nga si Patriarka Juan, sa kahadlok nga basin adunay mga ordinaryong tawo nga moapil sa maong publikong serbisyo sa mga Ariano, nagsugo sa iyang mga klero nga molakaw-lakaw sa siyudad nga nagsul-ob sa ilang balaan nga bisti, samtang nag-awit og mga himno sa pagdayeg sa Labing Balaan nga Trinidad, nga gimugna isip tubag sa mga mapanamastamas nga kanta sa mga Ariano. Alang niining mga prosisyon, gipreparar ang mga pilak nga krus nga gibitay sa mga poste, nga solemne nga gidala sa siyudad uban sa mga ikonong balaan sa E , nga gipangulohan sa nagdilaab nga mga kandila. Mao kini ang nahimong sinugdanan sa unang mga prosisyon sa krus. Ang solemne nga mga prosisyon sa krus sa mga Ortodokso

---

[7764] Ang Fenicia usa ka makitid ug taas nga piraso sa yuta nga nagdagan sa baybayon sa sidlakan sa Dagat Mediterraneo, sa amihanan sa Palestina. Dinhi, bisan pa sa mga pagdili sa gobyerno, nakatagamtam og dakong kagawasan ang paganismo.

[7765] Ang termino nga 'Celt' nagtumong sa usa ka halapad nga katawhan nga nagpuyo sa karaang panahon sa kasadpang Europa, sa karon nga Inglatera, Espanya, Italya, Switzerland ug labi na sa Pransya. Nagpuyo usab sila sa Asia Minor (sa rehiyon sa Galatia, diin sila nailhan nga mga Galacian). Sa paglabay sa panahon, ang mga Celt sa pipila ka bahin naasimilar sa mga Germanic nga katawhan ug sa karaang mga Romano (ang mga Pranses, Espanyol, Italyano ug Ingles), samtang ang uban nagpabilin ang ilang nasudnong identidad hangtod karon (ang mga Irish ug Scots).

[7766] Ang mga Scythian – ang Griyegong ngalan sa daghang katawhan nga nagpuyo sa Asya ug Europa, sa baybayon sa Itom nga Dagat, ug labi na sa karon nga habagatan sa Rusya.

nakapaling sa atensyon sa mga tawo gikan sa mga pampublikong pag-ampo sa mga Ariano nga gi-organisar nila sa mga plasa. Nagalagot niini, giatake sa mga Ariano ang mga Ortodoksong Kristohanon atol sa usa ka ingon nga prosisyon ug nakaresulta sa usa ka masaker. Niining masaker, daghang mga tawo sa duha ka panig ang napatay, ug ang hariang eunuko nga si Vrison, nga usa sa mga Ortodoksong Kristohanon, napisak ang ulo sa bato. Pagkahibalo niini, nasuko kaayo ang emperador sa mga Ariano ug gidili sila sa paghimo sa ilang publikong pag-ampo o sa pagsulod sa siyudad. Busa, ang heretikal nga blasfemiya sa katapusan napalayas gikan sa imperyal nga siyudad.

Sa Constantinople, nagpuyo ang usa ka militar nga kumander, usa ka barbaro sa pagkatawo, nga ginganlan og Gaina, nga maisugon sa gubat ug pinalabi sa hari, apan sa samang higayon nagtuo sa heretikal nga mga panan-aw ni Ario. Mapisan siya nga nangayo sa hari nga tugotan ang mga Ariano sa siyudad nga makabaton og usa ka simbahan. Wala kabalo ang emperador unsaon pagtubag, kay dili niya gusto masuko siya pinaagi sa pagdumili, tungod kay nahadlok siya nga si Gaina, usa ka tawo nga dali masuko ug mabangis ang disposisyon, makapahimo og kagubot sa Griyegong imperyo. Busa, gisultihan sa emperador si San Juan nga Patriarka bahin sa hangyo ni Gaina.

Miingon si Juan sa hari:

'Tawga ko sa imong atubangan sa dihang moanha si Gaina aron mangayo og simbahan, ug ako na ang motubag alang kanimo.'

Ug busa, sa sunod adlaw dayon, sa dihang gitawag ang Patriarka sa mga kwarto sa hari ug naglingkod siya uban sa hari, gisugdan ni Gaina ang pagpangayo sa hari og simbahan sa Constantinople para sa komunidad sa Arian. Gipangayo niya kini ingon nga angay nga ganti alang sa mga paningkamot nga iyang gisagubang atol sa mga gubat ug alang sa kaisog nga iyang gipakita.

Miingon kaniya si Juan nga Dako:

'Kung ikaw, Gaina, gusto mag-ampo sa simbahan, mosulod ka lang sa bisan asa nga imong gusto ug mag-ampo, kay ang tanang simbahan sa siyudad bukas para kanimo.'

Mitubag si Gaina:

'Apan lain ang akong pagtuo; mao nga gusto nako, kauban ang akong mga kaigsuonan sa pagtuo, nga adunay laing balay sa pagsimba dinhi sa siyudad, ug ako naghangyo sa hari nga tugotan ang akong hangyo. Nakasinati ko og dagkong kalisod samtang nakig-away para sa Griyegong gingharian, nag-ula sa akong dugo ug gipusta ang akong kinabuhi alang sa hari.'

Mitubag si Juan:

'Tungod sa imong mga paningkamot nadawat na nimo ang imong ganti: dakong dungog gikan sa hari, himaya, ranggo ug mga gasa. Dapat nimong hunahunaon kung unsa ka kaniadto ug unsa ka karon. Giunsa ka kaniadto nga usa ka pulubi ug walay dungog, ug giunsa ka karon nahimong dato ug bantog; unsang ranggo ang imong gihuptan samtang nagpuyo ka sa pikas daplin sa Danube, ug unsang ranggo ang imong gihuptan karon.' Niadto, usa ka yano ug pobre nga lumolupyo ka, nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug nagkinabuhi lang sa pan ug tubig; apan karon usa ka respetado ug gisaulog nga gobernador ka, nagsul-ob og mamahongon nga sinina, tag-iya sa daghang bulawan ug pilak, ug dili masukod nga mga kabtangan – ug tanan niini utang nimo sa hari. Mao kini ang ganti nga imong nadawat alang sa imong mga paningkamot!

Pagpasalamat ug padayon sa matinud-anong pag-alagad sa Griyegong gingharian, apan ayaw hangyo og langitnong ganti alang sa imong panalagad dinhi sa yuta.

Nail-aw si Gaina sa mga pulong, busa naghilom na lang siya ug wala na maghangyo pa bahin sa simbahan. Natingala ang hari sa kinaadman ni Juan, kay pinaagi lang sa pipila ka pulong napahilom niya ang baba sa usa ka barbaro nga bastos ug puno sa walay pagpugong nga kalupigan.

Paglabay sa usa ka tuig, mibulag si Gaina sa hari ug, pagkahuman niya pagtigom og dakong hukbo, misulong aron makig-away sa Constantinople. Ang hari, nga dili gustong magdala og dugo, nangaliya kang San Juan nga mogawas kaniya ug pahupayon siya pinaagi sa malumo nga mga pulong. Si Juan, bisan pa nahinumdom siya nga nasuko si Gaina tungod kay gidili niya siya sa paghimo og tigum sa mga Ariano sa siyudad, bisan pa niana, nga andam isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa kawan, migawas siya aron atubangon ang hambog nga barbaro. Gitabangan sa Dios ang Iyang alagad, ug pinaagi sa mga pulong ni Juan, napakalma niya ang tawo nga

sama sa hayop, nga nabag-o gikan sa lobo ngadto sa karnero; pagkahuman niyang napasig-uli ang panag-uyon niya sa hari, mibalik siya.

Pagkahuman niini, niadtong tingtugnaw, si San Juan, bisan pa sa iyang pagkasakit, mibyahe paingon sa Asia Minor aron ipahapsay ang mga buluhaton sa simbahan. Didto, daghang mga obispo ang namaligya sa pagka-pari, nagdawat og kwarta alang sa ordinasyon[7767] ; usa sa mga mao si Anthony, Metropolitan sa Efeso[7768] . Sa Asia Minor, gipahawa ni San Juan ang daghang obispo nga nakasala sa simony[7769] ug gikuhaan sa ilang mga katungdanan ang mga nagpahimutang og uban alang sa kuwarta ug ang mga gipahimutang. Sa ilang lugar, nagpahimutang siya og mas angay nga mga tawo. Human nabalik ang kahusay sa Asia Minor, mibalik si San Juan sa Constantinople.

Samtang nagpuyo sa kalibutan sa ingon ka taas nga katungdanan, ang bulahan bisan pa niana wala gayud biyai ang iyang sayong mga monastikong praktis, apan gigahin niya ang iyang oras gawas sa mga eklesiastikong katungdanan sa pag-ampo o pagbasa sa Balaang Kasulatan, nga nakasirado sa iyang hilit nga selda. Kanunay nga nagbantay og hugot nga pagpuasa ug pag-agil sa tanang butang, mikaon lang siya og tinapay nga cebada ug nag-inom lang og tubig; gamay ra kaayo iyang pagkatulog, ug bisan pa niana dili sa higdaanan, kondili nagtindog. Wala gyud siya motambong sa mga salo-salo o pista. Gitutok niya ang tibuok niyang hunahuna sa pagsabot sa Balaang Kasulatan, nga nagpadayon sa paghimo og komentaryo sa mga sulat ni San Pablo nga Apostol, nga ang litrato niya gibutang sa iyang selda: niadtong panahona iyang gipasabot sa mga tawo ang Sulat sa Apostol sa mga Hentil ngadto sa mga Colossian, ug pagkahuman sa pipila ka panahon – ngadto sa mga taga-Filipinas, ang mga Tesalonicenses ug ang mga Hebreohanon.

Samtang nagsulat siya sa iyang mga komentaryo sa niining mga epistola, natandog si San Juan sa usa ka pagduha-duha:

'Kinsa may nakahibalo kon kini makapahimuot ba sa Dios? Nasabtan ba nako ang kahulugan niining Balaang Kasulatan, o wala?'

Ug misugod siya sa pag-ampo sa Dios nga ipadayag kini kaniya. Nadungog sa Dios ang pag-ampo sa Iyang alagad ug gihatagan Siya og mosunod nga timaan. Sa usa ka gabii, samtang nag-inusara siya sa iyang selda, nagsulat si San Juan sa iyang komentaryo sa kahayag sa kandila; niadtong panahona, si Proclus, nga nag-atiman kaniya, gustong mosulod sa kwarto sa patriyarka tungod sa hangyo sa usa ka tawo nga nagpakusog og hangyo alang sa tabang; apan una, mitan-aw si Proclus sa lungag sa yawi aron makita unsa ang gibuhat sa patriyarka. Nakita niya nga naglingkod ug nagsulat ang patriyarka, samtang usa ka tigulang ug respetadong lalaki nga nagbarog sa iyang likod, mipanaug sa dalunggan sa patriyarka ug hilom nga misulti kaniya. Kining lalakiha halos kapareho sa hulagway ni San Pablo sa ikon nga nakabitay sa bungbong sa selda ni Juan. Nagpaabot si Proclus hangtud mibiya na ang lalaki. Apan sa dihang miabot na ang oras sa pagtunog sa kampana para sa Matins, nawala na ang lalaki. Nabantayan usab ni Proclus ang parehas nga butang sa mosunod nga duha ka gabii. Sa katapusan, nakatigom siya og kaisog nga pangutan-on mismo ang Patriarka:

'Imong Grasya, kinsa man ang nakig-istorya kanimo sa gabii?'

Mitubag si Juan:

'Walay bisan kinsa didto.'

Unya gisaysay ni Proclus kaniya sa detalyado nga paagi kung giunsa niya nakakita, pinaagi sa lungag, sa usa ka tigulang, respetadong lalaki nga naghungihong sa dalunggan sa Patriyarka samtang siya nagasulat; gihulagway usab ni Proclus ang hitsura ug nawong sa nagpakita. Sa pagpaminaw sa salaysay ni Proclus, nabulabog si Juan. Samtang si Proclus, nga mitan-aw sa hulagway ni Apostol Pablo sa ikon, miingon:

[7767] Chirotonia (gikan sa Griyego) – ang pagbutang sa mga kamot o ordinasyon ngadto sa usa ka piho nga katungdanan.

[7768] Efeso – usa sa mga nag-unang siyudad sa kalakalan sa kasadpang baybayon sa Asia Minor; sa karaang panahon bantog kini tungod sa iladong Templo ni Diana (ang paganong diyosa sa bulan ug pagkamabungahon). Dinhi nagwali ug nagpuyo si San Pablo nga Apostol sa Kristiyanismo; Ang Balaang Apostol ug Ebanghelista nga si Juan nga Teologo nagpuyo usab dinhi sa dugay nga panahon; ang Ikatulong Ekumenikal nga Konseho gipahigayon dinhi niadtong 431. Ang Sede sa Metropolita sa Efeso, sama sa Apostolikong Sede, adunay espesyal nga kahulugan sa Sidlakan.

[7769] Ang simonya mao ang buhat diin ang uban nagahatag, samtang ang uban nakakuha, og balaan nga katungdanan dili base sa merito kondili tungod sa kuwarta. Ang termino nga 'simony' naggikan kang Simon nga Salamangkero, nga nangita sa pagpalit sa gasa sa Espiritu Santo gikan kang Apostol Pedro aron makahimo og mga milagro.

'Ang akong nakita susama sa hulagway nga gipakita niining ikonoha.'

Niadtong higayona, nasabtan ni Juan nga si Proclus nakakita mismo sa balaan nga Apostol Pablo, ug napuno siya sa pagtuo nga ang iyang buhat nakalipay sa Ginoo. Nihapa siya sa yuta ug nag-ampo og dugay, samtang nagpasalamat sa Dios. Sukad niadto, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon uban sa mas dako nga kadasig ug pagkamalig-on sa pagsulat sa mga Balaang Basahon, nga iyang gibyaan para sa Simbahan ingon usa ka bililhon nga bahandi[7770] .

Si Juan – ang dakong magtutudlo sa tibuok kalibutan – mitumaw batok sa mga kawalay-hustisya nga walay pagduha-duha, mipanalipod sa mga ginahimuslan, ug gihangyo ang hari ug reyna nga dili magbuhat og dautan sa bisan kinsa, kondili magbuhat sa hustisya. Gihadlok niya ang mga maharlika ug ang mga tawo nga adunay hataas nga ranggo, nga nangawat sa kabtangan sa uban ug nagpahirap sa mga kabus, sa paghukom sa Dios.

[7770] Ang mga buhat ni Juan Crisostomo gipresyohan sa tibuok Kristohanong kalibutan, gitipigan sa mga palasyo sa hari ug gisulat sa bulawanong mga letra. Daghan sa iyang mga buhat wala na mabuhi hangtod karon; bisan pa niana, mas daghan sa iyang mga buhat ang napreserbar kaysa sa bisan kinsa nga Amahan o Magtutudlo sa Simbahan. Sumala sa Griyegong Horologion, ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga buhat ni Juan Crisostomo nga nakalabay hangtod karon miabot sa 1,447, nga adunay hangtod 244 ka sulat. Ang pinakadaghan sa mga nabilin nga buhat ni Juan Crisostomo mao ang iyang mga homilía. Ang mga sermon ni San Juan talagsaon tungod sa ilang estruktura, kalawom sa hunahuna, ug lain-laing sulod. 'Dili ko maghisgot sa uban,' misulat si San Isidoro bahin kang Crisostomo, 'apan bisan si Libanio mismo, nga bantog kaayo sa iyang elokwensiya, namangha sa pinulongan sa iladong si Juan, sa kaanyag sa iyang mga hunahuna ug sa kusog sa iyang mga argumento.' Ang labing maayo sa mga sermon ni Chrysostom husto nga giisip nga mao ang iyang mga pakigpulong sa katawhan sa Antioquia bahin sa mga estatwa, ang iyang sermon kang Eutropia, ang iyang sermon sa pagpanalipod sa mga kabus, ang iyang mga sermon mahitungod sa iyang pagbalhin gikan sa kapital ug sa iyang pagbalik sa kapital, ug ang iyang eulohiya kang Apostol Pablo. Sa iyang mga sermon, gitagad ni Juan Chrysostom ang matag piho nga aspeto sa Kristohanong kinabuhi. Dugang pa, sa tibuok niyang publikong ministeryo, gipadayag ni San Juan ang Balaang Kasulatan sa iyang mga sermon. Ang matag usa sa iyang expositoryo nga mga sermon naglangkob sa duha ka bahin: sa usa, iyang gipasabot ang mga teksto sa Pulong sa Dios; sa lain, iyang giatubang ang moral nga kahimtang sa iyang mga tigpaminaw ug nagtanyag og moral nga pagtulun-an. Sa iyang buhat sa paghubad sa Balaang Kasulatan, si San Juan nagbilin, bisan pa, og gamay ra kaayong komentaryo sa Daan nga Tugon kumpara sa mga komentaryo sa Bag-ong Tugon. Gawas sa iyang mga diskurso ug komentaryo sa Basahon sa Genesis, sa walo ka kapitulo sa Isaias ug sa 36 ka Salmo, ingon man pipila ka mga diskurso mahitungod sa kasaysayan ni Samuel ug Saul, ang mga komentaryo sa Basahon ni Daniel ug sa Basahon ni Job karon nailhan sa ngalan ni Crisostomo. Sa iyang mga komentaryo sa Bag-ong Tugon, ang mga homilía sa Antioquia sa Ebanghelyo ni Mateo nag-okupar sa labing unang puwesto. Kauban niini, sumala sa kinatibuk-ang pag-uyon, mao ang mga homilía sa Epistola ngadto sa mga taga-Roma. Sa aspeto sa ka-eksaktuhan sa iyang pagpasabot sa mga pulong sa Apostol, ang komentaryo sa Epistola ngadto sa mga taga-Galacia adunay usa ka bantugang puwesto. Sunod sa labing maayong mga komentaryo ni Chrysostom mao ang mga homilía sa Unang Epistola ngadto sa mga taga-Corinto ug sa Epistola ngadto sa mga taga-Efeso. Gamay ra ang hugot nga dogmatiko nga mga buhat ni Crisostomo, ug tanan niini nagpakita sa iyang kabalaka sa moral nga kahimtang sa mga matinud-anon. Lakip niini, atong timan-an ang traktado nga gipahinungod kang Stagirius, diin gitubag ni Juan ang pangutana: ngano, kung adunay probidensya sa Diyos, nag-antos ang mga matarong? Angay usab hatagan og pagtagad ang 'Unom ka Diskurso sa Dili Masabtan', nga gihatag aron supakon ang mga Anomoeans, nga naningkamot, base sa ilang kaugalingong spekulasyon, sa pagpatin-aw sa relasyon tali sa Dios Amahan ug Dios Anak, ug nagtudlo nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat, nga gimugna sa Amahan gikan sa walay sulod. Sa iyang 'Mga Pulong Mahitungod sa Dili Masabtan', gisupak ni Juan ang paningkamot sa mga Anomoeano nga ipasabut ang misteryo sa Triunong Pagkadiyosnon ug, gamit ang mga teksto gikan sa Balaang Kasulatan, gipakita ang pagka-dili masabtan sa Dios; sa pito pa ka ubang 'Mga Pulong', iyang gipakita ang pagka-usa sa kina-iya sa Anak sa Dios uban sa Dios Amahan. Dugang pa, ang traktado ni Juan Crisostomo mahitungod sa Espiritu Santo katingalahan usab, labi na sa doktrina nga ang Espiritu Santo nagagikan sa Amahan. Sa iyang traktado batok sa mga Hudiyo ug pagano, iyang gipakita ang pagka-diyosnon sa pagtulon-an sa Kristohanong pinaagi sa pagtuman sa mga propesiya ug sa epekto sa ebanghelyo sa Kristohanong sa kasingkasing sa mga tawo, samtang sa iyang walo ka homilía batok sa mga Hudiyo, iyang gipakita nga ang mga ritwal sa Hudiyo gipawagtang na, ug busa ang pagpraktis niini karon mao ang pagbuhat supak sa kabubut-on sa Dios. Ilado tungod sa iyang mga sinulat, si Juan Crisostomo gisaulog usab tungod kay nagtukod siya og usa ka espesyal nga han-ay sa Liturhiya, nga hangtod karon nagpabilin ang iyang ngalan. Si San Proklus, usa ka disipulo ni Crisostomo ug sa ulahi nahimong usa sa iyang mga manunod sa Katungdanan sa Constantinople, misulat ingon niini bahin sa institusyon sa santo: 'Si San Basilio (ang Dako), nga nagtagad sa mga tawo sama sa mga masakiton, gipresentar ang Liturhiya sa usa ka pinasimple nga porma. Paglabay sa mubo nga panahon, ang atong amahan, si Juan nga Bulawanong-Dila, sa usa ka bahin, ingon usa ka maayong magbalantay, masigasig nga nag-atiman sa kaluwasan sa iyang panon, ug sa pikas bahin, nga nagpahinumdom sa kahuyang sa kinaiyahan sa tawo, nagpasiugda sa paglaglag sa matag satanikong pasangil. Busa, sa pagbiya sa daghan, iyang gitukod ang labing pinaikling porma sa Liturgiya, aron ang mga tawo dili hinay-hinay nga hingpit nga molayo sa Apostoliko ug Banal nga tradisyon.' Ang Liturgiya nga gipamubo ni Juan wala sa sinugdanan naglakip sa tanang himno nga naa karon. Ang uban niini gidugang pagkahuman ni San Juan, apan wala nila giusab ang sukaranan nga estruktura sa Liturhiya ni San Juan Krisostomo, tungod kay kini may kalabotan sa unang bahin sa Liturhiya (nga nailhan nga Liturhiya sa mga Katekumeno) o sa bahin nga mosunod sa pagsaulog sa Eukaristiya. Sa pagkakaron, ang Liturhiya ni San Juan Crisostomo gisaulog nga mas kanunay kaysa sa bisan unsa pa sa mga simbahan nga Kristohanong Ortodokso sa Sidlakan.

Tungod niini, daghang sekular nga mga magmamando ang nagsugod og pagdumot batok kaniya. Gikondena sa ilang kaugalingong konsensya, apan dili mosalikway sa ilang mga dautang batasan, nasuko sila kang Juan. Nagtig-a ang ilang mga kasingkasing; lisod kaayo alang kanila ang pagpaminaw sa mga pulong sa santo – busa nagpuyo sila og dautang tuyo batok kaniya. Ang iyang mga manlalait naningkamot sa tanang paagi aron malaitan ang santo, nga nag-angkon nga sa iyang mga sermon sa simbahan, ang patriyarka wala magtudlo, kondili nagpasipala ug nagpasangil sa tsar, sa tsarina, ug sa tanang awtoridad. Dugang pa, gitawag usab siya nga walay kalooy tungod sa mosunod nga rason.

Sa palasyo sa hari adunay usa ka eunuko nga ginganlan og Eutropius, ang pangulo sa mga tig-atiman sa kuwarto sa hari. Nakuha niya ang pagsalig sa hari ug nahimong paborito niini. Sa iyang pagpanglutos sa iyang mga kaaway, napugos niya ang hari sa pagpagawas og balaod nga mopahawa sa usa ka karaang batasan, nga mao kini: Ang mga tawo nga nakalapas sa sibil nga balaod sa bisan unsang paagi ug gisilotan og kamatayon mopangitag silong sa simbahan, sama sa gibuhat sa mga Israelita kaniadto sa mga siyudad sa silong[7771] , ug pinaagi niini nakalikay sila sa silot sa kamatayon. Ang pagwagtang niining kostumbre usa ka dakong kasubo para kang San Juan Crisostomo, ug, tungod kay giisip niya kini nga buhat ingon usa ka pagsulong batok sa Simbahan, iyang gisaway si Eutropius, nga giakusahan siya og kalupigan ug paglapas sa mga institusyon sa simbahan. Paglabay sa mubo nga panahon, nahulog si Eutropius sa kaugalingon niyang gahuk nga iyang gipangahuk para sa uban, ug napatay siya sa samang espada nga iyang gipahasa para kanila. Sa usa ka seryosong kasaypanan, nasuko pag-ayo ang emperador kaniya, ug gisilotan si Eutropius sa kamatayon. Midagan dayon si Eutropius paingon sa simbahan ug mitago sa santuwaryo ilawom sa halaran. Apan si Banal Juan naglingkod sa pulpito, diin siya kasagarang magwali sa katawhan; isip usa ka istrikto kaayo nga magbabantay sa pagtuo, iyang gipunting kang Eutropius ang usa ka pulong sa pagsaway; miingon siya nga husto unta nga ang bag-ong gipasa nga dili matarong nga balaod masinati sa mismong tawo nga naghimo ug nagpatuman niini. Ang mga kaaway ni Juan, sa pagdakop niining mga pulong, misugod sa pagbatikos sa santo, giakusahan siya nga walay kalooy. Sa ingon niini, hinay-hinay, ilang gipukaw ang kasingkasing sa daghang tawo ug gipukaw ang ilang kasuko batok kang Juan[7772] .

Sa taliwala sa mga dili kontento sa balaan nga tawo sa Dios, daghan sa mga klero ang nagkinabuhi sa dautan, tungod kay iyang gipadayag ang ilang malimbungong mga buhat ug gipahawa ang uban gikan sa Simbahan; labi silang nasuko sa pamatasan sa usa ka diakon nga ginganlan og Serapion. Ang ikaduha, nga matinud-anon nga nag-alagad ubos sa patriyarka ug nagkinabuhi sa usa ka matinud-anon nga kinabuhi, kaisa miingon sa santo sa atubangan sa tanang klero:

'Imong Grasya, dili nimo mausab kining mga tawo gawas kon palagson nimo silang tanan gamit ang usa ka tungkod.'

Sa pagdungog niini nga mga pulong, daghan ang nasuko ug misugod sa pagpanamastamas batok sa balaan nga Patriarka sa taliwala sa mga tawo, nagpahamtang og mga bakak batok kaniya nga angay unta sa tanang pagdayeg. Ang pagkawalay-kontento ug pagdumot batok kang Santo Juan makita usab sa taliwala sa mga mas taas nga opisyal sa simbahan. Usa sa mga obispo nga dili kontento kang San Juan mao si Severian, Metropolitan sa EGeva[7773] . Sa sinugdan, pabor siya kang Juan; sa dihang mibyahe si Juan paingon sa Asia Minor aron ayuhon ang mga buluhaton sa mga simbahan didto, gisaligan siya sa pag-atiman sa iyang kawan. Samtang nagdumala sa Simbahan sa Constantinople sa kawala niining tawo sa Dios, gisulayan ni Severian nga pukawon ang pagkawalay-kontento batok kaniya ug, pinaagi sa iyang mga intriga, nakakuha siya og pabor sa imperyal nga korte, nga naglaum nga pinaagi niini mapulihan niya si Chrysostom. Sa samang higayon, nilapas siya sa iyang awtoridad ug gitugotan ang pipila ka mga dili regularidad nga mahitabo sa administrasyon. Pagbalik niya, dali dayon nga

---

[7771] Ang mga Hudiyo adunay unom ka siyudad sa dalangpanan: tulo sa sidlakan nga bahin sa Jordan, ug tulo sa kasadpan. Ang mga wala magtuyo nga mamumatay modagan ngadto niining mga siyudad, ingon man usab kadtong nagpanimalos alang sa dugo sa usa ka paryente nga gipatay. Sa mga Kristohanon sa unang Simbahan, ang katungod sa santuwaryo unang iya sa pipila ka mga simbahan, ug sa ulahi sa tanan niini. Nagpasabot kini nga kung ang usa ka nakasuhan nga tawo makapangitag silong sa simbahan, dili siya masamok hangtod nga masusi pag-usab ang iyang kaso.

[7772] Bisan pa niana, pinaagi sa iyang pagpakitambag sa emperador, bisan pa sa pagsupak ni Emperatris Eudoxia, giluwas ni Juan Crisostomo si Eutropio niining higayona gikan sa angay niyang silot. Sunod niini, apan, gipahilayo sa yutang natawhan si Eutropio ug gipatay.

[7773] Geval – usa ka siyudad sa Fenicia, sa Dagat Mediterraneo. Nahimutang kini sa karon nga Syria taliwala sa Beirut ug Tripoli.

nakaila si San Juan sa tibuok kalawom sa kabubut-on ug pagkanilad ni Severiano ug, tungod sa kagubot nga iyang hinungdan, gusto siyang wagtangon gikan sa kapital. Apan si Emperatris Eudoxia misuwat alang kang Severian, ug, sa iyang hangyo, si Juan matinud-anon nga nakig-uli kaniya ug gipasaylo siya. Si Severian, bisan pa man, nagpabilin sa iyang kasingkasing nga sama sa kaniadto ug tinago nga nagpadayon sa pagbati og dautang buot batok kang Crisostomo. Nasayud ang santo sa dautang tuyo nga naglibot kaniya, apan wala niya kini tagda, kay sa mas daghan pa siyang gisilotan, mas milambo ang iyang dungog; nailhan siya bisan pa sa mga layong yuta, ug daghan ang miabot gikan sa halayo, nga nagtinguha nga makita ang santo ug madungog ang iyang mga pagtulon-an.

Tungod sa kadungganan ni Crisostomo, ang dautang tuyo sa tanan niyang kaaway dili untang makadaot kaniya kon dili tungod kay ang Reyna Eudoxia mismo usa sa mga nagbati ug kasuko batok sa santo. Siya ang labing delikado ug labing mapugos nga kaaway niining balaan nga tawo sa Dios, nga nagdumot kaniya sa tibuok niyang kalag. Gikuha sa Emperatris ang tanang sermon ni Juan mahitungod sa mga tapulan ug sa mga nangawat sa kabtangan sa uban—nga iyang gipahayag sa tanan sa kinatibuk-an—ingon nga gitumong kaniya, ug nagtuo siya nga gipili ni Juan siya aron silotan ug insultohon; kay siya sobra ka tapulan ug gipanag-iya sa dili mapugngan nga kahakog sa bulawan, nga iyang gikuha pinaagi sa pwersa gikan sa daghan. Nasuko sa bulahan nga tawo sa Dios, ang reyna misugod sa paghimo og plano aron wagtangon siya sa pagka-patriarka.

Niadtong panahona, adunay usa ka maharlika sa Constantinople nga ginganlan og Theodoric, nga daghan kaayong bahandi. Naselos siya kaniya ug gusto niyang kuhaon ang iyang kabtangan para sa iyang kaugalingon, busa nangita ang emperatris og kaso batok kaniya, apan wala gyud siya makakita, kay si Theodoric usa ka tawo nga matinud-anon ug matinahuron. Tungod kay dili siya makahimo og kadaut batok kaniya, naghimo ang emperatris og usa ka limbong. Gipatawag niya si Theodoric sa iyang atubangan ug miingon kaniya:

'Nasayud ka sa kadako sa kawad-on nga kanunay masinati sa pananalapi sa hari, sa kadaghan sa bulawan nga gipanghatag sa hukbo nga nagbantay sa gingharian, ug sa kadaghan sa mga tawo nga ginapakaon adlaw-adlaw gikan sa pananalapi sa hari. Busa, medyo nahurot na ang among pananalapi. Busa, pautanga ang usa ka bahin sa imong bahandi sa panalapi sa hari; pinaagi niini, makuha nimo ang among pabor; ug sa paglabay sa panahon, madawat nimo pagbalik ang imong gihatag karon."

Nasabtan ni Teodorico nga gusto sa reyna gamiton ang iyang bahandi dili aron mapuno pag-usab ang kaban sa hari, kondili aron matubag ang iyang walay puas nga kahakog sa pilak. Busa, miadto siya kang Banal Juan, gisultihan siya sa tinguha sa reyna, ug uban sa mga luha nangayo sa santo og tabang ug suporta. Gidali-dali ni Juan ang pagpadala og sulat ngadto sa reyna, nga nagpahimangno kaniya sa mahigugmaon ug malumo nga mga pulong nga ayaw pagdaot kang Theodoric. Bisan pa nga nasuko ang reyna sa patriyarka, sa maong higayon mituman siya sa iyang gusto; napahiya siya sa maalamon nga mga pulong niini ug nagsaad nga dili niya pagadaut si Theodoric. Pagkahuman niini, si Theodoric, nga nagtuman sa bulawanong mga pulong sa santo, nga nagtudlo kaniya mahitungod sa pagpanagana ug nagpasidaan kaniya nga ayaw itago ang iyang bahandi sa yuta, diin ang kamot sa mga masina mahimong makuha kini, kondili sa langit, diin walay bisan kinsa nga masina o makakuha niini, nagpasiya nga ihatag ang iyang bahandi sa Hari sa Langit. Gipabilin lang niya ang gamay nga bahin sa iyang kabtangan aron maatiman ang iyang pamilya, ug gihatag ang nahibilin sa iyang dakong bahandi ngadto sa usa ka panimalay sa simbahan aron pakan-on ang mga biyahero, ang mga kabus, ug ang mga masakiton. Pagkadungog niini, nasuko kaayo ang reyna ug nagpadala siya og sulat kang San Juan:

'Balaang Patriarka! Sa imong tambag, wala ko'y gikuha kang patrician Theodoric alang sa mga panginahanglan sa atong gingharian, apan gikuha nimo ang iyang kabtangan alang sa imong kaugalingong pagpanginabuhi! Dili ba mas angay nga kami na lang ang modawat niining kabtangan, imbis ikaw, kay si Theodoric man ang nakapanginabuhi samtang nag-alagad sa Reyna? Ngano wala nimo gisunod ang among ehemplo? Sama sa wala namo pagkuha bisan unsa kang Theodoric, dili pud unta nimo kuhaon ang iyang mga kabtangan.

Isip tubag niining mga pulong, gisulat ni Juan ang mosunod ngadto sa reyna:

'Gihunahuna ko nga dili na kini tinago kanimo nga, kon gusto ko unta og bahandi, walay makapugong kanako sa pagpanag-iya niini. Kay aduna man ko'y mahimayaon, bantugan, ug dato nga mga ginikanan. Apan boluntaryo kong gisalikway ang bahandi. Nagaingon ka nga gikuha nako ang kabtangan ni Theodoric alang sa akong kaugalingong pagpanginabuhi. Apan hibaloa kini: Wala'y gihatag kanako si Theodoric; ug bisan pa kon

gihatag niya, dili ko kini kuhaon gikan kaniya. Gihatag niya ang iyang bahandi kang Kristo, naghatag og limos sa mga kabus ug nanginahanglan. Ug maayo ang iyang gibuhat, kay gikan kang Kristo makadawat siya og gatus ka pilo sa umaabot nga kapanahonan. Ang akong tinguha unta, kamo usab, pinaagi sa pagsunod sa ehemplo ni Theodoric, magtipig sa inyong mga bahandi sa langit, aron kon manginahanglan na kamo, madawat kamo sa walay katapusang puloy-anan. Apan kung tuyo nimo nga kuhaon kang Kristo ang gihatag kaniya ni Teodorico, unsa may labot namo ana? Kay, sama sa imong makita, dili kami ang imong masakitan, kondili si Kristo mismo.

Pagkabasa sa emperatris sa sulat ni Juan, mas nasuko pa gyud siya ug nangita og higayon aron makabawi sa santo.

Niadtong panahona, miabot sa Constantinople gikan sa Alexandria ang usa ka balo nga ginganlan og Callitropa tungod sa mosunod nga panghitabo. Sa dihang si Pavlikius, nga naggunit sa ranggo nga Augustus[7774] , mao ang gobernador sa Alexandria, pipila ka mga masinup nga tawo ang nagpahibalo kaniya nga si Callitropa adunay daghang bulawan. Apan si Pavlikius sobra ka gahakog sa bulawan. Tungod kay bakak ang iyang pagpasangil kang Callitropa, gisugo niya nga dakpon siya ug gipugos siya sa pagbayad og lima ka gatus ka bulawan nga sinsilyo. Tungod kay wala siya'y ingon nga kantidad, gipang-pawn sa balo ang tanan niyang kabtangan sa iyang mga silingan ug, human niya makatigom sa lima ka gatus ka bulawan nga sinsilyo uban sa dakong kalisud, gihatag niya kini sa gobernador sa probinsya. Sa dili madugay, gikuhaan si Pavlikius sa iyang katungdanan tungod sa iyang dili matarong nga mga binuhatan ug gipadala sa Constantinople aron usisahon; ang pobre nga balo misunod kaniya didto. Pag-abot niya sa atubangan sa emperador, mihulog siya sa iyang mga tiil, naghilak ug nag-agay, nga nagreklamo nga gipugos siya ni Pavlikius sa pagkuha og lima ka gatus ka bulawan nga sinsilyo gikan kaniya. Gisugo sa emperador ang gobernador sa Constantinople nga imbestigahan ang maong kaso. Apan ang gobernador, nga pabor kang Pavlikius, gipasaylo siya ug gipahawa ang biyuda nga walay dala. Mas nabati pa niya ang kaulaw niini, busa ang balo midagan ngadto sa reyna ug, pagkahuman niyang isulti ang iyang kasakit, nangayo siya og kaluoy ug tabang. Nalipay kaayo ang mahiligon sa bulawan nga reyna sa nahitabo, kay naglaum siya nga makakuha og daghang bulawan para sa iyang kaugalingon pinaagi niini nga panghitabo. Busa, gipatawag dayon niya si Pavlikius, giakusahan siya sa masuko nga pagpanakaw sa kabtangan sa uban ug sa pagpasipala sa pobre nga balo, ug gisugo nga siya ipriso hangtud makabayad siya og usa ka gatus ka litro nga bulawan. Sa pagkahibalo nga dili niya makalikayan ang kamot sa reyna, gipatawag ni Pavliky ang daghang bulawan nga gipangayo sa reyna nga dad-on sa iyang balay, ug gihatag niya kaniya ang usa ka gatus ka litro nga bulawan. Sa tanang kuwarta, tulo ka pulo ug unom ka piraso nga bulawan ra ang gihatag sa reyna sa biyuda ug gipapauli siya, samtang ang nahabilin iyang gipabilin para sa iyang kaugalingon. Mibiya ang balo sa presensya sa reyna nga naghilak, napasipala sa ingon ka dili patas nga desisyon. Niadtong panahona nadungog niya ang bahin sa tigpanalipod sa mga gipanglutos – si San Juan. Sa pagduol niya kaniya, iyang gisaysay sa detalye ang gibuhat kaniya ni Pavliky ug sa reyna.

Pagkahuman niya sa paglipay sa nagahilak nga balo, gipatawag ni San Juan si Pavliky ug, sa pagdapit kaniya sa simbahan, miingon kaniya:

'Nasayud kami sa mga kawalay-hustisya nga imong nabuhat, nga walay kahadlok sa Dios, pinaagi sa pagpanglutos sa mga kabus ug pagpugos sa kabtangan sa uban, sama sa imong gibuhat niining kabus nga balo. Gitawag ka namo aron ibalik nimo ang lima ka gatus ka piraso nga bulawan ngadto sa babaye nga imong napakasakitan.' Busa, ihatag kini kaniya, aron mabayran niya ang iyang gipahulam sa mga mananapahulam ug dili siya mapukan, kauban ang iyang mga anak, sa hingpit nga kakabus. Unya ikaw usab maluwas gikan sa imong sala ug mapalig-on ang imong pag-uyon sa Dios, nga imong nasuko, ug Siya magpanimalos kanimo tungod sa imong pagdaug-daug sa mga ulila, gawas kon maghinulsol ka."

Mitubag si Pavlik:

'Ginoo, mas dako pa kaayo ang kadaut nga gihimo niining balo kanako kaysa sa akong gihimo kaniya, kay pinaagi sa pagreklamo kanako sa Reyna, gikuhaan niya ako og usa ka gatos ka litro nga bulawan. Unsa pa man ang gusto niya gikan kanako? Padul-a siya sa Reyna ug kuhaa niya ang iya gikan kaniya.'

Mitubag kaniya ang santo:

[7774] Kini nga titulo gihatag sa labing taas nga ranggo sa mga gobernador sa probinsya, nga lahi sa mga gobernador nga mas ubos ang ranggo.

'Bisan pa og gikuha sa Reyna ang ingon ana kadaghan nga bulawan gikan kanimo, wala pa madawat sa balo ang iya, ug busa dili siya ang angay basulon sa sayop nga gibuhat kanimo sa Reyna. Gikuha sa Reyna ang usa ka gatos ka litro nga bulawan gikan kanimo dili tungod kaayo sa reklamo sa balo kondili tungod sa imong ubang mga buhat sa pagpangawat nga imong gihimo samtang naa ka sa gahum. Ayaw pagpanamastamas sa Reyna. Gisaad ko kanimo nga dili ka molakaw ning dapita hangtod ibalik nimo sa balo ang tanan nimong gikuha gikan kaniya, bisan pa sa katapusang bulawan. Mahitungod sa traynta'y unom ka bulawan nga gihatag sa reyna kaniya, tugoti siyang ipabilin kini alang sa iyang gasto sa pagbiyahe.

Sa dihang nahibaloan sa Reyna nga gipriso ni Juan si Pavlikia sa simbahan, nagpadala siya ug mensahe kang Juan nga sugoan siyang buhian si Pavlikia, kay nakakuha na siya ug igo nga bulawan gikan kaniya.

Apan mitubag si Juan sa mga sugo:

'Dili buhian si Pavlikia dinhi hangtod ibalik niya sa pobre nga babaye ang tanan niyang gikuha gikan kaniya.'

Nagpadala ang reyna og mga sugo sa santo sa ikaduhang higayon, nga nagmando nga buhian si Pavlikia, apan mitubag ang santo:

'Kung gusto sa Reyna nga buhian ko siya, padalhan niya kining balo og lima ka gatus ka bulawan nga sinsilyo. Dili kini dakong kalisud para kaniya, kay nakuha pa niya gikan kang Pavliky ang mas daghan—usa ka gatus ka litro nga bulawan.'

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ang reyna ug dayon nagpadala siya og duha ka senturiyon uban sa duha ka gatus ka sundalo aron pugos nga kuhaon si Pavlikia gikan sa simbahan. Apan sa dihang miduol ang mga sundalo sa pultahan sa simbahan, kalit nga mitungha ang Anghel sa Ginoo nga nagtindog sa ganghaan, naggunit og gipahugot nga espada sa kamot ug nagbabag sa agianan. Sa pagkakita nila sa makalilisang nga Anghel, nahadlok kaayo ang mga sundalo ug nilayas. Nagkurog-kurog, mibalik sila sa reyna ug gisultihan siya sa pagpakita sa Anghel. Pagkadungog niini, nahadlok siya pag-ayo ug wala na magdagan sa pagpadala kang Pavliky gikan sa presensya ni Juan. Sa pagkahibalo nga wala motabang kaniya ang reyna, nagpadala si Pavliky og bulawan gikan sa iyang kaugalingong balay, gihatagan ang balo og lima ka gatus ka bulawan nga sinsilyo, ug gipagawas siya gikan sa simbahan. Pagdawat sa iyang bayad, malipayon nga mibalik ang balo sa iyang lungsod.

Samtang nagpadayon ang paglagot sa reyna kang San Juan; ang iyang dautang buot batok niining tawo sa Dios nagkadako adlaw-adlaw sa iyang kasingkasing. Usa ka adlaw gisugo niya ang iyang mga sulugoon ngadto kang San Juan, nga ipahibalo kaniya ang mosunod nga mga pulong:

'Undang sa pagsupak kanamo ug ayaw pagsamok sa among mga buluhaton sa gingharian, kay kami usab wala mosamok sa mga buluhaton sa simbahan, apan gibyaan namo kini kanimo aron ikaw ang magdumala niini sumala sa imong pagtan-aw nga angay. 'Undang na sa paghimong binuang nako sa tanan, sa paghisgot ug pagpanaway kanako. Hangtod karon gitan-aw tika nga sama sa amahan ug gipakita nako kanimo ang angay nga dungog, apan kung sugod karon dili ka mag-usab sa imong pamatasan ug dili ko pagtratar pag-ayo, dili na tika pasagdan.'

Pagkadungog ni Haring Juan sa mga pulong sa reyna, siya gikapungot kaayo ug, sa lawom nga paghuyop, miingon sa mga sugo:

Gusto sa Reyna nga daw patay na lang ko: nga dili makabantay sa mga kawalay-hustisya nga gihimo, dili maminaw sa mga tingog sa mga gipangdaugdaug nga nagahilak ug nagahingas, ug dili mosulti batok sa mga makasasala; apan tungod kay usa ako ka obispo ug gisaligan sa pag-atiman sa mga kalag, kinahanglan nga bantayan nako ang tanang butang uban sa mapagmatngon nga mata, maminaw sa mga hangyo sa tanan, ug magtudlo, magpahimangno, ug mosaway sa tanan. Kay nahibalo ko nga kon dili nako ipahayag ang pagsalikway sa balaod ug silotan ang mga salawayon, ako mismo ang silotan; ug busa nahadlok ko nga basin ang mga pulong sa propeta Oseas ipahimutang kanako: *'Sama sa mga tulisan nga nagpaabot sa tawo, ingon ana usab ang usa ka grupo sa mga pari nga nagapatay sa dalan paingon sa Shechem ug nagabuhat og mga makalilisang nga butang'*[7775] (Ose. 6:9). Kay ang Balaang Apostol nagmando nga ang makasasala pasanginlan sa atubangan sa tanan, aron ang uban usab mapuno sa kahadlok. Ug ang maong Apostol nagtudlo, nga nag-ingon: *'Sawayi ang mga*

[7775] Oseas 6:9. Kini nga mga pulong nagasaway sa mga pari sa katawhang Hudiyo, nga imbis nga ipakita sa katawhan ang husto nga agianan sa kinabuhi, gitago kini kanila.

nakasala sa atubangan sa tanan, aron ang uban mahadlok usab' (1 Tim. 5:20); *'Iwaliwat ang pulong; andam sa takna ug dili sa takna; pagsaway, pagdumot, ug pagdasig, uban sa tanang pagkamapailubon ug pagtudlo'* (2 Tim. 4:2). Gikondena nako ang pagka-balaod-wala, dili ang mga nagbuhat niini; wala pa nako giingnan bisan kinsa sa iyang nawong bahin sa iyang pagka-balaod-wala, ni gipangdaot nako ang bisan kinsa sa kahuya, ni nahisgutan nako ang ngalan sa Reyna sa akong mga sermon aron siya ikondena. Apan sa kinatibuk-an gidasig nako ang tanan nga maglikay sa dautan ug dili magbuhat og dautan sa ilang silingan. Apan kon kinsa man sa mga nakadungog sa akong pagtulon-an gisaway sa ilang konsensya tungod sa dautang buhat nga ilang nabuhat, nan ang angay nilang kasuko dili ako, kondili sila mismo, ug kinahanglan sila molikay sa dautan ug buhaton ang maayo. Kung ang reyna wala mahibalo sa bisan unsang dautang buhat niya, o nga nakapasakit siya sa bisan kinsa, nganong nasuko siya kanako, nga nagtudlo sa mga tawo sa paglikay sa tanang kawalay-hustisya? Hinuon, angay pa unta siyang malipay nga wala siyay nabuhat nga kawalay-hustisya ug nga ako masigasig nga nagwali sa kaluwasan sa mga tawo nga iyang gina-ari. Apan kon siya man salarin sa mga sala nga akong paningkamotan nga wagtangon gikan sa kasingkasing sa mga tawo pinaagi sa akong mga pulong sa pagtulun-an, nan, ipahibalo kaniya nga dili ako ang naghukom kaniya o nagdala ug kaulaw kaniya, kondili ang iyang kaugalingong mga buhat ang nagpadayag kaniya, mga buhat nga nagdala ug dakong kaulaw ug kahuya sa iyang kalag. Busa, pasagdi nga masuko ang reyna sumala sa iyang gusto, apan ako dili mohunong sa pagsulti sa kamatuoran. Kay mas maayo pa nga makapasuko ko sa mga tawo kaysa sa Dios: *'Kung naningkamot pa ko sa pagpalipay sa mga tawo, dili na ko mahimong alagad ni Cristo'* (Gal. 1:10).

Pagkahuman niya og sulti niini sa mga sugo, gipahawa sila sa santo. Mibalik sila sa reyna ug gisulti nila kaniya ang tanan nilang nadungog. Unya mas naglagot pa gayud ang reyna kang San Juan.

Dili lang ang reyna ang nagdumot sa santo, apan daghan pa nga mga tawo nga daotan ang kinabuhi. Aduna siyay mga kaaway dili lang sa Constantinople, apan usab sa mas layo nga mga yuta. Lakip niini mao ang mosunod: Si Theophilus, Patriyarka sa Alexandria, nga sukad pa sa sinugdan dili na ganahan kang Juan ug wala magtinguha nga siya mahimong patriyarka; Akakios, Obispo sa Berria[7776] , Severian sa Geval ug Antiochus sa Ptolemais[7777] , ug sa Constantinople, duha ka presbiterio ug lima ka diakono, daghan sa mga opisyal sa hari, ug tulo ka iladong dato nga balo nga nagkinabuhi sa dautan: Marsa, Kastricia ug Evgrafia. Tanan niining mga kaaway ni Juan, nga nagkonsulta sa usag usa, nangita og mga kaso batok kaniya aron siya masilotan sa atubangan sa katawhan. Una sa tanan, nagpadala sila og mga sugo sa Antioquia aron masuta kon nakabuhat ba si Juan og bisan unsang dautang buhat, bisan pa sa iyang pagkabata. Apan *'ang mga nangita sa pagsulay kaniya gisulayan usab'* (Salmo 63:7), ug wala sila makakaplag og bisan unsang ikapasangil niining balaan nga tawo sa Dios. Pagkahuman niini, nagpadala sila sa Alexandria kang Teofilo, usa ka malimbungon nga bakakon ug maninirang-pugay, apan bisan siya wala makakaplag og bisan unsang ikapasangil kang San Juan, nga misidlak sa mga hiyas sama sa adlaw. Apan, si Teofilo, gipukaw ni Satanas, masigasig nga nangita sa pagwagtang kang Juan sa iyang katungdanan, nga iyang nakab-ot uban sa tabang sa reyna ug sa ubang dautang tawo. Ang pagbiya sa yutang natawhan ni Juan nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa Alexandria adunay usa ka presbiterio nga ginganlan og Isidore, kaniadto usa ka xenodorus (nga nagpasabot, usa ka tig-atiman sa mga biyahero), usa ka tawo nga balaan ang kinabuhi ug dako ang kinaadman. Siya tigulang na kaayo, 80 anyos na; giordinahan siya nga presbiterio ni San Atanasius ang Dako, Patriyarka sa Alexandria. Batok gayud kang Isidore ang gibati ni Teofilo og kasuko tungod kang Pedro, usa ka presbiteryo sa Alexandria; kay tuyo ni Teofilo nga wagtangon si Pedro sa iyang katungdanan nga walay hinungdan ug ekskommunikahon siya gikan sa Simbahan, samtang gipanalipdan ni Isidore si Pedro ug gipangatarungan nga dili matarong ang mga pasangil batok kaniya. Busa, nasuko usab si Teofilo kang Isidoro; human niyang gi-exkommunikar si Pedro gikan sa Simbahan, misugod siya pagpangita og ebidensya batok kang Isidoro aron siya usab ma-exkommunikar gikan sa Simbahan.

Niadtong panahona, usa ka balo nga ginganlan og Theodota naghatag og usa ka libo ka bulawan nga sinsilyo kang Isidoro, aron magamit niya ang kuwarta sa pagpanapton sa mga pulubi, mga ulila, ug mga kabus nga balo sa Alexandria. Gipangayo sa balo kang Isidoro nga ayaw kini isulti kang Patriarka Teofilo, aron dili niya

[7776] Berrea – usa ka siyudad sa Siria, karon Aleppo.
[7777] Ptolemais – usa ka siyudad sa Syria, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo.

kuhaon ang bulawan ug gamiton kini sa mga bato nga tukuran nga iyang gitukod. Pagdawat ni Isidoro sa bulawan, gituman niya ang hangyo ni Theodota ug wala gyud siya misulti kang Teofilo. Bisan pa niana, nahibalo si Teofilo gikan sa usa ka tawo nga nakadawat si Isidoro og usa ka libo ka bulawan nga sinsilyo gikan kang Teodota ug gigasto kini sa mga panginahanglan sa mga kabus nga wala siya, si Teofilo, masayri. Ang mahiligon sa bulawan nga si Teofilo nasuko kaayo kang Isidoro tungod niini ug naghimo og dili matarong nga akusasyon batok kaniya sa usa ka dili natural nga sala. Aron mapalig-on ang iyang akusasyon, nangita si Teofilo og mga bakak nga saksi. Apan napalig-on nga walay sala si Isidoro. Bisan pa niana, tungod sa iyang walay pagpugong nga dautang buot, gikuhaan siya ni Teofilo sa iyang katungdanan isip pari ug, human siya gibugbog ug gipakaulaw, gipahawa siya gikan sa klero. Tungod kay nakasinati siya og dili patas nga pagtratar, mibiya si Isidoro sa E o sa Alexandria ug mibulag aron magpuyo isip usa ka eremita sa Bukid Nitria[7778] , diin siya nagpuyo kaniadto sa dihang batan-on pa siya. Nagpuyo siya nga nag-inusara sa usa ka payag, nag-ampo sa Dios, ug mapailubon nga nag-antos sa kaulaw nga gipahamtang kaniya.

Niadtong panahona, adunay upat ka magsoon nga nagpuyo sa mga monasteryo sa Ehipto—mga tawo nga matinud-anon ug mahadlokon sa Dios, nga gigahin ang tibuok nilang kinabuhi sa pagpuasa ug monastikong pag-ascetismo. Ang ilang mga ngalan mao kini: Dioscorus, Ammonius, Eusebius ug Euthymius, ug nailhan sila nga 'ang mga Taas', tungod kay taas kaayo sila tanan. Girespeto kining mga igsoon dili lamang sa mga lumolupyo sa Alexandria kondili usab sa samang si Theophilus tungod sa ilang matinud-anong kinabuhi. Usa kanila, si Dioscorus, iyang gitudlo—bisan supak sa iyang kabubut-on—nga Obispo sa Hermopolis[7779] , samtang iyang gipangumbinsi ang iyang duha ka igsoon, sila Ammonius ug Euthymius, nga magpuyo uban kaniya sa patriyarkado ug gipugos sila sa pagdawat sa pagka-pari. Samtang nagpuyo sila sa patriyarkado ubos ni Teofilo, ilang nakita nga wala siya magkinabuhi sumala sa mga sugo sa Dios, gihigugma niya ang bulawan labaw pa sa Dios, ug nagbuhat siya og dagkong dili matarong. Busa, wala na sila gustong magpabilin uban sa patriyarka, apan pagkahuman nila siyang biyaan, mibalik sila pag-usab sa kinabuhi isip monghe nga nag-inusara. Sa pagkahibalo niya sa hinungdan sa ilang pagbiya, nasuko pag-ayo si Teofilo kanila, ug gibalhin niya ang gugma nga iyang gibati kanila ngadto sa dautang buot, ug misugod siya sa pagplano og mga paagi aron panimalos kanila. Una, nagpahibalo siya og hungihong nga ang mga Mongheng Nagsul-ob og Pahaba nga Bisti, kauban ang gipahawa nga si Isidore, nagsunod sa erehiya ni Origen ug nakapaling sa daghang mga mongheng nagsul-ob og itom nga bisti pinaagi niining erehiya[7780] . Gipadala niya dayon ang usa ka dekreto ngadto sa labing duol nga mga obispo, nga nagmando kanila nga dayon tangtangon ang mga tigulang monghe gikan sa Disyerto sa Nitria, nga walay gihatag nga rason alang niini nga mando. Sa dihang misunod ang mga obispo sa sugo sa patriyarka, gipahawa nila gikan sa kabukiran ug kamingawan[7781] ang tanang matinud-anon ug mahadlokon sa Diyos nga mga asketiko, ang mga exilado mitigom ug miadto sa patriyarka sa Alexandria, naghangyo kaniya nga isulti nganong sila gikondena ug gipahawa gikan sa ilang mga puloy-anan. Ang Patriarka, sa kalagot nga sama sa kabaliw, misaka kanila sama sa

---

[7778] Ang Nitria nahimutang sa habagatan sa Alexandria, sa kasadpan sa Suba sa Nilo, duol sa Disyerto sa Libya. Ang ngalan sa bukid naggikan sa kadaghan sa nitro sa mga lanaw nga duol niini.

[7779] Kining Dioscoro, Obispo sa Hermopolis ug usa ka tawo nga matinud-anon sa pagtuo, angay nga ilain gikan sa heretiko nga Dioscoro, nga nabuhi pagkahuman ug naglingkod sa Katedral sa Alexandria gikan sa 444 hangtod 451. Ang ikaduha usa ka Monophysite, nga nagpasabot nga nagtudlo siya nga usa ra ka kinaiyahan ang naa kang Hesukristo, ug ang pagka-Diyosnong kinaiyahan Niya gilubong sa pagka-tawong kinaiyahan. Ang Diyosesis sa Hermopolis nahimutang sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto, sa habagatan sa Alexandria; ang Bukid Nitrian usab kabahin niini nga diyosesis.

[7780] Si Origen (natawo mga 180 AD, namatay 254 AD) – ulo sa Eskwelahan sa Alexandria, usa sa labing bantugan nga iskolar sa iyang panahon. Bisan ang mga paganong pilosopo mismo miingon nga nilabwan sila ni Origen sa kinaadman. Nabilin si Origen og daghang mga buhat, nga ang uban niini nakaabot kanato sa pira-pirasong porma. Siya nailhan labi na sa iyang mga komentaryo sa Balaang Kasulatan. Ilado usab ang iyang traktado batok kang Celsus, diin iyang gipanalipdan ang mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo. Sa kasubo, sa iyang mga sinulat usahay nagpahayag si Origen og mga arbitraryong ideya nga wala giuyonan sa Simbahan, bisan pa nga wala niya kini gipresentar isip opisyal nga doktrina sa Simbahan kondili isip iyang kaugalingong personal nga huna-huna. Pananglitan, wala niya tinud-anay nga gitudlo ang relasyon tali sa mga Persona sa Balaang Trinidad; iyang giangkon nga ang yawa, kon gusto niya, maluwas, nga ang mga kalag sa tawo gimugna sa wala pa ang paglalang sa makita nga kalibutan, ug uban pa. Ang mga mainitong sumusunod ni Origen, nga daghan siya niini sa Alexandria ug sa Palestina, kasagaran gidala kining mga ideya sa sobra. Kining mga sumusunod gitawag nga mga Origenista, ug ang ilang mga panan-aw nailhan nga heresiya sa Origenista.

[7781] Sa kasadpan sa Bukid Nitrian nahimutang ang halapad nga Libyano nga Disyerto (karon Sahara), diin nahimutang ang mga selda sa mga monghe. Busa, kining disyerto nailhan nga Disyerto sa Kelli.

usa ka demonyo, ug gisul-ob niya ang iyang omophorion[7782] sa liog ni Ammonius, gisugdan niya siya og hampak, samtang nag-ingon:

'Heretiko, sumpa si Origen!'

Human mapukpuk ni Theophilus si Ammonius ug ang uban, dili lang niya gitugotan nga makasulti sila sa iyang atubangan, apan gipahawa pa gyud niya silang tanan nga napahiya. Sila, bisan pa niana, tungod kay wala'y nakuha nga tubag gikan kang Theophilus sa ilang pangutana, mibalik sa ilang mga payag, nga wala kaayo magtagad sa kasuko ug kalagot sa ilang patriyarka.

Pagpatawag sa labing duol nga mga obispo, gipahawa ni Teofilo sa simbahan ang upat ka inosenteng monghe: sila Ammonius, Eusebius ug Euthymius, ang magsoon nga Dioscorus, ingon man usab ang gihisgutan nga Bulahan Isidore, nga wala gani gisusi ang ilang pag-angkon sa pagtuo. Apan wala kini makapahupay sa iyang dautang buot. Siya mismo ang nagsulat og daghang bakak nga pasangil batok kanila: heresiya, salamangka ug daghan pang ubang grabeng mga sala. Unya, pagkahuman niyang gipang-suholan ang mga maninirang-puri ug mga bakak nga saksi, iyang gihatag kanila kining mga bakak nga akusasyon, ug gisugo nga ang mga maninirang-puri moanha kaniya samtang siya nagapangwali sa katawhan sa simbahan sa usa ka pista, ipresentar kaniya ang mga akusasyon nga gisulat batok sa maong mga monghe, ug ipakita ang mga bakak nga saksi. Pagkahuman niini tanan, gisugo sa patriyarka nga basahon sa katedral ang mga bakak nga akusasyon. Gipakita niya kini nga mga kaso sa gobernador, nagkuha siya og mga lima ka gatus ka sundalo gikan kaniya ug mibiyahe uban kanila paingon sa Bukid Nitria uban ang tuyo nga palagson si Isidore, ang mga igsoon nga Dioscorus, ug ang tanan nilang mga disipulo gikan sa probinsya sa Ehipto isip mga erehe ug salamangkero. Sa tabang sa iyang mga tropa, una niyang gipahawa si Dioscorus sa katungdanan sa obispo; unya, pagkahuman niyang gihatagan og bino ang mga sundalo, giatake niya ang Bukid Nitria sa gabii, nga nangita labi na kang Isidore ug sa mga igsoon ni Dioscorus: Ammonius, Eusebius ug Euphemius. Sa dihang wala niya sila makaplagan (kay nangitagil sila sa usa ka lawom nga kanal), gisugo niya ang mga sundalo nga atakehon ang tanang monghe, sunogon ang ilang mga puloy-anan ug kuhaon ang tanan nilang gamayng kabtangan, sinina ug pagkaon. Ang hubog nga mga sundalo, nga misulod sa matag sulok-sulok ug langob, nakapatay og hangtod napulo ka libo ka balaan nga mga asketiko, gipamatay sila sa aso ug kalayo (niadtong ika-napulo nga adlaw sa Hulyo, sa dihang ginahinumduman sila sa Balaang Simbahan). Ang nahibilin nga mga monghe milayas, nagtago bisan asa nila mahimo. Human niini, mibalik si Teofilo sa Alexandria.

Ang mga monghe nga nakaluwas sa maong pagpatay nagtigum, ug pagkahuman sa dugay nga paghilak alang sa ilang mga amahan ug igsoon nga napatay, nagbulag-bulag, ang matag-usa miadto sa bisan asa nga ilang gusto. Si Dioscorus, uban sa iyang mga igsoon, ang bulahan nga Isidoro ug daghang uban pang mga monghe—nga nagpakita sa ilang kaugalingon pinaagi sa pagpuasa ug pagkamaayo ug gipasidunggan sa Diyos sa gasa sa paghimo og mga milagro—nibalik sa Palestina nga puno sa lawom nga kasubo. Ang labing mapait alang kanila, bisan pa man, dili ang pag-antos nila sa kawalay-hustisya ug pag-exile, kondili ang pag-excommunicate kanila gikan sa Simbahan ni Theophilus nga walay hinungdan ug pag-ihap kanila sa mga heretiko. Apan bisan pa sa Palestina, wala gihapon sila pasagdan ni Theophilus nga malinawon. Iyang dayon gipadala ang usa ka mensahe ngadto sa mga obispo sa Palestina, nga nag-ingon:

'Dili ninyo dawaton, nga walay pagtugot gikan kanako, ang mga gi-excommunicate ug nilayas gikan kanako.'

Unya ang mga exilado, nga wala nay laing masandigan, mibyahe paingon sa Constantinople kang San Juan Crisostomo, isip usa ka luwas nga dalangpanan, ug sa pagkahulog nila sa iyang mga tiil, nagpakisayud sila kaniya uban sa mga luha nga kalooyon sila ug tabangan. Sa dihang nakita ni Juan ang limampu ka respetadong lalaki nga naa sa ingon nga kalisod, naluoy siya kanila ug napaluha. Unya, pagkahibalo niya sa hinungdan nganong nakasinati sila og ingon nga kalamidad sa kamot ni Teofilo, gihupay niya sila pinaagi sa mahigugmaong mga pulong ug gihatagan sila og kasiguruhan, ug gihatagan sila og puy-anan sa simbahan ni Santa Anastasia. Gitagaan sila og pag-atiman dili lang ni San Juan, kondili usab ni Santa Olimpias, usa ka diakonisa, nga naghatag kanila sa tanan nilang gikinahanglan gikan sa iyang kaugalingong kabtangan. Kining diakonisa gihatag ang tibuok niyang

[7782] Ang omophorion (Griyegong pulong) – literal nga habol sa abaga o balot sa abaga – usa sa mga kasul-oban sa obispo, gibutang sa abaga ug nagbitay paingon sa atubangan ug likod.

bahandi aron masiguro nga ang mga kabus ug mga biyahero adunay kalinaw ug tanan nga gikinahanglan sa kinabuhi. Tinuod siyang usa ka balaan; balaan usab ang mga monghe; sa ulahi gihatagan sa Simbahan og pista ang paghinumdom sa pipila kanila. Sa taliwala nila, usa ka lalaki ang labi nga mitindog, nga ginganlan og Hierax, nga nag-inusara sa kamingawan sulod sa daghang katuigan ug gituslok sa mga demonyo ingon niini:

'Amahan! Mabuhi ka pa og lain pang limampung ka tuig! Unsaon man nimo pagkinabuhi sa disyerto sulod sa ingon ana ka dugay?'

Apan siya, sa pagkahibalo sa ilang limbong, miingon:

'Nagapasubo nako kanimo sa pagpanagna og ingon ana kakuyog nga kinabuhi para nako; apan ako nag-andam sa akong kaugalingon aron makasugakod sa kakabus dinhi sa disyerto sulod sa duha ka gatus ka tuig.'

Pagkadungog niini, ang mga demonyo milayas nga napahiya. Mao gyud kini nga klase sa amahan, nga wala mapukan sa mga demonyo, ang gipahawa ni Teofilo sa Alexandria! Usa sa mga balaang eremita mao usab si Isaac ang Presbiter, nga maalamon sa Balaang Kasulatan, usa ka disipulo ni San Macarius, nga walay sala sukad pa sa sabakan sa iyang inahan, kay gidala siya sa disyerto sa edad nga lima ka tuig ug didto siya nagdako. Sa tinuod, ang tanan nga mga eremita nga gipahawa ni Teofilo balaan ug matinahuron. Gipasidunggan sila ni Blessed John ug wala niya sila gipugngan sa pag-adto sa simbahan, bisan pa man wala niya sila gidawat sa Banal nga Komunyon hangtod nga iyang masuta pag-ayo ang mga hinungdan sa ilang ekskomunikasyon gikan sa Simbahan ug napahiuli sila kang Theophilus. Gihangyo niya sila nga ayaw paghisgot sa ilang reklamo sa hari o pagreklamo bahin kang Teofilo, ug nagsaad nga ipauli ang kalinaw tali kanila ug kaniya. Sa pagkatinuod, misulat gayud si Juan kang Teofilo, nga naghangyo kaniya nga tugotan ang mga monghe nga mabuhi nga malinawon sa ilang mga selda sa Ehipto ug dawaton sila pag-usab sa kasingkasing sa Simbahan ni Cristo.

Samtang nagpadayon, nakaabot kang Teofilo ang mga hungihong nga gidawat ni Juan ang mga mongheng gipahawa sa komunyon uban kaniya. Sa samang panahon, adunay pipila ka mga manlalait nga nagsulti kaniya nga gidawat sila sa Biskop sa Constantinople sa Banal nga Komunyon (nga bakak). Tungod niini, nasuko kaayo si Teofilo kang Juan ug nagpadala kaniya og usa ka mapanghamon nga sulat, nga nagpasangil kaniya sa paglapas sa mga eklesiastikal nga dekreto[7783] . Bisan pa, pagkahuman nagpadala si Juan kang Teofilo og ikaduhang sulat nga mapahiangay, nga naghangyo kaniya nga tapuson na ang iyang kasuko ug dili pugngan ang mga monghe nga magpabilin sa ilang gipahimutangan sa pag-exile. Apan si Teofilo mitubag kang Juan nga mas bastos pa kaysa kaniadto ug mas nasuko pa siya kaniya kaysa sa mga monghe. Niadtong panahona lang misulat ang mga monghe og reklamo ngadto sa hari, diin ilang gihulagway ang tanang nga kalisod nga ilang walay sala nga naagian sa kamot ni Teofilo. Gisuportahan nila ang ilang reklamo sa hari samtang naa siya sa simbahan.

Nalumos sa kasubo tungod sa kalisdanan sa ingon ka matinud-anon ug mahusay nga mga monghe, Ang tsar dayon mipadala og mando sa gobernador sa Alexandria nga ipadala si Theophilus, bisan pa pinaagi sa pwersa kung kinahanglan, aron atubangon ang paglitis sa Constantinople, aron sa atubangan ni Patriarka Juan ug sa konseho sa mga obispo, siya makahatag og pasabot sa mga hinungdan sa iyang dautang buot ug mapamatud-an nga sala ang iyang mga binuhatan. Ang emperador misulat usab kang Papa InocencioI[7784] , nga ipadala niya ang mga obispo sa iyang ngalan ngadto sa Constantinople alang sa konseho aron hukman si Teofilo. Gidali-dali sa Papa ang pag-utos sa iyang mga obispo nga mag-andam para sa biyahe ug nagpaabot sa pahibalo gikan kang Emperador Arkadio kon natigom na ba ang mga obispo sa Sidlakan. Apan wala na usab misulat ang Emperador, busa wala mitungha sa Constantinople ang mga obispo sa Kasadpan. Samtang nagpadayon, gipang-suhol ni Teofilo ang gobernador sa Alexandria, ug gitugotan siya niini nga magpabilin sa Alexandria hangtod makatigom siya gikan sa India sa tanang matang sa humot nga panakot ug tam-is nga mga pagkaon, nga iyang mapadala dayon pinaagi sa barko ngadto sa Constantinople. Sa samang panahon, napabor ni Teofilo si San Epifanio, Obispo sa Cyprus,[7785] , ug gisumbong niya si San Juan sa atubangan niya, nga nag-angkon nga usa siya ka heretiko, tungod

---

[7783] Ang ika-32 nga Apostolikong Kanon nag-ingon nga ang usa ka tawo nga gi-exkommunikar sa bisan kinsang obispo 'dili dapat dawaton sa komunyon sa lain'. Ang maong kinahanglanon gipahayag usab sa ika-6 nga Kanon sa Unang Ekumenikal nga Konseho.

[7784] Si Papa Inosente nagdumala sa Simbahan sa Roma gikan sa 402 hangtod 417.

[7785] Ang isla sa Cyprus nahimutang sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo, habagatan sa Asia Minor. Si Epiphanius naglingkod sa Katungdanan sa Cyprus gikan sa 365 hangtod 402. Siya usa ka tawo nga daghan kaayong nahibal-an, hapsay sa paglitok sa Griego, Hebreo, Siryako, Ehipsiyano ug Latin. Gidangat siya sa hataas nga dungog tungod sa iyang pagkabalaan, ug pagkahuman sa iyang kamatayon giapil siya sa mga balaan. Ang iyang pista gisaulog matag 12 sa Mayo.

kay gidawat niya ang mga sumusunod ni Origen ug nakadawat siya og Balaang Komunyon uban kanila. Tungod kay malumo ang iyang pagkatawo, wala mailhi ni Epiphanius ang limbong ni Teofilo, mituo siya sa mga bakak ug, tungod sa iyang kadasig sa pagkamatinud-anon, gikondena niya ang mga libro ni Origen sa Lokal nga Konseho sa Cyprus; unya misulat siya og sulat kang Juan, nga nag-awhag kaniya nga buhaton usab kini. Apan si Juan, nga hinay-hinay sa paglihok niining maong butanga, nagpadayon sa pagtuon sa Balaang Kasulatan ug gipahinungod ang tanan niyang paningkamot sa pagtudlo sa mga tawo sa simbahan ug paggiya sa mga makasasala ngadto sa paghinulsol.

Samtang nag-andam si Teofilo sa iyang pagbiyahe paingon sa Constantinople, gihangyo niya si San Epifanio nga kauban niya:

'Magtawag kita,' ingon niya, 'og usa ka konseho batok sa mga Origenista.'

Napugos niini, si Epifanio midali paingon sa Constantinople, diin nauna na pag-abot si Teofilo. Apan sa wala pa siya moabot sa Constantinople, nahitabo ang mosunod nga panghitabo.

Didto nagpuyo ang usa ka maharlika nga ginganlan og Theognostus, usa ka buotan ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo. Gipangdaot siya sa emperador tungod sa mga pasangil nga iyang giinsulto ug gisulti ang dautan batok kaniya, ug gitawag ang emperatris nga 'dili mapugngan sa kahakog' ug giangkon nga dili matarong niyang gikuha ang mga kabtangan sa uban. Nasuko kaayo ang hari kang Theognostus ug gisugo nga ipa-exile siya sa Thessaloniki, ug ang tanan niyang bahandi ug kabtangan gikumpiska, gawas sa usa ka ubasan nga nahimutang sa gawas sa siyudad, nga gitugotan sa hari nga mapabilin sa asawa ug mga anak ni Theognostus alang sa ilang panginabuhi. Sa dalan paingon sa Thessaloniki, nagkasakit si Theognostus ug namatay sa kasubo. Ang iyang asawa, nga lawom kaayo ang kasubo tungod sa iyang bana, miadto kang Santo Juan ug, uban sa mga luha, gisugilon niya kaniya ang iyang kasubo. Gipahupay siya sa santo pinaagi sa mga pulong sa kinaadman ug gisugo siya nga isugilon sa Diyos ang iyang kasubo. Sa samang higayon, gitugotan niya siya nga kuhaon adlaw-adlaw ang pagkaon para kaniya ug sa iyang mga anak gikan sa panimalay sa kalooy sa simbahan, samtang siya mismo nangita og angay nga kahigayunan aron hangyoon ang hari nga ibalik sa balo ug sa iyang mga anak ang kabtangan nga dili matarong nga gikuha gikan kanila. Apan ang reyna, tungod sa dautang buot, dili lang kini gipugngan, apan gidala pa gayud ang labing dakong kalisdanan kang San Juan.

Usa ka adlaw, samtang gina-ani ang ubas, si Eudoxia naglabay sa ubasan ni Theognostus, nga dili layo sa mga ubasan sa hari. Naengganyo sa matahum nga hitsura niini, misulod siya, giputol ang usa ka hugpong sa ubas gamit ang iyang kaugalingong kamot ug gikaon kini. Samtang nagpadayon kini, adunay usa ka dekreto sa hari nga nag-ingon nga kon ang hari o reyna mosulod sa ubasan sa uban ug mokaon og usa ka hugpong sa ubas, mawagtang ang tanang katungod sa tag-iya niini, ug ang ubasan mahimong kabtangan sa hari; ang tag-iya bayran sa kuwarta o hatagan og lain nga ubasan gikan sa hari. Sumala niini nga dekreto, gisugo ni Eudoxia nga idugang ang ubasan ni Theognostus sa mga ubasan sa hari. Nihimo siya niini, nga gipangulohan sa mosunod nga mga konsiderasyon: sa usa ka bahin, gusto niya nga mapasipala ang balo ug ang iyang mga anak, tungod kay nasuko siya kaniya sa pag-adto kang Juan ug pagsulti kaniya sa iyang kasubo; sa pikas bahin, ang reyna nangita og kaso batok kang Juan aron siya mapahawa sa Simbahan. Nasayud siya, siyempre, nga kung madungog kini ni Juan, dili siya maghilom, kondili mubangon aron ipanalipod ang biktima; ug gikan niini motungha ang panagbangi, ug matuman ang iyang plano. Ug mao gayud kini ang nahitabo.

Sa tinuod, ang napintas nga balo midagan kang Banal Juan ug, samtang nagahilak, gisultihan siya nga gikuha sa reyna ang iyang ubasan – ang iyang katapusang paglaum sa pag-atiman sa iyang mga anak. Gipadala dayon ni Juan ang usa ka sulat ngadto sa reyna pinaagi sa arkidiakono nga si Eutychius, nga nag-awhag kaniya sa pagpakita og kalooy, nagpahinumdom kaniya sa mga buotan nga kinabuhi sa iyang mga ginikanan, ang mga hiyas sa mga kanhing hari, pagpukaw sa iyang kahadlok sa Dios, pagpahadlok sa iyang kalag pinaagi sa pahinumdom sa Katapusang Paghukom sa Dios, ug paghangyo kaniya nga ibalik ang ubasan sa pobre nga balo. Ang reyna, nga wala maminaw sa tambag ni Juan ug wala magtagad sa iyang mga paghangyo, misulat kaniya og usa ka mabangis nga tubag, diin iyang gihisgutan ang karaang mga balaod sa hari ug, sama sa usa ka naofend kaniya, mapahitas-on niyang gipahayag nga dili na niya pasagdan pa ang ingon nga insulto.

'Ikaw,' ang gisulat sa reyna kang Juan, 'tungod kay wala ka kahibalo sa mga balaod sa hari, gihukman mo ako sa imong mga pulong nga usa ka tawo nga nagbuhat og dautan, ug nakapasakit ka kanako; apan dili na nako pasagdan ang imong mga insulto, ni pasagdan pa nako ikaw, nga dili gyud mohunong sa pagpang-insulto kanako.'

Pagkahuman mabasa ni Santa Juan kining sulat, personal siyang miadto sa palasyo sa reyna, diin iyang gisugdan pag-usab ang pagdani kaniya gamit ang malumo nga mga pulong, nga naghangyo ug nagpugos pa gayud kaysa kaniadto nga ihatag niya ang ubasan sa balo.

Mitubag ang reyna:

'Nakasulat na ako kanimo bahin sa gisugo sa mga miaging hari kabahin sa mga ubasan. Pilia sa balo ang lain nga ubasan isip kapuli sa iya, o dawata ang kuwarta isip baylo niini.'

Niini mitubag ang santo:

'Dili siya nangayo og lain nga ubasan, ni nangayo og bayad para sa gikuha kaniya, kondili nangayo siya sa pagbalik sa iyang gikuha. Busa, iuli kaniya ang iyang ubasan!'

Mitubag ang reyna:

'Ayaw pagsupak sa karaang balaod sa hari, kay ang ingon nga pagsupak dili makatabang kanimo.'

'Ayaw pag-angkon nga husto ang imong mga lihok pinaagi sa karaang mga balaod ug regulasyon nga gipahamtang sa mga paganong hari!' miingon ang balaan nga tawo, ang alagad sa Dios. 'Walay makapugong kanimo, O matinud-anong reyna, sa pagwagtang sa usa ka dili matarong nga balaod ug sa pagtukod og usa ka matarong. Ibalik ang ubasan sa babayeng napakasakitan, aron dili tika tawgon nga ikaduhang Jezebel[7786] ug ikaw masilotan sa usa ka sumpa sama sa dautang reyna sa Israel.'

Pagkahuman niya sa pagsulti niining mga pulonga, ang reyna napuno sa kusog nga kasuko ug napuno ang harianong palasyo sa iyang mga pag-agol, nga nagpadayag sa natago nga hilo sa iyang kasingkasing:

'Ako mismo ang magpanimalos kanimo, ug busa dili lang nako ibalik ang ubasan ngadto niadtong babaye, apan dili usab ko siya hatagan ug lain, ni kuwarta alang sa akong gikuha; ug silotan tika sa angay alang niining kalapasan.'

Ug gisugo niya nga pwersahan nga kuhaon si San Juan gikan sa mga kwarto sa hari. Human siya gipahawa sa reyna uban sa ingon nga kaulaw, gisugo ni San Juan ang iyang arkidiakono, si Eutychius, ubos sa hulga sa silot, nga buhaton ang mosunod:

'Sultihi ang mga bantay sa ganghaan sa simbahan nga, sa diha nga moabot ang reyna sa simbahan, isirado nila ang mga pultahan sa iyang nawong ug dili siya tugutan, o bisan kinsa nga kauban niya, nga mosulod sa simbahan; pasultihi siya sa mga bantay nga mao kini ang gisugo ni Juan.'

Pag-abot sa Pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus ug pagkatigom sa tanang katawhan sa simbahan, miabot didto ang Tsar uban sa iyang mga maharlika, ug miabot usab ang Tsarina uban sa tibuok niyang eskorta. Sa dihang nakita sa mga bantay sa ganghaan ang reyna, gisirado nila ang pultahan sa simbahan sa atubangan niya, ug wala nila siya pasudlon, sumala sa sugo sa patriyarka. Unya misinggit ang mga sulugoon sa hari:

'Ablihi ang mga pultahan para sa Iyang Kamahalang Reyna!'

Apan mitubag ang mga bantay sa ganghaan:

'Gisugo sa Patriarka nga dili siya pasudlon!'

Napuno sa kaulaw ug kasuko, miingon ang reyna:

'Tan-awa ninyo tanan, unsa ka dakong kaulaw ang ginabuhat niining mapugos nga tawo kanako! Ang tanan makasulod sa simbahan nga walay babag, apan ginadili lang niya kini kanako! Dili ba ko makabawi kaniya ug pahawaon siya sa iyang trono?'

Samtang naghilak siya ingon niini, usa sa mga kauban niya nga miuban kaniya gikuha ang iyang espada ug gitunlob kini, nga tuyo-tuyo nga hampakon ang pultahan; ug kalit lang nangalaga ang iyang kamot ug nangaluya, mura'g patay. Pagkakita niini, ang reyna ug ang tibuok niyang pangkat natabonan sa kahadlok ug nibalik sila; apan ang lalaki nga namalanga ang kamot misulod sa simbahan ug mitindog sa tunga-tunga sa katawhan, nga nagasinggit sa kusog nga tingog:

'Balaan nga Ginoo! Kaluy-i ako ug ayo ang akong nangalot nga kamot, nga gipataas batok niining balaan nga templo; nakasala ako – pasayloa ako!'

[7786] Jezebel – asawa sa Israelitang hari nga si Ahab, anak sa hari sa Sidon (sa Fenicia); nailhan siya sa dautan ug mapangdaugong kinaiya, ingon man sa iyang debosyon sa pagano. Lakip sa uban, dili matarong niyang gikuha ang ubasan sa usa ka Israelita nga ginganlan og Naboth ug gipapatay siya.

Sa pagkahibalo sa hinungdan sa pagkalata sa iyang kamot, gisugo siya sa santo nga hugasan kini sa lababo sa halaran, ug ang kamot dayon naayo. Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang tanang katawhan midayeg sa Dios. Walay bisan usa niini ang nakalingkawas sa pagtagad sa hari, apan, tungod kay nahibalo siya sa dautang kinaiya sa reyna, wala niya tagda ang nahitabo ug, tungod sa pagrespeto kang San Juan, mapinanggaon niyang gipaminaw ang iyang mga pagtulon-an. Apan gibuhat sa reyna ang tanan niyang makaya aron ipa-banisa si Juan, nga dali ra niyang nakab-ot.

Niadtong panahona, miabot sa Constantinople si Santo Epifanio, Obispo sa Cyprus, nga nagdala og mga sinulat batok kang Origen. Pagkahuman sa pagbiyahe, misulod siya sa Simbahan ni San Juan nga Manug-anunsyo, nga nahimutang pito ka stadia gikan sa siyudad[7787] , diin iyang gisaulog ang Liturgiya ug nag-ordinar og usa ka diyakono, supak sa mga kanon[7788] , nga nagdili sa usa ka obispo sa pag-ordinar og bisan kinsa sa kawan sa uban nga walay pagtugot sa obispo sa diyosesis[7789] . Pagkahuman niini, miabot siya sa siyudad ug nagpuyo sa usa ka pribadong balay. Nahibaloan kini ni San Juan; bisan pa, wala siya masuko kang Epiphanius tungod kay nag-ordinar siya og diakon sa iyang diyosesis, kay giisip niya siya nga usa ka balaan ug buotan nga tawo. Dili lang kana, apan nagpadala siya og mga sugo kang Epiphanius nga mangayo kaniya nga moanha ug magpuyo uban kaniya sa patriyarkal nga puloy-anan, sama sa gibuhat sa tanang obispo. Apan wala mouyon si Epiphanius niini ug wala gani siya gustong makigkita kang Juan; imbis, mitubag siya sa iyang mga sugo:

'Kung dili ipahawa ni Juan si Dioscoro ug ang iyang mga monghe gikan sa siyudad, ug kung dili siya mopirma og deklarasyon nga mosalikway sa mga sinulat ni Origen, dili ko makigkomunyon kaniya.'

Mitubag si Juan kang Epiphanius pinaagi sa iyang mga sugo:

'Walay buhaton nga arbitrasyo sa dili pa makahukom ang konseho.'

Ang mga kaaway ni Juan, bisan pa man, miadto kang Epiphanius ug gihangyo siya nga, sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles ug sa atubangan sa tanang katawhan, aron kondihon ang mga sinulat ni Origen, aron excomunicahon ang tanang monghe nga gipahawa gikan sa Ehipto kauban ni Dioscorus isip mga sumusunod ni Origen, ug aron pasanginlan si Juan sa pagdawat sa mga Origenista ug sa pag-uyon sa ilang mga panan-aw. Mapisan sa pagkamatinud-anon, si Epiphanius nilarga pagkasunod buntag paingon sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles aron kondihon ang mga sinulat ni Origen. Pagkahibalo ni Santo Juan sa tuyo ni Epiphanius, nagpadala siya og mga sugo kaniya uban sa mosunod nga mga pulong:

'Epiphanius! Nagbuhat ka sa daghang paagi nga supak sa mga kanon. Una sa tanan, gisaulog nimo ang Liturhiya ug naghimo ka og ordinasyon sa sulod sa akong kawan nga walay pagtugot gikan kanako; unya gisalikway nimo ang pagpuyo uban kanamo, ug karon gusto ka mosulod sa usa ka simbahan sa akong diyosesis ug magpahibalo og ekskomunikasyon nga walay hukom sa sinodo. Pag-amping nga dili ka makapukaw og kagubot sa katawhan ug makadala og kasamok sa imong kaugalingon.

Pagkadungog niini, nangalibog si Epiphanius ug, pagkahawa niya sa simbahan, nagpasiya nga maghulat sa pag-abot ni Teofilo. Apan ang Ginoo, nga dili pagtugotan nga adunay bisan unsang pagkabangi tali sa Iyang mga sulugoon, gipadayag kang Epiphanius nga si Juan putli sama sa adlaw ug giakusahan tungod sa pagpanukotuko sa tawo. Nakadungog gayud si Epiphanius gikan sa daghang mga tawo mahitungod sa dagkong pagkamaayo ni Juan, sa iyang walay-sala nga pagtuo ug sa iyang labing maayong ehemplo nga kinabuhi, ug nabigla siya nga daghan kaayo ang misukol kang Juan ug naghimo og lain-laing mga akusasyon batok kaniya. Busa, ang Santo sa Cyprus mapailubon nga naghulat aron makita kung giunsa pagtapos ang isyu nga mitumaw.

Pagkadungog ni Reyna Eudoxia nga nagpalayo si Epiphanius kang Juan ug wala mag-uban kaniya sa simbahan, iyang gihunahuna nga adunay panagbangi tali kanila. Gipatawag niya si Epiphanius sa iyang atubangan, ug miingon kaniya:

[7787] Ang stade usa ka karaang yunit sa gilay-on; ang Griegong stade labing menos 100 ka fathom.

[7788] Kanon – mga lagda nga gitukod sa Simbahan mahitungod sa pagtuo, moralidad, ug disiplina sa Simbahan.

[7789] Ang ika-35 nga Apostolikong Kanon nag-ingon: 'Dili angay magpasagad ang usa ka obispo sa paghimo og ordinasyon gawas sa utlanan sa iyang diyosesis sa mga lungsod ug baryo nga dili sakop kaniya. Apan kon mapamatud-an nga iyang gibuhat kini nga walay pagtugot sa tawo nga may awtoridad sa maong mga lungsod o baryo, pareho siya ug ang mga gi-ordinar niya pagatangtangon sa katungdanan.' Ikumpara ang Lagda 16 sa Unang Ekumenikal nga Konseho, ang Epistula sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho, Lagda 33 sa Konseho sa Ancyra, ug Lagda 15 sa Konseho sa Sardica.

'Amahan Epiphanius! Kabalo ka nga ang tibuok Greko-Romanhong Imperyo naa sa atong soberanong kamot. Tan-awa, ihatag ko kanimo ang tanang awtoridad sa simbahan, kon maminaw ka kanako, tambala ang akong kasubo ug tumanon ang akong gipangplano.'

Mitubag si Epiphanius:

'Sulti, akong anak, ug buhaton namo ang among makakaya aron matuman ang makatabang sa kaluwasan sa imong kalag.'

Unya ang reyna, nga nagtuo nga malampuson siya sa pagdani kang Epiphanius sa pag-uyon sa iyang plano pinaagi sa pagpangdayeg, misugod sa pagsulti kaniya bahin kang Juan ingon niini:

'Kining si Juan nagpahimong dili angay nga magbarug sa pangulo sa administrasyon sa Simbahan, kay siya nagasukol kanako ug sa hari ug wala maghatag kanamo sa dungog nga angay kanamo. Dugang pa, daghan ang nagaingon nga siya usa ka heretiko. Tungod niini, maayo unta nga magtigom og konseho ug tangtangon si Juan sa iyang katungdanan, ug sa iyang dapit magtudlo og lain nga makapangulo sa Simbahan og maayo.'

Samtang siya nagsulti, ang reyna nangurog sa tibuok lawas tungod sa grabeng kasuko batok niining tawo sa Dios. Unya misugod na usab siya og sulti:

'Apan, dili na kinahanglan nga samokon pa ang daghang mga amahan pinaagi sa pagtawag kanila dinhi sa usa ka konseho. Mas maayo, balaang amahan, kon ikaw mismo ang magtangtang kaniya gikan sa Simbahan ug magtudlo og lain nga mopuli kaniya, nga ipakita kanimo sa Dios; ug sa akong bahin, akong masiguro nga mosunod kanimo ang tanan.'

'Anak,' tubag ni Epiphanius, 'paminawa ang imong amahan nga walay kasuko. Kung si Juan usa ka heretiko, sama sa imong giangkon, ug kung dili siya maghinulsol sa iyang heresiya, nan dili siya angay sa opisina sa patriyarka, ug among buhaton kaniya sumala sa imong gisugo. Apan kon gusto nimo siyang ipahawa tungod kay giingon nga gipasipala ka niya, dili mouyon si Epiphanius niini, kay ang mga hari dili unta magbalos sa dautan, kondili buotan, malumo, ug mapatawad sa mga insulto nga gitumong kanila. Sa katapusan, ikaw usab adunay Hari sa langit ug nangayo ka og pasaylo gikan Niya alang sa imong mga sala. Pag-atubang sa uban sa samang paagi: *'Makahigugmaon kamo, sama sa pagkamahigugmaon sa inyong Amahan'* (Lucas 6:36), miingon ang Manluluwas.

'Amahan,' tubag sa reyna kang Epiphanius, 'kung dili nimo palagson si Juan, akong ablihan pag-usab ang mga paganong templo ug pasigurohon nga daghan, nga mibulag sa Dios, mosimba sa mga dios-diosan, ug kini nga ikaduha mas dautan pa kaysa sa una.'

Gisulti niya kini nga mga pulong uban sa kapait ug nagahilak. Natingala sa buang nga kasuko sa reyna, miingon si Epiphanius:

'Inosente ako sa ingon ana nga akusasyon gikan sa usa ka matarong nga tawo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibulag siya gikan sa palasyo.

Milapta ang mga hungihong sa tibuok siyudad nga gihagit sa reyna si Epiphanius batok kang Juan, ug nga si Epiphanius, samtang mibisita sa mga kwarto sa hari, nakigsabot sa reyna bahin sa pagtangtang sa patriyarka. Niabot usab kini nga tsismis kang Juan, ug siya, nga usa ka mainit ang ulo, mitugbang og sermon sa simbahan sa atubangan sa tibuok kongregasyon, diin iyang gisaysay ang mga pananglitan gikan sa Balaang Kasulatan mahitungod sa kalupigan sa nagkalain-laing mga babaye. Daghan sa kongregasyon, pagkadungog nila sa mga pulong ni Juan bahin sa mga babaye, nagtuo nga siya naghisgot sa reyna sa dili direkta. Gisulat sa mga kaaway ni Juan kining iyang mga pulong sa usa ka pergamino ug gihatag nila kini sa reyna. Pagkahuman niya kini mabasa, nakahukom siya nga siya ra ang iyang gipasabot, ug sa paghilak, nagreklamo siya sa hari nga ginapanamastamas siya ni Juan sa simbahan. Samtang naghilak, miingon siya sa hari:

'Hibal-i nga ang akong sala mao usab ang imoha, ug sa diha nga gipasipala ko ni Juan, gipasipala usab niya ikaw.'

Ug samtang nagasulti siya niini, ang reyna nangaliyong sa hari nga ipatawag ang konseho ug silotan si Juan sa pagpahilayo. Sa samang higayon, misulat siya kang Teofilo sa Alexandria, nga nangayo kaniya nga moanha sa Constantinople.

'Ako,' iyang gisulat, 'maga-ampo ako alang kanimo sa hari ug pahilumon ang tanan nimong kaatbang; ayaw paglangan, anhi dayon kanamo ug tipuna ang daghang mga obispo aron ipa-exile ang akong kaaway nga si Juan.'

Gipalig-on sa sulat sa reyna, mibiyahe dayon si Teofilo paingon sa Constantinople pagdawat niya niini, uban ang mga barko nga puno sa mga humot nga Indian, mga gulay, ug bililhon nga Egyptian nga seda ug mga tela nga gilagid sa bulawan. Naglaum siya nga pinaagi sa ingon nga mga bahandi, mapugos niya ang daghan sa pagtabang kaniya sa iyang malisyosong plano batok kang Juan.

Niadtong panahona, ang bulahan nga si Juan misulat kang Santo Epifanio ingon niini:

'Igsoon Epiphanius! Nadungog nako nga ikaw ang nagtambag sa akong pagpahawa; busa, hibaloa nga dili na gyud nimo makita pag-usab ang imong diyosesis.'

Mitubag kaniya si Epifanio pinaagi sa sinulat:

'Juan, ang Mag-aantos! Lig-ona ang imong kasingkasing sa imong mga pag-antos ug hibaloa nga dili ka makaabot sa lugar diin ka pagadad-on aron ipa-exile.'

Natuman ang propesiya sa duha ka lalaki. Si Epiphanius, nga nagpabilin pa sa Constantinople sulod sa pila ka panahon, nakita nga si San Juan gipanglutos sa dili matarong. Dili gusto mahimong kauban sa tiranikong paghukom batok sa matarong nga tawo, tinago siyang misakay sa barko uban sa iyang mga kauban ug mibyahe pauli. Sa dalan, sumala sa propesiya ni Juan, namatay si Epiphanius ug miadto sa Ginoo sa dili pa siya makaabot sa iyang lungsod natawhan. Sa samang paagi, atol sa iyang ikaduhang pagbannaw, si Juan, tungod kay wala pa siya nakaabot sa lugar diin siya gibannaw, sumala sa propesiya ni Epiphanius, natulog sa Ginoo. Apan hisgutan nato kini unya; karon, mobalik kita sa natanggong salaysay sa mga panghitabo.

Nagalaum sa tabang sa Emperatris ug walay kahadlok, si Teofilo, Patriarka sa Alexandria, dayon mibyahe paingon sa Constantinople, kauban ang daghang mga obispo nga iyang maalamong napangumbinse sa pag-uyon sa iyang mga panan-aw. Ang Emperador dili gustong modawat kang Teofilo hangtod moabot pa ang mga Romanong obispo nga gipadala ni Papa Inosente. Wala siya kahibalo nga ang mga Romano nagpaabot sa ikaduhang sulat gikan kaniya nga magdapit kanila sa pagtambong sa konseho. Samtang, ang Emperatris, pagkahuman niya pagtawag kang Theophilus ug sa tanang mga obispo nga tinago niyang gipatawag gikan sa Emperador, gisultihan sila sa iyang tuyo bahin kang Juan ug gihangyo sila nga paningkamotan nga pahawaon ang santo gikan sa iyang katungdanan. Nisaad sila sa ilang kooperasyon, busa gihatagan sila sa reyna og mga gasa. Pagkahuman niini, gipatawag niya sa iyang atubangan ang tanang monghe, presbiterio, ug obispo nga gikan sa Ehipto ug nagreklamo batok kang Teofilo. Aduna'y unom ka obispo ug baynte ka presbiterio ug diakon nga mibulag kang Teofilo ug nangayo og paglitis batok kaniya. Pagkahiusa kanila, ang reyna misugod sa pagpakilooy kanila nga ayaw pagpasaka og kaso batok kang Teofilo sa hukmanan ug pasayloon siya sa kalapasan nga iyang nabuhat kanila. Ang uban mituman sa reyna ug, pagkahuman nila itugyan ang ilang kasubo sa Ginoo, nanghilom; ang uban, diin apil si Isidore ug Irax (namatay si Dioscorus dili madugay sa wala pa kini), mibulag ngadto sa ilang mga disyerto; samtang ang uban hingpit nga misalikway sa pagtugot sa sugyot sa reyna. Gipasidunggan sa reyna ang mga mitugot nga maghilom pinaagi sa mga regalo, samtang ang mga misupak gipadala sa exilio sa Tesalonica. Busa, pagkahuman niyang wagtangon ang tanan niyang mga kaatbang, malampuson nga gisugdan ni Teofilo ang iyang kaso batok kang Juan.

Niadtong panahona, si San Juan, samtang nagwali sa Pulong sa Dios sa simbahan sumala sa iyang batasan, gipatin-aw ang usa ka bahin gikan sa Ikatulong Basahon sa Mga Haring ingon niini:

'Tipuna *kanako… ang mga propeta ni Baal, ug ang upat ka gatus* ka mga kaulaw-ulaw nga *propeta nga nagakaon sa lamisa ni Jezebel*, aron masulti nako kanila, sama sa gisulti ni Elias: "Hangtud kanus-a kamo mangluya sa duha ka tuhod? Kung ang Ginoo mao ang Dios, sundi Siya; apan kung si Baal mao ang Dios, sundi siya"[7790] .

Pagkadungog niini, gisumbong kini sa mga kaaway ni Juan kang Teofilo ug sa mga obispo nga kuyog niya. Kining mga obispo, pagkahuman nilang isulat ang maong mga pulong, sayop kini nilang hubad sa negatibong paagi ug nagdugang pa sila og ilang kaugalingong komentaryo, nga nag-angkon nga si Juan hayag nga nagtawag

[7790] Kini nga mga pulong usa ka giangay nga bersyon sa 3 Hari 18:19–21 ug gisulti sa propeta Elias isip koneksyon sa pagtigom sa mga Israelita ug sa mga pari ni Baal sa Bukid Carmel aron maghalad sa Ginoo ug kang Baal. Ang katuyoan sa maong tigum mao ang pagpamatuod sa kamatuoran sa Dios sa Israel ug sa kabakak ni Baal. Sa dihang nagtigom na ang katawhan, miingon si Elias: 'Hangtud kanus-a kamo magduha-duha tali sa duha ka hunahuna?', sa ato pa, hangtud kanus-a kamo mosilbi sa Dios ug kang Baal? Kung ang Ginoo mao ang Dios, pasidunggi Siya, dili si Baal; apan kung si Baal, pasidunggi siya. Dayon gisugyot ni Elias ang usa ka pagsulay pinaagi sa mga halad, diin napahiya ang mga pari ni Baal.

sa reyna nga si Jezebel sa atubangan sa tanan, ug sila—nga mga bakak nga propeta. Gihatag nila ang sinulat nga salaysay sa hari ug sa reyna. Unya ang reyna, nga nagahilak, misugod pag-usab sa paghangyo sa hari nga ipahigayon ang paglitis kang Juan. Naluoy sa reyna, gibalhin sa hari ang tanang kasuko nga iyang gipangtago batok kang Teofilo ngadto kang Juan ug gisugo si Teofilo nga magtigum og usa ka sinodo batok kaniya. Si Teofilo, kauban ang tanan niyang mga kaubang pareho og hunahuna, nalipay sa kasuko sa hari kang Juan. Nakakita siya og duha ka diakono nga gipahawa ni Juan sa Simbahan – ang usa tungod sa pagpatay ug ang usa tungod sa pakighilawas – nagsaad si Teofilo nga itudlo sila nga mga obispo basta mosaksi sila og bakak batok kang Juan. Sila, nga nagpuyo ang kasuko batok sa santo ug nagtinguha sa pagka-obispo, dali dayon mitugot sa pagbuhat sa kabubut-on ni Teofilo. Si Teofilo misulat og daghang bakak nga mga akusasyon batok kang Juan ug gihatag kini sa mga diakono, aron sila kini ipresentar sa konseho sa ilang kaugalingong ngalan.

Ang lugar sa konseho gitakda sa mga kabaryohan sa Chalcedon, diin nahimutang ang palasyo sa emperador ug ang dakong simbahan sa mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostoles[7791] . Ang mga obispo, pagkahiusa didto, mitigum sa sesyon uban ni Teofilo. Bendito si Juan, uban sa kap-atan ka mga obispo nga kauban niya, nagpahigayon og sesyon sa iyang patriyarkal nga puy-anan. Nakita sa santo nga may kasubo nga ang dautang tuyo sa iyang mga kaaway nakadaog, ug natingala siya sa hingpit nga pagkamakawalay-sala kung giunsa kini nahitabo ug giunsa ni Teofilo, nga siya mismo gitawag aron atubangon ang paglitis, dali kaayo nakuha ang simpatiya sa hari ug sa tanang dignitaryo ngadto sa iyang kiliran, nga nahimong hukom imbis nga akusado. Ug miingon si Santo Juan sa mga obispo:

Mga igsoon! Amo akong ipangamuyo sa Dios, ug, kon inyong gihigugma si Cristo, ayaw ninyo biyai ang inyong mga simbahan. Duol na karon ang panahon sa akong mga pag-antos, ug pagkahuman sa daghang kasubo, dili madugay mopalayo na ako ngadto sa Ginoo. Nakita nako nga si Satanas, nga dili makasabar sa akong pagtudlo, nagtigom og usa ka dautang konseho batok kanako. Apan ayaw kamo pagmasubo alang kanako, ug hinumdumi ako sa inyong mga pag-ampo.

Pagkadungog niini, nahadlok ang tanan ug misangpit sa paghilak. Gisugo sila sa santo nga hilom ug gihupay sila. Samtang nagasulti siya sa iyang konseho, miabot ang mga sugo gikan sa konseho ni Teofilo, nga nagpatawag kang Juan sa usa ka paglitis aron tubagon niya ang mga kaso batok kaniya. Ang mga obispo nga kuyog ni Juan nagpadala og mensahe kang Teofilo pinaagi sa maong mga sugo:

'Ayaw pagtawag sa balaan, sama sa pagtawag ni Cain kang Abel sa uma, kondili kamo anhi sa atubangan namo aron ipanalipod ang inyong kaugalingon. Aduna kami'y sinulat nga ebidensya sa mga buhat nga walay balaod nga inyong nabuhat. Busa, anhi kamo, kay kami, nga nagtigom pinaagi sa grasya sa Dios dili aron laglagon ang Simbahan kondili alang sa kalinaw, mas daghan pa kaysa sa anaa sa inyong konseho.'

Si San Juan, sa iyang bahin, miingon sa mga sugo:

'Dili ko makaanha sa akong gipahayag nga mga kaaway.'

Ug wala siya moadto.

Gipatawag sa usa ka dili matarong nga paglitis sa ikaduhá ug ikatúló ka beses, miingon ang balaan nga tawo sa mga sugo:

'Kanino ako moadto? Sa akong mga kaaway o sa mga huwes? Andam ako nga motindog sa atubangan sa paghukom sa tibuok kalibutan, apan sa kondisyon nga ang akong mga kaatbang pagahukman usab uban kanako, ug nga laing mga huwes ang maghukom. Apan karon ang akong mga huwes mao ang akong mga kaaway, nga dili gustong pagahukman uban kanako, kondili gusto lang nga maghukom kanako. Dili ko moadto sa ingon ana nga paglitis. Apan tugoti nga magtigom ang mga obispo gikan sa tanang simbahan, ug unya motungha usab ako sa atubangan sa hukmanan.

Pagkahuman niya og sulti niini, nagpadala siya og tulo ka obispo ug duha ka presbiterio imbis kaniya aron mosulti sa iyang ngalan. Ang Konseho ni Teofilo, sa pagtan-aw sa mga sugo ni Juan ug wala magtugot kanila nga makasulti bisan usa ka pulong, giinsulto sila, ug gibutang sa usa kanila ang samang kadena nga puthaw nga giandam para kang Juan. Unya ang mga partisipante sa maong konseho misugod sa pagbasa sa mga bakak nga akusasyon nga gihimo aron pasanginlan si Juan nga inosente ug putli ang kasingkasing, ug pagkahuman nila og ipresenta ang mga bakak nga saksi, gipahamtang nila ang paghukom kaniya.

[7791] Ang Chalcedon nahimutang atbang sa Constantinople, sa baybayon sa Asya sa Bosphorus.

Niadtong panahona, si Santo Juan naa sa patriyarkal nga simbahan uban sa iyang mga obispo ug gisultihan sila niining mga pulong:

'Dako ang mga balud, mabangis ang kagubot, apan dili kami mahadlok nga madala sa dagan sa dagat, kay nagbarog kami sa bato. Pasagdi nga magbula ug maglagot ang dagat, apan dili niini mapukan ang mga bato. Pasagdi nga mosaka ang mga balud, apan dili nila malunod ang barko ni Hesus.' Sultihi ko: unsa may angay natong kahadlukan? Ang kamatayon? Apan *'alang kanako, ang pagkinabuhi mao si Cristo, ug ang pagkamatay usa ka ganansya'* (Filip. 1:21).

Kinahanglan ba kita mahadlok sa pagpahawa, sultihi ko? Apan *'Sa Ginoo ang yuta, ug ang tanan nga ana niini'* (Salmo 23:1). Kinahanglan ba kita mahadlok sa pagkawala sa atong mga kabtangan? Apan wala kita nagdala og bisan unsa sa kalibutan; klaro nga wala usab kita makadala og bisan unsa gikan niini. Sa mubo nga pagkasulti, bisan unsa pa ang makahadlok dinhi sa kalibutan, wala ko kini kahadloki, ug wala ko'y pagtagad sa tanan nga akong gipanag-iya. Wala ko kahadloki sa kakabus, wala ko'y tinguha sa bahandi, wala ko'y pag-uyog sa kamatayon, apan nag-ampo ako nga magmalambuon kamo sa pagkamabuotan.

Samtang, si Teofilo, kauban ang iyang konseho sa mga obispo, gikondena si San Juan nga angay tangtangon sa katungdanan ug gikuhaan siya sa iyang obispado, nga wala gani makita ang iyang nawong o madungog ang iyang tingog. Busa, sa sulod lang sa usa ka adlaw, ilang gipahigayon ang dautang plano nga dugay na nilang giandam, pagkahuman niini ilang gipadala ang mosunod nga sulat ngadto sa hari:

'Tungod kay si Juan giakusahan sa daghang krimen, nga iyang giangkon—kay wala siya mitungha sa hukmanan—busa siya gipahawa sa katungdanan; ug wala nay lain nga kinahanglan gawas sa imong pag-utos nga siya tangtangon sa iyang katungdanan.'

Gisalikway ni Haring Arcadius ang pagbasa sa mga kaso batok kang Juan ug wala maminaw sa depensa sa balaan nga tawo. Walay pagduha-duha, mituo siya sa mga pulong sa dili matarong nga konseho ug gisugo nga ipahawa dayon si Juan sa simbahan; alang niini, sama sa pag-andam sa gubat, nagpadala siya og usa ka maharlika uban sa usa ka puwersang militar aron kuhaon siya.

Pagkadungog niini, nasiga sa kasuko ang mga tawo, ug usa ka dagkong kadaghanan ang nagtigum ug wala mobiya sa simbahan sulod sa tulo ka adlaw, nga nagpugong sa pagpahawa kang Juan. Sa samang higayon, kusgan silang tanan miprotesta batok sa hari ug reyna, ug batok kang Teofilo, tungod kay dili matarong nilang gikondena ang balaan sa Dios. Unya si Juan, sa kahadlok nga laing pasangil ang buhaton batok kaniya—nga siya wala mosunod sa hari—nagtago siya sa mga tawo; ug sa pag-abot sa gabii, pagkahuman niyang biyaan ang simbahan, hilom siyang migawas ug misurender sa mga sundalong gipadala aron dakpon siya. Gidala siya sa mga sundalo ngadto sa baybayon ug misakay sila uban kaniya paingon sa Prenetus, nga nahimutang atbang sa Nicomedia.

Sa dihang nahibalo ang mga tawo niini, misugod ang dakong kagubot, diin daghang lumolupyo ang napatay ug mas daghan pa ang nasamdan. Sa taliwala sa mga nasuko, aduna'y pipila nga nagtinguha sa pagbato kang Teofilo. Sa pagkahibalo ni Teofilo niini, tinago siyang nilayas sa siyudad ug dayon misakay sa barko paingon sa Alexandria. Ang iyang ubang mga kauban nga pareho og hunahuna misibog usab. Makita sa bisan asa ang mga paghilak sa katawhan; sa mga simbahan ug sa mga plasa, kusog silang nagprotesta batok sa dili matarong nga paghukom nga nagtangtang sa ingon ka dakong suga sa kalibutan. Naglibot sa palasyo, ang mga tawo, uban sa makalilisang nga pag-agol ug paghilak, nangayo nga ibalik si Juan sa trono sa patriyarka. Niadtong panahona, usa ka gabii, usa ka kusog kaayong linog ang mibuto, ug ang tanan gikupot sa dakong kahadlok; labi na gayud ang reyna, nga nabalotan sa kahadlok, kay ang iyang palasyo nangurog pa gayud kaysa sa ubang mga bilding, ug ang usa ka bahin niini nibagsak pa gani. Sa pagkakita niini, ang tibuok katawhan misugod og singgit sa kusog nga tingog:

'Kung dili ibalik si Juan, mabungkag ang tibuok siyudad!'

Ang hari, nga nahadlok sa silot sa Dios ug sa pag-alsa sa katawhan, dali-dali niyang gipadala si Vrisso, ang eunuco sa reyna, aron kuhaon si Juan. Karon, bisan ang reyna nagapakusog sa hari nga sugoan ang pagbalik ni Juan, kay siya dako kaayo ang kahadlok tungod sa linog ug sa kagubot sa katawhan. Busa, sunod-sunod nga mibyahe ang mga sugo aron mangaliya sa santo nga mobalik sa siyudad, ug napuno ang Dagat Thrace[7792] sa mga sakayan nga nagdala sa mga sugo. Sa pag-uyon sa ilang mapugos nga hangyo, si Santo Juan mitugot nga mobalik

[7792] Ang Dagat sa Thrace – karon mao ang Dagat sa Marmara.

sa Constantinople. Pagkahibalo niini, ang tanang lungsoranon mibiyahe aron sugaton siya nga nagdala og nagdilaab nga kandila, ug ang dagat napuno sa mga barko nga miabot aron mosugat sa santo. Sa pag-abot ni Juan sa siyudad, wala siya mosulod hangtod nga usa ka imbestigasyon ang gihimo sa usa ka dakong konseho aron masuta ngano siya gipahawa. Apan ang mga tawo mipugos nga ang ilang magbalantoy dili magpabilin nga layo sa iyang katungdanan, ug nagreklamo sila nga masuko batok sa emperador. Sa pagsunod sa pagpugos sa mga tawo, napugos si Juan nga mosulod sa siyudad; gidala siya sa simbahan uban ang dungog, samtang gipang-awit ang mga salmo ug balaang awit. Pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, ang balaan nga tawo sa Diyos mipahimutang sa iyang trono ug, pagkahuman nga naghatag og kalinaw sa mga tawo, mitug-an og sermon. Sa pagpaminaw sa iyang maalamon ug makat-onong mga pulong, ang tanan nalipay sa iyang pagbalik, ug ang daghang kaaway ni Juan nangalat; ang tanan niyang kontra nilayas ug nanghilom.

Pagbalik niya sa iyang trono, si San Juan nagdumala sa Simbahan ni Kristo sa lalom nga kalinaw, gipakaon ang iyang espirituhanong panon sa matam-is nga pagtulon-an; uban sa ingon nga magbalantay ug magtutudlo, ang tibuok Simbahan milambo ug nakakaplag og kahupayan sa pipila ka panahon. Apan wala pa gani duha ka bulan ang nilabay sa wala pa mibangon pag-usab batok sa bulahan ang unos nga daw nanghupas na. Mao kini ang nahitabo.

Dili layo sa Simbahan ni Santa Sofia[7793] , pinaagi sa sugo ni Eudoxia, gitukod ang usa ka taas nga haligi nga gikoronahan sa estatwa sa emperatris. Aron sa pagsaulog sa seremonya sa pagpadayag sa haligi, nagpahigayon sa nagkalain-laing mga dula ug selebrasyon sa palibot niini nga milungtad sulod sa pipila ka adlaw. Ang mga hiyaw ug singgit sa malipayong katawhan misulod sa Simbahan ni Santa Sofia, naghalo sa pag-awit sa mga Banal nga Himno. Gitan-aw kini ni San Juan nga usa ka klarong buhat sa blasfemiya ug insulto sa santuwaryo, busa nangayo siya, pinaagi sa gobernador sa siyudad, nga pugngan ang mga walay kontrol nga selebrasyon nga nagpadayon sa palibot sa haligi. Apan wala gyud hatagi siya og bisan gamay nga tabang sa sa gobernador sa siyudad. Unya, mapisan sa pagpanalipod sa santuwaryo gikan niining insulto, mitugyan si Juan og usa ka hait ug mapang-akusang sermon sa simbahan, nga nagsugod sa mga pulong:

'Pag-usab, si Herodias[7794] nagkaguliyang, pag-usab siya nabalaka, pag-usab siya naglukso ug nagsayaw, pag-usab siya nangita sa ulo ni Juan!'

Ang mga tigsumbong ug kaaway ni Juan dali-dali nga nagsumbong niini sa reyna uban sa malisyosong kalipay, nga gihubad ang iyang mga pulong nga nagpasabot nga siya gihulagway sama kang Herodias. Si Eudoxia nasuko kaayo: naghilak, iyang gihangyo ang hari nga magmando og laing konseho batok kang Juan. Busa, pag-usab, gipadala ang mga sulat-hari ngadto sa tanang obispo, nga nag-awhag kanila sa pagtigum sa Constantinople ug paghimo og paglitis batok kang Juan. Tanan nga kaniadto miapil sa dili matarong nga paglitis batok sa balaan nga tawo sa Dios mitigum pag-usab. Si Teofilo ra ang wala, kay nahinumdom siya sa hapit niyang pagkamatay sa kamot sa katawhan sa miaging higayon, busa nahadlok siya nga moadto sa Constantinople, apan nagpadala siya og tulo ka obispo nga mopuli kaniya. Kauban nila, gipadala usab niya ang mga dekreto nga gihimo sa mga Ariano batok kang Atanasio ang Dako[7795] , aron, base sa niining mga dekreto, mapamatud-an si Juan nga nakasala sa pagbalik-balik sa katungdanan sa obispo nga walay pagtugot. Base sa maong dili matarong ug heretikal nga mga kanon napamatud-an ang balaan[7796] , kay walay lain nga kaso nga makita batok kaniya. Gipunting lang nila nga si Crisostomo, human siya matangtang sa katungdanan, nangahas nga mobalik sa katungdanan sa obispo sa wala pa matigum ang bag-ong konseho. Mitubag si Santo Juan:

'Wala ko anaa sa paglitis, wala ko nakiglalis sa akong mga kaatbang, ni gani nakita nako ang mga kaso nga gisulat batok kanako; wala pud ko midawat sa mga desisyon sa korte, apan gipalayas ko sa mga hari, ug sila mismo

---

[7793] Ang pangunang katedral sa Constantinople.

[7794] Herodias – ang asawa ni Herodes nga Kananayon. Siya ang hinungdan sa kamatayon ni Juan nga Maninabtan.

[7795] Kini nagtumong, siyempre, sa ika-22 nga kanon sa Konseho sa Antioquia niadtong 341, nga gihimo sa mga Ariano batok kang Atanasio ang Dako. Ang kanon nag-ingon nga kung ang bisan unsang obispo, nga gikondena sa usa ka konseho ug gipahawa sa katungdanan, mobalik sa pag-okupar sa iyang katungdanan pinaagi sa mando sa sekular nga mga awtoridad, siya permanente nga mawagtangan sa katungod nga mabalik sa iyang opisina.

[7796] Ang pagsilot dili balaodnon dili lang tungod kay ang kanon, nga gihimo sa mga erehe, wala'y bisa kang Chrysostom, apan usab tungod kay, sa pagbalik ni Juan gikan sa pagka-exile, ang pagsilot kaniya sa Konseho sa Chalcedon gikuha pinaagi sa usa ka dakong konseho nga gilangkoban sa 65 ka obispo.

ang nagpabalik kanako sa akong katungdanan.' Kining maong dekreto, nga mao ang basihan sa inyong paglitis kanako, dili sa mga Ortodokso gihimo, kondili sa mga Ariano, aron patalsikon si Atanasio ang Dako.

Apan ang dautang tigum wala magtagad sa tubag sa balaan ug gipahawa nila ang sulugoon sa Dios. Ang pagpahawa kang San Juan nahitabo sa mosunod nga mga kahimtang.

Sa pag-abot sa dakong pista sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw, ang emperador, sa pagpukaw sa mga obispo, nagpadala og sulat kang Juan:

'Molayo ka sa Simbahan, kay gikondena ka na sa duha ka konsilyo, ug dili ko makasulod niini samtang naa ka pa niini.'

Ingon tubag niini, mitubag si Santo Juan sa hari pinaagi sa iyang mga sugo:

'Ako nadawat ang Simbahan gikan kang Kristo akong Manluluwas, ug dili ko kini biyaan sa akong kaugalingong kabubut-on, gawas kon mapalayas ko pinaagi sa pwersa. Imo ang siyudad, ug mosunod kanimo ang tanan. Busa, kung gusto nimo nga bulagon ko sa Simbahan ni Cristo, padal-a ang imong mga sulugoon aron kuhaon ko gikan sa Simbahan. Unya, wala na koy tubag sa atubangan sa Dios, kay dili ko mobiya sa Simbahan sa akong kaugalingong kagustuhan, kondili papagawasun ko pinaagi sa awtoridad sa hari.

Pagkadungog niini, ang hari sa sinugdan nagduha-duha unsa ang buhaton, apan unya, sa tambag sa mga kaatbang ni Juan, gipadala niya kaniya ang dignitaryo nga si Marina, nga mao ang nagdumala sa mga kabtangan sa reyna, aron pwersahan siyang wagtangon ang himayaong magtutudlo sa Simbahan, si San Juan, gikan sa templo. Bisan pa niana, gitugotan ang santo nga magpabilin sa panimalay sa patriyarka sa pagkakaron, ug, nga wala mobiya sa iyang selda, nagpabilin siya didto sulod sa duha ka bulan hangtod gipagawas ang mando sa hari nga nagmando sa iyang pagbiya sa nasud.

Niining panahona, ang balaan nga tawo sa Dios gitakda nga mag-antos sa daghang kasubo ug mga pag-antos. Ang dautang tuyo sa iyang mga kaaway miabot sa ingon ana ka layo nga balik-balik nilang gisulayan nga kuhaon ang iyang kinabuhi: naghatag sila og suhol sa usa ka tawo aron patyon si San Juan. Aron matago ang iyang dautang tuyo, ang tawo nga gisuholan nagpakaaron-ingnon nga gihuptan sa demonyo ug, uban sa natago nga espada, misugod sa pagpanglilibot sa palibot sa panimalay sa patriyarka, naghulat sa paborableng higayon aron patyon ang santo. Apan ang mga tawo, nga matinud-anon kang Juan, nagduda sa tinuod nga dautang tuyo sa giingong demonyado, gidakpan siya ug nakit-an ang espada nga nakatago kaniya. Ang mananakit gidala sa gobernador alang sa interogasyon, apan si Juan, pagkahibalo sa nahitabo, gipadala ang mga obispo nga kuyog niya ug naningkamot nga mapalaya siya gikan sa mga awtoridad. Sa lain nga higayon, usa ka ulipon nga iya sa presbiterio nga si Elpidius nakita sa mga tawo samtang nagpadulong siya, nga nabalisa ug nagdali-dali ang lakang, paingon sa puloy-anan sa patriyarka. Usa sa mga guwardiya ni Juan ang midakop kaniya ug nangutana kung asa siya padulong, apan ang ulipon, nga wala motubag, gisuntok niya og espada ang nangutana. Sa pagkakita niini, misinggit ang lain nga tawo. Giigo usab siya ni Elpidius sa iyang espada, ug dayon ang ikatulong tawo nga nahimutang sa iyang agianan. Nidungog ang mga singgit ug mga hiyop, samtang ang ulipon nilayas, nag-uyog sa iyang espada nga natapakan sa dugo ug nagpugong sa mga tawo nga nagdali sa pagdakop kaniya. Sa iyang pag-agi, nakasugat siya og usa ka lalaki nga bag-o pa lang migawas gikan sa pampublikong paliguan. Gisulayan sa lalaki nga dakpon siya, apan sa dili pa niya kini mahimo, natumba siya nga patay na, natuslak sa espada. Sa dihang nadakpan na gayud ang maong masuko nga tulisan, iyang giangkon nga gihatagan siya og suhol nga limampung zlotys aron patyon si Juan. Sukad niadto, ang mga tawo mas gipasiugda pa ang pagbantay sa balay sa ilang pinalanggang arkipastor, nag-organisar og mga turno ug dili gyud siya biyaan nga walay bantay bisan sa usa ka gutlo, kay ilang nakita nga ang mga kaaway ni Juan nangita og kahigayunan aron patyon ang santo.

Sa pag-abot sa Pentekostes, gipagawas ang usa ka royal nga mando nga nag-utos kang Juan nga molayas. Usa ka dignitaryo ang nagtambag kang Juan nga molayas nga tinago gikan sa mga tawo, aron dili masuko ug mosukol ang mga tawo batok sa mga sundalong magdala kaniya sa pag-exile.

'Kung dili,' ingon niya, 'kamo ang hinungdan sa pagdala og dugo, kay ang sugo mao nga kuhaon kamo pinaagi sa pwersa; apan ang katawhan mosukol ug magmugna og kagubot.'

Pagkadungog niini, gitawag ni Juan ang pipila sa iyang pinalanggang mga obispo ug klero, ingon man ang bulahan nga diakonisa nga si Olympias, ug mihawa siya gikan kanila. Sa ilang pagbulag, ang tanan naghilak sa kasakit. Si Santo Juan mismo naghilak usab. Pagkahuman niyang pakigbulag sa iyang mga suod nga kauban, nakagawas si Juan nga wala'y nakabantay pinaagi sa usa ka kilid nga pultahan paingon sa dagat, aron wala'y

makahibalo ang mga tawo sa iyang paglarga. Nagpaabot ang mga sundalo sa balaan sa daplin sa dagat; gidakop nila siya ug dayon gisakay sa usa ka gamay nga bangka, diin gidala siya ngadto sa Bithynia ug gikan didto nagpadayon sa iyang pagbiyahe.

Pagkahuman sa pagbiya kang San Juan, misiga ang kalayo sa katedral sa Constantinople, nga usa ka klarong pagpadayag sa kasuko sa Dios. Gidala sa kusog nga hangin, misabwag ang mga dila sa kalayo gikan sa simbahan ug, misaka pagtaas sa kahanginan sama sa tulay, mibaliko ibabaw sa lawak diin gihimo ang mga miting batok kang Juan ug gisunog kini hangtod sa yuta. Ug usa ka katingalahang talan-awon ang makita: ang kalayo, murag buhi, nagliko-liko sama sa bitin, gilamoy ang mga layo nga balay, samtang ang mga nahimutang duol sa simbahan wala'y kadaut. Tungod niini, nasabtan sa tanan nga ang ingon nga kalayo dili tungod sa tsamba, kondili resulta sa kasuko sa Diyos, ug nga ang hinungdan sa maong kasuko mao ang pagpahawa kang San Juan Crisostomo.

Sulod sa tulo ka oras, gikan sa ika-unom ka oras sa adlaw hangtod sa ika-siyam, daghang matahum nga karaang mga bilding, tanang matang sa palamuti nga makita sa siyudad, ug dili masukod nga bahandi ang nahimong abo. Bisan pa niana, wala'y bisan usa ka tawo sa katawhan ang namatay sa kalayo. Sa pagkakita niini, miingon ang tanan nga ang Diyos nag silot sa siyudad sa kalayo tungod sa dili matarong nga pagpahawa sa balaan sa Diyos. Apan ang mga kaaway ni Juan miingon sa kabaliktaran, nga nag-ingon:

'Gisunog sa mga sumusunod ni Juan ang simbahan.'

Busa, daghan ang naaresto ug gipailawom sa gobernador sa siyudad—si[7797] , usa ka Griyego sa pagtuo—sa tanang matang sa pagpanakit ug pag-antos, ug ang uban namatay tungod niini. Bisan pa niana, wala gihapon nila makaplagan ang salarin sa sunog ug mas napalig-on pa ang ilang pagtuo nga ang sunog nahitabo tungod sa kasuko sa Dios.

Samtang gidala ang santo sa pagka-priso, mitugot siya sa walay sukod nga pag-antos sa kamot sa mga sundalo sa tibuok dalan. Gisuwayan sa reyna ang mga sundalo nga insultohon ug pahirapan ang santo sa tanang paagi atol sa biyahe, aron dali siyang mapul-an ug madala sa kamatayon. Busa, gibutang siya nila sa usa ka asno nga walay sadol ug gipadagan ang hayop sa dako kaayong tulin, nga naabtan sa usa ka adlaw ang gilay-on nga unta molungtad og duha o tulo ka adlaw. Sa biyahe, wala gyud hatagi si Juan og kalinaw o pahulay; nagpuyo sila sa gabii sa mga hugaw ug daotan nga han-anan, usahay sa mga balay sa mga Hudiyo, ug nagbuhat sila og daghang buhat nga dili matinahuron sa iyang atubangan. Dili siya gitugotan nga mosulod bisan sa usa ka simbahan; ug sa dihang nangayo ang santo og pagtugot, gipailawom siya sa tanang matang sa pag-abuso ug insulto; labaw pa, gipagutom siya ug gikuhaan sa kuwarta nga gihatag kaniya alang sa iyang biyahe aron makasuporta sa iyang kaugalingon.

Sa ingon ana ka dautang tuyo gidala si San Juan Crisostomo sa pagka-bihag! Sa matag higayon nga ang santo moagi sa mga lungsod diin ang iyang mga kaaway ug ang mga higala ni Teofilo mao ang mga obispo, ginahimoan siya nila og tanang matang sa kadaut; ang uban dili siya tugutan nga mosulod sa lungsod, samtang ang uban pa gani nag-awhag sa mga sundalo nga tratuhon siya sa labing mabug-at nga paagi. Usahay, ang mga balaan nga amahan nga nagpuyo sa disyerto, pagkadungog nila sa balita nga gipadala si San Juan sa exilio, mogawas aron siya masugat ug siya pasalamatan uban sa mga luha. Si Juan Chrysostom mismo ang naghinumdom niini sa iyang sulat gikan sa Kukuz[7798] ngadto kang Obispo Cyriacus sa mosunod nga mga pulong: 'Nakasinati kami og daghang kasubo sa among pagbiyahe, apan wala kami maluya sa bisan unsa. Sa among paglabay sa Cappadocia ug Tauricilicia[7799] , daghang mga amahan, mga balaan nga tawo, ug daghang mga monghe ug mga birhen ang migawas aron masugat kami ug nagahulog og daghang luha. Sa pagtan-aw nila sa among prosisyon paingon sa pag-exilio, naghilak sila ug nag-ingon sa usag usa: 'Mas maayo pa nga itago sa adlaw ang iyang mga sinag kaysa nga manghilom ang mga ngabil ni Juan.' Kini napuno kanako sa dakong kalibog ug kasubo, kay nakita nako nga ang tanan nagahilak para kanako. Mahitungod sa tanan nga nahitabo kanako, wala nako kini tagda."

Mao kini ang gisulat mismo ni San Juan mahitungod sa iyang kaugalingon.

[7797] Sa ato pa, usa ka pagano.

[7798] Ang baryo sa Kukuz nahimutang sa Gamay nga Armenia (sa sidlakan sa Asia Minor), sa usa sa mga hilit nga walog sa kagulisan nga Kabukiran sa Taurus, diin ang usa ka tribo sa tulisan nga mga Isaurian nagpundok, nga nag-atake sa mga kasikbit nga panimalay.

[7799] Sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Asia Minor.

Sa dihang gidala siya sa Gamay nga Armenia, sa lungsod sa Kukuz, malumo siyang gidawat sa balay sa lokal nga obispo, si Adelphius, nga sa wala pa ang pag-abot ni Juan nakadawat og panan-aw gikan sa Dios nga nagsugo kaniya nga dawaton ang santo. Samtang naa siya sa Kukuz, daghang dili magtotoo ang napasulod ni Santo Juan kang Kristo pinaagi sa iyang mga pagtulon-an. Ang dungog ni San Juan Crisostomo milapta sa halapad nga palibot, ug daghang mga tawo ang miadto kaniya gikan sa tanang direksyon, nga nagtinguha nga makita siya ug madungog ang iyang mapuslanong mga pulong. Daghang mga tighanga ug kaila niya gikan sa Antioquia ang miabot usab aron makakita sa santo. Ang balita bahin niini nakaabot sa Constantinople, ug nabalaka ang mga kaaway ni Juan. Sa ilang panan-aw, delikado siya bisan pa sa iyang pagkabilanggo, busa ilang gihukman nga ipadala siya sa mas lagyong lugar. Ug busa, usa ka mando ang miabot gikan sa emperatris kang Kukuz nga ipadala si Juan sa usa ka walay sulod nga dapit nga gitawag og Pifiont[7800] , nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Pontic, duol sa mga mabangis nga barbaro. Sumala sa bag-ong sugo sa reyna, gidala sa mga sundalo si Juan ngadto sa lain nga lugar sa pag-exile ug, sa pagbiyahe, gipailawom siya sa parehas nga mga pag-antos sama sa una, naningkamot nga mapaspasan ang iyang kamatayon: Gidala siya nila sa ulan ug sa nagdilaab nga kainit nga walay sinina, gidili siya sa pagsulod sa mga lungsod ug baryo, ug, sama sa una, gipadagan nila sa paspas nga tulin ang asno nga gisakyan sa balaan. Ingon ana ka malupit nga pagbiyahe ang gisagubang ni San Juan atol sa iyang pagbiya sa yutang natawhan! Niining maong pagbiyahe siya namatay.

Sa dili pa dugay sa pagpanaw sa bulahan, samtang nag-ampo siya sa gabii sumala sa iyang batasan, miabot kaniya ang Balaang mga Apostol nga sila Pedro ug Juan; kaniadto na usab sila nagpakita kaniya sa dihang nagpuyo siya isip monghe sa monasteryo sa Antioquia. Miingon ang Balaang mga Apostol kaniya:

'Maglipay ka, maayong magbalantay sa kawan sa pulong ni Cristo, matinindog nga martir. Gipadala kami kanimo sa among komon nga Ginoo nga si Jesu-Cristo, aron motabang ug makahupay kanimo sa mga kasubo ug mga pagpaninguha nga imong gisagubang alang sa pagkahinlo sa imong kalag. Kay ikaw, nga nagsunod sa ehemplo ni Juan nga Maninubad, gisaway nimo ang mga hari nga walay balaod. Pagkugi ug pagpakusog; usa ka dakong ganti nagpaabut kanimo sa Gingharian sa Langit. Gidala namo kanimo ang maayong balita sa dakong kalipay: sa pipila ka adlaw mubiya ka paingon sa Ginoo nga imong Dios ug pagapanalanginan ka hangtod sa kahangturan uban kanamo sa Gingharian sa Langit. Busa, kaisug, kay napildi nimo ang imong mga kaaway, napahiya nimo ang mga nagdumot kanimo, ug nabuntog nimo ang kaatbang, ang yawa. Si Eudoxia pagakan-on sa mga ulod; siya motawag kanimo alang sa tabang, apan wala siyay makaplagan ug mamatay siya sa makalilisang nga kasakit. Siya mag-antos sa malupit nga paagi ug dili siya makakaplag og kahupayan bisan sa usa ka gutlo, kay siya modawat niini nga silot gikan sa Dios.

Pagkahuman niini, gidalaan siya nila og pagkaon ug miingon sila:

'Kuhaa kini ug kan-a, aron pagkahuman niini dili na ka magkinahanglan pa og lain nga pagkaon sa kinabuhi niini. Kini igo na para nimo hangtod sa panahon nga imong itugyan ang imong kalag sa kamot sa Dios.'

Si San Juan, sa pagdawat sa gitanyag kaniya, mikaon kini sa ilang atubangan ug nalipay. Pagkahuman niana, ang mga Apostol nga nagpakita mibulag kaniya.

Kauban ni Juan ang duha ka presbiterio ug usa ka diyakono, nga misunod kaniya sa pag-exilio gikan sa Constantinople ug wala siya biyai, nga napugos kaniya pinaagi sa mga panakot sa gugma. Nakita nila sa ilang kaugalingong mga mata kung giunsa sa mga Apostoles pagduol kang Juan, nadungog ang tanan nilang mga pulong, ug gipanalanginan ang Dios, nga nagtugot kanila sa grasya nga mag-antos uban sa pinalanggang sulugoon sa Dios.

Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pagbiyahe, nakaabot ang mga exilado sa Comana[7801] ; duol niining lungsod nagtindog ang simbahan sa Balaang Dakong Martir Basilisk, Obispo sa Comana, nga sa ilawom sa walay Diyos nga Emperador Maximian[7802] , nag-antos alang kang Kristo sa Nicomedia kauban ni Lucian, ang

---

[7800] Ang siyudad sa Pifiont nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, o Dagat Pontic, sa amihanang-sidlakan nga bahin sa Asia Minor, sa karon nga Abkhazia.

[7801] Komana – usa ka siyudad sa probinsya sa Pontus, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor, karon Gumene.

[7802] Kini nagtumong, siyempre, kang Maximian Galerius, manugang ni Diocletian ug iyang kauban nga maghuhari sa Sidlakan; pagkahuman sa kamatayon ni Diocletian, nahimong Emperador sa Sidlakan siya (305–311). Ang kamatayon nila Lucian ug Basilisk nahitabo sa katapusang mga tuig sa iyang kinabuhi.

presbiteryo sa Antioch[7803] . Didto sila nagpuyo sa gabii sa maong simbahan. Sa sunod adlaw mao ang Pista sa Pag-alsa sa Balaang Krus, ug sa gabii sa wala pa ang pista, ang balaang martir Basilisk nagpakita kang bulahang Juan.

'Igsoon nga si Juan, kaisug! Kay ugma mag-uban kita.'

Ang maong balaan nga martir nagpakita usab sa presbiter sa iyang simbahan, nga miingon:

'Andama ang usa ka dapit para kang Igsoon Juan, kay siya moanha kanato.'

Sa pagsubang sa adlaw, nangaliyong si Juan sa mga sundalo nga magpabilin sa Komana sa simbahan ni San Basilisk hangtod sa ikalima ka oras, apan wala sila maminaw kaniya ug nagpadayon sa ilang pagbiyahe, naningkamot nga makaabot sa labing dali. Nibiyahe sila tabok sa tubig ug nilayag nga paspas kaayo, sama sa langgam. Busa, sa sulod sa pipila ka oras, nakalayo na sila og traynta ka stadia gikan sa siyudad.

Apan, pinaagi sa Balaang pag-atiman, mihunong na usab sila sa baybayon duol sa simbahan ni San Basilisk, nga nakapahingangha kaayo kanila. Nangaliya pag-usab si Juan kanila nga maghulat lang og pila ka gutlo didto samtang siya nag-ampo sa simbahan. Sa pag-ila sa paglihok sa gahum sa Dios sa kamatuoran nga, supak sa ilang kabubut-on, mibalik sila sa mismong dapit diin sila nilarga, ang mga sundalo nagpasiya nga tugotan ang hangyo ni Juan. Dayon misulod ang santo sa simbahan, nangayo sa puti nga liturhikal nga bisti ug gisul-ob kini, gisugdan sa iyang mga sapatos; unya iyang gipangbahin ang iyang kaugalingong sinina sa mga kauban niya sa barko, ug, nagsul-ob sa liturhikal nga kasuotan, gisaulog niya ang Liturhiya ug gidawat ang Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo; unya, pagkahuman niyang pagpanalangin sa tanan nga naa didto ug paghatag kanila sa katapusang halok, siya mihigda, nga miingon:

'Gloria sa Dios sa tanang butang.'

Ug pagkahuman niini, iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Nahitabo kini sa maong adlaw sa Pagtaas sa Balaang Krus sa Ginoo. Busa, kining balaang alagad sa Dios, nga sa tibuok niyang kinabuhi nagpasan sa iyang kaugalingong krus, nagpakrusipikar sa iyang kaugalingon alang sa kalibutan ug nakigbahin sa pagkrusipikar ni Kristo, namatay sa adlaw nga gipahinungod sa paghinumdom sa Balaang Krus[7804] . Gilibing siya sa maong simbahan diin siya namatay, dili layo sa lubnganan sa balaan nga martir nga si Vasilisk. Busa natuman ang propesiya ni Santo Epifanio sa Cyprus, nga miingon kang Santo Juan:

'Ug dili ka moabot sa lugar diin ikaw ipahiluna.'

Sa tinuod, gidala si San Juan paingon sa Pithium, apan namatay siya sa Comana sa wala pa siya makaabot sa Pithium. Sa ingon niini namatay ang suga sa Simbahan, sa ingon niini nanghilom ang bulawanong mga ngabil, sa ingon niini natapos sa maayong asketiko ug nag-antos, nga nagpuyo og unom ka tuig sa trono sa patriyarka ug tulo ka tuig sa exilio, nga gibalhin-balhin gikan sa usa ka lugar ngadto sa lain, ang iyang buluhaton ug namatay[7805] .

Sa dihang namatay si San Juan, ang duha ka presbiteryo ug ang diakono nga misunod kaniya hangtod sa iyang kamatayon, pagkahuman sa ilang pagminos sa pagkamatay sa ilang amahan, mibyahe paingon sa Roma aron makita si Papa Inosente ug gisaysay nila kaniya sa detalyado ang tanan nga gisagubang ni San Juan sa kamot sa iyang mga kaaway. Gisaysay nila ang iyang pagpanaw ug giunsa, sa dili pa siya mamatay, nga ang Balaang mga Apostol nga sila Pedro ug Juan nga Teologo nagpakita kaniya, unsay ilang gisulti kaniya, ug giunsa usab pagpakita kaniya sa balaang martir nga si Basilisk. Pagkadungog niini tanan, si Inosente nabigla kaayo ug misugod sa paghinulsol alang sa dakong santo nga nag-antos alang sa kamatuoran. Gipasabot sa Papa kang Honorius, ang Emperador sa Kasadpan[7806] , igsuon ni Arcadius, ang mga kahimtang sa pagbiya ug kamatayon ni San Crisostomo, ug sila duha nanghilak pag-ayo niini ug dayon misulat og sulat kang Emperador Arcadius. Ang Papa misulat alang sa iyang kaugalingon:

– Ang dugo sa akong igsoon nga si Juan nagasinggit sa Dios batok kanimo, O Hari, sama sa karaang panahon nga ang dugo sa matarong nga si Abel nagasinggit batok sa iyang igsoon nga si Cain nga mipatay kaniya;

[7803] Ang pista sa balaan nga martir nga si Lucian gisaulog sa ika-15 sa Septyembre; ang kang Basilisk sa ika-22 sa Mayo.

[7804] Ang pista sa Pag-alsa sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo gisaulog dili sa ika-14 sa Septyembre, sa adlaw nga namatay ang santo, kondili sa ika-13 sa Nobyembre. Dugang pa, ang iyang paghinumdom gisaulog usab sa ika-27 sa Enero, ang adlaw sa pagbalhin sa mga relikya sa santo, ug sa ika-30 sa Enero siya gihatagan og dungog kauban nila San Basilio ang Dako ug San Gregorio nga Teologo.

[7805] Si Crisostomo namatay sa edad nga 60, niadtong tuig 407. Nagsilbi siya isip arsobispo sulod sa unom ka tuig ug tunga ug nagpuyo siya sa pagka-priso sulod sa tulo ka tuig ug tulo ka bulan.

[7806] Si Honorius, igsoon ni Arcadius ug anak ni Theodosius ang Dako, naghari sa Roma gikan sa 395 hangtod 423.

ug panimaloson kining dugo, kay imong gipagawas ang paglutos batok sa Simbahan sa Dios sa panahon sa kalinaw. Kay gipahawa nimo ang tinuod nga Magbalantoy ni Cristo, ug uban Niya gipahawa usab nimo si Cristo nga Dios, ug gihatag nimo ang Iyang panon ngadto sa kamot sa mga sundalong bayaran, imbis sa tinuod nga mga magbalantoy ni Cristo.

Kini ug daghan pa ang gisulat ni Inosente kang Arcadius, nga gipahamtang niya ang ekskomunikasyon kanila ni Eudoxia gikan sa Balaang Misteryo, ug apil ang tanan nilang kauban nga miapil sa pagdeponer kang San Juan. Sa bahin ni Teofilo, gipahawa siya ni Innocent dili lang sa iyang katungdanan kondili usab sa Simbahan, ug gitawag siya sa usa ka sinodal nga paglitis aron madawat niya ang angay niyang silot.

Si Honorius, sa iyang bahin, misulat sa iyang igsoon nga si Arcadius:

'Wala ko kahibalo unsang tukso ang nakapahilayo kanimo, igsoon, sa pagsalig nimo sa imong asawa ug, sa iyang pagpugos, sa pagbuhat sa butang nga walay matinud-anong Kristohanong hari nga buhaton gayud. Ang mga obispo ug mga halangdong amahan nga ania karon nagasaba batok kanimo ug sa reyna tungod kay inyong gipahawa ang bantugang punong pari sa Dios, si Juan, gikan sa iyang katungdanan nga walay paglitis ug supak sa mga kanon, ug pagkahuman ninyong pasakitan siya sa malupit nga mga pag-antos, inyong gipatay siya sa bayolenteng paagi.

Sa katapusan niining sulat, gihangyo ni Honorius si Arcadius nga maghinulsol sa atubangan sa Dios ug panimalos sa mga responsable sa pagbiya kang Juan. Sa pagdawat ni Emperador Arcadius sa sulat gikan sa iyang igsoon ug sa Papa, nabug-atan siya sa lawom nga kasubo ug makalilisang nga kahadlok. Pagkahibal-i niya kinsa ang mga nanagrebelde batok kang Juan sa siyudad, gipailawom niya sila sa lain-laing porma sa pagbitay: ang uban giputol niya ang ulo gamit ang espada, samtang ang uban gikuhaan niya sa ilang katungdanan sa kaulaw. Gisugo sa emperador nga ang pipila ka mga obispo nga naghukom kang San Juan ug naa kaniadto sa Constantinople dakpon ug ipriso sa kahuya sa publikong bilanggoan. Apil kanila si Jechirion, ang anak sa igsuon ni Theophilus. Para kang Theophilus mismo, nagsulat siya og usa ka hugot kaayo nga sulat, nga nagmando kaniya nga mag-andam alang sa paglitis sa Thessaloniki, aron siya makadawat og angay nga silot alang sa iyang dautang tuyo. Bisan ang iyang kaugalingong asawa, si Emperatris Eudoxia, wala makalikay sa kasuko ni Arkadyo: Gipahawa siya ni Arcadius gikan sa iyang presensya, gipriso siya sa usa ka laing palasyo, ug gidili ang bisan kinsa gawas sa usa ka sulugoon nga babaye sa pagbisita kaniya. Sa samang panahon, gipahilayo niya sa nasud ang mga paryente sa emperatris nga nakigkunsabo kaniya batok sa santo; gikumpiska niya ang mga kabtangan sa uban kanila, samtang ang uban gipriso ug gipasakitan. Unya misulat siya kang Papa Inosente bahin sa tanan niyang gibuhat, mapainubsanon ug mapanghingawaong nangayo sa iyang pasaylo. Misulat usab siya sa iyang igsoon nga si Honorius, nga mangayo kang Papa nga kuhaon ang ekskomunikasyon batok kaniya. Sa dili madugay, nadawat ni Arkadio ang iyang gipangayo. Pagkahuman mabasa sa Papa ang iyang mapainubuson nga hangyo, gidawat niya ang iyang paghinulsol ug misulat siya kang Beato Proklus, nga niadto mao ang Obispo sa Cyzicus[7807] , nga sugoan siya sa pagtangtang sa ekskomunikasyon gikan sa hari ug dawaton siya sa balaang sakramento, ug ibilang si Beato Juan sa mga balaan.

Samtang nagakahitabo kini tanan, ang Makakita-sa-Tanan nga Ginoo Mismo nagpanimalos sa mga kaaway sa Iyang alagad nga si Juan; Gipailawom sila sa malupit nga mga silot samtang buhi pa sila sa kalibutan, aron silang tanan mamatay sa makalilisang nga paagi. Labaw pa, ang tanang mga obispo, klero, sekular nga mga dignitaryo ug, sa tinuod, ang tanan nga dili matarong nga misukol kang Santo Juan natabonan sa masakiton nga mga pigsa, nga gilamoy ang ilang tanang unod ug nagdala kanila sa kamatayon; ang uban nangaluya ang ilang mga bukton ug mga tiil; ang uban nakita nga nangabo ang tibuok nilang lawas, ug daghang mga ulod ang mitapok niini, nga sa dugay nga panahon usa ka dili matagbaw nga baho ang migikan kanila. Usa sa mga dili matarong nga huwes nga nagkondena sa balaan ngadto sa pagbiya sa yuta nahulog gikan sa iyang kabayo ug kalit nga namatay, nga nabali ang iyang tuo nga kamot, nga iyang gigamit sa pagpirma sa dili matarong nga mga kaso batok sa inosenteng Juan. Ang usa pa nahimong pipì ug nawala ang paggamit sa iyang mga kamot, ug mao kana ang hinungdan sa iyang kamatayon. Ang dila sa ikatulong huwes, nga naglabay og mga panamastamas batok kang San Juan, mitambok kaayo nga dili na siya makasulti; unya iyang gikumpisal ang iyang sala pinaagi sa pagsulat niini sa

[7807] Mao kini gayud si Proclus nga kaniadto tig-atiman sa selda ni San Juan; sa ulahi nahimong Patriarka sa Constantinople. Ang Cyzicus usa ka siyudad sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Dagat Marmara.

usa ka piraso nga pergamino. Ug makita sa tanan ang mga timailhan sa makalilisang nga kasuko sa Dios, nga mibabagsak sa mga responsable sa pagpahilayo kang Juan pinaagi sa lain-laing mga silot.

Ang Patriarka sa Alexandria, si Teofilo, pagkahuman sa kamatayon ni Papa Inosente sa Roma, nakalikay sa paghukom ug silot sa tawo, apan wala makalikay sa paghukom sa Diyos. Nibaliw siya ug namatay tungod niining kagul-anan. Ang mga tiil ni Cirilo, Obispo sa Calcedonia, nagsugod og pagkabulok; giputol-putol kini sa mga doktor aron mapugngan nga mabulok ang tibuok niyang lawas, apan nagpadayon gihapon ang pagkabulok sa iyang unod, ug namatay siya pagkahuman giputol sa mga doktor ang iyang mga bitiis sa tuhod gamit ang lagari. Ang makalilisang nga paghukom sa Dios miabot usab sa malas nga Emperatris Eudoxia. Gisamdan sa kasubo ug kaulaw, siya nagkasakit sa grabeng pagdugo, ug ang iyang unod napuno sa mga ulod, sama sa gipahayag sa mga Apostoles kang bulahang Juan. Ingon ka baho ang baho nga gikan kaniya nga ang mga naglabay dili makasugakod sa baho sa iyang unod. Daghang batid nga mga doktor ang mitambal kaniya ug nagpabaho kaniya og humot nga lana, apan wala kini'y kapuslanan. Unya nangutana siya sa mga doktor:

'Ngano man nga dili ninyo ako maayo sa akong kasakit?'

Apan wala sila kaisog nga ipasabot kini kaniya.

'Kung,' miingon ang reyna kanila, 'dili ninyo nahibaloan ang rason nganong dili ko makabawi, nan isulti nako kaninyo: Nakuha ko kining sakit tungod sa paglagot sa Dios, nga miabot kanako tungod sa sayop nga akong nabuhat kang Patriarka Juan.

Giuli niya sa mga anak ni Theognostus ang ubasan nga gikuha gikan kanila, ug sa daghan pa giuli usab niya ang tanan niyang gikuha nga dili matarong. Bisan pa niana, wala siya naayo, ug namatay siya sa maong sakit. Pagkahuman sa iyang kamatayon, aron ipadayag ang iyang pagkadautan, ang kabaong diin siya gibutang nagpadayon sa pag-uyog kanunay sulod sa katorse ka tuig, ug nagpadayon kini hangtod sa panahon nga ang halangdong relikya ni San Juan Crisostomo gibalhin gikan sa Comana paingon sa Constantinople.

Busa gisilotan sa Ginoo ang mga kaaway ni San Juan; apan ang matarong nga tawo gipahimaya Niya sa mosunod nga paagi. Si Obispo Adelphius, nga malumo nga midawat kang Juan sa iyang panimalay sa Kukuz, nasubo kaayo sa pagkadungog sa kamatayon sa santo ug misugod sa mapinanggaong pag-ampo sa Diyos, uban sa mga luha, nga ipakita Niya kaniya kung sa unsang panagkatigum sa mga santo karon anaa si Juan. Usa ka adlaw, samtang nag-ampo siya niini, na-trance siya ug nakakita og usa ka hayag ug malipayong batan-ong lalaki. Gikuptan sa batan-ong lalaki ang kamot ni Adelphius, gidala siya ngadto sa usa ka hayag nga dapit ug gipakita kaniya ang mga nawong sa mga balaang Doktor sa Simbahan. Samtang nagtan-aw-tan-aw, nangandoy si Adelphius nga makita si Juan apan wala gyud niya siya makit-i bisan asa. Pagkahuman ipakita sa batan-ong lalaki kang Adelphius ang matag Doktor sa Simbahan ug ang mga Patriyarka sa Constantinople, dali-dali niya siyang gidala gawas sa maong lugar. Misunod kaniya si Adelphius, nasubo siya, kay wala niya makita si Beato Juan sa tunga sa mga balaang amahan. Apan samtang nagbiya na siya sa hayag nga dapit, usa ka tawo nga nagtindog sa ganghaan ang mihawid sa iyang kamot ug miingon:

'Ngano man nga mobiya ka dinhi nga puno sa kasubo? Kung kinsa man ang mosulod dinhi nga masubo, mobalik siya nga malipayon, apan ikaw nagbuhat sa sukwahi: misulod ka dinhi nga malipayon, apan mobiya ka nga masubo.'

Mitubag si Adelphi:

'Masubo ko kay wala nako makita si Juan, nga akong gihigugma, taliwala sa mga magtutudlo sa Simbahan.'

'Ang imong pasabot ba,' pangutana niya, 'si Juan, ang magtutudlo sa paghinulsol?'

'Oo,' tubag ni Adelphi.

Unya ang nagbarug sa ganghaan sa Paraiso miingon kaniya:

'Ang tawo sa unod dili siya makakita kaniya, kay siya nagtindog sa atubangan sa trono sa Dios, nga gilibutan sa mga Kerubin ug mga Serapim.'

Pagkabaton ni Adelphi niining balita bahin kang San Juan, nalipay siya ug gidayeg ang Dios, nga nagpadayag niini nga misteryo kaniya. Busa si San Juan, human sa daghang mga pagsulay, unos, kasakit ug kaguol nga iyang gisagubang alang sa kamatuoran, nakaabot sa malinawong langitnong dalangpanan, diin, uban sa mga Anghel, nagdayeg siya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya

ang himaya, dungog ug pagsimba gikan usab kanato, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

Tropario, Tono 8:

Hinaut nga ang grasya nga misidlak gikan sa imong mga ngabil, sama sa kahayag sa kalayo, magpasidlak sa tibuok kalibutan: wala ka mangita sa mga bahandi sa kalibutan tungod sa paghigugma sa kuwarta, apan gipakita nimo kanamo ang kahitas-an sa pagpaubos. Apan pinaagi sa imong mga pulong, Amahan Juan Crisostomo, hangyoa ang Pulong ni Kristo nga Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 6:

Ikaw midawat sa balaan nga grasya gikan sa langit, ug pinaagi sa imong mga ngabil nagtudlo ka sa tanan sa pagsimba sa usa ka Dios sa Trinidad, Juan Crisostomo, labing bulahan ug katingalahang usa; matarong namo ikaw gidayeg: kay ikaw usa ka magtutudlo, nga nagpadayag sa pagka-balaan.

Paghandum sa mga Balaang Martir Antoninus, Nicophorus, Germanus ug Manes

Gisaulog sa Nobyembre 13

Ang mga Santo Antoninus, Nicephorus ug Germanus nag-antos sa pagkamartir ubos kang Emperador Maximianus Galerius[7808] . Si Antoninus usa ka tigulang nga lalaki, si Nicephorus usa ka batan-on, ug si Germanus naa sa tunga-tunga nga edad. Gidakop sila sa gobernador sa probinsya sa Palestina, si Firmilianus, nga nagpugos kanila sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Wala mosugot ang mga santo ug nag-angkon sila kang Kristo; tungod niini gidala sila sa Caesarea, ang kapital sa Palestina, ug giputol ang ilang mga ulo didto.

Usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Manéfa, gikan sa yuta sa mga Skita, nadakpan usab kauban sa mga balaang martir. Giparada siyang hubo sa siyudad aron pagatawan, unya gipasailawom siya sa nagkalain-laing pagpanakit, diin nakagawas siya nga walay samad tungod sa grasya sa Dios. Si Manefa naghimo og daghang dili mabilang nga mga milagro, nakapalingkawas sa daghan gikan sa dautang pagsimba sa diyos-diyosan, nagtudlo kanila sa tinuod nga pagtuo, ug gidala sila kang Kristo. Tungod niini, gisilotan siya nga sunogon sa poste. Sa pagdilaab sa pugon, misulod siya niini sa iyang kaugalingong kabubut-on, diin iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Ginoo; Kaniya ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

27 Nobyembre

14 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Felipe nga Apostol

Gisaulog kaniadtong 14 Nobyembre

Sa baybayon sa Dagat sa Galilea, duol sa Chorazin ug Capernaum, adunay lungsod nga ginganlan og Bethsaida[7809] . Tulo sa Napulo'g Duha ka Apostoles ni Kristo ang natawo niining lungsod: si Pedro, si Andres ug si Felipe. Si Pedro ug si Andres mga mangingisda ug nagpadayon sa maong panginabuhi hangtud nga gitawag sila

[7808] Sa pagsugod sa ika-upat nga siglo,

[7809] Ang Bethsaida sa Galilea nahimutang sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dagat sa Galilea (sa amihanan nga bahin sa Palestina), duol sa mga lungsod sa Capernaum ug Chorazin.

ni Kristo; Si Felipe, bisan pa, gipadala sa iyang mga ginikanan aron makadawat og klasikal nga edukasyon sukad pagkabatan-on. Pinaagi sa masinabtanong pagbasa ug pagtuon sa Balaang Kasulatan ug sa mga propesiya mahitungod sa dugay nang gihulat nga Mesiyas, napuno siya sa mainitong gugma alang Kaniya ug sa kusgan nga tinguha nga makita ang Ginoo nga atubangan-atubangan, bisan pa wala pa niya nahibaloan nga ang Usa nga gipangandoy sa kadaghanan nga makita samtang nagpaabot sa Iyang pag-abot, miabot na diay sa yuta.

Apan unya miabot si Kristo sa rehiyon sa Galilea ug nakit-an niya si Felipe didto, nga nagdilaab sa ingon ka dakong gugma alang sa Mesiyas. *'Sumunod ka kanako*,' miingon si Jesus kang Felipe (Juan 1:43).

Si Felipe, pagkadungog niya sa tawag sa Ginoo, mituo sa tibuok niyang kasingkasing nga Siya mao ang tinuod nga Mesiyas, nga gisaad sa Dios pinaagi sa mga propeta, ug misunod kaniya. Sa pagtan-aw sa labing balaan nga kinabuhi sa Ginoo, naningkamot si Felipe nga sundon Siya ug nakakat-on gikan kaniya sa langitnong kinaadman, pinaagi sa gahum niini napildi niya pagkahuman ang pagkabuang sa mga pagano. Nagmalipayon si Felipe sa pagkaplag sa ingon nga Bahandi, nga pinaagi kaniya ang tibuok kalibutan pagaluwason, busa dili lang niya gustong siya ang makapahimulos gikan kaniya, kondili gusto usab niya nga ang uban makatagamtam sa maong gasa. Sa dihang nakigkita siya sa iyang higala nga si Nathanael, malipayon niyang gipahibalo kaniya: *'Nakaplagan namo ang Iya nga gisulat ni Moises sa Balaod ug sa mga Propeta – si Jesus, anak ni Jose, nga taga-Nazaret*.'

Si Nathanael, sa pagdungog niini ug wala motuo nga ang Mesiyas, ang Hari sa Israel, mahimong gikan sa ingon ana ka gamay nga lungsod ug sa usa ka mapainubsanon nga pamilya, miingon: *'Aduna bay maayong butang nga mogawas gikan sa Nazaret?'*

Unya si Felipe, nga wala mag-ingon og bisan usa ka pulong, gisugo lang siya nga moadto ug makita kini sa iyang kaugalingon.

'Adto,' ingon niya, 'ug tan-awa sa imong kaugalingon.'

Nabati niya nga sa diha nga makakita si Nathanael kang Jesus ug makadungog sa Iyang mga pulong sa kaluwasan, motuo dayon siya nga Siya mao ang Mesiyas. Ug mao gyud kini ang nahitabo. Samtang naglakaw si Felipe uban kaniya paingon kang Jesus, ang Ginoo—nga nagasusi sa mga kasingkasing ug hunahuna ug makabasa sa tinago nga mga panghunahuna ug kasingkasing sa mga tawo—nakakita kang Nathanael nga nagkadool kaniya, nakaila kaniya, ug miingon mahitungod kaniya: *'Aniay usa ka tinuod nga Israelinhon, nga walay limbong*.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, natingala kaayo si Nathanael ug miingon kaniya, *'Giunsa ka nakaila kanako?'*

Mitubag ang Ginoo kaniya, *'Sa wala pa ka tawga ni Felipe, samtang naglingkod ka ilawom sa igos, nakita tika*.'

Karon, samtang si Nathanael naa sa ilawom sa igos, nagpamalandong siya mahitungod sa Balaang Mesiyas, nga sa pag-abot Niya nag-agad ang tanang kalipay ug pagmalipayon sa matinud-anong mga sulugoon sa Dios; ug gihatagan siya sa Dios niadtong panahona og mapinul-an nga kasingkasing ug mainit nga mga luha, nga iyang gidugtong sa iyang mainitong pag-ampo aron matuman sa Ginoo ang gisaad sukad pa sa una sa mga amahan ug ipadala ang Manluluwas sa kalibutan dinhi sa yuta. Ang makakita sa tanan nga mata sa Dios nakakita kang Nathanael niadtong panahona, nga anaa sa espiritu sa paghinulsol; busa miingon ang Ginoo kaniya nga, samtang siya anaa ilawom sa igos, nakita Niya siya.

Kining mga pulong napuno kang Nathanael og labi pang dakong kahibulongan. Nahinumdom siya sa iyang gihunahuna samtang naglingkod ilawom sa kahoy nga igos, ug sa iyang mainitong pag-ampo sa Dios nga ipadala ang Mesiyas; nahibalo siya nga walay bisan kinsa didto uban kaniya nga nakakita kaniya, ug nga walay lain gawas sa Dios ang nakahibalo sa iyang mga hunahuna. Busa, si Nathanael dayon mituo nga si Jesus mao ang Mesiyas nga gisaad sa Dios nga ipadala alang sa kaluwasan sa katawhan, ug nakaila sa Diosnong kinaiya kang Jesus Kristo—nga nakahibalo sa mga tinago sa iyang kasingkasing—busa siya misinggit: *'Rabbi! Ikaw ang Anak sa Dios, Ikaw ang Hari sa Israel'* (Juan 1:45–49)!

Dako kaayo ang pagpasalamat ni Nathanael kang Felipe pagkahuman tungod kay gisultihan siya bahin sa Manluluwas nga miabot sa yuta ug gidani siya ngadto sa gisaad nga Mesiyas! Ug si San Felipe nalipay sa iyang kasingkasing nga ang mga tawo nakakaplag sa Balaang Bahandi nga natago sa kalawom sa kinaiyahan sa tawo, ug nagdilaab siya sa mas dako pa nga gugma alang sa iyang Ginoo. Bisan pa niana, nakita ni San Felipe sa iyang Balaang Magtutudlo ang labing hataas nga mga pagka-tawo, apan wala pa niya mailhi ang Iyang Pagkadiyosnon.

Busa gusto siya tukiron ni Kristo. Usa ka adlaw, samtang ang Ginoo naglakaw sa pikas daplin sa Dagat sa Tiberias[7810] uban sa lima ka libo ka tawo, ug gusto Niya nga pakan-on sa usa ka milagrosong paagi ang daghang mga mamiminaw, miingon Siya kang Felipe: *'Asa kita mopalit og pan aron mapakaon sila?'* (Juan 6:5–6).

Gisulti niya kini aron masulay siya, kay nahibalo Siya nga walay makuhaan og pan; nahibalo usab Siya daan unsa ang tubag ni Felipe. Mao nga gipangutana niya si Felipe niini, aron maila pa gyud niya ang iyang kaugalingon ug, tungod sa iyang kaulaw sa kakulang sa pagtuo, matul-id siya. Ug sa tinuod, wala hinumdumi ni Felipe ang gahum sa Dios ug wala siya miingon: *'Ikaw, Ginoo, makahimo sa tanang butang; dili angay nga mangutana Ka pa sa bisan kinsa bahin niini: buhata lang kini sa Imong kabubut-on, ug mapuno dayon ang tanan: "Ikaw ang nagahatag kanila, ug sila nakadawat; Ikaw nagabukas sa Imong kamot, ug sila napuno sa maayong butang"* (Salmo 103:28).

Wala kini gisulti ni Felipe, apan, sa paghunahuna niya sa iyang Ginoo nga usa ka tawo imbis nga Diyos, miingon siya: *'Ang duha ka gatus ka denario[7811] dili igo nga pan para kanila, aron ang matag-usa kanila makabaton bisan gamay'* (Juan 6:7).

Unya, kauban ang uban pang mga disipulo, iyang gidugang: *'Pahawaa ang mga tawo aron sila makadto sa kasikbit nga mga baryo ug mopalit og pagkaon para sa ilang kaugalingon'* (Marcos 6:36).

Sa dihang gipikas sa Ginoo ang lima ka tinapay ug duha ka isda para sa lima ka libo ka tawo (Lucas 9:16), nakita ni Felipe nga gikan sa kamot sa Ginoo, sama sa usa ka dili mahurot nga kamalig, nakadawat ang tanan og igo nga pagkaon hangtod nga napabusog ang tibuok katawhan. Unya, ang apostol nabati gayud ang kaulaw tungod sa iyang kakulang sa pagtuo ug, pagpalig-on sa iyang pagtuo, gipadayeg niya ang gahum sa Dios kang Jesu-Cristo uban sa uban.

Pagkahuman, gilakip ni Ginoo si Felipe sa napulo'g duha ka pinili nga mga apostoles, nadawat niya ang grasya gikan kaniya, ug gitugotan siya sa suod nga pakig-uban kaniya. Sa usa ka panahon, atol sa usa ka pista, ang pipila sa mga Hellenista mitigum sa Herusalem apan, tungod kay dili sila motuo nga mga pagano, wala nila makaduol kang Jesus; busa, miduol sila kang Felipe ug nangayo kaniya, nga nag-ingon: *'Ginoo, gusto namo makakita kang Jesus!'*

Siya, sa iyang bahin, unang gisultihan si Andres bahin niini ug, kauban niya, nangahas nga ipahibalo kang Jesus ang tinguha sa mga Hellenista, nagalipay nga bisan ang mga Hentil nangita sa pagtan-aw ug pagpaminaw sa iyang Ginoo ug Magtutudlo. Unya nakadungog siya gikan kang Jesus og katingalahang pagtulon-an ug propesiya mahitungod sa mga Hentil, nga motuo kaniya dili niadtong panahona, kondili pagkahuman sa Iyang kamatayon. *'Kon*,' miingon Siya, *'ang usa ka bukol sa trigo matultol sa yuta ug mamatay, magpabilin kini nga usa ra; apan kon mamatay kini, magbunga kini og daghan'* (Juan 12:24).

Pinaagi niini, si Kristo daw nag-ingon: 'Samtang buhi pa ko dinhi sa yuta, pipila ra ka tuohi kanako gikan sa balay ni Israel; apan kon mamatay ako, dili lang ang balay ni Israel, kondili daghan usab nga mga Hentil ang motuo kanako.'

Sa lain nga higayon, pagkahuman sa Katapusang Panaun, nangahas si Felipe sa pagpangutana sa Ginoo bahin sa dakong misteryo sa Pagkadiyosnon, sa dihang nag-ampo siya kaniya nga ipadayag ang Amahan kanila, nga nagaingon: *'Ginoo, ipakita kanamo ang Amahan, ug igo na kana kanamo!'* (Juan 14:8).

Pinaagi sa pagpakutana niini, nagdala siya og dakong kaayohan sa Simbahan ni Kristo, kay gikan niini natong nahibal-an ang pag-ila sa Anak nga pareho sa Pagkakabalaan sa Amahan ug aron mapahilom ang mga heretiko nga nagdumili niini nga balaang kamatuoran. Mitubag ang Ginoo niini uban sa malumo nga pagsaway: *'Naga-uban ko kaninyo sa tibuok panahon, ug wala gihapon kamo makaila kanako, Felipe! Ang nakakita kanako nakakita sa Amahan; giunsa man ninyo pag-ingon, "Ipakita kanamo ang Amahan"? Dili ba ka motoo nga ako anaa sa Amahan, ug ang Amahan anaa kanako? Ang mga pulong nga gisulti nako kaninyo, dili nako gisulti sumala sa akong kaugalingong pagbuot; ang Amahan nga nagpuyo kanako maoy nagbuhat sa Iyang mga buhat. Tooa ako nga ako anaa sa Amahan ug ang Amahan anaa kanako'* (Juan 14:9–11).

[7810] Ang Dagat sa Tiberias usa pa ka ngalan sa maong Dagat sa Galilea, nga gikan sa ngalan sa Tiberias – usa ka lungsod sa Galilea sa habagatang-sidlakan nga baybayon sa Dagat sa Galilea.

[7811] Ang denarius usa ka karaang salapi sa mga Hudiyo nga nagkantidad og mga 21.5 kopecks. Busa, ang 200 ka denarius katumbas sa hapit 43 ka roubles.

Kini nga tubag gikan sa Ginoo nagtudlo kang San Felipe, ug uban kaniya ang tibuok Katolika ug Apostolikong Simbahan, sa husto nga pagtuo sa pagkakapariho sa pagka-Diyos sa Anak sa pagka-Diyos sa Amahan, ug kini nagpamatud-an nga bakak ang blasfemiya ni Ario, nga miingon nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat, dili ang Magbubuhat.

Human sa boluntaryong pag-antos ug pagkabanhaw sa Anak sa Dios, si San Felipe, kauban ang uban pang mga apostoles, nakakita sa iyang Ginoo nga naa na sa Iyang imortal ug gihimaya nga lawas, nadawat ang kalinaw ug panalangin gikan Kaniya, ug nasaksihan usab ang Iyang Pag-alsa sa langit.

Pagkahuman niini, gihatagan siya og grasya sa Espiritu Santo ug nahimong magwawali ni Kristo sa mga pagano, kay napahamtang kaniya nga moadto ug magwali sa Asia Minor ug Syria. Sa sinugdan, nagwali siya sa Galilea. Didto, usa ka adlaw, usa ka babaye ang nakigkita kaniya, nagbitbit sa iyang patay nga bata sa iyang mga bukton ug nagahilak nga dili mapahunong. Pagkakita kaniya, ang Apostol ni Kristo naluoy kaniya ug, gipahaba ang iyang kamot ibabaw sa patay nga bata, miingon: 'Bangon! Mao kini ang sugo ni Kristo, nga akong gipangwali.'

Ug sa diha-diha dayon mibanhaw ang bata. Ang inahan, sa dihang nakita niyang buhi ug himsog ang iyang nabanhaw nga anak, mihulog sa tiilan sa apostol sa kalipay, nagpasalamat kaniya sa pagkabanhaw sa iyang anak ug nangayo og bunyag, kay mituo na siya sa Ginoong Kristo nga iyang gipangwali. Pagkahuman nabunyagan sa Apostol ang inahan ug ang iyang anak, mibyahe siya paingon sa mga yutang pagano. Samtang nagwali siya sa Ebanghelyo sa Gresya, naghimo siya og daghang mga milagro pinaagi sa gahum ni Cristo, nag-ayo sa mga masakiton ug nagbanhaw sa usa ka patay. Kining milagro nakapahingangha sa mga Hudiyo nga nagpuyo didto, ug nagpadala sila og balita sa Herusalem ngadto sa mga punong pari ug mga lider sa mga Hudiyo nga usa ka dili mailhi nga tawo nga ginganlan og Felipe miabot kanila, nagwali sa ngalan ni Jesus, pinaagi niini iyang gipahawa ang mga demonyo ug nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit, ug gipa-buhi pa gani niya ang usa ka patay pinaagi sa maong ngalan ni Jesus, ug daghan na ang misalig kang Cristo. Pagkahuman niini, usa ka punong pari ang miabot dinhi gikan sa Jerusalem, kauban ang mga eskriba, puno sa kasuko ug pagdumot batok kang Felipe. Nagsul-ob sa iyang pari nga bisti, mitungko siya nga hambog ug mapahitas-on sa lingkoranan sa huwes atubangan sa daghang katawhan, mga Hudiyo ug mga Hentil. Gidala usab didto si Apostol Felipe ug gibutang sa tunga-tunga sa katiguman. Mitutok kaniya ang punong pari uban sa hulga, unya misugod kini og sulti nga puno sa kasuko: 'Dili pa ba igo kanimo ang pag-adto sa mga Hudiyo, Galilehanon ug Samaritano aron limbongan ang mga yano ug walay kahibalo nga mga tawo? Apan miabot pa gani kamo bisan dinhi sa mga maalamon nga Griyego aron ipakalat ang erehe nga inyong nahibal-an gikan kang Jesus, ang kaatbang sa Balaod ni Moises, nga tungod niini Siya gisilotan, gilansang sa krus ug namatay sa usa ka kaulaw-ulaw nga kamatayon, ug gilubong lamang tungod sa pista sa Paskwa nga nagpadayon niadtong panahona, samtang kamo, Iyang mga disipulo, tinago ninyong gikuha Siya ug, aron limbongan ang kadaghanan, nagapahayag kamo bisan asa nga Siya mismo nabanhaw gikan sa mga patay.'

Pagkahuman sa paglitok sa punong pari niining mga pulonga, misinggit ang katawhan kang Felipe: 'Unsa man imong itubag niini, Felipe?'

Ug adunay dakong kagubot sa katawhan: ang uban nangayo nga patyon dayon si Felipe, samtang ang uban nangayo nga dad-on siya sa Herusalem aron atubangon ang pagbitay. Unya ang balaan nga apostol mibuka sa iyang baba ug miingon sa punong pari: 'Walay pulos nga inyong gihigugma ang kawang ug nagsulti og bakak! Ngano man nga nagpabilin nga mapig-ot ang imong kasingkasing, ug ngano man nga dili ka mosugid sa kamatuoran? Dili ba ikaw ang nag-seal sa lubnganan ug nagbutang og bantay niini, ug sa dihang ang among Ginoo nabanhaw gikan sa mga patay nga wala mabungkag ang selyo sa lubnganan, dili ba ikaw ang naghatag og bulawan sa mga sundalo aron sila mosulti sa bakak, nga samtang sila natulog, gikawat sa Iyang mga disipulo ang Iyang patay nga lawas? Unsaon man ninyo nga wala mo'y pagkahuya sa pagbaliko sa kamatuoran? Ang mga selyo mismo sa lubnganan magsilbi sa Adlaw sa Paghukom isip klarong ebidensya sa inyong mga bakak, ingon nga mga saksi sa tinuod nga Pagkabanhaw ni Cristo.'

Sa pagdungog sa mga pulong sa apostol, mas nasuko pa gayud ang punong pari ug, sa kalagot sa iyang kasuko, miduol siya kaniya aron dakpon ug patyon ang apostol mismo; apan sa maong takna, siya nataptan ug pagkawalay-mata ug nahimong itom kaayo. Ang mga nanan-aw, pagkakita sa nahitabo, giisip kini nga salamangka ug, miduol kang Felipe, naningkamot nga laglagon siya ingon usa ka salamangkero; apan ang tanan nga naningkamot nga dakpon siya nakasinati sa parehas nga silot sama sa punong pari. Niadtong takna, ang yuta

kusog nga nag-uyog, ug ang tanan nangurog sa kahadlok ug nakaila sa dakong gahum ni Cristo. Ang Apostol nga si Felipe, sa dihang nakita niya ang ilang espirituhanon ug pisikal nga pagkabuta, nanghilak alang kanila ug mihangyo sa Diyos sa pag-ampo, nga pasigaon Niya sila. Ug tan-awa, pinaagi sa pag-ampo sa balaan, usa ka panambal ang gipadala gikan sa langit ngadto sa tanan nga naangol. Kini nga milagro nagdani sa daghang tawo nga mobalik sa Kristo ug motuo kaniya. Apan ang obispo, nga gihuptan gihapon sa pagkabulag sa dautang buot, dili lamang misalikway sa pagbag-o ug pag-ila sa kamatuoran human sa silot nga miabut kaniya, kondili misugod pag-usab sa paglitok og daghang mga panamastamas batok sa atong Ginoong Jesu-Kristo. Unya, usa ka labi pang dakong silot ang mibutho kaniya. Kalit lang, nabuka ang yuta ug gilunok siya, sama sa paglunok niini kaniadto kang Daphan ug Aviron[7812] .

Pagkahuman sa kamatayon sa obispo, gibunyagan ni San Felipe ang daghang mga tawo didto ug gitudlo ang usa ka respetado ug takus nga lalaki nga ginganlan og Narkissus isip ilang obispo, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa Parthia. Sa iyang pagbiyahe, nangayo siya og tabang sa Diyos alang sa iyang mga buhat. Ug sa dihang mitukkod siya aron mag-ampo, usa ka hulagway sa agila nga may bulawanong pako, nga gipalapad sama sa Kristo nga gipako sa krus, mitungha kaniya gikan sa langit. Gipalig-on sa maong panan-awon, mibyahe pag-usab si San Felipe aron mangwali, ug pagkahuman sa pagbiyahe sa mga siyudad sa Arabia ug Candace, misakay siya sa usa ka barko ug nilarga tabok sa dagat paingon sa Syriang siyudad sa Ashdod[7813] . Sa gabii, misangpot og kusog nga bagyo sa dagat, ug ang tanan nangawala na og paglaum sa ilang kinabuhi. Unya mitindog ang balaang apostol aron mag-ampo, ug sa kalit lang usa ka timaan sa hayag nga krus ang mitungha sa langit, nga nagpasiga sa kangitngit sa gabii; ug kalit nga nahilom ang dagat, ug nanghinay ang mga balod niini. Pag-abot niya sa baybayon sa Azotus, mibaba si Felipe sa barko ug gidawat siya sa balay sa usa ka tawo nga ginganlan og Nicoclides, nga adunay anak nga babaye nga ginganlan og Charitina, nga nag-antos sa sakit sa usa ka mata. Pagkasulod sa balay ni Nicoclides, misugod ang apostol sa pagpangwali sa pulong sa Dios sa mga naa didto, ug ang tanan nagpaminaw kaniya uban sa kalipay. Apil usab si Charitina sa mga nagpaminaw; napuno siya sa espirituhanong kalipay sa pagtudlo sa apostol nga nakalimot pa gani siya sa iyang kaugalingong sakit. Sa pagkakita sa iyang dakong kadasig alang sa Pulong sa Dios, gisugo siya sa apostol nga tawgon ang ngalan ni Jesu-Cristo ug ipahimutang ang iyang kamot sa iyang masakiton nga mata. Sa diha nga gibuhat kini ni Charitina, naayo dayon ang iyang mata sa maong takna, ug ang tibuok panimalay sa Nicoclides mituo kang Kristo ug nakadawat sa balaan nga bunyag.

Gikan sa Azotus, mibiyahe si Apostol Felipe paingon sa Hierapolis sa Syria[7814] , diin, samtang nagwali siya mahitungod kang Kristo, nakapukaw siya og dakong kasuko sa mga tawo, nga nanghulga pa gani nga batohon siya. Apan ang pag-ampo sa usa ka impluwensyal nga lungsoranon nga si Ir ang ngalan nakaluwas kaniya gikan sa kasuko sa daghang tawo.

'Mga lungsuranon!' gitawag niya ang katawhan. 'Paminawa ang akong tambag: ayaw ninyo siya pagdaot hangtud nga masuta nato kon tinuod ba ang iyang pagtulon-an; ug kon mapamatud-an nga dili, unya atong patyon siya.'

Wala magdagan ang mga tawo sa pagsukol kang Ir, busa gidala niya si Felipe sa iyang kaugalingong balay. Didto, gipadayon sa Apostol ang iyang naandan nga pagpangwali ug nabunyag niya si Ir, ang tibuok niyang panimalay, ug ang iyang mga silingan sa balaang pagtuo, pinaagi sa sakramento sa balaang binyag. Ang mga lungsuranon, pagkakahibalo nga nabunyagan si Ir, nagtigom sa gabii ug gilibotan ang iyang balay, nga nagplano nga sunogon siyang buhi samtang natulog, kauban ang apostol ug ang tibuok niyang panimalay. Pagkahibalo sa apostol sa ilang tinguha, walay kahadlok siyang mitindog sa ilang atubangan; apan sila, sama sa mga mabangis nga hayop, nga nagkagil-as sa ilang mga ngipon, gidakop siya ug gidala sa atubangan sa ilang konseho. Ang

---

[7812] Si Dathan ug si Abiram, mga Rubenita ug mga anak ni Eliab, mga traidor nga nagplano batok kang Moises; tungod niini, silotan sila sa Dios sa usa ka makalilisang nga silot: ang yuta mibuka ug nilunok sila. (Num. 16:1–50).

[7813] Azot – gikan sa Hebreo: *usa ka gibastion nga lugar, usa ka kuta* – sa karaang panahon usa ka dato ug gibastion nga siyudad sa mga Filisteo, nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo. Sa panahon sa mga Maccabeo gisunog ug gipukan kini, unya gitukod pag-usab, apan wala na kini mabalik sa kaniadto nga kusog. Karon, ang gamay nga baryo sa Ezud nagtindog niining dapita.

[7814] Hierapolis – ngalan sa daghang karaang mga siyudad. – Ang Hierapolis sa Syria, nga sa ulahi nailhan sa mga Griyego nga Bambica; sukad sa panahon ni Constantine the Great, kini nahimong kapital sa probinsya sa Euphrates; karon, mga ruinas na lang ang nahabilin niini duol sa karon nga Mambij.

pangulo sa konseho, nga ang ngalan Aristarchus, sa dihang nakita niya ang apostol, gipahaba ang iyang kamot ug gikuptan siya sa buhok; apan sa maong takna, nangalaga ang iyang kamot, ug nawala ang iyang panan-aw ug pandungog. Unya nabag-o ang kasingkasing sa mga tawo: ang ilang kasuko, sa pagkakita sa maong milagro, napulihan sa dakong katingala, ug ang mga tawo misugod sa paghangyo sa apostol nga ayohon ang ilang gobernador sa siyudad, si Aristarchus. Si Felipe, bisan pa, miingon, 'Kung dili siya motuo sa Dios nga akong gipangwali, dili siya maayohon.'

Niadtong panahona, adunay naglabay nga prusisyon sa lubong, ug ang mga tawo, nga gustong pangatawa sa apostol, miingon, 'Kung imong buhion kining patay gikan sa mga patay, unya si Aristarchus ug kami motuo sa imong Dios.'

Gitaas sa apostol ang iyang mga mata ngadto sa langit, nag-ampo siya sa dugay nga panahon, ug unya, sa pag-atubang sa namatay, miingon siya sa malumo nga tingog, 'Teofilo!' Ug sa diha-diha dayon mibangon ang patay gikan sa paglubonganan, mipungko ug gibuksan ang iyang mga mata. Unya miingon pag-usab si Felipe kaniya: 'Gisugo ka ni Cristo: bangon ug sulti kanamo!'

Ang namatay, mibangon gikan sa iyang higdaanan, nahulog sa tiilan sa apostol, ug miingon: 'Nagpasalamat ako kanimo, balaan nga alagad sa Dios, sa pagluwas kanako niining takna gikan sa dakong dautan: duha ka itom ug baho nga mga Etiyopiyano ang nagdala kanako palayo, ug kon wala ka nagpugong niini ug nagluwas kanako gikan kanila, nahulog unta ako sa ngitngit nga kalawoman.'

Unya ang tanan nga nakasaksi niining himsog nga milagro nagkahiusa sa paghimaya sa Usa ka Tinuoray nga Dios nga gipangwali ni Felipe. Ang Apostol mitimaan sa katawhan sa iyang kamot nga hilom sila sa pipila ka gutlo, ug gisugo niya si Ira nga buhaton ang tanda sa krus sa iyang kamot ibabaw sa mga masakiton nga bahin sa lawas ni Aristarco. Sa diha nga nabuhat kini ni Ira, ang nangalot nga kamot ni Aristarchus dali dayon nga naayo; siya nakakita ug nakadungog, ug hingpit nga nabalik ang iyang panglawas. Kining mga milagro, nga gihimo ni San Felipe pinaagi sa gahum ni Kristo, nagpabalhin sa mga lumolupyo sa Hierapolis ngadto kang Kristo, ug sila tanan midali sa pagbungkag sa ilang mga diyos-diyosan. Ang unang mitoo mao ang amahan ni Teofilo, nga gipikas ang dose ka bulawanong diyos-diyosan ug gipangbahin ang bulawan sa mga kabus. Gibunyagan sila tanan sa Apostol ug gitudlo si Ira nga ilang obispo. Sa ingon nga naestablisar na niya ang Simbahan sa Hierapolis ug napalig-on ang mga bag-ong nahayag sa balaang pagtuo, mibyahe si San Felipe aron mangwali sa ubang mga yuta. Sa iyang paglabay sa Siria ug sa kabukiran sa Asya, nakaabot siya sa Lydia ug Mysia[7815] , ug samtang nagbiyahe siya niining mga rehiyon, iyang gipabawtismo ang mga dili motuo nga pagano ngadto sa Tinuoray nga Dios. Didto siya gisugat ni San Bartolomeo nga Apostol, nga niadtong panahona nagwali sa kasikbit nga mga siyudad ug gipadala sa Dios aron motabang kang Felipe. Ang igsoon ni Felipe nga babaye, ang dalaga nga si Mariamne, misunod usab kaniya, ug nagkahiusa silang tanan sa pag-alagad sa katuyoan sa kaluwasan sa katawhan. Samtang nagbiyahe sila sa Lydia ug Mysia, nagwali sa Pulong sa Dios, nakasinati sila og daghang mga pagsulay, pagpanakit, ug mga kalisdanan gikan sa mga dili motuo; gipriso sila ug gibato, apan, bisan pa sa tanang paglutos, pinaagi sa grasya sa Dios nagpabilin silang buhi alang sa mga buluhaton nga nagpaabut sa pagpalapnag sa pagtuo kang Cristo. Sa usa sa mga baryo sa Lydia, nakigkita sila kang San Juan nga Teologo, ang pinalanggang disipulo ni Kristo, ug uban kaniya mibiyahe paingon sa yuta sa Phrygia. Sa pagsulod nila sa siyudad sa Hierapolis[7816] , gipangwali nila didto si Cristo. Kini nga siyudad napuno sa mga dios-diosan nga gisimba sa tanang pumoluyo niini; taliwala sa mga bakak nga diyos aduna usab usa ka bitin, nga gitukoran og espesyal nga templo, diin gidala ang pagkaon niini ug daghan ug lain-laing halad ang gihalad; Kining mga buang nagpasidungog usab sa ubang mga reptilya ug mga bitin. Si San Felipe, una sa tanan, kauban ang iyang igsoon nga babaye, nag-andam sa pag-ampo batok sa bitin, diin sila gitabangan ni San Juan nga Teologo, nga kuyog nila niadtong panahona. Nagkahiusa, pinaagi sa pag-ampo—sama sa usa ka pika—nadaug nila kana nga echidna ug gipatay kini pinaagi sa gahum ni

---

[7815] Lydia ug Mysia – mga amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor.

[7816] Ang Hierapolis sa Phrygia nahimutang sa habagatan nga bahin sa Phrygia (sa sentral nga bahin sa Asia Minor), taliwala sa mga suba sa Lycus ug Meander; sa karaang panahon kini usa ka hinungdanon nga siyudad, ilado labi na sa mga minahan sa marmol ug mainit nga tuburan. Karon nailhan na kini sa Turko nga ngalan nga Pambuk-Kalesi (Siyudad sa Bulak) tungod sa pagkapareho sa hitsura sa puti nga mga bato, bungtod, bangin, kapatagan, pampang sa suba, ug kanal—nga naporma sa pag-ipon sa tubig gikan sa mga sapa nga nagagikan sa kabukiran—sa mga baligya sa bulak. Sa pagkakaron, mga ruinas na lang ang nahabilin dinhi, ug ang lugar nagsilbi nga dalangpanan para sa mga taong ketong.

Kristo. Pagkahuman niini, mibulag si Juan nga Teologo kanila, gibyaan sila sa Hierapolis aron ipangwali ang Pulong sa Dios, samtang siya mismo miadto sa ubang mga siyudad, nagpakaylap sa balaan nga Ebanghelyo sa halayo ug sa halapad. Si San Felipe, kauban nila Bartolomeo ug Mariamna, nagpabilin sa Hierapolis, nga naningkamot pag-ayo sa pagpahawa sa kangitngit sa idolatriya, aron ang kahayag sa kahibalo sa kamatuoran mosidlak sa mga naligaw, alang niini naningkamot sila adlaw ug gabii, nagtudlo sa mga dili motuo sa Pulong sa Dios, nagtudlo sa mga walay kahibalo ug nag-iya sa mga nawala ngadto sa tinuod nga dalan. Sa siyudad nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Stachys, nga buta sulod sa kap-atan ka tuig. Ang mga balaang apostoles, pinaagi sa gahum sa pag-ampo, gibuksan ang iyang pisikal nga mga mata, ug pinaagi sa pagwali ni Cristo ilang gipawala ang pagkabuta sa iyang kalag. Pagkahuman nila pagbunyag kang Stachys, nagpabilin ang mga santo sa iyang balay. Ug ang balita mikaylap sa tibuok siyudad nga si Stachys nga buta nakabawi sa iyang panan-aw. Daghang mga tawo ang nagsugod pagtigom sa iyang balay. Gitudloan sa mga balaan nga apostoles ang tanan nga nangduol kanila sa pagtuo kang Kristo Hesu. Daghang mga masakiton usab ang gidala didto, ug gi-ayo sila tanan sa mga balaan nga apostoles pinaagi sa pag-ampo ug pagpahawa sa mga demonyo, busa daghang mga tawo ang mituo kang Kristo ug nabunyagan.

Ang asawa sa magistrado sa siyudad, usa ka lalaki nga ginganlan og Nicanor, gikagat sa bitin ug nagmasakiton, hapit na mamatay. Pagkadungog niya bahin sa balaang mga apostoles nga nagpuyo sa balay ni Stachius, ug nga ilang giayo ang tanang matang sa sakit pinaagi sa usa ka pulong lang, siya, sa dihang wala ang iyang bana, nagsugo sa iyang mga sulugoon nga dalhon siya kanila ug nakadawat siya og doble nga pag-ayo: pisikal nga pag-ayo gikan sa kagat sa bitin ug espirituhanong pag-ayo gikan sa delusyon sa demonyo; ug, pagkahuman siya matudloan sa balaang mga apostoles, siya mituo kang Kristo. Pagbalik sa gobernador sa siyudad sa iyang balay, gisultihan siya sa iyang mga sulugoon nga ang iyang asawa gitun-an sa pagtuo kang Kristo sa pipila ka langyaw nga nagpuyo sa balay ni Stachius. Sa kasuko, gisugo ni Nicanor nga dakpon dayon ang mga apostoles ug sunogon ang balay ni Stachius, nga gipatuman. Nagtigom ang daghang katawhan, ug ang balaang mga apostoles nga sila Felipe ug Bartolomeo, kauban ang balaang dalaga nga si Mariamne, gipangdala sa tibuok siyudad samtang ginabugbog ug ginapasipala; sa katapusan, gipahamtang sila sa prisohan. Pagkahuman niini, ang gobernador sa siyudad mipahimutang sa lingkoranan sa huwes aron paghukman ang mga magtutudlo ni Cristo, ug ang tanang mga pari sa mga dios-diosan ug ang mga pari sa nangalaglag nga bitin mitigom sa iyang palibot, nagreklamo batok sa mga balaan nga apostoles ug miingon: 'Gobernador! Panimalos sa kahuy-an nga nabuhat sa among mga dios, kay sukad pagpakita niining mga langyaw, ang mga halaran sa among dagkong dios sa siyudad wala na magamit, ug nakalimot ang mga tawo sa paghalad sa ilang kanunay nga halad; ang among bantugang diyosa, si Echidna, namatay, ug ang tibuok siyudad napuno sa kagubot. Patya kining mga salamangkero."

Unya gisugo sa gobernador sa siyudad nga tangtangon ang bisti ni San Felipe, nagtuo nga adunay sulod nga mahiwagang anting-anting; apan sa paghubo nila kaniya, wala silay nakaplagan. Gibuhat usab nila kini kang San Bartolomeo, ug wala usab silay nakaplagan sa iyang bisti. Apan sa dihang miduol sila kang Mariamne uban sa parehas nga tuyo, nga hubaron siya ug ipadayag ang iyang pagkabirhen, kalit siyang nahimong nagdilaab nga kalayo sa ilang atubangan, ug ang mga dautang tawo nilayas gikan kaniya sa kahadlok. Gisilotan sa gobernador ang mga balaan nga apostoles nga ipako sa krus. Si San Felipe ang una nga nag-antos. Pagkahuman nila sa pagtuslok sa iyang mga tiil ug pagpaslak sa lubid niini, gipako nila siya nga nakabaliktad sa krus atubangan sa ganghaan sa templo sa Echidna, samtang gibato-bato siya nila. Unya gilansang nila si San Bartolomeo sa bungbong sa templo. Ug kalit lang, adunay dakong linog; nabuka ang yuta ug gilunok ang gobernador sa siyudad kauban ang tanang pari ug kadaghanan sa mga dili motuo. Ang tanan nga nabilin nga buhi—mga magtutuo ug mga pagano—nahigot sa dakong kahadlok ug, samtang nagahilak, nangayo sa mga balaan nga apostoles nga kalooyon sila ug hangyoon ang ilang Usa ka Tinuoray nga Dios aron dili sila lunodon sa yuta sama sa paglunod niini sa uban. Nagdali-dali sila sa pagkuha sa mga apostoles nga gilansang sa krus gikan sa krus. Si San Bartolomeo gibitay nga dili kaayo taas, ug dali ra siyang gikuha. Apan si Felipe dili dayon makuha gikan sa krus, tungod kay gibitay siya sa taas kaayo nga dapit ug, labi na gayud, tungod kay kini sumala sa espesyal nga kabubut-on sa Dios, aron ang Iyang apostol, pinaagi niining mga pag-antos ug sa iyang kamatayon sa krus, makalabang gikan sa yuta paingon sa langit, diin nakatutok ang iyang mga tiil sa tibuok niyang kinabuhi. Samtang nagbitay sa ingon ani nga paagi, si San Felipe nangamuyo sa Dios alang sa iyang mga kaaway, nga pasayloon sa Ginoo ang ilang mga sala ug pasigaon ang ilang hunahuna aron maila nila ang kamatuoran. Gipatahod sa Ginoo ang iyang pag-ampo ug dayon

gisugo ang yuta nga ibulgar ang mga biktima nga buhi pa nga gilunok niini, gawas lang sa gobernador sa siyudad ug sa mga pari sa bitin. Unya, sa usa ka tingog, ila tanan gikumpisal ug gipadayeg ang gahum ni Cristo, ug gipadayag ang ilang tinguha nga bunyagan. Sa dihang ilang gisulayan pagkuha kang San Felipe gikan sa krus, ilang nakita nga iyang gihatag na ang iyang balaan nga kalag sa Dios, ug ilang gikuha siya nga patay na. Ang iyang kaugalingong igsoon nga babaye, si Santa Mariamna, nga nakasaksi sa tibuok panahon sa pag-antos ug kamatayon sa iyang igsoon nga si Felipe, mahigugmaong giyakap ug gihalokan ang iyang lawas samtang kini gikuha gikan sa kahoy, ug naglipay nga si Felipe giisip nga takus nga mag-antos alang kang Kristo. Gibunyagan ni San Bartolomeo ang tanan nga mituo sa Ginoo ug gitudlo si Stachius nga ilang obispo. Gipahimutang sa bag-ong mga tinunaw ang lawas sa Balaang Apostol nga si Felipe uban sa dungog. Sa dapit diin natulo ang dugo sa Balaang Apostol, miturok sulod sa tulo ka adlaw ang usa ka baging, ingon usa ka timaan nga si San Pilip, tungod sa dugo nga iyang gitulo sa ngalan ni Kristo, nag-angkon sa walay katapusang kalipay uban sa iyang Ginoo sa Iyang Gingharian[7817] .

Sa bahin ni San Bartolomeo, kauban ang bulahang birhen Mariamna, pagkahuman sa paglubong kang San Felipe, nagpabilin siya sa Hierapolis sulod sa pipila ka adlaw ug, pagkahuman niyang napalig-on ang bag-ong natukod nga simbahan sa pagtuo kang Kristo, mibyahe siya gikan didto paingon sa siyudad sa Alban sa Dako nga Armenia[7818] , diin siya gipako sa krus. Si Santa Mariamna mibyahe paingon sa Lycaonia[7819] ug didto, human nakapabalhin og daghan sa balaang pagtuo, siya malinawon nga namatay. Tungod niini tanan, himaya sa atong Dios, karon ug sa walay katapusan, ug hangtod sa kadugayan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 3:

Ang uniberso napalamutian, ang Etiyopya naglipay, kay, gikoronahan sa imong himaya, kini masidlak nga nasidlak ug nagselebrar sa imong handumanan, O Dios-bitbit nga Felipe: kay imo gitudlo ang tanan sa pagtuo kang Kristo, ug imong natapos ang imong dagan nga takus sumala sa Ebanghelyo. Busa ang kamot sa Etiyopiya mapangahas nga nag-abot sa Dios; pag-ampo nga Ihatag Niya kanato ang Iyang dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 8:

Ang imong disipulo ug higala, ug usa nga misunod sa imong pag-antos, si Felipe nga nagasulti sa Diyos, nagwali kanimo isip Diyos sa uniberso: pinaagi sa iyang mga pag-ampo, O labing maloloy-on nga Inahan sa Diyos, panalipdi ang imong Simbahan ug ang tanang imong mga siyudad gikan sa mga kaaway nga walay balaod.

Ang Kinabuhi ni San Gregorio Palamas, Arsobispo sa Tessalonica

Gisaulog sa ika-14 sa Nobyembre

Si Santo Gregorio Palamas[7820] , Arsobispo sa Tessalonica[7821] , lumad sa Constantinople ug gikan sa mahimayaon ug debotong ginikanan, nga naningkamot sukad pa sa iyang sayong mga katuigan sa pagtudlo kaniya

---

[7817] Gawas pa niini nga salaysay sa pagkamartir ni San Felipe nga Apostol, nagasulti usab ang karaang mga sugilanon nga pito ka adlaw sa wala pa siya mamatay, siya mismo ang nagtagna sa iyang kaugalingong kamatayon. Ang Apostol nga si Felipe namatay isip martir atol sa paghari sa Romanong Emperador nga si Domitian niadtong tuig 90 AD, sa edad nga 87. Sa mga tuig 560, ang iyang mga relikya gibalhin sa Roma, diin nagpabilin gihapon karon sa Simbahan sa Napulo'g Duha ka Apostoles. Usa sa mga kamot sa Balaang Apostoles gitipigan sa Constantinople sa Simbahan sa Immaculate Conception. Gihatag kini sa Bizantino nga Emperador Manuel Komnenos, isip balaan ug bililhon nga panumpa, sa iyang pag-umangkon nga si Marya sa dihang gihatag siya sa kaminyoon kang Amorium, Hari sa Jerusalem, niadtong 1167. Niadtong 1204, kini nga relikya gibalhin sa Florence.

[7818] Sa Asya, sa utlanan sa Caucasus.

[7819] Ang Likaonia usa sa mga sentral nga rehiyon sa Asia Minor, nga nag-utlanan sa Frygia.

[7820] Si San Gregorio Palamas nabuhi sa ika-14 nga siglo.

[7821] Ang Tessalonica, nga nailhan usab nga Solun, usa ka dakong kahinungdanong karaang siyudad sa Macedonia, nahimutang sa lawom sa dagkong Gulpo sa Tessalonica o Gulpo sa Thrace sa Dagat Aegean (kapupud-an). Karon, kining siyudad nga nailhan nga Thessaloniki

sa kinaiyahanong ug labi na gayud sa langitnong kinaadman ug sa tanang hiyas. Sa sayong pagkabatan-on niya, namatay ang iyang amahan; apan ang inahan ni Gregorio, nag-atiman sa paghatag kaniya, ingon man sa tanan niyang mga igsoon, og usa ka makatinuod ug himsog nga pagpadako, sa espiritu sa balaod sa Ginoo ug sa Balaang Kasulatan. Gipahimo niya nga tudloan sila sa maalamon nga mga magtutudlo, aron ang iyang anak makat-on og kinaadman gikan kanila; ug siya, nga nailhan tungod sa iyang natural nga gasa sa pangisip ug pagkamasinabtanon, dali ra siyang nangibabaw sa pagtuon sa pilosopiya ug uban pang mga siyensya nga nailhan niadtong panahona. Bisan pa, tungod kay wala siya nagsalig sa iyang kaugalingong panumduman, gihimo niyang lagda ang pagluhod ug pagyuko sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa wala pa matag leksyon. Ug ang Labing Putli mibulig sa matinud-anong batan-on, nga ang paspas nga pag-uswag nakadani sa pagtagad sa tanan. Ang Tsar mismo nagpakita og dakong interes kang Santo Gregorio ug giatiman ang iyang pagpadako uban sa pag-amuma sa usa ka amahan.

Samtang, sukad pa sa iyang sayong mga katuigan, gikaligtaan na ni Gregorio ang tanang butang sa kalibutan sama sa usa ka limbong nga damgo; ug, napuno sa mainit nga gugma alang sa Dios, iyang gisalikway ang tanang panalangin sa kalibutan, naningkamot sa tibuok niyang kalag nga magpabilin sa Usa ka Dios, ang Tinubdan sa tanang kinaadman ug Tagahatag sa tanang grasya, ug biyaan ang kalibutan ug ang iyang walay pulos nga himaya. Giduso sa maong pagbati, nangita siya sa mga monghe sa Balaang Bukid sa Athos, nangayo kanila og tambag ug giya, ug nakat-on gikan kanila sa paagi sa kinabuhi ug mga lagda sa monastik ug asketiko nga pag-ila, gisulayan niya ang iyang kaugalingong kusog aron masuta kon tinuod ba siyang mahimong monghe. Gipuli ni Gregorio ang iyang maanindot nga sinina og usa ka nipis nga baslak ug hinay-hinay niyang gisugdan ang pag-usab sa iyang daang batasan ug panagway, gisalikway niya ang tanang konbensiyon sa sekular nga pamatasan, nga nakadani sa pagtagad sa mga kortesano, ug daghan gani ang nagtuo nga buang siya. Miagi ang daghang katuigan sa ingon ani nga paagi, ug wala'y nakapugong kang Grigory sa dalan nga iyang gipili—bisan pa sa pagpangumbinsi sa Tsar, sa paghangyo sa iyang mga higala, o sa pagpanawa sa mga tawo sa iyang palibot.

Human malampuson niyang mapailubon ang ingon nga mga pagsulay, si Gregorio, sa edad nga baynte, sa katapusan naghukom nga mohimo sa mga panata sa pagka-monasto ug molakaw ngadto sa kamingawan, usa ka desisyon nga iyang gipahibalo sa iyang inahan nga mahigugmaon sa Diyos. Sa sinugdan, medyo nasubo siya niini, apan unya mitugot siya sa iyang tinguha, naglipay sa Ginoo, ug bisan pa, uban sa tabang sa Dios, napasugot usab niya ang iyang ubang mga anak nga mohimo sa mga panata sa pagka-monasto, aron siya makasulti, kauban sa propeta: *'Ani-a ako ug ang mga anak nga gihatag kanako sa Ginoo'* (Isaias 8:18). Sumala sa sugo sa Ebanghelyo, gipangbahin ni San Gregorio ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug, human niyang gisalikway sa tibuok niyang kasingkasing ang katahum, kaanindot ug himaya ning kalibutan, misunod siya sa mga tiil ni Kristo, ug gidala usab ang iyang inahan, mga igsoon nga lalaki ug mga igsoon nga babaye sa maong dalan. Gibilin niya ang iyang inahan ug mga igsoon nga babaye sa usa ka kumbento; samtang ang iyang mga igsoon nga lalaki gidala niya uban kaniya sa balaan nga Bukid Athos ug nagpuyo sila sa Vatopedi hermitage[7822] , diin siya misumite sa hingpit nga pagsunod kang balaan ug bulahan nga tigulang Nicodemus, gikan kaniya siya pagdawat sa iyang monastikong paggupit sa buhok.

Sa ikaduhang tuig sa iyang pagpuyo uban ni Nicodemus, gipasidunggan si Gregorio sa usa ka banal nga pagbisita. Usa ka adlaw, samtang nag-ampo siya sa debosyonal, usa ka hayag ug mahimayaong lalaki ang mitungha sa iyang atubangan, nga iyang nailhan nga si San Juan nga Apostol ug Ebanghelista, ang Teologo. Sa malumo nga pagtan-aw kang Grigory, nangutana ang Apostol kaniya: 'Ngano, sa dihang motawag ka sa Dios, pirmi nimo balik-balikon: "Pasiga ang akong kangitngit, pasiga ang akong kangitngit"?'

---

mao ang nanguna nga komersyal ug pabrika nga sentro sa European Turkey pagkahuman sa Constantinople, nga adunay daghang populasyon.

[7822] Ang Bukid Athos usa ka makitid, kabukiran nga peninsula sa habagatan sa Macedonia, nga misulod sa Dagat Aegean ug gilibotan sa mga golpo sa Strymon ug Singit; kini usa ka iladong sinugdanan sa Ortodoksong monastisismo, nga gipuy-an lamang sa mga monghe, usa ka balaang dapit sa Sidlakan ug ang nag-unang sentro sa Sidlakang monastisismo. – Ang Monasteryo sa Vatopedi nahimutang sa amihanang-sidlakan nga bakilid sa Bukid Athos, duol sa dagat. Sumala sa tradisyon, ang pagtukod niini nagsugod pa sa pinakaunang mga adlaw sa monastisismo sa Sidlakan (sa katapusan sa ika-4 nga siglo) ug nalambigit sa ngalan ni Emperador Theodosius ang Dako. Sukad sa ika-10 nga siglo, nakab-ot sa Vatopedi ang labaw nga kahimtang sa Bukid Athos, nga nagpabilin hangtod karon.

Mitubag si Gregorio: 'Unsa pa man ang akong hangyoon gawas niini – nga akoa mapasidan-an ug mahibalo unsaon pagtuman sa Iyang balaan nga kabubut-on?'

Unya miingon ang balaang ebanghelista: 'Pinaagi sa kabubut-on sa Ginoo sa Tanan, ang Inahan sa Dios, sugod karon kanunay ko nga mag-uban kanimo.'

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang magtutudlo, ang balaang tigulang nga si Nicodemus, mibulag si Santo Gregorio ngadto sa dakong monasteryo ni Santo Atanasius, diin siya nag-alagad sa mga igsoon sa panihapon sa komunidad ug nagsilbi usab nga kanturero sa simbahan. Pagkahuman sa iyang pagpuyo didto sulod sa pipila ka tuig sa kahadlok sa Dios ug sa pagsunod sa tanan, napildi ni Gregorio sa hingpit ang iyang mga carnal nga tinguha, nga nagpakita og makahupay nga ehemplo sa ebanghelikong pagkawalay-pagbati ug sa pagkabalaan. Tungod sa iyang pagpaubos, pagkamapainubsanon ug mga asetikong buhat, nakab-ot niya ang unibersal nga gugma ug pagtahod sa mga igsoon; apan, tungod kay gilikayan niya ang kasikatan ug naningkamot alang sa usa ka mas hugot nga kinabuhi, mibulag siya sa monasteryo paingon sa lawom nga disyerto, sa skete sa Glossia, ug didto iyang gibutang ang iyang kaugalingon ilawom sa paggiya sa debotong tigulang nga si Gregory, nga nagkinabuhi og hugot nga kontemplatibo nga kinabuhi, nga nagdilaab sa walay kinutuban nga gugma alang sa Dios, Kang kinsa iyang gipahinungod ang iyang kalag ug lawas. Pagdaug niya sa tanang panamastamas sa yawa pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo, giila siya nga takus sa mga gasa sa grasya. Samtang milalom siya sa espiritu sa pag-ampo ug nasidlak niini, nakaabot siya sa ingon ana ka taas nga lebel sa pagkamabuotan ug tinuoray nga paghilak nga ang mga luha misabwag gikan sa iyang mga mata sama sa usa ka kanunay ug dili mahurot nga tuburan.

Apan ang kahilom ni Gregorio ug sa iyang mga kauban dali ra nga nabungkag tungod sa mga pag-atake nga gilunsad sa mga Agariano[7823] batok sa mga monghe nga nagpuyo sa kahilom gawas sa mga monasteryo. Busa, napugos si Gregorio, kauban ang ubang mga monghe, nga mobiya sa ilang disyerto ug mangitag dalangpan sa Tesalonica. Gikan didto, ang santo naghukom nga molarga paingon sa Herusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug, kon buot sa Dios, didto na niya igahin ang nahibilin niyang mga adlaw sa hermitikong kahilom. Tungod kay gusto niyang masayran kon ang ilang tinguha makapahimuot ba sa Dios, nag-ampo siya Niya bahin niini. Ug busa, sa usa ka damgo, mitungha kaniya si Balaang Dakong Martir Demetrio, nga ang mga relikya nagpuyo sa Thessaloniki[7824] . Gipangumbinsi siya sa Dakong Martir nga dili molakaw sa Thessaloniki. Unya si Santo Gregorio, human sa hugot nga pagpuasa ug pag-ampo, giordinar nga pari sa Tessalonica ug, kauban ang usa ka gamay nga grupo sa mga igsoon, mibulag ngadto sa usa ka duol nga hermitage, diin ilang gipadayon ang ilang asetikong kinabuhi. Ang iyang pamaagi sa kinabuhi mao kini: lima ka adlaw sa semana dili gyud siya mogawas o modawat og bisan kinsa; sa Sabado ug Domingo lang, human sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya ug pagdawat sa Balaang Misteryo, mosulod siya sa espirituhanong pakig-ambit uban sa iyang mga igsoon, nga nagatukod ug nagahupay kanila pinaagi sa iyang makapahingangha ug makapahibalo nga pakigpulong. Niining mga oras, pagkahuman sa pagretiro sa Reverendo nga Amahan, ug labi na pagkahuman sa Liturgiya, makita ang usa ka katingalahang banal nga kahayag sa iyang nawong. Sa panahon sa Banal nga Liturgiya, iyang gipahilak ang tanan ug gipukaw ang ilang lawom nga pagbati. Daghang bantugang mga balaan nga lalaki ang namangha sa iyang mahimsog nga kinabuhi, diin gihatagan siya sa Diyos og gasa sa paghimo og mga milagro ug pagpanagna, ug gitawag siya nga usa ka magdala sa Diyos ug usa ka propeta[7825] .

Niadtong panahona, namatay ang birtuoso nga inahan ni San Gregorio ug mibalik sa Ginoo. Ang iyang mga anak nga babaye ug mga kauban—ang mga igsoon ni Gregorio—nangayo kaniya nga moanha kanila, aron pahupayon sila sa ilang kasubo ug aron maghatag og espirituhanong giya. Sa pagsunod sa tawag sa gugma sa pamilya, mibiyahe si Gregorio paingon sa Constantinople aron kuyog sa iyang mga igsoon nga babaye ug dayon nagdali nga mobalik sa iyang pinalanggang disyerto; apan pagkahuman sa pipila ka panahon, human sa paggahin og lima ka tuig sa hilom sa Verra Skete, napugos siya, tungod sa kanunay nga pag-atake sa mga Albanian, nga mobalik pag-usab sa Balaang Bukid, sa Lavra sa Banal nga Athanasius, diin siya gidawat uban sa dakong gugma sa mga amahan nga nag-alagad didto. Ug dinhi usab, nagpabulag siya sa gawas sa monasteryo sa hilom nga selda ni San Sava, gawas lang sa Sabado ug Domingo, wala siya moadto bisan asa, wala siyay nakita, ug wala siya nakita

---

[7823] Ang mga Agariano mga Arabo, mga Muslim.

[7824] Ang iyang pista gisaulog matag 26 sa Oktubre.

[7825] Niadtong panahona, kapin na siya sa 30 anyos.

sa bisan kinsa – gawas lang sa mga gikinahanglan sa banal nga serbisyo. Ang tanan niyang uban nga mga adlaw ug gabii gigahin sa pag-ampo ug pagkontemplar sa Dios.

Sa usa ka higayon, samtang nag-ampo siya sa iyang selda sa atubangan sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios, nangaliya ang Ginoong Amahan Kaniya nga, aron tangtangon kaniya ug sa iyang mga kauban nga monghe ang tanang babag sa hingpit nga kahilom, buot unta Niya nga siya mismo ang mag-atiman ug magtubag sa tanang ilang panginahanglan sa kalibutan. Ingon tubag sa iyang mainitong pag-ampo, gipanalanginan Siya sa Labawng Mapinanggaong Ginoo pinaagi sa Iyang pagpakita, kauban ang daghang masidlak nga mga lalaki. Sa dihang nagpakita Siya sa iyang atubangan, miingon Siya, nga nagtumong sa masidlak nga mga lalaki nga kauban Niya: 'Sugod karon ug hangtod sa walay katapusan, kamo ang magbantay sa mga panginahanglan ni Gregorio ug sa iyang mga kaigsuonan.'

Sukad niadto, sama sa gisaysay ni Santo Gregorio sa ulahi, tinuod niyang nabati, bisan asa siya paingon, nga ang Banal nga Pag-atiman kanunay siyang ginabantayan sa usa ka espesyal nga paagi. Sa lain nga higayon, samtang lawom siya sa pag-ampo ug pagpamalandong, natulog si Gregorio sa usa ka gaan nga pagkatulog. Ug tan-awa, daw sa iyang panan-aw nga sa iyang mga kamot adunay sudlanan nga puno sa putli nga gatas, nga sobra pa gani sa puno nga nag-awas na sa tumoy; unya kining gatas nahimong porma sa bino nga ubas, nga sa pag-awas sa tumoy sa sudlanan, nabasa ang iyang mga kamot ug sinina, ug nagpakaylap og katingalahang humot sa palibot. Sa pagbati niini, napuno si Gregorio sa balaan nga kalipay. Ug usa ka masidlak nga batan-ong lalaki ang nagpakita kaniya ug miingon:

'Ngano man nga dili nimo ipasa kini nga katingalahang ilimnon, nga imong gipasagdan? Kay kini usa ka gasa gikan sa Dios nga dili gayud mahurot.'

'Apan kinsa man akong ipainom niini, kung walay nanginahanglan niini?' pangutana ni San Gregorio.

'Bisan pa man karon nga walay gayud nagkagutom niini nga ilimnon,' tubag sa batan-on, 'kinahanglan gihapon nimo, sa pagtuman sa imong katungdanan, nga dili pasagdan ang gasa sa Dios, kay panubagon ka sa Ginoo sa husto nga paggamit niini.'

Sa niining mga pulong, natapos ang katingalahang panan-awon. Gipasabot ni San Gregorio nga ang gatas nagsimbolo sa ordinaryong gasa sa pulong, nga masabtan sa yano nga mga kasingkasing nga nangita og espirituhanong giya, samtang ang pagbag-o sa gatas ngadto sa bino nagpasabot nga, sa paglabay sa panahon, ang Balaang Kabubut-on mangayo kaniya og mas lawom nga pagtulun-an sa mas hataas nga mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo. Paglabay sa mubo nga panahon, napili si Gregorio nga abbot sa Monasteryo sa Esfigmen[7826] , apan, human sa mubo nga panahon, ang iyang pangandoy alang sa kahilom sa disyerto mibalik kaniya sa Lavra ni Santo Atanasius. Dinhi nakab-ot niya ang hingpit nga espirituhanong kahingpitan nga daghang mga balaan nga tawo ang namangha sa iyang matinahuron nga kinabuhi ug gitawag siya nga 'Magdala sa Diyos' sa dihang ilang nasaksihan ang iyang katingalahang mga milagro, usa ka gasa nga gihatag kaniya sa Diyos. Gipalayas niya ang mga demonyo; pinaagi sa iyang mga pag-ampo, gibalik niya ang pagka-mabunga sa mga kahoy nga walay bunga; ug gitagna niya ang umaabot nga klaro sama sa karon. Apan bisan ang Balaang Amahan wala makalikay sa nagkalain-laing ug kanunay nga mga pagsulay, sumala sa pulong sa Dios: *'Ang tanan nga gustong magkinabuhi nga matinud-anon sa Dios sa Kristo Jesus pagapasipalahon'* (2 Tim. 3:12). Gidala niya kini tanan uban ang kalipay, *'aron ang pagkamatinud-anon sa inyong pagtuo—nga mas bililhon pa kaysa bulawan nga malaglag, bisan pa kini masulayan sa kalayo—makaplagan nga magbunga og pagdayeg ug himaya ug dungog sa pagpadayag ni Jesu-Cristo'* (1 Ped. 1:7), ingon sa balaan nga Apostol Pedro.

Si Santo Gregorio Palamas mitugot sa daghang mga pag-antos sa iyang pakigbisog batok sa mga erehya nga nagsugod na sa pagsamok sa Simbahan sa Dios niadtong panahona. Nakahatag siya og labing dakong serbisyo sa Simbahan pinaagi sa pagpadayag sa mga bakak nga magtutudlo nga misalikway sa Ortodoksong doktrina sa espirituhanong kahayag nga puno sa grasya nga naghayag sa sulod nga tawo ug usahay makita sa mata, sama sa nahitabo sa Bukid Tabor[7827] ug sa nawong ni Moises pagkahuman sa iyang pakig-istorya sa Dios sa Bukid Sinai (Ex. 34:29–30). Niadtong panahona, usa ka maalamon nga monghe nga ginganlan og Barlaam ang miabot sa

[7826] Ang Monasteryo sa Esfigmenou usa sa labing karaan nga mga monasteryo sa Bukid Athos; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan nga bakilid sa Bukid Athos.

[7827] Sa Pista sa Pagbag-o sa Ginoo.

balaang Bukid Athos gikan sa Calabria[7828] ; kauban ang iyang mga sumusunod, iyang gikaguliyang ang kalinaw sa Simbahan ni Cristo ug ang kahilom sa mga monghe sa Athos pinaagi sa iyang mga blasphemous nga pagtulon-an. Sulod sa tibuok baynte-tres ka tuig, ang maisugong magbalantay nakigbisog nga mapisan batok kang Barlaam, ug lisod pa gani nga isaysay sa detalye ang tanang daghang mga pag-antos nga gidala ni San Gregorio Palamas niadtong panahona. Gitudlo ni Barlaam nga ang Kahayag sa Tabor usa ka materyal nga butang, gimugna, nagpakita sa wanang ug nagkolor sa hangin, tungod kay makita kini sa pisikal nga mga mata sa mga tawo nga wala pa masidlak sa grasya. Gituhop niya nga ang tanang lihok sa Pagkadiyosnon, ug bisan pa ang mga gasa sa Espiritu Santo—ang Espiritu sa kinaadman ug pagsabot, ug uban pa—pareho usab nga gimugna, nga walay kahadlok nga ibabá ang Dios ngadto sa ranggo sa mga binuhat, nga busa gipukan ang kahayag ug kalipay sa mga matarong sa Gingharian sa Langitnong Amahan, ingon man ang gahum ug lihok sa Dios nga Trinidad. Busa, si Barlaam ug ang iyang mga sumusunod daotan nga gibahin ang usa ug parehas nga Pagkadiyosnon ngadto sa gimugna ug dili gimugna, samtang kadtong matinahuron nga nag-ila niining Banal nga kahayag ug sa matag gahum ug matag lihok ingon nga dili gimugna ug kanunay nga naglungtad[7829] gitawag nga mga dualista ug politeista. Sa kabaliktaran, bahin sa pagtuo sa mga eremita sa Athos sa pagkontemplar sa kahayag sa Dios gamit ang ilang pisikal nga mga mata ug sa ilang pag-andam niini pinaagi sa sensoryo nga mga paagi[7830] ingon usa ka ilusyon, klaro nga misukol si Barlaam batok kanila, batok sa pag-ampo, ug batok sa ilang mistikal nga pagkontemplar. Apan sa wala pa mahimong publiko ang mga panamastamas ni Barlaam batok sa mga monghe sa Bukid Athos, kini nga heretiko gipahawa sa Patriarka uban sa kaulaw tungod sa iyang makasuklam-suklam ug masawayon nga pamatasan. Uban sa kasuko ug kasubo, mibalik si Barlaam sa Tesalonica, diin iyang gipadayon ang pagpakaylap sa iyang mga panamastamas batok sa mga monghe sa Bukid Athos. Tungod kay kulang sila sa kusog aron atubangon si Barlaam, nga maalamon ug maalam sa mga siyensya, napugos ang mga monghe sa Tessalonica nga tawgon si Balaang Gregorio gikan sa Bukid Athos. Pag-abot niya sa Tessalonica, si Santo Gregorio sa sinugdan naglihok uban sa espiritu sa pagkamaulawon, apan, sa dihang nakita nga kining mga lakang wala'y epekto sa mapugos nga bakak nga magtutudlo, nga nagdala og dakong kagubot sa Simbahan ug sa mga kanon niini, gisugdan niya ang pagsupak sa mga pagsupak ug pagpanamastamas ni Barlaam dili lang pinaagi sa pulong, kondili pinaagi usab sa gamhanang mga sinulat, nga puno sa halangdong mga kamatuoran ug langitnong mga argumento. Si Barlaam mismo, pagkahuman niyang mabasa kini ug maila ang gahum niini, napugos nga biyaan sa kalinaw ang mga monghe sa Bukid Athos, apan ingon baylo misukol siya sa tibuok niyang kusog batok sa balaan nga tawo sa Dios. Sa dihang napakyas usab kini, ang napasipala nga si Barlaam mibalik sa Konstantinople, nagpasa og mga reklamo sa amihanan ug sinulat kang Patriarka sa Constantinople, Juan XIV[7831] batok kang Santo Gregorio ug sa mga monghe sa Bukid Athos.

Samtang si Santo Gregorio, nga nagpabilin sa Tesalonica sulod sa tulo ka tuig, masigasig nga nagpasiugda sa mga prinsipyo sa Ortodoksiya, ug kusganong nagdepensa sa pagkahinlo niini. Dinhi, sama sa kaniadto, ang matinud-anong paghinanakit sa kasingkasing, hingpit nga pag-inusara ug kahilom mao gihapon ang iyang paboritong kalingawan. Walay kalinaw sa kamingawan, apan sa samang higayon naglikay kutob sa mahimo sa mga panag-uban ug pakig-uban sa kalibutan, nagpuyo siya sa usa ka hilit nga bahin sa balay, diin, pagkahuman niyang nagtukod og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, nagpabilin siyang hilom kutob sa iyang makaya.

[7828] Ang Calabria usa ka mababaw nga peninsula sa habagatan sa Italya.

[7829] Sumala sa unibersal nga pagtuo sa Simbahan, nga klaro nga gipadayag sa troparion para sa Pagbag-o sa Ginoo: 'Pasidlak usab sa among mga sala ang imong kanunay nga kahayag'.

[7830] Si San Gregorio ug ang iyang mga kauban sa Bukid Athos nagtudlo ug nagpamatuod pinaagi sa ilang kinabuhi nga pinaagi sa kanunay nga paghinlo sa kalag, hingpit nga kahilom sa mga pagbati ug hunahuna, ug walay hunong nga pagpraktis sa pagkontemplar sa Dios ug pag-ampo, ang usa ka tawo makab-ot ang kahayag gikan sa taas; apan dili nila makita ang tinuod nga kina-iya sa Pagkadiosnon, nga, nagpuyo sa dili masudlan nga kahayag, dili maabot sa limitadong, makasasala nga kinaiyahan sa tawo, apan mao lamang ang pagpadayag sa Diyosnong kinaiya, nga gipadayag sa mga hilom sa porma sa kahayag, nga usahay makita bisan sa pisikal nga mga mata, sama sa nahitabo sa Bukid Tabor sa Pagbag-o sa Ginoo ug sa tanang mga pagpadayag ug paghimo-hayag sa Pagkadiyosnon sa porma sa kahayag ug kalayo, pananglitan, sa mga mata sa lawas ug sa espirituwal, ang Banal nga Kahayag, ang kasidlak sa Pagkadiyosnon. Kini nga Kahayag sa Tabor ug tanang mga pagpadayag sa Pagkadiyosnon ilang gihulagway nga dili binuhat ug Diyosnon, sama sa pagka dili binuhat sa kinauyokan sa Dios. Kini nga pagtulon-an, nga sa kinaiyahan niini misteryoso ug dili masabtan sa natural nga hunahuna, sa samang higayon makapahimakas ug dili matanggihan sa nagtuo nga kasingkasing.

[7831] Si Juan XIV Apren nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 1332 hangtod sa 1347.

Ug nahitabo nga sa usa ka adlaw, sa pista ni San Antonio nga Dako, ang amahan sa kinabuhi monghe, samtang ang uban pang mga monghe, mga tinun-an sa bulahan nga Isidoro, nagselebrar sa Banal nga Pagbantay sa Tibuok Gabii, ug si Gregorio nagpabilin sa iyang selda, kalit nga nagpakita kaniya si San Antonio sa usa ka panan-awon ug miingon: 'Maayo ug hingpit ang kahilom, apan usahay gikinahanglan ang pakig-uban sa mga igsoon – labi na sa mga adlaw sa pag-ampo ug pag-awit sa mga salmo. Busa, karon kinahanglan ka usab nga anaa uban sa mga igsoon sa pagbantay.'

Sa pagsunod niini, si Gregorio nga Balaan dayon mibiyahe aron mouban sa mga igsoon, nga malipayon nga midawat kaniya – ug ang Pagbantay sa Tibuok Gabii milabay alang kanila uban sa talagsaong kaseryosohan.

Pagkahuman niya sa iyang mga teolohikal nga sinulat aron ipanalipod ang mga monghe sa Bukid Athos ug supakon ang mga heretikal nga spekulasyon, mibalik si San Gregorio sa Balaang Bukid ug gipakita sa mga monghe ang iyang gisulat mahitungod sa debosyon.

Dili madugay pagkahuman, gitawag si San Gregorio aron makigbatok sa mga heretikal nga spekulasyon sa atubangan sa tibuok kalibutan, ug tungod sa iyang kaisog nakadawat siya og di-mamatay nga himaya sa Simbahan sa yuta ug sa korona sa pagkamatarong sa Simbahan sa Langit. Niadtong panahona, napabor na ni Barlaam si Juan XIV, Patriarka sa Constantinople, sa iyang kiliran ug nadala niya ang kahimtang ngadto sa punto nga ang Patriarka nagpagawas og usa ka dekreto nga nagtawag kang Gregorio ug sa iyang mga kauban nga kampyon aron atubangon ang paglitis sa atubangan sa Simbahan. Tungod kay dili siya andam motugot sa erehiya sa Arianismo, nga naghulga sa pag-uyog sa mismong pundasyon sa Kristohanong doktrina ug moralidad, si Santo Gregorio, nga napuno sa Espiritu Santo, misugilon aron masigasig nga ipanagang ang Ortodoksiya ug ang mga tigulang sa Bukid Athos. Aron masulbad ang panagbangi nga misulpot ug aron mapalig-on ang Ortodoksiya, ang debotong Emperador Andronikos Palaiologos[7832] mitawag og konseho[7833] sa Constantinople, diin miabot usab si Barlaam uban sa iyang mga disipulo ug mga sumusunod. Niining konseho, nga gihimo sa Simbahan ni Santa Sofia sa Constantinople ubos sa pagkapangulo sa Patriarka, gipadayag ang mga heretikal nga sayop ni Barlaam, sa iyang sumusunod nga si Akinidin, ug sa uban pang mga bakak nga magtutudlo sama kanila. Unya si Gregorio nga bantugan, sa pag-abli sa iyang mga ngabil nga puno sa kinaadman sa Dios, gipapas ang erehiya pinaagi sa iyang mga pulong nga napuno sa kalayo sa inspirasyon, ug sa Balaang Kasulatan, gilimpyo kini sama sa abog sa nawong sa yuta, gisunog kini sama sa mga tinik, ug sa katapusan gipahiya ang mga erehe[7834] .

Napahiya sa mga pahimangno nga giinspirar sa Dios sa balaan nga alagad sa Dios, si Barlaam, nga dili na niya ikamao ang kaulaw, mibalik pag-usab sa Italya, diin siya mibalik sa Katolisismo. Apan sa Byzantium, aduna siyay hayag ug tinago nga mga higala ug sumusunod, nga iyang gipukaw pinaagi sa iyang mga sulat, samtang nagwali usab siya sa mga pagtulon-an sa Simbahang Kasadpan nga supak sa Ortodoksiya. Ang mga sagbot sa iyang bakak nga mga pagtulon-an sunod nga gipugas ug gipalambo sa monghe nga si Akindynos. Gitigom ang usa ka bag-ong konseho batok kaniya sa Constantinople, diin gipadayag pa gayud ni San Gregorio ang daghan pang mga e , ang mga sayop ni Barlaam ug Akindyn mahitungod sa Balaang Kahayag. Ang Patriarka, bisan pa niana,

---

[7832] Si Andronikos III Palaiologos, Emperador sa Byzantium, naghari gikan sa 1328 hangtod 1341.

[7833] Ang maong konseho nahitabo niadtong 1341. Sunod niini, gikondena ang erehya sa mga Barlaamita ug gi-exkommunikar ang ilang mga sumusunod sa daghang ubang konseho niadtong 1347, 1351, 1352 ug 1368 (ang katapusan niini nahitabo pagkahuman sa kamatayon ni San Gregorio Palamas).

[7834] 'Napuno sa kalibutanong ug walay pulos nga kinaadman,' miingon ang balaang amahan sa Dios, 'ug wala magtagad sa mga tawo nga eksperyensyado sa espirituhanong pagtudlo, sa dihang madungog nila ang kahayag nga misidlak sa Ginoo sa Bukid sa Pagbag-o ug nakita sa mga Apostoles, ilang gihunahuna nga nakakita sila niini og usa ka butang nga masinati ug gimugna, – mao nga ilang ginapakunhod kining materyal, dili malubad ug walay katapusan nga kahayag, nga milabaw dili lamang sa mga pagbati kondili usab sa hunahuna mismo, ngadto sa usa ka sensoryo ug gimugna nga kahayag, bisan pa nga Siya mismo, sa dihang nagdan-ag sa kahayag sa Bukid Tabor, klaro nga gipakita nga ang kahayag dili gimugna, nga gitawag kini nga Gingharian sa Dios (Mat. 16:20). Ang Gingharian sa Dios, busa, usa ba ka butang nga gimugna ug masilupanon? Nadawat ba sa Ginoo sa bukid ang lain nga kahayag nga wala pa Niya tagnaa hangtod niadto? – Hala kining blasfemiya palayo kanato, kay bisan kinsa nga maghunahuna ingon niini kinahanglan mosugot nga adunay tulo ka kinaiyahan kang Cristo, mao ang pagka-Diyosnon, pagka-tawo, ug pagka-kahayag. Busa nagtuo kami nga sa Pagbag-o sa dagway, wala Siya nagpadayag og lain nga kahayag, kondili kana ra nga natago sa Iyang sulod ilawom sa tabon sa unod; ug kini nga kahayag mao ang kahayag sa pagka-Diyosnon, ug busa dili gimugna ug diyosnong kinaiya. Busa, sumala sa pagtulon-an sa mga Amahan sa Simbahan, si Hesukristo napasidlak sa bukid, wala Siya nakadawat og bisan unsa o nabag-o ngadto sa bag-ong butang nga wala pa Niya tag-iya kaniadto, kondili gipadayag lang Niya sa Iyang mga disipulo ang butang nga Iyang tag-iya na daan... Ang Kahayag sa Tabor mao ang kahayag sa Pagkadiyosnon'.

misuporta kang Akinidin ug gideklarar si Santo Gregorio nga hinungdan sa tanang kagubot ug kagubot sulod sa Simbahan niadtong panahona. Dili lang kana, apan si Akinidin gipataas sa ranggo nga diakono, samtang si Gregorio gibilanggo sa usa ka ngitngit nga bilanggoan, diin siya nag-antos sulod sa upat ka tuig.

Apan ang kawalay-hustisya sa Patriarka wala magpabilin nga walay silot. Ang debotong Emperatris Anna[7835] , pagkahibalo niya sa mga lihok sa Patriarka ug sa iyang pabor kang Akinidin—nga gideklarar na nga heretiko ug kaaway sa Simbahan sa duha ka konsilyo—giisip siya nga dili angay sa eklesiastikal nga komunyon ug sa balaang opisina; ug ang Patriarka mismo, tungod kay nahulog siya sa heretikal nga mga hunahuna, gikuhaan sa iyang katungdanan ug gipahamtang og ekskomunyon. Busa nabalik ang kalinaw sa Simbahan, ug gipagawas si Santo Gregorio gikan sa iyang dili matarong nga pagkabilanggo. Tungod sa iyang balaan nga kadasig sa pagpanalipod sa Ortodoksiya ug sa paglaglag sa mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an ug mga kagubot sa simbahan, siya, sa pagpangumbinsi ni Patriarka Isidore[7836] ug Emperador John Kantakouzenos[7837] , misugot sa iyang ordinasyon isip Arsobispo sa Simbahan sa Tessalonica. Apan, tungod sa kagubot nga nahitabo sa Thessaloniki niadtong panahona, ang bag-ong arsobispo wala madawat sa iyang mga parokyano, busa mibalik siya sa iyang gihigugma nga Balaang Bukid Athos. Samtang nagpaabot, miabot ang pista sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Niadtong panahona, usa ka debotong pari gikan sa Tessalonica, samtang nag-andam sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya, mapainubsanon nga nag-ampo sa Ginoo nga ipadayag Niya kon si Gregorio, sumala sa pagtuo sa mga tawo, nasayop ba gayud sa iyang mga pagtuo mahitungod sa monastikong kinabuhi ug espirituhanong pagmumuni-muni, ug kon nakadawat ba siya sa pabor sa Ginoo. Gipangayo sa pari nga ipadayag kini pinaagi sa iyang paralisadong anak nga babaye, nga tulo na ka tuig nga nakahigda lang sa higdaanan ug wala gyud makalihok. 'Kon, O Ginoo,' miingon siya, 'si Gregorio tinuod nga imong alagad, paka-ayo-a ang akong malisud nga anak pinaagi sa iyang pag-ampo.' Ug nadungog sa Ginoo ang paghangyo sa pari: kalit nga mitindog ang iyang anak gikan sa iyang higdaanan sa iyang kaugalingong kusog ug sukad niadto hingpit na siyang naayo, mura'g wala gyud siya masakit.

Kini nga milagro naghatag og dungog kang San Gregorio, apan ang kagubot sa simbahan sa Tesalonica nagpadayon. Unya, ang Tsar sa Bulgaria nga si Stephen[7838] , nga nakahibalo sa iyang mga pagkamaayo ug mga serbisyo sa Simbahan sa Dios, mihangyo kaniya nga dawaton ang katungdanan isip Metropolitan sa Bulgaria, apan wala niya mapangumbinsi si Banal nga Gregorio sa pagbuhat niini.

Sa Bukid Athos, bisan pa, wala makakaplag og kalinaw ang santo. Dali ra, gitawag siya pagbalik sa mga panginahanglan sa Simbahan ngadto sa Constantinople. Gikan didto, mibulag siya ngadto sa isla sa Lemnos[7839] . Didto, naghimo siya og daghang mga timailhan ug katingalahan ug nagwali sa Pulong sa Dios nga walay hunong, nagpabilin didto hangtod ang mga tawo sa Tessalonica, sa ilang pagkahibalo sa panginahanglan sa iyang presensya taliwala sa ilang kawan nga walay magbalantay, ilang gipatawag siya pabalik sa ilang kaugalingon, pinaagi sa pagpadala sa mga representante sa klero ug sa labing hataas nga mga dignitaryo sa Tessalonica ngadto kaniya sa Lemnos. Gidawat sa mga tawo ang ilang arkipastor uban sa dili masukod nga kalipay. Ang Simbahan sa Tesalonica, murag giinspirar gikan sa kahitas-an, nagpakita og labing solemne ug madaugong talan-awon: imbis sa kasagarang mga himno sa pagdayeg, ang mga klero ug ang katawhan nag-awit og mga himno sa Paskwa ug ang kanon, nga dili nila masukod ang ilang gibati o ang katingalahang kasolimnidad sa okasyon. Tulo ka adlaw pagkahuman, sa atubangan sa daghang katawhan, ang balaan nga obispo nagpahigayon og solemne nga prosisyon ug sa Banal nga Liturhiya. Niining maong okasyon, gipadayeg sa Dios ang Iyang alagad pinaagi sa usa ka bag-ong milagro. Ang anak sa maong debotong pari nag-antos sa epilepsy. Pag-abot sa oras sa Komunyon, ang pari, nga mihulog sa tiilan sa arkipastor, mapainubuson siyang gihangyo nga siya mismo ang mohatag sa Komunyon, gamit ang iyang kaugalingong balaan nga mga kamot, sa iyang masakiton nga anak. Tungod sa pagkamapainubuson sa pari ug sa pag-antos sa iyang anak, gitugotan ni Gregorio ang iyang hangyo – ug naayo ang bata. Sa usa ka higayon, sa pista sa Pagkahimugso sa Labing Balaang Inahan sa Dios, si Santo Gregorio nag-alagad sa Misa sa usa

---

[7835] Ang balo ni Emperador Andronikos III Palaiologos, nga namatay na niadto.

[7836] Isidoro I – Patriarka sa Constantinople gikan sa 1347 hangtod 1349.

[7837] Si Juan VI Kantakouzenos – Emperador sa Byzantine gikan sa 1341 hangtod 1356. Tungod sa kagubot nga misangpot gikan sa imperyal nga trono, napugos siya nga ipaambit ang imperyo kang Juan V Palaiologos.

[7838] Ang Hari sa Serbia nga si Stefan Dušan (1336–1355), nga sakop usab ang Bulgaria.

[7839] Lemnos – usa ka isla sa Dagat Aegean (kapupud-an), sa sidlakan sa Bukid Athos, nga adunay gilapdon nga 6 ka milya kwadrado.

ka kumbento. Sa tunga-tunga sa serbisyo, usa ka madre nga ginganlan og Iliodora, nga bulag sa usa ka mata, pagkahibalo nga ang santo nag-alagad sa Misa, miduol kaniya nga wala'y nakabantay ug tinago nga gipislit ang iyang balaan nga kasul-oban sa iyang bulag nga mata – ug ang iyang mata dayon nakakita pag-usab.

Gibuhat usab ni Balaan Gregorio ang daghang ubang mga milagro. Sa ilawom sa iyang maalamon nga pagpangulo, ang Simbahan sa Tessalonica nakasinati og kalinaw ug kahilom. Apan bag-ong mga katingalahan ug grabeng kasubo ang nagpaabot kang Gregorio. Niining panahona sa k , ang mga sumusunod nila Barlaam ug Akinidin nagpadayon sa pagsamok sa Simbahang Orthodox sa Constantinople pinaagi sa ilang mga heretikal nga hunahuna. Unya, misugod pag-usab si Gregorio nga mapangahas sa pakigbisog batok sa dautang mga heretiko, aron ipanagang ang Orthodoxiya. Nagpadayon siya sa pakigbatok kanila pinaagi sa sinulat, sa iyang mga buhat nga giinspirar sa Diyos, ug personal. Tungod sa dakong kagubot nga gipukaw sa mga heretiko sulod sa Simbahan ni Cristo, gituohan sa emperador ug sa patriyarka nga gikinahanglan nga magtigom og bag-ong konseho sa Constantinople aron mabalik ang kalinaw sa Simbahan; si Santo Gregorio gitawag sa maong konseho isip prayoridad. Ang mga kaaway sa kamatuoran, sama sa kaniadto, napahiya ug napakumbaba: ang personal nga mga pakighinabi sa santo ug ang iyang mga dogmatiko nga buhat, nga gibasa sa konseho, nagpahilom sa mga heretiko. Kauban ang pagtahod sa Tsar ug ang panalangin sa Patriarka ug sa Simbahan, si Santo Gregorio mibyahe nga may dungog aron mobalik sa iyang kawan; apan, gipugngan siya ni Juan Palaiologos[7840] , nga naa sa Tesalonica niadtong panahona, ug napugos si Gregorio nga mopadayon paingon sa Banal nga Bukid. Apan, tulo ka bulan pagkahuman, siya gihangyo nga mobalik sa Thessaloniki sa maayong dungog sa mao gihapon nga si Palaiologos.

Didto, si Santo Gregorio dali ra kaayo natakdan og grabeng ug kronikong sakit, nga ang tanan nahadlok na gayud sa iyang kinabuhi. Apan gipalugway sa Dios ang iyang kinabuhi alang sa dugang mga buhat sa kaisog. Sa wala pa hingpit nga naayo ang santo gikan sa iyang sakit, nakadawat siya og sulat gikan kang John Palaeologus, diin gihangyo siya sa emperador nga moanha sa Constantinople aron tapuson ang mga panagbangi ug dili pagsinabtanay sulod sa pamilya imperyal tali kaniya ug sa iyang biyenan, si John Kantakouzenos. Mibiyahe si Gregorio, apan sa dalan paingon sa Constantinople, nadakpan siya sa mga Agariano ug gidala ngadto sa Asia isip ulipon ug priso. Ang santo nagpabilin sa pagka-priso sulod sa tibuok tuig. Gibaligya siya gikan sa usa ka agalon ngadto sa lain, gikan sa usa ka siyudad ngadto sa lain. Mao kana ang kabubut-on sa Dios niadtong panahona, nga siya, sama sa usa ka apostol, magbiyahe gikan sa siyudad ngadto sa siyudad, aron ipangwali ang Ebanghelyo ni Cristo, pagpabakod sa mga Ortodokso sa ilang pagtuo, pagtudlo kanila nga magpabilin nga hugot niini, pagpabakod sa mga nagduha-duha, ug pagpadayag sa mga misteryo sa kinaadman sa Dios mahitungod sa kaluwasan, nga lisod sabton. Ug siya gayud usa ka tinuod nga apostol ni Cristo. Uban sa balaan nga kaisog, misulod si San Gregorio sa mga debate bahin sa pagtuo uban sa mga Agariano[7841] ug sa mga heretiko nga mibulag sa Simbahan ni Cristo, nga nagtudlo og bakak mahitungod sa yutang ministeryo ni Cristo nga among Dios, sa dungganon ug nagahatag-kinabuhi nga Krus sa Ginoo, sa mga balaan nga ikon, ug sa pagsimba niini. Gipahimakas niya ang mga dili motuo sa kahayag sa Ebanghelyo, samtang naghatag siya og kahupayan ug kusog sa mga ulipon, mga bihag, ug mga Kristohanon, nga nagdasig kanila nga dal-on ang ilang krus sa pag-antos nga walay reklamo, sa paglaum sa langitnong ganti ug korona. Ang mga kaatbang ni San Gregorio namangha sa iyang kinaadman ug sa grasya nga nibubo gikan sa iyang mga ngabil. Bisan pa, ang uban kanila, sa ilang walay-gahum nga kasuko, gipailawom siya sa mabangis nga pagpanghampak, ug unta nakasinati pa siya hangtod sa pagdawat sa korona sa martir kon wala gani giprotektahan siya sa mga Agariano mismo, nga naglaum nga makakuha og dako nga bayad-pagpagawas alang kaniya. Ug sa tinuod, pagkahuman sa usa ka tuig, gibayran siya og gawas sa mga Bulgariano gikan sa mga Agariano ug gibalik siya sa Simbahan sa Tesalonica.

Ang pagbalik sa santo gikan sa pagka-bihag, una pa sa Constantinople, gimarkahan sa usa ka katingalahang selebrasyon sa mga dili makita nga mga host nga naglutaw sa ibabaw ni Banal nga Gregorio ug sa mga matam-is nga himno sa pagdayeg kaniya, nga nakapukaw sa pantalan diin siya moanhi. Ug si Santo Gregorio mao ang pinili nga sudlanan sa Diyos.

Gipahimutang sa pagkamapainubsanon, pagkamaayo ug pagka-mapainubsanon, nagpadayon gihapon siya sa maisugong pagbarog batok sa mga kaaway sa Dios ug sa Ortodoksong pagtuo, nga kusganong nagpadayag ug

[7840] Si Juan V Palaiologos – Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 1341 hangtod sa 1376. Tan-awa ang nota 3 sa panid 395.
[7841] Mao kana, mga Muslim.

nagdaog sa mga heretiko pinaagi sa espada sa pulong sa Dios. Gipildi niya ang dautan pinaagi sa pagka-maayo, ug wala gyud niya tagda ang mga nagpahibalo kaniya sa mga panamastamas sa iyang mga kaaway: dako ang iyang kasingkasing ug mapailubon siya sa tanang pag-antos ug kasakit; giisip niya kanunay ang pagpanlupig ug bisan unsang matang sa insulto ingon usa ka dungog ug himaya; ug, isip usa ka tinuod nga disipulo ni Cristo, nakita niya nga usa ka panalangin ang yugo ni Cristo ug gaan ang Iyang karga.

Si Santo Gregorio gidayeg dili lang sa mga magtutuo, kondili usab sa mga dili magtutuo. Ang iyang mga mata kanunay masakit tungod sa walay hunong nga pag-agos sa mga luha sa pag-ampo. Pagpaté sa tanan niyang mga pagbati ug pagdaug sa unod sa espiritu, si San Gregorio naningkamot sa mga maayong buhat ug, pagkahuman niyang nadala ang kalinaw sa Simbahan sa Dios ug sa Ortodoksong pagtuo gikan sa kagubot ug kalibog nga gipahinabo sa erehya, iyang gipahawa ang iyang kinabuhi nga asketiko, puno sa pag-antos ug makapahimuot sa Dios.

Sa katapusang tulo ka tuig sa iyang kinabuhi, si Santo Gregorio, pinaagi sa gahum sa grasya sa Dios, naghimo og daghang milagro alang sa mga masakiton. Pananglitan, duha ka beses niyang gibanhaw ang iyang higala, ang hieromonk Porphyrius, gikan sa pagkasakit pinaagi sa pag-ampo. Sa dili madugay sa wala pa ang iyang bulahan nga pagpanaw, giayo niya, pinaagi sa tanda sa Balaang Krus ug sa pag-ampo nga ' ', ang usa ka lima ka tuig nga bata sa asawa sa usa ka alahero nga nag-antos sa grabeng pagdugo ug gikondena na unta sa kamatayon, ug gibalik niya sa hingpit nga kahimsog ang bata.

Paglabay sa mubo nga panahon, nagkasakit si Santo Gregorio ug nagpabilin sa iyang higdaanan. Sa pagbati nga hapit na ang iyang katapusan, gitagna niya sa mga naa sa iyang palibot ang tukmang adlaw sa iyang pagbiya ngadto sa walay katapusang kinabuhi: 'Mga higala ko!' ingon niya kanila, pagkahuman sa pista ni San Juan Crisostomo[7842] , 'karon mobiya na ako kaninyo paingon sa Ginoo. Nasayud ko niini tungod kay ang Balaang Krisosostomo nagpakita kanako sa usa ka panan-awon ug, isip usa ka higala, mahigugmaong gitawag ko ngadto kaniya."

Sa tinuod, niadtong maong adlaw, ika-14 sa Nobyembre, mibya si San Gregorio ngadto sa Ginoo sa Iyang walay katapusang langitnong puloy-anan. Samtang nag-antos sa kamatayon, nakita sa mga naglibot kaniya nga ang iyang mga ngabil nagpabulong-bulong pa, apan bisan unsa pa ang ilang paningkamot nga masabtan ang iyang gisulti, ilang nadungog lang: 'Paingon sa langit, paingon sa langit!' Sa niining mga pulong, ang iyang balaan nga kalag hilom ug malinawong mibulag gikan sa iyang lawas paingon sa langit[7843] . Sa dihang ang iyang bulahan nga kalag mibulag sa iyang lawas, misidlak ang iyang nawong, ug ang tibuok kwarto diin siya naghigda nabalotan sa kahayag, usa ka talan-awon nga nasaksihan sa tibuok siyudad, nga nagtigom sa mga relikya sa santo alang sa katapusang halok. Busa, pinaagi niining milagro, gipili sa Dios nga himoon nga himayaon ang Iyang matinud-anong sulugoon, nga bisan pa sa iyang kinabuhi usa na ka masidlak nga puloy-anan sa grasya ug usa ka anak sa Balaang Kahayag[7844] .

Gibilin ang iyang lawas, nga himayaong gipahayag sa pagkabalaan sa anghel, ingon usa ka bahandi ug bililhon nga panulondon alang sa iyang mga karnero pagkahuman sa iyang kamatayon, si Santo Gregorio hangtod karon nagpadayon sa paghatag og mapinanggaong pagtambal sa tanang masakiton ug huyang nga moanhi gikan sa nagkalain-laing dapit uban ang pagtuo sa iyang balaang relikya[7845] , alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios,

---

[7842] Ang pista ni San Juan Crisostomo gisaulog kada ika-13 sa Nobyembre.

[7843] Si San Gregorio Palamas namatay niadtong 14 Nobyembre sa mga tuig 1360, sa edad nga 63. – Nabilin niya ang kapin sa 70 ka buhat.

[7844] Usa ka pahayag sa kauban ni San Gregorio Palamas, si Patriarka Philotheos sa Constantinople (1376), sa Synaxarion para sa ikaduhang semana sa Dakong Kwaresma. – Ang serbisyo para kang San Gregorio gisulat ni Patriarka Philotheos sa dili madugay pagkahuman sa iyang kamatayon. Niini, gipadayeg si Palamas ingon nga 'trompet sa teolohiya', ang 'mga ngabil nga gipukaw sa kalayo sa grasya', ang 'hinahumang puloy-anan sa Espiritu', ang 'dili matuyok nga haligi sa Simbahan', ang 'suba sa kinaadman', ug uban pa. – Sa Konseho sa 1368, diin hingpit nga gi-anatemisa si Barlaam ug ang iyang mga sumuporta, kauban sa ubang mga dekreto, gipahayag ang 'walay katapusang handumanan' alang kang 'Iyang Kasantosohan Gregory Palamas, Metropolitan sa Thessaloniki', nga 'nagpukan' niining mga heretiko. – Tungod sa iyang talagsaong dakong serbisyo sa Ortodoksong pagtuo, ang Balaang Simbahan, gawas sa pista ni San Gregorio Palamas sa Nobyembre 14, nagtukod pa og usa ka dugang paghinumdom alang kaniya sa ikaduhang semana sa Dakong Kwaresma, nga nailhan nga 'Semana sa mga Pagpuasa nga Nagahatag og Kahayag'. Human sa pagsaulog sa kadaugan sa Ortodoksiya batok sa tanang erehiya sa miaging semana (ang Semana sa Ortodoksiya), gisaulog sa Simbahan karong semanaha ang kadaugan sa ortodoksong asetikong pagtulon-an batok sa tanang bakak nga pagtulon-an nga supak niini; ang unang selebrasyon para sa tanang Ortodoksong Kristohanon, ang ikaduha panguna para sa mga asketiko ug monghe,

Kaniya, kauban sa Iyang Walay Sinugdanang Amahan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, mao ang tanang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug sa kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Tropario, Tono 8:

Sangag sa Ortodoksiya, haligi sa Simbahan ug magtutudlo, tinubdan sa kaayo alang sa mga monghe, dili mapildi nga kampyon sa mga teologo, Gregorio nga Tagahimo sa mga Katingalahan, garbo sa Tesalonica, magwawali sa grasya, ipangamuyo nga maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

O balaan ug diosnong instrumento sa Kaalam, hayag nga trumpeta sa teolohiya, ginadayeg ka namo, Gregorio, O mananalita sa pulong sa Dios: apan sama sa hunahuna nga nagtindog sa atubangan sa Pinakaunang Hunahuna, igiya ang among mga hunahuna ngadto Kaniya, O Amahan, aron among matawag: Maglipay ka, magtutudlo sa grasya.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Felipe sa Irap

Gisaulog sa Nobyembre 14

Sa panahon sa paghari ni Dakong Prinsipe Vasily Ioannovich sa Moscow ug Tibuok Rusya[7846] , sulod sa utlanan sa Vologda, duol sa monasteryo sa Banal nga Cornelius[7847] , mitungha ang usa ka batan-on nga ginganlan og Theophilus. Nipuyo siya uban sa usa ka tawo nga ginganlan og Vasily. Nanginabuhi siya sa ngalan ni Cristo. Ang batan-on adunay debotong batasan nga motambong sa Banal nga Liturhiya matag adlaw ug mogahin sa matag gabii sa pag-ampo, nga nagbantay nga walay hunong. Sa pagtan-aw sa pagpaubos ni Teofilus, sa iyang pagkamapainubsanon ug sa iyang gugma sa pag-ampo, ang tanan nangamangha sa maong batan-on. Wala pay nakakita kaniya nga miapil sa mga dula sa mga bata o nagkatawa. Gisultihan nila ang Kagalang-galang Cornelius bahin kaniya. Gisugo sa Kagalang-galang nga dad-on kaniya ang batang lalaki. Hilom ug malumo siyang nangutana sa batang lalaki kinsa siya, asa siya gikan, unsa ang iyang ngalan, ug asa nagpuyo ang iyang mga ginikanan. Nagahilak, mihapa ang batang lalaki sa tiilan sa balaan ug miingon: 'Pasayloa ko, respetadong Amahan, wala ko kahinumdumi ang akong ginikanan; gibyaan ko sa dihang bata pa kaayo ko human sila namatay. Gisultihan ko nga mag-uuma sila, ug Theophilus ang akong ngalan. Naglibot-libot ko, nagkinabuhi sa ngalan sa Dios; wala ko kahibalo unsaon ko pag-abot dinhi, ug karon nagpuyo ko dinhi uban sa akong agalon. Nangayo ko kanimo, dungog nga Amahan, tugoti ako nga magtrabaho sa imong monasteryo kutob sa akong makaya.' Si Santo Cornelio, sa iyang maalamon nga mga mata, nakamatngon nga siya mahimong pinili nga sudlanan sa Diyos. Gisuwayan niya nga pasudlon si Teofilo sa monasteryo ug gisalig siya sa sakristan.

12 anyos pa lang siya niadtong panahona. Sukad sa adlaw nga misulod siya sa monasteryo, nagsugod siya sa masinabtanong pag-alagad sa komunidad, nga nagpakita sa iyang dakong pagsunod ug pagpaubos. Nag-alagad

---

[7845] Sa taliwala sa mga milagro pagkahuman sa kamatayon ni San Gregorio Palamas, ang mosunod nga milagro labi ka katingalahan, kay kini nagpamatood ug nagpanghimatuud sa Ortodoksiya ug sa gahum sa pagtulon-an nga puno sa grasya sa balaan sa Dios. Sa isla sa Saturnina, sa pista ni San Gregorio, sa ikaduhang semana sa Dakong Kwaresma, ang mga Franco naglingaw-lingaw – nagtigom sila og pipila ka mga batang lalaki ug misakay sa mga bangka aron molayag sa dagat, sa taliwala sa hingpit nga kahilom ug klarong panahon. Samtang naglingaw-lingaw sila sa ingon ani, usa ka demonyo mitimog kanila og dautang hunahuna, nga nagdala sa ilang kaugalingong pagkaguba: nagpangurog-kurog sa ilang mga bukton sama sa mga buang, sila, kauban ang ilang mga anak, misinggit: 'Anathema kang Palamas! Anathema kang Palamas! Kung balaan si Palamas, pasagdi nga malumos kami!' Ug ang Balaan nga si Gregorio Palamas, subay sa ilang kaugalingong paghukom, nangaliya sa Dios nga itugot kanila ang panimalos nga ilang gipangandoy. Milapad ang kalawoman, ug ang mga malisang nga kalag, kauban ang ilang mga sakayan, gilunaw sa dagat ug nalumos.

[7846] Si Vasilyo Ioannovich naglingkod sa trono sa Gran Dukado gikan sa 1505 hangtod sa 1533.

[7847] Ang pista ni Banal Cornelius sa Komel mao ang ika-19 sa Mayo.

siya sa mga monghe sa ingon ani sulod sa hapit tulo ka tuig. Sa dihang nakita sa sakristan ang iyang kadasig ug pagkamaisug, gisumbong niya kini kang Banal nga Cornelius. Gihigugma sa tanang monghe ang masipag nga batang lalaki. Sa dihang siya nang-edad og 16, gitawag siya ni Banal nga Cornelius ug miingon: 'Akong pinalanggang anak, takos ka na kaayo nga madawat ang tonsura sa pagka-monghe.'

Malipayon nga mitubag si Teofilo: 'Mao kini ang gipangandoy sa akong kalag labaw sa tanan; akoa kining hangyo, balaan nga amahan, ayaw paglangan sa pagbuhat niining maayong buhat nga makapahimuot sa Dios.'

Ang Banal nga si Cornelius mismo, pagkahuman niyang tudlohan ang bulahan nga batan-on, giputol niya ang iyang buhok isip usa ka monghe, ug gihatagan siya og ngalan nga Philip. Alang sa iyang espirituhanong giya, ang batan-ong monghe gisalig sa maalamon ug debotong monghe nga si Flavian. Una sa tanan, gitun-an niya si San Philip sa pagbasa ug pagsulat. Gitabangan sa Ginoo ang Iyang matinud-anong sulugoon. Sa dili madugay, nahasa si Felipe sa pagbasa ug pagsulat ug nakahimo na siya sa hapsay nga pagbasa sa Balaang Kasulatan. Sulod sa daghang katuigan, nagpaningkamot si Banal nga Felipe sa monasteryo, nga gipahigayon ang tanan niyang katungdanan. Magsilbi siya sa simbahan sa usa ka gutlo, unya magtrabaho sa panaderya, magdala og tubig ug kahoy-pangluto; sa adlaw nagbuhat siya og lain-laing buluhaton para sa mga igsoon, ug sa gabii siya nag-ampo. Gisunod niya ang iyang mga pag-ayuno uban sa labaw nga pagka-igpit ug nagpakita og ehemplo sa tinuod nga pagpugong sa kaugalingon. Natingala ang mga kaigsuonan sa mga asetikong buhat sa Reverendo ug nagsugod sila og hangyo kang Santo Cornelio nga ipahimutang si Philip isip usa ka presbiterio taliwala nila. Malipayong gitugotan sa Balaan ang ilang hangyo. Gipadoble pa ni Philip ang iyang paningkamot, nga mas natingala pa gayud ang mga monghe sa iyang mahimayaong kinabuhi. Sa pagkahibalo niini, nabalaka ang espiritu ni Philip ug nagsugod siya og kasubo.

'Lagmit ako,' miingon siya sa iyang kaugalingon, 'nakadawat na ko sa akong ganti gikan sa mga tawo. Unsa pa kaha nga ganti ang akong gilauman gikan sa Ginoo sa Adlaw sa Paghukom? Dili, ang pagdayeg sa tawo nagahatag kanako og kasubo.'

Tungod kay gusto niyang likayan ang kasikatan, nagpasiya siya nga mobiya sa monasteryo ug moadto bisan asa siya dad-on sa Ginoo. Gipahibalo niya kini kang bulahan nga Cornelius. Ang balaan nga tigulang, pagkahuman siya tambagan aron maluwas ang iyang kalag, gihatagan siya og panalangin ug gipahawa siya sa monasteryo sa malinawong paagi. Ang Kagalang-galang nga si Felipe misugod sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios: 'Paminawa ako, O Dali nga Manluluwas, luwasa ako gikan sa kasubo nga nagkaguliyang sa akong kasingkasing.'

Usa ka gabii, samtang nag-ampo siya sa monasteryo sumala sa iyang batasan, nga nag-awit sa kanon sa pagpasidungog kang Odigitria[7848] , kalit siyang nakadungog og tingog: 'Minahal nakong alagad, paggawas dinhi ug adtoa ang akong paggiyahan kanimo.'

Mitutok ang santo sa gamay nga bintana sa iyang selda ug nakakita og dakong kahayag nga nagdan-ag sa habagatan. Nahadlok siya sa maong panan-awon ug, sa kahadlok, midagan siya gawas sa iyang selda.

'Kini,' iyang gihunahuna, 'mao ang dapit nga gipakita kanako gikan sa kahitas-an. Matuman unta ang kabubut-on sa Ginoo.'

Pagbalik niya sa iyang selda, natapos niya ang iyang pag-ampo ug dugay siyang nagpamalandong sa panan-awon nga iyang nakita. Sa dihang mibyahe siya paingon sa simbahan pagkasunod buntag, gihatagan siya pag-usab og grasya nga makadungog og tingog: 'Biyai kining monasteryo ug adtoa ang akong paggiyahan kanimo.'

Pagkahuman niini, sa sunod nga gabii, mibiya si San Felipe sa monasteryo, nga wala'y gidala gawas sa sinina nga iyang gisul-ob, ug misugod sa iyang pagbiyahe. Miabot siya sa Danaw sa Kubenskoye[7849] ngadto sa Monasteryo sa Labawng Mapinanggaon nga Manluluwas ug gikan didto nagpadayon sa iyang dalan, nangita og

---

[7848] Ang titulo nga 'Odigitria', nga nagpasabot og 'Giya', gihatag sa ikon sa Smolensk sa Atong Labing Balaan nga Ginoo nga Babaye, ang Inahan sa Dios. Ang uban nagpasabot niini nga ngalan tungod kay kini nga balaang ikon kauban sa mga Griyegong emperador sa ilang mga kampanya; ang uban nagpasabot niini tungod kay ang balaang ikon sa Odigitria unang gibutang sa Monasteryo sa 'Giya' sa baybayon sa Dagat Marmara: ang mga marinero nga molarga sa dagat mag-ampo sa atubangan niini nga balaang ikon. Aduna usab ikatulong pagpasabot: duha ka bulag nga lalaki, nga giya sa Inahan sa Dios mismo, gidala ngadto niining ikon ug napaabli. Ang pista sa Labing Balaang Ikon sa Inahan sa Dios nga 'Odigitria' mao ang ika-28 sa Hulyo.

[7849] Ang Danaw sa Kubenskoye nahimutang sa habagatan-kasadpan nga bahin sa Lalawigan sa Vologda.

lugar nga angay alang sa kahilom ug monastikong askeetismo. Samtang gibuhat niya kini, gipakaon niya ang iyang kalag sa ingon nga mga paghunahuna: 'Makatakas kita sa kalibutanong kinabuhi, sama sa pagkatakas sa mga Hudio kaniadto gikan sa pagkaulipon sa Ehipto. Likay kita sa gugma sa kuwarta, kay kini ang gamot ug sinugdanan sa tanang dautan. Hinaut nga ang Ginoo ang akong maggiya ug magtutudlo!'

Niabot si Banal nga Filipo sa Beloozero sa distrito sa Andoga; nagsugod siya sa paglibot-libot sa maong dapit ug, sa lasang sa baybayon sa Suba sa Andoga[7850] , nakakaplag siya og matahum nga dapit, hilom ug hilit. 'Mao kini ang akong pahulayan; dinhi na ako magpuyo,' matod niya, ug naghalad siya og pag-ampo sa pagpasalamat sa Ginoo.

Gikapoy sa iyang taas nga pagbiyahe, ang Banal nga Amahan natulog sa ilawom sa usa ka nagkalapad nga kahoy nga pino ug natulog. Sa iyang pagkatulog, usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya ug miingon: 'Filip, dinhi ang Ginoo nag-andam og usa ka lugar para kanimo.'

Ang Balaan mibanhaw dayon ug misugod sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Trinidad. Sa sunod buntag, mibyahe siya aron makita ang magmamando sa maong distrito, si Prinsipe Andrei Vasilievich Sheleshpan. Pag-abot niya sa puloy-anan sa prinsipe, nangayo ang Balaan kaniya sa lugar diin siya nakasinati sa iyang panan-awon. Miadto ang prinsipe sa maong lugar uban sa balaan nga tawo ug, gamit ang iyang tungkod, gilinya ang dapit gikan sa Suba sa Andoga paingon sa Maly Irap, ug gitugotan ang balaan nga tawo nga magpuyo didto. Gilibotan sa balaan nga tawo ang dapit og hukayan, nagtukod siya og gamay nga selda sa pampang sa suba, usa ka yano nga puy-anan, ug misugod sa pag-ampo sa Ginoo alang sa kaluwasan sa iyang kalag.

Ang Prinsipe Andres adunay igsoon nga si Prinsipe Juan. Sa dihang gisultihan ni Prinsipe Andres ang iyang igsoon nga si Banal nga Felipe nagpuyo na sa ilang gingharian, si Prinsipe Juan, ilawom sa impluwensya sa yawa, nasuko kaayo sa iyang igsoon ug kang Banal nga Felipe. Sa atubangan sa mga tawo ug sa mga pari, gisugdan niya pagsilot ang iyang igsoon. 'Gipasulod nimo ning tawo dinhi nga wala nimo akoa gipangayo og pagtugot; moadto ko kaniya, papahawaon ko siya gikan didto, ug dili ko siya tugotan nga magpuyo didto.'

Walay pulos ang paningkamot ni Prinsipe Andrew, kauban ang mga pari ug ang mga tawo, nga mapalihok ang iyang igsoon nga dili samaran ang balaan nga tawo. Mas nasuko pa si Prinsipe John, misaka sa iyang kabayo ug nilarga paingon sa disyerto, nga tuyo niyang papagawas ang santo gikan didto. Pag-abot sa prinsipe sa Maly Irap, mihunong ang iyang kabayo ug wala mosugot nga motabok sa sapa. Gihampak sa prinsipe ang kabayo gamit ang latigo. Apan ang kabayo, nga gikagat ang bit, nibalik og dagan, gidala ang prinsipe paingon sa baryo diin siya nagpuyo, ug didto, tupad sa Simbahan ni San Nicolas nga Tagahimo og Milagro, gipahawa ang prinsipe samtang nagpadayon og dagan ug namatay mga duha ka verste ang gilay-on. Sa dihang nahulog siya, nabangga sa bato ang prinsipe ug namatay. Gilubong ni Prinsipe Andrei ang iyang igsoon ug mibyahe aron makita si Banal nga si Philip. Nagsugod siya oghatag og pilak sa eremita isip handumanan sa iyang igsoon. Apan, wala madawat sa Banal ang pilak, kundili nangayo siya sa yuta taliwala sa mga sapa sa Bolshoy ug Maly Irap. Malipayong gitugotan ni Prinsipe Andrei ang iyang hangyo: gihatagan niya siya sa tibuok maong yuta, ug gisugo ang iyang mga mag-uuma nga mosunod sa Banal ug motabang kaniya sa bisan unsang paagi. Sukad niadto, si Prinsipe Andrei ug daghan pa ang nakabaton og dakong pagtuo sa Banal nga Amahan ug nangayo sa iyang mga pag-ampo ug giya. Ang Balaan nagtukod og kapilya ug selda para sa iyang kaugalingon, ug dayon nagpasiya sa pagtukod og simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Trinidad. Daghan ang miadto kang Felipe aron mag-ampo sa iyang kapilya. Gitudloan sila sa Pari mahitungod sa mga kaayohan alang sa kalag ug miingon kanila: 'Paminaw, mga amahan ug mga anak: buhaton nato ang usa ka maayong ug mapuslanong buhat alang sa atong mga kalag; magtukod kita og simbahan sa ngalan sa Balaang ug Magahatag-kinabuhi nga Trinidad.'

Pagkadungog niini, ang mga tawo malipayong misugod sa pagtabang sa santo. Sa dili madugay, pinaagi sa tabang sa Diyos ug sa mga pag-ampo ni Santo Felipe, natukod nila ang simbahan ug gipahimutang kini sa ilang makakaya. Si Prinsipe Andrei Vasilievich mismo ang naghatag og mga libro ug mga gamit sa simbahan. Sa katapusan, gipahinungod kining simbahan, ug didto nagsugod ang paghalad sa mga pag-ampo ug mga himno sa pagdayeg sa Ginoo. Ang bag-ong natukod nga monasteryo ginganlan og Krasnoborsk Hermitage ni Philip of Irap[7851] . Nagsugod sa paglapta ang dungog sa balaan nga asetik, ug daghan ang miadto kaniya, nga nangayo sa

[7850] Ang Andoga usa ka suba sa Novgorod Governorate.

iyang mga pag-ampo ug espirituhanong giya. Gitudloan ni Banal nga Felipe ang tanan, naghatag og mapuslanong tambag sa tanan, nag-ampo para sa tanan, ug nagdasig ug naghatag og kahupayan sa tanan.

"Magpuyo kita sa kalinaw ug pagkamabuotan," ang santo magpahimangno sa tanan nga moanha kaniya, "higugmaa ang inyong mga ginikanan ug pasidunggi sila. Hinaut nga ang Dios sa kalinaw magpabilin kaninyo sa hingpit nga kalinaw ug kahilom; ipakita ang gugma sa tanan ninyong paryente, sa tanang kabus ug nanginahanglan, kay sila ang atong silingan; hinumdumi nga ang Ginoo mismo nahigugma sa kabus. Mga igsoon, dili kita magpasigarbo, kondili magpakabuotan ug magpakapaubos, kay *'ang Dios mosupak sa mga mapahitas-on apan nagahatag ug grasya sa mga mapainubsanon'* (1 Ped. 5:5).

Samtang nagtudlo sa uban sa ingon niini nga paagi, gipadoble pa gayud ni San Felipe ang iyang mga paningkamot sa pagka-asceta, kanunay nga nag-awit sa mga Salmo ni David nga giinspirar sa Diyos, samtang hugot nga gisunod ang tanang lagda sa kinabuhi sa monghe. Labi na, iyang gisugo ang tanan nga mobasa sa mga salmo: 'Pag-amping, akong mga anak,' ingon niya, 'kay walay bisan unsa nga makapahawa sa mga demonyo gikan kanato nga mas epektibo kay sa pagkanta sa mga kanta ni David.'

Usa ka adlaw, samtang ang bulahan nag-ampo sa iyang selda, kalit siyang nakadungog og tingog sa trumpeta ug kasaba, sama sa gikan sa usa ka hukbong militar. Natingala ang bulahan: 'Gikan asa kining tunog sa trumpeta? Sigurado nga walay gubat dinhi.'

Samtang nag-ampo pa ang balaan sa iyang selda, kalit siyang nakadungog og tingog sa trumpeta ug kasaba, murag gikan sa usa ka hukbo. Natingala ang balaan: 'Asa man gikan kining tingog sa trumpeta? Wala man'y gubat dinhi.' Human sa iyang pag-ampo, naghimo ang santo og tanda sa krus ug miingon: 'Tumindog ang Dios, ug magkatibulaag ang Iyang mga kaaway; molayas sila sa Iyang atubangan sama sa pagkalawom sa aso' (Salmo 68:1).

Ang santo, pagkahuman sa pag-ampo, naghimo sa tanda sa krus ug misinggit: *'Tumindog ang Dios, ug magkatibulaag ang Iyang mga kaaway; molayas sa Iyang atubangan ang mga nagdumot kaniya; mangawala sila sama sa aso, mangawala sila'* (Salmo 67:2–3).

Sa diha-diha dayon, nawala ang tanang gahum sa mga demonyo. Pagkakita niini, misinggit ang bulahan nga si Felipe: 'Gahumon ug gamhanan ang Ginoo!'

Sukad niadto, ang bulahan labi pang nagpaningkamot sa pag-ayuno ug pag-ampo. Ang Daotan mismo wala na makasamok kaniya, apan nagsugod na kini sa pagpukaw sa daotan nga mga tawo batok kaniya. Misukol sila sa balaan nga tawo ug nangita nga pahawaon siya sa lugar nga gitudlo kaniya sa Dios. Sa dihang nakita niya nga ang mga tawo nagbuhat ug dautan batok kaniya tungod sa pag-awhag sa yawa, ang santo nag-ampo alang sa iyang mga manlutos, nga nag-ingon: 'Ayaw kini itala nga sala batok kanila, O Ginoo, ug pasayloa sila sa tanan nilang kalapasan.'

Unya ang uban, sa ilang pagkakita sa iyang pagkawalay dautang buot ug sa iyang pagkamapailubon, miingon sa usag usa: 'Tan-awa, usa ka balaan nga tawo: wala siyay dautang buot o kasuko, kondili nag-ampo ra alang sa mga naglutos kaniya.'

Usa ka adlaw, ang yawa, nga nagpakaaron-ingnon nga monghe, miduol sa selda sa santo ug misugod og katok. Miingon ang balaan, 'Amoa ang pag-ampo.'

Apan mitubag ang yawa, 'Karon ug kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan.'

Unya gisugo pag-usab sa santo ang monghe nga isulti ang pag-ampo, apan gisubli sa yawa ang iyang tubag. Gisugo sa santo ang monghe sa ikatulong higayon nga isulti ang pag-ampo, apan mao gihapon ang tubag. Miingon ang santo: 'Sulti kini: Himaya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.'

Pagkadungog niini, dali nga nawala ang demonyo, sama sa gisunog sa kalayo. Unya gilukop sa pagduha-duha si San Felipe; naghunahuna pa gani siya nga mobiya sa maong lugar, apan nakadungog siya og tingog: 'Ayaw kabalaka, alagad sa Dios. Pabilin ka dinhi, sumala sa akong gisugo kanimo. Unya tugotan ka nga makakita sa himaya sa Dios ug makakaplag og kalinaw alang sa imong kalag.'

[7851] Ang Krasnoborsk-Troitsa-Filippo-Irapsk Hermitage, nga karon wala na, nahimutang sulod sa Diyosesis sa Novgorod, 52 ka verste gikan sa lungsod sa Cherepovets.

Ang Balaan nga si Felipe nagpuyo isip usa ka nag-inusarang eremita sa Disyerto sa Krasnoborsk. Pagkadungog sa iyang mapainubsanon nga kinabuhi, daghang debotong mga tawo—mga monghe ug mga layko—ang miadto kaniya gikan sa lain-laing dapit alang sa pakighinabi nga makaluwas sa kalag, nga nangayo sa balaan nga isulti kanila kung giunsa nila pagluwas sa ilang mga kalag gikan sa sala. Ang iyang kanunay nga mga bisita ug ka-istorya mao ang mga mag-uuma gikan sa parokya sa Andozh. Ang Banal nga Tawo malumo nga nagtudlo sa tanan gamit ang yano ug mubo, apan gamhanan ug gikan sa kasingkasing nga mga pulong; sa mga monghe iyang gisultihan ang tulo ka birtud nga naghatag kanila og gahum batok sa dautang pwersa: pagkawalay pagkapit, kanunay nga pagbantay ug mainitong pag-ampo; iyang gihinumduman sila kung unsa kalisod ug kasubo ang yugo sa kinabuhi sa monghe, ug kung giunsa sa karaang mga monghe ang pagpuyo, nga naanad sa pag-alagad sa Dios pinaagi sa kinabuhi sa pagka-mapainubsanon ug kahilom; sa mga layko iyang gihangyo ang gugma sa isigkatawo, labi na ang pagtabang sa mga kabus ug walay-puy-anan, ug ang pagtratar sa tanan uban sa hustisya; gitumbok niya ang kusog sa espiritu sa mga Amahan ug ang kahuyang sa espiritu sa mga tawo karon; isip ehemplo sa pagkamapailubon sa mga pag-antos, gipakita niya ang mga balaang martir ug mga bulahan nga asketiko, nga, pinaagi sa ilang mga pag-antos ug kakabus, nalabwan ang mga utlanan sa pagka-tawo ug nagpuyo hangtod sa kahangturan sa hunahuna sa mga tawo; gitun-an niya kami nga bantayan ang among mga hunahuna ug maghunahuna sa walay katapusang kaugmaon imbis sa malabay nga karon. Sa dihang gipangutana siya sa usa ka ka-istorya ngano man nga naghukom kita sa uban, mitubag ang bulahan: 'Ang bisan kinsa nga naghukom sa uban wala pa makasabot sa iyang kaugalingon, ni nakigbisog batok sa iyang kaugalingon.' Sa mga mausisa, isugilon niya ang iyang kinabuhi: kung giunsa siya, isip anak sa mag-uuma, nga nahimong hingpit ug biyaan nga ulila samtang bata pa, nga naglibot-libot, nga gipabuhi sa ngalan ni Cristo; kung giunsa siya pag-abot sa monasteryo sa Banal nga Cornelius ug naanad sa kinabuhi sa monghe; gigugol niya ang iyang mga adlaw sa pag-alagad sa monasteryo ug pisikal nga trabaho, samtang sa gabii siya nag-ampo hangtod sa Matins, nagbuhat og usa ka gatos ka pagyuko sa matag usa sa 18 ka hagdanan sa simbahan, ug giunsa niya pagpuyo sa Bukid Irap.

Usa ka adlaw, usa ka lumolupyo nga ginganlan og Meletius miadto kang Banal nga si Philip, nangayo og iyang giya. Tungod sa iyang lawom nga pagtuo sa santo, kanunay siyang mibisita sa monasteryo sa Banal. Niining higayona, nagpabilin siya sa gabii uban ni Santo Philip. Hangtud sa ulahing bahin sa gabii, nakig-istorya ang santo sa lumolupyo. Sa katapusan, ang reverendo misugod sa pag-ampo sa gabii, samtang si Meletius, tungod sa pagkatulog, dali ra kaayo natulog. Sa tunga-tunga sa gabii, namata siya ug mitawag sa bulahan; apan wala siya sa iyang selda. Gibuksan ni Meletius ang gamay nga bintana, nagtutok sa simbahan ug nakita ang santo nga nagluhod sa kilid sa simbahan nga nakataas ang iyang mga kamot sa pag-ampo; ang iyang mga kamot misidlak sama sa nagdilaab nga kandila. Gisira ni Meletius ang gamay nga bintana, ug misugod siya og pag-ampo sa Labing Balaan nga Trinidad, nga namangha sa maong panan-awon. Dayon gisultihan niya kini sa daghang mga tawo, ug kadtong nakadungog niini nakabaton og dakong pagtuo sa balaan.

Busa ang Kagalang-galang nga si Felipe nagpuyo sulod sa 15 ka tuig sa iyang disyerto, nagpaabot sa bulahan nga pahulay ug sa pagbiya sa iyang kalag ngadto sa Ginoo, nga nagdasig sa iyang kaugalingon pinaagi sa mga pulong: 'Magpailob, Felipe, pagmaisug ug lig-ona ang imong kasingkasing'.

Walay hunong siya sa pag-ampo ug misinggit gikan sa kalawom sa iyang putli nga kalag: 'Ginoong Dios nga Labaw sa Tanan, dalá ang kalinaw sa kalibutan; kaloy-i ug luwasa ang tanang Ortodoksong Kristohanon; hatagi sila og kalinaw ug kalambuan, ug limpyoha sila sa tanang sala. Ikaw maloloy-on ug mapailubon, O Ginoo; nagpaabut Ka sa among paghinulsol ug dili Nimo gusto ang kamatayon sa mga makasasala. Dako ang Imong kaluoy, ug walay kinutuban ang Imong kalooy. Ug Ikaw, O maloloy-on nga Ginoo, Labing Balaan nga Inahan sa Dios, among paspas nga tigtabang ug manalipod, padayon nga pag-ampo alang kanamo ngadto sa Imong Anak."

Niadtong takna, usa ka monghe gikan sa Spaso-Kamenny Monasteryo sa Danaw sa Kubenskoye miadto kang Reverendo nga Amahan. Ang ngalan niining monghe mao si Herman. Pag-abot niya, iyang gihangyo si Reverendo nga Amahan Philip nga tugutan siya nga magpuyo uban kaniya sa kamingawan.

'Lisod ug masubo ang kinabuhi dinhi, igsoon,' tubag sa balaan sa hangyo ni Herman.

'Ang pagkamapailubon, Amahan, mao ang sinugdanan sa kaluwasan; magpailubon ako alang kang Kristo kutob sa akong makaya,' matud niya.

Sukad niadto, nagsugod sila sa pag-alagad nga mag-uban sa pag-ampo ug pagkamapaubos. Sa pagkakita sa pagkinabuhi sa kanunay nga aktibo nga eremita, nakabaton si Herman og dakong pagtuo kang bulahang Felipe;

nakig-istorya siya kaniya og dugay, gipangutana siya bahin sa iyang kaniadto nga kinabuhi, ug gisulat niya ang tanan nga gisulti sa Reverendo bahin sa iyang kaugalingon alang sa paghinumdom sa umaabot nga mga henerasyon.

Nagpadayon si Beato Felipe sa pag-alagad uban ni Herman sulod pa sa taas nga panahon. Sa pagtan-aw sa iyang hapit na nga kamatayon, miingon ang reverendo kang Herman: 'Gipangayo ko kanimo, akong pinalanggang igsoon, ayaw ko biyai hangtod sa akong kamatayon, kay mubo na lang ang nahibilin nakong panahon aron mag-uban kita.'

Sukad niadto, gipakusog sa respetado ang iyang pag-ampo. Ang iyang bulahan nga pagpanaw nahitabo sa gabii sa Nobyembre 14, 1537.

Sa tungang gabii, namata si Hermann ug nabatyagan ang usa ka katingalahang humot nga mipuno sa tibuok selda.

Sa pagtan-aw niya sa higdaanan sa respetadong babaye, nakita niya nga gihatag na ni Felipe ang iyang espiritu sa Ginoo. Ang nawong sa matarong nga tawo misidlak sa usa ka katingalahang kahayag. Si Hermann, tungod kay dili siya pari, dili niya mismo matabonan ang lawas ni San Felipe. Sumala sa kabubut-on sa Ginoo, miabot ang madre nga si Job niadtong maong buntag sa maong disyerto. Kauban ni Herman, iyang gilubong uban sa dakong pagrespeto si San Felipe. Mao kana ang kinabuhi niining kinasihang tawo, nga puno sa pagpaubos ug daghan ang mga buhat alang sa himaya sa Labing Balaan nga Trinidad. Amen.

Paghinumdom sa matinud-anong Emperador Justinian ug Emperatris Theodora

Gisaulog niadtong Nobyembre 14

Si Santo Justiniano, Emperador sa Byzantium, usa ka Slav: siya natawo sa baryo sa Verdiana, duol sa lungsod sa Sredets[7852] , sa karon nga Bulgaria. Ang iyang tiyo nga si Justin, nga taga-Verdiana usab, naglakaw paingon sa Constantinople nga nagsul-ob lang ug balat sa karnero. Didto, tungod sa iyang natural nga mga talento, dali siyang misaka sa kahimayaan ug sa ulahi nahimo pa gani siyang emperador. Gidala niya ang iyang asawa nga si Lupkina ug ang igsoon niini nga si Beglaniṭa—ang inahan ni Upravda—gikan sa Verdiane paingon sa Constantinople. Kining si Upravda mao ang misaka sa trono sa imperyo sa Byzantine pagkahuman sa kamatayon ni Justin, ubos sa ngalan nga Justinian.

Si Emperador Justiniano nailhan sa kasaysayan tungod sa iyang malampusong mga gubat batok sa mga kaaway sa Imperyo sa Byzantine, ingon man sa pagmantala sa usa ka kompleto nga koleksyon sa mga balaod sa Romano. Apan, gawas pa niini, siya nahimong bantog tungod sa iyang mga serbisyo sa Kristohanong Simbahan ug sa Ortodoksiya. Busa, naghimo siya og dagkong paningkamot aron ipakaylap ang Kristiyanismo ug wagtangon ang paganismo. Pagkahuman niyang isira ang mga paganong eskwelahan sa Athens, iyang gisugo nga ang pagtudlo sa siyensya buhaton sa mga monghe. Ang paganismo gisakpan sa iyang pinakagrabeng pagpanlupig sa mismong kapital sa iyang gingharian – Byzantium – ingon man sa Asia Minor. Uban sa tumong nga mabalhin ang mga pagano kang Kristo, gipadala ni Justinian si Juan, Obispo sa Efeso, sa Asia Minor, diin iyang gibunyagan ang hangtod 70,000 ka pagano, samtang ang emperador nagtukod og hangtod 90 ka simbahan para sa mga nabunyagan.

Kauban sa paglapad sa Kristiyanismo, nabalaka si Justiniano sa pagpanalipod sa pagkaputli sa pagtuo nga Ortodokso. Sa iyang paghari, padayon nga gikabalaan ang Simbahang Ortodokso sa mga Nestoriano, nga nagtudlo nga si Kristo dili pareho nga Dios ug tawo, ug nga ang pagka-Dios nagpuyo lang sa sulod Niya sama sa usa ka ordinaryong tawo[7853] . Mas makabalaka pa sa Simbahan kaysa sa mga Nestorian mao ang mga Monophysite, nga nagtudlo nga sa pagkatawo ni Hesukristo, ang pagka-Diyos misuhop sa pagka-tao. Batok niining mga arbitraryong imbentong buhat sa hunahuna sa tawo, gisulat ni Justinian ang himno nga 'Only-begotten Son and Word of God', nga iyang gisugo nga kantahon atol sa Banal nga Misa[7854] . Pinaagi sa iyang paningkamot, ang Ikalimang

[7852] Sredets – karon Sofia, ang kapital sa Bulgaria.

[7853] Ang nagtukod sa heresiya mao si Nestorius, Patriarka sa Constantinople sa ika-4 nga siglo gikan sa 428 hangtod 431.

Ekumenikal nga Konseho gitigum niadtong 553 aron kondihon ang mga Nestorianong ideya nga makita sa mga sinulat ni Theodore sa Mopsuestia, Theodoret sa Cyrus ug Ivas sa Edessa[7855] ug aron tapuson ang mga skisma sulod sa Simbahan[7856] .

Isip usa ka matinud-anong tigpanalipod sa Ortodoksiya ug pagkamatinud-anon sa pagtuo, si Justinian nagpakabana kaayo aron masiguro ang husto nga pagsimba sulod sa Simbahang Ortodokso ug ang kahimayaan sa mga simbahan isip mga dapit sa pagsimba. Sa iyang kodigo sa mga balaod, iyang giapil, uban sa uban pang mga butang, ang usa ka balaod nga nagmando sa unibersal nga pagsaulog sa mga pista sa Pagkahimugso ni Kristo, sa Pagbunyag sa Ginoo, sa Pagkabanhaw, sa Pagpahibalo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug uban pa. Dugang pa, nagtukod si Justinian og daghang matahum nga simbahan isip pagpasidungog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa mga Apostoles ug sa ubang mga santo. Ang Hagia Sophia, ang Simbahan sa Kaalam sa Dios sa Constantinople, giisip nga labing bantog nga binuhat ni Justinian.

Orihinal nga gitukod ni Emperador Constantine, nga katumbas sa mga Apostoles, ang simbahan nasunog atol sa kagubot sa paghari ni Justinian. Ang debotong emperador nagtigom sa labing maayong mga magtutukod, wala magtipid sa bulawan o kuwarta, ug nagtukod og simbahan nga ang kadakila ug katahum makapahingangha sa mga umaabot nga henerasyon.

Sa iyang pribadong kinabuhi, gipakita ni Justinian ang dakong pagkamatinud-anon. Kanunay siyang matinud-anon, gisaulog niya ang Dakong Kwaresma uban sa hugot nga pag-agil ug pag-ampo; wala siya mokaon og pan, kondili mga utan ug tubig ra ang iyang gikaon, ug bisan pa niana, kaduha ra sa usa ka semana siya mokaon.

Busa, nga nagpuyo sa pagkabalaan ug pagkamatinud-anon, naghari siya sulod sa 39 ka tuig ug namatay nga malinaw sa Ginoo[7857] . Tungod sa iyang mga serbisyo sa Simbahan ug sa iyang pagkamatinud-anon, gikanonisar siya pagkahuman sa iyang kamatayon. Ang iyang asawa, si Reyna Theodora, gi-kanonisa usab uban kaniya; sa sinugdan usa siya ka makasasala apan sa ulahi naghinulsol ug gigahin ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagkabalaan ug pagkamapaambisyon.

28 Nobyembre

15 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Gurius, Samon ug Aviv

Gisaulog sa 15 Nobyembre

Sa dihang ang Simbahan sa Dios gisulod sa malupit nga pagpanlupig sa mga imperador nga walay Dios, sila Diocletian ug Maximian, ug gisagol sa mga kalamidad sama sa barko sa bagyong dagat, niadtong panahona duol sa siyudad sa Edessa[7858] , duha ka matinud-anon ug mahimayaong mga tawo ang nagpuyo sa hilom, sama sa

---

[7854] Sa pagkakaron, kini nga himno gina-awit atol sa Liturhiya sa wala pa ang Gamay nga Pag-sulod.

[7855] Si Teodoro sa Mopsuestia – Obispo sa Mopsuestia, usa ka siyudad sa rehiyon sa Cilicia sa Asia Minor; Si Teodoret, Obispo sa Cyrrhus sa Sentral Gresya; pareho silang nabuhi sa ika-4 nga siglo; ang ikaduha misulat og daghang mga buhat nga misupak kang Cirilo, Obispo sa Alexandria, nga kaatbang ni Nestorio. Sa ulahi, gisalikway ni Theodoret ang iyang mga panan-aw nga Nestorian ug namatay siya nga malinawon uban sa Simbahan. Si Iva, usa ka presbiter sa siyudad sa Edessa, kauban sa panahon ni Theodore sa Mopsuestia ug ni Theodoret sa Cyrrhus.

[7856] Gitigum kining Konseho tungod sa mosunod nga hinungdan. Human sa ilang pagkondena sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, ang mga Monophysita nagpukaw og kagubot sulod sa Simbahan, nga nagpasangil sa mga representante sa Ortodoksiya nga Nestorianismo. Ang basihanan sa maong pasangil mao ang kamatuoran nga ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho wala magkondena sa Nestorianong pagtulon-an ni Theodoret sa Mopsuestia, ni Theodoret sa Cyrus, ug ni Ivas sa Edessa, diin gikan sa pagsalikway niini nga mga pagtulon-an mitumaw ang mga Monophysite. Aron maputlan ang mga Monophysite og bisan unsang basihanan sa pag-akusar sa mga Orthodox nga simpatiya sa mga Nestorian, gitigum ang usa ka konseho aron masulbad ang pangutana sa pagka-ortodoxo sa maong mga Amahan. Sa konseho, gipahayag ang usa ka anatemang walay kondisyon batok sa mga pagtulon-an ug sa pagkatawo ni Teodoro sa Mopsuestia; apan bahin kang Teodoreto ug Ivas, ang pagdiswalya gilimitahan lamang sa pipila sa ilang mga sinulat; sila mismo, human nila isalikway ang ilang mga heretikal nga panan-aw, wala mapasakop sa anatemang.

[7857] Nahitabo kini niadtong 14 Nobyembre 565.

usa ka hilom nga dalangpanan: Gurius ug Samon. Gipadako sa siyudad mismo sa Edessa, wala sila gustong puyo didto tungod sa pagka-mapahitas-on ug kawalay balaod nga naghari sa siyudad; apan, sa paglikay sa kalibutan ug sa mga kabalaka niini, mibiya sila sa siyudad ug, sa pagpalayo sa ilang kaugalingon gikan sa mga dili deboto, nangita sa Usa ka Dios, nagtuo kaniya ug nag-alagad kaniya nga masinabtanon adlaw ug gabii. Dili lang sila mismo ang nagpaningkamot nga walay hunong alang sa Ginoo, apan nagtudlo usab sila sa uban nga buhaton usab kini kutob sa ilang makaya, ug ilang gipahawa ang daghang pagano gikan sa walay Diyos nga pagsimba sa dios-diosan, nga gidala sila ngadto sa tinuod nga Dios. Pagkahibalo niini, ang Romanong gobernador Antoninus, nga anaa niadto sa Edessa, nagmando nga sila ug ang tanan nga misunod sa ilang pagtulon-an dakpon dayon. Gidakop sa mga pagano, ang mga nag-angkon kang Kristo, sila Gurias ug Samon, kauban ang daghang mga Kristohanon, gipabilin sa ilawom sa bantay sulod sa pipila ka panahon. Unya, gitawag ni Antoninus ang mga nadakpan nga Kristohanon, ug gisugo sila nga tanan mosunod sa imperyal nga sugo ug maghalad og halad sa mga dios-diosan; apan wala'y bisan usa kanila ang gustong isalikway ang iyang Ginoo. Gisugo niya nga latigon sila; apan pagkahuman nakamatikod siya nga kung mapugos ang mga lider sa pagsimba sa mga dios-diosan, dali ra mapugos usab ang uban nga mosunod sa ilang ehemplo; busa, gibilin lang niya ang mga pangulo sa kawan ni Cristo, sila Gurias ug Samonas, aron silotan; samtang ang uban, pagkahuman silang gibugbog, iyang gipabalik sa ilang panimalay, nagkunwari nga maloloy-on. Alang sa duha ka balaang mga kono-sesor, iyang gipatawag sila sa iyang atubangan alang sa paghukom ug miingon kanila:

'Ang among dagkong hari nagmando kaninyo nga mosimba sa dakong diyos nga si Dii[7859] ug maghalad og insenso kaniya sa iyang templo.'

Mitubag si Samon:

'Dili gayud namo ikalimod ang tinuod nga pagtuo, diin among gilauman nga madawat ang kinabuhi nga walay katapusan – dili kami mosimba sa buhat sa kamot sa tawo.'

Unya miingon si Antoninus:

'Sa bisan unsang paagi, kinahanglan ninyo nga mosunod sa sugo sa mga hari.'

'Dili gayud namo ikalimod ang among balaan ug walay sala nga pagtuo,' tubag ni Gurias, 'ni mosugot kami sa dautan ug makadaot nga kabubut-on sa mga tawo; kondili among tumanon ang kabubut-on sa among Ginoo, nga miingon: *'Bisan kinsa nga moangkon kanako sa atubangan sa uban, ako usab moangkon kaniya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit; apan bisan kinsa nga ikalimod ako sa atubangan sa uban, ako usab ikalimod siya sa atubangan sa akong Amahan nga naa sa langit'* (Mat. 10:32–33).

Unya ang huwes misugod sa paghulga kanila sa kamatayon kon dili sila mosunod sa sugo sa hari. Apan si Santo Samon misulti kaniya nga mapangahas:

'O tortyurador! Pinaagi sa pagtuman sa kabubut-on sa atong Magbubuhat, dili kami mamatay, kondili mabuhi kami hangtod sa kahangturan; apan kon mosunod kami sa sugo sa hari, bisan pa dili mo kami patyon, kami mismo ang mangamatay.'

Pagkadungog niini, gisugo ni Antoninus nga ilabay ang mga santo sa ngitngit nga bilanggoan.

Niadtong panahona, si Musonius, ang gobernador sa probinsya, miabot sa Edessa, nga gipadala didto mismo sa mga hari aron patyon ang mga Kristohanon. Pagkuha niya sa balaang mga martir nga sila Gurias ug Samon gikan sa bilanggoan, gibutang sila sa iyang atubangan ug miingon kanila:

'Mao kini ang sugo sa mga hari sa tibuok kalibutan: nga maghalad kamo og bino ug insenso sa halaran ni Dia; apan kon dili, pugson ko kamo sa pag-antos sa nagkalain-laing pag-antos: Bungkagon ko ang inyong mga lawas sa mga hampak, bitayon ko kamo sa inyong mga tiil ug kamot, ug putlon ang matag lutahan sa inyong mga lawas; maghimo ko para kaninyo og bag-ong ug wala pa masinati nga pag-antos nga dili ninyo ikapugong.'

Sa tanan niini, mitubag si Santo Samon:

'Nagahadlok kami sa ulod nga dili mamatay ug sa kalayo nga dili mapalong, nga gitagana alang sa tanan nga molikay sa Ginoo, labaw pa kaysa sa mga pag-antos nga inyong gilista, kay Siya nga among gihalaran og espirituhanong halad, una gayud nga magpalig-on kanamo aron makasugakod niining mga pag-antos ug maghimo kanamo nga dili mapildi; ug unya, human Niya kami luwason gikan sa imong mga kamot, Iya kami dalhon sa

[7858] Ang Edessa usa ka siyudad sa Macedonia.

[7859] Si Dius o Jupiter, sumala sa pagtuo sa mga paganong Romano, mao ang labing labaw nga diyos ug amahan sa mga diyos.

hayag nga mga puloy-anan diin nagpuyo ang tanan nga malipayon. Busa, wala kami mahadlok sa inyong hulga, kay nag-andam kamo batok sa lawas lamang, apan dili ninyo madaot ang kalag, nga samtang nagpuyo sa lawas, nagkahinam-hinam nga napalimpyo ug napasidlak pinaagi sa mga pag-antos nga gipahamtang sa lawas. *'Bisan pa man nga ang among lawas nga panlangitnong nagakagisi, ang among sulod nga tawo adlaw-adlaw nga ginabag-o'* (2 Cor. 4:16). *'Busa… magdagan kita uban sa paglahutay sa lumba nga anaa sa atubangan nato'* (Heb. 12:1).

Miingon pag-usab ang magmamando:

'Ibaliwala ang imong kabuang, paminawa ang akong tambag, ug, pinaagi sa pagtalikod sa imong sayop, tuman-a ang sugo sa hari, kay dili nimo makaya ang mga pag-antos nga akong gipreparar para kanimo.'

Mitubag si Santo Gury:

Dili kami nasayop, sama sa imong gihunahuna, ug dili namo paminawon ang imong buang nga tambag ni mosumpo sa kabubut-on sa hari. Dili kami maluya ug buang nga mahadlok sa imong mga pag-antos ug makapukaw sa kasuko sa among Ginoo. Kami mga alagad sa Iya nga nagpadayag kanamo sa bahandi sa Iyang kaayo, nga naghalad sa Iyang kinabuhi alang kanamo; busa unsaon man namo nga dili magbarog alang kaniya, bisan pa sa dugo? Magbarog kami nga maisugon, nga gipalig-on ni Cristo Jesus; magpabilin kami nga dili matandog sa tanang limbong sa kaaway; magbarog kami nga lig-on hangtod among mapukan ang kaaway nga misukol kanamo.

Sa pagkakita sa iyang pagkamapisan sa pagtuo, gipadayon sa taga-usisa ang pagpanakit. Gisuwayan niya nga bitayon ang mga santo, gitali ang mga bukton sa usa ngadto sa bukton sa lain, ug gitali ang bug-at nga bato sa ilang mga tiil. Sa ingon nga kahimtang, nagbitay sila nga mapailubon gikan sa ikatulong hangtod sa ikawalong oras; sa niining panahona, ang gobernador nagdumala sa paglitis sa uban.

Pagkahuman niini, gipangutana niya ang mga santo kung mouyon ba sila sa pagsunod sa sugo sa hari aron malikayan ang pagpanakit; apan nagpadayon gihapon sila nga walay pagduha-duha sa pagpanghimatuud sa tinuod nga pagtuo. Unya gisugo sa taga-antos nga buwagon sila ug itambog sa usa ka bangkag nga gamhan kaayo, diin walay kasikas sa adlaw nga mosulod ug walay hangin nga makasulod. Nabilin sila sa maong bilanggoan gikan sa unang adlaw sa Agosto hangtod sa ikasiyam sa Nobyembre; nga ang ilang mga tiil gitali sa kahoy nga balangkas, nag-antos sila sa malupit nga pag-antos, kagutom ug kauwaw, ug bisan pa niana, wala gyud sila mohunong sa pagpasalamat sa Diyos.

Human sa ingon ana ka grabe ug dugay nga pagpabilin sa prisohan, gidala sila pag-usab sa atubangan sa gobernador alang sa paghukom. Si San Gury hapit na lang namatay, tungod sa kakapoy sa daghang kalisod sa pagkakabilanggo, sa grabeng gutom ug kauhaw; samtang si San Samon nagpakita nga anaa sa maayong panglawas. Gipangutana sila sa gobernador:

'Dili ba kamo gikapoy sa paggahin og ingon kadugay nga panahon sa prisohan, ug dili ba ninyo gipalumo ang inyong mga mapintas nga kasingkasing aron maminaw sa maayong tambag ug, pinaagi sa pagpasidungog sa among mga diyos, luwason ninyo ang inyong kaugalingon gikan niining kasamtangang kalisdanan?'

Mitubag ang mga santo:

'Ang among gisulti kaninyo kaniadto, among isulti pag-usab karon: dili namo ikalimod ang among Ginoong Jesu-Cristo; pag-antos kami bisan unsa pa inyong buhaton.'

Busa gisugo sa taga-pahirap nga dad-on pagbalik si San Gurius sa bilanggoan, ingon usa ka masakiton, kay wala siya'y tinguha nga pahirapan siya niadtong panahona, basi mapadali ang iyang kamatayon ug mawala ang bisan gamayng paglaum nga mapugos siya sa pagdawat sa dautang buhat; apan si San Samon, gisugo niya nga bitayon sa usa ka tiil, nga nakahilakaw ang ulo, nga adunay pisi nga gibug-atan og puthaw nga gibug-aton nga nakatali sa pikas niyang tiil. Gibitay siya sa ingon ani nga posisyon gikan sa ikaduhang oras sa adlaw hangtod sa ikasiyam nga oras. Ang mga sundalong nagbarog sa iyang palibot, tungod sa simpatiya kaniya, nangumbinsi kaniya nga mosugot sa sugo sa hari ug luwason ang iyang kaugalingon gikan niining grabeng pag-antos. Apan wala siya mitubag kanila; imbis, gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing nag-ampo siya sa Dios ug gihandom ang Iyang mga katingalahan sa karaang panahon:

– O Ginoo akong Dios, nga kung Wala Siyay kabubut-on dili gani usa ka langgam mahulog sa bitag (cf. Mat. 10:29), Ikawoy nagpalapad sa kasingkasing ni David sa iyang kasakit (Sal. 4:2), ug Ikawoy nagpamatuod nga mas kusgan ang propeta Daniel kaysa mga leon (Dan. 6:6–18, 14:32). Ikaw nga nakahibalo sa kaluyahon sa among kinaiyahan, tan-awa ang gubat nga naglagot batok kanamo; kay naningkamot ang kaaway nga kuhaon gikan

kanimo ang imong panulondon; apan ikaw, sa pagtan-aw kanamo sa imong maloloy-ong mata, ipadayon sulod kanamo ang dili mapalong nga suga sa imong mga sugo, giya sa among mga lakang sa imong kahayag, ug hatagi kami sa kalipay sa langit, kay ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan.

Samtang nag-ampo ang martir ingon niini, usa ka manunulat ang nagrekord sa iyang mga pulong. Unya gisugo sa gobernador nga buhian si Samon. Apan wala siya makabarog sa iyang mga tiil, kay ang mga lutahan sa iyang tuhod ug hawak nabulag. Unya, sa sugo sa tigpahirap, gidala ang santo ngadto sa bilanggoan ug gipahigda tupad ni Santo Gurius.

Sa ikalabinglima ka adlaw sa Nobyembre, si Gobernador Musonius, nga mibangon sa pag-awit sa tandang[7860] , miadto sa hukmanan diin siya naghukom, gisundan sa kahayag sa kandila ug gi-eskort sa iyang mga magdala sa baluti; ug, nga naglingkod nga mapahitas-on sa lingkoranan sa huwes, gisugo niya nga dad-on si Gurias ug Samon sa iyang atubangan. Si Santo Samonas naglakaw taliwala sa duha ka sundalo, nagsandig kanila sa duha ka kamot ug nag-iling, kay ang iyang mga bitiis gipahaba sa mga lutahan samtang siya gibitay; si Santo Gurius, bisan pa, gipadala, kay dili na gyud siya makalakaw; ang iyang mga bitiis, nga gipisil sa kahoy, natabonan sa mga samad ug nabaliko. Sa pagtan-aw niya sa mga santo, misugod ang magmamando sa pagsulti:

'Nakadawat na kamo og igong panahon aron hunahunaon kung unsa ang mas maayong kapilian – kinabuhi o kamatayon? Ingna ako, unsa na inyong napili? Kapoy na ba kamo sa inyong miaging mga pag-antos, ug nakahukom na ba kamo nga mosunod sa sugo sa mga hari aron magpabilin nga buhi ug malingaw sa mga kalipay ning kalibutan?'

Niini mitubag ang mga santo:

'Atong gihisgutan ang maong butang ug gipili namo ang makapahimulos kanamo—gipili namo ang kamatayon alang kang Kristo, gisalikway ang kinabuhi niining walay pulos nga kalibutan; ang panahon nga among naagian, diin among gitan-aw ang nagkawala nga kahayag sa adlaw, igo na kanamo; ang among mga kalag karon nangandoy nga makasulod sa adlaw nga dili malisang.'

Miingon ang gobernador:

'Nagapasakit sa akong dalunggan ang pagpamati sa inyong mga pulong nga supak; sa mubo, gihatag ko kaninyo kini nga maayong tambag: paghalad og insenso sa halaran ni Dia, ug pauli na kamo; apan kon dili, sugoan ko dayon nga putlon ang inyong mga ulo.'

'Dili na namo kinahanglan nga mudaghan ug sulti,' tubag sa mga balaan, 'anaa kami dinhi sa imong atubangan; buhata ang bisan unsa nga imong gusto nga walay paglangan, kay dili kami mohunong sa pagpahayag nga kami mga sulugoon sa among Ginoong Jesu-Cristo, nga Siya ra ang among gisimba, ug nga among gisalikway ang idolotriya.'

Unya gisugo sa gobernador nga putlon sila sa ulo gamit ang espada. Ang mga santo, sa pagkadungog niini, nalipay sa dakong kalipay, kay nahibalo sila nga sa dili madugay makagawas na sila sa ilang mga lawas ug moadto sa ilang Ginoo. Gisugo sa gobernador ang maghihiganti nga ipahimutang ang mga martir sa usa ka karwahe, dad-on sila sa layo kaayo sa siyudad, ug putlon sila sa ulo didto. Gidala ang mga santo gikan sa siyudad pinaagi sa amihanang ganghaan; wala'y nakahibalo sa mga lungsoranon niini, kay natulog silang tanan. Pag-abot nila sa mga santo sa usa ka bukid sa gawas sa Edessa, mihunong ang mga sundalo ug gisugo ang tigpatay nga putlon ang ulo sa mga martir. Pagkalisod gikan sa karwahe, nangayo ang mga santo og gamay nga panahon aron pag-ampo, ug pagkahuman sa ilang mainitong pag-ampo, miingon sila sa katapusan:

'O Dios ug Amahan sa among Ginoong Jesu-Kristo, dawata ang among mga kalag sa kalinaw.'

Mituyok ngadto sa magbubutit, miingon si Santo Samon:

'Buhaton nimo ang gisugo kanimo.'

Unya, sa pagsubang sa adlaw, ang mga nag-angkon sa ilang pagtuo, nga nagpanaug sa ilang balaan nga ulo ilawom sa espada, giputol ang ilang ulo, ug mao kana ang ilang pagpanaw. Ang mga matinud-anon, pagkahibalo sa kamatayon sa mga balaang martir, gikuha ang ilang balaang relikya ug gilubong kini uban ang dungog[7861] .

[7860] Ang paglitok nga 'pag-ungol sa tandang' gigamit aron timan-an ang oras. Nagpasabot kini sa usa sa upat ka bantay diin gibahin ang gabii, partikular sa ikatulong bantay, nga mao ang pantay ang gilay-on gikan sa tungang gabii hangtod sa kaagahon.

[7861] Ang pagkamartir ni San Gurius ug San Samon nahitabo tali sa 293 ug 306. Ang mga relikya ug ang simbahan nga gihalad sa Balaang mga Martir Gurius, Samon ug Aviv nakita sa Constantinople niadtong 1200 sa Rusyano nga peregrino nga si Anthony.

Paglabay sa daghang katuigan, ang dautang Emperador Licinius[7862] , nga mibulag kang Constantine the Great, gilapas ang kasabotan nga gihimo ni Constantine uban kaniya. Pinaagi sa pagminyo sa iyang igsoon nga babaye kang Licinius ug sa pagtudlo kaniya isip kauban niyang maghuhari sa Imperyong Romano, Nagpahamtang si Constantine og kondisyon nga si Licinius, bisan pagano sa pagtuo, dili maglutos sa mga Kristohanon sa bisan unsang paagi, kondili tugotan ang tanan nga mabuhi sumala sa ilang kaugalingong pagtuo, aron kinsa man ang pabor sa usa ka piho nga pagtuo makapraktis niini nga walay babag. Apan, si Licinius, nga wala nagtuman niining kasabotan, nagpahimulos sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga probinsya sa sidlakan ug gipatay ang daghang mga magtutuo sa nagkalain-laing paagi. Niadtong panahona, sa maong siyudad sa Edessa—diin kaniadto nag-antos ang mga balaang martir nga sila Gurias ug Samon—nagpuyo ang usa ka diakono nga ginganlan og Aviv, nga naglibot gikan sa balay ngadto sa balay sa tibuok siyudad, nagtudlo sa mga tawo sa balaang pagtuo ug nag-awhag kanila nga magpakaisog sa ilang pag-angkon kang Kristo. Pinaagi sa iyang pagpangwali, gihimong Kristohanon ni San Aviv ang mga dili motuo ug gihangyo ang mga magtutuo nga magkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios. Pagkahibalo ni Lysanius, ang gobernador sa siyudad, gisulat niya kang Haring Licinius, nga nagpahibalo kaniya nga napuno ni Aviv ang tibuok siyudad sa Edessa sa Kristohanong erehiya; sa samang higayon, nangutana siya unsang sugo ang angay ihatag mahitungod kaniya. Misulat si Lisanias sa hari aron makuha ang awtoridad sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, kay wala pa siya gitugotan nga mogamit og bayolenteng pamaagi batok kanila. Mitubag dayon ang hari, ug gisugo siya nga patyon si Aviv. Pagdawat niya sa ingon nga sugo gikan sa hari, gisugo ni Lysanius nga pangitaon si San Aviv aron pasakaan og tortyur. Niadtong panahona, nagpuyo si Aviv sa usa ka bahin sa siyudad, sa usa ka dili mailhi nga balay, uban sa iyang inahan ug mga paryente, nga naningkamot sa pagpalapnag sa balaan nga pagtuo, nga iyang tinago nga gipangtudlo bisan asa nga dili niya kini mahimo sa hayag. Samtang ang mga sundalo nangita sa tibuok siyudad kang benditong Aviv, siya, pagkahibalo niini, imbis nga mitago, mibiya sa iyang balay ug gipangita ang mga sundalong nangita kaniya, aron siya mismo ang mosumiter sa ilang mga kamot. Sa pagtagbo niya sa usa ka kumander sa militar nga ginganlan og Theotekna sa usa ka dapit, miingon siya kaniya:

'Ani-a ang imong gipangita: kay ako si Aviv, ang gisugo kaninyo nga pangitaon; dad-a ako, ug dad-a ko ngadto sa nagpadala kaninyo.'

Si Theotekn, nga malumo ang pagtan-aw kaniya, miingon:

'O tawo, samtang wala pa'y nakabantay nga miduol ka kanako, lihok ug itago ang imong kaugalingon, aron dili ka makita sa lain nga sundalo ug madakpan.'

Mitubag si Aviv:

'Kung dili nimo ako dad-on, ako na mismo ang moadto ug magpakita sa gobernador, ug akong ipahayag ang akong Kristo sa atubangan sa mga hari ug mga magmamando.'

Pagkadungog niini, gidala siya ni Theoktinos kang Lysanius. Gipangutana siya ni Lysanius bahin sa iyang kaliwatan ug ngalan. Una sa tanan, gipahayag sa balaan nga usa siya ka Kristohanon; unya, pagkahuman niyang gihatag ang iyang ngalan, iyang gisulti nga siya gikan sa usa ka baryo nga ginganlan *og Felsia.* Gipugos siya ni Lysanius nga maghalad sa mga diyos-diyosan ug gisulayan siya, pinaagi sa paghulga ug pagpangdayeg, nga iliso gikan kang Kristo ug pugson sa pagsimba sa mga diyos-diyosan; apan siya, sama sa usa ka haligi nga dili matuyok ug usa ka pader nga dili masudlan, nagpabilin nga lig-on sa iyang pag-angkon kang Kristo. Ang mananakit, sa dihang nakita niyang dili niya siya madala sa iyang dautang buhat pinaagi sa mga pulong, gisugdan na niya ang pagpugos pinaagi sa mga buhat; gisugo niya nga bitayon siya ug kiskisan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Human niini, gisulayan niya pag-usab nga kumbinsihon siya sa pagsimba sa mga diyos-diyosan ug paghalad og insenso sa halaran sa mga paganong diyos. Apan ang santo mitubag nga lig-on:

'Walay bisan unsa nga makabulag kanako sa akong Dios, bisan pa kon ipahamtang ninyo kanako ang napulo ka libo ka beses nga mas grabe pang pag-antos.'

Nangutana kaniya ang taga-uyamot:

[7862] Si Licinius mao ang magmamando sa sidlakang bahin sa Imperyo gikan sa 307 hangtod 324, sa dihang gipatay siya sa sugo ni Constantine.

'Unsa man ang benepisyo nga makuha ninyong mga Kristohanon gikan sa mga pag-antos nga inyong ginasagubang alang sa inyong Dios, ug unsa man ang inyong makuha sa pagkapikas-pikas sa inyong mga lawas ug sa boluntaryong pagpili og mapait nga kamatayon alang sa inyong kaugalingon?'

Mitubag ang martir:

'Kung ikaw, O taga-antos, tinuod nga mibaling sa paglaum sa ganti nga gisaad sa among Dios, dili na unta ikaw magduha-duha sa pagsulti sa giingon sa Apostol sa Ginoo kaniadto: *"*Kay *ang among magaan nga kasakit karon dili takos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanamo"* (Roma 8:18).'

Nangatawa ang tigtortyur sa mga pulong sa martir, sama sa usa ka buang, kay siya mismo buang; unya, sa dihang nakita niya nga dili niya mapahawa ang maisugong nag-antos gikan sa Usa ka Tinuod nga Dios, gisilot niya siya nga sunogon sa poste.

Gisiga ang dakong kalayo sa gawas sa siyudad, ug gidala ang martir ngadto sa lugar sa pagbitay. Nagpadayon siya sa paglakaw, naglipay nga siya mahimong halad ug halad nga gisunog alang sa Dios. Gisundan siya sa iyang inahan ug mga paryente; gihupay ug gihangyo niya sila nga ayaw pagmasubo alang kaniya, kondili maglipay hinuon nga siya paingon na kang Cristo ug mangamuyo alang kanila. Pag-abot niya sa kalayo, nag-ampo siya, gihatagan og katapusang halok ang iyang inahan ug ang tanan niyang nailhan, misulod sa kalayo ug dayon gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo. Sa dihang nangamang na ang kalayo, ang iyang inahan, kauban ang uban pang mga magtutuo, nakakaplag sa lawas sa iyang balaan nga anak nga wala'y kadaut gikan sa kalayo; gidala kini, gipahiran niya og mira ug gilubong tupad sa lubnganan sa mga balaang martir nga sila Gurias ug Samonas, nga nauna kaniya nga nag-antos, kay si San Aviv usab nag-antos niadtong maong adlawa (daghang katuigan pagkahuman sa adlaw nga nag-antos kaniadto ang mga maong santo[7863])Sa dihang mihunong ang pagpanlupig ug mitumaw ang Ortodoksong pagtuo, nagtukod ang mga Kristohanon og simbahan aron pasidunggan kining tulo ka balaang martir ug gibutang ang ilang balaang relikya, nga naghatag og tambal sa mga masakiton ug nagbuhat og daghang milagro, sa usa ka lubnganan sulod niini. Niini, atong isaysay dinhi ang usa ka labi ka himayaong milagro.

Sa usa ka higayon*,* usa ka walay Diyos nga barbarong katawhan nga nagpuyo duol sa Persia ug nailhan nga *mga Ephalites*[7864] *,* misulong gikan sa sidlakan paingon sa Griyegong gingharian; pagkahuman nila makuha ang daghang mga siyudad, nakaabot sila sa Edessa mismo, nga nagtinguha nga dakpon ug laglagon kini, sama sa ilang paglaglag sa ubang mga siyudad. Busa ang mga Griyegong hari, nga gustong ipagtanggol ang siyudad gikan sa mga kaaway ug luwason kini sa pag-atake, nagtigom og daghang mga sundalo ug gipadala sila aron tabangan ang Edessa. Pagkasulod nila sa Edessa, nagpabilin didto ang mga tropang Griyego sulod sa taas nga panahon, nagdepensa sa siyudad batok sa mga barbaro. Aduna'y usa ka sundalo sa Griyegong hukbo, usa ka Goto sa pagkatawo[7865] . Nahitabo nga sa Edesa nagpuyo siya sa balay sa usa ka putli nga balo nga ginganlan og Sophia, nga adunay usa ra ka anak nga babaye nga ginganlan og Euphemia, nga iyang gihigugma sama sa mansanas sa iyang mata, gipreserbar ang iyang pagkabirhen ug gitudloan siya sa maayong pamatasan ug kahadlok sa Dios. Gisulayan ni Sophia nga itago siya sa panan-aw sa uban, kay matahum kaayo siya; gibutang siya sa usa ka laing kwarto aron walay lalaki nga makakita kaniya. Sa taas nga pagpuyo sa Goth sa balay sa balo, nahitabo nga usa ka adlaw nakakita siya niining batan-ong dalaga. Nabilinhaw siya sa iyang katahum, napuno siya sa tinguha kaniya, ug wala na siyay lain hunahuna gawas sa paunsa niya mapanghimakas ang dalaga. Miduol siya sa inahan niini ug nangayo nga ihatag kaniya ang anak aron ipangasawa; ug bisan pa nga aduna siyay asawa ug mga anak sa iyang yutang natawhan, gitago niya kini, nagpakaaron-ingnon nga wala pa siya'y asawa aron makuha niya ang iyang gusto. Apan, gisalikway siya sa inahan niini:

'Dili ko ihatag ang akong bugtong anak nga babaye sa lain nga yuta; estranghero ka – dad-on nimo ang akong anak sa imong yutang natawhan, ug biyaan ko siya nga puno sa dakong kasubo, kay wala na koy lain anak nga makahatag kanako og kahupayan sa akong pagka-balo gawas kaniya; dili ko siya ihatag kanimo, kay dili ko mabuhi kung dili nako siya makita.'

Unya ang Goto, nga nasuko kaayo, misugod sa paghulga kaniya:

[7863] Ang pagkamartir ni San Aviv nahitabo niadtong 322.

[7864] Ang mga Efalite usa ka tribo sa mga Huno nga nagpuyo sa karon nga Merv ug Afghanistan.

[7865] Ang mga Goto – ang pinakasidlakang ug pinakadaghan sa mga tribong Germaniko, nga nagpuyo sa mga kapatagan sa Danube.

'Kung dili nimo ihatag kanako ang imong anak nga babaye,' ingon niya, 'dili ko mobiya ning dapita hangtod nga madala nako kaninyo ang daghang kalamidad ug pasanginlan kamo sa labing dakong kasubo; kay usa ako ka mandirigma, ug dali ra kaayo nako kaninyo ipahamtang bisan unsang kadaut nga akong gusto.'

Ang balo, bisan pa man nga nag-inusara siya ug walay motabang kaniya, misugat kaniya nga mapangahas. Pagkahuman niini, ang mandirigma usahay magpakumbinsi kaniya nga malumo ug usahay mosuko, ug pinaagi sa pagpakumbinsi ug hulga, naningkamot siya nga madani ang balo nga ihatag ang iyang anak nga babaye kaniya sa kaminyoon. Sa ingon niini, kanunay niya siyang gipahasol samtang nagpuyo siya didto. Naghatag usab siya kaniya og lain-laing mga regalo, kay dili man siya kabus – mipalit siya og bulawan nga alahas ug mamahongon nga sinina para kaniya ug sa iyang anak nga babaye aron makuha niya ang iyang gusto; apan ang biyuda wala modawat sa mga regalo, ug gilikayan gyud niya siya, samtang gipahilom pa gyud niya ang babaye uban sa mas dako nga pag-amping aron dili siya makita sa maong walay balaod nga lalaki. Sa usa ka higayon miingon siya kaniya:

'Nakadungog ko nga naa kay asawa ug mga anak sa imong yutang natawhan.'

Apan siya, napildi sa iyang tinguha nga makuha ang dalaga ug wala'y kahadlok sa Dios, misugod sa pagpanumpa ug paghimo og seryosong panata, nga nag-ingon nga wala pa gyud siya magminyo ug gusto niyang kuhaon ang iyang anak nga babaye nga iyang asawa ug himuon siyang tag-iya sa tanan niyang kabtangan. Unya si balo nga si Sophia, sa katapusan mituo kaniya, mitugot sa iyang hangyo ug miuyon nga ihatag ang iyang anak nga si Euphemia kaniya aron ipangasawa. Gitaas niya ang iyang mga kamot ngadto sa Dios, ug miingon siya:

'Ginoo, Amahan sa mga ulila ug Hukom sa mga balo, tan-awa uban sa kalooy ang Imong binuhat, ug ayaw biyai kining batan-ong dalaga nga ipangasawa sa usa ka estranghero. Ayaw pagdumot sa akong pagka-balo, ni biyaan ko nga walay tabang; kay sa pagsalig sa Imong maayong pagdumala, gihatag ko ang akong kabus nga anak nga babaye sa kaminyoon ngadto sa usa ka estranghero, ug gihimo ko Kamo nga saksi ug tiggarantiya sa iyang mga saad ug saad."

Gihatag ang dalaga sa kaminyoon niining Goth, ug pagkahuman sa kasal, nagpuyo sila nga malinawon. Nabuntis si Euphemia, ug sa wala pa siya manganak, mibiya ang mga kaaway sa siyudad nga walay dala, kay wala nila kini makuha, tungod kay ang mga sundalo sulod sa siyudad mibakod pag-ayo sa mga pader sa siyudad ug nakig-away sa mga kaaway nga mapisan, ug labi na kay ang siyudad gipanalipdan sa mga pag-ampo sa mga balaan nga martir Gurius, Samon ug Aviv. Sa pag-atras sa mga kaaway, napugos ang mga tropang Griyego nga mobalik sa ilang yutang natawhan, ug kining Goth midali usab nga mibalik sa iyang nasud. Ang iyang inahan, nga nagahilak nga dili mapahunong sa hunahuna nga mabulag siya sa iyang anak nga babaye, misulay sa pagkuha kaniya gikan sa Goto, aron mapugngan siya nga madala siya sa lain nga nasud, apan wala niya mabungkag ang panag-asawa nga giselyohan sa balaod. Sa dihang hapit na molarga ang dautang manugang uban sa iyang asawa, gidala siya ni Sophia ug ang iyang anak nga babaye ngadto sa simbahan sa mga Balaang Naga-antos sa Pag-antos, sila Gurius, Samon ug Aviv; ug, pagbutang kanila sa atubangan sa lubnganan sa mga martir, miingon siya sa iyang manugang:

'Dili ko itugyan ang akong anak kanimo gawas kon ihatag nimo kanako kining mga santo, nga nag-antos alang kang Kristo, isip imong mga tiggarantiya; busa, hawira ang ilang balaang relikya ug panumpa kanako nga dili nimo dauton ang akong anak, kondili panalipdan nimo siya uban sa angay nga gugma ug pagtahod.'

Si Gotf, nga nagtan-aw niini ingon usa ka yano nga butang, dayon ug walay pagduha-duha gikuptan ang balaang relikaryo sa mga balaang martir ug miingon:

'Gikan sa inyong mga kamot, O mga balaan, gidawat ko kining dalaga, ug kamo akong gihuptan nga mga tiggarantiya ug saksi sa atubangan sa iyang inahan nga dili ko siya dauton, nga dili ko gayud siya pasipalahon, kondili akong alagaan siya uban sa gugma ug pasidunggan hangtod sa katapusan.'

Mao kini ang gisulti ni Gotf; labaw pa, ang dautang tawo misumpa pa gani sa Diyos, nga wala maghunahuna o nahadlok nga ang Diyos, ang Ginoo sa pagpanimalos, mubayad kaniya sumala sa iyang mga binuhatan ug laglagon siya tungod sa iyang limbong. Ang inahan, pagkadungog sa sumpa sa iyang manugang, misinggit ngadto sa mga balaan nga martir:

'Kaninyo, pagkahuman sa Dios, O mga balaang martir, gisalig ko ang akong anak nga babaye, ug pinaagi kaninyo ihatag ko siya niining estranghero.'

Busa, pagkahuman sa pag-ampo, naghalokay sila sa usa ka malumo nga paghalok ug nagbulag: ang balo nga si Sophia mibalik sa iyang kaugalingong panimalay, samtang ang Goto, kauban si Euphemia, misugod sa iyang pagbiyahe, pagkahuman niyang gipahawa ang ulipon nga kuyog niya aron kini nga tinago dili masayran sa iyang panimalay.

Pagkahuman nila sa tibuok biyahe ug pag-abot sa yutang natawhan sa Goth, ug hapit na sila sa iyang balay, mitindog siya batok sa iyang asawa uban sa dakong kalupigan, sama sa usa ka kaaway; Gikalimtan na niya ang iyang gugma kaniya ug wala na niya tagda ang iyang mga saad, gikuhaan niya siya sa iyang mga maanindot nga sinina ug bulawan nga alahas ug gisul-otan siya og basahan, sama sa usa ka bihag ug ulipon; ug, gikuha niya ang iyang espada, gihatagan niya siya niini nga sugo:

'Kung gusto ka mabuhi, unya, sa pagsulod nimo sa akong balay, ayaw pagsulti bisan kinsa bisan unsa sa nahitabo tali kanato, apan ingna nga ikaw usa ka bihag, kay naa koy asawa ug mga anak sa akong balay; Ikaw, sa imong bahin, mahimong ulipon sa akong asawa ug mosunod kaniya sa tanan sama sa imong pagsunod sa imong agalon nga babaye; apan kon ipahibalo nimo kaniya, o isulti sa bisan kinsa sa akong paryente, nga gipangasawahan tika nako, makita nimo ang akong espada sa imong tutunlan ug mamatay ka."

Sa pagkahibalo niya nga nadani ug napasipalahan siya niining dautang barbaro, ug sa pagdungog sa iyang hulga, miingon si Euphemia kaniya:

'Mao ba kini ang imong gugma? Mao ba kini ang paagi sa pagtuman nimo sa imong mga saad? Mao ba kini ang imong mga panata, ug tuyo ba nimo nga himuon ako, ang imong asawa, nga bihag ug ulipon, bisan pa nga gawasnon ako?' Tungod kanimo gibyaan nako ang akong inahan, ang akong mga paryente ug ang akong yutang natawhan, ug gipangandoy tika uban sa matinud-anong gugma, misalig sa imong mga pulong nga gipamatud-an nimo sa panumpa; apan gibayran nimo ang akong gugma sa kasuko ug, imbis nga mahimong bana ug higala, nahimo kang barbaro kanako, kaaway ug manlupig, nga nagdala kanako sa langyaw nga yuta aron laglagon ako.

Pagkahuman niya'g sulti niini, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug, samtang nag-alsa sa iyang mga kamot, naghingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug naghilak sa kapait, misinggit siya sa Dios:

'O Dios sa akong mga ginikanan, tan-awa ang akong kasakit, paminawa ang akong mga paghungihong ug tagda ang tingog sa akong pag-ampo! Tan-awa unsa ang gibuhat niining mapanghimaraot kanako, ug luwasa ako gikan niining dautang mga pag-antos, pinaagi sa pag-ampo sa Imong mga balaan nga sulugoon nga nag-antos alang Kanimo.' O mga balaan nga martir Gurias, Samon ug Aviv! Karon nagtawag ko kaninyo: tabangi ako, nga nahulog sa dili gilauman nga kasakit, kay sa pagsalig kaninyo, misunod ko niining Goth; kamo na ang manimalos alang kanako ug luwasa ako gikan niining kalisdanan.

Samtang siya nagahilak sa kasakit ug nag-ampo sa tago sa iyang kasingkasing, misulod sila sa balay sa Goth. Ang iyang asawa, sa dihang nakakita kang Euphemia ug nabantayan ang katahum sa iyang nawong, napuno sa selos, kay nagduda siya nga ang iyang bana nagpuyo uban kaniya sa usa ka dili matarong nga panag-uban, ug gipangutana niya ang iyang bana.

'Kinsa kining batan-ong babaye, ug asa nimo siya gikan?'

Mitubag siya:

'Bihag siya; gidala ko siya gikan sa Edessa aron mahimong imong sulugoon.'

Miingon ang iyang asawa:

'Ang katahum sa iyang nawong nagpaila nga dili siya ulipon, kondili usa ka gawasnong babaye.'

Mitubag ang iyang bana:

'Bisan pa nga siya gawasnon sa iyang kaugalingong yuta, sama sa gipakita sa iyang hitsura, karon siya imong ulipon.'

Si Euphemia, nga dili makasulti tungod sa kahadlok, nagpabilin nga hilom ug misunod sa asawa sa Goth, nag-alagad kaniya sama sa pag-alagad sa ulipon sa iyang agalon; wala siya kahibalo unsa ang buhaton aron makagawas siya sa mga kasakit nga miabut kaniya. Ug mao kana iyang pagkinabuhi, nga nagbuhat sa mga katungdanan sa usa ka ulipon, kanunay nga naghunahuna sa mga balaan nga martir ug nagtuaw kanila uban sa mga luha:

'Dali kamo sa pagtabang kanako, inyong alagad, O mga balaan; dali kamo sa pagpakita kanako og kaluoy, ug ayaw pagbalewala sa grabeng pag-abuso ug limbong nga gihimo kanako.'

Ang iyang agnana, nga puno sa selos sa iyang kasingkasing, grabe ka malupigon ug walay kalooy kaniya; gisugo niya siya sa pagbuhat sa tanang matang sa pinakabug-at nga mga buluhaton ug gipaka-antos siya sa nagkalain-laing paagi. Apan ang labing grabe sa tanan mao nga dili gyud siya pakig-istorya kaniya; dugang pa, wala mailhi ni Euphemia ang Gotikong pinulongan ug dili siya makasulti sa iyang agalon og bisan unsa mahitungod sa iyang kaugalingon, ug nahadlok siya sa Gotiko, basi patyon siya kon ipadayag niya ang bisan unsa mahitungod sa iyang kaugalingon sa iyang agalon.

Paglabay sa pipila ka panahon, nahibaloan sa asawa sa Goth nga nagdadalangtao si Euphemia, ug mas nagdilaab pa ang iyang selos kaniya; misamot pa ang iyang kasuko batok kaniya, ug gihatagan siya sa pinakalisod nga mga buluhaton aron siya mapul-an. Pag-abot sa takdang panahon, nanganak si Euphemia og usa ka batang lalaki nga ang nawong susama kaayo sa hitsura sa Goth, nga siya diay ang amahan niini. Ang asawa sa Goth, sa dihang nakita niya ang bata nga eksaktong kapareho sa iyang bana, napuno sa dakong kasuko ug misugod sa pagplano og paagi aron patyon ang bata. Miingon siya sa iyang bana:

'Ngano man nga padayon ka sa pagdumili nga nakig-uban ka niadtong dalaga? Kay ang bata nga iyang gipanganak klarong nagpamatuod sa imong binuhatan, tungod kay siya gayud ang hulagway nimo.'

Gisalikway pag-usab kini ni Goth, nga miingon:

'Dili kana tinuod; wala gyud ko'y relasyon kaniya. Ikaw ang may awtoridad kaniya, busa buhata ang gusto nimo kaniya, kay siya imong bihag ug imong ulipon.'

Unya kining dautang babaye naghimo og plano aron lasunan ang bata. Paglabay sa mubo nga panahon, nag-andam siya og makamatay nga lason, gipapahawa ang inahan gikan sa bata aron buhaton ang pipila ka buluhaton, ug sa dihang nag-inusara na ang bata, gibubo niya ang lason sa iyang baba – ug namatay dayon ang bata. Ang inahan, pagbalik gikan sa iyang trabaho, nakakita sa bata nga patay na, ug napuno siya sa kasubo nga dili masukod; nabungkag ang iyang kasingkasing sa mapait nga kasubo alang kaniya. Wala siya kahibalo unsay hinungdan sa kalit niyang kamatayon, kay walay bisan kinsa sa kwarto sa dihang gibubo sa iyang agalon ang hilo sa baba sa bata. Apan samtang giandam niya siya para sa lubong, nakakita si Euphemia og hilo nga nagawas gikan sa baba sa bata, unya nahinumduman niya nga kaniadto gipangandam siya sa iyang agalon nga babaye nga laglagon siya kauban ang iyang anak, ug nahunahuna niya kinsa ang responsable sa kamatayon sa bata. Bisan pa, nagpabilin siyang hilom, wala magkausab sa paglitok og bisan usa ka pulong. Gikuha niya ang gamay nga lana sa lana, gihikap ang hilo nga nag-awas gikan sa baba sa bata ug gitago kini, ug wala niya gipadayag kini nga tinago sa bisan kinsa. Gipahulay ang bata.

Paglabay sa pipila ka adlaw, gitawag sa Goth ang iyang mga higala alang sa panihapon, ug si Euphemia ang nag-alagad sa lamisa. Sa dihang iyang turno na sa pag-alagad sa ilimnon sa iyang agalon, aron masuta kon tinuod ba nga gipainom og hilo sa iyang agalon ang iyang anak, gikuha niya ang lana nga iyang gigamit sa pagpunas sa baba sa iyang anak, tinago niya kini nga gilubong sa ilimnon, unya pagkahuman gipiga niya kini sa tasa ug gi-alagad kini sa iyang agalon. Ang babaye, nga wala'y kahibalo niini, miinom sa tasa, ug busa nahulog siya sa kalisdanan; kay niadtong gabii mismo kalit nga namatay ang asawa ni Gotf ug nahulog sa lungag nga iyang kaugalingon gipanghukay. Sa sunod buntag, sa pagmata ni Gotf, iyang nakita nga patay na ang iyang asawa ug nahadlok siya sa kalit niyang kamatayon; ang tibuok balay napuno sa paghilak; ang tanan niyang paryente, higala, ug silingan mitigum ug nagminaral kaniya; unya, pagkahuman nila og paghimo og marangyang kabaong para kaniya, ilang seryosong gilubong ang patay nga babaye niini.

Paglabay sa pito ka adlaw sukad sa paglubong sa namatay, nahinumduman sa iyang mga paryente ang dalagang gipangdala gikan sa Edessa, ug misugod sila og ingon:

'Walay lain pasanginlan sa kalit nga kamatayon sa atong paryente gawas niining bihag, nga kanunay supak kaniya.'

Ug busa ang tanan misupak kang Euphemia ug gusto siya dad-on sa atubangan sa gobernador sa probinsya aron pinaagi sa pagpanakit makuha gikan kaniya ang pag-ako kung giunsa niya pagpatay ang iyang agalon; apan tungod kay wala sa balay ang gobernador niadtong panahona, nibalhin sila sa ilang hunahuna ug nagpasiya nga ilubong siyang buhi si Euphemia tupad sa patay niyang agalon. Pagkabukas nila sa kabaong sa namatay, ilang gibutang si Euphemia tupad sa bangkay nga nagpagawas ug baho, puno sa ulod ug nagkabulok – aron siya makasinati og mabangis nga kamatayon didto. Kinsa may makasaysay sa kasubo ni Euphemia, sa iyang kasakit, kahadlok ug pag-uyog, kahadlok ug kahilakip, sa iyang paghagak ug paghilak? Hunahunaa lang sa bisan kinsa ang

kahadlok sa usa ka buhing tawo nga gipriso sa kabaong tupad sa usa ka mabahong bangkay; ang kahadlok sa patay, ang baho sa bangkay, ang kangitngit ug pagkapriso sa kabaong, ang mga ulod sa palibot, ang gininhawa sa kamatayon ug ang dili masukod nga pag-antos! Sa dihang nakit-an niya ang iyang kaugalingon nga naa sa ingon ka grabeng pagkabilanggo, si Euphemia, nga puno sa kasubo ang kasingkasing, matinud-anon nga misinggit ngadto sa Dios gikan sa sulod sa kabaong, sama sa gibuhat sa propeta Jonas kaniadto sa tiyan sa balyena:

'O Ginoo nga Dios sa mga langitnong panon, nga naglingkod sa ibabaw sa mga Kerub ug nagtan-aw sa mga kalawoman, Ikaw nakakita sa kapait sa akong kasingkasing ug sa pagkabilanggo niini sa ngitngit ug baho nga kabaong; Kabalo Ka nga tungod sa Imong ngalan gihatag ako sa kana nga walay-balaod nga Goth, kay nanumpa siya sa Imong ngalan sa dihang gidala ko niya; busa, kaluy-i ako, tungod sa Imong balaan nga ngalan. Ikaw ang naghatag og kamatayon ug kinabuhi, Ikaw ang nagpaubos ngadto sa lubnganan ug nagpasaka (1 Sam. 2:6): luwasa ako gikan niining mapait nga kamatayon ug pasaka ako gikan niining kabaong, sama sa gikan sa lubnganan, kay Ikaw gamhanan kaayo sa pagbanhaw sa mga patay – labi pa gayud, mahimo Ka unta nga makaluwas kanako, nga buhi pa apan hapit na mamatay, gikan sa mga ganghaan sa kamatayon. Kaluy-i ako, O Ginoo, alang sa balaang mga martir nga sila Gurias, Samonas ug Aviv, nga ang pag-uga sa ilang dugo ug kamatayon alang kanimo gidawat Nimo ingon usa ka putli nga halad. O mga balaang martir! Gihimo ko kamo nga mga mananaghoy sa akong inahan – busa, luwasa ako.

Samtang nag-ampo siya sa ingon niini sa kasakit sa iyang kalag, tulo ka hayag nga mga lalaki ang mitungha, nga nagdan-ag sama sa adlaw—ang balaan nga mga martir nga sila Gurias, Samonas ug Aviv—ug sa kalit, nawala ang baho sa kabaong; nabati ni Euphemia ang usa ka labing humot nga bango nga gikan sa mga balaan nga martir nga mitungha. Miingon sila kaniya:

'Ayaw kahadlok, anak ko; pagpakaisog ka: maluwas ra ka sa dili madugay.'

Sa dihang gisulti na sa mga balaan kining mga pulong, napahupay ang kasingkasing ni Euphemia sa hayag nga panan-aw kanila ug sa ilang mga pulong sa paglipay; napuno sa kalipay, nawala siya sa iyang kaugalingon ug natulog sa usa ka matam-is nga pagkatulog. Sa niining pagkatulog, gidala siya gikan sa iyang kabaong pinaagi sa dili makita, gamhanang gahum sa Dios, ug sulod sa usa ka oras gidala siya ngadto sa Edessa, sa simbahan sa mga balaang martir nga sila Gurias, Samonas ug Avivus, ug gipahulay tupad sa ilang balaan nga relikwaryo. Gabii na, ug gisaulog na sa simbahan ang kasagarang serbisyo sa buntag sa dihang gidala siya didto. Pagmata niya gikan sa iyang tulog, nakita niya pag-usab ang mga balaan nga martir, nga miingon kaniya:

'Maglipay ka, anak, ug hibaloa kung asa ka karon; tan-awa, natuman namo ang among saad; adtoa sa kalinaw ang imong inahan.'

Pagkahuman nila og sulti niini, nahimong dili na sila makita. Mitindog si Eufimia ug mitan-aw sa palibot aron tan-awon kung asa siya. Sa dihang nakita niya ang mga bungbong sa simbahan, ang mga ikon, ang mga kandila ug ang balaang reliquaryo sa mga balaang martir, ug sa pagdungog pa gayud sa pag-awit sa mga klero, nasabtan niya nga naa siya sa Edessa, sa simbahan sa iyang mga kauban, ang mga balaang nag-antos alang kang Kristo, sila Gurias, Samonas ug Aviv. Unya napuno siya sa dili masukod nga kalipay ug pagmalipayon, ug sa pagyakap niya sa lubnganan sa mga balaang martir uban sa gugma, nagpasalamat siya sa Dios ug sa Iyang mga balaan uban sa mga luha tungod sa kining kaluoy nga gipakita kaniya. Sa espiritu sa pagpasalamat, miingon siya: *'Ang among Dios anaa sa langit [ug sa yuta]; buhaton Niya ang bisan unsa nga Iyang gusto'* (Salmo 113:11), nagpadala kanako og tabang gikan sa langit ug nagluwas kanako; bulahan ang Ginoo nga nagaluwas sa mga nagasalig kaniya: *'Ang paghilak magpabilin hangtod sa gabii, apan ang kalipay moabut sa buntag'* (Salmo 29:6). Samtang gisulti niya kining mga pulong ug daghan pa, uban sa mga luha sa kalipay, nadungog sa presbiter ang iyang mga pulong ug ang iyang paghilak; miduol siya kaniya ug nangutana:

'Kinsa ka, ug ngano man nga nagahilak ka ingon ani?'

Nagsugod siya sa pagsulti kaniya sa tanan sa detalyado: kung giunsa siya paghatag sa iyang inahan sa mga Goto sa dapit sa mga relikya sa mga santo; unsa ang iyang naantos sa kamot niadtong nanumpa sa bakak; kung giunsa siya paglubong sa kabaong sa miaging adlaw; ug kung giunsa, samtang siya nag-ampo, ang pagpakita kaniya sa mga balaan nga martir ug, sulod sa usa ka oras, gidala siya gikan sa yuta sa mga Goto paingon sa ilang simbahan.

Ang presbiter, sa pagdungog niini, nahadlok kaayo, namangha sa dakong gahum sa Dios. Bisan pa, dili pa siya hingpit nga motuo sa iyang gisulti, ug nangutana kaniya:

'Ug kinsa ang imong inahan?'

Pagkahibalo nga ang iyang inahan mao si Sophia nga biyuda, gipatawag dayon siya sa presbiteryo ug giimbitar nga moanha sa simbahan. Ang inahan, nga wala'y nahibaloan sa maong hitabo, miabot dayon ug sa dihang nakita niya ang iyang anak nga nagbarog tupad sa lubnganan sa mga balaan nga martir, nga nagsul-ob og yano nga bisti, nahadlok siya sa ingon ana ka dili gilauman nga tan-awon; Miadto siya kaniya, giyakap siya, ug sa paglibot sa iyang mga bukton sa liog, naghilak; Si Eufimia usab naghilak, ug wala'y bisan kinsa kanila ang nakahimo og sulti tungod sa paghilak. Unya, pagkahuman nga nakapahilum siya gamay, nangutana ang inahan kaniya:

'Giunsa ka pag-abot dinhi, anak ko, ug ngano man nga nagsul-ob ka og ingon ana ka gisi-gisi nga sinina?'

Unya gisaysay ni Euphemia sa iyang inahan sa tanang detalye ang tanan niyang naagian sa layong yuta sa kamot sa iyang dautang bana, kung giunsa siya pagkulong sa kabaong sa miaging adlaw ug milagrosong naluwas ug gidala sa balaang mga martir nga sila Gurias, Samonas, ug Aviv, nga nagpakita kaniya. Pagkadungog niini tanan, napuno sa kalooy ang kasingkasing sa inahan, ug ang tanan nga naa sa simbahan, pagkahibalo sa nahitabo, nangahibulong kaayo ug gidayeg ang gamhanang gahum ug kaluoy sa Dios. Nihapa sa atubangan sa lubnganan sa mga balaan nga martir, ang inahan nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang mga balaan sa kusog nga tingog; ug nagpabilin sila sa simbahan tibuok adlaw, nag-ampo ug nagpasalamat sa Dios, ug uban sa gugma ug debosyon giyakap ug gihalokan ang reliquaryo sa mga balaan nga martir. Sa ulahing gabii, ang inahan ug ang iyang anak nga babaye malipayon nga mibyahe pauli, nagdayeg sa Dios.

Sa sunod buntag, ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok siyudad; ang mga paryente ug silingan gikan sa nagkalain-laing dapit mitigum sa balay sa balo ug, napuno sa kahingawa, nangahibulong sa gisulti kanila ni Eufimia. Ang tanan midayeg sa ngalan sa Ginoo ug nagpasidungog ug naghimaya sa pag-ampo sa mga balaan nga martir.

Gipahinungod nila Sophia ug sa iyang anak nga babaye ang nahibilin nilang mga adlaw sa paagi nga makapahimuot sa Dios. Gipaambit nila sa tanan ang gahum sa Dios nga malumo nga gipadayag kanila. Miingon si Euphemia: *'Ang tuo nga kamot sa Ginoo gipataas; ang tuo nga kamot sa Ginoo nagbuhat ug gamhanang mga buhat!'* Ang tuo nga kamot sa Ginoo nagluwas kanako gikan sa mga Goto paingon sa Edessa: *'Dili ako mamatay, kondili mabuhi, ug ipahayag ang mga buhat sa Ginoo'* (Salmo 117:16–17).

Sa bahin sa mapikas sa panumpa, ang Goto, gipahamtang sa Dios ang pagpanimalos kaniya sa mosunod nga paagi.

Paglabay sa pipila ka panahon, kana gihapon nga dautang mga tawo, nga kaniadto nakiggubat batok sa mga Griyego, nakig-alyado sa mga Persyano ug usab misulong sa teritoryo sa Griyego, nga naningkamot nga masakop ang siyudad sa Edessa. Tungod niini, ang mga emperador nga Griyego usab nagpadala og hukbo sa Edessa alang sa pagpanalipod niini. Kauban sa maong hukbo mao ang Goto nga pinaagi sa limbong ug pagpangdayeg gikuha si Euphemia, anak ni Sophia, gikan kaniya. Wala siya kahibalo sa milagro nga nahitabo ug nagtuo nga namatay si Euphemia, giselyohan sulod sa kabaong uban sa iyang kaugalingong patay nga asawa; walay pagduha-duha, miadto siya sa balay ni Sophia, sama sa pagbisita sa iyang biyenan. Pagkita niya nga miabot na siya, gitago niya si Euphemia sa sulod nga mga kwarto, apan gidawat niya siya, nagpakaaron-ingnon nga malipayon sa pag-abot sa iyang manugang. Unya, pagkahuman niya pagtigom sa iyang mga paryente ug silingan, gisugdan niya pagpangutana sa Goth sa ilang atubangan, nga nag-ingon:

'Giunsa ka sa Diyos pagtabang sa pagbiyahe gikan dinhi? Ang akong anak nga babaye, nga nagdadalangtao, nasakit ba sa dalan, ug giunsa man niya pag-anak? Nagaulaw gayud ko kaayo para kaniya, kay nagdadalangtao man siya, ug nahadlok ko nga basin adunay disgrasya nga moabot kaniya sa biyahe.'

Mitubag siya:

'Ang Diyos, pinaagi sa imong mga pag-ampo, nitabang kanamo nga makabiyahe nga luwas; maayo ra ang imong anak nga babaye: nanganak siya og lalaki. Nagpadala siya og pangumusta kanimo, ug kon dili lang unta kining biyahe nga kalit kaayo—usa ka biyahe nga gisugo kami nga buhaton dayon—unsa pa unta, kauban nako ug sa bata unta miabut ang imong anak aron makahatag kanimo og kahupayan; apan, moanhi siya sa mas angay nga panahon.

Pagkadungog niini nga mga pulong, napuno si Sophia sa matarong nga kasuko sa mga bakak niining dautang tawo ug, samtang gisi-gisi ang iyang sinina, misinggit siya sa kusog:

'Bakakon, limbongon nga tawo ug mamamatay, asa nimo gidala ang akong anak nga babaye?'

Pagkahuman niini, gidala niya si Euphemia gikan sa sulod nga mga kwarto, gibutang siya sa atubangan sa Goth ug miingon:

'Kaila ka ba niining dalaga? Kinsa siya? Kabalo ka ba asa nimo siya gipriso, ikaw nga manlalapas sa panata? Gihukman nimo siya sa kamatayon, ikaw nga walay balaod nga salbahis!'

Siya, sa pagkadungog niini nga mga pulong ug pagkakita kang Euphemia, nangurog, nanghilom ug wala makasulti bisan usa ka pulong, mura'g patay. Unya gikuptan siya sa mga paryente ug silingan sa balo, gipriso pag-ayo sa usa ka kwarto ug nagpabilin aron bantayan ang pultahan. Gitawag sa inahan ug anak nga babaye ang usa ka manunulat, gisaysay nila ang tanan nga nahitabo kanila, nga wala'y gipasagdan sa katingalahang milagro, ug pagkahuman miadto sila sa obispo sa maong siyudad, ang bulahan nga si Eulogius, ug gipresentar kaniya kini nga salaysay; ilang gisumbong usab ang pag-abot sa ilang taliwala sa dautan ug limbongon nga Goth. Pagkahuman mabasa ang maong salaysay, ang obispo dayon gidala ang iyang mga klero ug miadto sa gobernador nga nagmando sa nahadlang nga Griyegong hukbo, ug gisugo nga basahon sa atubangan sa gobernador ang salaysay nga gihatag kaniya sa balo ug sa iyang anak nga babaye—nga naglarawan sa detalyado kining katingalahang milagro sa mga balaan nga martir. Ang gobernador, pagkahuman maminaw pag-ayo sa gibasa, napuno sa kahadlok, namangha sa himsog nga milagro, ug ang tanan nga naa uban kaniya nabalot sa kahadlok. Gidali-dali sa gobernador nga ipatawag sa iyang atubangan ang Goto. Gipatawag usab sa iyang atubangan si Sophia nga balo ug ang iyang anak nga si Euphemia. Pag-usab, gisugo niya nga basahon pag-usab sa tanan ang sinulat nga istorya bahin kanila, kay usa ka dakong grupo sa mga tawo, lalaki ug babaye, ang nagtigom sa patyo sa gobernador. Ug gipangutana niya ang Goto kon tinuod ba ang gisulat. Mitubag ang Goto nga tinuod kini ug walay bakak niini. Unya miingon ang gobernador kaniya:

'Makasasalaon nga mamamatay! Unsaon man nimo nga wala kay kahadlok sa Dios ug sa Iyang Katapusang Paghukom, ug wala ka natandog sa panumpa nga imong gihimo sa lubnganan sa mga balaan nga martir, nga imong gihimong tigpamatuod ug saksi sa imong mga saad? Ngano man nga wala nimo gipasaylo ang batan-ong dalaga nga imong gilimbong sa imong limbong? Dawata karon ang silot nga angay kanimo tungod sa imong mga binuhatan.'

Gisugo sa gobernador nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Ang mahigugmaon sa Diyos nga obispo mapisan nga nangayo sa gobernador nga ayaw patya ang Goto, kondili pasayloa siya ug luwasa ang iyang kinabuhi, aron siya makadayeg sa kadako sa Diyos. Apan mitubag ang gobernador sa obispo:

'Nahadlok ko nga pasayloon ang usa ka tawo nga nakabuhat og ingon ana kadako nga kalapasan, basi mapukaw nako ang kasuko sa mga balaan nga martir, nga gisal-otan niining nagpanumpa sa bakak.'

Ug, sumala sa sugo sa gobernador, giputol ang ulo sa Goth. Busa, nakadawat kining malisud nga tawo sa iyang silot; apan ang Dios gipadayeg sa Iyang mga balaan; ug gikan kanato, mga makasasala, mahimo unta nga kaniya ang himaya, dungog ug pagsimba, karon ug sa walay katapusan. Amen.

Troparion, Tono 5:

O Kristo nga among Dios, nga pinaagi sa mga milagro sa Imong mga balaang martir gihatagan kami og pader nga dili masakop, pinaagi sa ilang mga pag-ampo, laglaga ang mga plano sa mga nasud ug lig-ona ang mga scepter sa mga gingharian, kay Ikaw ra ang Maayo ug Mahigugma sa katawhan.

Kontakion, tono 2:

Nakadawat ka og grasya gikan sa kahitas-an sa kinaadman, ug nagbarug ka isip usa ka ehemplo sa pagdayeg alang sa tanan sa atubangan sa mga pagsulay. Busa imong giluwas ang balaan nga dalaga gikan sa mapait nga kamatayon: kay ikaw gayud ang himaya sa Edessa ug kalipay sa kalibutan.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Elpidias, Marcellus ug Eustochius

Gisaulog sa Nobyembre 15

Sa panahon sa paghari ni Julian nga Apostata, ang bulahan nga si Elpidius usa ka miyembro sa konseho sa estado. Ingon usa ka Kristohanon, gidala siya sa atubangan ni Julian alang sa paglitis, nga nagsugo nga siya pagasul-oban og sinina nga hinimo sa buhok nga gipikas-pikas sa mga pako ug pahiran og mainit nga katang. Gibugbog siya pagkahuman, nga ang mga pako misulod sa lawas sa bulahan. Gidala sa martir ang iyang mga pag-antos uban sa kaisog ug gisalikway ang presyur nga isalikway si Kristo. Gihulog siya sa usa ka kanal ug gibuboan og init nga tubig gikan sa ibabaw, hinungdan nga natabonan ang iyang lawas og mga balatian. Aron mapalala pa ang iyang pag-antos, gisugo sa dautang magmamando nga isagol ang dagta, lye ug uban pang susamang mga substansya, pasigaon kini ug ibubo sa nagbulok nga mga samad sa martir, samtang ang init nga dagta gibubo sa iyang baba. Sa katapusan, si San Elpidio, kauban nila Eustoquio ug Marcelo, gitali sa mga buang nga kabayo aron sila mapikas-pikas. Apan, wala sila'y gisamaran sa mga kabayo. Dayon gipukpok sila og tungkod ug gilabay sa kalayo, diin ilang gisumite ang ilang mga espiritu sa kamot sa Buhing Dios.

Ang ilang balaan nga mga lawas gilubong sa Bukid Carmel[7866] ug nagpabilin didto sulod sa pipila ka panahon. Apan sa usa ka adlaw, si Kristo, kauban ang mga anghel, nagpakita didto taliwala sa mga kilat ug dagundong sa dalugdog, ug gisalubong ang mga balaan nga martir. Niadtong panahona, gipabuhi pag-usab sa Ginoo ang lawas ni San Elpidio ug gipadala siya aron magbuhat og bag-ong mga buhat sa kaisog. Ang balita sa niining mga buhat nakaabot kang Julian. Sa diha nga nahibaloan ni Julian nga wala'y kadaut si Elpidius, iyang gisugo nga ipahaba ang lawas sa balaan nga martir, igapos sa upat ka haligi, bug-at nga bunalon, pilas-pilason sa hait nga lagari, ug pahiran ang mga samad og suka ug asin. Gisugo niya dayon nga ibutang ang iyang lawas sa mainit nga uling ug tabunan kini og mainit nga abo. Sa dihang mapisan niyang naagwantan usab kining mga pag-antos, gisabit siya sa usa ka kahoy, ug gisugdan nila pagpislit ang usa ka mapaso nga taming sa iyang lawas, samtang gisabwag kini og abo. Sa taliwala niining mga pag-antos, nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: pinaagi sa pag-ampo sa santo, ang mga diyos-diyosan nga nagbarog sa duol nangaguba ug nahimong abog. Sa pagkakita niini, ang mga pagano—nga nagkadaghan og unom ka libo—nang-usab ug nagtuo sa Kristohanong pagtuo. Human niini tanan, gilabay si San Elpidio sa nagdilaab nga pugon, diin iyang gisumite ang iyang kalag sa Ginoo, nga iyang gihigugma sukad pagkabatan-on[7867] . Alang sa Dios, katingalahan sa Iyang mga balaan, mao ang dungog ug himaya karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Kumemorasyon ni San Demetrio nga Martir

Gisaulog kada 15 sa Nobyembre

Ang Balaang Martir Demetrio lumad sa baryo sa Dabuda sa Tracia ug nag-antos sa pagkamartir ubos ni Emperador Maximian Galerius ug sa iyang kauban nga maghuhari nga si Maximinus. Gipahibalo si Publius, ang prefect sa Tracia, nga ang santo usa ka Kristohanon, ug, sumala sa sugo sa prefect, ang santo gidakpan. Sa iyang interogasyon, mapangahas nga gipanghimatuud ni Demetrius si Kristo nga Diyos, misulti mahitungod sa Espiritu Santo, ug nagtudlo bahin sa Inkarnasyon ni Hesukristo, ang Iyang kaayo ug gugma alang sa katawhan. Dayon iyang gisaway ang limbong sa pag-idolo nga makaguba sa kalag, nga nagpakita kung giunsa pagkabulag ug pagkabuta sa mga nagpraktis niini. Ang iyang mga pulong nakapasuko pag-ayo sa magmamando, nga nagsugo nga putlon ang iyang ulo[7868] . Mao kini ang pagpanaw sa balaan nga martir, nga nakadawat sa iyang langitnong korona gikan sa Ginoo. Ang bililhon nga mga relikya ni San Demetrio gilubong sa matinud-anon ug mahadlokon sa Dios nga mga tawo, ug kini naghatag og panambal sa tanan nga moadto kanila.

[7866] Ang Bukid Carmel nahimutang sa sentral nga bahin sa Palestina; ang amihanang tumoy niini misulod sa Dagat Mediteranyo, samtang ang habagatang tumoy niini nagdikit sa Kabukiran sa Samaria.

[7867] Ang mga balaang martir nga sila Elpidius, Marcellus, ug Eustochius nag-antos sa pagkamartir sa tunga-tunga sa ika-upat nga siglo.

[7868] Nahitabo kini niadtong tuig 307 AD.

29 Nobyembre

16 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pag-antos ni San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista

Gisaulog niadtong 16 Nobyembre

Si San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista, anak ni Alfeo, nga nailhan usab nga si Levi (Marcos 2:14; Mateo 9:9; Lucas 5:27), nagpuyo sa lungsod sa Capernaum sa Galilea[7869] . Aduna siyay kabtangan ug naglingkod isip manininggil sa buhis[7870] . Gidumtan ug gilikayan siya sa iyang mga kaubang lumolupyo, sama sa pagbuhat nila sa tanan nga pareho kaniya. Apan si Mateo, bisan usa ka makasasala, dili lang nga dili mas daotan pa kaysa kanila, kondili sa tinuod mas labaw pa kaysa mga Pariseo[7871] , nga nagpanghambog sa ilang giingong panagway nga pagkamatarong . Busa gitutokan sa Ginoo kining manininggil sa buhis, nga gisalikway sa tanan. Usa ka adlaw, samtang nagpuyo Siya sa Capernaum, migawas ang Ginoo sa lungsod ug mibiyahe paingon sa dagat, kauban ang mga tawo. Sa baybayon, nakita Niya si Mateo nga naglingkod sa buhisanan[7872] . Ug miingon Siya kaniya:

'Sumunod ka kanako!'

Sa pagpaminaw niining mga pulong sa Ginoo, dili lang sa iyang pisikal nga dalunggan kondili usab sa mata sa iyang kasingkasing, ang manininggil sa buhis dali dayon mibangon gikan sa iyang lingkoranan ug, gibyaan ang tanan, misunod kang Kristo. Wala magduha-duha si Mateo, ni nabigla siya nga ang Dakong Magtutudlo ug Managhimo sa mga Katingalahan nagtawag kaniya, usa ka ginadumtan nga manininggil sa buhis; gipatalingbahan niya ang Iyang mga pulong sa tibuok niyang kasingkasing ug misunod kang Kristo nga walay pangutana. Sa iyang kalipay, nag-andam si Mateo og dakong kombite sa iyang balay. Wala balibara ang Ginoo sa imbitasyon ug misulod sa balay ni Mateo. Daghang grupo sa iyang mga silingan, higala, ug kaila—tanan mga manininggil og buhis ug mga makasasala—nagtigom sa balay ni Mateo, ug naglingkod sila sa lamisa uban ni Jesus ug sa Iyang mga disipulo. Aduna usab didto pipila ka mga eskriba[7873] ug mga Pariseo. Sa dihang ilang nakita nga ang Ginoo wala magsalikway sa mga makasasala ug mga manininggil sa buhis, kondili naglingkod Siya uban kanila sa lamisa, sila misuko ug miingon sa Iyang mga disipulo:

'Ngano man nga siya mokaon ug moinom uban sa mga manininggil sa buhis ug mga makasasala?'

[7869] Ang Capernaum usa ka gamay nga lungsod sa amihanan-kasadpang baybayon sa Danaw sa Gennesaret, o Dagat sa Tiberias, sa Galilea. Karon, ang mga ruinas niining lungsod nailhan nga Tel Gum.

[7870] Ang 'mga manininggil sa buhis' mao ang termino nga gigamit alang sa mga gi-appoint sa mga Romano aron mangolekta og buhis gikan sa mga Hudiyo. Kasagaran sila mokuha og kontrata sa pagkolekta niini nga mga buhis ug gamiton ang tanang posibleng paagi aron makuha ang pinakadako nga ganansya para sa ilang kaugalingon. Ingon nga mga tapulan ug hambog nga ahente sa usa ka pagano nga gahum, giisip sa mga Hudiyo ang mga manininggil sa buhis nga mga traydor ug manlupig sa ilang nasud ug sa Ginoong Dios. Usa ka makasasala, usa ka pagano ug usa ka manininggil sa buhis – para kanila, pareho ra kini nga kahulugan; giisip nga sala ang pakig-istorya kanila, ug hugaw ang pakig-uban kanila, bisan pa adunay mga maayong tawo ug mahadlok sa Dios taliwala kanila.

[7871] Ang mga Pariseo usa sa mga Hudiyong sekta nga mitumaw sa ika-2 ug ika-3 nga siglo BC. Gikuha nila ang ilang ngalan, 'mga Pariseo' (ang 'nabulag'), gikan sa ilang paningkamot nga maila sila pinaagi sa ilang partikular nga kadasig alang sa Balaod.

[7872] Ang buhisanan usa ka lugar diin gikolekta ang buhis ug taripa gikan sa mga karabana nga nagbiyahe sa dalan sa baybayon ug, pinaagi sa dagat, gikan sa mga barko nga nagdala og mga kargamento.

[7873] Sa mga Hudiyo, ang termino nga 'eskriba' nagtumong sa mga tawo nga kasagarang maalamon sa mga butang sa kasulatan, sama sa: ang labing maalamon sa mga Hudiyo, nga nagpatin-aw sa Balaod ug nagpanudlo sa publiko sa Balaod—ang gitawag nga mga rabino ug magtutudlo sa Balaod; mga eksperto sa balaod nga nag-atubang sa pagresolba sa mga panaglalis, mga kaso nga duha-duha, ug mga butang nga nanginahanglan og kahibalo sa balaod ug praktikal nga kasinatian; ug mga manunulat ug notaryo nga nag-alagad sa mga sinagoga ug sa Sanhedrin. Kining mga maalamon nga Hudiyo gipakita sa Bag-ong Tugon isip usa ka lain nga klase, lahi sa mga Pariseo; apan sa samang higayon, kasagaran silang kauban sa mga Pariseo ug nalangkit sa mga punong pari. Kadaghanan kanila napugos sa pipila ka tradisyon ug, tungod kay wala nila masabti ang espiritu sa Balaod, sayop nila kini gihubad ug nahimong mga buta nga magwawad sa katawhan, hipokritong nagsunod sa mga sugo alang lang sa pasundayag, alang sa himaya sa tawo, ug nagbutang og bug-at nga karga sa uban nga wala nila dal-a.

Apan sa dihang nadungog sa Ginoo ang ilang mga pulong, miingon Siya kanila:

'Dili ang himsog ang nanginahanglan og doktor, kondili ang masakiton. Wala ko moanha aron motawag sa mga matarong, kondili sa mga makasasala aron maghinulsol[7874] .'

Sukad niadto, si Mateo, pagbiya sa tanan niyang kabtangan, misunod kang Kristo (Lucas 5:28) ug, isip matinud-anong disipulo Niya, wala na siya mibulag sa Iyang kiliran pag-usab. Dili madugay, gihatagan siya og dungog nga mapaslak sa napulo ug duha ka pinili nga Apostoles (Mateo 10:1–42; Marcos 3:13–19; Lucas 6:13–16). Kauban sa ubang mga disipulo sa Ginoo, misunod si Mateo kaniya sa iyang mga pagbiyahe sa Galilea ug Judea, namati sa iyang mga langitnong pagtulon-an, nakasaksi sa iyang daghang mga milagro, nagpadayon sa pagwali sa mga nawala nga karnero sa panimalay sa Israel, ug nakasaksi sa mga pag-antos sa Manluluwas sa krus, sa Iyang kamatayon nga pag-ayag-sala, ug sa Iyang himayaong Pag-alsa paingon sa langit.

Pagkahuman sa Pag-alsa sa Ginoo ug sa pag-anhi sa Espiritu Santo sa mga Apostoles, si San Mateo sa sinugdan nagpabilin sa Palestina, nagwali sa Ebanghelyo sa Jerusalem ug sa mga palibot niini uban sa ubang mga Apostoles. Apan miabot ang panahon nga kinahanglan nang mobiya ang mga Apostoles sa Jerusalem ug moadto sa lain-laing nasud aron sila madala sa pagtuo kang Kristo. Sa wala pa ang pagbiya sa Apostoles sa Jerusalem, ang mga Kristohanong Hudiyo sa Jerusalem nangayo kaniya nga isulat para kanila ang mga buhat ug pagtulon-an ni Hesukristo. Ang ubang mga Apostoles nga naa sa Jerusalem niadtong panahona misugot usab niini nga hangyo. Ug si San Mateo, aron matuman ang ilang komon nga tinguha, misulat sa Ebanghelyo walo ka tuig human sa Pag-alsa ni Kristo[7875] .

Pagkahuman niyang biyaan ang Jerusalem, nagwali si San Mateo nga Apostol sa Ebanghelyo sa daghang mga nasud. Samtang gipahayag niya si Kristo, nagbiyahe siya sa Macedonia, Syria, Persia, Parthia ug Media, ug nilibot ang tibuok Ethiopia[7876] — nga mao ang nasud nga gihatag kaniya pinaagi sa suerti — ug gipahayag kini sa kahayag sa Ebanghelyo. Sa katapusan, nga giya sa Espiritu Santo, miabot siya sa yuta sa mga kanibal, sa mga tawo nga itom ang panit ug daw mananap; misulod siya sa usa ka siyudad nga ginganlan og Mirmena, ug didto, human niya mabalhin sa Ginoo ang daghang mga kalag, gitudlo niya ang iyang kauban nga si Plato nga obispo kanila ug nagtukod og usa ka gamay nga simbahan; samtang siya mismo misaka sa duol nga bukid ug nagpabilin didto nga nag-ayuno, nag-ampo nga mainit kaayo sa Diyos alang sa pagbag-o sa pagtuo sa maong mga dili motuo. Ug ang Ginoo nagpakita kaniya sa porma sa usa ka gwapong batan-ong lalaki, nga nagkupot og tungkod sa iyang tuo nga kamot, ug gisumiglat siya. Gipalapad Niya ang Iyang tuo nga kamot ug gihatag ang tungkod sa santo, ug gisugo siya nga mouli gikan sa bukid ug ibutang ang tungkod sa ganghaan sa simbahan nga iyang gitukod.

[7874] Lucas 5:27–32. Mat. 9:9–13. Marcos 2:14–17. Busa, gisaway sa Ginoo dinhi ang garbo ug pagkamatarong sa kaugalingon sa mga eskriba ug Pariseo, nga nagpabilin lamang sa gawasnong ritwal sa Balaod ug hugot kaayo sa pagsunod niini sa panagway, giisip ang ilang kaugalingon nga matarong ug wala magkinahanglan og paghinulsol o pagbag-o. Gipakita sa Ginoo kanila nga ang mga panawaran ug halad sa gawas makahuluganon lamang kon kini magsilbi nga pagpadayag sa sulod nga pagbati, kalooy, ug gugma alang sa isigkatawo; kon wala kini, mawala ang ilang kahulugan ug makapukaw lamang sa kasuko sa Dios (Isaias 1:11–18).

[7875] Ang Ebanghelyo gisulat sa Apostol Mateo mga tuig 41 AD. Kini ang pinakamauna sa tanang basahon sa Bag-ong Tugon ug busa nag-una kini sa tanan. Ang Ebanghelyo gisulat sa Hebreo o sa dialekto nga Syro-Chaldean—nga nailhan usab nga Aramaic—nga gigamit niadtong panahona, ug orihinal nga gituyo para sa mga Kristohanong Palestino nga nanag-iya og Hudiyo nga gigikanan. Sumala niini, ang mga sugilanon sa Ebanghelyo ni Mateo gitumong sa pagpakita nga si Jesus mao ang tinuod nga Mesiyas, nga gisaad sa mga patriyarka sa katawhang Hudiyo—usa ka punto nga kinahanglan ipatin-aw pag-ayo sa mga Hudiyo nga misalig kang Cristo, usa ka tawo nga wala mailhi sa iyang kaugalingong mga kababaylan ug gilansang sa krus. Busa, sa Ebanghelyo ni Mateo, mas kanunay kaysa sa ubang Ebanghelyo, ang mga hitabo sa kinabuhi ni Kristo gilakip ug gikumpara sa mga propesiya ug tipo sa Daang Tugon, ug gikan sa tibuok kasaysayan ni Kristo nga Manluluwas, gipili ang mga sugilanon nga labi ka importante ug may kalabutan sa mga Hudiyo. Tungod niini, gisugdan ni Mateo ang iyang Ebanghelyo sa kaliwatan ni Cristo isip anak ni David ug ni Abraham, ug, sa kinatibuk-an, ang iyang Ebanghelyo naghisgot panguna sa Inkarnasyon ug pagkatawo ni Hesukristo, ang anak ni David, ang anak ni Abraham. Kini nga talagsaong kinaiya sa Ebanghelyo ni San Mateo makita usab sa iyang mga ikono, diin siya gipakita nga kauban ang usa ka anghel, nga simbolikong nagrepresentar sa talagsaong mga kinaiya sa iyang Ebanghelyo.

[7876] Ang Macedonia nahimutang sa amihanan sa Gresya, sa amihanan-sidlakan sa rehiyon sa Tesalia. Ang Siria usa ka kasadpang rehiyon sa Asya, nga naglangkob gikan sa Dagat Mediteranyo paingon sa Eufrates. Ang Persia nahimutang sa habagatan nga bahin sa Iranian Plateau, tali sa Suba sa Tigris, ang Gulpo sa Persia ug ang Dagat Caspian. Ang Media mao ang kasadpang bahin sa Iran, habagatan sa Dagat Caspian, nga nag-utlanan sa Asiria ug Dako nga Armenia sa kasadpan, Persia sa habagatan, ug Parthia sa sidlakan. Ang Parthia usa ka dakong nasud sa Asya, sa timog-sidlakan sa Dagat Caspian ug misakop paingon sa sidlakan hangtod sa Dagat Indian. Ang Ethiopia nahimutang sa Aprika, sa habagatan sa Ehipto, sa karon nga Nubia ug Abyssinia.

'Kini nga tungkod,' miingon ang Ginoo, 'pinaagi sa Akong gahum, motubo ngadto sa usa ka taas nga kahoy, ug kana nga kahoy mamunga og daghang bunga, nga molabaw sa tanang ubang bunga sa tanaman sa kadak-on ug ka-amis; ug gikan sa iyang gamot moturok ang usa ka tinubdan sa putli nga tubig. Pagkahuman nila maligo sa tubig sa bukal, mobalik ang kaanyag sa dagway sa mga kanibal, ug bisan kinsa nga matilawan lang kana nga bunga makalimot sa ilang mabangis nga batasan ug mahimong buotan ug malumo nga tawo.

Si Mateo, pagdawat niya sa tungkod gikan sa kamot sa Ginoo, mibaba gikan sa bukid ug misulod sa siyudad aron buhaton ang gisugo kaniya. Ang prinsipe sa maong siyudad, nga ginganlan og Fulvian, adunay asawa ug anak nga lalaki nga gipanag-iya sa mga demonyo. Sa ilang pagkita sa Apostol sa dalan, misinggit sila kaniya sa mabangis ug hulgaong mga tingog:

'Kinsa ang nagpadala kanimo dinhi uban niining tungkod aron magdala og kalaglagan kanamo?'

Gisaway sa Apostol ang mga hugaw nga espiritu ug gipahawa sila; ang mga naayo miyuko sa atubangan sa Apostol ug matinahuron siyang gisunod. Pagkahibalo sa iyang pag-abot, miadto si Obispo Plato aron masugat siya uban sa mga klero, ug si San Mateo, pagkasulod niya sa siyudad ug pagduol sa simbahan, gibuhat niya ang gisugo kaniya: gitamnan niya ang tungkod nga gihatag kaniya sa Ginoo, – ug sa diha-diha dayon, sa atubangan sa tanan, ang tungkod nahimong usa ka dako kaayong kahoy, nga nagpalapad sa iyang mga sanga nga puno sa dahon, ug niini miturok ang matahum nga mga bunga, nga dagko ug tam-is, ug usa ka tinubdan sa tubig ang nibutho gikan sa iyang gamot. Ang tanan nga nakasaksi niini nabigla sa katingala; ang tibuok siyudad mitigum aron makita kini nga milagro, ug ilang natilawan ang bunga sa kahoy ug ilang gisagop ang putli nga tubig. Ug si San Mateo nga Apostol, nga nagtindog sa hataas nga dapit, mitudlo sa pulong sa Dios sa mga tawo nga nagtigum sa ilang kaugalingong pinulongan; ug diha-diha dayon mituo sila tanan sa Ginoo, ug gibunyagan sila sa Apostol sa milagrosong bukal. Ug ang tanang kanibal nga nabunyagan, sumala sa pulong sa Ginoo, migawas sa tubig nga may masidlak nga nawong ug puti nga panit; nadawat nila dili lang ang pisikal kondili usab ang espirituhanong pagkabalaan ug katahum, gisalikway ang daang pagkatawo ug gisul-ob ang bag-ong pagkatawo – si Cristo. Pagkahibalo sa prinsipe sa nahitabo, sa sinugdan nalipay siya sa pagka-ayo sa iyang asawa ug anak, apan unya, tungod kay nadani siya sa yawa, nasuko siya sa Apostol tungod kay ang tibuok katawhan nangdagsang ngadto kaniya, gibyaan ang ilang mga dios, ug nagpasiya siya nga laglagon siya. Apan niadtong gabii mismo, ang Manluluwas nagpakita sa Apostol, gisugo siya nga magpakaisog ug nagsaad nga magpabilin uban kaniya sa umaabot nga mga pag-antos. Sa pag-abot sa kaadlawon, samtang ang Apostol nagdayeg sa Dios sa simbahan uban sa mga magtutuo, ang prinsipe nagpadala og upat ka sundalo aron dakpon siya; apan sa pag-abot nila sa templo sa Ginoo, kalit nga gilukop sila sa kangitngit, ug halos dili na nila makita ang dalan pabalik. Sa dihang gipangutana sila ngano wala nila gidala si Mateo, mitubag sila:

'Nadungog namo siya nga nag-istorya, apan wala namo siya makita o madakop.'

Mas naglagot pa gayud si Fulvio. Nagpadala siya og mas daghan pang armadong sundalo, nga nagsugo kanila nga pugson si Mateo nga dad-on, ug patyon bisan kinsa nga mosupak o mopanalipod kaniya. Apan kining mga sundalo usab mibalik nga walay dala, kay sa pagduol nila sa templo, usa ka langitnong kahayag ang misidlak sa ibabaw sa Apostol, ug ang mga sundalo, tungod kay dili nila siya matan-aw, gikupot sa dakong kahadlok; ilang gilabay ang ilang mga armas, midagan sila pabalik, hapit na mamatay sa kahadlok, ug gisaysay nila sa prinsipe ang nahitabo. Misuko pag-ayo si Fulvio ug mibiyahe uban sa daghang sulugoon , nga gusto niyang dakpon mismo ang Apostol. Apan sa diha nga nakaduol na siya sa Apostol, kalit siyang nabuta ug nangayo og giya. Unya misangpit siya sa Apostol nga pasayloon siya sa iyang sala ug ibalik ang panan-aw sa iyang nabutang mga mata. Ang Apostol, samtang naghimo og tanda sa krus sa atubangan sa mata sa prinsipe, gibalik ang iyang panan-aw. Nabawi sa prinsipe ang iyang panan-aw, apan sa pisikal nga mga mata ra, dili sa mga mata sa iyang kalag; kay ang dautang buot nakapabulag kaniya, ug giisip niya kining dakong milagro dili tungod sa gahum sa Dios, kondili sa salamangka. Gikuptan niya sa kamot ang Apostol ug gidala siya sa iyang palasyo, murag gusto niya siya pasidunggan, samtang sa iyang kasingkasing malimbungon siyang nagplano sa pagsunog sa Apostol sa Ginoo isip usa ka salamangkero. Apan ang Apostol, sa pagkahibalo sa tinago nga lihok sa iyang kasingkasing ug sa iyang malimbungon nga mga tuyo, gisaway ang prinsipe, nga miingon:

'Ikaw nga mapandaya nga manlutos! Kanus-a man nimo buhaton ang imong gipangandoy nga buhaton kanako? Buhata ang gibutang sa imong kasingkasing ni Satanas; kay makita nimo, andam ko nga mag-antos bisan unsa alang sa akong Dios.'

Unya gisugo sa prinsipe ang mga sundalo nga dakpon si San Mateo ug ipahigda siya nga nakatubang sa yuta, ug ipako pag-ayo ang iyang mga kamot ug tiil. Pagkahuman niini, sa sugo sa tigpahirap, ang mga sulugoon mitigom og daghang mga sanga ug uga nga kahoy, nagdala og dagta ug asupre, ug pagkahuman nga ilang gibutang kini tanan ibabaw ni San Mateo, ilang gisiga kini. Apan sa dihang misiga ang kalayo sa dakong dila ug nagtuo ang tanan nga nasunog na patay ang Apostol ni Kristo, kalit lang nga nangabugnaw ang kalayo ug nangamang ang mga dila niini, ug nakit-an nga buhi si San Mateo, wala'y samad ug nagdayeg sa Dios. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang tibuok katawhan sa ingon ka dako nga milagro ug nagdayeg sila sa Dios pinaagi sa Apostol. Apan si Fulvian labi pang nasuko. Tungod kay dili niya gustong ilhon nga gahum sa Dios ang nakapabilin nga buhi ug walay samad sa kalayo ang magtutudlo ni Cristo, naghimo siya og walay basehan nga pasangil batok sa matarong nga tawo, ug gitawag siya nga salamangkero.

'Pinaagi sa salamangka,' ingon niya, 'gipalong ni Mateo ang kalayo ug nagpabilin siyang buhi sa sulod niini.'

Gisugo niya dayon nga magdala pa ug dugang kahoy-panggatong, mga sanga, ug mga lapok-lapok, ug pagkahuman gipundok kini sa ibabaw ni Mateo, gisugo niya nga kini pasigaon ug patagonan sa dagta gikan sa ibabaw; Dugang pa, gisugo niya nga dad-on ang napulo'g duha niyang bulawanong diyos-diyosan ug, pagpalibot niya kanila sa kalayo, nangayo siya og tabang kanila, aron pinaagi sa ilang gahum dili makalingkawas si Mateo sa kalayo ug mahimong abo. Ang Apostol, bisan pa niana, nag-ampo sa Ginoo sa mga kasundalohan taliwala sa kalayo, aron Iyang ipakita ang Iyang dili mapildi nga gahum, ipadayag ang pagkawalay-gahum sa mga pagano nga diyos, ug pakaulawan ang mga nagbutang sa ilang paglaum kanila.

Ug kalit lang, usa ka nagdilaab nga kalayo, kauban ang makalilisang nga dalugdog, misulong paingon sa mga bulawanong diyos-diyosan, ug natunaw sila sa kalayo sama sa kandila; labaw pa, daghan sa mga dili motuo nga nagbarog sa palibot nasunog usab; ug gikan sa natunaw nga mga diyos-diyosan misidlak ang kalayo, nga porma sa usa ka bitin, ug midagan paingon kang Fulvian, nga naghulga kaniya, nga dili siya makalingkawas o makatakas sa katalagman hangtud nga misinggit siya uban sa mapainubsanon nga hangyo ngadto sa Apostol alang sa kaluwasan gikan sa kadaut. Gisugo sa Apostol nga mohunong ang kalayo, ug sa kalit dayon nanghupas ang siga ug nawala ang hulagway sa nagdilaab nga bitin. Gusto ni Fulvian nga luwason ang santo gikan sa kalayo uban sa dungog, apan siya, paghuman sa pag-ampo, gisumite ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios[7877] . Gisugo dayon sa prinsipe nga dad-on ang usa ka bulawanong andog, diin iyang gibutang ang bililhon nga lawas sa Apostol, nga wala'y samad gikan sa kalayo; ug pagkahuman siya gisul-oban og bililhon nga bisti, iyang gipataas kuyog sa iyang mga maharlika ug gidala sa iyang palasyo. Apan wala pa siya'y hingpit nga pagtuo, busa gisugo niya nga buhaton ang usa ka puthaw nga kabaong, iselyohan pag-ayo sa tanang kilid gamit ang lata, ug itambog sa dagat; ug miingon siya sa iyang mga maharlika:

'Kung Siya nga nagpanalipod kang Mateo nga wala'y samad gikan sa kalayo mopanalipod usab kaniya gikan sa pagkalunod sa tubig, nan Siya gayud ang Usa ka Dios, ug mosimba kita kaniya, biyaan nato ang tanan natong dios-diosan, nga wala makaluwas sa ilang kaugalingon gikan sa pagkalaglag sa kalayo.'

Pagkahuman nga gilabay sa dagat ang puthaw nga arka nga naglangkob sa balaan nga mga relikya, ang santo nagpakita kang Obispo Plato sa gabii, nga miingon:

'Ugma, adto sa baybayon sa sidlakan sa palasyo sa prinsipe ug kuhaa didto ang akong mga relikya, nga nahugasan sa baybayon.'

Sa sunod buntag, ang obispo, kauban ang daghang mga magtutuo, mibyahe paingon sa gipahibaloan nga lugar ug nakit-an ang puthaw nga kabaong nga naglangkob sa mga relikya ni San Mateo nga Apostol, sama sa gisulti kaniya sa iyang panan-awon.

Pagkadungog niini, miadto ang prinsipe uban sa iyang mga maharlika ug, kinsa karon hingpit nang nagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, misinggit sa kusog nga Siya mao ang Usa ka Tinuoray nga Dios, Kinsa nagpanalipod sa Iyang sulugoon nga si Mateo nga wala'y kadaut – sa kinabuhi, taliwala sa kalayo, ug pagkahuman sa kamatayon, sa tubig. Ug, sa pagyuko niya sa atubangan sa reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa Apostol, nangayo siya sa balaan og pasaylo sa iyang mga sala nga nabuhat sa iyang atubangan ug nagpahayag sa tibuok kasingkasing nga tinguha nga mabunyagan. Si Obispo Plato, sa pagkakita sa pagtuo ug kadasig ni Fulvian,

[7877] Sumala sa tradisyon, ang kamatayon ni San Mateo nga Apostol ug Ebanghelista nahitabo mga tuig 60 AD.

nagtudlo kaniya ug, pagkahuman kaniya matudloan sa mga kamatuoran sa balaang pagtuo, gibunyagan siya. Ug sa dihang gibutang niya ang iyang kamot sa iyang ulo ug hapit na siya ngalanon, usa ka tingog ang nadungog gikan sa kahitas-an, nga nagaingon:

'Ayaw siya pagtawag og Fulvian, kondili Mateo.'

Sa ingon nga nakadawat siya sa ngalan sa Apostol sa iyang pagbunyag, naningkamot ang prinsipe nga sundon ang kinabuhi sa Apostol: dali ra niyang gihatag ang iyang gahum sa pagka-prinsipe sa lain, hingpit niyang gisalikway ang mga kahimayaan sa kalibutan, nagpahinungod sa pag-ampo sa Simbahan sa Dios, ug giordinahan siya ni Obispo Plato nga presbiter. Ug sa dihang namatay ang obispo pagkahuman sa tulo ka tuig, si San Mateo nga Apostol nagpakita sa usa ka panan-aw kang Presbiter Mateo, nga gisaligan sa prinsipeng awtoridad, ug gihangyo siya nga modumala sa katungdanan sa obispo pagkahuman sa bulahan nga si Plato. Pagdawat niya sa pagka-obispo, si Mateo naningkamot pag-ayo sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Cristo ug, pagpaliko niya sa daghan gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan, gidala sila ngadto sa Dios; ug unya siya mismo mibiyahe paingon Kaniya, human sa taas nga kinabuhi nga gipahinungod sa Dios, ug, nagtindog sa atubangan sa trono sa Dios kauban ni San Mateo nga Ebanghelista, naga-ampo siya sa Ginoo alang kanato, aron kita usab mahimong mga manununod sa walay katapusang gingharian sa Dios. Amen.

Troparion, Tono 3:

Uban sa kadasig, gibyaan nimo ang buhatan sa buhis aron mosunod kang Kristo nga Ginoo, nga mipakita sa yuta isip usa ka tawo alang kanato; nahimo kang pinili nga Apostol ug gamhanang magbalita sa Ebanghelyo ngadto sa tibuok kalibutan: busa gisaulog nato ang imong balaan nga handumanan, Mateo, ikaw nga gipamulong sa Dios. Pag-ampo sa Maloloy-on nga Dios aron Iya nga ikahatag ang kapasaylo sa mga sala sa atong mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Gibungkag nimo ang yugo sa pagka-ulipon, gidawat nimo ang yugo sa pagkamatarung, ug nagpakita ka nga labing maalamon nga magpapatigayon, nga nagdala og bahandi—mao ang kinaadman gikan sa kahitas-an: busa gipangwali nimo ang pulong sa kamatuoran, ug gipasig-uli nimo ang espiritu sa mga masubo, samtang gisulat nimo ang takna sa paghukom.

30 Nobyembre

17 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Gregorio nga Magbubuhat sa mga Katingalahan, Obispo sa Neocaesarea

Gisaulog niadtong 17 Nobyembre

Si Santo Gregorio lumad sa himayaon ug dakong siyudad sa Neocaesarea[7878] , nga natawo sa mga ginikanang pagano. Nawala niya kini sa iyang pagkabatan-on. Sa iyang pagdedikar sa pagtuon sa Helenikong kinaadman[7879] , nasugdan niya pagsabot ang labing hingpit nga kinaadman, nga mao ang kahibalo sa Usa ka

[7878] Ang Neocaesarea – karon Niksar – nga bantog sa iyang katahum, mao ang medyo ulahing natukod nga kapital sa Pontus Polemoniacus, sa amihanan sa Asia Minor sa Suba sa Lycus; kini labi nga ilado tungod sa ekumenikal nga konseho nga gihimo didto (niadtong 315 AD), nga nahitabo pagkahuman sa kamatayon ni San Gregorio.

[7879] Ang 'Hellenic wisdom' dinhi nagtumong, siyempre, sa pagano nga kahibalo ug pagano nga edukasyon. Ang amahan ni San Gregorio sa Neocaesarea usa ka pagano ug gipadako ang iyang anak sa pagano nga pagtuo. Giplano sa iyang amahan nga mahimong abogado siya; busa, si San Gregorio (nga ang sekular nga ngalan mao si Theodore) nitun-an pag-ayo ang balaod, kauban ang Latin—ang pinulongan sa

Tinuod nga Dios: gikan sa Iyang mga binuhat iyang nailhan ang Magbubuhat ug naningkamot siya nga malipay Kaniya pinaagi sa usa ka kinabuhi nga walay dautang tuyo ug gimarkahan sa pagkamakabubut-on. Sa dihang nakaila siya sa balaan nga pagtulon-an sa Ebanghelyo, dali siyang nahimong sumusunod niini ug, pagkahuman siya nabunyagan, naningkamot nga mabuhi subay sa mga sugo ni Kristo, sa pagkabalaan ug pagkawalay kahakog, gisalikway ang tanang kalibutanong kahaw-ang, bahandi, garbo, himaya ug panandaliang kalipay. Sa pagsalikway sa kalipay sa unod, Nagpuyo si Gregorio og kinabuhi nga puno sa dakong pagpugong sa kaugalingon, gipamatay niya ang iyang kaugalingong kabubut-on, ug gipanalipdan niya ang pagkabirhen nga putli kaayo nga sa tibuok niyang kinabuhi, gikan sa sabakan sa iyang inahan hangtod sa iyang bulahan nga pagpanaw, wala siya makahibalo og bisan unsang makasasala nga laman ug gipanalipdan niya ang iyang kaugalingon gikan sa kahugawan, aron makapahimuot siya sa Kadtong Putli ug Walay Sala, nga natawo gikan sa Walay Sala nga Birhen, Si Kristo nga Dios. Tungod kay iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon kaniya sukad pagkabatan-on, pinaagi sa Iyang tabang misaka siya gikan sa kusog ngadto sa kusog, gikan sa pagkamaayo ngadto sa pagkamaayo, ug naglakaw sa dalan sa kinabuhi nga walay sala: busa, gihigugma siya sa Dios ug sa mga maayong tawo, samtang gikaligut-an siya sa mga dautan.

Sa dihang batan-on pa siya ug nagtuon og pilosopiya ug medisina sa Alexandria uban sa daghang batan-ong lalaki nga nanag-awas gikan sa tanang kanto sa kalibutan[7880] , ang iyang putli ug walay sala nga kinabuhi nakapukaw sa kasuko sa iyang mga kaubanan. Tungod kay sila walay pagpugong ug napailalom sa ilang mga tinguha, nagpuyo sila sa kahugaw, kanunay nga moadto sa mga balay sa mga puta, sama sa kostumbre sa mga pagano nga batan-on; apan si San Gregorio, isip usa ka Kristohanong batan-on, gilikayan niya kini nga makaguba nga dalan, gilikayan ang kahugaw ug gikaligtaan ang paglapas sa balaod; sama sa liryo taliwala sa mga tinik[7881] , busa taliwala sa mga hugaw misidlak siya sa iyang pagkabalaan. Daghan ang nakahibalo sa iyang putli ug walay sala nga kinabuhi, ug tungod niini daghang bantugang pilosopo ug lungsuranon ang nagpasidungog kaniya ug nagdayeg kaniya; apan ang iyang mga kaedad, nga dili makasalo sa pagtan-aw sa usa ka batan-ong lalaki nga sa iyang pagpugong sa kaugalingon ug pagkabalaan milabaw dili lamang sa ubang mga batan-on kondili bisan sa mga tigulang, naghimo og plano nga magpakalat og bakak nga tsismis sa mga tawo, nga daw siya usab nagkinabuhi nga sama sa uban nga hugaw, ug pinaagi niini, hugawan ang maayong dungog nga matarong niyang gipanag-iya sa katawhan. Gisugo nila ang usa ka puta nga mosilot ug magpakalat og malisyosong mga hungihong bahin sa inosente ug putli nga batan-on. Usa ka adlaw, samtang ang santo nag-istorya sa atubangan sa tanan uban sa mga bantugang pilosopo ug mga nangunang magtutudlo, ang puta—gipukaw sa mga kauban sa santo—miduol kaniya, walay-uba nga nangayo sa bayad alang sa usa ka makasasala nga pakighilawas nga iyang giangkon nga iyang gihimo uban kaniya. Nakadungog niini ang tanan ug nabigla; ang uban nadani, nagtuo nga tinuod kini, samtang ang uban, nga nakahibalo sa pagkabalaan ug pagkawalay sala ni Gregorio, wala motuo sa mga pulong sa walay hiya nga puta ug gipahawa siya. Apan siya misinggit pag-ayo, gipugos ang santo nga mobayad sa buhat sa pakighilawas nga iyang giingong nabuhat. Oh, unsa kaulaw nga nabati ni San Gregorio sa dihang nadungog niya ang ingon ana ka walay hiya ug dili matarong nga mga pasangil gikan sa usa ka babaye nga klaro kaayo nga makasasala, sa atubangan sa daghang dungog nga mga tawo! Murag usa ka dalagang putli, nagpula ang iyang nawong; apan, tungod kay buotan ug mapainubsanon siya, wala siya mosulti og bisan unsang masakit sa salamangkang, wala magpakita og bisan gamayng timailhan sa kasuko, wala mosulay sa pagpangatarungan sa

---

balaod niadtong panahona—ug sa katapusan nagpasiya nga moadto sa Roma aron mas mailhan pa gayud ang balaod sa Romano. Apan ang Balaang Pag-atiman adunay lain nga plano alang sa iyang kinabuhi: siya unta mosunod sa iyang igsoon nga babaye paingon sa Caesarea, kauban ang iyang igsoon nga lalaki; gikan didto, siya dayon miadto sa Berytus aron magtuon sa balaod, ug gikan didto mibyahe siya paingon sa Alexandria, nga ilado niadtong panahona tungod sa kahibalo.

[7880] Ang Alexandria – ang bantog nga kapital sa Ehipto – nailhan niadtong panahona tungod sa kalapad ug mauswagon nga kahibalo. Ang pilosopiya ug medisina labi ka mauswagon niadtong panahona. Kauban sa pagano nga kahibalo, miburob usab ang Kristohanong teolohikal nga kahibalo. Ang bantog nga Eskwelahan sa Alexandria, nga naglakip sa daghang labing iladong iskolar sa maong siglo, nakadani og daghang estudyante sa mga pasilyo niini, dili lamang gikan sa mga Kristohanon kondili usab sa mga pagano.

[7881] Ang crin – ang puti nga liryo – usa ka matahum nga bulak sa pamilya sa liryo. Ang Ginoo mismo nagdayeg sa katahum sa liryo ug gibutang kini sa ibabaw sa tanang marangyang bisti ni Solomon (Mat. 6:28–29; Lucas 12:27). Busa, sa Balaang Kasulatan, ang liryo kanunay nga nagsilbi nga simbolo sa hataas nga moral nga mga hiyas; sumala niini, dinhi usab, ang matinahuron nga kinabuhi sa batan-ong Gregorio gipahisama sa usa ka matahum nga liryo nga nagtubo taliwala sa mga tinik, nga sa Kasulatan nagsilbi nga simbolo sa pagkadautan ug sala.

iyang kaugalingon o pagtawag og mga saksi aron pamatud-an ang iyang pagka-inosente, kondili mapainubsanon siyang miingon sa usa sa iyang mga higala:

'Ihatag dayon kaniya ang bayad nga iyang gipangayo, aron molakaw na siya ug dili na kita pasamotan.'

Gidugangan dayon siya sa amigo og kuwarta nga iyang gipangayo, aron malikayan ang kaulaw ni inosenteng Gregory. Apan ang Dios, ang matinud-anong Saksi sa langit, gipadayag kini nga bakak sa mosunod nga paagi. Gitugotan Niya ang usa ka hugaw nga espiritu nga mosulod sa walay hiya ug mapaluyong puta, ug sa dihang gidawat niya sa iyang mga kamot ang dili matarong nga suhol, dayon siya nakasinati og makalilisang nga silot: kay gisulong siya sa demonyo ug gisugdan ang pagpanakit kaniya sa atubangan sa tanan. Ang puta nahulog sa yuta, misinggit sa makalilisang nga tingog, nangurog sa tibuok lawas, nagngilngil sa ngipon ug nahugno, nagbula ang baba, nga ang tanan nga naa didto napuno sa dakong kahadlok ug kahilakbot sa pagtan-aw sa ingon ka dali ug mabangis nga silot alang sa inosenteng batan-on. Ug wala mihunong ang demonyo sa pagpanakit kaniya hangtod nga ang santo nag-ampo nga mainit ngadto sa Diyos alang kaniya ug pinaagi niini gipahawa ang demonyo gikan kaniya. Kini ang nagsugod sa mga milagro sa batan-ong si Gregorio, nga ang iyang mga kaayo gikatingalahan bisan sa mga tigulang.

Si Gregorio adunay usa ka maampingon ug birtuoso nga higala nga ginganlan og Firmian, nga lumad sa Cappadocia. Sa dihang iyang gisugilon kaniya ang iyang pinalanggang tinguha—nga biyaan ang tanan ug mosilbi sa usa ra ka Dios—nadiskubre ni Gregorio nga si Firmian adunay parehas nga tinguha ug gusto mosunod sa parehas nga dalan. Pinaagi sa ilang panagkasabot, gibali nila ang ilang mga likod sa pilosopiyang sekular sa , gibyaan ang mga paganong eskwelahan, ug nagsugod sa pagtuon sa Kristohanong kinaadman ug sa mga misteryo sa Balaang Kasulatan. Niadtong panahona, ang iladong si Origen sa[7882] gipasidunggan sa mga magtutudlo sa Simbahan ni Cristo. Pag-adto niya kaniya kauban ang iyang higala nga si Firmian, si San Gregorio misugod sa pagtuon ilawom kaniya ug, pagkahuman sa taas nga panahon uban kaniya, mibalik sa iyang yutang natawhan, ang Neocaesarea. Ang mga lungsoranon sa Neocaesarea ug ang tanan nga nakaila kaniya, sa pagkakita sa iyang dakong kinaadman, nangandoy nga siya hatagan og dakong dungog taliwala sa iyang mga ka-lungsoranon ug mopuli sa katungdanan isip huwes ug gobernador sa siyudad. Apan si Gregorio, nga naglikay sa garbo, sa walay sulod nga himaya sa tawo ug sa daghang bitag nga gigamit sa kaaway aron masangit ang kalibutan, mibiya sa iyang natawhan nga siyudad ug, nipuyo sa kamingawan, nagpuyo sa lalom nga pag-inusara, gipahinungod lamang sa Dios – bahin sa mga katingalahan ug mga buhat sa paningkamot nga iyang gihimo, ang Dios ra gayud ang nakahibalo, nga *'nagmugna* sa atong *kasingkasing'* ug *'nagsusi sa tanang agianan* nato' (Salmo 32:15).

Samtang nagpuyo si San Gregorio sa kamingawan ug nagpahinungod sa paghunahuna sa Dios, nadungog siya ni Blaheng Teodemos, Obispo sa Amasya sa Kapadokya, ug gusto siyang kuhaon gikan sa kamingawan aron

---

[7882] Si Origen – ang labing iladong Kristohanong magtutudlo sa Simbahan sa Alexandria (namatay niadtong 254) – usa ka katingalahan sa iyang kapanahonan tungod sa kalapad sa iyang intelihensiya ug kalawom sa iyang kahibalo – niadtong panahona usa siya ka bantugang katekista sa Eskwelahan sa Katekesis sa Alexandria. Gitudloan niya ang daghang bantugang mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan, nga ang uban kanila nagpasalamat kaniya sa ilang pagbag-o gikan sa pagano ngadto sa Kristohanong pagtuo; usa ka pagtuo nga iyang gipaningkamotan nga ipahiuyon ang kahibalo ug pilosopiya. Labing angay timan-an mao ang iyang mga buhat sa pagtuon sa Balaang Kasulatan, ang paghubad niini ug, labaw sa tanan, ang pagpanumbalik ug paghinlo sa tinuod nga teksto niini, ingon man ang iyang mga sinulat nga nagtumong sa pagpanalipod sa Kristiyanismo batok sa mga heretiko ug sa mga kaaway sa pagtuo. Sa kinatibuk-an, daghan kaayo ang iyang nahimo dili lamang para sa iyang panahon kondili usab para sa mga sunod nga henerasyon, ug ang tanang dagkong magtutudlo sa Simbahan sa ika-4 nga siglo naghatag kang Origen sa labing hataas nga pagtamod ug daghan kaayo ang ilang gigamit sa iyang mga sinulat. Nadani ni Origen ang daghang mga tigpaminaw sa iyang katolikong eskwelahan, diin apil ang daghang kabatan-ong pagano nga masigasig nga nangita sa labing hataas nga edukasyon. Didto, sa Alexandria, unang nakaila si San Gregorio kaniya ug nahimong iyang matinud-anong tinun-an. Si Origen, sa kaugalingong mga pulong ni Gregorio, mao ang unang nagdala kaniya sa pagpangita sa nagkabulag-bulag nga mga liso sa kamatuoran sulod sa mga sistema sa mga pilosopo ug nagpukaw kaniya og gugma sa kamatuoran; dayon gisugdan niya ang pagpatin-aw sa mga basihanan sa Kristohanong pagtuo ug sa paghubad sa Balaang Kasulatan. Pagkahuman sa walo ka tuig uban ni Origen, gidawat ni Gregorio ang Balaang Bunyag gikan kaniya ug, pagkahuman sa iyang publikong pagpasalamat sa iyang magtutudlo, mibalik siya sa iyang yutang natawhan, nga masubo sa ilang pagbulag. 'Nagtuo ko,' mao kini ang gisulat ni Gregorio bahin sa iyang magtutudlo, 'nga misulti siya ingon niini tungod lamang sa inspirasyon sa Espiritu sa Dios: aron mahimong usa ka propeta ug magpatin-aw sa usa ka propeta, kinahanglan ang Iyang gahum. Ug walay bisan kinsa ang makasabot sa usa ka propeta gawas kon ang Espiritu sa Dios mismo ang magahatag og pagsabot sa Iyang mga pulong. Kining tawo nakadawat gikan sa Dios sa labing dakong gasa – nga mahimong maghuhubad sa pulong sa Dios ngadto sa mga tawo, aron masabtan ang pulong sa Dios sama sa gigamit niini sa Dios mismo, ug ipatin-aw kini sa mga tawo sa paagi nga ilang masabtan."

mag-alagad sa Simbahan ni Cristo, nga nagtudlo kaniya isip usa ka balaan nga tawo ug magtutudlo: kay iyang nakita sa kaniya ang grasya sa Dios ug nga siya mahimong usa ka dakong haligi sa Simbahan ug usa ka panalipod sa pagtuo. Si Santo Gregorio usab adunay gasa sa pagtan-aw sa unahan, ug sa dihang nahibaloan niya nga gusto sa obispo nga kuhaon siya gikan sa kamingawan aron mag-alagad sa Simbahan, mitago siya kaniya, kay gihunahuna niya nga dili siya angay sa ingon nga ranggo, ug naglibot-libot siya sa lain-laing dapit sa kamingawan aron dili siya makaplagan. Gipangita siya pag-ayo ni Banal nga Teodemos ug gihangyo siya nga moanha kaniya gikan sa kamingawan; apan, tungod kay wala niya mapabulag ang eremita gikan sa iyang kamingawan ug madala siya sa Amasya alang sa ordinasyon, gibuhat niya ang usa ka butang nga katingalahan ug dili kasagaran. Gipalihok sa Espiritu sa Dios ug gipalihok sa kadasig alang sa Balaang Simbahan, wala siya mapugngan sa kamatuoran nga wala moanha kaniya si Gregorio, ni sa halapad nga gilay-on tali nila – tulo ka adlaw nga biyahe gikan sa siyudad sa Amasya paingon sa disyerto diin nagpuyo si Gregorio; Dili mapugngan si Obispo Fedim sa gilay-on tali nila ug gikonsagra niya si Gregorio, nga layo kaniya, isip Obispo sa Simbahan sa Neocaesarea. Sa pagtutok niya sa Diyos, miingon siya:

'Ginoo nga Makagahum sa Tanan ug Maalamon, tan-awa kami ni Gregory karon nga takna, ug himoa nga epektibo kining pagkonsagrasyon pinaagi sa Imong grasya.'

Gipamatud-an kini ni Santo Gregorio sa Nyssa sa iyang salaysay sa kinabuhi sa maong santo[7883] ; ang kumpirmasyon niini makita usab sa kanon sa Menaion, nga nagasaysay niini ingon niini: 'O intercesor sa Dios, napuno sa kadasig, gipahiran ka og lana ni Fedim, O Gregorio, nga wala magpakonsulta sa imong amahan, nga gibase ang iyang debotong pagsalig sa Dios nga nakahibalo sa tanang butang, ug nagsalig sa imong dungganong kinabuhi, O Gregorio nga nagasulti sa Dios[7884] .

Busa gihatagan sa bulahan nga si Fedim si Gregorio og talagsaong ordinasyon, ug si Santo Gregorio, bisan pa sa iyang pagduha-duha, mituman ug midawat sa pagka-puno sa Simbahan: kay giunsa man niya pagsupak sa kabubut-on sa Ginoo? Apan una sa tanan, mihangyo siya sa pag-ampo, nangayo og tabang gikan sa langit alang sa ingon nga buluhaton.

Niadtong panahona, ang erehya ni Sabellius ug ni Paul sa Samosata nagsugod na sa paglapta[7885] . Nalibog si San Gregorio niini ug nag-ampo siya nga matinud-anon kang Dios ug sa Inahan sa Dios aron ipadayag kaniya ang tinuod nga pagtuo. Usa ka gabii, samtang nag-ampo siya nga may dakong kadasig bahin niini, mipakita kaniya ang Labaw nga Balaan nga Birhen Maria, nga nagdan-ag sama sa adlaw, kauban si Juan nga Teologo, nga nagsul-ob og bisti sa obispo. Gitutokan niya si San Gregorio sa iyang kamot, ug gisugo sa Labing Balaan si San Juan nga Teologo nga tudloan siya kon unsaon pagtuo sa misteryo sa Balaang Trinidad. Ug pinaagi sa sugo sa Inahan sa Dios, si Santo Gregorio gitudloan ni Santo Juan nga Teologo, sa mubo nga panahon, sa dagkong Misteryo sa Dios, ug nakuha gikan sa dili mahurot nga kalawoman sa kinaadman ang banal nga kahibalo. Ang mga pulong sa pagpadayag nga gisulti ni Santo Juan nga Teologo mao ang mosunod:

– Usa ka Dios, ang Amahan sa Buhing Pulong, sa Hipostatiko nga Kaalam, sa Gahum ug Hulagway sa Walay Katapusan, ang Hingpit nga Ginikanan sa Hingpit, ang Amahan sa Bugtong Anak. Usa ka Ginoo, ang Usa nga gikan sa Usa, Dios gikan sa Dios, Hulagway ug Representasyon sa Pagka-Diosnon, ang aktibong Pulong, ang

---

[7883] Ang mga Buhat ni San Gregorio sa Nyssa, hubad sa Ruso, bol. VIII, p. 143. – Bisan pa, Si San Gregorio nga Tagahimo sa mga Katingalahan midawat sa labing hataas nga awtoridad sa simbahan, sumala sa pagpamatuod ni San Gregorio sa Nyssa mismo, pagkahuman nga nahuman na ang tanang gitudlo nga balaang ritwal kaniya ug pagkahuman nga nangayo siya kang San Teodimo, nga mao ang mipili kaniya sa katungdanan sa obispo, og mubo nga panahon aron makab-ot ang tukmang pagsabot sa misteryo sa pagtuo.

[7884] Ang Serbisyo ni San Gregorio, Canon, Ode 5, Troparion 2.

[7885] Sabelian ug si Pablo sa Samosata nagtudlo sa sayop bahin sa misteryo sa Labing Balaan nga Trinidad. Ang una miangkon nga ang Dios usa ra ka Persona: isip Amahan, Siya anaa sa langit; isip Anak, Siya anaa sa yuta; ug isip Espiritu Santo, Siya anaa sa binuhat. Sumala sa pagtulon-an ni Sabellius, kini mga pamilyar lang nga porma diin nagpakita ang Dios sa mga tawo: sa Daan nga Tugon, isip Maghatag sa Balaod, Siya nagpakita isip Amahan; sa Bag-ong Tugon, isip Manluluwas, Siya nagpakita isip Anak ug nagpadayon sa pagpakita isip Espiritu nga nagasantos kanila. Si Pablo sa Samosata (sumala sa iyang lugar nga natawhan), Obispo sa Antioquia, sayop nga nagtudlo nga ang Anak ug ang Espiritu Santo anaa sa sulod sa Dios Amahan, sama sa hunahuna ug kusog (rason ug espiritu) nga anaa sa sulod sa tawo. Tungod kay giila niya si Kristo nga usa lang ka tawo nga napuno sa Espiritu Santo ug sa langitnong kinaadman, gidili ni Pablo ang Simbahan sa Antioquia sa pag-awit og mga himno sa pagpasidungog kang Jesu-Kristo isip Dios, ug sa pagbunyag sa Iyang Ngalan. Ang mga sumusunod niining heresiya gitawag nga Patripassians, kay, tungod kay wala nila gilain ang mga Persona sa Pagkadiyosnon, ilang giatubang ang Inkarnasyon ug ang Pag-antos kang Dios Amahan.

Kaalam nga naglangkob sa komposisyon sa tanan nga naglungtad, ug ang malalang Gahum sa tanang binuhat, Ang Tinuod nga Anak sa Tinuod nga Amahan, ang Dili Makita, Dili Madunot, Imortal ug Kanunay nga Anaa nga Anak sa Dili Makita, Dili Madunot ug Kanunay nga Anaa nga Amahan. Ug ang Usa ka Balaang Espiritu, Nga ang pagkaanaa Niya gikan sa Amahan ug gipadayag sa katawhan pinaagi sa Anak, ang Perpektong Hulagway sa Perpektong Anak, Kinabuhi, Hinungdan sa tanan nga buhi, ang Balaang Tinubdan, ang Balaan nga nagahatag sa pagkabalaan, Kinsa ang Dios Amahan nagpadayag sa Iyang kaugalingon, Nga labaw sa tanan ug anaa sa tanan, ug ang Dios Anak, Nga nag-agi sa tanang butang, ang hingpit nga Trinidad, sa himaya, sa kahangturan ug sa gingharian, dili mabahin ug dili mapabulag. Busa, sa Trinidad walay bisan unsa nga gimugna, o sumasakop, o gisulod, ingon nga wala pa kini naglungtad kaniadto apan nahimong anaa pagkahuman. Busa, ang Anak wala'y kulang sa atubangan sa Amahan, ug ang Espiritu Santo wala usab'y kulang sa atubangan sa Anak; apan ang maong Trinidad kanunay nga walay kausaban ug dili mausab.

Pagkahuman niining panan-awon, gisulat ni San Gregorio sa iyang kaugalingong kamot ang mga pulong nga gisulti kaniya ni San Juan nga Teologo, ug kini niyang sinulat gitipigan sa Simbahan sa Neocaesarea sulod sa daghang katuigan[7886] .

Pagkahuman niini, mibiyahe si San Gregorio paingon sa Neocaesarea. Niadtong panahona, ang tibuok Neocaesarea nalunod sa kangitngit sa idolatriya; daghan kaayong mga dios-diosan ug paganong templo sa maong siyudad. Adlaw-adlaw, daghang halad ang gihalad sa mga diyos-diyosan, nga ang hangin napuno sa baho nga nagagikan sa mga hayop nga gipatay ug gisunog isip halad, ug 17 ra ka mga magtutuo sa ingon ka daghang siyudad.

Samtang nagbiyahe paingon sa Neocaesarea si Santo Gregorio, kinahanglan niyang moagi sa usa ka paganong templo sa dalan. Gabii na ug nagkadool ang kusog nga ulan; tungod sa panginahanglan, misulod ang santo ug ang iyang mga kauban sa maong paganong templo ug didto na sila nagpabilin sa gabii. Daghan kaayong mga diyos-diyosan ang naa sa maong templo; ang mga demonyo nagpuyo niini, nagpakita sa ilang mga pari ug nakig-istorya kanila. Pagkahuman sa gabii didto, gihimo ni San Gregorio ang iyang naandan nga mga himno ug pag-ampo sa tungang gabii ug sa buntag, ug gihimo niya ang tanda sa krus sa hangin, nga nadisturbo sa mga halad sa demonyo. Nahadlok sa tanda sa krus ug sa balaang pag-ampo ni Gregorio, mibiya ang mga demonyo sa ilang templo ug mga diyos-diyosan, ug nawala sila. Sa buntag, mibiyahe si San Gregorio uban sa iyang mga higala, samtang ang pagano nga pari misulod sa templo sumala sa iyang batasan, nga nagtuyo sa paghalad og sakripisyo sa mga demonyo, apan wala siyay nakitang demonyo didto, kay nilayas na sila. Wala magpakita kaniya ang mga demonyo bisan pa sa iyang paghalad og sakripisyo kanila – sama sa ilang kanunayng buhaton kaniadto – ug nabulabog ang pari ngano nga gibyaan sa iyang mga diyos ang ilang templo. Nag-ampo siya pag-ayo kanila nga mobalik sa ilang dapit, apan mitingog sila gikan sa gilay-on:

'Dili kami makasulod sa lugar diin, kagabii, adunay biyahero nga gikan sa disyerto paingon sa Neocaesarea.'

Pagkadungog niini, ang pari midali-dali sa pagsunod kang Gregorio, nakasabay kaniya, gipahunong siya, ug misugod sa pagsinggit kaniya nga masuko, nga nagasaway kaniya tungod kay misulod siya, isip usa ka Kristohanon, sa templo sa ilang mga dios, ug tungod kay hinungdan siya nga nangilad ang mga dios sa maong lugar ug mibulag tungod kaniya; Gipahadlok siya sa hukmanan sa hari, nga buot siya dad-on dayon pinaagi sa pwersa ngadto sa iyang mga manlupig. Si Santo Gregorio, nga gipakalma ang kasuko sa pari pinaagi sa malumo ug maalamon nga mga pulong, sa katapusan miingon:

[7886] Si San Gregorio sa Nyssa, human niyang gisaysay ang milagrosong gigikanan niining kredo, nagdugang: 'Kung kinsa ang gustong makumbinsi niini, paminawa nila ang Simbahan diin siya nagwali ug diin ang orihinal, nga gisulat sa iyang bulahan nga kamot, gitipigan hangtod karon.' Si Banal nga Macrina, ang lola ni Basilio ang Dako ug ni Gregorio sa Nyssa, pagkahibalo niya sa milagrosong tigbuhat mismo, gidala niya ang iyang kredo sa Kapadokya ug gitudlo kini sa iyang mga apo, lakip na si Basilio ang Dako. Misunod usab niining kredo si Gregorio ang Teologo. Gisulod kini ni Rufinus sa iyang hubad sa Kasaysayan sa Simbahan ni Eusebius sa Caesarea. Ug giuyonan kini sa Ikalimang Ekumenikal nga Konseho (623). – Ang Kredong Gregoriyo nga Tighimo sa Katingalahan usa sa labing bililhon nga monumento sa karaang panahon. Dili kini taas; apan naglangkob kini og tukmang doktrina mahitungod sa Tulo ka Persona sa Pagkadiyosnon, ang ilang pagkapareho sa substansiya, ang ilang personal nga kinaiya ug ang ilang mga lihok nga may kalabotan sa katawhan – ug busa hingpit nga angay sa maampingong pagtuon.

'Ang akong Dios labaw ka Gamhanan nga Siya nagmando bisan sa mga demonyo, ug gihatagan ko Niya og gahum kanila nga mosunod sila kanako bisan supak sa ilang kabubut-on.'

Pagkadungog niini, gipakalma sa pari ang iyang kasuko ug nangayo siya sa santo nga sugoan ang mga paganong diyos nga mobalik sa ilang templo. Gihimulag sa santo ang usa ka gamay nga piraso sa papel gikan sa iyang libro, gisulat niini ang mosunod nga mga pulong: 'Gregory, kang Satanas: sulod' – ug gihatag kini nga papel sa pari, gisugo siya nga ibutang kini sa halaran sa ilang dautang mga diyos. Ug sa diha-diha dayon mibalik ang mga demonyo sa templo ug nakig-istorya sa pari, sama sa kaniadto. Nahadlok ang pari, namangha sa banal nga gahum ni San Gregorio, diin pinaagi sa usa ka pulong gisugo niya ang mga demonyo ug mituman sila kaniya; midali siya pag-usab sa pagsunod kaniya ug naabtan niya kini sa dili pa siya makaabot sa siyudad, ug nangutana kung asa niya nakuha ang ingon nga gahum nga nahadlok kaniya ang mga paganong diyos ug mituman sa iyang mga sugo. Si San Gregorio, sa dihang nakita nga ang kasingkasing sa pari dawaton ang pagtuo, misugod sa pagtudlo kaniya mahitungod sa Usa ka Tinuoray nga Dios, nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang Pulong, ug gipadayag kaniya ang misteryo sa balaan nga pagtuo. Samtang naglakaw ug nag-istorya sila, ang pari misugod sa paghangyo kang San Gregorio nga maghimo ug milagro isip makita nga ebidensya sa iyang pagtuo. Ug tan-awa, nakakita sila og usa ka dakong bato nga daw walay gahum nga makalihok niini gikan sa iyang puwesto; apan si Gregorio, sa ngalan ni Cristo, gisugo kini nga molihok gikan sa iyang puwesto, ug ang bato milihok ug miadto sa lain nga lugar, diin gusto sa pari. Nahadlok ang pari sa pagkakita niining labing himayaong milagro, ug iyang gipanghimatuud:

'Usa ra ka tinuod ug gamhanang Dios, nga gipangwali ni Gregorio, ug wala nay lain gawas Niya' – ug dayon siya mituo Niya, ug gipakatag ang balita sa maong hitabo sa ingon ka paspas nga sa Neocaesarea nahibaloan sa mga tawo ang mga milagro ni Gregorio ug ang iyang gahum batok sa mga demonyo sa wala pa gani miabot didto si Gregorio mismo[7887] . Nahibalo ang tibuok siyudad sa iyang pag-abot, ug usa ka dagkong kadaghanan ang migawas aron sugaton siya, nga nagtinguha nga makita siya, kay ilang nadungog nga iyang gilalin ang usa ka dakong bato ngadto sa lain nga lugar pinaagi sa gahum sa iyang pulong, ug nga iyang gisugo ang ilang mga diyos, ug mituman kini kaniya.

Sa pagsulod niya sa dakong siyudad sa unang higayon sa talagsaong kahimtang para kaniya, wala malibog si Santo Gregorio sa kadaghanon sa katawo nga nagtigum alang kaniya, apan, naglakaw sama sa nag-agi sa disyerto, nagtutok lang sa iyang kaugalingon ug sa dalan, ug wala magtagad sa bisan kinsa nga naglibot kaniya. Ug kini nga kamatuoran daw mas labaw pa ka balaan ug katingalahan sa mga tawo kaysa sa milagro nga gihimo sa santo sa bato. Misulod si Gregorio sa siyudad, gilibutan sa iyang mga tig-alagad sa tanang kilid, daw ang tibuok siyudad nagpasidungog na sa iyang pagkabalaan. Apan, tungod kay gipahawa niya ang iyang kaugalingon gikan sa tanang kabug-aton sa kalibutan, wala kini tagda sa santo. Sa dihang misulod siya sa siyudad, wala siyay makapahulayan—ni simbahan ni iyang kaugalingong balay—ug ang iyang mga kauban nabalot sa kalibog ug kabalaka, naghunahuna kung asa sila makapanalipod ug kinsa ang ilang masilungan. Apan ang ilang magtutudlo, ang Diosnong Gregorio, gipakalma sila ug sa samang higayon, daw gisaway ang ilang pagkailad, miingon:

'Ngano man nga kamo, sama sa kamo wala sa ilawom sa panalipod sa Dios, nabalaka kung asa ninyo ipahulay ang inyong mga lawas? Gihuna-huna ba ninyo nga gamay ra kaayo ang Dios isip panimalay, bisan pa man nga Siya ang atong gipuy-an, gipanglihokan, ug gikinabuhi? O kining panimalay sa langit gamay ra ba kaayo para kaninyo, nga nangita pa kamo og lain nga puy-anan gawas niini?' Ang inyong kabalaka unta mao ra kana usa

---

[7887] 'Pagkahuman niining milagro, – ingon ni San Gregorio sa Nyssa, – kining tawo, sa diha-diha dayon mituo sa pulong (ni Gregorio) ug gibyaan ang iyang pamilya, panimalay, asawa, mga anak, mga higala, pagkapari ug mga kabtangan, gipili, imbis sa tanang panalangin nga iya unta, ang pakig-uban niining bantugang tawo ug ang bahin sa iyang mga paningkamot ug sa iyang balaan nga kinaadman ug pagtulon-an. Pasagdi nga molumong kining tanang binuhat nga kaalam sa mga biyograpo, nga nagpasobra sa kadak-on sa katingalahang mga buhat pinaagi sa ilang elokwensya; kay ang milagro nga gihulagway sa ibabaw dili ingon ana nga ang gahum sa elokwensya sa magsusaysay makapadako o makapakunhod niini gikan sa tinuod nga kahimtang niini. Kinsa, pinaagi sa pagdugang og bisan unsa pa gawas sa gisulti na, makapadako pa kaha niini nga milagro? … Usa ka bato gipagawas gikan sa taliwala sa mga bato… ang usa ka bato nahimong magtutudlo sa Balaang pagtuo ug giya sa mga dili motuo paingon sa kaluwasan, dili pinaagi sa bisan unsang tingog, dili pinaagi sa bisan unsang pulong nga nagpahayag sa Balaang gahum, kondili pinaagi sa gibuhat niini, nga nagpakita nga ang Usa nga gipahayag ni Gregorio mao ang Dios, nga sa Iyang pagka-Dios ang tanang binuhat managsama nga nasakop ug masunuron, – dili lang ang may pagbati, buhi ug buhing binuhat, kondili usab, gawas niini, ang matag laing binuhat nag-alagad Niya nga ingon ka matinumanon sama sa usa ka ulipon, nga daw dili kini walay pagbati'...

ka puloy-anan, nga iya sa tanan, nga gitukod pinaagi sa mga hiyas ug gipataas ngadto sa kataas-taasan; kana ra ang inyong angay tagdon, aron dili magpabilin nga walay han-ay ang ingon nga puloy-anan sa sulod ninyo...

Samtang si Santo Gregorio nagatudlo sa iyang mga kauban sa ingon niini nga paagi, usa ka iladong adunahan nga lungsoranon nga si Musonius ang ngalan, nga anaa didto, sa dihang nakita niya nga daghan ang parehas nga tinguha ug kabalaka sa pagdawat niining bantugang tawo sa ilang mga panimalay, gisobraan ang uban ug miduol kang Gregorio uban ang hangyo nga magpabilin siya uban kaniya ug pasidunggan ang iyang panimalay sa iyang presensya. Ang uban nangayo usab sa balaan sa samang butang, apan siya, sa pagtugot sa hangyo sa unang tawo, nagpabilin sa balay ni Musonius. Sa pagsulod ni Gregorio sa Neocaesarea, nakakaplag siya didto og 17 ka magtutuo ra, samtang ang tibuok siyudad nagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay kalag ug nag-alagad sa mga demonyo. Unya, si Gregorio misugod sa pag-ampo sa Dios sa tago sa iyang kasingkasing: nga tan-awon Niya ang Iyang binuhat ug pasigaon ug ibalik sa dalan sa kaluwasan ang kadaghanan sa mga tawo nga naligaw ug nagalaglag sa ilang kaugalingon. Samtang nagpuyo sa balay ni Musonius, si Santo Gregorio misugod sa pagtudlo sa mga dili motuo mahitungod sa tinuod nga Dios. Sa sinugdan, pipila ra ka tawo ang maminaw sa iyang mga pulong, apan sa dili pa matapos ang adlaw ug sa pagsalop sa adlaw, daghan na kaayo ang misalmot sa unang tigum nga nahimo na silang usa ka dakong grupo.

Ang tabang sa Dios paborable kaayo kaniya nga wala gyud usa ka adlaw nga milabay nga ang Simbahan ni Cristo wala makadaug og bag-ong mga kalag. Daghang mga tawo, uban sa ilang mga asawa ug mga anak, ang nagtigom sa balay ni Musonius aron paminawon ang mga pagtulon-an ni San Gregorio ug masaksihan ang mga milagrosong pag-ayo nga iyang gihimo[7888] : kay iyang gipahawa ang dautang espiritu gikan sa mga tawo, giayo ang tanang matang sa mga sakit, ug adlaw-adlaw ang mga magtutuo misulod sa Simbahan ug mitubo ang ilang gidaghanon. Sa dili madugay, pinaagi sa pondo gikan sa mga nituo sa Ginoo, nagtukod si Gregorio og usa ka katingalahang simbahan; gihatag sa mga matinud-anon sa santo ang tanan nilang gipanag-iya alang sa pagtukod sa simbahan ug gibuksan nila ang ilang mga tipiganan, aron makuha niya ang bisan unsang gikinahanglan alang sa kaanyag sa balay sa Ginoo, alang sa pagkaon sa mga ulila ug alang sa pag-atiman sa mga masakiton. Busa mitubo ang pulong sa Dios sa Neocaesarea, mikaylap ang balaan nga pagtuo, Ang idolatrikong pagpanuko-tuko gilaglag, ang ilang makalilisang nga mga templo nahugno, ug nabungkag ang mga dios-diosan – samtang ang Ngalan sa Usa ka Labaw nga Ginoo ug among Ginoong Jesu-Kristo gipasidunggan ug gipadayeg sa tibuok Neocaesarea, ug ang katingalahan ug makapahingangha nga mga milagro gihimo pinaagi sa gahum sa Dios pinaagi kang Santo Gregorio. Ang mosunod nga milagrosong panan-awon, sumala sa pagpamatuod ni San Gregorio sa Nyssa, dako kaayo ang nahimo nga papel sa pagtukod sa Simbahan ni Kristo sa Neocaesarea ug sa pagdaghan sa mga magtutuo didto.

Sa siyudad, sumala sa karaang batasan, gihimo ang usa ka pampublikong pagano nga pista aron pasidunggan ang usa ka lokal nga diyos; hapit ang tibuok rehiyon ang miadto niini nga pista, samtang ang mga lumolupyo sa kabukiran nagsaulog uban sa siyudad. Sa panahon sa pista, napuno sa mga tawo ang teatro; ang tanan nag-uyog-uyog aron makaduol sa entablado, nga nagtinguha nga makakita ug makadungog og mas klaro, nga hinungdan sa dakong kasaba ug kalibog, ug naghimo sa katawhan nga mag-awhag sa kolektibong pagtuaw – ang tanan nag-awhag sa ginoo nga gihalaran nga maghatag og luna para kanila. 'Zeus,' ingon sa mga dili matuohan, 'hatagi kami og luna.' Pagkadungog niining walay hunahuna nga pag-ampo, gisugo ni San Gregorio ang usa sa iyang mga sulugoon nga sultihi sila nga sa dili madugay hatagan pa sila og mas daghang luna kaysa ilang giampo. Ang iyang mga pulong napamatud-an nga usa ka malungtad nga panagna: pagkahuman niining pampublikong selebrasyon, usa ka makaguba nga salot ang mikaylap sa siyudad; ang mga hikak nagsagol sa malipayong mga kanta, hinungdan nga ang ilang kalingawan nahimong kasubo ug malas, ug imbis sa mga tunog sa trumpeta ug palakpak, ang siyudad napuno sa walay hunong nga sunod-sunod nga mga kanta sa kasubo. Ang sakit, pagkahuman nga misulod sa siyudad, mikaylap og paspas kaysa sa gipaabot, nga naglaglag sa mga panimalay sama sa kalayo, busa napuno ang mga templo sa mga naigo sa salot, nga midagan didto sa paglaum nga sila ay maayo; ang mga gipang-antos sa kauhaw sa ilang walay kusog nga sakit nagpundok-pundok sa palibot sa mga

[7888] Ang kadaghan sa mga milagro nga gihimo ni San Gregorio sa Neocaesarea dali ra nakahatag kaniya sa mga titulo nga 'manlilikha og milagro' ug 'laing Moises', ingon sa gipamatuod ni San Gregorio sa Nyssa sa iyang pamulong bahin sa kinabuhi ni San Gregorio nga Tagahimo sa mga Milagro.

bukal, sapa, ug balon; apan bisan ang tubig wala'y gahum sa pagpalimod sa kainit sa hilanat. Daghan ang miadto sa ilang kaugalingon sa mga sementeryo, kay wala na'y igo nga mga nabuhi nga mabilin aron ilubong ang mga patay. Ug kini nga kalamidad mitumaw sa mga tawo nga wala damha, apan daw adunay usa ka multo nga unang miduol sa balay diin unta motumaw ang kontaksyon , ug pagkahuman niini misunod ang pagkaguba. Sa diha nga nahimong klaro na sa tanan ang hinungdan sa sakit—nga ang demonyo nga ilang gitawag malisyosong mituman sa ilang hangyo, nagdala niining malas nga salot sa siyudad pinaagi sa sakit— – silang tanan mitagad kang San Gregorio, naghangyo kaniya nga pugngan ang pagkatap sa sakit pinaagi sa gahum sa Dios nga iyang gipangwali, Nga Siya ra karon ilang gipanghimatuud nga tinuod nga Dios, nga nagahari sa tanan. Ug sa diha nga mitungha kana nga hulagway, nga nagtagna sa pagsugod sa salot sa usa ka balay, ang mga naapektuhan sa ingon nga kalamidad adunay usa ra ka paagi sa kaluwasan: nga mosulod ang santo sa maong balay ug, pinaagi sa pag-ampo, palagson ang sakit nga nakasulod niini.

Sa diha nga ang balita niini, gikan sa mga unang naluwas sa salot pinaagi niini nga paagi, dali kaayo nga mikaylap sa tanan, gibyaan nila ang tanang buhat nga ilang gigamit kaniadto sa ilang kabuang: orakulo, paghinlo, ug pagbisita sa mga paganong santuwaryo; kay ang tanan mitutok sa dakong santo, ug naningkamot ang matag-usa nga madani siya ngadto kaniya alang sa kaluwasan sa iyang panimalay. Ang iyang ganti gikan sa mga iyang naluwas mao ang kaluwasan sa ilang mga kalag; kay sa dihang ang iyang pagkamatinud-anon napamatud-an na sa ingon nga kasinatian, wala nay rason ang mga tinuod nga nakaila sa gahum sa pagtuo nga maglangan sa pagdawat sa sakramento ni Cristo. Ug sa unsa sila nangaluya sa hunahuna sa pagdawat sa sakramento samtang sila himsog, sa ingon usab ka dako sila napalig-on sa pagtuo pinaagi sa ilang pisikal nga sakit. Sa dihang napadayag na ang sayop sa pagsimba sa diyos-diyosan, ang tanan mibaling sa ngalan ni Kristo: ang uban, nadala sa kamatuoran pinaagi sa sakit nga miigo kanila; ang uban, nangitag dalangpan sa pagtuo kang Kristo ingon usa ka panagang batok sa salot[7889] .

Pagkahuman niini, ang unibersal nga pagdayeg kang San Gregorio napalig-on pa gayud sa Neocaesarea. Ang mga lumolupyo, sa siyudad mismo ug sa palibot niini, nga nabighani sa mga apostolikong milagro sa santo, mituo nga bisan unsa ang iyang gisulti o gibuhat, gibuhat ug gisulti kini pinaagi sa gahum sa Diyos. Busa, bisan sa mga panagbangi sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, wala sila'y giila nga mas labaw nga awtoridad gawas kaniya; ang matag panaglalis ug tanang lisod ug komplikadong kaso nasulbad pinaagi sa iyang tambag. Busa, pinaagi sa bulahan nga impluwensya ni San Gregorio, naghari ang hustisya ug kalinaw sa siyudad, ug walay dautang nakasamok sa ilang panag-uyon.

Duha ka magsoon nga napanunod og dako nga panag-iya pagkahuman sa kamatayon sa ilang amahan, nagbahin niini sa malinawon nga paagi. Apan aduna silay usa ka dako nga lanaw nga ilang gisagolan pag-ayo, kay ang matag-usa gusto nga hingpit kini niyang makuha. Gipili nila si San Gregorio nga manalagna sa mga milagro isip ilang huwes. Sa dihang miabot siya kanila sa lanaw, gibuhat niya ang tanan niyang makakaya aron ipa-uli sila, apan wala kini mausab: ang duha ka magsoon mapugos ug walay usa nga gustong ihatag ang iyang bahin sa lanaw sa pikas. Human sa daghang panagbangi ug dili pagsinabtanay, hapit na gyud sila makig-away, kay daghan man silang tagasuporta, ug halos wala na makumbinsi sa santo nga dili na sila mag-away niadtong adlawa. Miabot ang gabii, ug mipauli na ang tanan, gipahunong ang gubat hangtod sa buntag; apan ang santo nagpabilin nga nag-inusara sa daplin sa lanaw ug, pagkahuman sa tibuok gabii sa pag-ampo, gisugo niya ang lanaw sa Ngalan sa Ginoo nga mamala pag-ayo, aron walay bisan usa ka tulo sa tubig, ni bisan usa ka bakas sa kabasa, ang mabilin, ug aron ang yuta mahimong angay para sa pag-arado ug pag-uma. Ug nahitabo kini sumala sa pulong sa santo: kalit lang, nawala ang tubig sa hangin, ug namala ang yuta. Sa buntag, ang duha ka magsoon, kauban ang daghang armado nga mga tawo, miadto sa lanaw aron kini kuhaon pinaagi sa pwersa, apan wala sila makakita bisan usa ka tulo sa tubig diin nahimutang ang lanaw: uga kaayo ang yuta ug natabonan sa mga tanom nga daw wala gyud kiniy tubig kaniadto. Natingala sa maong milagro, ang mga magsoon awtomatikong nagkasinabot ug nagkahiusa, samtang ang mga tawo naghimaya sa Dios. Mao kana ang matarong nga paghukom nga gihimo sa tigbuhat sa milagro: diin wala nay kalinaw tali sa mga magsoon, ug hapit na ang panagbangi, didto niya gilaglag ang hinungdan sa panagbangi pinaagi sa pagpauga sa lanaw, aron ang gugma sa magsoon dili pud uga.

[7889] Ang usa ka gipamubo nga salaysay niining milagro gipresentar dinhi, base sa naratibo ni San Gregorio sa Nyssa sa iyang pamulong bahin sa kinabuhi ni San Gregorio nga Tagahimo sa mga Milagro.

Sa maong dapit naga-agos ang suba nga gitawag og Lycos[7890] . Sa tingpamulak, mubuto kini sa iyang mga pampang ug, sa paglapad, mabaha ang mga duol nga baryo, uma, tanoman ug tanoman sa prutas, nga naglaglag sa mga tanom ug nagdala og dakong kadaut sa mga tawo. Ang mga tawo nga nagpuyo sa daplin sa maong suba, pagkakadungog nila kang Santo Gregorio, ang manalagna sa mga milagro sa Neocaesarea, nga adunay gahum sa ibabaw sa mga tubig (kay gisugo niya ang usa ka dakong lanaw – ug kini namala), mitigom, batan-on ug tigulang, ug sa pagduol nila sa santo, mihulog sila sa iyang mga tiil, naghangyo kaniya nga maluoy kanila ug pugngan ang pagbaha sa suba: kay niadtong panahona ang suba mitubo sa dili kasagaran ug nabaha ang daghang mga baryo. Miingon kanila ang santo:

'Ang Dios mismo ang nagtakda og utlanan sa mga suba, ug dili kini makadaloy sa lain nga paagi, kondili sumala lamang sa gisugo sa Dios.'

Apan sila nangayo pa gayud og grasya sa santo uban sa mas dako pang kaisog sa pagtuo. Sa dihang nakita sa santo ang ilang kaguol, mitindog siya ug miuban kanila ngadto sa maong suba; ug pag-abot niya sa pampang diin nag-agos ang pangunang dagan sa suba kon dili kini nabaha, gitamnan niya didto ang iyang tungkod, samtang miingon:

'Gisugo ka sa akong Kristo, O suba, nga dili molapas sa imong utlanan ni magbubo sa imong tubig pa, kondili modagan ka nga han-ay sulod niining imong mga pampang.'

Sa kalit lang, ang tungkod nga gitamnan sa santo mitubo ug nahimong usa ka dakong roble, ug ang mga tubig nagtapok sa ilang agianan taliwala sa mga pampang; ug sukad niadto, ang maong suba wala na gayud misobra sa iyang mga pampang, apan sa matag higayon nga mosaka ang tubig ug moabot sa roble, kini dayon mobalik, ug wala magbaha sa mga buhat sa katawhan[7891] .

Ang balaan nga tigbuhat og milagro gustong magtukod og simbahan sa usa ka matahum nga dapit duol sa bukid. Sa dihang gisugdan niya pagtukod sa pundasyon, napamatud-an nga masipit kaayo ang lugar, ug imposible nga palapdan pa kini tungod kay ang bukid nagbarug sa dalan. Unya ang santo misugod sa pag-ampo, ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, gisugo niya ang bukid, sa ngalan ni Hesukristo, nga molihok ug molayo gikan sa iyang puwesto kutob sa gikinahanglan aron makahimo og luna para sa simbahan – ug sa kalit lang ang bukid nangurog, nilihok ug milayo pa, nga nakahimo og igo nga luna para sa halapad nga pundasyon sa simbahan. Ingon ana ka dako ang pagtuo niining tawo sa Dios nga makahimo pa gani siya sa paglihok sa mga bukid! Daghang mga dili motuo, sa pagkakita niini nga milagro, mibalik sa Ginoo ug nabunyagan sa santo. Ang iyang dungog milapta sa halayo ug lapad tungod sa dagkong mga milagro nga iyang gihimo pinaagi sa gahum sa Dios, nga iyang napunoan.

Ang balita bahin niining mga milagro mikaylap sa tibuok yuta, ug ang tanan mituo nga kini gihimo pinaagi sa gahum sa pagtuo kang Kristo; nangandoy sila nga makigbahin niining pagtuo, nga gipamatud-an niining mga milagro. Busa, miabot ang usa ka sugo gikan sa silingang lungsod nga ginganlan og Comana[7892] aron hangyoon ang santo nga magtukod og simbahan taliwala kanila ug magtudlo og takus nga obispo para kanila. Gitugotan ni San Gregorio ang ilang hangyo ug nagpabilin uban kanila sulod sa pipila ka adlaw, nagpalig-on sa ilang pagtuo ug pagkamatinud-anon. Sa pag-abot sa panahon sa pagpili og obispo, ang santo, sa katingala sa tanan, gipili isip takus

---

[7890] *Likos* – gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'lobo' – usa ka suba sa Pontus, sa amihanan sa Asia Minor, nga nagsugod sa kabukiran sa Armenia; nakadawat kini sa maong ngalan tungod sa iyang kapaspasan, dili mapugngan nga kinaiya ug sa kadaut nga gidala niini sa mga lumolupyo.

[7891] 'Kay alang sa suba,' ingon ni San Gregorio sa Nyssa, 'kini nga kahoy nagsilbi nga babag sa iyang agos, samtang alang sa mga lumolupyo sa maong dapit kini nagsilbi nga talan-awon ug hilisgutan sa usa ka historikal nga sugilanon; kay sa dihang ang maong suba, nga napuno sa ulan ug mga sapa, mudagsa uban sa kusog nga agos ug makalilisang nga dagundong, ang nawong sa mga balod niini motama sa punoan niining kahoy, hinungdan nga mosaka pag-usab ang tubig ug itudlo ang iyang agos paingon sa tunga (sa ilog sa suba), ug, daw nahadlok nga makahikap niini nga kahoy, molihok kini sa palibot sa maong dapit pinaagi sa pagliko. Mao kana ang gahum sa bantugang Gregorio—o mas tukma, sa Dios, nga nagbuhat og mga milagro pinaagi kaniya! Kay ang kinaiya sa mga elemento, sama sa usa ka ulipon, mapailalom sa pagbag-o sumala sa gusto ug sumbanan sa mga sugo—aron ang lanaw mahimong uga nga yuta, ug ang dapit nga kaniadto nabaha sa tubig mahimong puy-anan, tungod kay ang tungkod naghimo niini nga luwas alang sa mga pumoluyo niini. Hangtod karon, ang maong kahoy gitawag gihapon nga *'ang tungkod',* ug gipreserbar kini sa mga lumolupyo isip handumanan sa grasya ug gahum ni Gregorio'...

[7892] Ang Comana (o Konana) sa Pontus, sa amihanan sa Asia Minor, sa Suba Irnoe, kaniadto usa ka bantog ug dato nga siyudad; karon nahugno na kini ug gitawag nga Gyumenek.

sa maong hataas nga dungog ang usa ka matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga tawo nga ginganlan og Alexander, nga kaniadto usa ka yano nga mag-oog sa uling. Sa ingon niini, napamatud-an ni San Gregorio nga Maghimog-Katingalahan nga usa siya ka manulondon sa siyudad, nga nakaplagan ang usa ka natago nga bahandi taliwala sa mga lumolupyo sa Comana, nga sa ulahi nahimong usa ka maanindot nga palamuti sa Simbahan[7893] .

Samtang nagpauli na si Santo Gregorio gikan didto, adunay pipila ka mga Hudiyong dili motuo nga gustong pangatawa kaniya ug ipakita nga wala siya magpanag-iya sa Espiritu sa Dios. Gibuhat nila kini: sa dalan nga pagatumban sa santo, gibutang sa mga Hudiyo ang usa sa ilang kaugalingon, nga daw patay ug hubad, samtang sila nagbarog nga nagahilak sa iyang kiliran. Sa dihang milabay ang tigbuhat sa milagro kanila, ilang gisangpit siya aron magpakita og kaluoy sa 'patay nga tawo' ug tabuni ang iyang lawas og bisti. Gitangtang niya ang iyang panlabas nga bisti, gihatag kini kanila, ug nagpadayon sa iyang paglakaw. Nagsugod ang mga Hudiyo sa pagdaot ug pagpanamastamas sa santo uban ang kalipay, nga nagaingon, 'Kung naa siya'y Espiritu sa Dios sa iyang sulod, mahibalo siya nga ang tawo nga naghigda didto dili patay kondili buhi,' ug gisugdan nila ang pagtawag sa ilang kauban nga mobangon. Apan gipakanaog sa Dios kanila ang silot tungod sa ingon nga pagpasipala pinaagi sa pagpatay gayud sa ilang kauban. Sa pagtuo nga natulog siya, ilang gihikap-hikap ang iyang kilid aron matawohan siya ug gisigaw pag-ayo, apan walay tubag, kay nahulog na siya sa walay katapusang katulogon. Sa pagkakita nila nga patay na s , misugod sila og hilak pag-ayo; busa ang ilang katawa nahimong paghilak, ug gilubong sa mga buhi ang ilang patay nga kauban.

Sa pagpadayon sa dalan, sa usa ka bahin niining nasud, usa ka matinud-anong tigum sa mga magtutuo ang nahitabo sa gawas, ug ang tanan natingala sa mga pagtulon-an ni San Gregorio; apan usa ka batang lalaki kalit nga misinggit nga ang santo wala maghisgot sa iyang kaugalingong kabubut-on, kondili aduna'y lain nga tawo nga nagtindog duol kaniya ang nagpamulong sa mga pulong. Pagkahuman sa tigum, gidala ang batang lalaki kaniya, ug gisultihan sa tigbuhat sa milagro ang mga nanan-aw nga ang bata gipanag-iya sa dautang espiritu; ug dayon, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang omophorion ug ipahid kini sa iyang kaugalingong mga ngabil, gibutang niya kini sa bata. Unya ang batan-on misugod sa paglihok-lihok, pagsinggit, paghulog sa yuta, ug pag-uyog-uyog dinhi ug didto: sama sa mahitabo sa mga gipanag-iya. Gibutang sa santo ang iyang kamot kaniya, ug mihunong ang mga kurog sa bata: mibiya ang demonyo kaniya, ug siya, nga nibalik sa iyang naandan nga kahimtang, wala na nag-angkon nga nakakita siya og bisan kinsa nga nagasulti duol kang Santo Gregorio, ug hingpit siyang naayo.

Sa panahon sa paghari sa dautan nga si Decius[7894] , nagsugod ang pag-uyog sa mga Kristohanon ug gipagawas ang usa ka mando sa hari aron pugson ang mga Kristohanon bisan asa sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug aron silotan ug patyon kadtong mosupak, gisugo ni San Gregorio ang iyang mga sakop nga bisan kinsa nga kulang sa kusog ug sa gasa sa Diyos aron makasugakod sa grabeng pag-antos kinahanglan motago; aron walay bisan kinsa, human sa ilang mapangahas nga pagsumiter sa ilang mga mananakit, nga mahadlok unya sa makita ang makalilisang nga pagpanakit ug, sa pagbati nga dili na nila kini makaya, mahimulag gikan sa Dios. 'Mas maayo,' ingon ni Gregorio, 'ang pagtago sa mubo nga panahon ug paghulat sa tawag ug tabang sa Dios aron madawat ang buluhaton sa pagkamartir.' Human siya maghatag og ingon nga tambag sa mga matinud-anon, siya mismo, nga gidala ang usa sa iyang mga diakono, misulod sa kamingawan ug mitago didto gikan sa mga dili motuo. Ang mga tigpahirap, nga gipadala sa hari, pag-abot nila sa siyudad sa Neocaesarea, gipangita una gayud nila si Gregorio, isip representante sa tanang Kristohanon ug magbalantay sa kawan sa maong yuta. Usa sa mga dili motuo, pagkakahibalo nga nagpanago siya sa usa ka bukid, gisultihan ang mga sundalo bahin niini ug gidala sila ngadto sa maong bukid; sila, sa baylo, midagan paingon sa bukid sama sa mga iro nga nagdakop sa ilang biktima sa pangayam, ug sama sa mga lobo nga nangita og karnero nga kuhaon. Si Santo Gregorio, sa dihang nakita niya nga nagkadool na ang mga sundalo ug imposible na nga makatakas o makatago kanila, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, gisalig niya ang iyang kaugalingon sa proteksyon sa Dios, ug gisugo ang iyang diakono nga buhaton usab kini. Nagbarog silang duha nga nakapalanas ang mga kamot ug nag-ampo; samtang ang mga sundalo nagasusi sa tibuok bukid nga maayo alang sa santo, apan wala nila siya makita, kay wala

[7893] Sunod, si San Alexander, Obispo sa Comana, nahimong bantog tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, nga hingpit nga nagpamatuod sa paglaum nga gibutang kaniya; ug, human sa maayong pag-umol sa kawan ni Cristo, giselyohan niya ang iyang takus nga ministeryo pinaagi sa kamatayon sa martir sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo, atol sa pagpanlupig sa Emperador Romano nga si Diocletian. – Ang iyang pista gisaulog sa Simbahan kada 12 sa Agosto

[7894] Si Decius – usa ka Romanong emperador ug malupit nga manlutos sa Kristiyanismo – naghari gikan sa 249 hangtod 251.

nila siya makita bisan pa sa ilang paglabay sa kilid niini sa daghang higayon. Human sa daghang pagpangita, mibalik sila nga walay dala ug, samtang nagbaba sila sa bukid, miingon sila sa tawo nga nagdala kanila:

'Wala kami nakakaplag og bisan kinsa dinhi sa bukid; duha ra ka kahoy ang among nakita nga nagtindog nga dili kaayo layo sa usag usa.'

Pagkahibalo nga nahitabo diay ang usa ka milagro didto, gibyaan niya sila ug misaka siya sa bukid; sa dihang nakit-an niya ang santo ug ang diakono nga nag-ampo, nahugno siya sa tiilan ni Gregorio, ug gipadayag ang iyang tinguha nga mahimong Kristiyano, nga gitugotan kaniya; ug gikan sa pagka-mapanglutos, nahimong sulugoon siya ni Kristo ug mitago uban sa ubang mga Kristiyano.

Usa ka adlaw, samtang naghalad sa iyang kanunay nga pag-ampo sa Diyos, nabigla si San Gregorio ug, napuno sa kahadlok sa Ginoo, nagpabilin siyang hilom sulod sa dugay nga panahon, sama sa nagtan-aw sa usa ka makapahinganghang panan-awon. Paglabay sa igo nga panahon, misidlak ang iyang nawong ug, napuno sa kalipay, misugod siya sa pagpasalamat sa Dios sa kusog nga tingog ug sa pag-awit og usa ka solemne nga himno, nga nag-ingon: *'Bulahan ang Ginoo, nga wala kami itugyan ingon sa biktima sa ilang ngipon!'* (Salmo 123:6).

Nangutana kaniya ang diakono:

'Unsa may hinungdan, Amahan, sa ingon ani nga kausaban kanimo, nga karon nagpakita ka nga malipayon kaayo?'

Mitubag ang santo:

'Nakakita ko, anak ko, og usa ka katingalahang panan-awon: usa ka batan-ong lalaki ang nakigbisog sa dakong yawa ug, pagkahuman niyang mapildi kini, gilabay niya kini sa yuta ug midaug.'

Apan wala masabti sa diakono ang kahulugan niining mga pulong. Unya miingon pag-usab ang santo:

Karon, usa ka Kristohanong batan-on nga ginganlan og Troadius[7895] gidala sa atubangan sa hukmanan sa tigdusa; pagkahuman sa pag-antos sa daghang grabeng pag-antos alang kang Kristo, gipatay siya ug, sa iyang kadaugan, misaka sa langit. Sa sinugdan nabalaka ko, kay nahadlok ko nga basin mapildi siya sa mga pag-antos ug mosalikway kang Kristo; apan karon naglipay ko, kay nakita nako nga natuman na niya ang iyang pagkamartir ug misaka na siya paingon sa langit.

Pagkadungog niini, namangha ang diakono nga makita sa santo sa duol ang nahitabo sa layo. Unya misugod siya sa paghangyo sa iyang debotong magtutudlo nga tugutan siya nga makita sa iyang kaugalingong mga mata ug masayran ang nahitabo, ug dili siya pugngan sa pagbisita sa mismong lugar diin nahitabo kini nga katingalahang panghitabo. Sa pagtubag sa pahimangno ni Gregorio nga delikado ang pagpangita sa mga mamamatay, mitubag ang diakono uban sa pagtuo nga, bisan pa niana, determinado gyud siya nga moadto, nga nagsalig sa tabang sa iyang mga pag-ampo.

'Ikomenda ko sa Diyos,' ingon niya sa santo, 'ug walay kahadlok sa mga kaaway nga makahikap kanako.'

Ug sa dihang si Gregorio, pinaagi sa iyang pag-ampo, nagpadala kaniya og tabang gikan sa Diyos—sama sa usa ka kauban—ang diakono mibiyahe nga may kumpiyansa, ug wala magtago bisan kinsa nga iyang masugatan. Pag-abot niya sa siyudad sa gabii nga gikapoy na sa biyahe, iyang gihunahuna nga kinahanglan nga pahulayon ang iyang kakapoy pinaagi sa pagligo sa pampublikong paliguan. Aduna'y usa ka demonyo nga nagpuyo niadtong dapita, nga ang dautang gahum nakaapekto sa mga moduol didto sa kangitngit sa gabii ug nakapatay sa daghan; busa, walay bisan kinsa ang moadto o mogamit sa maong paliguan pagkahuman sa pagsalop sa adlaw. Sa pagduol niya sa paliguan, gihangyo sa diakono ang tigbantay nga ablihan ang pultahan aron siya makapaligo didto; apan gipasabot sa tig-atiman kaniya nga walay bisan kinsa nga misulod ug maligo niadtong takna nga nakagawas nga wala'y samad; nga pagkahuman sa kagabhion, gikuptan sa demonyo ang tanan didto; ug nga daghan, tungod sa ilang kamangmangan, nahimong biktima na sa dili na matambalan nga mga sakit, nga mibalik, imbis nga makab-ot ang gilauman nga kahupayan, nagahilak ug nagasubo. Apan ang diakono mas napalig-on pa sa iyang determinasyon, ug ang tig-atiman, nga mitugot sa iyang dili matandog nga tinguha, gihatagan siya sa yawi, samtang siya mibulag ug milayo pag-ayo gikan sa paliguan. Sa dihang ang diakono, human maghubo, misulod sa paliguan, giatake siya sa demonyo sa nagkalain-laing kahadlok ug kalisang, nga nagpakita kaniya sa tanang matang sa mga hulagway sa porma sa kalayo ug aso, mga hayop ug mga tawo. Apan ang diakono, nga nagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ug nagtawag sa ngalan ni Kristo, nakalusot sa

[7895] Ang pista ni San Troadio nga Martir gisaulog kada Marso 2.

unang kuwarto sa paliguan nga walay samad. Apan sa dihang misulod siya sa sulod nga kwarto, gilibotan siya sa labi pa ka makalilisang nga mga panan-awon. Bisan pa niana, pinaagi sa samang armas gipahawa niya kining tinuod ug hinimo-himo nga mga kahadlok. Sa katapusan, samtang hapit na siya mobiya sa paliguanan, gisulayan sa demonyo nga pugngan siya pinaagi sa kusang pagserado sa mga pultahan. Apan pinaagi sa tanda sa krus, nabuksan ang pultahan. Unya misinggit ang demonyo ngadto sa diyakono sa tingog sa tawo, nga nagpahimangno kaniya nga ayaw pag-angkon sa gahum nga nakaluwas kaniya gikan sa kadaut; kay kini mao ang tingog sa Usa nga nagtugyan kaniya sa proteksyon sa Dios nga nakapabilin kaniya nga wala'y kadaut. Tungod kay naluwas siya sa ingon ani nga paagi, nabighani ang mga tig-atiman sa paliguan. Pagkahuman niini, gisultihan niya sila sa tanan nga nahitabo kaniya, nahibal-an nga ang mga mauswagon nga buhat sa mga martir nahitabo sa siyudad eksakto sama sa gipahayag ni San Gregorio nga Magbubuhat sa Katingalahan, ug mibalik sa iyang magtutudlo, nagbilin alang sa mga tawo sa iyang panahon ug sa umaabot, usa ka unibersal nga paagi sa pagpanalipod, nga naglangkob sa pagsalig sa matag tawo sa Diyos pinaagi sa mga pari[7896] .

Sa dihang nahuman na ang pagpanlupig, mibalik si Gregorio sa iyang diyosesis ug, pagkahuman niyang tigumon ang iyang panon, gisugdan niya ang pagpanumbalik sa kahusay nga nabungkag. Una sa tanan, iyang gitukod ang paghinumdom sa mga balaang martir nga nag-antos atol sa miaging pagpanlupig. Milapad ang himaya ni Kristo, samtang napildi ang demonyong pagka-politeista pinaagi sa paningkamot ni San Gregorio, nga wala mohunong sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo hangtod sa iyang kamatayon, nga nagdala sa mga lumolupyo sa Neocaesarea ug sa palibot niini ngadto sa Dios pinaagi sa iyang pagtudlo ug mga milagro – ug gidala sila sa tinuod nga pagtuo, gipahapsay sila gikan sa mga sakripisyo sa idolatriya, ug gihalad kini pinaagi sa usa ka halad nga walay dugo. Sa pagkahuman sa iyang mga adlaw, siya, kauban ang iyang igsoon nga si Athenodorus, Obispo sa Pontus, mitambong sa konseho batok kang Pablo sa Samosata. Sa katapusan, pagkahuman sa iyang taas nga panaw sa kinabuhi, nagkadool na siya sa usa ka bulahan nga kamatayon. Samtang nag-antos sa kamatayon, nangutana siya sa mga nagatindog sa iyang kiliran:

'Pila na ba ka dili motuo ang nabilin sa Neocaesarea?'

Mitubag sila:

'Napulo'g pito na lang ang nagpraktis sa idolatría; ang tibuok siyudad nagtuo na kang Kristo.'

Miingon ang santo:

'Sa dihang miabot ako sa Neocaesarea aron modawat sa pagka-obispo, nakakaplagan nako nga pareho ra kadaghan ang mga Kristohanon—kinse ka tanan—samtang ang tibuok siyudad gipanag-iya sa mga demonyo; apan karon, sa akong pagpanaw aron makig-uban sa Dios, nabilin nga pareho ra kadaghan ang mga dili motuo sama sa kadaghan sa mga matinud-anon sa sinugdanan, samtang ang tibuok siyudad iya na sa Cristo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, iyang gisugyot ang iyang espiritu sa kamot sa Dios[7897] . Busa si Santo Gregorio nga Tighimno sa Neocaesarea nagkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, ug matinud-anon nga namatay. Hinaut nga ang Ginoo, pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, magahatag usab kanato og maayong pagbulag. Amen.

Troparion, Tono 8:

Pinaagi sa pagbantay sa pag-ampo ug pagbuhat og mga milagro, nakab-ot nimo ang dungog sa imong ngalan pinaagi sa imong matarong nga mga buhat; apan mag-ampo ka kang Kristo nga among Dios, Amahan Gregorio, aron Siya mosidlak sa among mga kalag, aron dili kami matulog sa kamatayon.

[7896] Gisaysay ni San Gregorio sa Nyssa kini nga milagro sa detalyado sa iyang homilia bahin sa kinabuhi ni San Gregorio nga Tagahimo sa Katingalahan.

[7897] Ang bulag nga kamatayon ni San Gregorio sa Neocaesarea gituohan nga nahitabo tali sa 266 ug 270. Sa dili pa dugay sa iyang kamatayon (niadtong 264), siya, kauban ang iyang igsoon nga si Athenodorus, Obispo sa Pontus, mitambong sa Konseho sa Antioquia batok kang Pablo sa Samosata. – Gawas sa Kredong, nga talagsaon tungod sa gigikanan niini, si San Gregorio sa Neocaesarea mao ang awtor sa 'Canonical Epistle' (mahitungod sa paglusob sa Pontus ug sa tibuok Asia Minor sa mga Boreates ug mga Goto) ug sa 'Eulogy to Origen'. – Ang mga relikya ni San Gregorio nga Tagahimo sa mga Katingalahan unang gitipigan sa simbahan sa Neocaesarea, nga iyang gitukod; ang ulo sa santo gibalhin sa Ulissipon (Lisbon) niadtong 1587.

Kontakion, Tono 2:

Nagbuhat ka og daghang mga milagro, nagpahinabo ka og kahadlok sa mga demonyo pinaagi sa katingalahang mga timaan, ug gipalayas nimo ang tanang kakulian sa tawo, O labing maalamon nga Gregorio: gitawag ka nga usa ka tigbuhat og milagro, usa ka titulo nga naggikan sa imong mga buhat.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Nikon, Abad sa Radonezh[7898]

Gisaulog kaniadtong Nobyembre 17

Ang Banal nga si Nikon natawo sa lungsod sa Yuryev-Polsky[7899] , dili layo sa monasteryo sa Banal nga si Sergius. Natawo siya sa mga matinud-anong ginikanan ug gipadako sa kahadlok sa Dios sukad pagkabata. Bisan pa sa iyang sayong pagkabatan-on, nadungog na niya ang mahitungod sa anghelnong kinabuhi sa Banal nga si Sergius, nga nag-alagad uban sa iyang mga igsoon sa monasteryo duol sa lungsod sa Radonezh[7900] . Ang mga buhat ni San Sergius, nga ang dungog miabot sa halayo ug halapad, nakapukaw pag-ayo sa kalag ni Nikon, ug ang iyang kasingkasing nagdilaab sa tinguha nga makita kini nga balaan nga tawo ug sundon siya sa iyang kaugalingong kinabuhi. Uban sa nabungkag nga kasingkasing ug nagahulog og daghang luha, si Nikon nag-ampo nga matinud-anon sa Ginoong Dios:

'O Dios ug Ginoo, walay katapusan ug maloloy-on nga Hari, hatagi ako og grasya nga makita kining balaan nga tawo ug masunod siya sa tibuok nakong kinabuhi, aron maluwas usab ako tungod kaniya ug mahimong takus sa Imong walay katapusang panalangin, nga Imong gisaad sa mga nagahigugma Kanimo.'

Busa, sa dili madugay, mibiya siya sa balay sa iyang mga ginikanan ug mibyahe paingon sa monasteryo ni San Sergius. Pag-abot niya sa monasteryo, midali si Nikon aron makita ang bantugang asetikong si Sergius mismo ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, nagsugod siya og mapinanggaong pagpakisayud aron siya matunolan isip monghe sa iyang balaan nga monasteryo. Nakita sa Banal nga Sergius ang pagka-maampingon ug pagkabubulag sa kasingkasing sa batan-on ug dayon siya gihigugma sa tibuok niyang kasingkasing. Apan, sa dihang nakita niya sa espirituhanong mga mata ang umaabot nga suga sa Divinong kahayag, wala niya gipahilayo si Nikon sa pagsulay, kondili gitratara siya sama sa gibuhat ni Euthymius ang Dako kaniadto kang Savva ang Balaan sa dihang batan-on pa siya ug miadto kaniya. Wala niya gidawat si Savva sa iyang monasteryo apan gipadala siya sa usa ka layo nga monasteryo sa ngadto sa iyang kauban nga monghe – ang Banal nga Theoktistus[7901] . Sa samang paagi, gipadala sa Kagalang-galang Sergius ang batan-ong lalaki aron tudloan siya sa iyang kaugalingong disipulo, si Athanasius Vysotsky, ang nagtukod sa Serpukhov Monasteryo – usa ka tawo nga ilado tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi ug maalamon sa monastikong ascesis[7902] .

'Adto dayon nga walay paglangan,' ingon niya sa batang lalaki, 'ug kon buot sa Dios, didto ka magpanumpa sa mga monastikong panata.'

[7898] Gikompila gikan sa mga manuskrito sa Trinity-Sergius Lavra, gikan sa Kinabuhi ni Banal nga Nikon, nga gikompila ni Metropolitan Filaret sa Moscow, ug uban pang mga tinubdan.

[7899] Ang *Yuryev-Polsky* nahimutang 86 ka verste sa amihanan-kasadpan sa siyudad sa Vladimir. Gitukod kini ni Prinsipe Yury Vladimirovich, nga mao ang gigikanan sa ngalan niini; ang ngalan nga *'Polsky*' gihatag tungod sa mga uma nga naglibot niini, ug aron maila kini nga lahi sa Yuryev-Livlandsky; karon kini usa ka lungsod sa distrito sa Vladimir Governorate.

[7900] Sa dapit sa karaang *Radonezh*, karon makita ang baryo nga Gorodishche o Gorodok; nahimutang kini 12 ka versts gikan sa Trinity-Sergius Lavra, padulong sa Moscow.

[7901] Giisip ni San Euthymius nga dili angay nga pasudlon ang usa ka batan-ong lalaki—nga tungod sa iyang edad usahay nanginahanglan og laing giya—sa konseho, nga kadaghanan gilangkoban sa mga tigulang nga asketiko. Lagmit nga pareho usab ang panghunahuna ni San Sergius bahin sa batan-ong Nikon. Nagpasiya siya nga sulayan siya sa mga hiyas sa pagsunod ug pagkapaubos. Sa pagtan-aw sa iyang umaabot nga kapalaran, gusto niya nga ang gitudlo nga magdumala, samtang batan-on pa, sa labing tigulang nga mga asketiko sa Lavra, magpakita sa atubangan nila dili ingon usa ka batan-on, kondili anaa na sa ranggo sa presbiter." (Ang Kinabuhi ni San Nikon, gikompila ni Filaret, Metropolitan sa Moscow, p. 4).

[7902] Ang Banal nga Athanasius Vysotsky, nagtukod sa Monasteryo sa Vysotsky sa Serpukhov, usa sa labing pinalanggang mga disipulo ni Banal nga Sergius.

Mapainubsanon nga gidawat ni Nikon kining sugo gikan sa halangdon. Nagdilaab sa gugma alang sa Dios ug naghandum nga mahimong monghe, midali siya ngadto kang bulahan nga Athanasius.

Pag-abot niya sa monasteryo, mapainubsanon siyang miduol sa selda ni Athanasius ug hinay-hinay nga mibakbak sa pultahan. Si Athanasius, nga nagbukas gamay sa gamay nga bintana, nangutana kaniya:

'Unsa man imong gusto, ug kinsa man imong gipangita?' – Ang tigulang nahigugma sa kahilom ug halos dili mogawas sa iyang selda.

Ang batan-on, nga mitungo sa yuta sa atubangan niya, mitubag:

'Dakong Abba, gipadala ko kanimo sa bulahan nga si Sergius aron imo kong sul-oban sa monastikong bisti.'

Sa niini, ang tigulang, nga wala magtan-aw kaniya, miingon nga hugot:

'Dili ka mahimong monghe: ang kinabuhi sa monghe usa ka dakong pakig-ob; batan-on ka pa, ug hugot kaayo ang mga lagda sa mga tigulang.'

Mitubag ang batan-on:

'Amahan! Dili pareho ang tanang tawo; dawata lang ko, ug ang panahon na ang magpamatuod kon makasugakod ba ko sa kalisud sa kinabuhi sa monghe.'

Apan nagpadayon ang tigulang:

'Daghan ang miabot dinhi, apan tungod kay nahimong tapulan ug dili makasukol sa kalisod sa pagpuasa ug pag-agil, nilayas sila; ug ginasultihan tika nga dili ka makapabilin dinhi; adto ka sa lain nga lugar ug itugyan nimo ang imong kaugalingon sa pagpuasa.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang batan-on, nga nagdilaab ang kalag sa balaan nga kalayo, misaad sa tigulang pinaagi sa iyang mga luha nga mapailubon niyang pag-antoson ang matag kasubo. Ang tigulang, sa pagkakita sa daghang luha sa batan-on ug sa iyang mainitong tinguha alang sa kinabuhi sa monghe, gidala siya sa iyang selda ug gihatagan siya niini nga pagtulun-an:

'Ayaw pagsuko, akong anak, sa akong gisulti kanimo; ang kinabuhi sa monghe usa ka dakong buluhaton: ang mga monghe gitawag nga boluntaryong martir, ug ang ilang pag-antos mas grabe pa; daghang mga martir, nga nakasinati og pag-antos sulod sa mubo nga panahon, nakaabot sa ilang katapusan; apan ang mga monghe nag-antos sa tibuok nilang kinabuhi, ug bisan pa nga wala sila'y samad nga nadawat gikan sa ilang mga manlupig, gihukman gihapon sila sa unod ug nakig-away batok sa ilang espirituhanong mga kaaway, nag-antos sila hangtod sa ilang katapusang gininhawa. 'Busa, anak ko, kon gusto nimong mosilbi sa Ginoo, andama ang imong kalag aron mapailubon nimo ang tanang mga tukso ug pag-antos nga ipahamtang sa imong mga kaaway.'

Unya nahulog ang batan-on sa tiilan sa tigulang ug halos dili na niya ikapahayag ang mosunod:

'Kaluy-i ako!'

Unya gipataas siya sa tigulang ug miingon:

'Banhaw, anak ko! Ang Ginoo ang maggiya kanimo sa dalan sa Iyang mga sugo. Gisulti ko kanimo kini tanan kay usa man ko ka makasasala nga tawo, bisan pa nga gidawat nako ang buluhaton sa buhat sa Dios; karon matuman ang imong tinguha.'

Pagkahuman niini, ang tigulang nag-ampo ug gisul-oban si Nikon sa monastikong bisti.

Gitudloan ni Athanasius ang batan-ong monghe sa pagkamapariho ug gipahibalo siya sa pag-antos sa tanang pag-antos nga magdala ngadto sa Dios, naningkamot nga pun-on ang iyang kalag sa kaisog ug kusog, ug naghatag kaniya og ehemplo sa tanang butang. Si Nikon, nga nag-ampo ubos sa iyang giya, nangibabaw sa pagkamaayo, sa mga asetikong buhat sa pagpuasa, ug sa kanunay nga pagbantay sa iyang kaugalingon; gipreserbar niya ang pagkabalaan, pagkapaubos, ug pagkamaumol, ug masigasig niyang gitun-an ang Balaang Kasulatan. Sa pagkakita sa ingon nga pagkamalig-on sa batan-on, gipakita ni Atanasio ang pag-amuma sama sa amahan kaniya ug, samtang gihagit siya sa dugang mga buhat sa pagkamatinud-anon, gipalambo ang iyang hinay-hinay nga pagtubo sa monastikong pagkahingpit.

Sa pag-abot ni Nikon sa hustong edad, sa hangyo ni Atanasio ug sa tibuok komunidad sa mga monghe, gihatagan siya og dungog sa pagka-pari, ingon usa ka takus nga motindog sa atubangan sa Dios. Ang maisugong Nikon, pagdawat niya sa pagka- , ug pagpakabanaog sa espesyal nga grasya, misugod sa pagpakita og mas dako pang kadasig alang sa mga buhat sa pagkamatinud-anon.

Pagkahuman sa pipila ka panahon sa monasteryo, gikuptan pag-usab si Nikon sa usa ka dili mapugngan nga tinguha nga makita ang bantugang tigulang ug asketiko, ang Mapasidungganong Sergius, aron siya makadawat sa iyang panalangin ug makadungog sa iyang mga pagtulun-an nga giinspirar sa Dios. Nihangyo si Nikon kang Athanasius sa mainitong paghangyo, nga ipangamuyo siya ug dayon pasagdan siyang molakaw sa kalinaw gikan sa monasteryo. Wala pugngi ni Athanasius si Nikon ug, pagkahuman siya gipanalanginan sa pagpaalam, gipasagdan siyang molakaw.

Pag-abot niya sa Lavra sa Banal nga si Sergius ug pagkakita niya sa maong balaan nga amahan, si Nikon, nga nag-awas ang luha sa iyang nawong, mihulog sa iyang tiilan ug nangayo sa iyang panalangin. Dili lang siya malipayong gidawat ni Banal nga Sergius isip usa ka bisita, apan gitugotan usab siya nga magpabilin sa iyang monasteryo.

Pagkahuman niini, gisugo ni Banal nga Sergius si Nikon nga mag-alagad sa mga igsoon sa monasteryo uban sa tanang kugi, ug gipatuman ni Nikon ang katungdanan nga gisalig kaniya uban sa dakong kadasig, nga nagpadayon sa pag-ampo ug pagbantay nga walay hunong. Tungod sa ingon nga mga buhat ug sa iyang matinud-anong kinabuhi, gipakita ni Banal Sergius kang Nikon ang espesyal nga gugma ug pagsalig, ug gisugo siya nga puy-an ang parehas nga selda uban kaniya. Dinhi, sa pakighinabi sa iyang mentor nga maalamon sa Dios, nakakaplag si Banal nga Nikon alang sa iyang kaugalingon sa labing hataas nga eskuylahan sa espirituhanong kinaadman ug, sa duol nga ehemplo sa santo, bag-ong pagdasig alang sa mga buhat sa pagkamaayo; ug pinaagi sa iyang maalamon nga paggiya ug mainitong pag-ampo, nakakaplag si Nikon og kusog aron mapugngan ang mga tukso, mapalig-on batok sa mga kahuyang, ug makakaplag og langitnong kahupayan sa panag-ambit niining pag-ampo. Ang mahigugmaong kasingkasing ni Sergius usa ka abli nga pultahan para kang Nikon, diin misidlak kaniya ang kahayag sa grasya ug kalinaw. Ug ang matinud-anong kasingkasing ni Nikon kang Sergius usa usab ka abli nga pultahan diin iyang gipadayag sa iyang espirituhanong amahan ang tanan niyang hunahuna ug tinguha, aron walay hamog sa pagduha-duha o kalibog nga makalabo sa pagkahinlo sa iyang konsensya. Busa, sama sa usa ka kahoy nga gitamnan sa daplin sa tuburan, si Nikon, nga matinud-anon nga midawat sa tanang mga sugo ug pagtulon-an sa iyang magtutudlo, nagbunga og daghang bunga sa pagkamaayo pinaagi sa iyang mga buhat.

Ang maalamon nga magtutudlo, ang Mapinadayonon nga Sergius, sa dihang nakita niya sa iyang sulod nga mga mata ang masidlak nga grasya nga mosidlak kang Nikon, gusto siya itudlo isip abbot sa monasteryo sa iyang dapit. Sa sinugdan, gisalig ni Sergius kang Nikon ang pipila sa iyang mga responsibilidad alang sa mga igsoon, nga daw ikaduha lang siya sa abbot. Gipatuman ni Nikon kining bag-ong ministeryo uban sa labing pag-amping ug pagbantay, kanunay nga nagpakita og walay paglubad nga pag-atiman sa mga igsoon nga gisalig kaniya, ug gitagad ang matag-usa uban sa gugma ug pag-amuma sama sa amahan. Sa dihang nakit-an ni Sergius kang Nikon nga usa ka maalamon nga lider sa mga igsoon, nalipay ang iyang espiritu ug, sa katapusan, unom ka bulan sa wala pa ang iyang pagpanaw, gitawag niya si Nikon ug, sa atubangan sa tanan, gisalig kaniya, isip usa ka maalamon nga lider, ang pag-atiman sa monasteryo ug sa mga igsoon. Bisan pa nga si Nikon wala magtinguha sa pagdawat sa lisod nga responsibilidad sa pagpangulo sa tibuok Lavra, wala siya makasugakod sa pagsuway sa iyang magtutudlo ug, uban sa pagpaubos, sama sa usa ka masunuron nga anak, mituman sa iyang sugo.

Dili madugay pagkahuman, ang Banal nga si Sergius mibyahe paingon sa Ginoo[7903] . Ang kasingkasing sa iyang matinud-anong disipulo napuno sa dakong kasubo.

Nagmasubo pag-ayo ug nagahulog og daghang luha, gituboy niya ang santo nga murag buhi pa, nga nagaingon:

'Mibiya na ka, Ginoong Amahan, akong tibuok paglaum. Kinsa pa, human sa Dios, akong dalangpanan, ug diin pa ako makakaplag og kahupayan?'

Ug, mihulog siya sa lubong sa santo ug giyakap ang iyang balaan nga mga relikya, mas gusto niyang mailubong tupad sa iyang magtutudlo kaysa nga mabulag kaniya.

Pagkahuman niyang gipahulay ang balaang lawas sa iyang magtutudlo taliwala sa dakong paghilak ug pag-aga, si Nikon ang misunod kaniya isip abbot sa Lavra. Ginasiguro niya nga ang tanan nga gitukod ug gisugo sa dakong nagtukod sa monasteryo, si Sergius, gipatuman uban sa tukmang pag-amping; ug, samtang nag-ambit sa mga buluhaton sa mga kaigsuonan isip abbot, gipakita niya ang pag-atiman ug pagtagad sa matag-usa kanila.

[7903] Ang Balaan nga si Sergius namatay niadtong 26 sa Septyembre 1392.

Gidasig niya ang mga nanguna sa pag-alagad sa Ginoo nga dili mohunong sa ilang paningkamot; samtang giamgo niya sa masubo nga paagi ang mga pasagad ug tapulan, gipahinumdom sila nga dili kalimtan nga ilang gisalikway na ang kalibutan ug, tungod sa kabalaka sa ilang kaugalingong kaluwasan, dili sila angay mohatag sa ilang kaugalingon sa mga kabalaka sa kalibutan, aron dili nila mawala ang ilang walay katapusang ganti. Nagasuwat siya sa paglibot sa tanang bahin sa monasteryo diin naningkamot ang mga monghe, nagdasig kanila ug nag-awhag nga dawaton ang ilang mga buhat uban sa pagkamapailubon; sa tinuod, siya mismo ang nagpakita og ehemplo sa mga igsoon pinaagi sa pag-apil sa komunal nga mga buhat. Pinaagi sa iyang pagkamapainubsanon, sa iyang mahigugmaong pag-amuma nga sama sa amahan ngadto sa mga igsoon, ug sa iyang kinaadman sa pagdumala ug pagtambag, si Nikon dili lang nakadawat sa pagtahod ug gugma sa mga igsoon, kondili ang iyang dungog milapta pa sa gawas sa mga pader sa Monasteryo sa Sergiev, ug ang ngalan ni Nikon, isip 'usa ka matang sa pagkabalaan', gipadayeg bisan asa – sa mga dakbayan ug baryo. Daghang deboto ug bantugang mga tawo ang miadto kaniya aron mangayo og giya alang sa kaayohan sa ilang mga kalag, ug gidawat niya silang tanan uban sa pagkamabuotan sama sa amahan, nga nagpamatuod kaniya nga usa ka dakong espirituhanong mananambal.

Apan si Nikon, nga gihigugma ang kahilom ug pag-ampo sa pag-inusara labaw sa tanan, wala malimbong niining kalibutanong dungog, ug gibati niya kini nga bug-at nga karga. Busa, sa pagtuo nga ang gustong buhaton ang kabubut-on sa Dios kinahanglan una sa tanan nga ibaliwala ug dumotan ang tanang tukso sa kalibutan, misugod si Nikon sa pag-atras sa pagpangulo sa iyang panon ug, sa katapusan, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa usa ka hilit nga selda. Ang mga igsoon nangasubo kaayo niini ug, dili nila gustong biyaan sila nga walay iyang giya, nangaliya sila kaniya nga puno sa luha nga ayaw sila biyai sama sa mga karnero nga walay magbalantay. Apan nagpabilin siyang lig-on sa iyang determinasyon, ug gihangyo niya ang mga igsoon nga ayaw pagbuwaga ang iyang kasingkasing pinaagi sa ilang mga paghangyo. Sa pagkakita sa hugot nga determinasyon ni Nikon, wala na nila siya gisulayan pagpugong, kay nasayud sila nga iyang gilikayan ang kabug-aton sa pagdumala dili tungod sa pisikal nga pahulay, kondili aron makab-ot ang mas hataas nga mga buhat sa pagkamaayo ug pagkamakabalaan nga kahilom. Tungod kay dili sila makapadayon nga walay lider, ang mga igsoon mipili sa usa sa mga disipulo ni Nikon nga ginganlan og Savva—usa ka tawo nga misidlak sa usa ka matinahuron nga kinabuhi—ug, uban sa panalangin ni Nikon, gitudlo siya nilang abbot[7904] .

Nagpabilin si Nikon sa hilom sulod sa unom ka tuig, samtang si Savva nagdumala sa komunidad, nga nag-atiman niini uban sa kadasig ug gitabangan sa mga pag-ampo sa Balaan nga si Sergius. Apan, sa katapusan sa unom ka tuig, mibiya usab si Savva sa iyang pagka-lider. Unya ang mga igsoon, aron daw hatagan si Banal nga Nikon og pahulay gikan sa mga katungdanan sa administrasyon ug aron matilawan niya ang kahilom nga iyang gipangandoy, mibalik sila kaniya ug uban sa mga luha nangayo ug nangumbinsi kaniya nga ibalik sila sa iyang paggiya. Sa dihang nakita sa mga igsoon nga nagpadayon gihapon si Nikon sa iyang tuyo nga balibaran ang pagpangulo ug awtoridad, miingon sila kaniya:

'Dili angay kanimo, Amahan, nga mangita lang og kaayohan para sa imong kaugalingon; atimana usab ang kaluwasan sa imong mga silingan.'

Kining padayon nga hangyo sa mga monghe ug ang ilang gugma mipugos kang Nikon nga biyaan ang iyang pinalanggang pag-inusara, ug misugot siya sa gusto sa mga igsoon, apan sa kondisyon nga tugutan siya nila og piho nga bahin sa matag adlaw alang sa pag-inusarang pagka-asketa ug pag-ampo.

Ang kinabuhi sa balaang monasteryo nagpadayon nga hilum ug sa paagi nga makapahimuot sa Dios. Si Nikon nagpabilin nga walay hunong sa pagbantay sa pag-ampo, nagtuon sa Pulong sa Dios ug sa mga sinulat sa mga Amahan sa Simbahan.

Apan unya misibog ang hungihong bahin sa paglusob sa yutang Ruso sa mabangis nga mga pulutong ni Edigei[7905] . Ang pagduol sa mga pulutong sa Tatar napuno sa tibuok yutang Ruso sa kahadlok ug kahilakpan. Ang Kagalang-galang nga si Nikon, nga nag-ampo nga mainiton alang sa kaluwasan gikan sa dautang kaaway, gihangyo niya sa iyang mga pag-ampo ang dakong nagtukod niining monasteryo – ang Banal nga si Sergius – aron ipresentar niya ang iyang pag-ampo sa atubangan sa trono ni Kristo, ang Ginoo sa tanan, aron Dili Niya tugotan nga mahugno ang balaan nga monasteryo sa kamot sa mga walay Diyos nga Agariano, ni tugotan nga ang

[7904] Si Savva sa Dubno (sa ulahi sa Zvenigorod o Storozhev). Ang iyang pista mao ang ika-3 sa Disyembre.
[7905] Ang paglusob ni Edigei nahitabo sa katapusan sa 1408.

kadaugan sa mga dili motuo makapahuyang sa pagtuo sa mga maluya. Ug busa, sa usa ka gabii, mipahulay si Nikon human sa iyang pag-ampo ug naa siya sa kahimtang nga hapit na matulog. Kalit lang, nakita niya nga misulod sa iyang selda si San Pedro ug si San Alexius, kauban ang Banal nga si Sergius, nga mituyok kaniya ug miingon:

'Gusto sa Ginoo nga mahitabo kining paglusob sa mga langyaw ug makaapekto niini nga dapit. Apan ikaw, akong anak, ayaw pagmasubo; pagpakaisog, ug pabakoda ang imong kasingkasing: mubo ra ang pagsulay, ug ang monasteryo dili mahugno, kondili molapad pa gayud.'

Unya, paghatag nila og kalinaw ug panalangin kang Nikon, nahimong dili makita ang mga santo. Si Nikon, sa pagbangon sa iyang hunahuna, dali siyang mibangon ug miadto sa pultahan sa iyang selda, apan nakita niyang nakasusi kini. Gisusi niya kini ug migawas siya, ug nakita niya ang mga santo nga nagpalayo gikan sa iyang selda paingon sa simbahan. Unya nasabtan niya nga dili kini damgo, kondili usa ka tinuod nga panan-awon.

Sa pagsumite sa kabubut-on sa Diyos, gipaabot ni Nikon ang pagtuman sa propesiya. Dili madugay, ang mga barbaro, nga nagbaha sa yuta sa Rus' uban sa ilang mga hukbo, nakaabot sa monasteryo ni Banal Sergius ug gilaglag ang tanan nga naa niini, ug gisunog kini. Ang Banal nga si Nikon ug ang mga igsoon, nga gipahimangnoan sa usa ka langitnong mensahe, mibiya sa monasteryo sa tukmang panahon, nga nagdala uban kanila sa pipila ka mga relikya ug personal nga mga butang. Busa nasalbar ang pipila sa mga libro ug mga sudlanan sa liturhiya ni Banal nga Sergius, nga nagpadayon hangtod karon.

Paglabay sa katalagman, mibalik si Nikon ug ang mga kaigsuonan sa mga ruinas sa balaan nga monasteryo. Ang monasteryo gisunog hangtod sa yuta ug ang balaang dapit gilapas sa mga dili matuohan. Apan si Nikon wala magpadaog sa kasubo o pagkawalay paglaum, ni wala siya maluya sa iyang paningkamot. Sama sa usa ka maisugong mandirigma, nga sa pag-antos sa unang kapildihan sa kamot sa kaaway, dili molayas kondili maisugong tigumon ang iyang kusog ug modaog, mao usab siya, uban sa kalmado nga determinasyon, misugod sa pagtrabaho aron tukoron pag-usab ang monasteryo. Sama sa usa ka maayong magbalantay, iyang unang tinipon ang nagkabulag-bulag nga mga igsoon ug nagtrabaho uban kanila sa mga bilding sa monasteryo. Sa dili pa moabot ang tulo ka tuig, natukod na ang mga bilding nga gikinahanglan para sa komunal nga kinabuhi sa mga monghe; para sa komunal nga pag-ampo, tingali sa sinugdan nagtigom sila sa kapilya sa refectoryo. Sa samang panahon, gipaspasan ni Nikon ang pagtukod og simbahan nga kahoy nga gihalad sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad, nga gikonsagra niadtong 25 sa Septyembre 1411, ang adlaw sa pagpanaw sa Kalibutanong Sergius.

Sa pagkatibulaag sa balita sa pagbalik ni Banal nga Nikon ug sa pagpanumbalik sa monasteryo sa palibot nga mga lugar, ang mga monghe ug mga layko nagsugod sa pagdagsa kaniya sa daghang gidaghanon gikan sa tanang direksyon. Gidawat ni Nikon ang tanan uban sa pagkamabuotan sama sa amahan ug, sama sa usa ka maayong magbalantay, wala siyay gibyaan nga walay pag-atiman, nagtudlo sa matag usa sa maayong mga pagtulon-an, naghatag kahayag sa ilang mga kalag ug nagtanyag kanila og mga giya alang sa paghan-ay sa ilang kinabuhi. Nabuhi pag-usab ang monasteryo gikan sa abo niini ug nagpadayon sa pagtubo[7906] .

Ingon usa ka maalima nga labaw, wala pasagdan ni Banal nga Nikon ang iyang mga katungdanan sa pagpa-maanyag sa monasteryo. Ang iyang katapusang buhat niining bahin mao ang pagtukod og simbahan nga bato ibabaw sa lubnganan sa iyang magtutudlo nga si Sergius, nga gihalad sa Nagahatag-kinabuhi nga Trinidad.

Sa pagsugod pa lang sa trabaho, samtang naghukay sa pundasyon para sa simbahan nga bato, nadiskubrehan ug giila ang dili mabulok nga mga relikya sa Kagalang-galang nga si Sergius[7907] . Gidawat ni Nikon kining nadiskobrehan nga mga relikya sa iyang dakong magtutudlo ingon usa ka malipayong korona ug usa ka tam-is nga ganti alang sa iyang mga paningkamot ug pagkamapailubon. Sa taliwala sa kinatibuk-ang kalipay, ang balaang relikya sa Balaan gibutang sa usa ka bag-ong reliquaryo ug pansamantalang gipahimutang sa usa ka

---

[7906] Sa panahon ni Nikon, nakab-ot sa Sergiev Monasteryo ang daghang mga propyedad, ang uban pinaagi sa donasyon ug ang uban pinaagi sa pagpalit. Salamat sa pag-atiman ni Nikon, mitubo usab ang monasteryo sa espirituhanong bahandi. Sa ilawom sa iyang pagpangulo ug sumala sa iyang mga sugo, ang Monasteryo sa Sergiev naghimo, gawas sa daghang liturhikal nga mga libro: duha ka kopya sa 'Ladder' nga adunay mga kapitulo ni Gregory sa Sinai, ang mga pagtulon-an ni Abba Dorotheus, ang 'Dioptra' ni Philip nga Hermit uban ang mga tubag ni Abba Barsanuphius ug ang mga instruksiyon ni Hesychius. (Inbentaryo sa St Sergius Lavra, mga panid 155, 156, ug uban pa.).

[7907] Nadiskubre ang mga relikya ni Banal Sergius 30 ka tuig human sa iyang kamatayon – niadtong Hulyo 5, 1422; ang pista natukod aron sa paghinumdom niining maong hitabo.

kahoy nga simbahan[7908] , hangtod nga usa ka lugar ang giandam alang kanila sa batong simbahan[7909] . Ingon usa ka dapit sa pahulayan alang sa mga relikya sa bantugang Sergius, ang bag-ong simbahan gitukod ug gipahapsay uban sa matinahuron nga gugma ug mainitong pag-ampo. Aron matukod kini nga simbahan, gipundok ni Nikon ang maalamon nga mga arkitekto ug batid nga mga magmamason, nga uban sa tabang sa Diyos, dali nilang nahuman ang pagtukod niini. Gikonsagran ang bag-ong simbahan, ug sa panahon sa konsagrasyon, ang balaang relikya sa Kagalang-galang Sergius gilalin ug gibutang sa sulod niini. Ingon nga buhat sa mga balaan ug pahulayan ni Sergius, nga wala matandog sa paglabay sa mga katuigan, kining matahum nga simbahan nagpadayon sa pagbalaan sa mga nag-ampo sa sulod niini hangtod karon, ug wala kini matandog sa mga kamot sa dautang mga kaaway[7910] .

Giatiman usab ni Nikon ang sulod nga dekorasyon sa simbahan ug ang pagpintal sa mga bungbong niini. Alang niini nga buluhaton, iyang giimbitar ang duha ka asetikong monghe, nga bantog tungod sa ilang matinud-anong kinabuhi: sila Daniel ug Andrew, nga maalamon sa pagpintal og mga icon[7911] . Pinaagi sa ilang kugi ug ilawom sa ilang giya, ang simbahan matahum nga napalamutian sa iconograpiya. Sa dihang nakita ni Nikon nga nahuman na ang dekorasyon sa simbahan gamit ang mga fresco, nagpasalamat siya sa Diyos uban sa dakong kalipay:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, O Ginoo,' ingon niya, 'ug gidayeg ko ang Imong labing balaan nga ngalan tungod kay wala Nimo pasagdi ang akong hangyo, apan gihatagan Ako, bisan dili ako takos, nga makita kini tanan sa akong kaugalingong mga mata.'

Sa niining panahona, si Nikon nakaabot na sa taas kaayong edad, apan wala pa gihapon mawala ang iyang kadasig ug kusog sa espiritu, ug wala usab nabawasan sa iyang pisikal nga kahuyang ang kalig-on sa iyang mga ascetic nga paningkamot. Sa pag-abot niya sa kahingpitan sa iyang mga pagpaningkamot sa pag-asceta, iyang gipanag-iya ang tanang matang sa bahandi nga makapabakod sa usa ka tawo sa Dios. Murag nagdilaab siya sa katingalahang kadasig alang sa kinabuhi nga sumala sa Dios: ang pagpugong sa kaugalingon mao ang iyang pagkaon, ang kawalay-pagkahakog mao ang iyang bahandi; ang iyang tigulang nga lawas wala'y lain nga gisul-ob gawas sa usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop.

Sa katapusan, nagkadool na ang kamatayon sa Banal nga si Nikon. Tungod sa katiguwangan, apan usab tungod sa iyang dakong pagpanag-iya ug daghang taas nga mga sakit, napoy na ang iyang lawas ug nawala na ang iyang kusog.

Pagbati nga hapit na ang iyang paglarga ngadto sa Ginoo, gisugo ni Nikon nga tawgon ang mga igsoon ngadto kaniya. Samtang nagahilak sila sa palibot sa iyang higdaanan, ang Ginoong Amahan, sa pag-alsa gamay sa iyang lawas, gisultihan sila sa iyang katapusang mga pulong nga makapadasig.

Gibilin niya kanila nga sundon ang han-ay sa adlaw-adlaw ug gabii nga pag-ampo nga gitukod sa monasteryo, nga dili kanunay mobiya sa monasteryo, magpabilin nga mapailubon sa atubangan sa mga tukso, magpakita og pagsunod sa mga nakahigit sa monasteryo, nga dumta ang katamaran – ang pug-anan sa daotan – higugmaa ang kusog nga pagpaningkamot, ipares kini sa pag-awit sa balaang mga salmo, ug obserbahi ang kahilom uban ang kalipay, ingon nga inahan sa mga hiyas, nga magdala ngadto sa pagkahingpit. Gidugang pa niini ang pagdasig sa gugma alang sa isigkatawo, iyang gipamana sa mga igsoon:

'Kung mahimo, ayaw tugoti nga molakaw ang bisan kinsa nga walay dala gikan sa imong atubangan, aron dili nimo tuyoa nga pasipalahan si Kristo mismo, nga nagpakita kanimo sa dagway sa usa ka nangayo og tabang.

[7908] Ang kahoy nga simbahan nga nagtindog ibabaw sa mga relikya sa Banal nga si Sergius gibalhin sa bag-ong dapit (diin karon nagtindog ang Simbahan sa Pag-anhi sa Balaang Espiritu), ug ang mga balaang relikya gibutang didto samtang gitukod pa ang simbahan nga bato.

[7909] Kini nga simbahan nga bato, nga gipahinungod sa Balaang Trinidad ug gitukod ni Venerable Nikon, mao ang Katedral sa Trinidad nga nagbarug gihapon hangtod karon.

[7910] Gitukod ni Banal nga Nikon ang Katedral sa Trinidad uban sa tabang sa mga prinsipe ug boyar nga nagpasidungog sa handumanan ni San Sergius. Ang labing nanguna sa mga deboto, ug siya nga labing mitabang kang Nikon sa pagtukod sa simbahan, mao ang anak sa binyag ni San Sergius – si Prinsipe Yuri Dmitrievich sa Zvenigorod ug Galich (anak ni Donskoy). [Human gisugdan ang pagtukod sa simbahan niadtong 1422 o 1423, nagpadayon si San Nikon sa pagtukod ug pagkompleto niini hapit na sa iyang kamatayon].

[7911] Si Daniil Cherny ug si Andrei Rublev – mga monghe sa Andronikov Monasteryo sa Moscow – nailhan nga bantugan nga mga pintor sa mga ikono sa ilang panahon. Ang mga ikonong ilang gipintalan giila gihapon nga bantugan hangtod karon. Sa mga nahibilin nga ehemplo sa ilang mga buhat, labi ka talagsaon ang ikon sa halaran sa Trinity Cathedral sa Sergiev Lavra.

Magbantay kamo ug mag-ampo nga walay hunong, aron kamo mapreserbar sa Ginoo nga walay kadaut gikan sa kaaway, ug aron inyong matuman ang inyong mga saad sa pagkamakabubut-on ug pagkasunuran, subay sa akong mga pagdasig."

Pagkahuman sa iyang mga pagtulon-an ngadto sa mga igsoon—nga tumanon ang tanang lagda nga iyang gipamana kanila—namilong si Nikon. Ug unya, sa usa ka panan-awon, bisan pa sa wala pa makabulag ang iyang espiritu gikan sa iyang lawas, gipakita kaniya ang dapit sa iyang umaabot nga pahulayan tupad sa Banal nga Sergius. Wala kini klarong gipadayag sa mga igsoon, tungod sa iyang kaugalingong pagpaubos, si Nikon, sa kakapoy sa iyang pag-antos sa kamatayon, kalit nga miingon:

– Dad-a ako ngadto sa hayag nga santuwaryo nga giandam alang kanako pinaagi sa mga pag-ampo sa akong amahan; dili na ako gustong magpabilin dinhi pa.

Pagkahuman niini, gidawat ni Nikon ang Labing Balaan nga Misteryo sa Lawas ug Dugo ni Kristo. Pagkahuman, sa pagpahibalo sa iyang mga igsoon sa hapit na niyang kamatayon, iyang gipahayag:

'Tan-awa, mga igsoon, gipagawas na ako gikan niining lawas nga panit ug mibiya na ako paingon kang Kristo.'

Paghatag kanila sa iyang katapusang panalangin, uban sa mga pulong nga iyang giingon sa iyang kaugalingon – 'Lakaw, akong kalag, ngadto sa dapit nga gitagana para kanimo – lakaw uban sa kalipay: si Kristo nagtawag kanimo' – si Nikon, pagkahuman sa katapusang paghimo sa tanda sa krus, gisumite niya ang iyang mahimayaon ug mapisan nga kalag ngadto sa Ginoo sa pag-ampo. Nahitabo kini niadtong 17 Nobyembre 1426.

[7912]Si Nikon nag-alagad isip abá sa sulod sa 36 ka tuig, nga wala gayud maliso sa iyang monastikong debosyon, nag-amuma sa kawan nga gisalig kaniya ni Kristo sa paagi nga makapahimuot sa Dios, ug nagtudlo kanila sa labing hataas nga mga birtud. Ang mga igsoon nangaluluoy pag-ayo, nagahulog og mga luha sa pagbulag sa ilang amahan ug magtutudlo. Pagkahuman sa pag-uyon kaniya uban sa pagkanta sa mga salmo ug mga himno sa lubong, ang mga igsoon, uban sa dungog nga angay sa usa ka ginikanan nga gipasidunggan, gilubong ang iyang dungganong lawas, gibutang kini duol sa reliquaryo sa Banal nga Sergius, diin hangtod karon gihalad ang mga pag-ampo sa pagdayeg sa Balaang Trinidad – ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo.

Tungod sa iyang dagkong buhat ug balaan nga kinabuhi, gihatagan si Balaan nga Nikon sa Ginoo, samtang buhi pa, sa gasa sa pag-ila, ug pagkahuman sa iyang kamatayon, sa gasa sa paghimo og milagro. Sa daghang mga milagro sa Balaan, pipila lang ang among hisgutan dinhi.

Sa usa ka higayon, gusto ni Nikon nga ipadala ang usa sa iyang monghe nga ginganlan og Akakios ngadto sa usa sa mga baryo nga sakop sa monasteryo ni San Sergius. Tungod kay wala siya gustong mosunod niining sugo, miingon si Akakios:

'Wala ko mibiya sa kalibutan aron lang maglibot-libot sa mga lungsod ug baryo.'

Ang Balaang Amahan nangaliya pag-ayo kang Akakiy, apan misalikway siya bisan unsang paagi sa pagtuman sa sugo sa iyang abá. Unya nagtagna ang Balaang Amahan:

'Pag-amping, Akakiy, basi ikaw mismo ang mopili nga moanha didto, ug unya madawat nimo ang angay nimong silot tungod sa imong pagsuway.'

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay ang Reverendo Nikon ug mibalik sa Ginoo. Si Akakiy, bisan pa man, gisalikway ang tanan nga gipahayag kaniya sa balaan nga amahan ug mibiyahe paingon sa mismong baryo diin siya gisugo sa Reverendo Nikon. Ug didto, ang paghukom sa Diyos, sumala sa gipanghimatuud sa balaan, kalit nga mihulog kaniya: nahugno siya sa pagkabuang, mao nga napugos ang mga igsoon nga ibalik siya sa monasteryo. Didto, mitungha kaniya si Santo Nikon ug, samtang nagkupot og baston sa iyang kamot, miingon kaniya nga puno sa pagsaway:

[7912] Ang Banal nga si Nikon gilubong sa gawas sa Katedral sa Trinidad, sa kilid sa habagatan nga bungbong niini, atbang sa dapit diin gilubong ang Banal nga si Sergius sulod mismo sa katedral. Si San Nikon gikanonisa sa Konseho sa 1547, apan ang iyang liturhiya ug hagyograpiya gisulat ni Pakhomius Logofet hapit usa ka gatus ka tuig na ang milabay, sa sugo ni Metropolitan San Jonah. Gipatukod ang usa ka simbahan ibabaw sa lubnganan ni San Nikon niadtong 1548. Niadtong 1623, mao nga 76 ka tuig pagkahuman, gitukod ang usa ka bag-o ug mas dako nga simbahan sa dapit sa unang simbahan. Kining ikaduhang simbahan nagbarug gihapon hangtod karon. [Ang reliquaryo ni San Sergius gilain sa usa ka bato nga bungbong gikan sa reliquaryo sa iyang disipulo, si San Nikon. Sa amihanang-kasadpang nga kanto sa simbahan, sa daplin sa amihanang bungbong, nagtindog ang usa ka reliquaryo – usa ka lubnganan – ibabaw sa mga relikya ni San Nikon, nga nahimutang sa yuta o ilawom sa salog].

'Akakios! Gibiyaan ba nimo ang kalibutan aron lang maglibot-libot sa mga lungsod ug baryo?'

Unya gikuptan si Akakios sa dakong kahadlok ug misugod siya og singgit nga walay hunong. Nagpabilin siya sa ingon ani nga grabe nga kahimtang sulod sa pipila ka adlaw, nagpabilin tupad sa relikwaryo sa mga Balaan nga sila Sergius ug Nikon ug nagahilak samtang nag-ampo alang sa pagpasaylo sa iyang sala; ang mga igsoon usab nag-ampo nga ingon ana ka matinud-anon alang kaniya. Ug unya, pinaagi sa grasya ni Kristo ug sa mga pag-ampo sa mga balaan, nakadawat si Akakiy og pasaylo sa iyang sala ug naayo siya. Siya mismo ang nagasaysay niini nga tanan uban sa mga luha sa kadaghanan nga nangutana kaniya bahin niini.

Sa ilang kinabuhi dinhi sa yuta, si Banal Sergius ug si Nikon suod kaayo sa usag usa. Kining ilang pagkasuod wala magbulag kanila bisan pa sa walay katapusang kinabuhi, kay ang gugma sa mga balaan, sama sa gugma sa Diyos, dili masakop sa mga balaod sa panahon. Nagkahiusa silang nagpakita sa daghang mga higayon ug naghimo og mga milagro nga mag-uban.

Usa ka lumolupyo sa Moscow nga ginganlan og Simeon, nga natawo sumala sa propesiya sa santo, nagkasakit pag-ayo nga dili na siya makalihok, makatulog, o makakaon, apan naghigda siya sa iyang higdaanan sama sa patay. Samtang nag-antos sa ingon niini, usa ka gabii misugod siya og tawag kang Santo Sergius alang sa tabang:

'Tabangi ako, Banal nga Sergius, luwasa ako gikan niining sakit; bisan pa sa imong kinabuhi, malumo kaayo ka sa akong mga ginikanan ug imong gipahibalo kanila ang akong pagkahimugso; ayaw ko kalimti, nga nag-antos sa ingon ka grabeng sakit.'

Kalit lang, duha ka tigulang ang mitungha sa iyang atubangan; ang usa kanila mao si Nikon; dayon mailhan sa masakiton ang tigulang, kay personal niya kini nakaila samtang buhi pa; unya nasabtan niya nga ang ikaduha nga mitungha mao mismo si Banal nga Sergius. Ang katingalahang tigulang naghimo og tanda sa krus ibabaw sa masakiton, ug pagkahuman gisugo niya si Nikon nga kuhaon ang ikon nga naa sa kilid sa higdaanan – kini kaniadto gihatag kang Simeon ni Nikon mismo. Unya daw sa masakiton nga ang tanan niyang panit nangatagak gikan sa iyang lawas; pagkahuman niini, nawala sa panan-aw ang mga santo. Niadtong mismong higayon, nabati ni Simeon nga hingpit na siyang naayo: mibangon siya gikan sa iyang higdaanan, ug wala nay misuporta kaniya; unya nasabtan niya nga dili ang iyang panit ang nahimulag, kondili ang sakit na ang nilayas kaniya. Dako kaayo ang iyang kalipay; mibangon siya sa iyang mga tiil, ug misugod sa mainitong pagpasalamat kang San Sergius ug sa Balaang Nikon alang sa iyang dili gilauman ug katingalahang pagka-ayo.

Daghang mga milagro ang gihimo ni Banal nga Sergius ug Nikon atol sa pag-atake sa Trinity Monasteryo sa mga Polako ubos sa mando ni Lisowski ug Sapieha, sa dihang ang balaan nga monasteryo napugos sa pag-antos sa daghang mga kalamidad sa kamot sa ilang mga kaaway. Si Nikon, kauban ni Banal nga Sergius, kanunay nga nagpakita dili lamang sa mga napalibotan, nga nagdasig kanila ug nagpalig-on sa ilang paglaum sa tabang sa Dios, apan usab sa mga kaaway nga nagpalibot sa Lavra, nga nagpahinabo og kahadlok sa ilang mga kasingkasing ug naghulga kanila sa kasuko sa Dios[7913] . Daghang mga nag-atake ug ilang mga kumander nakakita og duha ka masidlak nga tigulang, nga susama nila Sergius ug Nikon, nga naglakaw sa bungbong sa monasteryo; ang usa nagpanagdan sa bungbong gamit ang insenso, samtang ang usa nagwisik og balaan nga tubig.

Sa usa ka higayon, samtang ang monasteryo giatake pa sa kaaway ug nagsugod na ang paglapta sa sakit taliwala sa mga napalibotan tungod sa kagutom ug tanang matang sa kakabus, mipakita si Nikon sa damgo sa sakristan nga si Irinarh ug miingon kaniya:

'Ipahibalo sa tanan nga nag-antos sa sakit nga moulan og niebe karong gabii, ug pasagdi ang tanan nga gustong maayo sa ilang mga sakit nga pahiran ang ilang kaugalingon niining niebe.'

Nagmata si Irinarkh nga kalit kaayo ug sa sunod buntag gisultihan niya ang mga tawo sa iyang palibot sa gipadayag kaniya sa milagro nga si Nikon. Ug tinuod gayud, ni-ulan og niebe niadtong gabii, ug kinsa man ang nagpahid sa niebe uban sa pagtuo nauli ang ilang panglawas[7914] .

Ania pa ang laing salaysay gikan sa mas bag-ong panahon (1846). Sa ospital sa monasteryo, ang bag-ong monghe nga si Gabriel, nga nagsul-ob og kasok, nag-antos pag-ayo sa usa ka hilanat sa nerbiyos; wala siya'y

---

[7913] Ang pag-atake sa Trinity Monasteryo sa mga Polako, ubos sa mando ni Lisowski ug Sapieha, nagsugod niadtong 23 sa Septyembre 1608; kini nga pag-atake natapos niadtong 12 sa Enero 1610.

[7914] 'Ang Sugilanon sa Pagpangharanga sa Monasteryo sa Trinity-Sergius', ni Avraam Palitsyn. Moscow, 1822, p. 157.

malay sulod sa pipila ka adlaw, ug gihunahuna nga dili siya mabuhi sa sakit. Sa gabii sa paghinumdom sa Banal nga Nikon, nakita niya nga ang iyang kalag daw nagbulag sa iyang lawas ug nagdagan paingon sa usa ka kal-ang. Sa iyang hunahuna, misugod siya og pag-ampo kang Banal nga Sergius ug Nikon aron mobalik siya sa kinabuhi, aron pinaagi sa paghinulsol mapreparar niya ang iyang kaugalingon alang sa kahangturan. (Ug sa tibuok panahon, sama sa nakita sa uban, natulog siya nga walay malay ug walay lihok). Kalit lang, nakita niya nga daw naablihan ang mga pultahan; misulod ang duha ka maningning nga tigulang, usa nagbitbit ug tungkod – sa iya nailhan nga mao si Banal nga Sergius, ug sa usa pa, si Banal nga Nikon. Si Banal nga Sergius, nga nagtudlo sa iyang tungkod ngadto sa masakiton, miingon kang Banal nga Nikon: 'Tabangi siya!' Miabot si Banal nga Nikon, ug sa iyang presensya mismo napuno ang masakiton og kusog ug kalipay. Mitindog ang masakiton, naghimo og krus sa iyang kaugalingon, ug nawala sa panan-aw ang mga Banal. Nabawi ni Gabriel ang iyang pagbati; nawala na ang sakit, nagpabilin na lang ang kahuyang[7915] .

Troparion, Tono 1:

Ingon nga matinud-anong magtatagad sa pagsunod, O kanunayng hinumduman nga Banal nga si Nikon, nagtukod ka sa matahum nga Simbahan sa Balaang Trinidad, alang sa pagdayeg sa imong Amahan. Busa kami usab, isip mga anak sa imong gugma, nagatuaw kanimo: himaya kaniya nga naghatag kanimo og kusog, himaya kaniya nga nagkorona kanimo, himaya kaniya nga nagbuhat sa tanang pag-ayo pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 4:

Sa pagkapilit nimo sa tanang paagi sa imong espirituhanong amahan, si Amahan Nikon, ug sa pagtudlo kanimo niya, imong gipahinungod ang imong kaugalingon hingpit kang Kristo; ikaw ang abá sa mga monghe ug kauban nga monghe sa mga kinasihan: uban kanila, mag-ampo kamo nga walay hunong kang Kristo nga atong Dios alang kanato tanan.

Paghinumdom sa Banal nga si Lazaro nga Manunulat

Gisaulog sa Nobyembre 17

Ang Banal nga si Lazaro nagpuyo sa Constantinople ug gipahinungod ang iyang kaugalingon sa monastikong ascesis sukad pagkabatan-on. Sukad pagkabatan-on, nagpuyo siya og hugot nga kinabuhi, kanunay nga nagapuasa ug nag-ampo. Apan labaw sa tanan, iyang gihimo ang mga buhat sa kalooy, nagpakaon sa mga gutom ug nagpanapton sa mga hubad. Tungod sa iyang asketiko ug matinud-anong kinabuhi, ang Balaan gi-ordinar nga pari. Nahitabo kini atol sa paghari sa Emperador sa Byzantine nga si Theophilus[7916] .

Sa panahon usab ni Teofilo nasinati ni San Lazaro ang pagpanlupig tungod sa iyang kadasig sa pagdayeg sa mga ikon. Sa iyang pagdedikar sa kaugalingon sa pag-alagad sa Dios, nagtuon si Lazaro sa arte sa pagpintal og ikon ug masigasig siyang mipintal og mga balaang ikon alang sa himaya sa Dios, sa Iyang Labing Balaang Inahan, ug sa Iyang mga santo. Si Teofilo, bisan pa, usa ka iconoclast; iyang gipanglutos ang tanan nga nagpasidungog sa balaang mga ikon ug gipugos ang mga pintor sa ikon nga mosip-on sa mga ikon ug tapakan kini sa tiil. Ang Kagalang-galang Lazaro, isip usa ka pintor sa mga ikon, naaresto ug gisulay ang iyang pagtuo. Apan ang ilang mga paningkamot nga pahimangnoan siya sa pagdawat sa erehe nga iconoclastic—pinaagi sa magkadaiyang mapahiangayong hangyo ug hulga—walay pulos; nagpabilin nga lig-on si Lazaro; busa gisugdan nila siya og bugbog nga walay kalooy ug dayon gisulod siya sa usa ka prisohan. Apan bisan pa sa prisohan, nagpadayon gihapon ang balaan nga tawo sa pagpintal og mga ikon. Unya gisugo sa iyang walay-balaod nga manlupig nga pagsunogon ang mga tudlo sa santo gamit ang mapaso nga puthaw nga plato, aron wagtangon ang iyang abilidad sa pagpintal og mga ikon. Sa maong proseso, gihulga pa gayud og kamatayon si Lazarus nga Dungganan. Sa

[7915] Mga Sulat sa Monastiko, Moscow, 1863, pp. 69–71. Sulat 19, nga may petsa nga 18 Nobyembre 1846.
[7916] Ang Emperador Theophilus naghari gikan sa 829 hangtod sa 842.

dakong kalisod lang napalimpyos ang iyang kinabuhi pinaagi sa pag-ampo sa mga santo ug sa matinud-anong Emperatris nga si Theodora[7917] . Pagkahuman sa iyang pagpagawas, ang Kagalang-galang Lazarus nangita og dalangpanan sa Simbahan ni San Juan Bautista, diin siya nagpintal og usa ka ikon nga dali ra nakahimo og dungog nga milagroso. Sa dihang namatay si Teofilo, ang Banal nga si Lazaro nakahimo na sa pagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagpintal og mga balaan nga ikon nga walay babag. Apan ang santo wala magpabilin og bisan gamay nga sama sa kasingkasing, hinungdan nga nag-ampo pa gani siya alang sa iyang nagpahirap kaniya.

Sa paghari ni Emperador Michael III[7918] , anak nila Theophilus ug Theodora, si Banal nga Lazarus usa ka miyembro sa embahada nga gipadala kang Papa Benedict III[7919] , ug siya namatay sa pagbalik gikan sa Roma. Ang iyang balaan nga mga labi gibalhin ngadto sa Constantinople, diin kini gilubong sa Simbahan ni San Evander[7920] .

Disyembre

1 Disyembre

18 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Plato nga Martir

Gisaulog kaniadtong 18 Nobyembre

Si San Plato nga Martir, igsuon ni San Antiochus nga Martir, lumad sa probinsya sa Galatia, gikan sa siyudad sa Ancyra[7921] , natawo sa Kristohanong ginikanan ug gipadako sa pagkabalaan. Bisan wala pa siya moabot sa pagkahamtong, nangibabaw na siya sa pagkamaayo. Samtang batan-on pa siya, hamtong na ang iyang panghuna-huna. Sa taliwala sa mga walay Dios nga nagasimba og mga dios-diosan, mapangahas niyang gipangwali si Cristo, ang Walay Katapusan nga Dios, ug gitudloan ang mga pagano nga naa sa sayop nga pagtuo, aron mailhan nila ang kamatuoran ug molihok gikan sa limbong sa demonyo paingon sa Dios. Tungod niini, gidakop siya sa mga dili motuo ug gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya nga si Agrippinus alang sa paglitis.

Si Agrippinus niadtong panahona naa sa templo ni Zeus ug naglingkod aron hukman ang nag-angkon kang Kristo. Sa pagtan-aw kaniya, miingon siya:

'Ang tibuok kalibutan nagpasidungog sa ilang mga dios – ikaw ra ang nasayop ug molikay kanila!'

Mitubag ang santo:

'Ikaw ang naligaw, nga gibyaan nimo ang Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa tanang katahum niini, ug nagsimba ka sa usa ka bato ug usa ka kahoy nga madunot, nga buhat sa kamot sa tawo.'

Miingon si Agrippinus:

[7917] Si Emperatris Theodora nailhan sa kasaysayan tungod sa iyang mga serbisyo sa Ortodoksiya. Sa dihang, pagkahuman sa kamatayon ni Teofilo, nahimong regent sa imperyo ang emperatris tungod kay menor de edad pa ang iyang anak nga si Michael, iyang gibalik ang pagdayeg sa mga ikon. Sa kapital, gibutang ang mga ikono sa ilang gitudlo nga mga lugar alang sa pagdayeg uban sa partikular nga kaseryosohan sa unang Domingo sa Dakong Kwaresma. Kining adlawa nailhan nga 'Fiesta sa Ortodoksiya' ug ginasaulog matag tuig sa Simbahan.

[7918] Ang Emperador Michael III naghari gikan sa 842 hangtod sa 877

[7919] Gipangulohan ni Papa Benedicto III ang Simbahang Romano gikan sa 866 hangtod 868.

[7920] Niadtong 1200, ang mga relikya ni San Lazaro nakita sa Constantinople sa Rusyano nga peregrino nga si Anthony, nga sa ulahi nahimong Arsobispo sa Novgorod.

[7921] Ang Galatia usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong rehiyon sa Asia Minor, nga nahimutang taliwala sa Phrygia, Bithynia, Pontus ug Cappadocia, sa sentro sa peninsula sa Asia Minor. Ang Kristiyanismo gitukod dinhi ni San Pablo, nga nagtukod sa Simbahan sa Galacia ug pagkahuman misulat og sulat ngadto sa mga taga-Galacia, nga midungog kaniya sama sa usa ka anghel sa Dios (Gal. 4:14). – Ang Ancyra – karon Angora – usa sa mga nag-unang siyudad sa Galacia.

'Ang imong pagkabatan-on naghimo kanimo nga mapangahas ug walay pagrespeto. Sultihi ko ang imong ngalan—kinsa man imong ngalan, ug gikan sa unsang siyudad ka?'

Mitubag ang santo:

'Ginganlan ko sa akong mga ginikanan og Plato; sukad pa sa sabakan sa akong inahan, usa na ako ka sulugoon ni Kristo, ug usa ka lungsuranon niining siyudad; karon, tungod sa pagkamatinud-anon, nagtindog ako sa atubangan sa inyong dili matarong nga hukmanan ug nagpaabot sa usa ka dili angay nga kamatayon, nga akong gitinguhang dawaton alang sa akong Ginoo; busa, buhata na ang imong tuyo.'

'Dili nimo buhaton, Plato,' supak sa gobernador sa probinsya, 'ang pagtudlo mahitungod sa Gipa-krusipikar o bisan pag-isip sa Iyang ngalan sa imong hunahuna, kay ang mando sa hari nagmando nga kadtong mosugid kaniya ipahamtang sa grabeng kamatayon, samtang kadtong mosalikway kaniya pasidunggan sa dagkong dungog: busa akong tambag kanimo nga mosumite sa mando sa hari, ug unya makabaton ka og kahigayunan nga makalikay sa kamatayon.'

Mitubag si Santo Plato:

'Mosunod ko sa akong Hari—ang Dios—ug makig-away alang Niya; malipayon kong gidawat kining panandaliang kamatayon aron mahimong manununod sa walay katapusang Gingharian.'

'Hunahunaa kini, Plato,' tubag sa gobernador sa probinsya, 'unsa ang mas maayo para nimo: magpabilin nga buhi, o makasinati og malupit nga kamatayon?'

Mitubag si Plato:

'Ang Ginoo na ang mag-atiman sa unsay labing maayo para kanako.'

'Wala ba ka kahibalo,' misupak ang gobernador sa probinsya, 'sa dili mausab nga mga balaod sa hari nga nagmando nga ang mga Kristohanon kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga dios o atubangon ang kamatayon? Giunsa man nimo pagpakatapason sa paglapas sa mga balaod sa hari ug pagpaligaw sa uban?'

Mitubag ang santo:

Nasayud ko sa mga balaod sa akong Dios ug nagbuhat ko sumala sa Iyang balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga sugo; ug nagsugo kini nga, human tanggihan ang yawa nga mga halad, mag-alagad kita sa Usa ka Tinuod nga Dios. Siya ra ang akong gina-alagad, samtang ginatamakan nako ang inyong mga dios. Apan ikaw, subay sa sugo sa hari, mahimo nimo akong pasakitan sa bisan unsang paagi nga gusto nimo – naanad na man ka sa pagpangpasakit sa mga Kristohanon, ug ang mga Kristohanon sa pag-antos alang kang Kristo.

Ang gobernador sa probinsya nga si Agrippinus, nga nailhan sa iyang mabangis nga kinaiya, sa dihang nakita nga ang santo dili mosugot sa iyang walay-Diyos nga kabubut-on ug nagasupak kaniya, sa grabeng kasuko gisugo nga ipahigda siya nga hubo sa yuta ug gitudlo ang napulo'g duha ka sundalo nga mag-ilis-ilis sa pagpanghampak sa santo. Ug ilang gibunalan siya nga walay kalooy sa tibuok niyang lawas sulod sa dugay nga panahon, nga ang mga sundalong nagbunalan kaniya nangakapoy na kaayo, apan ang balaang martir wala gikapoy sa pag-antos ug pag-angkon sa ngalan sa iyang Ginoo, si Jesu-Kristo.

Unya, sa dihang mihunong na sa pagpangigo ang mga sundalo, ang gobernador sa probinsya, daw gipasaylo siya, misugod sa mahigalaong pakig-istorya kaniya:

'Ginasugo tika isip usa ka higala, Plato: talikdi ang kamatayon ug atubang sa kinabuhi.'

Mitubag ang martir:

'Maayo ka nga nagtudlo kanako, Agrippinus, sa paglikay sa kamatayon paingon sa kinabuhi; ako mismo naglikay sa walay katapusang kamatayon ug nangita sa kinabuhi nga walay kamatayon.'

Miingon dayon si Agrippinus nga nasuko sa santo:

'Sultihi ko, kawawa, pila ka kamatayon ang ana?'

Mitubag ang santo:

'Aduna'y duha ka kamatayon: usa pansamantala, ang usa walay katapusan; ingon usab, aduna'y duha ka kinabuhi: usa mubo, ang usa walay katapusan.'

'Undang na sa imong pagbubo sa imong mga bakak,' tubag sa gobernador sa probinsya, 'ug simba ang mga dios, aron malikayan nimo ang imong makalilisang nga pag-antos.'

Mitubag ang santo:

'Ni ang kalayo, ni ang mga samad, ni ang kasuko sa mga mananap, ni ang pagkawala sa akong mga bukton dili makabulag kanako gikan sa Buhing Dios; kay wala ko gihigugma kining karon nga kapanahonan, kondili ang akong Kristo, nga namatay ug nabanhaw pag-usab alang kanako.'

Unya gisugo sa gobernador nga dad-on sa prisohan si San Plato. Samtang gidala siya, misunod kaniya ang mga tawo, nagtan-aw sa iyang pag-antos sama sa usa ka pasundayag. Sa taliwala sa mga tawo, daghan ang mga Kristohanon. Sa dihang miabot siya sa bilanggoan, lig-on ug mahimayaon ang espiritu, ang martir ni Kristo nga si Plato, mituyok sa mga tawo ug, gisugo sila nga hilom, misugod siya og sulti sa kusog nga tingog:

'Mga tawo nga naghigugma sa kamatuoran, hibaloa nga gisagop ko kining buhat sa pag-antos alang sa Dios lamang, nga nagmugna sa langit ug yuta ug sa tanan nga anaa niini. Ingon nga mga sulugoon ni Cristo, akong gihangyo kamo nga ayaw k pag-awhag sa kasingkasing sa nahitabo karon, kay *'daghan ang kasakit sa matarong, apan ang Ginoo nagaluwas kaniya gikan niini tanan'* (Salmo 33:20).

Busa, umari kamo, mag-uban kitang tanan sa pagpangitag silong sa hilom nga daungan ug sa Bato nga gihisgutan sa bantugang Apostol: *'Ang Bato mao si Cristo'* (1 Cor. 10:4). Ug ayaw nato kawad-i ang kaisog sa mga pagsulay nga atong giatubang alang sa pagtuo kang Kristo, hinumdumi nga *'ang karon nga mga pag-antos dili takos ikumpara sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Pagkahuman niini, misulod ang martir sa bilanggoan ug, mituhop sa yuta, nag-ampo sa Dios sa mosunod nga pag-ampo:

– Ginoong Hesukristo, Magbubuhat ug Maghatag sa tanan, nga nagahatag sa Imong mga sulugoon og pagkamapailubon ug kadaogan, hatagi usab ako, ang Imong mapainubsanon ug dili takos nga sulugoon, nga makapailubon sa matarong hangtod sa katapusan alang sa Imong balaan nga ngalan; ug padal-a ang Imong Anghel aron luwason ako gikan sa limbongon ug hingpit nga dautang bitin—si Agrippina— aron mahibal-an sa tanan nga ang mga binuhat sa kamot sa tawo dili mga dios, kondili Ikaw ra ang Usa ka Tinuod nga Dios, mapailubon ug labing maloloy-on, nga gihimaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Paglabay sa pito ka adlaw, mibalik ang tortyurista sa iyang lingkoranan sa paghukom sa templo ni Zeus ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang balaang martir. Una, gibutang niya sa iyang atubangan ang nagkalain-laing instrumento sa pagpanakit: mga kalderong tanso, botas nga puno sa pako, pula kaayong bola sa kanyon, hait nga mga baras, puthaw nga slings, mga ligid ug daghan pa, nga naglaum nga mahadlok ang maisugong mandirigma ni Kristo pinaagi niini. Unya misugod siya og sulti kaniya:

'Minahal kong Plato! Sa pagtan-aw nako sa imong pagkabatan-on ug sa pagka-ilustrado sa imong mga ginikanan, ug aron malikayan ang kadaut sa katahum sa imong lawas, sa dili pa ko magsugod pag-usab sa pagpanakit kanimo, akong tambag kanimo: mokaambit sa halad sa atong mga dios ug mahiusa kanamo, kay nasayud kaayo ka nga walay mosupak kanako nga mabuhi; sa sukwahi, walay bisan kinsa nga mosunod kanako nga gipugngan sa dungog ug mga gasa nga akong gisaaran. Samtang ikaw, matahum nga Plato, kon mosunod ka kanako sama sa usa ka amahan nga nagahatag kanimo og maayong tambag, ihatag ko kanimo ang bugtong anak nga babaye sa akong igsoon nga lalaki, nga daghan kaayong bahandi, ingon imong asawa, ug tawgon tika nga akong anak.

Apan si Plato nga bulahan, sa pagpanag-away kaniya, miingon:

Ikaw nga maluya, misantropiko nga anak sa yawa ug sulugoon ni Satanas! Kung ako magbuot nga magpabugkos sa mga pangdani ning kalibutan, ug kung gusto ko mangasawa, dili ba ko makakaplag og mas maayo kaysa anak sa imong igsoon! Sa tinuod, mas gusto pa nako nga kuhaon ang usa ka ulipong babaye imbis kaniya. Ug busa, gusto pa kaha nako siya karon, nga sa akong pagbiya sa kalibutan, naghiusa ako sa Kristo?

Unya ang tortyurador, nga nasuko kaayo, nagsugo nga ibutang ang santo sa usa ka higdaanan nga tanso, ug nga daghang uling ang ibutang sa ilawom niini ug pasigaon, pagbubo og lana, kandila, ug pitch sa kalayo, ug nga ang lawas sa martir pagasunogon, samtang siya gibugbog gikan sa ibabaw gamit ang usa ka nipis nga tungkod, aron ang pagbugbog ug ang pagsunog mapalala pa ang iyang pag-antos. Human sa ingon ana ka dugay nga pag-antos, miingon si Agrippinus sa balaan nga martir:

'Makaluluoy ka, kalooyi na ang imong kaugalingon! Ug kung dili ka mosimba sa mga diyos, ingna lang kini nga mga pulong: "Dako ang diyos nga si Apollo"—ug undangon ko dayon ang pagpanakit kanimo, ug makapauli ka sa kalinaw sa imong panimalay.'

Apan mitubag ang santo:

'Layo kanako nga pasayloon ang akong lawas samtang nag-andam sa nagdilaab nga Gehenna para sa akong kalag.'

Paglabay sa tulo ka oras, samtang gipailawom si Plato sa ingon nga mga pag-antos, gikuha siya gikan sa higdaanan, apan ang iyang lawas nakit-an nga buo, himsog ug walay bisan gamay nga timaan sa samad o paso, sama sa bag-o lang siya nga migawas sa paliguan. Labaw pa, usa ka kusgan nga humot ang migawas gikan sa iyang lawas, busa ang tanan nga naa didto namangha ug miingon:

'Tinuod gayud, dako kaayo ang Kristohanong Dios!'

Miingon dayon ang gobernador sa probinsya sa santo:

'Kung dili ka gustong maghalad sa among mga diyos, bisan pa man, isalikway lang ang imong Kristo, ug buhian tika.'

Apan mitubag ang santo:

Ikaw buang ug walay Diyos nga tawo, giunsa man nimo pagsulti nga kinahanglan ko isalikway ang akong Manluluwas? Gusto ba gyud nimo nga mahimong sama nimo, ikaw daotan nga tawo? Dili pa ba igo para nimo ang imong kaugalingong pagkaguba? Apan gusto pa nimo nga madani usab ang uban niini—kadtong mga sundalo ni Kristo! Palayo ka kanako, ikaw nga walay balaod. Nagtuo ko sa akong Dios nga dili Siya moabandona kanako ni pasagdan nga mahulog sama sa imong pagkahulog.

Unya mibangon si Agrippinus gikan sa iyang trono ug siya mismo ang misugod sa pagpanakit sa santo. Gipainit niya ang mga singsing nga puthaw, gibutang kini ilawom sa iyang mga abaga ug gisunog ang iyang mga tadyaw. Unya gibutang niya ang duha ka mapaso kaayong singsing nga puthaw sa dughan sa martir – ug misaka ang aso gikan sa iyang mga lungag sa ilong, kay ang kainit sa kalayo misulod bisan pa sa iyang sulod sa tiyan. Daghang nagtuo nga patay na siya. Apan, pagkahuman sa mubo nga panahon, miingon siya sa iyang tigpahirap:

'Walay bili ang imong mga pag-antos, ikaw nga mabangis ug uhaw sa dugo nga halimaw!'

Unya, sa pag-alsa sa iyang mga mata paingon sa langit, nagpahayag ang santo:

– 'Gihatag ko ang akong likod sa mga nagahampak kanako, ug ang akong mga aping sa mga nagapunit sa akong bungot; wala ko gitabuni ang akong nawong gikan sa pagpanamastamas ug pagluwa' (Isaias 50:6)[7922] , *'Ayaw pag-ilawo kanako, Ginoo, kay duol ang kasakit'* (Salmo 21:12), *'Ngano man nga ang mga Hentil mosulti, "Ain di ba ang ilang Dios?"'* (Salmo 78:10). Ihatag kanako, O Hesukristo, imong alagad, nga hingpit nang nakagawas gikan sa mga pag-antos sa kaaway, nga makahimo sa pagpakita uban ang kaisog sa atubangan sa imong Makahadlok nga Paghukom, human nakong nahuman kining maayong buhat: kay kanimo, sa matag dapit sa imong gingharian, mao ang himaya, dungog ug gahum, karon ug sa walay katapusan, hangtod sa kadugayan sa mga kapanahonan.

Ug sa dihang miingon siya, 'Amen', nangurog ang templo, ug napuno sa kahadlok ang tanan. Apan ang malupit nga mga manlulupig misalikway sa pag-ila sa gahum sa Dios.

Unya gisugo sa taga-pahirap nga putlon sa mga piraso ug hubagon gikan sa iyang lawas ang panit ni San Plato. Apan ang santo, mibungkag ug usa ka piraso nga nahimulag sa iyang lawas, gilabay kini sa nawong ni Agrippina, nga miingon:

'Ikaw nga mas walay pagkatawo ug mas mabangis pa kaysa bisan unsang hayop! Unsaon man nga, sa imong pagdumili sa pag-ila sa Dios nga nagmugna kanato sa Iyang kaugalingong hulagway, wala ka gani magpakita og kalooy bisan sa unod nga pareho nimo, ug malingaw pa ka sa pagtan-aw sa akong mga bukog nga gipikas-pikas?' Apan ipailawom pa ko sa mas mabangis pang mga pag-antos, aron ang imong kawalay-pagkatawo ug ang akong paglahutay makita sa tanan; kay malipayon ko nga nag-antos niini tanan alang kang Kristo, aron, pinaagi sa Iyang grasya, makakaplag ko og pahulay sa umaabot nga kapanahonan."

'Oh, unsa ka buang kaayo ka,' tubag ni Agrippinus, 'nga wala ka gani magmalumo sa imong kaugalingong lawas, bisan pa nga ang imong mga bituka nagawas na sa imong mga tadyaw, ug bisan pa niana, wala gihapon ka mohunong sa pagpanamastamas sa mga dios ug sa pagpukaw sa akong kasuko?'

[7922] Kining mga pulong sa propesiya, sa ilang hingpit nga kahulugan, nagtumong sa makaluwas nga pag-antos sa atong Ginoong Jesu-Cristo. Bisan pa, aron patas, kini mahimo usab, sa pipila ka bahin, magamit sa mga martir ni Cristo, kay pinaagi sa ilang pag-antos sila naghiusa sa pag-antos ni Cristo.

Unya gisugo ni Agrippinus nga bitayon ang santo sa kahoy ug pahapakon ang iyang lawas hangtod ang unod nga nahabilin hingpit nga nahulog gikan sa mga bukog ug hapit na nahurot ang tanang dugo. Ug gisi-gisi niya ang balaan nga nawong sa martir gamit ang mga gapos nga puthaw, nga wala na gani nahabilin bisan gamayng dagway sa tawo, kondili mga bukog na lang. Bisan pa niana, si San Plato, nga gawasnon ang paglitok, gisaway ang tortyurista tungod sa iyang kalupigan ug gisumpa ang mga dios-diosan ug ang mga magtutuo niini.

Unya miingon ang tigpahirap:

'Plato! Kung dili ka ingon ana ka mapugos ug dili malukop, sama ka unta sa labing maalamon nga Plato, ang pangulo sa mga pilosopo[7923] , nga nagsulat sa Balaang mga Tuntonan.'

Apan mitubag ang santo:

'Bisan pa man pareho kami og ngalan ni Plato, dili ko mosunod sa iyang eskuylahan sa panghunahuna. Ang ngalan lang dili makahiusa sa mga tawo nga gibahin sa ilang mga pagtuo. Busa, dili ko pareho niadtong Plato, ug dili pud siya pareho nako, gawas lang sa ngalan.' Ako nagtun-an ug nagtudlo sa pilosopiya nga iya kang Kristo, samtang siya mao ang magtutudlo sa pilosopiya nga kabuang sa atubangan sa Dios; kay nasulat: *'Laglagon ko ang kinaadman sa mga maalamon, ug ang pagsabot sa mga maampingon akong ibaliwala'* (1 Cor. 1:19; cf. Isa. 29:14). Mahitungod sa mga pagtulon-an nga giakusar kang Plato, nga inyong gitawag nga 'balaan', kini mga bakak nga sugilanon nga, pinaagi sa malimbungong mga pulong, nagadaut sa hunahuna sa mga walay pagsabot nga buang.

Pagkahuman sa pagpakigpulong sa santo, nanghilom si Agrippinus, kay wala siyay nahibaloan unsa pa iyang isulti nga tubag o unsa ang buhaton kaniya, ug natingala siya sa iyang dakong pagkamapailubon ug mapangahas nga mga tubag. Gisuwayan niya nga dad-on siya sa prisohan ug nga walay bisan kinsa sa iyang mga kaila ang tugutan nga mabisita kaniya. Apan, aron dili mamatay ang balaan nga martir, gisugo sa taga-panglutos nga hatagan siya og gamay nga tinapay ug tubig matag-adlaw. Wala niya masayri, kawawa nga tawo siya, nga *'dili puy-on ang tawo sa tinapay lang , kondili sa matag pulong nga mogikan sa baba sa Ginoo'* (Deut. 8:3). Apan ang martir ni Kristo wala modawat og bisan unsa gikan sa kamot sa mga idolatra ug nagpabilin nga walay pagkaon o ilimnon sulod sa napulo'g walo ka adlaw, aron matuman kaniya ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang matarong mabuhi pinaagi sa iyang pagtuo'* (Hab. 2:4). Naglaum siya nga ang nagpanalipod kang Daniel taliwala sa mga leon sa lungib (Dan. 6) mopanalipod usab kaniya sa bilanggoan pinaagi sa pagkaon nga dili malata. Ang mga bantay, sa ilang pagkakita nga wala siya modawat og pan ni tubig, miingon kaniya:

'Kaon, tawo, ug inom, aron dili ka mamatay, ug dili kami masamdan tungod kanimo.'

Apan mitubag ang bulahan:

'Ayaw kamo paghunahuna, mga igsoon, nga mamatay ako kung dili ko modawat sa inyong pagkaon; kamo ginapakaon sa pan, apan ako ginapakaon sa Pulong sa Dios, nga nagpabilin hangtod sa kahangturan – kamo nabusog sa unod, apan ako nabusog sa balaan nga mga pag-ampo – kamo nalipay sa bino, apan ako nalipay kang Cristo, ang tinuod nga ubasan.'

Pagkahuman niini, ang gobernador sa probinsya nga si Agrippinus, sa dihang nakita nga dili niya mapahawa si Plato sa pagtuo kang Kristo bisan pa sa unsang paagi, gisilot siya nga putlon ang ulo gamit ang espada. Gidala ang martir gawas sa siyudad. Pagkahuman nangayo og usa ka gutlo aron pag-ampo, iyang gitangtang ang iyang mga kamot paitaas ug miingon:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, nga pinaagi sa Imong balaan nga ngalan gipanalipdan Mo ako, ang Imong alagad, gikan sa bitag sa kaaway ug gihatagan Mo ako sa grasya nga matapos nako sa takus nga paagi ang dagan sa pakigbisog nga akong gisugdan alang Kanimo. Ug karon nag-ampo Ako Kanimo: dawata ang akong espiritu sa kalinaw, kay Ikaw bulahan hangtod sa kahangturan. Amen.'

Unya, samtang gipanaog niya ang iyang balaan nga ulo, miingon siya sa sundalong magputol sa iyang ulo:

[7923] *Pilosopo* – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'higugma sa kinaadman'. Kini ang ngalan nga gihatag sa mga eskolar nga nagdedikar sa ilang kaugalingon sa pagtuon sa labing hataas nga mga pangutana sa pag-eksister: mahitungod sa Dios, sa gigikanan ug mga balaod sa kalibutan ug sa tawo, ug sa katapusang katuyoan sa pag-eksister sa kalibutan, ug uban pa. – Plato – ang labing bantugan ug labing dakong pilosopo sa karaang panahon (ulahi sa ika-5 ug sayo sa ika-6 nga siglo BC), nga mibiya og daghang sinulat nga talagsaon sa kalalum sa ilang panghunahuna.

'Buhaton nimo ang gisugo kanimo, akong higala.' Ug niadtong takna giputol ang iyang ulo. Busa ang balaan nga martir nga si Plato nakigbisog ug namatay alang kang Kristo, aron siya mabuhi ug maghari uban Niya hangtod sa kahangturan[7924] .

Kontakion, Tono 3:

Ang imong balaan nga handumanan nagapahimuot sa tibuok kalibutan, nagatigum sa tanang matinud-anon ngadto sa imong labing dungganong templo, diin, karon nga naghiusa sa kalipay, nag-awit kami sa mga himno ug uban sa kalipay. Busa, Plato, nagatuaw kami kanimo: luwasa ang imong siyudad gikan sa pagpanakop sa mga pagano, O Balaan.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Romanus ug sa Batan-ong Varul

Gisaulog kaniadtong 18 Nobyembre

Ang balaan nga martir nga si Roman lumad sa Palestina ug nagsilbi isip diakono sa Simbahan sa Caesarea. Sa panahon sa pagpanlupig sa mga Kristohanon sa mga pagano, nagpuyo siya sa Antioquia[7925] , nagwali sa Ebanghelyo ug nagpalig-on sa mga matinud-anon aron magpabilin silang matinindog sa ilang pag-angkon kang Kristo. Sa dihang ang dautang eparco nga si Asclepiades naningkamot sa pagbungkag sa lokal nga Kristohanong simbahan, gihangyo ni Santo Roman ang mga Kristohanon nga supakon ang eparco ug dili tugotan siyang laglagon ang balaang simbahan.

'Kita karon,' miingon siya sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo, 'nag-atubang og pakigbisog alang sa mga halaran sa Dios; si Asclepiades usa ka kaaway sa yutang natawhan ug gusto niyang kuhaon ang Dios gikan kanato, ug maayo unta kon, samtang nagdepensa sa mga halaran sa Dios, mahulog kita nga samaran sa ganghaan sa balaang simbahan. Bisan pa unsaon pagtapos sa pakigbisog, kita nga mga Kristohanon mopadayon nga mananaog: kon mapugngan nato nga madaut ang balay sa Dios, mananaog kita sa pakigbisog dinhi sa yuta; ug kon matumba kita nga patay sa balaang halaran, mag-awit kita og kanta sa kadaogan sa pakigbisog sa langit.

Pinaagi niining mga pulong, iyang gipukaw ang tanan aron ipanagang ang balaang templo ug mosukol uban sa determinasyon hangtod sa kamatayon, ug dili tugotan ang eparco nga mosulod sa templo ug laglagon kini.

Niadtong panahona, adunay usa ka pagano nga pista nga nagpadayon, ug daghang pagano ang nagdagsang paingon sa pagano nga templo uban sa ilang mga asawa ug mga anak. Unya napuno si San Roman sa langitnong kadasig; misulod siya sa tunga-tunga sa daghang walay Diyos nga mga tawo ug misugod sa pagsaway sa ilang sayop sa kusog nga tingog. Gipahunong pa gani niya mismo si eparco Asclepiades samtang mosulod pa lang kini sa paganong templo, ug miingon kaniya:

'Nadani ka sa sayop nga dalan, Eparco, pinaagi sa pag-adto sa mga dios-diosan: ang mga dios-diosan dili mga dios, kondili usa ra ka Tinuoray nga Dios, si Jesu-Cristo.'

Gisugo dayon sa eparko nga dakpon si Romanus ug bug-at nga hampakon sa iyang baba. Unya, paglingkod niya sa lingkoranan sa paghukom, dugay niya siyang gipugos nga isalikway si Kristo; apan sa dihang nakita niya

---

[7924] Ang pagkamartir ni San Plato nahitabo mga tuig 306. – Pagkahuman sa iyang kamatayon, daghan nga nangamuyo kaniya ang nakadawat sa iyang milagrosong tabang. Pananglitan, sa Ikapitong Ekumenikal nga Konseho (787), gibasa ang usa ka sipi gikan sa sulat ni San Nil, usa ka disipulo ni Juan Crisostomo, mahitungod sa usa ka milagro nga gihimo sa balaan nga martir nga si Plato.
Ang anak sa usa ka monghe gikan sa Galatia gidakop sa mga barbaro nga kalit lang misalakay. Ang tigulang, nga puno sa luha ang mga mata, nag-ampo sa iyang ka-siyudad, si martir Plato, alang sa tabang niining kalisdanan. Ug tan-awa, usa ka nagkabayo ang mitungha sa atubangan sa iyang anak, nagdala og lain nga kabayo, ug gisugo ang batan-on nga mosakay niini. Nakaila ang batan-on kaniya nga mao ang martir, kay kanunay niya siyang nakita nga gihulagway sa ingon ani sa usa ka ikon; misakay ang batan-on sa kabayo; ug ang santo, pagkahuman niyang gidala siya ngadto sa iyang amahan, nahimong dili makita. Sa Constantinople, si Emperador Anastasius I (491–518) nagtukod og simbahan alang sa dungog niining martir, ug kini gipahiuli ni Emperador Justinian (naghari 527–565).

[7925] Nahitabo kini niadtong 17 Nobyembre 303, sa panahon sa paghari ni Maximian Galerius, kauban sa paghari sa Emperador Romano nga si Diocletian.

nga nagpabilin siyang matinig-a, gisugo niya nga siya pasakitan. Gibitay siya, gihampak gamit ang nagkalain-laing galamiton, ug gipaka-antos gamit ang puthaw nga pisi. Apan si Santo Romanus, nga maisugong nag-antos niining mga pag-antos, nagpanghimatuud sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanan, ug gisaway ang eparko tungod sa iyang kabuang sa pagdumili sa pag-ila sa kamatuoran.

Samtang ang santo nag-antos sa ingon niini nga paagi ug, samtang nag-antos sa iyang mga pag-antos, maisugong nagwali kang Kristo, usa ka dakong grupo ang nagtindog didto—mga dili motuo ug mga motuo—nga nagtan-aw sa buhat niining nag-antos alang kang Kristo. Dili layo nagtindog ang usa ka Kristohanong batang lalaki nga ginganlan og Varul. Sa pagtan-aw kaniya, miingon ang martir sa iyang tigpahirap:

'Mas maalam kining batan-on kay sa imo, o anciano, bisan pa bata pa siya – kay nailhan niya ang Tinuod nga Dios, samtang ikaw, sa imong kadako sa edad, wala Niya mailhi.'

Unya gitawag sa gobernador ang batang lalaki ngadto kaniya, ug gipangutana siya:

'Asa nga Diyos imong gisimba?'

'Nag-samba ko kang Kristo,' tubag sa batang lalaki.

Nangutana kaniya ang obispo:

– Asa ang mas maayo: mosimba sa usa ka Dios, o sa daghan?

'Mas maayo nga pag-alagad sa Usa ka Dios, si Jesu-Kristo,' tubag sa batang lalaki.

Gipangutana siya pag-usab sa gobernador:

'Sa unsang paagi nga mas labaw si Kristo kaysa sa tanang mga dios?'

Mitubag ang bata:

'Labaw si Kristo kay Siya mao ang Tinuod nga Dios ug gimugna kita tanan, samtang ang inyong mga dios mga demonyo ug wala'y gimugna.'

Ug ang batang lalaki misulti pa og daghang uban pang mga butang, sama sa usa ka labing maalamon nga teologo: ang Espiritu Santo, nga naglihok sa sulod niya, nagpagawas og mga pagdayeg gikan sa iyang mga ngabil aron ipahiya ang dautang eparco ug ang tanang mga mananamba.

Ang tortyurador ug ang tanan nga naa didto, nga natingala sa kaalam sa batang lalaki ug sa iyang maalamon nga mga pulong, nabati ang dakong kaulaw sa ilang kakulang sa pagkontra sa iyang gisulti. Busa, gisugo sa tortyurador nga walay kalooy siyang latigon. Human sa taas nga pagpalu, nagsugod na pagkahuyang si Varul ug nangayo og imnon. Apan ang iyang inahan, nga nagbarog didto sa taliwala sa mga tawo ug nagmalipayon sa pagtan-aw sa pag-antos sa iyang anak, sa dihang nakita niya nga nagkahuyang na kini ug nangayo og imnon, gisugo siya sa hugot ug istrikto nga paagi nga pag-antuson niya ang iyang pag-antos nga may kaisog hangtod sa katapusan. Sa dihang gisugo sa taga-pahirap nga putlon sa espada ang ulo sa batang lalaki, gidukdok siya sa iyang inahan ug gidala ngadto sa lugar sa pagbitay. Samtang giyakap ug gihalokan siya, gihupay ug gipalig-on niya, aron dili siya mahadlok sa pagtan-aw sa espada nga nagbitay ibabaw sa iyang ulo:

'Ayaw kahadlok, akong anak,' ingon niya. 'Ayaw kahadlok, akong pinalanggang anak! Ayaw kahadlok sa kamatayon! Dili ka mamatay, kondili mabuhi ka hangtod sa kahangturan! Ayaw kahadlok, akong bulak! Dad-on ka dayon sa mga tanaman sa paraiso!' 'Ayaw kahadlok sa espada! Sa diha nga maputol na ang imong ulo, moadto ka dayon kang Kristo ug makita nimo ang Iyang himaya. Dawaton ka Niya uban sa gugma, ug mabuhi ka uban Niya sa dili masukod nga kalipay, nga malingaw sa kalinaw uban sa Iyang balaang mga Anghel.'

Sa ingon niini nga paglipay sa iyang anak, gidala siya sa matinud-anong inahan ngadto sa lugar sa pagbitay. Pagkahuman nga naputol ang ulo sa batang lalaki, gitipon sa iyang inahan ang iyang dugo sa usa ka limpyo nga sudlanan ug, gikuha ang iyang lawas, gihugas kini sa mga luha sa kalipay, gihalokan kini nga puno sa gugma ug naglipay nga ang iyang anak nag-ula sa iyang dugo alang kang Kristo, ang dugo nga siya mismo ang nagbata. Pagkahuman, gihatagan niya og dungganong lubong ang lawas sa iyang anak.

Pagkahuman sa pagputol sa ulo ni San Barul, gisilot si San Roman nga sunogon sa poste. Gitali ug gilibotan sa sirkulo sa kahoy-panggatong, si San Roman—samtang wala pa gisiga sa mga sulugoon ang kalayo o gisiga ang kahoy, ug samtang nagpaabot sa katapusang pulong sa huwes—misinggit og kusog gikan sa tunga sa silagan, nga nag-atubang sa iyang mga mananakit:

'Ain diay ang kalayo? Ngano dili ninyo kini pasigaon? Pasigaa kini, aron ang mga dila sa kalayo makalukop kanako sa tanang kilid.'

Sa dihang gisiga na ang kalayo ug kusog kaayo ang pagdilaab sa kahoy sa tanang kilid, kalit nga niulan og kusog nga tubig ug napalong ang mga dilaab. Nabuhi si San Roman ug wala gyud siya'y nadaut bisan gamay gikan sa kalayo. Human niini, tungod sa maisugong mga pulong sa balaan nga martir—kay gisaway niya ang mga pagano nga walay Diyos, gisaway ang ilang kabuang ug gisumpa ang ilang mga diyos, samtang gidayeg si Kristo, ang Usa ka Diyos—gisugo sa tigpahirap nga putlon ang iyang dila. Apan iyang gihatag mismo ang iyang dila sa iyang mga tigpahirap aron putlon kini. Apan, bisan pagkahuman nga giputol ang iyang dila nga nagpamulong bahin sa Dios, ang Kumpesor ni Kristo wala maghilom; apan sa usa ka supernatural nga paagi, ug bisan walay dila, nakasulti siya nga klaro, sama sa kaniadto, nga naghimaya sa Usa ka Dios. Dayon gilabay siya sa usa ka bilanggoan, diin siya nagpabilin sulod sa dugay nga panahon, nga ang iyang mga tiil gipangandogan sa posas. Sa dihang naulat kang Emperador Maximian nga makasulti pa gihapon siya bisan pa giputol ang iyang dila, gisugo sa emperador nga siya patyon sa pagkalumos. Misulod ang mga sundalo sa bilanggoan, gipahugtan nila ang lubid sa iyang liog ug gikalumos siya[7926] .

Busa, natuman sa balaan nga martir nga si Romanus ang buhat sa iyang pag-antos alang kang Kristo, nga sa gingharian Niya karon siya gihimaya, nga naghimaya sa Balaang Trinidad hangtod sa walay katapusan. Amen.

Paghandum sa mga Balaang Martir Zacchaeus ug Alpheus

Gisaulog sa Nobyembre 18

Sa Caesarea sa Palestina, samtang nagkadool ang ika-20 ka anibersaryo sa paghari sa mga emperador, ang mga nakabilanggo sa mga selda kasagarang pasayloon sa ilang mga krimen. Ingon usab kini sa panahon sa paghari ni Diocletian. Apan samtang ang gobernador sa probinsya naghatag og kagawasan bisan sa labing dautan nga mga kriminal, iyang gipailawom ang mga Kristohanon sa labing mabangis nga mga pagpanakit. Niadtong panahona, si Zacchaeus[7927] , usa ka diakono sa Simbahan sa Gadara, nadakpan tungod sa iyang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Sa dihang gipangutana siya bahin sa iyang pagtuo sa korte, mapangahas ug walay kahadlok niyang giangkon si Kristo. Tungod niini, gipasailalim siya sa malupit nga pagpanakit: gilata siya, dayon gipikas-pikas sa mga kuko, ug sa katapusan, samtang ang iyang mga tiil gibutang sa bitag, gisulod siya sa bilanggoan. Mapisan niyang gidala sa balaan ang iyang mga pag-antos. Samtang gipahirapan si San Zacchaeus, gidala sa hukmanan ang lain nga nag-angkon sa ngalan ni Cristo nga ginganlan og Alpheus. Gikan siya sa usa ka maharlikang pamilya ug paryente ni Zacchaeus; natawo siya sa siyudad sa Eleutheropolis sa Palestina[7928] . Sa pagsugod sa pagpanlupig ni Diocletian batok sa mga Kristohanon, naglingkod si Alpheus isip lektor sa Simbahan sa Caesarea. Ang pagpanlupig nga gipahamtang batok sa mga nag-angkon sa Kristohanong pagtuo grabe kaayo ka brutal, ug daghang mga Kristohanon, nga wala makasustine sa kabug-aton sa mga pag-antos, mibulag sa Kristohanong pagtuo ug andam na sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Unya si Alpheus, nga masigasig alang sa Dios, misulod sa tunga sa grupo sa mga apostata ug gipaling sila gikan sa paghalad sa mga dios-diosan. Tungod niini, siya gidakop ug gidala nga nakadena ngadto sa usa ka bilanggoan. Pipila ka adlaw pagkahuman, siya gipailawom sa parehas nga mga pag-antos sama sa iyang paryente nga si Zacchaeus: siya gipukpok, gisi-sisi sa mga kuko, ug sa katapusan gipangadena sa parehas nga estaka uban sa matarong nga si Zacchaeus. Nabilin sila sa maong posisyon sulod sa usa ka adlaw ug usa ka gabii. Sa dihang, bisan pagkahuman niining mga pag-antos, nagpadayon gihapon ang mga balaang martir sa walay hunong nga pag-angkon kang Kristo, giputol ang ilang mga ulo[7929] . Mao kini ang pagpanaw sa mga balaang martir, nga nakasinati og daghang pag-antos alang sa ngalan ni Kristo.

2 Disyembre

19 Nobyembre (Daang Estilo)

[7926] Namatay niadtong 303.
[7927] Ang siyudad sa Gadara nahimutang sa habagatan-sidlakan sa Dagat sa Galilea, sa habagatang pampang sa Suba Hieromax.
[7928] Ang Eleutheropolis nahimutang sa habagatan nga bahin sa Palestina, sa kaniadto nga Judea.
[7929] Niadtong tuig 303.

Ang Kinabuhi ni San Obadias nga Propeta

Gisaulog niadtong 19 Nobyembre

Ang balaan nga propeta Obadias lumad sa baryo nga Beth-arama, duol sa Shechem[7930] ; nag-alagad siya sa korte sa mga hari sa Israel ug siya ang tagapangulo sa panimalay ni Haring Ahab[7931] . Sukad pagkabatan-on, siya lawom kaayo ang pagkahadlok sa Dios, ug sa dihang ang tibuok Israel miliko gikan sa Dios ug misugod sa pagsimba sa makalilisang nga Baal[7932] , tinago siyang nag-alagad sa Usa ka Tinuod nga Dios sa iyang mga amahan, nga nagluwas sa Israel gikan sa Ehipto ug nagdala kanila tabok sa Dagat Pula sa uga nga yuta. Sa dihang gipapas ni dautang Jezebel ang tanang propeta sa Ginoo[7933] , gidala ni Obadias ang usa ka gatus ka propeta, gitago sila sa duha ka langob—lima ka pulo sa matag usa—ug gipakaon sila og pan ug tubig atol sa gutom nga nahitabo sa mga adlaw sa propeta Elias. Usa ka adlaw gitawag ni Ahab si Obadias ug miingon kaniya:

'Lakaw sa tibuok yuta ngadto sa tanang tinubdan ug sapa; tingali makakaplag ta og hilamon aron mapakaon ang atong mga kabayo ug mga asno, aron dili nato mawala ang atong mga hayop.'

Busa gibahin nila ang yuta sa taliwala nila aron pangitaon kini: si Ahab miadto sa usa ka dalan, ug si Obadias sa lain. Samtang naglakaw si Obadias sa dalan, mitungha si Elias sa atubangan niya. Nakaila siya kaniya, mihapa sa iyang nawong, ug miingon:

'Ikaw ba kana, ginoong Elias?'

Mitubag siya,

'Ako kini; lakaw, sultihi ang imong agalon: "Ania si Elias."'

Miingon siya:

'Unsa may akong nabuhat nga sayop aron ipahamtang nimo ang kamatayon sa imong alagad sa kamot ni Ahab? Busa sa pagkabuhi sa Ginoo nga imong Dios! Walay nasud o gingharian nga wala gipadalaan sa akong agalon aron pangitaon ka; ug sa dihang gisultihan nila siya nga wala ka didto, gipapanumpa niya kana nga gingharian ug kana nga katawhan nga wala nila ka makaplagan. Ug karon imong giingon, 'Lakaw, sultihi ang imong agalon: Ania si Elias.' Sa diha nga mobiya ko kanimo, ang Espiritu sa Ginoo magdala kanimo sa laing dapit nga wala ko kahibalo; ug kon mosulti ko kang Ahab, ug dili ka niya makaplagan, patyon ko niya, apan ang imong sulugoon nahadlok sa Dios sukad pagkabatan-on niya. Dili ba gisultihan ang akong ginoo unsa akong gibuhat sa dihang gipatay ni Jezebel ang mga propeta sa Ginoo—unsaon nako pagtago sa usa ka gatus ka propeta sa Ginoo, lima ka pulo matag higayon, sa mga langob ug gipakaon ko sila og pan ug tubig? Apan karon imong giingon, 'Lakaw, sultihi ang imong ginoo: Ania si Elias.' Patyon ko niya.

Ug miingon si Elias:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo nga Dios sa mga hukbo, nga atubangan ko karon! Karon ipakita ko ang akong kaugalingon kaniya.'

Busa miadto si Obadias aron atubangon si Ahas. Ug sa dihang nakita ni Ahas si Elias, gisaway siya sa propeta sa Dios tungod sa iyang sayop ug dayon naghimo siya og usa ka dakong milagro: gidala niya ang kalayo

---

[7930] Siquem – karon Nablus – usa sa karaang mga siyudad sa Palestina – nahimutang sa Samaria sa Bukid sa Efraim, usa ka 18-ka-oras nga biyahe gikan sa Herusalem, sa usa ka hataas, dato ug mabungahong walog tali sa mga bukid sa Gerizim ug Gebal. Karon, nawala na sa siyudad ang kaniadto nga labaw nga kahimtang, bisan pa man nga dato kini sa daghang karaang mga monumento nga napreserbar.

[7931] Si Ahab, anak ni Omri, ang labing daotan nga hari sa Israel, naghari gikan sa 924 hangtod 903 BC.

[7932] Si Baal, gikan sa Hebreohanon nga nagpasabot og 'ginoo' o 'mga-ginoo', giila sa mga Fenicio isip labing labaw nga diyos, nga giila usab sa mga Israelita, human nila biyaan ang ilang pagtuo. Sa iyang hulagway, gihimong diyos sa mga pagano ang adlaw ug ang pagkamabungahon sa lalaki, nga naglihok pinaagi sa iyang kauban nga si Astarte, diin sa hulagway niya gihimong diyos ang bulan. Ang pagsimba niining mga diyos gihulagway sa grabeng pagkadautan ug sa mga senswal ug imoral nga ritwal.

[7933] Si Jezebel, anak sa hari-pari sa Sidon ug asawa ni Ahab, nailhan sa grabeng pagkadautan ug maluoyong pamatasan. Tungod kay bulag nga misugot sa iyang impluwensya, milabaw si Ahab sa tanan niyang mga nauna sa pagkadautan ug iyang gipahamtang ang iyang kaugalingon sa labing kaulaw-ulaw nga pagsimba sa diyos-diyosan. Nagpatukod siya og templo kang Baal sa Samaria, gitugotan si Jezebel sa pagtukod og mga halaran alang sa mga diyos sa Siria ug Sidon sa iyang yuta, ug nagpabilin og daghang bakak nga paganong propeta sa iyang serbisyo. Sa katapusan, gisugdan ni Jezebel ang paglutos batok sa mga propeta sa Tinuod nga Dios, ug nangamatay unta silang tanan kon wala sila gitago ni Obadiah, ang magtatimon sa hari, gikan sa iyang kasuko (1 Mga Haring 18:4).

gikan sa langit ibabaw sa mga halad ug sa tubig, sumala sa nahisulat sa Ikatulong Basahon sa Mga Hari (3 Mga Hari 18:4–8). Sa pagtan-aw niini, si Obadias nalipay sa gamhanang gahum sa iyang Dios, ug napuno siya sa gugma alang Kaniya ug nagdilaab sa kadasig alang Kaniya, ug nag-alagad Kaniya nga mas matinud-anon, nga nagtuman sa Iyang sugo. Unya, sa dihang namatay si Ahab ug ang iyang anak nga si Ahasias[7934] ang misunod kaniya isip hari sa Israel, nag-alagad si Obadias sa kasundalohan. Sumala sa testimonya ni San Doroteo ug ni Beato Jeronimo, siya usa sa tulo ka opisyal nga gipadala ni Ahasya ngadto sa propeta Elias; sa tulo, duha gilunok sa kalayo nga nahulog gikan sa langit sa pulong sa propeta, samtang ang ikatulo—nga mao si Obadias—gipakaluoy: miduol siya sa balaan nga propeta Elias uban sa pagpaubos ug nangaliya kaniya, ug miingon kaniya: 'Tawo sa Dios! Ayaw pasipalahi sa imong panan-aw ang akong kalag ug ang kalag sa imong mga sulugoon—kini nga lima ka pulo.'

Maong gipasaylo siya ni Elias; ug sa pagbangon, misunod siya kaniya paingon sa hari. Sukad niadto, mibiya si Obadias sa serbisyo sa hari ug misunod sa balaan nga propeta nga si Elias, nakadawat sa espiritu sa propesiya, tungod kay gipakaon ug gipainom niya ang mga propeta sa Ginoo ug siya mismo misunod sa propeta (2 Mga Hari 1:13–15). Sa iyang kamatayon, gilubong siya tupad sa iyang mga katigulangan[7935] .

Ang Kinabuhi sa Balaan nga si Barael ug ni Joasaph, Prinsipe sa India, ug sa iyang amahan, si Haring Avenir

Gisaulog sa ika-19 sa Nobyembre

Aduna'y usa ka nasud sa Sidlakan, dako kaayo, nga gitawag og India, gipuy-an sa daghang mga katawhan ug milabaw sa ubang mga yuta sa tanang matang sa bahandi ug ani; ang utlanan niini hapit na moabot sa utlanan sa Persia. Kining nasud kaniadto gi-ebanghelismo sa Balaang Apostol Tomas, apan wala kini hingpit nga mibiya sa pagsimba sa mga dios-diosan, kay daghan, nga lawom kaayo ang pagkapundar sa pagano, wala modawat sa makaluwas nga doktrina ug nagpabilin sa demonyong limbong. Sa paglabay sa panahon, ang kadautan misabwag sama sa mga tinik ug misugod sa pagbabag sa maayong binhi sa pagkamapaunongon, hinungdan nga mas daghan ang mga pagano sa India kaysa sa mga magtutuo.

Niadtong yuta, misaka sa trono ang usa ka hari nga ginganlan og Avenir; siya dako ug himaya sa gahum ug bahandi, apan pobre kaayo sa espiritu, kay usa siya ka pagano ug nag-alagad sa mga demonyo imbis sa Dios, nagasimba sa mga dios-diosan nga walay kinabuhi, ug malupit niyang gipanglutos ang Simbahan ni Cristo, labi na ang mga magtutudlo sa simbahan, mga presbiteryo ug mga monghe. Ang uban sa iyang mga kawani sa korte, nga nakatuo kang Kristo ug nakamatikod sa kawalay pulos sa kalibutan, mibiya sa tanan ug nahimong mga monghe; busa, nasuko pag-ayo ang hari. Gidakop niya ang daghang mga monghe, gipatay sila, ug gisugo nga pugson ang mga Kristohanon bisan asa sa pagsimba sa mga dios-diosan. Nagpadala usab siya og usa ka mando sa tanang yuta ilawom sa iyang pagdumala ngadto sa mga prinsipe ug mga gobernador sa probinsya, nga nagmando kanila nga pahiritsan ug patyon sa tanang paagi ang tanan nga nagtuo kang Kristo ug misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan. Busa, daghan sa mga magtutuo ang nangaluya – ug ang uban, nga kulang sa kusog aron makasugakod sa mga pag-antos, mibulag sa pagtuo; apan ang uban malipayong nagsumite sa ilang kaugalingon sa pagpanakit ug, nga nag-antos pag-ayo alang sa ilang Ginoo, ilang gihalad ang ilang kinabuhi alang Kaniya. Apan ang kadaghanan, sa pagpanago sa ilang pagtuo tungod sa katalagman, tinago nga nag-alagad sa Ginoo, nagbantay sa Iyang balaan nga mga sugo, samtang ang uban milayas sa mga kamingawan—labi na ang mga monghe—ug didto nangitagong sa mga bukid ug kamingawan.

[7934] Si Ahaziah, hari sa Israel ug manunod kang Ahab, namatay sa ikaduhang tuig sa iyang paghari, samtang buhi pa ang iyang amahan, ug gibyaan ang trono sa iyang igsoon nga si Jehoram.

[7935] Gilubong si Obadias sa Samaria; siya nabuhi ug nag-alagad sa ulahing bahin sa ika-10 ug sayong bahin sa ika-9 nga siglo BC; mibiya siya og usa ka propetikanhong basahon, nga nag-okupar sa ika-upat nga puwesto taliwala sa gitawag nga Mga Gamay nga Propeta ug naglangkob sa usa ka kapitulo. Hapìt tanan sa iyang mga propesiya nakatutok batok sa mga Adomita, o mga Edomita. Sa katapusan sa basahon adunay usa ka mesyanikong propesiya mahitungod sa kaluwasan gikan sa Siyon ug sa pagtukod sa gingharian sa Ginoo, nga klaro nga nagtumong sa Simbahan sa Bag-ong Tugon.

Niadtong panahona, natawo ang usa ka anak nga lalaki sa hari ug ginganlan siya og Joasaph. Ang bata kaayo gwapo, ug kining talagsaong katahum daw nagtagna sa dakong sulod nga kaanyag nga makita sa iyang sulod. Ang hari, pagkatigom sa daghang mga mago ug astrologo, nangutana kanila unsay giandam para sa bata sa dihang siya moabot sa hustong edad. Human sa daghang pag-obserba, ilang giingon nga siya molabaw pa kaysa sa tanang mga hari nga miuna kaniya. Apan usa sa mga maghuhula, ang labing maalamon kanila tanan—dili pinaagi sa lihok sa mga bitoon, kondili, sama sa gibuhat ni Balaam kaniadto[7936] pinaagi sa divine revelation—miingon sa hari:

'Ang bata dili moabot sa hustong edad sa inyong gingharian, kondili sa lain—usa nga mas maayo ug walay sama nga kadako; nagtuo usab ako nga iyang yakpon ang Kristohanong pagtuo nga inyong gipanglutos, ug naglaum ako nga dili mapamatud-an nga bakak ang akong panagna.'

Ang hari, sa pagkadungog nga ang iyang anak mahimong Kristiyano, nasubo kaayo ug naghunahuna unsaon niya pagpugong aron dili matuman kini nga propesiya. Gipatukod niya ang usa ka talagsaon ug matahum nga gusali nga daghan og hayag nga mga kwarto, diin didto pagadalaon si Joasaph aron didto siya magdako. Sa dihang nagsugod na siya og dagway ug nahimong hamtong ang hunahuna, gitudlo sa hari ang mga magtutudlo ug mga sulugoon, batan-on ug gwapo ang dagway, ug gisugo sila nga dili tugotan bisan kinsa nga langyaw nga mosulod sa prinsipe, nga siya dili makakita og bisan kinsa gawas kanila. Dugang pa, gisugo sa hari nga dili sila mosulti bisan unsa sa prinsipe bahin sa mga kasubo sa kinabuhi: kamatayon, katigulangon, sakit ug uban pang susamang mga pag-antos, nga ang kahibalo niini makababag sa iyang kalipay; kondili ipakita ra nila kaniya ang matahum ug malipayong mga butang, aron ang iyang hunahuna, nga kanunay napuno sa kalipay ug kalingawan, dili maghunahuna sa umaabot. Gisugo usab niya nga walay bisan kinsa ang mosulti bisan usa ka pulong bahin kang Kristo, aron si Joasaph dili gani makadungog sa ngalan ni Kristo; kay labaw sa tanan gusto sa hari nga itago kini nga ngalan kaniya, tungod kay nahadlok siya nga matuman ang propesiya sa astrologo; ug kon adunay bisan usa sa mga sulugoon nga masakiton, siya kuhaon gikan sa presensya sa prinsipe, ug laing batan-on ug gwapo ang itudlo sa iyang lugar, aron ang mga mata sa prinsipe dili makakita og bisan unsang masubo. Sa dihang nahibaloan sa hari nga aduna pa diay pipila ka mga monghe nga buhi sa iyang gingharian—nga iyang gihunahuna nga wala na gyud bisan usa ka bakas ang nabilin—naglagot siya pag-ayo ug dayon misugo siya og mga mensahero sa tanang lalawigan ug siyudad aron ipahibalo nga sulod sa tulo ka adlaw, dili na unta magpabilin bisan usa ka monghe sa tibuok gingharian; ug bisan kinsa nga makit-an nga naa pa pagkahuman sa gitudlo nga panahon pagapatyon pinaagi sa pagsunog o pagputol sa ulo: kay, matod sa hari, nagtudlo sila sa mga tawo nga pasidunggan ang Gipakrus isip Dios.

Busa, ang anak sa hari, nga gipriso sa kuwarto nga giandam para kaniya, mitubo hangtod sa pagkabatan-on, nakat-on sa tanang kinaadman sa India ug Ehipto, ug nahimong labaw ka maalamon ug maamgo, ug gipanalanginan sa tanang hiyas. Gihunahuna niya ang hinungdan nganong gipabilin siya sa iyang amahan sa ingon ana ka hilit nga pagkabilanggo ug nangutana siya sa usa sa iyang mga magbabantay bahin niini. Ang ikaduha, sa dihang nakita nga ang batan-on adunay himsog nga panghuna-huna ug buotan kaayo, gisultihan siya sa detalye sa tanan nga gipahayag sa mga astrologo bahin kaniya sa dihang siya natawo, ug kung giunsa sa iyang amahan pagsugod og paglutos batok sa mga Kristohanon, labi na sa mga monghe, diin daghan ang iyang gipatay, samtang ang uban iyang gipahawa gikan sa iyang yuta; kay, matod sa yaya, nahadlok siya nga mahimo kang Kristohanon. Pagkadungog niini, nanghilom ang prinsipe ug naghunahuna sa iyang kaugalingon sa tanan nga gisulti sa iyang amahan nga nagpadako kaniya.

Kanunay nga gibisita sa hari ang iyang anak, kay pinalangga gyud niya kini. Usa ka adlaw, miingon si Joasaph kaniya:

'Gusto unta ko, amahan, nga mangutana kanimo bahin sa usa ka butang nga kanunay nagahatag kanako og kasubo ug kasakit.'

Ang iyang amahan, nga nabug-atan sa kasakit sa kasingkasing, mitubag:

[7936] (Num. 22:1–41, 23:1–30, 24:1–25). Si Balaam usa ka propeta gikan sa lungsod sa Peor, duol sa Harar, sa Mesopotamia. Giingon bahin kaniya nga kinsa ang iyang panalanginan, panalanginan usab, ug kinsa ang iyang panamastamahan, panamastamahan usab. Si Balak, hari sa Moab, nga nahadlok sa mga kadaugan sa mga Israelita, mitawag kang Balaam aron sila panalanginan; apan, giya sa Diyos, si Balaam misulti og mga pulong sa panalangin imbis sa sumpa.

'Sultihi ako, akong pinalanggang anak, unsang kasubo ang misakop kanimo, ug paningkamotan ko dayon nga himuon kini nga kalipay.'

Unya nangutana si Joasaph:

'Unsa ang hinungdan sa akong pagkabilanggo dinhi? Ngano man nga gitago ninyo ako sa luyo sa mga bungbong ug ganghaan, gipugngan ninyo ako sa bisan unsang agianan paingon sa gawas, ug gihimong dili makita sa tanan?'

Mitubag ang iyang amahan:

'Dili ko gusto, akong anak, nga makakita ka og bisan unsa nga makahatag og kasubo sa imong kasingkasing ug makawagtang sa imong malipayong kinabuhi; gusto nako nga mabuhi ka sa tibuok nimong kinabuhi sa walay hunong nga kahupayan, sa tanang matang sa kalipay ug kalingawan.'

'Busa, hibaloa kini, Amahan,' tubag sa batang lalaki, 'nga kining pagbulag dili nagahatag kanako og kalipay o kalingawan, kondili kasubo ug pag-antos nga bisan ang akong pagkaon ug ilimnon daw dili tam-is kondili pait: Gusto kaayo nakong makita ang tanan nga naa sa gawas niining mga ganghaan; busa, kung dili ninyo gusto nga mamatay ko sa kasubo, tugoti ko nga moadto bisan asa akong gusto ug pahimulosan ang akong kalag sa pagtan-aw sa mga butang nga wala pa nako makita.

Nasubo ang hari sa iyang nadungog, ug nakahukom siya nga kung pugngan niya ang iyang anak nga mogawas, mas lalom pa ang kasubo ug kasakit nga iyang mabati; busa miingon siya sa iyang anak:

'Busa, anak ko, sumala sa imong gusto.'

Ug dayon gisugo niya nga dad-on ang pinili nga mga kabayo ug nga andamon ang tanan nga angay sa dungog sa hari, ug wala na niya gipugngan ang iyang anak sa pag-adto bisan asa niya gusto. Sa samang higayon, gisugo niya ang mga tig-alima sa prinsipe nga siguruhon nga walay makauwaw o makapasubo nga moabot sa iyang pagtagad, kondili ipakita ra nila kaniya ang maayo ug matahum, mga butang nga makapahimuot sa mata ug kasingkasing; Sa dalan, gisugo niya nga ipahimutang sa tanang dapit ang mga koro sa mga mag-aawit, ug nga unahan siya sa tanang matang sa musika, kauban ang nagkalain-laing mga pasundayag, aron malingaw ang espiritu sa prinsipe sa tanan niini.

Sa kanunay nga paggawas sa palasyo uban sa ingon nga dungog ug kalipay, usa ka adlaw nakakita ang prinsipe, tungod sa kawalay pagbantay sa iyang mga sulugoon, sa duha ka lalaki, usa kanila nag-antos sa ketus ug ang usa buta. Nangutana siya k sa mga kauban niya: kinsa sila ug ngano nga naa sila sa ingon nga kahimtang? Ang iyang mga sulugoon, nga dili na makatago sa kahuyang sa tawo, mitubag:

'Kini mao ang mga pag-antos sa tawo, nga kasagaran mahitabo sa mga tawo tungod sa atong mortal nga kinaiyahan ug kahuyang sa atong unod.'

Nangutana ang batan-on:

'Mahitabo ba kini sa tanan?'

Mitubag sila:

'Dili sa tanan, kondili sa kadtong ang panglawas gipahuyang sa pag-abuso sa kalibutanong kalipay.'

Unya nangutana ang batan-on:

'Kung dili man kini kasagaran mahitabo sa tanan, kabalo ba daan ang mga mag-antos niini nga mga kalisdanan, o kalit ra ba ug wala damha kini moabot?'

Mitubag ang mga kauban niya:

'Kinsa sa mga tawo ang makahibalo sa umaabot?'

Mihunong ang prinsipe sa pagpangutana, apan nabalaka ang iyang kasingkasing sa iyang nakita—usa ka talagsaong panghitabo para kaniya—ug nabag-o ang dagway sa iyang nawong. Paglabay sa pipila ka adlaw, samtang nagbiyahe pag-usab, nakasugat siya og usa ka huyang nga tigulang nga lalaki nga kulubot ang nawong, maluya ang mga bukton, kurbado ang likod, tibuok buhok puti, walay ngipon ug halos dili na makasulti. Sa pagkakita kaniya, nahadlok kaayo ang batan-ong prinsipe, ug gisugo niya nga dad-on siya sa iyang atubangan, dayon nangutana siya sa mga nagdala kaniya: kinsa kining tawoha ug ngano nga naa siya sa ingon nga kahimtang? Mitubag sila:

'Lahi na kaayo siya, ug samtang hinay-hinay nga nawala ang iyang kusog ug nanghuyang ang iyang mga bukton, nahimong ingon ani siya ka huyang sama sa imong nakita.'

Miingon ang batan-on:

'Unsa kaha ang mahitabo kaniya sa umaabot, kon mabuhi pa siya og daghang katuigan?'

Mitubag sila:

'Walay lain, gawas lang nga kuhaon siya sa kamatayon.'

Nangutana ang batan-on:

'Mao ba kini ang kapalaran sa tanang tawo, o mahitabo ra ba kini sa pipila?'

Mitubag sila:

'Kung dili makuha sa kamatayon ang usa ka tawo sa iyang pagkabatan-on, imposible nga pagkahuman sa daghang katuigan dili siya moabot sa parehas nga kahimtang sa pagkatigulang.'

Nangutana ang batan-on:

Sa unsang edad man kini mahitabo sa mga tawo, ug kung ang kamatayon dili malikayan sa tanan nga walay eksepsyon, wala bay paagi aron malikayan kini ug makalingkawas sa ingon nga kapalaran?

Mitubag sila:

– Sa edad nga walumpulo o usa ka gatos, maabot sa mga tawo ang ingon nga kahuyang, unya mamatay sila; ug dili kini malikayan, kay ang kamatayon mao ang natural nga kapalaran sa tawo, ug ang pag-abot niini dili mapugngan.

Pagkahuman niya makita ug madungog kini tanan, ang maalamon nga batan-on, nga nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, miingon:

'Kung mao kini, mapait ug puno sa tanang matang sa kasubo ang kinabuhi; ug kinsa bay makalingaw-lingaw, nga kanunay nagpaabot sa kamatayon, nga dili lang dili malikayan kondili, sama sa imong giingon, wala usab kabalo kanus-a kini moabot?'

Ug miadto siya sa iyang palasyo, ug nasubo kaayo, kanunay nga naghunahuna sa kamatayon ug miingon sa iyang kaugalingon:

'Kung mamatay ang tanan, mamatay usab ako, apan wala ko kahibalo kanus-a… kanus-a ko mamatay, kinsa may maghinumdom kanako? Molabay ang daghang panahon, ug malimtan na ang tanan… wala bay lain kinabuhi pagkahuman sa kamatayon ug lain nga kalibutan?'

Ug siya nabalaka kaayo sa niining mga hunahuna; apan wala siya mag-ingon bisan unsa sa iyang amahan, kondili nangutana lang siya sa maong magtutudlo kon kaila ba siya og bisan kinsa nga makasulti kaniya niining tanan aron mapahupay ang iyang hunahuna, kay gikapoy na kini sa ingon nga paghunahuna. Miingon ang magtutudlo:

'Nasultihan na tika sauna kung giunsa sa imong amahan pag-atubang ang mga maalamon nga eremita nga pirmi nagpamalandong sa ingon ani nga mga butang—gipatay niya ang uban ug, sa iyang kasuko, gipahawa ang uban; ug karon, wala na koy nahibaloan nga nabilin pa sa sulod sa atong utlanan.'

Ang batan-on lalaki nangasubo pag-ayo niini, ang iyang kalag gilutos kaayo, ug iyang gigugol ang iyang kinabuhi sa walay hunong nga kasubo: tungod niini, ang tanang katam-is ug katahum sa kalibutan nagpakita sa iyang mga mata ingon usa ka kasuklam-suklam ug kahugawan. Ug ang Dios, k , nga nagtinguha nga ang tanan maluwas ug makaabot sa kahibalo sa kamatuoran, sa Iyang kanunay nga gugma ug kaluoy sa katawhan, giya ang batan-on ngadto sa husto nga dalan sa mosunod nga paagi.

Niadtong panahona adunay usa ka labing maalamon nga monghe, hingpit sa pagkamaayo, nga ginganlan og Barlaam, usa ka pari pinaagi sa ordinasyon, nga nagpuyo sa Disyerto sa Senarid. Gipangulohan sa langitnong pahibalo, nahibalo siya sa kahimtang sa prinsipe, mibiya sa disyerto, mibag-o sa iyang sinina aron magpakita nga usa ka negosyante, misakay sa barko, ug nilarga paingon sa Gingharian sa India. Pag-abot niya sa siyudad diin nahimutang ang palasyo sa prinsipe, nagpuyo siya didto sulod sa daghang adlaw ug nakatigom og detalyadong impormasyon mahitungod sa prinsipe ug sa iyang mga kauban. Sa pagkahibalo nga ang maong magtutudlo mao ang labing suod sa prinsipe, miduol ang tigulang kaniya ug miingon:

'Hibal-i, ginoo, nga usa ako ka negosyante nga gikan sa layo nga yuta; aduna koy usa ka bililhon nga bato nga wala pa gyud makit-i bisan asa, ug wala pa nako kini ipakita sa bisan kinsa hangtod karon; apan gisultihan tika niini karon tungod kay nakita nako nga ikaw usa ka maalamon ug maampingong tawo; busa, dad-a ko sa prinsipe, ug ihatag nako kaniya kana nga hiyas, nga ang bili niini walay makahukom, kay kini molabaw sa tanang maayong butang ug bililhon: Mobalik niini ang panan-aw sa mga bulag, ang pandungog sa mga bingi, ang paglitok sa mga pipì, ug ang panglawas sa mga masakiton; mopahawa kini sa mga demonyo gikan sa mga tawo; magahatag kini og

kinaadman sa mga buang sa tanang butang; ug ihatag niini ang tanang panalangin nga ikahandom sa bisan kinsa nga makabaton niini.

Miingon kaniya ang amahan nga nagpadako:

'Murag tigulang ka, apan walay sulod imong ginasulti ug sobra pa ka'g hambog: bisan pila na ka bililhon nga bato ug perlas akong nakita, ug bisan pila pa ang akong gipanag-iya, wala pa ko makakita o makadungog og bato nga adunay gahum sama sa imong gihulagway.' Bisan pa, ipakita kini kanako, ug kon matinuod ang imong mga pulong, dad-on tika dayon sa prinsipe, ug hatagan ka niya og dungog ug angay nga ganti.

Miingon dayon si Barlaam:

'Tama ka sa pagsulti nga wala ka makakita o makadungog bisan asa og ingon ana nga bato, apan tuohi ang akong mga pulong: naa gyud kini kanako. Dili ko nagpasigarbo ni nagbakak sa akong katigulangon, kondili nagasulti ko sa kamatuoran. Ug tungod kay nangayo ka nga makita kini, paminawa ang akong isulti: Ang akong bililhon nga bato, uban sa tanang gahum ug milagro niini, adunay usab kinaiya nga dili kini makita sa bisan kinsa nga wala'y himsog nga mata ug putli, hingpit nga walay bahid nga lawas; ug kung adunay bisan kinsa, nga nahugawan nga wala magtinguha, makakita niining batoha, mawala ang ilang panan-aw ug ilang huna-huna. Ako, nga pamilyar sa arte sa medisina, makita nako nga masakiton ang imong mga mata, busa nahadlok ko nga ipakita kanimo ang akong hiyas, basin ako pa ang mahimong hinungdan sa imong pagkabulag; apan ang anak sa hari, nadungog nako nga siya nagkinabuhi nga walay sala ug himsog, klaro ang iyang mga mata, ug mao kana ang hinungdan nga gusto nako ipakita kaniya ang akong bahandi; busa ayaw pagpadayag ug ayaw pagbiya sa imong agalon sa ingon ka hinungdanon nga paliton.

Mitubag ang nars:

'Kung mao kana, ayaw nako ipakita ang bato, kay nadungahan ko sa daghang hugaw nga binuhatan ug, sama sa imong giingon, daw dili ko maayo tan-awon; apan motuo ko sa imong mga pulong ug dili ko mapakyas sa pagreport niini sa akong agalon.'

Ug pag-abot niya sa palasyo, gisaysay sa amahan-tagapahimulos ang tanan sa prinsipe sumala sa husto nga han-ay, ug siya, pagkahuman maminaw sa mga pulong sa amahan-tagapahimulos, nakasinati og usa ka matang sa kalipay ug espirituhanong kalipay sa iyang kasingkasing, ug gisugo nga dad-on dayon ang magpapatigayon sa iyang atubangan.

Misulod si Barlaam sa atubangan sa prinsipe, mitungo kaniya, ug gipangamusta siya gamit ang maalamon ug makalipay nga mga pulong. Gidapit siya sa prinsipe nga molingkod. Sa dihang nilakaw na ang amahan sa pag-alaga, miingon si Joasaph sa tigulang:

'Ipakita kanako ang bato nga imong gisultihan sa akong magtutudlo nga dagko ug katingalahang mga butang.'

Dayon gisultihan siya ni Varlaam sa mosunod nga mga pulong:

'Tanan nga gisulti kanimo bahin kanako, Prinsipe, tinuod ug walay duhaduha, kay dili angay kanako ang pagsulti og bakak sa atubangan sa Imong Kahalagahan; apan hangtud nga masayran ko ang imong hunahuna, dili nako ipadayag kanimo kini nga dakong misteryo, kay ang akong Ginoo miingon: "Usa ka magtatanum migawas aron magtanim. Ug samtang nagahatud siya, ang uban nga binhi nahulog sa daplin sa dalan; ug miabot ang mga langgam ug gikaon kini. Ang uban nahulog sa bato nga yuta, ug sa pag-usbong niini, kini nahuyang kay walay kahumotan. Ang uban nahulog taliwala sa mga tunok, ug gipugngan kini sa mga tunok. Ang uban nahulog sa maayong yuta ug nakamunga og usa ka gatus ka beses' (Mat. 13:3–8). Busa, kon makit-an nako sa imong kasingkasing ang yutang mabungahon ug maayo, dili ko magduha-duha sa pagtanum sa Banal nga binhi sa sulod nimo ug pagpadayag kanimo sa dakong misteryo. Apan kon ang yuta bato-bato ug puno sa mga tunok, o nahimutang sa daplin sa dalan nga gitamakan sa mga naglabay-labay, mas maayo nga dili na gayud itambog ang liso sa kaluwasan niini, ni pasagdan nga kuhaon sa mga langgam ug mga hayop, nga kanila istrikto nga gidili itambog ang mga perlas. Apan naglaum ako nga makakaplag sa labing maayong yuta diha kanimo, aron madawat nimo ang binhi sa Pulong, ug makita n a ang bililhon nga hiyas, ug masidlak ka sa kabuntagon sa kahayag, ug mamunga ka og usa ka gatus ka pilo; tungod kanimo, nag-antos ako og daghang kakapoy ug nagbiyahe og layo aron ipakita kanimo ang wala pa nimo makita ug tudloan ka sa wala pa nimo madungog.

Mitubag kaniya si Joasaph:

Ako, dungog nga tigulang, gipuno sa usa ka dili masukod nga tinguha sa pagpaminaw sa bag-ong ug maayong mga pulong, ug sa sulod sa akong kasingkasing nagdilaab ang kalayo nga nagpukaw kanako sa kahibalo sa pipila ka importante ug gikinahanglan nga mga butang; ug hangtod karon wala pa ko makakita og bisan kinsa nga makahimo sa pagpatin-aw kanako sa naa sa akong hunahuna, o sa paggiya kanako sa husto nga dalan. Apan kon makakaplag ko og ingon ana nga tawo, dili nako itugot nga ang mga pulong nga akong nadungog gikan kaniya kan-on sa mga langgam ug hayop; dili ko mahimong sama sa bato nga puno sa tunok nga yuta, sama sa imong giingon, kondili malipayong dawaton nako kini ug itago sa akong kasingkasing. Ug ikaw, kon aduna kay nahibaloan, ayaw kini pagtabuni kanako, kondili isulti lang; kay sa diha nga nadungog nako nga gikan ka sa layong yuta, ang akong kalag nalipay dayon ug naglaum ko nga makab-ot nako ang akong gipangandoy pinaagi kanimo: mao nga gidawat tika sa akong atubangan dayon ug gisugat tika uban ang kalipay, sama sa bisan kinsa sa akong mga kaila o kapariho.

Unya si Barlaam, sa pag-abli sa iyang baba, nga napuno sa grasya sa Espiritu Santo, misugod sa pagsulti kaniya mahitungod sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, ug sa tanan nga nahitabo sukad sa sinugdanan sa kalibutan: sa pagkahulog ni Adan ug sa iyang pagpahawa gikan sa Paraiso, sa mga patriyarka ug sa mga propeta; unya—mahitungod sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, sa Iyang boluntaryong Pag-antos ug sa Pagkabanhaw; sa Balaang Trinidad, sa Bunyag ug sa tanang misteryo sa balaang pagtuo: kay si Barlaam labing maalamon ug maalam kaayo sa Balaang Kasulatan. Gipasabot niya ang doktrina pinaagi sa mga parabula ug mga pananglitan, gipahapsay ang iyang panultihon sa mga matahum nga sugilanon ug mga panultihon, ug gipalumo ang kasingkasing sa prinsipe sama sa waks; ang prinsipe mitagad kaniya uban sa nagkadako nga pagtagad ug kalipay. Sa katapusan, nasabtan sa prinsipe nga ang bililhon nga hiyas mao si Kristo nga Ginoo, kay usa ka kahayag ang misidlak sa iyang kalag ug nagbukas sa mga mata sa iyang hunahuna, aron siya mituo nga walay bisan gamayng pagduha-duha sa tanan nga gisulti kaniya ni Barlaam. Ug sa pagbangon gikan sa iyang trono, miduol siya sa maalamon nga tigulang ug, sa malipayong pagyakap kaniya, miingon:

'O labing takus sa mga tawo! Kini, nagtuo ako, mao gayud ang bililhon nga hiyas nga imong gitago ug dili ipadayag sa bisan kinsa nga mangutana, kondili sa mga takus, kadtong himsog ang ilang espirituhanong pagbati; kay sa diha nga nakaabot ang imong mga pulong sa akong dalunggan, usa ka matam-is nga kahayag misulod sa akong kasingkasing ug sa kalit lang ang bug-at nga tabing sa kasubo, nga dugay nang nagpuyo sa akong kalag, nawala. Karon, sultihi ako, husto ba ang akong pangatarungan bahin niini nga butang, ug kung nasayud ka pa ug mas maayo pa, sultihi ako.

Ug si Barlaam, sa pagpadayon sa iyang pakigpulong, misulti kaniya mahitungod sa maayong kamatayon ug sa dautang kamatayon, sa unibersal nga pagkabanhaw, sa kinabuhi nga walay katapusan, sa ganti sa mga matarong ug sa pagsilot sa mga makasasala; ug pinaagi sa iyang mga pulong napukaw niya kaniya sa dakong kalooy ug tinuoray nga paghinulsol sa kasingkasing, nga napuno siya sa mga luha ug naghilak sulod sa taas nga panahon. Gawas pa niana, gisultihan siya ni Barlaam mahitungod sa kawalay pulos ug pagkawalay-puy-anan ning kalibutan, sa pagdumili niini, ug sa kinabuhi sa monghe ug eremita.

Sama sa bililhon nga mga bato sa usa ka kamara sa bahandi, gipangga ni Joasaph sa iyang kasingkasing ang tanang pulong ni Barlaam; dako kaayo ang iyang kalipay sa pakig-istorya kaniya ug nahigugma siya kaniya pag-ayo nga gusto niyang kanunay nga uban kaniya, dili na mapabulag, ug maminaw sa iyang mga pagtulon-an. Gipangutana niya siya bahin sa kinabuhi sa disyerto, bahin sa pagkaon ug sinina, nga nagaingon:

'Sultihi ako, unsa ang inyong pagkaon ug ang pagkaon sa mga kauban nimo sa disyerto? Asa ninyo kuhaon ang inyong mga sinina, ug unsa kini nga klase?'

Miingon si Barlaam:

Ang among pagkaon mao ang mga bunga sa kahoy ug mga tanom nga moturok sa disyerto. Apan kon adunay usa sa mga matinud-anon nga magdala kanamo ug gamay nga pan, among dawaton kini ingon usa ka gasa nga gipadala sa Balaang Pag-atiman; Sa among panapton, kini gihimo sa buhok ug panit sa karnero ug panit sa kanding, daan kaayo ug puno sa tupi, pareho sa tingtugnaw ug ting-init; ug ang bisti nga akong gisul-ob sa ibabaw, gikuha nako gikan sa usa ka matinud-anong layperson aron dili ko nila mailhan nga monghe: kon miabot ko dinhi sa akong kaugalingong bisti, dili unta ko madawat kanimo.

Gipangayo ni Joasaph sa tigulang nga ipakita kaniya ang iyang kasagarang sinina sa monghe, ug unya gikuha ni Barlaam ang iyang sinina sa gawas, ug usa ka makalilisang nga tan-awon ang nakita ni Joasaph: ang

lawas sa tigulang hingpit nga natig-a ug nangitim sa adlaw; ang iyang panit nakadikit na lang sa iyang mga bukog; gikan sa iyang hawak hangtod sa iyang mga tuhod gisul-otan siya og usa ka gisi-gisi ug masulakot nga tunika nga buhok, ug nagsul-ob siya og susamang kapa sa iyang mga abaga. Natingala si Joasaph sa ingon ana ka grabe nga pag-antos ug, tungod sa dakong kahingawa sa kaisog sa tigulang, mihuyop siya ug mihilak, ug nangayo sa tigulang nga dad-on siya aron mag-uban sa parehas nga kinabuhi sa kamingawan.

Miingon si Barlaam:

'Ayaw karon paghandum niini, basi ang kasuko sa imong amahan mahulog sa mga igsoon tungod kanimo; apan dawata ang bunyag ug pabilin dinhi, samtang ako molarga nga nag-inusara; ug kon gusto sa Ginoo, moanha ka usab kanako, kay nagtuo ako nga sa niining kinabuhi ug sa umaabot nga kinabuhi mag-uban kita.'

Si Joasaph, nga puno sa luha ang iyang mga mata, miingon:

'Kung kabubut-on kini sa Ginoong Dios, buhata kanako ang Balaang Bunyag, ug kuhaa gikan kanako ang bulawan nga imong makaya aron dad-on sa imong mga igsoon sa kamingawan, alang sa pagkaon ug sinina.'

'Ang mga dato nagahatag sa mga kabus,' tubag ni Barlaam, 'dili ang mga kabus sa mga dato: busa, unsaon man nimo paghatag kanamo nga mga dato, samtang ikaw mismo kabus? Kay bisan ang labing gamay sa among mga igsoon dili masukod ang kadato kaysa kanimo.' Nagalaum ko nga ikaw usab, pinaagi sa grasya sa Dios, madugangan sa kining tinuod nga bahandi sa dili madugay; apan sa diha nga manggaranon ka na sa ingon ani nga paagi, mahimong ikaw makimot ug dili makig-uban.

Wala masabti ni Joasaph ang gisulti kaniya, ug gipasabot dayon ni Barlaam ang iyang mga pulong, nga ang buot ipasabot mao nga kadtong mobiya sa tanang butang sa kalibutan alang kang Kristo makadawat og langitnong panalangin, samtang bisan ang labing gamay nga langitnong gasa mas bililhon pa kaysa sa tanang bahandi sa kalibutan. Iyang gidugang kang Joasaph:

'Ang bulawan kasagaran hinungdan sa sala, ug mao nga dili namo kini ginatipigan; apan gusto nimo nga dad-on nako sa akong mga igsoon ang bitin nga ilang gitatakan na.'

Gidayeg niya dayon si Joasaph nga mag-andam alang sa Balaang Bunyag, gisugo siya sa pag-obserba og dugay nga pagpuasa ug pag-ampo, ug mihawa siya aron mag-ampo sa Diyos alang kaniya sa usa ka hilit nga dapit. Sa sunod adlaw mibalik siya kaniya ug gitudloan siya paglawom sa tinuod nga pagtuo. Ug busa, sulod sa dugay nga panahon, ang tigulang adlaw-adlaw nga miadto sa prinsipe ug gipatin-aw kaniya ang mga pagtulon-an sa mga propeta ug mga Apostoles ug ang mga tradisyon sa mga Balaang Amahan. Sa mismong adlaw nga iyang giplano nga bunyagan si Joasaph, gihatag ni Barlaam ang mosunod nga pagtulon-an kaniya:

'Tan-awa, gusto nimong madawat ang selyo ni Cristo, nga timahan sa kahayag sa nawong sa Dios, ug mahimong anak sa Dios ug templo sa Balaang Espiritu nga nagahatag kinabuhi: tuohi karon ang Amahan, ug ang Anak, ug ang Espiritu Santo, sa Balaan ug Magahatag-kinabuhi nga Trinidad, nga gihimaya sa tulo ka Persona ug sa usa ka Pagkadiyosnon, lainlain sa Persona ug sa mga kinaiya sa mga Persona, apan usa ra sa kina-iya. Busa, tuohi ang Usa ka Dios nga Amahan, ang Wala'y Gikanan, ug ang atong Usa ka Ginoo nga si Jesu-Cristo, Kahay gikan sa Kahay, Tinuoray nga Dios gikan sa Tinuoray nga Dios, gipanganak sa wala pa ang tanang kapanahonan; kay gikan sa Labing Maayong Amahan gipanganak ang Labing Maayong Anak, gikan sa Wala'y Gikanan nga Kahay misidlak ang Kanunayng Naglungtad nga Kahay, gikan sa Tinuod nga Kinabuhi miabut ang Tinubdan nga Nagahatag Kinabuhi, gikan sa kaugalingong Gahum sa Amahan miabut ang Gahum sa Anak, Nga mao ang Danaw sa himaya ug ang Pulong sa Hipostasi, naglungtad sukad pa sa sinugdanan uban sa Dios ug Siya mismo mao ang Dios, walay sinugdanan ug kanunay naglungtad, pinaagi Kaniya ang tanang butang makita ug dili makita nahimo. Ug tuohi ang Usa ka Balaang Espiritu, nga nagagikan sa Amahan, Dios nga hingpit ug nagahatag kinabuhi, nagabalaan, usa ra ang kabubut-on, labaw sa tanan, usa ka substansya, nagpuyo sa Iyang kaugalingong Hipostasi. Busa, simbaa ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, sa tulo ka Persona, nga adunay lain-laing kinaiya, apan sa usa ra ka Pagkadiyosnon. Komon kanila ang Pagkadiyosnon, ug usa ra ang ilang kinaiyahan, usa ra ang ilang kina-iya, usa ra ang ilang himaya, usa ra ang ilang gingharian, usa ra ang ilang gahum, ug usa ra ang ilang awtoridad; ang komon sa Anak ug sa Espiritu Santo mao nga sila gikan sa Amahan; ang kaugalingon sa Amahan mao nga Siya walay sinugdan, sa Anak mao nga Siya gipanganak, ug sa Espiritu mao nga Siya nagagikan. Tuohi kini; apan ayaw paninguha sa pagsabot sa paagi sa pagkahimugso o pagagikan, kay kini dili masabtan; imbis niana, dawata sa matarong nga kasingkasing, nga walay pagsusi, nga ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo usa sa tanang aspeto, gawas lang sa pagka-wala'y pagkahimugso, pagkahimugso ug pagagikan; ug nga ang

Bugtong Anak, ang Pulong sa Dios ug ang Dios mismo, alang sa atong kaluwasan, nibaba sa yuta, pinaagi sa maayong kabubut-on sa Amahan ug sa pakigtambayayong sa Espiritu Santo, gikonsepwar nga walay binhi sa sabakan sa Balaang Birhen ug Inahan sa Dios, si Maria, ug natawo nga dili madunot gikan kaniya, ug usa ka hingpit nga Tawo; kay Siya hingpit nga Dios ug hingpit nga Tawo, nga adunay duha ka kinaiyahan, nga mao ang, Ang Pagka-Diyosnon ug pagka-tawo – sa duha ka kinaiyahan nga makatarunganon, gawasnon ug aktibo, ug hingpit sa tanang aspeto sumala sa kinaiya sa matag kinaiyahan, nga adunay kabubut-on, pulong ug gahum – sa usa ka nagkahiusang komposisyon sa Pagka-Diyosnon ug pagka-tawo – ug dawata kini tanan nga walay pagsusi sa hunahuna, ug ayaw pagsulay sa pagsukod sa paagi gayud nga nahitabo kini tanan: unsaon sa Anak sa Dios pagpaubos sa Iyang kaugalingon, ug unsaon pagkahimugso sa usa ka tawo gikan sa sabakan sa usa ka birhen nga walay binhi ug walay kadaut, o pinaagi sa unsang paagi nahitabo ang panaghiusa. Gitudloan kita nga motuo niining tanan pinaagi sa pagtuo, sumala sa gipasa kanato sa Balaang Kasulatan, apan dili nato masabtan o mapahayag ang tinuod nga kinaiya niini. Tumoo sa Anak sa Dios, nga pinaagi sa Iyang kalooy nahimong Tawo ug gidala sa Iyang kaugalingon ang tanang kinaiya sa pagkatawo gawas sa sala: kay nabati Niya ang gutom ug kauhaw, natulog, nagpaningkamot ug nasubo alang sa katawhan, ug tungod sa atong mga sala gihatag Siya sa kamatayon, gipako sa krus ug gilubong, nga natilawan N tinuod nga kamatayon, samtang ang pagka-Diyos sulod Niya nagpabiling walay pagbati ug walay kausaban. Dili namo sa bisan unsang paagi i-aplikar ang bisan unsang may kalabotan sa pag-antos sa Iyang imortal nga Pagkadiyosnon, kondili among gikumpisal nga Siya nag-antos ug gilubong sa tawo nga kinaiyahan nga Iyang gisul-ob, ug pinaagi sa gahum sa pagka-Diyos mibanhaw gikan sa mga patay nga dili madunot ug misaka sa langit, ug mobalik sa himaya aron paghukman ang mga buhi ug ang mga patay (Juan 5:20) ug aron mubayad sa matag usa sumala sa iyang mga buhat uban sa matarong nga sukod (Mat. 16:27; Pahayag 22:12): kay ang mga patay mobanhaw, ug ang mga natulog sa ilang mga lubnganan mobangon; ug kadtong nagbantay sa mga sugo ni Cristo ug namatay sa tinuod nga pagtuo magapanunod sa kinabuhi nga walay katapusan, samtang kadtong nagkahugawan sa ilang kaugalingon sa mga sala ug nangilapas sa tinuod nga pagtuo moadto sa walay katapusang pagsilot. Ug ayaw pagtuo nga adunay usa ka unang kinaiya o gingharian sa dautan, ni hunahunaa nga kini walay sinugdanan, o independente, o nga kini naggikan sa Dios: buangon ang ingon ana nga paghunahuna. Sa tinuod, mosulod kanato ang dautan tungod sa atong kaugalingong sala ug sa buhat sa yawa, tungod sa kakulang sa atong pagpugong sa kaugalingon. Tungod kay aduna kitay libreng pagbuot, makapili kita sa atong kaugalingong kabubut-on tali sa maayo o sa dautan. I-angkon usab ang usa ka pagbunyag sa tubig ug sa Espiritu alang sa pagpasaylo sa mga sala. Dawat-a ang Labing Balaan nga mga Misteryo ni Kristo, nga nagtuo nga kini tinuod gayud nga ang Lawas ug Dugo ni Kristo nga atong Dios, nga Iyang gihatag sa mga matinud-anon alang sa pagpasaylo sa mga sala; kay sa gabii nga Siya gilimbongan, Iyang tin-aw nga gipamana kini sa Iyang mga balaan nga disipulo ug mga Apostoles ug sa tanan Niyang umaabot nga mga sumusunod, nga nag-ingon: *'Kuhaa, kan-a; kini ang Akong Lawas, nga nabali para kaninyo… Ingon usab, pagkahuman sa panihapon, gidala Niya ang baso ug miingon: "Kini nga baso mao ang bag-ong tugon sa Akong Dugo; buhata kini… sa paghinumdom kanako'"* (Mat. 26:26–28; 1 Cor. 11:24–25).

Kini mao gayud ang Pulong sa Dios, aktibo ug nagbuhat sa tanan pinaagi sa Iyang gahum; Naga-aksyon Siya ug nagausab, pinaagi sa balaan nga mga pulong ug sa pag-anhi sa Espiritu Santo, sa tinapay ug bino nga gihalad ngadto sa Iyang Lawas ug Dugo, ug gihatag kini alang sa pagkabalaan ug kahayag sa mga nag-apil uban sa pagtuo.

Sinaati usab uban sa pagtuo, ug haloki ang mahimayaong hulagway (portrait) sa Pulong sa Dios, nga nahimong unod alang kanato, hinumdumi nga sa maong hulagway imong gitan-aw ang Magbubuhat mismo: kay 'ang dungog nga gihatag sa hulagway,' ingon ni San Basilio nga Dako, 'mipas-an ngadto sa orihinal'. Ug ang orihinal mao ang Kadtong ang nawong gipakita ug mao ang hinungdan sa hulagway: busa, samtang nagtutok sa gipintalan sa ikona, mosaka kita sa hunahuna ngadto sa Ginoo nga gipakita niini, ug, uban ang pag-uyon nga pagsimba sa hulagway sa Kadtong nag-angkon sa atong unod, dili nato gihimong diyos ang gipintalang hulagway mismo, kondili hugot ug mapinanggaonong gisud-ong nato ang hulagway sa Dios nga Nahimong Tawo, nga nagpaubos alang kanato hangtod sa pagkahisama sa usa ka sulugoon; ingon usab, haloka ang mga hulagway sa Iyang Labing Balaan nga Inahan ug sa tanang mga santo. Simbaha uban sa pagtuo ang hulagway sa Ilado ug Kinabuhi-mahatag nga Krus, ug haloka kini alang kang Kristo nga Dios ug Manluluwas sa kalibutan, nga gipako sa krus sa unod alang sa kaluwasan sa katawhan, ug nga gihatag kanato ang tanda sa krus ingon usa ka timaan sa

kadaugan batok sa yawa, nga nahadlok ug nangurog sa gahum sa krus. Kini mao ang angay nimong tuohan, ug pinaagi niini nga pagtuo madawat nimo ang Balaang Bunyag: busa panalipdi kini nga pagtuo nga walay bisan unsang kausaban o heretikal nga dugang hangtod sa imong katapusang gininhawa… Busa, pagdumti ang tanang pagtulon-an nga supak niini nga walay-daot nga pagtuo ug tan-awa kini nga supak sa Dios, kay, sumala sa mga pulong sa Apostol: *'Apan bisan pa kami o usa ka anghel gikan sa langit magwali kaninyo og lain nga ebanghelyo gawas sa among gipangwali kaninyo, siya pagpanamastamasan'* (Gal. 1:8). – Ug sa tinuod, walay lain nga Ebanghelyo, walay lain nga pagtuo, gawas sa gipangwali sa mga Apostoles ug gipamatud-an sa mga Amahan nga nagbitbit sa Diyos sa nagkalain-laing konseho ug gipasa ngadto sa Simbahang Katolika.

Pagkahuman niini ug sa pagtudlo kang Joasaph, ang anak sa hari, sa Kredong gipahayag sa Konsilyo sa Nicaea, gibunyagan siya ni Barlaam sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo sa usa ka langoban nga nahimutang sa harianong tanaman. Busa ang grasya sa Espiritu Santo mibaba kang Joasaph. Pagkahuman niana, sa pagsulod ni Barlaam sa kuwarto ni Joasaph, gisaulog niya didto ang Banal nga Misa ug gihatagan siya sa Pinakabalaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo, ug nagpabilin silang duha sa espirituhanong kalipay, naghalad og pagdayeg sa Dios. Pagkahuman niini, gitudloan ni Barlaam ang prinsipe kon unsaon niya pagkinabuhi human sa iyang pagbunyag, gitudloan siya sa doktrina sa pagkamaayo, ug dayon mibalik siya sa iyang kaugalingong puy-anan.

Samtang ang mga sulugoon ug mga tig-alagad ni Joasaph, sa ilang pagtan-aw sa kanunay nga pagbisita sa prinsipe sa tigulang, nabulabog; busa ang pinakamatigulang kanila, usa ka tawo nga ginganlan og Zardan—nga gitudlo sa hari, tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug debosyon, aron magdumala sa panimalay sa prinsipe—miingon sa usa ka adlaw kang Joasaph:

'Kabalo kaayo ka, ginoo, kung unsa ka dako akong pagrespeto sa imong amahan ug unsa ko pagkamaunongon kaniya—mao nga gitudlo ko niya aron mag-alagad kanimo. Apan karon, sa pagtan-aw nako kung unsa ka kanunay moanhi kanimo kining katingalahang tawo ug makig-istorya kanimo, nahadlok ko nga basin siya usa ka Kristohanon, nga grabe kaayo supakon sa imong amahan, ug basin ako mapamatay tungod kaniya. Busa, sultihi ang Tsar bahin kaniya, o undang na gayud sa pakig-istorya kaniya, o pa-alis-a ko gikan kanimo, aron dili ko manubag.

Mitubag ang prinsipe:

'Mao ni ang atong buhaton una, Zardan: maglingkod ka nga tinago sa luyo sa kurtina ug paminawa ang iyang pakighinabi kanako – unya isulti ko kanimo unsay angay buhaton.

Ug sa dihang miabot si Varlaam sa palasyo sa usa ka adlaw, si Joasaph, nga una niyang gitago si Zardan sa likod sa kurtina, miingon sa tigulang:

'Hinumdumi ko sa mubo ang imong mga pagtulon-an, aron kini mas molalom nga moturok sa akong kasingkasing.'

Nagsugod si Barlaam sa pagsulti ug gisultihan siya og daghan mahitungod sa Dios, pagkamatinud-anon, umaabot nga mga panalangin ug walay katapusang pag-antos; ug sa katapusan, human sa taas nga pakighinabi, mitindog siya, naghalad og pag-ampo ug mibalik sa iyang puloy-anan.

Gitawag dayon sa prinsipe si Zardan ug gipangutana siya, aron sulayon siya:

'Nadungog ba nimo unsay gisulti niadtong limbong nga tigulang kanako? Gisuwayan ko niya nga limbongan pinaagi sa iyang mga pagtulon-an, aron kuhaan ko sa tanan nakong kalipay ug kalingawan, ug aron dad-on ko ngadto sa usa ka langyaw nga Dios.'

Mitubag si Zardan:

'Ayaw ko pagtuptopa, akong ginoo, inyong alagad: Nasayud kaayo ko kung unsa ka lawom ang pagdungog sa imong kasingkasing sa mga pulong niining tawoha, ug nasayud kami tanan nga tinuod ang iyang pagwali. Apan sukad nga gipahamtang sa imong amahan ang mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ang ilang pagtuo gipahamtang na sa kapukan; ug kon kini nakakaplag gihapon ug pabor sa imong kasingkasing, ug kaya nimo ang mga pag-antos ug kalisdanan nga kauban niini, unya, matuman na ang imong mahimayaong tinguha. Apan unsa may akong buhaton? Dili gani nako kaya nga tan-awon ang ingon ana nga pag-antos ug ang ilang labing masubo nga paagi sa kinabuhi. Napaluya ang akong kasingkasing sa kahadlok sa kasuko sa hari; wala ko kabalo unsa akong isulti kaniya isip tubag kon nganong gitugotan nako nga mosulod kana nga tawo sa imong atubangan.

Niini mitubag ang prinsipe kang Zardan:

'Wala koy makitang mas maayong ganti alang sa imong dakong debosyon ug matinud-anong pag-alagad kanako gawas sa paningkamot nga ipadayag kanimo ang dili masukod nga mga panalangin: ang kahibalo sa imong Magbubuhat ug pagtuo kaniya. Naglaum ko nga sa diha-diha nga madungog nimo ang tinuod nga pagtulon-an, higugmaon nimo kini dayon ug sundon uban kanako. Apan nakita nako nga ang akong paglaum nakalimba kanako, kay ang imong kasingkasing nangalig-on ug dili na nimo gusto masayran ang kamatuoran. Tugoti ko bisan niini nga usa ka hangyo: ayaw pag-ingon bisan unsa sa imong amahan sa pagkakaron, kay pinaagi niini wala kay makab-ot, kondili makahatag lang ka kaniya og kasubo ug kasakit.

Sa sunod adlaw, miadto si Barlaam sa prinsipe ug gisultihan siya sa iyang tinguha nga biyaan siya. Si Joasaph, nga dili makasustiner sa pagbulag, nasubo kaayo ug naghilak sa kasakit. Ang tigulang nakig-istorya kaniya sa dugay nga panahon, gipalig-on siya sa pagtuo ug pagkamaayo, ug gihangyo nga ayaw siya paghilak. Gipahayag usab niya sa prinsipe nga sa dili madugay magkahiusa na sila hangtod sa walay katapusan. Unya si Joasaph, nga dili gustong makahatag og kasubo sa tigulang, ug sa samang higayon nahadlok nga basin gisumbong na ni Zardan sa hari ang pag-abot sa tigulang, miingon kang Barlaam samtang nagahilak:

– Tungod kay ikaw, akong espirituhanong amahan ug buotan nga magtutudlo, gusto nga magpabilin ako dinhi sa walay pulos nga kalibutan, samtang ikaw mismo mibalik sa imong espirituhanong pahulayan, dili na nako kaisog nga pugngan ka pa. Busa adtoa sa kalinaw, protektado sa Dios, ug kanunay hinumdumi ang akong pagka-ubos sa imong balaan nga mga pag-ampo, aron sa takdang panahon makabaton usab ko og kahigayunan nga moanha kanimo ug makita ang imong dungganong nawong hangtod sa kahangturan. Apan ipakita kanako ang imong gugma: biyaan ko kini nga nipis, gisi-gisi nga kapa nimo isip pahinumdom sa imong kinabuhi sa pagka-mona ug sa imong mga pagtulon-an, ug isip panalipod batok sa tanang buhat ni Satanas.

Gihatag sa tigulang ang iyang kapa, nga gipasalamatan ni Joasaph labaw pa sa usa ka maharlikang purpura nga bestida. Unya mitindog si Barlaam aron mag-ampo ug, uban sa lawom nga pagbati, nag-ampo siya alang kang Joasaph, gisugyot ang bag-ong nahayag nga batan-on sa probidensya ug panalipod sa Dios. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, mituyok siya sa prinsipe, gihalokan siya ug miingon:

'Anak sa Langitnong Amahan! Ang kalinaw ug ang walay katapusang kaluwasan mag-uban kanimo.'

Unya mibiya siya sa palasyo, naglipay ug nagpasalamat sa Dios, nga nagtultol sa iyang dalan ngadto sa matarong.

Pagkahuman sa paglarga ni Barlaam, ang bulahan nga si Joasaph mipahinungod sa kanunay nga pag-ampo ug kinabuhi sa pagka-asketiko. Sa pagkakita niini, si Zardan nabalaka kaayo ug, nagpakaaron-ingnon nga masakiton, mibalik sa iyang balay. Ang hari, pagkahibalo sa sakit ni Zardan, nagpadala sa iyang kaugalingong batid kaayo nga doktor aron tambalan siya. Maampingong gisusi sa doktor ang kahimtang ni Zardan ug gisultihan ang hari nga wala siyay nakitang lain nga hinungdan sa sakit ni Zardan gawas sa kasubo nga iyang gibati. Nakahuna-huna ang hari nga tingali nasuko ang iyang anak kang Zardan tungod sa usa ka butang, hinungdan nga nasakit sa kaguol si Zardan, ug gusto niya nga siya mismo ang mobisita sa masakiton aron mas tukma niyang mahibal-an gikan kaniya ang hinungdan sa iyang sakit. Apan si Zardan mismo midali sa pagpakita sa atubangan sa hari, mihulog sa yuta sa atubangan niya, ug midawat nga siya angay silotan tungod kay napakyas siya sa pagpanalipod sa prinsipe, ug gisultihan niya ang hari sa tanan nga nahitabo kang Joasaph.

'Usa ka dautang tawo,' matod niya, 'usa ka salamangkero ug manlimbong nga ginganlan og Barlaam, gikan sa disyerto ug nakigsulti sa imong anak bahin sa Kristohanong pagtuo, ug karon ang prinsipe usa na ka Kristohanon.'

Pagkadungog niini, ang hari nangurog sa kasubo, ug dayon nasilotan sa dili masukod nga kasuko. Gidapit dayon niya ang labing inahan sa iyang mga maharlika, usa ka tawo nga ginganlan og Arachias, usa ka maalamon nga magtatambag ug maalamon nga astrologo, ug gisaysay kaniya ang tanan sa husto nga han-ay, sama sa nahitabo.

Si Arakhius, sa pagpaningkamot nga pahupayon siya, mitubag:

'Ayaw paghilak, Oh Ari, kay dali ra kaayo nato mapahawa ang imong anak gikan sa Kristohanong pagtuo kon madakpan nato si Barlaam; apan kon dili nato siya makita, nasayud ko og lain pang tigulang—nga suod na sa atong pagtuo—nga ginganlan og Nahor, nga nagpuyo sa disyerto ug nagpraktis og astrolohiya; ako mismo nakat-on sa iyaha, ug siya halos kapareho ni Barlaam—kay pamilyar kaayo ko sa nawong ni Barlaam, kay nakita na tika

kaniadto. Busa, pagtawag nato ni Nahor gikan sa disyerto, sugoan nato siya nga magpakaaron-ingnon nga si Varlaam ug atubangon siya sa usa ka debate bahin sa pagtuo; magpakaaron-ingnon siya nga napildi ug ipahayag nga bakak ang Kristohanong pagtuo, ug ang imong anak, sa diha nga makakita niini, moliko gikan sa Kristiyanismo ug mobalik sa mga dios sa iyang amahan.

Ang hari, sa pagkahibalo nga maayo ang maong tambag, medyo napahupay sa iyang kasubo, mitugyan sa walay pulos nga paglaum, ug dali-dali gisugo si Arachias mismo, kauban ang daghang mga sundalo, aron pangitaon si Barlaam. Si Arachias, human sa taas nga pagbiyahe, sa katapusan nakaabot sa Disyerto sa Senarid. Didto siya naglibot-libot og dugay nga panahon nga walay agianan, sa mga lasang nga halos dili malabyan, hangtod sa usa ka dapit sa ilawom sa bukid nakit-an niya ang usa ka gamay nga grupo sa mga eremita ug gidakop sila. Usa kanila ang ilang pangulo ug nagbitbit siya og usa ka sako nga hinimo sa buhok nga puno sa mga bukog sa pipila ka balaang amahan nga nangamatay na sa wala pa siya – ingon usa ka kanunay nga pahinumdom sa kamatayon. Nangutana si Arachias sa mga eremita:

'Ain sa kana nga manlimbong nga nakalimbong sa anak sa hari?'

'Wala siya uban namo,' tubag sa nagbitbit sa bag nga hinablon sa buhok alang sa uban, 'ug dili pud siya moanha, kay siya nagpalagyo gikan kanamo, gipalayas sa gahum ni Kristo, ug nagpuyo siya taliwala kaninyo.'

'Kaila ka niya?' pangutana ni Arachias.

'Kaila ko kaniya,' tubag sa eremita, 'ang manlimbong, ang yawa; siya ang nagpuyo taliwala ninyo, ug kamo ang nagapahimuot kaniya.'

'Apan ikaw man nangutana kanako bahin kang Barlaam.'

'Kung si Barlaam man inyong gipangutana,' tubag sa eremita, 'unsa kaha unta inyong gisulti: "Asa na ang nakapahilayo sa anak sa hari gikan sa limbong?" Siya among igsoon ug kauban namo sa asetikong kinabuhi sa monastikong pagpuasa, apan dugay na namo siya nga wala makita.'

'Asa man siya karon?'

'Nasayud kami asa ang iyang selda sa disyerto, apan dili ko kini ipahibalo kanimo.'

Si Arakhius, nga nasuko kaayo, gipanghulga sila og kamatayon, apan naglipay pa gani sila sa hunahuna sa kamatayon. Gihampak niya sila og daghang samad ug gipailawom sa grabeng pagpanakit, nga nagmando nga ipadayag nila ang nahimutangan ni Barlaam, apan nagpabilin silang hilom. Pagkahuman niini, gipangita pag-usab ni Arakhia bisan asa si Barlaam, ug sa wala siya makit-i, mibalik siya sa hari nga way dala, gidala lang niya ang pito ka napulo ka eremita nga gihisgutan sa ibabaw. Gisulayan sa hari ang tanang paagi aron pugson sila sa pagpadayag kung asa si Barlaam ug sa pagsalikway kang Kristo; apan dili lang sila mituman kaniya, gisaway pa gani nila siya tungod sa iyang pagkawalay Diyos, busa gisugo sa hari nga putlon ang ilang mga dila, kuhaon ang ilang mga mata, ug putlon ang ilang mga kamot ug tiil. Mao kini ang pagkahuman sa mga maisugong martir.

Pagkahuman sa ilang kamatayon, si Arachias, sumala sa sugo sa hari, miadto sa gabii sa salamangkero nga si Nahor, nga nagpuyo sa disyerto uban sa mga demonyo ug nagpraktis og salamangka, ug pagkahuman niyang gisulti kaniya ang tanan sa detalyado, nangayo siya og hangyo nga magkunwari nga siya si Barlaam. Unya mibalik siya sa hari, ug sa sunod adlaw mitigom siya og usa ka grupo sa mga sundalo ug usab gipakatag ang hungihong nga mangita siya kang Barlaam, ug mibiyahe pag-usab paingon sa disyerto. Didto, mitungha si Nahor sa grupo sa mga sundalo sa dihang migawas sila gikan sa usa ka sagbotan; sa pagkakita kaniya sa mga sundalo, gisundan nila siya ug pagkahuman nila siyang naabtan, gidakpan nila siya ug gidala sa atubangan ni Arachia, nga daw wala mailhi si Nahor, nangutana kaniya kinsa siya. Mitubag si Nahor nga siya si Barlaam. Nalipay kaayo ang tanan ug gidala siya, nga nakagapos, sa atubangan sa hari. Samtang naglapta ang balita nga nadakpan si Barlaam, si Joasaph nasubo kaayo ug naghilak sa kasubo. Apan ang Dios, ang Tibuok nga Maglipay, nagpadayag kang Joasaph sa usa ka panan-awon nga dili si Barlaam ang nadakpan, kondili ang salamangkero nga si Nahor ang nadakpan imbis kaniya.

Una, miadto ang hari sa palasyo sa iyang anak ug—usahay pinaagi sa buotan ug malumo nga mga pulong, usahay pinaagi sa mabangis ug hugot nga mga pulong—gisulayan niya nga pahawaon siya sa pagtuo sa Kristohanong pagtuo ug mobalik sa mga diyos sa iyang mga katigulangan; apan wala gyud niya siya mabalhin gikan sa iyang gugma kang Kristo: Mitubag si Joasaph sa tanang pulong sa iyang amahan uban sa dakong kinaadman, gipamatud-an ang kawalay pulos sa mga diyos-diyosan sa pagano, gipadayeg ang Usa ka Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang, ug gipahayag ang iyang pagkaandam nga mosunod niining Dios bisan pa

sa mga samad ug kamatayon. Apan tungod kay ang natural nga gugma sa amahan alang sa iyang anak nakapugong sa hari sa pagpasakit kaniya, ug, labaw pa, ang iyang kaugalingong konsensya misaway kaniya sa dihang nadungog niya ang kamatuoran nga gipahayag sa prinsipe, miingon siya:

'Angay unta ikaw, akong anak, mosunod sa kabubut-on sa imong amahan sa tanang butang, apan ikaw bastos, suwayon, ug mapugos nga mosupak kanako, nga nagtuo nga ikaw labaw pa sa tanan sa kinaadman: busa, biyaan nato kining walay pulos nga panaglalis ug tugotan nato ang kamatuoran mismo. Tan-awa, tigumon nako ang pinakadakong asembleya ug tawgon ang tanang maalamon gikan sa tibuok atong gingharian; imbitahon usab nako ang mga Kristohanon, ug sugoan nako ang akong mga heraldo nga ipahayag sa tanang dapit nga walay Kristohanon ang mahadlok sa bisan unsa, kondili moadto sila nga walay kahadlok sa asembleya, diin, pinaagi sa usa ka panag-uyon nga paghukom, atong tukion kung unsang pagtuo ang labing maayo. Ania usab sa akong gahum si Barlaam, nga nagpalayo kaninyo sa dalan, kinsa karon nakagapos sa kadena – wala ko magpahulay hangtud nadakpan ko siya: Dad-on ko siya sa atubangan sa katiguman, ug pasudlon ko siya, kauban ang iyang mga ka-Kristohanon, nga motindog batok sa among mga maalamon ug makiglalis kanila bahin sa mga butang sa pagtuo. Ug kamo, mga Kristohanon, kauban ang inyong si Barlaam, madaog kamo batok sa amo, madawat ninyo ang bisan unsa nga inyong gusto; apan kon mapildi kamo, kinahanglan mosunod kamo sa akong sugo sa tanang butang.

'Mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo,' tubag sa bulahan nga si Joasaph, 'ug pasagdi nga mahitabo ang tanan sumala sa imong gusto; apan hinauta nga ang tinuod nga Dios motabang kanamo nga dili maliso gikan sa husto nga dalan!'

Unya ang hari, pinaagi sa mga sulat nga gipadala sa halayo ug sa halapad, ug pinaagi sa mga heraldo nga kusog nagpahibalo sa mando sa hari sa tanang lungsod ug baryo, nagmando sa tanang mananamba sa mga dios-diosan ug sa mga Kristohanon nga magtigom sa usa ka dapit, – ang mga Kristohanon nga walay kahadlok – aron masulbad ang pangutana sa tinuod nga pagtuo pinaagi sa usa ka pakigbisog tali sa mga Kristohanon ug ni Barlaam, nga gipangulohan sa mga paganong pari ug salamangkero. Alang niini, gitawag sa hari ang tanang labing maalamon nga pari, salamangkero, ug mago gikan sa Persia ug Chaldea nga naa sa iyang gingharian, aron daogon ang mga Kristohanon. Busa, usa ka dakong kadaghanan sa mga mananamba mitigum sa atubangan sa hari—mga magtutudlo nga maalam sa kadautan ug maalamon sa limbong, nga*, 'nagaangkon nga maalamon, nahimong buang'* (Roma 1:22), samtang ang mga Kristohanon—ang uban gipildi sa mga dili motuo, samtang ang uban nagtago, nga nagkawalat sa kabukiran ug mga langob—nagtigom sa gamay kaayo nga gidaghanon; ug sa ilang taliwala usa ra ka tawo, nga ginganlan og Barachias, ang maalamon sa Balaang Kasulatan: Siya ra ang miadto aron motabang sa giingong si Barlaam, nga wala masayri nga dili diay kini si Barlaam, kondili ang salamangkero nga si Nahor.

Ang hari mipahimutang sa hataas nga trono, ug gisugo ang iyang anak nga moupo uban kaniya; apan ang prinsipe, tungod sa pagtahod sa iyang amahan, wala moupo tupad kaniya, kondili sa salog duol sa trono. Ang tanang paganong maalamon mitungha sa atubangan sa hari, ug si Nahor—ang giingong Barlaam—gidala usab.

'Tan-awa,' miingon ang hari, nga nag-atubang sa iyang mga pantas, 'naa sa atubangan ninyo ang usa ka dakong hagit, ug usa sa duha ka kapalaran ang nagpaabot kaninyo: o, kon modaog kamo sa debate batok kang Varlaam ug sa iyang mga Kristohanong pareho og hunahuna, pagahimayaon kamo sa tanang paagi; o, kon mapildi kamo, makasinati kamo og kaulaw, kaulaw ug malupit nga pagpatay; kay laglagon ko kamo tanan nga walay kalooy, ilabay ang inyong mga lawas sa mga hayop ug langgam, ug itugyan ang inyong mga anak sa walay katapusang pagkaulipon, gawas kon mapildi ninyo ang mga Kristohanon.'

Sa pagkahuman sa paglitok sa hari sa maong mga pulong, misinggit si Joasaph:

'Nakabuhat na ka karon og matarong nga paghukom, O Hari! Ug mosulti usab ko og susama sa akong magtutudlo.'

Ug, sa pagbalik niya kang Nahor, miingon siya:

'Barlaam! Sa unsang himaya ug taliwala sa unsang mga kalipay ka unang nakaila kanako! Apan pinaagi sa imong taas nga mga pakigpulong gipahawa ko gikan sa mga dios ug sa mga balaod sa akong mga katigulangan, aron mosilbi sa usa ka Dios nga wala mailhi, ug aron pukawon ang kasuko sa akong amahan ug sa akong ginoo. Busa, hunahunaa karon nga nagbarog ka, ingon ba, sa usa ka timbangan: kon madaog ka sa panagbangi nga nagpaabut ug mapamatud-an nimo nga tinuod ang imong pagtulon-an, kanus-a pagahimayaon ka ingon usa ka

magwawali sa kamatuoran, ug magpabilin ako nga matinud-anon sa imong pagtulon-an, nga mag-alagad kang Kristo hangtod sa akong katapusang gininhawa; apan kon mapildi ka ug tungod niini mahimong hinungdan sa akong kaulaw, nan ako mismo ang mubawi niining insultoha: Motindog ako sa akong mga tiil sa imong dughan ug, pagakuha nako sa imong kasingkasing ug dila sa akong kaugalingong mga kamot, ilabay ko kini, kauban ang nahibilin sa imong lawas, sa mga iro aron kan-on, aron ang tanan makat-on sa imong ehemplo nga dili na mosulay sa pagpanglimbong sa mga anak sa hari.

Nahor napuno sa dakong kahadlok sa niining mga pulong, nakamatikod nga nadakpan siya sa iyang kaugalingong bitag ug nahulog sa lungag nga iyang gikutkot. Nahadlok sa dili malikayan nga kamatayon nga nagpaabot kaniya kon pasukdon niya ang prinsipe—nga adunay tanang paagi aron pahirapan siya bisan kanus-a niya gusto—nahukman ni Nahor nga mouyon kang Joasaph ug panalipdan ang Kristohanong pagtuo. Ug sa dihang nagsugod ang debate tali sa mga pari ug sa mga Kristohanon, misulti si Nahor sa parehas nga paagi sama sa bantugang Balaam kaniadto, nga gipadala ni Haring Balak aron sumpaon ang Israel, apan imbis nga sumpaon sila, gipanalanginan sila sa daghang panalangin (Num. 22:1–41): Sa eksaktong parehas nga paagi, si Nahor, pagkahuman gisugdan ang debate, gipadayon kini gikan sa buntag hangtod sa gabii, nga nagsulti sama sa usa ka tawo nga giinspirar sa Espiritu Santo: busa, usahay, ang grasya sa Dios molihok bisan pa sa mga dili balaan nga sudlanan alang sa Iyang balaan nga himaya. Ug busa, sa kaalam, gipadayag ni Nahor ang kawalay pulos ug kabakak sa mga diyos-diyosan sa pagano, ug sa dili matanggihan nga paagi iyang gipamatud-an nga ang Kristiyanismo ra ang tinuod nga pagtuo, nga walay bisan kinsa ang makadugang og usa ka pulong nga pagsupak. Si San Juan sa Damasco misulat og taas ug matahum bahin niining panaglalis tali ni Nahor ug sa mga pari nga idolatra sa iyang salaysay mahitungod kang San Barlaam ug San Joasaph.

Busa, ang tanang pagano nga mga maalamon, mga pari ug mga pilosopo mitindog nga maluya sa atubangan ni Nahor ug nagpabilin nga hilom, murag pipì, napuno sa kaulaw, kay wala silay ikasukol kaniya. Ang prinsipe, bisan pa, nalipay sa iyang kasingkasing ug gidayeg ang Ginoo, Kinsa, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Saul, karon giusab si Nahor—gikan sa usa ka manlutos nahimong magtutudlo ug magwawali sa kamatuoran. Ang hari ug si Arachias, nga nabigla sa wala damhang pagbag-o sa kasingkasing ni Nahor, nasuko kaayo kaniya. Gusto unta sa hari nga pahirapan si Nahor kauban ang mga Kristohanon, apan dili niya mabalik ang iyang gisaad isip hari, diin iyang giimbitar ang mga Kristohanon nga motungha nga gawasnon ug walay kahadlok sa paglalis sa pagtuo, nga nagsaad nga dili niya sila pasakitan. Busa, gisugo niya nga magkabulag-bulag ang katiguman, nga ingon pa unta mabuhat pag-usab ang debate sa sunod buntag.

Unya miingon ang prinsipe sa iyang amahan:

'O Hari! Sa sinugdanan, husto ang pagpadagan sa paglitis, sumala sa imong sugo; busa, paghimo og hustisya hangtod sa katapusan ug paghukom og usa ka butang: ipasugo ba nimo nga ang akong magtutudlo magpabilin dinhi uban kanako karong gabii, aron kami, uban kaniya, makahunahuna kung unsa ang among isulti ugma, ug buhata usab nimo kana sa imong mga kauban nga pareho ug hunahuna; o kaha biyaan sila kanako, ug dad-a ang akong magtutudlo sa imong kaugalingong puloy-anan, kay kung magpabilin kamo uban kanimo hangtod sa debate, dili malikayan nga ang akong magtutudlo maantos sa kasakit ug kahadlok, samtang ang inyong mga maalamon malipay ug malinaw; ug sa ingon ana nga kahimtang, sa akong panan-aw, dili molihok ang mga butang sa husto, kondili magresulta lamang sa pagpanlupig sa mga kusgan sa mga maluya ug sa paglapas sa saad nga inyong gihimo sa mga Kristohanon.

Ang hari, napildi sa maalamon nga mga pulong sa iyang anak, mibiya kang Nahor uban kaniya, gidala ang uban pang mga pari ug naglaum gihapon nga matuman ni Nahor ang iyang saad (nga ibalik si Joasaph sa pagka-pagano); ang prinsipe, bisan pa niana, gidala si Nahor uban kaniya, mibyahe paingon sa iyang palasyo, naglipay sa iyang Manluluwas nga Dios.

'Dili ba nimo gihunahuna,' ingon niya kang Nahor, pagkahuman siya mibalik sa iyang mga kuwarto, 'nga wala ko kahibalo nga dili ka si Barlaam, kondili si Nahor? Bisan pa niana, maayo ang imong gibuhat sa pagpamatuod sa kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug sa pagpadayag sa kawalay bili sa mga dios-diosan: busa, tuohi kana nga Dios, nga sa ngalan Niya ikaw mibangon nga maisugon.'

Nalukop sa mga pulong ni Joasaph, naghinulsol si Nahor sa tanan niyang mga daang sala ug, sa tinuoray nga tinguha nga mobalik sa tinuod nga Dios, nangayo siya kang Joasaph nga tugutan siya nga lihim nga modagan ngadto sa kamingawan, aron makig-uban sa mga eremita nga nagpanago didto, ug aron madawat ang balaan nga

bunyag. Gitudloan siya ni Joasaph sa pagtuo, ug gipahawa siya nga malinawon. Nipahawa siya ngadto sa kamingawan, nakakaplag didto og usa ka pari nga balaan ang kinabuhi, ug pagkahuman nabunyagan kaniya, misugod siya sa pagpuyo nga puno sa paghinulsol.

Sa sunod buntag, pagkahibalo sa hari sa nahitabo kang Nahor, nawad-an siya og paglaum sa paglaum nga iyang gibutang kaniya. Sa dihang nakita niya nga ang iyang mga maalamon hingpit nga napildi ug naa na sa walay paglaum nga kahimtang, nasuko siya pag-ayo kanila, gipailawom sila sa makauwaw nga pagdaug-daug, ug ang uban gipahamtang og bug-at nga pisikal nga silot; gisugo niya nga pahiran og uling ang ilang mga nawong ug gipahawa sila gikan sa iyang atubangan. Ug sukad niadto, wala na niya gihatagan og dungog ang mga pari o naghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan, kundili ginsultohan pa gani niya sila. Apan, samtang nagdumili siya sa pagsimba sa mga dios-diosan ug wala pa modawat sa Kristohanong pagtuo, nasulod siya sa hingpit nga kalibog ug kaguliyang sa hunahuna. Sa samang higayon, daghang mga pagano ang miadto kang Joasaph ug, nalipay sa ilang makaluwas nga pakighinabi kaniya, mibaling sa Kristo. Busa, ang mga pari, sa ilang pagkakita sa ilang kaulaw ug sa pagdaot nga ilang nasinati, ug sa pagtalikod sa hari gikan sa ilang mga dios, dali-dali silang nagpadala og mga sugo ngadto sa usa ka bantugang salamangkero nga ginganlan og Fevda, nga nagpuyo sa kamingawan uban sa mga demonyo; ug pagkahibalo kaniya sa tanan nga nahitabo, mapinanggaon nilang gihangyo siya og tabang. Si Fevda, kauban ang daghang mga demonyo, misugod sa pagbiyahe paingon sa hari—si , nga iyang personal nga nailhan ug gihigugma—ug usab, pinaagi sa iyang mapaluyong mga pulong, napugos siya sa pagbalik sa pagano nga pagsimba ug nag-organisar og usa ka dakong pista uban kanila aron pasidunggan ang mga dios-diosan. Sa pagpaningukam pag-usab nga ibalhin si bendito Joasaph ngadto sa pagsimba sa mga dios-diosan, ang salamangkero mihatag sa hari og usa ka malimbungon nga tambag: nga tangtangon niya ang tanan nga sulugoon ni Joasaph ug, sa ilang dapit, hatagan siya og mga babaye nga matahum ang nawong ug mga gwapa nga dalaga aron mosilbi kaniya.

'Ug ako,' iyang gipadayon, 'mopadala ko og usa sa mga demonyo aron pagdilaab sa kalibog sulod kaniya; ug sa diha nga mahulog ang prinsipe sa sala sa pakighilawas, O Hari, mahitabo ang tanan sumala sa imong gusto.'

Gipatigbabaw sa hari kining dautang tambag, nagtigom og daghang matahum nga dalaga ug batan-ong babaye, ug pagkahuman sa pagpanamkon kanila og mamahong bisti ug bulawanong alahas, gidala sila sa palasyo sa iyang anak; gipahawa niya dayon ang tanan niyang sulugoon, aron walay bisan usa ka lalaki ang mabilin sa palasyo, ug ang tanang katungdanan sa pag-alagad sa prinsipe gihimo sa mga babaye ug dalaga. Walay makakita, ang dautang espiritu nga gipadala sa salamangkero nga si Febda nakaabot usab didto ug nagsugod sa pagpukaw sa makalaut nga kahiligon sa batan-ong lalaki ug sa pagpanudlo kaniya og hugaw nga mga hunahuna. Gipailob ni Banal Joasaph ang dakong tukso ug pakigbisog sa sulod niya – labi na sa dihang usa ka dalaga, ang labing gwapa sa tanan, nga gitudloan dili lang sa hari kondili usab sa mga demonyo, gipahimutang ang bitag sa iyang kaanyag kaniya. Siya mao ang anak sa usa ka hari; pagkahimong bihag ug pagdala gikan sa iyang yutang natawhan, nahulog siya sa kamot ni Haring Avenir isip iyang labing bililhon nga gasa. Tungod sa iyang talagsaong katahum, gisugo siya sa iyang amahan nga pangumbinsihon ang iyang anak; pagkasulod sa maong babaye, gitudloan siya sa limbong nga demonyo og maalamon nga mga pulong ug malimbungon nga pakigpulong, samtang sa samang higayon gipang-instilar sa kasingkasing sa balaan nga batan-on, sa sinugdan, ang usa ka gugma nga walay kahugawan, aron hinay-hinay siyang madani sa iyang mga bitag. Ug sa tinuod, nahigugma si Joasaph kaniya tungod sa iyang kinaadman ug pagkamaayo; labaw pa, nakaluoy siya kaniya kay bisan anak sa hari, nahimong bihag siya ug nawad-an sa iyang yutang natawhan ug dungganong kahimtang; sa katapusan, naghunahuna usab siya kon giunsa niya siya paglikay gikan sa pagsimba sa diyos-diyosan ug paghimong Kristohanon.

Sa paghunahuna niini, ug tungod kay wala siyay nabati nga kusog nga tinguha sa iyang sulod, misugod siya sa pagsulti kaniya sa ingon ani:

'Hibal-i, O dalaga, ang Dios nga buhi sa walay katapusan, aron dili ka malaglag sa sayop. Hibal-i ang Magbubuhat, ug pagapanalanginan ka, nga nakatugot sa imong kaugalingon sa Imortal nga Nobyo.'

Daghang ingon niini ang iyang gisulti kaniya, ug tan-awa, ang hugaw nga espiritu nagtudlo kaniya sa pagsugod sa buhat sa pagpangilad ug sa pagdala sa inosenteng kalag ngadto sa kapahamakan. Ug ang dalaga miingon:

'Kung ikaw, akong ginoo, nagpakabana sa akong kaluwasan ug gusto nga luwason ang akong kalag gikan sa pagano nga mga limbong, nan tugoti kini nga usa ka hangyo, ug dali kong isalikway ang akong mga dios sa

kagikan, mobalhin sa imong Dios, ug mosilbi Kaniya hangtod sa akong katapusang gininhawa; ug ingon niini, makadawat ka og ganti alang sa akong pagbag-o."

'Unsa man, busa, ang imong hangyo?' pangutana sa balaan nga batan-on ngadto sa dalaga.

Siya, nga nagpahimulos sa iyang tan-aw ug tono sa tingog, mitubag:

'Pangasawa ko, ug tumanon ko ang imong tanang sugo.'

'Walay pulos ang imong pagdangog,' matod niya, 'sa paghimo og ingon ana nga hangyo kanako, kay bisan pa man nga gusto ko sa imong kaluwasan, dili ko mouyon nga hugawan ang akong kaugalingon.'

Sa tinguha nga mapadali ang iyang dalan paingon sa sala, mitubag siya:

Ikaw mismo, akong ginoo, nga maalamon kaayo, nagasulti ka sa walay pulos kon imong gitawag nga hugaw ang kaminyoon: Ako usab nakahibalo sa Kristohanong kasulatan; kanunay ko kini gibasa sa akong yutang natawhan ug nakig-istorya ko sa mga Kristohanon sa daghang higayon. Dili ba nasulat sa inyong mga libro: *'Ang kaminyoon pasidunggan sa tanan, ug ang higdaanan sa magtiayon dili pasipalahan'* (Heb. 13:4), ug usab: *'Mas maayo pang magminyo kaysa masunog sa kahinam'* (1 Cor. 7:9)? – Dili ba nahibalo sa kaminyoon ang mga karaang patriyarka, propeta, ug mga matarong, sumala sa gipamatuod sa inyong Kasulatan? Dili ba nagpahayag ang Kasulatan nga si Pedro, nga inyong gitawag nga pangunang Apostol, adunay asawa? Busa kinsa man ang nagtudlo kanimo sa pagtawag sa kaminyoon nga hugaw, akong ginoo? Sa tinuod, ikaw mismo ang nalayo sa kamatuoran sa imong kaugalingong pagtulon-an.

– 'Bisan pa man nga ang tanan nimong gisulti makita gayud sa Kasulatan,' mitubag ang balaan, 'ug tinuod nga gawasnon ang tanan sa pagminyo kon ilang gusto, gawas lang sa mga nanumpa sa Kristo nga ipreserbar ang ilang pagka-virgin; ug ako, sa diha-diha nga nadawat nako ang balaan nga bunyag, nanumpa nga ihalad ang akong kaugalingon kang Cristo nga putli sa walay-daot nga pagkabirhen: busa giunsa pa kaha nako pagdangog paglapas sa panata nga akong gihimo sa Dios?

Miingon kaniya ang manlilingo:

'Kung dili nimo ako kuhaon nga imong asawa, tuman-a ang usa pa sa akong mga tinguha—usa nga sayon ra matuman ug walay dakong sangputanan. Kung gusto nimong luwason ang akong kalag, upod ka kanako karong gabii. Kung buhaton nimo kini, gisaad ko kanim nga ugma modawat ko sa Kristohanong pagtuo, ug dili lang ka makadawat og pasaylo sa imong pag-atiman sa pagdala sa akong pagbag-o, apan makadawat ka usab og dakong ganti; kay *'aduna'y labaw nga kalipay sa langit tungod sa usa ka makasasala nga maghinulsol'* (Lucas 15:7), ingon sa inyong Kasulatan; ug kung adunay kalipay sa langit tungod sa pagbag-o sa usa ka makasasala, dili ba dako ang ganti alang sa usa nga nakapabag-o sa makasasala ug nahimong hinungdan sa ingon nga kalipay alang kaniya? Walay duhaduha—oo, kay bisan ang inyong mga Apostoles nagbuhat og daghang butang sumala sa ilang kaugalingong paghukom, gibaliwala ang usa ka mas gamay nga balaang sugo alang sa usa ka mas dako. Wala ba giputol sa balat ni Apostol Pablo si Timoteo (Buhat 16:3), bisan pa nga ang pagputol sa balat dili obligado alang sa mga Kristohanon? Apan wala siya mahadlok nga molihok ingon niini alang sa mas dako nga kaayohan sa hinungdan sa pagpangwali. Ug makakaplag ka og daghang susamang mga pananglitan sa inyong kaugalingong mga libro. Busa, kung tinuod nga gusto ninyo nga maluwas ang akong kalag, tuman-a kining akong mapainubuson nga hangyo.

Samtang gisulti niya kining mga pulong, ang kalag sa santa, nga giatake sa nagkasumpaki nga mga hunahuna, misugod sa pagduha-duha tali sa maayo ug dautan; ang iyang determinasyon nga panalipdan ang iyang pagkabirhen misugod sa pagduha-duha, ug ang iyang kabubut-on ug rason daw mihuyang. Sa pagkakita niini, ang magtatanum sa sala—ang yawa—napuno sa kalipay ug gipahayag sa ubang mga demonyo:

'Tan-awa, kining dalaga gusto buhaton ang bisan kami wala makaya! Busa, atakehon nato karon ang batan-ong lalaki uban sa labi pang kusog, kay walay mas angay nga panahon aron matuman ang tinguha ug sugo sa nagpadala kanato.'

Pagkahuman niya'g ingon niini, ang dautan, kauban ang iyang mga sulugoon, misulong nga walay pagduha-duha batok sa mandirigma ni Kristo ug gipagubot ang tanang kusog sa sulod niya, gipukaw sa sulod niya ang hugaw nga gugma alang sa dalaga ug kusgan nga kahilak. Unya ang santo, samtang gipukpok ang iyang dughan ug nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ngadto sa Dios, midali sa pag-ampo, ug, samtang nagahulog og daghang luha, misinggit sa Labawng Ginuo aron luwason siya gikan sa iyang kagubot ug unos, nga nagaingon:

– 'Kanimo, Ginoo, ako nagapanalipod; dili unta ako mapasipala… ayaw tugoti nga ang akong mga kaaway magmalipayon batok kanako' (Salmo 30:2; Salmo 24:2), nga nagasalig sa Imong gahum; apan pagin akoang panagang karon ug pagdumala sa akong mga agianan, sumala sa Imong kabubut-on, aron mapadayag ang himaya sa Imong balaan ug makahadlok nga Ngalan kanako, Imong alagad.

Ang santo nag-ampo sulod sa taas nga panahon, nagahilak pag-ayo ug nagluhod-luhod sa daghang higayon, ug sa katapusan nahulog siya sa yuta ug natulog. Sa iyang pagkatulog, dali ra niyang nakita nga gidala siya sa pipila ka dili mailhi nga mga tawo, nga nag-agi sa katingalahang mga dapit ug gidala ngadto sa usa ka halapad nga uma nga natabonan sa matahum ug labaw ka humot nga mga bulak. Didto iyang nakita ang daghang lain-laing matahum nga mga kahoy nga nagbunga og dili mailhi ug katingalahang mga bunga, nga makapahimuot sa mata ug makapukaw sa tinguha nga matilawan kini; ang mga dahon niining mga kahoy nag-uyog-uyog sa malumo nga hangin ug hinay-hinay nga nagalihok, nga nagpagawas og padayon nga humot. Sa ilawom sa mga kahoy nagtindog ang mga trono nga hinimo sa purong bulawan, bililhon nga mga bato ug perlas, nga nagdan-ag og kusgan ug hayag nga kahayag; aduna usab didto mga lingkoranan nga gitabonan sa nagkalain-laing kanopiya nga dili masukod ang katahum ug kadungganan. Sa tunga-tunga nag-agos ang mga tubig nga limpyo ug matahum, usa ka kalipay sa mata. Ang mga katingalahang tawo nga gihisgutan gidala si Joasaph sa tibuok nga dapit nga gihulagway ug gidala siya sa siyudad, nga nagdan-ag sa usa ka dili masukod nga kahayag; ang mga pader niini hinimo sa putli nga bulawan ug bililhon nga mga bato, nga wala pa gayud makita sa bisan kinsa kaniadto, samtang ang mga haligi sa pader ug ang mga ganghaan hinimo sa bug-os nga perlas… Apan kinsa may makapahayag sa hingpit nga katahum ug kadungganan niining siyudad?! Ang kahayag, nga nagdan-ag sa daghang sinag, napuno sa tanang kadalanan sa siyudad, ug adunay pipila ka mga manlaban nga may pako, nga masidlak ang hitsura, nga naglakaw sa siyudad samtang nag-awit og matahum nga mga kanta nga wala pa gayud madungog sa dalunggan sa tawo. Ug si Joasaph nakadungog og usa ka tingog:

'Tan-awa—ang nahibilin sa mga matarong! Tan-awa—ang kalipay sa mga nakapahimuot sa Ginoo sa ilang kinabuhi.'

Ang mga tawo nga nagdakop kang Joasaph gusto siyang ipagawas sa siyudad ug ibalik sa iyang gingharian. Apan siya, nabihag sa katahum ug kahimayaan nga iyang nasaksihan, miingon:

'Palihug, ayaw ninyo ko bawi-i ani nga kalipay nga dili masukod; tugoti ninyo ko nga puyo sa bisan unsang kanto ning siyudad.'

'Dili ka na pwede magpabilin dinhi karon,' ilang tubag, 'bisan pa man tungod sa imong daghang mga buhat ug paningkamot mosulod ka dinhi sa ulahi, basta gamiton nimo ang tanan nimong kusog alang niini, kay *"ang mga naningkamot maoy mokuha niini pinaagi sa bayolenteng pamaagi"* (Mat. 11:12).'

Pagkahuman niana, gidala nila siya pag-usab tabok sa dakong uma nga gihisgutan sa ibabaw ug gidala siya sa ngitngit nga mga lugar, puno sa kasubo ug kasubo, ug sa tanang paagi supak sa kahayag ug kalipay nga nakita ni Joasaph kaniadto. Adunay walay paglaum, makalumos nga kangitngit, ug ang tanan napuno sa kasubo ug kalibog. Didto misiga ang usa ka kalayo nga hurno, ug sa palibot niini nag- , nga nagakagat sa unod sa tawo, samtang ang mga espiritu sa pagpanimalos nagbantay. Ang pipila ka mga tawo malupit nga gisunog sa kalayo, ug nadungog ang usa ka tingog:

'Tan-awa—mao kini ang dapit sa mga makasasala! Tan-awa—mao kini ang dapit sa mga naghugaw sa ilang kaugalingon sa mga buhat nga makauwaw!'

Unya, gidala siya sa mga nag-iya og giya kang Joasaph gikan sa kangitngit, ug sa diha-diha dayon, pagmata niya, mibalik ang iyang pagka-husto, bisan pa nga nagkurog siya sa tibuok lawas, ug nagdagayday ang mga luha gikan sa iyang mga mata. Ug unya, ang tanang kaanyag sa iyang batan-ong maninilaw ug sa ubang mga babaye ug dalaga daw mas grabe pa kaniya kaysa hugaw ug nana. Samtang gihinumduman niya ang iyang panan-awon, usahay siya gikupot sa tinguha nga makaabot sa siyudad sa kahayag, ug usahay gikupot sa kahadlok sa walay katapusang pag-antos; gikapoy, natulog siya sa higdaanan, dili makabangon.

Nasayran sa hari ang iyang sakit, ug dali dayon siyang miadto sa kilid sa iyang higdaanan ug gisugdan siya pagpangutana bahin sa hinungdan sa iyang sakit. Gisultihan ni Joasaph ang hari sa tanan nga gipakita kaniya sa panan-awon, ug gidugang pa:

Ngano man nga nagtukod ka og bitag para kanako, nga naningkamot nga dakpon ko ug ihaboy ang akong kalag sa pagkaguba? Kay kung wala ko gitabangan sa Dios, sigurado na unta nga naa na ang akong kalag sa

impyerno. Apan unsa ka maayo ang Dios sa Israel, nga nagluwas kanako, usa ka makasasala, gikan sa baba sa leon! Sa akong kaguol natulog ako; apan ang Dios, akong Manluluwas, mibisita kanako gikan sa kahitas-an ug gipakita kanako unsang mga panalangin ang gipugngan sa mga nagapasuko kaniya, ug unsang mga pag-antos ang ilang giandam para sa ilang kaugalingon... Busa, Amahan, kon ikaw, daw, nagatabon sa imong dalunggan ug dili maminaw kanako sa matag higayon nga ako mosulti kanimo bahin sa tinuod nga pagkamaayo, nan, ayaw lang ko pugngi sa paglakaw sa husto nga dalan. Kay usa ra gayud ang akong gipangandoy: biyaan ang tanan ug moadto sa puloy-anan sa balaan ni Kristo, si Barlaam, ug didto na lang magpuyo uban kaniya hangtod sa katapusan sa akong kinabuhi. Apan kon paningkamotan ninyo nga pugngan ko sa pwersa, makita ninyo nga dili madugay mamatay ako tungod sa kasubo ug kawad-on sa paglaum; ug unya, kay walay anak na kamo, dili na kamo matawag nga amahan.

Ug usab, gisakpan sa labing lawom nga kasubo ang hari, ug sa kasubo mibalik siya sa iyang palasyo. Ang dautang mga espiritu usab mibiya sa dili mapildi nga mandirigma ni Kristo ug nibalik sa kaulaw paingon kang Feuda, nga misugod sa pagsaway kanila:

'Tan-awa kung unsa kamo ka huyang, kamo nga mga maluya,' ingon niya, 'dili gani ninyo mapildi ang usa ka batan-on!'

Ug sila, napugos sa gahum sa Dios batok sa ilang kabubut-on, miangkon:

'Dili namo mapugngan ang gahum ni Kristo; dili gani namo matan-aw ang tanda sa krus nga gigamit sa batan-on aron pagpanalipod sa iyang kaugalingon.'

Paglabay sa pipila ka panahon, ang hari, nga gidala si Fevda, mibalik pag-usab sa iyang anak; ug kining higayona nakig-istorya si Fevda sa batan-ong lalaki, nga nagdepensa sa iyang mga diyos, apan wala niya mapildi ang gitagaan sa kataas-taasan og mga ngabil ug kinaadman – usa ka kinaadman nga walay makasukol. Napildi ug napaka-ulaw, si Fevda nagpabilin nga hilom sa dugay nga panahon, mura'g pipì, nga wala nay masulti pa; ug sa katapusan, pagkahuman niya mabalik gamay ang iyang kaugalingon, mituyok siya sa hari ug miingon:

'O Hari! Ang Espiritu Santo nagpuyo sa imong anak; kami gayud napildi ug wala na kamiy masulti nga tubag kaniya… Sa tinuod, ang Kristohanong Dios dako, ang ilang pagtuo dako, ug ang ilang mga sakramento dako!'

Ug, sa pag-atubang niya sa prinsipe, nangutana siya:

'Sultihi ako, ikaw nga balaan ang kalag: dawaton ba ko ni Kristo kon biyaan nako ang akong dautang mga buhat ug mobalik kaniya?'

Nagsugod si San Joasaph sa pagsulti kaniya bahin sa paghinulsol sa mga makasasala ug sa kaluoy sa Dios, nga dali modawat sa mga tinuod nga maghinulsol. Naantig ang kasingkasing ni Fevda, ug siya dayon midali sa iyang langob, diin iyang gisunog ang tanang libro nga iyang gigamit sa salamangka; unya gisunod niya ang ehemplo ni Nahor: gidawat niya ang balaan nga bunyag ug gipuyo ang nahibilin niyang kinabuhi sa paghinulsol.

Tungod kay wala na'y nahibaloan ang hari unsaon pagbuhat sa iyang anak, gisugyot ni Arachias nga buwagon niya ang iyang gingharian sa duha ka bahin ug ihatag ang usa sa iyang anak.

'Kung gusto nimo silotan ang imong anak,' ingon niya, 'mahimo kang kaaway sa kinaiyahan mismo ug dili ka tawgon nga amahan, kondili ang manlupig sa imong kaugalingong anak; labaw pa, imo siyang laglagon, ug ikaw mismo mahabilin nga walay anak ug madugangan pa ang imong kasubo.' Usa na lang ka butang ang nahabilin nga buhaton: bahin-i ang imong gingharian sa duha ka bahin ug tugoti ang imong anak nga maghari sa bahin nga gituyo para kaniya. Samtang siya mapuno sa kabalaka sa adlaw-adlaw nga kinabuhi, hinay-hinay siyang masanay sa kinabuhi nga atong gipanginabuhi, ug ang tanan molihok subay sa atong mga tinguha, kay ang mga batasan nga lawom kaayo ang gamot sa kalag mausab dili pinaagi sa kusog kondili pinaagi sa pagtuo. Bisan pa man magpabilin siyang matinud-anon sa Kristiyanismo, ang yano nga kamatuoran nga dili ka walay anak, nga aduna kay anak—usa ka hari—maghatag kanimo og pipila ka paglipay sa imong kasubo.

Gisunod sa hari ang tambag ni Arachi: gibahin niya ang gingharian sa duha ug gitudlo si Joasaph nga hari sa usa ka katunga. Bisan pa man nga wala gayud maghunahuna si Joasaph bahin sa gahum sa pagkahari, kay ang iyang gipangandoy mao ang kinabuhi sa monghe sa kamingawan, nakahukom gihapon siya nga maayo ang dagan sa tanan; busa gidawat niya ang bahin sa gingharian nga gihatag kaniya ug, pag-abot niya sa trono, ang iyang unang gibuhat mao ang pagtangtang sa pagsimba sa daghang diyos sa mga pagano ug pagpalapnag sa pagtuo sa usa ka tinuod nga Dios. Gipukan niya ang mga idolo sa tibuok yuta ug gipamutol sa yuta ang ilang mga

santuwaryo; sa ilang lugar, nagtukod siya og mga simbahan nga Kristiyano ug gipasiugda ang pagtuo kang Kristo sa tanang paagi nga mahimo. Pagkadungog niini, ang mga Kristohanong obispo, presbiterio, ug diyakono mibaba gikan sa kabukiran ug kamingawan ug nangdagsang ngadto sa matinud-anong hari, nga malipayon nga midawat kanila ug, uban kanila, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Sa dili madugay, gipahimakas niya ang tanan niyang nasasakupan sa kahayag sa pagtuo ug gibunyagan sila, samtang sa samang higayon, walay hunong siya nga nag-ampo uban sa mga luha ngadto sa Dios alang sa pagbag-o sa pagtuo sa iyang amahan.

Ug ang maloloy-on nga Dios wala magpasagad sa iyang mainit nga pag-ampo ug mga luha: Gihikap Niya ang kasingkasing ni Avenir sa kahayag sa Iyang grasya, ug nahulog ang tabon sa kangitngit gikan sa mga mata sa iyang hunahuna, ug nakita niya ang pagsubang sa kamatuoran ug naila ang kawalay pulos sa mga bakak nga dios. Gitigom ni Avenir ang iyang mga magtatambag ug gipadayag kanila ang iyang tibuok kasingkasing nga tinguha nga yakpon ang Kristohanong pagtuo. Gidayeg sa tanan ang iyang tinguha, kay, pinaagi sa pag-ampo ni Joasaph, *'ang kabuntagon gikan sa kahitas-an mibisita kanato'* (Lucas 1:78). Dali dayon, ang hari nagpadala og sulat nga nagpatawag sa iyang anak, aron makat-on siya og pagtuo ug pagkamatinud-anon gikan kaniya. Unsa kaha ka dako ang kalipay ug pagmalipayon nga misulod sa kasingkasing ni Joasaph sa dihang nakita niya nga ang iyang amahan nagbalik sa tinuod nga Dios! Human sa igong pagpanudlo sa iyang amahan sa pagtuo sulod sa daghang adlaw ug pagtudlo kaniya sa mga misteryo sa balaan nga pagtuo, sama sa pagtudlo ni Venerable Barlaam kaniya, gidala ni Joasaph ang iyang amahan sa balaang binunyag ug siya mismo ang midawat kaniya gikan sa balaang batisan. Kini gayud usa ka bag-o ug katingalahang hitabo! Nahimong amahan siya sa iyang kaugalingong amahan ug, sa tawo nga nagahatag kaniya og kinabuhi sa unod, nahimong tunga-tungahan siya sa iyang espirituhanong pagkabanhaw. Pagsunod sa ehemplo sa hari, ang iyang mga maharlika, sundalo, ug mga sulugoon—sa mubo, ang tibuok India—nadawat ang balaan nga pagbunyag. Ug aduna'y dakong kalipay niadto sa yuta ug sa langit: sa yuta, naglipay ang mga matinud-anon sa pagbag-o sa mga dili motuo, ug sa langit, naglipay ang mga anghel sa dili mabilang nga mga makasasala nga naghinulsol.

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, gihatag ni Avenir ang tanang gahum sa gingharian sa iyang anak, samtang siya nagpuyo sa pag-inusara ug kahilom, kanunay nga nagwisik og abo sa iyang ulo ug nagahilak tungod sa iyang mga sala: ingon niini siya nagpuyo sulod sa upat ka tuig ug, pagkahuman nga nadawat niya ang pagpasaylo sa iyang mga sala gikan sa Dios, namatay siya sa kalinaw.

Sa ika-kapat-pulong ka adlaw human sa pagpanaw ni Haring Avenir, gitawag ni Joasaph, isip pagpasidungog sa iyang handumanan, ang tanan niyang mga maharlika, mga magtatambag, mga kumander sa militar, ug uban pang mga hinungdanong opisyal, ug gipadayag niya kanila ang iyang tinago, nga mao ang iyang tinguha nga talikdan ang iyang yutang gingharian ug ang tanang butang sa kalibutan, aron moadto sa kamingawan ug mabuhi isip monghe. Nalisang ang tanan ug nagahilak, kay pinalangga gyud nila siya tungod sa iyang pagkamabuotan, pagka-mapainubuson, ug pagkamaabiabihon. Gusto niya nga itudlo ang usa sa iyang mga maharlika isip hari nga mopuli kaniya, mao si Barachiah, nga dugay nang Kristohanon – siya gayud ang tawo nga mipabor sa giingong Balaam sa debate bahin sa pagtuo batok sa tanang paganong maalamon. Nahibalo si Joasaph nga lig-on kaayo ang pagtuo ni Barachiah ug dako ang iyang gugma kang Kristo.

Apan gisalikway ni Barachias ang pagkahari, nga miingon:

'Higugmaa ang imong silingan, O Hari, sama sa paghigugma nimo sa imong kaugalingon. Kung maayo ang paghari, ikaw na mismo ang maghari. Apan kung dili, ngano man nga ihatag nimo kanako ang gingharian? Ngano man nga imo kong ipas-an ang usa ka karga nga ikaw mismo naglikay niini?'

Unya ang tanan, uban sa dakong pagka-mapugos ug mga luha, misugod sa pagpakiluoy kang Santo Joasaph nga ayaw sila biyai. Apan niadtong gabii misulat siya og sulat ngadto sa tibuok Synclite ug sa tanang mga magistrado, diin iyang gisugyot sila ngadto sa Dios ug gisugo sila nga dili magtudlo og bisan kinsa nga hari gawas kang Barachiah; ug, pagkahuman niyang biyaan kining sulata sa iyang kuwarto, siya mismo tinago nga migawas ug midali-dali paingon sa kamingawan. Sa sunod buntag, ang balita sa iyang paglarga mikaylap sama sa kalayo. Nalibog ang mga tawo ug nasulod sa lawom nga kasubo. Daghan ang nanghilak. Sa katapusan, ang tanang lumolupyo sa kapital mibiyahe aron pangitaon siya ug nakit-an siya sa uga nga higdaanan sa sapa, nag-ampo samtang gialsa ang iyang mga kamot. Didto gilibutan nila siya ug, mihapa sila sa atubangan niya, nangaliya sila

kaniya uban sa mga luha nga mobalik siya sa palasyo ug dili sila biyaan. Si Joasaph, napugos sa kining mga paghangyo, mibalik, apan sa dili madugay gitigom niya pag-usab ang tanan ug miingon:

'Sa pagpugong ninyo kanako, nagasupak kamo sa kabubut-on sa Ginoo nga walay pulos.'

Unya iyang seryosong gipamatud-an ang iyang mga pulong, aron sukad niadto dili na siya magpabilin nga hari, bisan pa sa usa ka adlaw. Supak sa tinguha ni Barachias, gibutang niya ang korona kaniya, gipahimutang siya sa trono ug gihatagan siya og angay nga pagtudlo mahitungod sa mga katungdanan sa usa ka hari; samtang siya mismo, pagkahuman sa pagpaalam sa katawhan, mibiya sa palasyo ug sa siyudad, nagdali-dali paingon sa kamingawan. Ang tibuok katawhan, kauban si Varachias ug ang tanang mga awtoridad, sa dihang nasayud sila nga determinado si Joasaph sa iyang desisyon nga biyaan ang gingharian—dili nila siya mapugngan pinaagi sa paghangyo ug wala silay kaisog nga pugson siya pabalik—misunod kaniya nga nagahilak ug giuban siya sa taas nga distansya; Siya, sa iyang bahin, nangayo kanila nga ayaw siya paglagoti ug biyaan siya nga mag-inusara; apan ang uban misunod gihapon kaniya gikan sa gilay-on, nga nagahilak, hangtod sa pagsalop sa adlaw, sa dihang gitabonan sa gabii ang ilang pinalanggang magmamando gikan sa ilang panan-aw ug dili na sila magkita-kita.

Busa gidawat ni Barachias ang sceptre sa gingharian sa India, samtang si Joasaph *'gitungha ang tanang butang nga basura, aron makab-ot niya si Cristo'* (Fil. 3:8). Sa unang gabii pa lang sa iyang pagbiyahe, misulod siya sa balay sa usa ka pobre nga tawo ug gihatagan niya kini sa iyang mga sinina, samtang siya mismo misugod sa asetikong kinabuhi sa disyerto, nga nagsul-ob sa sinina nga hinimo sa buhok nga gihatag kaniya ni Barlaam kaniadto. Wala siyay gidala nga tinapay o bisan unsang butang nga gikinahanglan alang sa pagpadayon sa kinabuhi, apil na ang tubig: gibutang niya ang tanan niyang paglaum sa Pag-atiman sa Dios ug nagdilaab siya sa nagdan-ag nga gugma alang sa iyang Ginoo. Pag-abot niya sa disyerto, gitutok niya ang iyang mga mata kang Kristo ug misinggit siya:

'Dili na unta makakita ang akong mga mata sa mga panalangin ning kalibutan, ug ang akong kasingkasing dili na malipay gawas Kanimo, akong paglaum! Giya-a ang akong agi ug idala ako sa imong balaan, Barlaam! Ipakita kanako ang usa nga pinaagi kaniya ako maluwas, ug kinsa ang nagtudlo kanako sa pag-ila Kanimo, O Ginoo, tudloa ako sa dalan sa kamingawan!

Sulod sa duha ka tuig, nag-inusara si Santo Joasaph nga naglibot-libot sa kamingawan, nga nangita kang Barlam. Nagpanginabuhi siya sa mga tanom nga moturok didto ug kanunay siyang nag-antos sa gutom tungod kay kulang gani ang maong mga tanom, kay uga ang yuta sa maong kamingawan ug dili kaayo mabungahon. Niadto siya og daghang pagsulay gikan sa kamot sa yawa, nga miatake kaniya, usahay gub-on ang iyang hunahuna sa lain-laing mga hunahuna, usahay kahadlukan siya sa mga panan-aw; usahay mopakita siya kaniya nga usa ka itom nga hulagway, nga nagngurog sa iyang mga ngipon; sa lain nga panahon mosulong siya kaniya nga naggunit og espada, murag gusto siyang patyon; ug sa uban pang mga panahon moporma siya nga lain-laing mga hayop, mga bitin ug mga bitin nga makamandag. Apan kini nga maisugon ug dili mapilde nga mandirigma ni Kristo napildi ang tanang mga panan-awon ug gipalayas kini gamit ang espada sa pag-ampo ug ang armas sa krus.

Sa katapusan sa ikaduhang tuig, nakakaplag si Joasaph og langob sa Disyerto sa Senarid ug, sa sulod niini, usa ka monghe nga nangitag dalangpanan sa kahilom; gikan kaniya nahibal-an niya kung asa si Barlaam. Nalipay kaayo siya, dali siyang mibiyahe sa dalan nga gipakita kaniya, nakaabot sa langob ni Barlaam ug, mitindog sa atubangan sa bungbong, gisukod ang pultahan, nga nag-ingon:

'Panalangini ako, Amahan, panalangini ako!'

Si Barlaam, sa pagdungog sa tingog, migawas gikan sa langob ug, pinaagi sa ispirasyon sa Diyos, nakaila kang Joasaph, nga imposible mailhan pinaagi sa hitsura, kay natul-ag siya sa kainit sa adlaw, ang iyang buhok nangahaba, ug ang iyang mga aping naug-os ug lawom kaayo ang mga mata. Ang tigulang, nga nagtuyok sa iyang nawong paingon sa sidlakan, naghalad og pag-ampo sa pagpasalamat sa Dios; unya nagkahugot sila sa gugma ug nagbinayloay sa balaan nga halok, ang ilang mga nawong nababad sa init nga mga luha sa kalipay. Paglingkod nila, nagsugod sila og pakighinabi, ug si Barlaam ang unang misulti. Miingon siya:

'Maayo kaayo nga miabot ka, akong anak, anak sa Dios ug manununod sa Gingharian sa Langit! Hinaut nga hatagan ka sa Ginoo og langitnong mga panalangin imbis sa panalangin nga panalagsaon, ug sa mga dili malaglag imbis sa mga malaglag. Apan akoa kang hangyoon, akong pinalangga, sultihi ako: giunsa ka pag-abot dinhi? Unsa ang nahitabo kanimo sukad sa akong paglarga? Nakaila na ba ang imong amahan sa Dios, o nagpabilin pa ba siya sa iyang kaniadto nga paglimbong?

Gisaysay ni Joasaph kaniya sa detalye ang tanan nga nahitabo human sa pagbiya ni Barlaam ug unsay gibuhat sa Ginoo pinaagi sa Iyang gamhanang tabang. Ang tigulang, pagkahuman nakadungog sa tanan, nalipay kaayo ug natingala, ug sa katapusan miingon:

'Kahimaya kanimo, Kristo nga Dios, nga imong gipasagdan ang binhi sa imong pulong, nga akong gitamnan sa kalag sa imong alagad nga si Joasaph, nga motubo sa ingon ani nga paagi ug mamunga og usa ka gatus ka pilo.'

Samtang nagkagabii na, pagkahuman nila sa ilang naandan nga pag-ampo, didto pa gyud sila nahinumdom nga mokaon. Busa, si Barlaam nag-andam og usa ka panihapon nga puno sa pakighinabi nga makaluwas sa kalag, puno sa espirituhanong nutrisyon, apan kulang sa pisikal nga pagkaon, kay kini naglangkob lamang sa hilaw nga mga utan, gamay nga kantidad sa datiles, ug tubig gikan sa labing duol nga bukal. Pagkahuman nga napalig-on sa ingon nga pagkaon, nagpasalamat sila sa Dios, nga nagbukas sa Iyang kamot ug nagpabusog sa tanang buhing binuhat sa Iyang kaayo. Unya gihimo nila ang ilang pag-ampo sa gabii ug usab gisugdan nila ang ilang pakighinabi nga makaluwas sa kalag, nag-istorya sila tibuok gabii hangtod sa oras sa pag-awit sa buntag.

Nagtinguhà og katingalahang kinabuhi nga sama sa anghel, nag-uban si Joasaph ug Barlaam sulod sa daghang katuigan. Sa katapusan, nabati sa Banal nga si Barlaam nga nagkadool na ang iyang katapusan; gitawag niya ang iyang espirituhanong anak nga si Joasaph, nga iyang nabanhaw sa bag-ong kinabuhi, ug miingon kaniya:

'Anak ko, dugay na nakong gipangandoy nga makita ka sa wala pa ko mamatay, ug sa dihang nag-ampo ko alang kanimo, ang atong Ginoong Jesu-Cristo nagpakita kanako ug misaad nga dad-on ka kanako. Karon natuman na sa Ginoo a ang akong tinguha: Nakita tika nga gisalikway na ang kalibutan ug ang tanang butang sa kalibutan ug nakig-usa ka kang Kristo. Ug tungod kay miabut na ang panahon sa akong pagpanaw, itugyan nimo ang akong lawas sa yuta, ibalik ang abog sa abog, ug ikaw mismo magpabilin dinhi, padayon sa imong espirituhanong kinabuhi ug hinumdumi ako, ang mapainubuson.

Pagkadungog ni Joasaph niini nga mga pulong, naghilak siya og kusog sa hunahuna nga mobulag siya sa iyang balaan nga amahan, ug halos dili na siya mapahupay sa tigulang pinaagi sa espirituhanong tambag; busa gipadala siya niini ngadto sa pipila ka mga igsoon nga nagpuyo sa maong kamingawan ug gisugo siya nga dad-on ang tanan nga gikinahanglan alang sa pagsaulog sa Balaang Liturgiya. Nipaspas si Joasaph sa pagbiyahe, gipangkuha ang gikinahanglan, ug mibalik usab dayon, kay nahadlok siya nga basin mamatay ang iyang espirituhanong amahan nga wala siya ug dili siya makadawat sa katapusang panalangin niini. Gisaulog ni Barlaam ang Banal nga Misa, ug pareho silang nakadawat sa Banal nga Komunyon. Unya ang respetado misulti og dugay sa iyang disipulo bahin sa mga butang nga mapuslanon sa kalag ug nag-ampo sa Dios uban sa lawom nga pagbati para sa iyang kaugalingon ug sa iyang disipulo; pagkahuman sa pag-ampo, giakbay niya si Joasaph sa pamaagi sa usa ka amahan, gihalokan siya sa tigulang sa katapusang higayon ug gipanalanginan, gihimo ang tanda sa krus, ug naghigda sa iyang higdaanan; hinungdan nga ang iyang nawong nahimong masidlak ug malipayon, sama sa pag-abot sa pipila ka mga higala aron mabisita siya; ingon niini siya namatay ngadto sa Ginoo, nga nagpuyo sa kamingawan sulod sa 70 ka tuig, ug sa kinatibuk-an mga 100 ka tuig sukad sa iyang pagkahimugso.

Si Joasaph, nga nagahulog og daghang luha alang kaniya, nag-awit og mga salmo sa iyang kiliran tibuok adlaw ug tibuok gabii; sa sunod buntag, pagkahuman niyang nakahukay og lubnganan duol sa langob, gilubong niya ang lawas sa halangdong tigulang ug, samtang naglingkod tupad sa lubnganan, nagahilak siya pag-ayo hangtud nga napul-an siya sa paghilak ug natulog. Sa iyang pagkatulog, nakita niya pag-usab ang mga katingalahang tawo nga iyang nakita kaniadto sa iyang paghusay: miadto sila kaniya, gikuptan siya sa kamot, ug gidala pag-usab ngadto sa dakong kapatagan nga iyang nakita na, ug sa masidlak nga siyudad. Sa pagsulod niya sa ganghaan sa siyudad, gisugat siya sa mga Anghel sa Dios, nga nagbitbit og duha ka korona nga dili masukod ang katahum.

Nangutana si Joasaph:

'Kinsa ang tag-iya niining maningnag nga mga korona?'

'Amo kamo ang duha,' tubag sa mga anghel, 'tungod kay nakaluwas ka og daghang mga kalag ug tungod kay, sa pagbiya nimo sa imong yutang gingharian alang sa Dios, imong gipahinungod ang imong kaugalingon sa kinabuhi sa monghe; apan ang usa niini kinahanglan ihatag sa imong amahan, kay pinaagi sa imong tabang gibyaan niya ang dalan padulong sa pagkaguba, naghinulsol siya sa tibuok kasingkasing ug matinud-anon, ug nakig-uli siya sa Ginoo.

'Apan giunsa man nga mahimo,' mibatok si Joasaph, 'nga ang akong amahan makadawat og ganti nga kapariho sa akoa—ako nga nakasinati og ingon ana kadaghan nga kalisod—tungod lang sa iyang paghinulsol?'

Sa diha-diha nga nahuman niya pagsulti niini, nakita niya si Balaam, nga miingon kaniya:

'Dili ba tika gisultihan kaniadto, Joasaph, nga sa diha nga manggaranon ka, mahimong ikaw makimot ug dili malumo? Apan ngano kaha nga karon dili nimo gusto nga ang imong amahan makadawat og dungog nga kapariho sa imoha? Dili ba unta kamo maglipay sa tibuok ninyong kasingkasing nga natubag ang inyong mga pag-ampo alang kaniya?'

Si Joasaph, pagkahuman niyang gisulti kang Varlaam sama sa kanunay niyang pag-ingon kaniya sa tibuok niyang kinabuhi: 'Pasayloa ako, Amahan, pasayloa ako', nagpadayon:

'Sultihi ko, asa ka nagpuyo?'

'Gihatagan ko og hayag nga puloy-anan dinhi sa matahum ug dakong siyudad,' tubag ni Barlam.

Nagsugod si Joasaph sa paghangyo kang Balaam nga dad-on siya sa iyang puloy-anan ug dawaton siya uban sa gugma isip iyang bisita. Mitubag si Balaam:

'Wala pa moabot ang panahon para kanimo, nga nag-aakma sa bug-at sa unod, nga ania dinhi; apan kon magpadayon ka nga maisugon hangtod sa katapusan sa monastikong pagka-asketiko, sumala sa akong gisugo kanimo, unya moabot ka dinhi sa dili madugay ug hatagan ka dinhi sa kinabuhi nga walay katapusan, sa himaya ug kalipay niining dapita, ug mag-uban ka kanako hangtod sa kahangturan.'

Pagmata niya, samtang puno pa gihapon ang iyang kalag sa kahayag nga iyang nakita ug sa dili masukod nga himaya, gidayeg ni Joasaph ang Ginoo sa tanan, ug nagtanyag kaniya og usa ka awit sa pagpasalamat nga gipukaw sa Espiritu.

Nagpuyo si Santo Joasaph sa lugar diin siya nagpuyo uban ni Ven. Barlaam hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sa ikaduha ug ikalima ka tuig sa iyang kinabuhi, iyang gisalikway ang kinabuhi sa kalibutan ug gisugdan ang kinabuhi nga asketiko; ug, human magpuyo sa kamingawan sulod sa kalim-an ug lima ka tuig, mibyahe siya paingon sa Ginoo.

Usa ka balaang monghe nga nagpuyo sa duol, pagkakahibalo, pinaagi sa banal nga inspirasyon, mahitungod sa pagpanaw ni San Joasaph, miadto kaniya sa takna mismo sa iyang kamatayon, mitugtog sa naandan nga mga awit sa lubong ibabaw sa iyang bililhon nga lawas uban sa mga luha sa gugma, ug gilubong siya tupad sa mga relikya sa Banal nga si Barlaam, aron ang mga lawas sa mga dili mapabulag sa espiritu magpahuway nga dili mapabulag sa usa ka dapit. Pagkahuman sa paglubong kang Santo Joasaph, ang eremita nakadawat og usa ka pagpadayag gikan sa Dios, nga nagsugo kaniya nga moadto sa Gingharian sa India ug pahibaloon si Haring Barachiah mahitungod sa pagpanaw sa santo. Pagdungog niya sa maong balita, ang hari mibyahe paingon sa disyerto uban sa daghang katawhan; ug pag-abot niya sa langob sa mga halangdong amahan, gibuksan niya ang ilang lubnganan ug nakit-an nga ang mga relikya ni San Barlam ug San Joasaph dili malata, diin mitunong ang usa ka labing humot nga baho. Gidala ang balaang relikya, gihatud kini ni Barachias nga may dungog gikan sa disyerto paingon sa iyang yutang natawhan ug gibutang kini sa simbahan nga gitukod ni Santo Joasaph, nga naghimaya sa Dios sa Trinidad, nga kaniya ang dungog ug pagsimba karon ug sa walay katapusan hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Gitudloan sa usa ka espirituhanong magtutudlo, nakaila si Haring Joasaph sa Dios ug napasidlak pinaagi sa bunyag; imong gidala ang katawhan sa pagtuo; ug, isip kauban sa imong amahan sukad pa sa batyismo, gibyaan nimo ang gingharian ug miadto sa kamingawan, diin nagpaningkamot ka pag-ayo: hangyoa si Kristo nga Dios, kauban ang imong magtutudlo nga si Barlaam, alang sa kaluwasan sa among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Sa pagkahibalo gikan pa sa imong pagkabata sa imong maayong buot, Joasaph, ang Dios ra ang nakahibalo sa kasingkasing. Ug pagkahuman nga gidala ka gikan sa yutang gingharian ngadto sa monastikong kinabuhi,

ipagana nga mahimong takus kami nga mosunod sa bantugang Barlaam; uban kaniya, nga karon adunay langitnong Herusalem, ang hingpit nga masidlak nga yutang natawhan, ug naglipay sa gipangandoy nga kaayo sa Balaang Trinidad, among gihangyo kanimo, O maharlikang katahum, nga hinumdumi kami nga nagpasidungog kanimo sa pagtuo.

Ang Pag-antos sa Balaan nga Martir Barlaam

Paghinumdom sa ika-19 sa Nobyembre

Ang Balaang Martir Barlaam lumad sa Antioquia sa Siria. Sa iyang katigulangon, gidakpan siya tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Hesukristo ug gidala sa atubangan sa usa ka pagano nga prinsipe alang sa paglitis. Napugos si Barlaam sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan. Sa dihang misalikway siya, gipailawom siya sa daghang malupit nga pagpanakit alang kang Kristo nga Ginoo: una, walay kalooy siyang gibugbog gamit ang lubid nga panit sa baka, ug dayon gikiskisan gamit ang puthaw nga mga kuko. Pagkahuman niini, gidala sa mga pagano ang balaan nga martir ngadto sa templo sa idolotriya ug didto, sumala sa sugo sa taga-uyamot, gipahaba ang iyang kamot ibabaw sa halaran diin nagdilaab ang kalayo, ug gibutangan kini og init nga uling nga gisagol sa insenso, aron siya makahanyag sa insenso sa halaran sa ilang dautang mga dios. Nagtuo ang mga mananakit nga tungod sa dili na niya ikasabar nga kasakit, itambog sa martir ang mainit nga uling, kauban ang insenso, sa atubangan sa mga diyos-diyosan. Ug kon buhaton niya kini, tuyo nila nga isulti kaniya:

'Karon nakahalad ka na og halad sa among mga dios.'

Apan wala makab-ot sa mga pagano ang ilang gipangandoy, kay ang martir ni Kristo mitindog nga dili matandog, sama sa usa ka haligi, nga nagkupot sa nagdilaab nga kalayo sa iyang kamot, ug mas kusgan pa kaysa bronse ug puthaw, kay gikuptan niya ang kalayo sa iyang kamot hangtod nga napaso ang iyang mga tudlo ug nahulog kini sa yuta kauban ang kalayo. Bisan pa niini, wala niya gihuyop ang iyang kamot ni gipahimutang ang mga uling sa insenso sa halaran sa atubangan sa mga dios-diosan. – Sa pagpakita nga siya usa ka maisugon ug dili mapildi nga mag-antos ug mandirigma ni Kristo, si Santo Barlaam, samtang maisugong nag-angkon sa iyang pagtuo, gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo[7937] .

- Ang mga pulong ni San Basilio nga Dako mahitungod sa balaan nga martir nga si Barlaam

Sa nangagi nga mga panahon, ang kamatayon sa mga santo gipanghinulsolan uban sa paghilak ug mga luha. Si Jose naghilak pag-ayo alang sa namatay nga si Jacob (Gen. 50:1); ang mga Hudiyo naghinulsol pag-ayo sa pagpanaw ni Moises (Deut. 34:8), ug si Samuel gihatagan og daghang mga luha (1 Sam. 25:1). Apan karon naglipay kita sa pagpanaw sa mga matarong; kay ang kinaiya sa pagminaral nabag-o sukad sa Krus. Dili na kita maghilak samtang kauban nato ang mga santo sa kamatayon, kondili maglipay kita uban sa dakong kagalak sa ilang kabaong; kay ang kamatayon alang sa matarong usa ka tulog, o mas tukma pa, usa ka pagbalhin ngadto sa mas maayong kinabuhi. Busa, ang mga martir nagalipay samtang ginapatay; ang tinguha alang sa labing bulahan nga kinabuhi nagpahilum sa ilang pagbati sa kasakit sa ilang pagpatay. Ang martir wala magtan-aw sa mga katalagman, kondili sa mga korona; dili siya magkurog sa kahadlok sa mga hampak, kondili ihap ang mga ganti; dili niya makita ang mga magpapahamtang nga nagahampak kaniya dinhi sa yuta, kondili iyang gihunahuna ang mga Anghel nga nag-abi-abi kaniya gikan sa langit; dili niya gihunahuna ang mga peligro nga malabay, kondili ang mga ganti nga walay katapusan. Ug karon naangkon na sa atong mga martir ang hayag nga saad sa himaya; kay, gidayeg sa tanan uban sa malipayong pagdayeg, gikan sa ilang mga kabaong, gidani nila ang liboan ka mga tawo ngadto sa ilang lambat.

Kining maong butang nahitabo na karon mahitungod sa maisugong si Barlaam. Ang trumpeta sa pakig-away sa martir mitunog na, ug, sama sa inyong nakita, nagtigom kini sa mga mandirigma sa pagkamatinud-anon. Ang asketiko ni Kristo, nga naghigda didto, gipahayag na, ug gipadayag niya ang talan-awon sa Simbahan. Ug ingon sa Ginoo sa mga matinud-anon miingon: *'Miingon si Jesus kaniya, "Ako mao ang pagkabanhaw ug ang kinabuhi; ang bisan kinsa nga motuo kanako, bisan pa mamatay, mabuhi'"* (Juan 11:25).

[7937] Si San Barlaam nga Martir namatay niadtong 304 AD sa Caesarea sa Cappadocia.

Busa namatay ang maisugong Barlaam, apan nagtawag gihapon siya og solemne nga mga tigum; gilunop sa kabaong, giimbitar kita niya sa usa ka kombiyerto.

Karon na ang panahon aron atong isinggit: *'Ain ang maalamon? Ain ang eskriba? Ain ang managlalis niining panahona?'* (1 Cor. 1:20).

Karon, atong magtutudlo sa pagkamatinud-anon nga dili mapildi mao ang usa ka mag-uuma nga gidani sa tigpahirap ingon sayon nga biktima, apan sa pagsulay kaniya, nakaila siya nga usa ka dili mapildi nga mandirigma—ang usa nga iyang giyagaan tungod sa depektibo niyang pagkasulti, ug nga nakapahadlok sa iyang kasingkasing pinaagi sa anghelikong kaisog: kay ang iyang kinaiya wala magmalain uban sa iyang himan sa pagsulti, ni ang iyang hunahuna nagpadayag sa parehas nga kakulian sama sa makita sa iyang mga pulong. Apan nahimo siyang ikaduhang Pablo, nga nagsulti uban ni Pablo: *'Bisan pa nga dili ko maalamon sa pakigpulong, apan dili ko kulang sa kahibalo'* (2 Cor. 11:6). Ang mga parusero nga nagbunal kaniya napahilom sa dakong katingala, samtang ang martir nagpadayon nga mas kusgan; ang mga kamot sa mga nagbunal kaniya nangaluya, apan ang hunahuna sa gibunal wala magduha-duha; Ang mga latigo nagbungkag sa malumo nga sapot sa iyang mga ugat, apan ang kusog sa iyang pagtuo nahimong labi pang dili mapukan; ang unod sa iyang nabunalan nga kilid nawala, apan ang kinaadman sa iyang hunahuna milambo; kadaghanan sa iyang unod nawala na ang pagbati, apan ang martir nagpabilin nga alerto, daw wala pa gani nagsugod sa iyang mga kaisog.

Sa dihang ang gugma sa pagkamatinud-anon moturok sa kalag, ang tanang matang sa panagbangi daw kataw-anan niini, ug ang tanan nga nagpahirap niini alang sa hinigugma nga hinungdan nagahatag niini og labaw nga kalipay kaysa kadaut. Ang gugma sa mga Apostoles nagpamatuod niini, usa ka gugma nga kaniadto naghimo sa mga latigo sa mga Hudiyo nga tinubdan sa kalipay alang kanila. Kay nasulat: *'Mibiya sila sa Sanhedrin, nagalipay nga giisip sila nga takus nga mag-antos sa pagkaulaw tungod sa ngalan sa Ginoong Jesus'* (Buhat 5:41).

Mao kana ang mandirigma nga atong gihimaya karon. Gitan-aw niya ang iyang mga pag-antos ingon usa ka tinubdan sa kalipay; samtang ginabugbog, iyang gihunahuna nga mura'g gipangbuhian siya og mga rosas; iyang gilikayan ang mga samad sa dautang buhat sama sa paglikay sa mga pana, ug gitan-aw ang kasuko sa huwes ingon usa ka tipik sa aso; mi-tawa siya sa mabangis nga mga sugo sa mga sundalo; naglipay siya sa pagtan-aw sa mga katalagman sama sa mga korona; nakatagamtam siya sa mga pagpanakit sama sa mga dungog; sa labing grabeng pag-antos misalto siya sama sa pagdawat sa labing himayaong ganti; Gibaliwala niya ang mga gisabwag nga espada; gidawat niya ang mga kamot sa iyang mga mamamatay kaniya nga sama ra sa pagdawat sa humok nga waks; gihalokan niya ang patibong sa pagpatay nga daw usa ka luwas-buhay; nalipay siya sa mga rehas sa prisohan nga daw lain-laing matang sa bulak. Mas kusgan ang iyang tuo nga kamot kaysa kalayo nga gigamit sa iyang mga kaaway batok kaniya isip katapusang paagi. Kay, pagkahuman nila og pagdilaab sa kalayo sa halaran alang sa halad-inom sa mga demonyo, gidala nila ang martir ug gibutang siya sa atubangan niini; ug, gisugo siya nga itunol ang iyang tuo nga kamot ibabaw sa halaran, gigamit nila kini ingon puli sa bronse nga halaran, ug malimbungon nilang gibutangan kini og nagdilaab nga insenso. Naglaum sila nga ang kamot, nga mapukan sa gahum sa kalayo, sa dili madugay, tungod sa panginahanglan, ibutang ang insenso sa halaran.

Kaauwaw, unsa ka malimbungon nga limbong sa mga daotan! 'Kay,' ingon nila, 'bisan pa sa liboan ka samad nga wala makapahuyang sa iyang kabubut-on, pasunogon nato ang kamot niining mapugos nga manlalaban.' Tungod kay napakyas ang lain-laing paagi sa pag-uyog sa iyang kalag, atong uyogon unta ang iyang tuo nga kamot pinaagi sa pagbutang og kalayo niini.' Apan kining mga malisyosong tawo wala makakita nga natuman kini nga paglaum. Kay bisan pa nga gilamon sa kalayo ang iyang kamot, nagpadayon kini sa pagbitbit sa kalayo sama sa abo; dili kini mibali sa likod, sama sa mga takas, batok sa kalayo sa kaaway; kundili mitindog kini nga lig-on, maisugong nakig-away sa kalayo, ug naghatag sa martir og rason nga moingon sa mga pulong sa Propeta: *'Bulahan ang Ginoo, akong bato, nga nagtudlo sa akong mga kamot sa pakig-away ug sa akong mga tudlo sa gubat'* (Salmo 143:1).

Ang kalayo nakig-away sa kamot; ug napildi ang kalayo. Nagpadayon ang pakigbisog tali sa kalayo ug sa tuo nga kamot sa martir, ug nakab-ot sa kamot ang usa ka kadaogan nga wala pa masinati sa ingon nga mga panagsangka; bisan pa nga nisulod ang kalayo sa kamot, nagpabilin kini nga nakapadayag alang sa pakigbisog. Sa tinuod, kini usa ka kamot nga milabaw sa kalayo sa pagkamapadayonon! Usa ka kamot nga wala makat-on sa pag-uyon sa kalayo! Ang kalayo, nga natun-an nga mapildi sa kamot! Ang puthaw mosugot sa kalayo, nga napalumo sa

gahum niini nga makapahirap. Ang tumbaga dili mosukol sa iyang paghari. Apan ang makadaugong gahum sa kalayo, samtang gisunog ang gipahaba nga kamot sa martir, wala kini makurog! Sa matarong, ang martir mahimo untang misinggit sa Ginoo niadtong takna: *'Apan ako kanunay uban kanimo: Gikuptan mo ako sa tuo nga kamot; Giyaon mo ako sa imong tambag, ug pagkahuman dawaton mo ako sa himaya'* (Salmo 72:23–24).

Unsaon ko pagngalan kanimo, maisugong mandirigma ni Kristo? Tawgon ba tika nga estatwa? Apan dako kaayo kana nga pagpaubos sa imong pagkamapailubon. Kalayo, nga nakuha

ang eskultura sa sulod niini, nagpalumo niini; apan wala kini nakumbinsi sa imong tuo nga kamot bisan sa paglihok lang sa gamay. Tawgon ba tika nga 'puthaw'? Apan akong makita nga bisan kining hulagway kulang sa paghulagway sa imong kaisog. Ikaw ra ang nakapahilom sa kalayo nga dili makadaot sa imong kamot; ikaw ra ang naghimo sa imong kamot nga halaran. Ikaw ra ang mihampak sa nawong sa mga demonyo gamit ang imong nagdilaab nga tuo nga kamot, ug unya, gamit kana nga kamot nga nahimong uling, imong gipukan ang ilang mga ulo; ug karon, nga ang imong tuo nga kamot nahimong abo, imong gitamakan ug gibuta ang ilang mga panon.

Apan nganong pasipalahon pa nako kining maisugong asketa pinaagi sa mga pulong sa bata? Ibilin nato ang pagdayeg kaniya sa mga mas maalamon sa paglitok; tawga nato ang labing kusgan nga trumpeta sa mga magtutudlo alang niini. Barog karon sa akong atubangan, kamo nga himayaong mga pintor sa mga buhat sa pagka-asketa! Palamboa pa sa imong arte kining dili kompleto nga hulagway sa kumander! Hatagi og kahayag sa kolor sa imong kinaadman ang gikoronahan nga akong gihulagway nga maluya kaayo! Pasagdi nga mapildi ako sa imong paghulagway sa maisugong mga buhat sa martir; malipay ako nga moangkon karon pa lang sa ingon nga kadaugan sa imong kusog batok kanako. Tan-awon ko kining pakigbisog sa kamot batok sa kalayo, nga mas tukma nga imong gihulagway. Tan-awon ko kining manlalaban, nga mas hayag nga gipintalan sa inyong obra. Maghilak na ang mga demonyo, karon nga napukan sa kaisog sa martir nga naa kaninyo! Ipakita pag-usab kanila ang kamot nga mopukan ug manumbag! Ipakita usab sa pintura si Kristo, ang Nagdasig sa mga Kahusayan niining mga pakigbisog. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan! Amen.

- Ang mga pulong ni San Juan Crisostomo mahitungod sa balaan nga martir nga si Barlaam

Alang niining balaan nga pista ug selebrasyon gitawag ang bulahan nga si Barlaam, dili aron atong dayegon siya, kondili aron atong sundon siya; dili aron mamati lang kita sa iyang mga pagdayeg, kondili aron kita magpasanong sa iyang mga buhat. Sa mga butang sa kalibutan, ang mga nakaabot sa hataas nga katungdanan dili gayud gustong makakita nga ang uban makig-ambit sa parehas nga dungog kanila, kay ang pagpanukot ug kasina makaguba sa gugma; apan sa espirituhanong mga butang dili kini ingon ana, sukwahi gayud: ang mga martir labing mabati ang ilang dungog kon makita nila ang uban nilang kauban sama nila nga nakigbahin sa ilang mga panalangin; busa, bisan kinsa ang gustong dayegon ang mga martir, kinahanglan gayud nga sundon niya ang mga martir; bisan kinsa ang gustong pasidunggan ang mga asketiko sa pagkamatinud-anon pinaagi sa pagdayeg, kinahanglan gayud nga sundon niya ang ilang mga paningkamot – kini magahatag sa mga martir og kalipay nga dili moubos sa kalipay nga ilang nabati tungod sa ilang kaugalingong kaisog. Ug aron mapamatud-an kaninyo nga tinuod gayud nga ilang gibati pag-ayo ang ilang kaugalingong panalangin sa dihang makita nila kitang luwas, ug giisip kini nga labing dakong dungog alang sa ilang kaugalingon, paminawa si Pablo, nga miingon: *'Kay karon mabuhi na kami, kon magbarog kamo nga lig-on sa Ginoo'* (1 Tes. 3:8).

Ug si Moises, sa wala pa siya, miingon sa Dios: *'Pasayloa ang ilang sala; apan kon dili, kuhaa ako sa imong basahon diin imong gisulat ang akong ngalan'* (Exodo 32:32).

'Dili ko mobati,' ingon niya, 'nga ang ilang kalisdanan maghatag kanako og mas dako nga dungog. Ang komunidad sa mga matinud-anon usa ka nagkahiusang lawas: unsa may pulos nga ang ulo gikoronahan samtang ang mga tiil nag-antos?'

Ug giunsa, pangutan-on nimo, karon maila-on nato ang mga martir? Dili karon panahon sa pagpanlupig. Nasayud usab ko niini; dili kini panahon sa pagpanlupig, kondili panahon sa pagkamartir; dili kini panahon alang sa ingon nga mga buhat, kondili panahon alang sa mga korona; dili kini mga tawo ang nagpanlupig, kondili mga demonyo; dili kini usa ka tortyurista ang nagpadayon kaninyo, kondili ang yawa, nga mas daotan pa kaysa sa tanang tortyurista; dili ninyo makita ang mga uling sa atubangan ninyo, kondili ang nagdilaab nga kalayo sa kahakog sa laman. Gitatak-op nila ang uling, apan kamo kinahanglan motapak sa kalayo sa unod; nakig-away sila batok sa mga mabangis nga hayop, apan kamo kinahanglan pugngan ang kasuko, kana nga mabangis ug dili mapugngan nga hayop; mitindog sila batok sa dili masabar nga mga pag-antos, apan kamo kinahanglan mapildi

ang daotan ug malisyosong mga hunahuna nga nagdagsa sa inyong kasingkasing – busa, sundi ang mga martir. *'Kay ang atong pakigbisog dili batok sa unod ug dugo, kondili batok sa mga pangulo, batok sa mga awtoridad, batok sa mga gahum niining ngitngit nga kalibutan ug batok sa espirituhanong pwersa sa dautan sa langitnong mga dapit'* (Efe. 6:12).

Ang kahakog sa unod usa ka kalayo, usa ka dili mapalong ug kanunay nga kalayo; kini usa ka buang ug mabangis nga iro; bisan pa paandaron nimo kini sa libo ka beses, mopangatake kini sa libo ka beses ug dili mohunong; ang kalayo sa uling kusgan, apan kini—ang kalayo sa kahakog—mas grabe pa; Wala gayud kitay tigil niining gubat, wala gayud kitay bisan gutlo nga pahulay niining kinabuhi, apan ang pakigbisog kanunay, aron ang korona mahimong himayaon. Mao nga si Pablo kanunay kitang ginahatagan og armas, kay kanunay man panahon sa gubat, kay ang kaaway kanunay man nga magbantay. Gusto ba nimo mahibal-an nga ang kahakog dili moubos sa pagsunog sa kalayo? Paminawa si Solomon, nga miingon: *'Makalahutay ba ang tawo sa nagdilaab nga uling nga dili masunog ang iyang mga tiil? Ingon usab sa bisan kinsa nga mosulod sa asawa sa iyang silingan: bisan kinsa ang makahikap kaniya dili makagawas nga walay silot'* (Prov. 6:28–29).

Nakita ba nimo nga ang kahakog, sa iyang kinaiya, makigkompetensya sa kinaiya sa kalayo? Sama sa dili mahimo nga ang motandog sa kalayo dili masunog, ingon usab, ang usa ka tan-aw sa matahum nga nawong molamoy sa kalag nga walay pagpugong sa mas paspas nga paagi kaysa kalayo; ug sama sa pipila ka masunog nga butang nga nagsilbi nga gatong sa kalayo, ingon usab, ang kaanyag sa lawas nagsilbi nga gatong sa mga mata sa mga maluoy. Busa, dili nato pagakaon ang kalayo sa kahakog—mao ang pagtagad sa gawas—kundi sa tanang paagi, patyon ug palapason kini pinaagi sa mga matinud-anong hunahuna, aron mapugngan ang paglapad sa kalayo ug dili kini tugotan nga madaut ang pagkamalahutayon sa atong espiritu. Ug ang matag kalipay, samtang naghari ang mga pagbati, kasagaran mas kusog nga mokaon sa kalag kaysa kalayo, gawas kon ang usa ka tawo mapangahas, uban sa pagkamapailubon ug pagtuo, mosukol sa matag pagbati, sama sa gibuhat sa bulahan ug maisugong asketiko ni Kristo, si Barlaam, sa iyang kaugalingong kamot. Gipunit niya ang tibuok siga sa iyang tuo nga kamot ug wala mosurender sa kasakit, kundili nagpabilin siyang mas walay pagbati kay sa usa ka estatwa; o—mas maayo pa—bisan pa nga nakasinati siya og kasakit ug nag-antos—tungod kay tawo siya ug dili hinimo sa puthaw—apan, samtang nakasinati og kasakit ug pag-antos, gipakita niya sa iyang mortal nga lawas ang kinaadman sa mga dili-mortal nga gahum.

2. Apan aron mas klaro kining sugilanona, ipadayon ko karon ang salaysay sa iyang pagkamartir, samtang inyong tan-awon ang kalimbungon sa yawa. Ang uban nga mga santo gibutang niya sa kawali, ang uban gilabay niya sa mga kaldero nga nagbukal nga mas kusog pa sa kalayo; ang uban gikiskisan niya ang kilid, ang uban iyang gilubong sa dagat; ang uban iyang gihatag sa mga mabangis nga hayop; ang uban iyang gisulod sa mga hurno; ang uban iyang gipikas-pikas ang mga bukton ug bitiis; sa uban iyang gikuhà ang panit samtang buhi pa sila; sa ilawom sa mga dugo nga lawas sa uban iyang gibutang ang mga uling, ug ang mga siga nga nahulog sa ilang mga samad nagpahirap kanila nga mas malupit pa kaysa bisan unsang hayop; alang sa uban pa gani iyang gihimo ang mas grabe pang mga pag-antos. Apan sa dihang nakita niya nga gipakaulaw ang tanan niyang gibuhat, ug nga ang mga nag-antos nakalahutay niini uban sa dakong pagkamapisan ug nahimong labing dakong inspirasyon sa kaisog alang sa mga misunod kanila aron buhaton usab ang susamang mga buhat – unsa man iyang gibuhat? Nagpahimo siya og bag-ong matang sa stratagem, aron pinaagi sa dili matagna ug talagsaong kinaiya sa pag-antos mapukan ang espiritu sa martir; kay ang atong nahibal-an ug nadungog, bisan pa man dili masakpan, kasagaran balewalaon ingon usa ka butang nga nailhan na ug gipaabot na, samtang ang dili matagna, bisan gamay pa, mao ang labing dili masakpan sa tanan. Busa, pasagdi nga adunay bag-ong pakigbisog, ug pasagdi nga adunay katingalahang kalimbong, aron ang kabag-ohan ug katingala, pinaagi sa paglibog sa asketiko, dali ra siyang mapukan. Unsa man, unya, ang iyang buhaton? Gidala niya ang santo gikan sa bilanggoan nga nakadena. Ug mao gayud ang kinaiya niining paglimbong nga dili mosalig sa bug-at nga mga instrumento ug maghatag dayon og makalilisang nga pag-antos, kondili sugdan ang pakigbisog sa usa ka gamay nga butang. Ngano? Aron, kon mapildi ang mga asketiko, mahimong kaulaw ang ilang kapildihan, tungod kay wala sila mitindog nga lig-on bisan pa sa gamay nga hagit; apan kon ilang mapildi ug madaog, unya, human nila mahurot ang ilang kusog sa gamay nga hagit, dali ra silang mapildi sa mas dako nga hagit. Busa, iyang gigamit una ang gagmay nga mga pagsulay, aron bisan pa mapildi siya o dili, dili siya malimbong: 'Kung mapildi ko sila,' ingon niya, 'moukay ko; apan kung dili, pahuyangon ko sila alang sa umaabot.' Busa, gidala niya siya gikan sa bilanggoan, ug migawas siya sama sa usa ka maisugong atleta

nga dugay nang nagbansay sa palaestra[7938] ; ug sa tinuod, ang bilanggoan usa ka eskuylahan sa pakigbisog para sa martir, ug didto, sa pakig-istorya nga mag-inusara sa Dios, nakat-on siya gikan Niya sa matag porma sa pakigbisog, kay kung asa adunay ingon nga mga gapos, didto si Kristo.

Busa, mibutho siya nga mas lig-on tungod sa iyang dugay nga pagpabilin sa prisohan; apan sa dihang, pagkahuman sa iyang pagpagawas, gidala siya sa yawa sa hayag pinaagi sa iyang mga sulugoon sa kalapasan, wala siya gipanghigot sa kahoy ni gipalibotan sa mga parakol, kay nakita niya nga gitinguha kini niya ug nakasabot na siya sa hunahuna niining silot; apan gigamit niya batok niining tore ang usa ka talagsaon, bag-o ug dili gilauman nga armas, nga makapahugno niini: kay sa tanang kahimtang mas naningkamot siya sa pagpahugno sa mga balaan pinaagi sa limbong kaysa sa pagpasakit kanila. Unsa kaha kini nga armas? Pagkahuman siya gisugo nga iunat ang iyang kamot, nga nakapaling ang palad paubos, ibabaw sa halaran, gibutangan nila kini og init nga uling ug insenso, aron kon makasinati siya og kasakit ug balikon niya ang iyang kamot, ila kining ihapong ingon usa ka halad ug pagsalikway (sa pagtuo). Nakita ba nimo kung unsa ka-ilad ang yawa? Apan tan-awa kung giunsa *niya 'pagdakop sa mga maalamon sa ilang kaugalingong ka-ilad'* (1 Cor. 3:19). Gihimo niyang walay pulos ang iyang mga tiktik, ug gigamit pa gani niya ang grabeng kusog sa iyang nagkalain-laing limbong aron sa pagpasidungga ug pagpadaghan sa mas dako nga himaya sa martir. Sa dihang ang kaaway, human mogamit og dili mabilang nga dautang pakana, molakaw nga napildi, ang asketiko sa pagkamatinud-anon nagpakita nga labi pang himayaon, sama sa nahitabo dinhi. Ang Balaan nga si Barlaam nagbarug nga lig-on, wala magyuko ni magbaliko sa iyang kamot, daw hinimo kini sa puthaw; samtang, bisan pa og nibaliko ang iyang kamot, dili kini sala sa martir.

3. Karon, paminawa kita tanan pag-ayo kanako, aron makumbinse kita nga, bisan pa og mibali ang iyang tuo nga kamot, dili kini ikonsiderar nga kapildihan. Ngano? Kay sama sa atong paghukom sa mga tawo nga nabuthan ang mga tadyaw, o gipaka-antos sa bisan unsang paagi, ingon usab kita sa paghukom niini nga kaso. Kung dili nila kini ikalahutay ug maghalad sila, sala kini sa ilang kahuyang nga, tungod kay napakyas sila sa pag-antos sa kasakit, naghalad sila; apan kung, samtang nag-antos sa pag-antos, masakiton sila tungod sa ilang pag-antos apan wala nila biyai ang ilang pagkamatinud-anon, nan walay bisan kinsa ang mosaway kanila tungod niining mga sakit; hinungdan, gidayeg pa nato sila pag-ayo ug namangha nga, bisan pa gikapoy tungod sa ilang pag-antos, nagpadayon sila ug wala nila biyai ang ilang pagtuo. Busa mao gihapon dinhi: kon ang bulahan nga si Barlaam, nga dili makasukol sa pagsunog buhi, mitug-an nga maghalad og halad, mapildi siya; ug kon ang iyang kamot mihawa samtang nagpabilin siyang matinindigan, dili kini ang sala sa kabubut-on sa martir: nahitabo kini dili tungod sa kahuyang sa iyang kabubut-on, kondili sa iyang unod; sumala sa kusog niini, ang iyang kamot mihawa gikan sa kalayo batok sa kabubut-on sa santo. Sama sa dili nato pagsilot sa mga tawo nga nabungkag ang tadyaw tungod kay nabungkag usab ang ilang unod—o aron sa mas duol nga pananglitan, – sama sa walay mosaway sa mga nag-antos sa hilanat ug kurog tungod kay natuyok ang ilang mga bukton, kay kini dili tungod sa ilang kahuyang kondili sa init sa hilanat nga nagpahurot sa likido sa lawas ug dili natural nga nagkipot sa koneksyon sa mga nerbiyos, busa walay mosaway usab niining santo kung ang iyang kamot mituyok. Kung ang hilanat, nga walay sala sa nag-antos, kasagaran mopugos ug mobaliko sa mga bukton, labi pa gayud unta nga mahimo kini sa uling nga gibutang sa iyang tuo nga kamot, bisan pa kon wala mosugot ang martir. Apan wala kini nahitabo, aron kamo hingpit nga makasiguro nga anaa ang grasya sa Dios, nga nagpalig-on sa asketiko ug nagkompensa sa kakulang sa kinaiyahan; busa, bisan ang iyang kamot wala makasinati sa natural niini, kondili, daw hinimo sa adamante[7939] , nagpabilin nga wala mobaliko. Kinsa, unya, sa pagkakita niini, dili katingala? Kinsa dili malihok ang kasingkasing? Ang mga anghel mitan-aw gikan sa kahitas-an, ang mga arkanghel nagtutok kaniya; ang talan-awon hayag kaayo ug tinuod nga milabaw sa kinaiyahan sa tawo. Tinuod, kinsa bay dili gustong makakita og usa ka tawo nga nagpaningkamot apan wala makasinati sa angay sa mga tawo, nga siya mismo ang halaran, ang halad, ug ang pari? Busa, misaka ang duha ka matang sa aso: ang usa gikan sa nagdilaab nga insenso, ug ang usa gikan sa nagasunog nga unod; ug ang ikaduhang aso mas makapahimuot kaysa sa una, ang ikaduhang humot mas maayo kaysa sa una. Dinhi nahitabo ang susama sa nahitabo sa palungpong: sama sa pagkasunog sa palungpong apan wala kini mapukan, ingon usab dinhi nasunog ang kamot, apan ang kalag wala mapukan; ang

---

[7938] Ang palaestra usa ka kwadrado diin ang mga Griyego ug Romano nagpahigayon og mga dula sa gymnastic o mga kompetisyon.

[7939] Ang adamant – usa ka diyamante – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makasamad ug makaputol sa ubang mga bato nga dili kini madaut. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan kasagaran ihatag sa mga santo nga ilado sa pagkamapundar sa ilang pagtuo ug kinaiya.

lawas gipukan, apan ang pagtuo wala mahurot; ang unod nangakapoy, apan ang kadasig wala; ang nagdilaab nga uling, nga nagsunog sa tunga-tunga sa kamot, nahulog sa yuta, apan ang kaisog sa kalag wala maluya; ang kamot nasamdan ug nawala—kay kini unod, dili adamant—apan ang kalag nangayo pa ug lain pang kamot, aron ipakita usab niini ang iyang pagkamapailubon niini. Sama sa usa ka maisugong mandirigma, nga misulod sa taliwala sa iyang mga kaaway ug gipikas ang han-ay sa mga nakig-away batok kaniya, nga nabali ang iyang espada tungod sa daghang walay hunong nga mga hampak, milihok aron mangita og lain nga espada, kay wala pa siya kapuno sa pagpatay sa iyang mga kaaway, – ingon usab sa kalag sa bulahan nga si Barlaam, nga nawalaan og usa ka kamot samtang napildi ang mga puersa sa demonyo, nangayo usab sa pikas kamot, aron ipakita usab niini ang iyang kaisog pinaagi niini. Ayaw ninyo ko pagsulti nga usa ra ka kamot ang iyang gihatag; apan hunahunaa una nga kinsa ang naghatag sa iyang kamot unta naghatag usab sa iyang ulo, unta gihatag usab ang iyang mga tadyaw, unta mitubang sa kalayo, sa mga mabangis nga hayop, sa dagat, sa kalawoman, sa krus, sa ligid, ug sa matag pag-antos nga nadungog, ug unta iyang gipailob ang tanan niini, kung dili man sa tinuod nga kasinatian, unya sa labing menos sa iyang determinasyon. Ang mga martir dili mogawas aron atubangon ang piho nga mga pag-antos, kondili mag-andam sila alang sa dili mailhi nga mga silot; Dili sila maghari sa kabubut-on sa ilang mga manlutos, ni magtakda sila og utlanan o sukod para sa ilang mga pag-antos; apan bisan unsang kadaut nga gustong ipahamtang kanila sa dili makatawo ug mabangis nga kabubut-on sa ilang mga manlutos, atubangon nila kini uban ang determinasyon – gawas lang, tingali, kung ang lawas, napul-an taliwala sa mga pag-antos, dili na makatuman sa tinguha sa mga manlutos. Busa, samtang ginakaon ang iyang unod, ang iyang kabubut-on nagpadayon nga mas mainit, nga milabaw pa gani sa mga uling sa kahayag ug mas nagnidlap pa kaysa niini, kay sulod kaniya nagsiga ang usa ka espirituhanong kalayo, nga labi pang hayag kaysa niadtong kalayo. Mao nga wala niya nabati ang mga kalayo sa gawas, kay sulod kaniya nagsiga ang hayag ug nagdilaab nga gugma ni Cristo.

4. Busa, mga hinigugma, dili lang nato kini paminawon, kondili sundon usab nato. Sama sa akong giingon sa sinugdanan, mao usab akong giingon karon: dili lang katingalahan sa martir karon, kondili samtang mobalik siya sa iyang panimalay, dad-a kining balaan uban kaniya; dad-a siya sa imong panimalay, o—mas maayo pa—sa imong kasingkasing pinaagi sa paghinumdom sa gisulti. Daw-a siya, sama sa giingon sa taas, ug ibutang siya sa inyong kasingkasing uban sa gipalapad nga mga kamot; daw-a ang gikoronahan nga mananaog ug ayaw gayud tugoti nga mawala siya sa inyong hunahuna. Mao nga gidala namo kamo ngadto sa mga lubnganan sa mga balaan nga martir pinaagi sa usa k , aron bisan pa sa pagtan-aw kanila makadawat kamo og inspirasyon alang sa pagkamaayo ug mag-andam kamo alang sa susamang kadasig. Sama sa usa ka mandirigma nga mapukaw sa mga hungihong bahin sa usa ka bayani, labi pa gayud kon makita ug masaksihan niya kini, labi na kon ang mandirigma, nga misulod sa mismong tolda sa bayani, makakita sa espada nga natabunan sa dugo, sa putol nga ulo sa kaaway, sa mga gipangkuha nga nakasabit sa ibabaw, sa preskong dugo nga nagatulo gikan sa kamot sa nakakuha sa tropeo, mga pika ug taming nga nagkalat bisan asa, kauban ang mga pana ug tanang matang sa ubang armas. Mao nga kita usab nagtigom dinhi. Ang kabaong sa martir mao ang tolda sa mandirigma; ug kon ablihan nimo ang mga mata sa pagtuo, makita nimo dinhi ang panagang sa pagkamatarong, ang taming sa pagtuo, ang helmet sa kaluwasan, ang sapatos sa ebanghelyo, ang espirituhanong espada, ug ang ulo mismo sa yawa, nga nahulog sa yuta (Efe. 6:14–17). Sa dihang, sa lubnganan sa martir, makakita ka og usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo, naghigda sa iyang likod ug kanunay nga nagahuyop sa iyang kaugalingon, wala kay makita gawas sa putol nga ulo sa Daotan. Kining mga armas nagpabilin uban sa mga mandirigma ni Kristo; ug sama sa paglubong sa mga hari sa mga bayani uban sa ilang mga armas, ingon usab gibuhat ni Kristo sa paglubong kanila uban sa ilang mga armas, aron bisan pa sa wala pa ang Pagkabanhaw Iyang mapadayag ang hingpit nga himaya ug gahum sa mga balaan. Busa, umari, ilhi ang ilang hingpit nga espirituhanong panon, ug mobiya ka gikan dinhi nga nakadawat sa labing dakong kaayohan. Dako usab ang inyong pakig-away, mga hinigugma, batok sa yawa—dako, gamhanan ug walay hunong.

Busa, tun-i ang mga paagi sa pakigbisog aron inyong masundog ang ilang mga kadaugan; pagdumti ang bahandi, kuwarta ug tanang uban pang kahimayaan sa kalibutan; ayaw ninyo ituring nga bulahan ang mga nagakabuhi sa kadato, kondili pasidunggi ang mga martir—dili ang mga nagpuyo sa kahayahay, apan kadtong naa sa kawali; dili sa usa ka maluho nga ponsia, kondili sa nagbukal nga kaldero; dili sa mga paliguan nga kanunay gibisita, kondili sa malupit nga mga hurno; dili mabango sa insenso, kondili nagpagawas og aso ug baho gikan sa nagdilaab nga unod. Mas maayo ug mas mapuslanon kining baho kaysa niadtong una; ang una magdala og pag-antos sa mga nagpahimulos niini, samtang ang ikaduha magdala og ganti ug korona sa langit. Ug aron kamo

makasiguro nga ang kahayahay usa ka dautan, ingon man ang pagpahiran sa humot nga pahid, ang pagkalasing, ang sobra nga pag-inom og bino, ug ang maluho nga salo-salo, paminawa ang giingon sa propeta: *'Nagatulog kamo sa mga higdaanan nga garing ug nagapahulay sa inyong mga sopa; mokaon kamo sa pinili nga mga kordero gikan sa kawan ug sa mga baka nga gikan sa tambok nga pastulan… moinom kamo og bino gikan sa mga mangkok ug pahiran ninyo ang inyong kaugalingon sa labing maayong pahid'* (Amos 6:4–6). Kung kini gibabagan sa Daang Tugon, labi pa gayud karon ilawom sa grasya ni Cristo, diin adunay mas dako nga kinaadman. Ginasulti ko kini sa mga lalaki ug babaye; ang patigbabaw sa gubat komon sa tanan—walay kalainan sa sekso sa kampo ni Cristo, kondili usa ra ka tigum. Ug ang mga babaye usab makasul-ob og armadura, makaprotektar sa ilang kaugalingon, ug makapana, sa panahon sa pagkamartir ug sa ubang panahon nga gikinahanglan ang dakong kaisog. Sama sa usa ka batid nga mamana, pinaagi sa maalamon nga pagpagawas sa usa ka pana gikan sa busog, makapahimo sa tibuok han-ay sa kaaway nga malibog—mao usab ang gibuhat sa mga balaan nga martir ug sa tanang magbabantay sa kamatuoran, sa pagsukol sa mga limbong sa yawa, maalamon nilang gipagawas ang mga pulong gikan sa ilang mga dila, sama sa gikan sa busog, husto nga pagpagawas sa mga pulong, ug kini, sama sa mga pana nga naglupad sa hangin, motama sa dili makita nga mga pulutong sa mga demonyo ug maglibog sa tibuok nilang hukbo. Mao usab kini ang nahitabo kang bulahan nga Varlaam: pinaagi sa yano nga mga pulong, sama sa naglupad nga mga pana, iyang gilibog ang kampo sa yawa. Sunda usab nato kini nga arte. Dili ba nimo makita kung unsa ka kapoy ang mga mibalik gikan sa mga pasundayag? Ang hinungdan mao nga ilang gitagad pag-ayo ang nahitabo didto, ug mobalik sila nga nagpabilin sa ilang kalag dili lang ang pagliko-liko sa mga mata, kondili usab ang lihok sa mga kamot, ang pag-uyog sa mga tiil, ug ang mga hulagway sa tanang porma sa pisikal nga pag-antos nga gipakita. Unsa kaha ka-absurdo nga magpakita sila og ingon ana ka-amping alang sa kadaut sa ilang kaugalingong kalag ug kanunay nilang hunahunaon ang mahitabo didto, samtang kita, nga angay itandi sa mga Anghel pinaagi sa pag-alig sa mahitabo dinhi, wala magpakita sa sama nga kadasig sama nila sa pagbantay sa gisulti? Dili, ako kamoa hangyoon ug implorar; ayaw nato pagpasagad ang atong kaugalingong kaluwasan, kondili atong panumduman sa atong mga kalag ang mga martir, uban sa ilang mga kawali, ilang mga kaldero ug uban pang mga pag-antos; ug sama sa mga pintor nga kanunay mag-ayo sa usa ka pintura nga nangitngit tungod sa aso, uling ug paglabay sa panahon, ingon usab, akong mga hinigugma, gamita ang handumanan sa mga balaang martir: Sa matag higayon nga ang kabalaka sa kinabuhi maglabo sa imong kalag, limpyoha kini pinaagi sa paghinumdom sa mga martir. Kung imong ipabilin kini nga handumanan sa imong kalag, dili ka malibog sa bahandi, dili usab maghinanakit sa kakabus, ni magdayeg sa himaya ug gahum; ug sa tanang butang sa tawo—wala kay itahod nga dako ang bisan unsang maanindot, ni ituring nga dili na makaya ang bisan unsang makapasubo; apan, sa paglabaw nimo sa tanan niini, makakaplag ka sa kanunay nga pagpamalandong niining hulagway og usa ka pagtulun-an sa pagkamaayo. Kinsa man ang makakita, adlaw-adlaw, sa mga mandirigma nga nagpakita og kaisog sa mga gubat ug pakig-away, dili gyud maghandum og karangyaan, ni magdayeg sa usa ka maluho ug tapulan nga kinabuhi, kondili sa usa ka kinabuhi nga mapinanggaon, matinindog ug andam sa mga buhat sa kaisog. Ug unsa may kalambigitan sa pagkalasing ug sa gubat, sa pagkalawg ug sa kaisog, sa mabangong pahid ug sa mga armas, sa gubat ug sa mga salo-salo? Ikaw usa ka sundalo ni Cristo, hinigugma: busa, pag-andam sa imong kaugalingon, ug ayaw pagtagad sa mga palamuti; ikaw usa ka maisugong asketa: busa, pagpakaisug, ug ayaw pagtagad sa mga pampaganda. Busa, , tularona nato kining mga balaan, pasidunggan nato kining mga bayani, kining mga mananaog nga gikoronahan, kining mga higala sa Dios, ug, human natong gisubay ang samang dalan sama kanila, aron mahimong takus kita sa samang mga korona sama nila, nga atong madawat kitang tanan, pinaagi sa grasya ug gugma sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan sa mga kapanahonan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Nipakita ka, namangha sa kusog; gidala nimo ang mabangong insenso sa Libano ingon halad nga gisunog kang Kristo; ug pagkahuman nimo madawat ang korona sa dungog, Barlam, hangyoa kami kanunay, O martir.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Barlaam sa mga Kuweba

Gisaulog sa Nobyembre 19

Niadtong panahona, samtang ang atong mga halangdong amahan nga sila Anthony, Theodosius ug Nikon misidlak sa mga Kuweba sa Kiev pinaagi sa ilang mga maisugong buhat, sama sa tulo ka suga nga angay motindog sa atubangan sa trono sa Balaang Trinidad, usa ka Varlaam, anak sa mahimayaong ug mahigugmaon sa Kristo nga mga ginikanan—si Juan, ang labaw sa mga boyar ni Prinsipe Izyaslav, ug si Maria—ang apo sa himayaon ug maisugong si Vyshata, ug apo sa tuhod sa voivode Ostromir[7940] , kanunayng moanha kanila aron malingaw sa ilang matam-is nga pakighinabi.

Sukad pagkabatan-on, misidlak si Varlaam sa pisikal nga kaanyag ug pagkabalaan sa kalag, ug mitubo ang iyang gugma alang sa maong mga reverendong amahan—nga kusgan kaayo, nga gusto gyud niya nga magpuyo uban kanila ug biyaan ang kinabuhi sa kalibutan, nga wala niya giisip ang himaya ug bahandi. Labi siyang naantig sa mga pulong sa Ginoo, nga gipahibalo kaniya, uban sa uban pang mga butang, sa mga reverendo nga amahan: *'Mas sayon pa ang kamelyo nga moagi sa mata sa dagom kay sa usa ka adunahan nga mosulod sa Gingharian sa Dios'* (Mateo 19:24).

Busa, sa dihang miadto siya kang Banal nga Antonio, iyang gipadayag kaniya ang iyang tinguha.

'Gusto ko, Amahan,' matod niya, 'kung buot sa Dios, mahimong monghe ug magpuyo uban kanimo.'

'Maayo ang imong tinguha, anak,' tubag sa tigulang, 'ug bulahan ang imong tuyo; apan pag-amping nga ang bahandi ug himaya ning kalibutan dili ka mabalik, kay, ingon sa Ginoo*, "Ang bisan kinsa nga mopahimutang sa iyang kamot sa arado ug motan-aw paibalik dili angay sa Gingharian sa Dios"'* (Lucas 9:62).

Ang tigulang mitultol og dugay alang sa espirituhanong kaayohan ni Varlaam, ug ang iyang kasingkasing nagdilaab pa gayud sa gugma sa Dios.

Sa maong pagbati, mibiyahe siya pauli. Pagkasunod adlaw human sa iyang pakighinabi sa tigulang, gibyaan niya dili lang ang iyang mga ginikanan kondili pati na ang iyang nobya, misakay siya sa iyang kabayo, nagsul-ob og maanindot ug mahal nga bisti, ug, kauban ang daghang mga sulugoon nga nagdala og gipalamuti nga mga kabayo, miabot siya sa langob sa usa ka seryosong prosisyon. Sa dihang migawas ang mga balaan nga tawo ug mihapa sa yuta sa atubangan niya—sama sa kostumbre niadto sa pagpasidungog sa mga maharlika—mihapa usab siya kanila (human siya mibaba sa iyang kabayo). Unya gikuha niya ang iyang bisti sa boyar ug gibutang kini sa tiilan ni Banal nga Antonio, ug gibutang ang yano nga mga kabayo sa atubangan niya, nga nag-ingon:

'Tan-awa, Amahan, ang walay pulos nga bahandi ning kalibutan: buhata kini sumala sa imong gusto; "*Gituhop ko ang tanan nga butang ingon nga kawad-on tungod sa labaw nga bili sa pagkaila kang Kristo nga akong Ginoo"* (Fil. 3:8), ug gusto ko nga magpuyo uban kanimo dinhi sa langob; dili na gyud ko mobalik pa sa balay.'

'Tan-awa, anak ko,' tubag sa Banal nga Antonio, 'Kanino ka nagasaar sa imong kaugalingon, ug sundalo ba sa kinsa ang gusto nimong mahimong? Kay tan-awa, ang mga Anghel sa Dios nagtindog dinhi nga dili makita, nga nagdawat sa imong saad.' Pag-amping nga basin moabot ang imong amahan dinhi uban sa armadong pwersa ug kuhaon ka gikan dinhi, bisan pa man dili nimo gusto: kay wala kami'y mabuhat aron matabangan ka, ug sa ingon magpakita ka sa atubangan sa Dios nga usa ka bakakon ug apostata.

'Nagtuo ako sa akong Dios, Amahan!' matod ni Varlaam. 'Bisan pa og gusto pa gani sa akong amahan nga pag-antoson ako, dili na gyud ko mobalik sa kinabuhi sa kalibutan; usa ra ka butang akong hangyo kanimo: dali-a ang paggupit sa akong buhok.'

Unya gisugo sa Kagalang-galang Anthony ang Kagalang-galang Nikon nga gupitan si Varlaam ug pasul-oban siya og monghe nga bisti, nga mao ang nahitabo.

Si Boyar John, sa pagkahibalo nga ang iyang pinalanggang anak nakapanumpa na sa pagka-mona, nasuko kaayo sa mga reverendo ug, gidala ang daghang sulugoon, giatake ang mga monghe nga nangitagpang sa langob ug gipahawa silang tanan gikan didto, ug gipugos niyang gikuha ang iyang anak; gipunit niya ang kapa ug kapelo

---

[7940] Si Izyaslav Yaroslavich, anak sa Dakong Prinsipe Yaroslav nga Maalamon ug apo ni San Vladimir ang Dako, nagdumala sa Kyiv gikan sa 1054 hangtod 1068. – Si Vyshata mao ang kumander sa milisya sa Kyiv nga, ubos ni Yaroslav, mibiyahe uban sa iyang anak nga si Vladimir niadtong 1042 aron makig-away sa mga Griyego. – Ostromir – ang posadnik sa Novgorod; usa ka Ebanghelyo nga nagbitbit sa iyang ngalan ang nakaluwas – usa sa labing karaan nga mga monumento sa literatura sa Church Slavonic.

niini, ug gilabay kini sa sapa. Gidayon niya siyang gisul-oban og maanindot ug bililhon nga mga bisti nga angay sa iyang pagkatawo; apan dayon kini gitangtang sa balaan, nga wala gani motan-aw niini, ug nabuhat kini pag-usab sa daghang higayon, mao nga gisugo sa iyang amahan nga gapuson ang iyang mga kamot, aron siya mapugos pag-usab sa pagsul-ob, ug dad-on pauli sa lungsod nga anaa sa maong kahimtang. Apan si Barlaam, sa dihang nakakita siya og usa ka lungag nga puno sa hugaw sa daplin sa dalan, dali dayon siyang misulod niini ug, sa pagdali, gikuha niya ang iyang mga sinina ug gitapakan kini sa lapok, gipatapakan usab niya ang mga tiktik sa dautan uban niini. Pag-abot nila sa balay, gisugo siya sa iyang amahan nga molingkod sa lamisa uban kaniya: napugos siya sa pagtuman, apan wala siya mokaon sa pagkaon nga gisilbi ug naglingkod nga nakayuko ang ulo. Sa katapusan sa panihapon, gisugo sa iyang amahan si Varlaam nga moadto sa iyang kwarto, ug gisugo ang mga sulugoon nga bantayan siya aron dili siya makatakas. Gisugo niya dayon ang dalagang pakaslanon sa santo nga isuot ang iyang labing maayong alahas aron madani siya ug atimanon siya sa tanang paagi. Apan si Varlaam, ang alagad ni Kristo, misulod sa usa sa mga kwarto ug mipungko sa salog sa usa ka kanto. Ang iyang pakaslanon, sumala sa gisugo kaniya, misunod kaniya ug mipangayo nga mopungko siya sa iyang higdaanan. Unya, sa dihang nakita niya ang pagka-bogo niini ug nasabtan nga gisugo siya sa iyang amahan aron tuksuhon siya, naghalad siya og tinago nga pag-ampo gikan sa kalalum sa iyang kasingkasing ngadto sa Labaw nga Maloloy-on nga Dios alang sa kaluwasan gikan sa tukso. Sulod sa tulo ka adlaw, naglingkod siya sa samang dapit nga wala magbangon, wala magkaon, wala magsul-ob og sinina, ug nagpabilin nga nagsul-ob lamang sa usa ka sinina nga hinimo sa buhok sa hayop. Samtang nagpadayon, ang Banal nga si Antonio ug ang uban pa uban kaniya sa langob nabalaka kaayo sa iyang kahimtang ug nag-ampo sila sa Diyos alang kaniya. Ug nadungog sa Diyos ang ilang pag-ampo, kay, ingon sa salmista, *'Mosinggit ang mga matarong, ug paminawon sila sa Ginoo; Galuwas sila sa tanang kalisdanan'* (Salmo 33:18), ug, sa pagtan-aw sa pagkamapailubon ug pagka-mapainubsanon sa santo, gipalihok Niya ang mapugnganong kasingkasing sa amahan paingon sa kaluoy alang sa iyang anak. Gipahibalo sa mga sulugoon ang boyar nga karon ika-upat na ka adlaw nga wala mokaon ug wala magsul-ob og sinina ang iyang anak. Naluoy ang amahan sa iyang anak ug, sa kahadlok nga mamatay kini sa gutom ug katugnaw, gitawag niya kini ngadto kaniya; pagkahuman sa mahigugmaong paghalok kaniya, gibalik niya kini sa langob. Ug unya nahitabo ang usa ka katingalahang butang: nadungog ang mga paghilak ug pag-aga sa balay, sama sa usa ka patay; naghilak ang tanan: ang amahan ug inahan—kay mawala nila ang ilang anak; ang nobya—kay mapabulag siya sa iyang hinigugma; ang mga sulugoon nga lalaki ug babaye—kay mobiya kanila ang ilang buotan nga agalon. Ug si Santo Barlaam, sama sa langgam nga nakagawas gikan sa bitag, midali paingon sa langob. Ang mga monghe sa sulod nalipay sa tibuok kasingkasing sa pagkakita kang Barlaam ug gidayeg ang Dios, nga nakadungog sa ilang mga pag-ampo alang kaniya.

Sa dihang ang gidaghanon sa mga igsoon sa langob mitubo ngadto sa dose, ang Kagalang-galang nga si Antonio, sa pagkakita sa maisugong pagka-asceta ni Barlaam ug sa iyang pag-uswag sa pagkabuotan, Nagpasalamat siya sa Diyos sa tibuok niyang kasingkasing nga kini nga nag-uswag nga batan-on nakapamunga sa espirituhanong bunga nga kinaiya sa usa ka tigulang, ug nga ang ingon nga grasya napadayag kaniya nga hingpit na siyang makahimo nga magiya sa kinabuhi sa uban. Busa, pagkahuman sa pakigkonsulta sa tanang igsoon nga nagpuyo sa langob, gitahasan niya si Varlaam nga abbot sa iyang dapit, samtang siya mismo, nga naanad sa pagpuyo nga nag-inusara ug dili makasabar sa kasamok ug istorya sa mga tawo, mibalhin sa lain nga bungtod, duol sa bag-ong monasteryo, ug didto mihukay og langob diin siya nagpuyo, nagpahinungod sa kahilom ug kanunay nga nakig-istorya sa usa ka Dios. Ang iyang balaan nga mga labi nagpabilin didto hangtod karon.

Ang Kagalang-galang Barlaam, pagkahuman niyang gidawat ang pagpangulo sa komunidad, misugod sa pagkinabuhi nga labi pang istrikto ug austero. Sa dihang misaka pag-ayo ang gidaghanon sa mga igsoon, apan ang langob dili makasulod og labaw sa 20 ka tawo sa panagtigom sa pagsimba, nangayo siya og panalangin kang Kagalang-galang Anthony ug nagtukod og gamay nga simbahan nga kahoy ibabaw sa langob, nga gihalad sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, aron ang mga miyembro sa kapatiran nga, tungod sa kagamay sa luna, dili makasalmot sa pagkanta atol sa serbisyo sa langob, makatigom niini nga simbahan alang sa liturhikal nga pag-awit. Sukad niadto, ang dapit sa langob mismo, nga kaniadto wala mailhi, nahimong klaro kaayo nga makita. Pipila ka tuig pagkahuman, si Dakong Prinsipe Izyaslav Yaroslavich, nga gitawag og Dimitri sa pagbunyag, nagtukod og simbahan nga bato nga gihalad sa iyang kapangalan, ang Dakong Martir Dimitri, ug nagtukod og usa ka monasteryo tupad niini. Gitudlo sa prinsipe si Venerable Barlaam, nga paryente niya ug usa ka

tawo nga eksperyensyado sa kinabuhi sa monghe, isip abbot niining monasteryo. Dinhi gipangulohan sa Venerable One ang parehas nga estilo sa kinabuhi nga naandan niya sa langob; Alang sa mga igsoon ug sa tanang katawhan sa , sa kinatibuk-an, iyang gitudlo ug gihangyo sila labaw sa tanan nga pag-amuma sa kaluwasan sa ilang mga kalag uban sa bug-os nga kadasig ug sa pagbantay sa usa ka konsensya nga kanunay nga putli sa atubangan sa Dios ug sa ilang mga silingan. Ug ang Dios, sa pagtan-aw sa gugma sa Reverendo alang sa mga igsoon ug sa iyang pag-amuma kanila, mitabang kanila nga hingpiton ang ilang kaugalingon sa tanang hiyas.

Sa iyang daghang ubang mga buhat, gidugang pa ni Banal Barlaam dinhi ang usa pa: mipili siya og angay nga panahon, mibyahe paingon sa Balaang Siyudad sa Jerusalem, ug pagkahuman sa pagpanaw sa Balaang Yuta, mibalik sa iyang monasteryo. Paglabay sa pipila ka panahon, mibyahe siya paingon sa Constantinople, gibisita ang tanang monasteryo didto ug, pagkahuman mapalit ang tanang gikinahanglan para sa monasteryo, mibiyahe na usab pauli. Samtang nagbiyahe, grabe siyang nagkasakit ug pag-abot niya sa siyudad sa Vladimir, nagpuyo siya sa usa ka monasteryo duol niini nga ginganlan og Balaang Bukid, diin siya namatay nga malinaw sa Ginoo[7941] , human siya magbilin sa iyang testamento sa wala pa siya mamatay nga ang mga kauban niya magdala sa iyang lawas aron ilubong sa Kyiv, paingon sa Monasteryo sa Pechersk, ug nga ang mga ikon ug tanan niyang gipalit para sa panginahanglan sa monasteryo ihatag kang Banal nga Teodosio. Natuman ang katapusang testamento sa Banal nga Tawo, ug ang iyang balaang relikya nagpabilin nga dili malata hangtod karon sa kuweba.

Pinaagi sa mga pag-ampo sa Banal nga Barlaam, unta kita usab, pinaagi sa pagtuman sa mga sugo sa Ginoo sa atong kinabuhi dinhi sa yuta, mahimong mga manununod sa atong langitnong yutang natawhan kang Kristo Hesus nga Ginoo, nga kaniya ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa Balaang Martir Aza ug sa 150 ka mga mandirigma uban kaniya

Gisaulog kada 19 sa Nobyembre

Ang Balaan nga Martir Aza usa ka sundalo sa Isauria[7942] sa panahon sa paghari ni Emperador Diocletian. Apan sa ulahi, sa tinguha nga mahimong sundalo dili sa usa ka yutang hari kondili sa Langitnong Haring, iyang gisalikway ang iyang ranggo militar ug misulod sa kamingawan. Sa pagbuhat og daghang mga milagro didto ug sa pag-ayo sa mga masakiton, siya, isip usa ka masigasig nga sumusunod kang Kristo, nadakpan ug gidala sa paglitis atubangan ni Aquilinus, ang gobernador sa probinsya sa Isauria. Samtang gidala sa mga sundalo ang santo sa paglitis, gitudloan sila ni Santo Aza sa Kristohanong pagtuo, ug mituo ang mga sundalo pagkahuman nga naghimo ang santo og milagro sa ilang atubangan. Tungod kay ang mga sundalong kauban sa martir dako kaayo ang tinguha nga mabunyagan, si Aza mihangyo sa Diyos sa pag-ampo, ug pinaagi sa iyang pag-ampo, nibubo ang tubig. Bisan pa niana, ang mga sundalo, tungod kay gitudloan sila sa santo—nga gipasiugda kanila nga kinahanglan silang mosunod sa mga awtoridad nga nagdumala—gidala nila si Aza sa atubangan sa gobernador alang sa paglitis ug, kauban niya, nagpahayag sila nga mga Kristohanon. Unya ang gobernador, si Aquilinus, aron mahadlok ang uban, nagmando nga pasakaan og grabeng pagpanakit ang martir, nga punit-on ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, ug sa katapusan, nga siya ipatali sa usa ka ligid ug pugson nga paikuton kini. Apan, pinaagi sa tabang sa Diyos, wala'y kadaut nga nahimo sa balaan. Sa pagkakita niini, ang asawa sa gobernador ug ang iyang anak nga babaye mituo kang Kristo ug gipahayag ang ilang pagtuo. Ang gobernador nasuko kaayo nga gisugo dayon niya nga putlon sa ulo ang iyang asawa ug anak, kauban ang tanang sundalong mituo, nga miabot sa 150 ka lalaki.

Pagkahuman niini, gipailawom si Santa Aza sa dugang pang mga pag-antos ug sa katapusan giputol ang iyang ulo[7943] .

[7941] Namatay niadtong 1065.

[7942] Isauria – usa ka gamay nga rehiyon sa habagatan sa Asia Minor.

[7943] Sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo.

Paghinumdom sa Balaan nga Martir Iliodor

Gisaulog kada Nobyembre 19

Sa panahon sa pagdumala ni Aurelian[7944] sa lungsod sa Magidis sa Pamphylian[7945] , nga gipangulohan ni Aetius, usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Iliodor ang walay kahadlok nga nagwali sa Kristo. Tungod niini, siya gidakpan ug gidala sa atubangan sa gobernador, gisang-at og kaso sa pagpanagkalat og usa ka gitudlo nga gipaka-antos. Ang santo gipahigayon sa paglitis. Sa panahon sa interogasyon, dugay kaayo gisulayan sa gobernador Aetius nga pahawaon si Iliodor sa pagtuo kang Kristo ug maghalad sa mga diyos-diyosan. Apan mapangahas ug matinud-anon niyang giangkon nga Diyos si Kristo. Unya gisugo sa gobernador nga bitayon siya ug hikason ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko. Sa iyang pag-antos, misinggit si San Iliodor sa kusog nga tingog:

'Ginoong Hesukristo! Tabangi ako!'

Kalit lang nga usa ka tingog ang miabot gikan sa langit:

'Ayaw kahadlok! Anaa ako kanimo!'

Kining tingog nadungog sa mga magbubuno, nga nakakita usab og upat ka anghel niadtong takna. Ang panan-awon nakahatag kanila og ingon ka dako nga epekto nga mituo sila sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug gisugdan nilang gisaway ang gobernador. Ang nasuko nga gobernador dayon nagmando nga ilabay sila sa dagat. Sa samang higayon, gisugo niya nga pasigaon ang bronse nga baka ug ilabay ang martir niini. Sa dihang gilabay ang santo niini, pinaagi sa iyang mga pag-ampo ang baka dali dayon nangabugnaw, ug ang santo mitugtog og kanta sa pagpasalamat sa Diyos.

Pagkahibalo niini, natingala ang magmamando ug sa pagduol niya sa bronse nga baka, iyang nakita sa iyang kaugalingon nga kini dali dayon nga nangabugnaw. Sa pag-atubang niya sa santo, miingon siya:

'Ikaw dautang tawo! Ang imong salamangka nakadaog pa gani batok sa kalayo!'

Apan mitubag ang santo:

'Dili kini pangkukulam ang nakabuhat niini, kondili ang tabang ni Kristo.'

Pagkahuman niini, nangayo ang santo sa iyang tigpahirak og tulo ka adlaw nga pahulay aron hunahunaon unsay buhaton.

Sa dihang gipagawas ang santo, lihim siyang miadto sa templo ug misugod sa pag-ampo didto; pagkahuman sa iyang pag-ampo, nahitabo ang usa ka linog, diin natumba ug nabungkag ang mga dios-diosan. Pagkahibalo niini, gisugo sa gobernador nga dad-on pag-usab si San Iliodor sa hukmanan ug, nga puno sa kasuko, gisugo nga bitayon siya ug tuslok og mainit kaayong mga pako sa iyang ulo. Samtang nag-antos sa grabeng kasakit, ang santo nangayo og tabang sa Dios, ug sa kalit lang napahunong ang iyang pag-antos. Gisugo dayon sa gobernador nga ibutang kaniya ang bug-at nga puthaw nga gapus ug dad-on siya sa gobernador sa silingang siyudad. Sa dihang gidala si San Iliodor sa atubangan niini, dugay siyang gisultihan sa gobernador aron pugson siyang maghalad sa mga diyos-diyosan. Apan sa dihang nakita niya ang iyang pagkamapailubon, gisugo sa gobernador nga ibutang ang iyang mga kamot ug mga tiil sa upat ka kahoy nga panitikan ug dayon itambog sa nagdilaab nga kaldero. Samtang naa sa kaldero, nag-ampo ang santo, ug sa samang higayon gitawag niya ang mga nanindog sa kilid aron moapil kaniya, nga miingon nga dili kini makadaot kanila. Ug daghan sa mga naa didto ang mituo sa atong Ginoong Jesu-Kristo.

'Tinuod gayud, dako ang Dios sa mga Kristohanon,' ingon nila.

Ang gobernador, sa dihang nakita niya nga daghan na ang mituo sa Dios ni Iliodor, ug nahadlok nga basin ang mga mituo magtago sa balaan nga martir, gisugo nga dad-on siya sa Magida. Unya gikaptan siya sa mga sundalo ug mibiyahe sila uban kaniya. Pag-abot nila sa Magida, gidala siya pag-usab sa atubangan sa hukmanan. Human nila siya pasakitan, gisugo sa gobernador nga bitayon siya, balatan ang iyang lawas, ug dayon putlon ang iyang ulo. Samtang gidala si Iliodora pa gawas sa siyudad, ang balaan nga martir mitimaan sa iyang kamot ngadto sa mga nagdala kaniya aron mohunong; ug sa dihang gituman nila ang iyang hangyo, nag-ampo siya, pagkahuman giputol ang iyang ulo[7946] .

[7944] *Aurelian* – Emperador Romano, naghari gikan sa 270 hangtod 276.

[7945] Pamfilia – usa ka rehiyon sa habagatan sa Asia Minor.

3 Disyembre

20 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Gregorio nga taga-Dekapolitana

Gisaulog niadtong 20 Nobyembre

Ang Kagalang-galang Gregorio natawo sa siyudad sa Irinopolis sa Dekapolis[7947] ngadto sa Kristohanong ginikanan, sila Sergius ug Martha, usa ka deboto ug mahadlokon sa Dios nga babaye. Sa edad nga walo ka tuig, gipadala siya aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat, ug samtang batan-on pa siya, gituon niya pag-ayo ang Pulong sa Dios ug napasigarbo ang iyang kaugalingon pinaagi sa iyang debosyon sa balay sa Dios. Sa iyang paningkamot alang sa langitnong butang, gikaligtaan niya ang tanang butang sa kalibutan: wala siya mokaon og mga lamian, nagakaon lang siya og yano nga pagkaon ug magaspang nga sud-an; wala siya mosul-ob og mamahong ug humok nga bisti; nagpanginabuhi siya pinaagi sa pagpangabudlay sa kamot, ug gihatag niya ang sobra sa mga kabus. Kanunay siyang molayo sa kahilom ug didto, sa iyang pag-inusara, mag-ampo sa Dios nga buot Siya nga himuon siya nga matinud-anong sulugoon Niya.

Sa pagdako ni Gregorio, gusto siya ipakasal sa iyang mga ginikanan, apan siya milayas sa tago ug mibalik sa usa ka bungkag nga monasteryo, diin siya naghimo og mga panata sa pagka-monasto ug masigasig nga nagpahinungod sa pagpuasa ug paglikay sa pagkaon, sa pag-ampo ug sa walay hunong nga pagbantay sa gabii, ug gipahamtang sa iyang kaugalingon ang tanang kalisod sa labing istriktong kinabuhi sa pagka-monasto.

Samtang nagpadayon, sa dili madugay namatay ang amahan ni Grigory; ang iyang debotong inahan, pagkahibalo kaniya human sa taas nga pagpangita, dili lang wala siya pasanginli apan gisugotan pa gayud ang iyang tinguha nga magdedikar sa kinabuhi sa monastiko; nangayo lang siya nga mobalhin siya sa lain nga monasteryo diin nagpuyo ang iyang igsoon. Misunod sa tinguha sa iyang inahan, mibalhin didto ang reverendo; apan sa dihang nahibaloan niya nga ang abá sa maong monasteryo usa ka iconoclasta, siya, isip mainitong magtatanggol sa Ortodoksiya, gisaway siya sa atubangan sa tibuok komunidad. Ang abá, sa kasuko, dayon grabe siyang gibugbog, pagkahuman niini mibiya si Gregorio paingon sa lain nga monasteryo diin ang abá paryente sa iyang inahan, si Simeon. Sa malipayong pagdawat kang Gregorio, si Simeon, isip usa ka tawo nga eksperyensyado sa asetikong kinabuhi, nagtudlo sa batan-on sa tanang hiyas. Pagkahuman sa iyang pagpuyo didto sulod sa hapit katorse ka tuig, nakab-ot ni Banal Gregorio ang pagrespeto sa tanan, ug ang tanan misugod sa pagdayeg kaniya isip usa ka matinahuron ug balaan nga tawo. Tungod sa iyang labaw nga pagpaubos ug tinguha nga mahimong hingpit nga monghe, nangayo siya sa abá sa pagtugot nga mopuyo sa usa ka hilit nga selda, aron, nga walay samok sa kalibutan, iyang mapahinungod ang iyang panahon sa hilom. Ang abad, sa pag-ila sa pagkamatinud-anon sa iyang tinguha, nagtudlo kaniya og usa ka langob sa usa ka lawom ug patag nga bangin alang sa iyang mga pagpanagsa. Ug ang balaan misugod sa paghalad sa iyang kaugalingon sa iyang mga pagpanagsa sa maong langob uban sa mas dako pang kadasig. Apan, wala siya mapugngan sa mga tsismis sa mga tawo, nag-antos siya og dakong pag-antos didto sa kamot sa mga demonyo, nga naningkamot sa tanang paagi aron pahimuslan ug tuksuhon siya, naningkamot nga mapalayas siya gikan sa ilang puloy-anan. Usahay gihulga siya nila, nga nagasinggit: 'Biyaa ang among puloy-anan, kay mag-antos ka pag-ayo sa among kamot'; sa lain nga panahon misulong sila kaniya, nga nahimong makalilisang nga mga alacdan. Apan nagpabilin siyang dili mapintas ug walay kahadlok. Samtang nag-ampo siya, gilamoy sa mga demonyo ang iyang mga kamot ug tiil; apan wala niya

---

[7946] Sa palibot sa 273 AD.

[7947] Ang Dekapolis – sa Griyego, Dekapolis – usa ka konfederasyon sa napulo ka siyudad sa Isauria, usa ka gamay nga rehiyon sa kabukiran sa Asia Minor, sa habagatan niini; ang Irinopolis usa sa niini nga mga siyudad. Human niining konfederasyon sa mga siyudad, nailhan si Venerable Gregory nga Dekapolita.

tagda ang mga samad nga gihatag kaniya, kay giisip niya kini nga walay bili. Ug ang mga demonyo mibulag nga napahiya. Paglabay sa pipila ka adlaw, mipakita sila kaniya nga nagsuot og porma sa mga mandirigma, nga naghulga nga patyon siya; apan gihimo niya ang tanda sa krus, ug sila nawala. Pagkahuman niana, mipakita sila sa santo, nga nagdan-ag sa kahayag, ug miingon nga sila mao ang kwarenta ka martir ug miabot aron hatagan siya og grasya ug kusog batok sa mga demonyo; apan siya, nga nakamatikod sa ilang limbong, gisaway sila, ug nawala na usab sila. Ang ubang mga tukso usab walay gahum, kay ang grasya sa Dios mitabang kaniya ug gilaglag sa sulod niya ang tanang tinguha sa unod. Paglabay sa mubo nga panahon, gitagaan sa Ginoo ang Iyang matinud-anong sulugoon og katingalahang panan-awon: Misulod si Gregorio sa usa ka kahimtang nga mura'g pagdakop sa espiritu, diin usa ka masidlak nga kahayag ang mitungha kaniya gikan sa langit, kauban ang usa ka dili masukod nga humot nga napuno sa langob ug nagpabilin didto sulod sa daghang adlaw. Gituohan sa santo nga katungdanan niya nga ipahibalo kini nga milagro sa iyang abbot, aron siya makapangutana kaniya, isip usa ka tawo nga eksperyensyado sa espirituhanong kinabuhi, kon kini ba nga panan-awon gikan sa Diyos, o kon kini usa ka buhat sa yawa, nga gipadala aron siya matintal ug limbongan. Pagkahuman sa maampingong pagpaminaw sa salaysay ni Gregorio, gihatagan siya og pagdasig sa abá ug gisultihan nga ayaw magduha-duha o mahadlok, kay kini mao ang Banal nga Kahayag, nga pinaagi sa humot niini, gipalayas ang makamatay nga baho sa dautang usa. 'Paninguha sa imong mga pagpanumangil kutob sa imong makaya,' matud sa tigulang, 'nga nagasalig nga ang Dios mao ang imong tabang.' Ug sa tinuod, si Santo Gregorio naayo pinaagi niadtong panan-aw nga puno sa grasya ug nakagawas sa pisikal nga sakit nga nagpabayat kaniya, ingon man usab sa espirituhanong sakit—ang carnal nga tukso nga gigamit sa mga demonyo aron madani siya—ug sa tanang ilang malisyosong mga tukso. Sukad niadto, gipadoble sa bulahan ang iyang mga pagpanarbaho sa pag-awhag sa kaugalingon ug mga pag-ampo, nga walay hunong nga nagtuaw ngadto sa Ginoo gikan sa kahiladmon sa iyang kalag. Sa ingon nga napildi ang mga limbong sa yawa, ang Mapinadayegong Gregorio, pinaagi sa iyang balaan ug walay sala nga kinabuhi, giisip sa Dios nga takus sa grasya nga gasa sa paghimo og mga milagro. Ug tungod kay dili angay nga magpabilin nga natago kining banal nga suga sa Simbahan,

ang Ginoo mitawag kaniya gikan sa langit, sama sa Iyang pagtawag kaniadto kang Patriarka Abraham (Gen. 12:1):

'Gregorio! Kung gusto nimong makab-ot ang pagkahingpit, biyaan ang imong yuta ug ang imong mga paryente, ug pagbiyahe alang sa imong kaugalingong kaayohan.'

Sa pagsunod niini nga langitnong tingog, mibiya si Gregorio sa langob ug mibyahe paingon sa Efeso aron mangita og barko nga molarga paingon sa Constantinople: ang Simbahan sa Constantinople niadtong panahona naa sa gahum sa heresiya nga iconoclastic, ug, masigasig alang sa himaya sa Dios ug sa pagkabalaan sa Ortodoksiya, ang santo nagtinguha nga moanha aron ipanalipod k o ug ipadayag ang bakak nga mga pagtulon-an sa mga heretiko. Apan lain ang gipahamtang sa Providensya sa Dios: si Santo Gregorio magpuyo sa nahibilin niyang kinabuhi, subay sa banal nga tawag, nga naglibot-libot, *'kay dinhi wala kita'y permanente nga siyudad, apan nangita kita sa umaabot'* (Heb. 13:14), sama sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga usa ka langyaw sa yuta ug wala'y kapuy-an ang iyang ulo (Matt. 8:20; Lucas 9:58).

Sa pagbiyahe gikan sa Efeso paingon sa Constantinople, ang Reverendo nga Amahan unang mihunong sa dalan sa Prokonis[7948] , diin usa ka pobre nga tawo, bisan pa sa hugot nga mga sugo sa mga iconoclastic nga emperador[7949] nga nagdili sa pag-host sa mga monghe, mainit siyang gidawat sa iyang panimalay alang sa Ginoo, ug tungod niini gipanalanginan siya sa Ginoo sulod lang sa pipila ka adlaw. Gikan didto, mibiyahe paingon sa Byzantium ang santo, apan sa pag-atubang niya og babag, nasabtan niya nga dili kini kabubut-on sa Diyos nga magpadayon siya sa biyahe paingon didto, busa miadto siya sa Enos[7950] . Didto, grabe siyang gibugbog sa usa ka magkakabayo nga gipukaw sa yawa; apan ang matarong nga tawo, samtang nag-antos sa mga hampak, nag-ampo sa Dios nga pasayloon ang iyang mananakit, ug ang ulahi, sa pagtan-aw sa iyang pagkamaulawon, naghinulsol,

---

[7948] Proconis – karon Marmara, usa ka isla sa kasadpan nga bahin sa Dagat Marmara.

[7949] Si Leo III nga Isoyuriano (716–741), labi na ang iyang anak nga si Constantine Copronymus (741–775) ug ang anak ug manunod niini, si Leo IV nga Khazar (775–780).

[7950] Enos – usa ka pantalan nga siyudad sa baybayon sa habagatan sa karon nga Rumelia, sa kasadpan sa Constantinople.

nangayo og pasaylo, ug nakadawat og pagtulun-an gikan sa Balaang Amahan nga dili na mobalos sa bisan kinsa pag-usab. Mibiyahe siya gikan didto paingon sa Christopolis[7951] , diin siya mitabok paingon sa Thessaloniki.

Pagkahuman sa pipila ka adlaw nga pagpuyo sa Thessaloniki, si Santo Gregorio mibiyahe pa-Corinto pinaagi sa yuta. Sa paglayag gikan didto paingon sa Roma, mihunong siya sa mubo nga panahon sa dalan sa Reggio[7952] . Dinhi, ang pipila ka mga tawo, sa dihang nakita nila nga wala siyay bisan unsa, naghatag kaniya og pipila ka bulawan. Bisan pa nga wala mailhi sa santo ang mga naghatag, pinaagi sa grasya sa Diyos nasayud siya nga ang bulawan nga gihatag kaniya nakuha sa dili matarong nga paagi; busa, aron tudloan sila sa paglikay sa dili matarong, iyang gipadayag ang salarin ug gibalik ang kuwarta nga nakuha sa dili matarong nga paagi. Pagkahuman mobiya sa Reggio, nagpadayon ang santo paingon sa Roma. Sa dalan, nahulog ang usa sa mga pasahero gikan sa barko ngadto sa dagat, duol sa baybayon diin sila unta magbaba aron ipadayon ang ilang biyahe paingon sa Roma. Ug unya nahitabo ang usa ka milagro, nga klarong nagpamatuod nga ang grasya sa Dios nagpuyo sa maong binerable; kay pinaagi sa usa lang ka pag-ampo gidala niya ang lalaki sa baybayon ug giluwas siya gikan sa sigurado nga kamatayon.

Pag-abot niya sa Roma, ang Kagalang-galang Gregorio nagpuyo sulod sa tulo ka bulan nga hilom sa usa ka hilit nga selda, nga wala gani'y nakahibalo sa iyang presensya. Apan usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang nagpadayag sa iyang presensya sa siyudad: kay giayo siya sa balaan pinaagi sa pagpahawa sa hugaw nga espiritu gikan kaniya, ug ang tanan nagsugod sa pagtan-aw kaniya ingon usa ka balaan. Mibulag dayon si Gregorio gikan didto ug pag-abot niya sa Sicily, gisirad-an niya ang iyang kaugalingon sa usa ka tore, diin nagpabilin siya nga hilom. Didto, giatake siya sa mga demonyo, gilaglag nila ang banig nga iyang gipati-an, ug gitintal siya sa tanang paagi, samtang nagbuhat kaniya og lain-laing dautang buhat; apan gipalayas niya sila pinaagi sa pag-ampo. Dinhi usab niya giluwas ang usa ka makasasala nga babaye gikan sa walay katapusang pagkahukman; siya, pinaagi sa daghang limbong, nagdala sa mga lalaki—labi na sa mga marinero nga gikan sa lain nga nasud—sa kahugawan sa pakighilawas. Gipahadlok siya sa balaan sa walay katapusang pag-antos, ug pinaagi sa iyang pagdani, gidala siya sa pagbiya sa kalibutan, pagpanumpa sa mga panata sa pagka-monasto, ug pagbag-o sa dapit sa karnehanong kahugawan ngadto sa usa ka monasteryo. Pagkahuman niini, usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo miadto kang Reverendo Gregorio sa tore, ug iyang gipahawa ang demonyo gikan kaniya pinaagi sa iyang pag-ampo. Naghimo pa siya og daghang ubang milagro didto usab. Sa dihang nahibalo ang tanan niini ug nagsugod sa pagdayeg kaniya, mibiya usab ang santo didto.

Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe, nakasugat siya og usa ka hukbong Saracen[7953] . Usa kanila ang nagapainom sa iyang kabayo sa usa ka balon, ug sa dihang miduol ang santo, gitunong sa lalaki ang iyang bangga aron patyon siya. Apan kalit lang nga nangyelo ang iyang kamot sa tunga-tunga sa hangin, nga dili na niya kini mapanaog. Miduol siya dayon sa reverendo nga amahan, naghangyo kaniya og pag-ayo. Gihikap sa santo ang kamot niini gamit ang iyang kaugalingong kamot, ug napaayo siya. Sa pagpadayon sa iyang pagbiyahe, nakasugat ang santo og usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ug malupit nga gipaka-antos. Tungod sa kalooy, nag-ampo ang santo ngadto sa Dios, ug mibiya ang demonyo sa nag-antos nga tawo.

Sa katapusan, mibalik si Gregorio sa Tesalonica ug nagpuyo didto sa monasteryo ni Santo Mina. Nabuhi siya sa ingon ka kabus nga wala siyay pagkaon, wala'y bisan unsa nga iyang panapton, ug nagsul-ob lang og usa ka sinina nga iyang gigamit sa adlaw ug sa gabii. Sa dihang mabati niya ang grabeng gutom, mobiya siya sa simbahan sa , ug kung makakita siya og mga tawo nga nagakaon bisan asa, moapil siya kanila ug mokaon gamay uban kanila. Apan unya nasabtan niya nga dili husto nga mokaon siya sa panig-ingnan sa uban nga wala siya magbuhat sa iyang kaugalingon, ug nagpasiya nga magpabilin siya sa simbahan nga walay pagkaon hangtud nga ang Ginoo magpadala kaniya og tabang gikan sa langit. Ug ang Ginoo, nga kaniadto nagpakaon sa propeta Elias pinaagi sa uwak (3 Hari 17:6) ug sa daghang uban pang mga matinud-anong sulugoon Niya sa usa ka milagrosong paagi, wala biyai ang Iyang matinud-anong sulugoon nga walay tabang; pinaagi sa ispirituwal nga pagdasig, usa ka biyuda nga mahadlok sa Dios ang nagdala kaniya og pagkaon matag-adlaw.

[7951] Christopolis – nailhan usab nga Emvolai, usa ka lungsod sa Macedonia sa Suba sa Strymon, nga nag-agos 50 ka versts sa amihanan-sidlakan sa Thessaloniki.

[7952] Rigium – usa ka lungsod sa habagatan-kasadpan nga bahin sa Italya, sa baybayon sa Kipot sa Sicily.

[7953] Saracens – usa ka ngalan nga gihatag sa mga Arabo, usa ka nomadiko, mananakop nga tribo sa Arabia; pagkahuman, kini nga ngalan gigamit sa tanang Muslim sa kinatibuk-an.

Sa dili madugay, si Banal Gregorio nailhan sa tibuok palibot tungod sa iyang mga milagro. Busa, sa usa ka higayon, usa ka babaye nga gipanag-iya sa demonyo ang miadto kaniya ug nangayo og tabang sa santo aron ayohon ang iyang gamay nga payag, kay kini nadaut na. Sa pagtubag sa iyang hangyo, miingon ang santo:

'Adto, sugdi ang trabaho, ug ang Dios, ang Amahan sa mga ulila, magpadala kanimo og tabang.'

Miadto ang babaye uban ang pagtuo ug misugod sa paghukay sa yuta aron itukod ang pundasyon sa gusali. Ug tan-awa, usa ka daghang pitch misugod og dagayday gikan niadtong dapita. Gibaligya kini sa babaye ug sa kuwarta nga iyang nakuha, dili lang niya natukod ang iyang gamay nga balay kondili napasustento usab siya sa halin sa maong pitch ug natubag ang iyang ubang panginahanglan.

Sa usa ka monghe nga nagpraktis og pagka-asketa sa usa ka haligi duol sa Monasteryo ni Santa Mina, si Kagalang-galang Gregorio, nga gipahimangnoan niini sa Balaang Espiritu, nagtagna sa iyang hapit na kamatayon, sama sa iyang gibuhat sa pipila pa ka ubang mga tawo. Nagpaningkamot nga walay kapoy sa iyang kaugalingong espirituhanong pag-uswag, balaan nga nagbantay sa pagkahinlo sa kalag ug nagpakab-ot sa kaugalingon sa Kristohanong mga hiyas, ang Kagalang-galang Gregorio adunay dakong kaisog sa atubangan sa Ginoo ug nag-andam sa iyang kaugalingon nga mahimong puloy-anan sa Balaang Espiritu; Pinaagi sa giya sa Diyos, gilakaw niya ang masipit nga dalan sa mapainubuson ug maalamon nga pagka-asketiko, gipalayas niya ang tanang kapabayaan ug ang mga tukso sa kaaway pinaagi sa walay hunong nga pagbantay, aron ang kaaway dili makaimpluwensya sa iyang imahinasyon o hunahuna bisan pa sa iyang pagkatulog; Matinuoron sa iyang ngalan, siya tinuod nga mapagmatngon[7954] sa tanan niyang binuhatan ug hunahuna, ug gipahapsay niya ang iyang kalag ug lawas gikan sa tanang pagbati. Sa dihang giordinar siya nga pari, gisaulog niya ang Banal nga Misa uban sa mapungot nga kasingkasing ug mapainubsanon nga espiritu; hingpit niyang gipahawa ang garbo ug pagkamapahitas-on. Labaw sa tanan, gipreserbar niya ang pagkabalaan sa Ortodoksiya sa pulong ug buhat; gipamatay niya ang mga erehe kutob sa iyang makaya, nagtudlo siya, pinaagi sa iyang mga pulong ug sinulat, unsaon pagsimba sa mga balaang ikon ug pagdayeg kanila subay sa tradisyon sa Simbahan; Gipanlimpyo niya ang daghang mga siyudad gikan sa kahugawan sa ikonoklasmo ug andam pa gani siyang ibubo ang iyang kaugalingong dugo alang sa mga balaang ikon, kon kinahanglan; andam siya mismo nga dawaton ang kamatayon alang kanila ug usa siya ka martir sa iyang kaugalingong kusog nga pagbuot. Labaw sa tanang mga hiyas, nagbaton siya og kanunay nga balaang pag-ampo, nga kanunay niyang gitutok ang iyang hunahuna ngadto sa Dios; nga nag-awit sa pagdayeg kaniya ug naghimaya kaniya kauban sa mga balaang Anghel, nadawat niya bisan dinhi sa yuta ang unang bunga sa dili masukod nga kalipay sa walay katapusang kalinaw. Sa usa ka gabii, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon, nga naghatag kaniya og nagdilaab nga espada aron mapukan ang tanang gahum sa demonyo ug putlon ang mga heretikal nga doktrina gikan sa Simbahan, ug gikan sa kasingkasing—ang makasasala nga mga tinguha.

Usahay, samtang malimbuot sa paghunahuna sa Dios, madungog sa Balaan ang pag-awit sa mga anghel: ingon ka malipay siya sa Dios ug sa mga anghel nga, samtang anaa pa sa iyang mortal nga lawas, gihatagan na siya og di-mortal, diyosnong kalipay; giisip siyang takus nga makadungog sa pag-awit sa mga anghel, nga wala pa gayud madungog sa dalunggan sa tawo, ug malingaw sa dili masukod nga kalipay niini.

Pagkahuman sa pipila ka tuig sa Tesalonica, mibyahe si Banal Gregorio paingon sa Bulgaria—nga pagano pa niadto—uban sa usa sa iyang mga disipulo, apan nibalik siya sa dili pa nila maabot kini. Sa dihang nangutana ang disipulo nganong dali ra kaayo siyang nibalhin hunahuna, mitubag si Banal:

'Gusto unta nako nga bisitahan kana nga lugar, apan nakita nako nga wala magdan-ag ang adlaw didto.'

Sa niining mga pulong, propetiko niyang gipahibalo ang kagubot nga nibuto didto pagkahuman lang, diin ang dugo misangko sama sa suba ug ang tibuok nasud gipanglaglag.

Sunod, ang Banal nga Gregorio mibiyahe gikan sa Tesalonica paingon sa Bizancio ug gikan didto paingon sa Bukid Olympus[7955] , diin siya mibalik pag-usab sa Tesalonica.

Busa, samtang nagpaningkamot sa ingon ani ug nagmeditasyon sa langitnong mga butang samtang anaa pa sa yuta, ang Banal nga Gregorio nagkadool na sa panahon sa iyang pagbiya niining kinabuhi. Human siya grabe

---

[7954] Si Gregorio, gikan sa Griyego, nagpasabot og *'ang mapagbantay'*.

[7955] Kini, siyempre, nagtumong sa Bukid Olympus sa Bithynia ug Mysia, sa amihanan sa Asia Minor, sa utlanan sa Bithynia ug Mysia, diin namulak ang monastisismo niadtong panahona.

nga masakit sa epilepsy, naghigda siya nga walay lihok sa iyang higdaanan ug nag-ampo nga matinud-anon sa Dios nga luwason siya gikan niining sakit ug ilisan kini sa lain – ang edema. Gidungog sa Dios ang iyang pag-ampo: pagkahuman Niya siya gipagawas sa unang sakit, gihatagan Niya siya sa usa nga iyang gihangyo. Ug busa ang iyang lawas mitambok kaayo nga , mura'g usa ka sako nga puno sa hangin. Gibyaan niya ang Tesalonica, ug ang Banal nga Amahan miabot sa Constantinople uban sa dakong kalisud, aron supakon ang erehya sa iconoclasm didto[7956] , ug wala na siya mibalik. Gidala usab niya uban ang duha sa iyang mga disipulo ug kauban, sila Jose ug Juan. Dali ra niya gipadala ang una kanila, sa hangyo sa mga Ortodoksong monghe, ngadto sa Roma kang Papa Leo III[7957] aron mangayo og tabang batok sa nagkadool nga pagpanlupig sa mga balaang imahe; apan, sa iyang pagbiyahe paingon didto, nadakpan siya sa mga pirata sa dagat nga gisuholan sa iconoclast nga Emperador Leo ang Armenyo ug gipriso sa isla sa Cyprus.

Dili na natakda nga makita ni Jose nga buhi pag-usab ang iyang bantugang magtutudlo. Wala madugay pagkahuman, gisumite sa Banal nga Gregorio ang iyang putli nga kalag sa Ginoo. Napulo'g duha ka adlaw sa wala pa ang iyang kamatayon, nahibal-an niya daan ang adlaw sa iyang pagpanaw ug gisugo nga dad-on siya sa usa ka hospisyo, diin, niadtong Nobyembre 20, siya malinawon nga namatay[7958] . Sa dihang miabot sila aron ilubong ang iyang kagalang-galang nga lawas, usa ka masakiton nga lalaki ang miduol kaniya uban sa pagtuo; nag-antos siya sa grabeng sakit, busa dili siya makabarog, apan ang iyang nawong kanunay nga nakatutok sa yuta. Ug unya mura'g naay usa ka tawo nga mipahimutang sa iyang kamot sa iyang likod, ug mituyok siya aron pangutan-on ang lalaki nga nagtindog tupad kaniya kon siya ba ang nakahikap kaniya. Mitubag ang lalaki nga dili, ug nasabtan sa masakiton nga pwersa sa Diyos, nga mibaba sa balaan, ang naghatag kaniya og kaayohan – ug misugod siya og barog, hingpit nga naayo sa iyang sakit. Usa pa ka lalaki gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu, apan sa diha nga miduol siya sa kabaong sa balaan, mibiya ang demonyo kaniya. Usa ka igsoon gilutos pag-ayo sa unodnong tinguha ug hapit na mahulog, apan sa pag-abot niya sa lubnganan sa santo, naghilak siyang nangayo og tabang – ug mihunong ang unodnong pakigbisog, ug gidayeg niya ang santo ug nagpasalamat sa Dios.

Busa, pagkahuman sa usa ka labi ka lisod nga pagpanaw dinhi sa yuta, ang Banal nga Gregorio nakab-ot ang walay katapusang pahulay sa langit uban sa mga balaang Anghel, kinsa ang panan-aw ug tingog iyang nabantayan bisan pa sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta, ug karon, uban kanila, iyang gihimaya ang Usa ka Dios sa Trinidad pinaagi sa mga himno nga 'Threesanctified' hangtod sa kahangturan.

Kontakion, Tono 3:

Gikilala ka sa Simbahan ingon nga masidlak nga adlaw, nga naghatag kahayag sa tanan pinaagi sa kaanyag sa imong mga birtud ug sa mga sinag sa imong mga pag-ayo, O alagad ni Cristo: busa gisaulog namo ang imong dungganong handumanan ug giila namo ang imong mga buhat, hingpit nga bulahan ug labing maalamon nga Amahan Gregorio.

[7956] Nahitabo kini atol sa paghari ni Emperador Leo nga Armenyo (813–820). Tungod kay wala niya mapangumbinsi si Nikephoros, Patriarka sa Constantinople, nga dawaton ang heresiya sa iconoclastic, gipadala siya niining emperador sa exilio niadtong Marso 816, kauban ang ubang mga obispo, mga abad ug monghe nga maisugong nangdepensa sa pagdayeg sa mga balaang ikon, ug gipriso sila sa mga kal-ang sa Constantinople o gipahilayo sa ilang yutang natawhan.

[7957] Papa Leo III (795–816)

[7958] Ang kamatayon sa Banal nga Gregorio sa Decapolis nahitabo niadtong 826 – wala mabuhi si Banal nga Jose aron makita ang iyang magtutudlo. Pagbalik niya sa Constantinople unom ka tuig pagkahuman sa iyang pagkabilanggo, ang iyang bugtong kahupayan mao ang paghikap sa iyang kaugalingong mga kamot sa dili madunot nga lawas ni San Gregorio, ug nagpuyo siya uban sa iyang disipulo nga si Juan tupad sa lubnganan niini. Pagkahuman sa kamatayon ni Juan, mibiya si Jose sa maong lugar ug nagpuyo sa simbahan ni San Juan de Chrysostomo, diin iyang gipahimutang ang mga relikya ni San Gregorio nga taga-Decapolis ug sa iyang disipulo nga si Juan, nga bantog tungod sa ilang pagka-dili madaut ug mga milagro; Paglabay sa pipila ka panahon, dili layo sa maong simbahan, nagtukod siya og usa ka komunidad sa mga monghe nga gihalad kang San Nicolas sa Kasul ug gibalhin didto ang mga relikya sa mga santo. Si Jose nga Hymnographer nagsulat usab og usa ka serbisyo sa pagpasidungog kang San Gregorio. Ang dili madaut ug buo nga mga relikya ni San Gregorio karon gitipigan sa Romania sa Monasteryo sa Bistrița, sa Diyosesis sa Râmnic.

Ang Kinabuhi ni Santo Proklus, Patriyarka sa Constantinople

Gisaulog sa ika-20 sa Nobyembre

Si Santo Proklus usa ka disipulo ni San Juan Crisostomo[7959] ug gihatagan siya og grasya nga makita kung giunsa sa Balaang Apostol Pablo, sa usa ka katingalahang panan-awon, ang tinago nga pagsulti sa dalunggan ni San Juan.

Usa ka maharlika sa Constantinople gisumbong sa iyang mga maselos nga kaatbang sa atubangan ni Emperador Arcadius[7960] , gipalayas gikan sa palasyo ug gikuhaan sa iyang hataas nga katungdanan. Tungod kay gusto niya mangayo og tabang kang San Juan , nangayo siya kaniya bisan wala siya aron tugutan siya nga moanha kaniya sa gabii, kay nahadlok siya moanha sa adlaw, basi makita siya sa usa sa iyang mga kaaway ug labi pa siyang pasipalahan sa atubangan sa emperador. Unya si San Juan, sa pagtawag kang Proclus, nga nag-alagad kaniya—usa ka matinud-anon nga tawo nga nagdan-ag sa tanang hiyas—gisugo siya nga pahinumduman ang maharlika niadtong gabii ug pasulod siya: ang katungdanan ni Proclus sa pag-alagad kang Krisosostomo mao gayud ang pagreport sa patriyarka bahin sa mga moanha ug ang pagpasulod kanila ngadto kaniya. Pag-abot sa gabii, miadto ang maharlika sa patriyarka aron makig-istorya kaniya ug isaysay kaniya sa detalyado ang iyang kasakit. Busa si Proclus, nga mibangon gikan sa iyang higdaanan, miduol sa pultahan sa kuwarto sa patriyarka ug, pinaagi sa siit sa pultahan, nakita niya nga si Juan naglingkod ug nagsulat, samtang si San Pablo nga Apostol nagsandig kaniya gikan sa luyo ug, nga mibongbong sa iyang tuo nga dalunggan, nakig-istorya kaniya. Ang Apostol sama sa hitsura sa balaang propeta Elisha, kalbo sa atubangan ug adunay dako ug lapad nga bungot. Dili masabtan kung unsa ang ilang gihisgutan pinaagi sa pultahan. Mibulag gikan sa pultahan, miingon si Proclus sa bisita:

'Ayaw pag-undang sa paglaum – paghulat pa og pila ka gutlo: nauna na og usa ka tawo nga misulod sa kwarto sa Patriarka kaysa nimo, busa, hangtud nga mobiya siya, dili tika pasudlon.'

Sa tinuod, nahadlok si Proclus kay wala siya kahibalo kinsa ang miabot aron makakita sa Patriarka: gawas kaniya, walay lain nga makaduol sa Patriarka, ug wala siya kahibalo nga kini usa ka pagpakita sa Apostol Pablo.

Ang maharlika naglingkod didto sulod sa taas nga panahon, ug sa katapusan misugod pag-usab sa pagpangayo kang Proclus nga ipahibalo sa Patriarka ang iyang presensya.

'Makita ra nimo sa imong kaugalingon,' tubag ni Proclus, 'kung unsa na kadugay ko nagpaabot nga mogawas ang tawo nga nakig-istorya sa Patriyarka; bisan pa niana, moadto ko ug motan-aw sa liki aron makita kung nahuman na ba nila ang ilang pakighinabi.'

Miadto si Proclus ug nakita nga nagpadayon pa gihapon ang panag-istorya. Mibalik siya ug mipungko. Unya miduol siya sa pultahan sa ikatulong higayon ug nakita gihapon niya ang parehas nga butang.

'Dili unta nimo gitugotan nga mosulod bisan kinsa sa wala pa ko, Amahan,' ingon sa dignitaryo, 'kay nasayud ka nga anaa ko sa dakong kasakit ug nagpaabot na ko sa kamatayon bisan unsang adlawa.'

'Tuohi ko, igsoon,' tubag ni Proclus, 'wala nako siya pasudli, ug wala gani ko kahibalo kinsa siya, ug walay lain agianan dinhi gawas niini nga diin siya makasulod. Apan, hulat pa og gamay.'

Apan sa kana nga takna nadungog ang pag-awit sa kampana para sa Matins, ug miingon si Proclus sa bisita:

'Sulod na karon sa kalinaw: gikan karon, ang Patriarka wala nay lain pakig-istorya ug wala nay lain hunahuna gawas sa oras nga gitagana para sa pag-ampo sa gabii, apan magpabilin siyang nag-inusara hangtod sa kaagahon, ang tibuok niyang hunahuna nakatutok sa pag-ampo ug pakig-istorya lamang sa Dios. Balika usab sa sunod nga gabii, ug bisan unsa pa man, ako ikaw ang mosulod una sa tanan.

Mibangon ang maharlika gikan sa iyang lingkoranan ug, masubo, uban sa luha sa iyang mga mata, mibalik sa iyang balay.

Sa sunod nga gabii mibalik siya sa balay sa patriyarka. Si Proclus, sama sa una, mitindog ug miadto aron ireport ang iyang pag-abot, ug nakita pag-usab ang Apostol nga nagpabulong og butang sa dalunggan ni San Juan;

[7959] Si San Proklus misilbi isip diakono ubos ni San Juan Crisostomo, unya nahimong hieromonko ug, sa samang panahon, usa ka sinkelo—mao ang personal nga tig-alagad sa patriyarka, nga nagpuyo sa parehas nga puy-anan uban kaniya—ug siya usab ang labing suod niyang disipulo.

[7960] Si Arcadius, anak ni Theodosius ang Dako, mao ang Emperador sa Sidlakang Imperyo Romano gikan sa 395 hangtod 408.

nibalik siya, kay wala siya kaisog nga makasamok sa ilang panag-istorya, ug pag-usab, sa dihang mitunog ang kampana para sa Matins, ang maharlika mibalik sa iyang balay nga masubo, nga wala gyud nakab-ot bisan unsa.

Sa iyang bahin, si Proklus nabigla kaayo ug nalibog kon kinsa gayud ang miadto sa Patriyarka ug kanus-a siya nakasulod aron makakita kaniya. Busa, nanumpa siya sa iyang kaugalingon nga dili siya mokaon, dili moinom, dili matulog, ug dili mobiya sa pultahan sa patriyarka hangtod nga malampuson siya sa pagdala sa malas nga maharlika kang Juan ug sa paghibalo kon kinsa kini nga, pinaagi sa dili mailhi nga paagi, nakaduol sa patriyarka. Niadtong gabii, miabot ang maharlika sama sa naandan. Si Proclus, nga segurado nga walay uban sa Patriarka, miingon kaniya:

'Tungod kanimo, akong ginoo ug igsoon, wala gyud ko molakaw ning dapita, ug karon moadto ko aron ipahibalo sa Patriarka ang imong pag-abot.'

Ug siya misugod dayon; sa pagduol niya sa pultahan, nakita niya pag-usab ang Apostol nga nagasulti sa dalunggan sa Patriyarka. Unya si Proclus, sa iyang pagbalik, miingon sa bisita:

'Pauli na, igsoon, ug pag-ampo sa Diyos nga motabang kanimo; kay, sa akong nakita, ang nakig-istorya sa Patriarka gipadala sa Diyos kaniya ug mosulod nga dili makita; pinaagi niining maong pultahan, walay lain misulod gawas sa Patriarka.'

Mibiya ang maharlika nga nagahilak, kay hingpit na siyang nawagtangan og paglaum nga makadawat og tabang gikan kang San Juan. Apan sa pag-abot sa kaadlawon, nahinumduman siya ni Juan sa katapusan ug, gitawag si Proclus, nangutana:

'Miabot ba ang tawo nga gisugo ko nimong dad-on kanako?'

'Oo, Amahan,' tubag ni Proclus, 'tinuod nga miabot na siya dinhi sa ikatulong gabii nga sunod-sunod, apan kamo niining lain nga tawo ang nag-istorya sa pribado, busa wala ko kaisog mosulod ug mosulti kanimo sa iyang presensya.'

'Kinsa may akong ka-istorya?!' mibalik si Juan. 'Walay uban nako niadtong gabii.'

Dayon gisaysay ni Proclus ang dagway nga iyang nakita uban sa Patriarka ug kung giunsa sa estranghero, nga nag-uyok kang Juan gikan sa luyo, ang pakig-istorya kaniya, nga nagbulong og usa ka butang sa iyang dalunggan. Unya, nahitabo nga nakatan-aw si Proclus sa ikon ni San Pablo nga Apostol, nga nakabitay sa bungbong sa selda ni Juan, ug kalit siyang misinggit:

'Mao na siya—ang samang nakita nako, Amahan, nga nakig-istorya kanimo! Mao kini ang iyang tinuod nga dagway!'

Busa nakahibalo silang duha—si Juan ug si Proclus—nga si Apostol Pablo diay ang nagpakita kaniya, ug nagpasalamat sila sa Diyos: ang usa tungod kay tinago siyang giinspirar sa Apostol pinaagi sa iyang mga sinulat, ug ang usa tungod kay gihatagan siya sa pribilehiyo nga makakita niining Apostol Pablo, usa ka lumolupyo sa langit.

Pagkahuman niini, gihatagan ni Juan og gikinahanglan nga tabang ang gipanglutos nga maharlika, samtang si Santo Proklus, nga giya sa iyang balaan nga magtutudlo ug espirituhanong amahan, si Santo Juan, milambo sa pagkamaayo ug gipahiangay ang iyang kaugalingon sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios.

Pagkahuman sa pag-exile ug kamatayon ni San Juan Crisostomo, gitudlo si Proklus nga Obispo sa Cyzicus[7961] sa Patriarka sa Constantinople, si Sisinus[7962] . Apan sa pag-abot niya sa iyang katungdanan, wala siya dawata sa lokal nga klero nga nahulog sa erehya, busa mibalik siya sa Constantinople ug nagpuyo didto sulod sa usa ka tuig. Pagkahuman sa kamatayon ni Patriarka San Maximian[7963] , bisan pa sa wala pa siya mailubong, napili si San Proklus nga Patriarka sa Constantinople, ug sa Balaan ug Dakong Huwebes gipataas siya sa maong hataas nga katungdanan[7964] .

Sa pag-ukop niya sa trono sa patriyarka, mapisan nga giatiman ni San Proklus ang kawan ni Kristo hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Lakip sa uban, iyang napangumbinsi si Emperador Teodosio, anak ni Emperador

---

[7961] Ang Cyzicus usa ka gamay nga lungsod sa amihanang baybayon sa Asia Minor. Si San Proklus gipahinungod nga obispo niadtong tuig 426.

[7962] Si Sisinnius mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 426 hangtod 427.

[7963] Si San Maximian mao ang Patriarka gikan sa 431 hangtod 434.

[7964] Nahitabo kini niadtong tuig 434.

Arkadio[7965] , nga ibalhin ang mga relikya ni San Juan de Goldenboca gikan sa Comana[7966] paingon sa Constantinople.

Sa panahon sa pagka-patriarka ni San Proklus, usa ka dakong linog ang mihampak sa Imperyong Byzantine nga milungtad og unom ka bulan, nga naglaglag sa daghang maanindot nga mga bilding – mga simbahan, palasyo ug uban pa – ingon man usab sa mga bungbong sa siyudad nga bato; daghang mga baryo ug gagmay nga lungsod ang daw gilunok sa yuta; ang uban nga mga isla hingpit nga nawala; ang uban nga mga bukal ug suba kalit nga namala, samtang mitungha ang mga sapa sa uga nga mga dapit. Kining makalilisang nga linog nabati sa tibuok imperyo, apan labi ka grabe sa Bithynia, Hellespont ug Phrygia[7967] . Samtang nagaguba ang labing maayo ug lig-on nga mga bilding sa Constantinople, si Emperador Theodosius ug Emperatris Pulcheria, kauban ang Patriarka ug ang tanang pumoluyo, migawas sa siyudad ug nagbuhat og litanya, nga matinud-anon nga nangayo og kaluoy sa Ginoo. Ug usa ka dakong milagro ang nahitabo. Samtang ang nahadlok nga mga tawo nagpuno sa hangin sa mga pag-ampo nga pagtu-aw *og 'Ginoo*, *kalooy-a kami!',* – kalit lang, usa ka bata ang gipataas gikan sa kadaghanan sa usa ka dili makita nga pwersa ug, sa atubangan sa tanan, gipataas ngadto sa gitas-on nga dili na makita sa mata; usa ka oras pagkahuman, gibabà siya pag-usab nga walay samad sa parehas nga paagi. Gisultihan niya ang emperador, ang patriyarka ug ang tanang katawhan nga nadungog niya ang mga Anghel nga nag-awit og himno sa langit:

– Balaang Dios, Balaang Gamhanan, Balaang Walay Kamatayon.

Ang tibuok katawhan dayon misugod sa pag-usab niining Trisagion, ug gidugang nila ang pag-ampo: 'Kaluy-i kami', ug mihunong ang linog; ug ang batang lalaki nga nagdala sa Trisagion gikan sa langit dayon dayon gihatag ang iyang espiritu sa Dios ug gilubong nga may dungog sa Simbahan ni Santa Irene: sukad niadto, ang pagkanta sa Trisagion gigamit sa tibuok Kristohanong Simbahan.

Si Santo Proklus misilbi isip Patriarka sulod sa 20 ka tuig ug lima ka bulan ug malinawon nga namatay sa Ginoo[7968] .

Kontakion, Tono 4:

Karon, ang labing dungog nga siyudad sa tanan tinuod nga nagselebrar sa imong himayaong pagpanaw, O maalamon Proklus, amahan sa mga amahan.

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eustathius, Fespesius ug Anatolius

Gisaulog kaniadtong 20 Nobyembre

Ang mga balaang martir nga sila Eustathius, Fespesius ug Anatolius mga magsoon sa pagkatawo ug natawo sila sa siyudad sa Nicomedia[7969] . Ang ilang amahan ginganlan og Philotheus, ug ang ilang inahan og Eusebia. Si Philotheus lumad sa Galatia[7970] , gikan sa lungsod sa Gangra[7971] ; gibyaan niya ang iyang yutang

---

[7965] Si Teodosio II ang Bata naghari gikan sa 408 hangtod sa 450.

[7966] Ang Komana usa ka lungsod sa Armenia diin namatay si San Juan de la Cruz samtang paingon siya sa pag-exilio ug diin siya unang gilubong.

[7967] Ang Bithynia, ang Hellespont ug ang Phrygia mao ang mga probinsya sa Imperyong Byzantine sa Asia Minor.

[7968] Si San Proklus namatay niadtong 446. – Si San Proklus usa ka talagsaong eklesiastikal nga orador. Ang iyang elokwensiya gihunahuna nga naghiusa sa kabug-aton ni San Basilio ang Dako uban sa kaanyag ni Krisosostomo; ang iyang pamulong nagkalainlain, buhi, klaro ug, labaw pa, mubo. Dugang pa, ang iyang mga sulat nailhan kaayo, lakip na ang *mga gipadala sa mga Armenyo bahin sa pagtuo* ug *sa tradisyon sa Liturhiya.*

[7969] Nicomedia (karon Nemid) – ang kapital sa probinsya sa Asia Minor nga Bithynia, nahimutang sa habagatan-sidlakan sa Bosporus Strait. Kini mao ang lingkoranan sa mga emperador sa Byzantine nga sila Diocletian ug San Constantino ang Dako

[7970] Galatia – usa ka probinsya sa Imperyong Byzantine, nga nag-okupar sa tunga-tunga sa peninsula sa Asia Minor.

[7971] Kining siyudad nailhan tungod sa lokal nga konseho nga gihimo didto (340 AD), nga ang mga kanon giila sa Simbahan nga kanonikal.

natawhan, mibalhin sa Nicomedia ug, pagkahuman niyang gipangasaw-an si Eusebia didto, nakabaton sila og tulo ka anak nga lalaki – ang tulo nga ginganlan nga mga lumolupyo sa langitnong siyudad.

Sa sinugdan, si Philotheus, ang iyang asawa ug mga anak pagano pa; gipadala niya ang iyang panganay nga anak nga si Eustathius aron magtuon sa paganong pilosopiya, samtang iyang giandam si Thespesia ug si Anatolius alang sa kinabuhi sa panalitan, kay siya mismo usa ka negosyante ug dako kaayo ang iyang bahandi. Apan sa usa ka adlaw, gidala niya ang iyang bungsong anak nga si Anatolius, ug mibyahe paingon sa Galatia aron mopalit og mga paninda; ug sa iyang pagpauli, pagkita niya kang San Lucian, ang presbiter sa Antioquia, gitudloan siya niini sa Kristohanong pagtuo ug, kauban ang iyang anak, nabunyagan sila sa usa ka suba nga ilang nasugatan sa dalan. Pagbalik sa iyang panimalay, nangita siya kang Amphimus, Obispo sa Nicomedia[7972] , nga nagtago sa usa ka tinagoan nga dapit (niadtong panahona, sa paghari sa mga emperador Maximian ug Diocletian, adunay mabangis nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon ug daghan sa mga matinud-anon ang nagtago gikan sa ilang mga mananlupig); ug pagkahukom niya kaniya, gidala siya sa iyang balay niadtong gabii dayon, pagkahuman gibunyagan ni Santo Anphimus ang tibuok panimalay sa pamilya Philothei. Pagkahuman sa pagsaulog sa Balaang Liturgiya, gihatagan niya og Balaang Misteryo ang mga bag-ong nabunyagan, gi-ordinar si Filoteo nga presbiteryo ug ang iyang panganay nga anak nga si Eustathio nga diakono, ug nilayas siya, nagtago gikan sa iyang mga pagano nga manunulok; samtang si Filoteo ug ang iyang panimalay tinago nga nagsimba sa tinuod nga Dios ug nagkinabuhi nga matinud-anon.

Dali ra siya ug ang iyang asawa namatay ug mibalik sa Ginoo, nagbilin sa tulo ka matinud-anong batan-ong lalaki nga mga ulila: ang diyakono Eustathius, Thespesius, ug Anatolius – mga magsoon sa unod ug sa espiritu, kay nag-alagad sila sa Dios nga usa ka kasingkasing, nagdilaab sa kadasig ug nangibabaw sa pagkamaayo. Usa ka opisyal sa korte nga ginganlan og Aquilinus, usa ka higayon gisugo ang iyang sulugoon nga mopalit og pipila ka mga butang. Nasayud ang sulugoon bahin niining tulo ka matinud-anong batan-on nga lalaki, nga sila mga negosyante nga adunay dako ug malambuon nga panalitan, ug miadto sa ilang tindahan nga iyang nakit-an nga abli. Pag-abot niya ug wala siyay nakita, misaka siya sa hagdanan paingon sa ikatulong andana sa balay ug nadungog niya ang tingog ni Eustathius nga nagbasa sa mga Salmo ni David. Hinay-hinay nga misaka ang sulugoon sa hagdanan, misulod sa silid sa taas nga hilom[7973] ug didto nakita niya si Eustathius, nga nagkupot sa Salmo sa iyang mga kamot ug nagbasa: *'Mapahiya kamo nga tanan nga nag-alagad sa mga dios-diosan, kamo nga tanan nga nagapasigarbo sa bakak nga mga dios. Yuko kamo sa Iyang atubangan, kamo nga tanan nga mga dios'* (Salmo 96:7). Nakakita usab siya og mga krus ug balaang mga ikon sa mga bungbong. Walay bisan usa ka pulong nga gisulti, mibalik dayon siya sa iyang agalon ug gisulti kaniya ang tanan niyang nakita ug nadungog. Si Aquilinus misige dayon paingon kang Emperador Maximian ug gisumbong kaniya ang gisulti sa ulipon. Gipadala dayon ang mga sundalo aron dakpon si Eustathius ug ang iyang mga igsoon. Pag-abot nila sa lugar uban sa ulipon ni Akilin, nakita sa mga sundalo nga sirado ang tindahan: niadtong panahona, ang tanan nga pumoluyo sa balay nagtigum ug nagpabilin nga hilom samtang nagadawat, sa okasyon sa Adlaw sa Ginoo, sa Balaang Misteryo ni Kristo. Mituktok ang mga sundalo sa pultahan ug misinggit, apan walay tubag.

Si Santo Eustachio, nga nasayud sa iyang espiritu nga gipadala ang mga sundalo aron dakpon siya ug ang iyang mga igsoon ug dad-on sila sa pagkamartir, miingon sa iyang mga igsoon:

'Pagkugi kamo, mga igsoon, ug ayaw kahadlok – ang atong Ginoo nagtawag kanato ngadto sa atong korona… Kagabii nakita nako nga gidala kita sa usa ka dili matarong nga paglitis atubangan ni Maximian, ug usa ka tawo, nga itom ang hitsura, nagsunod kanato, nagahilak ug nagasinggit, nagabun-og sa iyang nawong ug nagasaba: 'Lagmit ko, kay napildi na ko karon.' Sa atubangan namo naglakaw ang usa ka masidlak nga batan-on nga lalaki, nga nagkupot og tulo ka korona ug tulo ka basahon sa iyang mga kamot, ug miingon siya kanako: 'Eustathius, diyakano ni Cristo! Mao kini ang gipreparar sa Amahan sa kaluoy ug sa Dios sa tanang kalipay para kaninyo. Busa, ayaw kamo kahadlok sa inyong mga magpahirap, sama sa pagkahadlok ni San Esteban kanila.'

[7972] Ang pista niini mao ang ika-5 sa Septyembre.

[7973] Sukad pa sa Apostolikong panahon, gipreserbar ug dugay nga gipadayon sa Kristohanong Simbahan ang batasan sa paghimo og mga serbisyo sa pagsimba sa ibabaw, walay puy-anan nga bahin sa usa ka balay (tan-awa Ang Mga Buhat 1:13, 14, 20, 8), ug sa panahon pa lang ni Constantine the Great, sa dihang gipahawa ang mga Kristohanon gikan sa pagpanlupig, nagsugod na pagtukod og mga simbahan alang sa publikong pagsimba (bisan pa nga aduna nay pipila ka gagmay nga simbahan sa lain-laing mga lugar kaniadto pa).

Pagkahuman niya'g sulti niini, misaka ang batan-on paingon sa langit, samtang ang tawo nga itom ang panit, nga nagahilak, nilakaw paingon sa kasadpan[7974] .

Pagkahuman niyang gisaysay ang iyang panan-awon, gipalig-on ni Eustathius ang kaisog sa iyang mga igsoon, nga miingon:

'Mga hinigugma, ayaw nato ikalimod si Cristo nga atong Dios sa atubangan sa mga tawo, aron dili usab Niya kita ikalimod sa atubangan sa Iyang Amahan ug sa atubangan sa Iyang mga balaang Anghel' (Mat. 10:32).

'Amahan, Ginoo ug Amahan namo,' tubag nila Fespesius ug Anatolius, 'andam kami mamatay alang sa among Magbubuhat, ug walay bisan unsa nga makapahawa kanamo sa among gugma kaniya.'

Samtang nag-istorya pa sila, ang mga sundalo, nga kusog kaayo ang pagkatok sa pultahan, misinggit nga ablihan kini. Sa katapusan, miadto si Fespesius ug si Anatolius sa pultahan ug giablihan kini. Misulod ang mga sundalo, ug nangutana sila kinsa pa ang uban kanila, unya, sumala sa sugo sa sulugoon ni Akilin, misaka sila sa taas. Pag-abot nila sa kwarto sa pag-ampo, ilang nakita si Eustathius nga nagkupot sa Balaang Ebanghelyo sa iyang mga kamot. Kalit niya kini gibuksan, ug nabasa niya: *'Ayaw kamo kahadlok kanila nga mamamatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag'* (Mateo 10:28).

– Ang opisyal nga nangulo sa mga sundalo misinggit kaniya nga ibutang sa yuta ang iyang gihuptan (wala siya kaisog nga hikapon ang Balaang Ebanghelyo, kay anak siya sa mga Kristohanong ginikanan). Gipindot ni Eustathius ang Balaang Ebanghelyo sa iyang dughan, gihalokan kini, ug gibutang sa lamisa, diin usa sa mga sundalo miingon:

– Tan-awa kung giunsa sa mga Kristohanon paghigugma sa ilang mga libro, diin anaa ang tanang ilang salamangka.

Gidakop sa mga sundalo si Eustathius ug gidala siya paubos. Apan siya, samtang nagtan-aw-tan-aw ug nakakita sa mga balaan nga basahon, miingon, nga daw buhi sila:

'Gisaad namo kaninyo!'

Unya, sa pagtan-aw niya sa daghang bililhon nga butang nga ilang ginabaligya, miingon siya:

'Gibiyaan namo kamo ug ang tanan nga madunot, ug gisunod namo si Kristo!'

Unya migawas silang tanan. Gitaldan ug giselyohan ang mga pultahan sa balay, ug ang mga sundalo, pagkahuman nilang gitali ang tulo ka balaan nga magsoon, gidala sila kang Emperador Maximian.

Pagkita kanila, mipahiyom ang emperador ug miingon:

'Kinsa ang nagmando sa pagbugkos niining mga batan-on? Sigurado ko nga mga higala sila sa among mga diyos.'

Ug gisugo niya nga buhian dayon sila ug nangutana kanila:

'Una sa tanan, kamo nga tagsa-tagsa, ingna ko ang inyong mga ngalan ug asa kamo gikan nga pamilya.'

'Ang ngalan nga labing pinalangga ug dungganan para kanamo mao ang "Kristohanon",' tubag ni Eustathius alang sa tanan, 'isip kaming magsoon nga lalaki; sa akong pagkahimugso, gitawag ko nga Eustathius, ang akong igsoon sa tuo gitawag nga Fespesius, ug ang sa wala gitawag nga Anatolius; magsoon kami sa dugo, natawo dinhi sa parehas nga amahan ug inahan, ug ang among amahan, lumad sa Galatia, usa ka Kristohanong presbiter.

'Kinsa ang nag-ordinar,' pangutana ni Maximian, 'sa imong amahan isip presbiteryo?'

'Mao siya,' tubag ni Eustathius, 'kinsa inyong bag-ohay lang ug dili matarong nga gipatay: si San Anphimus, ang obispo sa among siyudad; siya usab ang nag-ordinar kanako nga diyakono, aron makaserbisyo ko sa mga pari sa Dios samtang ilang gisaulog ang labing balaan ug labing putli nga mga Sakramento ni Cristo.'

Unya miingon ang hari:

'Undang sa imong walay pulos nga pakigstorya; mas maayo nga mouko ka uban sa imong mga igsoon sa atubangan sa among mga diyos, ug hatagan tika nako og dungganon ug himayaong puwesto sa akong korte. Kung dili, silotan tika sa kamatayon pinaagi sa espada.'

Mitubag ang mga santo sa usa ka tingog:

[7974] Ang Kasadpan – ang dapit diin molubog ang adlaw ug, ingon pa, gingharian sa kangitngit; busa, ang ngalan niining 'yutang kahayag' masabtan nga simbolo sa gingharian sa yawa, nga klarong nakita ni San Eustacio.

'Buhaton nimo ang gusto nimo: kami mga Kristohanon ug nagasimba lamang sa usa ka Dios nga nagmugna sa langit ug yuta, sa Iyang Anak, ang among Ginoong Jesu-Kristo, ug sa Balaang Espiritu nga nagahatag kinabuhi; apan dili gayud namo pagasimba ang inyong hugaw ug makalilisang nga mga dios-diosan.'

Nalagot sa maong tubag, gisugo ni Maximian nga ilabay sila sa yuta ug bugbog-on gamit ang mga tungkod. Human sa dugay nga pagpanakit, ang mga balaan, mura'g sa usa ka tingog, misinggit ngadto sa Dios:

'Kaluoy kanimo, Ginoo, nga giisip kami nga takus sa pag-antos alang sa imong balaan nga ngalan.'

Ug si Santo Eustachio midugang:

– *'Gipaka-antos ko nila pag-ayo sukad pagkabatan-on; pasultihi sa Israel: "Gipaka-antos ko nila pag-ayo sukad pagkabatan-on, apan wala sila makadaog batok kanako"'* (Salmo 128:2–3), – tabangi kami, O Dios, among Manluluwas.

Sa dihang gipakusog na kaayo ang pagpanakit sa mga balaan, gisugo ni Maximian ang mga tortyurista nga undang ug miingon sa mga martir:

– 'Mga walay Diyos nga tawo! Hangtud kanus-a kamo makasugakod sa ingon ani nga pag-antos? Maghalad kamo og sakripisyo sa mga diyos ug ayaw paglaglag sa inyong kaugalingon sa walay pulos tungod sa inyong pagtuo sa usa ka tawo nga gipakusog sama kaninyo ug namatay sa bayolenteng kamatayon.'

'Dili gayud namo ikalimod si Kristo nga Manluluwas,' tubag sa mga balaan, 'nga among nahibaloan nga siya mao ang tinuod nga Dios, bisan pa man nga siya nag-antos sa krus alang sa among kaluwasan.'

Unya gisugo sa tigpahirap nga dad-on sila sa prisohan, nga hugot kaayo ang pagkagapos sa ilang mga tiil sa bitag[7975] , ug gipugngan sila sa pagkaon ug ilimnon, aron mapul-an sila sa ilang mga gapos, kagutom ug kauhaw. Ug busa, samtang naglingkod sila sa bilanggoan, sa tunga-tunga sa gabii misidlak ang usa ka kahayag kanila; ang Anghel sa Ginoo mipakita kanila, gipagawas sila gikan sa ilang mga gapos, gi-ayo sila, gipakaon sila og manna[7976] ug miingon:

'Paninguhaa nga magbuhat og maayong buhat alang kang Kristo, ug dili ko kamo biyaan; anaa ako kaninyo sa tanan ninyong pag-antos, kay gipadala ako ni Kristo nga Ginoo aron panalipdan kamo.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang Anghel, ug ang mga santo, napuno sa dili masukod nga kalipay, nagpasalamat sa Dios, samtang si Eustathius miingon: *'Ang Ginoo nagahatag kagawasan sa mga bihag, ang Ginoo nagabukas sa mga mata sa mga bulag, ang Ginoo nagatindog sa mga nagakiling, ang Ginoo nagahigugma sa mga matarong. Ang Ginoo nagbantay sa mga langyaw* (Salmo 145:7–9).

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik si Maximian sa hukmanan ug nagpadala og mga sundalo sa bilanggoan aron dad-on ang mga priso ni Cristo sa iyang atubangan sa ikaduhang higayon alang sa interogasyon. Mibiyahe ang mga sundalo ug ilang nasuta nga ang mga santo nakagawas na gikan sa ilang mga gapus, hingpit nga himsog ug nagkatulog nga malinaw. Ningkasaba sila, ginsultohan og daotan ang gaoler ug nangayo sila og kahibalo kinsa ang nakapahilwas sa mga priso gikan sa ilang mga gapus. Ang gaoler mipanumpa kanila nga walay bisan kinsa ang nakapahilwas kanila ug nga walay bisan kinsa ang misulod sa selda sa mga priso o naghatag kanila og bisan unsang pagkaon o ilimnon. Gitali pag-usab sa mga sundalo ang mga santo ug gidala sila sa atubangan sa hari.

Ang hari, sa dihang nakita niya silang himsog ug malipayon, nabigla nga wala sila naapektohan sa pagpanghampak, sa mga gapus, sa kagutom, o sa kauhaw, ug miingon kanila:

'Mga walay pulos nga tawo! Hunahunaa pag-ayo unsay makalugway kaninyo, ug sa diha nga nakahukom na kamo, maghalad kamo og sakripisyo sa mga dios – ug buhian tika uban sa dungog.'

Apan mitubag si Santo Eustacio:

[7975] Kadena – usa ka himan nga gidisenyo aron mapugngan ang kriminal sa pag-ikyas. Sa hitsura, kini usa ka tapok sa baga nga troso o tabla, nga nabahin sa duha ka bahin sa gitas-on; sa matag bahin, gilukit ang duha ka lungag aron magkasinabot, diin ikapahimutang ang mga tiil; pagkahuman ipahimutang ang mga tiil sa kriminal sa lungag sa usa ka bahin, ibutang ang pikas bahin sa ibabaw, ug hugot nga gipahugtan ang duha ka tumoy sa tapok.

[7976] Ang manna (usa ka Hebreohanon nga pulong nga nagpasabot og *'Unsa man kini?'*) mao ang ngalan nga gihatag sa pagkaon nga milagrosong gipadala sa Dios ngadto sa mga Israelita atol sa ilang kap-atan ka tuig nga pagpanaw sa disyerto, ingon kapuli sa pan nga ilang dili makuha, ug nga susama sa pinong mga liso; kini nga liso giga-giling o gipisok sa almires, giluto, ug gihimo nga mga tinapay (tan-awa Ex. 15:15–34; Num. 11:7); sa mas lapad nga kahulugan, ang manna mahimong masabtan nga nagpasabot sa bisan unsang pagkaon nga milagrosong gipadala sa Dios.

'Ayaw paglaum nga mausab ang among lig-on nga pagbuot pinaagi sa pagpangdayeg, hulga o pagpanakit: wala kami gipugngan sa bisan unsa niining kinabuhi, kay nahibalo kami nga sama sa among pagkahimugso nga hubo gikan sa sabakan sa among inahan, ingon usab kami mobiya nga hubo niining walay pulos nga kinabuhi.'

Gisugo sa hari nga ilabay dayon sila sa mga hayop aron kan-on, ug gidala sila sa sirkus[7977] diin kan-on sila sa mga hayop; ug ang tibuok katawhan sa Nicomedia misunod kanila—nga kadaghanan niini mga tinago nga Kristohanon—ug ang tanan gustong masaksihan ang kamatayon sa mga martir. Sa dihang gibutang sila sa tunga-tunga sa arena, duha ka leon ug tulo ka oso ang gipahimutang batok kanila, ug ang tanang nanan-aw napuno sa kahadlok sa pagngurog sa mga hayop. Apan si San Eustatyo nag-awit og mga salmo.

'"Luwas-a ako gikan sa baba sa leon," iyang gi-awit, "*ug gikan sa mga sungay sa mga buang nga baka; sa diha nga motawag ako, luwas-a ako. Ipahibalo nako ang Imong ngalan sa akong mga igsoon; dayegon tika sa taliwala sa katilingban*"' (Salmo 21:22–23)[7978] .

Nahadlok kaayo si Fespesius ug si Anatolius sa pagngurog sa mga hayop, ug si Eustathius, sa dihang nakita niya ang ilang kahadlok, miingon:

'Ngano, mga igsoon, nahadlok kamo niining mga hayop? Wala ba kamo kahibalo nga ang atong Ginoo gamhanan kaayo aron mapugngan ang ilang kasuko, sama sa Iyang gibuhat sa hukay ni Daniel? Wala ba ninyo hinumdumi ang mga pulong sa Anghel, nga nagsaad nga anaa uban kanato sa tanang kagul-anan ug magpanalipod kanato?'

Sa dihang gisulti ni Eustathius kining mga pulong, midagsa ang mga leon paingon sa mga martir; apan sa pagduol nila kanila, mihunong sila ug giling-giling ang ilang mga ikog sama sa mga iro nga nakaila sa ilang agalon, samtang gibutang ni Eustathius ang iyang mga kamot sa ilang mga ulo ug, gihapuhap sila sama sa paghapuhap sa iro, hingpit niyang napailawom sila. Ang mga oso, bisan pa, nag-awayay sa usag usa, naglabayay sa usag usa sa yuta, ug wala gani mosuod sa mga balaan nga martir. Ang mga tawo nga nagtigom aron motan-aw sa talan-awon misamok, samtang ang mga pagano nagsinggit: 'Mga salamangkero sila ug gipailalom nila ang mga hayop pinaagi sa salamangka!' samtang ang mga Kristohanon misinggit: 'Dako ang Dios sa mga Kristohanon, nga nagtabon sa mga baba sa mga hayop aron dili nila makadaot ang Iyang mga balaan nga sulugoon!'

Sa katapusan, gisugo sa hari nga ibalik sa prisohan ang mga martir, ug didto napahupayon pag-usab sila sa pagpakita sa usa ka anghel ug gipakaon og manna.

Samtang nagmasakit pag-ayo ang anak ni Haring Maxentius, si[7979] , ug ang hari, nga masubo ug nabalaka tungod sa iyang sakit, gisalig niya ang mga martir kang Comite sa Nicaea[7980] , Anthony.

'Ala,' ingon niya sa comite, 'ang mga Kristohanon ngadto sa imong siyudad ug didto pugosa sila sa pagsimba sa mga dios; ug kon mosunod sila kanimo, ibalik sila dinhi uban sa dungog; apan kon dili, unya, human sa dugay nga pagpanakit, patya sila sama sa mga buangis nga hayop.'

Gidala sa komite ang mga bihag ug mibiyahe uban kanila paingon sa Nicaea. Pag-abot niya sa iyang balay, nasakitan niya ang iyang asawa. Gisuwayan niya nga ipriso ang mga martir sa usa ka kal-ang sa tibuok gabii, ug sa sunod buntag gisugo niya nga dad-on sila sa iyang atubangan; mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes ug, mituyok kanila, miingon:

'Mga batan-on, nabalaka kaayo ako sa inyong kapalaran, ug gusto unta kaayo nako nga pasayloon kamo ug ipadala sa hari aron madawat ninyo ang tanang dungog gikan kaniya. Salig kanako isip inyong higala, tuman-a ako, ug maghalad kamo sa mga dios.'

[7977] Ang sirkus usa ka gusali diin gihimo sa mga Romano ug Griyego ang mga karera sa kabayo; ang mismong ngalan (circus – lingin) nagpasabot sa lingin nga porma niini. Ang mga kompetisyon mismo gihimo sulod sa sirkulo, samtang ang mga manan-aw naglingkod sa espesyal nga mga lugar sa palibot sa kilid niini. Sa panahon sa pagpanlupig, ang mga Kristohanon gipahamtang sa mga hayop sa sirkulo o gipatay sa mga tawo nga gitudlo alang niining katuyoan.

[7978] Salmo 2:22–23. Ang Salmist nagpahayag niining mga pulong bahin sa iyang kaugalingon ug alang sa iyang kaugalingon ('luwasa ako…', 'ipahayag ko…', ug uban pa). *Ang unikorno* usa ka buang ug delikadong hayop nga adunay usa ka sungay sa iyang agtang, apan dili kini usa ka rinocerus, kay giisip kini nga putli ug angay isakripisyo; eksakto nga klase sa hayop kini nagpabilin nga wala mailhi. Ang termino nga 'simbahan' dinhi nagtumong, siyempre, sa usa ka dakong tigum sa mga tawo sa kinatibuk-an.

[7979] Si Maxentius pagkahuman nahimong emperador – gikan sa 306 hangtod 312.

[7980] Comitis – usa ka magistrado sa siyudad.

'Nag-ampo kami,' tubag sa mga santo, 'sa among Ginoong Jesu-Cristo nga Iyang panalipdan kami nga walay sala sa pagtuo nga Iyang gitudlo kanamo ug nga andam kami nga mamatay niini, ug nga dili Niya kami tugotan nga maliso gikan Kaniya ug malaglag sa samang pagkaguba diin kamo nagalaglag.'

Pagkadungog niini, nasuko pag-ayo ang gobernador ug gisugo niya nga bitayon sila sa ilang mga tiil, ulo paubos, ug kiskisan sa puthaw nga mga kuko. Gituslok sila sa ingon ani nga paagi sulod sa dugay nga panahon; ang ilang dugo misabwag sa dagan, ang ilang unod nabungkag-bungkag, ang ilang mga bukog napadayag… Sa katapusan, ang mga balaan misinggit sa kusog ngadto sa Dios:

'O Hari ug Dios sa mga kapanahonan! Tan-awa kami gikan sa Iyang balaang puloy-anan, kamo nga Iyang dili takos nga mga sulugoon, nga nag-antos alang sa Iyang balaang ngalan!'

Ug usa ka dili makita nga tabang ang gipadala sa mga balaan gikan sa kahitas-an, nga nagtugot kanila sa pag-antos sa ingon ana ka malupit nga pag-antos uban sa kaisog.

Sa pagkakita sa dili matintal nga paglahutay sa mga martir, gisugo sa taga-antos nga ibaba sila ug dad-on sa bilanggoan. Apan ang mga balaan dili makalakaw nga mag-inusara tungod sa ilang mga samad ug kasakit: gipasan sila ug gilabay sa bilanggoan sama sa mga ordinaryong karga. Ug usab, sama sa kaniadto, ang Anghel sa Ginoo nagpakita kanila, nga nagdan-ag sa dakong kahayag; gipahupay niya sila sa malipayong paglaum ug giayo ang ilang mga samad. Ug gidayeg sa mga balaan ang Dios, nga nagaingon:

'Kahimaya kanimo, O Dios, kay dili ka mobiya sa mga nagasalig kanimo ug nag-antos alang sa imong ngalan! *"Unsaon ko pagbayad sa Ginoo sa tanan niyang kaayo kanako? Kinsa bay dios nga ingon ka dako sama sa [among] Dios! Ikaw mao ang Dios nga nagbuhat ug mga katingalahan'* (Salmo 115:3; Salmo 76:14–15). Pagkahuman sa dili madugay, gidala pag-usab sa taga-pahirap ang mga balaan nga martir gikan sa bilanggoan ug gisugo sila nga ipahimutang sa iyang atubangan. Gibutang niya ang iyang mga dios-diosan sa ilang atubangan ug gipugos sila sa pagsimba niini, samtang naghulga kanila og silot tungod sa pagsuway.

'Kung kamo,' ingon niya, 'dili mosunod sa sugo sa hari ug dili mosimba sa among mga diyos, patyon ko kamo sa espada, ug ihatag ko ang inyong mga lawas aron kan-on sa mga mabangis nga hayop ug mga langgam.'

Apan ang mga santo mitubag sa usa ka tingog:

– Dili kami moliko gikan kang Kristo among Dios, ni mosimba kami sa mga dautang diyos-diyosan—buta ug bingi—nga adunay mga mata apan dili makakita, mga dalunggan apan dili makadungog, mga baba apan dili makasulti, ug mga tiil apan dili makalakaw. Hinaut nga ang tanan nga naghimo kanila ug ang tanan nga mosimba kanila mahimong sama kanila.

Sa pagdungog niini nga mga pulong, ang tigdusa misinggit sa kasuko sama sa leon ug gisugo nga dad-on ang mga martir gawas sa siyudad ug patyon sa espada sama sa mga buangis nga hayop, ug biyaan ang ilang mga lawas nga walay lubong aron kini putlon sa mga hayop ug langgam. Gidala ang mga santo ngadto sa lugar sa pagbitay. Aduna didto usa ka tanoman sa oliba, ug gitali ang mga martir sa mga kahoy aron patyon. Duha ka suod nga higala sa mga santo, ang mga Kristohanong sila Palladius ug Acacius, miabot sa maong tanoman. Sa dihang hapit na patyon sa mga tigpapatay ang mga gikondenar, mihulog ang mga bisita sa ilang mga tiil, naghatag kanila og daghang bulawan, ug nangayo nga maghulat sila og gamay samtang makig-istorya sila sa mga gikondenar, ug pagkahuman na lang unya ipadayon ang pagpatay. Pagdawat nila sa bulawan, ang mga tigpapatay misubay gamay gikan sa mga martir, samtang sila Palladius ug Acacius miduol kanila, gihalokan sila nga puno sa gugma, naghilak sa kasakit, ug nangayo kanila nga ipangamuyo sila. Samtang ang mga santo naghalad sa ilang katapusang pag-ampo, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagtawag kanila sa walay katapusang pahulay, ug dayon malipayon nilang gisumite ang ilang mga kalag sa kamot sa Dios. Ang mga sulugoon sa tortyurador, bisan pa nakita nila nga patay na ang mga martir, tungod sa kahadlok sa ilang amo, gisunod gihapon nila ang sugo bisan pa sa mga patay: Gihilisan nila ang tutunlan ni Eustathius ug Fespesius, ug gituslob ang mga tadyaw ni Anatolius; unya, sa dihang ang mga lawas sa mga patay nagahigda na sa yuta, giputol nila ang ilang mga ulo ug, gibyaan silang walay lubong, nilakaw sila[7981] . Unya, unom ka anghel ang mibaba gikan sa langit nga porma og agila ug naglutaw-lutaw ibabaw sa mga lawas hangtod nga gilubong sila ni Palladius ug Akakios uban sa dungog.

Niadtong adlawa mismo, sa pagsalop sa adlaw, nagkasakit si Count Anthony; ug sa sunod buntag, una ang iyang asawa ang namatay, unya siya mismo, nga nahulog sa lawas sa iyang asawa, naghuyop sa iyang katapusang

[7981] Ang mga balaan nga martir nga sila Eustathius, Fespesius ug Anatolius nag-antos mga tuig 312.

gininhawa sa kasakit. Ug karon nag-antos siya sa impyerno, samtang ang mga balaan nga nag-antos sa pag-antos nagalipay sa Gingharian ni Kristo nga atong Dios. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon ni Santo Dasio nga Martir.

Gisaulog sa Nobyembre 20

Sa panahon sa paghari ni Diocletian ug Maximian, sa pagano nga siyudad sa Dorostol[7982] , usa ka batasan ang pagpilì og gwapong batan-ong lalaki gikan sa mga sundalo 30 ka adlaw sa wala pa ang pista sa dungog sa pagano nga diyos nga si Cronus[7983] aron ihalad kaniya. Sulod sa mosunod nga 30 ka adlaw, hangtod sa pista sa halad, ang napiling batan-on gisul-oban og bisti sa hari ug mahimo niyang ipangayo bisan unsang tinguha aron matuman. Pagkahuman niana, gihalad ang batan-on kang Cronus. Ug mao kana nga nahulog kini nga masubo nga kapalaran kang Dasius, ang labing maisugon ug labing gwapo sa tanang sundalo. Sa wala pa niadto, usa siya ka tinago nga Kristohanon. Karon, pagkadungog niya sa kapalaran nga nahulog kaniya, nagpasiya si Santo Dasius nga ipahayag ang iyang kaugalingon nga usa ka sumusunod kang Kristo kaysa isuko ang iyang kinabuhi aron pahimangnoan ang daotan nga diyos nga pagano.

'Kung kinahanglan man ko mamatay,' ingon niya sa iyang mga kauban, 'mas maayo nga mamatay ko nga usa ka Kristohanon, alang kang Kristo.'

Busa, gisalikway ni San Dasius ang mga panalangin ug kalipay sa kalibutan nga, sumala sa pagano nga batasan, iyang ikalipay sulod sa traynta ka adlaw. Gidumili niya ang tanang mahigalaong saad sa mga pagano, nga hugot niyang gihuptan sa hunahuna ang mga pulong sa Apostol : *'Gihunahuna ko nga kawad-on ang tanan aron makuha ko si Cristo'* (Fil. 3:8). Imbis nga maglingaw-lingaw ug magpista, gisugdan sa santo ang pagpanaway sa pagkadautan sa mga pagano ug sa ilang walay pulos nga pagsimba sa mga dios-diosan, ug mapangahas niyang gipangwali ang mga pagtulon-an ni Kristo. Gipasiugdahan sa grasya sa Espiritu Santo, kining magtutumpay kang Kristo masigasig nga gihangyo ang tanan nga motuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug kang Jesu-Kristo, ang Bugtong Anak sa Dios. Pag-abot sa balita niini sa mga paganong magmamando nga sila Diocletian ug Maximian, si San Dasius, sumala sa ilang sugo, gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya sa Mysia, si Vassa, aron atubangon ang paglitis. Sa paglitis, gibalik-balik sa santo ang pagdenunsyar sa kabuang sa mga mananamba sa dios-diosan ug nag-angkon kang Kristo. Tungod niining pag-angkon sa Kristohanong pagtuo, gipailawom siya sa malupit nga pagpanakit ug dayon giputol ang iyang ulo gamit ang espada[7984] .

Paghandum sa mga Balaang Martir Nirsas ug Joseph

Gisaulog kada Nobyembre 20

Si Santo Nirsas usa ka obispo sa yuta sa Persia ug ang iyang disipulo nga si Jose mao ang iyang kauban. Sila duha, isip tinuod nga mga sulugoon ni Cristo, nahadlok sa Dios, nga nagmugna sa langit, sa yuta, sa dagat ug sa tanan nga anaa niini (Salmo 145:6), ug naningkamot sa pagpanginabuhi nga matinud-anon, nga nagtuman sa balaod ni Cristo.

Sa pagkakita sa matarong nga kinabuhi sa iyang disipulo nga si Jose ug sa iyang kadasig alang sa himaya sa ngalan sa Dios, giordinar siya ni San Nirs isip usa ka obispo. Ang ilang mga kauban nga Persyano, nga nagtan-aw sa adlaw ingon usa ka dios, nagsimba sa kalayo ug nagmalimot sa lainlaing mga dautang buhat. Sila nga mga Santo Nirsas ug Jose, nga nagmasubo tungod sa ilang sayop, misugod sa masigasig nga pagpaningkamot alang sa kaayohan sa Simbahan ni Cristo. Gipalig-on sa grasya ni Cristo ug sa ilang panag-uyon nga kadasig, ilang giusab ang daghang mga pagano ngadto sa pagtuo sa Tinuoray nga Dios ug gitudloan sila sa pagkamapainubsanon.

[7982] Ang Dorostol, nga karon nailhan nga Slistria, nahimutang sa Suba Ister (ang Danube) sa karaang rehiyon sa Moesia, dili kaayo layo sa baybayon sa Itom nga Dagat.

[7983] Si Cronus, nga nailhan usab nga Saturn, mao, sumala sa mga pagano nga sugilanon, ang labing malupigon sa mga diyos. Aron mapalipay siya, ang mga pagano naghalad og sakripisyo nga tawo matag tuig.

[7984] Sa sayong bahin sa ika-4 nga siglo

Niadtong panahona, ang Persyano nga hari nga si Sapor naglunsad og malupit nga pag-uyog batok sa mga Kristohanon[7985] , nga nagpugos kanila sa pagsimba sa adlaw ug kalayo. Pagkadungog nga si Obispo Nirs ug si Jose, pinaagi sa pagdenunsyar sa sayop sa mga Persyano, nakahimo sa pagbag-o sa pagtuo sa daghan kanila ngadto kang Kristo, gisugo sa hari nga dakpon sila ug dad-on sa iyang atubangan[7986] .

Usa ka 80-anyos nga tigulang ang mitindog sa atubangan sa hari uban sa iyang disipulo ug kauban. Sa dihang gisugo sila sa hari nga mosimba sa kalayo o mag-andam sa pag-antos sa tortyur ug kamatayon, mitubag nga mapangahas ang mga santo:

'Bisan pa ikaw, Oh Hari, makabangon kanamo gikan sa kamatayon pito ka beses human sa among kamatayon aron pasakitan kami, bisan kana dili makapahawa sa among gugma kang Kristo.'

Pagkadungog sa ingon nga tubag gikan sa mga balaang nag-angkon sa ilang pagtuo, nga napuno sa lig-on nga determinasyon nga mag-antos alang kang Kristo, ang nasuko nga manlutos misugo nga putlon dayon ang ilang mga ulo.

Busa kining mga balaan nga martir nadawat ang ilang dili malaglag nga korona sa langit.

Paghinumdom sa mga balaan nga martir nga sila Juan, Saverius, Isaac, Hypatius ug uban pa

Gisaulog sa Nobyembre 20

Ang mga balaang martir nga sila Juan, Saverius, Isaac ug Hypatius mga obispo sa lain-laing siyudad sa Persia.

Sa dihang gipugos sa walay Diyos nga mananamba sa kalayo, si Shapur, Hari sa Persia, ang mga Kristohanon sa pagsimba sa adlaw ug kalayo, gipalig-on niining mga balaan ang mga matinud-anon nga magpabilin nga matinud-anon nga sumusunod kang Kristo, ug giusab nila ang mga walay Diyos nga Persyano ngadto kang Kristo. Gisaway nila ang mga sayop sa mga naggdayeg sa kalayo, ug gipakombinsi sila nga ang adlaw ug kalayo dili mga dios, kondili mga binuhat lang aron dayegon ang Magbubuhat ug aron moserbisyo sa katawhan.

Pag-abot sa balita sa ilang pagtudlo kang Haring Shapur, nagpadala siya og mga sundalo ug mga maharlika sa mga lungsod diin nagwali ang mga santo, ug gisugo sila nga dakpon.

Sa pagdakop kanila, mitindog sila nga walay kahadlok sa atubangan mismo sa hari alang sa paghukom. Gihagit sila sa hari ug miingon:

'Wala ba mo kahibalo nga ako gikan sa mga dios, nga nag-ampo ako sa adlaw ug nagpasidungog sa kalayo? Ug kamo – kinsa man kamo, nga misupak sa akong mga sugo, gipasipala ang adlaw ug wala magtagad sa kalayo?'

Ang mga santo nagkahiusa sa pag-angkon sa ilang pagtuo sa Usa ka Dios.

'Alang sa among kaayohan,' miingon ang mga santo, 'gitudlo sa Dios ang adlaw ug kalayo nga maglungtad. Apan ang Tinuod nga Dios Usa ra, Kinsa nagmugna sa tanang butang, ug kaniya ra angay ang pagsimba ug himaya.'

Niini, misinggit ang hari:

'Unsaon nga Dios ang mas himaya kay sa Ormuzd, o kinsa ang mas makalilisang kay kang Ahriman[7987] ?'

Ug kinsa ang matawag nga maalamon kung dili siya mosimba sa adlaw?!

Gipamatud-an pag-usab ni Obispo Severus ang pag-angkon sa pagtuo alang sa tanan:

[7985] Kini nga pagpanlupig sa mga Kristohanon sa Persia nahitabo sa tunga-tunga sa ika-upat nga siglo.

[7986] Gidakpan ug gipriso sa siyudad sa Sciagarcadate sa Persia si San Nirsas ug San Jose sa ika-upat ka tuig sa pagpanlupig nga gipasiugdahan ni Shapur (mga 343–347), ug giputol ang ilang mga ulo niadtong 20 Nobyembre.

[7987] Si Ormuzd mao ang ngalan sa labing hataas nga diyos sa karaang mga Persyano. Girespeto nila siya isip maalamon nga diyos, ang nagmugna sa tibuok kalibutan, nga nagmugna sa adlaw, sa bulan, sa mga bitoon, sa langit, sa yuta, sa tubig ug sa katawhan; sumala sa ilang pagtuo, siya ang higala ug tigpanalipod sa pagkamaayo, kaaway sa mga bakakon, ug tigpanimalos sa kawalay-hustisya. Sa relihiyon sa mga Persyano, si Ahriman mao ang pagpakita sa dautan. Kanunay siyang nakigbisog sa maayong diyos nga si Ormuzd ug naningkamot sa pagtanum sa mga binhi sa dautan sulod sa iyang binuhat. Busa, si Ahriman mao ang gigikanan sa makaguba nga mga pwersa sa kinaiyahan, mga sakit, kapakyasan sa ani ug uban pang mga kalamidad.

'Wala kami'y nailhang lain nga Dios, Oh Hari, gawas kaniya nga nagmugna sa langit ug yuta, sa adlaw ug sa bulan, ug sa tanang butang nga makita ug dili makita; ug nagtuo kami sa Iyang Anak, nga ginganlan og Jesus nga taga-Nazaret.'

Unya gisugo sa hari nga hampakon sa baba ang santo, ug kini gihimo uban sa grabeng kalupigan nga natumba ang iyang mga ngipon. Dayon midugang ang hari nga nagbinuang:

'Tawga si Jesus aron ibalik ang imong mga ngipon.'

Sa dihang gitawag ni Severus ang hari nga ateyista tungod niini, gilata siya hangtud hapit mamatay ug dayon gilabay sa bilanggoan. Pagkahuman niini, gitawag sa tigpahirap si Santo Isaac ug gipangutana siya nga puno sa hulga:

'Nag-uyon ka ba sa panan-aw ni Saverius, aron kinahanglan usab nakong ibubo ang imong dugo?'

Gidasig sa lig-on nga ehemplo ug pag-angkon sa pagtuo ni Saverius, mitubag si Santo Isaac sa hari ingon niini:

'Ang among pagkahiusa sa hunahuna, Oh Hari, mao ang labing hataas nga kinaadman, nga dili nimo masabtan.'

Nasuko ang hari sa pagkamapailubon sa mga Kristohanon, busa gipanghulga niya nga putlon ang dila ni Isaac kon magpadayon siya sa ingon nga pagpakigsulti. Dayon mibalik ang hari sa ikaduhang bahin sa akusasyon sa mga salamangkero nga Persyano batok kang Isaac[7988] , ug nangayo og pasabot ngano man siya nagtukod og mga simbahan Kristohanon.

Niini, mitubag si Isaac:

'Ug kanus-a man ko mihunong sa pagbuhat niini, aron ang ngalan sa Dios mapasidunggan bisan pa sa mga pagano?!'

Dayon gisultihan sa hari ang mga mahimayaong lungsuranon sa siyudad, nga human masaksihan ang kalupigan sa hari, kaniadto nangbiya sa Kristohanong pagtuo. Gisiping pag-ayo niya sila ug gihulga sila sa kamatayon kon mobalik sila sa Kristohanong pagtuo. Nangako siya nga kutob sa iyang paghari, dili gyud siya motugot bisan usa ka Kristohanon sa iyang gingharian. Gisugo niya dayon ang mga apostata, nga nagkurog sa kahadlok, nga batuhon si Isaac hangtod mamatay. Ug sa tinuod, ang mga apostata nga maharlika mismo ang mibato sa ilang kaugalingong obispo hangtod mamatay sa usa ka kampo gawas sa siyudad.

Pagkahuman niini, ang tanang Persyano, labi na ang mga maharlika ug opisyal, misukol batok sa mga Kristohanon. Busa si Juan, ang Obispo sa Seleucia, nga nag-antos sa usa ka prisohan sa kastilyo sa Vet-Gascita, gipatay subay sa sugo sa gobernador sa Gadiab. Ang lain nga si Isaac—ang presbiteryo sa baryo sa Gulsaly—gibato hangtod mamatay.

Sa bahin sa katekista nga si Saverius, namatay siya sa prisohan duha ka adlaw pagkahuman tungod sa pagpanakit nga gihimo kaniya. Sa dihang naulat kini sa hari, siya, sa iyang pagkadaotan, misalikway sa pagtuo sa balita ug nagmando nga putlon ang ulo sa patay nga tawo ug dad-on kini sa iyang atubangan.

Bisan pa sa mga apostata nga maharlika ni Haring Sapor, nga nahadlok sa iyang kalupigan, daghang mga ordinaryong Kristohanon ang nagpabiling matinud-anon sa ilang pagtuo ug, sumusunod sa ehemplo sa ilang mga pastor, misugakod sa pag-antos alang kang Kristo.

Busa si Azat, usa ka eunuko nga nag-alagad sa gobernador sa Gadiab, gidala, kauban ang ubang mga Kristohanon, ngadto sa templo diin nagahalad og sakripisyo ang mga Persyano. Apan, tungod kay gipadako siya nga Kristiyano sukad pagkabata, siya, kauban ang uban pang mga magtutuo, gisalikway ang dautan ug misalikway sa paghalad sa adlaw, kay nahibalo siya *nga 'kung ang mga pagano maghalad og halad, ila kini gihalad sa mga demonyo ug dili sa Dios'* (1 Cor. 10:20; cf. Deut. 32:17).

Tungod niini, gipailawom sila sa nagkalain-laing porma sa pagpanakit.

Si Azat pagkahuman gipugngan sa liog sa kamot sa usa ka apostata. Si Sassonius gitortyur ug gipatay uban kaniya.

[7988] Ang mga Magi sa mga Persyano mao ang mga miyembro sa usa ka siradong komunidad sa mga pari. Sa sinugdanan, sila ang mga tigbantay sa tanang akademiko nga kahibalo ug relihiyosong ritwal; ilang gipakita ang ilang kaugalingon nga mga tawo nga makahibalo sa umaabot pinaagi sa posisyon sa mga bitoon, ug nakadawat sila og dakong pagtahod sa katawhan ug dako nga politikal nga impluwensya.

Usa ka Kristohanon nga ginganlan og Abraham gipahukay ang mga mata gamit ang mapaso nga pako, ug namatay siya duha ka adlaw pagkahuman sa grabeng kasakit, nga wala gyud hunong sa pagtawag sa ngalan ni Cristo.

Gilubong sa mga Persyano si Simeon, usa ka Kristohanon, hangtod sa iyang dughan sa yuta ug gituslob ang nahabilin niyang lawas nga nakalantad sa mga pana.

Sa maong pagpanlupig sa yuta sa Persia, daghang mga Kristohanong babaye ug dalaga usab ang nagdan-ag sa korona sa pagkamartir, nga nakigkompetensya sa mga nabanggit nga balaang lalaki sa ilang gugma kang Kristo.

Busa ang mga dalaga nga sila Thekla ug Anna, kauban si Boguta, usa ka maharlika, si Mamia, Tatona, Mama ug Nina, ug daghan pa, nga walay kahadlok nga mipahayag sa pagkadautan sa mga Persyano ug sa kalupigan sa manlupig, gipikas-pikas sa mga espada. Ang yuta, nga napainom sa dugo niining mga martir, mipamunga og usa ka kahoy sa igos nga makapa-ayo, ingon ba, aron hukman ang manlutos. Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga heretiko nga Manichaean, nga dili makasabar niini nga milagro—nga diin ang yuta mismo nagpamatuod sa tinuod nga pagtuo sa mga nag-angkon kang Kristo—nagputol niini nga igos; apan tungod niini silang gipaka-antos sa grabeng sakit.

Busa, sa yuta sa Persia, ang Ginoo nagpatindog og daghang martir ug mga nag-angkon sa pagtuo nga nag-antos alang kang Kristo.

4 Disyembre

21 Nobyembre (daang estilo)

Fiesta sa Pag-sulod sa Templo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug Kanunay nga Birhen Maria

Gisaulog niadtong 21 Nobyembre

Sa dihang ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang Labing Bulahan nga Birhen Maria, nakaabot na sa edad nga tulo ka tuig, ang iyang balaan ug matarong nga mga ginikanan, sila Joachim ug Anna, nagpasiya nga tumanon ang ilang gisaaran – nga ihalad ang bata nga ilang gipanganak alang sa pag-alagad sa Dios. Gipatawag nila sa Nazaret, diin sila nagpuyo, ang tanan nilang paryente gikan sa linya sa hari ug obispo – kay ang matarong nga si Joaquin mismo gikan sa kaliwatan sa hari, samtang ang iyang asawa, si Santa Ana, gikan sa kaliwatan sa obispo – ingon man usab ang usa ka koro sa mga putli nga birhen; naghimo sila og daghang kandila ug gilibutan ang Labing Balaan nga Birhen Maria sa kahimayaan sa hari, ingon nga gipamatud-an kini sa mga Balaang Amahan.

Si San Santiago, Arsobispo sa Herusalem, nga nagsulti alang kang Joaquin, miingon ingani:

'Tawga ang mga walay-sala nga anak nga babaye sa mga Hudiyo, aron kuhaon nila ang nagdilaab nga mga kandila.'

Sa paglitok alang sa matarong nga si Ana, si San Germano, Patriyarka sa Constantinople, miingon:

'Gituman ko sa atubangan sa Ginoo ang panata nga akong gihimo sa panahon sa akong kasubo; ug alang niini nga katuyoan nagtigom ko og koro sa mga birhen nga nagbitbit og kandila, gitawag ang mga pari, ug giimbitar ang akong mga paryente, nga nag-ingon sa tanan: "Maglipay kamo uban kanako, kay karon nahimong inahan ug ginikanan ako, nga nagpresentar sa akong Anak nga Babaye dili sa usa ka yutang hari, kondili sa Dios, ang Haring Langitnon."'

Mahitungod sa maharlikang pagpanamestohan sa Inahan sa Dios, si San Teofilacto, Arsobispo sa Bulgaria, nagaingon:

'Angay nga ang paghalad sa Labing Balaan nga Birhen angay kaniya, aron ang ingon ka hayag ug bililhon nga Perlas dili matandog sa bati nga bisti; angay gayud nga bisti-on siya sa maharlikang bisti, alang sa labing dakong himaya ug pagdayanday.'

Sa pag-andam na nila sa tanang gikinahanglan alang sa usa ka dungog ug himayaong paghalad, mibiyahe sila gikan sa Nazaret paingon sa Herusalem, nga milungtad og tulo ka adlaw.

Pag-abot nila sa siyudad sa Jerusalem, solemne silang misulod sa templo ug gidala nila niini ang buhing templo sa Dios, ang tulo ka tuig nga dalaga, ang Labing Balaan nga Birhen Maria. Usa ka koro sa mga dalaga ang naglakaw sa atubangan niya, nagbitbit og nagdan-ag nga kandila nga gikan sa , sumala sa gipamatuod ni San Tarasio, Arsobispo sa Constantinople, nga gibutang ang mosunod nga mga pulong sa baba ni Santa Ana:

'Sugdi ang prosisyon, mga dalaga nga nagbitbit ug kandila, ug moadto kamo sa atubangan nako ug sa Inahan sa Dios.'

Sa bahin sa balaan nga mga ginikanan, ang usa sa usa ka kilid ug ang usa sa pikas, gikuptan nila sa kamot ang ilang Anak nga gihatag sa Diyos, ug gidala nila siya taliwala nila uban sa pagkamahigugmaon ug dungog. Sa ilang luyo misunod nga malipayon ang daghang paryente, silingan, ug kaila, nga naggunit og kandila sa ilang mga kamot ug gilibutan ang Labing Balaan nga Birhen, sama sa mga bitoon nga naglibot sa hayag nga bulan, nga nakapahingangha sa tibuok Herusalem. Gihulagway kini ni Santo Teofilacto sa mosunod nga paagi:

'Ang Anak nga Babaye nakalimot sa balay sa iyang amahan ug gidala ngadto sa Hari nga nangandoy sa iyang katahum – gidala siya dili nga walay dungog ug dili nga walay himaya, kondili uban sa usa ka solemne nga prosisyon. Tan-awa, gidala siya gikan sa balay sa iyang amahan sa himaya, uban sa kinatibuk-ang pagdayeg sa iyang paglarga; gisundan ang iyang mga ginikanan sa mga paryente, silingan, ug sa tanan nga naghigugma kanila; ang mga amahan naglipay uban sa amahan, ang mga inahan naglipay uban sa inahan; ang mga batang babaye ug mga dalaga, nga naggunit og kandila sa ilang mga kamot, nanguna sa Inahan sa Dios. Ang tibuok Jerusalem, sama sa usa ka lingin sa mga bitoon nga nagdan-ag sa bulan, nagtigom aron masaksihan kini nga walay sama nga prosisyon ug aron makita ang tulo ka tuig nga dalaga, napalibotan sa ingon nga himaya ug gipasidunggan sa pagbitbit sa mga kandila. Ug dili lamang ang mga lungsoranon sa yutang Herusalem, kondili usab ang mga lungsoranon sa langitnong Herusalem—ang mga balaan nga Anghel—nagtigom aron masaksihan ang himayaong pagsulod sa Labing Balaan nga Birhen Maria ug, sa dihang ilang nakita kini, nangahibulong sila sa paagi nga ang Simbahan nag-awit niini: 'Ang mga Anghel, sa ilang pagtan-aw sa pagsulod sa Labing Balaan, nangahibulong: giunsa kaha pagsulod sa Birhen sa Labing Balaan nga Puloy-anan?'[7989] .

Nag-uban sa makita nga koro sa mga putli nga birhen, ang dili makita nga koro sa mga dili-kamaong ranggo misunod, nga nagdala sa Labaw nga Balaang Birhen Maria ngadto sa Labing Balaan nga dapit ug, pinaagi sa sugo sa Ginoo, naglibot Kaniya ingon sa pinili nga sudlanan sa Dios. Si San Jorge, Arsobispo sa Nicomedia, misulti niini ingon niini:

– Ang Iyang mga ginikanan nag-una na sa pagdala sa Birhen, gilibotan sa mga Anghel, paingon sa mga pultahan sa templo, taliwala sa gipaambit nga kalipay sa tanang langitnong mga puwersa. Kay ang mga Anghel, bisan wala nila masayri ang gahum sa misteryo, bisan pa niana, pinaagi sa sugo sa Ginoo, nag-alagad samtang Siya misulod sa templo. Busa, una, namangha sila sa pagtan-aw nga Siya mahimong bililhon nga sudlanan sa mga hiyas, nga nagbitbit Siya sa mga timailhan sa walay katapusang pagkabalaan ug adunay lawas nga dili gayud matandog sa bisan unsang sala; ug ikaduha, sa pagtuman sa kabubut-on sa Ginoo, ilang gihimo ang serbisyo nga gisugo kanila.

Busa, ang Imaculada nga Birhen gidala sa Templo sa Ginoo uban sa dungog ug himaya, dili lamang sa mga tawo kondili usab sa mga Anghel. Ug matarong gayud kini: kay kung ang Kaban sa Daan nga Tugon, nga naglangkob sa mana ug nagsilbi lamang isip hulagway sa Labing Balaan nga Birhen, gidala sa Templo uban sa dakong dungog, sa atubangan sa tibuok Israel, unya uban sa mas dako pang dungog, sa atubangan sa mga anghel ug mga tawo, ang pagsulod sa templo sa maong buhing Kaban[7990] — nga naglangkob sa manna, mao si Cristo — sa Labing Bulahan nga Birhen, nga gitakda nga mahimong Inahan sa Dios, gihimo.

Sa dihang gidala ang Kaban sa Daang Tugon sa Templo sa Ginoo, gisundan kini sa yutang hari nga naghari niadto sa Israel, si David, Amahan sa Dios; apan sa dihang gidala kining buhing Kaban, ang Labing Putli nga Birhen, sa Templo sa Dios, gisundan siya dili sa yutang hari, kondili sa Langitnong Hari, nga atong ginaampo

---

[7989] Paglikay sa ikasiyam nga kanta sa kanon.

[7990] Ang Kaban sa Tugon – usa ka kahon nga kahoy nga natabonan sa bulawan sa gawas. Naglangkob kini sa: mga Lapida sa Tugon, manna, ug tungkod ni Aaron. Kini usa ka prototipo sa Inahan sa Dios, mao nga ang Balaang Birhen gitawag usab nga Kaban sa Tugon.

matag-adlaw: 'Langitnong Hari, Maghupay, Espiritu sa Kamatuoran'. Nga kini gayud nga Hari ang nag-una niining maharlikang Anak nga Babaye gipamatud-an sa Balaang Simbahan sa kasamtangang mga himno ingon niini: 'Ang Labing Balaan sa mga Balaan, ang Balaan ug Walay Sala, gidala sa Espiritu Santo'[7991] . Sa pagpasulod sa Kaban, adunay musika ug pag-awit, kay gisugo ni David ang mga pangulo sa mga Levita nga magtudlo og mga mag-aawit aron magpatugtog og mga arpa[7992] , salterio[7993] , mga simbal[7994] ug lira[7995] , ug mag-awit og malipayong mga kanta; ug sa dihang gidala ang Labing Balaan nga Birhen, ang kalipay wala gipahibalo sa kalibutanong musika ug pagkanta , kondili sa pagkanta sa mga Anghel, nga dili makita apan anaa niadtong takna. Kay sa dihang misulod Siya sa Labing Balaan nga Puloy-anan aron mosilbi sa Ginoo, nagkanta sila sa langitnong mga tingog, sama sa gisaulog karon sa Simbahan, nga nagkanta sa kondak[7996] : 'Gitigom ang grasya nga naa sa Balaang Espiritu, nga ginaawit sa mga Anghel sa Dios: kini ang langitnong puloy-anan.' Apan, ang pagpresentar sa Labing Putli nga Theotokos sa Templo gipakita usab nga nahitabo dili walay mga himno sa tawo. Kay ang matarong nga si Ana (sa sermon ni San Tarasio) miingon sa mga birhen nga nag-una sa paglakaw:

– Awita kaniya og kanta sa pagdayeg, awita kaniya uban sa tuno sa lira, itanyag kaniya og espirituhanong kanta, ug himoa siyang himayaon sa sampung-kwerdas nga salteryo.

Mao kini ang gihinumduman sa Simbahan, nga nag-ingon: 'Nagmalipayon sa Espiritu si Joachim ug si Anna, ug ang mga birhen nag-awit ngadto sa Ginoo, nagkanta og mga salmo ug nagpasidungog sa Iyang Inahan'[7997] .

Gikan niini, klaro nga ang koro sa mga birhen nga miuna sa Labawng Balaang Birhen niadtong panahona nag-awit og pipila ka mga kanta gikan sa mga Salmo ni David.

Sumala niini, ang nagkompila sa kasamtangang kanon miingon sa mga birhen: 'Sugdi, O mga birhen, ug awita ang inyong mga awit, samtang nagkupot og kandila sa inyong mga kamot'[7998] .

Sa bahin sa balaan ug matarong nga mga ginikanan, sila Joachim ug Anna mismo, sumala sa testimonya ni San Tarasio, nagbitbit sa ilang mga ngabil niining kanta sa katigulangan nga si David: *'Paminawa, anak nga babaye, tan-awa, ug ipaling ang imong dalunggan, ug kalimti ang imong katawhan ug ang balay sa imong amahan. Ug ang Hari maghandum sa imong kaanyag'* (Salmo 44:11–12).

Aron sa pag-abi-abi niining himayaong pagsulod sa Inahan sa Dios, sumala sa salaysay ni Teofilacto, ang mga pari nga nag-alagad sa templo migawas ug, uban sa mga himno, gidawat ang Labing Balaan nga Birhen, nga mahimong Inahan sa Dako nga Punong Pari nga misaka sa langit[7999] . Pagkahuman siya gidala ngadto sa ganghaan sa templo, si Santa Ana (sumala sa gisulat ni Santo Tarasio) miingon ingon niini:

'Adto, akong Anak nga Babaye, ngadto Kaniya nga nagtugot kanimo kanako; adto, Balaang Kaban, ngadto sa maloloy-on nga Ginoo; adto, Pultahan sa Kinabuhi, ngadto sa maloloy-on nga Maghahatag; adto, Kaban sa Pulong, ngadto sa templo sa Ginoo; mosulod sa simbahan sa Ginoo, Kalipay ug Kalipay sa kalibutan.'

Niana siya kang Zacarias, isip propeta, punong pari ug igsuon niya sa laman[8000] , kauban si Joaquin:

'Dawat-a, Zacarias, ang putli nga tolda; dawata, pari, ang walay-daotang Arca; dawata, propeta, ang insenso sa dili-materyal nga uling; dawata, matarong, ang Espirituhanong Insenso.'

Ug labaw pa, ang matarong nga si Ana, sumala sa gisaysay ni Santo Herman, miingon sa punong pari:

[7991] Ang stichera sa pista sa Dakong Vespers.

[7992] Ang organo – usa ka instrumento nga ginapahuyop sa hangin, tingali susama sa plawta (usa ka instrumento sa musika nga gigamit sa mga magbalantay sa karnero).

[7993] Ang salteryo usa ka instrumento nga may kwerdas, susama sa arpa o lira. Kasagaran kini gigamit aron kauban sa pagkanta sa mga balaang kanta o himno.

[7994] Ang simbal usa ka instrumento sa perkusyon nga naglangkob sa duha ka lapad nga metal nga disk nga, kon magbanggaay, makapaguwa og kusog nga tunog.

[7995] Ang gusli usa ka instrumento nga may kwerdas nga porma triangulo.

[7996] Ang kondak usa ka balaang himno nga mubo nga nagpadayag sa kinauyokan sa usa ka pista.

[7997] Usa ka stichera sa Dakong Vespers.

[7998] Kanon, Awit 4.

[7999] Ang 'Dakong Labawng Pari' nga nakalabang sa kalangitan mao, siyempre, si Jesu-Cristo. Hebreohanon 4:14.

[8000] Sumala sa tradisyon, mao kini gayud si Zacarias nga amahan ni Juan nga Maninubad. Gitawag siya sa Ebanghelyo nga pari sa bahin ni Abias (Lucas 1:5).

'Dawat-a, O propeta, ang akong anak nga babaye, nga gihatag sa Dios; dawata siya ug, pagpasulod kaniya, pahimutanga siya sa bukid sa santuaryo, sa puloy-anan nga giandam sa Dios, nga walay lain pang pangutana, hangtud ang Dios, nga nagtawag kaniya dinhi, sa katapusan ipadayag ang Iyang kabubut-on mahitungod kaniya.'

Didto,' sumulat ni Beato Jerome, 'adunay kinse ka hagdanan sa atubangan sa simbahan, nga katugbang sa kinse ka salmo sa pagsaka, kay sa matag usa niining mga hagdanan ang mga pari ug mga Levita nga mosaka alang sa serbisyo mopadayag og lain-laing psalm[8001] . Busa gibutang sa matarong nga mga ginikanan ang walay-sala nga dalaga sa unang hagdanan. Iya dayon ug dali kaayo nga gisaka ang nahibilin nga mga hagdanan sa Iyang kaugalingong pagbuot, nga walay giya o suporta gikan sa bisan kinsa; pag-abot Niya sa kinatas-ang hagdanan, Nagtindog Siya didto, gipadayon sa dili makita nga gahum sa Dios. Natingala ang tanan sa pagtan-aw sa tulo ka tuig nga dalaga nga misaka sa mga hagdanan nga ingon ka paspas; labi na gayud ang punong pari nga si Zacarias nga natingala, ug, isip usa ka propeta, pinaagi sa langitnong pagpadayag, iyang naunaan ang kaugmaon niining Birhen, kay, sumala kang Teofilacto, napuno siya sa Espiritu. Nagaingon usab si Santo Tarasio bahin niini, nga si Zacarias, nga napuno sa Espiritu Santo, misinggit:

'O putli nga Dalaga! O Birhen, nga wala mailhi ang tukso! O matahum nga Birhen! O garbo sa mga babaye! O kaanyag sa mga anak nga babaye! Bulahan ka taliwala sa mga babaye! Ikaw ang labing gipadayeg tungod sa imong pagkaputli; ikaw gipamatud-an sa imong pagkabirhen; ikaw ang pagtuman sa saad ni Adan!'

Gikuptan ang Birhen, si Zacarias,' ingon ni San Herman, 'uban sa malipayong espiritu gidala Siya sa Labing Balaan nga Dapit[8002] , ug miingon kaniya ingon niini:

'Ani, katuman sa akong propesiya; ani, katuman sa mga saad sa Ginoo; ani, selyo sa Iyang pakigsaad; ani, pagpadayag sa Iyang tinguha; ani, katuman sa Iyang mga misteryo; ani, salamin sa tanang mga propeta; ani, pagbag-o sa mga gikapoy sa sala; ani, Sidlak sa mga natulog sa kangitngit, adto, O pinakabag-o ug labing balaan nga Gasa. Sulod karon sa ubos nga bahin sa templo sa imong Ginoo, nga maabtan sa mga tawo, ug sa dili madugay – sa taas nga bahin, nga dili nila maabtan.

Ang batan-ong dalaga, naglipay ug nagdayeg pag-ayo, miadto sa balay sa Ginoo sama sa usa ka harianong palasyo; kay bisan pa man siya batan-on sa edad—tulo pa lang ka tuig—hingpit siya pinaagi sa grasya sa Dios, nga nailhan ug napili daan sa Dios sa wala pa natukod ang kalibutan.

Busa ang Labing Putli ug Labing Bulahan nga Birhen Maria gidala sa Templo sa Ginoo. Niadtong takna, ang punong pari nga si Zacarias mibuhat og usa ka buhat nga katingalahan ug makapahingangha sa tanan: gidala niya ang batang babaye ngadto sa kinahiladman nga bahin sa tabernakulo, nga gitawag nga 'Balaan sa mga Balaan', nga nahimutang sa luyo sa ikaduhang tabing ug diin gitipigan ang Kaban sa Tugon, nga natabonan og bulawan sa tanang kilid, ug ang mga Kerubin sa himaya nga nagtabon sa dapit sa pagtabon sa sala (Heb. 9:3–5), usa ka dapit nga dili lang kababayen-an kondili bisan ang mga pari gidili mosulod, ug diin gitugotan lang mosulod ang labawng pari kaisahan sa usa ka tuig. Didto, ang labawng pari nga si Zacarias nagtudlo og usa ka dapit alang sa Pag-ampo sa Labing Balaang Birhen. Alang sa tanang ubang birhen nga nagpuyo sa templo, sumala sa pagpamatuod ni San Cirilo sa Alexandria ug San Gregorio sa Nyssa, usa ka dapit alang sa pag-ampo ang gitagana para kanila tali sa simbahan ug halaran[8003] . Wala'y bisan usa kanila nga gitugotan nga moduol sa halaran, kay kini hugot nga gidili kanila sa mga labawng pari; Alang sa Labing Putli nga Birhen, sukad sa Iyang paghalad, wala Siya gipugngan sa pagsulod sa sulod nga santuwaryo sa luyo sa ikaduhang tabing sa bisan unsang takna ug pag-ampo didto. Gitugotan kini sa punong pari: pinaagi sa usa ka misteryosong inspirasyon gikan sa Dios, nga gihisgutan ni San Teofilacto ingon niini:

– Ang punong pari, nga niining taknaha wala na sa iyang kaugalingon, napuno sa Espiritu sa Dios, nakamatngon nga kini nga dalaga mao ang sudlanan sa Banal nga grasya ug siya mas takus pa kaysa kaniya sa

---

[8001] Kining kinse ka hagdanan nahimutang sa ganghaan sa Labing Balaan nga Puloy-anan, diin walay bisan kinsa nga gitugotan mosulod gawas sa mga pari ug sa labawng pari. Samtang misaka ang mga pari paingon sa Labing Balaan nga Puloy-anan, nag-awit sila og salmo sa matag hagdanan; samtang misaka sila gikan sa usa ka hagdanan ngadto sa lain, nag-awit sila og kinatibuk-ang 16 ka salmo; busa kining mga salmo gitawag nga 'kanta sa mga hagdanan' o 'salmo sa hagdanan'. Kini mao ang mga Salmo 119–133 (Sal. 119:1–7, 133:1–3).

[8002] Ang Labing Balaan nga Puloy-anan mao ang labing importante ug labing balaan nga bahin sa templo. Ang labing mataas nga pari ra ang gitugotan nga mosulod niini, ug kana usab kaisahan sa usa ka tuig.

[8003] Sa ato pa, ang patyo sa mga pari, diin gihalad ang mga halad ug gilibotan sa mga puy-anan alang sa mga gihalad sa Ginoo, ug ang Balaang Dapit.

pagtindog sa atubangan sa nawong sa Dios sa tanang panahon. Sa paghinumdom sa gisulat sa Balaod mahitungod sa Kaban sa Tawong, nga kini gitakda nga ibutang sa Labing Balaan nga Puloy-anan, dali niyang nasabtan nga kini gipahayag na daan mahitungod niining Birhen; nga walay bisan gamayng pagduha-duha o paglangan, nangahas siya, supak sa Balaod, nga dad-on Siya sa Labing Balaan nga Puloy-anan.

Sumala sa giingon ni Beato Jeronimo, ang mga matarong nga ginikanan nga sila Hoiakim ug Ana, pagkahuman nila gisalig ang ilang anak sa kabubut-on sa Langitnong Amahan, naghalad og mga gasa sa Dios—mga halad ug halad nga gisunog—ug, pagkahuman nakadawat sa panalangin sa punong pari ug sa tibuok katiguman sa mga pari, mibalik sila, kauban ang tanan nilang paryente, pauli ug naghimo didto og usa ka kombiyerto, naglipay ug nagpasalamat sa Dios. Sa labot sa Labawng Banal nga Birhen, sukad pa sa sinugdanan sa iyang kinabuhi sa Balay sa Ginoo, gibutang siya sa puy-anan sa mga batan-ong dalaga; kay ang Templo sa Herusalem, nga gitukod ni Solomon ug sa ulahi gipaguba ug gitukod pag-usab ni Zerubbabel[8004] , adunay daghang puy-anan, sumala sa gisulat ni Josephus, ang karaang historyador nga Hudiyo[8005] . Sa gawas, nakadugtong sa mga bungbong sa Templo, adunay traynta ka bato nga mga bilding, nga lain-lain, lapad ug matahum kaayo; sa ibabaw sa uban niini nagtindog ang ubang mga bilding, ug sa ibabaw sa uban pa, hangtod ang kinatibuk-ang ihap niini nahimong nobenta, ug kini giandaman sa tanang kaharuhayan alang sa pagpuy-anan. Ang ilang kahitas-on katumbas sa kahitas-on sa templo; sila, sama sa mga haligi, nagsuporta sa mga bungbong niini gikan sa gawas. Sulod niining mga bilding adunay mga puy-anan para sa lain-laing mga tawo; ang mga birhen, nga gihalad sa pag-alagad sa Dios sulod sa usa ka panahon, nagpuyo nga bulag; ang mga balo, nga nanumpa sa Dios nga ipreserbar ang ilang pagkabalo hangtod sa kamatayon, sama sa propetesa nga si Ana, anak ni Fanuel, nagpuyo nga bulag; Nagpuyo sa laing bahin ang mga tawo nga gitawag nga Nazirite[8006] , nga sama sa mga monghe, nagkinabuhi nga selibat. Tanan niini nga mga tawo nag-alagad sa Ginoo sa templo ug gipang-atiman gikan sa kita sa templo. Ang nahibilin nga mga bilding gitagana aron dawaton ang mga biyahero ug mga bisita nga gikan pa sa layo aron mosimba sa Jerusalem.

Ang tulo ka tuig nga dalaga, ang Labing Balaan nga Birhen Maria, ingon sa gisulti, gibutang sa puy-anan sa mga batan-ong babaye, diin siya gitagad sa mga babaye nga mas tigulang ug maalam sa pagsulat ug paghabol, aron ang Inahan sa Dios makat-on sa pagsulat ug paghabol sukad pagkabata. Ang iyang mga balaan nga ginikanan, sila Joaquin ug Ana, kanunay siyang gibisita; Si Ana, isip inahan, kanunay gayud nga miadto aron makita ang Iyang Anak nga Babaye ug aron tudluan Siya. Sumala sa pagpamatuod ni San Ambrosio ug sa historyador nga si George, dali ra kaayo nga nahibaloan sa Birhen sa hingpit ang mga Kasulatan sa Daan nga Tugon sa Hebreohanon – ug dili lamang ang mga Kasulatan, apan nahimong maalamon usab siya sa paghabol, ingon sa giingon ni San Epifanio:

– Nangibabaw siya tungod sa iyang kusog sa pangisip ug paghigugma sa pagkat-on; dili lang niya gitun-an ang Balaang Kasulatan, apan nagpraktis usab siya sa paghimo og hilo gikan sa lana ug lino ug sa pagtahi gamit ang seda. Gikahibulongan siya sa tanan tungod sa iyang kaandam sa paghunahuna; iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa mga buluhaton nga gikinahanglan sa mga pari sa ilang pag-alagad sa templo; nahasa kaayo siya niini nga mga kahanas nga sa ulahi, samtang nag-atiman sa iyang Anak, nakapanginabuhi siya sa iyang kaugalingon; sa iyang kaugalingong mga kamot, naghimo siya og tunika para sa Ginoong Jesus, nga dili gilahi, kondili tibuok hinabi.

Ang Labing Putli nga Birhen (ingon sa maong Epiphanius), sama sa ubang mga dalaga, gihatagan og ordinaryong pagkaon gikan sa templo; apan kini gikaon sa mga kabus ug mga biyahero, kay, sumala sa pagkanta sa Simbahan, Siya nagpanginabuhi sa tinapay sa langit. Si Santo Germano nagaingon mahitungod Kaniya nga Siya kasagaran nagpuyo sa Labing Balaan nga Puloy-anan, nga nagadawat og tam-is nga pagkaon gikan sa usa ka Anghel; ug si Santo Andres sa Crete[8007] nagaingon ingani:

[8004] Ang Templo ni Solomon gipaguba ni Nebucadnezar, Hari sa Babilonia. Usa ka bag-ong templo gitukod ni Zerubabel 62 ka tuig pagkahuman sa pagkabungkag sa una.

[8005] Nabuhi siya sa unang siglo AD.

[8006] Ang mga Nazareo mao ang mga tawo nga naghimo og panata sa Dios nga dili magminyo, dili moinom og bino ug bisan unsang ilimnon nga makapahubog, ug dili putlon ang ilang buhok. Kasagaran, ang panata sa Nazareo molungtad sa usa ka piho nga panahon ug boluntaryo nga gihimo, tungod sa nagkalain-laing rason; apan usahay ang mga ginikanan maghimo og panata sa Nazareo alang sa ilang mga anak: labi na kon sila, nga walay anak, nangandoy nga madawat kini gikan sa Dios.

'Sa Balaan sa mga Balaan, sama sa usa ka palasyo, Siya midawat og talagsaon ug dili malaglag nga pagkaon.'

Ang tradisyon nagdugang pa nga ang Labing Balaan nga Birhen kasagaran nagpuyo sa sulod nga tabernakulo, nga nahimutang sa luyo sa ikaduhang tabing ug gitawag nga 'Balaan sa mga Balaan', imbis sa kasagarang puy-anan sa mga birhen sa templo – kay bisan pa nga giandam na ang usa ka puy-anan para kaniya niining maong dapita, wala siya gipugngan sa pagsulod sa Balaan sa mga Balaan aron mag-ampo. Sa pag-abot niya sa pagkahamtong, siya—nga nakat-on sa Balaang Kasulatan sukad pagkabata ug masigasig nga nagpraktis sa pagpanahi—nagtugyan pa gayud sa iyang kaugalingon sa pag-ampo, ug naandan niyang gigugol ang tibuok gabii ug kadaghanan sa adlaw sa pag-ampo. Mosulod siya sa Balaan sa mga Balaan aron mag-ampo, apan mobalik siya sa iyang puloy-anan aron maghabol, kay, sumala sa balaod, gidili ang pagbuhat og bisan unsa o pagdala og bisan unsang butang sulod sa Balaan sa mga Balaan. Ug gigugol niya ang kadaghanan sa iyang kinabuhi sa templo, sa luyo sa ikaduhang tabing, sa sulod nga balaan nga dapit, sa pag-ampo, imbis sa puy-anan nga giandam para kaniya, nga naghimo og burda. Maong ang tanang magtutudlo sa Simbahan nag-uyon nga ang Labing Balaang Birhen, hangtod siya naka-dose anyos, nagpuyo sa tibuok niyang kinabuhi sa Pinakabalaan, kay talagsa ra siya mobiya niini aron moadto sa iyang kaugalingong puy-anan.

Mahitungod sa dagway sa Iyang kinabuhi sa sayong mga katuigan, gihulagway kini ni Jerome sa mosunod nga paagi:

– Ang Banal nga Birhen, bisan pa sa iyang pagkabata ug pagkabata pa sa sinapupunan, samtang siya naa sa templo uban sa ubang mga dalaga nga iyang kaedad, nagkinabuhi siya sumala sa hugot nga rutina: gikan sa sayong buntag hangtod sa ikatulong oras sa adlaw nagbarog siya sa pag-ampo; gikan sa ikatulong oras hangtod sa ikasiyam, naghabi Siya o nagbasa og mga libro; gikan sa ikasiyam nga oras, mobalik Siya sa pag-ampo ug dili mohunong hangtod moanhi ang Anghel kaniya, gikan sa kamot niini Siya kasagarang modawat sa Iyang pagkaon. Busa nagkadako ang Iyang gugma sa Dios[8008] .

Mao kana ang Iyang kinabuhi sa pagkabata, samtang nagpuyo pa Siya uban sa mga dalaga nga Iyang kaedad. Samtang Siya nagdako ug napalig-on sa espiritu adlaw-adlaw, giperpekto usab Niya ang Iyang kaugalingon sa mga asetikong buhat ug napalig-on sa pag-ampo ug pagkamasinabtanon, nag-uswag gikan sa kusog ngadto sa kusog, hangtod ang gahum sa Labaw nga Labaw mibaba kaniya. Mahitungod sa Anghel nga nagpakita kaniya ug nagdala sa iyang pagkaon, kini gisaksihan sa mata sa mata sa punong pari nga si Zacarias, sumala sa gisaysay ni Santo Gregorio sa Nicomedia, nga miingon:

Samtang nagdako Siya adlaw-adlaw, ang mga gasa sa Espiritu Santo misaka sulod Niya sa paglabay sa mga katuigan, ug nagpabilin Siya sa pakig-uban sa mga Anghel. Nasabtan kini ni Zacarias; kay sa dihang naa siya sa santuwaryo, sumala sa batasan sa pagka-pari, nakakita siya og usa ka tawo nga katingalahan ang hitsura nga nakig-istorya sa Birhen ug nagtanyag kaniya og pagkaon. Usa kini ka Anghel nga nagpakita; ug nabigla si Zacarias, naghunahuna sa iyang kaugalingon: unsa kaha kini nga bag-o ug katingalahang panan-awon? Sa hitsura, sama siya sa usa ka Anghel, ug nakigstorya sa balaan nga Birhen; walay lawas sa porma, nagdala siya og pagkaon nga nagapabaskog sa unod; dili materyal sa kinaiyahan, naghatag siya sa Birhen og usa ka basket nga mahikap. Dinhi, ang mga pagpakita sa anghel mahitabo lamang sa mga pari, ug bisan pa man dili kanunay; apan ang pagpakita sa usa ka anghel sa usa ka babaye, ug labi na gayud sa usa ka batan-ong dalaga, sama sa karon nga klaro na, hingpit nga katingalahan. Kung siya usa sa mga minyo nga babaye, ug tungod sa kapungot sa pagkawalay anak nag-ampo alang sa gasa sa usa ka anak, sama sa pag-ampo ni Hannah kaniadto, dili ko ikatingala ang panagway nga akong nakita; apan ang Birhen wala mag-ayo niini[8009] ; Apan ang Anghel kanunay, karon nga akong nakita, nagpakita kaniya, mao nga napuno pa gayud ko sa mas dako nga katingala, kahadlok ug kalibog: unsa kaha ang mahitabo niini? Unsa nga maayong balita ang gidala sa Anghel? Ug unsa man ang kinaiya sa pagkaon nga iyang gidala? Gikan sa unsang tipiganan kini gikuha? Ug kinsa ang nag-andam niini? Sa kamot kinsa kini nga pan gihimo? Kay dili man kinaiya sa mga anghel ang pag-atiman sa mga panginahanglan sa unod; bisan pa daghan ang

---

[8007] Usa ka lalaki nga nagpuyo sa ika-8 nga siglo

[8008] Gihisabtan sa mga Israelita ang mga oras sa adlaw gikan sa pagsubang sa adlaw, nga ang ikatulong oras katumbas sa atong alas-9 sa buntag; ang katapusan sa ika-unom ka oras sa atong udto; ug gikan sa ikasiyam ka oras paingon sa katapusan, hapit na mahuman ang adlaw.

[8009] Kana mao, bahin sa paghatag sa usa ka anak sa iyang sabakan.

napakabusog nila, kining pagkaona giandam gihapon sa kamot sa tawo. Ang anghel nga nag-alagad kang Daniel, bisan pa nga siya, pinaagi sa gahum sa Labawng Ginoo, makahimo sa pagtuman sa gisugo kaniya nga dili pinaagi sa lain kondili pinaagi sa iyang kaugalingon, gisugo gihapon niya si Habakuk uban sa mga sudlanan alang niini nga katuyoan, aron ang gipakaon dili mahadlok sa katingalahang panan-aw sa anghel ug sa talagsaong pagkaon. Dinhi, bisan pa, ang Anghel mismo ang miadto sa Birhen—usa ka butang nga puno sa misteryo, nga nakapahibulong kanako; sa iyang pagkabata gipanalanginan siya sa ingon nga mga gasa nga ang mga espirituhanong binuhat nag-alagad kaniya. Unsa kini? Dili ba sa iyaha matuman ang mga propesiya sa mga propeta? Dili ba siya ang gipaabot nato? Dili ba gikan kaniya nga ang Manggluhok sa atong kaliwatan magpakatawo? Kay kini nga misteryo gipahayag na kaniadto pa, ug ang Pulong nangita sa usa ka tawo nga mag-alagad niini. Ug sigurado gayud nga walay lain napili aron mag-alagad niini gawas niining Birhen nga akong gitan-aw. Mapalad kaayo ikaw, O balay sa Israel, diin miturok ang ingon nga binhi! Mapalad kaayo ikaw, O gamot ni Jesse, diin miturok kining sanga, nga gitakda nga ipaabot sa kalibutan ang bulak sa kaluwasan! Mapalad usab ako, nga malipay sa ingon nga panan-awon ug nag-andam niining Birhen aron mahimong nobya sa Pulong.

Kini ang mga pulong ni George sa Nicomedia. Si Jerome misulti sa susamang paagi:

Ginabisita Siya sa mga anghel matag adlaw, ug kung adunay mangutana kanako: unsaon sa Labing Balaan nga Birhen paggahin sa Iyang pagkabatan-on didto, motubag ako: kini nahibal-an lamang sa Dios mismo, ug sa Arkanghel Gabriel, Iyang kanunay nga magbabantay, kauban ang ubang mga anghel nga kanunay nga miadto Kaniya ug nakig-istorya Kaniya nga puno sa gugma.

Sa paggahin sa iyang panahon sa ingon niini uban sa mga Anghel sa Pinakabalaan sa mga Balaan, ang Labing Putli nga Birhen nangandoy nga mabuhi hangtod sa kahangturan sa pagkaputli sa anghel ug sa walay bahid nga pagkabirhen. Sumala sa testimonya sa mga balaang magtutudlo—Gregoryo sa Nyssa, Jeronimo ug uban pa—kini nga Birhen mao ang unang nagpakasal sa iyang pagkabirhen kang Dios, kay sa Daan nga Tugon dili kasagaran nga ang mga birhen dili magminyo, tungod kay ang kaminyoon gihatagan og mas dako nga dungog kaysa pagkabirhen[8010] . Ang Labing Putli nga Birhen, bisan pa, mao ang unang tawo sa kalibutan nga gipili ang pagkabirhen kaysa kaminyoon ug, sa pagpakasal niya sa Dios, nag-alagad Siya sa adlaw ug gabii pinaagi sa iyang putli nga pagkabirhen. Ang Labing Balaan nga Espiritu, pinaagi sa maayong kabubut-on sa Dios Amahan, nag-andam sa iyang sulod og puloy-anan para sa Dios nga Pulong. Ang himaya ug pagpasalamat sa Labing Balaan, Sanga-kaubang ug Dili-mapikas nga Trinidad; ug sa atong Labing Balaan nga Ginoo-Balaan, Inahan sa Dios, ang Kanunay-Birhen nga si Maria, dungog ug pagdayeg gikan sa tanang henerasyon hangtod sa kahangturan. Amen[8011] .

Troparion, Tono 4:

Karon, usa ka pahibalo sa pabor sa Dios ug usa ka pagpahayag sa kaluwasan sa katawhan, ang Birhen nagpakita nga klaro sa templo sa Dios ug nagpahibalo kang Kristo sa tanan. Kaniya usab, magsinggit kita sa kusog nga tingog: Malipayon ka, katumanan sa tuyo sa Magbubuhat.

Kontakion, Tono 4:

Ang labing putli nga templo sa Manluluwas, ang bililhon nga palasyo ug ang Birhen, ang balaan nga bahandi sa himaya sa Dios, gidala karon sa balay sa Ginoo, nagdala uban kaniya sa grasya nga naa sa Balaang Espiritu; kay ang mga Anghel sa Dios nag-awit: 'Kini ang langitnong puloy-anan.'

[8010] Niadtong panahona, ang tanan nangandoy nga adunay kaliwat aron ang ilang handumanan magpabilin nga dugay sa yuta ug aron, kung dili sila mismo, ang ilang mga kaliwat makatagamtam sa mga panalangin sa gingharian sa gipaabot nga Mesiyas-Manluluwas.

[8011] Isip paghinumdom sa Presentasyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Templo sa Herusalem, nagtukod ang Simbahan og pista sa ika-21 sa Nobyembre. Makita ang mga paghisgot niining pista sukad pa sa ika-4 nga siglo – sa mga tradisyon sa mga Kristohanon sa Palestina, nga hangtod karon nagtudlo sa karaang Simbahan sa Presentasyon sa Inahan sa Dios ug giila nga si Santa Reyna Helena ang nagtukod niini. Sa ika-4 nga siglo, makita usab ang mga paghisgot niining pista sa mga sinulat ni Gregory of Nyssa. Sa ika-8 nga siglo, sama sa nahisgutan sa ibabaw, sila Germanus ug Tarasius, mga Patriyarka sa Constantinople, naghatag og mga sermon niining adlawa.

5 Disyembre

22 Nobyembre (Daang Estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom sa balaan ug matinud-anong Prinsipe Michael sa Tver

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Kikilia ug uban kaniya ang mga Balaang Martir Valerian, Tivurtia ug Maximus

Kumemorasyon sa 22 Nobyembre

Ang Balaang Birhen Kikilia[8012] natawo sa Roma sa bantugan ug dato nga mga ginikanan. Pagkadungog niya sa Ebanghelyo nga gipangwali, mituo siya kang Kristo ug, nagdilaab sa tinuoray nga gugma alang Niya, nagpasiya nga dili magminyo ug ipreserbar ang iyang pagkabirhen alang sa iyang Walay Sala nga Nobyo – si Kristo nga Dios. Apan ang iyang mga ginikanan, supak sa iyang kabubut-on, gipangasaw-an siya sa usa ka batan-ong pagano nga maharlika nga si Valerian, ug gipugos siya sa pagsul-ob og bililhon nga mga bisti ug bulawan nga alahas. Apan ilawom sa iyang bililhon nga sinina nagsul-ob siya og hugot nga sinina nga hinimo sa buhok, ug sa iyang kasingkasing gidala niya si Kristo; nag-ampo siya kanunay uban sa dakong pagtuo kaniya, nga Siya mismo, sumala sa Iyang pagbuot, magpabilin kaniya nga putli, walay mantsa, ug gawas sa panag-iya sa kaminyoon. Pag-abot sa adlaw sa kasal ug pagsugod sa selebrasyon, siya, nga nagahingas gikan sa kalawom sa iyang naghinulsol nga kasingkasing, tinago nga misinggit ngadto sa Ginoo: *'Hinaut nga ang akong kasingkasing walay kapintasan sa imong mga sugo, aron ako dili mapasipala'* (Salmo 118:80).

Ug mapinanggaon, uban sa mga luha, iyang gihangyo Kaniya nga ipadala ang Iyang Anghel aron bantayan ang iyang pagkabirhen. Sa pag-abot sa gabii, gidala ang bag-ong magtiayon sa kwarto sa kasal, ug miingon si Kikilia sa iyang bana:

'Gusto ko, akong pinalanggang batan-on, nga ipadayag kanimo ang usa ka tinago: Aduna koy tigbantay sa akong pagkabirhen nga dili nimo makita—usa ka Anghel sa Dios—ug kon hikapon mo ako, patyon ka niya dayon, kay nagtindog siya dinhi, andam sa pagpanalipod kanako gikan sa bisan unsang kapintas.'

Pagkadungog niini, gikurog sa kahadlok si Valerian, kay aduna gyud usa ka dili makita nga Anghel sa kiliran ni Kikilia, nga gipadala gikan sa langit aron panalipdan ang Nobya ni Cristo batok sa pakig-uban sa usa ka pagano nga batan-on. Nagsugod siya sa pagpakisayud kang Kikilia nga ipakita kaniya ang Anghel. Mitubag ang dalaga:

'Ikaw usa ka tawo nga wala mailhi ang tinuod nga Dios, ug busa dili nimo makita ang Anghel sa Dios hangtud nga imong limpyohan ang imong kaugalingon gikan sa kahugaw sa imong pagka-pagano.'

'Apan unsaon,' pangutana ni Valerian, 'ako paghinlo?'

'Aduna'y usa ka tigulang,' tubag niya, 'nga ginganlan og Urvan, usa ka Kristohanong obispo: siya makapahapsay sa mga pagano pinaagi sa bunyag ug makahatag kanila og gahum nga makakita sa mga Anghel.' Kung gusto ka nga malimpyo ug makakita sa Anghel sa Dios, adtoa siya ug sultihi siya sa tanan nimong nadungog gikan kanako dinhi; ug human ka niyang limpyohan, balik dinhi, ug makakita ka sa Anghel ug madawat nimo gikan kaniya bisan unsa ang imong gusto.

'Apan asa nako makit-an kining tigulang?' nangutana si Valerian.

'Adto,' tubag ni Kikilia, 'sa Dalan Appian[8013] ug, sa diha nga makasugat ka og mga pulubi sa dalan, sultihi sila: "Si Kikilia, nga gustong ipaabot ang usa ka tinago kang tigulang Urvan pinaagi kanako, nagpadala kanako kaninyo aron inyong dad-on ako kaniya."'

[8012] Ang ngalan nga Kikilia usa ka pagbag-o sa Romanong ngalan nga Cecilia, nga nagpasabot og *'buta'*.

[8013] Ang Dalan Appian nagdala gikan sa Roma paingon sa habagatan sa Italya; ginganlan kini human sa nagtukod niini, usa ka si Appius Claudius nga Bulag, sa ika-4 nga siglo BC; ang mga nahabilin niini nagpadayon hangtod karon.

Mibiyahe si Valerian ug sa Dalan Appian, sumala sa gisugo sa iyang hinigugma, nakasugat siya og pipila ka pulubi nga kaila kaayo kang Santa Kikilia, kay kanunay man siya magahatag kanila og limos: gidala siya nila kang Obispo Urvan, nga nagtago gikan sa iyang mga manlupig taliwala sa mga lubnganan, langob, ug mga guba ug daang simbahan. Sa dihang gipahibalo ni Valerian kang Obispo Urvan ang mga pulong ni Santa Kikilia, nalipay kaayo ang obispo ug, mituhop sa iyang mga tuhod ug nag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, miingon uban sa mga luha:

'Tan-awa unta ninyo, Ginoong Hesus, unsa siya ka maayong sulugoon Ninyo, nga nagdala og dugos ngadto sa Simbahan sama sa putyukan! Ang batan-ong lalaki nga gidawat niya sama sa leon, iyang gipadala kanako ingon usa ka malumo nga karnero, kay kung wala siya motuo sa iyang mga pulong, dili unta siya moanhi kanako.' Busa, Ginoo, ablihi ang iyang kasingkasing sa kahibalo sa kamatuoran hangtod sa katapusan—aron maila niya Ikaw, ang Tinuoray nga Dios, ug ikalimod si Satanas ug ang iyang mga buhat.

Samtang nag-ampo siya sa ingon niini, kalit nga mitungha ang usa ka tigulang, katingalahang tan-awon, nagsul-ob og bisti nga puti sama sa niebe ug nagkupot og usa ka basahon sa iyang kamot; mitindog siya sa atubangan ni Valerian, ug gibuksan ang basahon aron mobasa. Si Valerian, nahadlok sa maong panan-awon, nahulog sa yuta, apan ang tigulang nga mitungha mibangon kaniya ug miingon:

'Basaha, anak ko, ang gisulat niining basahon, ug ikaw mahimong takus nga mapahimakas ug makakita sa Anghel nga gisaad sa imong kapikas nga ipakita kanimo.'

Gitan-aw ni Valerian ang sulod sa basahon ug gibasa ang mosunod nga mga pulong nga gisulat sa bulawan: *'Usa ka Ginoo, usa ka pagtuo, usa ka bunyag, usa ka Dios ug Amahan sa tanan, nga anaa ibabaw sa tanan, ug pinaagi sa tanan, ug sa sulod sa tanan nato'* (Efe. 4:5–6).

Sa pagbasa ni Valerian niining mga pulong, nangutana kaniya ang tigulang nga nagpakita:

'Nagtuo ka ba, anak ko, nga kini mao ang kamatuoran, o nagduha-duha pa ba ka?'

Mitubag si Valerian sa kusog nga tingog:

Tinuod gayud, walay mas kasaligan pa sa ilawom sa langit kaysa niining mga pulong.

Ug ang usa nga nagpakita kalit nga nawala, samtang si Obispo Urvan, nga nagsugod sa mga pulong nga gibasa ni Valerian, nagtudlo kang Valerian sa igo nga paagi ug, pagkahuman siya nabunyagan, gipabalik siya sa iyang balaan nga hinigugma.

Si Valerian, sa pagbalik niya sa iyang puy-anan, nakit-an niya si Santa Kikilia sa iyang kuwarto nga nag-ampo, ug tupad niya nakita niya ang Anghel sa Dios nga nagtindog, nagdan-ag sa dakong kahayag ug kaanyag; sa kamot sa Anghel nagkupot siya og duha ka korona, hinablon gikan sa pula nga rosas ug puti nga liryo nga nagpagawas og katingalahang humot; Gibutang niya ang usa ka korona sa ulo sa dalaga ug ang usa pa sa ulo ni Valerian, samtang miingon siya:

'Ipahigum kamo niining mga korona, kamo duha magpabilin nga putli sa kasingkasing ug walay sala sa lawas – gidala ko kini kaninyo gikan sa Paraiso, ug kini adunay katingalahang kalidad nga dili gayud malata o mawala ang humot, ug walay makakita niini gawas lang sa mga tawo nga sama kaninyo nga nagpangga sa pagkaputli.' 'Ikaw, Valerian, misugot sa desisyon sa imong betrothed nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen: tungod niini, gipadala ko sa Dios kanimo, aron madawat nimo bisan unsa ang imong hangyoon Niya.'

'Walay bisan kinsa sa kalibutan karon ang mas pinalangga nako kay sa akong igsoon nga si Tivurtia,' tubag ni Valerian, samtang nagluhod sa Anghel. 'Busa, nag-ampo ako sa Ginoo nga luwason Niya ang akong igsoon gikan sa pagkaguba ug gahum sa yawa, sama sa pagluwas Niya kanako; nga Iya siyang ituyok paingon Kaniya; ug nga Iya kaming duha pagahatagan nga mahimong hingpit sa buhat sa pag-angkon sa Iyang balaan nga ngalan.'

Ang Anghel, nga malipayon ang dagway, miingon kaniya:

'Ang imong pag-ampo makapahimuot sa Dios, ug Tumanon Niya ang tinguha sa imong kasingkasing: Luwason Niya ang imong igsoon nga si Tivurtia pinaagi kanimo, sama sa pagluwas Niya kanimo pinaagi sa dalaga, ug kamo duha maghiusa sa pag-antos sa pagkamartir.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang Anghel, samtang si Valerian ug si Santa Kikilia naglipay kang Kristo ug gigahin nila ang ilang panahon sa makapadasig nga pakighinabi.

Niadtong panahona, miabot kanila si Tivurtis usa ka adlaw ug miingon:

'Natingala ko: nabauhan ko dinhi sa humot sa mga rosas ug liryo, apan asa man gikan kining humot nga nakapalipay kaayo kanako nga nabati nako nga daw nabag-o ang tibuok nakong pagkatawo?'

'Sa tinuod, nakatagamtam ka sa humot, minahal kong igsoon,' tubag ni Valerian kang Tivurti, 'kay nag-ampo ako sa Dios alang kanimo, aron ikaw usab hatagan og dili malata nga korona ug mahigugma Kaniya nga ang Dugo sama sa kolor sa mga rosas, ug ang unod sama sa puti nga liryo.'

'Naga damgo ba ko, o tinuod ba imong gisulti?' miingon si Tivurtius.

'Hangtud karon, tinuod nga nagkinabuhi kita sama sa usa ka damgo,' tubag ni Valerian, 'nagsimba kita sa bakak nga mga dios ug hugaw nga mga demonyo, apan karon nagkinabuhi kita sa kamatuoran ug grasya sa Dios.'

'Kinsa ang nagtudlo kanimo niini?' pangutana ni Tivurtius.

'Gitudloan ko sa usa ka Anghel sa Dios,' tubag ni Valerian. 'Ug ikaw usab makakita kaniya kon imong limpyohan ang imong kaugalingon gikan sa kahugawan sa idolotriya.'

Gusto ni Tivurtij nga makakita sa Anghel, apan miingon si Valerian nga kinahanglan una nga motuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug modawat sa balaan nga bunyag; unya lang mahimo nga magpaabot sa pagpakita sa Anghel, ug si Santa Kikilia mismo ang mitudlo kang Tivurtij sa mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo, nga gipamatud-an kaniya, sa usa ka bahin, ang kabulaanan sa mga diyos-diyosan sa pagano ug ang kawalay-gahum sa mga patay nga idolo, ug sa pikas bahin, ang gahum ug ang tanang-gahum sa tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Kristo. Ug ang mga debotong panultihon sa balaan nga dalaga nakapukaw kaayo kang Tivurtia nga iyang hingpit nga gisalikway ang pagka-pagano ug sa usa ka adlaw miingon kang Kikilia:

'Nagtuo ako nga walay lain Dios gawas sa Kristohanong Dios, ug sugod karon, Siya ra ang akong gustong pag-alagad.'

Pagkadungog niini, napuno sa kalipay si Kikilia ug mas gipaningkamotan pa gyud niya ang pagtudlo kang Tivurtius, gisultihan siya mahitungod sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, sa Iyang mga milagro, sa Iyang boluntaryong pag-antos ug sa kamatayon nga Iyang gisagubang tungod sa gugma alang sa katawhan. Sa bahin ni Tivurtij, ang iyang kasingkasing labi pang nabati, ug ang iyang gugma sa Ginoo nagkugi pag-ayo. Sa pagkakita sa kainit sa iyang pagtuo, miingon ang dalaga kaniya:

'Kung motuo ka sa atong Ginoong Jesu-Cristo, adto ka uban sa imong igsoon sa atong Kristohanong obispo ug dawata ang balaan nga bunyag gikan kaniya: unya, paghinlo sa imong mga sala, mahimong takus ka nga makakita sa Anghel.'

Si Tivurtij, samtang mitan-aw sa iyang igsoon, nangutana kaniya:

'Asa man nimo gusto nga dad-on ako?'

'Moadto kita kang Urvan, usa ka tawo sa Dios,' tubag ni Valerian. 'Siya usa ka Kristohanong obispo, usa ka tigulang, maalamon ug matarong nga tawo; ang iyang nawong sama sa nawong sa usa ka Anghel, ug ang tanan niyang mga pulong tinuod.'

'Dili ba ikaw naghisgot bahin niadtong Urvan,' padayon ni Tivurtij, 'nga akong nadungog nga kaduha na siyang gisilotan og kamatayon ug karon nagtago sa diin-diin, nagpangitagal aron mabuhi? Apan kon moadto kita kaniya, ug kon makit-an kita didto sa mga nangita sa iyang kamatayon, sigurado nga patyon usab mi nila.'

Mitubag si Santa Kikilia sa pangutana ni Tivurtius. Nagsugod siya sa pagsulti kaniya mahitungod sa kinabuhi nga walay katapusan sa langit, diin walay bisan unsa nga makasamok sa kalinaw sa usa ka tawo, ug sa ganti nga nagpaabut sa mga balaang martir nga namatay alang kang Kristo.

Unya si Tivurtia, nga nagdilaab sa tinguha nga mag-antos alang sa iyang pagtuo, miingon:

'Pasagdi ang mga walay rason nga higugmaon kini nga malabay nga kinabuhi; ako, gitinguha ko ang kinabuhi nga walay katapusan: dad-a ako, igsoon, ngadto sa obispo, ug pasagdi siya nga limpyohan ako ug himuon akong kaambit sa kinabuhi nga walay katapusan!'

Gidala ni Valerian ang iyang igsoon kang Obispo Urvan, diin iyang gisaysay ang tanan. Nalipay si Urvan sa pagbag-o ni Tivurtius, busa gidawat niya siya uban sa gugma, gibunyagan siya, ug gipabilin siya uban kaniya sulod sa pito ka adlaw hangtud hingpit niyang natudloan siya sa tanang misteryo sa balaan nga pagtuo.

Pagkahuman sa iyang pagbunyag, gihatagan si Tivurtis og ingon nga grasya nga nakakita siya sa mga balaang anghel, nakig-istorya kanila, ug nakadawat gikan sa Dios sa tanan niyang gipangayo. Kauban ang iyang igsoon, naghimo sila og daghang milagro, nag-ayo sa mga masakiton. Gipaambit nila ang ilang bahandi sa mga kabus nga Kristohanon, mga ulila ug mga balo; gibayran nila ang mga priso aron makagawas gikan sa bilanggoan; ug dungganong ilang gilubong ang mga lawas sa mga balaan nga martir alang kang Kristo, nga kadaghanan ang gipatay niadtong panahona.

Ang gobernador sa siyudad, nga ginganlan og Almach, nga sa sugo sa emperador walay kalooy nga nagbubo sa dugo sa mga Kristohanon ug gipasakop sila sa pagpanakit ug kamatayon, pagkahibalo niya niini tanan gikan sa iyang mga tigsumbong, nagmando nga dakpon dayon si Tivurtia ug si Valerian ug dalhon sa iyang atubangan.

"Ngano man nga ginapasipala ninyo ang inyong mahimayaong kaliwatan," pangutana niya kanila, "ug ginahiluna ninyo ang mga gipatay pinaagi sa sugo sa emperador tungod sa ilang daghang krimen, ug ginatagbo ninyo ang inyong bahandi sa mga tawo nga gilikayan sa tanan? Nagpuyo ba usab kamo sa parehas nga ilusyon sama nila ug gusto ba usab kamo nga mahimong sama kanila?"

'Oh, unta,' tubag ni Tivurtus, isip kamakailhan, 'tugotan kami sa Dios nga iapil sa Iyang mga sulugoon nga misalikway sa butang nga daw naglungtad apan sa tinuod wala, ug sa baylo nakakaplag sa butang nga daw wala maglungtad apan sa tinuod naglungtad.'

'Unsa man,' pangutana sa iyang labaw, 'nga sa imong panan-aw, daw naglungtad apan sa tinuod wala? Wala ko kasabot sa imong giingon.'

Gipasabot ni Tivurti kaniya nga ang tanan nga gipanag-iya, gipakita, ug gisaad sa kalibutan nga kini nga malabay—nga daw usa ka butang nga tinuod apan sa tinuod walay pulos, kay madunot kini sa dili madugay; mahitungod sa kinabuhi nga umaabot, sa opinyon sa mga tawo nga nakadugtong niining kalibutan, kini dili gayud maglungtad, kay dili nila kini makita; apan kini naglungtad ug magpabilin nga walay kausaban hangtod sa kahangturan, ug niini ang mga matarong ug matinud-anon makadawat og daghang ganti, samtang ang mga daotan ug mga dili motuo mag-atubang sa kalayo ug sa walay katapusang pag-antos.

Ang gobernador nakig-istorya kanila sa taas nga panahon ug namati sa ilang bulahan nga pagtulon-an mahitungod sa balaan nga pagtuo ug pagbiya sa kalibutan, apan wala siya mouyon niini nga pagtulon-an ug gisugo sila nga maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan sa pagano. Sa dihang wala sila mosugot sa iyang sugo, gisugo niya nga bug-atan pag-ayo si Valerian sa mga tungkod; apan ang santo naglipay bisan pa sa iyang pag-antos, nga miingon:

'Tan-awa, miabot na ang panahon nga akong gihandom sa tibuok kasingkasing; tan-awa, ang akong pista; tan-awa, usa ka adlaw sa kalipay para kanako.'

Niadtong higayona, misinggit ang heraldo:

'Ayaw pagpasipala sa mga diyos ug diyosa!'

Apan si Valerian misinggit usab sa kusog ngadto sa mga naglibot kaniya:

'Mga lalaki, mga lungsuranon sa Roma! Ayaw tugoti nga ang akong pag-antos makapahawa kaninyo gikan sa kamatuoran; pagpakaisog ug bungkaga ang mga dios nga kahoy ug bato, kay ang tanan nga mosimba kanila pagasunogon sa kalayo nga walay katapusan.'

Samtang nagpadulong ang usa ka maharlika nga ginganlan og Tarquinius sa gobernador sa siyudad ug hilom nga miingon kaniya:

'Kung dili ninyo patyon kining mga Kristohanon sa labing dali nga panahon, ang tanan nilang kabtangan ipangbahin sa ilang mga kaigsuonan sa pagtuo ngadto sa mga kabus, ug wala na kamoy mabilin.'

Pagkadungog ni Tarquinius, gisugo sa gobernador sa siyudad nga dad-on ang mga martir sa usa ka dapit nga gitawag Pag, nga agi sa templo ni Jupiter[8014] , diin sila magahalad og sakripisyo kaniya ubos sa hulga sa kamatayon pinaagi sa espada kon mosalikway sila. Kauban sa mga tigpamatay ug mga sundalo, gipadala niya ang iyang chamberlain nga ginganlan og Maximus, aron ang pagkamartir sa mga santo mahitabo ilawom sa iyang pagdumala. Apan sa dalan, si Maximus, sa dihang nagtan-aw sa mga balaan nga nag-antos, nabati ang kasubo ug mihilak, ug misinggit:

'O bililhon nga sampaga sa pagkabatan-on! O panalipod sa paghigugmaay sa magsoon! O matahum nga pares sa mahimayaon ug dungogong kabatan-onan! Ngano kamo nagdali-dali kaayo paingon sa kamatayon, sama sa pagdali ngadto sa usa ka dakong kombira?'

'Kung kami,' tubag ni San Tivurt, 'wala unta kami nakahibalo nga sigurado sa walay katapusang kinabuhi nga nagpaabot kanamo human niining kamatayon, dili unta kami malipay kaayo sa pagbulag sa among panandaliang kinabuhi.'

[8014] Si Jupiter mao ang pangunang paganong diyos sa mga Romano.

'Unsa man kaha ang kinabuhi nga mosunod niining kinabuhi dinhi sa yuta?' pangutana ni Maxim.

Mitubag si Tivurti:

– Sama sa pagpanapton sa atong unod sa mga sinina, mao usab ang kalag gipanapton sa lawas; ug pagkahuman sa kamatayon, ang unod mobalik sa abog – bisan pa man kini mabuhi pag-usab, sama sa phoenix[8015] sa pag-abot sa takna, – ug ang kalag – kon mapamatud-an nga balaan ug matarong – dali dayon dad-on (sa mga Anghel) ngadto sa langitnong palasyo ug didto, nagpuyo sa kalipay, maghulat sa kinatibuk-ang pagkabanhaw.

'Ug ako usab,' miingon si Maximus, nga naantig sa mga pulong ni Tivurtus, 'buhian ko kining temporaryong kinabuhi kon masayud ko nga sigurado nga hatagan ko sa kinabuhi nga inyong gihisgutan.'

'Kung gusto ka nga masiguro sa kinabuhi nga walay katapusan,' miingon si Valerian kaniya, 'unya ihatag kanamo ang imong saad nga tinuoray kang maghinulsol ug, pagbiya sa pagka-pagano, mobalik ka sa Dios, Kinsa namo gipangwali ; ug gisaad namo kanimo nga sa diha nga putlon ang among ulo ug ang among mga kalag mabulag sa among mga lawas, ang Dios dayon mopasidlak sa imong mga mata ug makita nimo ang himaya sa walay katapusang kinabuhi nga gihatag kanamo.

Naghimo si Maximus og seryosong panata:

'Pasunogon ko sa kalayo,' matod niya, 'kung dili ko motuo gikan niining takna sa Usa ka Dios, nga nagahatag sa kinabuhi nga walay katapusan human niining temporaryo—basta inyong tumanon ang inyong saad.'

'Busa, sugoa ang imong mga sulugoon,' ingon sa mga balaan, 'nga ayaw kami pugngi sa pagsulod sa imong balay sa mubo nga panahon, ug among paningkamotan nga madala kanimo ang usa ka tawo nga maghatag kahayag sa imong kalag, aron makita nimo pag-ayo ang among gisaad.'

Malipayon nga gidala sila ni Maximus sa iyang balay, kay wala'y bisan kinsa sa mga kauban nila ang nangahas sa pagsupak kaniya sa bisan unsang paagi. Didto gisugdan sa mga santo ang ilang sermon sa kaluwasan ug nagtudlo sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Kristo; ang tanan nga naa sa balay mitagad pag-ayo kanila hangtod sa pagkahulog sa gabii ug mituo – si Maximus uban sa tibuok niyang panimalay ug daghan sa mga guwardiya. Niadtong gabii, miabot kanila si Santa Kikilia uban sa mga klero, ug ang tanan nga nakatuo gibunyagan. Gipaagi nila ang gabii sa pag-ampo ug pakighinabi bahin sa walay katapusang kinabuhi, ug sa pagsidlak sa kaagahon, miingon ang balaan nga birhen sa mga mag-aawit sa pag-antos ni Kristo:

'Pagpakaisog ug walay kahadlok, mga mandirigma ni Kristo! Tan-awa, ang kangitngit sa gabii nagkahanaw ug ang kahayag nagsugod na'g sidlak: bisti usab kamo sa panagang sa kahayag ug sugod kamo sa pagbuhat sa inyong kaisog. Nakigbisog kamo sa maayong pakigbisog, gipadayon ninyo ang pagtuo – busa, adto kamo aron dawaton ang 'korona sa pagkamatarong' (cf. 2 Tim. 4:8), nga ihatag kaninyo sa Ginoo.

Ug ang mga santo midali paingon sa gitudlo nga lugar. Sa ilang paglabay sa templo ni Jupiter, ang mga pari niini misugod sa pagpugos kanila sa pagsunog og insenso sa halaran sa diyos, kay kung wala niini, walay bisan kinsa ang misuway paglabay sa maong templo; gipahunong sa mga pari ang tanan nga mosulod o mogawas sa siyudad ug gipugos sila sa paghalad sa gitudlo nga halad kang Jupiter. Apan ang mga santo dili lang misupak sa mga pari; giuyawan pa gani nila ang ilang kabuang, ug tungod niini gilakot dayon sila sa espada.

Pagkahuman sa pagpatay kaniya, si Maximus mitestigo sa atubangan sa tanan, uban sa panumpa, nga nakita niya ang mga Anghel sa Dios, nga nagdan-ag sama sa adlaw, nga pagkahuman gipagawas ang mga kalag sa mga santo gikan sa ilang mga lawas sama sa mga matahum nga dalaga gikan sa usa ka palasyo, gidala kini paingon sa langit sa dakong himaya. Tungod niini, daghan sa mga pagano ang misalig kang Kristo. Ang gobernador sa siyudad, bisan pa, sa dihang nahibaloan niya nga gidawat ni Maxim ang Kristohanong pagtuo, gisugo siya nga bug-atan nga paluon sa mga tungkod; samtang ginapalu, gihatag ni Maxim ang iyang espiritu sa Ginoo, ug ang iyang lawas gidala ni Santa Kikilia ug gilubong uban sa mga lawas sa mga martir nga sila Tivurtia ug Valerian. Sa lubnganan ni Santo Maximus, aron ipakita nga mituo siya sa umaabot nga pagkabanhaw sa mga patay—sama sa phoenix nga mosaka gikan sa abo—gi-utos niya nga ipintal kini nga langgam.

[8015] Ang phoenix usa ka mitikal nga langgam sa karaang panahon. Sumala sa pagtuo sa karaang mga katawhan (ang mga Ehipsiyo), kini nga langgam (ang nag-inusara sa tibuok kalibutan) magasunog sa iyang kaugalingon matag 500 ka tuig ug mobalik nga mabuhi gikan sa abo niini. Gihisgutan usab kini sa pipila ka mga Kristohanong manunulat, sama nila San Clemente sa Roma, San Cirilo sa Jerusalem ug uban pa, nga nakakita sa maong pagano nga sugilanon isip ebidensya nga nagtuo ang mga pagano sa posibilidad sa pagkabanhaw sa lawas. Sa karaang mga Kristohanong monumento, makita ang mga hulagway sa phoenix isip simbolo sa pagkawalay kamatayon.

Pagkahuman patyon nila si Tivurtia ug Valerian, gihunahuna sa gobernador sa siyudad nga kuhaon ang ilang kabtangan, apan wala silay nakaplagan, kay nabahin na ni Santa Kikilia ang tanan sa mga kabus; tungod niini, gidakpan siya sa mga sulugoon sa gobernador sumala sa sugo niini. Pag-abot nila sa santa, miingon siya kanila:

'Paminawa ako, akong mga kauban nga lungsuranon ug mga igsoon! Bisan pa kamo mga sulugoon sa gobernador, nagtuo ako nga sa inyong kasingkasing dili ninyo uyon sa iyang kawalay pagtuo. Gusto kong mag-antos ug mamatay alang sa akong Kristo, kay wala ko maghatag bili niining mubo nga kinabuhi dinhi sa yuta, apan nangita ko sa kinabuhi nga walay katapusan: aron mas dali ko makaabot niini, kuhaa ko, pahirasa ko, ayaw pagtagad sa akong pagkabatan-on, ug patya ko."

Ang mga nakadungog kaniya nangasubo kaayo nga ang usa ka matahum, mahimayaon ug maalamon nga dalaga maghandum sa kamatayon, ug nangaliya sila kaniya nga ayaw paglaglag sa iyang kaanyag sa iyang kaugalingong kagustuhan. Apan miingon siya kanila:

'Dili nako gubaon ang akong nag-uswag nga pagkabatan-on, kondili gipulihan lang kini og mas maayo; gipulihan nako ang lapok sa bulawan, ang luwad sa bililhon nga mga bato, kining kalibutanong, lawasnong bilanggoan sa masidlak nga langitnong mga palasyo. Daotan ba kaha nga baylo? Gusto usab nako nga pareho mo.'

Naghisgot siya kanila sa taas nga panahon bahin sa ganti nga nagpaabut sa mga matarong, mao nga ang tanan nga nakapaminaw kaniya nabati pag-ayo; ug daghan kaayo sila, mga lalaki ug mga babaye, nga nagtigum sa iyang balay. Sa katapusan, ang balaan nangutana kanila sa kusog nga tingog:

'Nagtuo ba kamo nga tinuod ang tanan nakong gisulti?'

Ug sila tanan, sama sa usa ka tingog, mitubag:

'Oo, nagtuo kami ug nag-angkon nga si Kristo, nga imong gipangwali, mao ang tinuod nga Dios, ug ikaw mao ang Iyang tinuod nga alagad.'

Nalipay pag-ayo ang balaan nga birhen sa kalawom sa iyang kalag niining tubag, busa gipatawag dayon niya si Obispo Urvan, ug sa pag-abot niini sa iyang balay, gibunyagan niini ang kapin sa 400 ka lalaki ug babaye nga misalig kang Kristo. Ug ang balay ni Kikilia nahimong simbahan sa Dios.

Pagkahuman niini, gisugo sa gobernador Almach nga dad-on sa hukmanan ang matarong nga sulugoon ni Cristo; ug pagkahuman siya pangutan-on bahin sa iyang pagtuo, nadungog niya gikan kaniya ang maisugong pag-angkon sa ngalan ni Cristo.

'Asa nimo nakuha ang ingon ana nga kaisog?' nangutana siya kaniya nga nasuko.

'Gikan sa limpyo nga konsensya,' tubag sa balaan, 'ug sa dili matandog nga pagtuo.'

'Wala ba ka kahibalo, malain nga babaye,' tubag ni Almah, 'nga gihatagan ko og awtoridad sa mga emperador sa kinabuhi ug kamatayon sa mga lungsoranon?'

'Bakakon ka,' tubag sa santo, 'sa imong pag-ingon nga naa kay gahum sa kinabuhi: ang angay nimong isulti mao nga naa kay gahum sa pagkuha sa kinabuhi, dili sa paghatag niini, kay makapatay ka, apan dili nimo mabalik sa kinabuhi ang mga patay.'

'Maghalad ka og sakripisyo sa mga diyos,' pagpugos sa huwes, 'ug isalikway si Kristo, ug ikaw malaya.'

Apan ang santa mitumaw nga andam na siya mamatay alang kang Kristo. Unya gisugo sa taga-uyamot nga dad-on siya sa balay ug didto pugson nga mamatay sa kainit sa usa ka paliguan nga gipainit kaayo. Sulod sa tulo ka adlaw ug tulo ka gabii gipahirapan siya nila sa kainit ug aso, apan ang grasya sa Dios nagpabugnaw ug nagpabuhi pag-usab kaniya. Pagkahibalo nga ang martir nagpabilin nga buhi sulod sa taas kaayo nga panahon sa nagdilaab nga paliguan, gisugo ni Almah nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada didto dayon. Ang tigpatay, nga miuna kaniya, mihampak sa iyang liog tulo ka beses gamit ang iyang espada, apan wala gyud niya hingpit nga naputol ang iyang ulo; gibyaan siya didto, unya nilakaw siya. Gitipon sa mga matinud-anon ang iyang dugo gamit ang mga espongha ug panapton, ug nabuhi pa ang balaan sulod sa tulo ka adlaw, nga hapsay kaayo ang panghuna-huna ug nagpalig-on sa pagtuo sa mga Kristohanon sa iyang palibot; ug sa katapusan, samtang nag-ampo, iyang gisumite ang iyang espiritu sa Diyos ug gilubong nga may dungog sa mga matinud-anon.

Kumemorasyon sa mga Balaang Apostol Filemón, Archippo ug Apfia

Gisaulog sa Nobyembre 22

Ang mga Balaang Apostol Philemon, Archippus ug Apphia nabalhin sa Kristiyanismo pinaagi sa Balaang Apostol Pablo ug nag-antos alang kang Kristo sa kamot sa mga pagano nga Griyego, sa panahon sa paghari ni Emperador Nero[8016] , sa siyudad sa Colossae[8017] . Sa usa ka higayon, samtang sila nagkatigum uban sa ubang mga Kristohanon sa usa ka tigum sa pag-ampo, kalit lang silang giatake sa mga pagano. Ang tanan nga naa sa tigum, gawas nila Philemon, Archippus ug Apphia, nilayas, samtang sila tulo gidakop ug gidala sa atubangan ni Artocles, ang tigbantay sa bodega sa Efesus[8018] .

Sa sinugdan, si Archippus grabeng gipakanaog, samtang ang mga naglabay-labay, bisan mga bata, gisaksak siya sa tibuok lawas gamit ang mga kutsilyo. Unya si Santo Philemon gitortyur nga walay kalooy ug gibato. Si Santa Apphia usab gibato.

Busa, taliwala sa ilang pag-antos, ningadto sila sa Ginoo[8019] .

Kontakion, Tono 2:

Sama sa mga bitoon nga nagdan-ag sa katapusan sa yuta, atong dayegon ang mga Apostoles ni Cristo: ang himayaong Filemón, ang balaan nga Arhipo, Onesimo, Marcos ug Apolos, ug uban kanila ang labing maalamon nga Apfia, nga nagasinggit: mangamuyo kamo nga walay hunong alang kanato tanan.

Paghandum kang Balaan Michael, ang Mankombatante[8020]

Gisaulog sa Nobyembre 22

Nanginabuhi si San Miguel sa panahon sa paghari ni Michael III[8021] . Sa pagkatawo, siya usa ka Bulgaryano ug natawo sa lungsod sa Potuka[8022] , nga niadtong panahona sakop sa Imperyong Griyego. Ang mahimayaong ginikanan ni Michael usa sa mga unang Bulgaryanong Kristohanon; si Michael mismo usa usab ka Kristohanon sukad pagkabata, ug gitawag siya sa iyang ginikanan ug mga kaila nga *'ang balaang bata'* tungod sa iyang pagkamatinud-anon. Gikan pa sa pagkabata, nailhan siya sa pagkaputli sa iyang kinabuhi; kanunay niyang gipuy-an sa kasingkasing ang kahadlok sa Dios, nagdedikar sa pagpuasa ug pag-ampo, nagahatag og limos sa mga kabus ug mibisita sa mga masakiton, gipunoan sa kalumo, pagpaubos, ug sa tanang matang sa pagkamaayo.

Pag-abot niya sa edad nga baynte singko, misulod si Mikhail sa serbisyo militar ug namuno sa usa ka dakong detachment sa militar.

Niadtong panahona, ang mga Etiyopyan ug mga Agarian—mao kana, mga Arabo nga Muslim[8023] —nag-alsa sa gubat batok sa Griyegong gingharian ug misulong paingon sa kapital sa Griyegong gingharian. Usa ka

---

[8016] Si Emperador Nero, nga nailhan sa iyang dili-makatawo nga kalupigan, naghari gikan sa 54 hangtod 68 AD.

[8017] Colossae – usa ka siyudad sa rehiyon sa Phrygia sa Asia Minor, nahimutang sa kasadpang bahin sa peninsula; sa Gitnang Panahon, kini nga siyudad gitawag og Choni (karon Chonas o Konus). Ang Apostol Pablo misulat og epistola ngadto sa mga lumolupyo sa Colossae. Nailhan kini nga siyudad sa kasaysayan sa Simbahan tungod sa milagro sa Arkanghel Michael niadtong 6 sa Septyembre

[8018] Tagbantay sa Humay – ang opisyal nga nagdumala sa reserba sa humay nga iya sa usa ka piho nga siyudad, rehiyon o estado. Efeso – usa sa labing bantog nga mga siyudad sa karaang Asia Minor, sa kasadpang baybayon sa peninsula. Ang Apostol Pablo, nga nagwali sa Ebanghelyo didto, misulat og sulat ngadto sa mga lumolupyo niini.

[8019] Ang pista sa mga santo gisaulog kada ika-19 sa Pebrero

[8020] Ang hagiograpiya gibase, una, sa usa ka Slavonic synaxarion account, nga ang karaang mga teksto gipatik ni His Eminence Archbishop Filaret ug Academician A.N. Veselovsky; kini nga maong account, uban sa pipila ka mga kalainan, giapil usab sa gipatik nga Slavonic Prologue; ikaduha, sa 'Eulogiya kang Michael nga Mandirigma', nga gisulat ni Euthymius, Patriarka sa Ternov (1375–1393), ug gipatik isip kabahin sa mga buhat ni Euthymius ni Mr. Kaluzhnitsky sa Vienna niadtong 1901.

[8021] Ang Emperador nga Byzantino nga si Michael III namatay niadtong 867.

[8022] Gituohan nga kini mao ang karon nga Batak, sulod sa utlanan sa siyudad sa Plovdiv o Philippopolis.

[8023] Kini tingali nagtumong sa gubat ni Emperador Michael III batok sa mga Arabo niadtong 865.

dakong hukbong Griego ang mibiyahe aron depensahan ang ilang yutang natawhan ug nakig-away sa daghang pwersa sa mga Agarian. Sa dihang nakita nila nga mas kusgan ang mga Etiyopiyano ug mga Agarian ug hapit na silang modaog, ang mga Griego milayas paingon sa kabukiran ug nangitag dalangpanan sa mga luwas nga dapit.

Apil sa Greko-Kristohanong hukbo si Michael ang Manlaban uban sa iyang detachment. Wala siya mahadlok sa kaaway, wala siya midagan, apan padayon niyang gipalig-on ug gihagit ang iyang mga tawo. Sa dihang nakita niya ang dakong kapildihan sa mga Greko, naghilak siya ug, sa pagkahugno sa yuta, nag-ampo siya sa Ginoong Dios alang sa kaluwasan sa mga Kristohanon. Pagkahuman sa iyang pag-ampo, siya ug ang iyang detachment misulong nga dili mapugngan batok sa kaaway, nakalusot hangtod sa kasingkasing sa mga Etiyopiyano ug Agariano, ug nakahatag og bug-at nga dagok sa mga kaaway nga wala'y kadaut nga nadawat nila o sa ilang detachment. Sa samang higayon, kalit nga mitumaw ang usa ka bagyo aron motabang sa mga Kristohanong mandirigma: ang kilat ug dalugdog mibunal ug nakapahadlok sa mga kaaway, mao nga nangdagan silang tanan. Uban sa tabang sa Dios, napildi ni Michael ang tanang kaaway, samtang siya ug ang iyang grupo wala gyud masamdan.

Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos sa kadaugan nga gihatag kaniya, gipahawa ni Michael ang iyang hukbo ug, kauban ang pipila ka sulugoon, mibiyahe pauli sa iyang yutang natawhan. Sa niining panaw, nahitabo ang mosunod nga milagro.

Mihunong si Michael sa usa ka dapit nga gitawag og E[8024] , aron magpahulay. Aduna didto usa ka dako nga lanaw, diin mogawas ang usa ka halimaw nga bitin ug mokaon sa mga tawo ug mga hayop.

Usa sa mga sulugoon ni Michael nakakita og aso gikan sa ilang pahulayan duol sa lanaw, ug sa pagdali-dali nga pagkuha og pagkaon, miadto siya sa dapit diin naggikan ang aso. Didto iyang nakita ang usa ka batan-ong babaye nga naglingkod nga naghilak, nagpaabot sa usa ka butang. Nagsugod ang sulugoon sa pagpangutana kaniya ug na-engganyo kaayo sa iyang sugilanon bahin sa makalilisang nga bitin, nga napaso sa kalayo ang pagkaon nga iyang gidala aron lutoon. Pagbalik sa sulugoon sa iyang agalon, gipangutana siya ni San Miguel nga Manlaban ngano nga nadugay siya ug ngano nasunog ang pagkaon. Dayon gisaysay sa sulugoon sa detalye ang tanan niyang nakita ug nadungog gikan sa dalaga bahin sa bitin.

Pagkadungog sa maong sugilanon, nagpasiya si San Miguel nga moadto didto ug gisugo niya ang iyang mga sulugoon, apan sila, nga napuno sa kahadlok, misalikway sa pag-uban sa ilang agalon. Unya si Michael, human siya nangamuyo sa Ginoong Dios ug naghimo sa tanda sa krus sa iyang nawong, misakay sa iyang kabayo ug mibaktas paingon sa lanaw, gidala lang ang iyang panganay nga sulugoon.

Pag-abot niya sa maong dapit, gisugdan niya pagpangutana sa dalaga nganong miadto siya didto.

Sa sinugdan, gisulayan sa dalaga nga pahawaon si Michael nga Mandirigma aron dili siya kan-on sa makalilisang nga bitin; apan, tungod sa pagpugos sa santo, gisultihan niya siya bahin sa kostumbre nga naugmad sa lungsod nga maghalad og mga bata nga mag-ilis-ilis aron kan-on sa bitin.

Natingala sa gisaysay sa dalaga, gisugo ni Michael ang iyang sulugoon nga mobalik uban sa kabayo ug maghulat sa gilay-on, samtang siya mismo mihapa sa yuta ug misugod sa pag-ampo sa Ginoong Dios. Pagkahuman sa balaan sa iyang pag-ampo ug pagtindog, usa ka bitin ang mitungha sa tunga-tunga sa lanaw; gitaas niini ang iyang ulo ug gipukpok ang tubig sa iyang ikog, unya misugod kini og duol sa baybayon, nga gibuka ang tulo ka baba. Gikuha sa santo ang iyang taming ug espada ug giputol ang tulo ka ulo nga dala sa bitin. Apan, gipilo sa bitin ang iyang ikog ug gihampak ang santo sa tuo nga aping ug sa wala nga bukton, nga nakasamad kaniya. Nawala sa malay si Michael, apan sa dili madugay mibangon siya ug mitindog.

Ang sulugoon ni Michael, sa pagkakita niini nga milagro, midali-dali paingon sa lungsod ug gisulti ang nahitabo. Ang mga lumolupyo migawas sa lungsod ug matinahuron nga gidawat ang ilang manluluwas, samtang ang dalaga gibalik sa iyang mga ginikanan.

Busa, gipahimuot sa Dios nga pasidunggan si Miguel nga Manlaban pinaagi sa mao gihapon nga milagro nga gihimo kaniadto ni San Jorge nga Mananaog.

[8024] Ang lugar sa milagro nga nalambigit sa bitin gitawag nga 'Raif' sa gipatik nga Prologue, ug nagtuo ang Iyang Kahalangdon Filaret nga kini nagtumong sa iladong Disyerto sa Raif, duha ka adlaw nga biyahe gikan sa Sinai. Apan, ang karaang manuskritong hagiograpiya wala maghisgot sa lugar nga 'Raifsk', kondili sa lugar nga 'Styran' o 'Tiran'. Tingali, sumala kang Akademiko Veselovsky, ang lugar nga 'Tiran' nagtumong sa Tiranna, usa ka siyudad ug rehiyon duol sa Durazzo ug Alessio sa Balkan Peninsula, duol sa Dagat Adriatico.

Pagkahuman niini, pagkahuman niyang dasiga ang mga lungsuranon sa pagbarog nga hugot sa Kristohanong pagtuo, mipadayon si Michael nga Mandirigma sa iyang pagpanaw ug mibalik sa iyang panimalay. Paglabay sa mubo nga panahon, malinawon niyang gisumite ang iyang bulahan nga kalag sa Ginoo.

Daghang mga timaan, milagro, ug pag-ayo sa mga sakit ang nagsugod sa paghitabo sa lubnganan ni San Miguel alang sa mga miadto didto uban sa pagtuo.

Paglabay sa daghang katuigan, sa panahon sa Ikaduhang Imperyo sa Bulgaria, gikuha sa Tsar sa Bulgaria nga si Kaloyan ang siyudad sa Potuka samtang nagpakig-away sulod sa Imperyo sa Gresya—nga ang kapital niadtong panahona gisakop sa mga Latino—ug nagpasiya siya nga ibalhin ang mga relikya ni San Miguel nga Mandirigma ngadto sa iyang kapital sa Bulgaria, ang siyudad sa Tarnovo. Pagkadungog sa pagduol sa balaang relikya, ang Buligayong Patriyarka Basil migawas uban sa tanan niyang mga klero ug mga lungsoranon aron sugaton kini pinaagi sa prusisyon, kandila ug insenso. Ang Buligayong Tsar ug ang Patriyarka gibuhat ang balaang relikya sa ilang abaga ug sa ilang kaugalingong mga kamot gidala kini ngadto sa Katedral sa Patriyarka[8025] , diin kini gibutang.

Paghinumdom kang San Procopio nga Martir

Gisaulog sa Nobyembre 22

Si Santo Procopius lumad sa Herusalem. Nagpuyo siya og hugot nga kinabuhi ug nagpakita sa daghang mga hiyas. Gitahasan siya nga magbabasa sa Simbahan sa Caesarea[8026] ug tungod kay gihatagan siya sa gasa sa pagsabot sa Kasulatan, gipadayag ni Procopius ang Pulong sa Dios sa mga matinud-anon. Gawas pa, naghubad siya sa Balaang Kasulatan ngadto sa Siryako ug, sa iyang kinabuhi, nag-ayo sa mga gihampak sa demonyo pinaagi sa pagpahawa sa mga demonyo.

Sa usa ka higayon, samtang nagbiyahe paingon sa Scythopolis, nagbasa siya sa Pulong sa Dios sa mga Kristohanong simbahan, nga giuban niya sa usa ka eksposisyon. Sa dihang nadungog sa gobernador sa Caesarea si Santo Procopius, gisugo niya nga dakpon siya tungod kay Kristohanon siya. Niadtong panahona, adunay pagpanlupig batok sa mga Kristohanon[8027] . Gidumili sa gobernador sa Caesarea nga si Santo Procopius maghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos-diyosan ug magpasidungog sa upat ka hari nga nagdumala sa imperyo niadto[8028] . Apan ang santo mitubag nga mapangahas:

'Ang mga Kristohanon dili angay magpasidungog o mosimba sa daghang mga dios ug mga ginoo. Aduna kami'y usa ra ka Ginoo, usa ka Hari ug Manluluwas, ang Magbubuhat ug Manlalang sa tanang butang.'

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ang gobernador sa Caesarea batok sa santo ug gisugo nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Busa natapos ni San Procopius ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta ug dali siyang gipataas sa langit, diin gidawat niya ang korona sa martir gikan kang Kristo nga atong Dios.

[8025] Sa ika-14 nga siglo, sa panahon sa pagdumala sa katapusang Patriarka sa Ternov, si Euthymius—nga nagsulat og eulogiya alang kang San Miguel—ang mga relikya nagpuyo sa Ternov sa patriarkal nga katedral. Sa sinugdanan sa ika-19 nga siglo, kini gibalhin sa Wallachia.

[8026] Kini, siyempre, nagtumong sa Caesarea sa Palestina – usa ka siyudad sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo; pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem (niadtong AD 79), kini nahimong pangunang siyudad sa Palestina ug lingkoranan sa obispo, diin ang Jerusalem usab nasakop sulod sa pipila ka panahon. Gibungkag pag-usab ang Caesarea ug karon hingpit na kini nga kamingawan nga puno sa mga tapok sa mga ruina.

[8027] Sa ilawom ni Emperador Diocletian (294–305).

[8028] Giambit ni Emperador Diocletian ang gahum sa imperyo kang Maximian, nga iyang gihatagan sa sidlakan nga katunga. Sa samang panahon, ang matag emperador adunay kaugalingong kauban nga maghuhari: ang kauban ni Diocletian mao si Maximian Galerius, nga nahimong emperador sa Sidlakan pagkahuman sa kamatayon ni Diocletian; samtang sa Kasadpan sa imperyo, nagharing kauban si Maximian Herculus kang Constantius Chlorus. Busa, sa panahon sa pagkamartir ni San Procopius niadtong 303, adunay upat ka maghuhari sa Imperyo. Girespeto sa mga pagano ang mga hari nga kapariho sa mga diyos; gitukod ang mga halaran ug estatwa alang sa ilang dungog, ug gihalad kanila ang mga sakripisyo. Ang martir nga si Procopius misalikway sa pag-apil niining pagano nga limbong.

Paghandum sa Balaang Martir Menignus.

Gisaulog sa Nobyembre 22

Si San Menign lumad sa siyudad sa Paria, sa rehiyon sa Hellespont[8029] . Sa iyang panginabuhi, siya usa ka magpaputi, nga nagpanlaba ug naglimpyo sa mga sinina ug canvas. Samtang nagbuhat siya sa maong trabaho sa daplin sa suba, duha ka beses nga nakadungog si Santo Menign og tingog gikan sa langit nga nagtawag kaniya aron buhaton ang usa ka katingalahan alang sa ngalan ni Kristo. Nahitabo kini sa panahon sa paghari ni Decius, ang malupit nga manlutos sa mga Kristohanon[8030] .

Sumala sa sugo sa emperador, daghang mga Kristohanon ang nadakpan sa lungsod diin nagpuyo si Menign; sila gisilotan sa tortyur ug gibilanggo. Sa dihang giselyohan na ang ganghaan sa prisohan ug gibantayan sa mga sundalo, ang Anghel sa Ginoo mitungha sa mga priso sa ilang selda. Pagkuha sa kadena sa mga priso, gipagawas sila sa Anghel gikan sa bilanggoan nga walay samad.

Ang mga torturer, pagkakahibalo nga nawala ang mga priso ug wala nila sila makita sa bilanggoan, nangutana sa mga guwardiya bahin kanila, apan wala'y masulti ang mga sundalo kay nagpabilin nga selyado ang mga ganghaan. Ang mga pagano nabulag-bulag, samtang ang balita mikaylap sa tibuok siyudad gikan sa mga sundalo nga si Jesus nga taga-Nazaret miabot sa bilanggohan sa gabii ug gidala ang mga priso pa gawas. Ang mga pagano, nga nabuta sa kasuko, nangita sa mga Kristohanon. Ang mga magtutuo, bisan pa niana, nga napalig-on sa timaan nga ilang nasaksihan, malipayon nga nag-andam sa ilang kaugalingon alang sa ilang pag-antos.

Si San Menign, pagkadungog niya niini nga sugilanon gikan sa mga sundalo, napuno sa mainit nga gugma alang kang Kristo ug nahinumdom sa langitnong tingog nga nagtawag kaniya sa maong buhat. Walay pagduha-duha, iyang gipangbahin-bahin sa iyang mga kustomer ang mga sinina nga gisalig kaniya aron labhan ug gideklarar niya nga siya usa ka sumusunod kang Kristo. Gisi niya ang edikto sa walay Diyos nga Haring Decius, nga nagsugo nga ang tanang Kristohanon ipailawom sa pagpanakit ug kamatayon kon, human mapugos, dili nila ikalimod si Kristo. Human niini, gidakpan si Menignus ug gidala sa atubangan sa mga awtoridad. Gihukman siya sa huwes nga putlon ang iyang mga tudlo, tungod kay gipunit niya ang sugo sa hari. Sa dihang naputol ang iyang mga tudlo, dili dugo kondili gatas ang nitulo gikan niini. Human niini, gipugos ang martir nga maghalad sa mga dios-diosan aron malikayan ang dugang pag-antos ug kamatayon. Apan mapisan nga giangkon sa balaan ang pagka-Kristiyano. Unya gisugo sa taga-pahirap nga siya bug-atan ug pahirapan nga walay kalooy. Napukan siya sa yuta tungod sa kusog nga paghampak sa mga tigpapatuman, unya gisabit sa kahoy ug gikiskis gamit ang puthaw. Bisan pa niana, wala kini nakapakunhod sa kadasig sa nag-angkon kang Kristo. Gikuha siya dayon gikan sa kahoy ug giputol ang iyang ulo. Niadtong takna, usa ka putli nga salampati ang nilupad gikan sa ngabil sa santo paingon sa langit. Busa, sa pagsunod sa tawag gikan sa langit, natuman ni San Menign ang iyang buhat alang kang Kristo, ug ang iyang kalag misaka sa langit aron dawaton ang korona sa martir gikan sa Ginoo.

Pagkahuman sa kamatayon sa santo, ang mga Kristohanon tinago nga miabot sa gabii sa dapit sa iyang pagkamartir ug gidala ang iyang lawas. Ang iyang ulo, nga nabyaan, nadiskubre sa ulahi sa usa ka Kristohanon. Ang balaang martir nagpakita sa usa ka panan-awon niining Kristohanong kini, nga sa pagsunod sa panan-awon, nakit-an ang ulo sa santo pinaagi sa giya sa usa ka hayag nga bitoon nga nagdan-ag ibabaw niini.

Adlaw sa Kapistahan sa Banal nga Agavva

Gisaulog sa Nobyembre 22

Ang Kagalang-galang Agavva lumad sa Ismael. Pagkahuman niyang biyaan ang iyang yutang natawhan, ang iyang mga ginikanan, ug ang iyang bahandi, misunod siya sa usa ka monghe, kinsa naghatag kaniya sa monastikong bisti. Ang magtutudlo ni San Agavva miapil kaniya aron bisitahan ang bantugang asketang si Eusebius: gikan kaniya nakat-on si San Agavva sa paggahin og taas nga mga panahon sa pagbantay sa pag-ampo ( ). Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga si Eusebius, nagpabilin si Santo Agavva sa iyang selda ug nagpuyo didto sulod sa 38 ka tuig. Wala gyud siya magsul-ob og sapatos ug nagsul-ob og bug-at nga kadena sa iyang

[8029] Ang Hellespont mao ang amihanang rehiyon sa Asia Minor, sa baybayon sa Itom nga Dagat.
[8030] Decius – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 249 hangtod 251.

hawak; ang iyang pagkaon mao ang mga tipik sa tinapay nga gisagol sa tubig. Adlaw ug gabii, gigugol niya ang kadaghanan sa iyang oras nga nagtindog o nagluhod, naghalad og liturhikal nga mga pag-ampo sa Labaw nga Ginoo. Wala gyud siya mouyon sa paglingkod: wala gayud siya makita nga naglingkod. Ingon usa ka asketiko, nagpahimutang siya og ehemplo sa kinaadman ug pagsunod. Human sa iyang kinabuhi nga gipahinungod sa ingon nga mga asketikong paningkamot, malinaw siya nga namatay sa Ginoo[8031] .

6 Disyembre

23 Nobyembre (daang estilo)

Sa maong adlaw, ang paghinumdom kang Santo Mitrophan, ang unang Obispo sa Voronezh

Ang Kinabuhi sa atong balaan nga amahan Amphilochius, Obispo sa Iconium

Gisaulog niadtong 23 Nobyembre

Si Santo Amphilochius[8032] , Obispo sa Iconium, usa ka higala sa mga bantugang unibersal nga magtutudlo nga sila San Basilio ang Dako ug San Gregorio nga Teologo, lumad sa Kapadokya ug natawo sa siyudad sa Caesarea. Ang iyang amahan, nga ginganlan usab og Amphilochius, igsoon sa bulahang Nonna[8033] , inahan ni San Gregorio nga Teologo. Siya usa ka tawo nga adunay dakong intelihensiya ug lawom nga kahibalo, nga gisagol sa iyang elokwensiya ug, labaw pa, sa pagkamaayo ug pagkamatinud-anon sa pagtuo; nagsilbi siya nga tabang sa tanan niyang paryente ug usa ka magtutudlo sa Pulong. Sa pag-atiman sa iyang mga anak, gihatagan niya sila og maayong edukasyon ug gipadako sila sa espiritu sa Kristohanong pagkamatinud-anon.

Ang iyang bungsong anak nga lalaki, sa pagdako niya, unang namatikdan isip usa ka orador ug abogado. Apan, sukad pa sa iyang pagkabatan-on, gihigugma niya ang Dios labaw sa tanan ug busa, sa dili madugay pagkahuman mapugos ni Santo Gregorio ang Teologo, mibulag siya ngadto sa kamingawan, gilikayan ang mga kabalaka sa kalibutan ug ang pagka-mapahitas-on, diin gisugdan niya ang usa ka monastikong kinabuhi sa hugot nga pagka-asketiko, ug gipahinungod ang tibuok niyang kasingkasing sa Dios lamang. Didto, ang iyang mga ginabuhat mao ang pag-ampo, pagbasa sa Kasulatan, ug pag-ayuno. Si Santo Amphilochius nagpuyo sulod sa taas nga panahon sa ingon ka istrikto nga pagsakripisyo ug katingalahang pag-ayuno, hangtud nga gitudlo siya sa Ginoo sa lain, mas hataas nga ministeryo isip obispo, nga daw gibutang siya ingon suga sa kandelero sa Simbahan.

Sa dihang namatay ang Obispo sa Iconium, si[8034] , usa ka anghel sa Ginoo ang nagpakita kang Amphilochius sa gabii ug gisugo siya nga mosulod sa siyudad ug mag-atiman sa espirituhanong panon; apan wala magkausab si Amphilochius nga moadto. Sa sunod nga gabii, mibalik ang anghel ug nagpakita kaniya pag-usab ug miingon:

'Sulod sa siyudad, Amphilochius, ug atimanon ang panon nga gisalig kanimo sa Dios.'

Apan wala gihapon maminaw si Amphilochius sa Anghel niining higayona, kay nagtuo siya nga ang pagpakita usa ka limbong sa dautang espiritu: 'Ug si Satanas,' huna-huna sa balaan, 'usahay makahimo sa iyang kaugalingon nga mahimong usa ka hayag nga Anghel.' Sa ikatulong gabii, mipakita pag-usab kaniya ang Anghel ug mitawag:

'Amphilochius! Bangon gikan sa imong higdaanan!'

Mi-alsa dayon si Amphilochius ug nahadlok nga miingon:

[8031] Ang mga buhat ug pagkamartir sa Banal nga Agavva gipetsahan sa ika-5 nga siglo.

[8032] Iconium – usa ka siyudad sa mabungahong silangang kapatagan sa Asia Minor, sa tiilan sa Bukid Taurus; kaniadto kini ang kapital sa rehiyon sa Lycaonia; sa Gitnang Panahon, kini ang kapital sa mga Sultan sa Seljuk (1096–1308). Karon, kini ang Turko nga siyudad sa Konya. Ang Kristiyanismo unang natukod dinhi sa mga Apostoles nga sila Pablo ug Bernabé.

[8033] Ang pista sa Banal nga Nonna gisaulog matag ika-5 sa Agosto.

[8034] Nahitabo kini niadtong tuig 372.

'Kung usa ka Anghel ka sa Dios, magbarog kita aron mag-ampo.' Mitungo ang ulo ni Amphilochius, ug misugod siya og kanta: 'Balaan, balaan, balaan ang Ginoo sa mga panon; ang langit ug ang yuta napuno sa Imong himaya.' Apan ang bisita misabay usab sa iyang pagkanta. Unya gikuptan siya sa Anghel sa tuo niyang kamot ug gidala ngadto sa usa ka simbahan nga duol, nga ang mga pultahan kusa lang nabukas sa ilang atubangan. Pag-sulod nila, nakakita si Amphilochius og hayag nga kahayag ug daghang mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti, nga midawat kaniya, gidala siya ngadto sa halaran ug gibutang ang Balaang Ebanghelyo sa iyang mga kamot, nga nag-ingon: ' ' 'Ang Ginoo uban kanimo!' Usa kanila, nga daw mao ang pinakamatigulang, misinggit sa kusog: 'Mag-ampo kita tanan,' unya miingon:

– 'Pinaagi sa Balaang Grasya, ang atong igsoon nga si Amphilochius gitudlo nga Obispo sa siyudad sa Iconium; manalangin kita alang kaniya, aron ang grasya sa Dios magpabilin kaniya.'

Pagkahuman sa pag-ampo, pagkahuman nilang pagpaalam kang Amphilochius, nawala sila tanan sa panan-aw, samtang siya nagbarog didto, namangha sa katingalahang panan-awon ug sa iyang katingalahang pagkonsagrasyon isip obispo, ug nag-ampo sa Dios, nga gisumite ang iyang kaugalingon sa Iyang balaan nga kabubut-on. Sa pagsubang sa kaagahon, mibiya siya sa simbahan ug mibyahe paingon sa iyang langob. Ug tan-awa, sa iyang pagpadulong, gisugat siya sa pito ka mga obispo nga nagtigom gikan sa mga kasikbit nga lungsod sa Iconium aron mopili ug magpahimutang og usa ka obispo para sa maong siyudad. Nakadawat sila og sugo gikan sa Dios nga pangitaon ang monghe nga si Amphilochius. Pagkahuman nilang biyai ang Iconium, nangita sila kaniya bisan asa ug sa katapusan, sa dihang nakit-an na nila siya, nangutana sila:

'Dili ba ikaw si Amphilochius? Sultihi kami sa kamatuoran, kay ang matag bakak gikan sa dautan.'

'Ako si Amphilochius nga makasasala,' mitubag siya nga mapainubuson. Gidala siya nila nga may dungog ngadto sa simbahan aron siya ordinahan, apan miingon siya kanila:

'Kung ang Dios nakahukom nga ako, nga dili takus ug makasasala, ipresentar kaninyo alang sa pagkapili nga obispo, nan dili na nako angay itago o maghilom bahin sa Iyang mga katingalahang buhat; sa baylo, kinahanglan gayud nato kini ipahayag ug ihatag ang tanang himaya sa Dios.'

Ug gisultihan sila ni San Amphilochius sa tanan sukad pa sa sinugdanan kung giunsa siya pagkonsagrasyon isip obispo sa usa ka panan-aw sa gabii. Pagkadungog nila kaniya, natingala ang mga obispo ug nagpasalamat sila sa Diyos tungod sa milagrosong ordinasyon ni Amphilochius; wala na nila gihimo nga ordinahon siya pag-usab, apan, pagyuko nila kaniya uban sa pagrespeto ug paghalok kaniya uban sa gugma, gipahimutang nila siya diretso sa obispohanong trono (sa paghari ni Valentinian ug Valens[8035]).

Sulod sa taas nga panahon, gipangumoso ni San Amphilochius ang kawan ni Kristo: nabuhi siya hangtod sa panahon ni Emperador Theodosius ang Dako ug sa iyang mga anak. Ingon nga magtutudlo sa Ortodoksong pagtuo, nakigbatok siya sa erehe nga Arianismo[8036] , nakasinati og daghang paglutos ug pag-abuso gikan sa mga erehe, kauban siya sa mga Balaang Amahan nga misukol batok sa blasfemiya ni Eunomius, ug sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho naningkamot pag-ayo batok sa erehe nga si Macedonius[8037] ug sa mga sumusunod mismo ni Ario. Tungod sa iyang kadasig sa pagkamatinud-anon ug sa iyang matinahuron nga kinabuhi, siya gidayeg sa tanan ug gihatagan og dakong dungog sa mga Balaang Amahan, labi na sa mga Santo Basil nga Dako ug Gregorio nga Teologo, nga nagtan-aw kaniya ingon usa ka suod nga higala ug nakigsulat-sulat kaniya[8038] .

[8035] Si Emperador Valentinian (sa Kasadpan) naghari gikan sa 364 hangtod 375; si Valens (sa Sidlakan) gikan sa 364 hangtod 378. Ang ordinasyon ni San Amphilochius isip obispo nahitabo niadtong tuig 373.

[8036] Si Ario, nga gikondena sa Unang Ekumenikal nga Konseho, nagtudlo nga ang Anak sa Dios dili Dios, kondili mao lang ang labing hataas nga binuhat pinaagi kaniya gihimo sa Dios ang tibuok kalibutan.

[8037] Ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho (ang Unang Konseho sa Constantinople) gipahigayon niadtong 381. Si Macedonius, nga gikondena sa konseho, nagtudlo nga ang Espiritu Santo usa ka binuhat nga walay bahin sa Pagkadiyosnon ug himaya sa Amahan ug sa Anak.

[8038] Si San Amphilochius kanunay nga mibiyahe paingon sa Caesarea aron bisitahan si San Basil ang Dako. Sa usa sa ingon nga mga biyahe, iyang gihangyo si San Basil ang Dako nga mosulat mahitungod sa Espiritu Santo aron supakon ang mga Docetista. Gawas sa personal nga konsultasyon sa nagkalain-laing eklesiastikal nga mga butang, balik-balik nga gihangyo ni Amphilochius si Basil ang Dako nga sulatan ug tubagon ang iyang mga pagduha-duha bahin sa eklesiastikal nga disiplina. Sa hangyo ni Amphilochius, misulat ang bantugang Amahan, lakip sa uban, sa iladong 'Canonical Epistle'. Niadtong 375, si San Basilio ang Dako, pagkahuman niyang giimbitar pag-usab si Amphilochius sa iyang kiliran, gisalig niya kang Amphilochius ang Simbahan sa Caesarea tungod sa iyang sakit; apan si Amphilochius, nga masakit usab ug sa samang higayon wala mahibalo sa sakit ni Basilio, giimbitar niya siya paingon sa Iconium alang sa

Sa paghari ni Teodosio ang Dako[8039] , si Santo Amphilochius usa ka higayon mitungha sa atubangan sa emperador ug naghangyo kaniya nga tapuson ang mga panagtigom sa pag-ampo sa mga Ariano sa tanang siyudad. Apan ang emperador wala gustong tugotan ang iyang hangyo, aron dili siya tan-awon nga usa ka manlutos sa mata sa katawhan. Mibiya si Amphilochius sa palasyo nga hilom, apan mibalik pagkahuman sa pipila ka adlaw ug, tungod sa iyang kinaadman, nagbuhat siya og usa ka butang nga angay hinumduman. Niyuko siya sa hari nga naglingkod sa trono, gihatagan siya sa angay nga dungog, ug gisaludoan siya nga may pagrespeto; apan wala gyud siya magtagad sa iyang anak nga si Arcadius, nga bag-o lang gipahimutang sa trono ug naglingkod tupad sa iyang amahan, ni gihatagan siya sa angay nga dungog. Si Teodosio, nga nagtuo nga nakalimot si Amphilochius sa iyang kaugalingon, gisugo siya nga maghatag sa angay nga pagtahod kang Arcadius.

'Igo na nga nabayran og dungog ang Tsar,' matod ni Amphilochius.

Niadtong panahona, nasuko kaayo ang emperador-amahan, ug tungod kay dili niya pasagdan ang bisan gamayng kawalay-respeto batok sa iyang anak, gisugo niya nga palagson si Santo Amphilochius gikan sa palasyo uban sa kahuya.

Miingon kaniya si Santo Amphilochius:

'Nakita ba nimo, O Tsar, nga dili nimo ikapailob ang kawalay-respeto batok sa imong anak ug ngano nga nasuko ka kanako? Ingon usab ana, ang Dios Amahan dili mosugot sa kawalay-respeto batok sa Iyang Anak; Iyang giliko ang nawong gikan kanila ug dili Niya sila gihigugma, ug nasuko Siya sa mga nakig-uban sa mga mapangblaspemo.'

Nasabtan dayon sa Emperador ngano nga wala gihatagan ni Amphilochius og dungog ang iyang anak – tungod kay gusto niyang ipakita nga ang Anak sa Dios angay hatagan og parehas nga dungog sa Amahan – ug natingala siya sa kinaadman sa santo; mibangon siya gikan sa iyang trono, miyuko sa atubangan niya ug nangayo sa iyang pasaylo. Dali dayon, nagpagawas si Theodosius og mga dekreto sa tibuok imperyo nga nagmando sa pagpahawa sa mga Ariano gikan sa tanang siyudad, pinaagi sa pwersa ug hulga kung kinahanglan. Busa, gipanglimpyo ni San Amphilochius ang Simbahan ni Cristo gikan sa mga heretiko.

Sa hapit niining panahona, ang erehe nga Messalian[8040] misangko sa rehiyon sa Lycaonia. Masigasig nga gipanalipdan ni San Amphilochius ang iyang Simbahan batok niining makatakod nga erehe. Gidumot niya ang mga erehe personal ug pinaagi sa gahum sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos, ug pagkahuman mitambong siya sa Konseho sa Sidon sa Pamphylia[8041] , diin kini nga erehe gikondena. Sa niining panahona, nakaangkon na si Santo Amphilochius og espirituhanong pagkahamtong nga nakahimo kaniya sa pag-ampo alang sa pag-ayo sa mga masakiton.

Pag-abot niya sa tigulang nga edad, malinawon nga namatay si Santo Amphilochius sa Ginoo niadtong[8042] .

---

konseho. Apan nagpadayon gihapon ang sakit ni Basil, ug sa iyang lugar gipadala niya sa konseho (376; niining konseho gisaway ang mga Doketista) ang usa ka traktado mahitungod sa Espiritu Santo. Pagkahuman niini, si San Amphilochius, aron epektibong makigbatok sa mga Eunomiano – mga ekstremistang Ariano – nangayo kang San Basil nga ipatin-aw ang pipila ka punto sa dialektika sa mga Eunomiano, ug si San Basil, bisan pa sa iyang grabeng sakit, misulat sa iyang mga tubag kaniya. Si San Amphilochius nakatagamtam sa susamang suod ug mahigalaong relasyon sa iyang paryente, si San Gregorio nga Teologo, nga sa pag-awhag niini unang mitago sa kamingawan, ug nga nagpadala kaniya og mga sulat didto, ingon man suplay sa pan.

[8039] Si Teodosio ang Dako naghari gikan sa 379 hangtod sa 395.

[8040] Ang mga Messaliano, nga nailhan usab nga mga Euchite, gisalikway ang Trinidad sa mga Persona sa Dios, ang mga sakramento, pag-ayuno, ang panlabayong mga praktis sa pagka-asceta ug ang tanang eklesiastikal nga institusyon. Aron makigbatok sa demonyo, nga sa ilang panan-aw ginahupot ang gahum sa matag tawo, ang gikinahanglan lang mao ang mainitong pag-ampo, human niini magpuyo ang Espiritu Santo sa sulod sa tawo nga nag-ampo. Nagpahimulos sila sa pagpamalandong ug misteryosong mga sayaw, ug nag-angkon nga makita nila ang diyos gamit ang ilang pisikal nga mga mata. – Ang erehe nga Messalian misulpot sa ika-4 nga siglo, gisaway niadtong 431 sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho sa Efeso, apan nawala na kini sa ika-7 nga siglo.

[8041] Pamphylia – usa ka habagatang rehiyon sa Asia Minor. Ang konseho gihimo sa Side, usa ka dakong siyudad sa Pamphylia.

[8042] San Amphilochius sa Iconium, c. 395 – Nabilin kang San Amphilochius ang usa ka halapad ug lain-laing koleksyon sa mga teolohikal nga sinulat: nagsulat siya og mga libro, balak, sulat, ug sermon. Ang labing hinungdanon niini mao ang iyang mga apologetikal nga buhat, nga gisulat aron ipanagang ang ortodoksong doktrina ug aron supakon ang mga erehe. Apil niini ang iyang traktado bahin sa Espiritu Santo ug ang iyang buhat batok sa mga Euchites, nga wala na'y nahabilin hangtod karon; ang traktado nga 'Mahitungod sa Inkarnasyon sa Ginoo', nga gibasa sa mga Ekumenikal nga Konseho ug diin fragmento na lang ang nahabilin; ug usa ka komentaryo sa propeta Isaias, nga wala usab nahabilin. Nakaabot kanato ang usa ka taas nga sulat ni San Amphilochius kang Seleucus, ang pag-

Kontakion, Tono 2:

Banal nga dalugdog, trumpeta sa Espiritu, mag-uuma sa pagtuo, ug manlupig sa mga erehiya, Hierarkiya Amphilochius, dakong alagad sa Trinidad: nga kanunay nagatindog sa atubangan sa mga Anghel, mag-ampo ka walay hunong alang kanato tanan.

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan nga si Gregorio, Obispo sa Akragantia

Gisaulog sa ika-23 sa Nobyembre

Si Santo Gregorio natawo sa isla sa Sicily[8043] sa baryo sa Praetoria, duol sa siyudad sa Akragas[8044] ngadto sa matinud-anon ug matinahuron nga mga ginikanan – sila Chariton ug Theodota. Ang iyang mga ginikanan dato kaayo ug buotan nga nagahatag sa ilang bahandi sa tanan nga nanginahanglan.

Sa pagbunyag sa bata nga si Gregory, ang iyang ninong sa pabunyag mao ang Bulahan Patamion, Obispo sa Akragantium. Sa iyang ikawalong tuig, gisalig si Gregory sa usa ka batid nga magtutudlo nga si Damian aron tudloan siya sa mga libro, ug sulod sa duha ka tuig nakahibalo na siya sa pagbasa, pagsulat, ug pagkanta sa mga himno sa simbahan. Sa iyang ika-labinduhang tuig, gi-ordinar siya nga klerigo ni Obispo Patamion ug gisalig sa pag-atiman ni Arkidiakono[8045] Donatus, nga mao ang maggiya kaniya sa espirituhanong mga paningkamot ug sa usa ka matinud-anong kinabuhi. Ang batan-ong lalaki nagpahinungod sa pag-ampo ug naggahin og tibuok adlaw ug gabii sa pagbasa sa Balaang Kasulatan ug sa kinabuhi sa mga balaang amahan; gikan niini, ang iyang tinguha nga mosunod sa mga bakas sa mga tawo nga iyang nabasa nagpadayon nga nagkugi.

Sa dihang siya miabot og 22 anyos, nagpasiya siya nga moadto sa Herusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit; ug nagsugod siya og mainitong pag-ampo sa Dios nga panalipdan Niya ang iyang panaw. Usa ka gabii, samtang natulog siya sa balay sa arkidiakono, kalit nga gitawag siya sa usa ka tawo gikan sa kilid sa iyang higdaanan:

'Gregory!'

Mitubag siya, 'Ani-a ko,' ug sa pagbangon, nangutana siya sa arkidiakono:

'Ngano man nga gitawag nimo ko, akong ginoo?'

'Wala ko nagtawag nimo, anak,' tubag sa arkidiakono.

Busa mibalik si Gregorio, naghigda pag-usab ug natulog. Apan gitawag siya pag-usab sa maong tingog, ug miduol siya pag-usab sa arkidiakono, nangutana nganong gitawag siya; ug sa usa ka higayon pag-usab mitubag ang arkidiakono nga wala siya magtawag og bisan kinsa; apan karon, sa pagkahibalo nga si Dios mismo ang nagtawag kang Gregorio, nangurog sa kahadlok ang arkidiakono ug miingon sa batang lalaki:

'Kung tawgon ka pag-usab sa maong tingog, tubaga kini: "Unsa man, Ginoo? Unsa ang imong gisugo sa imong sulugoon?"'

---

umangkon ni San Olympias ug apo sa heneral nga si Trajan; kini naglangkob og 333 ka bersikulo ug adunay pedagogikal nga kinaiya. Kilala usab ang epistola ni San Amphilochius kang Seleucus, apo sa kumander militar nga si Trajan, mahitungod sa Balaang Trinidad ug sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios, ingon man usab ang daghang uban pang mga sulat ug epistola, nga kadaghanan mahitungod sa Balaang Trinidad ug, labi na gayud, mahitungod sa Espiritu Santo. Gawas pa, si San Amphilochius mibiya og daghang mga panultihon ug pagtulon-an – kadaghanan niini adunay dogmatiko nga kinaiya.

[8043] Ang isla sa Sicily nahimutang sa Dagat Mediterraneo, gawas sa habagatan nga tumoy sa Peninsulang Apennine, diin kini gilain sa Strait of Messina.

[8044] Ang siyudad sa Akragas – karon Agrigento – nahimutang sa habagatan-kasadpang baybayon sa isla sa Sicily.

[8045] Ang pulong nga 'archdeacon', nga gikan sa Griyego, nagpasabot og 'ulo sa mga diakono', o ang labing tigulang o labing taas nga ranggo nga ministro. Sa pagkakaron, kini nga titulo gihatag sa mga diakono gikan sa monastikong orden nga naggunit og nanguna nga posisyon sa ministeryo (samtang ang mga senior nga diakono gikan sa sekular nga klero gitawag nga mga protodeakono). Apan, sa sayong Simbahan, ang mga arkidiakono nagbarug sa duol kaayo sa obispo ug mitabang kaniya sa pagdumala sa Simbahan; sa pipila ka mga higayon, sama sa mga konseho, sila usab ang naglihok isip iyang mga representante.

Sa dihang mibulag si Gregorio sa arkidiakono ug mibalik sa iyang higdaanan, gitawag siya sa tingog pinaagi sa iyang ngalan sa ikatulong higayon. Ang nagtawag mao ang Anghel sa Ginoo. Mitubag si Gregorio sumala sa iyang gitudloan, ug miingon ang Anghel kaniya:

– Nadungog ang imong pag-ampo: paingon sa baybayon, ug didto makakaplag ka og mga tawo nga magdala kanimo ngadto sa mga balaang dapit.

Mibangon dayon si Gregorio ug, nga wala mag-ingon bisan kinsa, mibyahe paingon sa dagat sayo sa buntag; ug sa pag-abot niya sa baybayon, nakakita siya og barko didto ug nangutana sa mga marinero asa sila padulong. Mitubag sila nga padulong sila sa Kartago[8046] , ug nangayo siya kanila nga dad-on siya uban nila. Misakay silang tanan sa barko ug, pagkahuman sa tulo ka adlaw, miabot sila nga luwas sa Carthage.

Nagpabilin si Gregorio sa Kartago sulod sa pipila ka adlaw, ug sa maong panahon kanunay siyang mibisita sa simbahan ni San Julian nga Martir. Usa ka adlaw, samtang naa siya sa maong simbahan nga nagbasa sa Balaang Kasulatan, misulod ang tulo ka monghe nga may dungganong dagway ug nagsugod sa pag-ampo. Pagkahuman nila sa pag-ampo, usa kanila ang mipungko, samtang ang duha nagbarog sa iyang kiliran. Si Gregory, sa dihang nakakita kanila, mitungo kanila. Ang monghe nga naglingkod mitan-aw kang Gregory ug miingon:

'Unsa man imong gibuhat dinhi, Gregorio, alagad sa Dios, nga nakapili sa mas maayong bahin, nga dili kuhaon gikan kanimo, sumala sa pulong sa Ginoo?' (Lucas 10:42).

Pagkadungog sa iyang ngalan, napuno si Gregorio og kahadlok ug, samtang nagluhod pag-ubos sa tigulang, miingon:

'Pasayloa ako, Amahan, ug ampoa ako, usa ka makasasala ug pasagad.'

Mitubag ang tigulang:

'Oh, unta ako unta adunay imong mga sala, anak ko[8047] ! Hibal-i kini,' iyang gidugang, 'nga ang maloloy-on nga Dios gipadayag kanamo ang tanan mahitungod kanimo; ug lipaya, kay gisugo kami Niya aron kuhaon ka ug dalhon ka sa balaan nga mga dapit, sumala sa imong tinguha—kami mismo moadto usab didto.'

Unya si Gregorio, nga napuno sa kasubo, misinggit:

'Bulahan ang Dios, nga nagmando sa tanang butang alang sa atong kaayohan!' Unya mibiyahe sila upat. Sa dalan, ang tigulang, aron sulayan si Gregorio, nangutana kaniya sa usa ka adlaw:

'Anak kong Gregory! Dili ka ba namiss sa imong mga ginikanan?'

'Ang atong Ginoo miingon,' tubag ni Gregorio, '*"Ang bisan kinsa nga higugma sa amahan o sa inahan labaw pa kanako, dili angay kanako; ug ang bisan kinsa nga higugma sa anak nga lalaki o sa anak nga babaye labaw pa kanako, dili angay kanako"* (Mateo 10:37). 'Apan bisan pa niana, Amahan, mag-ampo kita sa Dios nga Iya unta hatagan og kahupayan ang akong mga ginikanan (nga nawad-an kanako), ug panalipdan ako, usa ka makasasala, gikan sa mga bitag sa kaaway.'

Pagkahuman sa daghang adlaw nga pagbiyahe, naduol sila sa balaang siyudad ug misulod sa usa ka monasteryo nga ilang nasugat sa dalan. Samtang nagpadayon ang Pag-ayuno sa Kwarenta, wala na sila nagpadayon sa pagbiyahe, kundili nagpabilin sa maong monasteryo hangtod sa Semana Santa. Didto, nasaksihan ni Gregorio ang hugot nga pag-ayuno sa mga monghe ug ang ilang pagbantay: daghan kanila ang wala mokaon o matulog sulod sa tibuok semana. Dinhi iyang nakita ang mga tawo nga nagpuyo sama sa mga anghel ug walay hunong nga naghimaya sa Dios, sama sa paghimaya kaniya sa langit; iyang nakita ang mga monghe nga nagahulog og daghang luha ug nagbarog sa pag-ampo tibuok adlaw ug gabii; iyang nakita ang ilang ubang mga buhat ug katingalahang mga binuhatan, ug napuno siya sa kahadlok ug gipukpok ang iyang dughan, nga nag-ingon:

'Lagmit na gayud ako! Unsa man ako? Unsa may buhaton nako, ako nga pasagad ug tapulan? Unsaon nako pagbarog uban sa mga balaan sa Adlaw sa Paghukom?!'

Apan, dili gusto nga hingpit nga malunod sa kalawoman sa pagkawalay paglaum, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Kung, sumala sa giingon ni David, *"Ang Ginoo duol sa mga mapungot sa kasingkasing ug nagluwas sa mga mapaniumdom sa espiritu"* (Salmo 33:19), nan makaluwas usab Siya kanako, sama sa pagluwas Niya sa mga miabot sa ika-onse ka oras[8048] ug wala'y gibuhat nga angay sa ganti.'

[8046] Carthage – usa ka siyudad sa amihanang baybayon sa Aprika; karon nahugno na kini.

[8047] Sa ato pa: 'Oh, unta nga sama nimo, way sala ko.'

Ang mga monghe, sa pagkakita sa iyang masulob-on nga nawong, gipahupay siya, nagtuo nga nangandoy siya sa iyang yutang natawhan ug sa iyang mga ginikanan.

'Ayaw pagmasubo, anak,' ingon nila kaniya, 'nga nakaabot ka paingon diri uban namo: naglaum kami nga, sa tabang sa Dios, makabalik ka sa imong yutang natawhan ug makita nimo nga buhi pa ang imong mga ginikanan.'

'Sa Dios,' matubag niya, 'wala'y langyaw nga yuta: ang tanan iya, ug ang Iyang mata nga makakita sa tanan mosulod bisan asa. Ug dili ko magmasubo nga nakaabot ko hangtud dinhi, ni maghandum ko sa akong ginikanan; sa sukwahi, malipayon ko nga, sa pagbiya nako sa akong amahan ug inahan, nakakaplag ko sa Dios, nga nag-atiman kanako.' Dili, aduna pay lain kasubo nga nagpabayat sa akong kasingkasing. Naga-ampo ko kaninyo, mga balaan nga amahan, nga mag-ampo kamo sa Ginoo alang kanako, usa ka mapainubuson nga kalag.

Human sa maong tubag, nanghilom ang mga monghe.

Pag-abot sa pista sa Pagkabanhaw ni Kristo, mibiyahe ang mga biyahero paingon sa Herusalem ug, pagkahuman sa pagpasidungog sa mga balaang dapit, miadto sila sa Patriarka – si San Macarius[8049] – aron madawat ang iyang panalangin. Sa pagkakita kanila, miingon ang Patriarka:

'Maglipay ka sa Ginoo, Abba Mark! Gikan asa nimo gidala kanamo kining batan-ong mahadlok sa Dios, si Gregory?'

'Dili kami ang nagdala kaniya, Kahalawigan,' tubag ni Mark, 'kundi ang Ginoo, nga nagtinguha sa kaluwasan sa tanan, ug sa imong balaan nga mga pag-ampo.'

Natingala si Gregorio nga gitawag sa Patriarka ang iyang ngalan ug ang ngalan sa tigulang, ug nalipay siya nga nahibalo sa ngalan sa tigulang; kay hangtod niadto, bisan pa sa kadugayon sa iyang pag-uban kanila, wala niya nahibaloan ang ngalan sa tigulang o sa duha pa niyang kauban, ug wala siya kaisog pagpangutana kanila kung asa sila gikan o unsa ang ilang mga ngalan – ingon ana siya ka hilom ug dili mausisa.

Unya mitan-aw ang Patriarka sa duha pa ka monghe ug miingon:

'Maayo nga miabot kamo, Serapion ug Amahan Leontius. Nagpasalamat ako sa Dios, nga nagtugot kaninyo sa kusog nga moanhi ug madala kining batan-on, nga nagdilaab sa Espiritu, nag-alagad sa Ginoo, gipahupay sa paglaum, lig-on sa pag-ampo, sumala sa gipadayag sa Ginoo kanako mahitungod kaniya.'

Pagkahuman niini, misulod ang Patriarka sa simbahan aron sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya, ug ang tanan nga mga biyahero nakadawat sa Labing Balaang mga Misteryo. Sa sunod buntag, si Abba Mark, kauban ang duha ka magsoon, pagkahuman makadawat sa panalangin sa Patriarka, mibiyahe aron bisitahan ang mga igsoon nga nagpuyo sa palibot sa Bukid Zion. Wala masayud si Gregorio nga mobiya na sila, ug tungod kay nahabilin siya, masubo kaayo siya nga nahabilin siya kanila. Apan ang Patriyarka, aron siya mapasagdan, miingon nga ang mga amahan dili mobalik sa ilang yutang natawhan nga wala pa sila mobalik sa monasteryo.

Unya si Gregorio, pagyuko niya sa Patriarka, nangahas nga mangutana kaniya kung asa gikan kining tulo ka bantugang tawo. Mitubag ang Patriarka nga sila gikan sa Roma. Sa pagbalik sa mga monghe sa Jerusalem, gidakop ni Abba Mark ang kamot ni Gregorio, gipayuko siya sa tiilan sa Patriarka, ug miingon:

'Balaang Amahan! Kini usab usa sa kawan ni Kristo: siya maggunit og awtoridad sa Simbahan ug, sama sa usa ka timon, kini iyang igiya paingon sa pagkamaayo pinaagi sa espirituhanong pagtulon-an. Ug ikaw, Amahan, atimana siya, aron mapreserbar niya ang pagkabalaan sa iyang espirituhanong pagkahingpit ug dili madungtan sa makasasalaong hunahuna nga kinaiya sa pagkabatan-on.'

'Gipili siya sa Dios alang sa Iyang kaugalingon,' tubag sa Patriarka, 'gikan pa sa sabakan sa iyang inahan, ug gipanalipdan siya sa Iyang kahadlok: Siya mismo ang magpanalipod kaniya hangtod sa katapusan.'

Unya, gipataas niya si Gregorio ug pagkakita nga nagahilak siya, miingon ang patriyarka kaniya:

'Kung malipayon ka dinhi, anak ko, pabilin ka uban namo,' ug ang atong Ginoong Jesu-Kristo ang mag-andam sa tanan alang sa imong kaayohan; apan kung gusto ka moadto uban kanila, adtoa sa kalinaw.'

'Dili, Labing Balaan nga Amahan,' tubag ni Gregorio, 'dili ko gustong mobiya dinhi, apan nag-ampo ra ko sa Dios nga hatagan ko Niya og grasya nga makita pa nako kining mga balaan nga amahan pag-usab dinhi sa kinabuhi.'

[8048] Ang kahulugan sa parabula sa Ebanghelyo mao nga ang paghinulsol ug pagbalik sa Diyos dili gyud ulahi.

[8049] Si Macarius II mao ang Patriarka sa Herusalem gikan sa 663 hangtod sa 674.

Busa, pagkahuman nila pagpangayo sa panalangin ug mga pag-ampo sa Patriarka alang sa ilang pagbiyahe, mibiya ang mga monghe sa Balaang Dakbayan, samtang si Gregorio nagpabilin sa Herusalem uban ni Patriarka Macarius.

Sa ilang pagbiyahe paingon sa Roma, si Abba Mark, kauban nila Serapion ug Leontius, napugos nga molayag sa daplin sa Akragas. Mihunong sila didto, nagpasidungog kang Obispo Patamion, ug nagpabilin sa pipila ka panahon sa puloy-anan sa obispo, kay nagkadool na ang pista sa mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostoles. Pagkahuman sa pista, sa dihang hapit na sila molakaw ug nangayo na sila og panalangin sa obispo, miabot kang Patamion gikan sa ilang baryo ang mga ginikanan ni Gregorio, sila Chariton ug Theodota, aron sa paghinumdom sa ilang anak sa unang adlaw sa Hulyo, kay niadtong adlawa mismo mibiya si Gregorio sa iyang yutang natawhan. Nagahilak og mapait si Theodota alang sa iyang anak, ug walay makapahupay kaniya. Nangutana si Abba Mark sa obispo:

'Amahan, ngano man nga nagahilak kaayo kining mga tawo?'

Mihuyop ang obispo, napuno og luha ang iyang mga mata, ug mitubag:

'Naa sila'y bugtong anak nga lalaki, nga akong gibunyagan. Sa dihang walo na siya ka tuig, gidala siya sa iyang mga ginikanan kanako, ug gisugo nako nga tudloan siya sa pagbasa ug pagsulat; ug gihatagan siya sa Ginoo og ingon ana ka daghang gasa nga sulod sa duha ka tuig nakat-on na siya sa pagbasa, pagsulat ug pag-awit sa simbahan nga matahum kaayo. Sa dihang siya napulo'g duha ka tuig na, gipahinungod siya sa iyang mga ginikanan sa Diyos pinaagi sa akong makasasala nga mga kamot, ug gi-ordinahan nako siya nga klerigo ug gisalig nako siya sa akong arkidiakono, aron siya tudloan sa mga dalan sa mga sugo sa Ginoo; ug ang batang lalaki nahimong kaayo maalamon sa Balaang Kasulatan nga hangtod karon dili ka makakita og kapariho niya sa tibuok Sicily. Ug karon, wala na kami kahibalo unsa na ang nahitabo kaniya; asa na siya paingon? Kalit lang siyang nawala nga walay bisan gamayng bakas; ug dugay na namo siyang gipangita sa tibuok isla—sa mga lungsod ug baryo, sa kabukiran, mga langob ug kamingawan—apan wala gyud namo siya makaplagan, ug wala kami kahibalo kung gipatay ba siya ug gilubong, o kung gidukot ba siya ug gidala sa lain nga nasud. Ug karon, nabati namo tanan ang labing lawom nga kalooy alang kaniya, samtang ang iyang mga ginikanan misugod sa paghimo og seremonya sa paghinumdom alang kaniya sa mismong adlaw nga siya nawala.

Samtang si Abba Mark, pagkahuman niyang gitan-aw pag-ayo ang nawong ni Chariton, nakamatikod nga siya mao ang amahan ni Gregory – kay si Gregory kusgan kaayo'g kapareho sa iyang amahan sa tanang aspeto – ug miingon sa nagahilak nga mga ginikanan:

'Ngano man nga nagasubo kamo pag-ayo alang sa inyong anak? Sa baylo, angay unta kamo malipay ug magpasalamat sa Dios, nga nagahikay sa tanang butang alang sa kaayohan sa Iyang mga sulugoon.'

Ug, sa pag-atubang niya sa obispo, iyang gidugang:

'Ipatawag dinhi ang imong arkidiakono.'

Gisugo dayon sa obispo ang pagtawag sa arkidiakono, ug sa dihang miabot na siya, gipangutana siya ni Marcos:

'Sultihi kami, asa na ang batang gisalig kanimo, ug nganong dili nimo ipahibalo sa imong panginoo, ang obispo, ang himaya sa Dios nga napadayag sa bata?'

Natingala sa niining mga pulong, ang arkidiakono miyuko sa tigulang ug nangayo og pasaylo, ug dayon gisugdan ang iyang pagsaysay:

Usa ka gabii, samtang natulog ko sa akong selda ug ang batang lalaki nagpahulay dili layo kanako, kalit nga gitawag siya sa usa ka tingog: "Gregory"! Mitindog siya, miadto kanako ug nangutana nganong gitawag nako siya. Gisultihan nako siya nga wala ko magtawag kaniya. Sa dihang mihigda na siya, gitawag siya sa tingog pag-usab, ug miadto na usab siya kanako ug miingon, 'Ania ako—ngano man nga gitawag nimo ako?' Didto nako nasabtan nga ang tawag dili gikan sa tawo, kondili gikan sa Dios, ug gisugo nako siya nga kung tawagon siya pag-usab sa tingog , tubagon niya kini: 'Ania ako, Ginoo: unsa ang imong sugo sa imong alagad?' Mibalik siya sa iyang higdaanan, ug nakadungog ko og tingog nga misulti pag-usab kaniya: 'Grigory! Nadungog na ang imong pag-ampo: paingon sa baybayon, ug didto makakita ka og mga tawo nga modala kanimo.' Apan bisan pa nga ako mismo ang nakadungog niining tingog, wala ko hingpit nga nasabtan ang gisulti niini, ug natulog dayon ako; ug sa pagkabuntag, sa akong pagmata, wala na nako makita si Gregorio, ug hangtod karon wala pa siya makaplagan; Wala ko kaisog mosulti bisan kinsa bahin sa tingog nga akong nadungog, kay nahadlok ko nga ingnon pa nila nga

nagbakak ko, ug, tungod kay dili sila motuo sa akong mga pulong, moabot pa gani sa pagsulti nga ako mismo ang nakapatay sa batang lalaki o namaligya kaniya ngadto sa lain nga nasod.

Pagkadungog sa arkidiakono, nakakaplag og kahupayan sa ilang kasubo ang obispo ug ang mga ginikanan ug nagpasalamat sa Diyos, samtang ang bulahan nga Abba Mark miingon:

'Sama sa atong gibasa sa Basahon sa mga Hari bahin kang Samuel (1 Sam. 3:3–8), mao usab kini nahitabo sa atong mga panahon kang Gregorio: sama sa pagtawag sa Anghel sa Ginoo tulo ka beses sa batang si Samuel, nga natulog sa tabernakulo, "Samuel, Samuel"! 'Ingon usab, ang bulahan nga batan-ong si Gregorio gipahimayaan sa susamang tawag. Sa tinuod, siya mahimong kapariho sa propeta Samuel! Karon paminawa ang akong isulti kaninyo bahin sa inyong pagkabatan-on: Sa dihang naa ko sa Roma, usa ka higayon miadto ko uban sa akong mga igsoon aron mag-ampo sa Simbahan sa mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostoles. Sa pag-abot sa gabii, nagpuyo kami sa balay sa usa ka monghe, ug niadtong gabii mismo duha ka hayag nga lalaki, nga sama sa mga Apostoles, nagpakita kanako sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Bangon dayon, kauban nila Serapion ug Leontius; sumakay kamo sa barko ug maglayag paingon sa Carthage: didto inyong makita ang usa ka biyahero gikan sa isla sa Sicily, nga ginganlan og Gregory, gikan sa Simbahan sa Akragas; dad-a siya uban kaninyo ug ihatod siya sa balaang siyudad sa Jerusalem kang Patriarka Macarius; Nasultihan na namo ang Patriarka bahin niining batan-ong lalaki ug gisugo namo siya nga dawaton siya, kay ang among espiritu nagapahulay kaniya, sama sa espiritu ni Elias nga nagapahulay kang Eliseo.

Pagkahuman nako og sulti niini, ang mga tawo nga nagpakita kanako nawala sa panan-aw. Pagmata nako, miadto ko uban sa akong mga igsoon nga sila Serapion ug Leontius sa pantalan, diin, pinaagi sa pagdumala sa Diyos, nakakaplag ko og barko nga andam na molarga paingon sa Carthage. Misakay kami niini ug sa dili madugay nakaabot kami didto. Pagkahuman namo og sakay, misulod kami sa simbahan sa balaan nga martir nga si Julian ug didto namo nakit-an si Gregory nga nagabasa og mga libro. Gidala namo siya uban namo, mibyahe paingon sa Herusalem ug gibyaan siya didto uban sa Patriarka.

Ang tanan nga mamati kang Abba nabigla kaayo sa iyang mga pulong ug nagpasalamat sa Diyos, samtang sila Chariton ug Theodota, nga nabug-atan sa emosyon, nawagtang ang ilang malay ug natumba sa yuta; apan gipataas sila ni Marcos ug miingon:

'Hatagi og himaya ang Dios nga buhi pa ang inyong anak ug nagkinabuhi sa matarong nga paagi.'

Ug sila Chariton ug Theodota, pagkahunong sa ilang paghilak, uban sa obispo ug sa tanan nga naa didto, nagpasalamat sa Diyos; nagpasalamat usab sila kang Abba Mark sa iyang pag-atiman kang Gregory ug wala na sila magpadaog sa kasubo.

Samtang nagpuyo si Santo Gregorio sa Herusalem ubos sa pagdumala ni Iyang Kasantosang Patriarka Macarius, giordinar siya nga diakono niini. Paglabay sa pipila ka panahon, nagsugod siya og hangyo sa Patriarka nga tugutan siya nga moadto sa Bukid sa mga Olibo[8050] aron bisitahan ang mga amahan nga nagpuyo didto, ug pagkahuman nakadawat siya og pagtugot, nagpuyo siya og tibuok tuig sa pagbisita sa mga maisugong asketiko ug pagdawat sa tanang matang sa espirituhanong kaayohan gikan kanila. Unya nagpasiya siya nga molarga paingon sa sulod nga disyerto[8051] , gipahibalo niya ang iyang tuyo sa mga amahan ug nangayo sa ilang mga pag-ampo. Sila, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya, gipadala siya sa iyang dalan, nga miingon:

'Lakaw sa kalinaw, akong anak: ang pagtuo ug gugma nga naa kanimo alang kang Kristo magluwas kanimo.'

Pag-abot niya sa Lalom sa Bukid sa mga Olibo, misulod si Gregorio sa kahaw-ang sa disyerto ug, tulo ka adlaw pagkahuman, pinaagi sa probidensya sa Diyos, nakit-an niya ang usa ka monghe nga nag-ampo sa ika-unom ka oras sa adlaw. Sa pagbati sa iyang espiritu nga ang batan-ong Gregorio nangita og kaluwasan, gitawag siya sa monghe ug nangutana:

'Asa ka paingon, anak?'

'Bisan asa ko dad-on ni Kristo pinaagi niining kamingawan,' tubag ni Gregorio.

'Sumunod ka kanako,' ingon sa monghe.

[8050] Sa sidlakan sa Jerusalem, tabok sa walog nga nailhan nga Walog sa Kidron. Dinhi gipahayag sa Ginoo ang pagkaguba sa kalibutan, sa Jerusalem ug sa Templo, ug gikan dinhi Siya misaka paingon sa langit. Ang Bukid sa mga Olibo 2,600 ka tiil ibabaw sa lebel sa dagat.

[8051] Ang Sulod nga Disyerto nahimutang taliwala sa Jerusalem ug Jericho; kini usa ka batuhan, buang ug walay bunga nga dapit.

Pagkahuman sa biyahe sulod sa baynte ka adlaw, miabot sila sa usa ka dapit diin gitunong sa monghe kang Gregory ang usa ka selda nga naa sa gilay-on, nga adunay duha ka palma sa atubangan niini, ug miingon:

'Aduna'y usa ka bantugang amahan nga nagpuyo niining selda: kon gusto ka nga maluwas, adtoa siya, apan kinahanglan ko nga moadto sa pikas direksyon.'

Ug pagyuko nila sa usag usa, nagbulag sila sa ilang mga dalan.

Samtang nagkadool si Gregory sa selda sa dakong anciano, una niyang nadungog ang pag-awit sa usa ka dakong koro; apan sa iyang pagduol pa gayud, nadungog niya nga tulo ra ka mag-aawit, ug sa iyang pag-abot sa pultahan sa selda, nasabtan niya nga ang anciano ra mismo ang nag-awit, nga bag-o lang nahuman sa ikasiyam ka oras; apan wala magkausab si Grigory sa pagkatuktok sa pultahan ug nagpabilin sa gawas nga puno sa kahadlok. Pagkahuman sa iyang pagsimba, mitan-aw ang balaang amahan sa gawas sa pultahan, nakita ang batan-on ug, sa diha-diha dayon mailhan siya pinaagi sa espiritu, gitawag siya sa sulod sa iyang selda, gitawag siya sa ngalan, nga nakapahadlok pa gayud kang Grigory. Pag-abot niya sa selda, nakita ni Grigory nga gawas sa tigulang, wala nay lain nga tawo didto, ug natingala siya kung giunsa niya nadungog ang pag-awit sa daghang tingog bisan usa ra ka tigulang ang nag-awit; gikan niini nasabtan niya nga ang mga balaang Anghel nag-awit uban sa tigulang. Nihulog siya sa tiilan sa tigulang ug, uban sa mga luha, nangayo siya og hangyo kaniya:

'Kaluy-i ako, Amahan, ug ampoa ako, usa ka makasasala, aron maluwas sa Diyos ang akong kalag.'

'Magkalooy ang Dios kanimo, anak,' tubag sa tigulang, 'ug ganti-an ka sa imong mga paningkamot.'

Nagpuyo si Gregorio uban sa balaan nga tigulang sulod sa upat ka tuig ug daghan siya nakat-unan gikan kaniya, sa espirituhanong kinaadman ug sa gawasnong praktis sa kinabuhi sa monghe; iyang gitun-an ang paghubad sa mga Kasulatan nga giinspirar sa Diyos ug nahimong labing maalamon ug maalamon sa pagpanulti. Ang tigulang, sa pagkakita sa iyang kaalam ug pagkamaayo ug sa pagsabot nga siya mahimong dakong suga sa kalibutan, wala na gusto nga ipabilin pa siya sa disyerto ug gisugo siya nga biyaan ang iyang pag-inusara ug moanhi aron motabang sa Simbahan sa pakig-away. Sa samang higayon, iyang gipahibalo kang Gregorio nga siya mag-antos og daghang paglutos gikan sa kamot sa iyang mga masinop nga kaaway ug gisugo siya nga magpailubon ug walay dautang buot; unya, pagkahuman sa pag-ampo alang kaniya ug paghatag kaniya sa iyang panalangin, gipadala niya siya sa iyang dalan.

Pagkahuman sa iyang pagpaalam sa tigulang, mibalik pag-usab si Gregorio sa Jerusalem, diin siya malipayong gidawat sa Patriarka. Pagkahuman nga nagpuyo siya sa Jerusalem sulod sa usa ka tuig, mibyahe dayon ang santo paingon sa Antioquia ug gikan didto paingon sa Constantinople, diin siya nagpuyo sa monasteryo sa mga Balaang Martir nga sila Sergius ug Bacchus. Ang abad sa monasteryo, sa pagtan-aw sa mga asetikong buhat ug kaugalingong disiplina ni Gregorio—kay wala siya mokaon sulod sa tibuok semana ug gigahin ang tanan niyang oras sa pagbasa ug pagsulat sa mga libro—nagreport kaniya kang Patriarka Eutychius.

'Usa ka katingalahang monghe,' ingon niya sa Patriarka, 'miabot kanako sa monasteryo—usa ka diakono nga maanyag ang hitsura ug ehemplaryar ang pamatasan, usa ka dakong man-an-aw, usa ka masigasig nga magbuhat sa tanang monastikong pagka-asceta, ug usa ka talagsaong iskolar sa Balaang Kasulatan. Sa akong tan-aw, karon walay lain nga sama kaniya sa tibuok Constantinople.'

Ang Patriarka dako kaayo ang kalipay sa maong balita ug, pagtawag niya kang Gregorio uban sa dungog, nakig-istorya kaniya; ug, sa pagtuo sa iyang kinaadman, nagpasalamat sa Dios sa pagpadala og ingon nga tawo sa panahon nga ang Simbahan ginasamokan sa dakong kagubot nga gipahinabo sa mga erehe.

Samtang nagpadayon kini, namatay si Teodoro, Obispo sa Akragantium ug manunod kang bulahan Patamion. Misugod ang panagbangi ug dili pag-uyon sa mga tawo sa Akragantium: ang uban gusto nga si presbiter Savinus ang mahimong obispo, ang uban usa ka Criscens, ang uban si Paul, nga kanang panahona arkidiakono, samtang ang uban nagsalig sa kabubut-on sa Ginoo:

'Kinsa man ang pilion sa Ginoo, siya na ang among obispo,' ingon nila.

Tungod niini, ang tanang presbiter, ang mga awtoridad sa siyudad ug ang mga lungsoranon mitigom ug mibyahe paingon sa Roma aron makita ang Papa; apil kanila ang amahan ni Gregorio, si Chariton. Pag-abot nila sa atubangan sa Papa, nabahin sila sa tulo ka paksyon: ang usa gipangulohan ni Savinus, ang lain ni Criscentus, ug ang ikatulo ni Euplemus ug Chariton. Ang unang grupo nangayo nga si Savinus ang itudlo nga obispo, ang ikaduha nga si Criscentus, samtang sila Eupulus, Chariton ug ang uban miingon sa Papa:

'Kinsa man ang itudlo sa Dios kang Inyong Kasantosohan, itudlo siya nga among obispo.'

Ang Papa, sa dihang nakita niya ang ilang panagbangi ug panaglalis, gisugo sila nga biyaan siya. Ug samtang naa siya sa ingon nga kalisod, duha ka mahimayaong lalaki ang nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon sa gabii nga sama sa mga Apostoles ug miingon:

'Ngano man nga nabalaka kaayo ka sa panagbangi sa mga tawo sa Akragas?' Ang tanan nga ilang gipresentar dili angay sa katungdanan sa obispo. Apan adunay usa ka langyaw sa Roma nga ginganlan og Gregorio, nga hangtod karon nagpuyo sa monasteryo ni San Savvas, ug karon, sa pagkadungog sa pag-abot sa mga tawo sa Akragas, nilayas gikan sa maong monasteryo ug nagtago sa monasteryo ni San Mercury: tawga siya ug itudlo siya nga obispo nila, kay ang Akragas nanginahanglan og usa ka obispo nga diin ang Espiritu sa Dios mopahulay sa usa ka talagsaong paagi.

Sa ingon niini nga mga pulong, nawala ang mga bisita. Ang Papa, pagkahuman sa pagmata, mitawag sa mga presbiterio ug kang Abba Mark, nga niabot pa lang sa Roma gikan sa iyang monasteryo niadtong panahona; gisultihan niya sila sa iyang panan-awon ug dayon nagpadala siya og duha ka obispo, kauban ang ubang mga klero, aron pangitaon si Gregorio ug ibalik siya uban ang dungog. Miadto sila sa monasteryo ni San Savvas ug nangutana didto kung asa si Gregorio. Mitubag ang mga monghe nga duha ka adlaw na ang milabay mibiyahe siya paingon sa monasteryo ni San Mercury. Mibiyahe sila paingon niadtong monasteryo, apan si Santo Gregorio, nga hapit na untang mobiya sa monasteryo, nakakita sa mga obispo nga nagkadool gikan sa gilay-on ug nakaila kanila – kay nakita na niya sila kaniadto sa konseho sa Constantinople – ug, sa pagbati sa iyang kasingkasing nga siya ang ilang gipangita, midagan pabalik sa luyo sa pader ug mitago sa tanaman sa monasteryo. Ang mga obispo, pagkasulod nila sa monasteryo, nangutana bahin kaniya, ug mitubag ang mga monghe nga aduna gayud usa ka biyahero sa monasteryo niadtong adlawa, apan wala sila kahibalo asa siya paingon. Mituyok ang mga obispo ngadto sa abad ug giinsistir nga kung dili niya dad-on dayon kanila ang biyahero, atubangon niya ang grabeng silot. Nangayo ang abad og gamay nga panahon aron pangitaon pag-ayo si Gregorio ug sa katapusan, nakit-an niya kini sa tanaman, nagtago sa sagbot. Gikuha siya niini nga nasuko ug gisaway, nga nag-ingon:

'Asa ka gikan, tawo? Unsang mga sala ang imong nabuhat, ug unsa may imong gihimo, nga ang ingon ana ka-honorableng mga tawo nangita kanimo? Nagdala ka og kasamok sa among monasteryo – karon lakaw ug tubag sa imong mga sala.'

Walay gisulti si Santo Gregorio ug sa hilom, misunod siya sa abbot nga nagkupot sa iyang bukton. Sa dihang gidala siya sa atubangan sa mga obispo, nakaila dayon sila kaniya – nakita nila siya sa konseho, sa dihang gidayeg siya sa tanang amahan ug gipasidunggan siya sa emperador mismo – ug mibangon sila, mitungo sa atubangan niya ug giyakap siya uban sa gugma. Apan siya mismo mihulog sa ilang mga tiil ug miingon:

'Pasayloa ko, balaan nga mga amahan, kay usa man ko ka makasasala. Ngano man inyong gipangita ang akong pagka-ubos, ako nga dili takus?'

'Gitawag ka sa Kabanalan Papa,' ilang tubag, samtang gipataas siya gikan sa yuta ug gihalokan.

Natingala ug nabulabog ang abad nga ang mga obispo nagpakita og ingon ana ka dakong pagtahod kang kining maong Gregory, nga iyang giisip nga usa ka dautang tawo. Apan gidala sa mga obispo si Gregory ug giuyonan siya uban sa dungog ngadto sa Papa.

Sa dihang misulod si Gregorio ug miyuko sa Papa, miingon ang Papa kaniya:

'Niabot ka namo sa hustong panahon, akong anak nga si Gregory; bulahan ang Dios nga nagpadala kanimo namo.'

Ug mibangon siya, gihalokan niya siya sa halok sa obispo, unya nagpadayon siya:

'Anak kong Gregorio! Gitawag ka sa atong Ginoong Jesu-Cristo sa pagka-obispo sa Iyang Simbahan sa Akragas, aron pinaagi kanimo maluwas ang mga nagpuyo didto.'

'Pasayloa ko, Imong Grasya,' tubag ni Gregorio. 'Dili ko angay sa ingon nga katungdanan.'

'Ayaw pagsuway,' tubag sa Papa, 'kahadlok sa Dios ug hinumdumi nga daghan ang nakapukaw sa kasuko sa Labing Kataas-taasan pinaagi sa ilang pagsuway.'

Unya miingon si Gregorio:

'Hatagi ko og gamay nga panahon aron makapamalandong, labing halangdong Amahan, ug aron makahatag ko kang Imong Kabanalan og usa ka pinal nga tubag.'

Gitugyan sa Papa si Grigory kang Abba Mark hangtod sa sunod nga pahibalo. Pagkita niya kang Abba, si Grigory, uban sa mga luha sa kalipay, mihulog sa iyang mga tiil.

'Nagpasalamat ko sa Dios,' matod niya, 'nga Iyang gihatag kanako ang grasya nga makita ka pag-usab niining kinabuhiha, akong pinalanggang amahan!'

Gidala siya ni Abba Mark sa usa ka pribadong kwarto, ug nagpabilin silang duha nga mata sa tibuok gabii samtang nag-istorya bahin sa espirituhanong mga butang. Sa wala pa niini, nagplano si Gregorio nga mobiyahe paingon sa Espanya, labi na sa dihang nahibaloan niya nga miabot na sa Roma ang iyang amahan nga si Chariton. Apan gipangumbinsi siya ni Mark nga magpabilin.

'Anak ko,' ingon niya, 'ayaw paglagot sa Dios ug—imbes sa Iyang panalangin—ayaw pagdala og sumpa sa imong kaugalingon.'

Sukad niadto, gibyaan ni Gregorio ang iyang plano. Paglabay sa dili madugay, gitawag sa Papa ang mga lumolupyo sa Akragas ug nangutana kon nakapili na ba gyud sila og obispo.

'Wala kami kahibalo, Kasantidad,' ilang tubag, 'unsa among isulti kanimo: among gibase ang among pagsalig sa Dios ug sa imong balaan nga mga pag-ampo, ug kinsa man ang itudlo kanimo sa Dios, ihatag siya kanamo; among dawaton siya uban sa gugma.'

Ang Papa, sa dihang gitan-aw pag-ayo ang nawong ni Chariton, nasayud siya pinaagi sa ilang katingalahang pagkapareho nga siya mao ang amahan ni Gregorio.

'Munta kita sa simbahan,' ingon niya dayon, 'ug mag-ampo sa Dios nga Iya kitang ipakita kanino Iya mismo giisip nga takus.'

Busa, samtang ang Papa, kauban ang mga obispo ug ang tibuok klero, nag-ampo sa simbahan sa mga Balaan nga Pedro ug Pablo, ang mga Punong Apostoles, ug uban kanila si Gregorio, usa ka salampati nga nilupad ang mitungha ibabaw sa balaang lamisa ug mipahulay sa ulo ni San Gregorio. Napuno sa matinahuron nga kahadlok ang tanan tungod niining wala damhang milagro.

'Tan-awa, gipadayag sa Dios kanato kinsa ang Iyang gipili nga takus sa katungdanan sa pagka-obispo,' miingon ang Papa, ug gikonsagra niya si Gregorio nga Obispo sa Simbahan sa Akragas.

Nalipay kaayo ang tanang lungsuranon sa Akragant niini ug gidawat nila si Gregorio uban sa gugma, ingon usa ka gipili sa Dios mismo. Ug nakaila si Chariton sa iyang anak ug nagpasalamat siya nga dako sa Dios sa paghatag kaniya sa grasya nga makita nga buhi ang iyang anak ug, labaw pa, sa ingon nga katungdanan.

Paglabay sa pipila ka adlaw, ang mga tawo sa Akragantium, human madawat ang panalangin sa Papa, mibalik sa ilang siyudad uban sa ilang bag-ong giordinar nga obispo. Samtang naglabay sila sa Panormia[8052] , ang obispo sa maong siyudad migawas aron masugat sila, kauban ang mga klero ug ang tibuok kongregasyon, ug mainit kaayo sila nga gidawat: nakadungog siya sa mahimayaong kinabuhi ni Gregorio ug gihangyo siya nga mosulod sa simbahan ug maghatag sa iyang panalangin sa mga tawo. Samtang mosulod si Gregorio sa simbahan, usa ka monghe nga grabe kaayo ang ketus miduol kaniya ug misinggit sa kusog:

'Kaluy-i ako, alagad ni Cristo, ug ampoa ako sa Dios, aron pahupayon Niya ang akong grabeng sakit.'

'Sa ngalan sa Ginoo, pag-ayo sa imong pag-antos,' miingon ang balaan kaniya.

Ug ang monghe dayon naayo ug nahugasan gikan sa ketus, nga ang iyang lawas nahimong sama sa lawas sa usa ka gamay nga bata.

Gidayeg ug gipanalanginan sa tanan ang Dios, nga nagbuhat ug mga milagro pinaagi sa Iyang alagad.

Mibiya si Gregorio ug ang iyang mga kauban sa Panormia ug miduol sa Akragas. Didto gisugat sila sa abad sa monasteryo sa daplin sa siyudad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa pagsulod ni Gregorio sa monasteryo, usa ka monghe nga bingi ug pipì nahulog sa iyang mga tiil; gisulayan sa abad nga kuhaon siya gikan sa tiil sa obispo, apan miingon si Santo Gregorio kaniya:

'Pabayaan lang siya, igsoon: pasagdi siya nga ipasabot kanato unsay iyang gikinahanglan.'

Miingon ang abá:

'Santo nga buang siya, Kahalawigan, ug labaw pa, siya bungol ug pipì.' Ang santo mihuyop sa gininhawa ug, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, nag-ampo; unya iyang gipataas ang monghe gikan sa yuta ug miingon kaniya:

[8052] Ang Panormia, karon nga Palermo, usa ka siyudad sa amihanan-kasadpang baybayon sa isla sa Sicily.

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagsugo sa demonyo nga nagpahilum ug nagpahilom kaniya nga mogawas sa binuhat sa Dios, sugdi pag-istorya, igsoon, ug paminawa, ug dayeg-a ang Dios, nga nagbuhat niini para kanimo!'

Ug sa diha-diha dayon misulti ang monghe ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Dako kaayo ang Imong mga buhat, O Ginoo, nga Imong gihimo alang niining tawoha!'

Nangutana ang santo sa monghe pila na ka tuig ang nilabay sukad sa iyang katapusang pagpakig-istorya.

'Dili ko na mahinumduman, Amahan,' tubag sa napaayo nga lalaki, 'ang panahon nga nakasulti ko o nakadungog.'

Unya miingon ang abbot alang kaniya:

'Karon baynte na ka tuig, Ginoo, sukad nga gitonsura namo siya; gitonsura siya sa edad nga walo ka tuig ug bingi ug pipì hangtod karon; apan karon napaayo siya pinaagi sa inyong mga pag-ampo.'

Sa pagkakita sa milagro, napuno sa balaan nga kahadlok ang tanan, ug nagpasalamat sila sa Dios, nga naghatag kanila og usa ka obispo nga makahimo og milagro.

Nagpabilin si Santo Gregorio sa maong monasteryo hangtod sa buntag, ug sa buntag mibiyahe siya paingon sa Akragas. Ang mga lumolupyo nga nagpabilin sa balay, pagkadungog nga adunay bag-ong obispo nga moabot, nangutana sa usag usa: 'Kinsa sa ila ang napili: si Savin, si Criscent, o si Euphlus?' – ug, sa pagkahibalo nga wala'y bisan kinsa sa tulo ang giisip nga takus sa pagka-obispo, kondili usa ka biyahero nga ginganlan og Gregory ang napili, nangahibulong kaayo sila; ug sa pagkadungog nga siya usa ka tigbuhat og milagro ug nakahimo na og pag-ayo sa usa ka bingi-bingi, napuno sila sa pagrespeto. Ang tibuok populasyon sa siyudad migawas aron masugat siya ug nadawat nila ang iyang panalangin, ug samtang nagpanalangin siya kanila, gibutang niya ang iyang mga kamot sa matag-usa. Apil kanila ang iyang inahan, si Theodota, uban sa ubang mga tigulang nga babaye, nga wala pa kahibalo nga ang bag-ong obispo mao ang iyang anak. Apan, sa pagkakita niya kaniya, nakaila dayon siya ug miingon:

'Tinuod gayud, kini ang akong anak nga nawala ug nasapwan na' (Lucas 15:24).

Si Gregorio, sa pagkakita niya sa iyang inahan, misinggit:

'Hello, Ginang Theodota, akong inahan!'

– Pagpanalangin sa Dios," tubag niya uban sa dakong kalipay, "nga nagpili kanimo nga magbalantay sa Iyang katawhan ug naghatag kanako sa grasya nga makita ka, akong pinalanggang anak!

Unya, samtang nag-awit, misulod silang tanan sa simbahan. Ug samtang si San Gregorio nag-alagad sa Balaang Misa, ang pipila sa mga takus nakakita sa grasya sa Espiritu Santo nga mibaba kaniya sa porma sa usa ka salampati ug nagtabon kaniya, sama sa nahitabo sa iyang ordinasyon. Daghang mga masakiton ang gidala sa simbahan, ug gipang-ayo sila ni San Gregorio pinaagi sa pagbutang sa iyang mga kamot kanila, mao nga nangahibulong ang tanan ug miingon:

'Tinuod gayud, sama siya ni San Gregorio, ang Maghimo og Katingalahan sa Neocaesarea.'

Ug adunay dakong kalipay sa siyudad.

Sa pagdumala niya sa iyang kawan, si Gregorio mitagad kaayo sa mga kabus, nag-ayo sa mga masakiton ug nagpahawa sa mga demonyo. Ang iyang amahan, si Chariton, halos dili gayud mobiya sa simbahan, nag-alagad sa Dios adlaw ug gabii pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo; ingon man usab ang iyang inahan, si Theodota, nga gipahawa ang tanang kabalaka sa kalibutan, nagpokus lamang sa iyang kaugalingong kaluwasan, nag-alagad sa mga masakiton ug sa mga nag-antos sa kakabus, gipakaon ug gipang-bisti sila sa iyang kaugalingong gasto. Busa, si Gregorio, kauban ang iyang mga ginikanan, usa ka garbo sa Simbahan ni Kristo ug nagsilbi nga ehemplo sa usa ka buot nga kinabuhi alang sa tanan.

Sa usa ka higayon, mibyahe si San Gregorio paingon sa siyudad aron bisitahan ang mga masakiton ug mga kabus, ug ang tanang lumolupyo nga adunay masakiton nga paryente nagpahigda kanila sa daplin sa dalan diin molabay ang balaang mananambal; unya iyang giayo ang tanang matang sa sakit pinaagi sa usa lang ka paghikap sa iyang mga kamot. Sa laing bahin, ang presbiterio nga si Savin adunay anak nga babaye nga paralisado nga naghigda sa kama, hingpit nga walay kusog, nga dili gani makalihok sa iyang kaugalingon, ug kinahanglan pa siya balhinon sa uban. Ang iyang inahan, pagkadungog nga moagi ang obispo sa ilang balay, gidala siya sa gawas ug gibutang sa dalan sa santo. Pagkadool ni Gregorio, nahulog siya nga nagahilak sa tiilan niya ug miingon:

'Tintalawa akoa, alagad sa Dios, ug pagpakita og kaluoy sa akong anak nga babaye nga paralitiko.'

Nangutana ang santo kaniya kinsa ang bana niya. Unya migawas gikan sa balay si presbiter Savin ug, mitungo sa obispo, miingon:

'Siya ang imong alagad, Ginoo, ug ang akong asawa.'

'Unsa na kadugay nga masakiton ang imong anak nga babaye?' padayon sa obispo.

'Siyam ka tuig na, Kahalawigan,' ilang tubag, 'sukad nga nawala ang iyang kusog.'

Pagkahuman sa pag-ampo, gihimo sa balaan ang tanda sa krus ibabaw sa dalaga ug miingon:

'Sa ngalan ni Hesukristo, dalaga, bumangon ug motindog sa imong kaugalingong mga tiil.'

Ug sa kalit lang mitindog ang dalaga, hingpit nang naayo ang iyang panglawas, ug nagpasalamat siya sa iyang mananambal. Ang mga tawo nga nagsunod sa santo nangahibulong sa mga milagro nga gihimo pinaagi kaniya.

Apan pipila ka tuig pagkahuman, ang kaaway sa tanang maayo – ang yawa – mitindog batok sa santo ug nagplano nga kuhaon kaniya ang iyang obispado pinaagi sa mao gihapon nga si Savinus, nga ang anak nga babaye gihaylo ni Santo Gregorio, ug pinaagi sa gihisgutan nga si Criscentus. Pareho silang presbiter sa Akragas ug, sama sa nahisgutan na, kaniadto nangita ang matag-usa sa pagka-episkopo, mao nga nagkasumpaki sila. Karon, bisan pa man, nagkasinabot na sila ug naghiusa batok kang San Gregorio; gipalihok sa pagkasina sa yawa, miingon sila sa usag usa:

'Hangtud kanus-a pa nato siya pagatuman—kini nga salamangkero nga nagbuhat og mga milagro pinaagi sa iyang mga orasyon ug nagpahingangha sa mga yano nga tawo? O wala ba nato mahibaloan nga kaniadto siya nilayas gikan sa atong siyudad, nagpuyo uban sa usa ka salamangkero ug nakat-on og mahika gikan kaniya, ug karon, nga mibalik na dinhi, ginadani niya ang mga tawo, nga nag-angkon nga siya usa ka tawo sa Dios, samtang sa tinuod sama siya sa usa ka demonyo, kay dili man siya mokaon o moinom, sama sa usa ka demonyo?!

Tanan niining mga bakak ug panamastamas batok sa matarong nga tawo nanggikan sa ilang pag-inggit sa hataas nga posisyon ug dungog ni Gregorio. Nakombinsi nila ang pipila ka mga klero ug lungsuranon sa ilang kiliran ug nanumpa sila sa usag usa nga dili sila mohunong hangtud mapalayas nila si Gregorio sa siyudad; ug gusto nila nga ipahimutang si Eleusius isip obispo sa iyang lugar – usa ka heretiko nga gikuhaan sa pagka-presbiteryo ug gikondena sa Konsilyo sa Laodicea[8053] ; siya tinago nga miabot sa Akragas ug, nga wala masayri ni Santo Gregorio, nagtago uban sa usa ka lumolupyo sa siyudad nga ginganlan og Theodora. Kaniadto nakasugat si San Gregorio ni Eleusius sa Sidlakan, diin nakiglalis siya kaniya bahin sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios ug napildi siya. Mao gihapon kini nga si Eleusius nga, atol sa iyang tulo ka bulan nga pagpuyo sa Akragas, nakapukaw sa kasina ug pagdumot batok kang San Gregorio sa kasingkasing ni Savinus, Criscens ug sa daghan pa. Ang mga kaaway ni Gregorio, pagkahuman sa ilang pakigkonsulta, naghatag og suhol sa usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Eudokia—matahum sa hitsura apan walay hiya ug maluoy ang pamatasan—aron isulti sa obispo sa iyang nawong, sa atubangan sa publiko, nga nakighilawas siya kaniya. Sa sinugdan misalikway siya, miingon nga ang mga lungsoranon sa Akragas, nga nagtan-aw kang Gregorio ingon usa ka anghel sa Dios, dili motuo kaniya, ug nahadlok siya nga batohon siya sa mga tawo; apan gipasiguro nila kaniya nga dili siya masamdan, ug pinaagi sa usa ka dako nga suhol napugos nila siya sa pag-uyon sa ilang tanyag; Nagsugod sila sa paghulat og angay nga higayon aron magdala og kalamidad ug kaulaw kang San Gregorio. Usa ka gabii, samtang si San Gregorio naa sa simbahan nag-alagad sa tungang gabii, gidala nila si Savin ug Criscent ang giabang nga puta ug tinago siyang gidala sa puloy-anan sa obispo. Didto nila nakit-an ang bantay sa ganghaan nga nagbantay sa pultahan ug, pinaagi sa bulawan, napugos nila siya nga maghilom, samtang sila mismo gidala si Eudokia sa kuwarto sa santo ug, pagkahuman nila siyang gipriso didto, nilakaw sila. Si Gregorio, nga wala'y nahibaloan bahin niini, nagpabilin sa simbahan hangtod sa katapusan sa Matins. Miabaw ang adlaw, ug sa dihang migawas na sa simbahan ang obispo, gisundan siya sa tanang mga tawo nga nitambong sa Matins, kay mao man ang batasan sa mga tawo sa Akragas – kanunay nga isabay ang ilang obispo gikan sa simbahan paingon sa iyang balay. Pag-abot niya sa iyang kaugalingong pultahan, mituyok si Santo Gregorio ngadto sa mga nakig-uban kaniya, naghatag kanila og lain-

[8053] Ang Konseho sa Laodicea (sa Phrygia) nahitabo sa katapusan sa ika-4 nga siglo, sa dili pa ang Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho. Ang mga kanon niini (60) naglangkob sa nagkalain-laing detalye sa han-ay sa pagsimba, sa disiplina sa mga klero, sa kinabuhi sa pamilya ug moralidad sa mga laiko, sa mga dautang batasan ug sayop sa panahona, ug sa mga heretikal nga pagtulon-an; sa niini nga kahulugan, naghatag kini og daghang kinaiyanhong panan-aw sa mga liturhikal nga praktis ug sa kinabuhi sa mga Kristohanon niadtong panahona.

laing mga pagtulun-an ug gipanalanginan sila. Apil sa mga tawo sila Savin, Criscent ug ang uban pang mga konspirador: midali sila pagsulod sa kuwarto sa obispo, nagkuha og usa ka babaye gikan didto sa atubangan sa obispo ug sa tibuok katawhan, ug misinggit sila sa kusog:

'Tan-awa, mga tawo, unsa ang gibuhat sa atong obispo! Mao ba kini ang angay niyang pamaagi sa pagpuyo? Giingon nato nga siya usa ka balaan, apan napamatud-an nga usa siya ka salbahis: sugod karon, dili na siya angay sa katungdanan sa pagka-obispo!'

Natingala ang katawhan ug ang tanan natul-an, mura'g nahimong bato, wala silay masulti. Si Santo Gregorio mismo nabigla sa ingon ka dili gilauman nga kalamidad, ug nagpabilin siyang hilom.

Nagsugod sila pagpangutana sa babaye kon nakig-uban ba kaniya ang obispo, ug iyang gipamatud-an sa atubangan sa tanan nga nakig-uban siya kaniya sa miaging gabii. Ang arkidiakono ug ang uban pa nga suod sa obispo nangutana kaniya sa eksaktong oras sa gabii nga nakig-uban siya kaniya. Siya, nga gipaandam daan sa mga kaaway ni Gregorio, mitubag nga pagkahuman sa Vespers.

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo,' misinggit ang mga suod nga kauban sa obispo, 'nagbakak kining limbong nga babaye!'

Apan mitubag ang iyang mga kaaway:

'Ikaw mismo ang iyang tawo ug dili masaligan, kay naningkamot ka pa man sa pagtago sa mga sala sa imong agalon?'

Niining panahona, usa ka batan-ong diakono nga ginganlan og Philadelphus ang mitagna sa mga pulong sa usa ka salmo: *'Pasagdi nga hilom ang bakak nga mga ngabil, nga nagasulti og dautan batok sa matarong uban sa garbo ug pagdumot'* (Salmo 30:19).

Midagan si Crisent kang Philadelphus ug gisugdan siya og hampak sa mga aping. Daghan sa mga tawo sa katawhan ang napaniwala ug mituo sa pagpanamastamas, sa dihang ilang nakita ang babaye nga gipagawas gikan sa kuwarto ug ilang nadungog siya nga miingon, sa atubangan mismo sa obispo, nga nakig-uban siya kaniya; apan ang uban, bisan pa sa tanan, misalikway sa pagtuo kaniya. Apan, ang pikas nga grupo ang nidaug, ug ang obispo gidakop, gipahawa sa iyang balay ug gibilanggo sa dungeon diin kaniadto nag-antos alang kang Kristo si balaan nga martir Gregorio, Obispo sa Livia: didto gibilanggo usab sa mga kaaway kining Balaan nga Gregorio, gipangadena ang iyang mga tiil sa usa ka bloke ug, pagkahuman gisirad-an ang mga pultahan, gipabantayan siya pag-ayo. Dali dayon silang nagpadala og sulat ngadto sa exarch sa Papa sa Sicily[8054] , aron ipahibalo kaniya ang nahitabo ug mangayo nga moanhi siya sa Akragas aron mamuno sa paglitis kang Gregory.

Samtang naglapta ang mga hungihong dili lang sa tibuok Akragas, apan usab sa mga kasikbit nga lungsod ug baryo, ug bisan sa tibuok Sicily, nga nadakpan si Obispo Gregorio uban sa usa ka puta.

Usa ka dagkong grupo sa mga tawo nga nahigugma sa santo ug wala motuo sa mga bakak mitigum sa prisohan; naglingkod sila nga nagahilak sa gawas sa prisohan.

Si Santo Gregorio, sa samang higayon, nagpasalamat sa Dios, nga giisip siya nga takus nga mag-antos bisan pa nga inosente siya. Sa tungang gabii, samtang nag-ampo siya, usa ka dakong kahayag ang misidlak sa bilanggoan; ang Anghel sa Ginoo mipakita, gipagawas si Gregory gikan sa iyang mga kadena sa , ug pagkahuman nga gipalig-on siya sa mga pulong sa pagkamapailubon, nahimong dili makita, samtang ang mga pultahan sa bilanggoan mibukas sa ilang kaugalingon. Ang mga nagtigum sa gawas sa bilanggoan mitungo sa atubangan sa santo, nga nag-ingon:

'Karon nasiguro na gayud kami nga ang Dios ana sa imong kiliran, ug nga ang tanan nga gisulti batok kanimo bakak lamang.'

Gusto nila nga patyon si Savin ug si Criscent, apan gipugngan sila sa santo sa pagbuhat niini ug gidili sila sa pagpukaw pag-usab og panagbangi o pag-ula og dugo, ug gipangumbinsi sila nga maghulat sa paghukom nga ipahamtang kaniya. Ang Eksark, pag-abot niya sa Akragas, gitawag ang tibuok asembleya sa lungsod ug, paglingkod niya sa bangko sa huwes, gisugo nga dad-on si Gregory ug gipahimutang siya sa iyang atubangan. Ang mga kaatbang ni Gregory mitindog usab sa atubangan sa korte, kauban si Eudokia, nga gipangutana sa Eksark:

'Tinuod ba nga kauban nimo ang obispo?'

'Oo, Kahalangon, tinuod kini; kuyog siya kanako.'

[8054] Ang usa ka eksearko usa ka obispo nga sakop lamang sa Papa ug dili nagdepende sa lokal nga obispo, bisan asa siya moadto.

Sa diha-diha nga nahisgutan niya kini nga mga pulong, gikuptan dayon siya sa usa ka demonyo, gilabay siya sa yuta, ug nagkurog-kurog siya sa kasakit, gilutos sa dautang espiritu ug misinggit og makalilisang nga pagsinggit. Nahadlok ang tanan.

'Gregory,' miingon ang matarong, 'wala siyay sala sa bisan unsang dautang buhat, kay tan-awa—ang silot sa Dios mibagsak sa nakapanamastamas kaniya.'

Apan ang mga kaatbang sa santo, nga nawala na gyud ang ilang kaulaw, miingon:

'Dili ba namo giingon nga usa siya ka salamangkero ug mago? Ug pinaagi sa iyang salamangka napahimo niyang gihuptan sa dautang espiritu kining babaye.'

Samtang nagpadayon kini, ang asawa sa presbiterio nga si Savin, kauban ang iyang anak nga babaye—nga gihayag ni Santo Gregorio gikan sa iyang sakit—midali sa tigum ug misinggit sa kasuko ngadto sa iyang bana:

'Ikaw, daotan ka! Kalimot ka sa kaayo niining balaan nga tawo nga nag-ayo sa among anak nga babaye, apan gisaway pa nimo ang usa ka inosente! Gawas ka sa akong balay; sukad karon, dili na ko gusto nga mag-uban pa kanimo!'

Unya nahulog siya sa tiilan sa santo ug, uban sa mga luha, nangayo siya kaniya og tabang:

'Kaluy-i kami, alagad sa Dios, ug ayaw pagpanimalos kanamo sa dautan nga gibuhat kanimo niining mga dautan ug masinupak nga mga tawo!'

Misugod ang hungihong ug kagubot sa mga tawo: ang uban misinggit nga inosente si Gregoryo, samtang ang uban, nga mituo sa panamastamas, nagpadayon sa pag-angkon nga gipahimutang niya ang demonyo sa babaye nga kauban niya pinaagi sa iyang salamangka. Ang Eksark, nga gipahimulosan og suhol ni Savin ug Kriskent, mipabor kanila; apan sa dihang nakita niya ang kagubot sa mga tawo, nahadlok siya ug, mibangon gikan sa iyang lingkoranan, mibiya sa hukmanan, nagdeklara nga ang kaso kinahanglan susihon pag-ayo. Unya si Santo Gregorio boluntaryong mibalik sa prisohan ug nagpabilin didto isip akusado, nagpaabot sa resulta sa kaso nga gisang-at batok kaniya.

Ang Eksark, pagkakita nga wala siyay mahimo batok kang Gregorio nga dili makahatag og kagubot sa katawhan, nagpasiya nga ipadala siya sa Roma ngadto mismo sa Papa ug nagsugo nga andamon ang usa ka espesyal nga barko para kaniya; sa samang higayon, nagsulat siya og sulat ngadto sa Papa nga naglatid sa mga kaso batok kang Gregorio; Usa ka susamang sulat ngadto sa Papa gisulat usab sa mga manlalait kang Gregorio sa ilang kaugalingong inisyatibo. Naghulat ang Eksark hangtod sa pagkahapon sa gabii ug, kauban nila Savinus ug Criscentus, gidala nila si Gregorio ug tinago siyang gisakay sa barko. Ang iyang mga ginikanan ug panimalay misunod sa iyang luyo, nagahilak ug nagahilak-hilak alang kaniya; apan siya naglipay kanila ug gihangyo sila nga ayaw paghilak, gisaad kanila nga makita ra nila siya pag-usab sa dili madugay nga himsog ug naa sa trono sa pagka-obispo. Pagkahuman siya ibutang sa barko, gisalig siya sa iyang mga kaaway sa pag-atiman sa kapitan sa barko, usa ka tawo nga ginganlan og Procopius, kinsa usab nila gihatagan sa ilang mga sulat para sa Papa. Gilibotan sa Arkidiakono Euphlus, kauban ang ubang mga diakono, ang exarcho ug nangayo sila kaniya nga tugutan sila nga makasakay sa barko uban sa ilang amahan ug magtutudlo, apan wala gani siya maminaw kanila, ug gitugotan lang niya ang usa kanila, ang diakono Platonicus, nga makigbiyahe kang Gregorio. Sa katapusan, nilarga ang barko, ug ang mga hinigugma ni Gregorio, kauban ang iyang mga ginikanan, dugay nga naghilak alang kaniya sa baybayon ug, tungod sa kasubo, mibalik sa ilang balay.

Sa sunod buntag, usa ka dagkong grupo ang nagtigom sa gawas sa bilanggoan, kauban ang mga presbiter. Wala nila makita si Grigory sa bilanggoan, busa nalibog sila ug misugod sa paghilak ug pagreklamo bahin sa dili patas nga paglitis sa obispo. Unya miadto sila sa exarch ug, gilibutan siya, nangutana:

'Asa ninyo gidala ang among amahan ug maayong magbalantay? Gipatay ba gyud ninyo siya?'

'Dili, mga igsoon,' tubag sa exarch, 'wala namo siya gisamari, apan gipadala lang namo siya nga malinawon ngadto sa Papa, sama sa iyang gipangayo kanamo.'

Gitawag sa mga nagtigum si arkidiakono Eupla ug ang uban pang mga diakono ug gipangutana sila:

'Kinahanglan nga kabalo ka asa ang among balaan nga obispo – kauban ka niya sa iyang bilanggoan gahapon: sultihi kami sa tinuod, asa na siya karon?'

Mitubag si Eufulo ug ang uban nga sa gabii gipadala sa exarch si Gregorio ngadto sa Papa. Ang exarch, sa dihang nakita nga nagsugod na ang kagubot sa katawhan, nahadlok ug nilayas gikan sa Akragas. Ang naglagot nga katawhan gisunogan ang mga balay sa traydor nga mga presbiter nga sila Savinus ug Criscens ug gipangita sila

aron patyon, apan nangitag dalangpan sila sa simbahan. Gidali-dali sila sa mga tawo, apan si Chariton, nga nagtindog sa ganghaan sa simbahan, nangayo sa masuko nga katawhan nga ayaw pagbubo og dugo tungod sa iyang anak, nga miingon nga kon tinuod ang mga pasangil batok sa ilang obispo—ug batok sa iyang anak—masulod usab sila sa paghukom.

Gipatalingbawan sa katawhan ang mga pulong ni Chariton ug nagkabulag-bulag sila. Bisan pa niana, ang mga sumuporta kang Gregorio nagpadala og mensahe ngadto sa gobernador sa Sicily, nga nagpuyo sa siyudad sa Syracuse, ug sa obispo sa maong siyudad, nga nagpahibalo kanila sa tanan nga nahitabo sa ilang obispo; Ang gobernador ug ang Obispo sa Syracuse nabigla kaayo ug nasubo pag-ayo alang kang Gregorio, kay nahibalo kaayo sila sa iyang matarong nga kinabuhi. Gipadala ang labing dungog nga mga lungsoranon sa Akragas kanila uban sa maong mensahe, samtang ang pagdumala sa mga buluhaton sa simbahan gisalig kang arkidiakono Eupulus hangtod sa pagbalik ni Gregorio, human siya mapamatud-an nga walay sala sa atubangan sa Papa.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang mga kaatbang ni Gregorio naghiusa pag-usab ug nangita og higayon aron patyon si Eupulus; sa pagkahibalo niya sa ilang dautang tuyo, siya milayas ug mitago hangtod sa pag-abot ni Gregorio, samtang sila Savinus ug Criscens, kauban ang ilang mga parehas og hunahuna nga sumusunod, gipahimutang sa trono ang giingon nga heretiko nga si Eleusius. Ang mga awtoridad sa siyudad ug ang mga presbiter, nga napasugot ni Chariton, wala magpakita og bisan unsang timailhan sa ilang pagkasuko ug hingpit nga nanghilom sa dihang nadungog nila gikan kang Chariton nga si Gregory mobalik ra unta sa trono sa dili madugay. Busa, niadtong panahona, ang Simbahan sa Dios ginatiman, dili sa usa ka magbalantay, kondili sa mga mabangis nga hayop, sumala sa ilang gusto: ang erehe nga si Eleusius gikuha ang mga relikya sa mga balaan, nga naa sa halaran, ug gisulayan nga sunogon kini, apan ang kalayo wala gani kini gihikap; busa iyang gisugo nga ilabay kini sa dagat sa gabii, nga tinago sa tanan.

Sa pag-abot ni Santo Gregorio sa Roma, si Procopius nga kauban niya mihatag sa Papa sa mga sulat gikan sa Exarch ug sa mga nanikasuko kang Gregorio. Pagkahuman mabasa kining mga sulat, nasuko kaayo ang Papa kang Gregorio ug, nga wala gani siya gitugotan nga makigkita kaniya o gipangutana kon giangkon ba niya ang iyang sala, gisugo nga gapuson ang iyang mga kamot ug tiil ug ipriso siya; gisugo usab niya nga ipriso sa lain nga selda si diakono Platonikus. Samtang ang santo naa sa prisohan ug nag-ampo, usa ka kahayag ang misidlak kaniya sa gabii, ug misulod ang duha ka lalaki nga sama sa mga Apostoles ug miingon:

'Maglipay ka, Gregorio, alagad ni Cristo ug pinalangga namo! Gisu-anon kami sa Ginoo aron buhian ka gikan sa imong mga kadena, ug malipayon kami sa pagtan-aw kung unsa ka maisugon ug mapailubon nimo pag-antos sa imong pag-antos. Malipay usab ang Dios sa paghimo og daghang mga milagro pinaagi kanimo dinhi sa siyudad.'

Pagkahuman nila og sulti niini, gihikap nila ang iyang mga gapus, ug sa kalit lang nahulog ang mga kadena gikan kaniya; ug, hingpit nang nakagawas, mitindog siya ug mihapa sa yuta sa atubangan sa mga tawo nga nagpakita, nga pagkahuman sa paghalok kaniya, nahimong dili na makita. Sa samang paagi, nagpakita sila sa diakono nga si Platonikos ug, pagkahuman siya nilang gipagawas gikan sa prisohan, gidala siya nila kang Gregorio. Ang duha ka lalaki, nga karon nakagawas na, nag-uban sa pagdayeg ug pagpanalangin sa Ginoo.

Ang gaarder nga nagbantay sa mga priso adunay bugtong anak nga lalaki, baynte-singko anyos, nga gipanglutos sulod sa unom ka tuig sa usa ka dautang espiritu nga nagpadagan kaniya sa mga dalan ug sa kamingawan; daghang higayon nga giputlan siya sa iyang amahan og puthaw nga gapus ug gisirad-an sa usa ka laing kwarto, apan iyang giputol ang mga gapus, gipukan ang pultahan ug milayas pag-usab. Nahitabo nga samtang naglingkod si Gregorio sa bilanggoan, nga karon walay kadena, ug kuyog niya si Platonik, nadakpan sa amahan sa gipahiganti nga tawo si Platonik ug gipangadena siya pag-ayo sa usa ka haligi sa iyang mga kamot, tiil, ug liog. Apan sa tungang gabii, nabungkag sa tawo nga gipanag-iya ang puthaw nga gapus, nilayas siya, ug sa dihang nakit-an niyang abli ang pultahan sa bilanggoan, misulod siya niini ug naigo sa pagpanag-iya pag-usab sa atubangan sa mga tiil ni San Gregorio, kinsa, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa langit, nangamuyo sa Dios ug unya miingon sa demonyo:

'Ginoo nato nga si Jesu-Cristo nagmando kanimo, hugaw nga espiritu, paggawas sa Iyang binuhat.'

Mibulag dayon ang demonyo. Samtang nagapangita ang guwardiya sa dugay na niyang nawala nga anak, sa dihang nakita niya nga abli ang prisohan, gikupot siya sa grabeng kahadlok, nagtuo nga nakatakas ang priso. Apan, sa pagsulod niya, nakita niya si Gregorio ug si Platon nga nagtindog didto, nag-awit og balaang mga himno

ngadto sa Dios, ug uban kanila ang iyang anak – nga hingpit nga maayo. Ang guwardiya nahulog sa tiilan sa santo ug misinggit:

'Tinuod gayud, ikaw usa ka tawo sa Dios! Pasayloa ako sa akong pagkasala batok kanimo sa pag-alsa nako sa akong kamot batok kanimo.'

Sukad niadto, ang bantay matinahuron nga nag-alagad sa santo adlaw ug gabii, giila siya nga daw usa ka anghel sa Dios.

Sa hapit niadtong panahona, usa ka babaye nga ang anak niyang babaye kullao, pagkadungog nga giayo ni San Gregorio ang anak sa carcelero, miadto kaniya sa iyang selda kauban ang iyang anak ug, sa pagkahugno sa yuta sa atubangan niya, nangayo kaniya nga ayo-on ang iyang anak. Gisultihan niya siya nga dili kini buhat niya, kondili buhat lamang sa Dios, nga makahimo sa paglalang sa tanang butang pinaagi sa usa ka pulong. Apan nagpadayon siya sa pagpakusog sa iyang hangyo hangtod sa katapusan, mihimo siya og pag-ampo ug gibutang niya ang iyang kamot sa babayeng pilay, diin sa diha-diha dayon nitunga siya. Nagpasalamat ang inahan ug ang anak nga babaye sa Diyos ug, pagyuko sa atubangan sa santo, mibalik sila sa ilang balay nga naglipay.

"Kinsa ang nag-ayo sa imong anak nga babaye?" pangutana sa mga silingan sa inahan.

'Usa ka obispo gikan sa lain nga lugar,' matud niya, 'nga, sumala sa ilang giingon, gisilotan tungod sa usa ka sala ug nakabilanggo: una niyang giayo ang anak sa gaoler, ug karon ang akong anak nga babaye.'

Ang balita sa milagrosong pag-ayo ni San Gregorio sa babayeng gihupasan sa demonyo ug sa batang pilay mikaylap sa tibuok Roma, ug ang mga tawo misugod sa pagdala kaniya og daghang mga masakiton, nga iyang gi-ayo usab.

Usa ka tuig na ang nilabay sukad sa pag-abot ni Gregorio sa Roma, ug sa katapusan nahinumduman sa Papa ang obispo nga nakabilanggo ug gipatawag si Abba Mark, nga daghan na ang nahisgutan sa ibabaw. Sa pag-abot ni Abba Mark gikan sa iyang monasteryo, nangutana ang Papa:

'Wala ba ka kahibalo, igsoon, nga si Gregorio, Obispo sa Akragantium, gidala dinhi nga nakadena ug gipriso tungod kay nakasala siya batok sa Ikapitong Sugo?'

Mitubag si Abba Mark nga may pag-agah:

'Oh, unta makigbahin ko sa iyang kapalaran sa Adlaw sa Paghukom!'

Unya mausab ang dagway sa Papa ug miingon siya:

'Tan-awa unsay gisulat kanako sa akong exarch sa Sicily.' Gibasa ni Mark ang mensahe sa exarch, nagkatawa, unya misulti sa kusog:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo, kini usa ka panamastamas batok sa usa ka inosente ug putli nga tawo nga, sama sa imong nahibaloan mismo, Imong Kasantosohan, sama sa mga bantugang amahan sa karaang panahon sa iyang kinabuhi ug mga milagro.'

'Nasayud ko,' tubag sa Papa, 'nga ang grasya sa Dios naa kaniya sa wala pa ang iyang pagkahulog; apan sa dihang nakasala siya, gikuha kana nga grasya kaniya.'

'Ang Dios nakahibalo sa Iyang kaugalingong kamatuoran,' tubag ni Mark.

'Busa, unsaon nato siya?' pangutana sa Papa. 'Unsa ang imong tambag?'

Mitubag si Abba Mark:

'Paminawa ko, Ginoo, ug sundi ang akong tambag: pagtawag og konseho, tawga ang mga obispo – dili lang ang imoha sa Kasadpan, apan padalha usab og balita sa Sidlakan. Ayaw nato paghukmi si Gregory nga walay kahibalo sa matinud-anong Emperador ug sa Patriarka sa Constantinople, apan pasud-onga usab sila og napiling mga tawo alang sa ilang ngalan. Magpadala usab og mga sugo ngadto sa Sicily ug tawga dinhi ang mga maninumbong ug kana nga babaye, ug unya buhaton nato ang sumala sa pagpadayag sa Dios.

Gihunahuna sa Papa nga husto ang tambag ni Marcos ug dayon siyang misulat og mga sulat kang Emperador Justinian ug kang Kabanalan nga Patriarka sa Constantinople, gipasabut kanila ang tanan ug nangayo kanila nga magpadala og napiling mga tawo sa konseho; misulat usab siya sa iyang exarch sa Sicily, ingon man sa mga awtoridad ug mga lungsoranon sa Akragas, nga nagmando kanila nga ipadala dayon ngadto kaniya sa Roma ang matag usa sa mga nag-akusa ug ang babaye nga giingong nakighilawas kang Gregory.

Ang Emperador ug ang Patriarka, pagdawat nila sa mga sulat sa Papa, nabigla sa mga bakak nga pasangil batok kang Gregorio ug, nga wala gayud kini gituohan, nangasubo nga si Gregorio, nga inosente sa bisan unsang sala, dugay na kaayo nga gipabilin sa prisohan. Busa, nagdali sila sa pagpadala sa ilang mga bantugang tawo

paingon sa Roma: ang emperador nagpadala og usa ka dignitaryo nga ginganlan og Marcian, samtang ang patriyarka nagpadala og tulo ka obispo—ang mga obispo sa Ancyra, Cyzicus ug Corinth—ug ang chartophylax[8055] Constantine.

Ang tanang mga sugo – gikan sa Constantinople ug sa Sicily – mitigum sa Roma sa ikaduhang tuig sa pagkabilanggo ni San Gregorio. Apan si Marcian, samtang naa pa siya mga napulo'g walo ka stadiya gikan sa Roma, grabe siyang masakiton, nga ang tanan nawagtangan og paglaum sa iyang pag-ayo ug ang mga obispo nga kauban niya nabalaka kaayo. Halos dili na niya maabot ang Roma. Ang tanan sa iyang palibot nag-atiman kaniya uban sa labing dakong pag-amping, apan walay doktor nga makatabang kaniya. Usa ka gabii, usa ka babaye nga ang iyang anak nga babaye gihayag ni San Gregorio ang nahitabo nga naglabay sa balay diin nagpuyo si Marcian . Pagkadungog niya nga nagahilak ang iyang mga sulugoon, nangutana siya kanila ngano sila nagahilak.

'Mao kini,' ilang tubag, 'kay nagkamatay na ang among agalon.'

'Kung gusto ninyo nga mabuhi ug maayo ang inyong agalon,' ingon niya, 'dala ninyo siya pagkahuman kanako, ug ipakita ko kaninyo ang usa ka doktor nga makahimo sa pag-ayo kaniya sa usa ka pulong lang: kining doktor nakapahimo na og pag-ayo sa daghan sa among siyudad, ug wala pa gyud masakiton nga mibiya kaniya nga wala na-ayo.'

Mituo ang mga ulipon kaniya, gikuha nila ang ilang agalon uban sa iyang higdaanan, ug gidala siya pagkahuman sa babaye. Apan si Marcian wala makahibalo sa gibuhat kaniya, kay siya anaa sa dakong hilanat ug nawagtang ang iyang kahibalo. Pagdala kanila sa bilanggoan diin gipabilin si San Gregorio, miingon siya:

'Ania naglingkod ang mananambal nga makahimo sa pag-ayo sa mga sakit sa usa ka pulong lang.'

Gidala sa mga ulipon ang ilang agalon sa dungeon, gihiga siya sa tiilan ni San Gregorio, ug uban sa mga luha nangayo sila og hangyo nga tambalan ang masakiton. Gitawag sa santo si Marcian kaduha, apan wala siya makatubag. Ang santo, nga naantig sa paghilak, gibutang ang iyang kamot sa masakiton, ug dayon siya natulog, bisan wala siya nakatulog sulod sa daghang adlaw. Sa tungang gabii, miduol kaniya ang mga sulugoon ug sa paghikap nila kaniya, wala sila nakamatikod bisan gamayng timailhan sa hilanat, ug nagpasalamat sila sa Diyos. Pag-abot sa kaadlawon ug sa pagsugod sa santo sa pag-awit sa Matins, nabanhaw si Marcian ug mitindog nga hingpit nang maayo; wala niya masabti kung asa siya, apan sa pagkakita niya kang Gregory, nakaila siya kaniya ug sa pagkahibalo nga pinaagi sa pag-ampo sa santo naayo ang iyang sakit, mihulog siya sa iyang mga tiil. Niadtong hapon, ang mga obispo nga nagbiyahe uban ni Marcian miadto aron bisitahan siya apan wala nila siya makita sa balay. Pagkahibalo nila nga gidala siya sa bilanggoan diin gipriso si Gregory, miadto sila didto ug, sa ilang pagtan-aw kang Marcian nga himsog, naglingkod ug nakig-istorya kang Gregory, nabigla sila ug miingon kang Gregory:

'Bulahan ka, Amahan Gregorio, kay gitagaan ka sa grasya sa Dios ug sa gasa sa pagtambal sa mga sakit sa tawo.'

Gihalik nila si Gregorio nga puno sa paghigugma ug nangutana sila kung pila na ka dugay siya sa prisohan. Mitubag siya nga duha na ka tuig ug upat ka bulan. Nasuko kaayo ang mga obispo nga gipabilin sa Papa ang usa ka inosenteng tawo sa kustodiya sulod sa ingon ana kadugay nga panahon nga wala maghimo og husto nga imbestigasyon. Gusto nila siyang buhian gikan sa prisohan, apan gidili niya sila sa pagbuhat niini, nga nag-ingon nga imposible para kaniya nga mobiya sa iyang gipangprisoan nga walay paglitis ug mando sa Papa. Dayon miadto ang mga obispo ug gisulti nila sa Papa ang tanan, nga dako kaayo ang iyang katingala ug kalibog sa ilang mga pulong.

Pagkahuman niini, gisugo sa Papa nga magtigom ang usa ka konseho sa simbahan ni San Hipolito, nga nahimutang duol sa bilanggoan. Sa kinatibuk-an, 154 ka obispo, kauban ang Papa, mitambong sa konseho, uban sa daghang mga monghe ug lungsoranon nga Romano, nga tungod niini dili na masulod tanan sa sulod sa simbahan. Ang mga nag-akusa, kauban si Savinus, gidala usab sa konseho.

Nagsugod ang Papa sa pagpangutana sa mga nag-akusa:

'Unsa ang inyong pasangil batok sa inyong obispo?' pangutana niya kanila.

[8055] Ang Chartophylax nagpasabot og 'magbantay sa mga rekord'. Kini ang titulo sa usa ka espesyal nga opisyal ilawom sa Patriarka sa Constantinople; ang iyang mga katungdanan naglakip, lakip sa uban, sa paghusga sa mga eklesiastikal nga butang.

'Nadakpan namo siya, Imong Kahalayan,' ilang tubag nga walay bisan gamayng pag-ulaw, 'nga nagbuhat og sala uban sa usa ka babaye.'

'Nakita ba ninyo kini sa inyong kaugalingong mga mata, o ang babaye mismo ang misulti kaninyo niini?' nagpadayon ang Papa sa iyang pagpangutana.

'Kami, Kahalangdon,' ilang tubag, 'nisulod, sumala sa batasan, aron magpasidungog sa obispo; nakakaplag kami og usa ka babaye nga natulog sa iyang higdaanan ug among gidakop, ug siya miangkon na, sa atubangan sa exarch ug sa mga tawo, nga tinuod gayud nga nahimo ang sala.'

Ang mga obispo nga miabot gikan sa Sidlakan nangayo nga ang babaye mismo dad-on sa atubangan sa korte, aron siya makapanaway kang Gregorio sa atubangan sa tibuok konseho. Apan ang mga nagpasaka og kaso misupak:

'Unsaon man niya siya pagpanaway kung siya gipanag-iya sa demonyo? Sukad nga nakasala siya uban sa obispo, gilutos siya sa usa ka demonyo.'

Bisan pa niana, gidala ang babayeng gipanag-iya sa atubangan sa konseho. Duha ka lalaki ang nagkupot kaniya pag-ayo, ug siya, tungod kay nawala na ang iyang huna-huna tungod sa iyang kasakit, wala na siya kahibalo asa siya nahimutang.

'Sa korte,' miingon ang Papa, nga nagtubag sa mga maninirang-puri, 'ang mga ginabutangitan ug ang mga buang dili pangutan-on, apan kamo, mga salbahis, kinahanglan mosulti sa kamatuoran.'

'Gisulti na namo kini,' ilang tubag, 'karon pangutan-a ang akusado mismo; tingali mosulti siya og usa ka butang bahin sa iyang kaugalingon.'

Unya si San Gregorio, nga naghingas gikan sa kalawom sa iyang kalag, miingon:

'Ang mga daotan mitindog batok kanako; gipangutana ko nila bahin sa mga butang nga wala ko'y nahibaloan; gibayran ko nila og dautan sa maayo, nga nagbilin sa akong kalag nga walay sulod' (Salmo 34:11–12).

Sa diha nga nahuman pa lang niya og sulti niining mga pulong gikan sa salmo, ang babaye nga gilutos sa demonyo nahulog ug nagliligid sa tiilan sa santo, nagbula ang baba ug nawad-an sa malay. Ang tanan nga naa didto napuno sa kahadlok. Apan ang santo, pagkahuman sa pag-ampo, miingon:

'Sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo ug alang sa mga balaang amahan nga nagtigum dinhi, paggawas, espiritu nga hugaw, gikan niining binuhat sa Dios, ug pasagdi kining babaye, sa diha nga mobalik na ang iyang pag-ila, nga mosulti sa kamatuoran bahin kanako!'

Kalit lang gikurog sa espiritu ang babaye ug mibiya kaniya. Nihigda ang babaye nga daw patay, apan gikuptan siya sa balaan sa kamot ug gitindog. Una nila siyang gipangutana unsa ang iyang ngalan, ug unya gipangutana siya sa chartophylax:

'Kaila ka ba sa imong obispo?'

Mitubag siya:

'Kaila kaayo ko kaniya, kay nakita ko siya sa daghang higayon samtang naglibot siya sa siyudad, nagbisita sa mga kabus, sa mga masakiton ug sa mga ulila, ug naghatag og daghang limos. Ug ako mismo, bisan pa sa akong pagka-imol, sa kapin sa usa ka higayon gipasidunggan nga madawat ang iyang kalooy.'

'Nakapasala ba kanimo ang imong obispo?' padayon nilang pangutana kaniya.

Sa paghuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug uban sa mga luha sa iyang mga mata, iyang gipataas ang tingog ug misinggit:

'Sama sa pagkinabuhi sa Ginoo sa mga Hukbo, wala gyud niya ko mailhi, ug kining duha lang ka limbong nga lalaki nga nagbarog sa atubangan ninyo, sila Savin ug Criscent, kinsa, pinaagi sa pagsaad kanako og daghang kuwarta, gipugos ko sa pagpanamastamas sa usa ka matarong nga tawo! Punihon usab sila sa Dios tungod sa akong sala, kay gidala ko nila sa ingon ani ka dakong kalisdanan. Sukad nga miduol kanako kining mga malimbongon nga manulok ug mitugot ko sa ilang mga pulong, naa na ko sa dakong kaguol: usa ka demonyo ang misulod kanako ug nagpahirap kanako hangtod karon.

Pagkahuman niya niini, nahulog siya sa tiilan sa santo ug miingon kaniya sa taliwala sa iyang mga luha:

'Kaluy-i ako, alagad sa Dios, ug pasayloa ako, usa ka malisud nga babaye nga nakasala pag-ayo sa imong atubangan! Nagapanumpa ako sa Ginoo nga akong Dios – dili ko motindog gikan sa imong tiilan hangtud nga imo kong saad-an sa pasaylo!'

Mitubag siya kaniya:

'Dili kita ang magpasaylo sa mga sala, kondili ang Usa ra ka Labaw nga Maloloy-on nga Dios; ug ang atong katungdanan lamang mao ang pagpakilooy kaniya alang sa pasaylo sa mga kalapasan – ug ako magpakilooy kaniya, ang Labaw nga Maloloy-on, nga pasayloon ka sa imong mga sala.'

Gibangon sa obispo ang babaye gikan sa yuta. Nibutho ang kahibulong ug kahadlok sa tanan nga anaa sa konseho, ug gipanalanginan nila ang Dios, nga nag-ingon:

'Bulahan ang Ginoong Dios, nga nagpadayag sa Iyang sulugoon ug nagpahibalo sa bakak nga panamastamas!'

Ang Papa ug ang tanang mga obispo nasuko kaayo sa mga manlalapas ug gisugdan nila silang gisaway ug gipahiya; dayon gisugo nila nga buwagon sila sa duha ka grupo: ang mga klero, nga gilangkuban nila Savinus ug Criscentus, ug ang mga layko (ang una adunay tulo ka pulo tanan, ug ang ikaduha walong pulo), Si Eudokia, nga nakasulti og bakak batok sa usa ka inosenteng tawo, gipasagdan sa silot sa korte, kay gisilotan na siya sa Dios, kay pinaagi sa Iyang pagtugot usa ka demonyo ang nagpahirap kaniya sulod sa duha ka tuig ug tunga – samtang ang mga naghimo sa krimen gisilotan og pagpahilayo: si Savinus paingon sa Thrace, Si Criscens paingon sa Espanya, samtang ang uban pang mga klero gipahawa nga walay dungog paingon sa Ravenna[8056] ug didto magpuyo sa pagkabilanggo ug kakabus. Gitugyan sa korte ang mga layko—mga kaatbang ni Gregorio—sa dignitaryo nga si Marcian, nga gipadala sa emperador, ug gibilanggo niya silang tanan, nga nagtuyo nga ipailawom sila sa grabeng silot pagkahuman; apan sa dihang gihatak sila sa mga sundalo paingon sa prisohan, naghilak silang tanan ug misinggit sa kusog ngadto sa Reverendo:

'Kaluy-i kami, alagad ni Kristo; ayaw kami itugyan sa mabangis nga pag-antos.'

Ug si Santo Gregorio, nga usa ka tawo nga puno sa labing dakong pagpasaylo, mihapa sa iyang mga tuhod atubangan sa Papa ug sa tibuok konseho, ug uban sa mga luha nangayo siya kanila nga pasayloon ang iyang mga kaaway ug dili sila silotan tungod kaniya; ug wala siya mohunong sa pagpangayo ug paghilak hangtod ang tanan, nga naantig sa mga luha, miingon:

'Kung pasayloon nimo sila ug mangamuyo ka alang kanila, nan wala kami'y mahimo.'

Ug gisugo nila ang mga guwardiya nga pasagdan sila sa kalinaw. Apan samtang ang tanan nga mga manlalait nagbarog sa atubangan sa konseho, kalit nga misidlak ang kusog nga bagyo; nangurog ang yuta, nangitngit ang langit, ug gilukop sila sa kangitngit. Ang mga naa sa konseho, sa kahadlok, nagtuo nga mobuka ang yuta ug lunodon sila, ug sa pag-alsa sa ilang mga kamot, misinggit sila: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Nahunong ang bagyo, nibalik ang kahayag, ug dayon gipadayag ang silot sa Dios sa mga maninirang-puri: nangitim ang nawong sa tanan, mura'g natabonan sa uling, samtang si Savin ug si Criscent, dugang pa, napihit paubos ang ilang mga ngabil nga dili na nila mapiyong o makasulti: mao kana ang pag-abot sa kasuko sa Dios kanila. Ang tibuok katiguman, sa pagkakita sa ingon nga milagro, misinggit: *'Karon nahibalo ko nga ang Ginoo nagluwas sa Iyang pinahiluna; gitubag Niya siya gikan sa Iyang balaan nga langit pinaagi sa gahum sa Iyang makaluwas nga tuo nga kamot'* (Salmo 19:7).

Pagkahuman niini, miingon ang Papa sa mga manlalait:

– Paminaw, kamo nga mga salbahis! Tan-awa, nahimo na kamo sama sa inyong amahan, ang yawa, nga nadungisan sa una pa kaayo, tungod kay inyong gisaway ang usa ka matarong ug balaan nga tawo. Busa, ako nagmando kaninyo: sugod karon, kamo, ang inyong mga anak ug ang tanan ninyong kaliwatan hangtod sa kahangturan mahimong mga ulipon sa Obispo sa Akragantium ug sa iyang mga manunod; ayaw tugoti nga bisan kinsa sa inyong kaliwatan mahimong pari o bisan miyembro sa klero; ug bisan kinsa nga obispo nga mosuway sa pag-ordinar sa bisan kinsa gikan sa inyong kaliwatan isip pari, diakon, o bisan miyembro sa klero, samtang nahibalo sa inyong buhat nga supak sa balaod karon, mapailalom sa panumpa.

Ang tibuok konseho misugot sa paghukom sa Papa. Ug ang babaye nga nagpasipala sa santo nahulog sa yuta ug misinggit sa mga obispo:

[8056] Ang Ravenna usa ka siyudad nga adunay pantalan ug kuta sa Dagat Adriatico, sa amihanan-sidlakan nga baybayon sa Peninsulang Apennine. Naglungtad gihapon ang Ravenna karon ug mao ang nag-unang mauswagon nga siyudad sa rehiyon sa Italya nga pareho ang ngalan.

'Tintalawa kamo kanako, balaan nga mga amahan,' ingon niya, 'padalaa ako sa usa ka kumbento: dili na ako makabalik sa akong siyudad.'

Sumala sa iyang hangyo, gipadala siya sa kombento ni Santa Kikilia nga Martir ug nagpuyo didto nga adunay kinabuhi nga sama sa anghel, diin nagpadayon siya sa kanunay nga pagbuhat sa debosyon sulod sa 22 ka tuig, ug namatay nga naghinulsol sa tanan niyang mga sala.

Ang pagbawi kang Gregorio nakapukaw sa kalipay sa tibuok kalibutan. Samtang, miabot na ang ikasiyam ka oras, ug gisugo sa Papa ang santo nga magsaulog sa Banal nga Misa. Samtang kini gisaulog, daghan sa mga obispo—ang labing takus sa ila—nakakita sa grasya sa Espiritu Santo nga mibaba kang Gregorio. Sa pagtapos sa Liturhiya, usa ka maluho nga panyapon ang gipanghatag sa tanan sa gasto sa Papa, ug ang tanan mikaon ug miminom alang sa himaya sa Dios.

Sa samang higayon, nahitabo ang mosunod nga milagro sa Roma. Napulo ka dagkong kahoy, nga maampingong gipili aron pagdekorar sa Basilika sa mga Santo Pedro ug Pablo ug gidala paubos sa Tiber[8057] , mihunong sa tunga-tunga sa suba, mura'g natabonan sila o gipugngan sa puthaw nga mga angkla; ug, nga nagbara sa hapit tibuok gilapdon sa suba, gipugngan nila ang mga sakayan nga makasaka pa sa taas. Sa makadaghan, gisulayan sa mga lumolupyo sa siyudad nga hilabton kini nga mga kahoy pinaagi sa panaghiusa, apan wala nila kini makaya, tungod kay gipugngan sila sa usa ka dili makita nga pwersa. Sa katapusan, ang Papa mismo nangayo kang Santo Gregorio nga ipalihok kini nga mga kahoy pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Mituman ang santo ug miadto sa suba, kauban ang daghang katawhan. Sa iyang pagpadulong sa suba, nakakita siya og usa ka pula kaayong hurno ug, sa pagliko gikan sa dalan, nagtigom siya og mainit nga uling sa tunga-tunga sa iyang kapa ug gidala kini; Pag-abot niya sa maong mga kahoy, gilabay niya ang insenso sa mga uling ug, uban sa pag-ampo, gigamit niya ang lungag sa iyang kapa—nga sama sa nagdilaab nga tanom ni Moises, misiga apan wala masunog—isip turibos. Gisugo niya dayon ang mga tawo nga guyuron ang mga kahoy paingon sa baybay; nahimong katingalahang gaan ang mga kahoy ug daw nagalihok kini sa ilang kaugalingon, mao nga naggawas kini sa suba nga walay kalisud. Sa ibabaw niini nakit-an ang mosunod nga inskripsyon: *'Lima ka kahoy para kang San Pedro Apostol ug lima para kang San Pablo Apostol*'.

Gitigum pag-usab sa Papa ang mga obispo; pagkahuman niini, gikondena ang eretiko nga si Eleusius ug gipahilayo ngadto sa Espanya, samtang si Santo Gregorio gipadala uban sa dungog ngadto sa Akragas, bisan pa man una siyang mibyahe paingon sa Constantinople, diin siya gidayeg sa angay nga paagi sa Emperador ug sa Patriarka, ug pagkahuman niini siya mibalik sa Sicily. Ang mga tawo sa Akragas nag-organisar og usa ka solemne nga pagdawat para kaniya, apan ang santo misalikway sa pagsulod sa simbahan, nga gilapasan sa mga heretiko, o sa puloy-anan sa obispo; imbis niini, nagtukod siya og bag-ong, matahum nga simbahan nga gipahinungod kang mga Santo Pedro ug Pablo nga mga Apostoles, ug nagpahimutang og bag-ong puloy-anan sa obispo para sa iyang kaugalingon, diin siya nagpuyo sulod sa dugay nga panahon, nga maisugong nag-atiman sa kawan ni Kristo.

Nagsulat si Santo Gregorio og daghang mga makapaedukar nga sinulat ug naghimo og mga milagro; ug sa iyang tigulang na kaayo, mibiya siya sa kinabuhi k[8058] , ug nadawat niya ang walay katapusang kinabuhi sa langit uban ni Kristo nga Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Sa maningnag nga kahayag, nagdan-ag ang Simbahan sa Balaang Espiritu, nagselebrar sa imong himayaong pagpanaw, labing bulahan nga Amahan Gregorio.

Paghinumdom sa Balaang Martir nga si Sisinnius

Gisaulog kaniadtong 23 Nobyembre

[8057] Ang Tiber usa sa labing hinungdanon nga mga suba sa sentral nga Italya; ang kapital sa Italya, ang Roma, nagtindog sa baybayon niini.

[8058] Sa ulahing bahin sa ika-6 o sayong bahin sa ika-7 nga siglo.

Ang Balaang Martir nga si Sisinus lumad sa siyudad sa Cyzicus[8059] . Nakaantos siya og pagkamartir atol sa paghari ni Diocletian sa kamot sa gobernador sa siyudad, si Alexander. Tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, gitali siya sa mga buang nga kabayo, gipakusog nga walay kalooy, ug gibuboan og kusog nga suka sa iyang mga lungag sa ilong. Nagaantos siya sa daghang uban pang mga pag-antos ug naghimo og dagkong mga milagro sa atubangan sa katiguman. Human niini, giputol ang iyang ulo gamit ang espada.

Paghandum sa Balaang Martir Theodore

Gisaulog sa Nobyembre 23

Si San Teodoro nagpuyo sa siyudad sa Antioquia ug usa ka negosyante. Pinaagi sa sugo ni Emperador Julian nga Apostata[8060] , siya gidakop sa lokal nga gobernador tungod sa mosunod nga hinungdan.

Sa pagbalhin sa balaang relikya sa martir nga si Babylas ug sa ubang mga martir nga gilubong sa Daphne[8061] , ang mga Kristohanon—nga usa kanila si Santo Teodoro—nagdala sa balaang relikya samtang nag-awit og mga bersikulo gikan sa mga Salmo ni David: *'Makahiya kamo nga tanan nga nag-alagad sa mga dios-diosan, kamo nga nagapasigarbo sa inyong mga dios-diosan. "Mokiling kamo sa Iyang atubangan, kamong tanan nga mga dios"* (Salmo 96:7).

Tungod niini, nadakpan si San Teodoro. Gibitay siya sa usa ka kahoy, gipukpok sa abaga gamit ang litid sa baka, ug pagkahuman gisakitan siya og kadena nga puthaw, gipriso siya. Sa sunod buntag, nahibaloan ni Julian gikan sa eparco nga ang mga pag-antos nga gi-aagwanta ni San Teodoro alang kang Kristo nagdala og pagpasipala ug kaulaw sa mga pagano, samtang naghatag og himaya ug kalipay sa mga gipanglutos (mga Kristohanon). Unya gisugo sa tawo nga nagdumot sa Diyos nga buhian si San Teodoro gikan sa prisohan. Sa dihang gipangutana si Santo Teodoro bahin sa malupit nga mga pag-antos nga iyang naagian, miingon siya nga sa sinugdan gamay ra ang kasakit nga iyang nabati. Unya usa ka porma ang nagpakita kaniya ug, samtang gihikap ang singot sa iyang nawong gamit ang usa ka humot nga tuwalya nga puti sama sa niyebe, gisugo siya nga magpabiling lig-on; busa sa dihang mihunong ang mga tigpahirap sa ilang pagpanakit, ang santo wala malipay, apan misugod siya pagbati og kasakit ug nangandoy nga pahirapan pag-usab.

Sa tinuod, nakita sa mga mananakit ang usa ka Anghel nga nagkadool kang San Teodoro ug nagpalig-on kaniya.

Ang walay Diyos nga Emperador Julian gipaka-ukay sa kamatayon tungod sa iyang kalupigan atol sa gubat batok sa mga Persyano, samtang si Santo Teodoro, nga naglipay, natulog sa Ginoo.

- Niadtong samang adlaw, ang paghinumdom sa balaan ug matarong nga Prinsipe Alexander Nevsky

7 Disyembre

24 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Catalina, ang Dakong Martir

Gisaulog sa 24 Nobyembre

Sa panahon sa paghari sa walay Diyos nga Emperador Romano nga si Maximinus[8062] , sa siyudad sa Alexandria[8063] , nagpuyo ang usa ka dalaga nga ginganlan og Catherine, nga gikan sa maharlikang kaliwatan[8064]

[8059] Kyzikos – usa ka siyudad sa usa sa mga peninsula sa Propontis, sa Gresya.
[8060] Naghari si Julian nga Apostata gikan sa 361 hangtod sa 363.
[8061] Daphne – usa ka suburbio sa Antioquia.
[8062] Naghari si Maximinus gikan sa 306 hangtod sa 313.
[8063] Alexandria – usa ka siyudad sa Ehipto, sa kasadpang sanga sa Suba sa Nilo; gitukod ni Alexander the Great niadtong 331 BC.

. Siya talagsaon ka gwapa ug ilado tungod sa iyang kinaadman. Sa dihang napulo'g walo pa lang siya ka tuig, nahibalo na si Catherine sa mga buhat sa tanang paganong manunulat ug sa tanang karaang mga poeta ug pilosopo sama nila Homer, Virgil, Aristotle, Plato ug uban pa. Dili lang siya pamilyar sa mga buhat sa mga maalamon sa karaang panahon, apan nakat-on usab siya sa mga buhat sa labing iladong mga doktor, sama nila Asclepius, Hippocrates ug Galen; Labaw pa, nahasa siya sa tibuok arte sa oratoryo ug dialektika ug maalam usab siya sa daghang mga pinulongan ug diyalekto, mao nga ang tanan nangahibulong sa iyang pagkat-on ug kahibalo. Daghang manggaranon ug maharlikang mga lalaki ang nangayo sa iyang kamot sa kaminyoon ug, alang niini, miadto sila sa iyang inahan, usa ka tinago nga Kristohanon nga nagtago sa iyang pagtuo tungod sa grabeng pagpanlupig nga gipahamtang ni Maximinus batok sa mga magtutuo niadtong panahona. Ang iyang mga paryente ug ang iyang inahan kanunay siyang gisugo nga magminyo, aron ang maharlikang panulondon sa iyang amahan dili mapasa sa kamot sa usa ka langyaw, nga magpasabot nga permanente silang mawagtangan niining panulondon. Apan si Catalina, nga usa ka maalamon nga dalaga, hugot nga nakahukom sa iyang kasingkasing nga panalipdan ang pagkabirhen hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi ug dako kaayo ang iyang pagduha-duha sa pagminyo. Sa dihang gipugos siya sa iyang mga paryente nga magminyo, miingon siya kanila:

'Kung gusto ninyo nga magminyo ko, pangitaa ninyo ang usa ka batan-ong lalaki nga adunay kana nga upat ka gasa diin, sama sa inyong nahibaloan, milabaw ko sa tanang ubang dalaga; ug unya mouyon ko nga siya ang akong pilion nga bana; apan wala koy tinguha nga magminyo sa usa ka lalaki nga sa bisan unsang paagi kulang kaysa kanako.' Busa, pangitaa sa halayo ug sa halapad aron makit-an ninyo ang usa ka batan-ong lalaki nga kapariho nako sa pagkabataon, bahandi, kaanyag, ug kinaadman; bisan kinsa nga batan-ong lalaki nga kulang bisan sa usa niini nga mga hiyas dili angay kanako.

Ang panimalay ni Catherine, sa dihang nakita nila nga imposible nga makakaplag og ingon nga batan-ong lalaki, gipahinumduman siya nga ang mga anak sa Tsar ug uban pang maharlikang manliligaw mahimong labi pang maharlika ug dato kon sila magminyo kaniya, apan sa pagkahimungtan ug kinaadman, walay makatupong kaniya. Niini, mitubag si Catherine:

'Gusto nako nga ang akong bana mao ra gayud ang katumbas nako sa kahibalo.'

Sa pagkakita sa pagkamatarong sa iyang anak, ang iyang inahan naghukom nga mosulay pa og lain nga pamaagi. Nangayo siya og tambag sa iyang amahan sa espirituwal, usa ka matinud-anon ug balaan nga tawo nga nagpuyo sa usa ka hilit nga lugar gawas sa siyudad. Gidala niya si Catherine uban kaniya ug miadto aron makita kana nga matarong nga tawo. Siya, sa dihang nakita niya ang gwapa nga dalaga ug nadungog ang iyang maalamon, bisan pa mapainubsanon, nga mga pulong, nagpasiya nga tudloan siya sa kahibalo kang Kristo, ang Hari sa Langit.

'Nailhan ko,' miingon siya kaniya, 'ang usa ka katingalahang Kabatan-onan Nga labaw pa kanimo sa tanan nimong gasa. Mas hayag ang iyang kaanyag kaysa kahayag sa adlaw; ang iyang kinaadman nagdumala sa tanang materyal ug espirituhanong binuhat; ang bahandi sa Iyang mga tipig gipakatag sa tibuok kalibutan ug dili gayud kini mahurot, apan samtang kini ginahatag, nagkadako pa gayud; ug ang kahitas-an sa Iyang kaliwatan dili masukod ug dili masabtan. Walay sama Niya sa tibuok kalibutan."

Sa pagpaminaw sa mga pulong sa tigulang, nagtuo si Ekaterina nga naghisgot siya bahin sa usa ka prinsipe sa kalibutan – nabalaka siya, nabag-o ang iyang dagway, ug nangutana siya sa tigulang kung tinuod ba gayud ang tanan niyang gisulti kaniya.

Mitubag siya nga tinuod kini tanan, ug gidugang pa nga kining Batan-ong Lalaki adunay uban pang dagkong gasa nga daghan kaayo nga dili na mabilang. Nangutana ang dalaga kaniya:

'Balaan kinsa kaha ning batan-ong lalaki nga imong gidayeg kaayo?'

Mitubag ang tigulang:

Walay amahan siya dinhi sa yuta, apan natawo siya sa dili masukod ug supernatural nga paagi gikan sa Labing Balaan ug Walay Sala nga Birhen, nga gikan sa labing dungganong kaliwatan. Gikonsiderar siyang takus nga manganak sa ingon nga Anak tungod sa iyang labaw nga pagkabalaan ug pagkamatinud-anon; Nagpabilin

[8064] Sumala sa nasyonalidad, si Catherine sakop sa mga Griegong taga-Alexandria. Mahibal-an kini gikan sa pinakamaagang mga talaan sa iyang kinabuhi; sa tinuod, ang mismong ngalan sa Dakong Martir Griego (nga nagpasabot og 'kanunay nga putli'). Si Catherine usa ka medyo giusab nga porma sa maong ngalan.

siyang imortal sa kalag ug sa lawas ug gipataas sa ibabaw sa mga langit, diin ang tanang balaang Anghel nagasimba Kaniya isip Reyna sa tanang binuhat.

Nangutana si Ekaterina sa tigulang:

'Mahimo ba nako makakita sa Batan-ong Lalaki nga imong gihisgutan nga katingalahan kaayo?'

'Kung buhaton nimo ang akong isulti kanimo,' tubag sa tigulang, 'tugotan ka nga masilip ang Iyang labing masanag nga Panagway.'

Mitubag si Catherine:

'Makita nako nga ikaw usa ka maalamon nga tawo ug usa ka respetadong tigulang, busa nagtuo ko nga tinuod ang imong gisulti. Andam ko buhaton bisan unsa ang imong sugo, basta makita ra nako Siya nga imong gidayeg kaayo.'

Unya gihatagan siya sa tigulang og ikono sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga naggunit sa Balaang Bata sa Iyang mga bukton, ug miingon kaniya:

'Ani-a ang hulagway sa Birhen ug Inahan sa Kadtong akong gisultihan kanimo og daghang katingalahang mga butang. Dad-a kini nga hulagway sa imong balay ug, pagkahuman nimo isira ang pultahan sa imong kwarto, pag-ampo ka og mainitong pag-ampo uban ang pag-uyon niining Birhen, nga ang ngalan mao si Maria; hangyoa Siya nga buot Siyang ipakita kanimo ang Iyang Anak.' Nagtuo ko nga kon mag-ampo ka Niya uban sa pagtuo, paminawon Ka Niya ug hatagan Ka og panan-aw sa Iyang Anak nga gihandom sa imong kalag.

Unya ang batan-ong babaye nga si Catherine, gikuha ang balaan nga ikon, mibalik sa balay ug niadtong gabii, pag-adto niya sa iyang kwarto, misugod sa pag-ampo sumala sa pagtudlo kaniya sa tigulang. Samtang nagpadayon ang iyang pag-ampo, natulog si Catherine tungod sa kakapoy ug sa usa ka panan-aw nakita niya ang Reyna sa Langit sama sa pagka-larawan Niya sa ikon, kauban ang Balaang Bata, nga napalibotan sa masanag nga kahayag. Wala makita ni Catherine ang Iyang nawong, kay giliko Niya kini palayo kaniya ug gitutok ngadto sa Iyang Inahan. Sa iyang paningkamot nga makita Siya, miduol si Catherine gikan sa pikas nga kilid, apan giliko usab ni Kristo ang Iyang nawong palayo kaniya didto. Nahitabo kini tulo ka beses. Pagkahuman niini, nadungog ni Catherine ang Inahan sa Dios nga miingon sa Iyang Anak:

'Tan-awa, Anak ko, ang imong sulugoon nga si Catherine; unsa siya ka gwapa ug ka maayo.'

Ug ang Bata nga si Kristo mitubag Kaniya:

'Dili, kining dalaga grabe ka dautan ug kasuklam-suklam nga dili ko siya matan-aw.'

Unya ang Labawng Balaan nga Inahan sa Dios miingon pag-usab sa Ginoo:

'Dili ba kini nga dalaga mas maalamon kay sa tanang pilosopo? Dili ba siya molabaw sa tanang ubang dalaga sa bahandi ug pagkabata nga mahimayaon?'

Apan mitubag kaniya si Kristo:

'Isulti ko pag-usab kanimo, akong Inahan, nga kini nga dalaga buang, pobre ug ubos ang pagkatawo, ug dili ko siya tan-awon hangtod nga iyang isalikway ang iyang dautang buhat.'

Niini, ang Labing Bulahan nga Inahan sa Ginoo miingon Kaniya:

'Gipangayo ko Kanimo, akong pinakamahigugmaong Anak, ayaw pagdumoti ang Imong binuhat, kondili hayaga siya ug tudloi unsa ang iyang buhaton aron matilawan ang Imong himaya ug masilayan ang Imong labing masanag ug himayaong nawong, nga gihandom sa tanang Anghel nga masilayan.'

Unya mitubag si Kristo:

'Padal-a siya sa tigulang nga naghatag kaniya sa ikon, ug buhata niya ang gisugo kaniya; unya makita niya Ako ug makakaplag siya og pabor sa Akong panan-aw.'

Pagkahuman makakita ug makadungog niini tanan, namata si Catherine gikan sa iyang tulog ug natingala sa panan-awon. Pag-abot sa buntag, miadto siya uban sa pipila sa iyang mga sulugoon nga babaye sa selda sa balaan nga tigulang ug, samtang nagahilak, mihapa sa iyang tiilan, gisugilon kaniya ang iyang panan-awon ug nangayo og tabang aron isulti kaniya unsay angay niyang buhaton aron makita ang iyang gihandom nga Nobyo, si Kristo.

Gitudloan siya sa maalamon nga tigulang sa detalye sa tanang misteryo sa tinuod nga Kristohanong pagtuo, gikan sa paglalang sa kalibutan ug sa paglalang sa atong katigulangan nga si Adan hangtod sa Ikaduhang Pag-abot sa atong Ginoong Kristo sa yuta; gisultihan usab niya siya mahitungod sa dili masukod nga langitnong himaya sa mga matarong ug sa walay katapusang, makalilisang nga pag-antos sa mga makasasala. Ingon nga usa

ka labing maalamon nga dalaga, nga gihayag sa Dios ug nagkagutom sa kamatuoran ug kaluwasan, dali ra kaayo nakasabot si Catherine sa tibuok pagtulon-an sa Kristohanong pagtuo, mituo sa tibuok niyang kasingkasing kang Jesu-Cristo, ug midawat sa Balaang Bunyag gikan sa maong tigulang. Pagkahuman niini, gisugo siya sa anciano nga mag-ampo pag-usab uban sa dakong kaisog ngadto sa Labing Balaang Inahan sa Dios, aron Siya magpakita pag-usab kaniya, sama sa unang gabii.

Busa, pagbiya sa daang pagkatawo (cf. Col. 3:9) ug pagsul-ob sa pagkabag-o sa Espiritu, mibalik si Catherine sa iyang panimalay ug gigugol ang tibuok gabii sa pag-ampo nga puno sa luha, nagpuasa hangtod alas nga siya natulog. Ug usab nakita niya ang Reyna sa Langit nga nagkupot sa Balaang Bata sa Iyang mga bukton. Ang Bata mitan-aw kang Catherine uban sa dakong pagkabuotan ug kalumo. Ang Inahan sa Dios nangutana sa Iyang Anak:

'Malipay Ka ba niining dalaga, Anak Ko?'

Mitubag ang Ginoo sa Iyang Labing Balaan nga Inahan:

'Siya ang labing makapahimuot kanako, kay karon siya matahum ug himayaon, ug dili na pangit ug dili na usab dili-matahum sama sauna; karon siya dato ug maalamon, ug dili na pobre sama sauna; karon nahigugma na ako kaniya, ug siya makapahimuot kaayo kanako nga gusto nako siyang ipangasawa kanako ingon usa ka dili malaglag nga nobya.'

Unya nahulog si Catalina sa yuta ug misinggit:

– Dili ko takos, O labing himayaong Ginoo, nga makakita sa Imong Gingharian, apan tugoti ako nga ihap sa Imong mga sulugoon.

Niadtong takna, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios gikuptan ang tuo nga kamot sa dalaga ug miingon sa Iyang Anak:

'Hatagi siya, Anak Ko, og singsing sa pakasal isip timaan sa Imong pakasal kaniya; ipakasal Siya kanimo, aron siya mahimong takus sa Imong Gingharian.'

Unya gihatagan ni Ginoong Kristo si Catherine sa labing matahum nga singsing ug miingon:

'Tan-awa, karon gipili tika nga akong nobya, nga dili malaglag ug walay katapusan. Busa, ampingi kini nga panaghiusa sa labing dakong pag-amping, pagpadayon nga kini dili maputol, ug ayaw gayud pagpili alang sa imong kaugalingon og bisan kinsa nga tawo nga ikuyog dinhi sa yuta.'

Pagkahuman niining mga pulong ni Kristo nga Ginoo, natapos ang panan-awon. Namata ang dalaga ug klaro niyang nakita ang katingalahang singsing sa iyang tuo nga kamot. Nabati niya ang dako kaayong kalipay sa iyang kasingkasing nga sukad niadto, ang iyang kasingkasing hingpit nga gihalad sa gugma sa Diyos. Dako kaayo ang kausaban nga nahitabo kaniya nga wala na siya maghunahuna sa bisan unsang butang sa kalibutan, kondili nagpadayon siyang nagpamalandong adlaw ug gabii sa iyang pinalanggang Nobyo; Siya ra ang iyang gipangandoy, ug Siya ra ang iyang nahibal-an, sa iyang pagmata ug sa iyang mga damgo.

Pagkahuman nga mibali si Catherine sa Kristiyanismo, miabot sa Alexandria ang walay Diyos nga Haring Maximinus; nagbaton siya og walay rason nga kadasig alang sa iyang mga diyos nga walay kalag, nga siya mismo, daw, walay pagbati ug walay pulong. Tungod kay gusto niya nga mag-organisar og usa ka dakong pista sa dungog niining mga diyos, nagpadala siya og usa ka mando ngadto sa mga kasikbit nga nasud ug siyudad, nga nag-utos sa tanan niyang mga sakop nga magtigom ug maghalad og sakripisyo, aron ang mga diyos mapasidunggan sa tibuok nasud. Walay ihap nga kadaghan sa mga tawo ang nagtigom, ang matag-usa nagdala sa bisan unsa nga ilang makaya alang sa halad: ang uban nagdala og baka, ang uban nagdala og karnero, samtang kadtong dili makahimo niini nagdala og langgam o susama nga butang. Pag-abot sa adlaw sa maong makalilisang nga selebrasyon, ang tsar naghalad og usa ka gatos ug traynta ka baka nga bisiro; ang mga prinsipe ug maharlika naghalad og mas gamay, ug ang matag-usa naghalad sa iyang makaya. Ang tibuok siyudad napuno sa mga pag-agakak sa mga hayop nga gipatay ug sa baho sa mga halad; sa bisan asa adunay grabeng kasiksikan ug kagubot, ug ang hangin punô sa bahô nga aso. Samtang nagpadayon kini, ang deboto ug labing gwapa nga si Catherine, sa pagkakita sa ingon ana ka dautang tukso sa mga kalag sa tawo, grabeng nasakitan ang iyang kasingkasing, nagmasubo sa ilang pagkaguba. Nagdilaab sa banal nga kadasig, gidala niya ang pipila ka sulugoon ug miadto sa templo diin ang mga buang nagahalad sa ilang mga sakripisyo. Sa diha nga mitindog siya sa ganghaan, ang tanang mata mitutok kaniya: kay misidlak siya sa iyang talagsaong katahum, nga nagpamatuod sa sulod nga katahum sa iyang kalag. Gisugo niya nga ipahibalo sa hari nga aduna siyay labing importante nga isulti kaniya. Gisugo siya sa hari nga moanhi sa

iyang atubangan. Sa pagtindog sa atubangan sa hari, unang mihakom si Catherine kaniya, naghatag sa angay nga dungog, ug unya miingon:

'O Hari, ilhon nimo ang limbong nga gidala kanimo sa mga demonyo. Ginasimba nimo ingon nga mga dios kining mga bulok nga madaut ug walay kinabuhi nga mga dios-diosan. Kaulaw kaayo nga ingon ka buta ug buang sa pagsimba sa ingon ana ka dautan nga mga butang.' Tungod niini, tuohi, bisan pa, ang imong kaugalingong maalamon nga si Diodorus[8065] , nga nag-ingon nga ang imong mga dios kaniadto mga tawo, ug nga natapos nila ang ilang kinabuhi sa pagkadautan; apan, tungod sa pipila ka mga buhat nga ilang gihimo sa kinabuhi, nagtukod ang mga tawo og mga monumento ug estatwa aron pasidunggan sila. Apan ang mga sumusunod nga henerasyon, nga wala makahibalo sa tuyo sa ilang mga katigulangan—nga nagtukod lang niini nga mga monumento isip pahinumdom—apan nagtuo nga ang mga monumento mismo balaan ug angay, nagsugod sa pagsimba kanila ingon mga dios. Ug ang bantugang Plutarch sa Chaeronea[8066] nagdumot niini nga mga dios ug gitamay sila. Tungod niini, O Hari, tuohi ang imong mga magtutudlo, ug ayaw paghimong hinungdan sa pagkaguba sa daghang mga kalag, nga tungod niini ikaw pagahamtangan sa walay katapusang pag-antos. Ilhi ang Usa ka Tinuod nga Dios, si , nga walay katapusan, walay sinugdanan ug imortal, ug kinsa, sa ulahing mga adlaw, nagsul-ob sa unod sa tawo alang sa atong kaluwasan. Pinaagi Niya ang mga hari nagahari, ang mga nasud ginadumala, ug ang tibuok kalibutan gisuportahan. Pinaagi sa Iyang usa ka pulong, ang tanang butang gimugna ug nagpadayon nga naglungtad. Kining gamhanan ug labing maloloy-on nga Dios dili nanginahanglan og mga halad sama sa inyong gihalad, ni malipay Siya sa pagpatay sa mga inosenteng biktima, kondili nagmando lamang Siya nga atong tumanon ang Iyang mga sugo nga matinud-anon ug walay paglubad.

Pagkadungog niini, napuno sa mabangis nga kasuko ang hari ug sa sinugdan nagpabilin siyang hilom sulod sa dugay nga panahon. Unya, tungod kay dili siya makatubag sa iyang mga pulong, miingon siya:

'Pabayan kami sa kalinaw niining pipila ka adlaw aron buhaton ang halad, ug pagkahuman maminaw kami sa imong isulti.'

Pagkahuman niya sa iyang walay Diyos nga selebrasyon, gisugo sa dautang hari nga dad-on si Santa Catalina sa iyang harianong kwarto ug miingon kaniya:

'Sultihi kami, dalaga, kinsa ka, ug balik-balika ang imong gisulti kanamo kaniadto.'

'Ako ang anak nga babaye sa hari,' tubag sa santa, 'ug ang akong ngalan mao si Catherine.' 'Kaniadto gipahinungod ko ang akong kaugalingon uban sa dakong gugma sa nagkalain-laing sanga sa kahibalo: nagtuon ko sa mga buhat sa retorika ug pilosopiya, geometriya ug uban pang siyensya; apan karon gilubong ko kini tanan ingon nga walay pulos ug walay gamit nga mga paningkamot, ug nahimo na kong nobya sa Ginoong Kristo, Kinsa, pinaagi sa Iyang Propeta Isaias, miingon:

'Ang kinaadman sa Iyang mga maalamon mapukan, ug ang pagsabot sa Iyang mga maampingon mawala' (Isa. 29:14).

Natingala ang hari sa iyang mga pulong ug sa iyang katingalahang kaalam, apan labi pa siyang nabihag sa iyang talagsaong katahum, ug nagtuo siya nga dili siya natawo gikan sa mortal nga ginikanan, kondili gikan sa mga diyos nga iyang gisimba. Halos dili siya makatuo nga ang usa ka dalaga nga dili masukod ang katahum natawo gikan sa mortal nga ginikanan, siya—nahingangha sa iyang katahum ug nagtutok kaniya nga walay pag-ulaw—nagsugod sa pagsulti og mga pulong sa pagpangilad. Apan ang balaan, sa pagsabot sa iyang dautang hunahuna, miingon kaniya:

'Ang mga demonyo nga inyong gi-samba isip mga dios naglimbong kaninyo ug nagdala kaninyo sa walay pulos nga mga kahilakaw; ako, sa akong bahin, giisip ko ang akong kaugalingon nga yuta ug abog; Gihimo ko sa Dios sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho ug gihatagan ko Niya og ingon nga katahum aron ang mga tawo makapahingangha sa kinaadman sa Magbubuhat, Nga makahatag og ingon nga kinaadman ug katahum sa usa ka walay bili ug mortal nga binuhat.

Nasuko kaayo ang hari sa iyang mga pulong ug miingon:

'Ayaw pag-insulto sa mga dios, nga adunay di-mortal nga himaya.'

[8065] Si Diodorus Siculus usa ka bantugang paganong manunulat, historyador, ug pilosopo, nga nailhan tungod sa iyang pagka-impartial ug sa iyang talagsaong kaisog sa pagmatngon.

[8066] Si Plutarch sa Chaeronea usa ka bantugang Griyegong historyador. Ang Chaeronea usa ka lungsod sa Sentral Gresya.

Apan mitubag kaniya ang balaan:

'Kung gusto nimo nga wagtangon, bisan gamay lang, ang kasubo ug kalibog nga dala sa limbong, nan masabtan nimo ang hingpit nga pagkawalay bili sa imong mga dios ug mailhan nimo ang tinuod nga Dios. Ang pag-ingon lang sa Iyang ngalan, o ang paghimo lang sa tanda sa krus sa hangin, makapahawa sa imong mga dios ug makapugong kanila; ug kung gusto nimo, ipamatud-an ko kanimo sa klaro ang kamatuoran sa akong mga pulong.'

Ang hari, sa dihang nakita niya nga gawasnon kaayo siya mosulti ug nahadlok nga mapildi ug mapasipala siya sa iyang mga pulong, miingon kaniya:

'Dili angay nga makig-istorya ang usa ka hari sa mga babaye. Apan tigumon nako ang labing maalamon nga mga pilosopo aron makiglalis kanimo, ug imong maila ang kawalay pulos sa imong kaugalingong mga panan-aw ug motuo ka sa among mga pagtulon-an.'

Pagkahuman niya niini, gisugo niya nga bantayan pag-ayo ang balaan nga dalaga. Siya mismo dayon nagpadala sa mosunod nga mando ngadto sa tanang siyudad ilawom sa iyang pagdumala:

'Ako, si Haring Maximinus, gusto nakahatag kalipay sa labing maalamon nga mga pilosopo ug orador nga nagpuyo sa akong mga gingharian. Tanan nga nag-alagad sa labing maalamon nga diyos nga si Hermes[8067] , ug kinsa nag-awhag sa mga Musa[8068] , ang mga giya sa hunahuna, tiguma sa akong atubangan, aron atong patamakan ang baba sa usa ka labing maalamon nga dalaga nga mitungha karong mga adlawa ug nagpanamastamas sa mga dagkong diyos, nga nagtawag sa tanan nilang mga buhat nga mga sugilanon ug walay pulos nga pakigpulong. Ani kamo, ipakita ang inyong tanang kinaadman, nga pagadayegon kamo sa katawhan, samtang gikan kanako kamo makadawat og ganti alang sa inyong paningkamot.

Ug busa mitigum sila, lima ka pulo ka tawo, ang napili ug labing maalamon nga mga orador, nga nailhan tungod sa dakong kalit sa hunahuna ug dakong gahum sa panultihon. Ang hari mitubag kanila uban niining mga pulong:

Pag-andam kamo sa labing pag-amping ug pagtagad alang sa usa ka batid nga pakigbisog batok sa usa ka dalagang babaye, aron mapildi ninyo siya sa inyong mga argumento sa usa ka debate bahin sa mga dios; Ayaw pagtan-aw nga sayon lang ang pakig-istorya ninyo sa usa ka batan-ong dalaga, kondili gamita ninyo ang inyong tanang kugi ug ipakita ang inyong kinaadman sama sa pag-atubang ninyo sa usa ka maisugong kaatbang ug sa labing maalamon nga orador; kay, sumala sa akong maampingong pagkahibalo, milabaw pa siya sa kinaadman kaysa sa bantugang Plato mismo[8069] . Busa, ako naghangyo kanimo nga ipakita ang parehas nga kugi sa imong debate uban kaniya sama sa imong buhaton kung makigkompetensya ka batok niining maalamon mismo. Kung modaog ka, ganti-an tika sa dagkong mga gasa; apan kung mapildi ka, makasinati ka og dakong kaulaw, ug imbis nga gasa, atubangon nimo ang masakitong kamatayon.

Sa niining mga pulong sa hari, mitubag ang usa sa labing bantugan ug maalamon nga orador:

'Ayaw kahadlok, Oh Hari: ang atong kaatbang mahimong katingalahang maalamon, apan isip usa ka babaye dili siya makabaton sa hingpit nga kinaadman, ni hingpit nga kahanas sa elokwensiya; sugoa lang siya nga motungha sa atubangan nato, ug makita nimo nga sa diha nga makita niya ang kadaghanan sa mga pilosopo ug orador, siya dayon maulaw.'

Pagkadungog sa mahimayaong sulti sa pilosopo, napahupay ug nalipay ang hari, naglaum nga ang walay pagtuo ug hambog nga mga sinultian sa mga eskolar makadaog sa dalaga, nga puno sa pagkamaulawon ug langitnong kinaadman. Gidali-dali niya nga gisugo nga dad-on siya sa iyang atubangan. Daghang katawoan usab ang nagtigom aron paminawon ang debate tali sa Kristohanong dalaga ug sa mga paganong maalamon. Apan sa

---

[8067] Si Hermes (Hermes) o si Mercury giisip nga mensahero sa mga diyos, patron sa kalakohan ug mga orador, ug usa sa labing popular nga paganong diyos. Busa, ang ignorante nga katawhan sa mga siyudad sa Lystra ug Lycaonia nabighani kaayo sa mga milagro sa mga Apostoles nga sila Pablo ug Bernabe, nga gitawag nila si Bernabe nga 'Zeus' ug si Pablo nga 'Hermes', tungod kay siya ang pangunang mitultol. (Buhat 14:12).

[8068] Ginabaton nga mga diyosa nga patronesa sa siyensya ug arte.

[8069] Si Plato – usa ka bantugang Griyegong pilosopo sa ika-4 nga siglo BC, kauban ug magtutudlo sa bantugang Griyegong pilosopo nga si Aristotle. Si Plato usa ka estudyante sa iladong pilosopo nga si Socrates. Katingalahan nga sa iyang pilosopikal nga mga panan-aw, labi na sa iyang mga pagtulon-an mahitungod sa Dios, sa paglalang sa kalibutan ug sa kinabuhi pagkahuman sa kamatayon, hapit kaayo si Plato sa doktrina sa Kristohanong.

wala pa makaabot ang mga sugo kang Catherine, ang Arkanghel Miguel mitungha kaniya gikan sa langit ug miingon:

'Ayaw kahadlok, O dalaga sa Ginoo! Ang imong Ginoo magdugang pa gayud sa imong kinaadman, ug ikaw ang modaog sa debate batok niadtong limang puluhang sofista. Ug dili lang sila, kondili daghan pa ang mosalig pinaagi kanimo ug makadawat sa korona sa martir.'

Pagkahuman niini, nilakaw ang Anghel.

Samtang nagpaabot ang mga sugo sa hari kang Catherine; gidala siya nila sa atubangan sa hari ug sa mga pilosopo aron makita sa tanan. Ug sa diha-diha dayon, ang hambog nga pilosopo, nga kaniadto nanghambog kaayo, mitubang kang Santa Catherine nga puno sa garbo:

'Ikaw ba kana nga, uban sa ingon ana ka dako nga kaisog ug kabuang, nagasaway sa among mga dios?'

'Ako kini,' mitubag ang balaan nga babaye nga malumo, 'apan dili ko nagsulti uban sa kawalay hiya o kabuang, sama sa inyong giingon, kondili uban sa pagkamalumo ug tungod sa gugma sa kamatuoran, nga nagpahayag nga ang inyong mga dios walay pulos.'

Unya miingon kaniya ang pilosopo:

'Ang bantugang mga poeta[8070] nagtawag kanila nga labing hataas nga mga dios; busa, giunsa man nimo pagkahimong maisugon kaayo sa pagsulti batok kanila nga mao ang gigikanan sa imong kaugalingong kinaadman, ug kinsa pa man ang nakatilaw sa ilang matam-is nga mga gasa?'

'Wala ko makadawat og kinaadman gikan sa inyong mga dios,' tubag ni Catherine, 'kundi gikan sa akong Usa ka Tinuod nga Dios.' Siya mismo mao ang kinaadman ug kinabuhi, ug bisan kinsa ang mahadlok kaniya ug motuman sa iyang mga balaan nga sugo usa ka tinuod nga pilosopo. Sa bahin sa mga buhat sa inyong mga diyos ug sa mga sugilanon bahin kanila, angay sila sa pagpanamastamas ug pagsaway, ug puno sa tukso. Ug sultihi ko, kinsa sa inyong dagkong magbabalak ang nagtawag kanila nga mga diyos, ug sa unsang mga pulong?

'Ang labing maalam sa tanan, si Homer[8071] ,' tubag sa maalamon, 'sa iyang pag-ampo kang Zeus[8072] , mao ang unang miingon: "O labing himayaong Zeus, labing gamhanang diyos, ug kamo nga uban pang mga diyos nga dili mamatay."' Ug ang bantugang Orpheus[8073] , sa iyang pagpasalamat kang Apollo[8074] , miingon ingon niini: 'O anak ni Lato, nga nagpusil gikan sa gilay-on! Gamhanang Phoebus, nga makakita sa tanan ug nagahari sa mga mortal ug imortal, ang adlaw nga molupad sa bulawanong pako.'

'Mao kini,' miingon ang paganong pantas, sa pagtapos sa iyang pakigpulong, 'nga ang pinakauna ug labing bantugan nga mga magbabalak nagpasidungog sa mga diyos ug klaro nilang gitawag silang mga imortal; busa kamo usab dili dapat malimbong sa pagsimba sa Krusipiyado ingon usa ka diyos[8075] ; Walay bisan usa sa mga karaang pantas nga dili lang mapakyas sa pagtawag o pag-ila Kaniya nga Diyos, apan wala gani sila kahibalo Kaniya.

Mitubag si Santa Catalina:

– Apan ang inyong kaugalingong si Homer, sa lain nga bahin, naghisgot sa inyong dakong diyos nga si Zeus, nga giingon niyang usa siya ka malimbungon ug limbongon nga manlilingo, ug nga ang ubang mga diyos—si Hera, Poseidon ug Athena[8076] —nangandoy nga gapuson siya, apan nakalingkawas siya gikan kanila. Daghan

---

[8070] Kini nagtumong kang Homer, Virgil ug uban pang mga magbabalak. Sa kinatibuk-an, ang mga pagano nagkuha sa ilang mga sugilanon bahin sa ilang mga diyos panguna gikan sa mga buhat nga balak.

[8071] Si Homer usa sa labing maalamon ug bantog nga Griegong makata, nga nabuhi sa wala pa ang Komon nga Panahon. Siya ang nagsulat sa bantog nga mga epiko: *The Iliad* ug *The Odyssey*.

[8072] Si Zeus (o Jupiter) usa ka Greko-Romanong diyos, girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, ang amahan sa tanang diyos ug tawo.

[8073] Si Orpheus usa ka bantugang personahe nga gihatagan og espesyal nga pagrespeto sa mga pagano.

[8074] Si Apollo, o Phoebus, anak ni Zeus ug Leto, usa sa labing girespeto nga Greko-Romanong paganong diyos. Siya giila isip diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa sosyal nga kaayohan ug kahusay, tigbantay sa balaod, ug diyos sa propesiya.

[8075] Napakurat kaayo ang mga pagano nga ang mga Kristohanon nagsimba sa Gipa-krusipikar, kay ang pagbitay sa krus giisip nga kaulaw. Mao nga miingon si Apostol Pablo nga ang mensahe sa Kristo nga gipa-krusipikar kabuang sa mga Griyego (i.e. sa mga pagano) (1 Cor. 1:23).

[8076] Si Hera (Juno) giila sa karaang mga Griyego ug Romano isip igsoon ug asawa sa ilang pangunang diyos nga si Zeus, ug siya ang labing giila sa mga diyosa; giisip siya nga diyosa sa yuta ug pagkamabungahon ug patronesa sa kaminyoon. Si Poseidon giisip nga diyos sa dagat. Si Athena giisip nga diyosa sa kinaadman, labi na sa militar nga kinaiya. Ang gikutlo nga teksto sa ibabaw gikuha gikan sa

pa nga susamang mga sugilanon sa inyong mga libro nga nagpukaw og pagdumot batok sa inyong mga diyos. Apan tungod kay inyong giingon nga wala'y bisan usa sa mga karaang magtutudlo nga nakaila sa Krusipiyado isip Dios, bisan pa man nga dili na kinahanglan nga mosulod pa sa kahiladman aron mapamatud-an nga Siya mao ang tinuod nga Dios ug ang dili masabtan, dili masukod nga Magbubuhat sa langit ug yuta, sa dagat, ang adlaw, ang bulan ug ang tibuok katawhan, apan, alang sa mas dako nga kasiguruhan niining kamatuoran, magkuha ko og ebidensya gikan sa inyong kaugalingong mga libro. Paminawa kung unsa ang giingon sa inyong labing maalamon nga Sibyl[8077] bahin Niya, nga nagpamatuod sa Iyang banal nga pagkatawo ug makaluwas nga pagkrusipisyon: 'Sa umaabot nga mga panahon, usa ka Partikular nga Tawo moabot niining kalibutan, magsul-ob Siya og unod nga walay sala. Pinaagi sa walay kinutuban nga gahum sa Pagkadiyosnon, Siya mopapas sa kadaut sa dili na matambalan nga mga pagkahilig, ug ang mga dili motuo mapaninggit kaniya; ug Siya ipasakay sa hataas nga lugar, ingon nga angay patyon.' Hinumdumi nga bisan ang inyong kaugalingong maalamon nga si Apollonius[8078] , dili sa iyang kaugalingong kabubut-on, nag-angkon nga si Kristo mao ang Dios, napugos sa pagbuhat niini pinaagi sa Iyang gahum nga diosnon: 'Usa,' ingon niya, 'ang Langitnong Usa, nagpugos kanako sa pag-angkon Niya. Siya mao ang Tri-luminosong Kahayag; Siya ang Diyos nga nag-antos, apan dili ang Banal nga Naturalesa mismo ang nag-antos: kay sa Iyang sulod anaa ang duha: Siya mortal sa unod, apan sa samang higayon dili malata. Ug kining Tawo, nga nag-antos sa tanan sa kamot sa mga tawo—ang krus, pagpaubos, paglubong—mao ang Dios.' Mao kini ang gisulti ni Apollonius mahitungod sa tinuod nga Dios, Nga ka-walay katapusan ug ka-usa sa kina-iya uban Niya Nga Nanganak Niya. Siya mao ang sinugdanan, ang basihanan, ug ang tinubdan sa tanang binuhat nga panalangin; Gihimo Niya ang kalibutan gikan sa kawad-on ngadto sa pagkaanaa ug ginadumala kini. Ingon nga Siya usa ka kina-iya uban sa Amahan, nahimong tawo Siya alang kanato, nagpuyo sa yuta, nagtudlo, nagbansag ug nagbuhat og maayo sa mga tawo; unya gidawat Niya ang kamatayon alang kanato, ang mga walay pagpasalamat, aron luwason kita gikan sa karaang paghukom ug ihatag kanato ang atong kanhing kalipay ug kalinaw. Sa ingon niini, gibuksan Niya pag-usab alang kanato ang mga ganghaan sa Paraiso, nga natakpan tungod sa Pagkahulog. Pagkahuman sa tulo ka adlaw, mibanhaw Siya gikan sa mga patay, misaka Siya sa langit—gikan diin Siya naggikan—ug gipadala ang Espiritu Santo sa Iyang mga disipulo; ug miadto sila sa tibuok kalibutan ug gipangwali ang Iyang Pagkadiyosnon, nga diin kamo usab, O pilosopo, angay motoo, aron kamo makaila sa tinuod nga Dios ug mahimong alagad Niya Nga maloloy-on ug mahigugmaon ug nagtawag sa tanan nga nakasala, nga nag-ingon: *'Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug pahulay'* (Mat. 11:28). Busa, tuohi unta ninyo ang inyong kaugalingong mga magtutudlo ug mga dios—si Plato, Orpheus ug Apollonius—nga klaro kaayo ug hayag, bisan pa man batok sa ilang kabubut-on, miila kang Kristo nga Dios.

Ang labing maalamon nga si Catherine misulti niining mga pulong ug daghan pa, nga nakapahingangha pag-ayo sa pilosopo nga nahilom na lang siya, dili makasulti bisan unsa nga tubag kaniya. Ang Tsar, sa dihang nakita niya nga napildi ug nabighani siya, gisugo ang uban nga makig-istorya sa balaan nga dalaga. Apan mitanggi sila, nga nagaingon:

'Dili namo mapugngan ang kamatuoran, kay kung ang labing maalamon sa ato magpabilin nga hilom tungod kay napildi, unsa may atong masulti?'

Unya ang naglagot nga hari nagsugo nga pasigaon ang pinakakusog nga kalayo sa tunga-tunga sa siyudad ug pagasunogon ang tanang pilosopo ug orador. Pagkadungog nila sa ingon nga paghukom ug sa sugo sa hari, mihulog sila sa tiilan ni Catherine, nangayo kaniya nga mag-ampo alang kanila ngadto sa Usa ka Tinuod nga Dios,

---

Metamorphoses sa Romanong makata nga si Ovid. Sa kinatibuk-an, sumala sa ilang pagtuo, ang mga diyos sa mga Romano ug Griyego gihulagway nga adunay parehas nga mga pagbati ug dautang hilig sama sa mga tawo.

[8077] Sa karaang Roma, ang mga babayeng manghuhula nailhan nga mga Sibyl. Ang ilang mga propesiya gipundok sa tulo ka libro, nga gitipigan sa Templo ni Zeus (Jupiter) sa Kapitoline Hill, ug sa ulahi sa Templo ni Apollo sa Palatine Hill. Kining mga 'Sibylline Books' gihatagan og labawng pagpasidungog sa tibuok pagano nga kalibutan. Gitun-an usab sa mga Kristohanong manunulat ang ilang mga propesiya, ug nakit-an nila niini ang pipila ka mga pahimangno bahin sa pag-abot sa Gingharian ni Kristo.

[8078] Si Apollonius sa Tyana – usa ka paganong pantas nga naghimo og bakak nga mga milagro ug nakadani og daghang sumusunod (ika-3 nga siglo). Ang iyang mga pulong, nga narekord sa usa ka espesyal nga libro, gihatagan og dakong pagrespeto sa Alexandria, diin kini nga libro gitipigan sa labing tinago ug balaan nga dapit sa usa ka paganong templo.

aron pasayloon sila sa tanan nilang nabuhat sa kawalay-hibalo, ug hatagan sila sa balaan nga bunyag ug sa mga gasa sa Labing Balaan nga Espiritu.

Ang Balaan, napuno sa kalipay ug pagdayeg, miingon kanila:

'Tinood nga bulahan ug malipayon kamo, kay, pagbiya ninyo sa kangitngit, nakaila kamo sa tinuod nga kahayag, ug, pagsalikway ninyo sa mortal nga aring yutanon, miduol kamo sa Imortal nga Aring Langitnon; butang ninyo ang inyong lig-on nga paglaum sa Iyang kaluoy, ug tuohi nga ang kalayo nga gigamit sa daotan aron hulgaon kamo magsilbi nga inyong bunyag ug ingon usa ka hagdanan padulong sa langit. Niining kalayo kamo pagalinisun sa tanang hugaw sa unod ug espiritu, ug kamo motindog sa atubangan sa Hari sa Himaya, hayag ug putli sama sa mga bitoon, ug mahimong Iyang pinalanggang mga higala.

Pagkahuman niini, gihimo ni Santa Catalina ang tanda sa krus ibabaw sa matag-usa kanila, ug malipayon silang miadto sa ilang pagkamartir. Gihulog sila sa kalayo sa mga sundalo, ug mao kana ang ilang katapusan isip mga martir[8079] . Sa gabii, miabot ang pipila ka mga deboto ug mahigugmaon kang Kristo aron ilubong ang mga nahibilin sa mga balaan nga martir, apan ilang nasuta nga hingpit nga wala'y kadaut ang ilang mga lawas, nga bisan usa ka buhok sa ilang ulo wala gani natandog sa kalayo. Pinaagi niining milagro, daghan sa mga pagano ang nadala sa kahibalo sa kamatuoran, ug ang mga relikya sa mga balaan nga martir gilubong uban sa angay nga dungog.

Samtang nagpadayon, si Maximinus nagpasiya nga dili maglangan sa bisan unsang paningkamot aron madani si Santa Catalina ngadto sa iyang dautang buhat. Sa dihang napakyas siya sa pilosopikal nga mga debate, gisugdan niya ang pagtuptop kaniya pinaagi sa pagpangdayeg ug limbong. Gidapit niya siya ug miingon:

'Paminawa ako, akong pinalanggang anak; isip usa ka mahigugmaong amahan, akong tambagan ka nga simbahon ang dagkong mga dios, ug labi na gayud si Hermes, ang patron sa mga siyensya, nga naghatag kanimo og ingon ana ka daghang gasa sa pilosopiya. 'Ug kon dawaton nimo ang akong sugyot, pagbahinon ko kanimo ang akong gingharian ug ang akong gahum—ang mga dios ang akong mga saksi—ug magpuyo ka uban kanako sa walay katapusang kalipay.'

Apan si Catherine nga labing maalamon, sa pagsabot sa iyang tinguha ug pag-ila sa iyang limbong ug pagpangdayeg, miingon kaniya:

'Undang na sa imong limbong, O Tsar, ug ayaw pagpakita sama sa usa ka soro. Gisulti na tika nako sa katuohan, sa katapusan, nga usa ako ka Kristohanon ug gipangakohan ko ang akong kaugalingon kang Kristo. Siya ra ang akong Nobyo, ang akong Giya, ug ang pagdayanday sa akong pagkabirhen; ayaw ko pagtuptopa sa maharlikang purpura[8080] – mas gusto nako ang bisti sa usa ka martir kaysa niini.

Unya miingon pag-usab ang hari kaniya:

'Gipugos nimo ako, bisan supak sa akong kabubut-on, nga dauton ang imong dignidad ug tabunan ang imong matahum nga lawas sa daghang samad.'

'Buhaton nimo ang gusto nimo,' tubag sa balaan: 'pinaagi niining panandaliang pagdaot, imong masiguro para kanako ang walay katapusang himaya, ug daghang katawhan (sama sa akong paglaum) ang motuo sa akong Kristo pinaagi kanako; ug gikan sa inyong mga palasyo, daghan ang mouban kanako paingon sa balaan nga langitnong mga puloy-anan.'

Mao kana ang gisulti sa santa; ug ang Dios, nga nagtan-aw kaniya gikan sa kahitas-an, gipatuman ang iyang propesiya.

Unya ang hari, nga nasuko kaayo, nagmando nga tangtangon ang purpura nga bestida ni Catherine ug siya walay kalooy nga latigon gamit ang lubid nga panit sa baka samtang hubad. Ang mga sulugoon malupit nga naglatigo sa martir sulod sa duha ka oras sa iyang abaga ug tiyan, nga ang tibuok niyang lawas napuno sa mga samad ug nabungkag ang dagway; ang dugo misabwag sama sa suba ug nagpula sa yuta. Apan ang santa mitugot niining tanang pag-antos uban sa dakong kaisog ug pagkamakaisog nga ang mga nakasaksi niini nabigla sa dakong katingala. Pagkahuman niini, ang malupit nga hari nagsugo nga ipriso si Catherine ug dili hatagan og pagkaon o ilimnon hangtod nga nakahuna-huna siya og bag-ong mga pag-antos aron siya mapapas.

[8079] Nobyembre 17, 307 AD.

[8080] Usa ka purpura nga bestida – usa ka taas nga sinina nga gipintalan og pula sama sa dugo, bililhon kaayo sa karaang panahon ug giisip nga usa ka simbolo sa hariong dignidad.

Samtang nagpaabut, si Augusta, ang asawa sa hari, dako kaayo ang tinguha nga makita si Santa Catalina sa personal. Pagkadungog niya sa iyang mga hiyas, kinaadman, ug kaisog, nahigugma na gyud siya kaniya bisan wala pa sila magkita. Human sa usa ka panan-awon sa damgo, ang kasingkasing ni Augusta napuno sa ingon ka dako nga gugma kang Santa Catalina nga dili na siya makatulog. Sa dihang nilakaw ang tsar sa siyudad aron sa pipila ka buluhaton ug na-late siya pagbalik sulod sa pipila ka adlaw, nakakaplag si tsarina og angay nga kahigayunan aron matuman ang iyang tinguha. Niadtong panahona, adunay usa ka maharlika sa korte, usa ka matinud-anong higala sa Tsar ug kumander militar sa ranggo, nga ginganlan og Porphyrius – usa ka tawo nga nailhan tungod sa iyang pagka-maampingon. Kining si Porphyrius maoy gisaligan sa Tsarina sa iyang tinago nga tinguha.

"Usa ka gabii dili pa dugay," ingon niya kaniya, "nakita nako si Catherine sa usa ka damgo, naglingkod taliwala sa daghang matahum nga mga batan-ong lalaki ug dalaga nga nagsul-ob og puti nga bisti. Ingon ka hayag ang nagawas gikan sa iyang nawong nga dili ko siya matan-aw." Gipahimutang ko niya tupad niya, gisul-oban ko niya og bulawanong korona sa akong ulo ug miingon: 'Gipadala kanimo ni Ginoo nato nga si Kristo kining korona.' Sukad niadto, nakasinati ko og kusog kaayong tinguha nga makita siya nga wala nay kalinaw ang akong kasingkasing; naghangyo ko kanimo, Porphyrius, nga ipahimo nga makita ko siya sa tinago.

'Matuman ko ang imong hangyo, Reyna,' tubag ni Porphyrius.

Pag-abot sa gabii, gidala ni Porphyrius ang duha ka gatus ka sundalo ug miadto uban sa reyna sa bilanggoan; human nilang suholan ang mga guwardiya, misulod sila sa selda sa balaan nga martir. Sa dihang nakita sa reyna ang santa, nabighani siya sa kahayag sa iyang nawong, nga nagdan-ag sa banal nga grasya. Dali siyang mihulog sa tiilan ni Santa Catalina, ug ang reyna misinggit uban sa mga luha:

'Karon giisip ko nga malipayon ug bulahan ako, kay gitagaan ako og grasya nga makakita kanimo. Sama sa usa ka usa nga nangita og tubig aron mapalong ang kauhaw (cf. Salmo 41:2), walay sukod ang akong paghandum nga makakita kanimo, ug nangandoy ko nga madungog ang imong matam-is nga mga pulong. Karon nga natuman na ang tinguha sa akong kasingkasing, wala na koy kasubo, bisan pa kon mawala ang akong kinabuhi ug ang akong gingharian: malipayon kaayo ko nga nakita tika! Bulahan ka ug angay sa pagdayeg, kay imong gisumite ang imong kaugalingon sa Labawng Ginoo, nga naghatag kanimo og ingon ana kadako nga mga gasa.

Mitubag kaniya ang Santo:

'Bulahan usab ikaw, Reyna, kay nakita nako ang usa ka korona sa imong ulo, gipataas sa mga kamot sa mga Anghel; sa tulo ka adlaw madawat nimo kini tungod sa pipila ka pag-antos nga imong pag-agwantan alang kang Kristo, aron pinaagi niini makadto ka sa Tinuod nga Hari aron maghari hangtod sa kahangturan.

Apan mitubag ang reyna kang Catalina:

'Nahadlok ko sa mga pag-antos nga imong gipahibalo kanako, ug labi na gayud sa akong bana, nga labing malupigon ug dili makatawo.'

'Ayaw kahadlok,' miingon ang santo kaniya, 'si Kristo mismo ang imong tabang; pabakod Niya ang imong kasingkasing, ug walay pag-antos nga makahikap sa imong kalag; ang imong lawas lang ang mag-antos dinhi sa gamay ug sa pipila ka panahon, ug unya kini usab makakaplag sa walay katapusang pahulay.'

Sa dihang nahuman sa balaan ang paglitok niining mga pulong, nangutana kaniya si Porphyrius:

'Unsa ang gihatag ni Kristo sa mga nagtuo kaniya? Kay gusto usab ko motuo kaniya ug mahimong usa sa iyang mga mandirigma.'

Mitubag kaniya ang martir:

'Wala ba ka makabasa, o nakadungog bisan unsa gikan sa Kristohanong Kasulatan?'

'Sukad pagkabatan-on pa ko,' tubag ni Porphyrius, 'nagsanay ko sa ehersisyo militar, ug wala koy laing giatiman.'

Miingon ang santo kaniya:

'Dili masukod sa mga pulong sa tawo ang mga panalangin nga giandam sa labing malumo ug mahigugmaong Dios alang sa mga nagahigugma kaniya ug nagatuman sa iyang mga sugo.'

Unya si Porphyrius, nga napuno sa walay kinutuban nga kalipay, mituo kang Kristo, ingon man usab ang duha ka gatus ka sundalo ug ang reyna; ug sila tanan, human nga matinahuron nga mihawa sa martir, nilakaw.

Si Kristo, nga malumo ug mapinanggaon sa katawhan, wala biyai ang Iyang balaan nga nobya nga walay pag-atiman, apan sama sa usa ka mapinanggaon nga amahan, nag-atiman kaniya. Adlaw-adlaw, mosulod sa iyang

bintana ang usa ka salampati ug magdala kaniya og pagkaon. Sa katapusan, ang maayong Maghahatag sa Kusog mismo, ang atong Ginoong Jesu-Kristo, mibisita kaniya, napalibotan sa dakong himaya ug sa tanang langitnong mga puwersa, ug gipalig-on pa gayud ang iyang kaisog, gipuno siya sa espiritu sa kaisog:

'Ayaw kahadlok, akong hinigugma nga nobya,' ingon Niya kaniya, 'anaa kanunay ako uban kanimo, ug walay pag-antos nga makahikap kanimo; pinaagi sa imong pagkamapailubon madala nimo ang daghan kanako, ug ingon nga ganti niini hatagan ka og daghang dili malaglag nga korona.'

Pagkahuman Niya siya mapahupayon pinaagi niining mga pulong, ang Ginoo nahimong dili makita.

Sa sunod buntag, ang hari, nga naglingkod sa hukmanan, gisugo nga dad-on si Catherine sa iyang atubangan. Misulod siya sa presensya sa hari, nagdan-ag sa espirituhanong grasya ug usa ka matang sa malipayong kahayag, nga ang mga nakatindog sa iyang kiliran napailawom sa kahimayaan sa iyang katahum. Natingala kaayo ang hari, ug nagtuo nga naay naghatod kaniya og pagkaon sa iyang bilanggoan, ug mao kana ang hinungdan nga wala siya maluya sa lawas ni nawala ang katahum sa iyang nawong; busa, gusto niya nga patyon ang iyang mga bantay. Apan si Santa Catalina, nga dili gustong malutos sa dili matarong ang uban, gisultihan siya sa tibuok kamatuoran, nga nag-ingon:

'Hibal-i, Oh Hari, nga walay kamot sa tawo ang naghatod kanako og pagkaon, kondili ang akong Ginoong Kristo, nga sa dili makita nag-atiman sa Iyang mga sulugoon, mao ang nagpabaskog kanako.'

Ang hari, namangha sa katingalahang kaanyag ni Santa Catalina, misulay pag-usab sa pagdani kaniya pinaagi sa pagpangdayeg ug malumong pakigpulong, ug miingon kaniya:

'Ikaw, dalaga nga may kahayag sama sa adlaw, milabaw pa gani kang Artemis mismo sa katahum[8081] ; natawo ka aron maghari, akong anak. Busa, duola, yumuko ug halad og halad sa among mga dios, ug maghari ka uban kanamo ug mabuhi ka sa kalipay; akoa kining hangyo: ayaw paglaglag ang ingon ana ka hayag nga katahum pinaagi sa pag-antos.'

'Ako yuta ug abog,' tubag sa santa. 'Ang tanang katahum, sama sa bulak, malangoy ug, sama sa damgo, mawala sa labing gamay nga sakit o sa katigulangon, ug pagkahuman sa kamatayon itugyan sa hingpit nga pagkaguba; busa, O Hari, ayaw pagtagad sa akong katahum.'

Sa panahon sa pakighinabi kang Santa Catalina, usa ka maharlika nga ginganlan og Khursaden – usa ka malupigon ug walay kalooy nga manlulutos sa mga Kristohanon – nga gustong ipakita ang iyang gugma ug pabor sa hari, miingon kaniya:

'O Hari, nakahimo ko og usa ka matang sa pagpanakit nga imong magamit aron mapildi kining dalaga. Ipamutang ang upat ka ligid nga kahoy sa usa ka aksis, ug pun-a kini sa nagkalain-laing mga tunok nga puthaw sa palibot: palihug paandara ang duha ka ligid pa- tuo ug ang duha pa- wala; ug ipatali ang dalaga sa tunga-tunga niini, aron ang nagaliko nga mga ligid makagisi sa iyang lawas ngadto sa mga piraso. Apan una, ipakita kining mga ligid kang Ekaterina, aron sa diha nga makita niya kini, mahadlok siya sa makalilisang nga pagpanakit ug mosugot sa imong kabubut-on; apan kon magpabilin gihapon siya nga sama ka mapugos sama sa una bisan pa niini, nan pasagdi nga mag-antos siya og masakitong kamatayon.

Nalipay ang hari sa maong tambag, ug gisugo niya nga buhaton ang ingon ana nga mga ligid nga gihulagway ni Khursaden. Sa dihang andam na ang mga ligid, gidala ang santo ngadto sa dapit sa pagpanakit, ug sa sinugdan gipadagan ang mga ligid uban sa dakong kusog sa atubangan niya aron siya mahadlok; unya miingon kaniya ang mananakit:

'Nakita ba nimo unsang mga pag-antos ang giandam para kanimo! Ug masinati nimo ang labing makalilisang nga kamatayon niini kung dili ka mosimba sa mga diyos.'

Apan mitubag si Catherine niini:

'Daghang higayon na nakong gipahayag ang akong determinasyon nga magpabilin nga Kristiyano; busa, O Tsar, ayaw na pagsayang sa imong panahon, kondili buhata na lang ang imong gusto.'

Ang tortsurador, sa dihang nakita nga wala niya mapahadlok si Catherine o mapahawa siya sa pagtuo kang Kristo, gisugo nga siya ibutang sa ligid ug paandaron kini uban sa dakong kusog, aron siya mabungkag-bungkag

---

[8081] Si Artemis – nga nailhan usab nga si Diana – usa ka iladong diyosa sa mga pagano sa mga Griyego ug Romano, nga nagsimba kaniya uban sa talagsaong debosyon; (gitan-aw siya nga diyosa sa bulan ug gipakita isip usa ka gwapa, maputi ang panit nga dalagang mananagat).

ug sa ingon mamatay sa labing makalilisang nga kamatayon. Apan sa diha pa lang nga gisugdan nila ang pagpanakit, kalit nga mibanaog gikan sa langit ang usa ka Anghel, gipagawas ang santa gikan sa iyang mga gapos, ug gipikas-pikas ang mga ligid; ug samtang kusganong nabungkag ang mga ligid, milupad kini sa tanang direksyon ug nakapatay sa daghang dili motuo. Sa pagkakita sa ingon ana ka himayaong milagro, ang tibuok katawhan misinggit:

'Dako ang Kristohanong Dios!'

Apan ang hari, sa iyang kasuko, nangitngit ang nawong ug naglagot, nagplano og bag-ong mga pagpanakit para sa martir.

Si Reyna Augusta, pagkadungog niya niining milagro, migawas gikan sa iyang mga kuwarto ug misugod sa pagsaway sa hari.

'Tinuod,' ingon niya, 'suklam-suklam ka ug buang, kay misukwahi ka sa Buhing Dios ug walay-hustisya nga gipaka-antos ang Iyang alagad.'

Pagkadungog niya niining mga pulong nga wala niya damha, nabuang ang hari sa kasuko ug nahimong mas mabangis pa kaysa bisan unsang mananap. Gibyaan si Santa Catalina, gitutok niya ang tanan niyang kasuko sa iyang asawa. Gikalimtan na gani niya ang iyang natural nga gugma para kaniya, nagmando siya nga dad-on ang usa ka dakong kaha ug pun-on kini og lata aron dili kini malihok, ug ipasok ang mga pako sa takup sa kaha; unya, pagkahuman niya gipusil ang mga suso sa iyang asawa taliwala sa kaha ug takup, gipisil niya kini. Ug ang mga tortyurista, nga naghatag ug dili masukod nga kasakit sa santa, gipisil ang iyang mga utong hangtud nga naputol kini uban sa makalilisang nga kasakit. Apan si Balaan Augusta, samtang nag-antos niining makalilisang nga kasakit, nalipay nga siya nag-antos alang sa Tinuod nga Dios, ug nag-ampo Siya nga ipadala Niya kaniya ang Iyang grasya nga tabang. Sa dihang naputol ang iyang mga utong, midagayday ang dugo sama sa suba, ug ang tanan nga naa didto napuno sa kalooy ug nagpahayag sa ilang simpatiya kaniya samtang nag-antos siya sa ingon ka grabe ug dili masabar nga pag-antos. Apan ang walay kalooy nga tortyurador wala magpakita og kalooy sa iyang asawa ug gisugo nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada. Siya, bisan pa, sa dihang nadungog niya kini nga silot uban sa kalipay, miingon kang Santa Catalina:

'Alagad sa Tinuod nga Dios, ampoa ako!'

'Lakaw sa kalinaw,' tubag sa balaan nga birhen, 'aron maghari ka uban ni Kristo hangtod sa kahangturan.'

Ug ang bulahan nga reyna giputol ang ulo sa gawas sa siyudad niadtong ika-23 sa Nobyembre[8082] . Si gobernador Porphyrius, pagkahuman niyang gikuha ang iyang lawas sa gabii, gihatagan kini og dungganong lubong. Sa sunod buntag, si Porphyrius mismo, kauban ang mga sundalong misalig na kang Kristo, mitungha sa atubangan sa hari ug miingon:

'Kami usab mga Kristohanon, mga sundalo sa dakong Dios.'

Dili na niya ikaya nga madungog kini, ang hari mihuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug misinggit:

'Naku, nawala ko, kay nawala nako ang katingalahang si Porphyrius.' Unya, mituyok siya ngadto sa ubang mga sundalo ug miingon:

'Ug kamo, akong labing pinalanggang mga sundalo, nadani sa sayop ug gisalikway ninyo ang mga dios nga gituohan sa inyong mga amahan; unsa may gibuhat kaninyo sa mga dios nga gisalikway ninyo sila?'

Apan wala gyud sila mitubag bisan usa ka pulong kaniya. Si Porphyrius ra ang mitubag kaniya:

'Ngano man nga imo gipasagdan ang ulo ug gipangutana pa ang mga tiil? Pakig-istorya kanako.'

'Ikaw ang dautang ulo, ang hinungdan sa ilang pagkaguba,' miingon si Maximinus.

Ug, tungod kay dili na siya makapadayon sa pagsulti tungod sa kasuko, gisugo niya nga putlon ang ulo sa tanan. Mao kana ang nahimong katapusan sa ilang kinabuhi. Sa ingon niini natuman ang propesiya ni Santa Catalina, nga nagpahibalo sa hari nga daghan sa iyang kaugalingong korte ang motuo kang Kristo nga Diyos pinaagi kaniya.

Sa sunod adlaw, gidala sa torturer si Catherine sa atubangan sa korte, ug miingon kaniya:

[8082] Gisaulog sa Simbahan si Santa Reyna Augusta (o Vasilissa) sa ika-24 sa Nobyembre; sa maong adlaw usab gisaulog sa Simbahan sila Porphyrius ug 200 ka sundalo, nga giputol ang ulo tungod sa ilang pag-angkon kang Kristo.

'Gipahinabo nimo kanako ang dakong kasubo ug lawom nga kasakit. Gipanglimbong nimo ang akong asawa ug hinungdan sa pagkahugno sa akong maisugong kumander, nga mao ang kusog sa akong hukbo; daghan pang dautang mga butang ang nahimo kanako tungod kanimo, nga angay unta nga patyon ka nga walay kalooy; apan pasayloon tika, kay dili ko gusto nga laglagon ka, usa ka dalagang matahum ug maalamon. Busa, tuman-a na ang akong sugo, akong hinigugma; maghalad ka og sakripisyo sa mga dios, ug himoon tika kong reyna; dili tika pasakitan, ni mubuhat ko og bisan unsang butang nga walay imong tambag; ug magpuyo ka uban kanako sa kalipay ug kalinaw nga wala pa matilawan sa bisan kinsa nga reyna.

Gisulti niya kining mga pulong ug daghan pa, nga nagdayeg ug nag-awhag sa pinili nga nobya ni Cristo; apan wala niya kini makab-ot, pinaagi sa iyang mga pulong sa pagdayeg, nga bulagon siya kang Cristo, nga diin siya napailalom sa lig-on nga panumpay sa tinuod nga gugma. Sa dihang nakita nga ang panamastamas, mga saad, hulga, ug pagpanakit dili makapailawom sa iyang kabubut-on sa balaan nga dalaga, nga lig-on sama kadamant[8083] , sa katapusan iyang gipahukman nga putlon ang ulo niini gamit ang espada sa gawas sa siyudad. Gidakop sa mga sundalo si Catherine ug gidala siya ngadto sa lugar sa pagbitay. Daghang mga tawo—lalaki ug babaye—ang misunod kang Catherine; tanan naghilak ug nagminusmus sa pagkawala sa ingon ka gwapa ug maalamon nga dalaga. Daghan sa mga maharlika ug labing dungog nga mga babaye nga misunod kaniya ang misulti kaniya samtang naghilak:

'Pinakamaanyag ug masidlak nga dalaga! Ngano man nga malupigon ka sa imong kaugalingon, nga mas gipili nimo ang kamatayon kaysa sa usa ka matam-is nga kinabuhi? Ngano man nga imo gisayang ang kabatan-onan sa imong pagka-bata nga sayo pa kaayo ug walay bunga? Dili ba mas maayo nga motuman ka sa tsar ug malingaw sa mga panalangin niining kinabuhiha, kaysa mamatay sa ingon ana ka-kaulaw nga kamatayon?'

'Undang na inyong walay pulos nga paghilak,' tubag sa balaan, 'hinuon maglipay kamo nga karon nakita nako ang akong hinigugma nga Nobyo, si Jesu-Cristo—ang akong Magbubuhat ug Manluluwas, nga mao ang kaanyag, ang korona ug ang himaya sa mga martir. Gitan-aw ko Niya ngadto sa dili masukod nga kalipay sa Paraiso. Uban Niya magahari ug malipay ako sa walay katapusan. Busa, ayaw ninyo akoa paghilak, kondili paghilaki ninyo ang inyong kaugalingon, kay tungod sa inyong kawalay pagtuo mosulod kamo sa kalayo nga walay katapusan aron mag-antos sa walay katapusang pag-antos.

Sa dihang gidala ang santa sa lugar sa pagputol sa ulo, iyang gipangamuyo ang mosunod:

'Ginoong Hesukristo, akong Dios! Nagpasalamat ako Kanimo tungod kay gibutang Nimo ang akong mga tiil sa bato sa pagkamapailubon ug giya Nimo ang akong mga lakang. Iunat karon ang Imong labing putli nga mga kamot, nga kaniadto gituslob sa krus, ug dawata ang akong kalag, nga gihalad Nimo ingon usa ka halad tungod sa akong gugma Kanimo. Hinumdumi, O Ginoo, nga ako usa ka unod ug dugo, ug ayaw tugoti ang akong malupit nga mga mananakit sa Katapusang Paghukom nga ipadayag ang akong mga sala, nga nabuhat sa kawalay-hibalo; apan hugasi kini sa dugo nga akong gibubo alang Kanimo, ug tugoti nga kining lawas, nga nasamdan sa kasakit alang Kanimo ug naputol sa espada, dili makita sa akong mga kaaway ug mga manlutos. Tan-awa gikan sa Imong kahitas-an, O Ginoo, kining mga tawo nga nagatindog dinhi, ug pasiga Sila sa kahayag sa Imong kahibalo; ug tugoti ang mga hangyo sa mga nagatawag sa Imong balaan nga ngalan pinaagi kanako, alang sa kaayohan sa tanan, aron ang Imong kadakila madungog sa tanan hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, miingon ang balaan sa tigpamatay:

'Buhaton nimo ang gisugo.'

Unya gitaas sa mandirigma ang iyang espada ug giputol ang maharlikang ulo ni Catherine[8084] , ug gatas ang nibubo gikan sa samad imbis nga dugo. Ang iyang balaan nga mga relikya, sumala sa gisaksihan sa mga matinud-anon nga giisip nga takus, dayon gidala sa mga balaang anghel ug gidala ngadto sa Bukid Sinai[8085] , alang

---

[8083] Adamant (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makasamad ug makaputol sa ubang mga bato nga dili kini madaut. Sa literatura sa simbahan, kini nga ngalan gihatag sa daghang mga santo (labi na sa mga Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan) nga nailhan tungod sa pagkamapundok sa ilang pagtuo ug kinaiya.

[8084] Hangtod karon, sa Alexandria, ginapakita sa mga debotong biyahero ang dapit sa pagkamartir sa Dakong Martir nga si Catherine, nga kanunay gihatagan og espesyal nga pagrespeto sa mga lokal nga Kristohanon. Ang pipila ka mga lungsoranon sa Alexandria, nga gipukaw sa ilang pagtuo sa Ginoo nga gipako sa krus, nagpabilin hangtod karon ang usa ka gamay nga haligi nga marmol diin, sumala sa tradisyon, giputol ang balaan nga ulo sa Dakong Martir. Kining haligi gihuptan gihapon uban sa dakong pagrespeto sa Orthodox nga Monasteryo ni San Savvas sa Alexandria ug nagtindog sa wala nga kilid sa simbahan nga gihalad niining balaan.

sa himaya ni Kristo nga Dios, Kinsa, uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo, nagahari hangtod sa kahangturan sa Usa ka Pagkadiosnon. Amen[8086] .

Troparion, Tono 4:

Pinaagi sa imong mga hiyas, sama sa mga sinag sa adlaw, gipahayag nimo ang mga maalamon nga dili motuo; ug sama sa labing hayag nga bulan alang sa mga naglakaw sa gabii, gipahawa nimo ang kangitngit sa kawalay pagtuo, ug nakumbinsi nimo ang reyna[8087] , samtang gipadayag usab nimo ang manlupig, O Dios-gitawag nga nobya, bulahan nga Catherine: Pinaagi sa imong tinguha misaka ka sa langitnong palasyo, ngadto sa imong himayaong Nobyo, si Kristo, ug gikoronahan ka Niya sa usa ka maharlikang diadema: hangyoa Siya, samtang nagatindog ka uban sa mga Anghel, alang kanamo nga nagasaulog sa imong labing dungog nga handumanan.

Kontakion, Tono 2:[8088]

O dungog nga hulagway sa Pagkadiyosnon, mga mahigugma sa mga martir, itas kami karon, samtang among gihatagan og dungog si Catherine nga labing maalamon: kay gipangwali niya ang Ebanghelyo sa tulo ka pagsulay kang Kristo, ug gitamakan niya ang bitin, nga nagdaug sa hunahuna sa mga retoriko.

[8085] Sulod sa dugay nga panahon, ang balaang relikya ni Santa Catalina nagpabilin nga natago sa ilawom sa yuta ug nadiskubre lang mga 200 ka tuig pagkahuman. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Usa ka adlaw, mga ika-30 hangtod ika-40 ka tuig sa ika-6 nga siglo AD, ang mga monghe sa Monasteryo sa Sinai—nga gitukod sa Emperador nga Byzantine nga si Justinian, mga 800 ka verste gikan sa Alexandria— maka-ila sa usa ka milagro gikan sa kahitas-an nga ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir nga si Catherine nagpabilin nga dili madaut duol kanila, ug gisugo sila nga ibalhin kini sa bag-ong natukod nga simbahan sa Monasteryo sa Sinai. Ang mga matinud-anong tigulang malipayon nga midali paingon sa bungtod nga gipakita kanila nga dili layo sa monasteryo. Ang bungtod misaka sa gitas-on nga 1,200 ka sazhens; apan ang mga eremita, gipalihok sa relihiyosong kadasig ug gitabangan sa grasya sa Dios, nakalampos sa tanang kalisdanan sa biyahe ug sa dili madugay nakaabot sa tumoy niini, diin ilang nakaplagan ang balaan nga mga relikya sa Dakong Martir nga si Santa Catalina, nga dili malata ug mabango. Ang mga anghel ra gayud ang makapahimutang niini didto. – Wala makaplagan ang tibuok nga relikya ni Santa Catalina, kondili ang iyang ulo ug wala nga kamot lamang. Kining mga bahin sa dili madunot nga lawas sa dayegong martir ni Cristo dayon seryosong gibalhin sa monasteryo sa Sinai, ug hangtod karon nagapahulay sa maong monasteryo, nga katingalahan tungod sa kadugayon niini. Niadtong 1689, ang Emperador sa Rusya nga si Peter the Great nagdonar og reliquaryo nga gipahimutangan og pilak sa Monasteryo sa Sinai alang sa mga relikya ni Santa Catalina. Bisan pa, kini nga gasa gitipigan sa sakristiya. 'Ang kahadlok sa kahakog sa mga Muslim ug sa tsismis sa mga biyahero,' matod sa iladong Obispo Porphyry, nga mibisita sa Sinai, 'maoy hinungdan nga gitago sa mga monghe sa Sinai kini nga bahandi.' Sa pagkakaron, ang balaan nga mga relikya sa Dakong Martir nga si Santa Catalina gitipigan sa usa ka gamay nga marmol nga reliquaryo sulod sa halaran sa dakong simbahan sa Monasteryo sa Sinai, nga gipahinungod sa Pagbag-o sa Ginoo, sa tuo nga kilid sa trono. Ang balaan nga ulo sa Nobya ni Kristo karon gikoronahan og bulawanong korona, ug usa ka bililhon nga singsing nagpahimutang sa usa sa iyang mga tudlo, sa paghinumdom sa mistikal nga pakasal ni Santa Catalina sa iyang Langitnong Nobyo – si Kristo. Sa reliquaryo, ang mga balaang relikya nagapahulay sa usa ka pilak nga bandeha, diin sa ilawom niini adunay baga nga sapaw sa bulak nga koton nga napuno sa humot sa mga relikya. Kung ang mga relikya dad-on aron pasidunggan sa komunidad sa mga monghe, kini ibutang sa tunga-tunga sa simbahan, kauban ang daghang uban pang balaang relikya, sa usa ka lamisa nga espesyal nga giandam alang niini nga katuyoan. Ang mga relikya ni Santa Catalina bukas sa mga bisita nga gikan pa sa layo bisan unsang orasa, apan alang sa komunidad sa mga monghe ug sa lokal nga mga bisita, ipakita lamang kini pagkahuman sa Matins sa mga pista sa Ginoo.

[8086] Ang paghinumdom kang Santa Catalina gisaulog sa tibuok Ortodoksong kalibutan uban sa talagsaong pagrespeto ug kaseryosohan. Gitukod ang mga simbahan alang sa iyang dungog, ug daghang mga monasteryo ang ginganlan sa iyang ngalan; daghan kaayong mga Ortodokso ug dili-Ortodokso nga Kristohanong babaye ang nagdala sa iyang ngalan. Ang dungog niining martir dako na kaayo bisan pa sa karaang panahon. Si Paula, ang iladong Romanang babaye nga nagtukod og kumbento sa Bethlehem niadtong 386, nagdedikar didto og simbahan alang sa martir Si Santa Catalina, nga gisultihan ni San Epifanio kang Paula nga si Catalina natawo sa isla sa Cyprus, sa siyudad sa Salamis, sulod sa iyang diyosesis; gikan didto miadto siya sa Alexandria, mibisita sa mga balaang dapit sa Jerusalem, ug sa atubangan sa mangurugan sa Bethlehem nagsaad sa pagkamarin ug nakadawat og singsing gikan kang Kristo. Sa Kasadpan, giila siya nga patron sa mga batan-ong estudyante, labi na sa mga nagtuon og pilosopiya. Ang Balaang Dakong Martir ginasimba bisan sa pipila ka mga pagano, pananglitan sa mga Mongol-Buryat sa Transbaikalia.

[8087] Mao kana si Augusta, ang asawa ni Maximian.

[8088] Mahitungod sa serbisyo alang sa Dakong Martir ug sa mga himno sa simbahan nga gihimo sa iyang dungog, kini nagsugod pa sa karaang panahon. Sa ika-9 nga siglo, si Theophanes sa Nicaea, usa ka iladong Kristohanong himnograpo, ug usa ka dili mailhi nga

Ang Pag-antos sa Balaang Dakong Martir nga si Merkuriyo

Gisaulog sa Nobyembre 24

Ang mga dili matinud-anong Emperador Romano, sila Decius ug Valerian[8089] , pagkahuman nila pagtawag sa ilang mga prinsipe ug mga maharlika, nagpahigayon og konseho uban kanila mahitungod sa pagpalapad sa pagsimba sa ilang bakak nga mga dios, ug sa paglaglag ug pagkaguba sa balaan nga Kristohanong pagtuo. Ug sa usa ka tingog, pinaagi sa kinatibuk-ang pag-uyon, ilang gipagawas ang mosunod nga edikto sa Kapitoline Hill[8090] :

– Ang mga hari sa Roma, dili mapildi nga mananakop, kanunay nga gihalad og dungog, dagko, ug matinud-anon, sila Decius ug Valerian, kauban ang mga maharlika: kay natilawan namo ang mga panalangin ug gasa sa among mga dios ug, sa samang higayon, nakatagamtam kami sa mga kadaugan nga ilang gihatag kanamo batok sa among mga kaaway; kay, labaw pa, nakadawat kami gikan kanila sa kadagahan sa tanang matang sa bunga pinaagi sa paborableng klima; ug kay giisip namo sila nga among mga mananabang ug mga magbubuhat sa among panag-uyon nga ka-uswagan; busa, human sa pakigkonsulta sa mga maharlika, kami nagmando sa usa ka tingog nga ang mga tawo sa tanang ranggo—mga gawasnon ug ulipon, sundalo ug sibilyan—maghalad og sakripisyo sa mga dios, magluhod sa yuta ug mag-ampo kanila nga matinud-anon. Apan kon adunay bisan kinsa nga mosuway sa among hariong sugo, nga among gipagawas sa usa ka kinatibuk-ang konseho, among gisugo nga ang maong tawo pagaposan, ipriso, ug dayon pasakaan og nagkalain-laing pagpanakit. Kung siya maghinulsol ug mosunod sa mando, hatagan siya namo og dakong dungog; apan kung mosukol siya, pagkahuman sa daghang pag-antos, patyon siya sa espada, o itambog sa dagat, o ihatag aron kan-on sa mga langgam ug iro. Labi na, ang mga Kristohanon patyon sa ingon ani nga paagi kon makit-an ang bisan kinsa nga nagtuo sa ilang pagtuo; apan kadtong mosunod sa among sugo makadawat og dagkong dungog ug gasa. Gusto namo nga magmalig-on ang inyong panglawas ug magmalambuon kamo.

Sa dihang gipagawas kining imperyal nga dekreto, ang tibuok Roma nahugno sa kagubot, kay kining walay-Diyos nga mando gipahayag sa tibuok siyudad ug gipadala sa mga kasikbit nga lungsod ug probinsya. Niadtong panahona, ang mga barbaro nga[8091] misukol batok sa Imperyong Romano; ang mga hari nagtigom sa ilang mga tropa ug nagsugo sa mga rehimen militar gikan sa tanang siyudad nga magtapok sa Roma. Unya miabot ang rehimento diin misilbi si Mercury; kini nga rehimento gitawag og Martenses, gikan sa Unang Armenia[8092] , ubos sa mando sa tribuno[8093] Saturninus. Pagkahuman mibiya si Haring Decius alang sa gubat, nagpabilin si Valerian sa Roma.

---

monghe nga ginganlan og Vavil, nagsulat og daghang mga himno sa pagdayeg kang Santa Catalina, ang Dakong Martir, nga gi-awit gihapon sa Simbahang Orthodox karon sa Nobyembre 24, ang adlaw sa iyang pagpanaw. Ang Banal nga si Theophanes naghimo og usa ka kanon sa pagdayeg sa Balaang Dakong Martir, diin ang katapusang mga linya nagpadayag sa mosunod nga hunahuna: 'Gikanta ko si Catherine, kanunay nga hinumduman, sa akong mga kanta'.

[8089] Naghari si Decius gikan sa 249 hangtod 251. Si Valerian nag-inusara nga naghari pagkahuman niini (253–260). Kini nga hagiograpiya naglarawan kaniya nga miapil sa pagdumala sa imperyo bisan pa sa paghari ni Decius.

[8090] Ang Kapitoline nga Bukid mao ang nahimutangan sa templo sa labing hataas nga diyos Jupiter ug sa mga diyosa nga si Juno ug Minerva, nga nahimutang sa usa sa mga bungtod diin nahimutang ang karaang Roma, ang kapital sa Imperyong Romano. Kini nga bungtod, kauban ang templo, mao ang pangunang santuwaryo ug nailhan nga Kapitoline.

[8091] Ang mga Griyego ug Romano nagtawag sa mga langyaw nga 'barbaro'. Ang maong ngalan nagtumong sa mga tawo nga ang ilang sinultian dili masabtan. Lagmit kini nagtumong sa mga Goto, sa gubat batok kanila diin namatay si Decius.

[8092] Ang Armenia mismo nag-utlanan sa Colchis, Iberia ug Albania sa amihanan, Asia Minor sa kasadpan, ug Media ug Asiria sa habagatang-sidlakan ug sidlakan. Sa sinugdan, kini nasakop sa mga Asiriano, Medo, ug Persiano; sa ulahi, nahimong hinungdan sa panagbangi tali sa mga Parto ug Romano, ug pagkahuman tali sa mga Romano ug Persiano, nga nag-ilis-ilis sa pagkamatinud-anon tali sa usa ka grupo ug sa lain. Ang *Unang* Armenia nahimutang duol sa sidlakan nga bahin sa habagatan nga baybayon sa Pontus Euxinus (Itom nga Dagat); ang *Ikaduhang* Armenia ug *Ikatulong* nahimutang sa habagatan-kasadpan; ug *ang Ikaupat* nahimutang sa habagatan sa Una.

[8093] Tribuno – ang Romanong titulo para sa kumander sa usa ka yunit militar, usa ka ranggo nga tunga-tunga sa atong kolonel ug kumander sa kompanya.

Sa dihang, atol sa gubat tali sa mga Romano ug mga barbaro, nahitabo ang usa ka dugay nga pakig-away tali kanila, usa ka Anghel sa Ginoo nagpakita kang Mercury sa porma sa usa ka bantugang tawo. Nagsul-ob og puti nga bado ug nagkupot og espada sa kamot, miingon siya kaniya:

'Ayaw kahadlok, Mercury, ug ayaw pagduha-duha, kay gipadala ako aron motabang kanimo, aron ikaw magmadaugon. Kuhaa kini nga espada ug atakeha ang mga barbaro; ug sa diha nga imong mapildi sila, ayaw kalimti ang Ginoo nga imong Dios.'

Sama sa usa ka tawo nga naay ekstasi, gidala niya ang hulagway nga nagpakita kaniya ingon usa sa mga prinsipe sa Romano; gikuha niya ang espada nga gihatag kaniya, gisulong niya ang mga kaaway uban sa dakong kaisog ug giputol-putol sila sama sa mga tangbo sa sagbot. Gitibwag niya ang mga han-ay sa barbaro, nakaabot siya mismo sa hari sa barbaro, gipatay niya kini sa iyang espada ug gipukan ang daghang mga maisugong mandirigma uban kaniya, nga ang espada napilit sa iyang kamot sa dugo; busa napildi ang mga barbaro ug napahawa sa mga Romano.

Unya si Decius, sa dihang nahibalo sa dakong kaisog ni Mercury, gipatawag siya sa iyang atubangan ug, pagkahuman siya gidayeg sa daghang bililhon nga gasa, gitudlo siya nga kumander sa tibuok hukbo. Si Decius, nga nagtuo nga napildi ang mga kaaway pinaagi sa tabang sa mga dios, nalipay kaayo; nagbahin-bahin siya og daghang bulawan sa mga sundalo ug gipabalik ang matag-usa sa ilang panimalay; samtang siya mismo, nga nagbiyahe uban ni Mercury paingon sa Roma, naghimo og dagkong salo-salo sa mga lungsod sa dalan. Usa ka gabii, samtang natulog ang kumander nga si Mercury, miabot kaniya ang Anghel sa samang paagi sama sa unang higayon ug gitukmod siya sa kilid aron mata. Pagmata niya ug pagkakita sa hulagway sa iyang atubangan, daw naparalisa siya sa kahadlok. Miingon ang Anghel kaniya:

'Mercury! Dili ba nimo mahinumduman ang akong gisulti kanimo atol sa gubat? Pag-amping, ayaw kalimti ang Ginoo nga imong Dios, kay gitakda ka nga mag-antos alang Niya ug madawat ang korona sa kadaugan sa Iyang himayaong Gingharian, kauban ang tanang mga balaan.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang anghel. Siya, sa pagka-pahimangno, misugod sa pagpasalamat sa Dios ug gihandom ang Kristohanong pagtuo, nga iyang nadungog gikan sa iyang apohan ug amahan. Ang iyang amahan, nga ang ngalan Gordian, nagsilbi isip sundalo sa maong regiment diin siya mismo sa ulahi gi-assign, ug kanunay siyang mosulti:

'Bulahan ang magsilbi isip sundalo sa Hari sa Langit, kay makadawat siya sa iyang ganti gikan Kaniya sa Gingharian sa Langit. Kay kining Hari, nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang pulong, maghuhukom sa mga buhi ug sa mga patay ug maghatag ug ganti sa matag-usa sumala sa iyang mga binuhatan.'

Sa paghinumdom niya niining mga pulong sa iyang amahan ug sa paghunahuna sa hitsura sa Anghel, naantig si Mercury sa kahiladmon sa iyang kasingkasing ug misugod siya og hilak ug pag-agol, nga nag-ingon:

'Lagmit ako, usa ka makasasala! Sama sa sanga sa usa ka berde nga kahoy, namalanga ako—karon walay gamot sa kahibalo sa Dios[8094] .'

Samtang nagasulti siya niini taliwala sa iyang paghilak, miabot ang mga sulugoon sa hari aron tawgon si Merkuryo sa hari alang sa usa ka konseho. Wala mouyon si Merkuryo, nga miingon nga masakiton siya, ug gipahunong sa hari ang konseho hangtod sa sunod adlaw, kay dili niya gusto nga magpulong-pulong bahin sa bisan unsa gawas ni Merkuryo – ingon ana kaayo niya siya gihigugma ug gihatagan og dungog. Sa buntag, pagkahuman niya pagdapit kang Mercury sa iyang atubangan uban sa dakong dungog, ang hari nakigsabot kaniya bahin sa mga butang nga may kalabotan sa kaayohan sa Imperyo Romano. Sa katapusan sa konsultasyon, miingon ang hari kang Mercury:

'Munta kita sa templo ni Artemis aron maghalad og halad kaniya.'

Ang santo, nga nakalingkawas sa lihim gikan sa hari, miadto sa iyang puloy-anan. Apan usa sa mga maharlika mipangdaot kaniya sa atubangan sa hari, nga miingon:

'O dakong hari, dili mapildi nga mananakop, gipili sa mga dios aron maghari sa gingharian! Palihug paminawa ko uban sa imong kalooy. Kadtong nakadawat og dungog gikan sa imong maharlikang tuo nga kamot,

---

[8094] Kini nga panultihon gikuha gikan sa Ebanghelyo (tan-awa Lucas 23:31, Juan 15:1–6). Niining mga pulong, gipadayag ni San Merkurio ang ideya nga, bisan pa man Kristohanon ang iyang amahan, siya mismo hangtod niadto nagpabilin nga pagano nga wala magtagad sa pagtulun-an sa Kristohanong pagtuo.

nga ang imong gahum sa e o gipadayeg ug gipahitas—wala siya miadto sa templo sa dakong diyosa aron maghalad og sakripisyo alang sa imong paghari.'

Nangutana ang hari:

'Kinsa kaha ang misalikway, uyon kanato, sa paghalad og halad kang halangdong Artemis?'

Mitubag si Konsehal Catullus:

'Si Mercury, nga imong gihatagan og dungog – siya nagdumili sa pagsimba sa among mga diyos.'

Miingon ang hari:

'Dili ba tungod sa pagka-inggit nga imong ginapanamastamas siya? Dili ko kamo tuohan hangtud nga ako mismo ang mosulay kaniya ug masuta ang kamatuoran nga walay duhaduha. Ug kung mapamatud-an nga bakak ang imong gisulti, daghan kaayong silot ang imong madawat tungod sa imong panamastamas; apan kung mapamatud-an nga tinuod, pasidunggan ka namo tungod sa imong pagkamaunongon sa mga dios ug sa among gingharian.'

Pagkahuman niini, gisugo dayon sa hari nga dad-on si Merkuryo sa iyang atubangan uban sa dungog, ug sa dihang miabot na siya, miingon si Decius:

'Dili ba ako ang nagpasidungog kanimo pinaagi sa pagtudlo kanimo nga kumander sa tanan nakong prinsipe, tungod kay, uban sa tabang sa mga dios, imo silang napildi? Ngano man karon nga nagpakita ka nga walay pagpasalamat sa ingon nga mga pabor nga akong gihatag kanimo, ug ginatamay nimo ang akong awtoridad ug sugo, nga napakyas sa paghatag og angay nga dungog sa among mga dios, sumala sa among nadungog gikan sa pipila ka mga tawo nga matinud-anon kanamo?

Ang maisugong mandirigma ni Cristo, nga sumala sa pulong sa mga Apostoles, gilabay ang daang tawo uban sa iyang mga buhat ug, pinaagi sa bunyag, nagsul-ob sa bag-ong tawo nga gimugna sumala sa hulagway sa Dios[8095] , mitubag nga mapangahas:

'Kauban unta kanimo ang imong dungog, kay napildi nako ang akong mga kaaway dili pinaagi sa tabang sa imong huyang nga mga dios, kondili pinaagi sa gahum ni Cristo akong Dios; (apan) kuhaa gikan kanako ang imong gihatag kanako, kay hubo ko nga gikan sa sabakan sa akong inahan, ug hubo usab ko nga molakaw[8096] .'

Pagkahuman niini, iyang gikuha ang iyang sinturon sa militar ug ang bado sa kumander ug gilabay kini sa tiilan sa hari uban sa kusog nga pag-ingon:

'Kristohanon ako! Paminawa kini sa tanan – Kristohanon ako.'

Niadtong panahona, napuno si Decius sa kahadlok; samtang hilom siyang nagtutok sa santo, namangha siya sa kaisog sa iyang mga pulong ug buhat, ug labi pa siyang nabighani sa kaanyag sa porma niini, kay ang santo taas, pula ang mga aping, ug ang iyang mismong pagtan-aw nagdan-ag og kaisog. Unya gisugo niya nga ipriso siya, miingon:

'Wala gihatagan bili niining tawo ang iyang dungog, apan sa dihang masinati niya ang pagka-dili dungog ug kasakit, nagtuo ko nga mobalhin siya sa matinud-anong hunahuna.'

Sa dihang gidala ang santo ngadto sa bilanggoan, nagdayeg ug nagpasalamat siya sa Dios. Niadtong gabii, mipakita pag-usab kaniya ang Anghel sa Ginoo, nga miingon:

'Pagpakaisog, Mercury, ug ayaw kahadlok; salig sa Ginoo nga imong gipanghimatuud, ug Siya magluwas kanimo gikan sa tanang kasubo.'

Napalig-on pag-ayo si Mercury sa maong pagpakita sa anghel. Sa sunod buntag, naglingkod si Haring Decius sa hukmanan, ug sa dihang mitungha si Mercury sa iyang atubangan, miingon siya kaniya:

'Tungod sa imong kabuang, nakab-ot nimo ang ingon nga dungog[8097] nga nagtindog ka dinhi, sama sa usa ka tawo nga gisilotan, atubangan sa hukmanan.'

[8095] Efe. 4:24. Kini nga pagpadayag nagtumong sa pagbag-o sa hunahuna ug pagbati ni San Merkuriyo, nga nahitabo pinaagi sa pagbunyag sa gahum sa grasya ni Kristo. Imbis sa iyang kaniadto nga pagkapilit sa pagano nga paagi sa kinabuhi, napuno na siya karon sa kahanduraw sa pagbuhat sa mga buhat sa Kristohanong paghalad sa kaugalingon.

[8096] Dinhi, gisubli ni San Merkuriyo ang mga pulong sa mapailubon nga Job (Job 1:21), diin gipadayag ni Job ang iyang pagsumite sa kabubut-on sa Dios pagkahuman nga gikuha sa yawa, sa pagtugot sa Dios, ang tanang kabtangan sa matarong nga tawo. Ang kahulugan sa niining mga pulong mao kini: Natawo ako niining kalibutan nga walay bisan unsa, ug dili ko kinahanglan ang bisan unsang butang sa kalibutan sa diha nga mamatay ako.

[8097] Sa mapang-uyaw nga paagi, gigamit ang pulong nga 'dangog' imbis nga 'kaulaw'.

Mitubag ang santo:

'Tinuod gayud, ang ingon nga dungog[8098] angay kanako alang sa akong Ginoo. Gikuha nimo ang madali malaglag[8099] , samtang ako madawat ang magpabilin hangtod sa kahangturan[8100] .'

Miingon ang hari:

– Isulti kanamo ang imong kaliwatan ug yutang natawhan.

Mitubag ang santo:

'Mahitungod sa akong kaliwatan ug yutang natawhan, kon gusto ninyo masayran, isulti ko kaninyo. Ang ngalan sa akong amahan mao si Gordian; siya gikan sa gigikanan nga Scythian[8101] ug nagsilbi isip sundalo sa rehimen sa Martens; mahitungod sa akong yutang natawhan, diin ako nagpadulong uban sa dakong kadasig, mao kini ang langitnong Jerusalem – ang siyudad sa Hari sa Langit[8102] .' Miingon ang hari:

'Ngano man nga dili nimo tumanon ang among kabubut-on? Ngano man nga dili nimo tumanon ang sugo nga among gihatag sa tanan? Ngano man nga dili ka mosimba sa mga dios, aron mabalik ka sa imong kaniadto nga ranggo? O gusto ba ka mamatay sa kasakit? Tubag dayon, kay mao kini ang hinungdan nganong gitawag ka.'

Miingon si Santo Merkuryo:

'Miabot ako (dinhi) aron mapildi kamo ug ang inyong amahan, ang yawa, ang tinubdan sa tanang dautan, ug aron madawat ang korona sa kadaugan gikan sa Magahatag sa Kadaugan[8103] , si Jesu-Kristo, akong Ginoo.' Tuman-a dayon kanako ang imong gipangandam, kay aduna koy baluti ug taming nga akong gamiton aron mapildi ang tanang pag-antos nga imong giandam batok kanako.

Unya ang hari, sa kasuko, miingon:

'Tungod kay nagaingon ka nga naa kay baluti ug taming sa pagtuo, gisugo ko nga ikaw ipabitay nga hubo, gipahaba taliwala sa upat ka haligi.'

Pagkahuman niini, miingon ang tortyurador:

'Ain sa diin kaha ang mga armas sa imong pakigbisog?'

Si Santo Merkuriyo, samtang nagtan-aw sa langit, miingon:

'Ginoong Hesukristo, tabangi ako, imong alagad!'

Gisugo sa hari nga dad-on ang mga hait nga kutsilyo ug espada aron putlon ang lawas sa santo, ug pasigaon ang kalayo sa yuta sa ilawom niya, aron, samtang gisamdan sa ibabaw sa mga kutsilyo ug espada ug gisunog sa ilawom sa kalayo, siya mag-antos sa grabeng kasakit. Sa dihang gisugdan nila kini, midagayday ang dugo gikan sa iyang lawas, hangtud nga napalong pa gani ang kalayo sa dugo, apan giantus sa balaan ang tanan nga maisugon.

Pagkahuman niini, gisugo ni Decius nga siya buhian – aron dili siya mamatay (dayon) – ug isirad-an pag-ayo sa usa ka kwarto. Gidala siya sa mga sulugoon ug gipahiluna sa prisohan, kay halos dili na siya makalakaw sa iyang kaugalingon, nga nagpabilin nga buhi ra, ug nagtuo sila nga mamatay dayon siya. Ug ang santo natulog sama sa patay, halos dili na makaginhawa, tungod sa iyang grabeng mga samad. Sa pag-abot sa gabii, miabot kaniya ang Anghel sa Ginoo ug miingon:

'Sumaka ang kalinaw kanimo, O maayong nag-antos!' – ug giayo niya ang iyang mga samad. Ang santo, nga nabati nga mibalik ang iyang kusog, mitindog nga himsog ug nagpasalamat sa Dios, nga mibisita kaniya pinaagi sa Iyang Anghel.

[8098] Ang santo, nga nagbase sa maong giingon sa manlutos, nagpamatuod sa ideya nga ang pag-antos alang sa ngalan ni Cristo dili usa ka kaulaw para kaniya, kundili, sa kasukwahi, usa ka dakong dungog.

[8099] Pasabot niini, mga butang nga importante lamang sa usa ka tawo sulod sa mubo niyang kinabuhi dinhi sa yuta, sama sa bahandi, dungog, pagpasidungog, ug uban pa. Kining tanan mobiya sa tawo ug mawala kaniya sa pag-abot sa kamatayon.

[8100] Pasabot niini – espirituhanon, langitnong mga panalangin. Ang panultihon gikuha gikan sa Mateo 6:19–20.

[8101] Ang mga Skita usa ka karaang katawhan nga nagpuyo sa pipila ka bahin sa amihanan sa Kasadpang Asya, hangtod sa Dagat Caspian, apan kadaghanan sa amihanan nga baybayon sa Itom nga Dagat; labaw pa, ang amihanang utlanan sa puloy-anan sa mga Skita wala mailhi sa mga karaang tawo.

[8102] Pasabot niini – ang Gingharian sa Langit. Ang maong pagpadayag gikuha gikan sa Epistola ngadto sa mga Hebreohanon 12:22.

[8103] Gitawag si Kristo ingon niini tungod kay, pinaagi sa Iyang kinabuhi dinhi sa yuta—ug labi na sa Iyang pag-antos sa krus ug sa Iyang kamatayon—Iyang gitukod ang labing hataas nga ehemplo alang sa tanang panahon sa pagsunod sa kabubut-on sa Dios ug sa walay pag-isip nga pag-alagad sa katawhan.

Sa buntag, gisugo pag-usab sa hari nga dad-on si Mercury sa iyang atubangan. Sa pagsunod sa mga sundalo kaniya, ilang nakit-an siyang maayo ug, sa pagdakop kaniya, gidala siya sa hari. Ang hari, sa pagkakita nga siya maayo ug nakalakaw nga dili na tabangan, miingon:

'Ang tawo nga gidala gikan kanato gahapon nga daw patay na karon naglakaw nga walay tabang, daw wala gyud siyay samad,' ug gisugo niya ang mga sundalo nga susihon ang iyang mga samad.

Pagkahuman nilang susihon ang lawas sa martir, miingon sila sa hari:

'Nagapanumpa kami sa integridad sa imong gingharian – ang tibuok lawas ni Mercury wala'y kadaut, walay bisan gamayng bahid, mura'g wala gyud siya'y naagian nga pag-antos.'

Miingon ang hari:

'Sigurado nga moingon siya nga gihayag siya ni Kristo – wala ba mo magdala og doktor kaniya sa iyang bilanggoan?'

Mitubag sila:

'Nagapanumpa kami sa imong paghari, nga nagdumala sa tibuok kalibutan, nga walay bisan kinsa ang nakasusi kaniya, kay nagtuo kami nga mamatay dayon siya; ug bahin sa kung giunsa siya pag-ayo ug karon anaa sa maayong panglawas, wala kami kahibalo.'

Miingon ang hari:

'Tan-awa ang salamangka sa mga Kristohanon: kinsa kaniadto patay gahapon karon nagtindog na sa atubangan nato nga himsog,' ug miingon siya sa santo nga puno sa kasuko:

'Kinsa ang nag-ayo nimo? Sultihi kami sa tinuod! Kay dili ko motuo nga posible kang naayo gawas sa pamaagi sa salamangka.'

Mitubag ang santo:

'Sama sa imong giingon sa sinugdanan, batok sa imong kabubut-on, mao gihapon kini: Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ang tinuod nga Manulak sa mga kalag ug lawas, mao ang nag-ayo kanako – Siya nga, pagkahuman Niya paghigot sa tanang salamangkero ug mago, kauban ang mga nagasimba sa mga dios-diosan, sa dili maputol nga mga pisi, magahatod kanila sa kalayo sa Gehenna tungod kay wala nila mailhi ang tinuod nga Dios nga nagmugna kanila.

Miingon ang Hari:

'Pagatablan ko pag-usab ang imong lawas og mga samad ug tan-awon kon si Kristo, nga imong gipanghimatuud, mag-ayo ba kanimo.'

Mitubag ang santo:

'Nagtuo ako sa akong Ginoong Jesu-Cristo nga dili nimo ako mapildi bisan pa sa tanang pag-antos nga imong ipahamtang kanako, kay wala ko magkurog kanila bisan gamay, nga gipalig-on sa mga pulong sa akong Ginoo, nga miingon*, "Ayaw kamo kahadlok kanila nga makapatay sa lawas apan dili makapatay sa kalag; apan kahadloki kamo ang makaguba sa kalag ug sa lawas sa Gehenna'* (Matt. 10:28). Pagkahuman sa akong kamatayon, Iyang pagabanhawon ako pag-usab sa makalilisang nga Adlaw sa Husto nga Paghukom.

Gisugo sa hari nga siya pagahirason pag-usab pinaagi sa kalayo ug mga samad. Samtang ang santo gipukpok ug gisunog sa kalayo, usa ka katingalahang humot ang migawas gikan sa iyang gisunog nga lawas imbis nga baho. Ang martir mitugot niini nga mapisan nga wala siya misinggit, ni nag-agik-ik, ni naghuyop, mao nga ang tanan namangha sa iyang paglahutay. Ang hari miingon kaniya nga nagbinuang:

'Ain diay karon ang imong Manuluho? Pasagdi siya nga moanha dinhi ug tambala ka, kay miingon ka nga makabangon pa gani siya kanimo gikan sa kamatayon.'

Mitubag si San Merkurio:

'Buhaton nimo ang gusto nimo; naa kay gahum sa akong lawas, apan ang Diyos ang nag-aagda sa akong kalag: bisan pa patyon nimo ang akong lawas, ang akong kalag magpabilin nga dili malaglag hangtod sa kahangturan.'

Gisugo sa hari nga bitayon siya nga nakalukop, nga adunay dakong bato nga gitali sa iyang liog, aron sa pagkabug-at sa bato, mamatay siya. Apan ang martir, nga gipalig-on sa grasya sa Dios, mitugot niining pag-antos sulod sa daghang oras samtang buhi pa. Unya, pagkahuman nila og tangtang sa bato, gisugo siya sa hari nga latigon gamit ang latigo nga ang tumoy giputos sa tanso; ug ilang gibunalan siya sa malupit kaayo nga paagi nga

ang yuta pa gani natapakan sa iyang dugo. Siya, bisan pa niana, lig-on sama sa diyamante, mapasigarbuhong gisagubang kini, nga miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, O Ginoo, sa paghimong takus kanako sa pag-antos alang sa Imong ngalan.'

Ang hari, sa dihang nakita nga dili gyud mapailawom sa iyang kabubut-on ang martir, ug tungod kay wala na siyay igong oras aron padayonon ang iyang pagpanakit kay nagdali siya sa pagbiyahe paingon sa Roma, gipahayag ang katapusang silot batok kaniya:

'Si Mercurius, nga gihimo niyang walay bili ang among mga diyos ug gitagak ang mahimayaong sugo sa among pagkamaayo, pinaagi sa among awtoridad gisugo nga dad-on siya ngadto sa yuta sa Kapadokya[8104] ug didto putlon ang iyang ulo, ingon pahimangno sa kadaghanan—kay bisan kinsa ang mosupak sa hari pagapatyon sa espada human sa daghang pag-antos.'

Gidala sa mga sundalo ang santo, gipahimutang siya sa usa ka hayop[8105] , ug pagkahuman nga giputot siya og hugot (kay ang iyang lawas labi nang nauyog tungod sa daghang pag-antos), gidala siya ngadto sa Cappadocia. Samtang naa sila sa Caesarea[8106] , ang Ginoo nagpakita sa santo ug miingon:

'Mercury! Umari kanako ug makakaplag ka og kalinaw; nahuman na nimo ang imong dagan ug napadayon nimo ang pagtuo – dawata karon ang korona sa imong paningkamot[8107] , kay dinhi ka unta mamatay.'

Ang martir, nga dako kaayo ang kusog nga nadawat gikan niining panan-awon sa Manluluwas ug nagtinguha nga sa labing dali makagawas sa iyang lawas ug makig-uban kang Kristo[8108] , miingon sa mga sundalong kuyog niya:

'Buhaton ninyo ang gisugo kaninyo, nga walay paglangan. Hinaut nga ang Ginoo, nga nagtawag sa tanan sa paghinulsol, magahatag kaninyo sa Iyang grasya; nga dato sa kaluoy, Iya gihatag ang Iyang mga gasa sa kadagahan sa mga moduol kaniya.'

Pagkahuman niya niini nga gisulti, giputol ang iyang ulo samtang iyang giangkon ang atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, niadtong ika-24 nga adlaw sa Nobyembre. Sa ikaduhang adlaw pagkahuman sa pagpanaw sa balaan, ang iyang lawas nakit-an nga puti sama sa niyebe, ug gikan niini misibog ang humot sa bililhon nga mira ug insenso; ug tungod niining milagro, daghan ang mituo kang Kristo.

Ang iyang balaan nga lawas gipahulay uban sa dungog sa usa ka himayaong dapit, nga naghatag og daghang pag-ayo sa mga masakiton. Kining mandirigma, ang balaan nga Dakong Martir nga si Mercuryo, nga ang iyang kalag nagalipay na sa langit, gitawag pag-usab sa Pinili nga Kumander, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, pagkahuman sa pipila ka panahon, alang sa iyang sunod nga kampanya militar.

Sa dihang si San Basilio ang Dako[8109] nag-ampo sa atubangan sa usa ka ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios – diin gipakita usab ang Balaang Dakong Martir nga si Merkuriyo nga naggunit og pika, isip usa ka mandirigma – nga ang daotan nga Emperador nga si Julian ang Apostata[8110] , ang dakong manlutos ug manlupig sa mga ortodoksong Kristohanon, dili na mobalik gikan sa Gubat sa Persia[8111] aron laglagon ang Kristohanong

---

[8104] Cappadocia – usa ka rehiyon sa sidlakan sa Asia Minor.

[8105] Nagpasabot kini sa usa ka mula o asno, nga gisakyan ug gigamit sa pagdala og gaan nga karga. Gigamit ang mga kamelyo sa pagdala og mas bug-at nga karga.

[8106] Daghang mga siyudad sa Roma ang ginganlan og Caesarea. Dinhi, siyempre, nagtumong kini sa Caesarea, ang kapital sa Cappadocia, nga ginganlan ni Emperador Tiberius (kaniadto nailhan nga Mazana).

[8107] Ang pagpadayag sa 2 Timoteo 4:8. *Ang* '*karera*' nagtumong sa dagan sa kinabuhi sa yuta, labi na sa pag-antos sa pagkamartir ug kamatayon; *ang 'korona sa* kadaugan' mao ang korona sa himaya sa Gingharian sa Langit, nga nakuha pinaagi sa pagkamartir.

[8108] Ang pagpadayag gikuha gikan sa Filipos 1:23. Gipadayag sa Apostol ang iyang tinguha nga mamatay dayon aron, sa diha nga makagawas na siya sa lawas, mas mapaduol pa siya sa espiritu kang Kristo sa Iyang Gingharian sa Langit.

[8109] Si San Basilio ang Dako natawo niadtong 330 sa usa ka debotong pamilya sa Kapadokya, ug nakadawat og halapad nga sekular ug espirituhanong edukasyon. Sa sinugdan, kauban ang iyang higala nga si San Gregorio nga Teologo, nagpuyo siya sa kinabuhi sa pag-inusara; pagkahuman giordinar siya una nga presbiter ug sunod, niadtong 370, nga Obispo sa Caesarea. Sama kang San Atanasio sa Alexandria, siya usa ka masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya atol sa panahon sa kagubot sa Arianismo ug nagsulat og daghang katingalahang mga buhat aron ipagtanggol ug ipatin-aw ang doktrina sa Ortodoksiya, diin gihatagan siya sa Simbahan og titulo *nga 'ang Dako*'. Namatay siya niadtong 379.

[8110] Naghari si Emperador Julian gikan sa 361 hangtod 363. Pagkahuman niyang nahimong emperador, iyang gisalikway ang Kristohanong pagtuo ug gihimo niyang buluhaton sa kinabuhi ang pagpahiuli sa paganismo. Tungod niini, nailhan siya nga 'ang Apostata'.

pagtuo, nakita niya nga didto, sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ang hulagway ni San Merkuriyo nahimong dili makita sa mubo nga panahon, unya mibalik uban ang bangkaw nga natapakan sa dugo. Ug sa maong higayon, si Julian nga Apostata nabuthan sa bangkaw sa usa ka dili mailhi nga mandirigma sa Gubat sa Persia, nga pagkahuman dayon nahimong dili makita. Ang maldito nga si Julian, samtang gisuka ang dugo nga misabwag gikan sa iyang samad paingon sa taas, mitan-aw sa kalangitan uban niining mga blasphemous nga pulong batok kang Kristo:

'Nakapildi ka, Galileano!'—ug namatay nga may dautang pulong sa iyang mga ngabil.

Nahitabo kining milagro niadtong panahona, kay, pinaagi sa mga pag-ampo ni San Basilio nga Dako, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios mismo ang nagpadala niining sulugoon sa Dios ug iya usab, ang balaan, madaugong Dakong Martir nga si Mercuryo, gikan sa Madaugong Simbahan ngadto sa Militanteng Simbahan, alang sa pagpatay sa walay Diyos nga apostata nga si Julian, aron ipanagang ang balaan nga pagtuo ug ang mga Ortodoksong Kristohanon. Pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo ug panalipod, pagapanalipdan usab kita gikan sa mga walay Diyos nga kaaway, nga mapukan pinaagi sa iyang tabang, ug kita, uban kaniya, pagadayegon ang Diyos ug ang Inahan sa Diyos, hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 4:

Imbatal nga mananakop sa gubat, ug walay-kaulaw nga manalipod sa panahon sa kalisdanan, maglipay kita sa pagdayeg kang Merkuriyo: kay sa mga malipayong nagselebrar sa iyang handumanan, iyang gipaluwas kita gikan sa mga kalisdanan ug kasubo.

Paghandum sa Balaang Martir nga si Merkuriyo sa Smolensk

Gisaulog sa Nobyembre 24

Usa ka dakô ug makaluluoy nga kalamidad ang miigo sa yutang Ruso sa pagsugod sa ika-13 nga siglo. Pinaagi sa pagtugot sa Dios, tungod sa atong daghang mga sala, ang katawhang Ruso giatake sa dautang mga kaaway – ang mga Tatar. Daghang mga lumolupyo ang napatay o nabihag; dakong pagkaguba ang misangko sa tibuok yutang Ruso. Ang mga uma wala natamnan – mga buangis nga hayop ra ang nagdagsa sa mga uma, nga nagakaon sa mga bangkay sa tawo. Daghang mga prinsipe sa Rusya ang namatay niadto samtang nagdepensa sa ilang yutang natawhan. Wala pasayloi sa mga walay Diyos nga kaaway ang mga bata o ang mga walay depensang lumolupyo. Gibugbog nila ang tanan ug walay kalooy nga gipatay sila. Daghang nakasinati og makauwaw ug malupit nga pag-abuso. Gitali sa mga malupit nga mananakop ang mga bihag gamit ang ilang kaugalingong buhok ug gipangdala sila sa atubangan sama sa mga hayop, nga walay kalooy nga gipukpok sa latigo. Gipanguhaan ang mga balaan nga simbahan ug monasteryo ug gipatay ang mga monghe. Nasunog na ang Kyiv sa mga barbaro ug nahimong ruinas. Ang Tatar Khan Batu mipadayon sa pagsakop sa ubang mga siyudad; nakaabot siya sa Moscow ug nasakop kini. Dayon siya misulong paingon sa Smolensk ug nagpasiya nga laglagon kini; sa tinuod, nagkadool na siya sa siyudad uban sa usa ka dakong hukbo. Sa taliwala sa mga barbaro, usa ka higante ug ang iyang anak nga lalaki ang labi nga namahimong mailhan tungod sa ilang kusog. Talagsaon ang ilang kusog; daghan na ang napatay sa kamot niining manlupiga. Nangulo siya sa panguna nga yunit. Gikupot sa kahadlok ug kahilakot ang mga lumolupyo sa Smolensk: nagpaabot na kanila ang sigurado nga kapahamakan. Ang ilang bugtong paglaum mao ang panalipod sa Reyna sa Langit; nagsugod sila sa mainitong pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron luwason sila gikan sa ilang mga dili matinuoron nga kaaway ug malupit nga mga manlupig. Ang Reyna sa Langit, ang dili mapildi nga tigtabang sa tanan nga nagtawag kaniya uban sa pagtuo, wala gitugotan nga mahulog kining siyudad sa kamot sa mga kaaway, nga ang panguna nga puwersa hapit na kaayo sa Smolensk ug mihunong sa gitawag nga Dolgomostye.

[8111] Ang mga Persyano nagpuyo sa Asya, duol sa Gulpo sa Persia. Nagkalainlain ang utlanan sa nasud sa paglabay sa panahon. Sa pag-abot sa dinastiyang Sassanid (niadtong 226 AD), nakig-away sila batok sa mga Romano sa daghang higayon. Ang Gubat sa Persia, diin napatay si Julian, nahitabo atol sa paghari sa Persyano nga hari nga si Shapur II.

Niadtong panahona, nagpuyo sa Smolensk si Santo Merkuryo. Natawo siya sa kasadpan sa mga ginikanang maharlika nga nagtuo sa Ortodoksiya. Bisan pa sa iyang pagkabatan-on, mibalhin siya sa Smolensk ug misulod sa serbisyo sa lokal nga prinsipe. Ingon usa ka mandirigma, si Merkuryo nailhan tungod sa iyang kusog ug taas nga panglawas. Dili usab ubos ang iyang espirituhanong kusog; sukad pagkabata nakadani siya og pagtagad tungod sa iyang debotong kinabuhi: iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno ug pagkamatinahuron, ug matag gabii, tinago sa tanan, nag-awit siya og mga himno sa pagpasalamat sa Ginoo. Pagkadungog niya sa pagduol sa dautang mga kaaway ug sa paglapas sa mga simbahan sa Dios, nasubo si San Merkuriyo ug ang iyang kalag napuno sa kasakit; sa matag adlaw nga milabay, napuno siya sa mas dako nga gahum sa pagkabalaan, nga nagtinguha nga mag-antos ug isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa pagtuo kang Kristo. Ug nadungog ang iyang pag-ampo.

Usa ka gabii, sa katedral, ang usa ka sakristan nga nag-alagad didto nag-ampo sa atubangan sa ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Uban sa mga luha sa iyang mga mata, iyang gihangyo ang Labing Putli nga Inahan sa Dios nga luwasa ang siyudad gikan sa mga kaaway niini. Kalit lang, nakadungog siya og tingog nga gikan sa ikon.

'Adto sa akong alagad nga si Mercury sa Podolye.'

Niadto, gipakita sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios kaniya ang pultahan diin nagpuyo si Santo Merkuryo.

'Karon, adto sa patyo sa gipakita nga balay ug hilom nga sultihi siya: "Mercury! Gitan-aw ka sa Ginoo. Lumakaw ka sa imong panon batok sa mga kaaway."'

Natingala ang sakristan sa tingog nga gikan sa ikon. Dali dayon siyang mibiya sa katedral ug miadto sa balay nga mismo gipakita kaniya sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.

Nakita niya si Santo Merkuryo sa patyo; ang balaang asketiko nag-ampo ug nagtangay sa iyang mga kamot paingon sa langit. Nagsul-ob siya sa iyang baluti, kay sa mismong higayon nga nadungog sa sakristan ang tingog gikan sa ikon sa Labing Putli, si Santo Merkuryo milagrosong napahibalo sa pag-abot sa sakristan.

Samtang nagduol ang sakristan sa santo, miingon siya kaniya:

'Mercury, adto karon dayon, kay nagtawag kanimo ang Ginoo.'

Si San Merkuriyo, kauban ang sakristan, nilarga paingon sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Sa sulod sa simbahan, nakakita sila og kandila nga nagdilaab sa atubangan sa ikon sa Inahan sa Dios. Si San Merkuriyo, nga mihapa sa atubangan sa ikon, misugod sa pag-ampo uban sa mga luha, nangayo sa Labing Balaan nga Ginoo og tabang ug pag-ampo. Unya kalit lang, usa ka tingog ang mitunog gikan sa ikon:

'Akong sulugoon nga si Mercury, gipadala tika aron palagson ang mga kaaway gikan niining siyudad ug aron panalipdan kini nga simbahan. Tungod niini nga tuyo, gitawag tika dinhi gikan sa Imperyo sa Roma. Ang mga kaaway tinago nga nagplano nga atakehon ang siyudad karong gabii gayud ug laglagon kini. Apan dili ko biyaan kining siyudad: pinaagi sa akong pag-ampo, dili kini mahulog sa kamot sa mga kaaway. Lakaw dayon, akong alagad, aron atubangon ang mga kaaway; adtoa ang dapit nga gitawag og Dolgomostye. Didto nagtindog ang usa ka armado nga panon sa dautang mga barbaro. Ayaw kahadlok: imong mapildi ang kumander sa kaaway. Dili tika biyaan. Niining pakig-away mapildi nimo ang mga kaaway ug ikaw mismo makadawat gikan sa Ginoo sa korona sa kadaugan ug sa walay katapusang kalipay.

Sa pagdungog niya niining tingog, napuno si San Merkurio sa dakong kalipay. Ang Reyna sa Langit mismo ang nagsaad kaniya sa gipangita niya sa dugay na nga panahon sa tibuok niyang kalag, kay kanunay siyang napuno sa tinguha nga mag-antos alang sa mga , sa iyang mga igsoon, ug alang sa pagtuo ni Kristo. Pagkahuman niya sa pagpasalamat sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, mibiya siya sa simbahan ug, nga nagdilaab sa balaan nga kadasig, dayon siyang nilarga paingon sa gipakita nga lugar.

Tunga-tunga sa gabii. Wala magdahom ang mga lungsoranon og pag-atake sa kaaway nga ingon ana ka sayo, busa natulog sila pag-ayo. Hilom ug walay nakabantay, nakalusot si San Merkurio sa mga guwardiya sa ganghaan sa siyudad. Pag-abot niya sa Dolgostoye, gihawa niya ang iyang espada ug, samtang misinggit, 'Labing Balaan nga Inahan sa Dios, tabangi ako!', misulong siya sa hugpong sa mga Tatar. Usa ka hambog nga higante, mapahitas-on sa iyang kusog, mao ang unang nahulog sa kamot ni San Merkurio: ang kusog nga iyang gipanghambog pag-ayo mibiya kaniya sa diha-diha nga mitungha ang mandirigma ni Kristo sa iyang atubangan. Daghan pang uban nga mga kaaway gikan sa unahan nga han-ay ang napatay sa espada ni San Merkurio. Ang mga

nakaluwas nga kaaway napuno sa kahadlok ug nilayas. Mibulag si San Merkurio ug misugod sa pag-ampo, nagpasalamat sa Labing Balaan nga Ginoo sa Iyang katingalahang ug himayaong pag-ampo.

'Pinakabalaan, Pinakama-gloria ug Pinakabendisyonan nga Ginoo! Pinaagi sa Imong pag-ampo, naluwas Nimo kining siyudad ug napugngan Nimo ang Imong katawhan nga mahulog sa kamot sa dautang kaaway sa mga Kristohanon. Karon, O Pinakabalaan nga Inahan sa Dios, ako naghangyo kanimo nga ayaw pagbalibari kining makasasala ug dili takos nga sulugoon Nimo: Nasayud ako nga kini ang akong kapalaran nga pagakuroran sa himayaong korona sa pagkamartir ug pag-ula sa akong dugo alang sa balaang pagtuo. Dili kini makapahadlok kanako, kay dugay na nakong gipangandoy nga *'makagawas ug makauban si Cristo*'. Pag-ampo para kanako, himayaong Manalipod sa among siyudad, ngadto sa Imong Anak ug among Dios: nga ihap Niya ako sa Iyang pinili nga panon ug hatagan ako sa pagdayeg sa Iyang balaan nga ngalan hangtod sa kahangturan.

Unya nadungog ang usa ka tingog:

'Buhaton sumala sa imong hangyo.'

Samtang ang mga kaaway, nga nakadawat og dugang pwersa, mihuros pag-usab kang Santo Merkuriyo. Apan ang mandirigma ni Kristo, sa pagtawag sa ngalan sa Ginoo, gipukan sila pag-usab; ang mga kaaway misangko pag-usab uban sa kaulaw:

'Lagmit kami,' ilang gisiyagit, 'dili kami makasukol niining mandirigma, kay uban kaniya adunay pipila ka mga tawo nga paspas sama sa kilat nga nagpukan sa among mga kaugalingon. Ug sa ibabaw nila among makita ang masidlak nga Ginoo.'

Sa kana nga higayon, ang anak sa patay nga higante, nga nagtinguha nga panimalos sa kamatayon sa iyang amahan, malimbungon nga giatake si San Merkuryo ug giputol ang iyang mahimayaong ulo gamit ang iyang espada. Usa ka dakong kahadlok ang misakop sa tanang kaaway: gibalewala nila ang ilang mga armas ug gipalihok sa usa ka dili mailhi nga pwersa, nilayas sila gikan sa siyudad, diin daghan sa labing maayo nga mga mandirigma ang namatay, ug nibiya sila sa gawas sa utlanan sa Smolensk.

Sa pagsubang sa adlaw, nasaksihan sa mga lungsoranon ang usa ka milagrosong interbensyon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios: atubangan nila naglatag ang usa ka uma nga puno sa mga bangkay. Uban sa pagpasalamat, ilang gikuha ang lawas sa himayaong manalipod sa siyudad – si San Merkurio – ug ilang gilubong siya uban sa dungog sa Katedral sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sa wala nga koro.

Pagkahuman sa iyang kamatayon, mipakita si Santo Merkuriyo sa damgo sa maong sakristan ug miingon:

'Sultihi ang mga lungsuranon niining siyudad: ipabitay nila ang akong mga armas ibabaw sa akong lubong, ingon paghinumdom sa himayaong manalipod ug sa tabang sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Niadto, nagsaad ang santo sa iyang tabang sa tanan nga mangayo kaniya og tabang. Dali dayon gisabit sa mga lungsoranon ang mga armas sa santo ibabaw sa iyang lubnganan.

Karon, ang mga relikya ni San Merkurio nagapahulay sa Monasteryo Avraamiev sa Smolensk, sa usa ka simbahan nga gitukod aron pasidunggan ang himayaong mandirigma ni Kristo, nga nagahatag og panambal ug tabang sa tanan sa mga panahon sa kalisdanan ug pag-antos. Hinaut nga motabang usab siya kanato aron malabwan ang atong mga makalaut nga tinguha sa unod ug walay hunong nga dayegon ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo. Amen.

Kontakion, Tono 4:

Usa ka dili mapildi nga mandirigma ang mitungha sa gubat, anak sa mga Romano sa pagkatawo, nga nagbitbit sa ngalan sa siyudad sa Smolensk: kay tungod kanila siya ginganlan ingon niini, nga gipadala isip gamhanang magbabantay sa siyudad sa Inahan sa Dios. Paghimayaon nato si Merkuriyo sa mga awit, malipayong pagsaulog sa iyang handumanan, aron kining mandirigma makaluwas sa atong siyudad gikan sa kalamidad.

Paghandum kang Banal Simon sa Soigino

Gisaulog sa ika-24 sa Nobyembre

Ang Banal nga si Simon lumad sa lungsod sa Solvychegodsk. Sukad pagkabata, nagpuyo ang grasya sa Dios kaniya. Gilikayan niya ang mga kahimayaan sa kalibutan. Sa iyang pagkabatan-on, mibiya siya sa panimalay sa iyang mga ginikanan ug miadto sa monasteryo sa Banal nga si Cornelius sa Komel. Pagkita niya sa Banal, si San Simon mihapa sa iyang atubangan ug, uban sa luha sa iyang mga mata, nangayo sa panalanginan nga siya ipahimo nga monghe. Wala makalingkawas sa maampingong panan-aw ni San Cornelius nga usa ka umaabot nga asketiko sa Dios ang nagbarug sa iyang atubangan. Sa pagsunod sa iyang hangyo, gidawat niya si Simon ug gihatagan siya og usa ka batid nga tigulang isip iyang espirituhanong giya. Gisunod ni Santo Simon ang ehemplo ni Santo Cornelius sa pagpuasa ug pag-ampo. Gibuhat niya ang tanang katungdanan nga gihatag kaniya nga walay pagreklamo ug nailhan siya sa iyang katingalahang pagka-mapainubsanon. Busa, sulod sa daghang katuigan, nagpaningkamot siya nga walay pagkapoy sa Monasteryo ni Santo Cornelius. Niadtong 1537, pagkahuman sa kamatayon sa iyang dakong magtutudlo, si Santo Simon, kauban si elder Longinus, nga nailhan sa iyang debotong kinabuhi, mibiyahe paingon sa iyang yutang natawhan, ang Solvychegodsk. Ang duha ka asketiko nangita og kalinaw. Mihunong sila mga 15 ka verste gikan sa lungsod, sa bunganga sa Suba sa Koryazhema. Dinhi, nagpasiya ang Balaang Longinus nga magpuyo sa taliwala sa siksik nga kalasangan. Nagpasiya ang Balaang Simon nga motabang kang Longinus, nga gikapoy na sa iyang mga buluhaton sa monastiryo ug tigulang na. Nagkahiusa sila sa pagtukod didto og usa ka selda ug usa ka kapilya. Sulod sa pipila ka panahon, nagpuyo ang Kagalang-galang Simon niining dapita uban ni Longinus. Apan unya, sa pagbuot nga mangita og mas hilit nga lugar para sa iyang kaugalingon, mibulag siya kang Santo Longinus ug misaka paingon sa sapa sa Vychegda.

Unom ka pulo ka versts gikan sa Koryazhema, sa hataas nga pampang sa Vychegda, sa bunganga sa Suba sa Soiga, taliwala sa kalasangan, ang santo naghimo og selda para sa iyang kaugalingon, ug dayon nagtukod og simbahan nga gihalad sa dungog ug himaya sa Pagbag-o sa atong Ginoong Jesu-Kristo[8112] . Kining simbahan gikonsagran niadtong 17 Mayo 1541. Niining kining hilit ug layo nga dapit gisugdan ni Banal Simon ang iyang kinabuhi nga pagka-asketiko. Ang iyang paglikay sa kaugalingon ug mga pagbantay sa pag-ampo tinuod nga katingalahan.

Nagsugod ang mga tawo og tigom sa iyang palibot, nga nagtinguha sa pagpraktis sa pagka-asketa sa disyerto ilawom sa giya niining balaan nga tawo, nga nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon. Ug ang bulahan nagtudlo ug nagpanudlo kanila tanan. Sama sa usa ka tinuod nga magbalantay, gipakita niya sa tanan, pinaagi sa iyang kaugalingong ehemplo, ang dalan padulong sa kaluwasan ug sa walay katapusang kalipay. Busa, sulod sa tibuok baynte ka tuig, gipraktis sa santo ang pagka-asketa sa iyang disyerto. Sa dili pa dugay sa iyang kamatayon, napuno sa kalipay ang Balaang Amahan sa pagdungog nga ang iyang espirituhanong higala ug magtutudlo, si San Longino, napasidunggan pinaagi sa mga milagro. Human sa ingon ana ka kinabuhi sa pagka-asketa, malinawong iyang gisumite ang iyang mahimayaong kalag sa Ginoo niadtong Nobyembre 24, 1562, nga gisubo sa iyang mga nagminatudloan. Ang iyang balaan nga relikya nagahulog sa ilawom sa salog sa simbahan nga gipahinungod kang Santa Catalina nga Dakong Martir, sulod sa monasteryo nga gitukod sa Reverendo nga Amahan, nga sukad niadto gisirad-an na.

Paghinumdom kang Banal Mastridia

Gisaulog sa Nobyembre 24

Sa siyudad sa Alexandria sa Ehipto nagpuyo ang usa ka balaan nga birhen nga ginganlan og Mastridia, nga nag-amuma sa iyang kalag, nagpuyo alang kang Kristo sa kahilom, pagpuasa, kanunay nga pagbantay ug pag-ampo, samtang nagahatag usab og daghang limos. Apan ang yawa, nga kanunay magbabag sa mga paningkamot sa tawo sa pagpanginabuhi nga matarong, dili niya ikapugong ang ingon nga mga hiyas sa balaan nga dalaga ug misugod siya sa pakigbisog kaniya sa ingon niini nga paagi. Gipasulod niya ang usa ka hugaw nga tinguha alang niining dalaga sa kasingkasing sa usa ka batan-ong lalaki. Ang batan-on nga lalaki moanha mismo sa iyang balay o

[8112] Ang Monasteryo sa Spaso-Preobrazhensky-Soyginsky o Soezhsky, karon mao na ang sementeryo sa Simbahan sa Soyginsky-Preobrazhensky, nahimutang sa Distrito sa Solvychegodsk sa Gobernadorato sa Vologda, 82 ka bersta gikan sa Solvychegodsk, sa tuo nga baybayon sa Suba sa Soyga, sa diha nga kini motagbo sa Suba sa Vychegda. Niadtong 1791, kining monasteryo hingpit nga gipahunong ug giusab ngadto sa usa ka parokyal nga simbahan.

magpadala og tawo kaniya, naningkamot nga madani siya niini nga tinguha; apan wala gyud siya makadawat og tubag. Sa matag higayon nga mobiya si Mastridia sa iyang balay aron moadto sa simbahan ug mag-ampo sa Diyos, mosunod pag-ayo ang batan-ong lalaki sa iyang luyo, nga naghatag og dakong kasubo sa balaan nga dalaga. Nagsulti siya kaniya sa paagi nga ang mga makasasala ra ang malipay, nga nagdala kang Santa Mastridia sa pagdumili nga mobiya sa iyang balay, bisan pa sa pag-adto sa simbahan.

Usa ka adlaw, gipadala ni Mastridia ang iyang sulugoon nga babaye ngadto sa batan-ong lalaki uban niining mga pulong:

'Ani-a, nagtawag kanimo ang akong agalon.'

Malipayon nga miduol ang batan-ong lalaki kaniya, nagtuo nga mouyon siya sa iyang dili matarong nga tinguha. Sa pagsulod sa batan-ong lalaki, si Mastridia naghabi og tela, ug gipangutana siya niya:

'Ngano man, igsoon, ginahatagan ko nimo og ingon ani kadako nga kasubo ug kasakit nga dili gani nimo ko tugutan nga moadto sa simbahan?'

'Tinuod,' tubag sa batan-ong lalaki, 'higugmaon kaayo tika, ug sa diha nga makita tika, mura kog nagdilaab.'

'Unsa may imong nakita sa akoa?' pangutana ni Mastridia sa batan-ong lalaki.

'Nakita nako nga matahum kaayo ang imong mga mata,' ingon sa batan-ong lalaki, 'nga kini nagpahubog kanako.'

Ang balaan nga dalaga, sa pagkadungog nga ang iyang mga mata nakapahimuot sa mga tawo, dayon gipunit niya ang iyang kaugalingong mga mata gamit ang shuttle nga iyang gigamit sa paghabi sa tela.

Ang batan-ong lalaki, sa dihang nakita kini, nahadlok kaayo. Apan sa dihang nasabtan niya nga gibuhat kini sa balaan nga dalaga tungod sa iyang kaisog alang kang Kristo ug aron maluwas ang iyang isigkatawo gikan sa tukso[8113] , midangat kaniya ang kahadlok sa Dios ug siya nangamangno. Pag-adto niya sa usa ka hermitage, nagsul-ob siya og itom nga bado ug nahimong istriktong monghe, nga nagsundog sa mga balaang amahan sa iyang debosyon ug pag-awop.

Sa bahin ni Mastridia, natapos niya ang iyang kinabuhi sa pag-alagad sa Ginoo, nga karon siya nagatindog sa Iyang atubangan.

8 Disyembre

25 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Clemente, Papa sa Roma

Gisaulog sa 25 Nobyembre

Sa himayaon ug dakong karaang siyudad sa Roma nagpuyo ang usa ka tawo nga halangdong natawo nga ginganlan og Faustus, nga gikan sa kaliwatan sa karaang mga hari sa Roma. Aduna siyay asawa nga ginganlan og Mathfidia, nga halangdong natawo usab ug paryente sa mga emperador sa Roma nga sila Augustus ug Tiberius[8114] . Ang magtiayon mga masigasig nga pagano ug nagsimba sa mga dios-diosan. Una silang nanganak og kambal nga mga anak nga lalaki, nga gitawag nilang Faustinus ang usa ug Faustinianus ang usa; unya natawo ang ikatulong anak nga lalaki, nga gitawag nilang Clement.

[8113] Si Kristo nga Manluluwas, samtang nagtudlo sa Iyang mga sumusunod sa pagdaog sa dautang mga tinguha, miingon: 'Ug kon ang imong mata makapadani kanimo sa sala, kuhaa kini: mas maayo pa nga mosulod ka sa Gingharian sa Dios nga usa ra ang mata kaysa itambog ka sa nagdilaab nga Gehenna nga duha ang mata' (Marcos 9:47). Si Santa Mastridia, tungod sa iyang kadasig alang kang Kristo, gipahawa niya ang iyang mga mata aron, pinaagi sa pagtangtang sa hinungdan sa tukso sa batan-ong lalaki, madala siya sa kaluwasan.

[8114] Octavian Augustus – ang unang Emperador Romano pagkahuman sa pagkaguba sa Republika sa Roma – naghari gikan sa 30 BC hangtod AD 14. Si Tiberius, ang iyang stepson, naghari gikan sa ika-14 hangtod sa ika-37 ka tuig; sa iyang paghari, ang atong Ginoong Jesu-Kristo nag-antos ug gipako sa krus.

Si Faustus adunay igsoon nga lalaki, usa ka daotan ug imoral nga tawo. Sa pagkakita niya sa katahum ni Matfidia, nabihag siya kaniya ug gisugdan niya ang pagtuptop kaniya aron makasala; apan siya, nga labing putli, wala magtinguha nga malimbongan ang pagsalig sa iyang bana o, pinaagi sa pagdaot sa higdaanan sa kaminyoon, mapakawalay dungog ang kadungganan sa iyang maharlikang kaliwatan; busa iyang gihimo ang tanan aron mapugngan ang manlupig kaniya. Tungod kay dili niya gusto ipadayag siya sa hayag, wala siya mosulti niini bisan kinsa, apil na ang iyang bana, kay nahadlok siya nga basin mosibog ang dautang mga hungihong bahin kanila ug makahatag ug dunggo sa dungog sa ilang maharlikang kaliwatan; Apan dugay na siyang gipugos sa igsuon ni Faustus, pinaagi sa mga hangyo ug hulga, aron mouyon sa iyang hugaw nga mga tinguha. Si Matfidia, sa pagkahibalo nga dili niya makalikayan ang iyang pagpangdani gawas kon undangan niya ang pakigkita kaniya, naghukom sa mosunod nga buhaton.

Usa ka buntag gisultihan niya ang iyang bana sa mosunod nga mga pulong: 'Nakasinati ko ug katingalahang damgo kagabii, akong ginoo: Nakakita ko ug usa ka respetadong tigulang, sama sa usa sa mga dios, nga miingon kanako : "Kung ikaw ug ang imong kambal nga mga anak dili mobiya sa Roma sulod sa napulo ka tuig, mamatay kamo sa masakit ug kalit nga kamatayon uban kanila."'

Pagkadungog ni Faustus niining mga pulong, nabigla siya; iyang gipamalandong pag-ayo ang maong butang ug nagpasiya nga ipa-biya ang iyang asawa ug ang duha niyang anak nga lalaki gikan sa Roma sulod sa napulo ka tuig, nga naghunahuna: 'Mas maayo nga ang akong hinigugma nga asawa ug mga anak magpuyo sa lain nga yuta kaysa mamatay dinhi sa kalit nga kamatayon.' Pagkahuman niyang giandam ang usa ka barko ug gipuno kini sa tanang gikinahanglan nga suplay, gipadala niya siya uban sa iyang duha ka anak nga lalaki, sila Faustinus ug Faustinianus, paingon sa Gresya, sa Atenas. Gipadala niya uban kanila ang daghang mga ulipon nga lalaki ug babaye ug gihatagan sila og dagkong bahandi, ug gisugo si Matfidia nga ipa-enrol ang iyang mga anak sa Atenas aron magtuon sa Griyegong kinaadman.

Busa nagbulag sila nga puno sa dili masukod nga kasubo ug mga luha. Misakay sa barko si Matfidia uban sa iyang duha ka anak nga lalaki, samtang si Faustus nagpabilin sa Roma uban sa iyang manghud nga anak nga lalaki, si Clement.

Samtang naglayag si Matfidia sa dagat, misugod ang kusog nga bagyo ug misaka ang mga balod; gidala sa mga balod ug hangin ang barko ngadto sa usa ka dili mailhi nga yuta, diin kini nabangga sa tungang gabii ug nangalunod ang tanan. Apan si Matfidia, gidala sa kusog nga balud, nahulog sa mga bato sa usa ka isla nga dili layo sa yuta sa Asya[8115] . Ug siya naghilak nga dili mapahupay alang sa iyang mga anak nga nalunod; sa iyang mapait nga kasubo gusto pa gani niya nga ilabay ang iyang kaugalingon sa dagat, apan ang mga lumolupyo sa maong yuta, sa dihang nakita nila siya nga hubo, nagasinggit ug nagahilak sa kusog, nakaluoy kaniya, gidala siya sa ilang lungsod ug gipahinan-an.

Miabot kaniya ang pipila ka mga babaye nga hilig sa pagbiyahe ug gisugdan siya nilang pahupayon sa iyang kasubo; ang matag-usa kanila nagsaysay sa tanang masubo nga mga panghitabo nga ilang nasinati sa ilang kinabuhi, ug pinaagi sa ilang simpatiya, medyo napagaan ang iyang kasubo. Usa kanila miingon: 'Ang akong bana usa ka marinero; nalunod siya sa dagat samtang batan-on pa kaayo, ug nahabilin kong batan-ong balo; daghan ang gustong makigminyo kanako, apan ako, nga nahigugma sa akong bana ug dili siya makalimtan bisan pa sa iyang kamatayon, nagpasyag nga magpabilin nga balo. Kung gusto nimo, puyo sa akong balay ug mag-uban ta; kita sa atong kaugalingong paningkamot ang magpanginabuhi.'

Gisunod ni Matfidia ang iyang tambag, ug pagkahuman nga mipuyo siya sa iyang balay, nagtrabaho siya aron makakwarta para sa iyang kaugalingon ug nagpabilin sa ingon ana nga kahimtang sulod sa kwarentay-dos ka tuig.

Ang iyang mga anak, sila Faustinus ug Faustinianus, nakaluwas usab sa pagkalunod sa barko, pinaagi sa kabubut-on sa Dios; Giluwas sa dagat sa baybayon, nakita sila sa pipila ka pirata nga naa didto; gidala sila sa ilang sakayan, gidala sila sa Caesarea Stratonica[8116] ug gibaligya didto kang usa ka babaye nga ginganlan og Justina,

[8115] Gitawag sa mga Romano nga 'Asia' ang probinsya nga nahimutang sa karon nga Asia Minor (ang Peninsulang Anatolian), sa baybayon sa Dagat Mediterraneo; naglangkob kini sa daghang mga siyudad ug sa ilang palibot nga mga rehiyon, nga ang Pergamon giisip nga kapital niini.

nga nagpadako kanila ingon sa iyang kaugalingong mga anak ug gipadala sila sa eskwelahan. Sa ingon niini, gitun-an sila sa nagkalain-laing pagano nga siyensya, apan sa ulahi, pagkadungog nila sa mensahe sa Ebanghelyo mahitungod kang Kristo, nadawat nila ang balaan nga bunyag ug misunod sila kang Apostol Pedro.

Sa bahin ni Faustus, ang ilang amahan, nga nagpuyo sa Roma uban ni Clement ug wala maghibalo sa mga kalisdanan nga naagian sa iyang asawa ug mga anak, nagpadala og pipila ka ulipon paingon sa Athens pagkahuman sa usa ka tuig aron masayran kung kumusta na sila, ug nagpadala usab siya og daghang lain-laing mga butang uban kanila; apan ang iyang mga ulipon wala na mobalik. Sa ikatulong tuig, si Faustus, nga wala'y nadawat nga balita gikan sa iyang asawa ug mga anak, nasubo kaayo ug nagpadala og lain pang mga sulugoon sa Atenas uban sa tanan nilang gikinahanglan. Pag-abot nila didto, wala silay nakit-an nga bisan kinsa, ug sa ika-upat ka tuig mibalik sila kang Faustus ug gisultihan siya nga wala gyud nila makaplagan ang ilang agalon nga babaye sa Atenas, kay wala man gani'y nakadungog bahin kaniya didto, ug wala silay makit-an nga bisan unsang bakas kaniya, kay wala pud sila makit-an nga bisan kinsa sa ilang kaugalingong mga tawo. Pagkadungog niini tanan, mas gikapungot pa si Faustus ug misugod sa paghilak nga mapait. Nibyahe siya sa tanang baybayon nga lungsod ug pantalan sa probinsya sa Roma, nangutana sa mga kapitan sa barko bahin sa iyang asawa ug sa iyang mga anak, apan wala gyud siya makadungog og bisan unsa gikan sa bisan kinsa. Unya, pagkahuman siya makahimo og barko ug nagdala og pipila ka ulipon ug pipila sa iyang mga kabtangan, mibiyahe siya sa iyang kaugalingon aron pangitaon ang iyang hinigugma nga asawa ug pinalanggang mga anak, samtang gibyaan ang iyang bungsong anak nga si Clement sa balay uban sa iyang matinud-anong mga ulipon aron magtuon sa siyensya. Nibiyahe siya sa halos tibuok kalibutan, sa yuta ug sa dagat, nangita sulod sa daghang katuigan sa iyang mga hinigugma apan wala sila niya makaplagan. Sa katapusan, tungod kay nawad-an na siya og paglaum nga makita pa sila pag-usab, napuno siya sa lawom nga kasubo, hangtud nga wala na gani siya'y tinguha nga mobalik sa iyang panimalay, kay gihunahuna niya nga usa k ang bug-at nga karga ang malingaw sa mga panalangin ning kalibutan nga wala uban niya ang iyang hinigugma nga asawa, nga iyang gihigugma pag-ayo tungod sa iyang pagkabirhen. Gibaliwala niya ang tanang dungog ug himaya sa kalibutan, naglibot-libot siya sa lain-laing nasud sama sa usa ka pulubi, ug wala magpaila sa bisan kinsa.

Samtang nagdako na si batan-ong Clemente ug hingpit nga natun-an ang tanang pagtulon-an sa pilosopiya. Apan, tungod kay wala siyay amahan o inahan, kanunay siyang napuno sa kasubo. Sa karon, kaduha ka pulo'g upat ka tuig na ang nilabay sukad nilakaw ang iyang inahan sa balay, ug kaduha ka pulo ka tuig sukad nawala ang iyang amahan.

Sa pagkawala sa tanang paglaum nga buhi pa sila, gipangahilak ni Clemente sila sama sa patay. Sa samang panahon, iyang gihunahuna ang iyang kaugalingong kamatayon, kay nahibalo siya nga bisan kinsa mahimong mamatay; apan, tungod kay wala siya kahibalo asa siya paingon pagkahuman sa kamatayon, ug kon aduna pa bay lain kinabuhi gawas niining malangayong kinabuhi, naghilak siya kanunay ug wala mosugot nga pahupayon sa bisan unsang kalibutanong kalipay o kalinaw. Niadtong panahona, si Clement, nga nakadungog sa pag-abot ni Kristo sa kalibutan, misugod sa pagpangita aron mahibal-an ang kamatuoran bahin niini. Nahitabo nga nakig-istorya siya sa usa ka maalamon nga tawo, nga nagsulti kaniya kung giunsa pag-abot sa Anak sa Dios sa Judea, nga naghatag og kinabuhi nga walay katapusan sa tanan nga mubuhat sa kabubut-on sa Amahan nga nagpadala Kaniya. Pagkadungog niini, napuno si Clemente sa talagsaong tinguha nga makakat-on pa og dugang mahitungod kang Kristo ug sa Iyang mga pagtulon-an. Alang niini, nagpasiya siya nga mobiyahe paingon sa Judea, diin gipangwali ang Ebanghelyo ni Kristo. Gibyaan niya ang iyang panimalay ug ang iyang dagkong kabtangan, gidala niya ang iyang matinud-anong mga sulugoon ug igo nga kantidad sa bulawan, misakay sa barko, ug nilarga paingon sa yuta sa Judea. Tungod sa bagyo nga misangpot sa dagat, gidala siya sa hangin paingon sa Alexandria, diin niya nakit-an si Apostol Bernabe. Unya misakay siya sa barko paingon sa Caesarea Stratonica ug didto nakit-an niya ang balaan nga Apostol Pedro. Pagkahuman niya madawat ang balaan nga bunyag gikan kaniya, misunod siya kaniya uban sa ubang mga disipulo, diin apil ang iyang duha ka igsoon, ang kambal nga sila Faustinus ug

[8116] Daghan kaayong mga lungsod ang ginganlan og Caesarea sa karaang panahon. Ang ngalan nga Caesarea Stratonica nagtumong sa lungsod sa Palestina sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo, nga mas nailhan isip Caesarea sa Palestina. Gitukod kini nga siyudad sa Hudiyo nga hari nga si Herodes sa dapit sa karaang siyudad sa Straton ug ginganlan og Caesarea aron pasidunggan si Caesar Augustus (ang Romanong emperador nga si Octavian Augustus). Karon, mga ruina na lang ang nabilin, natabonan sa mga sagbot ug tanom sa kalasangan.

Faustinianus. Apan wala sila mailhi ni Clemente, ug wala usab siya mailhi sa iyang mga igsoon, tungod kay batan-on pa kaayo sila sa dihang nagbulag sila ug wala na sila maghinumdom sa usag usa. Si Pedro, sa iyang pagbiyahe paingon sa Siria, gipadala una si Faustinus ug si Faustinianus, samtang gidala niya si Clemente uban kaniya; nagbarko sila ug mibiyahe.

Samtang naglayag sila, gipangutana sa apostol si Clemente bahin sa iyang gigikanan. Gisaysay dayon ni Clemente kaniya sa detalye: sa unsang kaliwatan siya gikan, ug giunsa sa iyang inahan, nga gipukaw sa usa ka damgo, pag-adto sa Roma uban sa iyang duha ka batang anak nga lalaki; giunsa sa iyang amahan, upat ka tuig pagkahuman, pagbiyahe aron pangitaon sila ug wala na mobalik; Gidugang pa niya nga baynte ka tuig na ang nilabay sukad nakadungog siya og balita bahin sa iyang pamilya, ug nganong nagtuo siya nga patay na ang iyang mga ginikanan ug mga igsoon. Si Pedro, pagkahibalo sa iyang istorya, nabati pag-ayo.

Samtang nagpadulong paingon sa lungsod, nakakita si Pedro og usa ka tigulang nga babaye nga naglingkod sa daplin sa ganghaan, nangayo og limos; mao kini si Matfidia, nga dili na makasuporta sa iyang kaugalingon pinaagi sa iyang kaugalingong trabaho tungod kay huyang na kaayo ang iyang mga kamot, busa nangayo na lang siya og limos. Sa iyang pagpadulong sa lungsod, nakakita si Pedro og usa ka tigulang nga babaye nga naglingkod sa ganghaan, nag-ampo og limos; mao kini si Matfidia, nga dili na makasuporta sa iyang kaugalingon pinaagi sa iyang kaugalingong trabaho tungod sa kahuyang sa iyang mga kamot ug busa nag-ampo aron matagaan ang iyang kaugalingon ug usa pa ka tigulang nga babaye nga midawat kaniya sa iyang panimalay—usa ka babaye nga paralisado usab ug nagmasakit sa balay. Ang Apostol, sa pagkakita kang Matfidia nga naglingkod didto, nasabtan sa iyang espiritu nga estranghero kini nga babaye, ug gipangutana siya bahin sa iyang yutang natawhan. Sa bug-at nga pag-agah, mibuto sa paghilak si Matfidia ug miingon: 'Oh, kawawa ko, usa ka estranghero, kay walay bisan kinsa sa kalibutan nga mas pobre o mas kawawa pa kaysa kanako.'

Ang Apostol nga si Pedro, sa pagkakita sa iyang lawom nga kasubo ug tinuoray nga mga luha, misugod sa pag-ampingong pagpangutana kaniya kinsa siya ug asa siya gikan.

Gikan sa ilang pakighinabi, nasayud siya nga siya mao ang inahan ni Clemente, ug gisugdan niya siya og pahupay, nga nag-ingon:

'Kaila ko sa imong bungsong anak nga si Clemente: naa siya dinhi sa nasud.'

Si Matfidia, sa pagdungog niya bahin sa iyang anak, nahimong puti sama sa kamatayon tungod sa kahadlok; apan gikuptan siya ni Pedro sa kamot ug gisugo siya nga mosunod kaniya paingon sa barko:

'Ayaw paghilak, tigulang,' miingon ang apostol kaniya samtang naglakaw sila, 'kay sa dili madugay mahibalo ka sa tanan mahitungod sa imong anak.'

Samtang naglakaw sila paingon sa barko, miabot si Clement aron masugat sila, ug sa pagkakita niya sa babaye nga naglakaw sa likod ni Pedro, nabigla siya. Apan siya, sa pagtan-aw pag-ayo kang Clement, nakaila dayon kaniya tungod sa pagkapareho niya sa iyang amahan, ug nangutana kang Pedro:

'Dili ba kini si Clemente, akong anak?'

Miingon si Pedro:

'Mao siya.'

Ug gipalibot ni Matfidia ang iyang mga bukton sa liog ni Clemente ug naghilak. Apan si Clemente, nga wala kahibalo kinsa kini nga babaye o nganong naghilak siya, misugod sa pagpalayo kaniya. Unya miingon si Pedro kaniya: 'Ayaw siya pagpalayo, anak; siya ang imong inahan nga nanganak kanimo.'

Pagkadungog niini, napuno og pagbati si Clement, napugos sa paghilak, ug nahulog sa iyang mga tiil, gikahagkò siya ug naghilak. Ug napuno sila sa dakong kalipay, kay nakit-an ug nakaila sila sa usag usa. Nagaampo si Pedro sa Diyos alang kaniya ug giayo ang iyang mga kamot. Unya misugod siya sa paghangyo sa Apostol nga ayohon ang tigulang nga babaye nga iyang kauban. Misulod si Apostol Pedro sa iyang balay ug giayo ang tigulang babaye; si Clemente, sa iyang bahin, gihatagan siya og 1,000 ka drachma[8117] isip ganti sa pag-atiman niya sa iyang inahan. Unya, gidala niya ang iyang inahan kauban ang naayo nga tigulang babaye sa barko ug nilarga sila.

Sa dalan, gipangutana ni Matphidia ang iyang anak bahin sa iyang bana nga si Faustus, ug sa dihang nahibaloan niya nga mibyahe kini aron pangitaon siya ug wala nay balita gikan kaniya sulod sa baynte ka tuig, naghilak siya og kusog sama sa patay, kay wala na siyay paglaum nga makita pa kini nga buhi. Pag-abot nila sa

[8117] Ang drachma usa ka karaang yunit sa timbang sa Gresya ug usa ka pilak nga sinsilyo nga nagkantidad og 21 kopecks.

Antandros[8118] , gibyaan nila ang barko ug nagpadayon sa ilang biyahe pinaagi sa yuta. Pag-abot nila sa Laodicea[8119] , gisugat sila ni Faustinus ug Faustinianus, nga nauna pa nila pag-abot didto. Gipangutana nila si Clemente: 'Kinsa kining estranghero nga kuyog nimo, kauban ang lain nga tigulang nga babaye?'

Mitubag si Clemente: 'Ang akong inahan, nga akong nakaplagan sa usa ka langyaw nga yuta.'

Ug gisugdan niya ang pagsaysay kanila, sa husto nga han-ay, kung unsa na kadugay sukad nga nakita niya ang iyang inahan ug kung giunsa niya pagbiya sa panimalay uban sa kambal.

Pagkadungog niini, ilang nahibal-an nga si Clemente ilang igsuon ug ang babaye ilang inahan, ug sila naghilak sa kalipay, nga nag-ingon: 'Busa ikaw diay among inahan, Mathidya, ug ikaw among igsuon nga si Clemente, kay kami ang kambal nga sila Faustinus ug Faustinianus nga mibiya sa Roma uban sa among inahan.'

Pagkahuman niini, ilang gipalibot ang ilang mga bukton sa liog sa usag usa, naghilak og daghan ug naghalokay sa usag usa nga puno sa gugma. Sa pagkakita nila sa kalipay sa ilang inahan nga nakit-an nga luwas ug himsog ang iyang mga anak, ug samtang nagasugilon sila sa usag usa kung giunsa sila pagluwas gikan sa pagkalumos pinaagi sa probidensya sa Dios, ilang gidayeg ang Dios; ang ilang bugtong kasubo mao nga walay nakahibalo bisan unsa mahitungod sa ilang amahan. Unya misugod sila sa pagpangayo kang Apostol Pedro nga bunyagan ang ilang inahan. Sa sayo sa buntag miadto sila sa dagat; sa usa ka laing kwarto, gibunyagan ni San Pedro Apostol si Matfidia ug ang tigulang nga babaye nga kauban niya sa ngalan sa Amahan, Anak, ug Espiritu Santo, ug pagkahuman gipadala niya siya ug ang iyang mga anak nga lalaki sa unahan paingon sa ilang balay, siya mismo mibiyahe sa lain nga dalan.

Ug didto, sa dalan, nakasugat siya og usa ka dungogang lalaki nga abu-abuhon ang bungot, dili maayo ang sinina, nga nagpaabot kang Apostol Pedro ug gisalubong siya nga may pagrespeto:

'Makita nako nga ikaw usa ka estranghero ug dili ordinaryo nga tawo; ang imong nawong mismo nagpakita nga ikaw usa ka tawo nga puno sa kinaadman: busa gusto ko makig-istorya kanimo og gamay.'

Mitubag si Pedro:

'Sulti, sir, kon gusto nimo.'

'Nakita tika,' ingon sa tawo, 'kanhi karong adlawa, nag-ampo sa usa ka hilom nga dapit sa baybayon; pagkahuman nako og obserbasyon kanimo nga dili ka makabantay, nibulag ko ug nagpaabot dinhi sa pipila ka gutlo, aron isulti kanimo nga nagpaningkamot ka sa walay pulos pinaagi sa pag-ampo sa Dios, kay walay Dios sa langit o sa yuta, ug walay ginoong pagdumala kanato, kondili ang tanan sa kalibutan puro lang tsamba. Busa, ayaw pagpadala o pagsamok sa imong kaugalingon sa pag-ampo sa Dios, kay wala Siya."

Si San Pedro, pagkadungog niining mga argumento, miingon kaniya:

Ngano man nga nagtuo ka nga ang tanan mahitabo dili sumala sa plano ug pagdumala sa Diyos, kondili pinaagi sa tsansa, ug giunsa nimo pagpamatuod nga wala'y Diyos? Kung wala'y Diyos, kinsa man ang nagmugna sa kalangitan ug nagpalamuti niini sa mga bitoon? Kinsa man ang nagmugna sa yuta ug nagbisti niini sa mga bulak?

Ang lalaki, nga nagahingas gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing, miingon:

– 'Nasayud ko, sir, ug gamay sa astronomiya, ug mas matinud-anon kong gisilbihan ang mga diyos kaysa sa bisan kinsa; ug nasabtan nako nga walay pulos ang tanang paglaum kang Dios, ug nga wala gyud'y Diyos; kung adunay Diyos sa langit, Paminawon Niya ang mga paghuyop sa mga nagahilak, tagdon ang mga pag-ampo sa mga nag-ampo, ug maluoy sa kasubo sa kasingkasing nga gikapoy sa kasakit. Apan tungod kay walay motabang sa paghatag og kahupayan sa panahon sa kasubo, akong nahukman gikan niini nga walay Diyos. Kung adunay Diyos, paminawon unta ko Niya samtang nag-ampo ug nagahilak sa akong kasubo; kay, Ginoo, sulod sa baynte ka tuig ug sobra pa, naa ko sa dakong kasubo, ug unsa kaha kadaghan akong pag-ampo sa tanang diyos, unsa kadaghan

---

[8118] Antandros – usa ka siyudad sa Gulpo sa Adramyttium sa Mysia, usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor. Ang mga ruinas niining karaang siyudad nagpabilin hangtod karon.

[8119] Laodicea – ang kapital sa karaang Phrygia sa kasadpan sa Asia Minor. Ang Simbahan sa Laodicea usa sa pito ka bantugang simbahan sa Asia Minor nga gihisgutan sa Basahon sa Pahayag. Karon, ang mga ruina sa usa ka gamay nga bungtod, duol sa baryo nga Eski-Gissar nga walay tawo na, nagbarug isip usa ka monumento sa karaang siyudad. Sa kasaysayan sa Simbahan, nailhan ang Laodicea tungod sa konseho nga gihimo didto niadtong tuig 365, nga nagtukod og detalyadong mga lagda bahin sa han-ay sa pagsimba, sa moral nga pamatasan sa mga klero ug mga layko, ug sa nagkalain-laing dautang batasan ug sayop niadtong panahona.

nga halad akong gihalad kanila, unsa kadaghan nga luha ug hikak akong gipagawas! Ug wala'y bisan usa sa mga dios nga maminaw kanako, ug walay pulos ang tanan nakong paningkamot.

Pagkahuman niini, miingon si Pedro:

'Mao kana nga wala ka madungog sulod sa ingon ana kadugay: tungod kay nag-ampo ka sa daghang diyos, nga walay pulos ug bakak, imbis sa Usa, Tinud-anay nga Diyos nga among gituohan ug giampoan.'

Samtang nakig-istorya siya sa lalaki ug naghisgot sa Dios, nakamatikod si Pedro nga siya mao si Faustus, bana ni Matfidia, amahan ni Clement ug sa iyang mga igsoon, ug miingon kaniya:

'Kung gusto ka motuo sa Usa ka Tinuod nga Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta, makita na nimo karon ang imong asawa ug mga anak nga luwas ug himsog.'

Niini mitubag siya:

'Sigurado nga dili man mubanhaw ang akong asawa ug mga anak gikan sa mga patay? Ako mismo nakakat-on niini gikan sa mga bitoon, ug nahibalo ko gikan sa maalamon nga astrologo nga si Annuvion nga ang akong asawa ug ang akong duha ka anak nalumos sa dagat.'

Dayon gidala ni Pedro si Faustus sa iyang balay; sa pagsulod niya ug pagkakita kang Matfidia, nahadlok siya ug, samtang nagtutok kaniya sa katingala, naghilom. Unya miingon siya: 'Pinaagi sa unsang milagro nahitabo kini? Kinsa kining akong nakita karon?' Ug sa iyang pagduol, misinggit siya: 'Tinuod gayud, ania dinhi ang akong hinigugma nga asawa!'

Sa kalit, tungod sa kalipay nga dili masukod, napugngan silang duha sa pagsulti, mao nga wala sila mag-estorya, kay nakaila usab si Matfidia sa iyang bana. Sa dihang nakabawi na siya gamay sa iyang kaugalingon, miingon siya: 'O akong hinigugma nga si Faustus! Giunsa man nga buhi ka pa, samtang nadungog namo nga namatay ka na?'

Unya, usa ka dili masukod nga kalipay ang nabati sa tanan, ug kauban sa kalipay, dakong paghilak, kay nagkaila pag-usab ang magtiayon, ug nakaila usab ang mga anak sa ilang ginikanan; ug sa ilang pagyakapayakap, sila naghilak, nalipay, ug nagpasalamat sa Dios. Ug ang tanan nga anaa, sa pagtan-aw sa ilang wala damhang panagtagbo pagkahuman sa taas kaayong pagbulag, napuno sa pagbati ug napugos sa paghilak ug nagpasalamat sa Dios. Si Faustus, sa iyang bahin, mihulog sa tiilan sa apostol, nangayo nga bawtismohan siya, kay matinud-anon siyang namatuo sa Usa ka Dios; ug pagkahuman siya nabawtismohan, naghalad siya og mga pag-ampo sa pagpasalamat sa Dios uban sa mga luha. Unya mibiya sila tanan gikan didto paingon sa Antioquia.

Samtang nagtudlo sila sa pagtuo kang Kristo didto, nahibaloan sa gobernador sa Antioquia ang tanan mahitungod kang Faustus, sa iyang asawa ug mga anak, sa ilang mahimayaong kaliwatan, ug sa ilang mga kasinatian, ug dayon misugo siya og mga sugo paingon sa Roma aron ipahibalo sa emperador ang tanan. Gisugo sa hari ang gobernador nga dad-on si Faustus ug ang iyang pamilya sa Roma sa labing dali nga panahon, uban sa dakong dungog. Pagkahuman niini, nalipay ang emperador sa ilang pagbalik, ug sa dihang nahibaloan niya ang tanan nga nahitabo kanila, naghilak siya sa dugay nga panahon. Niadtong adlawa mismo, naghimo siya og usa ka salo-salo alang sa ilang dungog; sa sunod adlaw gihatagan niya sila og daghang kuwarta, ingon man mga ulipon nga lalaki ug babaye. Ug gidayeg sila sa tanan.

Nagpuyo sa kinabuhi nga puno sa lalom nga pagkamatinud-anon, nagpakita og kalooy sa mga kabus ug, sa ilang tigulang na kaayo nga edad, pagkahuman nilang ipangbahin ang tanan nilang kabtangan sa mga nanginahanglan, namatay sila Faustus ug Mathidia ug miduaw sa Ginoo.

Sa bahin sa ilang mga anak, sa dihang miabot si Pedro sa Roma, ilang gipahinungod ang ilang kaugalingon sa apostolikong pagtulon-an; ug ang bulahan nga si Clemente usa pa gani ka kanunay nga kauban ni Pedro sa tanan niyang mga pagbiyahe ug mga paningkamot, ug usa ka masigasig nga magtutudlo sa pagtulon-an ni Kristo. Tungod niini, giordinar siya ni Pedro nga obispo sa wala pa ang iyang kaugalingong pagkrusipisyon, nga iyang naantos sa kamot ni Nero[8120] . Human sa kamatayon sa Apostol Pedro, gisundan sa kamatayon ni Obispo Linus ug Obispo Anacletus, Si Clemente, sa panahon sa kagubot ug panagbangi sa Roma, maalamong gidumala ang barko sa Simbahan ni Cristo[8121] , nga gisulong niadto sa mga manunulogon, ug giatiman ang panon ni Cristo uban sa dakong paningkamot ug pagkamapailubon, samtang napalibotan sa tanang kilid sa nagngalngal nga mga leon ug

[8120] 29 Hulyo 67.

[8121] Si San Clemente nga Apostol nagdumala sa Simbahan sa Roma gikan sa 91 hangtod 100 AD.

malupit nga mga lobo, mga mabangis nga manlutos nga naningkamot sa paglamoy ug paglaglag sa pagtuo kang Kristo. Bisan pa sa ingon nga kalisod, wala gyud siya mohunong sa pag-atiman uban sa dakong kugi alang sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo, mao nga nakapabalhin siya sa daghang dili motuo ngadto kang Kristo, dili lamang gikan sa kasagarang katawhan kondili pati na gikan sa korte sa hari, sa mga maharlika ug mga dignitaryo, diin apil ang usa ka dignitaryo nga ginganlan og Sisinus ug daghan usab gikan sa pamilya ni Haring Nerva[8122] . Pinaagi sa iyang pagpangwali, si San Clemente kaisa sa Pasko sa Pagkabanhaw nakabig og upat ka gatus ug baynte-kapat ka tawo nga adunay maharlikang kaliwatan ngadto kang Kristo ug gibunyagan silang tanan; alang kang Domicilla, iyang pag-umangkon nga babaye nga gipangasawahan kang Aurelian, anak sa labing bantugan nga dignitaryo Romano, iyang gipahinungod siya aron mapreserbar ang iyang pagkabirhen. Gawas pa niana, gibahin niya ang Roma sa pito ka manunulat aron itala nila ang pag-antos sa mga martir nga gipatay niadto alang kang Kristo.

Sa dihang, pinaagi sa iyang pagtudlo ug mga paningkamot, sa iyang mga katingalahang buhat ug matinahuron nga kinabuhi, ang Simbahan ni Cristo nagsugod sa pagtubo, ang manlutos sa Kristohanong pagtuo, si Count Torquitian[8123] , sa dihang nakita niya ang dili masukod nga kadaghanon sa mga tawo nga mituo kang Cristo, nga gitudloan ni Clemente, nag-awhag sa pipila ka mga tawo nga mosukwahi kang Clemente ug batok sa mga Kristohanon. Nagsamok ang katawhan, ug ang mga rebelde miadto sa eparco sa siyudad, si Mamertinus, ug misinggit, 'Hangtud kanus-a pa kaha magpadayon si Clemente sa pagdaot sa among mga diyos?' Ang uban, sa pagdepensa kang Clemente, miingon: 'Unsa kaha nga dautan ang nabuhat niining tawoha, o unsang maayong buhat ang wala niya nabuhat? Bisan kinsa nga miadto kaniya nga masakiton, iyang giayo; ang tanan nga miadto kaniya nga masubo nakadawat og kahupayan; wala gyud siya makahimo og dautan sa bisan kinsa, kundili naghatag siya og daghang panalangin sa tanan."

Apan, ang tanan nga uban, nga napuno sa espiritu sa pagdumot, misinggit: 'Gibuhat niya kini tanan pinaagi sa salamangka, ug iyang gipapas ang pagsimba sa among mga dios. Dili niya gitawag si Zeus nga diyos; gitawag niya si Hercules, ang among patron, nga usa ka hugaw nga espiritu; gitawag niya ang dungogong Aphrodite nga usa ra ka puta; ingon siya nga ang bantugang Vesta angay sunogon; ginapasipala usab niya ug ginadumot si Athena, Artemis, Hermes, Cronus ug Ares; kanunay niyang ginapasipala ug ginakondena ang tanan namong mga dios ug ang ilang mga templo. Busa, kinahanglan siya maghalad ug sakripisyo sa mga dios o silotan.'

Unya ang gobernador sa Mamertine, nadani sa kasaba ug kagubot sa katawhan, gisugo nga dad-on si San Clemente sa iyang atubangan ug misugod sa pagsulti kaniya: 'Natawo ka sa halangdong kaliwatan, ingon sa tanang Romanong lungsuranon, apan nadani ka sa sayop nga dalan, ug tungod niini dili ka nila mapailub-an o mapugngan sa pagpamulong; wala'y nakahibalo kung unsang Dios ang imong gisimba—usa ka bag-ong Dios nga gitawag og Cristo, nga supak sa among mga dios. Kinahanglan nga biyaan nimo ang tanang limbong ug fanatismo ug sumba ang mga dios nga among gisimba.'

Mitubag si San Clemente: 'Gipangayo ko sa imong kinaadman: paminawa ako, ug dili ang walay pulos nga mga pulong sa mga bastos nga tawo nga nanagat batok kanako sa walay hinungdan; kay bisan daghan kaayong mga iro ang nag-ug-ok kanamo, dili nila ikuha gikan kanamo ang among gipanag-iya; kay kami mga matin-aw ug makatarunganong tawo, samtang sila mga buang nga iro nga nag-ug-ok nga walay pulos batok sa usa ka maayong hinungdan; ang kagubot ug pag-alsa kanunay nga mitumaw gikan sa usa ka walay hunahuna ug buang nga katawhan. Busa, sugoa sila nga maghilom una, aron sa dihang mahilom na, makasulti ang usa ka makatarunganong tawo mahitungod sa importante nga butang sa kaluwasan, aron kita makapangita sa Tinuoray nga Dios, Kang kinsa kita angay mosimba uban sa pagtuo.'

Ang santo misulti niining mga pulong ug daghan pa, ug wala'y nakitang sala ang eparco kaniya; busa, nagpadala siya og sulat kang Emperador Trajan[8124] nga ang mga tawo misukwahi kang Clemente tungod sa isyu sa mga diyos, bisan pa man nga kulang ang ebidensya aron kasuhan siya. Mitubag si Trajan sa eparco nga si Clemente kinahanglan maghalad og sakripisyo sa mga diyos o ipahilayo sa usa ka walay sulod nga lugar sa Pontus

---

[8122] Nerva – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 96 hangtod 98 AD.

[8123] Gigamit sa mga Romano ang termino nga 'comites' (usa ka pulong sa Latin) aron itumong sa mga opisyal ug kauban sa mga gobernador sa probinsya.

[8124] Trajan – Emperador Romano gikan sa 98 hangtod 117 AD.

duol sa Chersonesus[8125] . Pagdawat sa eparco Mamertinus sa tubag gikan sa emperador, nakabati siya og kaluoy kang Clemente ug nangayo siya nga ayaw pagpili sa boluntaryong pagbiya sa yutang natawhan, kondili maghalad og sakripisyo sa mga diyos – aron malikayan ang pagpahilayo. Gisultihan sa santo ang eparco nga wala siya mahadlok sa pag-exile; sa kasukwahi, mas gipangandoy pa gayud niya kini. Ingon ana ka gamhanan ang gahum sa grasya sa mga pulong ni Clemente, nga gihatag kaniya sa Dios, nga bisan ang eparko naantig sa kahiladmon sa iyang kalag, mihilak, ug miingon: 'Hinaut nga ang Dios, nga imong giservisyohan sa tibuok nimong kasingkasing, motabang kanimo sa imong pag-exilio, diin ikaw gisilotan.'

Ug, pagkahuman niyang giandam ang usa ka barko ug ang tanan nga gikinahanglan, gipagawas niya siya.

Daghang mga Kristohanon usab ang mibiyahe paingon sa pag-exile uban ni San Clemente, nga nagpasiya nga mas maayo nga mag-uban sila sa ilang magbalantay sa pag-exile kaysa magpabilin nga walay siya sa kagawasan.

Pag-abot niya sa lugar sa iyang pagkabilanggo, nakit-an ni San Clemente didto ang kapin sa duha ka libo ka mga Kristohanon nga gisilotan sa pagkuha og bato sa kabukiran. Gihatagan usab si Clemente sa maong trabaho. Ang mga Kristohanon, sa pagtan-aw nila kang San Clemente, miduol kaniya nga nagahilak ug masubo, nga nagaingon:

'Amo kaming ampinga sa imong pag-ampo, Balaang Amahan, aron kami mahimong takus sa mga saad ni Kristo.'

Mitubag ang santo:

'Dili ko takus sa ingon nga grasya gikan sa Ginoo, nga nagtan-aw kanako nga takus lamang sa pag-ambit sa inyong korona!'

Ug samtang nagtrabaho uban kanila, gihatagan sila og kahupayan ni San Clemente ug gitudloan sila og mapuslanong tambag. Pagkahibalo nga grabe kaayo sila kakulang sa tubig, kay kinahanglan pa nila kini dalhon sa ilang abaga gikan sa gilay-on nga unom ka poprishchi[8126] , miingon si San Clemente: 'Mag-ampo kita sa atong Ginoong Jesu-Kristo aron ablihan Niya ang usa ka tinubdan sa buhing tubig alang sa Iyang mga sumusunod, sama sa Iyang gibuhat alang sa uhaw nga Israel sa kamingawan sa dihang gihampak Niya ang bato ug nibutho ang tubig; ug pagdawat nato niining grasya gikan Kaniya, maglipay kita.'

Ug sila tanan misugod sa pag-ampo. Pagkahuman sa pag-ampo, nakakita si San Clemente og usa ka kordero nga nagtindog sa usa ka dapit ug nag-alsa sa usa ka tiil, murag nagpakita sa lugar. Nakasabot si Clemente nga ang Ginoo mao kini nga nagpakita, nga siya ra ang nakakita, ug miadto siya sa maong dapit, nga miingon: 'Sa ngalan sa Amahan, ug sa Anak, ug sa Espiritu Santo, hukawa dinhi.'

Ug ang tanan, nga nagtapok, misugod og hukay gamit ang ilang mga pala, apan wala'y kapuslanan, kay wala nila makaplagan ang dapit diin nagtindog ang Kordero.

Pagkahuman niini, si San Clemente mikuha og gamay nga pala ug misugod sa paghukay sa dapit diin nakatindog ang tiil sa Kordero, ug sa kalit lang misabwag ang usa ka bukal sa lami ug putli nga tubig; ug gikan niining bukala nahimo ang usa ka tibuok suba. Unya naglipay ang tanan, ug miingon si San Clemente: *'Ang mga suba sa siyudad nagapahimuot sa siyudad sa Dios'* (Salmo 45:5).

Ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok palibot; ug ang mga tawo nagsugod sa pagdagsa sa daghang gidaghanon aron makita ang suba, nga wala damha ug milagrosong nabuo pinaagi sa pag-ampo sa santo, ug aron usab maminaw sa iyang mga pagtulon-an. Daghan ang misalig kang Kristo ug gibunyagan ni San Clemente sa tubig. Daghang kaayo nga mga tawo ang miadto sa santo, ug daghan usab ang mibalik sa Kristo, nga matag adlaw lima ka gatus o labaw pa ang nabunyagan. Sulod sa usa ka ting-init, ang gidaghanon sa mga magtutuo mitubo kaayo nga napuho't lima ka simbahan ang natukod, ang tanang diyos-diyosan gipikas, ug ang mga paganong santuwaryo sa tibuok yuta gipukan, kay ang tanang lumolupyo midawat sa Kristohanong pagtuo.

Sa dihang nahibalo si Emperador Trajan nga sa Chersonesos daghan kaayong mga tawo ang mituo kang Kristo, gipadala dayon niya didto ang usa ka hataas nga opisyal nga ginganlan og Avphidian, nga sa pag-abot niini,

---

[8125] Chersonesos – usa ka siyudad sa Taurida, sa peninsula sa Itom nga Dagat (karon Crimea); nahimutang kini duol sa karon nga Sevastopol. Didto gisagop sa prinsipe sa Rusya, si Vladimir nga Kapariho sa mga Apostoles, ang Kristohanong pagtuo.

[8126] Poprishche – sa sinugdanan, usa ka lugar sa pakig-away o arena; sa ulahi, ang pulong nahimong pareho sa kahulugan sa 'stadia', usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa 125 ka lakang.

gipailalom sa pagpanakit ang daghang mga Kristohanon ug gipatay ang daghan pa. Apan, sa dihang nakita niya nga malipayon nga gidawat sa tanan ang pagkamartir alang kang Kristo, ang opisyal wala na magtinguha sa pagpanakit sa mga tawo ug gisulayan niya sa tanang paagi nga pugson si Clement lang sa paghalad og halad. Apan, sa dihang nakita niya nga dili matuyaw ang iyang pagtuo ug lig-on nga magtutuo kang Kristo, gisugo niya nga ipasakay siya sa usa ka sakayan, dad-on sa tunga-tunga sa dagat, ug didto, nga may angkla nga gitali sa iyang liog, itaktak sa kinahiladman sa dagat aron malumos, aron dili makaplagan sa mga Kristohanon ang iyang lawas. Pagkahuman niini tanan, mitindog ang mga magtutuo sa baybayon ug naghilak sa kasakit. Unya ang iyang duha ka labing matinud-anon nga disipulo, sila Cornelius ug Thebes, miingon sa tanang mga Kristohanon: 'Mag-ampo kita tanan aron ipadayag sa Ginoo kanato ang lawas sa martir.'

Samtang ang mga tawo nag-ampo, ang dagat misul-ob gikan sa baybayon og tulo ka stadia ang gilay-on, ug ang mga tawo, sama sa mga Israelita sa Dagat Pula, mitabok sa uga nga yuta ug nakakaplag og usa ka marmol nga langob nga sama sa simbahan sa Dios, diin nakahigda ang lawas sa martir; nakit-an usab nila duol niini ang angkla nga gigamit sa paglunod sa martir nga si Clemente. Sa dihang gusto sa mga matinud-anon nga kuhaon ang bililhon nga lawas sa martir gikan didto, usa ka pahibalo ang miabot sa giingon nga mga disipulo nga ang iyang lawas pasagdan didto, kay matag tuig, sa iyang handumanan, ang dagat mobalik sa baybayon sa ingon niini nga paagi sulod sa pito ka adlaw, nga nagtugot sa mga gustong moanhi ug magpasidungog. Ug mao kini ang nahitabo sulod sa daghang katuigan, gikan sa paghari ni Trajan hangtod sa paghari ni Nikiforos, Hari sa Gresya[8127] . Daghang uban pang mga milagro usab ang nahitabo didto pinaagi sa pag-ampo sa santo, nga gipadayeg sa Ginoo.

Usa ka adlaw, sa naandan nga oras, mibukas ang dagat sa agianan paingon sa langob, ug daghang mga tawo ang miabot aron pagdayeg sa mga relikya sa balaan nga martir. Sa dihang ang dagat misugod og pag-urong ngadto sa kaniadto nga lebel ug hapit na makatabon sa langob, ang tanan nga naa sa sulod nagdali sa paggawas, kay nahadlok sila nga basin malunop usab sila sa dagat; ug ang mga ginikanan sa nabyaan nga bata nidali usab paggawas, nagtuo nga nakigkuyog na sa kadaghanan ang ilang anak. Sa ilang paglibot-libot ug pagpangita kaniya bisan asa sa tunga sa daghang tawo, wala nila siya makita, ug dili na sila makabalik sa langob kay natabonan na kini sa dagat; ang mga ginikanan nanghilak nga dili mapugngan ug mibalik sa ilang balay nga puno sa dakong paghilak ug kasubo. Sa sunod tuig, nibaba pag-usab ang dagat, ug mibalik ang mga ginikanan sa bata aron mosimba sa santo. Pag-abot nila sa langob, ilang nakaplagan ang bata nga buhi ug himsog, naglingkod tupad sa lubnganan sa santo. Gikuptan siya sa iyang mga ginikanan, nga napuno sa dili masukod nga kalipay, ug gipangutana siya kung giunsa niya pagluwas.

Ang bata, samtang nagtudlo sa lubnganan sa martir, miingon: 'Kining santo ang nagpabilin kanako nga buhi, nagpakaon kanako, ug gipalayas ang tanang kahadlok sa dagat gikan kanako.'

Unya adunay dakong kalipay sa mga ginikanan ug sa mga tawo nga miabot alang sa pista, ug ang tanan naghimaya sa Dios ug sa Iyang balaan.

Sa panahon sa paghari ni Nikiforos, Hari sa Gresya, sa pista ni San Clemente, wala moubos ang dagat sama sa miaging mga tuig, ug nagpadayon kini sulod sa lima ka pulo ka tuig o labaw pa. Apan sa dihang nahimong obispo si San Jorge sa Chersonesos, siya nangasubo pag-ayo nga wala moubos ang dagat ug nga ang mga relikya sa ingon ka bantugang santo sa Dios nahimutang, ingon pa, natago ug natabonan sa tubig.

Sa iyang pagdumala isip obispo, miabot sa Chersonesos ang duha ka magtutudlo nga Kristohanon, sila Methodius ug Constantine ang Pilosopo—nga sa ulahi nailhan nga si Cyril[8128] ; padulong sila aron mangwali sa mga Khazar[8129] ug, samtang nagbiyahe, nangutana sila bahin sa mga relikya ni San Clemente; Pagkahibalo nila nga naa kini sa dagat, kining duha ka eklesiastikal nga magtutudlo misugyot kang Obispo George nga pangitaon kini nga espirituhanong bahandi – ang mga relikya sa balaan nga martir.

Si Obispo George, gidasig sa mga magtutudlo, mibyahe paingon sa Constantinople ug gisaysay ang tanan kang Emperador Michael III nga nagdumala niadtong panahona[8130] , ingon man usab kang Kabanalan Patriarka

---

[8127] Ang Emperador nga Bizantino nga si Nikephoros naghari gikan sa 802 hangtod 811.

[8128] Mga Santo Metodio ug Cirilo

[8129] Ang mga Khazar usa ka katawhan nga Turko ang gigikanan nga nagpuyo duol sa Dagat Caspian, sa ubos nga bahin sa Volga ug sa rehiyon sa Ciscaucasia. Ang uban pagano, ang uban Muslim, ug ang uban nagsunod sa pagtuo sa Hudaismo.

[8130] Ang Emperador nga Bizantino nga si Michael III naghari gikan sa 855 hangtod sa 867.

Ignatius[8131] . Ang Emperador ug ang Patriarka nagpadala uban kaniya og piniling mga tawo ug ang tibuok klero sa Hagia Sophia[8132] . Pag-abot nila sa Chersonesos, gitigum sa obispo ang tanang katawhan, ug uban sa mga salmo ug kanta mibiyahe sila paingon sa baybayon, naglaum nga matuman ang ilang tinguha, apan wala mibulag ang dagat. Sa pagsalop sa adlaw ug sa ilang pagsaka sa barko, kalit, sa kangitngit sa tungang gabii, nahanaw ang dagat sa usa ka kahayag: una nga mitungha ang usa ka ulo, unya mitungha gikan sa tubig ang tanang relikya ni San Clemente. Ang mga balaan nga obispo, uban sa dakong pagrespeto, gikuha kini, gibutang sa barko ug, human sa solemne nga pagdala niini sa siyudad, gibutang sa simbahan. Sa pagsugod sa Balaang Misa, daghang mga milagro ang nahitabo: ang mga bulag nakakita, ang mga pilay ug tanang matang sa masakiton nangaayo, ug ang mga gipanag-iya sa demonyo nakalingkawas niini, pinaagi sa pag-ampo ni San Clemente, pinaagi sa grasya sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen[8133] .

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Pedro nga Hieromartir, Arsobispo sa Alexandria

Gisaulog kaniadtong 25 Nobyembre

Si San Pedro, Arsobispo sa Alexandria, gipadako sukad pagkabata ni bendito Theonas, Arsobispo sa maong siyudad sa Alexandria, ug siya ang misunod kaniya sa katungdanan sa pagka-obispo sa panahon nga ang daotan nga mga Emperador Romano nga sila Diocletian ug Maximian nagpahigayon og grabeng pagpanlupig batok sa mga Kristohanon. Niadtong panahona, napuno pag-ayo ang tanang bilanggoan sa mga martir ni Kristo, ug ang ilang dugo mibabad sa mga kadalanan, siyudad, ug sa kasikbit nga mga uma; sa niining makalilisang ug masubo nga panahon sa mga pag-antos ug kasakit, gipangulohan ni San Pedro ang Simbahan sa Dios uban sa pagkamapailubon ug dakong kakugi. Pinaagi sa iyang pagtudlo ug sa iyang dili matuyok nga kaisog, gipalig-on niya ang mga mahuyang ug mahadlok; napugngan niya ang daghan sa pag-apostasiya ug pagkaguba, ug gidala ang daghang mga magtutuo ngadto sa korona sa pagkamartir. Gipahimakas tungod kang Kristo, samtang naa sa Tiro, Fenicia ug Palestina, gisuportahan sa santo ang iyang kawan pinaagi sa mga sulat ug gipalig-on sila sa gahum sa Espiritu Santo; kay nahadlok nga basin adunay mubiya kang Kristo tungod sa kahadlok sa mga pag-antos, nag-ampo siya sa Dios alang kanila adlaw ug gabii. Pagbalik pag-usab sa Alexandria, giserbisyohan ni Pedro ang unom ka gatus ug limampung mga priso nga naa sa bilanggoan, diin daghan kanila ang mga presbiterio ug klero; tanan sila gipatay pagkahuman sa pag-antos sa nagkalain-laing pag-antos. Si Pedro, bisan pa man, naglipay sa espiritu samtang gisaksihan niya ang ilang pag-antos ug paglahutay. Sa iyang matinud-anong ministeryo sa iyang panon, mitungha sa Alexandria ang usa ka mabangis nga lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero – ang heretiko nga si Ario, nga misugod sa pagpanamkon sa mga sagbot sa maldito nga pagtulon-an sa demonyo taliwala sa trigo, nagpasipala sa pagka-Diyos ni Hesukristo ug busa nakadaot sa Simbahan sa Dios pinaagi sa ingon nga pasipala. Ang Maayong Magbalantay kanunay nga nagpahilom niining lobo ug nagpugong kaniya, nagasaway ug nagdili kaniya sa paglapas sa matarong nga pag-angkon sa Balaang Trinidad, nga walay bahid nga gihatag sa Simbahan ni Cristo. Apan sa dihang si Ario nagpabilin nga dili matul-id ug ang iyang dautang buot wala mosugot sa kamatuoran, gisumpa siya ni San Pedro nga mapanumpa ug gipahawa siya sa Simbahan isip usa ka dili angay nga miyembro. Ug si Ario nga mapanghimalos, pagkahalin gipahawa gikan sa kawan ni Kristo, nagtago sa iyang kaugalingon, sama sa kangitngit nga nagtago gikan sa kahayag; kay, ingon sa giingon, ang bisan kinsa nga

[8131] Si Santo Ignacio ang nangulo sa Simbahan sa Constantinople gikan sa 847 hangtod 857, ug unya, pagkahuman ni Photius, gikan sa 867 hangtod 877.

[8132] Hagia Sophia – ang katedral sa Constantinople.

[8133] Nahibal-an nga gidala ni San Cirilo ug San Metodio ang pipila ka relikya ni San Clemente uban kanila ug gipadala kini sa Roma atol sa pontipikato ni Papa Adrian II (867); bisan pa niana, ang lawas sa santo, kauban ang iyang bililhon nga ulo, nagpabilin sa Chersonesos hangtod nga nasakop ang siyudad sa Dakong Prinsipe sa Rusya, si San Vladimir. Pagkahuman siya mabunyagan sa Chersonesos, gidala niya ang mga relikya ni San Clemente uban kaniya 'alang sa iyang kaugalingong panalangin ug alang sa pagkabalaan sa tanang tawo' ug gibutang kini sa Simbahan sa Balaang Birhen sa Kyiv. Ang mga relikya sa balaan nga martir nagpabilin didto hangtod sa paglusob sa mga Tatar. Wala masayri unsay nahitabo niining mga relikya atol sa paglusob sa mga Tatar—kung gitago ba kini sa mga matinud-anon o gibalhin sa lain nga lugar. Karon, mga piraso na lang niining mga relikya ang makita, pananglitan sa usa sa mga krus sa altar sa Alexander Nevsky Lavra sa St Petersburg.

nagbuhat sa dautan nagdumot sa kahayag ug dili moanha sa kahayag, aron dili mapadayag ang iyang dautang mga buhat (Juan 3:20); ug ang walay balaod wala magdagan pagduol niining mapagmatngon nga magbalantay, nga iyang dili madani pinaagi sa bisan unsang pagpangdayeg o malimbungong mga pulong.

Ang gidaghanon sa mga magtutuo kang Kristo sa Alexandria nagpadayon sa pagtubo, bisan pa sa kalisod sa panahon; kay walay pagpanakit nga makababag o makapugong sa dalan paingon kang Kristo alang sa mga nangandoy og kaluwasan; daghan ang wala magduha-duha sa paghalad dili lang sa ilang mga kabtangan kondili pati sa ilang kinabuhi, ug midali kang San Pedro aron bawtismohan, human nila biyaan ang pagsimba sa mga dios-diosan.

Ang walay Diyos nga Emperador Maximian, nga nagdumala sa mga probinsya sa sidlakan ug nagpuyo sa Nicomedia, sa dihang nahibaloan niya nga daghan ang nibalhin gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan ngadto kang Kristo pinaagi sa mga pagtulon-an ni San Pedro, nagpadala og usa ka tribuno uban sa mga sundalo aron dakpon ang santo ug dad-on siya nga nakagapos sa iyang atubangan[8134] . Pag-abot sa mga sugo sa Alexandria, ilang nakaplagan si San Pedro sa simbahan nga nagselebrar sa paghinumdom sa tanang mga santo uban sa kadaghanan sa mga matinud-anon; ilang gidakop siya ug gipanghigot sa bug-at nga mga kadena. Unya adunay dakong kagubot sa mga tawo; daghan ang naghilak para kang San Pedro, samtang ang uban misinggit: 'Ngano ninyo kuhaon ang among magbalantay gikan kanamo?' Ug ang tanan sa Alexandria mitigum, andam isakripisyo ang ilang kinabuhi alang sa ilang magtutudlo, ug ang tibuok katawhan misinggit batok sa hari ug sa iyang mga sugo. Ang tribuno, sa pagkakita sa dakong kagubot ug kasuko sa katawhan, nagmando nga ang santo ipabilin sa usa ka bilanggoan duol sa simbahan, ug misulat sa hari bahin sa tanan nga nahitabo. Ang hari, pagkahuman mabasa ang sulat, nasuko kaayo ug nagmando sa sinulat nga putlon sa ulo si Pedro nga magtutudlo nga Kristohanon ug ang tanan nga mosupak ipamatay sa espada. Ang tribuno, pagdawat niya sa mensahe sa hari, naningkamot nga tumanon ang sugo niini ug gisulayan niyang ipagawas si Pedro aron putlon ang ulo, apan ang daghang katawhan, nga nagtigum sa bilanggoan adlaw ug gabii, wala magtugot nga madala ang ilang amahan paingon sa kamatayon. Walay ihap nga kadaghanan sa mga lalaki ug babaye, tigulang ug batan-on, monghe ug madre, nga napailalom sa gugma sa obispo sa Dios, wala mobiya sa prisohan. Sa dihang ilang nakita ang mga armadong sundalo nga nagmartsa paingon sa prisohan aron dad-on si Pedro, nag-awit silang tanan sa usa ka tingog: 'Una, patya kami tanan kon aduna moy sugo gikan sa inyong hari, ug unya lang dad-a ang among amahan; dili kami moliko gikan sa among magbalantay, ni pasagdan namo nga mag-antos ang magtutudlo ug mananambal sa among mga kalag.'

Ang tribuno, pagkadungog niini ug pagkakita sa daghang katawoan, wala gustong maghimo og dakong pagdugo, apan aron matuman ang sugo sa hari, nangita siya og paagi aron lihim nga putlon ang ulo ni Pedro.

Samtang nagpadayon kining tanan, si Ario, pagkakahibalo nga ang arsobispo nga nag-exkommunikar kaniya gikan sa balaan, katolika ug apostolikong Simbahan naglingkod nga nakagapos sa kadena sa usa ka prisohan ug pagapatyon tungod kang Kristo, miduol kaniya uban sa pagpangdayeg ug mapangkunwari nga paghinulsol, nga naglaum nga siya ang mosunod kaniya sa katungdanan ug mahimong Arsobispo sa Alexandria. Miadto siya, daw nangayo og pasaylo ug naghinulsol sa iyang sala sa erehiya, ug nangayo sa pipila ka mga presbiter—labina kang Achilles ug Alexander—nga mang-ampo alang kaniya kang Pedro, aron pasayloon niya ang iyang mga kalapasan ug ibalik siya sa komunyon sa Simbahan. Ang Dios, nga nakahibalo sa tanang hunahuna sa kasingkasing sa tawo, nakahibalo sa malimbongon nga kasingkasing ni Ario; busa, sa pagpakita sa bulahan nga si Pedro niadtong gabhiona, gipadayag Niya kaniya ang tanang limbong sa maldito nga heretiko ug gisugo siya nga dili siya dawaton sa Simbahan. Sa buntag, daghang deboto ug dungog nga mga lungsoranon, nga gipangulohan sa mga presbiter nga sila Achilla ug Alexander, miadto sa prisohan ug, sa pagkahugno sa iyang mga tiil, misugod sa paghangyo sa balaan nga arsobispo nga pasayloon si Ario ug buhian siya gikan sa iyang panumpa. Ang bulahan nga si Pedro, nga nagahilak ug nagahingas, mitubag kanila: 'Minahal, wala ninyo mailhi kinsa inyong gipangaliyaan – ang inyong gipangaliyaan mao ang nagpahirap sa Simbahan ni Cristo. Kabalo kamo nga gihigugma nako ang akong panon ug dili ko gusto nga adunay bisan kinsa kanila nga malaglag. Labaw sa tanan,

[8134] Sukad pa sa unang panahon, ang populasyon sa Roma gibahin sa daghang grupo nga gitawag og tribo. Ang mga lider o mga tigulang sa mga tribo nailhan nga mga tribuno. Sa paglabay sa panahon, kini nga titulo gigamit sa daghang mga opisyal sa publiko, apan labi na sa mga kumander sa militar, sama sa atong mga kolonel. Dinhi, siyempre, usa ka ingon nga kumander ang gipasabot.

nag-ampo ako sa Dios nga Iya unta ipagawas ang tanan gikan sa sala ug pagluwas; si Arius ra ang akong gisalikway, kay siya gisalikway sa Dios mismo, ug gipahawa sa Balaang Simbahan dili tungod sa akong paghukom kondili tungod sa paghukom sa Dios, kay nakasala siya dili sa atubangan sa tawo kondili sa atubangan sa Dios, sa pagpanamastamas sa misteryo sa Balaang Trinidad, nga ang mga Kerubin ug mga Serapin dili makatan-aw ug nag-awit lang nga walay hunong: Balaan, Balaan, Balaan ang Ginoo sa mga panon, samtang ang langitnong mga panon nagpahayag: 'Pun-a ang langit ug ang yuta sa Imong himaya'[8135] . Kining walay-uba nga heretiko, pinaagi sa iyang blasfemiya, nangahas sa pagbuhat og pagkabahin tali sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo; giunsa siya pagpasayloon, kon ang tanang binuhat nasuko kaniya alang sa ilang Magbubuhat? 'Busa, sumpaon si Ario, karon ug sa umaabot nga kapanahonan.'

Sa dihang nahuman ni Bulahang Pedro ang pagsulti niini, ang tanan nga nangaliya alang kang Ario mihulog sa iyang mga tiil ug wala na magdait sa pagsamok kaniya. Siya, bisan pa niana, gidala sa kilid ang mga presbiter nga sila Achilles ug Alexander, ug miingon kanila: 'Ako usa ka makasasala nga tawo, apan nahibalo ko nga ang Ginoong Dios nagtawag kanako sa korona sa martir, ug sa wala pa ko mamatay, ipadayag ko kaninyo, mga haligi sa Simbahan, ang misteryo sa Dios nga gipadayag kanako sa Ginoo karong gabii. Ikaw, maayong Achilles, mosaka sa trono sa arsobispo pagkahuman nako, ug pagkahuman nimo, ang takus nga presbiterong si Alexander. Mahitungod kang Ario, ayaw paghunahuna nga ako dili patas kaniya o hugot sa mga nakasala, kay ang sala nga nahimo tungod sa kahuyang, bisan pa kini ang labing dako, gamay ra kaysa dautang buot ni Ario. Ang mga nakasala tungod sa kahuyang mapatawad pa; apan giunsa ko pagpasaylo niadtong maldito nga tawo nga imong gihisgutan, samtang ang iyang kalag napuno sa limbong ug panamastamas? Kay gikan sa iyang kasingkasing nag-awas ang suba sa pagpanamastamas batok sa Anak sa Dios nga Makagagahum; gitawag niya Siya nga binuhat, Siya nga mao mismo ang Magbubuhat sa tanang butang nga makita ug dili makita, ug kinsa gipangwali sa mga propeta, mga apostoles ug mga ebanghelista. Unsaon nimo pagpaubos kanako sa imong hangyo ug pasayloon si Ario, samtang wala niya tagda ang akong silot ug pahimangno? Ug bisan pa gani nga gisumpa ko siya, dili kini sa akong kaugalingong kabubut-on, kondili sumala sa kabubut-on ni Kristo akong Dios, nga nagpakita kanako niining gabii gayud. Samtang nag-ampo ako sama sa kanunay, kalit nga usa ka dakong kahayag ang misidlak sa bilanggoan, ug nakita nako ang akong Ginoong Jesu-Cristo – sa porma sa usa ka batang lalaki nga dose anyos, nga ang nawong misidlak pa kaysa sa adlaw, nga busa dili nako matan-aw ang dili masukod nga himaya sa Iyang dagway. Siya nagsul-ob og puti nga tunika nga napunit gikan sa taas hangtod sa ubos; gihuptan Niya kini sa Iyang dughan gamit ang duha ka kamot aron matabonan ang Iyang kahubas. Sa dihang nakita nako kini tanan, gikupot ko sa kahadlok ug pag-uyog, ug nag-ampo ko Kaniya uban sa kahadlok, nga nagaingon: 'Kinsa, O Manlalang, ang nagisi sa Imong tunika?' Mitubag ang Ginoo: 'Ang buang nga si Ario ang nagisi niini, kay iyang gilain gikan Kanako ang katawhan nga akong gipalit sa akong Dugo. Pag-amping ug ayaw siya dawata sa panag-uban sa Simbahan: nagplano siya og malimbungon ug dautang mga tinguha batok Kanako ug sa Akong katawhan. Tan-awa, gusto nila kang hangyoon alang kaniya, aron pasayloon nimo siya; apan ayaw sila paminawa, ug ayaw dawata ang usa ka lobo sa panon sa mga karnero ingon nga usa kini ka karnero. Sugoa sila Achilles ug Alexander, nga mopuli kanimo isip mga obispo, nga dili siya dawaton, kondili sumpaon pa gani siya sa atubangan sa tanan.' 'Tan-awa, gipahibalo ko kaninyo ang gisugo kanako; apan kon dili kamo mosunod ug dili ninyo buhaton ang gisugo kaninyo, nan ako walay sala niini nga butanga.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mihapa siya ug nag-ampo, ug ang tanan nag-ampo uban kaniya. Sa dihang nahuman na niya ang pag-ampo, miingon siya, 'Ampo kamo alang kanako, mga igsoon.' Ang mga anaa didto, pagkahuman nila og ampo, mitubag, 'Amen.' Sa bahin nila Achilles ug Alexander, gihalokan nila ang iyang mga kamot ug naghilak sila, kay gisultihan sila niya nga dili na gyud nila siya makita pag-usab. Ug gipahayag sa mga presbiterio sa katawhan ang tanang pulong nga gisulti sa bulahan nga si Pedro mahitungod kang Ario, ug nga gisugo niya sila nga dili nila pasudlon si Ario sa panag-uban sa Simbahan, ingon usa ka lobo ug kaaway sa Anak sa Dios.

Unya si San Pedro, sa dihang nakita niya nga ang mga Kristohanong katawhan, nga nagdilaab sa kadasig, dili motugot nga ipagawas siya sa prisohan paingon sa kamatayon sa mga sugo sa hari, ug nahadlok nga mosangpot sa dakong pagdala og dugo ang panagbangga tali sa katawhan ug sa mga sugo sa hari, ug labaw pa, nga

[8135] Kini nagtumong sa usa ka panan-awon sa propeta Isaias; tan-awa ang Isaias 6 ug sa ubang bahin.

nagtinguha nga makagawas sa iyang lawas ug makaadto sa Ginoo sa labing dali, nagpasiya siya nga tinago niyang ipahatud ang iyang kaugalingon sa iyang mga manigpit, aron dili masamdan ang katawhan ug mapadali ang iyang gitinguhang katapusan. Nipadala siya, nga wala mahibalo ang mga tawo, sa usa ka kasaligan nga sulugoon nga gihatag kaniya ngadto sa tribuno, nga nagaingon: 'Kung gusto nimo nga mapasaya si Haring Maximian, nan, umanhi ka sa tago sa bilanggoan sa gabii ug, pagkahuman nimo mabungkag ang bungbong, dad-a ako ug tuman-a ang sugo sa hari.'

Ug mao kini ang nahitabo: miabot ang gabii, ug usa ka dakong grupo ang nagtigom sa ganghaan sa bilanggoan diin gipabilin ang balaan nga magbalantay sa kawan ni Cristo, nga wala magtugot bisan kinsa nga moduol kaniya. Miabot ang tribuno uban ang mga sundalo ug gibuthol ang bungbong sa likod, igo ra ka lapad aron makalusot ang usa ka tawo. Usa kini ka tugnaw ug hangin nga gabii, ug wala'y usa sa mga Kristohanon nga nakadungog sa mga tingog sa pagbungkag sa pader. Si San Pedro, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, miingon: 'Mas maayo nga mamatay ang usa ka tawo kaysa malaglag ang tanan' – ug migawas gikan sa bilanggoan pinaagi sa lungag sa pader, aron walay usa sa mga matinud-anon ang nakahibalo niini.

Ang tribuno ug ang iyang mga sundalo namangha sa kaisog sa santo samtang siya nagpaingon sa kamatayon; ilang gidakop siya ug gidala ngadto sa dapit diin nag-antos sa pagkamartir ang balaan nga Apostol Marcos, ug didto siya nilang giputol ang ulo.

Duol sa lubnganan ni San Marcos, adunay usa ka batan-ong babaye, usa ka mongha; samtang nag-ampo siya sa Dios sa gabii nga giputol ang ulo ni San Pedro, nakadungog siya og tingog gikan sa langit nga miingon: 'Si Pedro mao ang sinugdanan sa mga Apostoles, si Pedro mao ang katapusan sa mga Martir sa Alexandria'[8136] .

Sa pagsubang sa kaadlawon, ang tanang katawhan, pagkakahibalo nga ang ilang magbalantay tinagoang gidala gikan sa prisohan ug giputol ang ulo sa lubnganan ni Marcos, midali nga nagahilak paingon sa iyang balaan nga lawas ug, pagkuha niini, gidala kini sa simbahan. Didto, pagkahuman nilang gibutang ang iyang bililhon nga ulo sa iyang lawas, gipahimutang siya sa trono, sa lugar sa dungog, tungod sa mosunod nga mga rason: sa iyang kinabuhi, sa tibuok niyang ministeryo isip pastor, kining balaan nga obispo wala gayud molingkod sa dapit sa dungog, apan sa dihang miabot ang panahon, molingkod ra siya sa tiilan sa hagdanan ug dili gayud mosaka niini; kini kanunay nakapasuko sa mga tawo ug sa iyang mga klero, ug hangyoon siya nila nga molingkod sa dapit sa dungog, apan wala gayud siya mouyon. Sa usa ka higayon, pagkahuman sa Banal nga Misa, pagkahuman niya pagtawag sa tibuok klero, miingon siya: 'Nasayud ba kamo ngano nga dili ko moupo sa akong lingkoranan sa dungog ug dili mosaka sa mga hagdanan niini? Kay sa dihang moanha ko sa halaran, makakita ko og langitnong kahayag niini, ug, daw, usa ka Banal nga Gahum nga nagpuyo didto. Usa ka pagbati sa kahadlok ang modagayday kanako, ug dili ko kaisog molingkod didto, kay gihunahuna ko nga dili ko angay niini, apan moupo ko sa tiilan sa halaran, ug bisan pa niana, uban sa kahadlok. Ginasulti ko kini kaninyo aron dili na ninyo ako pugson.'

Base niini, pagkahuman sa iyang kamatayon, gibutang sa iyang mga tawo ang iyang lawas sa usa ka hataas nga dapit, ug ang tanan misinggit: 'Amo kaming ampinga, balaan nga alagad sa Dios!'

Unya ilang gilubong siya uban sa dungog, samtang gidayeg ang Balaang Trinidad:

ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios; Kaniya ang dungog ug pagsimba gikan kanato, karon ug sa kanunay ug hangtod sa katuigan sa katuigan. Amen.

[8136] Nahitabo kini niadtong tuig 311. Ang bantugang historyador sa simbahan nga si Eusebius, Obispo sa Caesarea, kauban ni San Pedro sa Alexandria, naghulagway kaniya ingon nga 'ang balaan nga palamuti sa mga obispo, sa pagkabalaan ug sa pagpatuman sa balaang mga katungdanan'. Sa iyang pagdasig, daghang mga magtutuo sa Alexandria ang gikoronahan sa korona sa martir. Ang kahuyang sa uban, nga wala makasugakod sa kalupigan sa ilang mga pag-antos, nagpugos kaniya niadtong 306 sa pag-isyu og mga lagda sa paghinulsol, nga gisagol sa mga lagda sa Tibuok Simbahan sukad pa sa karaang panahon, napuno sa Kristohanong gugma, ug gibase sa mga pagtulon-an sa Balaang Kasulatan. Sa pagbuhat niini, iyang gipaningkamotan labaw sa tanan nga ibalik sa sabak sa Simbahan ang mga nahulog, pagklasipikar kanila sa lain-laing kategorya, pagtagad sa mga kahimtang sa ilang pagkahulog, pagtawag sa tanan sa paghinulsol, ug pagdeklara nga usa ra ka sala ang dili pasayloon – ang kawalay paghinulsol. Dugang pa, ilado ang iyang traktado bahin sa Pasko sa Pagkabanhaw, ingon man usab ang mga gipiling bahin gikan sa iyang buhat nga *On the Divinity*, diin gikan niini gibasa ang mga talagsaong talata mahitungod sa Inkarnasyon sa Anak sa Dios sa Ikatulo (Efeso) ug Ika-upat (Chalcedonian) Ekumenikal nga mga Konsilyo, ingon man ang iyang traktado nga 'Mahitungod sa Pag-abot sa Manluluwas' ug daghang uban pang mga buhat nga pilosopikal ug teolohikal ang kinaiya.

Troparion nga komon sa tanang Balaang Hierark, tono 4:

O Dios, among Amahan, nga kanunay nagbuhat uban kanamo sa Iyamong kalumo, ayaw itago ang Iyamong kalooy kanamo: kondili pinaagi sa ilang mga pag-ampo, igiya ang among kinabuhi sa kalinaw.

Kontakion, tono 4:

Dili matuyok nga Simbahan ug mga balaang santuwaryo, tinuod nga lig-on nga haligi sa balaang pagkamatinud-anon, ang gidayeg kaayo nga Clemente ug Pedro, panalipdi kami tanan pinaagi sa inyong mga pag-ampo.

Paghandum kang Banal nga Pedro nga Hilom

Kumemorasyon sa Nobyembre 25

Ang atong balaan nga amahan nga si Pedro natawo sa Pontus gikan sa mga debotong ginikanan, nga uban kanila siya nagpuyo sulod lamang sa pito ka tuig. Gigugol niya ang nahibilin niyang kinabuhi sa pagka-asketiko, una sa Galatia; unya, sa pagpangita og dugang espirituhanong kahingpitan, miadto siya sa Palestina, diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo, ug pagkahuman nagpuyo siya sa Antioquia. Gipahiluna niya ang iyang kaugalingon sa usa ka kamalig, ug iyang gipahinungod ang iyang panahon sa walay hunong nga pag-ampo, nga nag-atiman sa iyang kalag. Wala siyay gikaon gawas sa pan ug wala siyay giminom gawas sa tubig, ug bisan pa niana, gamay ra gayud ang gidaghanon matag duha o tulo ka adlaw. Aduna siyay gahum batok sa mga demonyo. Busa, giluwas ni San Pedro ang usa ka tawo nga ginganlan og Daniel gikan sa demonyo; pagkahuman nga naayo, ug sa pagsunod sa giya ug pagtulon-an ni San Pedro, nahimong tighulagway siya sa iyang paagi sa kinabuhi. Gibuksan ni San Pedro ang mga mata sa mga bulag ug nag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit. Gipasa niya ang iyang mga pagtulon-an pinaagi sa sinulat o sa pulong. Pinaagi sa iyang balaan nga kinabuhi, siya nahimong ilado sa tibuok Antioquia ug sa mga kasikbit niini. Pag-abot niya sa siyamnapung anyos, nga napuno sa daghang hiyas ug mga buhat sa pagpugong sa kaugalingon, ang santo malinawon nga mibyahe paingon sa Ginoo mga tuig 429[8137] .

9 Disyembre

26 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Alipius nga Stylite

Gisaulog sa 26 sa Nobyembre

Si Alipius, usa ka sulugoon ni Kristo, lumad sa siyudad sa Adrianople sa Paphlagonia[8138] . Gipili siya sa Ginoo alang sa Iyang pag-alagad bisan pa sa wala pa siya matawo. Sa usa ka gabii, sa dili pa dugay ang pagkahimugso sa iyang anak nga lalaki, nakasinati ang iyang inahan sa mosunod nga panan-awon. Murag nagkupot siya sa iyang mga bukton og usa ka kordero nga labing matahum, nga adunay duha ka nagdilaab nga kandila sa iyang mga sungay. Sa pag-abot sa panahon sa pagkahimugso ni Alypius, napuno ang kwarto sa usa ka langitnong kahayag: kini usa ka timaan sa kahayag sa umaabot nga matarong nga kinabuhi ni Alypius, kay gitakda siya nga mahimong kahayag sa kalibutan. Pagkahuman sa pagkahimugso ni Alipius, natulog ang iyang inahan, ug sa iyang pagkatulog nakasinati siya pag-usab sa mosunod nga panan-awon: ang tanan nga pumoluyo sa siyudad

[8137] Ang pista ni San Pedro nga Hilom gisaulog usab sa ika-1 sa Pebrero.
[8138] Paphlagonia – usa ka probinsya sa Imperyong Romano sa amihanan sa Asia Minor, nga ang Gangra mao ang kapital niini.

nagdagsang misulod sa iyang kwarto ug naglibot sa bata, nag-awit og mga salmo ug balaang himno. Nahinumdom ang iyang inahan niining mga panan-awon, gipangbililhon kini sa iyang kasingkasing ug nagpamalandong sa umaabot nga kapalaran sa iyang anak.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang iyang bana, ug tungod kay wala siyay tinguha nga magminyo pag-usab, iyang gigugol ang iyang pagbalo sa pag-ayuno ug pag-ampo, nagapahimuot sa Dios pinaagi sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi ug, kauban ang iyang anak, gibutang ang tanan niyang paglaum sa tinuod nga Amahan sa mga ulila ug mga balo.

Pagkahuman niyang gipadako ang iyang anak nga lalaki ug gipahinungod siya sa pag-alagad sa Dios, gidala niya siya sa templo sa Dios ug gisalig siya kang Biyesep Obispo sa Adrianople, ang Bulahan nga Teodoro. Sa dihang nasabtan sa Espiritu ang grasya sa Dios nga nagapahulay sa batan-on, ang obispo nahigugma pag-ayo kaniya ug gisugdan ang pagtudlo kaniya sa Balaang Kasulatan. Sa pagdako niya, milabaw si Alipius sa iyang mga kaedad sa kinaadman ug intelihensiya; pinaagi sa iyang maayong pamatasan ug mga hiyas, nakuha niya ang gugma sa Dios ug sa mga tawo. Ang iyang kalag napuno sa kahadlok sa Dios, pagpaubos ug kalumo; ug pinaagi sa iyang kinaadman gipakita niya, ingon sa pagkasulti, ang kinaadman sa uban nga tigulang na*; ug* iyang gipanag-iya *ang 'ang kinaadman mao ang uban sa tawo, ug ang walay sala nga kinabuhi mao ang katigulangan'* (Kinaadman 4:9). Tungod niining mga hiyas, gitahasan siya nga mahimong tesorero sa simbahan ug pagkahuman giordinar nga diakono, ug sa maong katungdanan iyang gipadayon ang iyang walay sala nga pag-alagad sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, nangandoy si Alipius og kinabuhi nga nag-inusara, aron sa kahilom, sa iyang kaugalingon, mas masigasig siya sa pag-alagad sa Dios ug malingaw sa walay hunong nga pagpamalandong kaniya. Gipahibalo niya kini niyang tinguha sa iyang matarong nga inahan, nga sama sa propetesa nga si Ana[8139] , wala gayud makalayo sa simbahan ug, pinaagi sa pagpuasa ug pag-ampo, nag-alagad sa Dios sa adlaw ug sa gabii; dugay na niyang gipangbahin ang iyang mga kabtangan sa mga kabus ug, nga nakasal kang Kristo, giordinar nga diakonisa. Kini nga matinud-anong sulugoon sa Ginoo, ang iyang kaugalingong inahan, mao ang gisaligan ni San Alipio sa iyang tinguha:

'Gusto ko moadto sa sidlakan,' ingon niya kaniya, 'kay nadungog nako nga didto, sa mga disyerto, daghang balaang amahan ang nagpuyo sa kahilom; magpuyo ko uban kanila ug, sa pagsunod sa ilang debotong paagi sa kinabuhi, maningkamot ko, uban sa tabang sa Diyos, nga sundon ang ilang mahimayaong kinabuhi.' Ikaw, akong inahan, pag-ampo para kanako, aron ang Ginoo, sumala sa Iyang balaan nga kabubut-on, magiya sa akong dalan ug ang akong paningkamot mahimong makapahimuot kaniya.

Walay bisan gamay nga kasubo tungod sa pagbulag sa iyang anak, gitangtang sa inahan ni Santo Alipio ang iyang mga kamot paingon sa langit ug, human sa mainitong pag-ampo sa Ginoo, gipanalanginan niya siya ug gipadala sa iyang pagbiyahe sa kalinaw. Wala'y lain gisultihan gawas sa iyang inahan, mibiya si San Alipio sa iyang natawhan nga Adrianople ug, nga nagdilaab sa usa ka balaan nga pangandoy, mipadayon sa iyang panaw, sama sa usa ka usa nga naghandum sa tinubdan sa tubig. Ang balita sa iyang pagbiya nakapaguol pag-ayo kang Obispo Teodoro, sa mga klero ug sa mga layko, nga nawad-an sa usa ka maayong kauban nga nagpasiugda sa Simbahan sa Dios pinaagi sa ehemplo sa iyang mahimayaong, anghelnong kinabuhi ug dako kaayong ikatabang sa daghang matinud-anong anak niini. Gidali-dali sa obispo ang pagpadala sa iyang mga sulugoon sa halayo ug sa halapad aron pangitaon ang santo; pagkahuman sa mubo nga panahon, ilang nakaplagan siya sa Euchaita[8140] , sa adlaw nga gisaulog ang balaang martir nga si Theodore. Pinaagi lamang sa dakong kalisud, usahay pinaagi sa paghangyo ug usahay pinaagi sa hulga, nga ilang nabalik siya sa iyang yutang natawhan; kay dili man buot sa Dios nga ang Paphlagonia mawad-an sa ingon nga suga, nga pinaagi niini daghan ang tawgon gikan sa kangitngit sa sala paingon sa kahayag sa usa ka Diosnong kinabuhi. Pagbalik niya sa iyang yutang natawhan, si Santo Alipio gikapungot kaayo tungod sa napakyas niyang panaw ug sa wala matuman niyang tinguha. Apan ang Dios, ang Tinubdan sa tanang kahupayan, gipahupay siya pinaagi sa usa ka langitnong pagpakita. Usa ka katingalahang tawo—o mas tukma pa, usa ka Anghel sa Dios—nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

[8139] Ang pista ni Santa Ana nga Propeta gisaulog kada 3 sa Pebrero.

[8140] Euchait – usa ka lungsod sa amihanan sa Asia Minor, karon nailhan nga Mereivan.

'Ayaw pagmasubo, Alipius, sa imong pagbalik gikan sa imong gipangandoy nga panaw, apan hibaloa nga tinuod nga balaan ang bisan unsang dapit nga gipili sa usa ka tawo nga mahigugmaon sa Diyos alang sa usa ka deboto ug makapahimuot sa Diyos nga kinabuhi.'

Napahupay sa maong panan-awon, mihunong sa pagkasubo si Alipius ug nagpadayon sa iyang kinabuhi nga monghe, nga masigasig nga naningkamot ug nag-alagad sa Dios. Bisan pa niana, wala siya biyai sa tinguha nga mubulag ngadto sa usa ka walay sulod nga lugar. Busa, kanunay siyang mobiya sa iyang puloy-anan ug maglibot-libot sa mga kabukiran, uma, ug kakahoyan sa palibot, nga nangita og lugar nga angay alang sa pagpamalandong. Sa usa ka adlaw, samtang misaka siya sa usa ka bukid nga nahimutang sa habagatan sa lungsod, nakakaplag siya didto og usa ka hataas ug matahum nga dapit, layo sa kasaba ug kagubot sa lungsod. Nalipay siya niini ug, pagkahuman niyang nagdala og mga galamiton sa paghukay, naghukay siya og balon didto para sa iyang kaugalingon. Sa pagbuhat niini, nakuha niya ang tubig gikan sa yuta dili kaayo pinaagi sa pagtrabaho gamit ang pala kondili pinaagi sa matinud-anong pag-ampo sa Diyos gamit ang iyang mga ngabil. Pagkahuman niini nga buluhaton, miadto si San Alipio sa obispo, nangayo og pagtugot nga magpuyo didto ug magtukod og simbahan. Bisan pa man wala gipugngan sa obispo ang iyang tinguha, tinago siyang nagpadala og mga sulugoon aron barugan ang bukal gamit ang dagkong bato ug tabonan kini og yuta: dili niya gusto nga magpuyo ang maalamat nga tawo sa maong dapit, tungod kay taas kaayo ang bukid ug halos dili maabot sa bisan kinsa nga gustong mabisita sa santo, ug gawas pa niana, nahimutang kini layo sa lungsod; gusto sa obispo nga magpuyo si Alipius duol sa lungsod ug sa mas kombinyenteng lugar. Sa dihang nakita niya nga napuno na ang iyang bukal, mibiya ang bulahan nga tawo sa maong bukid ug nangita og lain nga dapit duol sa siyudad.

Sa gawas lang sa siyudad, adunay usa ka kamingawan diin, sa karaang panahon, gilubong sa mga paganong Griyego ang ilang mga patay. Ang kamingawan gipuy-an sa daghang legyon sa hugaw nga mga espiritu; busa, nahadlok ang tanan sa maong dapit ug walay makalabay niini tungod sa kahadlok nga gipahinabo sa mga demonyo. Sa pagkahibalo nga ang tanan naglikay niining disyerto, ang bulahan nga si Alipius nagpuyo didto sa usa sa mga lubnganan[8141] ; sa ibabaw sa lubnganan adunay usa ka haligi nga bato, ug sa ibabaw sa haligi usa ka diyos-diyosan. Gipagawas ang diyos-diyosan sama sa usa ka palayok nga luwad, ang balaan nga amahan nagtukod og balaang krus sa iyang dapit. Busa, nga walay bisan gamayng kahadlok sa mga kalisang o pag-atake sa mga demonyo, nagpuyo siya didto, gipalayas ang mga puwersa sa demonyo gikan kaniya pinaagi sa armas sa Krus ug sa mga pana sa iyang mga pag-ampo. Sa usa ka higayon, samtang natulog siya, duha ka dungog nga lalaki, nga nagsul-ob og kasul-oban sa pari, nagpakita kang Santo Alipius sa usa ka panan-awon ug miingon kaniya:

'Ngano man nga gipahulat pa kami dinhi og dugay, tawo sa Dios? Kung ikaw gayud ang Alipius nga gitakda sa Dios aron pagkabalaanon kining dapita ug aron madugangan ang pagdayeg sa Dios dinhi, nan, sugdi dayon ang buluhaton nga gitawag ka aron buhaton.'

Pagmata niya, nabigla ang reverendo sa mga pulong sa mga lalaki nga iyang nakita, naghunahuna kinsa sila ug unsa ang iyang buhaton dinhi aron mapadaghan ang pagdayeg sa Dios. Dili madugay pagkahuman, si Teodoro, Obispo sa Adrianople, kinahanglan nga mobiyahe paingon sa emperador tungod sa usa ka hinungdan, ug si Santo Alipio ang iyang kauban isip usa ka klerigo. Supak sa iyang kabubut-on, ug sa pagsunod lamang sa sugo sa obispo, mibiyahe siya ug giuban siya hangtod sa Chalcedon, diin ang obispo nagplano nga mosakay sa barko paingon sa Constantinople.

Samtang nagpaabot, misulod si Alipius sa usa ka simbahan nga nahimutang sa daplin sa dagat ug, pagkahuman sa iyang pag-ampo didto, natulog siya sa pagkahuyop. Ug unya usa ka dalaga, nga ingon kaanindot sa adlaw, nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Bangon dayon, Alipius!'

Natingala sa iyang katahum, nangutana si Alipius kaniya:

'Kinsa ka, ma'g-ginoo, ug ngano man nga gisugo ko nimo nga mobangon dayon?'

'Ako si Euphemia, usa ka sulugoon ni Cristo ug usa ka martir,' matubag niya. 'Bangon, ug kon gusto nimo, adto kita sa imong yutang natawhan! Sumala sa kabubut-on sa Dios, ako ang imong kauban ug tigtabang.'

[8141] Niadtong panahona, ang mga lubnganan kasagaran mga langob sa kabukiran—usahay natural, usahay gikutkot o artipisyal nga gihimo—nga diin gibutang aron pahulayon ang mga lawas sa mga namatay, nga giputos sa espesyal nga mga sudlo o habol.

Sa dihang nahuman sa balaan nga martir ang paglitok niining mga pulong, namata si Alipius ug wala siyay nakita sa iyang atubangan, apan napuno ang iyang kasingkasing sa espirituhanong kalipay. Nasabtan niya nga gusto sa Dios nga mobalik siya sa kinabuhi sa kahilom. Busa, pagkahuman siya mipahawa sa obispo, mibalik siya sa iyang yutang natawhan, kauban ang dili makita nga tabang ug mga pag-ampo sa balaan nga Dakong Martir Euphemia, nga ang katingalahang hulagway ug matam-is nga pakig-istorya iyang gipabilin sa iyang kasingkasing sa tanang panahon, naglipay sa espiritu.

Pag-abot niya sa Adrianople, sa iyang hilom nga heremitahan sa disyerto, nagpasiya siya nga magtukod og simbahan sa maong dapit sa ngalan ni Santa Eufemia. Wala siyay igong pondo para niini, kay pagkahuman niyang ipangbahin ang tanan niyang kabtangan ug pagsunod sa Ginoo nga nahimong pobre alang kanato, siya, sama sa usa ka pulubi, wala'y bulawan, wala'y pilak, ni bisan tanso sa iyang sinturon. Unya, nangayo siya og tabang sa iyang mga ka-siyudad ug silingan. Pagkahibalo nila sa iyang tinguha, malipayong gidala nila kaniya ang tanan niyang gikinahanglan, ug sa dili madugay, taliwala sa mga pagano nga lubnganan, natukod ang usa ka simbahan nga gipahinungod kang balaan nga martir Euphemia. Sa dihang nahukay na ang pundasyon, ang duha ka lalaki nga nahisgutan sa ibabaw, nga nagsul-ob og kasul-oban sa pari, mipakita pag-usab kang Santo Alipio sa usa ka damgo. Ang usa kanila nagkupot og turibulo sa kamot ug nagpaninsensyo sa pundasyon, nga nagtimaan sa kadako sa simbahan nga tukoron didto, samtang ang usa pa nag-awit:

'Hosanna niining dapita!'

Wala mailhi kinsa kining mga lalaki – apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nadiskubre didto ang dili madaut ug mabangong mga relikya sa duha ka lalaki, nga kaduha nga nagpakita sa usa ka panan-awon kang San Alipio. Sa iyang sugo, gibutang kining mga balaang relikya sa simbahan nga iyang gitukod.

Bisan pa sa wala pa gikonsagran ang simbahan, daghang mga demonyo, sa dihang ilang nakita nga pinaagi sa paningkamot ni San Alipio, usa ka puloy-anan sa mga balaan ang gitukod sa tunga-tunga sa ilang puloy-anan, ug nga, sa maong dapit diin kaniadto sila nagpanghimo og kahadlok ug kahilakaw sa tanan, ang grasya sa Dios nagsugod na sa pagpadayag sa iyang kaugalingon; uban sa dakong pagsinggit ug pag-agakak, misulong sila sa bag-ong natukod nga simbahan ug sa selda sa santo, nga nagtinguha sa pagbungkag sa bilding hangtod sa pundasyon niini ug, pinaagi sa pagpahadlok sa balaan nga tawo, pagpahawa kaniya gikan didto. Sa ilang kasuko, misinggit ang mga demonyo sa nagkalain-laing tingog, sama sa mga hayop nga nasuko o mga mandirigmang mapintas; apan ang sundalo ni Kristo, si San Alipio, nag-ampo, gihimo niya kini nga iyang dili mapildi nga armas, ug dayon napildi niya ang gahum nga pantasma sa mga demonyo, nga ang mga demonyo milayas nga napahiya, sama sa abog nga gidala sa hangin.

Sa dihang nakonsagrahado na ang simbahan, nagsugod ang mga tawo sa pagdagsa gikan sa siyudad aron dayegon ang Dios ug paminawon ang makapadasig nga mga pagtulon-an sa santo. Unya si Alipius, nga nagpaligon pa gayud sa iyang kaugalingon batok sa kaaway, misaka sa usa ka haligi, sama kang San Simeon, ang unang estilita, ug mitindog sama sa usa ka bantay, nga nagtan-aw sa nagkadool nga mga puwersa sa demonyo gikan sa gilay-on ug maisugong nakig-away kanila sa adlaw ug sa gabii. Ang mga demonyo, bisan pa man nga pirmi silang mapildi kaniya, wala gyud mohunong sa ilang walay-hiya nga pag-atake sa santo.

Usa ka gabii, ang dautang espiritu misugod sa paglabay og mga bato kang Alipius, nga nakahatag kaniya og grabeng mga samad. Samtang nag-antos siya sa mga hampak sa bato, miingon ang santo sa mga demonyo:

'Unsa may inyong gusto kanako, kamo nga mga demonyo nga misantropiko ug mapanglaglag? Walay pulos ang inyong pagkaguol ug malisyosong pagrebelde batok sa mga sulugoon sa Dios. Kining mga bato nga inyong gipanglabay kanako magpamatuod sa atubangan ni Kristo sa Adlaw sa Ikaduhang Pag-abot sa inyong walay-hiya nga kaisog ug dautang buot. Hibal-i ninyo nga wala ko'y pagtagad sa inyong pagpangbato ug giisip kini nga sama ra sa dula sa mga bata. Tan-awa, akong tangtangon ang gaan nga tabla nga nagsilbing payong sa akong ulo, aron mas komportable kong madawat ang mga hampak ug mapailubon sa ngalan sa akong Ginoo sa gibati sa balaan nga Unang Martir nga si Esteban. Gipatay ninyo siya pinaagi sa kamot sa mga Hudiyo, kinsa inyong kauban sa panulondon sa nagdilaab nga Gehenna.

Pagkadungog nila niining mga pulong ug pagkahibalo nga ang dili mapilde nga nag-antos andam na nga motugot sa bisan unsa alang sa Dios, ang mga demonyo nanglalis sa tanang direksyon gikan niadtong dapita. Kining maong hitabo nadungog niadtong gabii sa pipila ka mga naglabay-labay, nga nakakita usab sa mga demonyo nga nagpalagyo gikan didto sa lain-laing dagway, nagahilak sa kusog ug nagasinggit:

'Gipahawa kita ni Alipius sa among puloy-anan! Asa kami paingon? Wala na mi'y adtoan!'

Ang respetado, bisan pa, gikuha ang gaan nga payong nga naa sa ibabaw sa iyang ulo gikan sa haligi ug mitindog didto, nga ang langit ra iyang bugtong dalungan, mapisan nga nag-antos sa katugnaw ug kainit, sa ulan ug uwan, sa niebe ug hamog. Ug nagpabilin siya nga boluntaryong martir dili sa mubo nga panahon, kondili sulod sa 53 ka tuig, nag-antos sa iyang haligi sama sa usa ka tawo nga gipako sa krus. Ug sa niining panahona, daghang mga tawo—mga lalaki ug mga babaye, mga batan-on ug mga tigulang—ang nagdagsang ngadto kaniya aron maminaw sa iyang makapadasig nga mga pagtulon-an ug aron pag-ayo sa ilang mga sakit. Tungod kay daghan kanila ang nagpuyo didto tupad niya, gisugo sa santo nga magtukod og duha ka monasteryo, usa para sa mga lalaki ug usa para sa mga babaye, ang usa sa usa ka kilid sa haligi ug ang usa sa pikas. Siya mismo nagtindog sa haligi sa tunga, naghatag og kahayag sa duha ka monasteryo pinaagi sa iyang pagtulon-an ug sa ehemplo sa iyang anghelikong kinabuhi, ug nagpanalipod kanila pinaagi sa iyang mga pag-ampo. Gihatagan sila ni Alipius og mga balaod ug lagda sa kinabuhi sa monastiko, nga nagmando kanila nga mag-amping pag-ayo batok sa mga limbong sa mga demonyo; labaw pa, iyang gisugo pag-ayo ang mga babaye nga dili gayud magpakita sa atubangan sa mga lalaki.

Ang inahan sa Banal nga Alipius nagpuyo sa kumbento uban sa iyang anak nga babaye, ug sa iyang igsoon nga babaye, Si Maria, ug uban pang mga maharlikang babaye sa Adrianople, lakip na ang pipila ka Euphemia ug Euvula, nga gisalikway ang tanang kabtangan, mga anak, paryente ug higala, ug ang tanang garbo ug kalipay ning kalibutan, aron makab-ot ang porma sa mga anghel ug, pinaagi sa ilang kinabuhi, mahimong sama sa mga anghel mismo.

Ang inahan sa Banal nga Babaye adunay ranggo isip diakonesa ug, bisan pa nga nagpuyo siya sa monastikong kinabuhi, wala siya gustong mopasa sa mga monastikong panata,

'Usa ra ug pareho nga butang—ang pagka-diakonisa o pagka-madre,' mao kini iyang kanunayng giingon.

Ang iyang anak nga lalaki kanunay siyang gihangyo nga magsul-ob sa monastikong habol, apan wala siya magtagad hangtud nga nakadawat siya og pahibalo bahin niini sa usa ka damgo sa gabii. Unya siya mismo ang nangayo sa iyang anak nga lalaki nga putlon ang iyang buhok aron mahimong madre. Sa iyang panan-aw, nakita niya ang mga maanindot nga kwarto, diin gikan ang matam-is nga pag-awit sa pagdayeg sa Dios. Sa dihang gusto na siyang mosulod, usa ka mahimayaon ug masidlak nga lalaki nga nagbarug sa ganghaan sa mga kwarto ang mibabag sa iyang agi ug miingon:

'Dili ka mosulod dinhi, kay dinhi nagalipay ang mga sulugoon sa Ginoo, nga nag-alagad Kaniya sa monastikong kinabuhi. Apan ikaw, wala magsul-ob sa monastikong bisti; busa, dili ka makasulod dinhi ug makig-ambit sa ilang kalipay.'

Kining mga pulong nakapahiya pag-ayo sa inahan ni San Alipio, ug sa pagmata niya, misugod siya og hangyo sa iyang anak nga siya pasukuron isip usa ka madre. Human siya pasukuron, iyang gipadoble ang iyang paningkamot, ug nagdugang pa siya og bag-ong mga buluhaton sa iyang mga daan nga buluhaton.

Pagkahuman sa daghang katuigan sa kinabuhi nga monastiko, mibyahe siya paingon sa Ginoo, nga nakapahimuot kaniya sa yuta. Sa bahin sa iyang anak nga lalaki, ang atong bililhon nga Amahan Alipius, siya kaayo nakapahimuot sa Dios nga bisan pa sa iyang kinabuhi gipailaw siya sa langitnong kahayag sa e : sa daghang higayon usa ka haligi sa kalayo ang nagpakita ibabaw sa iyang ulo, nga misaka paingon sa panganod ug nagpasiga sa tibuok palibot kaniya. Kini nga panghitabo kanunay nga nahitabo, usahay sa adlaw, usahay sa gabii, apan kasagaran sa gabii; ug kon adunay dalugdog ug kilat, kini nga langitnong kahayag ibabaw sa santo mitungha nga mas taas pa kaysa sa haligi nga bato diin siya nagtindog.

Daghang mga matinud-anon nga nagkinabuhi sa balaan nga paagi ang nakakita niini; ang uban, nga nakakita sa kahayag gikan sa gilay-on, nagtuo nga ang haligi sa santo nagdilaab sa tinuod, masakop nga kalayo. Alang sa mga giisip nga takus, ilang klarong masilayan kini nga dili masukod nga timaan sa langitnong himaya: mao kini ang paagi sa paghimaya sa Dios sa Iyang pinalanggang alagad.

Ug ang santo naghimo og daghang mga milagro pinaagi sa grasya ni Kristo: iyang giayo ang mga masakiton, gipahawa ang mga demonyo gikan sa mga tawo, ug gitagna ang umaabot. Napulo'g upat ka tuig sa wala pa siya mamatay, ang iyang mga bitiis naigo sa grabeng sakit, busa sa tibuok niining panahona dili na siya makabarog ug naghigda sa usa ka kilid hangtod sa mismong higayon sa iyang pagpanaw. Sa dihang gusto siya balhinon sa iyang mga tinun-an ngadto sa pikas kilid, wala niya sila tugoti, apan gisagubang niya ang tanan sama

sa ikaduhang Job, samtang nagpasalamat sa Dios, diin siya mibiya uban ang kalipay[8142] . Ug pagkahuman sa iyang kamatayon, daghang mga pag-ayo ang gihatag sa mga masakiton pinaagi sa iyang balaang relikya, alang sa himaya ni Cristo, among Dios, nga gihimaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Ikaw usa ka haligi sa pagkamapailubon, masigasig nga tig-una, sama ni Job sa iyang mga pag-antos, sama ni Jose sa iyang mga pagsulay, ug nagkinabuhi sa pagka-asketiko samtang anaa pa sa unod, among Amahan Alipius; hangyoa ang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Ingon nga tinubdan sa mga hiyas ug pagkaon sa mga nag-ayuno, ginadayeg ka karon sa Simbahan ug ginakanta ka, Alipius: pinaagi sa imong mga pag-ampo, hatagi ang mga nagpasidungog kanimo, pinaagi sa gugma, sa imong kaisog ug mga pakigbisog, ug sa kaluwasan gikan sa grabeng mga sala, sama sa imong kapangalan.

Paghinumdom sa Banal nga si Santiago nga Eremita

Kumemorasyon sa Nobyembre 26

Ang atong bililhon nga amahan nga si Santiago nagpaningkamot sa bukid, nga wala siyay higdaanan, selda, o bisan unsang tabon aron mapanalipdan ang iyang kaugalingon gikan sa panahon. Usa ka grabeng sakit sa tinai ang miigo kaniya sa dihang mibulag siya sa tanan nga mga tawo. Bisan pa niana, sa matag higayon nga adunay moanha kaniya, bisan pa sa iyang grabeng kasakit, mogawas siya ug magtudlo sa mga mianha uban sa pagkamapa-simbahanon. Nagsul-ob siya og mga kadena nga puthaw ug sinina nga hinimo sa buhok sa ilawom niini. Ang iyang pagkaon mao ang nilagang lentehas, nga iyang gikaon sa gabii. Pinaagi sa ingon nga mga pagpanarbaho ug pag-antos, nadawat niya ang ingon nga gasa sa Balaang grasya nga nakahimo siya sa pagbanhaw sa mga patay. Sa usa ka higayon, ang amahan sa usa ka batang lalaki nga namatay miadto kaniya ug, samtang nagahilak, miingon sa santo:

'Nasayud ko, alagad sa Dios, nga posible kanimo ang tanan, basta andam ka nga mag-ampo.'

Si San Santiago, sa dihang nakita niya ang mga luha sa amahan, mihapa sa iyang mga tuhod ug, samtang nagtawag sa Diyos, gibanhaw ang batang lalaki gikan sa kamatayon, nga iyang gibalik dayon sa iyang amahan. Ang matinahuron nga santo naghimo pa ug daghang katingalahang mga milagro.

Gisagubang ni San Santiago ang daghang mga tukso gikan sa mga demonyo ug gipalayas sila pinaagi lamang sa pag-ampo. Usa ka lalaki ang nagdala ug tubig gikan sa layo ngadto sa santo kaduha sa usa ka semana. Ang Yawa, nga naghunahuna nga patyon ang santo sa kauhaw, mihimo sa iyang kaugalingon nga susama kaniya ug misugod sa pagsugat sa lalaki nga nagbitbit sa tubig sa dalan; kuhaon niya ang tubig gikan kaniya ug pugson siya nga mobalik. Apan, sa usa ka higayon, kining lalaki nakadala gihapon og tubig ngadto sa balaan nga tigulang, nga wala masayri sa iyang kaatbang. Ang santo, sa dihang nakita niya siya ug ang tubig nga gidala niya, miingon:

'Ngano, anak ko, nga dugay na kaayo ka nga wala magdala ug tubig para kanako, hinungdan nga grabe kaayo akong pag-antos sa kauhaw?'

'Amahan,' tubag niya, 'kanunay ko nga nagdala ug tubig sa gitudlo nga adlaw ug sa gitudlo nga oras. Apan adunay usa ka tawo nga makasugat kanako sa dalan ug mopugong kanako nga makaabot dinhi.'

'Sugod karon,' miingon ang santo, 'kung adunay makasugat nimo sa dalan ug mopugong kanimo sa pagpadayon, ayaw ihatag kanila ang sudlanan hangtud makaabot ka niini nga dapit.'

[8142] Ang Kagalang-galang Alipius namatay atol sa paghari ni Emperador Heraclius (610–641) duol sa Adrianople sa Paphlagonia. Ang iyang balaan nga ulo karon gitipigan sa Bukid Athos sa Kutlumush Monasteryo.

Pinaagi sa pagpraktis niining pagka-asketa, nahimo siyang usa ka dakong tigbuhat sa mga milagro, ug malipayon siyang mibyahe paingon sa Ginoo[8143] .

Kumemorasyon sa konsagrasyon sa Simbahan ni San Jorge nga Dakong Martir sa Kyiv.

Gisaulog sa Nobyembre 26

Ang bulahan ug kanunay nga hinumduman nga Prinsipe sa mga yutang Ruso, si Yaroslav, anak sa Prinsipe Vladimir nga Kapariho sa mga Apostoles, nagtinguha sa pagtukod og simbahan sa dungog sa Dakong Martir nga si San Jorge[8144] , mao nga, sa ngalan sa iyang Anghel nga Manalipod, tungod kay nadawat ni Yaroslav ang ngalan nga Jorge sa iyang balaan nga pagbunyag. Gipili niya ang usa ka lugar para niini nga simbahan nga dili layo sa Katedral ni Santa Sofia, partikular sa kasadpan niini, padulong sa Bulawanong Pultahan.

Sa pagsugod sa pagtukod niining simbahan, gamay ra ang mga trabahante.

Sa pagkakita niini, gitawag ni Yaroslav ang tiun[8145] ug nangutana kaniya:

'Ngano man gamay ra kaayo ang mga trabahante sa balay sa Dios?'

Mitubag ang tiun:

'Tungod kay kini usa ka butang sa magmamando (nga mao, ang katedral gitukod sa kaugalingong gasto sa prinsipe), ang mga tawo nahadlok nga dili sila bayran sa ilang suhol sa trabaho.'

Gisugo dayon sa prinsipe nga ihatud ang iyang mga bahandi ilawom sa mga arko sa bulawanong ganghaan ug gipahibalo sa mga tawo sa plasa sa merkado nga ang tanan makadawat gikan sa prinsipe og usa ka nogat[8146] matag adlaw alang sa ilang trabaho. Daghan kaayong mga trabahante ang miabot, mas malampuson ang dagan sa trabaho, ug dali ra natapos ang simbahan.

Ang pagkonsagrasyon niini gihimo niadtong 26 Nobyembre 1051 ni Metropolitan Hilarion[8147] . Nagmando ang prinsipe nga ang adlaw sa pagkonsagrasyon pagasaulogon matag tuig sa tibuok Rusya aron pasidunggan si San Jorge nga Dakong Martir[8148] .

Troparion, Tono 4:

Karon ginapanalanginan ka sa mga tumoy sa kalibutan, nga napuno sa mga langitnong milagro, ug ang yuta naglipay, nga napabasa sa imong dugo: ug ang mga tawo sa siyudad sa Kyiv, nga nagdala sa ngalan ni Cristo, napuno sa kalipay sa pag-konsagrasyon sa imong balaan nga simbahan, O San Jorge nga nag-antos, napiling sudlanan sa Espiritu Santo, alagad ni Kristo: ipangamuyo uban sa pagtuo ug paghangyo alang sa mga moanha sa imong balaang templo, aron sila malimpyo gikan sa ilang mga sala, aron ang kalinaw matukod sa kalibutan, ug aron ang among mga kalag maluwas.

[8143] Si San Santiago nga Eremita nagpuyo isip usa ka eremita duol sa Cyrus sa Siria sa ika-5 nga siglo. Gituohan nga siya namatay niadtong 457.

[8144] Walay nahabilin nga mga ruina sa Simbahan ni San Jorge hangtod karon.

[8145] Tiun – usa ka administrador nga gitudlo sa prinsipe, usa ka ubos nga ranggo nga huwes; dinhi, bisan pa, nagtumong kini sa usa ka foreman sa proyekto sa pagtukod sa prinsipe.

[8146] Nogata – usa ka matang sa karaang sensilyo sa Rusya, katumbas sa katunga sa четвертак, o 12.5 kopecks.

[8147] Hilarion – ang unang metropolitan sa Rus' nga lumad nga Ruso. Gihili-on siya sa prinsipe mismo ug sa konseho sa mga obispo ug gipasidunggan sa ranggo nga metropolitan tungod sa iyang asetikong kinabuhi ug pagtudlo; Gipangulohan niya ang Simbahang Ruso gikan sa 1051 hangtod 1054. Gisulat niya ang *Ang Pulong sa Balaod ug Grasya* ug *Ang Pag-angkon sa Pagtuo*, ug uban pang mga mapuslanong epistola ug sermon nga napreserbar usab.

[8148] Kining maong pista ni San Jorge niadtong Nobyembre 26 naglungtad, sama sa karon, sa Gresya usab, aron usab timan-an ang pagkonsagra sa usa ka simbahan sa Gresya nga nagpasidungog niining santo.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato ang banal ug koronahang Dakong Martir ni Kristo, si San Jorge, nga mipildi sa iyang mga kaaway, samtang kita magkatigum uban sa pagtuo dinhi sa kini nga gipahinungod nga simbahan; kinsa ang gipalipay sa Dios nga gimugna sa Iyang ngalan, ug kinsa nagapahulay nga nag-inusara taliwala sa mga balaan.

10 Disyembre

27 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos ni San Santiago nga Persyano

Gisaulog sa 27 Nobyembre

Ang Balaang Martir nga si Santiago natawo sa Persia sa mga ginikanang Kristohanon, nga nagpadako kaniya sa pagkabalaan. Sa dihang nakigminyo siya og usa ka babayeng Kristohanon, nagpuyo siya sa kadato ug dungog, tungod kay nakuha niya ang pabor sa Persyano nga hari nga si Izidgerd ug sa iyang manununod nga si Varahran[8149] , nga nagtudlo kaniya nga magdumala sa iyang palasyo. Tungod kay paborito siya sa mga hari sa Persia, nahigugma siya sa mga dungog sa kalibutan, mibulag sa pagtuo sa Kristohanong ug, kauban sa hari, naghalad og mga sakripisyo sa mga dios-diosan ug nagsimba kanila. Pagkahibalo niini, ang iyang inahan ug asawa nagpadala kaniya og sulat diin ilang gitawag siya sa mosunod nga mga pulong:

Ikaw nga maluoy, nganong gibyaan nimo ang Dios, ang Hari sa Langit, alang sa himaya sa tawo? Pinaagi sa pagpangita sa pagpalipay sa usa ka mortal nga hari, gilayo nimo ang imong kaugalingon gikan sa kinabuhi nga walay katapusan. Pinaagi sa pag-alagad sa madunot, giliko nimo ang imong kaugalingon gikan sa dili madunot. Gipili nimo ang bakak kaysa kamatuoran, kay sa pagbiya nimo sa pagtuo kang Kristo, nahulog ka sa bitag sa yawa. Pinaagi sa pagsunod sa usa ka mortal nga hari, gipasipala nimo ang Huwes sa mga buhi ug patay, ug sa pagpangita nimo sa gugma sa tawo, gihimo nimo ang imong kaugalingon nga dili takus sa gugma sa Dios ug napugngan ka sa langitnong mga panalangin. Nagahilak ug nagasubo kami alang kanimo, kay kaniadto ikaw usa ka anak sa kahayag, apan karon nahimo ka nang anak sa kangitngit ug sa Gehenna. Hibal-i kini: kon dili ka molihok gikan sa limbong sa yawa, wala kay pakig-uban kanamo, kay dili gani namo gusto nga makita ka nga usa ka mananamba. Ug among gihangyo kamo uban sa mga luha: balika sa Kristo, aron makalikay ka sa kasuko sa Dios. Tugoti dayon ang among hangyo ug ayaw paglangan, basi ulahi na ang tanan. Ug sa diha nga moabut kanimo ang kasuko sa Dios, kauban ang hari ug ang iyang mga higala, dili na ka makabalik, ug maghilak ka sa kapait, nga makita nimo ang imong kaugalingon sa nagdilaab nga Gehenna.

Kining sulat gikan sa inahan ug asawa ni Santiago gidala kaniya samtang wala siya sa siyudad uban sa hari. Pagkahuman mabasa ang sulat, naantig si Santiago ug naghunahuna:

'Kung gani gisalikway na ko sa akong inahan ug asawa tungod kay gisalikway nako si Kristo ug dili na nila ko gusto makita, unsa kaha kaha ang mahitabo kanako sa umaabot nga kapanahonan, sa dihang moabot ang Dios sa paghukom sa mga buhi ug sa mga patay ug maghatag og ganti sa matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan?'

Ug pagkahuman niyang pagbasa pag-usab sa sulat, naghilak siya sa kasubo ug misugod sa paghinulsol sa iyang sala. Unya miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Mao kini akong buhaton, aron dili ako hingpit nga mapukan. Padayon kong tukion ang pultahan sa kaluoy sa Dios hangtod kini ablihan para kanako. Ug nagtuo ako nga kini ablihan, kay ang Dios maloloy-on ug mapinanggaon: Dili Niya gusto ang kamatayon sa makasasala, kondili *'nga ang makasasala makahawa sa iyang dalan ug mabuhi'* (Ezek. 33:11).

Samtang gisulti niya kining mga pulong uban sa mapait nga paghilak, ang pipila sa mga pagano, sa pagkahibalo nga siya usa ka Kristohanon, miadto ug gisulti kini kang Haring Varahran. Gidapit sa hari si Santiago ug giingnan siya:

[8149] Naghari si Isidigerd I gikan sa 399 hangtod sa 420; ang iyang anak nga si Varachran naghari gikan sa 420 hangtod sa 438.

'Isulti kanamo ang tibuok kamatuoran—usa ka Nazareo ba ka?'

Mitubag si Santiago:

'Oo, usa ko ka Nazareo.'

'Busa, usa ka magus ka ba?' pangutana pag-usab sa hari.

'Dili, dili ko usa ka magus,' matod ni Santiago, 'apan usa ka Kristohanon.'

Unya miingon ang hari:

'Ikaw walay pagpasalamat nga tawo! Wala ba ka nakadawat og daghang gasa gikan kanako ug sa akong amahan, ug wala ba ka malingaw sa among dungog?'

Mitubag si Jacob:

'Asa na karon ang imong amahan? Ang iyang lawas nagkabulok sa kabaong, ug ang iyang kalag gilabay sa impyerno.'

'Alang sa mga matarong,' tubag sa santo, 'ang kamatayon usa ka pahulay, apan alang kaninyo, mga dili motuo ug mga makasasala, kini mao ang sinugdanan sa walay katapusang pag-antos.'

Unya gitawag sa hari ang iyang mga magtatambag ug mga higala ug misugod siya sa pakigkonsulta kanila kung unsang mga paghiganti ang ipahamtang kang Santiago. Aron makapahadlok sa kasingkasing sa ubang mga Persyano, aron sila usab, sama ni Santiago, dili mosalikway sa ilang pagtuo, gihimo niya kini nga silot para sa santo: gisugo niya nga ang matag bahin sa iyang lawas putlon ug durugon nga tagsa-tagsa. Ug busa, sa sugo sa hari, gikupot sa mga magpapatay si Santiago ug gidala siya ngadto sa lugar sa pagbitay aron putlon ug buwagon ang matag bahin sa iyang lawas. Misunod kang Santo Santiago paingon sa lugar sa pagbitay ang daghang nakaila kaniya, lakip na ang pipila ka mga sundalo ug mga dignitaryo; miadto silang tanan aron masaksihan ang pag-antos sa santo.

Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, nangayo ang santo sa iyang mga magbubitay nga maghulat una samtang siya mag-ampo. Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata paingon sa langit, misugod siya sa pag-ampo ingon niini.

'O Ginoo akong Dios! Paminawa ako, imong alagad; tan-awa ako gikan sa kahitas-an sa langit ug hatagi ako og kusog ug kaisog niining taknaa, aron makasukol ako sa mga pag-antos nga nagpaabut kanako ug matubos ang akong sala pinaagi sa akong kaugalingong dugo, kay milayo ako kanimo, akong Magbubuhat ug Ginoo. Karon nagasubo ako niini ug nagalihok ngadto Kanimo, akong Dios, nag-angkon sa Imong balaan nga ngalan, ug gisalig ko Kanimo ang akong kalag. Apan Ikaw, O Ginoo, padal-a ang Imong tabang kanako sa akong mga pag-antos, aron makita sa akong mga kaaway ang Imong gahum ug mapahiya sila, *'kay Ikaw, O Ginoo, mitabang kanako ug naglipay kanako'* (Salmo 85:17).

Samtang nag-ampo ang santo sa ingon niini, miduol kaniya ang mga magpapatay ug pagkahuman siya nilang huboan, gipahaba nila ang iyang mga bukton ug mga tiil, nga nag-ingon:

'Unsaon na nimo karon, Santiago? Wala nay kalooy para kanimo; gisugo na kami nga putlon-putlon ang imong lawas: putlon namo ang imong mga tudlo sa kamot ug tiil ug hiwaon ang tibuok nimong lawas gikan sa liog hangtod sa tikod, ug pagkahuman niini putlon usab namo ang imong ulo.' Hunahunaa kung unsay labing maayo para nimo – mosumite sa kabubut-on sa hari ug magpabiling walay kadaut ug himsog, o mamatay sa taliwala sa malupit nga pag-antos?

Ang uban niyang mga higala misulti usab kaniya, nga nagahilak:

'Ngano man nga imo'ng walay hinungdan nga gubaon ang imong kalag? Kaluy-i ang imong kaugalingon, ug ayaw sayang ang imong pagkabatan-on; tuman sa sugo sa hari, simbaa ang among mga dios, aron magpabilin kang buhi; ug, kung gusto nimo, pag-alagad sa imong kaugalingong Dios sa tago.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nga gisulti taliwala sa dakong paghilak, ang santo mibuka sa iyang baba ug miingon:

Ayaw kamo paghilak para kanako, kondili paghilak kamo para sa inyong kaugalingon ug sa inyong mga anak. Moadto ako sa walay katapusang pahulay, apan kamo tanan moadto sa walay katapusang pag-antos. Pinaagi sa pagbali sa akong mga bukog, nag-andam kamo alang kanako og dili masukod nga kalipay sa langit, ug alang sa inyong kaugalingon—makalilisang nga pag-antos sa impyerno, diin kamo masunog sa dili mapalong nga kalayo, kauban ang mga demonyo nga inyong ginasimba karon.

Sa pagdungog niini nga mga pulong sa santo, usa sa mga opisyal sa hari misugod sa pagpanakit sa mga profiteer[8150] , nga miingon:

'Ngano man nga nagtindog ra mo diha nga nagtutok kaniya? Padayon ninyo sa inyong gisugo nga buhaton.'

Ug sa diha-diha dayon, usa sa mga magbubuno, gikuptan ang balaan sa kamot, giputol ang iyang hinlalaki. Apan ang bulahan, mitutok sa langit, misinggit:

'Ang akong tabang ug akong paglaum anaa Kanimo, O Ginoong Dios! Pinaagi sa usa ka Banal nga tudlo, imong gipalayas ang mga demonyo; dawata karon, sama sa sanga nga giputol gikan sa kahoy, kining akong tudlo nga naputol sa gahum sa mga demonyo, ug kalooy-i ako nga makasasala; kay ang mga sanga giputol usab gikan sa baging aron kini molambo, motubo, ug mamunga og daghan.

Unya ang opisyal sa hari, nga naluoy sa santo, miingon kaniya:

'Luwasa ang imong kaugalingon, Santiago, ug tuman sa sugo sa hari: simbaa ang among mga dios. Tan-awa, kalooyon ka namo tanan. Ug ayaw pagmasubo tungod sa imong giputol nga tudlo: tambalan ka sa mga doktor. Ayaw na lang paglaglag pa sa imong panglawas ug sa imong kaanyag.'

Mitubag ang bulahan:

'Wala ba ka kahibalo nga kon putlon ang mga sanga sa baging, sa diha nga magsugod na ang adlaw sa pagpainit niini, kini malangoy sa mga dapit nga naputol, ug unya mosugod kini sa pagtubo ug pagbunga? Ingon usab kana sa mga , ang matinud-anong mga anak sa Dios. Gitanum sa ubasan sa Dios ug gisambot sa tinuod nga Ubasan—ang Ginoong Jesus, nga miingon: *'Ako mao ang ubasan, kamo ang mga sanga'* (Juan 15:5).

Gipamutol sila pinaagi sa temporaryong kamatayon ug mausbong pag-usab sa umaabot nga kapanahonan, diin sila molambo ug mapalamuti sa dili malaglag nga himaya, ug madawat ang mga bunga sa walay katapusang ganti.

Sa diha pa lang nahuman sa balaan ang iyang pakigpulong, miduol pag-usab ang maghuhukom ug giputol ang iyang ikaduhang tudlo. Apan ang balaan, nga mapailubon nga nag-antos sa mga pag-antos, misinggit:

'Dawat-a, O Ginoo, kining ikaduhang sanga gikan sa Imong tanaman, nga ang Imong tuo nga kamot nagtanum.'

Ang iyang nawong nagdan-ag ug napuno sa kalipay, sama sa usa ka tawo nga nakasinati dili og dakong kasakit kondili sa labing hataas nga kalipay. Unya giputol nila ang iyang ikatulong tudlo, apan nagpadayon gihapon siya sa pagdayeg sa Dios nga Talo sa Usa.

'Gipagawas gikan sa tulo ka tukso (mao ang lihok sa unod, kahakog sa mata, ug garbo sa kalibutan), gidayeg ko ang Amahan ug ang Anak ug ang Espiritu Santo, ug uban sa tulo ka batan-on nga naluwas gikan sa kalayo, gikumpisal ko Kamo, O Ginoo, ug uban sa panon sa mga martir ginaawit ko ang Imong ngalan, O Kristo.'

Sa dihang giputol ang iyang ika-upat nga tudlo, misinggit siya:

'Ikaw nga nadawat og pagdayeg gikan sa upat ka buhing binuhat, dawata isip halad kanimo ang pag-antos sa akong ika-upat nga tudlo, nga giputol tungod sa pag-angkon sa Imong Balaang Ngalan.'

Pagkahuman naputol ang ikalima nga tudlo ni Santiago, misinggit siya sa kusog:

'Moabot ang kalipay kanako, sama sa sa kasal sa Banal nga Nobyo alang sa lima ka maalamon nga birhen[8151] .' Unya ang mga nagpahirap kaniya, sa wala pa nila putla ang mga tudlo sa iyang wala nga kamot, misugod sa pagdasig kaniya:

'Hesus, luwasa karon ang imong kalag; ayaw paglaglag sa imong kaugalingon, kondili tuman-a ang sugo sa hari, ug magpabilin kang walay kadaut; dili ba mas maayo nga magpabilin kang walay kadaut ug mabuhi kaysa mag-antos og ingon ani nga pag-antos ug mamatay?' Mahitungod sa samad sa imong kamot, ayaw kasubo, kay daghan ang nagpuyo niining kalibutan nga usa ra ka kamot, apan nag-angkon gihapon og dagkong bahandi ug dungog ug malipay sa kalamboan ug sa tanang matang sa panalangin.

Mitubag ang santo:

[8150] Sa Imperyong Romano, ang 'speculators' usa ka elit nga detachment sa mga Praetorian nga gitahasan sa pag-alagad mismo sa Emperador. Dinhi, ang termino nga 'speculators' nagtumong sa mga sundalo nga nag-alagad sa hari sa Persia. Human gisilotan si San Santiago nga putlon ang tanan niyang mga bukton, gisaligan ni Varahran ang mga sundalo sa iyang personal nga retinue aron ipatuman kini nga silot.

[8151] Kini, siyempre, nagtumong sa parabula ni Kristo mahitungod sa lima ka maalamon ug lima ka buang nga birhen. (Mateo 25:1–13)

'Sa dihang mag-ahit ang mga magbalantay sa karnero, pagkahuman nila pag-ahit sa tuo nga kilid, ilang biyaan ba ang wala nga kilid nga wala pa gi-ahit? Ako usa ka karnero sa panon ni Cristo, nga gisalig ko ang akong kaugalingon sa imong mga kamot alang sa akong Ginoo, aron putlon nimo ang akong mga bukton sama sa pag-ahit sa lana – ug kon maputol ang akong tuo nga kamot, pasagdan ba nako ang wala? Dili, dili nako pasagdan ang akong mga bukton o ang tibuok akong mortal nga lawas, aron ako masul-oban sa pagkawalay kamatayon.

Unya, sa pag-alsa niya sa iyang mga mata ngadto sa langit, miingon ang balaan:

– Gamay ug mapainubuson ako sa imong atubangan, O Ginoo! Ikaw, ang dakong Dios, nagpaubos sa imong kaugalingon pinaagi sa pagkuha og porma nga tawo, ug mitugot sa pagkapako sa krus ug pagpatay alang kanato; ug ako, Ginoo, dili nako matugkad ang Imong pag-antos; apan isumite ko ang akong kaugalingon sa pag-antos ug kamatayon, aron Ikaw, sa unibersal nga pagkabanhaw, mobalik kanako sa kinabuhi nga buo ug walay samad.

Pagkahuman sa pagpakigpulong sa santo, gisugdan pag-usab siya sa iyang mga tigpahirap ug giputol nila ang unang tudlo sa iyang wala nga kamot.

Unya miingon siya:

'O Ginoo nga Labing Gidayeg! Nagpasalamat ako Kanimo nga giisip Mo ako nga takus sa paghalad sa akong ika-unom nga tudlo isip halad Kanimo, kinsa nag-unat sa Imong labing putli nga mga kamot sa Krus sa ika-unom ka adlaw ug ika-unom ka oras[8152] .'

Unya giputol nila ang ikapitong tudlo sa santo, ug siya misinggit:

'Sa wala pa niini, sa matag usa sa pito ka adlaw sa semana, ang akong mga ngabil, kauban ang propeta David, nagdayeg Kanimo tungod sa Imong matarong nga mga paghukom; apan karon gidayeg ko ang Imong kaluoy pinaagi niining pito ka tudlo, nga giputol tungod sa akong pag-angkon Kanimo.'

Ug giputol nila ang ikawalong tudlo ni Santiago; ug misinggit siya sa Dios:

'O Ginoo! Ikaw mismo, sumala sa balaod, giputol ang imong ari sa ikawalong adlaw; ako, bisan pa, nag-antos sa pagputol sa walo ka tudlo aron, pagkahawa gikan sa mga tawo nga walay balaod, mapahiusa ako Kanimo, Akong Manluluwas, ug, pagbiya nako niining lawasa, aron masikop ang Imong Labing Balaan nga Panagway, nga ang akong kalag naghandum nga makita sama sa usa ka uhaw nga usa nga naghandum sa mga tinubdan sa tubig (cf. Salmo 41:2).

Pagkahuman niini, naputol ang ikasiyam nga tudlo sa santo; unya misinggit ang santo:

'Kristohan ko, sa ika-siyam ka oras sa krus, gihatag Nimo ang Imong Espiritu sa kamot sa Imong Amahan; ug ako, nga gikuhaan sa akong ika-siyam ka tudlo, taliwala sa akong mga pag-antos, nagpasalamat kanimo nga giisip ko nga takus nga ipahimutang alang sa pagputol-putol sa akong mga bukog alang sa Imong balaan nga Ngalan.'

Sa dihang naputol ang ika-napulo nga tudlo ni Santiago, siya, samtang nagdayeg sa Ginoo, misinggit sa kusog:

'Sa usa ka salteryo nga napulo ka kwerdas, ginaawit ko ang imong pagdayeg, O Dios, ug nagpasalamat ko kanimo sa pagtabang kanako sa pag-antos, alang sa napulo ka sugo sa imong Tugon, nga gisulat sa duha ka tabla, ang pagputol sa mga tudlo sa akong duha ka kamot.'

Unya ang uban sa mga anaa—mga maharlika sa hari ug mga higala sa santo—nga nagahilak sa kasakit, misugod sa pagpakusog kaniya:

– Amigong minahal namo, among gihangyo kanimo, paminawa kami ug tuman-i ang sugo sa hari, aron dili ka mamatay sa taliwala sa malupit nga pag-antos. Mahitungod sa imong mga tudlo, ayaw pagmasubo niini, kay ang mga batid nga doktor makahimo sa pagtambal kanimo; luwasa lang ang imong kaugalingon, aron dili ka mapugngan sa mga panalangin sa karon nga kalibutan, nga puno sa kalipay ug kalingawan: aduna kay daghang bahandi, busa makatagamtam ka sa kalinaw. Kung ikaw usa ka pulubi, tingali maghunahuna ka gihapon: unsa may paglaum nako niining kinabuhi, unsang mga kaayohan ang akong gilauman para sa akong kaugalingon, kay dili man ko makahimo og bisan unsa ug, ingon nga resulta, dili ko makakwarta para sa akong panginabuhi? Apan ikaw adunahan, daghan ka og bulawan, ug kung gusto nimo, makabuhi ka og maluho, malingaw sa tanang kalipay ning

[8152] Gipako sa krus ang Ginoong Jesu-Kristo sa ika-unom ka adlaw sa semana, gikan sa Domingo, sa ika-unom ka oras sa adlaw (ikaduhang oras sa atong pagkwenta).

kalibutan ug malipay uban sa imong asawa, imong inahan ug imong mga pinalanggang higala. Ngano man nga gusto nimo nga walay pulos nga laglagon ang imong kalag? Busa, sa pagsunod sa kabubut-on sa hari, sulti lang ug usa ka pulong, ug ikaw dayon makagawas gikan sa imong mga pag-antos.

Ang Banal, sa pagtan-aw kanila, mitubag:

'Walay mag-alagad sa duha ka agalon' (Mat. 6:24), ug *'ang bisan kinsa nga magbutang sa iyang kamot sa arado ug motan-aw paingon sa likod dili angay sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 9:62), kay ang Ginoo miingon: *'Bisan kinsa nga nagahigugma sa amahan o sa inahan labaw pa kanako, dili siya takus kanako'* (Mat. 10:37–38), *'ug bisan kinsa nga dili mag-alsa sa iyang krus ug mosunod kanako, dili siya mahimong akong tinun-an'* (Lucas 14:27). Busa, dili ko maminaw sa inyong tambag, kay ang inyong mga pulong magdala kanako sa pagkaguba; apan akoa lang hangyo, ayaw ko kaluoyi, kondili buhata ang gisugo kaninyo.

Unya ang mga nagpahirap sa santo napuno sa kasuko; midagsa sila kaniya ug giputol ang dakong tudlo sa iyang tuo nga tiil. Si San Santiago misinggit:

'Gidayeg ko Kamo, akong Kristo, nga diin dili lamang ang mga kamot kondili pati ang mga tiil gilubong, ug nag-ampo ako Kanimo: ipagana nga kining akong tuo nga tiil, nga nakasinati sa pagputol sa unang tudlo niini, magbarog sa umaabot sa Iyong tuo nga kamot.'

Ug giputol nila ang ikaduhang tudlo sa maong tiil. Apan nagpadayon gihapon ang Santo sa paghimaya sa Dios:

'Niining adlawa, nadoble ang Imong kaayo ug kaluoy kanako, O Ginoo, kay tungod sa pag-antos nako sa pagputol sa ikaduhang tudlo sa tiil, moadto ako Kanimo, akong Makagagahum ug Magahatag-kinabuhi nga Dios, nga nagluwas kanako gikan sa ikaduhang walay katapusang kamatayon.'

Giputol usab nila ang ikatulong tudlo sa maong tiil sa bulahan, nga ilang gilabay tupad niya. Ang bulahan, sa pagtan-aw niini, misinggit, nga nagngisi sa kalipay:

'Adto, isip timaan sa Balaang Trinidad, ngadto sa imong mga igsoon, O ikatulo nga tudlo; human nimo dawata kining temporaryong kamatayon sa pagkapareho kang Kristo, nga nabanhaw pag-usab human sa tulo ka adlaw nga kamatayon, ikaw, sama sa usa ka liso sa trigo nga gilabay sa yuta, modawat, kauban ang uban pang mga miyembro sa akong lawas, og dakong ganti sa adlaw sa kinatibuk-ang pagkabanhaw.'

Pagkahuman niini, giputol nila ang ika-upat nga tudlo sa santo. Unya ang bulahan misinggit sa kusog: *'Ngano man nga nagpaubos ka, O akong kalag, ug ngano man nga nagkaguol ka? Salig sa Dios'* (Salmo 41:6), nga nagluwas pinaagi sa gahum sa krus nga may upat ka tumoy, kay gikumpisal ko ang Iyang balaan nga ngalan.

Giputol usab nila ang ikalima nga tudlo ni Santiago, apan nagpadayon gihapon ang balaan sa pagdayeg sa Ginoong Dios, nga nag-ingon:

– O Ginoo, karon magpasalamat ako Kanimo, nga nag-antos og lima ka samad sa krus[8153] , ug pagadayegon ko ang Imong tabang, kay gihimo Mo akong takus sa bahin sa Imong matinud-anong mga sulugoon, nga nag-antos alang Kanimo ug gipadaghan ang lima ka talento nga gihatag Kanila[8154] .

Pagkahuman niini, gisugdan sa iyang mga tigpaka-antos ang pagputol sa mga tudlo sa tiil sa iyang wala. Sa dihang giputol nila ang iyang gamay nga tudlo, misinggit si San Santiago:

'Pagpakusog, gamay nga tudlo sa tiil, ikaw nga ika-unom nga putlon; kay gibutang ko ang akong paglaum sa dakong Dios nga malumo nga nagpalig-on kanako, nga nagmugna kanimo sa ika-unom ka adlaw uban sa uban pa, ug nga mubanhaw kanimo, gamay, sama sa pagbanhaw Niya sa uban pa.' Kay kung bisan usa ka buhok sa ulo sa tawo dili malaglag gawas sa kabubut-on sa Dios, labi pa gayud ikaw, gamay nga tudlo, dili pagabulagon gikan sa ubang tudlo, kondili pagahimong himayaon uban kanila, kay nag-antos ka sama kanila.

Ug giputol nila ang ikapitong tudlo ni San Santiago, ug siya misinggit sa kusog:

[8153] Sa dihang gipataas ang Ginoong Jesu-Cristo sa Krus, gipako Siya gamit ang upat ka pako, nga gisaksak sa Iyang duha ka kamot ug Iyang duha ka tiil. Busa nakasinati Siya og upat ka samad; ang ikalima gihimo sa usa ka sundalo pagkahuman sa Iyang kamatayon sa Krus, sa dihang gisaksak sa sundalo ang Iyang kilid gamit ang bangga.

[8154] Kini nagtumong sa parabula sa mga talento, diin ang mga talento nagpasabot sa espirituhanong mga gasa sa mga tawo. (Mateo 25:14–30).

'Bungkaga kini nga daang templo, diin nagpanago ang pito ka ulo nga bitin nga si[8155] , kay ang Magbubuhat, nga nagpahulay sa ikapitong adlaw gikan sa Iyang mga buhat, nag-andam alang kanako sa langit og lain nga templo, nga dili hinimo sa kamot ug walay katapusan.'

Sa dihang giputol ang ikawalong tudlo ni San Santiago, misinggit siya:

'Siya nga nagluwas sa walo ka kalag gikan sa baha sa arka ni Noe (1 Ped. 3:20) magluwas usab kanako, nga nag-ula sa dugo sama sa tubig.' Tan-awa, giputol nila ang akong ikawalong tudlo, apan sama ko sa anihalo nga gipukpok, nga wala'y gibati nga kasakit, kondili nagkakusgan ug nagkahugot lang: kay wala ko'y gibati nga pag-antos kung putlon ang akong mga bukton, tungod kay ang Maayong Mananambal, ang akong Magbubuhat mismo, nagpalig-on kanako ug nagpahupay sa akong pag-antos: Iuli Niya ako sa hingpit pagkahuman sa tanang semana sa akong kinabuhi dinhi sa yuta, sa dihang mosidlak ang labawng bulahan nga ikawalong adlaw sa kahangturan.

Unya giputol nila ang ikasiyam nga tudlo ni Santiago; apan ang santo nangamuyo nga mapisan:

'Gina-ampo ko Kanimo, O Dios, lig-ona ako sa pagkamapailubon! Ang akong kalag nagsalig Kanimo, nga pinaagi sa Imong grasya nagpahimutang kanako sa pagkabalaan sa siyam ka han-ay sa mga anghel. Busa, ipangayo ko nga ako usab, human makasugakod sa pagputol niining siyam ka tudlo sa tiil, makig-uban Kanimo, sama sa tanang siyam ka han-ay sa mga anghel nga nagpuyo Kanimo.

Ug giputol nila ang iyang ikapulo nga tudlo sa tiil; apan ang santo misinggit sa kusog:

'Jesukristo, hingpit nga Dios ug hingpit nga Tawo, tan-awa, gihalad ko Kanimo ingon halad ang baynte sa akong mga tudlo sa tiil'; ug iyang gidugang: *'Hukmi ako, O Dios, ug ipaglalis ang akong kaso batok niining dautang katawhana'* (Salmo 42:1), kay ang mga dautan wala magpasaylo sa Imong binuhat, apan, sama sa mga mabangis nga lobo, gipikas-pikas nila ang tanan nakong mga bukton.

Ang kadaghanan sa mga lalaki ug babaye, tigulang ug batan-on, nga nagbarog sa palibot, nagtutok sa pag-antos sa santo, namangha sa iyang pagkamapailubon. Apan ang nag-antos alang kang Kristo, sa pagtan-aw niya sa mga nagpahirap kaniya, miingon kanila:

'Ngano man nga nagatindog lang kamo nga walay buhat? Putla ang kahoy nga naputol na ang mga sanga.'

Ug ang mga mananakit, miduol kaniya, giputol ang iyang tuo nga bitiis; apan ang santo misinggit:

'Karon gihalad ko isip gasa sa Hari sa Langit ang instrumento sa akong pagtindog sa Iyang atubangan, ug ginabata nako kining mga pag-antos tungod sa akong gugma kaniya, aron ang akong giputol nga tuo nga bitiis makatindog sa Iyang Gingharian.'

Giputol usab nila ang iyang wala nga bitiis; ug siya, nga nagtutok sa langit, misinggit:

– O Ginoo, nadungog Mo ako, kay dako ang Imong kaluoy: Ikaw, O Dios nga nagbuhat og mga katingalahan, giluwas Mo ako nga dili na kinahanglan motindog sa akong wala nga tiil, busa gihatagan Mo ako og maayong timaan, kay ang wala nga bahin nagpasabot sa walay katapusang pagkaguba[8156] .

Pagkahuman niini, giputol ang tuo nga kamot sa santo; ug siya misinggit:

'Ginoo, ako mag-awit sa imong kaluoy hangtod sa kahangturan; gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon ipahibalo ko ang imong kamatuoran, kay ang mosunod nimong mga pulong klaro nga natuman kanako: *"Ug kon ang imong tuo nga kamot makapahimo kanimo nga masayop, putla kini ug itambog gikan kanimo"* (Mat. 5:30).'

Unya giputol ang wala nga kamot ni San Santiago; ug misugod siya sa pagsulti:

– O Ginoo, dili ang mga patay ang magdayeg Kanimo, ni ang mga mosulod sa impyerno ug molakaw sa agianan sa wala nga kamot sa kinabuhi—mao kana, ang agianan sa dautang mga buhat—apan kami nga buhi, nga nagdumili sa agianan sa wala nga kamot (mao kana, ang bakak), magpanalangin Kanimo hangtod sa kahangturan, O Ginoo!

Pagkahuman niini, giputol ang tuo nga abaga sa santo, ug unya miingon siya:

'Dayegon ang Ginoo, O akong kalag. Pagadayegon ko ang Ginoo kutob sa akong pagkinabuhi; magaawit ako sa akong Dios samtang akoa pa ang akong pag-anaa' (Salmo 145:1–2), kay Siya nga nagbutang sa Iyang kaugalingong abaga sa nawala nga karnero nga Iyang nakaplagan ug gibutang kini sa Iyang tuo nga kamot (Lucas

---

[8155] Syempre, ang yawa maoy nakaguba sa kinaiyahan sa tawo pinaagi sa sala.

[8156] Ang wala nga kilid nagpasabot sa walay katapusang silot, kay ang Ginoo mismo, sa Iyang paglarawan sa Katapusang Paghukom, miingon nga ang Anak sa Tawo ibutang ang mga makasasala sa Iyang wala nga kilid.

15:4–7; Mat. 27:23), hinumduman usab Niya ang akong tuo nga abaga, ug sa diha nga makita Niya nga naputol kini, ibutang Niya kini sa Iyang tuo nga kamot.

Ug giputol nila ang iyang wala nga abaga, ug miingon ang balaan:

'Gilibutan ko sa mga kaaway sa tanang kilid. Apan ang Ginoo mao ang akong Tabang ug akong Dayeg, nga sa Iyang abaga nagapahulay ang kapalaran sa tanan; Siya mao ang akong Manluluwas: Dili Siya motugot kanako, human nakong masinati ang pagputol sa akong wala nga abaga, nga maligaw paingon sa wala ngadto sa gingharian sa kangitngit.'

Unya gisugdan nila paghiwa ang mga bukog sa bitiis ni San Santiago hangtod sa iyang tuhod. Ang santo, nga nag-antos sa grabeng kasakit, misinggit:

'O Ginoo akong Dios, nga motabang sa mga nagahadlok Kanimo ug nagasalig Kanimo, tabangi usab ako, ang imong alagad, kay gilamoy ako sa usa ka makamatay nga sakit.'

Pagkadungog niini, miingon kaniya ang iyang mga tigpahirap:

'Wala ba namo ikaw gisultihan nga kinahanglan nimong pag-antos ang malupit nga pag-antos ug makalilisang nga kasakit? Wala ka namo katuo.'

Apan mitubag kanila ang maisugong nag-antos:

– Nahibalo ba ka ngano ko nag-antos? Aron mahimong klaro nga ako usa ka tawo nga may unod; hangtod karon, pinaagi sa grasya sa Dios, wala nako tagda ang tanang pag-antos sama sa usa ka dili-mortal; apan karon, sa akong pag-antos, napadayag ako nga usa ka tawo nga may unod. Apan sa dili madugay, panamaston ko sa Ginoo og bag-ong lawas, nga dili na pag-antoson o tortyuron sa inyong mga instrumento.

Ang tanang pag-antos nagpadayon sukad sa sayong buntag hangtod sa ikasiyam ka oras, ug sa tibuok niining panahona usa ka gamhanang humot ang nagagikan sa gipangtorturang lawas ni San Santiago. Sa dihang sa katapusan mihunong ang mga torturer sa ilang pag-antos, ang sundalo ni Kristo, nga napildi ang yawa pinaagi sa iyang mga pag-antos, misinggit ngadto sa Dios:

'Balaan, balaan, balaan Ka, Ginoo nga Labaw sa Tanan, Amahan, Anak ug Espiritu Santo, gidayeg sa mga Kerubin, gipahimaya sa mga Serapin, ug gipasidunggan sa tanang langitnong puwersa ug sa matag binuhat, Dios sa buhi ug sa patay. Tabangi ako, nga hapit nang mamatay, kay naputol ang tanan nakong mga bukton ug ang akong lawas nagahigda sama sa patay, nga adunay gamayng silaw sa kinabuhi nga nabilin sa sulod nako: Wala koy tiil nga magbarog sa imong atubangan, O Ginoo; Wala koy kamot nga itas sa pag-ampo kanimo, akong Ginoo; Wala koy tuhod nga mapukan aron mosimba Kanimo, akong Magbubuhat: ang akong mga kamot, tiil, abaga ug bukong-bukong giputol, ug nagahigda ako nga nakaluhod sa atubangan Nimo, akong Ginoo, sama sa usa ka guba nga templo, o usa ka kahoy nga walay sanga; busa naghangyo ako kanimo, Gihigugma sa Katawhan, ayaw ko pagbaya hangtod sa katapusan, kondili luwasa ang akong kalag gikan niining bilanggoan.

[8157]Samtang nag-ampo siya sa ingon ani, usa sa mga nanan-aw sa pagbitay sa balaan gikuha ang kutsilyo ug giputol ang iyang mahimayaong ulo; ug ang balaan, sa ingon nakumpleto ang iyang pagkamartir, gisumite ang iyang balaang kalag sa kamot sa Dios. Ang iyang mahimayaong lawas, bisan pa, gipikas-pikas ug nagpabilin sa yuta hangtod sa pagkahapon. Niadtong gabii, ang mga matinud-anon nagtigom sa tanang mga bukton ug tiil ug gilubong kini uban sa lawas, samtang naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Pinaagi sa katingalahang ug makalilisang nga mga pag-antos, ug sa kaisog sa imong paglahutay, imong gipahingangha ang tanan, O labing mapailubon; sa matag bahin sa imong lawas, diin mihulog ang espada, nagpamulong ka og katingalahang mga pag-ampo sa pagpasalamat ngadto sa Ginoo. Busa, pagdawat nimo sa

[8157] Ang pagkamartir ni San Santiago nahitabo niadtong 421. Sa dihang gipagawas ang usa ka dekreto sa Persia aron sunogon ang balaang relikya sa mga martir, gipadala sa mga Kristohanon ang mga relikya ni Santiago ngadto sa Herusalem, diin, sa panahon sa paghari ni Emperador Marcian (sa tunga-tunga sa ika-5 nga siglo), kini gilipat ni Pedro, Obispo sa Edessa, ngadto sa Tavenna sa Ehipto. Sumala sa lain nga salaysay, gibalhin sila gikan sa Persia paingon sa Italya, diin ang ulo sa balaan nga martir gihuptan gihapon sa Vatican Basilica. Ang uban sa iyang mga relikya naa usab sa Braga, Portugal, diin ang pagbalhin niini gisaulog kada 22 sa Mayo.

korona sa imong pag-antos , misaka ka sa trono ni Kristo nga Dios, ang Hari sa Langit, O Santiago: hangyoa Siya nga luwason ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Sa dihang nakakaplag ka og usa ka maayong ug mapailubon nga asawa, ug sa kahadlok sa makalilisang nga paghukom, gisalikway nimo ang mando sa Persiya ug ang kahadlok kang Santiago, ug napamatud-an nimo ang imong kaugalingon nga usa ka mahimayaong martir, ang imong lawas giputol sama sa usa ka tungkod.

Paghinumdom kang Banal nga Romano

Gisaulog sa Nobyembre 27

Si Banal nga Romanus natawo sa lungsod saRose[8158] , duol sa Antioquia; pagkahamtong niya, nagpuyo siya sa Antioquia. Didto, mibulag siya sa siyudad paingon sa usa ka gamay nga selda, diin nagpabilin siya hangtod sa katigulangon, nga walay bisan kalayo. Ang iyang pagkaon mao ang pan, asin, ug tubig, ug bisan pa niini, gamay ra kaayo ang kantidad nga igo ra aron mapadayon ang iyang kinabuhi. Nagsul-ob siya og sinina nga hinimo sa buhok sa hayop ug, sa ilawom niini, bug-at nga gapos nga puthaw. Tungod niini tanan, gihatagan si Santo Roman og grasya gikan sa Diyos nga nakahimo kaniya sa pag-ayo sa nagkalain-laing mga sakit ug, pinaagi sa iyang mga pag-ampo, daghang mga babaye nga walay anak ang naluwas gikan sa ilang pagkawalay-anak. Pinaagi sa iyang mga pagdasig, gidala pag-usab ni Santo Romano sa husto nga dalan padulong sa Gingharian sa Dios ang daghang mga tawo nga naligaw. Sa pagkinabuhi sa ingon niini, nakaabot siya sa usa ka dungganong katigulangan ug malinawong mibiyahe paingon sa Ginoo[8159] .

Komemorasyon ni San Santiago, Obispo sa Rostov[8160]

Gisaulog sa Nobyembre 27

Si San Santiago lumad sa rehiyon sa Rostov; siya mipasa sa mga panata sa pagka-monasto sa sayo pa niyang edad ug, tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, gihatagan siya og dungog sa pagka-obispo sa Rostov ubos kang Metropolitan Pimen ug Grand Prince Dmitry Ioannovich Donskoy[8161] . Bisan pa, wala siya dugay nga nagsilbi isip Obispo sa Rostov ug gibyaan niya ang iyang katungdanan tungod sa mosunod nga hinungdan.

Usa ka babaye ang giakusahan sa mga krimen ug gisilotan og kamatayon sa Prinsipe sa Rostov ug sa mga boyar sa Rostov. Sa iyang kaguol, midagan siya ngadto sa tiilan ni San Santiago sa Rostov ug nangayo kaniya nga luwason siya gikan sa kamatayon. Naluoy si San Santiago kaniya ug, sumala sa ehemplo ni Kristo nga wala gihukman ang malanding nga babaye nga gidala sa Iyang atubangan, wala niya ipapatay ang gihukman nga babaye, kondili gihatagan siya og espesyal nga dapit alang sa paghinulsol sa nahibilin niyang kinabuhi. Tungod niini nga buhat, nasuko kaayo ang Prinsipe sa Rostov ug ang mga lungsoranon kang San Santiago ug gipahawa nila ang ilang maayong magbalantay gikan sa iyang katungdanan.

Samtang mobiya na siya sa siyudad, miduol si San Santiago sa baybayon sa Danaw Rostov ug, pagkuha sa iyang obispo nga kapa, gibutang kini sa ibabaw sa tubig; unya, paghimo sa tanda sa krus, mitindog siya niini ug

---

[8158] Ang Ros usa ka lungsod sa Siria, dili layo sa Antioquia.

[8159] Ang kinabuhi ug mga buhat sa Banal nga Romano nagsugod pa sa ika-5 nga siglo.

[8160] Walay nakaluwas nga karaang hagiograpiya ni San Santiago. Sa sayong bahin pa sa dekada 1840, ang Monasteryo sa Yakovlevsky sa Rostov adunay karaang hagiograpiya, diin gikuha ang mga detalye sa kinabuhi sa santo para sa libro nga: 'Description of the Rostov Spaso-Yakovlevsky-Dimitriev Monastery', St Petersburg, 1849; kining mga detalye gisubli dinhi. Ang serbisyo kang San Santiago makita sa karaang mga manuskrito nga gikan pa sa dili ulahi sa ika-16 nga siglo ug makita usab sa gipatik nga liturhikal nga menolohiya ubos sa Oktubre 28. Ang sulod sa serbisyo kang San Santiago ug ang mga inskripsyon sa karaang mga ikonon uyon sa mga salaysay sa karaang hagyograpiya.

[8161] Nahitabo kini niadtong 1386; si San Santiago gitudlo nga Obispo sa Rostov, nga misunod kang Obispo Mateo, usa ka Griyego.

nilangoy tabok sa danaw; Pagkahuman niyang nakalangoy og usa ka distansya nga usa ka distansya ug tunga ka verst gikan sa siyudad, mibakod siya pag-usab sa dapit diin karon nagtindog ang Monasteryo sa Yakovlevsky.

Kining katingalahang milagro nakapahingangha sa prinsipe ug sa mga tawo. Namatngon ang tanan nga dili patas ug malupigon ang ilang pagtratar sa ilang santo; nangayo sila og pasaylo sa ilang mga sala ug, uban sa luha sa ilang mga mata, nangaliya sila kaniya nga mobalik sa iyang nga obispado. Ang santo, sa iyang pagkabuotan ug pagkamaisog, gipasaylo sila sa ilang grabeng sala; wala gyud siya makasuko bisan kinsa, apan hugot niyang gisalikway ang pagbalik sa obispado.

Sa maong dapit, usa ka versta ug tunga gikan sa lungsod, diin mibaba si San Santiago sa baybayon[8162] , nagtukod siya og usa ka gamay nga payag ug nagpuyo didto.

Daghang mga tighanga ang santo, ug daghan kanila ang misugod sa pag-adto kaniya aron magpuyo didto. Dayon, nagtukod siya og mga selda para sa mga igsoon, ug pagkahuman usa ka simbahan nga gihalad sa Pagpanamkon ni Santa Ana. Niining monasteryo diin gigugol ni Santo Santiago ang nahibilin niyang mga adlaw[8163] .

Sa panahon ni San Santiago isip obispo sa Rostov, mitungha ang usa ka heretiko nga ginganlan og Marcian, nga nagtudlo nga dili angay pagdayegon ang mga balaang ikon, gitawag kini nga mga diyos-diyosan, ug nagpakaylap og ubang dautang mga ideya. Pinaagi sa iyang kahusayan sa pagsulti ug kinaadman sa pagtuon, nadani niya ang pagtagad sa Prinsipe sa Rostov, sa mga boyar, ug sa mga tawo. Apan si San Santiago sa Rostov, sa atubangan sa prinsipe ug sa katawhan, nakigdebate sa heretiko ug gipadayag ang iyang bakak nga mga pagtulon-an, busa ang heretiko mibiya sa Rostov nga napahiya.

Ang mga relikya ni San Santiago nagpabilin sa monasteryo nga iyang gitukod, nga nailhan nga Yakovlevsky Monastery, nga ginganlan aron pasidunggan ang nagtukod niini.

Troparion, Tono 4:

Gipili sa Diyos sukad pagkabatan-on, San Santiago, ug tungod niini gihatagan ka sa ranggo sa obispo, imong gipangumoso ang katawhan nga gisalig kanimo sa Diyos; ug busa, bisan pagkahuman sa imong kamatayon, nadawat nimo gikan sa Diyos ang gasa sa mga milagro aron tambalan ang nagkalain-laing mga sakit: ampingi kami nga nagselebrar sa imong dungganong handumanan, aron kanunay ka namo mapadayeg.

Kontakion, Tono 8:

Ingon kauban sa mga obispo ug takus nga kampyon sa mga balaan, O San Santiago, padayon nga panalipdi ang imong yutang natawhan, ang imong siyudad ug ang mga tawo nga nagpasidungog kanimo sa pagtuo ug nagsimba sa imong balaang relikyas, aron kami makahingalo kanimo sa kusog nga tingog: Malipayon ka, Santiago, Diosnon nga Mahanala.

Paghinumdom kang San Palladius, Obispo sa Helenopolis

Gisaulog sa ika-27 sa Nobyembre

Si Santo Palladius lumad sa Galatia[8164] . Sa edad nga baynte, miabot siya sa Alexandria[8165] , diin iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa asetikong kinabuhi, una sa palibot sa maong siyudad, unya, tulo ka tuig pagkahuman, sa Disyerto sa Nitria[8166] ug sa Skete[8167] , diin siya nagpuyo sa hugot nga kahilom sulod sa siyam ka

[8162] Dinhi usab, mga tulo ka gatus ka tuig na ang milabay, mibulag si San Leontius, nga gipahilayo sa mga pagano, gikan sa siyudad sa Rostov. Ang Simbahan ni Arkanghel Michael, nga gitukod ni San Leontius, karon nagtindog 30 ka sazhens gikan sa pader sa Monasteryo sa Yakovlevsky.

[8163] Namatay si San Santiago niadtong 1392.

[8164] Ang Galatia usa ka gamay, kabukiran apan mabungahong rehiyon sa Asia Minor.

[8165] Nahitabo kini niadtong tuig 388.

tuig. Apan tungod sa sakit napugos siya sa pagbiya sa iyang pinalanggang disyerto ug, sa pagpangita og lain nga klima, mibalhin siya sa Palestina, sa Bethlehem, ug usa ka tuig pagkahuman sa Bithynia[8168] , diin sa dili madugay gipili siya sa mga lungsuranon sa siyudad sa Helenopolis isip obispo.

Si Santo Páladius nakatagamtam sa espesyal nga pagsalig ni Santo Juan Crisóstomo ug siya mismo usa ka masigasig nga tigsuporta ug tigdayeg sa dakong unibersal nga magtutudlo. Busa, sa dihang si San Juan Crisostomo nahimong biktima sa dili matarong nga paglutos[8169] , si Palladius, nga nailhan tungod sa iyang debosyon sa balaan nga tawo sa Dios, napugos sa pagpanago sa nagkalain-laing mga lugar hangtod sa katapusan nga nakaabot siya sa Roma[8170] . Gisama ni Honorius, Emperador sa Kasadpang Imperyo Romano, si Palladius sa embahada nga gipadala aron ipangayo ang kaso ni Juan Crisostomo sa atubangan sa Silangang Emperador nga si Arkadio. Apan, ang mga sugo nga Romano mibalik nga walay dala, samtang si Palladius gidakpan ug gipahimutang sa exilio sa Siena[8171] , diin, pagkahuman sa kamatayon ni Arcadius, siya gilipat ngadto sa Antinoe[8172] . Sa katapusan, pagkahuman sa dugang upat ka tuig, mibalik siya sa iyang diyosesis, diin, sa hangyo sa usa ka deboto ug bantugang dignitaryo sa korte nga ginganlan og Lausus, iyang gisulat ang usa ka libro nga ginganlan sa maong tawo, ang *Lausaios*; Niining maong libro gisaysay niya ang mga buhat ug milagro sa mga balaan nga lalaki ug babaye sa Ehipto, Siria, Mesopotamia, Galatia, Kapadokya ug Roma, nga nabuhi sa ika-4 ug sayong bahin sa ika-5 nga siglo[8173] . Sa pagkahuman sa iyang kinabuhi, si San Palladius gibalhin sa katungdanan sa pagka-obispo sa siyudad sa Aspuka, sa Galatia, diin, human sa matinud-anong pag-atiman sa kawan nga gisalig kaniya, siya malinawon nga namatay sa Ginoo[8174] .

11 Disyembre

28 Nobyembre (Daang Estilo)

Ang Pagkamartir ni San Esteban nga Bag-o

Gisaulog sa 28 Nobyembre

Ang natawhan sa Balaan nga Esteban mao ang kapital sa Griyegong Imperyo – Constantinople. Ang iyang mga ginikanan nailhan tungod sa ilang pagkamatinud-anon ug gugma sa mga kabus. Tungod kay duha ka babaye ang ilang mga anak, nasubo sila nga wala gihatagan sila og anak nga lalaki sa Dios, kay gusto unta nila nga adunay lalaking manunod. Sa pagpangita og pabor sa Dios, naghatag sila og limos sa mga kabus ug nag-ampo nga may dakong pagtuo sa Ginoo, nga naghangyo Niya nga hatagan sila og anak nga lalaki. Ang inahan ni Banal nga Esteban, nga ang ngalan si Ana, gipadayag ang iyang tibuok kasingkasing uban sa dakong kadasig sa mga pag-ampo nga puno sa luha sa atubangan sa Dios, nga nagsundog niining kadasig sa inahan sa propeta Samuel, nga pareho usab og ngalan.

[8166] Ang Disyertong Nitrian – usa ka paboritong lugar sa pagka-asketiko alang sa mga unang Kristohanong eremita, sa Ubos nga Ehipto, 70 ka milya gikan sa Alexandria.

[8167] Ang Disyerto sa Skete nahimutang usa ka adlaw nga biyahe (25–30 versts) gikan sa Bukid Nitrian, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto. Kini usa ka uga, bato-bato nga disyerto – paborito nga lugar sa mga lumolupyo sa disyerto sa Ehipto, nga nahimong bantog tungod sa mga asetikong buhat sa mga monghe nga nangitag dalangpanan didto. Gikan niining rehiyon ang ngalan sa mga monastikong puloy-anan sa disyerto nga gitawag og 'skete'; kini mga lugar diin ang labing debotong monghe nagpuyo aron sa pagpangita sa labing hugot nga pag-inusara ug walay hunong nga kahilom – aron magpuyo sa Usa ka Dios.

[8168] Bithynia – usa ka amihanang rehiyon sa Asia Minor.

[8169] Gikan sa Abril 404

[8170] Niadtong 405

[8171] Siena – usa ka siyudad sa Itaas (Amihanang) Ehipto, sa utlanan sa Etiyopya, nahimutang sa amihanang bahin sa unang talon sa Suba sa Nile, sa sidlakang pampang sa Nile, duol sa kusog nga agos niini; naglungtad gihapon kini karon ubos sa ngalan nga Aswan.

[8172] Antinoea – usa ka siyudad nga dako kaayo og kahinungdanon sa karaang panahon, nahimutang sa Tunga-tungang Ehipto.

[8173] Ang Lausaic gikompila niadtong tuig 420. Tungod sa makapadasig ug makat-on nga kinaiya niining koleksyon, ang mga regulasyon sa simbahan nagmando nga basahon kini atol sa Matins sa Balaang Kwarenta.

[8174] Si Santo Páladius sa Helenópolis namatay niadtong tuig 430.

Usa ka Biyernes, samtang nag-ampo siya sa Simbahan sa Blachernae[8175] , gitutokan niya ang ikon sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug, uban sa mga luha, nangayo Siya og anak nga lalaki; Sa samang higayon, nagsaad siya sa Inahan sa Dios nga, kon matubag ang iyang pag-ampo, iyang ihalad ang bata isip halad sa Bugtong Anak ug sa Pulong sa Dios, nga ninkarnar pinaagi sa Labing Balaan. Gikapoy sa iyang taas nga pag-ampo ug mga luha, natulog siya sa simbahan ug, samtang natulog, nakita niya ang Mahal nga Birhen, ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nagdan-ag sa dili masukod nga kaanyag. Ang Reyna sa Langit mitubag kaniya uban niining mga pulong:

'Lakaw sa kalinaw, babaye, kay naburos ka og anak nga lalaki, sumala sa imong hangyo.'

Pagkahuman niini, nawala sa panan-aw ang Ginoo. Si Ana, sa sinugdan, mibangon nga daw nahadlok, apan dayon napuno siya sa dakong kalipay; ug sa pagpauli niya, nabati gyud niya nga siya nagdadalangtao.

Niadtong panahona, sa paghari sa matinud-anong Griyegong Emperador nga si Anastasius (dili siya mao ang misaka sa trono pagkahuman ni Zeno nga usa ka heretiko[8176] , kondili lain nga misaka sa trono pagkahuman[8177]), napili ug gipahimutang si Santo Germanus[8178] isip Patriarka sa Constantinople. Sa adlaw sa pag-ukop sa bag-ong patriyarka, daghang mga tawo ang nagdagsang sa Simbahan ni Santa Sofia aron makakita sa bag-ong napili nga santo. Sa taliwala sa mga tawo naa si Anna, kauban ang iyang bana, nga naa na sa katapusang hugna sa iyang pagbuntis. Samtang nagtindog siya sa simbahan, kalit nga nilabay ang patriyarka tupad niya. Si Anna misinggit, nga nagtubag sa santo:

'Bendisyona, Amahan, ang bata nga nabuo sa akong sabakan!'

Sa pagtan-aw kaniya ug sa pagtan-aw sa umaabot pinaagi sa iyang sulodnong mata, miingon ang patriyarka:

'Hinaut nga panalanginan sa Ginoo ang nabuo pinaagi sa mga pag-ampo sa Balaang Unang Martir!'

Pinaagi niining mga pulong, nagpanagna siya nga si Anna manganak og usa ka anak nga lalaki, nga pagaanopan og ngalan nga Esteban, sa dungog sa unang martir nga si Esteban. Ang propesiya sa balaang patriyarka gisubay ug, daw, gipamatud-an sa usa ka milagrosong timaan: samtang gipahayag niya ang propesiya, usa ka kalayo ang migawas gikan sa iyang baba uban sa iyang mga pulong, nga klarong nakita ni Anna (sama sa iyang gisaysay pagkahuman, nga gipamatud-an ang iyang mga pulong pinaagi sa panumpa).

Paglabay sa pipila ka adlaw, nanganak si Anna og usa ka batang lalaki; ug ginganlan siya og Esteban, sumala sa propesiya ni Santo Patriarka Herman[8179] . Sa gabii sa Dakong Sabado, ang bag-ong natawo nga bata gibunyagan mismo sa Patriarka.

Sa adlaw sa iyang paghinlo, gidala sa malipayong inahan ang bata ngadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Vlacherna, ug samtang gihuptan siya sa iyang mga bukton, mitindog siya sa atubangan sa balaan nga ikon sa Reyna sa Langit, diin kaniadto siya nangamuyo alang sa gasa sa usa ka anak nga lalaki. Samtang nagtutok sa ikon, miingon siya:

'Dawat-a, O Labing Balaan, kining pinalanggang anak nga lalaki nga Iyong gihatag kanako; dawata siya nga sa wala pa siya mabuo, gisaaran ko nga itugyan kanimo ug sa imong Bugtong Anak. Kanimo, pagkahuman sa Dios, gisalig ko siya. Mahimo kang Inahan ug Manag-atiman kaniya, ug bantayi siya.'

Pagkahuman niya og ingon niini ug daghan pa, ug pagkahuman sa pag-ampo sa atubangan sa balaan nga ikon, mibalik siya sa iyang panimalay ug giatiman ang iyang anak nga lalaki sa tibuok niyang kasingkasing.

Samtang, pagkahuman ni Anastasio, misaka sa trono imperyal si Teodosio[8180] , ug pagkahuman ni Teodosio, si Leo nga Isoyano[8181] . Sa tibuok niining panahona, ang bulahan nga batan-on nga si Esteban mitubo

---

[8175] Ang bantog nga Simbahan sa Blachernae nahimutang sa Blachernae, usa ka distrito sa Constantinople, hapit na sa baybayon sa Dagat Marmara. Dinhi gitipigan ang milagrosong ikon sa Labing Balaang Inahan sa Dios ug ang Iyang bado, nga gipreserbar sa usa ka espesyal nga reliquaryo, nga gidala sa Nyssa sa ika-5 nga siglo.

[8176] Ang Bizantino nga Emperador Zeno naghari gikan sa 474 hangtod sa 491. Siya gisundan ni Anastasius I, nga naghari gikan sa 491 hangtod sa 518.

[8177] Kini, siyempre, nagtumong kang Emperador Anastasius II (713–715).

[8178] Gipangulohan ni Patriarka Germanus I ang Simbahan Byzantine gikan sa 715 hangtod sa 730.

[8179] Nahitabo kini niadtong 715.

[8180] Kini, siyempre, nagtumong kang Theodosius III sa Adramyttium, nga naghari gikan sa 715 hangtod sa 716.

[8181] Ang Emperador Leo III nga taga-Isauria naghari gikan sa 716 hangtod 741. Gitawag siya nga 'taga-Isauria' tungod kay lumad siya sa Isauria, usa ka probinsya nga nahimutang sa habagatan sa Asia Minor.

sa lawas ug napalig-on sa espiritu, nga nagtuon sa Balaang Kasulatan. Pinaagi sa grasya sa Ginoo, nangibabaw siya sa pagsabot ug sa kinaadman sa Dios, kay nagpakita siya og dakong kadasig sa pagbasa sa balaang mga libro, sa pagtuon sa balaod sa Dios adlaw ug gabii; labi na siyang ganahan mobasa sa mga sinulat ni San Juan Crisostomo.

Misangpot kini sa dakong kagubot sa Simbahan sa Dios tungod sa ikonoklastikong erehe, diin ang emperador mismo, si Leo nga taga-Isauria, mao ang labing masigasig nga sumusunod. Nahimong ikonoklasta siya ubos sa impluwensya sa mga magong Hudiyo, sumala sa gisaysay sa mosunod nga sugilanon.

Pipila ka tuig sa wala pa ang paghari ni Leo nga Ispuriyano, ang pipila ka mga Hudiyo nga gikan sa Laodicea sa Fenicia[8182] miadto kang Isif, usa sa mga prinsipe sa Arabia[8183] . Nagpakaaron-ingnon nga nagpanagna ug nagpraktis og salamangka, gisaad nila kaniya ang kap-atan ka tuig nga kinabuhi ug paghari ibabaw sa mga Arabo, basta sugoan niya nga tangtangon ang mga balaan nga ikon sa tanang simbahan sa tibuok gingharian ug laglagon. Mituo si Isif kanila ug nagpagawas og mando nga tangtangon ang mga bililhon nga ikon bisan asa gikan sa mga simbahan ug itugyan sa kalayo. Apan ang Dios, ang Ginoo sa pagpanimalos, gipukan siya, nga namatay siya sa dili pa gani siya makabuhi og usa ka tuig. Ang iyang anak, nga nasunod sa iyang amahan isip prinsipe, gusto nga silotan pag-ayo ang mga Hudiyo isip mga bakak nga propeta ug salamangkero; apan sila, nga naglikay sa kasuko sa prinsipe, mibiya sa Arabia ug nangitag dalangpanan sa Isauria.

Usa ka adlaw nagpahulay sila didto sa daplin sa usa ka bukal. Niadtong panahona, miagi ang usa ka batan-ong lalaki—usa ka Isaurian nga ginganlan og Leo, usa ka tawo nga dako ang panglawas ug matahum kaayo—miabot ug gusto usab mopahulay sa maong bukal diin naglingkod ang mga magi nga Hudiyo, ug mibulag sa agianan, naglingkod uban kanila. Sa pagtan-aw nila sa batan-on, ang mga mago misugod sa pagpanghimatuud nga siya mahimong hari sa Gresya. Tungod kay si Lev gikan sa yano nga gigikanan ug, labaw pa, pobre, nga halos dili makasustento sa iyang kaugalingon pinaagi sa yano nga panginabuhi, wala motuo si Lev sa mga Hudiyo. Apan padayon nilang gibalik-balik ang ilang propesiya, nga siya gayud mahimong hari kon mapanumpa siya kanila – sa diha nga makasaka na siya sa trono – nga buhaton niya bisan unsa ang ilang pangayoon kaniya. Ug mipanumpa siya kanila, sa Simbahan ni San Teodoro nga dili kaayo layo sa maong dapit, nga tumanon ang ilang hangyo; pagkahuman niining panumpa, nagbulag na sila.

Pagkahuman sa dili madugay, ang batan-ong lalaki gi-enlist sa hukbo sa patrician nga si Sesinius[8184] , diin dali siyang misaka sa ranggo hangtod nahimong spatharius[8185] . Gidonar siya ni Emperador Anastasius II og titulo nga patrician ug gitudlo siya nga gobernador sa Asia Minor. Pagkahuman sa kamatayon ni Anastasius, gipahayag si Theodosius nga emperador, apan wala giila ni Leo siya ug mibangon sa pag-alsa. Pinaagi sa probidensya sa Diyos, malampuson siya sa pagtumba kang Theodosius ug sa pag-angkon sa imperyal nga trono para sa iyang kaugalingon. Sa sinugdan usa siya ka matinud-anon ug ortodoksong emperador, apan sa ulahi naliso siya sa kawalay pagtuo, kay sa dili madugay miadto kaniya ang mga Hudiyo nga pinaagi sa salamangka nagtagna sa iyang paghari. Gipahinumduman nila si Leo sa iyang saad, nga iyang gipamatud-an pinaagi sa panumpa, ug miingon nga miabot na ang panahon aron tumanon bisan unsa ang ilang hangyoon kaniya. Nangutana kanila ang hari:

'Unsa man inyong gusto gikan kanako?'

Apan sila, nga mga kaaway ni Kristo ug sa Kristohanong pagtuo, wala maghangyo kaniya og bulawan, pilak, o bisan unsang bahandi, kondili nagmando nga tangtangon niya ang mga balaang ikon sa mga simbahan sa Dios.

[8182] Ang Fenisiyanhong Laodicea nahimutang sa baybayon mismo sa Dagat Mediterraneo, sa habagatan sa Antioquia sa Siria.

[8183] Ang Arabia usa ka medyo dako nga peninsula sa habagatan sa Asya, tali sa Pula o Itom nga Dagat ug sa Gulpo sa Persia. Ang populasyon sa Arabia gikan sa Semitikong gigikanan ug nagpuyo sa kadaghanan nga nomadiko nga estilo sa kinabuhi. Sa samang higayon, ang Arabia nabahin sa daghang gagmay nga prinsipalidad, nga ang matag-usa gipangulohan sa usa ka sheikh. Nakaabot ang Kristiyanismo sa Arabia sa sayo pa kaayo (sama sa masabtan gikan sa Mga Buhat 2:11; Galacia 1:17), ug sumala sa tradisyon, nagwali didto si Apostol Bartolomeo sa Kristiyanismo.

[8184] Ang titulo nga 'patrician' orihinal nga iya ra sa mga anak sa mga senador, nga gitawag og 'raiges' sa Latin. Sa ulahi, kini nga titulo gigamit sa tanang tawo nga adunay maharlikang pagkatawo nga Romano. Bisan pa, gihimo ni Emperador Constantine ang titulo nga 'patrician' nga usa ka personal nga dungog, nga gihatag sa mga opisyal nga taas og ranggo apan dili na kini mapamana.

[8185] Spatharius – usa ka squire ug bodyguard sa tsar. Sa ulahi, ang titulo nga spatharius nahimong usa ka onorary nga titulo nga gihatag sa mga opisyal militar, ug wala na kini maglakip sa katungdanan sa pagbantay sa tsar.

'Hari!' ingon nila, 'kung buhaton nimo kini, tipigan sa Dios ang imong paghari sulod sa daghang katuigan; apan kung dili, madugay ka nga mawalaan sa imong gingharian ug kinabuhi.'

Nahinumdom nga natuman ang unang propesiya sa mga Magi—nga siya makadawat og gingharian—nahadlok si Leo nga matuman usab kining propesiya—nga mawala kaniya ang gingharian ug ang kinabuhi—kon dili siya mosunod kanila. Busa, nagpagawas siya og mando nga ipahawa ang mga balaang ikon sa mga simbahan ug panimalay ug tapakan sa tiil; sa pagbuhat niini, gitawag sa walay Diyos nga hari ang mga ikon nga mga dios-diosan, ug ang mga nagsimba niini – mga idolatra.

Ug adunay dakong kagubot sa Simbahan ni Cristo, kay samtang ang uban mituman sa sugo sa hari, gipahawa nila ang mga balaan nga ikon ug gitamakan kini sa tiil, ang uban misupak sa hari ug nag-antos og daghang pag-antos tungod sa ilang pagdayeg sa mga ikon. Si San Germanus, Patriarka sa Constantinople, misalikway usab sa pag-uyon sa erehesiya sa hari ug kusganong misupak sa dili-matinud-anong dekreto ni Leo. Tungod niini, gipahawa sa emperador ang santo sa patriyarkado sa dili matarong nga paagi ug gipuli siya sa usa ka tawo nga pareho og hunahuna, usa ka heretiko nga ginganlan og Anastasius[8186] . Ug daghang mga obispo ug mga klero ang nakasinati og lain-laing pag-antos niadtong panahona tungod sa pagsimba sa mga balaang ikon.

Sa Constantinople, duol sa Simbahan ni Santa Sofia, nagtindog ang usa ka halapad nga gusali nga nailhan nga 'Hardin sa Kuryosidad'. Sukad pa sa karaang panahon, kini nagkupot og halapad nga koleksyon sa mga libro, nga nag-ihap og kapin sa tulo ka gatos ka libo. Tungod sa mga basahon, ang maong gusali puy-anan sa daghang labing maalamon ug maalam nga mga tawo, nga gisulayan sa emperador nga madani balik-balik ngadto sa iyang walay Diyos nga erehiya, apan sa matag higayon napakyas. Dayon gisugo niya nga palibutan ang gusali og mga uga nga sanga sa kahoy ug gisunog, ug sa ingon nasunog kini kauban ang mga basahon ug ang mga eskolar nga naa didto. Ang bag-ong gitudlo nga Patriarka Anastasius, aron mapasaya ang hari, nagmando nga kuhaon ug ibutang sa yuta ang ikon sa Manluluwas nga nahimutang sa tanso nga ganghaan sa maong balay.

Sa pagpatuman sa sugo sa patriyarka, usa ka sundalo ang nagbutang og hagdanan sa ganghaan ug misaka niini paingon sa ikon aron kini itaktak. Apan ang mga debotong babaye nga naa didto, nga napuno sa kadasig sa pagka-matood, gikuha ang hagdanan sa ilawom niya ug gilabay kini sa yuta; nahulog ang sundalo, nadugmok ug namatay. Sa pagdungog nila kang , dali-dali silang nangitag silong sa simbahan diin anaa ang patriyarka niadto; mitindog siya sa balaan nga dapit ingon usa ka kasuklam-suklam sa paglaglag[8187] , nga gipulihan ang Kabanalan Herman. Pagkakita nila sa patriyarka, gisugdan sa mga babaye ang kusog nga pagtawag kaniya nga manlupig sa balaang mga doktrina, usa ka bayarang sundalo ug usa ka lobo nga nangawat sa mga karnero, imbis nga usa ka tinuod nga magbalantay sa kawan ni Kristo; unya gisugdan nila siya og bato. Ang Patriarka, nga nahadlok, dayon miadto sa Tsar ug gisultihan siya sa pagdaot nga gihimo sa mga babaye kaniya (ang Patriarka). Ang nasuko nga tsar nagpadala og mga sundalo nga nagbitbit og espada aron silotan ang mga babaye nga nagpasipala sa patriyarka – ug ang tanang balaan nga mga babaye gipatay sa espada tungod sa kadasig nga ilang gipakita alang sa pagkamatinud-anon. Usa ka panahon sa dakong kasubo ang miabot sa mga Ortodoks. Daghan kanila ang gipriso ug gipang-gapos sa kadena; ang uban gipasakitan nga walay kalooy ug gipatay, samtang ang uban mibiya sa ilang mga panimalay, baryo, ug mga kabtangan ug, sa paglikay gikan sa kamot sa ilang mga mananakit, nangitag dalangpanan sa kamingawan.

Ang mga ginikanan ni Esteban, nga gipanalanginan sukad pa sa sabakan sa iyang inahan, gusto usab makalingkawas sa malupit nga pag-uyog batok sa mga Ortodokso, aron mapreserbar nilang walay mantsa ang ilang pagkamatinud-anon. Naghulat lang sila nga moabot sa hustong edad ang ilang anak, aron siya nilang ihalad sa pag-alagad sa Dios sa orden monghe, sumala sa ilang saad sa Inahan sa Dios. Apan, dili nila gusto nga ipadala si Stephen sa bisan unsang monasteryo sa Byzantine, nga napuno sa mga tawo nga nilayas didto aron makalikay sa ilang mga mananakit. Mas gusto nila nga ihalad ang ilang anak sa Diyos sa Bukid Auxentius, nga nahimutang sa Bithynia[8188] ug ginganlan human sa Banal nga Amahan Auxentius, nga mao ang unang mipuyo didto aron mangita og kahilom. Kini nga dapit hilit ug layo sa tanang kagubot sa kalibutan. Pagkahuman ni Auxentius, nagpuyo didto

---

[8186] Si Anastasio, Patriarka sa Constantinople, nagpangulo sa Simbahan gikan sa 730 hangtod 753.

[8187] Ang paglitok nga 'kasuklam-suklam sa paglaglag' gikuha gikan sa Daniel 9:27; cf. Mateo 24:15; gigamit kini kang Anastasius aron ipakita ang iyang dili angayng kahimtang nga mosunod kang San Germanus.

[8188] Ang Bukid Auxentius nahimutang atbang sa Constantinople, duol sa Gulpo sa Nicomedia.

si Sergius, iyang disipulo ug tighisgot sa iyang balaan nga kinabuhi; pagkahuman ni Sergius miabot si Vendian, nga gisulayan sa pagkamaayo; dayon ang Bulahan nga si Gregory; ug pagkahuman niya, ang Banal nga si Juan. Kaniya gidala sa mga ginikanan ni Esteban ang ilang 16-anyos nga anak; gisalig nila ang batan-on sa balaang tigulang, ug nangayo sila kaniya nga pormaon ang ilang anak sa hulagway sa usa ka anghel ug tudloan siya sa pag-alagad sa Dios. Sa pagtan-aw sa tigulang kang Esteban, ug sa iyang masusi nga mga mata nakita niya ang grasya sa Dios sa sulod niya, miingon ang tigulang:

'Sa tinuod, ang Espiritu sa Dios nagapahulay sa niining batan-on.'

Ug gihigugma niya nga gidawat ang bulahan nga batan-on, giputol niya ang iyang buhok isip usa ka monghe, ug gisugdan niya siyang tudloan sa mga asetikong praktis sa hilom nga kinabuhi.

Sa pagbaton sa anghelnong dagway, ang bulahan nga batan-on nga si Esteban nagkinabuhi nga sama sa anghel, ug napamatud-an nga siya usa ka hingpit nga monghe. Wala gyud siya magkulang sa pagpuasa ug pag-ampo; aduna siya'y malumo nga pamatasan, mapainubuson nga kasingkasing ug malumo nga espiritu; nagpabilin siya kanunay sa kahilom; gipadayon niya ang pagkahinlo sa lawas ug ang integridad sa iyang pagkabirhen; ug sa iyang kinabuhi nagpakita siya og ehemplo sa tinuod nga pagka-imol ug sa pagbulag sa usa ka asketiko gikan sa mga butang sa kalibutan. Gidala niya ang kapoy sa pagsunod sa mga lagda sa monastiko nga walay pagreklamo ug masigasig niyang gihimo ang tanan nga gisugo kaniya, nagpakita og kadasig sa tanang butang ug nagpaila sa iyang kaugalingon pinaagi sa iyang pagka-masinabtanon. Sa tinuud, ang tubig nga gikinahanglan para imnon nakuha gikan sa usa ka dapit nga layo kaayo sa langob diin nagpuyo si Esteban. Apan adlaw-adlaw, magdala gihapon ang santo sa gikinahanglan nga tubig, molakaw og layo kaayo alang niini ug dayon magpaningkamot sa pagsaka sa bukid nga nagbitbit sa tubig. Ug dili lang tubig ang iyang gidala gikan sa layo nga mga lugar, kondili pati na usab ang tanan niyang uban pang gikinahanglan, nga gikapoy kaayo siya sa bug-at nga trabaho. Apan si Beato Esteban wala gayud magreklamo sa kalisod sa iyang mga pagpanumangnon, wala gayud magngurong, ug, kauban sa iyang pagkamasunuron, nagpakita sa iyang dunggoan nga magtutudlo og matinud-anon ug walay paglaum nga gugma. Mahitungod sa iyang ubang mga hiyas, mga katingalahan ug mga paningkamot, nga iyang gipraktis sukad pagkabatan-on, kinsa may makasaysay niini?

Ang magtutudlo ni Banal Esteban, si Reberendo Juan, sa dihang nakita niya ang kadasig sa iyang disipulo sa asetikong kinabuhi, nalipay sa espiritu ug, sama sa hangin nagpasiugda sa nagdilaab nga kalayo sa nag-asok nga uling, nga gipukaw sa kasingkasing sa Balaan, pinaagi sa iyang mga pulong ug pagtulon-anon nga giinspirar sa Dios, usa ka tinguha alang sa mas dagkong buhat alang sa himaya sa Ginoo, usa ka mas mainit nga gugma alang Kaniya, ug ang kahadlok sa Dios. Labaw pa, siya mismo usa ka tawo nga hingpit sa pagkamatinud-anon, puno sa grasya sa Dios ug gihatagan sa Dios sa gasa sa propetikanhong panan-aw.

Sa usa ka higayon, sa dihang nahuman na ni bendito Esteban ang usa ka buluhaton ug mibalik sa iyang magtutudlo, nakita niya nga ang magtutudlo, nga gibutang ang iyang ulo sa gamay nga bintana sa langob, nagahilak sa kapait. Mitindog si Esteban sa bintana ug naghulat nga ihatag sa balaang tigulang ang iyang naandan nga panalangin kaniya. Ug nagpabilin siya didto sa hilom sulod sa dugay nga panahon, namangha sa mapait nga paghilak sa tigulang ug wala magdagan sa pagpangutana kaniya sa hinungdan sa iyang mga luha. Apan ang tigulang mismo miingon kaniya:

'Minahal kong anak, ikaw ang hinungdan sa akong kasubo; alang kanimo ako nagahilak og mapait; kay gipadayag sa Ginoo kanako nga kini nga dapit molambo ug mahimaya pinaagi kanimo, apan ang mga iconoclast mopanglaglag ug mopahimulos niini.'

Pagkadungog niini gikan sa iyang magtutudlo, ang bulahan nga si Esteban mihuyop og lawom ug miingon:

'Sultihi ako, balaan nga amahan, ang tanan nga gipadayag kanimo sa Ginoo mahitungod kanako: unsa man ang mahitabo kanako? Ug dili ba ako malaglag, tungod kay nadani ako sa sayop nga pagtulon-an sa mga iconoclasta?'

Mitubag ang tigulang:

'Dili, anak ko, dili kini mahitabo kanimo; apan gina-pahimangnoan tika sa mga pulong sa Apostol: Efeso 5 – *"Busa, pag-amping ug paglakaw nga matin-aw"*, *ug* Mateo 24 – *"Ang magpabilin hangtod sa katapusan maluwas*".'

Gisulti niya kini ug daghan pang uban ka mga pulong kang Esteban ug gisultihan siya sa tanan nga mahitabo kaniya sa umaabot.

Samtang nagpadayon kini, namatay ang amahan ni Banal nga Esteban. Pagkahibalo niini, ang Banal, pagkahuman madawat ang panalangin sa iyang espirituhanong amahan, mibyahe paingon sa Bizancio ug didto gihatagan og angay nga lubong ang iyang amahan sa kalibutan; pagkahuman gibaligya niya ang tanang nahabilin nga kabtangan ug gipang-apod-apod ang kuwarta sa mga kabus. Pagkahuman niya sa pag-asikaso niini nga mga butang, gidala niya ang iyang inahan ug usa sa iyang mga igsoon nga babaye uban kaniya (ang lain niyang igsoon nga babaye nakapanumpa na sa monastikong kinabuhi sa usa sa mga kumbento sa Byzantine) ug gibutang sila sa usa ka kumbento nga gitukod ug gipahinungod sa giingon nga Venerable Auxentius, nga ginganlan kini og: 'Trichinaria', nga nagpasabot og 'sa buhok'. Kining ngalan gihatag sa kombento tungod sa kalisod ug kakulian sa dalan paingon niini, ug usab tungod sa kalisod sa kinabuhi sa monastiko sulod niini, kay ang kombento nailhan tungod sa ka-istrikto sa lagda niini, ug ang mga madre nga nagpuyo didto gikinahanglan nga magsul-ob og mga bisti nga hinimo sa buhok. Niining maong monasteryo gipabawtismohan ni San Esteban ang iyang inahan ug igsoon nga babaye isip mga madre; siya mismo mibalik sa iyang bililhon nga magtutudlo ug, nagpuyo uban kaniya, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kasagarang monastikong praktis sa pag-awhag sa kaugalingon ug sa mga buluhaton.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang espirituhanong amahan ug magtutudlo ni Banal Esteban, ang Mabaraan nga Juan, malinawong mibyahe paingon sa Ginoo; Pagkahuman sa paghilak alang kaniya, ang santo miadto aron ipahibalo ang iyang kamatayon sa mga hermit nga duol, ug ang tanan, nga nagtigom, uban sa paghilak, pag-aga, ug angay nga mga himno, gihatagan og angay nga lubong ang dungog nga lawas sa Banal nga Juan. Si Beato Esteban, sa samang higayon, misugod sa pagpuyo nga nag-inusara isip usa ka eremita sa usa ka langob, nga kapin lang sa 30 anyos ang panuigon.

Sa pagpanunod niya sa langob gikan sa iyang balaan nga magtutudlo, nga mibiya na ngadto sa Ginoo, ug gikan sa ubang halangdong mga amahan nga nagpuyo didto sa wala pa siya, nadawat usab ni Banal nga Esteban ang ilang ehemplaryong kinabuhi nga puno sa pagkamaayo. Busa, ang mga eremita misugod sa pag-abot kaniya gikan sa kasikbit nga mga dapit, nga nagtinguha nga magpuyo uban kaniya ug nga siya ang ilang magtatambag ug magtutudlo. Apil kanila sila Marin, usa ka buotan ug matinahuron nga tawo; si Juan ug si Christopher; si Zacarias, usa ka matinud-anon nga tawo; ug sa katapusan, duha ka daotan nga tawo, sila Sergius ug Stephen, nga hisgutan pa sa ubos. Unom pa ka lain nga mga lalaki ang miadto usab kang Banal nga Stephen, nga ang ilang mga ngalan narekord sa basahon sa mga nag-alagad kang Kristo nga Ginoo. Busa natukod ang usa ka monasteryo, diin ang mga kaigsuonan niini nagpahinungod sa ilang kaugalingon nga walay kapoy sa monastikong ascesis, uban ni San Esteban isip ilang abad. Nakuha nila ang ilang pagkaon pinaagi sa singot sa ilang agtang, sa panag-obra sa ilang kaugalingong mga kamot; apan si Banal nga Esteban maalamon sa arte sa pagkopya sa mga libro; pinaagi sa pagsulat ug pagbaligya niini, gitagaan niya ang iyang kaugalingon ug ang uban. Ug ang Dios, nga nagpanalipod sa Israel sa kamingawan, nagpadala usab sa tanan nga gikinahanglan sa Iyang mga sulugoon, aron matuman kanila ang mga pulong sa Ebanghelyo: Mateo 6 – *'Pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong, ug idugang kaninyo kining tanan*'. Samtang nagkadaghan ang mga disipulo ni Balaan Esteban, nabantayan niya nga ang kahilom nga iyang gipangandoy dugay na kaayo naputol. Busa gitawag niya ang giingon nga si Marinus ug gisalig niya kaniya ang pagdumala sa monasteryo ug ang pag-atiman niini. Siya mismo mibulag ngadto sa lain nga dapit sa maong bukid ug nagtukod og gamay nga selda para sa iyang kaugalingon, diin siya nagsira sa iyang kaugalingon, nga siya 42 anyos niadtong panahona[8189] . Kining selda walay atop gayud. Samtang nagpuyo didto sulod sa pipila ka panahon sa hingpit nga pag-inusara ug kahilom, ang santo walay hunong nga nakig-istorya sa Dios, nga nagpahinungod sa pag-ampo. Apan bisan pa sa bag-ong dapit sa iyang asetikong kinabuhi, wala gihapon makalikay si bendito Esteban sa mga nangita og espirituhanong kaayohan gikan kaniya. Sama sa usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod nga dili malaktawan, ug sama sa usa ka tawo nga nagbitbit og humot nga panakot nga dili matago – ingon usab si , usa ka buotan nga tawo nga misaka sa kahitas-an sa pagkahingpit, sama sa pag-abot sa bukid, ug nga nagpagawas sa humot sa maayong mga buhat, dili matago o malaktawan sa mga tawo. Mao kini gayud ang nahitabo kang bulahang Esteban. Ang dungog sa iyang asketikong kinabuhi mikaylap sa halayo ug halapad, ug sama sa mga putyukan nga muduol sa dugos, ingon usab ang mga nangita og kaluwasan nga miduol sa reverendo gikan sa tanang dapit, nga nagtinguha nga makadawat og pagtukod alang sa ilang kaugalingon gikan

[8189] Nahitabo kini niadtong tuig 756 AD.

sa iyang mga pulong nga makatudlo ug gikan sa iyang paagi sa kinabuhi. Sa mga nangadto kang Reverendo, dili lamang mga debotong lalaki apan usab mga babaye. Sa kanila, usa ka marangal nga balo nga ginganlan og Anna ang angay nga hisgutan sa laing paagi. Pagkahuman biyaan siya pagkahuman sa kamatayon sa iyang bana nga batan-on pa kaayo ug walay anak, iyang gibaligya ang tanan niyang kabtangan ug gipang-apod-apod kini sa mga kabus; unya, pag-abot niya kang Banal nga Esteban, gipahimo siya niini nga tonsurado alang sa monastikong kinabuhi ug gipadala sa kombento sa Trichinaria.

Niadtong panahona, namatay si Tsar Leo nga taga-Isauria. Gipulihan siya sa iyang anak nga si Constantine Copronymus[8190] , nga misukol batok sa Simbahan sa Dios nga mas mabangis pa kaysa sa iyang amahan, gipagawas ang mga balaang ikon sa mga simbahan ug gisunog kini. Ang iyang pagkadautan gisaway sa daghang labing bantugan ug maalamon nga mga tawo sa orden monghe, nga nagpamatuod kaniya nga sayop siya ug giakusahan siya og erehiya. Unya, gisakpan si Copronymus sa walay pagpugong nga kasuko batok sa mga monghe, gipailawom sila sa malupit nga pagpanlupig ug gipaka-insulto sila sa tanang paagi. Gitawag niya ang sinina sa monghe nga 'bisti sa kangitngit', ug gitawag ang mga monghe mismo nga mga idolatra tungod kay ilang gipanalipdan ang pagdayeg sa balaang mga ikon sa dakong kadasig. Sa samang panahon, ang walay balaod nga tsar nagtigom og daghang grupo sa mga buang nga tawo nga mituman sa iyang mga sugo, ug gisugo sila nga manumpa nga dili sila mosimba sa mga balaang ikon, kondili tawgon kini nga mga dios-diosan; nga dili sila makig-uban sa mga monghe, ni modawat sa Pinakabalaan nga Sakramento gikan sa ilang mga kamot, – ug nga bisan kinsa nga makasugat og monghe kinahanglan siyang batukan og bato, tawgon siyang nalimbong, anak sa kangitngit ug mananamba.

Samtang nagakahitabo kining tanan, namatay ang dautang Patriarka Anastasiyo sa Constantinople, nga gipataas ni Leo nga Isauriano sa pagka-patriarka pagkahuman ni Santo Germanus. Sa dapit ni Anastasiyo, gipataas ni Copronymus sa pagka-patriarka ang usa ka monghe nga pareho usab og ngalan, si Constantine, nga suod niyang kaalyado ug pareho og hunahuna[8191] . Labaw pa, gipataas siya sa walay Diyos nga emperador ngadto sa trono sa patriyarka pinaagi lamang sa iyang kaugalingong awtoridad, nga walay eleksyon sa konseho: siya mismo ang nagtaas kaniya sa pulpito ug gibutangan siya og omophorion, nga nagpahayag nga siya angay sa opisina sa patriyarka. Pagkahuman niini, ang emperador ug ang bag-ong patriarka, human magkonsulta sa usag usa, nagpadala og mga sulat ngadto sa tanang siyudad, nga nagtawag sa tanang obispo ngadto sa imperyal nga siyudad alang sa usa ka konseho aron kondihon ug wagtangon ang pagsimba sa mga ikon. Ug dagkong buhat sa kalapasan ang nahitabo sa Constantinople niadtong panahona. Bisan ang balaang mga sudlanan diin gisaulog ang Balaang Misteryo gipyatakan, tungod kay nagbitbit kini og balaang mga hulagway. Ang mga balaan nga ikon gihulog— ang uban sa lat-ang, ang uban sa dagat, ang uban sa kalayo, samtang ang uban gipikas-pikas ug gipikas gamit ang palakol. Alang sa mga ikon nga nakabitay sa bungbong sa simbahan, ang uban gikiskis gamit ang puthaw, samtang ang uban gitabonan og bag-ong pintal. Wala gipasagdan sa mga dautan bisan ang labing matahum nga simbahan nga gipahinungod sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nahimutang sa Blachernae, nga daghan kaayong palamuti nga naglarawan sa tanang hitabo sa kinabuhi sa Ginoong Jesu-Cristo dinhi sa yuta, gikan sa Iyang Pagkatawo hangtod sa Iyang Pagkalisday ug Pagkabanhaw. Niining maong simbahan, gisugo sa walay balaod nga Tsar Kopronym ang paglaglag sa tanang dekorasyon nga ikonograpiko, nga nagdan-ag sa bulawan ug bililhon nga mga bato, ug, daw gihubo kini, gikuhaan kini sama sa usa ka reyna sa iyang purpura nga bado; imbis niini tanan, gisugo niya nga pintalan ang mga bungbong sa mga hulagway sa kahoy, mga hayop ug mga langgam. Ug niadtong panahona natuman ang mga pulong ni David: Salmo 78:1–2 – *'O Dios, ang mga Hentil misulod sa Imong panulondon; ilang gidalian ang Imong balaang templo; ilang gibuhat ang Jerusalem nga mga ruinas; ilang gihatag ang mga bangkay sa Imong mga alagad aron kan-on sa mga langgam sa kahanginan, ug ang mga lawas sa Imong mga balaan sa mga hayop sa yuta*.'

Kay niadtong panahona gipagawas sa mga iconoclasta ang mga relikya sa mga balaan gikan sa mga simbahan ug gilabay kini sa kalayo o sa dagat, o gihila nila kini sa gawas sa siyudad ug gilabay gikan sa mga bukid ngadto sa mga bangin ug lat-ang. Sa mga misugakod alang sa dungog sa mga balaang larawan ug relikya, gilutos

---

[8190] Ang Emperador Constantine V Copronymus naghari gikan sa 741 hangtod sa 775.

[8191] Kini nagtumong, siyempre, kang Constantine II, Patriarka sa Constantinople, nga nagdumala sa Simbahang Byzantine gikan sa 754 hangtod 766.

sila nga walay kalooy sa dautang mga heretiko ug gipailawom sa mapait nga kamatayon, gipagawas ang ilang dugo sama sa tubig; samtang ang mga lawas sa mga gilutos tungod sa mga larawan gibyaan nga walay lubong ug gipabaylo aron kan-on sa mga langgam sa kahanginan ug mga mabangis nga hayop. Unya miabot ang panahon sa dakong kasubo alang sa tanang Ortodoksong Kristohanon, nga wala pa masinati sukad sa sinugdanan sa kalibutan.

Tungod sa paglikay sa paglutos nga gipahamtang batok sa mga Ortodokso, daghang monghe ang mibiya sa Constantinople ug midali ngadto kang Banal nga Esteban, nga naglaum nga makadawat gikan kaniya og matarong nga tambag ug makapadasig nga pagtulon-an. Gipahupay sila sa balaan sa taas nga panahon pinaagi sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Diyos ug gitun-an sila nga magbarug nga lig-on sa pagkamatinud-anon, nga dili mahadlok bisan pa sa pag-ibot sa ilang kaugalingong dugo alang sa balaang mga ikon; sa kadtong kulang sa kaisog ug nahadlok sa pagpanakit, iyang gisugo sila nga molayas ngadto sa ubang yuta diin walay paglutos sa mga iconoclasta. Tungod niini, ang tanang monasteryo sa Byzantine gibyaan, ug wala'y bisan usa ka monghe nga makita sa imperyal nga siyudad. Ang uban sa mga monghe, nga nagbarug nga lig-on alang sa Ortodoksiya, naghalad sa ilang kinabuhi human silang patyon, samtang ang uban, nga gustong luwason ang ilang kinabuhi ug ang tinuod nga pagtuo, nilayas sa ubang nasud ug nagkalat sa tibuok nawong sa yuta. Niadtong tuig 754 AD, usa ka ikonoklastikong konseho ang gitigum sa Constantinople, nga gitambongan sa 838 ka mga obispo sa Sidlakan, apan walay bisan usa ka patriyarka ang anaa, gawas lang sa usa ka bakak nga Patriyarka sa Constantinople, si Constantine nga heretiko ug kaalyado sa emperador. Ang lugar nga gitudlo alang sa konseho mao ang Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Blachernae, nga pagkahuman gikuhaan sa mga dekorasyon nga ikonograpiko, nahimong sama sa disyerto ug lungib sa mga tulisan. Dinhi sa maong simbahan nagtigom ang tanang obispo nga niabot, kauban ang walay balaod nga emperador ug ang bakak nga patriyarka. Ug pagkahuman sa taas nga mga deliberasyon ug panaglalis, napugos sa tsar ang tanang obispo nga mouyon kaniya ug moapil sa iyang walay-Dios nga blasfemiya. Apan daghan sa mga obispo klaro kaayo nga nakakita sa sayop sa hari ug sa patriyarka; apan, tungod sa kahadlok sa kalagot sa hari ug sa patriyarka, ug sa kahadlok nga basin adunay bag-ong kalamidad nga moabot sa mga Ortodokso, wala sila kaisog mosulti og bisan unsa nga supak sa hari ug miapil sa dautang heresiya. Sunod niini, sa tinuod nga Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, nga gihimo atol sa paghari ni Constantine the Younger ug sa iyang inahan nga si Irene[8192] , ilang gisalikway ang ikonoklastikong erehe ug, uban sa paghinulsol, mibalik sa tinuod nga pagtuo; apan karon ilang gisunod ang walay Diyos nga tsar ug patriyarka, nga misugot sa ilang erehe nga mga hunahuna. Ug giporma ang ingon ana ka dautan ug makalilisang sa Dios nga bakak nga mga doktrina:

1) Gidiktar nga ang mga balaang ikonon ituring nga mga idolo.

2) Ang tanan nga mosimba sa balaang mga ikon gi-exkommunikar; labaw pa, gi-exkommunikar usab si Santo Herman, nga mao ang Patriarka sa Constantinople sa wala pa ang heretiko nga si Anastasius (kini nga mga walay balaod nga heretiko, tungod kay sila mismo gisumpa, nagsumpa sa usa ka balaan ug matarong nga tawo, apan gipanalanginan siya sa Dios, aron matuman ang Kasulatan: Salmo 108 – *'Nagapanungay sila, apan ikaw nagapanalangin*'.

3) Gidiktar nga kinahanglan nato ikumpisal nga dili lamang ang mga santo, pagkahuman sa ilang kamatayon, dili makatabang kanato pinaagi sa ilang pag-ampo, apan bisan ang Inahan sa Dios mismo dili usab makatabang.

4) Gipagbawal nga tawgon ang mga Apostoles, mga martir, mga katekista, mga respetado, ug tanan nga nakapahimuot sa Dios nga 'mga santo'.

5) Kini nga dautang konseho, nga nagpagawas sa ingon nga mga dekreto, giila nga usa sa unang unom ka Ekumenikal nga Konseho, ug gidikreto nga kini pagatawgon nga Ikapitong Ekumenikal nga Konseho. Ang bisan kinsa nga wala mosugot niadtong konseho gisilotan og anatema, sama nila Arius, Nestorius, Eutyches ug Dioscorus[8193] .

[8192] Syempre, si Constantine VI Porphyrogenitus, nga naghari gikan sa 780 hangtod 797. Si Emperatris Irene, iyang inahan ug asawa ni Leo VI, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa pagsimba sa mga icon, nagdumala sa imperyo alang sa iyang anak sulod sa napulo ka tuig ug naghari sa iyang lugar hangtod sa 802.

[8193] Si Ario, Nestorio, Eutico, ug Dioscoro mga pangulo sa erehiya. Nagtudlo si Ario nga ang Anak sa Dios usa ka binuhat, dili patas ang dungog sa Dios Amahan. Gitudlo ni Nestorius nga si Hesukristo dili tinuod nga Dios, kondili usa ka tawo nga, tungod sa pagkabalaan sa iyang kinabuhi, gihatagan og espesyal nga grasya gikan sa Dios. Si Eutyches ug si Dioscorus mga tig-awhag sa erehiya nga Monophysite,

Niining konseho, ang labing inila nga mga obispo human sa patriyarka mao sila: Teodosio, Obispo sa Efeso; Constantine sa Nicomedia; Nacolius sa Nacolius; ingon man usab Sisinnius ug Basil.

Human sila makabuhat og buhat nga walay balaod, gipirmahan sa mga obispo ang mga dekreto nga giandam, aron matuman kanila ang mga pulong sa Kasulatan: *'Ang kawalay balaod migikan sa Babilonia gikan sa mga tigulang ug mga huwes nga nagpakita nga nagdumala sa katawhan'* (Dan. 13:5), ug usab: *'Daghang magbalantay ang nagaguba sa akong ubasan; ilang gitapakan sa tiil ang akong uma; ilang gihimo ang akong pinalanggang uma nga usa ka bungkag nga kamingawan'* (Jer. 12:10).

Sa pagtapos sa deliberasyon sa konseho, ang mga obispo nga miapil niini nagtudlo sa katawhan sa malipayon ug matinud-anong pag-awit: 'Karong adlawa mao ang kaluwasan sa kalibutan', kay 'pinaagi sa imong pag-amuma, Oh Hari, giluwas kami gikan sa mga dios-diosan'.

Samtang ang walay balaod nga hari, si Constantine Copronymus, nakadungog mahitungod kang Banal nga Esteban, nga nagpuyo isip usa ka eremita sa Bukid Auxentius. Nakaabot sa atensyon sa hari nga siya usa ka tawo nga matinud-anon sa pagsimba ug matinahuron sa kinabuhi, nga maalamon sa Balaang Kasulatan, ug nga ang iyang dungog mikaylap sa halayo ug halapad, nga ang tanan nagtan-aw kaniya nga kapariho sa karaang balaang mga amahan – ug, sa katapusan, nga siya usa ka masigasig nga mananambong sa mga ikon, nga nagtudlo sa uban sa pagsimba sa balaang mga ikon. Sa pagkahibalo ni Copronymus niini tanan, naghukom siya nga dayagon si bulahan nga Esteban ug dad-on siya sa iyang panghunahuna, nga naglaum nga kon mapabor siya sa iyang kiliran, kini maghatag og labi nga kalig-on ug kusog sa iyang erehiya. Busa gitawag niya ang usa sa iyang suod nga kauban, usa ka patrician nga ginganlan og Callistus, nga mao ang nanguna nga personalidad sa konseho sa estado. Si Callistus usa ka maalamon ug maanyag nga orador, ug ang walay Diyos nga hari nagbutang sa iyang paglaum sa gahum sa iyang arte. Gisugo niya siya nga moadto kang Banal nga Esteban ug ihatud ang mando sa hari, nga nagmando nga isalikway ni Banal nga Esteban ang pagdayeg sa mga ikon ug pirmahan ang mga dekreto nga gihimo sa dili balaodnong konsilyo sa pagbungkag sa mga ikon. Sa samang higayon, ang hari nagpadala sa Reverendo, pinaagi kang Callistus, og lain-laing mga gasa; apan kini dili bulawan o pilak (kay nahibalo siya nga wala magkinahanglan ang Reverendo og ingon ana nga mga butang), kondili lain-laing mga prutas nga kasagaran kan-on sa Reverendo: mga datiles, almendras, ug igos[8194] .

Pag-abot ni Callistus sa puloy-anan sa Banal nga si Esteban[8195] , gihatag niya kaniya ang mga gasa ug dayon gisultihan siya og usa ka maayo kaayo nga gipangandam nga pakigpulong, diin sa katapusan gisulayan niya nga kumbinsihon ang Banal nga tawo nga mosunod sa Tsar ug pirmahan ang mga dekreto sa konsilyong iconoclastic. Gipaningkamotan ni Callistus nga palig-onon ang iyang mga pulong pinaagi sa mga panultihon gikan sa balaang mga basahon, nga gi-interpretar pag-usab ang pipila ka mga talata sa Kasulatan sumala sa iyang kaugalingong pagsabot. Apan nakakaplag ang santo og maalamon nga mga kontra-argumento sa tanang gisulti ni Callistus ug, sa katapusan, mapangahas siyang miingon kaniya:

'Dili ko pirmahan ang mga dekreto sa inyong konseho, nga puno sa bakak ug kabula-an, kay dili ko gustong tawgon *ang "pait nga mga butang nga tam-is, ug ang kangitngit nga kahayag"*, aron dili ko madala sa akong ulo ang propetikanhong panalangin nga "[8196] "; ni dili ko mahadlok sa mga hulga sa hari, ug andam ko nga dawaton bisan ang kamatayon alang sa mga balaan nga ikon.'

Unya iyang gipahaba ang iyang kamot ug, samtang gipilo ang iyang mga tudlo, miingon:

---

nga nagtudlo nga adunay usa ra ka kina-adlawon nga kinaiya kang Hesukristo, nga gisuhop ang iyang tawhanong kinaiya. Kini nga ideya unang gipasiugda ni Eutyches – ang archimandrite sa usa sa mga monasteryo sa Constantinople. Si Dioscorus (nga nagsilbi nga Patriarka sa Alexandria gikan sa 444 hangtod 451), sa iyang bahin, napamatud-an nga usa ka masigasig nga magdepensa niining doktrina.

[8194] *Ang mga dates* mao ang bunga sa palma ug susama sa mga berry; nagkalainlain ang gidak-on niini: sa ubang palma, ang bunga gamay sama sa gisantes, samtang sa uban mas dako pa kaysa ulo sa tawo. Sa paghinog sa bunga sa palma, kini kuhaon sa kamot o huyason ang kahoy aron mahulog ang bunga sa mga banig nga gipahimutang sa yuta. Ang mga dates kan-on nga presko o uga. *Ang mga igos* mao ang bunga sa kahoy sa igos, usa ka kahoy nga ilado sa Balaang Kasulatan. Sa ilang natural nga kahimtang, kini nga mga bunga susama sa peras. *Ang mga almendras* mao ang bunga sa kahoy sa almendras (nga nailhan nga 'amigdal' sa mga Slavic nga pinulongan).

[8195] Sa tuig 763.

[8196] Kini nagtumong sa mosunod nga mga pulong sa propeta Isaias (Isa. 5:20): *'Kahilak sa mga nagtawag sa dautan nga maayo, ug sa maayo nga dautan; sa mga nagbutang sa kangitngit isip kahayag, ug sa kahayag isip kangitngit; sa mga nagbutang sa pait isip tam-is, ug sa tam-is isip pait!'*

'Bisan pa og kutob ra sa dakop sa kamot ang dugo nga naa kanako, dili gihapon ko mahadlok nga ibubo kini alang sa hulagway sa akong Kristo. Mahitungod sa mga gasa nga imong gidala kanako gikan sa imong hari, kuhaa na lang kini; kay gusto nakong molihok subay sa Balaang Kasulatan, nga nagaingon: *'Ayaw tugoti nga ang lana sa daotan mohaplas sa akong ulo, ni ang pagkaon sa mga heretiko makapahimuot sa akong tutunlan'* (cf. Salmo 140:5).

Wala'y nahimo, mibalik si Callistus ug gisultihan ang hari sa tanan niyang nadungog gikan kang Esteban. Pagkadungog niini, nasuko kaayo ang hari ug gipadala dayon niya si Callistus mismo, kauban ang mga sundalo, sa Bukid Auxentius uban ang sugo nga dakpon ang reverendo, dad-on siya sa monasteryo sa Trichinarius nga nahimutang sa ubos sa bukid, ug ipriso siya didto. Gibuhat gayud ni Callistus ug sa mga sundalong gipadala uban kaniya kini: ilang giatake ang selda sa santo, gisipa ang pultahan ug, gipagawas ang reverendo nga walay kalooy, gidala siya sa monasteryo sa Trichinarius, diin siya nila gipriso. Kauban ni San Esteban, ang tanan niyang mga disipulo nadakpan usab ug gidala sa maong prisohan. Ang mga sundalo mitindog sa mga pultahan sa bilanggoan ug nagbantay sa tanang mga priso, nagpaabot sa sunod nga sugo gikan sa hari.

Samtang sila naa sa pagka-bilanggo, ang bulahan nga si Esteban ug ang tanan niyang mga disipulo mapangahas nga nag-awit: 'Ginasimba namo ang Imong labing putli nga hulagway, O Maayo'[8197] .

Ug nagpabilin sila sa bilanggoan sulod sa unom ka adlaw, diin wala gyud sila mokaon bisan unsa. Sa ikapitong adlaw, miabot ang sugo gikan sa hari nga ibalik si Esteban sa iyang selda; kay niadtong panahona nakadawat ang hari og balita bahin sa pag-atake sa mga Scythian sa iyang gingharian[8198] . Tungod sa tinguha nga mapugngan ang paglusob sa mga Scythian, pansamantalang gipahunong sa hari ang pagpanlutos sa maong bililhon.

Apan si Callistus, nga nagbitbit sa parehas nga dautang tuyo batok kaniya sama sa hari, tinago nga gitawag ang usa sa mga disipulo sa balaan nga tawo, si Sergius, nga mao ang among gustong isaysay. Pagpatawag kaniya, gilimbongan siya ni Callistus pinaagi sa malumo nga mga pulong ug daghang bulawan ug pilak, ug gipangumbinse siya sa paghimo og lain-laing mga bakak batok sa halangdon. Sa pagbuhat niini, naglaum si Callistus nga ang mga bakak nga gihimo sa disipulo sa halangdon dali ra kining tuohan, kay magtuo ang mga tawo nga usa ka tawo nga pamilyar sa kinabuhi ni Esteban ang nagasaksi batok kaniya. Si Sergius, bisan pa man, sama sa ikaduhang Hudas, tungod kay nahigugma siya sa pilak ug bulawan, gilimbong niya ang iyang magtutudlo ug misugod sa pagplano sa tanang posible nga paagi aron maghimo og bitag sa bakak nga panamastamas batok sa balaan ug walay sala nga amahan. Apan sa tibuok niyang walay sala nga kinabuhi, wala gyud siya makakaplag bisan gamayng bahid sa sala, sama sa adlaw; busa, pagbiya niya sa monasteryo ni San Esteban, sama sa usa ka naligaw nga karnero nga mibulag sa panon, nakighigala siya sa usa ka opisyal sa hari nga ginganlan og Avlikalam, nga tigkolekta og buhis para sa hari sa Nicomedia: siya ang iyang gihimong kauban sa iyang dautang tinguha, ug mag-uban silang nangita og bakak nga mga pasangil batok sa santo. Pagkasabot nila, nagsulat sila og taas nga dokumento diin ilang giangkon nga si Esteban nagpasipala sa hari ug nagtamay kaniya ingon usa ka heretiko – ug nga iyang gilimbongan ang katawhan ug gihagit ang tanan nga moadto kaniya sa pag-alsa batok sa hari. Nagbuhat pa sila og daghang ubang mga bakak batok sa halangdon, nga dili na nato hisgutan dinhi, aron malikayan ang pagpadugay sa pulong ug dili masakitan ang dunggan sa mga magbabasa (kay daghan kaayong dili angay ang gisulti sa mga dautang manlalapas). Ang mga walay balaod misulat usab bahin kang Banal nga Anna, nga pagkahuman biyaan ang walay pulos nga kalibutan, giputol sa buhok ni Reverendo Esteban sa anghelhon nga paagi ug nagpuyo nga usa ka monghe sa Monasteryo sa Trichinarian. Ang mga manlalapas naghimo og bakak bahin kaniya, nga nag-angkon nga nakigkita siya kang Esteban sa gabii, nagmalimot sa dili matinahuron nga sala uban kaniya. Aron makapartisipar sa maong panamastamas, ilang gi-recruit ang usa ka ulipong babaye ni Banal nga Anna, ug gipangumbinsi siya nga magpamatuod sa maong butang; ingon nga ganti niini, dili lang nila siya gisaaran og kagawasan ug daghang bulawan, apan gisaaran usab nila siya nga ipangasawa sa usa ka dungog nga lalaki nga nag-alagad sa korte sa hari. Pagkahuman nila sa paghimo niining dokumento nga puno sa panamastamas batok sa Reverendo, ug pagdugtong niini sa bakak nga testimonya sa ulipon nga babaye ni Anna, gipadala ni

[8197] Usa ka stichera para sa pista sa Pagbalhin sa Hulagway ni Kristo nga Manluluwas nga Dili Gihimo sa Kamot.

[8198] Ang mga Skita usa ka mabangis nga katawhan nga nagpuyo sa amihanan sa Itom nga Dagat, sulod sa utlanan sa kasadpang Rusya karon, ug sa ubos nga dagan sa Danube.

Sergius ug Avlikalam ang tibuok butang, kauban ang usa ka sundalo, ngadto sa hari, nga niadtong panahona naa sa yuta sa mga Skita.

Pagkabasa sa hari sa mga dokumento nga gipadala kaniya, nalipay kaayo siya ug dayon misugo siya og sulat ngadto sa iyang gobernador sa Constantinople, si Anfitus, nga adto siya sa kombento nga nahimutang sa Bukid Auxentius, kuhaon didto si madre Anna, ug ipadala siya kaniya. Pagdawat sa maong sugo sa hari, ang gobernador dayon mibyahe paingon sa Konbento sa Trichinarian, gidala ang daghang armado nga mga sundalo, sama sa usa ka gubat. Pag-abot nila sa konbento, ilang giatake kini gamit ang ilang mga hawak nga espada. Niadtong panahona, ang tanang madre nagtigum sa simbahan ug nag-awit sa Ikatulong Oras; Pagkakita nila sa mga sundalo nga nag-atake sa monasteryo, napuno sila sa dakong kahadlok; ang uban mitago sa santuwaryo ilawom sa Banal nga Trono, samtang ang uban misulay pag-ikyas paingon sa kabukiran; apan nadakpan sila tanan sa mga sundalo. Unya ang tigulang nga madre superiora sa monasteryo, migawas aron atubangon ang mga sundalo, mapangahas niyang giingon kanila:

'Unsaon ninyo pagtawag sa inyong kaugalingon nga Kristohanon? Ngano man inyong giatake kining mga nobya ni Kristo, nga gipahinungod sa Dios, nga wala magbuhat ug dautan kaninyo?'

Mitubag sila:

'Ihatag ninyo si Anna, ang salamangkera ni Stefan; ginapangayo siya kaninyo sa Tsar.'

Unya ang madre superiora, pagtawag kang Anna kauban ang usa pa ka madre nga si Theophanna, gisugdan sila pagtudlo nga magbantay sa ilang kaugalingon batok sa tukso sa kaaway ug nga motindog nga walay kahadlok alang sa pagkawalay sala sa ilang balaan ug ginagalang nga amahan ug magtutudlo, si Esteban. Unya, pagkomenda kanila sa panalipod sa Diyos, gipadala sila uban sa mga sundalo.

Gidala dayon sa mga sundalo ang mga madre ngadto sa hari, nga nagsugo nga bulagon sila ug tagsa-tagsa silang bantayan. Unya, gitawag sa hari si Anna ngadto kaniya, ug misugod ang hari sa pagsulti kaniya ingon niini:

'Walay bisan gamay nga pagduha-duha ako sa akong nadungog mahitungod kanimo. Mao nga gipatawag tika, aron ikaw mismo ang mosulti kanako, nga walay pagtago ug sa imong kaugalingong kagustuhan, kung giunsa ka paglimbong niadtong salamangkero ug walay balaod nga tawo, nga nag-awhag kanimo sa pagbiya sa imong mga panag-iya, sa pagtan-aw sa imong maharlikang kaliwatan nga walay bili, ug sa pagsul-ob sa bisti sa usa ka ordinaryong tawo?' Tanan niini, sumala sa akong nadungog, iyang gibuhat aron ikaw mahimong iyang salamangkera. Ug unsa may maayong nakit-an nimo kaniya, nga ikaw nadani kaniya ug nakighilawas nga supak sa balaod uban niadtong dautang tawo?

Sa pagdungog sa ingon ana ka dautang mga pulong gikan sa hari, ang bulahan ug putli nga si Anna miingon:

'Dili, O Hari! Dili aron pag-ulipon sa akong kalag sa mga kahakog sa unod ug sa pakighilawas ang hinungdan nganong gisalikway nako ang panulondon nga gipasa kanako sa akong mga ginikanan, ni gibyaan nako ang akong mga paryente ug ang tanang kalipay ning kalibutan. Mahitungod sa mga nanaway kanako niining butanga, sumala sa pulong ni David, *"gilibot nila ang ilang mga dila sama sa bitin; ang hilo sa bitin anaa sa ilawom sa ilang mga ngabil'* (Salmo 139:4). Ang akong lawas ania sa imong atubangan, ug bisan unsang pag-antos ang imong ipahamtang niini, dili ko gayud ipanghimakak ang kamatuoran. Hangtud nga ang akong espiritu nagpabilin niining lawasa, wala kay madungog pa gikan kanako kondili nga si Esteban usa ka balaan ug matarong nga tawo ug siya ang hinungdan sa akong kaluwasan.

Sa pagkadungog sa emperador niining mga pulong, siya natingala kaayo ug naghilom sulod sa tibuok ka oras. Unya gisugo niya nga dakpon si Anna ug ibalik si Theophania sa kombento. Pagbalik niya, gisaysay niya sa abbess ug sa Banal nga si Esteban ang tanan nga nahitabo.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibalik si Copronymus gikan sa gubat paingon sa Constantinople. Didto iyang gisugo nga ipriso si madre Anna sa usa ka ngitngit ug makalilisang nga bilanggoan, ug dayon gipadala niya ang iyang eunuco, si[8199] , kaniya. Pag-abot niya kang Anna, misugod siya og sulti kaniya:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon, babaye, ug, human nimo tangtanga ang imong itom nga bisti, pilia ang usa ka dungganong kinabuhi; unya magpuyo ka uban sa emperatris sa palasyo, basta imo lang ikumpisal ang kamatuoran bahin kanimo ug kang Esteban ugma sa atubangan sa tanan sa interogasyon.' Aduna dinhi usa ka

[8199] Ang cuvicularis mao ang kamarlenco sa hari, ug kasagaran usa sa mga tawo nga labing duol sa hari.

ulipong babaye nga nakahibalo sa tanan ug andam makig-istorya kanimo atubanganay bahin sa imong mga kalihokan. Ug kon mosulay ka pagtago sa bisan unsa, iyang ipadayag ka. Unya ako, isip huwes ug magbabantay sa kamatuoran, pagabungkagon ko ang imong lawas ug pasigurohon nga mahibal-an nimo unsay kaya buhaton sa hari, ug unsay kaya buhaton ni Stephen nga nakapahilakaw kanimo. Apan kon paminawon nimo ang akong maayong tambag ug ipadayag nimo ang mga pakighilawas ni Stephen, hatagan ka namo og dakong dungog.

Pagkadungog niini nga mga pulong, si Santa Ana misangpit og lawom, mihilak, ug dayon mitubag:

'Pasagdi ang hari sa iyang gusto buhaton. Apan dili ko gustong mosulti og bakak batok sa akong balaan ug respetadong amahan. Matuman pa unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Sa sunod buntag, mibiya ang hari sa iyang palasyo ug, mitindog sa usa ka taas nga plataporma atubangan sa nagtigom nga katawhan, gisugo niya nga ipagawas si putli nga Anna gikan sa iyang bilanggoan ug hubaron siya sa atubangan sa tanan isip timailhan sa kaulaw. Sa atubangan sa santa, gibutang nila ang tibuok bungkos sa mga kahoy ug gibutang sa atubangan niya ang bakak nga saksi, ang iyang ulipon. Ang inosenteng asawa mitindog nga hubo sa atubangan sa tanan, nagpanalipod sa iyang kaugalingon gikan sa daotan pinaagi lamang sa iyang kahinahunaon imbis nga sinina. Sa dihang gipangutana siya bahin sa mga pasangil batok kaniya, nagpabilin siyang hilom, nga nagsundog sa iyang Ginoo, Kinsa *'wala magtubag' sa* Iyang dili matarong nga mga hukom[8200] . Samtang ang walay hiya nga ulipon nga babaye nagpamatuod og bakak batok kaniya, gipamatud-an ang mga bakak ug gipasangin nga kini mao ang kamatuoran. Unya gisugdan pag-usab nila ang pagpugos kang bulahan nga si Anna aron isulti nga si Esteban nakighilawas kaniya, apan ang balaan, sama sa 'karnero nga wala'y kusog atubangan sa mag-ahit kaniya', nagpabilin nga hilom[8201] ug wala magbukas sa iyang mga ngabil.

Ang tortyurador nasuko pag-ayo ug naglagot kaayo. Gitawag niya si Anna nga salamangkera, ug gisugo niya nga ipahigda siya nawong paubos sa yuta ug bugbogon gamit ang mga baston. Ug gipahigda siya nawong paubos sa yuta sa upat ka kusgan nga sundalo ug gibugbog siya sa dugay nga panahon sa iyang likod ug tiyan. Samtang nag-antos sa ingon nga mga pag-antos, ang bulahan wala'y gisulti gawas sa mosunod nga mga pulong:

'Wala ko nakaila og lalaki, sama sa inyong giingon—dili! Wala gyud,' unya iyang gidugang: 'Ginoo, kalooy-a ako!'

Samtang nagpadayon ang iyang mga mananakit sa paghampak kaniya nga grabe kaayo, hapit na gyud siya mamatay. Unya ang hari, sa dihang nakita niya nga hapit na gyud siya mamatay apan wala gihapon siya mosulti bisan unsa batok kang Stephen, mitindog gikan sa iyang trono ug midali paingon sa palasyo, puno sa kaulaw. Gisugo niya dayon nga dad-on si Ana sa usa sa mga monasteryo sa siyudad, nga walay sulod, ug didto siya ipriso. Didto, pagkahuman sa pipila ka panahon, namatay si Santa Ana ug mibalik sa Ginoo.

Samtang naghunahuna pag-ayo ang hari kung giunsa niya pagpasangil kang Esteban og kalapasan aron mapriso siya isip usa ka kriminal. Sa katapusan, nakahimo siya og mosunod nga plano.

Gipatawag niya si George, usa ka batan-ong lalaki nga iyang paborito ug matinud-anon nga nag-alagad kaniya sa palasyo, ug gipangutana siya ni Copronymus:

'George! Unsa ka dako ang imong gugma kanako?'

'Walay kinutuban,' matubag niya.

'Apan andam ka ba, tungod sa imong gugma kanako, nga atubangon ang kamatayon alang kanako?'

'Andam ug buot ko nga mamatay alang kanimo,' tubag sa batan-on. Unya ang hari, gipahagkò siya nga malipayon ug malumo, miingon:

'Tan-awa, usa ka bag-ong Isaac.'

Unya miingon siya kang George:

'Apan dili tika padalhon aron mamatay para kanako, ni gusto pa nako nga mag-antos ka tungod kanako. Usa ra ka butang akong hangyo kanimo. Adto sa Bukid Auxentius, kang Stephen—usa ka tawo nga dili gani angay hisgutan—ug hangyoa siya nga putlon ang imong buhok isip monghe ug dawaton ka taliwala sa iyang mga tinun-an. Sa diha nga nabuhat na niya kini, balika dayon kami.'

[8200] Juan 19:9; cf. Mat. 26:63, 27:12–14; Mar. 14:61, 15:5; Luc. 23:9.

[8201] Ang pagpadayag gikuha gikan sa Basahon ni Isaias, diin kini gigamit sa Mesiyas-Manluluwas (Isa. 53:7).

Nisaad ang batan-on nga tumanon gyud niya ang tanan nga gisugo kaniya sa hari. Unya gisugdan siya ni Copronymus pagtudlo unsaon pagbuhat sa labing maayo sa buluhaton nga gisalig kaniya; ug pagkahuman niining mga pagtudlo, mibiyahe ang batan-on paingon sa Bukid Auxentius.

Sa gabii, miduol siya sa monasteryo ni Banal Stephen ug misinggit siya sa kusog:

'Tintalawa kanako, mga Kristohanon nga nagpuyo dinhi, tintalawa! Nawala ko sa dalan ug wala ko kahibalo asa paingon, basi mahulog ko sa kal-ang o mahimong biktima sa usa ka mabangis nga hayop.'

Nadungog ni Banal Esteban ang mga paghilak ug, tungod sa iyang kalooy, nakaluoy siya sa nawala nga tawo. Gitawag niya si Marin, ang monghe, ug gisugo siya nga pangitaon ang nawala nga lalaki ug dad-on sa monasteryo. Sa dihang gidala ni Marin si George, mihulog kini sa tiilan sa Reverendo ug misugod sa pagpangayo sa iyang panalangin. Nakamatikod ang Reverendo nga dili ordinaryo ang lalaki nga nagbarog sa iyang atubangan, ug misugod siya sa pagpangutana kang George:

'Kinsa ka, ug asa ka gikan?'

Wala gitago ni George nga siya kaniadto naa sa korte sa hari, ug miingon siya nga mibiya siya sa serbisyo sa tsar tungod kay ang tsar nalayo sa husto nga dalan ug nagadala sa tanan ngadto sa ilang kapahamakan.

'Ani-a ako,' matod sa batan-on, 'ug midali ko pag-adto kanimo aron ikaw magtudlo kanako sa Orden sa mga Anghel, nga akong gipangandoy kaayo. Ginoo kong Amahan, ako nangayo kanimo, ayaw ko pagbalibari nga dili ako angay.'

Tungod sa kahadlok nga basin adunay problema gikan sa hari, sa sinugdan gisalikway ni bendito Esteban ang pagdawat sa batan-on sa komunidad sa mga monghe. Apan gipahupay siya sa batan-on, nga miingon nga dili masuko ang hari tungod kaniya, ug sa samang higayon mapinanggaon siyang nangayo sa balaan nga ibilang siya sa iyang mga disipulo ug putlon ang iyang buhok isip usa ka monghe.

'Ikaw ang motubag sa Diyos sa akong kalag kon dili nimo ako ipa-tonsura karon.'

Naantig ang Reverendo sa niining mga pulong ug, tungod kay wala niya mailhi ang kalimbong sa yawa, miingon siya kang George:

'Tungod kay nakita nako nga miabot ka dinhi nga gipalihok sa kadasig alang sa kaluwasan, dili nako gusto nga supakon ang sugo sa Ginoo, ug dili tika balibaran karon nga miabot na ka namo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, dayon niya siyang gitudloan sa mga pulong nga giinspirar sa Dios ug makaluwas sa kalag; ug unya, pagkahuman niyang tangtanga ang iyang mga sinina sa kalibutan, gisul-oban niya siya sa habol sa usa ka bag-ohan, ug gisugo siya nga mag-andam aron madawat ang hingpit nga mga panata sa pagka-monaste[8202] . Paglabay sa tulo ka adlaw, gisul-oban usab sa Labawng Amahan si George niining maong habol. Pagkahuman niya sa pagkuha sa Orden Angheliko, kining malimbungon nga tawo midali paingon sa hari sa Constantinople.

Sa pagkakita ni George nga nagsul-ob og monastikong bisti, nalipay ang emperador, dili tungod kay pabor siya sa monastisismo, kondili tungod kay nakakaplag siya og rason aron pasanginlan si Stephen nga gipahawa niya ang iyang mga sulugoon gikan kaniya.

Sa pagsubol sa plasa pagkasunod buntag, gidala sa emperador ang bag-ong giputol-buhok nga monghe ug misugod, sa atubangan sa nagtigum nga katawhan, sa pagreklamo batok sa tanang monghe, labi na kang Stephen, nga iyang giakusahan— —sa pagpanglimbong sa mga tawo pinaagi sa iyang mga pagtulon-an, sama sa iyang gibuhat, pananglitan, niining pinalanggang sulugoon sa emperador. Misugod ang katawhan sa pag-ingay:

'Kamate sa daotan nga manlansi!'

Unya gisugo sa hari nga tangtangon kang George sa iyang monghe nga bisti ug ilabay kini sa yuta. Sa diha nga nahimo kini, ang katawhan misugod sa pagyatak sa maong anghelikong bisti, nagbubo og insulto sa mga monghe ug nagpasipala sa kinabuhi sa monghe. Pagkahuman niini, gisugo sa hari nga dad-an og tubig ug pahawaon si George, mura'g aron hugasan ang iyang ranggo sa monastiko; sa katapusan, gisul-oban siya og sinina militar, gibutangan og helmet ang iyang ulo, ug gihatagan siya sa ranggo nga usa khippokom[8203] . Human niini tanan, nagpadala siya og mga sundalo sa Bukid Auxentius uban ang sugo nga laglagon ang monasteryo ni Stephen.

[8202] Novis – usa ka yugto sa pag-andam, nga kung wala niini dili siya matonsura isip monghe; ang mga naa niini nga posisyon gitawag nga mga novis.

[8203] Ippokom – usa ka hariong tagdumala sa istablo; usa sa mga opisina sa korte.

Gisulong sa mga sundalo ang monasteryo sama sa mga lobo nga nag-atake sa kawan sa karnero. Pagkahuman nila pagpahawa sa tanang monghe, gisunog nila ang simbahan sa monasteryo, samtang ang Banal nga si Esteban mismo brutal nga gihulbot gikan sa iyang selda ug mapintas nga gidala ngadto sa suburbio sa Chalcedonia sa Constantinople. Sa dalan, daghan nilang insulto ug walay kalooy nga pagpanakit ang ilang gihimo kaniya: ang uban gipaspasan siya sa yuta, ang uban mituol sa iyang mga mata, samtang ang uban pa naghimo og ubang dili masukod nga mga pag-abuso. Pag-abot nila sa baybayon, gisulod sa mga sundalo ang santo sa usa ka bangka ug gidala siya ngadto sa Monasteryo sa Philippikos, nga nahimutang sa Chrysopolis[8204] , dili layo sa Byzantium. Didto gipabantayan ang santo nga nakagapos sa gapus-kapus ug kadena sa puthaw sulod sa 70 ka adlaw, ug sa tibuok niining panahona wala siya mokaon. Ug bisan pa nga daghan kaayong pagkaon ang gipadala sa emperador kaniya, wala gyud siya modawat ug gibalik ang tanan.

Sa katapusan sa 70 ka adlaw, gipadala sa emperador ug sa patriyarka ang labing impluwensyal nga mga heretiko ngadto sa santo – mao sila: Teodosio, Obispo sa Efeso; Constantine sa Nicomedia; Nacolius; Sisinia ug Basil, kauban si Callistus ug uban pang labing maalamon nga mga orador, aron makiglalis sila kang Esteban bahin sa pagtuo ug madani siya sa pag-uyon sa ikonoklasmo. Pag-abot nila sa Monasteryo sa Philippikos, gisugo nila nga dad-on si Banal nga Esteban sa ilang atubangan. Miapil siya sa ilang atubangan nga nakagapos sa puthaw nga kadena, bug-at kaayo nga dili siya makabarog o makalihok kung walay tabang: naglakaw siya taliwala sa duha ka tawo nga iyang gisandigan.

Si Teodosio, Obispo sa Efeso, mao ang unang mitultol sa pakigpulong. Sa iyang pag-atubang kang Banal nga Esteban, miingon siya:

'Base sa unsang rason, tawo sa Dios, giisip nimo kami nga mga heretiko ug gibutang nimo ang imong kaugalingon nga labaw pa sa mga hari, patriyarka, obispo ug sa tanang uban pang mga Kristohanon? Naga-sala ba kami tanan ug padulong sa pagkaguba?'

Niini, mitubag ang santo nga malumo:

'Paminawa ang gisulti sa Balaang Kasulatan mahitungod sa propeta Elias. Miingon siya kaniadto kang Haring Ahab: *"Dili ako ang nagdala niining kalisdanan sa Israel, kondili ikaw ug ang panimalay sa imong amahan"* (1 Mga Haring 18:18). Mao usab karon: dili ako ang nagdala og kagubot sa Simbahan sa Dios, kondili kadtong mga mibulag sa mga tradisyon sa karaang balaan nga mga amahan, ug nagpasulod og bag-ong mga doktrina sa Simbahan. Kay si Basilio ang Dako miingon: 'Ang tanan nga gipasa gikan pa sa karaang panahon sa mga balaan nga Amahan angay nga pasidunggan; apan ang tanan nga bag-ong gipaila dili angay ug dili mahimong adunay bisan unsang kahulugan'; ingon ana ang inyong mga dekreto batok sa pagpasidungod sa mga balaan nga ikon, mga dekreto nga gihimo dili sa mga anak sa Simbahang Katolika, kondili sa mga dautang manlalapastangan. Busa, karon gayud misulod sa hunahuna ang maulohan nga panultihon: (Salmo 2:2) – *'Ang mga hari sa yuta misaka, ug ang mga magmamando nagtigum batok sa Ginoo'*, ug batok sa Iyang balaan nga ikon.

Pagkadungog niini nga mga pulong, si Constantine, Obispo sa Nicomedia, dali nga mibangon gikan sa iyang lingkoranan, miduol sa balaan nga naglingkod sa yuta, ug gisipa siya sa nawong. Sa samang paagi, usa sa mga tagadala sa armas nga naa sa lugar misipa sa santo sa tiyan; ang bulahan nahulog sa yuta, ug ang tagadala sa armas misugod sa pagyapak sa iyang dughan.

Nasuko kaayo si Callistus sa ingon ana ka walay-hiya ug walay-balaod nga buhat ug gisugo niya nga hilom ang tanan. Unya gisultihan niya si Esteban sa mosunod nga mga pulong:

'Aduna kay duha ka kapilian: pirmahan ang mga dekreto sa bag-ohay nga konseho, o mamatay isip usa ka nagdumili sa mga dekreto sa mga Amahan, nga gitudloan sa Dios. Pilia ang usa o ang usa pa, walay paglangan.'

Dayon gipahayag ni Esteban nga giinspirar sa Diyos:

Paminawa ang akong mga pulong, Ginoong Patrician! Gipahayag ko kini uban sa dakong Apostol nga si Pablo: *"Kay alang kanako, ang pagkinabuhi mao si Cristo, ug ang pagkamatay usa ka ganansya"* alang sa Iyang balaan nga ikon (Fil. 1:23). Gisulti ko na kaninyo kaniadto k , ug isulti ko kini pag-usab: kon usa ra ka dakop nga dugo ang akong mahuptan, dili ko magduha-duha sa pag-ula niini alang sa balaan nga mga ikon ni Kristo. Apan, sugoa nga basahon ang mga dekreto sa inyong konseho, aron mahibal-an ko sa unsang basihanan ninyo gibalibaran ang pagdayeg sa mga Balaang ikon.

[8204] Chrysopolis – usa ka suburbio sa Constantinople, sa pikas baybayon sa Bosphorus, sa Bithynia; karon nailhan nga Scutari.

Ug dayon gikuha ni Constantine sa Nicomedia ang basahon ug misugod sa pagbasa niini. Ang basahon adunay titulo: 'Ang Mga Buhat sa Balaang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho'. Pagkabasa pa lang niining titulo, ang santo mihimo og senyas sa iyang kamot, nag-awhag sa kahilom, ug dayon misinggit sa kusog:

'Gipatukod ninyo ang inyong huyang nga tukuranan sa usa ka maluya nga pundasyon. Ngano man inyong gitawag nga 'balaan' ang inyong konseho? Kay gikuha ninyo ang titulo nga 'balaan' gikan sa tanang mga santo ug nagmando nga dili ang mga Apostoles, ni ang mga martir, ni ang mga propeta, ni bisan kinsa nga tawo nga nakapahimuot sa Dios angay tawgon niining ngalan. Unsaon man pagka-balaan sa inyong konseho, samtang giyatake ug gilapasan niini ang tanan nga balaan? Gitawag ninyo ang inyong konseho nga 'ekumenikal'; apan unsaon man kini pagka-ekumenikal kung wala gani usa ka patriyarka ang nitambong, ni bisan usa ka representante nga gi-awtorisar nila, ni bisan sulat diin unta nila ipahayag ang ilang pag-uyon sa pagtigum sa konseho? Ang inyong konseho dili matawag nga ekumenikal, kay kini bakak. Gitawag usab ninyo kini nga ikapito. Apan giunsa kini pagka-ikapito kon kini misalaag gikan sa unang unom ka konseho? Kung kini mao ang ikapito, unta misunod kini sa tanang aspeto sa ika-unom, ikalima, ug sa ubang mga konseho nga miuna niini. Kay kung walay una, ikaduha, ikatulo, ikaupat, ikalima, ug ika-unom, dili mahimong adunay ikapito. Busa, ang inyong konseho dili gayud ikapito, tungod kay gisalikway niini ang mga tradisyon sa unom ka konseho nga miuna niini.

Sa niining mga pulong mitubag ang mga obispo:

'Unsa man, busa, ang among gisalikway sa gipasa sa unom ka konsilyo? Dili, wala namo gisalikway ang mga naunang konsilyo o ang gipasa niini, kondili among gidawat ang tanan niini.'

Unya mitubag ang santo:

'Dili ba ang mga naunang konseho gihimo sa balaan nga mga simbahan? Buot ipasabot, ako naghisgot sa mga simbahan nga gipalamutian sa mga ikon. Ang Unang Konseho gihimo sa Nicaea, sa halapad nga simbahan sa maong siyudad. Ang Ikaduha – sa Constantinople, sa Simbahan ni Santa Irene. Ang ikatulo nahitabo sa Efeso, sa simbahan ni San Juan nga Teologo. Ang ikaupat nahitabo sa Calcedonia, sa katedral sa metropoles. Ang ikalima ug ikaunom nahitabo usab sa Constantinople; ang una gihimo sa Simbahan ni Santa Sofia, samtang ang ikaduha gihimo sa palasyo nga simbahan nga nailhan nga Trullum. Dili ba ang tanang maong simbahan gipahimutang sa halangdong mga ikon? Ug wala'y bisan usa sa mga miaging konseho nga misalikway niini, sama sa gibuhat sa inyong konseho. Unsa inyong masulti bahin niini?

Natingala sila sa kinaadman ni San Esteban ug naghilom, kay wala silay masulti aron supakon siya. Usa ra sa mga naglingkod uban kanila ang mitubag:

'Tinuod gayud, husto ang gisulti ni Esteban!'

Unya gitutok sa Reverendo ang iyang mga mata sa langit; dayon, gitaas niya ang iyang mga kamot ug sa lawom nga paghuyop sa iyang kasingkasing, misinggit siya sa kusog:

'Kon kinsa ang dili magpasidungog sa Ginoong Jesu-Cristo, nga gipakita sa mga ikono sa porma sa tawo, pasagdi siya nga mahimong anatema ug pasagdi siya nga makigbahin sa kapalaran sa mga misinggit: *"Kuhaa siya, kuhaa siya, ipakrus siya!"* (Juan 19:15)[8205] .'

Unya ang dautang mga eretiko, sa ilang pagtan-aw nga dili nila mapildi ang santo sa panaglalis, gisugo nga dad-on siya sa prisohan, samtang sila mismo, napuno sa kaulaw, mibalik sa mga nagpadala kanila.

Sa dihang miabot sila sa atubangan sa hari, nangutana ang hari:

'Unsa man ang imong nahimo?'

Ang mga obispo hapit na untang itago ang ilang kaulaw, apan gipugngan sila ni Callistus pinaagi sa pagsulti sa hari sa tibuok kamatuoran.

'O Hari!' matod niya, 'napildi kami ni Esteban sa debate. Usa siya ka maalamon nga tawo, ug ang iyang mga pulong adunay gahum nga dili masukod. Labaw pa, mapangahas siya ug walay kahadlok, ug wala siya mahadlok dili lang sa mga pagdili kondili bisan sa kamatayon mismo.'

Unya ang nasuko nga hari nagsugo nga ipadala si Banal Esteban sa pag-exile ngadto sa mga yuta sa Hellespontine, sa isla sa Prokonnisos[8206] .

[8205] Kini nahitabo sa panahon nga ang Ginoo mitindog sa atubangan sa hukmanan ni Pilato (Juan 19:15).

[8206] Proconnis – usa ka isla sa Dagat Marmara, karon nailhan nga Marmara. Ang mga rehiyon sa Hellespontine – ang mga yuta nga nahimutang sa tunga-tunga sa Dagat Marmara, nga sa karaang panahon gitawag nga Hellespont.

Sa wala pa siya molarga paingon sa isla, gitabangan sa santo ang abad sa Monasteryo sa Philippikova, nga masakiton ug hapit nang mamatay. Pagkahuman sa pag-ampo ug pagbutang sa iyang kamot ibabaw kaniya, giayo siya sa balaan ug gipatindog gikan sa iyang higdaanan. Unya, misakay siya sa barko nga giandam para kaniya, ug nilarga paingon sa lugar sa iyang pagbaba. Pag-abot niya sa isla sa Prokonnisos, una niyang gisusi ang tanang walay sulod nga mga dapit niini ug sa katapusan nakakaplag siya og matahum nga langob, nga nailhan sa mga lumolupyo sa maong yuta nga Kissuda. Sa sulod niini, adunay gamay nga simbahan nga gipahinungod kang Santa Ana, ang katigulangan sa Ginoo sumala sa unod ug inahan sa Labing Balaang Theotokos. Nalipay kaayo ang santo ug nagtukod og usa ka selda duol sa langob. Dinhi, samtang nagpuyo alang sa himaya sa Dios, nagpanginabuhi siya sa mga gamot sa lokal nga mga tanom.

Samtang ang mga disipulo ni San Esteban, nga gipahawa gikan sa iyang monasteryo sa Bukid Auxentius, nangalat sa lain-laing mga yuta, sama sa mga karnero nga walay magbalantay. Apan, pagkadungog nila nga ang ilang magtutudlo gipriso sa isla sa Prokonnisos, nagtigom silang tanan sa iyang palibot, gawas sa duha nga mibulag gikan sa balaan nga magbalantay, sama sa pagbulag ni Hudas kang Kristo, o ni Demas ug Hermogenes kang Pablo (2 Tim. 1:15, 4:10). Kini sila si Sergius, nga naghimo og listahan sa mga malisyosong akusasyon batok sa halangdon, ug si Esteban, nga sa sinugdan usa ka sekular nga pari apan sa ulahi nakadawat sa monastikong paggupit sa buhok sa kamot sa santo.

Pagbalibad pag-usab sa kinabuhi sa monghe—ug uban niini, sa Dios—ug pagsul-ob sa sekular nga bisti, miadto siya sa hari ug miingon kaniya:

'Matinahuron nga Hari! Pinaagi sa imong pag-atiman nakagawas ako gikan sa mga gapos ni Satanas ug, pagkahuman nako sa pagbungkag sa akong ngitngit nga mga bisti, nagsul-ob na karon ako og hayag nga mga bisti.'

Nalipay kaayo ang hari ug nahigugma kaniya; gitudlo niya siya nga tagdumala sa Kwarto ni Santa Sofia, diin kanunay siyang mibisita. Sa samang panahon, gitawag siya ni Copronymus nga 'amahan sa kalipay', bisan pa man kining anak sa pagkaguba makapahimo lang og paghilak alang sa iyang kaugalingon. Busa, kining duha—si Sergius ug si Stephen—nibulag sa mga disipulo sa halangdon; samtang ang tanan nga uban, sama sa gisulti na, mitigom sa palibot sa halangdon nga si Stephen ug nagtukod og usa ka monasteryo. Miadto usab ang iyang inahan sa bulahan, kauban ang iyang anak nga babaye—nga mao ang iyang igsoon nga si Theodotia—ug nagtukod sila og puy-anan duol sa iyang langob, diin sila nagpuyo nga matinud-anon, usahay malingaw sa tam-is nga mga pulong sa ilang magtutudlo, ang Kagalang-galang Stephen. Ang Reverendo, sa iyang bahin, nagtukod og haligi para sa iyang kaugalingon, ug sa ibabaw niini nagtukod og gamay nga payag. Pagkahuman mosaka sa haligi, iyang gisirad-an ang iyang kaugalingon sa sulod sa maong payag; niadtong panahona siya 49 anyos na. Tungod sa dagkong buhat sa santo, gipadayeg siya sa Dios ug gihatagan siya sa gasa sa paghimo og milagro. Busa, gibalik ni Banal Esteban ang panan-aw sa mga bulag, gipaluwas ang usa ka batan-ong gipanag-iya sa dautang espiritu, giayo ang babaye nga nagdugo pinaagi sa pag-ampo alang kaniya, gipakalma ang bagyong dagat sa daghang higayon, ug nakaluwas sa daghang barko nga dili malubong; Dugang pa, kanunay siyang makita sa mga marinero nga naglakaw sa ibabaw sa tubig, o nagpadagan sa barko, o nagbuka sa mga layag.

Samtang nagkakaila ang santo sa isla sa Prokonnisos tungod sa iyang mga milagro, namatay ang iyang inahan. Nahitabo kini sa ikaduhang tuig sa pagkabilanggo sa reverendo. Sa dihang hapit na siya mamatay aron makigkita sa Ginoo, ang iyang anak nga si Theodota naghilak pag-ayo alang kaniya. Apan ang inahan ni Esteban, ang bulahan nga si Anna, miingon kaniya:

'Walay igong rason aron ikaw maghilak, kay kuyog usab ka nako paingon sa atong Ginoong Kristo.'

Ug mao kini ang nahitabo: sa ikapitong adlaw human sa kamatayon sa bulahan nga si Anna, inahan sa Banal nga si Esteban, namatay usab si Theodota.

Niadtong panahona, adunay usa ka sundalo sa isla sa Prokonnisos nga pareho og ngalan sa Banal (kay ang iyang ngalan si Esteban). Siya taga-Armenia ug nagbiyahe gikan sa mga yutang Europeo. Sa dalan, siya natakdan og usa ka makalilisang nga sakit, nga ang wala nga bahin sa iyang lawas nangalot. Pagkadungog niya nga si Banal Esteban nakahimo sa pag-ayo sa tanang matang sa sakit, nagpaningkamot siya pag-adto kaniya, nahugno sa yuta sa atubangan niya, ug uban sa mga luha nangayo og pag-ayo. Gisugo siya ni Banal Esteban nga pasidunggan ang mga ikon ni Kristo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug sa dihang gibuhat niya kini uban sa dakong pagtuo, siya dayon ug hingpit nga naayo. Sa pagbalik niining sundalo sa iyang mga higala, nangutana sila kaniya: giunsa siya pag-ayo? Ang sundalo, nga wala magtago sa kaluoy sa Dios nga gipakita kaniya, miingon:

'Sa dihang miyuko ko sa atubangan sa mga ikon ni Kristo ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, sumala sa gisugo kanako ni Brother Stephen sa Prokonnisus, naayo ko sa akong sakit.'

Gisumbong sa mga mandirigma kini sa ilang kumander nga nagdumala sa Thrace. Gitawag sa kumander ang naayo nga mandirigma ug, pagkahuman siyang pangutan-on kung giunsa siya naayo, gipadala dayon siya sa hari. Nagsugod usab ang hari sa pagpangutana sa sundalo bahin sa iyang pagkaayo ug, sa dihang nahibaloan niya nga naayo siya pinaagi sa pagyuko sa atubangan sa balaan nga mga ikon, gisugdan niya siya pagtawag og idolatra, gisaway siya sa masuko nga paagi nga daw nakabuhat siya og buhat nga walay pagsimba sa Diyos. Unya ang nanawo nga tawo, tungod kay nahuya sa atubangan sa hari, naghinulsol sa iyang pagyuko sa atubangan sa mga ikon ug sa publiko gisalikway ang iyang pagdayeg niini, nga nagsaad nga dili na gayud siya mubalik sa pagyuko niini. Tungod niini, nahigugma kaniya ang hari nga walay balaod ug gihatagan siya og dungog isip senturiyon. Apan sa dihang ang maong walay dios nga sundalo, pagkahuman mibiya sa palasyo sa hari, hapit na mosakay sa iyang kabayo, kalit nga nangabuang ang kabayo ug, pagkahulog kaniya, gisugdan pagtakaw-takaw sa sal-anan ang maalamat nga tawo, ug nagpadayon sa pagtakaw kaniya hangtud nga siya namatay. Mao kana ang silot nga gihatag niining walay pagpasalamat nga apostata.

Kini nga milagro, kauban ang ubang mga milagro nga gihimo sa bulahan nga si Esteban, napuno sa dakong kasuko ug kalagot ang hari; kay nahibalo ang hari nga ang reverendo, samtang nagpuyo sa Prokonnisos, bantog tungod sa iyang mga milagro ug nagtudlo sa tanan sa pagdayeg sa balaang mga ikon. Busa nagpasiya siya nga kuhaon ang kinabuhi sa santo, ug aron makab-ot kini gisugo niya nga dad-on siya gikan sa iyang giprisohan. Sa dihang gidala ang santo sa atubangan ni Copronymus, ang walay balaod nga hari unang gisugo nga siya gapuson sa puthaw nga kadena, ibutang sa bitag ang iyang mga tiil, ug ipriso sa usa ka ngitngit nga bilanggoan nga nailhan nga Fialian[8207] . Paglabay sa pipila ka adlaw, si Copronymus, samtang nagpuyo uban sa iyang duha ka punoang dignitaryo sa usa sa iyang palasyo sa kabukiran, nagmando nga dad-on si bulahang Esteban sa iyang atubangan.

Samtang gidala siya ngadto sa hari, nangayo ang reverendo sa usa ka debotong magtutuo og sinsilyo nga adunay hulagway sa hari ug tinago kini niyang gisulod sa iyang kapa.

Sa diha nga nakita sa tsar ang santo, dali dayon siyang misinggit sa kusog:

'Oh, kawawa ko, kawawa ko! Unsa pa kaha akong ikapailub? Kining tawo ginapasipala ang akong awtoridad, ginapasipala ko ug wala ko'y bisan gamayng pagrespeto!'

Ug siya misulti og daghang mga pulong sa pagpasipala ug insulto batok sa santo. Apan ang bulahan nagpabilin nga hilom, ang iyang ulo nakayuko. Unya miingon ang hari:

– Ngano man nga wala kay gisulti kanako, ikaw daotan nga tawo?

Sa tubag, ang bulahan nga si Esteban mitubag nga malumo:

'Kung ikaw, O Hari, nakahukom na nga patyon ko, patya na dayon. Apan kung gitawag ko aron mangutana kanako, kinahanglan nimong pugngan ang imong kasuko ug makig-istorya kanako nga kalmado.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nangutana ang hari sa santo:

'Sultihi ko, nganong gitawag nimo kami nga mga heretiko? Asa nga tradisyon sa Simbahan among gilapas?'

Mitubag ang Reverendo:

'Gibaliwala ninyo ang pagdayeg sa mga balaang ikon, nga gipamana kanato sukad pa sa karaang panahon sa mga Amahan nga nagdala sa Diyos.'

Misupak ang tortyurador:

'Ayaw pagtawag niini nga balaan nga mga ikon: dili kini balaan nga mga ikon, kondili mga hulagway sa mga diyos-diyosan; ug unsa may pakig-ambit tali sa mga balaan ug sa mga diyos-diyosan?'

Niingon ang balaan nga tawo:

'Ang nagasimba sa usa ka ikon dili nagasimba sa materyal mismo; kay ang pagsimba nga gihatag sa hulagway gilalin ngadto sa Orihinal, ingon sa giingon ni San Basilio nga Dako.'

Miingon ang taga-pahirap sa santo:

[8207] Ang prisohan nahimutang sulod mismo sa siyudad.

'Posible ba nga ipinta gamit ang materyal nga mga kolor ang butang nga sa daghang aspeto, ngitngit ug dili masabtan sa hunahuna? Ug husto ba nga sumyendohan, pinaagi sa usa ka sensoryong hulagway, kadtong ang kinaiyahan wala'y nakahibalo?'

Mitubag ang Reverendo:

'Kinsa kaha sa mga tawo nga gihatagan og rason ang mosulti nga ang dili materyal nga kinaiya sa Dios mahimong ipakita pinaagi sa materyal nga mga kolor? Bisan pa ang hunahuna dili makadeskribi sa kina-iya sa Dios; labi na gayud kaha nga Siya ipakita pinaagi sa mga kolor. Apan sa dihang gihulagway nato si Kristo sa usa ka ikon, dili nato gihulagway ang Iyang pagka-diyosnon, kondili ang Iyang pagkatawo —nga sama sa atong kaugalingon—nga nakita ug nahikap sa mga Apostoles, sama sa giingon ni San Juan nga Teologo: *'ang among nakita sa among kaugalingong mga mata, ang among gitan-aw ug ang among nahikap sa among mga kamot'* (1 Juan 1:1). Ug kon itudlo nimo kanako ang mga pulong ni Moises: Exodo 20 – *'Dili ka maghimo alang kanimo ug dios-diosan, o bisan unsang hulagway sa bisan unsa nga naa sa langit sa ibabaw, o sa yuta sa ilawom, o sa tubig ilawom sa yuta*' – unya isulti nako kanimo nga si Moises mismo naghimo ug mga hulagway sa duha ka bulawanong kerubin, nga gihisgutan sa Balaang Apostol ingon niini: Hebreohanon 9 – *'Ang mga kerubin sa himaya nga nagtabon sa tabernakulo*'. Apan ang halaran mismo, ang tabernakulo, ug ang Labing Balaan nga Puloy-anan nagrepresentar usab og langitnong hulagway, ingon sa giingon sa maong Apostol: Hebreohanon 8 – *'nga nag-alagad isip hulagway ug landong sa mga butang sa langit*'.

Unsa man, busa, ang dili matarong sa atong pagpintal sa larawang tawo ni Cristo sa usa ka ikon—nga makita sa mga tawo—ug pagsimba kaniya? O kung mosimba kita sa krus, nga gihimo sa usa ka materyal, nagasimba ba gayud kita sa materyal mismo? Sa samang paagi, sa dihang atong gihatagan og dungog ang balaang mga sudlanan, walay sala nga makabug-at sa atong konsensya, kay nasayud kita nga ang mga sudlanan gipahinungod pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Cristo. Ngano man, busa, nga ikaw mosupak niining tanan? Sunod, gusto pa nimo balibaran ang Balaang Lawas ug Dugo ni Kristo, nga misteryosong gitanyag sa porma sa tinapay ug bino, nga nagrepresentar sa Lawas ni Kristo nga nag-antos sa Krus ug karon nagpuyo sa langit – ug nga atong gisimba ug, pinaagi sa pag-apil niini, madawat nato ang panulondon sa walay katapusang mga panalangin. Ikaw, bisan pa, nga wala magbuhat og kalainan tali sa balaan ug dili balaan, giisip nimo ang ikon ni Kristo nga usa ka diyos-diyosan, kapariho sa hulagway ni Apollo, ug ang ikon sa Inahan sa Dios, kauban sa estatwa ni Artemis; imong gitamakan kini sa tiil ug gisunog sa kalayo.

Niini mitubag ang hari:

'Nagtuo ba gyud ka, ikaw nga buang ug walay pagtuo, nga pinaagi sa pagyatak niining mga ikon, gina-yatak nato si Kristo?'

Unya si Esteban nga maalam sa Dios, nga nagtinguha, sumala sa batasan sa mga maalamon nga manlalaban, nga mapildi ang iyang kaaway gamit ang kaugalingong armas, gikuha gikan sa iyang kapa ang usa ka sinsilyo nga nagbitbit sa hulagway sa walay Dios nga Haring Kopronymus, nga iyang gihangyo gikan sa usa ka matinud-anon nga tawo sa iyang pagpaingon sa interogasyon. Gipakita kini nga sinsilyo, nangutana ang Reverendo sa hari sa samang mga pulong nga gigamit ni Kristo sa pagpakutana sa mga Pariseo:

'Kinsa ang hulagway ug inskripsyon niini?' (Mateo 22:20).

Mitubag ang hari, puno sa katingala:

– Wala nay lain kundi ang sa hari.

Nangutana pag-usab ang santo:

– 'Unsa kaha ang mahitabo kung adunay tawo nga itaktak sa yuta ang hulagway sa hari ug tapakan kini sa tiil? Dili ba siya silotan niini?'

Mitubag ang mga anaa sa debate:

'Oo! Ang ingon nga tawo makasinati og grabeng silot, kay iyang gipangdaotan ang hulagway sa hari.'

Unya ang reverendo, nga nag-agah og lawom, miingon:

'Unsa ka lawom sa imong pagkawalay-kita ug unsa ka dako sa imong kabuang! Kung silotan ninyo ang paglapas sa hulagway sa usa ka tawo nga hari sa yuta ug mortal pinaagi sa usa ka makalilisang nga pagbitay, unsang silot ang angay ninyong madawat sa pagyatak sa ilawom sa tiil sa hulagway sa Anak sa Dios ug sa Iyang Inahan ug sa paglabay kanila sa kalayo?'

Pagkahuman niya niini, ang santo mituol sa sensilyo, gilabay kini sa yuta, ug gisugdan niya kini pagyatak. Pagkakita niini, ang mga naa didto misulong nga bug-at kaayo sa santo, nga nagtuyo sa paglabay kaniya gikan sa bulwagan paingon sa dagat, kay ang bulwagan diin nahitabo ang pakighinabi sa reverendo nagtubang sa dagat. Apan ang hari, nga nagkunwari nga malumo—bisan pa man nga nagbukal sa sulod niya ang makalilisang nga kasuko—gidili niya sila sa pagbuhat niini, apan gisugo niya nga dad-on ang santo sa publikong bilanggoan ug ipriso didto.

Sa pagsulod niya niining bilanggoan, miingon ang santo:

'Kini nga bilanggoan maoy akong dalangpanan sa akong kinabuhi karon; dinhi ako magpabilin hangtod sa akong kataposang gininhawa, ug iturong ko kining akong puloy-anan nga usa ka ganti sa akong pagkamatinud-anon sa mga balaang larawan.'

Gipriso sa pinakalayo nga kuwarto sa bilanggoan, nakit-an sa santo ang tulo ka gatus ug kwarenta'y duha ka monghe nga naglingkod didto, nga nagtrabaho sa lain-laing yuta ug monasteryo ug gipahamtang sa bilanggoan tungod sa pagsimba sa balaang mga ikon. Ang uban giputol ang ilong, ang uban giputol ang dalunggan, ug ang uban giputol ang kamot: kining katapusang buhat sa kalupigan gihimo batok sa mga misulat og mga libro aron ipanagang ang pagsimba sa mga balaang larawan. Ang uban adunay mga samad sa ilang lawas gikan sa mga pilas nga wala pa hingpit nga naayo; ang uban gisunog ang nawong ug gipahid og katam; ang uban giputol ang buhok sa ulo ingon panag-aw. Sa pagkakita sa tanang mga Banal nga Amahan nga nakasinati niining mga pag-antos, gidayeg sa Reverendo nga Amahan ang ilang pagkamapailubon ug kaisog sa pag-antos ug nagsugod siya og lawom nga kasubo nga siya mismo wala giisip nga takus nga mag-antos og ingon nga mga pag-antos alang sa mga balaang larawan. Apan kining mga balaang amahan midawat kang bendito nga si Esteban uban sa gugma ug gipili siya nilang pangulo ug magtutudlo. Ug kana nga bilanggoan nahimong daw usa ka monasteryo, ug sulod niini gipahinabo ang mga kasagarang himno ug pag-ampo sumala sa monastikong han-ay ug lagda.

Samtang naa sa prisohan, ang reverendo nakadawat og pagkaon gikan sa usa ka babaye nga mahadlok sa Diyos, nga asawa sa usa sa mga guwardiya. Kada Sabado ug Domingo, magdala siya og gamay nga tinapay ug tubig ngadto sa bilanggoan ug tinago niya kini ihatag sa santo. Sa sinugdan, ang bulahan wala gustong modawat sa pagkaon nga gidala niya gikan sa iyang mga kamot, kay wala siya kahibalo kon siya ba matinud-anon sa pagtuo o kon nagpasidungog ba siya sa mga ikon; kay gikaligtaan niya ang mga heretiko ug wala gustong modawat og bisan unsa gikan sa ilang mga kamot. Apan ang babaye, aron mapamatud-an ang iyang pagkamatinud-anon, gidala kaniya ang mga ikon sa Labawng Balaang Inahan sa Dios ug sa mga Balaang Punong Apostoles nga sila Pedro ug Pablo, nga iyang gitago. Pagyuko niya sa atubangan niining mga balaang ikon sa presensya sa reverendo nga amahan, gihalokan niya kini, ug dayon gihatag kini kaniya, aron si bendito Esteban, samtang nagpabilin kaniya kining mga ginagalang nga ikon, mahinumduman siya sa iyang balaang pag-ampo.

Usa ka adlaw, si Santo Esteban nag-istorya uban sa ubang respetadong mga amahan mahitungod sa daghang lain-laing pag-antos nga gipahamtang sa mga matinud-anon sa mga gobernador sa hari, mga amphipates, ug mga ehegemon[8208] . Lakip sa uban, usa sa mga priso, si Anthony nga taga-Cyprus, naghinumdom sa pagkamartir sa monghe nga taga-Cyprus nga si Paul. Ang Obispo sa Crete, si Theophanes, nga nailhan usab nga Lardotir, gibutang sa yuta sa iyang atubangan, sa usa ka kilid, ang ikon sa Paglansang kang Kristo, ug sa pikas kilid, ang mga instrumento sa pagpanakit, ug miingon kaniya:

'Pilia alang sa imong kaugalingon, Pablo, usa sa duha ka butang: mosugot ka nga tapakan sa tiil ang ikon ni Kristo aron mabuhi ka; o mag-antos ka sa malupit nga kamatayon, pagahilakpon sa mga instrumento nga naa sa atubangan nimo – gawas kon pilion nimo nga mosunod sa gisugo kanimo.'

Apan si Pablo nga maisug misinggit sa kusog:

'Dili ko, Ginoong Hesukristo, Bugtong Anak sa Dios, tapakan ang Imong balaan nga ikon.'

Pagkahuman niini, mituklow si Pablo ug matinahuron nga gikahoy ang balaang ikon, nga nagpakita nga wala siya mahadlok sa mga hulga sa taga-antos ug andam nga mamatay alang sa ikon ni Kristo. Unya, nasuko pag-ayo ang taga-antos ug napuno sa kasuko. Una sa tanan, gisugo niya nga higpitan paghigot ang lawas sa nag-angkon sa iyang pagtuo gamit ang duha ka plaka nga puthaw; unya, pagkahuman gisabit nila si Pablo nga nakabaliktad,

[8208] Si Amphipatus mao ang gobernador sa usa ka rehiyon nga naglangkob sa daghang mga probinsya; ang hegemon mao ang gobernador sa usa ka probinsya.

gisugo niya nga pahirapan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga baras; ug sa katapusan, gisugo niya nga butangan og siga ang siga sa ilawom niya ug pasigaon kini. Niining pagpanakit namatay si Pablo, gisunog sa kalayo, ug nahimong mabangong halad sa Ginoo.

Sa dihang gisaysay kini ni Anthony, ang tanang mga amahan nagahulog og init nga mga luha. Pagkahuman, usa pa ka priso ang misugod og sulti; ang iyang ngalan si Theostirictus, usa ka tigulang nga gipasidunggan isip presbiter, nga giputol ang ilong ug gisunog ang tibuok nawong gamit ang nagbukal nga pitch tungod sa iyang pagkamatinud-anon sa pagdayeg sa mga ikon.

"Sa usa ka higayon, sa among monasteryo nga gitawag og Pelikita," ingon niya, "usa ka sakripisyo nga walay dugo ang gihimo sa Balaang ug Dakong Huwebes sa Semana Santa. Kalit lang, ang manlupig nga si Lahanodragon misalakay sa monasteryo uban sa daghang mga mandirigma. Misulod siya nga walay kahadlok sa santuwaryo, gisugo niya nga hunongon ang pag-awit ug gilabay niya sa yuta ang balaan ug nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo.

Unya, gidakop niya ang kwarenta'y duha ka napiling monghe, gipanghigot sila sa puthaw nga kadena; sa uban, gipahamtang niya ang malupit nga mga samad, gipikas-pikas ang ilang mga lawas, samtang sa uban gisunog niya ang ilang mga bungot ug nawong human una niyang pahiran og pitch; ug sa uban pa, diin ako usa kanila, giputol niya ang ilang mga ilong. Pagkahuman niana, gisunogan niya ang simbahan ug gisunog kini uban sa tibuok monasteryo. Alang sa maong kap-atan ug duha ka napiling monghe nga nakadena, gibilanggo sila sa torturador sa rehiyon sa Efeso, gipriso silang tanan sa usa ka daan ug guba nga paliguan, nga ang entrada gisapinan og tabla. Didto, namatay silang tanan sa gutom.

Ang Kagalang-galang nga si Esteban, sa pagkadungog sa ingon nga mga sugilanon, nag-awhag sa mga igsoon nga ipakita usab ang susamang kaisog ug pagkamapailubon. Unya iyang gihinumduman si usa ka Pedro nga nagpuyo sa Vlacherna. Gidala sa atubangan sa hari alang sa interogasyon, kining si Pedro gilata nga walay kalooy gamit ang mga lubid nga panit sa baka tungod sa iyang pagkamatinud-anon sa pagsimba sa mga ikon, apan nagpakita siya og ingon ka dako nga pagkamapailubon nga wala gyud siya mag-ungol o misinggit, sama sa wala gyud siyay nabati nga kasakit. Dili lang kana, apan wala siya mahadlok nga mosaway sa tsar mismo gamit ang mga pulong nga sama sa hait nga talinis, gitawag siya nga ' ' usa ka bag-ong Julian the Apostate[8209] . Gihinumduman usab ni Blessed Stephen ang usa ka Juan, nga wala mapugos sa tsar nga tapakan sa tiil ang mga ikon ni Kristo ug sa Labing Balaang Inahan sa Dios. Human sa daghang walay pulos nga mga pagsulay, gisugo sa tortyurista nga siya itahi sa panit sa bino ug, pagkahuman gitali ang usa ka bato niini, itambog sa dagat aron malumos.

Samtang gisugilon nila kini nga mga sugilanon sa usag usa, ang tanang labing bulahan nga mga amahan ug mga priso alang kang Kristo napuno sa mainitong tinguha nga mag-antos alang sa balaang mga ikon, ug nagpalig-on sila sa usag usa, nga nagaingon:

'Magpailub, mga igsoon, alang sa Ginoo, ug mag-antos alang Niya hangtod sa inyong katapusang gininhawa. *"Kung mag-antos kita uban Niya, aron kita usab pagadayegon uban Niya"* (Roma 8:17).

Ang tanang panalangin ning kalibutan walay pulos ikumpara sa himaya nga nagpaabut kanato.

Ang Balaan nga si Esteban nagpabilin sa publikong prisohan sulod sa onse ka bulan. Didto, gipadayag sa Dios kaniya pinaagi sa usa ka panan-aw nga siya mamatay sulod sa kap-atan ka adlaw. Sa dihang, pagkahuman niining pahibalo, miadto kaniya ang asawa sa gaoler nga nagdala og pagkaon para sa balaan, miingon siya kaniya:

'Hinaut nga ganti-on ka sa Ginoo sa pagkamaayo nga imong gipakita kanako. Maayo kaayo ang imong pag-alagad kanako. Karon, ayaw na pagdala pa kanako ana nga madunot nga pagkaon ug ilimnon nga imong kanunayng gidala.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, nasubo ang asawa, kay nagtuo siya nga gitamay sa balaan ang iyang mga halad. Sa pagtan-aw sa iyang kasubo, miingon ang balaan kaniya:

'Nagkadool na ang panahon sa akong kamatayon, kay sa kap-atan ka adlaw mamatay na ako. Ug gusto nako, sa nahibilin nga mga adlaw, nga palig-onon pa gyud ang akong monastikong pag-ascetismo ug hingpit nga magpugong sa pagkaon ug ilimnon, aron mapreparar ko ang akong kaugalingon alang sa kamatayon.'

[8209] Si Julian nga Apostata – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 361 hangtod 363. Natawo ug nagdako nga Kristohanon, iyang gisalikway si Kristo ug nahimong masigasig nga pagano.

Unya, pagkahuman niyang gipahawa ang asawa sa guwardiya, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug nagpabilin siyang nag-ampo adlaw ug gabii. Ang pipila sa mga lungsoranon nga nagpabilin nga matinud-anon niining panahona miadto kaniya aron madawat ang iyang panalangin. Alang niini, gibag-o nila ang ilang sinina, nagsul-ob og magaspang nga panapton ug, sa pagduol nila sa balaan, naglipay sa iyang labing mapuslanon ug gipanginspirar sa Diyos nga mga pulong.

Sa dihang hapit na mahuman ang gitudlo nga kap-atan ka adlaw ug miabot na ang ika-katorse ka adlaw, gitawag pag-usab sa reverendo nga amahan ang giingon nga asawa ug, sa atubangan sa tanang balaang amahan nga naa sa bilanggoan, miingon kaniya:

'Hinaut nga ganti-on ka sa Diyos sa gatus ka pilo tungod sa mga kaayo nga imong gipakita kanako, ug hinaut nga tan-awon ka Niya sa maloloy-on nga mata gikan sa Iyang kahitas-an. Kay gipakita nimo nga ikaw usa ka tinuod nga disipulo Niya nga miingon: *'Bisan unsa ang inyong gibuhat alang sa usa sa labing gamay niini nga akong mga igsoon, gibuhat ninyo alang kanako'* (Mat. 25:40), ug usab: *'Ang bisan kinsa nga modawat sa usa ka matarong sa ngalan sa usa ka matarong, makadawat sa ganti sa matarong'* (Mat. 10:41); ug ikatulo: *'Ug bisan kinsa nga magahatag kanimo og usa ka baso nga tubig sa akong ngalan, tungod kay ikaw iya kang Cristo, tinuod gayud nga isulti kanimo, dili niya mawala ang iyang ganti'* (Marcos 9:41). Natuman nimo kini tanan pinaagi sa pag-alagad kanako, ug busa dili nimo mawala ang imong ganti.

Unya gihatag sa santo kaniya ang balaang mga ikon nga gidala na niya kaniya kaniadto, ug miingon kaniya:

'Dawat-a ang imong bililhon nga bahandi. Kini magsilbi nga imong panalipod batok sa tanang dautan ug magpamatuod sa imong katin-awan sa tinuod nga pagtuo karong panahona ug sa umaabot nga kapanahonan.'

Pagkahuman niya og sulti niini nga mga pulong, ang santo mihuyop og lawom ug miingon:

'Sa dili madugay mobiya ko niining kinabuhi sa yuta ug mosulod sa lain nga kalibutan, diin motindog ako sa atubangan sa Hari sa Langit.'

Sa pagdungog sa mga pulong sa reverendong amahan, ang babaye nanghilak pag-ayo. Unya, gidala niya ang mga icon ug midawat og panalangin gikan kang San Esteban, gilukot niya kini sa usa ka tuwalya ug mipauli, nga masubo sa paghunahuna nga mobulag siya sa iyang dakong amahan ug magtutudlo. Ang Reverendo, sa iyang bahin, gigugol ang nahibilin nga panahon hangtod sa adlaw sa iyang kamatayon uban sa iyang mga ka-matuod, nga nag-awit og mga balaang awit ug naghimaya sa Ginoong Dios.

Pag-abot sa ika-39 ka adlaw, ang hari, kauban ang iyang ikatulong asawa nga si Eudoxia, misugod sa pagsaulog sa usa ka pagano nga pista nga gitawag og Vrumalia[8210] ; kay ang walay Dios nga heretiko, taliwala sa iyang daghang nga mga dautang buhat nga supak sa Dios, wala usab mibiya sa mga pagano nga selebrasyon. Sa panahon niining pista, pipila sa mga dautang heretiko ang nagpasaka og kaso batok kang Balaan Esteban sa atubangan sa hari, nga iyang giusab ang selda sa prisohan ngadto sa usa ka monasteryo ug gidani ang daghang mga tawo pinaagi sa iyang mga pulong, nga nagdala kanila sa pag-idolo (sama sa ilang pagtawag sa pagsimba sa mga ikon). Ang hari, nga nasuko kaayo, dayon nagpadala og usa ka tigpamatay aron dad-on si Esteban gawas sa siyudad ug patyon siya sa espada. Apan samtang gidala si Esteban nga nakadena aron putlon ang iyang ulo, nagsugod ang hari sa pagbasol nga gikondenar niya ang bulahan sa ingon ka dali nga pagpatay.

'Unsa pa kaha ang mas ikahandum ni Esteban kaysa sa matapos ang iyang kinabuhi sa pinakadali pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada?' ingon niya; ug, sa tinguha nga ipahamtang sa maong bililhon nga tawo ang mas makalilisang nga kamatayon, gisugo niya nga ibalik siya sa prisohan. Sa iyang bahin, nag-organisar siya og dakong salo-salo niadtong adlawa sa iyang palasyo para sa iyang mga maharlika ug sa mga tawo nga pareho og hunahuna, ug naglipay-lipay ug nagsaulog sila uban sa tuno sa mga instrumento sa musika ug sa kusog nga tingog sa mga trumpeta. Sa tunga-tunga sa salo-salo, nahinumduman sa hari ang bulahan nga si Esteban ug miingon sa duha ka batan-ong lalaki nga nagbarog sa iyang kiliran—nga gwapo ang dagway, bantog sa ilang kaisog, ug iyang tinuod nga igsoon—

[8210] Vrumalia o Brumalia – usa ka paganong pista nga gihimo sa adlaw sa solstisyo sa tingtugnaw (Latin: *bruma).* Sa karaang Roma, nagsugod kini nga pista uban sa halad sa atubangan sa templo ni Saturn (ang Romanong diyos sa agrikultura ug mga tanom), mao nga gitawag usab kini nga Saturnalia; gisundan kini sa usa ka salo-salo nga gitambongan sa mga senador ug sa tanang mga dignitaryo.

Adto sa publikong prisohan ug sultihi si Esteban sa Bukid Auxentius ang mosunod. Ingon niini ang hari: nakita ba nimo kung unsa siya ka-maalima kanimo? Tan-awa, gidala ka niya pabalik gikan sa mismong ganghaan sa kamatayon ug gihatagan ka niya og kinabuhi. Busa, hangtod kanus-a ka mosupak sa kabubut-on sa hari? Ipahibalo kaniya kining tanan. Nasayud ko nga dili siya mosumpo kanako, kundili magsugod pa gayud siya og dautang pagpanamastamas kanako – ug unya dakpon ninyo siya ug bugbog-on pag-ayo kutob sa inyong makaya, hangtod mamatay siya."

Pagkadungog nila sa sugo sa hari, miadto ang mga batan-on sa bilanggoan; apan sa dihang nakita nila ang nawong ni Esteban, nga susama sa dagway sa usa ka anghel, nabighani sila sa iyang pagkabalaan ug, sa pagkahulog nila sa mga tiil sa bulahan, nangayo sila kaniya sa iyang panalangin ug pag-ampo. Unya, sa pagbalik nila sa hari, miingon sila kaniya:

'Nakita namo nga ang monghe supak, ug tungod niini gipanghampak namo siya nga walay kalooy ug halos patay na siya namo biyaan; sa among tan-aw dili na siya mabuhi hangtod sa buntag – ingon ka grabe among pagpanakit kaniya.'

Pagkadungog niini, napahupay ang hari ug malipayon siyang nagpadayon sa pag-inom-inom uban sa iyang mga kauban nga pareho og hunahuna.

Samtang ang Kagalang-galang Esteban nagpabilin nga nag-ampo sa tibuok gabii, nag-andam sa kamatayon. Sa pagsubang sa bitoon sa kabuntagon, gitawag niya ang tanang kagalang-galang nga mga amahan nga nakabilanggo uban kaniya ug gisultihan sila niining mga pulong:

'Gihatag ko kaninyo ang akong katapusang pamamaalam ug katapusang halok, mga amahan ug mga igsoon: hapit na ang takna sa akong kamatayon, ug nagpaabot kanako ang korona sa martir. Kamo, pabilin kamo nga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo hangtod sa katapusan ug baroga nga lig-on.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang mga respetadong amahan nanghilak sa kasakit, ang ilang mga nawong nababad sa init nga mga luha. Si Santo Esteban, bisan pa niana, misugod sa pagtangtang sa iyang mga sinina. Unya ang uban pang mga respetadong amahan miingon kaniya:

'Mas maayo, Amahan, kon atubangon nimo ang imong kamatayon nga nagsul-ob sa imong balaan nga monghe nga bisti.'

Apan mitubag si Esteban nga giinspirar sa Dios:

'Angay ra sa usa ka mandirigma nga mosulod sa gubat nga hubo. Labaw pa, unsa may maayo kon ang han-ay sa mga monghe tapakan sa mga tawo nga walay balaod?'

Pagkahuman niya og sulti niini, gikuha sa bulahan ang tanan niyang sinina ug, gitaguban ang iyang kaugalingon sa usa ka panit nga kapa lang, mipungko uban sa mga balaan nga amahan, nagpaabot sa iyang takna sa kamatayon.

Niadtong gabii mismo, samtang ang hari nagpahulay sa iyang higdaanan pagkahuman sa salo-salo, ang demonyo nga kanunay ana sa iyang kiliran nagsulti kaniya nga ang iyang mga sugo wala magbuhat og dautan kang Esteban, kondili mihapa lang sila sa atubangan niya ug midawat sa iyang panalangin. Unya ang hari, nga mibangon gikan sa iyang tulog, migawas gikan sa sulod nga mga kwarto sa iyang palasyo ug, sama sa usa ka nagngurog nga leon, misugod sa pagsinggit:

'Ala, unsa kadako nga kaulaw! Wala koy motabang, walay matinud-anong sulugoon. Gitagad ko sa tanan nga mura'g walay bili, ug wala ko kabalo unsa buhaton sa mga tawo nga dili gani angay hinumduman' (mao kini ang iyang kasagarang pagtawag sa mga monghe).

Pagkadungog sa mga paghilak sa hari, ang tanan sa palasyo nabigla, nabalaka, ug midali-dali paingon kaniya. Sa pagtan-aw niya sa mga nagdali-dali paingon kaniya, miingon ang hari:

'Asa ka paingon, ug kinsa imong gipangita?'

Mitubag sila nga mapainubsanon:

'Miadto kami kanimo, among mahigugmaong ginoo ug hari.'

Unya misinggit ang hari sa kusog nga tingog:

Dili ako ang imong ginoo ni ang imong hari. Aduna kay lain hari, lain ginoo, diin kamo magluhod sa iyang tiilan, nangayo sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Ug walay bisan kinsa nga maminaw kanako o moserbisyo kanako nga matinud-anon, aron mapukan nako ang akong kaaway ug makakaplag og kahupayan alang sa akong espiritu.

Ang mga naglibot kang Kopronymus misugod sa pagpangutana kinsa kaha kini niyang kaaway, nga ilang gipasidunggan pa kaysa sa hari mismo. Unya mitubag si Kopronymus:

'Dili ako ang hari, kondili si Esteban sa Bukid Auxentius.'

Sa diha-diha nga nahurot niya ang mga pulong, sa kusog nga pag-eyo, misulod silang tanan sa publikong bilanggoan ug, mituyok sa mga guwardiya, misinggit:

'Ihatag kanamo si Esteban sa Auxentius.'

Apan ang Balaan nga si Esteban mismo migawas kanila gikan sa bilanggoan nga may malipayong nawong ug malipayong kasingkasing.

'Ako ang inyong gipangita,' ingon niya sa mga midagan paingon kaniya. Dayon gikuptan nila ang santo sama sa pagdakop sa mga lobo sa karnero, gilabay siya sa yuta ug pagkahuman nabungkag ang tanan niyang kadena, walay kalooy nga giuyat paingon sa plasa, gitamakan sa tiil ug gibunalan sa mga tungkod. Sa dihang nadani na ang balaan gawas sa ganghaan sa prisohan ug nagtindog na sa atubangan sa simbahan ni San Teodoro nga Dakong Martir, iyang gisandig ang iyang mga kamot sa yuta, gitangtang ang iyang ulo kutob sa iyang makaya, ug gihatag ang iyang katapusang pagdayeg sa balaang martir sa atubangan sa iyang simbahan, nga mao ang pagtuman sa usa ka matinud-anong buhat taliwala sa mabangis nga pag-antos. Pagkakita niini, usa sa mga malupit nga tawo nga nagdala sa santo, nga ginganlan og Philomatius, mikuha og dakong piraso sa kahoy ug, sa kusog nga paghampak sa santo sa ulo, nabuak ang iyang bungo. Ug dayon ang Dungogong Santo gihatag ang iyang espiritu sa kamot sa Dios. Apan sa maong dapit, kalit nga gikuptan sa usa ka demonyo ang iyang mamamatay, nga ang dautang tawo, misinggit sa makalilisang nga tingog, nahulog sa yuta ug misinggit sa makalilisang nga paagi, nagkurog ang tibuok niyang lawas ug nagngalngal sa iyang mga ngipon, samtang bula ang nag-awas gikan sa iyang baba. Ug siya, kana nga malisud nga tawo, gipaka-antos sa demonyo hangtud nga, sa taliwala sa iyang makalilisang nga pag-antos, mibuga sa iyang katapusang gininhawa.

Bisan pa niini, ang grupo sa mga naglagot ug uhaw sa dugo nga mga tawo nga nagadani kang Esteban wala mohunong sa ilang pagpang-insulto sa iyang lawas, apan gipakita nila ang ilang mabangis nga kinaiya batok sa patay nga tawo, gidani nila ang lawas sa halangdon sa kadalanan ug gibato kini. Sa dalan, ang pipila ka bahin sa balaan nga lawas gipikas gikan sa iyang balaan nga porma ug gibyaan nga nagkatag sa kadalanan: sama sa iyang mga tudlo, mga kamot, ug usab ang iyang mga bituka. Labaw pa, usa sa mga walay balaod nga lalaki mibira og dakong bato gamit ang duha ka kamot ug gihampak kini sa tiyan sa santo; sa kalit lang nabuka ang iyang tiyan ug nahulog ang iyang mga bituka, nga hinungdan nga natabonan sa dugo sa santo ang kadalanan sa siyudad, nga midagan sama sa tubig. Ug dili lang mga lalaki, apan pati na usab mga babaye ug bisan gagmay nga mga bata, nga gikan sa ilang mga eskwelahan, naglabay og mga bato sa patay nga lawas sa reverendo. Kay ang hari nagpagawas og mando nga kinsa ang dili mopanaog og bato kang Esteban nga taga-Auxentius, kaaway siya sa hari ug ang silot mao ang kamatayon. Busa ang tibuok grupo sa dautang mga heretiko, batan-on ug tigulang, nagpangigo sa patay nga tawo. Sa dihang gipadani ang lawas sa santo ngadto sa merkado sa mga hayop, usa ka tag-iya sa inn, nga nagprito og isda niadtong panahona, nakakita sa lawas nga gipadani ug, sa pagtuo nga buhi pa ang santo, mikuha og nagdilaab nga uling ug gihampak ang santo sa ulo niini, diin dayon misabwag ang iyang utok.

Misunod sa mapanghimagsik nga grupo, nga nagpahamtang og tanang matang sa pag-abuso sa lawas sa balaan, ang usa ka Ortodoksong lalaki nga ginganlan og Theodore, nga gusto mahibalo asa ipahamtang ang lawas sa santo. Pagkakita niya sa utok nga nag-awas gikan sa ulo, nagpakaaron-ingnon siya nga natumba, nahulog sa yuta ug, tinago niyang giputos ang utok sa reverendo sa usa ka limpyo nga panyo, gitago kini sa iyang sinina ug mibalik pag-usab sa pagsunod sa mga nagbinuang sa lawas sa santo.

Niadtong panahona, buhi pa ang maguwang nga babaye sa Banal nga si Esteban; siya nagsumpa sa mga panata sa pagka-monastek sa usa sa mga kombento sa Byzantine. Kini nga kombento mao ang gidala sa lawas sa santo, aron ang igsoon sa Banal, sumala sa sugo sa emperador, makahagak og bato niini. Apan sa pagkahibalo niya niini, mibiya siya sa iyang selda ug mitago sulod sa usa ka kabaong; gipangita nila siya bisan asa, apan wala gyud nila siya makaplagan. Unya, gidalit ang lawas sa Kagalang-galang nga si Esteban gikan didto ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og Lubnganan ni Pelagia. Kaniadto, nagtindog didto ang simbahan sa balaan nga martir nga si Pelagia, nga nangaguba na; Gisugo sa dautang hari nga buwagon ang mismong pundasyon niini, ug sa baylo niini maghukay og lawom nga lubnganan, diin gilabay ang mga bangkay sa mga patay nga infidels. Gidala ang lawas

sa Banal nga Esteban ngadto niining lubnganan ug gilabay kini, diin giisip ang matarong nga kauban sa mga walay balaod.

Busa, sa ingon niini natapos ang panaw sa yuta sa atong bililhon nga amahan nga si Esteban, sa ika-28 ka adlaw sa Nobyembre, sa ika-53 ka tuig sa iyang kinabuhi[8211]

Nagsugod ang maong adlaw sa usa ka hayag kaayo nga buntag, ug ang adlaw nagbubo og hayag nga kahayag sa yuta; apan sa ikatulong oras sa adlaw, gikan sa sidlakan, diin nahimutang ang Bukid Auxentius, usa ka nagdilaab nga panganod ang mitungha; ang hangin ibabaw sa siyudad nahimong ngitngit sa kalit, ug ang adlaw nahimong gabii. Unya misaka ang unos, ug nagsugod ang kusog nga ulan sa yelo, nga nakapatay sa daghan.

Apan ang tanan niining makita nga mga timaan sa kasuko sa Dios, nga nahitabo sa Constantinople isip silot sa mga daotan tungod sa mga pag-antos nga ilang gipahamtang sa Balaan ug sa mga insulto nga ilang gipanghimakak sa iyang dungganong lawas, wala makapahimo sa daotan nga hari nga maghinulsol. Busa gisugo niya nga patyon ang iyang duha ka igsoon—nga kaniadto niyang gipadala aron patyon si Banal Esteban—isip mga rebelde batok sa kahustohan sa hari. Pagkahuman, gipatay usab niya ang uban pang mga balaang amahan nga nakabilanggo uban ni Banal Esteban.

Samtang si Teodoro, nga nakatigom sa nagkawalat nga utok ni Banal Esteban, mibyahe paingon sa monasteryo ni Santo Dia ug gisultihan siya sa tanan niyang nahibaw-an bahin sa kamatayon ni Esteban. Ang abá, pagkahuman maminaw uban sa mga luha sa salaysay ni Theodore, gisaway ang hari nga usa ka heretiko ug apostata, samtang gidawat ang utok sa santo ingon usa ka bililhon nga bahandi; gibutang niya kini sa usa ka limpyo nga sudlanan ug gitago kini sa simbahan ni San Esteban nga Unang Martir. Apan kini wala makalingkawas sa pagtagad sa malisyosong hari. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi.

Sa dihang gibutang sa abá ang bililhon nga utok ni San Esteban sa sudlanan ug gitago kini sa simbahan, usa ka batan-on nga nagpuyo sa monasteryo ni San Dia ang anaa didto. Paglabay sa pipila ka panahon, kini nga batan-on misugod sa paghangyo sa abá nga hatagan siya sa katungdanan nga diyakono. Apan ang abad, nga wala magtuo nga angay siya niini nga katungdanan, wala motugot sa iyang hangyo. Busa nasuko ang batan-on sa abad ug, pag-adto niya sa hari, gisulti niya ang tanan niyang nahibaw-an bahin sa utok ni San Esteban. Dayon gisugo sa hari nga dad-on sa iyang atubangan ang sudlanan nga naglangkob sa utok sa balaan ug ablihan sa iyang atubangan.

Sa pag-abli sa sudlanan, napamatud-an nga kini hingpit nga walay sulod, kay ang utok ni Esteban gikuha sa dili makita nga paagi sa banal nga probidensya ug gitago sa usa ka lugar nga hangtod karon walay nakahibalo. Nasuko pag-ayo ang hari, ug ang batan-on gipahawa isip usa ka manlalait.

Dinhi, kinahanglan usab natong hinumduman ang katingalahang silot sa Dios nga mibagsak sa dalaga nga, isip sulugoon sa bulahan nga madre nga si Anna, nanglimbong bahin kaniya ug sa bulahan nga si Stephen, nga nag-angkon nga sila, nga nagkita sa tago sa gabii, nahulog sa dili matarong nga sala. Gihatag siya sa kaminyoon sa usa ka dignitaryo nga nagkolekta og buhis para sa hari sa Bithynia, ug nanganak siya og kambal nga mga anak nga lalaki. Usa ka gabii, samtang nagpahulay siya sa iyang higdaanan uban sa iyang mga anak, kalit silang nabalisa ug, gikuptan sa usa ka katingalahang gahum, kusgan nilang gikuptan ang suso sa ilang inahan ug misugod sa pagsuso niini—dili sama sa mga bata, kondili sama sa mga anak sa leon o oso—busa ang malisud nga babaye dili na sila makawagtang gikan sa iyang dughan. Ug sa ingon, samtang mabangis nilang gikagat ang utong sa ilang inahan, ilang gipatay siya; unya sila mismo, sama sa mga anak sa bitin, namatay uban kaniya. Mao kana ang silot nga mibagsak sa maldito nga bakak nga saksi. Apan ang bulahan nga balaan nga martir nga si Esteban, nga walay sala ug putli ang kasingkasing, nakakita sa Dios, ang Usa sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

Pagkahuman nimo sa pag-ascetismo sa bukid, O labawng bulahan, gipukan nimo ang mga hukbo sa kaaway pinaagi sa hingpit nga panagang sa Krus; ug usab imong giandam ang imong kaugalingon nga maisugon alang sa pag-antos, gipatay nimo si Copronymus pinaagi sa espada sa pagtuo: ug tungod niining duha ka buhat gikoronahan ka sa Dios, O kanunayng hinumduman nga balaan nga martir Esteban.

[8211] Nahitabo kini niadtong tuig 768 AD.

Kontakion, Tono 8:

Kita, mga mahigugma sa pista, matinud-anon nga dayegon sa mga awit ang Katiwala sa Trinidad ug ang Banal nga Esteban gikan sa kalalum sa atong kasingkasing, kay gipasidunggan niya ang mahimayaong hulagway sa Ginoo ug sa Iyang Inahan; ug karon, sa gugma, magtawag kita kaniya uban ang kalipay: Malipay ka, kanunayng mahimayaong Amahan.

Kontakion, Tono 3:

Gikan sa walay bunga nga gamot, O kagalang-galang, miturok ang mga sanga: nagdala sa parehas nga ngalan sa Unang Martir, mitungha ka ingon usa ka dakong amahan ug giya sa mga monghe, ug wala ka mahadlok sa kasuko sa hari, nga misalikway sa pagpasidungog sa hulagway ni Kristo. Tungod niini, naabut nimo ang imong katapusan ug nadawat nimo ang korona sa martir, Esteban.

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan Theodore, Arsobispo sa Rostov[8212]

Gisaulog sa Nobyembre 28

Si Santo Teodoro, ang unang Arsobispo sa Rostov, naggikan sa maong pamilya nga ilado sa ilang pagkamapa-Devoto, diin miyembro usab ang bantugang asketiko ug tawo sa pag-ampo sa yutang Ruso, ang Banal nga Sergius sa Radonezh. Si Santo Teodoro sa Rostov mao ang pag-umangkon ni Banal nga Sergius, anak sa iyang maguwang nga si Esteban. Kining si Esteban, nga mibalhin—sama sa Balaang Sergio—uban sa iyang amahan, ang boyar Kirill, gikan sa rehiyon sa Rostov paingon sa rehiyon sa Radonezh duol sa Moscow, gigugol ang unang katunga sa iyang kinabuhi sa pag-alagad kang Prinsipe Andrei Ivanovich sa Radonezh, anak ni Prinsipe Ivan Danilovich Kalita sa Moscow. Apil siya sa mga pangunang maharlika sa Prinsipe sa Radonezh, ilado tungod sa iyang mga kabatokan sa militar, apan labi siyang nailhan tungod sa iyang pagkamatinud-anon. Nagminyo siya ug adunay duha ka anak, sila Clement ug John, sa iyang asawa nga si Anna. Dali ra namatay ang matinud-anong asawa ni Stephen, ug dayon nagpasiya si Stephen nga biyaan ang kalibutan ug mohimo og mga panata sa pagka-monasto. Gihuklan siya sa Monasteryo sa Pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Khotkovo ug tibuok kasingkasing niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagka-monasto nga ascesis, pagpuasa, ug pag-ampo. Paglabay sa pipila ka panahon, mibiya siya sa Monasteryo sa Khotkov ug miadto sa Moscow, diin siya nagpuyo sa usa ka hilit nga selda sa Monasteryo sa Epiphany, nagpuyo og hugot ug mapainubsanon nga kinabuhi sa pagpuasa ug pag-ampo, naglikay sa bino ug serbesa ug nagsul-ob og gisi-gising sinina. Niadtong panahona, naa usab sa maong monasteryo ang ubang iladong asketiko, sama ni San Alexius, nga sa ulahi nahimong metropolitan, ang tigulang Gerontius, ug uban pa. Gidangat sila sa hataas nga pagtan-aw ni His Eminence Theognostus, nga niadto mao ang Metropolitan sa Tibuok Rusya[8213] , nga kanunay sila gipatawag sa iyang atubangan ug gipasidunggan.

Pagkahibalo ni Grand Prince Simeon Ivanovich[8214] , anak ni Ivan Danilovich, sa deboto ug asketikong kinabuhi ni Stephen, gisugo niya si Metropolitan Theognost nga ipahimutang siya isip pari ug pagkahuman

---

[8212] Ang bantog nga si Epiphanius nga Maalamon, nga misulat sa kinabuhi ni Venerable Sergius sa Radonezh ug ni Santo Esteban, Obispo sa Perm, nagtinguha unta sa pagsulat sa kinabuhi ni Santo Teodoro; apan, wala gayud natuman ang tuyo ni Epiphanius. Walay karaang hagiograpiya ni Santo Teodoro nga nakaplagan. Aduna'y manuskrito nga naglangkob sa usa ka halapad nga hagiograpiya ni Teodoro, nga gikompila gikan sa lain-laing tinubdan sa ika-17 nga siglo (sumala sa giingon nga manuskrito sa Sinodal, kini nga hagiograpiya gipatik niadtong 1877 sa Yaroslavl isip usa ka bulag nga bolyum ubos sa titulo: 'Ang Kinabuhi sa Atong Amahan Theodore, Arsobispo sa Rostov, Milagrero ug Tagapundar sa Monasteryo sa Simonov, Nga Gihisgotan nga Usa sa mga Balaan'). Kini nga hagiograpiya mao ang basihan sa kasamtangang salaysay, nga gisusi pinaagi sa mga kronika ug dokumento.

[8213] Si Santo Theognost naglingkod isip metropolitan gikan sa 1328 hangtod sa 1353.

[8214] Si Simeon Ivanovich ang Mapahitas-on naghari gikan sa mga tuig 1340 hangtod 1353.

gitudlo siya nga abbot sa Monasteryo sa Epiphany, ug gipili siya nga iyang espirituhanong amahan. Daghang mga boyar ug mga maharlika usab ang nangandoy nga mahimong espirituhanong mga anak ni Stephen. Gihigugma ni Dakong Prinsipe Simeon si Stephen, gihatagan siya og dakong pagrespeto, ug kanunay siyang kauban sa pakighinabi.

Mao kini ang amahan ni Santo Teodoro, nga ang sekular nga ngalan mao si Juan. Pag-abot niya sa edad nga pito ka tuig, gipadala siya sa iyang matinud-anong mga ginikanan aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat, ug dali ra niyang nahibaw-an ang tanan nga gitudlo kaniya.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang inahan, nagpabilin ang batan-ong si Juan uban sa iyang amahan, nga misulod sa monastiko nga panata. Sa pagkadungog niya sa kinabuhi sa iyang tiyo, ang bantugang asketiko nga si Sergius sa Radonezh, nga niadto nagtukod sa iyang bag-ong monasteryo—diin ang mga tawo gikan sa tanang ranggo ug kahimtang nanag-awas gikan sa layo ug duol aron sa pagpanaw sa espirituhanong paningkamot—napuno si Juan sa nagdilaab nga tinguha nga makita si Sergius ug mosunod sa iyang mga bakas. Pinaagi sa probidensya sa Dios, ang amahan ni Juan, si Esteban, mibiyahe gikan sa Moscow paingon sa rehiyon sa Radonezh, ngadto sa Monasteryo sa Trinity nga Nagahatag Kinabuhi, uban ang iyang anak nga si Juan. Siya gidala dayon ang iyang anak sa simbahan ug, gikuptan siya sa tuo nga kamot, personal niyang gisumite siya sa pag-atiman sa abá, si Sergius, nga iyang kaugalingong igsoon.

Bisan pa sa pagkabata ni Juan—usa pa lang siya ka tuig ang panuigon—gikilala siya ni Kagalang-galang Sergius nga usa ka tinuod nga asketa, busa gipahimo siya nga monghe diha dayon, niadtong Abril 20, sa pista sa Banal nga Theodore Trichina, diin sa iyang dungog giusab ang ngalan ni Juan ngadto kang Theodore: kaniadto, usa ka kostumbre nga sa pagtuli sa ulo, ihatag ang ngalan sa santo nga ang pista nahulog sa maong adlaw sa pagtuli sa ulo.

Ang bag-ong gipahiran og ulo nga monghe nga si Theodore nagpabilin sa Monasteryo sa Trinidad ilawom sa paggiya sa bantugang nagtukod niini. Nagpuyo siya sa kinabuhi sa pagpugong sa kaugalingon, pagkamatinahuron, ug pagkabalaan; matinud-anon siyang motambong sa mga serbisyo sa simbahan, matinikdong maminaw sa Balaang Kasulatan, ug kanunay siyang mambasa sa mga balaang teksto sa iyang kaugalingon. Sa bahin sa iyang magtutudlo, ang Banal nga si Sergius, misunod siya kaniya sa tanang butang uban sa pagpaubos, pagkamapainubsanon ug kahilom. Ang kadasig sa batan-ong monghe sa pag-ampo sa simbahan ug sa selda, sa pagpuasa ug mga pagbantay, ang iyang mainitong pag-awit sa Salmo, ug ang iyang mga luha sa debosyon nakapukaw og katingala sa mga tawo nga naa sa iyang palibot. Labi na gayud nga katingalahan nga wala gyud siya nagtago og bisan unsa kang Banal nga Sergius, gipadayag niya kaniya ang tanan niyang hunahuna sa adlaw ug sa gabii.

Pag-abot niya sa angay nga edad, giordinar si Theodore nga pari ug nagpadayon sa paghingpit sa iyang kaugalingon sa monastikong ascesis ug sa espirituhanong kinabuhi. Sa dihang nag-alagad siya sa Liturhiya uban ni Banal nga Sergius ug sa iyang amahan, si Stephen, ang pipila ka mga monghe nga gipanalanginan sa usa ka espesyal nga panalangin gikan sa Dios nakakita sa usa ka Anghel sa Dios nga nag-alagad sa halaran tupad niining mga balaan nga ministro.

Niining panahona, nagsugod ang hunahuna kang Teodoro sa pagtukod og kaugalingong bag-ong monasteryo, pagpangita og angay nga lugar, ug pagtukod og komunidad sa mga monghe. Gipahibalo niya kini nga hunahuna sa iyang magtutudlo, ang Banal nga si Sergius, ug gibalik-balik kini sa daghang higayon. Ang Balaang Amahan, sa dihang nakita niya nga hugot na kaayo ang maong hunahuna ni Theodore, nakaila niini nga buhat sa probidensya sa Dios.

Si Theodore kanunay nga nagpaningkamot sa iyang kaugalingon sa walay hunong nga pag-ampo sa gabii, sumala sa iyang batasan. Ug busa, usa ka adlaw, samtang nag-ampo siya, nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Theodore, adto ka sa kamingawan; magtukod ka og monasteryo, tipuna didto ang daghang mga asketiko—mga tawo nga adunay espirituhanong pangandoy—ug modawat ka og dakong ganti sa langit.' Gidawat niya kini nga mga pulong **ingon usa ka pagpadayag gikan sa langit**, apan wala gyud siya magpahayag bisan kinsa bahin sa nahitabo. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, miingon ang dakong manan-aw nga si Sergius sa iyang pag-umangkon:

'Anak,' ingon niya, 'Nanghinaut ko nga ikaw ang maglubong sa akong mga bukog sa usa ka lubnganan ug mopuli kanako isip abbot dinhi; apan kung karon gusto na nimo sugdan ang buhat nga imong gihunahuna, unta tabangan ka sa Dios ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Pagkahuman niya sa pagpanalangin sa iyang pag-umangkon ug disipulo, gipadala niya kini sa iyang dalan, kauban ang mga igsoon nga gustong mosunod kaniya.

Mibiya si Banal Theodore sa monasteryo uban sa iyang mga kauban ug nangita og angay nga lugar para sa usa ka monasteryo. Nakakaplag siya og matahum nga lugar para pagtukod og monasteryo, nga gitawag og Simonovo, dili layo sa siyudad sa Moscow, sa wala nga baybayon sa Suba sa Moskva.

Pagkabaton sa maong balita, personal nga miadto si Kagalang-galang Sergius aron susihon ang lugar; sa dihang nakita niya nga angay kini alang sa pagtukod og monasteryo, gipanalanginan niya si Theodore aron ipadayon ang iyang giplanong buhaton.

Pagkabaton sa gikinahanglan nga pagtugot sa obispo, nagtukod si Kagalang-galang Teodoro og simbahan sa napiling lugar nga gihalad sa Labing Balaang Inahan sa Dios, alang sa pagpasidungog sa Iyang Pagkahimugso, nagtukod sa mga gikinahanglan nga bilding para sa monasteryo, nagtigom og dagkong komunidad sa mga monghe gikan sa layo ug duol, ug nag-organisar sa monasteryo subay sa istriktong lagda sa komunal nga mga monasteryo.

Ang nagtukod sa monasteryo mismo nagpakita og ehemplo sa hugot nga asetikong kinabuhi ug misidlak sa sulodnong mga hiyas ug sa gawasnong kahimayaan ug pisikal nga katahum, samtang nagpaila usab siya sa iyang kinaadman ug intelihensiya. Tanan niini nga mga hiyas nagpukaw sa pagrespeto ug pagdayeg kaniya sa tanan, ug ang iyang dungog nagpadayon sa pagtubo, hangtud nga ang iyang tiyo, ang Banal nga si Sergius, nahadlok nga basin malimbong ang iyang pag-umangkon niining dungog ug himaya, ug nag-ampo siya nga walay hunong nga ang Ginoong Dios motabang kang Theodore sa pagpanginabuhi nga walay mga babag.

Sa dihang ang bag-ong natukod nga monasteryo nagsugod na og pagdani og daghang mga bisita, si Teodoro, nga gustong likayan ang masiksik nga kinabuhi, naghukom sa pagpangita og mas hilit ug nag-inusarang lugar para sa iyang kaugalingon. Nakakaplag siya og ingon nga lugar duol sa monasteryo, mga lima ka kilometro ang gilay-on, sa usa ka siksik nga kalasangan duol mismo sa Suba sa Moskva, lima ka verste gikan sa Moscow Kremlin. Didto nagtukod siya og usa ka hilit nga selda ug misugod sa pagdedikar sa iyang kaugalingon sa ascesis uban sa bag-ong kadasig ug sa bag-ong mga paningkamot.

Apan bisan dinhi, nagsugod na ang mga disipulo sa pagtigom sa iyaha, nga gustong magpraktis sa ascesis uban kaniya. Dinhi mibisita kaniya si Banal nga Sergius ug giisip nga ang bag-ong dapit angay alang sa mga ascetic nga paningkamot ug alang sa pagtukod og usa ka monasteryo. Gihatagan ni Metropolitan Alexius og panalangin ang pagtukod sa usa ka simbahan sa bag-ong Simonov, samtang ang simbahan sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios nagpabilin ang ngalan nga: 'Sa Daang Simonov'.

Ang pundasyon nga bato sa maanindot ug lapad nga simbahan nga bato nga gipahinungod sa Pagkatulog sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios gibutang ni Venerable Theodore niadtong 1379, apan ang konstruksyon wala mahuman hangtod 26 ka tuig pagkahuman, niadtong 1405, pagkahuman sa kamatayon sa nagtukod; ang konsagrasyon sa bag-ong natukod nga simbahan gihimo ni Metropolitan Cyprian.

Sa samang panahon sa pagtukod sa simbahan, gitukod usab ang ubang bag-ong dagkong mga gusali sa monasteryo, lakip na ang refektoryo ug ang mga selda sa mga monghe. Ang bag-ong natukod nga monasteryo adunay daghang mga mananambong: mga prinsipe ug mga boyar, ingon man usab ang Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich mismo[8215] , ug sa ulahi ang iyang anak ug manunod, si Dakong Prinsipe Vasili Dimitriyevich[8216] , nga buotan nga naghatag gikan sa kaban ug pinaagi sa lain-laing mga donasyon alang sa pagtukod sa monasteryo.

Busa natukod ang Bag-ong Monasteryo ni Simonov, samtang ang Daang Simonov nagpabilin nga lubnganan sa mga monghe.

Samtang anaa pa sa katungdanan si Metropolitan Alexius, gitudlo si Theodore nga abbot sa Monasteryo sa Simonov; supak niini si Banal nga Sergius: gusto niya nga magpuyo si Theodore sa hilit nga kinabuhi nga iyang gihandom; apan napugos siya sa pagsunod sa pagpugos ni Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich ug ni Metropolitan Alexius.

[8215] Si Dimitri Ioannovich Donskoy naghari gikan sa 1363 hangtod sa 1389.

[8216] Si Vasily Dimitrievich naghari gikan sa 1389 hangtod sa 1425.

Gipili ni Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich si Abad Theodore isip iyang espirituhanong amahan; daghang mga boyar ug mga maharlika usab ang gustong mahimong espirituhanong anak ni Theodore.

Ingon nga espirituhanong magtatambag sa Dakong Prinsipe ug sa daghang mga boyar, ug isip pag-umangkon sa iladong asetikong si Sergius—usa ka personalidad nga pamilyar kaayo sa mga awtoridad sa simbahan—si Abad Theodore sa Monasteryo sa Simonov napugos nga moapil pag-ayo sa mga kalihokan sa simbahan.

Pagkahuman sa kamatayon ni Metropolitan Alexius, naghari ang kalibog sa Metropolis sa Rusya. Sa Kyiv naa si Cyprian, nga gitudlo nga Metropolitan sa Kyiv samtang buhi pa si Santo Alexius ug naningkamot nga palapdan ang iyang awtoridad ngadto sa Simbahan sa Moscow; samtang sa Constantinople niadtong 1380, nga walay kahibalo o pagtugot sa Dakong Prinsipe sa Moscow, gitudlo si Pimen nga Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rusya. Gusto sa Dakong Prinsipe nga si Cyprian ang mahimong iyang Metropolitan ug gipadala niya ang iyang confessor, si Abad Theodore sa Monasteryo sa Simonov, aron tawgon siya sa Moscow; malampuson niyang natuman kini nga buluhaton. Pagkahuman, si Theodore nagbuhat og susamang mga misyon sa daghang higayon. Busa, niadtong 1384, sa sugo sa Dakong Prinsipe, mibyahe siya paingon sa Constantinople kauban si Dionysius, Arsobispo sa Suzdal, alang sa usa ka buluhaton nga may kalabotan sa Metropolis sa Rusya, samtang nagpadayon pa ang kagubot: sa Moscow, ang katungdanan sa metropolitan gisagol-sagol nga gihuptan nila Cyprian ug Pimen.

Sa niining biyahe paingon sa Constantinople, gihatagan si Abad Theodore sa ranggo nga archimandrite ni Patriyarka Nilus[8217] , ug ang Monasteryo ni Simonov nahimong usa ka patriarchal stauropegial nga monasteryo. Niadtong 1387, mibyahe pag-usab si Arkhimandrita Theodore paingon sa Constantinople alang sa mga buluhaton nga may kalabotan sa Metropolis, sa panahon nga ang duha ka Metropolitan, si Pimen ug si Cyprian, nagbiyahe usab didto. Gikan niining biyahe, mibalik si Theodore uban ang ranggo nga Arsobispo sa Rostov, kauban si Metropolitan Pimen.

Ug pagkahuman sa iyang pagtudlo sa katungdanan nga arsobispo sa Rostov, nga nagpabilin nga bakante sukad sa pagtangtang kang San Santiago[8218] , nagpadayon si Teodoro sa pag-apil pag-ayo sa mga buluhaton sa simbahan. Busa, niadtong 1389, kauban ang ubang mga obispo, iyang giuban si Pimen gikan sa Moscow paingon sa Ryazan sa iyang ikatulo ug katapusang biyahe paingon sa Constantinople.

Niadtong Mayo 19, 1389, namatay si Dakong Prinsipe Dimitri Ioannovich. Ang iyang anak ug manunod, si Dakong Prinsipe Vasili Dimitrievich, nagpakita kang Arsobispo Theodore sa parehas nga pagtahod ug pagtagad sama sa gibuhat sa iyang amahan, ug nagsalig sa iyang mga serbisyo sa mga butang nga eklesiastikal.

Si Pimen hingpit nga gipahawa sa bag-ong Patriarka nga si Anthony[8219] ug namatay pagkahuman niini[8220] . Nagpasiya si Dakilang Prinsipe Vasily Dimitrievich nga imbitahon si Metropolitan Cyprian, nga naa sa Constantinople, paingon sa Moscow, ug alang niini gipadala niya ang batid nga Arsobispo Theodore sa Rostov, nga nakabisita na didto sa daghang higayon, aron ipahatud ang imbitasyon.

Niadtong 1 Oktubre 1389, si Metropolitan Cyprian, kauban si Theodore nga miadto aron kuhaon siya, mibiyahe gikan sa Constantinople paingon sa Kyiv, diin sila nagpabilin hangtod Pebrero 1390; ug sa Miyerkules sa Krus atol sa Dakong Kwaresma niadtong tuiga, mibiyahe sila paingon sa Moscow.

Sa ingon niini natapos ang kagubot sa Metropolis sa Rusya, ug kauban niini ang paglibot-libot ni Arsobispo Theodore. Nakahugno siya og daghang kalisod, katalagman sa yuta ug sa dagat, kasubo ug mga problema niining panahona, apan sukad pagkabatan-on naandan na niya ang pagpaningkamot ug mga buhat sa kaisog ug wala maghunahuna sa pagpahulay. Gipalig-on sa Ginoong Dios ang iyang espiritu ug ang iyang lawas.

Ingon nga abbot ug archimandrite sa Monasteryo sa Simonov, si Theodore, bisan pa nga nabalaka siya sa mga butang nga may kalabotan sa Simbahan sa kinatibuk-an, giya gihapon niya ang kinabuhi sa mga monghe nga walay hunong ug walay kapoy, ug nag-amuma sa daghang bantugan ug iladong mga asketiko taliwala sa iyang mga disipulo. Usa ka batan-ong lalaki nga gikan sa maharlikang kaliwatan, nga ginganlan og Kosma, nga

---

[8217] Si Nilus nagsilbi isip Patriarka gikan sa 1378 hangtod sa 1388.

[8218] Ang pista ni San Santiago gisaulog kada 27 sa Nobyembre

[8219] Si Anthony nagserbisyo isip Patriarka gikan sa 1388 hangtod sa 1395.

[8220] Namatay si Metropolitan Pimen niadtong 11 Setyembre 1389 sa siyudad sa Chalcedon sa Asia Minor, nga hapit direkta nga atbang sa Constantinople, ug didto siya gilubong.

gipadako sa Moscow sa panimalay ni Boyar Velyaminov, gidala kaniya ni Balaan Stephen sa Makhrishch[8221] ug gitonsura sa Monasteryo sa Simonov ubos sa ngalan nga Cirilo. Nahimong bantugan siyang magtukod sa Monasteryo sa Kirillo-Belozersky. Una siyang nakakuha og pagtagad sa Monasteryo sa Simonov pinaagi sa iyang sayong mga buhat sa pagkamasunuron isip monghe, nga nagtrabaho sa panaderya, kusina, ug uban pang mga katungdanan. Dinhi, si Banal nga Sergius, nga kanunay mibisita sa monasteryo, nakabantay kaniya ug nalipay sa pakig-istorya kaniya. Sa dihang gipataas si Archimandrite Theodore sa ranggo nga Arsobispo sa Rostov, gipili sa mga kaigsuonan sa Monasteryo sa Simonov si Cirilo isip abbot. Apan, tungod kay nangandoy siya og kinabuhi nga nag-inusara nga pagka-asketiko, nabug-atan si Cirilo sa maong posisyon; iyang gisalikway ang pagka-abad ug mibalik sa iyang selda. Bisan pa niana, ang dungog sa iyang mga buhat sa pagka-asketiko nakadani og mga naggahom ug bisita bisan pa didto, ug nakahukom siya nga molayas paingon sa amihanan, diin iyang gitukod ang kaugalingon niyang monasteryo, nga sa ulahi nahimong bantog.

Dinhi, sa Monasteryo sa Simonov, ilawom ni Archimandrite Theodore, gipahimutang ang buno sa ulo sa usa ka batan-ong maharlika gikan sa Volokolamsk, si Theodore Poskocchin—nga nagkuha sa monastikong ngalan nga Ferapont. Sama ni Cyril, siya nahimong bantog tungod sa iyang pagka-asketiko ug nailhan ni Sergius sa Radonezh. Kauban ang iyang higala nga si Cyril, mibulag siya ngadto sa rehiyon sa Belozero ug nagtukod didto og usa ka monasteryo, nga nailhan nga Ferapontov Monastery. Gipatawag ni Prinsipe Andrei Dimitrievich Mozhaisky, nga tag-iya usab sa Belozero, nagtukod si Ferapont og bag-ong monasteryo sa Mozhaisk, ang Luzhetsky Monastery, diin siya namatay isip archimandrite sa iyang monasteryo[8222] .

Daghang uban usab ang nagdedikar sa ilang kaugalingon sa kinabuhi sa monastiko sa Monasteryo sa Simonov ubos sa giya ni Archimandrite Theodore. Ang istriktong komunal nga kinabuhi nga gitukod sa Monasteryo sa Simonov nagsilbi nga modelo alang sa ubang komunal nga mga monasteryo, nga ang mga nagtukod niini kaniadto nagpuyo o mibisita sa maong monasteryo.

Pagkahuman sa iyang mga katungdanan sa mga kalihokan sa Rusyano nga Metropolis, miabot si Arsobispo Theodore sa Rostov ug, pagkahuman sa pagdayeg sa ikon sa Inahan sa Dios ug sa mga relikya ni San Leontius, iyang gipahinungod ang tibuok niyang kasingkasing sa iyang bag-ong pastoral nga ministeryo. Nipuyo siya sa kalinaw ug gugma uban sa maharlikang pamilya sa Rostov ug giya sila sa dalan sa pagkamatinud-anon. Ang anak nga lalaki sa Prinsipe sa Rostov niadto, si Alexander Konstantinovich Ioann, nagkasakit sa mata ug nawala ang iyang panan-aw. Ang iyang amahan nangayo og tabang kang Santo Teodoro ug nangayo sa iyang pag-ampo alang sa masakiton nga batang lalaki. Gidala ni Teodoro ang mga prinsipe ngadto sa mga relikya ni Santo Leontius sa Katedral sa Rostov, ug pagkahuman sa usa ka serbisyo sa pag-ampo, naayo ang masakiton nga prinsipe ug nabawi ang iyang panan-aw. Sa ulahi, pagkahuman sa kamatayon ni Santo Teodoro, si Prinsipe Juan—nga gitudloan niining magbalantay—sa dihang naulian siya sa sakit sa mata, mibalik usab uban sa mainitong pag-ampo ngadto sa milagrosong si Leontius ug naulian pag-usab[8223] .

Ang Arsobispo Theodore usab mibiya og malungtaron nga panulondon pinaagi sa pagtukod sa Nativity Convent for Girls sa Rostov, nga naglungtad pa hangtod karon.

Nahibal-an usab nga si Santo Teodoro, samtang siya ang abbot sa Monasteryo sa Simonov, nagpraktis sa pagpintal og mga icon ug nagpalamuti sa daghang simbahan sa Moscow pinaagi sa iyang mga icon[8224] .

Sa tanang mga santo sa Rostov, si Teodoro mao ang una nga gikonsagrasyon isip arsobispo, usa ka ranggo nga, hangtod niadto, sa Rus' iya ra sa obispo sa karaang Novgorod the Great. Dili dugay nga nagdumala si Santo Teodoro sa diyosesis sa Rostov. Malinawong siya namatay niadtong 28 Nobyembre 1395. Ang iyang mga relikya nagahulog sa ilawom sa salog sa Katedral sa Rostov sa Pagkatulog ni Maria, sa habagatan-kasadpang suok. Sa ibabaw niini, anaa ang usa ka mabulokon nga lubnganan ilawom sa bulawanong payong[8225] .

[8221] Ang iyang pista gisaulog kada 14 sa Hulyo.

[8222] Ang Kagalang-galang Ferapont namatay sa taas kaayo nga edad niadtong 27 Mayo 1420; ang iyang kinabuhi narekord ubos niining petsa.

[8223] Gisaysay kini sa kinabuhi ni Santo Leontius, ang Tagahimo sa mga Milagro sa Rostov.

[8224] Ang buhat ni Santo Teodoro isip usa ka ikonograpo gihisgutan sa 'Tale of the Holy Iconographers' (Buslav, Historical Essays II, 379).

[8225] Nagpakita si Teodoro taliwala sa mga santo sa mga hagiograpikong tinubdan sukad pa sa ikalabinglima nga siglo. Usa ka troparion ug usa ka kondak nga gisulat alang sa iyang dungog makita sa mga manuskrito.

Paghinumdom sa Balaang Martir Irinarh

Gisaulog sa ika-28 sa Nobyembre

Si Santo Irinarh lumad sa siyudad sa Sebaste[8226] . Sa pagkabatan-on pa niya, nagsilbi siya nga tigbitay atol sa pagkamartir sa mga balaan nga martir. Sa panahon sa pagpanlupig sa pito ka balaan nga babaye sa gobernador Maximian, ilawom ni Diocletian, nahan-ay si Irinarh sa grasya sa Dios: sa dihang nakita niya ang mga babaye nga gipaka-antos alang kang Kristo ug napahiya ang tortyurista, mapangahas niyang giangkon si Kristo ug gideklarar ang iyang kaugalingon nga Kristohanon. Unya, sumala sa sugo sa gobernador, gilabay siya sa usa ka lat-ang, diin siya migawas nga walay samad, ug pagkahuman gilabay usab sa usa ka hurno nga nagdilaab, apan wala gihapon kini makadaot kaniya. Human niini, giputol ang iyang ulo gamit ang espada niadtong tuig 303.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir, kauban si San Esteban nga Bag-o, alang sa mga balaang larawan sa mga nag-antos

Gisaulog sa Nobyembre 28

Sa panahon sa paghari ni Constantine Copronymus[8227] , daghang mga sundalong Orthodox ang mibiya sa ilang ranggo sa militar ug naghimo og mga panata sa pagka-monastiko. Gisugo sa walay balaod nga emperador nga patyon ang kadaghanan kanila pagkahuman sila pagahirason. Usa kanila, nga ginganlan Basil, unang gipabulag. Sa dihang nagpadayon si Santo Basil sa pagsimba sa mga balaang ikon bisan pa pagkahuman siya gipabulag, gilubong sa magbubunalan ang espada sa tiyan ni Basil, nga napadayag ang tanan niyang bituka. Sa samang panahon, si San Esteban sa Constantinople nakadawat usab sa korona sa martir alang sa mga balaang ikon. Gawas pa niini, duha ka lalaki nga ginganlan og Gregory, kauban ang pipila pa, gipahilayo sa ilang yutang natawhan, diin sila namatay. Sa katapusan, si San Juan gipahilayo sa Daphne[8228] , diin, sumala sa sugo sa hari, kanunay siyang gibugbog, ug tungod niini siya namatay.

12 Disyembre

29 Nobyembre (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa atong bililhon nga amahan Akakios sa Sinai

Kumemorasyon sa 29 Nobyembre

Si Banal Juan Climacus[8229] misulat sa iyang libro bahin sa Kagalang-galang Akakios ingon niini: Ang bantugang Juan nga taga-Savva nagsulti kanako og tinuod nga sugilanon ug usa ka angay nga salaysay.

[8226] Kini, siyempre, nagtumong sa Sebaste sa Armenia, nga nailhan nga Sebaste sa Armenia – lain sa Sebaste sa Kapadokya.

[8227] Naghari si Constantine Copronymus gikan sa 741 hangtod 776. Siya usa sa labing malupit nga mga iconoclastic nga emperador. Tungod kay sa panahon sa pagpanlupig sa balaang mga ikon, ang mga monghe mao ang ilang pangunang tigdepensa, gisugo ni Constantine Copronymus nga sunogon ang mga monasteryo ug pugson ang mga Ortodoksong monghe nga bungkagon ang ilang mga ulo gamit ang mismong mga ikon nga ilang gipanalipdan, o kung dili pa man, silotan sila sa ubang malupit nga paagi. Ang mga sundalo nga nagpatuman sa kabubut-on sa walay Diyos nga emperador, sa dihang nakasaksi sa pagkamapailubon sa mga Ortodokso ug sa daghang mga milagro nga gihimo sa mga giabuso nga ikon, kasagaran mibali gikan sa pagka-manlupig ngadto sa pagka-magtotoo nga Ortodokso ug nahimong masigasig nga mananambong sa mga balaang ikon. Tungod niini, ang kasuko sa manlutos nabaling batok kanila, ug napugos silang moantos sa malupit nga pagbitay, pagpanakit ug kamatayon mismo.

[8228] Daphne – usa ka suburbio sa Constantinople.

[8229] Si Juan Climacus – nga wala mailhi ang gigikanan, naghimo siya og mga panata sa pagka-monasto sa edad nga 20 ug gigugol ang katapusang upat ka tuig sa iyang kinabuhi isip abbot sa Monasteryo sa Sinai; namatay siya nga usa ka tigulang nga 80 anyos sa katapusan sa ika-6 nga siglo; ang iyang adlaw sa pagsaulog mao ang Marso 30.

Aduna'y usa ka tigulang nga labi ka tapulan ug dautan ang kinaiya; giingon ko kini dili aron hukman siya, kondili aron ipakita ang pagkamapailubon sa balaan, ug mao kini akong isulti kanimo. Ang maong tigulang adunay batan-ong disipulo nga ginganlan og Akakios, yano sa pagkaon ug putli sa hunahuna, nga nakasinati og daghang dautang pagtratar gikan sa kamot sa tigulang nga sa daghang tawo dili gani katuohan; kay ang tigulang dili lang siya gipakaulaw ug gisaway, apan gipailalom pa siya sa pisikal nga pagpanakit matag-adlaw. Apan, ang iyang pagkamapailubon wala mag-usik: kay pinaagi sa iyang walay-reklamo nga pag-antos ug pag-antos nga walay dautang tuyo, nakab-ot ni Akakios ang grasya sa Dios, nga nagluwas kaniya gikan sa walay katapusang pag-antos. Sa akong bahin (ingon ni Juan nga taga-Savvite kang Juan Climacus), sa pagtan-aw kaniya matag-adlaw nga daw usa ka napalit nga ulipon o bihag, ug nag-antos sa labing dakong kasakit, tinuyo kong mogawas aron makigkita kaniya ug mangutana:

'Maka-unsa ka, Igsoon Akakios? Unsaon man nimo pag-agi ning adlawa?'

Ug motubag siya:

'Sama sa atubangan sa Ginoong Dios—maayo ra kaayo ko.' Ug usahay ipakita niya kanako ang iyang nangitim nga mga mata, usahay ang iyang liog, ug usahay usab ang iyang ulo nga natabonan sa mga samad. Sa pagkahibalo nga nagbuhat siya sa matarong, moingon ko kaniya:

'Maayo kaayo, maayo kaayo; paglahutay, igsoon, aron makab-ot nimo ang kaluwasan.'

Sa ingon niini nga kahimtang, nagpabilin ang bulahan nga si Akakios uban sa maong istriktong tigulang sulod sa siyam ka tuig ug, human sa mubo nga sakit sa wala pa siya mamatay, mibiyahe paingon sa Ginoo[8230] . Sa dihang gilubong siya sa kripta sa pamilya, pagkahuman sa lima ka adlaw miadto ang tigulang sa usa ka bantugang amahan nga nagpuyo didto ug miingon kaniya:

'Amahan, namatay si Igsoon Akakios, akong disipulo.'

Pagkadungog niini, miingon ang tigulang:

'Dili ko kamo tuohan, amahan, kay wala pa namatay si Akakios.'

Miingon ang tigulang:

'Amahan, kung dili ka motuo kanako, adto ka mismo ug tan-awa ang iyang kabaong.'

Unya mibangon dayon ang reverendo nga amahan, miuban sa tigulang paingon sa lubnganan sa bulahan nga martir, ug misinggit sa kusog ibabaw sa kabaong ni Akakiy, nga nagtawag kaniya sama sa buhi pa:

'Igsuon Akakiy, namatay na ba ka?'

Ang maampingong bag-ohan, nga nagpakita og pagsunod bisan pa sa kamatayon, mitubag:

'Wala pa ko mamatay, Amahan, kay imposible nga mamatay ang usa nga nanumpa sa pagsunod.'

Pagkadungog niini sa tigulang nga kauban ni Akakiy sa pagpuyo, napuno siya sa kahadlok ug nahugno sa yuta nga nagahilak; unya nangayo siya sa abbot og selda nga duol sa kabaong ni Akakiy ug, sa pag-inusara didto, gipuyo niya ang nahibilin niyang mga adlaw nga matinud-anon, nag-atiman sa kaluwasan sa iyang kalag, ug, human sa daghang mga buhat sa debosyon, mibiyahe paingon sa Ginoong Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Balaang Martir Paramon

Gisaulog sa Nobyembre 29

Sa panahon sa paghari sa dautang Haring Decius[8231] , adunay usa ka prinsipe sa Sidlakan nga ginganlan og Aquilinus, nga mabangis kaayo sa pagpanlupig sa mga Kristohanon. Sa usa ka higayon, iyang gipriso ang tulo ka gatus ug pitom ka Kristohanon ug, samtang nagpadulong siya sa mainit nga tuburan sa Valsaitia[8232] , gisugo niya nga dad-on uban kaniya ang mga martir; Nagplano siya nga moagi sa paganong templo ni Poseidon[8233] , ug gusto niya silang pugson sa paghalad og paganong sakripisyo. Pag-abot niya sa templo, dugay siyang naningkamot sa pagpugos sa mga santo nga maghalad og sakripisyo sa idolo sa bakak nga diyos nga si Poseidon, apan wala niya

[8230] Namatay siya sa unang katunga sa ika-6 nga siglo.

[8231] Si Decius – Romanong emperador gikan sa 249 hangtod 251.

[8232] Ang mga tuburan sa Valsativ, sa bunganga sa Suba Tiber, nahimutang sa rehiyon sa Bithynia.

[8233] Si Poseidon, nga nailhan sa mga Romano nga si Neptune, mao ang paganong diyos sa dagat ug mga tinubdan sa tubig.

sila mapugos pinaagi sa pagkamaayo o pinaagi sa hulga . Niadtong higayona, usa ka matinud-anong tawo nga ginganlan og Paramon, usa ka Kristohanon sa pagtuo, nahitabo nga naglabay. Sa dihang nakita niya ang kadaghan sa mga balaang martir nga gikondenar sa kamatayon, mitindog siya sa atubangan sa templo sa diyos-diyosan ug misinggit sa kusog nga tingog:

'Oh, unsa kadaghan nga mga matarong ang gipatay sa dautang prinsipe nga walay hustisya, tungod lang kay dili sila mosugot nga mouko sa mga diyos-diyosan nga walay kalag ug pipì!'

Pagkahuman niya og sulti niini aron madungog sa tanan, mipadayon siya sa iyang paglakaw. Apan ang prinsipe, sa pagdungog sa mga pulong ni Paramon, napuno sa kasuko ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga dakpon dayon siya ug patyon. Nadakpan sa mga dautang sulugoon sa labing dautang prinsipe si bulahan Paramon, nga wala mahibalo sa maong sugo ug nagpadayon sa iyang paglakaw, ug gidakop siya. Una, giputol nila ang iyang dila—nga mao ang misaway ug mibatikos sa iyang manlupig—ug gipikas-pikas kini; unya gisi-gisi nila ang matag bahin sa iyang lawas ug, sa katapusan, gituslob nila ang iyang lawas sa mga pika. Busa ang balaan nga martir nga si Paramon gisumite ang iyang matinud-anong kalag sa kamot sa Dios.

Niadtong mismong takna, ang gihisgutan nga mga balaan nga martir, nga may ihap nga tulo ka gatus ug pitol, gipatay sa espada sa atubangan sa templo ni Poseidon tungod sa ilang pagtuo kang Kristo.

Paghinumdom sa Balaang Martir Philumenus.

Gisaulog sa Nobyembre 29

Ang balaan nga martir nga si Philumenus nabuhi sa panahon sa paghari ni Emperador Aurelian[8234] , sa Lycaonia[8235] , samtang nagbaligya og trigo sa Galatia, sa siyudad sa Ancyra[8236] . Si Santo Philumen gipasakaan og bakak nga akusasyon sa atubangan sa gobernador sa probinsya nga si Felix, diin iyang gikumpisal nga usa siya ka Kristohanon, tungod niini siya gipabitay, gilagpas, ug dayon gilabay sa kalayo, diin, pinaagi sa grasya sa Dios, siya migawas nga walay samad. Pagkahuman niini, gipako siya og mga pako sa ulo, sa mga kamot ug sa mga tiil, ug gihaboy sulod sa 30 ka stadia[8237] , diin ang santo, human mahurot ang iyang kusog, gihatag ang iyang espiritu sa Dios[8238] .

13 Disyembre

30 Nobyembre (Daang Estilo)

Disyembre

Ang mga Kalihokan ug Pag-antos ni San Andres nga Unang Gitawag nga Apostol

Gisaulog sa 30 Nobyembre

Si San Andres, ang unang gitawag nga Apostol ni Kristo, anak sa usa ka Hudiyo nga ginganlan og Jonas, igsoon ni Santo Pangunang Apostol Pedro, lumad sa lungsod sa Betsaida[8239] . Gipasagdan niya ang mga kahimayaan sa kalibutan ug gipili ang pagka-celibate kaysa kaminyoon; apan sa dihang nadungog niya nga si San

---

[8234] Si Aurelian Domitius naghari gikan sa 270 hangtod 275.

[8235] Ang Lycaonia usa ka karaang rehiyon sa Asia Minor. Sukad pa sa 25 BC, nahimong kabahin kini sa probinsya sa Roma nga Galatia. Ang kapital niini sa sinugdan mao ang Phrygian nga siyudad sa Iconium (karon Konya).

[8236] Ang Ankyra usa sa mga siyudad sa probinsya sa Galatia.

[8237] Ang 'popirshche' usa ka yunit sa pagsukod sa gilay-on sa karerahan diin gihimo ang mga lumba sa pagdagan. Ang usa ka 'popirshche' katumbas sa 690 ka sazhens. Busa, ang 30 ka 'popirshches' mas dako pa kaysa 40 ka versts.

[8238] Ang pagkamartir ni San Filumeno nahitabo mga tuig 274.

[8239] Bethsaida – usa ka lungsod sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dagat sa Tiberias, ang natawhan sa mga Balaang Apostoles nga sila Pedro, Andres ug Felipe, sa baybayon diin nahitabo ang milagro sa pagpakaon sa lima ka libo sa mga tinapay (Lucas 9:10).

Juan nga Maninulti nagwali sa paghinulsol sa suba sa Jordan[8240] , gibyaan niya ang tanan, miduol kaniya ug nahimong iyang disipulo. Sa dihang gipunting ni San Juan Bautista si Hesukristo samtang naglabay Siya, miingon siya: 'Ani-a ang Kordero sa Dios'[8241] . Si San Andres, kauban ang usa pa ka disipulo ni Juan Bautista—nga gituohan nga si Juan nga Ebanghelista—mibiya sa Bautista ug misunod kang Kristo. Gidukdok niya ang iyang igsoon nga si Simon (Petro) ug miingon kaniya: 'Nakita namo ang Mesiyas, nga gitawag usab nga Kristo,' ug gidala siya kang Jesus (Juan 1:41–42). Pagkahuman niini, samtang nagahigot siya og isda uban ni Pedro sa baybayon sa Dagat sa Galilea[8242] , gitawag sila ni Jesus, nga miingon*, 'Sumunod kamo kanako, ug buhaton ko kamo nga mga mananagat sa mga tawo'* (Mateo 4:19), dayon gibilin ni Andres ang iyang mga lambong sa pagtawag sa Ginoo ug, kauban ang iyang igsoon nga si Pedro, misunod kang Kristo (Mateo 4:20). Gitawag si Andres nga Unang Gitawag tungod kay siya nahimong sumusunod ug disipulo ni Hesukristo sa wala pa ang bisan kinsa sa ubang mga Apostoles. Unya, pagkahuman sa boluntaryong pag-antos sa Ginoo ug pagkahuman sa Iyang pagkabanhaw, si San Andres, sama sa ubang mga Apostoles, nakadawat ang Espiritu Santo, nga mibaba kaniya sa porma sa mga dila sa kalayo (Buhat 2:3), ug sa dihang gibahin ang mga teritoryo, gihatag kaniya pinaagi sa suerti ang mga rehiyon sa Bithynia[8243] ug Protonteis[8244] , kauban ang Chalcedon[8245] ug Byzantium[8246] , Thrace[8247] ug Macedonia[8248] , nga misakop hangtod sa Itom nga Dagat[8249] ug sa Danube[8250] , ingon man usab ang Thessaly[8251] , Hellas[8252] , Achaea[8253] , Amintus[8254] , Trebizond[8255] , Heraclea[8256] ug Amastris[8257] .

Si San Andres mibyahe sa niining mga siyudad ug nasud, nagwali sa pagtuo kang Kristo, ug sa matag siyudad nakasinati siya og daghang kasubo ug pag-antos; gisuportahan sa gamhanang tabang sa Dios, gidala niya kining tanan nga mga pagsulay alang kang Kristo uban sa kalipay. Nasinati niya ang labing grabe nga pag-antos

---

[8240] Ang Jordan – ang pangunang suba sa Banal nga Yuta, nga nag-agos niini gikan sa amihanan paingon sa habagatan; kini misugod sa mga tiilan sa kabukiran sa Lebanon ug Anti-Lebanon ug nag-agos ngadto sa Dagat nga Patay.

[8241] Juan 1 – ang pagtudlo kang Hesukristo isip Kordero sa Dios nagpaila nga Siya nahimong tawo aron ihalad ang Iyang kaugalingon ingon halad alang sa katawhan.

[8242] Ang Dagat sa Galilea, o Danaw sa Galilea, nailhan usab nga Dagat sa Gennesaret o Dagat sa Tiberias; nahimutang kini sa amihanang bahin sa Palestina (sa Galilea), mga 30 ka stadia ang gitas-on ug mga 8 ka stadia ang gilapdon, ug ang Suba sa Jordan nag-agi niini.

[8243] Ang Bithynia usa ka rehiyon nga nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus ug sa Kipot sa Constantinople. Sukad pa niadtong 75 BC, nahimong kabahin kini sa Imperyo Romano ug gibahin sa duha ka probinsya, diin ang nag-unang mga siyudad mao ang Brusa (daang Prusia) ug Nicomedia.

[8244] Sa ato pa – ang mga yuta nga nahimutang sa baybayon sa Dagat Marmara.

[8245] Chalkis – usa ka siyudad sa Asianong baybayon sa Bosporus, nga mas duol sa Dagat Marmara.

[8246] Byzantium – duol sa entrada sa Bosporus, sa baybayon sa Europa. Niadtong 330, gihimo ni Emperador San Constantino ang Dakong Ginoo kining siyudad nga kapital sa iyang imperyo ug ginganlan kini sa iyang kaugalingon (Constantinople). Karon, kini ang kapital sa Turkey.

[8247] Ang Thrace mao ang ngalan nga gihatag sa bahin sa Balkan Peninsula sa amihanan sa Macedonia, sa Dagat Aegean (kapuloan) ug sa Dagat Marmara, nga karon naglangkob sa mosunod nga mga teritoryo: ang silangang bahin sa Hungary, Transylvania, Bessarabia, Moldova, Wallachia, Bulgaria, Serbia ug ang silangang bahin sa Rumelia.

[8248] Usa ka nasud sa habagatan-kasadpan sa Thrace, sa baybayon sa amihanan-kasadpan sa Dagat Aegean.

[8249] Usa ka bahin sa Dagat Mediteranyo – tali sa Balkan Peninsula ug sa Caucasian isthmus, sa habagatan nga daplin sa Rusya ug sa amihanang baybayon sa Asia Minor Peninsula.

[8250] Usa sa labing dagkong suba sa Europa, kini nagsugod sa Sentral nga Europa, dayon nag-agos paingon sa Austria ug sa amihanang utlanan sa Balkan Peninsula, gikan sa kasadpan paingon sa sidlakan, sa wala pa kini mosulod sa Itom nga Dagat.

[8251] Tessalia – usa ka rehiyon sa kasadpang baybayon sa Dagat Aegean, nga gibulag gikan sa Macedonia sa amihanan sa Kabukiran sa Olimpo.

[8252] Ang Hellas nahimutang sa habagatan nga bahin sa Balkan Peninsula, nga konektado niini pinaagi sa Isthmus sa Corinth (karon Moria); sa kasadpan kini nag-utlanan sa Dagat Ionian, ug sa sidlakan, Achaea ug Arcadia

[8253] Achaea – usa ka rehiyon sa habagatan sa baybayon sa Gulpo sa Korinto.

[8254] Kung hunahunaon ang lokasyon sa mga siyudad nga gihisgutan sa ubos, kinahanglan hunahunaon nga kini nagtumong sa Amins o Amia, sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, sa probinsya sa Pontus, taliwala sa mga bunganga sa mga suba sa Galis ug Iris; karon gitawag kini nga Samsun.

[8255] Usa ka siyudad sa probinsya sa Pontus, nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, taliwala sa Paphlagonia ug Armenia. Ang Trebizond nahimutang sa baybayon, layo kaayo sa sidlakan sa Amisus.

[8256] Aduna'y daghang mga lungsod nga adunay niini nga ngalan sa lain-laing mga lugar. Dinhi, ang Heraclea sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, medyo sa kasadpan sa Amastris, nga gihisgutan pa unya.

[8257] Usa ka siyudad sa Paphlagonia, nahimutang sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, tali sa Pontus ug Bithynia, ang Amastris – nailhan usab nga Amastrida.

sa siyudad nga gitawag og Sinope[8258] : didto gilabay siya sa yuta ug, gikuptan siya sa mga kamot ug tiil, gihulbot-hulbot, gibugbog gamit ang mga troso, gibato, ug gipunit ang iyang mga tudlo ug ngipon; apan siya, pinaagi sa grasya sa iyang Manluluwas ug Magtutudlo, nabalik pag-usab ang iyang kahimsog ug naayo ang iyang mga samad. Gikan didto, mibiyahe siya sa lain-laing mga yuta: Neocaesarea[8259] , Samosata[8260] , ang mga Alan[8261] , ang yuta sa mga Abask[8262] , sa mga Zig[8263] , ug sa mga Bosporan[8264] .

Unya misakay siya sa barko paingon sa siyudad sa Thrace nga Byzantium[8265] , diin siya ang unang nagwali kang Kristo; pagkahuman sa pagtudlo sa daghan, nagtudlo siya og mga presbiter para sa Simbahan; ug giordinar niya si Stachys nga Obispo sa Byzantium, ang tawo nga gihisgutan sa Balaang Apostol Pablo sa iyang Epistola ngadto sa mga Romano (Rom. 16:9). Siya mismo, nga nagdala sa iyang kaugalingon sa mga apostolikong pag-antos ug paningkamot sa pagpangwali sa Ebanghelyo ni Kristo, nagbiyahe sa Pontus[8266] , sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Scythia[8267] , ug sa Chersonesos[8268] . Pinaagi sa probidensya sa Dios, nakaabot siya sa Suba sa Dnieper[8269] , sa yuta sa Rus'[8270] , ug pag-abot niya sa mga bungtod sa Kyiv[8271] , nagpundo didto sa gabii. Pagmata niya sa buntag, miingon siya sa mga disipulo nga kuyog niya:

'Tumoo kamo kanako, ang grasya sa Dios mosidlak niining mga bungtod; usa ka dakong siyudad itukod dinhi, ug ang Ginoo magtukod didto og daghang simbahan ug magpasiga sa tibuok yuta sa Rusya pinaagi sa balaang binunyag.'

Misaka sa kabukiran, gipanalanginan sila sa santo ug nagtukod og krus, nga nagtagna sa pagdawat sa mga tawo nga nagpuyo didto sa pagtuo gikan sa iyang Apostolikong Lingkoranan, nga gitukod sa Byzantium[8272] . Pagkahuman sa pag-agi sa mga siyudad sa Rusya nga nahimutang sa amihanan – diin karon nagtindog ang dakong Novgorod[8273] – ug pagkahuman usab sa pagbisita sa Roma[8274] , mibalik siya sa Griyegong rehiyon sa Epirus[8275] , ug mibalik usab sa Thrace, nagpalig-on sa mga Kristohanon ug nagtudlo kanila og mga obispo ug magtutudlo. Pagkahuman sa pagbiyahe sa daghang mga yuta, nakaabot siya sa Peloponnese[8276] ug, sa pagsulod niya sa Achaean nga siyudad sa Patras[8277] , nagpuyo siya uban sa usa ka respetadong tawo nga ginganlan og Sosias; gipatindog niya kini gikan sa higdaanan sa masakiton ug sunod gipahimo niyang Kristohanon ang tibuok siyudad sa Patras. Sa samang panahon, ang asawa sa lokal nga gobernador, si Egeatus Antipatus, nga ginganlan og

---

[8258] Usa ka siyudad nga sa sinugdan kabahin sa Paphlagonia, ug sa ulahi kabahin sa Pontus; nahimutang kini sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat, sa usa ka masipit nga isthmus nga nagkonektar sa gamay nga peninsula nga naporma sa dagat ngadto sa mainland

[8259] Usa ka siyudad sa Pontus, diin natawo si San Gregorio ang Katingalahan ug nahimong unang obispo mga tuig 240 AD.

[8260] Samosata, nga nailhan usab nga Semisat o Simasat – usa ka siyudad sa Syria sa Suba sa Euphrates, sa ibabaw nga bahin niini.

[8261] Ang mga Alan – usa ka nasud nga gipuy-an sa mga Sarmatiyanong tawo nga pareho ang ngalan, nahimutang sa karon nga amihanang Caucasus, tali sa Itom nga Dagat ug Dagat Caspian, mas duol sa ulahi.

[8262] Ang mga Abaski usa ka tribo nga nagpuyo sa kasadpan sa mga Alan, mas duol sa Itom nga Dagat, ug gikan kanila gikuha ang ngalan sa karon nga rehiyon sa Abkhazia.

[8263] Ang mga Zigi nagpuyo sa baybayon sa Itom nga Dagat, duol kaayo sa mga Abaski, sa amihanan nila.

[8264] Kini nagtumong sa Gingharian sa Bosporus, sa karon nga Peninsula sa Tauric, duol sa Cimmerian Bosporus (karon Kerch Strait).

[8265] Sa ato pa, misakay siya sa Itom nga Dagat paingon sa Bosporus sa Thrace, diin nahimutang ang Byzantium.

[8266] Sa panahon ni Nero (sa unang siglo), ang Pontus gihimong probinsya sa Roma ug gibahin sa tulo ka bahin: Galatia, Polemonia ug Cappadocia.

[8267] Ang termino nga 'Scythia' nagtumong sa mga yuta nga nahimutang sa pipila ka bahin sa habagatan sa karon nga Rusya ug sa pipila ka bahin palibot sa Dagat Caspian. Wala mailhi sa mga karaang tawo ang tukmang amihanang ug sidlakang utlanan sa Scythia.

[8268] Ang ngalan nga Chersonesos gigamit sa daghang mga lugar sa karaang panahon. Dinhi, nagtumong kini sa mga katawhan nga nagpuyo sa Tauric Chersonesos (karong Crimea).

[8269] Nag-agos kini sa habagatan sa kasamtangang Rusya ug nagbubo sa Itom nga Dagat.

[8270] Kini usa ka ulahing ngalan, nga gikan sa tribong Slavic nga nailhan nga Rus'.

[8271] Sa ato pa, misaka sila sa suba Dnieper paingon sa usa ka kabukiran nga dapit, diin sa ulahi natukod ang siyudad sa Kyiv.

[8272] Natuman kini nga propesiya: nabunyagan ang mga Rus' sa mga Griyego ug gitudloan sa mga magtutudlo sa simbahan nga gipadala gikan sa Constantinople.

[8273] Usa sa labing karaan nga mga siyudad sa Rus', sa Suba sa Volkhov. Nagmarka kini sa amihanang utlanan sa biyahe sa Apostol gikan sa Kyiv.

[8274] Ang kapital sa karaang Imperyo Romano ug sa karon nga Gingharian sa Italya, sa Suba sa Tiber.

[8275] Epirus – usa ka rehiyon sa Gresya sa baybayon sa Dagat Ionian, nga nag-unat paingon sa sidlakan gikan sa kabukiran sa Pindus.

[8276] Karon nailhan nga Morea, kini konektado sa Balkan Peninsula pinaagi sa Isthmus sa Corinth.

[8277] Ilado usab nga Patras – usa ka siyudad sa entrada sa Gulpo sa Korinto.

Maximilla, mituo kang Kristo human siya napalaya gikan sa bug-at nga gapos sa sakit ug nakadawat og dali nga pag-ayo. Ug ang maalamon nga Stratochles, igsoon sa mga Antipats, ug daghan pa nga naantos sa nagkalain-laing mga sakit, napaayo pinaagi sa pagbutang sa mga kamot sa Apostol. Unya nasuko pag-ayo si Egeatus Antipatus, ug, pagdakop niya sa balaan nga Apostol, gipako niya kini sa krus, bahin niini gisulat sa mga presbiter ug diakon sa probinsya sa Achaea ingon niini:

– Kami, ang tanang mga presbiterio ug diakon sa mga simbahan sa Achaia, nagsulat mahitungod sa pag-antos sa balaan nga Apostol Andres, nga among nasaksihan sa among kaugalingong mga mata, ngadto sa tanang mga simbahan – sa sidlakan ug kasadpan, sa habagatan ug amihanan. Kahimut-an kaninyo ug sa tanan nga nagtuo sa Usa ka Dios, hingpit sa Trinidad: ang tinuod nga Amahan, nga wala'y gihimoan; ang tinuod nga Anak, nga gipanganak; ug ang tinuod nga Espiritu Santo, nga nagagikan sa Amahan ug nagapahulay sa Anak ; kini nga pagtuo among nahibal-an gikan kang San Andres, Apostol ni Hesukristo, kinsa ang pag-antos, nga among nasaksihan sa among kaugalingong mga mata, karon among gihulagway.

Sa pag-abot ni Egeatus Antipatus sa siyudad sa Patras, gipugos niya ang mga nagtuo kang Kristo sa paghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan. Si San Andres, nga misulong aron pugngan ang iyang agianan, miingon:

'Ikaw, ang huwes sa mga tawo, angay nga mailhan nimo ang imong Huwes nga naa sa langit, ug sa pagkahibalo Nimo kaniya, pagsimba kaniya; ug sa pagsimba sa tinuod nga Dios, angay ka molikay sa mga bakak nga dios.'

Miingon kaniya si Egeatus:

'Ikaw ba kana nga si Andres nga nagaguba sa mga templo sa mga diyos ug nagadala sa mga tawo ngadto sa bag-ong mitumaw nga mahiwagang pagtuo nga gisugo sa mga Emperador nga Romano nga wagtangon?'

Mitubag si San Andres nga Apostol:

'Napakyas ang mga Emperador nga Romano sa pag-ila nga ang Anak sa Dios, sa Iyang pag-anhi sa yuta alang sa kaluwasan sa katawhan, klaro nga gipakita nga kining mga diyos-diyosan dili lang mga dios, kondili hugaw nga mga demonyo, kaaway sa katawhan, nga nagtudlo sa mga tawo sa pagpukaw sa kasuko sa Dios ug sa pagpahilayo Niya gikan kanila, aron dili Sila maminaw kanila. Sa dihang ang Dios, sa Iyang kasuko, moliko gikan sa mga tawo, unya pagaalipin sila sa mga demonyo ug limbongan hangtud nga mobiya ang ilang mga kalag sa ilang mga lawas nga hubad[8278] , nga walay dala gawas sa ilang mga sala.

Miingon si Egeat:

'Sa dihang gipangwali ni inyong Jesus kining mga pulong nga babayeng ug walay sulod, gipako Siya sa krus sa mga Hudiyo.'

Mitubag si Andres:

'Oh, unta unta nga paninguhaon ninyo nga masabtan ang misteryo sa krus: kung giunsa sa Magbubuhat sa katawhan, tungod sa Iyang gugma kanato, ka-andam nga nag-antos sa krus, kay nahibalo Siya bisan sa takna sa Iyang pag-antos, ug nagtagna sa Iyang pagkabanhaw sa ikatulong adlaw; ug, samtang naglingkod uban kanamo sa Katapusang Panyapon, gitagna Niya ang Iyang manlolako, nagsulti sa umaabot ingon nga kaniadto na, ug malipayong miadto sa dapit diin Iya ipahamtang sa mga kamot sa mga Hudiyo.

'Natingala ko nimo,' supak ni Egeath, 'nga ikaw, nga usa ka maalamon nga tawo, mosunod sa Iya nga imong giangkon nga gipako sa krus—bisan pa kon kini sa imong kaugalingong kagustuhan o dili[8279] .'

Mitubag ang Apostol:

'Dako kaayo ang misteryo sa krus,' ug kon gusto nimo maminaw, isulti ko kini kanimo.

'Dili kini misteryo, kondili silot sa mga daotan,' mitubag si Yegiat. Mitubag si San Andres:

'Kini nga silot mao ang misteryo sa pagbag-o sa tawo; palihug lang nga maminaw ka kanako nga mapailubon.'

'Mamati ko kanimo nga mapailubon,' matod sa huwes, 'apan kon dili ka mosunod sa akong gisugo, ikaw mismo ang magdala sa maong misteryo sa cross[8280] .

[8278] Sa ato pa – kadtong wala magbuhat og maayong buhat.

[8279] Ang pagbitay sa krus giisip nga labing kaulaw nga porma sa silot; kini gihatag lamang sa mga ulipon ug, sa kinatibuk-an, sa labing gikaligtaan ug kriminal nga mga indibidwal.

Niini mitubag ang Apostol:

'Kung nahadlok ko sa pagkrusipisyon, dili unta nako gihimaya ang krus.'

Miingon si Egeatus:

'Sama sa imong pagdayeg sa krus sa imong kabuang, dili ka mahadlok sa kamatayon – tungod sa imong kawalay hiya.'

Mitubag ang Apostol:

'Dili ko mahadlok sa kamatayon tungod sa pagka-walay-hiya, kondili tungod sa pagtuo; kay ang kamatayon sa matarong dungganan[8281] , samtang alang sa mga makasasala, malupigon ang kamatayon. Gusto ko nga maminaw kamo sa akong isulti mahitungod sa misteryo sa krus, ug, sa pagkaila ninyo sa kamatuoran, motuo; ug sa pagtuo ninyo, makaplagan ninyo ang inyong kalag[8282] .'

Miingon si Egeatus:

'Mabawi nila ang[8283] nga nawala[8284] . Nawala ba gyud ang akong kalag, nga gisugo nimo nga bawi-on kini pinaagi sa pagtuo—bisan wala ko kahibalo kung pinaagi sa unsang pagtuo?'

Mitubag si San Andres:

'Mao kini ang imong makat-unan gikan kanako; ipakita ko kanimo ang hinungdan sa pagkaguba sa mga kalag sa tawo, aron maila nimo ang ilang kaluwasan, nga natuman pinaagi sa krus. Ang unang tawo nagdala og kamatayon pinaagi sa kahoy sa paglapas[8285] , ug gikinahanglan alang sa katawhan nga ang kamatayon mapukan pinaagi sa kahoy sa pag-antos[8286] . Ug sama sa unang tawo, nga nagdala og kamatayon pinaagi sa kahoy sa paglapas, nga gihimo gikan sa putli nga yuta, angay usab nga si Kristo, ang hingpit nga tawo—nga mao usab ang Anak sa Dios, ang Magbubuhat sa unang tawo—matawo gikan sa usa ka putli nga Birhen, aron Iyang mabalik ang walay katapusang kinabuhi nga nawala sa tanang katawhan: ug sama sa unang tawo nga nakasala pinaagi sa pag-unat sa iyang mga kamot ngadto sa kahoy sa kahibalo sa maayo ug dautan, busa, alang sa kaluwasan sa katawhan, angay nga ang Anak sa Dios mag-unat sa Iyang mga kamot sa krus tungod sa kawalay pagpugong sa mga kamot sa tawo, ug alang sa tam-is nga bunga sa gidili nga kahoy, natilawan Niya ang mapait nga apdo[8287] .

Mitubag si Egeat:

'Sultihi kini nga mga pulong sa mga maminaw kanimo. Apan kon dili kamo mosunod sa akong sugo, ug kon kamo magdumili sa paghalad og halad sa mga dios, nan, human ko kamo hampakon sa mga tungkod, ipapako ko kamo sa krus nga inyong gihimaya.'

Mitubag si Andres:

– Adlaw-adlaw akong gihalad sa Usa, Tinuod ug Makagagahum nga Dios dili ang aso sa insenso, dili ang unod sa mga baka, dili ang dugo sa mga kanding, kondili ang walay dunggoan nga Kordero, nga gisakripisyo sa halaran sa Krus[8288] . Ang tanang magtutuo mokaon sa Iyang labing putli nga lawas ug moinom sa Iyang dugo; apan kining Kordero nagpabilin nga buo ug buhi, bisan pa tinuod nga siya gipatay; tinuod, ang tanan mokaon sa Iyang unod ug moinom sa Iyang dugo – apan, sama sa akong giingon, siya kanunay nagpabilin nga buo, walay mantsa ug buhi.

Miingon si Egeat:

'Unsaon man ni?'

Mitubag si Andres:

'Kung gusto nimong mahibal-an, mahimong disipulo ka, aron makat-on ka sa imong gipangutana.'

[8280] Pasabot niini – ikaw ipapako sa krus.

[8281] Pasabot niini – mga matarong nga nakapahimuot sa Dios.

[8282] Sa laing pagkasulti, maluwas nimo ang imong kalag. Kini nga panultihon gikuha gikan sa (Mateo 16:25–26).

[8283] Sa laing pagkasulti: ilang makaplagan kini.

[8284] Sa laing pagkasulti: nawala na, nawala na gayud.

[8285] Kini, siyempre, nagtumong sa kahoy sa kahibalo sa maayo ug dautan (Genesis 2:16–17); gitawag kini ingon niini tungod kay, pagkahuman matilawan sa tawo ang bunga niini—nga gidili sa Dios—nakasala ang tawo.

[8286] Nagpasabot kini, siyempre, sa krus diin nag-antos ug namatay ang Kristo, nga napildi ang kamatayon pinaagi sa Iyang kaugalingong kamatayon.

[8287] Ang katas sa usa ka tanom, nga labi ka pait sa lami ug makapahubog. Ang apdo nga gisagol sa suka, aron matuman ang propesiya (Salmo 68:22), gihatag sa Ginoo aron imnon samtang Siya gipako sa krus (Mateo 27:34–48).

[8288] Sa laing pagkasulti – sa halaran nga gitukod sa gahum sa makaluwas nga pag-antos sa Ginoo sa krus.

Miingon si Egeat:

'Kuhaon nako kini nga pagtulon-an gikan kanimo pinaagi sa pagpanakit.'

Mitubag ang Apostol:

Natingala ko nga ikaw, nga usa ka maalamon nga tawo, nagsulti sama sa walay pagsabot; kay makat-on ba ka sa mga misteryo sa Dios gikan kanako pinaagi sa pagpanakit? Nadungog na nimo ang misteryo sa Krus, ug nadungog na nimo ang misteryo sa halad. Kung nagtuo ka nga si Kristo, ang Anak sa Dios, nga gipako sa krus sa mga Hudiyo, mao ang tinuod nga Dios, nan ipadayag ko kanimo kung giunsa Siya, human mamatay, nagkinabuhi, ug kung giunsa Siya, human gihalad isip halad ug nasunog, nagpabilin nga buo sa Iyang Gingharian.

Miingon si Egeatus:

'Kung Siya gipatay ug, sumala sa imong giingon, gikaon sa mga tawo ingon pagkaon, giunsa Siya pagkabuhi ug pagkahuman?'

'Kung motuo ka sa tibuok nimong kasingkasing,' tubag sa Apostol, 'masabtan nimo kini nga misteryo; apan kung dili ka motuo, dili nimo kini masabtan gayud.'

Unya si Egeatus, sa kasuko, gisugo nga ipriso ang Apostol. Sa dihang gipriso ang balaan, usa ka daghang katawhan gikan sa tibuok yuta ang nagtigom palibot kaniya, nga gustong patyon si Egeatus ug buhian si Andres gikan sa prisohan. Apan gipugngan sila sa balaan nga Apostol, gipahimangnoan sila ug miingon:

'Ayaw ninyo paghimo sa kalinaw sa atong Ginoong Jesu-Cristo nga usa ka yawa nga pag-alsa; kay ang atong Ginoo, sa dihang Iya nang gihatag sa kamatayon, nagpakita sa tanang matang sa pagkamapailubon: Wala Siya magreklamo, wala Siya misinggit, ug ang Iyang tingog wala madungog sa kadalanan; busa, kamo usab kinahanglan maghilom ug magpabiling kalmado. Dili lang ninyo dapat pugngan ang akong pagkamartir, kondili kamo mismo, isip mga maayong asketa ug sundalo ni Cristo, kinahanglan mag-andam kamo sa mapailubon nga pag-antos sa tanang matang sa pag-antos ug samad sa inyong kaugalingong mga lawas. Kung kinahanglan gayud nga mahadlok sa pag-antos, kini mao lamang ang mga walay katapusan[8289] ; samtang ang pagpahadlok ug hulga sa tawo sama sa aso—mopakita unya kalit nga mawala. Ug kung ang usa kinahanglan mahadlok sa pag-antos, angay niyang kahadlukan ang nagsugod uban sa tuyo nga dili na matapos[8290] . Ang panandaliang pag-antos, kung gamay ra, dali ra kini pag-agwanta; kung dako, kini mopundo ra sa dili madugay sa dihang mobiya ang kalag sa lawas. Apan grabe kaayo ang mga pag-antos nga walay katapusan. Busa, andama ang inyong kaugalingon sa pag-agi sa panandaliang kasubo padulong sa walay katapusang kalipay, diin kamo malipay, kanunay molambo ug maghari uban ni Kristo.

Sa tibuok gabii nga nagatudlo sa mga tawo sa ingon niini nga paagi, nagpabilin si San Andres sa gabii. Sa buntag, mipahimutang si Egeatus Antipatus sa lingkoranan sa paghukom; pagkahuman siya gipatawag, gitawag niya si San Andres ug miingon kaniya:

'Nakadesisyon na ba ka nga biyaan kining kabuang ug undang sa pagpangwali kang Kristo, aron malipay ka uban namo niining kinabuhi? Kay dakong kabuang ang boluntaryong moadto sa pagpanakit ug sa kalayo.'

Mitubag ang santo:

'Makalingaw ko uban kaninyo kon motuo kamo kang Kristo ug mosalikway sa mga dios-diosan, kay gipadala ko ni Kristo niining yuta, diin daghan nakong nadani nga mga tawo alang Niya.'

Miingon si Egeatus:

'Gipugos tika sa paghalad aron kining mga nadani sa imong limbong mobiya sa kawalay pulos sa imong pagtulon-an ug maghalad sa mga halad nga makapahimuot sa mga dios; kay walay siyudad sa Achaea diin ang mga templo sa mga dios wala biyai nga walay sulod; busa karon gikinahanglan nga, pinaagi kanimo, mabalik ang ilang dungog – aron ang mga imong nasuko mapalig-on pag-usab sa imong pag-uyon, ug aron ikaw mismo magpabilin uban kanamo sa mahigalaong gugma. Kung dili, bisan pa man, tungod sa ilang pagkawalay dungog mag-antos ka sa nagkalain-laing pag-antos ug ipabitay ka sa krus nga imong gihimaya.

Mitubag si San Andres:

'Paminawa, anak sa kamatayon, nga gipahamtang sa walay katapusang pag-antos; tagad-a ako, alagad sa Ginoo ug Apostol ni Hesukristo! Hangtod karon, mitungha ako kanimo nga malumo, nga nagtinguha sa pagtudlo

---

[8289] Pasabot niini – pagsilot sa Katapusang Paghukom.

[8290] Pasabot niini – ang walay katapusang pag-antos sa mga makasasala sa impyerno.

kanimo sa balaang pagtuo, aron ikaw, isip usa ka makatarunganong binuhat, makaila sa kamatuoran ug, human isalikway ang mga dios-diosan, mosimba sa Dios nga nagpuyo sa langit. Apan tungod kay nagpadayon ka sa imong kawalay hiya ug nagtuo ka nga nahadlok ko sa imong mga pag-antos, buhata kanako ang labing grabeng pag-antos nga imong nahibaloan, kay sa mas grabe pa nga pag-antos nga akong pag-antos alang Niya, mas makapahimuot pa ako sa akong Hari.

Unya gisugo ni Egeatus nga ipahaba siya ug latigan. Ug sa dihang napulihan na ang mga manlalati, sa tulo ka grupo, pito ka beses, gipataas ang santo ug gidala sa atubangan sa huwes.

Miingon ang huwes kaniya:

'Paminawa ko, Andres, ug ayaw pag-ula sa imong dugo nga walay hinungdan; kay kung dili ka maminaw kanako, ipapako tika sa krus.'

Mitubag si San Andres:

'Ako usa ka sulugoon sa Krus ni Kristo ug gusto ko nga mamatay sa krus. Ikaw, bisan pa, makalikay sa walay katapusang pag-antos kon, human nimo masaksihan ang akong paglahutay, motuo ka kang Kristo; kay mas masubo ko sa imong pagkaguba kaysa sa akong kaugalingong pag-antos: ang akong pag-antos matapos sa usa ka adlaw, o sa labing daghan duha, samtang ang imong pag-antos walay katapusan bisan pa pagkahuman sa usa ka libong katuigan; busa, ayaw pagdugang sa imong kaugalingong mga pag-antos ug ayaw pagpasiga para sa imong kaugalingon sa kalayo nga walay katapusan.

Ang nasuko nga si Egeatus nagmando nga ipako si San Andres sa krus, nga giputong ang iyang mga kamot ug tiil: kay dili niya gusto nga ipako siya sa krus gamit ang pako, aron dili siya dayon mamatay, kondili aron, samtang nagbitay didto nga naputong, makasinati siya og mas dakong pag-antos.

Samtang gidala siya sa mga sulugoon sa torturador paingon sa krusipisyon, nagtigom ang mga tawo, nagasinggit:

'Unsa bay sala kining matarong nga tawo ug higala sa Dios, nga gidala siya aron ipako sa krus?'

Si Andres, bisan pa niana, nangaliya sa mga tawo nga ayaw pagbabag sa iyang pag-antos, ug miduol sa iyang pagpasakit uban ang kalipay, nga wala gyud mihunong sa pagtudlo. Sa pag-abot niya sa dapit diin siya ipapako, sa dihang nakita niya gikan sa gilay-on ang krus nga giandam para kaniya, misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Maglipay ka, O krus, nga gibalaan sa unod ni Cristo ug gipahimutang sa Iyang mga bukton sama sa mga perlas! Sa wala pa gipako ang Ginoo kanimo, usa ka kahadlok ka sa mga tawo; apan karon gihigugma ka ug gidawat uban sa kadasig, kay nahibalo ang mga matinud-anon unsang kalipay ang imong gihuptan sa sulod, ug unsang ganti ang nagpaabut kanimo. Uban sa kaisog ug kalipay moanhi ako kanimo; dawata ako uban sa pagmalipayon, kay ako usa ka disipulo sa Kadtong gisabit kanimo. Dawat-a ako, kay kanunay tika gihigugma ug nangandoy nga akong yakpon ka, O dunggoan nga Krus, nga nakadawat og kaanyag ug himayaong palamuti gikan sa mga bukton sa Ginoo, nga dugay nang gipangandoy, mainitong gihigugma, ug nga walay hunong akong gipangita. Kuhaa ako gikan sa taliwala sa mga tawo ug ihatud ako sa akong Magtutudlo, aron pinaagi kanimo, Siya nga mitubos kanako pinaagi kanimo, dawaton ako.

Samtang nagasulti siya, gikuha niya ang iyang mga sinina ug gihatag kini sa iyang mga manlupig. Gipataas nila siya sa krus, gipanghigot nila ang iyang mga kamot ug tiil gamit ang mga pisi, gipako siya sa krus ug gibitay didto. Usa ka dakong panon, nga nag-ihap og mga baynte mil, nagtindog palibot kaniya; taliwala nila ang igsuon ni Egeatus nga ginganlan og Stratochlios, nga misinggit uban sa panon:

'Dili matarong nga ang ingon ana ka balaan nga tawo mag-antos ingon ani.'

Si San Andres, bisan pa niana, nagpalig-on sa mga nagtuo kang Kristo ug gihangyo sila nga mag-antus sa ilang panandaliang pag-antos, nagtudlo nga walay pag-antos nga takus bisan unsa kon itandi sa ganti nga nagpaabut kanila.

Unya ang tibuok katawhan miadto sa balay ni Egeatus, nga nagasinggit ug nag-ingon:

'Ang usa ka balaan ug dungog nga tawo, usa ka maayo, birtuoso, malumo ug maalamon nga magtutudlo, dili angay mag-antos ingon ani; kinahanglan siya kuhaon gikan sa krus, kay, human siya gipako didto sulod sa duha ka adlaw, wala gyud siya mihunong sa pagtudlo sa kamatuoran.'

Unya si Egeatus, nahadlok sa mga tawo, misunod dayon kanila aron kuhaon si Andres gikan sa krus. Si Andres, sa pagkakita kang Egeatus, miingon:

Ngano man ka niabot, Egeath? Kung gusto ka motuo kang Kristo, ablihan ka sa pultahan sa grasya, sama sa akong gisaad. Apan kung mianha ka lang aron lang kuhaon ko gikan sa krus, nan dili ko gusto, samtang buhi pa ko, nga kuhaon ko gikan sa krus; kay nakita na nako ang akong Hari, ginasimba na Niya, nagtindog na ko sa Iyang atubangan, apan nag-antos gihapon ko alang kanimo, kay ang walay katapusang pagkaguba, nga giandam alang kanimo, nagpaabot kanimo. Ampinga ang imong kaugalingon samtang makaya pa nimo, aron dili ka matintal sa pagsugod sa[8291] sa diha nga dili na nimo kini makaya.

Sa dihang gisulayan sa mga sulugoon nga tangtangon siya sa krus, wala nila siya mahikap; daghan pang uban nga mga tawo, sunod-sunod, misulay usab sa pagtangtang kaniya, apan wala gihapon nila siya makapugngan, kay namatag-an ang ilang mga kamot. Pagkahuman niini, misinggit si San Andres sa kusog nga tingog:

Ginoong Hesukristo! Ayaw tugoti nga kuhaon ko gikan sa krus diin ako gisabit alang sa Imong ngalan, apan dawata ako, akong Magtutudlo, Kinsa akong gihigugma, Kinsa akong nakaila, Kinsa akong giangkon, Kinsa akong gipangandoy nga makita, pinaagi Kanimo ako nahimong kinsa ako karon! Ginoong Hesukristo, dawata ang akong espiritu sa kalinaw, kay miabot na ang panahon nga ako moanha Kanimo ug makakita Kanimo, nga akong gipangandoy kaayo! Dawata ako, O Maayong Magtutudlo, ug ayaw sugo nga kuhaon ako gikan sa krus hangtud nga nadawat Nimo ang akong espiritu!

Samtang gisulti niya kining mga pulong, usa ka kahayag gikan sa langit ang misidlak kaniya sama sa dalugdog sa kilat, sa atubangan sa tanan, ug misidlak sa iyang palibot – nga dili na makaya sa mortal nga mata sa tawo nga motan-aw kaniya. Kining langitnong kahayag misidlak sa iyang palibot sulod sa tunga ka oras, ug sa dihang niundang ang kahayag, ang balaan nga Apostol mihuyop sa iyang katapusang gininhawa ug mibiya sa kahayag aron motindog sa atubangan sa Ginoo. Si Maximilla, usa ka babaye nga halangdong natawo nga nagtuo kang Kristo ug nagkinabuhi nga putli ug balaan, sa dihang nahibaloan niya nga si San Andres mibiya na paingon sa Ginoo, gikuha niya ang iyang lawas uban sa dakong dungog ug, pagkahuman kini pahiran sa bililhon nga mga pahumot, gibutang kini sa iyang kaugalingong kabaong, diin siya mismo ang pagahilot-on. Si Egeatus, nga nasuko kaayo sa mga tawo, nagplano nga panimalos kanila ug ipahamtang sa publiko ang silot sa mga misukol kaniya; si Maximilla, iyang tuyo nga dautang pasipalahan sa atubangan sa hari. Samtang naghunahuna pa siya niini, kalit siyang gikupot sa usa ka demonyo, ug tungod sa pag-antos niini, namatay si Egeatus sa tunga-tunga sa siyudad. Sa dihang naulat kini sa iyang igsoon nga si Stratochles, nga nagtuo kang Kristo, gisugo niya nga hatagan siya og angay nga lubong; sa iyang bahin, wala siya nangayo og bisan unsa sa mga kabtangan sa iyang igsoon, nga miingon:

'Ginoong Hesukristo, akong Manluluwas, ipagawas nga dili ko mopahimulos sa bisan unsang bahandi sa akong igsoon, aron dili ko madunggo sa iyang sala; kay, tungod sa iyang paghigugma sa walay pulos nga bahandi, nangahas siya sa pagpatay sa Apostol sa Ginoo.'

Nahitabo kini sa katapusang adlaw sa Nobyembre, sa Achaea, sa siyudad sa Patras – diin, hangtod karon, pinaagi sa mga pag-ampo sa Apostol, daghang panalangin ang gihatag sa mga tawo. Nahadlok ang tanan, ug walay bisan kinsa nga wala motuo sa atong Manluluwas nga Dios, nga nagtinguha sa pagluwas sa tanan ug sa pagdala kanila sa kahibalo sa kamatuoran[8292] , kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Paglabay sa daghang katuigan, ang mga relikya niining balaan nga Apostol Andres gidala sa Constantinople sa martir nga si Artemius, pinaagi sa sugo sa bantugang Emperador Constantine[8293] , ug gilubong uban nila San Lucas nga Ebanghelista ug San Timoteo, disipulo ni San Pablo nga Apostol, sa labing balaan nga Apostolikong Simbahan, sulod sa balaan nga halaran.

Pinaagi sa mga pag-ampo sa Iyang Apostol, O Kristo nga Dios, lig-ona ang Iyang mga matinud-anon sa Ortodoksong pagtuo, ug luwasa kami. Amen.

- *Usa ka eulogiya kang San Andres nga Unang Gitawag ni San Juan Crisostomo*

[8291] Pasabot niini – ang pagbalik ngadto kang Kristo; sa dihang dili na ka makahimo – sa wala pa ang kamatayon, samtang nagkadool ang kamatayon.

[8292] Ang pagpadayag gikuha gikan sa (1 Tim. 2:4).

[8293] Natural lang, si San Constantino ang Dako (324–337), nga unang naghimo sa Kristiyanismo nga dominante nga pagtuo sa Imperyo Romano.

Makalig-on ang lambong sa Apostoliko nga dakop[8294] , katingalahan ang handumanan ni Andres ug katingalahan usab ang paghinumdom sa lambong nga iyang gigamit aron dakpon ug dalhon ang mga nasud ngadto sa pagtuo kang Kristo. Kay ang lambong-hila nga gigamit niining mga imortal nga patay dili gayud mapikas sa kalimot. Kadtong mga gamit sa pangisda, nga gihimo dili sa kahanas sa tawo kondili sa grasya sa Dios, dili gayud magkatigulang sa paglabay sa panahon. Bisan pa nga ang mga mangingisda mismo mibulag na kanato, ang mga gamit nga ilang gigamit—ang lambat nga ilang gigamit aron masakop ang tibuok kalibutan—wala gayud magkatigulang. Sa dihang ilang gilabay ug gihila ang ilang mga lambat, dili sila makita; apan makita nga puno ang ilang mga lambat. Wala sila mogamit ug kawayan[8295] nga malaya sa paglabay sa panahon, ni wala pud sila maglabay sa tubig ug sinulid nga lino nga madunot. Wala sila maghimo og kawit nga kalawangon, ni nagbutang og pain[8296] sa kawit aron makadakop og isda. Wala sila naglingkod sa bato[8297] nga natandog sa tubig, ni misakay sa sakayan nga gipikas sa balud. Dili isda, kining mga binuhat nga walay hunahuna, ang ilang nadakpan; kondili sama sa katingalahan sa arte nga ilang gigamit, bag-o ug katingalahan usab ang ilang mga gamit. Kay imbis nga usa ka kawayan gigamit nila ang sermon, imbis nga lambat – ang panumduman, imbis nga kawit – ang gahum[8298] , imbis nga pain – mga milagro, imbis nga bato – ang kalangitan, diin nila gihimo ang ingon nga dakop; Imbis nga bangka, aduna silay halaran; imbis nga isda, ilang dakpon ang mga hari mismo; imbis nga lambak, ilang ipakatag ang Ebanghelyo; imbis nga kahanas, ilang gamiton ang Balaang grasya; imbis nga dagat, ilang pagad-on ang kinabuhi sa tawo; imbis nga lambak, naandan nila nga gamiton ang Krus sama sa usa ka lambak.

Ug kinsa bay nakakita og mga patay nga mangingisda nga nagdakop og buhing mga tawo sama sa isda? O dakong gahum sa Gipa-krusipikar! O labawng kaanyag sa langitnong dignidad! Walay bisan unsa sa kinabuhi nga makatupong sa kahitas-an sa grasya sa mga Apostoles. Ang kinabuhi sa tawo nakasaksi na sa daghang mga butang nga tinuod nga katingalahan ug labaw pa sa pangatarungan; kay nakakita kini og dugo nga gibubo nga nagasinggit, ug pagpatay nga nagsulti bisan walay dila, ug kinaiyahan nga nabahin batok sa kaugalingon tungod sa pagpanag-away[8299] ; nakakita kini og igsoon nga hinungdan sa kamatayon sa iyang kaugalingong igsoon nga unod ug dugo, ug ang pultahan sa kamatayon nga nabuksan pinaagi sa samad sa pagpanag-away. Nakakita kini sa arka ni Noe nga wala nalubong atol sa Baha nga naglaglag sa kalibutan ug sa pagkaguba sa kaliwatan sa tawo. Nakita niya ang tigulang nga, pinaagi sa pagtuo, misukol sa iyang kaugalingong sabakan—mao ang iyang anak—ug ang usa nga, daw, wala gipatay, gihalad ingon usa ka halad[8300] . Nakita niya ang panalangin nga nadawat pinaagi sa pagpangawat[8301] , ug ang pakigbisog sa Dios nga Magbubuhat uban sa sulugoon[8302] . Nakita nako ang kasina nga mitumaw tali sa mga igsoon[8303] , ug ang pagkaulipon nga nagdala sa gingharian[8304] . Nakita nako ang trono nga giandam pinaagi sa mga damgo[8305] ug ang mga traydor sa igsoon, gilimbong sa kagutom[8306] . Nakita nako ang tungkod nga naghimo og mga milagro[8307] , ug ang palung nga natabonan sa kalayo sama sa hamog[8308] . Nakita

---

[8294] Ang 'pangisda' nagpasabot sa pagdani sa mga tawo ngadto sa pagtuo kang Kristo sa mga Balaang Apostoles.

[8295] Ang 'palo' dinhi nagtumong sa pamingwit.

[8296] Ang pain mao ang pagkaon nga gibutang sa kawit sa pagpangisda (usa ka ulod, usa ka insekto, usa ka piraso sa pan, ug uban pa).

[8297] Ang mangingisda nga adunay pamingwit kasagaran molingkod sa bato o sa pampang sa suba, duol sa tubig.

[8298] Pasabot niini – bulahan.

[8299] Pasabot niini – nabahin batok sa kaugalingon (metapora nga gikuha gikan sa Mateo 12:25–26). Kini, siyempre, nagtumong sa pagpatay ni Cain sa iyang igsoon nga si Abel tungod sa pagkainggit (Genesis 4:1–12); sa maong pagpatay sa igsoon, ang kinaiyahan sa tawo nakahimo og krimen batok sa kaugalingon.

[8300] Kini, siyempre, nagtumong sa buhat sa pagtuo ni Abraham – ang iyang paghalad sa iyang anak nga si Isaac isip halad, sa pagsunod sa pulong sa Dios (Genesis 22:1–13).

[8301] Syempre, ang panalangin sa katungod sa pagkatawo, nga iya unta ni Esau sukad pa sa pagkahimugso apan nakuha ni Jacob pinaagi sa limbong (Gen. 27:1–40).

[8302] Syempre, ang pagpakita sa Dios sa patriyarka nga si Jacob sa porma sa Misteryosong Manlaban, aron dasigon siya sa iyang umaabot nga panagtagbo sa iyang igsoon nga si Esau (Gen. 32:24–32).

[8303] Syempre, ang pagkaselos sa mga maguwang ni Jose batok kaniya tungod sa paborito nga paghigugma sa ilang amahan kaniya (Gen. 37 ff.).

[8304] Syempre, ang panahon ni Jose isip ulipon sa Ehipto, diin sa katapusan misaka siya sa ranggo nga punong ministro – ang ikaduhang labing gamhanang personahe sa gingharian pagkahuman ni Paraon (Genesis 39–41).

[8305] Misikat si Jose sa Ehipto tungod sa paghubad sa mga damgo sa Paraon, pinaagi sa usa ka espesyal nga pagpadayag gikan sa Dios (Gen. 41:1–37).

[8306] Ang mga igsoon ni Jose miadto sa Ehipto gikan sa yuta sa Canaan aron mopalit og trigo (Gen. 42, 43).

nako si Moises, ang magtukod sa balaod, nga nagmando sa mga elemento[8309] . Nakita nako ang tubig nga nahimong lig-on sama sa bato, ang lawom nga dagat nga nabuksan, usa ka agianan nga kalit nga giandam[8310] , ug usa ka haligi sa panganod sa adlaw ug sa kalayo sa gabii, gihatag isip giya sa daghang katawhan[8311] . Nakita nako ang tungkod nga miturok nga walay yuta[8312] . Nakita nako ang manna nga gipanaog gikan sa langit ingon pulihan sa pan[8313] . Nakita nako ang adlaw nga napahunong sa pag-ampo sa tawo, sama sa usa ka brida[8314] , ug ang pagpanamkon sa propeta, nga gipangayo pinaagi sa pag-ampo sa usa ka walay anak nga babaye[8315] . Nakita nako ang usa ka dakop nga harina, nga mas dako pa kaysa mga kamalig, ug usa ka pitser sa lana, nga mas daghan pa kaysa mga tinubdan[8316] . Nakita nako ang usa ka karwahe nga gidala sa hangin, ug ang propeta nga gikuha (niini)[8317] . Unya nakita nako nga ang mga bukog sa mga patay usa ka tambal alang sa kinabuhi[8318] . – Nakasinati ang kinabuhi sa tawo og daghang ingon ana ka dagko ug katingalahang mga butang; apan milabay sila sama sa sagbot, ug nangalata sama sa suga sa pagsubang sa adlaw. Wala gyud'y bisan unsa nga sama sa mga Apostoles. Sila, isip mga ministro sa Pulong sa Dios[8319] , nakig-uban sa Nakahimong Tawo nga, isip Dios, walay porma[8320] . Gisunod nila ang Usa nga naglakaw ug naa bisan asa[8321] . Naka-uyong sila uban sa Usa nga dili masulod sa bisan unsang dapit. Nadungog nila ang tingog sa Usa nga nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang pulong (cf. Juan 1:3; Salmo 32:6). Gihakop nila ang tibuok kalibutan sa ilang mga dila, sama sa usa ka lambak. Sa ilang mga pagbiyahe, miadto sila sa katapusan sa yuta. Gipang-ugat nila ang mga sayop – sama sa dayami[8322] , gipamutol nila ang mga templo[8323] – sama sa mga tinik, gipapas nila ang mga dios-diosan – sama sa mga mabangis nga hayop, ug gipalayas nila ang mga demonyo – sama sa mga lobo. Gipahiusa nila ang Simbahan sama sa usa ka panon sa mga karnero, ug gitigom ang mga Ortodokso sama sa trigo. Gipang-ugat nila ang mga heresiya sama sa mga sagbot, gipanglapas ang Hudaismo sama sa sagbot, ug gisunog ang mga estatwa sa Griyego sa kalayo sama sa mga tanom lang. Gihaklan nila ang kinaiyahan sa tawo pinaagi sa krus – sama sa arado – ug gitamnan nila ang Pulong sa Dios – sama sa binhi. Sa katapusan, ang tanan nilang buhat misidlak sama sa mga bitoon. Busa, klaro nga miingon ang Ginoo kanila: *'Kamo maoy suga sa kalibutan'* (Mat. 5:14).

Kay ang Sidlakan, alang sa Kristohanon, mao Siya nga natawo gikan sa Birhen. Ang kaagahon, alang kaniya, mao Siya nga nagtukod sa bunyag. Ang kahayag mao ang grasya sa Kristo nga gipako sa krus. Ang mga sinag mao kining katingalahang mga pinulongan[8324] ; ang adlaw mao kining umaabot nga kapanahonan. Ang udto

---

[8307] Ang tungkod ni Moises, nga pinaagi sa espesyal nga gahum sa Dios, mausab ngadto sa bitin ug mobalik sa unang porma niini (Exodo 4:1–5).

[8308] Ang nagdilaab nga tanom.

[8309] Syempre, ang mga salot sa Ehipto (Exodo 7–12).

[8310] Kini nagtumong, siyempre, sa milagrosong pagtabok sa Dagat Pula sa mga Israelita (Exodo 14:1–31).

[8311] Ang haligi sa kalayo ug panganod nga miuna sa mga Israelinhon atol sa ilang pagpanaw, nga nagpakita kanila sa dalan (Exodo 13:21–22).

[8312] Ang tungkod ni Aaron, nga milagrosong miturok sa Toldang Tagbo sulod sa usa ka gabii, isip timaan nga ang pagka-pari ni Aaron gitukod sa Dios (Bil. 17:1–13).

[8313] (Ex. 16:1–36).

[8314] Ang pag-ampo ni Josue, nga nangandoy nga pahabaon ang adlaw aron mapildi ang mga Cananeo sa usa ka higayon (Josue 10:12–13).

[8315] Ang pagpanamkon sa propeta Samuel (ang Samuel nagpasabot og 'gihangyo sa Dios') pinaagi sa mga pag-ampo sa iyang inahan nga si Hannah, nga kaniadto walay anak (1 Sam. 1:1–28).

[8316] Ang balo sa Zarephath, sa pulong sa propeta Elias (3 Hari 17:10–16).

[8317] Syempre, ang pagkuha sa propeta Elias nga buhi paingon sa langit sa usa ka karwahe sa kalayo (2 Mga Hari 2:8–12).

[8318] Syempre, ang pagbanhaw sa patay pinaagi sa paghikap sa mga bukog sa nangaging patay nga propeta nga si Eliseo (2 Mga Hari 13:20–21).

[8319] Mao kini ang ngalan nga gigamit sa pagtumong kang Hesukristo sa Balaang Kasulatan (Juan 1:1–14; Padayag 19:13; Juan 5:7). Ang basihanan sa maong pagtawag nagbarug panguna sa kamatuoran nga gipadayag ni Hesukristo ang kabubut-on sa Dios sa mga tawo (Juan 15:16).

[8320] Sa ato pa – uban kang Jesu-Cristo, nga ang Iyang pagka-Diyos dili masabtan ug dili mailhan.

[8321] Sa pagkamadiyosnon.

[8322] Usa ka sagbot nga makita sa daplin sa mga uma ug taliwala sa mga tanom nga butil (Job 31:40).

[8323] Ang termino nga 'kapish' nagtumong sa partikular sa mga paganong templo diin nagbarug ang mga diyos-diyosan. Apan tungod kay ganahan ang mga pagano sa pagtukod niini sa mga landong nga kakahoyan ug lasang, dinhi kini nagtumong sa labing direkta niining mga balaang kakahoyan.

[8324] Sa ato pa – nga misidlak sa mga Apostoles sa adlaw sa Pentekostes (Buhat 2).

mao ang panahon sa dihang ang Ginoo naa sa krus mismo. Ang kasadpan nagrepresentar sa Iyang panahon sa lubnganan. Ang gabii nagrepresentar niining mubo nga kamatayon. Ang kahayag sa adlaw nagrepresentar sa pagkabanhaw gikan sa mga patay. 'Kamo mao ang kahayag sa kalibutan,' miingon Siya.

Tan-awa kining mga bitoon, ug pahibulong sa ilang kahayag. Busa, si Andres, nga karon atong gisaulog, sa dihang nakakaplag siya sa Ginoo sa tanan, ingon usa ka bahandi sa kahayag, misinggit, nga mituyok ngadto sa iyang igsoon nga si Pedro:

'Nakita namo ang Mesiyas.'

O, ang pagka-labaw sa paghigugmaay sa magsoon! O, ang pagbaliktad sa natural nga han-ay! – Si Andrei natawo pagkahuman ni Pedro, ug siya ang unang nagdala kang Pedro ngadto sa Ebanghelyo, ug – sa dihang nakasabay siya kaniya: 'Nakita namo,' miingon siya, 'ang Mesiyas.' Kining mga pulong gisulti uban sa kalipay; kini mao ang maayong balita, gisagol sa kalipay, bahin sa nakaplagan. 'Nakaplagan namo,' miingon siya, 'kini nga bahandi: palagyo, Peters, ang kakabus sa circumcision[8325] , luwasa ang imong kaugalingon gikan sa gisi-gisi nga panapton sa Balaod[8326] , ilabay ang yugo sa letra[8327] , tan-awa kini nga walay bili, pasagdi ang karon – sama sa usa ka damgo, ug dumota ang Bethsaida – ingon usa ka dautan ug gisalikway nga dapit. Biyaa ang lambat – isip instrumento sa kakabus; ang bangka – isip puloy-anan atol sa baha; ang pagpangisda – isip kalakalan nga sakop sa kagubot sa dagat; ang isda – isip paninda alang sa pagkalapoy; ang katawhang Hudiyo – isip tinubdan sa garbo sa atubangan sa Dios; si Caifas – isip amahan sa usa ka dautang tigum. Nakaplagan namo ang Mesiyas, nga gipahayag sa mga propeta, nga gipahayag kanato sa Balaod pinaagi sa pagtudlo niini, sama sa tingog sa trumpeta. Nakaplagan namo ang bahandi sa Balaod. Likayi, Pedro, ang kahakog sa mga Kasulatan: among nakaplagan ang Mesiyas, Kinsa gipahibalo sa karaang mga timaan[8328] , Kinsa nakita ni Mika sa trono sa himaya (Mika 4:1–3), nga gitan-aw ni Isaias taliwala sa mga serapim (Isa. 6:1–3), nga nakita ni Ezequiel ibabaw sa mga kerubin (Ezek. 1:1–28), nga gitan-aw ni Daniel taliwala sa mga panganod (Dan. 7:13–14), Kinsa ang nakita ni Nabucodonosor sa hurno (Dan. 3:92), Kinsa ang gidawat ni Abraham sa iyang tolda, Kinsa ang wala pasagdi ni Jacob hangtod nga nadawat niya ang panalangin gikan Kaniya (Gen. 32:24–32), Kinsa ang likod nga nakita ni Moises sa bato[8329] – Mao kini ang Usa nga among nakaplagan, nga natawo nga walay sinugdanan ug nagpakita sa katapusang mga adlaw[8330] . O dakong bahandi, nga ang pagkapuno niini dili mahurot! Kini nga bahandi dili sakop sa mga balaod sa materya, nga ang paglungtad niini walay sinugdanan ug ang paglungtad mismo bag-o. 'Nakaplagan namo ang Mesiyas, nga nagpasabot og: Kristo.' Daghan ang mga Kristo[8331] , apan sila tanan mamatay. Si Abraham usa ka Kristo, apan nabulok siya sa lubnganan; si Isaac usab usa ka Kristo, apan ang iyang mga bukog nagahigda sa lubnganan. Si Jacob usa ka Kristo, apan siya mamatay. Ug si Moises usa ka Kristo, apan siya gilubong—asa nga dapit, wala kita kahibalo. Ingon usab, si David usa ka Kristo, apan silang tanan nahimong biktima sa kamatayon,

---

[8325] Pasabot niini – hinumdumi nga ang circumcision sa Daan nga Tugon sa iyang kaugalingon dili makahatag ug kaluwasan sa usa ka tawo.

[8326] Ang 'basahan sa Balaod' – ang Balaod sa Daan nga Tugon, nga nawala na ang pulos sa pag-abot ni Kristo, nga mao, nga nawala na ang kaniadto nga kahulugan niini.

[8327] Ang yugo sa gisulat nga balaod – mao ang mga sugo ug mando sa Balaod ni Moises, nga naghatag og bug-at nga yugo sa tawo, labi na kay wala maghatag ang Balaod og kusog nga puno sa grasya aron matuman kini, sama sa gihatag sa Kristiyanismo (2 Pedro 1:3), busa gitawag kini nga 'maayong yugo' ug 'magaan nga karga' (Mat. 11:30). Bisan pa sa kabug-aton sa yugo sa gisulat nga Balaod, wala kini naghatag sa mga tawo og malipayong kahibalo sa kaluwasan pinaagi niini, ni wala kini nakatagbaw sa ilang espirituhanong kagutom (maong ang teksto misulti pa bahin sa 'gutom sa gisulat nga Balaod').

[8328] Siyempre, aduna'y mga tipo sa Daang Tugon, nga nagtumong kang Kristo uban sa mas klaro o dili kaayo klaro nga pagpadayag; pananglitan, ang halad ni Abraham kang Isaac isip halad, ang nagdilaab nga tanom nga nagpakita kang Moises, ang kordero sa Paskwa, ang haligi sa panganod ug kalayo, ang mana, ang uga nga tungkod ni Aaron, ang bronse nga bitin, ang tulo ka adlaw nga pagpuyo sa propeta Jonas sa tiyan sa balyena, ug uban pa.

[8329] Gusto ni Moises nga makita ang himaya sa Dios. Apan gisultihan siya sa Ginoo nga dili niya makita ang nawong sa Dios; unya gibutang Niya siya sa usa ka lungag sa bato, gitabonan Niya ang propeta sa Iyang tuo nga kamot, ug sa dihang milabay Siya, gikuha Niya ang Iyang kamot; ug nakita ni Moises ang likod sa Dios, nga mao ang pag-ingon, nakita niya ang Dios sa usa ka gawasnong porma o simbolo (Ex. 33:18–23 et seq.).

[8330] Usa ka kasagarang reperensya sa Daang Tugon sa panahon sa pag-abot ni Hesukristo (Num. 24:14; Exod. 2:2; Mic. 4:1 ug daghan pa).

[8331] Ang pulong nga 'Kristo' gigamit dinhi sa kinatibuk-ang kahulugan sa gihiusan og pahid, mao ang usa nga gitawag sa Dios alang sa usa ka espesyal nga ministeryo.

tanan bihag sa kamatayon. Si Kristo ra gayud ang tinuod nga Dios sa kinaiyahan, apan Siya, sa Iyang kalooy ngadto sa katawhan, giselyohan ang sabakan sa birhen sa Iyang pag-abot, sama sa usa ka matang sa selyo, ug kining mga mangingisda ingon mga tinubdan sa Iyang mga pag-ayo. Kaniya ang gahum, ang Gingharian, ang himaya ug pagsimba, uban sa walay-sala ug ka-esensya nga Amahan ug sa Espiritu Santo, sa parehas nga kinaiya, karon ug hangtod sa kahangturan, amen.

Troparion, Tono 4:

Ingon nga unang gitawag sa mga Apostoles ug igsoon sa Labaw nga Ginoo sa tanan, Andres, pag-ampo nga hatagan ang kalibutan og kalinaw, ug ang among mga kalag og dakong kaluoy.

Kontakion, Tono 2:

Dayegon nato ang kaisog niining kapangalan sa Nagbitbit sa Dios, ang labaw nga sumusunod sa Simbahan ug igsoon ni Pedro; kay sama sa iyang pagsinggit kaniadto, ingon usab karon siya nagtawag kanato: 'Umari kamo, nakaplagan nato ang Ginoo nga atong gipangita.'

Kumemorasyon ni San Frumentio, Arsobispo sa India.

Kumemorasyon sa Nobyembre 30

Sa pagkahuman sa paghari ni Constantine the Great, usa ka Kristohanong negosyante nga ginganlan og Meropius mibiyahe paingon sa India[8332] ug sa ubang mga yuta sa baybayon sa Itom nga Dagat. Si Meropius adunay duha ka pag-umangkon: sila Frumentius ug Edeisius, nga iyang gidala uban kaniya, nga nagtinguha nga ipaila kining mga batan-on sa mga yutang wala pa nila mailhi, ug sa lain-laing natural nga palibot, mga batasan ug tradisyon sa ubang mga katawhan.

Samtang naglayag sila sa dagat, ang dili paborableng hangin ug kusog nga balud nagdala sa ilang barko paingon sa baybayon sa Ethiopia, usa ka yuta nga gipuy-an sa mga mabangis nga barbaro, nga nagdakop sa mga biyahero. Ang uban napatay, samtang ang uban nalunod sa dagat. Si Meropius mismo napatay, apan ang iyang mga pag-umangkon, sila Frumentius ug Edeisius, gipakaluoy ug gipadala sa siyudad sa Axum isip usa ka regalo para sa Haring sa Ethiopia. Nalingaw ang hari sa duha ka batan-on ug gusto niya nga ipabilin sila sa iyang korte. Sumala sa sugo sa hari, gitudlo ang espesyal nga mga tigbantay ug magtutudlo aron tudloan ang mga batan-on, aron sa diha nga mahuman na ang ilang edukasyon, hatagan sila og mga posisyon sa korte.

Tungod kay gipadako sila sa Kristohanong pagtuo sukad pagkabata, dali nga napasigarbo ni Frumentius ug Edeisius ang ilang kaalam ug kahibalo taliwala sa tanan sa palibot sa Hari, ug sa dili madugay nahimo silang gamhanan ug impluwensyal nga mga personalidad sa iyang korte.

Nakadawat pa gyud sila og mas dako nga dungog pagkahuman sa kamatayon sa hari, sa dihang misaka sa trono sa Ethiopia ang iyang batang anak nga si Aizan. Napili si Frumentius nga magtutudlo ni Aizan. Sukad niadto, si Frumentius, kauban ang iyang igsoon nga si Edeisius, nga adunay mas dako nga impluwensya sa tibuok nasud, nakapraktis sa ilang pagtuo nga gawasnon. Niadtong panahona, daghang mga negosyanteng Romano ug Griyego, kadaghanan kanila mga Kristohanon, ang nagtukod og relasyon sa kalakalan sa Ethiopia. Nakaila si Edesius ug si Frumentius sa mga negosyante nga miabot aron magnegosyo ug nag-organisar og mga serbisyo sa pagsimba uban kanila, diin nagtukod sila og gamay nga simbahan. Sa samang panahon, hinay-hinay nga nakaila ang mga Etiyopihano sa Kristohanong pagtuo pinaagi kang Frumentius ug Edeisius ug, hinay-hinay usab, nasabtan nila ang mga kamatuoran sa Kristohanong pagtuo ug moralidad.

[8332] Ang termino nga 'India' dinhi nagtumong sa kinatibuk-an sa mga nasud nga nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat ug sa Dagat Indian. Kini nga kinatibuk-ang termino naglangkob sa: India sa Etiyopya, Arabia, ug Brahminic. Busa, sa Prologo, si San Frumentio gitawag nga Arsobispo sa India, isip magwawali sa India—partikular sa Etiopianong India—nga nahimutang sa habagatan sa Ehipto. Sa mas tukma, karon kini mao ang Nubia ug Abyssinia.

Samtang nagdako na si Aizan. Unya, nangayo sila Edeisius ug Frumentius sa hari nga tugutan sila nga mobalik sa ilang yutang natawhan. Si Aizan, human sa pipila ka pagduha-duha, mitugot nga mobiya sila sa Ethiopia. Pagkabaton og pagtugot, misakay sila Frumentius ug Edeisius sa barko paingon sa Gresya sa pinakaunang barko. Pag-abot nila sa Gresya, nilarga si Edeisius paingon sa iyang yutang natawhan, ang Tiro, aron pangitaon ang iyang mga ginikanan, aron dili na sila pagbulagon pag-usab hangtod sa katapusan sa iyang mga adlaw. Apan si Frumentius wala mobiya sa Etiyopya uban sa susamang tuyo. Nakaangay na siya niining nasud, nga pinaagi sa probidensya sa Dios nahimong iyang ikaduhang yutang natawhan. Gitinguha niya pag-ayo nga kini nga nasud mahimong iya usab sa pagtuo. Busa, gipili ni Frumentius ang labing hataas nga espirituhanong kalipay kaysa kalipay sa panagtigom sa pamilya, ug gipangasaw-on niya ang bag-ong Simbahang Abyssinian kang Kristo.

Gipukaw sa ingon nga balaan nga mga hunahuna, si Frumentius wala moadto sa Tiro kondili sa Alexandria, diin si San Atanasius ang Dako, usa ka masigasig nga tigpanalipod sa Simbahan ni Cristo, ang obispo niadto. Pag-abot niya sa puloy-anan ni San Atanasio, gisaysay ni Frumentius kaniya sa detalye ang tanan nilang gisagubang ni Edesius sa Abyssinia, sugod sa milagrosong pag-amuma nga nagpanalipod kanila samtang sila gipriso sa mga barbaro nga malupit nga nagpamatay kang Meropius ug sa uban pang mga Kristohanon nga kauban niya. Gipasabot niya sa dakong santo nga kining mga barbaro dili na maglikay sa mga Kristohanon ug nagsugod na gani og interes sa ilang paagi sa kinabuhi ug mga pagtulon-an; dali na karon sila mapailaw sa kahayag sa kamatuoran ni Kristo. Napreparar na ang yuta alang niini, ug ang nasud nagpaabut sa usa ka mag-uma nga motungha. Busa, si Frumentius mapisan nga nangayo sa balaan nga magpadala dayon og usa ka obispo ug mga klero ngadto sa Etiyopya.

Pagkahibalo ni San Atanasio sa gisaysay ni Frumentius, iyang nakita sa kapalaran niining mga igsoon ang katingalahang pagdumala sa Diyos, alang sa pagbag-o sa mga Etiopyan ngadto kang Kristo. Niadtong takna, nahunahuna niya nga ang labing maayong buhaton mao ang pagtudlo kang Frumentius mismo isip obispo sa Ethiopia, tungod kay nahibal-an na gyud niya pag-ayo ang mga batasan, tradisyon, ug pinulongan sa mga lumolupyo sa nasud ug nakuha niya ang ilang pagtahod ug gugma didto.

Unya miingon ang bulahan nga si Atanasio kang Frumentius:

'Kinsa sa ato ang labaw pa kanimo aron pahawaon ang kangitngit sa pagka-pagano ug dalhon ang kaagahon sa Balaang Ebanghelyo didto?'

Pagkahuman niini, giordinahan si Frumentius nga obispo ni San Atanasio ug, uban sa apostolikong kadasig, mibyahe pag-usab paingon sa Etiyopya aron pasigaon ang mga pagano. Una sa tanan, gisugdan niya ang pagpangumbinsi kang Haring Aizan mismo nga dawaton ang balaan nga binunyag. Ang batan-ong hari, nga naandan nang mangayo og tambag kang Frumentius ug sa kahiladman sa iyang kasingkasing, hilig nga dawaton ang pagtuo sa iyang magtutudlo, mitingog uban sa matinud-anong pagtuo sa sermon niini mahitungod sa Nabanhaw ug nabunyagan sa Ngalan ni Kristo. Daghan sa mga kawani sa hari ang nabunyagan usab pagkahuman kaniya. Gihatagan sa Ginoo kining santo nga Katumbas sa mga Apostoles og gasa sa paghimo og mga milagro; si Santo Frumentius, pinaagi sa gahum sa Ngalan ni Cristo, nag-ayo sa mga gihuptan sa demonyo ug sa mga nag-antos sa lain-laing mga sakit. Alang sa mga nagdumili sa pagtugot sa ilang kaugalingon, pinaagi sa ilang kaugalingong palsipikadong pangatarungan, sa pagtulon-anon ni Kristo ug wala motuo sa Ebanghelyo nga gipangwali ni San Frumentius, iyang gihatag sila sa gahum ni Satanas*, 'aron maluwas ang ilang espiritu',* sumala sa Apostol says[8333] ; ang uban sa mga matig-aon iyang gipahugno ang tibuok nilang lawas, samtang sa uban iyang gidala ang pagkawalay-lantaw sa ilang mga mata. Sa atubangan sa ingon ana ka kalit ug makahadlok nga mga timaan, nga nahitabo sa pulong niining tawo sa Dios, bisan pa ang labing matig-a sa mga pagano mitungo sa atubangan niya ug, sa pag-angkon kang Cristo nga Anak sa Dios, nakadawat og pag-ayo gikan kang Frumentius ug nabunyagan.

Natingala ang mga tawo sa gahum sa ebanghelyo sa magtutudlo, ug ang hari mismo wala makalikay sa pag-ingon:

'Nakapuyo ka namo sulod sa daghang katuigan, ug wala kami makakita bisan usa ka milagro gikan kanimo! Busa, asa man gikan kining grasya karon, labi na sa mubo ra kaayo nga panahon!?'

Mitubag si Bulahang Frumentius sa hari ug sa tanan nga naa sa iyang palibot nga kaila pag-ayo kaniya:

[8333] Kana mao ang ekskomunikasyon (1 Cor. 5:5).

'Dili kini akong gasa, akong mga dungog nga higala sa Kristo, kondili ang gasa sa pagkapari nga gikan mismo kang Ginoong Kristo. Dugay na nakong nakita ang inyong maayong tuyo ug ang inyong pagkaandam sa pagdawat kang Kristo. Busa, pagkahuman nako sa pagbiya sa akong yutang natawhan ug pagbiya sa akong pamilya, ako, sa pagsunod sa tawag sa Ginoo, mibyahe paingon sa Alexandria ug gisultihan ko mismo si Athanasius ang Dako, ang ulo sa Simbahan sa Alexandria, mahitungod sa inyong espirituhanong kauhaw. Gihatagan niya ako og balaan nga ordinasyon ug, pagkahuman nga gipahayag ako sa grasya sa mga Apostoles, gipadala ako kaninyo uban sa pag-ampo ug panalangin. Kini nga balaan nga gasa sa Dios, pinaagi kanako, maoy nagabuhat sa taliwala kaninyo—nga midawat sa pulong sa Ebanghelyo uban sa pagtuo—ang mga timailhan nga inyong nakita.

Sa ingon nga naitukod na niya ang mga pundasyon sa Simbahan ni Cristo sa Ethiopia, si San Frumentius misugod sa masigasig nga pag-atiman sa eksternal ug internal nga organisasyon niini. Nagtukod siya og mga simbahan sa tibuok yuta para sa mga bag-ong tinunaw ug nagtukod og mga banal nga serbisyo bisan asa.

Sa samang panahon, gisugdan niya ang paghubad sa Balaang Kasulatan ngadto sa pinulongang Etiyopiya. Human niini, ang pagpangwali sa Ebanghelyo labi pang milapta sa tibuok Etiyopiya.

Busa, si Santo Frumentius nagkinabuhi sa usa ka matarong nga kinabuhi sulod sa daghang katuigan, nagpalig-on sa mga matinud-anon pinaagi sa iyang ehemplo ug mga pulong sa ilang pagtuman sa mga sugo sa Dios, pagkahuman niini, siya malinawon nga mibyahe paingon sa Ginoo mga tuig 360, nga nagbilin sa Simbahang Etiyopiya nga lig-on nga natukod[8334] . Gikan sa balaang relikya sa santo, nagpadayon ang nagkalain-laing pag-ayo ngadto sa tanan nga miduol kaniya uban sa pagtuo ug pag-ampo, alang sa himaya sa tinuod nga Kristo nga atong Dios. Amen.

14 Disyembre

1 Disyembre (Daang Estilo)

Kumemorasyon ni San Naum nga Propeta

Komemorasyon sa 1 Disyembre

Si San Nahum nga Propeta – usa sa napulo ug duha nga gitawag nga 'mga gamay nga propeta' – gikan sa Galilea, sa baryo sa Elkosha[8335] .

[8336]Ang nag-unang sulod sa Basahon ni Nahum mao ang propesiya bahin sa pagkahugno ug pagkaguba sa Nineveh[8337] , ang pagtagna sa mga kalamidad nga dad-on sa matarong nga Ginoo niini nga siyudad, ug usa ka hayag nga paghulagway sa katapusang ug hingpit nga pagkaguba niining dakung ug kusgan kaayong siyudad. Ang propeta Nahum nagtagna sa paglaglag sa Nineveh isip silot sa iyang mga dautang buhat, ug labi na sa paglaglag sa

---

[8334] Ang Abyssinia karon, nga kabahin sa karaang Ethiopia, mao ang manunod sa Kristohanong pagtuo nga gidala ni San Frumentius. Ang Simbahang Abyssinian nagpabilin nga suod ang relasyon sa Simbahan sa Alexandria, diin ang patriyarka niini maoy gisakopan sa obispo sa Abyssinia. Busa, atol sa mga kagubot ug kontrobersiya sa Arianismo, nagpabilin kini nga ortodokso, matinud-anon sa mga pagtulon-an ni San Atanasius ang Dako, bisan pa nga si Emperador Constantius, usa ka sumusunod sa doktrinang Arian, migamit og lain-laing paagi aron ipakalat ang Arianismo sa mga Abyssinian. Apan, ingon nga resulta niining maong koneksyon sa Simbahan sa Alexandria, ang Simbahang Abyssinian, sa ika-5 nga siglo, kauban niini, nalipat sa erehe nga Monophysite, samtang nagpabilin nga matinud-anon sa Ortodoksong doktrina sa tanang ubang aspeto sa pagtuo ug pagsimba.

[8335] Mao kini ang hinungdan nganong gitawag sa propeta ang iyang kaugalingon nga usa ka Elkosheyan o Elkosayan (Nahum 1:1). Sumala sa Slavonic ug uban pang mga hubad, ang propeta Nahum gilista nga anak ni Elkesie; apan kadaghanan sa mga komentador (pananglitan, ang Bulahan nga si Jerome, San Cirilo sa Jerusalem, Epiphanius ug uban pa) nagtan-aw sa Hebreohanon nga pulong nga 'Elkoshi' (gipadali sa Slavonic nga 'anak ni Elkesie') ingon ngalan sa natawhan ni Nahum. Sumala sa usa ka tradisyon nga narekord ni Blessed Jerome, ang baryo sa Elkosha nahimutang sa amihanan sa Galilea, sa Gingharian sa Israel.

[8336] *Sennacherib* – Hari sa Asirya, anak ug manunod ni Shalmaneser, nga naglaglag sa Gingharian sa Israel.

[8337] Ang Nineve mao ang kapital sa mga Asiriyano, nga kaaway sa mga Hudiyo niadtong panahona. Ang Nineve nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Suba Tigris sa Mesopotamia. Kini ang labing daghan og populasyon ug labing dato nga siyudad sa karaang kalibutan; kini adunay gilapdon nga mga 84 ka verste.

Gingharian sa Israel ug sa blasfemiya ni Sennacherib batok kang Jehova[8338] . Busa, gisubli ni Nahum ang grabeng propesiya nga gipahayag batok sa Nineve sa propeta Jonas; ang propesiya ni Jonas mahitungod sa paglaglag sa Nineve (Jonah 2:2) wala gikansela, kondili gipahunong lang. Ang mga tawo sa Nineve, nga naghinulsol sulod sa mubo nga panahon human sa pagpangwali ni propeta Jonas, sa dihang nakita nila nga wala matuman ang iyang propesiya batok kanila, mibalik sa ilang daang dautang binuhatan; pinaagi niini ilang gibuhat pag-usab ang kasuko sa Dios ug gisupak ang Iyang pagkamapailubon.

Ang hinungdan sa maong propesiya mao kini: sa dihang ang hukbo ni Sennacherib milagrosong gipukan sa ilawom sa mga pader sa Jerusalem, ug si Sennacherib mibakwit uban sa mga hulga, Ang mga Hudiyo, bisan malipay sa maong kaluwasan, nahadlok nga si Sennacherib, nga nasuko tungod sa iyang kapakyasan, mopundok pag-usab og hukbo, nga mas dako pa kaysa kaniadto, ug mobalik, sama sa iyang gipanghulga, sa mga pader sa Jerusalem. Aron mapasig-uli ug madasig ang katawhang Hudiyo, gipahayag sa propeta Nahum ang iyang orasyon, diin iyang gipahayag ang katapusang pagkaguba sa Nineve, nga pagagub-on sa usa ka kusgan nga baha, samtang ang mga bahandi sa siyudad pagapanakawan ug pagasunogon[8339] .

Ang tibuok Basahon ni Nahum naglangkob sa usa ka buo ug magkahiusa nga salaysay sa makalilisang nga sugo sa Dios mahitungod sa paglaglag sa Nineve, tungod kay gikan didto ang nagplano ug dautan batok sa Ginoo (i.e. Sennacherib), samtang gipahayag usab nga ang Gingharian sa Juda luwason gikan sa yoke sa Asiria. Gisundan kini sa paghulagway sa pag-atake ug sa mismong pagkaguba sa Nineveh, ug sa katapusan gipatin-aw nga ang Nineveh hingpit nga angay sa ingon nga kapalaran tungod sa pagsimba niini sa mga dios-diosan, ug labi na tungod sa kahilawotan ug salamangka niini, nga pinaagi niini giulipon niini ang mga nasud. Busa, walay bisan unsang paagi sa pagpanalipod nga makaluwas niini, ug ang tanang nasud malipay nga napalagyan sila sa ingon ana ka malupit nga manlulupig[8340] .

Ang panahon sa ministeryo sa propeta Nahum nahulog sa ikaduhang tunga sa paghari sa Hudiyong hari nga si Hezekiah, nga mao, gikan sa 745 hangtod 714 BC (sunod sa pagkaguba sa Gingharian sa Israel).

Walay lain nahibal-an bahin sa mga kahimtang sa kinabuhi sa propeta. Sumala sa tradisyon, namatay siya sa edad nga 45 ug gilubong sa iyang natawhan.

Kontakion, Tono 4:

Ang imong kasingkasing, nga napahapsay sa Espiritu, nahimong labing hayag nga puloy-anan sa pagpanagna: kay imong nakita nga anaa sa atubangan ang mga butang nga layo pa. Busa, gipasidunggan ka namo, bulahan nga propeta, himayaong Naum.

[8338] Jehova (gikan sa Hebreo nga 'Yahweh', nga nagpasabot og 'Siya nga Anaa') usa sa mga ngalan sa Dios. Nagpasabot kini sa pagka-usa, pagka-walay katapusan, ug pagka-dili mausab sa Banal nga Ginoo, ug kanunay kini gamiton sa Balaang Kasulatan aron motumong sa usa ka tinuod nga Dios.

[8339] Kining propesiya mahitungod sa paglaglag sa Nineve *pinaagi sa tubig* ug kalayo natuman sa matag pulong. Ang Nineve, nga gilibotan sa mga kaaway niini (si Cyaxares, Hari sa Media, ug si Nabopolassar, Hari sa Babilonia, mga tuig 600 BC), nagtindog nga lig-on ubos sa pag-atake sulod sa tulo ka tuig; sa dihang mibaha ang Suba Tigris ug gisabwag ang mga pader sa siyudad, nakasulod ang mga kaaway—sa dili pa makatukod og bag-ong pader ang mga taga-Nineve—ug gipapas kini hangtod sa yuta (Nahum 3:14). Si Sardanapalus, Hari sa Nineve, tungod kay nawad-an siya og paglaum sa iyang kaugalingong kaluwasan ug nahadlok sa pagka-bihag, nagsugo nga tukoron ang usa ka dakong siga sa palasyo mismo, gitigom didto ang tanan niyang bahandi, ug gisunog ang iyang kaugalingon uban sa tanan niyang mga concubine. Sa ingon niini natuman ang makalilisang nga mga pulong ni Nahum ug sa lain pang dakong propeta, si Isaias (Isaias 30:33)

[8340] Gawas sa propesiya mahitungod sa pagkahugno sa Nineveh, ang Basahon ni Nahum naglangkob usab og mga elemento nga mesyaniko: 'Gipahayag ni Nahum,' ingon sa Venerable Teodoreto, 'ang pagkaguba sa Nineve, sa iyang kasundalohan ug sa siyudad, tungod kay, bisan pa nga naghinulsol sila pagkahuman sa pagpangwali ni Jonas, dali ra nila kini nakalimtan ug mibangon batok sa Israel'; apan, iyang gipadayon, 'ana usab sa basahon ang usa ka propesiya mahitungod sa Manluluwas ingon niini: *'Misaka ang usa ka manlalaglag batok kaninyo: bantayi ang mga kuta, bantayi ang dalan, lig-ona ang inyong hawak, tipuna ang inyong mga pwersa'* (Nahum 2:1) (sa Slavonic: 'ang nagahuyop sa imong nawong'), kay sama sa paghuyop sa Dios sa gininhawa sa kinabuhi kang Adan, ingon usab ang Ginoong Kristo, sa pagbag-o niining hulagway, *'nagahuyop'* sa mga Apostoles *'ug miingon kanila: "Dawat-a ang Espiritu Santo'"* (Juan 20:22). Busa, sa Basahon ni Nahum, pinaagi sa 'tibuok gipukan nga gingharian sa mga Asiryo' masabtan nato ang gahum sa yawa, nga napildi sa Ginoong Kristo, ug pinaagi sa 'Juda nga nagalipay' masabtan nato ang uniberso nga nagalipay sa iyang kaluwasan'. – Ang Basahon sa Propeta Nahum dili gamiton sa mga banal nga serbisyo sa Simbahang Ortodokso.

Ang Kinabuhi sa Balaan ug Matarong nga Filaret nga Maloloy-on

Gisaulog sa ika-1 sa Disyembre

'Mapalad ang mga maloloy-on, kay makadawat usab sila og kalooy' (Mat. 5:7), miingon ang Ginoo. Nahitabo kini sa mapalad nga si Filaret nga Maloloy-on, nga tungod sa iyang dakong kalooy ngadto sa mga kabus, nakadawat og daghang ganti gikan sa Dios sa kinabuhi karon ug sa umaabot – sama sa gipamatuod sa iyang mapalad nga kinabuhi.

Ang Bulahan nga si Filaret nagpuyo sa Paphlagonia[8341] , sa usa ka baryo nga ginganlan og Amnia[8342] . Ang iyang mahimayaong ginikanan, sila George ug Anna, nagpadako kaniya sukad pagkabata sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios, ug ang iyang kinabuhi gimarkahan sa pagkamakabubut-on ug sa tanang matang sa ubang mga hiyas. Pag-abot niya sa pagkahamtong, nagminyo si Filaret sa usa ka mahimayaon ug dato nga dalaga nga ginganlan og Theozwa, nga ila gihiusa ang tulo ka anak: usa ka anak nga lalaki, si Juan, ug duha ka anak nga babaye, sila Hypatia ug Evanthia. Gipanalanginan sa Dios ang bulahan nga si Filaret, sama sa mga adlaw sa matarong nga si Job, sa pagdako sa iyang bahandi ug sa daghang kayamanan. Nagpanag-iya usab siya og daghang panon sa mga hayop ug mga baryo, mga mabungahong uma ug kadagahan sa tanang butang; ang iyang mga tipunan sa bahandi puno sa tanang butang sa kalibutan, ug daghang mga sulugoon nga lalaki ug babaye ang nagtrabaho sa iyang panimalay. Ug si Filaret nailhan nga usa sa labing bantugan nga maharlika sa maong yuta. Bisan pa nga siya adunay dakong bahandi, nakita usab niya nga daghan ang nag-antos sa kakabus ug grabeng kakulangan, busa nakabati siya og kalooy kanila ug, sa paglihok sa iyang kasingkasing, miingon sa iyang kaugalingon:

'Nakadawat ba gyud ko og ingon kadaghan nga mga panalangin gikan sa kamot sa Ginoo aron ako ra ang mag-enjoy niini ug mabuhi sa kalipay, nga magatubag sa akong kaugalingong tiyan? Dili ba nako ipangbahin ang dakong bahandi nga gihatag sa Ginoo kanako sa mga walay-puy-anan, mga balo, mga ulila, mga biyahero ug mga kabus, nga dili ikauwaw sa Ginoo nga tawgon nga Iyang mga igsoon sa Katapusang Paghukom sa atubangan sa mga anghel ug sa mga tawo, kay Nagaingon Siya: *' : "Bisan unsa ang inyong gibuhat alang sa usa sa labing gamay niini nga akong mga igsoon, gibuhat ninyo kini alang kanako"'* (Mat. 25:40)[8343] ? Ug unsang kaayohan ang madala sa tanan nakong kabtangan sa Adlaw sa Paghukom kon, tungod sa akong kaugalingong kaisog, itago ra nako kini para sa akong kaugalingon? Kay niadtong Paghukom, kadtong wala magpakita og kaluoy dili makadawat og kaluoy (Santiago 2:13). Magamit ba ang akong mga kabtangan isip pagkaon ug ilimnon nga dili malata para kanako sa umaabot nga kinabuhi? Magamit ba ang akong mga maanindot nga bisti isip dili malata nga bisti didto? Dili, dili man kini mahitabo! Kay mao kini ang giingon sa Apostol: *'Wala kita magdala ug bisan unsa sa kalibutan, ug klaro nga dili usab kita makadala ug bisan unsa gikan niini'* (1 Timoteo 6:7). Busa, tungod kay dili nato madala ang bisan unsa sa atong mga butang sa kalibutan gikan dinhi, mas maayo nga ihatag nato kini sa Dios, sama sa pagpahulam, pinaagi sa kamot sa mga kabus; Kay dili gayud ko biyaan sa Dios, ingon man ang akong asawa ug ang akong mga anak. Gipasiguro kini kanako sa propeta David, nga miingon: *'Batan-on pa ako kaniadto ug karon tigulang na ako, apan wala pa gayud ko makakita nga biyaan ang mga matarong, ni ang ilang mga kaliwat nga nangayo og pan'* (Salmo 36:25).

Sa paghunahuna sa ingon niini sa iyang kasingkasing, ang bulahan nga si Filaret nahimong maloloy-on sa mga kabus, sama sa usa ka amahan sa iyang kaugalingong mga anak: gipakaon niya ang mga gutom, gipangbisti ang mga hubad, gidawat ang mga biyahero sa iyang panimalay, ug uban sa gugma gihatagan sila sa tanang kahupayan. Ug kining matarong nga tawo sama sa karaang patriyarka nga si Abraham[8344] , ug sa mahigugmaon sa

---

[8341] *Paphlagonia* – usa ka rehiyon sa amihanan sa Asia Minor, sa sidlakan sa Bithynia.

[8342] *Amnia* – usa ka baryo nga nahimutang sa matahum nga baybayon sa suba nga pareho usab ang ngalan.

[8343] Mat. 25:10. – Giangkon sa Ginoo alang sa Iya ang tanan nga ginabuhat sa usa ka tawo sa iyang kinabuhi dinhi sa yuta alang sa iyang isigkatawo o alang sa mga sumusunod kang Kristo, ug gina-ganti-an sila nga daw gibuhat nila kini alang kaniya mismo.

[8344] Mao kini, ang patriyarka sa Daan nga Tugon nga si Abraham. Sa iyang kinabuhi, gipakita ni Abraham kanato ang usa ka modelo sa daghang labing makat-onang mga hiyas, sama sa: gugma sa isigkatawo, kalumo, pagkamatarong, pagkamapailubon, pagkahilumon, pagkahatagon, pagkawalay garbo, pagkamahigalaon, ug labi na gayud – pagkamatinud-anon, lig-on ug dili matuyok nga pagtuo ug

mga kabus, si Job. Busa, imposible nga magpabilin nga natago ang ingon nga suga sa kahayag, nga gipahimutang sa mga buhat sa kalooy, ug siya nahimong bantog sa tibuok yuta, sama sa usa ka siyudad nga gitukod sa bungtod (Mat. 5:14). Ang tanan nga kabus ug walay-puy-anan midali sa pagpangita og dalangpanan sa iyang balay, sama sa usa ka luwas nga dalangpanan. Ug bisan unsa pa ang ilang gipangayo kaniya—mangaon, sinina, kabayo, baka, asno, o bisan unsa pa—ihatag kini ni Filaret uban sa buotan nga pagkamaabiabihon.

Apan miabot ang panahon nga ang Ginoo, ang Mahigugma sa Katawhan, nga nagmando sa tanang butang alang sa kaayohan sa katawhan, gitugotan ang matarong nga si Filaret, sama sa Iyang karaang sulugoon nga si Job, nga masulay, aron ang pagkamapailubon sa balaan mapadayag sa sama nga paagi sama sa kang Job, ug aron, nga napalimpyo pinaagi sa pagsulay sama sa bulawan sa hurno, mapamatud-an niya nga siya usa ka takus nga sulugoon sa Dios. Nagsugod kini sa dihang nahulog sa kabos ang bulahan nga si Filaret; apan wala kini bisan gamayng nakapakunhod sa iyang kalooy ug kaluoy ngadto sa mga kabos, ug nagpadayon siya sa paghatag sa mga nanginahanglan gikan sa gamayng nahabilin kaniya.

Niadtong panahona, pinaagi sa pagtugot sa Dios, ang mga Ismaelita[8345] misulong sa yuta diin nagpuyo si Filaret; sama sa makaguba nga alimpulos ug kalayo nga manlupig, ilang gilaglag ang tibuok nasud ug gidakpan ang daghang mga pumoluyo niini; ang tanang kawan sa karnero ug pulok sa baka, kabayo ug asno ni Filaret gikuha usab, ug daghan sa iyang mga sulugoon ang nadakpan. Unya kining maloloy-on nga tawo napukan sa ingon ka dakong kadaut nga sa katapusan, nabilin na lang siya nga adunay duha ka sulugoon, usa ka pares nga baka, usa ka kabayo ug usa ka baka. Ang nahibilin sa kabtangan ni Filaret, gihatag niya kini nga buotan sa mga kabus o gipanguha sa mga Ismaelita; samtang ang iyang mga baryo, tanoman ug uma gikuha sa mga silingan nga mag-uuma, ang uban pinaagi sa paghangyo, ang uban pinaagi sa pwersa. Ug ang nahibilin na lang kang Filaret mao ang balay nga iyang gipuy-an ug usa ka uma. Bisan pa sa iyang pag-antos sa ingon nga kakabus, kakulang ug mga kapakyasan, kining maayong tawo wala gayud magmasubo o magreklamo ug, sama sa ikaduhang matarong nga si Job, wala magbuhat og sala sa atubangan sa Dios—bisan pa sa usa ka pulong: 'wala siya makasala sa iyang mga ngabil'[8346] . Apan sama sa paglipay sa uban sa kadagahan sa ilang bahandi, siya usab nalipay sa iyang pagka-imol, nga iyang giisip nga usa ka dakong bahandi, nga nasabtan niya nga ang pagka-imol usa ka mas kasaligan nga dalan paingon sa kaluwasan kaysa sa bahandi, sama sa giingon sa Ginoo nga *'lisod alang sa usa ka adunahan nga mosulod sa Gingharian sa Langit'* (Mat. 19:23)[8347] .

Usa ka adlaw, gidala ni Filaret ang duha niyang baka ug miadto sa pag-uma sa uma nga iyang nahibilin. Samtang nagtrabaho siya, gidayeg ug malipayong gipasalamatan niya ang Dios nga nagsugod na siya, subay sa Iyang balaang sugo, sa pagpanginabuhi pinaagi sa singot sa iyang agtang (Gen. 3:19), ug nga ang pagpanarbaho nagluwas kaniya gikan sa katamaran ug katamaran—mga magtutudlo sa tanang dautan.

Gihinumduman usab niya ang mga pulong sa Apostol, nga nagdili sa mga tapulan ug sa mga nahigugma sa kawalay-buhat nga mokaon: *'Kung kinsa ang dili gustong magtrabaho, dili siya magkaon'* (2 Tes. 3:10). Ug ang bulahan nga si Filaret nag-araro sa iyang yuta, aron dili siya mapamatud-an nga dili takus nga mokaon sa iyang kaugalingong pan.

Niadtong maong adlaw usab, usa ka kaubang mag-uuma sa baryo ang nag-araro sa iyang umahan. Ug kalit lang, ang usa sa iyang baka nagkasakit ug nahugno. Ang mag-uuma nanghilak sa kasakit ug nagmasubo nga dili

---

paglaum sa Dios, ang labing lawom nga pagpaubos ug pagrespeto sa Iyang atubangan, hingpit nga pagsumite kaniya, ug tibuok kasingkasing nga debosyon sa Iyang kabubut-on. – Tan-awa (Gen. 11:1–32) ug mosunod.

[8345] Ang termino nga *'Ishmaelita'* (i.e. ang mga kaliwat ni Ismael) dinhi nagtumong sa mga Arabo – mga Muslim – nga ang gahum naa sa kinatumyan niadtong ika-8 nga siglo AD. Ang paspas ug katingalahang pagtubo sa gahum sa mga Muslim usa ka kalamidad para sa Byzantium. Ang mga Muslim nagpahigayon og walay hunong ug makaguba nga mga gubat batok sa mga Griyego. Ang bantugang Arabong caliph, si Harun al-Rashid, nagpahigayon og walo ka makaguba nga kampanya batok sa Byzantium; ang mga rehiyon sa Asia Minor, diin nagpuyo ang matarong nga si Filaret, mao kanunay ang unang nakasinati sa kasakit tungod niining mga pag-atake. Sa pagduol sa mabangis nga mga kaaway, ang mga lumolupyo dali-dali nga nangitag dalangpanan sa mga bangit sa bukid ug sa lasang, gibyaan ang ilang mga panimalay ug panginabuhi sa kalooy sa kapalaran. Kanunay, pagkahuman molakaw ang mga kaaway, ang mga mausbong nga rehiyon nahimong mga disyerto. Mao kini gayud ang nahitabo sa mga adlaw sa matarong nga si Filaret.

[8346] *'Madawat ba nato ang maayo gikan sa Dios, ug dili nato dawaton ang kalisdanan? Sa tanan niini, wala makasala si Job sa iyang mga ngabil'* (Job 2:10) – sa ato pa, wala siya maglitok og bisan unsang panamastamas batok sa Dios.

[8347] Sa pagkomento niining mga pulong sa Manluluwas, si San Juan de la Cruz miingon: 'Pinaagi niining mga pulong, dili gihapon gihukman ni Cristo ang bahandi, kondili ang mga naadik niini.'

mapahupay, labi na kay dili gani iya ang mga baka – hapit ra gyud niya kini nakuha pinaagi sa pag-ampo gikan sa iyang silingan aron mag-arado sa uma. Unya nahinumdom siya kang Banal Filaret ug miingon:

'Ah, unta kaha nga kining maloloy-on nga higugma sa mga kabus wala nahimong kabus sa iyang kaugalingon! Moadto unta ko kaniya karon ug sigurado nga modawat ko gikan kaniya dili lang usa, kondili bisan duha ka baka. Apan siya karon anaa sa dakong kakulang, ug wala siyay bisan unsa nga ikatabang sa uban, bisan pa man unsa ka dako ang tinguha sa iyang kasingkasing.' 'Bisan pa niana, moadto gihapon ko kaniya,' miingon siya sa iyang hunahuna; 'sa labing gamay, maluoy siya kanako ug, bisan pa sa usa ka buotan nga pulong lang, pahupayon ko ug pahupayon ang akong bug-at nga kasubo ug kasakit.'

Gikuha sa lumolupyo ang iyang tungkod, mibyahe aron makita si Banal Filaret ug, sa dihang nakit-an niya siya nga nagtrabaho sa uma, mitungo kaniya ug, uban sa luha sa iyang mga mata, gisultihan siya sa iyang kasubo – ang dili gilauman nga kamatayon sa iyang baka. Si Banal Filaret, pagkakita sa pagkasubo sa lalaki, dayon gikuha ang usa sa iyang kaugalingong baka gikan sa yoke, gihatag kini sa mag-uuma ug miingon:

'Arawi kini nga baka, igsoon, ug adtoa ug trabahoa ang imong yuta, samtang nagpasalamat ka sa Ginoo.'

Ang mag-uuma mitungo nga puno sa pagpasalamat kang Banal Filaret samtang gidawat niya ang buotan nga gasa, ug miingon:

'Ginoo! Dako ug katingalahan gayud ang imong pagbuot, ug ang imong kalooy makapahimuot sa Dios; apan dili maayo nga bulagon ang duha ka baka nga mag-uban sa pag-alagad, ug maglisod ka sa pagdumala kung usa na lang ang imong baka.'

'Ani-a, igsoon, ang baka nga akong gihatag kanimo,' tubag sa matarong nga tawo, 'ug lakaw sa kalinaw; naa pa koy usa ka baka sa balay.'

Niyuko ang mag-uuma sa yuta sa atubangan sa balaan nga tawo ug, gikuha ang baka, mipadayon sa iyang dalan, naghimaya sa Dios ug nagpasalamat sa iyang maloloy-on nga mananabang.

Gikuha ni Filaret ang nahabilin nga baka ug gibutang ang yugo sa iyang abaga, unya mibyahe pauli. Sa dihang nagkadool na siya sa ganghaan sa iyang balay, ang iyang asawa, pagkakita nga ang baka nag-una sa paglakaw ug ang iyang bana nagsunod sa likod nga nagbitbit sa yugo sa iyang abaga, miingon kaniya:

'Ginoo! Asa na ang imong lain nga baka?'

Mitubag si Filaret:

'Samtang nagpahulay ko human sa trabaho, ug ang mga baka nagpang-uma sa gawas, usa kanila ang nilayas ug nawala – o basin gikuha kini sa uban ug gidala.'

Pagkadungog niini, nabalaka kaayo ang asawa ni Filaret ug dali-dali siyang nagsugo sa ilang anak nga lalaki nga pangitaon ang nawala nga baka. Human sa pagpangita sa daghang uma, sa katapusan nakit-an sa batan-on ang iyang baka nga nakasul-ob sa yoke sa kariton sa mag-uuma. Pag-ila niya sa baka, masuko siya nga miingon sa mag-uuma:

'Ikaw daotan ug dili matinud-anon nga tawo! Unsaon man nimo paghigot sa baka sa lain ug pagpabuhat niini para nimo? Asa ug giunsa nimo pagkuha niining baka ug paghigot niini para sa imong kaugalingon? Dili ba kini mao gihapon nga baka nga nawala gikan sa uma sa akong amahan? Ug ikaw, pagkakita nimo niini, gipangawat nimo sama sa lobo ug giangkon nga imo. Ibalik nimo kanako ang baka, ug kung dili, motubag ka niini sa korte isip usa ka kawatan!

Mitubag ang mag-uuma nga malumo:

'Ayaw ko paglagota, batan-on, anak sa usa ka balaan, ug ayaw ko pagdaota samtang wala gyud koy sala. Kay ang imong amahan, nga naluoy sa akong kasakit ug kakabus, malipayong gihatag kanako kining baka niya, tungod kay ang akong kaugalingong baka, samtang nag-alagad sa yoke, kalit ug wala damha nga natumba.'

Pagkadungog niini, napahiya ang batan-on sa iyang walay hinungdan nga kasuko. Nagdali siya pauli ug gisultihan ang iyang inahan sa tanan. Pagkahuman maminaw kaniya, misinggit siya uban sa luha:

'Lagmit ko, ang pobre nga asawa sa usa ka dili buotan nga bana!'

Ug gikagkas niya ang iyang buhok ug, midagan ngadto sa iyang bana uban ang mga paghilak ug pag-aga, gisaway siya:

'Walay kasingkasing ka, tawo nga bato ang kasingkasing! Ngano man nga giplano nimo nga gutumon kami hangtod mamatay sa dili pa ang among oras? Tungod sa among mga sala, nawala na kanamo ang tanan namong kabtangan, apan ang Ginoo, nga maloloy-on bisan sa mga makasasala, nagbilin kanamo og duha ka baka aron,

pinaagi sa ilang tabang, mapakaon namo ang among mga anak; apan ikaw, nga kaniadto nagpuyo sa dakong kadato ug wala gayud magbuhat sa imong kaugalingong mga kamot, karon nga naa na ka sa kakabus, nahimo kang tapulan ug dili mosugot nga magbuhat ug mag-uma sa yuta, kondili gusto lang ka nga magpahulay nga komportable sa imong kwarto. Busa dili tungod sa Ginoo nga gihatag nimo ang imong baka sa lumolupyo, kondili alang sa imong kaugalingon, aron dili na nimo kinahanglan pang magpaningkamot sa paghigot niini, kondili aron mabuhi ka sa katamaran ug pahulay. Apan unsa man ang imong itubag sa Ginoo kon, tungod sa imong katamaran, ako ug ang imong mga anak mapatay sa gutom?

Gitanao ang iyang asawa, mitubag si bendito Filaret kaniya nga malumo:

'Paminawa unsa ang giingon sa Dios mismo, nga dato sa kaluoy: *"Tan-awa ang mga langgam sa kahanginan: sila wala magtanom, wala mag-ani, wala magtipig sa kamalig; apan ginapakaon sila sa inyong langitnong Amahan. Dili ba kamo labaw pa'g bili kay kanila?"* (Mat. 6:26); Dili ba Siya mag-atiman kanato, nga labaw pa ka bililhon kaniya kaysa sa mga langgam? Naga-saad Siya nga ganti-an og gatus ka beses kadtong, alang kaniya ug alang sa Ebanghelyo, nagahatag sa ilang kabtangan sa mga kabus. Busa, hunahunaa kini: kung alang sa usa ka baka makadawat kita og gatus, ngano man nga magmasubo kita sa baka nga akong gihatag sa mga nanginahanglan sa ngalan sa Ginoo?

Kining buotan nga tawo misulti niini nga mga pulong dili tungod kay gipahupay niya ang iyang kaugalingon sa paglaum sa ganti nga usa ka gatus ka pilo dinhi sa yutang kinabuhi, kondili aron pahupayon ang iyang mahinay kasingkasing nga asawa. Ug siya nanghilom, kay wala siyay ikasupak sa maalamon nga mga pulong sa iyang bana.

Wala pa gani lima ka adlaw ang nilabay sukad niadto sa dihang ang mismong baka nga gihatag sa bulahan nga si Filaret sa mag-uuma mikaon og makahilo nga tanum ug namatay. Nalisang ang mag-uuma, ug sa pagbalik niya pag-usab kang Filaret, miingon siya kaniya:

'Ginoo! Nakasala ko kanimo ug sa imong mga anak sa pagbulag sa imong pares nga baka; sigurado ko nga mao kana ang hinungdan nganong wala tugoti sa matarong nga Dios nga makabenepisyo ko sa imong baka, kay nakakaon kini og usa ka matang sa tanum ug namatay.'

Walay bisan usa ka pulong nga gisulti, dali nga gidala ni bendito Filaret ang iyang katapusang baka ug gihatag kini sa mag-uuma, miingon siya:

'Arawi kini nga baka, igsoon, ug dad-a; kay kinahanglan ko molarga paingon sa layo nga yuta, ug dili ko gusto nga magpundo-pundo lang kining baka nga magbuhat sa akong balay nga wala ko.'

Gisulti kini sa balaan nga tawo aron dili mosalikway ang lalaki sa pagdawat usab sa laing baka gikan kaniya. Ang lumolupyo, pagdawat sa baka, mibalik sa iyang panimalay, nga natingala sa dakong kalooy sa balaan nga tawo. Samtang, sa balay ni Filaret, dali nga nahibalo ang tanan sa iyang gibuhat. Ang mga anak misugod sa paghilak uban sa ilang inahan ug miingon:

'Tinuod gayud, ang atong amahan walay kalooy ug dili siya nagmahal sa iyang mga anak, kay iyang ginagasa ang atong katapusang kabtangan; ang nahabilin na lang kanato mao ang duha ka baka aron dili kita magutom, ug gihatag pa gani niya kini sa usa ka estranghero.'

Sa pagkakita sa kasubo ug mga luha sa iyang mga anak, gisultihan sila ni Banal Filaret sa mosunod nga mga pulong:

'Mga anak ko! Ngano man nga nagpadaog kamo sa kasubo? Ngano man nga ginapahasol ninyo ang inyong kaugalingon ug ako? Nagtuo ba gyud kamo nga walay kasingkasing ako? Gusto ba gyud nako nga laglagon kamo?' Ayaw kaguol: sa usa ka dapit nga wala ninyo mailhi, nagtigom ako og ingon ana kadako nga bahandi ug mga kayamanan nga igo na para sa usa ka gatus ka tuig sa inyong kinabuhi, bisan pa og wala kamo'y gibuhat ug wala kamo'y giatiman. Bisan ako mismo dili nako mabilang ang tanang kayamanan nga giandam para kaninyo.

Sa pag-ingon niini, ang matarong nga si Filaret wala maglimbong sa iyang mga anak, kondili tinuod gayud nga nakita niya sa iyang espirituhanong mga mata ang unahan nga mahitabo.

Paglabay sa pipila ka panahon, miabot sa maong yuta ang usa ka harihong sugo, nga nagmando sa tanang sundalo nga magtigom sa ilang mga rehimento ug mosulong batok sa mga walay Diyos nga barbaro nga misukol sa Griyegong Imperyo; gikinahanglan nga ang matag sundalo magpakita nga hingpit ang armas ug adunay duha ka kabayo. Si ug usa ka pobre nga sundalo nga ginganlan og Musilius gitudlo sa usa sa mga rehimen; usa ra ka kabayo

ang iya, apan bisan kana, sa maong higayon, kalit nga nangmasakit ug natumba. Wala'y paagi nga makapalit og kabayo, mao nga ang pobre nga sundalo miadto kang balaan Filaret ug miingon kaniya:

'Ginoo! Kaluy-i ako, tabangi ako. Nasayud ko nga kamo mismo nawad-an sa tanan, ug usa ra usab ka kabayo ang inyong nahibilin. Apan, alang sa mahigugmaong Ginoo, palihug ihatag kanako ang inyong kabayo, aron dili ko mahulog sa kamot sa tribuno, ug aron dili niya ako bug-atan sa malupit nga paagi.'

Mitubag ang Balaan nga si Filaret:

'Kuhaa ang akong kabayo, igsoon, ug lakaw sa kalinaw; apan hibaloa kini: Gihatag ko kini kanimo dili tungod sa kahadlok sa silot gikan sa kumander, kondili tungod sa kaluoy sa Dios.'

Ang mandirigma, pagkuha sa kabayo gikan sa santo, nilakaw gikan kaniya, samtang naghimaya sa Dios. Ug ang nahabilin na lang kang Santo Filaret sa tanan niyang kabtangan mao ang usa ka baka nga may bisiro, usa ka asno, ug pipila ka mga alay-alay. Samtang, usa ka pobre nga tawo gikan sa layo nga dapit, pagkadungog niya kang Filaret nga Maloloy-on, miadto kaniya ug misugod sa pagpakusog, nga nagaingon:

'Ginoo! Hatagi ko og usa ka baka gikan sa imong kawan, aron ang imong gasa mahimong panalangin kanako gikan kanimo, kay nahibalo ko nga ang imong pagkamaabiabihon nagdala og panalangin sa panimalay ug nagapabakod niini sa tanang paagi.'

Uban sa kalipay, gidala dayon sa bulahan nga si Filaret ang iyang bugtong baka nga anak ug gihatag kini sa nangayo, nga miingon:

'Hinaut nga panalanginan ka sa Ginoo, igsoon, ug hatagan ka Niya og kadagahan sa tanan nimong gikinahanglan.'

Ug ang tawo mitungo kang Filaret ug nilakaw, gidala ang bisiro. Samtang ang baka, nga wala makakita sa iyang bisiro, misugod sa pagpangita kaniya ug sa dihang wala siya makaplagan, misinggit sa masubo nga pag-ungol nga mibalik-balik sa tibuok bakuran. Ang tibuok panimalay ni Filaret nabati og dakong kalooy para sa baka, ug labi na gayud nga nabalaka ang asawa ni Filaret. Uban sa luha sa iyang mga mata, gisugdan niya pagpasaway ang iyang bana, nga miingon:

'Hangtud kanus-a pa nato kini pag-antos gikan kanimo? Kinsa bay dili motawa sa imong kawalay pag-amping? Klaro na kaayo nako karon nga wala gyud kay pagtagad kanako, imong asawa, ug gipahugno nimo ang imong mga anak; ug karon wala gani nimo kaluoy ang usa ka hayop nga nagpasuso sa iyang kanding, kay walay kalooy nimo kini gikuha gikan sa inahan. Para kinsa man nimo kini gibuhat nga pabor? Gikuhaan nimo ang imong kaugalingong panimalay sa kahupayan ug gipuno nimo kini og kasubo, ug wala pud nimo napakabaro ang tawo nga nangayo kanimo sa bisiro, kay mamatay usab ang iyang bisiro kung walay inahan, ug dinhi ang atong baka magmasubo ug mag-ungol nga walay bisiro; busa unsa may kapuslanan niini para nato o para kaniya?

Pagkadungog ni Filaret sa mga pulong sa iyang asawa, mitubag siya kaniya nga malumo:

'Karun, misulti ka sa hingpit nga kamatuoran, akong asawa! Sa tinuod, wala ko nagpakita og pagkamaayo o kalooy, kay gilain nako ang gagmay nga baka gikan sa iyang inahan; apan karon, buhaton nako ang mas maayo.'

Ug, nagdali-dali siya pagsunod sa lalaki nga nagdala sa bisiro, gitawag kini ni Filaret:

'Balik, igsoon, balik uban ang bisiro; ang baka, kung wala ang iyang bisiro, dili maghatag ug kalinaw—naga-ungol-ungol ug nagasinggit sa ganghaan sa balay.'

Ang pobre nga lalaki, sa pagdungog niini gikan kang Filaret, nagtuo nga gusto na niya kuhaon pagbalik ang bisiro nga iyang gihatag kaniya, ug miingon sa iyang kaugalingon: 'Morag dili ko takos nga madawat bisan kining usa ka gamay nga hayop gikan niining matarong nga tawo; tingali nakaluoy siya niini ug nagtawag kanako aron kuhaon kini pagbalik gikan kanako.' Sa pagbalik sa lalaki kang Filaret, ang bisiro, sa pagkakita sa iyang inahan, midagan paingon kaniya, ug ang inahan usab, uban sa malipayong pag-ungol, midagan paingon kaniya. Ang bisiro, samtang nagkapt sa mga utong sa inahan, wala molayas sa kiliran niini sulod sa taas nga panahon, ug si Theozva, ang asawa ni Filaret, sa dihang nakakita niini, nalipay nga nabalik na ang bisiro sa balay. Sa bahin ni Banal Filaret, sa dihang nakita niya ang pobre nga lalaki nga nagbarog didto nga masulob-on ug wala gani kaisog mosulti bisan usa ka pulong, miingon siya kaniya:

'Igsoon, miingon ang akong asawa nga nakasala ko sa pagbulag sa bisiro gikan sa iyang inahan, ug tinuod ang iyang gisulti. Busa, kuhaa ang baka uban sa bisiro ug lakaw sa kalinaw; panalangini ka sa Ginoo ug padaghanon ang imong panon, sama sa pagpadaghan Niya sa akoa kaniadto!'

Ug gidala sa tawo ang baka ug ang bisiro ug mipauli nga naglipay. Ug gipanalanginan sa Dios ang iyang panimalay, tungod kang Filaret nga Iyang alagad; gikan sa baka ug bisiro nga gihatag kaniya, sulod sa pipila ka tuig, nakabaton na siya og kapin sa duha ka kawan sa mga baka.

Paglabay sa pipila ka panahon, usa ka gutom ang misakop sa yuta, ug ang matarong nga si Filaret nahugno sa kalisod; tungod kay wala siyay ikapakaon sa iyang asawa ug mga anak, gikuha ni Filaret ang asno, ang nag-iisa nga nabilin k , ug mibiyahe paingon sa pikas direksyon aron bisitahan ang usa sa iyang mga higala; Pagpahulam niya og unom ka sukod nga trigo gikan kaniya ug pagpas-an niini sa asno, malipayon siyang mibalik sa iyang balay ug gipakaon ang iyang asawa ug mga anak. Samtang nagpahulay si Filaret sa balay human sa iyang biyahe, usa ka pulubi ang miadto kaniya ug nangayo og usa ka sukod nga trigo.

'Asawa!' ingon niining matinud-anong sumusunod ni Abraham, samtang nagatamnan siya og trigo, 'Gusto ko unta nga hatagan kining pulubi og usa ka sukod nga trigo.'

Mitubag ang iyang asawa:

'Hulat hangtud makabusog na ang imong mga anak ug ang imong asawa, ug una sa tanan, hatagi ko og usa ka sukod, ug usa ka sukod para sa matag usa sa imong mga anak, ug usab para sa atong sulugoon; ug bisan unsa ang mabilin, ihatag sa bisan kinsa nga imong gusto.'

Gitan-aw niya siya ug, nagkatawa, miingon:

'Ug dili ba ka magbilin ug bisan unsa para nako?'

'Oo, kay ikaw usa ka anghel,' tubag ni Theozva, 'dili usa ka tawo, ug wala kay gikinahanglan nga pagkaon; kung kinahanglan ka pa unta og pagkaon, dili na unta nimo ihatag ang gipahulam nga trigo sa uban.'

Si Filaret, nga hilom nga nagsukod og duha ka sukod nga trigo, gihatag kini sa pulubi. Unya, sa katapusan, nawala na gyud ang pagpugong sa asawa ni Filaret tungod sa kasubo ug kasuko, ug misinggit siya kaniya:

'Sige, hatagi usab ang pulubi og ikatulong sukod, kay daghan man kaayo mo'g trigo.'

Gisukod ni Filaret ang usa pa ka sukod ug gipapahawa na ang pobre. Si Feozva, nasuko kaniya, gibahin ang nahibilin nga trigo para kaniya ug sa iyang mga anak. Samtang ang gipahulam nga trigo dali ra nahurot, ug si Feozva ug ang iyang mga anak nabutahan na usab.

Busa miadto siya sa iyang mga silingan, nangayo og katunga sa pan, niluto og dahon sa malunggay aron kaon niini, ug gihatag kini sa iyang mga gutom nga anak; siya mismo ang kaon uban kanila, samtang wala gani sila maghunahuna nga imbitahon ang tigulang sa ilang panihapon.

Samtang nagpadayon, usa sa mga daang higala ni Filaret, usa ka adunahan nga tawo, nakadungog sa iyang kalisod. Gipadala niya kaniya upat ka kariton nga puno sa trigo, nga ang matag-usa adunay napulo ka sukod, ug misulat kaniya: 'Amahan namong hinigugma nga igsoon, tawo sa Dios! Nagpadala ako kanimo og kap-atan ka sukod sa trigo aron masuportahan ka ug ang imong panimalay; ug kung mahurot na ninyo kini, magpadala ako pag-usab ug parehas nga kadaghan; ug ikaw, pag-ampo sa Diyos alang kanamo."

Pagdawat ni Filaret niining gasa, sa pagpasalamat sa kaluoy sa Ginoo, mihulog siya sa yuta; unya, mibangon siya ug gipalapad ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug miingon siya:

'Nagpasalamat ako kanimo, O Ginoo nga akong Dios, nga wala ka magbiya kanako, ang imong sulugoon, nga nagbutang sa tanan nakong paglaum kanimo.'

Sa pagkakita sa ingon nga kaluoy gikan sa Dios, napahupay ang asawa ni Filaret ug mapainubsanon siyang miingon sa iyang bana:

'Ginoo, itabi ang trigo nga imong giisip nga igo para kanako ug sa atong mga anak, ug bayri usab ang atong utang sa atong mga silingan; para sa imong kaugalingon, kuhaa ang imong bahin ug buhata kini sumala sa imong gusto.'

Gibuhat ni Filaret ang gisulti sa iyang asawa ug gibahin ang trigo, nagpabilin og lima ka sukod para sa iyang kaugalingon, nga iyang gipang-apod-apod sa mga kabus sulod sa duha ka adlaw. Kini nakapukaw pag-usab sa kasuko ni Theozva, ug wala na siya mosugot nga mokaon pa uban kaniya; imbis, nagkaon siya og bulag uban sa mga bata, nga tinago kaniya. Usa ka adlaw, nasugat sila ni bendisyon nga Filaret nga nagapanihapon ug miingon kanila:

'Mga anak! Dawata ko sa inyong pagkaon, kung dili isip inyong amahan, unya isip usa ka bisita ug biyahero.'

Nangatawa sila ug gidawat siya; samtang nagakaon sila, miingon ang iyang asawa kaniya:

'Ginoo! Hangtud kanus-a nimo itago kanamo kana nga bahandi nga, sumala sa imong giingon, imong gitago sa usa ka dapit? Basin ginakatawa ug ginabinuangan kami sama sa mga buang nga bata pinaagi sa bakak nga mga saad? Kung tinuod kini, ipakita kanamo ang imong bahandi – unya kuhaon namo kini ug mopalit kami og pagkaon, ug magkaon kita pag-usab nga magkauban, sama sa kaniadto.

'Paghulat pa ug gamay,' tubag ni Banal Filaret, 'ug dili madugay ipakita ug ihatag kaninyo ang dakong bahandi.'

Sa katapusan, nahugno na gayud si San Filaret sa kakabus nga wala na siyay lain gipanag-iya gawas sa pipila ka alimbuyogen nga puno sa dugos, nga mao ang ilang ikabuhi. Bisan pa sa ingon ka grabeng kahimtang, sa matag higayon nga moanha kaniya ang mga kabos, iyang giambit kanila ang iyang dugos, kay wala siyay tinapay nga ihatag. Ang iyang pamilya, sa pagkakita nga mawala pa gani ang ilang katapusang ikabuhi, hilom-hilom nga miadto sa mga putyukan aron kuhaon ang nahabilin nga dugos, apan usa ra ka putyukan ang ilang nakit-an, nga ilang gikuha ang tibuok suplay para sa ilang kaugalingon. Sa sunod buntag, usa k , usa ka pulubi, mibalik pag-adto kang Filaret ug nangayo og limos. Miadto si Filaret sa pugad sa putyukan, apan wala nay sulod; sa pagkahibalo nga wala na siyay ihatag sa pulubi, gikuha ni Banal Filaret ang iyang sinina sa gawas ug gihatag kini kaniya. Sa pagbalik niya sa balay nga nagsul-ob lang sa iyang sinina sa ilawom, miingon ang iyang asawa kaniya:

'Asa na ang imong mga sinina? Gihatag pud ba nimo kana sa pulubi?'

'Naglakaw ko duol sa mga pugon sa putyukan,' tubag ni Filaret sa iyang asawa, 'ug gibyaan nako didto.'

Unya miadto ang iyang anak sa maong dapit ug sa dihang wala siyay nakitang bakak sa sinina sa iyang amahan, gisultihan niya ang iyang inahan bahin niini. Siya, nahuya sa pagtan-aw sa iyang bana nga daw walay ayos ang hitsura, giusab niya ang usa sa iyang kaugalingong sinina ngadto sa tunika sa lalaki ug gisul-ob kini kang Filaret.

Niadtong mga adlaw, ang trono sa Griyegong gingharian gipuy-an sa Reyna Irene nga mahigugma sa Kristo uban sa iyang anak nga si Constantine[8348] . Tungod kay hamtong na siya, gipadala ang pipila ka pinili, kasaligan, ug maampingong mga lalaki sa tibuok Griyegong gingharian aron mangita og usa ka matahum, birtuoso, ug mahimayaong dalaga nga angay pakaslan sa batan-ong Haring Constantine. Dili na makahulat nga matuman ang sugo sa hari sa labing malampuson nga paagi, gisusi sa mga sugo ang matag rehiyon, lungsod, ug bisan ang pinakalayo nga mga baryo; sa uban pang mga lugar, nakaabot sila sa baryo sa Amnia sa Paphlagonia.

Sa ilang pagduol, makita nila gikan pa sa gilay-on ang matahum ug katingalahang balay ni Filaret, nga milabaw sa tanan sa kahimayaan. Sa pagtuo nga adunay usa ka maharlika ug dato nga tag-iya sa yuta sa maong dapit nga nagpuyo didto, gipadala nila ang ilang mga sulugoon aron magpahimutang ug magluto og pagkaon para kanila. Apan usa sa mga sundalong kauban sa mga sugo sa hari miingon kanila:

'Ayaw kamo pagsulod anang balay, mga ginoo, kay bisan pa man dako ug matahum sa gawas, walay sulod kini sa sulod, busa dili lang kamo makakaplag ug kahupayan didto, apan bisan ang pinakasimple nga panginahanglan; nagpuyo didto ang usa ka tigulang nga lalaki, ang labing kabos sa tanan dinhi sa maong rehiyon.'

Apan, wala motuo ang mga sugo sa hari sa gisulti sa sundalo ug gisugo nila ang ilang mga sulugoon nga moadto ug buhaton ang gisugo kanila.

Sa bahin sa bulahan nga si Filaret, sa diha nga nakita niya ang mga tawo nga nagkadool sa iyang balay, gikuha niya ang iyang tungkod ug migawas aron sugaton sila; mitungo siya sa yuta sa atubangan nila, malipayon niyang gisugat sila ug miingon:

'Gidala gyud kamo sa Ginoo, akong mga ginoo, kanako, inyong alagad; usa ka dakong dungog alang kanako nga giisip nga takus sa pagdawat sa ingon nga mga bisita sa akong yano nga puy-anan.'

Dayon midagan siya ngadto sa iyang asawa, ug miingon ang bulahan kaniya:

[8348] Si Emperatris Irene mao ang asawa ni Emperador Leo IV ang Khazar, usa ka iconoclast. Tungod sa iyang masigasig nga pagsimba sa mga ikono, nakasinati siya og paglutos gikan sa kamot sa iyang bana. Pagkahuman sa iyang kamatayon, misaka si Irene sa trono kauban ang iyang batang anak nga si Constantine (780). Sa iyang paghari, nabalik ang pagdayeg sa mga ikon ug, sa iyang pagpugos, gitigum ang Ikapitong Ekumenikal nga Konseho, diin gipahayag ang kamatuoran sa pagdayeg sa mga ikon ug gikondena ang ikonoklasmo. [Ang Konseho gipahigayon sa Nicaea niadtong 787.] Ang anak ni Irene ug Leo IV, si Constantine, naghari isip Emperador Constantine VI, ang Porphyrogenitus, hangtod sa 797. Nagpadayon sa paghari si Irene pagkahuman sa kamatayon sa iyang anak, hangtod sa 802.

'Minahal kong Theozva, andama ang usa ka maayong panihapon aron mapaserbisyohan kining mga dungog nga bisita nga gikan pa sa layo; nalipay kaayo ko kanila.'

Mitubag si Teozva:

'Apan unsa man akong gamiton aron makahimo og maayong panihapon? Wala'y karnero ni bisan manok sa tibuok among balay. Ang akong mabuhat lang mao ang pagluto og quackgrass, nga mao ra namo kaon, ug bisan kana walay lana; bahin sa lana ug bino, dili na gani ko mahinumdom kanus-a kini miabot sa among balay.'

Apan ang iyang bana miingon pag-usab kaniya:

'Siga lang ug kalayo ug andama ang ibabaw nga kwarto, ug hugas pag-ayo ang atong karaang lamesa nga garing – kay ang Ginoo, nga nagapakaon sa tanang unod, maghatag kanato og pagkaon aron atong mapaserbisyoan kining mga tawo.'

Nagsugod si Feozva sa pagtuman sa sugo ug tinguha sa iyang bana. Samtang ang mga adunahan nga lumolupyo sa maong baryo, pagkakahibalo nga ang mga sugo sa hari nagpuyo sa balay ni Filaret, dali-dali silang nagdala didto og mga karnero, mga tandang, mga manok ug mga salampati, pan ug bino, ug sa tinuod tanan nga gikinahanglan aron malingaw ang daghang mga bisita. Pagdawat niya niining mga halad, gisugdan ni Feozva ang pag-andam sa nagkalain-laing putahe gikan niini ug nag-andam siya og panihapon sa taas nga kwarto. Dinhi nagtigom ang mga sugo sa hari para sa panihapon, namangha sila sa kaanyag sa kwarto sa balay sa usa ka tawo nga hingpit nga kabus ug sa marangyang lamisa nga hinimo sa garing, nga nagdan-ag sa bulawan. Apan ang labing nakapahingangha kanila mao ang tinuoray ug mainit nga pag-abiabi sa tag-iya sa balay, nga sa hitsura ug pamatasan susama gayud k kang Abraham nga Mahigalaon. Samtang naglingkod pa ang mga bisita sa lamisa, misulod ang anak sa bulahan nga si Filaret – si Juan, nga susama sa iyang amahan – ug mitigum usab ang mga apo sa bulahan, ug nagsugod sila sa pag-alagad sa mga bisita sa lamisa uban sa dakong kugi. Sa pagtan-aw kanila, natingala ang mga bisita sa ilang mahimayaon ug angay nga pamatasan ug nangutana sila kang Filaret:

'Sultihi kami, labing dungog nga tawo, naa ba kay asawa?'

'Oo, akong mga ginoo,' tubag ni Filaret, 'ug kining mga batan-on mao ang akong mga anak ug mga apo.'

Ug miingon ang mga sugo sa tsar kaniya:

'Busa, pasagdi nga moanha dinhi ang imong asawa aron siya mag-abi-abi kanamo.'

Miabante si Feozva. Pagkakita kaniya—usa ka babaye nga bisan pa man gwapa gihapon, naa na sa hustong edad—nangutana sila:

'Aduna ba kay mga anak nga babaye?'

'Ang akong panganay nga anak nga babaye,' tubag sa bulahan nga si Filaret, 'adunay tulo ka anak nga babaye.'

Unya nagpadayon ang mga bisita:

'Paduha dinhi ang mga batan-ong dalaga aron makita namo sila; kay nakadawat kami og sugo gikan sa among mga hari, nga nagpadala kanamo, aron susihon ang tanang batan-ong dalaga sa tibuok probinsya sa Gresya ug pilion gikan kanila ang labing gwapa, angay sa usa ka hariong kaminyoon.'

Apan miingon ang Bulahan:

'Kining mga pulong dili magamit kanamo, among mga ginoo ug magmamando, kay kami mga alagad ninyo, kabus ug walay gipaingnan. Bisan pa niana, kaon ug inom karon sa gihatag sa Dios, ug maglipay kamo, ug magpahulay gikan sa inyong biyahe, ug matulog; ug ugma – mahitabo unta ang kabubut-on sa Ginoo!'

Sa buntag, sa diha nga misidlak na ang adlaw, namata ang mga dungganong bisita ni Filaret ug miingon kaniya:

'Ipabuhat, akong ginoo, nga dad-on kanamo ang inyong mga apo nga babaye, aron makita namo sila.'

'Sumala sa inyong sugo, akong mga ginoo, buhaton kini,' tubag sa bulahan nga si Filaret. 'Apan, akong hangyo nga paminawa ko kamo nga may grasya ug buot kamo mosulod sa sulod nga mga kwarto sa akong balay, diin inyong makita ang among mga dalaga, kay wala pa gyud sila makagawas sa among yano nga puy-anan.'

Mibangon dayon ang mga bisita ug misunod kang Filaret ngadto sa iyang puy-anan sa pamilya; didto gisugat sila sa tulo ka dalaga, nga mitungo sa mga bisita nga mahinahong ug matinahuron. Sa dihang nakita sa mga sugo sa hari nga ang mga apo ni Filaret mao ang labing gwapa sa tanang batan-ong babaye nga ilang nakita sa tibuok probinsya sa Gresya, dili nila mapugngan ang ilang dakong katingala, ug miingon:

'Nagpasalamat kami sa Ginoo, nga nagtugot kanamo sa among gipangandoy sa kasingkasing, kay usa sa niining mga dalaga mahimong takus nga nobya para sa among tsar – wala kami makakita og mas maayo pa, bisan pa man kon kinahanglan pa namo pangitaon ang tibuok uniberso.'

Ug, subay sa kahimayaan sa hari, ilang gipili isip nobya para kaniya ang panganay nga apo nga babaye sa bulahan nga si Filaret, nga ginganlan og Maria, nga mas taas kaysa sa iyang mga igsoon nga babaye. Nalipay sa kalampusan sa ilang misyon, giimbitar sa mga sugo sa hari si Maria, kauban ang iyang amahan ug inahan, ang iyang lolo ug ang tanan nilang suod nga paryente – tulo ka pulo ka tawo tanan – ug mibiyahe sila uban kanila paingon sa kapital nga lungsod, ang Constantinople. Kauban nila ang napulo pa ka dalaga nga gipili gikan sa lain-laing rehiyon, diin apil ang gwapa kaayong anak sa usa ka iladong dungog nga si Gerontius. Sa niining panaw, ang maalamon ug mapainubsanon nga apo ni Blessed Filaret mitubag sa iyang mga higala, ang uban pang mga dalaga, uban niining mga pulong:

'O akong mga igsoon, mga dalaga! Tungod kay kita tanan nagtigom dinhi sa samang rason – aron ipresentar sa hari – magkasabot kita unsaon nato paglihok kon ang Hari sa Langit maghatag sa usa kanato og yutang gingharian pinaagi sa pagtudlo kaniya isip asawa sa hari. Tungod kay imposible nga kita tanan makab-ot niining halangdong katungdanan, apan usa ra kanato ang mapili, pasagdi siya, sa iyang maharlikang himaya, nga hinumduman kita ug ayaw kita biyai sa iyang panalipod.

Ang anak nga babaye sa maharlika nga si Gerontius mitubag kang Maria:

'Hibaloi ninyong tanan nga walay bisan kinsa kaninyo ang mapili nga asawa sa hari gawas kanako, kay labaw ako kaninyong tanan sa maharlikang pagkatawo, bahandi, kaanyag ug kinaadman; tungod sa inyong kakabus, kapangit ug kasimple, unsaon man ninyo paglaum nga makasulod sa harianong palasyo, nga nagsalig lang sa kaanyag sa inyong nawong?'

Pagkadungog ni Maria niining mga buang ug hambog nga pulong, naghilom siya, apan gisumite niya ang iyang kaugalingon sa kabubut-on sa Dios ug gibase ang iyang paglaum sa mga pag-ampo sa balaan nga tigulang, ang iyang apohan.

Sa katapusan, nakaabot ang embahada sa Constantinople ug gidala ang mga dalaga ngadto sa palasyo, diin ang ilang pag-abot gisultihan dayon kang Stavrikios, ang kasaligan sa hari ug tagdumala sa palasyo. Una nga gipaila-ila kang Stavrikios ang anak nga babaye ni Gerontius. Wala makalikay ang iyang garbo sa matalom nga panan-aw sa batid nga kortesano, ug miingon siya kaniya:

'Maanyag ug gwapa ka, dalaga, apan dili ka mahimong asawa sa hari.'

Ug, human siya gasa-an og daghang mga regalo, gipadala siya pauli. Busa natuman ang pulong sa Kasulatan: *'Ang bisan kinsa nga magpasigarbo sa iyang kaugalingon pagapauboson, ug ang bisan kinsa nga magpaubos sa iyang kaugalingon pagapasigarbohon'* (Lucas 18:14).

Human niini tanan, gipresentar ang apo nga babaye sa matarong nga si Filaret, si Maria, kauban ang iyang inahan, ang iyang lolo, ug ang tanan niyang paryente. Sa pagtan-aw kanila, nabighani ang hari, ang iyang inahan, ug si Stavriky sa ilang sulodnong pagkamaayo ug pagkamaayo sa pamatasan. Natingala kaayo ang tanan sa katahum ni Maria, kay ang iyang mga maayong hiyas—pagkamapaubsanon, pagkainubuson ug kahadlok sa Dios—klarong makita sa iyang nawong. Samtang nakayuko ang iyang mga mata sa pagka-mapainubsanon, mitindog si Maria sa atubangan sa hari, samtang usa ka hayag nga pamula ang misibog sa iyang mga aping. Ganahan kaayo ang hari kaniya, ug gipangakohan niya siya isip iyang nobya. Ang iyang ikaduhang igsoon nga babaye gipili nga prinsesa sa usa sa mga maharlika nga suod sa hari, ang bantugang patrician nga si[8349] Constanticius, samtang ang iyang ikatulong igsoon nga babaye gihatag sa magmamando sa mga Lombard, si[8350] , aron pinaagi niining kinship, ang kasal sa hari sa apo nga babaye sa bulahan nga si Filaret masubay sa dagkong selebrasyon; nga diin miapil ang mga maharlika sa hari, ang katawhan, ug ang tibuok pamilya ni Banal nga Kuma Filaret. Nahigugma gayud ang hari kang Banal nga Kuma Filaret, ug sa mainitong pagyakap kaniya, gihalokan niya ang iyang balaan nga ulo. Pagkahuman sa pagdayeg kang Filaret tungod sa iyang pagkamatinud-anon ug sa

---

[8349] Ang titulo *nga 'patrician'* sa sinugdan iya ra sa mga anak sa mga senador, nga nailhan sa Latin nga 'rangea'. Sa ulahi, kini nga titulo gigamit sa tanang tawo nga adunay maharlikang pagkatawo nga Romano. Bisan pa, gihimo ni Emperador Constantine ang titulo nga 'patrician' nga usa ka personal nga dungog, nga gihatag sa mga opisyal nga taas og ranggo apan dili kini mapamana.

[8350] *Ang mga Lombard* usa sa mga tribong Germanic.

tibuok niyang pamilya, gihatagan sila sa tsar og dagkong dungog ug gihatagan sila og pilak, bulawan ug bililhon nga mga bato, marangyang mga bisti, dagko ug matahum nga mga balay, ug uban pang mga kabtangan. Human gidayeg ug gahal-ongan sa hari ang bulahan nga tigulang, gipadala niya siya ug ang iyang pamilya sa maanindot nga puy-anan nga iyang gihatag kanila.

Sa pagdawat nila sa ingon ana ka daghang bahandi, nahinumdom ang asawa ni Filaret, ang iyang mga anak, ug ang tibuok niyang panimalay sa mga pulong ni Filaret, nga miingon kanila kapila na nga nagatipig siya og mga bahandi sa usa ka tinagoan nga lugar, nga giandam sa Dios para kanila. Nihulog sila sa tiilan sa balaan, ug miingon kaniya:

'Pasayloa kami, among ginoo ug agalon, sa kamangmang nga among nabuhat nga sala batok kanimo! Pasayloa kami sa among paghusga ug pagpasangil kanimo tungod sa imong daghang kalooy ngadto sa mga kabus ug mga nanginahanglan. Karon lang namo nasabtan nga *'Bulahan ang nagahunahuna sa kabus [ug sa nanginahanglan]!'* (Salmo 40:2). Tinuod gayud, bisan unsa ang ihatag sa usa ka tawo sa igsoon nga nanginahanglan, gihatag niya kini sa Dios mismo, Kinsa mubaylo kaniya og gatus ka pilo dinhi sa kalibutan ug maghatag kaniya og bulahan nga kinabuhi sa kahangturan. Tan-awa, tungod sa imong kalooy sa mga kabus, oh tawo sa Dios, ang Ginoo nagpadala kanimo sa Iyang daghang kaluoy, alang kanimo ug alang kanato tanan.

Ang bulahan nga anciano dayon mibangon sa iyang mga kamot paingon sa langit ug misinggit:

'Bulahan ang Dios, nga kinsa ang nakapahimuot niini sa Iyang panan-aw. *"Bulahan ang ngalan sa Ginoo sukad karon ug hangtod sa walay katapusan"* (Salmo 112:2).

Unya mituyok siya sa iyang pamilya ug miingon si Filaret:

'Paminawa ang akong tambag: mag-andam kita og maayong pagkaon ug atong hangyoon ang atong Hari ug Ginoo, kauban ang tanan niyang mga maharlika, nga moanhi ug makigpanghandum kanato.'

'Sumala sa imong gusto,' ilang tubag, 'busa, buhata kana!'

Sa dihang andam na ang tanan para sa salo-salo, migawas ang bulahan nga tawo sa iyang balay ug misuroy sa lungsod ug sa palibot niini, pagpangita sa mga kabus, mga ketong, mga bulag, mga pilay, mga tigulang ug mga masakiton. Pagkahuman niyang natigom ang mga duha ka gatos kanila, gidala niya sila sa iyang balay ug, samtang gibyaan sila sa ganghaan sa pagkakaron, miadto siya nga nag-inusara sa sulod sa iyang panimalay ug miingon kanila:

'Mga anak ko! Nagkadool na ang hari uban sa iyang mga maharlika. Andam na ba ang tanan para sa salo-salo?'

'Andam na ang tanan, dungog nga Amahan,' ilang tubag.

Gihuyop sa Balaan ang mga pulubi sa kamot, ug sa dili masukod nga kahibulong sa mga sulugoon, misulod sa balay ang daghang pulubi ug mga kabus; gipahimutang ni Filaret ang uban kanila sa lamisa, samtang ang uban, tungod sa kakulang sa luna, napugos nga moupo sa salog, ug ang agalon sa balay mismo miapil kanila. Sa pagkakita niini, nasabtan sa panimalay ni Filaret nga sa dihang iyang gihisgutan ang Tsar, si Kristo mismo ang iyang gipasabot, Kinsa karon nagpakita sa ilang panimalay sa porma sa mga pulubi, ug nga ang mga maharlika sa Langitnong Tsar mao ang tibuok komunidad sa mga kabus, nga makab-ot ang daghang butang sa atubangan sa Dios pinaagi sa ilang mga pag-ampo. Ug ang mga suloy natingala sa dakong pagpaubos sa ilang amahan, nga, human makab-ot ang ingon nga himaya ug pagka-lolo sa reyna, wala gayud kalimti ang iyang gugma sa pagpanabang, ug karon naglingkod taliwala sa mga pulubi ug mga kabus, nag-alagad kanila sama sa usa ka sulugoon. Ug miingon sila:

– Sa tinuod, siya usa ka tawo sa Dios ug tinuod nga disipulo ni Cristo, nga maayo kaayo nakakat-on sa sugo ni Cristo, nga miingon: *'Tun-ana ako, kay malumo ug mapainubsanon ako sa kasingkasing'* (Mat. 11:29).

Gisugo usab sa bulahan ang iyang anak nga si Juan – nga usa na ka spatharios[8351] – ingon man ang iyang mga apo, nga motambong sa lamisa sa panihapon ug mosilbi sa mga igsoon nga nagahigda didto. Pagkahuman, gitigum niya ang tibuok niyang pamilya, miingon ang bulahan:

'Tan-awa, akong mga anak, wala ninyo damha nga nakadawat kamo og bahandi gikan sa Dios, sama sa akong gisaad kaninyo, pinaagi sa pagsalig sa kaluoy sa Dios. Natuman na kini nga saad. Sultihi ako, naa pa ba akoy utang kaninyo?'

[8351] *Ang spatharius* usa ka squire ug royal bodyguard.

Sila, sa paghinumdom sa iyang unang mga pulong, nanghilak ug miingon sa usa ka tingog:

'Tinuod gayud, among ginoo, inyong makita ang umaabot sama sa usa ka tawo sa Dios; apan kami buang sa among pagpukaw kanimo, respetadong tigulang. Busa among hangyo kanimo: ayaw hinumdumi ang mga sala sa among pagkawalay-hibalo!'

Unya miingon kanila ang Balaan:

'Mapinanggaon ug mapinabuhian ang Ginoo, nga gipanalanginan kita og gatus ka beses alang sa gamay nga among gihatag sa mga kabus sa Iyang ngalan; apan kon gusto ninyo nga mamana sa kinabuhi nga walay katapusan, magtabi kamo og napulo ka bulawan alang niining kabus nga braderiya, ug dawaton kini sa Ginoo gikan kaninyo, sama sa duha ka sentimo sa balo nga babaye.'

Sa tibuok nilang kasingkasing, nagdali sila sa pagtuman sa iyang hangyo. Ug si Banal Filaret, pagkahuman niyang mapakaon pag-ayo ang mga kabus, naghatag sa matag-usa kanila og usa ka bulawan nga sinsilyo ug gipapahawa sila.

Paglabay sa pipila ka panahon, gitawag pag-usab ni Banal Filaret ang iyang asawa ug mga anak ug miingon:

'Miingon ang atong Ginoo: *"Ipahimo sila hangtud mobalik ako"* (Lucas 19:13). Ug gusto ko mosunod niining balaan nga sugo; gusto ko mobaligya sa usa ka bahin sa kabtangan nga gihatag kanako sa hari; kamo, busa, palita kini nga bahin gikan kanako ug hatagi ko og bulawan, kay kinahanglan ko niini; apan kung dili kamo andam mopalit niini, ipangbahin nako kini tanan sa akong mga igsoon – ang mga kabus; kay igo na kanako nga matawag nga lolo sa reyna.

[8352]Gisusi nila ang iyang kabtangan, gitino ang bili niini, ug gipalit kini gikan kaniya sa kantidad nga 60 ka litro nga bulawan. Pagdawat niya niining bulawana, gipang-apod-apod kini sa mga kabus sa maayong tawo. Sa dihang nahibaloan kini sa hari ug sa iyang mga maharlika, nalipay kaayo sila sa pagkamaabiabihon ni Filaret ug sukad niadto, nagsugod sila sa paghatag sa matarong nga tawo og daghang bulawan aron ipang-apod-apod sa mga kabus. Sa usa ka higayon, nag-andam si Filaret og tulo ka kahon nga pareho ang gidak-on ug hitsura, ug gipuno ang usa og bulawan nga sinsilyo, ang usa pa og pilak nga sinsilyo, ug ang ikatulo og tanso nga sinsilyo. Gitugyan niya ang pag-atiman niini sa iyang matinud-anong sulugoon nga si Callistus. Sa matag higayon nga adunay pobre nga moanha kaniya nga mangayo og tabang, mosugo si Filaret kang Callistus nga hatagan ang nangayo. Sa dihang mangutana ang sulugoon kung gikan sa unsang kahon siya magahatag sa nangayo, motubag ang santo:

'Gikan sa bisan asa nga mando sa Dios kanimo, kay ang Dios nakahibalo sa panginahanglan sa tanan, kabos ug dato pareho, ug nagasuporta sa tanang buhing binuhat sumala sa Iyang maayong kabubut-on (Salmo 144:16).'

Ang matarong nga tawo misulti niining mga pulong aron ipakita ang kalainan tali sa mga kabus nga nangayo og limos. Kay aduna'y mga pulubi nga kaniadto adunahan, apan tungod sa nagkalain-laing kapintasan ug kalamidad, napukan ug nawad-an dili lang sa tanang kabtangan kondili pati sa ilang adlaw-adlaw nga pagkaon; bisan pa niana, tungod kay nagpabilin pa kanila ang pipila sa ilang daang sinina, ilang gitago ang ilang panginahanglan ilawom niini, tungod sa kaulaw, ug mangayo lang og tabang isip katapusang paagi. Aduna usab lain mga pulubi nga tinuyo magsul-ob og gisi-gisi nga sinina ug, sa pagtago sa ilang bahandi, mangayo og limos sa ilawom sa pagpakita nga pobre sila; kining mga tawo angay tawgon nga mga mananikas ug mga idolatra. Sa paghunahuna niining tanan, ang maloloy-on nga si Filaret miingon:

'Ang Dios nakahibalo sa panginahanglan sa matag tawo, ug Iya giya ang kamot sa magahatag og limos sumala sa Iyang pagbuot.'

Busa kining bulahan nga mahigugmaon sa mga kabus, sa dihang maghatag siya og limos, mosulod ang kamot sa kahon sa limos nga dili motan-aw, ug bisan unsa pa man ang iyang makuha—tanso, pilak o bulawan—ihatag niya kini sa nangayo. Ug kini nga respetado nga tigulang nag-istorya, samtang nanumpa ug nagtawag kang Dios isip iyang saksi, nga sa daghang higayon, sa dihang makakita siya og tawo nga nagsul-ob og maayong bisti, mosulod ang iyang kamot sa kahon nga adunay tuyo nga kuhaon ang usa ka sinsilyo nga tanso, kay base sa iyang

---

[8352] *Ang* '*litra*' usa ka libra, usa ka Byzantine nga yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka 'zolotniks'; sa pilak kini nagkantidad og hangtod 42 ka roubles, ug sa bulawan hangtod 606 ka roubles. Kinahanglan kini nga yunit ibulag gikan sa 'litra' – ang yunit sa pagsukod para sa daghang mga butang ug likido.

bisti, wala niya giisip nga kabus ang maong tawo, ug matag higayon, ang iyang kamot dili niya mapugngan nga mosulod sa kahon nga adunay pilak o bulawan, nga iyang ihatag dayon sa nangayo. Apan usahay, usa ka lahi kaayo nga klase sa tawo, nga nagsul-ob og gisi-gisi, mangayo og tabang kang Filaret, ug siya hapit na unta mokupot, nga gusto mohatag og mas dagkong limos; apan ang iyang kamot, daw mihunong, ug gamay ra kaayo ang iyang gikuha. Apan ang tanan niini wala mahitabo sa tsamba, kondili gidumala sa probidensya sa Dios, nga nakahibalo sa atong tinuod nga mga panginahanglan.

Kada upat ka tuig, moanha sa harianong palasyo ang bulahan nga si Filaret aron bisitahan ang iyang apo nga babaye – ang tsarina – apan wala gyud siya magsul-ob sa purpurang bado nga adunay bulawanong sinturon samtang didto. Sa matag higayon nga mapugos siya sa pagsul-ob sa ingon ana ka maluho nga bado, moingon siya:

'Pabayan ninyo ako – nagpasalamat ako sa akong Dios ug nagdayeg sa Iyang dako ug katingalahang ngalan tungod kay gipataas ko gikan sa kakabus ug pagkawalay-ilhi ngadto sa ingon ani ka kahitas-an. Dili na ba igo nga dungog para kanako nga matawag nga lolo sa reyna? Ug igo na kana para kanako.'

Ug nagpabilin nga mapainubsanon kaayo ang balaan, nga wala gani siya magtinguha nga makupot og bisan unsang opisina o titulo, nagtawag lang sa iyang kaugalingon nga si Filaret sa Amniates. Busa, human niyag paggahin sa tibuok niyang kinabuhi sa pagka-mapainubsanon ug pagkamaayo, naduol na si Filaret sa balaan nga katapusan sa iyang kinabuhi. Tungod kay gipahimangnoan siya niini sa Dios, ang bulahan nga si Filaret, samtang lig-on pa ang iyang panglawas ug tinago sa tanan, gidala ang iyang matinud-anong sulugoon ug mibyahe uban kaniya paingon sa usa sa mga monasteryo sa Constantinople nga gitawag og 'Rodolfia', diin ang mga madre nga nagsul-ob og itom nga habito nagpuyo sa kinabuhi sa pag-ascetismo. Gitugyan niya sa madre superiora ang dakong kantidad sa bulawan alang sa mga panginahanglan sa monasteryo, ug gihangyo niya siya nga dad-on kaniya ang bag-ong kabaong ug miingon siya:

'Gusto nakong mahibal-an nimo—apan ayaw kini isulti bisan kinsa—nga sa pipila ka adlaw mubiya na ako sa kinabuhi dinhi sa yuta ug mosulod sa lain nga kalibutan ug sa lain nga Hari. Ug hangyoon tika nga siguruhon nga ang akong lawas ipahulay niining bag-ong kabaong.'

Gidili usab niya ang iyang sulugoon nga mosulti niini sa bisan kinsa hangtod siya mismo ang mopadayag niini. Paglabay sa pipila ka gutlo, human niya ipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus ug nanginahanglan, nagkasakit si Filaret sa maong monasteryo ug nagpabilin sa iyang higdaanan. Sa ika-siyam ka adlaw, gitawag niya ang iyang asawa, mga anak, ug ang tibuok niyang pamilya ngadto kaniya, ug miingon kanila nga malumo, sa hinay nga tingog:

'Hibal-i kini, akong mga anak: ang Balaang Hari nagtawag kanako ngadto Niya karong adlawa, busa mobiya ko kaninyo ug moadto kaniya.'

Apan sila, nga wala masabti kining mga pulong, ug nagtuo nga si Filaret naghisgot sa usa ka yutang hari, mitubag:

'Dili posible nga moadto ka sa hari karon, kay nagasakit ka.'

Mitubag kanila si Filaret:

'Ang mga gustong modala kanako ug ipresentar ko sa Hari andam na.'

Unya nasabtan nila nga ang gipasabot ni Filaret mao ang iyang pagbiyahe paingon sa Langitnong Hari, ug sila misinggit sa kusog nga paghilak, sama sa gibuhat ni Jose ug sa iyang mga igsoon kaniadto kang ilang amahan nga si Jacob (Gen. 50:1, 10). Siya, bisan pa, gisinyasan sila sa kamot aron hilom, ug misugod sa pagtudlo ug paglipay kanila, nga nagaingon:

'Mga anak ko, inyong nahibaloan ug nakita ang kinabuhi nga akong gipanginabuhi sukad pagkabatan-on; ingon sa kahibalo sa Dios, wala ko mipanginabuhi sa paningkamot sa uban, kondili ako mismo ang nangita sa akong panamnan pinaagi sa akong kaugalingong paningkamot; Ni saway ko sa bahandi nga gihatag sa Dios kanako, apan, aron likayan ang garbo, gihigugma nako ang pagkapaubos, tungod sa pagsunod sa Apostol, nga nagmando: *'Pahimangnoa ang mga adunahan sa karon nga panahon nga dili sila magpasigarbo'* (1 Tim. 6:17)—nga dili maghunahuna og taas kaayo sa ilang kaugalingon, nga dili magmalangao. Sa samang paagi, sa dihang nahulog ako sa kakabus, wala ko magluluoy ni magpanamastamas batok sa Dios, kondili, sama sa matarong nga si Job, nagpasalamat ako kaniya nga, tungod sa iyang gugma, gisipaan ko, ug, sa pagtan-aw sa akong mapasalamatong paglahutay, giluwas ko Niya pag-usab gikan sa kakabus ug gipataas ko ngadto sa dungganong pakig-uban ug pagkapariho sa mga hari ug prinsipe. Bisan pa sa dihang gipataas ko ngadto sa ingon nga kataas,

ang akong kasingkasing kanunay nagpabilin sa lalom nga pagpaubos: *'Ginoo! Wala magpasigarbo ang akong kasingkasing, ni wala magmata sa garbo ang akong mga mata, ni misulod ako sa bisan unsang butang nga dako ug, alang kanako, , dili maabut'* (Salmo 130:1)[8353] . Mahitungod sa bahandi nga gihatag kanako sa yutang hari, wala nako kini gigamit alang sa mga butang sa kalibutan, kondili gihatag nako kini sa Langitnong Hari pinaagi sa kamot sa mga kabus. Busa nangayo usab ako kaninyo, akong pinalangga, nga mosunod sa ehemplo nga gipakita kaninyo; ug kon makahimo pa kamo og mas daghang maayo, hatagan kamo og mas dako nga kalipay. Ayaw itugot ang inyong kasingkasing sa maluya nga bahandi, kondili ipadala kini ngadto sa dapit diin ako karon molarga. Ayaw biyai ang inyong mga butang dinhi, aron dili kini magamit sa mga estranghero o sa mga kaaway nga nagdumot kaninyo. Ayaw kalimti ang pagpakita og pagkamahigalaon (Heb. 13:2). Tindog alang sa mga balo, tabangi ang mga ulila, bisitaha ang mga masakiton ug ang mga nakabilanggo. Ayaw likayi ang pakig-uban sa Simbahan; ayaw panakawa ang gipanag-iya sa uban; ayaw dauta ang bisan kinsa; ayaw panamastamas; ayaw lipaya sa kasubo ug kalisdanan bisan pa sa imong mga kaaway. Ilubong ang mga patay ug handuma sila sa mga balaang simbahan; ingon usab, handuma ako, bisan dili ako takus, sa inyong mga pag-ampo, hangtod moabot kamo sa panalangin sa walay katapusang kinabuhi.

Pagkahuman sa iyang pagtudlo alang sa pagluwas sa kalag, miingon ang bulahan nga Filaret sa iyang anak nga si Juan:

'Dad-a kanako ang inyong mga anak—ang akong mga apo.'

Sa pag-abot nila, gisultihan niya sila unsay mahitabo kanila sa ilang kinabuhi. Sa iyang panganay nga apo gisulti niya:

'Mopili ka og asawa gikan sa layo nga yuta ug magpuyo ka uban kaniya sa matarong ug maalamon nga paagi.'

Sa iyang ikaduhang apo siya miingon:

'Sulod sa baynte-kuwatro ka tuig, isip monghe, imo nga madala pag-ayo ang yoke ni Cristo ug, human mabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, mobalik ka sa Ginoo.'

Sa samang paagi, gitagna sa bulahan ang umaabot para sa iyang ikatulong apo. Ug ang tanan nga mga panagna sa maong bulahan natuman unya alang sa iyang mga kaliwatan. Sama sa gibuhat sa patriyarka nga si Jacob kaniadto, mao usab ang gibuhat niining bulahan nga tawo, sama sa usa ka propeta, nga nakabantay sa tibuok kaugmaon ug klaro nga nagtagna sa kapalaran sa iyang mga apo. Ang iyang duha ka apo nga babaye, mga batan-ong dalaga, miadto kang Filaret uban sa uban pa ug miingon kaniya:

'Bendisyona usab kami, Amahan!'

'Ug panalangini kamo sa Ginoo,' miingon si Filaret kanila. 'Magkinabuhi kamo sa pagkamatinud-anon, gilain gikan sa kalibutan nga nahigugma sa sala ug dili matandog sa mga carnal nga tinguha niini; ug human kamo mag-alagad sa Ginoo sa mubo nga panahon, apan sa paagi nga makapahimuot Kaniya, kamo pagahimongon nga takus sa pagdawat og dagkong panalangin gikan Kaniya!'

Ug ang tanan niining mga pulong sa kamatayon sa matarong nga tawo natuman; kay kining duha ka matinud-anong dalaga misulod sa Konbento sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa Constantinople, ug pagkahuman sa dose ka tuig sa pagpanamastamas sa birhen nga pagkabalaan, pagpuasa, pagbantay sa pag-ampo ug uban pang mga monastikong paningkamot, pareho silang namatay nga malinaw sa Ginoo sa samang takna.

Pagkahuman niyang pag-ampo alang sa iyang asawa, sa iyang mga anak, sa tanan niyang paryente, ug sa tibuok kalibutan, ang nawong sa bulahan nga si Filaret misidlak sama sa adlaw, ug malipayon siyang misugod sa pagkanta sa salmo ni David: '[8354] ' (Salmo 100:1).

Pagkahuman niya sa salmo, napuno ang tibuok kwarto sa katingalahang humot (sama sa humot nga lana nga nabubo). Human niadtong salmo, ang bulahan misugod sa pag-ampo: *'Amahan namo, nga anaa sa langit'* – ug sa dihang miingon siya: *'Mahitabo ang imong kabubut-on!*", gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa

---

[8353] Niining bersikulo sa salmo, nagpamatuod si David sa atubangan sa Dios nga wala siyay hambog nga kasingkasing ni mapahitas-on nga pagtan-aw, apan sama sa iyang pagpaubos sa kasingkasing, ingon usab gipakita sa iyang mga mata ang pagpaubos. – Ang 'paglakaw taliwala sa mga bantugan ug katingalahan' nagpasabot usab sa pagpanghambog sa dagkong ug himayaong mga buhat. Mapainubuson nga giangkon sa salmista nga, samtang nagbarug siya sa hataas nga hagdanan sa dungog, mas misalig siya sa pagka-mapainubuson kaysa garbo; busa, sa pulong man o sa buhat, wala niya gi-alsa ang iyang kaugalingon labaw sa iyang katungdanan.

[8354] 'Mokanta ako sa imong kaluoy ug sa imong paghukom, O Ginoo'

langit ug, samtang nag-unat sa iyang higdaanan, gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo; siya adunay 90 ka tuig ang panuigon niadto. Bisan pa, sa ingon ana ka tigulang na, wala mausab ang iyang nawong, kondili nagdan-ag kini sa usa ka dili masukod nga katahum, sama sa usa ka hinog nga mansanas.

Pagkadungog sa kamatayon sa santo, ang tsar midali paingon sa monasteryo uban sa tsarina ug sa iyang mga maharlika, ug ilang gihalokan ang balaan nga nawong ug mga kamot ni Filaret. Ug ang tanan nanghilak sa iyang pagpanaw ug naghatag og daghang limos sa mga kabus isip handumanan kaniya[8355] .

Sa pagbitbit sa kabaong ni Filaret paingon sa lubnganan, usa ka katingalahang tan-awon nga makapahikap sa kasingkasing ang nakita sa tanan: usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga pulubi ug mga kabus ang nagtigom gikan sa nagkalain-laing mga lungsod ug baryo alang sa iyang lubong, ug silang tanan, nga nagahilak ug nagasubo, nagdagsang palibot sa iyang kabaong sama sa mga hulmigas; ang uban pilit-pilit ang paglakaw, ang uban nagagapang ug nagasinggit:

'O Ginoong Dios! Ngano nga imo kami gipahimulag sa ingon nga amahan ug tig-atiman? Kinsa, kung wala siya, ang magpakaon ug magsul-ob kanamo, nga hubad ug gutom kami? Kinsa ang modawat sa mga biyahero sa ilang panimalay? Kinsa ang motigom sa mga patay nga gibyaan sa kadalanan ug hatagan sila og angay nga lubong? Mas maayo pa nga kami tanan mamatay una kaysa siya, kaysa nga mawad-an kami sa among manalagad!

Sa pagtan-aw sa mga luha ug pagdungog sa mga paghilak sa mga kabus nga kalag, ang hari ug reyna mismo, kauban ang ilang mga maharlika nga naglakaw sa likod sa kabaong, naantig sa kaluoy ug naghilak.

Samtang gipadala ang lawas sa bulahan ngadto sa gipangandaman nga lubnganan, kalit nga mitungha sa taliwala sa katawhan ang usa ka pobre nga lalaki nga ginganlan og Kavokokos; kanunay siyang nakadawat og limos gikan kang Santo Filaret. Gikan pa sa iyang pagkahimugso, kini nga tawo gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, nga sa daghang higayon gipahulog siya sa kalayo o sa tubig atol sa iyang mga pagpanag-iya sa bag-ong bulan. Sa dihang nadungog niining pobre nga tawo ang pagpanaw ni Filaret ug nga ang iyang balaan nga lawas gidala na paingon sa lubnganan, dali dayon siyang misunod sa kabaong. Busa, sa dihang midagan siya paingon sa kabaong, ang dautang espiritu sa iyang sulod wala makasustine sa ingon nga debosyon sa santo ug gisugdan siya og pag-antos, gipukaw siya aron mosalaway batok sa santo; ug ang nag-antos nga tawo mitingog sama sa iro ug mipilit pag-ayo sa kabaong diin nakahigda ang lawas sa namatay nga Santo nga dili na gyud siya mapabulag niini. Apan sa dihang nadala na ang bier ngadto sa gipreparar nga lubnganan, ang dautang espiritu, pagkahuman itulod ang nag-antos sa yuta, mibiya kaniya, ug siya mitindog nga himsog, nagdayeg ug naghimaya sa Dios. Natingala ang tanang katawhan sa maong milagro ug gidayeg nila ang Dios, nga naghatag og ingon nga grasya sa Iyang alagad nga si Filaret. Pagkahuman niini, ang iyang bililhon nga lawas gilubong sa gitudlong kabaong sa kombento, sa mismong dapit nga iyang gipili alang sa iyang kaugalingon samtang buhi pa.

Ingon niini panalanginan sa Dios ang mga maloloy-on sa kinabuhi karon (sama sa atong nakita gikan sa bag-o lang natong gibasa) ug sa umaabot nga kinabuhi (sama sa atong mahibal-an gikan sa mosunod).

Usa sa mga suod nga higala ni Filaret, usa ka tawo nga hapsay ang panghuna-huna, deboto ug mahadlokon sa Dios, nga nagtawag sa Dios isip iyang saksi, nagasaysay sa mosunod ubos sa panumpa:

'Sa usa ka higayon, pagkahuman sa pagpanaw sa bulahan nga si Filaret,' iyang gisaysay, 'nakaabot ko, sa tunga-tunga sa gabii, nga gipuno sa kahadlok ngadto sa usa ka dapit nga dili masukod ang kahadlok; Didto nakakita ko og usa ka tawo, nga hayag ang dagway, nga nagpakita kanako og usa ka suba sa kalayo, nga nag-agos nga kusog kaayo ug makalilisang nga ang walay bisan kinsa makasugakod sa pagtan-aw niini. Sa pikas daplin sa suba, bisan pa, makita ang usa ka matahum nga paraiso, puno sa dili masukod nga kalipay ug kalipay, nga mabango sa dili masukod nga humot; Dagkong, matahum ug mabungaon nga mga kahoy ang nag-uyog didto sa malumo nga hangin, nga naghimo og katingalahang tingog sa paghuyop. Ug imposible gani nga mailhan sa pulong ang tanang panalangin niadtong paraiso, *'nga giandam sa Dios alang sa mga kaniya nga nahigugma kaniya'* (1 Cor. 2:9).

Ug didto nakakita ko og daghang mga tawo nga nagsul-ob og puti nga bisti, nagalipay ug nagapanlasa sa bunga sa mga kahoy sa langit. Sa pagtan-aw pag-ayo nako kanila, nakakita ko og usa ka lalaki (si Filaret diay kini, bisan wala nako siya mailhi), nagsul-ob og hayag nga bisti, nga naglingkod sa usa ka bulawanong trono sa tunga-

[8355] Si Santo Filaret nabuhi sulod sa upat ka tuig human sa kasal sa iyang apo nga babaye niadtong 788 – ug busa namatay siya niadtong 792.

tunga sa maong tanaman; sa usa ka kilid nagtindog ang mga bag-ong nahayag nga mga bata nga nagbitbit og kandila sa ilang mga kamot; sa pikas kilid, daghang mga pulubi ug mga kabus nga nagsul-ob og puti nga bisti, nga nagtapok palibot kaniya, kay ang matag-usa kanila gusto nga moduol pa kaniya. Ug unya usa ka batan-ong lalaki ang mitungha diha, nga may gwapa nga nawong apan makalilisang ang dagway, naggunit og bulawanong scepter sa iyang kamot. Unya ako, bisan pa sa kahadlok ug pag-uyog, nangahas nga mangutana kaniya:

'Ginoo! Kinsa kaha ang naglingkod sa labing hayag nga trono taliwala sa mga tawo sa kahayag? Dili ba si Abraham?'

Ug ang masidlak nga batan-on mitubag kanako:

'Mao kini si Filaret sa Amniates, nga tungod sa iyang dakong gugma sa mga kabus ug sa iyang pagpanamastamas, ug tungod sa iyang matinud-anon ug putli nga kinabuhi, sama ni Abraham, nagpuyo dinhi.'

Pagkahuman niana, kining bag-ong Abraham, ang balaan ug matarong nga si Filaret, samtang gipunting niya kanako ang iyang masidlak nga panan-aw, misenyas siya kanako nga moanha kaniya ug hinay-hinay nga miingon:

'Bata ko, duola usab aron makatagamtam ka sa parehas nga mga panalangin.'

Diin mitubag ko:

'Dili ko makalapas, bulahan nga Amahan, ngadto sa maong dapit: kini nga suba sa kalayo nakapahadlok ug nakababag kanako; ang agianan paingon niini makitid ug ang tayotay lisod tawiran, ug daghang mga tawo ang ginasunog sa kalayo niini; nahadlok ko nga basin maabot usab ko didto – ug kinsa kaha ang mokuha kanako gikan didto?'

Miingon unya ang santo:

'Ayaw kahadlok, kondili tabok ka nga maisugon, kay ang tanan nga ania karon niagi niining dalan, ug walay lain nga agianan gawas niini. Busa ikaw usab, anak ko, tabok ka ngadto namo nga walay kahadlok, ug ako motabang kanimo.'

Ug iyang gipahaba ang iyang kamot ngadto kanako, nagtawag kanako. Ako, nga napalig-on ang kaisog, misugod sa pagtabok sa suba nga luwas, ug sa dihang naduol ko ang kamot sa santo ug nahikap kini, kining katingalahang panan-aw dayon nawala; namata ko ug, sa mapait nga paghilak, miingon sa akong kaugalingon: unsaon kaha nako pagtabok niadtong makalilisang nga suba, ug unsaon nako pag-abot sa langitnong puloy-anan?

Kini nga salaysay gipamatud-an ubos sa panumpa sa usa sa mga paryente sa bulahang Filaret, aron masayran nato unsang grasya ang gihatag sa Dios sa mga nagahatag og limos sa mga kabus sa Iyang ngalan.

Mahitungod sa bulahang Teozwa, ang asawa ni Santo Filaret, pagkahuman sa paglubong sa bililhon nga lawas sa iyang bana, mibalik gikan sa Constantinople paingon sa iyang yutang natawhan, ang yuta sa Paphlagonia, ug didto gigamit niya ang iyang bahandi, nga nadawat gikan sa hari ug reyna, aron pagtukod ug pag-ayo sa mga simbahan sa Dios, nga gisunog sa mga Persyano kaniadto. Naghatag usab siya sa maong mga simbahan og balaang mga sudlanan ug mga kasul-oban sa pag-alagad. Dugang pa, nagtukod siya og mga monasteryo, hospisyo, ug mga puloy-anan alang sa mga kabus ug masakiton didto, ug unya mibyahe pag-usab paingon sa Constantinople aron makig-uban sa iyang apo nga si Emperatris Maria. Didto, pagkahuman niyang gigahin ang nahibilin niyang kinabuhi sa pag-alagad sa Dios, siya malinawon nga namatay sa Ginoo ug gilubong tupad sa lubnganan sa iyang matarong nga bana.

Pinaagi sa ilang pag-ampo, unta kita usab, sa Adlaw sa Paghukom, makadawat og kaluoy gikan sa atong usa, mapinanggaon ug maloloy-on nga Ginoong Jesu-Kristo. Kaniya, kauban sa Iyang Langitnong Amahan ug sa Espiritu Santo, mao ang dungog ug himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 4:

Sumusunod kang Abraham sa pagtuo ug kang Job sa pagkamapailubon, Amahan Filaret, imong gipaambit ang mga panalangin sa yuta sa mga kabus, ug gisagubang nimo ang kakabus uban sa kaisog. Tungod niini, si Kristo nga among Dios, ang Maghahatag sa Maayong mga Buhat, gimutangan ka Niya og masidlak nga korona; pag-ampo kaniya aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Tinood gayud, ang imong pakig-areglo gitan-aw nga labaw sa tanan, ug giila sa tanang maalamon nga maalamon: kay imong gisalikway ang makalilhon ug malabay, aron pangitaon ang langitnon ug walay katapusan. Busa, angay ka nga nakab-ot sa walay katapusang himaya, O maloloy-on nga Filaret.

15 Disyembre

2 Disyembre (Daang Estilo)

Paghandum sa Balaang Propeta Habakuk

Kumemorasyon sa Disyembre 2

Ang Balaang Propeta Habakkuk anak siya ni Asafat ug kaliwat sa tribo ni Simeon, sumala sa gisaysay ni Santo Epifanio sa Cyprus sa iyang libro nga *On the Lives of the Prophets*. Sumala sa usa ka tradisyon nga narekord sa mga Balaang Amahan[8356] , ang natawhan ni Habakkuk mao ang gamay nga baryo sa Beth-Zohar, nga nailhan usab nga Viezahir.

Ang mismong ngalan nga 'Habakkuk'[8357] , nga gihatag kaniya sa pagkahimugso, nagtagna nga siya mahimong usa ka espirituhanong lig-on nga asketiko. Sa pagdako niya, iyang masigasig nga gisaway ang mga dautang buhat sa iyang katawhan alang sa himaya sa ngalan sa Dios. Siya mismo, nga nagdilaab sa kadasig alang sa Ginoo, hugot nga nagtuman sa mga sugo sa Dios, nagbarug nga lig-on sa dalan sa pagkamaayo, ug gihatagan sa Ginoo og gasa sa pagpanagna.

Si Habakkuk nagpamulong ug nabuhi pagkahuman sa paghari sa matinud-anong Hudiyong hari nga si Hezekiah, sa panahon nga ang dautang mga hari naghari sa trono: si Manasseh, anak ni Hezekiah, ug pagkahuman si Amon, anak ni Manasseh[8358] . Sumala sa Balaang Kasulatan (2 Cronica 33:9; 4 Mga Hari 21:2–10), adunay kanunay nga panagbangi ug kadautan sa mga tawo sa Israel atol sa paghari ni Manases: ang mga kusgan nanglutos sa mga huyang, ug wala'y bisan asa nga makapangayo og matarong nga paghukom. Si Haring Manase mismo mao ang nanguna sa pagpanglutos sa mga inosente: nagbubo siya og daghang dugo sa mga inosente hangtod napuno ang Jerusalem gikan sa usa ka tumoy ngadto sa pikas (4 Mga Hari 21:16). Sumala sa tradisyon, ang balaan nga propeta Isaias usa sa mga nag-antos niadtong panahona, sama sa daghang uban pang mga kritiko sa dili pagkamatarong ug pagkadautan sa hari ug sa katawhan nga nag-antos usab.

Sunod niini, si Haring Manases, nga gisilotan sa Dios ug gidakpan sa mga Asiriyano, naghinulsol ug nibalik sa Tinuod nga Dios. Apan ang dautan nga iyang gipugas nakagamot na kaayo sa mga tawo sa Juda; ug gisundan si Manases sa iyang dautang anak nga si Amon, nga sama sa iyang amahan, nanugyan sa grabeng pagsimba sa mga dios-diosan.

Ang propeta Habakkuk nangasubo pag-ayo tungod sa korapsyon sa iyang mga kaubang tawo. Wala siyay nakitang pagkamatarong bisan asa, busa iyang gipadayag ang iyang kasubo, nagtuaw ngadto sa Ginoo:

'Hangtud kanus-a, O Ginoo, ako magtuaw kanimo, ug dili ka maminaw kanako; magtuaw batok sa karahasan, ug dili ka magluwas? Ngano nga imong ginapabutang kanako ang kadautan ug ginatan-aw ang kalisud? Ang pagpanguha ug kapintas naa sa akong atubangan; misaka ang panagbangi, ug naghari ang panag-

---

[8356] Bendito Epifanio sa Cyprus ug Santo Isidoro sa Hispalia.

[8357] Habakkuk – gikan sa Hebreo, literal nga nagpasabot og 'usa ka nagakugos' o 'usa ka nagalibot', ug sa ulahi 'usa ka kusgan nga manlaban' o 'usa ka deboto'.

[8358] Ang sinugdanan sa propetikanhong ministeryo ni Habakkuk kinahanglan itakda sa mga katuigan sa paghari ni Manases, sa dihang kining dili matinud-anon nga hari, pagkahuman nadakpan ni Esarhadon, nagpaubos sa iyang kaugalingon ug naghinulsol samtang siya anaa sa pagka-priso. Ang mga propesiya ni Habakkuk nagsakop sa panahon gikan sa 660 BC ug nagpadayon hangtod sa paghari sa manununod ni Amon, ang matinud-anong Haring Josias, hangtod sa 611 BC.

away. Tungod niini, nawala ang gahum sa balaod, ug walay matarong nga paghukom: kay ang dautan madaugon sa matarong, busa nabali ang paghukom (Hab. 1:2–4).

Mao kini ang pagtu-aw sa propeta ngadto sa Ginoo, nga nagpamatuod sa kawalay-balaod sa katawhan ug nagpaabut sa matarong nga paghukom gikan sa Dios mismo. Ingon tubag niini, gipahayag sa Ginoo sa Iyang pinili nga ang silot alang sa kinatibuk-ang kadautan moabot na dayon. Pinaagi sa sugo sa Dios, gipahayag sa propeta Habakuk sa mga Hudiyo ang ingon ana ka makalilisang nga hitabo nga, sa iyang panahon, lisod pa gani tuohan: mao ang paglaglag sa Templo ug sa Jerusalem mismo, ug ang pagka-ulipon sa Babilonia[8359] .

Gipahayag sa propeta nga ang Ginoo mipili sa mga Caldeanhon isip mga instrumento sa maong silot[8360] – usa ka mabangis ug walay pagpugong nga katawhan nga misulod sa nawong sa yuta sa paspas nga pagdagan aron sakopon ang mga langyaw nga puloy-anan.

Sa kabalaka nga nagpaabot sa makalilisang nga paglusob, nangutana si propeta Habakkuk: mahimo ba gayud nga tugotan sa matarong nga Ginoo ang hambog ug daotan nga mga Caldeo nga hingpit nga laglagon ang Iyang pinili nga katawhan? Naglaum nga panandaliang silot kini, nagpaabot siya og bag-ong pahibalo gikan sa Ginoo; ug sa iyang pagbantay nga puno sa pag-ampo, sama siya sa usa ka bantay, nagtutok pag-ayo sa gilay-on gikan sa tore sa siyudad[8361] , aron pahimangnoan sa pagduol sa kaaway. Nag-ampo siya nga mainit kaayo sa Ginoo nga luwason ang mga Hudiyo gikan sa pagka-ulipon sa Babilonya, sama sa pagluwas Niya kanila kaniadto gikan sa pagka-ulipon sa Ehipto, ug nagpaabot nga mosulti ang Ginoo kaniya.

Unya gipadayag sa Ginoo sa Iyang propeta nga ang bugtong kaluwasan alang sa pinili nga katawhan taliwala niining mga kalamidad anaa sa pagtuo, samtang ang hambog ug walay pagpugong nga mga Caldeohanon sila mismo ang makasinati sa samang kapalaran nga ilang giandam para sa mga nasud nga ilang napildi (Hab. 2:4). Pagkahuman niini, ang propeta Habakuk, aron dili malumos sa kawad-on sa paglaum ang iyang mga kaigsuonan tungod sa pagsulay nga giandam sa Dios alang kanila, naghatag og usa ka parabula mahitungod sa pagkahugno sa mga Caldeanhon, nga nagpahayag og lima ka kaayohan batok sa mga mananakit (Hab. 2:9–19). Niining panultihon, iyang gipadayag ang hingpit nga kawalay pulos sa mga dios-diosan ug ang gahum sa mga Caldeo atubangan sa kadungganan sa Tinuoray nga Dios, nga nagpanaw aron luwason ang Iyang katawhan. Ang propeta, sa usa ka pagpadayag gikan sa kahitas-an, nagtagna nga ang Dios moanha aron luwason ang Iyang katawhan gikan sa bukid nga natabonan sa mga kakahoyan (Paran), aron luwason ang Iyang Pinahiran, ug nga moabot ang panahon nga mapuno ang tibuok yuta sa kahibalo sa himaya sa Ginoo, sama sa pagkapuno sa tubig sa dagat (Hab. 3:13)[8362] .

[8359] Ang Basahon sa Propeta Habakkuk (Hab. 1:6–12). Kining maong silot, tungod sa pagkadautan sa katawhan atol sa paghari ni Manases ug sa iyang anak, gihisgutan sa 2 Mga Hari 21:12–14.

[8360] Ang mga Kaldeano – sa Hebreo: *Hasidim* – gikan kang Chesed, anak ni Nahor, igsoon ni Abraham (Gen. 22:22). Gikan sa Semitikong gamot, ang mga Kaldeano unang nagpuyo sa amihanang kabukiran sa Mesopotamia, duol sa Armenia, sa habagatan sa Danaw sa Van. Gikan niining karaang rehiyon, ang mga Caldeo mitaplak sa suba sa Eufrates, paingon sa habagatan ug sidlakan sa tibuok Mesopotamia ug Babilonia, ug sa dili madugay nahimong dominante nga katawhan. Sa panahon sa paghari sa mga Asiriano, nakig-uban sila sa daghang pagsakop uban sa mga Asiriano ug, pagkahuman sa pagkabulag sa Babilonia gikan sa Asiria, ubos kang Nabopolassar ug labi na ubos kang Nebucadnezzar, napildi nila ang daghang mga katawhan ug gingharian. Bisan asa sila moadto sa ilang mga pagsakop, ang mga Caldeano nailhan sa grabeng kalupigan ug pagkasuklam.

[8361] (Hab. 2:1). Kini nga panultihon gikan sa batasan sa pagtukod og mga tore-bantayan sa mga bukid ug hataas nga lugar aron ang mga bantay dali nga makamatngon sa bisan unsang katalagman sa mga puloy-anan ug makapahibalo sa pagduol sa kaaway, ingon man sa kadaugan ug kapildihan. Ang mga balaan nga propeta mao ang mga bantay, nga gitahasan sa Dios, ingon ba, sa usa ka piho nga kahitas-an aron magbantay ug ipahayag ang Iyang kabubut-on. Sa niining *banal* nga pagbantay, ang balaan nga propeta Habakuk, nga gisalikway ang tanang butang sa kalibutan, nagbantay sa espiritu ug nag-ampo nga mainit kaayo sa Dios alang sa pagpadayag sa Iyang kabubut-on mahitungod sa Iyang katawhan. Sa maong kahimtang, siya nagpaabot nga matinahuron sa sinag sa kahayag sa Dios nga mosulod sa iyang hunahuna, mosidlak sa mga mata sa iyang kalag, ug aron ang Ginoo mosulti kaniya.

[8362] Dinhi, dili lamang gipahayag ang pagluwas sa mga Hudiyo gikan sa pagka-ulipon sa Babilonya, kondili usab ang kaluwasan sa katawhan. Busa, kini nga propesiya adunay kinaiyahan nga mesyaniko. Nagpunting sa yuta sa habagatan sa Palestina, diin nahimutang ang Bukid Paran nga natabonan sa landong nga kakahoyan, gipadayag ni Habakuk sa mga Hudiyo nga sila maluwas gikan sa pagkaulipon sa Babilonia pinaagi sa usa ka katawhan nga moabot gikan sa habagatan. Sa tinuod, si Cyrus, Hari sa Persia, nagpangulo sa mga Medo ug mga Persa gikan sa habagatan, kon itandi sa Palestina, ug pagkahuman mapildi ang mga Babilonyo, gipagawas niya ang mga Hudiyo. Apan ang panan-awon sa propeta nagtan-aw sa kaluwasan gikan sa laing matang sa pagkaulipon—ang pagkaulipon sa sala diin ang tibuok katawhan pagaluwason pinaagi sa pagbag-o niini. Sumala sa pagpatin-aw sa Banal nga Si Teodoreto, si Habakkuk 'nagtagna sa Inkarnasyon sa Dios ug sa atong Manluluwas, nga nahitabo sa Betlehem, nga nahimutang sa habagatan sa Jerusalem'. Pinaagi sa 'bukid

Sa dihang nagkadool si Nebuchednezer sa Jerusalem, sumala sa tradisyon, mibulag ang propeta Habakuk gikan sa siyudad. Kay nahibalo siya nga dili na malikayan ang katalagman ug walay pulos ang pagsukol batok sa ingon ka gamhanang mananakop, masubo siyang mibiya sa iyang yutang natawhan aron dili niya masaksihan ang paglaglag niini ug makalikay sa kalupigan sa mananaog. Sa sugo sa Dios, mipuyo si Habakkuk sa yuta sa Arabia, sa lungsod sa Ostrakin[8363] , ug nagpuyo didto isip boluntaryong exilado hangtod mapalayas ang mga kaaway gikan sa iyang yutang natawhan.

Sa dihang napalayas na ang mga Caldeo, mibalik siya sa iyang kaugalingong yuta, nagminos sa kalisdanan niini ug, kauban ang mga nakaluwas sa iyang katawhan, misugod sa pagpanguma. Sa iyang mga pag-ampo sa Dios alang sa iyang katawhan, nagpaabut siya sa pagbalik sa mga nabihag paingon sa Babilonia.

Usa ka adlaw, sa panahon sa pag-ani, ang propeta nagluto og sabaw ug, pagkuha og pan, miadto sa uma aron dad-on kini nga pagkaon sa mga mag-aani. Apan sa dalan, usa ka anghel sa Ginoo ang mitungha kaniya ug miingon:

'Dal-a kini nga pagkaon kang Daniel sa Babilonia, sa lungib sa mga leon.'

Sa maong panahon gayud, ang propeta Daniel, nga nagpuyo sa korte sa Hari sa Babilonia, gilabay sa lungib sa mga leon tungod sa kasina sa dautang mga Babilonyo.

Apan si Habakuk, nga wala mailhi ang siyudad sa Babilonia, mitubag sa Anghel:

'Ginoo! Wala pa nako makita ang Babilonia, ug wala pud ko kahibalo sa lungag sa mga leon.'

Unya ang Anghel sa Ginoo, pinaagi sa gahum sa iyang espiritu, gikuptan si Habakkuk ug, gipataas siya pinaagi sa iyang buhok, gidala siya ngadto sa Babilonia ug gibutang siya diretso ibabaw sa lungag diin gilabay si Daniel.

Ug misinggit si Habakuk:

'Daniel! Daniel! Kuhaa ang pagkaon nga gipadala sa Dios kanimo.'

Si Daniel, sa iyang bahin, nagpasalamat sa Dios ug miingon:

'Gihinumduman Mo ako, O Dios, ug wala nimo biyai ang mga nagahigugma Kanimo.'

Mibangon si Daniel ug mikaon sa pagkaon. Ang anghel sa Ginoo dayon gipabalik si Habakkuk sa iyang unang puwesto.

Pagkahuman niining milagrosong pagbisita kang Daniel, ang propeta Habakuk mibalik sa iyang mga tig-ani samtang nagpanihapon sila sa udto, ug wala magpahibalo bisan kinsa sa nahitabo. Nakahibalo siya nga ang katawhang Hudiyo ibalik sa Ginoo gikan sa Babilonia paingon sa Jerusalem, sama sa nahitabo sa iyang kaugalingong milagrosong pagdala paingon sa Babilonia ug pagbalik gikan didto. Apan kini nga pagsulay sa katawhan sa Dios milungtad og 70 ka tuig, ug si Habakuk wala mabuhi aron makita ang pagbalik sa mga Hudiyo gikan sa pagkaulipon; siya namatay tungod sa katigulangon ug gilubong uban sa dungog sa iyang kaugalingong uma[8364] .

---

nga natabonan', nasabtan sa Balaang Simbahan ang Inahan sa Dios, sama sa usa ka bukid sa mga hiyas, nga natabonan sa Espiritu Santo. 'Sa pagkakita kanimo, O bukid, nga natabonan sa grasya sa Dios, pinaagi sa maalamon nga mga mata ni Avvakum,' – nag-awit ang Simbahan sa kanon – 'gipahayag niya sa Balaan nga gikan kanimo mogawas ang Manluluwas sa Israel, alang sa among kaluwasan ug pagbag-o'. 'Si Kristo, among Dios, nga umabot, moabot ug dili maglangan; gikan sa bukid nga gilamdan sa daghang dahon, ang Birhen nga nanganak sa Walay Sala—mao kini ang gisulti sa karaang propeta' (ika-4 nga oda sa kanon para sa Domingo sa Vai). 'Kristo, ikaw mibuto gikan sa Birhen, O Mahanawong gikan sa bukid, gikan sa landong sa palungpung' (ika-upat nga ode para sa Pagkahimugso ni Kristo). Sa kinatibuk-an, ang ika-upat nga ode sa tanang kanon sa simbahan gibase sa propesiya ni Habakkuk mahitungod sa pag-abot sa Ginoo aron luwason ang Iyang katawhan, 'aron luwason ang Iyang mga pinahiran'. Tungod sa klarong mesyanikong kahulugan sa propesiya ni Habakuk, gihatagan siya sa Kristohanong Simbahan og titulo nga 'Nagasulti sa Dios' (Praise Canon, ika-4 nga ode, irmos). – Ang maong mapangadi nga himno ni Habakkuk mao ang basihanan sa ika-upat nga ode sa mga kanon sa simbahan, nga naglarawan sa tanang gahum sa Dios ug sa atong dili matandog nga paglaum kaniya.

[8363] Ang Ostrakina usa ka siyudad sa utlanan sa Arabia, Palestina ug Ehipto.

[8364] Ang kamatayon sa propeta Habakuk nahitabo mga 600 ka tuig sa wala pa si Kristo. Sumala sa salaysay sa ika-4 nga siglo nga istoryador sa simbahan nga si Eusebius sa Caesarea, giingon nga ang lubnganan sa propeta Habakuk naa sa Keila, o Kila, sa tribo ni Juda. Sumala sa ika-5 nga siglo nga historyador sa simbahan nga si Sozomen, ang mga relikya niining balaang propeta, pinaagi sa banal nga pagpadayag, nadiskubre uban sa mga relikya sa balaang propeta nga si Micah atol sa paghari ni Theodosius II ang Bata (408–450). Ang mga lawas sa duha ka propeta gipadayag pinaagi sa usa ka banal nga damgo kang Zevenvu, nga niadto mao ang Obispo sa Simbahan sa Eleutheropolis.

Kontakion, Tono 8:

Nagpahayag sa tibuok kalibutan gikan sa habagatan sa pag-abot sa Dios gikan sa Birhen, O Habakuk nga nagasulti sa Dios, ug nagtindog sa banal nga bantay, pagkahuman nimo madungog ang mensahe gikan sa anghel nga nagadala sa kahayag, imong gipahayag sa kalibutan ang Pagkabanhaw ni Kristo. Tungod niini malipayon kami nga nagtawag kanimo: Maglipay ka, O masidlak nga kaayo sa mga propeta.

Ang Pag-antos sa Balaang Martir Myropia

Gisaulog niadtong 2 Disyembre

Ang balaan nga birhen Myropia lumad sa siyudad sa Efeso[8365] . Kristohanon ang iyang mga ginikanan. Pagkahuman mamatay sa iyang amahan, gidawat niya ang balaan nga bunyag. Gidako sa iyang inahan sa kahadlok sa Dios, masigasig siya sa pagbisita sa lubnganan sa balaang martir nga si Hermionia, usa sa mga anak nga babaye sa balaang Apostol nga si Felipe. Magdala siya sa tambal nga mira nga nag-agos gikan sa mga relikya ni Santa Hermionia ug, pinaagi sa paghatag niini sa mga masakiton, iyang sila pag-ayoon.

Niadtong panahona, naghari si Decius[8366] . Sa dihang gisugdan niya ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, ang inahan ni Myropia mibalhin uban niya sa isla sa Chios[8367] , diin siya adunay panulundon nga yuta. Didto siya nagpabilin uban sa iyang anak nga babaye, nagpuyo sa sulod sa ilang balay ug nag-ampo sa Dios. Usa ka adlaw, miabot sa isla si Prinsipe Numerian. Sa iyang sugo, ang Bulahan Isidoro, usa ka katingalahang ug matinud-anong tawo nga sundalo sa propesyon, gidakpan tungod sa iyang pag-angkon sa Kristohanong pagtuo. Tungod kay wala siya mouyon sa pagsalikway kang Kristo ug gisalikway ang pagsimba sa mga dios-diosan, ang prinsipe, pagkahuman siya pasakitan sa nagkalain-laing paagi, gisilotan siya sa kamatayon pinaagi sa espada. Ang iyang lawas gilabay unya sa kamingawan aron kan-on sa mga hayop ug langgam, samtang usa ka guwardiya gibutang sa layo aron mapugngan ang mga Kristohanon sa pagpangawat sa lawas sa martir. Napuno sa balaan nga kadasig, ang balaan nga birhen Miropia miabot uban sa iyang mga sulugoon sa gabii, tinago niyang gikuha ang lawas sa martir ug, human sa matinahuron nga pag-ampo sa lubong, gilubong siya sa usa ka espesyal nga giandam nga dapit.

Pagkahibalo sa prinsipe nga gikawat ang lawas ni Isidoro, gipapriso niya ang mga guwardiya sa kadena ug gisugo sila nga iparada sa palibot sa isla ug pasakiton, nga nagdeklara nga kung dili nila makita ang gikawat nga lawas sa gitudlo nga oras, putlon ang ilang mga ulo.

Si Santa Myropia, sa dihang nakita niya ang pag-antos sa mga bantay nga nakadena ug gipadagan-padagan, ug nadungog nga silotan sila og kamatayon, naantig ang iyang kasingkasing ug naghunahuna siya:

'Kung kining mga guwardiya nag-antos ug pagapatyon tungod kanako, nga tinago nga nagkuha sa lawas, unya kaluoy-an ako sa Paghukom sa Dios, ug ang akong kalag, nga salarin sa pagpatay niining mga tawo, pagahirason.'

Ug, sa katingala sa tanan, misinggit siya sa mga sundalo:

'Mga higala! Gikuha nako ang lawas sa lalaki nga inyong gipatay samtang natulog kamo.'

Pagkadungog niini, gidakop dayon siya sa mga sundalo ug gidala sa atubangan ni Prinsipe Numerian, nga miingon:

'Ginoo, mao ni ang nangawat sa patay nga tawo.'

[8365] Efeso – ang pangunang siyudad sa probinsya sa Asia sa Asia Minor; nahimutang sa Suba Caistrus, dili layo sa Dagat Aegean, sa kasadpang baybayon sa Asia Minor. Ang Efeso nailhan isip usa ka sentro sa komersyo. Dinhi usab nahimutang ang bantog nga pagano nga templo ni Artemis o Diana. Ang Kristiyanismo nakagamot na dinhi sa panahon sa mga Apostoles: una, ang mga disipulo ni Juan nga Maninubig nagtudlo dinhi; unya, ang Apostol Pablo mitudlo sa Ebanghelyo ug pagkahuman misulat sa iyang epistola ngadto sa mga lumolupyo niining siyudad; sa ulahi, si San Juan nga Ebanghelista, ang Teologo, mitudlo usab ug nagpuyo didto. Busa, sumala kang San Irenaeus, ang Simbahan sa Efeso usa ka tinuod nga saksi sa Apostolikong Tradisyon. Karon, sa dapit sa karaang Efeso, nagtindog ang kabos nga Turkong baryo nga Aya Soluk.

[8366] Decius – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 249 hangtod 251.

[8367] Chios – usa ka isla sa Dagat Aegean (kapupud-an), atbang sa siyudad sa Smyrna.

Nangutana ang prinsipe sa santo:

'Tinuod ba ang ilang giingon bahin kanimo?'

– Tinuod kini, – tubag sa santo.

'Giunsa man nimo, ikaw nga gisumpa nga babaye, pagbuhat og ingon ana?' miingon ang prinsipe.

Mitubag si Miropia:

'Nangahas ko kay gisalikway ug gisibak nako ang imong dautan ug kawalay-pagka-Diyos.'

Sa pagdungog niini, ang hambog nga prinsipe nasuko kaayo ug gisugo dayon nga bugbogon siya nga walay kalooy gamit ang mga baston. Ug gibugbog siya sulod sa dugay nga panahon; unya, gikuptan siya sa buhok ug gihulbot sa tibuok isla ug gitortyur ang matag bahin sa iyang lawas; sa katapusan, hapit na siya mamatay, gibilanggo siya sa usa ka prisohan. Sa tungang gabii, samtang nag-ampo ang balaan, usa ka kahayag ang misidlak sa tibuok bilanggoan ug ang mga porma sa mga anghel mitungha sa iyang atubangan; sa ilang taliwala anaa si San Isidoro, ug nag-awit silang tanan sa Trisagion. Sa pagtan-aw niya sa martir, miingon si Isidoro:

'Kalinaw kanimo, Myropia – ang imong mga pag-ampo nakaabot sa Dios, ug karon anaa na ka uban namo ug madawat nimo ang korona nga gitagana para kanimo.'

Sa dihang gisulti ni San Isidoro kining mga pulong, malipayon nga gihatag ni Balaan nga Martir Myropia ang iyang espiritu sa Dios[8368] . Ug napuno ang bilanggoan sa usa ka dili masukod nga humot, nga nakapuno sa kahadlok ug katingala sa mga bantay sa bilanggoan. Usa kanila, nga klarong nakakita ug nakadungog niini tanan, midali ngadto sa pari, gisaysay kaniya ang tanan sa detalyado, midawat sa Balaang Bunyag, ug pagkahuman gipasidunggan usab siya sa korona sa martir. Gikuha sa mga Kristohanon ang lawas ni Santa Myropia ug gilubong kini uban sa dungog, samtang naghimaya sa Dios.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Athanasius sa mga Kuweba

Gisaulog sa Disyembre 2

'Ako mao ang pagkabanhaw ug ang kinabuhi; ang bisan kinsa nga motuo kanako, bisan pa mamatay, mabuhi' (Juan 11:25). Gituman sa Manluluwas kining pulonga, nga gisulti mahitungod kang Lazaro nga patay na sulod sa upat ka adlaw, sa atong kagalang-galang nga amahan nga si Atanasio, ang mongta sa Mga Kuweba, nga nagtinguha nga kita usab makatuman sa mga pulong sa adunahan nga gisulti mahitungod sa pobre nga si Lazaro: *'Kon ang usa ka tawo mubanhaw gikan sa mga patay ug moadto kanila, sila maghinulsol'* (Lucas 16:30).

Kining Balaan nga si Athanasius usa ka monghe sa Balaang Monasteryo sa mga Kuweba, nga nagkinabuhi nga balaan ug makapahimuot sa Dios. Human sa taas nga sakit, siya namatay. Ang mga igsoon naghugas sa iyang lawas ug giputos kini sa mga sudlo, sama sa angay buhaton sa usa ka namatay nga monghe. Ang namatay wala mailubong sulod sa duha ka adlaw tungod sa gamay nga paglangan. Sa gabii, ang abá nagbaton og panan-awon, ug nakadungog siya og tingog nga miingon:

'Ang tawo sa Dios, si Atanasio, naghigda nga wala pa mailot sa duha ka adlaw, ug wala kamo magtagad niini.'

Sa pag-abot sa kaadlawon, miabot ang abad uban sa mga kaigsuonan aron ilubong ang namatay – ug kalit lang nila nakita nga naglingkod na siya ug nagahilak. Nahadlok kaayo ang tanan sa pagtan-aw nga buhi pa siya, ug nagsugod sila og pangutana kaniya kon giunsa siya pagkabuhi pag-usab, ug unsa ang iyang nakita o nadungog. Apan usa ra ka butang ang iyang tubag:

'Ligtas ninyo ang inyong kaugalingon!'

Apan gipugos gihapon siya nila, nga naglaum nga makadungog sila og mapuslanong butang gikan kaniya. Unya miingon siya kanila:

'Kung isulti ko kaninyo, dili kamo motuo kanako o maminaw kanako.'

Ang mga igsoon, bisan pa niana, mipanumpa kaniya nga ilang tumanon ang tanan niyang gisulti kanila. Unya ang nabanhaw nga tawo miingon kanila:

[8368] Ang kamatayon ni Santa Myropia nahitabo mga tuig 251, sa panahon sa paghari ni Emperador Decius.

Tumana ang abbot sa tanang butang, maghinulsol matag oras, ug mag-ampo kang Ginoong Jesu-Kristo, ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug sa mga kagalang-galang nga mga Amahan Anthony ug Theodosius, aron dinhi, niining monasteryo, matapos ninyo ang inyong kinabuhi ug mahimong takus nga mailot uban sa mga balaang amahan sa langob: kay kining tulo ka hiyas labaw pa sa tanan. Ug kon kinsa ang makatuman niini tanan sumala sa angay sumala sa lagda, siya panalanginan, basta dili siya mahimong hambog. Ayaw na ko pangutan-a pa og lain, apan akoa kamo hangyoon: pasayloa ako.

Pagkahuman niya og sulti niini, misulod siya sa langob ug, pagkahuman niyang sirad-an ang mga pultahan sa iyang likod, nagpabilin didto sulod sa napulo'g duha ka tuig nga wala mogawas. Wala na niya makita pag-usab ang adlaw; naghilak siya nga walay hunong, adlaw ug gabii; mokaon lang siya og gamay nga pan ug tubig, ug kana matag ikaduhang adlaw; ug sa tibuok niining panahona wala siya mag-ingon bisan usa ka pulong sa bisan kinsa. Sa dihang nagkadool na ang panahon sa kamatayon ni Athanasius, gitigum niya ang mga igsoon ug gisultihan sila sa tanan nga iyang gisulti kaniadto mahitungod s , pagsunod, ug paghinulsol; ug siya natulog sa kalinaw uban sa Ginoo, ug gilubong siya nga may dungog sa maong langob diin siya nagpuyo isip usa ka eremita[8369] .

Pagkahuman sa iyang kamatayon, pinaagi sa usa ka milagro, gipahibalo sa Balaang Athanasius ang mga igsoon mahitungod sa iyang bulahan nga kahimtang. Usa sa mga monghe nga ginganlan og Vavila, nga dugay na nag-antos sa sakit sa mga bitiis, gidala sa atubangan sa mga relikya niining bulahan nga Athanasius; ug sa paghikap niya sa iyang lawas, siya dayon nangaayo, ug sukad niadto hangtod sa iyang kamatayon wala na siya mag-antos sa bisan unsang sakit. Gisaysay ni Bavila kining pagpadayag sa iyang mahimayaong mananambal sa mga igsoon, diin usa kanila si San Simon, ang kronikista niining kinabuhi[8370] :

'Samtang naghigda ko didto nga nag-agakak sa kasakit, kalit lang misulod kining bulahan nga si Atanasio ug miingon kanako: "Umadto ka kanako, ug pag-ayoon tika." Hapit na unta ko mangutana kaniya kung giunsa ug kanus-a siya niabot dinhi, apan kalit lang siyang nahimong dili makita. Sa pagsalig nako sa usa ka tawo nga nagpakita kanako, nangayo ko nga dalhon ko ngadto kaniya, ug karon napaayo na ko.

Sukad niadto, nasayud ang tanan nga ang halangdong monghe nga si Athanasius nakakaplag og pabor sa Ginoo ug gihatagan og kalipay. Pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, unta kita usab, nga nabanhaw gikan sa kamatayon sa sala, magkinabuhi sa usa ka kinabuhi nga makapahimuot sa Dios sa paghinulsol, ug unya makadawat sa kinabuhi nga walay katapusan kang Cristo Jesus, ang atong Magahatag-kinabuhi, nga kaniya ang himaya uban sa Dios Amahan ug sa Espiritu nga Magahatag-kinabuhi, karon ug sa kanunay hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Kinabuhi ni Santo Esteban, Hari sa Serbia[8371]

Gisaulog sa ika-2 sa Disyembre

Si Santo Esteban Uroš mao ang anak sa iladong Serbian nga magmamando nga si Esteban Dušan[8372] , nga pagkahuman niyang paghiusa sa halos tanang yutang Serbian ilawom sa iyang pagdumala ug pagdaug sa daghang mga rehiyon nga sakop sa Gresyanhong Imperyo, nagpasiugda sa iyang kaugalingon nga Haring Serbo ug Griyego. Si Stefan Uroš natawo niadtong[8373] gikan kang Dushan ug Elena, ang igsoon nga babaye sa Buligayong Tsar Alexander Asen. Ang pagkabata ni Uroš nahitabo sa kasagsagan sa labing kusgan nga mga kalihokan sa iyang amahan. Pag-angkon niya sa maharlikang titulo, niadtong 1346 gikoronahan si Stefan Dušan kauban ang iyang asawa sa maharlikang korona, samtang ang iyang anak nga si Uroš, nga napulo pa lang ka tuig ang panuigon, gikoronahan usab sa maharlikang korona ug sukad niadto gitawag na siya sa opisyal nga mga dokumento sa titulo

---

[8369] Si Beato Atanasio natulog sa Ginoo mga tuig 1176. Ang iyang mga relikya nagapahulay sa Kuweba ni San Antonio

[8370] San Simon – sa sinugdan usa ka monghe sa Kiev-Pechersk Lavra, unya nahimong Obispo sa Vladimir niadtong 1220; nailhan nga awtor sa walo ka sugilanon mahitungod sa walo ka monghe sa Pechersk, nga gisulat ngadto sa iyang higala, ang monghe sa Pechersk nga si Polycarp, ug sa 'Sugilanon sa Pagpundar sa Monasteryo sa Pechersk'. Ang iyang pista mao ang ika-10 sa Mayo

[8371] Ang hagiograpiya gibase sa karaang Serbian nga hagiograpiya, usa ka serbisyo sa simbahan nga giapil sa 'Serblyak' (usa ka gipatik nga koleksyon sa mga serbisyo alang sa mga santo sa Serbia) ug sa mga kronika sa Serbia.

[8372] Si Stefan Dušan naghari gikan sa 1331 hangtod sa 1355.

[8373] Natawo siya niadtong 1337.

nga 'kralj'. Busa, sukad pagkabata, si Uroš nahimong 'bata' nga kral – usa ka palayaw nga nagpabilin kaniya hangtod sa kahangturan.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, si Stefan Dušan, niadtong 1355, gikoronahan si Stefan Uroš isip tsar sa edad nga napulo'g walo ug kinahanglan niyang dumalahan ang halapad nga Tsardom sa Serbia. Kini usa ka labing lisod nga buluhaton. Si Stefan Dušan mismo, aron mapangulo ang daghang mga rehiyon nga adunay lain-laing populasyon (Serbian, Bulgarian, Albanian ug Griyego), gibutang sila ilawom sa awtoridad sa mga maharlika nga, sumala sa Griyegong batasan, gihatagan sa hari og lain-laing mga titulo – sama sa caesar, despot ug uban pa. Kining mga maharlika, nga nalingaw sa hapit hingpit nga awtonomiya, makahimo sa pagsukol sa hari, ug gikinahanglan ang hugot nga kamot ni Dušan aron mapailalom sila sa balaod.

Ang batan-ong manunod ni Dušan, si Stefan Uroš, nailhan sa iyang natural nga pisikal nga kaanyag, kalumo sa espiritu, ug kasimple sa hunahuna. Lisod kaayo para kaniya ang pagdumala sa ingon kadako nga estado. Sumala sa ehemplo sa iyang amahan, napugos siya sa pagdumala pinaagi sa mga maharlika, apan kulang siya sa lig-on nga kinaiya ug kahanas aron mapailalom sila sa husto. Ang mga magmamando sa lain-laing rehiyon nagsugod sa paglihok sa ilang kaugalingong inisyatibo imbis nga mosunod sa mga sugo sa hari. Ang mga maharlika nga Marjanović—ang magsoon nga Volkašin, Uglješa ug Gojko—nakab-ot og dakong impluwensya sulod sa estado. Si Volkašin unang gihatagan sa titulo nga Caesar sa hari, ug sa ulahi nga Haring sa Serbia, nga mao nga nagpagawas pa gani siya og mga royal charter sa iyang kaugalingong ngalan, . Walay tinuod nga gahum si Stefan Uroš; kontento na siya sa titulo nga tsar ra. Kinahanglan niyang pag-antos sa daghang kasubo, kalisud, ug pagdaot, apan gidala niya kini tanan uban sa pagkamaulawon.

Alang sa mga ambisyosong maharlika, dili kini igo: gusto nilang hingpit nga tangtangon si Uroš. Si Haring Volkašin, nga gisuportahan sa iyang mga igsoon, labi ka determinado niini. Si Uroš, nga gikuhaan sa gahum, nagpuyo usab sa lain-laing mga lungsod ug rehiyon sa Serbia; sa pipila ka panahon nagpuyo siya uban ni Prinsipe Lazar, nga sama ni Volkašin, nagdumala sa usa ka piho nga rehiyon—ang rehiyon sa Danube—apan giatiman siya ni Lazar nga may pagkamabuotan.

Sa gawasnon, nagpakita usab si Volkašin og maayong buot kang Uroš ug naningkamot nga pahupayon ang iyang inahan nga si Elena, ang balo ni Stefan Dušan, nga buhi pa ug nahadlok sa kapalaran sa iyang anak. Tungod sa tinguha nga ipakita ang iyang maayong buot kang Uroš, gisugo siya ni Volkašin nga mouban kaniya sa usa ka pangayam sa kabukiran duol sa Kosovo Field. Sa maong pangayam, gipahimuslan ni Volkašin ang kahigayunan ug traidor nga gipatay si Uroš. Niadtong gabii, tinago nga gilubong ang lawas sa usa ka andam nga lubnganan sa Simbahan sa Dormition sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios duol sa Kastilyo sa Petrich, nga kasagaran nga puluy-anan sa mga magmamando nga Serbian[8374] .

Giangkon ni Volkašin nga nahabilin si Uroš sa likod sa diha sa pangayam ug wala niya masayri ang iyang nahimutangan. Ang nagmasubo nga inahan ni Uroš, si Elena, ug ang iyang asawa, si Anna[8375] , nagbuhat sa tanang paagi aron pangitaon ang nawala nga hari, apan wala kini mabungahon. Bisan pa, walay tinago nga dili sa ulahi mahibal-an. Misibog ang mga hungihong nga adunay paglubong sa gabii sa usa ka tawo sa Simbahan sa Assumption duol sa Petrich.

Sa pagtangtang sa lapida sa lubnganan, ilang nakita ang lawas sa martir nga gipatay nga walay sala, si Tsar Stefan Uroš. Ang iyang inahan, ang iyang asawa ug ang tanan nga naa didto nagminos sa namatay og lawom kaayo ug solemne nga gihimo ang mga ritwal sa paglubong sa hari sa maong Simbahan sa Pag-asumir. Si Stefan Uroš mao ang katapusang hari sa Serbia ug ang katapusang soberano sa bantugang dinastiyang Nemanjić.

Ang balaan nga relikya ni Haring Stefan Uroš nagpabilin sulod sa dugay nga panahon sa simbahan diin siya gilubong, apan sa ulahi, tungod sa kahadlok nga malapasan kini sa mga Muslim, gibalhin kini sa mga Orthodox nga Serbian nga nanimuyo gikan sa Turkey paingon sa Austrian Srem, sa Monasteryo sa Yasak.

Sama sa tanang Serbian nga mga magmamando, nagtukod si Stefan Uroš og usa ka mausoleo para sa iyang kaugalingon – ang Monasteryo sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios sa Skopje. Ang serbisyo sa simbahan alang kang Stefan Uroš nagdayeg kaniya isip usa ka santo nga 'sukad pagkabatan-on iyang gipahinungod ang iyang

---

[8374] Ang Petrich nahimutang sa ibabaw sa Nerodimlje sa *Jezerska Platina,* nga mao ang han-ay sa kabukiran nga nagbulag sa Podrinje, ang rehiyon nga tupad sa lungsod sa Prizren, gikan sa Kosova Field.

[8375] Siya ang anak nga babaye sa Wallachian nga voivode nga si Alexander Basarab.

kaugalingon sa Ginoo, nag-atiman sa mga balo ug mga ulila sama sa pagbuhat sa usa ka amahan, nagresolba sa mga panagbangi ug nagtukod sa kalinaw, nagpakita og kaluoy sa mga kabus, ug nagdepensa sa mga gipanglutos'.

Paghinumdom kang Banal Juan, Heraclemon, Andres ug Teofilo

Gisaulog sa Disyembre 2

Ang mga Banal nga Amahan Juan, Heraclemon, Andres ug Teofilo lumad sa siyudad sa Oxyrhys[8376] ug mga anak sila sa Kristohanong ginikanan. Sukad pagkabata gipahinungod nila ang ilang kaugalingon sa pagbasa sa mga makapabalaan nga libro, ug sa ulahi, tungod sa tinguha nga magkinabuhi nga makapahimuot sa Dios, mibulag sila ngadto sa sulod nga disyerto sa ilang nasud[8377] , diin gitudloan sila sa Dios: Didto sa disyerto, nakaila sila og usa ka balaang tawo nga tigulang na kaayo, ug nagpuyo uban kaniya sulod sa usa ka tuig, nga nakapahimulos sa iyang espirituhanong giya. Sa dihang namatay ang maong tawo, nagpabilin sila sa maong walay sulod nga dapit ug sulod sa unom ka pulo ka tuig nagpuyo sila sa usa ka asetikong kinabuhi, nga nagbantay og hugot nga pagpuasa. Nagpanginabuhi sila sa mga tanom sa kalasangan ug tubig, apan bisan kini ilang gikaon duha ka beses ra matag semana. Sa mga adlaw sa semana magbulag-bulag sila, ang matag-usa magpuyo sa kaisahan sa mga kabukiran ug langob sa palibot; samtang sa Sabado ug Domingo magtigom sila ug maghiusa sa paghalad og pasalamat ngadto sa Dios, modawat sa Balaang Komunyon gikan sa usa ka Balaang Anghel, ug sa ingon niana namatay sila sa kalinaw. Kini gisaysay sa bantugang Paphnutius ang Ermitaño (sa Thebaid), nga siya mismo nakakita niining mga tawo ug gisaysay ang ilang kinabuhi[8378] .

16 Disyembre

3 Disyembre (Daang Estilo)

Kumemorasyon sa Balaang Propeta Sofonias

Kumemorasyon sa Disyembre 3

Si Santo Zacarías, usa sa napulo ug duha ka gagmay nga propeta[8379] , anak ni Husiah, apo ni Gedaliah, apo sa tuhod ni Amoriah ug apo sa tuhod sa tuhod ni Hezekias, sumala sa tradisyon, gikan sa tribo ni Simeon, gikan sa kabukiran nga rehiyon sa Saravah o Varaph[8380] . Gikan siya sa maharlikang kaliwatan[8381] ug nabuhi sa panahon sa paghari sa Hudiyong Haring Josias, anak ni Amon, mga unom ka gatus ka tuig sa wala pa ang pag-abot sa atong Ginoong Jesu-Kristo dinhi sa yuta. Sa iyang panahon, ang matinud-anong Haring Josias, nga naningkamot pag-ayo sa pagpanumbalik sa tinuod nga pagsimba sa Dios—nga halos nakalimtan na sa mga Hudiyo—gipapas ang idolatriya sa iyang katawhan. Gibalik niya ang Templo ni Solomon, nga hingpit nang nadaut, ngadto sa kaniadto nga kahimayaan; gipaguba niya ang mga paganong halaran, gipatay ang mga pari sa idolotriya, ug gisugo ang tanan nga hugot nga mosunod sa Balaod ni Moises. Apan, bisan pa sa kadasig sa hari sa pagpahiuli sa tinuod nga pagtuo, lisod kaayo ibalik ang katawhan—nga naandan na sa dautan—ngadto sa Dios. Tungod sa kahadlok sa awtoridad sa hari, mihunong ang mga Hudiyo sa hayag nga pagsimba sa mga dios-diosan, apan sa ilang mga kasingkasing nagpuyo gihapon ang debosyon sa pagano nga dautan. Busa, ang Ginoo—sumala sa Masanto nga

---

[8376] Sa Tunga-tungang Ehipto, sa wala nga pampang sa Suba sa Nilo.

[8377] Mao kana, ang Thebaid. Ang Disyerto sa Thebaid nahimutang sa Itaas (Habagatan) nga Ehipto ug paborito nga lugar alang sa mga pakigbisog sa karaang mga eremita.

[8378] Sa ika-upat nga siglo.

[8379] Ang pagbahin sa mga propeta ngadto sa *'dagko'* ug *'gamay'* gibase dili sa ilang personal o espirituhanong mga kalidad, kondili sa pagkamaubo sa mga libro nga ilang gisulat.

[8380] Ang tribo ni Simeon, diin nahimutang ang Bukid Saravae sa ilang teritoryo, nagpuyo sa habagatan-kasadpang utlanan sa Palestina.

[8381] Mapamatud-an kini base sa paglista ni Zefanias sa iyang mga katigulangan sa sinugdanan sa iyang basahon. Sumala sa kostumbre sa panahona, ang mga tawo nga adunay maharlikang kaliwatan ra ang gitugotan sa pagbuhat niini.

Kasulatan—wala magpugong sa dakong kasuko sa Iyang paglagot, nga misiga batok sa Juda (2 Mga Hari 23:29). Ang katawhan nagahamtong na alang sa paghukom sa Dios, nga sa dili madugay ipahamtang kanila. Sa taliwala sa ingon nga pagkadautan ug pagkadulom sa pagano, si Zefanias misidlak sa pagkabalaan, sama sa hayag nga bitoon sa gabii. Ingon usa ka tinuod nga Israelita, siya nangasubo pag-ayo tungod sa pagkadautan sa iyang katawhan, ug ingon usa ka bantay sa Ginoo ug tigpamalandong sa mga misteryo sa Dios[8382] , nga putli ang hunahuna ug kasingkasing, siya nag-ampo nga may kusog alang sa pagbalik-loob sa iyang mga kaigsuonan ngadto sa dalan sa kamatuoran ug alang sa ilang kaluwasan gikan sa kadaut. Busa, daw tubag sa maong pag-ampo, 'miabot ang pulong sa Ginoo kang Zefanias' (Zef. 1:1). Ang Dios, nga nakakita sa sulod sa kasingkasing sa tawo, mipili kaniya isip Iyang propeta ug gisugo siya nga ipahayag sa mga Hudiyo ang makalilisang nga silot nga nagpaabut kanila tungod sa ilang pagkadautan ug sa ilang pagsimba sa bakak nga mga dios. Sa pagtuman sa sugo sa Ginoo, mibyahe si Zofanias sa tanang lungsod ug baryo sa mga Hudiyo, nag-awhag sa mga tawo bisan asa nga magbag-o ug maghinulsol. Ang iyang sermon dili taas, apan sa gahum ug kalalum niini, sama kini sa nagdilaab nga mga panultihon sa mga bantugang propeta nga sila Isaias ug Jeremias.

'Mao kini ang giingon sa Ginoo,' pagsugod ni Zofanias sa iyang propesiya, 'Laglagon ko ang tanan gikan sa nawong sa yuta: Laglagon ko ang mga tawo ug ang mga kahayopan, ang mga langgam sa kahanginan ug ang mga isda sa dagat, ug laglagon ko ang daotan gikan sa nawong sa yuta. Ug akong itunol ang akong kamot batok sa Juda ug batok sa tanang pumoluyo sa Jerusalem, ug akong putlon ang mga mibulag sa Ginoo ug sa mga wala magapangita kaniya. Busa, magkurog kamo sa atubangan sa Ginoo: Kay nag-andam siya ug halad, ug duol na ang adlaw niini. Adlaw kini sa kasuko, adlaw sa kaguol ug kaguol-kasingkasing, adlaw sa kagubot ug panik, adlaw sa kangitngit ug kasibot. Unya ang mga tawo maglibot-libot sama sa mga buta, tungod kay nakasala sila batok sa Ginoo; ug ang ilang dugo pagabubo sama sa balas, ug ang ilang mga bangkay sama sa hugaw (Sof. 1:2–4, 14–18).

Sa pagmantala sa ingon nga silot batok sa mga Hudiyo, gipahayag usab ni Zefanias ang hapit na nga pagkaguba sa mga pagano nga nasud. 'Ang mga Filistihon, ang mga Moabita, ang mga Ammonita, ang mga Etiopihon ug ang mga Assyrians[8383] ,' miingon siya, 'lumpagon; ang ilang mga yuta pagagub-on ug mahimong, sama sa Sodom ug Gomora, usa ka uma nga natabonan sa mga tunok ug usa ka walay katapusang kamingawan. 'Mao kini ang silot tungod sa ilang garbo, sa ilang pagpanamastamas ug pagpahitas-on sa ilang kaugalingon labaw sa katawhan sa Dios[8384] .' Sa pagbalik pag-usab sa iyang natawhan nga Jerusalem, ang propeta nagmasubo nga kini wala magtagad sa mga pananglitan sa silot nga gihatag sa daotan nga mga pagano nga nasud ug nagpabilin nga mapugos sa iyang sayop. Si Jerusalem, sumala sa propeta, 'dili modawat sa pagtul-id, dili maminaw sa tingog, dili mosalig sa Ginoo, ug dili moduol sa iyang Dios. Ang mga prinsipe niini sama sa nagngurog nga leon, ang mga huwes niini sama sa mga lobo sa gabii, ang mga tawo niini hambog, ug ang mga pari niini nagpasipala sa balaan

---

[8382] Mao kini ang paghubad sa ngalan nga Zephaniah ('tago nga manan-aw'); kini naggikan sa Hebreohanon nga berbo nga 'tsaf' – pagmatngon, pagbantay – o gikan sa berbo nga 'tsafan', nga nagpasabot og pagtago o pagpanago.

[8383] Ang *mga Filisteo* usa ka katawhan nga silingan sa mga Hudiyo, nga nagpuyo sa kasadpan sa Palestina, direkta sa baybayon sa Dagat Mediterraneo. Sila mga kaliwat ni Pasluhim ug ni Caphtorim, mga anak ni Mizraim, anak ni Ham, ang katigulangan sa mga Ehipsiyo (Gen. 10:14; Deut. 2:23; 1 Cronica 1:12; Jeremias 47:4; Amos 9:7). Dili sila ang lumad nga mga lumolupyo sa Palestina, kondili mga bag-ong abot ug mga nanimuyo, sama sa gipasabot sa mismong pulong *nga 'Pelishtim'* (mga Filisteo) – nga nagpasabot og paglibot-libot, pagbalhin-balhin. Gikan sa mga Kasluhita ug mga Kafgorita, nga nagpuyo sa pipila ka bahin sa Amihanan sa Ehipto, ang mga Filisteo mibalhin kaniadto, una sa isla sa Crete ug unya sa Palestina. Ang *mga Moabita* usa ka katawhan nga Semitiko ang gigikanan, mga kaliwat ni Moab, ang dili lehitimong anak ni Lot sa iyang panganay nga anak nga babaye (Genesis 19:30–37). Gipuy-an nila ang kabukiran apan matahum ug mabungahong yuta sa sidlakan nga baybayon sa Dagat nga Patay. Sa kasadpan, ang ilang utlanan mao ang Dagat nga Patay, ug sa sidlakan, ang disyerto. *Ang mga Ammonita* usa ka katawhan nga paryente sa mga Moabita, mga kaliwat ni Ammon, ang anak ni Lot, ug sa iyang manghud nga anak nga babaye, si Ben-Ammi (Gen. 19:38). Nagpuyo sila sa sidlakan nga baybayon sa Jordan, duol sa kabukiran sa Gilead, taliwala sa mga suba nga Jabbok ug Arnon. *Ang mga Etiyopihano,* o *mga Cushita,* naggikan kang Cush o Hush, ang anak ni Ham. Sa karaang panahon, ang ngalan nga 'Etiopihano' gigamit sa tanang mga tawo nga itom ang panit (sa amihanang-sidlakan sa Aprika ug habagatang-kasadpan sa Asya); apan sa ulahi, kining ngalan gigamit na lamang sa mga lumolupyo sa mismong Etiopya, nga nahimutang sa habagatan sa Ehipto, tali sa Dagat Pula, ang Disyerto sa Libya ug ang Kabukiran sa Abyssinia. Ang *mga Asiriyano* usa ka katawhan nga Semitik ang gigikanan, gikan kang Asur, anak ni Sem, anak ni Noe. Ang ilang gingharian, usa sa labing gamhanan sa tibuok Asya, nag-okupar sa mga rehiyon sa daplin sa Suba sa Tigris, taliwala sa Armenia, Mesopotamia, Media ug Babilonia.

[8384] Zefanias 2:1. Kining mga propesiya natuman sa panahon ni Nabucodonosor, Hari sa Babilonia, nga nagpailawom dili lamang sa mga Hudiyo kondili usab sa mga Moabita, mga Ammonita, ug mga Filistihon. Ang Asiria, bisan pa, napukan sa kamot sa amahan ni Nabucodonosor, si Nabopolasar.

nga puloy-anan ug naglaglag sa balaod. Tungod niini,' miingon ang propeta, 'ang dautang siyudad pagagub-on, ug uban niini malaglag usab ang yuta sa Juda'[8385] .

Apan si Zefanias wala magpabilin sa ngitngit nga mga propesiya lamang; ang iyang panan-aw sa pagpanagna misulod sa mga panalangin nga panahon sa dihang ang Kaaliwan sa Israel ug ang Paglaum sa mga Nasud motungha, ug uban Niya, kalipay ug kalinaw alang sa tibuok kalibutan. Sa paghunahuna sa pag-abot niining mga panahon, gipahayag ni Zofanias nga dili ang tibuok Israel, ni ang tibuok yuta, ang laglagon sa dakong adlaw sa paghukom sa Ginoo. Human sa makalilisang nga mga silot, hatagan sa Ginoo ang nahibilin nga katawhan og putli nga dila, aron sila makatawag sa Iyang ngalan ug mosilbi Kaniya sa usa ka hunahuna. Ug sa Israel, ang mga malumo ug mapainubuson ra ang mabilin, nga magpasidungog sa Ginoo. Kining nahibilin sa Israel dili na mubuhat og dautan ug busa makakaplag sila og kalinaw, nga dili samokan sa bisan kinsa sa ilang mga kaaway[8386] . Sa pagtudlo niining mga panalangin nga panahon, ang propeta nakalimot sa gitagna nga makalilisang ug hapit na nga mga kalamidad ug misinggit uban sa kalipay:

'Maglipay ka, anak nga babaye sa Siyon; magsandig sa kalipay, anak nga babaye sa Jerusalem; pagpanamastamas ka ug maglipay ka sa tibuok nimong kasingkasing; kay gikuha na sa Ginoo ang tanan nimong kadautan ug giluwas ka gikan sa kamot sa imong mga kaaway; ang Ginoo magahari sa tunga-tunga nimo, ug dili na ka makakita pa ug kadautan.' Niadtong adlawa moingon ang Ginoo kang Jerusalem: 'Pagpakaisug, Oh Siyon, ug ayaw pagpaubos sa imong mga kamot; kay ang Ginoo nga imong Dios anaa sa imong taliwala; gamhanan Siya—luwason ka Niya ug hatagan ka Niya og kalipay, ug bag-ohon ka sa Iyang gugma' (Sof. 3:14–17).

Ang Balaang Simbahan nakakita niining mga pulong ni Zephaniah nga usa ka klarong pagtumong sa bulahan nga Mesyanikong mga panahon sa kinatibuk-an, ug labi na sa madaugong pagsulod sa Ginoong Jesu-Kristo sa Jerusalem, sa dihang ang tibuok Siyon, nga naggunit og mga sanga sa palma sa ilang mga kamot ug uban sa mainitong mga pagsinggit nga: 'Hosanna sa Anak ni David', gidawat Siya ingon nga Hari, nga anaa sa taliwala sa Iyang katawhan. Busa, sa Domingo de Ramos, batasan na nga mobasa og usa ka bahin gikan sa Basahon sa Balaan nga si Zofanias, labi na gayud ang bahin diin ang propeta nagsulti sa malipayong adlaw nga nagpaabut sa Siyon.

Mao kini ang gipanghimatuud ni Zacarias, nga nagtagna sa makalilisang nga paghukom sa Dios aron mapukaw ang mga makasasala sa paghinulsol, ug nagpahayag sa walay kinutuban nga kaluoy sa Ginoo—ang pagtukod sa Gingharian sa Dios dinhi sa yuta sa mga adlaw sa Mesiyas—aron ang mga mapainubsanon mapahupayon ug mapalig-on sa paglaum niining mga butanga.

Namatay siya samtang nagpaabot sa kinatibuk-ang pagkabanhaw ug, sumala sa tradisyon, gilubong siya sa iyang kaugalingong balay.

Kontakion, Tono 4:

Nitungha ka, nga nagdan-ag sa Balaang Espiritu, Oh Propeta Zefanias, nagpahibalo sa pagpadayag sa Dios: 'Maglipay kamo pag-ayo, Oh mga anak nga babaye sa Siyon; ipahibalo kini sa Jerusalem: ania, ang inyong Hari nagkadool, ang Manluluwas.'

[8385] Sa tinuod, wala madugay miabot ang silot alang sa mga daotan. Bisan pa sa paghari ni Josiah, misalakay ang mga Ehipsiyo—nga usa ka gamhanang kaaway niadtong panahona. Ang ilang hari, si Paraon Necho, napildi ang mga Hudiyo sa Gubat sa Megiddo, sa Walog sa Jezreel (sa habagatan sa Palestina). Ang matinud-anong si Josiah namatay niining maong gubat. Sukad niadtong makalilisang nga adlaw, nagsugod ang silot sa mga Hudiyo, ug natuman ang mga hulga sa mga propeta. Pagkahuman sa kamatayon ni Josiah, napailalom ang mga Hudiyo sa mga Ehipsiyo ug gipugos sa pagbayad og bug-at nga buhis; pagkahuman, misugod ang mga Babilonyo sa paglusob sa Judea. Niadtong 607 BC, gikupkop sa ilang hari, si Nebuchednezzar, ang Jerusalem, gilaglag kini, ug gidala ang mga tawo sa pagkaulipon, diin nagpabilin sila sulod sa 70 ka tuig. Busa natuman ang mga propesiya mahitungod sa silot sa mga Hudiyo tungod sa ilang pagkadautan.

[8386] Zef. 3:9–14. Gihisgotan ni Blessed Theodoret nga ang propesiya ni Zephaniah mahitungod sa nahabilin sa Israel gihatag sa mga Apostoles, nga mapainubsanon ug mapainubuson sa kasingkasing.

Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Juan nga Hilom

Gisaulog sa ika-3 sa Disyembre

Ang Hilumon[8387] , angay sa walay hunong nga pagdayeg, ang atong balaan ug ginagalang nga Amahan Juan natawo sa Nicopolis sa Armenia[8388] , sa iyang amahan nga si Enkratios ug sa iyang inahan nga si Euphemia, sa ika-upat ka tuig sa paghari sa matinud-anong Emperador Marcian[8389] , sa ikawalong adlaw sa Enero, ug gipahimulag sa balaang binunyag. Ang mga ginikanan ni Juan matinud-anon nga mga Kristohanon ug nailhan sa tibuok Armenia tungod sa ilang bahandi ug dungog; ang iyang amahan usa ka kumander militar ug adunay dakong awtoridad sa hari, tungod kay paborito siya sa hari: ang bulahan nga si Juan mao ang anak sa ingon ana ka himayaong amahan. Dili kini gisulti aron pasidunggan o dayegon si Juan tungod sa iyang pagka-noblesa (kay ang mga santo gipasidunggan tungod sa ilang mga birtud, dili tungod sa ilang pagka-noblesa), kondili aron maila kung gikan sa unsang himaya ug paingon sa unsang pagpaubos misaka kining sulugoon sa Dios.

Gidako si Juan uban sa iyang mga igsoon aron mosunod sa maayong mga ehemplo ug hingpit niyang nahibal-an ang Balaang Kasulatan. Batan-on pa siya sa dihang namatay ang iyang mga ginikanan, nga nagbilin sa ilang mga anak og dako kaayong kabtangan. Sa dihang gibahin ang maong kabtangan sa mga igsoon, gigamit ni Banal Juan ang iyang bahin aron pagtukod og simbahan sa siyudad sa Nicopolis nga gipahinungod sa Labing Putli ug Labing Banal nga Birhen Maria. Pagkahuman niyang gisalikway ang kalibutan, gisumpa niya ang mga panata sa pagka-monasto sa edad nga napulo'g walo ug nagpuyo siya sa maong simbahan uban sa napulo pa ka monghe, nga nagpahinungod sa iyang kaugalingon sa pagbuhat sa mga maayong buhat. Sa tibuok niyang pagkabatan-on, nagpaningkamot siya pag-ayo aron mapailalom ang unod sa espiritu, dili mahimong ulipon sa iyang kaugalingong tiyan, ug dili tugotan nga makontrol siya sa iyang mga pagbati—labi na sa garbo. Ug siya usa ka tawo nga talagsaon ang pagkamaayo, usa ka buotan ug maalamon nga magtutudlo ug abbot sa iyang mga igsoon.

Sa dihang nakaabot si Juan sa edad nga baynte-otso, namatay ang Obispo sa Colonia, si[8390] . Ang mga lungsoranon miadto sa Metropolitan sa Sebaste, si[8391] , ug nangayo kaniya nga magtudlo og bag-ong obispo. Samtang nagpili og angay nga kandidato alang sa maong katungdanan, ang ngalan ni Juan, ang abá sa Monasteryo sa Nicopolis, anaa sa baba sa tanan isip ang angay nga mopuli sa katungdanan sa Simbahan sa Colonia. Kadtong nakaila sa iyang dakong pagpaubos nagtuo nga dili siya mosugot sa pagdawat sa opisina sa obispo; busa, gipatawag siya sa Metropolitan uban sa pasangil nga adunay usa ka eklesiastikal nga butang, ug sa pag-abot sa santo, gipangumbinsi siya nga mahimong obispo. Pagkahuman, siya gikonsagrahan ug gipahimutang isip obispo sa Simbahan sa Colonia. Sa pagdawat niya sa opisyal nga eklesiastikal, wala giusab ni Juan ang iyang monastikong lagda o ang iyang mga asetikong praktis. Busa, wala gyud siya mosulod sa paliguanan, ni mobunalan gani sa iyang lawas, tungod sa k , kay nahadlok siya nga dili lang basin adunay makakita sa iyang kahubas, kondili basin siya mismo makakita sa iyang kaugalingon nga hubo: nahinumdom siya sa kahubas ni Adan[8392] . Aron malipay ang Dios pinaagi sa pagpuasa, pag-ampo, ug pagkabalaan sa lawas ug kalag; aron limpyohan ang tanan niyang hunahuna; aron mapakumbaba sa iyang sulod ang tanang garbo nga supak sa hunahuna sa Dios; ug aron isumite ang iyang hunahuna kang Kristo (2 Cor. 10:5)—mao kini ang kinatibuk-an sa tibuok kabalaka ni Juan. Sa pagkinabuhi nga may pagka-binuotan, siya nahimong ehemplo sa maayong kinabuhi alang sa uban; sa pagtan-aw kaniya, nabag-o ang uban ug nagsugod sa pagkinabuhi nga may pagka-binuotan. Usa kanila mao si Pergamius, ang iyang igsoon sa dugo, usa ka tawo nga bantog kaayo nga gihatagan og dakong pagrespeto ni Haring Zeno, ingon man usab ni Anastasius, nga misunod kang Zeno isip hari[8393] . Sa dihang nakita niya nga ang iyang igsoon,

---

[8387] Ang 'manghilom' o 'mga monghe sa kahilom' mao ang mga respetadong tawo nga naghimo ug natuman ang panata sa boluntaryong kahilom. Sa taliwala sa labing istrikto nga nagbantay sa kahilom, gawas kang Banal Juan, naa usab si Banal Isichius, ang nagtukod sa Hesychast skete sa Bukid Athos, nga nagpabilin nga hilom sulod sa 12 ka tuig (ang iyang paghinumdom mao ang Oktubre 3; bahin sa paglikay sa pakigpulong, tan-awa Mat. 1:36, Efe. 4:29, 5:3–4, Santiago 3, ug uban pa.

[8388] Armenia – usa ka rehiyon nga nahimutang sa kasadpan sa peninsula sa Asia Minor, sa habagatan sa Iberia, o sa Caucasus, ug sa amihanan sa Tigris ug Euphrates. Nicopolis – usa sa mga nag-unang siyudad sa Armenia

[8389] Si Marcian, usa ka emperador sa Sidlakang Romano, naghari gikan sa 450 hangtod 457. Busa, si Juan natawo niadtong 454.

[8390] Ang Colonia usa ka siyudad sa Romanong Armenia.

[8391] Ang Sebaste mao ang kapital sa Armenia, nahimutang dili layo sa tinubdan sa Suba sa Galion.

[8392] (Gen. 3:7, 10, 11) Ang kahibalo ni Adan sa iyang kahubas usa ka sangputanan sa Pagkahulog; alang sa mga kaliwat ni Adan, kini usab nagsilbi nga pahimangno sa sala sa ilang katigulangan ug sa trahedya nga sangputanan niining sala alang sa tibuok katawhan.

ang bulahan nga si Juan, nagkinabuhi sa balaan nga paagi, nabati pag-ayo ni Pergamius sa iyang kasingkasing ug nagpaningkamot siya pag-ayo aron malipay ang Dios. Ingon usab, si Theodore, ang pag-umangkon ni Juan, nga sa ulahi nakadawat og dakong pabor gikan sa matinud-anong Emperador Justinian[8394] , nakapahimulos sa anghelikong estilo sa kinabuhi sa iyang tiyo. Si Theodore, kauban ang tibuok niyang panimalay, nagkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios ug sobra ka matinud-anon nga bisan ang emperador mismo ug ang mga maharlika namangha sa iyang dungganong pamatasan ug kinaadman, sa iyang tinuod nga pagtuo ug sa iyang kaluoy. Nakaangkon si Theodore niining tanan pinaagi sa pagsunod sa ehemplo sa walay kapintas nga kinabuhi nga gipangulohan sa iyang bulahan nga tiyo nga si Juan.

Ang banal ug Diosnong Amahan nga si Juan nag-alagad na isip obispo sulod sa napulo ka tuig, nagdumala sa Simbahan ni Cristo alang sa kaayohan niini, sa dihang ang bana sa iyang igsoon nga babaye nga si Maria, usa ka tawo nga ginganlan og Pasinik, nahimong magmamando sa Armenia. Sa pagpukaw sa yawa, gisugdan niya ang pagsamok sa Simbahan nga gisalig kang Juan ug pagdaot niini, samtang naghatag og kasubo sa bulahan: pinaagi sa pagsapaka sa mga buluhaton sa simbahan, pwersado niyang gipahawa gikan sa mga simbahan kadtong nangayo og dalangpanan didto gikan sa silot[8395] , ug wala niya gitugotan ang mga ministro ug magtutukod sa Simbahan nga motagad sa mga buluhaton sa simbahan. Sa daghang higayon, mapainubsanon siyang nangayo kang Gobernador Pasinik nga ayaw pag-apil sa mga butang sa simbahan ug ayaw paghimo og kadaut o kapintas batok sa Simbahan. Apan ang gobernador nagpabilin nga dili malukop ug wala magpakita og bisan gamay nga timaan sa pagbag-o; sa tinuod, pagkahuman sa kamatayon sa igsoon nga babaye sa Banal, mas grabe pa gayud ang iyang pamatasan. Lubos nga nasubo sa kadaut nga gihimo sa Simbahan, napugos ang santo nga mobiyahe paingon sa Constantinople aron makigkita kang Emperador Zeno, diin nakakaplag siya og suporta gikan kang Arsobispo sa Constantinople, si Euthymius[8396] , nga miduol sa emperador aron mangayo og grasya alang kaniya.

Sa pagtan-aw sa kawangis ug kagubot sa kalibutan, nagpasiya si Beato Juan nga biyaan ang pagka-obispo ug, pagkahuman nga mibalik siya sa Balaang Dakbayan sa Herusalem, mag-alagad sa Diyos sa hilom. Pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturhiya, gipahawa niya ang mga presbiteryo ug klero nga kauban niya, ug siya mismo, nga walay nakahibalo, mibiyahe paingon sa baybayon, misakay sa barko ug nilarga paingon sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem. Pag-abot niya sa unang ospital sa balaang siyudad, nga adunay usa ka balay-pag-ampo nga gipahinungod kang San Jorge nga Dakong Martir, nagpabilin siya didto sulod sa pipila ka panahon, nga nagpakaaron-ingnon nga usa ka pulubi. Sa pagtan-aw niya sa kagubot ug kasamok sa mga tawo, gilumos si Juan sa kasubo; nangandoy siya og hilom nga dapit ug, uban sa mga luha, nag-ampo siya sa Dios nga ipakita kaniya ang usa ka malinawon, angay, ug makatabang nga dapit alang sa kaluwasan. Usa ka gabii, samtang nag-ampo siya nga matinud-anon alang niini, mitan-aw siya pataas ug nakakita og labing hayag nga bitoon, nga porma krus, nga kalit lang nga mitungha; miduol kini kaniya, ug gikan sa kahayag sa bitoon nakadungog siya og tingog nga miingon: 'Kung gusto ka maluwas, sundi kini nga kahayag.'

Ang Reverendo nga Amahan malipayon nga mibyahe dayon ug gidala sa bitoon ngadto sa dakong monasteryo sa atong Reverendo ug Dios-bitbit nga Amahan Savva, sa ika-trenta'y siyam ka tuig sa iyang kinabuhi, samtang si Sallustius ang Patriarka sa Jerusalem[8397] .

Nakita ni Juan ang Banal nga si Savva nga pangulo sa usa ka gatus ug kap-atan ka mga mongheng eremita, nga nagpuyo sa dakong kakabus sa lawas apan sa dakong espirituhanong bahandi. Ug gidawat sa Banal nga si Savvas si Juan, ug gisugo ang katiwala nga hatagan siya og mga katungdanan sa monasteryo, nga wala siya makahibalo unsa kadako nga bahandi sa grasya sa Diyos ang natago sa sulod ni Juan. Bisan pa nga si Santo Savva adunay gasa sa paghukom, gitago sa Dios kaniya ang tinago nga si Juan usa ka obispo, nga iyang gisalikway ang iyang pagka-obispo alang sa Dios ug miadto kaniya ingon usa ka yano nga tawo. Ayaw katingala nga bisan pa ang mga adunay gasa sa clairvoyance dili kanunay makamatngon sa tanan: kay makamatngon ug magpanagna lamang sila sa gipadayag sa Dios kanila, ug ang dili Niya ipadayag, wala nila masayri. Maong ang propeta E , si Eliseo,

---

[8393] Si Zeno, ang Griyegong emperador, naghari gikan sa 474 hangtod sa 491; si Anastasius naghari gikan sa 491 hangtod sa 527.
[8394] Si Justiniano ang Dako naghari gikan sa 527 hangtod sa 566.
[8395] Kini nagtumong sa karaang katungod sa mga gipanglutos ug gikondena nga mangita og dalangpanan sa mga simbahan.
[8396] Si Euthymius mao ang Patriarka sa Constantinople gikan sa 490 hangtod 496.
[8397] Sallustius – Patriarka sa Herusalem gikan sa 486 hangtod 494.

miingon sa iyang sulugoon mahitungod sa babayeng taga-Sunam: *'Pabayan siya; ang iyang espiritu nabalaka, ug gitago kini kanako sa Ginoo ug wala kini gipadayag kanako'* (2 Mga Hari 4:27)[8398] .

Pagkasulod niya sa monasteryo, gisunod ni Juan ang nagkalain-laing katungdanan nga gihatag kaniya sa steward uban sa hingpit nga pagpaubos ug kadasig. Niadtong panahona, gitukod ang usa ka panimalay sa Lavra, ug gitudlo si Balaan Juan aron mag-alagad sa mga nagtrabaho niini. Nagluto siya sa ilang pagkaon, nagdala og tubig, naghatag og mga bato, ug miapil sa tanang buluhaton sa pagtukod sa maong bilding.

Duha ka tuig human sa iyang pag-abot sa Lavra, gisaligan si Juan sa pagdawat sa mga biyahero; ug dinhi, uban sa pagpaubos, kalumo ug gugma, miserbisyo siya sa iyang mga silingan. Sa ulahi, ang Kagalang-galang Savva misugod sa pagtukod og usa ka novitiate[8399] alang sa mga mosulod sa kinabuhi sa monastiko, aron ang mga gustong mosalikway sa kalibutan una pa nga tudloan sa novitiate ug unya lang dawaton sa Lavra.

'Sama sa bulak nga mouna sa bunga,' miingon ang balaan, 'ingon man ang kinabuhi monghe kinahanglan unahan sa kinabuhi sa novisiyato; magmalungtaron ang bag-ong monghe, sama sa tanom nga gitanom, pinaagi sa sinugdanan sa iyang mga paningkamot sa novisiyato, ug magbunga sa mga bunga sa iyang hingpit nga mga buhat sa monasteryo.'

Ang monasteryo sa Banal nga Tawo naa sa disyerto, samtang ang coenobium mas duol sa kalibutan; ug sa dihang gitukod kini, napili pag-usab si bendito Juan aron motabang sa trabaho. Niadtong panahona, ang Banal nga Manggagawa nagbuhat og duha ka katungdanan sa samang higayon: nagsilbi siya sa mga biyahero sa guesthouse, samtang nagbitbit sa iyang abaga og mga tinapay ug lain-laing mga pagkaon alang sa mga magtutukod sa coenobium; Ang cenobium mismo nahimutang kapin sa napulo ka stadia ang gilay-on gikan sa guesthouse[8400] . Pagkahuman siya nagpaningkamot niining serbisyo sulod sa usa ka tuig, nga maayo niyang gisilbihan ang mga igsoon, gihatagan siya ni Banal nga Savvas og usa ka selda alang sa kahilom; didto nagpuyo si Banal nga Juan sulod sa tulo ka tuig. Lima ka adlaw sa usa ka semana nagpabilin siya nga nakasirado sa iyang selda, wala magkaon niadtong mga adlaw ug wala magpakita sa bisan kinsa, nakig-uban lamang sa Dios; apan sa Sabado ug Domingo, moabot siya sa simbahan sa wala pa ang uban ug motindog didto uban sa kahadlok ug debosyon; Walay hunong ang pag-agos sa mga suba sa luha gikan sa iyang mga mata atol sa Balaang Liturhiya, ug ang tibuok komunidad natingala sa maong gasa sa luha nga naa kaniya. Niining duha ka adlaw, mokaon usab siya uban sa mga igsoon. Tulo ka tuig pagkahuman, gitudlo si Juan nga panalapi; pinaagi sa iyang mga paningkamot ug serbisyo, sa panalangin sa Diyos, dako kaayo ang pag-uswag sa monasteryo, kay gipaboran siya sa Diyos sa tanang butang.

Sa dihang nakita nga gipahigayon ni Juan ang katungdanan isip tesorero sa labing maayo niyang abilidad, gusto siya ni Banal nga Savvas nga ordinahan isip presbiter, isip usa ka monghe nga takus ug nakaabot na sa kahingpitan. Miapil siya kaniya paingon sa Balaang Dakbayan sa Herusalem, gisultihan niya si Patriarka Elias[8401] (ang manunod kang Sallustius) mahitungod sa matinud-anong kinabuhi ni Juan, ug nangayo siya kaniya nga ipahimutang si Juan isip presbiter. Gipatawag sa Patriarka si Juan sa simbahan ug hapit na siya nga ordinahan. Sa pagkahibalo nga dili na niya kini malikayan, miingon si Juan sa balaan nga Patriarka:

'Labing Balaang Amahan, aduna akoy usa ka tinago nga butang nga hisgutan kanimo; hatagi ko og pribadong pakighimamat kanimo, ug kon imo kong ikonsiderar nga takus sa katungdanan sa presbiter, dili ko kini balibaran.'

[8398] 2 Mga Hari 4:27. Usa ka babaye gikan sa Shunem, nga nagpakita og pagkamahigalaon kang propeta Eliseo, nawad-an sa iyang anak nga lalaki. Tungod sa dakong kasubo, mibyahe siya paingon sa Bukid Carmelo aron makita ang propeta. Sa dihang nakita siya ni Eliseo gikan sa gilay-on, gisugo niya ang iyang sulugoon nga si Gehazi nga muduol kaniya ug mangutana bahin sa kahimsog sa iyang bana ug sa iyang mga anak. Sa dihang duol na siya, ug wala maglitok og bisan usa ka pulong, sa dakong kasubo mihulog siya sa tiilan ni Eliseo, ug si Gehazi misulay sa pagpahawa kaniya, gitubag siya ni Eliseo sa mga pulong nga gimention sa taas, nga nagpakita nga nakita sa propeta ang kasubo sa babaye apan wala niya masayri ang hinungdan niini.

[8399] Ang Kinovia (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'komon' o 'kinabuhi') nagtumong sa komunal nga mga monasteryo diin ang mga kaigsuonan makadawat dili lamang sa ilang pagkaon kondili usab sa ilang sinina ug uban pa gikan sa monasteryo, sumala sa gisugo sa abbot; sa ilang bahin, obligado sila nga ihatag ang tanan nilang paningkamot ug ang bunga niini alang sa komon nga panginahanglan sa monasteryo. Ang kinabuhi sa niining mga monasteryo dili ingon kalisod sa kinabuhi sa disyerto, nga naglakip sa hingpit nga pagbiya sa tanang kahupayan.

[8400] Ang 'stadia' usa ka Griyegong yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit 88 ka 'sazhens' nato.

[8401] Gikan sa 494–517

Sa dihang gidala siya sa Patriyarka sa kilid, ang Mapinadayonong Juan mipanaug sa atubangan sa mga tiil sa matarong nga Elias, naghangyo kaniya nga ayaw ipadayag sa bisan kinsa ang mga pulong nga iyang isulti kaniya. Nisaad ang Patriyarka nga iyang itago ang sekreto. Miingon si Juan:

'Amahan! Ako ang Obispo sa Colonia; tungod sa akong daghang mga sala, gibyaan nako ang obispado, nilayas, ug samtang lig-on pa ang akong lawas, gipahinungod nako ang akong kaugalingon sa pag-alagad sa mga igsoon, aron ang ilang mga pag-ampo makatabang sa akong maluya nga kalag.'

Nailang gihuyop sa kahadlok si Patriarka Elias sa pagkadungog niini; gitawag niya ang Kagalang-galang Savvas ug miingon:

– Gisultihan ko ni Juan sa iyang tinago nga mga buhat, nga nagpugong kaniya nga mahimong presbiter; pasagdi siyang hilom sugod karon, ug ayaw siya pasamoka sa bisan kinsa.

Mao kana ang gisulti sa Patriarka, ug gipahawa niya silang duha.

Ang Balaan nga si Savvas gikapungot kaayo. Pagkahuman siya mibulag ug traynta ka stadiya gikan sa iyang dakong monasteryo paingon sa usa ka langob, siya mihapa sa atubangan sa Dios uban sa mga luha ug miingon: 'Ngano, Ginoo, nga gibyaan Mo ako, ug gitagoan nimo kanako ang kapalaran ni Juan? Nasayop ako sa paghunahuna nga siya angay sa katungdanan nga presbiter! Ipahibalo kanako karon, Ginoo, unsa na ang nahitabo kaniya: *'Ang akong kalag masubo kaayo'* (Mat. 26:38; Mar. 14:34). Mahimo kaha nga ang sudlanan nga akong giisip nga napili, balaan, angay ug takus sa pagdawat sa mira – sa panan-aw sa imong kadungganan, dili angay ug dili usab takus?"

Busa ang Banal nga si Savva nag-ampo tibuok gabii uban sa mga luha. Unya usa ka Anghel sa Dios ang nagpakita kaniya ug miingon: 'Si Juan dili usa ka dili angay nga sudlanan, kondili usa ka napili; apan siya usa ka obispo ug dili mahimong ordinahan isip presbiteryo.'

Mao kana ang gisulti sa Anghel, ug nawala siya sa panan-aw. Ug si Banal Savvas, uban sa kalipay, midali paingon sa selda ni Juan, giyakap siya ug miingon:

'Amahan John! Gipugngan nimo kanako ang gasa sa Dios nga imong gipanag-iya, apan gipadayag kini kanako sa Dios.'

'Nasubo ko niini, Amahan,' tubag ni Juan, 'Gusto unta nako nga walay makahibalo niining tinago, apan nahibal-an na nimo kini. Dili na ko makapuyo niining yuta.'

Nisaar si Savva kang Juan nga dili niya ipahibalo ang iyang sekreto sa bisan kinsa. Sukad niadto, ang bulahan nga si Juan misugod sa pagpanghilom, nagpabilin sa iyang selda. Wala gani siya moadto sa simbahan, wala mag-istorya sa bisan kinsa, ug walay mosulod sa iyang selda gawas sa usa ka bag-ohan nga nag-alagad kaniya. Sa usa ra ka higayon, sa pista sa Labing Balaan nga Kanunay nga Birhen Maria, kinsa ginganlan ang simbahan sa Lavra, sa dihang miabot si Patriarka Elias sa Lavra alang sa pista, migawas si Juan sa iyang selda aron magpasidungog sa Patriarka. Gihigugma sa Patriarka si Juan ug gipasidunggan siya tungod sa iyang pagpaubos. Nagpabilin nga hilom si Juan sulod sa upat ka tuig. Unya mibyahe ang Kagalang-galang nga Amahan Savva paingon sa rehiyon sa Scythopolis[8402] ug nagpabilin didto, samtang si Banal Juan, sa pagpangita sa labing hilit nga kinabuhi sa kamingawan, mihawa, sa ikalima ka pulo ka tuig sa iyang kinabuhi, miadto siya sa usa ka disyerto nga gitawag og Ruva[8403] , ug nagpuyo didto sulod sa siyam ka tuig, nga nagpanginabuhi sa usa ka tanum nga moturok sa maong disyerto nga gitawag og melagria[8404] . Sa sayo sa iyang kinabuhi isip eremita, samtang nangolekta siya niining tanoma para pagkaon usa ka adlaw, nawala si Juan sa iyang dalan sa mga sagbot ug bangin; wala niya makita ang iyang dalangpanan ug, gikapoy sa paglakaw, nahugno, hapit na lang patay; apan kalit lang, pinaagi sa dili makita nga gahum sa Dios, sama sa nahitabo kang propeta Habakkuk kaniadto, gidala siya ug gibalik sa iyang dalangpanan. Sa paglabay sa panahon, gisuhid sa balaan ang mga agianan sa maong disyerto ug nahibal-an niya nga ang gilay-on gikan sa iyang hermitahan paingon sa dapit diin siya nawala mao ang lima ka poprishcha[8405] .

[8402] Scyphopolis – usa ka siyudad nga nahimutang 620 ka stadia gikan sa Jerusalem. Niadtong panahona, kini nag-uswag ug gitawag nga 'Pultahan sa Paraiso', ang siyudad sa mga palma ug olibo. Karon kini usa ka kabos nga baryo sa tunga-tunga sa usa ka walay bunga nga disyerto.

[8403] Ang Disyerto sa Hudiyo, diin nagpangitagò si Juan nga Maminabunyag, gibahin sa daghang bahin. Ang sulod nga bahin, duol sa amihanan-kasadpang baybayon sa Dagat nga Patay, gitawag nga *Ruwa.*

[8404] Ang Melagria usa ka dili kaayo mailhi nga tanom sa disyerto sa Palestina nga mapait ang lami.

[8405] Ang 'poprishche' medyo mas dako gamay kaysa sa atong verst.

Pagkahuman niini, miabot kaniya ang usa ka igsoon ug nagpuyo uban kaniya sa pila ka panahon. Sa pagduol sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, miingon ang igsoon sa tigulang:

'Amahan, adtoa nato ang monasteryo, magsaulog ta didto sa Pasko sa Pagkabanhaw, unya mobalik ta. Dako kaayo kini nga pista, ug wala tay lain mokaon dinhi gawas niining mga hilaw nga tanom!'

Dili gustong moadto si San Juan, kay wala pa mobalik sa Lavra si Banal nga Savva gikan sa yuta sa Scythopolis, ug mitubag siya sa hangyo sa iyang igsoon:

'Igsoon! Dili nato kining dapita biyaan. Salig ta nga Siya nga nagpakaon sa unom ka gatus ka libo ka katawhan sa Israel sulod sa kap-atan ka tuig sa kamingawan, magpakaon usab kanato dinhi ug, sa pista sa Pasko sa Pagkabanhaw, dili lamang ang gikinahanglan, kondili usab sa kadagahan. Nakasulat sa Kasulatan: *'Dili ko kamo biyaan, ni pasagdan'* (Heb. 13:5); ug sa Ebanghelyo: *'Busa ayaw kamo kabalaka, nga nagaingon, "Unsaon namo pagkaon?" o "Unsaon namo pag-inom?" o "Unsaon namo pagsul-ob?"... kay ang inyong langitnong Amahan nahibalo nga kinahanglan ninyo kining tanan. Apan pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarong, ug idugang kaninyo kining tanan'* (Mat. 6:31–33). Pagpahiluna, akong anak, ug laktaw sa dalan sa pag-antos; ang pisikal nga pahulay ug pagpalipay sa kalibutan magdala og walay katapusang silot, samtang ang pagpamatay sa unod nag-andam sa usa ka tawo alang sa walay katapusang pahulay.

Wala maminaw ang igsoon sa mga pagdasig sa reverendo; mibiya siya kaniya ug miadto sa monasteryo. Pagkahuman sa iyang paglarga, usa ka lalaki nga hingpit nga wala mailhi sa reverendo ang mitungha sa iyang atubangan; ang iyang asno puno sa daghang maayong butang: adunay presko, init pa nga pan, bino ug lana, preskong keso, itlog ug usa ka balde nga pulot. Gibutang sa estranghero ang tanan niini sa atubangan ni Juan ug dayon mibyahe siya. Sa pag-ila niini nga usa ka pagbisita gikan sa Dios, ang reverendo malipayong nagpasalamat sa Dios. Sa bahin sa igsoon nga nilarga paingon sa monasteryo, nawala siya sa dalan, nalibot-libot sulod sa tulo ka adlaw sa disyerto ug dili matabok nga yuta, nangakapoy kaayo, ug, gutom ug kauhaw, gikapoy sa lisod nga pagbiyahe, halos dili na niya makita pag-usab ang puloy-anan sa reverendo. Natingala siya sa kadagaya sa pagkaon ug ilimnon nga gipadala sa Diyos ngadto sa halangdon alang sa pista; nahuya sa iyang kakulang sa pagtuo, ug wala magkausab sa kaisog nga motan-aw sa balaang tigulang sa mata, nahulog siya sa iyang tiilan ug nangayo og pasaylo. Gipasaylo siya sa santo ug miingon:

'Masaligon ka, igsoon, nga ang Dios makapreparar og pagkaon para sa Iyang mga sulugoon bisan pa sa disyerto.'

Niadtong panahona, si Alamundar, ang Saracenong pangulo[8406] , nga sakop sa Persia, misalakay sa Arabia[8407] ug Palestina, giatake ang mga lumolupyo uban sa dakong kalupigan ug gipangdakop sila. Usa ka daghang mga barbaro ang nagkawalat sa kamingawan diin nagpuyo si Juan, ug misangko sa mga monasteryo ang balita nga kinahanglan sila mag-andam sa pag-atubang sa paglusob sa mga barbaro. Gipahibalo sa mga amahan sa dakong monasteryo si Juan nga Hilom bahin sa mga barbaro ug gisugyot nila nga mobalik siya sa monasteryo ug magpabilin sa iyang selda. Apan ang bulahan nga si Juan, bisan pa nga nahadlok siya sa mga barbaro sa pipila ka bahin, wala magtinguha nga biyaan ang iyang hilom nga kinabuhi sa disyerto. Miingon siya sa iyang kaugalingon: *'Ang Ginoo mao ang akong kahayag ug akong kaluwasan; kinsa pa man akong kahadlukan? Ang Ginoo mao ang kuta sa akong kinabuhi; kinsa pa man akong kahadlukan?'* (Salmo 26:1). 'Kung ang Ginoo dili magpanalipod kanako o mag-atiman kanako, nganong magkinabuhi pa kaha ako?'

Ug, sa pagsalig sa ingon niini sa tabang sa Labaw nga Ginoo, nagpabilin siya sa iyang lugar nga walay pagduha-duha. Ang Dios, nga kanunay nag-amuma sa Iyang mga sulugoon ug nagpanalipod kanila sa tanang dalan, gusto nga panalipdan kining Iyang sulugoon nga luwas ug walay kadaut, ug nagpadala kaniya og usa ka dako ug makalilisang nga leon isip tigbantay, nga nagbantay kaniya nga walay hunong, adlaw ug gabii; ug bisan pila ka beses nga giatake sa mga barbaro ang balaan, kining leon kanunay mosulong kanila uban sa dakong kasuko, mopukan kanila ug mopalagpot kanila, samtang ang bulahan nga si Juan nagpasalamat sa Dios, *'kay ang Ginoo dili motugot nga ang tungkod sa daotan magpabilin ibabaw sa bahin sa mga matarong'* (Salmo 124:3).

[8406] Ang termino nga 'Saracens' kasagarang gigamit sa mga Arabong grupo sa mga tulisan nga naglibot-libot sa Arabia. Usahay, bisan pa, gigamit kini nga ngalan aron itumong sa tanang Muslim nga katawhan sa kinatibuk-an.

[8407] Ang Arabia nag-okupar sa halapad nga habagatan-kasadpang peninsula sa Asya, nga gihugas sa mga tubig sa Gulpo sa Persia.

Sa pagbalik ni Banal nga Savva sa iyang monasteryo, miadto siya kang Banal nga Juan sa kamingawan ug miingon kaniya:

'Tan-awa, gipanalipdan ka sa Ginoo gikan sa pagsulong sa mga barbaro, ug gihatagan ka og usa ka makita nga manalipod. Bisan pa niana, kinahanglan buhaton nimo ang sama sa gibuhat sa uban: mag-andam ka ug modagan, sama sa gibuhat sa ubang mga amahan sa disyerto.'

Ang Balaang Santo Savva nakigsulti og dugay kang Juan, gidasig siya nga mobiya sa disyerto, ug napahimangnoan siya sa pagbuhat niini. Pagkahuman nga nadala siya sa dakong monasteryo, gihatagan siya og selda – ug sa usab, ang Bulahan nga si Juan misugod pag-usab sa pagpuyo sa monasteryo, sa ika-singkwenta'y unom ka tuig sa iyang kinabuhi.

Gawas kang Kabanalan Patriarka Elias ug sa Banal nga si Savvas, walay nakahibalo sa tinago ni Juan—nga siya usa ka obispo—ug gitago nila kini. Apan milabay ang daghang panahon, ug ang Dios nakahukom nga ipadayag kini sa tanang igsoon. Mao kini ang nahitabo. Usa ka tawo nga ginganlan og Efraim ang miabot gikan sa yuta sa Asya, nga naggunit sa dungganong ranggo nga arsobispo; pagkahuman sa pagpasidungog sa nagahatag-kinabuhi nga Kahoy sa Krus sa Ginoo ug sa mga balaang dapit, ug pagkahuman sa pagpanagtag og daghang bulawan sa mga kabus ug sa mga monasteryo, nagpasiya siya nga mobalik sa iyang yutang natawhan, mibiya sa Balaang Siyudad ug misakay sa usa ka barko. Pagkahuman sa mubo nga paglayag, misaka ang hangin nga supak sa dagat, busa napugos si Eferius nga mobalik sa Ascalon[8408] . Pagkahuman sa duha ka adlaw didto, gusto na usab niyang molarga, apan usa ka Anghel sa Ginoo ang nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug miingon:

'Sa dili pa ka molarga paingon sa imong yutang natawhan, kinahanglan nga mobalik ka sa Banal nga Siyudad ug moadto sa monasteryo ni Abba[8409] Savvas; didto nimo makaplagan si Abba Juan nga Hilom, usa ka matarong ug buotan nga tawo, usa ka obispo nga gisalikway ang tanan alang sa Dios ug nagpaubos sa iyang kaugalingon pinaagi sa boluntaryong pagkabos ug pagkasunuson.'

Pagmata niya, mibalik si Efrem sa Herusalem, miadto sa monasteryo sa Banal nga si Savvas ug nangutana bahin kang Juan nga Hilom; gidala siya sa selda ni Juan. Misulod siya ug nagpabilin uban kaniya sulod sa duha ka adlaw, nagapakusog kaniya ug nagamangayo kaniya sa ngalan sa Dios nga ipadayag kaniya ang iyang kaliwatan, ang iyang yutang natawhan ug ang iyang pagka-obispo. Sa pag-ila niini nga kabubut-on sa Dios, gisaysay ni Juan ang tanan sa detalye. Sukad niadto, nahibal-an sa tibuok monasteryo nga si Juan nga Hilom usa ka obispo, ug ang tanan nangahibulong sa iyang dakong pagpaubos.

[8410]Sa kapito-an ka tuig sa kinabuhi ni Juan, niadtong ika-5 ka adlaw sa Disyembre, ang halangdon ug Diosnong Amahan Savva mibyahe paingon sa Ginoo. Wala si Juan sa dihang namatay ang halangdon nga si Savva, ug siya nangalulumo kaayo sa espiritu ug naghilak. Apan ang halangdon nga si Savva nagpakita kaniya sa usa ka panan-awon ug miingon:

'Ayaw pagmasubo sa akong pagpanaw, Amahan Juan: bisan pa nga ako gilain kanimo sa unod, nagpabilin ako uban kanimo sa espiritu.'

Miingon kaniya si Juan:

'Amo akong pag-ampo sa Ginoo, Amahan, aron kuhaon Niya ako uban kanimo.'

'Dili pa kini mahimo karon,' tubag ni Savva, 'kay nagpaabot ang dakong pagsulay sa monasteryo; apan kabubut-on sa Dios nga mag-alagad ka aron lig-onon ang mga motindog alang sa tinuod nga pagtuo batok sa mga heretiko.'

Kining panan-awon ug pakighinabi kang Banal nga Savva napuno sa espirituhanong kalipay si bulahan Juan, apan ang iyang kasingkasing nasubo sa paghukom nga nagpaabut. Unya mitungha kaniya ang tinguha nga makita kung giunsa pagbulag sa kalag gikan sa lawas; ug sa dihang nag-ampo siya sa Dios alang niini, gidala ang iyang hunahuna ngadto sa balaan nga Betlehem[8411] , diin iyang nasaksihan ang pagpanaw sa usa ka peregrino nga nagpuyo sa simbahan didto, nga ang kalag gipataas sa mga Anghel paingon sa langit uban sa matam-is nga pag-awit. Nakita kini ni Balaan Juan pinaagi sa mata sa iyang hunahuna. Mibiyahe dayon siya paingon sa Bethlehem

---

[8408] Ang Ashkelon usa ka siyudad sa Palestina nga adunay pantalan, nahimutang sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediteranyo, 520 ka stadia gikan sa Jerusalem.

[8409] Abba – amahan; kini nga titulo gihatag panguna sa mga ulo sa mga monasteryo.

[8410] Ang Kagalang-galang Savva namatay niadtong 532.

[8411] Bethlehem – ang lungsod diin natawo si Hesukristo, sa habagatan sa Herusalem.

ug nakit-an ang lawas sa namatay nga tawo nga naghigda tupad sa simbahan, sama sa gipadayag kaniya sa panan-awon: kining tawo namatay sa eksaktong takna nga si Juan, nga naglingkod sa iyang selda, nakakita sa iyang kalag nga gidala paingon sa langit sa mga anghel uban sa ilang pagkanta. Gihugot ug gikahungan niya nga may gugma ang lawas, gilubong kini ni Juan sa maong dapit ug mibalik sa iyang selda.

Duha ka disipulo ni bendito Juan, sila Theodore ug Juan, ang nagsaysay sa mosunod kang monghe Cyril, nga mao ang nagsulat sa iyang kinabuhi:

Pagkahuman sa kamatayon sa Banal nga si Savva, gipadala kami sa among amahan sa usa ka misyon paingon sa Liviada[8412] . Samtang nagtabok kami sa Jordan, adunay pipila ka mga tawo nga nakigkita kanamo ug miingon: "Pag-amping, adunay usa ka leon sa unahan ninyo." Kami, bisan pa, naghunahuna: "Gamay kaayo ang gahum sa Dios aron panalipdan kami pinaagi sa mga pag-ampo sa among amahan, nga pinaagi sa iyang sugo kami nagbiyahe." Busa miingon kami niini ug nagpadayon sa among paglakaw. Kalit lang namo nakita ang usa ka makalilisang nga leon nga nagpadulong kanamo. Nahadlok kaayo kami; nawala ang among kusog, busa wala na kami makadagan ug daw patay na kami. Ug unya, kalit lang, ang among amahan, ang Banal nga si Juan, mitungha taliwala namo, ug gisugo kami nga ayaw kahadlok. Unya ang leon, murag gipalayas sa latigo, nilayas gikan kanamo, ug ang among amahan nahimong dili makita. Pagkahuman namo og pahulay, mibiyahe na usab kami nga wala'y kadaut. Pagkahuman namo sa gisugo nga pagsunod, mibalik kami sa among amahan, ug sa diha nga gisugat mi niya, miingon siya: 'Nakita ninyo, akong mga anak, nga nagsunod usab ako kaninyo, ug dinhi usab nangamuyo ako pag-ayo sa Dios alang kaninyo, ug gipakita Niya kaninyo ang Iyang kaluoy.'

Mao kini ang gisulti sa laing disipulo ni Juan kang Cyril. Kining bantugang asketiko sulod sa daghang katuigan nagpuyo lang sa pan; imbis asin, kasagaran siya mogamit og abo, ug iyang gikaon ang pan uban sa abo. Sa usa ka higayon, nakalimot siya sa pagsira sa gamay nga bintana sa iyang selda samtang nagakaon; usa ka disipulo mitan-aw sa bintana ug nakita si Juan nga nagakaon og pan nga adunay abo. Nasubo ang tigulang kay ang iyang pagka-asketa nasaksihan sa ingon ani nga paagi, apan ang disipulo, nga gustong pahupayon siya, miingon: 'Dili ikaw ra ang nagbuhat niini, Amahan, kondili daghan sa mga amahan ning monasteryo ang nagatuman usab sa mga pulong sa Kasulatan: *"Mokaon ko og abo sama sa pan"* (Salmo 101:10)' – ug pinaagi niini napahupay niya ang tigulang.

Niadtong panahona, mitungha ang erehiya ni Origen. Daghang nalibog tungod niini ug nakahatag og kalibog sulod sa Simbahan sa Dios, samtang ang uban hugot nga misupak sa erehiya; ug kini nga mga tawo nakadawat og suporta gikan kang Banal Juan nga Hilom, nga niadtong panahona mibiya sa iyang paghilom ug, pinaagi sa pulong sa iyang baba nga sama sa espada, gipukan ang mga erehe, giputol ug gilaglag ang mga blasfemong pagtulon-an ni Origen. Kini gayud nga pagsulay, nga gitakda nga mahitabo sa monasteryo, mao ang gipadayag kang Juan Savva nga Dungog sa usa ka panan-awon: kay ang monasteryo nakasinati og dakong paglutos gikan sa mga heretiko, hangtud nga daghan sa mga ascetic nga amahan, nga naimpluwensyahan sa heretikal nga mga pagtulon-an, nahulog sa pagduha-duha ug nangurog ang ilang hunahuna. Tungod niini gayud nga hinungdan, gisugo sa Dios si Juan nga magpabilin sa maong monasteryo, aron pahupayon ang mga maluya ug lig-onon ang mga huyang. Niadtong panahona, miabot kaniya si Cirilo gikan sa distrito sa Scythopolis; siya maoy misulat sa ulahi sa iyang hagiograpiya. Gisaysay ni Cirilo ang mosunod mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Sa dihang gusto nakong mobiya sa akong panimalay ug molarga paingon sa balaang siyudad sa Herusalem, aron didto, sa usa ka monasteryo, masugdan nako ang kinabuhi sa pagka-mona, gisugo ko sa akong Kristohanong inahan nga dili ko buhaton bisan unsang paningkamot alang sa kaluwasan sa akong kalag nga walay tambag ug sugo sa bulahan nga si Juan, 'Basin madani ka sa bisan unsang paagi sa erehe nga si Origen ug mahulog ka sa sinugdanan pa lang sa imong espirituhanong paningkamot.' Pag-abot nako sa Jerusalem, miadto ko sa Monasteryo ni San Savvas, gipakita nako ang akong pagrespeto sa labing bulahan nga si Juan, gisugilon nako kaniya ang akong mga hunahuna, ug nangayo ko sa iyang maalamon nga tambag. Miingon siya kanako:

'Kung gusto ka maluwas, adto sa monasteryo sa bantugang Euthymius.'

Mibulag ko kaniya ug, tungod kay batan-on ug buangon pa ko, wala nako tagda ang iyang sugo; apan pag-abot nako sa Jordan, misulod ko sa monasteryo nga gitawag og Arundinite (ang Monasteryo sa Turog). Wala malampuson ang akong pagbiyahe; grabe kaayo ko masakit, ug nalumos ko sa kasubo ug kaguol tungod kay

[8412] Liviada – usa ka rehiyon sa sidlakan sa Jordan.

estranghero ko ug huyang ang lawas. Unya, ang Kagalang-galang Juan mitungha kanako sa usa ka damgo ug miingon:

'Tungod kay wala ka mamati kanako, gipaka-antos ka niining sakit. Karon, bangon ug adto sa Jerico[8413] ; didto, sa panimalay ni Abba Euthymius, makakita ka ug tigulang nga monghe; sundi siya paingon sa monasteryo ni Euthymius – ug maluwas ka.'

Nibanhaw dayon ko, nabati nako nga hingpit na akong kaayohan, ug mibiyahe ko paingon sa Jerico sumala sa gisugo sa balaan nga amahan; didto, sama sa iyang gisulti kanako, nakit-an nako ang usa ka tigulang, matinud-anon ug maampingong monghe, nga nagdala kanako sa monasteryo sa bantugang Euthymius, diin ko nagpuyo. Kanunay usab ko nga mibisita sa Lavra ni Santo Savva aron makita ang Banal nga si Juan, ug nakadawat ko og dakong kaayohan alang sa akong kalag gikan kaniya. Sa usa ka higayon, nabug-atan ko sa mga hunahuna sa yawa, apan sa dihang gisugid ko kini sa Banal nga Tawo, pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo, nakasinati dayon ko og kahupayan, ug mibalik ang kalinaw sa akong kasingkasing.

Mao kini ang gisaysay sa monghe nga si Cirilo bahin sa iyang kaugalingong istorya. Mao kini gayud si Cirilo nga gipadala sa Banal nga si Juan ngadto sa Monasteryo sa Suki uban ang mga libro para sa Banal nga si Ciryaco nga Eremita[8414] .

Usa ka adlaw, naglingkod si Cirilo sa gamay nga bintana sa selda ni Reverendo Juan. Unya miabot ang usa ka tawo nga ginganlan og George, nga gidala ang iyang anak nga gilutos sa usa ka demonyo; iyang gipa-higda ang batang lalaki sa atubangan sa bintana ug misubay. Nasayud si San Juan nga ang batang lalaki nga naghigda didto ug nagahilak gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu; tungod sa kalooy, siya mipangamuyo ug gihaplasan siya sa balaang lana, ug sa dayon mibiya ang hugaw nga espiritu sa batang lalaki, ug sukad niadto siya naayo.

Si Abba Eustathius, nga nagpuyo isip monghe pagkahuman ni Sergius sa langob sa Banal nga si Savvas, usa ka tawo nga lawom ang espirituhanong kinabuhi ug pagkamatinud-anon, misulti mahitungod sa iyang kaugalingon:

'Sa usa ka higayon, usa ka espiritu sa pagpanamastamas ang misulod kanako ug dako kaayo ang akong pagkaguol tungod sa mga makapanamastamas nga hunahuna batok sa Dios ug sa Balaan, ug ako anaa sa dakong kasakit. Miadto ko kang balaan Juan nga Hilom, gisultihan ko siya sa akong kaguol, ug nangayo ko og tabang sa iyang balaan nga mga pag-ampo. Nagaampo si Juan sa Dios alang kanako ug unya miingon siya kanako: 'Bulahan ang Dios, anak ko! Dili na mobalik pagduol kanimo ang mga blasphemous nga hunahuna.' Matinuod ang gisulti sa tigulang, kay sukad niadto wala na gyud ko makasinati og bisan usa ka blasphemous nga hunahuna sa sulod nako.

Usa ka babaye, lumad sa Cappadocia[8415] , nga ginganlan og Vasilina, usa ka diakonesa[8416] sa Balaang Simbahan sa Constantinople, miadto sa Jerusalem uban sa iyang pag-umangkon, usa ka tawo nga halangdon ang pagkatawo; siya usa ka matinud-anong buotan nga tawo , bisan pa man nga misunod siya sa erehe sa Amihanan[8417]

[8413] Jericho – usa sa labing karaang mga siyudad sa Palestina – nahimutang unom ka oras nga biyahe gikan sa Jerusalem, sa kasadpang baybayon sa Jordan.

[8414] Gisaulog kada 29 sa Septyembre, ang Lavra sa Suki (nga nailhan nga 'Syrian Lavra' ug, sa Griyego, 'Old Lavra') gitukod ni San Chariton sa unang katunga sa ika-4 nga siglo ug nahimutang sa usa ka hilaw, hilit nga dapit sa Disyerto sa Judea.

[8415] Cappadocia – ang labing sidlakang probinsya sa Asia Minor, ang natawhan sa mga bantugang Amahan ug magtutudlo sa Simbahan: si Gregorio sa Nazianzus, Obispo sa Neocaesarea.

[8416] Diakonisa – gikan sa Griyegong pinulongan. Kini ang ngalan nga gihatag sa usa ka piho nga klase sa mga ministro sa simbahan, nga ang institusyon niini nagsugod pa sa Apostolikong mga panahon (Roma 16:1; 1 Timoteo 5:3–10). Ang mga tigulang (40 anyos pataas) nga birhen o balo gipili alang sa katungdanan nga diakonisa. Ang ilang mga katungdanan mao ang pagtudlo sa mga babaye ug batang babaye nga nakabalhin sa pagtuo kung giunsa nila paglihok atol sa bunyag, pagtabang sa obispo atol sa ilang bunyag ug, alang kaniya, pagbuhat sa pag-pahiran sa lana sa ubang bahin sa lawas gawas sa agtang, ug uban pa, aron masiguro ang kahusay ug angay nga pamatasan sa mga kababayen-an atol sa mga banal nga serbisyo, sa pagbisita sa mga masakiton, mga walay-puy-anan ug sa mga nakabilanggo sa bilanggoan, sa pag-alagad sa mga nag-angkon sa ilang pagtuo ug mga martir nga gihuptan sa kustodiya, sa pagtabang sa mga kabus, ug uban pa. Gitugotan ang Simbahan sa Constantinople nga adunay hangtod sa 40 ka diakonisa. Aduna'y daghang kanonikal nga lagda mahitungod sa mga diakonisa, sama sa: Lagda 15 sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho, Lagda 14 sa Ika-upat nga Konseho, ug Lagda 44 ni San Basil nga Dako.

[8417] Si Severus – Patriarka sa Antioquia gikan sa 512 hangtod 518 – usa sa mga moderatong tigpasiugda sa erehe nga Monophysite, nga nag-ila kang Kristo og usa ra ka diyosnong kinaiyahan, nga giingong hingpit nga gisuyop ang tawo nga kinaiyahan sulod Niya. Apan, samtang nagpugos sa pagkahiusa sa kinaiya ni Kristo, gitugotan ni Severus ang kalainan tali sa mga kinaiya nga diyosnong ug tawo sa sulod niini, ug giila nga ang unod ni Kristo, sa wala pa ang Pagkabanhaw, susama sa atong mortal nga unod.

ug busa wala siya sa pakig-ambit sa Balaang Katolikong Simbahan. Ang matinud-anong diakonesa nagpaningkamot pag-ayo aron siya mabalhin sa tinuod nga pagtuo ug madala sa Balaang Simbahan, ug mapinanggaon siyang nangayo sa matag balaang amahan nga mag-ampo sa Diyos alang kaniya. Pagkadungog niya kang San Juan, gusto usab niya siyang pasidunggan; apan sa dihang nahibaloan niya nga dili tugotan ang mga babaye mosulod sa monasteryo, gitawag niya si Teodoro, ang disipulo ni Juan, ug gihangyo siya nga dad-on ang lalaki nga kauban niya ngadto sa balaang tigulang. Nagtuo siya nga, pinaagi sa pag-ampo ni Juan, malumo sa Diyos ang mapintas nga kasingkasing sa heretiko ug himuon siyang takus sa komunyon sa Katolikong Simbahan. Gidala ni Teodoro ang lalaki nga naligaw tungod sa heresiya, miadto uban kaniya sa tigulang, miyuko sumala sa batasan, ug miingon:

'Bendisyona kami, Amahan!'

Unya miingon ang tigulang sa iyang disipulo:

'Pagapanalanginan tika, apan walay panalangin alang sa usa nga miuban nimo.'

'Dili, Amahan,' mitubag ang disipulo, 'bendisiha kami nga duha.'

Mitubag ang tigulang:

– Dili, dili ko panalanginan ang usa pa hangtud nga iyang isalikway ang iyang dautang heretikal nga mga pagtulon-an ug saad nga mosulod sa Katolikong Simbahan.

Natingala ang eretiko sa makalangit nga panglantaw sa tigulang; kining milagro nagdala og kausaban kaniya, ug sa tinuod gayud siya misaad nga mosulod sa ortodokso. Unya gipanalanginan siya sa tigulang, gipahawa ang tanan niyang sulod nga pagduha-duha pinaagi sa iyang mga instruksyon nga giinspirar sa Diyos, gihatagan siya sa Pinakabalaan nga mga Sakramento, ug gipahawa siya nga malinawaron, human siya ibalhin ngadto sa tinuod nga pagtuo. Pagkahibalo niini, napuno ang debotong diakonesa nga si Vasilina sa mas kusgan nga tinguha nga makita sa iyang kaugalingong mga mata ang balaang tigulang. Nagpasiya siya nga mosul-ob og bisti sa lalaki, moadto kaniya sa monasteryo, ug ipahayag ang iyang tinguha. Sa dihang gipahibalo sa usa ka anghel ang tigulang mahitungod sa tinguha ni Vasilina, nagpadala siya og mensahe kaniya, nga nag-ingon:

'Hibal-i kini: bisan pa moanha ka kanako sumala sa imong gipangandoy, dili gihapon nimo ako makita; busa, ayaw pagpakapoy sa imong kaugalingon, kondili pabilin ka lang diin karon, ug ako magpakita kanimo sa damgo, maminaw sa imong gustong isulti kanako, ug ako mismo ang mosulti kanimo sa akong gisugo sa Dios nga ipadayag kanimo.'

Natingala ang diakonesa sa panglantaw ni San Juan—nga makahibalo siya sa hunahuna sa tawo gikan sa layo—ug nagpabilin siya diin siya nahimutang, nagpaabot sa iyang pagpakita. Sa usa ka gabii, mipakita ang santo kaniya sa damgo ug miingon:

'Tan-awa, gipadala ko sa Diyos kanimo; ingna ako, unsa man imong gipangandoy?'

Gipahayag niya kaniya ang iyang mga hunahuna ug nadawat gikan kaniya ang angay nga espirituhanong pagtambal. Pagkahuman kaniya og giya, nahimong dili makita ang Banal nga Amahan, ug si Vasilina, pagmata, nagpasalamat sa Diyos.

Ang dapit diin nahimutang ang selda sa reverendo kay batuhan ug uga; ang kalig-on sa yuta, nga hingpit nga walay kahumot, nagpugong sa pagtubo sa kahoy o sa sagbot didto. Usa ka adlaw, ang reverendo nagdala og usa ka liso sa igos[8418] ug miingon sa iyang mga disipulo, Theodore ug John:

'Paminawa ko, akong mga anak: kung, pinaagi sa grasya sa Dios, moturok kining binhi sa niining hugot nga bato, moturok ang mga sanga, ug mamunga, nan hibaloa nga ang Dios maghatag kanako og dapit sa pahulayan sa Gingharian sa Langit.'

Pagkahuman niini, gitamnan niya ang liso sa usa ka bato duol sa iyang selda. Ang Dios, kinsa pinaagi sa Iyang kabubut-on namulak ang uga nga tungkod ni Aaron, naghatag og kahumok sa hugot nga bato ug nagpamunga sa liso sa igos, aron ipakita ang grasya nga gipahimuslan sa Iyang matinud-anong sulugoon sa Iyang panan-aw. Miturok gikan sa yuta ang usa ka igos nga kahoy ug, samtang hinay-hinay nga mitubo, nakaabot pa gani sa atop sa selda; dayon gitabonan niini ang tibuok selda sa iyang mga sanga, ug sa paglabay sa panahon nakabunga kini – tulo ka igos. Pag-ani niini, ang tigulang nagpasalamat sa Diyos uban sa mga luha, gihalokan kini ug

[8418] Ang igos usa ka kasagarang kahoy sa Judea, nga adunay lapad nga mga dahon, nga nagbunga og lami kaayong bunga – ang igos.

natilawan uban sa iyang mga disipulo. Pagkahuman matilawan ang mga igos, misugod siya sa pagpangandam sa iyang pagpanaw, kay naa na siya sa iyang mga katapusang katuigan sa kinabuhi[8419] .

Pagkahuman sa iyang kinabuhi nga milungtad og usa ka gatus ug upat ka tuig, siya namatay[8420] sa Ginoo nga atong Manluluwas, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Ang Pagpahulay sa Banal nga Savva sa Storozhev

Gisaulog sa ika-3 sa Disyembre

Ang atong bililhon nga amahan nga si Savva, sukad pa sa iyang pagkabatan-on, gihigugma niya si Kristo ug gikaligtaan niya ang kalibutan. Miadto siya kang Banal nga Sergius sa Radonezh ug gikuha niya ang monastikong paggupit sa ulo gikan kaniya. Ingon nga monghe, nga naningkamot alang sa langitnong mga panalangin nga giandam sa Ginoo alang sa mga nakapahimuot kaniya, nakigbisog siya batok sa iyang mga kahuyang uban sa talagsaong kadasig ug nagpraktis sa mga hiyas. Nailob siya sa daghang mga pagsulay gikan sa mga tukso ug pangilad sa yawa, apan, pinaagi sa tabang sa Dios, napildi niya kini tanan, nga nagpabilin nga walay hunong sa pagpuasa, pagbantay, pag-ampo ug uban pang espirituhanong pakigbisog.

Sa pagpatukod sa iyang kaugalingon sa pagkamaayo, nakab-ot ni Banal Savva ang maayong dungog ug pagrespeto sa mga prinsipe. Ang Kristo-higugmaong Prinsipe Georgy Dimitrievich[8421] miadto sa monasteryo sa Banal aron makita si Banal Savva ug nangayo kaniya nga magtukod og monasteryo sa angay nga dapit sulod sa panulundon sa iyang mga ninuno. Mibiya si Savva sa monasteryo ni Banal nga Si Sergius ug mipuyo sa usa ka walay sulod nga dapit sa bukid nga gitawag og Storozhi, sa taas nga bahin sa Suba sa Moskva, duol sa Zvenigorod, mga 50 ka verste gikan sa imperyal nga siyudad sa Moscow; kini nga dapit ang iyang gipili alang sa iyang umaabot nga monasteryo. Dinhi nagpuyo si Santo Savva sa hingpit nga kahilom ug pagkabulag, nga nag-antos sa katugnaw ug kainit. Apan, wala magdugay nga nag-inusara ang Balaan. Ang balita sa iyang mga buhat ug balaan nga kinabuhi misibog dayon, ug ang mga monghe ug mga layko gikan sa tanang dapit misugod sa pag-adto kang Santo Savva, nga nangayo kaniya og giya sa ilang espirituhanong kinabuhi. Gidawat sa Balaang Amahan uban sa gugma ang tanan nga miadto kaniya, naghatag kanila og ehemplo sa pagpaubos ug panaliling panarbaho: siya mismo ang nanghuyop og tubig gikan sa suba, gidala kini sa iyang abaga paingon sa hataas nga bukid, ug nagbuhat sa ubang gikinahanglan nga mga buluhaton. Sa ingon niini, gusto niya nga masanay ang mga igsoon sa panarbaho, aron dili nila usikan ang ilang mga adlaw sa katamaran, nga mao ang inahan sa tanang dautang huna-huna.

Pagkahuman niini, ang mahigugmaon kang Kristo nga Prinsipe Georgy Dmitrievich naghatag sa Reverendo sa gikinahanglan nga pondo aron pagtukod og simbahan, ug nagtukod si Savva og simbahan sa dungog sa halangdon ug himayaong Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug nagtukod og usa ka monasteryo, katingalahan ug maanindot, alang sa pagpuyo sa mga monghe aron maluwas ang ilang kalag.

Ang Balaang Amahan usa ka maayong magbalantay sa kawan ni Kristo nga natigom niining monasteryo, ug sa pagdala kanila ngadto sa espirituhanong mga pastulan, gipalig-on niya sila sa daghang mga hiyas. Sa pagkatigulang na niya, nagmasakit si Santo Savva, ug pagtawag niya sa mga igsoon, gitudloan niya sila sa Balaang

---

[8419] Si San Juan nga Hilom namatay niadtong 558. Ang iyang mga relikya, murag buhi pa siya, nakita sa Rusyano nga peregrino, si Hegumen Daniel, sa Monasteryo ni San Savvas nga Balaan sa sayong bahin sa ika-12 nga siglo.

[8420] Sa dihang ang santo nakaabot na sa taas kaayo nga edad, gibuksan sa iyang disipulo ang iyang selda aron atimanon siya. 'Unya,' iyang gisaysay, 'pagkasulod nako sa selda ug pagkakita nako sa usa ka katingalahang tanom, gitan-aw nako pag-ayo kung giunsa kini pagturok ug kung adunay baka bitak sa bato, apan wala gyud ko makit-i; busa, sa akong katingala, miingon ko: *'O, ang kalawom sa bahandi, kinaadman, ug kahibalo sa Dios!* Dili *masukod ang Iyang mga paghukom ug ang Iyang mga dalan dili masuta!'* (Roma 11:33), kay ang mga nagpuyo sa monasteryo sulod sa dugay nga panahon nakahibalo nga ni sa hayag nga dapit ni sa natabonan nga dapit motubo ang igos o bisan unsang kahoy, tungod sa grabeng kainit ug pagka-uga sa hangin sa monasteryo. Kung adunay mosulti sa gagmay nga kahoy sa cinobia sa Lavra nga naa sa kilid sa dalan, hibaloa sila nga kini bunga sa mga pag-ampo sa bulahan nga si Savva, nga nakakaplag og lawom nga yuta ug sa daghang tubig sa sapa sa tingtugnaw, ingon man sa buhat sa mga amahan sa cinobia, nga hangtod karon nagdidilig niini nga mga kahoy sa tibuok tingtugnaw gamit ang tubig gikan sa sapa; Labaw pa, daghan ang naningkamot sa mga kahoy sa daplin sa sapa, diin lawom ang yuta, ug bisan pa nga ilang binunalan kini sa tibuok tingtugnaw, hapit wala gyud kini mitubo sulod sa usa ka tuig, tungod sa pagka-uga ug grabeng kainit'.

[8421] Prinsipe Zvenigorodsky, ang bungsong anak nga lalaki ni Dakong Prinsipe Dimitri Donskoy sa Moscow.

Kasulatan, gidasig sila nga panalipdan ang pagkahinlo sa lawas, magpuyo sa gugma sa usag usa, pagpanamkon sa pagka-mapainubuson, ug magpadayon sa walay hunong nga pag-ayuno ug pag-ampo. Pagkahuman niini, ang Balaan, sa pagtudlo sa usa sa iyang mga disipulo isip abá sa ila, gisugo ang tanang mga igsoon nga magpabilin uban sa abá sa pagsunod ug pag-uyon. Pagpaalam na niya sa tanan ug paghatag kanila sa katapusang halok, si San Savva, human sa maayong pag-angkon sa iyang sala, gisumiter ang iyang kalag sa kamot sa Dios niadtong ika-3 ka adlaw sa Disyembre sa tuig[8422] .

Ang balita sa pagpanaw sa santo dali nga mikaylap sa palibot nga mga lugar, ug ang tanang Kristohanong lungsoranon sa Zvenigorod, ang mga maharlika ug ang mga ordinaryong tawo, nagtigom uban sa dakong gugma alang sa lubong sa namatay nga santo, nga nagdala sa mga masakiton ug mga balatian. Pagkahuman sa serbisyo sa lubong alang sa namatay, ilang gilubong siya uban sa dungog sa Simbahan sa Pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga siya mismo ang nagtukod. Hangtod karon, ang mga balaang relikya ni San Savva nagahatag og daghang lain-laing pag-ayo sa tanan nga moduol niini uban sa pagtuo, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga naglihok pinaagi sa Iyang mga balaan, ug human sa ilang kamatayon, nagahimo og himayaong mga milagro. Mahimaya ang atong Ginoo, karon ug sa kanunay ug hangtod sa mga katuigan sa katuigan. Amen.

- Ang Sugilanon sa mga Milagro sa Banal nga Si Savva

Daghang katuigan human sa pagpanaw ni Santo Savva, si Dionysius, ang abbot sa iyang monasteryo, sa usa ka gabii, pagkahuman sa iyang naandan nga pag-ampo, natulog. Ug tan-awa, usa ka halangdon nga monghe ang nagpakita kaniya, nga may mahimayaong dagway ug ubanan nga buhok, ug miingon kaniya: 'Dionysius, bangon dayon ug pintala ang akong hulagway.'

Nangutana si Dionysius sa tigulang:

'Kinsa ka, Amahan, ug unsa ang imong ngalan?'

Mitubag ang halangdong tigulang:

'Ako si Savva, ang ulo niining dapita.'

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, gipatawag dayon ni Dionysius ang usa ka tigulang nga ginganlan og Avvakum, nga usa sa mga disipulo ni Banal nga Savva, ug nangutana kung unsa ang hitsura sa bulahan nga si Savva. Gisultihan ni Avvakum ang abbot kung unsa ang hitsura sa iyang abba ug magtutudlo ug pila na siya ka tuig ang panuigon sa dihang siya namatay. Miingon ang abbot kaniya:

'Mao gyud kana nga paagi nga ang Banal nga si Savva nagpakita kanako niining gabii mismo ug gisugo ko nga hulagon siya sa usa ka ikon.'

Tungod kay si Dionysius mismo usa ka iconographer, dali siyang mipintal og icon ni Banal Savva.

Usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo, nga ginganlan og Hudas, gidala sa monasteryo ni Banal Savva. Samtang gihimo ang usa ka serbisyo sa pag-ampo alang sa dungog ni Santo Savva, misinggit ang tawo nga gipanag-iya:

'Nag-antos ko sa kasakit: nasunog ko,' ug naayo siya niadtong takna.

Sa dihang gipangutana siya nganong misinggit siya og kusog kaayo, miingon siya:

'Nakakita ko og usa ka himayaong anciano. Nagtindog siya tupad sa kabaong sa Banal nga si Savva, nagkupot og krus, ug gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kanako gamit kini. Usa ka dakong kalayo ang migawas gikan niining krus ug gisunogan ko sa tibuok lawas. Mao nga misinggit ko, ug pinaagi niining kalayo ang hugaw nga espiritu napalayas gikan kanako.'

Sa usa ka higayon, ang mga monghe sa Monasteryo ni Santo Savva misukol sa ilang abá, si Dionysius. Naghimo sila og bakak nga akusasyon batok kaniya kang Dakong Prinsipe Juan. Nituo ang prinsipe sa ilang panamastamas ug gisugo ang abá nga motungha dayon sa iyang atubangan. Pagkahibalo niini, ang abá nabalaka kaayo. Ug busa, niadtong gabii, sa usa ka damgo, mipakita kaniya si Balaan Savva ug miingon:

'Ngano man ka masubo, igsoon? Adtoa ang Dakong Prinsipe ug sultihi siya nga walay pagduha-duha; ayaw tugoti ang pagduha-duha, kay ang Ginoong Dios anaa kanimo ug magpadala Siya kanimo og tabang.'

Ang Tawo sa Dios mitungha usab sa pipila sa mga nagreklamo batok sa abad ug miingon kanila:

[8422] Niadtong 1407.

'Mao ba kini ang hinungdan nganong mibulag ka sa kalibutan—aron buhaton ang imong pagpanagut samtang nagreklamo? Nagreklamo ka, apan ang abá nag-ampo para kanimo uban sa mga luha: unsa may modaog—ang imong pagpanamastamas o ang mga pag-ampo sa imong amahan?'

Sa dihang ang abad ug ang mga igsoon mitungha sa atubangan sa prinsipe ug gisaysay ang ilang kaso sa korte, napahiya ang mga manlalait, ug ang abad mibalik sa monasteryo uban ang dungog.

Usa sa mga monghe sa monasteryo ni Banal Savva dugay nang nag-antos sa grabeng sakit sa mata ug hingpit nga dili na makakita sa kahayag. Miadto siya sa lubnganan ni Santo Savva, mihapa sa atubangan niini ug uban sa mga luha nangayo og pag-ayo. Nagsugod siya og pahikap sa iyang masakiton nga mga mata gamit ang panapton nga nakapatong sa kabaong sa santo. Pagkakita niini, usa ka monghe nga nagbarog didto misugod sa pagpanaway kaniya, nga miingon:

'Dili ka maayo; mapuno pa gyud ang imong mga mata sa mas daghang balas.'

Ang monghe nga nagluhod uban sa pagtuo sa atubangan sa lubnganan ni San Savva naayo, samtang ang igsuon nga nagpanawa kaniya kalit nga nabuta ug nakadungog og tingog nga miingon kaniya:

'Nakadawat ka sa imong gipangayo, aron pinaagi kanimo ang uban matun-an nga dili magkatawa o mosalaway sa mga milagro nga gikan sa balaan sa Dios.'

Unya ang bulag nga lalaki, nga napuno sa dakong kahadlok ug nagahilak, mihulog sa atubangan sa kabaong sa Banal nga si Savva ug nangayo og pasaylo, nga iyang nadawat—dili dayon, kondili pagkahuman sa daghang pag-ampo, mga luha ug paghinulsol.

Sa usa ka gabii, miabot ang mga kawatan sa monasteryo, nga nagtinguha sa pagpangawat sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios. Apan sa dihang miduol sila sa bintana ibabaw sa kabaong sa maalamat, kalit nga mitungha sa ilang atubangan ang usa ka dako kaayong bukid, nga hingpit nga imposible pagsaka. Gidagmal dayon sila sa kahadlok ug kahingawa, ug nilakaw sila nga walay dala. Kining tanan gisaysay sa ulahi sa mga kawatan mismo, nga miadto sa monasteryo aron maghinulsol ug gigugol ang nahibilin nilang kinabuhi sa pagpanghinulsol.

Pagkahuman niini, usa ka boyar nga ginganlan og Ivan Rtishchev ang miadto sa monasteryo, nagbitbit sa iyang masakiton nga anak nga si George, nga gibitbit sa usa ka salog; ang batang lalaki kay huyang kaayo nga dili na makasulti. Human sa pag-ampo alang sa pagkaayo ni George, gibubo sa mga monghe ang pipila ka kvass sa monasteryo sa baba sa masakiton nga batang lalaki. Ang masakiton nga batang lalaki dali dayon nakasulti, natilawan ang pan gikan sa pagkaon sa mga monghe, ug nabalik ang iyang panglawas. Sa dakong kalipay sa pagka-ayo sa iyang anak, ang iyang amahan nagpasalamat kaayo sa Diyos ug sa Iyang balaan, si San Savva, ug miingon sa balaan, ingon nga buhi pa siya:

'Reverendo nga Amahan! Aduna koy daghang sulugoon nga lalaki ug babaye sa akong panimalay nga nag-antos sa nagkalain-laing mga sakit; nagtuo ko nga, kung imong buot, mahimo usab nimo silang tambalan.'

Pagkahuman mangayo sa abá sa pipila ka kvass, mibalik ang boyar uban sa iyang naayo nga anak. Pag-abot niya sa iyang balay, gisugo niya nga dad-on sa iyang atubangan ang usa sa iyang mga sulugoon nga babaye nga ginganlan og Irina, nga nag-antos sa pagkabuta ug pagkabuta sa dunggan; gibubo niya ang kvass sa monasteryo sa iyang mga dalunggan ug gihaplasan ang iyang mga mata gamit kini. Sa diha-diha dayon, nakakita ug nakadungog si Irina. Natingala ang tanan sa kadako sa Ginoo. Ingon usab, pagtawag niya sa usa sa iyang mga ulipon, si Artemios, nga bungol sulod sa pito ka tuig, gibubo sa boyar ang maong kvass sa iyang mga dalunggan, ug naayo ang ulipon. Pagkahuman niini, gidala niya ang usa ka batingog nga dalaga nga ginganlan og Kikilia, ug naayo siya sa diha-diha dayon nga napahiran ang iyang mga mata sa kvass. Apan kining tanan nga mga milagro dili tungod sa kvass mismo, kondili pinaagi sa pag-ampo sa Balaan nga Savva ug sa dakong pagtuo sa Boyar Ivan. Paglabay sa pipila ka panahon, ang boyar mismo nagkasakit. Pag-inom usab niya sa maong tambal, siya usab naayo.

Si Misael, ang abá sa monasteryo sa Banal nga Savva sa Storozhevsk, grabe kaayo ang sakit ug, tungod kay nawala na ang tanan niyang paglaum nga makabawi, hapit na siya mamatay. Usa ka adlaw, si Gury, ang sakristan sa monasteryo, padulong aron magtintint sa kampana para sa Matins. Sa iyang paglabay sa pultahan sa simbahan, gisugat siya sa balaan nga tigulang, nga nangutana kaniya:

'Unsa na ang kahimtang sa panglawas sa inyong abá?'

Gisultihan ni Gury ang halangdon nga tigulang bahin sa sakit sa abá. Unya miingon ang halangdon nga tigulang:

'Adto ug sultihi ang abá nga maghangyo og tabang sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa ulo niining dapita, ang tigulang nga si Savva—unsaon, siya mobalik ang panglawas; ug ikaw, igsoon, ablihi ang mga pultahan para kanako, ug mosulod ako sa simbahan.'

Nagduha-duha si Guriy ug dili niya gusto ablihan ang mga pultahan sa wala pa motunog ang kampana, apan wala siya kaisog mangutana sa tigulang kon kinsa siya o asa siya gikan. Ang tigulang nga mitungha, nga wala nay lain pulong, mituyok paingon sa pultahan sa simbahan. Kalit lang nga nabuksan ang mga pultahan sa ilang kaugalingon, ug misulod ang tigulang sa simbahan pinaagi niini. Nibalik si Guriy sa iyang selda nga nahadlok ug gisugdan ang pagpasangil sa iyang katabang:

'Ngano wala nimo gisirado pag-ayo ang pultahan sa simbahan karong gabii? Karon lang ko nakakita og estranghero nga misulod sa simbahan pinaagi sa abli nga pultahan.'

Apan nanumpa ang katabang ni Guriy nga hugot kaayo niyang gisirado ang pultahan sa simbahan kagabii. Nagsiga dayon sila og kandila, midali paingon sa simbahan, ug ilang nasuta nga nakasusi pag-ayo ang mga pultahan, kay tinuod nga gisirado ug gilock pag-ayo kini sa katabang ni Gury niadtong gabii. Pagkahuman sa Matins, gisultihan ni Gury ang mga igsoon sa tanan niyang nakita ug nadungog. Nagkasinabot silang tanan nga ang tigulang nga nagpakita mao mismo si Santo Savva. Si Abad Misail, pagkadungog niini, nagsugo nga dad-on siya sa kabaong sa balaan nga tawo ug, samtang naghangyo pag-ayo alang sa kaayohan, nabalik siya sa hingpit nga panglawas pinaagi sa pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Balaan nga si Savva.

Daghang uban pang mga milagro ug pag-ayo ang nahitabo sa lubnganan niining tawo sa Dios. Ug bisan karon, kini gihatag sa mga tawo nga moanha uban sa pagtuo, pinaagi sa grasya sa Dios ug sa mga pag-ampo sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios ug sa Balaan nga si Savva, nga atong pag-ampoan usab aron siya mag-ayo sa atong espirituhanon ug lawasnong mga kakulian pinaagi sa iyang mainitong pag-ampo sa atubangan ni Cristo nga atong Ginoo ug Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 8:

O kagalang-galang, mitungha ka sa kamingawan ingon tinubdan sa kaayo: kay sukad pagkabatan-on gipili nimo ang putli nga kinabuhi, nagsunod sa imong espirituhanong magtutudlo ug, pinaagi sa iyang pagtudlo, gitutok nimo ang imong hunahuna sa langit, ug napamatud-an nimo nga ikaw usa ka labing maalamon nga maggiya sa imong panon. Busa si Kristo, nga nagtan-aw kanimo ingon usa ka labing hayag nga suga, nagpanalangin kanimo sa mga milagro: O among Amahan Savvas, ipangamuyo nga maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 2:

Gidilaab sa tinguha sa Ginoo, imong gilabay ang mga kahuyang sa unod pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, ug nagpakita ka ingon usa ka dili malisawng kahayag sa Divinong Kasidlak: pinaagi sa mga sinag sa imong mga milagro gipahayag nimo ang tanan nga moduyog ngadto sa reliharyo sa imong balaan nga mga nahabilin, among ginagalang nga Amahan Savvas.

17 Disyembre

4 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni Santa Barbara, ang Dakong Martir

Gisaulog sa 4 Disyembre

Sa panahon sa paghari ni Maximiano[8423] , ang daotan nga Emperador Romano, adunay usa ka tawo nga natawo sa halangdong kaliwatan, dato ug ilado nga nagpuyo sa Sidlakan, sa Heliopolis[8424] , nga ginganlan og Dioscoro, usa ka pagano sa pagkatawo ug pagtuo. Aduna siyay anak nga babaye, si Barbara, nga iyang gihigugma sama sa mabulag sa iyang mata, kay siya ra ang iyang anak. Sa pagdako niya, nahimong labaw ka gwapa siya, nga walay dalaga sa tibuok rehiyon nga makalabaw kaniya sa katahum; tungod niini, nagtukod si Dioscorus og taas ug maayo pagkahimong tore para kaniya, ug sa sulod niini iyang giandam ang mga marangyang kwarto. Didto niya gipriso ang iyang anak nga babaye, ug gihatagan siya og kasaligan nga mga magtutudlo ug mga sulugoon nga babaye, kay namatay na ang iyang inahan. Gibuhat niya kini aron ang mga ordinaryo ug ubos nga mga tawo dili makakita sa ingon ana ka matahum, kay nagtuo siya nga ang ilang mga mata dili angay makakita sa gwapa nga nawong sa iyang anak. Samtang nagpuyo sa tore, sa maong hataas nga mga kwarto, nakakaplag ang dalaga og kahupayan sa pagtan-aw paubos gikan sa kahitas-an sa mga binuhat sa Dios sa langit ug sa yuta – sa mga langitnong lawas ug sa katahum sa kalibutan sa yuta. Usa ka adlaw, samtang nagtutok sa langit ug nagtan-aw sa kahayag sa adlaw, sa dagan sa bulan, ug sa kaanyag sa mga bitoon, nangutana siya sa mga governess ug mga sulugoon nga nagpuyo uban kaniya:

'Kinsa ang nagmugna niining tanan?'

Sa samang paagi, sa pagtan-aw sa katahum sa yuta—ang mga uma, lasang ug tanaman nga natabonan sa luntiang tanom, ang mga bukid ug mga tubig—nangutana siya:

'Sa kamot kinsa kini tanan gimugna?'

Gisultihan siya nila:

'Ang tanan niini gimugna sa mga dios.'

Nangutana ang dalaga:

'Asa nga mga diyos?'

Mitubag ang mga sulugoon:

'Ang mga diyos nga gihatagan og dungog sa imong amahan ug gipuy-an sa iyang palasyo – ang bulawan, pilak, ug kahoy – ug kinsa niya gihalaran; sila ang nagmugna sa tanan nga naa sa atubangan sa imong mga mata.'

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang dalaga misugod og pagduha-duha ug naghunahuna sa iyang kaugalingon:

'Ang mga dios nga gihalad-an sa akong amahan gihimo sa kamot sa tawo: ang bulawan ug pilak gihimo sa panday-bulawan, ang bato gihimo sa panday-bato, ug ang kahoy gihimo sa panday-kahoy. Unsaon kaha nga kining mga dios nga gihimo sa tawo nakahimo sa ingon ana ka hayag, kataas nga langit ug ingon ana ka matahum nga kalibutan, samtang sila mismo dili makalakaw sa ilang mga tiil ni makahimo gamit ang ilang mga kamot?'

Samtang nagpamalandong siya niini, kanunay siyang motutok sa langit, adlaw ug gabii, naningkamot nga maila ang Magbubuhat pinaagi sa Iyang binuhat. Usa ka adlaw, samtang dugay na siyang nagtutok sa langit ug gipuno sa kusgan nga tinguha nga mahibal-an kinsa ang naghimo sa ingon ka matahum nga kalapad, kadako, ug kahayag sa langit, kalit nga misidlak ang kahayag sa Balaang grasya sa iyang kasingkasing ug gibuksan ang mga mata sa iyang hunahuna sa kahibalo sa Usa ka Dili Makita, Dili Mailhan, ug Dili Masabtan nga Dios, nga maalamon nga nagmugna sa langit ug yuta. Miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Kinahanglan usa ra gayud ka ingon nga Dios, nga wala gimugna sa kamot sa tawo, apan Siya, nga nagpanag-iya sa Iyang kaugalingong pagkaanaa, nagmugna sa tanang butang pinaagi sa Iyang kaugalingong kamot. Kinahanglan adunay Usa ka Nagpahimay-ang sa kalapad sa kalangitan, nagtukod sa mga basihanan sa yuta, ug nagpasiga sa tibuok uniberso gikan sa ibabaw pinaagi sa mga sinag sa adlaw, kahayag sa bulan ug kaanyag sa mga bitoon, samtang sa ubos Gidayandayan Niya ang yuta sa nagkalain-laing kahoy ug bulak ug gihisgutan kini sa mga suba ug bukal. Kinahanglan usa ra gayud ang Dios, nga nagpasiugda sa tanang butang, nagahatag kinabuhi sa tanang butang, ug nag-atiman sa tanang butang.

[8423] Kini nagtumong, siyempre, kang Maximian Galerius, ang manugang ug kauban sa pagdumala ni Emperador Diocletian sa sidlakang bahin sa Imperyong Romano, ug pagkahuman nahimong iyang manunod gikan sa 305 hangtod 311.

[8424] Kini tingali nagtumong sa Heliopolis sa Fenicia, sa amihanan sa Palestina, sa Coele-Syria, sa karon nga rehiyon sa Syria sa Asyanong Turkey, nga sa karaang panahon mao ang pangunang dapit sa pagsimba sa paganong diyos sa Phoenicia nga si Baal ug sentro sa tanang pagano sa Sidlakan, apan sa katapusan sa ika-4 nga siglo nahimong pugong sa Kristiyanismo; pagkahuman, hinay-hinay nga gipaguba ang siyudad.

Busa ang dalagang si Barbara nakakat-on sa pag-ila sa Magbubuhat pinaagi sa Iyang binuhat, ug natuman kaniya ang mga pulong ni David: *'Gihunahuna ko ang tanan nimong buhat; gipamalandong ko ang mga buhat sa imong mga kamot'* (Salmo 142:5). Sa ingon nga mga pamalandong, nasiga ang kalayo sa balaan nga gugma sa kasingkasing ni Barbara ug gisunog ang iyang kalag sa mainit nga pangandoy alang sa Dios, nga wala siyay kapahulayan sa adlaw o sa gabii, naghunahuna lamang sa usa ka butang, naghandum lamang sa usa ka butang: ang masayud sa Dios ug sa Magbubuhat sa tanang butang uban sa kasigurohan. Sa taliwala sa mga tawo, wala siyay nakaplagan nga magtutudlo nga mopadayag kaniya sa mga misteryo sa balaan nga pagtuo ug magtultol kaniya sa dalan padulong sa kaluwasan; kay walay bisan kinsa ang gitugotan nga mosulod sa iyang presensya gawas sa mga sulugoon nga babaye nga gitahasan kaniya, tungod kay ang iyang amahan, si Dioscorus, gibutang siya ilawom sa mahugot nga pagbantay. Apan ang Labing Maalamon nga Magtutudlo ug Giya mismo, ang Espiritu Santo, sa dili makita nga paagi nagtudlo kaniya pinaagi sa sulodnong inspirasyon sa mga misteryo sa Iyang grasya ug gihatag sa iyang hunahuna ang kahibalo sa kamatuoran. Ug ang dalaga nagpuyo sa iyang tore, sama sa usa ka nag-inusarang langgam sa atop[8425] , nagpamalandong sa makalangit nga mga butang imbis sa makatag-iya; kay ang iyang kasingkasing wala magdikit sa bisan unsang makatag-iya; wala siya maghigugma sa bulawan, ni sa mahal nga mga perlas ug bililhon nga mga bato, ni sa maanindot nga mga bisti, ni sa bisan unsang matang sa pagpanam-is sa dalaga, Wala gyud siya maghunahuna sa pagminyo, apan ang tibuok niyang hunahuna nakatutok sa Usa ka Dios, ug nabihag siya sa iyang gugma kaniya.

Pag-abot sa panahon nga ipakasal ang dalaga, daghang manggaranon, maharlika, ug bantugang mga batan-on nga lalaki, nga nakadungog sa katingalahang katahum ni Barbara, nangayo kang Dioscorus sa iyang kamot alang sa kaminyoon. Misaka si Dioscorus sa tore aron makita si Barbara, ug gisugdan niya ang pakig-istorya kaniya bahin sa kaminyoon. Samtang nagtudlo sa nagkalain-laing angay nga manliligaw, nangutana siya kung kinsa kanila ang gusto niyang ipang-fiancée. Pagkadungog sa ingon ana nga mga pulong gikan sa iyang amahan, napula ang nawong sa mahinahong dalaga, nahuya dili lang sa pagpaminaw kondili bisan sa paghunahuna pa lang sa kaminyoon. Gisalikway niya siya sa tanang paagi, nga dili mosugot sa gusto sa iyang amahan, kay giisip niya nga usa ka dakong kawad-on alang sa iyang kaugalingon nga pasagdan nga malang ang bulak sa iyang pagkabalaan ug mawala ang bililhon nga perlas sa iyang pagkabirhen. Sa atubangan sa padayon nga paghangyo sa iyang amahan nga mosugot sa iyang kabubut-on, misukol siya kaniya sa taas nga panahon ug, sa katapusan, nagpahayag:

'Kung, amahan ko, imong hisgutan pag-usab kini ug pugson ko sa pakasal, dili na tika tawgon nga akong amahan, kay kuhaon nako ang akong kinabuhi, ug mawala ka sa imong bugtong anak.'

Pagkadungog niini, nahadlok kaayo si Dioscorus ug mitalikod kaniya, nga wala na magdagan nga pugson siya sa kaminyoon. Nagtuo siya nga mas maayo nga ipangasaw-ay siya sa iyang kaugalingong kagustuhan kaysa pinaagi sa pwersa, ug naglaum nga moabot ang panahon nga siya mismo ang mausab ang hunahuna ug gustong magminyo. Pagkahuman niini, nagpasiya siya nga molarga alang sa usa ka taas nga biyahe sa negosyo, nga nagtuo nga mamiss siya ni Varvara samtang wala siya, ug nga sa diha nga mobalik siya, mas sayon na para kaniya nga madani siya sa pagtuman sa iyang mga sugo ug tambag. Sa wala pa siya molarga, gisugo ni Dioscorus nga pagtukod og usa ka maluho nga paliguanan tupad sa pavilyon sa pagligo sa tanaman, nga adunay duha ka bintana nga nakatutok sa habagatan. Gisuwayan niya ang mga gitudlo nga nag-atiman sa iyang anak nga babaye nga dili siya pugngan sa gawasnon nga paggawas sa tore aron moadto bisan asa ang iyang gusto, ug sa pagbuhat sa bisan unsang iyang gusto. Nagtuo si Dioscorus nga ang iyang anak nga babaye, pinaagi sa pakig-istorya sa daghang mga tawo ug sa pagtan-aw nga daghan sa mga batan-ong babaye ang nianak ug nakigminyo na, mosingkamot usab nga magminyo.

Sa dihang mibiyahe si Dioscorus, si Barbara, nga nagpahimulos sa iyang kagawasan nga makagawas sa balay ug makig-istorya nga walay babag sa bisan kinsa niyang gusto, nakig-amigo sa pipila ka mga dalagang Kristohanon ug nadungog niya ang Ngalan ni Hesukristo gikan kanila. Nalipay ang iyang espiritu sa maong Ngalan, ug nangita siya og dugang nga mahibal-an mahitungod Kaniya gikan kanila. Gisultihan siya sa iyang mga bag-ong higala sa tanan mahitungod kang Kristo: mahitungod sa Iyang dili masukod nga Pagkadiyosnon, sa Iyang Pagkatawo gikan sa Labing Balaan nga Birhen Maria, sa Iyang boluntaryong pag-antos ug Pagkabanhaw, ingon

[8425] Usa ka salmong panultihon: cf. Salmo 101

man usab sa umaabot nga paghukom, sa walay katapusang pag-antos sa mga magtotoo sa dios-diosan, ug sa walay katapusang kalipay sa mga nagtuo nga Kristohanon sa Gingharian sa Langit. Samtang gipaminaw niya kining tanan , nabati ni Barbara ang kalami sa iyang kasingkasing; nagdilaab siya sa gugma kang Kristo ug nangandoy nga mabunyagan. Nahitabo nga niadtong panahona usa ka presbiterio ang miabot sa Heliopolis nga nagpakaaron-ingnon nga negosyante. Pagkahibalo ni Barbara kaniya, giimbitar niya siya sa iyang balay ug tinago nga nakakat-on gikan kaniya mahitungod sa Usa ka Magbubuhat sa tanang butang ug sa Makagagahum nga Dios, ug mahitungod sa pagtuo sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga dugay na niyang gipangandoy. Ang presbiter, pagkahuman niyang gipatin-aw kaniya ang tanang misteryo sa balaan nga pagtuo, gibunyagan siya sa Ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ug pagkahuman siya natudloan, mibalik sa iyang kaugalingong yutang natawhan. Tungod sa kahayag nga nadawat niya sa pagbunyag, napuno si Santa Barbara sa mas dako pang gugma alang sa Dios, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno ug pag-ampo adlaw ug gabii, nga nag-alagad sa iyang Ginoo; iyang gisaad ang iyang kaugalingon kaniya, nga nagpanumpa nga ipreserbar ang iyang pagkabirhen sa pagkabalaan.

Samtang nagpadayon ang pagtukod sa paliguan subay sa sugo ni Dioscoro, usa ka adlaw, mibaba si Santa Barbara gikan sa iyang tore aron tan-awon ang konstruksyon, ug sa pagkakita niya sa duha ka bintana sa paliguan, nangutana siya sa mga trabahante:

'Ngano nga duha ra inyong gibuhat nga bintana? Dili ba mas maayo kung tulo? Mas nindot unta tan-awon ang bungbong, ug mas hayag unta ang paliguan.'

Mitubag ang mga trabahante:

'Gisugo kami sa imong amahan nga magbutang og duha ka bintana nga nakatubang sa habagatan.'

Apan mipugos si Barbara nga himuon nila nga tulo ka bintana (sumala sa hulagway sa Balaang Trinidad). Ug sa dihang misalikway sila, tungod sa kahadlok sa iyang amahan, miingon siya kanila:

'Ako magbarug para ninyo sa atubangan sa akong amahan ug akuon ang responsibilidad para ninyo, busa buhata lang ang akong gisugo.'

Unya ang mga trabahante, sumala sa iyang gusto, nagtukod og ikatulong bintana sa paliguan. Aduna, sama sa nahisgutan, usa ka kwarto sa pagligo, diin tupad niini gitukod ang paliguan. Kini nga banyo gipalibotan sa gipilas nga mga bato sa marmol. Si Santa Barbara, sa usa ka adlaw miadto niining banyo ug nagtutok paingon sa sidlakan, gisulat sa iyang tudlo sa marmol ang hulagway sa Balaang Krus, nga klaro kaayo nga natala sa bato sama sa gibunalan og puthaw. Dugang pa, sa maong paliguan, sa bato usab, nabilin ang bakas sa tiil sa birhen; misugod ang pag-agos sa tubig gikan sa maong bakas, ug pagkahuman daghang pag-ayo ang nahitabo dinhi alang sa mga miabot nga may pagtuo[8426] .

Sa usa ka higayon, samtang naglakaw siya sa mga kwarto sa iyang amahan, nakita ni Santa Barbara ang iyang mga diyos—mga diyos-diyosan nga walay kalag—nga nagtindog sa usa ka dungganan nga dapit, ug siya misangpit og lawom tungod sa pagkaguba sa kalag sa mga tawo nga nagsilbi sa mga diyos-diyosan. Unya gisibyaan niya og laway ang nawong sa mga diyos-diyosan, nga miingon:

'Hinaut nga ang tanan nga nagasimba kanimo ug nagtan-aw kanimo, kamo nga walay kasingkasing, alang sa tabang, mahimong sama kaninyo!'

Pagkahuman niya niini, misaka siya sa iyang tore. Didto, sumala sa iyang batasan, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo ug pagpuasa, ug iyang gilubong ang tibuok niyang hunahuna sa pagkontemplar sa Dios.

Samtang nagpauli na ang iyang amahan gikan sa iyang biyahe. Sa dihang gisusi niya ang mga bilding sa panimalay, miduol siya sa bag-ong natukod nga paliguanan ug, pagkakita sa tulo ka bintana sa bungbong niini, misugod siya og pagsaway sa mga sulugoon ug mga trabahante nga masuko, nangutana ngano nga wala sila mosunod sa iyang sugo ug naghimo og tulo ka bintana imbis nga duha. Mitubag sila:

[8426] Ug ang paliguan nga adunay tulo ka bintana, nga gitukod sumala sa hulagway sa Balaang Trinidad, ug ang marmol nga bato sa daplin sa bukal nga nagbitbit sa hulagway sa krus, ug ang mga tiil ni Santa Barbara – ang tanan niini nagpabilin nga buo hangtod sa panahon ni Simeon Metaphrastes, nga, sumala kang Juan sa Damasco, naghulagway sa mga pag-antos niining balaang martir. Sa iyang kasaysayan, ingon niya kini: 'Hangtod karon, nagpabilin kini nga bukal, nga nag-ayo sa tanang matang sa mga sakit sa mga naghigugma kang Kristo; kon itandi kini sa tubig sa Jordan, o sa Langob sa Siloham, o sa Betesda, dili sila layo sa kamatuoran, kay ang gahum ni Kristo nagbuhat ug ingon kadaghan nga mga milagro dinhi sa kini nga bukal sama sa mga nahitabo niadtong mga lugar.'

'Dili kini among kaugalingong kabubut-on, kondili ang kabubut-on sa imong anak nga si Barbara; siya ang nagsugo kanamo nga maghimo og tulo ka bintana, bisan pa man nga wala namo kini gusto.'

Gitawag dayon ni Dioscorus si Barbara ug gipangutana siya:

'Ngano man nga gisugo nimo nga ibutang ang ikatulong bintana sa paliguan?'

Mitubag siya:

Mas maayo ang tulo kaysa duha, kay ikaw, akong amahan, nagsugo nga maghimo og duha ka bintana—nga sa akong pagtuo, nagtumong sa duha ka langitnong lawas, ang adlaw ug ang bulan[8427] —aron kini makahatag og kahayag sa paliguanan; apan nagsugo ko nga buhaton ang ikatulo, sumala sa hulagway sa Triyuno nga Kahayag, alang sa dili maabot, dili masukod, dili malubog ug dili malata nga Kahayag sa Trinidad, Tulo ka Bintana[8428] , pinaagi niini ang matag tawo nga mosulod sa kalibutan mapailaw.

Nalibog ang iyang amahan sa bag-ong, tinuod nga katingalahang mga pulong sa iyang anak nga babaye, nga bisan pa man dili niya masabtan. Gidala siya sa amahan ngadto sa dapit sa paliguan diin nakalukit sa bato ang krus nga gihulagway sa tudlo ni Santa Barbara—nga wala pa niya masusi—ug misugod si Dioscorus sa pagpangutana kaniya:

'Unsa man imong gipasabot? Giunsa man sa kahayag gikan sa tulo ka bintana paghatag og kahayag sa matag tawo?'

Mitubag ang santo:

'Paminawa pag-ayo, amahan ko, ug sabta ang akong gisulti: ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo—ang Tulo ka Persona sa Usa ka Dios sa Trinidad, nga nagpuyo sa dili masukod nga kahayag—naghatag og kahayag ug kinabuhi sa matag buhing kalag. Maong gisugo nako nga ibutang ang tulo ka bintana sa paliguanan, aron ang usa magrepresentar sa Amahan, ang usa sa Anak, ug ang ikatulo sa Espiritu Santo, aron bisan pa ang mga bungbong mismo makadayeg sa Ngalan sa Balaang Trinidad.

Unya, mitudlo siya sa krus nga gilarawan sa marmol gamit ang iyang kamot, ug miingon siya:

'Gipakita usab nako ang timaan sa Anak sa Dios: pinaagi sa maayong kabubut-on sa Amahan ug uban sa tabang sa Espiritu Santo, alang sa kaluwasan sa katawhan, Siya naporma sa lawas gikan sa Labing Balaang Birhen ug, sa Iyang kaugalingong kabubut-on, nag-antos sa krus, nga mao kini ang hulagway nga imong makita. Gisulat nako dinhi ang timaan sa krus aron ang gahum sa krus makapalayas gikan niining dapita sa tanang gahum sa mga demonyo.'

Ang labing maalamon nga dalaga misulti niini ug daghan pang uban nga mga butang sa iyang amahan nga mapintas ang kasingkasing mahitungod sa Balaang Trinidad, sa Inkarnasyon ug Pag-antos ni Kristo, sa gahum sa krus ug uban pang mga misteryo sa balaang pagtuo – nga nakapukaw sa iyang makalilisang nga kasuko.

Gipuno sa kasuko si Dioscorus, ug sa pagkalimot sa iyang natural nga gugma sa anak, gikuha niya ang iyang espada ug gisulayan siyang tuslokon, apan mituyok siya ug nilayas. Uban sa espada sa kamot, gisundan siya ni Dioscorus sama sa usa ka lobo nga nagasubay sa karnero. Hapit na gyud niya madakpan ang walay-salaut nga karnero ni Cristo, sa dihang kalit lang nga usa ka batong bukid ang misapaw sa iyang agianan. Wala na kabalo ang balaan asa siya molayas gikan sa kamot ug espada sa iyang amahan—o mas tukma pa, sa iyang mananakit; usa ra gayud ang iyang dalangpanan—ang Dios, nga iyang gipangamuan alang sa tabang ug proteksyon, samtang iyang gitutok kang Siya ang mga mata sa iyang kalag ug lawas. Dali ra nadungog sa Labawng Ginoo ang Iyang alagad ug miabot Siya aron motabang kaniya, ug gisugo Niya ang bato nga bukid nga mabahin sa duha sa atubangan niya, sama sa nahimo kaniadto alang sa unang martir nga si Tecla sa dihang siya nagpalagyo gikan sa mga daotan nga lalaki. Ang balaan nga birhen nga si Barbara nangitag silong sa liki nga nahimo, ug sa kalit lang misirado ang bato sa iyang likod, nga nagtugot sa balaan nga makalusot paingon sa bukid. Pagkahuman niyang makasaka didto, nagtago siya sa usa ka langob. Ang malupigon ug mapugos nga si Dioscorus, sa dihang wala niya makita ang iyang nagalagpot nga anak nga babaye sa iyang atubangan, nabigla. Nalibog siya kung giunsa siya pagkawala sa iyang panan-aw, busa gipangita niya siya nga masigasig sulod sa dugay nga panahon. Samtang naglibot siya sa bukid aron pangitaon si Barbara, nakakita siya og duha ka magbalantay sa bukid nga nag-atiman sa ilang kawan sa mga

---

[8427] Ang mga Fenicio nag-una sa pagsimba sa mga langitnong lawas. Gikilala nila si Baal, o Moloch—nga sa iyang pagkatawo gisimba nila ang adlaw—ug si Astarte, nga sa iyang pagkatawo gisimba nila ang bulan, ingon nga ilang nag-unang mga diyos.

[8428] Kini, siyempre, nagtumong sa Tulo ka Hipostasi o mga Persona sa Usa ka Dios, nga gihimaya sa Trinidad.

karnero. Nakita sa mga magbalantay ang Balaan nga si Barbara nga misaka sa bukid ug mitago sa usa ka langob. Pagduol kanila, nangutana si Dioscorus kon nakita ba nila ang iyang anak nga naglayas. Usa sa mga magbalantay, usa ka maloloy-on nga tawo, sa dihang nakita niyang puno sa kasuko si Dioscorus, wala gustong ipadayag ang walay sala nga dalaga ug miingon:

'Wala ko siya makita.'

Apan ang usa, nga wala mag-ingon og bisan usa ka pulong, nagtudlo sa iyang kamot sa dapit diin nagtago ang santa. Midagan dayon didto si Dioscorus, samtang ang magbalantay nga mibulgar sa santa napunit sa silot sa Diyos didto dayon: nahimong haligi nga bato siya, ug ang iyang mga karnero nahimong mga tipaklong.

Sa dihang nakit-an niya ang iyang anak nga babaye sa langob, gisugdan siya ni Dioscorus og bugbog nga walay kalooy; gilabay siya sa yuta, gitapakan sa iyang mga tiil, ug sa pagkupot sa iyang buhok, gihila siya paingon sa iyang balay. Gidala niya siya sa usa ka masipit ug ngitngit nga payag, gisirad-an ang mga pultahan ug bintana, giselyohan kini, gibutangan og bantay, ug gipaka-gutom ug gipaka-uhaw siya. Pagkahuman, miadto si Dioscorus kang Martianus, ang magmamando sa maong yuta, ug gisultihan siya sa tanan mahitungod sa iyang anak nga babaye, nga iyang gisalikway ang ilang mga diyos ug nagtuo sa Ginasakripisyo sa Krus.

Gipangayo ni Dioscorus sa magmamando nga pahimangnoan siya aron mobalik sa pagtuo sa iyang amahan pinaagi sa paghulga kaniya sa nagkalain-laing pag-antos. Dayon gidala niya ang santo gikan sa iyang pagkabilanggo, gidala siya sa magmamando ug gihatag siya kaniya, nga nag-ingon:

'Gibaliwala ko siya, kay gisalikway niya ang akong mga dios; ug kung dili siya mobalik kanamo ug mosimba uban kanako kanila, dili na siya akong anak nga babaye, ug dili na usab ko iyang amahan: pahirasa siya, O gamhanang magmamando, sumala sa imong gusto.'

Sa pagtan-aw sa magmamando sa dalaga sa iyang atubangan, natingala siya sa katingalahang katahum niini ug misugod siya og sulti kaniya nga malumo ug mahigalaon, gidayeg ang iyang katahum ug pagkabanaog. Gidasig niya siya nga dili molapas sa karaang balaod sa iyang mga katigulangan ug dili supakon ang kabubut-on sa iyang amahan, kondili magsimba sa mga diyos ug mosunod sa iyang amahan sa tanang butang, aron dili niya mapawala ang iyang katungod sa pagpanunod sa tibuok kabtangan niini. Apan si Santa Barbara, sa dihang gipadayag niya ang kawalay pulos sa mga diyos-diyosan sa usa ka maalamon nga pakigpulong , midawat ug gipadayeg ang Ngalan ni Hesukristo ug gisalikway ang tanang kayutaanong kahimayaan, bahandi, ug kalibutanong kalipay, nga naningkamot alang sa mga panalangin sa langit. Nagpadayon ang magmamando sa pag-awhag kaniya nga ayaw pagdaot sa dungog sa iyang pamilya ug ayaw paglaglag sa iyang matahum ug nag-uswag nga pagkabatan-on. Sa katapusan, miingon siya kaniya:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon, gwapa nga dalaga, ug dali-a uban sa kadasig ang paghalad og sakripisyo sa mga diyos uban kanamo, kay malumo ako kanimo ug gusto tika luwason, dili ko gusto nga ipailawom ang ingon nga katahum sa pag-antos ug mga samad; apan kon dili ka maminaw kanako ug dili ka mosugot, mapugos ko, bisan supak sa akong kabubut-on, nga pag-antoson ka sa malupit nga paagi.'

Mitubag si Santa Barbara:

'Kanunay kong gihalad ang halad sa pagdayeg sa akong Dios ug gusto kong mahimong halad alang Niya mismo, kay Siya ra gayud ang Tinuod nga Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta ug sa tanan nga naa niini; apan ang inyong mga dios walay pulos ug wala magbuhat og bisan unsa, kay walay kalag ug dili aktibo; sila mismo buhat sa kamot sa tawo, ingon sa giingon sa propeta sa Dios: *'Ang ilang mga dios-diosan pilak ug bulawan, buhat sa kamot sa tawo. Kay ang tanang dios sa mga nasud mga dios-diosan, apan ang Ginoo nagbuhat sa langit'* (Sal. 113:12; Salmo 95:5). Gikilala ko kining mga pulong sa propeta ug nagtuo ako sa Usa ka Dios, ang Magbubuhat sa tanang butang; apan ang inyong mga dios, gipahayag ko nga bakak sila ug walay pulos ang inyong paglaum kanila.

Napungot sa mga pulong ni Santa Barbara, gisugo dayon sa gobernador nga hubaron siya. Kining unang pag-antos—ang pagtindog nga hubo sa atubangan sa daghang mga lalaki, nga walay pag-uyaw ug matinud-anon nga nagtutok sa iyang hubo ug birhen nga lawas—alang sa putli ug matinahuron nga dalaga, usa ka kasakit nga mas mabug-at pa kaysa sa mga samad mismo. Unya gisugo siya sa torturador nga ipahigda sa yuta ug bug-at nga latigon gamit ang lubid nga panit sa baka sulod sa taas nga panahon, hangtod nga ang yuta natabonan og pula tungod sa iyang dugo. Sa dihang mihunong ang paglatigo sumala sa sugo sa gobernador, ang mga torturador, nga nagtinguha nga palubha pa ang iyang pag-antos, misugod sa paghapuhap sa mga samad sa santa gamit ang sinina nga hinablon sa buhok ug hait nga mga piraso sa palayok. Apan, ang tanan niini nga mga pag-antos, nga misilaub

nga mas mabangis pa kaysa bagyo ug hangin batok sa templo sa iyang batan-on ug maluya nga lawas sa dalaga, wala makapahugno sa lig-on nga pagtuo sa martir nga si Barbara, kay ang iyang pagtuo natukod sa Bato – si Kristo nga Ginoo, alang kaniya malipayon niyang gisagubang ang ingon ana ka grabeng mga pag-antos.

Pagkahuman niini, gisugo siya sa gobernador nga ipriso hangtod makahuna-huna siya og labing malupit nga mga pagpanakit para kaniya. Halos dili na buhi tungod sa grabeng pagpanakit, nag-ampo si Santa Barbara uban sa mga luha sa iyang bilanggoan ngadto sa iyang pinalanggang Nobyo, si Kristo nga Dios, nga dili Siya mobiya kaniya sa ingon nga grabeng pag-antos, ug gisulti ang mga pulong ni David: *'Ayaw ko pagbiyai, Ginoo, akong Dios! Ayaw pagkalayo kanako. Dali sa pagtabang kanako, O Ginoo, akong Manluluwas!'* (Salmo 37:22–23). Samtang nag-ampo siya ingon niini, sa tungang gabii misidlak kaniya ang dakong kahayag; nabati sa balaan ang kahadlok ug kalipay sa iyang kasingkasing: ang iyang Imperishable nga Nobyo nagaduol kaniya, nga gustong bisitahan ang Iyang nobya. Ug tan-awa, ang Hari sa Himaya mismo nagpakita kaniya sa dili masukod nga himaya. Oh, unsa ka dako ang kalipay sa iyang espiritu, ug unsa ka tam-is ang iyang nabati sa kasingkasing sa dihang nakita niya Siya! Ang Ginoo, nga nagtutok kaniya uban sa gugma, miingon kaniya sa Iyang labing tam-is nga mga ngabil:

'Ayaw kahadlok, akong nobya, kay ako anaa uban kanimo; ako magpanalipod kanimo; ako makakita sa imong pakigbisog ug ako maghupay sa imong mga kasakit. Tungod sa imong mga pag-antos, nag-andam Ako alang kanimo og usa ka walay katapusang ganti sa Akong langitnong palasyo; busa, magpadayon ka hangtod sa katapusan, aron sa dili madugay malingaw ka sa walay katapusang mga panalangin sa Akong Gingharian!

Sa pagdungog sa mga pulong sa Ginoong Kristo, si Santa Barbara, sama sa waks sa atubangan sa kalayo, natunaw sa tinguha nga makig-usa sa Dios ug, sama sa suba nga nabaha, napuno sa gugma alang Niya. Pagkahuman Niya sa paglipay sa Iyang pinalanggang nobya, si Barbara, ug sa pagtam-is kaniya sa Iyang gugma, gihayag siya sa Pinakamahimayaong Hesus gikan sa iyang mga samad, aron walay bisan gamay nga bakas niini ang mabilin sa iyang lawas. Pagkahuman niini, nahimong dili makita Siya, ug gibyaan siya sa dili masukod nga espirituhanong kalipay. Ug si Santa Barbara nagpabilin sa bilanggoan sama sa langit, nagdilaab sa gugma sa Dios sama sa mga Serapim, naghimaya kaniya sa iyang kasingkasing ug mga ngabil, ug nagpasalamat sa Ginoo nga wala Siya magpasipala kondili gibisita ang Iyang sulugoon, nga nag-antos alang sa Iyang Ngalan.

Aduna'y usa ka babaye nga nagpuyo sa maong siyudad nga ginganlan og Juliana, usa ka magtutuo kang Kristo ug usa ka mahadlokon sa Dios nga babaye. Sukad sa pagdakop sa mga mambabatikos kang Santa Barbara, gitan-aw siya ni Juliana gikan sa gilay-on ug nakita ang iyang mga pag-antos; ug sa dihang gisulod siya sa prisohan, gisandig niya ang iyang kaugalingon sa bintana sa prisohan, namangha nga ang ingon ana ka batan-ong dalaga, sa pinakabibo sa iyang pagkabatan-on ug katahum, gisalikway ang iyang amahan, ang tibuok niyang pamilya, ang iyang bahandi, ug ang tanang panalangin ug kalipay ning kalibutan, ug wala gani siya maglangan sa paghalad sa iyang kaugalingong kinabuhi, apan masigasig kini niyang gihalad alang kang Kristo. Sa pagkakita nga giayo ni Kristo si Santa Barbara sa iyang mga samad, gusto usab niya nga mag-antos alang Niya, ug misugod siya sa pagpangandam sa iyang kaugalingon alang niini nga buhat, nag-ampo kang Jesu-Kristo, ang Tagahatag sa Pagkamartir, nga Ihatag Niya kaniya ang pagkamapailubon sa iyang mga pag-antos. Sa pagsubang sa adlaw, gidala si Santa Barbara gikan sa iyang bilanggoan ngadto sa usa ka dautang hukmanan alang sa dugang pagpanlupig; Gisundan siya ni Juliana gikan sa gilay-on. Sa dihang mitindog si Santa Barbara sa atubangan sa gobernador, siya ug ang uban niya nga gikan sa , nabigla sa pagtan-aw nga ang dalaga hingpit nga himsog, ang iyang nawong masidlak ug mas gwapa pa kaysa kaniadto, ug wala'y bisan gamay nga bakas sa mga samad nga iyang naangkon sa iyang lawas. Sa pagkakita niini, miingon ang gobernador:

'Nakita ba nimo, dalaga, kung giunsa ka pag-atiman sa among mga dios? Kagahapon gilutos ka sa malupit nga paagi ug napul-an ka sa imong pag-antos, apan karon ilang hingpit kang napanumbaan ug gihatagan ka nila og maayong panglawas. Busa, pagpasalamat kamo sa ilang grasya – yumuko sa atubangan nila ug maghalad og mga sakripisyo.'

Mitubag ang santo:

'Unsa man imong gipasabot, maghuhari, nga ang inyong mga dios—nga sila mismo buta, pipì, ug walay pagbati—maoy nakapahilunyas kanako? Dili nila ikahatag ang panan-aw sa mga bulag, ang paglitok sa mga pipì, ang pandungog sa mga bingi, o ang abilidad sa paglakaw sa mga pilay; dili nila ikahimo ang pag-ayo sa masakiton o pagbanhaw sa mga patay: busa, giunsa man nila ako pag-ayo, ug ngano man nga mosimba pa ko kanila? Si

Hesukristo, ang akong Dios, maoy nag-ayo kanako—Siya nga nag-ayo sa tanang sakit ug nagahatag kinabuhi sa mga patay; kaniya ako mosimba uban sa pagpasalamat ug ihalad ang akong kaugalingon ingon halad. Apan ang imong hunahuna nabuta, ug dili nimo makita kining Banal nga Mananambal, ug dili ka usab takus kaniya.

Kining mga pulong sa balaan nga martir nakapasuko sa gobernador: gisugo niya nga bitayon siya sa kahoy, nga garasan ang iyang lawas gamit ang puthaw nga mga kuko, nga pagasunogon ang iyang mga tadyaw gamit ang nagdilaab nga mga kandila, ug nga patukmaron ang iyang ulo gamit ang martilyo. Gisagubang ni Santa Barbara ang tanang kining mga pag-antos uban sa dakong kaisog. Dili unta kini makaya sa bisan kinsa—dili lang siya, nga usa ka batan-ong dalaga, apan bisan pa gani usa ka kusgan nga lalaki—nga mabuhi sa ingon nga mga pag-antos; apan ang Karnero ni Kristo napalig-on sa dili makita nga gahum sa Dios.

Sa taliwala sa daghang mga tawo nga nagtan-aw sa pag-antos ni Santa Barbara, naa si Juliana. Sa pagtan-aw sa dakong pag-antos ni Santa Barbara, wala mapugngan ni Juliana ang iyang mga luha ug nagahilak siya sa kasakit. Napuno sa kadasig, iyang gipataas ang iyang tingog sa kadaghanan ug gisugdan ang pagpanaway sa walay kalooy nga magmamando tungod sa iyang dili makatawo nga pagpanakit ug sa pagpanamastamas sa mga diyos-diyosan. Gidakpan siya dayon, ug sa dihang gipangutana unsa ang iyang pagtuo, iyang gipahayag nga usa siya ka Kristohanon. Unya gisugo sa magmamando nga siya pagahirason sa parehas nga paagi sama ni Barbara. Gabitay si Juliana kauban ni Barbara, ug gipunit ang iyang buhok gamit ang puthaw nga suklay. Ug ang balaan nga Dakong Martir nga si Barbara, pagkakita niini ug pag-antos sa iyang kaugalingong mga pag-antos, gitangtang ang iyang masubo nga panan-aw ngadto sa Dios ug nag-ampo:

'O Dios, nga nagasusi sa kasingkasing sa mga tawo, Kabalo Ka nga gihalad ko ang akong tibuok kaugalingon ingon usa ka halad kanimo ug gibutang ko ang akong kaugalingon sa gahum sa Imong gamhanang tuo nga kamot, naningkamot paingon Kanimo ug nagahigugma sa Imong balaan nga mga sugo. Ayaw ko pagbyae, O Ginoo, kondili tan-awa kami sa imong kalooy, ako ug ang akong kauban nga nag-antos, si Juliana; lig-ona kami ug duha ug hatagi kami og kusog aron matuman kini nga tinuod nga buhat: *'Andam ang espiritu, apan maluya ang unod'* (Mat. 26:41; Mar. 14:38).

Mao kini ang pag-ampo sa balaan, ug ang langitnong tabang alang sa maisugong pag-antos sa ilang mga pag-antos gihatag nga dili makita sa mga martir. Pagkahuman niini, gisugo sa tigpahirap nga putlon ang ilang duha ka suso. Sa dihang nahimo kini ug misamot ang pag-antos sa mga martir, si Santa Barbara, sa pag-alsa pag-usab sa iyang mga mata ngadto sa iyang Manlulutas ug Maghimo, misinggit: *'Ayaw kuhaa ang Iyang Balaang Espiritu gikan kanamo; ibalik kanamo, O Ginoo, ang kalipay sa Iyang kaluwasan, ug pinaagi sa Iyang labawng Espiritu palig-oni kami sa Iyang gugma!'* (Salmo 50:13–14).

Human sa ingon nga mga pag-antos, gisugo sa gobernador nga dad-on si Santa Juliana sa prisohan, samtang si Santa Barbara, sa iyang dakong kaulaw, giparada nga hubo sa siyudad, gipakaulaw ug gibugbog. Ang balaan nga birhen Barbara, nga nagtabon sa iyang kaugalingon sa kaulaw sama sa usa ka bisti, misinggit ngadto sa iyang pinalanggang Nobyo, si Kristo nga Dios:

'O Dios, nga nagbisti sa kalangitan og mga panganod ug sa yuta og hamog sama sa lampin clothes[8429] , Ikaw mismo, O Hari, tabuni ang akong kahubas ug ang pag-antos sa Dakong Martir nga si Barbara; ipagawas nga dili makita sa mga mata sa dautan ang akong lawas, ug nga ang imong alagad dili pagadawatan hangtod sa katapusan!'

Ang Ginoong Jesu-Kristo, nga nagtutok gikan sa kahitas-an uban sa Iyang tanang balaang Anghel sa buhat sa Iyang sulugoon, dayon dayon midali sa pagtabang kaniya ug nagpadala kaniya og usa ka masidlak nga Anghel nga nagsul-ob og manan-aw nga bisti aron tabunan ang kahubas sa balaang martir. Pagkahuman niini, wala na makita sa mga daotan ang hubad nga lawas sa martir, ug gidala siya pagbalik sa iyang tigpahirap. Pagkahuman kaniya, giparada usab si Santa Juliana sa siyudad nga hubad usab. Sa katapusan, ang tortyurador, sa dihang nakita nga dili niya sila mapahawa sa ilang gugma kang Kristo o mapugos sa pagsimba sa mga dios-diosan, gisilotan sila nga duha sa pagkapugong sa espada.

Si Dioscorus, ang walay kalooy nga amahan ni Barbara, napuno sa kasuko tungod sa yawa nga dili lang siya nagpakita og kasubo sa makalilisang nga pag-antos sa iyang anak nga babaye, apan wala gani siya maila-ila nga siya mismo ang maghuhukom kaniya. Gikuptan niya ang iyang anak nga babaye ug naggunit og gipahugot

[8429] Mga pagpadayag nga gikuha gikan sa Balaang Kasulatan: cf. Salmo 146:9; Job 38:10.

nga espada sa iyang kamot, gidani siya ni Dioscorus ngadto sa lugar sa pagbitay, nga gitakda sa usa ka bukid, ang , gawas sa siyudad, samtang usa sa mga sundalo ang nagdala kang Santa Juliana sa ilang likod. Samtang naglakaw sila, nag-ampo si Santa Barbara sa Dios ingon niini:

– O Dios nga walay sinugdanan, nga naglatag sa kalangitan sama sa payong ug nagtukod sa yuta ibabaw sa mga katubigan, nga nagmando sa Imong adlaw nga mosidlak sa mga maayo ug sa mga dautan ug nagbubo og ulan sa mga matarong ug sa mga dili matarong[8430] , paminawa karon ang Imong alagad nga nag-ampo Kanimo; paminawa, O Hari, ug hatagi Sugo ang imong grasya sa matag tawo nga maghinumdom kanako ug sa akong mga pag-antos, aron dili sila matagbo sa kalit nga sakit ug dili sila kuhaon sa dili gilauman nga kamatayon, kay nasayud Ka, O Ginoo, nga kita mga unod ug dugo ug binuhat sa Imong labing putli nga mga kamot.

Samtang nag-ampo siya ingon niini, nadungog ang usa ka tingog gikan sa langit nga nagtawag kaniya ug kang Juliana ngadto sa langitnong puloy-anan ug nagsaad nga matuman ang iyang hangyo. Busa ang duha ka martir, sila Barbara ug Juliana, miadto sa ilang kamatayon uban sa dakong kalipay, nga naghandum nga makagawas sa ilang mga lawas ug motindog sa atubangan sa Ginoo. Pag-abot nila sa gitakdang lugar, si Barbara, ang karnero ni Cristo, mipanaug sa iyang ulo ilawom sa espada ug giputol ang iyang ulo sa kamot sa iyang walay kalooy nga amahan, nga mao ang pagtuman sa pulong sa Kasulatan: *'Ang amahan maghatag sa iyang anak ngadto sa kamatayon'* (Matt. 10:21; Mark 13:12). Si Santa Juliana, sa laing bahin, giputol ang ulo sa usa ka sundalo. Busa natuman nila ang ilang kaisog[8431] . Ang ilang balaang kalag malipayon nga mibiyahe paingon sa ilang Nobyo, si Kristo, nga gisugat sa mga Anghel ug mahigugmaong gidawat sa Ginoo mismo. Si Dioscorus ug ang gobernador Martian kalit nga gipahamtang sa silot sa Dios. Pagkahuman dayon sa pagbitay, napukan sila sa kusog nga ulan uban sa dalugdog, ug ang ilang mga lawas nasunog hangtod nahimong abo sa kidlat.

Sa maong siyudad nagpuyo ang usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Galentian. Gidala niya ang balaan nga relikya sa mga balaan nga martir ngadto sa siyudad, gilubong kini uban sa angay nga dungog, ug nagtukod siya og simbahan ibabaw niini, diin daghan ang napaayo pinaagi sa mga relikya sa balaan nga martir, pinaagi sa pag-ampo ug grasya sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad. Kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

- Sa balaang relikya sa Dakong Martir nga si Barbara

Sunod, ang balaang relikya sa Dakong Martir nga si Barbara gilipat gikan sa Gresya paingon sa Rusya, sa Kyiv, sa dihang, pagkahuman sa kahayag sa mga yutang Ruso pinaagi sa balaang pagbunyag, ang mga prinsipe sa Rusya nagpadayon og labi ka suod ug mahigalaong relasyon uban sa mga hari sa Gresya ug gikuha nila ang ilang mga igsoon nga babaye ug mga anak nga babaye isip ilang mga asawa[8432] . Niining panahona sa suod ug mahigalaong relasyon tali sa mga Griyego ug Ruso nga mga magmamando, nadawat sa Kyiv ang usa ka bililhon nga gasa gikan sa Gresya – ang mga relikya nga makapa-ayo ni Santa Barbara, ang Dakong Martir, ingon sa gisaysay sa usa ka naratibo nga gisulat niadtong 1670 sa abad sa Kyiv St Michael's Golden-Domed Monastery[8433] , Hieromonk Theodosius Safonovich[8434] , usa ka tawo nga dako kaayo ang kasaligan.

Ang unang asawa ni Dakong Prinsipe Svyatopolk Izyaslavich sa Kyiv[8435] , nga ginganlan og Michael sa pagbunyag, mao ang Griyegong prinsesa nga si Varvara, anak sa Emperador sa Byzantium nga si Alexios

---

[8430] Mga pagpadayag gikan sa Balaang Kasulatan: cf. Salmo 103:2, 135:6; Mateo 5:45.

[8431] Ang bulahan nga pagpahulay sa Balaang Dakong mga Martir nga sila Barbara ug Juliana nahitabo niadtong tuig 306.

[8432] Busa, si San Vladimir, nga kapariho sa mga Apostoles, gikuha si Prinsesa Anna, igsoon sa mga Griyegong emperador Basil ug Constantine, ingon niyang asawa. Ang iyang apo, ang anak ni Yaroslav, si Dakong Prinsipe Vsevolod, nga nagdumala sa Kyiv pagkahuman sa iyang maguwang nga si Izyaslav Yaroslavich, gipangasawahan usab ang usa ka anak nga babaye sa Griyegong Emperador Constantine Monomachos, diin siya nanganak og usa ka anak nga lalaki, si Vladimir Monomachos, nga sa ulahi nahimong Dakong Prinsipe sa Kyiv.

[8433] Sumala sa karaang tradisyon, ang Monasteryo ni San Miguel nga may Bulawanong Kupula gitukod sa sayong mga tuig pagkahuman sa pagpasulod sa Kristiyanismo sa Rusya ni Michael, ang unang Metropolitan sa Kyiv ug sa Tibuok Rus', nga nagbunyag sa mga tawo sa Kyiv sa Dnieper sa mismong dapit diin kaniadto nagtindog ang pangunang diyos-diyosan ni Perun. Apan, sumala sa pinakamaagang mga kronika, kini gitukod niadtong 1108 ni Sviatopolk Izyaslavich, ang Dakong Prinsipe sa Kyiv.

[8434] Si Feodosy Safonovich – usa ka magtutudlo ug magwawali sa Kyiv, ug sukad 1665 ang abá sa Monasteryo ni San Miguel nga may Bulawanong Kupula.

[8435] Svyatopolk Izyaslavich – apo ni Yaroslav the Wise ug apo sa tuhod ni St Vladimir, Prinsipe nga Katumbas sa mga Apostoles – nagdumala sa Dakong Prinsipality sa Kyiv gikan sa 1093 hangtod 1114.

Komnenos[8436] . Sa wala pa siya mobiyahe gikan sa Constantinople paingon sa Rusya, nangayo si Prinsesa Varvara sa iyang amahan nga ihatag kaniya ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir nga si Varvara, nga gidala niya uban paingon sa Kyiv. Ang iyang bana, si Dakong Prinsipe Michael, nga nagtukod og simbahan nga bato sa Kyiv niadtong 1108 nga gipahinungod kang San Miguel Arkanghel, ang iyang patron, matinahuron nga gipahimutang ang balaang relikya sa Dakong Martir sulod niini[8437] . Sa panahon sa paglusob sa yuta sa Rus' sa Tatar khan nga si Batu[8438] , gitago sa mga klero ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir sa usa ka tinagoan nga dapit ilawom sa hagdanan sa bato nga padulong sa simbahan. Paglabay sa daghang katuigan human sa kagubot ni Batu, pinaagi sa grasya sa Dios, nadiskubre ang mga balaan nga relikya, gikuha gikan sa ilang natagoan, ug gipahimutang sa publiko uban sa dungog sa maong simbahan.

Niadtong 1644, sa panahon sa pagdumala sa dakong tigdepensa sa Ortodoksiya, si Metropolitan Peter Mohyla sa Kyiv[8439] , gibisita ang Kyiv ni Georgy Osolinsky, Chancellor sa Gingharian sa Poland. Sa pagsulod niya sa simbahan sa Monasteryo ni San Miguel aron pagdayeg sa balaang relikya sa Dakong Martir Barbara, iyang gisaysay ang mosunod:

'Dako kaayo ang akong pagtuo sa pag-ampo ni Santa Barbara, ang Dakong Martir, kay daghan ang nagpamatuod nga bisan kinsa ang mosalig sa iyang pag-ampo dili mamatay nga walay paghinulsol ug wala pa makadawat sa Balaang Misteryo.' Nakaadto na ko sa Roma ug sa mga nasud sa Kasadpan, ug bisan asa nangutana ko kung asa makita ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir nga si Barbara—sa Kasadpan ba o sa Sidlakan. Gisultihan ko nga ang mga relikya sa Balaang Dakong Martir dili makit-an sa Kasadpan, ni sa Sidlakan, sumala sa giingon sa mga nakadto na didto, kondili gitipigan kini dinhi sa maong mga dapit. Karon nagtuo ko nga dinhi sa Kyiv makit-an ang tinuod nga mga relikya sa Balaang Dakong Martir Barbara.

Pagkahuman sa pagpasidungog sa balaang mga relikya pinaagi sa mainitong pag-ampo ug paghalok niini uban sa pagrespeto, nangayo ang kansilyero nga hatagan siya og usa ka bahin niining balaang mga relikya. Isip pag-ila sa iyang dakong pagtuo, gihatagan siya og usa ka piraso sa tuo nga tudlo sa Santo, nga gidawat niya uban sa dakong pagpasalamat.

Niadtong 1650, sa panahon sa pagdumala ni Metropolitan Silvestr Kossov sa Kyiv[8440] , gisulong sa Lithuanian hetman, si Prinsipe Janusz Radziwiłł, ang siyudad sa Kyiv. Sa iyang hangyo, gihatagan siya og duha ka piraso sa mga relikya ni Santa Barbara nga Dakong Martir, nga gikuha gikan sa iyang bukog sa dughan ug sa iyang tadyaw. Gihatag sa hetman ang bahin gikan sa dughan sa Dakong Martir ngadto sa iyang asawa, si Prinsesa Maria, ang debotong anak sa Moldavo-Wallachian nga magmamando nga si Vasil. Sa dihang namatay si Maria, ang bahin sa mga relikya nga iyang gipreserbar napasa sa Metropolitan sa Kyiv, si Joseph Tukalsky[8441] , ug gidala niya kini sa lungsod sa Kaniv[8442] ; pagkahuman sa iyang kamatayon, kini gibalhin sa lungsod sa Baturyn[8443] , diin kini karon nagapahulay sa Monasteryo ni San Nicolas nga Milagrero ug, samtang gihatagan og matinahuron nga pagdayeg, nagahatag og mga milagrosong pag-ayo. Sa laing bahin sa tadyaw sa Dakong Martir, gipadala kini ni Prinsipe Radziwill isip usa ka gasa ngadto sa Katolikong Obispo sa Vilnius, si George Tyszkiewicz, aron matuman ang iyang tinguha ug mapaso nga hangyo. Sa pagdawat niini nga gasa, gipreserbar kini sa obispo uban sa dungog sa iyang mga kuwarto sa usa ka maanyag nga reliquaryo. Paglabay sa pipila ka panahon, nasunog ang balay sa obispo, apan ang reliquaryo nga naglangkob sa mga relikya sa Balaang Dakong Martir Barbara nagpabilin nga luwas ug hapsay. Pagkahibalo niini, napuno sa dakong katingala ang tanan ug gidayeg nila ang Dios ug ang Balaang Dakong Martir Barbara. Ang balita bahin niining milagro nakaabot sa Monasteryo ni San Miguel

---

[8436] Si Alexius I Comnenus, Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 1081 hangtod sa 1118.

[8437] Sa Monasteryo ni San Miguel nga may Bulawanong Kupola, diin hangtod karon nagpabilin ang mga relikya ni Santa Barbara, ang Dakong Martir, nga gipahimutang niadtong 1847 sa usa ka hapsay kaayo ug ginamalan nga reliquaryo nga gibalotan sa pilak ug bulawan.

[8438] Ang paglusob ni Batu Khan nahitabo niadtong 1240.

[8439] Si Pyotr Mohyla, ang iladong kampyon sa Ortodoksiya, mao ang Metropolitan sa Kyiv gikan sa 1631 hangtod 1646; ilado siya sa iyang pakigbisog alang sa Ortodoksiya batok sa mga Katoliko ug Uniate, sa pagtukod sa Kyiv-Brotherhood School, sa pagmantala og mga liturhikal ug makapadasig nga mga libro, ug sa iyang mga sermon ug uban pang mga sinulat.

[8440] Sylvester Kossov – Metropolitan sa Kyiv – nagserbisyo sa Kyiv gikan sa 1647 hangtod 1657.

[8441] Si Joseph Nelyubovich-Tukalsky – Metropolitan sa Kyiv sukad 1663, usa ka iladong kampyon sa Ortodoksiya, gipriso pagkahuman sa mga Polako ug namatay sa Chyhyryn.

[8442] Kaniv – usa ka lungsod sa distrito sa Kyiv Governorate sa Suba sa Dnieper.

[8443] Baturyn – usa ka lungsod sa distrito sa Konotop sa Gobernorado sa Chernihiv.

niadtong 1657. Usa ka tuig sa wala pa, niadtong 1656, ang Patriyarka sa Antioquia, si Macarius[8444] , naa sa Kyiv. Uban sa dakong pagtuo ug gugma, ug uban sa mga luha sa iyang mga mata, giila niya ang balaan nga mga relikya sa Dakong Martir ug gisaysay ang mosunod:

Sa akong patriarkado, dili layo sa Antioquia, adunay usa ka siyudad nga gitawag og Heliopolis, diin nag-antos ang Balaang Dakong Martir Barbara. Sa dihang nangutana ko didto bahin sa iyang balaan nga relikya, gisultihan ko nga sukad pa sa karaang panahon wala kini makita didto, ni sa bisan unsang lain nga dapit sa Sidlakan, kondili gitipigan kini sa yuta sa Rusya, nga gitawag sa uban nga yuta sa mga barbaro. Karon nagtuo ako nga walay duhaduha nga ania nagpuyo ang tinuod nga mga relikya sa balaan nga Dakong Martir.

Ang Patriarka mapisan nga nangayo nga hatagan siya og bahin niining mga balaan nga relikya. Ang iyang hangyo gitugotan ni Metropolitan Silvestr sa Kyiv, ug nadawat sa Patriarka ang bahin sa mga balaan nga relikya uban sa dakong kalipay ug pagpasalamat.

Daghang mga milagro ug pag-ayo pinaagi sa balaang relikya sa Dakong Martir ang nahitabo ug nagpadayon sa Pagmonasteryo ni San Miguel nga may Bulawanong Kupula. Kini nga mga milagro nagpahayag sa kamatuoran sa tibuok kalibutan nga mas gamhanan pa kaysa sa pinakakusog nga trumpeta, nga nagpasiguro sa tanan sa pagka-otentiko sa mga relikya ug sa grasya nga nagapuno sa gahum nga nagalihok pinaagi niini. Ipresentar namo dinhi ang mubo nga mga salaysay sa pipila niini nga mga milagro.

Si Arsobispo Lazar Baranovich sa Chernihiv[8445] , naningkamot sa pagpangwali sa Pulong sa Dios sukad pa niadtong 1640, bisan pa sa wala pa siya mopahamtang sa katungdanan sa pagka-episkopo. Samtang nagwali, sa taliwala sa ubang mga okasyon, sa pista sa Balaang Dakong Martir Barbara sa iyang gipasidunggan nga mga relikya, siya, uban sa lawom nga pagpasalamat ug pagbati, gipadayeg ang milagro sa iyang pagka-ayo gikan sa grabeng sakit, nga iyang nadawat pinaagi sa maong mga balaang relikya. Ug, sa walay hunong nga pagdayeg niining milagro, iyang gisaysay ang mosunod sa iyang libro nga *Festive Sermons*, nga gipatik niadtong 1674: 'Gitamakan sa grabeng sakit, wala ko mipangayo og tabang sa lain nga doktor, kondili nag-ampo ko sa mga relikya sa Balaang Dakong Martir nga si Barbara; uban sa pagtuo gisalo nako ang tubig diin gilubong ang kamot sa Dakong Martir, ug kana nga tasa sa tubig mao ang akong kaluwasan.'

Ang abad sa Monasteryo ni Balaang Miguel nga may Bulawanong Kupula sa Kyiv, si Hieromonk Teodosio, nagasaysay nga sa dihang, uban sa panalangin sa Metropolita sa Kyiv, si Silvestr Kossov, nag-atiman sa monasteryo niadtong 1655, usa ka lungsoranon nga ginganlan og Slutsky miadto kaniya niadtong maong tuiga ug nagdala kaniya og usa ka kamot nga hinimo sa pilak, nga iyang gihangyo nga ipabitay tupad sa mga relikya sa Balaang Dakong Martir Barbara. Sa dihang gipangutana ang bisita ngano gibuhat niya kini, iyang matinud-anon nga gisaysay ang mosunod:

'Ang akong kamot naangol sa grabeng sakit ug sobra ka baliko nga dili na nako kini matul-id. Samtang nag-antos ko niining dili na maayo nga sakit, nahinumdom ko sa mga milagro nga nagagikan sa balaan nga relikya ni Santa Barbara, ang Dakong Martir. Nag-ampo ko sa Balaang Dakong Martir alang sa pag-ayo sa akong kamot ug nagsaad ko nga moanha ug mosimba sa iyang balaan nga mga relikya. Busa, pinaagi sa pag-ampo kang Santa Barbara, naayo ang akong nangalot nga kamot; ug ako, aron matuman ang akong saad, miadto dinhi sa pagpasalamat ug nagdala niining pilak nga kamot, isip timaan sa pagkaayo sa akong kaugalingong kamot, ngadto sa balaang relikya sa Dakong Martir.

Ang maong si Teodosio nagasaysay nga niadtong 1660, sa panahon sa sibil nga gubat nga nagpadayon niadto, siya gikapungot kaayo sa kakabus sa iyang monasteryo ug sa mga katalagman sa iyang panglawas ug kinabuhi. Usa ka gabii, samtang natulog siya, nakita niya ang iyang kaugalingon nga nagtindog sa atubangan sa mga relikya sa Balaang Dakong Martir Barbara ug napansin niya nga ang reliquaryo niya napuno sa balaang lana. Miingon kaniya ang Balaang Dakong Martir:

'Ayaw kahadlok; anaa ako uban kanimo.'

Pagmata niya, gisugdan niya pagpamalandong sa panan-awon nga iyang nakita ug, sa paghinumdom nga sa Balaang Kasulatan ang lana nagpasabot og kaluoy[8446] , miingon siya sa iyang kaugalingon:

[8444] Macarius, Patriarka sa Antioquia gikan sa 1648 hangtod 1672.

[8445] Lazar Baranovich – Arsobispo sa Chernihiv gikan sa 1647 hangtod 1693, usa ka nangunang personalidad sa Simbahang Ruso, nailhan sa iyang mga polemika batok sa mga Heswita ug uban pang mga sinulat, ingon man sa iyang pagpangwali.

'Ang kabhang nga puno sa lana, diin nakita nako nga naghigda ang Dakong Martir, usa ka timaan nga pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo, dili na unya adunay kakulang o kalisdanan sa monasteryo.'

Ug mao gyud kini ang nahitabo.

Niadtong 1666, sa panahon sa Kuwaresma sa Pasko—usa ka yugto diin ginahinumduman ang balaan nga dakong martir—duha ka sundalo nga ginganlan og Andrei ug Fyodor ang nagplano sa pagpangawat sa usa ka bililhon nga palamuti nga gibutang ibabaw sa mga relikya sa dakong martir. Sa pag-abot nila sa monasteryo sa gabii, gibuak nila ang habagatan nga mga pultahan sa Simbahan ni San Miguel ug midali sila paingon sa mga relikya ni Santa Barbara. Sa ilang pagduol sa balaan niyang reliquaryo, kalit nga misaba ang makalilisang nga dalugdog, ug nag-ulan kanila og nagdilaab nga mga siga gikan sa reliquaryo sa santa. Sa ilang kahadlok, natumba sa yuta ang mga kawatan nga murag patay na; ang usa kanila kalit nga nabuta sa dunggan, samtang ang usa pa nahimong buang. Pagkahuman mibalik gamay ang iyang pagka-sapian, nasabtan sa bati sa dunggan nga nakasinati siya sa silot sa Diyos ug sa balaan nga Dakong Martir, gidala niya ang iyang buang nga kauban paingon sa gawas sa simbahan, gisirad-an pag-usab ang pultahan sa simbahan ug, nga wala magkuha og bisan unsa, mibalik sa ilang balay. Paglabay sa pito ka adlaw, uban sa nabungkag nga kasingkasing, ang bingi mismo ang nagpanghimatuud niining milagro sa iyang espirituhanong amahan, ang hieromonk Simeon, nga miadto sa Simbahan ni San Miguel kauban ang iyang kauban. Gitudloan sila sa magtutuo, kutob sa iyang makaya, sa paghalad og tinuod nga paghinulsol ug gipahawa sila uban ang paglaum sa tabang ug kausaban gikan sa Balaang Dakong Martir. Pagkahuman niini, si Simeon, samtang hapit na siya magsaulog sa Balaang Liturgiya sa atubangan sa Balaang Halaran, gisaysay niya ang nahitabo sa iyang abbot, si Hegumen Theodosius.

Niadtong 12 Agosto 1669, usa ka sundalo ang miadto sa simbahan sa balaan nga mga relikya ni Santa Barbara, ang Dakong Martir, mitungo sa atubangan niini uban sa dakong pagrespeto ug, samtang nagahingas, gisultihan ang sakristan ug daghan pa sa mosunod:

'Gitagaan ako sa dakong ug milagrosong pag-ampo sa Balaang Dakong Martir. Sa usa ka higayon, samtang nag-alagad pa ko sa akong rehimento, miuban ko sa pipila ka mga kauban aron mag-ani og dayami, ug kalit lang giatake kami sa mga Tatar ug gidakpan ang tanan nakong kauban; ako ra ang nakalingkawas. Samtang nagpasalamat ko sa Diyos sa akong kaluwasan ug nagmasubo alang sa akong mga kauban, mitungha kanako ang Balaang Birhen Barbara, nagsul-ob sa eksaktong parehas nga bisti ug korona sama sa iyang nahigda dinhi, ug miingon kanako: 'Hibal-i nga ako si martir Barbara, nga nagluwas kanimo gikan sa mga Tatar.' Busa miadto ko dinhi sa iyang balaan nga relikya aron magpasalamat kaniya sa iyang milagrosong pag-ampo, ug aron isulti kaninyo kini nga milagro.

Sa sunod tuig, niadtong 1670, usa ka lalaki gikan sa Kyiv nga ginganlan og Juan, nga sa sinugdan usa ka ordinaryo ug sa ulahi nahimong burgomaster, nagkasakit sa hilanat. Human siya mag-antos niini nga sakit sulod sa dugay nga panahon, nahinumdom siya sa Balaang Dakong Martir Barbara, nga nagahatag og milagrosong pag-ayo pinaagi sa iyang balaang relikya. Tungod kay sobra siyang huyang sa iyang sakit nga dili na siya makabangon sa higdaanan ug makalakaw paingon sa simbahan, nagpadala siya og mensahe sa Monasteryo ni San Miguel, nga nagtuo sa pagka-ayo, ug nangayo og tubig nga gibubo ibabaw sa reliquia ni Santa Barbara. Sa samang higayon, nag-antos siya sa grabe kaayo nga hilanat nga nangatagak ang iyang dila. Gipasabihan siya sa iyang pamilya nga mag-inom og bisan unsa aron mapabugnaw ang iyang hilanat. Apan mitubag siya:

'Bisan pa og mamatay ako, dili ko moinom bisan unsa hangtod madala ang tubig gikan sa reliquia sa Balaang Dakong Martir.'

Mao kana ka lawom ang iyang pagtuo sa Balaang Dakong Martir. Sa pagdala sa tubig gikan sa iyang balaang relikya, gidawat kini ni Juan uban sa kalipay ug, pagkahuman sa pag-ampo uban sa pagtuo, imnon niya kini. Sa diha-diha dayon natulog siya og lawom, bisan kaniadto dili gyud siya makatulog. Ug sa iyang damgo nakita niya nga mura'g naa siya sa simbahan ni San Miguel nga Arkanghel, ug usa ka matahum nga dalaga miingon kaniya:

'Nasayud ka ba kinsa ako?'

Sa dihang mitubag siya nga wala siya kahibalo, miingon pag-usab ang dalaga:

[8446] Eleos – gikan sa Griyego, nga nagpasabot og 'grasya, kaluoy'.

'Hibal-i nga ako mao si Santa Barbara nga martir. Daghan ang mga tawo nga dili motuo nga ang akong dili madaut nga relikya nagpuyo sa Monasteryo ni San Miguel. Karon, tan-awa sa imong kaugalingon ang pagkatinuod sa akong mga relikya ug ipangwali kini sa tanan aron motuo sila; ug isip timailhan niini, maayo na ka karon.'

Pagkahuman niya og sulti niini, siya mismo ang mihigda sa iyang kaugalingong reliquaryo, nga nagtindog sa usa ka gidekorasyong dapit, samtang si Juan, pagmata dayon, nabati nga hingpit na siyang maayo, sama sa wala gyud siya masakit. Pagpasalamat niya kang Dios ug kang Santa Barbara, gisultihan niya dili lang ang iyang maguwang—si Teodosio, ang abad sa Monasteryo ni San Miguel—kondili pati na usab ang tanan mahitungod sa iyang milagrosong pagka-ayo pinaagi sa pag-ampo sa Balaang Dakong Martir ug mahitungod sa iyang pagpamatuod sa pagka-tinuod sa iyang mga relikya.

Ang wala nga kamot sa Balaang Dakong Martir angay usab nga hisgutan dinhi, nga wala na kuyog sa iyang dili madunot nga lawas sukad pa sa karaang panahon: nahabilin kini sa Gresya. Paglabay sa daghang katuigan, sa panahon ni Metropolitan Peter Mohyla sa Kyiv, gidala kini sa Poland sa usa ka Griyego nga ginganlan og Mosel, nga nagpuyo didto. Siya gikan sa panimalay sa hari sa Kantakouzenos ug usa ka maalamon nga magtutudlo sa medisina. Ang kamot nga iyang gidala gibutang sa usa ka bato nga parokyal nga simbahan nga iyang gitukod isip pagpasidungog sa Pagtaas sa Balaang Krus, sa lungsod sa Lutsk sa Volhynia. Daghang katuigan ang milabay, sa panahon sa pagdumala sa Ortodoksong Obispo sa Lutsk, si Gedeon (gikan sa prinsesang pamilya nga Chetvertynsky), nga sa ulahi nahimong Metropolitan sa Kyiv[8447] , Gipanguha sa mga Hudiyo ang simbahan sa Lutsk ug gikawat ang balaang kamot, nga naa sa usa ka pilak nga reliquaryo, kauban ang uban pang gamit sa simbahan, ug gilabay kini sa nagdilaab nga pugon sa distilerya, diin, bisan pa gisunog sa kalayo sulod sa tibuok adlaw ug gabii, kini nagpabilin nga wala'y kadaut. Sa pagkakita niini, gikuha sa mga dautang kawatan ang milagrosong wala'y kadaut nga balaang kamot gikan sa nagdilaab nga pugon ug, sa tago sa gabii, gisulayan nila kini nga bungkagon gamit ang puthaw nga martilyo; ug, human sa daghang paningkamot, pagkahuman nila kini nabungkag sa gagmay nga piraso, gibalik nila kini sa maong nagdilaab nga pugon.

Pinaagi sa katingalahang pagdumala sa Diyos, kining kalapasan nga gihimo sa mga walay Diyos nga Hudiyo dali ra nga nadiskobrehan pinaagi sa usa ka hugot nga imbestigasyon sa pagpangawat ug sa testimonya sa mga silingan nga nakadungog sa tingog sa martilyo sa gabii. Sa dihang gipailawom sila sa pagpanakit, ang mga nangidnap misalikway sa pag-ako sa ilang krimen. Unya, naisip sa mga tig-imbestiga nga kuhaon ang abo gikan sa pugon ug salain kini. Dali ra kaayo, nakaplagan sa s g gagmay nga piraso sa gipisot nga kamot sa Dakong Martir; didto usab nila nakaplagan ang palamuti nga koral nga naa kaniadto sa maong kamot, nga wala nahimong abo kondili naputi lang tungod sa kalayo. Pagkahuman niini, bisan ang mga walay Dios nga Hudiyo mismo, nga gibalik sa pagpanakit, mitug-an sa ilang krimen. Sa pagtugot ni Obispo Gedeon, ang balaan nga kamot sa Dakong Martir, nga gipisil sa mga dautang buhat, gibutang, kauban ang tanang piraso nga nakaplagan ug ang koral, sa usa ka matahum nga reliquaryo nga gihimo espesyal alang niini nga katuyoan. Kini nga reliquaryo, kauban ang prusisyon nga adunay krus ug kandila, ug gi-eskort sa tibuok konsagradong kongregasyon sa katedral ug sa daghang katawhan, gihatud nga may dungog sulod sa Katedral nga Simbahan ni San Juan nga Teologo sa Lutsk. Pipila ka tuig pagkahuman, si Obispo Gedeon, samtang nanalikay gikan sa Lutsk paingon sa Gamay nga Rusya tungod sa pagpanlupig sa Ortodoksiya, gidala niya uban ang maong reliquaryo nga naglangkob sa nabungkag nga balaan nga kamot sa Dakong Martir nga si Barbara. Sa dihang gipahimutang siya isip Metropolitan sa Kyiv, gibutang niya kana balaang kamot, nga naa gihapon sa maong reliquaryo, uban sa angay nga dungog sulod sa altar sa Katedral sa Metropolitan sa Kyiv nga gipahinungod kang Santa Sofia – ang Kaalam sa Dios, diin kini giila gihapon uban sa dakong pagrespeto hangtod karon[8448] .

[8447] Lutsk – usa ka lungsod sa distrito sa Volhynia Governorate. Si Gedeon nagsilbi isip Arsobispo sa Kyiv gikan sa 1685 hangtod 1690.

[8448] Dugang pa, usa ka bahin sa mga relikya ni Santa Barbara, ang Dakong Martir – usa ka tudlo – gitipigan sa Moscow, sa simbahan nga gihalad kaniya sa Varvarka; aduna usab pipila ka bahin sa mga relikya ni Santa Barbara sa Bukid Athos. Sa mga milagro nga nahisgutan sa ibabaw, nga nahitabo pinaagi sa iyang pag-ampo, kinahanglan usab idugang ang mga milagro sa ulahing mga panahon. Busa, pinaagi sa iyang milagrosong pag-ampo niadtong 1710, atol sa salot nga milungtad kapin sa napulo ka bulan ug grabe nga naglaglag sa Kyiv ug sa tibuok Gamay nga Rusya, wala naigo sa makamatay nga salot ang Monasteryo ni San Miguel nga may Bulawanong Kupula, diin nagahulay ang mga relikya ni Santa Barbara, ug wala'y bisan usa ka monghe sa monasteryo nga namatay niining sakit, bisan pa nga ang mga ganghaan sa monasteryo kanunay nga nagpabilin nga abli para sa tanan nga nangita og kahupayan sa pag-ampo. Ang maong malumo

Troparion, Tono 8:

Hinaut nga atong pasidunggan si Santa Barbara: kay iyang gipikas ang mga bitag sa kaaway, ug sama sa langgam nakagawas siya niini, pinaagi sa tabang ug armas sa Krus, O Labing Gihigugma.

Kontakion, tono 4:

O magdala sa pag-antos, nga misunod sa Dios, ang Usa nga matinud-anon nga gidayeg sa Trinidad, imong gipapas ang mga dapit sa pagsimba sa diyos-diyosan; apan samtang nag-antos ka sa tunga-tunga sa imong pakigbisog, O Barbara, ikaw, nga maalamon sa espiritu, wala mahadlok sa silot sa mga manlupig, nga nag-awit sa hataas kanunay: 'Nagsimba ko sa Trinidad, ang Usa ka Dios.'

Ang Kinabuhi sa atong Dungogong Amahan Juan sa Damasco

Gisaulog niadtong 4 Disyembre

Ang Kagalang-galang Juan sa Damasco natawo sa Damasco, ang kapital sa Syria[8449] , gikan sa mahimayaon ug matinud-anon nga mga ginikanan[8450] , nga ang ilang mainit nga pagtuo kang Kristo, gisulayan sa kasubo ug mga tukso, napamatud-an nga mas lig-on ug mas bililhon pa kaysa bulawan, bisan pa gisulayan sa kalayo. Lisod kaayo ang mga panahon. Ang mga Saracens nakadaog sa maong yuta ug, pagkahuman nila makuha kining himayaong siyudad, nagpahamtang sa tanang matang sa kalisdanan sa mga Kristohanon, nagpamatay sa uban, nagbaligya sa uban isip mga ulipon, ug nagdili sa bisan kinsa nga magpahayag og hayag nga pagtuo kang Kristo. Niadtong panahona, ang mga ginikanan ni Juan, nga gipanalipdan sa Pag-amuma sa Dios, nabilin nga buo ug luwas, kauban ang tanan nilang kabtangan; Gipadayon usab nila ang balaan nga pagtuo, kay gihatagan sila sa Ginoo og kahigayunan nga makuha ang pabor sa mga Saracen, sama sa gihimo Niya kang Jose taliwala sa mga Ehipsiyo[8451] ug kang Daniel taliwala sa mga Babilonyo[8452] , aron ang dautang mga Agariano[8453] wala makababag sa mga ginikanan sa santo sa pagtuo kang Kristo ug sa hayag nga paghimaya sa Iyang balaan nga Ngalan. Gawas

---

ug milagrosong pag-ampo gipakita usab sa Balaang Dakong Martir nga si Barbara niadtong 1770, sa dihang ang salot misamok pag-usab sa Habagatang Rusya, ug sa daghang mga higayon sa atong panahon atol sa mga epidemya sa kolera. Matag tuig – sa ika-4 sa Disyembre – sa adlaw nga gipahinungod sa pista sa Balaang Dakong Martir, ang iyang bililhon nga mga relikya solemne nga giprosisyon palibot sa simbahan sa Monasteryo sa Mikhailovsky, taliwala sa daghang tigum sa mga tawo. Sa sayong bahin sa ika-18 nga siglo, si Metropolitan Joasaph sa Krokiv (1708–1718) nagsulat og usa ka akathist kang Santa Barbara, ang Dakong Martir, nga hangtod karon ginaawit gihapon sa atubangan sa iyang balaan nga relikya. Sumala sa kasagarang pagtuo, si Santa Barbara, ang Dakong Martir, gihatagan sa Diyos og espesyal nga grasya – aron luwason ang mga tawo gikan sa kalit ug dili angay nga kamatayon, gikan sa salot, ug gikan sa ubang kalit nga katalagman. Ang pagtuo nga kini gibase sa bahin sa hagiograpikal nga salaysay sa iyang kinabuhi mismo, sumala niini nangamuyo siya sa Dios nga luwason gikan sa kalit nga sakit ug dili gilauman nga kamatayon ang bisan kinsa nga maghinumdom kaniya ug sa iyang mga pag-antos uban sa pagtuo, ug sa bahin usab sa nahisgotan nga mga milagro nga giatubang kaniya sa Monasteryo ni San Miguel sa mga panahon sa epidemya. Sa mga Simbahang Romano Katoliko, si Santa Barbara giila dili lang tungod sa gasa sa pagluwas sa mga tawo gikan sa kalit ug bayolenteng kamatayon, kondili usab tungod sa gasa sa pagluwas kanila gikan sa bagyo sa dagat ug sa kalayo sa yuta; giila usab siya sa mga Katoliko nga patron santo sa artileriya.

[8449] Ang Damascus mao ang pangunang komersyal nga siyudad sa Syria ug usa sa labing karaan sa kalibutan; nahimutang kini sa amihanan-sidlakan sa Palestina, sa pampang sa Suba sa Barada nga nag-agi niini, sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa sidlakan nga tiilan sa Kabukiran sa Anti-Lebanon. Bisan karon, ang Damascus, nga kabahin sa Imperyo sa Ottoman, usa sa pinakadato nga siyudad sa Asya, nga adunay populasyon nga kapin sa 150,000.

[8450] Si San Juan sa Damasco natawo mga tuig 680. Ang iyang apelyido mao ang Mansur.

[8451] Genesis 41:37.

[8452] Dan 2:48.

[8453] Ang mga Hagaryano, o mga Saraceno, mga Bedouin sa Arabia. Ang termino nga 'Hagaryano', nga orihinal nga nagtumong niining nomadikong tribo, sunod gigamit sa mga Kristohanong manunulat sa tanang Arabo, ug sa ulahi nahimong nagpasabot sa mga Muslim sa kinatibuk-an. Ang mga Bedouin sa Arabia gitawag nga 'Agarian' tungod kay, sumala sa tradisyon sa mga Hudiyo, sila mga kaliwat ni Ismael, anak ni Hagar, sulugoon nga babaye ni Abraham.

pa, gitudlo nila ang amahan ni San Juan nga hukom sa siyudad ug ulo sa pampublikong mga buhat[8454] . Sa pagpuyo sa ingon nga kadato, daghan siya og buhat nga maayo alang sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo: gipalit niya ang mga bihag, gipagawas ang mga priso gikan sa ilang mga kadena ug gisalbar sila gikan sa kamatayon, ug mitunol og tabang sa tanan nga nag-antos. Ang mga ginikanan sa Banal nga Juan sa Damascus anaa taliwala sa mga Agariano, sama sa mga suga sa gabii, sama sa liso sa Israel, sama sa siga sa abo. Tungod niini gipreserbar sila sa Dios, aron pinaagi kanila masiga ang usa ka suga sa Simbahan ni Cristo, nga mosidlak pag-ayo alang sa tibuok kalibutan – ang Banal nga Juan sa Damascus. Pagkahuman siya nilang gipanganak sa unod, nagdali sila nga himuon siyang anak sa kahayag pinaagi sa bunyag, nga usa ka labing lisod nga buhat niadtong panahona. Wala tugoti sa mga Agariano nga bisan kinsa ang bunyagan, apan malampuson nga nabunyagan sa mga ginikanan sa santo ang ilang anak ug ginganlan siya og usa ka ngalan nga nagpasabot sa grasya sa God[8455] . Ang amahan sa batang lalaki nag-amping pag-ayo aron masiguro nga siya magdako sa husto nga pagtulon-an ug gitun-an dili ang mga kostumbre sa Saracen, ni ang kabatiran sa militar, ni ang pagpangayam, ni bisan unsang ubang kahanas sa kalibutan, kondili ang kalumo, pagpaubos, kahadlok sa Dios, ug kahibalo sa Balaang Kasulatan. Busa, nag-ampo siya nga matinud-anon sa Dios nga ipadala sa iyang anak ang usa ka maalamon ug debotong tawo nga mahimong maayong magtutudlo ug maggiya sa batang lalaki sa mga maayong buhat. Nadungog sa Dios ang amahan sa santo ug natuman ang iyang gipangayo sa ingon niini nga paagi.

Ang mga mananakop sa Damascus kanunay nga misalakay sa mga silingang nasud, pinaagi sa yuta ug dagat; ilang gipangdakop ang mga Kristohanon ug, pagdala kanila sa ilang siyudad, gibaligya ang uban sa merkado samtang gipatay ang uban. Sa usa ka higayon, nadakpan nila ang usa ka monghe nga ginganlan og Cosmas, usa ka tawo nga may mahimayaong batasan ug matahum nga kalag, nga gikan sa Italya. Kauban sa ubang mga bihag, ilang gihukman nga ibaligya siya sa merkado. Ang mga tawo nga tuyo sa mga tulisan nga patyon gilukso sa tiilan sa monghe ug, samtang nagahilak, nangayo kaniya nga mag-ampo sa Diyos alang sa ilang mga kalag. Sa pagkakita sa respeto nga gipakita sa mga tulisan ngadto sa monghe, nangutana ang mga Saraceno kaniya unsang ranggo ug dungog ang iyang gihuptan taliwala sa mga Kristohanon sa iyang yutang natawhan. Mitubag siya:

'Wala koy bisan unsang katungdanan; wala pa gani ko giordinar nga pari. Usa ra ko ka makasasala nga monghe, pamilyar sa pilosopiya—dili lang sa Kristohanong pilosopiya, kondili pati usab sa gihimo sa mga paganong pantas!'

Pagkahuman niya niini, ang monghe nanghilak sa kasakit. Nagtindog duol si amahan ni Juan; sa dihang nakita niya ang nagahilak nga tigulang ug nakaila kaniya nga usa ka monghe tungod sa iyang bisti, miduol siya kaniya ug, aron pahupayon siya sa iyang kasubo, miingon:

'Walay pulos, tawo sa Dios, nga maghilak ka sa pagkawala sa kalibutan, nga imong gisalikway sa dugay na kaayong panahon ug diin ikaw namatay na, sumala sa akong nakita sa imong dagway ug sa imong bisti.'

'Naga-hilak ako,' tubag sa monghe, 'dili tungod sa pagkawala niining kalibutan—kay, sama sa imong giingon, patay na ako niini—ug wala usab koy pagtagad sa bisan unsang butang sa kalibutan, kay nahibalo ko nga aduna pay lain kinabuhi—usa ka mas maayo, imortal ug walay katapusan, nga gitagana alang sa mga sulugoon ni Kristo, nga ako usab naglaum nga makab-ot uban sa tabang sa Dios; apan nagahilak ako kay mobiya ko ning kalibutan nga walay anak, nga wala koy nahabilin nga manunod.

Natingala ang amahan ni Juan sa mga pulong sa monghe ug miingon:

'Amahan, ikaw usa ka monghe nga nagdedikar sa imong kaugalingon sa Diyos aron mapreserbar ang imong pagkabalaan, dili aron magkaanak: ngano man ikaw nagasubo tungod sa mga anak?'

Mitubag ang monghe:

'Dili nimo masabtan, Ginoo, ang akong gisulti: dili ako maghisgot bahin sa anak sa unod ni sa panulundon sa kalibutan, kondili bahin sa espirituhanon. Sama sa imong makita, usa ako ka pobre nga monghe ug wala koy gipanag-iya, apan aduna koy dakong bahandi sa kinaadman nga akong gigamit aron mapalambo ang akong kaugalingon, human sa akong pagpaningkamot sukad pagkabatan-on uban sa tabang sa Diyos. Nakat-on ko sa

---

[8454] Ang amahan ni San Juan sa Damasco, si Sergius Mansur, naglingkod isip punoang logoteta—mao ang administrador sa kaban, o tesorero—ubos sa Kalipa sa Damasco, si Abd al-Malik (686–705).

[8455] Ang 'Juan', nga gihubad gikan sa Hebreo, nagpasabot og 'grasya sa Dios'.

lain-laing humanong siyensya: retorika, dialektika, ug ang pilosopiya nga gitudlo sa Stagirite ug anak ni Ariston[8456] ; maalam ko sa pagsukod ug musika, ug hingpit kong gitun-an ang lihok sa mga langitnong lawas ug ang dagan sa mga bitoon, aron gikan sa katahum sa binuhat ug sa labing maalamon nga disenyo niini makaabot ko sa mas klaro nga pagsabot sa Magbubuhat mismo. Sa katapusan, gisusi usab nako pag-ayo ang doktrina sa mga misteryo sa Ortodoksiya sumala sa gipatin-aw sa mga teologo nga Griyego ug Romano. Bisan pa nga nakab-ot nako kining kahibalo, wala ko kini gitudlo sa bisan kinsa, ug karon dili na nako matudloan ang bisan kinsa sa akong nahibal-an, kay wala koy oras ni estudyante, ug nagtuo ko nga mamatay ako dinhi sa espada sa mga Agariano ug motungha sa atubangan sa akong Ginoo sama sa usa ka kahoy nga wala magbunga, sama sa usa ka ulipon nga nagtago sa talento sa iyang agalon sa yuta[8457] . Mao kini ang hinungdan nganong ako nagahilak ug nagasubo. Sama sa mga amahan dinhi sa yuta nga masubo kay bisan pa nga sila minyo, wala silay anak, ingon ana usab ako nga nagasubo ug nagahilak kay wala koy bisan usa ka espirituhanong anak nga mahimong manunod sa akong bahandi sa kinaadman.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang amahan ni San Juan nalipay nga nakakaplag sa dugay nang gipangandoy nga bahandi, ug miingon sa tigulang:

'Ayaw kasubo, Amahan: Makatuman ang Dios sa tinguha sa imong kasingkasing.'

Pagkahuman niya niini, midali siya ngadto sa prinsipe nga Saraceno ug, sa pagkahulog sa iyang mga tiil, mapinanggaon siyang nangayo nga ihatag kaniya ang bihag nga monghe; wala gisalikway ang iyang hangyo: gihatagan siya sa prinsipe niining gasa, nga sa tinuod mas bililhon pa kaysa daghang uban pang mga gasa. Sa kalipay, gidala sa amahan ni Juan ang bulahan nga si Cosmas sa iyang panimalay ug gihatagan siya og kahupayan human sa iyang taas nga pag-antos, ug gihatagan siya og kahupayan ug kalinaw.

'Amahan,' ingon niya, 'ikaw ang magmamando sa akong panimalay ug kauban sa tanan nakong kalipay ug kasubo.

Ug iyang gidugang:

'Tan-awa, ang Dios dili lang nagtugot kanimo og kagawasan, apan natuman usab ang imong tinguha. Aduna koy duha ka anak: ang usa mao ang akong anak sa dugo—si Juan—ug ang usa pa mao ang usa ka batan-on nga akong gidawat isip anak, lumad sa Herusalem, usa ka ulila sukad pagkabata; pareho mo siya og ngalan, kay siya usab gitawag og Cosmas. Nangayo ko kanimo, Amahan, nga tudlo-a sila sa kinaadman ug maayong pamatasan, ug giya-a sila sa matag maayong buhat; himoa silang imong espirituhanong mga anak, bag-o ug alima sila pinaagi sa imong pagtudlo, ug biyaa sila nga imong mga manununod sa espirituhanong bahandi nga walay makakuha.

Ang bulahan nga tigulang Kosmas nalipay, gidayeg ang Dios, ug masigasig niyang gipaningkamotan ang pagpadako ug pagtudlo sa duha ka batan-on. Ang mga batan-on, sa ilang bahin, maalamon; ilang gisuyop ang tanan nga gitudlo sa ilang magtutudlo ug nakab-ot nila ang maayong kalamboan sa ilang pagtuon. Si Juan, sama sa agila nga naglupad sa kahanginan, nasabtan ang hataas nga mga misteryo sa pagtulon-an, samtang ang iyang espirituhanong igsoon nga si Cosmas, sama sa barko nga dali nga gidala sa paborableng hangin, dali usab nakasabot sa kalawom sa kinaadman. Pinaagi sa ilang masigasig ug walay puas nga pagtuon, nakab-ot nila ang dakong kinaadman sa mubo nga panahon; nahasa sila sa gramatika, pilosopiya, ug aritmetika, ug nahimong sama nila Pythagoras ug Diophantus[8458] ; nagtuon usab sila sa surveying, aron sila ikonsiderar nga bag-ong Euclids[8459] . Ang mga himno sa simbahan ug mga balak nga ilang gisulat nagpamatuod sa ilang kahanas sa panulaan. Wala usab nila pasagdi ang astronomiya, ug gisusi usab nila pag-ayo ang mga misteryo sa teolohiya. Dugang pa, nakat-

---

[8456] Ang Stagira usa ka lungsod sa Halasngan sa Chalcedonian, diin natawo ang Griyegong pilosopo nga si Aristotle (ika-4 nga siglo BC); busa nailhan siya nga Stagirite. Ang Griyegong pilosopo nga si Plato (ika-4 nga siglo BC) giingon nga anak ni Ariston, nga taga-Stagira. Ang pilosopiya mao ang siyensya nga nag-atubang sa pagtuon sa labing hataas nga mga pangutana sa pag-eksister: ang Diyos; ang gigikanan, kinaiya ug mga balaod sa kalibutan ug sa katawhan; ang katuyoan sa katawhan; ug ang katapusang mga tumong sa pag-eksister sa kalibutan, ug uban pa. Ang retorika ug diyalyetika mao ang mga siyensya nga nag-imbestiga sa mga balaod sa panghunahuna ug sa mga paagi sa pagpadayag niini.

[8457] Usa ka ekspresyon gikan sa Ebanghelyo sa Parabula sa mga talento. Mateo 25:16.

[8458] Pythagoras – usa ka bantugang Griyegong pilosopo sa ika-6 nga siglo BC; Diophantus – usa ka matematiko nga taga-Alexandria sa ika-4 nga siglo AD.

[8459] Euclid – usa ka matematiko sa ika-3 nga siglo BC.

on sila og maayong pamatasan ug matarong nga paagi sa kinabuhi, ug nahimong hingpit sa kahibalo ug sa espirituhanon ug kalibutanong kinaadman. Si Juan, labi na gayud, nangibabaw. Bisan ang iyang kaugalingong magtutudlo namangha kaniya, kay nalabwan siya ni Juan sa pipila ka natad sa kahibalo. Ug si Juan usa ka bantugang teologo, nga makita sa iyang mga sinulat nga giinspirar sa Diyos ug puno sa kinaadman mahitungod sa Diyos. Apan wala siya mapahitas-on sa iyang kinaadman. Sama sa usa ka punong puno sa bunga, kung mas daghan ang bunga niini, mas mubaba ang mga sanga niini paingon sa yuta; ingon usab ni Juan, kung mas miuswag siya sa kinaadman, mas gamay ang iyang paghunahuna sa iyang kaugalingon, ug mas maayo niyang napugngan sa iyang sulod ang walay pulos nga damgo sa pagkabatan-on ug mga mainit nga hunahuna, samtang gipahimulà ang iyang kalag, sama sa lampara nga puno sa lana, sa kalayo sa banal nga tinguha.

Ug kaniadto, miingon ang magtutudlo ni Cosmas sa amahan ni Juan: 'Natuman na ang imong tinguha, sir: nakat-on pag-ayo ang imong mga batan-on, nga sobra pa gani sila kanako sa kinaadman; kay alang sa ingon nga mga estudyante, dili igo nga kapariho lang sila sa ilang magtutudlo. Tungod sa ilang maayo kaayo nga panumduman ug walay hunong nga paningkamot, hingpit nilang nasabtan ang tibuok kalawom sa kinaadman; ug gipadaghan sa Dios ang ilang mga gasa. Dili na nako sila kinahanglan tudluan pa: sila mismo makahimo na sa pagtudlo sa uban. Busa, ako nangayo kanimo, sir, nga tugotan ko nga moadto sa monasteryo, diin ako mismo mahimong usa ka disipulo ug makat-on sa labing hataas nga kinaadman gikan sa mga hingpit nga monghe. Kay ang pilosopiya sa kalibutan nga akong nahibal-an nagdala kanako sa espirituhanong pilosopiya, nga mas takus ug mas putli kaysa sa kalibutanon, kay kini naghatag og kaayohan ug nagluwas sa kalag.'

Pagkadungog niini, nasubo ang amahan ni Juan, kay dili niya gusto nga mawad-an siya sa ingon ana ka takus ug maalamon nga magtutudlo. Apan, wala niya kaisog nga pugngan ang tigulang, basi pa siya masubo; busa gitugotan niya ang iyang hangyo ug, pagkahuman siya gantii pag-ayo, gipahawa siya nga malinaw. Unya mibulag ang monghe paingon sa Lavra sa Banal nga si Savva ug, human siya nagpuyo didto nga malinawon hangtod sa iyang kamatayon, mibiyahe paingon sa Labing Hingpit nga Kaalam – ang Dios. Pipila ka tuig pagkahuman, namatay usab ang amahan ni Juan. Gipatawag sa usa ka prinsipe nga Saracen si Juan ug gitanyag kaniya ang posisyon nga punoang magtatambag; misalikway si Juan, kay ang tinguha sa iyang kasingkasing mao ang pag-alagad sa Dios sa kahilom. Bisan pa, napugos siya sa pagsunod ug, batok sa iyang kabubut-on, midawat sa opisina, ug sa siyudad sa Damascus nakab-ot niya ang mas dako nga awtoridad kaysa sa iyang amahan[8460] .

Niadtong panahona, naghari si Leo nga taga-Isauria[8461] sa Gresya, nga sama sa usa ka nagngurog nga leon, brutal nga misukol batok sa Simbahan sa Dios. Gipahawa niya ang mga ikon sa balaang mga simbahan, ug gisunog niya kini, samtang walay kalooy niyang gipaka-antos ang mga Ortodoksong matinud-anon ug kadtong nagpasidungog sa balaang mga ikon pinaagi sa mabangis nga mga pag-antos. Pagkadungog niini, napuno si Juan sa kadasig sa pagkamatinud-anon, nga nagsundog kang Elias nga Tisbita ug sa Mangauna kang Cristo, nga pareho niyang ngalan. Gipunit niya ang espada sa Pulong sa Dios, ug gisugdan niya nga putlon, daw, ang ulo sa heretikal

---

[8460] Si San Juan sa Damasco nakaabot sa pinakataas nga katungdanan sa korte atol sa paghari ni Calipte Walid (705–716), nga nagsilbi isip iyang labing suod nga magtatambag ug ministro. Apan, samtang gipahigayon niya ang mga katungdanan sa iyang bag-ong opisina, wala gyud niya kalimti ang iyang labing halangdong tawag – kang Jesu-Cristo – ug kanunay siyang naningkamot nga magpabiling matinud-anon sa kamatuoran ni Cristo ug sa pag-alagad sa Balaang Simbahan. Ang pagpahayag sa kamatuoran ni Cristo ug pagsupak sa mga bakak nga pagtulon-an nahimong pangunang katuyoan sa kinabuhi ni Juan. Ug sukad sa sinugdanan sa iyang ministeryo, gisugdan niya ang pakigbatok batok sa mga erehe sa iyang panahon: ang mga Nestoriano, nga gipanalipdan sa Siria, nga nagbulag sa pagkatawo ug pagka-Diyosnon ni Hesukristo ug nagtudlo nga ang tawo nga si Hesus natawo gikan kang Birhen Maria, kinsa, sukad sa higayon sa Iyang pagpanamkon, gihiusa sa Diyos nga Pulong pinaagi sa Iyang grasya ug nagpuyo kaniya sama sa usa ka templo; ug batok sa mga Monophysite o Jacobite, nga nag-ila kang Kristo og usa ka bug-os nga kina-iya nga diyosnon nga gituohan nga gisuhop ang kina-iya nga tawo sulod Niya. Batok sa ulahi, si Juan sa Damasco misulat og usa ka taas ug hapsay nga traktado aron ipanagang ang putli nga Ortodoksong pagtuo. Dugang pa, misukol siya batok sa Monophenitism, nga nibulag gikan sa Monophysitism ug nag-ila lamang sa banal nga kabubut-on kang Kristo, ug batok sa mga nahibilin sa karaang mga pagtulon-an sa Gnostiko, nga gisagol sa mga erehya sa Manichaean – mao ang erehya sa gitawag nga 'Paulicians', nga nag-ila, gawas sa maayong Dios nga nagmugna sa putli nga espiritu ug nagpadayag sa Iyang kaugalingon sa Kristiyanismo, og usa ka dautang prinsipyo—ang Demiurge—nga nagmugna sa makita nga kalibutan ug sa lawas sa tawo ug nagpadayag sa Iyang kaugalingon sa Hudaismo ug pagano. Sumala sa pagtulon-an sa mga Paulician, ang Inkarnasyon sa Anak sa Dios usa lamang ka ilusyon: ilang gisalikway ang tanang ritwal ug eksternal nga institusyon sa Simbahan. Sa katapusan, si Juan sa Damascus misulat usab og usa ka apologetiko nga traktado batok sa Islam, nga sa kana nga panahon nangibabaw sa Syria.

[8461] Naghari si Leo nga taga-Isauria sa Imperyong Byzantine gikan sa 716 hangtod sa 741.

nga pangatarungan sa dautang hari; nagpadala siya og daghang mga sulat mahitungod sa pagdayeg sa mga balaang ikon ngadto sa mga ortodoksong magtutuo nga iyang nahibaloan. Niining mga sulat, nga gikuhaan og panukiduki gikan sa Balaang Kasulatan ug sa karaang tradisyon sa mga Amahan nga nagbitbit sa Diyos, maalamon niyang gipakita kung giunsa ang angay nga pagsimba nga angay ihatag sa mga balaang ikon. Gi-awhag ni Juan ang iyang gisulat-an nga ipakita ang iyang epistola sa ubang ka-matuod nga magtutuo aron mapalig-on sila sa Ortodoksong pagtuo. Busa naningkamot ang balaan nga pun-on ang tibuok kalibutan sa iyang mga epistola nga giinspirar sa Diyos[8462] . Pagkatapos kini nakaylap sa tibuok Griyegong Imperyo, gipalig-on nila ang mga Ortodokso sa ilang pagkamapa-Dios, samtang gisamaran ang mga heretiko, ingon man, sa mga dagom[8463] . Nakaabot ang balita niini kang Haring Leo mismo, nga, tungod kay dili niya ikapugos ang pagpanamastamas sa iyang kawalay pagkamapa-Dios, mitawag sa mga heretiko nga pareho sa iyang mga panan-aw ug gisugo sila, ilawom sa bakak nga pagpakita sa pagkamapa-Dios, pangitaa sa mga Ortodoks ang usa ka sulat ni Juan nga gisulat sa iyang kaugalingong kamot, ug hangyoa nga basahon kini, ingon man, alang sa ilang kaugalingong kaayohan. Human sa daghang paningkamot, nakakaplag ang mga kauban sa kini nga malisyosong plano sa taliwala sa mga matinud-anon og usa ka sulat nga gisulat sa kamot ni Juan, ug, human sa mapahiangayong paghangyo niini, gihatag kini sa hari. Gisugo dayon sa Tsar ang mga batid nga manununlat nga kopyahon, samtang nagtumong sa sulat ni Juan, ang usa ka mensahe nga gipadala kaniya—si Tsar Leo—sa parehas nga sinulat, ingon nga kini gisulat mismo sa kamot ni Juan ug gipadala gikan sa Damascus. Ang mensahe nag-ingon ingani:

'Maglipay ka, Oh Hari, ug ako usab malipay sa imong paghari sa ngalan sa atong komon nga pagtuo, ug nagpasidungog ug angay nga dungog sa imong maharlikang kamahal. Gipahibalo ko ikaw nga ang atong siyudad sa Damascus, nga naa sa kamot sa mga Saraceno, huyang kaayo ang depensa ug walay kusgan nga guwardiya; ang hukbo nga naa niini huyang ug gamay ra ang gidaghanon. Gina-implaw ko kanimo, kaluy-i kining siyudad; alang sa Ginoo, padal-a ang imong maisugong hukbo. Pinaagi sa pagpakaaron-ingnon nga molarga ka paingon sa lain nga lugar, mahimo kini makahimo og kalit nga pag-atake sa Damascus, ug dali ra nimo makuha ang siyudad; ako usab dako kaayo ang matabang niini, kay ang siyudad ug ang tibuok nasud naa sa akong kamot.

Pagkahuman gisulat niya kini nga mensahe sa ngalan ni Juan, gisugo sa malimbungon nga hari nga isulat ang mosunod ngadto sa prinsipe sa mga Saracens sa iyang kaugalingong ngalan:

'Nagtuo ako nga walay mas maayo pa kay sa pagpuyo sa kalinaw ug panaghigalaay, kay ang pagtuman sa mga saad sa kalinaw labing angay dayegon ug makapahimuot sa Dios; busa, gusto nakong ipadayon ang kalinaw nga gikasabotang uban kanimo nga may dungog ug matinud-anon hangtod sa katapusan. Apan, usa ka Kristohanon nga nagpuyo sa imong gingharian, pinaagi sa iyang kanunay nga mga sulat kanako, nag-awhag kanako sa paglapas sa kalinaw ug sa pagsaad nga ihatag ang siyudad sa Damascus sa akong kamot nga walay kalisud, kon ipadala nako ang akong hukbo nga kalit. Gipadala ko kanimo ang usa sa mga sulat nga gisulat niining Kristohanon – kini makapamatood kanimo sa akong pagkahigala, samtang sa tawo nga nangahas sa pagsulat kanako sa ingon niini nga paagi makita nimo ang pagka-traidor ug pagkabigon, ug mahibal-an nimo kung giunsa siya pagsilotan.

Kining duha ka sulat gipadala sa dautang Haring Leo, pinaagi sa usa sa iyang mga kortsiyano, ngadto sa Damasco sa prinsipe nga Saraceno. Pagdawat ug pagbasa niini, gitawag sa prinsipe si Juan ug gipakita kaniya ang bakak nga sulat nga gisulat kang Haring Leo. Si Juan, sa pagbasa ug pagsusi sa sulat, miingon:

'Ang sinulat sa dokumento nga kini medyo susama sa akoa, apan dili kini akong kamot ang misulat niini, kay wala gani kini misulod sa akong hunahuna nga mosulat sa hari nga Griyego; dili mahimo nga mosilbi ko sa akong ginoo pinaagi sa limbong.'

[8462] Si San Juan sa Damasco misulat og usa ka traktado sa pagpanalipod sa mga balaang ikon ug gipadala kini sa Constantinople, diin, sa taliwala sa uban, iyang gisulat: 'Nasayud sa akong pagkawalay takus, kinahanglan unta nga maghilom ko ug maghinanakit lang sa akong mga sala sa atubangan sa Dios; apan sa akong pagtan-aw nga ang Simbahan sa Dios gilukop sa kusog nga unos, nagtuo ko nga dili karon ang panahon sa paghilom; mas nahadlok ko sa Dios kaysa sa usa ka halangdon sa yuta, samtang ang gahum sa halangdon dako kaayo nga dali ra niya mapalihok ang mga tawo.' Apan wala'y gisulti si San Juan sa maong buhat nga makapasuko kang Emperador Leo. Sa hangyo sa iyang mga higala, misulat si Juan og duha pa ka epistola nga sunod-sunod aron ipanagang ang mga balaan nga ikon. Ang mga epistola ni Juan gibasa uban sa dakong kadasig sa Constantinople ug sa ubang dapit; ang mga maluya napalig-on niini sa Ortodoksong pagtuo, samtang ang mga lig-on napakusgan sa ilang determinasyon.

[8463] Osten, ostna, osn – usa ka matulis nga tungkod nga gigamit aron pugson ang mga asno ug baka nga molakaw og paspas.

Nasabtan ni Juan nga kini buhat sa dautang binuang sa mga kaaway nga malisyoso ug heretiko. Apan ang prinsipe, sa kalagot, nagmando nga putlon ang tuo nga kamot ni Juan nga walay sala. Si Juan mihangyo pag-ayo sa prinsipe nga maghulat ug hatagan siya og panahon aron mapamatud-an ang iyang pagka-inosente ug ipasabut ang kasuko nga gibati kaniya sa dautan ug heretiko nga si Haring Leo, apan wala'y nakadungog sa iyang mga hangyo. Ang prinsipe nga grabe kaayo ang kasuko misugo nga ipatuman dayon ang pagbitay. Ug giputol ang tuo nga kamot ni Juan—ang kamot nga nagpalig-on sa mga ortodokso sa ilang pagtuo sa Dios; ang kamot nga pinaagi sa iyang mga sinulat nakapadayag sa mga nagdumot sa Ginoo, karon nababad sa kaugalingong dugo imbis sa tinta nga gigamit niya sa pagsulat mahitungod sa pagdayeg sa mga ikon. Pagkahuman sa pagbitay, gibitay ang kamot ni Juan sa plasa sa merkado, sa sentro sa lungsod, samtang si Juan mismo, gikapoy sa kasakit ug pagdugo, gidala pabalik sa iyang balay. Sa pagkahapon, sa pagkahibalo nga nanghupas na ang kasuko sa prinsipe, ang bulahan nagpadala kaniya sa mosunod nga hangyo:

'Nagkagrabe ang akong sakit ug sobra na sa akong makaya ang kasakit; wala koy makapahupay samtang nagbitay pa sa hangin ang akong giputol nga kamot; akoa kining pag-ampo, akong ginoo, nga sugoa nga ibalik kanako ang akong kamot, aron matabonan ko kini sa yuta, kay nagtuo ako nga kon matabonan kini, makakaplag ko og kahupayan sa akong sakit.'

Gipatuman sa torturador ang hangyo ug gisugo nga kuhaon ang kamot gikan sa pampublikong lugar ug ihatag kang Juan. Gikuha ni Juan ang giputol nga kamot, misulod siya sa iyang kwarto sa pag-ampo ug, mihulog sa yuta atubangan sa balaang ikon sa Labing Putli nga Inahan sa Dios, nga naglarawan kaniya nga nagkupot kang Hesus nga Bata sa iyang mga bukton, gibutang niya ang giputol nga kamot sa lutahan ug misugod sa pag-ampo uban sa mga luha ug mga paghuyop nga misaka gikan sa kahiladmon sa iyang kasingkasing:

'O Labing Putli nga Inahan, nga nanganak sa akong Dios, ania ang akong tuo nga kamot, giputol alang sa mga banal nga ikon. Kabalo ka unsay nakapukaw sa kasuko ni Leo; dali sa pagtabang kanako ug tambala ang akong kamot. Ang Too nga Kamot sa Labawng Ginoo, nga ninkarna gikan Kanimo, nagbuhat og daghang mga milagro pinaagi sa Imong mga pag-ampo; busa nag-ampo ako nga Iyang ayuhon ang akong too nga kamot pinaagi sa Imong pag-ampo. O Inahan sa Dios! Naa pa unta kini nga kamot nakasulat sa bisan unsa nga Imo mismo tugotan, alang sa pagdayeg kanimo ug sa Imong Anak, ug mag-alagad unta kini sa Ortodoksong pagtuo pinaagi sa mga sinulat niini. Mahimo Nimo ang tanan kung buot Nimo, kay Ikaw ang Inahan sa Dios.

Pagkahuman niya sa pagsulti niining mga pulong uban sa mga luha, natulog si Juan ug sa usa ka damgo nakita niya ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios, nga nagtutok kaniya gikan sa ikono uban sa hayag ug maloloy-on nga mga mata ug miingon:

'Nang-ayo na ang imong kamot; ayaw pagmasubo sa nahabilin, kondili gamita kini pag-ayo sa trabaho, sama sa imong gisaad kanako, ug himoa kini nga panakop sa manunulat.'

Pagmata ni Juan, gihikap niya ang iyang kamot ug nakita nga naayo na kini. Nalipay siya sa iyang kasingkasing kang Dios nga iyang Manluluwas ug sa Iyang Walay Sala nga Inahan, nga ang Labaw nga Makagahum naghimo ug ingon nga milagro alang kaniya. Mibangon siya ug gitangtang ang iyang mga kamot paingon sa langit, nagpasalamat siya sa Dios ug sa Inahan sa Dios. Ug naglipay siya tibuok gabii uban sa tibuok niyang panimalay, nag-awit og bag-ong himno:

– *'Ang imong tuo nga kamot, O Ginoo, gipahimaya sa gahum'* (Ex. 15:6); Ang Iyang tuo nga kamot nag-ayo sa akong naputol nga tuo nga kamot ug pagagukmatan ang mga kaaway nga wala magpasidungog sa balaan nga hulagway Nimo ug sa Iyang Labing Putli nga Inahan, ug pinaagi niini laglagon, alang sa pagpasidungog sa Iyang himaya, ang mga kaaway nga naglaglag sa mga ikon."

Samtang naglipay si Juan uban sa iyang panimalay ug nag-awit og mga awit sa pagpasalamat, nadungog kini sa iyang mga silingan ug, pagkahibalo nila sa hinungdan sa iyang kalipay ug kalingawan, nangahibulong kaayo sila. Dali ra usab nakahibalo niini ang prinsipe nga Saracen ug, pagtawag dayon niya kang Juan, gisugo siya nga ipakita kaniya ang iyang naputol nga kamot. Sa lutahan diin giputol ang kamot, nabilin ang usa ka marka nga sama sa pula nga sinulid, nga gihimo sa kabubut-on sa Inahan sa Dios, ingon nga klarong ebidensya sa kaniadto nga pagkaputol sa kamot. Sa pagkakita niini, nangutana ang prinsipe:

'Asa nga doktor, ug pinaagi sa unsang tambal, ang maalamon kaayo nga nakabalik sa kamot sa lutahan ug dali kaayo kini nga napasig-uli ug nabuhi pag-usab, sama sa wala gayud kini naputol ug wala namatay?'

Wala itago ni Juan ang milagro ug gisulti niya kini sa hayag:

'Ginoo, ang Labaw nga Manuluho, pagkadungog sa akong mainitong pag-ampo pinaagi sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, giayo ang akong samad pinaagi sa Iyang gahum nga labaw sa tanan ug gibalik sa maayong kahimtang ang kamot nga imong gisugo nga putlon.'

Unya misinggit ang prinsipe:

'Kaauy sa ako! Wala ko mag-imbestiga sa panamastamas, gisilotan tika sa dili matarong ug gipatay sa sayop nga paagi, ikaw nga usa ka maayong tawo. Nangayo ko nimo nga pasayloa kami sa among paspas ug walay hunahuna nga pagsilot kanimo; dawata gikan kanamo ang imong kaniadto nga ranggo ug dungog, ug mahimong among pangunang magtatambag. Sukad karon, walay bisan unsa nga buhaton sa among gingharian nga walay ikaw ug ang imong tambag.'

Apan si Juan, nga mihulog sa tiilan sa prinsipe, nagpakakusog sa pagpakiluoy kaniya nga pasagdan siya ug dili pugngan sa pagsunod sa iyang Ginoo uban sa mga monghe nga misalikway sa ilang kaugalingon ug midawat sa yoke sa Ginoo. Apan ang prinsipe nagduha-duha nga buhian siya, ug gisulayan niya pagpangumbinsi kang Juan nga magpabilin isip ulo sa iyang panimalay ug administrador sa tibuok gingharian. Usa ka taas nga panaglalis ang misunod tali nila: ang matag-usa nangayo og pabor sa usag-usa, ang matag-usa naningkamot nga mapaboran pinaagi sa iyang mga hangyo. Sa dakong kalisod, nakab-ot ni Juan ang iyang tumong: bisan pa og dugay kini, napasugot niya ang prinsipe sa katapusan, ug gitugotan siya nga buhaton ang iyang gusto.

Pagbalik niya sa iyang panimalay, gipangbahin dayon ni Juan ang iyang daghang mga panag-iya sa mga nanginahanglan, gipagawas niya ang iyang mga ulipon, ug mibyahe paingon sa Herusalem uban sa iyang kauban nga estudyante, si Cosmas. Didto, pagkahuman niyang nagpakita og pagdayeg sa mga balaang dapit, miadto siya sa Monasteryo ni San Savvas ug misugod sa pagpakilooy sa abbot nga dawaton siya ingon usa ka nawala nga karnero ug pasudlon siya sa iyang napiling panon. Gikilala sa abbot ug sa tibuok komunidad si San Juan, kay bantog na siya ug nailhan sa tanan tungod sa iyang awtoridad, dungog, ug dakong kinaadman. Nalipay ang abbot nga ang ingon nga tawo miabot uban sa pagpaubos ug kakabus ug gustong mahimong monghe. Gidawat siya uban sa gugma, gitawag sa abá ang usa sa mga igsoon, ang labing eksperyensyado ug siya nga labing naningkamot sa mga ascetic nga buhat, aron itugyan kang Juan sa iyang pag-atiman aron tudloan siya sa espirituhanong kinaadman ug sa mga monastikong nga mga praktis sa pag-ascetic[8464] . Apan misalikway ang igsoon, kay dili niya gusto mahimong magtutudlo sa ingon nga tawo, nga sa iyang kahibalo, milabaw pa sa kadaghanan. Gitawag sa abá ang lain nga monghe, apan misalikway usab siya; ingon man ang ikatulo, ikaupat ug ang tanan pa misalikway, nga ang matag-usa miangkon nga dili siya angay nga magtutudlo sa ingon ka maalamon nga tawo; labaw pa, nahadlok silang tanan sa bantog nga kahimtang ni Juan. Human gitawag silang tanan, usa ka yano apan maalamon nga tigulang ang gitawag; dili siya misalikway sa pagka-mentor ni Juan. Pagkuha niya kang Juan sa iyang selda ug sa tinguha nga itukod ang pundasyon sa usa ka buhing may hiyas sa sulod niya, una sa tanan gihatag sa tigulang kaniya kining mga lagda: nga dili siya magbuhat og bisan unsa sa iyang kaugalingong pagbuot; nga iyang ihalad ang iyang mga paningkamot ug mainitong pag-ampo ngadto sa Dios ingon usa ka matang sa halad; nga mag-agay siya og luha gikan sa iyang mga mata kon gusto niyang limpyohan ang iyang kaugalingon gikan sa mga sala sa iyang nangagi nga kinabuhi, kay kini mas bililhon sa atubangan sa Dios kaysa bisan unsang mahal nga insenso. Kining mga lagda mao ang basihanan sa mga buhat nga gihimo pinaagi sa pisikal nga paningkamot. Mahitungod sa kalag, ang tigulang nagtukod sa mosunod nga mga lagda: nga si Juan dili magbutang og bisan unsang makalaut nga butang sa iyang hunahuna; dili lang siya angay maghimo og bisan unsang dautang hulagway sa iyang hunahuna, kondili angay niyang panalipdan ang iyang hunahuna nga walay mantsa ug putli gikan sa matag walay pulos nga tinguha ug walay sulod nga garbo; nga dili siya magpasigarbo sa iyang kinaadman o sa iyang nahibal-an, ni magtuo nga masabtan niya ang tanan nga hingpit hangtod sa katapusan; aron dili siya mangita og bisan unsang pahayag o kahibalo sa natago nga mga misteryo; ni maglaum siya, sa tibuok niyang kinabuhi, nga ang iyang hunahuna dili matandog ug dili makasala o mahulog sa sayop; sa baylo, ipahibalo niya nga ang iyang mga hunahuna huyang ug ang iyang pagkaonakabalo makasasala; ug busa paningkamotan niya nga dili pasagdan nga malibog ang iyang hunahuna, kondili paningkamotan niya nga tipuon kini, aron sa ingon niini nga paagi masidlak

[8464] Sumala sa lagda ni San Savvas nga Balaan, ang matag bag-ong miabot gisalig, alang sa katuyoan sa pagsulay, pagbantay ug paggiya, ngadto sa usa ka tigulang nga eksperyensyado sa espirituhanong kinabuhi. Gibuhat usab kini kang Juan, bisan pa nga ang iyang debotong kinabuhi ug halapad nga kahibalo nailhan sa tibuok Sidlakan.

ang iyang pagkaonakabalo sa Diyos, ang iyang kalag mapasanto, ug ang iyang lawas malimpyo gikan sa tanang hugaw; ang iyang lawas ug kalag maghiusa sa iyang hunahuna, ug ang tulo magpuyo sa hulagway sa Balaang Trinidad; ug ang tawo dili mahimong karniyal o emosyonal, kondili espirituhanon sa tanang butang, nga pinaagi sa iyang kaugalingong maayong kabubut-on, giusab ang duha ka bahin sa tawo—ang lawas ug kalag—ngadto sa ikatulo ug labing importante nga bahin, mao ang hunahuna. Mao kana ang mga lagda nga gitudlo sa usa ka espirituhanong amahan sa iyang espirituhanong anak ug sa usa ka magtutudlo sa iyang estudyante, diin iyang gidugang ang mosunod nga mga pulong:

'Dili lang ikaw mosulat og sulat bisan kinsa, apan dili pud ka maghisgot bisan unsa nga may kalabotan sa sekular nga siyensya. Magpahilum ka uban sa pag-amgo, kay nahibalo ka nga dili lang ang atong mga pilosopo nagtudlo sa pagpahilum, apan si Pythagoras usab gisugo ang iyang mga tinun-an sa pagbantay og dugay nga kahilom; ug ayaw paghunahuna nga ang husto nga pagpakigpulong sa dili husto nga panahon usa ka maayong butang. Paminawa si David, nga miingon: *'Nitahimik ako bisan pa sa maayong butang'* (Salmo 38:3). Unsa ang kaayohan nga nakuha niya niini? Paminawa: *'Ang akong kasingkasing nasunog sa sulod nako'* (Salmo 38:4), sa kalayo sa balaan nga gugma, nga gisiga sa propeta pinaagi sa iyang paghunahuna sa Dios.

Ang tanan niining mga pagtulon-anon gikan sa tigulang misulod sa kasingkasing ni Juan sama sa liso nga nahulog sa maayong yuta; ug, pag-usbong niini, miturok ang gamot, kay si Juan, nga nagpuyo sulod sa dugay nga panahon uban niadtong tigulang nga giinspirar sa Dios, maampingong gisunod ang tanan niyang mga pagtulon-an ug gitagad ang iyang mga sugo, matinud-anon nga nagsunod kaniya, nga walay pagsupak o bisan unsang pagreklamo; wala gyud siya bisan sa iyang hunahuna misupak sa mga sugo sa tigulang. Mao kini ang iyang gisulat sa iyang kasingkasing, sama sa mga papil:[8465] 'Ang matag sugo sa amahan, sumala sa pagtudlo sa mga apostoles, kinahanglan buhaton nga walay kasuko o pagduha-duha' (cf. 1 Tim. 2:8). Unsa kaha ang kapuslanan sa usa ka matinumanon nga adunay buhat sa iyang kamot apan nagreklamo sa iyang ngabil, nga motuman sa sugo samtang supak kini sa iyang dila o hunahuna? Ug kanus-a kaha mahimong hingpit ang ingon nga tawo? Dili gayud. Ang ingon nga mga tawo naningkamot sa walay pulos ug nagtuo nga matarong sila; pinaagi sa paghiusa sa pagka-masunuron ug pagreklamo, nagpuyo sila ug bitin sa kahiladman sa ilang kaugalingon.

Apan si Banal Juan, isip usa ka tinuod nga matinumanon nga disipulo, wala magreklamo sa tanang katungdanan nga gisalig kaniya.

Sa usa ka higayon, ang tigulang, nga gustong sulayan ang pagsunod ug pagpaubos ni Juan, nagtigom og daghang mga basket—nga ang paghabi mao ang ilang panginabuhi—ug miingon kang Juan:

'Nadungog ko, anak ko, nga mas mahal ang pagbaligya sa mga basket sa Damascus kaysa sa Palestina, samtang dinhi sa atong mga selda kulang kita sa daghang labing importante nga butang, sama sa imong makita. Busa, kuhaa kining mga basket, adto dayon sa Damascus ug ibaligya kini didto. Apan pag-amping nga dili nimo kini ibaligya sa mas ubos kaysa sa gitakdang presyo.'

Ug ang tigulang nagtakda og presyo sa mga basket nga labaw pa sa ilang bili. Ang tinuod nga bag-uhan wala magdumili, bisan sa pulong o sa hunahuna; wala siya miingon nga ang mga basket dili takus sa gitakdang presyo o nga taas kaayo ang biyahe; ni bisan gihuna-huna niya nga mahiya siya sa pag-adto sa maong siyudad, diin kaila siya sa tanan ug diin kaniadto siya bantog tungod sa iyang awtoridad; wala siya'y gisulti o gihunahuna nga ingon ana, nga nagpakita nga siya usa ka tighu-ad kang Kristo ang Ginoo, nga masunuron hangtod sa kamatayon.

Pagkahuman niya og ingon, 'Panalangini ako, Amahan,' ug pagdawat niya sa panalangin sa iyang espirituhanong amahan, gikuha dayon ni Juan ang mga basket sa iyang abaga ug midali paingon sa Damasco. Nagsul-ob og gisi-gisi nga sinina, nilatas si Juan sa siyudad ug gibaligya ang iyang mga basket sa merkado. Ang mga gustong mopalit sa mga basket nangutana pila ang presyo, ug sa pagkahibalo nila sa taas nga bili, nanginsulto ug nangatawa sila, ginsultohan ug gisaway si Juan. Wala siya mailhi sa iyang mga kaila, kay kaniadto nga nagsul-ob og bisti nga gilagid sa bulawan, karon nagsul-ob na lang og panapton sa usa ka pulubi; nabag-o ang iyang nawong tungod sa pag-ayuno, nangayat ang iyang mga aping, ug nangalata ang iyang kaanyag. Apan usa ka lungsoranon, nga kaniadto sulugoon ni Juan, mitan-aw pag-ayo sa iyang nawong, nakaila sa santo, ug natingala sa iyang hitsura nga murag pulubi. Napuno sa kalooy ug gininhawa gikan sa kasingkasing, miduol siya kang Juan

[8465] Ang mga tabla mao ang mga slab sa bato nga gigamit sa karaang panahon alang sa pag-ukit sa sinulat; ang Napulo ka Sugo sa balaod sa Dios giukit sa mga tabla sa Bukid Sinai. Sa simbolikong kahulugan, ang mga tabla nagpasabot sa kasingkasing sa tawo.

sama sa usa ka estranghero ug gibayran niya ang presyo nga gitakda sa santo para sa tanang basket – dili tungod kay kinahanglan niya kini, kondili tungod sa kaluoy sa usa ka tawo nga, gikan sa dakong himaya ug bahandi, alang sa Dios, sa ingon ana ka dako nga pagpaubos ug pagkabos. Pagdawat niya sa bayad para sa mga basket, mibalik si Juan sa nagpadala kaniya, sama sa usa ka mananaog nga mibalik gikan sa gubat, nga napukan sa yuta ang kaaway, ang yawa, pinaagi sa pagsunod ug pagpaubos, ug kauban niini, ang garbo ug walay pulos nga himaya.

Paglabay sa pipila ka panahon, namatay ang usa sa mga monghe sa maong monasteryo. Ang iyang kaugalingong igsoon, nga nabilin nga nag-inusara pagkahuman sa iyang kamatayon, naghilak nga dili mapahupay alang kaniya. Gipahupay siya ni Juan sa taas nga panahon, apan wala niya mapahupay ang iyang igsoon, nga walay kinutuban ang kasubo ug kasakit sa kasingkasing. Uban sa mga luha sa iyang mga mata, misugod siya sa pagpakisayud kang Juan nga mosulat og makapahikap nga himno sa lubong para kaniya, aron siya makapahupay ug mapagaan ang iyang kasubo. Wala mouyon si Juan, kay nahadlok siya nga malapas ang sugo sa tigulang, nga nagsugo kaniya nga dili buhaton bisan unsa nga walay pagtugot niya. Apan ang nagasubo nga igsoon wala mohunong sa pagpangaliyupo kang Juan, nga miingon:

'Ngano man nga dili ka magmaloloy-on sa akong masubo nga kalag ug hatagan ko bisan gamayng tambal alang sa akong dakong kasakit sa kasingkasing? Kung ikaw usa ka doktor sa lawas ug ako masakiton sa pisikal nga sakit, ug ako nangayo nimo og tambal, imo ba gyud, nga adunay gahum sa pagtambal, balibaran ko, aron mamatay ako sa maong sakit?' Dili ba ka manubag sa Dios alang kanako, kay mahimo unta nimo ko tabangan apan wala ka mouyon? Karon, mas nag-antos pa ko niining sakit sa kasingkasing ug nangayo ko bisan gamayng tabang gikan kanimo, apan imo ko gipasagdan. Ug kon mamatay ko sa kasubo, dili ba ka manubag sa Diyos tungod kanako? Kung nahadlok ka sa mga sugo sa imong nakatigulang, itago nako ang imong gisulat aron dili kini mahibal-an o madungog sa imong nakatigulang.

Sa katapusan, misugot si Juan niining mga sugyot ug gisulat niya ang mosunod nga mga tropario sa lubong:

– 'O Kaamoy sa Kinabuhi', 'Tanan nga Pagkawalay-saysay sa Tawo', 'Kami nga mga Kamatayon, nga Nagpaningkamot sa Walay Pulos' ug uban pa, nga gi-awit gihapon sa simbahan atol sa mga serbisyo sa lubong alang sa mga namatay[8466] .

Usa ka adlaw, samtang ang tigulang migawas sa iyang selda, si Juan, nga naglingkod didto, mitugtog sa mga tropario nga iyang gisulat. Paglabay sa pipila ka gutlo, mibalik ang tigulang ug sa iyang pagduol sa selda, nadungog niya si Juan nga nag-awit. Dali siyang misulod sa selda ug misugod sa pagsulti kaniya nga masuko:

'Dali kaayo nimo nakalimtan ang imong mga saad? Imbis nga maghilak, naglipay ka ug nagmalipayon, nag-awit pa gani ka og mga kanta para sa imong kaugalingon?'

Gipasabot ni Juan ang hinungdan sa iyang pagkanta ug, miingon nga napugos siya sa mga luha sa iyang igsoon sa pagsulat sa mga kanta, misugod siya sa pag-ampo sa pasaylo sa tigulang, samtang nagluhod sa yuta. Apan, ang tigulang, nga dili malukop sama sa lig-on nga bato, gilayag dayon ang bulahan gikan sa ilang komunidad ug gipahawa siya sa selda. Pagkahuman siya gipahawa, nahinumdom si Juan sa pagpahawa kang Adan gikan sa Paraiso, nga nahitabo tungod sa pagsuway, ug naghilak siya og mapait sa atubangan sa selda sa tigulang, sama sa paghilak ni Adan kaniadto sa atubangan sa Paraiso. Pagkahuman niini, miadto siya sa ubang mga amahan nga iyang giila nga hingpit sa pagkamatinud-anon, ug nangayo kanila nga moadto sa tigulang ug mangayo sa iyang pasaylo sa iyang kalapasan. Miadto sila ug nangayo sa tigulang nga pasayloon ang iyang disipulo ug balikon siya sa iyang selda, apan nagpabilin siyang dili malumo sa ilang mga hangyo. Usa sa mga amahan miingon kaniya:

'Ihatag ang penitensya sa makasasala[8467] , apan ayaw siya pahawaa sa pagpuyo uban kanimo.'

[8466] Pananglitan, mao kini ang 'Sa Didto Adunay Kalibutanong Pagkapilit', 'Nahinumdom Ko sa mga Propeta nga Nagasinggit: Ako Panalanga ug Abo', 'Naga-hilo ug Naga-aga Ako' ug uban pa, ang gitawag nga 'autocompose hymns'. Ang tanan niini nailhan tungod sa ilang katingalahang pagka-makaantig; natural ug gamhanan nilang gipakita, sa lubong sa mga anak ni Adan, ang kapalaran sa anak sa abog ug ang kawalay pulos ug pagkawalay-puyong sa tanang butang sa kalibutan, ug naghalad sila sa Diyos og tibuok-kasingkasing nga mga pag-ampo alang sa kalinaw sa mga namatay. Ang tanan niini nahimong kabahin sa ritwal sa lubong alang sa mga namatay ug gigamit gihapon sa Simbahang Orthodox hangtod karon.

[8467] Ang 'Epitimia', gikan sa Griyego, nagpasabot og 'bayad, silot, pagdili'. Ang Epitimia gitukod sa Simbahan alang sa mga naghinulsol kaniadto pa ug gibase sa mga pulong sa Apostol Pablo, nga sa paghatag og tambag o lagda (canon) sa mga taga-Corinto nga pasayloon ang mga sala sa mga naghinulsol ug dawaton sila sa ilang panag-uban, miingon: 'Igo na ang pagbutang og pagdili (epitimia)' – ug

Mitubag ang tigulang:

'Mao kini ang penitensya nga akong ipataw kaniya, kung gusto niya nga makadawat og pasaylo sa iyang pagsuway sa sugo: pahawaa niya sa iyang kaugalingong kamot ang mga agianan sa tanang selda ug labhi ang tanang baho nga mga dapit sa monasteryo.'

Naulaw ang mga amahan sa niining mga pulong ug nilakaw sila nga nabalaka, namangha sa hugot ug dili malumo nga kinaiya sa tigulang. Sa pag-abi-abi kanila ni Juan ug pagyuko sumala sa batasan, nangutana siya unsa ang gisulti sa tigulang kanila. Pagkahibalo niya sa kabug-at sa matigulang, wala na sila kaisog nga isulti ang gisugo kaniya isip usa ka pagsulay; sobra sila kaulaw nga ipasa ang ingon nga mga sugo gikan sa matigulang. Apan si Juan padayon nga gihangyo sila nga isulti kaniya unsa ang gisugo kanila sa amahan, ug sa dihang nahibaloan niya kini, nalipay siya labaw pa sa ilang gilauman, malipayong gidawat ang buluhaton nga gihatag kaniya, bisan pa man nga nakapukaw kini og pagbati sa kaulaw. Sa diha-diha dayon niyang giandam ang mga sudlanan ug gamit sa paglimpyo, gisugdan niya ang sugo uban sa kadasig, gihikap niya ang hugaw gamit ang maong mga kamot nga kaniadto iyang gipahiran og lain-laing humot, ug gitapakan sa hugaw ang tuong kamot nga katingalahang napanumbalik sa Balaang Inahan sa Dios. O kinasuloran nga pagpaubos niining katingalahang tawo ug tinuod nga disipulo! Ang tigulang napuno sa kalooy sa dihang nakita niya ang pagpaubos ni Juan, ug sa pagduol kaniya, giyakap niya kini ug gihalokan ang ulo, abaga, ug mga kamot, samtang miingon:

'Oh, unsa kaha ka dako ang pag-antos nga akong gipahamtang kaniya alang kang Kristo! Tan-awa, usa ka tinuod nga anak sa bulahan nga pagsunod!'

Si Juan, bisan pa niana, nga naulaw sa mga pulong sa tigulang, mihapa sa atubangan niya sama sa paghapa sa atubangan sa Dios; ug, nga wala mapahitas-on sa mga pulong sa pagdayeg sa amahan, kondili nagpaubos pa gayud, nangayo siya sa pasaylo sa iyang kalapasan. Gikuptan ni Juan sa kamot sa tigulang, gidala siya sa iyang selda. Nalipay si Juan niini nga daw nabalik kaniya ang paraiso, ug nagpuyo siya uban sa tigulang sa ilang kaniadto nga panaghiusa.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang Reyna sa Kalibutan, ang Labing Putli ug Labing Banal nga Birhen, nagpakita sa tigulang sa usa ka panan-aw sa gabii ug miingon:

Ngano man nga imong gibabagan ang tinubdan nga makahulog og tam-is ug daghang tubig—tubig nga mas maayo pa kaysa sa nibutho gikan sa bato sa kamingawan[8468] —tubig nga gihandom ni David nga imnon[8469] —tubig nga gisaad ni Kristo sa babayeng Samaria[8470] ? Ayaw pugngi ang bukal sa pag-agos: kini modagayday og daghan, ug kini modagayday sa tibuok uniberso aron pahupayon ang kauhaw niini, tabunan ang dagat sa erehes ug usbon kini ngadto sa katingalahang katam-is. Pangitaa kini nga tubig sa mga nangagutom, ug ipamaligya sa mga walay pilak sa usa ka putli nga kinabuhi ang ilang mga kahuyang, ug pinaagi sa pag-alig sa pagkamaayo ni Juan, makab-ot nila gikan niini ang pagkaputli sa doktrina ug sa mga buhat. Iyang kuhaon ang lira sa mga propeta, ang Salterio ni David, ug mag-awit og bag-ong mga kanta sa Ginoong Dios, nga molabaw pa kang Moises ug sa mga kanta ni Miriam[8471] . Ang walay pulos nga mga kanta ni Orpheus[8472] , nga gisaysay sa mga sugilanon, wala'y pulos kon itandi kaniya; mag-awit siya og espirituhanon, langitnong kanta ug mosubay sa mga himno sa mga Kerubin. Himoon niya ang tanang simbahan sa Jerusalem, daw mga dalaga nga nagpatugtog og timpani, aron sila makanta

---

nagdugang nga kung dawaton siya nila sa ilang gugma, siya usab madawat. Sa Libron sa Liturhiya, ang epitimia gitawag nga 'kanon (lagda) sa pagbayad'. Busa, sumala sa pagtulon-anon sa Apostol, ang epitimia naglangkob sa pansamantalang pagpugong sa makasasala sa pakigkomunyon sa Simbahan, mao nga kini usa ka silot. Apan sa samang higayon, dili kini usa ka punitibo nga lakang o pagwagtang sa katungod sa usa ka miyembro sa simbahan; kini usa ra ka 'espirituhanong pagtambal'. Sa pinulongan sa mga kanon eklesiastikal, ang penitensya nagpasabot sa boluntaryong pagbuhat sa penitente, sumala sa gisugo sa katekista, sa pipila ka mga buhat sa pagkamatinud-anon (malungtaron nga pag-ampo, paghatag og limos, hugot nga pagpuasa, pagpanaw-pagtuo, ug uban pa).

[8468] Num. 20:11. Kini nagtumong sa tubig nga milagrosong gipagawas ni Moises gikan sa bato pinaagi sa paghampak niini gamit ang iyang tungkod.

[8469] 2 Sam. 23:15.

[8470] Juan 4:14. Gisaad sa Ginoo sa Samaritana nga babaye ang buhing tubig, nga nag-agos ngadto sa walay katapusang kinabuhi, mao ang grasya sa Espiritu Santo.

[8471] Exod. 20. Sama sa nahibal-an, ang mga himno ni Moises ug ni Miriam pagkahuman sa pagtabok sa mga Israelita sa Dagat Pula gilakip sa daghang mga himno ni Juan sa Damascus ug, sa tinuud, nagsilbi nga basihanan sa unang oda sa mga kanon.

[8472] Orpheus – usa ka mag-aawit ug bayani sa Griyegong mitolohiya, nga ang gahum sa iyang kanta dako kaayo nga iyang mapalihok ang mga kahoy ug bato ug mapahimungtan ang mga mabangis nga hayop.

sa Ginoo, nagpahayag sa kamatayon ug pagkabanhaw ni Cristo; isulat niya ang mga doktrina sa Ortodoksong pagtuo ug supakon ang mga bakak nga pagtulon-an sa erehiya: *'Usa ka maayong pulong ang misibog gikan sa akong kasingkasing; Nagaingon ako: Ang akong awit mahitungod sa Hari'* (Salmo 44:2).

Sa sunod buntag, gitawag sa tigulang si Juan ug miingon kaniya:

'O anak sa pagsunod ni Cristo! Ablihi ang imong baba aron makuha ang Espiritu, ug sultihi sa imong mga ngabil ang imong nadawat sa imong kasingkasing; pasultihi kini mahitungod sa kinaadman nga imong nahibal-an pinaagi sa pagmeditasyon sa Dios. Ayaw pag-abli sa imong baba alang sa mga sugilanon, kondili alang sa mga pulong sa kamatuoran; dili alang sa mga huna-huna, kondili alang sa mga dogma. Pakigpulong sa kasingkasing sa Jerusalem, nga nagpamalandong sa Dios—mao kana, sa Simbahan nga naa sa kalinaw; ayaw paglitok og walay sulod nga mga pulong nga gipanglabay sa hangin, kondili ang mga pulong nga gisulat sa Espiritu Santo sa imong kasingkasing. Ani-a sa hataas nga Bukid Sinai sa panan-aw sa Dios ug sa pagpadayag sa mga misteryo sa langit; ug tungod sa imong dakong pagpaubos, diin nimo gisulod ang kaugalingon sa kinahiladman, karon mosaka ka sa bukid sa Simbahan ug magwali, nagpahayag sa Maayong Balita ngadto sa Jerusalem. Ipasaka pag-ayo ang imong tingog, kay ang Inahan sa Dios nagsulti kanako og daghang himayaong mga butang mahitungod kanimo. Ako, nag-ampo ko, pasayloa ako nga nahimong babag kanimo tungod sa akong kabastos ug pagkawalay-hibalo.

Sukad niadto, ang bulahan nga si Juan misugod sa pagsulat sa mga balaang libro ug paghimo sa mga matahum nga awit. Gikumpila niya ang Octoechos, nga sama sa usa ka espirituhanong plawta, nagpadayon sa paglipay sa Simbahan sa Dios hangtod karon. Gisugdan ni Juan ang iyang unang libro uban niining mga pulong: 'Ang imong madaugong tuo nga kamot gipadayeg sa gahum, O Dios'[8473] .

Mahitungod sa milagrosong pag-ayo sa iyang tuo nga kamot, siya, sa dakong kalipay, misinggit sa Inahan sa Dios: 'Ang tanang binuhat nagalipay kanimo, O Puno sa Grasya'[8474] .

[8473] Ang unang irmos sa unang tono sa Octoechos. Ang Octoechos usa sa pinakaunang mga buhat sa liturgical nga musika ni San Juan sa Damasco. Sumala kang Patriarka Juan sa Herusalem, si San Juan sa Damasco, usa ka matinud-anong magtutumpay ug martir alang sa pagdayeg sa mga balaang ikon, nga napukaw sa milagrosong pag-ayo sa iyang kamot—nga giputol sa mga kaaway sa pagtuo—nagsulat niining solemne nga himno: 'Ang imong madaugong tuo nga kamot gipadayeg sa himaya sulod sa kuta', gibase sa madaugong awit sa pagpasalamat ni Moises atol sa pagtabok sa mga Israelita sa Dagat Pula, ginasundan sa usa ka serye sa ubang balaang himno, nga sa kinatibuk-an nagporma sa Octoechos, o 'libro sa walo ka tono' (ang mga serbisyo sa Domingo gibahin sa walo ka tono), nga ang paglitaw niini nakapahinungdan sa usa ka pagbag-o sa tibuok estruktura sa serbisyo sa simbahan. Bisan pa sa panahon sa kinabuhi ni San Juan sa Damasco, ang iyang Octoechos gidawat sa tibuok Sidlakan, ug pagkahuman mikalat usab sa Kasadpan; pagkahuman, gidugangan ang Octoechos sa mga himno sa ubang Kristohanong himnograpo, apan bisan sa karon nga porma niini, ang mga serbisyo sa Domingo nagpabilin nga ang ilang pangunang estruktura gikan kang San Juan sa Damasco. Ang Octoechos naglangkob sa serbisyo para sa matag adlaw sa semana, nga gisaulog sumala sa usa sa walo ka tono, o mga melodiya, nga naglangkob sa han-ay sa Vespers, Compline, Matins ug sa Liturgiya para sa mga adlaw sa semana; ug para sa mga Domingo, dugang pa, ang Gamay nga Vespers ug Opisina sa Tangtang sa Tunga sa Gabii. Ang pagkanta sa Octoechos magsugod sa mga adlaw sa semana pagkahuman sa Domingo sa Tanan nga mga Balaan ug matapos sa dili pa ang Sabado sa Meatfare Week; sa mga Domingo, magsugod kini sa Domingo pagkahuman sa Domingo sa Tanan nga mga Balaan ug magpadayon hangtod sa ika-unom nga Domingo sa Dakong Kwaresma. Ang Octoechos dili gamiton sa mga banal nga serbisyo, gawas sa mga panahon nga gihisgutan, sa Labinduhang Dakong Pista ug sa ilang mga adlaw sa pag-andam nga mahulog sa mga adlaw sa semana. Ang Octoechos naghatag og mas dako nga kalinaw ug pagkahiusa sa serbisyo sa simbahan. Pinaagi sa paghatag sa kantiko sa simbahan og husto nga pagkahiusa ug mga pagbati nga angay sa Kristohanong pagsimba, gigamit ni San Damasceno ang iyang Octoechos aron tapuson ang kagubot nga naglungtad sa kantiko sa simbahan sa wala pa ang iyang panahon. Gikan sa daghang lain-laing mga melodiya, gipili niya alang sa mga himno sa simbahan kadaghanan niadtong makahimo sa pagpadayag sa mga pagbati nga angay sa mga Kristohanon, ug wala niya gigamit kadtong makapukaw sa mga pagbati nga dili angay sa kaseryosohan sa Kristiyanismo. Gipili niya ang walo ka modo aron ang mga nagasimba dili malipat sa lain-laing ug kanunay nga pagbag-o sa mga melodiya, ug aron ang usa ka piho nga gidaghanon sa mga melodiya, pinaagi sa pagpunting sa atensyon sa mga awit nga matinahuron ug masabtan sa tanan, makapadasig sa pipila ka matinahuron nga kinaiya ug makapalig-on, sa kolektibong pagtagad, sa espiritu ug sulod sa mga pag-ampo nga gi-awit. Kining ka-espesipiko sa mga awit nagtapos sa mga arbitraryong imbensyon sa usa ka pinino, nagkalat, ug walay pagrespeto nga arte, samtang ang kasimple sa mga awit sa Osmoglasnik, nga nagpadayag sa mapainubsanon nga kasimple sa pag-ampo sa Kristohanon, nag-andam sa kalag alang sa ingon nga pag-ampo ug, nga sama sa pagbungkag niini gikan sa kasaba sa kalibutanong pagkamapahitas-on, nag-alsa niini ngadto sa trono sa Dios. Sa samang higayon, ang walo ka tono daw nagtumong sa walo ka tingog sa langitnong hirarkiya, nga walay hunong sa paghimaya sa Dios: ang Inahan sa Dios, ang mga Anghel, ang mga propeta, ang mga apostoles, ang mga balaang amahan, ang mga martir, ang mga kagalang-galang ug ang mga matarong; ug busa ang pag-awit sa Octoechos mahimong espirituhanon ug misteryosong magpasabot sa walay hunong nga pag-awit sa pag-ampo sama sa mga balaan, nga nagalipay sa walay katapusan sa langit sa atubangan sa trono sa Dios. Ang musikal nga notasyon sa Octoechos ni San Juan sa Damasco naglangkob sa noticlines.

Gisul-ob ni Juan sa iyang ulo ang panapton nga gigapos sa iyang giputol nga kamot, isip paghinumdom sa katingalahang milagro sa Labaw nga Balaan nga Inahan sa Dios. Nagsulat usab siya sa kinabuhi sa pipila ka mga santo, naghimo og mga himno sa pista ug lain-laing makapahinganghang mga pag-ampo, ug gipadayag ang mga dogma sa pagtuo ug daghang mga misteryo sa teolohiya; misulat usab siya batok sa mga heretiko, labi na batok sa mga iconoclasta; ug naghimo siya og ubang mga buhat nga makapadasig sa pagtuo, diin hangtod karon nagakuha gihapon og pagkaon sa espirituwal ang mga matinud-anon, ug diin ilang giinom sama sa usa ka tam-is nga suba[8475] .

[8476]Gidasig ni Banal Kosmas si Kagalang-galang Juan sa niining mga buhat; nagdako sila nga mag-uban ug nagtuon sa ilawom sa parehas nga magtutudlo. Gihagit niya siya sa pagsulat sa mga balaang teksto ug paghimo og mga himno sa simbahan, ug siya mismo ang nitabang kaniya niini. Sunod, gitudlo si Cosmas nga Obispo sa Mayum sa Patriarka sa Herusalem. Pagkahuman niini, gitawag sa maong Patriarka ang Banal nga si Juan ug giordinar siya nga presbiter. Apan si Juan wala magtinguha nga magpabilin sa kalibutan sa dugay. Gipalayo niya

---

[8474] Sunod, kini nga solemne nga himno sa pagpasidungog ug pagdayeg sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios gisagol sa Liturgiya ni San Basilio ang Dako isip usa ka 'Zadostoinik'. Sa daghang uban pang mga himno ni San Juan sa Damasco, daghan kaayo ang gisulat aron pasidunggan ang Inahan sa Dios, diin siya nagbarug ilawom sa Iyang espesyal nga proteksyon nga puno sa grasya ug pag-ampo. Pananglitan, mao kini ang iyang mga kanon para sa Pagpahibalo, sa Pagkatulog, sa Pagkahimugso sa Inahan sa Dios, 'Ablihi kanamo ang mga pultahan sa kaluoy', 'O Maluho nga Kanunay nga Birhen, Inahan ni Cristo nga Dios, dalha ang among pag-ampo ngadto sa Imong Anak', 'Gitugyan ko kanimo ang akong tanang paglaum' ug uban pa. Sa kinatibuk-an, isip usa ka himnograpo sa simbahan, si Damasceno labaw kaayo sa iyang mga kaubang himnograpo sa tanang aspeto ug tinuod nga dili matupngan; mao nga gitawag siya nga *'Bulawanong Tingog'* tungod sa iyang mga himno, ug kini nga ngalan angay kaayo: ang tanan niyang mga himno angay tawgon nga ehemplaryo. Sa tanan niini, makita ang katingalahang inspirasyon nga kinaiya sa usa ka dakong himnograpo. Sa 64 ka kanon nga iyang gikomposo, ang labing labaw, solemne, ug masidlak mao ang kanon para sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw. Si San Juan sa Damasco usab ang nagkomposo sa tibuok serbisyo sa Pasko sa Pagkabanhaw; sa kasaysayan sa pagkamamugnaon sa tawo, dili makit-an ang lain nga himno nga ingon ka puno sa pagbati nga hayag kaayo ug halangdon, sa balaan ug tinuod nga dili kalibutanong kalipay. Ang mga canon para sa Pagkahimugso ni Kristo, ang Epipanya sa Ginoo ug ang Pag-alsa sa Ginoo, kauban ang ilang mga stichera, hapit na moabot sa canon Paschal. Ang iyang mga serbisyo sa Domingo talagsaon usab tungod sa ilang gahum sa panulaan ingon man sa ilang dogmatiko nga sulod. Si Damascene maoy misulat sa matahum nga troparion: 'Gisimba namo ang Imong labing putli nga hulagway, O Maayo'. Ang iyang mga antifona ug mga himno sa lubong katingalahan usab – mga ehemplaryo ug makapahingangha nga mga kanta sa usa ka naghinulsol nga kalag. Si Damaskinus misulat usab og daghang stichera ug uban pang mga himno sa simbahan. Sa tinuod, si Damaskinus usa ka himnograpo nga walay kapariho sa kasaysayan sa Simbahan, wala pa ug wala sukad.

[8475] Gawas sa iyang mga himno, si San Juan sa Damasco nailhan tungod sa iyang mga teolohikal nga sinulat, nga naghatag kaniya og dungganong puwesto taliwala sa mga bantugang Amahan sa Simbahan. Ang iyang lawom nga pagtuon sa pilosopiya sa Griyegong iskolar nga si Aristotle naghimo kaniya nga usa ka klaro ang panghunahuna, tukma sa iyang mga konsepto ug mga pulong. Si San Juan mao ang unang Amahan sa Simbahan nga naglatid sa teolohikal nga doktrina sa Simbahang Orthodox sa usa ka hapsay ug sistematikong han-ay, nga matarong niyang gisaulog. Sa iyang mga sinulat, si Damasceno usa ka dogmatista ug polemista, usa ka historyador ug pilosopo, usa ka orador ug usa ka liturhikal nga makata. Gihatagan niya ang iyang tulo ka nag-unang buhat—*Dialectics*, *On Heresies* ug *Exposition of the Faith*, nga lahi kaayo ang hilisgutan—og usa ka kolektibong titulo: *The Fountain of Knowledge*. Ang labing importante niini mao ang *Exposition of the Orthodox Faith*, nga naglangkob sa usa ka hapsay ug sistematikong gipahimutang nga doktrina sa mga kontemplatibong kamatuoran sa Pagpadayag, ug nga nagsilbi nga modelo alang sa mga teologo sa Sidlakan ug Kasadpan. Dugang pa, gisulat ni San Juan ang 'Sacred Parallels' sa parehas nga hugot nga paagi – usa ka pagtandi sa mga talata gikan sa Balaang Kasulatan nga may kalabotan sa mga lagda sa pagtuo ug pagkamatinud-anon uban sa mga pulong sa mga Amahan ug magtutudlo sa Simbahan; ang mga hilisgutan dinhi gipahimutang sumala sa alpabeto aron mapadali ang kinatibuk-ang pagsabot; ang 'Giya' – usa ka pagpasabot sa labing importante nga mga teolohikal nga termino, nga ang sayop nga paghubad niini sa karaang panahon maoy hinungdan sa mga erehiya; pipila ka mubo nga traktado sa dogmatika: 'Mahitungod sa Husto nga Pangatarungan' – nga nagpasabot sa mga pagtulon-an sa unom ka Ekumenikal nga Konsilyo; 'Mahitungod sa Balaang Trinidad', 'Mahitungod sa Hulagway sa Dios sa Tawo', 'Mahitungod sa Naturaleza sa Tawo' ug uban pa. Sa mga buhat ni San Juan batok sa mga heretiko, ang iyang tulo ka traktado batok sa mga nagasaway sa mga ikono ang nag-una; siya usab ang awtor sa usa ka apolohiya batok sa mga Muslim ug sa mga buhat batok sa mga Nestorian, Monophysite, Monothelete, ug Manichaean. Dugang pa, angay usab hisgutan ang iyang mubo nga komentaryo sa mga Epistola ni Apostol Pablo, usa ka halapad nga salaysay sa Balaang Martir Artemius ug ang iyang mga sermon—pananglitan, mahitungod sa Pagbag-o sa Ginoo, sa Pagkahimugso ug sa Pagkatulog sa Inahan sa Dios—usa ka diskurso alang sa mga natulog sa pagtuo, usa ka pagtulun-an mahitungod sa walo ka dautang hunahuna, ug uban pa. Sa katapusan, naghatag si Damasceno og dakong serbisyo sa han-ay sa banal nga pagsimba pinaagi sa pag-usab ug pagdugang sa Lagda sa Liturgiya sa Herusalem, nga gikompila ni Banal nga Savvas, ug pinaagi sa paghimo og bulanan nga kalendaryo.

[8476] Si San Juan sa Damasco namatay mga tuig 777, sa edad nga 104, ug gilubong sa Lavra ni San Sabbas nga Balaan, tupad sa reliquaryo sa balaang nagtukod sa Lavra. Sa panahon sa paghari sa Emperador nga Byzantine nga si Andronikos II Palaiologos (1282–1328), ang iyang mga balaan nga relikya gilalin ngadto sa Constantinople.

ang himaya sa kalibutan, mibalik siya sa monasteryo sa Banal nga si Savvas ug, gipahilayo ang iyang kaugalingon sa iyang selda sama sa langgam sa salag, matinud-anon niyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pagsulat sa mga balaan nga basahon ug sa buhat alang sa iyang kaugalingong kaluwasan. Pagkahuman niya pagtigom sa tanang libro nga iyang naisulat kaniadto, gibasa pag-usab ni Juan kini ug maampingong gitul-id ang bisan unsa nga iyang giisip nga gikinahanglan, labi na sa mga pulong ug hugpong sa mga pulong, aron walay bisan unsa nga magpabilin nga dili klaro. Sa ingon nga mga paningkamot, nga mapuslanon alang kaniya ug importante alang sa Simbahan ni Kristo, ug sa iyang monastikong pagka-asketiko, si Juan nagpahinungod og daghang panahon ug nakab-ot ang hingpit nga monastisismo ug pagkabalaan. Tungod kay nakapahimuot siya sa Dios, mibiyahe siya paingon kang Kristo ug sa Iyang Labing Balaan nga Inahan, ug karon, nga nagasimba kanila dili pinaagi sa mga ikon apan nagtan-aw sa ilang mga nawong sa langitnong himaya, nag-ampo siya para kanato, aron kita usab mahimong takus sa maong sama nga pagdayag sa Diosnong paghunahuna, pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo ug sa grasya ni Kristo, Kaniya, uban sa Iyang Labawng Balaan ug Labawng Bulahan nga Inahan, ipahatag ang dungog, himaya, ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 8:

Giya sa Ortodoksiya, magtutudlo sa pagkamapaunongon ug pagkabalaan, kahayag sa uniberso, Diyosnong inspirasyon ug kahupayan sa mga monghe, O labawng maalamon nga Juan, gipahayag nimo ang tanan pinaagi sa imong mga disipulo, O espirituhanong bukal. Pag-ampo kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 4:

Awita nato si Juan, ang himnograpo ug dungogang magtutudlo sa Dios, ang disiplina sa Simbahan ug magtutudlo, ug kaaway sa mga heretiko: kay gidala niya ang armas, ang Krus sa Ginoo, ug gipugngan ang tanang limbong sa heresiya; ug isip mainitong manalipod sa atubangan sa Dios, nagahatag siya og pasaylo sa mga sala sa tanan.

Paghinumdom kang Banal Juan sa Polivots

Gisaulog sa ika-4 sa Disyembre

Sukad pa sa iyang pagkabatan-on, si San Juan naglikay sa pagkaon nga malinamnam sa dila ug misalikway sa kalibutanong kalipay, ug labaw sa tanan gipahimutang ang iyang kinabuhi sa pag-ayuno, pagkamatinud-anon sa pagkahinabog ug pagkamaabiabihon; busa gihatagan siya og dungog sa pagtudlo isip Obispo sa Polivotsk[8477] , human siya nakatabok sa tanang ranggo sa simbahan sa husto nga panahon. Sa dihang gisaligan siya sa labing hataas nga awtoridad ug pag-atiman sa katawhan, iyang gipadoble ang iyang paningkamot, ug nagdugang pa og bag-ong mga buluhaton sa iyang naunang mga buluhaton. Niadtong panahona, si Emperador Leo nga taga-Isauria[8478] , nga dili angay nga misaka sa imperyal nga trono, misugod sa pagpanamastamas sa balaang mga ikon: ang respetadong amahan kusganong gisaway ang ingon nga kawalay pagtuo sa bahin sa emperador ug, pinaagi sa iyang pag-angkon sa pagtuo, gipanalipdan ang iyang kawan gikan sa heretikal nga limbong sa ikonoklasmo. Sa iyang kinabuhi, ang mga Agariano kaisa gisikop ang siyudad sa Amoria[8479] , apan napugngan sa grasya sa Dios; ang tanang Kristohanon nga nadakpan sa kaaway gipagawas pinaagi sa pag-ampo niining balaan nga tawo. Ang iyang lawas nagpabilin nga dili malata hangtod karon; sa adlaw sa Pentekostes, kini kuhaon gikan sa reliquaryo ug, human masul-oban sa bisti sa obispo, una kini dad-on sa balaang halaran ug itindog, unya itas sa mas hataas nga dapit diin kini magpabilin, gisuportahan sa duha ka pari sa tibuok Balaang Misa. Mahitungod sa mga milagro

[8477] Sa Asia Minor, sa ika-8 nga siglo.
[8478] Naghari siya gikan sa 717 hangtod sa 741.
[8479] Sa rehiyon sa Phrygia.

nga gihimo sa maayong amahan—ang pag-ayo sa mga gihuptan sa demonyo ug sa mga masakiton—dili posible, tungod sa kadaghan niini, nga isulat silang tanan.

18 Disyembre

5 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug mga Buhat sa atong Kagalang-galang nga Amahan Savva nga Ginasantu

Gisaulog sa 5 Disyembre

[8480]Ang Banal nga si Savva natawo sa ikatulo ug kalimang tuig sa paghari sa Griyegong Emperador Theodosius ang Bata[8481] , sa probinsya sa Cappadocia, sa usa ka baryo nga ginganlan Mutalaska, nga sakop sa hurisdiksyon sa Caesarea[8482] ; sa sinugdan wala kini mailhi, apan pagkahuman, pinaagi sa pagkahimugso ni Savvas didto, nahimong mas ilado kini kaysa Armaphim, diin nagdako ang banal nga propeta Samuel (1 Sam. 1 ff.). Ang mga ginikanan sa bulahan nga si Savva mao sila Juan ug Sophia, mga mahimayaon ug matinud-anon nga tawo. Sa dihang lima ka tuig na ang bata, mibyahe sila paingon sa Alexandria, kay si Juan nagserbisyo sa hari ug adunay hataas nga ranggo sa militar. Pinaagi sa probidensya sa Dios, si Savva gibilin, kauban ang kabtangan sa iyang mga ginikanan, sa pag-atiman sa igsuon sa iyang inahan, si Jeremias. Apan tungod kay daotan ug palaban ang asawa ni Hermius, nakasinati og dakong kasakit ang batang lalaki ug sa ulahi mibiyahe siya aron magpuyo uban sa iyang tiyo sa amahan nga si Gregory, nga nagpuyo sa lain nga baryo nga gitawag Skanda[8483] . Busa, misangpot kini sa panagbangi tali sa mga tiyo ni Savva. Ang iyang mga ginikanan nagpabilin sa Alexandria sulod sa dugay nga panahon, samtang si Hermias ug si Gregory nag-away sa ilang kaugalingon, nga ang matag-usa dili kaayo nagtinguha nga siya ang mag-atiman sa batang lalaki kondili aron magamit ang kabtangan sa iyang amahan. Ang bulahan nga batang lalaki, nga sukad pagkabata mailhan sa iyang hamtong nga panghuna-huna, sa dihang nakita niya ang panagbangi ug panag-away sa iyang mga tiyo, gisalikway ang tanan niyang kabtangan ug, pagkahuman nga mibulag ngadto sa Monasteryo sa mga Flavian[8484] , nga nahimutang tulo ug tunga ka verste gikan sa Mutalaska, gisunod niya ang anghelnong paagi sa kinabuhi sa edad nga walo; Samtang nagpuyo didto, dali ra niyang natun-an ang Salmo ug uban pang mga libro sa Balaang Kasulatan, nangibabaw siya sa mga maayong buhat ug gisunod niya ang lagda sa monastiko sa tanang aspeto. Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga tiyo sa bulahan nga si Savva nagkasinabot sa kalinaw, miadto kaniya sa monasteryo ug gisulayan siya, nga nagtambag kaniya nga mobiya sa bungbong sa balaang puloy-anan ug, human siya magminyo, magpuyo sa panimalay sa iyang amahan. Apan siya, nga nagtinguha nga magpabilin sa balay sa Dios kaysa magpuyo taliwala sa mga puloy-anan sa mga makasasala[8485] , ug nga gihigugma ang kinabuhi sa monastiko kaysa sa kalibutanong kinabuhi, wala maminaw sa iyang mga tiyo ug gisalikway ang ilang makapahikayat nga tanyag:

'Sama sa mga bitin,' miingon siya, 'molayas ako gikan sa mga nagatambag kanako nga maliso gikan sa dalan sa Dios, kay ang dautang pakig-uban makaguba sa maayong pagkatawo (1 Cor. 15:33), ug nahadlok ako nga madala sa akong kaugalingon ang panalangin nga gigamit sa Propeta batok sa mga moliko sa pagpakalas:

[8480] Alexandria – usa ka siyudad sa baybayon sa Aprika sa amihanang baybayon sa Ehipto, nga nagdumala og halapad nga kalakalan ug usa ka kuta sa pagano nga eskolarismo, ug sa ulahi nahimong sentro sa Kristohanong teolohiya.

[8481] Si Theodosius II, o ang Bata, apo ni Theodosius ang Dako, Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 408 hangtod 450. Ang pagkahimugso ni San Savvas ang Balaan gipetsahan sa tuig 439.

[8482] Cappadocia – usa ka rehiyon sa sidlakan nga Asia Minor. Caesarea – ang kapital sa Cappadocia. Mutalaska – karon gitawag nga Talasi – usa ka baryo nga 8 ka verste gikan sa Caesarea.

[8483] Ang baryo sa Skanda nahimutang tulo ka stadiya gikan sa Mutalaska, o sobra lang sa *12 ka verste (ang usa ka Romanong stadiya katumbas sa 86 ka sazhens)*.

[8484] Karon, ang monasteryo ni San Juan Bautista nagtindog sa daplin sa bangin.

[8485] Usa ka salmong pagpadayag. Salmo 83:11.

'Sumpaon ang mga moliko gikan sa imong mga sugo' (cf. Salmo 118:21). Pinaagi niining mga pulong, gipahawa niya ang iyang mga tiyo nga walay dala, samtang siya mismo misugod sa pagpanarbaho uban sa labi pang dakong kadasig, gipamatay ang unod pinaagi sa kakapoy ug pagpugong sa kaugalingon, ug gisilotan kini sa espiritu.

Sa dihang napildi na kining bitin—nga nagtintal kaniya sa bahandi ug kaminyoon aron mobiya sa monasteryo, ingon usa ka paraiso—nagsugod na usab og tintal ang balaan sa lain nga manintal: ang demonyo sa pagkalapoy. Usa ka adlaw, samtang nagtrabaho sa tanaman sa monasteryo, nakakita si Savva og matahum nga mansanas nga nagbitay sa kahoy; dili niya mapugngan, gipunit niya ang mansanas ug hapit na niya kini kan-on sa dili pa ang takdang oras ug ang naandan nga panalangin. Apan, sa paghinumdom nga kini nga bunga ang gigamit sa bitin aron madani ang unang tawo sa sala sa Paraiso (Gen. 3:1–24), gipugngan ni Savva ang iyang kaugalingon, wala niya kini gikaon ug gisaway ang iyang kaugalingon, nga nag-ingon:

'Kana gayud nga bunga nga hinungdan sa kamatayon ni Adan matahum sa panan-aw ug malinamnam sa lami.'

Ug, gilabay niya ang mansanas sa yuta, gitapakan kini, gipisil uban niini ang iyang kaugalingong mga hunahuna ug, labaw pa, gipisil ang ulo sa demonyo sa kasakgaw – ug nagsaad nga dili na siya mokaon og mansanas hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi. Sukad niadto, napildi niya ang tanang carnal nga tinguha pinaagi sa pag-agil; gamay ra iyang pagkaon, gamay ra iyang tulog, ug kanunay siyang nagbuhat og trabaho, ug ang iyang mga kamot gitaas lamang sa pag-ampo o sa trabaho.

Ug sa dili madugay, ang santo, bisan pa sa iyang pagkabatan-on, nakatupong sa pagkabalaan sa tanang tigulang sa maong monasteryo.

Sa usa ka adlaw, nahitabo nga ang usa sa mga igsoon didto, nga nagbantay sa pagluto og pan, nabasa sa ulan; ug tungod kay tingtugnaw, wala magsinag ang adlaw, ug wala siyay lain nga lugar aron ipatuyo ang iyang sinina, gibutang niya kini sa hurno sa pan ibabaw sa kahoy nga panggatong ug nakalimot na lang niini. Paglabay sa mubo nga panahon, nagtigom ang mga igsoon aron magluto og pan ug gisiga ang hurno, nga wala sila kahibalo nga gibutang sa magluluto ang iyang mga sinina didto aron mamala. Sa dihang kusog na kaayo ang kalayo, nahinumduman sa magluluto ang iyang mga sinina ug nasubo kaayo siya niini. Didto usab si Balaan Savva: sa dihang nakita niya ang kasubo sa iyang igsoon, wala niya gihunahuna ang iyang kaugalingon ug, samtang nagbuhat sa ilhanan sa krus, misulod siya sa nagdilaab nga hurno. Ug, oh milagro! Sama sa mga batan-on sa hurno sa Babilonia nga kaniadto gipanalipdan gikan sa pagsunog tungod sa ilang pagtuo (Dan. 3:1–100), mao usab si Savva, tungod sa gugma sa iyang igsoon, migawas nga walay samad gikan sa nagdilaab nga hurno, nagkupot sa sinina sa iyang igsoon—nga wala gyud natandog sa kalayo—sa iyang mga kamot, samtang ang iyang kaugalingong sinina wala usab masunog.

Ang mga igsoon, sa pagkakita niini nga milagro, nabighani, ug nag-ingon sa usag usa:

'Unsa kaha kining batan-ona sa umaabot, kon sukad pagkabatan-on gihatagan na siya sa Diyos og ingon nga grasya!'

Ang bulahan nagpabilin sa maong monasteryo sulod sa napulo ka tuig, nga nagkauswag sa kusog ug himaya. Unya gusto niyang moadto sa Herusalem aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug bisitahan ang mga amahan nga nagpuyo didto sa palibot nga kamingawan, aron makapahimulos sa ilang tambag ug makapangita og lugar didto para sa iyang kaugalingon aron magpuyo isip usa ka eremita. Nidangop siya sa arkhimandrita uban sa hangyo nga tugutan siya nga moadto sa Balaang Siyudad uban sa iyang mga pag-ampo ug panalangin. Apan wala siya tugoti sa arkhimandrita, nga miingon:

'Dili maayo para kanimo, nga batan-on pa kaayo, ang paglibot-libot; mas maayo nga magpabilin ka sa usa ka dapit.'

Apan ang Dios, nga nagahikay sa tanang butang alang sa kaayohan, gisugo ang arkhimandrita nga ayaw pagpugong kang Savva.

'Pasagdi si Savva nga moalagad Kanako sa kamingawan,' Iyang gipadayag sa arkhimandrita sa usa ka panan-awon.

Unya, pagtawag sa balaan, gihatagan siya sa arkhimandrita og panalangin ug gipadala sa iyang dalan uban sa usa ka pag-ampo. Gidala sa tuo nga kamot sa Labaw nga Ginoo, nakaabot siya sa Herusalem sa ika-napulo'g walo ka tuig sa iyang kinabuhi, hapit na matapos ang paghari ni Marcian[8486] ug ang pagka-patriarka ni Juvenal sa Balaang Siyudad. Miabot siya sa monasteryo ni San Passarion sa tingtugnaw, gidawat siya ni Arkimandrita

Elpidius, ug gisalig sa paggiya sa usa ka tigulang nga taga-Kapadokya. Didto, gipahigayon ni Savva ang tingtugnaw, nagdamgo sa hilom nga kinabuhi sa usa ka eremita, nga dugay na niyang gihandom sa iyang kasingkasing. Pagkadungog niya kang dakong Euthymius[8486] , nga misidlak sa pagkamaayo ug mga milagro sa disyerto sa sidlakan sa Jerusalem, gusto kaayo ni Savvas nga makita siya. Pagkahuman niyang mangayo og panalangin sa iyang mga nakahigot, mibiyahe siya ug pag-abot niya sa Lavra sa bantugang Euthymius, nagpabilin siya didto sulod sa pipila ka adlaw, naghulat og higayon aron makita siya, kay ang respetado dili man permi motambong sa katedral, kondili kausa o kaduha lang matag semana sa piho nga mga adlaw. Pag-abot sa Sabado, nakita ni Savva ang Banal nga Euthymius nga naglakaw paingon sa simbahan ug mihulog siya sa iyang mga tiil, mapinanggaon nga nangayo kaniya nga dawaton siya sa iyang monasteryo. Apan si Euthymius, sa dihang nakita niya ang iyang pagkabatan-on, gipadala siya sa usa ka monasteryo nga mas layo pa sa Herusalem, ubos sa pagdumala sa Bulahan nga si Theoktistus[8487] , nga nagsugo kaniya nga atimanon kining batan-ong monghe, – ug nagpanagna mahitungod kaniya nga, sa takdang panahon, pinaagi sa grasya ni Kristo, mosidlak siya sa kinabuhi sa monghe labaw pa sa kadaghanan, mahimong usa ka himayaong ehemplo sa tanang eremita sa Palestina, ug magtukod og usa ka monasteryo nga labaw pa sa tanang monasteryo sa maong yuta.

Pagdawat kaniya ni Theoktist sa monasteryo, gipahinungod ni Savva ang iyang kaugalingon hingpit sa Diyos ug gihimo niya ang tanang katungdanan sa pagka-mona nga walay reklamo, matinumanon, mapainubsanon, ug masigasig. Tungod kay siya maalamon ug labing masigasig sa pag-alagad sa Diyos, siya ang unang mosulod sa simbahan ug ang katapusan nga mogawas niini. Tungod kay dako kaayo ang iyang espirituhanong kusog, dako ug lig-on usab siya sa lawas – maong samtang ang tanang monghe sa kamingawan magputol lang ug usa ka bungkos sa mga sanga para sa mga basket ug dad-on kini sa monasteryo, si Savva magputol ug magdala ug tulo. Labaw pa, usahay magdala usab siya og tubig ug kahoy, nga naningkamot sa ingon nga paagi aron makatabang sa tanan. Sulod sa taas nga panahon, siya ang nag-atiman sa mga asno, ug nagbuhat usab siya og lain-laing mga buluhaton; gihimo niya kini tanan nga walay kapakyasan ug walay sayop, mao nga nangahibulong ang mga amahan sa monasteryo sa dakong kadasig ug pagkamabuotan sa batan-ong si Savva.

Unya ang yawa, nga gustong makababag kaniya, naghimo sa mosunod. Aduna'y usa ka igsoon sa maong monasteryo, lumad sa Alexandria, nga ginganlan og Juan. Kining igsoon nakadawat og balita nga namatay na ang iyang mga ginikanan. Ug busa gipanghimo sa yawa sa iyang hunahuna ang usa ka dili angay nga panghunahuna alang sa usa ka monghe—nga siya ang mag-atiman sa panulundon nga gibilin sa iyang mga ginikanan—ug gipangsamok niya si abá Theoktistus sa kanunay nga mga hangyo nga tugutan siya nga moadto sa Alexandria ug, labaw pa, nga tugutan si Savvas nga mouban kaniya, kay tungod kay lig-on ang panglawas ni Savvas, dako siya og ikatabang kaniya sa biyahe. Misugot si Theoktistus sa padayon nga hangyo sa monghe ug gipabalik siya sa iyang yutang natawhan; ug, sumala sa iyang hangyo, gipadala usab niya si Savva uban kaniya, ug busa mibiyahe sila. Pag-abot nila sa Alexandria ug nagsugod sa pag-andam sa mga papeles sa kabtangan nga gibyaan sa namatay, ang mga ginikanan sa bulahan nga si Savva, sila Juan ug Sophia, nga naa diha (kay ang amahan ni Savva, tungod sa iyang puwesto sa militar, kanunay gipadala sa Alexandria pinaagi sa mando sa hari), nakaila kaniya. Unya miabot ang bag-ong pagsulay kang Balaan Savva, ug mitungha ang pakigbisog nga mas dako pa kaysa sa una, sa dihang ang iyang mga tiyo naningkamot nga ibulag siya gikan sa monasteryo paingon sa kalibutan, gikan sa kinabuhi sa monghe ngadto sa kaminyoon: Ang mga ginikanan ni Savva, sa pag-ilis-ilis sa ilang mapait nga paghangyo ug malumo ug makadani nga mga pulong, nagpugos pa gayud kaniya nga isalikway ang iyang itom nga bisti ug magsul-ob og puti, nga mabuhi subay sa ilang ehemplo ug mosulod sa serbisyo militar. Ang Banal, bisan pa niana, sa pagkahibalo nga nakigkita siya sa iyang mga ginikanan ug nakaila sila kaniya pinaagi sa pagpukaw sa kaaway, mapugos nga misukol sa iyang natural nga mga hilig. Gipugngan niya ang iyang natural nga gugma alang sa iyang mga ginikanan, gisalikway ang ilang padayon nga hangyo ug luha, ug, nga dili matandog sa iyang maayong determinasyon, mitubag sa iyang mga ginikanan:

[8486] Ang paghinumdom kang San Euthymius ang Dako, nga namatay niadtong 473, gisaulog kada 20 sa Enero sulod sa utlanan sa Jerico: ang unang monasteryo, nga gisalig ni Euthymius sa pag-atiman sa iyang higala ug kauban nga si San Theoktistus, nahimutang 14 ka verste gikan sa Herusalem, sa amihanan-sidlakan; ang ikaduha gitukod ni San Euthymius 4 ka verste gikan sa una ug nagpabilin ilawom sa iyang kaugalingong pagdumala.

[8487] Ang pista ni San Teoktisto, kauban ni San Euthymius ang Dako, gisaulog sa ika-3 sa Septyembre; namatay si San Teoktisto niadtong tuig 467.

'Nahadlok ko Kaniya nga miingon: *"Ang bisan kinsa nga nagahigugma sa amahan o sa inahan labaw pa kanako, dili takus kanako; ug ang bisan kinsa nga nagahigugma sa anak nga lalaki o sa anak nga babaye labaw pa kanako, dili takus kanako; ug ang bisan kinsa nga dili mag-alsa sa iyang krus ug mosunod kanako, dili takus kanako"* (Mat. 10:37–38). Busa, giunsa ko kaha pag-una kaninyo kaysa sa Dios, ang inyong walay pulos nga kinabuhi kaysa sa akong krus, ang panerbisyo militar sa kalibutan kaysa sa espirituhanong hukbo? Kung bisan ang mga hari sa yuta nag silot sa mga sundalong nilayas sa ilang rehimen, unsa pa kaha ang Hari sa Langit nga dili magpakita og kaluoy sa mga misulod sa Iyang himayaong hukbo apan dayon nilayas gikan sa napiling rehimen.

Sa konklusyon, gidugang sa bulahan nga si Savva:

'Kung padayon ninyo akong pugson nga biyaan ang himayaong hukbo ni Kristo, dili na tika ninyo tawgon nga akong ginikanan.'

Unya si Juan ug si Sofia, sa ilang pagkakita nga dili mapugos ang kasingkasing sa ilang anak, mihunong na sa pagpaningkamot nga makumbinsi siya ug, uban sa mapait nga paghilak ug bug-at nga kasingkasing, gipasagdan na lang siya; ug sa ilang pagbulag, ilang gihangyo siya nga dad-on ang bisan unsang iyang gikinahanglan para sa biyahe, ug gihatagan siya og kap-ungpung ka bulawan nga sinsilyo; apan wala siya gustong modawat og bisan unsa; bisan pa niana, aron dili niya hingpit nga masakitan ang pagbati sa iyang mga ginikanan, tulo ra ka sinsilyo ang iyang gikuha, ug pagbalik niya, iyang gihatag kini kang Theoktist, ang abá.

Sa pagkahuman sa ika-napulo ka tuig ni Savva sa monasteryo, namatay ang Banal nga si Theoktist; sa iyang dapit, gitudlo sa Banal nga si Euthymius ang usa ka matinud-anong monghe nga si Marin; apan siya usab namatay duha ka tuig pagkahuman, diin pagkahuman gikuptan sa usa ka matinud-anong monghe nga si Longinus ang posisyon sa abbot. Niadtong panahona, si Balaan Savva tulo ka pulo na ka tuig ang panuigon. Miduol siya kang Abad Longinus uban ang hangyo nga tugutan siya, aron makabuhi nga mas hilit, nga mobalhin sa usa ka langob nga nahimutang duol sa monasteryo, sa habagatan sa usa ka bangin. Gisumbong ni Longinus kini nga tinguha sa iyang labaw, si Euthymius. Si Euthymius, nga nakadungog na sa daghan mahitungod sa walay sala nga kinabuhi ni Savva, sa iyang pagpuasa ug pag-ampo, sa iyang pagkamapainubsanon ug pagkamaulawon, ug sa iyang ubang mga buhat nga matarong, misulat kang Longinus:

'Ayaw pugngi si Savva sa pagpraktis sa pagka-asketa sumala sa iyang gusto.'

Sa sinugdan, gisugo ang bulahan nga magpabilin sa langob lima ka adlaw matag semana; unya, sa iyang hangyo, gitugotan siya nga magpabilin didto sulod sa lima ka tuig. Ingon niini ang iyang kinabuhi sa langob: sulod sa lima ka adlaw magpuasa siya, wala'y gilamoy ug dili gayud mobiya sa langob; didto siya maghabi og mga basket, napulo matag adlaw – samtang ang pag-ampo sa Diyos kanunay sa iyang mga ngabil ug hunahuna. Sa pagsugod sa Sabado, sayo sa buntag, mobiya siya sa langob paingon sa monasteryo, nagbitbit og limampung basket; Sa Sabado ug Domingo, miapil siya sa komunal nga pag-ampo ug, human mapabug-on ang iyang lawas sa pagkaon, mobalik siya sa langob sa gabii sa Domingo, nagdala uban kaniya og daghang sanga sa palma nga date kutob sa gikinahanglan aron makahimo og limampung basket. Nagpuyo siya og lima ka tuig sa maong langob nga nagbuhat sa ingon nga mga paningkamot ug pag-ayuno, pagkahuman gidala siya sa bantugang Euthymius sa iyang mga paningkamot sa pag-ermita isip usa ka hingpit nga monghe nga, bisan pa sa iyang pagkabatan-on, kapariho sa mga amahan nga tigulang na sa pagkamaayo. Busa gitawag siya ni Euthymius nga 'bata nga tigulang': bisan batan-on sa lawas, abohon ang iyang buhok sa espirituhanong kinaadman ug tigulang sa iyang walay sala nga kinabuhi. Sa ika-14 ka adlaw sa Enero, ang bantugang Euthymius mibiyahe gikan sa Lavra uban kaniya, gidala usab ang bulahan nga si Dometian[8488] , ug mibiyahe sila paingon sa dakong kamingawan sa Ruvah[8489] sulod sa panahon sa Dakong Kwaresma hangtod sa Domingo de Ramos.

Usa ka adlaw, gusto sa tigulang nga tabokon ang tibuok disyerto nga nahimutang sa habagatan sa Dead Sea, ug miadto siya uban sa iyang duha ka disipulo, sila Dometian ug Savva, sa usa ka dapit nga walay tubig. Nagatunaw ang kainit, ug ang bulahan nga si Savva napul-an, napildi sa kauhaw, ug nahugno, kay dili na gyud siya makalakaw pa. Naluoy kaniya si Euthymius ug, mibalik og gilay-on nga usa ka bato, misugod siya og pag-ampo ingon niini:

[8488] Ang paghinumdom kang San Dometian sa Palestina ginahimo sa Sabado sa Keso.

[8489] Ang Disyerto sa Ruva nahimutang sa amihanan-kasadpang baybayon sa Patay nga Dagat, taliwala sa Patay nga Dagat mismo ug sa karon nga dalan paingon sa Herusalem, ug sa Lavra ni San Savvas nga Balaan.

'Ginoong Dios, hatagi og tubig kining uga nga yuta, aron mapalong ang kauhaw sa akong nagakauwaw nga igsoon.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, gituktok niya ang yuta tulo ka beses gamit ang baston nga iyang nakaplagan, ug diha-diha dayon misabwag ang tubig sa bukal. Natilawan ni Savva ang tubig ug napakusgan siya, ug sukad niadto nadawat niya ang balaan nga kusog aron makasukol sa kauhaw sa disyerto. Pag-abot sa Domingo sa Palms, mibalik sila sa Lavra.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay ang halangdon ug nagbitbit sa Diyos nga si Euthymius; nahitabo kini atol sa pagka-patriarka ni Anastasius sa Herusalem[8490] . Pagkahuman sa kamatayon ni Euthymius ug sa daghang uban pang mga tigulang nga amahan sa Lavra, si Savvas, sa dihang nakita niya nga giusab ang mga lagda sa monastiko, mibulag paingon sa sidlakang disyerto duol sa Jordan, nga niadtong panahona gipailawom, sama sa hayag nga bitoon, sa kinabuhi sa Banal nga Gerasimus. Bulahan nga si Savva, 35 anyos siya sa dihang nagpuyo siya nga nag-inusara sa disyerto, nagpahinungod sa pagpuasa ug walay hunong nga pag-ampo, ug gihimo niyang putli nga salamin sa mga butang sa langit ang iyang hunahuna. Niadtong panahona nagsugod ang yawa sa pagplano batok kaniya. Usa ka gabii sa tungang gabii, samtang natulog ang balaan sa yuta human sa iyang mga buhat, ang yawa nagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa daghang mga bitin ug alacdan ug, sa pagduol kang Savva, naningkamot nga kahadlukan siya. Apan dali siyang mibangon aron mag-ampo, nga nag-awit sa mga pulong sa salmo ni David: *'Dili ka mahadlok sa kahadlok sa gabii, ni sa uwa nga molupad sa adlaw… pagatamakan nimo ang bitin ug ang basilisk'* (Salmo 90:5–13). Sa pagdungog niini nga mga pulong, ang demonyo, uban sa tanang iyang kahadlok, kalit nga nawala. Paglabay sa pipila ka adlaw, ang yawa nagbag-o sa iyang kaugalingon ngadto sa usa ka makalilisang nga leon ug nilukso sa santo, sama sa gustong kan-on siya; sa diha nga nilukso siya, mibakwit, unya nilukso pag-usab ug mibakwit pag-usab. Sa diha nga nakita sa reverendo nga ang mananap sige'g lukso ug bakwit, miingon siya niini:

'Kung naa kay gahum gikan sa Dios nga makalunaw kanako, nganong mobalik man ka? Kung wala, nganong magpaningkamot ka sa walay pulos? Kay pinaagi sa gahum sa akong Kristo mapildi tika, O leon!'

Ug sa kalit lang ang demonyo, nga nagpakita sa porma sa usa ka mananap, milayas nga napahiya. Sukad niadto, gipailawom sa Diyos kang Savva ang tanang mga mananap ug mga bitin, ug nagsugod siya sa paglakaw taliwala kanila sama sa paglakaw sa usa ka tawo taliwala sa malumo nga mga karnero.

Samtang naglakaw sa disyerto, nakasugat si Savva sa upat ka Saracen[8491] nga grabe ka gutom ug gikapoy; gisugo niya sila nga molingkod ug gipagawas gikan sa iyang sinina ang pipila ka gamot nga gitawag og melagria, nga mao ang iyang kaugalingong pagkaon, ug ang puti nga sulod sa mga kawayan[8492] . Nakaon sila ug nabawi ang ilang kusog, ug pagkahibalo nila sa dapit diin naa si Savva, nilakaw sila; apan pagkahuman sa pipila ka adlaw mibalik sila kaniya nga nagdala og pan, keso ug mga datiles isip pasalamat sa iyang pagkabuotan sa pagpakaon kanila sa usa ka adlaw sa kagutom. Nabati pag-ayo ni Savva kini ug, uban sa luha sa iyang mga mata, miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Ay, akong kalag! Kining mga tawo mapasalamaton kaayo sa gamayng buhat sa kaayo nga usa ra ka beses ilang nadawat! Unsa kaha kaha ang atong gibuhat, nga matag-oras nagadawat kita sa dili masukod nga mga gasa sa Dios apan nagpabilin nga walay pagpasalamat, nagkinabuhi sa katamaran ug pagpasagad, ug napakyas sa pagtuman sa Iyang balaan nga mga sugo!'

Pagkahuman niini, usa ka matinahuron nga monghe nga ginganlan og Anf[8493] miadto kang Savva; kaniadto siya nagpuyo og dugay uban sa Banal nga Theodosius. Nahigugma siya sa bulahan nga si Savva, napalapit kaniya, ug misugod sa pagpuyo uban kaniya. Usa ka adlaw, ang mga Agarian[8494] misulong kanila ug

---

[8490] Niadtong 473, si Anastasius I – Patriarka sa Herusalem gikan sa 468 hangtod 478.

[8491] Saracens – nailhan usab nga mga Arabo, nga nagpuyo sa Peninsulang Arabo ug Syria, ug sa pipila ka bahin sa Palestina.

[8492] Melagria – usa ka dili kaayo mailhi nga tanom sa disyerto sa Palestina nga mapait ang lami. – Ang termino nga 'reed' dinhi nagtumong sa gitawag nga mabangong reed – usa ka tanom nga mailhan sa iyang mabangong ug makapahimuot, apan mapait ang lami nga gamot. Kasagaran kini gigamit sa paghimo sa insenso nga nailhan nga 'fimiam' para sa mga serbisyo sa relihiyon, ingon man usab alang sa medisinal nga aromatikong lana ug mga pahid; apan, ang mga nanimuyo sa disyerto mokaon usab sa mga bag-ong sanga ug humok nga tuhod niini nga tanum.

[8493] Ang iyang pista mao ang ika-12 sa Disyembre.

nagpadala sa usa sa ilang kauban aron patyon sila; apan, pinaagi sa pag-ampo sa mga respetadong amahan, kalit nga nabuka ang yuta ug nilunok ang Agarian, samtang ang nahibilin nga mga Agarian, sa pagkakita niini nga milagro, nahadlok ug nilayas.

Pinaagi sa iyang kauban nga eremita nga si Anfa, nakaila pagkahuman si Banal nga Savvas sa respetadong si Teodosio, ug mitubo ang ilang lawom nga gugma sa usag usa. Sa pagkahuman sa iyang ika-upat ka tuig sa disyerto, samtang naglibot-libot sa kamingawan, misaka si Santo Savvas sa usa ka hataas nga bungtod[8495] , diin ang bulahan nga Reyna Eudoxia, asawa ni Emperador Teodosio ang Bata, malipayon nga nakadawat kaniadto og makapadasig nga pagtulon-an gikan sa bantugang Euthymius[8496] . Didto, si Savva nagpabilin sa gabii sa iyang kanunay nga mga pag-ampo. Ug nakadawat siya og panan-awon. Nakita niya si , usa ka masidlak nga Anghel sa Dios, nga nagpakita kaniya sa walog diin kaniadto misangag ang usa ka sapa sa habagatan sa Siloam[8497] , ug miingon:

'Kung gusto nimo pun-on kining kamingawan sama sa usa ka siyudad, tan-awa ang sidlakan nga daplin niining sapa, ug makita nimo sa imong atubangan ang usa ka langob nga wala pa gayud gipuy-an sa bisan kinsa; mosaka ka ug puy-a didto.' Siya nga 'nag-andam og *pagkaon para sa mga baka ug sa mga batan-ong uwak sa dihang sila motawag kaniya'* (Salmo 146:9) mag-andam usab para kanimo.

Sa dihang nawala ang panan-awon ug nisidlak na ang adlaw, mibaba si Savva gikan sa bungtod; uban sa tabang sa Dios, nakit-an niya ang langob nga gipakita kaniya sa Anghel sa panan-awon, ug nagpuyo didto. Upat ka pulo ka tuig na siya niadtong panahona. Niadtong tuiga, namatay si Anastasius, Patriyarka sa Herusalem, ug gipuli siya ni Martirius sa trono sa patriyarka[8498] ; sa samang tuiga, pagkahuman patyon ni Emperador Zeno ang tirano nga si Basilisk, nabawi niya ang iyang imperyal nga awtoridad[8499] .

Ang langob diin nagpuyo ang Banal nga Amahan Savva adunay lisod kaayo nga entrada; busa nagbitay siya og pisi nga iyang gigamit aron ipanaog ang iyang kaugalingon gikan sa langob aron kuhaon ang tubig gikan sa usa ka lanaw nga gitawag og Eptast, nga nahimutang lima ka pulo ka stadia gikan sa langob[8500] . Samtang nagpuyo sa maong langob, ang Reverendo sa sinugdan nagpuyo sa mga tanom nga medisina nga moturok sa duol. Ang Dios, nga nagsugo kang Savva nga magpuyo didto, nagpadala usab kaniya og pagkaon pinaagi sa mga barbaro[8501] , sama sa Iyang pagpadala og pagkaon kang propeta Elias sa Horeb pinaagi sa mga uwak (3 Hari 17:5–6). Paglabay sa mubo nga panahon, upat ka Saracen ang naglabay; ilang nakit-an ang langob sa Banal nga si Savva ug gustohon unta nila nga mosulod, apan dili nila kini mabuhat tungod kay lisod kaayo ang agianan sa bungbong. Sa dihang nakita sila gikan sa ibabaw, gipaubos sa Balaan ang usa ka lubid aron sila makapanikad paingon kaniya. Sa pagsulod nila sa langob, wala silay nakaplagan kang Savva; natingala sila sa iyang pamaagi sa kinabuhi ug pagkamatinud-anon ug, tungod sa kalooy, mitugot sila nga magdala kaniya og pagkaon. Busa kanunay sila nga miadto kaniya ug nagdala og pan, keso, datiles ug uban pang mga suplay. Ug ang respetado nagpabilin nga nag-inusara sa langob sulod sa lima ka tuig, nakig-istorya lamang sa Diyos ug napildi ang mga dili makita nga kaaway pinaagi sa iyang walay hunong nga pag-ampo. Unya ang Diyos nalipay sa pagsalig kaniya sa mga kalag sa daghan ug gihimo siyang magtutudlo ug magbalantay sa kawan sa Pulong. Sa pagkahuman sa lima ka tuig sa iyang hilom nga pagpuyo sa langob, daghang mga tawo gikan sa lain-laing mga lugar ang misugod sa pagduol kaniya, nga nagtinguha nga magpuyo uban kaniya; gidawat niya silang tanan nga malipayon ug gihatagan ang matag-usa og

---

[8494] Ang mga Agarian, nga nailhan usab nga mga Saracen, mga Bedouin sa Arabia. Gitawag sila nga mga Agarian tungod kay, sumala sa tradisyon sa mga Hudiyo, sila mga kaliwat ni Ismael, anak ni Hagar, sulugoon nga babaye ni Abraham. Kini nga ngalan, nga sa sinugdan nagtumong sa maong nomadikong tribo, ulahi gigamit sa mga Kristohanong manunulat sa tanang Arabo, ug sa ulahi nahimong nagpasabot sa mga Muslim sa kinatibuk-an.

[8495] Kini nga bungtod mao ang Muntar karon.

[8496] Si Emperatris Eudoxia, asawa ni Teodosio ang Bata, namatay niadtong 460 sa Jerusalem.

[8497] Siloam – ang tinubdan o langob sa Siloam ug ang paliguan sa Siloam nga gitukod tupad niini nahimutang sa habagatang-sidlakan nga bahin sa Jerusalem, sa tiilan sa Bukid Zion ug Bukid Moriah.

[8498] Niining tuiga 478. Martirius – Patriarka sa Herusalem gikan sa 478 hangtod 486.

[8499] Zeno – Emperador sa Byzantine gikan sa 474 hangtod 491. Niadtong 475, gikuha ni Basiliskus ang gahum imperyal gikan kaniya ug naghari hangtod sa katapusan sa 477, sa dihang gipriso siya ni Zeno sa usa ka kuta, diin siya ug ang tibuok niyang pamilya namatay sa gutom.

[8500] Ang Eptast, nga gihubad gikan sa Griyego, nagpasabot og 'Pito ka baba'. 16 ka stadia – mga 4 ka verst.

[8501] Sa ato pa, mga mabangis nga langyaw, nga sa niining kasoha mao ang mga nomadikong Saracen.

angay nga puy-anan. Nagtukod sila og kaugalingong mga selda ug nagpuyo sa paagi nga makapahimuot sa Dios, nga gisundon nila ang matinahuron nga kinabuhi ni San Savva isip ilang modelo. Sa dili madugay, miabot sa kapito-an ka mga igsoon ang nagtigom sa iyang palibot; taliwala nila, misidlak ang mosunod: si Juan, nga sa ulahi nahimong abbot sa bag-ong monasteryo; si Santiago, nga sa ulahi nagtukod og monasteryo sa Jordan, nga nailhan nga Pirgion[8502] ; Si Firmian ug Severian, diin ang usa nagtukod og monasteryo sa Makhmas[8503] , samtang ang usa pa nagtukod og monasteryo sa Varikha; si Julian, ang nagtukod sa monasteryo sa Jordan nga nailhan nga Nesklerava[8504] ; ug daghan pang uban nga mga balaang tawo, nga ang ilang mga ngalan nakasulat sa mga libro sa kinabuhi nga walay katapusan; ang Mapinadayonon nga si Savvas ang nangulo kanila tanan. Sa matag usa nga miadto kaniya, gihatagan niya og angay nga puy-anan, nga naglangkob sa usa ka gamay nga langob ug usa ka selda. Pinaagi sa grasya sa Dios, ang gidaghanon sa mga asketiko nga naningkamot alang sa kinabuhi nga susama sa sa mga anghel mitubo ngadto sa kapito-an, ug si Savva mao ang ilang pangulo, giya, ug magbalantay. Nagpasiya siya nga magtukod og tore sa bukid, nga magsilbing kuta sa ilang monasteryo; gitigum niya ang iyang mga disipulo ug gisugdan ang pagtukod niini, ug kini nahimong pundasyon sa iyang dakong Lavra.

Sa ingon niini, samtang misaka ang gidaghanon sa mga igsoon ug natukod na ang Lavra[8505] sa bungtod, sa amihanang daplin sa sapa, nagtukod ang Ginoong Amahan og gamay nga simbahan sa walog, sa tunga-tunga sa uga nga sapa sa ; ug sa matag higayon nga adunay presbiter nga giordinar nga moanha kaniya, ipahigayon nila ang Banal nga Liturgiya; tungod sa iyang kaugalingong pagpaubos, dili siya gustong maordinahan, ug wala usab siya mag-ordinar og bisan kinsa sa mga igsoon ngadto sa pagka-pari. Kay layo ang tinubdan sa tubig gikan sa maong dapit, kulang ang tubig. Busa, sa usa ka gabii, ang balaan nag-ampo, nga nagaingon:

'O Ginoong Dios sa mga hukbo! Kung kabubut-on Nimo nga kini nga dapit puy-an alang sa himaya sa Imong Labawng Balaan nga Ngalan, tan-awa kami, Imong mga sulugoon, ug hatagi kami og tubig aron mapalong ang among kauwaw!'

Samtang nag-ampo siya, nakadungog ang santo og tingog nga gikan sa sapa; mitan-aw siya sa maong direksyon ug, sa kahayag sa punong bulan, nakakita siya og usa ka buang nga asno nga naghukay sa yuta gamit ang kuko niini ug, gipahimutang ang ngabil sa lungag, nag-inom sa tubig. Ang Balaang Amahan dayon mibaba ug nagsugod sa paghukay sa maong dapit diin niya nakita ang asno; pagkahuman sa gamayng paghukay, nakakaplag si Savva og tubig sa bukal, ug usa ka daghang bukal ang miturok didto, igo para sa tibuok Lavra ug dili gayud mahurot[8506] .

Sa laing gabii, samtang si Savva naglakaw sa daplin sa sapa ug nag-awit sa mga Salmo ni David, usa ka haligi sa kalayo ang mitungha sa daplin sa usa ka bangin sa kasadpan sa sapa; kini hugot nga nakagamot sa yuta, ang tumoy niini nakaabot sa langit; ug ang santo mitindog didto sa pag-ampo hangtod sa pagsubang sa adlaw. Sa pagsubang sa adlaw, miadto siya sa dapit diin nakita niya ang haligi ug nakakaplag og usa ka dako ug katingalahang langob, sama sa usa ka simbahan, nga gihimo sa kamot sa Dios ug dili sa kamot sa tawo; ang agianan niini naa sa habagatan, ug ang kahayag sa adlaw naghatag og igo nga suga sa sulod niini. Pagkahuman niyang pagdekorar sa maong langob, nagtukod si Savva og simbahan didto ug gisugo ang mga igsoon nga

---

[8502] Ang monasteryo nakakuha niini nga ngalan gikan sa mga pinasaligan nga tore, gikan sa Griyegong pulong nga 'yaort' – nga nagpasabot og 'tore' o 'kuta'. Ang 'Pirgion' nagpasabot og 'monasteryo nga adunay mga tore'.

[8503] Karon nga Mikhmas.

[8504] Ang monasteryo sa Varikh o Karpavarikh – karon Beni-Naim, sa habagatan sa Khevria. Kining tanan nga mga monastikong panuluyan nahimutang sa disyerto sa daplin sa suba sa Jordan, dili kaayo layo niini.

[8505] Ang karon nga Lavra ni San Savvas nga Balaan. – Mahitungod sa pagtawag sa iyang monasteryo nga 'Lavra', mao kini ang kahulugan niini. Ang 'Lavra' – gikan sa Griyego – nagtumong sa usa ka bahin sa siyudad, usa ka sapa; partikular, usa ka han-ay sa mga selda nga gipahimutang palibot sa puloy-anan sa abad sa porma sa mga sapa sa siyudad, nga gilibotan sa bakod o pader. Ang mga monghe sa lavra nagpuyo nga hermitiko ug nagpahinungod sa pag-asketisismo, ang matag-usa sa iyang kaugalingong selda, magtigom alang sa banal nga mga serbisyo sa unang ug katapusang adlaw sa semana, samtang nagbantay og hugot nga kahilom sa nahibilin nga mga adlaw; mas lisod kaayo ang kinabuhi sa lavra kaysa sa ubang mga monasteryo. Sukad pa sa karaang panahon, gigamit ang ngalan nga 'Lavra' sa dagkong ug hinungdanong mga monasteryo. Una kini nga mitungha sa Ehipto ug pagkahuman sa Padeotipe. Sa pagkakaron, ang ngalan nga 'Lavra' gigamit sa atong nasud eksklusibo isip usa ka titulo sa dungog.

[8506] Ang kronikista sa kinabuhi ni San Savvas, ang monghe nga si Cyril, nga naghulagway sa kinabuhi ni Savvas base sa mga salaysay sa iyang mga disipulo, nagdugang pa niini: 'Maong bisan hangtod karon adunay tubig sa tunga-tunga sa Lavra: naghatag kini og dakong kahupayan sa mga amahan, ug dili kini mosaka sa tingtugnaw ni moubos sa ting-init, bisan pa man halos tanan manigot niini.'

magkatigum didto matag Sabado ug Domingo alang sa pagsimba: siya mismo mibalhin didto, nagtukod og selda para sa iyang kaugalingon duol sa maong simbahan nga dili hinimo sa kamot sa tawo, sa usa ka hataas nga bangin, ug naghimo og tinagoang agianan paingon sa simbahan; pinaagi niini mosulod siya sa simbahan aron mag-ampo adlaw ug gabii.

Nagkadaghan adlaw-adlaw ang gidaghanon sa mga igsoon – karon mga usa ka gatus ug lima ka pulo na sila – ug gitukod na ang mga selda sa duha ka kilid sa sapa. Sa samang panahon, nakakuha ang mga amahan og mga hayop panghatak, alang sa pagtukod sa Lavra ug alang sa ubang panginahanglan. Kay gitagad pag-ayo ni Savva nga masiguro nga anaa ang tanang gikinahanglan nga suplay sulod sa Lavra, aron ang mga igsoon dili mapugos sa paggawas sa Lavra paingon sa gawas nga kalibutan ug dili makasugat sa kalibutanong kagubot ug kahaw-ang. Ang mga monghe, nga maayo kaayo pag-atiman sa halangdon, nagbunga og angay sa ilang pagtawag, ug gihimo nilang espirituhanon ang ilang mga lawas bisan pa sa wala pa ang pagkawalay-kadaut nga among gilauman nga makab-ot sa umaabot nga kinabuhi. Apan gipahinay ni Savva ang pagkonsagrasyon sa maong langob—mao ang simbahan nga gimugna sa Dios—kay wala siya gustong maordinahan nga presbiteryo ug, sa iyang pagpaubos, giisip ang tinguha nga mapaslak sa mga klero ingon sa sinugdanan ug gamot sa mga ambisyosong hunahuna. Sa usa ka hataas, batong-batong nga bato nga nagtindog ibabaw sa simbahan, nagtukod si Banal nga Savva og usa ka tore para sa iyang kaugalingon; ug sulod sa langub, sama sa usa ka kabhang, sa dihang nakakaplag siya og usa ka tinagoang agianan padulong sa tore, didto siya mosulod aron sundon ang iyang lagda ug buhaton ang iyang mga paghago sa pagka-asceta. Misidlak ang dungog ni Banal Savva, ug ang mga tawo nga mahigugma sa Dios nagdala kaniya og daghang bulawan, nga iyang gigamit sa pagtukod sa Lavra. Ingon usab, ang Iyang Kasantohan nga si Martyr, Patriarka sa Herusalem, gihigugma pag-ayo si Savva, gihatagan siya og dakong dungog, ug gipadala kaniya ang tanan niyang gikinahanglan.

Ang Bulahan nga Martyrion namatay sa ikawalong tuig sa iyang pagka-patriarka, ug pagkahuman kaniya gisunod sa trono si Sallustius[8507] ; ang Kagalang-galang Savva anaa pa sa iyang kap-atan ug ikawalong tuig. Niadtong panahona, pipila ka daotan nga monghe, nga nagpahimulos *sa unodnong kalipay ug 'walay Espiritu'* (Judas 1:19)—sama sa gisulat sa Kasulatan—nga dugay na nga dili matarong nga nagpasangil sa balaan ug nagapasubo kaniya sa tanang paagi. Sama sa hilawom nga sagbot nga kasagaran moturok taliwala sa trigo ug mga tinik sa ubasan, ingon usab usa sa mga Apostoles nahimong usa ka traydor[8508] , ug si Eliseo adunay dili matinud-anon nga disipulo, si Gehazi[8509] . Kining mga dautang igsoon—o mas tukma, mga bakak nga igsoon—naghimo og usa ka tuso batok sa santo ug miadto sa balaang siyudad ngadto sa patriyarka, nangayo kaniya nga magtudlo og usa ka abbot para kanila. Sa dihang gipangutana sila asa sila gikan, mitubag sila:

'Nagpuyo kami sa daplin sa usa ka sapa nga nag-inusara sa disyerto.'

Pinaagi niining tubag, ilang gisulayan nga itago ang ngalan sa bulahan nga si Savva, kay nahibalo sila nga bantog ang iyang ngalan ug hinumduman siya sa tanan uban sa gugma.

Daghang higayon nga gipangutana sila sa Patriarka ug gipugos sa pagtubag kung asa sila gikan. Sa pagduha-duha, mitubag sila nga sila gikan sa sapa nga ginganlan sa usa ka monghe, si Savva. Nangutana ang Patriarka:

'Ain, diin man si Savva?'

Apan sila, nga wala motubag sa pangutana, misugod sa pagpanamastamas sa Balaan, nga nag-ingon nga siya usa ka bastos, walay kahanas nga tawo, nga dili siya angay sa pagpangulo sa ingon kadaghan nga komunidad, ug nga, tungod sa iyang kabastos ug pagkawalay-hibalo, dili siya makahimo sa pagdumala sa ingon nga Lavra. Gidugang pa nila sa ilang panamastamas ang dugang nga pag-angkon nga si Savva mismo wala magtinguha nga madaug ug dili usab niya tugotan bisan kinsa sa mga igsoon nga madaug. Samtang ilang gipahayag kini nga panamastamas sa atubangan sa Patriarka, naa diay didto usa ka dungog ug matinahuron nga tawo nga ginganlan og Kiriku, presbiter sa himayaong Simbahan sa Pagkabanhaw ni Kristo ug tigbantay sa Krus nga Nagahatag Kinabuhi sa Ginoo. Pagkadungog niya sa panamastamas, nangutana siya:

[8507] Sallusius – Patriarka sa Herusalem gikan sa 486 hangtod 494.

[8508] Mao kana si Hudas Iscariote.

[8509] 2 Mga Hari 5:20–27. Human malimbong nakadawat og duha ka talento nga pilak ug duha ka sinina isip baylo sa pag-ayo ni propeta Eliseo kang Naaman gikan sa ketus, si Giezi mismo gipaka-antos tungod sa iyang kahakog pinaagi sa pagka-igo sa ketus ug pagpahawa gikan sa atubangan sa propeta.

'Ikaw ba ang midawat kang Savva sa maong katungdanan, o si Savva ba ang midawat kanimo?'

Mitubag sila:

'Gidawat kami ni Savva, apan bastos siya ug dili na kami makadumala karon nga midaghan na kami.'

Unya si Cirilo miingon kanila:

'Kung si Savva nakahimo sa pagtigom kaninyo sa kana nga walay sulod nga dapit, labi pa gayud karon, uban sa tabang sa Dios, siya makapangumoso kaninyo.'

Wala sila makatubag niini ug nanghilom sila. Ug ang patriyarka, gipahunong ang paglitis hangtod sa buntag, dayon gipatawag si Santo Savvas, giimbitar siya uban sa dungog, ingon man lang alang sa lain nga butang. Miabot ang balaan, apan wala maghisgot ang patriyarka kaniya bahin sa mga manlalait, ni wala usab siya maghisgot o mosaway kanila; imbis, gipahimutang dayon niya si Balaan Savva, bisan pa batok sa iyang kabubut-on, isip usa ka presbiteryo[8510] . Pagkahuman sa iyang pag-ordinar kaniya, miingon siya sa mga manlalait:

'Ani-a ang imong amahan ug ang abbot sa imong Lavra, gipili gikan sa kahitas-an sa Dios, dili sa mga tawo. Ako nagpamatood lang sa pagpili sa Dios.'

Pagkahuman niini, gidala sa patriyarka si Santo Savva ug ang mga monghe uban kaniya paingon sa Lavra; gikonsagra niya ang simbahan nga gimugna sa Dios, gibendisyunan ang tibuok Lavra, ug pagkahuman gisugo ang tibuok kapatiran nga mosunod sa ilang abbot, ang bulahan nga si Savva, mibalik siya.

Sa dihang si Banal Savva anaa na sa edad nga lima ka pulo ug tulo ka tuig, si Anastasiyo[8511] misaka sa trono pagkahuman sa kamatayon ni Zeno. Niadtong maong tuiga, usa ka matinud-anong tawo nga taga-Armenia nga ginganlan og Jeremias miabot sa Lavra, kauban ang duha ka disipulo, sila Pedro ug Pablo. Nalipay kaayo ang Banal nga si Savva sa pagtan-aw kanila; gihatagan niya sila sa langob diin siya mismo unang nagpuyo sa dihang nag-inusara siya sa daplin sa sapa, ug gitugotan sila nga buhaton ang ilang pag-ampo sa paagi sa mga Armenyo sa gamay nga simbahan matag Sabado ug Domingo; busa, hinay-hinay, misaka ang ihap sa mga Armenyo sa Lavra. Sa samang panahon, ang atong Balaang Amahan Juan, nga nailhan nga ang Hilom, miabot sa Lavra; siya kaniadto usa ka obispo sa siyudad sa Kolona, apan, alang sa Dios, iyang gisalikway ang iyang pagka-obispo ug, gitago ang iyang ranggo, nagtrabaho sa Lavra isip usa ka yano nga monghe.

Gisunod sa Kagalang-galang Savva ang ehemplo ni Santo Euthymius nga Dako, nga kasagaran mibulag sa kamingawan sa ika-14 ka adlaw sa Enero matag tuig ug didto iyang gisaulog ang tibuok Dakong Kwaresma. Gisunod sa Banal nga si Savva ang ehemplo ni Santo Euthymius nga Dako, nga kasagaran mibulag sa kamingawan sa ika-14 sa Enero matag tuig ug didto iyang gipahinungod ang tibuok Dakong Kuwaresma. Sa diha nga nahuman na niya kini, mogawas siya sa kamingawan, ug, pinaagi sa pagpalayo sa mga tawo ug pagduol sa Dios sa iyang hunahuna ug pag-ampo, magpabilin siya didto hangtod sa Sabado sa Palmar. Pagkahuman sa paghinumdom, mibulag siya ngadto sa kamingawan, ug, nga nakapahilayo sa mga tawo ug nagaduol sa Dios sa hunahuna ug pag-ampo, magpabilin didto hangtod Sabado sa Palmar.

Usa ka adlaw, sumala sa iyang batasan, mibiya siya sa Lavra ug, samtang naglakaw duol sa Dagat nga Patay, nakakita siya og gamay nga walay tawo nga isla[8512] ; Gusto niya nga didto niya igahin ang iyang mga adlaw sa pag-ayuno ug mibiyahe paingon niini; apan ang pagdumot sa mga demonyo nakababag kaniya, ug nahulog siya sa usa ka lungag nga iyang nasugat sa dalan, diin nanagawas ang aso ug kalayo sama sa usa ka ngitngit nga pugon. Napaso si Savva sa nawong ug bungot, nasamdan ang ubang bahin sa iyang lawas, ug grabe siyang nagkasakit. Sa dihang mibalik siya sa monasteryo, nailhan siya sa mga kaigsuonan pinaagi lamang sa iyang tingog: ingon ka grabe ang pagkasunog sa iyang nawong. Ug nagpabilin siya didto sulod sa daghang adlaw nga walay tingog, hangtod nga ang Gahum sa Diyos mibaba gikan sa kahitas-an ug nag-ayo kaniya, ug naghatag kaniya og gahum batok sa mga hugaw nga espiritu. Sa iyang bungot, wala na kini mubalik sa kaniadto nga gitas-on pagkahuman; nahimong mubo ug jarango kini, ug nagpasalamat siya sa Diyos tungod sa pagkunhod sa gitas-on sa iyang bungot, aron dili siya mapahitas-on sa kaanyag niini.

[8510] Busa siya nailhan nga 'ang Gikonsagran', sa modernong pagkasulti, *usa ka hieromonk:* kay sa mga panahong kana, ang mga monghe ug mga abá dili kasagaran modawat og balaang orden.

[8511] Si Anastasius I Dicor, o ang Thraco, Emperador nga Byzantino, naghari gikan sa 491 hangtod sa 518.

[8512] Kini ra ang isla sa Dagat nga Patay, nga dili kaayo layo sa kasadpan sa bunganga sa Jordan.

Sa sunod tuig, sumala sa iyang batasan, mibalik siya sa kamingawan uban sa iyang disipulo nga si Agapitus. Paglabay sa pipila ka adlaw, si Agapitus natulog sa balas, gikapoy ug gutom, samtang si bulahan nga Savvas nagtindog sa layo gikan kaniya ug nag-ampo; Kalit lang mitungha ang usa ka dakong leon, mihunong ibabaw sa natulog nga si Agapitus ug misimhot kaniya gikan sa ulo hangtod sa tiil. Pagkakita sa leon ibabaw sa iyang disipulo, nahadlok ang bulahan nga si Savva nga baka kan-on sa leon ang natulog, ug dayon siya mipangamuyo pag-ayo alang sa iyang disipulo, nga panalipdan siya sa Ginoo gikan sa mananap. Gidungog sa Dios ang Iyang alagad, gisirad-an ang baba sa leon, ug ang leon, nga wala makadaot kang Agapit, sama sa nataptan og latigo, nilayas paingon sa kamingawan.

Samtang nilayas kini, gitapakan sa ikog ang nawong sa natulog; nabanhaw ang batan-on, nangurog sa pagtan-aw sa leon, ug midagan ngadto sa balaan nga amahan, samtang si Savva misugod sa pagpasidaan kaniya nga dili magpahulay og dugay, basi usa ka adlaw mahimong pagkaon sa mga hayop, labi na sa mga dili makita.

Sa usa sa mga sumusunod nga tuig, ang bulahan, sa parehas nga paagi sa iyang batasan ug kauban ang parehas nga disipulo, naglakaw sa kamingawan sa amihanan sa Jordan ug nakakaplag og langob sa usa ka bukid, ug sa sulod niini usa ka clairvoyant nga eremita. Sa dihang siya nakahimo og pag-ampo ug nagsugod sa pagsulti, ang eremita nangutana nga namangha:

'Unsa may nagdala kanimo, katingalahang Savvas, ngadto kanamo? O kinsa may nagpakita kanimo niining dapita? Tan-awa, ania na ko dinhi sulod sa katorse ka pulo'g walo ka tuig, pinaagi sa grasya sa Dios, ug wala pa ko makakita bisan usa ka tawo: giunsa ka pag-abot dinhi?'

Mitubag si Banal Savva:

'Ang Dios maoy nagpadayag sa akong ngalan kanimo, ug siya usab ang nagpakita niini nga dapit kanako.'

Human sa usa ka makapahinganghang pakighinabi, naghalokay sila, ug si Savva, kauban ang iyang disipulo, mibiyahe paingon sa kamingawan. Duol na ang panahon sa ilang pagbalik sa Lavra, ug miingon si Savva sa iyang disipulo:

'Ani, igsoon, magpaalam kita sa sulugoon sa Dios sa langob.'

Pag-abot nila, ilang nakit-an siya nga nagluhod, nag-atubang sa sidlakan; abi nila nag-ampo siya, ug naghulat sila og dugay. Sa pagkahuman sa adlaw, ug si Savva, sa dihang nakita nga wala pa mubangon ang tigulang gikan sa iyang pag-ampo, miingon: 'Panalangini kami, Amahan.'

Apan walay tubag.

Niduol si Savva kaniya ug nakita nga namatay na siya. Unya mituyok si Savva sa iyang disipulo ug miingon:

'Duol, anak ko; hatagan nato og angay nga lubong ang lawas sa santo: mao kini ang hinungdan nganong gipadala kita sa Diyos dinhi.'

Pagkahuman nila sa kasagarang awit sa lubong alang sa namatay, ilang gilubong siya sa samang langob, giselyohan ang bungbong gamit ang bato, ug mibalik sila sa Lavra.

Sa tuig nga gipahinungod ang simbahan nga gimugna sa Dios, namatay sa Alexandria ang amahan sa bulahan nga si Juan, nga adunay dakong awtoridad sa distrito sa Isauria[8513] ; ug ang iyang bulahan nga inahan, si Sophia, nga tigulang na kaayo, pagkahuman namaligya sa tanan niyang kabtangan, miadto sa Jerusalem ngadto sa iyang anak nga si Savva uban sa daghang kuwarta. Gidawat niya siya ug gipangumbinsi nga magbisti og velo; pagkahuman sa mubo nga pagpuyo isip madre, mibalik siya sa Ginoo. Gigasto ni Savva ang kuwarta nga gidala niya sa mga panginahanglan sa monasteryo ug sa pagtukod sa mga hospisyo; nagtukod siya og usa ka hospisyo duol sa Jerico[8514] ug usa pa sa Lavra, aron ang una makapuy-an sa mga layko nga biyahero ug ang ikaduha para sa mga monghe. Samtang ang guesthouse sa Lavra gina-konstruksyon pa, gipadala sa Kagalang-galang Savva ang usa ka igsoon uban sa mga hayop sa monasteryo paingon sa Jerico aron mangkuha didto og kahoy para sa pagtukod. Sa pagbalik nga biyahe, grabe ka init, ug ang monghe nangagol kaayo sa kauhaw; apan tungod kay walay tubig nga makita bisan asa—kay kamingawan ug uga ang dapit—nahugno siya sa yuta, gikapoy sa kainit. Unya nahinumdom siya sa balaang tigulang ug misinggit:

'Ginoong Dios sa akong Abba Sava, ayaw ko pagbaya!'

[8513] Ang Isauria usa ka gamay nga kabukiran nga rehiyon sa habagatan sa Asia Minor.

[8514] Ang Jerico usa ka siyudad sa kasadpan nga baybayon sa Jordan, dili layo sa Jerusalem.

Ug diha-diha dayon usa ka panganod ang mitungha ibabaw kaniya, nagpagawas og hamog ug nagpabugnaw kaniya ug sa mga baka nga nagbitbit sa mga troso; ug kini nga panganod nagpabilin ibabaw kaniya hangtod sa Lavra, naghatag kaniya og payong ug nagpabugnaw kaniya gikan sa kainit. Nahitabo kini pinaagi sa mga pag-ampo sa iyang balaan nga amahan nga si Savva, nga iyang ginganlan sa iyang kasakit.

Sa usa ka higayon, atol sa panahon sa pag-ayuno, gusto ni Banal Savva nga mosaka sa Bukid Kastelli, nga nahimutang baynte ka stadia sa amihanan sa Lavra[8515] ; ang bukid dili masudlan sa mga tawo ug gikahadlok tungod sa delikado ug lisod nga pagsaka ug sa mga kahadlok nga nahitabo didto: daghang demonyo ang nagpuyo sa maong bukid ug nagpahadlok sa mga naglabay nga tawo pinaagi sa lain-laing mga hulagway.

Ang Reverendo nga Amahan, bisan pa niana, nga mipili, sumala sa mga pulong sa Salmist, ang Labing Kataas ingon nga iyang dalangpanan (Salmo 90:9), misaka sa maong bukid, gisabwag kini sa tanang dapit og lana nga gikuha sa lampara sa Balaang Krus, ug, samtang nagpanalipod sa iyang kaugalingon pinaagi sa tanda sa krus ingon usa ka dili masudlan nga pader, nagpuyo didto sa tibuok panahon sa Dakong Kuwaresma. Apan sa sinugdan, matag adlaw kinahanglan siyang makigbisog batok sa mga demonyo; giatake siya usahay sa porma sa mga hayop, usahay nahimong mga reptilya, ug usahay ingon mga langgam, nga nagpagawas og mga pag-ungol, pagsinggit ug kasaba, nga ang Reverendo nga Amahan, isip usa ka tawo, nahadlok kaayo ug naghunahuna pa gani nga moubos gikan sa bukid. Apan Siya nga kaniadto nagpalig-on kang Antonio nga Dako sa susamang pakigbisog batok sa mga demonyo[8516] , nagpakita usab niining balaan ug gisugo siya nga magpakaisog, nga mosalig sa gahum sa Krus. Ug ang bulahan nagpuyo nga walay kahadlok, gipalayas gikan sa iyang kaugalingon ang tanang kahadlok nga gihimo sa mga demonyo pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa Krus. Sa pagkahuman sa Dakong Kwaresma, samtang ang santo nag-ampo sa usa ka gabii aron limpyohan kini nga dapit gikan sa mga hugaw nga espiritu nga nagpuyo didto, kalit nga gilunsad sa mga demonyo ang ilang katapusang ug labing makalilisang nga pag-atake batok kaniya: Usa ka dagkong kadaghanan kanila ang nagpakita – sama sa ilang kasagarang pagbuhat, sa mga porma sa mga hayop, mga reptilya ug mga langgam – ug giatake nila ang santo uban sa kusog nga pagsinggit; mura'g ang tibuok bukid nag-uyog. Apan ang santo wala gyud mahadlok, ug nagpadayon sa pag-ampo sa Dios. Unya misinggit ang mga demonyo:

'Naku, unsa ka dako ang pag-antos nga imong gihatag namo, Savva! Dili pa igo nga nagpuyo ka sa walog sa sapa; dili pa igo nga naa nimo ang langob ug ang bato: gihimo pa gani nimo nga mapuy-an ang kamingawan nga imong nilabyan! Miabot pa gani ka dinhi, sa among puloy-anan, aron papagawas kami!' Tan-awa, mobiya na kami ning dapita; dili ka namo mapugngan, kay ang Dios nagatabang kanimo!

Ug sa kalit lang, uban sa paghilak ug pag-aga, kusog nga mga pag-agak ug makalilisang nga kasaba, nilupad sila palayo sa bukid niadtong gabii mismo sa porma sa mga uwak. Dili layo gikan sa maong bukid, ang mga magbalantay sa karnero nagpabilin sa gabii uban sa ilang mga panon; nakita nila ang mga demonyo nga naglupad palayo sa bukid, nadungog nila ang ilang mga paghilak, ug miadto sila kang Banal Savva aron isulti kini kaniya. Siya, pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos sa pagpahawa sa mga demonyo, mibalik sa Lavra pagkahuman sa mga adlaw sa pag-ayuno aron sa pagsaulog sa umaabot nga pista sa Pagkabanhaw ni Kristo uban sa mga igsoon. Pagkahuman sa mga adlaw sa pista, gidala ang pipila sa mga igsoon uban kaniya, mibalik siya sa Castelli ug gisugdan ang paglimpyo sa lugar ug pagtukod og mga selda; samtang nagtrabaho sila, nakakaplag sila sa ilawom sa bungtod og usa ka dako nga balay nga may arko, matahum kaayo ang pagtukod gamit ang maayong bato ug angay puy-an; gilimpyo ug gipahapsay nila kini nga balay, gihimo nila kini nga simbahan, ug gikonsagran nila kini. Busa ang respetado nagtukod dinhi og usa ka monasteryo. Samtang gitukod pa kini nga monasteryo, naubos gayud ang ilang tanang pagkaon. Ug unya ang Anghel sa Ginoo nagpakita sa usa ka panan-awon sa abad sa monasteryo nga duol sa St. Bethlehem[8517] , nga ginganlan og Marcian, ug miingon:

'Ani-a ka, Marcian, naglingkod sa kalinaw, uban sa tanan nimong gikinahanglan, samtang ang alagad sa Dios, si Savva, nagpaningkamot sa Castelli uban sa iyang mga igsoon tungod sa gugma sa Dios, ug wala siyay

---

[8515] Castelli – karon nailhan nga Khirbet Mird, nahimutang mga tulo ug tunga ka verst gikan sa Lavra ni San Savva nga Balaan

[8516] Mao kana, ang Ginoong Jesu-Cristo. Nga, taliwala sa labing grabeng mga pagsulay, nagpakita kang San Antonio nga Dako sa porma sa usa ka hayag nga panganod ug nagpalig-on kaniya, gipahupay siya sa usa ka langitnong tingog nga Siya kanunay uban kaniya.

[8517] Betlehem – usa ka gamay nga lungsod sa tribo ni Juda, duha ka oras nga biyahe pa-habagatan sa Jerusalem – ang lugar sa Pagkahimugso ni Kristo.

igong pagkaon o ilimnon, ug walay magdala kaniya sa iyang gikinahanglan. Busa, padalhi sila og pagkaon dayon, aron dili sila mahugno tungod sa gutom.'

Gidali-dali ni Marcian ang pag-karga sa mga baka og lain-laing suplay ug gipadala kini ngadto sa Castelli kang Banal nga Savva; ang Banal, pagdawat niya sa gipadala, nagpasalamat sa Dios, nga nag-atiman sa Iyang mga sulugoon.

Sa pagtukod og usa ka selda, nagtigom si Savva og igo nga kadaghanan sa mga igsoon didto ug gisalig kini sa usa ka eremita nga si Pablo, nga dugay nang nagpuyo didto uban sa iyang disipulo nga si Teodoro. Apan namatay si Pablo pagkahuman sa pipila ka panahon, ug si Teodoro ang mipuli sa pagdumala. Gidala niya sa monasteryo ang iyang igsoon nga si Sergius ug ang laing si Pablo—si —ang iyang tiyo, nga sa ulahi namuno sa Castellia ug pagkahuman nagsilbi nga mga obispo sa Aile ug Amafunte[8518] .

Pagkatukod niya og cenobium sa Castellia, gibuhat sa Kagalang-galang nga si Savva ang tanan niyang makakaya aron pun-on kini sa mga matinud-anong lalaki, mga monghe nga batid sa mga pagpanumangil sa lawas; apan alang sa mga layko nga gustong mohimo sa mga panata sa monastiko, ingon man sa mga batan-ong walay bungot, wala niya gitugotan nga magpuyo sila bisan sa cenobium sa Castellia o sa Lavra; alang kanila nagtukod siya og laing gamay nga monasteryo sa amihanang bahin ug gihatagan sila og mga eksperyensiyadong magtutudlo aron tudloan ang mga bag-ohan sa mga lagda sa kinabuhi sa monghe. Ang mga bag-ohan una sa tanan gikinahanglan nga makat-on sa Salmo ug sa tibuok han-ay sa liturhikal nga pag-awit, ingon man usab nga pamilyarihon ang ilang kaugalingon sa tibuok lagda sa monastiko, unya mag-anad sa mga ascetic nga paningkamot ug trabaho, bantayan ang ilang hunahuna batok sa kalibutanon ug walay pulos nga mga hunahuna ug supakon ang dautang mga hilig, pugngan ang ilang kabubut-on ug magmasunuron, malumo, mapainubsanon, hilom, mapagmatngon ug maampingon, ug panalipdan ang ilang kaugalingon gikan sa mga tukso sa kaaway. Kadtong malampuson sa pag-master niining mga prinsipyo sa kinabuhi sa monghe gilipat sa Ginoong Amahan ngadto sa Dakong Kinovia o sa Lavra, samtang ang uban sa mga bag-ong monghe, labi na ang mga batan-on, iyang gipadala kang Banal nga Amahan Teodosio, nga niadto mibiya na sa Simbahan sa Kafismata ug nagtukod og usa ka monasteryo nga trenta y singko ka stadia sa kasadpan sa Lavra[8519] .

Sila duha, si Savvas ug si Theodosius, nagkahiusa sa hunahuna ug hingpit nga nagkasinabot; busa gitawag sila sa mga tawo sa Jerusalem nga bag-ong Apostolikong pares, susama sa pares nila Pedro ug Pablo. Gihatagan sila og awtoridad sa tanang monghe. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Pagkahuman sa kamatayon sa bulahan nga arkhimandrita Marcian, ang tanang monghe gikan sa mga lavra ug monasteryo, gikan sa kabukiran ug kamingawan, nagtigom sa puloy-anan sa obispo aron makita si Patriarka Sallustius, nga masakiton niadtong panahona; ug, pinaagi sa panag-uyon sa tanan, gipresentar nila kang Theodosius ug Savvas kaniya, aron siya magtudlo kanila nga mga arkhimandrita ug mga labaw sa tanang monasteryo nga nahimutang duol sa Balaang Siyudad, kay kining mga balaang tawo mga eremita, walay kaugalingong kabtangan, napahimangnoan sa kinabuhi ug sa pulong, ug napuno sa langitnong mga gasa. Sukad niadto, ang Banal nga si Teodosio nangulo sa mga komunal nga monasteryo, samtang ang Banal nga si Savvas nangulo sa mga eremitang amahan.

Sa dihang pagkahuman sa kamatayon ni Patriarka Sallustius, gipahimutang si Elias[8520] isip iyang kahalili; niadtong panahona ang bulahan nga si Savva nagabaligya og usa ka luna sa yuta nga tupad sa iyang Lavra; gusto niya nga magtukod niini og mga selda para sa mga monghe nga gikan pa sa layo. Ang tag-iya, bisan pa, nangayo og daghang bulawan, samtang ang tigulang niadtong panahona adunay tunga ra ka zolotitsa[8521] ; bisan pa niana, sa pagbutang sa iyang paglaum sa Dios, nga iyang gituohan ug gihigugma pag-ayo, miingon si Savva sa tigbaligya:

'Ato kini, igsoon, isip deposito hangtod sa buntag; ug kung dili nako mabayri ang tibuok kantidad sa buntag, pasagdi nga mawala ang deposito.'

[8518] Amaphunt – usa ka siyudad sa isla sa Cyprus, karon nailhan nga Paleo-Liiso. Aila – ang pinakasadpang siyudad sa Palestina, nahimutang sa lawom sa Gulpo sa Pula nga Dagat; karon, nahugno na kini duol sa Aqaba.

[8519] Ang Simbahan sa Kaphismata, nga sa Griego nagpasabot og 'ang Lingkoranan', gitukod sa usa ka debotong balo sa pagpasidungog sa Labing Balaang Inahan sa Dios sa usa ka dapit nga nailhan nga 'Ang Karaan nga Lingkoranan', sa daplin sa Jerusalem. Ang maong lugar nakakuha sa ngalan gikan sa 'Lingkoranan' o gipataas nga plataporma nga gitukod didto ni Constantine the Great, diin ang ritwal sa Pagtaas sa Balaang Krus gisaulog pagkahuman niini sulod sa taas nga panahon.

[8520] Elijah II – Patriarka sa Herusalem gikan sa 494 hangtod 517.

[8521] Zlatitsa – bulawan, chervonets.

Sa gabii, samtang nagasidlak pa ang kaagahon, ang santo nag-ampo; kalit lang misulod ang usa ka estranghero ug gibutang ang usa ka gatus ug pitong pulso nga bulawan sa iyang mga kamot, dayon nilakaw dayon nga wala mag-ingon kinsa siya o asa siya gikan. Natingala sa probidensya sa Dios ug pagkahuman sa pagpasalamat kaniya, gibalik sa halangdon ang kuwarta sa tigbaligya ug nagtukod siya og ikaduhang panimalay-pang-bisita aron matabonan ang mga igsoon nga naggikan sa layong mga yuta. Nipalit usab siya og duha ka panimalay-pang-bisita para sa Castelliate Kinovia, usa sa Balaang Siyudad, duol sa Torre ni David[8522] , ug ang usa pa sa Jerico.

Niadtong panahona, mibiya si San Teodosio nga Dako sa maong simbahan ug nagtukod og komunal nga monasteryo, diin nagpuyo ang mga 700 ka mga igsoon. Ang monasteryo nahimutang kapin sa unom ka verste gikan sa Lavra ni San Savva.

Niadtong panahona, duha ka magsoon, lumad sa Isauria, nga ginganlan og Theodulus ug Gelasius, miabot sa Lavra; sila mao, sa pagkasulti, ang ikaduhang Bezalel ug Oholiab, maalamong magtutukod sa Tabernakulo (Exodo 31:2–6), nga gipadala sa Dios kang Banal nga Savva; pinaagi sa ilang tabang, sa katapusan natapos niya ang pagtukod sa Lavra. Nagdugang siya og dugang nga mga selda, nagtukod og ospital ug panaderya, usa ka batyagan sa bulaanan duol sa sapa, ug usa ka dakong simbahan nga gihalad sa Labing Balaang Inahan sa Dios; kay ang maong simbahan, nga dili hinimo sa kamot sa tawo, nga gipakita sa Dios sa Balaang Amahan pinaagi sa usa ka haligi sa kalayo, nahimong gamay na kaayo ug dili na makasulod sa tibuok komunidad sa panahon sa mga serbisyo, tungod kay dako kaayo ang pagdaghan sa ilang gidaghanon; busa, tupad niini, nagtukod si Savva og lain nga simbahan, nga mas dako ug mas lapad, nga gihalad sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios; kini gipahinungod ni Patriarka Elijah. Gisugo ni Savvas nga ang kongregasyon magtapok sa niining Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios aron maghatag og himaya sa Dios, samtang iyang gibalhin ang mga Armenyo ngadto sa Simbahan sa Epipanya ug nagtukod og pagbantay sa tibuok gabii didto matag Domingo ug sa dagkong mga adlaw sa pista.

Ang pipila ka mga igsoon nga Armenyo niadtong panahona misunod sa walay pulos nga heretikal nga mga pagtulon-an ni Pedro, nga nailhan nga si Fullon[8523] : sa Anghelikong Trisagion ilang gidugang ang mga pulong:

– Gikrusipikso alang kanato, kaluy-i kami.

Aron wagtangon kini nga sayop sa taliwala sa mga igsoon, gisugo ni Banal Savva ang mga Armenyo nga awiton ang Trisagion dili sa Armenian, kondili sa Griyego.

Busa gisaawit nila ang tibuok serbisyo sa Armenian, apan ang Trisagion sa Griyego; ug sa ingon niini, wala na nila gidugang sa Trisagion ang sayop nga mga pulong ni Fullon.

Maayo kaayo nga gidumala ni Savvas ang tanan. Apan usab, kining mga manlalapas nga gihisgutan sa ibabaw, gipukaw sa yawa, nanginabihon sa iyang husto nga pagdumala ug misukol batok kaniya uban sa kasuko. Gidani nila sa ilang kiliran ang kapin sa kap-atan ka mga igsoon, nga walay kasinatian sa kinabuhi sa monghe, daotan ang kinaiya ug walay kinaadman, ug naghatag sa balaan og daghang kalisud. Unya si Savva, nga mapintas sa iyang pakig-away batok sa mga demonyo apan malumo sa mga tawo, mitugot sa ilang dili matarong nga kasuko, mibiya sa Lavra, miadto sa yuta sa Scythopolis[8524] ug nagpuyo sa kamingawan duol sa usa ka suba nga

---

[8522] Ang Torre ni David nagtindog sa amihanang kanto sa Siyon, diin ang han-ay sa kabukiran nagkita sa amihanang mga bungtod, duol sa Puerta sa Jaffa, diin karon nagtindog ang kuta sa El-Kalaa, nga naglangkob sa daghang mga tore nga nagkalainlain ang gidak-on ug dili regular ang porma.

[8523] Sa panahon sa paglapad sa erehiya sa Monophysite (sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo), nga nag-angkon nga sa sulod ni Hesukristo tinago ang usa ka bugtong diyosnong kinaiyahan nga misuhop sa tawhanong kinaiyahan, usa ka si Pedro Fullon, nga nailhan usab nga Knafei, nga nagpasabot og 'managsala sa panapton', tungod kay iyang gipraktis kini nga panginabuhi sa iyang pagkabatan-on (ang Fulon mao ang termino sa Latin para sa managsala sa panapton, samtang ang Knafei mao ang termino sa Griyego), samtang siya usa pa ka presbiter (sa ulahi nahimo siyang bakak nga Patriarka sa Antioquia), nagdugang sa 'Trisagion' ("Balaan nga Dios, Balaan nga Gamhanan, Balaan nga Walay Kamatayon, kalooy-i kami") – "gipako sa krus alang kanamo". Ingon nga usa siya ka Monophysite (nagpasabot nga iyang giila dili duha, kondili usa ra ka banal nga kabubut-on kang Kristo), gituyo niya pinaagi niining dugang nga ipadayag nga dili lamang ang Iyang Pagkadiyos ang nag-antos sa mga pag-antos sa Manluluwas, kondili pati na ang tibuok Balaang Trinidad. Ang mga sumusunod kang Pedro mitukod og usa ka lahi nga sekta nga nailhan nga mga Teopaskita, nga nakapahinabo og dakong kabalaka sa kalibutan sa Ortodokso. Sunod niini, kining dugang, sa kasubo sa mga Simbahang Orthodox sa Sidlakan, misulod—tungod sa mga sayop nga pagsabot ug kakulang sa pagsabot sa mga termino ug ekspresyon sa Griyego—sa Simbahang Armenyo, nga nagpabilin nga matinud-anon sa Orthodoxiya, diin gigamit gihapon kini sa mga banal nga serbisyo hangtod karon.

gitawag Gadarenian[8525] . Sa dihang nakakita siya og lungib sa leon, misulod siya niini ug pagkahuman sa pag-ampo, natulog siya sa lungib sa leon kay gabii na. Sa tungang gabii, miabot ang usa ka leon ug sa dihang nakit-an ang tigulang nga natulog sa iyang lungib, gikuptan niya kini sa iyang sinina gamit ang iyang ngipon ug gihulbot paingon sa gawas sa langob aron siya mopahawa sa lugar niini. Apan nabanhaw ang respetado nga tigulang, ug wala siya nahadlok sa makita ang makalilisang nga leon; imbis, dali siyang mibangon ug misugod sa pag-ampo sa tungang gabii, samtang ang leon migawas ug naghulat hangtud nahuman niya ang gitudlo nga mga pag-ampo. Pagkahuman sa iyang mga pag-ampo sa tungang gabii, mibalik paglingkod ang tigulang sa samang dapit diin kaniadto naghigda ang leon, ug misulod pag-usab ang leon; gikuptan niini sa ngipon ang pambungot sa iyang kapa, ug gisulod niya ang balaang amahan gikan sa langob. Unya miingon ang tigulang sa leon:

'Hayop! Lapad na kaayo ning langob para nato duha, ug pwede ta mag-uban: usa ra ka Magbubuhat ang naghimo kanato. Apan kung dili ka gusto mag-uban nako, mas maayo nga mobiya na ka ning dapita: Mas takus ko kaysa nimo, kay ako gimugna sa kamot sa Dios ug gihatagan og dungog sa Iyang hulagway.'

Pagkadungog niini, napahiya ang leon sa tigulang ug nilakaw.

Nasayud ang mga tawo sa Scythopolis ug Gadara nga ang bulahan nagpuyo sa maong langob, ug nagsugod sila sa pagduol kaniya. Lakip kanila usa ka batan-on nga lalaki nga ginganlan Basil, nga mibiya sa kalibutan, mipanaumpa sa mga panata sa pagka-monasto ubos kang Reverendong Amahan Savva, ug mipuyo uban kaniya. Nadungog sa mga tulisan ang bahin sa tonsura ni Basil ug nagtuo sila nga nagdala siya og daghang bulawan uban kaniya sa langob sa Banal nga si Savva, tungod kay kining batan-on gikan sa mahimayaon ug dato nga pamilya. Sa gabii, giatake sila sa mga tulisan, apan wala silay nakaplagan sa ila; namangha sila sa ilang pagkawalay labot sa mga materyal nga butang, busa nilakaw sila. Ug kalit, k , nakakita sila og duha ka dagkong, makalilisang nga leon nga nagpadulong kanila. Nagtuo sila nga ang Dios nagasilot kanila tungod sa ilang pagka-isog sa pag-atake sa Iyang mga sulugoon. Ug misinggit sila sa mga hayop sa kusog nga tingog:

'Gi-ampo namo kamo, pinaagi sa mga pag-ampo ni Amahan Savva, nga molihok kamo gikan sa dalan ug ayaw pagtabok sa among agianan!'

Pagkadungog sa ngalan ni Santo Savva, nilayas ang mga leon sama sa gipalayas sa latigo. Ang mga tulisan, namangha sa maong milagro, mibalik sa respetadong amahan ug gisultihan siya sa nahitabo; naghinulsol sila sa ilang dautang binuhatan, gibyaan ang ilang kinabuhi sa pagpangawat, ug nagsugod sa pagpuyo pinaagi sa bunga sa ilang paningkamot.

Sa pagkatapakatap sa balita bahin niining nahitabo, daghan ang misugod pag-anhi kang Savva; kay sa sulod lang sa pipila ka adlaw nakahimo na siya ug kaugalingong selda. Apan sa diha-diha nga nakita ni Savva nga ang mga tawo sa kalibutan nagsugod na sa pagsamok kaniya, siya, sama sa langgam nga nangita ug kaisahan ug kahilom, tinago nga nilayas paingon sa lain nga walay sulod nga dapit; ug iyang gisalig ang kapatiran sa Ginoo, ug mitudlo og usa ka abbot aron mangulo kanila. Pagkahuman sa dugay nga panahon sa hilom, ang halangdon mibalik pag-usab sa Lavra, nga naglaum nga ang mga dili kontento mihunong na sa ilang pagreklamo ug dautang buot; apan nasuta nga wala sila magbag-o, kondili nagpadayon gihapon sa pagpanago sa ilang dautang buot, ug ang ilang gidaghanon misaka pa gani, nga miabot sa kapin sa sisenta ka lalaki. Nagminuslan siya alang kanila sama sa mga nawala nga kalag ug gisaway sila uban sa gugma sa usa ka amahan: gitubag niya ang ilang kawalay-hiya pinaagi sa pagkamapailubon, ang ilang kasina pinaagi sa gugma, ug gipuno niya ang iyang mga pulong sa espirituhanong kinaadman ug pagkamatinud-anon; apan sa dihang nakita niya nga mas milalom pa gyud sila sa dautan, nagbuhat sa walay hiya ug misalikway sa pagsunod sa dalan sa pagpaubos, mibiya siya sa Lavra ug mibalik sa rehiyon sa Nicopolis[8526] ; didto siya nagpuyo ilawom sa gitawag nga Horned Tree[8527] . Si Savva mikaon

---

[8524] Ang Scyphopolis, karon Beisan, usa ka siyudad sa Palestina, nahimutang sa dakong karaang ruta sa karabana gikan sa Damascus paingon sa Ehipto, nga misubay sa sidlakan nga baybayon sa Dagat sa Gennesaret, mitabok sa Jordan ug nagpadayon paingon sa Ehipto. Ang Scythopolis nahimutang 100 ka verste gikan sa Jerusalem

[8525] Sa Transjordan, duol sa karon nga Mkes sa Suba sa Yarmouk, nga karon nailhan nga Shari'at al-Menadire, dili kaayo layo sa lungsod sa Gadara sa baybayon sa Dagat sa Galilea.

[8526] Ang Amwas karon, sa dalan gikan sa Romla paingon sa Jerusalem.

[8527] Ang kahoy nga carob, o pan ni San Juan, nga ilado sa Siria ug sa Sidlakan, adunay magaspang ug baga nga punoan nga may abo-abo nga panit sa kahoy ug daghang baliko ug nagkalapad nga mga sanga nga natabonan sa baga nga mga dahon; ang mga bunga niini nailhan nato sa uga nga porma nga 'Constantinople pods'.

sa bunga sa maong kahoy ug nagpanalipod sa ilawom sa mga sanga niini. Ang tag-iya sa maong yuta, sa dihang nakahibalo siya kang Savva, miadto kaniya ug nagtukod ug usa ka selda sa maong dapit; ug pagkahuman sa pipila ka adlaw, pinaagi sa grasya ni Kristo, ang mga igsoon mitigum sa palibot sa halangdon; busa natukod ang usa ka monastikong komunidad sa maong lugar. Nagpuyo didto si Banal nga Savva, samtang ang iyang mga kaaway sa Lavra nagpakaylap og hungihong sa mga igsoon nga gilamoy si Savva sa mga mabangis nga hayop sa disyerto; miadto sila sa Banal nga Patriarka Elias ug miingon:

'Ang atong amahan, samtang naglibot-libot sa disyerto duol sa Patayng Dagat, gipikas-pikas sa mga leon; among hangyoon ang imong pagkabalaan nga hatagan kami og usa ka abbot.'

Apan ang Bulahan nga Patriarka Elias, nga nakaila sa kinabuhi ni Savva sukad pagkabatan-on, miingon sa mga monghe:

'Dili ko kamo tuohan, kay nasayud ko nga matarong ang Ginoo. Dili niya balewalaon ang daghang maayong buhat sa inyong amahan, ni tugotan niya nga kan-on siya sa mga mabangis nga hayop; mas maayo nga moadto kamo ug pangitaon ang inyong amahan, o magpabilin kamo sa inyong mga selda ug maghilom hangtud ipadayag sa Dios ang iyang nahimutangan.'

Busa, ang mga kaaway ni Savva nibalik nga napasipala.

Miabot ang pista sa pagdedikar sa Simbahan sa Balaang Sepulkro sa Herusalem, ug nagtigom ang tanang obispo ug mga abbot sa Palestina; miabot usab ang Kagalang-galang Savva uban sa pipila ka mga igsoon gikan sa Monasteryo sa Nicopolis. Nalipay kaayo ang Patriarka sa pagkakita kaniya ug sa pribado gisugyot pag-usab kaniya nga mobalik sa Lavra. Apan misalikway siya, nga miingon nga dili na niya makaya ang pagdumala ug pag-atiman sa ingon kadaghan nga mga igsoon, ug nangayo siya og pasaylo. Apan miingon ang Patriarka:

'Kung dili ka motuman sa akong hangyo ug tambag, ayaw na pagpakita sa imong nawong kanako: dili nako ikatugot nga makita ang uban nga nag-ani sa bunga sa imong paningkamot.'

Unya si Balaan Savva, bisan supak sa iyang kabubut-on, gipadayag niya sa Patriarka ang hinungdan sa iyang pagbiya sa Lavra:

'Ayaw ko pasanginliha sa mga panagbangi ug pagkabahin-bahin sa taliwala sa mga igsoon,' iyang gidugang, ug gisulti ang mahitungod sa mga nanindagbat kaniya uban sa kasuko.

Dili makasupak si Savvas sa Patriarka ug misugot siya: gitudlo niya nga abbot sa Monasteryo sa Nikopol ang iyang disipulo nga kauban niyang miabot gikan sa Nikopol, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa iyang kaugalingong Lavra. Ang Patriarka nagpadala sa mosunod nga dekreto ngadto sa mga igsoon nga kauban niya:

'Gipahayag ko kaninyo, mga igsoon sa Kristo, nga buhi ang inyong amahan nga si Savva ug wala siya gilamoy sa mga mabangis nga hayop, sama sa inyong nadungog ug gisulti: miadto siya kanako alang sa pista, ug gipugngan nako siya, kay akong gihunahuna nga dili matarong nga biyaan niya ang iyang Lavra, nga iyang natukod pinaagi sa tabang sa Dios ug sa iyang kaugalingong paningkamot; gipangumbinsi nako siya nga mobalik niini.' Busa, dawata ninyo ang inyong amahan nga mainiton ug may angay nga dungog, ug tuman kamo kaniya sa tanang butang, kay dili kamo ang mipili kaniya, kondili siya ang nagtigom kaninyo. Apan kon ang uban kaninyo—mapahitas-on ug dili masunuron—mobalibad sa pagpahiubos sa ilang kaugalingon ug pagsumpo kaniya, gisugo namo kamo nga mobiya dayon sa Lavra: dili angay nga kini nga amahan dili makuha ang iyang matarong nga puwesto.

Sa dihang gibasa kini nga mensahe sa Lavra sa tunga-tunga sa simbahan, ang mga kaaway ni Savva, nga nabuta sa dautang buot, misinggit-singgit ug naghimo og kagubot, nagpasangil sa inosente ug putli ang kasingkasing nga balaan nga amahan; ang uban nagsaway kaniya, nagpanamastamas kaniya ug nagpanamastamas sa iyang dungog, samtang ang uban, nga nagtigom sa ilang mga sinina ug mga butang, nag-andam sa pagbiya sa Lavra, samtang ang uban, nga nagkuha og mga palakol ug barena, midali sa selda nga si Banal Savva mismo ang nagtukod; sa ilang kasuko, gipahugno nila kini hangtod sa yuta, gilabay nila ang kahoy ug bato sa sapa, ug mibiyahe paingon sa Sukia Lavra[8528] . Ang abá sa maong Lavra, si Aquilin, usa ka tawo nga matinud-anon sa Diyos, sa pagkahibalo sa ilang dautang tuyo, wala sila dawata ug gipahawa sila sa iyang Lavra. Dayon miadto sila

[8528] Ang Suki Lavra gitukod sa Kagalang-galang Chariton (gisaulog sa ika-28 sa Septyembre) duol sa usa ka langob, sa habagatan sa Bethlehem, diin siya unang nagpuyo nga nag-inusara; karon kini nailhan nga Mogaret sa Khareitun. Ang Suki Lavra mao ang ngalan niini sa Siryako; sa Griyego, gitawag kini nga Karaan nga Lavra.

sa sapa sa Fekoy[8529] , diin nagtukod sila og mga selda ug nagpuyo didto. Busa kining mga sagbot gipang-ugot gikan sa monasteryo, samtang ang nahabilin nga mga igsoon, sama sa trigo, usa ka bunga nga makapahimuot sa Dios; ug, samtang nagpadaghan, sila walay babag nga nagtanyag sa pagkabalaan sa kasingkasing ngadto sa Dios. Milabay ang mubo nga panahon, ug nahibalo si San Savva kung asa na ang mga mibiya sa monasteryo ug nga sila nag-antos sa dakong kalisod; busa gipahimutang niya sa mga kabayo ug asno sa Lavra ang daghang pagkaon ug mibyahe aron dalhon kini kanila, nga nagtinguha, sa usa ka bahin, nga pahupayon ang ilang kasuko ug, sa pikas bahin, nga matabangan sila sa ilang panginahanglan. Apan ang uban kanila, sa dihang nakita nila nga ang bulahan nga si Savva nagkadool kanila, misugod sa pagsulti:

'Aw, mao diay ni nga niabot usab dinhi kining hipokrito!'

Ug misulti pa sila og ubang malisyosong pulong tungod sa ilang kasuko ug kalagot. Siya, bisan pa, nga walay malisyaha, mitan-aw kanila uban sa gugma, misulti kanila og mahigugmaong mga pulong, ug gipahupay sila pinaagi sa pagkaon. Sa dihang nakita niya ang ilang masipit nga kahimtang, ilang panginahanglan ug ilang kagubot – kay sama sila sa mga karnero nga walay magbalantay – gisultihan niya ang Patriarka sa tanan ug nangayo siya og tabang aron siya ang mag-atiman kanila. Gituohan sila sa Patriarka kaniya, ug gihatagan siya og usa ka litro nga bulawan[8530] ug daghang uban pang mga panginahanglanon. Mibiyahe si Savva aron mouban kanila, nagpuyo uban kanila sulod sa lima ka bulan, nagtukod kanila og simbahan ug panaderya, ug nagtukod og bag-ong monasteryo[8531] ; gikan sa daang monasteryo iyang gilipat ang usa sa mga batid nga amahan, nga ginganlan og Juan, usa ka tawo nga adunay pagsabot nga adunay gasa sa pagpanagna, ug gitudlo siya nga ilang abbot. Pagkahuman niini, mibalik siya sa iyang kaugalingong monasteryo.

Si Juan ang nangulo niining bag-ong monasteryo sulod sa pito ka tuig ug mibalik sa Ginoo[8532] . Sa wala pa siya mamatay, gitagna niya ang kaugmaon sa bag-ong monasteryo; nagahilak siya ug miingon sa mga naa sa iyang palibot:

'Moabot ang mga adlaw nga ang mga pumoluyo niining dapita mopalayo sa tinuod nga pagtuo ug, sa ilang garbo, magdamgo sila og dagkong damgo bahin sa ilang kaugalingon; apan ang ilang garbo mabungkag, ang ilang kadako kalit nga matapos, ug sila mapalayas.'

Pagkahuman ni Juan, ang abbot mao si Pablo, lumad sa Roma; siya yano kaayo sa kasingkasing ug nagdan-ag sa mga langitnong hiyas, apan nagdumala lang siya sulod sa unom ka bulan ug, tungod kay dili niya mapailubon ang panagbangi, nilayas siya paingon sa Arabia, diin siya namatay sa monasteryo ni Severian[8533] . Pagkahibalo ni Savvas sa paglayas ni Paul, iyang gitudlo ang iyang disipulo nga si Agapitus isip abbot sa bag-ong monasteryo. Nadiskubre ni Agapitus nga ang uban sa mga igsoon nagsunod sa mga pagtulon-an ni Origen[8534] : kini sama sa hilo

---

[8529] Ang sapa sa Fekoa misangko sa Disyerto sa Fekoa, nga kabahin sa dakong Disyerto sa Judea, sa habagatan sa Suki Lavra.

[8530] Ang litra usa ka libra, usa ka Byzantine nga yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotniks; sa bulawan, kini nagkantidad og hangtod 506 ka rubles.

[8531] Karon nailhan nga Khirbet al-Qusayr, sa panagtagbo sa mga sapa sa Mukhta al-Juss ug Wadi Mu'allan. Ang pagtukod niining monasteryo nagsugod pa niadtong tuig 507.

[8532] Nahitabo kini niadtong tuig 514. Sumala sa salaysay sa kronikista sa kinabuhi ni San Savvas nga Balaan, ang monghe nga si Cyril, kining si Juan usa ka tigbuhat sa mga milagro. Ang iyang pista gisaulog sa Sabado sa Keso.

[8533] Sa laing bahin, sa monasteryo sa Varikh, o Karparvarikh.

[8534] Sa iyang mga sinulat, si Origen adunay pipila ka dili-ortodoksong panan-aw, bisan wala niya kini gipresentar ingon nga dili matanggihan nga kamatuoran; apan ang sobra ka matinud-anon nga mga sumusunod sa iyang mga pagtulon-an, pinaagi sa padayon nga pagpangwali ug pagpakaylap niini, nakalibog sa mga Ortodokso ug nakahatag og kagubot sulod sa Simbahan ni Kristo. Busa, si Origen adunay sayop nga mga panan-aw mahitungod kang Kristo: pinaagi sa pagpalambo sa dili-ortodoksong doktrina sa pag-una nga paglungtad sa mga kalag ug sa pag-angkon nga ang Dios nagmugna og usa ka piho nga gidaghanon sa mga espirituhanong binuhat nga pareho ang dungog, gidugang pa niya nga ang usa niini nga gimugna nga espiritu nadani sa Pagkadiyosnon uban sa ingon ka mainit nga gugma nga kini nahimong dili na mapabulag nga naghiusa sa Diyosnong Pulong ug nahimong gimugna nga sudlanan niini, ug nga kini, ingon man, mao gayud ang tawo nga kalag pinaagi kaniya ang Dios nga Pulong nakahimo sa pagpakatawo dinhi sa yuta, kay giingon nga ang direkta nga pagpakatawo sa Pagkadiyos dili masukod. Dugang pa, nasabtan ni Origen ang kamatayon ni Kristo sa krus sa usa ka dili-ortodoksong paagi, gipresentar kini ingon usa ka butang nga espirituhanong nabalik-balik sa espirituhanong kalibutan ug adunay epekto didto sa kagawasan sa mga anghel, ug gihatagan og dako kaayo nga bahin sa buhat sa kaluwasan ang lihok sa ordinaryong gahum nga gihatag sa atong kinaiyahan. Nakasayop usab si Origen sa pipila ka aspeto sa iyang pagtulon-an mahitungod sa Pagkabanhaw ug sa kinabuhi sa umaabot—pananglitan, sa iyang pagtuo nga ang yawa maluwas—ug, sa iyang paghubad sa Balaang Kasulatan, sobra kaayo ang iyang paghatag og gibug-aton sa usa ka mistiko, esoterikong kahulugan, nga sa ingon gilubong ang tinuod nga historikal nga kahulugan sa Kasulatan.

sa bitin sa ilang mga baba ug sama sa masakiton nga ulser ilawom sa ilang mga dila. Ang labing una kanila mao si , usa ka Palestinhon nga ginganlan og Nonnus, nga nagpakita nga tinuod nga Kristohanon ug daw matinud-anon sa gawas, apan sa sulod puno sa bakak nga pagtulon-an sa pagano ug Hudiyo ug makadaot nga mga erehiya: Manichaean[8535] , Didymian, Evagrian[8536] ug Origenist. Sa dihang nadiskubre ni Agapitus ang ingon nga mga igsoon, nahadlok siya nga basin maapektohan usab ang uban sa parehas nga mga heresiya, busa gisumbong niya sila sa patriyarka ug, sumala sa iyang tambag, gipahawa sila sa monasteryo. Paglabay sa lima ka tuig, namatay si Agapitus. Pagkahuman niini, ang pagka-abado gisalig kang usa ka Mamant. Si Nonno, bisan pa, kauban ang iyang mga kaubang nag-uyon sa iyang pagtuo, pagkahibalo sa kamatayon ni Agapitus, mibalik sa bag-ong monasteryo, apan nahadlok kang Savva ug gitago ang hilo sa iyang erehiya. Niining panahona, nakakaplag si Banal nga Savva og usa ka langob napulo ka stadia sa amihanan sa iyang daang monasteryo, duol sa Castellia, ug nagpundar siya og usa ka monasteryo didto, nga iyang ginganlan og 'Monasteryo sa Langob'[8537] . Pinansyal siyang gitabangan sa presbiter sa Santo Siyon, si Marcian, kauban ang iyang mga anak nga sila Anthony ug John. Kining si Juan nahimong Patriarka sa Herusalem pagkahuman ni Elias[8538] .

Sa bukid diin nagtukod og tore si Reyna Eudoxia[8539] , sa sidlakang disyerto, nagpuyo ang duha ka monghe nga misunod sa erehiya ni Nestorius[8540] . Ang Kagalang-galang Savvas nangaluluoy kaayo kanila, kay naliso sila sa tinuod nga dalan, ug gidala niya sa dakong kasubo ang ilang duol kaayo sa iyang tulo ka monasteryo. Niadtong panahona, nakasinati siya og panan-awon: daw naa siya sa Simbahan sa Balaang Pagkabanhaw, taliwala sa usa ka tigum sa mga tawo, diin iyang nakita kining duha ka Nestorian. Pag-abot sa panahon sa Komunyon, ang tanang mga igsoon miduol sa Balaang Misteryo nga walay babag ug nakadawat sa Komunyon; apan sa dihang gustong modawat sa Komunyon kining duha ka heretiko, kalit nga mitungha ang mga makahadlok nga sundalo, gipahawa

---

[8535] Ang Manikeismo usa ka erehiya nga mitumaw sa Persia ubos sa impluwensya sa usa ka paningkamot nga paghiusa sa Kristiyanismo sa mga prinsipyo sa relihiyong Persyano ni Zoroaster, nga nagtudlo sa dualismo, mao ang walay katapusang paglungtad sa duha ka independyenteng prinsipyo o gingharian – maayo ug dautan. Ang nagtukod sa Manikeismo, si Manes (nga nabuhi sa ika-3 nga siglo), sa sinugdan usa ka paganong magus; sa ulahi, pagkahuman siya nakabalhin sa Kristiyanismo, nahimo pa gani siyang presbiter, apan sa dili madugay gipahawa siya sa Simbahan tungod sa iyang hilig sa paganong relihiyon sa Persia. Sumala sa iyang pagtulon-an, si Kristo usa ra ka hayag nga aeon (espiritu), nga nanggawas gikan sa Amahan sa Kahayag pinaagi sa emanasyon; ang katunga Niya gisuyop sa materya ug nahimong kalag sa makita nga kalibutan, ang gitawag nga nag-antos nga Hesus, samtang ang pikas nga katunga, uban sa tabang sa lain nga eon, ang Espiritu nga Nagahatag-kinabuhi, gipagawas gikan sa materya ug nagpuyo sa adlaw; kini mao ang gitawag nga dili mag-antos nga Hesus. Sumala sa pagtulon-an sa Manikismo, ang Inkarnasyon ni Kristo mao ang pag-anaog sa walay pag-antos nga Hesus gikan sa adlaw aron luwason ang nag-antos nga Hesus, nga ang mga partikulo sa kahayag, sama sa giingon, gipundok ni Satanas ug, aron mas sayon niyang makontrol kini, gipahimutang sulod sa porma sa usa ka tawo. Sumala niining pagtulon-an, ang Inkarnasyon ni Kristo usa lamang ka ilusyon (Doketismo). Sa moral nga aspeto, nagwali kini og pakigbisog batok sa materya, aron mapalaya ang kahayag gikan niini, pinaagi sa hinay-hinay nga pagpatin-aw sa unod sa kaugalingon. Ang erehe nga Manikismo labi nga mikaylap sa ika-4 ug ika-5 nga mga siglo.

[8536] Si Didymus ug si Evagrius dili gyud heretiko sa estrikto nga pagkasulti, bisan pa man nga sa ilang mga pagtulon-an nagsunod sila sa pipila ka dili-ortodoksong panan-aw.

Si Didymus – usa ka labing katingalahang karaang teologo sa ika-4 nga siglo – bisan pa sa iyang pagkabuta, usa siya sa labing maalamon nga iskolar sa iyang panahon ug nagdumala sa bantugang eskwelahan sa katekismo sa Alexandria sulod sa kapin 50 ka tuig. Ang iyang kahibalo sa gramatika, retorika, dialektika, heograpiya, astronomiya, Balaang Kasulatan ug teolohiya naghimo kaniya nga katingalahan sa iyang kapanahonan. Sa samang higayon, siya usa ka istriktong asketa. Nilabanan ni Didymus ang mga Ariano ug mga Manikeo. Bisan pa, siya usa ka masigasig nga sumusunod kang Origen, nga hinungdan sa iyang pagkritika; dugang pa, misunod siya sa pipila ka dili-ortodoksong panan-aw ni Origen.

Si Evagrius – usa ka estudyante ni Didymus nga Bulag, usa ka diakono ubos ni San Gregorio nga Teologo, ug sa ulahi usa ka Ehipsiyong asketa ug eremita. Siya usa ka tawo nga dako kaayo og kahibalo ug higpit sa kaugalingon; samtang nagpuyo sa monastikong kinabuhi, nagsulat siya og daghang mapuslanong mga buhat, labi na mga traktado sa pag-ascetismo; apan nawala ang iyang dungog sa daghan tungod sa iyang pagrespeto kang Origen.

[8537] Karon nailhan nga Bir el-Ketyar.

[8538] Nagserbisyo siya isip Patriarka sa Herusalem ubos sa ngalan nga Juan III gikan sa 517 hangtod 524.

[8539] Kini mao ang labing hataas nga bukid sa tibuok sidlakang disyerto. Karon nailhan nga Muntar.

[8540] Si Nestorio, nga sa pipila ka panahon mao ang Patriarka sa Constantinople (428–431), nagtudlo nga ang tawo nga si Jesus natawo gikan kang Birhen Maria, ug sukad sa higayon sa Iyang pagpanamkon ang Dios nga Pulong naghiusa kaniya pinaagi sa Iyang grasya ug nagpuyo sulod kaniya sama sa usa ka templo; ug tungod niini gitawag niya ang Labawng Balaang Birhen nga 'Ina sa Kristo' imbis nga 'Ina sa Dios'. Sa ingon niini, gilain ni Nestorio ang pagka-diyosnon ug pagka-tawo ni Kristo. Ang erehiya ni Nestorio gisaway sa Simbahan sa Ikatulong Ekumenikal nga Konseho (Konseho sa Efeso) niadtong 431.

sila gikan sa Komunyon ug gipagawas sila sa simbahan. Ang Balaan misugod sa pagpakiluoy sa mga sundalo nga biyaan kining duha ka monghe sa simbahan uban sa mga igsoon ug tugutan sila nga makadawat sa Komunyon. Apan mitubag ang mga sundalo:

'Dili sila tugutan nga makatagamtam sa Banal nga mga Misteryo, kay sila klarong mga Hudiyo ug wala mag-ila kang Kristo isip Dios, ni kang Purong Birhen Maria isip Inahan sa Dios.'

Human niining panan-awon, ang Balaan labi pang nagmasubo, nagahilak tungod sa pagkaguba sa ilang mga kalag; siya naningkamot kaayo, nagapuasa ug nag-ampo sa Dios alang kanila, aron Siya pasiga kanila sa kahayag sa kahibalo sa kamatuoran. Ug kanunay siyang moadto kanila , nagtudlo ug nagasugo kanila, nagapakighangyo ug nagadasig kanila, hangtod, sa katapusan, pinaagi sa grasya sa Dios, nadani niya sila pagbalik sa Ortodoksong Simbahan ni Cristo: mao kana ang iyang pag-atiman sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo. Gidala niya sila gikan sa maong bungtod ug gisalig sila sa Monasteryo ni San Teodosio, samtang gihatag niya ang bungtod, sa ilang dapit, kang usa sa iyang mga disipulo, si Juan nga Bisantino: didto, uban sa tabang sa Diyos, natukod ang usa ka monasteryo pagkahuman sa pipila ka panahon.

Aduna'y usa ka monghe sa dakong monasteryo nga ginganlan og Santiago, lumad sa Herusalem, nga mapangahas ug mapahitas-on ang batasan. Naghimo siya og pakig-sabwatan uban sa pipila ka monghe sama kaniya ug, sa pagkawala sa bulahan nga si Savva, nga niadto nag-agi sa panahon sa Dakong Kwaresma sa kamingawan sa hingpit nga kahilom, mibiya siya sa Lavra ug misugod sa pagtukod og usa ka monasteryo para sa iyang kaugalingon sa daplin sa maong Danaw Heptastome, nga nagtinguha nga makigkompetensya sa Kagalang-galang nga si Savva. Sa dihang ang mga amahan sa monasteryo nasuko na ug gisukwahi ang iyang buhat, gilimbongan niya sila pinaagi sa pag-angkon nga gisugo siya sa balaang amahan sa pagbuhat niini. Pagbalik gikan sa disyerto ug pagkakat-on sa mga lihok ni Santiago, miadto si Savvas kaniya ug gisulayan siyang dasigon nga biyaan ang iyang plano, nga nag-ingon nga walay kapuslanan ang bisan unsang motumaw gikan sa kaisog ug garbo; apan wala siya maminaw sa tigulang ug wala magtagad sa iyang mga pulong. Unya miingon ang balaan kaniya:

'Kung dili ka mosunod, pag-amping nga dili ka silotan.'

Sa ingon niini nga mga pulong, mibalik siya sa iyang selda. Si Santiago, sa laing bahin, gikupot sa kahadlok ug kahilak; grabe siyang nagkasakit ug nagpabilin sa higdaanan sulod sa unom ka bulan, hapit dili na makapulong. Tungod kay nawad-an na siya og paglaum sa kinabuhi, gisugo niya nga dalhon siya kang bulahan nga Savva aron mangayo og pasaylo sa wala pa siya mamatay. Sa dihang nakita siya ni Savva, gihatagan siya og tambag sama sa usa ka amahan, dayon giabot niya ang kamot ug gitindog siya gikan sa higdaanan. Mitindog si Santiago, himsog nga daw wala gyud siya masakit. Human siya hatagan sa Pinakabalaan nga Misteryo, gihatagan siya ni Savva og pagkaon. Wala na mobalik pa si Santiago sa iyang bag-ong proyekto sa pagtukod.

Samtang si Patriarka Elias, pagkadungog niya sa nahitabo, nagmando nga bungkagon ang gusali ni Jacob. Si Santo Savvas, bisan pa, mikuha og pipila ka kusgan nga monghe gikan sa monasteryo, miadto sa usa ka dapit nga mga lima ka stadia sa amihanan sa gibuag nga bilding, nagtukod og kapilya ug mga selda palibot niini, ug, pagkahuman itudlo isip mga abbot didto ang pipila ka monghe gikan sa dakong monasteryo, sila Paul ug Andrew, Gipuy-an usab niya didto ang uban pang mga igsoon ug nagtukod og usa ka monasteryo sa maong dapit, nga iyang ginganlan og 'Pito ka Ngabil'[8541] .

Pagbalik niya sa Dakong Lavra, gipadala niya ang Balaang mga Gasa ug gipanalangin nga pan ngadto sa mga igsoon sa maong lugar, ug gitagad kaayo niya kini.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang giingon nga si Santiago gitahasan sa pag-alagad sa mga biyahero sa panimalay. Tungod kay wala siya mag-amping sa iyang mga katungdanan, sa usa ka higayon nagluto siya og daghang beans, sobra pa sa gikinahanglan; daghan kaayo ang nahibilin gikan sa panihapon nga igo na unta para sa pagkaon sa sunod adlaw, apan gilabay niya ang nahibilin gikan sa bintana ngadto sa sapa; ug gibuhat niya kini dili lang kausa, kondili daghang higayon. Sa pagkakita niini, ang Banal nga si Savva hilom-hilom nga mibaba paingon sa sapa, gipangolekta ang mga gisalikway nga beans, gidala kini sa iyang selda ug gituyong gamay sa adlaw. Paglabay sa mubo nga panahon, giluto sa Banal nga si Savva kining mga beans ug, pagkahuman nga nakahimo

[8541] Ginganlan human sa Danaw Heptastoma, o 'Pito ka Ngabil'.

siya og pagkaon gikan niini, gitawag niya si Jacob aron mokaon uban kaniya. Sa panahon sa pagkaon, miingon ang tigulang kang Jacob:

'Pasayloa ko, igsoon, nga wala ko ka atimanon sumala sa akong gusto, ug tingali wala ka malipay sa pagkaon; dili ko kaayo maayo magluto.'

Diin mitubag si Santiago:

'Tinuod gayud, Amahan, nindot kaayo inyong pagluto ani nga beans; dugay na ko wala makakaon ug ingon ani ka nindot nga pagkaon.'

Mitubag ang tigulang:

'Tuohi ko, anak, mao kini gayud ang mga beans nga imong gibubo sa sapa; hinumdumi kini: bisan kinsa nga dili makaluto og usa ka kaldero sa beans sa husto nga sukod, aron walay masayang, dili makapangulo sa usa ka monasteryo o maggiya sa mga igsoon. Ingon usab miingon ang Apostol: *'Kay kon ang usa ka tawo wala makahibalo sa pagdumala sa iyang kaugalingong panimalay, unsaon pa kaha niya pag-atiman sa simbahan sa Dios?'* (1 Tim. 3:5). Sa pagkadungog niini, napasubo si Santiago tungod sa iyang kanhing pagkamapahimuloson ug sa iyang pasagad nga pag-alagad; siya naghinulsol ug nangayo og pasaylo.

Sa iyang selda, gitintal si Jacob sa usa ka demonyo nga puno sa lihok sa unod ug hugaw nga mga hunahuna: nagpadayon kini nga tintal sa dugay nga panahon, ug dili na kini mapugngan ni Jacob; gikuha niya ang usa ka kutsilyo ug giputol niya ang iyang kaugalingong mga testiko. Sa dihang misulod ang makalilisang nga kasakit, misinggit siya aron mangayo og tabang sa mga igsoon nga nagpuyo duol. Miabot ang mga igsoon ug, sa pagkakita sa nahitabo, ilang gihimo ang tanan aron mapagaan ang iyang kasakit pinaagi sa mga tambal; ug pagkahuman sa taas nga panahon, halos dili nila siya naayo . Miabot ang balita niini kang Banal nga Savva, ug gipahawa sa tigulang si James—nga nakabawi na sa iyang samad—gikan sa monasteryo ingon usa ka grabe nga kriminal. Miadto siya kang Banal nga Theodosius, gisultihan siya sa iyang kasakit ug pagpahawa, ug nangayo og tabang nga siya ang moampo kang Banal nga Savva alang kaniya, aron siya madawat pag-usab sa monasteryo ug hatagan og selda. Si Theodosius, nga mitugot sa hangyo sa iyang igsoon, miadto kang Banal nga Savva ug nangampo alang sa igsoon nga gipahawa. Sa hangyo sa ingon ka bantugan nga amahan ug higala kaniya, gidawat ni Savvas si Santiago, ug gisugo siya sa mosunod nga mga lagda: dili makig-istorya sa bisan kinsa gawas sa iyang tig-alagad, dili makig-uban sa mga igsoon, ug dili gani mobiya sa iyang selda; ug, labaw pa, gidili siya sa pagdawat sa Labing Balaan ug Divino nga mga Misteryo. Busa nagpabilin si Santiago sa hilom, nagpuyo sa paghinulsol ug nagahulog og daghang luha sa atubangan sa Dios, hangtod nga gitagaan siya og pasaylo gikan sa langit, ug ang bulahan nga si Savva gipahibalo pinaagi sa langitnong pagpadayag nga napasaylo na ang sala ni Santiago. Usa ka adlaw, nakakita ang Balaan nga Savva sa usa ka panan-awon og usa ka hayag nga tawo nga nagbarog sa duol, ug usa ka patay nga tawo nga naghigda sa tiilan ni Santiago, nga iyang giampo ang pagkabanhaw; ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an:

'Hesus! Nadungog ang imong mga pag-ampo; hikapa ang patay ug buhion siya.'

Ug sa dihang gihikap ni Santiago ang patay sumala niining sugo, mibanhaw dayon ang patay; ug ang masidlak nga tawo miingon kang Savva:

'Tan-awa, nabanhaw na ang patay; karon buhian ang mga gapos nga gibutang kaniya.'

Sa pagkakita niini, gipatawag dayon ni Savva si Jacob, gikuha ang iyang penitensya, gitugotan siyang mosulod sa katedral ug, kauban ang mga igsoon, makatagamtam sa Pinakabalaan nga mga Misteryo. Pito ka adlaw pagkahuman sa iyang pagpasaylo, mibiya si Jacob paingon sa Ginoo.

Sa dakong monasteryo adunay duha ka magsoon nga natawo, nga ginganlan og Zann ug Benjamin, nga nagpabilin nga nagkahiusa sa mapainubsanon nga pag-alagad sa Dios, gipahimutang sa langitnong mga hiyas. Nagkahiusa silang duha nga nangayo kang Santo Savvas nga ihatag kanila ang selda sa eremita nga siya mismo ang nagtukod mga napulo'g lima ka stadia gikan sa monasteryo paingon sa Libya[8542] . Sa pagkahibalo nga tinuod silang mga sulugoon sa Dios, mitugot ang tigulang sa ilang hangyo ug gihatagan sila niadtong selda. Busa, aduna silay usa ka selda sa eremita nga ila mismo ug usa pa sa ilang monasteryo. Sa eremiteryo, pinaagi sa ilang kaugalingong paningkamot ug sa tabang sa ilang dakong Abba, nagtukod sila og usa ka monastikong komunidad;

[8542] Ang karon nga Deib es-Senne, atbang sa Beit Saur el-Atika, sa wala nga bahin sa dalan gikan sa Jerusalem paingon sa Lavra ni San Savvas nga Balaan.

kay gihatagan sila niya sa gikinahanglan nga pondo ug uban pang importante nga mga butang. Sa dihang mitubo na ang gidaghanon sa mga igsoon sa maong lugar, si Savvas, pinaagi sa iyang pag-atiman, nagtukod og usa ka simbahan, gipahinungod kini, ug gipaila sa maong monastikong komunidad ang mga lagda sa iyang ubang mga komunidad.

Ug ang atong kagalang-galang nga amahan nga si Savva sama sa usa ka katingalahang kahoy diin moturok ang matahum nga mga sanga; busa, pinaagi sa ehemplo sa iyang balaan nga kinabuhi ug sa iyang masigasig nga pag-ampo sa Dios, gidaghan niya ang gidaghanon sa mga balaang amahan ug mga asketa sa iyang monasteryo, ug sila balaan, sama kaniya, sumala sa Kasulatan: *'Kung balaan ang gamot, balaan usab ang mga sanga'* (Roma 11:16). Sa taliwala niining mga balaang sanga, angay natong hisgutan ang bulahan nga tigulang nga si Anphimus sa Bithynia, nga nagkinabuhi nga gipamatud-an sa daghang mga buhat sa monastiko. Sa pagsugod sa iyang pagpuyo sa Lavra, nagtukod siya og gamay nga selda sa pikas daplin sa sapa sa sidlakan, atbang sa haligi sa Balaan nga si Savva, ug nagpuyo didto sulod sa traynta ka tuig. Sa iyang katigulangan, siya nanghuyang, nagkasakit ug napugos nga magpabilin sa iyang higdaanan. Sa dihang nakita siya nga ingon ka huyang ug masakit, gusto sa Balaan nga si Savva nga ibalhin siya sa usa sa mga selda nga duol sa simbahan, aron ang mga igsoon makabisita ug makaatiman kaniya nga walay kalisud; apan nangayo siya og pagtugot nga mamatay diin siya unang nagpuyo. Busa gibyaan siya sa iyang selda nga nagmasakit. Sa usa ka gabii, si Banal Savva, nga mibangon sumala sa iyang batasan aron mag-ampo sa wala pa ang buntag nga serbisyo, nakadungog og matahum nga mga tingog, murag daghan ang nag-awit; Naghunahuna siya nga nag-awit sila og Matins sa simbahan, ug nangutana siya sa iyang kaugalingon kung giunsa nila pag-awit sa Matins nga wala siya ug wala ang iyang naandan nga panalangin. Apan, sa diha nga miadto siya diretso sa simbahan, wala siyay nakit-an nga bisan kinsa didto, ug nakasusi nga nakasusi ang mga pultahan niini; Nibalik siya, naghunahuna kung unsa kaha ang mga tingog nga iyang nadungog, ug kalit lang nadungog niya pag-usab ang maong matahum nga pag-awit; nag-awit sila sa mosunod: *'Naglakaw ako sa taliwala sa kadaghanan, misulod uban kanila sa balay sa Dios uban sa tingog sa kalipay ug pagdayeg sa nag-saulog nga katiguman'* (Salmo 41:5).

Sa pagkahibalo nga kining katingalahang mga tingog gikan sa direksyon sa selda sa bulahang Anphimus, nagdahom si Savva nga namatay na si Anphimus. Dali niyang gipukaw ang tagdumala sa simbahan, ug gisugo nga ipatunog ang kampana aron tipuon ang mga igsoon; gidala niya ang pipila ka mga igsoon uban kaniya, ug miadto sa selda sa tigulang dala ang mga kandila ug insenso nga . Pag-abot nila, wala silay nakita; ang walay kinabuhi nga lawas sa Bulahan nga si Anphim ra ang naa didto, samtang ang iyang espiritu mibiya na paingon sa Ginoo kauban ang pag-awit sa mga anghel. Gikuha nila ang bililhon nga lawas, gidala kini sa simbahan ug, human sa serbisyo sa lubong, gilubong kini tupad sa mga balaang amahan.

Usa ka igsoon gikan sa Monasteryo ni Teodosio, usa ka kusgan nga lalaki nga ginganlan og Aphrodisius[8543] , gisugo sa usa ka buluhaton; sa dalan, nasuko siya sa asno nga iyang gisakyan ug gipasan og trigo ug gipukpok kini pag-ayo; nahulog ang asno tungod sa hampak ug namatay. Tungod niini, gipahawa si Aphrodisius sa iyang monasteryo ni Banal Theodosius. Dayon miadto siya kang Banal Savva ug gisultihan siya sa iyang gibuhat, nangayo og tambag. Gihatagan siya ni Banal Savva og usa ka selda ug miingon:

'Puyo sa imong selda, ayaw pagbalhin sa lain nga selda, ayaw pagbiya sa monasteryo, bantayi ang imong dila, kontrolara ang gana sa imong tiyan, ug maluwas ka.'

Si Aphrodisius, pagdawat niya niini nga sugo, wala gayud kini malapas sa bisan unsang paagi; sulod sa traynta ka tuig wala siya mobiya sa monasteryo, wala siyay gipanag-iya—bisan pa gani sudlanan sa pagkaon o higdaanan—matulog siya sa mga sanga sa kahoy, nagtabon sa iyang kaugalingon og banig, ug nagpanginabuhi sa nahabilin sa mga maluya ug pipi nga luto nga gulay. Ang iyang paghilak sa gabii nakasamok sa tulog sa mga nagpuyo didto. Sa katapusan, gihatagan siya sa gasa sa pagtan-aw sa unahan; usa ka semana daan niyang nahibaloan ang adlaw sa iyang kamatayon. Human niini, nangayo siya kang Savvas nga ipadala siya sa monasteryo sa bulahan nga si Theodosius. Ang Reverendo nagpadala uban kaniya og duha ka magsoon ug gisugo sila nga isulti kang Theodosius:

'Tan-awa, ang atong igsuon nga si Aphrodisius, nga gidawat ko kaniadto gikan kanimo isip usa ka tawo, karon gipadala ko kanimo pinaagi sa grasya ni Cristo isip usa ka anghel.'

[8543] Paghinumdom kang San Aphrodisius sa Palestina sa ika-24 sa Disyembre.

Gidawat siya ni Teodosio uban sa gugma, gipasaylo siya ug gipahawa nga malinawon; si Aphrodisius, sa iyang bahin, mibalik kang Santo Savva ug, human sa mubo nga sakit, natulog siya sa Ginoo.

Ang mga lumolupyo sa lungsod sa Medava[8544] , nga nahimutang sa pikas daplin sa Jordan, kanunay nga miadto sa halangdon; nakadawat sila og dakong espirituhanong kaayohan gikan kaniya ug nagdala sila og humay ug mga utan ngadto sa monasteryo, ug madawat nila ang iyang panalangin ingon baylo. Usa kanila mao ang usa ka dungog nga lalaki nga ginganlan og Gerontius; miabot siya sa Balaang Siyudad ug nagkasakit. Sa tinguha nga moadto sa Bukid sa mga Olibo aron mag-ampo, nahulog siya gikan sa iyang kabayo, nasamdan ug mas nagkasakit pa gayud, hangtud nga nawad-an siya og paglaum nga mabuhi. Gihirisan siya ni Banal nga lana ni Kagalang-galang Savvas ug napaayo siya. Sa usa ka higayon, samtang nagapanihapon uban sa anak ni Gerontius nga si Tomas, gihimo ni Savvas nga maayong bino ang suka sa dihang kalit kini nga nahurot. Nahitabo nga ang mga kalabasa nga niluto para sa mga trabahante nahimong mapait; gihimong tam-is kini ni Savvas pinaagi sa paghimo sa tanda sa krus. Sa usa ka higayon, ang Reverendo naglakaw gikan sa Jerico paingon sa Jordan uban sa iyang batan-ong disipulo, ug nakasugat sila og daghang mga tawo sa lungsod, diin apil ang usa ka gwapa nga batan-ong babaye. Sa ilang paglabay, ang tigulang, nga gustong sulayan ang iyang disipulo, miingon:

'Unsa man imong hunahuna sa babaye nga bag-o lang milabay? Murag buta siya sa usa ka mata.'

Mitubag ang disipulo:

'Dili, makakita ang duha niyang mata.'

'Sayop ka,' ingon sa tigulang, 'usa ra ka mata ang babaye.'

Apan mipugos ang disipulo, nga nag-ingon nga himsog ang duha niyang mata. Nangutana ang tigulang:

– Giunsa nimo nahibalo?

'Amahan,' tubag sa disipulo, 'gitan-aw nako pag-ayo ang iyang nawong ug nakita nako nga makakita ang duha niyang mata.'

Unya miingon ang tigulang kaniya:

'Kung gitan-aw kaayo nimo ang iyang nawong, ngano wala nimo nahinumdumi ang sugo sa Balaang Kasulatan: *"Ayaw paghatag sa imong kasingkasing sa iyang kaanyag, [aron dili masangit ang imong mga mata,] ug ayaw tugoti nga madani ka niya pinaagi sa iyang pilik-mata"* (Proverbio 6:25). Busa, hibaloa nga sugod karon dili na ka magpabilin uban kanako sa selda, kay wala nimo gipanalipdan ang imong mga mata' – ug gipadala niya siya kang Fastelli isip silot.

Pagkahuman siya nagpuyo didto sulod sa pipila ka panahon ug nakakat-on og igo aron bantayan pag-ayo ang iyang pagtan-aw ug bantayan ang iyang mga hunahuna sa tanang aspeto, gidawat siya pagbalik ni Savva sa monasteryo ug gihatagan siya og selda.

Usa ka adlaw, samtang ang Balaang Amahan naa sa kamingawan nga gitawag og Ruva, nakasugat siya og usa ka leon sa iyang agianan nga adunay tusok sa tiil niini; ang leon nahulog sa tiilan sa balaan ug, samtang nag-ungol, gipakita niini ang tiil niini, mura'g nangayo og pag-ayo. Gikuha sa santo ang tusok sa paa sa leon, busa nawala ang kasakit niini; pagkahuman niini, misunod ang leon sa santo ug nag-alagad kaniya. Niadtong panahona, ang tigulang adunay usa ka disipulo nga ginganlan og Flais, ug sila adunay usa ka asno. Sa matag higayon nga ipadala ni Savva ang disipulo sa usa ka buluhaton, iyang sugoan ang leon nga bantayan ang asno; kuhaon sa leon ang lubid sa pangulo sa iyang baba ug dad-on ang asno aron magpang-ot, ug sa gabii, human kini mapainom og tubig, ibalik kini sa tigulang. Paglabay sa pipila ka adlaw, gipadala si Flais sa usa ka buluhaton ug, tungod sa impluwensya sa usa ka demonyo, nahulog siya sa usa ka hugaw nga sala; sa samang higayon, gilamoy sa leon ang asno sa pastulan. Nakamatikod si Flais nga gikaon sa leon ang asno tungod sa iyang sala, aron siya maila, ug nahadlok siya nga ipakita ang iyang kaugalingon sa tigulang. Uban sa bug-at nga kasingkasing, nilayas siya ngadto sa usa ka baryo, ug dugay siyang gipangita sa tigulang; sa katapusan, nakit-an siya, gidala pagbalik, gisirad-an sa usa ka selda, ug gipahamtang og penitensya. Nagpakita siya og tinuoray nga paghinulsol ug, uban sa daghang luha, nahugasan gikan sa iyang sala pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan nga tigulang, nga dako kaayo ang pag-amuma sa kaluwasan sa mga kalag sa tawo.

Angay hinumduman ang kabalaka ni Savva alang sa kaayohan sa Simbahan sa Dios atol sa iyang mga biyahe alang sa mga buluhaton sa simbahan paingon sa Constantinople; gipadala siya didto tungod sa mosunod

[8544] Karon nailhan nga Medeba sa Transjordan.

nga rason. Si Emperador Anastasius, usa ka heretiko, gisalikway ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Balaang mga Amahan sa Chalcedon[8545] ug nagdala og dakong kagubot sa Simbahan niadtong panahona. Gipahilayo niya si Euthymius, Patriyarka sa Constantinople[8546] , ug nasuko siya kang Flavian sa Antioch[8547] ug kang Elias sa Jerusalem, nga gusto usab niyang ipahilayo, tungod kay wala nila giuyonan ang iyang erehiya. Tungod kay gusto niya nga mapangumbinsi ang emperador sa pagbalik sa kalinaw sa Simbahan, gipadala ni Elias ang mga abbot sa mga disyerto sa Palestina, diin usa kanila si Savvas, uban sa mosunod nga sinulat nga hangyo:

Gipadala namo ngadto sa imong kamahal, uban sa among mga pag-ampo, ang napiling mga sulugoon sa Dios, ang mga maayo ug matinud-anon nga pumoluyo sa disyerto, ug uban kanila si Savva, ang ulo sa tibuok disyerto ug suga sa tibuok Palestina. Ug ikaw, O Hari, nga midawat sa ilang paningkamot ug debosyon, tapusa ang panagbangi sulod sa Simbahan ug ayaw tugoti nga modaghan ang dautan: nasayud kami nga ikaw naningkamot sa pagpalipay sa Dios, nga naghatag kanimo sa korona sa paghari.

Miabot ang mga abá sa Constantinople, ug sa pagsulod nila sa mga kwarto sa hari, si Savvas misunod sa uban. Ang mga guwardiya nga nagbarog sa pultahan, sa pagkakita kaniya nga nipis ug gipandit ang bisti, nagdahom nga usa siya ka pulubi ug wala siya tugoti nga mosulod. Ang hari, pagkahuman midawat sa mga amahan nga miadto kaniya uban ang dungog ug pagkahuman mabasa ang sulat sa patriyarka, nangutana kung kinsa kanila si Savva, nga dako kaayo ang pagdayeg sa patriyarka sa iyang sulat. Mitanao-tanao ang mga amahan ug miingon nga naglakaw siya uban kanila, apan wala nila mahibaloan asa siya nawala. Dali dayon gisugo sa hari ang pagpangita kaniya, ug sa katapusan nakit-an nila siya nga nagtindog sa usa ka kanto, nagbasa sa mga Salmo ni David. Sa dihang gidala siya sa hari, nakita sa hari ang usa ka masidlak nga anghel nga naglakaw sa iyang atubangan ug, sa pagkahibalo nga si Savva usa ka tawo sa Dios, gipasidunggan siya pinaagi sa pagtindog gikan sa iyang trono, ug dayon gisugo ang tanan nga molingkod. Sa taas nga pakighinabi, ang bulahan nga si Savva nangibabaw kaysa sa ubang mga amahan nga naa didto, nagdasig sa hari gamit ang mga pulong nga giinspirar sa Diyos aron makigkasi sa Simbahan ug nagsaad kaniya, ingon baylo, og kadaogan batok sa iyang mga kaaway gikan sa Diyos. Ang mga amahan nga gipadala gamay ra ang nahimo ug gipabalik na lang sa ilang puloy-anan, samtang si Banal Savva nagpabilin hangtod napasugot niya ang hari ug napasig-uli ang panag-uyon niini kang Patriarka Elias. Si Banal Savva nagpuyo sa tingtugnaw sa Bizancio, kanunay nga mibisita sa hari ug nakig-istorya kaniya bahin sa Ortodoksiya ug sa Patriarka sa Herusalem. Gihatagan siya og walay babag nga pag-access sa palasyo; makasulod ug makagawas siya sumala sa iyang gusto, nga walay paglangan o pangutana gikan sa mga guwardiya, ug sa niining panahona napasabtan niya ang hari nga dili masuko sa Patriyarka ug hatagan og kalinaw ang mga simbahan sa Palestina. Mibalik siya dayon sa Jerusalem, nga duna siyay daghang gihatag gikan sa hari alang sa iyang pagbiyahe. Nakadawat siya gikan sa hari og duha ka libo ka bulawan nga sinsilyo, nga iyang gidala pabalik ug gipangbahinbahin sa iyang mga monasteryo, samtang nagpadala og usa ka bahin ngadto sa baryo sa Mutalask, diin siya natawo, aron matukod ang usa ka simbahan sa balay sa iyang amahan sa ngalan sa Balaang mga Martir Cosmas ug Damian.

Ang Bulahan nga Patriarka Elias, human niyang masiguro ang kalinaw para sa mga simbahan sa Palestina ug para sa iyang kaugalingon tungod kang Santo Savvas, wala magpuyo sa kalinaw sa dugay nga panahon: ang mga heretiko wala gyud mohunong sa pagpangdaot kaniya sa hari ug sa pagpukaw kaniya batok sa Simbahan ni Cristo ug sa mga magbalantay niini, aron makahatag kanila og kalisud. Busa, ang hari mitigum og konseho sa Sidon[8548] , , ug gibutang sa pangulo niini ang duha ka obispo nga nag-uyon sa erehya ni Eutyches ug Dioscorus[8549]

[8545] Niining konseho, gisaway ang erehya ni Eutyches (Monophysitism); kini nga erehya nag-ila sa usa ka diyosnong kinaiya kang Kristo ug nag-angkon nga ang tawo nga kinaiya ni Hesukristo gilunod sa diyosnong kinaiya sa hypostatic union.

[8546] Euthymius – Patriarka sa Constantinople gikan sa 490 hangtod 496.

[8547] Flavian – Patriarka sa Antioquia gikan sa 506 hangtod 512.

[8548] Nahitabo kini sa katapusan sa tuig 511. – Sidon – ang labing karaan nga siyudad sa Fenicia, sa baybayon sa Dagat Mediterraneo, dili kaayo layo sa kabukiran sa Lebanon, nga adunay matahum nga pantalan. Nitunong ang Kristiyanismo sa Sidon sa sayo pa kaayo, ug bisan sa panahon sa yutanong kinabuhi ni Hesukristo daghan Siya og mga disipulo didto. Pagkahuman, ang Sidon gipaguba sa daghang higayon, gitukod pag-usab, ug sa katapusan nahugno na gayud; karon nailhan na kini nga Saida, nga adunay populasyon nga 10,000, kadaghanan Muslim.

[8549] Mga lider ug heresiarca sa mga Monophysite: Eutyches – abbot ug archimandrite sa usa sa mga monasteryo sa Constantinople; Dioscorus – Patriarka sa Alexandria gikan sa 444 hangtod 451.

, mao sila: Soterichus, Obispo sa Caesarea sa Cappadocia, ug Philoxenus sa Hierapolis[8550] , aron sa maong konseho ang Konseho sa Chalcedon mapanghimaraot, ug si Flavian ug Elias matangtang sa ilang mga katungdanan. Ug mao kini ang nahitabo: usa ka dili balaodnong konseho ang gitigum, ug ang mga daotan, uban sa tabang sa hari, gipahawa sa dungog ang bulahan nga si Flavian, Patriarka sa Antioquia, nga misalikway sa pag-apil sa ilang konseho; ug sa iyang puwesto, ang daotan nga si Severus misakop sa trono ug naghatag og daghang kasakit sa mga Ortodoks nga misalikway sa pakig-ambit kaniya. Gipadala niya ang iyang pag-angkon sa pagtuo, nga gidawat sa konseho, kang Elias sa Herusalem[8551] ; ang ulahi, nga misalikway sa pagdawat sa mga heretikal nga lagda, gibalik kini. Pagkahibalo niini, nasuko kaayo ang tsar kang balaan nga Elias ug gisugo nga ipadala dayon sa Herusalem ang pag-angkon sa pagtuo ni Severus, kauban ang pipila ka mga klero ug usa ka dakong grupo sa mga sundalo, aron pugson sa pwersa ang Patriarka sa Herusalem nga mouyon sa pagdawat sa mga kanon sa Konseho sa Sidon. Pag-abot nila sa Jerusalem, misangpot kini sa dakong kagubot, ug ang Patriarka nasangko sa labing lisod nga kahimtang. Unya, ang Banal nga si Savvas nagtigom sa tanang monghe gikan sa iyang mga monasteryo ug, sa pagsulod sa Banal nga Siyudad, gipalayas ang mga opisyal nga gipadala ni Severus ug ang iyang hukbo, samtang gi-exkommunikar niya si Severus mismo ug ang iyang mga kauban nga pareho og pagtuo sa atubangan sa tanan. Ang mga heretiko nibalik nga napahiya ngadto sa mga nagpadala kanila, nagasaysay sa dakong kaisog sa mga Ortodokso ug sa ilang kaulaw. Unya ang hari, sa dili masukod nga kasuko, nagpadala kang Olympius, ang eparco[8552] sa Palestina, ngadto sa Herusalem uban sa dakong hukbo ug nagmando, nga walay balaod o paglitis, pinaagi sa hari-hariang gahum, nga si Patriarka Elias tangtangon sa iyang trono. Miabot si Olympius uban sa dakong pwersa militar ug dayon gipatuman ang sugo sa hari: iyang gipahawa ang patriyarka nga walay paglitis ug gipadala siya sa exilio sa Aila, samtang sa iyang lugar iyang gipahimutang si Juan[8553] , anak sa presbiter Marcian, nga misaad nga kondihon ang Konsilyo sa Chalcedon ug magpadayon sa komunyon kang Severus. Pagkahibalo niini, ang bulahan nga si Savvas usab, sama sa iyang gibuhat sa unang higayon, nagtigom sa iyang espirituhanong panon ug, sama sa usa ka kumander, mibyahe paingon sa balaang siyudad; apan wala na niya didto nakaplagan ang eparco nga si Olympius; ang ulahi nakatuman sa dautang buhat nga gisugo kaniya ug nibalik nga kontento sa hari. Ang bulahan nangasubo pag-ayo sa pag-exile sa inosenteng Elias ug naghilak alang kaniya. Sa pagkakita nga ang bag-ong Patriarka Juan nagbuhat og mga heretikal nga spekulasyon, si Savvas madasigon siyang gihangyo nga dili makig-uban kang Severus, kondili panalipdan ang Konsilyo sa Chalcedon ug barugan kini hangtod sa katapusang tulo sa dugo; kay kon mapakyas siya sa pagbuhat niini, siya, isip usa ka heretiko, pagapanalanginan sa tanang mga Amahan nga nagpuyo sa disyerto. Nahiya si Juan, ug sa samang higayon nahadlok siya sa kadaghan sa mga amahan nga giinspirar sa Diyos nga mitigum uban ni Santo Savva; iyang gisalikway si Severus ug ang tanan niyang erehiya, gidawat ang Ortodoksiya sumala sa gipahayag sa Konsilyo sa Kalcedonya – ug napahupay ang mga balaang amahan.

Dali ra kini nahibaloan sa hari nga gisalikway sa bag-ong gitudlo nga Patriarka Juan ang Konseho sa Sidon ug gidawat ang Konseho sa Chalcedon. Ang hari nasuko kang Olympias ug gipahawa niya kini tungod kay nagpili siya og ingon nga patriyarka; sa dapit ni Olympias, iyang gitudlo si Anastasius nga obispo sa tibuok Palestina ug gipadala siya sa Jerusalem, aron kaha mapangumbinsi niya si Patriyarka Juan nga mosulod sa komunyon kang Severus o ipahawa siya sa trono. Miabot si Anastasius ug gidakop dayon ang patriyarka, gipriso siya. Ang Patriarka nangayo og kaluoy sa Eparco, nga nagsaad nga tumanon ang tanan niyang sugo, sa bugtong kondisyon nga dili kini magpakita nga siya nagbuhat sa kabubut-on sa Emperador tungod sa pagpugos; ug nagsaad siya nga sa mosunod nga Domingo, sa atubangan sa tibuok kongregasyon sa simbahan, iyang kondihon ang Konsilyo sa Kalsedonya, dayegon ang Konsilyo sa Sidon, ug mosulod sa komunyon uban ni Severus. Gipagawas ang Patriarka gikan sa prisohan ug tinago siyang nagpadala og mensahe kang mga halangdong Amahan Savvas ug Theodosius, nga hangyoon sila nga tipuon ang tanang Amahan ug moanha kaniya sa simbahan sa Domingo. Nahitabo nga si

---

[8550] Ang labing masigasig ug fanatikong mga sumusunod sa Monophysitism, labi na si Philoxenus, Obispo sa Hierapolis, gitawag nga Xenaia, pugsanong gipugos ang lokal nga populasyon, pinaagi sa mga grupo sa fanatikong monghe nga matinud-anon kaniya, sa pagdawat sa Monophysite nga erehiya, samtang ang Orthodox nga Patriarka sa Antioquia gitortyur hangtod mamatay.

[8551] Niadtong tuig 513.

[8552] Lokal nga gobernador. Ang mga Palestino nga diyosesis nakatagamtam og mas dako nga awtoridad kaysa sa uban ug nailhan usab nga 'hegemon' (ang termino sa Griyego) o 'procurator' (ang termino sa Romano).

[8553] Nagserbisyo siya isip Patriarka ubos sa ngalan nga Juan III gikan sa 517 hangtod sa 524.

Hypatius, paryente sa emperador, naa sa Jerusalem alang sa usa ka peregrinasyon niadtong panahona; sa Domingo, miabot ang duha ka abbot, sila Savvas ug Theodosius, kauban ang napulo ka libo ka monghe[8554] . Sa simbahan[8555] , diin miabot usab si Obispo Anastasius ug si Hypatius, paryente sa tsar, uban sa ilang mga sundalo, ug nagtigom ang daghang katawhan, misaka ang patriyarka sa pulpito kauban nila Savvas ug Theodosius; unya ang tibuok katawhan, kauban ang mga monghe, misinggit sa patriyarka:

'Sumpa ang mga heretiko ug suportahi ang Konseho sa Chalcedon!'

Nalig-on ang kasingkasing sa Patriarka ug miingon sa kusog nga tingog:

'Kinsa man ang naghunahuna sama nila Eutyches, Nestorius, Severus ug Soterichus, anathema siya!'

Sa samang paagi, ang bulahan nga si Teodosio ug ang halangdong si Savva misinggit sa kusog:

'Kinsa man ang dili modawat sa upat ka Konsilyo sama sa upat ka Ebanghelista, pasipala siya!'

Sa pagkakita niini, ang eparko nga si Anastasius, nahadlok sa kadaghan sa mga monghe ug sa mga tawo, dali-dali nga mibiya sa simbahan ug nilayas paingon sa Caesarea. Ug ang paryente sa hari misumpa sa mga amahan nga siya wala moanhi aron suportahan ang pagtulon-an ni Severus, kondili aron pasidunggan ang mga balaang dapit ug mosulod sa Balaang Katolikong Simbahan. Ug gihatagan niya ang mga Balaang Amahan Savvas ug Theodosius og daghang bulawan, aron ilang ipangbahin kini sa mga monghe nga kauban nila. Pagkahuman niini, ang mga respetadong amahan, sa ngalan sa tibuok konseho, misulat sa mosunod ngadto sa hari: 'Ang among Ginoo nga si Jesu-Kristo, ang walay katapusang Hari sa tanan ug Dios, sa Iyang kaayo gisalig Niya sa imong awtoridad ang mga sceptro sa yutang gingharian, aron pinaagi kanimo Iya nga ipagawas ang tinuod nga panalangin sa kalinaw sa tanang simbahan ug labi na sa Inahan sa mga Simbahan – ang Balaang Siyon; kabalo ang tanan nga niining Simbahan nagsugod ug mikalat ngadto sa katapusan sa kalibutan ang dakong misteryo sa tinuod nga pagtuo. Kami, ang mga lumolupyo niining mga banal nga dapit, nadawat kini gikan sa mga balaang Apostoles, napreserbar kini nga buo ug walay kadaut hangtod karon, ug ipreserbar kini hangtod sa kahangturan pinaagi sa grasya ni Cristo, dili tugotan ang among mga kaatbang nga malimbong kami gikan sa tinuod nga dalan, ni mosugot sa ilang malaut ug walay pulos nga mga pulong. Niining walay mantsa ug walay putol nga pagtuo, ikaw usab, Oh Hari, gipadako ug mitubo hangtod sa pagkahamtong, – ug karon namangha kami kung giunsa, sa mga adlaw sa imong paghari sa balaan nga siyudad sa Herusalem, mitumaw ang ingon nga pag-alsa ug kagubot nga wala gani nila pasagdan ang mga ministro sa Dios, ang mga presbiterio ug monghe, nga sukad pagkabatan-on ilang gihigugma ang pagkamaayo ug gipili alang sa ilang kaugalingon ang malumong kinabuhi sa kahilom; Sa atubangan sa mga Hudiyo ug uban pang dili motuo, ginadani sila gikan mismo sa balaan nga Siyon pinaagi sa kadalanan sa siyudad ug ginapalayas ngadto sa mga walay bunga nga yuta. Gipugos pa gani sila sa pagbuhat og mga butang nga dili angay sa tinuod nga pagtuo, aron kadtong moanha dinhi aron pag-ampo, imbis nga makadawat og kaayohan para sa ilang mga kalag, makasinati og kadaut ug mobalik nga naliso. Busa, among gihangyo ang imong kamahal nga luwason kami gikan sa daghang kadaut, nga ang hinungdan mao ang Amihanan, kinsa, tungod sa among mga sala, gihatagan sa Simbahan sa Antioquia, sa kadaut sa iyang kaugalingong kalag ug sa tukso sa tanang simbahan. Unsaon kaha namo, ang katawhan sa Jerusalem, karon pagkat-on sa pagtuo nga dili malimbong? Sama sa kami, nga kaniadto mga amahan ug magtutudlo sa tanan sa pulong sa pagkamakabalaan, karon pa lang, sa ulahi na kaayo, nakaila sa tinuod nga pag-angkon sa pagtuo! Wala ba kita kahibalo nga kining bag-ong nitumaw, nga gitawag nga pag-ayo sa tinuod ug lig-on nga pagtuo nga gipamana sa mga Amahan, dili gayud kini pag-ayo, kondili usa ka pagbaliko ug pagkadaut, ug nga kini nag-andam sa mga modawat niini alang sa ganti sa pagkaguba sa ilang mga kalag? Dili namo pasagdan ang bisan unsang dugang sa pag-angkon sa pagtuo gawas sa gitukod sa tulo ka gatus ug napulo'g walo ka Balaang Amahan sa Nicaea ug sa tulo ka mosunod nga Ekumenikal nga Konsilyo[8556] , ni bisan unsang kausaban; apan andam kami nga ihalad ang among mga kalag alang niini ug mag-antos sa walay sukod nga mga kamatayon, kon mahimo. Hinaut nga ang kalinaw sa Dios, nga

[8554] Niadtong sinugdanan sa 517.

[8555] Sa simbahan ni San Esteban, ang Unang Martir ug Arkidiyakono, sa amihanan sa karon nga Damascus Gate. Gipili sa arsobispo kining simbahan alang sa maong okasyon tungod sa kadako niini, kay ang katedral dili makasulod sa daghang katawo nga nagtigum.

[8556] Kini nagtumong, siyempre, sa mga Ekumenikal nga Konseho: ang 1st (Konseho sa Nicaea) niadtong 325, ang 2nd (Konseho sa Constantinople) niadtong 381, ang 3rd (Konseho sa Ephesus) niadtong 431, ug ang 4th (Konseho sa Chalcedon) niadtong 461.

labaw pa sa tanang pagsabot[8557] , magbantay sa atong balaan nga pagtuo ug pahupayon ang unos nga gipahataas batok niini, alang sa Iyang balaan nga himaya ug sa pagpanamkon sa inyong kaugalingong gingharian."

Sa pagdawat sa maong mensahe gikan sa mga balaang amahan, nasuko kaayo ang hari ug nagpasiya nga ipahawa si Patriarka Juan, kauban ang duha ka abbot—Sabbah ug Theodosius—gikan sa utlanan sa Jerusalem. Apan ang probidensya sa Dios wala nagtugot nga matuman kini nga dautang buhat. Niadtong panahona, misugod ang gubat batok sa pipila ka mga barbaro, busa gipahunong sa hari ang iyang pagpanlupig sa Simbahan ug sa mga halangdong Amahan sa pagkakaron ug misugod sa pagpangandam alang sa gubat batok sa mga barbaro.

Human sa dili matarong nga pagpahawa sa balaan nga Patriarka Elias, pinaagi sa matarong nga paghukom sa Dios, miabot ang gutom ug uga ug dakong kapakyasan sa ani sa tibuok Palestina, sama sa mga adlaw sa propeta Elias (3 Hari 17; Santiago 5:17–18): gisirado ang langit ug wala mag-ulan, ug nangagahong ang mga tuburan sa tubig; dugang pa, usa ka dakong panon sa tipaklong mitungha, nga nagtabon sa tibuok yuta ug gilamoy ang tanang sagbot sa mga uma ug ang mga dahon sa mga kahoy. Kini nga silot gikan sa Dios nagdugay sulod sa lima ka tuig, ug daghan ang namatay sa gutom ug kauhaw. Ug ang mga lumolupyo sa Jerusalem miingon nga gipaka-gutom sa Dios ang Palestina tungod sa dili matarong nga pagpahawa kang Patriarka Elias. Niadtong panahona, gitawag sa bulahan nga si Savvas ang mga abbot sa pito ka monasteryo nga iyang gitukod ug gisugo sila nga ayaw pagtagad sa bisan unsang butang nga kalibutanon, nga nagpahinumdom kanila sa mga pulong sa Ebanghelyo: *'Busa, ayaw kamo kabalaka ug ayaw kamo ingon: "Unsaon namo pagkaon?" o "Unsaon namo pag-inom?" o "Unsaon namo pagsul-ob?" Kay ang mga pagano nangita sa tanang butang, ug ang inyong Langitnong Amahan nahibalo nga kinahanglan ninyo kini tanan. Apan pangitaa una ang gingharian sa Dios ug ang Iyang pagkamatarung, ug idugang kaninyo kining tanan'* (Mat. 6:31–33).

Ug gipakaon sila sa tanang-gahum nga pag-atiman sa Diyos.

Usa ka adlaw, sa wala pa ang Pagkabanhaw, miingon ang tagdumala sa dakong monasteryo sa reverendo:

Amahan, dili namo mapag-awit ang kampana karong Sabado ug Domingo alang sa Banal nga Serbisyo, kay dili lang nga walay ikahatag nga pagkaon ang mga pari sa dihang magtigom sila, apan kulang pa gani ang pan alang sa Balaang Halad: mao kana ka pobre na kami.

Apan mitubag ang santo:

'Dili ko pasagdan ang serbisyo tungod sa kakulang sa pagkaon: Husto Siya nga wala magmando kanato nga mabalaka sa ugma, ug Siya ang makapabuhi kanato sa panahon sa kagutom; pasugo sa magduduol sa simbahan nga magpadala ug sudlanan o pipila ka sinina nga ibaligya sa lungsod ug paliton ang gikinahanglan para sa Balaang Liturhiya.'

Mao kana ang tubag sa balaan sa katiwala, ug sa pagbutang sa iyang paglaum sa Dios, naghulat siya. Ug sa dili pa gani moabot ang Domingo, kalit nga miabot kaniya ang pipila ka batan-ong lalaki nga gipadala sa probidensya sa Diyos, nagdala uban kanila og traynta ka asno nga puno sa pan, trigo, bino ug lana, ug lain-laing pagkaon, ug ilang gihatag kini tanan sa reverendo nga amahan. Nagpasalamat siya sa Diyos ug miingon sa katiwala:

'Unsa man imong giingon, igsoon – dili ba nato pugngan ang pag-ring sa kampana karong Sabado ug Domingo, kay wala man kitay ihatag sa mga amahan nga nagtigum?'

Natingala ang katiwala sa dakong pagtuo sa santo ug sa mapinanggaong pag-atiman sa Diyos kanila, ug nangayo siya og pasaylo sa iyang kaugalingong kawalay pagtuo.

Pagkahuman niini, gusto sa reverendo nga amahan nga bisitahan si His Holiness Elijah, Patriarka sa Jerusalem, nga anaa sa exilio; si Savva kanhi walumpung anyos na[8558] . Nagdala siya og duha ka abbot uban kaniya, sila Stephen ug Euphalius, ug mibiyahe sila. Sa dihang nakita ni Elijah si Savva ug ang mga kauban niya, nalipay siya ug giuban sila kaniya sulod sa pipila ka adlaw. Sa tibuok niining mga adlaw, mobiya siya sa iyang selda sa ikasiyam ka oras[8559] , kay gikan sa pagtapos sa Vespers hangtod sa ikasiyam ka oras dili siya magpakita sa bisan kinsa, apan, pagkahuman niyang sirad-an ang mga pultahan, magpabilin siya sa hilom; sa ikasiyam ka

[8557] Ang pagpadayag sa Apostol. Tan-awa ang Mga Taga-Filipos 4

[8558] Niadtong tuig 518.

[8559] Sumala sa Hebreohanon nga sistema sa pag-ihap sa oras, nga napadayon sa Kristohanong liturhikal nga praktis, ang ikasiyam nga oras katumbas sa alas tres sa hapon.

oras, mogawas siya kanila, mokaon uban kanila ug malingaw sa espirituhanong mga pakighinabi; Pagkahuman sa gabii nga pagbiya, mobalik siya sa iyang selda sa kahilom. Usa ka adlaw, niadtong Hulyo 9, wala siya mogawas kanila sama sa naandan. Nagpaabot sila kaniya tibuok adlaw ug wala gyud mokaon bisan gamay. Sa alas sais sa gabii[8560] , migawas ang Patriarka nga puno sa luha ang mga mata ug miingon kanila:

'Mokaon na kamo; wala koy oras, kay abala ko sa usa ka butang.'

Sa dihang nangutana sila kaniya uban sa kabalaka ngano nga dugay siya kaayo miabot ug ngano nga naghilak siya pag-ayo, mihuyop siya og lawom, misugod sa paghilak, ug miingon kang Santo Savva:

'Bendito nga Amahan, hala, bag-o lang namatay si Tsar Anastasius; sa napulo ka adlaw, ako na ang mosunod nga mobiya niining kinabuhi ug motindog sa paghukom uban kaniya sa atubangan sa Makalilisang nga Paghukom sa Dios.'

Ug mao kini ang nahitabo: pagkahuman sa napulo ka adlaw, namatay ang Iyang Kasantohan nga Patriarka Elias[8561] , nga medyo masakiton sa wala pa siya mamatay; gilubong siya ni Banal Savva uban sa dungog ug mibalik sa iyang monasteryo. Mahitungod sa kamatayon ni Tsar Anastasius, giingon nga sa mismong gabii nga nakakita og panan-awon ang Patriarka Elias kabahin kaniya, mitunog ang dalugdog ug mibutho ang kilat sa kwarto sa hari; gipadagan niini ang tsar gikan sa usa ka dapit ngadto sa lain, gikan sa usa ka kanto ngadto sa pikas, ug sa katapusan nasikop kini kaniya sa usa ka kanto ug gipatay siya. Busa ang dautang tawo nakasinati og dautang katapusan.

Pagkahuman sa kamatayon sa daotan nga Tsar Anastasius, ang matinud-anon nga si Justin[8562] misaka sa trono ug nagpagawas og usa ka dekreto ngadto sa tanang kanto sa iyang gingharian nga nagmando nga ibalik ang mga Ortodokso gikan sa pagbannaw ug nga ang matag usa kanila ibalik sa ilang ranggo ug posisyon, nga itala ang mga dekreto sa Konsilyo sa Chalcedon sa balaang mga libro, ug nga maghari ang kalinaw sa Simbahan ni Cristo. Sa pag-abot niining harihong sugo sa Balaang Dakbayan sa Jerusalem, ang tanan malipay kaayo, ug si Patriarka Juan nangayo kang Banal nga Amahan Savvas nga moadto sa Caesarea ug Scythopolis[8563] , aron ipahayag kini nga harihong mensahe ug isulat ang mga desisyon sa Konsilyo sa Chalcedon sa mga talaan sa simbahan. Bisan pa man nga ang Balaang Amahan pisikal nga maluya na tungod sa katigulangon ug gikapoy sa daghang mga kaisug sa pagka-mona, bisan pa niana, alang sa Katawhan ni Kristo, wala niya gisalikway ang pagtuman niining sugo; wala siya mihilom sa pag-atubang sa ingon ana kalisod nga panaw, kundili mibiyahe uban sa pipila ka ubang tigulang nga monghe ug gisugat sa Caesarea ni Santo Juan nga taga-Hosevit, nga mao ang obispo didto niadtong panahona. Sa Scythopolis, ang bililhon gidawat uban sa dungog ni Metropolitan Theodosius ug sa tanang lungsoranon, ug naghimo siya og mga milagro didto. Nagpanagna siya mahitungod sa usa ka iladong Samaritano nga ginganlan og Silvanus, nga nagrebelde batok sa mga Kristohanon, nga masunog siya sa kalayo sa tunga-tunga sa siyudad – usa ka butang nga hisgutan pa sa ubos; giayo niya ang usa ka babaye nga nag-antos sa pagdugo ug usa ka batang babaye nga gipanag-iya sa demonyo, ug, human makahatag og dakong kaayohan sa Simbahan, mibalik siya sa Herusalem.

Sa pagdala sa maong dekreto ni Justin sa Jerusalem, nagtigom ang dili masukod nga kadaghanan sa mga monghe ug mga layko; miabot usab si Santo Savvas uban sa daghang mga obispo; ug niadtong ika-6 sa Agosto, sa Pista sa Pagbag-o sa Morpolo sa Ginoo, ang mga dekreto sa upat ka (Ekumenikal) nga Konsilyo, sumala sa gisulat sa kronikista sa kinabuhi sa Banal Sabbath ang Balaan, gisagol sa balaang mga dekreto. 'Busa,' konklud sa biyograpo, 'natuman ang propesiya sa banal nga tigulang mahitungod kang Emperador Anastasius.'

Sa pagkahuman sa ika-upat ka tuig sa kalamidad sa uga sa Palestina, taliwala sa grabeng kakulang sa tubig, gusto na nga magkabulag-bulag ang mga igsoon ug nangayo sila sa balaan nga buhian sila. Ginasaway sila sa balaan tungod sa ilang kawalay pagkamapailubon, gisugo sila nga saligan ang Diyos, ug sa ikatulong adlaw, usa

---

[8560] Sa ikalabinduhang oras.

[8561] 20 Hulyo 517.

[8562] Justin – Emperador sa Byzantine gikan sa 518 hangtod 527. Sa pagdala sa dekreto ni Justin sa Jerusalem, nagtigom ang daghang mga monghe ug mga layko; miabot usab si Santo Savvas, ug daghang mga obispo; ug niadtong 6 sa Agosto, sa pista sa Pagbag-o sa Ginoo, ang mga dekreto sa upat ka (Ekumenikal) nga Konsilyo, sumala sa gisulat sa kronikista sa kinabuhi sa Banal nga Savvas, gisagol sa balaan nga mga kanon. 'Busa,' konklud sa nagsulat sa hagiograpiya, 'ang propesiya sa banal nga tigulang natuman sa persona ni Emperador Anastasius.'

[8563] Kini, siyempre, nagtumong sa Caesarea sa Palestina.

ka panganod sa ulan ang mitungha ibabaw sa monasteryo, mibuhos ang ulan, ug napuno og tubig ang mga kanal sa monasteryo; ang ulan nahulog lamang sulod sa monasteryo; sa palibot nga mga lugar, wala gyud bisan usa ka tulo sa hamog. Unya ang mga abá gikan sa silingang mga monasteryo miadto sa tigulang ug miingon:

'Unsaon man namo pagkasala batok kanimo, Amahan, nga nakalimot ka kanamo ug nangayo ka sa Diyos og ulan alang lamang sa imong monasteryo?'

Hinay-hinay niya silang gipahupay ug gisaad nga ang tubig sa ilang mga monasteryo dili mamala hangtud nga magpadala ang Dios ug ulan sa tibuok Palestina. Miabot ang ikalimang tuig sa kagutom; grabe ka kulang ang tubig nga sa Balaang Siyudad nangamatay sa kauhaw ang mga kabus: nangagahi na ang mga bukal, ug nangagahi usab ang mga balon, lawa, ug sapa tungod sa uga ug kakulang sa ulan. Nagluok pag-ayo si Patriarka Juan ug sa pagbisita niya sa mga dapit nga kaniadto lapok ug basa, nagmando siya nga hukayon ang mga kanal ug balon sa paglaum nga makakaplag og tubig, apan wala gyud makit-an. Sa dapit sa Langob sa Siloe, uban sa dakong paningkamot, daghang mga trabahante ang nanghukay hangtod sa giladmon nga kap-atan ka sazhens – ug wala'y nakaplagan nga tubig; sa kawad-on sa paglaum, ang Patriarka nanghilak tungod sa kinatibuk-ang kalamidad nga nag-antos sa tibuok siyudad. Kagwanan na ang bulan sa Setyembre, ug nagkadool na **ang Pista sa Pagbag-o**. Sa dihang nahibaloan sa Patriarka nga si Banal Savva, pinaagi sa iyang pag-ampo, nakahatag ug ulan sa Lavra, gipatawag siya sa Patriarka ug gihangyo nga mag-ampo sa Dios aron maluoy Siya sa Iyang katawhan ug dili sila laglagon tungod sa gutom ug kauhaw. Apan misalikway si Banal Savva, nga miingon:

'Kinsa ba ako aron mapugngan ang kasuko sa Dios? Ako mismo usa ka makasasala.'

Mas mapakusog pa ang paghangyo sa Patriarka kaniya. Unya miingon ang Banal nga Amahan:

'Tungod sa pagsunod, moadto ko sa akong selda ug mag-ampo sa Diyos alang sa kaluoy; kung molabay ang tulo ka adlaw ug walay ulan, nan hibaloa nga wala ko madungog sa Diyos; kamo usab mag-ampo, aron ang akong pag-ampo makaabot sa Diyos.'

Sa ingon niini, mibulag siya. Pagkabuntag, grabe ka init; daghang mga trabahante ang naghukay tibuok adlaw sa maong kanal, ug sa gabii gibyaan nila ang tanan nilang sudlanan ug basket, nga naglaum nga mobalik sa trabaho pagkabuntag. Miabot ang gabii, ug misingaw ang hangin gikan sa habagatan; nisidlak ang dalugdog, ug kusog kaayo ang ulan tibuok gabii, nga napuno ang mga kanal ug nagdagan ang mga sapa gikan sa tanang dapit. Misulod ang tubig sa dapit diin sila nagkukotkot, ug ang yuta, nga ilang gikuha gikan sa kanal pinaagi sa dakong paningkamot ug sulod sa taas kaayong panahon, mibalik dayon sa iyang lugar, natabonan ang mga kalaha ug basket, ug ang dapit napantay sa yuta, nga dili na mailhan kung asa sila nagkukotkot; ang tanang tipunan sa tubig sa balaan nga siyudad, pinaagi sa pag-ampo sa Kagalang-galang Savva, napuno sa tubig, ug ang tanan nagpasalamat sa Diyos uban sa kalipay.

Sa kawaloan ug unom ka tuig sa kinabuhi sa Banal nga si Savva, namatay si Patriarka Juan, ug ang iyang manununod mao ang maayong tawo, si Pedro sa Eleutheropolis[8564] . Unya, tulo ka tuig pagkahuman, si Emperador Justin, tungod sa katigulangon ug sakit, mibiya sa trono, ug gisalig ang gingharian sa iyang pag-umangkon nga si Justinian[8565] . Gihigugma ni Patriarka Pedro si Banal Savvas ug gihatagan siya og dakong dungog, sama sa gibuhat sa mga miaging patriarka, ug kanunay siyang gibisita sa kamingawan. Ang patriarka adunay igsoon nga babaye nga ginganlan og Isichia, usa ka matinud-anon ug matinahuron nga babaye. Sakit kaayo siya, hangtud nga nawad-an na og paglaum ang mga doktor nga maayo pa siya. Gihangyo dayon sa Patriarka si Santo Savvas nga moanha sa balay sa masakiton nga babaye ug mag-ampo alang kaniya. Miabot siya ug gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya tulo ka beses, ug siya dali nga mitindog, naghimaya sa Dios.

Sa pagsugod sa nobenta'y usa ka tuig sa kinabuhi sa Banal nga Savvas, namatay si Santo Abba Teodosio[8566] . Niadtong panahona, ang mga Samaritano[8567] nga nagpuyo sa Palestina mibulag sa awtoridad sa

---

[8564] Si Juan, Patriyarka sa Herusalem, namatay niadtong 524. Ang iyang manununod, si Patriyarka Pedro, nagdumala sa patriyarkado gikan sa 524 hangtod 544. Nailhan nga 'gikan sa Eleutheropolis', ginganlan siya sumala sa iyang lungsod natawhan – ang siyudad sa Eleutheropolis sa Habagatang Palestina.

[8565] Samtang buhi pa siya, tungod sa katigulangon ug pisikal nga kahuyang, ug uban sa pagtugot sa tibuok Senado, gipahimutang ni Justin ang iyang pag-umangkon nga si Justinian—nga kaniadto nagdumala sa mga buluhaton sa estado—isip emperador sa Patriyarka sa Constantinople, si Epiphanius. Naghari si Justinian gikan sa 527 hangtod 565.

[8566] Niadtong 12 Enero 529.

Griyegong hari, mipili og hari gikan sa ilang kaugalingong tribo nga ginganlan og Julian, mibangon batok sa mga Kristohanon ug naghimo og daghang kadaut: Gikuptan nila ang daghang simbahan ug gisunog kini, gi-atake ang mga baryo ug lungsod, ug gipatay ang daghang mga Kristohanon, labi na sa utlanan sa Naples[8568] , diin ang lokal nga obispo, si Samon, nadakpan ug gipatay sa espada, samtang ang mga presbiter nga kauban niya gipikas-pikas ug, human gisagol sa mga relikya sa mga balaan nga martir, gisunog. Pagkahibalo niini, ang emperador nagpadala og dakong hukbo batok sa mga Samaritano, ug si Julian, Hari sa mga Samaritano, napatay sa gubat; sa samang panahon, si Silvanus, nga ang kamatayon gipahayag daan ni Banal nga Savvas, nadakpan sa mga Kristohanon ug gisunog sa Scythopolis sa tunga-tunga sa siyudad. Ang iyang anak nga si Arsenius mibyahe paingon sa Constantinople ug sa dili madugay – bisan pa wala mailhi kung giunsa – nakuha ang pabor sa emperador; gihatagan siya og dakong dungog sa korte ug, pagkahuman nakuha ang pagsalig sa emperador, misugod siya sa pagpangdaot ug pagpahamtang og bakak nga mga akusasyon batok sa mga Kristohanong Palestino (siya mismo misunod sa Samaritanong kawalay pagtuo), nag-angkon nga sila ang may sala sa pag-alsa sa mga Samaritano ug sa pagbiya sa ilang pagkamatinud-anon sa emperador. Mituo ang hari sa panamastamas ni Arsenius nga Samaritano ug nasuko pag-ayo sa mga Palestino. Pagkahibalo niini, si Pedro, Patriyarka sa Herusalem, ug ang mga obispo ilawom sa iyang hurisdiksyon nangayo kang Balaan Savvas nga buhaton ang buluhaton sa pagbiyahe paingon sa Constantinople aron pahupayon ang kasuko sa hari ug mangaliya kaniya bahin sa daghang panginahanglan sa Simbahan ug sa katawhan. Bisan pa nga tigulang na kaayo ang Banal nga Savvas, dali siyang mibiyahe, giuna niya ang mga panginahanglan sa Simbahan kaysa sa iyang kaugalingong pahulay. Pagkahibalo sa iyang pag-abot, ang debotong Emperador Justiniano ug si Epifanio, Patriarka sa Constantinople[8569] , nagpadala og mga bantugang tawo aron sugaton siya. Sa dihang misulod siya sa presensya sa emperador, gibuksan sa Dios ang mga mata ni Emperador Justinian, sama sa Iyang gibuhat kaniadto kang Anastasius: ug iyang nakita ang grasya sa Dios nga nagdan-ag pag-ayo ibabaw sa ulo sa Banal nga si Savvas, nagpagawas og mga sinag sa adlaw ug naglibot sa iyang ulo sama sa korona. Natingala siya, mibangon gikan sa iyang trono ug, mitungo, nangayo og panalangin; unya, gikuptan niya sa ulo si Banal Savva, gihalokan siya uban sa gugma ug kalipay ug gihangyo ang tigulang nga panalanginan siya ug ang iyang reyna, si Theodora. Sa dihang nakita sa reyna si Banal Savva, mitungo siya kaniya ug miingon:

'Amo ko pag-ampo, Amahan, aron makabaton ko og mga anak.'

Mitubag ang tigulang:

'Hinaut nga ang Dios, ang Ginoo sa tanan, magbantay sa imong gingharian.'

Miingon pag-usab ang Reyna:

'Amo, Amahan, pag-ampo kang Dios aron ayo-on Niya ang akong pagkawalay anak ug hatagan ko og anak nga lalaki.'

Mitubag pag-usab ang tigulang:

'Hinaut nga ang Dios sa himaya magbantay sa imong gingharian sa tinuod nga pagtuo ug hatagan ka og kadaogan batok sa imong mga kaaway.'

Sa ikatulo ka higayon, gihangyo sa reyna ang tigulang nga mag-ampo alang sa tambal sa iyang pagkawalay anak, apan nadungog niya ang parehas nga tubag sama sa una, ug nabalaka siya. Sa dihang mibiya ang reverendo nga amahan sa reyna, ang uban pang mga amahan nga kauban niya nangutana kaniya:

'Ngano man, Amahan, nga imong gipaguol ang reyna ug wala ka mosugot nga mag-ampo para kaniya?'

Mitubag kanila ang tigulang:

'Tumoo kamo kanako, mga Amahan, walay anak nga mogawas sa iyang sabakan, aron kini dili mapalambo sa mga pagtulon-an ni Severus ug si Anastasia dili makahatag pa og dugang kagubot sa Simbahan ni Kristo.'

[8567] Ang mga Samaritano mao ang mga lumolupyo sa Samaria, ang sentral nga rehiyon sa Palestina, sa kasadpan sa Jordan, nga gikuha ang ilang ngalan gikan sa kapital nga siyudad sa Samaria. Ang mga Samaritano usa ka sekta nga supak sa mga Hudiyo, nga nag-ila lamang sa Pentateuch ni Moises taliwala sa mga balaang libro isip tinuod nga Pagpadayag sa Dios, nga nagdumili tanang ubang libro sa Kasulatan ug mga tradisyon sa mga Hudiyo, ug naggunit og pipila ka sayop nga pagtuo mahitungod sa Mesiyas, mga anghel, ang pagkabanhaw sa mga patay ug ang kinabuhi pagkahuman sa kamatayon, ug uban pa.

[8568] Ang Neapolis – karon Nablus – mao ang karaang Shechem, usa ka siyudad sa walog tali sa Bukid Gerizim, diin nahimutang ang templo sa mga Samaritano, ug ang Bukid Hebron, sa usa ka rehiyon nga hangtod karon nindot gihapon ug luntiang tanom.

[8569] San Epifanio – Patriarka sa Constantinople gikan sa 520 hangtod 535. Ang iyang pista mao ang ika-25 sa Agosto.

Pinaagi niining mga pulong, gipahibalo sa reverendo nga ang reyna tinago nga nagsunod sa erehiya. Gipatuman sa hari ang hangyo sa reverendo, giliso niya ang iyang kasuko gikan sa mga Kristohanong Palestino ngadto sa mga Samaritano, ug nagpagawas og balaod nga nagdili sa mga Samaritano sa pagtipon-tipon, gikuhaan ang ilang mga anak sa panulondon sa ilang mga ginikanan, ug, sa katapusan, nagmando nga patyon ang mga nangulo sa ilang pag-alsa. Niadtong panahona, si Arsenius – usa ka Samaritano – mitago, tungod kay gisugo sa hari nga ipapatay siya; pagkahuman, gipangita niya si Santo Savva, mihulog sa iyang tiilan ug nangayo sa santo og bunyag, aron maluwas siya sa kasuko sa hari ug makalikay sa kamatayon; ug siya mismo, kauban ang tibuok niyang panimalay, gibunyagan.

Ang hari, nga gustong ipakita ang iyang pabor ug mapasaya si Banal Savva, miingon kaniya nga hangyoon ang bisan unsa nga iyang gikinahanglan ug kuhaon ang daghang bulawan kutob sa iyang gusto alang sa mga panginahanglan sa iyang mga monasteryo. Ang Reverendo, bisan pa, nga dili mangita og bahandi para sa iyang kaugalingon kondili ang kaayohan sa mga Kristohanon, nangaliyong sa hari nga pasagdan ang buhis nga gibutang alang sa hari sa Palestina, tungod kay ang mga tawo napukan sa Gubat sa mga Samaritano; nga ipaayo, sa gasto sa hari, ang mga simbahan nga gisunog sa mga Samaritano; nga magtukod og usa ka panimalay sa Balaang Dakbayan aron puy-an ang mga Kristohanon, nga nianhi gikan pa sa layo aron pagdayeg sa Balaang Sepulkro, sa pagtukod didto og usa ka ospital para sa mga biyahero ug paghatag kanila og mga doktor, sa pagtapos sa pagtukod sa Simbahan sa Labing Balaang Inahan sa Dios, nga gitukod ni Patriarka Elias, sa pagtukod og usa ka lungsod sa kamingawan sa ilawom sa iyang mga monasteryo ug pagbutang didto og mga guwardiya aron pagpanalipod batok sa mga paglusob sa mga barbaro; Labaw sa tanan, iyang gihangyo ang hari nga paningkamotan nga wagtangon gikan sa iyang gingharian ang mga erehya ni Ario, Nestorio ug Origeno, ug uban pang mga erehiya nga nagmugna og kagubot sa Simbahan sa Dios – ug ingon nga kabaylo sa tanan niini, iyang gisaaran ang hari, pinaagi sa grasya sa Dios, ang paghiusa pag-usab sa Griyegong Gingharian sa Roma ug Aprika – kadtong mga yuta nga nawala sa mga miaging hari. Miuyon ang hari sa tanan niini ug gisugo nga matuman ang hangyo sa santo, ug gikuha niya sa iyang kaugalingon ang responsibilidad nga masiguro nga matuman gayud sa tanang aspeto ang gusto sa reverendo sa labing dali nga panahon. Samtang gihisgutan sa hari ang hangyo sa santo uban sa iyang mga magtatambag ug mga tesorero, mihawa ang reverendo sa gamay nga gilay-on ug misugod sa pagbasa sa mga Salmo ni David, sa pagsaulog sa Ikatulong Oras. Ug usa sa iyang mga disipulo, nga ginganlan og Jeremias, miduol kaniya ug miingon:

'Amahan nga Pari, ngano man nga mibulag ka sa hari, samtang siya naningkamot kaayo sa pagtuman sa imong hangyo, ug nagbarug ka layo?'

Mitubag ang tigulang:

'Bata ko, sila nagbuhat sa ilang buluhaton, ug kita nagbuhat sa atong kaugalingon.'

Pagkahuman niini, gihatagan sa hari ang balaan og sinulat nga sertipiko ug gipahawa siya sa kalinaw. Gidoblehan sa Diyos ang ganti sa hari og libo ka beses tungod sa kaluoy nga gipakita niya kang balaan Savva ug sa pagtuman sa iyang hangyo. Natuman ang propesiya sa tigulang: pagkahuman sa pipila ka panahon, nakadaog gayud ang hari og duha ka himayaong kadaugan batok sa iyang mga kaaway, nakuha niya ang Roma ug Aprika, ug nakita niya nga gidala isip mga bihag paingon sa Constantinople ang duha ka hari—si Vittig sa Roma[8570] ug si Gelimer sa Carthage[8571] . Ang Balaan nga si Savva, sa laing bahin, mibalik sa Herusalem ug, sa hangyo sa Patriarka ug sa mga obispo, mibyahe pag-usab paingon sa Caesarea ug Scythopolis aron ipahayag ang imperyal nga edikto[8572] ; didto iyang nakita ang usa ka batang lalaki nga ginganlan og Cirilo (ang tigkompila niining hagiograpiya), gidala siya isip iyang disipulo, ug nagpanagna nga mahimo siyang monghe sa iyang monasteryo.

[8570] Si Wittig usa sa katapusang mga hari sa Gingharian sa Ostrogothic sa Italya, nga gitukod ni Theodoric the Great niadtong 493. Naghari si Wittig gikan sa 537 hangtod 538. Ang Ostrogothic nga Gingharian napildi ug nasakop sa bantugang mga heneral sa Emperador sa Byzantine nga si Justinian, si Belisarius ug, sa katapusan, si Narses, niadtong 564.

[8571] Si Gelimer mao ang katapusang hari sa Gingharian sa mga Vandal sa Amihanang Aprika, sa dapit sa karaang Carthage. Ang Gingharian sa mga Vandal gipukan ug gisakop sa Bizantinong heneral nga si Viridisarius niadtong 531. Gidakpan nga priso, gipadala si Gelimer sa Constantinople, diin iyang giuban si Belisarius sa iyang triumfal nga parada.

[8572] Ang maong dekreto nagpunting sa pangunang pagtangtang sa mga erehiya sa Arian, Monophysite, Nestorian, ug Origenist, ingon man sa bakak nga mga pagtulon-an sa Samaritano, ug sa pagpanghimatuud sa Ortodoksiya.

Paglabay sa pipila ka adlaw human siya mobalik gikan didto, nagmasakit si Savva; sa pagkahibalo niini, miadto si Patriarka Pedro aron bisitahan siya ug, sa dihang nakita niya nga walay bisan unsa sa selda sa tigulang—bisan pa ang mga batakang gikinahanglan para sa iyang sakit—gawas sa pipila ka liso sa sitaw ug pipila ka daan nga datiles, gidala niya siya ug gibuhat sa usa ka sabakan paingon sa iyang puloy-anan isip obispo, diin siya mismo ang nag-atiman kaniya , ug giservisyohan siya gamit ang iyang kaugalingong mga kamot. Paglabay sa pipila ka adlaw, ang Banal nga si Savva nakasinati og usa ka langitnong panan-awon nga nagtagna sa iyang hapit na nga pagpanaw.

Gisaysay niya sa Patriarka ang iyang nakita ug nangayo nga ipadala siya sa Lavra aron mamatay sa iyang kaugalingong selda. Ang Patriarka, nga gustong matuman ang tanang gusto niya, gipadala siya sa iyang selda uban sa tanang gikinahanglan alang sa kahupayan sa masakiton. Ang tigulang mihigda sa iyang selda, gitawag ang tanang mga amahan ug mga igsoon, gipaalam sila sa katapusang higayon, ug mitudlo og usa ka takus nga tawo nga ginganlan og Melita isip abá sa iyang dapit, nga gisugo nga panalipdan ang tanang monastikong tradisyon nga dili malapas. Sulod sa upat ka adlaw wala siyay gikaon ug wala siyay gisultihan. Sa gabii sa Sabado, gihangyo niya ang Labing Balaan nga Misteryo ug, pagdawat niya sa Komunyon, gisulti niya ang iyang katapusang mga pulong:

'Ginoo, sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu!'

Busa siya namatay niadtong Disyembre 5, pagkahuman sa siyagitapulo'g upat ka tuig nga kinabuhi, ug misulod sa kinabuhi nga walay katapusan, kauban ang mga Anghel sa Dios ug ang balaan nga martyrs[8573] .

Ang balita sa pagpanaw sa Banal nga Tawo mikaylap sa tibuok Jerusalem, ug usa ka dili masukod nga kadaghanan sa mga monghe ang nagtigum gikan sa tanang lavra ug monasteryo; miabot usab ang Patriarka, kauban ang mga obispo ug mga awtoridad sibil. Pagkahuman sa serbisyo sa lubong, ang iyang lawas gilubong uban sa dungog taliwala sa duha ka simbahan, sa mismong dapit diin kaniadto nakakita ang Reverendo nga Amahan og haligi sa kalayo[8574] . Ug nga ang iyang balaang kalag gidala sa langit sa mga Anghel ug mga martir nahibal-an gikan sa mosunod nga salaysay. Nipuyo sa balaan nga siyudad ang usa ka panday-pilak, lumad sa Damascus nga ginganlan og Romulus, ang pangulo sa mga diakono nga nag-alagad sa St. Gethsemane; Gisaysay mismo niya kung giunsa, sa panahon sa pagpanaw sa maalamat nga Amahan Savva, ang mga kawatan mihimo og lagusan ilawom sa iyang balay ug nangawat og daghang pilak—ang iya mismo ug ang sa uban nga naa sa iyang pagpanag-iya—nga mitotal og usa ka gatos ka litro[8575] . Tungod sa dakong kasubo, si Romulus miadto sa simbahan sa balaan nga martir nga si Theodore ug sa sulod sa lima ka adlaw, naghilak ug nagsiga og kandila sa atubangan sa halaran. Sa ikalima nga gabii, natulog siya ug nakita niya si San Teodoro nga Martir, nga nangutana kaniya:

'Unsa man imong problema, igsoon? Ngano man kaayo ka nabalaka ug nagahilak?'

Mitubag siya:

'Gikawat ang akong pilak—ako ug sa uban; gipanakawan ko sa mga kawatan, mao nga nagahilak ko ug nagasubo, ug nag-ampo, apan walay kapuslanan; wala ka makadungog kanako.'

Unya miingon ang santo:

'Tumoo ka kanako, igsoon, wala ko dinhi sa miaging pipila ka adlaw; kami, ang tanang mga martir, gisugo nga magtapok aron masugat ang balaan nga kalag ni San Savva, nga mibulag sa iyang lawas, ug i-eskort kini ngadto sa iyang dapit sa pahulay; apan karon ayaw na paghilak, kondili adto ka sa ingon-ingon nga lugar (gitawag niya ang lugar) ug imong makaplagan ang gikawat.'

[8573] Si San Savvas ang Balaan namatay niadtong 532.

[8574] Mahitungod sa mga relikya ni San Savvas, ang awtor sa iyang hagyograpiya, ang monghe nga si Cyril, misulat sa ulahi: 'Ang iyang lawas napreserba hangtod karon sa kabaong, buo ug dili malata. Nakita ko kini sa akong kaugalingong mga mata atol sa katapusang indiksyon. Sa dihang gibuksan ang bililhon nga kabaong aron ibutang ang mga nahabilin sa bulahan nga si Cassian sulod niini, misulod ko niini aron pasidunggan ang mga relikya sa balaan nga tigulang, ug nakita nako nga buo ug dili malata." Ang mga relikya ni San Savvas nakita, ingon nga buhi pa siya, sa iyang Lavra sa usa ka Rusong peregrino sa sayong bahin sa ika-7 (?) nga siglo, ang abadi Daniel. Ang iyang monasteryo nagbarug gihapon sa daplin sa sapa sa Kidron, mga 13 ka verste sa sidlakan sa Jerusalem, ug nailhan kaayo sa Sidlakan tungod sa istrikto ug asetikong kinabuhi sa mga monghe niini. Sunod, ang mga relikya ni San Savvas gilalin sa mga Latino paingon sa Venice, diin karon kini nagapahulay sa Basilika ni San Marcos.

[8575] Ang litra, usa ka Byzantine nga yunit sa gibug-aton nga katumbas sa 72 ka zolotniks, nagkantidad og hangtod 42 ka rubles nga pilak; busa, usa ka gatus ka litras nga pilak miabot sa kapin sa usa ka libo ka rubles.

Si Romulus dali dayon mibangon, mikuha og pipila sa iyang mga kaila, miadto uban kanila sa gisulti nga dapit, ug nakit-an niya ang tanan sumala gayud sa gisulti ni Santo Teodoro sa iyang pagpakita.

Kinahanglan nato nga hisgutan usab ang pipila ka ubang mga milagro nga nahitabo pagkahuman sa pagpanaw sa Balaan. Duha ka maabiabihong magsoon ang tag-iya sa usa ka ubasan ug kanunay silang nagahatag og puloy-anan sa mga monghe nga moanha kanila gikan sa monasteryo ni Blessed Savva; namasakit sila sa usa ka grabeng balatian sa dihang nagsugod pa lang ang pag-ani sa ubas, mao nga nawad-an sila og paglaum nga makakuha og bino ug nga mabuhi pa. Nituo sila sa langitnong pag-ampo ni Banal Savva ug kanunay siyang gihinumduman, naghangyo kaniya og tabang; ug sa dili madugay nadungog sa balaan ang ilang pag-ampo, nagpakita siya sa matag-usa kanila ug miingon:

'Nangamuyo ko sa Dios alang sa inyong panglawas, ug gitubag Niya ang inyong hangyo; bangon kamo ug buhata ang inyong mga buluhaton.'

Pagkahibalo nila sa ilang kaugalingon, nabati na usab nila ang kaayohan, gidayeg nila ang Dios ug nagpasalamat sila sa santo. Sukad niadto, matag tuig sa adlaw nga nahitabo kini nga milagro, nagselebrar sila og dakong pista.

Usa ka matinud-anon ug maayong babaye nga ginganlan og Ginar, nanumpa nga mohatag og duha ka kurtina aron pagpanamkon sa mga simbahan sa Castelli ug sa langob; apan, tungod sa katamaran sa magwawahi, wala madugay nga mahuman ang mga kurtina. Grabe kaayo ang kasubo ni Ginar tungod niini. Unya, mipakita kaniya ang Banal nga si Savva ug miingon:

'Ayaw pagmahay; ugma molihok pag-ayo ang trabaho, kay ang imong halad makapahimuot.'

Nagpakita usab siya sa mananahi ug gisaway siya sa masuko tungod sa iyang katamaran. Sa sunod buntag, gisultihan sa usa ang usa sa iyang nakita, ug dali ra nahuman ang trabaho.

Ang tagdumala sa dakong Lavra nag-abang og mga kamelyo nga Saracen aron ihatud ang trigo nga iyang gipalit gikan sa Dead Sea. Pag-abot sa mga kamelyo sa Lavra uban ang trigo, usa kanila ang niliko gikan sa dalan paingon sa tuo, nahulog gikan sa bangko uban ang karga niini sa sapa ug natagak sa lapok. Ang tag-iya sa kamelyo, usa ka Saracen, misinggit:

'Amahan Savva, tabangi ko ug ayaw pasagdi nga mamatay ang akong kamelyo.'

Ug sa kalit lang, sa pagkurap sa mata, nakita niya ang matarong nga tigulang nga naglingkod sa kamelyo; midagan siya sa lain nga agianan, mibaba sa sapa ug nakit-an niya ang iyang kamelyo nga wala'y kadaut, apan dili na niya makita ang tawo nga naglingkod niini. Ang trigo usab, nakit-an nga buo. Sukad niadto, matag tuig moanha kining Saracen sa Lavra aron pagdayeg sa lubnganan sa Banal nga Savva.

Sa usa ka higayon, ang mga sumusunod kang Origen, nga nagtigom gikan sa lain-laing mga lugar ubos sa pagpangulo sa usa ka si Leontius, nagtuyo sa paglunsad og usa ka sorpresang pag-atake sa dakong Lavra, aron pahawaon ang ortodoksong kawan ni Banal nga Savva, ug aron gub-on ang Lavra hangtod sa yuta. Nag-andam sila alang niini og daghang palakol ug uban pang puthaw nga galamiton, ingon man mga armas, unya mibiyahe sila isip usa ka dagkong grupo nga puno sa dakong kasuko. Sa ikaduhang oras sa adlaw, kalit nga nahulog ang kangitngit ug hamog samtang nagbiyahe sila; naglibot-libot sila tibuok adlaw ug wala nila makaplagan ang Lavra, apan naligaw sila sa dili matabok nga yuta, diin miabot ang gabii kanila; sa dakong kalisud, sa sunod adlaw nakaplagan nila ang ilang kaugalingon nga duol sa monasteryo ni San Marcian[8576] . Sa pagkahibalo nga wala silay makab-ot, nagkabulag-bulag sila, ug ang matag-usa mibalik sa ilang panimalay nga napakyas; ug natuman kanila ang mga pulong sa propeta Isaias: *'Ang pagkalaglag ug kadaut anaa sa ilang agianan… nagapandayag kami sama sa mga bulag batok sa pader, ug, ingon nga walay mata, nagapandayag kami sa among dalan; kami matumba sa udto'* (Isaias 59:7, 10). Apan, gipanalipdan sa Dios ang Lavra alang sa iyang pinalanggang alagad, ang Banal nga si Savva, nga nagbuhat didto sa himaya. Pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo, panalipdi kita sa Labing Bulahan nga Dios, Usa sa Trinidad—Amahan, Anak ug Espiritu Santo—gikan sa tanang dautan; kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen[8577] .

[8576] Ang cenobium ni San Abba Marcian nahimutang duol sa Bethlehem.

[8577] Si San Savvas ang Balaan misulat sa unang Lagda para sa pagsunod sa mga serbisyo sa simbahan, nga nailhan nga Lagda sa Herusalem ug gidawat sa tanang monasteryo sa Palestina. Sumala sa testimonya ni Simeon sa Tesalonica, 'Ang atong banal nga amahan nga si Savvas nagtukod sa Lagda, nga iyang nadawat gikan kang Banal nga Euthymius ug Theoktistus (nga mao ang unang mga

Kontakion, Tono 8:

Kay sukad pagkabata gihalad ka sa Dios ingon usa ka walay dunggoan nga halad pinaagi sa imong pagkamaayo, bulahan nga Savva, nga usa ka magtukod sa pagkamatinud-anon: busa ikaw nahimong tinubdan sa pagtukod sa mga halangdon, ug usa ka angay dayegon nga pumoluyo sa kamingawan. Busa nagatuaw kami kanimo: Lipay, O labing bulahan nga Savva.

Paghinumdom kang Banal Karion nga monghe ug sa iyang anak nga si Zacarias

Kumemorasyon sa Disyembre 5

Sa Ehipto nagpuyo ang usa ka tawo nga ginganlan og Karyon, nga usa ka[8578] . Aduna siyay duha ka anak nga iyang gibyaan sa iyang asawa, samtang siya mismo miadto sa skete sa[8579] ug nahimong monghe. Paglabay sa pipila ka panahon, miigo ang gutom sa Ehipto; ang asawa ni Karion , human makasinati og dakong kalisod, miadto sa eremiteryo, gidala ang iyang mga anak—usa ka batang lalaki nga ginganlan og Zacarias ug usa ka batang babaye—ug mipahulay sa ilawom sa usa ka kahoy sa daplin sa usa ka tinubdan. Kaugtuan sa eremiteryo nga kung adunay babaye nga moanhi aron makig-istorya sa usa ka monghe, mag-istorya sila gikan sa gilay-on, tabok sa suba. Ug kining babaye mitawag kang Karion gikan sa pikas daplin sa suba:

'Ikaw usa ka monghe, ug karon adunay dakong gutom: kinsa may magpakaon sa imong mga anak?'

Miingon si Karion sa iyang asawa:

'Kuhaa nimo ang batang babaye para sa imong kaugalingon ug paadtoa, ug tugoti ko nga ako na ang mag-atiman sa batang lalaki.'

Ug gidawat ni Karion ang bata nga si Zacarias ingon sa iyang kaugalingon, gipadako siya sa eremiteryo, ug nahibalo ang tanan nga siya ang iyang anak. Sa pagdako sa batan-on, misugod ang pagkawalay-malipay sa mga monghe tungod kaniya. Pagkadungog niini, miingon si Karion kang Zacarias:

'Tindog ug biyae ning dapita, kay tungod kanimo ang mga amahan nagreklamo batok kanako.'

Apan mitubag si Zacarias:

'Ako imong anak; asa man ko paingon gawas kanimo?'

Unya silang duha, si Amahan Karion ug ang iyang anak, mibyahe ug miadto sa Thebaid[8580] , ug nagpuyo didto sa usa ka selda sulod sa pipila ka adlaw. Apan didto usab mitumaw ang mga hungihong, ug nibalik sila pag-usab sa skete, bisan pa man wala mohunong sa paghungihong ang mga igsoon bisan didto. Unya si Zacarias miadto sa lanaw sa makahilo nga tubig, nilubong ang iyang kaugalingon hangtod sa iyang ilong sa tubig ug nagpabilin didto sulod sa usa ka oras; pagkahuman niini, nahimong susama siya sa usa ka ketong, ug halos dili na siya mailhan sa iyang amahan. Sa dihang miabot siya aron modawat sa Balaang Komunyon, ang balaan nga presbiterong si Isidoro nakadawat og pahibalo mahitungod kang Zacarias, ug miingon siya kaniya:

---

magtutudlo ni Savvas sa iyang pagka-asketiko sa disyerto), ug sila sa ilang bahin nadawat kini gikan sa mga miuna kanila ug gikan sa nag-angkon nga si Chariton', nga namatay sa tuig 270, sa ato pa, sumala sa Apostolikong tradisyon. Sunod, ang Lagda ni San Savvas gipasiugdahan sa daghang gikinahanglan ug importante nga mga dugang, subay sa mga gikinahanglan sa pagkamatinud-anon; sa ulahi pa, nawala kini ug gibanhaw pag-usab ni Sophronius, Patriyarka sa Herusalem.

[8578] Ang Ehipto usa ka nasod sa amihanan-sidlakan nga Aprika, nahimutang sa daplin sa Suba sa Nilo.

[8579] Ang 'skit' – usa ka pulong nga Ehipsiyo – nagpasabot og 'balanse', usa ka pagsulay sa kasingkasing. Ang uban nagagikan niini sa Griyegong 'skitos' – 'panit' – usa ka pag-angkon nga nagpakita nga ang orihinal nga mga pumoluyo sa skete ug mga asketiko wala'y husto nga tukod nga puy-anan, apan gigamit lang nila ang mga payag nga gihimo gikan sa panit sa mga hayop sa kalasangan. Ang termino nga 'skete' nagtumong sa usa ka espesipikong matang sa monastikong panimuyo, nga mao ang tagsa-tagsa ka selda para sa mga nag-inusarang eremita. Kini nga ngalan unang gigamit sa usa ka iladong dapit, nga nahimutang 25–30 ka verste gikan sa Bukid Nitrian, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Ehipto.

[8580] Ang Thebaid mao ang rehiyon nga naglibot sa karaang siyudad sa Ehipto nga Thebes; gigamit usab ang ngalan, base sa pangunang siyudad niini, aron itumong ang tibuok Upper (habagatan) nga Ehipto. Ang Desyerto sa Thebaid usa sa labing pinalabi nga mga lugar sa pagka-asketiko alang sa unang mga Kristohanong monghe;

'Anak ko, niadtong miaging Domingo miabot ka aron modawat sa Komunyon isip usa ka tawo, apan karon miabot ka isip usa ka anghel.'

Sa dihang nag-andam na si Karyon sa pagbiya aron makig-uban sa Dios, miingon siya sa mga igsoon:

'Nakahimo ko og daghang mga buhat, naningkamot pa kaysa sa akong anak nga si Zacarias, apan wala ko makab-ot ang ingon ana ka dako nga pagpaubos ug kahilom sama kaniya.'

Ug namatay ang tigulang. Pagkahuman niini, miingon si Amahan Moises kang Zacarias:

'Ingna ko, unsa man ang buhaton nako aron maluwas?'

Nihulog si Zacarias sa iyang mga tiil, nga nag-ingon:

'Ikaw pa ang mangutana kanako, Amahan?'

Ug miingon kaniya ang tigulang:

'Tuohi ko, anak ni Zacarias, nakita nako ang Espiritu Santo nga mibaba kanimo; mao nga nangutana ko kanimo.'

Unya gikuha ni Zacarias ang kapa sa iyang ulo, gibutang kini sa iyang tiilan, gitapakan kini sa iyang tiil ug miingon:

'Kung dili gyud mapisil ang usa ka tawo sama niini, dili siya mahimong monghe.'

Sa dihang nag-andam na si Zacarias sa pagpanaw, nangutana kaniya si Moises:

– Unsa imong makita, igsoon?

Mitubag siya:

'Dili ba mas maayo nga maghilom na lang, Amahan?'

Unya miingon si Moises:

'Oo, akong anak, hilom ka.'

Sa mismong higayon sa iyang pagpanaw, si Padre Isidoro, samtang nagtan-aw sa langit, miingon:

'Maglipay ka, akong anak nga si Zacarias, kay ang mga ganghaan sa Gingharian sa Langit nabuksan para kanimo!'

Ug unya gisumite ni Zacarias ang iyang espiritu sa Dios[8581] ug gilubong siya sa mga respetadong amahan sa eremiteryo.

19 Disyembre

6 Disyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Nicolas nga Tagahimo sa mga Milagro, Arsobispo sa Myra

Gisaulog sa ika-6 sa Disyembre

Ang yuta sa Licia nagpamunga kang Santo Nikolaus, ang dakong Managhimag, dali nga tigtabang ug matinud-anong manalangin sa atubangan sa Dios. Natawo siya sa siyudad sa Patara[8582] . Ang iyang mga ginikanan, sila Theophanes ug Nonna, matinud-anon, mahimayaon ug dato nga mga tawo. Kining bulahan nga magtiayon, tungod sa ilang pagkinabuhi nga matarong sa atubangan sa Dios, sa ilang daghang buhat sa kalooy ug sa ilang dagkong hiyas, giisip nga takus nga mag-anak og balaan nga kaliwat ug *'usa ka kahoy nga gitamnan sa daplin sa suba, nga nagbunga sa takna sa bunga niini'* (Salmo 1:3).

Sa pagkahimugso niining bulahan nga bata, gitawag siya og *Nicholas,* nga nagpasabot og *'mananaog sa mga nasud'.* Ug siya, pinaagi sa panalangin sa Dios, tinuod gayud nga napamatud-an nga siya usa ka mananaog sa dautan, alang sa kaayohan sa tibuok kalibutan. Pagkahuman sa iyang pagkahimugso, ang iyang inahan nga si

[8581] Si San Zacarias namatay sa katapusan sa ika-4 nga siglo AD.

[8582] Ang Patara usa ka lungsod-pangkalakalan sa baybayon sa probinsya sa Lycia sa Asia Minor (karon Anatolia). Gitukod kini sa mga Fenicio; karon nahibilin na lamang kini nga mga ruina.

Nonna, dayon nangaayo sa iyang sakit ug nagpabilin nga walay anak gikan niadtong panahona hangtod sa iyang kamatayon. Sa ingon niini, ang kinaiyahan mismo daw mipamatuod nga kining babaye dili na makabaton pa og lain nga anak nga sama kang Santo Nikola: siya ra ang mag-una ug magkatapusan. Ginasantifikar samtang naa pa sa sabakan sa iyang inahan pinaagi sa grasya nga gipukaw sa Diyos, gipakita niya nga usa siya ka matinud-anong manimba sa Diyos sa wala pa siya makita sa kahayag sa kalibutan, nagsugod na siya sa paghimo og mga milagro sa wala pa siya gisustentohan sa gatas sa iyang inahan, ug usa na siyang nag-aayuno nga asketiko sa wala pa siya naandan sa pagkaon. Pagkahuman sa iyang pagkahimugso, samtang naa pa sa batya sa bunyag, mitindog siya sulod sa tulo ka oras nga walay misuporta kaniya, pinaagi niini iyang gihatagan og dungog ang Labing Balaan nga Trinidad, nga sa ulahi nahimong dakong alagad ug mananaghawa siya. Mailhan na ang umaabot nga maghihimo og milagro bisan pa sa paagi sa iyang pagsuso sa suso sa iyang inahan; kay mosuso ra siya sa tuo niyang suso, nga nagtimaan sa iyang umaabot nga pagbarog sa tuo nga kamot sa Ginoo uban sa mga matarong. Gipakita niya ang iyang ehemplaryong pagka-asketa sa dihang sa Miyerkules ug Biyernes mosuso ra siya sa gatas sa iyang inahan kaisahan, ug kana sa gabii, human sa ilang naandan nga pag-ampo ang iyang mga ginikanan. Ang iyang amahan ug inahan dako kaayo ang ilang katingala niini ug nakamatikod sila nga mahimong hugot kaayo sa pagpuasa ang ilang anak sa tibuok niyang kinabuhi. Tungod kay naanad na siya sa ingon nga pag-agil sukad pagkabata, si San Nicolas nagpuasa og hugot matag Miyerkules ug Biyernes sa tibuok niyang kinabuhi hangtod sa iyang kamatayon. Samtang naglabay ang mga katuigan, ang batan-on mitubo sa kinaadman, gipahingpit ang iyang kaugalingon sa mga hiyas nga gitudlo kaniya sa iyang mga matinud-anon nga ginikanan. Ug siya sama sa usa ka mabungahong uma, midawat ug nag-atiman sa maayong binhi sa pagtulun-an ug nagbunga og preskong bunga sa hiyas matag-adlaw. Sa pag-abot sa panahon aron pagtuon sa Balaang Kasulatan, si San Nicolas, pinaagi sa gahum ug kalalom sa iyang hunahuna ug uban sa tabang sa Espiritu Santo, nakab-ot ang daghang kinaadman sa mubo nga panahon ug nangibabaw sa akademikanhong kahibalo, sama sa angay alang sa usa ka maayong timonero sa barko ni Cristo ug usa ka maalamon nga magbalantay sa panon sa Pulong. Pag-abot niya sa pagkahingpit sa pulong ug pagtudlo, napamatud-an usab niya ang iyang pagkahingpit sa iyang kinabuhi. Gilikayan niya sa tanang paagi ang mga walay pulos nga higala ug bakak nga pakig-istorya, gilikayan ang pakig-istorya sa mga babaye ug wala gani siya motan-aw kanila. Gipadayon ni San Nicolas ang tinuod nga pagkamalinhon, kanunay nga naghunahuna sa Ginoo uban sa putli nga hunahuna ug masigasig nga nag-adto sa balay sa Dios, nga nagsunod sa Salmista nga nagaingon: Salmo 83 – *'Mas gusto pa ko nga mahimong tigbantay sa ganghaan sa balay sa Ginoo*'.

Sa templo sa Dios, iyang gigugol ang tibuok adlaw ug gabii sa matinud-anong pag-ampo ug pagbasa sa Balaang Kasulatan, nag-amuma sa iyang espirituhanong pagsabot, napalambo sa banal nga grasya sa Espiritu Santo, ug nagtukod sa sulod niya og puy-anan nga angay kaniya, sumala sa mga pulong sa Kasulatan: *'Ikaw mao ang templo sa Dios, ug ang Espiritu sa Dios nagpuyo kanimo'* (1 Cor. 3:16).

Ang Espiritu sa Dios tinuod nga nagpuyo sa sulod niining buotan ug putli nga batan-on, ug, samtang nag-alagad sa Ginoo, napuno siya sa kadasig. Wala siya magpakita sa bisan unsang batasan nga tipikal sa pagkabatan-on: sa iyang pamatasan sama siya sa usa ka tigulang, mao nga girespeto siya sa tanan ug natingala kaniya. Ang tigulang nga nagpakita og kabatan-onang kadasig mahimong kataw-anan sa tanan; sa laing bahin, kung ang usa ka batan-on adunay kinaiya sa usa ka tigulang, siya gipasidunggan sa tanan uban sa pagdayeg. Ang pagkabatan-on dili angay sa katigulangan, apan ang katigulangan angay pasidunggan ug matahum sa pagkabatan-on.

Si San Nicolas adunay tiyo, ang Obispo sa Patara, nga pareho ang ngalan sa iyang pag-umangkon ug ginganlan og Nicolas aron pasidunggan siya. Kining obispo, sa dihang nakita nga ang iyang pag-umangkon nangibabaw sa usa ka matinahuron nga kinabuhi ug nagpahilayo sa kalibutan sa tanang paagi, misugyot sa iyang mga ginikanan nga ihalad nila ang ilang anak sa pag-alagad sa Dios. Gipatuman nila kini nga tambag ug gipahinungod nila ang ilang anak sa Ginoo, nga ila mismo nga nadawat gikan Niya ingon usa ka gasa. Kay ang karaang mga sinulat nagasulti bahin kanila nga sila walay anak ug dugay na nilang gisalikway ang paglaum nga makaanak; apan pinaagi sa daghang pag-ampo, luha ug kalooy, ilang gihangyo ang Dios nga hatagan sila og anak nga lalaki, ug karon wala sila magduha-duha sa paghalad kaniya ingon usa ka gasa sa Kadtong nagahatag kaniya kanila. Ang obispo, pagdawat niya niining batan-ong tigulang nga adunay *'abong buhok sa kinaadman ug edad sa katigulangon, walay sala nga kinabuhi'* (cf. Kinaadman 4:9), giordinar siya isip pari.

Sa dihang giordinar niya si San Nicolas isip pari, gipalihok sa Espiritu Santo, iyang gisultihan ang katilingban nga nagtigum sa simbahan ug mipahayag sa propetiko nga paagi:

'Nakita nako, mga igsoon, usa ka bag-ong adlaw nga misidlak ibabaw sa kalibutan, nagdala og maloloy-ong kahupayan sa mga nagasubo. Bulahan ang panon nga ikonsiderar nga takus nga siya ang ilang magbalantay, kay siya mag-atiman sa mga kalag sa mga naligaw, magpakaon kanila sa mga pastulan sa pagkamatinud-anon, ug mahimong maloloy-on nga manluluwas sa mga panahon sa kalisdanan ug kasubo.

Natuman gayud kini nga propesiya sa takdang panahon, sama sa mahibal-an sa mosunod nga salaysay.

Pagkahuman siya giordinar nga presbiter, si San Nicolas nagpaningkamot nga walay pagkapoy; nagbantay ug nagpadayon sa walay hunong nga pag-ampo ug pag-ayuno, siya, bisan mortal, naningkamot nga sundon ang mga dili-mortal. Tungod kay nagpuyo siya og kinabuhi nga sama sa anghel ug nag-uswag adlaw-adlaw sa kaanyag sa iyang kalag, siya hingpit nga angay sa pagdumala sa Simbahan. Niadtong panahona, si Obispo Nicolas, nga nagtinguha nga mobiyahe paingon sa Palestina aron pagdayeg sa mga balaang dapit, gisalig niya ang pagdumala sa Simbahan sa iyang pag-umangkon. Kining pari sa Dios, si Santo Nicolas, nga mipuli sa iyang tiyo, mitagad sa mga buluhaton sa Simbahan sama sa gibuhat mismo sa obispo. Niadtong panahona, ang iyang mga ginikanan namatay ug misulod sa walay katapusang kinabuhi. Pagpanunod niya sa ilang kabtangan, gipangbahin ni Santo Nikolás kini sa mga nanginahanglan. Kay wala siya magtagad sa malagmit nga bahandi ug wala siya magkabalaka sa pagpadako niini, apan, pagbiya niya sa tanang tinguha sa kalibutan, naningkamot siya sa tibuok niyang kasingkasing nga itugyan ang iyang kaugalingon sa Usa ka Dios, nga nagasinggit: Salmo 24– *'Kanimo, Ginoo, akong itugpa ang akong kalag*.' Salmo 142: *'Tudloi ako sa pagbuhat sa imong kabubut-on, kay ikaw ang akong Dios'*; Salmo 21: *'Kanimo ako gisalig sukad pa sa sabakan; gikan pa sa sabakan sa akong inahan ikaw na ang akong Dios*.'

Ug ang iyang kamot gipalapad sa mga kabos, diin iyang gipangbubo ang daghang kalooy, sama sa suba nga nagbaha sa daghang sapa. Mao kini ang usa sa iyang daghang buhat sa kalooy.

Aduna'y usa ka tawo nga nagpuyo sa siyudad sa Patara, nga dungog ug dato. Apan tungod kay nahulog siya sa grabeng kakabus, nawala ang iyang kaniadto nga kahimtang, kay ang kinabuhi ning kalibutan kay malabay. Kining tawoha adunay tulo ka anak nga babaye, nga matahum kaayo. Sa dihang nawala na kaniya ang tanan niyang gikinahanglan, nga wala na siyay pagkaon ug sinina, tungod sa iyang dakong kakabus, nagpasiya siya nga ipaligya ang iyang mga anak nga babaye sa pagkaputa ug himuon ang iyang balay nga usa ka balay sa dautang dungog, aron makakwarta ug makapamalit og pagkaon ug sinina para kaniya ug sa iyang mga anak. Kaauy, unsa kadako sa dili angay nga hunahuna ang madala sa grabeng kakabus! Sa paghunahuna niya niini nga hugaw nga hunahuna, andam na gayud kining lalaki sa pagpatuman sa iyang dautang plano. Apan ang Labaw nga Maloloy-on nga Ginoo, nga dili gustong makakita sa pagkalaglag sa tawo ug nga maloloy-on nga motabang kanato sa atong mga kasakit, nagtanom ug maayong hunahuna sa kalag sa Iyang alagad, si San Nicolas nga Pari, ug pinaagi sa tinago nga inspirasyon gipadala siya ngadto sa tawo nga nagkalaglag ang kalag, aron pahupayon siya sa iyang kakabus ug pahimangnoan batok sa sala. Si San Nicolas, pagkadungog sa grabeng kakabus sa maong lalaki ug, pinaagi sa langitnong pagpadayag, nahibalo sa iyang dautang tuyo, nabati ang lawom nga kalooy kaniya ug nagpasiya, pinaagi sa iyang mahigugmaong kamot, nga luwason siya ug ang iyang mga anak nga babaye gikan sa kakabus ug sala sama sa pagluwas gikan sa kalayo. Apan, dili niya gusto nga hayag ipakita ang iyang kaayo sa maong tawo, kondili nagpasiya siya nga tagaan siya og daghang limos sa tinago. Naglihok si San Nicolas sa ingon niini tungod sa duha ka rason. Sa usa ka bahin, gusto niyang likayan ang walay pulos nga himaya sa tawo, sumala sa mga pulong sa Ebanghelyo: Mateo 6 – *'Mag-amping kamo nga dili ninyo ipakita ang inyong pagkamatarung sa atubangan sa mga tawo*'.

Sa laing bahin, dili niya gusto nga masakitan ang lalaki, nga kaniadto dato apan karon nahulog sa grabeng kakabus. Kay nahibalo siya kung unsa kasakit ug ka-mapasipala ang limos alang sa usa ka tawo nga gikan sa kadato ug himaya nahulog sa kakabus, tungod kay nagpahinumdom kini kaniya sa iyang kaniadto nga kasaganaan. Busa, gihunahuna ni San Nicolas nga labing maayo nga molihok subay sa pagtulon-an ni Kristo: *'Apan sa diha nga magahatag kamo sa mga nanginahanglan, ayaw tugoti nga mahibalo ang inyong wala nga kamot unsay ginabuhat sa inyong tuo nga kamot'* (Mateo 6:6).

Gilikayan niya kaayo ang himaya sa tawo nga gisulayan pa gani niya nga itago ang iyang kaugalingon bisan gani sa tawo nga iyang gitabangan. Nagkuha siya og usa ka dakong sako nga puno sa bulawan, miadto sa balay sa lalaki sa tungang gabii, gilabay ang sako sa bintana, ug dali-dali siyang mibalik sa iyang balay. Sa buntag, mibangon ang lalaki ug sa dihang nakit-an niya ang sako, giablihan niya kini. Sa pagkakita niya sa bulawan,

gikupot siya sa dakong kahadlok ug dili siya katuo sa iyang mga mata, kay wala man siya magdahom og ingon nga gasa gikan bisan asa. Apan, samtang gihapuhap niya ang mga sinsilyo, nasabtan niya nga bulawan gyud kini. Misaka ang iyang espiritu ug napuno sa katingala, naghilak siya sa kalipay; dugay siyang naghunahuna kinsa kaha ang naghatag kaniya og ingon nga panalangin, apan wala gyud siya'y nahunahuna. Gituohan niya kini nga buhat sa Balaang Pag-atiman, busa wala gyud siya'y undang sa pagpasalamat sa iyang kasingkasing sa iyang manulondon, samtang nagdayeg sa Ginoo nga nag-amuma sa tanan. Pagkahuman niini, iya nang gipangasawahan ang iyang panganay nga anak nga babaye, ug gihatagan siya sa bulawan nga milagrosong gihatag kaniya isip dote. Si San Nicolas, sa dihang nahibaloan nga ang maong lalaki mibuhat subay sa iyang mga tinguha, nahigugma kaniya ug nagpasiya nga ipakita usab ang susamang kaayo sa iyang ikaduhang anak nga babaye, nga nagtinguha nga protektahan usab siya gikan sa sala pinaagi sa usa ka balaodnong kaminyoon. Pag-andam niya og lain nga sako sa bulawan, sama sa una, gilabay niya kini sa balay sa lalaki pinaagi sa samang bintana sa gabii, nga walay nakahibalo. Pagkabuntag, nakit-an sa pobre nga lalaki ang bulawan nga naa na usab sa iyang pagpanag-iya. Napuno siya pag-usab sa katingala ug, sa pagkahugno sa yuta ug sa paghilak nga mapait, miingon siya:

'O maloloy-on nga Dios, Magtutukod sa among kaluwasan, nga mitubos kanako pinaagi sa Imong kaugalingong dugo ug karon, pinaagi sa bulawan, nagtubos sa akong panimalay ug sa akong mga anak gikan sa mga bitag sa kaaway, ipakita Nimo kanako ang Imong kaugalingon nga sulugoon sa Imong kaluoy ug sa Imong mahigugmaong kaayo. Ipakita kanako kana nga anghel sa yuta nga nagaluwas kanamo gikan sa makasasalaong pagkaguba, aron mahibal-an ko kinsa ang nagaluwas kanamo gikan sa kakabus nga nagpugos kanamo ug nagagawas kanamo gikan sa dautang hunahuna ug tinguha. Ginoo, pinaagi sa Imong kaluoy, nga tinago nga gihatag kanako pinaagi sa buotan nga kamot sa Imong alagad, nga wala nako mailhi, nakahimo ko sa pagminyo sa akong ikaduhang anak nga babaye subay sa balaod, ug pinaagi niini nakalikay ko sa mga bitag sa yawa, nga naningkamot sa pagpadaghan pa sa akong dakong kadaut pinaagi sa dili matarong nga kita.

Pagkahuman sa pag-ampo sa Ginoo ug pagpasalamat sa Iyang kaayo, gisaulog sa lalaki ang kasal sa iyang ikaduhang anak nga babaye. Sa pagsalig sa Diyos, nagbaton ang amahan og dili matandog nga paglaum nga maghatag usab Siya og usa ka matarong nga bana para sa iyang ikatulong anak nga babaye, ug usab gihatag ang bulawan nga gikinahanglan niini pinaagi sa tinago nga maayong kamot. Aron mahibal-an kinsa ang nagdala kaniya sa bulawan ug gikan asa, nagpabilin nga mata ang amahan tibuok gabii, nagpaabot sa iyang manluluwas ug naghandum nga makita siya. Dili madugay, miabot ang gipaabot nga manluluwas. Si San Nicolas, ang alagad ni Cristo, hilom nga miabot pag-usab sa ikatulong higayon ug, sa paghunong sa iyang naandan nga dapit, mihaboy og susamang sako sa bulawan pinaagi sa samang bintana, ug dali dayon mibalik sa balay. Pagkadungog sa tingog sa bulawan nga nahulog sa bintana, nidagan ang lalaki sa iyang makakaya aron sundon ang alagad sa Dios. Pagkahabol niya kaniya ug pag-ila kaniya—kay imposible man nga dili mailhan ang santo tungod sa iyang pagkabalaan ug dungganong pagkatawo—niining tawoha mihulog sa iyang mga tiil, gihalokan kini ug gitawag ang santo nga manluluwas, tigtabang, ug magluwas sa mga kalag nga hapit na unta malaglag.

'Kung,' matod niya, 'ang Ginoo, nga dako sa kaluoy, wala akoa gipatindog pinaagi sa imong pagkamaayo, nan ako, usa ka malisud nga amahan, dugay na unta nga nangamatay uban sa akong mga anak nga babaye sa kalayo sa Sodom. Karon, bisan pa man, kita naluwas pinaagi kanimo ug giluwas gikan sa usa ka makalilisang nga pagkahulog sa sala.'

Ug daghan pa siyang gisulti nga susamang mga pulong ngadto sa santo samtang nag-agong-agong ang iyang mga mata. Sa dihang hapit na siya nabangon gikan sa yuta, gipangako sa balaan nga tawo nga sa tibuok niyang kinabuhi dili niya isulti bisan kinsa ang nahitabo kaniya. Pagkahuman siya tambagan pa pag-ayo, gipabalik siya sa santo sa iyang panimalay.

Sa daghang mga buhat sa kalooy nga gihimo niining tawo sa Dios, usa ra ang among gisaysay, aron maila kung unsa siya ka mapinanggaon sa mga kabus. Kay kulang pa gani ang panahon kung isaysay pa namo sa detalye kung unsa siya ka mapinanggaon sa mga nanginahanglan, pila ka gutom ang iyang gipakaon, pila ka hubad ang iyang gipang-sul-oban, ug pila ang iyang gipalit gikan sa mga maniningil og utang.

Pagkahuman niini, ang Mapinadayegong Amahan nga si Nikola gusto nang molarga paingon sa Palestina, aron makita ug mapasidunggan ang mga balaan nga dapit diin ang atong Ginoo nga Dios, si Jesu-Kristo, naglakaw gamit ang Iyang labing putli nga mga tiil. Samtang naglayag ang barko duol sa Ehipto ug wala mahibalo ang mga biyahero unsay nagpaabot kanila, si Santo Nikola, nga usa kanila, nakamatngon nga mosidlak dayon ang bagyo,

ug gipahimangnoan niya ang iyang mga kauban bahin niini, nga nag-ingon nga nakita niya mismo ang yawa nga misulod sa barko uban ang tuyo nga ilunod silang tanan sa kalawoman sa dagat. Ug sa maong takna, kalit nga natabonan sa panganod ang langit, ug usa ka kusog nga bagyo mipahimo og makalilisang nga unos sa dagat. Napuno sa dakong kahadlok ang mga biyahero ug, tungod kay nawad-an sila og paglaum sa ilang kaluwasan ug nagpaabot na sa kamatayon, nangayo sila og tabang kang San Nicolas aron luwason sila samtang nagalumos na sila sa kalawoman sa dagat.

'Kung ikaw, O alagad sa Dios,' ingon nila, 'dili kami tabangan sa imong pag-ampo ngadto sa Ginoo, kami mamatay dayon.'

Gidasig sila sa pagpakaisog, sa pagbutang sa ilang paglaum sa Dios, ug sa pagpaabot sa ilang hapit na nga kaluwasan nga walay bisan gamayng pagduha-duha, ang santo misugod sa mainitong pag-ampo sa Ginoo. Sa diha-diha dayon, nanghupay ang dagat, usa ka dakong kahilom ang mitabon, ug ang ilang panag-uban nga kasubo nahimong kalipay.

Ang malipayong mga biyahero nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang alagad, si San Nicolas, ug labi pa silang nangahibulong sa iyang pagtagna sa bagyo ug sa katapusan sa ilang kasakit. Pagkahuman, usa sa mga marinero ang kinahanglan mosaka sa tumoy sa mastop. Samtang nagpaubos siya, nawad-an siya og balanse ug nahulog gikan sa tumoy ngadto sa tunga-tunga sa barko; namatay siya diha-diha dayon ug natultol. Si Santo Nikolaus, nga kanunay andam motabang bisan wala pa gani hangyoa, gipa-buhi dayon siya gikan sa kamatayon pinaagi sa iyang pag-ampo, ug ang lalaki mibangon sama sa pagmata gikan sa tulog. Pagkahuman niini, human nila itas ang tanang layag, nagpadayon ang mga biyahero sa ilang pagbiyahe nga luwas, uban sa maayong hangin, ug milanding sila nga malinawon sa baybayon sa Alexandria. Pagkahuman niyang nakapang-ayo sa daghang masakiton ug mga tawo nga gipanag-iya sa dautang espiritu, ug nakapahupay sa mga nagminos, ang alagad sa Dios, si San Nicolas, mibiyahe pag-usab sa iyang giplanong pagbiyahe paingon sa Palestina.

Sa pag-abot niya sa Banal nga Dakbayan sa Jerusalem, miadto si San Nicolas sa Golgota, diin si Kristo nga atong Dios, sa pag-unat sa Iyang labing putli nga mga kamot sa krus, naghatag sa kaluwasan sa katawhan. Didto, kining alagad sa Dios naglabay og mainit nga mga pag-ampo gikan sa kasingkasing nga nagdilaab sa gugma, nagpasalamat sa atong Manluluwas. Gilibot niya ang tanang balaang dapit, naghalad og mainitong pagsimba bisan asa. Ug sa gabii, sa dihang gusto niya mosulod sa balaang simbahan sa mga[8583] , alang sa pag-ampo, ang nakasirado nga pultahan sa simbahan kusang nabukas, nga nagtugot kaniya og walay babag nga pagsulod, alang kaniya nga bisan ang mga ganghaan sa langit gibuksan. Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo sa Jerusalem, nagtinguha si San Nicolas nga mubalik sa kamingawan, apan gipahunong siya sa usa ka langitnong tingog nga nag-awhag kaniya nga mobalik sa iyang yutang natawhan. Ang Ginoong Dios, nga nag-andam sa tanang butang alang sa atong kaayohan, wala magtugot nga kini nga suga—nga, sumala sa kabubut-on sa Dios, angay mosidlak sa Metropolis sa Lycia—magpabilin nga natago sa kamingawan. Pagkasakay niya sa barko, ang santo nakigsabot sa mga marinero aron dad-on siya sa iyang yutang natawhan. Apan nagplano sila nga limbongan siya ug gidumala nila ang barko dili paingon sa Licia, kondili paingon sa lain nga nasud. Sa dihang nilarga sila gikan sa pantalan, si San Nicolas, sa pagkahibalo nga lain ang gikursong sa barko, mihulog sa tiilan sa mga marinero, nag-ampo kanila nga idumala ang barko paingon sa Licia. Apan wala sila magtagad sa iyang mga hangyo ug nagpadayon sa ilang giplanong ruta: wala nila masayri nga dili biyaan sa Dios ang Iyang alagad. Kalit lang, misidlak ang bagyo, gipaling ang barko sa lain nga direksyon ug dali kini nga gidala paingon sa Lycia, nga naghulga sa dautang mga marinero og hingpit nga pagkaguba. Busa, nadala sa dagat pinaagi sa gahum sa Diyos, sa katapusan nakaabot si San Nicolas sa iyang yutang natawhan. Tungod sa iyang pagkamaayo, wala niya gidaot ang iyang mga malimbongon nga kaaway. Dili lang nga wala siya nasuko o gisaway sila bisan sa usa ka pulong, apan gipadala pa gayud niya sila paingon sa ilang kaugalingong nasud uban sa panalangin. Siya mismo miadto sa monasteryo nga gitukod sa iyang tiyo, ang Obispo sa Patara, nga ginganlan og San Zion, diin napamatud-an siya nga usa ka labing ginahandum nga bisita sa tibuok komunidad. Gidawat siya nila uban sa dakong gugma, ingon usa ka Anghel sa Dios, naglipay sila sa iyang mga pulong nga giinspirar sa Dios ug, sa pag-alig sa mahimayaong kinaiya nga

[8583] Gamay kini nga simbahan sa Bukid Zion, ang nag-inusara niadtong panahona sa tibuok siyudad sa Jerusalem, nga gipuy-an sa mga pagano ug ginganlan og Elia Capitolina. Sumala sa tradisyon, kini nga simbahan gitukod sa dapit sa balay diin gitukod sa Ginoong Jesu-Kristo ang sakramento sa Eukaristiya ug diin pagkahuman mibabà ang Espiritu Santo sa mga Apostoles.

gihatag sa Dios sa Iyang matinud-anong sulugoon, napalig-on ang ilang pagtuo sa iyang anghelikong paagi sa kinabuhi. Sa dihang nakakaplag siya sa monasteryo og kinabuhi sa kahilom ug malinawong dalangpanan alang sa pagpamalandong, naglaum si San Nicolas nga didto na niya igahin ang nahibilin niyang kinabuhi nga dili na mobiya. Apan giyaan siya sa Diyos sa lain nga dalan, kay dili Siya gustong nga ang ingon ana ka daghang bahandi sa mga hiyas—nga pinaagi niini mapalambo ang kalibutan—magpabilin nga nakakulong sulod sa monasteryo, sama sa bahandi nga gilubong sa yuta, kondili nga kini ablihan sa tanan, aron sila makapalit og espirituhanon, ug pinaagi niini makadaug og daghang mga kalag. Ug sa usa ka adlaw, samtang ang santo nag-ampo, nakadungog siya og tingog gikan sa kahitas-an:

'Nicholas, kon gusto ka nga hatagan ko og korona, adto ug magpaningkamot alang sa kaayohan sa kalibutan.'

Pagkadungog niini, napuno og kahadlok si Santo Nikolaus ug misugod sa paghunahuna unsay gusto ug gipangayo kaniya sa maong tingog. Ug nakadungog pag-usab siya:

'Nicásio, dili kini ang uma diin nimo ipamunga ang akong gipaabot; apan likò ug paggawas sa kalibutan, ug pasidunggi ang akong ngalan sa imo.'

Unya nasabtan ni San Nicolas nga ang Ginoo nangayo kaniya sa pagbiya sa iyang kinabuhi sa kahilom ug paggawas aron mag-alagad sa mga tawo alang sa ilang kaluwasan.

Nagsugod siya sa paghunahuna kung asa siya paingon: sa iyang yutang natawhan, ang siyudad sa Patara, o sa lain nga lugar. Tungod kay gilikayan ug nahadlok siya sa walay pulos nga himaya taliwala sa iyang mga ka-siyudadano, nagpasiya siya nga molakaw ngadto sa lain nga siyudad diin walay makaila kaniya. Sa maong rehiyon sa Lycia nahimutang ang bantugang siyudad sa Myra, nga mao ang metropolitano nga sentro sa tibuok Lycia[8584] . Niining siyudad miduaw si San Nicolas, nga giya sa Providensya sa Diyos. Dinhi, wala siyay nakaila; ug nagpabilin siya sa siyudad nga usa ka pulubi, nga walay bisan asa nga iyang pagahigdaan sa ulo. Sa Balay sa Ginoo ra siya nakakaplag og dalangpanan, nga si Dios ra ang iyang bugtong dalangpanan. Niadtong panahona, namatay si Juan, ang obispo sa maong siyudad—arkobispo ug primado sa tibuok Lycia. Busa, ang tanang mga obispo sa Lycia mitigum sa Myra aron mopili og angay nga manunod sa bakanteng katungdanan. Daghang mga tawo, nga dungog ug maalamon, ang gipresentar isip mga kahalili ni Juan. Aduna'y dakong panagbangi tali sa mga mibotar, ug ang uban kanila, gipalihok sa langitnong kadasig, miingon:

'Ang pag-eleksyon sa usa ka obispo alang niining katungdanan dili usa ka butang sa desisyon sa tawo, kondili kabahin sa balaan nga plano sa Dios. Angay nga maghalad kita og pag-ampo, aron ang Ginoo mismo ang magpadayag kinsa ang angay modawat sa ingon nga katungdanan ug mahimong magbalantay sa tibuok Lycia.'

Kining maalamon nga tambag nakadawat og unibersal nga pag-uyon, ug ang tanan mipahinungod sa mainitong pag-ampo ug pagpuasa. Ang Ginoo, nga nagatuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya, sa pagtagad sa pag-ampo sa mga obispo, gipadayag Niya ang Iyang maayong kabubut-on sa pinakamatigulang kanila. Samtang ang maong obispo nag-ampo, usa ka Tawo nga porma sa kahayag ang mitungha sa atubangan niya ug gisugo siya nga moadto sa ganghaan sa simbahan niadtong gabhiona ug tan-awon kinsa ang unang mosulod sa simbahan.

'Kini nga tawo,' miingon Siya, 'mao ang akong pinili; daw-a siya uban sa dungog ug itudlo siya nga arsobispo; ang ngalan niining tawoha mao si Nicholas.'

Gisultihan sa obispo ang ubang mga obispo bahin niining banal nga panan-awon, ug sa pagkadungog niini, ilang gipakusog pag-usab ang ilang mga pag-ampo. Ang obispo nga nakadawat sa pagpadayag mitindog sa dapit nga gipakita kaniya sa panan-awon ug nagpaabot sa pag-abot sa lalaki nga iyang gipangita. Pag-abot sa oras sa buntag nga pagsimba, si San Nicolas, nga gipalihok sa Espiritu, miabot sa simbahan sa wala pa ang uban, kay naandan na niya nga mobangon sa tungang gabii aron mag-ampo ug moabot sa buntag nga pagsimba sa wala pa ang uban. Sa diha nga misulod siya sa narthex, gipahunong siya sa obispo nga nakadawat sa pagpadayag ug gipangutana siya sa iyang ngalan. Wala'y gisulti si San Nicolas. Gipangutana siya pag-usab sa obispo sa maong pangutana. Mitubag ang santo nga malumo ug hilum:

'Ako si Nicholas; usa ako ka sulugoon sa inyong balaang lingkoranan, Kahalawigan.'

[8584] Ang Myra (karon Miri, nga nailhan sa mga Turko nga Dembre) mao ang pangunang siyudad sa karaang Lycia ug nahimutang duol sa dagat, sa Suba sa Andrak, diin nahimutang ang pantalan sa Andriake.

Ang debotong obispo, sa pagdungog sa ingon ana ka mubo ug mapainubuson nga mga pulong, nakamatikod—gikan sa mismong ngalan nga 'Nicholas', nga gipadayag kaniya sa usa ka panan-awon, ug gikan sa mapainubuson ug malumong tubag—nga atubangan niya nagbarug ang mismong tawo nga gipili sa Dios nga mahimong primado sa Simbahan sa Myra. Kay nahibalo siya gikan sa Balaang Kasulatan nga ang Ginoo nagatamod sa mga malumo, sa mga hilom, ug sa mga nagakurog sa pulong sa Dios. Nalipay siya sa dakong kalipay, sama sa nakadawat og tinago nga bahandi. Gidagkot dayon niya ang kamot ni Santo Nikolaus, ug miingon kaniya:

'Sumunod ka kanako, anak.'

Pagkahuman niyang mahimayaong gidala ang santo sa atubangan sa mga obispo, napuno sila sa langitnong kalami ug, napahupay sa espiritu nga ilang nakaplagan ang tawo nga gitudlo sa Dios mismo, gidala nila siya sa simbahan. Ang balita niini mikaylap sa halayo ug sa duol, ug usa ka dili masukod nga kadaghan sa mga tawo ang nagdagsang paingon sa simbahan nga mas paspas pa kaysa mga langgam. Ang obispo, nga gihatagan sa panan-awon, mitubang sa katawhan ug misinggit:

'Dawat-a, mga igsoon, ang inyong magbalantay, nga gihiusan sa Balaang Espiritu mismo ug gisaligan Niya sa pag-atiman sa inyong mga kalag. Dili siya gitudlo sa usa ka tawhanong asembleya, kondili sa Dios mismo. Karon naa na nato ang atong gipangandoy, ug nakaplagan ug gidawat nato ang atong gipangita. Ilalom sa iyang pagpangulo ug paggiya, dili nato mawala ang paglaum nga makatindog kita sa atubangan sa Dios sa adlaw sa Iyang pagpadayag ug paghimo.

Ang tanang katawhan nagpasalamat sa Dios ug naglipay sa dili masukod nga kalipay. Tungod kay dili niya ikapaloom ang pagdayeg sa mga tawo, dugay nga misupak si San Nicolas sa pagdawat sa balaan nga katungdanan; apan sa pag-uyon sa mapinanggaong hangyo sa konseho sa mga obispo ug sa tibuok katawhan, misaka siya sa obispoohan nga trono batok sa iyang kabubut-on. Gipukaw siya sa pagbuhat niini sa usa ka banal nga panan-awon nga iyang nasinati bisan pa sa wala pa mamatay si Arsobispo Juan. Si Santo Metodio, Patriyarka sa Constantinople, nagasaysay niini nga panan-awon. 'Usa ka gabii,' ingon niya, ' nakakita si Santo Nikolaus sa Manluluwas nga nagtindog sa atubangan niya sa tibuok Iyang himaya, nga naghatag kaniya og usa ka Ebanghelyo nga gipahimutang sa bulawan ug perlas. Sa pikas bahin kaniya, nakita ni San Nicolas ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nga nagbutang sa omophorion sa obispo sa iyang abaga. Pipila ka adlaw pagkahuman niining panan-awon, namatay si Arsobispo Juan sa Mir.

Sa paghinumdom niini nga panan-awon ug sa pag-ila niini nga klarong timaan sa pabor sa Dios, ug sa dili pagbuot nga balibaran ang mapinanggaong hangyo sa sinodo, gidawat ni San Nicolas ang kawan. Ang sinodo sa mga obispo, kauban ang tibuok klero, gipanalanginan siya ug nagsaulog nga malipayon, naglipay sa magbalantay nga gihatag sa Dios, si San Nicolas, ang balaan ni Cristo. Busa, ang Simbahan sa Dios nakadawat og masidlak nga suga, nga wala gitago kondili gibutang sa episkopal ug pastoral nga posisyon nga angay kaniya. Tungod kay gihatagan siya og dungog niining dakong katungdanan, matarong nga gipahayag ni San Nicolas ang pulong sa kamatuoran ug maalamon nga gitudloan ang iyang panon sa mga pagtulon-an sa pagtuo.

Sa sinugdanan pa lang sa iyang ministeryo sa pagpastol, miingon kini nga tawo sa Dios sa iyang kaugalingon:

'Nicólas! Ang katungdanan nga imong gidawat nanginahanglan ug lain nga pamaagi sa kinabuhi gikan kanimo, aron dili ka mabuhi para sa imong kaugalingon, kondili para sa uban.'

Tungod kay gusto niyang tudloan ang iyang espirituhanong panon sa mga hiyas, wala na niya gitago, sama sa kaniadto, ang iyang mahimsog nga paagi sa kinabuhi. Kay kaniadto, nagkinabuhi siya sa tago, nag-alagad sa Dios, nga Siya ra ang nakahibalo sa iyang mga buhat. Karon, bisan pa, pagkahuman siya giordinar nga obispo, ang iyang kinabuhi nahimong hayag sa tanan—dili tungod sa garbo sa atubangan sa mga tawo, kondili alang sa ilang kaayohan ug alang sa pagdako sa himaya sa Dios, aron matuman ang mga pulong sa Ebanghelyo: Mateo 5 – *'Pasidlak sa inyong suga sa atubangan sa mga tawo, aron makita nila ang inyong mga maayong buhat ug paghimayaon nila ang inyong Amahan nga anaa sa langit*'.

Pinaagi sa iyang mga maayong buhat, si San Nicolas daw usa ka salamin alang sa iyang panon, ug sumala sa pulong sa Apostol, 1 Timoteo 4: *'Pagpakita ka og ehemplo sa mga magtutuo sa pulong, sa pamatasan, sa gugma, sa espiritu, sa pagtuo, sa pagkabalaan*'.

Mapainubsanon ug buotan siya, mapainubsanon sa espiritu ug gilikayan ang tanang garbo. Yano ra ang iyang sinina, vegetarian ang iyang pagkaon, nga kanunay niya gikaon kaisahan ra sa usa ka adlaw, ug kana sa gabii. Gigugol niya ang tibuok adlaw sa mga buluhaton nga angay sa iyang katungdanan, nagpaminaw sa mga hangyo ug panginahanglan sa mga nangadto kaniya. Ang pultahan sa iyang balay bukas para sa tanan. Buotan ug maduol siya sa tanan; sa mga ulila siya usa ka amahan, sa mga kabus usa ka mapinanggaon nga manalagad, sa mga nagahilak usa ka maghupay, sa mga napasipala usa ka tigtabang, ug sa tanan usa ka dakong manalagad. Aron matabangan siya sa pagdumala sa Simbahan, mipili siya og duha ka matinud-anon ug maampingong magtatambag, nga naggunit sa katungdanan nga presbiter. Kini mao ang mga tawo nga bantog sa tibuok Gresya – si Pablo sa Rhodes ug si Teodoro sa Ascalon.

Busa gipangulo ni San Nicolas ang kawan sa espirituhanong mga karnero ni Cristo nga gisalig kaniya. Apan ang masinaon ug malimbungon nga bitin, nga wala gyud mohunong sa pagpakig-away batok sa mga alagad sa Dios ug dili makasabar nga makita ang pagkamatinud-anon nga nag-uswag taliwala sa mga tawo, nagpahamtang og paglutos batok sa Simbahan ni Cristo pinaagi sa mga imperador nga walay Dios, sila Diocletian ug Maximian[8585] . Niadtong panahona, usa ka mando ang gipagawas gikan sa mga hari sa tibuok imperyo, nga nagmando sa mga Kristohanon nga isalikway si Kristo ug mosimba sa mga diyos-diyosan. Kadtong dili mosunod sa mando pagapugosun pinaagi sa pagpabilanggo ug grabeng pagpanakit, ug sa katapusan, pagapatyon. Kining unos, nga nagbuga og dautang tuyo, gipasiugda sa kadasig sa mga kampyon sa kangitngit ug kadautan, sa dili madugay nakaabot sa siyudad sa Mirsk. Ang Bulahan nga si Nikola, nga mao ang pangulo sa tanang Kristohanon sa maong siyudad, walay bayad ug maisugong gipangwali ang ebanghelyo ni Cristo ug andam nga mag-antos alang kang Cristo. Busa, gidakop siya sa dautang mga tortyurista ug gibilanggo, kauban ang daghang mga Kristohanon, sa usa ka bilanggoan. Didto siya nagpabilin sulod sa taas nga panahon, nag-antos sa grabeng pag-antos, gutom, kauhaw, ug sa masipit nga kahimtang sa bilanggoan. Gipalig-on niya ang iyang mga kaigsuonan sa pagtuo pinaagi sa pulong sa Dios ug gipawala ang ilang kauhaw sa tam-is nga tubig sa pagkamatinud-anon; gipalig-on ang ilang pagtuo kang Kristo nga Dios, gipahimutang sila sa usa ka dili matuyok nga pundasyon, ug gihangyo sila nga magpabilin nga matinud-anon sa ilang pag-angkon kang Kristo ug mag-antos nga masigasig alang sa kamatuoran. Samtang nagpadayon kini, gihatagan pag-usab og kagawasan ang mga Kristohanon, ug ang pagkamatinud-anon misidlak sama sa adlaw human sa ngitngit nga mga panganod, ug usa ka matang sa malinawong kahupayan ang miabut, sama sa pagkahuman sa unos. Kay si Kristo, ang Mahigugma sa Katawhan, sa pagtan-aw Niya sa Iyang kaugalingon, gipapas Niya ang daotan, gipahawa si Diocletian ug Maximian gikan sa trono sa imperyo ug gilaglag ang gahum sa mga mapanindot sa pagka-imoral sa Gresya. Pinaagi sa pagpadayag sa Iyang Krus kang Emperador Constantine the Great , kinsa Iyang gipili nga pagasaligan sa Imperyong Romano, ang Ginoong Dios *'nagtukod' alang sa* Iyang katawhan *'og sungay sa kaluwasan'* (Lucas 1:69). Si Emperador Constantine, sa pagkahibalo niya sa Usa ka Dios ug sa pagbutang sa tibuok niyang paglaum kaniya, napildi ang tanan niyang kaaway pinaagi sa gahum sa Balaang Krus; ug, sa pagmando sa paglaglag sa mga paganong santuwaryo ug sa pagpanumbalik sa mga simbahanong Kristohanon, iyang gipapahawa ang walay pulos nga paglaum sa iyang mga nauna. Gipagawas niya ang tanan nga nakabilanggo alang kang Kristo ug, gipasidunggan sila isip mga maisugong mandirigma uban sa dakong pagdayeg, gibalik kining mga magtug-an kang Kristo, ang matag-usa sa iyang kaugalingong yutang natawhan. Niadtong panahona, ang siyudad sa Myra madaugong pag-usab midawat sa iyang magbalantay, ang bantugang obispo nga si Nikola, nga gihatagan sa korona sa martir. Napuno sa langitnong grasya, nagpadayon siya, sama sa kaniadto, sa pagtambal sa mga pagka-adik ug mga sakit sa mga tawo—dili lang sa mga matinud-anon, kondili usab sa mga dili motuo. Tungod sa dakong grasya sa Dios nga nagpuyo kaniya, daghan ang naghimaya kaniya, namangha kaniya, ug nagmahal kaniya. Kay nagdan-ag siya sa pagkabalaan sa kasingkasing ug gihatagan sa tanang gasa sa Dios, nag-alagad sa iyang Ginoo sa pagkamatinud-anon ug pagkamatarong. Niadtong panahona, daghan pa gihapon ang mga Hellenic nga santuwaryo, diin nadani ang mga dili matinud-anon nga tawo pinaagi sa sugyot sa yawa, ug daghan sa mga lumolupyo sa Mir nagpabilin

[8585] Ang mga emperador nga sila Diocletian ug Maximian (gikan sa 284 hangtod 305) mga magkauban nga maghuhari: ang una naghari sa Sidlakan, ang ikaduha sa Kasadpan. Ang pagpanlupig nga gipasiugdahan ni Diocletian gipakilala sa talagsaong kalupigan. Nagsugod kini sa siyudad sa Nicomedia, diin, sa mismong Adlaw sa Pasko sa Pagkabanhaw, hangtod sa 20,000 ka mga Kristohanon ang gisunog nga buhi sa sulod sa usa ka templo.

sa pagkawala. Ang Obispo sa Labawng Dios, nga gipukaw sa balaan nga kadasig, nibyahe sa tanang dapit, gipukan ug gilaglag ang mga idolatryang santuwaryo ngadto sa abog, ug gilimpyo ang iyang kawan gikan sa hugaw sa yawa. Sa ingon nga nagpakig-away batok sa mga espiritu sa dautang buot, miabot si San Nicolas sa templo ni Artemis[8586] , nga dako kaayo ug hapsay kaayo ang pagdekorar, nga nagpakita nga usa ka puy-anan nga makapahimuot sa mga demonyo. Gipaguba ni San Nicolas kining templo sa kahugawan, gipukan sa yuta ang hataas nga estruktura niini, ug gipanglapas sa hangin ang mismong pundasyon sa templo nga gilubong sa yuta, nga ang iyang kasuko mas gitumong batok sa mga demonyo kaysa sa templo mismo. Ang dautang mga espiritu, nga dili makasukol sa pag-abot sa balaan sa Dios, nagpagawas og masubo nga mga paghilak; apan, napildi sa armas sa pag-ampo nga gigunit sa dili mapilde nga mandirigma ni Cristo, si San Nicolas, napugos silang molayas gikan sa ilang puloy-anan.

Ang debotong Emperador Constantine, nga nagtinguha sa pagtukod sa Kristohanong pagtuo, nagmando sa pagtawag og usa ka Ekumenikal nga Konseho sa siyudad sa Nicaea. Ang mga balaan nga amahan sa konseho nagpahayag sa tinuod nga doktrina, gikondena ang erehiya sa Arianismo ug, kauban niini, si Ario mismo[8587] , ug, sa pag-angkon nga ang Anak sa Dios adunay parehas nga dungog ug usa ka substansya uban sa Dios Amahan, gibalik ang kalinaw sa Balaan, Divino ug Apostoliko nga Simbahan. Usa sa 318 ka mga Amahan sa Konsilyo mao si Santo Nikola. Mapasigarbuhon siyang mitindog batok sa dautang mga pagtulon-an ni Ario ug, kauban ang mga balaan nga Amahan sa Konsilyo, gipamatud-an ug gipasa ngadto sa tanan ang mga dogma sa Ortodoksong pagtuo. Gisaysay ni Juan, usa ka monghe sa Monasteryo sa Studion, nga si San Nicolas, nga napukaw ang iyang kaisog alang sa Dios sama sa propeta Elias, napahiya si Ario nga erehe sa konseho dili lang sa mga pulong kondili usab sa buhat, sa dihang gihampak niya siya sa aping. Nasuko ang mga Amahan sa Konsilyo sa santo ug, tungod sa iyang mapangahas nga buhat, nagpasiya nga wagtangon siya sa iyang katungdanan isip obispo. Apan ang atong Ginoong Jesu-Kristo mismo ug ang Iyang Labawng Balaan nga Inahan, samtang nagtan-aw gikan sa kahitas-an sa buhat ni San Nicolas, giaprubahan ang iyang mapangahas nga buhat ug gidayeg ang iyang pagka-madasigon alang sa Dios. Kay ang pipila sa mga balaang amahan sa konseho nakakita usab sa maong panan-aw nga gihatag mismo sa balaan pa sa wala pa siya giordinar isip obispo. Nakita nila nga sa usa ka kilid sa balaan nagtindog ang Kristo nga Ginoo mismo nga naggunit sa Ebanghelyo, ug sa pikas kilid – ang Labing Balaan nga Birhen nga Inahan sa Dios nga naggunit sa omophorion – ug ila siyang gihatagan sa mga simbolo sa iyang katungdanan nga gikuha kaniya. Sa pagkahibalo nila gikan niini nga ang kaisog sa santo makapahimuot sa Dios, mihunong ang mga amahan sa konseho sa pagpasangil kaniya ug gipasidunggan siya ingon usa ka dakong tawo sa Dios[8588] . Sa pagbalik niya gikan sa konseho ngadto sa iyang kawan, gidala ni San Nicolas kanila ang kalinaw ug panalangin. Pinaagi sa iyang tam-is nga mga pulong, naghatag siya og matarong nga pagtulon-an sa tanang katawhan, gipugngan ang dautang hunahuna ug mga spekulasyon sa sinugdanan pa lang, ug pagkahuman niyang gipadayag ang mabangis, walay kalooy, ug daan nang malisyoso nga mga heretiko, gipalayas niya sila gikan sa kawan ni Kristo. Sama sa usa ka maalamon nga mag-uuma nga naglimpyo sa tanan sa salaan sa pag-ayam ug sa basket sa pag-uyog, mopili sa labing maayong mga liso, ug mag-uyog sa dayami, mao usab ang maampingong mag-uuma sa galingan sa trigo ni Cristo, si San Nicolas, napuno ang espirituhanong kamalig sa maayong bunga, samtang gipanglapak ang dayami sa heretikal nga limbong ug gilabay kini layo sa trigo sa Ginoo. Busa ang Balaang Simbahan nagtawag kaniya nga pala nga naglapak sa dayami sa mga pagtulon-an ni Ario. Ug siya gayud ang kahayag sa kalibutan ug asin sa yuta, kay ang iyang kinabuhi hayag kaayo ug ang iyang pulong gisawsawan sa asin

---

[8586] Si Artemis – nga nailhan usab nga si Diana – usa ka iladong diyosa sa Griyego nga nagrepresentar sa bulan ug giila nga patronesa sa mga lasang ug pangayam.

[8587] Gisalikway ni Ario ang pagka-Diyos ni Hesukristo ug wala Niya giila nga pareho sa substansya sa Dios Amahan. Gitigom ni Emperador Constantine nga gitawag nga 'kapariho sa mga apostoles', ang Unang Ekumenikal nga Konseho gipahigayon niadtong 325 ubos sa pagkapangulo sa Emperador mismo ug gipaila ang Kredong Apostoliko sa eklesiastikal nga paggamit; kini sunod nga gidugangan ug gipinal sa Ikaduhang Ekumenikal nga Konseho, nga gipahigayon sa Constantinople niadtong 381.

[8588] Sumala kang A. N. Muravyov, ang usa ka sugilanon bahin niining panghitabo nagpadayon hangtod karon sa Nicaea, bisan sa mga Turko. Sa usa sa mga pader sa siyudad, gipakita ang bilanggoan ni San Nicolas. Sumala sa tradisyon, gipriso siya dinhi tungod kay gisaway niya si Ario sa konseho, ug gibutangan siya og kadena hangtod napamatud-an ang iyang pagkamatarong gikan sa kahitas-an pinaagi sa langitnong paghukom, nga gipakita sa pagpakita sa Ebanghelyo ug sa omophorion, sama sa gipakita sa mga ikon sa santo (Letters from the East, SPV. 1851, Bahin 1, 106–107).

sa kinaadman. Kining maayong magbalantay nag-atiman pag-ayo sa iyang panon sa tanang panginahanglan, dili lang sa pagpakaon kanila sa espirituhanong pastulan, apan usab sa pag-atiman sa ilang pisikal nga pagkaon.

Sa usa ka higayon, sa rehiyon sa Lycia, adunay dakong gutom, ug sa siyudad sa Myra adunay grabeng kakulang sa pagkaon. Naluoy sa mga walay swerte nga nangamatay sa gutom, ang Obispo sa Dios mitungha sa gabii sa damgo sa usa ka negosyante sa Italya, nga nagkarga sa tibuok barko og humay ug nagplano nga molarga paingon sa lain nga nasud. Gihatagan siya og tulo ka bulawan nga sinsilyo isip panalipod, gisugo siya sa santo nga molarga paingon sa Myra ug ibaligya didto ang trigo. Pagmata niya ug pagkakita sa bulawan sa iyang kamot, nahadlok ang negosyante, namangha sa ingon ana nga damgo, nga gisundan sa milagrosong pagpakita sa mga sinsilyo. Wala magdagan ang negosyante sa pagsupak sa sugo sa santo; mibyahe siya paingon sa siyudad sa Myra ug gibaligya ang iyang mga liso sa mga lumolupyo niini. Sa pagbuhat niini, wala niya itago kanila ang pagpakita ni San Nicolas nga iyang nakita sa iyang damgo. Sa pagdungog sa istorya sa negosyante ug sa pagbaton og ingon ana ka kahupayan sa ilang kagutom, ang mga lungsoranon naghatag og himaya ug pasalamat sa Dios ug gidayeg ang ilang milagrosong tig-atiman, ang bantugang obispo nga si Nikola.

Niadtong panahona, usa ka pag-alsa ang nahitabo sa dakong rehiyon sa Phrygia. Pagkahibalo niini, gipadala ni Emperador Constantine ang tulo ka gobernador uban sa ilang mga hukbo aron pahimungtan ang mausabong probinsya. Kini sila ang mga gobernador Nepotian, Urs, ug Erpilion. Mibiyahe sila gikan sa Constantinople sa dakong pagdali ug mihunong sa usa ka pantalan sa Diyosesis sa Lycia, nga nailhan nga Adriatic Coast. Aduna didto usa ka lungsod. Tungod kay ang kusog nga dagat nagpugong kanila sa pagpadayon sa paglayag, nagpabilin sila sa maong pantalan aron maghulat sa kalma nga panahon. Samtang naka-angkla sila didto, ang pipila sa mga sundalo, nga miadto sa baybayon aron mopalit og mga suplay, gipugos nila ang pagkuha sa daghang mga butang. Tungod kay kanunay kini mahitabo, napuno sa kasuko ang mga lumolupyo sa maong lungsod, hinungdan nga sa usa ka lugar nga gitawag og Plakomata, nibuto ang panagbangi, kagubot, ug panaglalis tali kanila ug sa mga sundalo. Pagkahibalo niini, nagpasiya si Santo Nikola nga siya mismo ang moadto sa maong lungsod aron tapuson ang panagbangi. Pagkadungog sa iyang pag-abot, ang tanang lungsoranon, kauban ang ilang mga kumander, migawas aron sugaton siya ug mitungo sa atubangan niya. Nangutana ang santo sa mga kumander kung asa sila gikan ug asa paingon. Gisultihan siya nila nga gisugo sila sa hari paingon sa Phrygia aron pugngan ang pag-alsa nga nahitabo didto. Gidasig sila sa santo nga kontrolon ang ilang mga sundalo ug dili tugotan nga mapugos ang mga tawo. Human niini, giimbitar niya ang mga gobernador sa siyudad ug mainit kaayo siyang pagdawat kanila. Ang mga gobernador, pagkahuman silot sa mga sundalong nakasala, gipahunong ang kagubot ug nakadawat og panalangin gikan kang Santo Nikola. Samtang nagpadayon kini, miabot ang pipila ka mga lungsoranon gikan sa Myra, nga nagahilak ug nagasubo. Nihulog sila sa tiilan sa santo ug nangayo kaniya nga panalipdan ang mga gipaka-injustisya, nga nag-ingon sa ilang mga luha nga sa iyang pagkawala, gipahamtang sa kamatayon sa gobernador Eustathius—nga gipang-suholan sa mga masinupak ug dautang tawo—ang tulo ka lalaki gikan sa ilang lungsod nga walay sala sa bisan unsang kalapasan.

'Ang among tibuok siyudad,' ingon nila, 'nagahilak ug nagasubo ug nagpaabot sa imong pagbalik, Kahalawigan. Kay kung uban ka namo, dili untang misugot ang gobernador sa paghimo og ingon ana ka dili matarong nga paghukom.'

Pagkadungog niini, ang obispo sa Dios nasubo kaayo ug, kauban ang iyang mga kumander, mibyahe dayon. Pag-abot niya sa usa ka dapit nga gitawag og 'Lion', nakasugat ang santo og pipila ka mga biyahero ug nangutana kanila kung nahibalo ba sila bahin sa mga tawo nga gisilotan og kamatayon. Mitubag sila:

'Gibilin namo sila sa uma sa Castor ug Pollux, nga gidala na paingon sa ilang pagbitay.'

Nagdali si Santo Nikola sa pagpadayon, naningkamot nga mapugngan ang dili matarong nga kamatayon sa mga lalaki. Pag-abot niya sa lugar sa pagbitay, nakita niya nga daghang katawo ang nagtigum didto. Ang mga gikondenar, nga nakagapos ang mga bukton sa krus ug natabonan ang mga nawong, nagluhod na sa yuta, gipahaba ang ilang mga liog ug nagpaabot sa hampak sa espada. Nakita sa Santo nga ang tigpamatay, nga seryoso ug buangon, gikuha na ang iyang espada. Ang ingon nga panan-aw napuno sa kahadlok ug kasubo ang tanan. Gisagol ang kalumo ug kadasig, ang Santo ni Kristo naglakaw-lakaw nga gawasnon taliwala sa mga tawo; nga walay bisan gamayng kahadlok, gikuha niya ang espada gikan sa kamot sa tigpamatay, gilabay kini sa yuta, ug dayon gipagawas niya ang mga gikondenar gikan sa ilang mga gapos. Gibuhat niya kini tanan uban sa dakong kaisog, ug walay bisan kinsa ang misugot nga pugngan siya, kay ang iyang pulong may awtoridad ug ang gahum sa pagka-

Diyos klaro kaayo sa iyang mga lihok: dako siya sa atubangan sa Dios ug sa tanang katawhan. Ang mga lalaki, nga nakaluwas sa silot sa kamatayon ug kalit nga nabuhi pag-usab gikan sa daplin sa kamatayon, nagahulog og mainit nga mga luha ug nagahiyaw sa kalipay, samtang ang tanang katawhan nga nagtigum didto nagpasalamat sa ilang santo. Niabot usab ang gobernador Eustathius ug gusto niyang duolon ang santo. Apan ang tawo sa Dios mitalikod kaniya uban sa pagdumot, ug sa dihang nahulog ang gobernador sa iyang mga tiil, gipahawa niya kini. Gihangyo niya ang pagpanimalos sa Dios batok kaniya, gihulga siya ni San Nicolas sa pag-antos tungod sa iyang dili matarong nga pagdumala ug nagsaad nga ireport ang iyang mga binuhatan sa tsar. Gipahirapan sa iyang konsensya ug nahadlok sa mga hulga sa santo, ang gobernador naghilak nga nangayo og kaluoy. Naghinulsol sa iyang mga dautang binuhatan ug nagtinguha nga makig-uli kang Amahan Nikolaus, iyang gibalhin ang sala ngadto sa mga tigulang sa siyudad, sila Simonides ug Eudoxius. Apan ang bakak dili magpabilin nga natago, kay nasayud kaayo ang santo nga gikondena sa gobernador ang mga inosenteng tawo sa kamatayon human siya gipang-suak sa bulawan. Ang gobernador nangayo og pasaylo sa dugay nga panahon, ug sa dihang iyang gikumpisal ang iyang sala uban sa dakong pagpaubos ug mga luha, didto lang gipatawad siya sa sulugoon ni Kristo.

Sa pagkakita sa tanan nga nahitabo, ang mga kumander sa militar nga miabot uban sa santo natingala sa kadasig ug pagkamaayo sa dakong obispo sa Dios. Human sila pasidunggan sa iyang balaang pag-ampo ug nadawat ang iyang panalangin para sa ilang panaw, mibyahe sila paingon sa Phrygia aron tumanon ang sugo sa hari nga gihatag kanila. Pag-abot nila sa lugar sa pag-alsa, dali nila kini napahunong ug, pagkahuman sa ilang buluhaton para sa hari, malipayon silang mibalik sa Byzantium. Ang hari ug ang tanang mga maharlika naghatag kanila og dakong pagdayeg ug dungog, ug gitugotan silang makaupo sa hariang konseho. Apan ang mga dautang tawo, nga nanghinaut sa kadungganan sa mga gobernador, nagpuyo og kasuko batok kanila. Nagplano sila og dautang buhat batok kanila, mao nga miadto sila sa gobernador sa siyudad, si Eulavio, ug gisilotan nila ang mga tawo, nga nag-ingon:

'Ang mga kumander nagahatag og dautang tambag, kay, sumala sa among nadungog, nagpasulod sila og mga kabag-ohan ug nagahimo og dautang tinguha batok sa hari.'

Aron madani ang gobernador sa ilang kiliran, gihatagan nila siya og daghang bulawan. Gisumbong kini sa gobernador sa hari. Pagkadungog niini, ang hari, nga walay bisan unsang imbestigasyon, nagmando nga ipriso ang mga gobernador, kay nahadlok siya nga molayas sila sa tago ug ipatuman ang ilang dautang plano. Nag-antos sa pagkabilanggo ug nasayud nga inosente sila, ang mga gobernador wala'y masabti ngano gipriso sila. Paglabay sa mubo nga panahon, ang mga manlalait misugod sa kahadlok nga mabutyag ang ilang pagpanamastamas ug dautang tuyo ug basin sila mismo ang mag-antos. Busa, miadto sila sa gobernador ug mapainubsanon siyang gihangyo nga ayaw na pagbuhi og dugay ang mga tawo, kondili paspasa ang paghatag kanila og silot nga kamatayon. Naipit sa bitag sa kahakog, wala nay lain kapilian ang gobernador kondili tumanon ang iyang gisaad. Dali dayon siyang nilarga paingon sa korte sa hari ug, isip usa ka mensahero sa dautan, mitungha sa atubangan niya nga malungkot ang nawong ug masulub-on ang pagtan-aw. Sa samang higayon, gusto usab niyang ipakita nga dako kaayo ang iyang pag-atiman sa kinabuhi sa hari ug matinud-anon siyang matinud-anon kaniya. Aron pukawon ang kasuko sa hari batok sa mga inosente, misugod siya sa pagpakigpulong sa malimbungon ug malimbungon nga paagi, nga nag-ingon:

'O Hari, wala'y bisan usa sa mga nakabilanggo sa dungeon nga gustong maghinulsol. Nagpadayon silang tanan sa ilang dautang tuyo, walay hunong sa pagplano batok kanimo. Busa, sugoa nga silotan sila dayon sa tortyur, aron dili nila kita pahimangnoan ug buhaton ang dautang buhat nga ilang giplano batok sa mga gobernador ug batok kanimo.'

Nahadlok ang hari sa niining mga pulong, busa gisilotan dayon niya ang mga gobernador sa kamatayon. Apan tungod kay gabii na, gipahunong ang pagpatay kanila hangtod sa buntag. Nahibalo ang gaoler niini. Human siya makahilak og daghang luha sa tago tungod sa ingon nga katalagman nga naghulga sa mga inosente, miduol siya sa mga gobernador ug miingon kanila:

Mas maayo pa tingali para nako nga wala ko kaila ninyo, ni nakatilaw sa malipayong pakighinabi ug pagkaon uban kaninyo. Mas sayon unta nako pag-antos sa atong pagbulag ug dili ko unta masubo kaayo sa akong kasingkasing tungod sa kalamidad nga miabot kaninyo. Moabot ang kaadlawon, ug atubangon nato ang atong katapusang makalilisang nga pagbulag. Dili na nako makita ang inyong mga nawong nga pinalangga kaayo nako,

ni madungog ang inyong mga tingog, kay gisugo sa hari ang inyong pagbitay. Tudloa ko unsa ang buhaton sa inyong mga kabtangan, samtang aduna pa'y panahon ug wala pa kamo mapugngan sa kamatayon sa pagpahayag sa inyong mga tinguha.

Giputol niya ang iyang pakigpulong tungod sa paghilak. Pagkahibalo nila sa ilang makalilisang nga kapalaran, gisi sa mga kumander ang ilang sinina ug gikuot ang ilang buhok, nga nag-ingon:

'Unsaon nga kaaway ang nanghinaut sa among kinabuhi, nga kami, sama sa mga salawayon, gisilotan sa kamatayon? Unsa may among nabuhat nga makatarungan sa among kamatayon?'

Ug gitawag nila ang mga ngalan sa ilang mga paryente ug higala, nga nagtawag kang Dios mismo isip ilang saksi nga wala sila'y nabuhat nga dautan, ug naghilak sila sa kapait. Usa kanila, nga ginganlan og Nepotiano, nahinumdom kang San Nicolas, kung giunsa niya, nga nagpakita sa Myra isip usa ka himayaong tigtabang ug malumo nga manalipod, nakaluwas sa tulo ka lalaki gikan sa kamatayon. Ug ang mga kumander misugod sa pag-ampo:

'O Dios ni Nicolas, nga nagluwas sa tulo ka lalaki gikan sa dili matarong nga kamatayon, tan-awa kami karon, kay walay tabang alang kanamo gikan sa mga tawo. Usa ka dakong kalamidad ang miabut kanamo, ug walay bisan kinsa nga makaluwas kanamo gikan niining kaguol. Naluya na ang among mga tingog sa dili pa makagawas ang among mga kalag sa among mga lawas, ug natigang ang among mga dila, gisunog sa kalayo sa lawom nga kasubo, nga bisan usa ka pag-ampo kanimo dili na namo ikapangayo. Salmo 78: *'Padali sa imong mga kaayo sa pagtabang kanamo , kay hingpit na kami nga gikapoy*.' Ugma buot nila nga patyon kami; busa, dali sa among tabang ug luwasa kami nga walay sala gikan sa kamatayon.

Siya nga maminaw sa mga pag-ampo sa mga nagahadlok kaniya ug, sama sa usa ka Amahan, nagabubo sa iyang mga panalangin sa iyang mga anak, ang Ginoo nga Dios nagpadala sa iyang balaan nga sulugoon, ang bantugang obispo Nicolas, aron motabang sa mga gisilotan. Niadtong gabii, samtang natulog ang hari, ang balaan nga obispo ni Cristo mitungha sa atubangan niya ug miingon:

'Bangon karon dayon ug buhian ang mga gobernador nga nag-antos sa prisohan. Gipasakaan sila og bakak nga mga akusasyon, ug nag-antos sila nga dili matarong.'

Gipasabot sa santo sa hari ang tibuok panghitabo sa detalyado ug gidugang pa:

'Kung dili nimo ako paminawon ug buhian sila, mopukaw ko og pag-alsa batok kanimo, sama sa nahitabo sa Phrygia, ug matagbo ka sa makalilisang nga kamatayon.'

Natingala sa ingon ana ka-isog, ang hari misugod sa paghunahuna kon giunsa sa lalaki ang pagsulod sa sulod nga mga kwarto sa gabii, ug miingon kaniya:

'Kinsa ka, nga misuway pa sa paghulga kanamo ug sa among gingharian?'

Mitubag ang lalaki:

'Ako si Nicholas; ako ang obispo sa Metropolis sa Myra.'

Nalibog ang hari; mitindog siya ug misugod sa paghunahuna sa kahulugan niining panan-awon. Samtang niini, niadtong gabii usab, ang santo nagpakita kang gobernador Eulavius ug gipadayag kaniya ang parehas nga mensahe mahitungod sa mga tawo nga gipanghukman sama sa iyang gipadayag sa hari. Nagmata nga nabigla, napuno si Eulavius sa kahadlok. Samtang naghunahuna pa siya sa maong panan-awon, miabot ang usa ka sugo nga gipadala sa Tsar ug gisultihan siya sa nakita sa Tsar sa iyang damgo. Midali ang gobernador paingon sa Tsar, gisaysay niya kaniya ang iyang kaugalingong panan-awon, ug katingalahan silang duha nga pareho gayud ang ilang nakita. Dayon, gisugo sa Tsar nga dad-on ang mga gobernador gikan sa bilanggoan ug miingon kanila:

'Pinaagi sa unsang salamangka inyong gidala kanamo kini nga mga damgo? Ang tawo nga nagpakita kanamo nasuko kaayo ug naghulga kanamo, nagpasigarbo nga sa dili madugay magdala siya og gubat kanato.'

Naglantaw-lantaw ang mga gobernador sa usag usa nga nalibog ug, kay wala man sila kahibalo, nagtan-aw sila sa usag usa nga puno sa kalibog. Sa pagkahibalo niini, mibugnaw ang kasingkasing sa hari ug miingon:

'Ayaw kahadlok; sultihi ko sa tinuod.'

Uban sa mga luha ug paghilik, mitubag sila:

'O Tsar, wala kami'y nahibaloan bahin sa salamangka ug wala kami magplano og dautan batok sa imong gingharian; hinaut nga ang Makakita-sa-Tanan nga Ginoo mismo ang magpamatuod niini. Apan kon among ginatintal ka, ug makakaplag ka og bisan unsang dautan bahin kanamo, nan ayaw na kami pasayloa o kalooyi kami o ang among kaliwatan. Gikan sa among mga amahan among nahibal-an ang pagpasidungog sa hari ug, labaw sa

tanan, ang pagkamatinud-anon kaniya. Busa karon, matinud-anon usab namo nga gipanalipdan ang imong kinabuhi ug, sumala sa angay sa among katungdanan, matinud-anon namo nga gihimo ang mga buluhaton nga imong gisalig kanamo. Sa among masigasig nga pag-alagad kanimo, among gipahunong ang pag-alsa sa Phrygia, gipahawa ang panagbangi sa sulod, ug igo nang among gipakita ang among kaisog pinaagi sa among mga buhat, sumala sa gipamatuod sa mga maalamon niini nga mga butang. Kaniadto gipahapsay mo kami sa daghang dungog, apan karon mibaling ka batok kanamo sa kasuko ug walay kalooy nga gikondenar kami sa usa ka masakiton nga kamatayon. Busa, O Hari, nagtuo kami nga nag-antos kami tungod lamang sa among debosyon kanimo; tungod niini kami gikondenar, ug imbis sa himaya ug dungog nga among gilauman nga madawat, karon atubangan namo ang kahadlok sa kamatayon.

Pagkadungog niya niini nga mga pulong, naantig ang tsar sa kalooy ug naghinulsol sa iyang padalus-dalos nga binuhatan. Kay nangurog siya sa atubangan sa paghukom sa Dios ug naulaw sa iyang maharlikang purpura, sa pagkahibalo nga, bisan siya maghahatag og balaod sa uban, andam siya nga mohatag og dili matarong nga paghukom. Gitan-aw niya ang mga gipanghukman uban sa kalooy ug gisultihan sila nga malumo. Samtang gipaminaw nila ang iyang mga pulong uban sa lawom nga pagbati, kalit nga nakita sa mga kumander nga si Santo Nikolaus naglingkod tupad sa tsar, nga nagpasabot kanila nga gisaad niya kanila ang pasaylo. Giputol sa tsar ang ilang panag-istorya ug nangutana:

'Kinsa kaha ning si Nicholas, ug kinsa ba ang iyang giluwas? Sultihi ko.'

Gisaysay ni Nepotian kaniya ang tanan sa husto nga han-ay. Unya ang Tsar, pagkahibalo nga si Santo Nikolaus usa ka dakong alagad sa Dios, natingala sa iyang kaisog ug dakong kadasig sa pagpanalipod sa mga gipanglutos; gipagawas niya ang mga gobernador ug miingon kanila:

'Dili ako ang naghatag kaninyo og kinabuhi, kondili ang bantugang sulugoon sa Ginoo, si Nicolas, nga inyong gipangayoan og tabang. Adtoa siya ug pasalamati siya. Ingna siya, sa akong ngalan, nga akong gisunod ang inyong sugo, aron ang sulugoon ni Cristo dili masuko kanako.'

Sa niining mga pulong, gihatagan niya sila og usa ka bulawanong Ebanghelyo, usa ka bulawanong turibherno nga gipalamuti sa bililhon nga mga bato, ug duha ka kandeleryo, ug gisugo nga kini tanan ihatag sa simbahan sa Mir. Pagdawat nila niining milagrosong pagluwas, ang mga gobernador dayon mibiyahe. Pag-abot nila sa Miry, naglipay ug nagselebrar sila nga nabigyan na usab sila og pribilehiyo nga makakita sa santo. Gihanyag nila kang San Nicolas ang ilang tibuok kasingkasing nga pagpasalamat alang sa iyang milagrosong tabang ug gikanta nila ang Salmo 34: *'O Ginoo! Kinsa may sama Kanimo, nga nagluwas sa huyang gikan sa kusgan, sa pobre ug nanginahanglan gikan sa ilang manlupig?'*

Naghatag sila og daghang limos sa mga kabus ug nanginahanglan ug nibalik sila nga luwas sa ilang panimalay.

Mao kana ang mga buhat sa Dios, pinaagi sa diin gipahitas-an sa Ginoo ang Iyang sulugoon. Ang balita bahin kanila mikaylap sa halayo ug halapad sama sa pako, mitabok sa dagat ug mikaylap sa tibuok uniberso, nga walay lugar nga wala makahibalo sa dagkong katingalahang milagro sa bantugang Obispo Nicolas, nga iyang gihimo pinaagi sa grasya nga gihatag kaniya sa Labawng Ginoo.

Sa usa ka higayon, ang pipila ka mga biyahero nga naglayag sa barko gikan sa Ehipto paingon sa yuta sa Licia, naipit sa usa ka kusog kaayong bagyo sa dagat. Ang mga layag nabungkag na sa kusog sa hangin, ang barko gilukso-lukso sa mga balod, ug ang tanan nawad-an na og paglaum sa ilang kaluwasan. Niadtong takna, nahinumdom sila sa bantugang Obispo Nicolas, nga wala pa nila makita apan nadungog ra nila—nga siya usa ka madali nga manluluwas sa tanan nga motawag kaniya sa panahon sa kalisdanan. Nangaliya sila kaniya ug misugod sa pagtawag kaniya alang sa tabang. Ang Santo dayon mitungha sa ilang atubangan, misulod sa barko ug miingon:

'Gitawag ninyo ako, ug miabot ako aron motabang kaninyo; ayaw kamo kahadlok!'

Nakita sa tanan nga gidala niya ang timon ug gisugdan ang pagmaniobra sa barko. Sama sa pagsabina sa among Ginoong Jesu-Cristo kaniadto sa hangin ug dagat (Mat. 8:26), ang santo dayon misugo sa unos nga mohunong, nga naghinumdom sa pulong sa Ginoo sa Juan 14: *'Ang bisan kinsa nga motuo kanako, buhaton usab ang mga buhat nga akong gibuhat*.'

Busa, ang matinud-anong sulugoon sa Ginoo gisugo ang dagat ug ang hangin, ug mituman sila kaniya. Pagkahuman niini, uban sa paborableng hangin, nakaabot ang mga biyahero sa siyudad sa Myra. Pag-abot nila sa baybayon, misulod sila sa siyudad, nga nagtinguha nga makita ang usa nga nagluwas kanila gikan sa ilang kasakit.

Nakita nila ang santo nga padulong sa simbahan ug, sa pag-ila kaniya nga mao ang ilang manluluwas, mihulog sila sa iyang mga tiil, nagpasalamat kaniya. Ang katingalahang si Nikola dili lang sila giluwas gikan sa kalisdanan ug kamatayon, apan nagpakita usab siya og pagtagad sa ilang espirituhanong kaluwasan. Pinaagi sa iyang pag-ila, nakita niya sa kanila, pinaagi sa iyang espirituhanong mga mata, ang sala sa pakighilawas, nga nagbulag sa tawo gikan sa Dios ug nagdalang sayop sa pagsunod sa mga sugo sa Dios, ug miingon siya kanila:

'Mga anak ko, ako naghangyo kaninyo, hunahunaa sa inyong kaugalingon ug usabaha ang inyong kasingkasing ug hunahuna aron malipay ang Ginoo. Kay bisan pa man kon motago kita sa daghang tawo ug magtuo nga matarong kita, walay bisan unsa nga matago gikan sa Dios. Busa, paningkamoti sa inyong tibuok kusog ang pagpreserbar sa pagkabalaan sa inyong kalag ug sa pagkahinlo sa inyong lawas. Kay, ingon sa Balaang Apostol Pablo: *'Wala ba kamo kahibalo nga kamo mao ang templo sa Dios, ug ang Espiritu sa Dios nagpuyo kaninyo? Kung kinsa ang makaguba sa templo sa Dios, siya usab pagagub-on sa Dios'* (1 Cor. 3:16–17).

Pagkahuman niyang gihatagan og mga pulong nga makapahupay sa kalag ang mga tawo, gipadala sila sa santo sa ilang dalan uban ang kalinaw. Kay sa iyang pamatasan, sama siya sa usa ka mahigugmaong amahan, ug ang iyang pagtan-aw misidlak sa banal nga grasya, sama sa pagtan-aw sa usa ka anghel sa Dios. Misidlak gikan sa iyang nawong ang usa ka hayag nga sinag, sama sa misidlak gikan sa nawong ni Moises, ug dakong kaayohan ang nadawat sa tanan nga nagtan-aw lang kaniya. Alang sa bisan kinsa nga gibug-atan sa bisan unsang pagbati o espirituhanong kasubo, igo na ang pagtan-aw sa santo aron makakaplag og kahupayan sa ilang kasubo; ug bisan kinsa nga nakig-istorya kaniya, nagmalambuon na sa pagkamaayo. Ug dili lamang mga Kristohanon, kondili pati na ang mga dili motuo: kon kinsa kanila ang makadungog sa matam-is ug malumong mga pulong sa santo, mabalhin sila sa kaluoy ug, sa pagbiya sa dautang hunahuna sa kawalay pagtuo nga nagtamnan na kanila sukad pagkabata ug sa pagdawat sa tinuod nga pulong sa kamatuoran sa ilang mga kasingkasing, misugod sila sa dalan padulong sa kaluwasan.

Kining dakong sulugoon sa Dios nagpuyo sulod sa daghang katuigan sa siyudad sa Myra, nagpagawas sa langitnong kaayo, sumala sa mga pulong sa Kasulatan: *'Sama sa bitoon sa kabuntagon taliwala sa mga panganod, sama sa bug-os nga bulan sa mga adlaw sa bulan, sama sa adlaw nga nagdan-ag sa templo sa Labaw nga Labaw, ug sama sa bahaghari nga nagdan-ag taliwala sa mahimayaong panganod, sama sa kolor sa mga rosas sa mga adlaw sa tingpamulak, sama sa mga liryo sa daplin sa tuburan, sama sa sanga sa Libano sa mga adlaw sa ting-init'* (Sir. 50:6–8).

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, natuman sa balaan ang mga obligasyon sa iyang pagkatawo ug, human sa mubo nga pisikal nga sakit, malinawon niyang gipahuman ang iyang kinabuhi dinhi sa yuta. Uban sa kalipay ug pag-awit sa mga salmo, misulod siya sa walay katapusang bulahan nga kinabuhi, kauban ang mga balaang Anghel ug gisugat sa mga nawong sa mga santo. Ang mga obispo sa probinsya sa Lycia, kauban ang tibuok klero ug mga monghe, ug ang dili masukod kadaghan sa mga tawo gikan sa tanang siyudad, nagtigum alang sa iyang lubong. Ang bililhon nga lawas sa santo gihatagan og dungog nga gipahulay sa katedral nga simbahan sa Metropolis sa Myra niadtong ika-unom ka adlaw sa Disyembre[8589] . Daghang mga milagro ang nahimo pinaagi sa balaang relikya niining tawo sa Dios. Kay ang iyang mga relikya nagpagawas og humot ug makahupong nga mira, nga gigamit sa pag-uyog sa mga masakiton ug nakadawat sila og kaayohan. Tungod niini, ang mga tawo nanag-awas ngadto sa iyang lubnganan gikan sa tanang kanto sa kalibutan, nangita og kaayohan sa ilang mga sakit ug nakadawat niini. Kay ang balaan nga mira nag-ayo dili lamang sa mga sakit sa lawas kondili usab sa mga sakit sa kalag, ug napalayas ang dautang espiritu. Kay ang santo, dili lamang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon, nakig-away batok sa mga demonyo ug napildi sila, sama sa iyang gihimo hangtod karon.

Ang pipila ka mga tawo nga mahadlok sa Dios, nga nagpuyo sa daplin sa Suba sa Tanais, pagkahibalo nila sa mga relikya ni San Nicolas nga nagbubo og myro ug naghatag og tambal, nga nagpuyo sa Myra sa Lycia, nagpasiya nga molarga paingon didto aron pagdayeg sa mga relikya. Apan ang dautang demonyo, nga kaniadto gipahawa ni San Nicolas gikan sa templo ni Artemis, sa dihang nakita nga ang barko nag-andam na sa paglayag paingon niining dakong amahan, ug nasuko sa santo tungod sa pagbungkag sa templo ug sa iyang kaugalingong pagpahawa, nagpasiya nga pugngan kining mga tawo sa pagtuman sa ilang giplanong biyahe ug sa ingon

[8589] Ang tukmang tuig sa kamatayon ni San Nicolas wala mailhi: sumala sa pipila ka tinubdan, ang Alagad sa Dios namatay sa tuig 341, samtang ang uban nagbutang sa tuig sa iyang kamatayon tali sa 346 ug 352.

mapugngan sila sa pagdawat sa balaang relikyas. Gikuha niya ang dagway sa usa ka babaye nga nagbitbit og sudlanan nga puno sa balaan nga lana ug miingon kanila:

'Gusto unta nako nga madala kini nga sudlanan sa lubnganan sa santo, apan dako kaayo akong kahadlok sa paglayag sa dagat, kay delikado alang sa usa ka babaye nga huyang ug nag-antos sa sakit sa tiyan ang paglayag sa dagat. Busa, palihug ninyo, kuhaa kini nga sudlanan, dad-a kini sa lubnganan sa santo ug ibubo ang lana sa lampara.'

Sa ingon niini nga mga pulong, gihatag sa demonyo ang sudlanan sa mga debotong lalaki. Wala mailhi unsang demonyong orasyon ang gisagol sa lana, apan kini gituyo aron magdala og kadaut ug pagkaguba sa mga biyahero. Tungod kay wala sila kahibalo sa makamatay nga epekto sa lana, gituman nila ang hangyo ug, gikuha ang sudlanan, misakay sila sa barko gikan sa baybayon ug nakalarga nga luwas sulod sa tibuok adlaw. Apan sa buntag, mitungha ang hangin gikan sa amihanan, ug nahimong lisod ang ilang pagbiyahe.

Paglabay sa daghang adlaw nga kalisod niining malas nga pagbiyahe, nawala na ang ilang pasensya sa dugay na nga magubot nga dagat ug nagpasiya sila nga mobalik. Gipahimutang na nila ang kurso sa barko paingon sa ilang panimalay sa dihang mitungha si San Nicolas sa ilang atubangan sa usa ka gamay nga bangka ug miingon:

'Asa kamo padulong, mga tawo, ug ngano, nga gibyaan ninyo ang inyong orihinal nga agianan, mobalik kamo? Makapahupay kamo sa unos ug makahimo sa biyahe nga luwas. Ang limbong sa yawa maoy nakababag sa inyong pag-uswag, kay ang sakayan nga naglangkob sa lana gihatag kaninyo dili sa usa ka babaye, kondili sa usa ka demonyo. Ibulog ninyo ang sakayan sa dagat, ug ang inyong biyahe mahimong luwas dayon.'

Pagkadungog niini, gilabay sa mga tawo ang sudlanan sa yawa sa kalawoman sa dagat. Sa kalit, misabwag gikan niini ang itom nga aso ug kalayo; napuno ang hangin sa makalilisang nga baho; nabuka ang dagat; mibukal ug nagbula ang tubig hangtod sa ilawom; ug ang mga talsik sama sa nagdilaab nga mga siga. Ang mga tawo nga anaa sa barko gikupot sa dakong kahadlok ug misinggit sa kahadlok, apan ang tig-tabang nga mitungha kanila, nga nagsugo kanila nga magpakaisog ug ayaw kahadlok, gipakalma ang naglagot nga bagyo ug, pagkahuman nga giluwas ang mga biyahero gikan sa ilang kahadlok, gihimo nga luwas ang ilang biyahe paingon sa Lycia. Kay diha-diha dayon usa ka bugnaw ug humot nga hangin ang mihuyop kanila, ug sila malipayon ug luwas nga nakaabot sa siyudad nga ilang gihandom. Pagyuko nila sa atubangan sa mga relikya nga nag-awas og mira sa ilang paspas nga tigtabang ug mananaghoy, nagpasalamat sila sa labawng Ginoo ug nag-awit og mga himno sa pagdayeg kang dakong Amahan Nicolas. Pagkahuman niini, mibalik sila sa ilang kaugalingong nasud, nga nagasulti sa tanan bisan asa sa nahitabo kanila sa ilang pagbiyahe. Kining dakong balaan naghimo og daghang dagko ug himayaong mga milagro sa yuta ug sa dagat. Gitabangan niya ang mga nag-antos, gisalbar sila gikan sa pagkalumos ug gidala sa baybayon gikan sa kalawoman sa dagat, gipagawas sila gikan sa pagka-ulipon ug gidala ang mga napalaya pauli, gipagawas sila gikan sa mga gapus ug bilanggoan, giprotektahan sila gikan sa espada, gisalbar sila gikan sa kamatayon, ug naghatag og daghang pag-ayo sa daghan: panan-aw sa mga bulag, sa mga pilay gihatagan og kahanas sa paglakaw, sa mga bingi gihatagan og gasa sa pagpaminaw, ug sa mga pipì gihatagan og gasa sa pagsulti. Gipa-inahan niya ang daghang nag-antos sa kakabus ug grabeng kakulangan, naghatag og pagkaon sa mga gutom, ug nagpakita sa tanan sa matag panginahanglan isip usa ka andam nga tigtabang, usa ka mainitong mananaghoy, ug usa ka paspas nga manalipod ug tigdepensa. Ug bisan karon, siya motabang sa mga nagtawag kaniya ug nagluwas kanila gikan sa ilang mga kalisdanan. Ang iyang mga milagro dili mabilang, sama sa pagka imposible nga isaysay kini tanan sa detalye. Kining dakong maghimo og milagro nailhan sa tibuok Sidlakan ug Kasadpan, ug ang iyang mga milagro bantog sa tanang kanto sa kalibutan. Hinaut nga ang Dios nga Talo-sa-usa—ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo—pagadayegon kaniya, ug hinaut nga ang iyang balaan nga ngalan pagadayegon sa tanan hangtod sa kahangturan. Amen.

- Ang mga milagro ni San Nicolas nga nahitabo pagkahuman sa iyang kamatayon

Si San Nicolas naghimo og daghang mga milagro, dili lamang sa iyang kinabuhi kondili usab pagkahuman sa iyang kamatayon. Kinsa bay dili mahibulong sa pagpaminaw sa iyang katingalahang mga milagro! Kay dili lang usa ka nasud o usa ka rehiyon, kondili ang tibuok kalibutan napuno sa mga milagro ni San Nicolas. Adto sa mga Griyego, ug didto sila natingala niini; adto sa mga Latino – ug didto sila nabighani niini, ug sa Siria kini gidayeg. Sa tibuok kalibutan, ang mga tawo natingala kang Santo Nikola. Adto sa Rus', ug makita nimo nga walay siyudad o baryo diin dili daghan ang mga milagro ni Santo Nikola.

Sa panahon sa paghari sa Griyegong Emperador Leo ug ubos sa pagdumala ni Patriarka Athanasius, nahitabo ang mosunod nga himsog nga milagro ni San Nicolas[8590] . Ang bantugang Nicolas, Arsobispo sa Myra, nagpakita sa tunga-tunga sa gabii sa usa ka panan-awon ngadto sa usa ka matinud-anon nga tigulang, mapinanggaon ug maabiabihon, nga ginganlan og Theophanes, ug miingon:

'Pagmata, Theophanes, bangon ug adtoa ang pintor sa ikon nga si Aggeus ug sugoa siya sa pagpintal og tulo ka ikon: sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo ang Ginoo, nga nagmugna sa langit ug yuta ug naghimo sa tawo; sa Labing Balaan nga Ginoo-Dayday, ang Inahan sa Dios; ug sa manalipod sa Kristohanong lahi, Nicholas, Arsobispo sa Myra, kay angay nga magpakita ako sa Constantinople. Human nimo mapintalan kining tulo ka mga icon, ihatag kini sa Patriarka ug sa tibuok sinodo. Lakaw dayon ug ayaw pagsuway."

Pagkahuman niini, nawala sa panan-aw ang santo. Pagmata gikan sa iyang tulog, nabighani ang Dios-higugmaong tawo nga si Teofanes sa panan-awon; dayon siya miduol sa pintor sa mga ikono nga si Aggeus ug nangayo kaniya nga magpintal og tulo ka dagkong ikono: ni Kristo nga Manluluwas, sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug ni San Nicolas. Pinaagi sa grasya sa maloloy-on nga Manluluwas, sa Iyang Labing Balaan nga Inahan ug sa Santo Nikola, gipintalan ni Aggai ang tulo ka mga ikono ug gidala kini kang Theophanes. Gikuha niya ang mga ikono, gibutang kini sa iyang kwarto sa taas ug miingon sa iyang asawa:

'Mag-andam kita og pagkaon sa atong balay ug mag-ampo kita sa Diyos alang sa atong mga sala.'

Miuyon siya uban sa kalipay. Miadto si Teofanes sa merkado, mipalit og pagkaon ug ilimnon sa kantidad nga traynta ka zlatniks, ug pagdala niini sa balay, nag-andam siya og usa ka marangyang panyapon para sa Patriarka. Unya miadto siya sa Patriarka ug nangayo kaniya ug sa tibuok sinodo nga panalanginan ang iyang balay ug mokaon ug moinom sa pagkaon ug ilimnon. Miuyon ang Patriarka, miadto uban sa sinodo sa balay ni Teofanes ug, sa pagsulod sa taas nga kwarto, nakita niya nga nagbarug didto ang tulo ka mga ikon: ang usa naglarawan sa atong Ginoong Hesukristo, ang ikaduha sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug ang ikatulo kang San Nicolas. Sa pagduol sa unang ikon, miingon ang Patriarka:

'himaya kanimo, Kristo among Dios, nga nagmugna sa tanang butang. Angay ra nga gihulagway kining imahe.'

Unya, sa pagduol niya sa ikaduhang ikon, miingon siya:

'Maayo nga kini nga hulagway sa Labawng Balaan nga Inahan sa Dios, ang manalipod sa tibuok kalibutan, gihulagway usab.'

Sa pagduol niya sa ikatulong icon, miingon ang Patriarka:

'Kini usa ka hulagway ni Nicholas, Arsobispo sa Myra. Dili unta siya angay ipinta sa ingon ka dakong ikon. Sa katapusan, anak siya sa yano nga mga tawo, sila Theophanes ug Nonna, nga mga mag-uuma.'

Gitawag sa Patriarka ang agalon sa balay ug miingon kaniya:

'Theophanes, ayaw tugoti si Aggeus nga ipintal ang hulagway ni Nicholas sa ingon kadako.'

Ug iyang gisugo nga tangtangon ang ikon sa santo, nga miingon:

'Dili angay nga motindog siya tupad ni Kristo ug sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios.'

Ang debotong tawo nga si Theophanes, human niya madala ang ikon ni San Nicolas gikan sa taas nga kwarto uban sa dakong kasubo, gibutang kini sa bodega sa usa ka dungganan nga dapit; ug, pagkapili niya gikan sa katedral og usa ka klerigo—usa ka tawo nga talagsaon ang kinaadman ug paghukom nga ginganlan og Callistus—nangayo siya kaniya nga motindog sa atubangan sa ikon ug dayegon si San Nicolas. Siya mismo nabalaka kaayo sa mga pulong sa Patriarka, nga nagmando nga kuhaon ang ikon ni San Nicolas gikan sa taas nga kwarto. Apan nasulat sa Kasulatan: 1 Mga Hari 2 – *'Ako pagahimayaon ang mga nagahimaya kanako*'. Mao kini ang giingon sa Ginoong Jesu-Kristo, pinaagi Kaniya, sama sa atong makita, ang santo mismo pagahimayaon.

Pagkahuman pagdayeg sa Dios ug sa Labing Balaang Theotokos, ang Patriarka mipungko sa lamisa uban sa tibuok niyang sinodo, ug gisilbihan og pagkaon. Pagkahuman, mibangon ang Patriarka, gidayeg ang Dios ug ang Labing Balaang Theotokos, ug, pagkahuman nimomnom og pipila ka bino, naglipay siya uban sa tibuok sinodo. Si Callistus, sa laing bahin, nagadayeg ug nagapadayeg sa bantugang San Nicolas. Apan nahurot ang bino, samtang ang Patriarka ug ang iyang mga kauban gusto pa unta mag-inom ug malingaw. Ug usa sa mga anaa miingon:

[8590] Nahitabo kini sa tunga-tunga sa ika-8 nga siglo, sa panahon sa paghari ni Emperador Leo nga Ispuriyano.

'Theophanes, dad-a pa ug bino para sa Patriarka ug himoa nga malingaw ang salo-salo.'

Mitubag siya:

'Wala na'y bino, ginoo, ug dili na kini gibaligya sa merkado; walay mapalit niini.'

Sa dakong kasubo, nahinumduman niya si Santo Nikola, kung giunsa siya pagpakita sa santo sa usa ka panan-awon ug gisugo siya nga magpintal og tulo ka mga ikon: sa Manluluwas, sa Labing Balaang Inahan sa Dios, ug sa kaugalingon niya. Sa sekreto nga pagsulod niya sa silong, mihapa siya sa atubangan sa ikon sa santo ug miingon uban sa mga luha:

'O San Nicolas! Katingalahan ang imong pagkatawo ug balaan ang imong kinabuhi; imong gipang-ayo ang daghang nagmasakit. Ginasumagop ko ikaw, buhata karon ang usa ka milagro alang kanako sa akong panahon sa panginahanglan; hatagi ko pa og bino.'

Pagkahuman niya og ingon niini ug pag-cross sa iyang kaugalingon, miadto siya sa dapit diin nagtindog ang mga sudlanan sa bino; ug pinaagi sa pag-ampo ni San Nicolas nga Maghimog Milagro, napuno kini og bino. Uban sa kalipay gidala ni Teofanes ang bino ngadto sa patriyarka. Gimainom kini sa patriyarka ug gidayeg niya, miingon:

'Wala pa gyud ko makatilaw og ingon ani nga bino.'

Ug ang mga nag-inom miingon nga gireserba ni Theophanes ang labing maayong bino para sa katapusan sa salo-salo. Apan gitago niya ang katingalahang milagro ni San Nicolas.

Malipayon kaayo, ang Patriarka ug ang sinodo mibalik sa ilang balay duol sa Templo ni Santa Sofia. Sa buntag, usa ka maharlika nga ginganlan og Theodore ang miadto sa Patriyarka gikan sa usa ka baryo nga gitawag Sierdalsky, sa Isla sa Mirsky, ug naghangyo sa Patriyarka nga moanha kaniya, kay ang iyang bugtong anak nga babaye gipanag-iya sa demonyo, ug aron basahon ang Balaang Ebanghelyo ibabaw sa iyang ulo. Miuyon ang Patriarka, gikuha ang Upat ka Ebanghelyo, misakay sa barko uban sa tibuok sinodo, ug nilarga. Sa dihang naa na sila sa dagat, mitungha ang kusog nga bagyo; nabaliktad ang barko, ug nahulog ang tanan sa tubig ug nanglangoy, nagasinggit ug nag-ampo kang Dios, sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios, ug kang San Nicolas. Ug ang Labing Balaan nga Inahan sa Dios nangamuyo sa Iyang Anak, ang atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, alang sa sinodo, aron dili malaglag ang han-ay sa pagkasaserdote. Unya mitindog pag-usab ang barko, ug, pinaagi sa grasya sa Dios, misakay pag-usab niini ang tibuok sinodo. Samtang nalumos na siya, nahinumdom si Patriarka Atanasio sa iyang sala atubangan ni Santo Nikolao ug, sa pagtawag, nag-ampo ug miingon:

'O dakong Santo ni Kristo, Arsobispo sa Myra, ang manalagna sa milagro nga si Nikola, nakasala ako sa imong atubangan; pasayloa ug kalooy-a ako, usa ka makasasala ug kawawa; luwasa ako gikan sa kalawoman sa dagat, gikan niining mapait nga takna ug gikan sa walay pulos nga kamatayon.'

O katingalahang milagro – ang mapahitas-on napakumbaba, samtang ang mapainubuson katingalahang napataas ug gihatagan og dungog.

Kalit lang nga miabot si Santo Nikolaus, naglakaw sa ibabaw sa dagat sama sa uga nga yuta; miduol siya sa patriyarka ug gikuptan ang iyang kamot, nga miingon:

'Athanasius, nanginahanglan ka ba sa akong tabang sa kalawom sa dagat, ako nga gikan sa yano nga gigikanan?'

Siya, hapit dili na makabukas sa iyang baba, gikapoy, miingon, nga nagahilak sa kapait:

'O San Nicolas, dakong balaan, dali sa pagtabang, ayaw hinumdumi ang akong dautang garbo; luwasa ko gikan niining walay pulos nga kamatayon sa kalawoman sa dagat, ug pagadayegon tika sa tanang adlaw sa akong kinabuhi.'

Ug miingon kaniya ang santo:

'Ayaw kahadlok, igsoon; tan-awa, ginaluwas ka ni Kristo pinaagi sa akong kamot. Ayaw na pagpakasala pag-usab, basi pa mas grabe pa ang mahitabo kanimo. Saka na sa imong barko.'

Pagkahuman niini, gikuha ni San Nicolas ang patriyarka gikan sa tubig ug gibutang siya sa barko, nga miingon:

'Naluwas ka na; baliki ang imong ministeryo sa Constantinople.'

Ug ang santo nahimong dili makita. Pagkakita sa patriyarka, ang tanan misinggit:

'Gloria kanimo, Kristo nga Manluluwas, ug kanimo, O Labing Balaan nga Reyna, Inahan sa Dios, nga nagluwas sa among ginoo gikan sa pagkalunod.'

Sama sa nagmata gikan sa damgo, nangutana ang patriyarka kanila:

'Asa ko, mga igsoon?'

'Sa imong barko, Ginoo,' ilang tubag, 'ug kami tanan wala'y kadaut.'

Samtang nagahilak, miingon ang patriyarka:

'Mga igsoon, nakasala ako sa atubangan ni San Nicolas; tinuod nga siya dako: siya naglakaw sa dagat sama sa uga nga yuta; gikuptan niya ako sa kamot ug gibutang ako sa barko; tinuod nga siya paspas sa pagtabang sa tanan nga nagtawag kaniya uban sa pagtuo.'

Ang barko dali nga nibalik paingon sa Constantinople. Sa pag-abut niya sa baybayon uban sa tibuok sinodo, ang Patriarka, nga nagahilak, miadto sa Simbahan ni Santa Sofia ug gipatawag si Teofanes, nga gisugo nga dalhon dayon ang milagrosong ikon ni San Nicolas. Sa pagdala ni Teofanes sa ikon, ang Patriarka mihulog sa atubangan niini nga nagahilak ug miingon:

'Nakasala ako, O Santo Nikola; pasayloa ako, usa ka makasasala.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gidala niya sa iyang mga bukton ang ikon, gihalukan kini uban sa pagrespeto kauban ang mga miyembro sa sinodo, ug gidala kini ngadto sa Simbahan ni Santa Sofia. Sa sunod adlaw, gibutang niya ang pundasyon nga bato para sa usa ka simbahan nga bato sa Constantinople nga gihalad kang Santo Nikola. Sa pagtukod sa simbahan, ang Patriarka mismo ang nagpasiugda niini sa pista ni Santo Nikola. Ug niadtong adlawa, giayo sa balaan *ang kap-atan* ka lalaki ug babaye nga masakiton. Unya ang Patriarka naghatag og 30 ka litro nga bulawan ug daghang baryo ug tanoman alang sa pagpanamkon sa simbahan. Ug nagtukod siya og usa ka monasteryo sa dungog tupad niini. Daghan ang miadto didto: ang mga bulag, ang mga pilay, ug ang mga ketong. Pagkahuman nila makahikap sa maong ikon ni San Nicolas, mibiya silang tanan nga himsog, samtang nagdayeg sa Dios ug sa Iyang tigbuhat sa mga milagro.

Sa Constantinople, nagpuyo ang usa ka lalaki nga ginganlan og Nicholas, nga nagpanginabuhi pinaagi sa iyang mga binuhat. Tungod kay usa siya ka debotong tawo, nagsaad siya nga dili gayud pasagdan nga molabay ang mga adlaw nga gipahinungod sa paghinumdom kang Santo Nicholas nga wala maghinumdom niining sulugoon sa Dios. Gibuhat niya kini nga walay hunong, sumala sa mga pulong sa Kasulatan: Proverbio 3 – *'Pasidunggi ang Ginoo sa imong bahandi ug sa unang bunga sa tanan nimong ani'*, ug kanunay niya kini gipabilin sa iyang hunahuna. Busa nakaabot siya sa tigulang nga edad ug, sa pagkawala sa kusog sa pagtrabaho, nahulog siya sa kakabus. Nagkadool na ang pista ni San Nicolas, ug samtang naghunahuna siya unsa ang buhaton, miingon ang tigulang sa iyang asawa:

– Nagaduol na ang adlaw sa dakong Obispo ni Kristo, si Nikola, nga atong girespeto; unsaon man nato, mga kabus, sa atong kakabus, pagsaulog niining adlawa?

Mitubag ang iyang debotong asawa sa bana:

'Nasayud ka, akong ginoo, nga nagkadool na ang katapusan sa atong kinabuhi, kay gisakpan na kita sa katigulangon; bisan pa og mamatay kita karon, ayaw pagduha-duha sa imong pagbuot ug ayaw kalimti ang imong debosyon sa santo.'

Gipakita niya sa iyang bana ang alpombra ug miingon:

'Kuhaa kini nga alpombra, adto ug ibaligya kini, ug palita ang tanan nga gikinahanglan alang sa angay nga pagsaulog sa pista ni San Nicolas. Wala na kitay lain, ug wala nato kini gikinahanglan, kay wala kitay anak nga atong mapamana niini.'

Pagkadungog niini, gidayeg sa matinud-anong tigulang ang iyang asawa ug gidala ang alpombra ug nilarga. Samtang naglakaw siya tabok sa plasa diin nagtindog ang haligi ni San Constantino ang Dako, ug nilabay sa simbahan ni San Plato, gisugat siya ni San Nicolas—kanunay andam sa pagtabang—sa dagway sa usa ka respetadong tigulang, nga miingon sa lalaki nga nagbitbit sa alpombra:

'Higala, asa ka paingon?'

'Kinahanglan ko moadto sa merkado,' matubag niya.

Sa pagduol pa ni Santo Nikolaus, miingon siya:

'Maayo kana. Apan sultihi ko, pila imong gusto ibaligya ning alpombra, kay gusto ko kini paliton.'

Miingon ang tigulang sa santo:

'Kining alpombra napalit sa walo ka zloty sauna; karon, dawata nako bisan unsa ang imong gustong ihatag para niini.'

Miingon ang santo sa tigulang:

'Mopahimulos ka ba nga mokuha og 6 ka zloty para niini?'

– 'Kung ihatag nimo kana kadako,' ingon sa tigulang, 'malipayon ko nga dawaton kini.'

Gisulod ni San Nicolas ang kamot sa bulsa sa iyang bado, gikuha ang pipila ka bulawan, ug sa pagbutang sa unom ka dagkong zlotys sa kamot sa tigulang, miingon kaniya:

'Ato kini, higala, ug ihatag nako ang alpombra.'

Malipayong gidawat sa tigulang ang bulawan, kay mas gamay pa ang bili sa alpombra kaysa niini. Gikuha ni San Nicolas ang alpombra gikan sa kamot sa tigulang, unya mibiya na siya. Pagkahuman nilang magbulag, miingon ang mga tawo nga naa sa plasa sa tigulang:

'Nakakita ka ba og multo, tigulang, nga ikaw ra ang nakig-istorya sa imong kaugalingon?'

Kay makita ra nila ang tigulang ug madungog ang iyang tingog, samtang ang santo dili makita ug dili madungog nila. Niadtong taknaa, miabot si San Nicolas dala ang alpombra sa balay sa asawa sa tigulang ug miingon kaniya:

'Ang imong bana daan nakong higala; sa dihang nakigkita siya kanako, gihimo niya kini nga hangyo: tungod sa gugma kanako, dad-a kini nga alpombra sa akong asawa, kay kinahanglan nakong dad-on ang usa ka butang, samtang ikaw ang magpabilin niini ingon nga imoha.'

Pagkahuman niini, nahimong dili makita ang santo. Sa dihang nakita sa babaye ang dungog nga lalaki nga nagdan-ag sa kahayag ug gikuhaan siya sa alpombra, tungod sa kahadlok, wala siya kaisog mangutana kinsa siya. Sa pagtuo nga nakalimot ang iyang bana sa mga pulong nga iyang gisulti ug sa gugma sa santo, nasuko ang babaye sa iyang bana ug miingon:

'Lagmit ako, usa ka pobre nga babaye! Ang akong bana walay balaod ug puno sa bakak!'

Samtang nagasulti niini ug susamang mga pulong, wala gani siya motan-aw sa alpombra, tungod kay gikuptan siya sa iyang gugma alang sa santo.

Wala siya kahibalo sa nahitabo, mipalit ang iyang bana sa tanan nga gikinahanglan para sa selebrasyon sa pista ni San Nicolas ug nagpauli na sa iyang payag, naglipay sa pagbaligya sa alpombra ug sa kamatuoran nga dili na niya kinahanglan biyaan ang iyang debotong batasan. Pag-abot niya sa balay, gisugat siya sa iyang masuko nga asawa sa mapait nga mga pulong:

'Sugod karon, biyaan ko, kay nakakunwari ka kang San Nicolas. Tinud-anay, si Kristo, ang Anak sa Dios, miingon sa Lucas 9: *"Ang bisan kinsa nga magbutang sa iyang kamot sa arado ug motan-aw paingon sa likod dili angay sa Gingharian sa Dios*."'

Pagkahuman niya og sulti niining mga pulong ug uban pa nga susama, gidala niya ang alpombra ngadto sa iyang bana ug miingon:

'Ani-a, dawata kini; dili na nimo ko makita pag-usab. Nanglimbong ka kang San Nicolas, busa mawala kanimo ang tanan nimong nakuha pinaagi sa pagsaulog sa iyang handumanan. Kay nasulat: *"Ang bisan kinsa nga magbantay sa tibuok balaod apan mapakyas sa usa ka punto nahimong salarin sa tanan niini"* (Santiago 2:10).'

Pagkadungog niini gikan sa iyang asawa ug pagkakita sa iyang alpombra, nabigla ang tigulang ug wala siyay masulti nga tubag kaniya. Nagtindog siya didto sa dugay nga panahon ug sa katapusan nasabtan niya nga si San Nicolas naghimo og milagro. Sa paghuyop gikan sa kalawom sa iyang kasingkasing ug napuno sa kalipay, gitangtang niya ang iyang mga kamot paingon sa langit ug miingon:

'Kahimaya kanimo, Kristo among Dios, nga nagbuhat og mga milagro pinaagi kang San Nicolas!'

Ug miingon ang tigulang sa iyang asawa:

'Tungod sa gugma sa Diyos, sultihi ko, kinsa ang nagdala kanimo niining alpombra—lalaki ba o babaye, tigulang ba o batan-on?'

Mitubag ang iyang asawa:

Usa ka masidlakon, dungog nga tigulang, nga nagsul-ob og hayag nga bisti, ang nagdala kanamo niining alpombra ug miingon kanako: "Ang imong bana higala nako; busa, sa dihang nakit-an ko siya, gisugo ko niya nga dalhon kanimo kini nga alpombra—daw-a kini." Pagdawat nako sa alpombra, wala ko kaisog mangutana sa bisita kinsa siya, kay nakita nako siyang nagdan-ag sa kahayag."

Pagkadungog niini gikan sa iyang asawa, namangha ang tigulang ug gipakita niya kaniya ang bahin sa bulawan nga naa pa kaniya, ug ang tanan niyang napalit aron sa pagsaulog sa pista ni San Nicolas: pagkaon, bino, prosphora ug kandila.

'Buhi pa ang Ginoo!' iyang gisiyagit. 'Ang tawo nga mipalit sa alpombra gikan kanako ug karon gibalik kini sa among panimalay, kanamo nga mga pobre ug mapainubsanon nga sulugoon, mao gayud si Santo Nikola; kay kadtong nakakita kanako nga nakig-istorya kaniya miingon: "Dili ba usa ka kalag ang inyong nakita?" Ako ra ilang nakita, samtang siya dili makita.'

Unya ang tigulang ug ang iyang asawa misinggit, nagpasalamat sa Makagagahum nga Dios ug nagdayeg sa bantugang Obispo ni Cristo, si Nicolas, ang paspas nga tigtabang sa tanan nga nagtawag kaniya uban sa pagtuo. Napuno sa kalipay, dayon sila miadto sa Simbahan ni San Nicolas, nagdala og bulawan ug alpombra, ug gisaysay nila ang nahitabo sa tibuok klero ug sa tanan nga naa sa simbahan. Ug ang tanang katawhan, pagkadungog sa ilang sugilanon, gidayeg ang Dios ug si San Nicolas, nga nagpakita og kaluoy sa Iyang mga sulugoon. Gipadala dayon nila ang balita kang Patriarka Michael[8591] ug gisultihan siya sa tanan. Gisugo sa Patriarka nga hatagan ang tigulang og stipendio gikan sa mga kabtangan sa Simbahan ni Santa Sofia. Ug nagsaulog sila og usa ka solemne nga pista, uban sa halad sa pagdayeg ug mga himno.

Nipuyo sa Constantinople ang usa ka matinud-anon nga tawo nga ginganlan og Epiphanius. Siya dato kaayo ug gipasidunggan sa Emperador Constantine[8592] , ug daghan siya og mga sulugoon. Usa ka adlaw gusto niya mopalit og batang lalaki isip iyang sulugoon, ug niadtong ikatulong adlaw sa Disyembre, nagdala siya og usa ka litro nga bulawan nga nagkantidad og 72 ka zlatniks, misakay sa iyang kabayo ug mibyahe paingon sa merkado diin namaligya og mga ulipon ang mga negosyante gikan sa Rus'. Wala siya makapalit og ulipon, busa mibalik siya sa balay. Pagpahawa sa iyang kabayo, misulod siya sa iyang kwarto, gikuha ang bulawan nga gidala niya sa merkado gikan sa iyang bulsa, ug pagkahuman gibutang kini sa usa ka dapit sa kwarto, nakalimot siya kung asa niya kini gibutang. Nahitabo kini kaniya tungod sa karaang dautang kaaway, ang yawa, nga walay hunong nga nakig-away batok sa Kristohanong kaliwatan aron mapadako ang iyang gahum dinhi sa yuta. Tungod kay dili niya mapailubon ang pagkamatinud-anon sa tawo, nagpasiya siya nga itulod siya sa kalawoman sa sala. Sa buntag, gitawag sa maharlika ang batan-ong sulugoon nga nagtrabaho para kaniya ug miingon:

'Dad-a kanako ang bulawan nga akong gihatag kanimo gahapon; kinahanglan ko moadto sa merkado.'

Pagkadungog niini, nahadlok ang batan-ong sulugoon, kay wala man siya hatagi sa iyang agalon og bulawan, ug miingon siya:

'Wala ka maghatag nako og bulawan, ginoo.'

Miingon ang agalon:

'O daotan ug limbong nga salbahis, ingna ko asa nimo gibutang ang bulawan nga akong gihatag kanimo?'

Ang batan-on, nga walay dala, nanumpa nga wala siya kasabot sa gisulti sa iyang agalon. Nasuko ang maharlika ug gisugo ang iyang mga sulugoon nga gapuson ang batan-on, bugbogon siya nga walay kalooy, ug ikadena siya.

Siya mismo miingon:

'Ako na ang maghukom sa iyang kapalaran pagkahuman sa pista ni San Nicolas' – kay ang maong pista ipahigayon sa sunod adlaw.

Gibilanggo nga nag-inusara sa templo, ang batan-on misinggit sa luha ngadto sa Dios nga Labaw sa Tanan, ang Manluluwas sa mga nag-antos:

'O Ginoo akong Dios, Hesukristo, Makagagahum, Anak sa Buhing Dios, nga nagpuyo sa dili masudlan nga kahayag! Nagaagay ko kanimo, kay nasayud ka sa kasingkasing sa tawo; Ikaw ang Tabang sa mga ulila, ang Manluluwas sa mga nag-antos, ang Maghupay sa mga masubo: luwasa ako gikan niining kalamidad nga wala ko masayri. Hatagi ako og maloloy-ong kaluwasan, aron ang akong agalon, nga nakaluwas gikan sa sala ug kawalay-hustisya nga gibuhat kanako, maghimaya Kanimo uban sa malipayong kasingkasing, ug aron ako, ang imong mapainubuson nga sulugoon, nga nakaluwas gikan niining kalamidad nga dili matarong nga nahitabo kanako, makahatag Kanimo og pagpasalamat tungod sa Imong gugma alang sa katawhan.

[8591] Michael Kerullarios gikan sa 1043 hangtod sa 1058.

[8592] Syempre, si Constantine Monomachos, nga naghari gikan sa 1042 hangtod sa 1060.

Samtang nagasulti niining mga pulong ug uban pang susama uban sa mga luha, nagdugang og pag-ampo sa pag-ampo ug luha sa luha, misinggit ang batang lalaki kang San Nicolas:

'O dungog nga Amahan, San Nicolas, luwasa ako gikan niining kalisdanan! Nasayud ka nga inosente ako sa akong giakusahan sa akong agalon. Ugma mao ang imong pista, ug ako anaa sa dakong kaguol.'

Miabot ang gabii, ug natulog ang gikapoy nga batang lalaki. Ug mitungha kaniya si San Nicolas—kanunay nga andam motabang sa tanan nga motawag kaniya uban sa pagtuo—ug miingon:

'Ayaw paghilak: si Kristo magluwas kanimo pinaagi kanako, ang Iyang alagad.'

Kalit lang nahulog ang mga gapus sa iyang mga tiil, ug mitindog siya ug nagdayeg sa Dios ug kang San Nicolas. Niadtong mismong takna, nagpakita usab ang santo sa iyang agalon ug gisaway siya:

Ngano man nga imong gipaka-inana ang imong sulugoon, Epifanio? Ikaw mismo ang angay basulon, kay nakalimot ka kung asa nimo gibutang ang bulawan, apan gipaka-antos pa nimo ang batan-on nga walay hinungdan, bisan pa man matinud-anon siya kanimo. Apan tungod kay dili ikaw ang naghimo niini, kondili nadani ka sa karaang kaaway, ang yawa, mipakita ako aron ang imong gugma sa Dios dili mahuyang. Baroga ug buhian ang batan-on; kay kon mosupak ka kanako, dakong kalamidad ang moabot kanimo.

Unya, mitudlo siya sa iyang tudlo sa dapit diin nahimutang ang bulawan, miingon si San Nicolas:

'Tindog, kuhaa ang imong bulawan ug buhian ang batan-on.'

Pagkahuman niya og sulti niini, siya nawala.

Ang maharlika nga si Epiphanius nabanhaw nga puno sa kahingawa, miadto sa dapit sa kwarto nga gipakita kaniya sa santo, ug nakit-an ang bulawan nga siya mismo ang nagbutang didto. Unya, napuno sa kahadlok ug kalipay, miingon siya:

'himaya kanimo, Kristo among Dios, Paglaum sa tibuok Kristohanong kaliwatan; himaya kanimo, Paglaum sa mga walay paglaum, dali nga Paglipay sa mga nawagtang paglaum; Kahimaya kanimo, nga nagpadayag sa tibuok kalibutan og usa ka suga ug ang paspas nga pag-ayo sa mga nahulog sa sala, San Nicolas, nga nag-ayo dili lamang sa mga sakit sa lawas kondili usab sa mga tukso sa kalag.

Napuno sa kasubo, nahugno siya sa atubangan sa balaan nga ikon ni San Nicolas ug miingon:

'Nagpasalamat ako kanimo, dungogong Amahan, kay giluwasan nimo ako, bisan dili ako takos ug makasasala, ug miadto ka kanako, usa ka maluoy, ug gipanlimpyo nimo ako sa akong mga sala. Unsaon nako pagbayad kanimo sa pagtan-aw nimo kanako ug sa pag-adto kanako?'

Pagkahuman niya og ingon niini ug susamang mga pulong, miduol ang maharlika sa batan-on ug sa dihang nakita niya nga nahulog na ang iyang mga gapus, napuno siya sa labi pang dakong kahadlok ug hugot nga gisaway ang iyang kaugalingon. Gisugo dayon niya nga buhian ang bata ug gibuhat ang tanan aron siya mapasagdan; samtang siya mismo nagpabilin nga nagmata tibuok gabii, nagpasalamat sa Diyos ug kang San Nicolas, nga nagluwas kaniya gikan sa ingon nga sala. Sa pag-uyog sa kampana para sa Matins, mitindog siya, gikuha ang bulawan, ug miadto uban sa bata sa Simbahan ni San Nicolas. Didto, malipayon niyang gisultihan ang tanan mahitungod sa kaluoy nga gihatag kaniya sa Dios ug ni San Nicolas. Ug ang tanan naghimaya sa Dios, nga nagbuhat og ingon nga mga milagro pinaagi sa Iyang mga balaan. Pagkahuman sa Matinas, miingon ang ginoo sa batan-on sulod sa simbahan:

'Bata ko, dili ako, usa ka makasasala, kondili ang imong Dios, ang Magbubuhat sa langit ug yuta, ug ang Iyang balaan nga alagad, si Nicolas, ang nakaluwas kanimo gikan sa pagkaulipon, aron sa usa ka adlaw mapatawad usab ako sa sayop nga akong nabuhat kanimo tungod sa akong pagkawalay-hibalo.'

Pagkahuman niya og sulti niini, gibahin niya ang bulawan sa tulo ka bahin; ang unang bahin iyang gihatag sa Simbahan ni San Nicolas, ang ikaduha iyang gipang-apod-apod sa mga kabus, ug ang ikatulo iyang gihatag sa batang lalaki, nga miingon:

'Ato kini, anak ko, ug wala na kay utang bisan kinsa gawas lang kang Santo Nikola. Ako na ang mag-atiman kanimo sama sa usa ka mahigugmaong amahan.'

Pagpasalamat niya kang Dios ug kang San Nicolas, mibalik si Epiphanius sa iyang panimalay nga puno sa kalipay.

Usa ka adlaw sa Kyiv, sa pista sa mga Balaang Martir nga sila Boris ug Gleb, daghang mga tawo ang nanag-awas gikan sa tanang lungsod ug baryo aron sa pagsaulog sa pista sa mga Balaang Martir. Usa ka lalaki gikan sa Kyiv, nga dako kaayo ang pagtuo kang San Nicolas ug sa mga Balaang Martir Boris ug Gleb, misakay sa

usa ka sakayan ug nilarga paingon sa Vyshhorod aron pagdayeg sa reliquaryo sa mga Balaang Martir Boris ug Gleb[8593] , nagdala siya og kandila, insenso, ug prosphora – tanan nga gikinahanglan alang sa usa ka angay nga selebrasyon. Pagkahuman sa pagdayeg sa mga relikya sa mga santo ug napalig-on ang iyang espiritu, mibiyahe siya pauli. Samtang naglayag siya paubos sa Suba sa Dnieper, ang iyang asawa, nga nagkupot sa ilang anak sa iyang mga bukton, natulog ug nahulog ang bata sa tubig, diin nalumos ang bata. Ang amahan misugod sa pag-uyog sa iyang buhok, samtang nagasinggit:

"Lagmit ko, San Nicolas! Tungod ba niini nga gibutang nako kanimo ang dakong pagtuo—aron dili nimo luwason ang akong anak sa pagkalunod? Kinsa kaha ang magpanunod sa akong kabtangan? Kinsa kaha akong tudloan sa pagsaulog sa usa ka himayaong pista sa paghinumdom kanimo, akong mananaghara?" Unsaon nako pagsaysay sa imong dakong kaluoy nga imong gipangbubo sa tibuok kalibutan ug kanako, usa ka pobre, sa dihang nalumos ang akong anak? Gusto unta nako siyang buhion pag-usab, pasidan-an siya sa imong mga milagro, aron pagkahuman sa akong kamatayon pagadayegon ako tungod kay ang akong kaliwat nagpasidungog sa handumanan ni San Nicolas. Apan ikaw, Balaan, naghatag og kasubo dili lang kanako, kondili usab sa imong kaugalingon; kay sa dili madugay mawala na ang hinumduman kanimo sa akong panimalay, kay tigulang na ako ug nagpaabot sa akong kamatayon. Kung gusto unta nimo luwason ang bata, maluwas unta nimo siya, apan gitugotan nimo siyang malumos, ug wala nimo giluwas ang akong bugtong anak gikan sa kalawoman sa dagat. O nagtuo ka ba nga wala ko kahibalo sa imong mga milagro? Dili kini mabilang, ug dili kini masulti sa pinulongan sa tawo; ug ako, balaan nga Amahan, nagtuo nga posible kanimo ang tanan nga butang—bisan unsa pa ang imong gustong buhaton—apan ang akong mga sala ang nidaug. Karon, nga gilutos sa kasubo, nasabtan nako nga kon gipadayon unta nako nga walay sala ang mga sugo sa Dios, motuman unta kanako ang tanang binuhat, sama sa pagtumana nila kang Adan sa Paraiso sa wala pa ang Pagkahulog. Karon, bisan pa man, ang tanang binuhat misukol kanako: ang tubig malumos kanako, ang mga mananap putlon-putlonon ko, ang mga bitin kan-on ko, ang kilat pagasunogon ko, ang mga langgam tukbongan ko hangtod mamatay, ang mga hayop mosuko ug tapakan ang tanan, ang mga tawo patyon ko, ug ang pan nga gihatag kanato alang sa pagkaon dili makabusog kanamo kondili, sumala sa kabubut-on sa Dios, mahimong among kapahamakan. Apan kita, nga gihatagan og kalag ug rason ug gimugna sa hulagway sa Dios, wala natuman ang kabubut-on sa atong Magbubuhat sama sa angay nato buhaton. Apan ayaw ko kasuko, Balaang Amahan Nikolaus, nga nagsulti ko og ingon ani ka-maisugon, kay wala ko mawagtang paglaum sa akong kaluwasan, nga ikaw ang akong tabang.

Ang iyang asawa, sa samang higayon, gikagkal sa iyang buhok ug gipukpok ang iyang mga aping. Sa katapusan, nakaabot sila sa siyudad ug, puno sa kasubo, misulod sila sa ilang balay. Miabot ang gabii, ug tan-awa, dali kaayo sa pagtabang sa tanan nga nagtawag kaniya, si Nicholas, ang Obispo ni Kristo, naghimo og katingalahang milagro, nga wala pa masaksihan kaniadto. Sa tunga-tunga sa gabii, gikuha niya ang nalumos nga bata gikan sa suba ug gibutang kini sa loft sa koro sa Simbahan ni Santa Sofia, buhi ug walay samad. Pag-abot sa oras sa pag-ampo sa buntag, misulod ang sakristan sa simbahan ug nakadungog og paghilak sa bata nga naggikan sa loft sa koro. Ug dugay siyang mitindog didto, naghunahuna:

'Kinsa may nagtugot nga mosaka ang usa ka babaye sa loft sa koro?'

Miadto siya sa tawo nga nagdumala sa kahusay sa koro ug gisugdan niya kini pagsaway; miingon ang tawo nga wala siyay nahibaloan bahin niini, apan gisaway siya sa sakristan:

'Nadakpan ka sa berde nga kamot, kay nagahilak ang mga bata sa loft sa koro.'

Nahadlok ang tawo nga nagdumala sa loft sa koro; sa pagduol niya sa kandado, nakita niyang wala kini matandog ug nakadungog siya og tingog sa bata. Sa pagsulod niya sa loft sa koro, nakita niya ang usa ka bata, nga basang-basa sa tubig, nga nagtindog atubangan sa ikon ni San Nicolas. Wala siya kahibalo unsaon pagsabot niini, busa gisultihan niya ang Metropolitan. Human sa pagsaulog sa Matins, gisugo sa Metropolitan nga tipuon ang mga tawo sa plasa ug pangutan-on sila kinsa ang bata nga naghigda sa loft sa koro sa Simbahan ni Santa Sophia. Miadto ang tanang lumolupyo sa simbahan, nga natingala kon giunsa pag-abot sa bata, nga nababad sa tubig, sa loft sa koro. Miabot usab ang amahan sa bata aron makatingala sa milagro, ug sa pagkakita niya sa bata, nakaila siya

[8593] Ang mga relikya ni San Boris ug San Gleb naa pa sa Vyshgorod, Kyiv, niadtong panahona. Ang maong milagro nahitabo tali sa 1087 ug 1091.

niini. Apan, tungod kay wala siya motuo sa iyang kaugalingong mga mata, miadto siya sa iyang asawa ug gisultihan siya sa tanan nga detalye. Dali dayon siyang misugod sa pagsaway sa iyang bana, nga miingon:

'Giunsa man nimo nga dili masabtan nga kini usa ka milagro nga gihimo ni San Nicolas?'

Nidali-dali siya paingon sa simbahan, nakaila sa iyang anak, ug, nga wala gani siya hikapa, mihapa sa atubangan sa ikon ni San Nicolas ug nag-ampo uban sa lawom nga pagbati ug mga luha. Ang iyang bana, nga nagtindog sa gilay-on, naghilak. Pagkadungog niini, ang tanang mga tawo nangabot aron makita ang milagro, ug ang tibuok lungsod nagtigum, naghimaya sa Dios ug kang San Nicolas. Unya nagtukod ang Metropolita og usa ka solemne nga pista, sama sa gisaulog sa adlaw sa paghinumdom kang San Nicolas, nga naghimaya sa Balaang Trinidad, ang Amahan, ang Anak, ug ang Espiritu Santo. Amen.

Troparion, Tono 4:

Ehemplo sa pagtuo ug modelo sa pagkamaamgo ug pagpugong sa kaugalingon, gipadayag nimo sa imong panon ang Tinuoray nga Kamatuoran: busa tungod sa imong pagpaubos, nakaabot ka sa kataas-taasan, ug pinaagi sa imong kabus, nakab-ot nimo ang kadato, O Amahan ug Balaang Hirarko Nikolaus, hangyoa si Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 3:

Sa balaang yuta, nagpakita ka isip usa ka pari: pagkahuman nimong matuman ang Ebanghelyo ni Cristo, O Balaan, imong gihalad ang imong kalag alang sa imong katawhan, ug giluwas nimo ang mga inosente gikan sa kamatayon. Tungod niini, gipahimakas ka isip usa ka dakong magbubuot sa grasya sa Dios.

20 Disyembre

7 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong balaang amahan Ambrose, Obispo sa Milan

Gisaulog sa ika-7 sa Disyembre

Si Santo Ambrosio[8594] mao ang anak sa maharlika nga si Ambrosio, ang Romanong gobernador sa Gaul[8595] ug uban pang kasadpang mga probinsya. Tungod sa gugma sa iyang anak, ginganlan siya sa maong maharlika sumala sa iyang kaugalingon.

Bisan pa sa pagkabata sa balaan, adunay timaan sa espirituhanong kahupayan nga iyang dad-on sa usa ka adlaw sa Simbahan ni Kristo. Sa usa ka adlaw, sa tunga-tunga sa adlaw, ang giputos nga bata nga si Ambrosio naghigda sa gawas, natulog, nga abli ang iyang baba. Kalit lang, misulod ang usa ka panon sa mga putyukan, mipahiluna sa bata ug natabonan ang tibuok nawong ug baba niya; ug makita nga ang mga putyukan mosulod sa baba sa bata ug mogawas, nga nagbilin sa ilang dugos sa iyang dila. Ang yaya, pagkakita niini, gusto niyang pahawaon ang mga putyukan, kay nahadlok siya nga basin makadaot sila sa bata. Apan ang amahan ni Ambrose, nga nakasaksi niini, gipahunong ang tagapamabos, kay gusto niya makita kung giunsa pagtapos ning milagro. Ug busa, pagkahuman sa mubo nga panahon, misaka ug nilupad ang mga putyukan paingon sa kahitas-an hangtod nga nawala sila sa panan-aw. Natingala ang amahan sa bata ug miingon:

[8594] Si Ambrosio sa Milan natawo mga tuig 340 sa siyudad sa Trier, diin nagpuyo ang iyang mga ginikanan niadtong panahona.

[8595] Sa karaang kalibutan, usa ka halapad nga nasud nga nailhan nga Gaul naglangkob dili lamang sa karon nga Pransya kondili usab sa Belgica, bahin sa Netherlands, ang mga rehiyon sa Rhineland sa Alemanya ug kadaghanan sa Switzerland. Dugang pa, ang amahan ni San Ambrosio sa Milan, nga ginganlan usab og Ambrosio, gobernador usab sa Espanya. Aduna pa siyay ubang mga anak nga mas tigulang kaysa kang Ambrosio – usa ka anak nga babaye, si Marcellina, ug usa ka anak nga lalaki, si Satyrus, nga gi-kanonisa usab sa Simbahang Kasadpan.

'Kung motubo kini nga bata, mahimong bantugan siya sa taliwala sa mga tawo.'

Busa, bisan pa sa iyang pagkabata, gipakita na sa Ginoo pinaagi sa Iyang sulugoon nga matuman ang mga pulong sa Kasulatan kaniya: Proverbio 16 – *'Ang matahum nga mga pulong sama sa puti-puti nga dugos, tam-is sa kalag*'.

Kay ang panon sa mga putyukan nagsimbolo sa makalipay nga mga pagtulon-an ug sinulat ni San Ambrosio, nga gigamit niya sa pagtukod og espirituhanong pulay, nga naglipay sa kasingkasing sa mga tawo ug nagtaas kanila gikan sa yuta paingon sa langit. Sa dihang siya mitigulang ug nagpuyo sa Roma uban sa iyang inahan—nga usa na ka balo ug nagsaad sa Diyos nga magpabilin siyang birhen—nahitabo nga sa usa ka adlaw nakakita siya og mga tawo nga naghalok sa kamot sa obispo. Pagkahuman niini, samtang nagdula siya sa balay sa iyang mga ginikanan, giunat niya ang iyang kamot ngadto sa iyang pamilya, nga miingon:

'Hagkisa ko, kay ako usab mahimong usa kbishop[8596] .'

Kining mga pulong gipamulong pinaagi kaniya sa Espiritu Santo isip timaan sa umaabot, apan ang mga hamtong, nga wala makamatngon nga ang grasya sa Dios nga nagpuyo sa sulod sa batang lalaki nag-andam kaniya alang sa katungdanan sa pagka-obispo, gipahunong siya, ingon nga siya nagasulti sa walay paghunahuna.

Pagkahuman sa kamatayon sa amahan ni San Ambrosio, ang iyang inahan mibalhin sa Roma ug gihatagan siya ug ang iyang maguwang nga si Satyrus sa labing maayong edukasyon, samtang ang iyang igsoon nga babaye—usa ka birhen—nagtudlo kaniya sa paghigugma sa pagkamalinis[8597] .

Human sa pagtuon sa arte sa retorika, si Ambrosio mismo nahimong usa ka bantugang orador, nga adunay gahum sa pagpangumbinsi. Gidepensahan niya ang mga gidaugdaug, gitabangan ang mga walay swerte, gisaway ang mga nagbuhat og dili matarong, ug nitabang sa pagpamatud-an sa kamatuoran sa hukmanan. Tungod sa iyang kinaadman, gidawat siya ni Probo, ang punoang maghuhukom sa Roma, aron mahimong iyang magtatambag. Gitudlo pagkahuman si Ambrosio nga gobernador sa mga probinsya sa Roma nga Liguria[8598] ug Emilia[8599] . Niadtong panahona, sa siyudad sa Mediolanum[8600] , namatay si Obispo Auxentius; siya usa ka Ariano ug nag-okupar sa katungdanan sa obispo pagkahuman sa Ortodoksong Obispo Dionysius, nga namatay sa pagka-priso. Aduna'y dagkong panaglalis ug dili pagkasinabtanay tali sa mga Ortodokso ug mga Ariano, kay ang matag kilid gustong ipahimutang ang usa ka obispo sa ilang denominasyon sa bakanteng katungdanan sa Mediolanum. Nagpadayon ang kagubot ug kalibog sa mga lumolupyo sa Mediolanum. Pagkahibalo niini, ang gobernador sa Roma, si Probus, nagsugo kang Ambrosio nga moadto sa Mediolanum ug pahunongon ang pag-alsa nga nahitabo didto, miingon kaniya:

'Adto didto ug ayaw paglihok isip hukom, kondili isip obispo[8601] .'

Pag-abot ni Ambrosio sa Mediolanum, misulod siya sa simbahan diin gihimo ang eleksyon ug, gamit ang tibuok gahum sa iyang elokwensya, gisugdan niya pagpangumbinsi sa mga tawo nga dalhon ang mga nagkasumpaki ngadto sa pagkasinabtanay ug kalinaw. Kalit lang, usa ka bata nga dili pa makasulti misinggit gikan sa taliwala sa katawhan:

'Ambrosio – obispo!'

Pagkadungog niini, ang tanang katawhan sa simbahan misubay sa gisulti sa bata ug misugod sa kusog ug sabay-sabay nga pag-ingon:

[8596] Sumala sa mga pulong sa awtor sa kinabuhi ni San Ambrosio, ang iyang diakono ug sekretaryo nga si Paulinus, niining higayona 'ang Espiritu sa Ginoo misulti pinaagi kaniya, nag-andam kaniya alang sa pagka-pari'.

[8597] Sa Roma, dili layo sa Kapitoline nga Bukid, ang balay diin nagdako si San Ambrosio gipakita gihapon hangtod karon. Ang balay giusab ngadto sa usa ka simbahan ug kumbento sa mga birhen nga gihalad sa iyang ngalan.

[8598] Ang Liguria usa ka rehiyon nga ang kasadpang utlanan, padulong sa Gaul, gimarkahan sa Suba sa Varus ug sa Maritime Alps; sa habagatan-sidlakan, padulong sa Italya, sa Suba sa Macra; sa amihanan sa Suba sa Padus; ug sa habagatan sa Gulpo sa Ligurya. Busa, kini nga rehiyon naglangkob sa karon nga habagatan sa Pransya, nga nag-utlanan sa Italya, ug sa bahin sa amihanan-kasadpan sa Italya, lakip ang Nice, Genoa, habagatang Piedmont ug ang kasadpang bahin sa Parma ug Piacenza.

[8599] Emilia – usa ka probinsya sa Gaul, nahimutang taliwala sa Liguria ug Flaminia, hapit sa tunga-tungang bahin sa kasadpang Italya karon.

[8600] Mediolanus – usa ka karaang siyudad sa gitawag nga Cisalpine Gaul, o karon nga amihanang Italya – usa ka sentro sa kauswagan sa siyensya ug arte; karon, kini ang pangunang nag-uswag nga siyudad sa rehiyon sa Italya nga Lombardy, nga adunay daghang populasyon.

[8601] Kini nga mga pulong daw propetiko nga nagtagna sa umaabot nga himayaong ministeryo episkopal ni San Ambrosio dinhi sa siyudad.

'Si Ambrosio na ang obispo! Si Ambrosio na ang obispo!'

Busa, pinaagi sa gahum sa grasya sa Dios, ang bata, nga wala pa gani kahibalo mosulti, nakasulti, ug ang duha ka nagkasumpaki nga partido—ang mga ortodokso ug ang mga Ariano—nakab-ot ang kalinaw ug panaghiusa, ug gusto lang nila nga si Ambrosio ang mahimong ilang obispo, bisan pa wala pa siya nahayag sa balaan nga bunyag, kondili gikatakdang pagtulun-an lang pa siya. Pagkadungog sa mga pagtuaw sa katawhan, migawas si Ambrosio gikan sa simbahan ug, aron ipakita nga dili siya angay sa ingon ka taas nga katungdanan, mipahimutang sa lingkoranan sa huwes ug, supak sa iyang naandan, gisugdan ang pagpanglutos sa mga kriminal nga walay kalooy. Gibuhat niya kini aron ang mga lungsoranon, sa diha nga makita nila ang iyang kakulang sa kalooy, magdumot kaniya ug dili siya dawaton isip ilang obispo. Apan wala mohunong ang mga tawo sa pag-ingon nga gusto nila si Ambrosio nga mahimong ilang obispo. Misalikway si Ambrosio sa tanang paagi, nagdeklara nga siya usa ka dakong makasasala ug wala pa nabunyagi, apan mitubag sila kaniya:

'Ang imong sala maanaa kanamo.' Kay nahibalo sila nga ang balaan nga binyag naglimpyo sa tawo gikan sa tanang sala.

Nibalik si Ambrosio sa iyang balay nga nalibog ug nagpasiya nga biyaan ang iyang katungdanan ug pilion ang kinabuhi sa usa ka naglibot-libot nga mendikante, sama sa gibuhat sa daghang Griyegong pilosopo niadtong panahona, apan napugngan siya sa pagpatuman niini nga tinguha. Naghimo siya og lain nga limbong aron malikayan ang katungdanan sa pagka-obispo, mao kini: gisugo niya nga dalhon sa hayag sa iyang balay ang mga babayeng dautan ang dungog, aron ang mga lumolupyo sa Mediolanum, sa diha nga makakita niini, masuklam kaniya ug balibaran siya isip usa ka salbahis. Apan ang mga tawo mitawag pa gayud nga mas kusgan:

– Ihatag kanamo ang imong sala, dawata lang ang binyag ug ang pagka-obispo.

Sa dihang nakita niyang imposible nga supakon ang kabubut-on sa tibuok katawhan, nagdesisyon si Ambrosio nga molayas sa siyudad. Sa gabii, nga walay nakahibalo, mibiya siya sa siyudad, nagtuo nga padulong siya sa lain nga lungsod, ang Ticinum[8602] , ug nga nakalayo na siya sa maong dalan; apan sa pagsubang sa adlaw, nasuta nga nagbarog siya sa ganghaan sa mao gihapon nga siyudad sa Mediolanum, nga nailhan nga Roman Gates. Nahitabo kini tungod kay ang Dios, nga nag-andam kang Ambrosio para sa Iyang Katolikong Simbahan ingon usa ka pader batok sa mga kaaway, gipugngan ang iyang pag-ikyas ug, pinaagi sa Iyang gahum, gibaliktad siya gikan sa dalan nga iyang giplano nga sudlan. Sa dihang nahibaloan sa mga lungsoranon sa Mediolanum ang maong paningkamot, nagsugod sila sa pagbantay kang Ambrosio aron dili siya makatakas; Sa samang higayon, nagpadala sila og sulat kang Emperador Valentinian the Elder[8603] nga naghangyo nga sugoan si Ambrose sa pagdawat sa katungdanan nga obispo. Nalipay ang Emperador nga kining mga tawo nga iyang gitudlo sa sekular nga mga katungdanan karon gihatagan og dungog pinaagi sa pagpili sa hataas nga eklesiastikal nga katungdanan. Si Probus, ang punoang maghuhukom sa Roma, nalipay usab, kay natuman ang iyang propesiya kang Ambrose—nga iyang gihimo sa dihang gipadala siya sa Mediolanum—nga mao kini: gisultihan siya ni Probus nga sa pagdasig sa mga tawo sa panag-uyon, dili siya molihok isip hukom kondili isip obispo. Samtang nagpaabot ang mga lumolupyo sa Mediolanum sa pagbalik sa mga gipadala sa emperador ug sa tubag sa imperyo, milayas pag-usab si Ambrosio ug nangitag dalangpanan sa panimalay sa usa ka dignitaryo nga ginganlan og Leontius. Apan sa pag-abot sa imperyal nga dekreto, gipadayag ni Leontius ang nahimutangan ni Ambrosio ug gidala siya pabalik sa Mediolanum sa atubangan sa katawhan. Busa, wala na siyay laing makasaligan nga tagoan—siya nga gipili sa Dios nga itas sa ranggo sa pagka-obispo, sama *sa 'siyudad nga gibutang sa bungtod'* (Mat. 5:14) ug sama sa suga nga gibutang sa bangko (Mat. 5:15)—ug himuon siyang magbalantay sa Iyang panon. Si Ambrosio, sa dihang napuno sa pagtuo nga kabubut-on sa Dios nga siya mahimong obispo, mituman sa sugo sa hari ug sa tinguha sa katawhan. Apan, iyang gisalikway ang pagpa-bunyag sa usa ka Arian nga obispo, ug mas gipili nga siya pagabunyagan sa usa ka Ortodokso, tungod kay siya lawom kaayo ang paglikay sa heretikal nga pagtuo sa Arian. Pagkahuman niya madawat ang balaang binunyag, milabay siya sa tanang eklesiastikal nga ranggo sulod sa pito ka adlaw, ug sa ikawalong adlaw gikonsagra siya nga obispo[8604] sa dili masukod nga kalipay sa tibuok katawhan. Ang Emperador mismo anaa sa iyang konsagrasyon, sumala sa gisaysay ni Theodoret[8605] , ug malipayon niyang gipahayag:

[8602] Ang Ticinus – usa ka karaang siyudad sa Cisalpine Gaul, sa pangunang dalan gikan sa Roma paingon sa Gaul – karon mao ang Pavia, usa ka hinungdanong siyudad sa amihanang Italya sa Suba sa Ticino, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Po.

[8603] Si Valentiniano I, o ang Karaan, Emperador sa Kasadpang Imperyo Romano, naghari gikan sa 364 hangtod sa 375.

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoo nga Labaw sa Tanan, among Manluluwas, nga sa tawo nga akong gisaligan sa pisikal nga kinabuhi sa akong mga nasasakupan, gisaligan usab Nimo ang ilang mga kalag, nga nagpakita nga husto ang akong paghukom kaniya.'

Paglabay sa pipila ka adlaw, nahitabo nga si Santo Ambrosio, sa usa ka prangkang pakighinabi sa Emperador, gisaway ang sayop nga mga lihok sa mga korte sa siyudad. Mitubag kaniya ang Emperador:

'Dugay na nakong nahibaloan ang matinud-anong kaisog sa imong panultihon; busa, dili lang ko mibabag sa imong pagkapili nga obispo, apan ako pa gani ang nagpasiugda niini. Busa, itul-id ang among mga sayop, sumala sa gisugo sa Balaang Balaod, ug tambala ang mga kawalay-hustisya sa among mga kalag.'

Sa sinugdanan sa iyang pagka-obispo, nangayo si Ambrosio kang Papa Damaso[8606] nga ipadala kaniya, isip tabang, usa ka tawo nga maalamon sa paghukom nga iyang mapili. Gipadala sa Papa ang pari nga si Simplicianus kaniya. Gihigugma ni Ambrosio kining pari sama sa usa ka amahan, ug gipatuman niya ang tambag niini[8607] . Gihigayon ni Ambrosio ang pagdumala sa iyang panimalay sa iyang igsoon nga si Satyrus[8608] , samtang iyang gipahinungod ang tibuok niyang kaugalingon sa mga buluhaton sa Simbahan, nagselebrar sa Banal nga Misa adlaw-adlaw ug nagtudlo sa katawhan sa Balaang Kasulatan[8609] .

Si San Ambrosio usab nagpakabana sa pagpalambo sa mga klero sa simbahan. Nagpuyo uban kanila, siya mismo ang nagpakita og ehemplo kung giunsa paghiusa ang hugot nga asetikong kinabuhi ug ang mga katungdanan sa usa ka magbalantay sa Simbahan. Siya usa ka tawo nga adunay dakong pagpugong sa kaugalingon, taas nga pagpanagna ug mga paningkamot; Adlaw-adlaw iyang gipaka-antos ang iyang unod pinaagi sa pagpuasa, nga iyang gihunong lamang matag Sabado ug Domingo ug sa mga pista sa labing iladong mga martir. Iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ampo adlaw ug gabii ug wala magduha-duha sa pagpaningkamot sa pagsulat og mga libro sa iyang kaugalingong kamot, gawas kon mapugngan siya niini tungod

---

[8604] Nahitabo kini niadtong 7 Disyembre 374. 34 anyos pa lang si San Ambrosio niadtong panahona. Ang konsagrasyon ni Ambrosio gisuportahan usab sa mga obispo sa Sidlakan ug Kasadpan nga mga Simbahan, nga nagtan-aw sa iyang buhat nga talagsaon. Tinuod, kining ordinasyon dili kaayo sumala sa kanonikal, apan ang kanon sa Konsilyo sa Nicaea naghimo og eksepsyon sa dihang ang pagtudlo gibase sa mas labaw nga balaang sugo, sama sa nahitabo dinhi. Si San Basilio ang Dako, sa pagtubag sa balita sa konsagrasyon ni Ambrosio, misulat og sulat diin iyang gipasalamatan ang Diyos sa pagpili. 'Ang Dios, nga naghimo sa propeta Amos gikan sa usa ka magbalantay,' sumulat sa unibersal nga magtutudlo niining sulat, 'karon gihimo usab ang Ambrose nga obispo—usa ka tawo nga adunay maharlikang kaliwatan, hataas nga ranggo, halangdong kinaiya ug katingalahang elokwensya, nga bisan pa niana gisalikway ang tanang kalibutanong pagkilala aron makab-ot si Cristo... Busa, kaisog, O tawo sa Dios."

[8605] Si Teodoreto, Obispo sa Cirro, usa ka historyador sa simbahan sa ika-5 nga siglo.

[8606] Damasus I – Papa gikan sa 366 hangtod 384; nailhan sa kasaysayan sa Simbahan tungod sa iyang masigasig nga paningkamot sa pagpanalipod sa ortodoksiya sa pakigbisog batok sa Arianismo ug uban pang mga erehiya.

[8607] Si Santo Ambrosio nakadawat og oral nga pagtudlo gikan niining Simplician, nga iyang gihigugma sama sa iyang kaugalingong amahan; dako kaayo ang impluwensya ni Simplician sa paghulma kang Ambrosio sa mga butang sa pagtuo ug sa ulahi nahimong iyang manununod sa obispal nga katungdanan sa Mediolanum (Milan). Dugang pa, si Ambrosio masigasig nga nagbasa ug nagtuon sa mga buhat sa bantugang Origen, Didymus, San Basilio nga Dako—nga suod kaayo ang ilang relasyon—San Gregorio nga Teologo, ug uban pang mga bantugang Amahan ug magtutudlo sa Simbahan. Sumala kang Beato Agustin, nga sa ulahi nahimong Obispo sa Hippo ug usa ka iladong Doktor sa Simbahan—ug kinsa nabag-o gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo ni San Ambrosio—ang ulahi maglingkod sa iyang balay sulod sa mubo nga panahon sa walay hunong nga pagtuon, ang iyang mga mata nakatutok sa usa ka libro ug wala magtagad sa tanan nga nahitabo sa iyang palibot. Pinaagi sa ingon ana ka masigasig nga pagtuon, ug sa pagpanag-iya og dakong abilidad ug kahibalo sa sekular nga siyensya, labi na sa literatura sa Griyego, nakab-ot ni Ambrosio ang katingalahang kalampusan sa Kristohanong pagkat-on sa dili madugay.

[8608] Namatay si Satyr samtang nagbuhat niini nga paningkamot – sumala sa uban niadtong 378, sumala sa uban ulahi pa (gihatagan siya og dungog isip santo sa Simbahang Romano niadtong 17 sa Septyembre, sama sa pagdayeg nila sa igsoon nga babaye ni San Ambrosio, si Marcellina, niadtong 17 sa Hulyo). – Sa bahin ni Ambrosio mismo, sa diha-diha dayon nga siya mipahigayon sa katungdanan sa pagka-obispo, iyang gipahawa ang iyang kaugalingon gikan sa tanang kabalaka sa kalibutan pinaagi sa husto nga pagbahin sa iyang mga kabtangan. Iyang gihatag ang iyang pilak ug bulawan sa mga kabus, ug ang iyang mga kabtangan gipamana sa Simbahan, samtang gihatagan ang iyang igsoon nga babaye og katungod nga gamiton kini hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi.

[8609] Gikuptan sa kasingkasing ang Balaang Kasulatan ug ang mga kamatuoran sa balaang pagtuo, misugod si Ambrosio sa pagpangwali sa katawhan uban sa dakong kadasig, nga wala gayud sila biyai nga walay pagtulon-an sa mga Domingo o sa mga adlaw sa pista, gikuha ang matag kahigayunan aron buhaton kini, ug usahay mosaka siya sa pulpito kapin sa usa ka beses matag adlaw; Sayon ra masabtan ang iyang mga pulong, humok ang iyang tingog, ug busa, samtang nagwali siya sa simbahan, naghari ang katingalahang kahilom, ug ang mga tawo, nga nahigugma kang Prefekto Ambrosio, mas mitagad pa gayud sa pagpaminaw sa mga pulong ni Obispo Ambrosio. Nagpakita usab siya og labing dakong kadasig sa pagtudlo sa mga katekumeno alang sa Balaang Bunyag.

sa pisikal nga sakit. Bisan pa nga istrikto sa iyang kaugalingon, siya buotan, malumo, ug maduol sa tanan. Ang mga kabus nakakaplag kaniya nga usa ka tigpanalipod ug higala. Naga-lipay siya uban sa mga naglipay ug nagahilak uban sa mga nagahilak. Kung kinsa man ang nahulog sa sala, ug mopahayag kaniya sa iyang sala, siya mohilak pag-ayo nga mapahilak usab niya ang nagpahayag sa iyang sala.

Sa iyang pag-atiman sa mga klero, gipanalipdan ni San Ambrosio ang mga monghe ug gihigugma ang ilang monasteryo nga nahimutang duol sa Mediolanum. Nag-atiman usab siya sa pagtukod og mga kombento, ug hapit tulo ka tuig pa lang sukad sa iyang konsagrasyon sa dihang miabot sa Mediolanum gikan sa Piacenza[8610] , Bologna[8611] , ug bisan pa sa Mauritania[8612] ang mga birhen[8613] .

Paglabay sa pipila ka tuig, mibyahe si Ambrosio paingon sa iyang natawhan nga siyudad sa Roma. Didto nakit-an niya nga buhi pa ang iyang igsoon nga babaye ug usa sa dugay nang nag-alagad nga sulugoon nga babaye sa panimalay; apan ang iyang inahan namatay na. Samtang gihalokan nila ang iyang kamot, nagngisi si Ambrosio ug miingon sa sulugoon nga babaye:

'Mao na, ania na kamo, naghalok sa kamot sa obispo, sama sa akong gisulti kaninyo kaniadto.'

Sa ingon niini natuman ang kaugalingong propesiya ni Ambrose, nga nahisgutan kaniadto, nga isip usa ka bata iyang iunat ang iyang tuo nga kamot ngadto sa panimalay ug moingon:

'Hagki kini, kay ako usab mahimong obispo.'

Samtang nagpuyo si Ambrose sa Roma, usa ka respetadong babaye nga nagpuyo sa pikas kilid sa Suba sa Tiber[8614] nangayo kaniya nga ipahigayon ang Banal nga Misa sa iyang balay[8615] . Pagkadungog niini, usa ka babaye nga paralisado ang nagmando nga dalhon siya didto – ug samtang ang balaan nga obispo nag-ampo, gihikap niya ang tunga sa iyang bado, gihalokan kini, ug dayon naayo siya. Ang balita sa maong milagro mikaylap sa tibuok Roma.

Pagkahuman sa kamatayon ni Emperador Valentiniano nga Karaan, ang sceptre sa Kasadpang Imperyo Romano mibalhin sa iyang anak nga si Gratian[8616] . Samtang nag-andam siya alang sa gubat batok sa mga Goto[8617] , gipahayag niya kang Santo Ambrosio ang iyang tinguha nga isulat niya alang kaniya ang usa ka pag-angkon sa balaan nga pagtuo. Nagsulat si San Ambrosio og mga libro[8618] mahitungod sa pagtuo para sa emperador,

---

[8610] Ang Placentia – karon Piacenza – usa ka Romanhong kolonya sa Cisalpine Gaul (karong amihanang Italya) sa tuo nga baybayon sa Po, dili layo sa dapit diin kini mosulod sa Trebbia. Ang kahinungdanon niini nagbarug sa kamatuoran nga nahimutang kini sa dalan gikan sa Milan paingon sa Parma.

[8611] Bologna – ang pangunang siyudad sa Italya sa maong panahon, natukod sa karaang panahon ug hangtod karon dako gihapon kaayo ang kahinungdanon isip usa sa mga sentro sa edukasyon ug kalakalan sa Italya, tungod sa paborableng heograpikal nga posisyon niini sa ruta gikan sa amihanang Italya paingon sa sentral nga Italya.

[8612] Ang Mauretania – karon Fez, Morocco ug ang kasadpang bahin sa Algeria – usa ka probinsya sa Romano sa Afrika sa Amihanan.

[8613] Sa sayong Simbahan, bisan pa sa wala pa motumaw ang mga monastikong komunidad sa kababayen-an ug sa unang mga adlaw sa ilang paglungtad, adunay usa ka espesyal nga klase sa mga birhen nga tibuok kasingkasing nga nagdedikar sa pag-alagad sa Dios ug naghimo og panata sa pagkamakabalo. Ang ingon nga mga babaye gitawag nga mga birhen, ug sila gihatagan og dakong dungog sulod sa Simbahan ug giisip nga palamuti niini. Magtigom-tigom sila aron praktison ang kahilom, paghunahuna sa Dios, ug pag-ampo sa pribadong mga panimalay ubos sa giya sa mga tigulang nga babaye—mga mentor—nga adunay kasinatian sa espirituhanong kinabuhi. Kasagaran kaayo, gisalig sa Simbahan ang ilang giya ug pagdumala sa labing girespeto nga mga diakonisa. Ang mga komunidad sa mga birhen hingpit nga naugmad sa panahon ni San Ambrosio sa Milan, ug ang iyang kaugalingong igsoon nga babaye, si Marcellina, usa ka birhen, kay ang mga monastikong kombento sa kababayen-an bag-o pa lang nagsugod sa pagtungha niadtong panahona.

[8614] Ang Tiber – ang suba diin nagtukod ang siyudad sa Roma – misugod sa kabukiran sa Apennine sa amihanan-sidlakan sa karaang rehiyon sa Italya nga Etruria.

[8615] Sa panahon ni San Ambrosio sa Milan, gitugotan pa gihapon, sumala sa batasan sa Apostolikong kapanahonan, ang pagsaulog sa Liturhiya sa pribadong mga panimalay. Ang mga Balaang Apostoles, sama sa makita sa Basahon sa Mga Buhat sa mga Apostoles (kapitulo 20, bersikulo 7–8), nagtigum aron sa pagsaulog sa Eukaristiya sa usa ka kwarto sa ibabaw. Ang mga Kristohanon sa panahon sa pagpanlupig wala makabaton og pampublikong lugar sa pagsimba, apan nagtigum sa pribadong mga panimalay, sa ilawom nga mga langob – ang mga katakomba – ug sa mga lubnganan sa mga martir. Ang historyador sa simbahan nga si Eusebius nagtala sa mosunod nga pagpamatuod ni Santo Dionysius sa Alexandria: 'Sa panahon sa pag-uyog, ang matag lugar—bisan uma, barko, karwahe o bilanggoan—nagserbisyo isip among lugar sa pagsimba.'

[8616] Si Gratian, ang panganay nga anak ug manunod ni Emperador Valentinian I, nga kauban sa pagdumala sa iyang amahan sukad pa niadtong 367, naghari gikan sa 376 hangtod sa 388.

[8617] Ang mga Goto usa ka daghang tribong Germanic nga nagpuyo sa gawas sa Danube ug nabahin sa Ostgoto (Sidlakang Goto) ug Visigoto (Kasadpang Goto).

[8618] Ang traktado ni San Ambrosio sa Milano nga *On Faith* naglangkob sa lima ka libro.

gipahayag ang iyang kadaugan batok sa iyang mga kaaway, ug gipanalanginan ang iyang mga bandila, diin nakasulat ang ngalan ni Cristo. Ug nakadaug si Gratian og usa ka himayaong kadaugan batok sa mga Goto pinaagi sa mga pag-ampo niining tawo sa Dios ug sa iyang panalangin.

Ang asawa sa namatay nga si Valentiniano nga Karaan, ug madrasta ni Gratian, si Justina, usa ka Ariano; gikaligut-an niya si San Ambrosio ug gipahimulosan siya. Busa, sa dihang namatay ang obispo sa Sirmium nga si[8619] , mibyahe didto si Justina, nga nagtinguha nga ipahimutang ang usa ka ka-Arian sa obispo nga trono. Miabot usab didto si Santo Ambrosio, kay ang maong siyudad sakop sa iyang kawan. Wala magtagad sa kasuko sa babaye, naningkamot siya nga mapili isip obispo ang usa ka matinud-anong tawo nga si Anemius. Sa usa ka adlaw, sa dihang nagtigom na ang tanan sa simbahan ug nakapahimutang na si Santo Ambrosio sa pulpito, si Reyna Justina, nga anaa didto, nagpadala og usa ka babayeng Arian, nga gisugo nga dakpon ang obispo sa iyang bado, itulod siya gikan sa iyang lingkoranan ug guyuron ngadto sa dapit diin nagtindog ang mga babaye, aron mapukpok nila si Ambrose sa ilang kaugalingong mga kamot ug mapalayas siya sa simbahan. Apan sa dihang kining walay hiya nga babaye misaka nga way duhaduha kang Santo Ambrosio aron buhaton ang gisugo kaniya, miingon ang santo kaniya:

'Bisan pa man nga dili ko takos sa katungdanan nga akong gipangulohan, dili nimo dapat hikapon bisan kinsa sa mga pari sa Dios; kahadlok sa paghukom sa Dios, aron dili ka masamdan sa kalit nga kadaut.'

Tinuod nga natuman ang mga pulong ni San Ambrosio kang niadtong hambog nga babaye: sa sunod buntag kalit siyang namatay, ug si San Ambrosio mismo ang naglubong kaniya, gibayran ang dautan og kaayohan. Nahadlok sa maong milagro, ang mga Ariano ug si Reyna Justina wala na magdagan sa pagpugong kang San Ambrosio sa pagkonsagra sa maalamon nga lalaki isip obispo. Busa, gikonsagra ni Ambrosio isip obispo, nga walay pagsupak, ang mao gihapon nga lalaki nga iyang gipili, pagkahuman mibalik siya sa Mediolanum.

Nahitabo nga duha pa ka Ariano, nga sakop sa mga chamberlain ni Haring Gratian, nagpahayag sa tinguha nga makigdebate sa publiko kang San Ambrosio bahin sa mga butang sa pagtuo; ang hilisgutan sa debate mao ang Inkarnasyon sa Ginoong Jesu-Kristo. Sa takdang oras, si Santo Ambrosio, kauban ang mga tawo, nagpaabot kanila sa simbahan. Andam siya makiglalis kanila, kay napuno siya sa Espiritu sa Dios. Apan ang mga Arian nga gihisgutan, tungod sa garbo ug tinguha nga pasipalahan ang santo, wala na moanhi sa debate; imbis niini, misakay sila sa ilang mga kabayo ug nilakaw gikan sa siyudad paingon sa kabukiran. Pag-abot nila sa usa ka hataas nga lugar, kalit nga nahadlok ang ilang mga kabayo, ug ang mga Arian, nahulog gikan sa bungtod, napatay. Si San Ambrosio, bisan pa, nga wala'y nahibaloan bahin niining hitabo, nagpaabot kanila sa dugay nga panahon ug, sa katapusan, sa dihang nakita niya nga dili na sila moabot, misaka sa pulpito ug gihatag sa katawhan ang iyang bantog nga sermon, nga nagsugod sa mga pulong: 'Naningkamot ko, mga igsoon, nga maghulat sama sa angay, apan dili nako makita ang akong mga maniningil gikan gahapon ' (ug uban pa, sumala sa gisulat sa traktado ni San Ambrosio bahin sa Inkarnasyon sa Ginoong Jesu-Kristo).

Sa dili madugay pagkahuman, si Gratian gipatay sa traidor nga paagi sa Gaul sa kamot sa militar nga kumander nga si Maximus, nga misukol batok kaniya[8620] . Si Valentinian nga Bata unya misaka sa imperyal nga trono sa Roma, kauban ang iyang inahan nga si Justina; apan tungod kay ang kumander Maximus nakontrol na ang Espanya ug Gaul, imposible na siyang supakon; Busa napugos si Justina, usa ka Ariano, nga moadto kang San Ambrosio, aron hangyoon siya nga moadto kang Maximus aron mangayo og kalooy ug kalinaw para sa iyang batang anak. Ang maayong magbalantay mibyahe aron makigkita sa rebelde, kay andam siya isakripisyo ang iyang kinabuhi alang sa iyang panon.

Pinaagi sa iyang maalamon ug mapainubuson nga mga pulong, napasugot ni Ambrosio si Maximus nga wala siya misulong sa Italya niadtong tuiga, apan nagpabilin sa Gaul.

Apan si Justina mibaylo sa balaan nga tawo sa Dios sa iyang mga paningkamot pinaagi sa kawalay-pagtahud: kanunay siyang nagpabilin nga masuko kaniya, ug nagpadala siya og mando kang Ambrose alang sa iyang anak, nga ipasa niya ang katedral sa Milan, uban sa tanang bahandi nga naa niini, ngadto sa mga Ariano. Apan si San Ambrosio maisugong misupak sa sugo sa hari. Mitubag siya:

[8619] Ang Sirmium usa ka karaang kapital sa Lower Pannonia sa Suba sa Sava, usa ka sangang suba sa Dnieper, sa karon nga Illyria.
[8620] Nahitabo kini niadtong tuig 383.

'Dili nako balibaran ang hari sa iya; andam ko isakripisyo bisan ang akong kaugalingong panglawas alang kaniya, apan dili nako mahatag ang iya sa Diyos; ug sa tinuod, dili usab kini kuhaon sa hari.'

Pagkahuman niini, si Justinus, nga naglihok sa ngalan sa emperador, nagpadala og usa ka grupo sa mga sundalo nga gisugo nga kuhaon ang simbahan pinaagi sa pwersa ug pahawaon ang obispo gikan niini. Pagkadungog niini, ang mga tawo nangdagsang sa simbahan, nagbarikada sa sulod uban sa ilang balaan nga obispo Ambrose, ug wala tugoti nga makasulod ang mga sundalo. Sulod sa tulo ka adlaw nagpabilin ang mga matinud-anon nga nakasirado sa sulod sa simbahan, nag-awit ug naghimaya sa Dios. Lig-on nilang gisukol ang mga Ariano ug wala nila tugoti nga ipahawa ang obispo o kuhaon ang simbahan. Ug si San Ambrosio, sa pagtubag sa mga hangyo sa mga gipadala sa hari, mibalik:

'Dili ko mobiya sa simbahan sa akong kaugalingong kabubut-on, ni bayaan kini; dili ko traydor nga ipahamtang ang kawan sa mga karnero ni Cristo sa mga lobo, ni tugotan ang mga nagpasipala batok sa Dios nga makuha ang simbahan sa Dios. Kung gisugo nga patyon ako, ania ako dinhi, sulod sa bungbong sa simbahan, tupigan sa espada o sa bangkaw: Andam ko nga dawaton kini nga kamatayon nga malipayon ug uban sa gugma.

Sa dihang nahibaloan ni Reyna Justina ang tanan niini, siya nahiya ug, sa samang higayon, nahadlok sa maisugong pagsukol sa mga Ortodokso, ug wala na siya misuway pag-usab sa hayag nga pagpukaw sa panagbangi batok sa Simbahan. Apan, tungod sa iyang kaulaw sa kapildihan, tinago siyang nagpadala og usa ka bayarang mamamatay-tao ngadto sa balay ni Ambrosio aron patyon ang balaan nga tawo. Misulod ang salarin sa kwarto sa obispo nga nakahugot ang espada ug gitaas na niya ang kamot aron patyon ang balaan nga tawo sa dihang kalit nga nangalata ang iyang kamot, nga dili na niya mapanaog. Gidakop siya, ug iyang gikumpisal kinsa ang nagpadala kaniya ug alang sa unsang tuyo. Si Santo Ambrosio, sa iyang pagkamaayo, gi-ayo ang iyang nangalot nga kamot ug gipahawa siya nga malinaw[8621] .

Niadtong panahona[8622] gipadayag sa Dios sa usa ka panan-awon kang Ambrose, Iyang sulugoon, ang mga relikya sa mga balaan nga martir nga sila Protasius ug Gervasius, nga natago sa ilawom sa yuta. Sa dihang napukaw kining mga balaang relikya, daghang mga milagro ang nahitabo. Busa, usa ka bulag nga lalaki nga ginganlan og Severus, sa diha-diha nga nahikap niya ang bisti sa mga martir, nakabawi dayon siya sa iyang panan-aw; ingon usab, daghang hugaw nga espiritu ang napalayas gikan sa mga tawo nga gihuptan niini.

Samtang ana, sa palasyo sa hari, daghang mga Ariano, kauban si Reyna Justina, nagbinuang ug nagpasipala sa grasya sa Dios, nga gihatag sa atong Ginoong Jesu-Cristo sa Balaang Simbahan pinaagi sa paghimaya sa Iyang mga martir . Ang mga Ariano miangkon nga si Ambrosio nagbayad sa mga tawo aron magpakaaron-ingnon nga gihuptan sa dautang espiritu, gidala sila sa lubnganan sa mga martir ug gihimo nga daw naayo kini nga mga tawo, unya gipakatag ang dungog sa ingon nga bakak nga mga milagro sa katawhan.

Samtang ang mga kortesano nag-istorya sa ingon ana ka dautang mga pakigpulong sa ilang kaugalingon, kalit lang, pinaagi sa pagtugot sa Dios, usa ka demonyo ang misalakay sa usa kanila ug gisugdan siya og pag-antos. Ang lalaki nga giantos misinggit og makalilisang nga mga pagsinggit ug misinggit:

'Matinud pa unta nga pareho nga kapalaran ang moabot sa tanan nga mosalaway batok sa balaang mga martir, ingon man usab sa mga dili motuo sa Dios nga Trinidad, nga gitudlo kanato ni Ambrose nga tuohan!'

Napuno sa kahadlok ang tanan nga naa didto, apan imbis nga maghinulsol ug mosalig sa pagtuo, gidakop nila ang gilutos nga tawo ug gilunod siya pinaagi sa paglabay kaniya sa lanaw. Sa lain nga higayon, usa ka lalaki,

---

[8621] Nahitabo kini sa tuig 385, sa dili pa ang Pasko sa Pagkabanhaw. Usa pa ka susamang panghitabo ang nahitabo sa sunod tuig, 386, sa dihang napugos ni Justina si Valentinian sa pagpagawas og balaod pabor sa mga Ariano ug unya, sa palibot sa Pasko sa Pagkabanhaw, gipahigayon niya ang grabe kaayo nga pagpanlupig batok kang San Ambrosio nga siya, nga nagsira sa iyang kaugalingon sa sulod sa simbahan ug nagpanaug sa iyang kaugalingon sa atubangan sa halaran, nag-ampo alang sa tabang gikan sa langit. Ang mga tawo, nga nahadlok nga siya pugson og kuha, naglibot kaniya ug nag-ampo uban kaniya sa simbahan adlaw ug gabii. Niining panahona, gipahimulos sa balaan nga tawo ang mga tawo pinaagi sa pagbasa sa Balaang Kasulatan, sa pagpatin-aw niini, ug sa pag-awit sa mga salmo ug himno. Sukad niadto, ang gitawag nga antiphonal nga pagkanta—mao ang pagkanta sa duha ka bahin—nga gipaila ni San Ambrosio sa Simbahan sa Kasadpan sumala sa ehemplo sa Simbahan sa Sidlakan, gigamit na sa Simbahan sa Milan. Samtang nagpadayon kini, ang mga sundalong gipadala ni Justin misugot nga mosulod ang mga tawo sa simbahan, apan wala nila tugoti nga mogawas. Naantig kaayo sila sa pag-awit sa mga matinud-anong Ortodokso nga miapil usab sila gikan sa gawas. Niadtong panahona, ang halangdong mga himno mismo ni Ambrosio gina-awit usab sa pagdayeg sa Labing Balaang Trinidad. Nadungog ang mga pag-ampo sa mga matinud-anon, ug gitugotan ang santo nga magpabilin uban sa iyang kawan.

[8622] Niadtong samang tuig, 386.

usa sa mga walay Dios nga Ariano, misulod sa simbahan samtang ang Balaang Ambrosio nga Obispo nagwali sa katawhan didto. Ug kining Ariano nakakita nga usa ka Anghel sa Dios nagahuyop og usa ka butang sa dalunggan ni Ambrosio. Kini nga panan-aw nagpadayag nga ang balaan nga obispo nagpahibalo sa katawhan sa mga pulong nga giinspirar kaniya sa Anghel. Sa pagkakita niini, ang Ariano dayon mibalik sa Ortodoksiya ug, pinaagi sa grasya sa Labawng Ginoo, nahimong magbabantay sa maong pagtuo nga kaniadto niya gipanglutos.

Samtang nagpadayon si Reyna Justina sa pagdumot batok sa santo, ug sa iyang paningkamot nga laglagon siya, nakakaplag siya og kaalyado sa usa ka maharlika nga ginganlan og Euthymius. Gipangumbinse niya kini pinaagi sa pagpanghawa og mga regalo aron sekreto nga dakpon si Ambrose ug dad-on siya sa layo nga yuta aron ipa-exile. Sa tinguha nga matuman ang tinguha sa reyna, nagtukod si Euthymius og usa ka balay duol sa simbahan, aron mas sayon alang kaniya ang pagpili og angay nga higayon ug dakpon ang balaan sa Dios. Nag-andam siya og usa ka espesyal nga karwahe nga iyang tuyoang pagsakyan kang San Ambrosio paingon sa pag-exile; apan, pinaagi sa paghukom sa Dios, *'ang iyang dautang buot mobalik sa iyang kaugalingong ulo, ug ang iyang pagkadautan mahulog sa iyang kaugalingong korona'* (Salmo 7:17).

Sa mismong adlaw nga gituyo ni Euthymius nga dakpon si San Ambrosio, usa ka dili gilauman nga imperyal nga mando ang nadawat nga nagmando nga si Euthymius dayon ipadala sa exilio. Ug gidala siya sa exilio sa mismong karwahe nga iyang, ang dautang tawo, giandam para sa exilio ni San Ambrosio.

Sa dihang mibalik si Maximus nga rebelde sa iyang militar nga kampanya batok sa Italya, dali kaayo si Justina nga nakigkarepaso kang Ambrose ug, kauban ang iyang anak, misugod sa paghangyo kaniya nga mubalik pag-adto aron mangayo sa rebelde. Gipasaylo ang mga dautang nabuhat kaniya, mibyahe si San Ambrosio paingon kang Maximus, apan kining higayona wala siya malampuson sa iyang mga paghangyo ngadto niining walay kalooy ug hambog nga rebelde. Sa dihang nakita niya ang iyang kabangis, gipakita ni San Ambrosio ang dako kaayong kaisog nga sa atubangan sa tanan, gisumpa niya siya nga usa ka mamamatay-tao nga traydor nga gipatay ang iyang inosenteng hari, ug gipahawa siya sa Balaang Simbahan. Misalakay si Maximus sa Italya ug nakuha niya ang siyudad pagkahuman sa siyudad. Ang batan-ong emperador wala makasukol kaniya ug nilayas, kauban ang iyang inahan, paingon sa Thessaloniki[8623] , sa Gresya, ngadto sa Sidlakang Emperador – si Teodosio ang Dako[8624] – aron mangayo og tabang. Si Teodosio mitigom og hukbo, mibiyahe batok kang Maximus ug napildi siya. Si Maximus napatay[8625] ; ang iyang kamatayon usa ka pagbalos sa walay sala nga dugo ni Emperador Gratian. Bisan pa, si Emperatris Justina wala madugay nga mabuhi aron makita kini nga malipayong kadaugan, kay namatay siya sa dili madugay pagkahuman sa iyang pag-abot sa Gresya. Ang iyang anak nga si Valentinian mituman sa mga pagdasig ni Emperador Theodosius ug nibalhin sa Ortodoksiya.

Pagkahuman sa kamatayon ni Justina, nahitabo nga usa ka salamangkero ang gidala sa paglitis ug gipasakitan. Sa iyang pag-antos, misinggit siya nga ang anghel nga mananbantay ni San Ambrosio nagpasakit kaniya labaw pa kaysa sa mga magbubunu mismo. Sa dihang gipangutana kung unsang sala ang gipaka-pun-an sa anghel kaniya, ang salamangkero mitug-an sa mosunod:

'Samtang buhi pa si Emperatris Justina, akong tuyo, pinaagi sa akong salamangka, nga pukawon ang pagdumot sa mga tawo sa Mediolanum batok sa obispo sa siyudad, si Ambrose. Alang niini, sa tungang gabii misaka ko sa atop sa simbahan pinaagi sa usa k , ug didto naghalad ko og mga sakripisyo sa mga demonyo; apan samtang mas naningkamot ko, pinaagi sa dautang mga pakana, aron himuon si Ambrosio nga makalilisang sa mga tawo, mas mitubo ang gugma ug debosyon sa mga tawo alang sa ilang magbalantay sa atubangan sa akong mga mata, ug mas milambo kining panon sa Ortodoksong Katolikong pagtuo. Sa dihang nakita nako nga walay pulos ang akong mga paningkamot, nagsugod ko og padala og mga demonyo sa balay ni Ambrose aron patyon siya, apan gisultihan ko sa dautang mga espiritu nga dili sila makaduol dili lang sa obispo mismo, kondili bisan sa mga pultahan sa iyang balay, kay kalayo ang nagagikan sa mga pultahan ug gisunog sila.

[8623] Ang Tessalonica, o Solun, usa ka hinungdanong karaang siyudad sa Macedonia, nga nahimutang sa Gulpo sa Tessalonica o sa Dakong Gulpo sa Fermea. Ang Tessalonica mao ang sentro sa komunidad sa mga Kristohanon nga gitukod ni San Pablo nga Apostol. Karon, ang Thessaloniki mao ang nangunang komersyal nga siyudad sa European Turkey pagkahuman sa Constantinople, nga adunay daghang populasyon.

[8624] Si Teodosio ang Dako – Emperador sa Sidlakang Imperyo Romano, nga sa ulahi gisakop ang Kasadpang Imperyo ilawom sa iyang pagdumala; naghari siya gikan sa 379 hangtod 395.

[8625] Niadtong 388.

Mao kini ang gipahayag sa salamangkero atol sa pagpanakit, kay si Ambrosio tinuod nga kahadlok sa mga demonyo. Busa, sa usa ka higayon, gidala sa pipila ka mga tawo ngadto kang San Ambrosio ang usa ka batan-on nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu; sa wala pa gani sila makaabot sa Mediolanum uban kaniya, mibulag ang dautang espiritu sa batan-on, ug siya miadto sa obispo sa Dios nga naayo na. Kining batan-ona nagpabilin uban kang San Ambrosio sulod sa pila ka panahon. Mibiya siya sa Mediolanum paingon sa iyang yutang natawhan, ug didto, sa mismong dapit diin siya gibilin sa demonyo kaniadto, gisulong pag-usab sa malimbungong kaaway ang batang lalaki ug gisugdan pag-usab ang pagpanakit kaniya. Sa dihang gipangutana sa mga exorcista[8626] ang dautang espiritu ngano wala niya gipangpanakit ang batang lalaki sa Mediolanum, mitubag ang demonyo:

'Nahadlok ko kang Ambrosio, busa sa dili pa ko makaabot sa Mediolanum, nilayas ko gikan sa batan-on ug nagpaabot kaniya sa samang dapit diin ko siya gibyaan; sa dihang nakita nako siyang mibalik, misulod ko pag-usab kaniya.'

Pagkahuman sa kamatayon sa rebelde nga si Maximus, miabot si Emperador Theodosius sa Mediolanum; apan si Santo Ambrosio anaa niadto sa Aquileia[8627] . Ug nahitabo ang mosunod nga panghitabo. Sa usa sa mga siyudad sa Sidlakan, gisunog sa mga Kristohanon ang usa ka sinagoga sa mga Hudiyo tungod kay gisupak sa mga Hudiyo ang pipila ka monghe. Sa dihang gisumbong kini sa gobernador sa Sidlakan sa Emperador, dayon gisugo sa Emperador ang obispo sa maong siyudad nga magtukod og bag-ong sinagoga para sa mga Hudiyo. Pagkahibalo niya sa maong sugo, si Santo Ambrosio nagpadala og sulat ngadto sa emperador (kay dili siya makabiyahe dayon aron personal nga makigkita kaniya); sa maong sulat, iyang gipangatarungan sa emperador nga dili matarong ang iyang dekreto ug gihangyo siya nga bawi-on kini ug dili ipahimulos sa mga Hudiyo ang mga Kristohanon. Apan wala tagda ni Theodosius ang sulat ni Ambrosio. Busa, ang obispo sa Dios, pagbalik niya sa Mediolanum, hayag niyang gisaway ang emperador sa simbahan samtang nagpanudlo. Sa iyang pag-atubang kaniya, miingon si Ambrosio sa ngalan sa Dios:

'Gipataas tika gikan sa pagkawalay-ilhi ug gihimong hari. Gihatag nako sa imong kamot ang imong kaaway ug gipailalom nako kanimo ang tanan niyang hukbo. Gihatagan nako og trono ang imong mga kaliwatan. Gihimo nako nga sayon ra ang imong kadaugan, apan karon ginahatagan nimo ang akong mga kaaway og rason aron magdaug batok Kanako.'

Ang Emperador Theodosius, nga naantig sa niining mga pulong, nibali sa iyang hunahuna ug gikansela ang mando nga nagkinahanglan sa mga Kristohanon nga ibalik ang sinagoga sa mga Hudiyo.

Sa samang panahon, nahitabo ang lain pang insidente: ang mga tawo sa Tesalonica misukwahi sa ilang gobernador, si Boterichus[8628] , ug gipatay siya. Ang Emperador, sa dakong kasuko, nagpadala og hukbo ngadto sa maong siyudad, ug pito ka libo sa mga lumolupyo niini ang napatay; Sa proseso, daghang inosenteng tawo ang napatay sa espada, kay ang mga sundalo, atol sa ilang pagsulong sa siyudad, wala gyud nila gipangita ang mga salarin sa pagpatay sa gobernador, kondili gipatay nila ang tanan sa kadalanan—ang tigulang, ang batan-on, ug bisan ang mga bata pa.

Sa dihang nadungog ni Ambrose kini, siya gikapungot kaayo ug nabati ang matarong nga kasuko batok sa hari tungod sa walay hunahuna nga pagdala og dugo. Ug busa, sa usa ka adlaw sa pista, samtang ang emperador solemne nga nagpadulong sa simbahan, ang obispo sa Dios nga walay kahadlok mitindog aron makigkita kaniya, gipugngan ang iyang pagsulod sa simbahan, ug gisugdan siya pagbatikos tungod sa iyang dili matarong nga pagpatay gamit ang mosunod nga mga pulong:

[8626] Sa pinakaunang Kristohanong Simbahan, adunay usa ka espesyal, ubos nga ranggo nga opisina sa simbahan nga nailhan nga exorcists. Kini nga katungdanan sa pagpahawa sa dautang espiritu gikan sa mga gipanag-iya niini gisalig sa ubos nga ranggo nga mga klero aron ipakita ang pagdumot sa Simbahan ni Kristo sa walay pulos nga gahum sa yawa. Gikinahanglan usab sa mga exorcista nga mobalikas og mga pag-ampo nga pagpugong o exorcistiko batok sa mga demonyo ibabaw sa mga katekumeno, mao kadtong nag-andam sa pagdawat sa sakramento sa Bawtismo. Karon, kining mga pag-ampo nga exorcistiko, nga gisunod sa sakramento sa Bawtismo, gipang-ampo mismo sa pari nga nagbunyag. Ang libro sa serbisyo ni Peter Mohyla naglangkob og usa ka espesyal nga ritwal alang sa pagpahawa sa hugaw nga espiritu gikan sa mga gihuptan niini.

[8627] Aquileia – usa ka dakong siyudad sa panalitan sa Suba sa Natisone, dili kaayo layo sa baybayon sa Dagat Adriatico.

[8628] Si Boterich mao ang gobernador sa Tesalonica ug usa ka higala ni Emperador Teodosio ang Dako.

'Dili angay kanimo, O Hari, nga moapil sa Banal nga Komunyon uban sa matinud-anong mga Kristohanon, tungod kay ikaw ang nag-awhag sa ingon nga mga pagpatay ug wala magpakita og paghinulsol niini.' Unsaon man nimo pagdawat sa Lawas ni Kristo uban sa mga kamot[8629] nga natapakan sa dugo sa mga inosente, o unsaon man nimo pag-inom sa Dugo sa Ginoo uban sa mga ngabil nga imong gigamit sa pagmando sa brutal nga pagpanakit sa mga tawo?

'Apan si David usab nakasala,' mitubag ang emperador, 'nagbuhat siya og pagpatay ug pakighilawas, apan wala siya gipahawa sa kaluoy sa Dios.'

Apan mitubag ang santo kang Teodosio:

'Kung gi-alig nimo si David sa iyang mga sala, aliga usab nimo siya sa iyang paghinulsol.'

Mibalik ang Emperador sa iyang palasyo nga nabalaka ug nagmasubo tungod sa iyang sala. Ug sa dili madugay, iyang gihimo ang buhat sa paghinulsol nga gipahamtang kaniya ni Santo Ambrosio: naghinulsol siya sa hayag, sama sa usa ka ordinaryong tawo, mipanaug sa atubangan sa simbahan ug mitindog uban sa ubang mga penitente, nga nagahulog og daghang luha. Samtang nagpaabot, miabot ang pista sa Pagkahimugso ni Kristo, ug si Teodosio naglingkod sa iyang palasyo nga nagahilak, naghunahuna nga ang balay sa Dios abli para sa mga sulugoon ug mga kabus, apan bisan pa sa ingon nga panahon, kini nagpabilin nga dili niya maadtoan: Usa ka si Rufinus, usa ka ministro nga pinalabi sa hari, sa dihang nahibalo sa hinungdan sa iyang paghilak, midali ngadto kang San Ambrosio aron kumbinsihon siya nga kuhaon ang penitensya nga gipataw sa hari. Si Teodosio mismo misunod kaniya sa simbahan. Sa sinugdan, gisugat siya sa Balaang Amahan sa Dios nga hugot ang nawong, ug tungod kay nahibalo siya sa iyang dali masuko nga kinaiya, gipangayo niya nga maghimo siya og balaod diin ang mga sentensya sa korte nga naglakip sa pagkuha sa kinabuhi o kabtangan mapamatud-an lamang pagkahuman sa 30 ka adlaw. Mitugot ang hari, ug gidawat siya sa simbahan. Didto iyang gipakita ang mga timailhan sa lawom nga paghinulsol: iyang gikagkal sa iyang buhok gamit ang iyang mga kamot, iyang gibunggo ang iyang agtang sa yuta, ug gibaha ang salog sa daghang luha. Pagkahuman niana, gidawat na gayud ni Ambrose ang emperador sa Banal nga Komunyon. Sa tinuud, misulod ang emperador sa santuwaryo, kay gusto niya nga makadawat sa Komunyon uban sa mga klero; apan gisugo ni San Ambrosio ang usa ka arkidiakono nga adto kaniya uban ang sugo nga maghulat sa Komunyon sa atubangan sa halaran, kauban ang ubang mga layko. 'Kay,' matod sa santo, 'ang purpura nga bestida nagpasabot lamang sa gingharian, dili sa pagka-pari.' Mapainubsanon nga gituman sa Emperador ang sugo sa obispo ug mibiya sa santuwaryo. 'Sa Constantinople,' matod niya, 'kustom na sa mga hari ang pagdawat sa Balaang Komunyon uban sa mga pari sa sulod sa santuwaryo.' Apan pagkahuman niini, naghulat na si Theodosius sa oras sa Komunyon uban sa tibuok kongregasyon sa simbahan. Sa ulahi, sa dihang naa na si Emperador Theodosius sa Constantinople, wala na siya misulod sa santuwaryo aron modawat sa Komunyon; ug sa dihang gipangutana siya ni Patriyarka Nectarius k[8630] ngano nga naghulat siya aron modawat sa Komunyon sa gawas sa santuwaryo uban sa mga ordinaryong tawo, imbis nga mosunod sa maharlikang kostumbre, mitubag siya nga may pag-agah:

'Wala ko kahibalo sa kalainan tali sa usa ka hari ug usa ka obispo, apan karon nahibalo na ko, nga nakakat-on gikan sa magtutudlo sa kamatuoran – si Ambrosio, nga siya ra ang angay tawgon nga obispo.'

Ang dungog ni Obispo Ambrosio mikaylap sa halayo ug halapad. Busa, duha ka labing maalamon nga pantas ang miabot sa Mediolan gikan sa Persia. Human madungog ang daghan bahin sa kinaadman ni San Ambrosio, gusto nila kini susihon sa ilang kaugalingon ug busa nag-andam sila og daghang mga pangutana, nga ilang gipangutana kaniya aron tubagon. Nagdayong sila kaniya ug nakahingangha sa kalawom sa iyang teolohikal nga panglantaw ug sa kahitas-an sa iyang intelihensiya. Nagpamatuod sila sa atubangan sa emperador nga alang lamang kang Ambrosio nga ilang gihimo ang ingon ana ka taas nga pagbiyahe gikan sa sidlakan paingon sa kasadpan, kay gusto nila siyang makita ug malingaw sa iyang kinaadman.

Pagkahuman mibalik si Emperador Theodosius gikan sa Italya paingon sa Constantinople, ug si Valentinian ang Bata kalit nga, sa pagpukaw sa kumander sa iyang mga bantay – Arbogast – gipatay sa siyudad sa

---

[8629] Niadtong panahona, ang mga layko, sa pagdawat sa Balaang Misteryo ni Kristo, gihatagan sa Lawas ni Kristo sa ilang mga kamot. Tan-awa ang Kinabuhi ni Santa Theoktista sa Lesbos ubos sa Nobyembre 9.

[8630] Si San Nektarius nagsilbi isip Patriarka sa Constantinople gikan sa 381 hangtod 397.

Vienne[8631] , si Eugenius[8632] gipataas sa imperyal nga trono; siya usa ka Kristohanon sa ngalan lang, samtang sa iyang kasingkasing usa siya ka mananamba ug mahiligon sa paganong pamahiin ug salamangka. Tungod kay gusto niya makuha ang pabor sa mga awtoridad sa Roma (ug daghan pa gihapon ang mga idolatra ug mga alagad sa demonyo sa Roma), gisugo niya ang pag-abli pag-usab sa mga templo sa idolatriya ug ang paghimo sa mga sakripisyo sa demonyo. Sa iyang pagduol sa Mediolanum, si San Ambrosio, nga dili gustong makita ang ingon nga emperador—nga hipokritang nagpakaaron-ingnon nga Kristohanon samtang sa tinuod usa ka daotan ug walay Diyos nga tawo—nibulag gikan sa Mediolanum paingon sa Bononia[8633] , ug unya sa Florence, nga nahimutang sa Tuscany[8634] ; Wala siya mahadlok sa kasuko sa dili matarong nga magmamando, apan gikaligtaan niya ang hunahuna nga makigkita kaniya. Wala siya mahadlok sa pagsulat kaniya, nagpasidaan ug naghulga kaniya sa Paghukom sa Dios; apan wala siya malampuson sa pagpahunong sa walay pagbati nga kasingkasing ni Eugenius aron siya makabalik sa hustong panghuna-huna. Ang tawo sa Dios nagpabilin sa Florence sulod sa pipila ka panahon, nagpuyo sa balay sa usa ka matinud-anon ug ortodoksong lalaki nga ginganlan og Decenta, nga ang anak, usa ka batang lalaki nga ginganlan og Pansophios, gilutos sa usa ka hugaw nga espiritu. Gipanambal ni San Ambrosio ang bata pinaagi sa pag-ampo ug sa pagbutang sa kamot. Paglabay sa pipila ka adlaw, kalit nga nangmasakit ang batang lalaki ug namatay; ang iyang inahan, usa ka debotong babaye nga puno sa pagtuo ug kahadlok sa Dios, gidala ang iyang anak sa kwarto ni Ambrosio ug, tungod kay wala didto ang santo, gibutang niya ang iyang anak sa higdaanan niini ug mibiya. Sa pagbalik ni San Ambrosio sa kuwarto nga iyang gipuy-an, iyang nakita nga ang patay nga batang lalaki naghigda sa iyang higdaanan. Gisirado niya dayon ang mga pultahan sa iyang likod ug misugod sa pag-ampo; pagkahuman, sama sa propeta Elias (2 Mga Hari 4:32–35), miduol siya sa higdaanan, mitungo sa batang lalaki ug ginhuyop siya. Nabuhi pag-usab ang batang lalaki, ug gibalik ni Ambrosio nga buhi sa iyang inahan.

Samtang nagpadayon si Eugenius gikan sa Mediolanum alang sa usa ka kampanya batok kang Emperador Theodosius. Sa diha nga mibiya siya sa siyudad, ang walay Diyos nga si Eugenius nanghambog nga sa diha nga siya mobalik nga mananaog, iyang himuon nga sabungan ang katedral sa Mediolanum ug palibotan ang mga klero og mga espada. Apan, ang katingalahang dautang tuyo sa paglitok niining mga hulga napukan sa walay gahum: si Eugenius namatay nga walay dungog sa gubat, napildi ni Emperador Theodosius. Solemneng gidawat sa Santo Papa ang debotong Emperador Theodosius isip mananaog, apan si Theodosius, nga mihulog sa tiilan ni San Ambrosio, giila nga ang iyang kadaugan tungod sa pag-ampo sa santo.

Paglabay sa mubo nga panahon, namatay nga malinawon si Emperador Teodosio[8635] ; naghari siya sa paagi nga makapahimuot sa Dios ug misulod sa walay katapusang Gingharian ni Cristo, samtang ang iyang mga anak nga lalaki misunod kaniya sa yutang gingharian: si Arkadio[8636] sa sidlakan, ug si Honorio[8637] sa kasadpan. Sa paghari ni Honorius, nadiskubre ni San Ambrosio ang mga relikya sa mga martir nga sila Nazarius ug Celsus, sumala sa gisaysay sa presbiterio nga si Pavlin ingon niini.

Niadtong panahona, gibalhin ni Ambrosio ang mga relikya sa balaan nga martir Nazarius—nga nakaplagan sa usa ka tanaman gawas sa siyudad—ngadto sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles. Nakita namo, sa kabaong diin natago ang mga relikya sa martir, ang dugo nga daw bag-o pa lang nitulo; ang ulo, uban sa iyang

---

[8631] Ang Vienna – karon nailhan nga Vienne – usa ka karaang kolonya sa Romano ug sa ulahi nahimong kapital sa nagkalain-laing mga estado nga gitukod sa mga tribong Germanic; nahimutang kini sa wala nga baybayon sa Rhône. Karon, ang siyudad dato sa mga nahibilin sa karaang mga butang nga Romano.

[8632] Si Eugenius – nga gikan sa yano nga gigikanan – mao ang sekretaryo ni Emperador Valentinian II; pagkahuman sa kamatayon niini, gipahimutang siya sa trono ni Arbogast. Bisan pa, si Theodosius ang Dako misulong batok kang Arbogast uban sa iyang hukbo, napildi siya, ug gisugo nga patyon si Eugenius.

[8633] Bononia – usa ka bantog kaayo nga siyudad sa amihanan sa Italya, sa Cisalpine Gaul, sa gitawag nga Via Aemilia; karon nailhan nga Bologna, ang kapital sa probinsya sa Italya nga pareho usab og ngalan, ilado sa kahibalo ug halapad nga kalakalan, nga adunay dagkong populasyon.

[8634] Ang Tuscia – nga nailhan usab nga Etruria – usa ka karaang rehiyon sa sentral Italya, sa kasadpan, nga gilibotan sa Dagat Tyrrhenian ug sa Kabukiran sa Apennine, sa amihanan sa Roma. – Ang Florence, sa Suba Arno, usa ka dakong siyudad sa Italya, nga ilado sa pagpalambo sa siyensya ug arte.

[8635] Niadtong tuig 395, gihatagan ni San Ambrosio og dungog ang handumanan ni Teodosio ang Dako pinaagi sa usa ka sermon.

[8636] Arcadius – Emperador sa Sidlakang Imperyo Romano, nga naghari gikan sa 390 hangtod 408.

[8637] Honorius – Emperador sa Kasadpang Imperyong Romano, nga naghari gikan sa 390 hangtod 423.

buhok ug bungot, napreserbar sa ingon ana ka dili-madunot nga kahimtang nga murag bag-o pa lang gibutang sa kabaong, ug ang nawong sa martir hayag kaayo, murag bag-o pa lang gihugas. Ug unsa may katingalahan niini, kon ang Ginoo mismo, sa Iyang Ebanghelyo, naghatag niini nga saad: *'Bisan ang mga buhok sa inyong ulo gibilang tanan'* (Lucas 12:7). Nabati usab namo ang usa ka humot nga milabaw sa tanang baho. Pagkahuman nga napasudlan sa litera ang mga relikya sa balaan nga martir Nazarius, midiretso dayon kami uban ni San Ambrosio ngadto sa mga relikya sa balaan nga martir Celsus, nga naa sa maong dapit. Gikan sa mga tag-iya niining tanaman, nahibal-an namo nga gisugo sila sa ilang mga katigulangan nga dili biyaan kining dapita, kondili ipreserbar kini gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon, kay dagkong bahandi ang gitago dinhi. Ug tinuod nga dako kaayo kini nga mga bahandi, nga dili makaguba ang ulod o kalawang, ug nga dili makasulod ug makawat ang mga kawatan (Mat. 6:20). Ang Magbantay niini mao ang Ginoo, ug ang puloy-anan alang sa mga tawo nga ang 'kinabuhi mao si Cristo ug ang kamatayon usa ka ganansya' (Fil. 1:21) mao ang puy-anan sa langit. Sa dihang gidala ang mga relikya sa balaang mga martir sa Simbahan sa mga Apostoles, naghatag og sermon si San Ambrosio sa katawhan. Niadtong takna, usa ka tawo sa kadaghanan, nga gipanag-iya sa usa ka hugaw nga espiritu, misinggit sa kusog:

'Gipahirapan ko ni Ambrosio!'

Apan ang santo, nga mituyok kaniya, miingon:

'Hilom ka, yawa! Dili si Ambrosio kondili ang pagtuo sa mga martir ang nagpahirap kanimo, ingon man usab ang imong pagpanukot, kay nakita man nimo nga ang mga tawo nagasaka sa lugar diin ikaw gipahulog. Si Ambrosio, bisan pa, wala kabalo unsaon pagpahimagas sa garbo.'

Pagkahuman sa mga pulong ni San Ambrosio, nanghilom ang demonyo, ug gipahulog ang lalaki nga iyang gipanag-iya nga nakatagilid sa yuta.

Ang balita bahin kang San Ambrosio nakaabot sa reyna sa mga Marcomanni[8638] – si Frithigild – ug nagpadala siya og hangyo sa santo, nga hangyoon si Ambrosio nga tudloan siya sa pagtuo kang Kristo. Nagsulat si Ambrosio kaniya og detalyadong pagtulun-an sa Kristohanong pagtuo ug napalig-on niya ang iyang pagtuo sa kamatuoran sa Kristiyanismo. Gipabawtismo usab ni Fritigild ang iyang bana sa Kristohanong pagtuo ug gikumbinsi siya sa paghimo og kasabotan sa kalinaw uban sa Imperyong Romano. Grabe kaayo ang paghandum ni Fritigilda nga makita ang iyang espirituhanong giya, si Santo Ambrosio, ug uban niini nga tuyo mibyahe siya paingon sa Mediolanum, apan nasuta niya nga dili na buhi ang santo, kay bag-o lang siya namatay ug mibalik sa Ginoo.

Si San Ambrosio usa ka tawo nga dako kaayo ang pagpugong sa kaugalingon ug pagkamasinabtanon, puno sa espirituhanong kusog; nagpuasa siya kanunay, gawas lang sa Sabado, Domingo, mga pista, ug sa mga adlaw sa paghinumdom sa mga martir. Wala gyud siya mohunong sa pag-ampo sa adlaw ug sa gabii; Giatiman niya ang iyang mga katungdanan uban sa pagkamalig-on ug misulat pa gani siya og mga libro sa iyang kaugalingong kamot, gawas kon mapugngan siya niini tungod sa pisikal nga sakit. Napuno siya sa matinahuron nga pag-amuma alang sa tanang simbahan sa iyang diyosesis ug nagpaningkamot pag-ayo aron matuman ang mga katungdanan nga gisalig kaniya sa Diyos nga, pagkahuman sa iyang kamatayon, hapit dili na makaya sa lima ka obispo ang kadaghan sa trabaho. Dili usab tukmang mailarawan ang iyang pag-atiman sa mga kabus, mga walay-puy-anan, ug sa mga bihag: iyang gigasto ang iyang katapusang kapanguhaan alang kanila. Pagkahuman dayon sa iyang ordinasyon isip obispo, gipangbahin ni Ambrosio ang tanan niyang bulawan, pilak, ug uban pang mga kabtangan alang sa pagpanambunot sa mga simbahan sa Dios, alang sa pagkaon sa mga kabus ug mga ulila, ug alang sa pagbayad-luwas sa mga bihag; Gitipigan lang niya ang gamay nga bahin sa iyang bahandi alang sa pag-atiman sa iyang igsoon nga babaye, samtang wala siyay gitipigan para sa iyang kaugalingon, aron, sa pagwagtang niya sa tanang materyal nga butang, mas dali niyang masunod si Kristo nga iyang Ginoo, Kinsa nagpakababa alang kanato, aron kita mangadato pinaagi sa Iyang pagpakababa (2 Cor. 8:9). Ang Kagalang-galang Ambrosio *'nahimong tanan sa tanan'* (1 Cor. 9:22); siya malipay uban sa mga malipay ug maghilak uban sa mga maghilak. Kung kinsa man ang moanha kaniya aron mosugid sa iyang mga sala, si Ambrosio mismo maghilak og lawom kaayo alang kanila, nga bisan ang usa ka makasasala nga adunay kasingkasing sama sa bato malihok sa paghinulsol ug mapukaw sa kaluoy ug mga luha.

[8638] Ang mga Marcomanni usa ka tribong Germanic nga nagpuyo sa Bohemia ug kanunay nagpahigayon og makaguba nga pag-atake sa mga probinsya sa utlanan sa Imperyong Romano.

Sa dihang tigulang na kaayo si San Ambrosio, iyang naaninaw ang iyang pagpanaw paingon sa Dios ug miingon siya sa iyang mga klero:

– Magpabilin ra ko uban nimo hangtod sa Pasko sa Pagkabanhaw.

Ang maong Presbiter Pavlin, nga misulat sa kinabuhi ni San Ambrosio, nagasaysay usab sa mosunod nga panghitabo nga iyang gisaksihan. 'Sa dili pa siya masakit, si San Ambrosio nagpatin-aw sa Salmo 43, samtang ako,' ingon ni Pavlin, 'nagsulat sa iyang mga pulong nga iyang gipatin-aw, kay si Ambrosio mismo, tungod sa katigulangon ug kahuyang, dili na makasulat og daghan. Kalit, samtang nagtutok ko kaniya, nakakita ko og kalayo nga sama sa taming nga naglibot sa iyang ulo; kini nga kalayo, hinay-hinay nga nagliko paingon sa sulod, misulod sa iyang baba; unya ang nawong ni Ambrosio nahimong puti sama sa niebe. Kining panan-awon napuno kanako og dakong kahadlok nga, tungod sa kahadlok, wala na ko makasulat, apan unya nibalik sa naandan nga hitsura ang nawong ni Ambrosio. Gisulti nako kini kang kagalang-galang diyakono Castulus, ug siya, nga napuno sa grasya sa Dios, gipasabot kanako nga ang akong nakita mao ang Espiritu Santo, nga mibaba sa porma sa kalayo ibabaw sa atong obispo, sama sa Iyang pagibaba kaniadto sa mga balaang Apostoles."

Ang heneral nga si Stilicho[8639] , sa pagkadungog nga si Ambrosio grabe na kaayo ang sakit, misinggit:

'Mapukan ang Italya kung mamatay kining balaan nga tawo!'

Ug gipadala niya sa nagmasakit nga santo ang pipila ka respetadong lungsoranon sa Milan—kadtong iyang nahibaloan nga gihigugma ni Santo Ambrosio—aron hangyoon ang santo nga hangyoon ang Ginoo nga hatagan siya og dugang nga kinabuhi sa yuta alang sa kaayohan sa uban. Mitubag si Ambrosio:

'Wala ko nagpuyo taliwala ninyo sa paagi nga maulaw ko nga magpadayon pa; apan dili ko mahadlok sa kamatayon, kay naa kita'y Maayong Ginoo.'

Samtang naghigda si Ambrosio sa iyang higdaanan sa masakit, pipila ka gilay-on gikan sa iyang higdaanan, sa kilid sa pultahan sa kwarto, naglingkod ang mga diakono nga sila Castulus, Polemius, Venerius ug Felix. Nag-istorya sila sa ilang kaugalingon, apan nag-istorya sila sa hinay kaayo nga tingog ug hilom kaayo nga sila ra ang makadungog sa ilang panag-istorya. Naghisgot sila kinsa ang angay mosunod kang Ambrosio isip obispo; sa pagbuhat niini, ilang gihisgutan ang presbiter Simplicianus. Kalit lang, si Santo Ambrose, nga naghigda sa layo gamay kanila, mibangon ang tingog ug, murag nakig-istorya kanila, giulit-ulit tulo ka beses: 'Tigulang na siya, apan alerto'; pinaagi niining mga pulong, gitahasan niya si presbiter Simplician sa pagdawat sa episkopado pagkahuman sa iyang kamatayon.

Sa iyang pagkasakit, si San Ambrosio, samtang nag-ampo, nakakita sa atong Ginoong Hesukristo nga nagkadool kaniya uban sa mahigugmaong pahiyom – nagpadayag sa Iyang langitnong dagway kaniya; gisaysay kini ni Ambrosio kang Obispo Vassian sa Lavdium[8640] , nga naglingkod tupad kaniya niadtong panahona. Sa dihang nagkadool na ang panahon nga mobiya ang kalag ni San Ambrosio sa iyang lawas, si Obispo Honoratus sa Vercelli[8641] , nga nagpahulay sa taas nga andana sa balay, nakadungog og tingog gikan sa taas tulo ka beses, nga miingon kaniya:

'Bangon dayon ug padali ngadto kang Ambrosio; hapit na siya molakaw.'

Unya mibangon ang presbiter, gidala ang Labing Balaang Misteryo, ug mibaba sa hagdan paingon sa masakiton. Nag-ampo si San Ambrosio, midawat sa Diyosnong mga Gasa, ug gisumite ang iyang balaang kalag sa kamot sa iyang Ginoo sa kaagahon sa Adlaw sa Balaang Pasko sa Pagkabanhaw[8642] . Ang iyang balaan nga lawas

---

[8639] Stylichon – usa ka bantugang heneral sa Kasadpang Imperyo Romano sa korte ni Honorius, nga nakaluwas niini gikan sa pagkahugno sa daghang higayon; gikan sa Vandal nga gigikanan, apan pagkahuman, bisan pa sa iyang mga serbisyo sa estado, gipatay siya sa sugo ni Honorius tungod sa giingong pagtraydor nga resulta sa mga intriga sa korte

[8640] Ang Laudi – usa ka katawhan sa amihanang Italya, taliwala sa Mediolanum ug Creion. Karon nailhan nga Lodi Vecchio.

[8641] Vercelli – usa ka lungsod nga dili kaayo layo sa kasadpan sa Mediolanum.

[8642] Niadtong Abril 4, 397. Namatay si San Ambrosio sa edad nga 67. Ang iyang biyograpo, ang presbiterio nga si Paulinus, nagdugang nga daghang mga bata ang nabunyagan niadtong panahona (sa gabii sa Pasko sa Pagkabanhaw), pagkahuman nilang paggawas sa tubig, nakakita kang Ambrosio – ang uban nakakita kaniya nga naglingkod sa kathedra, ang uban nagtudlo kaniya sa ilang mga ginikanan nga daw naglakaw siya, apan ang mga ginikanan, bisan pa nagtan-aw, wala siya makita, kay wala pa malimpyo ang ilang mga mata; daghan ang miingon nga nakakita sila ug bituon ibabaw sa iyang lawas. Ang Simbahan naghinumdom kaniya kada ika-7 sa Disyembre, ang adlaw sa iyang konsagrasyon isip obispo, tingali tungod kay ang adlaw sa iyang kamatayon nagkasinabay sa mga adlaw sa Kwaresma o sa Pasko sa Pagkabanhaw. – Si San Ambrosio sa Milan mibya og daghang sinulat; ang uban niini naghisgot sa pagpatin-aw sa Balaang Kasulatan, ang uban nagpatin-aw sa mga doktrina sa balaang pagtuo, samtang ang uban naghatag og hataas nga moral nga pagtulon-an,

gilubong sa dakong simbahan sa Milan, samtang ang iyang kalag nagpakita uban sa mga Anghel sa atubangan sa trono sa Balaang Trinidad—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, ang Usa ka Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Kontakion, Tono 3:

Pinaagi sa pagbarog sa mga langitnong dogma, imong gipalayas ang limbong ni Ario, O Ambrosio, pari ug magbalantay; ug pinaagi sa paghimo og mga milagro sa gahum sa Espiritu, imong giayo ang tanang matang sa mga sakit. O halangdong Amahan, pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas ang atong mga kalag.

Ang Kinabuhi sa Balaan nga Nilus sa Stolobensk, ang Milagro-manugbuhat sa Novgorod

Gisaulog sa ika-7 sa Disyembre

Ang Banal nga si Nil natawo sa usa ka baryo sa rehiyon sa Novgorod, sa Derevskaya Pyatina[8643] , sa parokya sa Zhabensky[8644] . Wala mailhi kinsa ang iyang mga ginikanan; nahibal-an lang nga siya gipahimutang sa usa sa mga monasteryo sa rehiyon sa Pskov, nga gitawag og 'Krypets'[8645] . Gikan sa maong monasteryo, miadto siya sa kamingawan sa distrito sa Rzhev ug nagpuyo didto duol sa Suba sa Cheremkha[8646] . Didto siya nagpuyo sa pagkaon sa mga tanum ug bungang-kahoy sa oak, ug gigugol ang iyang panahon sa pag-ayuno ug pag-ampo. Dili kini mapailub-an sa yawa, busa misulong kini batok sa santo uban sa dakong dautang tuyo, nga nagtinguha sa pagpahawa kaniya gikan sa maong dapit. Gipahadlok sa yawa si Nilus pinaagi sa nagkalain-laing mga panag-an, nga nagpakita sa iyang atubangan sa porma sa mga hayop ug tanang matang sa mga reptilya, nga misulong sa reverendo uban sa mabangis nga paghuyop ug pagsigaw. Apan ang santo, gigamit ang iyang mga pag-ampo ingon nga espada, gipalayas ang tanang mga tukso ug ang dautang mga laraw sa kaaway, gipanalipdan ang iyang lawas sa tanda sa krus ug nag-ampo nga walay hunong ngadto sa Dios. Nilus nagpuyo sa ingon niini nga paagi sulod sa

---

ug uban pa. Apil niini ang iyang komentaryo sa Ebanghelyo ni Lucas, unom ka libro mahitungod sa Unom ka Adlaw sa Paglalang, lima ka libro mahitungod sa pagtuo, usa ka eksposisyon sa Kredohan, usa ka libro mahitungod sa Inkarnasyon, tulo ka libro mahitungod sa Espiritu Santo, usa ka libro mahitungod sa mga Sakramento, duha ka libro mahitungod sa paghinulsol, usa ka traktado sa Pagkabanhaw nga gipresentar sa duha ka libro mahitungod sa kamatayon sa iyang igsoon ug sa duha ka pamulong mahitungod sa kamatayon sa mga emperador Valentinian ug Theodosius ang Dako, mahitungod sa pagbiya sa kalibutan, mahitungod sa pagkabirhen, mahitungod sa mga balo, mahitungod kang Patriarka Santiago ug sa bulahan nga kinabuhi, mahitungod kang Elias ug pag-ayuno, uban sa pagdayeg sa pagpugong sa kaugalingon; mahitungod kang Patriarka Jose isip modelo sa pagkamapinanginabuhi ug uban pang mga hiyas; ug uban pa. Sa tanang sinulat ni Ambrosio, ang iyang tulo ka libro nga 'Mahitungod sa mga Opisina' (nga naghisgot sa mga presbiter sa simbahan) ang nanguna. Ang mga buhat ni San Ambrosio bahin sa pag-organisar sa banal nga pagsimba dako usab kaayo og kahinungdanon; iyang gitukod ang han-ay sa Misa ug sa ubang seremonya para sa iyang simbahan, nga mikaylap sa tibuok Amihanan Italya. Kini nga han-ay ginasunod gihapon sa Milan hangtod karon, ug ang Milanese nga Liturhiya nagpadayon nga lahi sa Romanong Liturhiya sa daghang aspeto, nga nagpadayag sa klarong tinguha ni Ambrosio nga mouyon sa mga ritwal sa Simbahang Sidlakan. Sa han-ay sa serbisyo, gipaila ni San Ambrosio ang mosunod: 1) Usa ka leksyonaryo, diin iyang gitakda ang sinugdanan ug katapusan sa mga pagbasa gikan sa Ebanghelyo, mga Epistola ug mga Propeta; 2) ang han-ay sa pagsaulog sa Eukaristiya uban sa mga pag-ampo ug mga prefasyon; 3) usa ka antiponaryo, nga usa ka hingpit nga bag-ong inobasyon nga gikuha gikan sa Sidlakan. Si San Ambrosio naghimo sa musikal nga notasyon ug sa mga himno para sa antiponaryo. Sa taliwala sa mga tinuod nga himno ni San Ambrosio, ang himno nga *'Kanimo, O Dios, Among Gidayeg'* angay hatagan og espesyal nga pagtagad. Kini nga solemne nga kanta sa pagpasalamat, nga gi-awit gihapon sa matag solemne nga pagpasalamat sa Ginoo, gisulat ni San Ambrosio pagkahuman sa iyang hingpit nga kadaugan batok sa mga Ariano.

[8643] *Ang* '*Pyatiny*' mao ang ngalan nga gihatag sa lima ka distrito diin gibahin ang rehiyon sa Novgorod. Nailhan kini nga: Votskaya, Shelonskaya, Obonezhskaya, Derevskaya ug Bezhetskaya.

[8644] Karon nahimutang na kini sa Distrito sa Valdai sa Gobernadorato sa Novgorod. Ang kini nga baryo naa gihapon sulod sa Distrito sa Novgorod; ug isip handumanan nga si Banal Nil lumad ning baryo, aduna gihapon kapilya didto nga gihalad kang Banal Nil.

[8645] Ang maong monasteryo gipahunong na; sa iyang dapit karon adunay parokya nga gitawag og 'Rozhek'.

[8646] Ang Suba sa Cheremkha o Seremkha nahimutang sa Distrito sa Valdai ug kabahin sa Nilov Hermitage. Hangtod karon, ang iyang kapilya ug selda, nga napalibotan sa usa ka kakahoyan sa karaang mga kahoy, nagpabilin nga usa ka monumento sa pagpuyo ni Banal Nil sa Suba sa Cheremkha, ug usa ka butang sa pagdayeg alang sa mga lumolupyo.

napulo'g tulo ka tuig, gipahinungod ang iyang panahon sa daghang mga pagbuhat sa pag-awhag sa lawas ug mga paningkamot sa disyerto.

Usa ka adlaw, human sa taas nga panahon sa pag-ampo, natulog si Nilus ug nakadungog siya og tingog nga nagsugo kaniya:

'Nilus! Biyae kini nga dapit ug adto sa Isla sa Stolobensky; didto ka maluwas.'

Pagdawat niya niining sugo, napuno sa dakong kalipay ang Balaang Amahan, kay nakita niya nga wala pasagdi sa Ginoo ang iyang mga pag-ampo. Nagsugod si Nil sa pagpangutana bahin sa isla sa mga tawo nga mahigugma sa Diyos nga miadto kaniya. Gisultihan siya nila nga ang isla nahimutang sa Danaw Seliger, pito ka verste gikan sa lungsod sa Ostashkov, sa Tver Governorate. Mibyahe ang Pari paingon sa isla, nakaabot siya niini, ug natingala siya sa kaanyag niini. Pagkahuman sa paglakaw ni Nil sa gilapdon ug gitas-on sa isla, nakita niya nga kini angay kaayo alang sa pag-inusara, busa nalipay ang iyang espiritu ug napuno siya sa kalipay. Sa maong isla adunay usa ka bukid ug usa ka dako nga kalasangan. Sa pagsaka ni Nil sa bukid, nag-ampo siya ug miingon:

'Dinhi ang akong pahulayan; dinhi ako magpuyo hangtod sa walay katapusan.'

Ug nagpasalamat siya sa Dios nga gipakita kaniya kini nga dapit. Didto, sa bukid, naghukay siya og langob para sa iyang kaugalingon, diin iyang gipuy-an ang iyang unang tingtugnaw; pagkahuman, nagtukod siya og selda ug kapilya didto. Gipahinungod ni Nilus ang iyang kinabuhi sa isla sa dagkong mga buhat sa pagka-asketiko ug pag-ampo, sa pagpuasa ug pagpaningkamot; ang iyang pagkaon naglangkob sa mga liso ug mga bunga nga moturok sa isla, ingon man mga utan ug prutas gikan sa yuta nga iyang gipang-uma sa iyang kaugalingong mga kamot. Apan bisan dinhi, wala mohunong ang yawa sa pag-atake sa santo, ug gipahadlok siya sa tanang matang sa mga panan-awon. Busa, sa usa ka higayon, ang yawa mitungha uban sa daghang mga demonyo ug gilibutan ang selda sa reverendo samtang nag-ampo siya didto; pagkahuman gilibutan ang selda sa mga pisi, ang yawa, uban sa mabangis nga pagsinggit, mitug-an nga iyang hilabton kini ngadto sa linaw, apan gipalayas sa santo ang mga demonyo pinaagi sa iyang pag-ampo.

Ang kasuko sa mga tawo kang Santo Nilus napakyas usab, nga naghatag lang kaniya og mas dako nga himaya. Sa usa ka higayon, ang mga walay Dios nga lumolupyo nga nagpuyo duol sa Isla sa Stolobny nagpasiya nga palagson ang santo gikan sa isla; alang niini, nagputol sila og kahoy ug gisunog ang kalasangan, nga nagtuo nga makaabot ang kalayo sa iyang selda ug mapaso kini. Pagkakita niini, ang santo mitindog sa pag-ampo ug, uban sa daghang luha, nangamuyo alang sa kaluwasan gikan niining katalagman. Ang maloloy-on nga Ginoo wala balewalaa ang paghangyo sa Iyang alagad nga misalig kaniya, ug gipanalipdan siya pinaagi sa Iyang grasya: kalit nga napalong ang mga kalayo sa diha nga nakaabot na kini sa bukid. Ang Reverendo nga Amahan, sa pagkakita sa paspas nga kalooy sa Dios, nalipay sa espiritu, samtang ang iyang mga kaaway mibalik sa ilang panimalay nga napasipala.

Sa usa ka higayon, samtang ang Banal nga Amahan nagtrabaho sa gawas sa iyang selda, gisikop siya sa mga tulisan ug, pinaagi sa hulga, gipangayo nila nga ihatag niya ang iyang bahandi; apan miingon ang balaan kanila:

'Ang tanan nakong bahandi naa sa kanto sa akong selda; sulod diha ug kuhaa kini.'

Niining kanto, naa'y ikon sa Inahan sa Dios uban sa Pre-eternal nga Bata. Misulod ang mga tulisan sa selda ug kalit silang nabuta; unya, samtang nagahilak, nangayo sila og pasaylo sa santo; ang reverendo nag-ampo sa Dios, ug nabawi sa mga tulisan ang ilang panan-aw. Pagkahuman niini, gisermonan sila sa santo bahin sa kaluwasan sa kalag ug gidili sila sa pagsulti bisan kinsa sa nahitabo kanila; nagpabilin silang hilom niadto, apan pagkahuman sa kamatayon ni Santo Nilus ilang gisaysay ang tanan.

Tungod sa iyang mga buhat ug sa iyang pag-antos sa mga pagsulay, si Banal Nilus gihatagan sa gasa sa pagsabot sa tinago nga mga buhat sa mga tawo ug sa paggiya sa mga makasasala paingon sa dalan sa kamatuoran.

Usa ka lalaki ang miadto sa santo samtang naa siya sa kahimtang sa karning hugaw. Gipasaway siya sa santo tungod niining sala ug, pagkahuman siya pahimangnoan nga dili na kini buhaton pag-usab, gipahawa siya sa malinaw. Sukad niadto, nahadlok ang lalaki sa Dios ug, pagkahuman sa usa ka diosnon nga kinabuhi, namatay siya.

Ang mga tawo nga mahadlok sa Diyos nga nangisda duol sa isla dako kaayo ang ilang pagrespeto sa santo ug nagpadala kaniya og isda gikan sa ilang nahuli aron siya masuportahan. Sa usa ka higayon, gipadala nila ang usa sa ilang kauban kaniya uban sa pipila ka isda. Ang santo, nga nakamatikod sa espiritu nga nahugawan ang

mangingisda pinaagi sa pakighilawas, gisirad-an ang bintana sa iyang selda sa atubangan niya ug wala modawat sa isda gikan kaniya. Pagbalik sa mangingisda sa iyang mga kauban, gisultihan niya sila sa nahitabo. Nagpadala sila og lain nilang kauban ngadto sa reverendo uban ang isda, ug malipayon nga gidawat sa reverendo ang isda gikan kaniya, gipanalanginan kini, ug gipapahawa siya.

Sa lain nga higayon, usa ka lalaki sa isla hapit na untang magputol og mga kahoy aron magtukod og balay, apan kalit nga misaba ang dalugdog ug nadungog ang tingog nga nagdili kaniya sa pagputol sa mga kahoy. Bisan pa niana, wala siya mapugngan niini ug gisugdan niya pag-karga sa kariton og mga kahoy, apan ang kabayo dili kini mapalihok gikan sa lugar. Sa pagkakita niya sa maong milagro, ang lalaki milayas sa kahadlok, ug nagsaad nga dili na niya buhaton pag-usab ang ingon ana.

Ang Reverendo nagpuyo sa Isla sa Stolobnoy sulod sa baynte-syete ka tuig ug, sa wala pa siya mamatay, gikutkot niya sa iyang kaugalingong mga kamot ang usa ka lubnganan sa yuta (sa kapilya), ug gibutang didto ang usa ka kabaong. Sa matag adlaw nga siya moanha didto, siya maghilak ibabaw sa kabaong, nga nag-ingon sa iyang kaugalingon:

'Kini ang akong pahulayan, kini ang akong puloy-anan!'

Sa dihang sa katapusan nabati sa santo nga nagkadool na ang iyang katapusan, nag-ampo siya sa Ginoo nga hatagan siya og Balaang Komunyon. Human sa pag-ampo sa santo, natuman ang iyang tinguha. Si Sergius, ang abá sa Nikolsky Monasteryo, miabot sa isla ug gihatagan si Nil og Balaang Komunyon. Pagkahuman niini, misulod ang halangdon sa iyang selda, nag-ampo sa iyang kasagarang pag-ampo ug, pagkuha sa turibano, gipanabno ang mga balaang ikon ug ang tibuok selda; unya, samtang gisandigan niya ang iyang mga kamot sa kahoy nga tungkod nga iyang kasagarang gigamit aron makapahuway gikan sa pisikal nga kakapoy[8647] , mibalik siya sa Ginoo niadtong ikapitong adlaw sa Disyembre sa tuig 1554[8648] .

Kahimaya sa atong Dios, karon ug kanunay ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan.

Troparion, Tono 4:

Nitindog ka sama sa masidlak nga suga sa isla sa Danaw Seliger, Gagalang nga Amahan Nilus: kay sukad pagkabatan-on imong gikuptan ang Krus ni Kristo sa imong abaga, gisunod kini uban sa dakong kadasig, miduol ka sa Dios pinaagi sa pagkabalaan, ug busa napuno ka sa gasa sa mga milagro. Busa, samtang nagdali kami paingon sa reliquaryo sa imong balaan nga mga labi, mapainubsanon kaming nag-ampo: Balaang Amahan, ipangamuyo kami kang Kristo nga among Dios aron maluwas ang among mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Gibyaan nimo ang imong yutang natawhan, O Dungogong Amahan, ug nagpuyo ka sa kamingawan; ug sa pagsaka nimo sa isla sa Danaw Seliger, nagpuyo ka sa usa ka mapainubsanon nga kinabuhi, ug sa pagkamangha nimo sa kadaghanan pinaagi sa imong mga pagka-angay, nadawat nimo ang gasa sa mga milagro gikan kang Kristo. Hinumdumi kami nga nagpasidungog sa imong handumanan, aron kami makatawag kanimo: Malipay ka, Nilus, among Amahan.

[8647] Kining mga 'sabit' o krutches gisaksak sa mga bungbong sa selda ni San Nilus; kini nagsilbi isip iyang lingkoranan; sa pag-uyog niya niini, mokuha siya og mubo nga pahulay.

[8648] Sa dapit sa mga gipangbuhat ni Banal Nilus sa iyang pagka-asketiko, natukod ang Monasteryo sa Nilov-Stolobensky niadtong 1594 ni Hieromonk German. – Ang pagdiskubre sa mga relikya ni Banal Nilus nahitabo niadtong Mayo 27, 1667, usa ka adlaw nga gitudlo alang sa tinuig nga selebrasyon. Karon, ang balaan nga relikya sa santo nagapahulay sa usa ka pilak nga reliquaryo. Gikauban sa pagtipig sa mga relikya sa santo ang iyang pribadong Vladimir (gitawag nga Seliger) nga ikon sa Inahan sa Dios, ingon man ang iyang monghe nga bado, nga bantog sa mga milagro, nga natago sa yuta sulod sa 112 ka tuig. Sa Mayo 27, ang adlaw nga ipadayag ang mga relikya, usa ka prusisyon ang ginahimo matag tuig gikan sa lungsod sa Ostashkov paingon sa Nilova Hermitage, nga nagdani og daghang katawoan.

Kumemorasyon ni San Atenodorus nga Martir

Gisaulog sa Disyembre 7

Ang Balaang Martir nga si Atenodorus, gikan sa Sirian Mesopotamia[8649] , nagpuyo nga usa ka monastikong kinabuhi sukad sa iyang pagkabatan-on. Human siya madiskobre, gidakpan ug gidala sa atubangan sa gobernador sa probinsya, si Eleusius, diin iyang gikumpisal si Kristo; tungod niini, dayon siyang gisilotan sa malupit nga pagpanakit: gipahiluna siya taliwala sa duha ka haligi ug ang matag bahin sa iyang lawas gisunog gamit ang nagdilaab nga kandila; Gibutangan og nag-aso nga puthaw sa ilawom sa iyang mga kilikili, ug gituslob ang iyang mga lungag sa ilong gamit ang pinatulis nga dagom; unya gibutang siya sa usa ka nag-aso nga plato nga tanso, nga sa katingalahang paagi mitugnaw; Gibutang siya sa usa ka pula-pula nga init nga tanso nga baka ug gipailawom sa daghang uban pang pagpanakit, apan ang balaan nga martir wala'y kadaut, nga gipanalipdan sa pag-ampo sa mga Anghel. Ang ingon nga mga milagrosong hitabo nakapukaw bisan sa mga dili motuo sa pagbalhin ngadto sa Balaang pagtuo: si Santo Athenodorus unang gidala ang limampung pagano kang Kristo, ug unya laing traynta. Tungod niini, gisilotan siya nga putlon sa ulo gamit ang espada; apan sa diha nga gisugdan na sa tigpatuman ang iyang buluhaton, natumba siya ug nahugno nga daw patay, ug ang iyang kamot, nga nagkupot gihapon sa espada, naputol gikan sa iyang abaga. Human niadto, walay bisan kinsa ang nangahas nga moduol sa santo, ug siya, pagkahuman sa pag-ampo, gihatag ang iyang espiritu sa Ginoong Dios[8650] .

Kumemorasyon sa Banal nga Pablo nga Naghinulsol [8651]

Gisaulog sa ika-7 sa Disyembre

Ang mga ginikanan sa Banal nga si Pablo aduna'y igong kahimtang, ug sukad pagkabata gitudloan nila pag-ayo ang ilang anak sa Balaang Kasulatan. Sa pagdako sa santo, nabati niya ang tinguha nga biyaan ang kalibutanong kinabuhi. Busa misulod siya sa usa sa mga monastikong komunidad sa iyang siyudad, diin gidawat niya ang Orden nga Angheliko ug, sa pagpraktis sa tanang hiyas, nakaabot siya sa ingon ka kahingpitan nga nalabaw siya sa tanang igsoon sa iyang monasteryo ug nahimong usa ka tipiganan sa mga hiyas, nga nakadawat siya sa gasa sa pagbuhat og dagkong ug katingalahang mga milagro.

Usa ka adlaw, si Banal Pablo, kauban ang ubang mga igsoon, nagaluto og pitch sa pandayan. Sa dihang natunaw na ug nagbukal ang pitch, misugod kini og bula ug misabwag sa kilid sa kaldero. Ang Balaan, nga walay dala nga gamit sa pag-uyog sa nagbukal nga pitch, gipahubas ang iyang bukton, gilubong kini sa kaldero ug giuyog ang pitch, diin dayon mihunong ang pagbula. Ang kamot sa santo nagpabilin nga buo ug wala'y kadaut, ug siya mismo wala magpakita og kausaban sa iyang dagway ni nag-antos og bisan unsang kadaut. Sa pagkakita niini, napuno sa kahadlok ang mga igsoon; ang uban kanila nakaila kaniya nga usa ka tawo nga gipanag-iya sa Dios, samtang ang uban mitan-aw sa maong hitabo uban sa dakong pagduha-duha. Si Pablo mismo, bisan pa niana, nagtan-aw sa iyang kaugalingon nga abog ug abo ug gitawag ang iyang kaugalingon nga usa ka baho nga iro. Paglabay sa pipila ka panahon, gisalig siya sa lain nga buluhaton. Niadtong panahona, gitawag sa abbot sa monasteryo ang mga igsoon ug nagpuyo sila uban kaniya sulod sa daghang adlaw sa pag-ampo ug pagpuasa. Pagkahuman, misinggit sila ngadto sa Dios:

'Ginoo, bisan pa nga dili kami takus niini, ipadayag kanamo, kutob sa mahimo alang sa among kahayag, unsang klase nga tawo ang among igsoon nga si Pablo. Unsa nga lebel sa espirituhanong pagkahingpit ang iyang naabot, ug unsa ang iyang giisip nga takus?'

Ang Dios, nga nagatuman sa mga hangyo sa mga nagahadlok kaniya, mitugot sa ilang hangyo. Usa ka gabii, samtang natulog ang mga igsoon, pinaagi sa sugo sa Dios gidala sila sa usa ka paraiso nga puno sa katahum. Samtang natingala sila sa maong himsog nga milagro, kalit lang nga mitungha sa ilang atubangan ang monghe nga

---

[8649] Ang Siria nga Mesopotamia – ang Yuta taliwala sa mga Suba – usa ka halapad nga rehiyon taliwala sa mga suba sa Tigris ug Euphrates, nga naglangkob gikan sa Armenia, Palestina ug Fenicia paingon sa Gulpo sa Persia.

[8650] Sa palibot sa tuig 304.

[8651] Ang 'Povinnyk' nagpasabot og 'masunuron' – usa ka titulo nga gihatag kang Banal Paul tungod sa iyang lawom nga pagpaubos ug hingpit nga pagbiya sa iyang kaugalingong kabubut-on.

si Pablo. Gidayeg siya sa mga igsoon ug gihangyo nga ipasabut ang kahulogan sa maong pagpakita. Mitubag si Pablo uban sa dakong pagpaubos:

Ang inyong nakita mao ang Gingharian sa Dios, ug nahitabo kini tanan alang kaninyo, mga igsoon, kay sa inyong mainitong pag-ampo gitinguha ninyo nga makaabot niining dapita, diin miabot usab ako. Kuhaa gikan dinhi bisan unsa ang inyong gusto, bisan unsa ang makapahimuot kaninyo ug angangay, ug kamo paingon sa kalinaw; ug bahin sa buluhaton nga gihatag kanako sa monasteryo, itudlo kamo ug lain, kay dili na ninyo ako makita pag-usab.

Pagkahuman sa ilang pagpaalam kang Pablo, nilarga ang mga igsoon, nagdala sa ilang kaugalingon gikan sa balaan nga paraiso—ang uban usa ka bulak, ang uban usa ka sanga, ang uban matahum nga dahon, ug ang uban sagbot.

Pagmata nila gikan sa ilang tulog ug pagtigom, gisaysay sa mga igsoon ang ilang mga panan-aw sa usag usa ug malipayon nilang gipadayeg ang Dios; samtang ang usa nagpakita og bulak nga gikuha gikan sa paraiso, ang lain miingon, 'Ug dinhi gikuha nako ang sanga sa palma', ang usa pa nagsulti sa langitnong humot, ug ang usa nagkupot og matahum nga mga dahon sa iyang mga kamot: ug ang tanan nagdayeg sa Dios.

Mibyahe dayon si Balaan Pablo paingon sa Herusalem; pagkahuman niyang gibisita ang mga balaang dapit didto ug nag-ampo, mibiyahe siya gikan didto paingon sa isla sa Cyprus. Didto misaka siya sa usa ka hataas nga bukid ug nagpahinungod sa espirituhanong pagka-asketiko sulod sa daghang katuigan, nagpuyo sa usa ka kinabuhi nga nag-inusara. Apan, samtang mikaylap ang balita sa iyang balaan nga kinabuhi sa tibuok rehiyon ug daghan na ang misugod sa pagduol kaniya, mibulag siya gikan didto ug nagpuyo sulod sa utlanan sa Byzantine. Samtang nagkinabuhi sa paagi nga makapahimuot sa Dios, gihatagan siya og grasya nga makadungog, sama sa gihimo ni Moises nga Manan-aw sa Dios kaniadto, sa tingog sa Dios nga nagtawag kaniya: *'Saka ka sa bukid nga kini ... ug mamatay ka sa bukid nga imong aysahan'* (Deut. 32:48–50).

Ug ang bulahan nga si Pablo, sumala sa sugo sa Dios, misaka sa usa sa mga bukid nga gitawag og Parigoria, ug pagkahuman sa pipila ka panahon natulog siya sa Ginoo.

21 Disyembre

8 Disyembre (Luma nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Patapios

Gisaulog sa ika-8 sa Disyembre

Sa Ehipto, sa Suba sa Nilo, adunay usa ka siyudad nga ginganlan og Thebes[8652] . Niining siyudad natawo ang bulahan nga Patapios. Ang iyang mga ginikanan mga Kristohanon ug gipadako nila ang ilang anak sa pagkamatinud-anon ug kahadlok sa Dios. Sa pag-abot niya sa pagkabatan-on, iyang gisalikway ang mga kahaw-ang sa kalibutan ug, sa pagbiya sa iyang panimalay, ginikanan ug mga higala, gisapupo niya ang mga panata sa pagka-monasto. Pag-adto niya sa disyerto sa Ehipto, nagpuyo siya alang sa Dios, ug iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pag-ayuno, pag-ampo, ug lain-laing mga buhat sa pag-awhag sa lawas. Sa dihang mikaylap ang balita bahin kaniya ug daghan ang misugod sa pagduol kaniya ug pagdayeg kaniya tungod sa iyang matinud-anong kinabuhi, nasubo siya nga ang iyang kahilom nabalda ug siya gidayeg sa mga ngabil sa tawo. Pagbiya niya sa Ehipto, miadto siya sa Constantinople. Dinhi iyang gisirad-an ang iyang kaugalingon sa usa ka selda nga iyang gitukod duol sa Blachernae[8653] , tupad sa pader sa siyudad, ug nagpabilin sa hilom, sama sa usa ka kamingawan, nga wala mailhi sa bisan kinsa gawas sa Usa ka Dios, nakig-istorya lamang sa Dios pinaagi sa walay hunong nga pag-ampo. Apan sama sa usa ka siyudad nga gibutang sa bungtod[8654] nga dili matago, ingon usab ang usa ka tawo

---

[8652] Thebes – ang karaang kapital sa Itaas (Habagatan) nga Ehipto.

[8653] Vlacherna – usa ka distrito sa Constantinople nga nahimutang sa kasadpang kanto sa siyudad; sa kasikatan sa Imperyong Byzantine, nailhan kini sa tibuok Sidlakan tungod sa mga balaang dapit niini.

[8654] Usa ka panultihon sa Ebanghelyo. Mat. 5:14.

nga matarong nga nakab-ot ang hingpit nga pagkabalaan dili magpabilin nga wala mailhi. Ang Dios mismo nagpasidungog sa mga nagpasidungog kaniya ug napuno sa iyang grasya, ug gipadayag sila sa uban alang sa ilang kaayohan. Ingon usab kining tawo, hingpit sa pagkabalaan ug daghan kaayo og grasya sa paghimo og mga milagro, gipadayag ug gipasidunggan sa Dios, dali ra siyang nakaplagan, sama sa usa ka bahandi nga natago sa uma[8655] . Alang sa usa ka Kristohanong batan-on nga bulag sukad pagkahimugso, nga giya sa Dios mismo, miadto sa selda sa Banal nga Amahan Patapios ug nangayo sa bulok nga mag-ampo sa Dios aron siya hatagan og panan-aw, aron makita niya ang tanang binuhat sa Dios ug, pinaagi niini, makaabot sa labing hingpit nga kahibalo sa Magbubuhat mismo ug paghimaya kaniya. Ang Balaang Amahan, sa pagtan-aw sa iyang pagtuo, naluoy kaniya ug miingon:

'Sa ngalan ni Jesu-Cristo, nga nagahatag ug panan-aw sa mga bulag ug kinabuhi sa mga patay, dawata ang imong panan-aw.'

Ug sa pagkahuman, nabuksan ang mga mata sa tawo nga natawo nga bulag, ug nakakita siya; ug naghimaya ug nagpasalamat siya sa Dios. Ilado kaayo sa daghang mga tawo ang batan-on; busa, sa dihang nakita nila nga nabawi na niya ang iyang panan-aw, nangatingala ang tanan ug nangutana kon giunsa kini nahitabo; apan wala niya gitago ang ngalan sa naghimo sa milagro ug sa iyang manulongan, nga pinaagi kaniya nakadawat siya og pag-ayo gikan sa Dios . Ang balita bahin niining milagro ug sa reverendo mikaylap sa mga tawo, ug sukad niadto daghan ang misugod pag-adto kang Patapios aron mangayo sa iyang mga pag-ampo.

Usa ka maharlika gikan sa Byzantium ang nag-antos sa sakit nga dropsy, ug ang tibuok niyang lawas nabuswak. Daghan na kaayong kuwarta ang iyang gigasto sa mga doktor, nangayo og tambal kanila apan wala gyud nakadawat. Pagkadungog niya kang Santo Patapios, gisugo niya nga dalhon siya kaniya ug, uban sa mga luha sa iyang mga mata, nangayo siya sa santo nga tambalan ang iyang pisikal nga kakulian pinaagi sa grasya sa pagtambal sa Diyos. Ang mapainubuson nga mananambal unang nag-ampo nga matinud-anon sa Diyos alang kaniya, unya gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw kaniya ug gihaplasan siya og balaan nga lana; diin ang tanang likido nga nagpabug-at sa iyang lawas natural nga nawala, ang tibuok niyang lawas nahimong limpyo, ug siya hingpit nga naayo.

Usa pa ka batan-on ang gipanglutos sa usa ka dautang demonyo, nga nagpadagan kaniya sa kabukiran ug kamingawan, usahay gisulod siya sa kalayo ug tubig aron siya mapapas, ug usahay gipahulog siya gikan sa hataas ug bakilid nga kabukiran aron mabungkag ug mapisak ang tibuok niyang lawas. Guba unta ang batan-on kung wala ang nagpalig-on nga gahum sa Dios, nga nagpanalipod kaniya gikan sa kanunay nga dautang buot sa kaaway ug hingpit nga pagkaguba. Sa usa ka higayon, ang demonyo, samtang gipadagan ang batan-on sa makalilisang nga tulin paingon sa baybayon aron ilubong siya sa kalawoman, nakasugat sa iyang dalan kang Banal Patapios, nga mibiya sa iyang selda alang niining maong tuyo, pinaagi sa sugo sa Dios, aron luwason ang usa ka binuhat nga gihimo sa hulagway sa Dios gikan sa pagkaulipon sa yawa. Pagkakita sa bendito gikan sa gilay-on, midagan ang demonyo paingon kaniya, nag-ikot sa iyang mga mata, nagbula ang baba, nagkagilid sa iyang mga ngipon ug naghulga nga bugbogon siya. Sa diha nga naduol na siya sa santo, misinggit siya:

'Naku! Si Patapios na usab! Unsaon man nako, asa ko paingon, asa ko puyo pagkahuman sa ingon ani kadugay nga paningkamot? Bag-o pa lang ko nakakaplag og puy-anan, ug karon gipahawa ko niini pinaagi sa pwersa. Sa tinuod, kahadlukan ka, Nazareo[8656] , ug ang imong gahum anaa bisan asa ug sa tanang butang.' Asa ako paingon? Bisan pa mosulod ako sa kamingawan, o sa siyudad, o bisan asa pa – naa ka na daan sa akong atubangan ug gipalayas ko nimo pinaagi sa usa ka timaan sa krus ug sa imong ngalan lamang. Napildi ako, nabungkag ug napalayas!"

Pagkahuman niini, gilabay sa hugaw nga espiritu ang batan-on sa hangin, samtang ang tagahimo og milagro nga si Patapios, nga naghimo sa tanda sa krus sa hangin gamit ang iyang tudlo, gisaway ang espiritu, nga nag-ingon:

'Palayo, espiritu nga hugaw, ug lumayas ngadto sa kamingawan; mao kini ang sugo ni Cristo kanimo pinaagi kanako, nga ang gahum Niya imong wala tuyoa nga giangkon.'

[8655] Usa ka panultihon gikan sa parabula sa Ebanghelyo. Mateo 14:44.

[8656] Kini, siyempre, nagtumong sa atong Ginoong Jesu-Cristo, kinsa gihatagan niini nga titulo sa mga Hudiyo, ug pagkahuman sa mga Hentil.

Sa diha nga nahatag na sa santo kining mga pulong, gilabay sa demonyo ang batan-on sa yuta ug migawas kini gikan kaniya pinaagi sa iyang baba sama sa aso. Sa pagka-pahimangno niya, ang batan-on nanghilak sa kalipay ug gihatag niya ang iyang kaluwasan gikan sa hugaw nga espiritu una sa tanan kang Dios, ug usab kang Banal Patapios.

Usa ka babaye ang nag-antos sa sakit sa suso. Human siya gideklarar nga dili na maayo sa mga doktor, miadto siya sa Balaang Amahan sa dihang milala ang iyang sakit ug daghang ulod ang miturok sa samad. Nihulog siya sa iyang tiilan, nangayo siya og pag-ayo uban sa mga hikak ug mainitong pag-ampo. Ang santo, pagkahuman niyang gihimo ang tanda sa krus ibabaw sa samad, giayo siya niadtong takna dayon. Human sa paghimo og daghang ubang mga milagro, ang atong Balaang Amahan Patapios miduol sa iyang bulahan nga pagpanaw ug, sa iyang tigulang na kaayo nga edad, mibyahe paingon sa Dios, nga iyang nalipay sa tibuok niyang kinabuhi[8657] . Gilibingan siya nga may dungog sa simbahan ni San Juan nga Manug-anunsyo, alang sa himaya ni Kristo nga atong Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan; Kaniya, kauban ang Amahan ug ang Espiritu Santo, ang dungog ug pagsimba hangtod sa kahangturan. Amen.

Kontakion, Tono 3:

O balaan nga templo nimo, diin nakakaplag ang mga tawo og espirituhanong tambal, nga miduaw niini uban sa debosyon, nangita sa pag-ayo sa ilang mga sakit ug sa pag-ayo sa ilang mga sala sa kinabuhi: kay ikaw, O kagalang-galang nga Patapios, nagpakita nga usa ka manalipod alang sa tanan nga nanginahanglan.

Paghinumdom sa mga Balaang Apostoles Sosthenes, Apollos, Cephas, Tychicus, Epaphroditus ug Caesar

Gisaulog sa ika-8 sa Disyembre

Ang Balaang mga Apostol Sosthenes, Apollos, Si Cefas, si Tiquico, si Epafrodito ug si Cesar apil sa 70 ka mga Apostoles, nga gipili sa Ginoong Jesu-Cristo aron ipahayag ang Ebanghelyo ni Cristo, pipila ka panahon human sa pagpili ug pagkomisyon sa Napulo ug Duha ka mga Apostoles aron magwali (Lucas 10:1–24).

Sa panahon sa pagpuyo ni Apostol Pablo sa Korinto[8658] , si Apostol Sosthenes mao ang ulo sa sinagoga sa mga Hudiyo[8659] . Sa kagubot nga nahitabo didto batok sa Apostol, diin ang uban nangayo sa iyang pagsilot, sa dihang ang prokonsul nga si Gallio[8660] , sa pagkahibalo nga ang kaso wala sa iyang hurisdiksyon, gipahawa niya ang mga nagpasaka og kaso gikan sa hukmanan; kadtong nagpahawa kanila, kauban ang tanang Griyego nga naa didto, gidakop si Sosthenes, ang pangulo sa sinagoga, ug gibunalan siya sa atubangan sa hukmanan (Buhat 18:12–17). Apan sa ulahi nabag-o siya sa Apostol ngadto sa pagtuo kang Kristo ug nahimong kauban niya sa ministeryo sa Ebanghelyo. Pagkahuman, nahimong obispo si Sosthenes sa Colophon[8661] .

[8657] Si San Patapios namatay sa sinugdanan sa ika-7 nga siglo. Si San Andres sa Crete misulat mahitungod sa iyang mga milagro ug sa iyang pagpanaw. Ang iyang kinabuhi gisulat ni San Andres pagkahuman sa usa ka pagpakita ni Patapios kaniya sa usa ka damgo, tungod kay si San Andres, sa sinugdan nakadungog og daghang katingalahang mga butang mahitungod kang Patapios, gitan-aw kini uban sa pagdumot ug pagduha-duha.

[8658] Ang Korinto – ang labing karaan, labing bantog ug labing dato nga siyudad sa karaang Gresya – nahimutang sa Achaea, sa Isthmus sa Korinto, nga nagkonektar sa Peloponneso (Habagatan sa Gresya) uban sa Sentral nga Gresya, nga nahimutang sa usa ka matahum ug mabungahong kapatagan sa habagatang-sidlakang suok sa Gulpo sa Korinto, taliwala sa Dagat Ionian ug Dagat Aegean. Ang Kristiyanismo unang natukod sa Korinto sa Apostol Pablo duol sa karon nga Korinto, nga nailhan nga Kouronto ug adunay populasyon nga mga 5,000 ra.

[8659] Sinagoga (gikan sa Griyego nga nagpasabot og 'pagkatigum') – mga lugar sa relihiyosong pagkatigum para sa mga Hudiyo, nga mga estruktura nga bukas sa gawas nga gigamit alang sa komunal nga pagsimba ug pagtudlo, alang sa pagsulbad sa kontrobersyal nga mga isyu sa simbahan, ug alang sa pagdumala sa mga legal nga paglilitis; kining mga bilding nagsilbi usab nga mga lugar para sa debate, mga eskwelahan para sa mga bata ug mga librarya.

[8660] Si Gallio – ang Romanong prokonsul (gobernador) sa Achaea ubos ni Emperador Claudius, igsoon sa Romanong pilosopo nga si Seneca.

Ang Apostol nga si Apolos lumad sa Alexandria ug usa ka maalamon nga tawo, edukado ug maalamon sa mga Kasulatan. Sa sinugdan, gitun-an lang niya ang mga batakang pagtulon-an ni Cristo, busa napuno siya sa kadasig ug misulti ug nagtudlo sa Ginoo sa husto, apan nahibalo lang siya sa bunyag ni Juan, kay wala siya kahibalo sa gahum sa pagbag-o sa Kristohanong bunyag. Sa dili madugay, sa dihang miabot si Apolos sa Efeso uban sa iyang pagwali mahitungod kang Kristo, gidawat siya uban sa gugma ni Aquila ug Prisila[8662] , nga nakadungog kaniya, ug gihatagan siya og lawom nga pagtulon-an sa pagtulon-an sa Ginoo. Sa ulahi, sa dihang nakahukom siya nga moadto sa Achaia, ang mga igsoon nagpadala og sulat ngadto sa mga disipulo didto, nga nag-awhag kanila nga dawaton siya; ug sa dihang miabot siya, dako kaayo ang iyang natabang sa mga tawo nga nagtuo pinaagi sa grasya; kay kusganon niyang gisupak ang mga Hudiyo, nga gipamatud-an sa publiko gikan sa mga Kasulatan nga si Jesus mao ang Cristo (Buhat 18:24–28). Pagkahuman niini, si Apolos nangabudlay pag-ayo sa Korinto aron madala ang mga Hentil sa pagtuo (Buhat 19:1; 1 Cor. 3:6). Sa Korinto, ang gugma sa mga disipulo kaniya nakaresulta pa gani og pipila ka panagbulag sulod sa Simbahan, nga sa ulahi gisaway ni Apostol Pablo: *'Kay kon ang usa moingon, "Ako kang Pablo", ug ang lain moingon, "Ako kang Apolos", dili ba kamo naglihok sa unodnon nga paagi? Kinsa si Pablo? Kinsa si Apolos? Mga alagad ra sila nga pinaagi kanila kamo mitoo, ug kana sumala lang sa gihatag sa Ginoo sa matag-usa. Ako ang nagtanum, si Apolos ang nagdunot, apan ang Dios maoy nagahatag sa pagtubo; busa ang nagtanum ug ang nagdunot wala'y bili, kondili ang Dios nga nagahatag sa pagtubo'* (1 Cor. 3:4–7).

Sa panahon sa pagsulat sa unang sulat ni Apostol Pablo ngadto sa mga taga-Corinto, si Apolos kuyog kaniya sa Efeso ug gusto siyang mubisita kanila sa husto nga panahon (1 Cor. 16:14).

Pagkahuman, si Apolos naa sa Crete[8663] ug, sa ulahi pa, nagsilbi nga obispo sa Caesarea[8664] .

Ang Apostol Cefas, nga kauban sa ubang mga Apostol, nagpaningkamot pag-ayo sa pagwali sa Ebanghelyo ni Cristo, nahimong obispo sa Colophon.

Ang Apostol Tychicus lumad sa Asia Minor ug usa ka disipulo sa Balaang Apostol Pablo, nga sa iyang mga sulat nagtawag kaniya nga iyang pinalanggang igsoon, matinud-anong sulugoon, ug kauban sa pag-alagad sa Ginoo (Col. 4:7, 6:21). Sa ikatulong misyonaryong pagbiyahe ni San Pablo nga Apostol, sa dihang siya nagpauli gikan sa Macedonia ug Gresya paingon sa Jerusalem, kauban niya si Tychicus, nga nakig-ambit sa iyang mga paningkamot (Buhat 20:1–5). Kauban usab siya ni Apostol Pablo sa Roma atol sa iyang unang pagkabilanggo, diin gipadala siya ni Pablo uban sa mga sulat gikan kaniya ngadto sa mga taga-Efeso (Efe. 6:21) ug ngadto sa mga taga-Colosas ug uban pang mga simbahan (Col. 4:7–9, 16), aron ipahibalo kanila ang mga balita mahitungod kaniya ug aron pahupayon ang ilang mga kasingkasing; ug gipadala usab niya siya sa Crete aron tumanon ang iyang mga sugo (Tito 3:12). Kauban ni Tíquico ang Apostol atol sa iyang ikaduhang pagkabilanggo sa Roma, ug sa lain nga higayon gipadala siya sa Apostol gikan didto paingon sa Efeso (2 Tim. 4:12). Pagkahuman, ang balaan nga Apostol Tíquico nagsilbi isip obispo sa Colofón pagkahuman sa Apostol Sóstenes.

Ang Apostol Epafrodito usa sa labing suod nga kauban ug kauban sa Balaang Apostol Pablo. Samtang ang Apostol naa sa kadena sa Roma, si Santo Epafrodito gipadala sa simbahan sa Filipos uban ang mga suplay para

---

[8661] Colophon – usa ka karaang siyudad sa Lydia, sa amihanan-kasadpan nga bahin sa Asia Minor. Ang mga ruinas niining siyudad bag-ohay lang nadiskubre.

[8662] Aquila – usa ka Hudiyo, nga taga-Pontus sa sinugdanan; Priscilla – iyang asawa; nagpanginabuhi sila sa paghimo og mga tolda; nabalhin sila sa Kristiyanismo pinaagi kang Apostol Pablo ug nahimong matinud-anong mga disipulo niya, nga dako kaayo ang ilang natampo sa pagpakaylap sa Ebanghelyo. Sa ulahi mibalhin sila sa Korinto, ug gikan didto sa Efeso. Si Akwila gibilang sa Pito ka Apostoles.

[8663] Ang Crete usa ka dakong isla sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediterraneo, sa habagatan sa Dagat Aegean. Tungod sa kadako ug pagkamabungahong sa yuta niini, kaniadto kini nailhan nga 'reyna sa mga isla' sa Mediterraneo. Ang mga basihanan sa Kristiyanismo gitukod sa mga saksi sa pagkanaug sa Espiritu Santo ibabaw sa mga Apostoles, kay naa ang mga taga-Creta niadto (Buhat 2:11); pagkahuman, ang Kristiyanismo gitukod ug gipakatag dinhi ni Apostol Pablo. Sa ika-15 nga siglo, ang Crete napailawom sa pagdumala sa mga Turko.

[8664] Caesarea – usa ka siyudad sa Palestina, sa sidlakan nga baybayon sa Dagat Mediterraneo. Ang mga pundasyon sa Kristiyanismo dinhi gitukod ni San Pedro nga Apostol uban sa senturyon nga si Cornelio ug sa tibuok niyang panimalay (Buhat 10:1–48). Pagkahuman sa pagkaguba sa Jerusalem, ang Cesarea nahimong pangunang siyudad sa Palestina ug nahimong lingkoranan sa obispo nga sakop ang Jerusalem, hangtod sa katapusan, sa Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho sa Chalcedon (451), ang Jerusalem nahimong usa ka independyenteng patriyarkado. – Karon, wala nay bisan mga ruina nga nabilin sa karaang Caesarea.

kang Santo Pablo. Kini nga buhat sa debosyon nakalipay kaayo sa Apostol, labi na kay pinaagi sa pagpakita sa gugma sa mga taga-Filipos alang kaniya ug sa ilang matinud-anong simpatiya sa iyang pag-antos, gipamatud-an niini ang ilang debosyon sa pagtuo mismo (Fil. 4:10–17). Sa kasubo sa Apostol, si Epafrodito, samtang nagpuyo uban kaniya, grabe kaayo ang iyang pagkasakit; apan ang Ginoo wala magtugot nga madugangan pa ang kasubo sa Apostol: naayo ang masakiton ug gibalik sa mga taga-Filipos uban ang usa ka makapahinganghang mensahe gikan sa Apostol. Sunod, si Santo Epafrodito nahimong Obispo sa Adria[8665] .

Ang Apostol nga si Ceasar, nga dako usab ang nabuhat sa pagwali sa Ebanghelyo, nahimong Obispo sa Durraechia[8666] .

Human sa matinud-anong pag-atiman sa kawan ni Kristo, malinawon nilang gisumite ang ilang mga kalag sa Ginoo ug karon, nagbarug sa atubangan sa trono sa Dios sa walay katapusang kalipay, nadawat nila ang ilang ganti gikan sa Dios alang sa ilang daghang mga buhat ug paningkamot[8667] .

Kumemorasyon sa mga balaang martir nga nag-antos sa kamot sa mga Ariano sa Aprika.

Gisaulog sa ika-8 sa Disyembre

Kining mga balaang martir nabuhi sa panahon ni Zeno, Hari sa mga Griyego[8668] , sa dihang pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan nga si Genseric, si Gunnerich[8669] —usa ka Arian sa pagtuo—naghari sa Aprika. Human sa pakigkonsulta sa mga Arianong obispo nga sila Cyril ug Vidimandis, nga pareho sa iyang panan-aw, gipahamtang niya ang grabe kaayo nga pagpanlupig batok sa mga Ortodokso nga milabaw pa gani sa pagpanlupig nila Diocletian ug Maximian. Gipadala niya ang napulo'g lima ka libo ka sundalo sa tanang siyudad ug rehiyon ilawom sa iyang pagdumala, ug gisugo sila nga palagson ang tanang Ortodoksong pari gikan sa matag lugar. Niadtong panahona, ang mga Ortodokso nagtigum sa usa ka simbahan ug nagselebrar didto sa Banal nga Misa sa tinago. Pagkahibalo niini, tinago sa mga barbaro ang ilang mga espada ug gipatay ang tanang magtutuo nga nag-awit ug nagdayeg sa Dios. Mao kini ilang gibuhat, nga gipatuman ang sugo ni Gunnerich nga kalit nga patyon ang tanan nga wala nabunyagan sumala sa ritwal sa Arian. Kadtong wala makasukol sa mga pag-antos nangita og kaluwasan pinaagi sa paglayas, gibyaan ang ilang mga panimalay ug baryo; samtang kadtong nagpabilin nga matinud-anon sa Orthodox nga pagtuo boluntaryong misumite sa pagpanakit. Busa, 300 ka tawo, nga nagbarug nga lig-on sa tinuod nga pagtuo ug misalikway sa pagsunod sa mga pagtulon-an ni Arian, gipatay sa espada. Ang mga pari, sa ilang bahin, napukaw pa gayud sa mas dako nga kadasig alang sa Ortodoksiya ug mas nag-antos pa tungod niini: duha kanila gisunog sa poste; samtang ang sisenta nga labing maalamon sa pagpamulong giputol ang ilang mga dila gikan sa gamot. Pagkahuman niini, sila nangalat sa tibuok Gresya. Ug unya gipadayag kanila ang dakong milagrosong gahum sa Dios: bisan pa nga giputol ang ilang mga dila, mapangahas silang nagwali, klaro ang ilang paglitok ug gisupak ang mga heresiya sa Arianismo, nga ang tanan nga nakakita ug nakadungog kanila napuno sa katingala. Ug ilang gipanghimatuud sa atubangan sa mga Vandal nga ang Anak sa Dios usa ka substansya uban sa Amahan.

Sa samang panahon, sa Roma, ang asawa sa Romanong gobernador, Si Sunilda, nga naimpluwensyahan sa heresiya sa Arianismo, gipugos ang asawa sa usa ka Romanong maharlika nga ginganlan og Anfisa aron dawaton ang pagbunyag sa Arianismo, apan wala niya siya mapangumbinsi ug nadungog lang niya nga siya nabunyagan 'sa tubig ug sa Espiritu' ni Ambrose, Obispo sa Milan. Unya, sa iyang kasuko, gisunog ni Sunilda si Santa Anfisa. Ang

---

[8665] Adria o Adriaca – usa ka siyudad sa Thrace sa Baybayon Itom, dili layo sa Philippi, ang siyudad sa Macedonia nga nahimutang sa utlanan sa Thrace.

[8666] Dyrrhachium – usa ka siyudad sa Boeotia, usa ka karaang rehiyon sa Tunga-tungang Gresya.

[8667] Kauban niining mga balaang Apostoles, ginahinumduman sa Simbahan karong adlawa si Apostol Onesiphorus, tan-awa ang ika-7 sa Septyembre. Karon gipasidunggan na sa Balaang Misa ang tanang pito ka balaang Apostoles.

[8668] Zeno – Emperador sa Byzantine gikan sa 474 hangtod 491.

[8669] Genseric – Hari ug magtukod sa Gingharian sa mga Vandal sa Amihanan Aprika. Gunnarich, ang iyang anak, naghari gikan sa 477 hangtod 485. – Ang mga Vandal usa ka tribong Germanic nga gikan sa baybayon sa Dagat Baltic, unya mibalhin sa Pannonia sa tuo nga pampang sa Danube, dayon gikuha ang Peninsula sa Iberia ug, sa katapusan, mipuyo sa Hilagang Aprika.

bana sa balaan nga martir nahadlok kaayo, miadto sa iyang kaugalingon ug nabunyagan sumala sa ritwal sa mga Ariano. Paglabay sa mubo nga panahon, samtang gusto niyang magkabayo, misakay siya sa iyang kabayo; apan samtang nagkabayo, sa dihang milabay siya atubangan sa simbahan sa lungsod, kalit siyang natamaan sa kilat ug nasunog; nahulog siya gikan sa iyang kabayo ug nasunog hangtod namatay. Mao kini ang paghukom sa Dios kaniya, usa ka paunang tilaw sa umaabot, walay katapusang kalayo sa Gehenna.

22 Disyembre

9 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pagpanamkon ni Santa Ana, Inahan sa Dios, sa dihang siya nagpanamkon sa Bulahang Birhen Maria

Gisaulog sa 9 sa Disyembre

Ang atong Ginoo ug Dios, nga nagtinguha sa paghimo alang sa Iyang kaugalingon og buhing Simbahan ug balaang puloy-anan, nagpadala sa Iyang Anghel ngadto sa matarong nga si Joaquin ug si Ana. Gikan kanila Iyang gipili nga andamon ang Iyang Inahan sa unod, ug gipahayag daan ang pagpanamkon ni Ana nga walay anak ug baog, ug ang pagkahimugso sa Birhen pinaagi kaniya. Busa, ang Balaang Birhen Maria gikabuwangan ug natawo, sumala sa saad sa Dios, bisan pa sa unyon sa unod. Kay ang Ginoo ug Dios, si Jesu-Cristo, lamang ang natawo gikan sa Labing Balaang Birhen Maria nga walay bana ug walay kasal, sa paagi nga dili masukod ug dili masukod sa pulong, pinaagi sa Espiritu Santo, nga natawo nga hingpit nga Dios ug hingpit nga Tawo. Alang sa Iyang Inkarnasyon, hingpit nga gidawat sa Ginoo ang tanan nga gikinahanglan sa kina-iya sa tawo, sama sa pagbuhat ug paghulma Niya sa kina-iya sa tawo sukad pa sa sinugdanan. Aduna'y uban nga miingon nga ang Labing Balaan nga Birhen miburot pagkahuman sa pito ka bulan – ug nga siya miburot nga walay bana – apan kini dili matarong. Sa tinuod, siya miburot pagkahuman sa siyam ka bulan ug pinaagi sa panag-uban sa lalaki ug babaye. Ang pista sa pagpasidungog sa Konsepsyon gisaulog sa labing dungganong simbahan sa atong Labing Balaan nga Ginoo, ang Inahan sa Dios, nga nahimutang sa *Evorania,* duol sa balaan ug dakong Simbahan[8670] .

Troparion, Tono 4:

Karon napalaya ang mga gapos sa pagka-walay-anak, kay ang Dios, pagkadungog kang Joaquin ug Ana, nagasaad kanila—labaw pa sa tanang paglaum—nga ipanganak ang Inahan sa Dios, nga gikan kaniya Siya mismo natawo, bisan pa Siya dili masukod, sa pagkahimong tawo, ug nagsugo sa usa ka anghel nga mosinggit kaniya: 'Maglipay ka, O Puno sa Grasya, ang Ginoo uban kanimo.'

[8670] Ang detalyadong salaysay sa pagpanamkon ug pagkahimugso sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios makita sa mga kinabuhi ni mga Balaan nga Joaquin ug Ana, nga gisaulog kada ika-9 sa Septyembre. Ang kalipay sa matarong nga mga ginikanan ni Joaquin ug Ana sa Templo sa Jerusalem ug ang ilang tibuok kasingkasing nga pagpasalamat sa Dios, nga nag-ayo sa ilang pagkawalay anak ug nagluwas kanila gikan sa pang-insulto sa ilang mga silingan, mao gayud ang sinugdanan sa pagsaulog sa Konsepsyon. Sa Konsepsyon, dili lamang ang Iyang mga matarong nga ginikanan kondili ang tibuok kalibutan nakadawat og kasaligan nga saad sa pagtubos, kay ang Iyang konsepsyon nahitabo pinaagi sa espesyal, grasya-puno nga probidensya sa Dios. Bisan pa, lisod tukion pag-ayo ang tukmang gigikanan sa selebrasyon sa Simbahan sa Konsepsyon sa Inahan sa Dios, tungod sa kakulang sa sinulat nga mga rekord; apan makatarunganon nga hunahunaon nga kini nga selebrasyon nagsugod pa sa karaang panahon; kay ang tanang kahimtang sa kinabuhi sa Inahan sa Dios dako kaayo ug balaan nga kahulugan alang sa mga unang Ortodoksong Kristohanon. Sa ika-7 nga siglo, si San Andres sa Crete nagsulat og usa ka canon ug usa ka homiliya para sa Pista sa Paglili sa Inahan sa Dios. Ang Pista sa Paglili gisaulog kada 9 sa Disyembre, kay kini nga petsa nahulog siyam ka bulan sa wala pa ang Pagkahimugso sa Inahan sa Dios. Sa Constantinople, ang pista sa pagpasidungog sa Konsepsyon sa Inahan sa Dios gisaulog niining adlawa sa Evorania—o, sumala sa lain nga pagbasa, Uranas—duol sa Simbahan ni Santa Sophia. Dinhi, usa ka simbahan nga gipahinungod sa Inahan sa Dios gitukod sa usa ka senador atol sa paghari ni Constantine the Great

Kontakion, Tono 4:

Karon ang tibuok kalibutan nagselebrar sa pagpanamkon ni Santa Ana sa Diyos: kay siya ang nanganak sa Pulong, nga natawo gikan sa Pulong.

Paghandum kang Santa Ana nga Propeta, inahan sa propeta Samuel

Gisaulog sa ika-9 sa Disyembre

Ang balaan ug bulahan nga propetisa nga si Ana taga-lungsod sa Armaefma, nga nahimutang sa kabukiran sa teritoryo sa mga anak ni Efraim[8671] , ug siya minyo kang Elcana, usa ka tawo sa tribo ni Levi[8672] . Tungod kay siya baog ug wala'y anak, si Elkana, iyang bana, nagkuha og lain nga asawa – si Penina – nga nanganak kaniya, ug siya nalipay uban kaniya. Masubo siya tungod sa pagpanamastamas sa kawalay anak[8673] , dili lang gikan sa iyang karibal, si Peninnah, apan usab gikan sa iyang bana—bisan pa gihigugma siya niini—ug gikan sa iyang mga silingan ug paryente, si Hannah masubo kaayo ug nag-ampo nga matinud-anon sa Dios, nga masigasig nga nagtuman sa mga sugo sa balaod sa Dios; matag buntag ug matag gabii naghalad siya sa iyang balaan nga halad, aron luwason siya sa Ginoo gikan niining pagpanamastamas ug ihatag kaniya ang gasa sa pagpanganak. Kada tuig, si Elkanah, kauban ang tibuok niyang panimalay, mobiyahe gikan sa iyang siyudad paingon sa Shilo[8674] sa takdang panahon nga gitudlo sa Balaod, aron maghalad og halad sa Ginoo nga Labaw'ng Ginoo[8675] pinaagi sa kamot sa punong pari nga si Eli[8676] .

Ug busa sa usa ka adlaw, pagkahuman sa paghalad sa halad ngadto sa Dios, si Elkanah, samtang nagbahin sa nahabilin sa halad sa iyang pamilya, naghatag og usa ka bahin kang Penina ug sa iyang mga anak nga lalaki ug babaye, ug ang usa pa kang Hannah, kay gihigugma niya siya labaw pa kang Penina, bisan pa wala siyay anak: kini napuno sa kasingkasing ni Penina sa pagkainggit ug kasuko, apan para kang Hannah, kini nahimong tinubdan sa bag-ong, labi pang dakong kasubo ug kaulaw. Gihasol sa masinaut nga mga pagsaway, siya nanghilak ug misalikway sa pagkaon, wala makakaplag og kahupayan sa pag-amuma sa iyang mahigugmaong bana (1 Sam. 1:5, 8); ang iyang nawong nagpakita sa kasubo, ug wala siya kahibalo unsa ang buhaton. Pagkahuman sa panihapon sa halad, gipadala ni Hannah ang iyang bana ug ang iyang pamilya sa ilang paingnan, unya midali siya nga nag-inusara paingon sa Toldang Tagboanan; didto, mitungo siya sa yuta, gipadayag niya sa Dios ang iyang tibuok kasubo sa kasingkasing ug naghimo sa mosunod nga panata:

'O Ginoo sa mga Hukbo, kon tan-awon Nimo ang kasakit sa imong sulugoon, hinumdumi ako, ug ayaw kalimti ang imong sulugoon, ug hatagi ang imong sulugoon og usa ka anak nga lalaki, nan ihatag ko siya sa Ginoo ingon usa ka halad sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi.'

Samtang dugay kaayo si Hannah nag-ampo, si Eli nga punong pari, nga naglingkod sa ganghaan sa tabernakulo, nakabantay kaniya ug sa dihang nakita niya nga nagalihok ang iyang mga ngabil apan walay tingog nga mogawas, miingon kaniya:

[8671] Armaphim, nga nailhan usab nga *Rama* – usa ka lungsod sa rehiyon sa Zuph, nga nagutlanan sa teritoryo sa tribo ni Benjamin. Si Samuel nagpuyo sa kini nga siyudad samtang siya hukom sa katawhan sa Israel; dinhi siya nagpuyo niadtong panahona ug gihaplasan si Saul nga hari (1 Sam. 7:17, 9:5–27, 10:1–2).

[8672] Ang tribo ni Levi wala'y kaugalingong panulondon; ang mga Levita nagpuyo taliwala sa ubang mga tribo (Deut. 18:1–2).

[8673] Alang sa mga Hudiyo, ang pagkaanaa og mga anak usa ka timaan sa panalangin sa Dios, samtang ang pagkawalay anak, sa pikas bahin, giisip nga timaan sa dili pabor sa Dios ug hinungdan sa pang-insulto sa mga tawo.

[8674] Shiloh – usa ka lungsod sa tribo ni Efraim, hapit sa tunga-tunga sa Yutang Saad, sa niining daplin sa Jordan. Dinhi, pagkahuman sa pagtabok sa Jordan ug sa pagdaug sa Yutang Saad, gitukod ang Tabernakulo ni Moises (ang madaladala nga santuwaryo sa mga Hudiyo); dinhi nag-ampo ang mga Hudiyo, nagselebrar sa ilang mga pista ug nagpahigayon sa ilang mga tigum. Karon, ang mga ruinas na lang sa karaang siyudad ang nabilin.

[8675] Sumala sa Balaod ni Moises, tan-awa Exodo 23:17.

[8676] Eli – punong pari ug, sa samang higayon, hukom sa Israel, gikan sa kaliwatan ni Ithamar, ang bungsong anak ni Aaron – mao ang unang naghiusa sa espirituhanon ug sekular nga awtoridad sa iyang kaugalingon. Malumo siya nga may kinaiya nga nagdasig sa gugma ug pagsalig, ug nagpraktis siya og patas nga hustisya, nga tungod niini gipanalanginan siya sa mga tawo; apan ang iyang pagkamaayo hapit na mahimong kahuyang, nga labi pang klaro sa iyang relasyon sa iyang mga anak nga lalaki—si Hophni ug si Phinehas—nga, isip mga pari, nagtugot sa ilang kaugalingon sa pagbuhat og lain-laing mga buhat sa paglapas sa Tabernakulo; tungod niini, ang Ginoo, human sa kanunay nga pagpasidaan kanila, gipaka-antos sila sa usa ka makauwaw nga kamatayon sa pagka-ulipon.

'Hangtud kanus-a ka magpahubog? Pagpahibalo gikan sa imong bino ug palayo sa atubangan sa Ginoo!'

'Dili, ginoo,' tubag ni Hannah, 'usa akong babaye nga anaa sa dakong kasakit; wala ko mag-inom bisan unsang bino; apan gibubo nako ang akong kalag sa atubangan sa Dios. Ayaw ninyo pagtan-aw sa inyong sulugoon nga usa ka walay pulos nga babaye, kay tungod sa akong dakong kasubo ug akong kaguol nga nagsulti ako hangtod karon.'

Unya miingon si Eli:

'Lakaw sa kalinaw, ug ang Dios sa Israel motugot sa imong hangyo.'

Ug tinuod gayud nga wala balibari sa Dios ang pag-ampo ni Hana; dili lang nga gihatagan Niya siya og anak pinaagi sa baba ni Eli, apan gihatagan usab Niya ang anak nga natawo kaniya og gasa sa pagpanagna.

Tungod kay gidawat niya ang saad sa Dios uban sa walay duhaduha nga pagtuo, malipayon nga mibalik si Hannah sa iyang bana, ug pagkahuman sa pipila ka panahon, naburos siya ug nanganak kang Samuel[8677] , nga sa ulahi nahimong propeta ug lider sa katawhan sa Israel. Pagkahuman nga gihabon ang bata, gidala siya ni Hannah sa takdang panahon ug miadto sila uban sa iyang bana sa Shilo. Didto, mihapa siya pag-usab sa atubangan sa Ginoo nga Dios ug nagpasalamat. Human sa halad, gidala sa amahan ug inahan si Samuel ngadto kang Eli nga punong pari, ug miingon si Hannah kaniya:

'Ginoo, ako ang babaye nga nagtindog dinhi sa imong atubangan, nag-ampo sa Ginoo alang niining bata, ug gitubag sa Ginoo ang akong hangyo nga akong gipangayo kaniya; ug karon akong gipahinungod siya sa Ginoo sa tanang adlaw sa iyang kinabuhi—aron mag-alagad sa Ginoo.'

Gipanalanginan ni Elias si Hannah ug miingon:

'Hinaut nga hatagan ka sa Ginoo og mga anak nga ilisan ni Samuel.'

Nalipay si Hannah ug, mitungo sa atubangan sa santuwaryo, mitugtog og kanta sa pagdayeg uban sa tibuok niyang kasingkasing: *'Ang akong kasingkasing naglipay sa Ginoo; ang akong sungay napataas sa akong Dios; ang akong baba nag-abli batok sa akong mga kaaway, kay naglipay ako sa Iyong kaluwasan'*[8678] (1 Sam. 2:1).

Pagkahuman niini, mibalik si Elkana ug ang iyang debotong asawa sa Rama; si Samuel, bisan pa, nagpabilin sa Tabernakulo aron mosilbi sa Ginoo. Sunod, nanganak pa si Hanna og tulo ka lalaki ug tulo ka babaye, ug sa iyang tigulang nga edad, mibalik siya sa iyang langitnong puloy-anan[8679] .

Kumemorasyon sa Banal nga Esteban nga Bag-ong Magpasiga[8680]

Gisaulog sa 9 sa Disyembre

[8677] Gikan sa Hebreo: 'nadungog sa Dios', 'gihangyo gikan sa Dios'.

[8678] Kini nga katingalahang himno, puno sa propetikanhong paghunahuna sa misteryo sa mapang-amumong plano sa Dios, nga gipuno sa lawom nga pagpaubos, makita sa kapitulo 2 sa Unang Basahon sa Mga Hari ug nagbasa ingon niini: 'Ang akong kasingkasing nagalipay sa Ginoo; ang akong sungay gipataas sa akong Dios; ang akong baba mitang-ag batok sa akong mga kaaway, kay naglipay ako sa Iyang kaluwasan. Walay balaan sama sa Ginoo, kay wala'y lain gawas Kanimo; ug walay kuta sama sa among Dios; ayaw paglitok og hambog nga mga pulong; ayaw tugoti nga mogawas sa imong mga ngabil ang walay huna-huna nga pakig-istorya; kay ang Ginoo mao ang Dios sa kahibalo, ug ang Iyang mga buhat gibug-aton. Ang pana sa gamhanan nabali, samtang ang mga huyang gipahugtan sa kusog; ang mga busog nagpaningkamot alang sa ilang pan, samtang ang mga gutom nagapahulay; bisan pa ang walay anak nga babaye makapanganak og pito, samtang ang inahan sa daghang anak mapul-an. Ang Ginoo nagapatay ug nagahatag kinabuhi, nagapaubos ngadto sa lubnganan ug nagabangon; ang Ginoo nagapahimulos ug nagapabakod, nagapaubos ug nagataas. Iyang gipataas ang pobre gikan sa abog ug gipabangon ang nanginahanglan gikan sa tapok sa abo, gipahimutang sila uban sa mga prinsipe ug gihatagan sila og trono sa himaya ingon panulondon; kay ang Ginoo mao ang basihanan sa yuta, ug ibabaw niini Iyang gitukod ang kalibutan. Iyang gipanalipdan ang mga lakang sa Iyang mga balaan, apan ang daotan mawala sa kangitngit; kay dili pinaagi sa kusog nga ang tawo mapalig-on. Pagapukan sa Ginoo ang mga nakiglalis kaniya; magtug-anog batok kanila gikan sa langit. Balaan ang Ginoo. Dili magpasigarbo ang maalam sa ilang kaalam, ni ang gamhanan sa ilang gahum, ni ang dato sa ilang bahandi; kondili ang gustong magpasigarbo, magpasigarbo sa pagsabot ug pagkaila sa Ginoo. 'Ang Ginoo maghukom sa katapusan sa yuta; Ihatag Niya ang kusog sa Iyang Hari ug itas-a ang sungay sa Iyang Pinahiran.' Ang ngalan *sa Mesiyas* gimention dinhi sa unang higayon; kini nagtumong sa titulo nga Hari ug nagpasabot *sa Pinahiran* nga nakadawat og espesyal nga mga gasa sa Balaang Espiritu gikan sa kahitas-an. *Ang Hari-Mesiyas,* o *Kristo,* gitawag dinhi nga ang gisaad nga Manluluwas, kinsa gipahayag ni Jacob, sa iyang panalangin kang Juda, ubos sa ngalan nga Manag-uli, nga ang mga nasud kinahanglan mosumpo kaniya (Gen. 4:10), ug kinsa ang Dios mismo, sa Iyang pakig-istorya kang Moises, gitawag nga *usa ka Propeta* nga motumaw gikan sa taliwala sa iyang mga igsoon (Deut. 18:18–19).

[8679] 1,100 ka tuig sa wala pa ang pagkahimugso ni Kristo.

Ang Kagalang-galang Esteban natawo ug nagdako sa Constantinople. Ang iyang mga ginikanan, sila Zacarias ug Teofania, nailhan tungod sa ilang pagkamapaambition ug Kristohanong mga hiyas; nagpuyo sila duol sa balaan nga simbahan sa sa Unang Martir, Arkidiakono Esteban. Si Theophania, ang inahan sa Banal nga Si Stephen, nagpabilin sa hugot nga pag-ayuno sa pagkaon bisan pa sa iyang pagbuntis kaniya: hangtod sa mismong higayon sa iyang pagkahimugso, mikaon lamang siya og tinapay uban sa gulay ug nag-inom lamang og tubig, busa giandam niya ang asketiko samtang anaa pa kini sa iyang tiyan. Ug sa diha-diha nga natawo ang bata, nakaplagan ang usa ka matahum nga hulagway sa krus sa iyang dughan, nga usa ka makita nga timaan sa 'pagpapako sa krus sa unod uban sa mga kahiligon ug tinguha niini' (Gal. 5:24), nga iyang gipakita sa iyang sunod nga kinabuhi. Nagsugod siya sa pagpraktis sa pag-agag sa kaugalingon samtang bata pa siya, samtang ginapasuso siya sa iyang inahan: dili niya imnon ang gatas sa iyang inahan kung kini iyang gihatag pagkahuman sa usa ka bug-os nga panyapon. Kanunay kini mahitabo ug molungtad og duha o tulo ka adlaw matag higayon, busa ang mga paryente sa balaan nga bata, sa ilang pagtan-aw niini, nabulabog ug nabalaka. Apan wala gyud kini nakadaot sa panglawas sa bata. Nabunyagan ang bata, mitubo, ug gihabaw gikan sa suso sa iyang inahan. Pag-abot niya sa pagkabatan-on, iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon nga malipayon ug masigasig sa iyang pagtuon, samtang nagpabilin siyang masunuron sa iyang mga ginikanan. Sa dihang si San Metodio mipahigayon sa katungdanan sa obispo, pinaagi sa probidensya sa Dios, ang debotong si Zacarias, amahan ni Esteban, giordinar nga presbiteryo ug gidawat sa klero sa dakong Simbahan sa Constantinople; Sa samang panahon, ang Diosnong Stephen mipanaumpa sa mga monastikong panata ug miapil sa klero sa maong simbahan; lakip sa uban, iyang gipahayag daan ang hapit na kamatayon sa iyang amahan. Sa ika-18 ka tuig, pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, misugod si Banal nga Esteban sa kinabuhi nga pagka-asceta; nagpabulag siya sa iyang kaugalingon sa Simbahan ni San Pedro, ang Punong Apostol, nagpabilin didto sa walay hunong nga pag-ampo ug nagpuyo lamang sa mga utan.

Dinhi, sa dili madugay nakadawat siya og pagdasig gikan sa langit sa iyang paningkamot: usa ka gabii, ang Apostol ni Kristo nagpakita kaniya ug miingon:

'Ang kalinaw maoy uban kanimo, anak ko. Hinaut nga kini nga sinugdanan sa imong buhing may hiyas magpabor kanimo, ug hinaut nga lig-onon ka sa Ginoo niini.'

Pagkahuman sa tulo ka tuig nga nagpuyo siya sa ingon ani, gihatagan si Esteban og laing panan-awon sa balaan nga martir nga si Antipas[8681] , nga sa dihang nagpakita kaniya, miingon:

'Sumala kanimo ang kalinaw, akong anak; pagbantayi ang imong kaugalingon; dili tika biyaan.'

Kini nga inspirasyon nag-awhag sa Reverendo nga padugangan pa gyud ang iyang mga paningkamot sa pag-ascetiko sa pag-ampo ug pagpuasa; sukad niadto, manana lang siya og gulay kaduha sa usa ka semana, ug bisan pa niana, walay asin. Pinaagi sa ingon nga pagkinabuhi, nakab-ot ni Esteban ang hataas nga lebel sa moral nga pagkabalaan, gihatagan siya og dungog nga obispo, ug nakahimo siya og daghang mga milagro.

Sa ikalabinduhang tuig sa paghari sa matinud-anong Tsar Basil[8682] , ug sa ika-kapat pulog tuig sa kinabuhi ni Stephen, usa ka dakong linog ang mihampak, nga hingpit nga naglaglag sa Simbahan ni San Antipas, diin nagpuyo ang Ginoong Pari niadtong panahona. Mibulag ang Banal nga Amahan gikan niadtong dapita ug nagpuyo sa usa ka lubnganan nga langob, diin siya nagpuyo sulod sa napulo'g duha ka tuig. Niining panahona, nahulog ang tanang buhok sa iyang ulo ug sa iyang bungot, ingon man ang iyang mga ngipon, ug nanghuyang ang tibuok niyang lawas, kay basang-basa kaayo ang maong langob; ug naabot sa Banal nga Amahan ang kinatumyan sa pagpatin-aw sa unod. Sa dihang napaluya na gayud ang iyang unod, migawas siya sa langob, apan bisan pagkahuman niini, usa ka yano nga tabla nga gitabonan og baga nga panapton ang iyang gigamit nga higdaanan. Unya gidawat niya ang Anghelikong Eskema ug, sa mga pista lamang sa Ginoo, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Liturgiya, mokaon siya og usa ka utan ug gamay nga tubig. Sa ingon nga pagkaon, kining bulahan nga lungsuranon sa langitnong yutang natawhan misunod sa iyang hugot ug istriktong asetikong paagi sa kinabuhi

---

[8680] Si San Esteban gitawag nga 'Bag-ong Masidlak' kay sama sa karaang mga asketiko, misidlak siya sa usa ka balaan nga kinabuhi.

[8681] Ang Balaang Martir Antipas, Obispo sa Pergamon sa Asia, namatay sa tuig 95; ang iyang pista (11 Abril) gihatagan og dakong dungog sa Constantinople, diin, sa panahon sa paghari ni Theodosius ang Dako (379–395), gidala gikan sa Pergamon ang baka nga gisunogan kang San Antipas

[8682] Si Basilio nga taga-Macedonia, mao, niadtong 879.

sulod sa kalim-an ka tuig, ug sa kapito-tulo ka tuig sa iyang tibuok kinabuhi[8683] —o mas tukma, sa pagpatul-id sa iyang unod—gitugyan niya ang iyang espiritu sa Dios.

Kumemorasyon sa Banal Sophronius, Arsobispo sa Cyprus

Gisaulog sa 9 sa Disyembre

Ang Kagalang-galang Sophronius anak siya sa mga debotong Kristohanong ginikanan nga nagpuyo sa isla sa Cyprus. Nakadawat siya og maayong edukasyon, apan iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa pangunang paagi sa mga sinulat sa mga Balaang Amahan, nga nagtuon sa Balaod sa Dios adlaw ug gabii; sa samang higayon, iyang gipangdumala ang iyang kinabuhi sumala sa mga sugo sa Ginoo. Nibulag siya sa pagkamatinud-anon ug sa mga maayong buhat, mao nga gihatagan siya sa Ginoo sa gasa sa paghimo og mga milagro ug nakahimo siya og daghang mga milagro. Pagkahuman sa kamatayon ni San Damian, Obispo sa Simbahan sa Cyprus, napili si Sofronius ug gipahimutang sa iyang puwesto sa Balaang Sinodo ug sa tibuok katawhan. Pag-angkon niya sa katungdanan sa pagka-obispo ug pagdumala sa iyang kaugalingong Simbahan, napamatud-an sa Kagalang-galang nga usa siya ka tinuod nga amahan sa iyang panon: siya mipakita og kaluoy sa mga balo ug mga kabus, mitabang sa mga ulila ug mga walay makatabang, ug mipanalipod sa mga gipanglutos ug gidaugdaug. Ug human siya mabuhi sa ingon niini nga paagi ug nakapahimuot sa Dios, siya namatay sa kalinaw[8684] .

23 Disyembre

10 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Mina, Hermogenes ug Evgraphus

Gisaulog sa 10 Disyembre

Pagkahuman nga boluntaryong mibiya sa trono ang mga Romanong emperador nga sila Diocletian ug Maximian, tungod kay napakyas sila sa paglaglag sa balaan nga pagtuo ni Kristo gikan sa yuta, misaka sa trono ang mosunod: sa Roma – si Maxentius[8685] , sa Sidlakan – si Maximinus[8686] , ug sa Gaul – si Constantine, nga sa ulahi mituo kang Kristo ug gipahayag ang kalibutan sa kahayag sa Kristohanong pagtuo. Ang pagpanlupig sa mga Kristohanon wala usab mihunong sa ilang paghari, labi na sa Sidlakan, diin daw ang yuta ug dagat nagkurog ug nagkaguliyang, nga misukol batok sa nagpadayon nga pagtubo sa Simbahan ni Cristo. Apan samtang mas gipanglutos ang Simbahan ni Cristo, mas kini mitubo ug namulak, nga natamakan sa dugo sa mga martir, sama sa liryo nga miturok taliwala sa mga tinik. Ang walay Diyos nga si Haring Maximinus, bisan pa niana, usa ka hugot nga magpanalipod sa iyang pagka-walay pagsimba sa daghang diyos ug usa ka dakong mapangdaot ug manlulutos sa Kristohanong pagsimba. Gisultihan siya nga ang tibuok Alexandria, ang labing bantugan nga siyudad sa Ehipto, mibangon sa pag-alsa tungod sa pagdaghan sa mga Kristohanon ug sa kagubot nga misulpot tali nila ug sa mga pagano. Tungod kay dili siya makaanha didto sa iyang kaugalingon ug kinahanglan magpabilin sa Byzantium, gipadala ni Maximinus sa iyang dapit ang usa sa iyang mga maharlika, usa ka tawo nga matarong ang paghukom, maalamon sa Griyegong siyensya ug usa ka maalamon nga orador, nga ginganlan og Minus, lumad sa Athens. Gisugo siya sa buluhaton sa pagpahunong sa kagubot nga nahitabo sa Alexandria ug pagpahiuli sa kahusay nga nabungkag: paglaglag sa Kristiyanismo sa siyudad, pagpahiuli sa pagano nga pagtuo sa ilang mga katigulangan,

---

[8683] Niadtong 912.
[8684] Sa ika-6 nga siglo.
[8685] Gikan sa 305 hangtod sa 312.
[8686] Maximinus Daza – emperador sa sidlakan nga katunga sa imperyo gikan sa 305 hangtod 313.

ug pagpabalik sa pagano sa mga tawo nga nibalhin gikan niini ngadto kang Kristo. Sa gawas, si Mina nagpakita nga andam mosuporta sa pagtuo sa hari ug tumanon ang iyang dautang kabubut-on; apan sa iyang kasingkasing, siya usa ka tinuod nga Kristohanon ug tigbantay sa mga sugo sa Dios, apan gitago niya ang iyang tinuod nga pagtuo sa pagkakaron, samtang naghulat sa tawag sa Dios alang sa usa ka bayani nga buhat ug sa korona sa martir.

Pagdawat niya sa sugo sa hari, midali siya paingon sa Alexandria ug dali ra niyang napahunong ang kagubot didto: pinaagi sa maalamon nga pagpangumbinsi, iyang gipahiuyon ang duha ka nagkasumpaki nga grupo – mga Kristohanon ug mga pagano – ug gitugotan ang matag-usa nga praktison ang ilang pagtuo nga walay silot; pagkahuman niyang matul-id ang dili patas nga mga probisyon sa balaod, gisumite ni Mina sa hari ang tanan nga nakasulat. Gidali-dali niyang gipahibalo sa tanan ang iyang pagtuo kang Kristo, usa ka pagtuo nga iyang gitago hangtod karon – aron siya mahimong ehemplo sa pagkamatinud-anon ug tinubdan sa kaluwasan alang sa uban, ug aron siya mismo mohimo sa buhat sa pagkamartir. Miingon siya sa iyang kaugalingon:

'Kung mosumite ko sa akong kaugalingon sa pagkamartir sa lain nga panahon, ako ra ang makadawat sa ganti; apan karon mahimo nakong madala usab ang uban ngadto sa mga korona sa pagkamartir.'

Busa, gisugdan ni Mina ang hayag nga paghimaya sa ngalan ni Hesukristo ug pagtudlo sa balaang pagtuo, nagdani sa mga dili motuo dili lang pinaagi sa iyang mga pulong kondili pinaagi usab sa iyang mga buhat, kay gihatagan siya gikan sa kahitas-an og gasa sa pag-ayo sa mga sakit pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Kristo ug sa panalangin sa Balaang Krus. Usa ka adlaw, samtang si Mina naglakaw sa siyudad nga gisundan sa daghang katawhan, nakakita siya sa daplin sa dalan og daghang mga pilay, mga buta, mga bingi, mga kabus, ug mga demonyado. Pagkahuman siya nangamuyo sa Dios nga ipadayag Niya ang Iyang gahum pinaagi sa iyang mga kamot aron mapabalik ang mga pagano sa pagtuo, gitawag niya ang ngalan ni Cristo; Dayon iyang gibutang ang iyang mga kamot sa mga masakiton, samtang nagbuhat sa tanda sa Balaang Krus ibabaw sa matag-usa kanila, ug sa kalit lang nangaayo silang tanan: ang mga bulag nakakita, ang mga pipì nakasulti, ang mga pilay misaka nga daw usa ka usa, ug ang mga gipanag-iya sa demonyo naluwas gikan sa hugaw nga mga espiritu. Sa pagkakita niini, napuno sa katingala ang mga tawo ug daghan ang mituo kang Kristo; ug si San Mina, pagkahuman niya silang tudlo sa tinuod nga pagtuo, gidala sila sa Kristohanong Simbahan.

Apan, ang uban sa mga pagano, nga nabuta sa kawalay pagtuo ug dautang buot—nga nalingaw sa ilang demonyong mga pista, nga ilang gisaulog uban sa panag-on, kalasingan ug pakighilawas—wala mosuporta sa usa ka buhi nga matinahuron ug mapugong sa kaugalingon; kay sila mismo mga anak sa dautan, nagdumot sa kahayag ug dili mosugot sa paglapas sa ilang mga dios ug sa pagdaot sa mga pista nga gihimo alang kanila, tinago nilang gisultihan ang hari nga si Mina dili lang nagtuo sa gipako sa krus nga taga-Galilea[8687] mismo, apan gilimbongan usab niya ang tibuok katawhan sa Alexandria niining pagtuo, ug nga ang mga templo sa karaang mga dios gibyaan na. Pagkahibalo niini, nasuko kaayo ang hari ug, pagtawag niya sa iyang mga maharlika ug mga magtatambag, misugod siya og reklamo kanila bahin kang Mina, nga miingon nga siya nakalihok supak sa iyang mga sugo ug, imbis nga wagtangon ang Kristiyanismo sa Alexandria, gipakatag pa kini, ug giusab ang pagtuo sa mga Hellenes[8688] — nga matinud-anon sa karaang mga balaod sa ilang mga katigulangan — ngadto sa bag-ong pagtuo sa Galilean[8689] . Ang mga maharlika mitambag sa hari nga magpadala og usa ka tawo didto nga makahimo sa pag-ayo sa tanan nga gub-on ni Mina, ug aron kumbinsihon o pugson siya nga mobalik sa mga paganong diyos; alang niini nga katuyoan, ang mga maharlika mitambag nga pilion ang usa ka tawo nga labi ka matinud-anon sa hari ug matinud-anon nga nag-alagad kaniya, ug nga maningkamot sa pagpreserbar ug pagtuman sa tukmang letra sa tanan nga gisugo kaniya. Sa dihang nagsugod sila sa pagkonsulta sa usag usa ug pagpangita og ingon nga tawo, ang gobernador sa siyudad, nga ginganlan og Hermogenes—usa ka tawo nga maharlika ang pagkatawo ug taas ang dungog—nagpakita sa tanan nga siya ang labing angay alang niini nga katuyoan; ug nagkasinabot silang tanan nga ipadala siya, ingon nga ang tawo nga makahimo sa pagtuman sa tanan nga sugo kaniya sa hari. Ug dayon gipadala ni Maximinus si Hermogenes sa Alexandria, gihatagan siya og usa ka grupo sa mga sundalo gikan sa Byzantium, aron atubangon si Minus sa paghukom ug limpyohan ang siyudad gikan sa iyang giisip nga

[8687] Mao kana, si Hesukristo, kinsa gihatagan sa mga pagano niining ngalan, sa sayop nga pagtuo nga siya natawo sa Nazaret sa Galilea, diin niya gigugol ang tibuok niyang pagkabata.

[8688] Sa wala pa si Kristo, ang termino nga 'Hellenes' nagtumong sa mga Griyego, samtang sa Balaang Kasulatan gigamit kini nga ngalan aron ipasabot ang mga pagano sa kinatibuk-an, Griyego man o ubang mga katawhan, tungod kay daghan kanila ang nagsulti og Griyego

[8689] Sa ato pa, sa pagtuo kang Kristo.

Kristohanong erehiya. Si Hermogenes mismo taga-Atenas; siya natawo ug nagdako sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa mga Griyego, apan maayo ug malumo ang iyang kinaiya; bisan wala siya nakaila kang Kristo, ang tinuod nga Dios, giila gihapon niya Siya pinaagi sa mga buhat nga angay lamang sa mga Kristohanon, *'kay kon ang mga pagano, nga wala'y balaod, mubuhat sumala sa kinaiyahan sa gikinahanglan sa balaod, sila usa ka balaod alang sa ilang kaugalingon, bisan wala sila'y balaod'* (Roma 2:14).

Sa dihang naglayag si Hermogenes uban sa iyang hukbo paingon sa Ehipto, usa ka gabii sa dalan, tulo ka hayag nga mga lalaki ang nagpakita kaniya sa usa ka damgo ug miingon kaniya:

'Hibal-i kini, Hermogenes: walay bisan usa ka maayong buhat, bisan pa gamay, nga ginatamay sa Dios; busa, gidawat sa Dios ang imong mga maayong buhat, ug Iya nga pagahimoon ang imong panaw—nga gihimo uban sa tuyo nga laglagon ang daghang mga Kristohanon—nga mahimong tinubdan sa imong himaya ug ganti sa langit. Busa, ayaw kalimti ang among mga pulong, kay pinaagi niining panaw mailhan nimo ang Tinuoray ug Walay Katapusan nga Hari. Ug padalhan tika namo og usa ka tawo nga maghimong higala kanimo sa maong Bulahan nga Hari, ug hatagan ka Niya og dungog nga dili matugot kanimo sa imong karon nga ginoo.

Pagmata niya gikan sa iyang tulog, si Hermogenes misugod, uban sa kahadlok ug katingala, sa pagpamalandong sa iyang nakita, ug nangutana unsa ang mahitabo kaniya; ug naglaum siya nga makadawat og mas hataas nga dungog, apan gikan sa mga hari nga nagahari lang sa yuta, ug dili gikan sa Hari sa Kataas-taasan, nga wala pa niya mailhi, tungod kay wala pa masidlak ang iyang espirituhanong mga mata.

Paglabay sa pipila ka adlaw sa taas nga pagbiyahe sa dagat, mibakod si Hermogenes duol sa siyudad sa Alexandria ug misulod sa siyudad uban ang himaya, sa tuno sa mga tambol ug trumpeta, samtang ang tanang katawhan miduol kaniya ug giuban siya uban ang dungog paingon sa mga palasyo sa hari. Pag-abot sa gabii ug pagkawala sa mga tawo, ang bulahan nga si Mina , miadto kang Hermogenes, nga gustong makig-istorya kaniya sa pribado bahin sa Tinuod nga Dios ug sa balaang pagtuo, kay nahibalo siya nga mas maayo paminawon ug mas dali dawaton ang tambag sa ingon nga kahimtang; ug kon adunay dili maayong isulti, mas sayon kini madala kaysa sa atubangan sa mga tawo.

Sa pagsulod ni Mina sa atubangan ni Hermogenes, miingon siya:

'Gloria sa Usa ka Dako nga Dios, pinaagi sa Iyang probidensya nga nakaabot ka dinhi!'

Apan si Hermogenes, sa pagdungog sa Usa ka Dios ug sa pagkakita sa pipila ka mga opisyal nga nagbarog didto, dayon gisugo nga dakpon si Mina, kay nahadlok siya nga siya masilotan sa atubangan sa hari tungod kay gidawat niya ang kaaway sa hari sa pribadong pakighinabi. Ug miingon siya, nga nagtubag sa mga naa didto:

'Ugma, kining tinago nga sumusunod sa taga-Galilea makahibalo kung unsa ko ka higala sa mga kaaway sa hari, ug masayran niya kung usa ra ba ang Dios o daghan.'

Sa buntag, sa dihang napreparar na ang lugar sa paglitis sa plasa ug nagtigom na ang daghang katawhan, mipahimutang si Hermogenes sa lingkoranan sa huwes, gilibutan sa iyang mga guwardiya, ug gisugo nga dad-on si Santo Mina sa iyang atubangan.

Ang mandirigma ni Kristo mitindog sa atubangan niya nga may masidlak nga nawong ug walay kahadlok nga espiritu – nagdilaab sa kadasig alang sa Dios. Ug miingon ang huwes kaniya:

'Mina! Angay sa matag tawo nga pasidunggan ang mga hari ug ang mga diyos sa hari, ug magpasalamat sa ilang kaayo; apan ikaw wala magpasidungga sa mga diyos ni sa mga hari, kay nakalimot ka sa ilang kaayo.'

Mitubag ang santo:

– Hukom! Angay nga ipakita ang pagpasalamat sa mga mananabang basta kini mapuslanon – alang sa mananabang ug sa nakapahimulos. Apan kon kini makadaot sa duha, kinahanglan balibaran ang dautang pabor ug ang mananabang. Ang pagpasidungog sa mga hari usa ka balaan nga katungdanan, tungod sa ilang awtoridad ug pagdumala; apan kon ang mga hari magpasidungog sa Dios—nga mao ang tinubdan sa tanang butang—sa dili matarong ug dili deboto nga paagi, ug dili nila ihatag kaniya ang angay nga pasidungog, nan dili matarong nga pasidunggan ang mga hari; ug dili gayud angay paspas nga pasidunggan ang ilang mga dios hangtud nga atong masuta una kon sila ba ingon ka gamhanan sama sa tinuod nga Dios. Wala ba silay sinugdanan, walay katapusan ug imortal? Ug kon kulang pa gani sila sa bisan usa niini nga mga kinaiya, angay silang dauton; kay unsaon man nila pagka-dios samtang sila dili pa hingpit? Busa, uban sa maayong tuyo ug putli nga kasingkasing, kinahanglan masuta kinsa gayud ang tinuod nga Dios. Sa dihang ako, sama kanimo, O Hukom, naa sa Atenas—nga nahibalo ka niini sama sa imong nahibaloan—gitan-aw nako ang mga balaod sa akong mga katigulangan; kay gibyaan nako

ang akong mga ginikanan sa akong pagkabatan-on, gipahinungod nako ang akong kaugalingon sa mga libro uban sa dakong kadasig ug pagkamalig-on, ug pinaagi sa dili gamay nga paningkamot natun-an nako ang tibuok Hellenic nga pagtulon-an, nga natukod sa bakak nga mga sugilanon. Sa dihang nahibal-an nako, bisan pa, nga ang mga Kristohanon adunay usab pipila ka mga libro, gusto usab nako kini basahon. Ug sa dihang nabasa nako kini, nabati nako ang espirituhanong kaayohan nga natago sa sulod niini nga dili masukod; sa pagtandi sa Kristohanong kasulatan ug sa Hellenic nga pagtulon-an, nakita nako nga lahi kaayo sila sa usag usa ug, daw, supak sa usag usa: sa una nakita nako ang gahum ug kamatuoran, samtang sa ikaduha nakit-an nako ang sayop ug limbong. Kay ang sulod sa Kristohanong Kasulatan nagpadayag sa gahum ni Cristo, nga angay sa Dios; samtang ang mga sinulat sa Griyego naglarawan sa Dios nga adunay mga kahuyang sa tawo, mga pagbati ug mga tinguha, puno sa bakak, kasuko, kawalay pagpugong sa kaugalingon ug kawalay hiya; Gipakita nila ang mga diyos nga nag-away sa usag usa, mapildi ug masamdan bisan sa mga ordinaryong mortal; kining mga buhat napuno usab sa daghang matang sa kadautan, bakak, ug mga mito. Sa kinatibuk-an, ang pagbasa sa Kristohanong kasulatan nagdala sa kaluwasan pinaagi sa kahibalo sa kamatuoran, samtang ang mga sinulat sa Griyego nagdala sa sigurado nga pagkaguba, pagnaug ngadto sa pagkadautan, dautang mga tinguha ug sayop. Apan bisan pa nga ang Kristohanong kasulatan makaluwas kaayo, wala ko dayon nagpasiya sa pagsunod sa ilang mga pagtulon-an, kondili nagpasiya ko sa pagsulay sa gahum ni Cristo sa praktis, aron makat-on sa kamatuoran pinaagi sa akong kaugalingong kasinatian. Ug sa dihang nakasugat ko og usa ka tawo nga nag-antos sa paralisis, gitawag nako ang ngalan ni Cristo ibabaw kaniya, ug ang masakiton nga tawo naayo dayon. Ug ako, sa pagkaila nako sa Usa ka Labawng Ginoong Dios, gisalikway nako ang Griegong limbong ug, pagdawat nako sa balaan nga bunyag, gipahinungod nako ang akong kaugalingon kang Cristo. Sukad niadto hangtod karon, nakahimo ako sa pag-ayo sa grabeng mga sakit ug dili na maayong mga balatian—nga ang Dios ra ang makahimo sa pag-ayo—sa dali ug sayon, pinaagi sa pagtawag lamang sa Ngalan ni Cristo. Ang tibuok katawhan nga nagatigom dinhi sa plasa maoy saksi sa tanan nakong gisulti, ug walay bisan kinsa ang makasulti nga bakak o limbong ang akong mga pulong, kay ang tanan nakong gisulti mahimo ninyong masulayan sa inyong kaugalingon pinaagi sa praktis.

Samtang ang santo nagasulti niining mga pulong ug daghan pa mahitungod kang Kristo nga Ginoo, ang mga tawo nga nagtigum nagpaminaw kaniya pag-ayo gikan sa ikatulong oras hangtod sa ikapitong oras, ug gusto pa unta nila makadungog sa iyang mga pulong; labi na gayud, dili nila gusto nga makita siyang mag-antos. Sa katapusan, ang tibuok katawhan, daw sa usa ka tingog, misinggit kang Hermogenes:

'Ayaw na pagkabala-balaka pa, maayong huwes! Kay kita tanan saksi sa mga milagro nga gihimo pinaagi sa gahum ni Cristo; wala siyay gisulti nga bakak, ug walay limbong sa iyang baba. Ug kon ikaw mismo ania niadto sa kana nga panahon, ikaw usab nakahibalo sa kamatuoran ug napuno sa pagtuo nga walay lain nga dios ang angay pagsimban gawas sa Usa nga gipangwali ni Mina."

Si Hermogenes, sa pagkakita sa kaisog sa mga tawo ug sa pagkahibalo nga ang tanan nga nakadungog sa pagtulon-an ni Mina misugot kang Kristo, nahadlok nga pasakaan siya og pagpanakit; apan, tungod kay dili niya mapamatud-an nga bakak ang kamatuoran, napahiya siya ug gisugo nga dad-on siya sa prisohan; samtang siya mismo, mibangon, miadto sa iyang kuwarto nga masulob-on, ug ang mga tawo nanghawa pauli sa ilang mga panimalay, nga nagdayeg kang Santo Mina.

Samtang nakabilanggo sa dungeon, ang santo mitugtog og kanta:

'Gipagawas Mo kami gikan sa among mga kaaway ug gipakaulaw ang mga nagdumot kanamo; Gibuksan Mo ang akong baba pinaagi sa usa ka panultihon ug nagpahayag Ka sa mga propesiya gikan sa unang panahon' (cf. Salmo 43:8, 77:2).

Samtang si Hermogenes, napildi sa kasubo ug kabalaka, wala mokaon ni matulog sa gabii, kay nahadlok siya sa hari ug sa mga tawo: sa mga tawo, basi magbuhat sila og kagubot ug kasamok tungod kang Mina; ug labi na gayud sa hari, basi masuko kini kaniya kon dili niya ipailawom si Mina sa usa ka masakiton nga kamatayon. Ug pag-usab sa buntag, pagkahuman siya mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom ug gipreparar ang mga galamiton sa pagpanakit, gisugo niya nga dad-on ang santo nga nakagapos ug miingon kaniya:

'Sultihi ako, ikaw nga daotan, sa unsang basihanan ka nakasugakod sa pagpukaw sa katawhan aron supakon ang hari, sa pagpanamastamas sa mga dios nga walay pag-uyon, ug ngano man nga gihangyo nimo sila nga maminaw sa imong limbong nga mga pulong ug modawat sa imong katingalahang pagtuo?'

Niini mitubag ang santo:

'Dili ako ang nag-awhag sa mga tawo sa pagsuway sa sugo sa dautang hari, kondili ang kaisog sa Dios; kay ang mga tawo masigasig alang sa ilang Ginoo, Kinsa ilang nakaila pinaagi sa mga tanda ug mga katingalahan. Ug bisan pa kon nakasulti ko og dautan bahin sa mga dios sa inyong hari sa atubangan sa katawhan, sigurado gayud nga angay alang sa matag tawo nga hamtong ang panghuna-huna ug husto ang paghukom nga dili ganahan ug dumotan ang ilang makita ug mailhan nga bakak; samtang ang kamatuoran angay higugmaon ug pasidunggan. Ug ang kamatuoran para sa katawhan, nga walay bisan gamayng pagduha-duha, mao ang Kristo mismo!

Mitubag ang huwes:

'Ikaw buang, sa imong hunahuna ra nga ang kamatuoran mao si Kristo, apan ipakita nako karon dayon nga dili angay pagsimba sa Gipa-krusipikar, ug nga ang tanan miingon ka gahapon: kon putlon nako o sunogon ang usa sa mga bukog sa imong lawas, – ikaw nga nagasimba kang Kristo, mabalik pa ba nimo sa maayong kahimtang kana nga naputol o nasunog nga bukog! Ug kon dili nimo kini mabuhat, unsang matang sa pagtambal ang imong mahatag sa uban?

Unya miingon pag-usab ang santo:

'Gusto ko, O hukom, nga ipailawom ko sa tanang matang sa pag-antos alang kang Kristo, ug naglaum ko nga unya ikaw usab, human balibaran kining panandaliang himaya nga imong gipanag-iya karon, mahimong usa sa mga nagaharian sa akong Kristo.'

Nalagot sa mga pulong, gisugo sa huwes nga putlon ang mga tiil ni Mina, nga hubasan og panit ang iyang mga bukong-bukong, ug ibutang siya sa iyang atubangan nga anaa sa ingon nga kahimtang, aron, tungod sa kasakit sa iyang mga samad, dili na siya makautol sa iyang mga pangutana bahin sa mga diyos. Apan sa dihang naputol na ang unod sa iyang mga bitiis, ang santo, nga nagtindog sa iyang mga bukog, mitugtog og kanta: *'Ang akong tiil nagatindog sa dalan sa pagkamatarung; sa mga katiguman pagapanalanginan ko ang Ginoo'* (Salmo 25:12).

Ug bisan pa nga daghan kaayo ang dugo nga nag-awas gikan sa iyang mga bitiis, gidala sa martir ang iyang pag-antos uban sa malipayong nawong ug kaisog; samtang ang iyang dila misulti pa gayud nga mas gawasnon, naghimaya sa Usa ka Tinuod nga Dios ug nagdenunsyar sa pagka-walay Dios. Ang huwes, sa pagkakita niini, nagmando nga putlon ang dila ni Mina; ug sa dihang hapit na kini buhaton sa mga sulugoon, miingon ang santo sa tigpahirap:

'Bisan pa og dili lang ninyo putlon ang akong dila kondili kuhaon pa ninyo ang akong mga mata, dili ninyo ako mapildi, kay ang balaod ni Cristo usa ka suga sa akong mga tiil (cf. Salmo 118:105); sa tinuod, naglaum ako nga human ninyo putla ang akong dila, kamo mismo ang magpahibalo sa kadako sa akong Cristo.'

Ug sa tinuod, sa dihang naputol na ang dila ni Mina ug nagdugo ang iyang baba, wala matuyaw ang balaan sa iyang kaisog, apan gipakita niya sa iyang tan-aw nga andam siya mag-antos alang kang Kristo sa matag bahin sa iyang lawas.

Unya gisugo sa huwes nga kuhaon ang iyang mga mata, ug sa pagkahuman niini, miyuko ang balaan sa iyang ulo, nga nangita bisan pa sa ingon nga paagi sa pagpadayag sa iyang pagpasalamat sa Dios tungod kay giisip Siya kaniya nga takus sa pag-antos sa ingon nga mga pag-antos alang sa Iyang ngalan. Ug usab siya gipahamtang sa prisohan, samtang ang huwes mibiya sa plasa, nga miingon:

'Ugma ihatag nako ang iyang lawas sa mga langgam aron kan-on.'

Ang santo naghigda sa bilanggoan, gikapoy sa iyang mga samad ug hapit na mamatay tungod sa iyang mga pag-antos. Apan sa gabii, sa ikatulong oras, kalit nga misidlak ang kahayag sa bilanggoan, sama sa kidlat, ug ang Ginoong Kristo mismo nagpakita. Miadto Siya sa dapit diin natulog ang martir, una Niya napuno ang kasingkasing sa santo og kalipay ug kaisog; unya giayo Niya ang iyang dila, gibuksan ang iyang mga mata, gibalik ang iyang mga bitiis, ug, daw, gibanhaw Siya ug gibuhi pag-usab gikan sa kamatayon, nga naghimo kaniya nga hingpit ug walay samad. Unya miingon Siya sa martir:

'Paminawa, Mina! Ako si Hesukristo, nga tungod Nako ikaw nag-antos. Miabot ako aron bisitahon ka, bisan wala pa ko layo kanimo kaniadto, nagtan-aw sa imong buhat ug naghulat nga ang mga hukom ug awtoridad maila ang imong gugma kanako; apan karon nga ila na kini naila, sugod karon panalipdan tika sa hayag. Sa bahin ni Hermogenes, nga supak Kanako ug dili nagahigugma sa Akong ngalan, ugma makita nimo siya nga mapahiubos ug magpakilooy kanimo, ug sa dili madugay siya usab mahimong imong kauban sa pagpanagana sa

kalibutan: kay mag-antos siya uban kanimo, ug mag-uban kamo sa pagdawat sa korona, kay dili angay sa akong kaayo nga ang iyang daghang maayong buhat mawala tungod sa iyang pagkawalay-hibalo.

Pagkahuman Niana, ang Manluluwas naghuyop sa Espiritu Santo kang Mina ug napuno siya sa dili masukod nga kalipay.

Samtang nagpadayon ang paghunahuna ni Hermogenes sa iyang higdaanan, gihunahuna niya ang gigikanan ug yutang natawhan ni San Mina, ang iyang kinaadman ug kaisog, ug ang iyang kaniadto nga himaya, sa dihang aduna siyay dakong gahum uban sa hari ug nangamuyo alang sa daghan aron madawat nila ang pabor sa hari. Samtang naghunahuna siya niini tanan, gitawag niya ang iyang kaugalingon nga maluya tungod kay gipasakitan niya ang ingon nga tawo; ug, sa pagtuo nga namatay na ang tawo tungod sa iyang grabeng pag-antos, naghilak siya alang kaniya ug nagpasiya nga ilubong ang iyang lawas uban sa dungog.

Sa pagsubang sa adlaw ug pagkakatigom sa mga tawo gikan sa tibuok siyudad sa Alexandria, mibalik si Hermogenes sa iyang lingkoranan isip huwes ug gisugo ang mga sundalong nagtindog sa atubangan niya nga dalhon ang lawas sa martir gikan sa bilanggoan ug dad-on sa plasa. Sa pagpadayon nila, nakit-an sa mga sundalo ang bilangguan, nga kaniadto nangitngit kaayo, napuno na karon sa langitnong kahayag; ug duol sa balaan nakita nila ang duha ka gwapo ug masidlak nga mga lalaki, nga sama sa mga mandirigma, ug andam sa pagpanalipod ug pagpahilayo sa mga kaaway; Nakita nila nga ang santo dili lang buhi, kondili anaa usab sa hingpit nga panglawas, klaro ang panan-aw, maayo ang paglitok ug nag-awit: *'Bisan pa man kon maglakaw ako sa walog sa landong sa kamatayon, dili ako mahadlok sa bisan unsang dautan, kay Kauban Ka kanako'* (Salmo 22:4).

Sa ilang katingala, mitindog sila nga hilom, murag nawad-an og amgo; pagkahibalo nilang hingpit nga dili baya usa ka anino ang ilang nakita kondili ang tinuod gayud, nga nahimo pinaagi sa gahum sa Dios, misinggit sila:

'Dako ang Dios nga Kristiyano!'

Ug dayon mituo sila kang Kristo ug wala na mobalik sa nagpadala kanila. Apan ang huwes, nga dugay na kaayo nagpaabot uban sa mga tawo alang sa mga sundalo, nabalaka ug nagpadala pa ug daghang sundalo, nga nagsugo kanila nga dad-on ang lawas sa martir, kay nagtuo siya nga patay na kini. Apan kining mga tawo usab, pagkakita sa parehas nga butang sama sa unang grupo, mituo kang Kristo ug miapil kanila. Ang santo, pagkahibalo gikan sa mga sundalo nga ang tibuok siyudad nagtigum sa plasa ug nga ang huwes naglingkod na sa bangko, miadto mismo sa huwes ug sa mga tawo, kauban ang mga sundalong mituo kang Kristo. Sa iyang pagduol sa plasa, misugod siya og kanta:

'Bisan pa'g magkampo batok kanako ang panon, dili mahadlok ang akong kasingkasing' (Salmo 26:3). Ug sa kalit lang, ang tanan mitutok sa iyang panan-aw ug nangahibulong, sa ilang pagkakita kaniya nga buhi ug himsog, nagalakaw, nakakita ug nakasulti, bisan pa nga gahapon lang hapit na siya mamatay, nabuta ug dili makasulti. Ug silang tanan misinggit sa usa ka tingog:

– Dako ang gahum ni Kristo, nga nakadaog bisan sa kamatayon mismo! Bulahan ka, siyudad sa Alexandria, kay pinaagi niining usa ka tawo nakaila ka sa limbong sa mga demonyo ug nakahibalo sa kamatuoran ni Kristo: tinuod, kini ang gahum ug kusog sa Dios! Paglipay, magwawali ug asketiko sa Usa ka Tinuoray nga Dios ug Manluluwas! Paglipay!

Mas nangibog pa gayud ang huwes sa bag-ong katingalahang hitabo, ug, sa kahadlok nga mosukol ang mga tawo kaniya, gusto niyang mobiya sa plasa. Apan misinggit ang mga tawo kaniya:

'Ayaw pagbiya, ginagalang nga huwes, ug ayaw pugngi ang siyudad sa ingon nga kalipay, aron karon mailhan niini ang Usa ka Tinuoray nga Dios ug makalakaw sa dalan sa pagkamatarong paingon sa kahayag sa kamatuoran.'

Unya ang huwes, nga nagsinyas sa katawhan nga hilom, gisugo ang santo nga moduol kaniya, kay giisip gihapon niya nga usa ka limbong ang iyang nakita, tungod kay wala siya'y kahibalo kang Kristo. Gitan-aw niya pag-ayo ang santo ug gihikap kini sa iyang mga kamot aron masuta kon tinuod ba kini si Mina ug kon naayo ba gayud ang iyang mga samad. Sa pagkahibalo niya nga tinuod gayud kini tanan, natingala si Hermogenes ug nagpabilin nga hilom sa dakong katingala. Unya, sa dihang nakabawi na siya gamay sa iyang kaugalingon, miingon siya:

'Sultihi ako, tawo, unsa kining katingalahang ug dili gilauman nga mga panghitabo nga nagakahitabo? Ang imong Dios ra ba ang makabuhat niini, o ang bisan kinsa pa nga Dios makabuhat usab niini?'

Isip tubag, unang gipatin-aw sa santo sa detalye ang doktrina sa Walay Katapusan nga Dios, unya misulti siya bahin sa paglalang sa tawo ug sa iyang pagkahulog, gisundan sa Inkarnasyon ni Kristo, sa pagtubos sa katawhan, ug sa Iyang boluntaryong pag-antos sa krus; ug sa katapusan, aron tapuson ang iyang pakigpulong, iyang gidugang:

'Ang Dios, nga maayo ug maloloy-on, mibaba sa yuta alang sa kaluwasan sa katawhan, ug wala'y tinguha nga adunay mapukan o mawad-an sa walay katapusang panalangin. Sama sa pag-atiman sa inahan sa iyang anak nga lalaki, nga nag-antos sa kasubo ug mga kasakit nga iyang gipahinabo kaniya, napildi sa iyang natural nga gugma kaniya, ug dili masuko kaniya kung makabuhat siya og dili angay, tungod kay buhaton niya kini sa kawalay-hibalo ug walay dautang tuyo, ug busa mapailubon siyang nagpaabot sa iyang pagdako ug paghinog, nga nagtinguha nga makita siya nga usa ka hingpit nga tawo, gipasidunggan ug girespeto sa mga tawo; mao usab ang atong Dios, nga nagmugna kanato, nag-amuma kanato ug, sama sa usa ka mahigugmaong amahan, nagpailub sa tanang dautan nga atong nabuhat tungod sa pagkawalay-hibalo, nga napildi sa Iyang kaugalingong kaayo. Wala Siyay laing gipangandoy kondili nga atong panulondon ang Iyang himaya ug motubo kita ngadto sa hingpit nga pagkahamtong, subay sa atong espirituhanong edad. Apan, sa diha nga makita Niya nga ginadani ka sa yawa, nga napakyas ka sa pag-ila sa kamatuoran, ug ginapukaw nimo ang Iyang kasuko pinaagi sa imong pagsimba sa mga dios-diosan ug sa pagsimba sa bakak nga mga dios, masubo Siya sa imong pagkaguba. Sa samang higayon, sa pag-atiman kaninyo ingon sa Iyang kaugalingong mga anak, gisaway kamo karon sa Dios pinaagi kanako ug napildi ang inyong paglimbong ug inyong buang nga kadasig, ingon nga giila sa tanan nga makakita kanako. Aron maila sa matag-usa kaninyo sa akoa ang gahum ni Cristo, ako, usa ka tawo nga tigulang na, nga napilas gahapon, gikuhaan sa tanang pisikal nga kusog ug gipriso nga daw patay na—anhi karon nagtindog ako sa atubangan ninyo nga buo ug walay samad, daw bag-ong natawo karong adlawa ug misulod niining kalibutan nga mas himsog pa kaysa kaniadto. Ug kon kinsa ang gustong masayud kinsa ang tinuod nga Dios, motuo sila nga Siya mao ang nagpabalik kanako sa akong pagkasulti, akong panan-aw, akong mga bitiis, ug hingpit nga panglawas; motuo sila sa Siya nga sukad pa sa sinugdanan nagmugna niining kalibutan ug sa tanan nga anaa niini, ug naghatag og kinabuhi sa tanang binuhat. Sabta usab kini, O huwes, ug ayaw pagpabilin nga ignorante Kaniya nga nag-atiman kanimo ug nagpaabut sa imong pagbag-o. Kinahanglan usab nga mobalik ka kang Kristo, sumala sa gisulti kanako niini mismo Niya. Busa, lipaya nga makaabot ka sa Labawng Maayo ug Walay Katapusang Hari ug, uban kanako, makig-ambit sa pakigbisog sa martir!

Ang huwes, nga usa ka tawo nga maayo ang kinaiya ug adunay kalag nga madawat sa grasya, misugod—sa bahin tungod sa mga pulong sa santo ug sa bahin tungod sa milagro nga nahitabo—sa pag-ila sa tinuod nga Dios, pagkahuman nga ang langitnong kahayag mitandog sa mga mata sa iyang kasingkasing. Karon, nahinumdom usab siya sa panan-aw nga iyang nakita samtang naglayag sa barko, ug nabati niya nga gusto siya sa Dios dad-on sa panaghigalaay sa Iyang matinud-anong mga sulugoon ug mga higala. Busa, ingon usa ka tawo nga nakadawat og dakong gasa, siya nalipay ug nangutana lang kon giunsa niya pagka-angay sa kaluoy sa Dios, tungod kay dugay na siyang nagpuyo sa pagkadautan.

Samtang naghunahuna siya niini, ang grasya sa Diyos, nga nagtawag kaniya ngadto sa kamatuoran, naghatag kaniya og katingalahang panan-awon: siya, kauban ang iyang mga higala, nakakita og duha ka lalaki nga nagtindog duol kang San Mina, hayag sama sa kilat, nga adunay pako ug nagkupot og korona ibabaw sa ulo sa martir. Sa pagkakita niya kanila, nahadlok kaayo siya ug gisugdan niya pagpangutana sa iyang mga higala nga kuyog niya kon makita ba usab nila ang iyang nakita; mitubag sila nga makita usab nila ang maong butang. Unya si Hermogenes, mibangon gikan sa iyang lingkoranan ug nagtudlo sa santo gamit ang iyang kamot, misinggit sa kataas-taasan ngadto sa mga tawo:

'Sa tinuod, kini usa ka alagad sa tinuod nga Dios, ug dako kaayo ang Dios nga Iyang gitudlo kanato nga pasidunggan; kay Siya sa katingalahang paagi nagpadala og tabang gikan sa langit ngadto sa Iyang mga alagad, nagpanalipod kanila ug nagtugot kanila nga mapildi ang ilang mga kaaway.' Bogo ako hangtod karon nga adlaw, nga nag-alagad sa mga demonyo ug naningkamot nga madala usab kamo, nga gustong motuo sa matarong kang Kristo, ngadto kanila.

Pagkahuman niya og sulti niini, gusto niyang mohulog sa tiilan sa martir, apan sa dihang nakita niya ang mga porma sa anghel, nahadlok siya nga moduol. Sa dihang nawala na sa panan-aw ang mga anghel, miduol si

Hermogenes kang San Mina, giakap niya ang iyang balaan nga mga tiil ug gisugdan kini og halok, samtang miingon:

'Amo ko pag-ampo, tinuod nga alagad sa Dios; akoa pag-ampo, akoa pagpakilooy, sa ngalan sa maong kamatuoran nga imong gipangwali; ampoa nga ako usab, bisan dili takos, mahimong takos nga mahimong alagad sa imong Dios – ug kon akoa gitagaan sa Iyang grasya, magsugod ako sa paghinulsol sa akong kanhing sayop ug kabuang.'

Mitubag ang santo:

'Paglig-on sa kasingkasing, maayong huwes, ug ayaw pagduha-duha sa kaluoy sa Dios. Kay nahibalo ko nga Siya mahigugmaon ug maloloy-on, ug naglaum ko nga dili lang Siya ikaw balibaran sa diha nga moadto ka Niya, kondili isulat usab Niya ang imong ngalan sa basahon sa kinabuhi sa mga martir; sa pagdawat sa imong mainitong pagtuo Niya, gipadayag Niya kanako mahitungod kanimo nga gusto usab Niya nga himoon kang himayaon ang Iyang Balaang Ngalan pinaagi sa pagkamartir.

Pagkahuman niya niini, nahinumduman sa santo nga nagutom na ang mga tawo tibuok adlaw; kay nakalimot na silang tanan sa pagkaon samtang nagtan-aw sa nahitabo ug natingala niini, busa walay gustong mobiya sa plasa sa dihang nakita nila ang katingalahang milagro ug samtang nagpaminaw sa matam-is nga mga pulong sa magtug-an ni Kristo. Pagkahibalo niini, ang santo mismo mibiya sa plasa ug gisugo ang mga tawo nga magkabulag-bulag, nga nagsaad nga mobalik sa plasa sa buntag aron maghisgot pa sa mas lawom nga detalye bahin sa balaan nga pagtuo ug pagtudlo kanila sa angay nilang buhaton. Si Hermogenes, bisan pa, wala mobiya sa kiliran ni Santo Mina, kondili nagpabilin tibuok gabii uban kaniya, nga nagtun-an sa kahibalo sa tinuod nga Dios ug sa mga misteryo sa Kristohanong pagtuo.

Sa buntag, dako kaayo ang tigom sa mga tawo gikan sa Alexandria nga nagtapok sa plasa nga dili na kini makasulod kanila tanan. Sa dihang nagsugod na sa pagduol sa plasa si Santo Mina ug si Hermogenes, usa ka dagkong kadaghanan sa mga Griyego nga miadto aron masugat sila misinggit sa usa ka tingog:

'Kami tanan nagtuo sa Dios nga inyong gipangwali; nagasaar kami nga Siya ra ang among pag-alagad, ug gisalikway namo ang among tanang daang sayop.'

Ingon tubag, ang santo nagpasalamat sa Dios, nga nagalihok bisan sa labing batok nga mga pagano paingon Kaniya ug naggiya sa mga nawala ngadto sa dalan sa kamatuoran. Gidayeg niya ang ilang paspas nga pagbalhin ngadto sa Dios ug gihupay sila pinaagi sa balaan nga tambag, nga nagtudlo kanila sa pagbutang sa ilang paglaum sa kaayo sa Dios, nga ilang madawat pinaagi sa balaan nga pagbunyag. Sa pagsulod niya sa plasa ug pagtindog didto, ang santo, nga nag-atubang sa tibuok katawhan, miingon:

'Hinaut nga hingpiton kamo sa Dios pinaagi sa Iyang timaan ug himuon kamo nga andam sa matag maayong buhat!'

Pagkahuman niini, gisugo niya silang tanan nga mangutana mahitungod sa Dios ug makat-on sa bisan unsang ilang gusto. Ang hukom, kauban ang tanang katawhan, mitubag: 'Pinakabalaan nga tawo sa Dios! Walay bisan gamay nga pagduha-duha kami mahitungod sa imong Dios. Klaro na namo Siya nakaila ug busa nagtuo kami sa tanan nimong gisulti; usa ra ang among hangyo: nga kami unta mapahiusa sa Dios pinaagi sa bunyag."

Apan ang uban sa mga tawo, sa pagkakita nga si Hermogenes misugot kang Kristo, midugang:

'Tinuod gayud, wala'y pagpabor sa Dios, kay gitugotan Niya bisan pa ang usa ka pagano nga makaila Niya ug gipakita Niya kaniya ang kaluoy tungod sa iyang dakong pagkamaayo ngadto sa mga kabus.'

Sa dili madugay, miabot ang mgabishops[8690] arrivedo sa Alexandria gikan sa nagkalain-laing dapit ug mga disyerto – ang uban aron bisitahan ang ilang espirituhanong panon, ang uban aron masaksihan ang mga buhat sa mga martir – ug mga traynta kanila ang nagtigom; unya, pagkahuman nila sa pag-andam sa tubig, gisugo ni San Mina si Hermogenes nga ipaubos ang iyang ulo sa atubangan sa mga obispo. Ug samtang gibubo nila ang tubig sa iyang ulo, miingon sila:

[8690] Niadtong panahona, tungod sa pagpanlupig, ang mga obispo sa Simbahan, sumala sa panginahanglan niini, dili kanunay nagpabilin uban sa ilang panon; hinuon, usahay, alang sa ilang kaayohan—aron dili sila maputli sa espirituhanong giya—nangitagò sila sa mga disyerto, ug usahay ra mopakita aron magtukod ug magpalig-on sa ilang panon. Apan sa dihang gikinahanglan nga palig-onon ang nagakauwaw nga espiritu sa kawan pinaagi sa ilang kaugalingong ehemplo, gipasakop sa mga balaang amahan ang ilang kaugalingon sa mga pag-antos nga gihimo sa ilang mga manlutos.

'Gidawat ni Hermogenes ang pagligo sa pagkabanhaw, sa ngalan sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Spirit[8691] .'

Busa nabunyagan ang huwes sa atubangan sa tanang katawhan, ug ang tanan naghimaya kang Kristo nga Dios. Daghang katawhan usab ang nabunyagan, ug adunay dakong kalipay sa tibuok siyudad, samtang ang mga matinud-anon naglipay sa Ginoo nga ilang Dios.

Paglabay sa pipila ka adlaw, gipahimutang si Hermogenes nga Obispo sa Alexandria – sa samang higayon, iyang gipangbahin ang tanan niyang kabtangan sa mga kabus. Kauban ang tibuok niyang espirituhanong panon, misugod siya og hugot nga pakigbisog batok sa yawa: sa mubo nga panahon gipahugno niya ang mga paganong templo, gipukan ang mga dios-diosan, ug sa ilang dapit nagtukod siya og mga simbahan ug gibunyagan ang daghang mga Griyego, nga iyang gipabalhin ngadto kang Kristo. Pinaagi sa pagtawag sa ngalan ni Cristo ug sa panalangin sa Iyang Balaang Krus, iyang gipang-ayo ang tanang matang sa mga sakit ug gipagawas ang hugaw nga mga espiritu gikan sa mga tawo; iyang gitudloan ang tanan sa pagkamatinud-anon ug pagkabalaan, pagka-mapainubsanon ug gugma, pagkamapainubsanon ug uban pang mga hiyas, nga nagpakita og ehemplo sa iyang kawan pinaagi sa iyang kaugalingong paagi sa kinabuhi. Samtang nagakahitabo kining tanan, usa ka Griyego nga mapintas ang kasingkasing nga ginganlan og Rusticus, usa sa mga miyembro sa royal synclite[8692] , miadto sa hari ug gisultihan siya sa tanan nga nahitabo sa Alexandria: unsaon pagkahimong Kristohanon sa eparco nga si Hermogenes, nga nagsunod sa mga pagtulon-an ni Mina, ug giunsa sa tibuok populasyon sa Alexandria ang pagsunod kang Hermogenes ug Mina, nga midawat sa maong pagtuo. Pagkadungog niini, si Haring Maximinus nasuko kaayo, dili lang kang Hermogenes ug Mina, kondili sa tibuok siyudad sa Alexandria; dali siyang nilarga paingon sa Alexandria, nagdala og 10,000 ka armado nga sundalo. Pag-abot niya sa siyudad, gidakop dayon niya si Mina ug si Hermogenes, ug sa diha nga andam na ang lugar sa paglitis, gisugo niya ang tanang lumolupyo sa siyudad nga magtapok sa plasa, samtang siya mismo ang naglingkod isip huwes. Sa dihang gidala na sa iyaha ang mga santo aron paghukman—ug, labaw pa, gipahubas sa iyang sugo—ang tortyurero, sa dihang nakita sila, misinggit sa kusog:

'O mga dios! Unsa kaha kini—nga kining mga tawo nga among gihatagan og espesyal nga dungog ilang boluntaryong gisalikway kini, ug gipili kaysa usa ka kinabuhi nga makauwaw ug dili angay, ug gihimo nila ang ilang kaugalingon nga mura'g mga payaso?'

Unya misugod siya og sulti kang Hermogenes:

'Sultihi ako, salbahis, nganong gisaligan tika sa awtoridad sa tibuok yuta ug dagat, kung dili aron magpabilin kang matinud-anon sa among mga dios ug kanamo, ug aron ibalik si Minus, nga nalimot sa kamatuoran, ngadto sa relihiyon sa among mga katigulangan? Apan dili lang nga napakyas ka sa pagbalik kaniya gikan sa iyang sayop, apan ikaw mismo nahimong kauban niya sa sala.'

Samtang ang hambog nga hari naglagot ug nagdilaab sa pagpanimalos, ang Labaw nga Maloloy-on nga Hari sa Langit mitan-aw uban sa kalooy gikan sa kahitas-an sa Iyang mga sulugoon; kay kalit lang nga mitungha ang mga Anghel sa ilang atubangan, naghatag ug kaisog sa ilang mga kasingkasing, nag-andam kanila alang sa pag-antos, ug nagsugo kanila nga ayaw kahadlok sa kasuko sa hari, kay ang katapusang kadaogan ila. Unya mitubag si Hermogenes sa hari, nga miingon:

– O Hari! Kung andam ka maminaw kanako nga mapailubon, ipatin-aw ko nganong boluntaryo nakong gisalikway ang gihunahuna nimo nga tumoy sa kadato, ug gipili hinuon nga mahimong, ingon sa pagkasulti, usa ka buang nga pulubi, gipasipala ug gikuhaan og dungog—nga mao, ang mahimong Kristiyano ug andam mosulod sa kalayo alang kang Kristo, ang espada, ang mga pangil sa mga mabangis nga hayop, ug bisan pa ang paghandum sa kamatayon alang Niya kaysa kinabuhi mismo – ipadayag ko kini kanimo, apan kon maminaw ka lang.

[8691] Kini nga porma sa balaan nga bunyag (pinaagi sa pagbubo, dili paglubong sa tubig) dili kasagaran sa unang Simbahan; gigamit kini (ug gigamit gihapon) lamang sa talagsaong mga kahimtang diin ang gikinahanglan nga kadaghan sa tubig dili makuha, labi na alang sa daghang mga tawo, sama sa karon nga kaso, ug sa ubang susamang grabe nga mga kahimtang. – Ang pagpadayag nga 'makadawat sa pagligo sa pagkabanhaw' hingpit nga katumbas sa kasagarang pagpadayag nga 'gibunyagan'. Gikuha kini gikan sa Epistula sa Apostol Pablo (Tito 3:5) ug nagpasabot nga ang tubig sa bunyag, samtang naglabong sa lawas, usab nagbag-o sa espirituwal nga pagkatawo sa usa ka tawo, nagwagtang sa ilang mga sala, sama sa pisikal nga pagligo nga nagwagtang sa hugaw sa lawas.

[8692] Ang Synclite usa ka militar ug sibil nga gobyerno nga gilangkoban sa labing importante ug impluwensyal nga mga magtatambag ug mga dignitaryo.

Mitubag ang hari:

'Kung mosulti ka kanako sa kamatuoran, maminaw ko kanimo, apan pag-amping nga dili ka mosulti ug bakak imbis sa kamatuoran.'

Ug si Hermogenes misugod sa pagsulti kaniya ingon niini:

'O Hari! Aduna koy nagdilaab nga tinguha sa paglutos sa mga Kristohanon ug sa ilang mga pagtulon-an, samtang gihatagan og dungog ang mga diyos-diyosan sa pagano ug nagsunod sa imong kabubut-on – nasayud ka niini, kay ikaw mismo ang nagpadala kanako niining siyudad aron, pinaagi sa pagpangumbinsi o hulga, madala nako si Min nga Maalamon pabalik sa karaang pagtuo. Alang niini, gisugo nimo ko dinhi uban sa ingon ka dagkong pwersa militar nga bisan ikaw mismo karon miabot uban sa mas gamay. Paminawa sa tanang lumolupyo ning siyudad atubangan nimo kung unsa ko kaniadto, sa dihang gisulayan nako, pinaagi sa pagpangdayeg, hulga, ug tanang laing paagi, nga iliso si Mina gikan sa Kristiyanismo; Ako, sa akong kamangmangan, wala nakamatikod nga nakasugat ko og usa ka walay kahadlok ug maisugong tawo, nga kanunay andam sa tubag ug adunay kasingkasing nga mas mopili nga mag-antos sa pagpanakit ug sa labing grabeng kasakit kaysa isalikway si Kristo. Sa dihang nakita nako nga wala siya mosimba sa mga diyos, wala magkahadlok sa awtoridad o sa pagpanakit, ug wala magtagad sa akong mga pag-awhag, gipasailalim nako siya sa pagpanakit, kay ang iyang pamatasan daw insulto sa mga diyos, labi na kay ang mga tawo nagsimpatiya kaniya, ug misugot sa tanan niyang rason bahin sa pagtuo.

Una, gisugo nako nga putlon ang iyang mga tiil sa bukong-bukong paingon sa bukog, unya putlon ang iyang dila ug kuhaon ang iyang mga mata; ug sa dihang nanghuyang na siya tungod sa iyang mga samad ug hapit na dili makaginhawa, gisugo nako nga ibutang siya sa prisohan. Sa tinuod lang, nangasubo gayud ko sa akong kasingkasing alang kaniya, sama sa usa ka kauban nga lungsoranon, nga ang usa ka tawo nga ingon ana ka maalamon ug maalamon mosulti mapukan. Sa buntag, gisugo nako nga ipagawas ang iyang lawas, nga nagtuo nga patay na siya. Ug kalit lang, nakita nako siyang buhi – nakita nako nga naglakaw pa gani siya paingon kanako sa iyang kaugalingong pagbuot, nagtutok kanako sa iyang kaugalingong mga mata ug nagsulti gamit ang iyang kaugalingong dila. Sa pagkakita nako kaniya, abi nako hiygina siya, busa gipikit nako ang akong mga mata aron dili nako makita bisan ang hulagway sa usa ka kaaway sa mga dios. Apan sa dihang mitindog ko gikan sa akong lingkoranan ug, kauban ang uban, gisusi namo pag-ayo ang hulagway—dili lang nagasalig sa akong mga mata, apan gipahikap nako siya sa akong mga kamot—nakombinser ko nga siya gayud si Mina. Ug ako dayon napuno sa kamatuoran, nga ang akong konsensya mao ang dili masayop nga saksi. Labaw pa, O Hari, ania siya nagatindog sa imong atubangan! Ania ang mga tawo nga nakasaksi sa iyang pag-antos: pasaksi sila sa imong atubangan, o susiha mismo sumala sa imong gusto: kon kini ba gayud usa ka milagro. Busa, sultihi ako—ako naghangyo kanimo pinaagi sa imong mga dios—kung kinsa man makakita, sama sa akong nakita, kang Kristo nga kalit lang nag-ayo ug nagbanhaw sa usa ka tawo ug nagpakita sa Iyang gahum sa ingon nga milagro, dili ba nila masabtan nga Siya mao ang Usa ka Tinuod nga Dios? Siya mao ang Bugtong Magbubuhat sa unang tawo, ug nagsaad sa mga nagtuo Niya sa walay katapusang Gingharian sa langit. Kung adunay makakita niini tanan ug makasabot niini, mobalik ba gyud sila gikan sa ingon nga Dios, ug modumili ba gyud sila sa pagtawag sa ilang kaugalingon nga Iyang higala? Ug mobalik ba gyud sila gikan sa ingon nga mahigalaong gahum, nga nagtugot kanila, sama sa Dios mismo, sa paghatag og panan-aw sa mga bulag, sa pag-ayo sa mga pilay, pagbalhin sa mga bukid, pagbanhaw sa mga patay – ug paglihok sa bisan unsang binuhat pinaagi sa usa ka pulong o usa ka pag-uyog sa Iyang kamot – samtang naglaum usab sa walay katapusang kalipay ug sa Gingharian sa Langit? Sigurado, kinsa bay mobiya sa ingon ana nga Dios ug balibaran ang ingon ana nga kalipay, nga mas mopili sa pagsimba sa inyong mga dios ug mahimong usa ka magmamando ug hari? Unsa man inyong hunahunaon bahin sa ingon ana nga tawo? Dili ba siya tan-awon ninyo nga usa ka buang ug ignorante, nga walay bisan gamayng pagsabot kon unsa ang maayo ug tinuod nga kaayohan? Maong, O Hari, gisalikway nako ang tanang limbong, ang inyong mga sugilanon ug ang inyong mga hugaw nga diyos, ug ang tanang panandaliang, walay pulos nga panalangin, ug mibaling ko sa Usa ka Tinuod nga Dios, mas gipili nako nga tan-awon nga buang sa inyong panan-aw—sama sa inyong pagtawag kanako—ug mag-antos sa kasakit, kaysa ituring nga maalamon ug pinili taliwala kaninyo. Busa, nadungog na ninyo karon ang tanan mahitungod kanamo. Kung gusto ninyo masabtan ang gahum ni Cristo, sulayi kini dayon: hunahunaa ang labing grabeng pag-antos para kanamo; apan kon dili kamo makahuna-huna og usa, tugoti ako nga ako mismo ang magtudlo kaninyo sa nagkalain-laing matang sa pagpanakit ug ipahinumdom kini kaninyo: kay ako kaniadto usa

ka huwes ug mananakit sulod sa taas nga panahon, ug busa labing maalamon ako niini nga butanga. Ihatag kami sa mga hayop aron kan-on, ihulog kami gikan sa bukid ngadto sa kalawoman, ihagak kami sa dagat, lubonga kami nga buhi sa yuta, putla ang among ulo gamit ang espada, sunoga kami sa kalayo; paghimo og angay nga pagahirap para sa matag bahin sa among lawas, kay ako usab, sa dihang nabuta ako sa pagkadautan, gibuhat ko kining tanan kang Santa Mina, akong magiya nga suga, nga nagdala kanako sa kahibalo sa kamatuoran.

Samtang si Santo Hermogenes nagpamulong nga walay kahadlok sa atubangan sa hari, ang mga tawo nangahibulong sa iyang maisugon ug matinagdanong pamulong ug nagpamatuod nga ang milagro nga nahitabo kang Santa Mina tinuod nga nahitabo sa atubangan sa mata sa tanan. Apan ang hari wala makasulti bisan usa ka pulong nga tubag kang Hermogenes. Apan sa pagkahibalo nga kon makiglalis pa siya kang Hermogenes, mapahiya ra siya samtang mapahiyaan usab ang mga dios, gisugo niya nga putlon dayon ang iyang mga bukton sa abaga ug ang iyang mga bitiis sa tuhod, ug ilabay kini sa kalayo atubangan mismo sa martir, aron makita gayud niya kung giunsa pagsunog sa kalayo ang mga bahin sa iyang lawas. Apan ang martir, sa dihang gitaas niya gamay ang iyang ulo sa pagkakita sa iyang kaugalingong mga kamot ug tiil sa kalayo, miingon:

'Mapalad kaayo ako nga gidawat sa Dios isip halad ug halad-nga-sunog kaniya kining akong mga kamot, nga kaniadto akong gitaas sa pag-ampo sa bakak nga mga dios, ug kining akong mga tiil nga naglakaw sa dalan sa sayop!'

Unya gilubong ang iyang tiyan sa usa ka pika, ug nibubo ang tanan niyang sulod sa tiyan; ug ang nahabilin sa iyang hapit na mahugno nga lawas gilabay sa suba sa mga tigpapatuman sa silot, sumala sa sugo sa hari. Sa bahin ni San Mina, nahadlok ang hari nga sulayon siya pinaagi sa mga pangutana, basi mapahiya siya sa iyang maisugong pagsaysay sa mga milagro nga iyang nadungog na nga tinuod, ug basi kini hinungdan nga ang nahibilin sa iyang mga kaigsuonan sa pagtuo maliso gikan sa pagtuo sa ilang mga diyos. Busa, nga walay pagpangutana, gisugo niya nga dad-on si Mina sa usa ka ngitngit nga bilanggoan ug bitayon didto, nga nakagapos ang mga kamot ug gitalian ug dakong bato ang mga tiil; gibuhat kini sa hari aron patyon si Mina sa mabangis nga paagi human sa dugay nga pagbitay, sa diha nga ang matag bahin sa iyang lawas mapahugot na sa tumoy tungod sa kabug-aton. Si Santo Mina, bisan pa man sa pag-antos niini tanan, naa sa iyang mga ngabil ang mga pulong sa salmo: *'Tan-awa ang akong kaguol ug kakapoy'* (Salmo 24:18), ug ang mga pulong sa Apostol: *'Kay ang among magaan nga kaguol karon dili ikatandi sa himaya nga ipadayag kanato'* (Roma 8:18).

Unya, sa dihang ang tanang lutahan sa balaan nga martir nabungkag gikan sa ilang puwesto ug ang tibuok niyang lawas gipahugot sama sa usa ka kwerdas, ug ang pag-antos misamot kaayo, siya nanghilom. Apan ang Dios, nga nagpadayag sa Iyang katingalahang gahum sa Iyang mga balaan, dili lamang wala biyai ang mga mag-aantos sa ilang mga pag-antos, apan naghimo usab ug katingalahang milagro pinaagi kanila: pinaagi sa Iyang balaan nga sugo, sa diha-diha nga si Santo Hermogenes, nga hapit nang patay, gilabay sa suba, ang mga balaang anghel dayon mitungha: gikuha siya nila gikan sa tubig ug gidala sa pampang; giayo nila ang iyang naputol nga mga kamot ug mga tiil ug gibalik siya sa hingpit nga kahimsog ug kaluwasan, ingon nga siya bag-o pa lang natawo pag-usab. Sa pag-abot sa gabii, gidala siya nila kang San Mina, nga nagbitay sa bilanggoan ug hapit na lang mamatay; Didto gipagawas nila si San Mina gikan sa iyang mga kadena ug, pagkahuman nga napaabli siya, gisugdan nila ang paglig-on kanila duha pinaagi sa ganti nga nagpaabot kanila sa langit, nga nag-ingon nga ang mga korona andam na para kanila didto ug nga ang Martir-Lider Mismo nagpaabot kanila aron mapakab-ot nila nga maisugon ang ilang buhat. Busa, sa pagpalig-on kanila alang sa ilang mga pag-antos, nagpabilin ang mga Anghel uban sa mga martir hangtod sa kaadlawon.

Sa pagsubang sa adlaw, gisugo sa hari ang tanang katawhan nga magtapok sa plasa sayo kaayo. Pag-abot niya didto pagkahuman sa mubo nga panahon, mipahimutang siya sa iyang trono ug, sa pagkahibalo nga ang tibuok siyudad karon nagtuo na kang Kristo, nabahin ang iyang hunahuna, naghunahuna sa iyang kaugalingon: 'Dili husto nga pasagdan nga walay silot ang mga lumolupyo sa lungsod, apan walay pulos nga patyon silang tanan.' Busa, nagpakaaron-ingnon nga wala siyay nahibaloan bahin sa ilang pagtuo kang Kristo, misugod siya sa pagpakigpulong sa mga tawo ingon niini:

'Nasayud ko nga kamo tanan nagahalad ug nagasimba sa among dagkong mga dios, ug nga ginapakita ninyo sa inyong mga hari ang angay nga pagsunod sa tanang butang uban ang pagrespeto; apan sukad pa sa sinugdan, wala kamo motindog batok niining mga daotan nga tawo nga nangahas sa pagpanagyat sa pagtulon-an sa Gipa-krusipikar, ug wala ninyo sila gipagbato sa wala pa kami moabot dinhi kaninyo, busa gidala ninyo sa

inyong kaugalingon ang dakong kasuko sa mga dios. Bisan pa man nga dili ko gusto nga kamo mag-antos sa bisan unsang kalisdanan nga gitugotan sa mga dios, dili ko gihapon kamo pasagdan nga walay silot; ug busa, isip baylo sa inyong pagpukaw sa kasuko sa mga dios, gisugo ko nga kuhaan ang inyong siyudad sa dugay nang dungog niini, aron sugod karon walay bisan kinsa kaninyo ang makab-ot sa labing hataas nga katungdanan o hatagan og dakong awtoridad. Hibal-i usab ninyo nga ang Krusipiyado dili lang mapakyas sa pagluwas sa bisan kinsa gikan sa mga kalamidad, kondili, sa sukwahi, gidala Niya ang mga nagtuo Niya sa tanang matang sa kasakit ug sa usa ka makauwaw nga kamatayon. Ug bahin sa kamatuoran sa tanan nakong gisulti—pasagdi nga ang duha ka gitawag nga mago gahapon, sila Hermogenes ug Mina, magpamatuod niini: sila nga sa wala pa ang ilang pag-antos nagsaad nga mubanhaw sa mga patay, apan pagkahuman silang silotan nako sa grabeng pag-antos tungod sa ilang kaugalingong sala, wala gani sila makatabang sa ilang kaugalingon. Busa asa na kaha ang gahum niining manlimbong, si Cristo?

Samtang ang hari nagasulti niining mga makauwaw nga pulong ug nagpasipala sa ngalan ni Cristo, ang tibuok katawhan nasuko ug nagmurmur sa ilang taliwala, nga nagplano og bag-ong buhat batok mismo sa hari. Apan sa diha nga gisinyasan sa mga heraldo ang katawhan nga hilom, ug sa dihang hapit na usab mosulti ang hari sa katawhan, kalit nga mitungha sa iyang atubangan si Santo Mina ug si Santo Hermogenes. Ang tanan mitutok kanila sa katingala ug misinggit sama sa usa ka tingog ug usa ka baba:

'Tinuod gayud, usa ra ka Dios – ang Kristohanong Dios!'

Sa pagkakita kanila, ang tsar nabalibog sa dakong katingala ug kahadlok.

Niadtong panahona, usa sa mga nagbarog sa taliwala sa katawhan, nga ginganlan og Evgraf, usa ka tawo nga maalam sa Griyegong siyensya ug usa usab ka manunulat sa panahon nga si Santo Mina, isip hukom, nagdumala sa siyudad—kini nga si Evgraf, sa dihang nakita niya nga buhi ug himsog ang mga balaan nga martir, napuno sa langitnong kadasig ug, pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, mapangahas nga misulod sa tunga-tunga sa plasa ug mitindog sa atubangan sa hari, nga miingon kaniya:

'O Hari! Ako usab usa ka Kristohanon nga dili mosugot sa imong mga sugo; ania ako nagbarug sa imong atubangan, dili ko gani ikaluoy ang akong kaugalingong lawas alang kang Kristo; ayaw paghunahuna nga mapildi ko pinaagi sa hulga o pagpangdayeg; ug walay gahum ka nga mapildi dili lang ako, kondili bisan kinsa sa among mga Kristohanon: kay alang kanamo, ang pagpabilin uban kanimo sama sa kamatayon, samtang ang pagkamatay alang kang Kristo mao gayud ang pag-angkon sa kinabuhi. Misulod ka sa among siyudad sama sa usa ka leon, nga nagtinguha sa paglunaw sa panon ni Cristo ug sa paglaglag sa balaang pagtuo pinaagi sa idolatriya, apan ginatamay namo ang imong kasuko, andam kami sa pag-atubang sa kamatayon alang sa pagkamatinud-anon, ug ginatawa ka namo sama sa usa ka malimbungon nga soro.

Pagkadungog niini, napuno sa kasuko ang hari ug, misaka dayon gikan sa iyang trono, midagsa batok sa mga Kristohanon; gikuha niya ang espada gikan sa usa sa mga nagtindog sa iyang atubangan, giputol niya si Santo Eugraphus sa iyang kaugalingong mga kamot ug, sa iyang dakong kasuko, gisugdan niya ang pagputol-putol kaniya. Ang santo, bisan pa samtang ginapikas-pikas, nagpadayon kutob sa iyang makaya sa pagsaway sa iyang mananakit tungod sa pagka-walay Diyos niini ug, sa samang higayon, sa pagpasalamat sa Diyos nga siya una nga moadto Kaniya kaysa sa uban, ug nga siya namatay dili sa usa ka hampak lang, kondili tungod sa daghang samad, nga naghatag kaniya og paglaum sa daghang korona gikan sa Diyos. Busa iyang gisumite ang iyang espiritu sa kamot sa Dios samtang ginaputol-putol siya sa tunga-tunga sa plasa.

Ang hari, paglingkod na usab sa iyang trono, mituyok ngadto sa balaan nga mga martir nga sila Mina ug Hermogenes ug miingon:

'Nagapanumpa ako sa gahum sa akong mga dios nga wala pa gyud ko makakita og mga salamangkero sama kanila!' Dili katingalahan nga maminaw kanila ang mga ordinaryong tawo, kay pinaagi sa ilang malimbungong salamangka ginadani nila ang mga walay kahibalo, ginapahilayo sila sa t , sa ilang mga diyos, ug ginatamnan sila og determinasyon nga mamatay alang sa Gipa-krusipikar. Busa karon ipadayag ko kamo nga mga salbahis—bisan pa kamo mga hulagway lang nga nagpalimbong sa mga mata, o tinuod gayud nga bag-ong mga lawas.

Niini mitubag ang mga santo:

– Tungod kay buang ang imong hunahuna, nabuta ang imong kalag ug natig-a ang imong kasingkasing, mao nga bisan ang tinuod nga butang motan-aw ka nga sama sa usa ka pantasma; kay dili ba ikaw, sa tinuod, buta,

kon dili ka motuo sa usa ka butang nga mas hayag pa kaysa sa adlaw mismo? Kung nagduha-duha ka, susiha kami pag-ayo aron masuta kon tinuod ba gayud kami; ug kung mu-hulga ka kanamo sa imong kasuko, sulayi kami pag-usab pinaagi sa mga pag-antos ug samad, ug hibal-i nga kami unod ug dugo, dili usa ka hulagway. Kung gusto nimo nga madani kami pinaagi sa saad sa pansamantalang mga benepisyo, hibaloa kini: bisan pa itugyan nimo kanamo ang imong gingharian mismo—nga imong giisip nga labing bililhon sa tanan—dili mo kami matintal niini. Busa, ipahayag ang imong katapusang paghukom kanamo ug hibaloa nga dili mo kami mapildi sa bisan unsang paagi.

Ang hari, sa dihang nakita niya nga dili sila mga kalag kondili buhing mga tawo—kay daghan ang nakahikap kanila sa ilang mga kamot ug nakamatikod nga walay samad ang ilang mga lawas—misugo nga putlon ang ilang mga ulo; ug siya mismo, mibangon, mihawa paingon sa iyang mga kwarto, napasubo nga wala niya mapildi sa bisan unsang paagi ang mga sundalo ni Cristo. Sa dihang gidala ang mga santo ngadto sa lugar sa pagbitay, misunod kanila ang tanang katawhan; ug sila, nga nagtutok sa langit, nagbarog didto sa dugay nga panahon, nag-ampo sa Dios nga Ihatag Niya ang kalinaw ug kahilom sa mga simbahan ug sa tibuok Kristohanong kalibutan, ug nga walay bisan kinsa nga mangita sa ilang tabang ang mobalik nga walay dala; unya, pagkahuman sa ilang pagyakap ug pagpaalam sa usag usa, ilang gipailawom sa espada ang ilang dungganong mga ulo ug giputol sa usa ka sundalo. Ug tungod kay ang bantugang Mina, samtang buhi pa, nangayo sa hari nga ang iyang lawas ilubong sa Byzantium (nga iyang gisugo pag-usab sa mga matinud-anon nga nagbarug sa iyang kiliran sa wala pa siya mamatay nga tumanon kini), Gisugo ni Haring Maximinus nga himoong puthaw nga kabaong ug, pagkahuman ibutang ang mga lawas sa mga balaang martir niini, gipahulog sila sa dagat aron dili sila mapahimulosan sa mga Kristohanon. Siya mismo, sa dihang nakita niya ang mga hungihong nga naglapta sa katawhan ug ang dakong pagreklamo batok kaniya, dali-dali siyang mibiya sa siyudad ug nilarga paingon sa Byzantium, kay nahadlok siya nga basin mosaka ang usa ka pag-alsa batok kaniya.

Samtang ang arkang puthaw nga naglangkob sa mga relikya sa mga balaan nga martir wala malunod sa dagat, apan, giya sa Gahum sa Dios sa ibabaw sa mga tubig, miuna kini sa emperador mismo ug dali nga nakaabot sa Byzantium, nga mibiyahe nga paspas sama sa langgam nga naglupad. Niadtong gabii mismo, ang Obispo sa Byzantium nakadawat og usa ka balaan nga panan-awon nga nagsugo kaniya nga moadto dayon sa baybayon ug dawaton uban sa dungog ang arka nga naglangkob sa mga relikya sa mga balaan. Niadtong gabii mismo, ang obispo, pagtawag niya sa iyang mga klero ug pipila ka bantugang tawo gikan sa mga matinud-anong lungsoranon, miadto uban kanila sa dagat; ug ilang tanan nakakita og kahayag nga nanaog gikan sa langit paingon sa dagat nga porma sa haligi ug misulod sa usa ka bangka; Sa maong bangka, naglingkod ang duha ka hayag nga lalaki, nga naglayag paingon sa baybayon diin nagtindog ang obispo ug ang iyang mga klero.

Sa dihang miduol na sa baybayon ang mga naa sa sakayan, nakita sa mga nagtindog sa baybayon nga dili kini usa ka sakayan nga naglayag, kondili usa ka arka nga gidumala sa ibabaw sa tubig sa duha ka maningning nga anghel, nga sa diha-diha dayon nahimong dili makita pagkahuman nilang ibutang ang arka sa baybayon. Ang obispo ug ang mga tawo, nga malipayon nga nadawat ang arka ug nasayud nga kini hinimo sa puthaw, nangahibulong kaayo nga ang ingon ana kabug-aton nga puthaw wala malubong sa kalawoman sa dagat, kondili, sama sa gaan nga kahoy, nakalutaw sa ibabaw sa tubig. Human nilang halukan ang balaan nga relikya sa mga balaan nga martir, gibutang nila kini sa usa ka tinagoan nga dapit sa pagkakaron.

Sa bahin ni Haring Maximinus, nga paingon pa, miabot kaniya ang silot sa Dios: dugay na siyang espirituhanong bulag, nawala usab ang iyang pisikal nga panan-aw; labaw pa, iyang gisultihan ang iyang panimalay ug mga higala nga siya gisilotan sa dili makita nga mga kamot sa usa ka tawo; pipila ka adlaw pagkahuman, namatay kini nga dautang tawo. Pagkahuman sa kamatayon sa hari, gilubong sa obispo ang mga relikya sa mga balaan nga martir uban sa dakong dungog tapad sa pader sa siyudad, aron kini magsilbi nga mga magbabantay sa siyudad, mga manalipod sa mga naglayag sa dagat, ug mga mananambal sa mga masakiton, alang sa himaya sa dakong Dios ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, karon ug sa walay katapusan ug hangtod sa kahangturan. Amen[8693] .

[8693] Ang mga balaan nga martir namartir sa palibot sa tuig 313. – Ang pagdiskubre sa mga relikya ni San Mina nga Martir (nga nahitabo sa ika-11 nga siglo) gisaulog kada 17 sa Pebrero. Si San Mina nailhan usab nga Kallikeladas (ang Maalamon) tungod sa iyang kaalam sa

Troparion, Tono 8:

Gipamatay nila ang ilang nagdilaab nga mga kahuyang pinaagi sa pagpugong sa kaugalingon, busa nadawat sa mga martir ni Kristo ang grasya sa pagpahawa sa mga sakit sa mga masakiton, ug sa paghimo og mga milagro sa ilang kinabuhi ug pagkahuman sa kamatayon. Tinuod gayud nga usa ka labing himayaong milagro, kay ang ilang mga tul-an nagahatag og tambal: himaya sa Usa ug Bugtong Dios, ang Magbubuhat.

Kontakion, Tono 1:

Pagpasidunggan nato tanan, pinaagi sa balaan ug matam-is nga mga awit, ang handumanan sa katingalahang Minus, sa diyosnong Hermogenes, ug ni Evgraph, ingon nga mga naghimaya sa Ginoo, nag-antos alang Kaniya, nakaabot sa ranggo sa mga walay lawas sa langit, ug nagpadayon sa pagbuhat og mga milagro.

Paghandum kang San Gemellus

Gisaulog sa ika-10 sa Disyembre

Si Santo Gemellus lumad sa rehiyon sa Paphlagonia[8694] . Pagkadungog niya nga si Emperador Julian nga Apostata[8695] naa sa siyudad sa Ancyra sa Galatia[8696] , mibyahe siya paingon niadtong siyudad ug, sa iyang pagpakita sa atubangan sa emperador, walay kahadlok niyang gisaway ang emperador tungod sa iyang apostasiya ug pagdumot batok sa balaang Kristohanong pagtuo. Misuko pag-ayo si Julian ug gipailawom siya sa malupit nga mga pagpanakit. Gibutang sa iyang abaga ang usa ka puthaw nga singsing nga nagdilaab sa kainit nga ang nagdilaab nga mga silak misidlak gikan niini, ug ang dugo misabwag gikan sa lawas sa martir. Sa ingon nga kahimtang, gipadala siya sa siyudad sa Edessa[8697] , diin miabot usab ang apostata. Sa pagdala sa balaan nga martir ngadto sa maong siyudad, gipikas ang iyang abaga gamit ang mapaso nga puthaw nga mga pako, ug gisaksak ang puthaw nga mga pako sa iyang ulo; dayon gipahaba siya sa yuta ug gilukot ang iyang panit gikan sa tiil hangtod sa ulo. Sa katapusan, gilansang siya sa krus, ug gilansang ang iyang mga tiil niini. Mao kini ang pagpanaw sa kining mapailubon nga martir, samtang nagpasalamat sa Diyos[8698] .

Kumemorasyon sa Banal nga Tomas Defurkin[8699]

Gisaulog sa Disyembre 10

Ang Kagalang-galang Tomas natawo sa Bithynia[8700] . Ang iyang mga ginikanan yano ang kahimtang sa kinabuhi ug malipayon sila sa ilang pagkinabuhi. Apan sukad pagkabata, gilikayan ni Tomas ang tanang kalibutanong, walay pulos nga kalipay ug nagpakita og kusgan nga hilig padulong sa kinabuhi sa monghe. Nainspirar sa ehemplaryong kinabuhi sa usa ka monghe nga nagpuyo sa usa sa mga silingang monasteryo,

---

pagsulti. – Sa ika-9 nga siglo, si Joseph the Hymnographer nagsulat og usa ka canon aron pasidunggan kining mga martir, nga naghisgot usab sa mga pagka-ayo nga giangkon nga tungod sa ilang mga relikya.

[8694] Paphlagonia – usa ka karaang rehiyon sa Asia Minor, sa habagatan nga baybayon sa Itom nga Dagat.

[8695] Naghari si Emperador Julian gikan sa 361 hangtod 363. Sa dihang nahimong emperador siya, gisalikway niya ang Kristohanong pagtuo ug gihimo niyang buluhaton sa iyang kinabuhi ang pagpanumbalik sa paganismo, mao nga nailhan siya nga 'ang Apostata'.

[8696] Ancyra – ang pangunang siyudad sa rehiyon sa Galatia sa Asia Minor – karon nailhan nga Angora, usa ka hinungdanong siyudad sa Asia Minor nga adunay populasyon nga 30,000. Ang Galatia nahimutang sa tunga-tunga gayud sa peninsula sa Asia Minor; apan ang Ancyra nahimutang sa amihanan-kasadpan nga daplin sa probinsya.

[8697] Ang Edessa usa ka siyudad sa Cilicia, usa ka rehiyon sa habagatang-sidlakan sa Asia Minor.

[8698] Ang pagkamartir ni San Gemellus nahitabo mga tuig 361.

[8699] Kini mao ang palayaw nga gihatag kang Banal Tomas.

[8700] Bithynia – usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor, nahimutang sa baybayon sa Itom nga Dagat, sa Bosporus ug sa Kipot sa Constantinople.

nahigugma siya pag-ayo sa balaang puloy-anan; sukad pagkabata naandan na niya ang pag-ayuno ug, samtang masigasig siya sa pagtuon sa mga akademiko nga angay sa edad sa usa ka bata, nakat-on siya sa Salmo, sa mga sinulat sa mga Apostoles ug sa tibuok serbisyo sa simbahan. Busa, ang sayong kinabuhi ni Tomas milabay nga malinaw ug matinud-anon, ug ang maayong mga binhi nga gitamnan sa iyang kalag nakahimo sa pagturok alang sa dugang pagtubo. Apan, sa dihang ang batan-ong mahadlok sa Ginoo miabot sa pagkahamtong, nagsul-ob siya sa monastikong habol ug, uban sa dili matuyok nga determinasyon, misugod sa espirituhanong pakigbisog batok sa kaaway sa kaluwasan. Nakahimong lig-on kaayo ug hingpit siya sa iyang mahimayaong kinabuhi nga ang iyang espirituhanong katahum klaro kaayo nga makita sa tanan.

Niadtong panahona, usa ka Bisanantino nga maharlika nga ginganlan og Galolikt nagtukod og bag-ong monasteryo sa baybayon sa Suba sa Sagaris ug nangayo sa obispo sa maong rehiyon nga tipuon sa maong monasteryo ang labing angay ug maalamon nga mga tawo. Gipili ug gitudlo si Tomas nga Dungogong Abbot sa bag-ong monasteryo, ingon usa ka batid nga monghe, lig-on sa espirituhanong kinabuhi ug matinud-anong magbalantay sa pagpugong sa kaugalingon. Gisumbong kini sa konseho sa mga obispo, uban ang pagpasabot nga si Tomas dugay nang nag-alagad sa espirituhanong mga buluhaton sulod sa daghang katuigan, ug giisip siya sa tanan nga usa ka sudlanan nga napuno sa nagkalain-laing mga hiyas, bisan pa man nga siya mismo, tungod sa iyang pagpaubos, naningkamot nga itago kini sa uban.

Samtang nagpadayon kini, ang dili gilauman nga pagtudlo kang bulahan Tomas isip pangulo sa monasteryo—nga tungod sa panamastamas sa yawa ug gitugotan sa Dios nga Makagwapa—nagpahinabo og pipila ka panagbangi. Nabug-atan niini, si Tomas, nga nagasaway sa iyang kaugalingon, miingon sa iyang kaugalingon nga puno sa pagsaway:

'Unsa kaha akong gihunahuna bahin sa akong kaugalingon!'

Ug sa pagkahibalo nga miabot na ang panahon aron matuman ang iyang gipangandoy, mihawa siya sa monasteryo pagkahuman sa pagpaalam sa mga igsoon, gipadayag kanila ang kasubo sa iyang kasingkasing, ug gihatagan sila og espirituhanong kahupayan, unya mibiyahe paingon sa usa ka kamingawan aron mangita og kahilom. Nabilin nga walay pangulo, sama sa mga karnero nga walay magbalantay, nangandoy ang mga monghe sa pagbalik sa Reverendo; mibyahe sila aron pangitaon siya ug nangita kaniya sulod sa dugay nga panahon, hangtod nakaabot sila sa mismong kamingawan diin nagpuyo ang Reverendo, nga nag-antos sa hilom sa katugnaw sa tingtugnaw ug sa kainit sa ting-init, giisip ang una nga kainit ug ang ikaduha nga kabugnaw. Ug ilang gihangyo ang Balaang Amahan nga mobalik sa monasteryo, ug aron mapagaan ang iyang kasubo, miingon sila:

'Ngano man nimo gikapoy ang imong kaugalingon sa ingon ana ka hugot nga kinabuhi? Hunahunaa kini: kita gihimo gikan sa abog sa yuta ug, tungod niining maong kamatuoran, nagbitbit kita sa kahuyang sulod nato, busa dili nato makaya nga hingpit nga isalikway ang kahuyang nga anaa sa atong kinaiyahan.'

Apan si Tomas nagpabilin nga lig-on ug, sa pagsunod lamang sa gusto sa mga monghe, gitugotan sila sa pag-andam og gamay nga selda para kaniya. Sa dihang andam na kini, misulod ang Reverendo ug, mituhop sa yuta, miingon:

'Makapahimuot unta kini Kanimo, O Ginoo; ug itugot nga makabalik ang mga tawo nga miabot sa akong pagkawalay-angay.'

Mibulag ang mga monghe, gibyaan ang ilang espirituhanong lider sa kamingawan. Apan pagkahuman, daw sa usa ka talagsaong pagpadayag, misugod ang pag-abot sa mga debotong tawo gikan sa tanang dapit aron makita ang balaan nga asketiko – mga layko nga gustong mohimo og panata sa pagkamonghe – ug nangayo sila sa Ginoong Amahan nga tugutan sila nga magpuyo uban kaniya sa pagkamasunuron. Sa tanang ingon niini nga mga tawo, nga nangabot aron mosilbi sa Ginoo, gipahinan-an niya sila og bisti sa monghe, ug ginganlan niya ang duha kanila, isip unang mga disipulo ni Kristo, sumala sa mga Apostoles – gihatagan ang usa og ngalan nga Juan ug ang usa pa nga Pedro – ug uban kanila naghalad siya og mainitong pag-ampo ngadto sa Dios.

Apan alang sa awtor sa dautan – ang yawa – dili niya ikapugos nga makita nga napildi ang iyang mga plano ug malisyosong tuyo. Busa gipadagan nila batok sa halangdon, una sa tanan, ang kadaghan kaayong mga lamok nga ang bulahan dili na gani makasulti: giatake siya sa mga lamok sa dihang naghigda siya ug sa dihang mitindog siya aron mag-ampo – misulod sa iyang baba, misulod pa gani hangtod sa iyang larynx. Bisan ang iyang gamay nga pagkaon ug tanan sa selda sa santo kanunay nga gisagulan sa daghang lamok. Kining pag-antos nagpadayon sulod sa tulo ka tuig, apan ang Reverendo wala lang kini gisagubang nga walay reklamo o paghungit,

nagpasalamat pa gayud sa Diyos, nga nangayo sa pagpasaylo sa iyang mga sala. Unya, sa kabubut-on sa Ginoo, mihunong ang pag-atake sa mga lamok, mitungha ang dagkong langaw nga gikatak sa reverendo ug gituslob ang iyang lawas—nga gikapoy na sa pag-igsin—sama sa hait nga mga pana. Kining pag-antos, nga milungtad usab og tulo ka tuig, mihawa. Apan pagkahuman niini, gisikop ang maalamon nga tigulang sa mga hulmigas, nga misulod sa iyang mga mata ug ilong; apan siya, sama sa lig-on nga kahoy nga oak, nagpabilin nga dili matandog sa buhat sa pagkamapailubon nga iyang gihimo. Sa pagkakita sa ingon nga pagkamapailubon sa bulahan nga tigulang, nga nag-antos niining siyam ka tuig nga mga kasakit sama sa kini nga mga malisud nga pagsulay nga molungtad lang ug usa ka adlaw, ang manulaw misulong kaniya uban sa mas dako pa ug mas mabangis nga dautang tuyo. Sa pagkahibalo nga ang tawo, nga gimugna sa hulagway sa Dios, sa kinaiyahan supak sa bitin isip instrumento sa unang sala (Gen. 3:1–6, 14–15), ang manlilingo, aron wagtangon ang kalinaw sa kasingkasing sa reverendo ug itanom ang kapait sa iyang kasingkasing—ug usab sa kasingkasing sa iyang mga kauban—nagpadala og daghang mga bitin kaniya. Tingali katingalahan kini sa kadaghanan, apan dili gayud kini usa ka ilusyon. Ang mga bitin wala lang nagpakita sa imahinasyon ni Reverend Thomas, kondili tinuod nga misulod ug mipahiluna sa iyang palibot—dili lang kausa o kaduha, kondili kanunay.

Ug dili kini alang sa usa ka tuig, o duha, kondili sulod sa napulo ug usa ka tuig nga napalibotan siya sa mga bitin, ug wala gyud siya magreklamo bisan kaisa. Bisan ang iyang higdaanan dili gawas sa mga bitin; magpuyo didto sila samtang siya nagpahulay. Apan, tungod sa pag-amuma sa Diyos, ang respetadong amahan wala gyud masamdan kanila.

Sa usa ka higayon, ang bulahan nga amahan nagsaulog sa Banal nga Liturgiya sa Walay Dugo nga Halad; hapit na matapos ang serbisyo, sa kalit lang usa ka dakong bitin ang misulod gikan sa wala mailhi nga dapit ug naglikot sama sa singsing sa tibuok simbahan diin gihimo ang balaang ritwal. Ang monghe nga nagtabang sa Ginoong Pari mibiya sa simbahan aron kuhaon ang init nga tubig nga gikinahanglan para sa serbisyo, samtang ang bitin—nga sa sinugdan daw naglibot sa simbahan—naglikot na niadto sa atubangan sa simbahan, nga naghimo ug usa ka dako kaayong buhol. Ug unya nahitabo ang usa ka katingalahang milagro: ang Reverendo nga Amahan, nga nagdumala sa Banal nga Liturhiya, nga naghunahuna ngano nga wala pa madala sa takdang oras ang init nga tubig sama sa naandan, mitan-aw palibot ug nakita ang halimaw nga naghigda sa ganghaan, ug ang monghe nga nag-alagad kaniya nga nagtindog didto nga nagkurog sa kahadlok; ug, napuno sa Espiritu Santo, miingon siya sa iyang igsoon:

'Sulod ug ayaw kahadlok.'

Siya mismo ang nagpadayon sa balaang serbisyo. Gidasig sa mando sa amahan, ang monghe, sama sa adunay pako, milukso ibabaw sa bitin ug misulod sa simbahan. Sa katapusan sa Balaang Liturgiya, ang bulahan nga tigulang, nga nagsul-ob sa iyang balaang kasuotan, miduol sa hagdanan diin natulog ang halimaw ug miingon:

'Kung ang imong pagpakita dinhi, O bitin, nagpasabot sa imong kamatayon sa kamot sa akong Dios, nan, sundi ako.'

Gikuptan sa bitin sa ngipon ang pambungot sa bisti sa santo ug misunod kaniya; apan si Tomas mihawa sa simbahan sa gilay-on nga abot sa pana ug, pagkasulod niya sa bakbak diin adunay lawom nga lungag, mihunong ug misugod sa pag-ampo; sa iyang daghang pag-ampo iyang gidugang kini:

'O Dios, nga naghatag sa mga nagtuo kanimo sa gahum nga matilawan ang mga bitin ug alacdan, hatagi, O Ginoo, nga ako, ang labing gamay sa tanan, matilawan ang tutunlan sa bitin, sumala sa imong pulong!' (Lucas 10:19)

Sa diha-diha dayon nga nahuman sa reverendo nga amahan ang maong pag-ampo, mitindog ang bitin gikan sa iyang nahimutangan niadtong takna ug milukso sa kalawoman; ang mga daplin sa kalawoman nabungkag kauban niini, nga hinungdan nga nahimo'g patag nga lungag sa maong dapit. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos, mibalik ang tigulang sa iyang selda. Ug dayon misunod ang usa ka bag-o ug katingalahang milagro: ang mga bitin nga nagpuyo sa ilawom sa selda sa reverendo ug nakapahadlok kaniya sulod sa daghang katuigan, sa pagkakita sa iyang balaan nga dagway, sama sa pagdagan gikan sa nagdilaab nga kalayo, kalit nga nangdagan silang tanan ngadto sa mismong dapit diin namatay ang makalilisang nga bitin. Didto, sumala sa kabubut-on sa Dios, daghan kanila ang nangamatay, ug gisikop ug gikaon sila sa mga langgam.

Sukad niadto, si San Tomas, nga napalaya gikan sa mga tukso ug mga kasakit, nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagtambal ug pagpanagna; apan sa samang higayon, iyang gipahinungod pa gayud ang iyang

kaugalingon sa mas dako nga pagkamakab-ot sa espirituhanong pagkahingpit, nga nagpunting sa pag-obserba sa asetikong praktis sa kahilom. Ug tungod kay ang mga nangita og giya padayon nga miadto kaniya ug napugos siya sa paglapas sa iyang kahilom, nagsugod siya sa kanunay nga pag-atras ngadto sa tumoy sa bungtod sa iyang disyerto; samtang ang iyang napili nga suod nga mga disipulo, sumala sa iyang mga instruksiyon, nagiya sa mga igsoon ug sa mga bisita: si Juan ang nangulo sa pag-ampo ug sa mga serbisyo sa simbahan, samtang si Pedro nagpalig-on kanila pinaagi sa grasya nga gasa sa pag-ila. Ug bisan pa man nga ingon niini ang paghan-ay sa tanan, wala kini nakapakunhod sa espirituhanong gahum sa giya sa amahan, kay sa tanang butang usa ra ka kabubut-on ang napadayag—ang tanan gipakaon sa kabubut-on sa tigulang-amahan, nga ang gugma misulsol kanila tanan ug nagtultol kanila sa dalan sa kaluwasan.

Samtang ang tanan sa hilit nga monasteryo nagpadayon sa maong natukod nga han-ay, usa ka adlaw ang debotong Griyegong Haring Leo, anak ni Basil[8701] , nga adunay pipila ka kalibog sa iyang kasingkasing, gipadayag kini sa usa ka sulat ug, pagkahuman kini giselyohan sa iyang maharlikang selyo, gipadala kini pinaagi sa usa ka espesyal nga sugo ngadto sa halangdong tigulang, nga naghandum nga makadawat gikan kaniya og solusyon sa iyang kalibog. Mibyahe ang hari nga sugo, ug sa diha pa lang nga miduol siya sa ganghaan sa selda sa bulahan nga amahan, mibutho kini aron sugaton siya, gihatag kaniya ang selyadong sulat ug miingon:

'Ani-a kini, igsoon, ug balika sa nagpadala kanimo.'

Kining nahitabo napuno sa kahadlok ang sugo, ug, nalibog, mitubag siya:

'Unsaon nako paghatag og tubag sa nagpadala kanako bahin sa iyang sinulat nga pangutana, samtang wala pa gani nimo gikuha sa imong kamot ang sulat sa Tsar?'

Niini mitubag ang reverendo:

'Igo na kana, anak ko: mao kana ang kabubut-on sa Dios.'

Pagdawat sa mensahe gikan kang San Tomas, mibalik ang sugo ug gisultihan ang hari sa nahitabo, nga nakapahingangha gayud kaniya. Sa pagbasa sa hari sa tubag sa tigulang ug sa pagkaplag niya niini sa tubag sa iyang kalibog, nagpahayag siya og dakong tinguha nga makita gayud sa personal ang reverendo. Apan si Tomas misalikway sa kalibutan ug, sa iyang pagpaubos, misalikway sa pagpakita sa iyang kaugalingon sa atubangan sa hari. Kini, bisan pa, ulahi ra gisaysay—ug sa mubo ra—sa usa sa iyang mga disipulo. Bisan kinsa nga adunay espirituhanong panginahanglan moduol sa reverendong amahan nga walay kahadlok, bisan pa sa gilay-on o paglabay sa panahon, ug makadawat sa espirituhanong kahupayan nga ilang gipangita, ingon man usab sa pisikal nga panglawas. Busa, human niyang paggiyahan ang daghang mga tawo sa ilang espirituhanong kinabuhi sulod sa daghang katuigan, ug pag-abot niya sa tigulang nga edad, ang Banal nga Amahan, human sa mubo nga sakit, gihatag ang iyang espiritu sa Dios[8702] .

24 Disyembre

11 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Kagalang-galang nga Amahan Daniel nga Stylite

Gisaulog sa 11 Disyembre

Ang atong Balaang Amahan Daniel nga Stylite, kining langitnong sanga, gipadako sa Mesopotamia[8703] . Natawo siya sa usa ka baryo nga ginganlan og Viphar, nga nahimutang duol sa siyudad sa Samosata[8704] , sa

[8701] Si Leo VI ang Maalamon, anak ni Basil ang Masedoniano. Emperador sa Byzantine, naghari gikan sa 886 hangtod 911.

[8702] Ang Kagalang-galang Tomas Defurkin namatay sa ika-10 nga siglo.

[8703] Mesopotamia (gipanghubad gikan sa Griyego nga 'taliwala sa mga suba') – usa ka rehiyon nga nahimutang taliwala sa mga suba sa Tigris ug Euphrates. Dinhi, sumala sa mga salaysay sa Bibliya ug sa mga tradisyon sa ubang mga katawhan, nahimutang ang Paraiso, ang puloy-anan sa unang mga tawo.

[8704] Samosata – ang kapital sa probinsya sa Commagene sa Syria, sa kasadpang pampang sa Euphrates.

Kristohanong ginikanan, sila Elijah ug Martha. Ang iyang inahan baog ug wala pa gyud siya makapanganak, ug tungod niini napugos siya sa pag-antos sa daghang kalisod ug pagpasipala, gikan sa iyang bana ug sa iyang mga paryente. Sa usa ka gabii sa tungang gabii, tungod sa kasakit sa kasingkasing, hilom siyang nilakaw gikan sa iyang panimalay ug, samtang gipalapad ang iyang mga kamot paingon sa langit, gisumiter niya sa Diyos kini nga pag-ampo nga puno sa luha:

'O Ginoo, among Hari! Sukad pa sa sinugdanan imong gimugna ang lalaki ug ang babaye ug miingon kanila: "Magbunga kamo ug magpadaghan." Gihatagan nimo si Sara og si Isaac sa iyang katigulangon (Gen. 1:28), si Hannah og si Samuel (1 Sam. 1:20), ug si Elizabeth og si Juan (Lucas 20:60). Busa, kalooy-a usab ako sa susamang kasakit ug, sa pagtan-aw Nimo kanako uban sa kalooy, tambala ang akong pagka-buto, kuhaa ang akong kaulaw, ug hatagi og anak ang akong butot nga sabakan, aron mahatag ko Kanimo ang gasa nga Iyong gihatag kanako, sama sa paghalad ni Hannah kang Samuel kanimo kaniadto.

Human siya makapanalangin sa ingon ana uban sa mapungot nga kasingkasing ug mapainubuson nga espiritu, mibalik si Marta sa iyang panimalay ug, samtang natulog siya nga nag-inusara, nakakita siya sa usa ka damgo og duha ka dagkong ug hayag kaayo nga suga, nga sama sa hitsura sa usa ka pinggan, hinay-hinay nga naganaug gikan sa langit paingon sa iyang ulo. Sa buntag, pagmata niya, gisultihan niya ang iyang bana ug ang iyang pamilya bahin sa panan-awon, ug ang matag-usa kanila, sa ilang kaugalingong paagi, naningkamot sa pagpatin-aw sa iyang damgo kaniya. Samtang niini, kining katingalahang damgo usa ka timaan nga siya manganak og usa ka anak nga lalaki nga, pinaagi sa kahayag sa iyang mga hiyas, murag molabaw pa gani sa mga bitoon. Paglabay sa mubo nga panahon, naburos si Marta ug nanganak og usa ka anak nga lalaki; pinaagi niining pagkahimugso, napalaya siya gikan sa pagka-walay anak nga nakahatag kaniya og dakong kasubo. Busa katingalahan kaayo ang sinugdanan sa kinabuhi sa bulahan nga si Daniel dinhi sa yuta, ug katingalahan usab ang iyang pag-abot sa kalibutan—siya nga sa ulahi tinuod nga nahimong anak sa kahayag.

Hangtud siya moabot sa lima ka tuig, ang batang lalaki mitubo nga walay ngalan, kay ang iyang mga ginikanan wala gustong sila mismo ang mohatag sa ngalan sa ilang anak, kondili ilang gipangandoy nga ang batang natawo nga gasa gikan sa Dios mao usab ang makadawat sa iyang ngalan gikan sa Dios. Busa, gidala nila siya sa usa ka monasteryo, nagdala sila og mga halad para sa Dios, ug gihangyo nila ang abá nga siya na ang mohatag og ngalan sa ilang anak. Ang abá, nga giinspirar sa Diyos, mitubag nga hatagan siya sa ngalan nga ang Diyos mismo ang magpadayag. Sa pagtan-aw niya sa batang lalaki, gisugo niya nga dad-an siya og libro gikan sa halaran sa simbahan; sa pag-abli niini, nakit-an niya sa sulod ang pipila ka mga pulong gikan sa balaang gikan kang propeta Daniel. Sa pagkahibalo niya gikan niini nga gusto gayud sa Dios nga ang ngalan niining propeta ihatag sa batang lalaki, ginganlan niya siya og Daniel. Usa kini ka timaan nga kining batang lalaki mahimong sama sa dakong propeta, sa ngalan ug sa pagkamatinud-anon. Gusto sa iyang mga ginikanan nga dayon itugyan ang ilang anak sa pag-alagad sa Dios dinhi sa monasteryo, apan wala mouyon ang abad niini, tungod kay bata pa kaayo ang batang lalaki. Busa, pinaagi sa probidensya sa Dios, mibalik sa ilang panimalay ang iyang mga ginikanan uban kaniya, aron kining batang lalaki sa ulahi makapili og usa ka buhing matinud-anon dili tungod sa tinguha sa uban, kondili sa iyang kaugalingong kagustuhan ug sa iyang kaugalingong pagsabot. Apan sukad pa sa sayong mga katuigan sa batang lalaki, klaro na nga siya motubo aron mahimong usa ka tawo nga may maayong hiyas – sama sa usa ka maayong kahoy, nga sukad sa adlaw nga kini gitamnan, nagpakita na dayon og mga timailhan sa umaabot nga bunga; ang kapa sa hiyas misunod kaniya bisan asa siya moadto, kay naglakaw siya sa kahayag sa grasya sa Dios.

Sa dihang siya miabot og 12 anyos, mibiya siya sa balay sa iyang amahan nga wala magpahibalo sa bisan kinsa sa iyang paglarga o sa iyang tuyo; apan nakahukom na siya nga biyaan hingpit ang iyang mga ginikanan, ang iyang yutang natawhan, ang iyang mga paryente ug mga higala alang kang Kristo, ug mibyahe paingon sa usa ka monasteryo nga nahimutang 20 ka stadia[8705] gikan sa iyang lungsod natawhan. Nihapa si Daniel sa atubangan sa abá, naghangyo kaniya nga dawaton siya sa pagka-miyembro sa kapatiran ug putlan ang iyang buhok sa pamaagi sa mga anghel[8706] .

[8705] Ang usa ka 'stadia' mga 88 ka sazhens; 20 ka stadia gamay ra nga labaw sa 3.5 ka verst.

[8706] Kini mao ang ngalan nga gihatag sa ritwal sa pagpanumpa sa mga monastikong panata, kay ang pangunang katuyoan sa monastisismo mao ang pagkahimong sama sa mga dili-lawmong orden pinaagi sa pag-ampo ug ascesis.

Apan ang abad, nga nagtumong sa kahuyang ug pagkabatan-on sa nangayo, mitubag kang Daniel nga tungod kay batan-on pa kaayo siya, dili niya makaya ang daghang mga buluhaton sa monastiryo—nga bisan pa sa mga hamtong lisod—sama sa, pananglitan, walay hunong nga pagbantay, mga pagyuko, pagpuasa, pagkamatinud-anon sa lawas ug hingpit nga pagbiya sa kaugalingong kabubut-on ug sa matag carnal nga tinguha. Busa gisugyot niya sa batan-on nga mobalik sa iyang mga ginikanan ug magpabilin didto sa pipila ka panahon, imbis nga mopadayon sa ingon nga mga buluhaton, nga labaw pa sa iyang batan-ong kusog.

'Mao kana gayud ang hinungdan nganong niabot ko dinhi,' tubag ni Daniel sa abbot, 'aron mabuhi alang kang Kristo ug mamatay sa kalibutan; bisan pa og mamatay ako samtang nagbuhat sa labing hingpit nga mga buhat sa monastiko, mas maayo gihapon kini kaayo kaysa mohawa dinhi nga walay dala, ug – aron isipi ang Ebanghelyo – *'ang bisan kinsa nga mopahimutang sa iyang kamot sa arado ug motan-aw paatras dili angay sa Gingharian sa Dios'* (Lucas 9:62).

Ang abá usab mipahinungod og taas nga panahon sa pagsulay pagpangumbinsi kang Daniel nga biyaan ang iyang plano, apan siya usab nakasinati og daghang mga pagsupak. Sa katapusan, tungod kay dili niya mapugngan si Daniel sa iyang determinasyon ug nakita niya nga lig-on ang iyang pagbuot ug matinud-anon ang iyang gugma sa Diyos, gitawag sa abá ang mga igsoon ug nakigsabot kanila kon mahimo ba nga dawaton sa monasteryo ang ingon ka batang lalaki. Ang mga igsoon, namangha sa kaisog sa batan-on ug sa pagkamapisan sa iyang espiritu, ug nakaila kaniya nga gitawag siya sa Diyos, misugot nga dawaton siya sa ilang komunidad. Si Daniel, sa iyang bahin, napuno sa kadasig, nangibabaw sa pagkamaayo ug sa kinabuhi nga sumala sa kabubut-on sa Diyos.

Samtang milabay ang pipila ka panahon, nahibaloan sa mga ginikanan ni Daniel nga naa siya sa maong monasteryo. Nalipay sila, apan sa samang higayon namangha nga ang usa ka batan-ong lalaki sama kaniya naghalad sa iyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios. Sa dihang miadto sila aron makita siya ug ilang nasuta nga wala pa siya gipahiran og buhok ug naglakaw taliwala sa mga monghe nga walay panapton sa monghe, ilang gisugdan ang pagpangayo sa abad nga ipahiran og buhok ang ilang anak sa ilang atubangan ug pasul-oban siya og bisti sa monghe. Sa usa ka Domingo, pagkahuman sa pakigkonsulta sa komunidad sa mga monghe, giputol sa abá ang buhok ni Daniel aron siya mahimong miyembro sa orden sa mga monghe, samtang gisugo niya ang iyang mga ginikanan nga dili kanunay mubisita sa ilang anak. Pagkahuman niini, malipayon silang mibalik sa ilang panimalay; si bendito Daniel, sa laing bahin, milambo ug nagkagamhanan sa espiritu, nga mitubo dili lang sa edad kondili usab sa mga hiyas.

Ang sinugdanan niining halangdong kinabuhi ug ang gigikanan sa tanan nga misunod mao kini. Ang kasingkasing ni Daniel napuno sa nagdilaab nga gugma sa Diyos, ug nabati niya ang dili mapugngan nga tinguha nga pasidunggan ang mga balaang dapit diin ang atong Ginoong Jesu-Kristo nag-antos alang kanato, diin Siya gilubong ug nabanhaw pag-usab, ug diin Siya misaka sa langit. Sa samang higayon, napuno siya sa nagdilaab nga tinguha nga makita ang bantugang asketiko niadtong panahona – si San Simeon nga Stylita. Pag-adto niya sa abá, iyang gipadayag kaniya ang iyang tinguha ug nangayo og pagtugot aron matuman ang biyahe nga iyang gipili. Niining higayona, napugos sa abbot si Daniel nga magpabilin; apan sa ulahi, sa dihang siya mismo naka g kinahanglan nga mobiyahe paingon sa Antioch[8707] alang sa mga panginahanglan sa Simbahan, gidala niya si Daniel ug pipila pa ka miyembro sa komunidad monghe uban kaniya. Pag-abot nila sa usa ka baryo nga ginganlan og Tilanissa, nga dili kaayo layo diin nagpraktis si San Simeon nga Stylita sa iyang pagka-asketiko, mibiyahe sila paingon sa iyang haligi. Nakita nila ang kalisod sa yuta ug ang kataas sa haligi, ug nahibal-an nila nga bisan unsa

[8707] Ang Antioquia sa Siria usa sa labing karaan ug manggaranon nga mga siyudad sa Siria, ug mao ang kapital niini; nahimutang kini sa Suba sa Orontes, mga 10 ka verste gikan sa dapit diin kini mosulod sa Dagat Mediteranyo, taliwala sa mga kabukiran sa Lebanon ug Taurus; gitukod kini 300 ka tuig sa wala pa si Kristo ni Seleucus Nicator ug ginganlan human sa iyang amahan, si Antiochus. Para sa Kristohanong Simbahan, ang Antioquia adunay talagsaong kahulugan isip ikaduhang dakong sentro sa Kristiyanismo pagkahuman sa Jerusalem, ug isip inahan sa mga Kristohanong simbahan nga gitukod taliwala sa mga Hentil. Ang iladong Simbahan sa Antioquia unang gitukod sa mga balaan nga apostol nga sila Pablo ug Bernabe, ug pagkahuman gikumpirma ni Apostol Pedro. Ang Antioquia mao ang lugar nga gihimoan sa daghang bantugang konseho sa mga pastor sa Simbahan atol sa mga kontrobersiya sa erehya (Arian ug Nestorian). Sukad pa sa karaan-an nga panahon, ang Simbahan sa Antioquia nakatagamtam og espesyal nga mga pribilehiyo, kapariho sa mga Simbahan sa Alexandria, Jerusalem, Constantinople ug Roma; ang mga ulo niini naggunit, ug hangtod karon nagpadayon sa paggunit, sa titulo ug mga pribilehiyo sa usa ka patriyarka. Sa pagkakaron, ang Antioquia naa sa ilawom sa pagdumala sa Turkey ug usa kini ka gamay ug pobre nga lungsod nga adunay populasyon nga moabot sa 10,000.

pa man ang mahitabo, kini nga asketiko nagpabilin sa iyang haligi bisan sa katugnaw sa tingtugnaw, kainit sa ting-init, hangin ug ulan. Ang pipila ka buang nga mga tawo nagtuo nga ang santo nag-antos niini tanan tungod sa garbo; apan ang bulahan nga si Daniel dili lang namangha sa iyang paglahutay, kondili siya mismo napukaw sa pagsunod sa iyang ehemplo. Sa dihang ang mga monghe nga miabot nagtindog sa ubos ug mitawag kaniya, si Santo Simeon, nga nagtutok kanila gikan sa ibabaw, nagsugo nga dad-a ang hagdan ug, kung gusto nila, mosaka sila kaniya. Niadtong panahona nahimong klaro kung giunsa sa matag-usa kanila pagtan-aw sa halangdon: ang usa miingon nga masakiton ang iyang mga tiil, ang lain misalikway tungod sa iyang katigulangon, samtang ang uban misalikway usab, nga naghisgot og lain-laing mga kapansanan; si Daniel, bisan pa, misaka sa hagdanan, misaka niini nga paspas, ug malipayon nga gisalubong ang dakong Simeon. Ug ang iyang paningkamot wala'y kapakyasan, kay una, nakadawat siya og pagtulun-an gikan sa asketiko ug tungod niini napadasig pa gayud siya sa usa ka buhi nga matinahuron; unya, gipanalanginan si Daniel kaniya pinaagi sa pagpatong sa kamot; ug sa katapusan, nadungog niya gikan kaniya ang mahitungod sa iyang umaabot nga kinabuhi. Ang asketiko, samtang nag-atubang kaniya, mitagna:

'Pagkugi, akong anak, ug pabakoda ang imong kasingkasing, kay hapit na nimo atubangon, alang kang Kristo, ang mga pagsulay nga lisod dalhon; apan si Kristo mismo ang imong Tabang sa tanang butang: Iyang pabakod ug pahupayon ang imong espiritu.'

Human sa ingon ana ka mahigugmaon ug medyo taas nga pakighinabi sa santo, si Bulahang Daniel mibaba sa hagdanan ug dayon mibalik sa monasteryo.

Paglabay sa pipila ka panahon, sa dihang ang abad sa maong monasteryo namatay ug miadto sa Ginoo, gihangyo sa mga igsoon si Daniel nga siya na ang mosunod isip abad, apan siya, pagkahuman niyang itudlo ang lain nga tawo sa iyang puwesto, misugod sa pagpangita og kaisahan, nga miingon sa iyang kaugalingon:

'Tan-awa, Daniel, nakab-ot na ka sa kagawasan, ug miabot na ang panahon aron matuman ang imong kaniadto nga mainitong gipangita; busa, sundi ang dalan nga imong gipangandoy ug tuman-a ang imong tuyo.'

Pagkahuman niyang nakahukom, tinago nga nilakaw ni Daniel ang monasteryo ug miadto sa bakuran duol sa haligi ni San Simeon; pagkahuman sa iyang pagpuyo didto sulod sa napulo'g upat ka adlaw, nag-andam na siya sa pagbiya. Apan si San Simeon, tungod sa gugma kang Daniel, gisugo siya nga magpabilin uban kaniya; Apan si Daniel, nga adunay kusgan nga tinguha nga makita ang mga balaang dapit sa Herusalem ug mosulod sa sulod nga disyerto aron magpraktis sa kahilom, mibiyahe paingon sa Palestina. Niadtong panahona, nagdilaab ang mga gubat sa Palestina: ang mga Samaritano misukol batok sa mga Kristohanon, ug tungod niini, delikado ang dalan nga moagi sa maong rehiyon. Nasayud si Daniel niini tanan, apan wala niya kini tagda; uban sa lig-on nga determinasyon ug walay kahadlok nga kasingkasing, nga dili mahadlok sa kamatayon, mibiyahe siya, nga hingpit nga gipuno sa usa ka kusgan ug bug-os nga tinguha aron makompleto ang biyahe nga dugay na niyang gipangandoy. Pagkahuman sa pagbiyahe og taas nga distansya, nakasugat siya og usa ka respetadong monghe, tigulang na, nga may dignidad nga dagway, uban sa abuhing buhok, nga sa tanang paagi susama kang Banal Simeon nga Stylita. Gikuptan ni Daniel sa maong tigulang, ug gipangutana siya sa Siryako kung asa siya padulong. Mitubag si Daniel nga, kon buot sa Ginoo, padulong siya sa mga balaang dapit. Miingon ang tigulang:

'Tinuod ang imong giingon, "kung buot sa Dios"; apan hibaloa nga ang imong karon nga pagbiyahe dili pinaagi sa panalangin sa Dios. Wala ba ka makadungog sa mga pag-alsa ug panagbangi sa Palestina?'

Mitubag si Daniel:

'Nakadungog ko, apan gibutang nako ang akong paglaum sa Dios: Siya ang akong manluluwas, ug busa nagtuo ko nga walay dautang mahitabo kanako; ug bisan pa kon mahitabo ang ingon ana, dili ko mahadlok: kay *"buhi man kita o mamatay, iya kita sa Ginoo"* (Roma 14:8).'

Apan ang tigulang, sa pagtubag niini, mitaho og usa ka pulong sa propesiya kang Daniel: *'Dili niya pasagdan nga malisang ang imong tiil; ang nagbantay kanimo dili matulog'* (Salmo 120:3). Ang anghel.

Apan si Daniel, nga misupak sa tigulang, nagpahayag sa iyang pagkaandam bisan pa sa kamatayon alang kang Kristo atol niining panaw.

Unya giliko sa tigulang ang iyang nawong gikan kaniya sa kasuko ug miingon:

'Wala magmando kanato ang Dios nga ipahimutang ang atong kaugalingon sa sayo nga kamatayon o nga maglakaw, ingon pa, nga walay tuyo paingon sa sigurado nga kamatayon, sa dihang miingon Siya: *"Kung pagasamaran kamo sa usa ka lungsod, milagyas kamo sa lain"* (Mat. 10:23).'

Nisugod si Daniel nga napalihok sa tambag sa tigulang ug miingon kaniya:

'Kung mao kana, Amahan, ang imong panan-aw, andam ko nga mobalik.'

Mitubag ang tigulang:

'Dili ko ikaw ginatambagan nga hingpit nga biyaan ang imong desisyon, kondili gipahinumdom lang nako nga dili maalamon nga moadto ka didto karon sa dili paborableng panahon. Karon, adtoa ang Byzantium, nga tungod sa kadagahan sa mga balaang dapit niini, sama sa ikaduhang Herusalem, diin ang grasya sa Dios karon nagapahulay sumala sa Iyang sugo; didto, makabisita ka sa daghang simbahan ug mapuno ka sa pagpamalandong sa daghang balaang dapit. Apan kon imong buot itugyan ang imong kaugalingon sa asetikong kinabuhi sa kahilom, bisan sa Itaas nga Tracia o sa mismong daplin sa dagat, kini magluwas kanimo, ug ang Dios motabang kanimo niini. Sa kinatibuk-an, akong pinalangga, ayaw paghunahuna nga makaplagan nimo ang Dios sa Herusalem kaysa sa Bizancio; kay ang Dios dili napugngan sa bisan unsang luna.

Samtang nag-istorya sila sa ingon niini, nagsugod na ang pagsalop sa adlaw, ug nakit-an nila ang usa ka monasteryo sa ilang dalan, diin sila kinahanglan moliko gikan sa dalan aron magpabilin sa gabii; busa miadto sila sa maong monasteryo. Miingon ang tigulang kang Daniel:

'Padayon ka sa imong paglakaw, ug mosunod ra ko nimo.'

Naghunahuna si Daniel nga tingali kinahanglan mohunong ang tigulang sa pipila ka rason, busa miuna siya; ug pag-abot niya sa ganghaan sa monasteryo, mipahiluna siya aron maghulat sa tigulang. Apan tungod kay wala mopakita ang tigulang, nagtuo si Daniel nga nangadto siya sa lain nga dapit aron matulog. Pag-abot niya sa monasteryo, gipangumusta niya ang abbot ug ang mga igsoon ug gikaon niya ang pagkaon nga gihatag kaniya. Sa dihang natulog siya pagkahuman, mipakita pag-usab kaniya ang tigulang sa usa ka damgo ug giingnan siya pag-usab nga buhaton ang iyang gisulti kaniya atol sa ilang pagbiyahe ug molarga dayon paingon sa Byzantium. Pagmata niya gikan sa tulog ug wala'y nakita nga bisan kinsa sa iyang palibot, nangutana si Daniel kinsa kaha ang nagpakita kaniya: tawo ba o anghel. Ug mao kini si Simeon, ang bantugang nagbarog sa haligi.

Human niining panan-awon, si Daniel, pagkahuman sa iyang pag-ampo sa buntag ug pag-awhag og kalinaw sa mga monghe nga nagpuyo sa maong monasteryo, mibiyahe paingon sa Byzantium.

Pag-abot niya sa baybayon, misulod ang respetadong monghe sa simbahan ni San Miguel Arkanghel, Komandante sa mga langitnong puwersa, ug nagpabilin didto sulod sa pito ka adlaw. Didto iyang nadungog nga sa Anapla,[8708] , adunay usa ka biyak nga paganong templo nga gipuy-an sa daghang hugaw nga espiritu, nga tungod niini walay bisan kinsa ang makalabay sa maong dapit: ilang palubgon ang mga barko nga molabay, ug atakehon ang mga naglakaw sama sa mga tulisan, ug patyon sila. Pagkadungog niini, ang santo nagpasiya nga moadto didto ug magpuyo, nga naghinumdom sa bantugang Antonio, nga nakasinati og daghang dautang pag-antos sa kamot sa mga demonyo ug, sa katapusan, pinaagi sa tabang sa Dios, pagkahuman niyang mapildi sila, gihatagan siya og dagkong dungog. Busa, mibyahe si Daniel paingon sa bungkag nga simbahan[8709] , nga nag-andam sa iyang kaugalingon sa usa ka dili mapildi nga armas sa Balaang Krus, samtang nag-awit: *'Ang Ginoo mao ang akong suga ug akong kaluwasan; kinsa may akong ikahadlok?'* (Salmo 26:1). Bisan sa wala pa magsugod ang gubat, ang daghang demonyo napuno na sa kahadlok. Ug kining espirituhanong mandirigma, samtang naglibot sa mga kanto sa templo, gimarkahan niya kini sa tanda sa Krus, matag higayon nga nagluhod ug nag-ampo sa Dios. Pag-abot sa gabii, miabot ang pangulo sa mga demonyo ug misugod sa paghulog og mga bato batok sa santo; unya nadungog ang makalilisang nga pagngalngal ug mga pagsinggit, ug misugod ang kagubot; apan si Daniel, nga walay kahadlok nga nagtindog sa pag-ampo, miingon: *'Bisan pa og magkampo ang usa ka hukbo batok kanako, dili mahadlok ang akong kasingkasing; bisan pa og mosaka ang gubat batok kanako, maglaum gihapon ako'* (Salmo 26:3). Ingon niini iyang gigugol ang unang ug ikaduhang sa gabii. Apan sa ikatulong gabii, nakakita siya og daghang demonyo nga porma sama sa labing gamhanang mga higante, nga may masulub-on nga mga nawong, kahadlokon sama sa mga kanibal, nga nagngurog sa ilang mga ngipon, nagdilaab sa kasuko batok sa santo ug miingon:

'Kinsa, ikaw nga salbahis, ang nagtambag kanimo nga moanha dinhi, diin kami dugay nang nagpuyo ug kami ang mga agalon niining dapita?'

[8708] Ang Anapl usa ka suburb sa Constantinople.

[8709] Niining panahona, ang Emperador nga Bizantino nga si Leo I ang nagdumala, sa ikaduhang tunga sa ika-5 nga siglo.

Pagkahuman niini, midagsa sila kang Daniel – ang uban nagtinguha nga ihaboy siya sa dagat, ang uban naningkamot nga batuhon siya; apan wala'y bisan kinsa kanila ang misuway sa pagduol sa balaan. Ang balaan, bisan pa niana, naghinumdom sa mga pulong sa Ginoo: *'Kini nga klase dili mogawas gawas sa pag-ampo ug pag-ayuno'* (Marcos 9:29), gibuhat niya ang mosunod: gisirado niya ang tanang agianan sa templo, usa ra ka gamay nga bintana ang iyang gibiyaan nga abli, samtang siya mismo nagsugod sa pagpuasa ug pag-ampo. Wala madugayi, ang tibuok kawan sa mga demonyo napalayas gikan didto pinaagi sa gahum sa Dios, ug ang mga tawo nagsugod sa paglabay sa maong dapit nga walay katalagman. Nilapta kini nga balita sa halayo ug halapad, ug daghan sa mga lumolupyo ang misugod pag-adto kang Santo Daniel, nga namangha nga sa mismong dapit diin kaniadto nagpuyo ang mga demonyo, nag-uyog ang pagdayeg sa Dios adlaw ug gabii. Apan ang yawa, nga nagdumot sa pagkamaayo ug dili gustong makita nga mapilde siya sa santo, nagtanom og kasina sa pipila ka mga klero – ug nagsugod sila og sulti sa usag usa:

'Giunsa kaha nga siya niabot dinhi, ug ang tanan nanag-uyog ngadto kaniya ug nagdayeg kaniya bisan asa? Adto ta ug pasipalahan siya sa Patriarka, aron siya tangtangon gikan dinhi.'

Pag-adto nila sa Patriarka sa Constantinople, si Anatolius[8710] , ilang gisumbong ang santo kaniya. Apan mitubag ang Patriarka kanila:

'Ngano man kamo magpanamastamas sa usa ka tawo nga wala kamo kahibalo bisan unsa—kung asa siya gikan o unsang klase sa kinabuhi ang iyang gipanginabuhi? Kung matarong ang iyang kinabuhi, nan kita usab angay mosunod sa ehemplo sa iyang pagkabalaan; apan kung dautan ang iyang kinabuhi, nan siya walay duhaduha nga angay ipahawa. Bisan pa, dili siya angay ipahawa dayon, kondili pagkahuman lang sa usa ka husto ug hingpit nga unang pagsusi.'

Nail-aw sa tubag sa Patriarka, napugos ang mga manlalapas sa paghilom.

Ang Yawa, sa dihang nakita niyang napakyas ang iyang mga limbong, gisugdan ang pagdaugdaug sa santo pinaagi sa mga panan-awon ug kahadlok nga mas grabe pa kaysa kaniadto, mura'g misulong kaniya uban sa tibuok niyang puersa: karon naningkamot nga malumos siya sa dagat, karon nagpasigarbo nga patyon siya. Apan wala gyud makadaot ang Yawa sa santo bisan gamay. Sa pagpadayon sa iyang pag-ampo, misinggit si Daniel sa Dios:

'Ginoong Jesu-Cristo, nga akong gituohan, Siya mismo ang maglabay kanimo sa kalawoman sa impyerno.'

Pagkahuman pa lang niya sa paglitok niining mga pulonga, misinggit dayon ang mga pagngalngal ug mga paghilak, sama sa nagahilak, ug nakita sa santo nga ang mga demonyo nanglupad palayo sama sa mga paniki, nga nagpahawa gikan niadtong dapita. Apan bisan pagkahuman niini, wala gihapon mihunong ang mga demonyo sa pagpahasol sa santo; ilang gipukaw pag-usab ang mga manlalapas batok kaniya, nga miadto sa patriyarka ug miingon:

'Imong Grasya! Si Daniel usa ka salamangkero ug manlimbong; ginadani niya ang mga tawo pinaagi sa salamangka, ug busa dili namo siya mapailoban.'

Gipatawag sa Patriarka si Daniel ug gipangutana siya kon kinsa siya, asa siya gikan, ngano nga miabot siya sa maong yuta, ug unsaon niya pagtuo sa Dios. Dali dayon gipahayag ni Daniel ang iyang Ortodoksong pagtuo, unya gisulti niya ang mahitungod sa iyang nasud ug gigikanan, ug usab ang kamatuoran nga miadto siya sa Bizancio tungod kay gitawag siya pinaagi sa usa ka pagpadayag gikan sa Dios. Pagkadungog niini, mitindog ang Patriarka ug giyakap siya, gipasidunggan siya ingon usa ka tawo sa Dios, ug dayon gipahawa siya nga malinaw. Paglabay sa pipila ka adlaw, grabe kaayo ang sakit sa Patriarka; gipatawag dayon niya si Daniel ug gihangyo siya nga mag-ampo sa Dios aron siya, ang Patriarka, ayo. Sa diha nga nahuman sa balaan ang pag-ampo, dali dayon nga mibangon ang patriyarka, nabawi ang iyang panglawas; ug ang doktor, nga nag-atiman kaniya nga walay bayad, wala maghangyo og bisan unsa gikan sa patriyarka isip baylo sa iyang pag-ayo gawas lang nga pasayloon niya kadtong mga nagpasipala kaniya sa atubangan sa patriyarka. Miingon ang patriyarka:

'Unsaon man nako pagdili sa pagpasaylo sa mga instrumento sa ingon ka dakong panalangin, nga ako giisip nga takos nga makakita kanimo ug makadawat og tambal pinaagi kanimo?'

Gipangayo sa patriyarka sa santo nga magpabilin siya uban kaniya, apan mas gipili ni Daniel nga ibalik siya sa iyang selda; ug pag-abot didto, gisirado pag-usab niya ang mga pultahan sa iyang likod, nagbilin lang og gamay nga lungag para sa mga tawo nga moanhi aron makakita kaniya.

[8710] Anatolius – Patriarka sa Constantinople gikan sa 449 hangtod 458.

Pagkahuman sa siyam ka tuig sa ingon ana ka estrikto nga kinabuhi, gusto sa Dios nga tawagon ang bililhon ngadto sa labing hingpit nga buhat. Tungod niini, nakadawat siya og espesyal nga pagpadayag gikan sa Dios: sa usa ka panan-awon, nakakita siya og haligi nga nagtindog sa atubangan niya , nga ang gitas-on niini milabaw pa sa mga panganod; sa tumoy sa haligi nagtindog ang Banal nga Simeon, kauban ang duha ka manan-awong batan-on; ug nadungog niya ang tingog sa nagpuyo sa haligi nga nagsulti gikan sa kahitas-an sa haligi:

'Daniel! Umari dinhi kanako.'

Gituohan nga mitubag si Daniel:

'Ginoo! Unsaon man nako pag-akyat sa ingon ana ka kataas?'

Unya gisugo sa Banal nga Simeon ang duha ka batan-on nga muduol kaniya ug, kuhaon si Daniel, dad-a siya kaniya. Ang mga batan-on dayon mituman sa sugo ug gibutang siya sa atubangan ni Simeon. Ang Banal, gikuptan si Daniel, misinggit kaniya sa kusog nga tingog:

'Ayaw kahadlok, Daniel! Pagpakita og kaisog ug kusog! Barog nga lig-on ug pagpakita og kaisog!'

Samtang gisulti ni Santo Simeon kining mga pulong, ang iyang tingog misinggit sama sa dalugdog, ug sa pagdungog niini, nabanhaw si Daniel. Kining panan-aw nagpahibalo nga si Daniel, sama ni Santo Simeon nga Stylita, gitakda nga mosaka sa haligi ug moduol niini sa lawas ug sa espiritu.

Niadtong panahona, si Sergius, usa ka disipulo ni Simeon nga Gihimaya, ang Stylite, miabot gikan sa Antioquia aron makita ang hari ug gidala niya ang kapa[8711] ni Simeon nga Gihimaya, nga gipadala isip usa ka gasa sa hari aron panalipdan siya gikan sa tanang dautan. Apan tungod kay ang hunahuna sa hari nakatutok sa mga butang sa kalibutan ug hingpit siyang nabihag sa mga kalibutanong paningkamot, nagpasiya si Sergius nga biyaan siya ug mobalik; ug gusto niyang bisitahan ang Monasteryo sa mga Walay Katulog[8712] . Samtang naglayag siya sa daplin sa lugar diin nagpuyo si Banal Daniel sa iyang asetikong kinabuhi, pipila sa iyang mga kauban mihinumdom kung giunsa niya pagkinabuhi uban sa pagkamapailubon, ug nga nadawat niya gikan sa Dios ang gasa sa pagtambal sa mga sakit ug pagpahawa sa mga demonyo. Pagkadungog niini, gisugo ni Sergius nga ipahimutang ang barko sa baybayon ug mibiyahe siya aron makita ang Banal nga si Daniel. Gidawat siya ni Daniel uban sa gugma, ug si Sergius, human sa taas nga pakighinabi, napuno sa pagtuo nga ang espiritu ni Simeon nagpuyo kang Daniel, sama sa espiritu ni Elias nga nagpuyo kang Eliseo (2 Mga Hari 2:15), gihatag niya kaniya ang gasa nga gidala niya, mao ang kapa ni Simeon, kay mas angay kini kang Daniel kaysa sa bisan kinsa pa.

Pagkahuman niini, sa usa ka damgo, nakakita si Sergius og tulo ka batan-ong lalaki nga miadto kaniya ug miingon:

'Bangon, Sergius, ug sultihi si Daniel nga ang iyang panahon sa pagpuyo niadtong templo nahuman na; pasultihi siya, Sergius, sa iyang panan-awon kang Daniel.'

Pagmata ni Sergius, gisultihan niya si Daniel bahin niini, ug si Daniel, sa pagkahibalo nga ang Dios nagmando kaniya nga sundon ang kinabuhi sa Banal nga Simeon, nangayo kang Sergius nga moadto sa kamingawan ug mangita ug angay nga lugar para kaniya diin matukod ang haligi. Si Sergius, paglibot sa usa ka bungtod, sumala sa gisugo sa Dios, miabot sa dapit diin itukod ang haligi; samtang mihunong aron magpahulay gikan sa iyang lisod nga pagbiyahe, nakakita siya og panan-awon. Usa ka puti nga salampati ang nilupad sa ibabaw, ug gisulayan ni Sergius nga dakpon kini. Kalit lang, nakadungog siya og tingog gikan sa langit:

'Nagahunahuna ba ka nga dakpon ang salampati gamit ang lambak? Kinahanglan nimo kini dakpon sa imong mga kamot.'

[8711] Kukul – gihubad gikan sa Griyego nga 'cap' – orihinal nga panapton sa ulo nga gisul-ob sa tanang monghe, nagsilbi nga simbolo sa kahilom, pagkabalaan ug pagkamaayo, sa hilom nga pagpamalandong sa Dios ug sa labing pagtagad sa kaugalingon; usahay gisulod ang krus sa kukul. Sa ulahi, sama sa karon, ang kukul nahimong eksklusibong sinina sa mga nakadawat sa dakong eskema. Gisul-ob kini imbis sa cowl, nga sa inisyal nga tonsura sa kinabuhi monghe gibutang ibabaw sa kamelauka ug lahi sa cowl tungod kay kini tibuok nga nagtabon sa ulo ug abaga; ang band sa ulo niini matulis ug gipalamutian sa lima ka krus.

[8712] Ang komunal nga monasteryo nga nailhan nga 'Mga Monghe nga Dili Matulog' gitukod sa katapusan sa ika-4 nga siglo ni San Alexander; sa sinugdan nahimutang kini sa lawom nga pag-inusara sa daplin sa Suba sa Euphrates, apan sa ulahi gibalhin sa Constantinople. Ang mga lagda sa monastiko ug pamaagi sa kinabuhi sa mga pumoluyo niini nga monasteryo gipasiugdahan sa talagsaong pagka-hugot. Ang monasteryo nakakuha sa ngalan tungod sa kamatuoran nga ang mga kaigsuonan niini, nga gibahin sa 24 ka grupo nga katumbas sa 24 ka oras sa adlaw ug gabii, walay hunong nga naghimaya sa Ginoo sa duha ka turno, nag-awit sa mga Salmo ni David sa taas nga panahon, aron ang banal nga pag-alagad sa kini nga monasteryo gihimo nga walay hunong ug wala gyud matapos.

Apan ang salampati milupad og taas sa kalangitan ug wala na kini makita pag-usab. Sa pagkahibalo ni Sergius nga gipakita sa Ginoo kaniya ang lugar diin itukod ang haligi, mibalik siya kang Daniel ug gisultihan siya sa tanan niyang nakita ug nadungog. Nalipay kaayo, gisugo ni Daniel ang iyang amigo, si Mark, nga magtukod ug haligi para kaniya. Si Mark, uban sa tabang sa Dios, dali ra niyang natukod ang haligi. Pagkahuman sa pagtukod ug sa atop niini, mibiya si Banal Daniel sa maong simbahan sa gabii aron walay makahibalo kaniya, ug pag-abot niya sa haligi, nag-ampo siya sa Dios:

'Kahimaya kanimo, Kristo among Dios, kay giisip ko nga takus sa ingon ani nga kinabuhi! Kabalo ka, O Ginoo, nga pinaagi kanimo ako napalig-on, ug sa pagsalig kanimo, misaka ako niining haligi. Busa, dawata ang akong halad, palig-oni ako alang niining paningkamot, ug tuman-i ang akong tuyo.'

Pagkahuman sa iyang pag-ampo, misaka siya sa haligi ug misugod sa pagpuyo sa hilom nga pag-inusara taliwala sa langit ug yuta alang sa Usa ka Dios, nagpalayo sa tanang butang sa kalibutan ug nagduol, sa lawas ug kalag, sa langitnong butang. Apan ang yawa, nga kanunay masina sa mga alagad sa Dios, misugod usab sa pagdaugdaug sa santo dinhi, pagpukaw sa tag-iya sa maong lugar, usa ka tawo nga ginganlan og Gelasius, batok kaniya. Ang tag-iya, pagkahibalo nga adunay haligi nga gitukod sa iyang yuta nga walay pagtugot kaniya, ug nga adunay usa ka monghe nga nagpuyo niini nga wala siya masayri, nasuko kaayo ug gisumbong kini sa hari ug kang Patriarka Gennadius, ang manununod ni Anatolius. Wala tagda sa hari kini, samtang ang patriyarka dili lang nagmando nga ipanaog siya gikan sa haligi, apan gusto pa gyud siyang silotan, busa gitugotan si Gelasius nga wagtangon siya sa haligi sa mapahiyaon nga paagi. Si Helasios, nga nasuko kaayo, mipadayon sa pagpatuman sa iyang plano, apan ang Dios, aron mapugngan siya sa iyang dautang tuyo, kalit nga nagpadala og ulan ug dakong bagyo, uban sa dalugdog ug kilat, bisan pa man hayag ang panahon. Si Helasios, bisan pa niana, wala mapugngan ug wala biyai ang iyang dautang determinasyon; ang iyang kasingkasing nagdilaab sa dautang buot, kay ang diyablo mismo ang nagpukaw sa kasuko sa sulod niya. Sa pagduol niya sa haligi, gisugdan ni Gelasius ang pagsinggit sa santo uban sa kasuko ug pagpasangil, nagmando nga moubos dayon siya sa haligi, ug naghulga nga ipahulog siya pinaagi sa pwersa kon mosupak. Ang uban sa mga kauban ni Gelasius misulay sa pagpahunong kaniya, nga miingon:

'Pabayan ninyo siya; kay wala man siya magbuhat ug dautan kaninyo; ug kining haligi dili man naa sa inyong yuta; wala kamo'y kalugian ani, kundili, mas maayo pa gani nga adunay kamo silingan nga nag-ampo para kaninyo.'

Apan wala gihapon tagda ni Gelasius ang ilang gisulti, ug sa kasuko gisugo niya ang santo nga mobiya na gayud sa haligi. Sa dihang misugod na og paubos ang santo ug nakaabot na sa ika-unom nga hagdanan, nakita sa tanan nga ang iyang mga bitiis nangalig-ang sama sa troso, namatag tungod sa walay hunong nga pagtindog adlaw ug gabii. Unya, naluoy ang tanan kaniya, ug bisan si Gelasius mismo mipahumok ug misugod sa pagpakisayaw kaniya nga mobalik sa iyang puwesto ug pasayloon siya, si Gelasius, sa iyang pagkadili-matahum nga nakainsulto kaniya. Pagkahuman niini, gipapatukod ni Gelasius ang usa ka mas taas nga haligi para sa santo ug sukad niadto gisugdan niya siyang pasidunggan, gidayeg ang mga birtud sa maayong tawo bisan pa sa atubangan sa hari mismo.

Usa ka adlaw, usa ka tigulang ug respetadong lalaki ang miabot sa santo gikan sa Tracia[8713] , nga nagdala sa iyang bugtong anak nga lalaki nga gipanag-iya sa demonyo; gipahimutang niya kini sa haligi, ang amahan, nga naghilak, nangayo sa santo nga kalooyon siya ug pasayloon siya:

'Tan-awa,' ingon niya, 'karun adlaw na sa traynta nga sukad siya, nga gipanag-iya sa demonyo, walay hunong nga nagtawag sa imong ngalan, O alagad sa Dios.'

Ang Balaang Amahan, nga maloloy-on, mitubag kaniya:

'Kung nagtuo ka nga ang akong Ginoong Jesu-Kristo mag-ayo sa imong anak pinaagi kanako, buhaton kini kanimo sumala sa imong pagtuo!'

Pagkahuman niini, gisugo niya nga pahiran og balaan nga lana ang lalaki nga gipanag-iya. Sa pagkahuman niini, gilabay siya sa demonyo sa yuta ug gisabwag siya pag-ayo, ug misinggit: 'Mibiya na ko, mibiya na ko' – ug dayon gayud mibiya kini. Ang amahan, sa pagkakita nga nabalik na sa maayong panglawas ang iyang anak, gipadala siya sa usa ka monasteryo, diin nahimong usa ka maalamon nga monghe. Unya mitungha ang lain nga

[8713] Sa karaang panahon, ang Thrace naglangkob sa karon nga silangang bahin sa Hungary, Transylvania, Bessarabia, Moldavia, Wallachia, Bulgaria, Serbia ug sa silangang bahin sa Rumelia.

lalaki nga ginganlan og Kir[8714] , usa ka tawo nga puno sa kinaadman ug maalamon sa pagpanulti. Aduna siyay anak nga babaye nga ginganlan og Alexandra nga gipanglutos sa demonyo, ug gidala usab niya siya ngadto sa santo. Sa diha nga ang santo nangamuyo sa Ginoo ug gibutang niya ang iyang mga kamot sa babayeng gihuptan sa demonyo, dali dayon mibiya ang demonyo kaniya, ug nabawi ang iyang kahimsog. Sukad niadto, si Kir nagbaton og dakong gugma ug debosyon alang sa halangdon. Sa usa ka higayon, gidala niya ang asawa sa usa sa iyang mga mandirigma—nga gipanag-iya usab sa demonyo—ngadto sa santo, ug siya nanaog pinaagi sa mga pag-ampo sa balaan; ingon pasalamat niini, gisulat ni Kir ang mosunod nga mga berso sa haligi sa santo:

– Dinhi nagbarug nga lig-on ang usa ka tawo, gipukpok gikan sa tanang kilid: apan wala siya mahadlok sa hangin o sa bati nga panahon; ang iyang pagkaon mao ang langitnong manna, nga walay dugo. Usa ka kaliwat ni Simeon nagpalig-on sa duha ka bungbong pinaagi sa usa ka doble nga haligi, naghimaya sa Anak sa Inahan nga wala mailhi sa kaminyoon.

Ang Griyegong hari, si Leo nga Dako[8715] , nga walay anak nga lalaki nga mosunod kaniya apan naghandum kaayo og usa, nangayo kang Banal nga Daniel nga mangamuyo sa Diyos alang kaniya aron matuman ang iyang tinguha. Si Banal nga Daniel, nga siya mismo usa ka 'anak sa pag-ampo'—kay siya natawo pinaagi sa pag-ampo sa iyang inahan—pinaagi sa iyang kaugalingong mga pag-ampo, nakahatag na sa kaluoy sa Diyos sa uban, nga nagtugot kanila nga makabaton og mga anak. Busa, niining higayona usab, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, iyang gipahayag sa emperador nga siya manganak og anak nga lalaki sa mosunod nga tuig. Tinuod gayud nga natuman kini nga propesiya. Ang emperador, nga malipayon sa pagkahimugso sa iyang anak nga lalaki, nagtukod og ikatulong haligi alang kaniya isip pasalamat sa mga pag-ampo sa santo.

Sa dihang ang dungog ni San Daniel nakaylap sa halayo ug halapad, si Reyna Eudoxia, asawa sa kanhing hari Theodosius ang Bata[8716] , miadto kaniya; iyang gihangyo si Daniel nga moubos gikan sa haligi ug moadto sa iyang gingharian, diin, matod niya, daghan ang mga bakanteng lugar. Ang Balaan, samtang gidayeg ang iyang maayong tinguha ug kadasig, wala gihapon gustong mobiya sa dapit diin gisugo siya sa Ginoo nga magpuyo; pagkahuman niyang gipanalanginan ang reyna, gipahawa niya siya sa kalinaw, samtang siya mismo misaka sa pinakataas nga haligi nga gitukod ni Gelasius.

Niadtong panahona, pipila ka mga heretiko sa Bizans naghatag og dakong kantidad sa kuwarta sa usa ka puta nga ginganlan og Vassiana aron adtoan ang santo ug ilimbong siya—o usa sa iyang mga disipulo—paingon sa dautan. Siya, nga walay hiya ug hugaw, mibyahe paingon sa putli ug balaan nga tawo, nagtuo nga ang bulahan malimbong sa unang tan-aw ug malihok sa pagpakasala uban kaniya: kay nagsul-ob siya og mga bisti nga hinablon sa bulawan ug gipalamuti sa nagkalain-laing alahas. Pag-abot niya, nagpakaaron-ingnon siya nga masakiton ug nagpuyo sa uma nga atbang sa haligi, duol sa bakuran sa panon sa Maayong Magbalantay; nagpakaaron-ingnon siya nga masakiton aron makahimo og espirituhanong kadaut, kung dili man sa santo mismo, bisan pa sa iyang mga disipulo. Pagkahuman sa dugay nga pagpuyo didto ug pagkakita nga wala siya'y nahimo—kay dili gyud niya madani ang hunahuna nga wala magdikit sa yuta kondili kanunay nagpuyo uban sa Dios sa kahitas-an—mibiya siya nga walay dala. Sa ulahi, pagbalik niya sa mga heretiko nga nag-abang kaniya, ang malisud nga babaye nagbakak, nga si Daniel, tungod kay nabihag siya kaniya ug dako kaayo ang tinguha niya sa iyang kaanyag, nagmando sa iyang mga disipulo nga dad-on siya kaniya sa haligi; 'Apan ako,' iyang gidugang, 'wala mouyon niini; ug sila, nahadlok nga ang ilang dautang tinguha mahibal-an sa mga tawo, nagplano sa pagpatay kanako, ug hapit na ko madakpan sa ilang mga kamot ug nakalingkawas ra ko.'

Busa, ang malisyosong puta nagbakak mahitungod sa balaan, samtang ang mga heretiko nagpakaylap sa iyang mga pulong sa katawhan, nagpasipala sa inosente ug putli nga si Daniel, aron supakon siya sa mga tawo. Apan ang paghukom sa Dios mibagsak sa malimbungon ug dautang manlalapas: kalit nga gisakpan siya sa usa ka dautang espiritu ug gisugdan siyang pag-antos; unya, sa dili niya mabut-an, iyang gikumpisal nga gipukaw siya sa mga heretiko. Busa napahiya ang mga manlalapas sa balaan sa Dios. Ug ang mga tawo, sa pagdakop kaniya, gidala siya sa balaan ug nangayo kaniya nga luwason siya gikan sa pag-antos sa mga demonyo. Unya si Daniel, nga usa

[8714] Cyril – usa ka bantugang Kristohanong makata ug himnograpo, gobernador sa Constantinople ubos ni Emperador Theodosius ang Bata (sa unang katunga sa ika-5 nga siglo), ug sa ulahi nahimong Obispo sa Smyrna.
[8715] San Leo I – Emperador sa Byzantine gikan sa 467 hangtod 474.
[8716] Gikan sa 408 hangtod sa 450

ka tinuod nga disipulo ni Cristo, nga nagtudlo kanato sa paghigugma sa atong mga kaaway ug nagsugo kanato sa pagpasaylo sa mga nakasala batok kanato hangtod kapito ka pikas kapito (Mateo 18:21–22), wala mubayli sa dautan sa dautan, kondili nagbuhat siya og maayo kaniya, ang iyang kaatbang: Pagkahuman siya mag-ampo alang kaniya sa atubangan sa Dios, gisugo niya siya nga imnon ang balaan nga lana; ug siya, nga naayo na, misugod sa paghalok sa haligi sa santo, hayag nga nag-angkon sa iyang sala sa atubangan sa tanan ug nangayo og pasaylo. Sukad niadto, misugod siya sa pagpuyo nga matinahuron, nga iyang gibyaan ang iyang dautang mga buhat.

Ang Reverendo dili lang adunay gahum gikan sa Dios sa pagpahawa sa mga demonyo ug pagtambal sa mga sakit, apan gihatagan usab siya sa gasa sa propesiya, mao ang abilidad sa pagtan-aw ug pagtagna sa umaabot. Sa dihang naan-aw na niya ang paglagot sa Dios ug ang silot nga moabot sa siyudad, gipadala niya ang balita niini kang Patriarka Gennadius ug Haring Leo, ug gisugo sila nga maghimo og pag-ampo kaduha sa usa ka semana aron malikayan ang matarong nga paglagot sa Dios. Apan wala'y nagtagad sa tambag sa balaan; busa, tungod sa ilang mga sala, nakasaksi gyud sila sa katumanan sa iyang propesiya, sama sa isaysay pa sa ubos. Niadtong panahona, ang hari, nga gipalihok sa Espiritu sa Dios, nagsugo sa patriyarka nga adtoon ang bantugang Daniel ug ordinahan siya nga presbiter. Mibyahe ang patriyarka uban sa iyang mga klero ug, pag-abot niya sa haligi, gisultihan niya ang halangdon nga dugay na niyang gustong makita siya, apan tungod kay nabug-atan siya sa mga buluhaton sa simbahan, wala siya makahimo niini.

'Karon, bisan pa,' matod niya, 'niabot ako aron makakita kanimo ug aron mapanalanginan sa imong mga pag-ampo ug pakighinabi.'

Unya nangayo ang Patriarka og pagtugot aron makahimo og hagdanan ug mosaka kaniya. Apan mitubag ang balaan:

'Ang nagpadala kanimo kanamo nga walay pulos nagpataw kanimo og bug-at kaayo nga karga.'

Sa dihang gisulti kini sa santo, nabigla ug nahadlok ang patriyarka sa iyang nahibaloan nga ang iyang pagbisita dili boluntaryo kondili gikinahanglan; kay dili unta siya moanha kaniya kung wala siya gipugos sa hari. Sulod sa dugay nga panahon, ang patriyarka ug ang iyang mga kauban nangaliya sa santo nga sugoan nga dad-on ang mga hagdan aron sila makasaka kaniya, apan iyang gisalikway kini sa tanang paagi. Samtang nag-ampo siya sa iyang kaugalingon ug nag-awit sa mga pag-ampo nga gitudlo alang sa ordinasyon sa pagka-pari, giordinar niya si San Daniel nga presbiter, bisan pa man siya taas kaayo sa haligi, layo kaayo sa ila. Nag-ampo siya sa iyang kaugalingon ug gisulti ang mga pag-ampo nga gitudlo alang sa ordinasyon sa pagka-pari, ug giordinar niya si Santo Daniel nga presbiter, bisan pa man siya naa sa taas kaayo sa haligi, layo kaayo kanila.

Ang tibuok katiguman misinggit: 'Axios'[8717] . Pagkahuman niini, ang bulahan nga si Daniel, sa pag-ila niini nga kabubut-on sa Dios, nagsugo nga ibutang ang hagdanan sa haligi ug gidawat ang mga bisti sa pagkasaserdote gikan sa kamot sa patriyarka; nakig-ambit siya uban kaniya sa Labing Balaan ug Divinong mga Misteryo ug, pagkahuman sa pag-ampo alang sa tanan nga miabot sa haligi, gipahawa sila tanan sa kalinaw. Ang hari, pagkakahibalo nga naordinahan na si Banal Daniel, nalipay ug midali paingon sa haligi. Pagkuha niya sa iyang maharlikang bisti, mapainubsanon siyang misaka ngadto sa Banal nga naa sa haligi ug mipanaog sa iyang mga tiil. Apan sa dihang nakita niya nga ang mga tiil sa Balaang Amahan namabaga ug nangabati tungod sa dugay nga pagtindog, natingala siya sa iyang dakong pagkamapailubon ug, pagdawat sa iyang panalangin, mibalik sa iyang balay uban ang kalipay. Samtang niini, miabut na ang panahon aron matuman ang propesiya sa santo, nga iyang gipahayag mahitungod sa kasuko sa Dios nga moabot sa maong siyudad. Sa bulan sa Setyembre, sa pista sa balaan nga martir nga si Mamant, nga kasagarang gisaulog uban sa dakong kaseryosohan sa Byzantium, sa dihang nagsugod pa lang ang Banhaw sa Tibuok Gabii sa gabii sa simbahan nga gipahinungod kaniya, kalit nga misiga ang usa ka kusog kaayong kalayo sa halapad nga kapital nga siyudad; ang kalayo dali nga mitubo sa kadako nga hapit gilukop niini ang tibuok siyudad, nagsugod sa bungbong sa dagat nga nailhan nga 'Ship Wall', nagpadayon ngadto sa Constantine Market ug nakaabot pa sa Julian Shore[8718] , busa gilibutan niini ang tibuok sentro sa siyudad; Ang dakong kasuko sa Dios mibagsak sa katawhan: kay ang kalayo wala lang naglaglag sa daghang dagkong balay uban sa sulod niini, matahum nga mga palasyo ug balaang mga simbahan, apan usab sa dili mabilang nga mga tawo; ang uban nahimong abo sa kalayo, ang uban nasunog tunga ra; ang uban pa nasamdan ang

[8717] Axios – 'angay' – usa ka pag-ingon nga nagpasabot sa pagtugot sa mga magtutuo sa ordinasyon sa kandidato.

[8718] Mga lugar nga ginganlan sa mga emperador: San Constantino ang Dako, Kapariho sa mga Apostoles, ug si Julian ang Apostata.

mga bukton o mga tiil, mga mata o mga ulo. Ug wala'y paagi nga mapalong ang kalayo; sa mas kusog nilang paningkamot nga mapalong kini, mas nagdilaab pa gayud ang mga siga: busa ginasilotan sa Dios ang Iyang katawhan tungod sa ilang mga sala.

Busa ang Constantinople gilamon sa kalayo nga hapit kapariho sa kalayo nga kaniadto naglaglag sa siyudad sa Sodom (Genesis 19:24–25). Niadtong panahona nila nahinumduman ang propesiya ni San Daniel, sa dihang gipahayag niya kining silot ug nanawagan sa katawhan sa pag-ampo ug paghinulsol; ug miduol sila kaniya uban sa luhaong hangyo, nga hangyoon niya ang Dios pinaagi sa iyang mga pag-ampo aron pahupayon ang kalayo. Ang santo, uban sa luha sa iyang mga mata, gisaway sila tungod kay wala sila maminaw kaniya sa dihang iyang gipahibalo kining kalamidad, ug tungod kay wala nila gisunod ang iyang tambag nga magpahigayon og komunal nga pag-ampo kaduha sa usa ka semana. Unya, gitaas niya ang iyang mga kamot paingon sa langit, ug nag-ampo siya nga matinud-anon sa Ginoo alang sa siyudad ug sa mga pumoluyo niini; ug pagkahuman sa iyang pag-ampo, iyang gipahibalo nga mohunong ang kalayo sulod sa pito ka adlaw. Ug tinuod gayud, nahitabo kini. Ang hari mismo, nga nahadlok sa kasuko sa Ginoo, miadto sa maalam nga monghe kauban ang reyna, nga naghangyo sa kaluoy sa Ginoo pinaagi sa pag-ampo sa maalam nga monghe.

Paglabay sa ting-init, misulod ang usa ka tingdagdag nga grabe ka tugnaw nga lisod isaysay ang kabug-at niini. Apan dili lang kini napildi sa maisugong asketiko, kundi napildi pa gayud kini sa iyaha: sulod sa upat ka adlaw daw sama sa tibuok suba nga nagbubo gikan sa langit; ang uban nga mga bukid gikahugasan sa daghang suba sa ulan, ug nabaha ang mga baryo; kusgan nga magkasumpaki nga hangin ang kanunay nga naghuyop, mura'g nagbunoay; samtang ang mga alimpulos ug unos ingon ka kusgan nga nabungkag sa ilang kusog ang puthaw nga mga kawit diin nakasabit ang duha ka haligi sa maalamon nga amahan. Apan ang Banal nga Amahan nagbarog nga mapailubon sa kahitas-an, samtang ang haligi nag-uyog, ug siya mismo nag-uyog niini sa hangin, sama sa usa ka sanga sa kahoy; samtang ang mga disipulo sa santo nagtutok kaniya gikan sa ubos nga may luha sa ilang mga mata, nga nahadlok nga siya mamatay sa ingon nga katugnaw o mahulog sa yuta kauban ang haligi. Apan ang paglaum ni Reverend Daniel sa Ginoo nagpabilin nga dili matandog, ug nagpadayon siya sa pagtindog nga walay kahadlok sa ibabaw sa haligi, nga nakakaplag sa iyang pagbarug niini sama sa pagbarug sa bato nga pundasyon. Kay unsa may rason nga siya mahadlok sa kamatayon, nga alang kaniya ang kinabuhi sa kalibutan usa ka pabig-at ug bilanggoan, ug ang kamatayon usa ka kagawasan ug kalingkawasan, ug kinsa nagbalik-balik sa mga pulong ni David: *'Ipagawas ang akong kalag gikan sa bilanggoan'*, nga mao, gikan sa lawas (Salmo 141:7)? Sa mas grabe pa ang katugnaw nga gisagubang sa reverendo nga amahan, mas mapainit ang iyang pag-ampo ngadto sa Ginoo. Ug sa tinuod, ang matarong nga tawo misinggit, ug gidungog siya sa Ginoo[8719] , ug sama sa iyang gibuhat kaniadto gikan sa sakayan (Matt. 8:26), karon gikan sa kahitas-an iyang gisaway ang hangin, ug kalit nga miabot ang labing dakong kahilom ug kalinaw.

Pagkahuman niini, miadto ang hari sa santo aron susihon kon napinsala ba siya sa miaging ulan ug hangin, ug sa dihang nakita niya nga nabali ang mga kawit nga puthaw, gisugo niya nga palig-onon pag-ayo ang mga haligi ug mibulag siya sa reverendo, nga nakadawat sa iyang panalangin. Apan, sa dalan nahitabo kaniya ang mosunod: ang kabayo nga iyang gisakyan, natukso sa usa ka butang, mitindog sa iyang mga tiil sa unahan ug sa pagkahugno paatras, nahulog ang hari gikan niini, hinungdan nga ang korona milupad layo sa iyang ulo ug nabungkag, samtang ang mga perlas ug bililhon nga bato gikan sa korona nangalat. Ang tag-alima sa kabayo sa hari usa ka tawo nga ginganlan og Jordan, usa ka Arian sa pagtuo; sa dihang nakita niya nga nahulog ang hari gikan sa iyang kabayo, nahadlok siya nga siya ang hingpit nga pasanginlan niini ug patyon. Busa, mibalik siya ug miadto sa Balaang Amahan ug, uban sa mga luha, nangayo kaniya nga mangamuyo sa hari alang kaniya, samtang iyang gisalikway ang erehe nga Arianismo ug nangayo nga dawaton siya sa Ortodoksong pagtuo. Ang Reverendo, tungod sa pagrespeto sa iyang pagkamatinud-anon, misulat sa hari nga, tungod kay gisalikway ni Jordan ang erehe nga Arian ug misulod sa Kristohanong Ortodoks nga pagtuo, angay siya pasayloon. Sa niini mitubag ang hari sa santo:

Ang hinungdan sa akong pagkahulog mao ako mismo, kay nagasugakod ko nga mosakay sa kabayo sa atubangan mismo sa imong mga mata, nga wala ko una molakaw og layo gikan sa imong balaan nga haligi; busa, dili lang nga wala koy pagdumot kang Jordan, apan naglipay pa gani ko nga ang akong pagkahulog gikan sa kabayo nahimong hinungdan aron siya makabangon gikan sa iyang espirituhanong pagkahulog."

[8719] Usa ka pahayag gikan sa Salmo 33:18.

Sa mga panahong misunod, gihatagan sa hari ang santo og dako kaayong pagrespeto, nga dili lang siya mismo ang nagpasidungog kaniya, apan gipaila usab siya sa uban ingon usa ka magdala sa gahum gikan sa langit; pananglitan, sa dihang usa ka magmamando sa langyaw nga gingharian nga ginganlan og Gubazius kinahanglan moanha kang Leo, Hari sa mga Griyego, aron makigsabot og tigil-putok, gidala siya sa Hari kang Banal nga Daniel ang Stylita ug, samtang nagtudlo kaniya, miingon:

'Tan-awa ang usa ka milagro sa akong gingharian!'

Si Gubazius, namangha sa paglahutay sa Banal, misugod sa pagyuko dili lang sa santo mismo, kondili usab sa haligi diin siya nagtindog, ug miingon uban sa mga luha:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Hari sa Langit, nga giisip Nimo ako nga takus, sa pag-abot nako sa yutang hari, aron makita ang usa ka tawo sa langit ug ang iyang puloy-anan.'

Pagbalik niya sa iyang kaugalingong nasud, kanunay nga gisgutan ni Gubazius ang mahigpit nga amahan sa iyang mga kawani sa korte ug nagpadala kaniya og mga sulat, nga nangayo sa iyang balaang pag-ampo aron mapanalipdan ang iyang gingharian. Ug ang reverendong amahan usa ka dakong katingalahan sa tanan—duol ug layo, sa iyang kaugalingong katawhan ug sa mga estranghero, mga hari ug mga ordinaryong tawo, mga Griyego, Romano ug mga langyaw—nga miduol kaniya sama sa usa ka Anghel sa Dios, ug sa ilang paglarga, nangayo sila kaniya og tabang; ug ang tanan kanila nakadawat sa ilang gipangayo pinaagi sa iyang balaan nga pag-ampo.

Ang mapangahas nga paglahutay sa reverendo, diin siya, nagtindog sa iyang haligi, mitugot sa tanang kausaban sa panahon, gipamatud-an pag-ayo sa mga ulan ug bagyo nga nahisgutan sa ibabaw; apan, aron dili nato malaktawan ang bisan unsang angay sa handumanan sa santo, atong hinumduman ang mosunod:

Sa usa ka higayon, adunay usa ka talagsaong kabugnaw sa tingtugnaw, uban sa kusog kaayong hangin nga naghuyop, nga labi pang dili masarangan kaysa sa gihisgutan sa ibabaw: adunay niebe, yelo ug katugnaw nga makapabugnot; ug ang reverendo nga amahan dili lang walay atop sa ibabaw sa iyang haligi, apan gikuha pa gani sa hangin ang panit nga kalo nga iyang gisul-ob sa ulo, nga nadala paingon sa layo ngadto sa disyerto. Busa ang boluntaryong martir nagtindog tibuok gabii, nag-antos sa kalisod sa tingtugnaw ug sa kabangis sa katugnaw. Apan sa adlaw, misaka ang kusog kaayo nga bagyong niyebe nga ang mga disipulo sa santo dili na makatingog sa haligi ni makahatag ug bisan unsang tabang sa santo. Sa pagkahuman sa adlaw, misulod ang usa ka labi pang grabe nga gabii, gisundan sa laing susamang adlaw ug laing susamang gabii; sa ikatulong adlaw pa lang mihunong-hunong ang bagyo. Pagkahuman niini, sa dihang nakahimo na sila ug hagdanan, misaka ang mga disipulo sa haligi paingon sa Balaang Amahan ug ilang nakaplagan siya nga tibuok, gikan sa ulo hangtod sa tiil, natabonan sa yelo, hapit na dili makaginhawa; ug halos dili nila siya napainit, gipahiran nila ang iyang lawas og init nga tubig ug espongha. Sa dihang nakabawi na siya, miingon ang Balaang Amahan sa iyang mga disipulo:

'Ngano man nga nagkabalaka kamo kanako? Ngano man ninyo ako gipukaw sa akong matam-is nga pagkatulog? Bag-o pa lang ko natulog samtang nag-ampo sa akong mga ngabil; bisan pa niana, nagpasalamat ako kaninyo, akong mga anak, sa pag-atiman kanako, inyong amahan.'

Ang mahigugmaon kang Kristo nga tsar, pagkahibalo niya niini, nangaliya sa santo sa taas nga panahon, nagahilak ug nagapaubos sa yuta, nagahangyo kaniya nga tugutan sila nga magbutang lang ug bisan unsang matang sa atop sa haligi.

'Kaluy-i ang imong kaugalingon,' ingon niya kaniya, 'kung dili man alang sa imong kaugalingon, alang man lang sa among ikaginhawa, aron dili ka madugay mamatay ug biyaan kami nga walay amahan.'

Sa dihang nakita sa balaan ang mapusgon nga hangyo sa hari nga puno sa luha, gitugotan niya nga patukoran ug atop ang iyang haligi, dili alang sa iyang kaugalingong kahupayan, kondili tungod sa mapinanggaon nga hangyo sa hari; kay ang hari adunay dakong gugma ug pagtahod sa balaan nga gidala niya ang tanang mga embahador ug dagkong prinsipe nga moanha kaniya ngadto sa haligi sa balaan, – usahay personal, usahay kauban ang iyang mga maharlika sa korte. Kadtong miadto namangha sa dakong pagkamapailubon sa halangdong amahan, nga iyang gipailubon sa adlaw ug gabii, sa katugnaw ug kainit, ug kasagaran mobiya kaniya uban ang pagbati sa espirituhanong pagtukod ug dakong espirituhanong kaayohan para sa ilang kaugalingon.

Paglabay sa pipila ka panahon, si Genseric, Hari sa mga Vandal, nagdeklara og gubat batok sa mga Griyego ug misulong sa Alexandria uban sa usa ka dakong hukbo. Ang Griyegong emperador, nga nabalaka sa maong langyaw nga pagsulong, miadto uban sa iyang konseho kang Banal Daniel nga Stylite, nangayo og tabang pinaagi sa iyang balaan nga mga pag-ampo. Tungod sa iyang pagtan-aw sa umaabot, gipahibalo ni Reverendo

Daniel sa hari nga dili lang mapukan ni Genseric ang Alexandria, apan mapakyas usab siya sa tanan niyang mga paningkamot ug mobalik sa iyang yutang natawhan nga walay bisan unsang kalampusan. Tanan nga gipahayag sa Reverendo nahitabo gayud, ug ingon pagpasalamat niini, gusto sa matinud-anong hari nga magtukod og mga selda sa kilid sa haligi sa Reverendo aron puy-an ang iyang mga disipulo; apan, ang Reverendo nangayo sa hari nga magtukod na lang og simbahan nga gipahinungod kang Reverendo Simeon nga Stylite ug ibalhin ang iyang mga balaang relikya gikan sa Antioquia ngadto niini. Ang hari dayon nagpatukod og simbahan sa dungog ni San Simeon sa amihanang bahin sa haligi ni Daniel, kauban ang usa ka panimalay nga nakadugtong sa simbahan; ug unya, sumala sa tinguha ni San Daniel, iyang gibalhin ang bililhon nga mga relikya ni San Simeon ngadto sa bag-ong natukod nga simbahan uban sa angay nga dungog. Ang Banal nga si Daniel malipay kaayo niini, ug sa okasyon sa pagbalhin sa mga relikya, mitagad siya sa katawhan og usa ka angay nga sermon.

Sa iyang kinaiya, ang Reverendo nga Amahan walay dautang tuyo ug gitrato pa gani niya ang iyang mga kaaway uban sa gugma. Sa usa ka higayon, usa ka tawo ang nagpasipala sa santo, ug sa dihang nasuko ang mga tawo nga nagpaminaw kaniya, gipakita niya kanila ang usa ka piraso sa nilutong isda, ug miingon:

'Mao kini ang gikaon sa inyong asketa!'

Pagkahuman niini, siya mismo, kauban ang iyang asawa ug mga anak, mikaon sa maong isda, ug sila dayon grabe nga nagkasakit; giayo sila sa Banal nga Amahan pinaagi sa iyang pag-ampo, nga wala magbuhat og samok ug wala mubayli sa insulto og insulto. Tungod sa pagpasalamat sa dakong kaluoy nga gipakita kanila sa maayong-buot nga amahan, nagpabuhat sila og usa ka pilak nga imahe kaniya, diin gipakita sila nga nagahigda sa tiilan sa reverendo, ug gisulat ang ilang mga ngalan niini; gibutang nila kini nga ikon sa Simbahan ni San Miguel Arkanghel sa Langitnong mga Huestes.

Kauban sa iyang pagpugong sa kaugalingon, ang Banal nga si Daniel adunay dakong gasa sa usa ka pulong nga puno sa grasya nga ang mga nakadungog sa iyang pagtulon-an nabati og lawom nga pagbati, ug daghan kaayo ang nakadawat og dakong espirituhanong kaayohan gikan niini, ug busa nabag-o nila ang ilang kinabuhi. Sa korte sa hari adunay usa ka bantugang mandirigma nga ginganlan og Edran, usa ka taga-Galacia sa pagkatawo, nga nailhan tungod sa iyang lig-on nga panglawas ug kaisog sa gubat. Pag-abot niya kang bendito nga Daniel ug pagkadungog sa iyang mga pagtulon-an nga makaluwas sa kalag, nabati niya ang lawom nga pagkahayag; dayon niyang gisalikway ang kalibutan ug, kauban ang duha niyang higala, miapil sa mga disipulo sa reverendo. Pagkadungog niini, ang hari nangaluluoy kaayo sa iyang pagkawala, kay usa siya ka maisugon nga mandirigma, ug nagpadala og mga sugo aron hikayon siya nga mobalik sa palasyo. Apan wala niya tagda ang kabalaka sa hari:

'Unsa may kapuslanan sa tawo,' miingon siya, *'bisan pa makuha niya ang tibuok kalibutan, apan mawala o mapildi ang iyang kaugalingon?'* (Lucas 9:25).

Pagkahuman niini, pagkahuman siya giputol og buhok sa Balaang Amahan, gisunod niya ang ehemplo niini sa pagpugong sa kaugalingon, mokaon lang siya kutob sa gikinahanglan aron dili siya gutom; ingon usab, gamay ra kaayo ang iyang pagkatulog, ug bisan pa niana, magbarog o maglingkod lang siya gamay sa usa ka lubid nga gisabit. Sunod niini, pinaagi sa iyang matinahuron nga kinabuhi, nakuha niya ang pabor sa hari, ug mubisita kaniya ang hari matag higayon nga moadto siya aron makita si Banal Daniel. Human siya mabuhi sa ingon niini sulod sa pila ka panahon, siya malinawon nga namatay. Pagkahuman, ang iyang sulugoon nga si Anthony misunod sa mga bakas niining asketiko, ug nagkuha sa monastikong ngalan nga si Titus.

Paglabay sa pipila ka panahon, gipangasawà ni Haring Leo ang iyang anak nga si Ariadne kang Zeno nga taga-Isauria[8720] , nga iyang gipadala uban sa usa ka hukbo batok sa mga barbaro nga misalakay sa Thrace. Sa wala pa siya molarga para sa kampanya, miadto si Zeno kang Banal Daniel nga Stylite, ug gipahayag sa balaan ang tibuok kinalabasan sa gubat: nga siya mobalik nga walay samad ug unya, pagkahuman sa iyang biyenan, si Haring Leo, madawat niya ang hawod sa hari; apan, tungod sa pagkasina sa iyang mga paryente, siya tangtangon sa gahum sa paghari, aron lang kini mabalik kaniya pag-usab sa ulahi. Tanan kini natuman sa takdang panahon. Sa pag-akyat ni Zeno sa trono pagkahuman sa kamatayon ni Leo ug pagkahuman sa iyang paghari sulod sa tulo ka tuig, misukol kaniya si Basilisk[8721] , igsoon ni Verina, asawa sa namatay nga Haring Leo. Pagkahuman niyang patalsahon si Zeno, iyang gikuptan ang trono sa Gresya ug, isip usa ka sumusunod sa erehe nga Eutychian, nagdala

[8720] Sunod, ang Emperador sa Byzantine – gikan sa 474 hangtod sa 491.
[8721] Naghari gikan sa 474 hangtod sa 477.

siya og dakong kagubot sa Simbahan ni Cristo, gisalikway ang Konseho sa Chalcedon[8722] ug nagpakaylap sa mga erehe nga pagtulon-an. Niadtong panahona, si Akakios, Patriarka sa Constantinople[8723] , pagkahuman pagtigum sa mga Ortodoksong obispo, misupak sa hari, bisan pa sa kahadlok, apan wala kini'y kapuslanan. Busa nagpadala siya og pipila ka mga obispo kang Banal Daniel uban sa luhaong hangyo nga moubos gikan sa haligi ug motungha sa atubangan nila sa kapital aron motabang sa Militanteng Simbahan. Ang Banal nga Tawo nagduha-duha kaayo sa pagbiya sa iyang puwesto, bisan pa sa mubo nga panahon; apan, sa pagtan-aw sa panginahanglan sa Simbahan ug sa pagtawag kaniya sa balaan nga tingog gikan sa kahitas-an, mibaba siya gikan sa haligi ug misulod sa siyudad ngadto sa Patriarka ug sa mga obispo nga kuyog niya. Gidawat siya sa mga obispo uban sa dungog ug gisugat nila uban sa kalipay nga dili masukod. Pagkadungog sa pag-abot sa Reverendo ug tungod kay dili niya gustong makigkita kaniya, ang hari nilayas gikan sa siyudad paingon sa iyang propriedad nga nahimutang duol sa kapital; apan gisundan usab siya didto sa Reverendo. Apan, tungod kay dili na siya makalakaw paingon didto—kay namaga ang iyang mga tiil ug natabonan sa daghang samad tungod sa dugay nga pagtindog—gidala siya sa mga matinud-anon sa ilang abaga. Sa dalan, nakasugat sila og usa ka tawo nga nag-antos sa ketus. Pagkita niya sa Reverendo, misugod siya og hilak ug nangayo og pag-ayo; Naluoy kaniya, ang reverendong amahan nag-ampo para kaniya ug gisugo siya nga maligo sa dagat nga duol. Ang lalaki maligo ug migawas nga hingpit nga limpyo ug himsog. Ang balita bahin niining milagro mikaylap dayon sa halayo ug halapad, ug ang daghang mga tawo misugod sa pagdagsa ngadto sa reverendong amahan uban sa mga masakiton, nga pinaagi sa iyang mga pag-ampo, napaabli. Gilibotan sa daghang katawhan nga nagtigom aron sa mga milagro, miduol ang reverendo sa palasyo nga nahimutang sa maong yuta. Usa ka tawo gikan sa Gothia, nga nagasandig sa bintana ug nakakita sa santo nga gipasan sa mga bukton sa uban, nagkatawa ug miingon:

'Ani-a na usab ang usa ka amphipate!' [8724]

Wala pa gani niya mahuman paglitok niining mga pulonga, kalit siyang natamaan sa silot sa Dios: nahulog siya gikan sa taas paingon sa yuta ug nabug-atan hangtod namatay. Ang hari, pagkahibalo sa pag-abot sa santo, nagsugo nga dili siya pasudlon sa iyang atubangan; ug ang santo mibulag, gipanikway ang abog sa iyang mga tiil. Apan dayon gipatawag sa hari ang maalamon, kay nahadlok nga basin adunay disgrasya nga moabot kaniya, ang hari, tungod kay wala siya magpakita og respeto sa santo, ug nangayo siya sa maalamon nga mobalik kaniya. Apan dili lang siya misupak sa hari, gipauna pa gani niya ang kapahamakan sa hari.

'Ang makapasuko sa Hari sa Langit,' ingon niya, 'magdala sa iyang kaugalingon og daghang kalisdanan ug magtipon og kasuko alang sa Adlaw sa Paghukom.'

Pagkahuman niya og sulti niini, mibiyahe siya. Wala pa gani nakaabot pagbalik ang mga mensahero ug nakapahayag sa mga pulong sa reverendo sa hari, kalit nga nahugno ang usa sa mga haligi sa palasyo; ang hari ug ang tanan nga naa didto nahadlok kaayo: busa bisan ang usa ka butang nga walay kinabuhi, pinaagi sa sugo sa Dios, mipamatuod sa pagkawalay-sayop sa propesiya sa reverendo ug, sa pagkahugno niini, nagtimaan sa kadool sa pagbungkag sa hari gikan sa trono. Sa iyang pagbalik sa siyudad, giayo ni Rebe Daniel ang duha ka batan-ong lalaki nga gipanag-iya sa demonyo ug ang anak nga babaye sa usa ka balo sa dalan; iyang gipahawa ang usa ka bitin nga wala magbuot nga naglibot sa iyang bitiis pinaagi sa usa ka pulong, ug wala gyud siya'y nadaut niini. Sa siyudad mismo, usa ka respetadong babaye nga si Iraida, nga baog, miduol kang Daniel; gihugas niya ang tiil ni Daniel gamit ang iyang mga luha, ug nangayo siya sa Reverendo nga pag-aaron siya gikan sa iyang pagkabaog pinaagi sa iyang mga pag-ampo; gitagna sa santo nga siya manganak og usa ka anak nga lalaki ug gipadayag pa gani ang ngalan niini: 'Ikaw, babaye,' miingon siya kaniya, 'mag-anak ka og usa ka anak nga lalaki ug tawga siya og Zeno.'

Samtang nagpadayon, ang tsar nangita og higayon aron makabawi ug mangayo og pasaylo sa Reverendo, kay nahadlok kaayo siya sa pagkahugno sa haligi sa palasyo samtang gidala pa kaniya ang tubag ni Daniel. Sa sinugdan, nangayo siya og pasaylo sa Reverendo pinaagi sa mga respetadong tawo, apan peke ra kini, kay ang iyang kasingkasing wala gyud mohunong sa paghandum sa dautan. Unya mipakita siya sa atubangan sa Banal nga

---

[8722] Ang Konseho sa Chalcedon – ang Ika-upat nga Ekumenikal nga Konseho; gipahigayon niadtong 454; sa kini nga konseho, gikondena ang erehiya ni Eutyches, nga nailhan usab nga Monophysitism; kini nga erehiya nag-ila kang Kristo og usa ra ka divine nga kinaiyahan, nga giingong gisuyop ang tawo nga kinaiyahan.

[8723] Si Akakios nagsilbi isip Patriarka gikan sa 471 hangtod sa 489.

[8724] Anfipatas – usa ka gobernador sa probinsya, usahay usa ka magistrado sa siyudad.

Amahan, mihapa sa iyang mga tuhod ug nangayo og pasaylo. Apan ang Banal nga Amahan, sa dihang nakita niya ang iyang dautang hunahuna sa espirituhanong panan-aw, gipadayag siya, miingon sa mga anaa:

'Ang iyang pagpaubos ug paghinulsol peke; ilawom sa bisti sa karnero anaa ang kalupigan sa usa ka lobo; apan makita ninyo sa dili madugay ang matarong nga kasuko sa Dios nga mohulog kaniya, kay ang gamhanang tuo nga kamot sa Labaw nga Labaw naglabay sa mga hambog gikan sa ilang mga trono.'

Human sa tanang niini nga mga hitabo, mibalik ang halangdon sa iyang haligi, ug sa dili madugay, si Vasilisk gipahulog gayud gikan sa iyang trono, sama sa gipanghulaan sa halangdon. Si Zeno, sa iyang bahin, nabawi ang baston sa gingharian ug, sa dihang nakita niya ang katumanan sa propesiya sa halangdon, miadto uban sa iyang asawa aron magpasidungog kaniya.

Gipahinungod sa reverendo ang nahibilin niyang kinabuhi sa walay hunong nga pagtindog sa iyang haligi, samtang nagbuhat og daghang mga milagro. Apan, tungod sa iyang mapainubuson nga kinaadman ug aron malikayan nga siya pagdayegon sa mga tawo, iyang giingon nga ang gahum sa mga milagro dili tungod sa iyang kaugalingong pagkamaayo, kondili sa mga pag-ampo sa Banal nga Simeon; busa iyang gipadala ang tanang masakiton nga miadto kaniya ngadto sa Simbahan ni Simeon, sa iyang balaan nga mga relikya. Usa ka alahero gidala ang iyang anak nga lalaki ngadto sa Banal; ang batang lalaki pilay sukad pagkahimugso ug dili gani makabarog sa iyang mga tiil, apan nag-uyog-uyog sa yuta sa iyang tiyan, sama sa usa ka ulod; Pagpadala kaniya sa Simbahan ni San Simeon, gisugo sa bulahang Daniel nga ibutang ang mga relikya ni San Simeon sa mga tiil sa pilay nga batang lalaki; ug sa diha-diha nga nahimo kini, misaka dayon sa iyang mga tiil ang pilay nga batang lalaki ug naglakaw sa iyang kaugalingon paingon sa haligi ni Daniel, nga nagalipay ug naghimaya sa Dios.

Usa pa ka lalaki, nga nagpauli gikan sa sidlakan, nahulog sa kamot sa mga tulisan. Pagkahuman siya nilang bug-os, gipikas nila ang iyang mga tuhod ug gipanakawan siya, mibiya sila, nga hapit na lang siya mamatay. Ang mga biyahero nga naglabay, sa dihang nakita nila siya nga gikapoy tungod sa iyang mga samad, naluoy kaniya ug gidala siya sa siyudad sa Ancyra[8725] . Ang obispo sa maong siyudad, nga naghatag sa tibuok niyang pag-atiman sa masakiton, mitawag sa labing eksperyensiyadong mga doktor aron siya atimanon ug gitambalan ang iyang mga samad. Bisan pa niana, human siya makabawi gikan sa iyang mga samad, dili gihapon siya makalakaw, kay grabe kaayo ang kadaut sa iyang mga bitiis; bisan pa nga naayo na ang tanang samad niini, kulang siya sa kusog nga gikinahanglan aron makalakaw. Tungod kay nawala ang paggamit sa iyang mga bitiis, ang masakiton misugod sa paghangyo sa obispo nga dad-on siya kang Banal nga Daniel. Gibutang siya sa kariton nga walay lihok sama sa troso, ug gidala siya sa ingon ana nga kahimtang ngadto sa haligi sa maong matinabangong mananambal. Si Daniel, pagkahuman niyang gipadala ang pilay nga lalaki sa simbahan ni Simeon nga Dungog, gisugo siya nga pahiran og lana nga gikuha gikan sa balaang relikya, ug pinaagi niini, giayo siya dayon: Kalit nga nangusog ang iyang mga bukong-bukong ug tiil, mitindog siya sa iyang kaugalingon ug misugod sa paglakaw, samtang nagpasalamat sa Dios ug sa Iyang mga balaan nga alagad – sila Simeon ug Daniel.

Usa ka Espanyol nga senturyon ang adunay lawom kaayong pagtuo sa Balaan nga Simeon nga sa matag higayon nga masakit ang bisan kinsa sa iyang mga sulugoon, paryente, o kaila, mosulat siya sa Balaan nga Simeon ug mangayo kaniya nga ayohon ang masakiton. Sa diha nga madala na kaniya ang tubag gikan sa Balaan nga Simeon, iyang ipahimutang kini sa ibabaw sa masakiton, ug ang masakiton dayon nga maayo.

Usa ka pulubi nga babaye, nga adunay 12-anyos nga anak nga lalaki nga pipì sukad pagkahimugso, gidala siya sa haligi sa santo; pagkahuman niya siyang gibutang duol sa haligi, mibiya siya. Ang santo, sa dihang nakita niya ang batang lalaki gikan sa haligi, gisugo ang iyang mga disipulo nga dawaton siya aron makapuyo siya uban kanila. Ang mga disipulo, bisan pa, nagtuo nga nagpabilin nga hilom ang batang lalaki tungod kay gitun-an siya sa iyang inahan nga magpakaaron-ingnon nga bingi—tungod sa kakabus ug aron mas sayon ang pagpanginabuhi—nagpahamtang kaniya og daghang kadaut, gipugos siya, pinaagi sa hulga o pagpangigo, nga mosulti og bisan unsa; Sa ubang panahon, tuslokon siya nila samtang natulog gamit ang hait nga instrumento, o bug-atan siya sa mga sanga nga daghan og dagom, aron sa kalit niyang pagmata, makapaguol siya og pulong. Apan sa dihang napamatud-an na nila nga bingi gyud siya, gisumbong nila kini sa reverendo; nagmando siya nga pahiran og balaan nga lana ang dila sa bingi nga batang lalaki, ug sa dihang, sa Domingo atol sa Balaang Misa,

[8725] Ancyra – karon Angora, usa ka karaang siyudad sa Galatia (usa ka gamay nga sentral nga rehiyon sa Asia Minor) – karon mao ang kapital sa usa sa mga probinsya sa Asia Minor, nga adunay populasyon nga 30,000.

nag-andam na ang diyakono sa pagbasa sa Balaang Ebanghelyo, ug ang mga nanan-aw nag-awit, sumala sa nakaugalian: 'Gloria Timo, , O Ginoo!' – klaro ug kusog nga gipahayag sa batang lalaki: 'Gloria Timo, O Ginoo!' Ug sukad niadto, maayo na siya mosulti.

Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, ang Reverendo nga Amahan nagkadool na sa iyang bulahan nga kamatayon; sa pagtan-aw niini daan, iyang gipahibalo kini sa iyang mga disipulo ug gisulat kanila ang mosunod nga testamento:

'Akong mga anak ug mga igsoon! Kay kamo tinuod nga akong mga anak – tungod kay espirituhanon ko kamo nga gipanganak – ug mga igsoon – tungod kay ang Amahan nga komon kanato tanan mao ang Dios, ug ngadto sa atong komon nga Amahan karon ako molarga. Apan dili ko kamo biyaan, akong mga hinigugma, nga maghilak sama sa mga ulila sa atong pagbulag; hinuon, gisalig ko kamo sa pag-atiman sa inyong Amahan, Nga naglalang kanako kauban kaninyo, Busa, human Niya paglalang sa tanang butang pinaagi sa rason ug kinaadman, ug unya pagyuko sa langit ug pag-anaog sa yuta, mitugot Siya sa kamatayon, ug, tungod kay mibanhaw Siya alang kanato, mag-uban Siya kaninyo isip inyong labing maalamon nga manalipod batok sa yawa. Ingon nga Ginoo, Iyang pagabantayan kamo sa pagsunod sa Iyang balaan nga kabubut-on, ug ingon nga inyong Amahan, Iyang tawagon kamo ngadto kaniya uban sa kalooy ug abli nga mga bukton sa matag higayon nga makasala ug matumba kamo. Sama sa Iyang paghalad sa Ijuna kaugalingon sa kamatayon alang kanato, hinaut nga Iyang hiuson kamo sa panaghiusa ug madani kamo ngadto sa Iyang Langitnong Amahan. Paninguha sa pagka-mapainubsanon, magmatngon, praktisa ang pagkamahigalaon, pag-ayuno, pagbantay, ug pagka-pobre; ug labaw sa tanan, tuman-a ang unang ug labing importante nga sugo—ang sugo sa gugma—ingon man usab ang tanan nga kinaiya sa mga tawo nga maka-Diyos; Pugngi pag-ayo ang tinuod nga pagtuo, likayi ang mga heretikal nga bakak nga pagtulon-an, ug sa bisan unsang paagi ayaw paglayo sa imong inahan – ang Balaang Simbahan. Kung tumanon ninyo kini tanan, mahimo kamo hingpit sa pagkamaayo.

Human siya makasulat og ingon nga espirituhanong testamento para sa iyang espirituhanong mga anak, gisugo sa Kagalang-galang nga basahon kini kanila, ug sila nanghilak samtang nag-andam nga mobiya kaniya.

Tulo ka adlaw sa wala pa ang bulahan nga pagpanaw sa Balaan, sa tungang gabii, pipila sa iyang labing takus nga mga disipulo gihatagan og grasya nga makita ang tanang balaang santo—ang mga propeta, ang mga Apostoles ug ang mga martir—nga mipakita aron bisitahan si Daniel; pagkahuman sa ilang pag-abi-abi kaniya, gisugo nila siya nga modawat sa Balaang Misteryo. Pag-abot sa mismong adlaw sa panaw sa Balaan, miabot si Patriarka Euthymius[8726] , ang manunod kang Akakios, kauban ang tibuok niyang klero; samtang ang giingon nga mahadlokon sa Ginoo nga babaye, si Iraida—nga na-ayo ang iyang pagkawalay anak pinaagi sa pag-ampo ni Daniel—naghimo sa tanang gikinahanglan alang sa dungog nga paglubong sa balaan. Niadtong panahona, usa ka tawo nga gipanag-iya sa demonyo ang nahimutang didto; nagbarog tupad sa usa ka haligi, iyang gipahayag nga makakita siya og mga anghel ug daghang mga balaan nga nag-anaog gikan sa langit paingon sa Reverendo nga Amahan, ug gipangalanan pa gani niya ang mga balaan nga iyang nakita. Ang atong kagalang-galang ug Diosnon nga amahan nga si Daniel, nga naglipay sa iyang pagpanaw, gisumite ang iyang mahimayaon ug balaan nga kalag sa kamot sa Dios, human siya mabuhi og 80 ka tuig ug tulo ka bulan[8727] .

Pagkahuman sa kamatayon ni Daniel, ang maong lalaki nga gipanag-iya sa demonyo nakagawas gikan sa pagpanlupig sa yawa. Sa dihang namatay ang halangdon, tulo ka mga bitoon ang mitungha sa langit atbang sa iyang haligi, nga porma krus; bisan pa sa adlaw, sa kahayag sa adlaw, misidlak kini sa dili masukod nga gahum ug nagpabilin nga makita hangtod nga ang balaan nga lawas sa halangdon nga tawo gilubong didto, tupad sa iyang mga haligi. Gilubong uban kaniya ang mga relikya sa tulo ka balaan nga batan-on sa Babilonia—Ananias, Azarias ug Misael—sumala sa katapusang testamento sa reverendo, aron kining mga tawo nga moanhi sa pagsimba sa iyang lubnganan dili ang iyang mga relikya ang ilang pasidunggan, kondili ang mga relikya sa balaan nga mga batan-on. Busa, siya nga mapainubuson sa iyang kinabuhi nagpabilin nga mapainubuson bisan pagkahuman sa iyang kamatayon, nga naglikay sa paghimaya sa tawo; apan ang Dios mismo ang naghimaya sa usa nga naghimaya

[8726] San Euthymius – Patriarka sa Constantinople gikan sa 490 hangtod 496.

[8727] Ang Banal nga si Daniel nga Stylita namatay niadtong 11 Disyembre sa 489 o 490. Nagpuyo siya sa usa ka haligi sulod sa kapin sa 30 ka tuig. Ang iyang mga relikya nakita sa Constantinople niadtong 1200 sa usa ka Rusyano nga peregrino, ang monghe nga si Anthony.

kaniya, sa yuta sa atubangan sa mga tawo pinaagi sa mga milagro, ug sa langit sa atubangan sa Iyang mga Anghel, nga siya mismo gihimaya sa tanang binuhat hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Ikaw usa ka haligi sa pagkamapailubon, O masigasig nga katigulangan ug katingalahang santo: sama kang Job sa iyang mga kasakit, sama kang Jose sa iyang mga tukso, ug sama kang Daniel, atong amahan, nga nagpuyo sa dili-materyal bisan pa sa unod. Pag-ampo kang Kristo nga atong Dios aron maluwas ang atong mga kalag.

Kontakion, Tono 8:

Sama sa usa ka bitoon nga daghan og suga, O bulahan, misaka ka sa haligi ug gipahayag ang kalibutan sa imong mga buhat nga may pagka-binuotan, ug gipalayas nimo ang kangitngit sa limbong, O Amahan. Busa nag-ampo kami kanimo: karon usab ipa-ulan sa kasingkasing sa imong mga sulugoon ang dili malata nga kahayag sa kinaadman.

Ang Kinabuhi sa Banal nga Nikon nga Wala'y Laman, sa mga Kuweba

Gisaulog sa ika-11 sa Disyembre

'Hinumdumi ang mga nakabilanggo, ingon nga kamo nakabilanggo uban kanila' (Heb. 13:3) – mao kini ang gisugo sa nakabilanggo sa Ginoo, ang Balaang Apostol Pablo. Sumala niining sugo, atong hinumduman ang mga milagro sa bulahan nga priso nga si Nikon, diin sa iyang kinabuhi ang gahum sa Ginoo walay duhaduha nga napadayag, nga nagluwas sa Iyang mga priso gikan sa ilang mga kadena.

Ang Bulahan nga si Nikon lumad sa siyudad sa Kyiv ug gikan sa usa ka maharlikang pamilya; pag-abot niya sa Monasteryo sa mga Kuweba sa Kiev, una sa tanan iyang boluntaryong gisumite ang iyang hunahuna ug ang tibuok niyang pagkatawo sa pagsunod kang Kristo ug nahimong usa ka batid nga monghe. Sa ulahi, atol sa paglusob sa dautang mga Polovtsian[8728] , gidakop siya nila kauban ni Santo Eustratius sa mga Kuweba, gidala gikan sa monasteryo paingon sa ilang yuta, ug gipabilin didto sa pagka-priso. Usa ka debotong Kristohanon gikan sa siyudad sa Kyiv miadto aron bayran ang mga bihag, apan gisalikway ni Blessed Nikon ang iyang tanyag; nagtuo ang debotong lalaki nga naglihok siya ingon niini tungod kay siya mismo adunay mga dato nga paryente sa Kyiv, diin gusto niya nga siya bayran. Human makabayad og pantubos para sa daghang bihag, mibalik ang lalaki sa Kyiv ug nagsulti mahitungod kang Banal nga Nikon. Pagkadungog niini, ang iyang mga paryente mibyahe paingon sa mga Polovtsian aron bayaran og pantubos si Nikon gamit ang dagkong bahandi, apan miingon kanila si Banal nga Nikon:

'Ayaw ninyo usikan ang inyong bahandi tungod kanako: kung gusto sa Ginoo nga malaya ako, dili unta Niya ako itugyan sa kamot niining mga tawo nga walay balaod; Siya mismo ang naghatag sa pagkaulipon sa bisan kinsa nga Iyang gusto. Ug *dawaton ba nato ang "kaayohan gikan sa Dios apan dili ang kasakit?"* (Job 2:10).'

Gisaway sa iyang mga paryente ang balaan, apan napugos silang mobalik nga wala siya mabayri, ug gidala pa nila ang tanang bahandi nga ilang nakuha. Pagkahuman niini, kadtong nagdakop sa balaan, kauban ang ubang mga Polovtsian, sa dihang nakita nila nga wala nila makab-ot ang ilang tuyo, misugod sa walay kalooy nga pagpanakit sa sulugoon sa Dios. Ug sulod sa tulo ka tibuok tuig, ang bulahan walay hunong nga gipugos nila: gitali, gipangposas sa kamot ug tiil, gipahirapan sa kalayo, gipanaog sa kutsilyo, gipahirapan sa gutom ug kauhaw, ug gipugngan sa pagkaon sulod sa usa, duha, tulo o labaw pa ka adlaw; sa ting-init gihuptan siya nila sulod sa tulo

[8728] Ang maong pag-atake sa Kyiv sa mga Polovtsian, nga gipangulohan ni Khan Bonyak, nahitabo niadtong 1096. – Ang mga Polovtsian usa ka nomadikong katawhan nga Turko ang gigikanan nga miabot sa daghang gidaghanon sa mga steppes sa habagatan sa Rusya gikan sa mga steppes sa Trans-Caspian sa ikaduhang katunga sa ika-11 nga siglo ug, sukad niadto hangtod sa 1220s, nagpahigayon og kanunay ug makaguba nga mga pag-atake sa Rus', labi na sa habagatan.

ka adlaw ilawom sa nag-aso nga sinag sa adlaw, ug sa tingtugnaw gipagawas siya nila sa niebe ug katugnaw. Ang mga dautang Polovtsian gibuhat kini tanan kaniya aron pugson siya sa pagbayad og hulam; apan ang bulahan nga si Nikon nagpasalamat lang sa Ginoo sa tanan ug nag-ampo kaniya nga walay hunong. Paglabay sa pipila ka panahon, iyang gipahayag sa iyang mga manlupig nga si Kristo mopagawas kaniya gikan sa ilang mga kamot sa Iyang kaugalingong kabubut-on ug nga nadawat na niya ang balita bahin niini.

'Ang akong igsoon nga si Eustratius nagpakita kanako,' ingon niya, 'nga inyong gihatag sa mga Hudiyo aron ipasakay sa krus[8729] ; tungod niini silang tanan pagahukman kauban sa ilang mga amahan, nga kaniadto misinggit: "Ang iyang dugo ibubo kanato ug sa atong mga anak"[8730] .' Kamo nga mga daotan, mag-antos kamo kauban ni Hudas, nga nag-ilad sa Ginoo, sa mga pag-antos sa krus. Ang martir nga nagpakita kanako miingon nga sa ikatulong adlaw, pinaagi sa mga pag-ampo sa balaang mga amahan nga sila Antonio ug Teodosio ug sa ubang mga balaan sa mga Kuweba, mobalik ako sa Monasteryo sa mga Kuweba.

Pagkadungog niini, ang Polovtsian nga nagdakop sa Reverendo nagtuo nga naningkamot siya sa pag-ikyas, busa giputol niya ang mga litid sa ilawom sa iyang mga tuhod aron dili siya makalingkawas, ug labi pa gani gipabantayan siya nga mas maampingon. Ug busa, sa ikatulong adlaw, sa ika-unom ka oras sa adlaw, sa mismong higayon nga gilibutan sa tibuok bantay ang Reverendo nga Amahan uban sa ilang mga armas , ang bulahan nga priso nahimong dili makita, ug ang mga nagbantay kaniya nakadungog lamang sa iyang tingog nga nag-awit: 'Dayegon ang Ginoo gikan sa langit'!

Busa, sa usa ka katingalahang paagi ug wala'y nakakita, ang santo gidala ngadto sa Simbahan sa Labing Balaan nga Inahan sa Dios sa mga Kuweba sa mismong higayon nga gi-awit ang berso sa komunyon atol sa Balaang Liturgiya. Dayon, ang tibuok kapatiran mitigom sa iyang palibot ug nangutana kaniya kon giunsa siya pag-abot didto. Sa sinugdan gusto niyang itago kini nga katingalahang milagro, apan ang tanan nga naa sa iyang palibot, sa dihang nakita siya nga nakagapos sa bug-at nga kadena, nga adunay dili na matambalan nga mga samad ug nagbunga nga mga pilas nga nagtabon sa tibuok niyang lawas—ilabi na sa dihang nakita nila ang dugo nga nag-agos gikan sa iyang nabutho nga mga bukong-bukong—gipugos siya sa tanang paagi aron mosulti sa kamatuoran. Busa, batok sa iyang kabubut-on, gisulti na niya kanila ang tanan nga nahitabo, apan wala niya tugoti nga tangtangon nila ang mga gapus sa iyang mga kamot ug tiil. Sa niini, miingon kaniya ang abbot:

'Igsoon! Kung gusto sa Ginoo kining imong mga gapos, dili ka unta Niya gipagawas gikan sa pagka-priso; busa, tugoti ang among hangyo.'

Pagkahuman niini, pagkahuman nila pagtangtang sa mga kadena sa maalamat, gihulma kini sa mga igsoon ngadto sa mga gamit nga gikinahanglan para sa halaran.

Paglabay sa mubo nga panahon, sa dihang nakahimo na og kalinaw uban sa mga Polovtsian, ang mao gihapon nga Polovtsian nga nagdakop kang Banal nga Nikon miabot sa Kyiv. Pag-abot niya sa Kyiv, misulod siya sa Monasteryo sa Pechersk. Pagkita niya sa iyang kanhing bihag, si Banal nga Nikon, didto, nakaila siya kaniya ug gisaysay niya sa abbot ug sa mga igsoon ang tanan sa detalye; ug wala na siya mobalik sa iyang kaugalingong nasud, kondili, Nalihok sa tanan nga nahitabo, gidawat niya ang balaan nga bunyag ug, kauban ang iyang uban pang paryente—ang mga Polovtsian nga miabot usab sa Kyiv—nahimong monghe ug, kauban sila, natapos ang iyang kinabuhi sa paghinulsol sa maong Pechersk Monasteryo, nga nag-alagad sa iyang kanhing bihag—ang Bulahan nga si Nikon.

Daghan pa kaayong katingalahang milagro ang gihimo niining bulahan ug balaan nga amahan nato, si Nikon, nga atong hisgutan ang mosunod.

Sa usa ka higayon, samtang ang Bulahan anaa pa sa pagka-priso, ang mga bihag nangmasakit tungod sa kagutom ug kakulang sa panginabuhi hangtod hapit na sila mamatay; samtang kuyog kanila, gidili sila sa Bulahan nga mokaon bisan gamay nga pagkaon sa mga daotan, ug pinaagi sa iyang pag-ampo, nabawi silang tanan ug nakabaton og kahigayunan nga makagawas sa ilang pagka-priso nga walay nakabantay.

[8729] Si San Eustrato gibaligya sa mga Polovtsian ngadto sa usa ka Hudiyo gikan sa Kherson, kinsa, kauban ang iyang mga kaigsuonan sa pagtuo, gipailawom siya sa makalilisang nga pag-antos aron pugson siyang isalikway si Kristo; apan, sa kapakyasan niini, gilansang siya sa krus, diin ang balaang martir gihatag ang iyang kalag sa Dios, nga nabuthan sa bangkaw sa mga Hudiyo.

[8730] Kini mao, siyempre, ang mga Hudiyo nga nangayo sa kamatayon sa Manluluwas gikan kang Pilato (tan-awa Mat. 27:26).

Sa lain nga higayon, samtang ang bulahan naa pa sa pagka-priso, ang Polovtsian nga nagdakop kaniya nahugno sa sakit; tungod kay hapit na siya mamatay, iyang gisugo sa iyang mga asawa ug anak nga si Nikon, nga iyang gidakop, ipako sa krus ibabaw sa iyang lubnganan. Apan kining bulahan nga bihag, sa dihang nakita niya sa espirituhanong panan-aw nga sa katapusan sa iyang kinabuhi maminaral kining Polovtsian, nag-ampo siya alang kaniya ug giayo siya, ug pinaagi niini nakaluwas siya sa pisikal nga kamatayon ug kining Polovtsian dili lang sa pisikal nga kamatayon kondili usab sa espirituhanong kamatayon.

Kining bulahan nga si Nikon gitawag nga 'Ang Uga' tungod kay, samtang buhi pa, namatay siya sa pagdugo, nabulok tungod sa daghang samad, ug nangaluya tungod sa iyang mga pag-antos, aron siya makasulti mahitungod sa iyang kahimsog—nga nawala samtang siya priso—sa mga pulong sa propeta David: *'Ang akong kusog nangatagak sama sa basang gipikas'* (Sal. 21:16), *'ang akong mga bukog gisunog sama sa nagdilaab nga uling'* (Sal. 101:4). Unsa pa ang atong masulti bahin niini, samtang nagatingala kita sa iyang katingalahang kusog—dili sa pisikal nga kinaiya, kondili kana nga kinaiya sa dili-materyal nga langitnong gahum—gawas sa mga pulong sa Apostol: *'Nagbitbit kita niini nga bahandi sa mga sudlanan nga luwad'* (2 Cor. 4:7). Sa tinuod, kining priso, nga milagrosong nakagawas gikan sa iyang mga kadena, bisan pa sa tanang pisikal niyang kahuyang, nagdilaab sa kalayo sa Dios, nga nagdan-ag pinaagi sa iyang mga maayong ug debotong buhat. Maong siya gipagawas gikan sa iyang mga kadena sa lawas[8731] , ug, imbis sa malata ug dali nga mawala nga panglawas niining kinabuhi, nadawat niya gikan sa Dios ang dili malata nga pagkawalay-kadaut sa iyang lawas, nga nagpabilin hangtod karon sa langob; samtang sa espiritu gihimong takus siya *sa 'usa ka panulondon nga dili malaglag, dili hugaw ug dili malata, nga gitipigan sa langit'* (1 Ped. 1:4), sa bukal sa walay katapusang kinabuhi, ug nakadawat og dili malatang korona sa himaya. Pinaagi niining korona, pinaagi sa mga pag-ampo sa matinahuron nga alagad sa Dios, si Nikon, hinaut nga kita usab mahimong takus nga pagakoranon ni Cristo Dios, ang Hari sa Himaya, nga kaniya ang himaya, kauban sa Iyang Amahan nga walay sinugdanan ug sa Labing Balaan, Maayo ug Magahatag-kinabuhi nga Espiritu, karon ug hangtod sa kahangturan sa mga kahangturan. Amen.

Paghinumdom sa mga Balaang Martir Akepsia ug Aifala.

Gisaulog sa Disyembre 11

Ang mga Balaang Martir nga sila Akexius ug Aifalus taga-Persia, diin sila nag-antos sa pagkamartir. Si Akepsius sa sinugdan usa ka paring pagano sa siyudad saArbel[8732] , apan sa ulahi, pagkahibalo niya sa Kristohanong pagtuo, nagpasyag siya sa pagpangita og usa ka Kristohanong obispo, nga naglaum nga maayo ang sakit nga nag-antos kaniya niadtong panahona. Gitudloan siya sa obispo sa pagtuo ug sa Kristohanong paagi sa kinabuhi ug giayo siya sa iyang sakit pinaagi sa mga pag-ampo. Pagkahuman niini, mibalik si Akepsius sa Arbel, diin, pagkahuman siya giordinar nga pari, mitungha siya sa iyang mga kauban nga lungsoranon isip usa ka magtutudlo ug magwawali sa pagkamapaambag. Nabalitaan kini sa gobernador sa probinsya, nga mitawag niining bag-ong magwawali ni Kristo ug nagmando nga putlon ang iyang dalunggan ug ipriso siya.

Si Santo Aifal, sa samang panahon, usa ka diakono sa Simbahan sa Arbel. Gidakpan tungod sa iyang pag-angkon kang Kristo, siya mabangis nga gipakanaug ug gipadala sa pangunang pari ngadto sa bilanggoan ni Akepsius. Sunod, gidala pag-usab ang duha ka santo sa atubangan sa gobernador ug gibalik nila ang ilang pagtuo kang Kristo sa iyang atubangan; tungod niini, silot nga putlon ang ilang mga ulo.

Adlaw sa Kapistahan sa Balaang Martir Mirax

Gisaulog kada 11 sa Disyembre

Ang Balaang Martir nga si Mirax taga-Ehipto; siya natawo sa siyudad sa Tenestia[8733] ngadto sa mga ginikanang Kristohanon, nabunyagan ug gipadako sa tinuod nga pagkamatinud-anon. Apan, sa iyang kabatan-

[8731] Ang bulahan nga pagpahulay sa Kagalang-galang nga Nikon Sukhoi sa mga Kuweba nahitabo sa sinugdanan sa ika-12 nga siglo.
[8732] Usa ka siyudad sa Persia – karon nga Erbil – sa Asia Minor.
[8733] Tenestia o Tennes, sa amihanan sa Tanis, usa ka siyudad sa baybayon sa ruta gikan sa Arabia paingon sa Alexandria.

onang kawalay pag-amping, napildi siya sa impluwensya sa kaaway sa tanang maayo (ang yawa) ug, sa dihang mitindog siya sa atubangan sa Amir[8734] , gisalikway niya si Kristo. Gikuha niya ang iyang sinturon[8735] ug gibyaan ang balaan nga krus, gikuha niya ang espada sa sundalo ug misinggit sa desperado ug kusog nga tingog:

'Usa na kong Agarian. Ug sugod karon, dili na ko Kristiyano.'

Pinaagi niining apostasiya, nakadawat si Mirax og dungog ug respeto gikan sa Amir ug sa iyang mga kauban. Ug daghang panahon na ang nilabay sukad niadtong higayona nga ang walay hunahuna nga batan-on, nadala sa walay pulos nga garbo, mihunong na gani sa paghunahuna sa iyang kaluwasan. Samtang ang iyang mga ginikanan, nga nagmasubo sa pagkahugno sa ilang anak, wala mawala ang paglaum ug matinud-anon nga nag-ampo sa Ginoo aron mobalik ang malipat nga apostata sa dalan sa pagkamatinud-anon. Ug ang ilang mga pag-ampo wala malingkawas. Gitan-aw sa Ginoo uban sa pabor ang matinud-anong hangyo sa iyang mga ginikanan ug gitagad ang ilang walay hunong nga pag-ampo: ang grasya sa Dios naghayag sa kasingkasing ni Mirax, ug siya nangamubo. Unya miduol siya sa iyang mga ginikanan ug miingon:

'Akong ginagalang ug pinalanggang mga ginikanan! Usa ka panganod sa kabuang ang mitabon kanako, ug nakahimo ko og ingon ana ka grabe nga sala; apan karon, naghinulsol ko pag-ayo ug nag-ampo nga makabalik ko pag-usab isip usa ka Kristohanon ug aron makig-uban kaninyo.'

Niini mitubag ang iyang mga ginikanan:

'Bata namo, sukad sa imong pagbalhin sa relihiyon sa mga Agarians[8736] , daghan na among luha alang kanimo ug wala kami hunong sa pag-ampo sa Dios nga hatagan ka Niya og kahibalo sa kamatuoran ug ibalik ka kang Kristo. Ug karon nagpasalamat kami sa Iyang kaayo ug pagkamaayo, nga wala Niya balibari ang among huyang nga mga pag-ampo. Apan, sama sa imong nasabtan, among pinalanggang anak, nahadlok kami nga dawaton ka, tungod sa kahadlok sa kasuko ni Amir, basi adunay disgrasya nga moabot kanamo tungod kanimo. Busa, kon gusto nimong pahupayon ang imong konsensya nga nabug-atan niining makalilisang nga pagkahulog, makakaplag og kalooy sa Dios, mapreserbar ang among kaluwasan, ug makapanalangin alang sa tanan nimong silingan, nanadto kang Amir ug sultihi siya didto sa hayag—sama sa walay kabalo namo—ang imong gikumpisal kanamo dinhi sa tinago. Hinaut nga ang Ginoo maghan-ay sa tanang butang nga may kalabotan kanimo sumala sa Iyang maayong kabubut-on! Busa, adto na, among pinalanggang anak, ug kami, bisan dili takos sa kaluoy sa among Dios, naglaum nga Siya, ang Maayo, maminaw sa among pag-ampo.

Gipatigbabaw ni Mirax ang pulong sa iyang mga ginikanan ug, samtang napalig-on ang iyang espiritu ug nagsalig sa gahum sa ilang pag-ampo, nagpasiya siya niadtong takna nga mosunod sa tambag sa iyang amahan ug inahan: gikuptan niya ang iyang sinturon sa iyang mga kamot, ug dayon dayon siya milarga paingon kang Amir ug sa iyang mga tigpayo nga Agarian. Sa atubangan sa Amir ug sa iyang mga kauban, gisikop ni Mirax ang iyang sinturon; unya, samtang nagbuhat og tanda sa krus ug naghalok niini, misinggit siya sa kusog:

'Ginoo, akong Kristo, kaluy-i ako ug luwasa ako!'

Ang iyang kaisog nakapahadlok sa tanan. Gikuptan sa Amir si Mirax ug nangutana:

'Unsa may nahitabo nimo?'

Niini mitubag siya:

[8737]'Nibalik na ang akong pagkasinabtan human sa demonyong paglimbong nga miabut kanako ug mibalik ako kang Kristo nga akong Dios; nahimong Kristiyano na usab ako, sama sa kaniadto. Busa, nibalik na gayud ko sa akong pagkasinabtan aron mosugid sa atubangan nimo ug sa imong mga magtatambag ug sa atubangan sa tanan nga Ginoong Kristo, ug aron ipahibalo kaninyong tanan nga akong gisumpa kamo ug ang inyong pagtuo.'

Pagkadungog niini, gisugo ni Amir nga ipriso si Mirax ug pagkahuman siya didto sulod sa tulo ka adlaw nga walay pagkaon, gidala siya sa paglitis. Sa paglitis, mibakod pag-usab si Mirax sa iyang pagtuo kang Kristo ug tungod niini gipalo siya, dayon gibalik sa prisohan. Tulo ka adlaw pagkahuman, gidala siya pag-usab sa korte ug

---

[8734] Ang Saracen nga amir, tingali mao si Amru, nga gipadala ni Omar niadtong 639 aron sakopon ang Ehipto ug nakuha ang Alexandria niadtong 643. Ang termino nga 'amir' o 'emir' gigamit usab sa kinatibuk-an aron itumong sa mga magmamando sa Ehipto.

[8735] Angay hinumduman nga ang mga Kristohanon kanunay nga nakaila sa simbolikong kahulugan sa gahum nga nagahatag grasya nga nagpalig-on kanila sa ilang pakigbisog batok sa espirituhanong mga kaaway. (Efe. 4:14)

[8736] Kana mao ang Islam (i.e. ang mga Hagaryano – partikular ang mga kaliwat ni Hagar pinaagi sa iyang anak nga si Ismael – ang mga Arabo; ang maong termino ulahi nga gigamit aron itumong sa tanang Muslim sa kinatibuk-an).

[8737] Usa ka pagpadayag gikan sa parabula sa Ebanghelyo sa naghinulsol nga anak nga palamulong. (Lucas 15:17).

gipalo pa gayud og labi ka grabe. Paglabay sa unom ka adlaw, gidala pag-usab ang martir sa hukmanan ug walay kahadlok niyang giangkon pag-usab si Kristo; tungod niini, gipukpok siya gamit ang latigo nga hinimo sa litid sa baka sa mga samad nga nahimo sa iyang lawas gikan sa miaging pagpanghampak. Pagkahuman niini, gisilotan siya ni Amir sa kamatayon pinaagi sa pagputol sa ulo. Gidala sa mga sulugoon ni Amir ang balaan nga nag-angkon sa iyang pagtuo, gisakay siya nila sa barko, ug nilarga sila gikan sa baybayon uban kaniya sa gilay-on nga siyam ka stadiya. Didto siya nag-ampo sa Dios, ug giputol ang iyang ulo, ug gilabay siya sa dagat[8738] . Ang nahitabo pagkahuman sa lawas sa martir—kung kini ba milutaw gikan sa dagat—dili pa mailhi; apan ang iyang balaan nga ulo misaka gikan sa dagat ug nakit-an sa mga matinud-anong Kristohanon, nga gidala kini ingon usa ka bililhon nga gasa aron tipigan nga luwas. Sa dihang naulat kini kang Amir, ang mga deboto sa santo mibayad og usa ka gatos ka piraso nga bulawan ug, pagkahuman nakadawat og pagtugot nga mapabilin ang nabawi nga ulo sa martir nga walay babag, nagpabuhat sila og pilak nga reliquaryo ug gibutang kini didto uban sa angay nga dungog. Gikan niadto hangtod karon, ang ulo sa balaan nga nag-antos nagbubo og humot nga mira ug naghatag og tanang matang sa pag-ayo alang sa himaya sa Ginoo ug sa atong Manluluwas nga si Jesu-Kristo, nga nagpalig-on sa pagtuo sa mga tawo nga mahimong magduha-duha o malibog tungod sa madani nga kalibog bahin sa balaan nga martir.

Paghinumdom kang Banal Lucas, ang Bag-ong Stylita.

Gisaulog kada 11 sa Disyembre

Ang Kagalang-galang Lucas nga Stylite nabuhi sa panahon sa paghari sa Griyegong Emperador Romanus[8739] ug sa ilawom ni Constantine Porphyrogenitus[8740] , ang manugang sa Emperador Romanus ug anak sa Emperador Leo nga Maalamon[8741] . Ang patriyarkal nga katungdanan niadtong panahona gihuptan ni Theophylact[8742] , anak sa Emperador Romanus. Niadtong panahona, ang mga Bulgaryano misugod og pag-atake sa Imperyo sa Byzantine[8743] ug, sumala sa sugo sa tsar, gipahukman si Luke sa milisya ug miapil sa pagpanalipod sa iyang yutang natawhan batok sa mga kaaway. Sa panahon sa gubat, mitungha ang kagubot sa sulod sa hukbong Byzantine ug daghang libo sa ilang mga sundalo ang napatay; apan si Luke, pinaagi sa probidensya sa Dios, wala'y kadaut nga nahimo kaniya. Pagkahuman, mipasa siya sa mga panata sa pagka-monasto ug, tungod sa iyang pag-ungaw sa kinabuhi sa monasto, gihatagan siya og dungog sa ordinasyon isip presbiter. Tungod sa tinguha nga makab-ot ang labing hataas nga espirituhanong pagkahingpit, gipugngan niya ang iyang lawas gamit ang mga kadena nga puthaw ug, pagkahuman mosaka sa usa ka haligi, nagsunod siya og hugot kaayo nga pag-agil nga sa unom ka adlaw sa semana wala gyud siya mokaon, ug sa ikapitong adlaw lang siya mokaon sa prosphora nga gidala kaniya ug gamay nga gulay: ingon niini, nagpuyo siya sulod sa tulo ka tuig sa haligi. Unya, gipukaw sa ispirasyon sa Diyos, m , miadto siya sa Bukid Olympus[8744] , gikan didto mibyahe paingon sa Constantinople ug, aron dili mabali ang iyang saad sa hilom, gibutangan niya og bato ang iyang baba; sa katapusan, mibulag siya ngadto sa siyudad sa Chalcedon[8745] . Didto usab, misaka siya sa usa ka haligi ug, gisaulog tungod sa daghang mga milagro, nagpuyo didto sulod sa kaluhaan ug lima ka tuig. Human mabuhi sa usa ka matinud-anong kinabuhi sa yuta, mibiya si San Lucas paingon sa puloy-anan sa Langitnong Amahan[8746] .

[8738] Mga 640.
[8739] Si Roman I Lekapenos naghari gikan sa 919 hangtod sa 944.
[8740] Si Constantine VII Porphyrogenitus naghari gikan sa 912 hangtod sa 959.
[8741] Si Leo VI ang Maalam naghari gikan sa 886 hangtod sa 911.
[8742] Theophylact – Patriarka sa Constantinople gikan sa 933 hangtod 956.
[8743] Ang Bulgaryanong Tsar Simeon, nga namatay niadtong 927, nakig-away batok sa mga Griyego ug hapit niyang gipukan ang Imperyong Griyego niadtong 917.
[8744] Sa Bithynia, usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor.
[8745] Chalcedon – usa ka siyudad sa Asia Minor, sa baybayon sa Bosporus, atbang sa Constantinople.
[8746] Mga tuig 970.

25 Disyembre

12 Disyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Kinabuhi sa atong Balaang Amahan nga si Spyridon sa Trimythous

Gisaulog sa 12 Disyembre

Ang natawhan sa katingalahang Spyridon mao ang isla sa Cyprus[8747] . Anak siya sa mapainubsanon nga mga ginikanan ug siya mismo yano ang kasingkasing, mapainubsanon ug may maayong pamatasan; magbalantay siya sukad pagkabata; ug sa pagdako niya, misulod siya sa balaodnong kaminyoon ug nanganak. Nagpuyo siya og putli ug Diosnon nga kinabuhi, gisundon niya si David sa pagkamapainubsanon, si Jacob sa pagkamatinud-anon sa kasingkasing, ug si Abraham sa iyang gugma sa mga langyaw. Paglabay sa pipila ka tuig sa kaminyoon, namatay ang iyang asawa, ug mas gipadayon pa niya ang pag-alagad sa Dios nga mas gawasnon ug mas masigasig pinaagi sa mga maayong buhat, gigasto niya ang tanan niyang bahandi sa pagdawat sa mga biyahero ug pagpakaon sa mga kabus; Tungod niini, samtang nagpuyo isip usa ka layperson, nalipay kaayo siya sa Dios nga gihatagan siya Niya sa gasa sa paghimo og milagro: gipang-ayo niya ang dili na mausab nga mga sakit ug gipagawas ang mga demonyo pinaagi sa usa lang ka pulong. Tungod niini, gitudlo si Spyridon nga Obispo sa siyudad sa Trimythous sa panahon sa paghari ni Emperador Constantine the Great. Ug samtang naglingkod isip obispo, nagpadayon siya sa paghimo og dagkong katingalahang milagro.

Sa usa ka higayon, sa isla sa Cyprus, wala'y ulan ug grabe kaayo ang uga, gisundan sa gutom, ug pagkahuman sa gutom miabot ang salot, ug daghang mga tawo ang namatay tungod niini nga gutom. Nagsira ang langit, ug gikinahanglan ang usa ka ikaduhang Elias, o usa ka sama kaniya, aron ablihan ang langit pinaagi sa iyang pag-ampo (3 Mga Hari 17): Si Santo Spyridon mao ang napamatud-an nga maong tawo; sa dihang nakita niya ang kalamidad nga miigo sa mga tawo ug sa pagpakita niya og kalooy sama sa amahan sa mga nangamatay sa gutom, siya mitunong sa Diyos uban sa mainitong pag-ampo, ug sa kalit lang natabonan sa panganod ang langit sa tanang dapit ug misagasa ang daghang ulan sa yuta, nga nagpadayon sulod sa pipila ka adlaw; ang santo miapel usab sa pag-ampo, ug nanglimpyo ang panahon. Ang yuta nababad pag-ayo sa tubig ug miturok og daghang bunga: ang mga uma nakapamunga og daghang ani, ang mga tanoman ug ubasan napuno sa bunga, ug, pagkahuman sa gutom, adunay dakong kasaganaan sa tanang butang, pinaagi sa pag-ampo sa sulugoon sa Dios nga si Spyridon. Apan pipila ka tuig pagkahuman, tungod sa mga sala sa mga tawo ug sa pagtugot sa Dios, miigo pag-usab sa yuta ang gutom; ug ang mga adunahan nga negosyante sa trigo nalipay sa taas nga presyo, kay aduna silay tinapay nga natipig gikan sa daghang tuig sa masuburong ani, ug sa pag-abli sa ilang mga kamalig, nagsugod sila sa pagbaligya niini sa sobra ka taas nga presyo. Niadtong panahona, adunay usa ka magpapatigayon sa trigo sa Trimifunt nga gipugos sa dili mapugngan nga kahakog sa kuwarta ug sa dili mapalong nga kahilig sa kalipay. Pagpalit niya og daghang butil gikan sa lain-laing dapit ug pagdala niini paingon sa Trimifunt pinaagi sa barko, wala niya kini baligya sa presyo nga naglungtad sa siyudad niadtong panahona, kundili gitipigan kini sa mga bodega, naghulat nga molala pa ang gutom aron ibaligya kini sa mas taas nga presyo ug makaginansya pa siya og dako. Sa dihang hapit na unibersal ang gutom ug nagkagrabe matag adlaw, gisugdan na niya ang pagbaligya sa iyang pan sa labing taas nga presyo. Ug busa, usa ka pobre nga lalaki ang miadto kaniya ug, mitungo nga mapainubsanon, nangayo kaniya uban sa luha sa iyang mga mata nga magpakita siya og kaluoy – nga hatagan siya og gamay nga pan aron siya, nga pobre, dili mamatay sa gutom kauban ang iyang asawa ug mga anak. Apan ang walay kaluoy ug gahakog nga adunahan nga lalaki misalikway sa pagpakita og kaluoy sa pulubi ug miingon:

'Lakaw, kuhaa ang kuwarta, ug makuha nimo bisan unsa ang imong mapalit.'

Ang pobre nga lalaki, gikapoy sa kagutom, miadto kang Santo Spyridon ug, samtang naghilak, gisultihan siya sa iyang kakabus ug sa kawalay kasingkasing sa adunahan.

[8747] Cyprus – usa ka dakong isla sa sidlakan nga bahin sa Dagat Mediteranyo, habagatan sa Asia Minor.

'Ayaw paghilak,' miingon ang santo kaniya, 'pauli ka, kay gisultihan ko sa Espiritu Santo nga ugma mapuno ug pan ang imong balay, ug ang adunahan mangayo kanimo ug pan ug ihatag kini kanimo nga walay bayad.'

Mihuyop ang pobre ug mipauli. Pag-abot sa gabii, sumala sa sugo sa Ginoo, misugod ang kusog kaayong pag-ulan nga nagbaha sa mga kamalig sa walay kalooy nga kuripot, ug gidala sa tubig ang tanan niyang pan. Ang negosyante sa humay, kauban ang iyang panimalay, nangdagan sa tibuok lungsod, nangayo sa tanan nga tabangan siya ug aron dili siya mahimong pulubi gikan sa pagka-adunahan; samtang ang mga kabus, sa dihang nakita nila ang pan nga natibulaag sa mga dalan tungod sa baha, nagsugod sa pagtipon niini. Bisan ang pobre nga nangayo og pan sa dato sa miaging adlaw nakatigom pa gani og sobra para sa iyang kaugalingon. Sa dihang nakita sa dato ang klarong silot sa Diyos nga nagakahitabo sa iyang atubangan, misugod siya sa pagpangayo sa pobre nga kuhaon niini kutob sa gusto nga pan gikan kaniya, walay bayad.

Busa gisilotan sa Dios ang adunahan tungod sa iyang kakulang sa kalooy ug, sumala sa propesiya sa santo, giluwas ang pobre gikan sa kakabus ug kagutom.

Usa ka mag-uuma nga nailhan sa santo miadto sa maong adunahan sa samang gutom, nangayo og pan aron mapakaon ang iyang pamilya, ug nagsaad nga bayaran uban ang interes sa dihang moabot na ang ani. Ang dato adunay lain pang mga kamalig nga puno sa pan gawas pa niadtong nabaha sa ulan; apan, tungod kay wala siya makat-on sa iyang unang pagkawala ug wala gihapon nawala ang iyang pagkama-kuripot, parehas ra gihapon siya ka-walay kalooy sa niining pobre, nga bisan paminaw wala siya maminaw kaniya.

'Kung walay kuwarta,' ingon niya, 'dili ka makadawat bisan usa ka liso gikan kanako.'

Unya ang pobre nga mag-uuma nanghilak ug miadto kang Santo Spyridon, kinsa iyang gisugilon ang iyang kasakit. Gipahupay siya sa santo ug gipadala siya pauli, ug sa sunod buntag miadto mismo ang santo kaniya ug nagdala og tibuok tumpok nga bulawan (bahin sa kung asa niya nakuha ang bulawan – hisgutan pa kini unya). Gihatag niya kini nga bulawan sa mag-uuma ug miingon:

'Ala kini nga bulawan, igsoon ko, ngadto sa panadero ug ihatag kini isip panalapi; pabutanga ka sa panadero og igong pan nga imong gikinahanglan karon; ug sa diha nga moabot na ang ani ug sobra na ang imong pan, bayri ang panalapi ug ibalik kini kanako.'

Gikuha sa pobre nga mag-uuma ang bulawan gikan sa kamot sa santo ug midali-dali paingon sa adunahan. Nalipay kaayo ang gahakog nga adunahan sa bulawan ug dayon gihatagan ang pobre og pan nga igo sa iyang gikinahanglan. Unya natapos ang gutom, niabot ang maayong ani, ug pagkahuman sa ani, gibayran sa mag-uuma ang adunahan og interes sa pan nga iyang gipahulam ug, pagkahuman nga nabawi niya ang prenda gikan kaniya, gidala kini uban sa pagpasalamat kang San Spyridon. Gikuha sa santo ang bulawan ug mibalik sa iyang tanaman, gidala ang mag-uuma uban kaniya.

'Sumunod ka nako, igsoon,' ingon niya, 'ug mag-uban kita nga ihatag kini sa Kadtong buotan kaayo nga nagpahulam niini kanato.'

Pag-abot niya sa tanaman, gibutang niya ang bulawan tupad sa bakod, gitangtang niya ang iyang mga mata paingon sa langit ug misinggit:

'Ginoo ko, Hesukristo, nga pinaagi sa Imong kabubut-on nagmugna ug nagbag-o sa tanang butang! Ikaw nga kaniadto gibalhin ang tungkod ni Moises ngadto sa usa ka bitin sa atubangan sa mga mata sa Paraon sa Ehipto (Ex. 7:10), – sugoa kining bulawan, nga imong kaniadto giusab gikan sa hayop, nga mobalik sa orihinal nga porma niini: unya kining tawo maila kung unsa kaayo ka nag-amuma kanamo ug makat-on pinaagi sa iyang kaugalingong kasinatian sa gisulti sa Balaang Kasulatan – nga 'ang Ginoo nagbuhat sa bisan unsa nga Iyang gusto' (Salmo 134:6)!

Samtang nag-ampo siya ingon niini, kalit nga miuyog ang piraso sa bulawan ug nahimong bitin, nga misugod sa pagliko-liko ug pag-uyog. Busa, una, ang bitin, pinaagi sa pag-ampo sa balaan, nabag-o ngadto sa bulawan, ug unya, sa parehas nga katingalahan, mibalik kini gikan sa bulawan ngadto sa bitin. Sa pagkakita niya niining milagro, nangurog sa kahadlok ang mag-uuma, nahugno sa yuta ug nagpahayag nga dili siya takus sa katingalahang panalangin nga gihatag kaniya. Unya, ang bitin nibalik ug nilusot sa iyang lungib, samtang ang mag-uuma, nga napuno sa pagpasalamat, mibalik sa balay ug namangha sa kadako sa milagro nga gihimo sa Dios pinaagi sa pag-ampo sa santo.

Usa ka matinud-anong lalaki, usa ka higala sa santo, gisumbong sa atubangan sa hukom sa lungsod tungod sa pagpanukot sa daotan, gipriso, ug sa ulahi gisilotan og kamatayon bisan pa hingpit siyang inosente. Pagkahibalo niini, ang bulahan nga si Spyridon mibiyahe aron luwason ang iyang higala gikan sa dili angay nga pagbitay. Niadtong panahona, ang nasud nag-antos sa pagbaha, ug ang sapa nga naa sa agianan sa balaan napuno sa tubig, nibuto sa mga pampang ug nahimong dili malabyan. Gihinumduman sa tigbuhat sa milagro kung giunsa ni Josue, uban sa Kaban sa Tugon, pagtabok sa nabaha nga Jordan sa uga nga yuta (Josue 3:14–17), ug, sa pagsalig sa gahum sa Dios, gisugo niya ang sapa sama sa usa ka sulugoon:

'Pahunong! Mao kini ang sugo sa Ginoo sa tibuok kalibutan, aron makatawid ako ug maluwas ang tawo nga akong gipadali.'

Sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niining mga pulong, mihunong dayon ang dagan sa suba ug mibukas og uga nga agianan – dili lang para sa santo, kondili para usab sa tanan nga nag-uban kaniya. Ang mga saksi sa milagro midali-dali ngadto sa huwes ug gisultihan siya sa pag-abot sa santo ug sa iyang nabuhat sa dalan, ug ang huwes dayon gipagawas ang gisentensyahan nga lalaki ug gibalik siya sa santo nga wala'y kadaut.

Ang balaan makabantay usab sa tinago nga mga sala sa mga tawo. Busa, sa usa ka higayon, samtang nagpahulay siya gikan sa iyang pagbiyahe sa balay sa usa ka buotan nga tag-iya, usa ka babaye nga nagkinabuhi sa dili matarong nga relasyon gusto, sumala sa lokal nga kostumbre, nga hugasan ang mga tiil sa balaan. Apan siya, nga nakahibalo sa iyang sala, miingon kaniya nga ayaw siya paghikap. Ug wala niya kini giingon tungod kay gitamay niya ang makasasala ug gisalikway siya: kay giunsa kaha sa usa ka disipulo sa Ginoo, nga mokaon ug moinom uban sa mga manininggil sa buhis ug mga makasasala, pagtamay sa mga makasasala? (Mat. 9:11) Dili, gusto niya nga pahinumduman ang babaye sa iyang mga kalapasan ug mamasarangan siya sa iyang hugaw nga mga hunahuna ug buhat. Ug sa dihang ang babaye padayon nga naningkamot sa paghikap sa tiil sa santo ug paghugas niini, ang santo, nga gustong luwason siya gikan sa pagkaguba, gisaway siya uban sa gugma ug pagkamapainubsanon, gihinumduman siya sa iyang mga sala ug gihangyo nga maghinulsol. Natingala ug nahadlok ang babaye nga bisan pa ang iyang daw labing tinago nga mga buhat ug hunahuna wala matago sa maalamon nga mga mata niining tawo sa Dios. Gipuno sa kaulaw ang iyang pagbati, ug uban sa mapungot nga kasingkasing mihulog siya sa tiilan sa santo ug gihugas kini, dili na sa tubig kondili sa mga luha, ug hayag niyang gipang-angkon ang mga sala nga iyang gisaway. Naglihok siya sama sa gibuhat sa malanding nga babaye nga gihisgutan sa Ebanghelyo, ug ang santo, nga nagsundog sa Ginoo, maloloy-on siyang giingnan: Lucas 7– *'Gipasaylo na ang imong mga sala'*, ug dugang pa*: 'Tan-awa, napaayo ka na; ayaw na pagpakasala pa'* (Juan 5:14). Ug sukad niadto, hingpit nga nabag-o ang babaye ug nahimong mapuslanong ehemplo sa kadaghanan.

Hangtud karon, atong gihisgutan lamang ang mga milagro nga gihimo ni San Spyridon sa iyang kinabuhi; karon kinahanglan usab natong hisgutan ang iyang kadasig alang sa Ortodoksong pagtuo.

Sa paghari ni Constantine the Great, ang unang Kristohanong emperador, niadtong tuig 325 AD, Gitigom ang Unang Ekumenikal nga Konseho sa Nicaea aron kondihon ang eretikong si Arius, nga blasphemous nga gitawag ang Anak sa Dios nga binuhat imbis nga Siya ang Magbubuhat sa tanang butang, ug aron ipahayag Siya nga usa ka kinaiya uban sa Dios Amahan. Gisuportahan si Ario sa iyang blasfemiya sa mga obispo sa mga simbahan nga impluwensyal niadtong panahona: si Eusebio sa Nicomedia, si Maris sa Chalcedon, si Theognis sa Nicaea ug uban pa. Apan ang mga kampyon sa Ortodoksiya mao ang mga tawo nga nailhan tungod sa ilang kinabuhi ug pagtulon-an: ang bantugang San Alexander, nga niadtong panahona usa pa ka presbiterio ug nagbuhat isip deputy ni San Mitrophan, Patriarka sa Constantinople[8748] , nga anaa sa iyang higdaanan sa kamatayon ug busa wala sa konseho; ug ang iladong Athanasius, nga wala pa gi-ordinar nga presbiterio ug nag-alagad isip diakono sa Simbahan sa Alexandria; kini nga duha nakapukaw og dakong kasuko ug pagpanukog sa mga heretiko tungod kay nilabaw sila sa kadaghanan sa ilang pagsabot sa mga kamatuoran sa pagtuo, bisan wala pa sila gihatagan og dungog sa episkopal nga katungdanan; Kauban usab nila si San Spyridon, ug ang grasya nga nagpuyo kaniya mas epektibo ug gamhanan sa pagdani sa mga heretiko kaysa sa mga pamulong, argumento, ug elokwensya sa uban. Sa pagtugot sa hari, ang mga Griyegong pilosopo nga nailhan nga mga Peripatetiko[8749] , anaa usab sa konseho; ang

[8748] San Mitrophan, 315–325. San Alexander, ang iyang manununod, nagsilbi nga patriyarka gikan sa 325 hangtod sa 340.

[8749] Ang mga Peripatetiko mao ang mga sumusunod sa pilosopiyang Aristotelian. Kining eskwelahan sa pilosopiya (kilusan) mitumaw sa katapusan sa ika-4 nga siglo BC ug nagpadayon sulod sa hapit walo ka siglo; kining pilosopikal nga kilusan sa ulahi nakakuha usab og

labing maalamon kanila miadto aron depensahan si Ario ug nagpanghambog sa iyang labi ka maalamon nga panultihon, naningkamot sa pagdaot sa mga pagtulon-an sa mga Ortodokso. Si Banal nga Spyridon, usa ka tawo nga walay pormal nga edukasyon nga nakaila lamang kang Jesu-Cristo, *'ug Siya nga gipako sa krus'* (1 Cor. 2:2), nangayo sa mga Amahan nga tugutan siya nga mosalmot sa debate uban niining eskolar; apan ang mga balaang Amahan, nga nahibalo nga siya usa ka yano nga tawo nga hingpit nga dili pamilyar sa Griyegong pilosopiya, nagdili kaniya sa pagbuhat niini. Apan si Santo Spyridon, nga nakahibalo sa gahum sa kinaadman nga gikan sa kahitas-an ug sa pagka-huyang sa kinaadman sa tawo kon ikumpara, mituyok ngadto sa maalamon ug miingon:

'Filósofo! Sa ngalan ni Hesukristo, paminawa ang akong isulti.'

Sa dihang misugot ang pilosopo nga maminaw kaniya, misugod ang balaan sa pagsulti.

'Aduna'y usa ka Dios,' miingon siya, 'nga nagmugna sa langit ug yuta, naghimo sa tawo gikan sa yuta, ug nagtudlo sa tanang uban, makita ug dili makita, pinaagi sa Iyang Pulong ug Iyang Espiritu; ug nagtuo kami nga kini nga Pulong mao ang Anak sa Dios ug ang Dios mismo, Nga, sa pagkaayo'g kalooy kanato nga nangawala, natawo gikan sa Birhen, nagpuyo taliwala sa mga tawo, nag-antos ug namatay alang sa atong kaluwasan, ug nabanhaw pag-usab, ug gibanhaw ang tibuok katawhan uban Niya; gipaabot namo ang Iyang pag-abot aron paghukman kita tanan sa matarong nga paghukom ug aron ganti-an ang matag tawo sumala sa ilang mga binuhatan; nagtuo kami nga Siya usa ka kina-iya uban sa Amahan, kapariho Niya sa gahum ug himaya... Busa ingon niini namo gipahayag ang among pagtuo, ug dili namo paninguhaon nga susihon kining mga misteryo pinaagi sa mausisaong hunahuna; ni kamo man angay mosulay pagpangutana kon giunsa kini tanan mahitabo, kay kining mga misteryo labaw pa sa inyong pagsabot ug labi pang milabaw sa tanang kahibalo sa tawo.

Unya, pagkahuman sa mubo nga pahulay, nangutana ang santo:

'Dili ba kini usab ang imong makita, pilosopo?'

Apan nagpabilin nga hilom ang pilosopo, sama sa wala pa gyud siya gitawag aron makiglalis. Wala siyay masulti batok sa mga pulong sa santo, diin klaro kaayo ang gahum sa langitnong, aron matuman ang gisulti sa Balaang Kasulatan: *'Kay ang gingharian sa Dios dili sa pulong kondili sa gahum'* (1 Cor. 4:20).

Sa katapusan, miingon siya:

'Ug sa akong hunahuna, tinuod gayud nga ingon niini ang tanan sama sa imong giingon.'

Unya miingon ang tigulang:

'Maayo, adto ug barog sa kiliran sa balaan nga pagtuo.'

Ang pilosopo, nga mituyok ngadto sa iyang mga higala ug mga tinun-an, nagpahayag:

'Paminawa! Samtang ang debate kanako gihimo pinaagi sa mga argumento, gisukwahi nako ang usa ka argumento sa lain ug, pinaagi sa akong kahanas sa debate, gisupak nako ang tanan nga gipresentar kanako. Apan sa dihang, imbis nga makatwiran nga argumento, usa ka talagsaong gahum ang misibog gikan sa baba niining tigulang – walay kusog ang mga argumento batok niini, kay ang tawo dili makasukol sa Dios. Kung kinsa kaninyo ang makahunahuna sama kanako, motuo siya kang Cristo ug, uban kanako, mosunod niining tigulang, nga pinaagi sa iyang baba ang Dios mismo ang misulti.

Ug ang pilosopo, pagdawat niya sa Ortodoksong Kristohanong pagtuo, nalipay nga napildi siya sa panaglalis sa usa ka balaan, alang sa iyang kaugalingong kaayohan. Nalipay ang tanang Ortodokso, samtang ang mga heretiko nakasinati og dakong kaulaw.

Sa pagtapos sa konseho, pagkahuman sa pagdisiplina ug pag-exkommunikar kang Arius, ang tanan nga naa sa konseho, lakip na si Santo Spyridon, mibalik sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay. Niining panahona, namatay ang iyang anak nga si Irina; iyang gigugol ang pinakamaayo nga bahin sa iyang pagkabatan-on sa putli nga pagkabirhen, ug busa giisip siyang takus sa Gingharian sa Langit. Samtang nagpadayon kini, usa ka babaye ang miadto sa santo ug uban sa paghilak misulti kaniya nga iyang gisalig sa iyang anak nga si Irina ang pipila ka alahas nga bulawan aron itago; apan tungod kay namatay ang dalaga pagkahuman niini, nawala ang mga butang. Gipangita ni Spyridon ang tibuok balay aron tan-awon kon basin natago ang alahas sa bisan asa, apan wala niya

---

mga sumusunod sa mga Kristohanon. Ang mga Peripatetiko nakakuha sa ilang ngalan tungod kay ang nagtukod sa eskwelahan, si Theophrastus, nagbilin sa eskwelahan og usa ka tanaman nga adunay halaran ug natabonan nga mga agianan (Peripatos – mga kolonnada, natabonan nga galeriya).

kini makita. Tungod sa pagkasubo sa babaye, si Santo Spyridon, kauban ang iyang panimalay, miduol sa kabaong sa iyang anak nga babaye ug, mitawag kaniya nga daw buhi pa, misinggit:

"Anak kong Irina! Asa na ang mga alahas nga gisalig kanimo aron imong bantayan?"

Si Irina, sama sa pagmata gikan sa lawom nga tulog, mitubag:

'Ginoo! Gitago nako sila dinhi sa sulod sa balay.'

Ug gitudlo niya ang maong dapit.

Unya miingon ang santo kaniya:

– Matulog na karon, anak kong babaye, hangtod matawagan ka sa Ginoo sa tanan sa panahon sa kinatibuk-ang pagkabanhaw.

Sa pagkakita sa ingon ana ka katingalahang milagro, nahadlok ang tanan nga naa didto. Ug nakaplagan sa balaan ang gitago sa dapit nga iyang gipakita ug gihatag kini sa babaye.

Pagkahuman sa kamatayon ni Constantine the Great, ang iyang imperyo nabahin sa duha ka bahin. Ang sidlakang bahin niadto sa iyang panganay nga anak, si Constantius. Samtang naa sa Antioquia, si Constantius grabe kaayo ang sakit, ug wala siya matambal sa mga doktor. Busa gipahawa sa emperador ang mga doktor ug mitagad sa Labawng Manambal sa mga kalag ug lawas – ang Dios – uban sa mainitong pag-ampo alang sa iyang pagkaayo. Ug busa, sa usa ka panan-aw niadtong gabii, nakakita ang emperador og usa ka Anghel nga nagpakita kaniya og daghang mga obispo, ug taliwala kanila, labi na gayud ang duha nga nagpakita nga sila ang mga lider ug ulo sa uban; gisultihan sa Anghel ang hari nga kining duha ra ang makahimo sa pag-ayo sa iyang sakit. Pagmata niya ug paghunahuna sa iyang nakita, wala niya mailhi kinsa ang duha ka obispo nga iyang nakita: ang ilang mga ngalan ug kaliwatan wala niya nahibaloan, ug, labaw pa, ang usa kanila dili pa gani usa ka obispo niadtong panahona.

Sulod sa dugay nga panahon nalibog ang hari ug, sa katapusan, sa maalamon nga tambag sa usa ka tawo, gitawag niya pag-usab ang mga obispo gikan sa tanang kasikbit nga lungsod ug gipangita sila taliwala niini alang sa duha nga iyang nakita sa iyang panan-awon, apan wala niya sila makaplagan. Unya gipatawag niya pag-usab ang mga obispo sa ikaduhang higayon, karon mas daghan na ug gikan sa mas layo nga mga rehiyon, apan wala gihapon niya sila makita sa taliwala nila. Sa katapusan, gisugo niya ang tanang obispo sa iyang imperyo nga magtigom sa iyang atubangan. Ang imperyal nga dekreto—o mas tukma, ang hangyo—miabot sa isla sa Cyprus ug sa siyudad sa Trimythous, diin nag-alagad si San Spyridon isip obispo; kaniya, gipadayag na sa Dios ang tanan mahitungod sa emperador. Dali dayon, mibyahe si San Spyridon paingon sa emperador, gidala ang iyang disipulo nga si Tryphillias, kinsa iyang kauban sa usa ka panan-awon sa emperador ug kinsa, sama sa nahisgutan, dili pa usa ka obispo niadtong panahona. Pag-abot nila sa Antioquia, miadto sila sa palasyo aron makita ang emperador. Nagsul-ob si Spyridon og yano nga bisti ug nagbitbit og tungkod nga palma sa kamot; sa iyang ulo nagsul-ob siya og hinablit nga mitra nga dahon sa palma, ug nagbitay sa iyang dughan ang usa ka gamay nga palayok, sama sa kostumbre sa mga lumolupyo sa Jerusalem, nga kasagaran nagbitbit og balaang lana gikan sa Balaang Krus sa ingon nga sudlanan. Sa dihang misulod ang santo sa palasyo nga ingon ani ang iyang hitsura, usa sa mga sulugoon sa palasyo, nga nindot kaayo ang sinina, nasayop nga usa siya ka pulubi, giyagaran siya ug, sa pagdumili nga pasudlon siya, gihampak siya sa aping; apan ang balaan, tungod sa iyang pagkamaayo ug paghinumdom sa mga pulong sa Ginoo (Mateo 5:39), gituyok ang pikas aping; nasabtan sa sulugoon nga usa ka obispo ang nagbarug sa iyang atubangan ug, sa pag-ila sa iyang sala, mapainubsanon siyang nangayo og pasaylo, nga gidawat usab niya.

Sa diha pa lang misulod ang santo sa atubangan sa hari, dayon dayon siya nakaila kaniya, kay mao man kini gayud ang porma nga iyang gipakita sa hari sa usa ka panan-awon. Mibangon si Constantius, miduol sa santo ug mihapa sa atubangan niya, uban sa mga luha nangayo sa iyang pag-ampo sa Diyos ug naghangyo kaniya nga tambalan ang iyang sakit. Sa diha nga nahikap sa santo ang ulo sa hari, dali ra kaayo nabalik ang iyang panglawas ug dako kaayo ang iyang kalipay sa pagka-ayo, nga nahitabo tungod sa mga pag-ampo sa santo. Gihatagan siya sa hari og dagkong dungog ug, sa iyang kalipay, gigugol niya ang tibuok adlaw uban kaniya, nagpakita og dakong pagtahod sa iyang maayong doktor.

Samtang nagpadayon, si Trifillius nabigla kaayo sa tanang kahimayaan sa hari, sa katahum sa palasyo, sa kadaghan sa mga maharlika nga nagtindog sa atubangan sa hari nga naglingkod sa iyang trono – nga tanan katingalahan tan-awon ug nagdan-ag sa bulawan – ug sa maalamon nga pag-alagad sa mga sulugoon nga nagsul-ob og hayag nga bisti. Miingon kaniya si Spiridon:

'Ngano man kaayo ka natingala, igsoon? Ang kadungganan ug himaya sa hari ba gayud makahimo kaniya nga mas matarong kaysa sa uban? Dili ba mamatay ang hari sama sa labing ubos nga pulubi, ug dili ba siya ilubong? Dili ba siya motindog sa atubangan sa Mahadlokong Huwes sama sa tanan? Ngano man nga imong gipili ang madunot kaysa sa dili mausab, ug natingala ka sa kawalay pulos, sa dihang angay unta nimo pangitaon una sa tanan ang dili materyal ug walay katapusan, ug higugmaon ang dili madunot nga langitnong himaya?"

Ang Reverendo mismo ang nagtudlo sa hari sa taas nga panahon, nga nag-awhag kaniya nga hinumduman ang pagkamaayo sa Dios ug nga mahigugmaon sa iyang mga nasasakupan, maloloy-on sa mga makasasala, buotan sa mga nangayo og bisan unsa, mapinanggaon sa mga nangayo, ug usa ka amahan sa tanan—mapinanggaon ug buotan; kay bisan kinsa ang naghari sa laing paagi dili angay tawgon nga hari, kondili usa ka manlupig. Sa konklusyon, gisugo sa santo ang hari nga hugot nga sundon ug ipatuman ang mga lagda sa pagkamatinud-anon, ug dili modawat sa bisan unsa nga supak sa Simbahan sa Dios[8750] .

Gusto sa hari nga pasalamatan ang santo tungod sa iyang pagka-ayo pinaagi sa iyang mga pag-ampo ug nagtanyag kaniya og daghang bulawan, apan wala dawata sa santo kini, nga miingon:

'Dili husto, O Hari, nga bayaran ang gugma sa kasuko, kay ang akong gibuhat para kanimo mao ang gugma: sa tinuod, ang pagbiya sa akong panimalay, ang pagtabok sa ingon ka halapad nga dagat, ang pag-antos sa mapait nga katugnaw ug hangin – dili ba kini gugma? Ug tungod niini tanan, dawaton ba nako ang bulawan nga baylo, nga mao ang hinungdan sa tanang dautan ug dali ra kaayo makaguba sa tanang kamatuoran?

Mao kana ang gisulti sa santo, nga dili mosugot nga modawat og bisan unsa, ug pinaagi lamang sa labing matinud-anong paghangyo sa hari siya napugos – apan aron lang dawaton ang bulawan gikan sa hari, dili aron ipabilin kini para sa iyang kaugalingon, kay gipangbahin-bahin dayon niya ang tanan niyang nadawat sa mga nangayo.

Dugang pa, sumala sa mga pagdasig sa maong santo, gi-exempt ni Emperador Constantius ang mga pari, diyakono, ug tanang klero ug ministro sa simbahan gikan sa buhis, tungod kay iyang gihukman nga dili angay nga ang mga ministro sa Imortal nga Hari mobayad og buhis sa usa ka mortal nga hari. Pagpaalam niya sa emperador ug pagsugod sa iyang pagpauli, gidawat ang santo sa balay sa usa ka matinud-anong Kristohanon nga iyang nakasugat sa dalan. Didto, usa ka pagano nga babaye nga dili makasulti og Griyego ang miadto kaniya. Gidala niya ang iyang patay nga anak nga lalaki sa iyang mga bukton ug, samtang nagahilak sa kasakit, gibutang niya kini sa tiilan sa santo. Walay nakasabot sa iyang pinulongan, apan ang iyang mga luha mismo klarong nagpakita nga naghangyo siya sa santo nga buhion pag-usab ang iyang patay nga anak. Apan ang santo, nga naglikay sa walay pulos nga himaya, sa sinugdan misalikway sa pagbuhat niining milagro sa pag ; ug bisan pa niana, tungod sa iyang kalooy, naantig siya sa mapait nga paghilak sa inahan ug nangutana sa iyang diakono, si Artemidotus:

'Unsa man ang buhaton nato, igsoon?'

'Ngano man imo ko gipangutana, Amahan?' tubag sa diakono. 'Unsa pa man ang imong buhaton gawas sa pagtawag kang Kristo—ang Magahatag sa Kinabuhi, nga daghan na kaayong higayon mitubag sa imong mga pag-ampo? Kung imo man gipang-ayo ang hari, dili kaha nimo balibaran ang mga kabus ug mga nanginahanglan?'

Labi pang napukaw sa kaluoy tungod niining maalamon nga tambag, ang santo napuno sa luha ug, sa pagyuko sa iyang mga tuhod, mipangaliya sa Ginoo uban sa mainit nga pag-ampo. Ug ang Ginoo, nga pinaagi kang Elias ug Eliseo gibanhaw ang kinabuhi sa mga anak sa balo sa Zarepat ug sa babaye sa Sunem (1 Mga Hari 17:21; 4 Mga Hari 4:35), nadungog usab ang pag-ampo ni Santo Spyridon ug gibalik ang gininhawa sa kinabuhi sa pagano nga bata, nga sa pagkabanhaw dayon misugod og hilak. Ang inahan, sa pagkakita nga buhi na ang iyang anak, natumba ug namatay sa kalipay: dili lamang ang grabeng sakit ug kasakit sa kasingkasing ang makapatay sa usa ka tawo, apan usahay ang sobra nga kalipay makahatag usab sa parehas nga epekto. Busa, namatay ang babaye tungod sa kalipay, samtang ang iyang kamatayon nagpahulog sa mga nanan-aw – human sa dili gilauman nga kalipay sa pagkabanhaw sa bata – ngadto sa dili gilauman nga kasubo ug mga luha. Unya gipangutana pag-usab sa santo ang diakono:

'Unsa man ang buhaton nato?'

Gisubli sa diakono ang iyang unang tambag, ug ang santo mibalik sa pag-ampo. Gipaalsa niya ang iyang mga mata ngadto sa langit ug gipaalsa ang iyang hunahuna kang Dios, ug nag-ampo siya Niya nga nagahuyop sa

[8750] Ang Emperador Constantius pabor sa mga erehe nga Arian.

gininhawa sa kinabuhi ngadto sa mga patay ug nga nagausab sa tanang butang pinaagi sa Iyang bugtong kabubut-on. Unya miingon siya sa namatay nga babaye, nga nagahigda sa yuta:

'Bangon ug barog sa imong mga tiil!'

Ug siya mitindog, sama sa pagmata gikan sa tulog, ug giakbay ang iyang buhing anak nga lalaki.

Gidili sa santo ang babaye ug ang tanan nga naa didto nga mosulti sa bisan kinsa bahin sa milagro; apan si diakon Artemidotus, pagkahuman sa pagpanaw sa santo, tungod kay dili siya gustong maghilom bahin sa kadako ug gahum sa Dios, nga gipadayag pinaagi sa dakong alagad sa Dios, si Spyridon, gisultihan ang mga matinud-anon sa tanan nga nahitabo.

Sa pagbalik sa santo sa balay, usa ka lalaki ang miadto kaniya nga gustong mopalit og usa ka gatos ka kanding gikan sa iyang kawan. Gisugo siya sa santo nga bayran ang gikasabotang presyo ug kuhaon dayon ang iyang napalit. Apan ang lalaki mibayad lang para sa siyamnapulo'g siyam ka kanding ug gitago ang bayad para sa usa, kay nagtuo siya nga ang santo—nga sa iyang tinuod nga pagkamapainubsanon wala gyud magtagad sa mga butang sa kalibutan—dili kini mapansin. Sa dihang naa na silang duha sa kulongan sa mga karnero, gisugo sa santo ang mamalit nga kuhaon ang kadaghan sa mga karnero nga iyang nabayran, ug ang mamalit, human niyang gilain ang usa ka gatos ka karnero, gipagawas sila sa gawas sa bakod. Apan ang usa kanila, murag usa ka maalamon ug maayong sulugoon, nga nakahibalo nga wala siya nabaligya sa iyang agalon, mibalik dayon ug nidagan pabalik sa kulongan. Nadakpan pag-usab siya sa mamalit ug gihila sa iyang likod, apan nakalingkawas siya ug nidagan pabalik sa kulungan. Sa ingon niini, nakalingkawas siya sa iyang pagkupot sa tulo ka higayon ug nibalik sa kulungan, samtang pwersado siyang gidala palayo; sa katapusan, gisaka siya sa iyang abaga ug gidala palayo, samtang kusog siyang nag-agda, gisumbag siya sa ulo gamit ang iyang mga sungay, nagkaguliyang ug nakigbisog, nga ang tanan nga nakasaksi niini nabigla. Unya si San Espiridón, sa pagsabot sa nahitabo ug dili usab gustong ipadayag sa atubangan sa tanan ang dili matinud-anong mamalitay, miingon kaniya sa hilom:

'Tan-awa, anak ko, kining hayop tingali adunay hinungdan nganong ingon ani ang pamatasan niini, kay dili man kini gusto ipadala kanimo: basin wala ka naghatag sa hustong bayad niini? Dili ba mao kana ang hinungdan nganong nakalingkawas kini sa imong pagkupot ug midagan paingon sa bakod?'

Nahiya ang mamalit, giangkon niya ang iyang sala ug nangayo og pasaylo; dayon iyang gihatag ang kuwarta ug gidala ang kanding – ug kini misulod nga malumo ug hilom sa balay sa lalaki nga mipalit kaniya, nga nagsunod sa iyang bag-ong tag-iya.

Sa isla sa Cyprus adunay usa ka baryo nga ginganlan og Friera. Sa pag-abot didto alang sa pipila ka buluhaton, misulod si Santo Spyridon sa simbahan ug gisugo ang usa sa mga anaa, usa ka diakono, nga mag-ampo og mubo: gikapoy ang santo gikan sa iyang taas nga pagbiyahe, labi na kay panahon sa pag-ani ug kusog kaayo ang kainit. Apan ang diakono misugod sa pagbuhat sa sugo kaniya nga hinay-hinay, tinuyo nga gipalawig ang pag-ampo, mura'g nag-awit sa mga pag-ampo uban sa pipila ka garbo, ug klarong nagpasigarbo sa iyang tingog. Ang santo mitan-aw kaniya nga masuko, bisan pa nga buotan siya sa kinaiyahan, ug sa pagdumot kaniya miingon: 'Hilom!' Ug sa kalit lang, natul-an ang diakono: nawala dili lang ang iyang tingog kondili pati na ang gasa sa pagsulti, ug mitindog siya nga murag walay dila. Gikurog sa kahadlok ang tanan nga naa didto. Ang balita sa nahitabo dali nga mikaylap sa tibuok baryo, ug ang tanang lumolupyo nangdagsang aron masaksihan ang milagro ug napuno sa kahadlok. Nihulog ang diakono sa tiilan sa santo, nagpakita og hangyo nga ibalik ang iyang pagkasulti, samtang ang iyang mga higala ug paryente nangayo usab sa obispo nga buhian siya. Apan ang santo wala dayon motugot sa ilang hangyo, kay istrikto siya sa mga hambog ug hambog; ug, sa katapusan, iyang gipasaylo ang nakasala, gibalik ang iyang panultihon ug gihatag pag-usab kaniya ang gasa sa pagsulti; apan, sa samang higayon, nagbilin siya og marka sa silot kaniya pinaagi sa dili paghatag og hingpit nga kalinaw sa iyang paglitok, ug gibyaan siya sa nahibilin niyang kinabuhi nga adunay huyang nga tingog, pagkalitok ug pagkatar-anta, aron dili siya mapahitas-on sa iyang tingog o mapanghambog sa kalinaw sa iyang paglitok.

Usa ka adlaw, misulod si San Spyridon sa usa ka simbahan sa iyang lungsod alang sa Vespers. Nahitabo nga walay bisan kinsa sa simbahan gawas sa mga klero. Bisan pa niana, gisugo niya nga pasigaon ang daghang kandila ug lampara ug mitindog siya sa atubangan sa halaran uban sa espirituhanong pag-ila. Ug sa takdang oras, iyang gipahayag, 'Ang kalinaw kaninyong tanan!' – ug wala'y kongregasyon nga motubag sa naandan sa pahayag sa balaan sa kalinaw – kalit nga nadungog gikan sa taas ang daghang tingog nga nagpahayag, 'Ug sa imong espiritu.' Dako ug harmoniko ang koro, ug ang mga tingog niini mas tam-is pa kaysa bisan unsang pag-awit sa

tawo. Ang diyakono, nga nag-ektinia, napuno sa kahadlok sa pagkadungog, human sa matag ektenia, sa usa ka katingalahang pag-awit gikan sa ibabaw: 'Ginoo, kalooy-a kami!' Kining pagkanta nadungog bisan sa mga tawo nga layo sa simbahan, ug daghan kanila ang midali paingon niini; ug samtang nagkadool sila sa simbahan, ang katingalahang pagkanta nagpunô sa ilang mga dalunggan ug naglipay sa ilang mga kasingkasing. Apan sa dihang misulod sila sa simbahan, wala silay nakita didto gawas sa santo ug pipila ka mga ministro sa simbahan, ug wala na nila madungog ang makalangit nga pag-awit, nga nakapuno kanila sa dakong katingala.

Sa lain nga higayon, samtang ang santo nagbarog usab sa simbahan atol sa gabii nga serbisyo, nahurot ang lana sa lampara ug ang siga nagsugod na og pagdaut. Nasubo ang santo niini, kay nahadlok siya nga kon mapalong ang lampara, mohunong ang pag-awit sa simbahan, ug busa dili masunod ang naandan nga lagda sa simbahan. Apan ang Dios, nga motuman sa mga tinguha sa mga nagahadlok kaniya, gisugo ang lampara nga mapuno sa lana, sama sa nahitabo sa banga sa balo sa panahon ni propeta Eliseo (2 Hari 4:2–6). Ang mga ministro sa simbahan nagdala og mga sudlanan, gibutang kini ilawom sa lampara, ug napuno kini sa lana sa katingalahan. Kining makita nga lana klarong nagsilbi nga timaan sa daghang grasya sa Dios, nga gipuno kang Santo Spyridon ug pinaagi niini gipakaon niya ang iyang panon pinaagi sa iyang mga pulong.

Sa isla sa Cyprus, adunay lungsod nga ginganlan og Kyrena. Sa usa ka higayon, mibyahe didto si Santo Spyridon gikan sa Trimythous alang sa usa ka lakaw, kauban ang iyang disipulo nga si Tryphilius, nga niadto nahimong Obispo na sa Leukousia sa isla sa Cyprus. Samtang nagtabok sila sa Bukid Pentadaktylos ug nakaabot sa usa ka dapit nga ginganlan og Parimna (nga nailhan tungod sa iyang katahum ug daghang tanom), nabihag si Tryphilius sa maong lugar ug gusto niyang makakuha og yuta sa maong dapit alang sa iyang kaugalingong simbahan. Gihunahuna niya kini paglawom sa iyang kaugalingon; apan ang iyang mga hunahuna wala matago sa mahibaloong espirituhanong mga mata sa dakong amahan, kinsa miingon kaniya:

'Ngano man, Trifilius, nga pirmi ka maghunahuna sa walay pulos ug maghandum sa mga panag-iya ug mga tanaman nga, sa tinuod, walay tinuod nga bili ug nagpakita lang nga daw usa ka butang nga bililhon, ug ang ilusyon nga bili niini nagpukaw sa kasingkasing sa mga tawo og tinguha nga maangkon kini? Ang atong dili matangtang nga bahandi naa sa langit (1 Ped. 1:4), Aduna kita'y *puy-anan nga dili hinimo sa kamot* (2 Cor. 5:4)—paninguha alang niini ug lipaya na kamo niini daan (pinaagi sa pagpamalandong sa Dios): kini dili makalihok gikan sa usa ka kahimtang ngadto sa lain, ug bisan kinsa nga mahimong tag-iya niini makadawat og panulondon nga dili na niya mawala gayud.

Kining mga pulong dako kaayo ug ikatabang kang Tryphilius, ug pagkahuman, pinaagi sa iyang tinuod nga Kristohanong kinabuhi, nakab-ot niya ang kahimtang sa usa ka pinili nga sudlanan ni Kristo, sama sa Apostol Pablo, ug giisip siyang takus sa dili mabilang nga mga gasa gikan sa Dios.

Busa si Santo Spyridon, nga siya mismo usa ka tawo nga may pagka-binuotan, nagiya sa uban paingon sa pagkamabuotan; ug sa mga misunod sa iyang mga pagdasig ug pagtulun-an, kini nakapahimulos kanila, samtang kadtong misalikway niini nakasinati og malisud nga katapusan, sama sa makita sa mosunod.

Usa ka negosyante, nga lumolupyo mismo sa Trimifunt, misakay sa barko paingon sa langyaw nga nasod aron magnegosyo ug nagpabilin didto sulod sa napulo'g duha ka bulan. Sa maong panahon, ang iyang asawa nakighilawas ug nabuntis. Pagbalik sa panimalay, nakita sa negosyante nga buntis ang iyang asawa ug nasayud siya nga nakighilawas kini samtang siya wala. Misuko siya pag-ayo, gisugdan niya pagpanakit kaniya ug, kay dili na siya gustong magpuyo uban kaniya, gipahawa siya sa ilang panimalay; unya miadto siya kang Santo Spyridon ug gisultihan siya sa tanan, nangayo og tambag. Ang santo, nga masubo kaayo sa sala sa babaye ug sa dakong kasubo sa bana niini, gitawag ang asawa ug, nga wala magpangutana kon nakasala ba gyud siya—tungod kay ang iyang pagbuntis mismo ug ang bata nga iyang gisang-at pinaagi sa iyang paglimbong nagpamatuod na sa iyang sala—nagsulti kaniya sa hayag nga paagi:

'Ngano man nga imong gidalit ang higdaanan sa imong bana ug naghatag ka og kaulaw sa iyang panimalay?'

Apan ang babaye, nga nawala na gayud ang bisan gamayng pagbati sa kaulaw, nangahas nga mosingko sa hayag, nga nag-angkon nga wala siya maburos sa bisan kinsa gawas sa iyang bana. Mas nasuko pa gayud ang mga nanan-aw kaniya tungod niining bakak kaysa sa iyang pakighilawas mismo, ug miingon kaniya:

'Giunsa nimo pag-ingon nga sa imong bana ka nabuntis samtang siya wala sa balay sulod sa napulo'g duha ka bulan? Makapuyo ba ang usa ka bata sa sabakan sulod sa napulo'g duha ka bulan, o mas dugay pa?'

Apan nagbarug siya sa iyang gisulti ug giinsistir nga ang anak nga iyang gisabak nagpaabot sa pagbalik sa amahan aron kini matawo sa iyang atubangan. Pinaagi sa pagbarug sa kini nga bakak ug uban pang susama nga bakak ug pakiglalis sa tanan, nakahimo siya og kagubot ug misinggit nga siya gipasipalahan ug gilapas ang katarongan. Unya si Santo Spyridon, nga nagtinguha nga siya mabalik sa paghinulsol, malumo siyang gisultihan:

'Babaye! Nahulog ka sa dakong sala – ug ang imong paghinulsol kinahanglan usab nga dako, kay aduna pa gihapon paglaum sa imong kaluwasan: walay sala nga labaw pa sa kaluoy sa Dios. Apan nakita nako nga ang imong pakighilawas nagdala sa pagkawalay paglaum, ug ang imong pagkawalay paglaum nagdala sa kawalay hiya, ug husto nga mag-antos ka sa angay ug paspas nga silot; ug bisan pa, samtang naghatag kanimo og luna ug panahon alang sa paghinulsol, among gipahayag kanimo sa atubangan sa tanan: ang bata dili mogawas gikan sa imong sabakan hangtud nga isulti nimo ang kamatuoran, nga dili nimo itago pinaagi sa bakak ang makita bisan sa usa ka bulag, sumala sa giingon.

Sa dili madugay, natuman ang gisulti sa santo. Sa pag-abot sa panahon nga manganak ang babaye, gisakitan siya sa grabeng sakit, nga naghatag kaniya og dakong pag-antos samtang nagkupot sa bata sa iyang sabakan. Apan, tungod kay mapig-ot ang iyang kasingkasing, wala siya mosugot nga mosugid sa iyang sala, ug busa namatay siya sa masakitong kamatayon nga wala pa siya makapanganak. Pagkahibalo niini, ang balaan nga tawo nanghilak, nagbasol nga siya mipahamtang og ingon nga paghukom batok sa makasasala, ug miingon:

'Dili na ko maghukom sa mga tawo, kung ang akong gisulti matuman dayon sa ilang kinabuhi.'

Usa ka babaye nga ginganlan og Sofronia, nga matinahuron ug deboto, adunay bana nga pagano. Nidangop siya kang Santo Spyridon sa daghang higayon ug mapinanggaon siyang nangayo kaniya nga paningkamotan nga mabalhin ang pagtuo sa iyang bana ngadto sa tinuod nga pagtuo. Ang iyang bana silingan sa Santo Spyridon ug dako ang iyang pagrespeto kaniya; sa tinuod, isip mga silingan, usahay magbisita sila sa balay sa usag usa. Sa usa ka higayon, nagtigom ang daghang mga silingan sa santo ug sa pagano; anaa usab ang magtiayon. Ug kalit lang, miingon ang santo sa usa sa iyang mga sulugoon, nga klaro kaayo aron madungog sa tanan:

'Anaa'y usa ka sugo sa ganghaan, gipadala sa mag-uuma nga nag-atiman sa akong kawan, nga nagdala og balita nga ang tanang mga hayop, samtang natulog ang mag-uuma, nawala, kay naligaw paingon sa kabukiran: adto ug sultihi siya nga ang mag-uuma nga nagpadala kaniya nakaplagan na ang tanang mga hayop nga buo ug luwas sa usa ka langob.'

Miadto ang sulugoon ug gisulti niya ang mga pulong sa santo sa mensahero. Paglabay sa mubo nga panahon, sa wala pa gani makabangon gikan sa lamisa ang mga nagtigom, miabot ang lain nga mensahero gikan sa magbalantay – nagdala sa balita nga nakaplagan na ang tibuok panon sa karnero. Pagkadungog niini, ang pagano nabigla kaayo nga nahibalo si Santo Spyridon unsay nahitabo sa layo sama sa pagtan-aw niya niini sa iyang kaugalingong mga mata; nagtuo siya nga ang santo usa sa mga dios, ug gusto niyang buhaton kaniya ang sama sa gibuhat sa mga lumolupyo sa Lycaonia kaniadto kang mga Apostoles nga sila Bernabas ug Pablo[8751] , mao ang pagdala og mga hayop nga halad, pag-andam og mga korona sa bulak ug paghalad. Apan miingon kaniya ang santo:

'Dili ko usa ka dios, kondili usa lang ka alagad sa Dios ug usa ka tawo, nga pareho kanimo sa tanang aspeto. Mahitungod sa akong kahibalo sa mga nahitabo sa likod sa siradong pultahan, kini gihatag kanako sa akong Dios; ug kon kamo usab motuo kaniya, mailhan ninyo ang kadako sa Iyang gahum ug pagka-makagahum.'

Sa bahin ni Sofronia, ang asawa sa pagano, gipahimuslan ang kahigayunan, gisugdan ang pagdani sa iyang bana nga biyaan ang mga sayop sa pagano ug mailhan ang Usa ka Tinuod nga Dios ug motuo Kaniya. Sa katapusan, pinaagi sa gahum sa grasya ni Kristo, nabag-o ang pagano ngadto sa tinuod nga pagtuo ug nasidlak pinaagi sa balaang binyag. Busa naluwas *ang 'dili motuo nga bana'*[8752] (1 Cor. 7:14), ingon sa giingon ni San Pablo nga Apostol.

[8751] Ang mga lumolupyo sa Lystra, usa ka siyudad sa Lycaonia (sa Asia Minor), nasayop og hunahuna nga ang mga Apostol nga sila Pablo ug Bernabe mao ang mga paganong diyos nga sila Zeus ug Hermes. (Buhat 14:13.)

[8752] Ang gipasabot ni Pablo niining mga pulong mao, sa kinauyokan, nga ang kahugaw sa pagano nga amahan, ingon sa pagkasulti, nabawi sa pagkabalaan sa Kristohanong inahan ug dili kini mapasa sa mga anak nga natawo gikan sa ingon nga kaminyoon. Bisan pa, dili na kinahanglan isulti nga ang kaminyoon sa usa ka Kristohanong babaye (o lalaki), alang sa usa ka pagano (lalaki o babaye), usa ka natural nga lakang padulong sa hingpit nga pagkabalaan, nga mao ang ilang kaugalingong pagdawat sa Kristohanong pagtuo.

Aduna usab mga sugilanon sa pagka-mapainubsanon ni Beato Spyridon, nga bisan pa siya usa ka santo ug dakong tigbuhat sa milagro, wala niya gisalikway ang pag-atiman sa mga karnero nga walay tingog ug siya mismo ang moadto aron pangitaon sila. Usa ka gabii, misulod ang mga kawatan sa kawan-anan sa karnero, nangawat og daghang karnero ug hapit na sila makalingkawas. Apan ang Dios, nga naghigugma sa Iyang alagad ug nagpanalipod sa iyang gamayng kabtangan, gipugngan pag-ayo sa dili makita nga mga kadena ang mga kawatan, aron dili sila makagawas sa kulungan, diin nagpabilin sila sa maong kahimtang, batok sa ilang kabubut-on, hangtod sa kaadlawon. Sa pagsubang sa adlaw, miadto ang santo sa mga karnero ug, sa dihang nakita niya ang mga kawatan nga napugngan sa gahum sa Dios sa ilang mga kamot ug tiil, gipalaya niya sila pinaagi sa iyang pag-ampo ug gipahimangnoan sila— —nga dili maninguha sa butang nga iya sa uban, kondili magkinabuhi pinaagi sa pagpaningkamot sa ilang kaugalingong mga kamot; unya gihatagan niya sila og usa ka karnero aron, sama sa iyang giingon, 'ang ilang paningkamot ug walay tulog nga gabii dili mawala sa walay pulos', ug gipahawa sila nga malinawon.

Usa ka negosyante gikan sa Trimifunt ang kanunay manghulam og kuwarta sa santo para sa iyang mga transaksyon sa negosyo, ug sa dihang mobalik siya gikan sa iyang mga biyahe sa negosyo ug ibalik ang kuwarta, kasagaran isulti sa santo kaniya nga ibalik ang kuwarta sa kahon diin niya kini gikuha. Wala gyud siya magtagad sa materyal nga ganansya, nga wala gani niya gisusi kung husto ba ang pagbayad sa utang sa nanghulam! Samtang ang negosyante nakabuhat na niini sa daghang higayon, gikuha niya mismo ang kuwarta gikan sa kaban, uban sa panalangin sa santo, ug gibalik ang nadala niyang kuwarta niini pag-usab, ug milambo ang iyang negosyo. Apan usa ka adlaw, nadala sa kahakog, wala niya ibutang ang bulawan nga gidala niya sa kahon kondili gitago niya para sa iyang kaugalingon, samtang gisultihan ang santo nga gibutang na niya kini. Sa dili madugay, nahugno siya sa kakabus, kay ang natago nga bulawan dili lang wala nakahatag kaniya og kita, apan gikuhaan pa gyud ang kalampusan sa iyang negosyo ug, sama sa kalayo, gilamon ang tanan niyang kabtangan. Unya mibalik ang negosyante sa santo ug nangayo og utang. Gipadala siya sa santo ngadto sa iyang kuwarto diin nahimutang ang baul aron siya mismo ang mokuha niini. Miingon siya sa negosyante:

'Adto ug kuhaa kini, kung ikaw mismo ang nagbutang niini didto.'

Miadto ang negosyante, apan wala siyay nakitang kuwarta sa baul, busa mibalik siya sa santo nga walay dala. Miingon ang santo kaniya:

'Apan, igsoon, walay lain kamot gawas sa imoha ang nakahikap niining baul hangtod karon. Busa, kung ikaw gayud ang nagbutang sa bulawan didto kaniadto, mahimo ka untang kuhaon kini pag-usab karon.'

Nail-aw, ang negosyante mihulog sa tiilan sa santo ug nangayo og pasaylo. Gipasaylo siya dayon sa santo, apan sa samang higayon gisultihan siya isip usa ka pagtulun-an nga dili niya dapat pangandoyon ang gipanag-iya sa uban ug dili hugawan ang iyang konsensya sa limbong ug bakak. Busa, ang ganansya nga nakuha pinaagi sa bakak dili gyud tinuod nga ganansya, kondili sa katapusan usa ka kawad-on.

Sa usa ka higayon, gitigum ang usa ka konseho sa mga obispo sa Alexandria: ang Patriarka sa Alexandria mitawag sa tanang obispo nga sakop sa iyang awtoridad ug nagtinguha, pinaagi sa panaghiusa sa pag-ampo, nga bungkagon ug laglagon ang tanang pagano nga mga dios-diosan, nga daghan pa gihapon didto. Busa, samtang daghang mainitong pag-ampo—sama sa panag-ampo ug pribado—ang gihalad ngadto sa Dios, nahugno ang tanang diyos-diyosan sa siyudad ug sa palibot niini; usa ra ka diyos-diyosan, nga labi ka gipasidunggan sa mga pagano, ang nagpabilin nga buo sa iyang puwesto. Pagkahuman sa dugay ug mainitong pag-ampo sa patriyarka alang sa paglaglag sa maong diyos-diyosan, usa ka gabii, samtang nag-ampo siya, usa ka langitnong panan-awon ang mitungha kaniya ug gisugo siya nga dili masubo nga wala malaglag ang diyos-diyosan, kundi pabalara kinsa si Spyridon, Obispo sa Trimythous, gikan sa Cyprus, kay ang diyos-diyosan gituyo nga mabilin aron mabungkag kini pinaagi sa mga pag-ampo niining balaan. Ang Patriarka dayon misulat og sulat kang Santo Spyridon, diin iyang gipatawag siya sa Alexandria ug gisaysay ang iyang panan-awon, ug gipadala dayon kini nga sulat sa Cyprus. Pagdawat sa sulat, misakay si Santo Spyridon sa barko ug nilarga paingon sa Alexandria. Sa pag-abot sa barko sa pantalan nga gitawag og Neapolis, ug sa pag-anhi sa balaan sa yuta, sa maong takna ang diyus-diyosan sa Alexandria, kauban ang daghang halaran niini, nabungkag ug nabungkag; mao kini ang hinungdan nga nahibalo ang mga tawo sa Alexandria sa pag-abot ni San Spyridon. Kay sa dihang gisultihan ang patriyarka nga nahugno ang diyos-diyosan, miingon siya sa uban pang mga obispo:

'Mga higala! Nagkadool na si Spyridon sa Trimythous.'

Ug silang tanan, pagkahuman sa ilang mga pag-andam, migawas aron sugaton ang santo ug, pagdawat kaniya uban sa dungog, naglipay sa pag-abot taliwala nila sa ingon ka bantugan nga tigbuhat sa milagro ug kahayag sa kalibutan.

Ang mga historyador sa simbahan nga sila Nikephoros[8753] ug Sozomen[8754] nagsulat nga si Santo Spyridon nagpakabana kaayo aron masiguro ang hugot nga pagsunod sa mga ritwal sa simbahan ug aron mapreserbar ang Balaang Kasulatan sa tibuok, hangtod sa katapusang pulong. Sa usa ka higayon, nahitabo ang mosunod. Sa isla sa Cyprus, gitigum ang usa ka konseho sa mga obispo gikan sa tibuok isla aron hisgutan ang mga eklesiastikal nga butang. Lakip sa mga obispo si Santo Spyridon ug ang nahisgotan nga si Tryphilius – usa ka tawo nga maalamon sa akademiko, nga nagpuyo og daghang katuigan sa iyang pagkabatan-on sa Berytus[8755] aron magtuon sa Kasulatan ug siyensya.

Gipangayo sa mga amahan nga nagtigom nga maghatag siya og sermon sa katawhan sa simbahan. Samtang nagwali siya, nahinumdom siya sa mga pulong ni Kristo nga gisulti sa paralitiko: *'Bangon, ug kuhaa ang imong higdaanan'* (Marcos 2:12). Gipulihan ni Trifillius ang pulong nga 'higdaanan' sa pulong nga 'dapa' ug miingon: *'Bangon ug kuhaa ang imong* dapa.*'* Pagkadungog niini, mibangon si Santo Spyridon gikan sa iyang lingkoranan ug, tungod kay dili niya mapailubon kining pag-usab sa mga pulong ni Kristo, miingon siya kang Trifillius:

'Mas labaw ka pa ba gayud kaysa sa Nagaingon og "higdaanan", nga nag-ulaw ka sa pulong nga Iyang gigamit?'

Pagkahuman niya niini gisulti, mibiya siya sa simbahan sa atubangan sa tanan. Ug gibuhat niya kini dili tungod sa dautang tuyo, ni tungod kay siya mismo hingpit nga walay edukasyon: pinaagi sa malumo nga pagpakaulaw kang Trifilio—nga nagpasigarbo sa iyang maayong pamulong—gitun-an niya siya sa pagpaubos ug pagkamapainubsanon. Labaw pa, si San Espiridón gidayeg kaayo (sa mga obispo) isip pinakakatigulang, bantog sa iyang matarong nga kinabuhi, unang obispo ug usa ka dakong maghihimo og milagro; ug busa, tungod sa pagrespeto kaniya, girespeto usab sa tanan ang iyang mga pulong.

Dako kaayong grasya ug kaluoy gikan sa Dios ang mipahulay sa Banal nga si Spyridon, nga sa panahon sa pag-ani sa pinakainit nga bahin sa adlaw, nakaplagan nga ang iyang balaan nga ulo natabonan sa bugnaw nga hamog nga naghulog gikan sa ibabaw. Nahitabo kini sa katapusang tuig sa iyang kinabuhi. Miapil siya sa pag-ani uban sa mga mag-aani (kay mapainubuson siya ug nagtrabaho uban kanila, wala magpasigarbo sa hataas nga ranggo sa iyang opisina), ug tan-awa, samtang nag-ani siya sa iyang uma, kalit lang, sa tunga-tunga sa kainit sa adlaw, natabonan ang iyang ulo sa hamog, sama sa nahitabo kaniadto sa balhibo ni Gideon (Mga Hukom 6:38), ug ang tanan nga kauban niya sa uma nakakita niini ug nangahibulong. Unya kalit nga nabag-o ang buhok sa iyang ulo: ang uban nahimong dalag, ang uban itom, ug ang uban puti, ug ang Dios ra gayud ang nakahibalo ngano nga nahitabo kini ug unsa ang pasabot niini. Gihikap sa santo ang iyang ulo gamit ang iyang kamot ug gisultihan ang mga naa didto nga nagkadool na ang panahon nga mobiya ang iyang espiritu sa iyang lawas, ug gisugdan niya ang pagdasig sa tanan sa pagbuhat og maayong mga buhat, ug labi na gayud sa paghigugma sa Dios ug sa ilang silingan.

Paglabay sa pipila ka adlaw, samtang nag-ampo, gihatag ni San Spyridon ang iyang balaan ug matarong nga kalag sa Ginoo[8756] , nga iyang gisilbihan sa pagkamatarong ug pagkabalaan sa tibuok niyang kinabuhi, ug siya gipahimutang sa halangdong lubnganan sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles sa Trimifunt[8757] . Didto gitukod

---

[8753] Nikephoros Kallistos – usa ka historyador sa simbahan nga nabuhi sa ika-14 nga siglo. Ang iyang *Ecclesiastical History*, nga adunay 18 ka libro, naglangkob sa yugto hangtod sa kamatayon sa Emperador sa Byzantine nga si Phokas (611).

[8754] Si Sozomen – usa ka historyador sa simbahan sa ika-5 nga siglo, misulat og kasaysayan sa Simbahan gikan sa 323 hangtod 439.

[8755] Ang Berytus – karon Beirut – usa ka karaang siyudad sa mga Fenicio sa baybayon sa Dagat Mediteranyo; nag-uswag kini labi na sa ika-5 nga siglo ug nailhan tungod sa prestihiyosong eskwelahan sa retorika, balak ug balaod; karon kini ang punoang administratibong sentro sa Asyanong Turko nga Syria ug usa ka yawe nga pantalan sa baybayon sa Syria, nga adunay populasyon nga hangtod sa 80,000.

[8756] Si San Spiridon namatay mga tuig 348.

[8757] Pinaagi sa grasya sa Dios, ang bililhon nga mga relikya ni San Spiridon nagpabilin nga dili madaut ug, labing katingalahan, ang panit sa iyang lawas nagpabilin nga humok sama sa tipikal nga unod sa tawo. Ang iyang mga relikya nagpabilin sa Trimythous hangtod sa tunga-tunga sa ika-7 nga siglo, sa dihang, tungod sa mga pag-atake sa mga barbaro, kini gilalin ngadto sa Constantinople. Sa katapusan sa ika-12 o sa sinugdanan kaayo sa ika-13 nga siglo, sumala sa testimonya ni Arsobispo Anthony sa Novgorod, nga mibiyahe paingon sa mga balaang dapit, ang bililhon nga ulo sa santo gitipigan sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles sa Constantinople, samtang ang iyang

ang paghinumdom kaniya matag tuig, ug daghang mga milagro ang nahitabo sa iyang lubnganan alang sa himaya sa katingalahang Dios, nga gihimaya sa Iyang mga balaan, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kanila pa unta ang himaya, pagpasalamat, dungog ug pagsimba gikan kanato hangtod sa kahangturan. Amen.

Troparion, Tono 1:

Sa Unang Konsilyo, mitungha ka nga usa ka kampyon ug manalagsaon, O Espiridon nga nagdala sa Diyos, among amahan. Busa, pagkabanhaw nimo sa patay gikan sa lubnganan, gihimo nimo nga bulawan ang bitin; ug sa dihang imong gipangamuyo ang imong balaan nga pag-ampo, gitabangan ka sa labing balaan nga mga Anghel. Gloria sa Iyang nagahatag kanimo og kusog, gloria sa Iyang nagakorona kanimo, gloria sa Iyang nagabuhat sa tanang panambal pinaagi kanimo.

Kontakion, Tono 2:

Pinaagi sa gugma ni Kristo, O Labing Balaan, ikaw gilubong; gipunting nimo ang imong hunahuna sa pagsubang sa Espiritu, pinaagi sa imong maalamon nga panan-aw nakakaplag ka og buhat nga makapahimuot sa Dios, nahimong usa ka balaan nga halaran, nag-ampo sa balaan nga kahayag alang sa tanan.

Paghandum kang San Alexander, ang Balaang Martir ug Obispo sa Herusalem

Gisaulog sa ika-12 sa Disyembre

Si San Alehandro, ang Balaang Martir, nga mapisan nga nag-alagad ug nag-antos alang sa pagtuo kang Kristo, usa siya sa daghang mga disipulo nga gipundok ni Clemente sa Aleksandriya[8758] , ang labing bantugan nga magtutudlo sa Simbahan sa ikatulong siglo, sa iyang palibot sa Aleksandriya, ug suod nga higala ni Origen[8759] . Sa sinugdanan sa ikatulong siglo, gitudlo si San Alexander nga obispo sa Flavia, sa Cappadocia[8760] . Sa panahon sa pagpanlupig ni Septimius Severus[8761] , tungod sa iyang kadasig alang sa Kristohanong pagtuo, gipriso siya ug nag-antos sa prisohan sulod sa daghang katuigan. Pagkahuman sa iyang pagpagawas gikan sa bilanggoan, ang santo nakasinati og tinguha nga pasidunggan ang mga balaang dapit sa Jerusalem[8762] , diin siya gisugat sa mga tawo ug

---

kamot ug mga relikya nagpahulay ilawom sa halaran sa Simbahan ni Santa Maria Odigitria. Alang sa mga peregrino nga Ruso sa ika-14 ug ika-15 nga mga siglo: Nakita ni Stephen sa Novgorod (1350), ni Diakono Ignatius (1389), ni Katekumeno Alexander (1391–1395) ug ni Hierodiakono Zosima (1420) ang balaang relikya ni San Spyridon ug gihalokan kini sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles sa Constantinople. Niadtong 29 Mayo 1453, usa ka pari nga ginganlan og George, nga nailhan usab nga si Kalokheret, mibiyahe uban sa mga relikya sa santo paingon sa Serbia, ug gikan didto, niadtong 1460, paingon sa isla sa Corfu. Sa unang katunga sa ika-18 nga siglo, usa ka Rusong peregrino nga ginganlan og Barsky nakakita niini sa maong isla, sa lungsod nga pareho ang ngalan, sa Simbahan ni San Spiridon; kompleto ang mga relikya, gawas sa tuo nga kamot, nga gitipigan sa Roma sa Simbahan sa Inahan sa Dios, nga nailhan nga 'Bag-ong Simbahan', duol sa Piazza Pasquino.

[8758] Si Clemente sa Alexandria – usa sa labing katingalahan ug bantugan nga Kristohanong iskolar sa unang mga siglo – niadtong tuig 217, usa ka katekista (magtutudlo) sa bantog nga Eskwelahan sa 'Katechetical' sa Alexandria, nga, tungod sa iyang posisyon sa sentro sa kalibutanong pagkat-on ug iskolarismo, nakuha ang kinaiya sa usa ka teolohikal ug iskolar nga institusyon sa edukasyon, nga nakadani og daghang edukadong estudyante sulod sa iyang mga bungbong.

[8759] Si Origen – usa ka estudyante ni Clemente sa Alexandria ug ang labing iladong magtutudlo nga Kristohanon sa ikatulong siglo – sa sinugdan usa siya sa labing bantugan nga magtutudlo sa Eskwelahan nga 'Katketikal' sa Alexandria. Si San Alexander, sa ulahi, samtang nagdumala sa Simbahan sa Jerusalem, tungod sa pagtahod ug pagkahigala kang Origen, gitugotan niya siya nga magwali sa iyang atubangan sa Simbahan sa Jerusalem; ug tungod sa paghatag niini nga pagtugot sa usa ka laiko nga magwali sa simbahan sa atubangan sa obispo, siya gisilotan ni Demetrius, ang Obispo sa Alexandria ug kaaway ni Origen; apan gipahinumduman siya ni San Alexander sa ehemplo sa ubang simbahan, ug sa ulahi gipahimutang pa gani niya si Origen isip presbiter, nga mibalik sa panaglalis tali kaniya ug kang Demetrius.

[8760] Cappadocia – usa ka halapad nga rehiyon sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor. Flavia – usa sa mga siyudad sa Cappadocia.

[8761] Sa mga tuig 209–210 – si Septimius Severus – emperador Romano – naghari gikan sa 193 hangtod sa 211.

[8762] Niadtong tuig 212.

mga eremita nga gi-pahibaloan sa langit bahin sa iyang pag-abot, ug pinaagi sa usa ka klarong langitnong pagpadayag, napili siya nga kauban sa pagdumala uban sa tigulang nga Patriarka Narkissos sa Jerusalem[8763] . Sulod sa tibuok henerasyon—38 ka tuig—maalamon nga nagdumala si Santo Alexander sa Simbahan sa Jerusalem[8764] . Ilado siya tungod sa iyang gugma sa pagkat-on.

Samtang nag-alagad sa Simbahan sa Jerusalem, iyang gitukod sa iyang kaugalingong gasto ang usa ka dagkong librarya nga naglangkob sa Balaang Kasulatan ug sa mga buhat sa mga Kristohanong manunulat nga anaa niadtong panahona[8765] . Sa panahon sa pagpanlupig ni Decius, gitawag si San Alexander ngadto sa Caesarea sa Palestina[8766] aron atubangon ang paglitis, ug didto iyang giangkon pag-usab si Kristo. Gipahamtang siya sa prisohan, nagpabilin didto sulod sa pila ka panahon ug didto iyang gisumite ang iyang espiritu sa Ginoo[8767] .

Paghinumdom sa Balaang Martir Razumnik

Gisaulog sa 12 Disyembre

Ang Balaang Martir Razumnik[8768] usa ka Romano sa pagkatawo ug, samtang batan-on pa, gisalig siya sa iyang mga ginikanan sa Obispo sa Roma aron tudloan sa balaang Kasulatan. Ug tungod kay, samtang nagtuon sa Kasulatan, nagpakita usab siya og maayong kinaiya, gitudlo siya sa katungdanan nga magbabasa sa simbahan. Samtang naggunit niining katungdanan, nagtudlo siya sa daghan sa pagkamapaambition ug sa tinuod nga pagtuo, samtang gisaway ang pagsimba sa mga pagano ug gisaway ang mga nagasimba sa mga dios-diosan. Sa dihang naulat kini sa hari ug gidala si San Razumnik sa atubangan niya alang sa pagpangutana, mapangahas siyang nag-angkon kang Kristo bisan pa sa atubangan sa hari. Tungod niini gipailawom siya sa malupit nga pagpanakit, ug tungod kay nagpabilin siyang lig-on ug wala mosalikway kang Kristo, pagkahuman sa dugay nga pag-antos gisilotan siya nga putlon ang ulo. Busa namatay si Santo Razumnik[8769] .

26 Disyembre

13 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir Eustratius, Eugenius, Auxentius, Mardarius ug Orestes

Gisaulog sa Disyembre 13

Sa paghari sa mga emperador Diocletian ug Maximian, naghari ang paganismo sa tibuok Imperyong Romano, ug daw adunay unibersal nga kompetisyon sa pagsimba sa mga idolo, labi na – sa dihang gipadala ang mga imperyal nga dekreto ngadto sa mga gobernador sa probinsya ug mga huwes sa tanang siyudad ug baryo, nga nagmando kanila sa paghalad og daghang gasa ug halad sa mga diyos sa piho nga mga adlaw ug mga pista. Kining mga dekreto nagsaad og imperyal nga pagpasalamat, dungog ug ang labing hataas nga mga posisyon sa estado

---

[8763] Si Narciso nagsilbi isip patriarka sa palibot sa tuig 196 ug unya usab sa tuig 212.

[8764] Gikan sa 212 hangtod sa 250.

[8765] Sa laing bahin, gigamit usab kini nga librarya sa iyang panahon (sa ika-4 nga siglo) sa bantugang eklesiastikal nga historyador nga si Eusebius, nga nagpabilin sa iyang kasaysayan ang talaan sa kinabuhi ni San Alexander sa Herusalem.

[8766] Ang Caesarea sa Palestina – sa silangang baybayon sa Dagat Mediterraneo, usa sa pinakadato ug pinakamaanyag nga mga siyudad sa Palestina; ginganlan kini ni Herodes, Hari sa mga Hudiyo, aron pasidunggan si Caesar (Octavius) Augustus, nga nagtukod og mga siyudad ug templo bisan asa aron pasidunggan si Caesar ug nagpalamuti sa Caesarea. Karon, diin kaniadto nagtindog ang maanindot nga siyudad, nahimutang na karon ang usa ka halapad nga disyerto nga puno sa mga tapok-tapok sa mga guho.

[8767] Si San Alexander sa Herusalem namatay niadtong tuig 251.

[8768] Gitawag siya sa mga Romano nga Synesius; sa mga Griyego nga Synetos – 'ang maalamon'.

[8769] Kining maalamon nga tawo nag-alagad isip usa ka lektor ubos ni Papa Sixto (257–258); siya nag-antos sa pagkamartir ubos ni Emperador Aurelian (270–275). – Ang iyang mga relikya gibalhin gikan sa Roma paingon sa isla ug abadya sa Reichenau niadtong 830.

alang sa mga mamasolyonon sa pag-alagad sa mga diyos; samtang kadtong misalikway sa pagsimba sa mga dios-diosan nag-atubang, una, sa pagkonfiska sa ilang kabtangan, ug unya – human sa tanang matang sa pagpanakit – sa silot nga kamatayon. Ang paglutos sa mga Kristohanon mikaylap sa halayo ug lapad, ug bisan asa naningkamot ang mga gobernador sa probinsya ug ang mga awtoridad sa kinatibuk-an nga hingpit nga pahawaon ang Kristohanong pagtuo gikan sa nawong sa yuta.

Samtang nagpadayon kini, gisultihan ang mga emperador nga ang tibuok Dako nga Armenia ug Cappadocia[8770] nagdumili sa ilang mga sugo ug, sa pagtuo nga nagkahiusa kang Kristo nga gipako sa krus ug sa pagbutang sa ilang lig-on nga paglaum kaniya, giingong nagplano nga mobulag gikan sa Imperyong Romano.

Nasuko sa maong balita, gipatawag ni Emperador Diocletian ang tanan niyang mga maharlika ug sa sulod sa tulo ka adlaw gikan sa buntag hangtod sa gabii, nagpulong-pulong uban kanila kung giunsa hingpit nga paglaglag ang Kristiyanismo. Dayon, una sa tanan, iyang gikuha sa katungdanan ang mga gobernador sa Armenia ug Cappadocia, kay giisip niya silang walay kasinatian ug dili angay nga mga magmamando sa mga probinsya nga gisalig kanila, nga napakyas sa pagpailawom sa katawhan. Sa ilang lugar, gipili niya ang duha ka Griyego, sila Lysias ug Agricola, mga tawo nga hugot ug malupigon ang kinaiya, nga iyang gitudlo nga magdumala sa duha ka probinsya, gisalig kang Lysias ang pagbantay ug pagpanalipod sa mga utlanan, ug kang Agricola ang kinatibuk-ang administrasyon sa tibuok diyosesis. Ang tanang tropa sa duha ka probinsya gibutang usab ilawom sa ilang mando.

Sa pag-abot sa duha ka bag-ong gobernador sa ilang mga puwesto, misugod ang walay kalooy nga pagpatay sa mga tawo sa tanang edad, nga walay bisan unsang imbestigasyon, base lamang sa walay basehan nga panamastamas sa mga masilakon nga kaaway batok sa bisan kinsa nga Kristohanon: matag-adlaw, gipangita ang mga Kristohanon, gidakop ug gihatag alang sa pagpatay sa mga gobernador nga uhaw sa dugo, sama sa mga mananap nga maninila. Si Lysius, nga naka-istasyon sa lungsod sa Satalion[8771] , sa diha-diha nga makakaplag siya og bisan unsang Kristohanon bisan asa – lalaki o babaye – – pagkahuman sa pagpasakit kanila sa daghang pagpanakit ug pag-antos, ipadala sila, nga nakagapos ug gipabantayan sa daghang guwardiya, kang Agricola, aron mapugngan sila sa pagkamatay sa ilang kaugalingong yutang natawhan ug paglubong kanila, sumala sa Kristohanong batasan, sa ilang mga paryente ug kaila; ug busa, pagkahuman patyon sila sa langyaw nga yuta, mura sila'g mawala nga walay bakas. Si Agricola naglihok sa eksaktong parehas nga paagi, gipadala ang mga Kristohanon nga nadakpan sa , Sebaste, ug[8772] ngadto kang Lysius sa Satalion, tungod kay ang duha ka kumander maayong mag-amigo ug hingpit nga nagkasinabot, ug ang duha, pinaagi sa paglihok sa gihulagway nga paagi, adunay usa ka tumong – aron ipahamtang pa ang mas grabe nga pag-antos sa mga Kristohanon pinaagi sa pagpatay kanila sa gawas sa ilang yutang natawhan.

Niadtong panahona, usa ka tawo nga ginganlan og Eustratius ang nagpuyo sa Satalion. Nailhan siya sa tanang iyang ka-siyudad isip labaw sa siyudad sa mahimayaong pagkatawo ug ranggo – siya ang naggunit sa katungdanan nga kumander militar – ug sa samang higayon giila siya tungod sa iyang pagkamapanghimatuud, pagkamakadiwa, ug walay sala nga pamatasan. Sa dihang nakita niya ang walay hunong ug grabeng pagpanlupig sa mga Kristohanon, napuno sa kasubo ug kasakit ang iyang kalag. Sa mapait nga paghuyop ug paghilak, ug sa paggahin sa iyang panahon sa pagpuasa ug pag-ampo, misinggit siya sa atong Ginoong Jesu-Kristo aron ang Ginoo magpakita og kaluoy sa Iyang mga sulugoon ug, sa pagpakita og kaluoy sa Iyang katawhan, luwason sila gikan sa kalisdanan ug ilikayan ang kadaut nga naghulga kanila. Sa samang higayon, gusto usab ni Eustratius nga sundon ang buhat sa mga balaang martir ug mahimong takus nga makig-ambit sa ilang mga pag-antos; apan sa paghunahuna sa daghang mga pag-antos ug sa kalupigan sa mga mananakit, nabati niya ang kahadlok. Sa

---

[8770] Kini, siyempre, nagtumong sa gitawag nga Gamay nga Armenia – ang probinsya sa Romano tali sa tinubdan sa mga suba sa Euphrates ug Galas, nga ginganlan ingon ana aron mapalahi kini sa Dako nga Armenia – usa ka halapad nga kabukiran nga nasud sa kasadpan sa peninsula sa Asia Minor tali sa Suba sa Kura ug sa tinubdan sa Tigris ug Euphrates, nga gipangulohan gikan sa ika-2 hangtod sa ika-5 nga siglo BC sa mga hari gikan sa kaugalingong tribo niini. – Cappadocia – usa ka lapad kaayo nga rehiyon sa tunga-tunga sa sidlakan nga bahin sa Asia Minor, sa kasadpan sa ibabaw nga dagan sa Euphrates; Kaniadto kini usa sa mga dagkong estado sa Asya, apan nawala ang iyang kagawasan ug sa ulahi nahimong kabahin sa Imperyong Romano isip usa sa mga probinsya niini (niadtong tuig 17 o 18 AD). Ang Kapadokya nag-utlanan sa Gamay nga Armenia, ug ang ulahi dugay nga giisip nga kabahin sa una.

[8771] Satalion – nga nailhan usab nga Satala – usa ka lungsod sa Armenia.

[8772] Sebaste – usa ka siyudad sa Armenia, sa amihanan-sidlakan sa Asia Minor.

katapusan, naghukom siya sa pagbuhat sa mosunod. Gihatag niya ang iyang sinturon sa usa ka matinud-anong sulugoon ug gisugo siya nga dad-on kini sa simbahan sa Aravraki, diin siya mismo naggikan ug diin si Auxentius, nga nakasaksi na sa iyang pagkamatinud-anon sa tinuod nga Dios, nag-alagad isip presbiter niadtong panahona. Gisugo ni Eustratius ang iyang sulugoon nga tinagoang ibutang ang sinturon sa sulod sa halaran, samtang siya mismo motago sa simbahan ug magbantay aron makita kinsa, sa mga miabot, ang unang mokuha sa sinturon: kon ang presbiter Auxentius, nga miabot aron pag-ampo, maoy mokuha niini, nan ang sulugoon, nga walay bisan usa ka pulong nga isulti kaniya, mobalik na lang sa ilang balay; apan kung adunay lain nga mosulay sa pagkuha niini una, dili gayud tugotan sa sulugoon kini ug kinahanglan ibalik ang sinturon. Pagkahuman niyang gipadala ang sulugoon uban niining mga sugo, naghukom si Eustratius sa iyang kasingkasing ingon niini: 'Kung ang presbiter mismo ang mokuha sa sinturon, timailhan kini nga ang Dios mismo malipay nga isumite ni Eustratius ang iyang kaugalingon sa pag-antos alang kang Kristo; apan kung adunay lain nga gustong mokuha niini, nagpasabot kini nga dili siya angay mosumite sa pag-antos, kondili kinahanglan niyang itago ang balaang pagtuo.'

Wala madugayi, mibalik ang sulugoon ug gisultihan ang iyang agalon nga sa diha nga iyang gibutang ang sinturon sa santuwaryo, miabot dayon ang presbiter Auxentius, sama sa gipadala siya sa usa ka tawo alang niini, ug misulod sa santuwaryo ug gikuha ang sinturon. Pagkadungog niini, si Eustratius nalipay kaayo; ang iyang nawong misidlak sa kalipay, nga nakapahingangha pag-ayo sa usa sa iyang mga higala nga ginganlan og Eugene.

Paglabay sa mubo nga panahon, ang bulahan nga si Auxentius nadakpan uban sa uban pa, giusisa sa hukmanan, gitortyur ug gipriso, diin siya gipusil sa kadena. Unya, sa usa ka pataas nga plataporma sa tunga-tunga sa siyudad, giandam pag-usab ang lugar para sa paglitis, ug si Lysius, nga naglingkod nga mapahitas-on sa lingkoranan sa huwes, nagsugo nga dad-on ang mga priso aron usisahon. Si Santo Eustratius, pag-abot niya sa bilanggoan, nangayo sa tanan nga nakadena nga mag-ampo alang kaniya alang sa gugma ni Kristo, kay, sumala sa iyang giingon, tuyo niya nga niining maong adlawa makig-ambit sa ilang pagkamartir. Unya ang tanan nga balaan nga mga priso, samtang nagluhod, nag-ampo sa Dios alang kaniya. Pagkahuman nila sa pag-ampo, gidala sila sa mga sundalo, nga gipangulohan ni Eustratius, gikan sa bilanggoan paingon sa hukmanan. Sa dihang mihunong ang grupo sa militar, sumala sa batasan, sa atubangan sa huwes, gisugo ni Lysius nga dad-on sa atubangan niya tagsa-tagsa ang mga nakasinati na sa unang interogasyon. Sa pagsugod sa paglitis, miingon si Eustratius:

'Pinaagi sa imperyal nga dekreto, nga gipagawas kaniadto ug karon gibasa pag-usab sa hukmanan, ang tanang Kristohanon, bisan asa sila pa ug unsa pa man ang ilang katungdanan sa estado, pagasubpoan sa paglitis: Pinaagi niining mando, gidala dinhi si Auxentius—usa ka tawo nga dugay nang nailhan tungod sa iyang kaliwatan ug matinud-anong kinabuhi, ug karon labi pang nailhan tungod sa kaisog ug pagkamapundok nga iyang gipakita sa pag-angkon nga siya usa ka alagad ni Kristo, ang Hari sa Langit. Samtang nagtindog siya sa atubangan niining hukmanan, nakahimo na siya og buhat sa pagkawalay kamatayon ug napadayag na niya ang imong pagkawalay Diyos, O huwes, nagpamatuod sa pulong ug buhat ug maisugong nag-antos sa iyang pag-antos. Sukad niadtong adlawa, gibilanggo siya ingon usa ka kriminal, ug karon gisugo nimo nga dad-on siya aron pangutan-on kauban ang iyang mga balaan nga kauban: ug tan-awa, nagtindog silang tanan dinhi uban kanako, lig-on kaayo sa espiritu ug andam nga supakon ug laglagon ang tanang malimbungon nga mga plano nga ginapasiugdahan sa imong amahan—ang yawa—batok kanila!

Pagkadungog niini, nabigla si Lysius sa dili gilauman nga kaisog ni Eustratius. Naglantaw kaniya nga puno sa hulga ug nagkalisod sa pagginhawa tungod sa kasuko, misinggit siya sa tingog nga sama sa dalugdog:

'Wala pa gyud ko magdumala og mas hugot nga paghukom kaysa karon, sa dihang kining daotan nga walay pagtuo nangahas sa pagpanghambog sa akong atubangan! Kuhaa kaniya ang iyang sinturon ug ang uniporme sa militar nga , ug ipahibalo sa tanan nga gikuhaan siya sa ranggo nga iyang gipang-angkon hangtod karon; unya, huboa siya og hubad, gapusa sa iyang mga kamot ug tiil, ug itaktak sa yuta, ug ipadayon niya ang iyang pakigpulong!

Dali dayon gipatuman sa mga sulugoon ang sugo ni Lysias, unya miingon siya kang Eustratius:

'Dili ba nimo isalikway ang imong makadaot nga tuyo? Kung buhaton nimo kini, makuha nimo ang akong pabor ug hingpit kang makalikay sa silot. Bisan pa man, sa dili pa magsugod ang pagpanakit, sultihi ko sa imong ngalan ug gikanan, ug ipadayag ang imong pagtuo kanamo.'

Mitubag ang santo:

'Natawo ko sa siyudad sa Aravrake, ug ang akong ngalan mao si Eustratius; sa akong inahanong pinulongan, kini mao ang Kirisik. Usa ko ka alagad sa Ginoo sa tanan—ang Dios Amahan, ang Iyang Anak nga Ginoong Jesu-Kristo, ug ang Espiritu Santo—ug gitudloan ko sukad pagkabata sa pagsimba sa Usa ka Dios sa Trinidad ug sa pagtuo Kaniya.'

Miingon si Lysius:

'Pasultiha ang mga sundalo kung pila na ka dugay siya sa serbisyo militar.'

Mitubag ang mga sundalo:

'Karon, baynte-siyete na ka tuig sukad siya nagsugod sa iyang serbisyo, sa dihang batan-on pa siya.'

Unya miingon si Lysius sa santo:

'Eustratius! Makita na nimo sa imong kaugalingon unsang kadaut ang gidala sa imong pagsuway: busa karon biyaa ang imong kabuang, paminawa ang matarong nga panghuna-huna, ug ayaw paglaglag sa imong dungog ug ranggo, nga imong nakuha pinaagi sa daghang katuigan sa serbisyo militar; ilhi ang kaluoy ug gahum sa mga dios, ug paborisa ang mahigalaong kinaiya sa hari ug ang kalooy sa hustisya!'

'Alang sa mga dautang demonyo ug mga bungol nga dios-diosan—buhat sa kamot sa tawo,' tubag sa santo, 'walay bisan kinsa nga husto ang panghuna-huna ang nakakita nga kinahanglan gayud sila pagsimba, kay nasulat sa atong Kasulatan: *'Ang mga dios nga wala magbuhat sa langit ug sa yuta mawala sa yuta ug sa ilawom sa langit'* (Jer. 10:11).

Miingon ang huwes:

'Dili ba kaha ang nagasimba sa Ginoong Kristo ang adunay matarong nga paghukom, dili sama kanimo nga nahulog sa hingpit nga paglimbong?!'

'Kung ang imong espirituhanong pagbati,' tubag ni Santo Eustracio, 'kung wala maliso tungod sa pagsimba sa kawalay pulos, ug kung ang imong kalag dili hingpit nga nalunod sa mga hunahuna sa kalibutanong mga butang, ipamatud-an ko kanimo nga Kining Gipa-krusipikar mao ang tinuod nga Manluluwas ug Ginoo ug Magbubuhat sa tanang binuhat, nga naglungtad sukad pa sa wala pa ang mga kapanahonan sa Amahan, ug nga, pinaagi sa Iyang dili masukod nga kinaadman, gidala Niya ang among kamatayon ngadto sa kinabuhi pinaagi sa pagkabanhaw.'

Sa pagdungog niini, giputol sa huwes ang pakigpulong sa santo ug miingon:

'Ipabitay kining hambog nga tawo gamit ang mga pisi, ug pasiga ang kalayo sa trapo sa ilawom niya, samtang sa ibabaw sila maghampak sa iyang abaga sa samang higayon gamit ang tulo ka kahoy: tan-awon nato kung unsa pa siya ka-maalamon unya!'

Sa pagpatuman niini, gitortyur ang santo sulod sa taas nga panahon, gisunogan gikan sa ilawom ug mabangis nga gibugbog gikan sa ibabaw. Bisan pa sa tunga sa ingon nga pag-antos, wala siya magpagawas bisan usa ka paghilak sa kasakit, wala mausab ang iyang dagway, ug daw dili siya kondili laing tawo ang nag-antos, hangtud nga ang tortyurador mismo nabigla. Sa katapusan, gisugo ni Lysius nga hunongon ang pagpanakit ug, uban sa malisyosong pahiyom, miingon sa santo:

'Unsa man imong hunahuna, Eustratius? Gusto ba nimo nga pahupayon ko gamay ang kasakit sa imong mga samad?'

Ug gisugo dayon niya nga dad-on ang asin nga tubig nga gisagol sa suka, ug ibubo kini nga daghan sa mga gisunog nga bahin samtang ang lawas sa martir gipahid usab pag-ayo sa mga hait nga piraso sa palayok. Apan ang nag-antos mitugot niining pagpanakit uban sa kaisog, ingon nga wala gyud siyay gibati nga kasakit. Ang taga-antos nagtuo pa gani nga si Santo Eustratius naggamit og usa ka matang sa salamangka aron dili siya mabati ang kasakit. Unya miingon si Santo Eustratius kaniya:

'Pinaagi sa pagpasailalim kanako sa ingon ani nga mga pag-antos, bisan pa sa imong kaugalingong kabubut-on, nakabuhat ka og pabor kanako; kay pinaagi niining mga pag-antos gipahawa nimo ang kangitngit nga naglibot kanako, nga naggikan sa karniyal nga kabaskog sa akong kalag, ug gihimo nimo akong mananaog batok sa mga tukso sa usa ka mausaranong hunahuna nga dugay na nga nagpahirap kanako. Gihatagan nimo ako og kahigayunan nga mapildi ang tanang kusog nga pagbati ug sulod nga kabalaka nga misakop kanako. Gipreserbar nimo ang akong sulod nga pagkamapailubon sa espiritu, nga wala matandog sa bisan unsang tukso – ang saad sa walay kamatayon nga kinabuhi, diin gitigom ang dili malaglag nga bahandi alang sa tanang magtutuo – ug gipakita nimo kanako ang usa ka mubo ug walay pag-antos nga dalan diin makab-ot nako, bisan pa sa kini nga mortal nga

lawas, ang kinabuhi sa mga anghel, ug sa kahangturan, ang langitnong kalipay. Karon nahibalo ko nga ako mao ang templo sa buhing Dios ug sa Espiritu Santo, nga nagpuyo sa sulod nako (cf. 1 Cor. 3:16). Busa, *'Layo kamo kanako, kamong tanan nga nagahimo sa dautan, kay nadungog sa Ginoo ang tingog sa akong paghilak; nadungog sa Ginoo ang akong paghangyo; dawaton sa Ginoo ang akong pag-ampo'* (Salmo 6:9–10). Tinuod gayud, *'maglipay ang akong kalag sa Ginoo; malingaw kini sa Iyang kaluwasan. Ang tanan nakong bukog moingon: "O Ginoo! Kinsa ang sama Kanimo, nga nagluwas sa huyang gikan sa kusgan, sa kabus ug nanginahanglan gikan sa ilang manlulupig?"'* (Salmo 34:9–10).

Busa, dali na, oh alagad sa yawa; siguroha nga walay bisan usa ka instrumento sa pagpanakit nga imong magamit ang dili nimo magamit; sulayi ako sama sa bulawan nga gisulay sa kalahoran, o mas grabe pa gani, apan makakaplag ka sa akoa nga walay bisan unsa niadtong kadautan nga imong gipasidunggan kaayo, ug nga imong giserbisyohan pinaagi sa imong mga binuhatan. Ang pagsimba sa bakak nga mga dios, nga nakahupot kanimo ug sa imong buang nga hari, tinuod nga makalilisang.

Mitubag ang tortyurador:

'Murag natabonan sa grabeng kasakit ang imong hunahuna, mao nga daghan ka'g giingon nga walay pulos. Kung ang imong gitawag nga Dios makahimo kanimo nga imortal, sama sa imong giangkon, dili unta niya ikaw pasagdan nga makasinati niining mga samad. Busa, undang na sa pagpanglimbong sa imong kaugalingon pinaagi sa mga imposible nga paglaum ug dali ug kuhaa ang kahigayunan sa kaluwasan nga akong gitanyag kanimo.

'Gusto ba nimo,' tubag ni Eustratius, 'ikaw nga nabuta sa tanan nimong pagbati, nga makita sa imong kaugalingon nga walay imposible alang sa akong Dios? Paminaw ug tan-awa ako, nga imong gihunahuna nga patyon ug laglagon pinaagi sa mga pagpanakit nga imong gihimo!'

Ug tan-awa, samtang ang tanan naglantaw pag-ayo sa santo, kalit lang nga nahulog gikan sa iyang lawas ang mga balat sama sa mga kaliskis, ug siya hingpit nga naayo, nga wala na bisan gamayng bakas sa iyang mga samad nga nabilin sa iyang lawas. Ug ang tanan, sa pagkakita sa ingon nga milagro, naghimaya sa Usa ka Tinuod nga Dios, samtang si Eugenius, higala, kauban nga lungsoranon, ug kauban sa armas ni Eustratius, misinggit sa kusog nga tingog:

'Lysius! Kristiyano usab ako, ug gisumpa nako ang imong pagtuo ug dili ko mosugot—sama sa akong agalon nga si Eustratius—sa mando sa tsar ug kanimo!'

Sa kasuko, gisugo ni Lysius nga dakpon dayon si Eugene ug dad-on sa hukmanan, ug miingon kaniya:

– Ang pagpanongtong kanila tanan magkinahanglan og daghang oras ug paningkamot, ug sa pagkakaron kinahanglan na nakong atimanon ang ubang pampublikong buluhaton. Busa ako nagmando nga kining salamangkero ug mago, si Eustratius, ingon man usab si Eugenius, nga karon napamatud-an nga iyang kauban sa sala, hugot nga gapuson sa kadena ug ipahamtang sa prisohan uban sa ubang mga Kristohanon, diin sila pagabantayan hangtod sa sunod nga interogasyon.

Pagkahuman niini, mitindog si Lysius gikan sa iyang lingkoranan ug gisirado ang sesyon sa korte. Ang mga santo, nga naglipay sa kaisog ug pagkamapailubon ni Eustratius ug sa makaluwas nga milagro sa atong Ginoong Jesu-Kristo nga napadayag pinaagi kaniya, gidala ngadto sa bilanggoan. Pag-abot nila didto, nag-awit silang tanan sa usa ka tingog sa salmo nga nagsugod sa mga pulong:

'Unsa ka maayo ug ka makalipay nga mag-uyon ang mga igsoon!' (Salmo 132:1), ug pagkahuman sa ilang pag-ampo, mipungko sila, samtang si Santo Eustratius nagtudlo kanila ug nag-andam kanila alang sa umaabot nga paglitis.

Sa ingon niini, natapos ang adlaw. Niadtong gabii, gisugo ni Lysius ang mga sundalong kuyog kaniya nga mag-andam para sa biyahe, kay tuyo niya nga mosulong sa siyudad sa Nicopolis[8773] . Samtang ang mga sundalo nag-andam na sa pagbiyahe, si Lysius mismo miadto sa prisohan, gisugo nga dad-on si Eustratius sa iyang atubangan ug, uban sa mapanghimaraot nga pahiyom, miingon kaniya:

'Maayong pag-abot, pinalanggang Eustratius!'

Mitubag ang santo:

[8773] Nicopolis – usa ka ngalan nga kanunay makita sa karaang kasaysayan alang sa nagkalain-laing mga siyudad. Dinhi, siyempre, nagtumong kini sa siyudad sa Gamay nga Armenia nga nahimutang sa utlanan sa Pontus, sa suba nga Lycus, usa ka sangang suba sa Iris – karon nailhan nga Enderes.

'Hinaut nga ang Labawng Ginoo, nga akong giserbisyohan, maghatag kanimo og angay nga ganti alang sa imong pag-abi-abi, hukom!'

'Nagkabalaka ka sa pagpalipay sa Dios,' ingon ni Lysius, 'apan karon kuhaa kini nga bota, isul-ob kini, ug mouli kauban namo nga malipayon.' Apan kining mga bota gihimo sa puthaw ug gipahimutangan og taas ug hait nga mga pako. Gipasiksik kini pag-ayo sa tiil sa santo gamit ang mga sintas, ug giselyohan ni Lysius ang buhol gamit ang iyang selyo nga singsing ug gisugo nga ang santo, nga gitali kauban ang uban pang mga priso, dad-on sa luyo niya, ug patyon ug tuslokon sa tibuok dalan aron mapaspasan ang iyang paglakaw. Si Lysius mismo ang nanguna uban sa iyang mga sundalo. Paglabay sa duha ka adlaw, nakaabot sila sa lungsod sa Aravrak – ang yutang natawhan ni Eustratius ug Eugenius. Sa pagduol nila sa Aravrak, migawas ang tanang lumolupyo aron sugaton sila, nga nagtinguha nga makakita bisan sa mubo kang balaan Eustratius; apan wala'y bisan usa sa iyang mga higala o kaila ang misuway pagduol kaniya tungod sa kahadlok nga madakpan, kay nahibal-an nga gipagawas na ni Lysius ang angay nga mando. Sa samang higayon, sa dalan paingon sa Aravrak nagpuyo si Mardarius, usa ka tawo nga yano ang gigikanan ug gamay ra ang kabtangan, apan kontento kaayo sa iyang kapalaran. Samtang gidala si Eustratius ug ang uban pang mga Kristohanon sa iyang atubangan, abala siya sa pag , pagbutang sa atop sa iyang bag-ong balay. Sa dihang mitan-aw siya sa mga balaan nga bihag nga gidala sa iyang atubangan, iyang nakita si San Eustracio taliwala nila, sama sa usa ka hayag nga bitoon, ug dali siyang mibaba gikan sa atop ug miingon sa iyang asawa sa pinulongang Armenian:

'Nakita ba nimo, akong asawa, ang usa sa mga magmamando ning yuta, ilado tungod sa iyang kaliwatan ug bahandi ug gipasidunggan tungod sa iyang serbisyo militar? Nakita ba nimo kung giunsa niya pagbiya niining tanan ug paghalad sa iyang kaugalingon isip halad nga makapahimuot sa Dios? Bulahan siya nga naghimaya bisan pa sa kini nga kinabuhi, ug nga modawat og dakong ganti gikan sa atong Ginoong Kristo ug hatagan og dili masukod nga kalipay uban sa mga Anghel. Mitubag ang matinud-anong babaye sa iyang bana:

'Gihigugma nakong bana! Unsa may makapugong kanimo sa pagsunod sa samang dalan nga iyang gisundan, ug aron ka mag-uban kaniya sa pag-angkon og balaan nga kamatayon, aron ikaw mahimong manalipod sa langit para kanako, sa atong gagmayng mga anak, ug sa tibuok nimong pamilya?' Miingon si Mardarius kaniya:

'Ihatag kanako ang akong sapatos, ug mosingbahan ko sa gipangandoy nga panaw.' Malipayon siyang mituman sa iyang hangyo. Si Mardari, pagkahuman nagsul-ob sa iyang sapatos, nagbisti ug nagkinturon, giyakap ang iyang duha ka anak nga lalaki nga mga sanggol ug, mituyok aron atubangon ang sidlakan, misugod sa pag-ampo.

'O Ginoong Dios, Makagagahum nga Amahan, Ginoong Jesu-Cristo ug Balaang Espiritu,' miingon siya, 'Usa ka Dios ug Usa ka Gahum! Kaluy-i ako, usa ka makasasala; mahigugmaon ug mahimong magbabantay niining imong alagad ug niining duha ka bata—Ikaw, ang Manalipod sa mga balo ug Magbabantay sa mga ulila! Ug ako, O Ginoo, uban sa dakong kalipay ug tibuok kasingkasing nga tinguha, moadto kanimo[8774] .

Unya gihalokan niya ang mga bata ug miingon:

'Paalam, akong asawa; ayaw pagmasubo o paghilak, kondili maglipay ka ug magtinguha, kay gisalig ko ikaw, ang atong mga anak, ug ang akong kaugalingong kalag sa atong Labawng Gahum ug Labawng Maayong Dios.'

Sa niining mga pulong, midali siya paggawas sa balay, samtang ang iyang asawa misugat kaniya uban sa kalipay. Mardarius midiretso ngadto sa usa ka iladong lungsuranon sa Avrakina, si Mukaror, usa ka tawo nga dato ug mahimaya; gisugat niya siya ug miingon:

'Ani-a ko padulong sa imong higala ug paryente nga si Kirisik, ug, kung buot sa Dios, ako ang iyang kauban ug, uban kaniya, mag-antos sa pagsulay sa martir. Ikaw, pagkahuman sa Diyos, mahimong tigpanalipod sa akong asawa ug sa akong mga anak sa kini nga kinabuhi; ug ako, kon makab-ot ko ang pabor sa Diyos, motabang kanimo sa adlaw nga kita tanan motindog sa Iyang atubangan, ug madawat nimo ang imong ganti.

[8774] Kini nga pag-ampo ni San Mardario nga Martir ginaampo sa pagtapos sa Ikatulong Oras ug sa Matins, sa mosunod nga porma: 'O Ginoong Dios, Makagagahum nga Amahan, O Ginoong Jesu-Cristo, Bugtong Anak, ug Espiritu Santo, usa ka Pagkadios, usa ka Gahum, kaluy-i ako, usa ka makasasala, ug sa bisan unsang paagi nga imong angayng hunahunaon, luwasa ako, ang imong dili takos nga alagad: kay ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan, amen.'

'Lakaw sa kalinaw, akong anak,' tubag sa debotong si Mukaror, 'tuman-a ang imong mahimayaong panaw ug ayaw kabalaka sa bisan unsa: Ako mahimong amahan sa imong asawa ug sa imong mga gamay.'

Unya mibulag si Mardari kang Mukaror, mibiyahe, ug nakasugat sa mga balaan sa gawas lang sa siyudad. Mitawag siya og kusog kang Eustratius:

'Ginoong Kirisik! Sama sa karnero nga moadto sa iyang magbalantay, mao usab ako nga miadto kanimo, nga nagtinguha nga makauban kamo tanan. Dawata ako, busa, ug ibilang ako sa inyong balaan nga panag-uban, ug pangulahi ako—bisan pa ako dili takus niini—sa buhat sa martir, aron ako mahimong usa ka magtug-an kang Ginoong Jesu-Kristo.'

Unya misinggit siya pag-usab og mas kusog:

'Paminaw, mga alagad sa yawa, paminaw! Ako usab usa ka Kristohanon, sama sa akong agalon nga si Eustratius.'

Gidali dayon siya sa mga sundalo ug pagkahuman nila siya gitali, ilang gilabay siya sa bilanggoan uban sa ubang mga Kristohanon; ilang gisumbong kini kang Lysias, nga dayon mitigum og hukmanan. Ang mga sundalo, sumala sa ilang batasan, nagsugod sa paggawas sa mga Kristohanon gikan sa bilanggoan. Uban sa uban, gidala usab si Auxentius—hubo ug giputot ang mga kamot sa pisi; ang uban pang mga Kristohanon nagtindog sa duol ug nagtan-aw.

Miingon ang huwes sa santo:

'Auxentius! Likayi kami sa kasamok, ug likayi usab nimo ang pag-antos; sultihi kami: wala ba nimo biyai ang imong walay pulos ug makaguba-sa-kaugalingon nga pagsuway, ug wala ba ka mobalik sa among maloloy-on nga mga dios?'

'Paminawa ko sa usa ka gutlo, Lysius,' tubag ni San Auxencio: 'Nagapanumpa ako sa Kamatuoran nga labaw sa tanang butang ug nakakita sa tanang butang, nga ang akong hunahuna kanunay nga moila sa Usa ka Dios, ug Siya ra ang akong pagasimba, bisan pa kon hatagan ninyo ako og dili mabilang nga mga samad ug hukman ako sa mga pag-antos nga mas grabe pa kaysa akong naagian kaniadto. Bisan pa kon patyon nimo ako gamit ang espada o kalayo, dili gihapon nimo mausab ang akong hunahuna. Busa, buhata ang imong gusto.

Unya gipahayag sa taga-pahirap ang mosunod nga silot sa kamatayon:

'Si Auxentius, nga human sa daghang pag-antos nagpabilin gihapon sa iyang kabuang, pagawagtangon sa kinabuhi pinaagi sa pagbitay nga angay kaniya, pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Kini nga silot ipatuman sa usa ka hilit nga lasang, aron ang iyang makalilisang nga lawas dili matultolan sa angay nga paagi.' Ug siya nga bag-ohay lang misugakod sa mga priso, dad-a siya dinhi sa tunga; karon madawat na niya ang dungog nga iyang gipangita.

Samtang gipalaya sa mga sundalo si Mardarius gikan sa iyang mga gapus, miingon siya kang Santo Eustracio:

'Ginoong Kirisik! Akong hangyo kanimo, ampinga ako sa pag-ampo sa Dios ug tudloa ko unsa ang akong isulti sa maninlaglag, aron kini nga malupit nga mananakit dili ko madani sa bisan unsang paagi, usa ka yano ug walay kahibalo nga tawo.'

Miingon kaniya si San Eustracio:

'Balika, akong igsoon Mardarius, usa ra ka butang nga dili mapakyas: "Kristohanon ako", "Alagad ako ni Kristo", ug ayaw na pagsulti og lain pa, bisan unsa pa ang iyang isulti o buhaton kanimo.'

Sa dihang gidala sa mga sundalo si Mardarius sa atubangan ni Lysias, miingon sila:

'Ani-a ang usa ka priso nga bag-o lang nadakpan.'

Miingon si Lysius:

'Pasultihi siya sa iyang ngalan, iyang yutang natawhan, iyang pagkabuhian, iyang puy-anan, ug unsang pagtuo ang iyang gituohan.'

'Kristohanon ako,' tubag ni Mardarius, ug sa tanang pangutana sa mga tigpahirap bahin sa iyang ngalan ug yutang natawhan, nagpadayon siya sa pag-ingon:

'Kristiyano ako! Alagad ako ni Kristo.'

Wala na gyud sila nakuha pa gikan kaniya. Si Lysius, sa pagkakita sa iyang pagkamapisan, nagsugo nga tusloka ang iyang mga bitiis sa mga puthaw nga pako ug, human nila kini gisulod og pisi, ibitay siya nga

nakabaliktad; unya tusloka ug pasigaon sa nag-aso nga puthaw nga mga pako ang tibuok niyang lawas. Si Mardarius nagbitay didto sulod sa dugay nga panahon ug gipaka-antos, ug sa katapusan misinggit siya:

'Ginoo! Nagpasalamat ako Kanimo nga gihatag Nimo kanako kining mga panalangin! Kini ra ang akong tinguha, nga maluwas sa Imong kamot, ug kini ra ang akong gipangita: dawata ang akong kalag sa kalinaw.'

Pagkahuman niya og sulti niini, siya namatay.

Sa dihang gikuha na ang lawas ni Mardarius gikan sa dapit sa iyang pag-antos, miingon si Lysius:

'Dad-a dinhi si Eugene sa Satala, nga nangahas mosulod dinhi samtang gi-interogahan si Eustratius. Dili ko ingon nga siya usa ka Kristohanon, sama sa ilang giingon, apan nakita nako siya nga usa ka labing daotan nga tawo.'

Sa dihang mitungha si Eugenius sa atubangan sa hukmanan, miingon ang mga opisyal:

'Ani-a si Eugenius.'

Miingon ang huwes:

'Sultihi ko, ikaw nga daotan nga tawo, unsang dautang demonyo ang nagtudlo kanimo ug nagduso kanimo sa ingon nga kaisog nga nangahas ka, nga walay bisan gamay nga kaulaw, sa pagsaway kanamo, nga daw walay bili ang kabug-aton sa hukmanan niini?'

Mitubag si Santo Evgenio:

'Akong Ginoo, nga nagapahulog sa mga demonyo nga inyong ginasimba—Siya ang naghatag kanako og kusog ug nagpanghatag kanako og kaisog ug kagawasan sa pagsulti aron pangatawa kamo, kamo nga makalilisang, baho nga iro, sudlanan ni Satanas, nga ipahamtang sa pagkaguba uban kaninyo.'

Misigaw ang manlutos:

– Putla ang iyang mapangblasphemong dila, putla ang iyang duha ka kamot ug bungkaga ang iyang mga bukog sa paa, aron mas mahinay-hinay siya kanamo!

Sa panahon sa maong pagpanakit, gihatag ni San Eugenio ang iyang espiritu sa Dios.

Paglabay sa pipila ka panahon, mibiya si Lysius sa siyudad sa usa ka adlaw aron susihon ang mga tropa. Sa panahon sa inspeksyon, samtang ang tanang sundalo nagpakita sa ilang kahanas sa armas, usa kanila nga ginganlan og Orestes, usa ka taas nga lalaki nga katingalahan ang hitsura, gipangayo, sumala sa iyang ranggo, nga magpakita sa iyang kaugalingon kang Lysius. Pagkakita kaniya, gidayeg siya ni Lysius, gitawag siyang 'tinuod nga mandirigma', ug gisugo siya nga ituslob ang iyang pana sa usa ka target. Sa dihang mitutok si Orestes sa target ug gitaas ang iyang sibat, nahulog ang bulawanong krus nga iyang gisul-ob sa dughan tungod sa kusog nga pag-uyog, ug kini napansin sa tanan, lakip na si Lysius mismo. Gidapit dayon si Orestes kang Lysius, kinsa, samtang gikuha ang krus gikan sa iyang dughan ug gihuptan kini, nangutana:

'Unsa kini? Usa ka sumusunod usab ka ba sa Nagahambog sa Krus?'

'Usa ako ka sulugoon sa Gipako sa Krus, akong Ginoo ug Dios,' tubag ni Orestes, 'ug ginasul-ob nako kini nga tanda Niya aron mapalayas ang tanang dautang naghulga kanako.'

'Buhata usab kining maayong mandirigma,' miingon dayon si Lysius, 'nga ipang-uban kang Eustratius, nga giakusahan, ug iuban siya paingon sa Nicopolis, diin sila pangutan-on sa takdang panahon.'

Pag-abot ni Lysius sa Nicopolis, usa ka dagkong grupo sa mga sundalo gikan sa rehimen nga naka-istasyon sa maong siyudad ang miatubang kaniya ug tanan misinggit sa usa ka tingog:

'Lysius! Kami usab mga sundalo sa among Ginoong Jesu-Cristo: buhata kami sumala sa imong gusto!'

Sa sinugdan, nabigla si Lysius. Nahadlok siya nga basin ang mga nitungha nagplano ug dautang buhat batok kaniya. Apan, sa dihang nakita niya nga ilang giabli ang ilang mga sinturon ug busa nagsumiter sila sa ilang kaugalingon, sama sa mga karnero nga walay depensa, gisugo niya nga dakpon silang tanan, gapuson, ug ibutang sa prisohan. Sa samang higayon, nagsugod siya og hunahuna kung giunsa niya pagpatay ang tanan nga mitindog nga dili makapukaw og kagubot taliwala sa ilang mga kauban nga lungsoranon o paryente; Labaw sa tanan, nahadlok siya kang Eustratius, nga basin samtang nag-antos sa iyang mga pag-antos, makahimo kini nga Kristohanon og laing milagro sama sa miuna, nga dili lang makapalig-on sa pagtuo sa mga Kristohanon kondili mapakyas usab sa pagpahawa sa mga pagano gikan sa pagsimba sa mga dios-diosan ug sa pag-convert kanila sa iyang kaugalingong pagtuo. Busa, nagpasiya si Lysias nga ipadala sila San Eustratius ug San Orestes pagkasunod buntag ngadto sa siyudad sa Sebaste kang gobernador Agricola.

Busa naghatag siya sa iyang mga sugo sa pagsubang sa adlaw, ug gipadala ang mosunod nga sulat kang Agricola:

– Alang sa Iyang Kahalagahan Agricola, ang gobernador: Si Lysius, ang pangulo, nagpadala sa iyang pangumusta. Ang among mga banal nga emperador, nga wala silay nahibaloan nga bisan kinsa sa tibuok uniberso nga makahibalo sa dili mailhi nga mas labaw pa kanimo, nagtugot kanimo sa awtoridad sa pagdumala niining mga yuta, kay nahibalo sila nga imong gigahin ang imong mga adlaw ug gabii sa pag-atiman sa mga buluhaton sa publiko, ug nga mas lagmit nga mapukan sa tulog ang kanunay nga nagbantay nga mga bitoon kaysa sa imong mga mata, hangtod makab-ot ang imong paningkamot alang sa kaayohan sa tanan. Sa mubo nga pagkasulti, tungod kay nakit-an nila ang dagkong hiyas nga ikaw ra ang adunay, gihatagan ka nila niining dakong dungog nga imong gina-angkon karon. Busa, tungod kay nakasaksi ko sa daghang talagsaong hiyas kanimo, gipadala ko kanimo kining priso, si Eustratius, nga nag-antos sa sakit sa Kristiyanismo; labi na gayud kay ako mismo wala'y makahunahuna nga bisan unsa nga makapahawa kaniya sa iyang mga bakak nga pagtuo: Gihatagan nako siya og dungganong puwesto sa hukbong akong gipangulohan, apan tungod niini mas nahimong hambog pa gayud siya ug nakahatag kanamo og dakong kasamok. Bisan pa man nga naghulga ko, siya, sa iyang pagka-hambog, nagtagna sa umaabot, nga nagkuha og kusog gikan sa iyang salamangka. Ug bisan pa nga nakasaksi siya sa uban nga gipailawom sa pagpanakit, dili lang niya gibyaan ang iyang pagka-insolente, apan giisip pa gani niya ang maong mga pagpanakit ingon usa ka panalangin imbis nga silot. Siya, kauban ni Orestes nga pareho og hunahuna, maoy akong gipadala sa imong maalamon nga paghukom, aron matuman ang mga sugo sa Emperador.

Kauban niining sulat ug ang sinulat nga interogasyon sa mga balaan nga martir, ang mga sundalo, pagkahuman nilang dakpon ang mga santo, mipadayon sa ilang panaw. Sa ilang panaw, ang mga Santo Eustratius ug Orestes mitugtog ug nag-awit: *'Molakaw ako sa dalan sa imong mga sugo… tudloi ako, ug makat-on ako sa imong mga sugo'* (Salmo 118:32, 73).

Unya miingon si Eustratius:

'Igsoon Orestes! Sultihi ako, giunsa man pagkamatay ni San Auxentius, ug asa man?'

Miingon si Santo Orestes:

Pagkahuman gipahayag sa huwes ang silot, nangaliya siya sa mga sundalong nagdala kaniya gikan sa hukmanan nga tugutan siya nga moadto ug makita ka ug makahalok kanimo sa katapusan nga higayon, apan walay gustong motuman sa iyang hangyo, kay udto na ug ang mga sulugoon nagdali sa pagtuman sa ilang mga sugo sa labing dali nga panahon; busa si Auxentius dayon gidala sa lasang, ngadto sa usa ka dapit nga gitawag og *Ororie.* Sa dalan, ang santo mitugtog sa salmo: *'Bulahan ang mga walay sala ang dalan, nga nagalakaw sa balaod sa Ginoo'* (Salmo 118:1), ug uban pa – hangtod sa katapusan. Unya mituhop siya, nag-ampo, gipahaba ang iyang mga kamot sama sa nagdawat og halad, ug pagkahuman miingon og 'Amen', mitan-aw siya palibot; ug pagkakita kanako—nga nagbarog sa duol—gitawag ko niya ug miingon:

'Igsoon Orestes! Sultihi si Ginoong Eustratius nga mag-ampo siya para kanako, ug nga dili madugay makig-uban na usab siya kanako, ug nagpaabot ko kaniya.'

Unya giputol ang iyang ulo, ug ang tanan nga gituohan nga Kristohanon gipahawa gikan sa lugar sa pagbitay. Ang iyang balaan nga lawas tinago nga gidala niadtong gabii sa mga presbiteryo sa Aravraka. Apan sila wala makit-i ang iyang ulo ug misugod sa paghilak ug pag-ampo sa Dios nga ipakita Niya kanila ang ulo sa balaang martir. Ug, pinaagi sa pag-atiman sa Diyos, usa ka uwak ang mihuni gikan sa usa ka kahoy nga oak; gisundan sa mga presbiter ang tingog ug nakaplagan nila ang ulo sa santo nga nagahigda taliwala sa nagkalapad nga mga sanga sa maong kahoy, diin naglingkod ang uwak. Pagkuha nila niini, gibutang kini sa mga presbiter sa iyang lawas ug gidala kini ngadto sa usa ka limpyo ug halangdon nga dapit, diin nila kini gilubong.

Pagkadungog niini, naghilak si Eustratius ug, pagkahuman sa pag-ampo sa Diyos, miingon kang Orestes:

'Kita usab, igsoon, maningkamot nga mosunod sa mga bakas ni San Auxentius.'

Paglabay og lima ka adlaw, gidala ang mga santo sa Sebaste, ug si gobernador Agricolas, pagdawat niya sa sulat nga gipadala ni Lysias, gibutang ang mga priso ilawom sa labing hugot nga bantay. Sa sunod adlaw, sa atubangan sa katawhan, misaka siya sa plataporma sa huwes sa plasa ug gisugo nga dad-on sa iyang atubangan ang mga Kristohanon; sa wala pa magsugod ang paglitis, gisugo niya nga basahon sa kusog ang sulat nga gipadala ni Lysias ug ang unang interogasyon sa mga priso aron madungog sa tanan. Pagkahuman mabasa ang sulat, miingon siya:

'Ayaw paghunahuna, Eustratius, nga pareho nga pag-antos ang nagpaabot kanimo dinhi sama sa imong naagian sa kamot ni Lysias; mas maayo nga mosunod dayon ka sa mga imperyal nga dekreto ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos, aron dili ka makasinati og malupit nga kamatayon.'

Nangutana kaniya si Santo Eustratius:

'O, hukom! Ang balaod ba magamit usab sa mga hari, o dili?'

'Oo,' tubag sa gobernador, 'kay ang mga hari usab mosunod sa balaod.'

'Busa,' padayon ni Eustratius, 'alang kanimo lang ba ang mga balaod usa ka sinulat nga butang, ug dili man gipatuman sa buhat?'

'Ngano man nimo giingon kini, ikaw nga walay Diyos?' matod sa gobernador. 'Kinsa, ug kanus-a, ang nakasulay nga misupak sa balaod sa bisan unsang paagi?'

Mitubag si Santo Eustratius:

Sa mga balaod sa imperyo atong mabasa ang mosunod: dili angay buhaton ang kapintas, bisan sa pulong o sa buhat, ug ang katawhan angay pangunahan labi na pinaagi sa pagdasig. Kinahanglan ang usa sa duha ka butang: o kaha ang labaw magpahimangno sa ilawom aron makuha gikan kaniya ang angay, o kaha ang ilawom, nga gitudloan na sa husto, magbuhat sa sugo sa balaod nga gawasnon ug boluntaryo; ug, labaw pa, ang mga balaod naglangkob sa mosunod nga hugpong: Gidiktar namo nga ang hukom mohukom, nga maghiusa sa kalig-on ug kalooy, aron ang mga giatubang sa paglitis dili magtago og kasuko batok kaniya o magbati og dautang tinguha kaniya tungod sa kahadlok sa hulga, ug aron walay bisan kinsa ang mangahas sa paglapas sa balaod samtang naglaum sa iyang pagkamabuotan. 'Mao ba kana ang nakasulat, O hukom, o dili ba?'

'Oo,' tubag sa gobernador.

'Gipangayo ko kanimo,' miingon ang santo, 'nga ipadayon usab nimo kini nga pamaagi sa paglitis para kanako.'

'Para kanimo, ug para sa tanan,' tubag sa magmamando, 'ang mga balaod kinahanglan nga masunod nga walay kapakyasan, uban sa angay nga pagtahod.'

'Mao na,' matod sa santo, 'hinaut nga ang imong kalig-on ipares sa kalooy, ug ikaw, isip labing maalam sa tanan, mas pinalabi nga maminaw sa tambag kaysa sa paghatag niini sa imong kaugalingon, ug hisgutan ang matag butang sa matarong nga paagi.' Kung dili, nga walay rason o balaod – pag-antos, pagpatay, buhata ang imong gusto.

'Magsulti ka nga way duhaduha ug gawasnon, bisan unsa ang imong gusto,' tubag sa magmamando, 'ang paghukom mas base sa tambag kaysa sa kahadlok.'

Nangutana si Santo Eustracio:

'Asa nga mga dios inyong sugoan nga halaranan?'

'Una kang Zeus,' tubag sa gobernador, 'ug unya kang Apollo ug Poseidon[8775] .'

'Gikan sa unsang mga pantas, o mga historyador, o mga propeta imong nadungog nga angay pagsimbaon si Zeus ug ang uban nga gitawag nga mga diyos?'

'Gikan kang Plato, Aristotle, Hermes[8776] ug uban pang mga pilosopo,' matod sa magmamando, 'ug kon mailhan nimo sila, Eustratius, pasidunggan nimo ang ilang handumanan isip mga tawo nga giinspirar sa mga dios ug katingalahan sa ilang kaugalingon.'

[8775] Si Zeus, o Jupiter, usa ka diyos sa Griyego-Romano nga girespeto sa mga pagano isip maghuhari sa langit ug yuta, ang amahan sa tanang diyos ug tawo. Si Apollo usa sa mga paganong diyos nga labing girespeto sa karaang mga Griyego ug Romano; giisip siya nga diyos sa adlaw ug intelektwal nga kahayag, ingon man usab sa publikong kahusay, tigbantay sa balaod ug diyos sa propesiya. Girespeto si Poseidon (Neptune) isip igsoon ni Zeus ug hingpit nga maghuhari sa dagat, suba, ug tanang tinubdan ug lawas sa tubig.

[8776] *Plato* – ang bantugang Griyegong pilosopo sa ika-4 nga siglo BC, usa ka estudyante sa iladong pilosopo nga si Socrates. Makapahingangha nga sa iyang pilosopikal nga mga panan-aw, labi na sa iyang mga pagtulon-an bahin sa Diyos, sa paglalang sa kalibutan ug sa kinabuhi pagkahuman sa kamatayon, hapit kaayo si Plato sa doktrina sa Kristohanong pagtulon-an. – *Aristotle* – usa ka bantugang Griyegong pilosopo, usa ka estudyante ug kaubanan ni Plato, ug magtutudlo ni Alexander the Great, Hari sa Macedonia; ang iyang intelihensiya misakop sa tanang siyensya nga nailhan sa karaang kalibutan. – *Hermes,* nailhan nga Trismegistus (i.e. *'thrice-greatest')* – ang hinimo-himong awtor sa usa ka iladong karaang pagano nga pilosopikal, gitawag nga teosofikal, nga doktrina nga mitumaw sa ika-3 nga siglo AD; gitahod sa mga pagano isip usa ka maalamon nga tawo nga nakadawat sa labing hataas nga diwibong pagpadayag ug, pinaagi sa iyang tulo ka anak nga lalaki, gipahibalo kini sa katawhan.

'Dili ko estranghero sa ilang mga pagtulon-an,' tubag ni Santo Eustratius, 'kay gitun-an ko kini sukad pa sa akong pagkabatan-on ug hingpit kong nahasa ang mga Helenikong siyensya ug arte; ug kon inyong sugoon, magsugod kita kang Plato.'

Ang magmamando misugod sa paghisgot sa buhat ni Plato nga *Timaeus*[8777] , diin kun ingon klaro nga gipasidunggan kaayo ni Plato ang mga paganong diyos ug diyosa[8778] . Si Eustratius, nga nagbase sa maong buhat sa labing maalamon nga si Plato, nagpamatuod nga klaro ug kusganon niyang gisaway si Zeus mismo, nga giila sa mga pagano nga maghuhari sa mga dios ug tawo, sa langit ug yuta, ug iyang gipahayag nga ang Dios mao ang tinubdan ug hinungdan sa tanang maayo, nga, sumala sa mga sugilanon sa pagano, dili gayud si Zeus; Sa samang higayon, gitumong sa santo ang nagkalain-laing mga sugilanon sa mga pagano, ug gisaysay usab ang mga pulong sa labing iladong mga makata sa pagano, sama nila Homer ug Aeschylus[8779] .

'Gipasagdan lang nako ang imong kabubus,' tubag sa magmamando, 'tungod kay ganahan ko mismo makiglalis. Karon, sultihi ko, giunsa nimo pag-ila nga Diyos ang Ginoo nga inyong gisimba, samtang Siya usa ka tawo nga gisilotan ug gipako sa krus?'

Mitubag ang santo:

'Kung andam ka maminaw kanako nga mapailubon, una nakong pangutan-on ka bahin sa pipila ka mga butang nga akong giplano nga pangutan-on ka, ug unya akong ipatin-aw kanimo sa husto ang tanan nga imong gipangutana kanako.'

'Gihatagan tika og pagtugot,' miingon ang gobernador, 'nga mosulti og gawasnon bahin sa bisan unsa nga imong gusto.'

'Ang matag tawo,' padayon ni Eustratius, 'nga adunay himsog nga panghuna-huna kinahanglan maghunahuna sa Dios nga matarong, dili masabtan, dili mailhan sa pulong ug dili masukod, dili mausab ug milabaw sa tanan nga naglungtad pinaagi sa Iyang mga kinaiya nga pagka-Dios. Dili ba kana usab ang imong gihunahuna, O labing maalamon nga huwes?'

'Oo, mao kana,' tubag sa huwes.

'Niini kinahanglan nato idugang,' miingon ang santo, 'nga walay kakulangan o imperpeksyon sa Dios, kondili Siya hingpit sa tanang butang?'

'Walay duhaduha,' miuyon si Agricolas.

'Busa, unsa man karon?' padayon ni Eustratius. 'Dili ba nato angkonon nga aduna usab ubang mga dios nga adunay hingpit ug dili malaglag nga banal nga kinaiyahan?'

Apan katingalahan kana, kay kung kulang sila bisan gamay sa hingpit nga pagka-diyosnon ug sa Iyang mga kinaiya, nan sa akong hunahuna dili na sila angay pasidunggan sa mga tawo isip mga diyos: walay kakulangan gayud sa Dios, sama sa atong giingon kaniadto, ug ang tanang tawo angay motuo ug mosimba Niya.

Miingon si Agricola:

'Tinuod gayud kana.'

'Busa, unsa man karon? Tingali kining mga dios mao gayud ang mga kinaiya sa usa ka dili malaglag ug imortal nga kinaiya ug, tungod kay nagkalain-laing pagpadayag ra sila sa usa ka buhing binuhat, naghiusa silang tanan, ingon ba, sa usa ka punto – sa Banal?' Apan unya, ayaw sila pagtawga nga lain-laing mga dios, ang labaw ug ang ubos, kondili ang Usa ka Dios, ang ' ' Nga Siya ra, pinaagi sa Iyang dili matupong nga gahum, naggunit sa ngalan nga Pagkadios, ug dili sama sa imong gihunahuna – nga ang usa ka Dios nagpuyo sa langit, ang lain sa yuta, ug ang ikatulo sa dagat. 'Dili ba tinuod kana, Hukom?'

[8777] Ang 'Timaeus' usa sa labing bantugan nga mga buhat ni Plato, diin, sa porma sa usa ka dayalogo uban ni Timaeus – usa ka disipulo sa bantog ug girespetong pilosopo nga si Pythagoras, nga iyang gipangita aron maila ang mga pagtulon-an niini – iyang gipadayag ang iyang kaugalingong mga hunahuna bahin sa daghang labing hataas nga mga pangutana sa pag-eksister.

[8778] Gihisgutan ni Agricola sa niining konteksto ang kamatuoran nga ang maalamon nga si Plato tinuyo nga mibyahe paingon sa Piraeus (sa Thessaly) aron mosimba sa usa ka partikular nga pagano nga diyosa; apan bisan tuod ang mga panan-aw ug pagtuo ni Plato dili hingpit nga walay sayop sa pagano, ang kinatibuk-ang kinaiya niini milabaw pa niini ug usahay hapit na gayud kini sa doktrina sa Kristohanong pagtulon-an.

[8779] *Si Homer* – ang bantog, labing karaang mamumulong-bayan sa Gresya, nga ang iyang kaugalingon nailhan lamang pinaagi sa mga alamat – mao ang awtor sa duha ka labing dagkong epiko sa karaang klasikal nga literatura: ang *Iliad* ug ang *Odyssey*, diin hayag kaayo nga gipakita ang mga pagtuo sa karaang mga Griyego – *Aeschylus* – ang pinakauna sa mga bantugang Griyegong manunulat og trahedya, nga nakab-ot og angay nga kalibutanong dungog pinaagi sa iyang mga buhat.

Si Gobernador Agricola, nga wala makahatag og bisan unsang tubag batok niini, nagpabilin nga hilom sulod sa dugay nga panahon, ug sa katapusan nakasulti lang siya:

'Ibaliwala ang inyong mga argumento ug daghang pulong nga pagsupak, ug tubaga lang ang pangutana nga gipangutana kaninyo: giunsa ninyo pagtan-aw sa Gipako sa Krus ingon Dios?'

'Magsugod ako,' tubag sa santo, 'sa mga pulong sa inyong magbabalak nga si Hesiod[8780] : "Sa sinugdan anaa ang Erebus ug ang Chaos"[8781] , sa ato pa, kangitngit ug ang lawom nga tubig. Sa dihang gidala sa Dios ang kahusay sa kalibutan ug naghimo Siya og matahum nga paglungtad—dili gikan sa daan nang materya, kondili gikan sa walay-lain—Gihimo Niya ang tawo sa Iyang kaugalingong hulagway ug pagkapareho (Gen. 1:1–31). Apan ang dautang anghel nga si[8782] , nga gihatagan og awtoridad ibabaw sa usa ka grupo sa ubang mga anghel, sa iyang kaugalingong kabubut-on mibulag gikan sa Usa nga nagmugna kaniya, nahimong hambog, ug gikuhaan sa iyang dungog ug gipahawa gikan sa langit sa Dios (Job 4:18; 2 Pedro 2:4; Hudiyo 1:6). Sa bahin sa tawo, gibutang siya sa Dios sa Hardin sa Eden ug gisugo nga, samtang nag-enjoy sa tanang panalangin sa paraiso, dili niya hikapon bisan usa ka kahoy—ang Kahoy sa Kahibalo sa Maayo ug Daotan—ni mokaon sa bunga niini (Genesis 2:1–25). Gitudlo sa Dios kining buluhaton kaniya aron ang tawo dili makalapas sa sugo sa Dios o mosunod sa mga pagdani sa yawa, nga kanunay nagahimo og mga panukso batok kaniya; aron mapahiya niya ang kaaway nga nanghinaut sa iyang dakong dungog; ug aron siya mahimong imortal, dili malaglag. Kung dili, dili na makapuyo ang tawo sa Paraiso ug kinahanglan siyang ipahawa; pagkahuman sa pagpuyo sa yuta sulod sa pipila ka panahon, siya mamatay. Busa ang malisyosong yawa, nga nag-armas sa iyang pagpanamastamas batok sa tawo, gigamit ang tanang ka-ilad ug, pinaagi sa bitin, gilimbongan ang asawa sa unang tawo ug gidala siya mismo sa paglapas sa sugo, nga mao ang hinungdan nga siya gipahawa sa Paraiso sa Dios ug gisilotan nga magpaningkamot sa singot sa iyang nawong ug magkadaut (Gen. 3:1–24). Busa ang dautang yawa mipadayeg ug nagpasigarbo nga pinaagi sa sala sa tawo, nadala niya kini ilalom sa iyang gahum. Ug sa dihang misaka ang ihap sa katawhan, ang manlutos, ang yawa, nangita nga pagahulon ang matag kalag alang sa iyang kaugalingon. Pagkahuman nga kadaghanan sa mga tawo nahulog sa pagkadautan, gipakitaan sa Dios ang kalibutan og baha, samtang gipanalipdan ang matarong nga si Noe, nga maisugong nakig-away batok sa dautang yawa, wala mapildi kaniya, ug naluwas sa arka uban sa iyang asawa ug mga anak (Gen. 6:1–22, 7:1–24, 8:1–22). Pagkahuman ibalik sa Dios ang yuta sa orihinal nga kahimtang pagkahuman sa Baha, gipuy-an Niya si Noe niini, sama sa bag-ong pumoluyo (Gen. 9:1–29). Milabay ang daghang katuigan; mitubo pag-usab ang mga tawo, ug mitaas pag-usab ang tanang matang sa pagkawalay-balaod taliwala kanila; nabug-atan silang tanan sa sala ug, pagkahuman sa kamatayon, gipugngan sa mga kadena sa impyerno, gidala sa pagkaguba sa malimbungon nga yawa. Unya ang atong Magbubuhat nga Dios mipakita og kaluoy ug, dili gustong biyaan nga walay tabang ang buhat sa Iyang mga kamot, unang gihatagan og kinaadman ang mga Griyego, aron mailhan nila ang gamhanang Dios ug mapildi ang ilang kaaway, ang yawa. Apan bisan pa nga sa pipila ka bahin daw nakabawi sila sa ilang paghuna-huna ug daw nadani sa dalan sa tinuod nga pagsimba, bisan pa niana, sama sa naa sa kangitngit, sa pulong ra sila naghisgot niini, samtang sa buhat mibalik sila sa mga sayop sa ilang mga amahan, napildi sa pagtuo sa bakak nga mga dios; ug, nalayo sa tinuod nga dalan, misulod pa gayud sila sa mas dako pang kawalay-pagkadiosnon. Apan bisan niadto, ang dakong gahum sa kaluoy sa Dios mipugong sa mga tawo nga hingpit nga mahulog, ug ang Dios naghatag kanila sa Balaod, nagpadala og mga propeta, ug sa daghang lain-laing paagi gipakita sa katawhang Hudiyo ang dalan paingon sa kaluwasan. Bisan pa niini, ang mga tawo nagpadayon sa pagdaot ug gibalik-balik ang mga sala sa ilang mga amahan, ug tungod sa ilang mga sala, silot nga kamatayon ang ilang angay madawat. Sa katapusan, ang atong Ginoo nga Dios, ang Pulong, mipakita sa pagbuot nga makigbisog sa samang pakigbisog kanato ug, nahimong susama kanato sa tanang paagi

---

[8780] *Hesiod* – ang bantog nga karaang Griegong makata nga, sumala sa kinatibuk-ang pagkasinabot sa mga karaang tawo, nagpuyo sa samang panahon ni Homer o bisan sa wala pa siya. Ang mga nahibilin nga piraso sa iyang mga buhat naglangkob sa daghang pagano nga mga sugilanon ug mga alamat mahitungod sa mga dios sa karaang mga Griego.

[8781] Ang Chaos, sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego, usa ka halapad, dili masukod nga kawad-on sa kalibutan nga naglungtad sa wala pa ang tanan – ang ngitngit, tinubdan sa kinabuhi sa tanang buhing butang sa kalibutan, nga nagmugna *kang Erebus* – ang unang kangitngit ug Gabii – ug, pinaagi sa una, sunod nga nagmugna sa Adlaw, pagkahuman niini ang Yuta (Gaia), ang langit (Uranus) ug uban pa. Girepresentar sa mga karaang tawo kining tanan sa porma sa mga diyos; apan bisan pa sa niining ilang mga pagtuo, nga natabunan sa hilaw nga pagano nga pamahiin, medyo nakaduol sila sa tinuod nga doktrina sa paglalang sa kalibutan.

[8782] Sa ato pa, ang yawa, si Satanas.

gawas sa sala, gipadayag kanato ang kadaogan batok sa kaatbang – ang yawa: Gipakumbaba Niya ang Iyang kaugalingon pinaagi sa pagkuha sa dagway sa usa ka ulipon, natawo gikan sa usa ka Birhen samtang nagpabilin nga wala'y kausaban ang Iyang Pagkadiyosnon, ug Siya mao ang Kordero, aron kuhaan ang mabangis nga lobo—ang yawa—sa iyang gahum. Karon, Kagalang, gamiton nato ang usa ka pagtandi nga angay sa akong sugilanon. Hunahuna-a nga ikaw, isip magmamando niining siyudad, nakakita k nga usa ka oso o lain pang gamhanang hayop ang miatake sa mga lumolupyo sa siyudad, ug gipadala nimo ang imong sulugoon aron patyon kini; ug ang sulugoon, nga mituman sa imong sugo, migawas aron atubangon ang hayop, apan, tungod kay walay kasinatian ug dili lig-on, napakyas sa pagdaog niini ug, natumba niini, namatay ug gikaon: magdahum ka ba nga mag-utos ka pa ug lain nga sulugoon, nga pareho ra ka-inexperyensyado ug huyang, aron makig-away sa hayop? Ug dili ba ikaw, kon kusgan ug abtik ka ug kahibalo ka unsaon pagpakig-away sa hayop sa husto, mopagawas sa imong kaugalingon batok niini, isip usa ka maalamon ug maisugong manlalaban, ug patyon kini—dili isip agalon, kondili isip usa ka yano nga sulugoon, nga nakahibalo lang unsaon pagpakig-away? Pinaagi sa imong kaugalingong ehemplo, siyempre, imong gitun-an ang imong ubang mga ulipon nga mapildi ug mapatay ang kusgan nga mga hayop kon masugat nila kini. Sa parehas nga paagi, ang atong Ginoo, ang Manluluwas sa tanan, sa dihang ang Iyang mga ulipon napildi ug nawasak sa ilang pakigbisog batok sa yawa, Siya mismo ang nagpaubos sa Iyang kaugalingon, pinaagi sa Iyang dili masukod nga kaluoy, gihulma sa lawas pinaagi sa Labing Balaan ug Walay Sala nga Birhen, ug gikuha ang dagway sa usa ka ulipon, nahimong susama nato sa tanang paagi gawas sa sala; ug, sa pagsugod Niya sa Iyang publikong ministeryo, Siya, ingon man, nagpanalipod sa Iyang kaugalingon gikan sa malisyosong yawa pinaagi sa Iyang boluntaryo ug hingpit nga kinaadman nga pagpaubos ug napildi siya, kay gisulong siya sa yawa, ang Ginoo, ingon sa usa ka ordinaryong tawo, ug pinaagi sa Iyang makaluwas nga pag-antos sa Krus gipukan Niya ang tanang gahum sa kaaway, ug nagtudlo usab kanato – samtang atong gihunahuna ang Iyang buhat – sa pakigbatok sa yawa sa samang paagi ug sa pagdaug sa gahum sa yawa. Gikuha Niya mismo ang atong mga sala, samtang gihatagan Niya kita sa Iyang pagpugong sa kaugalingon; gipatindog Niya ang mga nabihag sa impyerno ug gihatagan kita og kahigayunan nga mahimong mga anak sa Dios, nga adunay sa Iya usa ka dili mapildi nga suporta ug nagalaum sa langitnong korona alang sa atong mga buhat. Mahimo kitang mapildi sa unod, apan mananaog kita sa espiritu; kita sakop sa pagkadaut ug kamatayon, apan sa samang higayon kita dili malaglag ug imortal: busa, molikay kami sa inyong kawalay pagpugong ug hayop nga pamaagi sa kinabuhi, ug naningkamot alang sa kinabuhi sama sa mga anghel ug sa walay katapusang paglungtad. Dili kami nagtan-aw sa ubos, sama sa mga hayop, kondili nagtutok kami sa langit ug, samtang anaa pa sa unod, ginapang-alig namo ang walay unod sa among paagi sa kinabuhi. Nasayud kami nga ang among espiritu kanunay nga nakig-away sa unod; pinaagi sa among kinaadman ug pagkamapugong, among giliko ang among kaugalingon gikan sa pagkapilit niining mortal nga lawas ug, sa tibuok kasingkasing nga pagsalikway sa mga makalilipay nga kahimut-an ug mga maluoy nga tinguha niini, Kanunay namo nga ginatun-an ang among kaugalingon sa pagtaas sa among hunahuna ngadto sa langit ug, pinaagi sa pagkamapailubon ug pagpugong sa kaugalingon, sa pagpatay sa among mga lawasnong pagka-uyamot. Among ginapakaon ang among kaugalingon sa mga paghunahuna mahitungod sa among Labing Balaan nga Ginoo; among pagtuo dili matuyok. Ang ingon nga mga panalangin, ug bisan pa ang mas daghan pa, gihatag kanamo sa Dios, nga Siya mismo nagsul-ob og unod sa tawo. Apan kamo, sama sa nahibaloan sa tanan, giulipon ninyo ang inyong kaugalingon sa unod ug busa gitawag ninyo nga 'mga dios' kadtong, sumala sa inyong kaugalingong mga sugilanon, nagbuhat og hugaw ug walay hiya nga mga buhat; nagtukod kamo og mga santuwaryo alang kanila ug nagpasidungog kanila. Gilikayan ninyo ang pakig-uban sa langit ug kanunay kamo nga nag-antos – dili lamang tungod sa kahadlok sa pipila ka kalamidad, apan usab tungod kay naningkamot kamo pag-ayo alang sa kalibutanong kaayohan ug nagdamgo sa matuod nga kalibutan sama sa usa ka damgo. Namatay kamo dili lamang sa lawas kondili usab sa espiritu, ug gipailawom ninyo ang inyong kaugalingon sa walay katapusang pagkaguba; kami, bisan pa, gitudloan sa among Ginoong Jesu-Cristo nga ang among unod, pagkahuman nga madaut sumala sa unibersal nga balaod sa pagkadaut ug kamatayon ug nahimong abog, mabuhi pag-usab, maghiusa sa kalag, ug makadawat og kinaiyahan nga dili madunot. – Gisulti ko kaninyo kini tanan sa mubo aron, pagkahibalo ninyo sa kamatuoran gikan kanako, inyong ikalimod ang inyong bakak nga mga dios.

Gihulat pag-ayo ni Gobernador Agricolas ang katapusan sa maalamon nga pakigpulong ni San Eustracio ug unya miingon siya:

'Wala kitay katungod sa pagduhaduha sa mga desisyon ug tinguha sa mga emperador; kinahanglan lang nato nga mosunod sa ilang mga balaod ug tumanon ang ilang mga sugo. Busa, undang na kining walay pulos nga pakig-istorya, adto ug maghalad og sakripisyo sa mga diyos; kung dili, mag-antos ka og mga pag-antos nga wala pa nimo madungog.'

Mitubag si Santo Eustracio:

'Ngano man nga gipahamtang nimo kanamo kining daghang walay pulos nga kasakit ug wala nimo kami gisugdan pag-antos sa dugay na kaayo?'

Pagkahuman niini, gisugo sa taga-pahirap nga dad-on ang usa ka puthaw nga higdaanan, gipainit sa pinakataas nga kainit, ug ibutang una si San Orestes niini; kang San Eustratius miingon siya:

'Kinahanglan una nimo masaksihan ang mga pag-antos nga nagpaabot kanimo samtang siya nagahigda niini, ug unya ikaw mismo ang pagasulayan niini.'

Samtang si San Orestes nagkadool sa nagdilaab nga kalan, nabati niya ang kahadlok, ug sa pagtan-aw niya kang San Eustratius, miingon siya:

'Amo kong ipangamuyo, kay ang kahadlok nagdaug kanako.'

'Ayaw kawala'g kaisog, Igsoon Orestes,' tubag ni San Eustracio, 'kay kining tanan daw makalilisang ug masakit; sa tinuod, dili ka makasinati og pisikal nga kasakit, basta matulog ka nga mapangahas sa higdaanan ug ibutang ang imong paglaum sa Dios, kay ang Ginoo mismo ang among tigtabang ug tigpanalipod.' Hinumdumi ang pagkamapailubon ni San Auxentio ug sa ubang mga santo, ug ayaw pagkulang kanila: kining mga pag-antos dinhi matapos ra sa dili madugay, ug usa ka walay katapusang ganti nagpaabut kanato sa langit!

Pagkadungog niini, si San Orestes misaka nga mapangahas ug matinud-anon sa nag-aso nga higdaanan; ug sa pagtindog niini, naghimo siya sa tanda sa krus ug dayon nahigda sa nag-aso nga higdaanan. Unya misinggit siya sa kusog nga tingog:

'Ginoong Hesukristo! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu!'

Ug iyang gisumite ang iyang balaan nga kalag sa Ginoo, samtang si San Eustratius misinggit:

'Amen!'

Pagkahuman niini, gisugo ni Agricola nga dad-on si San Eustracio sa prisohan. Didto, pagkahuman niyang nag-ampo sa Dios sumala sa iyang batasan, gitawag ni Eustracio ang ulipon nga kuyog niya ug miingon kaniya:

'Hatagi ko og papel, anak ko, ug maghimo kita og testamento, kay naglaum ko nga ugma motindog usab ako sa atubangan sa akong Ginoo—si Kristo.'

Sa pagdala sa pergamino, gisulat niya ang iyang testamento, diin iyang gipadayag ang iyang tinguha nga ang iyang lawas ibalhin sa Aravrak ug nga walay bisan kinsa ang mosuway sa pagkuha og bisan unsa gikan sa iyang mga nahabilin, kondili ang tibuok niyang lawas, nga buo, ipahulay sa usa ka dapit nga gitawag Analikozora, kauban nila San Auxentius, Orestes, Mardarius ug Eugene, kay kini nga mga santo nangaliya kang Eustratius nga, pagkahuman sa ilang kamatayon, ang ilang mga lawas ipahimutang nga buo tupad sa iyang kaugalingon. Gibilin ni Santo Eustratius ang tanan niyang kabtangan alang sa pag-atiman sa mga klero, ug gisugo nga ang iyang mga madaladala nga kabtangan pagbahin-bahinon sa patas nga paagi: una, sa mga kabus ug nanginahanglan, ug ikaduha, sa iyang mga igsoon nga babaye; gisugo usab niya nga buhian ang tanan niyang mga ulipon ug gihatagan sila og ganti.

Pagkahuman niya sa iyang testamento, ang santo nag-ayuno sulod sa tibuok adlaw ug gigugol ang tibuok gabii pagkasunod sa pag-ampo. Niadtong gabii, pinaagi sa bulawan nga gihatag sa mga guwardiya, miadto kaniya si Balaan Vlasius, Obispo sa Sebaste, nga nagpanago niadtong panahona tungod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon. Nakadungog siya sa dakong kinaadman ni Eustratius ug sa paagi nga iyang napahiya ang magmamando ug ang iyang mga dios. Pag-abot niya sa bilanggoan, mihulog siya sa yuta ug miyuko sa atubangan sa santo, nga miingon:

'Bulahan ka, anak kong Eustratius, nga gipalig-on ka sa Dios nga Labaw sa Tanan. Ako'g hangyo, hinumdumi ako sa imong mga pag-ampo.'

'Ayaw ko pagyuko, akong espirituhanong amahan,' tubag ni Santo Eustratius, 'apan, hinumdumi ang katungdanan nga gihatag kanimo, ug dawata gikan kanamo nga mga layko ang pagrespeto nga angay kanimo.'

Unya mipungko sila, ug miingon si Eustratius sa obispo:

'Kay, sumala sa kabubut-on sa Dios, ugma sa ikatulong oras sa adlaw, magpakita ako sa akong Ginoong Kristo, ingon sa klarong pagpadayag kanako, kuhaa kini nga akong testamento ug basaha kini.'

Pagkahuman mabasa sa obispo ang testamento, gihangyo sa santo ang obispo ug ang mga klero nga kauban niya nga pirmahan kini, ug gipangpanumpa ang obispo nga siya mismo ang mokuha sa mga lawas—ang iya mismo, Eustratius, ug si Santo Orestes, ilubong sila sa lugar nga gitudlo sa testamento, ug paningkamoti nga matuman ang tanan nga nahabilin nga gisulat niini, nga nagasaad kaniya, alang sa iyang mga paningkamot ug pag-atiman, og ganti gikan sa atong Ginoong Jesu-Kristo sa umaabot nga kinabuhi. Sa samang higayon, nagpakilooy si San Eustratio sa obispo nga hatagan siya sa Banal nga Komunyon, kay wala pa siya makatagamtam niining balaan nga sakramento sukad sa higayon nga gidala siya aron mag-antos sa martiryo. Sa dihang nadala na ang tanan nga gikinahanglan para sa serbisyo ug gisaulog na ang Sakripisyo nga walay dugo, miduol si Eustratio ug nadawat ang Balaang Misteryo. Ug kalit lang, usa ka kahayag, sama sa kilat, misidlak sa bilanggoan, ug nadungog ang usa ka tingog:

'Eustratius! Nakigbisog ka sa maayong pakigbisog. Karon, padayon ug pagsaka sa langit aron dawata ang imong korona!'

Nakadungog niining tingog ang tanan nga naa didto, ug nangahulog silang tanan sa yuta sa kahadlok. Ang obispo nagpabilin sa tibuok gabii uban ni Santo Eustratio, naglipay sa pakighinabi kaniya; ug sa pagsubang sa kaadlawon, mibyahe siya, nga nagsaad nga tumanon pag-ayo ang tanan nga gisulat sa testamento.

Sa pag-abot sa kaadlawon, mipahimutang si Agricolas sa lingkoranan sa huwes sa iyang naandan nga lugar sa tunga-tunga sa siyudad ug gisugo nga dad-on si San Eustracio sa iyang atubangan. Sa pagpakita ni Eustracio, gitawag siya sa gobernador ngadto sa iyang kiliran ug gisultihan siya sa tinago, layo sa uban:

'Gitawag ko ang makakita sa tanan nga kamatuoran isip akong saksi, Eustratius, nga masubo kaayo ako sa akong kasingkasing nga dili ka mosunod sa sugo sa Emperador. Apan, sa labing gamay, aron lang sa panagway sa atubangan sa mga tawo, magkunwari ka nga nagtuo ka sa among pagtuo, ug mosulti ka og mga pulong sa pagdayeg sa mga dios; apan sa imong kasingkasing, tuohi ug ampinga ang imong Dios, ug pasayloon ka Niya sa imong gibuhat nga dili sa imong kaugalingong kagustuhan, kondili tungod sa pagpugos. Ayaw paghandum nga malaglag sama sa usa ka dautang tawo, ikaw nga usa ka maalamon ug maalamon nga tawo. Kung dili ko unta naa sa peligro tungod niini, dili ko unta kini gipangayo kanimo. Gipatay nako ang daghang uban nimong mga magtutuo ug wala ko magpakita og kalooy kanila, apan dako kaayo ang akong kalooy kanimo; sa tinuod, tungod kanimo, wala ko makatulog tibuok gabii ug puno sa dakong kasubo.

'Ayaw kabalaka bahin niini,' tubag ni San Eustracio, 'ug ayaw pagdala og kadaut sa imong kaugalingon tungod kanako, kondili buhata ang gisugo sa imong mga hari kanimo. Sa bahin nako, dili ko mosimba sa inyong mga dios, dili sa pagpakaaron-ingnon o sa bisan unsang paagi, kondili akong ikumpisal ang akong Dios sa atubangan sa tanan ug dayegon Siya sa taliwala sa tanan. Masaligon kamo nga ang mga pag-antos nga ipahamtang ninyo kanako usa ka panalangin alang kanako, ug, kung gusto ninyo, sulayi kini.

Gitabonan sa gobernador ang iyang nawong sa iyang mga kamot ug naghilak sulod sa dugay nga panahon, nga nabantayan kini sa tanang tawo nga naa sa iyang palibot. Ug nasabtan sa tanan nga nakabati siya og kalooy alang sa inosenteng Eustratius, ug naghilak sila sa kusog. Usa ka dakong pag-agol ang nadungog sa tibuok siyudad. Sa katapusan, miingon si Santo Eustratius sa huwes:

'Hinaut nga ang Labawng Ginoong Dios makaguba sa dautang limbong sa imong amahan—si Satanas! Kay si Satanas naghimo niining paghilak aron tuksuhon ako, aron magbutang og babag sa akong agianan padulong sa ganti nga nagpaabot kanako. Buhata ang imong gipangplano, kay ako usa ka sulugoon sa Ginoong Kristo ug dili mosunod sa mga sugo sa mga emperador; gikaligtaan ko ang kasuklam-suklam sa mga dios-diosan: pareho sila ug ang mga nagasimba kanila makalilisang kanako!

Nakita ni Agricolas ang dili matandog nga debosyon ni Eustratius sa Kristohanong pagtuo ug ang iyang dakong gugma kang Kristo, ug halos dili na niya makaya nga ipahayag ang mosunod nga katapusang paghukom kaniya:

'Si Eustratius, nga misupak sa sugo sa mga emperador ug misalikway sa paghalad sa mga diyos, akong gisugo nga sunogon, aron siya mapukan sa kalayo tungod sa iyang pagkamatarug.'

Pagkahuman niini, mitindog siya ug midali paingon sa praetorium[8783] . Samtang gidala ang santo paingon sa poste, nag-ampo siya sa kusog ingon niini:

– Gidayeg ug gipasidunggan ko Ikaw, O Ginoo, kay gitan-aw Mo ang akong pagkapaubos ug wala Mo ko biyai sa kamot sa akong mga kaaway, kondili giluwas Mo ang akong kalag gikan sa kalamidad! Ug karon, O Ginoo, paburì nga ang Imong kamot motabon kanako ug ang Imong kaluoy moabot kanako, kay ang akong kalag nagkaguliyang ug nag-antos samtang kini mobiya niining makalilisang ug hugaw nga akong lawas. Dili unta kini makasugat sa dautang tinguha sa kaaway, ni mapugngan sa kangitngit tungod sa mga sala—nahibal-an ug wala nahibal-i—nga akong nabuhat niining kinabuhi! Maloloy-on ka kanako, O Ginoo, ug dili unta makakita ang akong kalag sa ngitngit nga panan-aw sa dautang mga demonyo, kondili dawata kini sa imong hayag ug labing masidlak nga mga Anghel! Dalagasa ang Imong Balaang Ngalan, ug pinaagi sa Imong gahum dad-a ako sa atubangan sa Imong banal nga paghukom. Sa diha nga ako pagahukman, hinaut nga ang kamot sa prinsipal ning kalibutan dili ako dakpon aron ihaboy ako, usa ka makasasala, sa kalawoman sa impyerno; apan tindog Sika sa akong atubangan ug mahimong akong Manluluwas ug Managsimbalo, kay kining mga pag-antos sa lawas kalipay sa Imong mga sulugoon. Kaloy-i, O Ginoo, ang akong kalag, nga nadungisan sa mga kahuyang ning kinabuhi, ug dawata kini, nga napahapsay sa paghinulsol ug pag-angkon sa sala. Kay Ikaw panalanginan hangtod sa kahangturan. Amen[8783] .

Pagkahuman sa balaan sa iyang pag-ampo ug nagdilaab na ang hurno, naghimo siya sa tanda sa krus ug misulod niini, nag-awit ug nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo! Sa Imong mga kamot gisumite ko ang akong espiritu!'

Mao kana ang iyang pagpanaw. Wala makadaot sa iyang balaan nga lawas ang kalayo, ni wala kini nakahikap bisan sa usa ka buhok niini. Namatay siya niadtong ika-13 nga adlaw sa Disyembre. Ang Bulahang Vlasius, Obispo sa Sebaste, gidala ang mga relikya sa mga Balaan nga mga Martir nga sila , Eustratius ug Orestes ug gipatuman ang tanan nga gisulat sa testamento sa martir[8784] , nga naghimaya sa Amahan, sa Anak ug sa Espiritu Santo, ang Usa ka Dios sa Trinidad, nga kaniya ang himaya ug gahum hangtod sa kahangturan. Amen.

- Ang milagro sa lima ka balaang martir

Duol sa Constantinople adunay usa ka monasteryo nga gitawag og Olympus, diin usa ka simbahan gipahinungod sa lima ka balaang martir: Eustratius, Auxentius, Eugenius, Mardarius ug Orestes. Ug sukad pa sa karaang panahon, nahimo nang batasan nga sa pista nga naghandum sa mga balaang martir, moanha ang emperador ug ang patriyarka sa maong monasteryo ug maghalad og mga halad sumala sa panginahanglan aron maatiman ang mga monghe. Kay ang nagtukod sa monasteryo nagmando nga ang iyang mga monghe dili mag-uma o mag-uma og ubas, kondili, sa hingpit nga paghalad sa ilang kaugalingon sa pag-ampo sa mga balaang martir, magpokus lamang sa ilang kaugalingong kaluwasan. Ug tungod kay gisunod pag-ayo sa mga monghe kini nga sugo sa nagtukod, wala gyud mihunong ang mga balaang martir sa pagtagbo sa mga panginahanglan sa monasteryo. Apan ang kaluoy sa Dios kasagaran dili mapabulag gikan sa pagsulay, aron mas mapadayag nga

---

[8783] Kini nga pag-ampo sa higdaanan sa kamatayon ni San Eustratius gidawat alang sa paggamit sa Simbahan ug gibasa sa Sabado nga Tunga-tungang Gabii nga Opisina sa mosunod nga porma: 'Gidayeg ko Ikaw, O Ginoo, kay gitan-aw Mo ang akong pagkagamay, ug bisan pa nga gihatag Mo ako sa kamot sa akong mga kaaway, giluwas Mo ang akong kalag gikan sa kaguol. Ug karon, O Ginoo, ipahimutang sa Imong kamot ang imbi, ug ipahimutang sa akoa ang Imong kalooy: kay ang akong kalag nabalaka, ug nag-antos sa iyang pagpanaw, tungod sa akong mapanghimaraot ug hugaw nga lawas: basi pa man ang dautan maghimo ug panukotok batok niini ug ilabay kini sa kangitngit, tungod sa mga sala nga akong nabuhat niining kinabuhi, ang nahibal-an ug ang wala nahibal-i. Maluoy-a ako, O Ginoo, ug ayaw pasagdi nga makita sa akong kalag ang ngitngit nga pagtan-aw sa dautang mga demonyo; kondili dawata kini sa imong hayag ug labing masidlak nga mga Anghel. Hatagi og himaya ang Imong balaan nga Ngalan, ug pinaagi sa Imong gahum, itas-a ako ngadto sa Imong langitnong lingkoranan sa paghukom; sa diha nga ako pagahukman, dili ako dakpon sa kamot sa prinsipal sa kalibutan, aron ako, usa ka makasasala, dili itambog ngadto sa kalawoman sa Hades: apan tindog sa akong atubangan ug mahimong akong Manluluwas ug Manalipod, kay kining mga pisikal nga pag-antos usa ka kalipay alang sa Imong mga sulugoon. Kaluy-i, O Ginoo, ang akong kalag, nga nadungisan sa mga kahuyang niining kinabuhi, ug dawata kini nga putli pinaagi sa paghinulsol ug pag-angkon sa sala, kay Ikaw panalanginan hangtod sa kahangturan, amen.'

[8784] Ang mga Balaang Martir nga sila Eustratius, Auxentius, Eugenius, Mardarius ug Orestes namatay sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo. Pagkahuman, sa ilang natawhan nga siyudad sa Aravraka, diin gilubong ang ilang mga balaang relikya, gitukod ang usa ka simbahan alang sa ilang dungog, ug daghang mga milagro ang nahitabo pinaagi sa ilang mga relikya. Sa gawas sa mga Puerta sa Tsaregrad, adunay usa ka monasteryo nga gipahinungod niining mga martir, nga ginganlan og Olympus. Dinhi, ang Patriarka magsaulog og serbisyo matag tuig sa adlaw nga nagahinumdom kanila. Sa pagkakaron, ang ilang mga relikya nagapahulay sa Roma, sa Simbahan ni San Apolinario sa Ravenna.

kadtong naglaum sa Dios ug nangita kaniya dili mapugngan sa bisan unsang maayo, sama sa dili pagkapugong sa bisan unsang maayo sa mga nagsalig sa ilang kaugalingong bahandi.

Busa ang Dios, ang Tiglalang sa tanan, aron labi pang paghimayaon ang dapit nga gihalad sa Iyang mga magmamartir ug aron ipakita ang Iyang kalooy sa mga nagpasidungog kanila ug nag-alagad dinhi taliwala sa kakabus ug kasubo, nagpahimo nga sa panahon sa pista misaka gikan sa dagat ang usa ka makalilisang nga bagyo, kauban ang kusog nga ulan ug katugnaw, aron walay bisan kinsa ang moanha gikan sa lungsod aron motambong sa pista. Ang mga monghe sa monasteryo, pagkahuman sa pagkanta sa Vespers ug sa Canon, nangawala sa paglaum, kay wala gyud silay bisan unsang pagkaon; ug gisaway pa gani nila ang mga balaang martir, nga miingon sa atubangan sa ilang ikon:

'Ugma sa buntag mobiya na kita ning dapita ug magbulag-bulag, ang matag-usa mangita sa iyang kaugalingong ikabuhi.'

Sa pagkahapon, miadto ang tigbantay sa ganghaan sa abá ug miingon:

'Bendisiha ako, Amahan, aron madala nako kanimo ang usa ka tawo nga miabot gikan sa Tsar uban ang duha ka kamelyo nga puno sa karga.'

Gihatag sa abá ang iyang panalangin, ug misulod ang usa ka lalaki nga nagpakita og maharlika nga dagway ug miingon:

'Ang Tsar nagpadala kaninyo og mga pagkaon ug bino.'

Ang mga monghe, pagkahuman sa pag-ampo, gidala ang mga pagkaon, ug ang tanan mikaon ug miminom, samtang ang nahabilin gibutang sa kilid para sa ulahi. Ug wala pa gani sila nakaadto sa ilang mga selda, misulod pag-usab ang bantay sa ganghaan ug nagpahibalo nga miabot ang usa ka sugo gikan sa reyna; gidala siya sa sulod ug gisultihan ang abá nga ang reyna nagpadala kanila og pinili nga isda ug napulo ka bulawan nga sinsilyo. Wala pa gani nahuman sa pagsulti ang sugo sa hari, misulod pag-usab ang bantay sa ganghaan ug nagpahibalo nga adunay usa ka tawo nga miabot gikan kang Patriarka. Sa pagpasulod sa bag-ong sugo, gihatag niya sa abá ang mga sudlanan sa simbahan, ug miingon: 'Gusto sa Patriarka nga magsaulog sa Misa dinhi ugma'[8785] .

Ang abá, nga mituyok ngadto sa mga miabot, miingon:

'Bisan unsa ang makapahimuot sa Dios, Iya kining tumanon. Ug kamo – magpabilin ba kamo dinhi karong gabii, o molakaw na kamo karon dayon?'

Mitubag sila:

'Kung makakita kami ug lugar, magpabilin kami dinhi hangtod sa buntag.' Gisugo sa abá ang paghatag kanila ug puy-anan sa portiko sa simbahan ug, samtang gipahawa na sila para sa gabii, nangutana siya sa ilang mga ngalan. Ang lalaki nga gikan sa Tsar nagtawag sa iyang kaugalingon nga si Auxentius, ang gikan sa Tsarina – si Eugene, ug ang nagdala sa sudlanan gikan sa Patriarka – si Mardarius.

Samtang gi-awit ang Matins, misulod sa simbahan ang duha ka lalaki. Human sa kathisma nga '[8786] ', gisugo sa abá ang pagbasa sa gitudlo nga teksto mahitungod sa pag-antos sa mga balaan nga martir, apan miingon ang mga monghe:

'Ayaw nato pagbasa: kay wala man gani'y niabot gikan sa siyudad para sa pista.'

Unya usa ka dili mailhi nga lalaki nga misulod sa simbahan miingon:

'Ihatag kanako ang libro; ako na ang mobasa niini.'

Gihatag nila kini kaniya, ug sa dihang nakaabot siya sa talata nga nag-ingon: 'Gisul-oban si Eustratius og puthaw nga botas nga may hait nga pako', mihuyop siya ug gihampak ang salog sa simbahan sa tungkod nga iyang gihuptan – ug ang tungkod, sa dihang nasulod sa salog, miturok og mga sanga ug nahimong kahoy.

Ang mga nagbarog sa iyang likod nakaila kinsa ilang gitutokan ug nangutana:

'Ikaw ba ang nagbuhat niini para sa imong kaugalingon, Eustratius?'

[8785] Ang pobre nga monasteryo sa Olympus dili gyud makapahimulos sa tanang gikinahanglan alang sa solemne nga serbisyo sa patriyarka, ug ang patriyarka, kon gusto niya magselebrar didto, kinahanglan gayud nga magpadala sa mga liturhikal nga sudlanan, mga kasuotan sa simbahan ug uban pa gikan sa iyang kaugalingong kapanguhaan.

[8786] Ang mga kathisma usa ka hinungdanon nga bahin sa buntag nga Banal nga Liturhiya ug naglangkob sa pagbasa sa mga salmo nga kauban ang mubo nga mga doksolohiya. Ang tibuok Salmo, nga naglangkob sa 150 ka salmo, gibahin sa 20 ka kathisma, nga ang matag-usa gibahin pa sa tulo ka doksolohiya. Kining pagbahin nagsugod pa sa karaang panahon.

'Dili,' matubag niya, 'ang akong nangagi nga pag-antos gamay ra kaayo itandi sa ganti niini; gibuhat kini aron ang atong pista dili mawad-an og mga bisita gikan sa lungsod.'

Ug sa diha-diha nga nahuman niya og sulti niini, nahimong dili makita ang lima. Ang abá, sa paggawas niya sa simbahan, nakit-an nga ang silong sa monasteryo puno sa pan ug isda, ug ang tanang walay sulod nga sudlanan napuno sa bino. Nagdali sila sa pagpahibalo sa hari ug sa patriyarka sa milagro nga nahitabo; miadto sila sa monasteryo, ug ang tanan naghimaya sa Dios ug nagdayeg sa Iyang mga balaang martir. Ang tungkod, nga nahimong kahoy, gibahin-bahin ug gipang-apod-apod isip panalangin, ug niadtong adlawa daghan ang nangaayo sa mga masakiton pinaagi sa pag-ampo sa mga balaang nag-antos.

Kontakion sa Martir Eustratius, Tono 2:

Nitindog Ka nga labing masidlak nga suga alang sa mga naglingkod sa kangitngit sa pagkawalay-hibalo, O Mag-aantos: kay, gisul-oban Ka sa pagtuo sama sa usa ka bangkaw, wala Ka mahadlok sa pagduha-duha sa mga kaaway, O Eustratius, labing maalamon sa mga orador.

Laing Kontakion sa Martir Eustratius, Tono 3:

Sa pagdepensa sa atubangan sa mga walay balaod sa mga butang sa Diosnong, gisagubang nimo ang mga pagpanakit uban sa labing maisugon nga kasingkasing; kay gipahimutang ka sa katingalahang mga timaan gikan sa Dios, ug gipalong nimo ang hataas nga kalayo sa limbong. Busa, gipasidunggan ka namo, O labing bulahan nga Martir ni Kristo, Eustratius.

Ang Pagkamartir ni Santa Lucia

Gisaulog sa Disyembre 13

Sa dihang ang dungog sa balaan nga martir nga si Agatha mikaylap sa tibuok Sicilyo ug ang mga lumolupyo sa Syracuse[8787] nangdagsang paingon sa Catania[8788] aron pagdayeg sa balaan nga kabaong sa martir, nahitabo nga usa ka batan-ong babaye nga ginganlan og Lucia, nga halangdon ang kaliwatan ug gipasidunggan sa tanang katawhan sa Syracuse, aron motambong sa pista uban sa uban ug sa iyang inahan, si Eutychia, nga nag-antos sa pagdugo sulod sa upat ka tuig ug wala'y tambal nga nakapahupay kaniya. Sa panahon sa serbisyo sa simbahan nga gihimo sa lubnganan sa martir, gibasa ang bahin sa Ebanghelyo diin gihisgutan ang babaye nga nagdugo, nga naayo sa paghikap sa tunga-tunga sa bado ni Kristo. Samtang gibasa ang Ebanghelyo, miingon si Lucia sa iyang inahan:

'Kung motuo ka, Inahan, sa gibasa, tuohi usab nga si Santa Agata, nga nag-antos alang sa ngalan ni Cristo, giisip nga takus nga motindog sa atubangan Niya alang sa Ngalan nga iyang gisang-at. Busa, hikapi ang iyang kabaong uban sa pagtuo, ug ikaw pag-ayo.'

Sa katapusan sa serbisyo sa simbahan, pagkahuman nga nangkawala na ang mga magtutuo, ang inahan ug anak nga babaye mihapa sa atubangan sa kabaong sa balaan nga martir ug, uban sa mga luha, misugod sa paghangyo kaniya og tabang. Nag-ampo sila og dugay, ug sa katapusan natulog si Lucia ug sa iyang damgo, nakita niya ang balaan nga martir nga si Agatha taliwala sa mga anghel, nga gidayandayan sa bililhon nga mga bato. Miingon siya kang Lucia:

'Igsoon kong babaye nga si Lucia, dalaga sa Ginoo! Ngano man nga mangayo ka kanako sa usa ka butang nga ikaw mismo makahatag karon dayon? Ang imong pagtuo naghatag og tabang sa imong inahan, ug siya maayo na. Ug sama sa paghimaya sa siyudad sa E Catania pinaagi kanako, ingon usab ang Syracuse pagahimungon nga

---

[8787] Ang Syracuse usa sa mga unang kolonya sa Griyego sa silangang baybayon sa isla sa Sicily, ug sa ulahi nahimong pinakadako ug pinakadato nga siyudad sa isla.

[8788] Ang Catania usa ka karaang siyudad sa sidlakan nga baybayon sa isla sa Sicily; karon kini usa ka nag-uswag nga sentro sa edukasyon ug komersyo, usa ka dakong siyudad nga adunay kapuy-an nga kapin sa 100,000 ka tawo.

dungganon pinaagi kanimo, kay sa imong pagkabirhen nag-andam ka og puy-anan nga makapahimuot kang Kristo.'

Mibanhaw dayon si Lucy, nangurog, ug miingon sa iyang inahan:

'Nanay, nanay! Nakaayo na ka! Palihug, sa ngalan niadtong balaan nga nag-ayo kanimo pinaagi sa iyang mga pag-ampo: ayaw na ko pasultihi pag-usab bahin sa usa ka hinigugma (nagkasal na siya) ug ayaw paghandum nga makita ang usa ka mortal nga anak nga matawo gikan sa akong makasasala nga lawas; apan ihatag kanako ang tanan nga imong giplano nga ihatag kanako alang sa akong kaminyoon sa usa ka mortal nga lalaki, aron makadto ako sa Imortal nga Nobyo, si Kristo nga Ginoo, ang Magbabantay sa akong pagkabirhen.

Mitubag ang iyang inahan:

'Pinaagi sa maampingong pagbantay sa tanan nga nahabilin sa kabtangan sa imong amahan sulod sa siyam ka tuig, nadugangan pa kaha imbis nga nabawasan ang imong panulondon; ug ang tanan nga akong nakuha ug mahimo pa nakong makuha anaa usab sa imong pagdumala. Apan una, ilubong ako, ug unya buhata sa tibuok kabtangan ang imong gusto.'

'Paminawa, Inahan, ang akong tambag,' miingon si Lucia kaniya, 'dili kaayo makapahimuot sa Dios ang paghatag Niya sa butang nga dili Nimo madala o magamit alang sa imong kaugalingon. Apan kon gusto ka magbuhat og butang nga tinuod nga makapahimuot sa Dios, ihatag Niya ang imong magamit alang sa imong kaugalingon. Sa diha nga ikaw mamatay na, dili na nimo kinahanglan pa ang bisan unsa sa kalibutan, ug bisan unsa pa imong mahatag niadto, dili na nimo kini madala uban nimo: busa, samtang buhi pa ka ug himsog, ihatag ang imong kabtangan kang Kristo, ug tanan nimong gustong ihatag kanako, sugdi na karon ang paghatag Niya.

Busa gisulti kini ni Lucia sa iyang inahan matag-adlaw, hangtod sa katapusan gisugdan na ang pagbahinbahin sa kabtangan, ug ang adlaw-adlaw nga paggamit niini alang sa panginahanglan sa mga kabus. Nahibaloan sa nobyo ni Lucia ang pagbaligya sa mga kabtangan, sa bililhon nga mga sudlanan ug sa mga hiyas, ug tungod niini nasubo siya, busa gisugdan niya pagpangutana sa yaya sa iyang nobya:

'Unsa man kini,' pangutana niya, 'nga nadungog nako nga kalit lang gibaligya ang mga propyedad ug mga hiyas?'

Ang yaya, usa ka maalamon nga babaye, mitubag:

'Nakadungog ang imong nobya nga adunay ancestral estate nga gibaligya sa kantidad nga 1,000 zlotys o labaw pa, nga gusto niyang paliton para nimo; busa nagabaligya siya og pipila ka mga butang aron makatigom og kuwarta.'

Mituo ang nobyo sa iyang gisulti ug, sa pagtuo nga materyal nga palit kini nga butang, wala siya magdumili ug gani gidasig pa niya ang iyang nobya ug ang inahan niini sa pagbaligya sa kabtangan. Apan sa diha-diha nga nahibaloan niya nga ang tanan gipangbahin sa mga kabus ug walay gipuy-an, sa mga balo ug mga ulila, ug gigasto sa mga biyahero ug mga sulugoon sa Dios, dayon siya miadto ug mitaho sa gobernador sa siyudad, si Paschasius, nga ang iyang nobya usa ka Kristohanon ug, ingon niini, usa ka supak sa mga sugo sa hari[8789] .

Gipatawag ni Paschasius si Lucia ug sa sinugdan gisulayan niya siya nga palihokon sa pulong aron maghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan.

Mitubag kaniya ang Bulahan nga si Lucija:

'Ang buhing halad ug putli, walay kapintas nga pagkamatinud-anon sa atubangan sa Dios Amahan mao ang pag-atiman sa mga ulila ug mga balo sa ilang mga kasakit. Sulod sa miaging tulo ka tuig, wala koy gibuhat gawas sa paghalad sa halad ngadto sa Buhing Dios. Karon wala na koy lain nga ihalad kaniya, busa gihalad ko ang akong kaugalingon; buhata Niya ang Iyang gusto sa Iyang halad."

'Kining mga pulong,' matod ni Paschasius, 'imong isulti sa mga Kristohanon sama nimo, apan kanako, nga nagbantay sa pagpatuman sa balaod sa hari, walay pulos imong gisulti.'

'Mosunod ka sa balaod sa hari,' tubag ni Lucia, 'apan ako mosunod sa balaod sa Dios; ikaw mahadlok sa mga hari, apan ako mahadlok sa Dios; dili nimo gusto pasakitan ang mga hari, apan ako mag-amping gayud nga dili pasakitan ang Dios; naningkamot ka nga malipay ang mga hari, apan ako gusto lang malipay si Cristo. Busa,

[8789] Sa ato pa, ang mga edikto sa mga Emperador Romano nga nagmando sa tanang lungsoranon sa Roma nga maghalad og sakripisyo sa mga paganong diyos.

buhata ang bisan unsa nga imong gihunahuna nga labing maayo; ako, buhaton nako ang akong nahibaw-an nga makapahimulos kanako.

'Gipang-usik nimo ang imong panulondon ug naubos kini uban sa imong mga kauban,' miingon si Paschasius, 'mao nga ikaw mismo nagsulti sama sa usa ka puta.'

'Gibutang nako ang akong panulondon sa usa ka luwas nga dapit,' tubag ni Lucia, 'ug wala gayud nako gitugotan ang akong kaugalingon nga makig-uban sa mga nagadaut sa kalag ug sa lawas.'

Nangutana si Paschasius:

'Ug kinsa man imong gitawag nga naglaglag sa kalag ug lawas?'

Mitubag si Lucy:

Ikaw mga manlaglag sa kalag, nga giingon sa Apostol: *'Ang dautang pakig-uban makaguba sa maayong pamatasan'* (1 Cor. 15:33): Gipang-instilar ninyo ang pangalunya sa kalag sa mga tawo[8790] , – aron, sa pagbiya nila sa Langitnong Nobyo, mao ang ilang Magbubuhat, mosunod sila sa yawa pinaagi sa pagsimba sa mga diyos-diyosan nga walay gahum ug walay kalag. Ug kadtong nagaguba sa lawas mao kadtong nagpili sa pansamantalang kalipay kaysa sa walay katapusang kalipay ug gibutang ang malabay nga kalipay sa ibabaw sa walay katapusang kalipay.

Miingon si Paschasius:

– Mohunong ug malumom ang imong pagreklamo kon hisgutan ang pagpanakit ug mga samad.

Mitubag si Lucy:

'Ang mga pulong sa Dios dili gayud molumong.'

'Apan ikaw ba ang Diyos?' misukwahi si Paschasius.

'Ako usa ka sulugoon sa Dios,' matod ni Lucia, 'busa gisulti nako ang mga pulong sa Dios, sama sa Iyang gisulti mismo: *"Kay dili kamo ang nagasulti, kondili ang Espiritu sa inyong Amahan ang nagasulti pinaagi kaninyo"* (Mateo 10:20).'

Miingon si Paschasius:

'Busa tinuod ba nga anaa ang Espiritu Santo sa sulod nimo, ug dili ba Siya ang nagasulti pinaagi kanimo?'

Mitubag si Lucy:

'Ang Apostol nagaingon nga ang mga nagkinabuhi sa pagkabalaan mao ang mga templo sa Dios, ug ang Espiritu sa Dios nagpuyo kanila' (1 Cor. 3:16).

Miingon si Paschasius:

'Busa, sugoan tika nga dad-on sa usa ka balay sa pagpakasala, aron ang Espiritu sa Dios molayas kanimo sa diha nga madunggoan ka.'

'Kung walay kabubut-on sa Espiritu, dili gayud mahugawan ang lawas,' – mitubag si Lucia: 'bisan pa og ipahimutang nimo ang insenso sa akong kamot ug pugosong itaktak kini sa maong kamot sa usa ka altar sa idolotriya, ang Dios motawa ra kanimo sa pagtan-aw niini, kay gihukman kita Niya base sa atong mga hunahuna ug boluntaryong buhat, dili sa mga lihok nga gipugos sa uban; ug Giya-uyonan lang Niya ang mapugos nga pagkuha sa pagkabirhen, sama sa Iyang pag-uyon sa tukso, pagpangawat ug idolatriya. Busa, bisan pa man og sugoan nimo nga ako paglapasan, madugangan ra nimo ang ganti alang sa akong pagkab-ulag.

'I-utos ko nga hugawan ka hangtod mamatay,' miingon si Paschasius, 'kung dili ka mosunod sa sugo sa hari.'

Mitubag si Lucy:

'Gisultihan na tika nga dili gyud nimo mapugos ang akong kabubut-on sa pag-uyon sa sala; bisan unsa pa ang imong buhaton sa akong lawas, ginadumtan kini sa sulugoon ni Cristo.'

Unya si Paschasius, kana nga daotan ug dili matarong nga huwes, mitawag sa mga tagdumala sa mga bordel ug gihatag ang santa kanila, nga miingon:

'Tipuna ang mga tawo ug pasagdi sila nga pag-insultohon siya hangtod mamatay.'

[8790] Sa eklesiastikal nga terminolohiya, ang pakighilawas gihubad nga dili lang usa ka dili matarong nga panaghiusa tali sa usa ka lalaki ug sa asawa sa lain nga lalaki, mga makauwaw nga buhat supak sa Ikapitong Sugo, ug hugaw nga mga hunahuna, apan usahay (sama sa kasagaran dinhi) usab ang kawalay pagkamatinahuron ug pagsimba sa mga diyos-diyosan.

Sa dihang gidala ang balaan aron pasipalahan, gihimo siya sa Dios nga bug-at kaayo nga dili na gyud siya mapalihok gikan sa maong dapit. Daghang mga tawo, sa sugo sa manlutos, ang nagdani kaniya ug naningkamot nga pahawaon siya sa maong dapit; apan ang tanan nga misulay napul-an ug natabonan sa singot, samtang ang dalaga sa Ginoo nagbarug nga dili matandog. Nagkuha sila og mga pisi ug pagkahuman nila siya giputlan sa kamot ug tiil, ilang gisulayan pag-usab sa tibuok nilang kusog nga hilabton siya, apan nagpabilin siyang dili matandog, sama sa usa ka bukid. Nalibog si Paschasius ug wala siyay nahibaloan unsa ang buhaton. Gitawag niya ang mga salamangkero, mga madyikero, ug tanang paganong pari ug gisugo sila nga magbuhat og mga ritwal sa salamangka palibot ni Lucia aron siya mapalihok, apan wala sila'y nahimo: nagbarog siya nga daw gipako sa yuta, ug imposible siyang ipalihok bisan usa ka lakang. Daghang mga pares sa baka ang gidala aron sulayan siyang ibalhin ug hilabtan, apan nagpabilin siyang dili matandog.

Sa katapusan, gipangutana siya ni Paschasius:

'Unsa nga klase sa mahika ang imong ginapraktis?'

'Dili kini akong mahika,' matod niya, 'kundi ang gahum sa grasya sa Dios.'

'Unsa man, busa, ang hinungdan nga dili ka mapalihok sa usa ka libo ka lalaki, usa ka maluya nga dalaga?'

'Bisan pa og magdala ka og napulo ka libo ka lalaki, mabati usab nila nga ang Espiritu Santo nagaingon kanako: *"Ang usa ka libo mahulog sa imong kiliran, ug napulo ka libo sa imong tuo; apan dili kini mosuod kanimo"* (Salmo 90:6).'

Ang malisyosong huwes gilutos pag-ayo sa iyang dautang kalag. Gikupot siya sa kalibog.

'Ngano man nga gipanglutos ka,' pangutana sa balaan nga dalaga, 'ug ngano man nga nabalaka ka? Sigurado nga nasinati na nimo nga ako gayud ang templo sa Buhing Dios, busa tuohi kini. Kung wala pa ka kumbinsido, padayon lang sa imong gibuhat.'

Mas napuno pa si Paschasius og kasuko ug kalibog, sa dihang nakita niya nga giyamakan sa balaan ang iyang mga plano. Gisuwayan niya nga pagtukod og dako kaayong siga sa palibot niya ug ibubo ang alkitran, asupre, ug nagbukal nga lana ibabaw niya. Apan siya, nga nagpanalipod sa ngalan sa atong Ginoong Jesu-Kristo, nagpabilin nga wala gayud malihok ug wala'y kadaut, ug miingon sa iyang tigpahirap:

'Nag-ampo ako sa among Ginoong Jesu-Cristo nga kining kalayo dili makadaot kanako, ug aron kining mga nagasalig kang Cristo makapanaway kanimo – gipangayo nako nga ipadayon ang akong mga pag-antos, aron ang mga matinud-anon malikayan ang kahadlok sa pag-antos, ug ang mga dili motuo mawalaan sa kahigayunan sa pagpanamastamas sa Kristiyanismo.'

Unya pipila sa mga kauban ni Paschasius, nga gustong luwason siya gikan niining lisod ug makalibog nga kahimtang, nagsugo nga tuslokon sa tutunlan sa balaan ang espada; ug unya, kauban si Paschasius, mibalik sila sa ilang tagsa-tagsa ka panimalay. Bisan pa man, ang balaan, bisan pa sa grabeng samad nga nadawat niya, wala mawala ang iyang kusog ug misulti sa mga tawo, nga nag-ingon:

'Nagdalá ako kaninyo og maayong balita nga ang kalinaw gihatag na sa Simbahan sa Dios, kay si Diocletian misalikway na sa trono, ug si Maximian karon namatay na. Ug sama sa siyudad sa Catania nga adunay akong igsoon sa Ginoo, si Santa Agatha, isip manalipod niini sa atubangan sa Dios, ingon usab kamo mahibalo niini bahin sa maong siyudad: Gihatag ako sa Dios aron panalipdan kini, basta kamo, sa pagtuman sa Iyang kabubut-on, motuo niini.

Samtang gisulti ni Lucia kining mga pulong, nga natuslak ang tutunlan sa espada, si Paschasius, nga nakagapos sa puthaw nga kadena, kalit nga gidala sa iyang atubangan. Ang kamatuoran mao nga ang mga Sicilian tinago nga nagpadala og usa ka pasangil ngadto sa Roma, nga wala mahibaloan sa ilang magmamando, nga nagdetalye kung giunsa ka walay kalooy ni Paschasius paglaglag sa nasud, gikuhaan ang mga lumolupyo sa ilang mga kabtangan pinaagi sa tanang matang sa kapintas. Ug busa, niadtong mismong takna, miabot ang usa ka sugo gikan sa Roma nga si Paschasius, nga nakadena, dad-a didto aron atubangon ang paglitis: didto, pagkahuman sa interogasyon, gisilotan siya sa kamatayon ug gipatay pinaagi sa pagputol sa ulo gamit ang espada. Samtang gidala siya sa santo nga nakadena, buhi pa siya; bisan pa sa grabeng samad, nagbarug siya nga walay lihok, ug wala pa mibulag ang kinabuhi kaniya hangtod miabot ang mga pari ug nadawat niya ang Labing Balaan ug Nagahatag-kinabuhi nga mga Misteryo ni Kristo – ug unya lang, pagkahuman sa tanan nga nakadawat sa Komunyon, miingon sila: 'Amen', gisumite sa balaan nga martir ang iyang putli nga kalag sa mga kamot sa Ginoo[8791] . Gipahimutang siya uban sa dungog sa dapit sa iyang pagkamartir, ug gitukod ang usa ka simbahan ibabaw sa iyang mga relikya sa

iyang ngalan ug alang sa himaya sa Dios, Usa sa Trinidad, ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

Kumemorasyon sa Banal nga Arsenius sa Latrus

Gisaulog kaniadtong 13 Disyembre

Ang Kagalang-galang Arsenius lumad sa Constantinople, nga natawo gikan sa maharlika ug matinud-anong ginikanan. Nakab-ot niya ang pabor sa emperador ug gitudlo nga punong kumander ug patrician[8791] sa Kiverriot[8792] . Sa usa ka higayon, naglayag siya uban sa iyang hukbo tabok sa dagat, apan misangpot sa usa ka makalilisang nga bagyo, ug ang mga barko, kauban ang tanan nga anaa sa barko, nalunod; siya ra ang naluwas. Pagkahuman niini, gisalikway ni Arsenius ang kalibutan, gisumpa ang mga monastikong panata ug gipahinungod gayud ang iyang kaugalingon sa pag-ampo, gipamatay ang unod pinaagi sa pagpuasa, walay hunong nga pagbantay ug bug-at nga mga kadena sa . Human sa pagbuhat og daghang mga buhat sa ascesis sa usa ka walay sulod nga dapit, miabot siya sa Bukid Latrus sa Asia Minor[8793] , diin gipatay niya ang usa ka makamatay nga bitin pinaagi sa pag-ampo ug sa tanda sa krus[8794] ; unya mibalhin siya sa Monasteryo sa Kellivari[8795] , diin siya gihimong abá, apan mibulag siya niini paingon sa usa ka langob, diin iyang gipahawa ang mga buangis nga hayop nga miabot didto pinaagi sa pag-ampo. Ang mga igsoon mitigom sa iyang palibot, ug gidala niya sila pinaagi sa makaluwas nga ehemplo sa iyang kinabuhi ug sa makapabalaan nga mga pagtulon-an. Sulod sa tibuok semana, kasagaran siya magtago sa iyang gamay nga selda sa lalom nga kahilom ug pag-inusara; apan sa Domingo, magtudlo siya sa mga igsoon ug magkaon. Pinaagi sa iyang bug-at ug mapagal nga mga paningkamot sa pag-ascetismo ug sa iyang birtud nga kinabuhi, nakaabot siya sa ingon nga kahingpitan nga gipakaon siya sa usa ka anghel; pinaagi sa iyang tungkod, gihimo niyang tam-is ang mapait nga tubig; ug, human sa pagbuhat sa daghang uban pang mga milagro, malinawong siya nga namatay taliwala sa mga igsoon[8796] .

27 Disyembre

14 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Pag-antos sa mga Balaang Martir nga mga Firs, Leucius, Callinicus, Philemon, Apollonius ug uban pa uban kanila

Kumemorasyon sa 14 Disyembre

Ang mga balaan nga martir nga sila Phirs, Leukius, ug Callinicus natawo sa rehiyon sa Bithynia[8797] ug gipadako sa siyudad sa Caesarea[8798] . Nagaantos sila alang kang Kristo atol sa paghari ni Emperador Decius[8799] sa mosunod nga paagi.

[8791] Ang mga patrician mao ang labing taas nga klase sa katilingban sa Imperyo Romano ug sa ulahi sa Imperyo Byzantine, nga katumbas sa atong kaugalingong hereditaryong nobility.

[8792] Sa Caria, usa ka rehiyon sa habagatang-kasadpan sa Asia Minor.

[8793] Ang Bukid Latra – sa husto nga paglitaw Lamos, usa ka han-ay sa kabukiran sa Caria nga nagbulag sa baybayon sa Mediteranyo gikan sa mga sulod nga rehiyon sa Asia Minor duol sa mga siyudad sa Miletus ug Amisus; gitawag kini og Latro, nga nagpasabot og 'Bukid sa Serbisyo', tungod kay adunay 11 ka Orthodox nga monasteryo dinhi, nga gidumala sa Gitnang Panahon sa usa ka archimandrite. Sa ilawom sa pagdumala sa mga Turko, gipaguba ang mga monasteryo.

[8794] Ang asp usa ka partikular nga espesye sa bitin nga ang hilo kusog kaayo ug kasagaran makamatay.

[8795] Sa Caria, sa habagatan-kasadpan sa Asia Minor

[8796] Ang eksaktong mga petsa sa kinabuhi ni San Arsenius sa Latrus wala mailhi; kasagaran gituohan nga nahitabo kini tali sa ika-8 ug ika-10 nga siglo.

[8797] Bithynia – usa ka probinsya sa Imperyong Romano, sa amihanan-kasadpan sa Asia Minor.

[8798] Kini, siyempre, nagtumong sa Caesarea sa Palestina.

Usa sa mga gobernador sa probinsya, nga ginganlan og Cumbricius, miabot sa Caesarea gikan sa Nicomedia[8800] ug masigasig nga gipasiugda ang pagsimba sa diyos-diyosan didto, nag-atiman pag-ayo sa mga paganong templo ug halad ug sa tanang butang nga makapahimuot sa kaaway sa katawhan – ang yawa. Labaw pa, gipugos niya ang tanang lumolupyo, ang uban iyang nadani pinaagi sa pagkamaayo ug ang uban iyang gihadlok pinaagi sa mga hulga. Samtang nagpadayon kini, sa taliwala sa mga lungsoranon sa Caesarea adunay usa ka tawo nga ginganlan og Leucius, usa ka tawo nga matinud-anon, maalamon, edukado ug mahimayaon. Sa dihang nakita niya ang kawalay-kaayohan nga nahitabo, ang iyang kalag nabalaka kaayo ug mas nagdilaab pa ang iyang kadasig alang sa Dios. Sa katapusan, dili na niya mapugngan ang kalayo sa kadasig nga nagdilaab sa iyang kalag ug misalikway sa pagpanago pa sa tinuod niyang pagtuo. Kalit lang, mitungha siya sa atubangan sa gobernador ug miingon:

'Ngano, Kumvrik, ikaw nga salbahis, nga mag-andam ka batok sa imong kaugalingong kalag pinaagi sa pagsimba sa mga dios-diosan nga walay pagbati ug bingi, ug madani pa nimo ang daghang uban nga mga tawo uban nimo niining samang makaluluoy nga sayop?' Ang ingon nga mga tawo mas walay pagbati pa kaysa bato ug kahoy, kay dili nila gusto mailhan ang ilang tinuod nga Dios ug Manluluwas ug dili sila gustong maglakaw sa kahayag, human nila biyaan ang kangitngit sa sayop.

Ang buang nga magmamando, nga dili makasabar sa kamatuoran nga gisulti kaniya, nasuko pagdungog niini nga mga pulong, ug dayon, nga walay bisan unsang pagsusi, gisugo nga latigon si Levkius. Apan si Levkius, nga malipayong midawat sa iyang mga pag-antos, nagpasalamat sa Dios, nga maoy nakapukaw sa mas dako pang kasuko sa iyang mananakit, hinungdan nga gipailawom siya sa pagpanakit hangtud nga napul-an na ang mga nagbunal kaniya. Ang iyang lawas, gipangbunal-bunal, gikapoy na, ug nag-ampo siya alang sa hingpit nga pagluwas gikan sa iyang lawas, nga nagtinguha nga makaduol sa Ginoo. Ang magmamando mismo, si , nagpahapsay sa pagtuman niining tinguha, ug nagmando nga dad-on ang martir sa gawas sa siyudad ug putlon ang iyang ulo. Samtang gidala siya sa iyang mga manlupig paingon sa pagpatay, naglakaw siya nga walay kahadlok o kabalaka, wala magpakita og bisan unsang timailhan sa kasakit o pag-antos sa iyang nawong, apan nagdan-ag sa kalipay ug kalinaw, sama sa gidala dili paingon sa iyang pagpatay kondili paingon sa iyang koronasyon. Layo sa siyudad, giputol ang iyang ulo, ug misaka siya sa langit aron dawaton ang iyang dili malaglag nga korona alang sa iyang kaisog.

Ang balita sa kalupigan ni Kumvrik dali nga mikaylap sa tanang silingang yuta, ug ang mga Kristohanon misugod sa pagpanago tungod sa kahadlok sa iyang kalupigan. Apan si Phirs nga bulahan (bisan wala pa siya nabunyagi, apan usa siya sa mga katekumeno), nga nag-andam sa iyang kaugalingon uban sa kaisog alang sa Dios, mitungha sa atubangan sa manlutos ug miingon: 'Pagpanamilit kanimo, labing bantugan nga magmamando!'

Ug sa dihang gitubag sa torturer ang iyang pangumusta, nagpadayon si Firs:

'Tugot ba nga bisan kinsa makasulti sa iyang gusto sa imong atubangan, o sa atubangan ba sa mga huwes, o kinahanglan pa ba maghulat sa imong sugo ug dili gani makapahayag og bisan gamay nga tingog?'

Ang gobernador, mura'g nakalimot sa iyang gibuhat kang Leucius, mitubag:

'Oo, gitugotan kini, ug hangtod karon wala pa kini gikuha sa bisan kinsa, labi na kon adunay mosulti og butang nga alang sa kaayohan sa tanan.'

Unya miingon si Phirs:

'Unsa kaha, busa, ang mas mapuslanon pa kaysa sa makapahimulos sa kalag? Ug bisan pa, nakita nako nga ginadumtan nimo ang daghan ug gipugngan sila sa kaluwasan, ginapalayo sila sa tinuod nga pagtuo ug, tungod sa imong kaugalingong dautang buot, ginadani sila sa pagsimba sa mga dios-diosan. Pinaagi niini, imong gisiga ang tibuok nagdilaab nga Gehenna sa imong kaugalingong kalag. Busa, nakahukom ako nga makigpulong kanimo nga way kahadlok ug gawasnon, ug aron masayran gikan kanimo nganong gihimo nimo kini nga balaod—nga gibyaan nimo ang Magbubuhat sa langit ug yuta ug sa tanang katawhan—nga pagsimbaon ang buhat sa kamot sa tawo, sama sa pag-ingon sa usa ka kahoy: 'Ikaw ang akong amahan' (sama sa pagpanaway sa balaan nga propeta Jeremias batok sa mga mananamba (Jer. 2:27)) ug sa usa ka bato: 'Ikaw ang nanganak kanako'? Ug ngano man nga

---

[8799] Naghari siya gikan sa 249 hangtod 251 AD.

[8800] Nicomedia – usa ka siyudad sa Bithynia. Sa ulahi, atol sa paghari ni Diocletian ug Constantine the Great, kini nagsilbi nga lingkoranan sa mga Emperador Romano.

ang imong bugtong kabalaka mao ang pagdani sa tanang tawo (kung mahimo) nga moambit sa imong makadaot nga panghunahuna?

Niini mitubag ang magmamando:

'Ang imong dili husto ug dili angay nga pakigpulong nagpakita nga naimpeksyon ka sa Kristiyanismo. Apan, biyaa kining mga walay pulos nga pangutana ug ang ilang bakak nga mga solusyon sa mga tawo nga naggahin sa ilang panahon sa mga eskwelahan ug dili matinud-anon sa pag-atiman sa mga buluhaton sa katawhan; apan karon tuman sa sugo sa emperador ug maghalad og sakripisyo sa mga dios. Kung mapakyas kamo sa pagbuhat niini, makadawat kamo og silot gikan kanamo tungod sa inyong mga pulong – sa mga pag-antos nga gitagana para kaninyo.

'Tungod kay kamo mga makatarunganong binuhat sa Dios,' tubag sa santo, 'dili ninyo angay buhaton ang bisan unsa nga walay rason o walay maampingong pagsusi. Apan kon gusto ninyo mosunod sa buang nga sugo sa inyong hari, buhata ninyo ang gisugo kaninyo.'

Miingon si Kumvrikios:

'Sa akong hunahuna, ang among pagpailub maoy hinungdan sa imong pagka-mapahitas-on. Apan, tungod kay makatarunganon ug maalamon ka nga tawo, akong tambag kanimo nga mosunod aron malikayan ang pag-antos. Busa, adto sa halaran ug pasidunggi ang mga dios, kay pinaagi niini pasayloon ka sa imong mga nangaging sala, mahimong higala sa dakong hari, ug magpuyo uban kanamo sa halangdon nga dungog hangtod sa katapusan sa imong kinabuhi.

'Gihunahuna ko pag-ayo kini nga butang,' tubag sa bulahan, 'ug ayaw pagtuo nga nadakpan ko nimo nga wala mag-andam o wala pa nakahunahuna sa tanan daan. Kay una nakong gihisgutan pag-ayo ang tanan sa akong kaugalingon, ug human sa maampingong pagsusi nakumbinse ko nga ang inyong mga dios mga idolo nga walay kalag ug hugaw ang ilang mga templo; ug akong gipaka-ulaw sila ug gipili ang putli ug tinuod nga Kristohanong pagtuo. Busa, ayaw paglangan sa pagtuman sa gisugo kanimo sa hari bahin kanamo nga mga Kristohanon."

Ang mga pulong sa santo nakapasuko sa taga-pahirap, ug gisugo dayon niya ang pipila sa iyang mga sulugoon, nga nailhan sa ilang kusog, nga bug-atan pag-ayo ang santo sa ilang mga kamao, ug dayon gitali nila ang mga pisi sa iyang mga kamot ug tiil ug gihila siya sa tanang kusog nila sa lain-laing direksyon. Pagkahuman niini, napikas ug nabungkag ang iyang mga bukog sa lutahan, apan gipailob kini sa martir uban sa malinawong nawong. Gisugo sa tigpahirap nga kuhaon ang iyang mga mata gamit ang mga pako, bungkagon ang iyang mga panga, ug pahawaon ang iyang mga ngipon gamit ang mga martilyong tanso. Bisan pa sa taliwala sa iyang mga pag-antos, nagkatawa ang santo sa tigpahirap, nga labi pa gayud nakapahungaw kaniya. Gisugo ni Kumvrik nga tunawon ang tanso, andamon ang usa ka puthaw nga higdaanan, ug ipahigda ang martir nga nakahiluna niini; samtang siya mismo mitawag sa iyang mga salamangkero ug mga mananikas, aron p , ilang limbongan ang martir sa ilang mga pulong. Nagsugod sila sa pagpangumbinsi sa santo nga mosunod sa maghuhari, bisan sa mubo nga panahon ug sa gawasnon lang.

'Pinaagi niini,' ingon nila, 'malikayan nimo ang grabeng pag-antos ug makadawat ka og daghang panalangin, ug pasayloon ka sa imong Dios, nga nakahibalo sa kahuyang sa tawo, ug dili Siya masuko, kay Siya, sumala sa among nadungog, maayo ug labing maloloy-on.'

Mitubag ang martir:

'Tungod gayud kay maayo ug labing maloloy-on Siya, nag-antos ako niining mga pag-antos alang sa akong Dios: kay kon kamo, bisan pa nga makadungog kamo sa walay katapusang pag-antos nga nagpaabut kaninyo, dili kamo mobalik gikan sa inyong mga sayop paingon sa tinuod nga dalan, ngano man nga dili nako kaisog nga pag-antuson kining mga temporaryong pag-antos, nga ang ganti mao ang Gingharian sa Langit?'

Pagkahuman sa mga pulong sa martir, gisugdan nila pagbubo ang nagbukal nga tina ibabaw kaniya. Apan ang tina nga gibutang sa kaldero dali dayon nga misabwag sama sa baha, nga nagpasilo ug nakapatay sa daghang pagano nga nagbarog duol. Ang santo, bisan pa niana, mitindog gikan sa iyang higdaanan nga wala'y kadaut ug hingpit ang panglawas, ug ang iyang mga mata nakakita nga klaro sama sa kaniadto. Sa pagkakita sa maong milagro, napuno sa kahadlok ang tanan, ug ang gobernador mismo nabigla kaayo. Apan, bisan pa nga unta nakaila siya sa Naghimo sa tanang butang, tungod sa iyang kaugalingong sala nagpabilin siya sa espirituhanong pagkabuta; busa natuman kaniya ang mga pulong sa Kasulatan: *'Nakakita ka ug daghan, apan wala ka magbantay; abli ang imong mga dalunggan, apan wala ka makadungog'* (Isa. 42:20).

Ug mas nasuko pa siya sa martir, ug gitawag siya nga salamangkero ug mago, gipailawom siya sa mas grabe pang mga pag-antos. Apan ang balaan misugakod sa tanan nga maisugon; ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an nga nagpalig-on sa asketiko, nga nagpuno sa mga pagano og dakong kahadlok ug nagpamatuod sa pagtuo sa mga magtutuo.

Nahadlok nga ipadayon ang pagpanakit tungod sa iyang kaulaw, gisugo sa taga-antos nga gapuson ang martir ug ilabay sa bilanggoan, samtang siya mipauli, naghunahuna kung unsang labi pang malupit nga pagpanakit ang iyang ipahamtang kang Firs. Samtang nagpaabut, ang santo nag-ampo nga matinud-anon sa bilanggoan nga unta hatagan siya sa Dios og balaan nga bunyag. Ug kalit lang, pinaagi sa grasya sa Dios, sa gabii napaluyag ang iyang mga gapus, ug ang mga pultahan sa bilanggoan awtomatikong nabuksan. Pagkahuman niyang mibiya sa bilanggoan, ang santo mibyahe paingon sa Obispo sa Caesarea, nga niadto nagtago tungod sa pagpanlupig. Sa pagtan-aw sa obispo sa martir, dali dayon siyang mihulog sa iyang mga tiil, kay nadungog na niya ang iyang kaisog ug pagkamapailubon ug dako kaayo ang iyang pagrespeto kaniya. Apan ang martir, gipataas ang obispo ug siya mismo mihulog sa mga tiil niini, miingon:

'Ayaw pagbuhat ani, labing halangdong Amahan! Ayaw pag-una sa dungog nga angay nakong ihatag kanimo, kay wala ko moanha aron pagpanalangin, kondili aron madawat ang panalangin.'

Miingon ang obispo kaniya:

'Ikaw ang angay magpanalangin kanamo, tungod kay klaro kaayo nimong gipakita ang dakong gahum sa pagkamaayo ug gisul-oban nimo ang labing hayag nga bisti sa Espiritu pinaagi sa pag-antos nimo sa ingon ka mabangis nga mga pag-antos.'

'Mao kana gayud ang hinungdan nganong niabot ako dinhi,' tubag sa martir, 'aron masul-oban sa bisti sa pagkawalay-kadaut, nga natawo pag-usab pinaagi sa tubig ug sa Espiritu, kay wala pa ako giisip nga takus sa balaang pagbunyag. Busa, tuman-a ang akong hangyo nga walay paglangan ug buhata ang akong pagbunyag.'

Gibunyagan dayon sa obispo si Firs, nga sa paggawas gikan sa batyagan, misinggit:

'Ginoong Hesukristo, akong Dios, nga naghatag kanako og pagkabanhaw pinaagi sa tubig ug Espiritu! Ihatag nga pinaagi sa akong pag-antos ako usab mahimong takus sa bunyag diin Ikaw gibunyagan, ug, human makainom sa Imong baso sa pag-antos, makigbahin sa Imong kamatayon.'

Unya, pagkahuman nakig-istorya sa obispo ug pagpaalam kaniya, mibalik ang martir ni Kristo sa iyang bilanggoan, gisundan sa usa ka katingalahang kahayag, samtang ang mga balaang anghel nagsunod sa iyang luyo, nga klarong nakita sa pipila sa mga takus. Sa bilanggoan, iyang gigugol ang iyang panahon sa iyang naandan nga mga pag-ampo.

Niadtong panahona, usa ka dignitaryo nga ginganlan og Silvanus, usa ka Persyano sa pagkatawo ug usa ka malupigon ug walay kalooy nga tawo, nga nagtinguha nga ipakita ang iyang kaugalingon ingon usa ka tighangyo sa maayo ug kaalyado sa Emperador, nangayo sa Emperador nga ihatag kaniya, si Silvanus, ang awtoridad sa pagsusi kon tinuod ba nga ang mga tortyurista nga gitahasan sa paglaglag sa mga Kristohanon nagpatuman gayud sa mga sugo sa Emperador. Pag-angkon niya niining awtoridad, mibyahe siya paingon sa Nicaea[8801] ug Caesarea, naghalad og sakripisyo sa mga dios-diosan bisan asa ug gipahugasan ang mga pagano nga pista sa dugo sa mga Kristohanon. Lakip sa uban, gisultihan siya mahitungod sa dagkong Firs nga dili siya mapukan[8802] bisan unsang klase sa pagpanakit ug, sa samang higayon, gikatingalahan sa mga tawo pinaagi sa mga timaan ug katingalahan. Gisugo dayon ni Silvanus nga dad-on siya sa iyang atubangan, samtang siya mismo misugod sa paghalad og sakripisyo kang Zeus, ang pangunang diyos sa mga pagano. Sa sunod adlaw, mipahimutang siya sa lingkoranan sa huwes tupad ni Kumvrikios, ug pagtawag niya kang Firs, una niyang gisugo nga basahon pag-usab sa taas ang iyang miaging interogasyon, unya miingon siya sa martir:

'Ayaw paghunahuna, Firs, nga mag-antos ka sama sa kaniadto: mas mabug-at pa nga mga pag-antos ang imong masinati kon magpadayon ka sa imong pagkapilit.'

Mitubag ang martir:

[8801] Nicaea – usa ka siyudad sa kasadpang bahin sa Bithynia; dinhi gihimo ang Unang ug Ikapitong Ekumenikal nga Konsilyo (325 ug 787).

[8802] Sa ato pa, imposible siyang pugson sa paghalad og sakripisyo sa mga diyus-diyosan.

'Ang naghatag kanako og kusog aron makasukol sa tanan nakong miaging pag-antos, ang akong Ginoong Jesu-Cristo, karon nagatindog sa akong atubangan, nagaluwas kanako gikan sa inyong mga kamot; kay Siya ra akong giservisyohan ug Siya ra akong giila nga Dios, samtang giisip nako ang inyong mga pagano nga dios-diosan nga hingpit nga limbong.' Apan, kon gusto nimo nga madani ko sa paghalad og sakripisyo—dili pinaagi sa pagpugos o kapintas, kondili pinaagi sa maayong tambag, sa akong kaugalingong kagustuhan—ingnon pa nimo kanako: kinsa ug unsaon nako paghalad sa sakripisyo? Ug ako, sa pagtan-aw sa pagkamatarong sa imong mga pulong, mosugot sa malipayong kasingkasing ug dili mosukol sa kamatuoran nga walay pulos.

Unya gikuptan ni Silvan sa kamot ang santo ug miingon:

'Munta kita sa templo, ug didto ipakita kanimo kinsa ang angay nimong halaranan.'

Pag-abot nila sa duol nga templo ni Apollo, gipunting ni Silvanus ang diyos-diyosan ug miingon:

'Tan-awa, mao kini ang diyos nga among gisaulog; ug kon ikaw, Phirs, mag-ampo kaniya ug maghalad og sakripisyo, makabaton ka og dakong manalipod ug madawat nimo ang pabor sa ubang mga diyos.'

Miingon ang martir:

'Tan-awa, unya, unsang halad akong ihalad kaniya ug unsaon ko siya pagpangaliya.'

Ug sa dihang ang tanan mitutok kaniya uban sa pagtagad, siya, nga nag-alsa sa iyang mga kamot ug nagtutok sa langit, nag-awhag sa dili masukod nga gahum sa Dios; kalit nga mibuto ang dalugdog, ug ang idolo ni Apollo nahulog sa yuta ug nabungkag ngadto sa abog. Ang balaan nga martir, nga mituyok ngadto sa mga nagbarog duol, miingon:

'Tan-awa: ang inyong mga dios buhat lang sa kamot sa tawo ug dili gani makasustiner sa ngalan sa tinuod nga Dios.'

Si Silvanus, nga nasuko kaayo, mitubag:

'Laglagon ug pahawaon ko gayud ang inyong salamangka.' Ug sa diha-diha dayon, gisugo niya nga putlon hangtod sa bukog ang lawas sa martir gamit ang hait nga puthaw nga suklay, aron ang unod sa balaan nahugno-hugno sa yuta, samtang ang mananakit misinggit:

'Ain sa diin karon ang Dios—ang imong manluluwas, nga imong gihalaran ug gisaligan?'

Mitubag ang martir:

'Dili ba nimo makita ang gahum ni Cristo nga naglihok sa sulod nako, nga klaro kaayo nga nagpalig-on kanako batok sa imong mga pag-atake? Unsaon kaha pag-antos niining mortal ug maluya nga lawas sa ingon ana ka grabe nga pag-antos kon dili tungod sa langitnong tabang nga gihatag niini gikan sa kahitas-an?'

Unya gisugo ni Silvanus nga dad-on ang usa ka dakong kaldero, pun-on kini og tubig, ug pasigaon ang kalayo sa ilawom niini. Sa dihang nagbukal na ang kaldero, gitali ang mga tiil sa martir sa usa ka pisi ug gilubong siya nga nakatungo ang ulo paingon sa nagbukal nga tubig. Apan ang santo mitawag sa ngalan ni Kristo, ug nabungkag ang kaldero, nabubo ang tubig, samtang siya wala'y kadaut. Napahiya ang tortyurador ug nasuko kaayo siya; apan tungod kay aduna pa siyay ubang pampublikong buluhaton nga atimanon, gisugo niya nga dad-on sa prisohan ang martir.

Dili madugay pagkahuman, si Silvanus, kauban si Kumvricius, mibyahe paingon sa baybayon nga siyudad sa Apamea[8803] , ug gisugo nga ang santo—nga gihigot pa gihapon—pasakyon sa ilang likod. Sa ilang pagduol sa siyudad, mihunong siya ug gitawag ang martir ngadto kaniya, miingon:

'Ani-a, Phirs, saad nga maghalad ka og sakripisyo sa mga dios ug mabuhi ka, o ipahamtang ka sa malupit nga kamatayon.'

Mitubag ang santo sa samang mga pulong nga iyang gisulti kaniadto, ug sa pagtapos midugang:

'Mas sayo pang kuhaon ang inyong mga kalag gikan kaninyo.'

Mas nasuko pa gyud ang mga tigpahirap kang Firs; gisugo nila nga guyuron siya, samtang gibugbog, paingon sa siyudad ug didto, tungod sa ilang gitawag nga iyang salamangka, ilabay siya sa dagat, aron siya makasinati og masakitong kamatayon ug dili gani hatagan og angay nga lubong pagkahuman sa iyang kamatayon. Apan sa dili pa gani sila makasulod sa siyudad, nagsugod na ang pagtuman sa propesiya sa martir: kalit nga nawala ang tanang kusog ni Silvanus, samtang si Kumvricius natakdan og hilanat, ug sa ika-upat ka adlaw, pareho silang

[8803] Apamea – usa ka siyudad sa Bithynia, usa ka kwarter ka oras nga biyahe gikan sa habagatan nga baybayon sa Gulpo sa Chianus, nga adunay pantalan.

namatay sa makalilisang nga paagi. Gisulti nga bisan ang yuta dili modawat sa ilang hugaw nga mga lawas hangtod nga ang balaan nga martir nangamuyo alang niini. Ug ang santo nagpabilin sa Apamea sulod sa bayntetres ka adlaw, nga nakadena, hangtod sa pag-abot sa bag-ong gobernador.

Miabot ang usa ka bag-ong gobernador nga ginganlan og Vavda, nga ang iyang kinaiya ug malisiya batok sa mga Kristohanon susama sa mga nauna kaniya.

Pagkahuman niya sa pagsusi sa mga rekord sa miaging mga gobernador ug pagkahibalo sa martir nga si Firs, gipatawag niya kini aron usisahon. Napamatud-an sa balaan nga dili gyud maliso ang iyang pagtuo sa Kristohanong pagtuo ug, sama sa kaniadto, misalikway sa pagsunod sa dautang mga hangyo sa mga pagano. Gisugo ni Vavda nga siya ibalil ug itahi sa sulod sa usa ka balde sa bino, ug itambog sa dagat 30 ka stadia[8804] gikan sa baybayon. Apan kalit nga nabuka ang balde sa bino, naputol ang mga gapos, ug daghang hayag nga mga lalaki ang nakita nga naglakaw sa ibabaw sa dagat; gidala nila ang martir ug gidala siya sa baybayon. Sa pagkakita niini, ang mga sulugoon sa gobernador nangdagan sa kahadlok paingon kaniya ug gisultihan siya sa nahitabo. Unya siya mismo mibanaog sa baybayon ug, sa dihang nakit-an niya ang martir nga nagbarog didto nga nag-inusara, miingon kaniya:

'Tinuod, katingalahan gayud ang inyong Kristohanong salamangka ug mahika, kon bisan ang dagat mismo mosunod kaninyo, sumala sa akong nakita, ug kon inyong kuhaon ang gahum sa balaod sa kinaiyahan. Apan, bisan pa niini, walay salamangka nga makatabang kaninyo; kini mahimong hinungdan lamang sa mas grabe pang pag-antos ug sa usa ka labing masakiton nga kamatayon para kaninyo.'

Mitubag ang martir:

'Hangtud kanus-a ka magpabiling bulag ug, sama sa imong mga dios, dili makakita, bisan pa man aduna kay mga mata? Unsaon kaha sa bisan kinsa, pinaagi sa salamangka, pagdumala sa mga balaod sa kinaiyahan subay sa iyang kabubut-on? Asa sa inyong mga salamangkero, o sa mga dios nga inyong girespeto—nga wala'y lain kondili ilusyon ug limbong sa salamangka—ang nakapahimo nga usa ka tawo, nga gilabay sa dagat, maatol sa mga kamot sa mga anghel ug, nga wala'y samad ug buo, makalakaw sa ibabaw sa dagat sama sa uga nga yuta ug makaabot sa baybayon?

Gisugo sa gobernador nga dakpon ang martir, gapuson ug dad-on palayo samtang bug-at siyang gipukpok sa mga tungkod, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa Caesarea. Ang mga lumolupyo sa Caesarea, pagkakahibalo nga adunay bag-ong gobernador nga moanha uban ang balaang martir nga si Firs, migawas silang tanan sa siyudad, daw aron sugaton ang gobernador, apan sa tinuod aron makita ang nag-antos alang kang Kristo, nga gusto sa tanan nga masaksihan. Pagkasulod pa lang nila sa siyudad, ang martir dayon gipahamtang sa prisohan. Ang gobernador nagpamalandong og dugay kung unsang porma sa pagpatay ang ipahamtang sa martir ug, sa katapusan, nagpasiya nga ipakaon siya sa mga mabangis nga hayop, kay giisip niya kini nga kamatayon ang labing masakiton. Nagmando siya nga tipuon ug gutom-an ang labing mabangis nga mga hayop sa tanang klase, aron mas mabangis pa sila mokagat ug magisi sa gikondenar nga tawo.

Paglabay sa 30 ka adlaw, sa dihang andam na ang mga hayop, gipundok sa tortyur ang tanang katawhan sa templo ni Zeus ug naghalad og solemne nga sakripisyo kaniya. Dayon iyang gisugo nga ipagawas si Firs, nga gikondena nga kan-on sa mga hayop, gikan sa bilanggoan.

Samtang nagpadayon kini, pinaagi sa tinago nga sugo sa magmamando, daghang mga higala ug kaila ang mibisita sa santo sa iyang selda ug nangayo kaniya nga maluoy sa iyang kaugalingon ug likayan kini nga makalilisang nga kamatayon pinaagi sa pagbuhat sa gipangayo kaniya.

'Sa ingon ani,' ingon nila, 'makalikay ka sa pagkaguba, hatagan ka og dungog, ug makakaplag ka og pabor sa hari.'

Apan ang santo, sumala sa mga pulong ni David, *'sama sa usa ka bingi nga dili maminaw, ug sama sa usa ka pipì nga dili magbukas sa iyang baba'* (Salmo 37:14).

Sa dihang gidala siya sa atubangan sa magmamando, nga nagahalad niadto, miingon ang magmamando kaniya:

'Mapasayloon kaayo kami sa paghatag kanimo og daghang panahon aron maghunahuna. 'Karon, kung gusto nimong maluwas ang imong kaugalingon, karon nga nakita nimo nga ang tibuok nimong yutang natawhan

[8804] Ang stadiyo usa ka yunit sa gitas-on nga katumbas sa hapit 88 ka fathom; 30 ka stadiyo gamay ra nga labaw sa 4 ka verste.

naghalad og sakripisyo sa dakong diyos nga si Zeus, duola ug maghalad ka og sakripisyo sa imong kaugalingon, aron maluwas ka gikan sa kadaut. Kung dili, ang mga kuko ug ngipon sa mga mabangis nga hayop magkagisi kanimo, ug walay bisan kinsa nga motabang o makaluwas kanimo gikan sa imong kasakit.'

Ang martir nagpakaaron-ingnon nga mouyon ug miingon:

'Dugay na nakong gihukman nga maghalad og sakripisyo uban sa akong mga kauban nga lungsoranon. Apan nahadlok ko nga masuko si Apollo kung, pinaagi sa pagbalewala kaniya, maghalad ko og sakripisyo kang Zeus ra.'

Pagkadungog niini, nalipay ang gobernador ug miingon:

'Maghalad ka og halad kang Zeus ra, ug gisaad ko nga walay lain nga diyos nga masuko kanimo.'

Sa atubangan sa tanan, miduol ang martir sa imahen ni Zeus ug, pagkahuman sa hilom nga pag-ampo sa tinuod nga Dios, usa ka kusog kaayong linog ang mihampak, ug nahugno sa yuta ang imahen ni Zeus. Nilayas ang mga pagano sa kahadlok, ug ang martir ra ang nabilin sa templo. Puno sa kasuko, gisugo sa taga-pahirap nga dad-on ang santo aron kan-on sa mga mabangis nga hayop.

Daghang katawo ang nagtigom aron masaksihan kini nga talan-awon, ug sa dihang gipagawas ang mga hayop batok sa santo, daw wala siya nag-inusara taliwala nila, kondili uban pa siya sa tulo ka uban pang mga tawo; ug ang mga hayop naglibot-libot kaniya ug hinay-hinay siyang gihapuhap, daw dugay na nila siyang nailhan. Apan siya, sa pag-alsa sa iyang mga kamot paingon sa taas, miingon:

Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, sa paghimaya sa Imong Balaang Ngalan sa akoa ug sa pagpakita sa Imong kaluoy kanako, pinaagi sa pagpahilom sa mga mananap sa akong atubangan, sama sa Imong gibuhat kaniadto sa atubangan ni Daniel, Imong alagad. Ikaw, O Ginoo, nga nagbuhat og mga milagro kaniadto ug karon, ipangayo ko nga kining mga mabangis nga hayop mobalik sa ilang mga lungib nga walay makadaot bisan kinsa dinhi!

Unya, pagkahuman sa pag-ampo, miingon siya sa mga hayop:

'Sa ngalan sa tinuod nga Dios, balik kamo sa kamingawan, ang matag-usa sa iyang kaugalingong lungib diin kamo gikuha, ug ayaw pagdaot sa bisan kinsa.'

Ug sa kalit lang milayas ang mga hayop, ug ang mga pultahan kusang nabuksan sa ilang atubangan. Ang tanan nga naa didto nanglalisay sa kahadlok, ang matag-usa midagan bisan asa nila makaya, nahadlok sa mga hayop nga nakagawas, nga sila mismo misulod pagbalik nga walay pagduha-duha sa kamingawan. Sa pagkakita niini nga milagro, daghan sa mga pagano ang misalig kang Kristo.

Si Vavda, nga wala kabalo unsa ang buhaton, gisugo nga gapuson pag-usab ang santo ug ibutang sa prisohan. Apan pagkahuman sa pipila ka adlaw, samtang nagpadulong siya sa siyudad sa Apollonia, nga dili kaayo layo sa Caesarea, gisugo niya nga dad-on didto si Firs nga nagsunod kaniya. Pag-abot nila sa Apollonia, nag-organisar si Vavda og pampublikong pista didto sa templo ni Apollo. Kini nga templo napuno sa mga dios-diosan. Gidala niya si Phirs didto, ug gisugo siya nga bug-atan pag-ayo gamit ang mga tungkod sa atubangan sa mga diyus-diyosan. Apan ang santo, mapailubon nga nag-antos sa mga hampak nga daw dili tinuod kondili sa damgo, nag-ampo sa Dios, nga nagpauga sa mga kalawoman ug nagbaliktad sa mga bukid sa usa ka lihok lang.

'Ipahimutang ang Imong kamot kanako, O Ginoo,' miingon siya, 'ayaw pagbawi sa Imong tabang kanako, apan tan-awa ako ug panalipdi ako, aron dili ako mapakyas, kay mitawag ako Kanimo.'

Pagkahuman niya sa pag-ampo sa ingon niini, kalit nga naluksob ang dakbayan sa usa ka linog; natumba ang magmamando tungod sa sakit; nangaluya ang mga kamot sa mga nagbunal sa santo; ug daghang mga dios-diosan ang nahulog sa yuta ug nagpabilin didto, nga nabungkag-bungkag. Ug si Phirs, nga napuno sa kalipay sa Dios, nagkatawa sa mga dios-diosan ug sa iyang manlupig, ug miingon:

'Ngano man nga dili ninyo tabangan ang inyong mga diyos, nga nagahigda sa ingon ka dakong kaulaw sa yuta ug nagahangyo kaninyo og tabang, apan gibyaan ninyo silang gipabayaan aron makita sa tanan – kataw-anan sa mga mata nga dili nabuta?'

Bisan pa nga nag-antos ang magmamando sa grabeng sakit, wala gihapon mikunhod ang iyang pagkadautan, busa miingon siya:

'Ang salamangka niining dautang si Firs nagpalisod sa akong kinabuhi kaysa kamatayon!'

Niadtong panahona, ang pagano nga pari nga si Callinicus naa sa Apollonia. Human masaksihan sukad pa sa sinugdanan ang mga milagro nga gihimo sa balaan nga martir nga si Firs, nasabtan niya ang pagkawalay gahum

sa iyang mga diyos. Gipanamkon niya sa kasingkasing ang binhi sa tinuod nga pagtuo, ug miingon siya sa iyang kaugalingon:

'O Dios, nga gipangwali ni Firs, nga nagbuhat og katingalahang ug himayaong mga milagro! Dawata usab ako, ingon usa ka bag-ong napiling mandirigma, ug lig-ona ug suportahi ako batok sa mga motindog batok sa Imong kamatuoran!'

Busa, samtang nag-istorya sa tinago sa Diyos, mitungha siya sa atubangan sa magmamando ug malimbungon siyang gipakaulaw.

'Pinakailadong maghuhari,' ingon niya, 'kadtong tawo, samtang nag-antos sa malupit nga pag-antos, gilabay sa yuta ug gipapas ang labing dakong diyos, si Zeus, si Apollo nga nagbitbit sa adlaw, ug gipukan—karon sa ikatulo na ka beses—si , ug gipukan si Hercules mismo[8805] , nga dili mapildi sa pakig-away—dili pinaagi sa kamot, ni sa armas, ni sa espada, kondili pinaagi sa usa ka pulong ug sa pagtawag kang Kristo, nga nag-antos sa krus ug kamatayon. 'Maayo unta,' miingon ang magmamando, 'kung mosugot ang inyong kamahal, ibalik nato ang diyos nga si Hercules, nga motabang sa uban sa ilang mga kalisdanan, ug atong hangyoon siya nga, sa paghinumdom sa iyang kaniadto nga kabayanihan, moanha ug motabang kang Zeus ang Amahan ug sa diyosnong Apollo, nga grabeng napasipala; kay sa akong tan-aw, sila karon natulog pag-ayo.'

Ang magmamando, nga wala kasabot sa sarkasmo, miingon:

'Tungod kay dili ko maayo, ikaw na lang ang moadto, hangyoa ang mga dios alang kanamo ug pukawa sila dayon batok niining salamangkero nga si Phirs.'

Si Callinicus, bisan pa niana, nagpadayon:

'Apan sa akong hunahuna, dako kaayo ang gahum sa Dios nga nagpabagsak kanila, ug nahadlok ko nga ang atong mga dios dili gani makatabang sa ilang kaugalingon.'

Unya ang magmamando, sa katapusan nasabtan ang tinuod nga kahulugan sa mga pulong ni Callinicus, miingon:

'Nalimbong ba usab ka, Callinicus, sa mahika niining salamangkero?'

Si Kallinikos, nga wala nay gustong ipadayon ang pakighinabi nga iyang gisugdan ug wala na usab gustong itago pa ang iyang pagtuo, dayon mipauli, giputol ang iyang buhok ug bungot, gikuha ang bado sa iyang katungdanan, ug gidala kining tanan ngadto sa magbubuhat, ug gilabay kini sa iyang tiilan.

'Ani-a kini, O magmamando,' ingon niya, 'ang akong buhok ug mga bisti, nga nadisturbo sa baho ug aso sa mga halad, sa pag-ula sa dugo ug sa mga diyablong ritwal: kauban niini, gisalikway nako ang akong kaniadto nga paglimbong ug magsugod ko og bag-ong kinabuhi, kay usa na ako ka Kristohanon.'

Natingala kaayo ang gobernador sa kalit nga pagbag-o ni Callinicus.

'Unsa may nahitabo kanimo, Kallinikos,' ingon niya, 'nagpugos ba ang mga milagro niining salamangkero kanimo nga bisan ang imong mahimayaong kalag—ang kalag sa usa ka sulugoon sa mga dios, nga nakadawat og daghang pabor gikan kanila—naliso gikan sa pagtuo sa imong mga katigulangan ug nadala sa hingpit nga pagkaguba?'

Mitubag si Kallinikos:

'Si Hercules mismo ang labing angay basulon sa akong pagbag-o; siya nga, ingon sa gisulti bahin kaniya, nakadaog og daghang kadaugan, karon napakyas sa pagsukol bisan sa usa ka pulong gikan niining tawoha ug nahulog sa ingon ka makaluoy nga paagi, nga nagpamatuod nga ang mga sugilanon nga nailhan sa mga tawo bahin kaniya ug sa ubang mga dios angayng kataw-anan.'

'Dili gayud,' supak sa magmamando, 'apan nadani ka sa salamangka ni Phirs ug naglaum ka nga ikaw mismo, pinaagi sa mahika, makahimo og ingon ana nga mga milagro. Bisan pa, ni kana nga salamangkero ni ikaw dili makabenepisyo sa Kristohanong salamangka gawas kon maghinulsol ka ug usab nga pasidunggan ninyo ang mga dios.'

Si Callinicus, nga nagtinguha nga klarong ipadayag ang kabuang sa gobernador ug hugot nga naglaum nga ang Dios mag-uban kaniya, sama sa pag-uban Niya kang Firs, miingon:

[8805] Hercules – sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego, usa sa mga bayani sa Gresya, nailhan sa katingalahang kusog ug kaisog, nga nagbuhat og daghang katingalahang buhat ug nahimong tunga-diyos pagkahuman sa iyang kamatayon.

'Tungod kay ikaw, O magmamando, masakiton karon, ug nagtuo nga ako anaa sa ilawom sa anting-anting, ato kaha, kon imong buot, nga moadto kang dakong Asclepius[8806] ug mag-ampo kita uban alang sa imong pagka-ayo: unya masabtan nimo nga wala ko sa ilawom sa bisan unsang anting-anting.'

Ang magmamando, tungod kay wala niya masabti pag-ayo ang mga pulong ni Callinicus ug nagtuo nga ang pari mibalik na usab sa iyang mga diyos, dali siyang miuban kaniya paingon sa templo. Pag-abot nila sa sulod, misugod si Callinicus sa hilom nga pag-ampo, nga nag-ingon:

'Ginoong Hesukristo, nga akong nakaila isip Tinuod nga Dios pinaagi sa imong alagad nga si Firs, ug kinsa akong gipakasakitan sa walay ihap ka beses, apan bisan pa niana, wala ko nimo biyai! Bangon karon aron motabang kanako ug ipadayag ang Imong gahum sa sulod nako!'

Samtang gisulti niya kini nga mga pulong sa iyang kaugalingon, nadungog ang usa ka tingog gikan sa ibabaw, nga nagpalig-on kaniya ug nagtawag kaniya sa usa ka buhat sa kaisog. Ug siya, napuno sa kaisog ug nagtawag sa ngalan ni Cristo, misugod sa pagpanamastamas sa idolo ni Asclepius; ug dayon ang idolo, daw natumba sa gamhanang kamot, nahulog sa iyang mga tiil. Unya si Callinicus, samtang nagtutok sa gobernador, miingon kaniya sa pagpanag-iya:

'Makita nimo sa imong kaugalingon nga ang imong dios dili makabangon gawas kon ikaw mismo ang mubangon kaniya. Busa, kumbinsido ka nga dili kini salamangka, kondili buhat sa Gahum sa Dios nga naglihok pinaagi kanako.'

Apan ang gobernador, bisan pa sa iyang kasingkasing nasubo niini ug nakaluoy kang Callinicus, gihapon gisugo siya nga ipriso; ug sa sunod buntag gipahayag niya ang silot sa kamatayon batok kaniya ug kang Firs sa mosunod nga mga pulong:

'Gisugo ko nga si Kallinikos, nga mibulag sa pag-alagad ug pagsimba sa mga dios ug misunod sa bakak nga Kristohanong pagtulon-an, patyon sa espada; ug gisugo ko nga si Firs, nga nagapasigarbo sa iyang mga milagro ug nakadani sa malisud nga Kallinikos pinaagi niini, ibutang sa kahon nga kahoy ug hiwaon sa duha ka bahin.'

Gidala dayon sa mga sundalo si Kallinikos aron patyon. Nangayo siya og panahon aron mag-ampo, ug human sa taas nga pag-ampo, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Unya, sa dihang gibutang sa mga mananakit si Santo Firs sa kahon ug gialsa nila ang lagari aron hiwaon siya sa tunga, nahimong katingalahang bug-at ang lagari sa ilang mga kamot, nga halos dili na nila kini mabuhat o matultol; apan sa kahoy sa kahon, gaan kaayo kini nga wala gani nahabilin bisan gamay nga marka sa ngipon niini. Nagpaningkamot pag-ayo ang mga mananakit sulod sa dugay nga panahon, nga natabunan sila og singot, apan wala kini'y kapuslanan; sa katapusan, kalit nga nabuksan ang kahon, ug migawas ang santo gikan niini nga may masidlak nga nawong, ang iyang kasingkasing napuno sa kalipay nga dili kalibutanon. Ang mga nanagatibay napuno sa kahadlok, ug walay bisan kinsa ang nangahas sa paghikap sa santo, tungod sa milagro nga nahitabo. Ug nadungog ang usa ka tingog gikan sa kahitas-an, nga nagtawag sa martir ngadto sa iyang langitnong ganti. Sa pagkahibalo nga nahuman na ang iyang pag-antos, gitaas sa santo ang iyang mga kamot, ug uban niini ang iyang hunahuna, paingon sa langit ug misinggit:

'Nagpasalamat Ako Kanimo, Ginoong Jesu-Cristo, sa pagdawat Kanako, bisan dili ako takus, isip manununod sa Imong mga panalangin, ug sa pag-ihap Kanako sa mga nakakaplag og pabor Gikan Kanimo. Dawata karon ang akong kalag sa kalinaw ug idala kini sa Imong balaan nga mga puloy-anan ngadto sa dili masukod nga kalipay nga Iyang gipagawas!'

Unya, pagkahuman niyang paghimo sa tanda sa krus, gisumiter ni Firs ang iyang balaan nga kalag sa kamot sa Dios. Busa, siya nga wala mapatay sa daghang malupit nga pag-antos ug pagpanakit, natapos ang iyang kinabuhi sa natural nga paagi.

Paglabay sa daghang katuigan, ang malupigon nga si Diocletian[8807] misaka sa gahum, ug usab gipagawas sa halapad nga imperyo ang usa ka imperyal nga mando, nga nagmando nga ang tanan moapil sa pagsimba sa mga dios-diosan, ug kinsa man ang mosupak pagapatyon. Niadtong panahona, usa ka Arrian ang gobernador sa Thebaid[8808] . Sa tinguha nga tumanon pag-ayo ang dautang sugo sa malupit nga emperador, samtang nagpuyo sa

[8806] Asclepius (Aesculapius) – usa ka Griegong doktor nga nabuhi sa karaang panahon; sumala sa pagtuo sa mga Griyego, pagkahuman sa iyang kamatayon, sama ni Hercules, giila siya nga usa sa mga diyos.

[8807] Usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 284 hangtod 305.

lungsod sa Antinoe, gidakop niya ang duha ka bantugang Kristohanon, sila Ascalon ug Leonidas, ug pagkahuman sa pagpasakit kanila sa nagkalain-laing paagi, gipatay sila. Dayon gisugo niya nga dakpon ang tanang Kristohanon nga naa didto, ug pagkahuman ibutang sa ilang atubangan ang mga galamiton sa pagpasakit, miingon siya:

'Tan-awa, duha ka kapalaran ang nagpaabot kaninyo: halad og sakripisyo sa mga dios, ug magpabilin kamo nga dili masakitan ug gawasnon; apan kon mosupak kamo sa pagsunod, pasailan kamo sa pagpanakit ug bisan sa kamatayon.'

Wala pa gani makahuman sa pag-istorya ang gobernador, misulong dayon ang traynta'y pito ka lalaki nga mapangahas ug sabay-sabay, ug gipahayag nila ang ilang kahanduraw nga mamatay kaysa mosunod sa ingon ana ka walay Diyos nga sugo. Apan, pagkahuman sa pag-antos sa daghang pag-antos, usa kanila, usa ka lalaki nga ginganlan og Apollonius, usa ka magbabasa sa simbahan, napuno sa kahadlok sa pagtan-aw sa nagkalain-laing pag-antos; nagduha-duha siya tali sa pag-uyog sa hunahuna tungod sa mga pag-antos nga nagpaabut ug sa kahadlok nga basin mawala ang iyang kalag pinaagi sa pagtalikod kang Kristo. Nagsugod siya sa paghunahuna kung giunsa niya malikayan ang paghalad sa mga diyus-diyosan ug ang mabangis nga pagpanakit, aron maluwas ang iyang kalag gikan sa gahum sa yawa ug mailiktar ang iyang lawas gikan sa kamot sa iyang mga mananakit. Samtang nagduha-duha siya, usa ka pagano nga si Filemon, nga musikero sa gobernador, nagbarug sa duol.

Pagkamatikod kaniya, gitawag siya ni Apollonius ug gisaadang hatagan og upat ka bulawan nga sinsilyo kon siya, nga magpakaaron-ingnon nga si Apollonius, ang maghalad sa mga sakripisyo, ug itabon ang iyang nawong sa mga bisti ni Apollonius aron dili siya mailhan. Mitugot si Philemon: gisul-ob niya ang bisti ni Apollonius, gitabonan ang iyang nawong, ug miadto sa halaran. Apan ang Dios, nga naglihok sa katingalahang paagi alang sa kaluwasan sa tanang tawo, gusto nga madani si Filemon ngadto Niya pinaagi kang Apollonius, ug si Apollonius pinaagi kang Filemon. Ug samtang si Filemon, nga nagsul-ob sa bisti ni Apollonius, miduol sa altar sa idolotriya, ang kahayag sa grasya sa Ginoo misidlak sa iyang kasingkasing, ug nabuksan ang iyang espirituhanong mga mata aron maila ang kamatuoran. Nagbuhat sa tanda sa krus, isip usa ka Kristohanon, mitindog siya sa atubangan sa gobernador. Gipangutana sa gobernador ang mga naa sa iyang palibot:

'Kinsa kini?'

Mitubag sila:

'Usa sa mga Kristohanon.'

Gisugo siya sa gobernador nga maghalad, apan siya misinggit sa kusog:

'Dili ko! Kristiyano ko, usa ka sulugoon ni Kristo, ang Buhing Dios.'

Miingon ang gobernador:

'Wala ba nimo makita bag-ohay lang unsang mga pag-antos ang gisagubang ni Ascalon ug ni Leonidas, ug sa unsang malupit nga kamatayon sila namatay?'

Si Filemón, nga nagpakaaron-ingnon nga si Apolonio, mitubag:

'Mao gyud nga tungod kang Ascalon ug Leonid, nga bag-ohay lang nag-antos alang kang Kristo, naghatag sila kanato og ehemplo sa maisugong paglahutay, mao nga napadasig ko nga atubangon ang akong mga pag-antos nga walay kahadlok. Mas napukaw pa gayud ko sa milagro nga nahitabo sa inyong bangka sa dihang gusto ninyo molabang sa suba, ug ang bangka mihunong sa tunga-tunga sa suba, sa pinakadalom nga dapit, ug wala makaduol sa pampang – tungod kay wala ninyo gustong tawgon si Kristo nga Dios[8809] .

Unya gisugo sa gobernador nga tawgon si Philimon nga musikero, nga naglaum nga ang iyang pagpatukar sa plawta makapahubog ug makapahumok sa espiritu sa Kristohanon, dali nga makabalhin sa iyang hunahuna ug makapahimo kaniya sa paghalad sa mga diyos-diyosan. Wala niya damha, ang buang, nga ang tawo nga nagbarug sa iyang atubangan mao mismo si Filemón, ug nga siya nagasulti sa iyang kaugalingong tingog; kay kaniadto nadungog ra siya sa gobernador nga nagpatugtog og lain-laing mga instrumento, apan karon nadungog na siya nga nagsulti og klaro, gipukaw sa Espiritu Santo. Samtang nagapangita sila kang Filemón bisan asa, wala gyud nila

---

[8808] Thebaid – usa ka rehiyon sa habagatan sa Ehipto.

[8809] Ang dugang nga mga detalye niining milagro narekord sa Menaion para sa ika-20 sa Mayo, ang pista sa Balaang Martir sa Ascalon. Ang milagro mao nga, pagkahuman sa pag-ampo ni Ascalon, ang bangka nga nagdala sa magmamando napahunong kaduha sa gahum sa Dios, nga nagpugong kaniya sa pagtabok sa suba samtang wala siya mosugot sa hangyo sa santo – nga ipahayag ang pagtuo sa Usa ka Tinuoray nga Dios; ug sa dihang gipirmahan na ni Arrian kini sa papel, bisan pa man batok sa iyang kabubut-on, niadto pa milarga ang bangka, ug nakatawid ang magmamando sa pikas pampas.

siya makaplagan. Gitawag nila ang iyang igsoon nga si Theon ug gisugdan dayon nila pagpangutana kung asa si Philemon. Siya, sa pag-ila sa iyang igsoon nga nagsul-ob sa bisti ni Apollonius apan wala'y nahibaloan sa nahitabo, miingon:

'Ania si Philemon sa imong atubangan.'

Gisugo sa gobernador nga tangtangon ang tabon sa nawong sa tawo, ug sa pagkakita niya kang Philemon, misugod siya og kusog nga katawa, nagtuo nga gibuhat kini ni Philemon aron pasipalahan ang mga Kristohanon ug aron lingawon ang mga nanan-aw. Dayon gisugo niya si Philemon nga tangtangon ang langyaw nga bisti ug mosunod kaniya paingon sa halaran. Apan gipahayag ni Filemon nga tinuod gayud siya nga Kristohanon ug misugod sa pagdaot sa mga diyos sa pagano. Natingala kaayo ang huwes niini ug, samtang nagtutok kang Filemon, misinggit:

'Sa ngalan sa kaayohan sa katawhang Romano, tinuod ba gayud ang imong gihimo ug gisulti karon, Philemon, o imo ba kini gihimo aron pasipalahan ang mga Kristohanon?'

Mitubag si Filemón:

'Nagapanumpa ko—dili sa kaayohan sa Roma, kondili sa akong kaugalingong kaluwasan ug sa akong Ginoo ug Hari, si Kristo—nga dili nako ginakatawa ang mga Kristohanon, kondili gipahayag nako ang tinuod nga kausaban nga nahitabo sa akong kasingkasing, ug gipanghimatuud nako ang akong pagtuo kang Kristo ug gipamatuod nga alang niining pag-angkon andam ko mamatay dili usa ka beses, kondili usa ka libo ka beses.'

Kining mga pulong nakapahimo sa gobernador nga masuko kaayo, ug sa pag-atubang niya sa mga tawo nga naa sa iyang palibot, nangutana siya kon patyon dayon ba si Filemón tungod sa pagpanamastamas niya sa mga dios sa publiko, o hatagan pa ba siya og panahon sa pagpamalandong ug paghinulsol. Ang mga tawo, nga nahigugma kang Filemón tungod sa iyang matahum nga pagpatugtog sa plawta, nangayo sa gobernador nga ayaw laglaga ang kalipay sa tibuok siyudad. Unya miingon ang gobernador kang Filemón:

Tan-awa kung unsa kaayo ka gihigugma sa mga tawo: gitawag ka nila nga "kalipay sa tanan". Busa, bisan pa lang sa pagpasalamat niini, buhata lang ang imong naandan – maghalad ka sa mga dios, ang mga magbabantay sa siyudad. Tan-awa, hapit na ang usa ka dakong pista, diin kamo usab magdayeg sa mga dios uban sa mga trumpeta ug plawta, aron malingaw kamo ug malingaw usab ang among mga dalunggan.

'Kining inyong pista,' miingon si Filemón, 'nagpahinumdom kanako sa pista nga gisaulog sa langit, ug ang tunog sa mga trumpeta nagpukaw kanako og tinguha nga madungog ang mga himno sa mga anghel.' Busa, hibaloa nga walay pulos ang inyong paningkamot sa pagpahawa kanako sa akong pagtuo: dili lang nga dili kamo magmalampuson niini, kundili, sa sukwahi, makapukaw pa kamo sa akong kasingkasing og mas dako pang paghandum kang Kristo.

Miingon ang gobernador:

'Apan bisan pa man mag-antos ka, sama sa imong gisaad, sa tanang pag-antos alang kang Kristo, unsa may imong makuha niini, kay dili ka man hingpit nga Kristohanon, kay wala pa ka nabunyagan sumala sa gikinahanglan sa ilang balaod?'

Pagkadungog niini, misinggit si Filemón:

'Oh, magpabilin kanako ang espirituhanong kalayo nga gisiga sa akong kasingkasing! Gobernador! Dako kaayo akong pagpasalamat kanimo nga bisan supak sa imong kabubut-on, nakabuhat ka ug pabor kanako pinaagi sa pagpahinumdom kanako sa balaan nga bunyag!'

Pagkahuman niya og sulti niini sa gobernador, misulod siya sa tunga-tunga sa tigum ug misinggit sa kusog:

'Kung adunay Kristohanong pari sa inyong taliwala, ug kung siya, alang sa tinuod nga pagtuo, mosalikway sa pag-antos, nan ako naghangyo kaniya: padulong siya dinhi karon dayon ug hatagi ako sa balaan nga bunyag!'

Sa dihang nakita niya nga ang tanan napuno sa kahadlok ug walay bisan kinsa ang nangahas nga moduol kaniya ug mosugid nga siya usa ka Kristohanong pari, nasakitan ang iyang kasingkasing, ug sa katapusan, uban sa mainit nga mga luha, misinggit siya ngadto sa Dios:

'Akong Dios, Ginoong Jesu-Cristo, nga maloloy-on nga mitan-aw kanako ug nagtawag kanako gikan sa kalawoman sa sayop nga pagtuo! Ayaw ko biyai nga walay balaan nga bunyag, apan, sa bisan unsang paagi nga imong angay, padal-a kanako ang usa ka pari ug tubig, aron ako mabunyagan, sama sa ubang mga Kristohanon!'

Pagkahuman dayon sa iyang pag-ampo, usa ka panganod ang mibaba gikan sa ibabaw ug, mipad-as-pad-as kaniya tulo ka beses, gipahulanan siya sa ulan, nga nagtimaan sa iyang balaan nga pagbunyag, ug unya misaka

pag-usab. Natingala ang tanan; apan ang magmamando, nga nabuta sa dautang buot, nagpahayag nga kini usa ka salamangka ug limbong sa mata.

Unya ang santo nag-ampo nga ang tanan niyang plawta ug trumpeta, nga iyang gihatag kang Apollonius samtang nagbinayloay sila og sinina, mapaso, aron walay nahabilin nga handumanan sa iyang walay pulos nga arte, ug aron walay pagano nga mobalik og sulti:

'Tan-awa, mao kini ang mga trumpeta ni Filemón.'

Ug sa tinuod, kalayo nga gikan sa langit ang misunog kanila tanan ug gilaglag sa atubangan mismo sa mga mata ni Apollonius.

Samtang nagkadool na ang oras sa pag-antos para kang Apollonius mismo, kay si Theon, ang igsuon ni Filimon, pagkahuman mitungha sa atubangan sa gobernador, gisaysay niya sa detalye kung giunsa ni Apollonius pagsul-ob kang Filimon sa iyang kaugalingong sinina ug, pagkahuman gipugos siya sa pagbuhat sa buhat sa pagkamartir imbis kaniya, nahimong hinungdan sa iyang kapahamakan. Gidala dayon si Apollonius sa iyaha, ug si gobernador Arrian, nga nagtutok kaniya uban sa dakong kasuko ug hulga, miingon:

'Unsa kini, ikaw nga labing maluoy sa mga tawo? Unsa man imong gibuhat kanamo, sa tibuok siyudad, ug niining maluoy nga tawo? Ikaw, tungod sa imong garbo, gisalikway nimo ang mga dios ug ang mga balaod, ug tungod sa imong kapahadlok, gilikayan nimo ang pag-antos; giilisan nimo siya og sinina ug, pinaagi sa pipila ka salamangka, giliso nimo ang iyang kasingkasing ug gikuhaan nimo ang tibuok siyudad sa dakong kalipay niini. Kung nahadlok ka sa pag-antos, unta miadto ka kanako ug gibuksan nimo ang imong kasingkasing kanako, ug ako, subay sa balaod sa pagkamakatawo, pasayloon tika sa tanan ug tugotan ka nga mabuhi sa kagawasan ug walay kabalaka.

Sa niining mga pulong sa magmamando, mitubag si Apollonius:

'Tama ka ug husto ka sa pagpasangil ug pagpanamastamas kanako, ug wala koy isulti batok niini: Ako usab nagtuo nga ako ang nakasala – apan dili tungod kay ako ang hinungdan sa ingon ka dagkong panalangin para kang Philemon, kondili tungod kay wala nako una gipangita kini nga mga panalangin para sa akong kaugalingon – ug dili tungod kay siya mitungha nga nagsul-ob sa akong sinina, kondili tungod kay ako mismo ang nagtago ilawom sa iyang mga bisti. Apan tungod kay kita duha, pinaagi sa kabubut-on sa Dios, gisul-oban sa bado sa kaluwasan[8810] , hibaloa nga segurado nga si Philemon ug si Apollonius dili gayud maghalad og sakripisyo sa inyong mga dios; ug kon kaniadto nahadlok pa ko sa pagpanakit, karon, uban sa tabang sa akong Dios, ipakita nako ang mas dako pang kaisog.

Nagalagot sa niining mga pulong, gisugo sa taga-pahirap nga gapuslan si Apollonius ug biyaan siya sa maong kahimtang alang sa labi pang mabangis nga pagpanakit; samtang naghulat, gisugo niya ang tulo ka sundalo nga hampakon si Filimon sa nawong ug sa mga mata. Ang mga tawo, pagkakita nga gibunalan si Philemon, nasuko kaayo ug misinggit sa mga sundalo nga undangon. Pagkahuman niana, miingon ang gobernador kang Philemon:

'Kaluy-i ang imong kaugalingon, Philemon, o bisan kaluy-i ang mga tawo, nga ang ilang mga kasingkasing nabungkag tungod kanimo. Kinahanglan hunahunaon nimo nga kung masuko kaayo ang mga tawo sa pagtan-aw niining gamayng pag-antos nga imong gibati, unsa kaha ang mahitabo kung ipailalom ka sa mas grabe pang mga pag-antos?' 'Maghalad ka og sakripisyo, Philemon, ug gantiha ang imong kaugalingon pinaagi sa pag- sa karon nga pag-antos pinaagi sa mga kalipay nga mosunod, kay magapanihapon kita sa templo ni Serapis[8811] ug malingaw sa tanang matang sa kalipay.'

'Naghulat na ang usa ka panihapon para kanako sa langit,' tubag ni Filemón, ug unya, mituyok siya ngadto sa mga tawo ug miingon:

"Ngano man kamo nagasubo sa pagtan-aw nga gipakusog ko? Dili ba gani gipakusog kami sa mga alagad sa magmamando sa dihang naa pa ko uban kaninyo isip magtutugtog og plawta? Usahay gitrato pa gani mi nila og mas grabe, ug nagkatawa mo pag-ayo: ngano kaha nga wala mo malingaw ani? Apan hinumdumi kini: samtang

[8810] Pasabot niini, pareho na silang nabunyagan – ang usa sa kasagarang paagi, ug ang usa pinaagi sa milagrosong paagi.

[8811] Serapis – usa ka pagano nga diyos sa karaang Ehipto, girespeto isip diyos sa mga kalag nga namatay ug gihangyo isip manluluwas gikan sa sakit ug kamatayon, ug busa giila sa kadaghanan nga mao si Asclepius,

nagasubo mo, ang mga Anghel nagalipay para kanako, kay nakita nila ako nga usa ka Kristohanon ug sumusunod sa tinuod nga pagtuo."

Ang tortyurador, sa pagkakita sa pagkamapisan ni Filimon, nagmando nga tuslon ang iyang mga bukog sa bitiis ug ang sa Apollonius, nga kini igapos sa mga pisi, ug nga ang mga martir igadani sa tibuok siyudad. Gibitay si Filemón sa usa ka kahoy nga oliba, ug gipana siya, apan wala siya matandog sa mga pana; usa niini mibalik paingon sa gobernador ug gipilas ang iyang tuo nga mata. Tungod kay nawala ang iyang mata ug sa grabeng kasakit, naglabay siya og daghang panamastamas ug mga pasipala batok kang Kristo ug sa mga Kristohanon; apan sa katapusan, tungod sa kasakit, gisugo niya nga buhian ang martir ug nangayo siya kaniya nga tambalan ang iyang mata. Apan mitubag ang balaan:

'Dili tika tambalan karon, basi matintal ka nga isugyot nga ang panalangin nga imong nadawat gikan sa salamangka. Apan sa diha nga mobiya na ako niining lawasa – kay duol na ang akong katapusan – moanha ka sa akong lubnganan, kuhaa ang yuta gikan niini, ipahid sa imong mata, ug tawga ang ngalan ni Cristo, ug kini motambal dayon.'

Pagkahuman niini, sumala sa sugo sa gobernador, pareho silang giputol ang ulo, Philemon ug Apollonius, ug ang ilang bililhon nga mga lawas gilubong duol sa balaang mga martir nga sila Ascalon ug Leonidas. Ug ang taga-pahirap, nga ang mata nag-antos sa dili na mapugngan nga kasakit, miadto—bisan pa man batok sa iyang kabubut-on—sa lubnganan sa mga balaan ug, pagkuha og yuta gikan niini, sumala sa gisugo ni Filemon, gipahid kini sa iyang masakiton nga mata ug miingon:

'Sa Imong ngalan, Hesukristo, nga alang kaniya kining mga martir malipayon nga mipadayon sa ilang kamatayon, gibutang ko kini nga yuta sa akong mata; ug kon, pagka-ayo nako, makakita ako, nan ako mismo ang mosugid nga walay lain Dios gawas Kanimo.'

Sa diha-diha nga nahisulti niya kini, nadawat niya ang doble nga pag-ayo—sa iyang duha ka mata ug sa iyang kalag: sa iyang mga mata nakita niya ang adlaw, ug sa iyang kalag nakita niya ang Kamatuoran, nga mas hayag pa kaysa adlaw, ug mipadayon siya sa iyang dalan, nga malipayong nag-ingon:

'Kristohanon ako!'

Gipahayag niya kini sa atubangan sa daghang mga saksi ug nadawat niya ang balaan nga bunyag kauban ang tibuok niyang panimalay, samtang gipagawas niya ang katorse ka mga Kristohanon nga gipriso tungod kang Kristo. Unya, gikuha niya ang mga sudlanan sa lubong[8812] ug bililhon nga insenso[8813] , ug miadto siya, kauban ang daghang katawhan ug duha ka obispo, sa lubnganan sa mga balaang martir ug gilubong sila uban sa dungog.

Samtang nagpadayon, miabot sa kang Diocletian ang balita nga si Arrian nibalhin gikan sa pagka-pagano ngadto sa Kristiyanismo ug dili na gustong maghalad sa mga diyos. Ang Emperador nagpadala ug upat ka mga manalipod[8814] ngadto sa Caesarea, nga nagmando kanila nga dad-on si Arrian sa iyang atubangan, aron siya mismo susihon kon tinuod ba ang gisulti bahin kaniya. Gikuptan sa mga tigbantay si Arrian, ilang gihangyo siya nga molarga dayon, apan nangayo siya kanila nga tugutan siya nga mabisita ang lubnganan sa mga balaan nga martir; ug sa dihang wala sila mitugot, gihatagan niya sila og walumpung piraso nga bulawan ug sa katapusan gitugotan siya nila nga moadto sa lubnganan. Pag-abot niya didto, mihapa siya ug nangaliya sa mga balaan nga martir nga tabangan siya sa iyang buhat. Ug unya nadungog ang tingog gikan sa lubnganan, ang tingog ni Filemon, nga miingon:

'Ayaw kahadlok, Arrian, kay ang Ginoo mismo ang nagtawag kanimo ngadto kaniya, nagdala kanimo sa imong buhat sa kaisog ug nag-andam sa imong korona sa pagkamartir; ug kana nga upat ka mga manalipod nga miabot aron kuhaon ka, ila usab nga miapil sa imong buhat ug sa ganti niini.'

Pagkadungog ni Arrian niining tingog, napuno siya sa kahadlok; ug sa pagbalik niya sa balay, nga gipukaw sa grasya sa Ginoo, iyang gipahayag sa iyang panimalay ang panahon ug paagi sa iyang pagkamartir. Gitigum niya ang iyang mga sulugoon ug miingon kanila:

[8812] Ang sudlo usa ka dakong piraso sa lino diin giputos ang lawas sa namatay.

[8813] Sa Sidlakan, ang lawas sa namatay gihaplasan og insenso (mga lana), sama sa gibuhat nila Jose ug Nicodemo, pananglitan, sa Labing Balaan nga Lawas sa Ginoo.

[8814] Ang usa ka protektor mao ang usa ka squire.

'Mosunod kamo kanamo hangtod sa Alexandria, ug unya dad-on ako sa atubangan sa emperador; ug, sa tabang sa Dios, matuman nako ang akong buhat. Sa ikawalong adlaw sa bulan sa EPhamenoph[8815] , itahi ako sa usa ka panit sa bino ug ilabay sa dagat. "Samtang kamo, sa ikalabing usa ka adlaw sa maong bulan, sa ika-unom ka oras, adto kamo sa baybayon: didto ninyo makaplagan ang akong lawas, nga gihugasan sa baybayon sa mga lumba-lumba; kuhaa kini ug ibutang uban sa ubang mga martir."

Unya mibiyahe si Arrian uban sa mga procitor ug, pag-abot niya sa korte sa hari, sa sinugdan gidayeg siya niini. Apan dili madugay pagkahuman sa iyang pag-abot, giandam ang usa ka paliguanan para sa emperador; sa atubangan sa gusali nagtindog ang estatwa ni Apollo, ug ang hari, samtang padulong niini, gidala si Arrian uban kaniya. Human maligo, samtang mobiya na siya sa paliguanan ug nagkadool sa estatwa, miingon ang emperador kang Arrian:

'Maghalad og halad sa dakong diyos nga si Apollo, ug mag-adto kita sa panihapon nga malipayon ang kasingkasing.'

Mitubag si Arrian:

'Unsaon nako pagbuhat niini human sa daghang dagko ug katingalahang mga milagro nga gihimo ni Kristo, ang tinuod nga Dios, nga dili mga sugilanon kondili dili ikalimod nga kamatuoran? Ang akong kaugalingong mga mata maoy saksi niini: busa, unsaon nako paghalad og sakripisyo sa usa ka diyos-diyosan nga walay kalag ug walay pagbati?'

Ang naglagot nga hari misugo nga diha-diha dayon igapos ang mga kamot ni Arrian og kadena nga puthaw, igapos og dagkong bato ang iyang mga tiil, ihulog siya sa usa ka lawom nga lungag, ug, human kini pun-on og yuta ug bato, ipapatag ang burol sa yuta. Sa ibabaw sa napuno nga lungag, gisugo niya nga itukod ang iyang trono ug mipahimutang siya niini, gisugo ang mga sundalo nga pagtutog sa ilang mga trumpeta sa iyang palibot, ug miingon:

'Tan-awa nato kon moanha ba ang iyang Kristo aron luwason siya gikan niining lungag.'

Unya miadto siya sa palasyo, misulod sa iyang kuwarto sa katulgan ug nakita ang puthaw ug mga bato nga gitali kang Arrian nga nagbitay sa ibabaw sa iyang higdaanan, samtang si Arrian mismo naghigda sa higdaanan.

Sa pagkakita niini, ang emperador napuno sa kahadlok ug kalibog, ug nagtuo nga usa sa iyang kaugalingong mga tawo ang mibinuak kaniya ug nagplano sa tinago. Apan si Santo Arrian miingon kaniya:

'Ayaw kahadlok: walay nakatraydor kanimo o mibangon batok kanimo; apan ako gayud si Arrian, nga sa dihang imong gilabay sa lungag, imong giingon: "Tan-awa nato kon moanhi ang iyang Kristo aron siya luwason." Ug karon, giluwas ko sa Kristo ug gisugo ko nga matulog sa imong higdaanan.'

Natingala, si Diocletian mitindog nga hilom sulod sa dugay nga panahon ug, sa katapusan, sa dihang hapit na niyang nabawi ang iyang pagka-sapian, misinggit siya sa kusog nga tingog tungod sa kahadlok ug kalibog:

'O maalamon nga salamangka! Wala pay nakakita og ingon ani kaniadto!'

Nagsulti siya ug nagasinggit pa ug daghang uban pang mga butang, ug sa katapusan gisugo nga ang santo ibutang sa usa ka sako nga puno sa balas ug ilabay sa dagat sa lawom nga tubig. Samtang, ang upat ka proiktors nga gihisgutan, nga ang pinakamatigulang kanila mao si Ephothus, mitungha sa atubangan sa emperador ug nagpahayag nga sila mga Kristohanon. Gibutang usab sila sa mga sako nga puno sa balas ug gilabay sa dagat kauban si Arrian; apan ang mga lumba-lumba[8816] mibira sa ilang mga lawas ug gidala kini ngadto sa baybayon sa Alexandria, diin ang mga sulugoon ni Arrian, sumala sa iyang mando, nagpaabot kanila sa baybayon. Gikuha nila gikan sa tubig ang mga lawas sa ilang agalon ug sa upat ka mga tigpanalipod ug gilubong silang tanan uban sa dungog[8817] , samtang naghimaya sa Dios—ang Amahan, ang Anak ug ang Espiritu Santo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan. Amen.

[8815] Ang Pamenoph katumbas sa atong bulan sa Marso.

[8816] Dolphin – mga mamalya sa dagat.

[8817] Ang mga balaang martir nag-antos mga tuig 287. Sa gawas sa mga pader sa Constantinople, mga tuig 397, gitukod ni Flavius Caesarius ang matahum nga Simbahan sa Firsus, diin gipahimutang ang iyang mga relikya. Sa ulahi, nagpakita siya sa usa ka panan-aw kang Emperatris Pulcheria, nga nagsugo kaniya nga ibutang tupad kaniya ang mga relikya sa 40 ka Balaang Martir sa Sebaste (gisaulog niadtong Marso 9), nga gitago sa ilawom sa yuta ug, sumala sa iyang mga sugo, gipangkuha niadtong tuig 450. Usa pa ka simbahan ang gitukod isip iyang dungog ni Emperador Justiniano ang Dako, dili kaayo layo sa gitawag nga Merkado ni Teodosio.

Kontakion, Tono 2:

Mga kampyon sa pagkamatinud-anon sa pagtuo, pagkahuman ninyo pagsaway sa dautang magmamando, inyong gisaway ang iyang pagpatay nga sama sa hayop; ug inyong napildi ang iyang mabangis nga pagsukol, nga gipalig-on sa tabang ni Cristo, Firses ug Leukes: amoa kamo pag-ampo uban sa mga nag-antos.

28 Disyembre

15 Disyembre (Karaan nga Estilo)

Ang Pagkamartir sa Balaang Hieromartir Eleutherius ug sa iyang inahan nga si Amphia

Gisaulog niadtong 15 Disyembre

Sa panahon sa paghari ni AeliusHadrian[8818] , nga usa ka masigasig nga mananamba sa mga dios-diosan, ang katingalahang Eleutherius misidlak sama sa usa ka hayag nga bitoon. Natawo siya sa Roma sa mga ginikanan nga maharlika ug dato. Ang amahan ni San Eleutherius gitudlo nga kumander tulo ka beses, samtang ang iyang inahan gihatagan pa gani og mas dako nga dungog ug himaya, kay pagkahuman siya natudloan sa Balaang Apostol Pablo, gidawat niya ang bunyag gikan kaniya ug ginganlan og Anfia. Ginganlan niya ang iyang anak nga Eleutherius ug gipadako siya sa hugot nga pagka-matuod; ug sa pag-abot niya sa hustong edad, gipahinungod niya siya sa Diyos pinaagi sa mga kamot ni Papa Anacletus[8819] ingon usa ka gasa nga takus gayud sa Ginoo. Ang arsobispo, sa dihang nakita nga si Eleutherius usa ka maayong pamatasan nga batan-on, gidawat siya sa iyang klero; ug sa dihang nakaabot na siya sa edad nga kinse anyos, giordinar siya nga diakono, ug unya, sa dihang napulo'g walo na siya anyos, giordinar siya nga pari; ug sa dihang nakaabot na ang santo sa edad nga baynte, gitudlo siya ni Arsobispo Nikita nga Obispo sa Illyricum[8820] . Didto, ang balaan nga obispo misidlak sama sa suga sa kandelero, naghatag sa kahayag sa pulong sa Dios ug nagdala sa daghan ngadto sa kahibalo sa Usa ka Ginoo. Apan ang kaaway—ang yawa—wala makasabar niini ug mitindog batok sa santo uban sa kasuko, gipadako sa iyang malisyosong pagpatay.

Gihagit niya ang dautang Haring Adrian sa pagbatok sa kamatuoran ug sa pagsugod sa pagpanlupig sa mga Kristohanon, ug labi na gayud sa pagpatay kang Eleutherius; naningkamot usab siya sa paglaglag sa tanang labing maayong magtutudlo sa pagkamapaambition, ingon nga labing maayong bunga sa himaya ni Kristo. Busa ang emperador, uban sa usa ka hulga nga mensahe, nagpadala sa usa ka gobernador nga ginganlan og Felix aron pugosong dad-on si Eleutherius sa atubangan sa imperyal nga korte. Si Felix, pag-abot niya sa Illyria, mipili og higayon nga ang maayong magbalantay nagapakaon sa iyang panon sa mga pulong nga makapahibalo sa templo sa Ginoo; ug, pagpalibot niya sa simbahan uban sa mga sundalo, misulod siya sa templo, naghingos og kasuko ug naglantaw nga puno sa dautang tuyo sa tanang palibot. Apan sa dihang nakita niya si Eleutherius nga nagbubo og suba sa putli nga pagtulon-an ug nagtudlo sa iyang mga mamiminaw sa matahum nga tingog, siya usab misugod sa pagtagad sa pagpaminaw ug natingala sa gahum ni Cristo nga iyang gipangwali, ug dayon, ang iyang kasuko napulihan sa pagkamaisugon, ug ang yuta sa iyang kasingkasing andam na sa pagdawat sa binhi sa pulong sa Dios, nahimo siya, daw usa ka karnero ug, gikan sa usa ka manlutos, nahimong usa ka disipulo ni Cristo; daw nakalimot sa tanan nga nahitabo kaniadto, nabag-o siya gikan sa usa ka kawatan ngadto sa usa ka maayong ug matinud-anong sulugoon ni Cristo. Wala niya tagda ang sugo sa hari, nahulog siya sa tiilan sa balaan nga obispo, ug sukad niadto

---

[8818] Hadrian – Emperador Romano, naghari gikan sa 117 hangtod 138 AD. Bisan wala siya magpahigayon og partikular ug dugay nga pagpanlupig batok sa mga Kristohanon, siya usa ka masigasig nga alagad sa pagano nga idolatriya, ug daghang Kristohanong martir ang nag-antos ilawom sa iyang paghari.

[8819] Si San Anacleto mao ang Papa gikan sa 79 hangtod 91 AD.

[8820] Ang Illyricum, o Illyria, naglangkob sa tibuok silangang baybayon sa Dagat Adriatico ug sa mga rehiyon nga naa sa luyo niini (karong-panahong Dalmatia, Bosnia ug Albania).

wala na siya mibulag sa kiliran sa iyang magtutudlo, nga napasidan-an sa iyang pagwali ug napalig-on sa pagkamatinud-anon.

Busa mibaling si Felix gikan sa pagka-pagano ngadto sa pagkamatinud-anon, ug wala na maghunahuna nga mobalik pa sa nagpadala kaniya. Si San Eleutherius, nga nagtinguha nga mag-antos alang sa balaang pagtuo ni Cristo, midali sa iyang paglakaw. Naglakaw si Felix uban kaniya, apan dili na ingon usa ka gobernador nga nag-eskort sa usa ka priso; hinuon, misunod siya sa santo sama sa karnero nga nagsunod sa iyang magbalantay. Sa ilang pagbiyahe, pag-abot nila sa usa ka bukal, si Felix nahimong, daw, ikaduhang eunuko ni Candace ug, sama kaniya sa kamot sa Apostol nga si Felipe (Buhat 8:30–39), gidawat ang bunyag gikan sa balaan nga si Eleutherius ug gilabay ang kangitngit sa pagsimba sa diyos-diyosan sama sa usa ka bulok nga bisti.

Unya mibiyahe si Felix uban ni Eleutherius.

Pag-abot nila sa Roma, nahibaloan sa mga Kristohanon nga miapil si Felix sa Simbahan ni Kristo; siya usab nagsulti kanila sa tanan mahitungod kang Eleutherius. Busa si Eleutherius, sumala sa sugo sa hari, mitungha sa atubangan sa korte. Miabot siya didto nga mapangahas ug walay kahadlok, sama sa gitawag siya dili alang sa paglitis kondili alang sa usa ka pista. Ang hari, sa pagtan-aw kaniya, nakita nga batan-on pa siya, gwapo ug gipanalanginan sa tanang natural nga gasa, ug miingon kaniya:

'Eleutherius, gibyaan nimo ang pagtuo sa imong amahan ug, giisip nimo nga walay bili ang pagsimba sa among mga dios, nagsimba ka sa usa ka bag-ong Dios, Nga dili lang namatay sa atubangan sa tanan, apan namatay sa labing malupit nga kamatayon.'

Wala motubag si Eleutherius niining mga pulong, nga nagsunod kang Kristo, nga sa taliwala sa Iyang mga pag-antos, wala magtubag kang Pilato ug wala usab motubag kang Herodes. Unya misulti pag-usab ang hari:

'Tubaga ako unya: ngano kaha nga nahimong buang ka aron mosulod sa buang nga pagtuo sa Kristohanon? I-angkon sa akoa ug halad og halad sa among dili mapildi nga mga dios. Kung mosunod ka kanako ug buhaton kini, hatagan tika og dakong dungog; apan kung dili, silotan tika sa grabeng pag-antos.'

Si Eleutherius, bisan pa niana, mitawag sa Ginoo, nga miingon: *'Busa ayaw kamo kabalaka daan unsa ang inyong isulti, kay ako magahatag kaninyo og mga pulong ug kinaadman nga walay bisan usa sa inyong mga kaatbang makasukol'* (Mat. 10:19, 21:15), ug mitubag:

'Unsaon nako pag-alagad sa ingon nga mga dios o pag-uyon sa mga nag-alagad kanila? Dili ba mas maayo nga tambagan ko kamo nga molikay kanila? Apan tungod kay dili kamo maminaw kanako, angay gayud nga maghilak sa inyong kamangmangan; kay kamo, bisan pa gihatagan sa Dios og rason, nahimong mas dautan pa kaysa mga kahoy ug bato, tungod kay giisip na ninyo kini nga inyong mga dios, ug gibyaan ang tinuod nga Dios, nga pinaagi sa Iyang kinaadman nagmugna sa tibuok uniberso: kay ang langit ug yuta buhat sa Iyang mga kamot, ug kita—sa tanan nga Iyang gimugna—mao ang labing maayo ug labing mahimaya sa Iyang mga binuhat. Apan nalibog kita sa kawalay-hibalo, nga naglakaw sama sa paglakaw sa kangitngit, ug, sa dili nato paghibalo unsay makapahimuot o makapasuko sa Ginoo, atong gitaas ang atong mga kamot batok Niya. Apan alang sa mga tinuod nga atong kaaway ug kontra—ang mga yawa ang akong pasabot—unsa kaha ka buang nga ituring sila nga atong mga ginoo ug diyos ug hatagan sila og dungog ug halad! Ako, bisan pa niana, nagpabilin nga matinud-anon sa akong Ginoo ug kanunay nga matinud-anon kaniya ug mag-alagad sa akong Kristo; apan ang tanan nga para kaninyo—bisan dungog, o kahuya ug pag-antos—gitan-aw nako kini sama sa dula sa bata o hulga sa bata. Para kanako, ingon sa akong magtutudlo—si San Pablo—nga nag-ingon, *'Gipapako na kanako ang kalibutan, ug ako sa kalibutan'* (Gal. 6:14), ug ang pagkamatay alang kang Kristo usa ka kalipay ug panalangin para kanako.

Unya ang hari, nga napuno sa kasuko, nagsugo nga dad-on ang usa ka bronse nga higdaanan ug daghang nag-aga nga uling ibutang sa ilawom niini, ug ang hubad nga martir igahigda sa higdaanan mismo, ug ang kalayo ipadayon nga nagdilaab hangtod siya mamatay. Sa dihang andam na ang higdaanan, ang martir sa iyang kaugalingong kabubut-on mihigda niini, uban sa tibuok niyang lawas. Ang katawhan nga nagtigum aron motan-aw niining talan-awon misugod sa pagsaway sa mga mananakit tungod niining mga pagpanakit, nga nagaingon:

'Ngano man nga kining dungog nga tawo, iladong mahigalaon, bantog sa iyang kinaadman, nag-antos sa ingon ka malupit nga paagi, sama sa bisan unsang salawayon?'

Apan ang Dios, gikan sa kahitas-an, gipahupay ang pag-antos sa martir; siya nalipay nga daw napabugnaw sa hamog ug daw nagpahulay sa nagbuka nga mga rosas. Unya ang hari, nga medyo napahunong na ang iyang kasuko, gisugo nga kuhaon ang lawas sa martir gikan sa dapog, nga nagtuo nga patay na kini. Apan ang martir

mibangon gikan sa higdaanan nga buhi ug himsog, hingpit nga wala'y kadaut gikan sa kalayo; malipayon ug puno sa kalipay, siya mitugtog og kanta: *'Ipasidunggan ko Ikaw, akong Dios, akong Hari, ug panalanginan ang Imong ngalan hangtod sa kahangturan... Gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon, pagadayegon nila ang imong mga buhat, ug ipahibalo nila ang imong gahum"* (Salmo 144:1, 4).

Pagkahuman niyang gidayeg ang Dios, mitindog si Eleutherius sa atubangan sa iyang manlutos uban sa labi pang kaisog ug miingon:

'O Hari, tan-awa ako, nga imong gihunahuna nga nasunog na, ug mailhi nimo si Kristo nga Dios, nga akong gipangwali; mailhi usab nimo ang kahuyang sa imong kaugalingong mga dios.'

Apan ang hari, sa pagtan-aw niining mapangahas ug prangkang mga pulong sa martir ingon nga insulto kaniya, ug sa paghunahuna nga napildi siya, misugod sa pagplano og mas grabe pang mga pag-antos. Busa, usa ka puthaw nga rehas gidala pag-usab sa tunga; gisindihan ang kalayo sa ilawom niini, samtang gibubo ang lana gikan sa ibabaw, ug sa ingon nasunog kini sa kusog kaayong kalayo. Apan sa diha nga gipahimutang ang martir sa maong rehas, dayon nangamatay ang kalayo, nangabugnaw ang mga uling, ug nangabugnaw usab ang puthaw nga rehas, mura'g dili lana ang gibubo niini kondili tubig, ug busa naprotektahan ang martir nga wala'y samad. Apan unsa man? Nakahupas ba ang kasuko sa hari kauban niini? Dili gyud. Gisunog sa mabangis nga kasuko, wala siya mausab: sama sa usa ka bulag, usa ra ka tinguha ang iyang gihuptan – ang pagpalipay sa iyang mga dios, nga sa tinuod mga demonyo ug mamamatay, pinaagi sa pagpanakit sa santo.

Unya gisugo sa hari nga dad-on ang kawali, tunawon sa sulod niini ang wax, pitch, ug lard, ug pasakaan kini sa kusog nga kalayo, aron mapahimutang pag-usab ang santo sa ibabaw niini. Sa pagkahuman niini tanan, ug samtang nagdilaab ang kawali ug nagbukal ang wax, mitindog ang martir sa ibabaw niini, nga andam motugot sa tanang kagul-anan. Apan miingon ang hari kaniya:

'Eleutherius, samtang nagbarug ka tali sa kinabuhi ug kamatayon, dali sa pagpili sa labing maayo para kanimo. Kay nabalaka kaayo ko nga dili ka mawala sa malupit nga kamatayon, ug gihigugma tika sama sa akong kaugalingong anak. Ug dili usab nako gusto— , manumpa ko sa mga dios—nga ang usa ka tawo nga ingon ka-halangdon, ingon ka-binuotan, ingon ka-maalamon ug ingon ka-maayo ipahimulos sa iyang kaugalingon sa kadaut—ug alang sa walay lain nga hinungdan kondili tungod sa hambog, walay pulos ug walay kapuslanan nga pagsupak.

Ang martir, nga nagtindog sa atubangan sa hari, misugod sa pakigpulong kaniya nga mapangahas; sa pagtubag sa malimbungon nga pagpangdayeg sa hari, iyang gisaway siya, gitawag siyang lobo nga nagpanikas sa mga karnero ni Kristo. Ug iyang gidugang:

'Bisan unsa pa imong buhaton, dili nimo ko mapugos nga biyaan ang akong kinabuhi nga matinud-anon sa Diyos.'

Unya si Hadrian, nga nasuko kaayo, mihunong sa pagpakigpulong ug mihimo na lang og aksyon. Gisuwayan niya pag-usab nga ibutang siya sa panggatong. Pagkahuman niini, nahitabo usab ang pareho sa una: ang kalayo nahimong hamog, ug usa ka bugnaw nga hangin misugod sa pagpabugnaw sa balaan nga martir. Si Hadrian, sa dihang nakita nga ang tanan nahitabo batok sa iyang kabubut-on, wala na kabalo unsa ang buhaton ug, samtang naglingkod didto, misugod sa pagpamalandong. Niadtong panahona, anaa didto ang eparco sa siyudad, nga ginganlan og Coriv; usa siya ka tawo nga gipili sa Dios: pamilyar na siya sa pagtulon-an sa Kristohanong relihiyon, nahibalo siya sa nahitabo kang gobernador Felix nga nahimong Kristohanon, ug, sama sa usa ka binhi, gidawat na niya sa iyang kasingkasing ang sinugdanan sa pagtuo sa Kristohanong relihiyon; bisan pa, samtang nagpadayon siya sa pagsimba sa mga diyos-diyosan sa pagano, pabor kaayo siya sa hari.

Sa dihang nakita niya nga ang hari nalibog kaayo ug wala kabalo unsa ang buhaton sa martir, iyang gisugyot nga pasugoan ang pag-init sa usa ka hurno nga tanso nga gipunoan og hait nga mga puthaw nga baras, ug ipahulog si Eleutherius niini. Sa dihang nagdilaab na ang hurno, ang martir, nga nagtutok sa langit—sa lawasnon ug espirituhanong paagi—ug nagpunting sa tibuok niyang hunahuna ngadto sa kahitas-an, napuno sa dili masukod nga kalipay ug miingon:

'Nagpasalamat ako Kanimo, Ginoong Hesukristo, akong Dios, nga giisip Nimo ako nga takus sa ingon ana kadako nga mga panalangin, nga gisul-oban Nimo ako sa Imong gahum ug gipalig-on Nimo ako alang niining mga pag-antos alang sa Imong balaan nga ngalan. Ug karon, tan-awa gikan sa langit ug tan-awa kung giunsa sa mga nagdumot kanako ang pagplano batok kanako, ug luwasa ang akong kalag gikan sa ilang mga limbong ug gikan sa

mga tawo nga mahiligon sa dugo[8821] , kay maayo Ka; panalipdi ako, aron ang tanan makaila Kanimo, ang Usa ka Dios, hangtod sa katapusan sa uniberso.

Unya, sama sa balaan nga unang martir nga si Esteban, nga nag-ampo alang sa mga nagbato kaniya, si Eleutherius misugod sa pag-ampo ingon niini alang sa iyang mga mag-antos kaniya:

'O Labing Maloloy-on nga Ginoo: hikapi ang ilang mga kasingkasing, hatagi sila nga mailhan nila ang Imong balaan nga ngalan, ug mailhan ka nila, Ikaw nga Usa ka Tinuod nga Dios, ug biyaan nila ang makadaot nga pagsimba sa mga dios-diosan, kay Ikaw gipanalanginan hangtod sa kahangturan, amen.'

Samtang nag-ampo ang martir sa ingon niini, si Coriv mitagad pag-ayo sa mga pulong sa iyang pag-ampo; ug sa kalit, sama sa gikan sa nagdilaab nga uling, nasiga ang iyang kasingkasing niining mga matinud-anong pulong, ug hingpit siyang nabag-o. Miduol siya sa hari ug miingon:

'Ngano man gipasagdan si Eleutherius sa ingon ana ka grabe nga pag-antos nga walay hinungdan, murag tungod sa usa ka krimen? Ug tungod sa unsang sala siya gipahamtang sa ingon ana ka malupit nga kamatayon?'

Ang hari, sa pagdungog niining wala damhang mga pulong gikan kang Koriv, nasuko ug, samtang naglagot nga nagtutok kaniya, miingon:

'Mao ba gyud ni ikaw, Koriv, nga kaila kaayo namo tanan? Unsa may nahitabo nimo? O nabihag ba ka sa bulawan nga gikuha gikan sa iyang inahan, nga kalit kaayo kang nabag-o? Dili ka ba kontento sa akong mga gasa, sa akong bahandi, sa akong himaya, sa akong dungog ug sa akong mga panag-iya, nga naghimong bantog kanimo sa tibuok Roma? O nangandoy pa ba ka og labaw pa gikan kanako? Dili kana bawal kanimo. Ania, ang tanan nakong bahandi abli sa imong atubangan: kuhaa ang kutob sa imong gusto gamit ang duha ka kamot, apan ayaw tugoti nga sekreto kang suholan sa usa ka babaye alang sa gamayng kantidad sa bulawan."

Apan si Coriv, nga napukaw sa maayong tinguha ug gipahibalo sa pag-ampo sa martir, misinggit:

'Hinaut nga ang imong bulawan mao ang imong kapahamakan, kay gikan niini mosidlak ang walay katapusang kalayo! Ngano man, busa, nga malipayong gibutangan nimo og sapaw ang imong kaugalingon ug naningkamot nga hikapon ang dili matandog? Kay nasayud ka pag-ayo nga walay bisan usa sa imong mga dios ang makaluwas sa mga nagtindog dinhi gikan sa kalayo, samtang ang Dios nga giila ni Eleutherius naghimo kaniya nga mas kusgan kay sa kalayo ug labaw pa sa tanang uban pang pag-antos.

Pagkadungog niini nga mga pulong, ang tigdusa napuno sa dili masukod nga kasuko (tinuod, ang dakong pagkahigala usahay mosangpot sa dakong pagdumot). Gisuwayan niya nga sa maong gabii mismo, itambog ang eparco sa samang pugon nga iyang gisugo nga andamon para kang Eleutherius. Sa dihang si Coriv nagbarug na tupad sa pugon, misinggit siya sa martir Eleutherius:

'Amo akong pag-ampo ug hatagi ko sa samang armas ni Kristo nga imong gihatag kang Gobernador Felix.'

Ug unya, pagkahuman siya gimarkahan sa tanda sa krus sa martir, gilabay siya sa hurno, apan wala'y kadaut nga nahimo kaniya sa sulod niini, ug pagkahuman sa usa ka oras migawas siya niini, naghimaya sa Dios. Sa katapusan, si Hadrian, gikapoy na sa iyang kasuko, nagmando nga putlon ang ulo ni Korivus – ug busa nakadawat siya sa kamatayon sa pagkamartir ug, sa dili madugay, nakab-ot ang bahandi nga gipangandoy sa kadaghanan.

Niadtong gabii mismo, gilabay usab si Eleutherius sa hurno; sulod niini, gisugdan nila siya og guyod sa ibabaw sa mga hait nga puthaw nga pako, apan ang kalayo, sama sa una, napalong, nangabugnaw ang hurno, ug nabali ang mga tumoy sa puthaw, mura'g nagpasidungog sa lawas sa martir; Tanan niini, nga nagpadayag sa espirituhanong pagkabuta sa tigpahirap, nagdani sa mga nagbarog duol ngadto sa kahibalo sa Ginoo, nga naghimo sa ingon ana ka himayaong mga milagro.

Unya ang tanan nga nagbarog didto misinggit:

'Dako ang Dios nga Kristiyano, sama sa gipangwali ni Eleutherius!'

Pag-usab, ang tortyur wala gyud kabalo unsay buhaton, busa gisugo niya nga dad-on sa prisohan ang martir. Sa iyang bahin, pagkahuman niya pagtigom sa iyang mga magtatambag, gigugol niya ang tibuok adlaw sa paghunahuna unsaon paglaglag kang Eleutherius. Samtang nag-antos sa gutom sa bilanggoan ang balaan nga martir Eleutherius; apan Siya nga kaniadto nagpakaon kang Daniel pinaagi kang Habakkuk ug kang Elias pinaagi

[8821] 'Mga tawo sa dugo' – usa ka pagpadayag nga gigamit sa Salmist (Sal. 5:7, 54, 54; 58:3, ug uban pa), nga nagpasabot sa mga tawo nga uhaw sa dugo ug mabangis.

sa uwak (Dan. 14:37; 3 Hari 17:6) – wala Siya nagtugot nga mamatay sa gutom si Eleutherius. Gipakaon siya sa Ginoo og pagkaon sa anghel, nga gipadala ngadto sa bilanggoan pinaagi sa usa ka salampati. Sa katapusan, gisugo sa taga-antos nga dad-on ang mga buang nga baka ug itali ang martir kanila, aron siya madala-dala ug mapikas-pikas niini, ug sa ingon mamatay.

Samtang nagpadayon kini nga tanan, usa ka Anghel sa Ginoo nga nanaug gikan sa langit ang nagpahilwas sa balaan gikan sa mga baka ug, gikuha siya sa kamot sa iyang mga mag-antos, gidala siya ngadto sa usa ka bukid nga dili layo sa siyudad: usa kini ka walay sulod nga dapit, ug daghan didto ang mga buangis nga mananap. Apan ang balaan nga martir Eleutherius, samtang nagdayeg sa Ginoo, nagpuyo taliwala nila sama sa karnero: ang mga leon mitabok lang sa iyang kiliran, ug ang mga oso gani nagduko kaniya; murag nakaila sila sa iyang tingog, gisundan siya nila bisan asa, sama sa mga sulugoon nga nagsunod sa ilang agalon, nag-alagad ug nagpanalipod kaniya. Apan pagkahuman sa pipila ka panahon, nahibaloan sa mga mangangayam ang mahitungod sa santo; ang balita niini nakaabot pa gani kang Hadrian. Busa nagpadala siya og mga sundalo aron dakpon si Eleutherius. Sa dihang nakit-an sa mga sundalo ang santo, misulong kanila ang mga hayop sama sa pagka-kaaway sa ilang agalon, ug hapit na nila silang gisi-gisi; apan gipugngan sila ni Eleutherius sa pagbuhat niini ug gisugo sila nga mubalik sa kamingawan. Siya mismo, naglakaw nga malipayon uban sa mga sundalo paingon sa iyang pagpatay, daw paingon sa usa ka kombiyerto diin siya giimbitar, misulti kanila mahitungod sa Gingharian sa Dios ug sa nagdilaab nga Gehenna nga giandam alang sa mga mananamba sa dios-diosan.

Sa dalan, gitudloan sila ni Eleutherius sa mga pagtulon-an ni Kristo ug gibunyagan sila, kauban ang uban – hangtod lima ka gatus nga misalig sa pagtuo. Pag-abot niya sa Roma, gisilotan siya nga kan-on sa mga mabangis nga hayop. Sa dihang gidala ang santo ngadto sa lugar sa pagpatay, una gipahimutang kaniya ang usa ka leona, ug unya usa ka leon; apan kini malumo sama sa karnero ug misugod sa pagdila sa iyang mga tiil; ug giunsa man nila siya paghikap, sa dihang, pinaagi sa sugo sa Dios, daghang mga hayop ang misilbi kaniya sa kamingawan ingon ilang magtutudlo? Sa pagkakita niini, ang tibuok katawhan misinggit:

'Dako ang Dios ni Eleutherius!'

Ang uban, bisan pa, nagpasipala sa balaang martir, gitawag siya nga salamangkero ug mago, apan kalit nga miabot kanila ang silot sa Dios: pipila sa mga mapintas nga nagsulti napahilom. Ang torturer, nga wala nay nahibaloan nga buhaton, nagmando nga putlon ang ulo sa santo gamit ang espada. Ug pagkahuman niini, si Amphia, ang inahan ni Eleutherius, nga malipayon nga nagtan-aw sa binuhatan sa iyang anak sa tibuok panahon, giakap ang patay nga lawas niini ug gisugdan kini og halok. Naglipay ug nagpasalamat sa Dios nga ang dugo nga iyang gipanganak gibubo alang kang Cristo, siya mismo, natuslak sa espada, natumba ug namatay ibabaw sa lawas sa iyang anak. Ang mga magtutuo gikan sa Illyria nga naa didto, kauban ang mga Romano, gidala ang balaang mga lawas sa mga santo sa Dios ug gilubong kini uban ang dungog, naghimaya sa Ginoo, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan[8822] . Amen.

Kontakion sa Balaang Martir, Tono 2:

Ingon nga ehemplo sa mga pari, O kagalang-galang, ug ingon nga pahibalo sa mga mag-aantus sa pag-antos, kami tanan nagadayeg kanimo, ug nagapakilooy kanimo, O balaan nga martir Eleutherius: samtang gisaulog namo ang imong handumanan uban sa gugma, luwasa kami gikan sa nagkalain-laing kasakit, nga nagapangamuyo kanunay alang kanamo tanan.

Ang Kinabuhi ni San Esteban nga Kumpesor, Arsobispo sa Surozh

Gisaulog sa Disyembre 15

[8822] Ang Balaang Martir Eleutherius ug ang iyang inahan nga si Amphia nag-antos sa pagkamartir sa palibot sa tuig 120. Ang mga relikya sa Balaang Martir Eleutherius karon gitipigan sa Roma, sa Simbahan sa Martir Susanna. Sa katapusan sa ika-4 nga siglo, gitukod sa Constantinople duol sa Xyrolophos (ni Basil the Patrician) ang usa ka simbahan nga gipahinungod kaniya atol sa paghari ni Emperador Arcadius. Si San Jose nga Hymnographer nagkomposo og usa ka canon sa pagdayeg sa balaang martir, diin ang ikawalong ode nag-ingon nga ang iyang lubnganan nagbubo og mga suba sa pagtambal ug mga milagro.

Ang atong bililhon nga amahan nga si Esteban natawo sa Dakong Kapadokya gikan sa mga Kristohanong ginikanan, nga nagpadako kaniya sumala sa mga dalan sa Ginoo. Sukad pagkabata, siya nailhan tungod sa iyang mahimayaong kinaiya, nga naglikay sa kasagarang mga kalingawan sa mga bata. Sa edad nga pito ka tuig, gipadala siya sa iyang mga ginikanan aron makat-on sa pagbasa ug pagsulat; napamatud-an niyang dali siya makat-on ug sa dili madugay nahibalo kaayo siya sa Balaang Kasulatan. Pag-abot niya sa edad nga kinse ka tuig, gibyaan niya ang iyang yutang natawhan ug miadto sa Constantinople, nga nagtinguha nga tapuson didto ang iyang edukasyon. Niining panahona nagdumala si Emperador Theodosius sa Adramyttium[8823] , ug ubos sa balaan nga Patriarka Germanus. Didto, nagpadayon si San Esteban sa iyang masinabtanong pagtuon ug, pagkahuman niyang nahasa ang mga siyensyang pilosopikal, nalabaw siya sa kadaghanan sa kinaadman – bisan pa sa iyang kaugalingong mga magtutudlo – mao nga nangahibulong ang tanan sa iyang dakong kinaadman.

Pagkadungog ni San Germanus, Patriyarka sa Constantinople, bahin kang Esteban, gipatawag siya ug, pagkahuman siya pagpanalangin, gipangutana kung gikan siya sa unsang nasud. Gisultihan ni Esteban ang tanan mahitungod sa iyang kaugalingon. Tungod sa iyang maayong kinaiya, kinaadman ug pagpaubos, gitugotan sa Patriyarka si Esteban nga magpuyo uban kaniya. Nagpuyo si Banal Esteban uban sa Patriarka sulod sa pipila ka tuig, nag-alagad sa Balaang Simbahan ug nagkinabuhi nga may pagpugong sa kaugalingon ug may limpyo nga konsensya. Unya, nga walay nakahibalo, mibiya siya sa Constantinople ug pag-abot niya sa usa ka monasteryo, naghimo siya og mga panata sa pagka-monasto didto ug nagpahinungod sa praktis sa pagkamaayo. Sa ulahi, tungod kay nagtinguha siya og kinabuhi nga hingpit nga hilom, mibulag siya sa monasteryo ug, sa dihang nakakaplag siya og hilit ug dili mailhi nga dapit, nagpuyo didto sulod sa pila ka panahon, nag-alagad sa Dios pinaagi sa pag-ayuno ug pag-ampo.

Niadtong panahona, namatay ang obispo sa siyudad sa Surozh, si[8824] , busa ang mga lumolupyo sa Surozh miadto sa Constantinople kang Labawng Balaan nga Patriarch Germanus, aron mangayo og obispo para sa Surozh. Ug sa dihang gihisgutan ang pag-appoint sa obispo, misangpot kini sa panagbangi, kay ang uban pabor sa usa ka kandidato, samtang ang uban pabor sa lain. Apan ang mga tawo sa Surozh nangayo sa Tsar ug sa Iyang Kasantosan nga Patriarka nga hatagan sila og usa ka obispo nga makahimo sa maayong pagdumala sa Simbahan, 'Kay,' ingon nila, 'nidaghan na ang mga erehiya sa among lungsod.'

Sa usa ka gabii, samtang nag-ampo si Santo Herman, mitungha kaniya ang usa ka anghel sa Ginoo ug miingon:

'Ugma, adtoa ang maong walay sulod nga dapit diin nagpuyo ang pinili sa Dios, si Esteban: itudlo siya nga obispo sa Surozh, kay siya takus kaayo sa pag-amuma sa panon ni Cristo ug sa pagdala sa mga heretiko ngadto sa tinuod nga pagtuo. Ako usab gipadala sa Dios ngadto kaniya, uban ang sugo nga dili siya mosupak kanimo bisan sa unsang butang.'

'O akong ginoo,' matod sa patriyarka, 'unsaon nako paghibalo sa lugar diin nagpuyo si Esteban, ang pinili sa Dios?'

Unya ang Anghel, gikuha ang usa sa mga sulugoon sa Patriyarka, gipakita kaniya ang nahimutangan sa santo; ug pagbalik sa sulugoon, gisulti niya kini sa Patriyarka.

Sa bahin ni San Esteban, nga niadtong panahona nag-ampo sa Dios sa iyang tinagoan, ang maong Anghel sa Ginoo nagpakita kaniya, nga nagsul-ob og puti – ug napuno si San Esteban sa kahadlok ug, nga nagkurog, nahulog sa yuta tungod sa kahadlok.

Gikuptan sa Anghel ang kamot sa santo ug gipakalma siya, nga miingon:

'Ako ang Anghel sa Ginoo, gipadala ni Kristo nga Manluluwas aron dalhon kanimo ang maayong balita ug sugoon ka nga moadto sa siyudad sa Surozh, aron tudloan nimo ang mga tawo sa Kristohanong pagtuo. Ugma, tawgon ka sa Patriarka ug, human ka niyang konsagrahon, ipadala ka didto isip Arsobispo; ayaw pagsuway kaniya, basi pa ikaw pasuko sa Ginoo.'

Unya, pagkahuman siya gipamana, misaka ang Anghel paingon sa langit.

[8823] Teodosio III sa Adramyttium – Emperador nga Byzantine gikan sa 715 hangtod 716.

[8824] Surozh, o Sugdeya – usa ka karaang siyudad sa Griyego sa habagatan nga baybayon sa Crimea, karon Sudak – usa ka panimalay sa Taurida Governorate.

Sa sunod adlaw, gipadala sa Patriarka ang duha ka presbiter uban sa usa ka sulugoon aron kuhaon si Santo Esteban, ug gidala siya nila sa Patriarka uban sa dakong dungog.

Gidayeg sa Patriarka si San Esteban uban sa kalipay; pagkahuman siya gipahinungod, gitudlo siya nga Arsobispo sa Surozh ug gipadala pinaagi sa barko ngadto sa diyosesis nga gisalig kaniya.

Pag-abot niya sa siyudad sa Surozh ug paglingkod niya sa trono sa arsobispado, gisugdan ni San Esteban ang pagtudlo sa katawhan gikan sa Balaang Kasulatan ug, sulod sa lima ka tuig, gibunyagan ang tibuok siyudad sa Surozh ug ang tanang palibot niini.

Niadtong panahona, si Leo nga taga-Isauria misaka sa trono sa Constantinople ug nagpasugod sa iconoclasm[8825] , nga gitun-an kini kaniya sa duha ka Hudiyo. Sa sinugdan, gisugo niya nga ibutang ang balaang mga ikon sa taas kaayo nga dapit, nga nag-ingon:

'Pasagdi ang mga putli nga mosal-ot kanila.'

Unya gisugo niya nga itas sa hangin ang mga ikon, nga nagpasabot nga dili angay ipako sa bungbong ang mga ikon. Ug ang malain nga tawo naghimo pa ug daghang uban pang mga lakang batok sa pagdayeg sa balaang mga ikon. Si Santo Patriarka Germanus kanunay siyang gihangyo nga biyaan ang iyang dautang buhat, nga gisubay sa balaang mga basahon[8826] . Nasuko sa niining mga paghangyo, ang iconoclast hayag nga gipadayag ang hilo nga iyang gitago sa kasingkasing, ug misugod uban sa doble nga kusog sa pagpahawa sa mga balaang ikon, sa pagpanamastamas kanila ug sa paglapas kanila.

Dayon nagpagawas si Lev og mga dekreto sa tibuok siyudad ug sa daghang kasikbit nga mga lugar, nga nagmando sa tanan nga tratuhon sa parehas nga paagi ang mga balaang ikon, ug nagdeklara:

'Kung kinsa ang mosupak kanako, akong pasakaan og lain-laing pag-antos ug patyon sila.'

Sa imperyal nga siyudad niadtong panahona, makita ang nagkalain-laing pagpanamastamas nga gihimo batok sa mga Ortodoksong Kristohanon. Sa bahin ni Patriarka Germanus, gipadala siya sa malisyosong emperador sa exilio ug gipuli siya ni Patriarka Anastasius, usa ka lumad sa Syria nga nag-uyon sa iyang heretikal nga mga panan-aw.

Pagkahuman niini, ang hari ug ang patriyarka nagpadala sa ilang mga sugo sa Surozh kang San Esteban nga Arsobispo uban sa dautang sugo nga dili pagdayegon ang mga ikon ug ang krus. Mitubag si San Esteban sa mga sugo:

'Dili kini mahitabo; dili nako tugotan nga ang akong katawhan moliko gikan sa balaod ni Cristo: dili ko maminaw sa sugo sa hari o sa gisumpa nga patriyarka.'

Niadtong gabii, miadto siya sa mga sugo sa barko ug nibiyahe uban kanila paingon sa Constantinople.

Pagkahuman niya pagsul-ob sa bisti sa iyang episkopal nga katungdanan, mitungha si San Esteban sa atubangan sa emperador. Gipangutana siya sa emperador:

– Kinsa ka?

Mitubag ang santo:

Ako si Esteban, Arsobispo sa Surozh.'

Ug miingon ang emperador:

'Nakita ba nimo kini nga konseho, nga naglingkod dinhi uban kanako sa dakong dungog? Gisuak ug gipikas-pikas nila ang mga ikon: kon maminaw ka sa akong mga pulong, makabahin usab ka sa ingon ana ka dako nga dungog uban kanamo.'

Mitubag si Santo Esteban:

'Ayaw pagbuhat ana. Bisan pa kon sunogon ninyo ako, o putlon ninyo ako sa piraso-piraso, o pasakiton ninyo ako sa bisan unsang laing porma sa pagpanakit, andam ko nga mag-antos sa bisan unsa alang sa mga ikon ug sa Krus sa Ginoo.'

Unya miingon ang balaan sa hari:

[8825] Ang Emperador nga Bizantino nga si Leo, nga ang iyang pamilya naggikan sa rehiyon sa Isauria sa Asia Minor, naghari gikan sa 717 hangtod 741. Nagsulti siya og kusgan kaayo batok sa pagsimba sa mga ikon niadtong 726. Kini nakapukaw og usa ka pag-alsa sa katawhan batok kaniya.

[8826] Sa samang panahon, misalikway si Patriarka Germanus sa pagpirma sa mga dekreto sa emperador batok sa pagdayeg sa mga ikono, nga miingon nga dili niya mahimo nga mosulod og bisan unsang bag-o sa mga butang sa pagtuo kung walay Ekumenikal nga Konseho.

'Nakakaplag kami og usa ka propesiya sa mga libro nga usa ka dautang hari, usa ka iconoclast nga nagasunog sa balaang mga ikon, motungha sa Constantinople. Apan hinaut nga dili kini tugotan sa Dios nga mahitabo sa panahon sa imong paghari!'

'Nakab-ot na ba nimo ang ngalan niadtong hari?' pangutana sa hari.

'Ang iyang ngalan mao si Konop,' tubag ni Stefan. Ug miingon ang hari:

'Sakto ka, Stefan, nakaplagan nimo ang akong ngalan, kay akong amahan ug inahan nagtawag kanako og Konop.'

Ug miingon si Stefan:

'O Hari! Ayaw pa kini pasagdi nga mahitabo sa imong paghari. Kay kung buhaton nimo kini, ikaw ang mag-una sa Antikristo!'

Pagkadungog sa mga pulong sa santo, ang maldito nga hari gisumbag ang iyang nawong, baba ug ngipon gamit ang puthaw nga guwantes, samtang misinggit:

'Giunsa ka kaha pagtawag kanako nga tig-una sa Antikristo?'

Ug gisugo sa hari nga dakpon si Stephen sa iyang buhok ug bungot, bugbogon, guyuron sa yuta, ug ilabay sa bilanggoan. Samtang gidala siya palayo sa iyang mga mananakit, ang santo nagpasalamat sa Dios, ug gilabay siya sa usa ka bilanggoan diin gipabilin usab ang ubang mga balaan. Unya gisugo pag-usab sa hari nga dad-on si Stephen sa iyang atubangan.

'Giunsa kaha pagdani sa Obispo sa Surozh pagtawag kanako ana!' ingon niya. 'Dad-a siya dinhi, sambilit ninyo siya samtang nagpadulong kamo.'

Miapil ang santo sa atubangan sa hari uban sa pito ka obispo. Nagkupot sa iyang mga kamot og mga ikon sa Ginoo, sa Inahan sa Dios, ug ni Juan nga Mambabunyag, miingon ang hari sa santo:

'Ngano man gitawag mo ko nga mananambay sa Antikristo?'

Mitubag ang balaan:

'Kay ginabuhat nimo ang iyang mga buhat; gisulti na nako kini, ug balik-balikon ko kini kanimo pag-usab.'

Unya mituol ang hari sa ikon, gisugdan niya kini pagyatak, ug miingon kang Esteban:

'Buhatia usab kini sa maong ikon.'

Apan ang santo, nga puno sa luha ang iyang mga mata, miingon:

'Kaaway sa Dios, dili takus sa gingharian! Ngano man nga wala man gipabulag ang imong buang nga mga mata ug wala man gipangayag ang imong mga kamot nga supak sa balaod? Hinaut nga kuhaon sa Dios sa dili madugay ang imong gingharian ug tapuson ang imong kinabuhi.'

Pagkadungog niini, ang hari, sa iyang kasuko, nagmando nga latigon si Santo Esteban. Unya gitali siya sa ikog sa kabayo ug gihulbot paingon sa bilanggoan; apan ang santo nagpasalamat sa Diyos. Ang tanan nga nakabilanggo sa dungeon nag-ampo sa Diyos, ug, pinaagi sa mga pag-ampo sa mga santo, ang dautang hari sa dili madugay namatay ug ang iyang anak, si Constantine Copronymus, misaka sa trono. Ang iyang asawa, pagkadungog sa mga pagkamaayo ug milagro ni San Esteban, nangayo sa iyang bana – si Haring Constantine – nga buhian ang santo aron mobalik sa iyang diyosesis. Sa samang panahon, natawo ang anak sa hari, ug gibunyagan siya ni San Esteban. Human ganti-an si Esteban og mga regalo, gibuhi siya sa hari uban sa dakong dungog aron mobalik sa iyang kawan. Pag-usab, mibalik ang maayong magbalantay sa iyang katungdanan ug sa dugay nga panahon matinud-anon niyang gibantayan ang kawan ni Cristo nga gisalig kaniya. Unya, sa dihang nakamatikod siya sa iyang pagpanaw paingon sa Dios, gitahasan niya ang iyang klerigo, si Filaret, isip Arsobispo sa Surozh sa iyang dapit, ug mipanaw siya paingon sa Dios ngadto sa walay katapusang kinabuhi niadtong ika-15 ka adlaw sa Disyembre[8827] .

Aduna'y usa ka tawo sa Surozh nga ginganlan og Ephraim – buta sukad pa sa sabakan sa iyang inahan – nga gitabangan ni San Esteban sa pagkaon, ilimnon, ug sinina. Sa pagkadungog niya sa kamatayon sa iyang mananabang, siya mihilak, nga miingon:

'Kinsa na kaha ang mag-atiman kanako karon? Dad-a ko kaniya, aron matilawan nako ang iyang balaan nga mga tiil.'

[8827] Si San Esteban namatay sa tunga-tunga sa ikawalong siglo.

Ug sa dihang gidala siya sa lubong sa yutang gipahulayan sa Balaang Esteban, nahulog siya sa iyang mga tiil, nagahilak ug nagasubo – ug sa kalit lang nabawi ang iyang panan-aw. Pinaagi niining milagro, gipadayag sa Dios mahitungod sa Iyang alagad nga siya ihapon sa taliwala sa mga balaan, sa panaghigalaay sa mga mangagaway ug mga magtutuo. Ang iyang balaan nga lawas gihigda sa halangdong paagi uban sa daghang luha sa mga obispo ug sa tanang katawhan sa Surozh, alang sa himaya sa Dios, nga gihimaya ug gipasidunggan sa tanan, hangtod sa kahangturan. Amen.

Tropario, Tono 4:

O Balaang Martir Esteban, nga nagpuyo sa pagkahiusa uban sa mga dili-mortal: kay gikuha nimo ang krus ingon armas, ug mitindog kang lig-on batok sa mga iconoclasta ug mga manlalaban sa espiritu nga wala mosimba sa labing putli nga hulagway ni Kristo nga among Dios, ug giputol nimo ang matag erehya sa mga dautan. Tungod niini, pagkahuman nimo madawat ang korona sa pagkamartir, imong gipaluwas ang imong siyudad sa Surozh gikan sa tanang kalisdanan. Ug karon nag-ampo kami kanimo, O Balaan, nga imong luwason kami gikan sa tanang dautang tukso, kapakyasan, ug walay katapusang pag-antos.

Kontakion, Tono 3:

Gipalig-on sa gahum sa Labaw nga Labaw, imong gipukan ang mga binuang sa pagdaot sa mga larawan sa hari. Karon, ang Surozh ug kami nga mga matinud-anon gihatagan og himaya ug bahandi: ang imong mga balaan nga relikya, nga gidala sa ubos gikan sa kahitas-an sa mga koro sa mga anghel, naghimaya kanimo uban sa mga kanta ug himno, O dakung ug balaan nga Esteban.

Paghandum kang Banal Pablo sa Latrus

Kumemorasyon sa Disyembre 15

Ang Kagalang-galang nga si Pablo sa Latris natawo sa siyudad sa Elea[8828] gikan sa maharlikang ginikanan. Sa sayo pa niyang pagkabatan-on, namatay ang iyang amahan, ug siya gipadako sa monasteryo ni San Esteban sa Phrygia[8829] . Pagkahuman, paglubong sa iyang inahan dili madugay pagkahuman, samtang batan-on pa siya, iyang gipahinungod ang tibuok niyang kaugalingon sa pag-alagad sa Dios sa usa ka monasteryo nga nahimutang sa Bukid Latra, dili layo sa Miletus. Gipaka-antos ang iyang unod, ang balaan nga asketiko wala gayud maghigda sa higdaanan o banig, kondili mosandig lang sa kahoy o bato ug magtugot sa iyang kaugalingon og mubo ra kaayo nga pagkatulog. Kasagaran, aron mapildi ang katulogon, magbitay siya og duha ka dagkong bato sa iyang likod ug molakaw-lakaw sa palibot sa monasteryo hangtod sa Matins, o kung mibalik siya sa pampang sa duol nga sapa, iyang itugyan ang iyang kaugalingon sa pag-ampo nga puno sa luha ug sa pagpamalandong sa Dios sa landong sa usa ka kahoy. Dili siya kontento bisan pa niini nga mga pagpakabanaog sa lawas, aron hingpit nga itugyan ang iyang kaugalingon kang Kristo, ang Mapinadayonong Pablo misulod sa usa ka langob aron magpuyo sa hilom; unya misaka siya sa usa ka hataas nga bukid ug nagpuyo didto. Usa ka magbalantay sa karnero, nga nakakita kang Mapinadayonong Pablo sa iyang pag-inusara, nagdala kaniya og pagkaon. Samtang nag-uswag siya sa espirituhanong pagkahingpit, nadawat ni Pablo gikan sa Dios ang gasa sa pagsabot sa dili makita nga kalibutan ug nakahimo siya og mga milagro. Ang dungog sa katingalahang mga buhat ug balaan nga kinabuhi sa Balaan midani sa daghang mga asketiko ngadto kaniya, nga pagkahuman mitukod sa tiilan sa bato, nagtukod og usa ka monasteryo. Si Emperador Constantine Porphyrogenitus[8830] kanunay siyang gisulat, nangayo sa iyang pag-ampo ug tambag; Gipasidunggan siya ni Pedro, Tsar sa Bulgaria, ug sa Papa sa Roma[8831] tungod sa iyang banal nga

[8828] Elea – usa ka siyudad sa Mysia – usa ka amihanan-kasadpang rehiyon sa Asia Minor nga duol sa Pergamon.
[8829] Phrygia – usa ka dakong rehiyon sa Asia Minor, nga sa sinugdan naglangkob sa tibuok sentral nga bahin sa kasadpang tunga sa peninsula; sa ulahi, ang habagatang baybayon sa Propontis (Dagat Marmara) hangtod sa Hellespont (Dardanelles) giapil usab sa Mysia.
[8830] Konstantino VII Porphyrogenitus – Emperador sa Byzantine, nga naghari gikan sa 912 hangtod 959.

kinabuhi. Tungod kay nabalaka siya nga ang iyang kahilom nabalda sa daghang mga bisita, mibulag si Banal nga Pablo sa ikaduhang higayon ngadto sa isla sa Samos[8832] , diin nagtukod siya og usa ka monasteryo ug gibanhaw pag-usab ang tulo ka monasteryo nga gipanglaglag sa mga Agariano. Sa iyang ikaduhang pagbalik sa Latr, gitagna niya ang takna sa iyang kamatayon. Unya mibaba siya gikan sa bukid ug, pagkahuman pagpanalangin sa mga igsoon, malinawong gihatag niya ang iyang espiritu sa Ginoo[8833] .

Troparion, Tono 4:

Ingon kauban sa mga dili-mortal ug kauban sa tanang mga balaan, O labawng himayaong Pablo, ginadayeg ka namo ug ginahangyo ka: ipangamuyo kanunay kami, aron makab-ot namo ang kaluoy.

Kontakion, tono 8:

Sukad pa sa imong pagkabatan-on, O maalamon, nangita ka sa kinaadman uban sa kusganong kaisog sa pagka-lalaki; gisalikway nimo ang kalibutanong kagubot, ug alang sa Diosnong Trinidad nahimo kang puloy-anan sa Trinidad, ug gipahayag nimo ang mga miduol kanimo uban sa pagtuo. Busa nagasinggit kami: Maglipay ka, O labing bulahan nga Pablo.

Paghandum kang San Eleuterio sa Kuvikularia[8834]

Gisaulog sa ika-15 sa Disyembre

Si Santo Eleutherius lumad sa Byzantium ug gipahimutang niya ang iyang kinabuhi sa hayag nga paagi pinaagi sa mga bulak sa pagkamatinud-anon. Gidako siya sa imperyal nga korte, diin sa dili madugay nakab-ot niya ang usa ka dungganong puwesto. Niadtong panahona, nilabaw siya sa tanan sa bahandi ug himaya; apan, bisan pa niini, wala siya madala sa kalibutanong pagkamapahitas-on. Sa pagkahinumdom sa dili malata ug walay katapusan, ug sa pagtan-aw sa tanang butang sa kalibutan nga walay pulos, gipili ni Eleutherius *nga 'motindog sa ganghaan sa balay sa Dios, kaysa magpuyo sa mga tolda sa kadautan'* (Salmo 83:11); gipaling niya ang iyang sulodnong, matin-aw nga pagtan-aw ngadto sa Dios, gipraktis niya ang pag-awit sa balaang mga himno adlaw-adlaw ug gipahimutang ang iyang kinabuhi sa tanang matang sa hiyas. Kini dili masabar nga tan-awon sa kaaway nga nagadaut sa mga kalag[8835] , ug gipukaw niya ang usa sa mga sulugoon sa bulahan nga tawo aron isilot ang iyang agalon sa atubangan sa hari.

Kining ulipon, sa dihang mitindog sa atubangan sa hari, mitaho kaniya:

'Ang akong amo nabunyagan na, nagtukod og simbahan[8836] ug, sa pagtuo sa Krusipiyado, supak sa mga sugo sa hari; nakakuha siya og daghang balaang mga larawan, nag-alagad sa Kristohanong Dios ug, pinaagi sa pagpuasa, paghilak, ug pagyukyod, gikapoy ang iyang lawas.'

Pagkadungog sa hari sa pagpasipala sa sulugoon batok sa iyang agalon, nasuko kaayo siya ug gipatawag ang santo sa iyang atubangan; apan sa pag-abot sa santo, gitago sa hari ang iyang kasuko, mitan-aw siya nga mahigalaon ug miingon:

'Eleutherius! Ngano man nga imo kining gilay-on ang imong kaugalingon, gibyaan kami, ug wala nimo tagda ang among gugma alang sa mga kortesano sa kinatibuk-an, ug bisan pa ang akong espesyal nga pagtagad kanimo sa partikular?'

Niini mitubag ang santo:

'O Hari! Napugos ko sa paglihok ingon niini tungod sa nagkalain-laing sakit sa akong lawas.'

[8831] Kini nagtumong, siyempre, kang Papa Agapitus II, nga nagdumala sa Katungdanan sa Roma gikan sa 946 hangtod 955.
[8832] Samos – usa sa mga nag-unang isla sa Dagat Aegean (kapupud-an), duol sa kasadpang baybayon sa Asia Minor.
[8833] Ang Kagalang-galang Pablo sa Latris namatay niadtong 16 Disyembre 956.
[8834] Kuvikulariy – ang maharlikang kabanero.
[8835] Mao kana, ang yawa.
[8836] Sa iyang panimalay sa Asianong baybayon sa Bosphorus, sa Bithynia, tupad sa Suba sa Sangara.

Unya miingon ang hari:

Ngano ikaw ra ang nag-enjoy sa presko nga hangin sa imong propriedad? Dili ba kami pwede moanhi aron bisitahon ka ug mag-enjoy sa kalipay sa kinabuhi sa kabukiran uban nimo?

Ang bulahan nga tawo wala magtagad pag-ayo sa maong mga pulong sa hari ug wala kini gihatagan og angay nga bili. Sa pagkahapon, mibalik siya sa iyang pinalanggang panimalay ug, sa iyang naandan, misulod sa laing kwarto aron mag-inusara, ug nagpokus sa paghunahuna sa Dios; ug sa dihang natulog siya, nakita niya sa damgo ang usa ka bangin nga lawom sama sa balon, diin siya misulod ug didto nakakita siya og matahum nga simbahan. Napuno sa kahadlok ug katingala sa maong panan-awon, mibiyahe pag-usab si Eleutherius paingon sa korte sa hari sa sunod buntag. Ang hari misugod pag-usab sa pagdani kaniya pinaagi sa malimbungong mga pulong, nga nagtinguha sa pag-uyog sa iyang pagtuo kang Kristo. Apan, tungod kay napildi ang iyang mga pulong ug wala niya madani ang balaan sa sayop nga dalan, gisugo sa hari nga putlon ang iyang ulo gamit ang espada, ug itambog ang iyang dungganong lawas aron kan-on sa mga iro ug langgam. Busa, gipahawa ni Balaan Eleutherius ang iyang espiritu ngadto sa Dios. Apan ang iyang lawas, nga gipabay-i lang, gikuha sa usa ka Kristohanong pari, nga pagkahuman sa pag-haplas niini og balaan nga lana ug pagpanangot niini og insenso, gihatagan kini og angay nga lubong sa usa ka gitudlo nga lugar[8837] .

Kumemorasyon sa Kagalang-galang Parda nga Eremita

Gisaulog sa Disyembre 15

Si Balaan Pard[8838] , usa ka Romano sa pagkatawo, ug sa iyang pagkabatan-on nagtrabaho isip magdala. Sa usa ka adlaw mibiyahe siya uban sa iyang mga kamelyo paingon sa Jerico ug nagpuyo didto sa usa ka panuluyan. Ug busa nahitabo nga, pinaagi sa pagtugot sa Dios, sa mga laraw sa kaaway sa katawhan, ug sa kaugalingong kapabayaan ni Pard, usa ka batang lalaki nahulog sa ilawom sa mga kuko sa kamelyo: gipisot kini ug namatay. Kining kasakit nakapaguol pag-ayo kang Parda, ug siya mibulag paingon sa Bukid Arion, diin siya mipasalig sa pagka-monghe ug kanunay nga nagahilak, nga nagasubli-subli sa iyang mga hikak:

'Gipapas nako ang batang lalaki ug angay kong silotan isip usa ka mamamatay-tao.'

Dili layo sa puloy-anan ni Pard, sa walog, nagpuyo ang usa ka leon, ug ang balaan nga amahan moadto sa lungib niini, gukgokan ang mananap gamit ang pisi aron, sa kasuko, kini magkagisi kaniya. Apan wala gayud dautana siya sa leon. Unya ang tigulang, sa pagkahibalo nga wala niya makab-ot ang iyang tuyo, naghukom nga matulog sa dalan nga ginaagian sa leon paingon sa suba aron moinom, nga naglaum nga ang mananap, sa paglabay ug sa pagtan-aw kaniya, magkagisi-gisi kaniya; ug sa ingon, pinaagi sa pag-antos dinhi, malikayan niya ang pag-antos sa umaabot nga panahon tungod sa pagpatay sa batang lalaki. Gibuhat gyud sa santo ang iyang gipangandoy: naghigda siya sa dalan, gikuha ang iyang mga sinina ug gibutang kini sa iyang kiliran. Ug tan-awa, ang leon, nga naglabay sa maong dalan, milukso ibabaw sa santo sama sa paglukso sa usa ka tawo, hilom ug wala siya hikap-hikap. Unya nasabtan sa tigulang nga gipasaylo na sa Ginoo k a maong sala, ug mibalik siya sa iyang puloy-anan sa bukid, diin nagpabilin siya hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi, nga kanunay nagpakita og ehemplo sa usa ka tawo nga may maayong kinaiya sa tanan hangtod sa iyang kamatayon.

29 Disyembre

16 Disyembre (Daang Estilo)

[8837] Ang panimalay sa santo sa Bithynia giila nga lubnganan ni Santo Eleutherius. Ang balaang martir nag-antos ubos kang Maximian sa sinugdanan sa ika-4 nga siglo.

[8838] Ang Banal nga si Pard nabuhi ug nagtrabaho sa ika-6 nga siglo sa Palestina.

Kumemorasyon sa Balaang Propeta Hageo

Komemorasyon sa 16 Disyembre

[8839]Ang Balaang Propeta Hageo gikan sa tribo ni Levi[8840] ug natawo atol sa pagka-ulipon sa Babilonya[8841] . Sa dihang batan-on pa siya, mibalik siya gikan sa Babilonya paingon sa Jerusalem ug nagpropesiha didto kauban ang Balaang Propeta Zacarias sulod sa trenta'y unom ka tuig. Sila duha nagpuyo mga 500 ka tuig sa wala pa ang Inkarnasyon ni Kristo. Si Santo Hageo usa ka kaubanan sa pagtukod sa Ikaduhang Templo sa Jerusalem, nga gitukod sa dapit sa una – ang Templo ni Solomon. Ang pagtukod niining templo gisugdan pagkahuman sa pagbalik gikan sa Pagkaulipon sa Babilonya ni Zerubabel, ang lider sa mga Hudiyo nga gipabalik sa ilang yutang natawhan sa Persyano nga hari nga si Cyrus, nga nagtudlo kaniya nga gobernador sa Judea. Ang pagtukod sa Templo napuno sa dagkong kalisdanan, kay kini gisupak sa mga Samaritano, nga ang ilang partisipasyon sa pagtukod sa Templo gisalikway sa mga Hudiyo, nga gustong mapreserbar ang pagkabalaan ug pagkabalaan sa pagsimba gikan sa tanan nga hugaw ug pagano. Gihatagan sa mga Samaritano og suhol ang mga gobernador sa pipila ka probinsya sa Persia, ug kini misumbong sa mga Hudiyo sa atubangan sa korte sa Persia. Apan ang nag-unang babag sa malampusong pagtukod sa templo mao nga nangalamay na ang kaniadto nilang kadasig. Gipaling nila ang ilang pagtagad sa ubang mga butang, nagpaka-abala sa pagtukod ug pagdekorar sa ilang kaugalingong mga balay, nga nagtuo nga wala pa moabot ang panahon sa pagtukod sa balay sa Dios; naghimo usab sila og lain-laing pasangil aron itabon ang ilang pagkawalay pagtagad. Busa, niining panahona, gipadala sa Ginoo ang propeta Hageo ngadto sa mga Hudiyo uban sa pagsaway ug mga pahimangno, ingon man usab sa saad sa labawng tabang ug usa ka himayaong panagna mahitungod sa pagkataas ug kadako sa Ikaduhang Templo kumpara sa Una. Pinaagi sa tabang sa Dios ug sa paningkamot sa mga propeta nga sila Hagai ug Zacarias, napildi ni Zerubabel ang mga intriga sa iyang mga kaaway ug ang kawalay lihok sa mga Hudiyo, ug ang templo, nga gisugdan niadtong 520 BC, nahuman niadtong 516 BC, sa ika-unom ka ting-init sa paghari ni Dario, Hari sa Persia. *'Ang mga kamot ni Zerubabel maoy nagtukod sa pundasyon niining balay; ang iyang mga kamot usab ang makahuman niini, ug inyong maila nga ang Ginoo sa mga Hukbo nagpadala kanako kaninyo'* (Zac. 4:9). Aduna'y upat ka talata sa mga propesiya ni Hageo nga may kalabotan sa pagtukod sa Templo sa mga Hudiyo. Niini, ginadasig sa propeta ang mga Hudiyo sa pagtukod pinaagi sa pagsaway kanila tungod sa ilang kapabayaan ug pagpasagad sa balay sa Dios, ug pinaagi sa pagpadayag sa kapakyasan sa ilang mga paningkamot, sa kawalay bunga sa yuta, ug sa ubang silot gikan sa Dios; Gidasig usab niya sila pinaagi sa pag-emphasize sa kaluwasan ug husto nga panahon sa pagtukod, sa kasiguruhan sa presensya ug proteksyon sa Dios niining paningkamot, sa kadungganan ug kaayo sa bag-ong templo, sa pagka-kinahanglanon niini alang kanila, ug sa saad sa panalangin sa Dios alang sa pagtuman sa kabubut-on sa Ginoo. Mahanas nga gihulagway sa propeta ang umaabot nga himaya niining templo ug ang pagtukod sa usa ka gingharian nga dili matandog dinhi sa yuta, ang gingharian ni Cristo: *'Mao kini ang giingon sa Ginoo sa mga hukbo: "Sa usa pa ka higayon—ug sa dili madugay—ako'y mag-uyog sa langit ug sa yuta, sa dagat ug sa uga nga yuta, ug ako'y mag-uyog sa tanang nasud; ug ang Gipaabot sa tanang nasud moanhi, ug ako'y pun-on kining balay sa himaya," ingon sa Ginoo sa mga hukbo. "Ang akong pilak ug ang akong bulawan," ingon sa Ginoo sa mga hukbo. Ang himaya niining ikaduhang templo mas dako pa kaysa sa una, ingon sa Ginoo sa mga hukbo; ug niining dapita ako magahatag og kalinaw"* (Hagai 2:6–10).

Ug ang pulong sa Ginoo miabut sa propeta: *'Sulti kang Zerubbabel, gobernador sa Juda: Ako pagahuyop-huypon ang langit ug ang yuta; Ako pagahugnohon ang mga trono sa mga gingharian, ug Ako laglagon ang gahum sa mga gingharian sa mga nasud; Ako baliktaron ang mga karwahe ug ang mga nagsakay niini, ug ang mga kabayo ug ang mga nagsakay niini pagahulogon, ang tagsa pinaagi sa espada sa usa. 'Niadtong adlawa,'*

[8839] Hagai 1:2–15, 2:1–9, 10–19, 20–23. Si Hagai usa sa 12 nga gitawag nga Mga Gamay nga Propeta; ang iyang basahon, nga naglangkob sa duha ka kapitulo, mao ang ika-napulo sa han-ay sa mga basahon sa niining mga propeta.

[8840] Si Levi mao ang ikatulong anak nga lalaki ni Jacob kang Lea.

[8841] Niadtong 587 BC, gisakop ni Nebucadnezzar, Hari sa mga Caldeo, ang Jerusalem ug gipaguba kini. Ang mga nangunang lungsoranon, kauban ang ilang mga pamilya (mga 14,000 hangtod 18,000 ka tawo), gidala nga bihag ngadto sa kapital sa Caldeo, Babilonia. Ang mga Hudiyo nagpabilin sa pagka-alipin sa Babilonya hangtod sa 538 BC, sa dihang si Cyrus, Hari sa mga Medo ug Persa, nga mibungkag sa Imperyo sa mga Caldeo, mibalik sa ilang yutang natawhan ang mga Hudiyo nga bihag (mga 40,000 ka lalaki).

ingon sa Ginoo sa mga Hukbo, 'akuon tika, Zerubbabel, anak ni Shealtiel, akong alagad,' ingon sa Ginoo, 'ug himoon tika nga sama sa singsing nga tatak, kay gipili tika,' ingon sa Ginoo sa mga Hukbo" (Hagay 2:21–24).

Sa iyang kamatayon, si San Hageo gilubong uban sa dungog duol sa mga lubnganan sa mga pari, kay siya gikan sa kaliwatan sa mga pari. Siya usa ka tawo nga hingpit ang pagkamaayo ug, isip usa ka himayaon ug dakong propeta, gihigugma ug gidungog sa tanan. Ang iyang ngalan, sa dihang gihubad gikan sa Hebreo ngadto sa Ruso, nagpasabot og 'pista' o 'nagselebrar'[8842] .

Si Santo Hageo gipakita nga usa ka tigulang nga lalaki nga adunay dungganong nawong nga gilibotan sa bilog nga bungot; ang iyang ulo hapit kalbo.

Ang Kinabuhi sa Bulahan nga Reyna Theophania.

Gisaulog sa ika-16 sa Disyembre

Si Bulahan Theophania natawo sa Constantinople ug gikan sa maharlikang kaliwatan. Ang iyang mga ginikanan – si Constantine, nga naggunit sa ranggo nga illustrius[8843] , ug ang iyang inahan nga si Anna – nagpuyo sa usa ka putli nga kaminyoon apan dugay silang walay anak, busa kanunay silang masubo nga wala silay anak. Tungod sa ilang tinguha nga makabunga ang ilang kaminyoon, nag-ampo sila sa Labaw nga Balaang Inahan sa Dios ug kanunay nilang gibisita ang Iyang labing dungganong simbahan sa Forakia[8844] , diin ilang gibubo ang ilang mga kasingkasing sa mainitong pag-ampo.

'Ihatag unta,' ilang pag-ampo, 'O Ginoo sa Kalibutan, nga pinaagi sa Imong kalooy maayohon ang among pagkawalay anak, ug pinaagi sa Imong pag-ampo, madawat namo ang gasa sa pagka-inahan gikan sa Magbubuhat!'

Ug tungod kay nangayo sila uban sa pagtuo, nadawat nila ang ilang gipangayo pinaagi sa grasya sa Iya nga ilang gisaligan sa pag-ampo: naayo ang ilang pagkawalay anak ug nanganak sila og usa ka anak nga babaye, nga ilang ginganlan og Theophania.

Sukad sa edad nga unom ka tuig, gitudloan si Theophania sa pagbasa ug pagsulat, ug gipahimangnoan sa tanang maayong buhat. Bisan pa sa iyang sayong pagkabata, makita na ang klarong mga timailhan sa iyang umaabot nga dagkong kaayo ug pagkabalaan. Sa pagkakita sa ilang maayong kinaiya ug kaalam, ang mga ginikanan ni Theophania nalipay kaayo ug naglaum nga makakaplag og kahupayan sa iyang pagkamatinud-anon sa umaabot. Busa, nangita sila og batan-ong lalaki nga pareho ang pagkabana-banahon, maayong kinaiya ug kaalam aron ipangasawa kaniya subay sa balaod, kay nag-abot na siya sa hustong edad ug mas labaw pa siya kaysa sa iyang mga kaedad sa tanang aspeto.

Niadtong panahona, si Tsar Basil ang Masedoniyano[8845] nangita og usa ka gwapa ug birtuoso nga dalaga nga ipangasawa sa iyang anak nga si Leo ang Maalamon[8846] . Sa dihang nakita niya nga si Theophania mao ang labing maayo sa tanang dalaga, gipangakabana niya siya sa iyang anak, nga gipahayag na nga manunod sa trono. Ang royal nga kasal gisaulog sa taliwala sa kinatibuk-ang kalipay ug pagdayeg.

Paglabay sa pipila ka panahon, ang malimbungon nga kaaway nagtanom og panagbangi sa palasyo tali sa amahan ug anak, ug ang amahan misukod sa dakong kasuko batok sa iyang anak. Gidakop niya siya ug ang iyang asawa nga si Theophania, gipriso sila ug gibutangan og hugot nga bantay. Nahitabo kini tungod sa tinago nga dautang buot ug malimbungong pagtraydor ni Theodore Santavarin, Obispo sa Euchaita – usa ka salamangkero nga dili paborito ni Haring Leo.

Nagsugod kini ingon ani: sa dihang namatay si Constantine, ang panganay nga anak ni Tsar Basil ug maguwang ni Tsar Leo, nagminatayon si Tsar Basil ug naghilak nga dili mapahupay, kay gihigugma gyud niya

---

[8842] Ang ngalan sa propeta nga si Hagai makita usab sa Balaang Kasulatan sa mga ulohan sa pipila ka Salmo (Sal. 137:1–8, 145:1–10, 147:1–9), sa Unang Basahon ni Ezra (1 Esdras 1:1, 5:1, 6:1, 14:1) ug sa Epistula ni San Pablo nga Apostol ngadto sa mga Hebreohanon (Heb. 12:26).

[8843] Kini mao ang titulo nga gihatag sa Bizansiyo sa labing hataas nga ranggo nga mga opisyal sa imperyal nga korte.

[8844] Forakia – usa ka distrito sa Constantinople.

[8845] Basil I ang Masedoniyano – Emperador sa Byzantium, nga naghari gikan sa 867 hangtod 886.

[8846] Si Leo VI ang Maalamon, sumunod kang Basil ang Masedoniano, naghari gikan sa 886 hangtod sa 911.

siya. Unya ang maong salamangkero, pagkakita sa Tsar nga nag-antos sa dakong kasubo ug tinguha nga makapahupay kaniya, gigamit niya ang iyang salamangka aron ipakita sa Tsar nga buhi pa ang iyang namatay nga anak nga si Constantine – naglingkod sa kabayo ug nagpadulong kaniya. Gikupot niya ang iyang anak ug gihalokan siya nga malumo uban sa gugma s , nawala na usab siya sa panan-aw, kay ang mahikang hulagway ug panan-aw nawala na. Natingala ug nahadlok ang Tsar; gituohan niya nga tinuod ang panan-aw, busa gisugdan niya ang paghatag og labing dako nga dungog kang Santavarin ug, giisip siya nga iyang tinuod nga higala, misunod siya kaniya sa tanang butang. Si batan-ong Leo, bisan pa, nga maampingon ug mahadlokon sa Dios, gisalikway niya ang maong salamangkero ug, tungod kay gihiganti siya isip kaaway sa Dios, gitamay siya. Si Theodore, sa laing bahin, samtang naghunahuna kung giunsa niya pagpanimalos kang Haring Leo tungod sa ingon nga pagtamay, naghimo sa mosunod nga malimbungon nga panukso. Pagpili og angay nga higayon, miduol siya kang Haring Lev sa pribado ug, nagkunwaring adunay maayong tinguha ug pabor kaniya, miingon:

'Bata pa ka ug mangayam ka uban sa imong amahan. Aron lang siguro, angay ka magbitbit og gamay nga espada nga gitago sa imong lawas, aron usahay magamit nimo batok sa hayop, ug sa ubang panahon ihatag kini sa imong amahan kon kinahanglan; o, kon adunay bisan unsang kaaway sa sulod sa panimalay—nga daghan ang imong amahan— mohatag og kalit ug dili gilauman nga pag-atake sa imong amahan – unya ikaw, sa dali nga pagkuha sa espada nga imong gitago, makapatay sa kaaway ug maluwas ang kinabuhi sa imong amahan.

Gipatigbabaw ni Lev kining malimbungong tambag sa iyang kaaway, ug tungod kay wala siya kahibalo sa limbong niini, nagsugod siya og tago og gamay nga espada sa iyang bota matag higayon nga mangayam siya uban sa iyang amahan, o bisan asa pa siya moadto.

Pagkahuman niini, tinago nga gisultihan ni Santavarin nga maalamon si Haring Vasily:

Ang imong anak nga si Lev nagtinguha nga patyon ka kalit aron siya ra ang maghari. Ang mosunod magpamatood sa iyang dautang tuyo: kon moadto ka mangayam ug uban siya nimo, nagbitbit siya og espada nga gitago sa botas sa iyang tiil, andam nga atakehon ka kalit ug patyon sa husto nga higayon.' Kung gusto nimo kini mapamatud-an, sulayi kini – mag-hunting ka, dad-a siya uban nimo, ug sa diha nga makaabot mo sa uma, ipabuhat ang usa ka pagsusi aron makita unsay naa sa iyang bota.

Dili madugay, si Haring Vasily, uban sa iyang batang anak nga prinsipe, mipangayam; ug samtang naa sila sa hayag nga lugar, gisugo niya nga susihon unsay naa sa bota ni Haring Lev, diin nakit-an ang usa ka gamay nga espada nga duha ka hait nga natago. Gidagsa dayon si Vasily sa dili masukod nga kasuko ug kalagot batok sa iyang anak, nagtuo nga tinuod ang gisulti ni Santavarin—nga gusto siya patyon sa iyang anak.

'Mao kana ang hinungdan nganong giandam niya ang espada,' matod niya.

Apan si Leo, nga inosente sa bisan unsang dautang buhat, mipugos nga gidala niya ang espada dili aron patyon ang iyang amahan, kondili aron maluwas ang iyang kinabuhi. Apan ang iyang amahan, nga sobra ka nasuko ug dili maminaw bisan usa ka pulong nga iyang isulti, gipriso dayon siya kauban ang iyang asawa, ang bulahan nga si Theophania, sa usa ka tinago nga kwarto sulod sa palasyo, ug gibutangan sila og kusgan nga mga guwardiya. Mao kana ang paagi nga nakabawi si Santavarin, ang malimbungong salamangkero, kang Haring Leo; ug ang labing makalilisang nga bahin niini mao nga, sa pagpanghikaw ni Santavarin mismo, gusto sa amahan nga kuhaon ang mga mata sa iyang anak. Ug kining buhat siguradong nahimo unta kung wala ang Patriarka ug ang tibuok Sinodo nga mipugong sa hari.

Sulod sa kapin tulo ka tuig, ang inosenteng Haring Leo ug ang bulahan nga si Theophania, nga wala'y nabuhat nga dautan, nagpabilin sa pagka-bihag. Didto, wala silay gibuhat gawas sa pag-ampo ug pag-ayuno, nagminos sa ilang pagka-priso ug nagtawag sa Makakita-sa-Tanan nga Dios aron magpamatuod sa ilang pagka-inosente. Sa daghang higayon, gusto sa Synclite nga mangampaw sa Tsar alang sa iyang anak, apan wala sila makakita og angay nga higayon. Sa katapusan, miabot ang usa ka kahigayunan nga mahimo na ang ingon nga hangyo. Nahitabo kini sa mosunod nga paagi. Sa kuwarto sa Tsar adunay usa ka langgam, usa ka loro, nga natudloan sa paglitok sa pipila ka mga pulong sa tingog sa tawo ug nga, pinaagi sa iyang pakig-istorya, nakalingaw sa Tsar ug sa uban nga nakadungog niini. Usa ka adlaw, samtang gisaulog ang pista sa balaan nga propeta Elias, gitawag sa hari ang tanan niyang mga kortesano ngadto sa usa ka maharlikang salo-salo ug, pagkahuman nga nakapahigayon og usa ka pista, giimbitar ang tanan nga malingaw ug magsaulog uban kaniya. Mahitungod niadtong langgam, nga kanunay mosulti sa tingog sa tawo, kini mobalik-balik—bisan pa tinudlo sa usa ka tawo o sa kahigayunan—sa mosunod nga mga pulong:

'Ala, ala, Ginoong Leo!'

Pagkadungog niini, ang tanang kortesano sa salo-salo nanglingo sa kahingawa, ug wala nila hikapa ang ilang pagkaon ug ilimnon. Sa dihang nakita sa hari nga ang mga kortesano nag-antos kaayo, wala magkaon ni mag-inom, nangutana siya ngano sila masubo kaayo. Unya, sa paghunahuna nga husto na ang panahon, mitindog sila nga nagahilak ug miingon:

'Kung ang usa ka langgam, nga walay rason, masubo alang sa iyang kaugalingong agalon, nga nag-antos nga walay sala, – ug, nagahilak ug nangita kaniya, nag-ingon: 'Ala, ala, Ginoong Leon!' – unsaon pa kaha namo, nga makatarunganon ug makahubad nga mga binuhat, nga walay duhaduha nga nahibalo nga ang imong anak, among ginoo, nag-antos nga walay sala tungod sa dautang buot, ug nag-antos sa imong paglagot isip amahan tungod sa mga bakak – unsaon pa namo paglipay, pagkaon ug pag-inom?! Dili ba unta kita magmasubo pa gayud? O Hari! Kung ang imong anak nakasala batok kanimo, iyang amahan, ug nagplano nga mosukol kanimo, dad-a siya dinhi— —ug among putlon-putlon siya. Apan kung siya walay sala sa tanang butang—sama sa atong nahibaloan nga walay duhaduha—ngano man nga imo pang gipasipala ang imong kaugalingong unod ug dugo?

Sa pagdungog niini, naantig ang kasingkasing sa hari sa kalooy, ug gipalihok sa iyang kasingkasing ug natural nga kalooy, gisugo dayon niya nga ipagawas si Haring Leo gikan sa prisohan, putlon ang iyang buhok nga mitubo atol sa iyang pagkabilanggo, ug human siya masul-oban og maharlikang bado, dad-on siya sa iyang atubangan uban ang dungog. Pagkahuman niini, mitindog ang hari nga nagahilak; giyakap niya ang iyang anak, gihalokan siya pag-amuma, ug gibalik siya sa iyang kanhing ranggo nga hari.

Paglabay sa mubo nga panahon, nagkasakit si Haring Basil ug namatay, ug gipamana ang gingharian sa iyang anak. Si Leo, pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, gidakpan ang salamangkero nga si Santavarin, gisugo nga latigon siya ug kuhaan og mga mata, ug gipadala siya sa exilio sa siyudad sa Athens[8847] .

Busa ang dautang tuyo sa salamangkero nibalik batok kaniya mismo. Kining si Santavarin usa ka Manikano sa pagtuo, salamangkero sa doktrina, Kristohanon sa hitsura, obispo sa katungdanan, ug giisip ni Haring Basil nga usa ka balaan—tungod sa mga milagro nga iyang gihimo pinaagi sa salamangka.

Samtang ang bulahan nga si Theophania, pagkahuman niyang misulod sa kinabuhi sa hari pagkahuman sa iyang pagkabilanggo, masigasig niyang gipangita ang iyang espirituhanong kaluwasan, giisip ang himaya sa hari nga walay bili ug gilapas ang katam-is ug kawalay pulos sa kinabuhi sa kalibutan sama sa dayami ug damgo. Adlaw ug gabii, walay hunong, naa kanunay sa iyang mga ngabil ang mga salmo, espirituhanong awit ug mga pag-ampo, ug iyang gigahin ang tibuok niyang kinabuhi sa pagpalipay sa Dios ug pagpangita kaniya pinaagi sa mga buhat sa kalooy. Wala siya magtagad sa maharlikang pagpanam-is sa iyang lawas; ug kung sa usa ka bahin siya magsul-ob og pipila ka kahimayaan, sa pikas bahin, ilawom sa iyang mga sinina, sa iyang lawas, nagsul-ob siya og usa ka sinina nga hinimo sa magros nga buhok, nga pinaagi niini napahinablan ang iyang unod. Ang iyang kinabuhi usa ka asceticism – nagpuyo siya sa yano nga pan ug uga nga gulay; hingpit niyang gipahawa sa iyang lamisa ang mga maluho nga salo-salo.

Ang mga bahandi ug bililhon nga mga butang nga nahulog sa iyang kamot iyang gipang-apod-apod sa mga nanginahanglan, mga kabus ug walay gipuy-an, mga ulila ug mga balo; gihatagan usab sila og bililhon nga mga sinina ug mga kabtangan. Iyang gipahiuli ang mga yano nga selda sa mga monghe ug mga monasteryo, gipakusgan kini og mga panag-iya ug tanan nilang gikinahanglan. Mao kana ang kadasig ug pag-amuma nga gipakita niining mahigugmaon kang Kristo nga reyna alang sa tanan! Gitan-aw niya ang iyang mga sulugoon ug mga alagad nga sama sa mga igsoon, ug wala gyud siya magtawag sa bisan kinsa pinaagi lang sa ngalan, kondili gihatagan niya silang tanan og dungog pinaagi sa ilang titulo sa Ginoo, girespeto ang ngalan, ranggo, ug katungdanan sa matag-usa. Wala usab siya magpanumpa gamit ang iyang dila, ug walay dautang pulong nga migawas sa iyang mga ngabil—bisan bakak, bisan panamastamas, o bisan unsang dili angayng pulong. Gitagad niya ang tanan uban sa gugma—nagahilak uban sa mga nagahilak, nagalipay uban sa mga nagalipay. Bisan pa man nga ang iyang higdaanan gibutangan og pinong lino[8848] ug gipalamutian sa mga palamuti nga bulawan, wala siya

[8847] Athens – ang kapital sa karaang Griyegong estado, ilado sa arkitektura, mga buhat sa arte, kalamboan sa kalakalan ug industriya, ug labi na sa mga eskwelahan ug pilosopikal nga akademya. Ang Athens nahimutang sa sidlakang promontoryo sa Sentral Gresya, duol sa Kapupud-an.

[8848] Visson – usa ka bililhon, pino ug humok, masidlak nga tela nga lino.

matulog niini; imbis, human niya ibutang ang usa ka limpyo nga banig sa salog—nga natabonan ang hait nga mga bukog ug ngipon sa mga hayop—didto siya matulog, ug matag gabii iyang pahumokan kini niyang higdaanan sa mga luha, ingon sa giingon sa propeta David (Salmo 6:7), ug human sa mubo kaayo nga pagkatulog, dali siyang mobangon aron hatagan og himaya ang Dios. Tungod sa ingon ka lisod nga kinabuhi, puno sa tanang matang sa kakabus, si Theophania naigo sa grabeng sakit sa lawas; apan ang iyang espiritu wala maluya sa walay hunong nga pag-ampo, ug wala usab siya mihunong sa pagtuon sa Balaang Balaod, sa pagbasa sa mga balaang basahon ug sa pagbuhat sa iyang nabasa. Ang tanan niyang paningkamot gitumong sa pagtabang sa mga gipanglutos, pagpanalipod sa mga balo, pag-atiman sa mga ulila, paglipay sa mga nag-antos, ug pagtangtang sa mga luha sa mga nagahilak – ug siya nahimong inahan sa tanan nga walay puloy-anan o tabang. Samtang nagpuyo pa sa kalibutan, iyang gisalikway ang tanang butang sa kalibutan; samtang minyo, iyang gihigugma ang maayong yugo ni Cristo ug, sa pag-ako sa iyang krus, iyang gidala kini, ug sa ingon niini iyang nalipay ang Dios.

Sa pagbati nga hapit na mobiya ang iyang espiritu sa iyang lawas, gisugo sa bulahan nga si Theophania ang tanan nga moanha kaniya aron magpaalam. Unya, pagkahuman niyang hatagan ang tanan og katapusang halok, mibiya siya sa yutang gingharian paingon sa langitnong gingharian ug mitindog sa atubangan sa Hari sa Himaya, nga gidayandayan sa iyang daghang mga birtud nga sama sa usa ka maharlikang purpura nga bestida[8849] . Busa, giila siya nga usa sa mga balaan nga nakapahimuot sa Dios pinaagi sa ilang mga birtud, ug ang iyang dungganong lawas gipahulay uban sa dungog[8850] .

Ang bana ni Theophania, si Tsar Leo ang Maalamon, samtang buhi pa siya, sa dihang nakita niya ang iyang dakong pagkabalaan ug gipasidunggan siya dili isip asawa kondili isip iyang ginoo ug manalipod sa atubangan sa Dios, nakahukom sa takdang panahon nga magtukod og simbahan sa iyang ngalan. Ang santa, sa dihang nahibalo siya niini, dili lang wala mouyon niini, apan hugot usab kini gipugngan. Busa, ang simbahan nga nagatukod na sa iyang ngalan gibalhin ang ngalan aron pasidunggan ang tanang mga santo, ug sa maong hari, sa tambag sa tibuok Simbahan, gitukod ang pista sa Tanang Santo sa unang semana human sa Pentekostes. Miingon ang hari:

'Kung si Theophania usa ka balaan, nan pasidunggan unta ang iyang handumanan uban sa tanang mga balaan, alang sa himaya sa Dios, nga gipadayeg pinaagi sa tanang mga balaan!

Hinaut nga Siya, ug kita usab, pagadayegon hangtod sa kahangturan. Amen.

Paghandum sa Balaang Martir Marinus

Gisaulog sa Disyembre 16

Nabuhi si San Marina sa panahon sa paghari niKarin[8851] , ug tungod kay halangdon ang iyang pagkatawo, gihatagan siya og titulo nga synklitikos o senator[8852] bisan pa sa iyang pagkabatan-on. Ingon usa ka Kristohanon, siya gidakpan ug gipugos sa paghalad og sakripisyo sa mga diyos-diyosan. Apan tungod kay wala siya mosugot sa maong mando, gisabit siya ug gipikas-pikas sa mga espada, unya gilabay sa kalayo. Pagkahuman niini, gisal-ut siya sa usa ka pula-pula nga kawali ug dayon sa nagbukal nga kaldero; apan, pinaagi sa grasya sa Dios, wala gyud masamari si Marin sa tanang mga pag-antos. Gipahimutang nila ang mga mabangis nga hayop—lion ug oso—batok sa santo, apan bisan kini wala siya'y kadaut. Samtang nagpadayon, ang kasuko sa mga pagano misamot pa batok niining matinud-anong magtutumpay sa Kristohanong pagtuo: ilang gipanghukman nga pugson siya paingon sa paganong templo ug pugson siya sa paghalad og sakripisyo. Niadtong higayona, miingon ang santo:

[8849] Ang purpura nga bestida – usa ka seremonyal nga sinina nga pula kaayo, ang royal porphyry – usa ka hinungdanon nga kinaiya sa mga Emperador sa Byzantine ug simbolo sa ilang maharlikang dungog.

[8850] Ang Bulahan nga Emperatris Theophania namatay mga tuig 893. Gilubong siya sa Simbahan sa Tanan nga mga Santo, nga gitukod sa iyang bana, duol sa Simbahan sa Balaang mga Apostoles, diin ulahi natukod ang usa ka kumbento. Niadtong 1342, ang Rusyano nga peregrino nga si Stephen sa Novgorod nagtawag niini nga kombento nga Kombento ni San Constantine, samtang si Hierodeacon Zosima (1420) nagtawag niini nga Kombento ni Philostratus; nga pareho nilang nakita ang mga relikya ni Santa Teofania nga Reyna didto, kauban ang mga relikya sa martir nga si Clemente sa Ancyra, nga ang pista gisaulog sa Simbahan kada ika-23 sa Enero. Sa pagkakaron, ang mga relikya ni Teofania nagpabilin sa Patriarkaato sa Constantinople.

[8851] Carinus – Emperador Romano gikan sa 282 hangtod 283.

[8852] Ang mga Synklitiki mao ang pipila sa labing hinungdanon nga mga imperyal nga magtatambag ug mga dignitaryo, nga nagkahiusa nagporma sa Synklite (ang imperyal nga konseho).

'Gusto kong maghalad og sakripisyo sa mga diyos.'

Pagkadungog sa mga pulong sa martir, ang hari ug ang tanan nga naa sa iyang palibot nalipay. Apan si Marin, nga misulod sa templo uban sa tanan, nag-ampo kang Ginoong Jesu-Kristo, ug ang mga diyos-diyosan nahulog ug nabungkag. Nalumos sa kahadlok ang hari tungod sa ingon ka dili gilauman nga kalit nga panghitabo, ug dayon gisugo niya nga putlon ang ulo sa martir. Busa gihatag ni San Marin ang iyang espiritu sa Ginoo; ug ang iyang mga relikya matinahuron nga gilubong sa mga Kristohanong mahadlokon sa Dios[8853] .

30 Disyembre

17 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ni San Daniel nga Propeta ug sa Tulo ka Balaang Kabatan-onan uban kaniya: Ananias, Azarias ug Misael

Gisaulog sa 17 Disyembre

Ang balaan nga propeta Daniel gikan sa maharlikang kaliwatan, sa tribo ni Juda. Sa iyang pagkabatan-on, siya gidakop ni Nebuchednezzar[8854] ug, kauban ang Haring Jehoiakim sa Juda, gidala gikan sa Jerusalem paingon sa Babilonia[8855] ; Didto, samtang batan-on pa siya, nahimong bantog siya tungod sa iyang mga langitnong gasa – labi na sa dihang maalamon niyang gipadayag ang mga dili matarong ug walay balaod nga mga huwes ug giluwas ang inosenteng si Susanna gikan sa kamatayon.

Niadtong panahona, ang mga Hudiyo nga naa sa Babilonyanhong pagkaulipon adunay duha ka mga tigulang – mga huwes nga gitahasan sa pagsulbad sa mga panagbangi nga mitumaw tali kanila. Sa pipila ka mga adlaw, magkatigum kining mga tigulang sa balay sa usa ka dungog ug dato nga lalaki nga ginganlan og Joakim, ug didto nila sulbaron ang mga panagbangi sa taliwala sa mga Hudiyo.

Si Joakim adunay asawa nga ginganlan og Susanna, anak ni Helkiah, nga matahum kaayo ug mahadlokon sa Dios. Matulid nga mga tawo ang iyang ginikanan ug gipadako nila ang ilang anak nga babaye subay sa tanang sugo sa Balaod ni Moises. Apan, ang mga tigulang kay mga tawo nga walay balaod: sa ilawom sa tabon sa hustisya, nagbuhat sila og dili matarong, aron matuman ang pulong sa Kasulatan mahitungod kanila: *'migawas ang dautan gikan sa Babilonia gikan sa mga tigulang nga mga huwes'* (Dan. 13:5).

Kining maong mga anciano mao gayud ang nakakita kang Susanna nga mosulod sa tanaman sa iyang bana ug mogawas matag-adlaw, ug miturok ang kahilakaw sa ilang kasingkasing alang kaniya. Ug ilang giliko ang ilang hunahuna ug giliko ang ilang mga mata, aron dili motan-aw sa langit o hinumduman ang matarong nga

---

[8853] Si San Marin gipatay tungod sa iyang pagtuo mga tuig 283.

[8854] Nebucadnezar – anak ni Nabopolassar, Hari sa Babilonia (gikan sa 607 hangtod 564 BC), usa sa labing bantog nga mananakop sa kasaysayan. Gipildi niya ang hukbo sa Ehipsiyong paraon nga si Necho ug gitapos ang gahum sa Ehipto sa Asya (Jer. 45:2; 2 Hari 24:7). Unya gitutok niya ang iyang pagtagad sa iyang vasalo, ang Hari sa Juda nga si Jehoiakim. Pagkahuman niyang masakop ang Jerusalem human sa mubo nga pag-atake, iyang gibyaan si Jehoiakim nga hari, apan gihimong sakop niya; iyang gikuha ang pipila ka mga sudlanan gikan sa templo ug gipadala kini sa Babilonia, ug nagmando usab nga pilion ang mga gwapo ug maalamon nga batan-on gikan sa mga pamilya sa hari ug prinsipe ug dad-on sa Babilonia, aron didto sila magdako ug mosilbi sa korte. Ug tungod kay gisalikway ni Jehoiakim ang iyang pagsumpo kaniya pagkahuman sa tulo ka tuig, mibalik siya sa pag-atake sa Juda ug nagdeport og kapin sa tulo ka libo ka mga Hudiyo gikan niini (597 BC), ug sa sunod tuig gidakpan niya ang hari mismo (Zedekiah) ug gibutang siya sa kadena (2 Cronica 36:6).

[8855] Ang Babilonya usa sa labing karaan nga mga siyudad sa kalibutan; gitukod kini ni Nimrod, anak ni Hu, kaliwat ni Ham, nga naghimo niini nga siyudad nga kapital sa iyang gingharian (Gen. 10:6–10). Gikan sa ngalan niining siyudad nga ang tibuok yuta gitawag og Babilonia. Nailhan usab kini nga yuta sa mga Caldeo (Jer. 24:5; Ezek. 12:13) – nga ginganlan human sa dominante nga tribo sa mga Caldeo, nga miabot dinhi gikan sa amihanan, gikan sa kabukiran sa Armenia, sa karaang panahon ug gihatagan og ngalan ang maong yuta. Ang yuta nahimutang sa mabungahong kapatagan sa Shinar, sa basin sa mga suba nga Tigris ug Euphrates. Ang Babilonia nahimutang dinhi sa duha ka pampang sa Euphrates, 15 ka milya gikan sa Baghdad, 40 gikan sa Gulpo sa Persia ug 130 gikan sa Jerusalem. Nag-awas ang bahandi sa Babilonia gikan sa tanang direksyon, ug busa kini nahimong usa sa labing dagko, labing ilado, ug labing dato nga mga siyudad sa Sidlakan. Pagkahuman sa kamatayon ni Nebucadnetsar, dali nga nagsugod sa pag-ubos ang gingharian sa Babilonia. Karon, mga ruinas na lang ang nabilin sa dapit sa karaang Babilonia.

paghukom; apan wala nila ipadayag ang ilang tinguha sa usag usa, kay nahuya sila nga mosugid niini. Ang matag-usa kanila nangita og paborableng higayon aron matuman ang iyang tinguha. Ug nagbantay sila nga matinud-anon matag-adlaw aron makita si Susanna, ug miingon sila sa usag usa:

'Mopauli na kita, kay alas-dose na,' ug pagawas nila, nagbulag sila; apan pagbalik nila, mibalik sila sa samang dapit, ug sa dihang gipangutana nila ang usag usa sa hinungdan niini, ilang gipadayag ang ilang kahilambigit. Unya, nagkahiusa sila sa pagtakda og panahon aron makit-an nila siya nga nag-inusara.

Usa ka adlaw, samtang nagpaabot sila og angay nga kahigayunan, misulod si Susanna, sama sa kanunay, uban lang sa iyang duha ka sulugoon nga babaye, ug gusto niyang maligo sa tanaman, kay init kaayo. Ug walay lain didto gawas sa duha ka tigulang nga lalaki, nga nagtago ug nagbantay kaniya. Miingon si Susanna sa iyang mga sulugoon:

'Dad-a kanako og lana ug sabon, ug isira ang mga pultahan sa tanaman aron makaligo ko.'

Gibuhat nila ang gisulti niya: gisirad-an nila ang mga ganghaan sa tanaman ug migawas sila sa kilid nga pultahan aron kuhaon ang ilang gisugo nga dad-on, ug wala nila makita ang duha ka tigulang kay nagtago man sila. Ug sa dihang nakagawas na ang mga sulugoon, mitindog ang duha ka tigulang, miduol kang Susanna ug miingon:

'Nakasirado ang mga ganghaan sa tanaman ug walay makakita kanato, ug naandoy kami kanimo. Busa, mouyon ka kanamo ug magpabilin ka karon gabii uban kanamo. Kung dili, mosaksi kami batok kanimo nga adunay batan-ong lalaki nga uban nimo ug mao nga gipapahawa nimo ang imong mga sulugoon.'

Unya misangpit si Susanna ug miingon:

'Napugos ko sa tanang bahin: kay kung buhaton ko kini, mamatay ko; apan kung dili, dili ko makalingkawas sa inyong kamot. Mas maayo pa nga dili ko kini buhaton ug mahulog sa inyong kamot kaysa makasala sa atubangan sa Dios.'

Ug misinggit si Susanna sa kusog nga tingog; misinggit usab batok kaniya ang duha ka tigulang. Ug usa kanila midagan ug abli sa ganghaan sa tanaman.

Sa dihang nadungog sa mga sulod sa balay ang singgit gikan sa tanaman, midagan sila paingon sa kilid nga pultahan aron tan-awon unsay nahitabo kang Susanna. Ug sa dihang nahuman na sa mga tigulang ang ilang gisulti, dako kaayo ang kaulaw sa iyang mga sulugoon, kay wala pa gyud masulti nga ingon ana si Susanna.

Ug nahitabo sa sunod adlaw, sa dihang ang katawhan mitigum sa palibot ni Joakim, iyang bana, miabot usab ang duha ka tigulang, puno sa dautang tuyo batok kang Susanna, aron patyon siya. Ug miingon sila sa atubangan sa katawhan:

'Patawaa si Susanna, anak ni Helkiah, asawa ni Joakim,' ug gipatawag siya nila.

Ug miabot siya, kauban ang iyang mga ginikanan, ang iyang mga anak, ug ang tanan niyang paryente. Si Susanna malumo kaayo ug matahum ang nawong. Ug gisugo niining mga dautang tawo nga ipahimol ang iyang nawong (kay natabonan kini), aron mapahimulosan nila sa ilang mga mata ang iyang katahum. Ang iyang mga paryente ug tanan nga nakaila kaniya nanghilak. Apan ang duha ka tigulang, mitindog sa taliwala sa katawhan, gibutang nila ang ilang mga kamot sa iyang ulo. Siya, sa samang higayon, mitan-aw sa langit samtang nagahilak, kay ang iyang kasingkasing nagsalig sa Ginoo. Ug miingon ang mga tigulang:

'Sa among paglakaw-lakaw nga mag-inusara sa tanaman, misulod kining babaye uban sa duha ka sulugoon nga babaye, gisirad-an ang ganghaan sa tanaman, ug gipahawa ang mga sulugoon. Unya usa ka batan-ong lalaki, nga nagpanago didto, miduol kaniya ug nakig-uban kaniya. Kami, nga nagbarog sa usa ka kanto sa tanaman ug nakasaksi sa ingon ana nga kalapasan, midagan paingon kanila ug nakita sila nga mag-uban; apan wala namo mapugngan ang batan-ong lalaki, kay mas kusgan siya kaysa namo, ug pagkahuman niyang ablihan ang ganghaan sa tanaman, nilayas siya. Apan among gikaptan kining babaye ug among gipangutana: 'Kinsa kana nga batan-ong lalaki?' Apan wala siya mosugot nga mosulti kanamo. Kami ang mga saksi niini.

Ug ang katiguman mituo kanila, ingon mga tigulang sa katawoan ug mga huwes, ug gisilotan si Susanna sa kamatayon. Unya misinggit si Susanna sa kusog nga tingog ug miingon:

'O Dios nga walay katapusan, nga nakahibalo sa mga tinago ug nasayud sa tanang butang bisan pa sa wala pa kini mahitabo. Kabalo ka nga nagpamatuod sila og bakak batok kanako, ug ania karon ako hapit na patyon, bisan wala ko buhata ang bisan unsa sa mga butang nga ilang malisyosong gihimo batok kanako.'

Ug nadungog sa Ginoo ang iyang tingog.

Samtang gidala siya aron patyon, gipukaw sa Dios ang usa ka batan-ong lalaki nga ginganlan og Daniel pinaagi sa Espiritu Santo. Ug siya misinggit sa kusog nga tingog:

'Inosente ako sa iyang dugo!'

Unya ang tibuok katawoan mituyok kaniya ug miingon:

'Unsa may imong gisulti?'

Unya si Daniel, nga nagtindog sa ilang taliwala, miingon:

'Nakaingon ba mo og ingon ana, mga anak sa Israel, nga wala pa mo masusi o masuta ang kamatuoran, gikondenar na ninyo ang usa ka anak nga babaye sa Israel? Balik kamo sa hukmanan, kay kining mga tigulang nagpamatuod og bakak batok kaniya.'

Ug sa pagkahuman, mibalik ang tibuok katiguman, ug miingon ang mga tigulang kang Daniel:

'Lingkod sa among taliwala ug sultihi kami, kay gihatagan ka sa Dios og awtoridad sa usa ka tigulang.'

Ug miingon si Daniel sa katawhan:

'Pagbulag kanila, ug pangutan-on ko sila.'

Pagkahuman silang gibulag, gitawag ni Daniel ang usa kanila paingon sa atubangan ug miingon kaniya:

Ikaw nga tigulang sa dautang mga adlaw! Karon napadayag na ang imong mga sala—ang mga sala nga imong nabuhat kaniadto pinaagi sa paghukom og dili matarong, sa pagsilot sa walay sala ug sa pagbuhi sa salaado, samtang ang Ginoo nagaingon: "Dili nimo patyon ang walay sala ug ang matarong" (Deut. 25:1). Karon, kung nakakita ka niining babaye, sultihi ako, sa ilawom sa unsang kahoy nimo sila nakita nga nag-istorya sa usag usa?

Miingon siya, 'Ilalom sa kahoy nga mastic'[8856] . Miingon si Daniel:

'Nakasulti ka gayud og bakak nga makadaot kanimo, kay ania, ang Anghel sa Dios, nga nakadawat og sugo gikan sa Dios, pagabahinon ka sa duha.'

Pagkahuman siya gipahawa, gisugo ni Daniel nga dad-on ang lain, ug miingon kaniya:

'Ikaw gikan sa tribo sa Canaan, dili sa Juda! Gipahimulos ka sa katahum, ug ang kahakog sa laman nakaguba sa imong kasingkasing. Mao kini ang imong gibuhat sa mga anak nga babaye sa Israel; nakighilawas sila kanimo tungod sa kahadlok; apan ang anak nga babaye sa Juda dili mosugot sa imong pagka-bala-wala. Karon, sultihi ko: sa ilawom sa unsang kahoy nimo sila nakaplagan nga nag-istorya sa usag usa?

Miingon siya:

'Sa ilawom sa berde nga encina[8857] .'

Miingon si Daniel kaniya:

'Nakasulti gyud ka og bakak nga makadaot kanimo, kay ang Anghel sa Dios nagbarug na nga andam uban ang espada aron putlon ka sa tunga, ug laglagon kamo tanan.'

Unya ang tibuok katiguman misinggit sa kusog nga tingog ug gipanalangin ang Dios, nga nagluwas sa mga nagalaum kaniya, ug mitindog batok sa duha ka tigulang, kay gipadayag sila ni Daniel pinaagi sa ilang kaugalingong mga pulong, nga nagpamatuod nga nagsaksi sila og bakak. Ug gibuhat nila kanila sumala sa ilang malisyosong pagplano batok sa ilang silingan, sumala sa Balaod ni Moises, ug gipatay sila; ug niadtong adlawa napugngan ang pag-ula sa dugo sa mga inosente. Ug si Hilkiah ug ang iyang asawa nagpasalamat sa Dios alang sa ilang anak nga si Susanna, kauban ang iyang bana nga si Joakim ug ang tanan nilang paryente, kay wala'y nakaplagan nga dautang buhat kaniya.

Ug si Daniel nahimong labing giila sa katawhan sukad niadtong adlawa – tungod sa iyang kinaadman ug sa mga langitnong gasa nga gihatag kaniya[8858] .

Niadtong panahona, si Nabucodonosor, hari sa Babilonia, nagsugo kang Aspenaz, ang pangulo sa iyang mga eunuco, nga mopili gikan sa mga bihag sa mga anak sa Israel—gikan sa harihanon ug maharlikang mga pamilya—mga batan-ong lalaki nga walay kapintasan sa lawas, maanyag ang hitsura, dali makat-on, maalamon, ug angay mosilbi sa palasyo sa hari, ug aron tudloan sila sa pinulongang Kaldeo ug sa ilang literatura. Gihatagan sila sa hari og adlaw-adlaw nga rasyon gikan sa lamisa sa hari ug sa bino nga iyang gikaon ug giinom, ug gisugo

---

[8856] Sa Slavic, 'ilawom sa kahoy nga may dagom' – Griyego 'skhinos' (kahoy nga mastiko).

[8857] Ang Slavic nga termino nga 'ilawom sa bird cherry' katumbas sa Griyegong 'mrinos' (ang gitawag nga 'stone oak').

[8858] Ang maong sugilanon ni Susanna makita sa kapitulo 13 sa Basahon ni Daniel ug giisip nga kabahin sa mga dili-kanonikal nga basahon sa Bibliya.

nga sila pagasanay sulod sa tulo ka tuig, nga sa katapusan niini sila magpakita sa atubangan sa hari. Apil kanila si Daniel, usa sa mga anak ni Juda, ug uban kaniya ang tulo pa ka batan-on, nga taga-panimalay usab sa hari: si Ananias, si Azarias ug si Misael. Ug ang pangulo sa mga eunuko naghatag kanila og bag-ong mga ngalan: si Daniel gitawag og Belteshazzar, si Ananias gitawag og Shadrach, si Misael gitawag og Meshach, ug si Azarias gitawag og Abednego[8859] . Si Daniel, kauban ang iyang tulo ka kauban, nagpasiya sa iyang kasingkasing nga dili siya magdungag sa kaon sa lamesa sa hari o sa bino nga giinom sa hari; busa nangayo siya sa punoan sa mga eunuko nga dili siya magdungag sa maong mga butang. Gihatagan sa Dios si Daniel og pabor ug maayong buot sa punoan sa mga eunuko, nga miingon kang Daniel:

'Nahadlok ko sa akong ginoo nga hari, nga siya mismo ang nagtudlo sa inyong pagkaon ug ilimnon; kon makita niya nga mas payat ang inyong mga nawong kaysa sa nawong sa ubang batan-ong sama ninyo, mahimo nga ikapahimulosan ninyo ang akong ulo sa atubangan sa hari.'

Unya miingon si Daniel kang Amelsar, nga gitahasan sa punoang eunuko kang Daniel, Ananias, Azarias ug Misael:

'Sulayi kami sulod sa napulo ka adlaw; hatagi kami og gulay nga among kan-on ug tubig nga among imnon. Unya itandi ang among dagway sa dagway sa mga batan-ong lalaki nga nagakaon sa pagkaon sa hari, ug pagkahuman buhata sa imong mga sulugoon ang imong makita nga angay.'

Miuyon siya niini ug gisulay sila sulod sa napulo ka adlaw. Sa katapusan sa napulo ka adlaw, mas hayag ang ilang panit, ug mas himsog sila kaysa sa tanang batan-ong lalaki nga nagakaon sa pagkaon sa hari. Unya gikuha ni Amelsar ang ilang pagkaon ug bino ug gihatagan sila og gulay imbis niini. Ug ang Dios naghatag niining upat ka batan-ong lalaki og kahibalo ug pagsabot sa tanang matang sa literatura ug kinaadman; ug kang Daniel gihatagan usab niya og gahum sa pagsabot sa tanang matang sa mga panan-awon ug mga damgo. Sa katapusan niadtong mga adlaw, sa dihang gisugo sa hari nga dad-on sila sa iyang atubangan, gidala sila sa punoan sa mga eunuco kang Nebucadnezar. Ug nakigstorya ang hari kanila, ug sa tanang batan-on, walay sama nila Daniel, Ananias, Azarias, ug Misael – ug nagsugod sila sa pag-alagad sa atubangan sa hari. Ug sa tanang butang nga nagkinahanglan og maalamon nga paghukom, bisan unsa ang gipangayo sa hari kanila, iyang nakaplagan nga napulo ka beses silang labaw kaysa sa tanang salamangkero ug astrologo nga naa sa tibuok gingharian niya[8860] .

Sa ikaduhang tuig sa iyang paghari, si Nebucodonosor nakasinati og damgo, ug nabalaka ang iyang espiritu, ug nawala sa iyang hunahuna ang damgo. Busa gisugo sa hari nga tawgon ang mga salamangkero, mga mananagna, mga madyikero ug mga Caldeo[8861] , aron hubiton nila ang iyang damgo alang kaniya. Miabot sila ug mitindog sa atubangan sa hari. Ug miingon ang hari kanila:

'Nakadream ko, ug nabalaka ang akong espiritu; gusto ko nga mahibal-an kini nga damgo.'

Ug miingon ang mga Caldeo sa hari:

'Oh Ari! Unta mabuhi ka hangtod sa walay katapusan! I-istorya kanamo ang damgo, ug among ipasabot ang kahulugan niini.'

Mitubag ang hari sa mga Caldeo, nga nagaingon:

'Nawala na kanako ang pulong; kon dili ninyo isulti kanako ang damgo ug ang kahulugan niini, putlon kamo sa mga piraso, ug ang inyong mga balay himuon nga mga ruina.'

Mitubag ang mga Caldeo sa hari ug miingon:

[8859] Gi-usab ang ilang mga ngalan isip timailhan sa ilang pagka-ilalom kang Nebucadnezar.

[8860] Ang mga salaysay sa pagpadako nila Daniel, Ananias, Azarias ug Misael sa korte sa hari makita sa Dan. 1:3–20.

[8861] Mga manan-aw (Ruso: 'mystics'), mga salamangkero (Ruso: 'mga managna'), mga salamangkero, mga Kaldeo. Kini nagkalain-laing ngalan para sa mga maalamon nga tawo nga adunay lawom ug halapad nga kahibalo, labi na sa tinago nga mga pwersa sa kinaiyahan, sa balaang sinulat (hieroglyphs), ingon man sa mga natad sa astronomiya ug medisina. Ang ilang pangunang buhat mao ang pagtuon sa kinaiyahan, pag-obserba sa mga panghitabo sa kalangitan, paghubad sa mga damgo, ug pagtagna sa umaabot; Sa samang higayon, kadaghanan kanila usab mga pari. Ingon ana ang mga magi, mga kapanahonan ni Jose (Gen. 41:8) ug ni Moises (Exod. 7:11), ug ang mga magi nga miadto aron mosimba kang Jesu-Cristo (Matt. 2:1–2). Si Balaam (Num. 22:5) ug si Simon (Buh. 8:1) mahimo usab iapil niining kategoryaha. Daghan kanila ang maalamon ug edukadong mga tawo sa labing maayong kahulugan sa pulong, ug usahay gani gihatagan og espesyal nga mga pahibalo gikan sa Dios, sama ni Balaam ug sa mga Magi nga miabot aron mosimba kang Jesu-Cristo; samtang ang uban walay duhaduha nga gihiusa ang ilang pang-eskolar nga mga paningkamot sa dautang buhat sa salamangka, paghula, mga anting-anting, lain-laing limbong ug uban pa. Tingali mao kini ang hinungdan nganong gitawag sila, uban sa ubang butang, nga mga manunukso ug mga salamangkero

Walay tawo dinhi sa yuta nga makapadayag niini sa hari; busa, walay hari, bisan unsa pa kadako ug kabaskog, nga nangayo gayud og ingon ana gikan sa bisan kinsa nga manalagna, maghula, o Kaldeo. Ang butang nga gipangayo sa hari lisud kaayo nga walay lain makapadayag niini sa hari gawas sa mga dios, nga ang puy-anan dili sa unod.

Nasuko kaayo ang hari niini, ug gisugo niya nga patyon ang tanang maalamon sa Babilonia. Sa dihang gipagawas ang sugo nga patyon ang mga maalamon, gisugdan nila pagpangita kang Daniel ug sa iyang mga kauban aron patyon sila. Unya si Daniel mitubang kang Arioch, ang komandante sa mga bantay sa hari, nga gisugo sa pagpatay sa mga maalamon sa Babilonia, ug nangayo kaniya sa rason sa makalilisang nga sugo sa hari. Gisaysay dayon ni Arioch kang Daniel ang tibuok panghitabo. Misulod si Daniel ug mipangayo sa hari nga hatagan siya og panahon aron hubaron ang damgo. Pagkabaton niya sa iyang gipangayo, mibalik si Daniel sa iyang balay ug gisultihan ang tanan kang Ananias, Azarias, ug Misael, ang iyang mga kauban, aron mangayo sila sa kaluoy sa Dios bahin niining misteryo, basi siya, si Daniel, ug ang iyang mga kauban mapukan uban sa ubang maalamon sa Babilonia. Ug pagkahuman, napadayag kaniya ang misteryo sa usa ka panan-aw sa gabii, ug gidayeg ni Daniel ang Dios. Pagkahuman niini, miadto si Daniel kang Arioch – nga gisugo sa hari sa pagpatay sa mga maalamon sa Babilonia – ug miingon kaniya:

'Ayaw patya ang mga maalamon sa Babilonia; dad-a ako sa hari, ug akong ipasabot ang damgo.'

Gidala dayon ni Arioch si Daniel sa atubangan sa hari ug miingon kaniya:

'Nakakaplag ko og usa ka tawo sa mga bihag nga gikan sa mga anak sa mga Hudiyo nga makapadayag sa kahulugan sa damgo sa hari.'

Miingon ang hari kang Daniel:

'Masulti ba nimo kanako ang damgo nga akong nadawat ug ang kahulugan niini?'

Mitubag si Daniel sa hari:

Ang mga misteryo nga gipangutana sa hari dili ipadayag sa hari sa mga maalamon, mga salamangkero, mga astrologo o mga manghuhula. Apan adunay usa ka Dios sa langit nga nagpadayag sa mga tinago – ug Iyang gipadayag kang Haring Nebuchednezar ang mahitabo sa katapusang mga adlaw; ug tungod sa Iyang kalooy sa among pagkapaubos, Iyang usab gipadayag kanamo ang imong damgo, kay nahibaloan ko kini dili pinaagi sa akong kaugalingong kinaadman, kondili pinaagi sa pagpadayag sa maloloy-on nga Dios. Ang imong damgo ug ang mga panan-aw sa imong hunahuna samtang naa ka sa imong higdaanan mao kini: Ikaw, O Hari, samtang naa ka sa imong higdaanan, naghunahuna ka unsay sunod nga mahitabo (kinsa ang maghari pagkahuman nimo) – ug ang Nagpadayag sa mga tinago nagpakita kanimo unsay mahitabo. Ikaw, O Hari, nakakita niini nga panan-aw: tan-awa, usa ka dakong imahe; Kining hulagway dako kaayo; nagtindog kini sa imong atubangan sa katingalahang kahimayaan, ug makalilisang ang hitsura niini. Ang ulo niining hulagway puro bulawan, ang dughan ug mga bukton pilak, ang tiyan ug mga hita bronse, ang mga bukong-bukong puthaw, ug ang mga tiil bahin puthaw ug bahin luwad. Gitan-aw nimo kini hangtod nga usa ka bato nga mibulag gikan sa bukid sa iyang kaugalingon, mibangga sa estatwa—ang mga tiil niini nga puthaw ug luwad—ug gipisag-pisag kini. Unya nabungkag ang tanan: ang puthaw, ang luwad, ang bronse, ang pilak ug ang bulawan nahimong sama sa abog sa galingan sa ting-init, ug gidala kini sa hangin, nga wala'y nahabilin nga bakas; apan ang bato nga nakahampak sa estatwa nahimong usa ka dakong bukid ug napuno ang tibuok yuta. Mao kini ang imong damgo, O hari. Ug mao kini ang kahulugan niini: ang ulo nga bulawan nagrepresentar kanimo ug sa mga hari sa Babilonia nga naghari sa wala pa nimo. Ang pilak nagpasabot nga human kanimo mosubang ang lain nga gingharian, nga dili ingon ka labaw sa imoha. Pagkahuman niini, mosunod ang ikatulong gingharian—usa ka bronse—nga maghari sa tibuok kalibutan[8862] . Unya mosubang ang ikaupat nga gingharian, nga kusgan sama sa puthaw; kay sama sa puthaw nga makabuak ug makagisi sa tanan (bronse, pilak ug bulawan), mao usab kini makagisi ug makapisil sa tanan. Mahitungod sa imong nakita nga ang mga bitiis ug mga tudlo sa tiil bahin sa puthaw ug bahin sa luad sa magbubuhat – kini nagpasabot nga ang gingharian mabahin, ug samtang adunay kalig-on sa puthaw sa pipila ka bahin, adunay usab

[8862] Kini nga gingharian wala gitawag sa propeta sa tin-aw, apan, sumala sa mga komentador (Blessed Jerome), kini mao ang gingharian sa Macedonia, nga, bisan pa nga kini kulang sa kahimayaan kumpara sa mga miuna niini—sama sa tanso nga kulang kumpara sa bulawan ug pilak—nilabaw kini kanila sa kusog, sama sa tanso nga mas kusgan kaysa bulawan ug pilak. Kini nga interpretasyon gipamatud-an sa ubang mga talata sa Basahon ni Daniel, diin ang Griyegong gingharian—nga misunod sa Medo-Persyano nga gingharian—espesipikong giila nga mao ang unang gingharian nga misunod niini (Dan. 8:31–22, 11:2–4)

kini masal-anan sulod niini. Mahitungod sa paghalo sa puthaw ug luad, nagpasabot kini nga mosulay sila sa paghiusa pinaagi sa mga alyansa sa kaminyoon; apan dili sila maghiusa, sama sa puthaw nga dili magdikit sa luad[8863] . Sa mga adlaw niining mga hari, ang Dios sa langit magtukod og usa ka gingharian nga dili gayud mapukan. Pukpukon ug wagtangon niini ang tanang gingharian, ug kini magpabilin hangtod sa kahangturan; ug ang paghari niini dili na ipasa sa bisan unsang lain nga katawhan. Mao kini ang kahulugan sa damgo, ug tinuod ang interpretasyon niini[8864] .

Unya si Haring Nebucodonosor mihulog sa iyang nawong ug misimba kang Daniel, ug gisugo nga dad-an siya og mga halad ug humot nga insenso. Ug miingon ang hari kang Daniel:

'Tinuod gayud, ang imong Dios mao ang Dios sa mga dios, ang Ginoo sa mga ginoo, ug ang Maghuhari sa mga hari, kay imong gipadayag kini nga misteryo'[8865] .

Unya gipataas sa hari si Daniel ug gihatagan siya og daghang halangdong gasa; gitudlo siya sa tibuok lalawigan sa Babilonia ug gihimong pangulo nga administrador sa tanang maalamon sa Babilonia. Ingon usab, sa hangyo ni Daniel, gihatagan sa hari og dakong dungog ang iyang mga kauban—si Ananias, si Azarias ug si Misael—pinaagi sa pagtudlo kanila nga mga opisyal sa lalawigan sa Babilonia[8866] .

Sa ika-18 ka tuig sa pagka-bihag sa Babilonia, si Nabucodonosor, Hari sa Babilonia, naghimo og bulawanong imol, unom ka pulo ka kubit ang gitas-on ug unom ka kubit ang gilapdon, ug gitukod kini sa kapatagan sa Dura, sa lalawigan sa Babilonia[8867] . Ug si Haring Nebuchednezer nagpadala og pahibalo aron tawgon ang mga satrapo[8868] , ang mga gobernador, ang mga kumander, ang mga punoang huwes, ang mga tig-alaga sa bahandi, ang mga eksperto sa balaod, ang mga magistrado ug ang tanang gobernador sa probinsya, aron sila motambong sa dakong pagpadayag sa larawan nga gitukod ni Haring Nebuchednezer. Busa ang mga satrapo, mga gobernador, mga kumander sa militar, mga punong huwes, mga tesorero, mga eksperto sa balaod, mga magistrado ug tanang opisyal sa probinsya mitigum alang sa pagpadayag sa estatwa ug mitindog sa atubangan niini. Sa maong plasa, nag-andam usab si Nabucodonosor og nagdilaab nga pugon—aron laglagon ang mga dili mosunod sa iyang hariong sugo. Unya misinggit ang heraldo sa kusog nga tingog:

'Paminawa kini, kamong tanan nga mga katawhan, nasud ug mga sinultihan! Sa diha nga inyong madungog ang tunog sa trumpeta, plawta, sitera, arpa, lira ug sa tanang matang sa instrumento sa musika,

---

[8863] Ang ika-upat nga gingharian angay sabton nga mao ang Syro-Egyptian nga gingharian. Ang konteksto sa maong talata naghatag og basihanan aron masabtan kini nga mao gayud ang gingharian nga, sa historikal nga han-ay, misunod sa gingharian sa Macedonia ug miuna sa Mesiyanikong gingharian, ug kana mao ang Syro-Egyptian nga gingharian. Ang gingharian sa Macedonia, sama sa nahibal-an sa tanan, nabahin sa upat pagkahuman sa kamatayon sa nagtukod niini, si Alexander the Great: ang mga gingharian sa Syria, Thrace, Macedonia, ug Egypt. Kining mga gingharian, nga nagbulag sa usag usa, naglungtad nga magkasabay, sama sa mga bitiis sa usa ka estatwa, nga wala gyud maghiusa. Kini nga kinaiya sa ika-upat nga gingharian mao ang gipakita sa dili pagkig-uyon sa puthaw ug luwad. Usa pa ka kinaiya nga gihisgutan sa propeta, nga labing haom sa ginarian sa Siria-Ehipto, mao ang partikular nga pagdumot niining gingharian batok sa katawhan sa Dios (Dan. 7:21–25, 11:28). Sa tinuod, gipakita sa kasaysayan nga ang dautang buot sa mga paganong hari batok sa mga Hudiyo miabot sa labing kabangis sa panahon sa pagpailalom kanila sa mga hari sa Siria ug Ehipto. Ang gingharian sa Siria labi ka kaaway, ug sa taliwala sa mga hari niini, nangibabaw si Antiochus Epiphanes.

[8864] Ang bato nga nahulog gikan sa bukid nga walay tabang sa kamot sa tawo ug nagbungkag sa diyos-diyosan mao, sumala sa pagtulon-an sa Simbahan, si Kristo, ang Anak sa Dios, nga pagamugnaon sa Putli ug Birhen nga Walay Asawa, nga walay bana. Siya, pagkahuman sa pagdugmok ug paglaglag sa tanang panalagsaong gingharian, magtukod og gingharian nga dili na gayud madaut, ug kini nga gingharian espirituhanon.

[8865] Ang damgo nga nakita ni Nabucodonosor dili lang usa ka damgo, kondili usa ka pahibalo kaniya sa kabubut-on sa Dios. Ang ubang pagano nga mga hari nakadawat usab og mga pahibalo gikan sa Dios sa parehas nga paagi, pananglitan si Abimelec, hari sa Gerar (Gen. 20:3), Si Paraon, hari sa Ehipto (Gen. 41:1–9), ug si Elifaz, hari sa Teman (Job 42:12–18). Dili katingad-an nga ang mga pagano nga hari makadawat og langitnong pahibalo. Ang mga pagano nga hari, nga nagdumala sa kapalaran sa mga nasud, mao ang mga magpapatuman sa kabubut-on sa Dios, mga instrumento sa gahum sa Dios; nadawat nila ang ilang halangdong ranggo gikan sa Dios, ug giya-an ug gisuportahan sila sa Dios sa ilang mga lihok nga dili makita (Isa. 44 ug uban pa). Nagpasabot kini nganong usahay gihatagan sila og direkta nga mga pahibalo gikan sa Dios.

[8866] Ang salaysay sa damgo ni Nebucadnetsar ug ang paghubad niini sa propeta Daniel makita sa Basahon ni Daniel: Dan. 2:1–49 (Usa ka sipi gikan sa ikaduhang kapitulo gibasa isip perikopa sa Pasko: Dan. 2:31–36, 44–45).

[8867] Ang propeta wala maghisgot sa kahulugan nga gihatag niini nga estatwa: tingali kini usa ka idolo sa usa sa mga diyos nga gisimba sa mga Babilonyo, o tingali gitukod ang estatwa aron pasidunggan si Nabucodonosor mismo.

[8868] Ang mga satrap mao ang pinakataas nga ranggo nga opisyal sa korte sa Persia, nga nagdumala sa tagsa-tagsa ka probinsya sa gingharian.

magluhod kamo ug mosimba sa bulawanong imahen, nga gitukod ni Haring Nebuchednezer. Ug kinsa man ang dili mohapa ug mosimba niini, dayon siya itambog sa nagdilaab nga hurno.

Busa, sa dihang nadungog sa tanang katawhan ang tingog sa trumpeta, plawta, sitera, arpa, lira ug sa tanang matang sa mga instrumento sa musika, ang tanang katawhan, mga tribo ug mga pinulongan mitumba ug misimba sa bulawanong imahen.

Niadtong takna, miapil ang pipila ka mga Caldeo ug misumbong batok kang Ananias, Azarias ug Misael, nga nagaingon:

'Dili nila pag-alagad sa inyong mga dios, ni dili sila mosimba sa bulawanong diyot nga inyong gitukod.'

Unya gitawag sila sa hari ug gipangutana kon tinuod ba ang gisulti bahin kanila. Mitubag sila:

Ang among Dios, nga among giserbisyohan, makaluwas kanamo gikan sa nagdilaab nga hurno, ug gikan sa imong kamot, Oh hari, iyang luwason kami. Apan bisan pa kon dili, ipahibalo kanimo, Oh hari, nga dili kami mosilbi sa imong mga dios, ni mosimba sa bulawanong larawan nga imong gitukod.'

Unya napuno sa kasuko si Nabucodonosor ug gisugo nga pasigaon ang hurno sa pito ka beses nga mas init kaysa sa kasagaran, ug nga itambog didto si Ananias, Azarias ug Misael nga nakagapos. Gipatuman gayud ang sugo sa hari: gitali kining mga tawo ug gilabay nga nakasul-ob sa ilang sinina ngadto sa tunga-tunga sa nagdilaab nga hurno. Labaw pa, tungod kay grabe kaayo ang sugo sa hari ug sobra ka init ang hurno, nangamatay pa gani sa kalayo ang mga magbabantay. Apan kining tulo ka lalaki—si Ananias, si Azarias ug si Misael—bisan pa nga gitali ug gilabay sa tunga-tunga sa kalayo, wala sila'y bisan unsang kadaut nga nadawat, apan naglakaw-lakaw pa gani sa taliwala sa kalayo, nagdayeg sa Dios ug nagpanalangin sa Ginoo. Samtang nagpadayon ang mga sulugoon sa hari nga naglabay kanila sa hurno sa pagpanaga sa hurno gamit ang lana, pitch, tar, ug mga sanga sa kahoy; ug misaka ang kalayo og kap-atan ug siyam ka kubito ibabaw sa hurno; misidlak kini ug gilamon ang mga Caldeo nga naigo sa kalayo duol sa hurno. Apan ang Anghel sa Ginoo misulod sa hurno uban ni Azaria ug sa mga kauban niya. Gipahawa niya ang mga dila sa kalayo gikan sa hurno, ug gipahuyop ang daw usa ka bugnaw ug mahumok nga hangin sa tunga-tunga sa hurno, aron ang kalayo dili sila matandog bisan gamay, ni nakadaot o nakasamok kanila. Unya kining tulo, daw sa usa ka tingog, nag-awit sa hurno, ug nagpanalangin ug naghimaya sa Dios:

'Bulahan Ka, O Ginoo, Dios sa among mga amahan, ug takus sa pagdayeg ug pagpasidungog hangtod sa kahangturan, ug uban pa.'[8869]

Si Haring Nebucadnezzar, sa pagdungog niya kanila nga nag-awit, nabigla ug dali siyang mitindog, ug miingon sa iyang mga dungog:

'Dili ba tulo ka lalaki nga gitali ang among gilabay sa kalayo?'

Mitubag sila sa hari:

'Tinuod gayud, Oh Hari!'

Niini mitubag siya:

'Apan nakita nako ang upat ka lalaki nga walay gapos, nagalakaw sa taliwala sa kalayo, ug wala silay kadaut; ug ang hitsura sa ikaupat sama sa Anak sa Dios.'

Unya miduol si Nabucodonosor sa baba sa hurno nga nagdilaab, ug miingon:

'Shadrach, Meshach ug Abednego, mga sulugoon sa Labawng Dios, paggawas kamo ug duola dinhi!'

Unya migawas si Ananias, si Azarias ug si Misael gikan sa tunga sa kalayo. Ug sa dihang nagtapok ang mga satrapa, mga prefecto, mga kumander ug mga magtatambag sa hari, ilang nakita nga wala'y gahum ang kalayo sa mga lawas niining mga tawo: wala'y bisan usa ka buhok sa ilang ulo nga nasunog, wala'y nabag-o sa ilang mga sinina, ug wala gani'y baho sa pagsunog kanila. Ug ang hari miyuko sa atubangan nila ug miingon:

'Bulahan ang Dios ni Shadrach, ni Meshach ug ni Abednego, nga nagpadala sa iyang anghel ug nagluwas sa iyang mga sulugoon nga nagsalig kaniya. Ug ako karon nagmando nga bisan kinsa gikan sa bisan unsang nasud, tribo o pinulongan nga mosulti og blasphemiya batok sa Dios ni Shadrach, Meshach ug Abednego, pagaputlon sa

[8869] Kini nga himno sa pagdayeg makita sa maong libro: Dan. 3:52–90; kini nga himno mao ang basihanan sa ikapitong ug ikawalong himno sa mga kanon sa simbahan. Ang salaysay sa tulo ka batan-on sa hurno sa Babilonya, nga makita sa mga himno sa liturhiya sa atong Simbahan, giila nga usa ka pahibalo sa dili madunot nga pagpuyo sa Manluluwas sa lubnganan. Mao nga ang Kapitulo 3 sa Basahon sa Propeta Daniel gibasa sa simbahan – sa Vespers sa Dakong Sabado.

mga piraso, ug ang iyang balay pagahimoon nga mga ruinas; kay walay lain Dios nga makaluwas sa Iyang mga sulugoon sa ingon niini nga paagi.

Pagkahuman niini, gipasidunggan sa hari ang tulo ka batan-on sa labi pang dakong dungog, gipataas sila sa ibabaw sa tanan ug gihatagan sila og awtoridad sa ubang mga Hudiyo sa iyang gingharian[8870] .

Samtang nagmalambuon si Nabucodonosor sa iyang trono, nahimong garbo kaayo siya ug, pagkahuman sa mubo nga panahon, nakasinati siya og lain nga damgo nga nagtagna sa iyang pagkahugno ug pagkaulaw.

Sa iyang damgo nakita niya ang usa ka kahoy sa tunga-tunga sa yuta. Dako ug gamhanan kini nga kahoy, ug ang kahaboga niini misaka hangtod sa langit, ug makita kini sa katapusan sa yuta. Nindot kaayo ang mga dahon niini, ug daghan kaayong bunga ang miturok niini, aron mapakaon ang tanan; ang mga hayop sa kapatagan nakakaplag og landong sa ilawom niini, ang mga langgam sa kahanginan nagpuyo sa mga sanga niini, ug ang tanang unod napakabusog niini. Ug tan-awa, ang Mananbantay ug ang Balaan mibaba gikan sa langit. Mitawag Siya sa kusog nga tingog, ug miingon:

'Putla kini nga kahoy, putla ang mga sanga niini, uyoga ang mga dahon niini, ug iwag-iwag ang mga bunga niini; pahawaa ang mga hayop sa ilawom niini ug ang mga langgam sa mga sanga niini; apan biyaa ang punoang gamot niini sa yuta, ug pasagdi kini nga nakagapos sa mga kadena nga puthaw ug bronse, nga didihawan sa langitnong hamog taliwala sa sagbot sa uma, ug pabuhi kini uban sa mga hayop sa sagbot sa yuta. Kuhaon gikan kaniya ang kasingkasing sa tawo, ug hatagan siya og kasingkasing sa hayop, ug pito ka beses molabay ibabaw kaniya.

Kining damgo nakabalisa sa hari, ug iyang gitawag pag-usab ang tanang maalamon sa Babilonia, ang mga managna ug mga salamangkero, ug gisultihan sila sa iyang damgo aron ipasabut kini kaniya. Apan walay bisan kinsa ang nakahimo niini hangtod gitawag si Daniel, nga diin mipahulay ang Espiritu sa Dios. Pagkadungog sa damgo sa hari ug paghunahuna niini, miingon si Daniel:

'Ginoo! Kini nga damgo iya sa imong mga kaaway, ug ang paghubad niini iya sa imong mga supak. Ang kahoy nga imong nakita nagrepresentar kanimo, O hari, nga mitubo ug nagpabakod; ang imong kadakila mitubo ug nakaabot sa langit, ug ang imong gingharian misakop sa katapusan sa yuta. Apan sa dili madugay mawala nimo ang imong gingharian: ikaw pagapahawaon gikan sa mga tawo, ug ang imong puloy-anan uban sa mga mananap sa kalasangan; ikaw pagabusgon og hilamon sama sa baka; ikaw pagabasaon sa hamog sa langit, ug ingon niini molabay ang pito ka tuig hangtod nga imong maila nga ang Labing Halangdon nagdumala sa gingharian sa mga tawo ug ihatag kini sa bisan kinsa nga Iyang gusto. Mahitungod sa sugo nga biyaan ang punoang gamot sa kahoy, kini nagpasabot nga magpabilin kanimo ang imong gingharian hangtod mailhan nimo ang gahum sa langit. Busa, O hari, hinaut nga makapabor kanimo ang akong tambag: bayari ang imong mga sala pinaagi sa pagkamatarong ug ang imong mga kalapasan pinaagi sa kaluoy sa mga kabus—tingali pasayloon ka sa Dios sa imong mga kalapasan.

Busa gipasabot ni San Daniel sa hari ang damgo, ug natuman gayud ang tanan niyang gisulti.

Paglabay sa napulo'g duha ka bulan, samtang naglakaw-lakaw sa mga palasyo sa Babilonia, miingon ang hari:

'Dili ba kini ang maanindot nga Babilonia nga akong gitukod sa kasingkasing sa gingharian pinaagi sa kusog sa akong gahum ug alang sa himaya sa akong kadungganan!'

Sa diha-diha nga nahurot pa lang ang mga pulong sa baba sa hari, misinggit gikan sa langit ang usa ka tingog:

'Mao kini ang gipahayag kanimo, Haring Nebucadnetsar: gikuha ang gingharian gikan kanimo! Ipahilayo ka sa katilingban sa mga tawo, ug puy-an ka uban sa mga mananap sa kalasangan; pagakaon ka og hilamon sama sa baka, ug pito ka beses a[8871] molabay ibabaw kanimo, hangtod nga imong maila nga ang Labaw sa Tanan nagahari sa gingharian sa mga tawo ug ihatag kini sa bisan kinsa nga Iyang pilion.'

Sa diha-diha dayon natuman ang maong pulong batok kang Nabucodonosor: nangitngit ang iyang hunahuna, ug nahimong buang siya. Unya gipanghigot siya sa kadena; ug tungod kay wala siyay makaplagan nga

---

[8870] Kini nga milagro klarong nagpamatuod kang Nebucodonosor ug sa iyang mga maharlika, nga nagpasipala sa mga matarong sa iyang atubangan, ug nagpamatuod usab sa tanang tawo sa matag kapanahonan nga walay katalagman makadaot sa mga matarong nga gipanalipdan sa Dios ug nagbutang sa ilang paglaum kaniya (Isa. 43:2; Sal. 90:1–7 ug uban pa).

[8871] I.e. mga tuig.

kalinaw ilawom sa atop sa palasyo, gibyaan siya sa gawas sa hayag nga hangin, ug gipabulag gikan sa katawhan; mikaon siya og hilamon sama sa baka, ug nababad ang iyang lawas sa hamog sa langit, aron ang iyang buhok mitubo sama sa leon, ug ang iyang mga kuko sama sa langgam. Sa katapusan sa pito ka tuig, nga wala'y lain nga misulay sa pag-angkon sa iyang gingharian, gitangtang ni Nabucodonosor ang iyang mga mata paingon sa langit, ug nibalik kaniya ang iyang panghuna-huna; ug gipanalanginan niya ang Labaw nga Ginoo, gidayeg ug gihimaya ang Kanunay nga Anaa, nga ang gingharian mao ang gingharian nga walay katapusan, ug ang gingharian magpadayon gikan sa henerasyon ngadto sa henerasyon. 'Ug ang tanan nga nagpuyo sa yuta walay bili,' naghunahuna ang hari, 'kay Naga-buhat Siya sumala sa Iyang kabubut-on, sa taliwala sa mga langitnong puersa ug sa mga nagpuyo sa yuta; ug walay bisan kinsa nga makasupak sa Iyang kamot o makasulti kaniya: "Unsa may imong gibuhat?"' Niadtong panahona mibalik ang iyang panghuna-huna sa hari, ug nabalik kaniya ang iyang dungog ug ang kanhi niyang dagway alang sa himaya sa iyang gingharian; Unya gipangita siya sa iyang mga magtatambag ug mga maharlika, ug nabalik siya sa iyang gingharian, ug ang iyang kadakila gipataas pa gayud[8872] .

Ug si Nebucodonosor nagpuyo, nagadayeg, nagpanalangin ug naghimaya sa Hari sa Langit. Naghari siya sulod sa kinatibuk-ang kap-atan ug tulo ka tuig ug namatay sa kalinaw. Sa pagkamatay ni Nebucodonosor, ang iyang anak nga si Evil-Merodach ang misunod kaniya isip Hari sa Babilonia. Gipagawas niya ang bihag nga Hari sa Juda, si Jehoiachin, gikan sa kalabera diin siya gipangposanan og kadena. Gisultihan siya niini sa mahigalaong paagi ug gipataas ang iyang trono labaw pa sa mga trono sa mga hari nga kauban niya sa Babilonia; giusab ang iyang mga sinina sa bilanggoan, ug kanunay siyang nagkaon uban kaniya hangtod sa katapusan sa iyang kinabuhi (2 Mga Hari 25:27–30; Jeremias 52:31–34).

Pagkahuman sa kamatayon ni Evil-Merodach, si Nabonidus, ang manugang ni Nebucadnezzar, misaka sa trono, ug gitudlo ang iyang anak nga si Belsasar isip kauban niyang maghuhari. Sa iyang paghari, ang propeta Daniel gihatagan og daghang mga panan-awon, diin, pinaagi sa hulagway sa nagkalain-laing mga hayop, gihisgutan ang umaabot nga mga hari ug mga gingharian, ang Antikristo, ang katapusan sa kapanahonan ug ang Katapusang Paghukom[8873] .

'Nakita ko,' ingon ni Daniel, 'nga gibutang ang mga trono, ug ang Labaw sa mga Adlaw mipahimutang sa Iyang lingkoranan; ang Iyang bisti puti sama sa niyebe, ug ang buhok sa Iyang ulo sama sa putli nga lana; ang Iyang trono sama sa nagdilaab nga kalayo, ug ang mga ligid niini sama sa nagdilaab nga kalayo. Usa ka suba sa kalayo ang mibubo ug milabay sa atubangan Niya; libo-libo ang nag-alagad Niya, ug daghan ang nagtindog sa atubangan Niya; ang mga hukom mipahimutang sa lingkoranan sa paghukom, ug ang mga basahon gibuksan.

Ug uban pang makalilisang ug makahadlok nga mga pahibalo ang ilang nakita, sumala sa hingpit nga nahisulat sa iyang libro nga[8874] .

Sa usa ka panahon, naghimo si Haring Belsasar og dakong salo-salo para sa usa ka libo sa iyang mga maharlika, ug nag-inom siya og bino sa ilang atubangan. Pagkatilaw niya sa bino, gisugo ni Belshazzar nga dad-on ang mga sudlanan nga bulawan ug pilak nga gikuha ni Nebucodonosor, iyang apohan, gikan sa Templo sa Jerusalem, aron makainom ang hari, ang iyang mga maharlika, ang iyang mga asawa ug ang iyang mga concubine gikan niini. Dayon gidala ang mga bulawan ug pilak nga sudlanan, ug ang hari ug ang iyang mga maharlika, ang iyang mga asawa ug ang iyang mga concubine nag-inom gikan niini. Nag-inom sila og bino ug nagdayeg sa mga dios-diosan—nga bulawan, pilak, bronse, puthaw, kahoy ug bato—apan wala nila gihatagan og himaya ang Walay Katapusan nga Dios, nga adunay awtoridad ibabaw kanila. Niadtong takna, mitungha ang mga tudlo sa usa ka kamot sa tawo ug misulat sa bungbong sa palasyo sa hari, diin nahulog ang suga sa lampara, ug nakita sa hari ang

---

[8872] Ang salaysay sa silot ni Nebucodonosor tungod sa iyang garbo makita sa Dan. 4:1–34.

[8873] Ang panan-awon ni Daniel sa dakong gubat (Dan. 10:1–21, 11:1–45, 12:1–13), sumala sa kaugalingong pagpasabot sa basahon, nagtumong kang Antiochus Epiphanes—ang labing dautan nga kaaway sa mga Hudiyo—ug nagpasabot sa iyang pagpanlupig sa mga Hudiyo ug sa iyang kaugalingong katapusang pagkaguba. Sumala sa pipila ka mga maghuhubad, kining propesiya, bisan pa sa pipila ka mga detalye nga dili magamit kang Antiochus Epiphanes, naghisgot sa tipolohikal nga paagi mahitungod sa Antikristo, sa iyang pagpanlupig sa mga magtutuo ug sa iyang pagkaguba. Ug ang Apostol Pablo, sa pagtagna sa pagpakita sa Antikristo sa kalibutan, gihulagway ang iyang mga kinaiya (2 Tes. 2:4), susama sa mga gihatag kang Antiochus sa propeta Daniel (Dan. 8:9–12, 11:28–31, 36–39).

[8874] Dan. 7:9–10. 'Ang Karaan sa mga Adlaw', i.e. ang Walay Katapusan (i.e. ang Dios).

kamot nga nagsulat. Unya nabag-o ang dagway sa hari; nabalaka siya sa iyang mga hunahuna, nanghuyang ang mga litid sa iyang hawak, ug nagsugod sa pag-igo ang iyang mga tuhod. Misigaw ang hari sa kusog nga tingog nga dad-a ang mga salamangkero, mga Caldeo ug mga mananagna, ug miingon ang hari sa mga maalamon sa Babilonia:

'Kinsa man ang makabasa sa gisulat ug makapatin-aw sa kahulugan niini kanako, pagasul-oban siya ug bisti nga purpura, ug usa ka kadena nga bulawan ang ibutang sa iyang liog, ug siya mahimong ikatulong maghuhari sa gingharian[8875] .'

Ug miabot ang tanang maalamon sa hari, apan wala nila mabasa ang sinulat o mapasabot ang kahulugan niini sa hari. Si Haring Belshazzar nabalaka kaayo, ug ang iyang mga dungog nabulag-an. Unya ang reyna—ang lola ni Belshazzar, ang asawa ni Nebucodonosor, ug gisultihan siya bahin kang Daniel, nga adunay Espiritu sa Dios ug nga, sa mga adlaw sa iyang apohan nga si Nebucodonosor, gitahasan nga pangulo sa tanang maalamon, salamangkero, Caldeo ug manan-agna – tungod sa iyang dakong pagsabot ug kinaadman, ug sa iyang abilidad sa paghubad sa mga damgo ug mga panan-awon. Dayon gidala si Daniel, ug miingon ang hari kaniya:

'Ikaw ba si Daniel, usa sa mga anak sa mga Hudiyo nga gipangdili nga gidala gikan sa Juda sa akong apohan, si Haring Nebuchednezzar? Nadungog ko nga anaa kanimo ang Espiritu sa Dios, ug nga ang kahayag, pagsabot ug dakong kinaadman makita kanimo.' 'Karon, basa-a kanako ang gisulat sa bungbong sa mga tudlo sa usa ka kamot nga dili makita, ug ipatin-aw ang kahulugan niini—usa ka butang nga daghang maalamon, salamangkero ug managna nga miuna pa kanako wala makahimo.' Busa, kon mabasa nimo ang gisulat ug maipatin-aw nimo kanako ang kahulugan niini, pagasul-oban ka ug bisti nga purpura, pagabutangan ka ug kadena nga bulawan sa imong liog, ug ikaw ang ikatulo nga maghuhari sa akong gingharian.

Unya mitubag si Daniel sa hari ug miingon:

'Ibilin na lang kanimo ang imong mga gasa, ug ihatag ang imong dungog sa lain; apan akong basahon sa hari ang sinulat ug ipatin-aw kaniya ang kahulugan niini.'

Pagkahuman niya kini gisulti sa hari, unang gipahinumduman ni San Daniel ang hari sa iyang apohan nga si Nabucodonosor, ug giunsa siya pagsilotan sa Dios tungod sa iyang garbo – nawala ang iyang porma nga tawo, gipahawa siya sa taliwala sa mga tawo, ug nagpangaon siya og hilamon. Dayon gisaway ni Daniel ang hari tungod sa iyang garbo, nga nagpahinumdom nga tungod kay nakalimot siya sa silot nga gihatag sa Dios sa iyang apohan, wala niya ipainubos ang iyang kasingkasing sa atubangan sa Ginoo, kondili misupak siya sa Ginoo sa langit ug gidalit ang mga sudlanan sa Templo Niya pinaagi sa pag-inom og bino sa usa ka salo-salo uban sa iyang mga dungganan ug mga concubine. Gisaway usab niya siya tungod kay samtang nagasimba siya sa mga dios nga bulawan, pilak, bronse, puthaw, bato ug kahoy—nga wala makakita, makadungog, ni makasabot—wala niya gihatagan og himaya ang Dios, nga sa kamot Niya anaa ang iyang gininhawa ug ang iyang tibuok kapalaran. Human niya masaway ang hari tungod niini tanan, mituyok si Daniel ngadto sa sinulat ug misugod sa pagbasa. Ug mao kini ang gisulat: 'Mene, Tekel, Pares'. Gipasabot ni Daniel ang inskripsyon ingon niini: 'Ang Mene'

[8875] Usa ka susamang antropomorpikong paghulagway sa dili makita, patas ug makalilisang nga paghukom sa Dios batok sa mga makasasala makita usab sa Apocalipsis ni San Juan nga Teologo (Pahayag 4:1–4, ug uban pa). Ang labing klaro ug tukmang propesiya sa Mesiyas makita sa ikatulong propetikanhong panan-aw ni Daniel (Dan. 9:1–27) mahitungod sa 70 ka semana nga molabay gikan sa panahon sa sugo sa pagtukod sa Ikaduhang Templo (niadtong 453 BC) hangtod sa pag-abot ni Kristo ug sa Iyang pagtukod sa Bag-ong Tugon. Sumala sa pagpasabot nga gihatag kang Daniel sa arkanghel Gabriel, pito ka semana ang molabay gikan sa panahon sa sugo ni Cyrus hangtod natukod ang templo; pagkahuman sa mosunod nga 62 ka semana, ang Pinahiran pagapatyon, ang Bag-ong Tugon pagatukoron, ang mga halad pagawagtangon, ug unya ang kasuklam-suklam sa pagkaguba motindog sa balaan nga dapit. Ang mga kinaiya nga gigamit sa paghulagway niining Pinahiran dinhi hingpit nga nagtugma kang Jesu-Cristo (cf. Dan. 7:24–27 uban sa Buh. 20:43; Luc. 3:24; Mat. 11:16; Luc. 24:25–27, 21:20). Ang 'mga semana' masabtan lamang isip pito ka tuig nga yugto; kay pinaagi lamang niini nga interpretasyon hingpit ang pagkatugma tali sa mga propesiya ni Daniel ug sa kasaysayan nga misunod. Partikular, ang unang pito ka semana tukma gayud sa 49 ka tuig nga nilabay gikan sa sugo ni Cyrus hangtod sa pagkumpletar sa siyudad ug sa Templo sa Jerusalem; ang mosunod nga 62 ka semana katumbas sa 434 ka tuig, nga, kung i-uban sa 49 ka tuig sa unang semana—nga naghimo og 483 ka tuig sa kinatibuk-an—hingpit nga nagtugma sa panahon sa wala pa ang pagpakita ni Hesukristo aron mag-alagad sa katawhan, sa ika-15 ka tuig ni Tiberio. Sumala sa propesiya, ang pagpatay kang Kristo mahitabo sa tunga-tunga sa katapusang semana, nga mao ang 3.5 ka tuig pagkahuman niining pagpakita, sama sa tinuod nga nahitabo sumala sa salaysay sa mga Ebanghelista. Pagkahuman niining tunga ka semana, moabot ang kasuklam-suklam sa paglaglag sa balaan nga dapit, mao ang paglaglag sa Jerusalem, nga, sumala sa mga pulong ni Daniel, gitagna usab sa Manluluwas (Mat. 24:15); ug sa tinuod, nahitabo gayud kini tanan sa paglaglag sa Jerusalem ni Tito ug Vespasiano.

nagpasabot nga giihap sa Dios ang imong gingharian ug gidala na kini sa katapusan; 'ang Tekel' nagpasabot nga timbang ka sa timbangan ug napakyas ka; 'ang Pares' nagpasabot nga ang imong gingharian gibahin ug gihatag sa mga Medo ug mga Persa. Pagkadungog niini, ang hari, subay sa iyang saad, gipasidunggan si Daniel, bisan pa nga siya nabalaka kaayo sa makalilisang nga propesiya. Ug gisul-oban nila si Daniel og bisti nga purpura, gibutangan og bulawan nga kadena ang iyang liog, ug gipahayag siya sa hari nga ikatulong magmamando sa iyang gingharian.

Natuman ang propesiya ni Daniel. Niadtong gabii mismo, gipatay si Belsasar, Hari sa Babilonia, ug si Dario nga taga-Media, kauban ni Ciro nga taga-Persia, misaka sa trono sa edad nga unom ka pulo'g duha[8876] .

Sa iyang paghari, gitudlo ni Darius ang usa ka gatus ug baynte ka satrapo sa tibuok gingharian, ug ibabaw kanila tulo ka prinsipe, nga usa niini mao si Daniel; kining mga satrapo magreport kanila, aron ang hari dili mabug-atan sa bisan unsang paagi. Nilabaw si Daniel sa ubang mga prinsipe ug satrapo, kay aduna siyay mahimayaong espiritu, ug gihunahuna na sa hari nga itudlo siya nga pangulo sa tibuok gingharian.

Unya ang mga prinsipe ug mga satrapo misugod sa pagpangita og pasangil aron pasanginlan si Daniel sa dili maayong pagdumala sa gingharian; apan wala sila makakita og pasangil o sala, tungod kay siya matinud-anon. Ug miingon kining mga tawo:

'Wala kami makakita og bisan unsang basihanan aron pasanginlan si Daniel gawas kon among makita kini sa balaod sa iyang Dios.'

Unya kining mga prinsipe ug satrapo miadto sa hari ug miingon kaniya:

'Haring Dario! Magpadayon ka sa kinabuhi hangtod sa kahangturan! Ang tanan nga mga prinsipe sa gingharian, ang mga gobernador, ang mga satrapo, ang mga magtatambag ug ang mga kumander nagkasinabot nga ipagawas ang usa ka hari-hariong sugo ug ipahibalo ang usa ka mando: kinsa man, sulod sa traynta ka adlaw, mag-ampo sa bisan unsang dios o tawo gawas kanimo, O Hari, itambog sa lungib sa mga leon aron kan-on. Busa, O Hari, kumpirma kining sugo ug pirmahi ang mando, aron kini dili mausab, sama sa balaod sa mga Medo ug mga Persa, ug dili kini mapapas."

Si Haring Dario, nga wala makamatngon sa ilang dautang tuyo, mipirmah sa mando ug sa maong sugo. Si Daniel, pagkahibalo niya nga napirmahan na ang ingon nga mando, miadto sa iyang balay; ug ang mga bintana sa iyang taas nga kwarto nakabukas paingon sa Jerusalem, ug tulo ka beses sa usa ka adlaw siya mituklow, nag-ampo sa iyang Dios, ug nagpasalamat kaniya, sama sa iyang nabuhat kaniadto . Unya gisubay-subay siya niining mga tawo ug ilang nakit-an si Daniel nga nag-ampo ug nagpakilooy sa atubangan sa iyang Dios. Pagkahuman miadto sila ug gihinumduman nila sa hari ang iyang sugo:

'Dili ba ikaw, O Hari, ang mipirma sa sugo nga bisan kinsa nga tawo nga sa sulod sa traynta ka adlaw mag-ampo sa bisan unsang dios o tawo gawas kanimo, O Hari, ipahulog sa lungag sa mga leon?'

Mitubag ang hari ug miingon:

'Kini nga sugo pinal na, sama sa balaod sa mga Medo ug mga Persa, nga dili na mausab.'

Unya mitubag sila ug gisultihan ang hari nga si Daniel, usa sa mga bihag nga gikan sa mga anak sa Juda, wala magtagad sa hari o sa sugo nga iyang gipirmahan, kondili nag-ampo siya sa iyang kaugalingong pag-ampo tulo ka beses sa usa ka adlaw. Pagkadungog niini sa hari, siya nabalaka kaayo, ug nagpaningkamot siya sa iyang kasingkasing nga luwason si Daniel; sa pagkatinuod, hangtod sa pagsalop sa adlaw naningkamot gyud siya nga luwason siya. Apan miduol ang mga tawo sa hari ug miingon kaniya:

'Hibal-i, Oh Ari, nga sumala sa balaod sa mga Medo ug mga Persa, walay sugo o mando nga gipamatud-an sa ari ang mahimong usbon.'

Unya gisugo sa hari nga dad-on si Daniel ug itambog sa lungag sa mga leon; ug miingon ang hari kang Daniel:

'Iga luwas ka sa imong Dios, nga imong giservisyohan uban sa matinud-anong kasingkasing!'

Pagkahuman niini, gidala ang usa ka dakong bato ug gibutang ibabaw sa bungag sa lungib, ug giselyohan kini sa hari gamit ang iyang kaugalingong singsing ug ang mga singsing sa iyang mga halangdon, aron ang mga kaaway ni Daniel dili makahimo ug bisan unsang dautan batok kaniya; kay wala na siya misalig sa dautang mga tawo sama sa iyang pagsalig sa mabangis nga mga hayop. Unya ang hari miadto sa iyang palasyo, natulog siya nga wala magpanihapon, wala gani siya magpatawag og pagkaon, ug nawala ang iyang tulog.

[8876] Kana mao ang una pagkahuman sa mga hari nga sila Nabonidus ug Belshazzar.

Apan gipugngan sa Dios ang mga baba sa mga leon, ug wala nila siya gisamari.

Sa kaagahon, mibangon ang hari sa pagsubang sa adlaw ug midali paingon sa lungib sa mga leon. Ug misinggit ang hari sa kusog nga tingog:

'Daniel, alagad sa buhing Dios! Nakaluwas ba kanimo ang imong Dios, nga imong giservisyohan nga matinud-anon, gikan sa mga leon?'

Unya mitubag si Daniel sa hari:

'O Hari! Magkinabuhi ka sa walay katapusan! Ang akong Dios nagpadala sa Iyang anghel ug gipugngan ang baba sa mga leon, ug wala sila makadaot kanako, kay nakita nga walay sala ako sa Iyang atubangan; ni nakabuhat man ko ug bisan unsang sala batok kanimo, O Hari.'

Nalipay kaayo ang hari tungod kang Daniel, ug gisugo nga ipaalsa siya gikan sa lungib; ug gipaalsa si Daniel gikan sa lungib, ug wala'y samad nga nakita kaniya. Gisugo sa hari, ug gidala ang mga tawo nga nagpasaka og kaso batok kang Daniel ug gilabay sa lungib sa mga leon, kauban ang ilang mga anak ug asawa; ug sa dili pa sila moabot sa ilawom sa lungib, gipildi sila sa mga leon ug gipisil ang tanang bukog nila. Pagkahuman niini, si Haring Dario misulat sa tanang katawhan, nasud ug mga pinulongan nga nagpuyo sa tibuok yuta:

"Dako unta ang kalinaw kaninyo! Akong gipahibalo nga sa matag lalawigan sa akong gingharian, ang mga tawo magkurog ug magpasidungog sa Dios ni Daniel; kay Siya buhi ug magpabilin nga Dios, ug ang Iyang gingharian dili madaut, ug ang Iyang paghari hangtod sa walay katapusan. Siya nagluwas ug nagligtas, ug nagbuhat og mga katingalahan ug mga timailhan sa langit ug sa yuta; giluwas Niya si Daniel gikan sa gahum sa mga leon[8877] .

Ug si Daniel gihatagan og dakong dungog ni Haring Dario, labaw pa sa bisan kinsa, ug gideklarar siya sa hari nga iyang labing suod nga higala. Ang tulo ka kauban ni Daniel—si Ananias, si Azarias ug si Misael—gihatagan usab og parehas nga dungog.

Ang Hudiyong historyador nga si Josephus Flavius nag-istorya nga si Daniel, isip labing dungog nga dignitaryo, adunay dakong awtoridad sa Imperyo sa Persia, ug sa siyudad sa Ecbatana[8878] nagtukod siya og usa ka bantugang tore, nga sa panahon sa maong historyador, pipila ka gatus ka tuig human kini natukod, nagpakita nga bag-o pa gayud sama sa bag-o lang natukod. Ang mga hari sa Media ug Persia gilubong niining tore, ug ang pagbantay niini gisalig sa usa sa mga pari nga Hudiyo.

Pagkahuman ni Haring Dario, gihatagan usab ni Haring Ciro si San Daniel og labing dakong pagpasidungog, kay gihimong iyang kasaligan ug tunga-tungnan sa katawhan. Ug nagpuyo si Daniel uban sa hari ug mas gipasidunggan pa kaysa sa tanan niyang mga higala.

Ang mga Babilonyo adunay idolo nga ginganlan og Bel[8879] , ug matag-adlaw sila mogasto niini og baynte ka dagkong sukod sa harina sa trigo, upat ka pulo ka karnero, ug unom ka sukod sa bino. Gihimaya kini sa hari ug adlaw-adlaw siya moadto aron mosimba niini; apan si Daniel misimba sa iyang Dios. Ug miingon ang hari kaniya:

'Ngano man nga dili ka mosimba kang Bel?'

Mitubag siya:

'Tungod kay dili ko mosimba sa mga dios-diosan nga hinimo sa kamot sa tawo, kondili mosimba ko sa buhing Dios, nga nagmugna sa langit ug yuta ug nagdumala sa tanang unod.'

Miingon ang hari:

'Dili ba nimo hunahunaon nga si Bel usa ka buhing Dios? Dili ba nimo makita pila ka daghan ang iyang gikaon ug giinom matag adlaw?'

Nangisi si Daniel ug miingon:

'Ayaw kamo pasagdi, Oh Ari; kay sa sulod niini putik, ug sa gawas niini tumbaga, ug wala pa kini magkaon o mag-inom.'

Unya ang hari, sa iyang kasuko, mitawag sa iyang mga pari ug miingon kanila:

[8877] Ang salaysay sa kombiyerto ni Belsasar, sa iyang pagkahugno ug sa pagkahugno sa gingharian sa Babilonia makita sa Daniel 5:1–31.

[8878] Ecbatana – ang kapital sa Media ug panimalay sa ting-init sa mga hari sa Persia, ug sa ulahi sa mga Parthian. Ang siyudad karaan kaayo ug nailhan tungod sa lig-on nga kuta ug katingalahang kadan-ag.

[8879] Si Bel o Baal (ang Baal sa mga Fenicio) mao ang ngalan sa pangunang diyos-adlaw sa Babilonia.

'Kung dili ninyo isulti kanako kinsa ang nangaon niini tanan, kamatayon ang inyong silot. Apan kon mapamatud-an ninyo kanako nga si Bel gayud ang nangaon niini, si Daniel ang mamatay, kay nagpasipala siya kang Bel.'

Ug miingon si Daniel sa hari:

'Sumala sa imong gisulti.'

Aduna'y pitopulo ka pari ni Bel, gawas pa sa ilang mga asawa ug mga anak. Ug ang hari miuban kang Daniel paingon sa templo ni Bel, ug ang mga pari ni Bel miingon:

Tan-awa, mogawas kita didto, ug ikaw, Oh hari, ipahimutang ang pagkaon; unya, pagbubo sa bino, isira ang mga pultahan ug timan-i kini sa imong singsing. Ug kon sa imong pag-abot ugma makita nimo nga dili tanan gikaon ni Bel, mamatay kita; o kaha mamatay si Daniel nga nakakunwari batok kanato.

Wala nila kini tagda, kay naghimo sila og tinago nga agianan ilawom sa lamesa, ug pirmi sila mosulod aron mokaon sa pagkaon. Pagkahuman nila paggawas, gibutang sa hari ang pagkaon sa atubangan ni Vil, samtang si Daniel nagmando sa iyang mga sulugoon; nagdala sila og abo ug gipang-abog kini sa tibuok templo sa atubangan lang sa hari. Unya, pagkahuman nila paggawas, gisirado nila ang mga pultahan, giselyohan kini gamit ang selyo nga singsing sa hari, ug nilakaw sila. Ang mga pari, subay sa ilang batasan, miabot sa gabii uban sa ilang mga asawa ug mga anak, ug sila tanan mikaon ug miminom.

Sa sunod adlaw sayo nga mibangon ang hari, ug kauban niya si Daniel, ug nangutana ang hari:

'Buo pa ba ang mga selyo, Daniel?'

'Buo pa sila, O Ari,' matubag niya.

Ug sa diha nga nabuksan ang mga pultahan, ang hari, sa pagtan-aw niya sa lamisa, misinggit sa kusog nga tingog:

'Dako kaayo ka, Vil, ug walay limbong kanimo!'

Nangisi si Daniel, gipugngan niya ang hari aron dili mosulod, ug miingon:

– Tan-awa ang salog ug tan-awa kinsa ang tag-iya niining mga bakas?

'Nakita nako ang mga tiil sa lalaki, babaye, ug mga bata,' matod sa hari. Ug sa iyang kasuko, gisugo sa hari nga dakpon ang mga pari, ang ilang mga asawa ug mga anak, ug ila gipadayag ang tinago nga mga pultahan diin sila misulod ug mikaon sa mga pagkaon nga naa sa lamisa. Unya gisugo sa hari nga patyon sila, ug iyang gihatag si Bela kang Daniel, kinsa gilaglag siya ug ang iyang templo[8880] .

Aduna'y usa ka dakong dragon sa maong dapit, ug ang mga Babilonyo nagasimba niini.

Ug miingon ang hari kang Daniel:

'Dili ba nimo isulti bahin niini nga hinimo kini sa bronse? Anya, buhi kini, nagakaon ug nagainom; dili nimo masulti nga kining diyos dili buhi; busa, simba kini.'

Miingon si Daniel:

'Nagasimba ko sa Ginoo nga akong Dios, kay Siya mao ang buhing Dios. Apan ikaw, Oh Hari, tugoti ako, ug patyon nako ang dragon nga walay espada o tungkod.'

Miingon ang hari:

'Gihatagan tika og pagtugot.'

Unya gikuha ni Daniel ang pipila ka pitch, tambok, ug buhok, giluto kini nga magkuyog, gihulma nga bola, ug gilabay sa baba sa dragon, ug nabuto ang dragon. Ug miingon si Daniel:

'Ani-a ang imong mga balaan nga butang!'

Pagkadungog niini sa mga Babilonyo, nasuko kaayo sila ug mitindog batok sa hari, nga nag-ingon:

'Nahimong Hudiyo ang hari: gipapas ug gipatay niya ang dragon, ug gipatay ang mga pari.'

Ug pag-abot nila sa hari, miingon sila:

'Ihatag kanamo si Daniel, o papatyon namo ikaw ug ang imong panimalay.'

Sa dihang nakita sa hari nga mapugos gyud siya, napugos siya sa paghatag kang Daniel kanila. Gidugong nila siya sa lungib sa mga leon, ug nagpabilin siya didto sulod sa unom ka adlaw. Pito ka leon ang naa sa lungag, ug kada adlaw ginapakaon sila og duha ka bangkay ug duha ka karnero; apan niining higayona wala sila gitagaan

[8880] Ang salaysay bahin kang Bel ug sa dragon makita sa Daniel 14:3–23; kini nga salaysay kabahin sa dili-kanonikal nga mga bahin sa libro.

niining pagkaona aron kan-on nila si Daniel. Bisan pa niana, ang Dios, sama sa kaniadto, gisirado ang mga baba sa mga leon – ug si Daniel naglingkod sa lungag uban kanila sama sa malumo nga mga kordero.

Sa Judea adunay usa ka propeta nga ginganlan og Habakkuk, nga pagkahuman sa pagluto og sabaw ug pagbungkag og pan sa usa ka sudlanan, paingon na sa uma aron dad-on kini sa mga mag-aani. Apan ang Anghel sa Ginoo miingon kang Habakkuk:

'Dad-a kining pagkaon nga imong dala kang Daniel sa Babilonia, sa lungib sa mga leon.'

Miingon si Habakuk:

'Ginoo! Wala pa gyud ko makakita sa Babilonia, ug wala pud ko kahibalo og bisan unsang lungib.'

Unya gikuptan siya sa Anghel sa Ginoo sa korona sa iyang ulo ug, gipataas siya pinaagi sa iyang buhok, gibutang siya sa Babilonia ibabaw sa langob pinaagi sa gahum sa iyang espiritu. Ug misinggit si Habakkuk ug miingon:

'Daniel! Daniel! Dawata ang pagkaon nga gipadala sa Dios kanimo.'

Miingon si Daniel:

'Gihinumduman Mo ako, O Dios, ug wala Mo biyai ang mga nagahigugma Kanimo.'

Ug mitindog si Daniel ug mikaon; samtang ang Anghel sa Dios dayon gibalik si Habakkuk sa iyang lugar.

Sa ikapitong adlaw, miabot ang hari aron magminos para kang Daniel; ug sa dihang miduol siya sa hukay ug mitan-aw sa sulod, ania, naglingkod didto si Daniel. Ug ang hari misinggit sa kusog nga tingog ug miingon:

'Dako kaayo Ka, Ginoo nga Dios ni Daniel, ug walay lain gawas Kanimo!'

Ug gisugo niya nga kuhaon si Daniel, ug ang mga responsable sa iyang pagkaguba ipahulog sa hukay – ug didto sila dayon gilamoy sa atubangan niya[8881] .

Nabuhi si Daniel ug ang iyang tulo ka mga higala hangtod sa tigulang nga edad.

Si San Cirilo sa Alexandria ug uban pa nagasulti nga pagkahuman sa kamatayon ni Nabucodonosor ug sa ubang mga hari nga nagpasidungog kang Daniel ug sa iyang mga kauban, usa pa ka hari nga ginganlan og Cambyses ang misaka sa trono[8882] . Sa dihang nahibalo siya sa ilang pagtuo ug gisaway siya nila tungod sa iyang pagkadautan, gisugo niya nga una putlon ang ulo ni Ananias. Si Azariah, bisan pa niana, gipahaba ang iyang bado ug nadakpan kini. Dayon nadakpan ni Mishael ang naputol nga ulo ni Azariah, samtang si Daniel, nga nagpahaba sa iyang bado, nadakpan ang ulo ni Mishael. Sa katapusan, naputol usab ang ulo ni Daniel. Gisulti nga pagkahuman silang giputol ang ulo, ang matag ulo gibalik sa ilang kaugalingong lawas, ug ang Anghel sa Ginoo, nga nagkuha sa mga lawas sa mga balaan, gidala sila sa Bukid Geval[8883] , diin sila gilubong ilawom sa usa ka bato. Upat ka gatus ka tuig pagkahuman, sa adlaw sa Pagkabanhaw sa atong Ginoong Jesu-Kristo, kining mga balaan, kauban ang uban pa, nabanhaw gikan sa mga patay ug, pagkahuman nga nagpakita sa daghan, mipahulay pag-usab[8884] . Gidiktar sa mga balaang amahan nga ang ilang paghinumdom pagasubayon pito ka adlaw sa wala pa ang Pagkahimugso ni Kristo, tungod kay sila usab gikan sa tribo ni Juda, diin gikan ang kaliwatan sa atong Manluluwas, ug busa siya paryente niining mga balaan sumala sa unod.

Pinaagi sa pag-ampo niining mga balaan, ipangayo nga ang Kristo nga among Dios maghan-ay sa among kinabuhi sa kalinaw, kaniya nga ang himaya uban sa Amahan ug sa Espiritu Santo hangtod sa kahangturan. Amen[8885] .

[8881] Ang salaysay sa unom ka adlaw nga pagpabilin ni Daniel sa lungib sa mga leon makita sa Daniel 14:28–42.

[8882] Cambyses – usa ka hari sa Persia, anak ni Cyrus (529–522 BC), nailhan tungod sa iyang kalupigan.

[8883] Ang Gival usa ka bukid sa tribo ni Efraim, sa amihanan nga bahin sa lungsod sa Sikem.

[8884] Sumala sa Ebanghelyo ni Mateo, sa kamatayon sa atong Ginoong Jesu-Kristo, *'ang mga lubnganan nabuksan, ug daghang mga lawas sa mga balaan nga natulog gibanhaw; ug pagkahuman sa Iyang pagkabanhaw, migawas sila gikan sa mga lubnganan, misulod sa balaang siyudad ug nagpakita sa daghan'* (Mat. 27:52–53).

[8885] Gidala ni Santa Reyna Helena ang mga relikya sa propeta Daniel ngadto sa Constantinople ug gibutang kini duol sa Simbahan ni San Romanus. Nakita kini sa mga Rusyano nga peregrino nga sila Anthony niadtong 1200, Stephen sa Novgorod niadtong 1342, ang diakono Alexander sa ika-14 nga siglo, ug ang hierodeakono Zosima niadtong 1420. Ang iyang lubnganan hangtod karon gipakita pa sa Susa, kapital sa Imperyo sa Persia; giila siya bisan sa mga pagano.

Troparion, Tono 2:

Dako sa pagtuo ug pagkamatarong[8886] : sa bukal sa kalayo, sama sa langob sa pahulay, naglipay ang tulo ka balaan nga batan-on, ug ang propeta Daniel, usa ka magbalantay, mitan-aw sa mga leon sama sa mga karnero. Pinaagi sa ilang mga pag-ampo, O Kristo among Dios, luwasa ang among mga kalag.

Kontakion sa Propeta, Tono 3:

Ang imong kasingkasing, nga napahapsay sa Espiritu, nahimong labing hayag nga puloy-anan sa pagpanagna; kay imong nakita nga anaa sa atubangan ang layo pa: imong gipakamaot ang mga leon nga gilabay sa lungib. Tungod niini gipasidunggan ka namo, bulahan nga propeta, himayaong Daniel.

Kontakion sa mga Batan-on, Tono 6:

Wala nimo gihatagan og dungog ang larawan nga gihimo sa kamot sa tawo, apan, gipanalipdan sa Dili Masaysayong Pagkatawo, O tulo ka beses nga bulahan, gipadayeg ka sa pagsulay sa kalayo; ug sa pagtindog taliwala sa dili masabar nga kalayo, mitawag ka sa Dios: 'Dali, O Mapinanggaon, ug padali, ingon nga ikaw maloloy-on, sa pag-abot aron motabang kanamo, kay mahimo nimo kini kung buot nimo.'[8887]

Paghinumdom kang Banal nga Daniel nga Kumpesor

Gisaulog sa ika-17 sa Disyembre

Ang Kagalang-galang Daniel sa sinugdan mao ang magmamando sa usa ka isla nga gitawag Niverty, o Verroi, nga nahimutang duol sa Gadir[8888] . Pinaagi sa paborableng lokasyon sa iyang gingharian sa kaniadto nga nag-unang ruta sa dagat, nakatigom si Daniel og dakong bahandi; apan, tungod kay gipadako siya sa Kristohanong pagkamatinud-anon, mas gipili niya nga mosilbi sa Dios kaysa sa mamon (Matt. 6:24) o sa mga tinguha sa tawo – ug, sa katapusan, *'giundang niya ang tanan, giisip ang tanan nga basura, aron makuha niya si Cristo'* (Fil. 3:8); iyang gibyaan ang iyang awtoridad ug mga kabtangan sa iyang mga anak, samtang siya mismo mibiyahe paingon sa Roma ug didto misumpa sa monastikong mga panata. Gikan sa Roma mibiyahe siya paingon sa Constantinople, diin nakig-istorya siya sa mga emperador Romanus ug Constantine[8889] , kinsa iyang gipangayoan og pagtugot aron bisitahan ang Jerusalem. Didto sa Jerusalem, pagkahuman sa pagpasidungog sa mga balaang dapit, nadawat ni Daniel gikan sa lokal nga Patriarka nga si Christodoulos[8890] ang dakong schema uban sa ngalan nga Stephen; apan didto usab, kinahanglan niyang pag-antos ang daghang pagpanglutos ug bisan pagpanakit sa kamot sa mga walay Dios nga Saracen. Gikan didto, mibiyahe siya paingon sa Ehipto; diin siya nadakpan ug gipriso, nag-antos sulod sa unom ka bulan sa gutom, kauhaw, ug tanang matang sa pag-antos, kauban ang duha ka pari nga gipriso uban kaniya. Pagkahuman niini, ang kanunay hinumduman nga santo gidala sa atubangan sa Emir sa Ehipto, nga nagbutang kaniya og bug-at nga mga kadena ug gipugos siya sa pagsalikway kang Kristo; apan ang santo nagpabilin nga lig-on ug, walay pagduha-duha, mapangahas niyang giangkon nga ang atong Ginoong Jesu-Kristo mao ang tinuod nga Dios, nga tungod niini gisulod siya sa daghang lain-laing pag-antos; napul-an niini, siya namatay. Si Daniel nakadawat og pahibalo sa iyang kamatayon gikan sa Dios.

[8886] Koreksyon – kalampusan, katingalahan.
[8887] Ang salaysay sa milagrosong pagluwas ni Daniel gikan sa lungag sa mga leon makita sa Daniel 6.
[8888] Gadira – Cádiz sa habagatan sa Espanya, duol sa Gibraltar.
[8889] Romanos I Lekapenos – Emperador sa Byzantine gikan sa 917 hangtod 944. Constantine VII – Emperador sa Byzantine gikan sa 912 hangtod 959, nga naghari kauban ni Romanos
[8890] Christopher o Christodoulos mao ang Patriarka sa Herusalem gikan sa 947 hangtod 967.

31 Disyembre

18 Disyembre (Daang Estilo)

Ang Kinabuhi ug Pagkamartir ni San Sebastian nga Martir ug sa iyang mga kauban

Gisaulog sa 18 Disyembre

Si San Sebastián natawo sa siyudad sa Narbonne[8891] , ug nagdako ug nag-eskwela sa Milan[8892] . Ang mga imperador nga dili matinud-anon sa pagtuo, sila Diocletian ug Maximian[8893] , nahigugma kaayo kaniya nga gisaligan siya sa pagdumala sa bantay sa palasyo ug gisugo siya nga kanunay motindog sa ilang atubangan, kay usa siya ka maisugon ug maalamon nga tawo, puno sa kinaadman, matinuoron sa iyang mga pulong, matarong sa iyang mga paghukom, maampingon sa iyang tambag, matinud-anon ug maisugon sa iyang pag-alagad ug sa tanang buluhaton nga gisalig kaniya, ug siya mitindog nga lahi sa tanan tungod sa iyang pagkamaayo ug pagkamatinud-anon. Girespeto siya sa iyang mga sundalo sama sa usa ka amahan, ug ang tanang kortesano nahigugma ug dako kaayo ang pagrespeto kaniya – kay siya nailhan tungod sa tinuod nga pagkamatinud-anon. Sama sa gipaabot, kinsa man ang gipanalanginan sa Diyos sa Iyang mga gasa gihigugma ug gipasidunggan sa tanang tawo! Sa tanang panahon nagpaningkamot siya pag-ayo alang kang Kristo, nag-ampo ug nagtuman sa Iyang mga balaang sugo. Apan, gibuhat niya kini sa tago, aron dili mahibalo ang mga daotan nga hari sa iyang pagtuo kang Kristo. Gitago niya sa iyang sulod, ilawom sa pagpakita sa tawhanong awtoridad, ang pagka-sundalo ni Cristo—dili tungod kay nahadlok siya sa pag-antos, o gihigugma ang dungog ug bahandi ug nahadlok nga mawala kini, kondili aron lang matabangan ang mga Kristohanon, nga niadtong panahona malupit nga gipanglutos ug gipangtortyur. Kadtong mga wala niya matabangan nga makagawas sa ilang mga gapus ug pag-antos, o mapagaan ang ilang kasakit, iyang gipalig-on pinaagi sa pagtambag ug pagdani kanila nga isakripisyo nila ang ilang kinabuhi nga mapangahas alang sa Ginoo, nga pinaagi sa Iyang dugo sila nabayran, ug ibubo ang ilang kaugalingong dugo sa paglaum sa usa ka walay katapusang ganti human sa ilang panandaliang pag-antos. Busa naningkamot siya sa pagdaug og mga kalag para sa Dios, mga kalag nga gipaningkamotan sa yawa nga bungkagon gikan Niya ug kuhaon para sa iyang kaugalingon, aron laglagon kini. Naglihok siya subay sa pulong sa Kasulatan: gipalig-on niya ang huyang nga mga kamot ug ang nagalibog-libog nga mga tuhod sa mga matinud-anon (cf. Isa. 35:3–4), samtang pinaagi sa iyang mga pagdasig gipalig-on niya ang kaisog sa mga mahuyang ang kasingkasing, sa mga nagduha-duha ug sa mga nahadlok sa pag-antos, ug gidasig sila sa pagpakita og kaisog. Sa pagtan-aw niya sa daghang mga santo sa iyang atubangan nga nagbuhat og maisugong mga buhat, nag-antos sa mga pag-antos, nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pagtuo kang Kristo taliwala sa malupit nga mga pag-antos, ug nakadawat sa mga korona sa walay katapusang kinabuhi sa pagbiya niini nga kinabuhi, si Sebastian mismo napuno sa tinguha nga mag-antos alang kang Kristo ug nagpaabut sa higayon nga ipahibalo sa Ginoo ang husto nga panahon alang niini. Ug busa, sa katapusan, miabot ang takna nga dili na niya matago ang kalayo sa balaan nga gugma ug kadasig nga nagdilaab sa iyang sulod, ug iyang gipahayag sa tanan kung kinsa siya: ang kahayag dili na matago sa kangitngit.

Niadtong panahona, duha ka dungog ug mahimayaong lalaki, sila Marcellinus ug Mark, magsoon sa pagkahimugso, ang naaresto tungod sa pag-angkon sa ngalan ni Kristo ug dugay na silang gipabilin sa prisohan; si Banal nga Sebastian kanunay silang gibisita ug gihupay, gisultihan sila mahitungod sa balaan nga pagtuo ug gihangyo nga biyaan ang maluya nga mga butang sa kalibutan ug dili mahadlok sa pagpanakit. Gipatigbabawan nila ang iyang maayong tambag, mapisan nilang gidawat ang mga samad nga gihatag kanila sa ilang mga

---

[8891] Narbon – karon Narbonne – usa ka mauswagon nga siyudad sa kalakohan sa karaang mga Gaul, nga sa ulahi (sa sayong bahin sa ika-2 nga siglo) nahimong kolonya sa Romano sa habagatang-sidlakan sa Gaul sa Suba sa Atac; karon usa ka gamay ug dili kaayo importante nga lungsod sa Pransya, dili layo sa Gulpo sa Lyon, sa kanal nga pareho usab og ngalan, nga nagdugtong sa Dagat Mediterraneo sa Dagat Atlantiko.

[8892] Mediolan – karon Milan – usa ka dakong siyudad sa karaang Cisalpine Gaul, o sa kasadpang bahin sa Italya karon.

[8893] Diocletian ug Maximian – mga kauban nga emperador sa Imperyong Romano, nga naghari gikan sa 284 hangtod 305.

mananakit ug, nagpabilin nga matinud-anon sa ilang pagtuo, gisilotan sila nga putlon ang ulo gamit ang espada. Apan sa dihang sila, andam nang mamatay, mipanaug sa ilang mga ulo ilawom sa espada, miabot ang usa ka sugo nga buhian sila aron mobalik sa ilang mga ginikanan, asawa ug mga anak. Ang ilang tigulang nga ginikanan, sila Tranquillinus ug Marcia, buhi pa. Ang ilang mga ginikanan ug ang tibuok nilang panimalay nangayo sa Romanong gobernador, si Agresta Chromatia, nga hatagan sila Marcellinus ug Marcus og tulo ka pulo ka adlaw nga pahulay, aron sa maong panahon mapangumbinsi nila kining magsoon sa pagsimba sa mga paganong diyos, kay pagano man ang ilang mga ginikanan, ang ilang mga asawa, ug ang tanan nilang paryente.

Sa dihang gihatag ang gipangayo nga panahon, gilibutan sa ilang mga ginikanan, asawa, mga anak, paryente, ug mga higala si Marcellinus ug si Marcus ug, samtang nagahilak, nagsugod sa pagpakiluoy kanila nga luwason ang ilang kaugalingon ug ang ilang mga hinigugma, ug, pabayaan ang ilang pagkamapisan, buhaton ang gisugo sa mga hari. Ang ilang amahan, nga nagtudlo sa iyang abuhing buhok, sa iyang katigulangon ug sa iyang pisikal nga kakulang sa kusog, nangayo kanila nga ayaw nila biyai ang ilang pagtuo hangtod siya mamatay ug ilubong siya sumala sa kostumbre; nagpaabot na siya nga mamatay sa dili madugay ug dili na siya makalakaw nga dili tabangan, apan kanunay siyang gisuportahan o gidalit sa uban. Ang inahan, nga nagtudlo sa iyang suso nga gigatas-an kanila, nangayo og angay nga pagtahod ug pagsunod isip anak; nagpakakusog siya nga luwason ang iyang kinabuhi alang kaniya ug dili maghatag sa ilang kaugalingon sa boluntaryong kamatayon. Ang gagmay nga mga bata mitunol sa ilang mga kamot ngadto kanila, mipilit sa ilang mga tiil ug, uban sa mga luha, nangayo nga dili sila biyaan nga mga ulila. Sa bahin sa uban pang mga bata, nga nagsul-ob pa og lampin ug wala pa makahambal, ang ilang hitsura mismo nagsilbi nga pahimangno sa umaabot nilang pagka-ulila ug nakapukaw sa kalooy sa ilang mga ginikanan. Ang ilang mga asawa misulti sa umaabot nilang pagka-balo ug, samtang nagahilak og mapait, nangayo kanila nga ayaw sila paglaglag kauban nila pinaagi sa pagpili sa kamatayon, nga magbutang kanila sa nagkalain-laing kalisud sa kinabuhi sa usa ka balo. Ang ilang mga paryente, sa ilang bahin, nangayo kanila nga ayaw paghatag og ingon nga dunggoan sa ilang panimalay ug sa tibuok pamilya, ug ayaw pagpasakop sa ilang kaulaw sa atubangan sa mga silingan pinaagi sa pag-uyon sa usa ka makauwaw nga kamatayon. Ug ang tanan naghilak ug nag-aga. Ug unsa pa kaha ang mahimo niining mga tawo, nga dili mapildi sa ilang balaan nga kaisog? Walay pag-antos nga makapahugno kanila sama niining mga tukso; napildi sila sa ilang natural nga gugma alang sa ilang tigulang nga ginikanan, asawa, mga anak, ug paryente, ug nabungkag sa kaluoy; ug nagsugod sila og pagduha-duha ug pag-uyog, sama sa tuge sa hangin, ug ang ilang mga kasingkasing natunaw sama sa waks sa atubangan sa kalayo. Naga-hilak sila uban sa ilang mga hinigugma ug hapit na gayud sila mosugot sa ilang mga hangyo ug isalikway ang balaan nga pagtuo.

Unya si San Sebastian, nga anaa niadtong panahona, sa dihang nakita niya nga andam na sila sa pagbiya sa ilang pagtuo ug paglaglag sa ilang mga kalag, naluoy kanila; ug sa pagkahibalo nga miabot na usab ang panahon aron siya magpamatuod sa iyang pagtuo—aron motabang sa uban ug aron siya mismo mag-antos—mitindog siya sa taliwala sa mga nanan-aw ug, gisugo ang tanan nga hilom, misugod siya og sulti:

– O mga maisugong mandirigma ni Kristo! O labing maalamon nga mga sundalo sa hukbo sa Dios! Pinaagi sa inyong pagkamaabiabihon, nakaduol na kamo sa kadaogan uban sa kaisog, apan karon, tungod sa dautang mga tukso sa inyong mga silingan, gusto ninyong biyaan ang inyong walay katapusang korona. Ayaw kini buhata, kondili tudlo-a ang mga mandirigma ni Kristo sa kaisog pinaagi sa inyong kaugalingong mga buhat – tudlo-a sila nga magsul-ob og pagtuo imbis sa puthaw; ayaw itaktak ang mga bandila sa inyong mga kadaugan tungod sa luha sa mga babaye, ug ayaw hatagi og pahulay ang pangulo sa kaaway, nga natumba sa inyong tiilan, basi siya, human makabawi sa iyang kusog, mosugod pag-usab sa pakig-away batok kaninyo; kay, bisan pa man nga mabangis ang iyang miaging pag-alsa, kon mapukaw pag-usab, mas modako pa gayud ang iyang kasuko. Busa, itas ang himayaong bandila sa imong kaisog ibabaw sa mga tinguha sa kalibutan, ug ayaw kini biyai tungod sa walay pulos ug bata-bata nga mga luha. Kadtong imong nakita nga nagahilak malipay unta karon kon ilang mahibaw-an ang imong nahibaw-an, kay nagtuo sila nga ang kinabuhi ania ra sa yuta ug kon kini mahuman ug mamatay ang lawas, walay bisan usa ka bahin sa kalag nga mabuhi pa. Kung mahibalo sila nga aduna pay lain kinabuhi—imortal ug walay pag-antos, diin naghari ang walay hunong nga kalipay—sigurado silang gustong mosulod uban nimo ug, sa pagdumot niining temporaryong kinabuhi, maningkamot sila nga makab-ot ang walay katapusan. Kining kasamtangang kinabuhi dali ra kaayo mawala, dili permanente ug dili kasaligan, nga bisan pa ang mga nakadikit niini mawala ang pagtuo niini. Sukad pa sa sinugdanan sa kalibutan, gipapas niini ang tanan nga nagbutang sa

ilang paglaum niini; gilimbongan niini ang tanan nga nangandoy niini; giuyawan niini ang tanan nga nagpasigarbo niini; nakakuyaw kini sa tanan; wala kini magbilin bisan kinsa nga lig-on sa paglaum o walay kaulaw sa ilang pagsalig; ug napamatud-an kini nga hingpit nga limbong. Oh, unta kining limbong usa lang ka damgo, ug dili gayud magdala sa mga tawo ngadto sa mapait nga paglimbong! Apan labi pang dautan, kining malangayong kinabuhi nagdala sa mga nagsunod niini ngadto sa tanang matang sa pagka-bala-wala sa balaod: gipalipay niini ang mga palasasa sa sobra nga pagtagamtam ug pagkalasing; gihagit niini ang mga maluoy sa pakighilawas ug sa tanang matang sa hugaw; nagtudlo kini sa kawatan sa pagpangawat, sa masukoon sa paglagot, ug sa bakakon sa pagpanglimbong; Gibulag niini ang bana gikan sa asawa, nagtanom og pagdumgot tali sa mga higala, panagbangi tali sa mga malumo, bakak tali sa mga matarong, ug tukso tali sa mga monghe; ginakawatan niini ang mga huwes sa hustisya, ang mga putli sa pagkaputli, ang mga artista sa ilang arte, ug ang tanan sa maayong pamatasan. Hinumdumi usab nato ang labing dautan nga mga buhat nga gidala niini sa iyang mga sumusunod: kung ang usa ka igsoon mamuno sa iyang igsoon, o ang usa ka anak mamuno sa iyang amahan, o ang usa ka higala mamuno sa usa ka higala – kinsa ang nagtudlo kanila niini? Unsa man ang ilang gilauman sa diha nga ilang buhaton ang ingon nga kalapasan? Dili ba tungod sa kinabuhi karon, nga pinalangga kaayo, nga ang mga tawo magdumot sa usag usa, ang matag-usa naningkamot sa pagsiguro og mas maayong pag-eksister para sa ilang kaugalingon? Ngano man nga ang tulisan mopatay sa biyahero, ang mga dato manlupig sa mga kabus, ang mga hambog maninsulto sa mga mapainubuson, ug ang mga salarin maglutos sa mga inosente? Sa tinuod, kining tanan nga dautan ginabuhat sa mga nagpaningkamot alang sa karon nga kinabuhi ug nagtinguha nga magpabilin sa paghigugma niini sulod sa taas nga panahon ug malingaw niini. Siya, sa baylo, pinaagi sa pagtudlo sa iyang mga sumusunod ug mga sulugoon sa pagbuhat sa dautan, gihatag sila sa iyang anak nga babaye—ang walay katapusang kamatayon—nga diin gisal-ut usab ang unang mga tawo, kay bisan pa nga sila gimugna aron madawat ang walay katapusang kinabuhi, nabihag sila sa kinabuhi niining kalibutan ug gipahinungod ang ilang kaugalingon sa pagkahigugmaon sa pagkaon, sa senswalidad ug sa kahakog sa mga mata (1 Juan 2:16), ug gikan didto nahulog sila sa impyerno, nga wala magdala bisan unsa sa mga butang sa kalibutan uban kanila. Ug kini nga kinabuhi sa kalibutan, mga hinigugma nga higala, mao ang nakalimbong kaninyo pag-ayo nga gusto ninyo, pinaagi sa inyong dautang tambag, nga ibalik ang inyong mga higala nga nagbiyahe paingon sa kinabuhi nga walay katapusan! Gitudloan kamo niini, mga ginikanan nga may dungog, nga iliso ang inyong mga anak—nga nagbiyahe paingon sa langitnong panon, sa dili malaglag nga himaya ug sa kaluoy sa Walay Katapusan nga Hari—pinaagi sa inyong mabangis nga paghilak. Gipangumbinsi kamo niini, matinahuron nga mga asawa sa mga santo, nga korap-on ang hunahuna sa mga martir pinaagi sa inyong pagdani, aron maliso sila gikan sa ilang maayong tuyo, ug aron kumbinsihon sila nga dawaton ang walay katapusang kamatayon imbis nga kinabuhi, ug pagkaulipon imbis nga kagawasan. Kung mosunod sila sa inyong tambag, dili sila magpuyo og dugay uban kaninyo; pagkahuman, kinahanglan silang mobulag kaninyo, – ug magbulag sa paagi nga dili na ninyo magkita gawas sa dapit sa walay katapusang pag-antos, diin gisunog sa kalayo ang mga kalag sa mga dili matinud-anon, diin ginakan sa mga langitnong bitin ang mga ngabil sa mga mapangdaot, diin ginagatgatan sa mga bitin ang dughan sa mga mananamba, diin madungog ang mapait nga paghilak, bug-at nga mga paghuyop ug walay hunong nga mga pag-agol sa kasakit. Busa tugoti sila nga makalingkawas niining mga pag-antos, ug paningkamoti ninyo nga makalingkawas usab kamo niini; ayaw ninyo sila pugngi sa pagbiyahe pag-usab paingon sa langitnong korona nga giandam para kanila. Ayaw kahadlok: dili sila mapabulag kaninyo, kondili, sa sukwahi, mag-andam sila para kaninyo og hayag nga puy-anan sa langit, diin kamo, kauban nila ug sa inyong mga anak, malingaw sa walay katapusang mga panalangin. Kung naggahum pa gani mo sa matahum nga mga bilding dinhi, unsa pa kaha inyong paghanga sa katahum sa maong puy-anan sa langit, diin ang mga lamisa nagdan-ag sa purong bulawan, diin ang mga bulwagan gihimo sa bililhon nga mga bato, gipahimutang sa mga perlas ug nagdan-ag sa himaya, diin ang mga tanaman nag-uswag sa walay katapusang mga bulak nga dili malata, diin ang mga mabungahong uma ginapainom sa mga matam-is nga suba, diin ang hangin kanunay nga mabango, ug ang malumo nga huyop sa hangin naghikap sa mga pagbati uban sa dili masukod nga mga humot, diin adunay adlaw nga dili malata, walay hunong nga kahayag ug walay katapusang kalipay; ug wala'y mga paghuyop, wala'y paghilak, wala'y kasubo, ni bisan unsang imperpeksyon; wala'y makita nga makasasala, wala'y mabati nga baho, wala'y madungog nga masubo, nagahilak o mahadlok nga tingog, kondili katahum ra ang makita, humot ra ang mabaho, ug malipayong tunog ra ang madungog; Didto, walay hunong, ang mga koro sa mga anghel ug arkanghel nag-awit, nagkahiusa sa

pagdayeg sa Imortal nga King[8894] . Ug giunsa man sa usa ka tawo pagdumot ang ingon nga kinabuhi, samtang nagkaptan sa pansamantala? Tungod ba sa bahandi? Apan kini dali ra nga mawala. Ug kinsa man ang gustong magpanag-iya niini hangtod sa kahangturan, paminawa nila unsay gipahayag sa ilang bahandi kanila: 'Gihigugma ninyo kami pag-ayo,' ingon nila, 'sanglit murag dili na kamo mabulag kanamo. Sa diha nga mamatay kamo, dili kami makasunod kaninyo; apan samtang buhi pa kamo, makauban kami kaninyo, basta inyong sugoon kami, o ipadala kami sa inyong atubangan. Pasagdi nga ang mapangabusong mananag-ot ug ang masipag nga mag-uuma mahimong ehemplo kaninyo: ang una nagpahulam og bulawan sa usa ka tawo aron madawat ang doble nga kantidad pabalik; ang ikaduha nagtanum og lain-laing binhi sa yuta aron makapamupol og gatus ka beses; ang nanghulam mubayad sa iyang mananag-ot og doble nga bulawan, ug ang yuta mubalik og gatus ka beses nga humay sa nagtanum. Dili ba pagamub-on sa Dios ang inyong bahandi sa daghang higayon, kon itugyan lang ninyo kini kaniya? Padal-a ang inyong bahandi didto, ug paningkamoti nga moanha usab kamo. Unsa may kapuslanan niining malabay nga kinabuhi? Kung ang usa ka tawo mabuhi pa gani og usa ka gatus ka tuig, sa pag-abot sa katapusang adlaw, dili ba kini mura'g tanan nga miagi nga mga katuigan ug tanan nga kalipay sa kinabuhi wala gyud maglungtad? Dili ba usa ka maluya nga handumanan na lang ang mabilin niini tanan, sama sa mga bakas sa tiil sa usa ka biyahero nga nagpuyo uban kanato sulod sa usa ka adlaw? Tinood, ang usa ra ka buang, nga wala makaila sa tinuod nga mga panalangin, ang dili mahigugma sa umaabot, ang labing matahum nga kinabuhi! Tinood, ang usa ra ka buang ang mahadlok nga mawala kini nga maluya nga kinabuhi aron makab-ot ang kinabuhi nga walay katapusan, diin magsugod ang mga kalipay, bahandi, ug kalipay, dili aron matapos, kondili magpadayon hangtod sa kahangturan. Ang bisan kinsa nga dili gustong mahimong alagad sa kinabuhi nga walay katapusan, ginausik niya kining kinabuhi nga panandaliang walay pulos, modawat sa kamatayon nga walay katapusan, ug magpabilin nga napugos sa impyerno, diin adunay kalayo nga dili mapalong, kanunay nga kasubo, ug walay katapusang pag-antos; diin nagpuyo ang dautang mga espiritu, nga ang ilang mga kaunoran sama sa ulo sa bitin, nga ang ilang mga mata nagpusil og nagdilaab nga mga pana, ang ilang mga ngipon dako sama sa ngipon sa mga elepante; sila mokagat sama sa tuka sa alacdan; ang ilang mga tingog sama sa pagngurog sa mga leon; ang pagtan-aw lang kanila makapahadlok pag-ayo, makapahinabo og grabeng sakit ug sa labing pait nga kamatayon. Dili ba makahadlok nga mamatay taliwala sa ingon ana nga mga kalisud ug pag-antos? Apan labi pa gayud nga makalilisang mao nga buhi sila aron lang mamatay nga walay hunong; dili sila mapapas aron sila mag-antos nga walay katapusan; nagpabilin silang buo aron lang kan-on sa mga bitin sa walay katapusan, ug ang ilang gikan nga mga bukton ug tiil mabalik pag-usab, aron lang mahimong pagkaon sa mga makamandag nga bitin ug sa mga ulod nga walay hunong. O mga higala, O mga ginikanan, O mga himayaong asawa sa mga balaan! Ayaw ninyo hangyoa nga itaktak kining balaan nga magtiayon gikan sa kinabuhi nga walay katapusan ngadto sa ingon ana ka makalilisang nga kamatayon nga walay katapusan; ayaw ninyo sila iliko gikan sa kalipay ngadto sa paghilak; ayaw ninyo sila tambagi nga molakaw gikan sa kahayag ngadto sa kangitngit; ayaw ninyo sila tawga gikan sa matam-is nga pahulay ngadto sa mapait nga pag-antos.

O balaan nga magtiayon, Marcellina ug Mark! Ayaw ninyo tugoti nga malimbong kamo sa malimbungon nga kaaway, nga naghatag kaninyo og ingon nga tukso pinaagi sa inyong panimalay; ayaw ninyo itugyan ang inyong kaugalingon sa walay katapusang pag-antos; ayaw ninyo tugoti nga mahulog kamo sa kamot sa mga demonyo; ayaw kamo madani sa gugma alang niining malabay nga kinabuhi, sa mga katahum sa makita nga kalibutan, ug sa walay pulos, kalibutanong kalipay sa ; ayaw ninyo tugoti nga mapildi kamo sa mga hangyo sa inyong mga ginikanan, sa paghilak sa inyong mga asawa, ang mga luha sa inyong mga anak, o ang paghigugma sa mga paryente ug higala. Hinumdumi ang mga pulong sa Ginoo: *'Ang mga kaaway sa tawo mao ang mga tawo sa iyang kaugalingong panimalay'* (Mat. 10:36), nga nagbulag kanato gikan sa Dios; dili sila atong mga higala, kondili atong mga kaaway, ug ang ilang gugma kanato dili tinuod, kondili bakak, kay gikuhaan nila kita sa ingon ka dako nga panalangin, ginakawat nila kanato ang gugma sa Dios ug ang Gingharian sa Langit, nga gitagana alang sa mga nagahigugma sa Dios. Ayaw tugoti nga ang ganti, nga imong gipaningkamotan pag-ayo, kuhaon

[8894] Ang Paraiso gipakita uban sa susamang mga hulagway sa mga liturhikal nga himno, sa ubang mga salaysay nga makita sa Menologion (pananglitan, ang panan-aw sa paraiso ni San Andres nga Buang alang kang Kristo) ug sa mga buhat sa mga Balaang Amahan sa Simbahan, sama ni Efrem nga taga-Sirya; ang ulahi nagdugang nga ang tanan niini nga mga kinaiya ug mga hulagway sa langitnong kalipay, nga porma sa mga deskripsyon sa pandama, kinahanglan sabton sa espirituhanong kahulugan, ug nga ang umaabot nga kalipay dili mailarawan sa pinulongang tawo ug dili maabot sa pandama sa tawo ug sa kalibutanong pagsabot.

gikan sa imong mga kamot; kay daw nagkupot na ka sa imong mga kamot sa panalangin nga giandam para kanimo; nagbarog na ka sa ganghaan sa langitnong palasyo. Ang mga korona gihabi na para kanimo, ug si Kristo, ang Magahatag sa Kadaogan, nagpaabut aron koronahan ka ug pasidunggan ka sa atubangan sa mga balaan nga Anghel. Tan-awa, miabut na ang katapusan sa inyong panaw: ayaw paglingi pagbalik, sama sa asawa ni Lot, basi mahimong kamo nga walay kinabuhi nga haligi (Gen. 19:26), kay pinaagi niini laglagon ninyo ang inyong mga kalag. Ayaw pagpalimbong sa sobra nga gugma sa imong ginikanan, asawa ug mga anak, basi ikaw mahimong dili takus kang Kristo, nga miingon: *'Bisan kinsa nga higugmaon ang amahan o inahan labaw pa kanako, dili siya takus kanako; ug bisan kinsa nga higugmaon ang anak nga lalaki o anak nga babaye labaw pa kanako, dili siya takus kanako'* (Mat. 10:37). Ayaw pagkabuang nga magsugod sa Espiritu ug matapos sa unod (cf. Gal. 3:3). O, unta ipagawas ko ni Kristo nga akong Dios sa akong dugo alang Kaniya sa atubangan ninyo, aron masaksihan ninyo ang akong pag-antos, ug ang akong kamatayon mahimong usa ka ehemplo kaninyo kon giunsa paghalad sa inyong kinabuhi alang sa inyong Dios ug sa Dios nga akoa.

Samtang si San Sebastian nagtudlo kanila niini ug daghan pang mga pagtulon-an, kalit nga misidlak kaniya ang Balaang Kahayag ug ang iyang nawong misidlak sama sa nawong sa usa ka Anghel, ug ang mga dili motuo nabati og dakong kahadlok sa kahimayaan sa iyang nawong. Apan ang uban nakakita sa pito ka anghel nga nagbisti kang Balaan Sebastian og masidlak nga bisti, ug usa ka labing gwapong Batan-on nga nagpanalangin kaniya, nga miingon:

'Kanunay ka nga mag-uban kanako.'

[8895]Tanan kini nahitabo sa balay sa protoskriniarius nga si Nicostratus, diin gipabilin si Marcellinus ug si Mark. Ang asawa ni Nicostratus, nga ginganlan og Zoe, nga pipila ka tuig nang dili makasulti tungod sa grabeng sakit, bisan pa man nga buo ang iyang panghuna-huna ug pandungog, nakadungog ug nakasabot sa tanan nga gisulti ni Sebastian; ug sa dihang nakita niya ang kahayag nga naglibot sa iyang nawong, nahulog siya sa iyang tiilan, nagpakita og hangyo nga ibalik niya ang iyang pagkasulti. Miingon ang Balaan nga Sebastian:

'Kung tinuod gayud nga usa ka matinud-anong sulugoon ako ni Kristo, ug kung tinuod ang tanan nga nadungog niining babaye gikan kanako, panalangini sa akong Ginoo nga ablihan ang iyang mga ngabil ug buhian ang iyang dila, sama sa nahitabo kaniadto kang propeta Zacarias, amahan ni Juan nga Magsusugod (Lucas 1:64).'

Pagkahuman niya niini, gihimo niya ang tanda sa krus ibabaw sa ngabil sa babaye, ug siya dayon mitingog sa kusog:

'Bulahan ka, ug bulahan ang pulong nga imong gisulti, ug bulahan ang tanan nga nagtuo pinaagi kanimo kang Kristo, ang Anak sa Buhing Dios; kay nakita ko ang usa ka anghel nga nanaug gikan sa langit ngadto kanimo, nga naggunit og usa ka abli nga basahon sa imong atubangan, diin gikan nimo gibasa ang tanan nga imong gisulti.' Bulahan ang tanan nga nagtuo sa tanan nimong gisulti, ug kamingawan unta ang tanan nga magduha-duha bisan sa usa ka pulong nga ilang nadungog gikan kanimo. Sama sa pagsubang sa kaadlawon nga nagpahawa sa kangitngit ug naghatag og kahayag sa mga mata, mao usab ang kahayag sa imong mga pulong nga nagpahawa sa kangitngit sa akong pagkawalay-hibalo ug pagkabulag, gipahimaya ko sa hayag nga adlaw sa tinuod nga pagtuo, ug, pagkahuman sa unom ka tuig nga kahilom, gibuksan ang akong mga ngabil aron dayegon ang Dios.

Sa pagkakita sa ingon nga milagro, ang tanan nga anaa mituo kang Kristo. Si Nicostratus, bana ni Zoe, sa pagkakita sa ingon nga gahum ni Kristo, mihulog usab sa tiilan sa balaan, nangayo og pasaylo tungod kay, sumala sa sugo sa hari, iyang gipapriso si Marcellinus ug si Mark sa kadena; ug, pagkahuman niyang tangtanga ang puthaw nga gapus sa ilang mga kamot, giyakap niya ang ilang mga tuhod, mihangyo kanila nga buhian sila, ug miingon:

'Oh, unta unta makab-ot ko ang ingon ana ka dakong swerte nga mag-antos sa kadena isip baylo sa inyong kagawasan! Pinaagi sa pag-ula sa akong dugo alang kaninyo, malimpyo ang akong mga sala ug, human makalingkawas sa walay katapusang kamatayon, madawat nako kana nga kinabuhi nga ang Dios malipayong gipahayag kanato pinaagi sa baba ni Sebastian.'

Sa dihang gihangyo ni Nicostratus ang mga santo nga mobalik sa ilang mga panimalay, mitubag sila kaniya:

[8895] Ang protoskriniarius usa ka tesorero sa korte nga adunay dakong gahum ilawom sa eparch (gobernador sa probinsya); tungod niini, siya gisaligan pag-ayo sa emperador ug gisaligan sa nagkalain-laing mga katungdanan.

– Dili namo gustong ipahamtang kanimo ang tasa sa among pag-antos; ang among Ginoong Kristo mapinanggaon ug maloloy-on, kay Iyang gihatag ang Iyang langitnong kalooy sa tanan nga moanha kaniya ug mangayo kaniya; Siya igo ka gamhanan aron ihatag kaninyo ang susamang tasa, kon tinuod gayud inyong gipangandoy kini. Kay kon kamo, nga kaniadto mga dili motuo, gihatagan sa kahayag sa kahibalo sa kamatuoran, karon nga nakatuo na kamo, mas daghan pa gayud ang ihatag kaninyo; hatagan kamo sa bisan unsa nga inyong hangyoon, kay ang grasya sa Dios kanunay andam sa paghatag sa mga tawo sa tabang nga ilang gipangayo, labi na gayud sa mga motuo Niya nga walay pagduha-duha. Ang imong pagtuo nagsugod sa pagtulon-anon karon, ug sa usa ka oras lang nakat-on ka sa butang nga halos walay makat-on sa tibuok tuig; ug, sama sa atong nakita, walay makababag kanimo, sa imong pagtuo sa atong Ginoo, nga andam kang mamatay alang Kaniya—bisan ginikanan, bisan mga anak, bisan bahandi. Kalit lang nimo gibaliwala ang imong kanunayng gihigugma, ug gipangita nimo ang wala pa nimo mailhi; misugod ka sa usa ka dili pamilyar nga dalan ug dayon ka miduol kang Kristo, ug ang imong mga tinguha nakatutok na sa langit, kay wala kay gipangita nga kahupayan dinhi sa yuta. Ka angay gayud niini nga buhat sa dakong pagdayeg! Ka angayan gayud nga sundon ang ingon nga ehemplo sa pagkamaayo! Wala pa kamo hiusa kang Kristo pinaagi sa tubig sa bunyag, ni nakakita pa kamo sa pagsugod sa gubat, apan nagkuha na kamo og armas para sa Tinuoray nga Hari ug, sa pagpagawas sa Iyang mga mandirigma gikan sa ilang mga gapus, kamo mismo nahimong mga bihag, ug wala kamo mahadlok nga ihatag ang inyong kaugalingon aron patyon alang sa mga gisilotan.

Nagalukop sa ilang kasingkasing ang tanan ug nanghilak sila, naghinulsol sa ilang kaniadto nga pagkawalay-hibalo ug sa ilang pagsulay pagpahunong sa mga mandirigma ni Cristo gikan sa ilang mahimayaong buhat. Si Marcos, bisan pa, miingon:

'Tun-ani, kamo nga mga ginikanan nga pinalangga, ug kamo, mga asawa, ug kamo, mga higala! Tun-ani ang pagbarog nga lig-on batok sa kaaway, sa pagkuha sa taming sa pagtuo, nga inyong ikapalong sa nagdilaab nga mga pana sa dautan (Efe. 6:16). Pasagdi nga motindog ang mga sulugoon sa yawa ug mag-andam batok kanato—pasagdi nga pahiritsan nila ang atong mga lawas sa bisan unsang paghirit nga ilang gusto: mahimo nilang patyon ang lawas, apan wala silay gahum nga mapildi ang kalag nga nakigbisog alang sa pagtuo. Sa pagpatay ug pagkabungkag sa lawas, dili nato kini tagdon: ang mga samad nga nadawat alang sa Hari naghatag og himaya sa mga mandirigma. Ang yawa naglagot batok kanato uban sa kasuko nga siya mismo ang nag-antos, kay siya mismo gipanglutos sa pagtan-aw sa atong paglahutay; naghatag siya kanato og lain-laing paglutos ug naghulga kanato sa tanang matang sa kamatayon, aron, pinaagi sa pagpatungog og kahadlok sa atong mga kasingkasing, malikayan nato ang atong mahimayaong paningkamot; diin mapakyas ang paglutos, didto siya mogamit og pagpangdayeg: nagsaad siya og kinabuhi, aron lang kini kuhaon; naga-saad siya og bahandi aron madala kita sa kakabus; nagahatag siya og himaya aron pun-on kita sa kaulaw; naga-saad siya og kinabuhi nga walay kabalaka, apan sa baylo, ilubong kita sa kalisdanan ug walay katapusang kasubo. Mao kana ang mga limbong sa iyang mga pag-atake, mao kana ang iyang mga malimbungong tuyo – nga luwason ang lawas gikan sa pag-antos, samtang patyon ang kalag pinaagi sa sala. Busa, atong atubangon siya: atong pagdumtan ang unod aron matabangan ang kalag. Ngano man kita mahadlok sa kamatayon nga panandaliang, kon naglaum kita nga mabuhi sa walay katapusan! Ngano man kita magmahay niining kinabuhiha, nga naglaum kita nga makab-ot ang mas maayo pa? Pasagdi nga ang mga wala maglaum makakita sa umaabot nga kinabuhi ang mahadlok sa kamatayon. Oh, pila kaha ka mga alagad niining kinabuhi ang nawala tungod sa dili matagna nga kalamidad: gipukan sa kilat, nalunod sa dagat, gilunaw sa kalawoman, o napatay sa espada! Ug kining mga kalag nga mapaluya nawad-an gani niining kinabuhi uban sa kasubo, apan wala usab nila makab-ot ang sunod! Busa, sila maghilak tungod niining kinabuhi; sila magkurog sa hunahuna sa kamatayon; apan unsa kaha ang kasubo nga atong mabati gikan sa kamatayon? Unsa kaha ang kabalaka nato alang niining kinabuhi, kita nga nagpaabut sa walay katapusan, bulahan nga kinabuhi nga gipreparar para kanato ni Kristo, puno sa mga panalangin nga wala pa makita sa mga mata, wala pa madungog sa dalunggan sa tawo, ug dili masabtan sa hunahuna?

Samtang nagasulti si San Marcos niini, napuno ang tanan sa pangandoy alang sa kinabuhi nga umaabot, samtang nagsugod sila sa pagdumot sa kinabuhi karon; napasiga ang tanan sa gugma kang Kristo, samtang nagsugod sila sa pagdumot sa kalibutan, ug nagpasalamat sila sa Dios nga Iyang gipahawa ang ilang kangitngit, gibuksan ang mga mata sa ilang hunahuna, ug giluwas sila gikan sa pagkaguba pinaagi sa pagpakita kanila sa dalan sa kaluwasan. Busa, kadtong miabot aron paliklon ang mga balaan nga martir gikan kang Kristo, sila mismo

ang napalihok paingon kang Kristo, ug kadtong naglaum nga makaguba sa uban, sila mismo ang naluwas; samtang si Nicostratus ug ang iyang asawa mapinanggaong nangayo sa santo, nga nagaingon:

'Dili ko mokaon o moinom hangtud nga ang sakramento sa Kristohanong pagtuo ihatag kanako.'

'Usba ang imong ministeryo,' tubag ni Sebastian, 'ug sugdi ang pag-alagad nga mas ingon nga protoskriniarius ni Cristo kaysa gobernador; paminawa ang akong tambag: tipuna ang tanan nga imong gipangdepriso ug gipabilin sa bilanggoan; ako, sa akong bahin, motawag sa pari sa Dios, ug ikaw, kauban ang tanan nga nakatuo na, pagahimongon nga takus sa pagdawat sa balaang sakramento gikan kaniya. Kung naningkamot ang yawa sa pagbulag sa balaang mga alagad ni Kristo gikan Kaniya, labi pa gayud kita angay maningkamot sa pagluwas gikan sa yawa sa mga tawo nga iyang gipaningkamotan nga laglagon, ug pagbalik kanila ngadto sa atong Magbubuhat!

Misupak si Nicostratus:

'Mahimo bang ihatag ang mga sakramento sa mga dautang tawo ug kriminal nga gikondena sa kamatayon?'

Mitubag si Sebastian:

– Ang atong Manluluwas miabot sa kalibutan alang kanato, mga makasasala, ug gihatag ang sakramento sa bunyag, diin ang mga sala ug kalapasan gikuha gikan sa mga tawo ug gihatag ang Balaang grasya. Sa sinugdanan pa lang sa imong pagbag-o , ihatag kini nga gasa kang Kristo, amumaa ang kaluwasan sa uban, ug madawat nimo ingon nga ganti ang korona sa martir, nga hinablon gikan sa mga bulak nga dili malata sa daghang mga hiyas.

Pagkadungog niini, si Nicostratus miadto kang Claudius, ang komentador[8896] , ug gisugo siya nga ipadala sa iyang balay ang tanan nga gikondenar ug gipanghigot sa kadena. Sa diha nga nahuman na kini tanan ug ang mga priso nga gipanghigot sa puthaw nagtigum na, Gisultihan sila ni San Sebastian og usa ka makapadasig nga mensahe sa kaluwasan ug, sa dihang nakita niya nga andam na sila sa pagtuo kang Kristo ug makahimo sa pagdawat sa Balaang Grasya, gisugo niya nga buhian silang tanan gikan sa ilang mga gapus; unya miadto siya sa presbiterong San Polikarpo, nga nagtago sa iyang katungdanan tungod sa pagpanlupig, ug gisultihan siya sa tanan nga nahitabo. Pagkahuman sa pagpasalamat sa Diyos niini, miuban si San Policarpo kang San Sebastian paingon sa balay ni Nicostratus ug, sa pag-atubang sa tibuok katiguman sa mga magtutuo, miingon:

'Bulahan kamo nga tanan nga nakadungog sa pulong sa atong Ginoong Jesu-Cristo, nga nagaingon: *"Umari kamo kanako, kamong tanan nga nagapaningkamot ug nabug-atan, ug ako magahatag kaninyo ug pahulay; kuhaa kamo ang akong yugo ug pagtuon kanako, kay ako malumo ug mapainubuson sa kasingkasing, ug makakaplag kamo ug pahulay alang sa inyong mga kalag; kay ang akong pisi hapsay, ug ang akong karga magaan'* (Mat. 11:28–30). Kamo, mga igsoon, nga pagahugasan sa tubig sa bunyag ug, pagasantuhon, gihimong pinalanggang mga anak sa Dios, kinahanglan ang paghinulsol aron madawat ang pasaylo sa inyong nangagi nga mga sala. Karon, bisan pa niana, tungod kay nagpakita kamo og dako kaayong kadasig alang kang Kristo, among Dios—nga, sa inyong pagtuo Niya, andam kamo nga mamatay alang Niya, ug samtang kaniadto naningkamot kamo nga mapugngan ang uban niini, karon kamo mismo ang naghandum niini—nakadawat na kamo sa pasaylo ug kadaogan batok sa dili makita nga kaaway. Ang atong Ginoong Kristo gamhanan: Nagpagawas Siya og kahayag gikan sa kangitngit ug naghimo Siya og mga pinili gikan sa mga sudlanan nga gisalikway; busa gihimo Niya si Saulo nga si Pablo, ang usa ka rebelde nga nahimong Apostol, ug ang usa ka manlutos nga nahimong magtutudlo. Ingon usab, gitawag usab kamo Niya karon gikan sa pagka-pagano ngadto sa Iyang Simbahan, nga nagbag-o kaninyo gikan sa mga dili motuo ngadto sa Iyang matinud-anong mga sulugoon ug gikan sa mga kaaway ngadto sa Iyang mga higala. Sa inyong pagbag-o, ang tibuok panon sa mga demonyo, ang mga anak sa kangitngit, nagahilak ug nagasubo; apan ang tanang han-ay sa balaan nga langitnong mga anghel, ang mga anak sa kahayag, naglipay ug nagsaulog sa inyong pagkasidlak. Busa, pasulat sa matag-usa kaninyo ang inyong ngalan ug ihatag kini kanako. Pasugdi ang pagpuasa sa inyong pagbunyag: magpuasa hangtod sa gabii; ug sa pagsalop sa materyal nga kahayag, ang dili materyal nga kahayag mosidlak kaninyo sa pagbunyag.

[8896] Commentarius – ang ulo sa mga prisohan sa Imperyong Romano ug usa ka klerk sa mga paglilitis sa korte, nga nagdumala sa paunang imbestigasyon sa mga akusado, labi na sa mga Kristohanong martir.

Napuno sa kalipay ang tanan, ug ang matag-usa misugod sa pagpangandam alang sa bunyag. Samtang nagpadayon kini nga tanan, si Claudius nga komentador miabot sa balay ni Nicostratus ug gisugo siya nga dad-on sa gobernador, nga miingon:

'Nakat-on ko nga imong gipundok ang tanang priso sa imong balay, busa nasuko ang eparco ug gisugo nga ikaw tawagon; hunahunaa kung unsaon nimo pagtubag kaniya.'

Sa pag-abot ni Nicostratus sa balay sa eparco ug gipangutana siya bahin sa mga priso, mitubag siya:

'Sumala sa sugo sa inyong Kahalangdon, gidala nako sa akong pag-atiman ang duha ka Kristohanon, sila Marcellinus ug Mark, ug aron mapalig-on pa ang ilang kahadlok, gibutang nako sa ilang tunga ang ubang mga priso—nga bug-at kaayo ang kadena ug hugot kaayo ang pagbugkos—aron sa diha nga makita nila kini, ilang maandam ang parehas nga pag-antos para sa ilang kaugalingon ug busa mosunod sa inyong sugo.'

Gidayeg siya sa kumander ug gipahawa siya, nga miingon:

'Makadawat ka og dakong ganti gikan sa ilang mga ginikanan kung, pinaagi kanimo nga nadala sila sa pag-ambit sa among pagtuo, among buhian sila nga luwas ug himsog.'

Sa iyang pagpauli uban ni Claudius, gisugdan ni Nicostratus ang pagsulti kaniya bahin kang San Sebastian, nga nagpasabot nga siya usa ka higala sa hari, usa ka Kristohanon, maalamon sa mga langitnong pagtulon-an, nga nagpalig-on sa kasingkasing sa mga Kristohanon sa pagtuo ug naghulagway sa karon nga kinabuhi nga panandaliang ug malabay, samtang nagpahayag nga human sa kamatayon adunay lain nga kinabuhi—usa nga mas maayo ug walay katapusan; Gisaysay niya unya kung giunsa pagdan-ag sa nawong ni San Sebastian sa langitnong kahayag ug giunsa niya pag-ayo sa iyang asawa nga adunay kapansanan sa pagsulti sulod sa unom ka tuig, aron siya nakasugod sa klarong pagsulti. Pagkadungog niini gikan kang Nicostratus, miingon si Claudius:

'Grabe kaayo ang sakit sa akong duha ka batang lalaki: ang usa adunay hika, ug ang usa pa adunay mga samad sa tibuok lawas; mangayo ko kaniya nga tambalan ang akong mga anak: Wala koy duhaduha nga siya nga nakatambal sa pagkabuta sa imong asawa makatambal usab sa akong mga anak.'

Pagkahuman niini, si Claudius midali pauli, gidala ang duha ka anak sa iyang mga bukton, ug mibyahe uban kanila paingon sa balay ni Nicostratus. Didto, nahulog siya sa tiilan sa mga balaan nga martir nga sila Sebastian ug Polycarp, nga nag-ingon:

'Nagtuo ako nga walay bisan gamayng pagduha-duha, sa tibuok nakong kasingkasing, nga si Kristo, nga inyong gihalaran, mao ang tinuod nga Dios; ug gidala nako dinhi kining akong mga masakiton nga anak aron inyong luwason sila gikan sa kamatayon!'

Miingon kaniya sa mga balaan:

'Ang tanan nga nag-antos sa bisan unsang sakit pag-ayo karon, sa diha-diha nga mosulod sila sa balaan nga batyanan.'

Pag-usab gipahayag ni Claudius nga nagtuo siya kang Kristo ug gusto niyang mahimong Kristiyano. Nagsugod silang tanan sa pagpangandam para sa balaang pagbunyag, gisulat nila ang ilang mga ngalan ug gipresentar kini sa presbiter. Ang una nga nagpresentar sa iyang ngalan mao si Tranquillinus, ang amahan nila Marcellina ug Marcus, gisundan sa unom niyang mga higala: Ariston, Criscentian, Eutychian, Urvan, Vitalius ug Justus, unya si Nicostratus uban sa iyang igsuon nga si Castorius ug si Claudius nga komentador, gisundan sa iyang duha ka anak nga lalaki nga sila Symphorian ug Felix, si Marcia, inahan ni Marcellinus ug Mark, Symphorosa, asawa ni Claudius; Zoe, asawa ni Nicostratus; ug ang tibuok panimalay ni Nicostratus – nga nag-total og 33 ka tawo nga lalaki ug babaye; ug, sa katapusan, ang tanan nga gidala gikan sa bilanggoan, nga nag-ihap og 16. Adunay 64 ka tawo tanan nga nag-andam para sa bunyag, ug ang tanan gibunyagan ni San Policarpo. Si San Sebastian ang nahimong ninong sa pabunyag; alang sa mga babaye, sila Beatrice ug Lukina ang nahimong mga ninang. Una sa tanan, gidala sa pabunyag ang mga anak ni Claudius, ug sila dayon nangaayo sa ilang mga sakit, nga wala na bisan gamay nga bakas sa ilang kanhing mga samad sa ilang mga lawas. Pagkahuman nila, gidala si Tranquillinus; dili lang siya maluya tungod sa katigulangon, apan nag-antos usab siya sa kasakit sa mga bukton ug mga tiil, nga hapit dili na siya madala; dako kaayo ang iyang pag-antos sa dihang gikuhaan siya sa iyang mga sinina sa wala pa ang bunyag. Gipangutana siya ni San Policarpo:

'Nagtuo ka, nga walay pagduha-duha, nga ang Bugtong Anak sa Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, adunay gahum nga mohatag kanimo og kahimsog ug pasayloon ang imong mga sala?'

Mitubag si Tranquillinus:

'Nagtuo ako nga si Kristo mao ang Anak sa Dios ug nga ang Dios makahimo sa tanang butang, apan tungod sa Iyang kaayo, ang akong gipangayo mao lamang ang pagpasaylo sa akong mga sala; bahin sa akong pisikal nga sakit, wala nako kini tagda.'

Ang tanan nga nagbarug sa duol nabati og luha sa kalipay ug nag-ampo sa Ginoo nga ipadayag Niya ang bunga sa pagtuo sa martir. Sa pagsugod sa bunyag, ug sa dihang gipangutana si Tranquillinus, 'Nagtuo ka ba sa Dios Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo?', ug sa dihang mitubag siya: 'Nagtuo gayud ako,' wala pa gani matapos ang iyang mga pulong sa dihang napalaya ang iyang mga kamot ug tiil gikan sa masakiton nga mga gapos, napalig-on ang iyang mga tiil ug tuhod, nawala ang tanang kahuyang sa katigulangon, ug *'ang imong kabatan-onan* pagabag-ohon *sama sa agila'* (Salmo 102:5)[8897] – ug siya misinggit:

'Ikaw ang Usa ka Tinuod nga Dios, nga wala mailhi sa kalibutan nga kini!'

Pagkahuman kaniya, gibunyagan ang tanan nga uban, usa-usa. Ug sa nahibilin nga 16 ka adlaw sa panahon nga gihatag kang Marcellinus ug Mark, sa adlaw ug gabii ilang gidayeg ang Dios pinaagi sa mga himno sa simbahan ug mga salmo, napalig-on ang ilang pagtuo, ug nag-andam sa ilang kaugalingon alang sa pagkamartir tungod sa ngalan ni Cristo.

Sa pagduol sa katapusan sa 30 ka adlaw nga panahon, gitawag ni Agrestius Chromaticus, ang eparco sa Roma, si Tranquillinus, ang amahan ni Marcellinus ug ni Mark, ug gipangutana siya bahin sa iyang mga anak—kung mouyon ba sila sa pagsalikway sa Kristiyanismo.

Mitubag si Tranquillinus:

'Wala koy makitang pulong aron mapasalamatan ka sa imong kaayo: kon wala ka, sa imong pagkamabuotan, nagpabilin ug naglangan sa silot sa kamatayon sa akong mga anak sulod sa daghang adlaw, nawala usab unta sila kanako, ug mawagtang unta sa akong mga anak ang ilang amahan. Ang tanan nakong paryente, akong mga minahal nga higala, ug—tuo ko—Ikaw, Kagalang-galang, malipay uban kanako, kay ang kinabuhi gihatag sa mga patay, kalipay sa mga masubo, ug ang kalipay mibalik sa mga nagasubo.

Unya ang gobernador, nga nagtuo nga gusto sa mga anak ni Tranquillinus nga maghalad og pagdayeg sa mga dios, miingon:

'Sa katapusang adlaw, padal-a ang inyong mga anak aron sila maghalad sa husto nga insenso sa mga dios.'

Pagkadungog niini, miingon si Tranquillinus:

'O labing bantugan nga tawo! Kung patas unta ang imong paghukom sa nahitabo kanako ug sa akong mga anak, masabtan unta nimo kung unsa ka dako ug gamhanan ang ngalan sa usa ka Kristohanon.'

Miingon ang gobernador:

'Dili ba ka nawala sa imong huna-huna, Tranquillinus?'

'Hangtud karon ako gipanag-iya, sa lawas ug sa espiritu,' tubag ni Tranquillinus, 'apan sa diha-diha nga mitoo ako kang Kristo, nakadawat dayon ako og kaayohan sa espiritu ug sa lawas.'

'Sumala sa akong pagtan-aw,' miingon ang gobernador, 'wala nako gi-atras ang pagbitay sa imong mga anak aron imo silang mapahawa sa ilang sayop, kondili aron madala ka nila sa ilang sayop!'

Mitubag si Tranquillinus:

'Gipangayo ko sa Imong Kahalangdon nga hukman sa imong kaugalingon kung unsang mga buhat ang angay tawgon nga sayop.'

Miingon ang gobernador:

'Sultihi ko mismo kung unsa ang angay tawgon nga sayop.'

'Ang unang porma sa sayop,' tubag ni Tranquillinus, 'mao ang pagbiya sa dalan sa kinabuhi ug pagsunod sa dalan sa kamatayon.'

'Ug unsa kini nga dalan sa kamatayon?' pangutana sa eparco.

'Dili ba nimo hunahunaon,' tubag ni Tranquillinus, 'nga ang dalan sa kamatayon mao ang pagtawag sa mga ngalan sa mga diyos sa mga mortal nga tawo ug pagsimba sa ilang mga larawan nga giukit sa kahoy ug bato?'

[8897] Ang pagpadayag gikan sa Salmo 102:5. – Gigamit kini nga pagpadayag dinhi aron ipakita nga si Tranquillinus nga tigulang, pagkahuman sa iyang pag-angkon sa pagtuo kang Kristo, nahimong lig-on ug kusgan, sama sa usa ka batan-ong lalaki. Ang pagtandi niining pagbag-o sa usa ka agila mahimong gibase sa kaisog sa agila, sa iyang hait nga panan-aw, sa iyang kusog, ug sa kataas sa iyang paglupad.

Misupak ang eparco:

'Dili ba mga dios ang atong ginasimba?'

Mitubag si Tranquillinus:

'Sa tinuod, dili angay ituring nga mga dios ang mga tawo nga gisulat sa inyong kaugalingong mga libro nga natawo sila sa sala, adunay mga ginikanan nga dili matarong, dautan ug walay balaod, nagkinabuhi usab sila sa dili matarong, walay balaod ug limbong, ug namatay sa sala. Wala bay Dios sa langit bisan pa sa panahon sa wala pa naghari si Cronus, nga naglamoy sa unod sa iyang kaugalingong mga anak, sa mga Creteano? O aduna bay kaugalingong hari ang Crete, samtang ang langit walay Dios? Daghang nasayop ang nagtuo nga si Deus, ang anak ni Kronos—usa ka tawo nga gipugngan sa dautang buot ug lamanong kahilambigit—naggunit sa dalugdog ug naglabay og kilat. Kinsa man ang iyang wala gipaka-persekuta, kay wala gani niya gipasaylo ang iyang kaugalingong amahan, ug unsang sala ang wala niya gigamit aron hugawan ang iyang kaugalingon, kay gikuha niya ang iyang kaugalingong igsoon nga babaye isip iyang asawa? Sa mga palengke, sa kadalanan, sa mga panimalay ug bisan asa, gisulti ug gisaysay sa mga libro kung giunsa sa dautang Hera pagpasigarbo nga siya ang igsoon ug asawa niDeus[8898] . Dili ba kamo motuo, labing maalamon nga ginoo, nga nasayop kamo sa pagpasidungod sa mga diyos nga nakasala sa ingon ana ka dautang mga buhat, nga tungod niini gisilotan sa balaod Romano ang usa ka tawo sa kamatayon? Apan nagasimba kamo sa ingon nga mga binuhat ug, sa pagbiya sa Labawng Ginoo nga nagahari sa langit, moingon kamo sa usa ka bato, 'Ikaw ang akong diyos', ug sa usa ka kahoy, 'Tabangi ako!'

Miingon ang Eparko:

'Sukad nga ang mga tawo nagsugod sa pagpanamastamas batok sa mga dios ug mibulag sa pagsimba kanila, ang Imperyo Romano gilutos sa daghang mga kalamidad.'

– Dili kana tinuod,' matod ni Tranquillinus, 'basa ang napulo ka libro ni Livy[8899] , ug mahibal-an nimo nga sa usa ka adlaw lang kapin sa 42,000 ka sundalo sa Romano nga nagahalad og sakripisyo sa mga demonyo ang nangamatay; tinago ba kanimo nga gisakop sa mga Franco ang Kapitoline Hill ug gipakaulaw ang gahum sa Romano[8900] ? Sa nangagi, sa wala pa masugdan sa mga tawo ang aron mailhan ang tinuod nga Dios, ang siyudad sa Roma nakasinati og dili mabilang nga mga kalamidad, wala pa madungog nga pagkaulipon ug lain-laing mga masaker; apan karon, sa dihang ang mga magtutuo nagpasidungog sa dili makita nga tinuod nga Dios, ang Imperyo Romano nagpabilin nga malinawon ug dili mapahiya, kay ang Dios, alang sa Iyang mga pinili, gipanalipdan kini sa kalinaw. Apan kamo wala mag-ila sa ingon ana ka maloloy-on nga Dios, ug inyong giangkon nga ang tanang panalangin nga gipadala sa Magbubuhat ngadto sa Iyang binuhat mao lamang ang buhat sa binuhat!

[8898] Nagtuo ang karaang mga Griyego nga sa wala pa ang mga diyos nga ilang gisaad, ang kalibutan gipangulohan sa uban: si Cronus ug ang ubang mga Titan – mga kalahating diyos, kalahating tawo, nga gihatagan sa mga Griyego og mas daghang tawhanong kinaiya. Si Cronus, o Saturn, sumala sa ilang pagtuo, mao ang bunsong Titan, anak ni Uranus (ang langit) ug Gaia (ang yuta); naghari siya sa isla sa Crete ug pagkahuman nakab-ot niya ang paghari sa tibuok kalibutan; pagkahuman niyang gipangasaw-an ang iyang igsoon nga si Rhea, nakabaton siya og daghang mga anak nga lalaki ug babaye kaniya; apan tungod kay gipahayag ni Gaia nga siya mapukan sa iyang kaugalingong mga anak, gilunok niya sila pagkahuman sa ilang pagkahimugso, gawas lang kang Zeus, nga giluwas ni Rhea ug kinsa sa ulahi mipukan kang Cronus ug gipugos siya sa pagbusa sa mga anak nga iyang gilunok. Si Zeus, o Dios, girespeto sa mga Griyego isip amahan sa mga dios ug sa mga tawo, usa ka gamhanan ug makahadlok nga magmamando sa kalangitan ug sa tibuok uniberso, nga nagpadala og dalugdog ug kilat paingon sa yuta. Si Hera, sumala sa pagtuo sa mga Griyego, mao ang labing labaw nga diyosa, asawa ug igsoon nga babaye ni Zeus, nga nagpasigarbo sa iyang hataas nga dungog ug mga katungod sa pagka-asawa. Apan, ang mga mitolohiyang Griyego nag-angkon usab nga si Zeus adunay mga karniyal nga relasyon sa daghang ubang gagmay nga diyosa ug bisan sa mga mortal nga babaye. Ang ubang mga diyos ug diyosa sa Griyego gipakita sa susamang bastos nga senswal nga mga termino, diin gihatagan sa mga Griyego og tanang kinaiya sa tawo, mga pagbati ug mga dautang huna-huna. Sa kinatibuk-an, sa relihiyon sa karaang mga Griyego ug Romano, ang tanan nakatampo sa pagpalambo sa kawalay pagtuo; ang tanan naghatag og mga modelo aron molabaw niini.

[8899] Kini, siyempre, nagtumong kang Titus Livius – ang labing bantugan nga historyador nga Romano sa ulahing bahin sa ika-1 nga siglo BC ug sayong bahin sa ika-1 nga siglo AD. Ang iyang kasaysayan naglangkob sa 142 ka libro, diin 35 ra niini ang nakaluwas hangtod karon.

[8900] Ang Kapitoline nga Bukid mao ang sulod nga kuta sa Roma. Ang termino nga 'Franks' nagtumong sa mga Gaul nga nagpuyo sa Cisalpine Gaul (Amihanan sa Italya). Ang mga paglusob sa mga Gallo nahitabo sa ikaduhang tunga sa ika-4 nga siglo BC ug sa sinugdan natapos sa hingpit nga kapildihan sa mga Romano ug sa pagkaguba sa Republika sa Roma, diin kini wala na makabawi sulod sa dugay nga panahon.

Busa, sa ilang pakighinabi, ang diskusyon nibaling kang Kristo Hesus, ug gipasabot ni Tranquillinus kung giunsa ug ngano nga ang Anak sa Dios nanaug sa yuta, nga wala biyai ang langit, ug nagpakatawo aron luwason ang kalag sa tawo gikan sa kapahamakan. Ug ang tanan nga iyang nahibal-an gikan kang San Sebastian ug San Policarpo, ug ang tanan nga iyang nadugang nga nahibal-an pinaagi sa grasya sa Ginoo, nga naghatag kahayag sa magtutuo, iyang gipadayag sa eparco; samtang ang Ginoo mismo ang mitabang kaniya sa pagsulti ug naghatag kaniya og kinaadman nga dili supakon sa iyang kontra. Gisaysay usab niya kung giunsa siya kalit nga nanaog sa kasakit sa iyang mga bukton ug mga tiil pinaagi sa grasya ni Kristo sa diha mismo nga mituo siya kaniya sa tibuok niyang kasingkasing. Ang eparko, nga dugay na nga nag-antos sa grabeng kasakit sa iyang mga bitiis, nagsugo sa mga naa didto nga kuhaon si Tranquillinus, murag ipatawag siya pagkasunod adlaw; apan niadtong gabii mismo, tinago niya siyang gipatawag, gipatawag siya sa iyang atubangan ug, samtang nagtanyag og mga gasa, gipangutana siya sa pagngalan sa paagi nga nakapahimo kaniya nga maayo. Mitubag si Tranquillinus:

'Hibal-i sa Inyong Kahalangdon nga ang among Dios nasuko kaayo sa mga gustong mobaligya o mopalit sa Iyang grasya. Apan, kon gusto ka nga maayo sa imong sakit, tuohi si Kristo, ang Anak sa Dios, ug ikaw maayo, sama sa imong pagkakita nga ako naayo; kay nag-antos pa ako bisan pa samtang ako gidalit, ug ang tanan nakong litid ug lutahan nabalotan sulod sa 11 ka tuig tungod sa usa ka dili masukod nga sakit, nga ang uban pa gani kinahanglan magdala og pagkaon sa akong baba; apan sa dihang mituo ko kang Kristo nga Dios, dayon ko nga nanaog ug karon buo ug himsog ako pinaagi sa grasya sa akong tinuod nga Manluluwas.

Miingon ang Eparko:

'Palihug, dad-a kanako ang tawo nga mao ang instrumento sa imong pagkaayo; ug kon siya motugot kanako og pagkaayo, mahimong Kristiyano usab ako.'

Miadto dayon si Tranquillinus ug gipatawag si San Policarpo. Gitawag usab si San Sebastian ug gitudluan niya ang eparco nga si Agrestius Chrmatius ug ang iyang anak nga si Tiburtius sa balaang pagtuo sa Ginoong Kristo; gipukan usab niya ang kapin sa 200 ka diyos-diyosan nga naa sa iyang balay – gisunog niya ang mga kahoy, gipikas-pikas ang mga bato, ug giputol-putol ang mga bulawan ug pilak, ug gihatag kini sa mga kabus.

Samtang gipikas-pikas ug gipangbungkag ang mga diyos-diyosan, usa ka masidlak nga batan-ong lalaki ang nagpakita sa eparco ug miingon:

'Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, nga imong gisaligan, nagpadala kanako aron paghatag og kahimsog sa tanan nimong katawhan.'

Sa kalit, nabati ni Chromaticus nga nabalik na ang iyang panglawas ug dali siyang mibangon, nga nagtinguha nga mohulog sa tiilan sa nagpakita ug halukan kini, apan miingon ang batan-on:

'Ayaw ko paghikap, kay wala ka pa nahugasan sa balaan nga pagbunyag gikan sa baho sa pagsimba sa diyos-diyosan.'

Pagkahuman niya og sulti niini, nahimong dili na siya makita.

Unya si Chromatius ug ang iyang anak nga si Tivurtius mihulog sa tiilan sa mga balaan ug misinggit sa kusog:

'Usa ra ka tinuod nga Dios, ang atong Ginoong Jesu-Cristo, ang Bugtong Anak sa Makagagahum nga Dios, nga inyong ginawali, O mga maayong magtutudlo!'

Gisugyot sa mga santo kang Chromatius, nga magkunwaring masakiton, nga biyaan ang iyang katungdanan isip eparco, aron dili na siya mamuno sa mga paglitis diin gikinahanglan siyang magpahirap, maghukom, ug magtorture sa mga Kristohanon, ug dili na usab motambong sa mga dautang pasundayag, apan makalingkawas sa tanang ingon niini aron makab-ot ang espirituhanong kinaadman. Ug mao kini ang iyang gibuhat pagkahuman sa dili madugay.

Sa dihang hapit na baptyismo si Chromaticus, sa pangutana, 'Nagtuo ka sa Usa ka Dios?', mitubag siya, 'Oo', ug sa pangutana, 'Gisalikway ba nimo ang mga dios-diosan?', miingon siya, 'Oo'.

Pagkahuman niini, gipangutana siya sa pari:

'Gibiyaan ba nimo ang tanan nimong mga sala?'

Miingon si Chromatius sa pari:

– Dapat gipangutana nimo ko ani sa sinugdanan: Mobalik ko sa pagsul-ob sa akong kaugalingong sinina ug dili ko madawat ang balaan nga binyag hangtod nga akong ikumpisal ang akong mga sala; maghimo ko og kalinaw sa mga tawo nga akong giaway ug higugmaon ko ang mga akong nasuko; ug sa mga nasuko kanako, mangayo ko

og pasaylo. Pasayloon ko ang tanang utang nga utang kanako; ug kung ako mismo ang nakakuha og bisan unsa gikan sa bisan kinsa pinaagi sa pwersa, bayaran ko kini og doble. Pagkahuman sa kamatayon sa akong asawa, naka duha ka concubine; ipakasal ko sila, ug hatagan ko sila og mga regalo sa kasal; buhian ko ang akong mga ulipon nga lalaki ug babaye, ug han-agon ang tanan nakong negosyo ug panimalay sumala sa kabubut-on sa Dios; ug unya mosulti ko nga walay pagduha-duha: 'Gibulag ko ang tanan nakong mga sala ug modawat ko sa Balaang Bunyag'.

Ang mga pulong ni Chromatius nakapahimuot sa mga santo, ug ang iyang pagbunyag gipahunong hangtod matuman niya ang tanan niyang gisaaran.

Pagkahuman niini, si Agrestius Chromatius, kauban ang iyang anak nga si Tivurtius ug ang tibuok niyang panimalay, nabunyagan sa ngalan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo, aron ang gidaghanon sa mga bag-ong nahayag miabot sa 1,400 ka tawo nga lalaki ug babaye.

Niadtong panahona, grabe kaayo ang pagpanlupig batok sa mga Kristohanon; dili sila makapalit og pagkaon ni makakuha og tubig, kay bisan asa sa mga plasa, sa mga kadalanan, duol sa mga balon, sa mga tinubdan ug sapa, sumala sa sugo sa mga daotan, gibutang ang gagmay nga diyos-diyosan, uban sa mga bantay nga nagbantay tupad niini, aron bisan kinsa nga gustong mopalit og pagkaon o mokuwha og tubig kinahanglan una mosimba sa diyos-diyosan nga nagtindog didto. Kini ang binuang nga gihimo sa mga daotan aron mas sayon mailhan ang mga Kristohanon ug pasakaan sila og pagpanakit. Sa pagkakita niini, nangasubo ang tanang magtutuo, kay kung dili mosimba sa mga dios-diosan dili sila makakuha og pagkaon o ilimnon, ug ilang gihukman nga mas maayo pa nga mag-antos sa gutom ug kauwaw kaysa mosimba sa mga dios-diosan. Gisugo dayon ni Chromatius ang tanang magtutuo sa Roma nga mangkuha og pagkaon ug ilimnon sa iyang tago gikan sa iyang balay, kay dato kaayo siya, ug magkatigum ang tanang magtutuo sa iyang balay aron maghatag og himaya sa Dios.

Niadtong panahona, ang Obispo sa Roma mao si San Gaio[8901] , paryente ni Diocleciano ug lumad sa Dalmatia; nag-awit siya sa Misa sa balay ni Cromatius ug naghatag sa Balaang Misteryo sa mga bag-ong tinunaw nga Kristohanon. Tungod sa grabeng pagpanlupig, napugos si Chromatius nga mobiya sa Roma paingon sa Campania[8902] , sa iyang kaugalingong mga panag-iya, kay nahadlok siya nga ang iyang pagtuo kang Kristo masuta sa Roma; didto siya makabuhi nga walay ingon nga kahadlok ug mas gawasnon nga ipahayag ang balaang pagtuo. Gipahibalo niya sa tanang Kristohanon nga ang gustong mangitag dalangpan gikan sa pagpanlupig ug mabuhi sa kalinaw mahimong moadto sa iyang mga panag-iya, ug nagsaad siya nga hatagan sila sa gikinahanglan nga pagkaon. Kinahanglan nga usa sa duha—si Sebastian o si Polycarp—ang mosunod kang Chromaticus ug sa mga Kristohanong nagbiyahe uban kaniya, aron pahupayon ug palig-onon ang mga matinud-anon. Misugod ang usa ka matinud-anong panaglalis tali sa duha ka santo bahin niini, kay ang matag-usa kanila gustong magpabilin sa Roma aron madawat ang korona sa martir. Sa ilang panaglalis, ang labing balaan nga Obispo Gaius miingon:

'Kung kamo duha, nga naghandum nga mamatay alang kang Kristo, ihatag ninyo ang inyong kaugalingon sa kamot sa mga mananakit, mapugngan ninyo ang katawhan ni Kristo sa espirituhanong kahupayan; busa, nagtuo ako nga ikaw, Igsoon Polycarp, isip usa ka pari nga napuno sa langitnong kinaadman, angay nga moadto uban kang Maestro Chrmatius aron pahupayon ang mga matinud-anon pinaagi sa imong pagtudlo, ug aron lig-onon ug pakan-on kadtong mga nagaduha-duha pinaagi sa mga langitnong sakramento."

Pagkadungog niini, misunod si San Policarpo sa sugo sa obispo ug mibiya sa Roma kauban ni Chromatius ug sa ubang mga Kristohanon. Niadtong Domingo, pagkahuman sa pagsaulog sa Banal nga Misa, miingon ang obispo sa mga matinud-anon:

'Ang atong Ginoong Jesu-Cristo, sa pagkahibalo sa kaluyahon sa atong kinaiyahan, nagpakita sa mga nagtuo kaniya og duha ka dalan: ang usa mao ang dalan sa pagkamartir, ang usa pa mao ang dalan sa pag-angkon; bisan kinsa nga dili makalakaw sa dalan sa pagkamartir, padayon sila sa dalan sa pag-angkon. 'Kinsa man kaninyo ang gustong moadto uban sa atong espirituhanong mga anak nga sila Chrmatius ug Tivurtius, tugoti sila nga moadto; apan kinsa man ang gustong magpabilin uban kanamo dinhi sa siyudad, tugoti sila nga magpabilin: walay

---

[8901] Si San Gaius mao ang Papa gikan sa 283 hangtod 296, ang tuig diin siya nag-antos og martiryo alang sa pagtuo kang Kristo niadtong 11 Agosto.

[8902] Ang Campania usa ka baybayon nga rehiyon sa karaang Italya, sa habagatan sa Roma, sa kasadpang baybayon sa Peninsulang Apennine.

gilay-on nga makabulag sa mga nagkahiusa pinaagi sa grasya ni Kristo; bisan pa dili ko kamo makita sa akong pisikal nga mga mata, kanunay kamo anaa sa atubangan sa akong espirituhanong mga mata.'

Sa dihang gisulti sa obispo kining mga pulong, misinggit si Tivurtius:

'Gipangayo ko kanimo, Amahan, ayaw ko pagbiyai ning dapita, kay gipangandoy ko, kon mahimo, nga patyon alang sa Dios sa libo ka beses, aron lang makadawat gikan Kaniya sa walay katapusang ug dili matangtang nga kinabuhi!'

Nalipay ang obispo sa iyang pagtuo ug kadasig alang sa Dios, nabunalan siya sa luha ug nag-ampo sa Dios nga ang tanan nga nagpabilin uban kaniya makahimo og maayong buhat ug mahimong takus sa himaya sa martir. Nagpabilin uban sa labing balaan nga obispo sila Marcellinus ug Mark uban sa ilang amahan nga si Tranquillinus, si San Sebastian, ang batan-ong lalaki nga si Tivurtus, nga gwapo sa lawas ug labi pang gwapo sa kalag, ang protoscrinarius Nicostratus uban sa iyang igsuon nga si Castorius ug sa iyang asawa nga si Zoe, ug si Claudius uban sa iyang igsuon nga si Victorinus ug sa iyang anak nga si Symphorianus, nga naayo gikan sa sakit nga pagnaplas; kining mga mao ra ang nagpabilin sa Roma, samtang ang tanan nga uban mibiya uban nila Chromatius ug Polycarp.

Pagkahuman sa ilang pagbiya, ang labing balaan nga obispo nag-ordinar kang Marcellinus ug kang Mark isip mga diakono, gikonsagra ang ilang amahan nga si Tranquillinus isip presbiter, ug gitudlo si San Sebastian, isip usa ka magdala og armas, nga magbabantay sa Simbahan. Tungod kay wala silay tinagoan nga lugar aron sa pagsaulog sa Banal nga mga Serbisyo, nagpuyo sila sa mga kwarto sa usa ka opisyal sa hari nga ginganlan og Castulus. Gipili kini nga balay tungod kay si Castulus ug ang iyang panimalay tinago nga mga Kristohanon, ug tungod kay ang balaod bahin sa pagsimba sa mga dios-diosan, bisan pa nga gipatuman sa tanang dapit, wala maglakip sa mga nagpuyo sa mga palasyo sa hari; kay walay bisan kinsa ang nakahuna-huna nga ang pagtuo sa Kristohanong pagtuo makasulod didto; busa ang mga santo nakatago nga komportable samtang nagselebrar sa Banal nga Misa sa balay ni Castulus. Didto ilang gigugol ang ilang mga adlaw ug gabii sa pag-ampo, mga luha ug pag-ayuno, nag-antos sa tanang butang ug nangayo sa Diyos nga ihatag kanila ang korona sa martir. Ang mga lalaki ug babaye nga nakasaksi sa mga pag-ayo nga ilang gihimo moanha kanila sa tinago, kay pinaagi sa pag-ampo sa mga santo, ang mga masakiton nabalik ang panglawas, ang mga buta nakakita pag-usab, ug ang mga hugaw nga espiritu napalayas gikan sa mga tawo; tungod niini, daghan ang tinagong midawat sa Kristohanong pagtuo gikan sa mga santo.

Usa ka adlaw, si Santo Tivurtis naglakaw sa dalan sa dihang nakakita siya og usa ka lalaki nga nahulog gikan sa atop sa iyang balay ug grabe ang samad nga nakamatay, ug ang iyang mga ginikanan ug panimalay nagahilak sa iyang kiliran; giayo niya kini pinaagi sa iyang pag-ampo, ug dayon kining lalaki, kauban ang tibuok niyang panimalay, mituo kang Kristo ug nabunyagan.

Sa katapusan, miabot ang panahon sa pag-antos sa mga balaan, ug ang unang mipahamtang sa pagkamartir mao ang bulahan nga si Zoe, asawa ni Nicostratus. Gidakop siya sa mga walay Dios nga manan-aw samtang nag-ampo siya sa lubnganan ni San Pedro Apostol, ug gidala sa atubangan sa hukmanan, diin gipugos siya sa paghalad og sakripisyo sa diyos-diyosan sa paganong diyos nga si Ares[8903] . Wala siya mosugot, busa gilabay siya sa usa ka ngitngit nga bilanggoan diin siya gipagutom sulod sa unom ka adlaw; pagkahuman, gikuha si Zoe gikan sa bilanggoan ug namatay, gisabit sa iyang buhok ibabaw sa bahô nga aso nga mosaka gikan sa nagkadaut nga hugaw, samtang ang iyang lawas gilabay sa Suba sa Tiber.

Ang santa mitungha sa usa ka panan-aw kang San Sebastian ug gisultihan siya sa iyang kamatayon. Gisulti kini ni Sebastian kang Tranquillinus, nga misinggit:

'Ang atong mga asawa nanguna na kanato aron dawaton ang ilang mga korona! Ngano man nga naghulat pa kita?'

Ug miadto siya sa maong lugar mismo, sa lubnganan sa Apostol; didto gipagbato siya sa mga daotan hangtud nga namatay siya ug gilabay siya sa Suba sa Tiber. Si Nicostratus, Castorius, Claudius, Victorinus ug Symphorianus gidakop samtang naglakaw sila sa baybayon sa Tiber, nangita sa mga lawas sa mga balaan, ug gidala sa atubangan sa prefekto sa siyudad, si Favius. Sulod sa napulo ka adlaw, gisulayan sa gobernador pinaagi sa pagpangdayeg, hulga ug pagpanakit nga pugson sila sa paghalad sa mga diyos-diyosan; sa kapakyas niini, iyang

[8903] Si Ares (ang Romanong Mars), sumala sa pagtuo sa karaang mga Griyego ug Romano, mao ang diyos sa gubat.

gisugo nga ibutang sa ilang mga liog ang dagkong bato ug ilubong sila sa dagat. Sa bahin sa balaan nga batan-on nga si Tivurtus, siya tinago nga gipanghimaraot sa mga pagano sa usa ka bakak nga Kristohanon nga ginganlan og Torquatus, nga sama sa lobo nga nagsul-ob og panit sa karnero. Gidakpan nila si Tivurtus, gitali nila siya, ug gidala siya, kauban si Torquatus, aron atubangon ang paghusay sa atubangan sa maong Favius. Sa paglitis, gipadayag dayon ni Torquat ang iyang limbong, nga midawat nga nagpakaaron-ingnon lang siya nga Kristohanon samtang ang iyang kasingkasing napuno sa dautan, ug misaksi batok kang Tiwurtis, nga giakusahan siya nga gitawag ang mga diyos sa Romano nga mga demonyo. Si Santo Tivurtus, bisan pa niana, napamatud-an sa paglitis nga siya usa ka tinuod ug maisugong mag-angkon sa ngalan ni Jesu-Kristo. Miingon ang huwes kaniya:

'Ayaw paghatag ug dunggo sa imong bantugang kaliwatan; ikaw, anak sa ingon ka himayaong amahan, gipili nimo alang sa imong kaugalingon kini nga lisod ug makauwaw nga kinabuhi sa Kristohanon, nga nagdala uban niini sa kawad-on sa dungog ug pag-antos, kamatayon ug kaulaw.'

Mitubag si Santo Tivurt:

'O labing maalamon nga tawo ug Romanong huwes! Nagaingon ka nga nagdala ko og kahuy-an sa akong kaliwatan tungod kay nagdumili ko sa pagpasidungog ug pag-ila isip mga dios ang maluoy nga si Venus[8904] , ang makig-incesto nga si Deus, ang limbongon nga si Hermes[8905] ug ang manunilaw nga bata nga si Cronus; apan ako moingon nga mas dako ang dungog nga akong gidala sa akong kaliwatan pinaagi sa pagpasidungog sa Usa ka Tinuod nga Dios, si nga nagahari sa langit, pinaagi sa pagsimba kaniya ug pagtawag sa akong kaugalingon nga Iyang alagad. Naghulga ba ka kanako og pagpanakit? Apan nahadlok ba kita nga mga Kristohanon sa pag-antos alang sa atong Dios? Pinaagi sa hampak sa espada? Busa, pagkahuman nga makagawas kita gikan sa prisohan sa unod, makadawat kita sa langitnong kagawasan; pinaagi sa kalayo? Apan atong napalong ang mas dako nga kalayo sa kahilayan sulod sa lawas, ug dili kita mahadlok niini nga kalayo; pinaagi sa pagbiya sa yutang natawhan? Apan ang atong Dios anaa bisan asa, ug bisan asa kita uban sa Dios, mao kana ang atong lugar.

Unya gisugo ni Fabian nga dad-on ang nagdilaab nga uling, aron ibutang ang santo sa ibabaw niini nga walay sapin sa tiil, ug miingon:

'Ibutang nimo ang insenso para sa mga diyos sa ibabaw niining mga uling, o ikaw mismo ang motindog niini nga walay sapin.'

Pagkahuman sa paghimo sa tanda sa krus, mitindog si Santo Tivurtij sa iyang hubas nga mga tiil ibabaw sa nagdilaab nga uling, ug samtang nagalakaw ibabaw niini, mura kini'g humok ug mabangong mga bulak.

'Ibaliwala ang imong kawalay pagtuo,' miingon siya sa huwes, 'ug tan-awa sa imong kaugalingon nga tinuod ang akong Dios, Siya nga nagmando sa mga elemento[8906] ug sa tanang binuhat.' 'Kung makaya nimo, sa ngalan sa imong Diyos, ituslok ang imong kamot sa nagbukal nga tubig ug tan-awa kon dili kini masamdan; apan ako, sa ngalan sa akong Ginoong Jesu-Kristo, molakaw sa kalayo sama sa paglakaw sa tuburan nga mga bulak: nakita ba nimo kung giunsa sa tanang binuhat pagsunod sa atong Magbubuhat?'

Miingon ang huwes:

'Kinsa bay wala kahibalo nga ang imong Kristo nagtudlo kaninyo og salamangka!'

'Hilom ka, salawayon,' miingon ang santo, 'ug ayaw pag-angay, sa imong mga ngabil nga puno sa hilo, sa paglitok niining dakong ug makahadlok nga ngalan sa pagpanamastamas! Ayaw paglagot sa akong dunggan sa pagpanamastamas batok sa ngalan sa akong Dios!'

[8904] Si Venus (ang Griyegong Aphrodite), anak ni Zeus ug Diana, mao ang paganong diyosa sa gugma ug katahum; sa panahon sa pagkaluya sa Imperyong Romano—usa ka yugto nga naglakip sa pagkamartir ni San Sebastian ug sa iyang mga kauban—gitutokan siya isip diyosa sa hugaw nga senswalidad, nga nagpukaw sa mga karniyal nga tinguha; Gipakita siya sa mga estatwa nga hayag kaayo nga hubad, ug gihimo ang mga buang nga selebrasyon alang kaniya, kauban ang mga imoral nga ritwal.

[8905] Si Hermes – nailhan usab nga Hermes (ang Romanong Mercury) – girespeto sa karaang mga Griyego ug Romano isip anak ni Zeus ug Maia, ang heraldo sa mga dios, usa ka mensahero nga nagpatuman sa kabubut-on ni Zeus, usa ka tighilambigit tali sa mga dios ug mga mortal, ug usab ang dios sa nagkalain-laing mga nadiskubre, imbensyon, ug mga kahanas, ang diyos sa industriya ug kalakalan, nga giingong magdala lang ug bahandi kung kauban kini sa limbong ug panikas, bisan pagpangawat ug panumpa sa bakak, basta kini tanan natabonan sa usa ka matang sa pagka-respetado; Busa si Hermes usahay giisip nga patron bisan sa pagpangawat ug limbong, nga mouyon sa tanang matang sa bakak ug panumpa sa bakak.

[8906] Ang mga elemento mao ang batakang substansiya sa tanang lawas, pananglitan kalayo, yuta, hangin ug tubig.

Nasuko kaayo si Favian kaniya ug gisilotan siya og kamatayon. Gidala si Thivurtus tulo ka verste gikan sa siyudad paingon sa Dalan sa Lavican[8907] , ug didto, samtang nag-ampo siya sa iyang Dios, giputol ang iyang ulo gamit ang espada. Usa ka Kristohanon ang naglubong kaniya sa dapit sa iyang kamatayon, ug ang mga tawo nga miadto sa lubnganan ni Thivurtus nakadawat sa grasya sa Ginoo pinaagi sa iyang mga pag-ampo.

Pagkahuman niini, ang mao gihapon nga gitawag nga Kristohanon, si Torquatus, mipahibalo sa daotan bahin nila Castulus, Marcellina ug Marcus. Si Santo Castulus, pagkahuman siyang giusisa tulo ka beses, gipabitay ug gitortyur, gilabay sa usa ka hukayan diin siya namatay, gilubong nga buhi. Sa bahin nila Marcellina ug Marcus, gipabugkos sila ni Fabian sa usa ka punoan sa kahoy, gipako ang ilang mga tiil gamit ang mga spike nga puthaw, ug miingon:

'Magpabilin kamo nga nagtindog ingon ani hangtod mosimba kamo sa mga diyos.'

Apan sila, nga gipako sa usa ka kahoy, mitugtog og awit: *'Unsa ka maayo ug ka matahum nga mag-uyon ang mga igsoon!'* (Salmo 132:1). Busa nagbarog sila, nag-ampo sa Dios adlaw ug gabii, ug sa buntag gilansang sa ilang mga kilid gamit ang mga pika. Mao kini ang katapusan sa ilang pag-antos.

Pagkahuman sa pag-antos ug kamatayon niining mga santo, gidakop usab si San Sebastian, ug gisumbong siya sa gobernador kang Emperador Diocletian. Sa dihang gitawag siya sa atubangan niya, miingon si Diocletian:

'Gitan-aw tika nga labaw sa tanan sa akong korte; apan pinaagi sa paghimo og tuso batok kanako, nahimo kang kaaway nako ug sa akong mga dios, ug gitago nimo hangtod karon ang imong dautang tuyo.'

Mitubag si San Sebastian:

'Kanunay kong giampo kang Kristo alang sa imong kahimsog ug nangayo og kalinaw sa tibuok Imperyo sa Roma; apan nagsimba ko sa Hari sa Langit, kay nakita nako nga dili matarong ang pagsimba sa bato ug pagpangayo og tabang niini: klaro kaayo kini nga imbensyon sa mga buang.'

Sa kasuko, gisugo siya ni Diocletian nga dad-on sa gawas sa siyudad ug tuslagon og pana sa tunga-tunga sa uma, nga nakagapos nga hubo sa usa ka kahoy. Sa dihang nahimutang si Sebastian, murag usa ka target para sa mga mamana, daghang sundalo ang misugod sa pagpana sa iyang balaan nga lawas gikan sa tanang kilid, nga natuslak ang tibuok niyang lawas. Sa pagtuo nga patay na si Sebastian, gibyaan siya nga nakagapos sa kahoy nga adunay mga pana nga nagpabilin pa sa iyang lawas. Ang asawa sa balaan nga martir nga si Castulus, nga ginganlan og Irene, miabot sa gabii aron kuhaon ang lawas ni San Sebastian ug ilubong kini; nakit-an niya nga buhi pa siya ug gidala siya sa iyang balay, diin, pagkahuman sa pipila ka adlaw, naayo ang balaan gikan sa iyang mga samad ug hingpit nga nanaoga. Ang mga Kristohanon nga miadto kaniya sa tago nangumbinsi kaniya nga mobiya sa Roma, sama sa gibuhat sa daghang mga magtutuo, aron dili na siya mahulog pag-usab sa kamot sa mga pagano. Apan siya, pagkahuman sa pag-ampo sa Dios, miadto ug mitindog sa hagdanan ni Heliogabalus[8908] ; sa dihang nakita niya ang mga hari nga naglabay didto, miingon siya:

'O mga hari, ginadani kamo sa sayop nga paagi sa mga pari sa inyong mga diyos pinaagi sa ilang dautang salamangka, nga bakak nga nagasulti kaninyo nga ang mga Kristohanon mga kaaway sa estado sa Roma; hibaloa, busa, nga ang mga Kristohanon nagabuhat og daghang kaayohan para kaninyo, kay nag-ampo sila nga walay hunong alang sa inyong paghari ug alang sa kahimsog sa tibuok hukbong Romano, ug pinaagi sa ilang mga pag-ampo nga nagauswag kining siyudad.

Sa dihang nahuman ni San Sebastián ang iyang mga pulong, mitan-aw kaniya si Diocletian ug miingon:

'Ikaw ba si Sebastian, ang gisugo namo nga patyon pinaagi sa pana bag-ohay lang?'

Mitubag ang santo:

'Ang akong Ginoong Jesu-Kristo mipahimulos sa pagbanhaw kanako gikan sa kamatayon aron ako makahungaw sa imong atubangan ug magpamatuod sa atubangan sa tanang katawhan sa imong kawalay-katarongan, nga nagpadayag kanimo tungod sa imong dili-makatarongong pagpukaw sa paglutos batok sa mga Kristohanon.'

[8907] Kini nga dalan milarga pa-sidlakan gikan sa Roma paingon sa siyudad sa Benevento.

[8908] Heliogabalus – usa ka Romanong emperador nga naghari gikan sa 218 hangtod 222 AD. Gitukod niya alang sa iyang kaugalingon, isip diyos, ang usa ka templo sa usa sa mga bungtod sa Roma, ang Palatine, tupad sa palasyo sa imperyo. Ang mga Hagdanan ni Heliogabalus – ang mga hagdanan nga padulong sa iyang templo.

Gisugo ni Diocletian nga dad-on siya ug dalhon sa hippodrome[8909] ; didto, ang balaang martir, nga kusog nga naghimaya kang Kristo ug nagasaway sa mga dios-diosan ug sa mga sayop sa Roma, gipukpok hangtod mamatay gamit ang mga tungkod. Sa malipayong pag-awit, mibiyahe siya paingon kang Kristo, ang Magahatag sa Pagkamartir, aron dawaton ang korona sa kadaugan alang sa iyang buhat. Sa bahin sa iyang balaan nga lawas, gilabay kini sa mga daotan sa usa ka lawom nga lubnganan sa basura[8910] sa gabii, aron walay Kristohanon nga makakaplag o makakuha niini. Apan ang santo nagpakita sa usa ka panan-aw kang matinud-anong Lukina ug miingon kaniya:

'Adto sa hukay sa basura duol sa sirkus; didto nimo makita ang akong lawas nga nakabitay sa usa ka pahalang nga troso; kuhaa kini, dad-a sa mga katakomba[8911] ug itabon kini sa atubangan sa langob, sa daplin sa Apostolikong Dalan.'

Ang bulahang babaye dayon gidala ang iyang mga sulugoon ug pag-abot nila sa gitudlong kanal sa tungang gabii, matinahuron niyang gikuha ang lawas sa martir ug gilubong kini uban sa dungog sa gitudlong dapit[8912] , samtang nagdayeg kang Kristo nga among Dios, nga kaniya ang himaya hangtod sa kahangturan, amen.

Paghandum kang San Modesto, Arsobispo sa Herusalem

Gisaulog sa ika-18 sa Disyembre

Si Santo Modesto natawo sa siyudad sa Sebaste[8913] ngadto sa mga matinud-anon ug mahadlokon sa Ginoo nga ginikanan. Sukad pagkabata, nabati niya ang tibuok kasingkasing nga pagdani ngadto sa Ginoo ug, pagbiya sa kalibutan, nagpuyo siya og istriktong kinabuhi nga monastiko. Sa ulahi nahimo siyang abbot sa Monasteryo ni Teodosio sa Palestina. Niadtong panahona, ang Persyano nga hari Khosrow misugod og makaguba nga paglusob sa Siria ug Palestina[8914] . Ang mga Hudiyo, nga nag-ihap og kwarenta ka libo, misumpay sa pwersa sa mga Persyano uban ang tuyo nga laglagon ang tanang Kristohanon sa Palestina. Ang kalupigan sa mga kaaway sa ngalan ni Kristo gipagawas sa Hyerusalem ug sa palibot niini uban ang bug-os nga kusog: daghang libo ka monghe ug klero ang namatay; ang tanang simbahan gipanguha ug gisunog, lakip na ang Simbahan sa Balaang Sepulkro; si Patriarka Zacarias[8915] , kauban ang daghang katawhan ug ang Balaang Krus sa Ginoo, gidakop ug gidala sa Persia. Ang mga Hudiyo mibayad og pantubos alang sa pipila ka libo ka Kristohanon gikan sa mga Persyano ug gipatay sila. Ang kinatibuk-ang gidaghanon sa mga Kristohanon nga gipatay miabot sa 90,000. Nakalikay si San Modesto sa kamatayon niining lisod nga panahon, ug sa pagtapos sa paglusob sa mga , sa kawala sa Patriarka, gisalig kaniya ang buluhaton sa pagdumala sa Simbahan sa Palestina, nga nagbitbit sa titulo nga tigbantay sa patriarkal nga

---

[8909] Ang Hippodrome usa ka arena, usa ka lugar diin gihimo ang mga karera sa kabayo, mga pakigbisog batok sa mga buangis nga hayop ug ang gitawag nga mga kombateng gladiador, nga paborito kaayo sa mga Romano nga kalingawan. Dinhi usab gidala sa mga tiranikong magmamando ang mga Kristohanon aron kan-on sa mga buangis nga hayop.

[8910] Ang lawas ni San Sebastian gilabay sa usa ka kanal nga gituyo alang sa pag-agay sa hugaw sa siyudad, nga nailhan nga Cloaca Maxima, nga nahimutang duol sa arena nga gitawag og 'Circus Maximus', nga nagpasabot og Pinakadako nga Sirkus. – Ang pagkamartir ni San Sebastián nahitabo niadtong 18 Disyembre 287.

[8911] Ang termino nga 'catacombs' nagtumong sa mga agianan sa ilawom sa yuta ug mga langob nga gikutkot sa unang mga Kristohanon sa palibot sa Roma (ingon man usab sa Naples, Syracuse ug daghang uban pang mga siyudad) alang sa paglubong sa mga minatay. Sa wala pa, nailhan kini sa ubang mga ngalan, ug ang termino nga 'catacombs' unang natukod may kalabotan sa lubnganan ni San Esteban sa ika-4 nga siglo. Gihimo ang mga lungag sa bungbong sa niini nga mga agianan, diin gibutang ang mga lawas sa mga namatay nga walay kabaong ug dayon gisiraduhan og mga bato. Dili kaayo kasagaran, gitukod usab ang laing lubnganan sulod niini. Ang mga katakomba gipailaw sa mga lampara ug sa mga lungag sa kisame. Ang mga magtutuo magtapok dinhi sa lubnganan sa ilang mga paryente, higala, santo ug martir aron sa paghinumdom kanila, paghalad og panalangin sa komunidad ngadto sa Dios ug pagsaulog sa sakramento sa Eukaristiya, nga gihiusa sa usa ka panihapon sa komunidad nga pag-alig sa Katapusang Panihapon ni Hesukristo. Ang mga marmol nga slab ibabaw sa lubnganan sa mga santo ug martir nagsilbi nga halaran sa panahon sa pagsaulog sa Eukaristiya.

[8912] Ang mga relikya ni San Sebastian nga Martir nagpabilin sa simbahan sa daplin sa siyudad nga ginganlan sa iyang ngalan sa Roma.

[8913] Kini nagtumong, siyempre, sa Sebaste sa Cappadocia, sa sidlakan nga Asia Minor, sa utlanan sa Armenia.

[8914] Si Khosrow II, Hari sa Persia, naghari gikan sa 590 hangtod 628 AD. Ang iyang paglusob sa Syria ug Palestina nahitabo niadtong 614.

[8915] Si San Zacarias nagsilbi nga Patriarka sa Herusalem gikan sa 609 hangtod 633, lakip ang usa ka yugto sa pagka-bihag sa Persia gikan sa 614 hangtod 628.

lingkuranan. Ang unang buluhaton ni San Modesto mao ang pagtipon sa mga nahibilin sa mga monghe nga gipatay sa monasteryo ni San Savvas ang Balaan ug paglubong kanila uban sa dungog sa mausoleo. Dayon, uban sa dakong kadasig, gisugdan niya ang pagpanumbalik sa mga balaang dapit nga gilapas. Wala magkahadlok sa dautang buot sa mga Hudiyo ni sa kapritso sa mga awtoridad sa Persia, gibalik sa santo ang Simbahan sa Balaang Sepulkro ug ang mga simbahan sa Golgota ug Betlehem, diin dako kaayo ang natabang kaniya ni Juan nga Mahinay-on, Patriyarka sa Alexandria. Ang Bulahan nga si Zacarias, Patriarka sa Herusalem, nga gipriso sa mga Persyano, naghatag og kahupayan kang Santo Modesto ug sa iyang mga parokyano pinaagi sa sinulat nga balita bahin sa iyang kaugalingon ug mga pagdasig nga magpabilin nga matinindog sa pagtuo. Napulo'g upat ka tuig pagkahuman, mibalik si Patriarka Zacarias gikan sa pagka-bihag, kauban ang Krus sa Ginoo[8916] , apan, tungod sa kakapoy sa kaguol, namatay siya niadtong tuiga mismo. Pagkahuman sa iyang kamatayon, gipataas si Santo Modesto sa katungdanan sa pagka-patriarka[8917] . Nagdumala si Santo Modesto sa Simbahan sa Herusalem isip patriarka sulod sa dili molapas sa lima ka tuig. Tungod kay maayo niyang napangulo ang kawan nga gisalig kaniya, daghan siyang gihimo nga katingalahang milagro ug pag-ayo. Sa pag-abot niya sa tigulang nga edad, si Santo Modesto, sa ika-siyamnapulo'g pito ka tuig sa iyang kinabuhi, malinawong gihatag ang iyang espiritu sa Ginoo ug mibyahe paingon sa walay katapusang langitnong puy-anan[8918] .

Paghinumdom kang San Florus, Obispo sa Amia

Gisaulog sa Disyembre 18

Nabuhi si San Florus atol sa paghari sa mga Griyegong emperador nga sila Justin, Tiberius ug Maurice[8919] ; ang iyang amahan ginganlan usab og Florus, ug ang iyang inahan ginganlan og Euphemia; gihatagan siya sa iyang mga ginikanan og maayong edukasyon. Misulod siya pagkahuman sa serbisyo sa imperyal nga korte ug gihatagan siya sa titulo nga patrician[8920] ; siya nagminyo ug nakabaton og mga anak. Sa dihang namatay ang iyang asawa, ug pagkahuman namatay usab ang iyang mga anak tungod sa tigdas, dako kaayo ang iyang kasubo; sa pagtan-aw niya niining mga panghitabo sa iyang kinabuhi ingon usa ka timaan gikan sa Balaang Pag-atiman nga kinahanglan niyang tutukan ang iyang kaugalingong kaluwasan, mibiya siya sa korte sa hari ug nagpuyo sa Anapla[8921] . Sa pagkinabuhi nga matinud-anon didto, gipahimaya si Flor sa ordinasyon isip obispo sa siyudad sa Amins[8922] . Ingon usa ka maayong magbalantay sa panon ni Kristo, iyang gipang-atiman uban sa pag-amping ang panon nga gisalig kaniya, gitudloan niya ang iyang panon sa Ortodoksong Pagtuo ug gisugo sila nga tumanon ang kabubut-on sa Dios ug sundon ang mga sugo, ug busa natulog siya sa Ginoo[8923] .

Paghinumdom sa Banal Michael Syncellus.

Gisaulog sa ika-18 sa Disyembre

Ang Banal nga si Michael lumad sa Herusalem. Ang iyang mga ginikanan, nga mga tawo nga deboto, naghatag kaniya og maayong edukasyon. Maayo kaayo siya sa karaang literatura sa Griyego, nakat-on usab siya pag-ayo sa mga Kristohanong teolohikal nga manunulat, ug sukad pagkabata iyang gipahinungod ang iyang kaugalingon sa kinabuhi sa monastiko.

[8916] Niadtong 628 kini, sa panahon sa paghari sa Emperador nga Byzantine nga si Heraclius ug ilawom sa pagdumala ni Siroes, ang hari sa Persia nga misunod kang Khosrow, kinsa napildi ni Heraclius,

[8917] Niadtong 633.

[8918] 18 Disyembre 634.

[8919] Ang mga Emperador nga Byzantine mao sila: Justin II gikan sa 565 hangtod 578; Tiberius gikan sa 578 hangtod 582; ug San Maurice gikan sa 582 hangtod 602.

[8920] Patricius – usa ka medyo taas nga ranggo sa administratibong hierarkiya sa Byzantine, nga naghatag sa titulo nga synklitikos o senador.

[8921] Anapl – usa ka suburbio sa Constantinople.

[8922] Ang siyudad sa Amins o Amis – sa Cappadocia, usa ka silangang rehiyon sa Asia Minor.

[8923] Sa sayong bahin sa ika-7 nga siglo.

Pagkahuman sa kamatayon sa iyang amahan, ang iyang inahan ug mga igsoon nga babaye misul-ob og belo sa usa sa mga kumbento. Sa pagkinabuhi nga matinud-anon ug matinagdanon sa Diyos samtang hugot nga nag-obserba sa pag-abstinensya, giordinar si Michael nga presbiter. Tungod sa pagkamapainubsanon ug mainitong gugma sa kontemplasyon, mibulag siya sa usa ka hilit nga dapit, diin miadto kaniya si Theodore ug si Theophanes ang mga Kumpesor[8924] aron magtinabangay sa teolohikal nga pagtuon; apan ang Patriarka sa Herusalem[8925] , nga gustong gamiton ang iyang mga talento alang sa mga panginahanglan sa Simbahan, nagpatawag kaniya gikan didto ug gipataas siya sa ranggo nga syncellus[8926] . Gikasaligan siya sa usa ka buluhaton nga labi ka importante niadtong panahona. Niadtong panahona, misidlak ang mainit nga mga debate sa Roma bahin sa ikonoklastikong erehiya[8927] ; kining mga panaglalis nahitabo dili lang sa pribado, sulod sa mga panimalay, apan usab sa publiko, sa kadalanan sa siyudad, ug gisundan sa kagubot sa katawhan. Ang Papa nangayo og tabang kang Tomas, Patriarka sa Herusalem, aron wagtangon ang heresiya ug ipalig-on ang Ortodoksong Pagtuo, subay sa tradisyon sa konsilyo ug sa mga ama sa simbahan, ug nagpangutana kaniya og daghang mga pangutana bahin niini. Ingon tubag sa hangyo sa Papa, gipadala sa Patriarka sa Herusalem si Syncellus Michael, kauban ang iyang mga kauban nga sila Theodore, Theophanes, ug uban pa, aron pahupayon ang Simbahan ug supakon ang erehiya, ug hangyoon si Emperador Leo nga Iconoclasta nga Armenyo[8928] nga undangon ang pagpanlupig sa Ortodoksiya. Apan gipasakitan siya ni Leo ug gipahilayo sa iyang yutang natawhan. Bisan pa nga siya gipagawas sa pagkabilanggo pagkahuman, sa paghari sa iconoclastic nga Emperador Theophilus[8929] — nga hingpit nga gisalikway ang pagdayeg sa balaang mga ikon ug nagpahamtang og malupit nga pagpanlupig batok sa Simbahan sa Dios — ang Balaan Michael ug ang iyang mga kauban gipailawom sa bag-ong mga pag-antos. Tungod sa ilang pag-angkon sa kamatuoran, gipailawom si Theodore ug si Theophanes sa mosunod nga pagdaugdaug: pinaagi sa sugo sa walay Diyos nga emperador, gipamarka sa ilang mga nawong ang mga blasphemous nga pulong gamit ang mainit kaayong puthaw nga selyo – gisulat[8930] ; ang korespondensya tali sa Patriarka sa Herusalem ug sa Papa sa Roma, nga ilang gipanag-iya, gikumpiska usab, bisan pa sa ilang paningkamot nga itago kini gikan sa mga manlutos sa tinuod nga pagtuo. Apan ang mga balaan ug himayaong amahan wala gyud matul-og niini, ni nagduha-duha sa ilang pagtuo; hinuon, sama sa dili mapukan nga diyamante[8931] , ilang gisukol ang mga mando sa iconoclasta ug maisugong gipanalipdan ang doktrina sa Ortodokso. Sa daghang higayon, nagpahigayon sila og taas nga diskusyon bahin sa Ortodoksong pagtuo ug mitanyag og mga pamulong batok sa imperador nga iconoclasta, nga tungod niini gipahamtang sila niya sa pag-exile. Gipanghimagas si Banal Michael sa prisohan sa palasyo, kauban ang iyang disipulo ug kauban nga si Job, diin gibutangan siya og bug-at nga mga kadena; ug unya, kauban gihapon si Job, gipahiluna siya sa usa ka monasteryo (Pavsiadsky). Sa tibuok niining panahona, ang santo nagbubo og daghang mapait nga luha; ang iyang mga pag-antos nakadaut sa iyang panglawas, ug ang iyang lawas nahimong kurbado; apan sa espiritu, ang nag-

---

[8924] Si Theodore ug si Theophanes – ang gitawag nga 'inscribed ones' – magsoon nga kambal nga naggunit sa ranggo nga hieromonk niadtong panahona; ang una gisaulog sa ika-27 sa Disyembre

[8925] Tomas I, Patriarka sa Herusalem.

[8926] Ang usa ka sincelus usa ka miyembro sa konseho sa patriarka nga responsable sa mga butang sa administrasyon sa simbahan. Ang mga sincelus nagbuhat og lain-laing mga buluhaton alang sa mga patriarka, direkta silang mga saksi sa ilang kinabuhi, nagpabilin kanunay sa ilang presensya, ug kasagaran sila ang mosunod kanila pagkahuman sa ilang kamatayon.

[8927] Ang ikonoklastikong erehiya nahimong klaro kaayo atol sa paghari ni Emperador Leo nga Isauriano (717–741), nga siya ang unang naglutos sa mga balaang ikon; Gisundan siya sa mga iconoclastic nga emperador Constantine Copronymus (741–775) ug Leo IV ang Khazar (775–780). Kining heresiya gisaway sa Ikaduhang Konsilyo sa Nicaea, ang Ikapitong Ekumenikal nga Konsilyo (787), atol sa paghari ni Constantine Porphyrogenitus, sa dihang tungod sa pagkabatan-on sa emperador, ang iyang inahan, si Irene, maoy nagdumala sa mga buluhaton sa estado; apan bisan human sa pagpanamastamas sa konseho, nagpadayon kini nga erehe sa dugay nga panahon, hangtod sa katapusang pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikon sa 842.

[8928] Si Leo nga Armenyo naghari gikan sa 813 hangtod 820. Ang Kagalang-galang Michael Syncellus gipadala sa Constantinople niadtong 817. Sa wala pa niini, napakita na niya ang iyang kaugalingon isip masigasig nga tigdepensa sa Ortodoksiya sa pakigbisog batok sa ubang mga erehe sa panahona, sama sa mga Paulician, Monophysite, ug Nestorian.

[8929] Naghari si Teofilo gikan sa 829 hangtod 842.

[8930] Gikan dinhi niya gikuha ang mga ngalan nga gipakita sa ubos.

[8931] Adamant – (diamante) – usa ka bato nga sobra ka lig-on nga makasamad ug makaputol sa ubang mga bato nga dili madaut ang kaugalingon. Sa literatura sa simbahan, kini nga titulo gihatag sa daghang mga Amahan ug Magtutudlo sa Simbahan nga nailhan tungod sa pagkamalahutayon sa ilang pagtuo ug kinaiya.

angkon sa iyang pagtuo nagpabilin nga lig-on nga dili matandog. Pagkahuman sa kamatayon ni Teofilo, ang iyang asawa, si Reyna Teodora[8932] , misaka sa trono uban sa iyang anak nga si Michael, ug hingpit nga nabalik ang pagsimba sa mga ikon[8933] , samtang ang mga tigdepensa sa Ortodoksong doktrina gibalik gikan sa pagbiya sa yutang natawhan ug gibalik sa ilang kanhing mga puwesto, Gihatagan ni Emperatris Theodora si Michael, usa ka magtutuo sa Ortodoksiya, sa katungdanan nga Patriarka sa Constantinople, puli sa gipahawa nga ikonoklastikong Patriarka John Grammaticus[8934] , apan iyang gisalikway kini, ug si Santo Metodio, usa ka iladong kampyon sa Ortodoksiya, ang gitudlo nga Patriarka; Si Michael, sa samang higayon, nga naggunit sa ranggo nga syncellus ug gisaligan sa pag-atiman sa dakong Katedral sa Constantinople, nakakaplag og kalinaw human sa sa grabeng mga pagsulay nga iyang naagian. Nipuyo siya og usa ka matinud-anon ug makapahimuot sa Ginoo nga kinabuhi hangtod sa edad nga 85 ug malinawon siyang namatay aron sa Ginoo[8935] .

[8932] Si Teodora naghari gikan sa 849 hangtod 855, ug si Michael, nga nailhan nga 'ang Hubog', gikan sa 855 hangtod 867.

[8933] Ang pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikono nahitabo sa Konseho sa Constantinople niadtong 842, ug sa paghinumdom niining kadaugan sa Ortodoksiya, usa ka espesyal nga 'Serbisyo sa Ortodoksiya' gitukod sa Simbahan niadtong panahona, nga gisaulog gihapon karon sa unang Domingo sa Dakong Kwaresma.

[8934] Si Juan VII, nga nailhan nga 'ang Gramatiko' tungod sa iyang kahibalo, nagsilbi nga Patriarka gikan sa 832 hangtod 842.

[8935] Ang Kagalang-galang Michael Syncellus namatay niadtong 18 Disyembre, mga tuig 845. Ang iyang balaan nga relikya sa Monasteryo sa Pantocrator sa Constantinople nakita sa mga Rusyano nga peregrino: si Stephen sa Novgorod niadtong 1342, ug si Hierodeacon Zosima niadtong 1420. Ang Banal Michael Syncellus mibiya og daghang mga buhat, nga ang labing maayo mao ang 'Pag-angkon sa Pagtuo'; ang iyang ubang mga buhat naglangkob sa daghang mga eulogiya ug mga himno, lakip na ang pipila nga nag-awhag sa pagpanumbalik sa pagsimba sa mga ikon.